BIBLIORUM
SACRORUM
TOMUS
QUARTUS.

Bs. 110.

ORDO LIBRORUM, DE QUORUM AUTHORITATE *dubitatur, in Bibliis Regiis, aliiſque antiquis Verſionibus plærumque obſervatus: quémque in hiſce Bibliis, qui velint, ſervare poſſunt.*

ESDRÆ liber 3 & 4. proximè poſt Nehemiam.
TOBIT }
JUDITH } poſt ESDRÆ 4.
ADDITIONES ad Eſtheram. Poſt Eſth. Cap. 10.
SAPIENTIA Salomonis }
ECCLESIASTICUS } proximè poſt Canticum Canticorum.
BARUCH }
EPISTOLA Hieremiæ } poſt Threnos Hieremiæ.
ORATIO Azariæ & Canticum trium puerorum, quæ inſeruntur Cap. Danielis, & Hiſtoria
. SUSANNÆ quæ in exemplaribus Græcis & Syriacis ad initium Danielis ponitur, hîc ſimul impreſſa
cum Hiſtoria Belis & Draconis, ad finem Danielis addi poſſunt.
MACCAB. libri proximè poſt Malachiam.

ORATIO REGIS MANASSÆ, cum Verſione VULG. LAT.

Orationem Manaſſæ regis Judæ Græcè non extare affirmatur in præfatione Bibl. Vulg. Lat. Edit. Antuerp. 1645. Quam tamen Græcè juxta exemplar Bibliothecæ Victorianæ in Bibliis Latinis Roberti Stephani, Edit. 1640. fol. 159. excuſam: atque inſuper in MS. A. poſt Pſalmos inter Cantica exaratam, invenimus: ipſámque hîc ſubjunximus.

Προσευχὴ Μανασσῆ βασιλέως τῶν Ἰουδαίων.

† Κύριε παντοκράτωρ (α) ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, † τοῦ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ, καὶ τοῦ σπέρματος αὐτῶν τοῦ δικαίου· † ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν σὺν παντὶ τῷ κόσμῳ αὐτῶν· † ὁ πεδήσας τὴν θάλασσαν τῷ λόγῳ τοῦ προστάγματός σου· † ὁ κλείσας τὴν ἄβυσσον, καὶ (β) σφραγισάμενος αὐτὴν τῷ φοβερῷ καὶ ἐνδόξῳ ὀνόματί σου· † ὃν πάντα (γ) φρίσσει, καὶ τρέμει ἀπὸ προσώπου δυνάμεώς σου, † ὅτι ἄστεκτος ἡ μεγαλοπρέπεια τῆς δόξης σου, † καὶ ἀνυπόστατος ἡ ὀργὴ τῆς ἐπὶ ἁμαρτωλοὺς ἀπειλῆς σου· † ἀμέτρητόν τε καὶ ἀνεξιχνίαστον (δ) τὸ ἔλεος τῆς ἐπαγγελίας σου· † (ε) σὺ γὰρ εἶ κύριος, ὕψιστος, † εὔσπλαγχνος, μακρόθυμος, καὶ πολυέλεος, † καὶ μετανοῶν ἐπὶ κακίαις (ζ) ἀνθρώπων· σὺ κύριε, κατὰ τὸ πλῆθος τῆς χρηστότητός σου ἐπηγγείλω μετάνοιαν, καὶ ἄφεσιν τοῖς ἡμαρτηκόσι σοι, καὶ τῷ πλήθει τῶν οἰκτιρμῶν σου ὥρισας μετάνοιαν ἁμαρτωλοῖς, εἰς σωτηρίαν. † σὺ οὖν κύριε ὁ θεὸς τῶν δικαίων, † οὐκ ἔθου μετάνοιαν δικαίοις † τῷ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ, τοῖς οὐχ ἡμαρτηκόσι σοι. † ἀλλ᾽ ἔθου μετάνοιαν (η) ἐπ᾽ ἐμοὶ τῷ ἁμαρτωλῷ, † διότι ἥμαρτον ὑπὲρ ἀριθμὸν ψάμμου θαλάσσης. † (θ) ἐπλήθυναν αἱ ἀνομίαι (ι) μου κύριε, ἐπλήθυναν αἱ ἀνομίαι μου, † καὶ οὐκ εἰμὶ ἄξιος ἀτενίσαι, καὶ ἰδεῖν τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ πλήθους τῶν ἀδικιῶν μου. † κατακαμπτόμενος πολλῷ δεσμῷ (κ) σιδηρῷ, † εἰς τὸ μὴ ἀνανεῦσαι τὴν κεφαλήν μου, καὶ οὐκ ἔστιν μοι ἄνεσις, † διότι παρώργισα τὸν θυμόν σου, † καὶ τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν σου (λ) ἐποίησα· μὴ ποιήσας τὸ θέλημά σου, καὶ μὴ φυλάξας τὰ προστάγματά σου, † στήσας βδελύγματα καὶ πληθύνας προσοχθίσματα. † καὶ νῦν κλίνω γόνυ (μ) καρδίας μου, δεόμενος τῆς παρὰ σοῦ χρηστότητος. † ἡμάρτηκα κύριε, ἡμάρτηκα, † καὶ τὰς ἀνομίας μου (ν) ἀναγινώσκω. ἀλλ᾽ † αἰτοῦμαι δεόμενός σου, † ἄνες μοι κύριε, ἄνες (ξ) μοι, † καὶ μὴ συναπολέσῃς με ταῖς ἀνομίαις μου, † μηδὲ εἰς τὸν αἰῶνα μηνίσας, (ο) τηρήσῃς τὰ κακά μοι, † μηδὲ καταδικάσῃς με ἐν τοῖς κατωτάτοις τῆς γῆς, † (π) διότι σὺ εἶ θεὸς, θεὸς τῶν μετανοούντων, † καὶ ἐν ἐμοὶ (ρ) δείξεις πᾶσαν τὴν ἀγαθοσύνην σου. † ὅτι ἀνάξιον ὄντα σώσεις με κατὰ τὸ πολὺ ἔλεός σου, † καὶ αἰνέσω σε διὰ παντὸς (σ) πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου· † ὅτι σὲ ὑμνεῖ πᾶσα ἡ δύναμις τῶν οὐρανῶν, † καὶ σοῦ ἐστιν ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Oratio Manaſſæ regis Juda, cùm captus teneretur in Babylone.

Domine omnipotens, Deus patrum noſtrorum, Abraham, & Iſaac, & Jacob, & ſeminis eorum juſti, qui feciſti cælum & terram cum omni ornatu eorum, qui ligâſti mare verbo præcepti tui, qui concluſiſti abyſſum, & ſignâſti eam terribili & laudabili nomine tuo: quem omnia pavent, & tremunt à vultu virtutis tuæ, quia importabilis eſt magnificentia gloriæ tuæ, & inſuſtentabilis ira comminationis tuæ ſuper peccatores: immenſa verò & inveſtigabilis miſericordia promiſſionis tuæ: quoniam tu es Dominus, altiſſimus, benignus, longanimis, & multùm miſericors, & pœnitens ſuper malitias hominum. Tu, Domine, ſecundùm multitudinem bonitatis tuæ, promiſiſti pœnitentiam & remiſſionem iis, qui peccaverunt tibi, & multitudine miſerationum tuarum decreviſti pœnitentiam peccatoribus, in ſalutem. Tu igitur, Domine Deus juſtorum, non poſuiſti pœnitentiam juſtis, Abraham, & Iſaac, & Jacob, iis qui tibi non peccaverunt; ſed poſuiſti pœnitentiam propter me peccatorem: quoniam peccavi ſuper numerum arenæ maris: multiplicatæ ſunt iniquitates meæ, Domine, multiplicatæ ſunt iniquitates meæ, & non ſum dignus intueri & aſpicere altudinem cæli præ multitudine iniquitatum mearum. Incurvatus ſum multo vinculo ferreo, ut non poſſim attollere caput meum, & non eſt reſpiratio mihi; quia excitavi iracundiam tuam, & malum coram te feci: non feci voluntatem tuam, & mandata tua non cuſtodivi: ſtatui abominationes, & multiplicavi offenſiones. Et nunc flecto genu cordis mei, precans à te bonitatem. Peccavi, Domine, peccavi, & iniquitates meas agnoſco. Quarè peto rogans te, remitte mihi, Domine, remitte mihi: & ne ſimul perdas me cum iniquitatibus meis, neque in æternum iratus, reſerves mala mihi, neque damnes me in infima terræ loca: quia tu es Deus, Deus, inquam, pœnitentium: & in me oſtendes omnem bonitatem tuam, quia indignum ſalvabis me ſecundùm magnam miſericordiam tuam, & laudabo te ſemper omnibus diebus vitæ meæ: quoniam te laudat omnis virtus cælorum, et tibi eſt gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

MS. A. ΠΡΟΣΕΥΧῊ ΜΑΝΝΑΣΣΗ͂. (α) ἐπουράνιε, ὁ θεὸς (β) σφραγισάμενος τῷ (γ) φρίττει, (δ) τὸ ἔλαιον (ε) ὅτι σὺ εἶ (ζ) ἀνθρώπων. * σὺ οὖν κύριε ὁ θεὸς τῶν δικαίων, (η) ἐμοὶ (θ) ὅτι ἐπλήθυναν (ι) μου, * καὶ οὐκ εἰμὶ (κ) σιδηροῦ, εἰς τὸ ἀνανεῦσαί με ὑπὲρ ἁμαρτιῶν μου, καὶ οὐκ ἔστιν μοι ἄνεσις, (λ) ἐποίησα· * στήσας βδελύγματα (μ) καρδίας, δεόμενος (ν) ἐγὼ γινώσκω. αἰτοῦμαι (ξ) μοι, μὴ (ο) τηρήσεις (π) ὅτι σὺ εἶ κύριε ὁ θεὸς τῶν (ρ) δείξῃς τὴν ἀγαθωσύνην (σ) ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ζωῆς

Verſio VULG. LAT.

Liber ESDRÆ tertius.

CAP. I.

1 ET fecit Joſias Paſcha in Jeroſolymis Domino, &
immolavit Phaſe quartadecimâ lunâ primi menſis:
2 Statuens ſacerdotes per vices dierum ſtolis amictos
3 in templo Domini. Et dixit Levitis ſacris ſervis
Iſrael, ut ſanctificarent ſe Domino in poſitione ſanctæ arcæ Domini, in domo quam ædificavit Salomon
4 filius David rex. Non erit vobis tollere ſuper humeros eam. Et nunc deſervite Domino veſtro, &
curam agite gentis illius Iſrael ex parte ſecundùm
5 pagos & tribus veſtras, Secundùm ſcripturam David
regis Iſrael, & ſecundùm magnificentiam Salomonis
filii ejus, omnes in templo, & ſecundùm particulam
principatûs paternam veſtram, eorum qui ſtant in
6 conſpectu fratrum filiorum Iſrael. Immolate Paſcha,
& ſacrificia parate fratribus veſtris, & facite ſecundùm
præceptum Domini quod datum eſt Moyſi.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

ΕΣΔΡΑΣ Πρῶτον.

ΚΕΦ. α΄.

1 Καὶ ἤγαγεν Ἰωσίας τὸ πάσχα ἐν Ἱερουσαλὴμ τῷ κυρίῳ (α) αὐτοῦ, καὶ
(β) ἔθυσε τὸ πάσχα (γ) τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ
2 πρώτου, Στήσας τοὺς ἱερεῖς κατ᾽ ἐφημερίας ἐστολισμένους ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ
3 κυρίου. Καὶ εἶπε τοῖς Λευίταις ἱεροδούλοις τοῦ Ἰσραὴλ, ἁγιάσαι ἑαυτοὺς
τῷ κυρίῳ ἐν τῇ θέσει τῆς ἁγίας κιβωτοῦ τοῦ κυρίου ἐν τῷ οἴκῳ, ᾧ ᾠκοδό-
4 μησε Σαλωμὼν (ʺ) ὁ τοῦ Δαυὶδ ὁ βασιλεύς· Οὐκ ἔσται ὑμῖν ἆραι ἐπ᾽ ὤμων
αὐτήν· καὶ νῦν λατρεύετε (δ) τῷ κυρίῳ θεῷ ὑμῶν, καὶ θεραπεύετε τὸ ἔθνος αὐτοῦ Ἰσραὴλ, καὶ ἑτοιμάσατε κατὰ τὰς πατριὰς καὶ (ε) τὰς φυλὰς
5 ὑμῶν, Κατὰ τὴν γραφὴν Δαυὶδ βασιλέως Ἰσραὴλ, καὶ κατὰ τὴν μεγαλειότητα Σαλωμὼν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. καὶ στάντες ἐν (ʿ) τῷ ἁγίῳ κατὰ τὴν μεριδαρχίαν τὴν πατρικὴν ὑμῶν τῶν Λευιτῶν, τῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν
6 υἱῶν Ἰσραὴλ, Ἐν τάξει θύσατε τὸ πάσχα, καὶ τὰς θυσίας ἑτοιμάσατε
τοῖς ἀδελφοῖς ὑμῶν, καὶ ποιήσατε τὸ πάσχα κατὰ τὸ πρόσταγμα (ˢ) τοῦ κυρίου
τὸ δοθὲν τῷ Μωυσῇ.

ESDRAS Liber I.

CAP. I.

ET fecit Joſias Paſcha in Hieruſalem Domino 1
ſuo: & immolavit Paſcha quartadecimâ die menſis primi, Statuens ſacerdotes per vices dierum, 2
ſtolis amictos in templo Domini. Et dixit Levitis 3
ſacris ſervis Iſrael, ut ſanctificarent ſe Domino, in poſitione ſanctæ arcæ Domini, in domo quam ædificavit Salomon filius David rex: Non erit vobis 4
tollere ſuper humeros eam. Et nunc deſervite Domino Deo veſtro, & curam agite gentis illius Iſrael, & parate ſecundùm patrias, & tribus veſtras,
Secundùm ſcripturam David regis Iſrael, & ſe- 5
cundùm magnificentiam Salomonis filii ejus. Et ſtantes in templo ſecundùm particulam principatûs paternam veſtram, Levitarum, qui ſtant in conſpectu fratrum veſtrorum filiorum Iſrael, In ordine, 6
immolate Paſcha, & ſacrificia parate fratribus veſtris, & facite Paſcha ſecundùm præceptum Domini, quod datum eſt Moyſi.

MS.A. ...... ὁ ἱερεύς. (α) ἑαυτοῦ, (β) ἔθυσαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὸ (γ) τῇ τε . . ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου, (ʺ) ὁ υἱὸς τοῦ (δ) κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν, (ε) φυλὰς ὑμῶν, (ʿ) τῷ ἱερῷ κατὰ (ˢ) κυρίου

EZRÆ LIBER TERTIUS, Secundum LXX. Interpretes PRIMUS, SYRIACE antehac non editus, cum Interpretatione LATINA.

* ܬܘܒ ܡܦܩܝܢܢ ܟܬܒܐ ܩܕܡܝܐ ܕܥܙܪܐ. ܗܘ ܕܝܢ ܐܝܟ ܡܫܠܡܢܘܬܐ ܕܫܒܥܝܢ *

* ܩܦܠܐܘܢ * ܐ̄ *

* ܘܥܒܕ ܝܘܫܝܐ ܦܨܚܐ ܒܐܘܪܫܠܡ. ܠܡܪܝܐ ܕܝܠܗ ܘܢܟܣ ܦܨܚܐ ܒܐܪܒܥܣܪܐ 1
ܕܝܪܚܐ ܩܕܡܝܐ. * ܟܕ ܐܩܝܡ ܟܘܡܪܐ ܐܝܟ ܦܘܠܚܢ ܬܫܡܫܬܗܘܢ، ܟܕ ܡܬܥܛܦܝܢ 2
ܒܐܣܛܠܐ ܒܒܝܬܗ ܕܡܪܝܐ. * ܘܐܡܪ ܠܠܘܝܐ ܟܘܡܪܐ ܘܓܦܢܐ ܕܐܝܣܪܝܠ. ܩܕܫܘ ܢܦܫܟܘܢ 3
ܩܕܡ ܡܪܝܐ. ܒܣܝܡܬܐ ܕܩܒܘܬܐ ܩܕܝܫܬܐ ܕܡܪܝܐ. ܘܣܡܘܗ ܠܩܒܘܬܐ ܩܕܝܫܬܐ
ܒܗܝܟܠܐ ܗܘ ܕܒܢܐ ܫܠܝܡܘܢ ܡܠܟܐ ܒܪܗ ܕܕܘܝܕ. * ܘܐܡܪ ܝܘܫܝܐ. ܠܐ ܐܝܬ ܠܟܘܢ 4
ܠܡܫܩܠܗ ܥܠ ܟܬܦܬܐ. ܗܫܐ ܗܟܝܠ. ܦܠܘܚܘ ܠܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܕܝܠܟܘܢ
ܘܐܢܝܚܘ ܠܥܡܐ ܕܝܠܗ ܕܐܝܣܪܝܠ ܘܛܝܒܘ ܠܒܝܬܐ ܐܝܟ ܫܪܒܬܐ ܕܝܠܟܘܢ ܐܝܟ ܦܘܠܚܢ
ܬܫܡܫܬܐ ܕܝܠܟܘܢ. * ܐܝܟ ܟܬܒܐ ܕܕܘܝܕ ܡܠܟܐ ܕܐܝܣܪܝܠ. ܘܐܝܟ ܐܡܪܐ ܕܫܠܝܡܘܢ 5
ܡܠܟܐ ܒܪܗ ܕܝܠܗ. ܘܩܘܡܘ ܒܒܝܬ ܩܘܕܫܐ: ܐܝܟ ܦܘܠܓܐ ܕܫܪܒܬܐ ܕܓܢܣܐ ܕܝܠܟܘܢ
ܕܠܘܝܐ ܗܢܘܢ ܕܩܕܡ ܐܚܝܟܘܢ ܕܝܠܟܘܢ ܒܢܝܐ ܕܐܝܣܪܝܠ. ܘܡܢܬܐ ܕܫܪܒܬܐ ܕܓܢܣܐ
ܕܠܘܝܐ ܒܛܟܣܗ. * ܘܢܟܘܣܘ ܦܨܚܐ ܐܝܟ ܕܒܚܐ. ܘܛܝܒܘ ܠܐܚܝܐ ܕܝܠܟܘܢ. ܘܥܒܕܘ 6
ܦܨܚܐ ܐܝܟ ܦܘܩܕܢܐ ܕܡܪܝܐ ܗܘ ܕܐܬܝܗܒ ܠܡܘܫܐ.

Præterea edimus primum librum Ezræ:
Eum autem ex traditione LXX.

CAP. I.

ET fecit rex Joſias Paſcha Hieroſolymis 1
Dño ſuo. Et mactavit Paſcha decimoquarto
menſis primi, Statutus ſacerdotes ſecundùm 2
vices miniſterii ſui, amictos ſtolis in domo
Domini. Dixítque Levitis ſacerdotibus, & 3
vinis Iſraelis; Sanctificate vos Domino in
poſitione Arcæ ſanctæ Domini. Et poſuerunt
Arcam ſanctam in templo quod ædificavit
Solomon rex filius David. Et dixit Joſias; 4
Non eſt veſtrûm portare eam humeris. Nunc
igitur, colite Dominum Deum veſtrum. Et
refrigerate gentem Iſraeliticam: Et parate
templum ſecundùm familias veſtras ſecundùm vices miniſterii veſtri, Secundùm 5
deſcriptionem Davidis regis Iſrael, & ſecundùm decretum Solomonis regis filii ejus.
Et ſtate in Sanctuario ſecundùm diſtributionem familiarum generũ veſtrorum, Levitarũ
qui antecedunt fratres veſtros filios Iſrael,
pars ſcilicet quæque familiæ generis Levitici
ordine ſuo. Et mactate Paſcha, ut & victimas, & parate fratribus veſtris, & facite Pa- 6
ſcha ſecundùm præceptum Domini quod datum eſt Moſi.

Verſio VULG. LAT.

7 Et donavit Joſias in plebem quæ inventa eſt, ovium,
agnorum, & hœdorum, & caprarum triginta millia,
8 vitulos tria millia: Hæc de regalibus data ſunt ſecundùm
promiſſionem populo: & ſacerdotibus in
9 Paſcha, oves numero duo millia, ac vituli centum. Et
Jechonias, & Semeias, & Nathanael fratres, & Haſabias,
& Oziel, & Coraba, in Phaſe, oves quinq; millia,
10 vitulos quingentos. Et hæc cùm fierent eleganter,
ſteterunt ſacerdotes & Levitæ habentes azyma per trib⁹.
11 Et ſecundùm partes principatûs patrū, in conſpectu
populi offerebant Dño, ſecundùm ea quæ in libro
12 Moyſi ſcripta ſunt: Et aſſaverunt Phaſe igni prout
oportebat: & hoſtias coxerūt in emolis, & in ollis cum
13 benevolentia: Et attulerunt omnib⁹ qui erant ex plebe:
14 & poſt hæc paraverunt ſibi & ſacerdotibus. Sacerdotes
enim offerebant adipes, uſque dum finita eſſet
hora: & Levitæ paraverūt ſibi, & fratrib⁹ ſuis filiis
15 Aaron. Et ſacri cantores filii Aſaph erant per ordinem
ſecundùm præceptum David, & Aſaph, & Zacharias,
16 & Jeddimus, qui erat à rege. Et oſtiarii per ſingulas
jannas, ita ut non prævaricaretur unuſquiſque
17 ſuam: fratres enim illorum paraverunt illis. Et conſummata
ſunt quæ pertinebant ad ſacrificium Domini.
18 In illa die egerunt Phaſe, & offerebant hoſtias
ſuper Domini ſacrificium, ſecundùm præceptum regis
19 Joſiæ. Et egerunt filii Iſrael, qui inventi ſunt in tempore
illo, Phaſe, & diem feſtum azymorum per dies
20 ſeptem: Et non eſt celebratum Phaſe tale in Iſrael,
21 à temporibus Samuelis prophetæ: Et omnes reges
Iſrael non celebraverunt tale Paſcha quale egit Joſias,
& Sacerdotes, & Levitæ, & Judæi, & omnis Iſrael,
22 qui inventi ſunt in commoratione Jeroſolymis. Octavo
decimo anno, regnante Joſiâ, celebratum eſt Phaſe.
23 Et directa ſunt opera Joſiæ in conſpectu Domini ſui
24 in corde pleno metuentis: Et quæ circa illum quidem
conſcripta ſunt, in priſtinis temporibus, de eis
qui peccaverunt, quique irreligioſi fuerunt in Dominum
præ omni gente, & qui non quæſierunt verba
Domini ſuper Iſrael.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

7 Καὶ ἐδωρήσατο Ἰωσίας τῷ λαῷ τῷ εὑρεθέντι ἀρνῶν ϗ ἐρίφων τριάκοντα
χιλιάδας, μόσχους τρισχιλίους· ταῦτα ἐκ τῶν βασιλικῶν ἐδόθη κατ᾽ ἐπ-
8 αγγελίαν τῷ λαῷ, ϗ τοῖς ἱερεῦσι, ϗ Λευίταις. Καὶ ἔδωκε Χελκίας, ϗ
Ζαχαρίας, ϗ (ζ) Συῆλος οἱ ἐπιστάται τοῦ ἱεροῦ τοῖς ἱερεῦσιν εἰς πάσχα πρό-
9 βατα δισχίλια ἑξακόσια, μόσχους τριακοσίους. Καὶ Ἰεχονίας, ϗ Σαμαί-
ας, ϗ Ναθαναὴλ ὁ ἀδελφὸς, ϗ (η) Ἀσαβίας, ϗ Ὀχιῆλος, ϗ Ἰωρὰμ χι-
λίαρχοι ἔδωκαν τοῖς Λευίταις εἰς πάσχα πρόβατα πεντακισχίλια, μόσχους
10 ἑπτακοσίους. Καὶ (θ) ταῦτα τὰ γινόμενα εὐπρεπῶς, ἔστησαν οἱ ἱερεῖς ϗ
11 οἱ Λευῖται, ἔχοντες τὰ ἄζυμα κατὰ τὰς φυλάς Καὶ κατὰ τὰς μεριδαρχίας
τῶν πατέρων ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ, προσενεγκεῖν τῷ κυρίῳ κατὰ τὰ γεγραμ-
12 μένα ἐν βιβλίῳ (ι) Μωυσῆ· ϗ οὕτως τὸ πρωϊνόν. Καὶ ὤπτησαν τὸ πάσχα
πυρὶ ὡς καθήκει, ϗ τὰς θυσίας (κ) ἥψησαν ἐν τοῖς χαλκείοις ϗ λέβησι
13 μετ᾽ εὐωδίας, Καὶ ἀπήνεγκαν πᾶσι τοῖς ἐκ τοῦ λαοῦ· μετὰ δὲ ταῦτα ἡτοί-
14 μασαν ἑαυτοῖς τε ϗ τοῖς ἱερεῦσιν ἀδελφοῖς (") αὐτῶν υἱοῖς Ἀαρών· Οἱ γὰρ ἱε-
ρεῖς ἀνέφερον τὰ στέατα ἕως ἀωρίας· ϗ οἱ Λευῖται ἡτοίμασαν ἑαυτοῖς ϗ τοῖς
15 ἱερεῦσιν ἀδελφοῖς αὐτῶν υἱοῖς Ἀαρών. Καὶ οἱ ἱεροψάλται υἱοὶ Ἀσὰφ ἦσαν
ἐπὶ τῆς τάξεως (λ) αὐτῶν, κατὰ τὰ ὑπὸ Δαυὶδ τεταγμένα, ϗ Ἀσάφ, ϗ
16 Ζαχαρίας, ϗ Ἐδδινοὺς ὁ παρὰ τοῦ βασιλέως. Καὶ οἱ θυρωροὶ ἐφ᾽ ἑκάστου
πυλῶνος. οὐκ ἔστι παραβῆναι ἕκαστον τὴν ἑαυτοῦ ἐφημερίαν· οἱ γὰρ ἀδελφοὶ
17 αὐτῶν οἱ Λευῖται ἡτοίμασαν αὐτοῖς. Καὶ συνετελέσθη τὰ τῆς θυσίας (μ) τοῦ
18 κυρίου ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ἀχθῆναι τὸ πάσχα, Καὶ (ν) προσενεχθῆναι τὰς
θυσίας ἐπὶ τὸ τοῦ κυρίου θυσιαστήριον, κατὰ τὴν ἐπιταγὴν τοῦ βασιλέως Ἰω-
19 σίου. Καὶ (ξ) ἠγάγοσαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ οἱ εὑρεθέντες ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ
20 τὸ πάσχα ϗ τὴν ἑορτὴν τῶν ἀζύμων ἡμέρας ἑπτά. Καὶ οὐκ ἤχθη τὸ πάσχα
21 (")τοιοῦτον ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν χρόνων Σαμουὴλ τοῦ προφήτου. Καὶ πάν-
τες οἱ βασιλεῖς τοῦ Ἰσραὴλ οὐκ ἠγάγοσαν πάσχα (")τοιοῦτον, οἷον ἤγαγεν Ἰω-
σίας, ϗ οἱ ἱερεῖς, ϗ οἱ Λευῖται, ϗ οἱ Ἰουδαῖοι, ϗ πᾶς Ἰσραὴλ (")ὁ εὑρεθεὶς
22 ἐν τῇ κατοικήσει αὐτῶν ἐν Ἱερουσαλήμ. Ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει βασιλεύ-
23 οντος Ἰωσίου ἤχθη τὸ πάσχα τοῦτο. Καὶ ὠρθώθη τὰ ἔργα Ἰωσίου ἐνώπι-
24 ον τοῦ κυρίου αὐτοῦ ἐν καρδίᾳ πλήρει εὐσεβείας. Καὶ τὰ κατ᾽ αὐτὸν δὲ ἀνα-
γέγραπται ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις, περὶ τῶν ἡμαρτηκότων ϗ ἠσεβηκό-
των εἰς τὸν κύριον παρὰ πᾶν ἔθνος ϗ βασιλείαν, (ο) ϗ ἃ ἐλύπησαν αὐ-
τόν, ἔστι, ϗ οἱ λόγοι τοῦ κυρίου ἀνέστησαν ἐπὶ Ἰσραήλ.

Et donavit Joſias in plebem, quæ inventa eſt, agnorum, & hædorum triginta millia vitulos tria millia. 7
Hæc de regalibus data ſunt ſecundùm promiſſionem
populo, & ſacerdotibus, & Levitis. Et dedit Chelcias, & Zacharias, & (a)Syelus præſides templi ſacer- 8
dotibus in Paſcha oves duo millia ſexcentum, vitulos trecentos. Et Jechonias, & Samæas & Natha- 9
nael frater, & Aſabias, & Ochielus, & Joram Chiliarchi dederunt Levitis ad Paſcha oves quinq; millia,
vitulos ſeptingentos. Et hæc cū fierent eleganter, ſte- 10
terunt ſacerdotes & Levitæ, habentes azyma per tribus, Et ſecundùm partes principatûs patrum in con- 11
ſpectu populi ad offerendum Domino ſecundùm ea
quæ in libro Moyſi ſcripta ſunt. Et ſic matutinum. Et 12
aſſaverunt Paſcha igni, prout oportebat, & hoſtias coxerunt in æneis & ollis cum benevolentia: Et attule- 13
runt omnibus qui erant ex plebe. Et poſt hæc paraverunt ſibi, & ſacerdotibus fratribus ſuis filiis Aaron.
Sacerdotes enim offerebant adipes, uſq; dū finita eſſet 14
hora. Et Levitæ paraverunt ſibi, & ſacerdotibus fratribus ſuis filiis Aaron. Et ſacri cantores filii Aſaph 15
erant ſuper ordinem ſuū ſecundùm præcepta David,
& Aſaph, & Zacharias, & (b)Eddinus, qui erat à
rege: Et oſtiarii per ſingulas januas, ita ut non præ- 16
varicaretur unuſquiſque ſuam vicem: fratres enim
illorū Levitæ paraverunt illis. Et conſūmata ſunt quæ 17
pertinebāt ad ſacrificiū Domini in illa die *agendi Pa-*
ſcha, Et offerendi hoſtias ſuper Domini altare, ſecun- 18
dùm præceptum regis Joſiæ. Et egerunt filii Iſrael, 19
qui inventi ſunt in tempore illo, Paſcha, & diem fe-
ſtum azymorum per dies ſeptem. Et non eſt celebra- 20
tum Paſcha tale in Iſrael à temporibus Samuelis pro-
phetæ. Et omnes reges Iſrael non celebraverunt tale 21
Paſcha, quale egit Joſias, & ſacerdotes, & Levitæ, &
Judæi, & omnis Iſrael, qui inventus eſt in commo-
ratione eorum in Hieruſalem. Octavo decimo anno, 22
regnante Joſiâ, celebratum eſt Paſcha hoc. Et dire- 23
cta ſunt opera Joſiæ in conſpectu Domini ſui in cor-
de pleno pietatis. Et quæ circa illum quidem, conſcri- 24
pta ſunt in priſtinis temporibus: de eis, qui pecca-
verunt, & irreligioſi fuerunt in Dominum, præ omni gente, & regno, & quæ contriſtaverunt eum, ſunt: & verba Domini ſurrexerunt ſuper Iſrael.

MS. A. (ζ) ἡ συῆλος (η) Σαβίας, ϗ Ὀζιῆλος, (θ) τούτων γινομένων (ι) Μωσῆ· (κ) ὤπτησαν (") ἑαυτῶν (λ) ἑαυτῶν, (μ) τῷ κυρίῳ (ν) προσενεχθῆναι (ξ) ἤγαγον (") τοιοῦτο (") τοιοῦτο, (") οἱ εὑρεθέντες (ο) ϗ ἐλύπησαν αὐτὸν ἐν αἰσθήσει, ϗ οἱ

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 18 [illegible]
19 [illegible]
20 21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]

Et dedit Joſias populo qui præſens fuit, a- 7
gnorum, ovium, & filiorum caprarum in
Paſcha, triginta millia; juvencorum, tria millia.
Hæ igitur opes datæ ſunt ex eis quæ re- 8
gi. Magnates autem ejus dederunt populo &
ſacerdotibus & Levitis. Helcias Zacharias &
Hazael principes domûs Dei dederunt ſacerdotibus,
idque in Paſcha, agnos & oves
& hœdos duo millia ſeptingentos, & juvencos
tria millia. Et Benaias, Shemaiáſque, 9
& Nathaniel frater ejus, & Haſhachias, &
Achiel & Jouzabar principes Levitarū dederunt
Levitis in Paſcha agnos mille, juvencos
ſeptingentos. His ut decebat factis, ſtabant 10
ſacerdotes & Levitæ habentes azyma, Se- 11
cundùm genera, & principatus diſtributionum
paternarum coram populo ad offerendum
Domino, ſecundùm ea quæ ſcripta ſunt
in libro Moſis. Et ſic etiam mané. Et aſſâ- 12
runt Paſcha igne ut oportebat. Victimas
autem elixârunt lebetibus et ollis, ſumma cum
ſuavitate. Et adduxerunt ad omnes filios po- 13
puli. Poſt hæc autem parârunt ſibiipſis &
Sacerdotibus filiis Aaron fratribus ſuis. Sa- 14
cerdotes adolebant adipes uſque ad noctem:
Et Levitæ parabant ſibi, & fratribus ſuis
ſacerdotibus filiis Aaron. Et cantores ſa- 15
cri filii Aſaph ſtabant ordine ſuo ſecundùm
ea quæ à Davide ordinata fuerant.
Et Aſaph, & Zacharias, & Idinus qui de
domo regis, Et oſtiarii per ſingulas por- 16
tas: non erat qui tranſgrederetur quicquam de
ſtato miniſterio ſuo. His enim fratres ſui Le-
vitæ parabant. Et perfecta ſunt quæ ad ſacri- 17
ficium Domini die illo pertinebant, Ut age- 18
retur Paſcha, & offerrentur ſacrificia coram
altari Domini, etiam *ſecundùm* præceptum
regis Joſiæ. Et egerunt filii Iſrael Paſcha & 19
feſtum azymorum ſeptem dies: Nec fuit 20
Paſcha inſtar hujus in Iſraele, à diebus temporis
Samuelis prophetæ. Nec quiſquam 21
regum Iſraelis fecerat Paſcha inſtar hujus
quod fecit rex Joſias, & Sacerdotes & Levitæ
& Judæi, & omnes Iſraelitæ qui inventi
ſunt in regno ipſorum Hieroſolymis. Anno 22
decimoquarto quo regnaverat Joſias factum
eſt Paſcha hoc. Et directa ſunt opera Jo- 23
ſiæ coram Domino ſuo, corde pleno religionis
honeſtæ. Quæ autem ad eum per- 24
tinent ſcripta ſunt temporibus priſtinis, de
eis qui peccaverant & iniquitatem fecerant
in Dominum, etiam præ ulla gente & regno,
& qui compreſſerunt ipſum ſenſu *iniquitatis
ſuæ.* Et verba Domini de Iſraele
confirmata ſunt.

Verſio V U L G. L A T.

25 Et poſt omnem actum hunc Joſiæ, aſcendit Pharao rex Ægypti, veniens in Carchamis ab itinere ſuper 26 Euphratem, & exiit obviàm illi Joſias. Et miſit rex Ægypti ad Joſiam, dicens; Quid mihi & tibi eſt, 27 rex Judæ? Non ſum miſſus à Domino ut pugnem contra te: ſuper Euphratem enim bellum meum eſt, 28 feſtinans deſcende. Et non eſt reverſus Joſias ſuper currum: ſed expugnare eum conabatur, non 29 attendens verbum prophetæ ex ore Domini: Sed conſtituit ad eum bellum in campo Mageddo. Et 30 deſcenderunt principes ad regem Joſiam. Et dixit rex pueris ſuis; Amovete me à prælio: infirmatus ſum enim valdé. Et ſtatim amoverunt eum 31 pueri ipſius de acie. Et aſcendit ſuper currum ſecundarium ſuum: & perveniens Jeroſolymam, vitâ functus eſt, & ſepultus eſt in paterno ſepul-32 chro. Et in tota Judæa lugebant Joſiam: & qui præſidebant, cum uxoribus lamentabant eum, uſque in hunc diem. Et datum eſt hoc fieri ſemper 33 in omne genus Iſrael. Hæc autem præſcripta ſunt in libro hiſtoriarum regum Judæ: & ſingula geſta actûs Joſiæ, & ejus gloria & intellectus ejus in lege Domini: quæque geſta ſunt ab eo, & quæ non ſcri-34 pta ſunt in libro regum Iſrael & Judæ. Et aſſumentes, qui erant ex gente, Jechoniam filium Joſiæ, conſtituerunt regem pro Joſia patre ſuo, cùm eſſet 35 annorum trigintatrium. Et regnavit ſuper Iſrael menſibus tribus. Et amovit eum rex Ægypti, ne 36 regnaret in Jeroſolymis: Et mulctavit gentem ar-37 genti talenta centum, & auri talentum unum. Et conſtituit rex Ægypti Joacim fratrem ipſius, regem 38 Judæ & Jeruſalem: Et alligavit magiſtratus Joacim, & Zaracelem fratrem ſuum, & apprehendens 39 reduxit in Ægyptum. Annorum erat Joacim vigintiquinque, cùm regnare cœpiſſet in terra Juda, & Je-40 ruſalem: & fecit malum in conſpectu Domini. Poſt hunc autem aſcendit Nabuchodonoſor rex Babylonis, & alligans eum in æreo vinculo, perduxit in Babyloniam:

Verſio GRÆCA LXX. Interp. cum Tranſlatione LATINA.

25 Καὶ μετὰ πᾶσαν τὴν πρᾶξιν ταύτην Ἰωσίου, συνέβη Φαραὼ βασιλέα Αἰγύπτου ἐλθόντα πόλεμον ἐγεῖραι ἐν (π) Χαρκαμὺς ἐπὶ 26 τοῦ Εὐφράτου· καὶ ἐξῆλθεν εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ Ἰωσίας. Καὶ διεπέμψατο πρὸς αὐτὸν βασιλεὺς Αἰγύπτου, λέγων, Τί ἐμοὶ καὶ 27 σοί ἐστι βασιλεῦ τῆς Ἰουδαίας; Οὐχὶ πρὸς σὲ ἐξαπέσταλμαι ὑπὸ κυρίου τοῦ θεοῦ· ἐπὶ γὰρ τοῦ Εὐφράτου ὁ πόλεμός μου ἐστί· καὶ νῦν κύριος μετ' ἐμοῦ ἐστι, καὶ κύριος μετ' ἐμοῦ ἐπισπεύδων ἐστίν. ἀπόστηθι, καὶ μὴ ἐναντιοῦ τῷ κυρίῳ. 28 Καὶ οὐκ ἀπέστρεψεν ἑαυτὸν Ἰωσίας ἐπὶ τὸ ἅρμα αὐτοῦ, ἀλλὰ πολεμεῖν αὐτὸν ἐπιχείρει, οὐ προσέχων ῥήμασιν Ἱερεμίου προφήτου ἐκ στόματος κυρίου. 29 Ἀλλὰ συνεστήσατο πρὸς αὐτὸν πόλεμον ἐν τῷ πεδίῳ 30 (ρ) Μαγεδδώ. καὶ κατέβησαν οἱ ἄρχοντες πρὸς τὸν βασιλέα Ἰωσίαν. Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς παισὶν αὐτοῦ, Ἀποστήσατέ με ἀπὸ τῆς μάχης, ἠσθένησα γὰρ λίαν. καὶ εὐθέως ἀπέστησαν αὐτὸν οἱ παῖδες αὐτοῦ ἀπὸ τῆς πα-31 ρατάξεως. Καὶ ἀνέβη ἐπὶ τὸ ἅρμα τὸ δευτέρειον (ʺ) αὐτοῦ, καὶ ἀποκατασταθεὶς εἰς Ἱερουσαλὴμ, μετήλλαξε τὸν βίον (ʾ) αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη ἐν τῷ πα-32 τρικῷ τάφῳ. Καὶ ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ (ͨ) ἐπένθησαν τὸν Ἰωσίαν, καὶ ἐθρήνησεν Ἱερεμίας ὁ προφήτης ὑπὲρ Ἰωσίου, καὶ οἱ προηγούμενοι σὺν γυναιξὶν (σ) ἐθρήνουσαν αὐτὸν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἐξεδόθη τοῦτο 33 γίνεσθαι ἀεὶ εἰς ἅπαν τὸ γένος Ἰσραήλ. Ταῦτα δὲ ἀναγέγραπται ἐν τῇ βίβλῳ τῶν ἱστορουμένων περὶ τῶν βασιλέων τῆς Ἰουδαίας, καὶ τὸ καθ' ἓν πραχθὲν τῆς πράξεως Ἰωσίου, καὶ τῆς δόξης αὐτοῦ, καὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ ἐν τῷ νόμῳ (τ) κυρίου· τά τε προπραχθέντα ὑπ' αὐτοῦ καὶ τὰ νῦν, 34 ἱστόρηται ἐν (˘) τῷ βιβλίῳ τῶν βασιλέων Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδα. Καὶ ἀναλαβόντες οἱ ἐκ τοῦ ἔθνους τὸν (υ) Ἰεχονίαν υἱὸν Ἰωσίου, ἀνέδειξαν βασιλέα 35 ἀντὶ Ἰωσίου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὄντα ἐτῶν εἴκοσι τριῶν. Καὶ ἐβασίλευσεν ἐν (ʿ) Ἰσραὴλ καὶ Ἱερουσαλὴμ μῆνας τρεῖς. καὶ ἀπέστησεν αὐτὸν βασι-36 λεὺς Αἰγύπτου τοῦ μὴ βασιλεύειν ἐν Ἱερουσαλήμ. Καὶ ἐζημίωσε τὸ ἔ-37 θνος ἀργυρίου ταλάντοις ἑκατὸν καὶ χρυσίου ταλάντῳ ἑνί. Καὶ ἀνέδειξε βασιλεὺς Αἰγύπτου βασιλέα Ἰωακὶμ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ βασιλέα τῆς 38 Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλήμ. Καὶ ἔδησεν Ἰωακὶμ τοὺς μεγιστᾶνας, Ζαρά-39 κην δὲ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ συλλαβὼν ἀνήγαγεν ἐξ Αἰγύπτου. Ἐτῶν δὲ ἦν εἰκοσιπέντε Ἰωακὶμ ὅτε ἐβασίλευσε τῆς Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλήμ· καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν (φ) ἐνώπιον κυρίου. (χ) Μετ' αὐτὸν δὲ ἀνέβη Να-40 βουχοδονόσορ (ʿ) ὁ βασιλεὺς Βαβυλῶνος, καὶ (ψ) ἔδησεν αὐτὸν ἐν χαλκείῳ δεσμῷ, καὶ ἀπήγαγεν εἰς Βαβυλῶνα.

MS. A. (π) Καλχαμὺς (ρ) Μεταεδδαύς. (ʺ) ἑαυτοῦ, (ʾ) ἑαυτοῦ, (ͨ) καὶ ἐπένθησαν (σ) ἐθρήνουν αὐτὸν (τ) τοῦ κυρίου· τά τε προαπεργασθέντα (˘) τῇ βίβλῳ (υ) Ἰώχαζ (ʿ) Ἰούδα (φ) ἔναντι (χ) Ἐπ' αὐτὸν (ʿ) βασιλεὺς (ψ) δήσας αὐτὸν ἐν χαλκείῳ δεσμῷ, ἀπήγαγεν

Et poſt omnem actum hunc Joſiæ aſcendit Pharao rex Ægypti, veniens bellũ ſuſcitare in Charcamis ſuper Euphratem. Et exiit obviàm illi Joſias. Et miſit ad eũ rex Ægypti, dicens; Quid mihi & tibi eſt, rex Judææ? Non ad te ſum miſſus à Domino Deo. Super Euphratem enim bellum meum eſt: & nunc Dominus mecum eſt, *& Dominus mecum feſtinans eſt. Diſcede, & noli adverſari Domino. Et non avertit ſe Joſias ſuper currum ſuũ: ſed expugnare eum conabatur, non attendens verbis Hieremiæ prophetæ ex ore Domini. Sed conſtituit ad eum bellũ in campo Mageddo. Et deſcenderunt principes ad regem Joſiam. Et dixit rex pueris ſuis; Amovete me à prælio: infirmatus ſum enim valdé. Et ſtatim amoverunt eum pueri ipſius de acie: Et aſcendit ſuper currum ſecundarium ſuum: & perveniens Hieroſolymam vitâ functus eſt, & ſepultus eſt in paterno ſepulchro. Et in tota Judæa lugebant Joſiam: & lamentatus eſt Hieremias propheta ſuper Joſia: & qui præſidebant, cum uxoribus lamentabant eum uſque in hunc diem. Et datum eſt hoc fieri ſemper in omne genus Iſrael. Hæc autem perſcripta ſunt in libro hiſtoriarum de regibus Judeæ, & ſingula geſta actûs Joſiæ, & gloriæ ejus, & intellectûs ejus in lege Domini: quæque geſta ſunt ab eo, & quæ nunc, ſcripta ſunt in libro regum Iſrael, & Judæ. Et aſſumentes qui erant ex gente, (c) Jechoniam filium Joſiæ, conſtituerunt regem pro Joſia patre ſuo, cùm eſſet annorum vigintitrium. Et regnavit in Iſrael & Hieruſalem menſibus tribus. Et amovit ipſũ rex Ægypti, ne regnaret in Hieroſolymis: Et multavit gentem argenti talenta centum, & auri talentum unum. Et conſtituit rex Ægypti, regem Joacim fratrem ejus regem Judeæ, & Hieruſalem. Et alligavit Joacim magnates, & Zaracem fratrem ſuum apprehendens reduxit ex Ægypto. Annorum autem erat viginti quinque Joacim, cùm regnare cœpiſſet in Judæa, & Hieruſalem. Et fecit malum in conſpectu Domini. Poſt hunc autem aſcendit Nabuchodonoſor rex Babylonis, & alligans eum in æreo vinculo perduxit in Babyloniam.* 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

25 [illegible]

26 [illegible]

27 [illegible]

28 [illegible]

29 [illegible]

30 [illegible]

31 [illegible]

32 [illegible]

33 [illegible]

34 [illegible]

35 [illegible]

36 [illegible]

37 [illegible]

38 [illegible]

39 [illegible]

40 [illegible]

Et poſt hæc omnia acta Joſiæ, accidit Pharaoni regi Ægypti, ut veniens bellum excitaret in Carchemis ad Euphratem. 25 Et profectus eſt eis obviàm Joſias. 26 Et miſit ad eum rex Ægypti, dicens; Quid mihi tecum, rex Judææ? 27 Non adversùs te miſſus ſum à Domino Deo: ſed ad Euphratem bellum mihi eſt. Et nunc Dominus mecum eſt, diſcede ne ſis adverſarius Domino. 28 Et non avertit ſe Joſias ſuper currum ſuum, ſed volebat in ipſum pugnare, non obſervans verba Jeremiæ prophetæ de ore Domini: 29 Sed inſtruxit adversùs eum prælium in planitie Megiddo. Et deſcenderunt duces adversùs Joſiam regem. 30 Et dixit rex ſervis ſuis; Amovete me de pugna, valdè enim infirmatus ſum. Et ſtatim amoverunt eum ſervi ſui de acie bellica. 31 Et aſcendit currum ſuum ſecundarium: & relatus Hieroſolymam, vitâ functus eſt, & ſepultus in ſepulchro paterno. 32 Et luxerunt Joſiam per totam Judæam: Et lamentatus eſt propheta Jeremias Joſiam, & præſides cum ſuis lamentati ſunt eum uſque in diem hodiernum. Traditum enim eſt fieri hoc jugiter in omnes generationes filiorum Iſrael. 33 Hæc autem ſcripta ſunt in libro hiſtoriarum regum Judææ, ſingulas nimirùm earum rerum quas geſſit Joſias, & laudum ejus, & intelligentiæ quam habuit in lege Domini, quæque prius ab eo geſta fuerant, & quæ nunc, conſignata ſunt libris regum Iſraelis et Judææ. 34 Et qui de gente, ſumpto Joachas filio Joſiæ declarârunt ipſum regem vice patris ſui, cùm eſſet annorum viginti trium. 35 Regnavítque Iſraeli & Hieroſolymis tres menſes. Amovit autem eum rex Ægypti à regnando Hieroſolymis; 36 Multavítque populum centum talentis argenti, aurique talento uno. 37 Regemque declaravit rex Ægypti Joacim fratrem ejus Judææ & Hieroſolymorum. 38 Et alligavit Joacim magnates: Fratrem autem ejus Zachariam captum & vinctum eduxit ex Ægypto. 39 Annorum autem erat vigintiquinque Joacim cùm regnaret Judææ & Hieroſolymis: Et fecit quod malum in oculis Domini. 40 Poſthæc aſcendit Nebucadnoſar rex Babel, & vinxit eum compedibus æneis & duxit Babylonem.

Verſio VULG. LAT.

41 Et ſacra vaſa Domini accepit Nabuchodonoſor, &
tulit & conſecravit in templo ſuo in Babylonia.
42 Nam de immunditia illius & irreligioſitate ſcri-
43 ptum eſt in libro temporũ regũ. Et regnavit Joachin
filiꝰ ejꝰ pro eo. Cùm autẽ conſtituꝰ eſſet rex,erat an-
44 norũ decẽ & octo. Regnavit autẽ menſes tres & dies
decẽ in Jeruſalem, & fecit malũ in conſpectu Dñi :
45 Et poſt annũ mittens Nabuchodonoſor, tranſmigra-
46 vit eũ in Babylonẽ ſimul cũ ſacris vaſis Dñi. Et con-
ſtituit Sedeciã regẽ Juda & Jeruſalẽ, cùm eſſet anno-
47 rum viginti unius : regnavit autẽ annis undecim. Et fe-
cit malũ in conſpectu Dñi, & non eſt veritꝰ à verbis
48 quæ dicta ſunt ab Jeremia propheta ex ore Dñi : Et
adjuratus à rege Nabuchodonoſor,perjurans diſceſſit:
& induratâ cervice ſuâ, & corde ſuo, tranſgreſſus eſt
49 legitima Dñi Dei Iſrael. Et duces populi Dñi multa
iniquè geſſerunt, & impiè egerunt ſuper omnes im-
munditias gentium : & polluerunt templum Domini
50 quod ſanctum erat in Jeroſolymis. Et miſit Deus
patrum ipſorum per angelum ſuum revocare eos,
propter quod parceret illis, & tabernaculo ſuo.
51 Ipſi verò ſubſannabant in angelis ſuis : & quâ die
locutus eſt Dominus, erant illudentes prophetis ejus.
52 Qui uſque ad iracundiam concitatus eſt ſuper gen-
tem ſuam, propter irreligioſitatem ſuam,et præcepit
53 aſcendere reges Chaldæorum. Hi occiderunt ju-
venes eorum in gladio, in circuitu ſancti templi
eorum, et non pepercerunt juveni, et ſeni, et
54 virgini, et adoleſcenti; Sed omnes traditi ſunt
in manus ipſorum : et omnia ſacra vaſa Domi-
ni, et regales apothecas reſumentes,tulerunt in Ba-
55 byloniam, Et incenderunt domum Domini, et de-
molierunt muros Jeruſalem : et turres ejus incende-
56 runt igne, Et conſummaverunt omnia honorifica
ejus,et ad nihilum redegerunt : et reliquos à gladio
57 duxerunt in Babylonem. Et erant ſervi illius uſque
dum regnarent Perſæ, in repletione verbi Domini in
58 ore Jeremiæ : Quouſque benignè ageret terra ſab-
bata ſua, omni tempore deſertionis ſuæ ſabbatiza-
vit, in applicatione annorum ſeptuaginta.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

41 Καὶ ἀπὸ τῶν ἱερῶν σκευῶν τοῦ κυρίου λαβὼν Ναβουχοδονόσορ ϗ ἀπε-
42 νέγκας, ἀπηρείσατο ἐν τῷ ναῷ (ω) αὐτοῦ ἐν Βαβυλῶνι. Τὰ δὲ ἱστορηθέντα
περὶ αὐτοῦ, ϗ τῆς ἀκαθαρσίας αὐτοῦ ϗ δυσσεβείας, ἀναγέγραπται ἐν τῇ βί-
43 βλῳ τῶν χρόνων τῶν βασιλέων. Καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ Ἰωακὶμ
44 ὁ υἱὸς αὐτοῦ. ὅτε γὰρ ἀνεδείχθη, ἦν ἐτῶν (") ὀκτώ. Βασιλεύει δὲ μῆνας τρεῖς
ϗ ἡμέρας δέκα ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἔναντι κυρίου.
45 Καὶ μετ' ἐνιαυτὸν ἀποστείλας Ναβουχοδονόσορ μετήγαγεν αὐτὸν εἰς Βα-
46 βυλῶνα, ἅμα τοῖς ἱεροῖς σκεύεσι τοῦ κυρίου, Καὶ ἀνέδειξε Σεδεκίαν
βασιλέα τῆς Ἰουδαίας ϗ Ἱερουσαλὴμ, (") ὄντα ἐτῶν εἰκοσιενός·
47 (α) βασιλεύει δὲ ἔτη ἕνδεκα. Καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, ϗ
οὐκ ἐνετράπη ἀπὸ τῶν ῥηθέντων λόγων ὑπὸ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου ἐκ
48 στόματος τοῦ κυρίου. Καὶ ὁρκισθεὶς ἀπὸ τοῦ βασιλέως Ναβουχοδονόσορ
τῷ ὀνόματι (") κυρίου, ἐπιορκήσας ἀπέστη· καὶ σκληρύνας (β) αὐτοῦ τὸν
τράχηλον ϗ τὴν καρδίαν (γ) αὐτοῦ, παρέβη τὰ νόμιμα κυρίου θεοῦ Ἰσ-
49 ραήλ. Καὶ οἱ ἡγούμενοι δὲ τοῦ λαοῦ ϗ τῶν ἱερέων (δ) πολλὰ ἠσέβησαν ϗ
ὑπὲρ πάσας τὰς ἀκαθαρσίας πάντων τῶν ἐθνῶν, ϗ ἐμίαναν τὸ ἱερὸν
50 τοῦ κυρίου (ε) τὸ ἁγιαζόμενον ἐν Ἱερουσαλήμ. Καὶ ἀπέστειλεν ὁ θε-
ὸς τῶν πατέρων αὐτῶν διὰ τοῦ ἀγγέλου (ζ) αὐτοῦ μετακαλέσαι αὐτοὺς,
51 καθότι ἐφείδετο αὐτῶν ϗ τοῦ σκηνώματος (η) αὐτοῦ. Αὐτοὶ δὲ (θ) ἐ-
μυκτήρισαν ἐν τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ· ϗ ἡ ἡμέρα ἐλάλησε κύριος, ἦσαν ἐκ-
52 παίζοντες τοὺς προφήτας αὐτοῦ, (ι) Ἕως οὗ θυμωθέντα αὐτὸν ἐπὶ τῷ ἔθνει
αὐτοῦ διὰ τὰ δυσσεβήματα, προστάξαι ἀναβιβάσαι ἐπ' αὐτοὺς τοὺς βασι-
53 λεῖς τῶν Χαλδαίων. Οὗτοι ἀπέκτειναν τοὺς νεανίσκους αὐτῶν ἐν ῥομ-
φαίᾳ, περικύκλῳ τοῦ ἁγίου αὐτῶν ἱεροῦ· καὶ οὐκ ἐφείσαντο νεανίσκου καὶ
54 παρθένου, ϗ πρεσβύτου ϗ (κ) νεωτέρου, Ἀλλὰ (λ) πάντας παρέδωκαν
εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν. καὶ πάντα τὰ ἱερὰ σκεύη τοῦ κυρίου τὰ μεγάλα
ϗ τὰ μικρὰ, ϗ (μ) τὰς κιβωτοὺς τοῦ κυρίου, ϗ τὰς βασιλικὰς ἀποθήκας
55 ἀναλαβόντες ἀπήνεγκαν εἰς Βαβυλῶνα. Καὶ ἐνεπύρισαν τὸν οἶκον (") τοῦ κυ-
ρίου, ϗ ἔλυσαν τὰ τείχη Ἱερουσαλὴμ, ϗ τοὺς πύργους (ν) αὐτῆς ἐνεπύρισαν
56 ἐν πυρὶ, Καὶ συνετέλεσαν πάντα τὰ ἔνδοξα αὐτῆς ἀχρειῶσαι, ϗ τοὺς
57 ἐπιλοίπους ἀπήγαγεν (ξ) μετὰ ῥομφαίας εἰς Βαβυλῶνα. Καὶ ἦσαν παῖδες
αὐτῷ ϗ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, (ο) μέχρις οὗ βασιλεῦσαι Πέρσας, εἰς ἀναπλή-
58 ρωσιν (π) ῥήματος τοῦ κυρίου ἐν στόματι Ἱερεμίου· Ἕως τοῦ εὐδοκῆσαι τὴν γῆν
τὰ σάββατα αὐτῆς, πάντα τὸν χρόνον τῆς ἐρημώσεως αὐτῆς σαββατιεῖ εἰς
συμπλήρωσιν ἐτῶν ἑβδομήκοντα.

Et de ſacris vaſis Domini accipiens Nabuchodonoſor, 41
& auferens, fixit in templo ſuo in Babylonia. Quæ 42
autem narrata ſunt de eo, & immunditiâ illius, &
irreligioſitate, ſcripta ſunt in libro temporum regum.
Et regnavit pro eo Joacim filius ejus. Cùm autem 43
conſtitutus eſſet [rex], erat annorum (") octo. Regna- 44
vit autem menſes tres, & dies decem in Hieruſalem : &
fecit malum in conſpectu Domini. Et poſt annum 45
mittens Nabuchodonoſor tranſmigravit eum in Ba-
byloniam ſimul cum ſacris vaſis Domini. Et conſti- 46
tuit Sedeciam regem Judææ, & Hieruſalem, cùm
eſſet annorum viginti unius : regnat autem annis un-
decim. Et fecit malum in conſpectu Domini : & 47
non eſt veritus à verbis quæ dicta ſunt ab Hieremia
propheta ex ore Domini. Et adjuratus à rege Nabu- 48
chodonoſor nomine Domini perjurans diſceſſit : &
induratâ cervice ſuâ, & corde ſuo, tranſgreſſus eſt
legitima Domini Dei Iſrael. Et duces populi, & 49
ſacerdotum, multa impiè egerunt etiam ſuper omnes
immunditias omnium gentium, & polluerunt tem-
plum Domini, quod ſanctum erat in Hieroſolymis.
Et miſit Deus patrum ipſorum per angelum ſuum re- 50
vocare eos, propterea quòd parceret illis, & taber-
naculo ſuo. Ipſi verò ſubſannabant in angelis ſuis, 51
& quâ die locutus eſt Dominus, erant illudentes
prophetis ejus : Quoadusque ad iracundiam concita- 52
tus ſuper gentem ſuam, propter impietates præcipe-
ret aſcendere ſuper eos reges Chaldæorum. Hi oc- 53
ciderunt juvenes eorum in gladio, in circuitu ſancti
templi eorum : & non pepercerunt juveni, & virgi-
ni, & ſeni, & adoleſcenti : Sed omnes (λ) tradide- 54
runt in manus eorum. Et omnia ſacra vaſa Domi-
ni magna, & parva, & arcas Domini, & regales
apothecas reſumentes tulerunt in Babyloniam. Et in- 55
cenderunt domum Domini, & demoliti ſunt muros
Hieruſalem, & turres ejus incenderunt igne, Et con- 56
ſummaverunt omnia honorifica ejus inutilia reddere:
& reliquos abduxit cum gladio in Babylonem. Et 57
fuerunt pueri ei, & filiis ejus, uſque dum regnarent
Perſæ, in repletionem verbi Domini in ore Hieremiæ:
Quouſque benè ageret terra ſabbata ſua, omni tem- 58
pore deſertionis ſuæ ſabbatizavit in completionem an-
norum ſeptuaginta.

MS. A. (ω) ἑαυτοῦ (") δεκαοκτώ. (") * Σεδεκίαν ὄντα (α) ἐβασίλευσεν (") τοῦ κυρίου, (β) ἑαυτοῦ (γ) ἑαυτοῦ, (δ) πολλὰ ἠνόμησαν ϗ παρέβησαν ὑπὲρ (ε) τὸ ἁγιασθὲν ἐν Ἱεροσολύμοις. (ζ) ἑαυτοῦ (η) ἑαυτοῦ. (θ) ἐξεμυκτήριζον (ι) Ἕως τοῦ θυμωθέντα αὐτὸν ἐπὶ τῷ ἔθνει ἑαυτοῦ διὰ (κ) νεωτέρου αὐτοῦ, (λ) πάντα παρέδωκεν (μ) τὰ σκεύη κιβωτοῦ (") κυρίου, (ν) αὐτοῦ (ξ) ἀπὸ ῥομφαίας (ο) μέχρι τοῦ βασιλεῦσαι (π) λόγου κυρίου

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]
46 [illegible]
47 [illegible]
[illegible]
48 [illegible]
[illegible]
49 [illegible]
50 [illegible]
[illegible]
51 [illegible]
52 [illegible]
53 [illegible]
[illegible]
54 [illegible]
[illegible]
55 [illegible]
56 [illegible]
57 [illegible]
58 [illegible]
[illegible]

Et de vaſis ſacerdotalibus Domini ca- 41
piens Nebuchadnoſar & abducens, repo-
ſuit in templo ſuo in Babylone. Quæ autem
conſignata ſunt ex eo, Et de immunditia ejus, 42
& malitiâ iniquitatis ejus, ſcripta ſunt in
libris temporum regum. Et regnavit loco 43
ejus Jojacim filius ejus. Cùm enim decla-
raretur, fuit annorum octo. Regnavit au- 44
tem tres menſes & dies decem Hieroſolymis:
et fecit quod malum eſt coram Domino.
Et poſt annum mittens Nebuchadnoſar, tranſ- 45
tulit eum Babylonem cum vaſis ſacerdotali-
bus Domini. Zedeciam autem declaravit 46
regem Judææ & Hieroſolymorum annos na-
tum unum & viginti, & regnavit annos
undecim. Fecitque quod malum erat coram 47
Dño, neque reveritus eſt ea quæ dicta ſunt à
Jeremia Propheta de ore Domini. Et cùm 48
jurejurando adactus eſſet à Nebuchadnoſare
nomine Domini, prævaricans juramentum
ſuum defecit; & indurato collo cordeque
ſuo, tranſgreſſus eſt legitima Domini Dei
Iſrael. Principes etiam populi & ſacerdo- 49
tum multa impiè fecerunt, etiam ſuper
omnes abominationes omnium gentium : &
polluerunt templum Domini quod conſecra-
tum fuerat Hieroſolymis. Et Deus patrum 50
ipſorũ miſit per manus nunciorũ ſuorum ut
revocaret ipſos : Quia miſerabatur ipſorum
& Tabernaculi ſui. Ipſi autem ſubſannârunt 51
nuncios ejus. Et quo tempore loquebatur
Dominus, fuerunt qui irriderent prophetas
ejus, Uſque adeò ut accenſus in populum 52
ſuum, propter malitiam iniquitatis ipſorum
juſſerit aſcendere in ipſos reges Chaldæorum.
Ipſi occiderunt adoleſcentes ipſorum gladio, 53
etiam circumcirca templum ſanctum ejus.
Neque miſeratus eſt adoleſcentem vel virgi-
nem, ſenem et puerum, Sed omnes tradidit 54
in manus ipſorum. Omniaque vaſa ſacer-
talia Domini magna et parva, arcam etiam
Domini, theſauroſque regios ceperunt & Ba-
bylonem abduxerunt. Et incenderunt do- 55
mum Domini, & diruerunt muros Hieroſo-
lymorum,& turres ejus incenderunt igne. Et 56
perfecerunt omnia cogitata ejus ad deſtru-
endum : reliquos autem abduxerunt gladio
Babylonem. Et facti ſunt ſervi ejus & filio- 57
rum ipſius donec regnârunt Perſæ. Ut com-
pleretur verbum Domini per Jeremiam;
Donec accepta haberet terra Sabbata ſua, to- 58
to tempore quo deſolata eſt ſabbatizandum
ipſi erat, donec complerentur ſeptuaginta
anni.

Verſio VULG. LAT.

CAP. II.

1 REgnante Cyro rege Perſarum, in conſummatio-
2 ne verbi Domini in ore Jeremiæ, Suſcitavit Domi-
nus ſpiritum Cyri regis Perſarum, & prædicavit in
3 toto regno ſuo ſimul per ſcripturam, Dicens; Hæc
dicit Cyrus rex Perſarum; Me conſtituit regem orbi
4 terrarum Dominus Iſrael, Domin⁹ excelſus, Et ſigni-
ficavit mihi ædificare domum ſibi in Jeruſalem, quæ eſt
5 in Judæa. Si quis eſt ex genere veſtro, Dominus ipſi⁹
6 aſcendat cum eo in Jeruſalem. Quotquot ergò circa
loca habitant, adjuvent eos qui ſunt in loco ipſo, in
7 auro & argento, In dationibus, cum equis & jumen-
tis, cúmque aliis quæ ſecundùm vota apponuntur in
8 ædem Domini quæ eſt in Jeruſalem. Et ſtantes prin-
cipes tribuum pagorum, & Judææ, ex tribu Benja-
min, & ſacerdotes & Levitæ, quos excitavit Dominus
aſcendere & ædificare domum Domini quæ eſt in Je-
9 ruſalem, & qui erant in circuitu eorum, Adjuve-
runt in omni auro & argento ejus, & jumentis, & vo-
10 tis compluribus multi quorum ſenſus excitatus eſt. Et
Cyrus rex protulit vaſa ſacra Domini, quæ tranſtulit
Nabuchodonoſor rex Babylonis ex Jeruſalem, & con-
11 ſecravit ea idolo ſuo. Et proferens ea Cyrus rex Per-
ſarum, tradidit Mitridato, qui erat ſuper theſauros i-
12 pſius. Per hunc autem tradita ſunt Salmanaſaro præ-
13 ſidi Judææ. Horum autem hic numerus. Libatoria ar-
gentea duo millia quadringenta: athiſcæ argenteæ
triginta: phialæ aureæ triginta, item argenteæ duo
14 millia quadringentæ: & alia vaſa mille. Omnia autē
vaſa aurea & argentea, quinque millia octingenta
15 ſexaginta. Et numerata ſunt Salmanaſaro ſimul cum
his qui ex captivitate Babyloniæ venerant in Jeroſo-
16 lymam. In Artaxerxis autem regis Perſarum tempo-
ribus ſcripſerunt ei de his qui habitabant in Judæa &
Jeruſalem, Balſamus, & Mitridatus, & Sabellius, &
Rathimus, Balthemus, Samelius ſcriba, & reliqui ha-
bitantes in Samaria, & cæteris locis, ſubjectam epiſto-
17 lam regi Artaxerxi. DOMINE, pueri tui Rathi-
mus ab accidentibus, & Sabellius ſcriba, & reliqui
curiæ tuæ judices in Cœleſyria & Phœnice.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

ΚΕΦ. β'.

1 Βασιλεύοντος Κύρου Περσῶν ἔτους πρώτου, εἰς συντέλειαν ῥήματος
2 κυρίου ἐν στόματι Ἱερεμίου, Ἤγειρε κύριος τὸ πνεῦμα Κύρου βασιλέως
Περσῶν, καὶ ἐκήρυξεν ἐν ὅλῃ τῇ βασιλείᾳ (α) αὐτοῦ, καὶ ἅμα διὰ γραπτῶν,
3 Λέγων, Τάδε λέγει ὁ βασιλεὺς Περσῶν Κῦρος, Ἐμὲ ἀνέδειξε βασιλέα τῆς
4 οἰκουμένης ὁ κύριος τοῦ Ἰσραὴλ, κύριος ὁ ὕψιστος. Καὶ ἐσήμηνέ μοι οἰκοδο-
5 μῆσαι (β) αὐτῷ οἶκον ἐν Ἱερουσαλὴμ, τῇ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ. Εἴ τις ἐστὶν οὖν ὑμῶν
ἐκ τοῦ ἔθνους αὐτοῦ, (γ) ἔστω ὁ κύριος αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἀναβὰς εἰς τὴν Ἱερου-
σαλὴμ τὴν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, οἰκοδομείτω τὸν οἶκον (δ) τοῦ κυρίου τοῦ Ἰσραήλ. οὗτος
6 ὁ κύριος, ὁ κατασκηνώσας ἐν Ἱερουσαλήμ. (δ) Ὅσοι οὖν κατὰ τοὺς τόπους
οἰκοῦσι, βοηθείτωσαν αὐτῷ οἱ ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ, ἐν χρυσίῳ καὶ ἐν ἀργυρίῳ,
7 Ἐν δόσεσι, μεθ' ἵππων καὶ κτηνῶν, σὺν τοῖς ἄλλοις τοῖς κατ' εὐχὰς
8 προστεθειμένοις εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ κυρίου τὸ ἐν Ἱερουσαλήμ. Καὶ (ε) καταστή-
σαντες οἱ ἀρχίφυλοι τῶν πατριῶν τῆς Ἰούδα καὶ Βενιαμὶν φυλῆς, καὶ οἱ ἱε-
ρεῖς καὶ οἱ Λευῖται, καὶ πάντων ὧν ἤγειρε κύριος τὸ πνεῦμα, ἀναβῆναι οἰ-
κοδομῆσαι οἶκον τῷ κυρίῳ τὸν ἐν Ἱερουσαλήμ· καὶ οἱ περὶ κύκλῳ αὐτῶν
9 Ἐβοήθησαν (ζ) ἐν πᾶσιν, ἐν ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ, ἵπποις, (η) κτήνεσιν, καὶ
10 εὐχαῖς (θ) ὡς πλείσταις πολλῶν, ὧν ὁ νοῦς ἠγέρθη. Καὶ ὁ βασιλεὺς Κύ-
ρος ἐξήνεγκε τὰ ἱερὰ σκεύη τοῦ κυρίου, ἃ μετήνεγκε Ναβουχοδονόσορ ἐξ
11 Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀπηρείσατο αὐτὰ ἐν τῷ (ι) εἰδωλείῳ αὐτοῦ. Ἐξενέγκας δὲ αὐ-
τὰ Κῦρος ὁ βασιλεὺς Περσῶν παρέδωκεν αὐτὰ (ι) Μιθραδάτῃ τῷ ἑαυτοῦ
12 γαζοφύλακι. Διὰ δὲ τούτου παρεδόθησαν (ι) Σαμαναασάρῳ προστάτῃ τῆς
13 Ἰουδαίας. Ὁ δὲ τούτων ἀριθμὸς ἦν, σπονδεῖα χρυσᾶ χίλια, (ι) σπονδεῖα
ἀργυρᾶ χίλια, θυΐσκαι ἀργυραῖ εἰκοσιεννέα, φιάλαι (ι) χρυσαῖ τριάκοντα,
14 ἀργυραῖ δισχίλιαι τετρακόσιαι δέκα, καὶ ἄλλα σκεύη χίλια. Τὰ δὲ πάντα
σκεύη (ι) ἐκομίσθη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ πεντακισχίλια τετρακόσια ἑξηκοντα-
15 εννέα. Ἀνηνέχθη δὲ ὑπὸ (κ) Σαμαναασάρου ἅμα τοῖς ἐκ τῆς αἰχμαλω-
16 σίας ἐκ Βαβυλῶνος εἰς (λ) Ἱερουσαλήμ. Ἐν δὲ τοῖς ἐπὶ Ἀρταξέρξου (μ) τοῦ
Περσῶν βασιλέως χρόνοις (ν) κατέγραψαν αὐτῷ κατὰ τῶν κατοικούντων
ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Ἱερουσαλήμ, Βήλεμος, καὶ Μιθραδάτης, καὶ Ταβέλλιος,
καὶ Ῥάθυμος, καὶ Βεέλτεθμος, καὶ (ξ) Σαμέλλιος ὁ γραμματεὺς, καὶ οἱ λοι-
ποὶ οἱ τούτοις συντασσόμενοι, (ο) οἰκοῦντες δὲ ἐν Σαμαρείᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις
17 τόποις, τὴν ὑπογεγραμμένην ἐπιστολήν. Βασιλεῖ Ἀρταξέρξῃ Κυρίῳ οἱ παῖ-
δές σου, Ῥάθυμος ὁ τὰ προσπίπτοντα, καὶ (π) Σαμέλλιος ὁ γραμματεὺς, καὶ
οἱ ἐπίλοιποι τῆς βουλῆς αὐτῶν, (ν) καὶ κριταὶ οἱ ἐν Κοίλῃ Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ.

CAP. II.

REgnante Cyro Perſarum anno primo, in conſum- 1
mationem verbi Domini in ore Hieremiæ, Suſcitavit 2
Dominus ſpiritum Cyri regis Perſarum: & prædica-
vit in toto regno ſuo, & ſimul per ſcripta, Dicens; 3
Hæc dicit rex Perſarum Cyrus; Me conſtituit regem
orbis terrarum Dominus Iſrael, Dominus excelſus:
Et ſignificavit mihi ædificare ſibi domum in Hieru- 4
ſalem, quæ eſt in Judæa. Si quis eſt igitur veſtrûm 5
de gente ejus, ſit Dominus ipſius cum eo, & aſcendens
in Hieruſalem, quæ in Judæa, ædificet domum Domini
Iſrael. Hic Dominus, qui habitaculum fixit in Hieru-
ſalem. Quotquot ergò circa loca habitant; adjuvent 6
eum, qui in loco ipſius, in auro, & in argento, Et in 7
dationibus cum equis, & jumentis, cum aliis, quæ
ſecundùm vota apponuntur in ædem Domini, quæ eſt
in Hieruſalem. Et ſtantes principes [tribuum] patria- 8
rum Juda, & Benjamin tribûs, & ſacerdotes, & Le-
vitæ, & de omnibus quorum ſuſcitavit Dominus ſpi-
ritum aſcendere ad ædificandam domum Domino, quæ
eſt in Hieruſalem: & qui erant in circuitu eorum, Ad- 9
juverunt in omnibus, in argento, & auro, equis, ju-
mentis, & votis compluribus, multi, quorum ſenſus
excitatus eſt. Et rex Cyrus protulit ſacra vaſa Do- 10
mini, quæ tranſtulit Nabuchodonoſor ex Hieruſalem,
& fixit ea in Idolio ſuo. Et proferens ea Cyrus rex 11
Perſarum tradidit ea Mithridati, qui erat ſuper the-
ſauros ipſius. Per hunc autem tradita ſunt Sama- 12
naſſaro præſidi Judeæ. Horum autem numerus fuit: 13
Libatoria aurea mille, libatoria argentea mille, morta-
riola argentea viginti novem, phialæ aureæ triginta,
argenteæ duo millia quadringentæ decem, & alia va-
ſa mille. Omnia autem vaſa reportata ſunt aurea, & 14
argentea, quinque millia quadringenta ſexaginta no-
vem. Reportata autem ſunt à Samanaſſaro ſimul 15
cum his, qui ex captivitate, è Babylonia in Hieru-
ſalem. In Artaxerſis autem regis Perſarum tempo- 16
ribus ſcripſerunt ei de his, qui habitabant in Judæa &
Hieruſalem Belemus, & Mithridates, & Tabellius,
& Rathimus, & Beeltethmus, & Samellius ſcriba,
& cæteri his coordinati, & habitantes in Samaria,
& cæteris locis, ſubjectam epiſtolam. Regi Artaxerſi
Domino pueri tui Rathimus ab accidentibus, & Sa- 17
mellius ſcriba, & cæteri curiæ ſuæ, & judices in Cœleſyria, & Phœnice.

MS. A. (α) ἑαυτοῦ, (β) ἑαυτῷ (γ) ἔστω ὁ κύριος κύριος αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, (δ) κυρίου (δ) Ὅσοι ἂν κατὰ τόπους οἰκοῦσιν, (ε) καταστάντες οἱ ἀρχίφυλοι (ζ) ἐν πᾶσιν, ἀργυρίῳ καὶ (η) καὶ κτήνεσιν, (θ) ὥσαι (ι) ἑαυτοῦ εἰδωλίῳ. (ι) Μιθραδάτῃ (ι) Σαναβασσάρῳ τῷ προστάτῃ (ι) καὶ σπονδεῖα (ι) χρύσεαι (ι) διεκομίσθη (κ) Σαναβασσάρου (λ) Ἱεροσόλυμα. (μ) τοῦ Περσῶν βασιλέως (ν) κατέγραψεν (ξ) Σεμέλλιος (ο) οἱ οἰκοῦντες (π) Σεβέλλιος (ν) καὶ * κρίται οἱ ἐν

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܒ * ܟܕ ܡܡܠܟ ܗܘܐ ܟܘܪܫ ܡܠܟܐ ܕܦܪ̈ܣܝܐ. ܒܫܢܬܐ 1
ܩܕܡܝܬܐ. ܠܫܘܡܠܝܐ ܕܡܠܬܗ ܕܡܪܝܐ. ܒܦܘܡܗ ܕܐܪܡܝܐ. * ܥܕܡܐ ܕܐܥܝܪ ܡܪܝܐ 2
ܪܘܚܗ ܕܟܘܪܫ ܡܠܟܐ ܕܦܪ̈ܣܝܐ. ܘܐܟܪܙ ܒܟܠܗ ܡܠܟܘܬܗ ܕܝܠܗ. ܘܐܟܚܕܐ ܒܟܬܒ
ܒܟܬܝ̈ܒܬܐ. ܟܕ ܐܡܪ. * ܗܟܢܐ ܐܡܪ ܡܠܟܐ ܕܦܪ̈ܣܝܐ ܟܘܪܫ· ܠܝ ܚܘܝܢܝ ܡܠܟܐ 3
ܕܟܠܗ ܬܒܝܠ. ܡܪܝܐ ܕܐܝܣܪܝܠ. ܡܪܝܐ ܡܪܝܡܐ. * ܘܐܘܕܥܢܝ ܕܐܒܢܐ ܠܗ ܒܝܬ ܡܩܕܫܐ ܗܘ 4
ܕܐܘܪܫܠܡ. ܗܝ ܕܒܝܗܘܕ. * ܡܢܘ ܗܟܝܠ ܕܐܝܬܘܗܝ ܡܢ ܥܡܐ ܕܝܠܟܘܢ. ܢܗܘܐ ܡܪܝܐ 5
ܕܝܠܗ ܥܡܗ : ܘܟܕ ܣܠܩ ܠܐܘܪܫܠܡ ܗܝ ܕܒܝܗܘܕ. ܢܒܢܐ ܗܝܟܠܐ ܕܡܪܝܐ ܕܐܝܣܪܝܠ
ܗܘ ܡܪܝܐ. ܗܘ ܕܥܡܪ ܒܐܘܪܫܠܡ. * ܟܠܗܘܢ ܗܟܝܠ ܗܢܘܢ ܕܒܟܠܕܘܟ ܥܡܪܝܢ 6
ܢܥܕܪܘܢ ܠܗܘܢ. ܗܢܘܢ ܕܬܡܢ ܐܝܬܝܗܘܢ ܒܕܗܒܐ ܘܒܣܐܡܐ. * ܘܒܡܘܗܒܬܐ ܥܡ ܪ̈ܟܫܐ 7
ܘܒܥܝܪܐ. ܥܡ ܐܚܪ̈ܢܝܬܐ ܕܒܢܕܪ̈ܐ ܡܬܬܣܝܡܢ ܒܗܝܟܠܗ ܕܡܪܝܐ ܗܘ ܕܒܐܘܪܫܠܡ. * ܘܩܡܘ 8
ܪ̈ܝܫܢܐ ܕܫܒܛܐ ܕܫܪܒܬܐ ܕܝܗܘܕܐ. ܘܕܫܒܛܐ ܕܒܢܝܡܝܢ. ܘܟܗ̈ܢܐ ܘܠܘܝ̈ܐ. ܘܟܠܗܘܢ ܗܢܘܢ
ܕܐܥܝܪ ܡܪܝܐ ܪܘܚܗܘܢ : ܕܢܣܩܘܢ ܘܢܒܢܘܢ ܒܝܬ ܡܩܕܫܐ ܠܡܪܝܐ : ܗܘ ܕܒܐܘܪܫܠܡ.
* ܘܗܢܘܢ ܕܚܕܪܝܗܘܢ ܥܕܪܘ ܠܗܘܢ ܒܟܠܡܕܡ. ܒܣܐܡܐ ܘܒܕܗܒܐ ܘܒܪ̈ܟܫܐ ܘܒܒܥܝܪܐ. ܘܒܡܘܗܒܬܐ 9
ܣܓܝ̈ܐܬܐ ܕܣܓܝܐܐ. ܕܗܢܘܢ ܕܐܬܬܥܝܪܬ ܪܘܚܗܘܢ ܗܘܬ. * ܘܡܠܟܐ ܟܘܪܫ ܐܦܩ ܠܡܐܢ̈ܐ ܩܕܝܫ̈ܐ ܕܡܪܝܐ. 10
ܗܢܘܢ ܕܐܫܢܝ ܗܘܐ ܢܒܘܟܕܢܨܪ ܡܢ ܐܘܪܫܠܡ ܘܣܡ ܗܘܐ ܐܢܘܢ ܒܒܝܬ ܦܬܟܪܐ ܕܝܠܗ
ܕܦܪ̈ܣܝܐ. * ܘܐܫܠܡ ܐܢܘܢ ܠܡܬܪܕܛ ܢܛܘܪܐ ܕܓܙܐ ܕܝܠܗ. * ܗܘ ܕܒܐܝܕܗ ܐܫܬܠܡܘ ܗܘܘ 11 12
ܠܫܠܡܢܨܪ ܫܠܝܛܐ ܕܝܗܘܕ. * ܡܢܝܢܐ ܕܝܢ ܗܘܐ ܕܝܠܗܘܢ ܗܘܐ ܡܢ̈ܩܝܬܐ ܕܕܗܒܐ ܐܠܦ. 13
ܦܝ̈ܢܟܐ ܕܣܐܡܐ ܥܣܪܝܢ ܘܬܫܥܐ. ܘܦܝ̈ܠܘܬܐ ܕܕܗܒܐ ܬܠܬܝܢ. ܘܕܣܐܡܐ ܬܪܝܢ ܐܠܦܝ̈ܢ
ܘܐܪ̈ܒܥܡܐܐ ܘܥܣܪܐ. ܘܡܐܢ̈ܐ ܐܚܪ̈ܢܐ ܐܠܦ. * ܟܠܗܘܢ ܡܐܢ̈ܐ ܕܕܗܒܐ ܘܕܣܐܡܐ ܕܐܬܩܒܠܘ. 14
ܚܡܫܐ ܐܠܦܝ̈ܢ ܘܐܪܒܥܡܐܐ ܘܫܬܝܢ ܘܬܫܥܐ. * ܐܝܬܝܘ ܕܝܢ ܥܡ ܫܒܝܬܐ ܠܫܠܡܢܨܪ ܡܢ ܒܒܠ 15
ܠܐܘܪܫܠܡ. * ܒܙܒܢܐ ܕܝܢ ܕܐܪܛܚܫܫܬ ܡܠܟܐ ܕܦܪ̈ܣܝܐ. ܟܬܒ ܥܠܝܗܘܢ ܗܢܘܢ 16
ܕܥܡܪܝܢ ܗܘܘ ܒܝܗܘܕ ܘܒܐܘܪܫܠܡ. ܒܝܠܡܘܣ ܘܡܬܪܝܢܛܣ. ܘܛܒܠܝܘܣ
ܘܪܬܘܡܘܣ ܘܒܠܛܬܡܘܣ ܘܫܡܠܘܣ ܗܘ ܣܦܪܐ. ܘܫܪܟܐ ܕܡܢ ܬܚܘܡܗܘܢ. ܗܢܘܢ ܕܥܡܪܝܢ ܗܘܘ
ܒܫܡܪܝܢ ܘܒܐܬܪ̈ܘܬܐ ܐܚܪ̈ܢܝܬܐ. ܐܓܪܬܐ ܗܕܐ ܕܠܬܚܬ ܟܬܝܒܐ.
* ܠܡܠܟܐ ܐܪܛܚܫܫܬ ܡܪܢ. ܥܒܕܝ̈ܟ ܪܬܘܡܘܣ ܗܘ ܕܥܠ ܓܕ̈ܫܐ. ܘܫܡܠܘܣ ܗܘ ܣܦܪܐ. 17
ܘܫܪܟܐ ܕܡܢ ܟܢܘܫܝܗܘܢ. ܘܕܝ̈ܢܐ ܕܒܩܘܠܣܘܪܝܐ ܘܦܘܢܝܩܐ.

CAP. II.

REgnante Cyro rege Perſarum, anno 1
primo, ut compleretur verbum Domini
per os Jeremiæ, Quouſque excitâſſet Do- 2
minus ſpiritum Cyri regis Perſarum, &
præconio edixit per totum regnum ſuum,
ſimulque ſcripto: dicens; Hæc ait Cyrus rex 3
Perſarum; Me declaravit regem orbis terrarũ
Dñs Iſrael, Dñs excelſus. Et indicavit mihi
ut ædificem ſibi Templum Hieroſolymis quæ 4
eſt in Judæa. Quis igitur eſt de gente ve- 5
ſtra, ſit Dominus ejus cum eo, & aſcen-
dens Hieroſolymam quæ in Judæa, ædificet
templum Domini Iſrael Domini ejus qui ha-
bitat Hieroſolymis. Omnes igitur qui quo- 6
cunque in loco habitãt adjuvent eos qui ibi-
dem ſunt auro & argento, Et donis, cum e- 7
quis & jumentis, cumque aliis quæ vota ap-
ponuntur templo Domini quod eſt Hiero-
ſolymis. Et ſurrexerunt principes tribûs fa- 8
miliæ Judæ, & tribûs Benjamin, & ſacerdo-
tes Levitæque, & omnes quorum excitaverat
ſpiritum Dominus, ut aſcendentes ædifica-
rent templum Domino quod eſt Hieroſoly-
mis: Qui autem circumcirca ipſos, juva- 9
bant eos omnibus; Argento, auro, equis &
jumentis, doniſque multis multorum quo-
rum excitatus fuerat ſpiritus. Rex autem 10
Cyrus protulit vaſa ſacra Domini quæ tranſ-
tulerat Nebuchadnoſar Hieroſolymis & po-
ſuerat in templo Idoli ſui, quod perſarum
fuit, Et tradidit ea Mithridati cuſtodi ga- 11
zæ ſuæ. Per cujus manum tradita ſunt Sal- 12
manaſari præfecto Judææ. Fuit autem 13
numerus ipſorum; Libatoria aurea mille:
Lances argenteæ viginti novem, & phialæ
aureæ triginta; argenteæ, duo millia qua-
dringentæ & decem; alia vaſa mille. Omnia 14
vaſa aurea & argentea quæ recepta ſunt,
quinque millia quadringenta ſexaginta novẽ.
Adducta autẽ ſunt cum captivitate à Salma- 15
naſaro Babylone Hieroſolymã. Tempore au- 16
tem Artaxerxis regis Perſarum, ſcripſit de eis
qui habitabant in Judæa & Hieroſolymis,
Belemus, & Mitrinates, Tavelius & Ra-
thimus & Beltethmum, Samalus ſcriba,
reliquíque de ordine ipſorum, qui Sama-
riam aliáque loca habitabant, epiſtolã hanc,
quæ infra ſcripta eſt. Regi Artaxerxi Do- 17
mino noſtro. Servi tui Rathimus qui ab
accidentibus, et Samalus ſcriba reliquíque
de curia ipſorum, et jud[illegible] Cœloſy-
riã & Phœnice.

Verſio VULG. LAT.

18 Et nunc notum ſit domino regi, quoniam Judæi qui aſcenderunt à vobis ad nos, venientes in Jeruſalem civitatem refugam & peſſimam, ædificant furnos ejus, & ſtatuunt muros, & templum ſuſcitant. 19 Quòd ſi civitas iſta & muri conſummati fuerint, non tantùm tributa non ſuſtinebunt pendere, ſed etiam regibus reſiſtent. 20 Et quia id agitur circa templum, rectè 21 habere arbitrati ſumus non deſpicere hoc ipſum: Sed notum facere domino regi, ut ſi videbitur, rex, quæ-22 ratur in libris patrum tuorum, Et invenies in admonitionibus ſcripta de his, & ſcies quoniam civitas 23 iſta fuit refuga, & reges & civitates concutiens, Et Judæi refugæ, & prælia committentes in ea ab æterno, 24 ob quam cauſam civitas iſta deſerta eſt. Nunc ergò notum facimus, domine rex, quoniam ſi civitas hæc ædificata fuerit, & hujus muri erecti fuerint, deſcenſus 25 tibi non erit in Cœleſyriam & Phœnicen. Tunc ſcripſit rex Rathimo, qui ſcribebat accidentia, & Balthemo, & Sabellio ſcribæ, & cæteris conſtitutis, & habitantibus in Syria & Phœnice, ea quæ ſubjecta 26 ſunt. LEGI epiſtolam quam miſiſtis mihi. Præcepi ergò inquiri, & inventum eſt, quoniam civitas 27 illa eſt ab ævo regibus reſiſtens, Et homines refugæ, & prælia in ea efficientes, & reges fortiſſimi erant in Jeruſalem dominantes, & tributa exigentes à 28 Cœleſyria & Phœnice. Nunc ergò præcepi prohibere homines illos ædificare civitatem, & prohibere 29 ne quid ultra hæc fiat: Sed nec procedant in plurimum ea quæ ſunt malitiæ, ita ut regibus moleſtia 30 importetur. Tunc recitatis his quæ à rege Artaxerxe ſcripta fuerant, Rathimus, & Sabellius ſcriba, & qui cum his conſtituti erant, jungentes feſtinanter venerunt in Jeruſalem cum equitatu, & turba, & agmine: 31 Cœperúntque ædificantes prohibere: & vacabant ab ædificatione templi in Jeruſalem, uſque ſecundo anno regni Darii regis Perſarum.

CAP. III.

1 REx Darius fecit cœnam magnã omnibus vernaculis ſuis, & omnibus magiſtratibus Mediæ & Perſidis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

18 Καὶ νῦν γνωστὸν ἔστω (ξ) τῷ κυρίῳ βασιλεῖ, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἀναβάντες παρ' ὑμῶν πρὸς ἡμᾶς ἐλθόντες εἰς Ἱερουσαλὴμ, τὴν πόλιν τὴν ἀποστάτιν (ο) καὶ πονηρὰν, οἰκοδομοῦσι τάς τε ἀγορὰς αὐτῆς, καὶ τὰ τείχη θεραπεύουσι, 19 καὶ ναὸν ὑποβάλλονται. Ἐὰν οὖν ἡ πόλις αὕτη οἰκοδομηθῇ, καὶ τὰ τείχη συντελεσθῇ, φορολογίαν οὐ μὴ ὑπομείνωσι δοῦναι, ἀλλὰ καὶ βασι-20 λεῦσιν ἀντιστήσονται. Καὶ ἐπεὶ ἐνεργεῖται τὰ κατὰ τὸν ναὸν, καλῶς ἔχειν 21 ὑπολαμβάνομεν μὴ (π) ὑπεριδεῖν τὸ τοιοῦτο. Ἀλλὰ προσφωνῆσαι τῷ κυρίῳ βασιλεῖ, ὅπως (ρ) ἂν φαίνηταί σοι, ἐπισκεφθῇ ἐν τοῖς ἀπὸ τῶν 22 πατέρων σου βιβλίοις. Καὶ εὑρήσεις ἐν τοῖς (σ) ὑπομνηματισμοῖς γεγραμμένα περὶ τούτων, καὶ γνώσῃ ὅτι ἡ πόλις (ʹ) ἐκείνη ἦν ἀποστάτις, καὶ βα-23 σιλεῖς καὶ πόλεις ἐνοχλοῦσα, Καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἀποστάται καὶ πολιορκίας συνιστάμενοι ἐν αὐτῇ ἔτι ἐξ αἰῶνος, δι' ἣν αἰτίαν καὶ ἡ πόλις αὕτη ἠρημώθη. 24 Νῦν οὖν (ʺ) ὑποδεικνύομέν σοι κύριε βασιλεῦ, (τ) ὅτι ἐὰν ἡ πόλις αὕτη οἰκοδομηθῇ, καὶ τὰ ταύτης τείχη ἀνασταθῇ, κάθοδος οὐκ ἔτι σοι ἔσται εἰς 25 κοίλην Συρίαν καὶ Φοινίκην. Τότε ἀντέγραψεν ὁ βασιλεὺς Ῥαθύμῳ τῷ γράφοντι τὰ προσπίπτοντα, καὶ (ʺ) Βεελτεέμῳ, καὶ Σαμελλίῳ γραμματεῖ, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς συντασσομένοις καὶ οἰκοῦσιν (υ) ἐν τῇ Σαμαρείᾳ, καὶ Συρίᾳ, 26 καὶ Φοινίκῃ, τὰ ὑπογεγραμμένα. Ἀνέγνων τὴν ἐπιστολὴν ἣν πεπόμφατε πρός με. ἐπέταξα οὖν ἐπισκέψασθαι, καὶ (ʺ) εὑρέθη ὅτι ἡ πόλις ἐκείνη ἐστὶν ἐξ 27 αἰῶνος βασιλεῦσιν ἀντιπαρατάσσουσα, Καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀποστάσεις καὶ πολέμους ἐν αὐτῇ συντελοῦντες, καὶ βασιλεῖς ἰσχυροὶ καὶ σκληροὶ ἦσαν ἐν Ἱε-28 ρουσαλὴμ κυριεύοντες καὶ φορολογοῦντες κοίλην Συρίαν καὶ Φοινίκην. (ʺ) Νῦν οὖν ἐπέταξα ἀποκωλῦσαι τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους τοῦ οἰκοδομῆσαι τὴν πό-29 λιν, καὶ προνοηθῆναι ὅπως μηδὲν παρὰ ταῦτα γένηται, Καὶ μὴ προβῇ 30 ἐπὶ πλεῖον τὰ τῆς κακίας (φ) εἰς τὸ βασιλεῖς ἐνοχλῆσαι. Τότε ἀναγνωσθέντων τῶν παρὰ τοῦ βασιλέως Ἀρταξέρξου γραφέντων, (χ) Ῥάθυμος, καὶ Σαμέλλιος ὁ γραμματεὺς, καὶ οἱ τούτοις συντασσόμενοι, ἀναζεύξαντες εἰς Ἱερουσαλὴμ κατὰ σπουδὴν (ʺ) μεθ' ἵππου καὶ ὄχλου παρατάξεως, 31 Ἤρξαντο κωλύειν τοὺς οἰκοδομοῦντας. καὶ ἤργει ἡ οἰκοδομὴ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ μέχρι τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς βασιλείας Δαρείου τοῦ Περσῶν βασιλέως.

MS. A. (ξ) τῷ κυρίῳ μου βασιλεῖ, διότι (ο) καὶ τὴν πονηρὰν, (π) ὑπεριδεῖν τοιοῦτο. (ρ) ἐὰν φαίνηταί σοι, (σ) ὑπομνήμασιν τὰ γεγραμμένα (ʹ) ἦν ἐκείνη (ʺ) ὑποδείκνυμεν (τ) διότι (ʺ) Βεελτεμὼθ, (υ) ἐν τῇ Σαμαρείᾳ, καὶ Φοινίκῃ, (ʺ) ηὑρέθη ὅτι ἐστὶν ἡ πόλις ἐκείνη ἐξ (ʺ) Νῦν ἐπέταξα (φ) ἐπὶ τῷ βασιλεῖς ἐνοχλῆσαι. (χ) ὁ Ῥάθυμος, καὶ Σεμέλλιος (ʺ) μετ'

ΚΕΦ. γʹ.

1 ΚΑὶ βασιλεὺς Δαρεῖος ἐποίησε δοχὴν μεγάλην πᾶσι τοῖς ὑπ' αὐτῷ, καὶ πᾶσι τοῖς οἰκογενέσιν αὐτῷ, καὶ πᾶσι τοῖς μεγιστᾶσι τῆς Μηδίας καὶ τῆς Περσίδος,

Et nunc notum ſit domino regi, quoniam Judæi, qui aſcenderunt à vobis ad nos, venientes in Hieruſalem civitatem refugam & peſſimam, ædificant fora ejus, & ſtatuerunt muros, & templum ſuſcitant. 18 *Quod ſi civitas iſta ædificata fuerit, & muri conſummati fuerint; tributa non ſuſtinebunt pendere, ſed etiam regibus reſiſtent.* 19 *Et quia aguntur quæ circa templum; rectè habere arbitrati ſumus non deſpicere hoc ipſum,* 20 *Sed notum facere domino regi, ut ſi videbitur tibi, quæratur in libris patrum tuorum.* 21 *Et invenies in admonitionibus ſcripta de his, & ſcies quoniam civitas iſta fuit refuga, & reges & civitates concutiens;* 22 *Et Judæi refugæ, & oppreſſiones committentes in ea ab æterno: ob quam cauſam civitas iſta deſerta eſt.* 23 *Nunc ergò notum facimus tibi, domine rex, quoniam ſi civitas hæc ædificata fuerit, & hujus muri erecti fuerint; deſcenſus tibi ultra non erit in Cœleſyriam, & Phœnicen.* 24 *Tunc reſcripſit rex Rathimo, qui ſcribebat accidentia, & Beeltethmo, & Samellio ſcribæ, & cæteris conſtitutis, & habitantibus in Samaria, & Syria, & Phœnice ea quæ ſubjecta ſunt.* 25 *Legi epiſtolam quam miſiſtis mihi.* 26 *Præcepi ergò inquiri: & inventum eſt quoniam civitas illa eſt ab ævo regibus reſiſtens;* 27 *Et homines, rebelliones & prælia in ea efficientes: & reges fortes, & duri erant in Hieruſalē, dominantes, & tributa exigentes à Cœleſyria, & Phœnice.* 28 *Nunc ergò præcepi prohibere homines illos ædificare civitatē, & providere, ne quid ultra hæc fiat:* 29 *Et non procedant in plus malitiæ, ita ut regibus moleſtia importent.* 30 *Tunc recitatis his, quæ à rege Artaxerxe ſcripta fuerunt, Rathimus, & Samellius ſcriba, & qui cum his conſtituti erant, jungentes feſtinanter in Hieruſalem cum equitatu, & turba agminis,* 31 *Cœperunt prohibere ædificantes. Et vacabat ædificatio templi in Hieruſalem uſque ad ſecundū annū regni Darii regis Perſarū.*

CAP. III.

1 *ET rex Darius fecit cœnam magnam omnibus, qui ſub ipſo, & omnibus vernaculis ſuis, & omnibus magiſtratibus Mediæ, & Perſidis,*

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

18 [illegible]

[illegible]

19 [illegible]

[illegible]

20 [illegible]

21 [illegible]

22 [illegible]

[illegible]

23 [illegible]

24 [illegible]

[illegible]

25 [illegible]

[illegible]

[illegible]

26 [illegible]

[illegible]

27 [illegible]

[illegible]

28 [illegible]

29 [illegible]

30 [illegible]

[illegible]

31 [illegible]

[illegible]

1 [illegible]

[illegible]

Et nunc notum ſit Domino noſtro regi de Judæis, qui aſcenderunt à vobis, venientes ad nos Hieroſolymam civitatem defectricem & malignam ædificare eos: Plateáſque ejus & muros curare, templúmque excelſum nimis fundare. 18 Si igitur civitas hæc ædificata fuerit, & perfecti muri, tributum pendere non ſuſtinebunt, ſed regi reſiſtent. 19 Et quia fiunt hæc de templo, bonum factu putamus, ne hujuſmodi rem negligamus, 20 Sed ad dominum noſtrum regem referamus; ut ſi tibi viſum fuerit inſpiciantur libri tui patrii, 21 Et invenias in commentariis de hac re ſcriptis, & ſcias, fuiſſe hanc civitatem defectricem regibúſque & civitatibus noxiam: 22 Judæos autem defecturos: Præterea hanc ob cauſam olim obſidione fuiſſe in eam concluſos. 23 Quam ob cauſam deſtructam eam fuiſſe. Nunc igitur indicamus tibi domine rex, quòd ſi civitas hæc ædificata fuerit, & muri hi erecti, non ampliùs erit tibi deſcenſus in Syriam Cavam & Phœnicen. 24 Tunc reſcripſit rex Rathimo ſcribæ eorum quæ accidebant, & Beltathymo, & Samalo ſcribæ & reliquis qui connumerabantur eis, & morabantur in Samaria, & Syria, & Phœnice; quæ ſubjecta ſunt. 25 Legi Epiſtolam quam mihi miſiſtis, juſſíque inſpici libros, & inveni factitâſſe à ſeculo civitatem hanc quæ regi adverſa: 26 Et in ea fuiſſe qui defectiones & bella perpetrârent: Fuiſſe reges validos & duces Hieroſolymis, qui dominati ſunt & tributum exegerunt de Syria Cava & Phœnice, 27 Nunc igitur præcepi viros illos ab ædificanda civitate prohiberi. 28 Et curæ eſſe, nihil ultrà hæc fieri. 29 Neque ulterius extendi hæc mala, ita ut regibus damnum fiat. Cùm igitur lecta hæc eſſent quæ à rege Artaxerxe ſcripta erant, Rathimus, & Samalus ſcriba, & qui cum ipſis cenſebantur, redeuntes ſoliciti Hieroſolymam, cum equis & turbâ, feſtinatò; 30 Cœperunt prohibere eos qui ædificabant: Et ceſſavit ædificatio templi quod Hieroſolymis, uſque ad annum ſecundum regni Darii regis Perſarum. 31

CAP. III.

ET rex Darius fecit convivium magnum omnibus ſubditis & vernaculis ſuis, omnibúſque Principibus Mediæ & Perſix, 1

Verſio VULG. LAT.

2 Et omnibus purpuratis, & prætoribus, & conſuli-
3 bus, & præfectis ſub illo, ab India uſque Æthiopiam,
centum viginti ſeptem provinciis. Et cùm mandu-
câſſent, & bibiſſent, & ſatiati reverterentur, tunc Da-
rius rex aſcendit in cubiculum ſuum, & dormivit, &
4 expergefactus eſt. Tunc illi tres juvenes corporis cu-
ſtodes, qui cuſtodiebant corpus regis, dixerunt alter
5 alteri: Dicamus unuſquiſque noſtrûm ſermonem
qui præcellat: & cujuſcunque apparuerit ſermo ſa-
pientior alterius, dabit illi rex Darius dona magna,
6 Purpurâ cooperiri, & in auro bibere, & ſuper aurum
dormire, & currum aureo fræno, & cydarim byſſi-
7 nam, & torquem circa collum: Et ſecundo loco ſe-
debit à Dario propter ſapientiam ſuam, & cognatus
8 Darii vocabitur. Tunc ſcribentes ſinguli ſuum ver-
bum ſignaverunt, & poſuerunt ſubtus cervical Darii
9 regis, Et dixerunt; Cùm ſurrexerit rex, dabimus il-
li ſcripta noſtra: & quodcunque judicaverit rex è
tribus, & magiſtratus Perſidis, quoniam verbum ejus
ſapientius eſt, ipſi dabitur victoria ſicut ſcriptum eſt.
10 Unus ſcripſit, Forte eſt vinum. Alius ſcripſit, For-
11 tior eſt rex. Tertius ſcripſit, Fortiores ſunt mulie-
12 res: ſuper omnia autem vincit veritas. Et cùm ſur-
13 rexiſſet rex, acceperunt ſcripta ſua, & dederunt illi,
14 & legit. Et mittens vocavit omnes magiſtratus Per-
ſarum, & Medos, & purpuratos, & prætores, & præ-
15 fectos: Et ſederunt in concilio: & lecta ſunt ſcri-
16 pta coram ipſis. Et dixit, Vocate adoleſcentes, &
ipſi indicabunt verba ſua. Et vocati ſunt, & introie-
17 runt. Et dixit illis; Indicate nobis de his quæ ſcri-
pta ſunt. Et cœpit prior, qui dixerat de fortitudine
18 vini. Et dixit; Viri, quàm prævalet vinum omni-
bus hominibus qui bibunt illud! ſeducit mentem.
19 Itémque regis & orphani facit mentem vanam. Item
20 ſervi ac liberi, pauperis ac divitis, Et omnem men-
tem convertit in ſecuritatem & jucunditatem, & non
meminit omnem triſtitiam & debitum.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

2 Καὶ πᾶσι τοῖς σατράπαις ϗ στρατηγοῖς ϗ τοπάρχαις τοῖς (α) ὑπ' αὐτὸν,
ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς μέχρις Αἰθιοπίας, ἐν ταῖς ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ σατραπείαις.
3 (β) Καὶ ἐφάγοσαν ϗ ἔπιον, ϗ ἐμπλησθέντες (γ) ἀνέλυσαν. ὁ δὲ Δαρεῖος
ὁ βασιλεὺς ἀνέλυσεν εἰς τὸν (*) κοιτῶνα ἑαυτοῦ, ϗ ἐκοιμήθη, ϗ ἔξυπνος
4 ἐγένετο. Τότε οἱ τρεῖς νεανίσκοι οἱ σωματοφύλακες οἱ φυλάσσοντες τὸ
5 σῶμα τοῦ βασιλέως, εἶπαν (*) ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον, Εἴπωμεν ἕκαστος
ἡμῶν ἕνα λόγον, ὃς ὑπερισχύσει· ϗ οὗ ἐὰν φανῇ τὸ ῥῆμα αὐτοῦ σοφώτερον τοῦ
ἑτέρου, δώσει αὐτῷ Δαρεῖος ὁ βασιλεὺς δωρεὰς μεγάλας, ϗ ἐπινίκια
6 μεγάλα, Καὶ πορφύραν περιβαλέσθαι ϗ ἐν χρυσώμασι πίνειν, ϗ ἐπὶ
χρυσῷ καθεύδειν, ϗ ἅρμα χρυσοχάλινον, ϗ κίδαριν βυσσίνην, ϗ μανιά-
7 κην περὶ τὸν (δ) τράχηλον, Καὶ δεύτερος καθιεῖται Δαρείου διὰ τὴν σοφίαν
8 (ε) αὐτοῦ, ϗ συγγενὴς Δαρείου κληθήσεται. Καὶ τότε γράψαντες ἕκαστος
τὸν ἑαυτοῦ λόγον, ἐσφραγίσαντο ϗ ἔθηκαν ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον Δαρείου
9 τοῦ βασιλέως, Καὶ εἶπαν, Ὅταν ἐγερθῇ ὁ βασιλεὺς, δώσουσιν αὐτῷ τὸ
γράμμα, (ζ) ϗ ὃν ἂν κρίνῃ ὁ βασιλεὺς ϗ οἱ τρεῖς μεγιστᾶνες τῆς Περσίδος,
10 (*) ὅτι οὗ ὁ λόγος αὐτοῦ σοφώτερος, αὐτῷ δοθήσεται (η) τὸ νῖκος καθ-
11 ὼς γέγραπται. Ὁ εἷς ἔγραψεν, Ὑπερισχύει ὁ οἶνος. Ὁ ἕτερος ἔγρα-
12 ψεν, Ὑπερισχύει ὁ βασιλεύς. (θ) Ὁ τρίτος ἔγραψεν, Ὑπερισχύουσιν
13 αἱ γυναῖκες, ὑπὲρ δὲ πάντα νικᾷ ἡ ἀλήθεια. Καὶ ὅτε ἐξηγέρθη ὁ βα-
14 σιλεὺς, λαβόντες τὸ γράμμα (ι) ἔδωκαν αὐτῷ, ϗ ἀνέγνω· Καὶ ἐξαπο-
στείλας ἐκάλεσε πάντας τοὺς μεγιστᾶνας τῆς Περσίδος ϗ τῆς Μηδείας, (*) ϗ
15 τοὺς σατράπας ϗ στρατηγοὺς, ϗ τοπάρχας ϗ ὑπάτους, Καὶ ἐκάθισεν ἐν
16 τῷ χρηματιστηρίῳ, ϗ ἀνεγνώσθη τὸ γράμμα ἐνώπιον αὐτῶν. Καὶ εἶπε,
Καλέσατε τοὺς νεανίσκους, ϗ αὐτοὶ δηλώσουσι τοὺς λόγους ἑαυτῶν. ϗ
17 ἐκλήθησαν, ϗ εἰσήλθοσαν. Καὶ εἶπαν αὐτοῖς, Ἀπαγγείλατε ἡμῖν περὶ τῶν
18 γεγραμμένων. ϗ ἤρξατο ὁ πρῶτος ὁ εἴπας περὶ τῆς ἰσχύος τοῦ οἴνου, Καὶ
ἔφη οὕτως, Ἄνδρες, πῶς ὑπερισχύει ὁ οἶνος; πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς
19 (*) πίνοντας αὐτὸν πλανᾷ, Τὴν διάνοιαν τοῦ τε βασιλέως ϗ τοῦ ὀρφανοῦ ποιεῖ
τὴν διάνοιαν μίαν, τήν τε τοῦ οἰκέτου ϗ τὴν τοῦ ἐλευθέρου, τήν τε τοῦ
20 πένητος ϗ τὴν τοῦ πλουσίου· Καὶ πᾶσαν διάνοιαν μεταστρέφει εἰς εὐωχίαν
ϗ εὐφροσύνην, ϗ οὐ μέμνηται πᾶσαν λύπην ϗ πᾶν ὀφείλημα.

Et omnibus purpuratis, & ducibus, & locorum præ- 2
fectis, qui ſub ipſo ab India uſque Æthiopiam in
centum viginti ſeptem provinciis. Et manducaverunt, 3
& biberunt, & ſaturati reverterunt. Darius autem
rex aſcendit in cubiculum ſuum, & dormivit, &
expergefactus eſt. Tunc illi tres juvenes corporis cu- 4
ſtodes qui cuſtodiebant corpus regis, dixerunt alter
alteri; Dicamus unuſquiſque noſtrûm unum ſermo- 5
nem, qui præcellat: & cujuſcunque apparuerit
ſermo ſapientior alterius; dabit illi rex Darius dona
magna, & epinicia magna, Et purpurâ cooperiri, & 6
in auro bibere, & ſuper aurum dormire, & currum
aureo fræno, & cydarim byſſinam, & torquem circa
collum: Et ſecundo loco ſedebit à Dario, propter 7
ſapientiam ſuam: & cognatus Darii vocabitur. Tunc 8
ſcribentes ſinguli ſuum verbum ſignaverunt, & po-
ſuerunt ſubtus cervical Darii regis, Et dixerunt; 9
Cùm ſurrexerit rex, dabunt ei ſcriptum: et quod-
cunque judicaverit rex, & tres magiſtratus Perſi-
dis, quoniam verbum ejus ſapientius eſt; ipſi dabitur 10
victoria, ſicut ſcriptum eſt. Unus ſcripſit; (a) Forte 11
eſt vinum. Alius ſcripſit; Fortior eſt rex. Tertius 12
ſcripſit; Fortiores ſunt mulieres: ſuper omnia au-
tem vincit veritas. Et cùm ſurrexiſſet rex; accipi- 13
entes ſcriptum, dederunt ei: & legit. Et mittens 14
vocavit omnes magiſtratus Perſidis, & Mediæ, &
purpuratos, et duces, & prætores, et conſules: Et ſe- 15
dit in concilio: & lectum eſt ſcriptum coram ipſis.
Et dixit; Vocate adoleſcentes: et ipſi indicabunt 16
verba ſua. Et vocati ſunt, et introierunt. Et dixe- 17
runt eis; Indicate nobis de his quæ ſcripta ſunt. Et
cœpit prior qui dixerat de fortitudine vini, Et dixit 18
eis; Viri, quàm prævalet vinum? omnes homines qui
bibunt illud, ſeducit: Mentem regis et orphani facit 19
mentem unam, item ſervi ac liberi, pauperis ac divi-
tis: Et omnem mentem convertit in ſecuritatem et 20
jucunditatem: et non meminit omnem triſtitiam, et
omne debitum:

MS.A. (α) μετ' αὐτῶν, ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς μέχρι τῆς Αἰθιοπίας, (β) Καὶ ὅτε ἔφαγον ϗ ἔπιον, (γ) ἀνέλυσαν, τότε Δαρεῖος
(*) κοιτῶνα, ϗ (*) ἕτερος τῷ ἑτέρῳ (δ) τράχηλον αὐτοῦ, (ε) ἑαυτοῦ, (ζ) ϗ ὃν κρίνῃ ὁ βασιλεὺς (*) ὅτι ὁ λόγος. (η) τὸ
νίκημα (θ) Ὁ ἄλλος ἔγραψεν, (ι) ἐπέδωκαν αὐτῷ, (*) ϗ σατράπας (*) πίνοντας αὐτὸν πλανᾷ τῇ διανοίᾳ τοῦ

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
[illegible]
5 [illegible]
[illegible]
6 [illegible]
[illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
[illegible]
10 [illegible]
11 12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
[illegible]
15 16 [illegible]
17 [illegible]
[illegible]
18 [illegible]
[illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]

Satrapiſque omnibus, & Ducibus, & To- 2
parchis ſibi ſubditis, ab India uſque ad
Cuſh, per centum viginti ſeptem Satra-
pias. Ederúntque ac biberunt, & cùm 3
ſatiati eſſent, diſceſſerunt. Rex autem
Darius ad cubiculum ſuum diſcedens dor-
mivit, & de ſomno expergefactus eſt.
Tunc tres juvenes cuſtodes corporis, qui 4
ſcilicet corpus regis cuſtodiebant, dixe-
runt alter alteri; Dicamus ſinguli no- 5
ſtrûm ſermonem quendam, quid nempe
fortius ſit: Et cujus videbitur ſermo ſa-
pientior quàm ſocii ſui, det ei Darius
rex dona magna, & præmia magna:
Purpurâ indui, auro bibere, ſuper auro 6
dormire, currum cujus ſedes aurea, ci-
darim byſſinam, torquem in colle. Et 7
ſecundum à Dario ſedere, propter ſapien-
tiam ſuam: cognatúmque Darii vocari.
Tunc ſcribentes ſinguli verbum ſuum ſi- 8
gnárunt, & ſuppoſuerunt cervicali Darii
regis. Dicto; traditum iri ſcripturam re- 9
gi cùm expergefactus eſſet. Et cujuſcun-
que ſermonem ſapientiorem judicaret rex,
& tres principes Perſiæ, ei dari victori-
am ſecundùm quod ſcriptum eſt. Scripſe- 10
runt igitur ſinguli. Forte vinum præ
cæteris. Alter ſcripſit; Fortis rex præ 11
cæteris. Tertius ſcripſit; Fortes mulieres 12
præ cæteris, ſed præ omnibus vincit ve-
ritas. Et experrecto rege ſcriptum ei de- 13
derunt, & legit. Et mittens vocavit omnes 14
Principes Perſiæ, & Mediæ, Satrapáſ-
que & Duces, & Toparchas, & Conſules.
Et conſederunt in auditorio, & lectum 15
eſt ſcriptum coram eis. Et juſſerunt vo- 16
cari juvenes, ut ipſi demonſtrarent verba
ſua. Et vocati ingreſſi ſunt, Et dixerunt eis; 17
Narrate nobis de his quæ ſcripta ſunt. Cœ-
pitq; primus qui de fortitudine vini dixe-
rat, Et in hunc modum locutus eſt. Quomo- 18
do non ſit vinum fortius O viri? omnibus
hominibus qui ipſum bibunt? Seducit
mentem. Regis & pupilli ſenſum eundem 19
facit, vernæque & liberi, pauperis & di-
vitis: Omnémque cogitationem in hila- 20
ritatem & lætitiam mutat: Neque ullam
afflictionem aut debitum recordatur,

Verſio VULG. LAT.

21 Et omnia præcordia facit honeſta, & non meminit
regem nec magiſtratum, & omnia per talenta loqui
22 facit. Et non meminerunt, cùm biberunt, amicitiam,
nec fraternitatem : ſed non multum pòſt ſumunt gladios.
23 Et cùm à vino merſerint & ſurrexerint, non meminerunt
24 quæ geſſerunt. O viri, num præcellit vinum?
quis ſic cogitat facere ? Et tacuit hoc dicto.

CAP. IV.

1 ET inchoavit ſequens dicere, qui dixit de fortitudine
2 regis. O viri, num præcellunt homines, qui terram
3 & mare obtinent, & omnia quæ in eis ſunt? Rex
autem ſuper omnia præcellit, & dominatur eorum: &
4 omne quodcunque dixerit illis, faciunt. Et ſi miſerit
illos ad bellatores, vadunt, & demoliuntur montes,
5 & muros, & turres. Jugulantur & jugulant, & regis
verba non prætereunt; nam ſi vicerint, afferunt regi
6 omnia quæcunque prædati fuerint. Similiter &
alii omnes, & quotquot non militant, nec pugnant,
ſed colunt terram : rurſum cùm fuerint metentes, afferunt
7 tributa regi : Et ipſe unus ſolus ſi dixerit, Occidite,
8 occîdunt : dixerit, Remittite, remittunt : Dixerit,
Percutite, percutiunt: dixerit, Exterminate, exterminant:
9 dixerit, Ædificate, ædificant : Dixerit, Excidite,
10 excîdunt : dixerit, Plantate, plantant : Et omnis
plebs, & virtutes eum obaudiunt, & ſuper hoc ipſe
11 recumbit, & bibit, & dormit. Hi autem cuſtodiunt
in circuitu eum, & non poſſunt ire ſinguli, & facere
12 opera ſua, ſed in dicto obaudientes ſunt ei. Viri,
quomodò non præcellit rex qui ſic diffamatur? Et tacuit.
13 Tertius qui dixerat de mulieribus & veritate,
14 hic eſt Zorobabel, cœpit loqui. Viri, non magnus
rex, & multi homines, nec vinum præcellit. Quis eſt
15 ergò qui dominatur eorum ? Nónne mulieres genuerunt
regem, & omnem populum, qui dominatur
mari & terræ :

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

21 Καὶ πάσας (κ) καρδίας ποιεῖ πλουσίας, καὶ οὐ μέμνηται βασιλέα οὐδὲ σατράπην·
22 καὶ πάντα διὰ ταλάντων ποιεῖ λαλεῖν. Καὶ οὐ (ι) μέμνηνται ὅταν πίνωσιν,
φιλιάζειν φίλοις καὶ ἀδελφοῖς, καὶ μετ᾽ οὐ πολὺ σπῶνται τὰς μαχαίρας.
23 Καὶ ὅταν ἀπὸ τοῦ (λ) οἴνου ἐγερθῶσιν, οὐ μέμνηνται ἃ ἔπραξαν. Ὦ ἄνδρες,
24 οὐχ ὑπερισχύει (μ) ὁ οἶνος, ὅτι οὕτως ἀναγκάζει ποιεῖν; καὶ ἐσίγησεν
οὕτως εἴπας.

MS. A. (κ) τὰς καρδίας (ι) μέμνηται (λ) οἴνου γεννηθῶσιν, οὐδὲ (μ) ὁ οἶνος; οὕτως ἀναγκάζει ποιεῖν. καὶ ἐσίγησεν οὕτως εἰπών.

ΚΕΦ. Δʹ.

1 Καὶ ἤρξατο ὁ δεύτερος λαλεῖν, (ϛ) ὁ εἴπας περὶ τῆς ἰσχύος τοῦ βασιλέως.
2 Ὦ ἄνδρες, οὐχ ὑπερισχύουσιν οἱ ἄνθρωποι, τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν κατακρατοῦντες
3 καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς; Ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπερισχύει, (α) καὶ
κυριεύει αὐτῶν καὶ δεσπόζει αὐτῶν, καὶ πᾶν ὃ ἐὰν εἴπῃ αὐτοῖς, (β) ἐνακούουσιν.
4 Ἐὰν εἴπῃ αὐτοῖς ποιῆσαι πόλεμον ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον, (γ)
ποιοῦσιν· ἐὰν δὲ ἐξαποστείλῃ αὐτοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους, βαδίζουσι καὶ
5 κατεργάζονται τὰ ὄρη καὶ τὰ τείχη καὶ τοὺς πύργους. Φονεύουσι καὶ φονεύονται,
καὶ τὸν λόγον τοῦ βασιλέως οὐ παραβαίνουσιν. ἐὰν δὲ νικήσωσι, τῷ βασιλεῖ
κομίζουσι πάντα, (δ) καὶ ἐὰν προνομεύσωσι, καὶ τὰ ἄλλα πάντα.
6 Καὶ ὅσοι οὐ στρατεύονται οὐδὲ πολεμοῦσιν, ἀλλὰ γεωργοῦσι τὴν γῆν, πάλιν
ὅταν σπείρωσι θερίσαντες ἀναφέρουσι τῷ βασιλεῖ· καὶ ἕτερος τὸν ἕτερον
7 ἀναγκάζοντες, ἀναφέρουσι τοὺς φόρους τῷ βασιλεῖ. Καὶ αὐτὸς εἷς μόνος
ἐστίν. ἐὰν εἴπῃ ἀποκτεῖναι, (ι) ἀποκτέννουσιν· ἐὰν εἴπῃ (¨) ἀφεῖναι, ἀφίουσιν·
8 Εἶπεν πατάξαι, (ϛ) τύπτουσιν· εἶπεν ἐρημῶσαι, ἐρημοῦσιν· εἶπεν οἰκοδομῆσαι,
9 οἰκοδομοῦσιν· Εἶπεν ἐκκόψαι, ἐκκόπτουσιν· εἶπε φυτεῦσαι, φυτεύουσι.
10 Καὶ πᾶς ὁ λαὸς αὐτοῦ καὶ αἱ δυνάμεις αὐτοῦ ἐνακούουσι. πρὸς δὲ τούτοις
11 αὐτὸς ἀνάκειται, ἐσθίει καὶ πίνει καὶ καθεύδει, (ε) Αὐτοὶ δὲ τηροῦσι κύκλῳ
περὶ αὐτόν· καὶ οὐ δύνανται ἕκαστος ἀπελθεῖν, καὶ ποιεῖν τὰ ἔργα αὐτοῦ,
12 οὐδὲ παρακούουσιν αὐτοῦ. Ὦ ἄνδρες, πῶς οὐχ ὑπερισχύει ὁ βασιλεύς,
13 ὅτι οὕτως ἐπάκουστός ἐστι; καὶ ἐσίγησεν. Ὁ δὲ τρίτος ὁ (ϛ) εἴπας περὶ τῶν
14 γυναικῶν καὶ τῆς ἀληθείας, οὗτός ἐστι Ζοροβάβελ, ἤρξατο λαλεῖν· (*) Ἄνδρες,
οὐ μέγας ὁ βασιλεύς, καὶ πολλοὶ οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὁ οἶνος ἰσχύει;
15 τίς οὖν ὁ δεσπόζων αὐτῶν, ἢ τίς ὁ κυριεύων αὐτῶν; Οὐχ αἱ γυναῖκες;
αἱ γυναῖκες ἐγέννησαν τὸν βασιλέα καὶ πάντα τὸν λαὸν ὃς κυριεύει τῆς θαλάσσης
καὶ τῆς γῆς,

MS. A. (ϛ) ὁ εἰπὼν (α) καὶ κυριεύει πάντων (β) ποιήσουσιν. (γ) ποιήσουσιν· (δ) καὶ ὅσα ἐὰν προνομεύσωσιν, (ι) ἀποκλείουσιν·
(¨) ἀφιέναι, (ϛ) τύπτουσιν· εἶπεν οἰκοδομῆσαι, (ε) Οὗτοι δὲ τηροῦσιν περὶ αὐτὸν κύκλῳ· καὶ οὐ δύνανται ἕκαστος ἀπελθεῖν, (ϛ) εἰπὼν
(*) Ὦ ἄνδρες,

Et omnia corda facit opulenta : & non meminit regem, 21
nec magiſtratum, et omnia per talenta loqui
facit. Et non meminerunt cùm biberint, amicitiam, 22
nec fraternitatem : ſed non multum pòſt ſumunt
gladios. Et cùm à vino ſurrexerint ; non meminerunt, 23
quæ geſſerunt. O viri, nónne præcellit vinum, 24
quia ſic cogit facere ? Et tacuit hoc dicto.

CAP. IV.

ET inchoavit ſequens dicere, qui dixit de fortitudine 1
regis. O viri, nónne præcellunt homines, qui 2
terram & mare obtinent, & omnia quæ in eis ſunt ?
Rex autem præcellit, & dominatur eorum, & imperat 3
eis : & omne quodcunque dixerit illis, obediunt.
Si dixerit eis, ut faciat bellum alter adverſus 4
alterum ; faciunt. Et ſi miſerit illos ad hoſtes bellatores ;
vadunt, & demoliuntur montes, & muros,
et turres: Jugulant, et jugulantur, et regis verbum non 5
prætereunt. Quòd ſi vicerint ; afferunt regi omnia,
et quæcunque prædati fuerint, et alia omnia. Et 6
quotquot non militant, nec pugnant, ſed colunt terram ;
rurſum, cum ſeverint, metentes afferunt regi :
et alter alterum cogentes, afferunt tributa regi. Et 7
ipſe unus ſolus eſt. Si dixerit, Occidite ; occidunt :
ſi dixerit, Remittite ; remittunt. Dixerit, Percutite ; 8
percutiunt : dixerit, Exterminate ; exterminant :
dixerit, Ædificate ; ædificant : Dixerit, Excidite ; 9
excidunt : dixerit, Plantate, plantant.
Et omnis plebs ejus, et virtutes eum obaudiunt. 10
Et ſuper hæc ipſe recumbit, comedit, et bibit, et dormit :
Hi autem cuſtodiunt in circuitu eum : et non 11
poſſunt unuſquiſque abire, et facere opera ſua : neque
negligenter audiunt eum. Viri, quomodò non præcellit 12
rex, cui ſic obeditur ? et tacuit. Tertius, qui dixerat 13
de mulieribus, et veritate, (hic eſt Zorobabel,) cœpit
loqui : Viri, non magnus rex, et multi homines, et vinum 14
præcellit? Quis eſt ergò, qui imperat eis? aut quis
qui dominatur eorum ? Nónne mulieres ? Mulieres 15
genuerunt regem, et omnem populum qui dominatur
mari et terræ :

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܟܠܗܘܢ ܠܒ̈ܘܬܐ ܥܬܝܪ̈ܬܐ ܥܒܕ ܚܡܪܐ. ܘܠܐ ܥܗܕ ܠܡܠܟܐ ܘܠܐ ܠܣܛܪܦܐ. ܘܟܠܗܘܢ ܐܝܟ 21
ܡܬܩ̈ܠܐ ܕܟܟܪ̈ܐ ܡܡܠܠܐ. * ܘܠܐ ܥܗܕܝܢ ܐܡܬܝ ܕܫܬܝܢ : ܠܪܚܡܘܬܐ ܕܪ̈ܚܡܐ ܘܠܐܚ̈ܐ. 22
ܘܒܬܪ ܠܐ ܣܓܝ. ܫܡܛܝܢ ܣܝ̈ܦܐ. * ܘܡܐ ܕܩܡܘ ܡܢ ܚܡܪܐ ܢܫܬܘܣܘܢ . ܠܐ ܥܗܕܝܢ 23
ܡܕܡ ܕܥܒܕܘ. * ܐܘ ܓܒܪ̈ܐ . ܠܘ ܗܟܢܐ ܚܝܠܬܢ ܚܡܪܐ. ܕܗܟܢܐ ܐܠܨ ܠܡܥܒܕ. 24
ܘܫܠܝ ܡܢ ܗܠܝܢ ܐܡܪ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܕ̄ *

* ܘܫܪܝ ܬܢܝܢܐ ܠܡܡܠܠܘ . ܗܘ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܡܛܠ ܚܝܠܬܢܘܬܐ ܕܡܠܟܐ. * ܐܘ ܓܒܪ̈ܐ. 1 2
ܠܘ ܗܟܢܐ ܚܝܠܬܢܝܢ ܒܢܝ̈ܢܫܐ . ܕܐܪܥܐ ܘܝܡܐ ܐܚܝܕܝܢ . ܘܟܠܗܘܢ ܗܠܝܢ ܕܒܗܘܢ :
* ܡܠܟܐ ܕܝܢ ܚܝܠܬܢ ܡܫܬܠܛ ܗܘܐ ܒܟܠܗܘܢ. ܡܪܐ ܗܘ ܕܟܠܗܘܢ . ܘܟܠ ܗܘ ܡܐ ܕܐܢ 3
ܕܢܐܡܪ ܠܗܘܢ ܡܫܬܡܥܝܢ. ܐܢ ܢܐܡܪ ܠܗܘܢ ܠܡܥܒܕ ܩܪܒܐ : ܐܚܪܢܐ ܠܘܬ ܐܚܪܢܐ.
ܥܒܕܝܢ. * ܐܢ ܕܝܢ ܢܫܕܪ ܐܢܘܢ ܠܘܬ ܒܥܠܕܒ̈ܒܐ ܡܬܠܟܝܢ. ܘܒܨܝܢ ܛܘܪ̈ܐ. ܘܫܘܪ̈ܐ 4
ܘܡܓܕ̈ܠܐ. * ܩܛܠܝܢ ܘܡܬܩܛܠܝܢ. ܘܡܠܬܗ ܕܡܠܟܐ ܠܐ ܥܒܪܝܢ. ܐܢ ܙܟܝܢ ܗܢܘܢ : 5
ܠܡܠܟܐ ܡܝܬܝܢ ܟܠܡܕܡ. ܐܦܢ ܡܝܬܝܢ. * ܘܗܠܝܢ ܐܚܪ̈ܢܝܬܐ ܟܠܗܝܢ. ܘܐܝܠܝܢ ܕܠܐ 6
ܡܬܟܬܫܝܢ ܘܠܐ ܡܬܩܪܒܝܢ . ܐܠܐ ܡܦܠܚܝܢ ܠܐܪܥܐ. ܬܘܒ ܡܐ ܕܙܪܥܘ ܡܐ ܕܚܨܕܘ :
ܡܝܬܝܢ ܠܡܠܟܐ. ܘܐܚܪܢܐ ܠܐܚܪܢܐ ܡܢ ܐܠܨܝܢ ܡܣܩܝܢ ܡܕܐܬܐ ܠܡܠܟܐ. * ܘܗܘ ܚܕ 7
ܒܠܚܘܕܘܗܝ ܐܝܬܘܗܝ. ܐܢ ܢܐܡܪ ܠܡܩܛܠ ܩܛܠܝܢ. * ܐܡܪ ܠܡܫܒܩ ܫܒܩܝܢ. ܐܡܪ 8
ܠܡܡܚܐ ܡܚܝܢ. ܐܡܪ ܠܡܚܪܒܘ ܡܚܪܒܝܢ. ܐܡܪ ܠܡܒܢܐ ܒܢܝܢ. * ܐܡܪ ܠܡܦܣܩ 9
ܦܣܩܝܢ. ܐܡܪ ܠܡܢܨܒ ܢܨܒܝܢ. * ܘܟܠܗ ܥܡܐ ܕܝܠܗ ܘܚܝ̈ܠܘܬܗ ܠܗ ܡܫܬܡܥܝܢ. 10
ܥܡ ܕܝܢ ܗܠܝܢ ܗܘ ܡܣܬܡܟ ܡܢ ܐܟܠ ܘܫܬܐ ܘܕܡܟ. * ܗܠܝܢ ܕܝܢ ܢܛܪܝܢ ܠܘܬܗ . ܘܠܐ 11
ܫܠܝܛ ܠܐܢܫ ܠܡܐܙܠ. ܘܠܡܥܒܕ ܥܒ̈ܕܘܗܝ ܕܝܠܗ. ܘܠܐ ܠܐ ܡܫܬܡܥܝܢ ܠܗ. * ܐܘ ܓܒܪ̈ܐ : 12
ܠܘ ܗܟܢܐ ܚܝܠܬܢ ܡܠܟܐ ܡܢ ܟܠ ܕܗܟܢܐ ܡܫܬܡܥܝܢ ܠܗ. ܘܫܬܩ. ܗܘ ܕܝܢ.
* ܬܠܝܬܝܐ. ܗܘ ܕܐܡܪ ܡܛܠ ܢܫ̈ܐ ܘܫܪܪܐ. ܗܘ ܕܐܝܬܘܗܝ ܙܘܪܒܒܠ ܗܘ ܕܫܠܬܐܝܠ. ܡܢ 13
ܫܪܒܬܐ ܕܝܗܘܕ̈ܝܐ ܫܪܝ ܠܡܡܠܠܘ. * ܐܘ ܓܒܪ̈ܐ. ܠܘ ܪܒܐ ܗܘ ܡܠܟܐ. ܘܣܓܝܐܝܢ ܒܢܝ̈ܢܫܐ. 14
ܘܚܡܪܐ ܚܝܠܬܢ : ܡܢܘ ܗܟܝܠ ܗܘ ܕܙܟܐ ܠܗܘܢ. ܐܘ ܡܢܘ ܗܘ [illegible]
ܒܗܘܢ. * ܠܘ ܢܫ̈ܐ ܝܠܕ̈ܢ ܡܠܟ̈ܐ : ܘܟܠܗ ܥܡܐ. ܗܘ ܕܫܠܝܛ. ܠܐ ܒܝܡܐ ܘܒܝܒܫܐ. 15

Omniáque corda opulenta facit : Neque regem 21
aut ſatrapam recordatur ; omniáque
quaſi ponderibus talentorum eloqui facit.
Nec recordantur, cùm bibunt, amoris amicorum 22
ac fratrum : Et poſt paulum educunt
gladios. Sed cùm de vino ſurrexerint, non 23
meminerunt quæ fecerint. O viri, nónne 24
vinum fortius eſt cæteris, quod hæc facere
cogit ? Et his dictis, reticuit.

CAP. IV.

ET cœpit ſecundus loqui, qui de fortitudine 1
regis dixerat ; O viri, nónne fortiores 2
cæteris ſunt homines qui terram &
mare obtinent, quæque in eis omnia ? Eis 3
autem præcellit, qui ipſis imperat, rex : Et
dominus eſt eorum ; cui, quodcunque ipſis
dixerit, obediunt. Si juſſerit ipſos bellum 4
facere alterum alteri, faciunt : Si ad hoſtes
ipſos mittat, eunt ; montes inveſtigant,
muróſque ac turres. Cædunt cæduntúrque, 5
verbum autem regis non prævaricantur :
ſi vincant, regi omnia afferunt, etiamſi
pereant : Et reliqua hæc omnia. Qui autem 6
non militant, nec bellum gerunt, ſed
terram colunt ; rurſus poſtquàm ſeminaverint,
quod meſſuerint regi afferunt : cogúntque
alter alterum offerre tributa regi.
Ipſe autem unus ſolus eſt : ſi interficere 7
jubeat, interficiunt : Si miſſum facere, 8
miſſum faciunt ; ſi ferire juſſerit, feriunt ;
ſi deſtruere, deſtruunt : ſi juſſerit ædificare,
ædificant ; ſi occidere, occîdunt ; ſi 9
plantare, plantant : Omníſque populus ejus 10
& exercitus, ipſi parent : Et præterea ipſe
recumbit, edens ac bibens & dormiens ;
Illi autem cuſtodiam agunt juxta illum, 11
nec cuiquam diſcedere licet, & res ſuas
agere : neque inobedientes ipſi ſunt. O 12
viri, annon fortior cæteris rex, cui ita
obediendum eſt ? Et conticuit. Tertius 13
autem qui de mulieribus & veritate locutus
erat, qui erat Zorobabel filius Salathiel,
de genere Judaico, loqui cœpit. O viri, 14
nónne magnus eſt rex, & homines multi,
& vinum forte ? Quis igitur eſt qui ſuperat
eos ? Aut quis eſt qui eis dominatur ?
Mulieres nónne reges pariunt, & populum 15
totum qui mari & terræ dominatur ?

Verſio VULG. LAT.

16 Et ex illis nati ſunt, & ipſæ educaverunt eos qui
17 plantaverunt vineas ex quibus vinum fit? Et ipſæ
faciunt ſtolas omnium hominum, & ipſæ faciunt gloriam
hominibus, & non poſſunt homines ſeparari à
18 mulieribus. Si congregaverint aurum & argentum,
& omnem rem ſpecioſam, & viderint mulierem unam
19 bono habitu & bonâ ſpecie, Omnia hæc relinquentes
in eam intendunt, & aperto ore conſpiciunt,
& eam alliciunt magis quàm aurum & argentum, &
20 omnem rem pretioſam. Homo patrem ſuum relinquit
qui enutriit illum, & ſuam regionem, & ad mulierem
21 ſe conjungit. Et cum muliere remittit animam:
& neque patrem meminit, neque matrem, neque regionem.
22 Et hinc oportet vos ſcire: quoniam mulieres
23 dominantur veſtri. Nonne doletis? Et accipit
homo gladium ſuum, & vadit in viam facere furta, &
24 homicidia, & mare navigare & flumina, Et leoné videt,
& in tenebris ingreditur: et cùm furtum fecerit,
25 et fraudes, et rapinas, amabili ſuæ affert. Et iterum,
diligit homo uxoré ſuam magis quàm patrem aut matré.
26 Et multi dementes facti ſunt propter uxores ſuas:
27 et ſervi facti ſunt propter illas: Et multi perierunt et
28 jugulati ſunt, et peccaverũt propter mulieres. Et nunc
credite mihi, quia magnus eſt rex in poteſtate ſua:
29 quoniam omnes regiones verentur tangere eum. Videbam
tamen Apemen filiam Bezacis, mirifici concubinam
30 regis, ſedentem juxta regem ad dextram, Et
auferentem diadema de capite ejus, et imponentem
31 ſibi, et palmis cædebat regem de ſiniſtra manu. Et
ſuper hæc aperto ore intuebatur eam: et ſi arriſerit
ei, ridet: nam ſi indignata ei fuerit, blanditur, donec
32 reconcilietur in gratiam. O viri, cur non ſunt fortiores
mulieres? Magna eſt terra, et excelſum eſt cœlum:
33 quis iſta agit? Et tunc rex, et purpurati intuebantur
34 in alterutrum. Et inchoavit loqui de veritate. O
viri, nónne fortes ſunt mulieres? Magna eſt terra, et
excelſum eſt cœlum: et velox curſus Solis convertit
in gyro cœlum in locum ſuum in una die.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

16 Καὶ ἐξ αὐτῶν ἐγένοντο. καὶ αὗται ἐξέθρεψαν αὐτοὺς (ζ) τοὺς φυτεύσαντας τοὺς
17 ἀμπελῶνας ἐξ ὧν ὁ οἶνος γίνεται. Καὶ αὗται ποιοῦσι τὰς στολὰς τῶν ἀνθρώπων,
καὶ αὗται ποιοῦσι (η) δόξαν τοῖς ἀνθρώποις, καὶ οὐ δύνανται οἱ ἄνθρωποι
18 χωρὶς τῶν γυναικῶν εἶναι. Ἐὰν δὲ συναγάγωσι χρυσίον καὶ (θ) ἀργύρεον
καὶ πᾶν πρᾶγμα ὡραῖον, καὶ ἴδωσι γυναῖκα μίαν καλὴν τῷ εἴδει καὶ τῷ
19 κάλλει, (c) Ταῦτα πάντα ἀφέντες, εἰς αὐτὴν (u) ἐκκέχηναν, καὶ χάσκοντες
τὸ στόμα θεωροῦσιν αὐτὴν, καὶ πάντες αὐτὴν αἱρετίζουσιν μᾶλλον ἢ τὸ
20 χρυσίον καὶ τὸ ἀργύρεον καὶ πᾶν πρᾶγμα ὡραῖον. Ἄνθρωπος τὸν ἑαυτοῦ
πατέρα ἐγκαταλείπει ὃς ἐξέθρεψεν αὐτὸν, καὶ τὴν ἰδίαν χώραν, καὶ πρὸς
21 τὴν ἰδίαν γυναῖκα κολλᾶται, Καὶ μετὰ τῆς γυναικὸς ἀφίησι τὴν ψυχὴν, καὶ οὔτε
22 τὸν πατέρα μέμνηται, οὔτε τὴν μητέρα, οὔτε τὴν χώραν. Καὶ ἐντεῦθεν δεῖ
ὑμᾶς γνῶναι ὅτι αἱ γυναῖκες κυριεύουσιν ὑμῶν· οὐχὶ πονεῖτε, καὶ μοχθεῖτε,
23 καὶ πάντα ταῖς γυναιξὶ δίδοτε καὶ φέρετε; Καὶ λαμβάνει (v) ὁ ἄνθρωπος τὴν
ῥομφαίαν αὐτοῦ, (ι) καὶ ἐκπορεύεται ἐξοδεύειν καὶ λῃστεύειν καὶ κλέπτειν, καὶ
24 εἰς τὴν θάλασσαν (κ) πλεῖν, καὶ ποταμοὺς, Καὶ τὸν λέοντα θεωρεῖ, καὶ ἐν σκότει
βαδίζει· καὶ ὅταν κλέψῃ καὶ ἁρπάσῃ καὶ λωποδυτήσῃ, (λ) τῇ ἐρωμένῃ ἀποφέρει.
25 Καὶ πλεῖον ἀγαπᾷ ἄνθρωπος τὴν ἰδίαν γυναῖκα μᾶλλον ἢ τὸν
26 πατέρα καὶ τὴν μητέρα. Καὶ πολλοὶ ἀπενοήθησαν ταῖς ἰδίαις διανοίαις διὰ
27 τὰς γυναῖκας, καὶ δοῦλοι ἐγένοντο δι' αὐτάς. Καὶ πολλοὶ ἀπώλοντο καὶ
28 ἐσφάλησαν καὶ ἡμάρτοσαν διὰ τὰς γυναῖκας. Καὶ νῦν οὐ πιστεύετέ μοι;
οὐχὶ μέγας ὁ βασιλεὺς τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ; οὐχὶ πᾶσαι αἱ χῶραι (μ)
29 εὐλαβοῦνται ἅψασθαι αὐτοῦ; Ἐθεώρουν αὐτὸν, καὶ Ἀπάμην τὴν θυγατέρα
Βαρτάκου τοῦ θαυμαστοῦ τὴν παλλακὴν τοῦ βασιλέως, καθημένην ἐν
30 δεξιᾷ τοῦ βασιλέως, Καὶ ἀφαιροῦσαν τὸ διάδημα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ
βασιλέως, καὶ ἐπιτιθοῦσαν ἑαυτῇ· καὶ (†) ἐρράπιζε τὸν βασιλέα τῇ ἀριστερᾷ.
31 Καὶ πρὸς τούτοις ὁ βασιλεὺς χάσκων τὸ στόμα ἐθεώρει αὐτήν· καὶ ἐὰν
προσγελάσῃ αὐτῷ, γελᾷ· ἐὰν δὲ πικρανθῇ ἐπ' αὐτὸν, κολακεύει αὐτὴν,
32 ὅπως διαλλαγῇ αὐτῷ. Ὦ ἄνδρες, πῶς οὐχὶ ἰσχυραὶ αἱ γυναῖκες, ὅτι
33 οὕτως πράσσουσι; Καὶ τότε ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ μεγιστᾶνες (ν) ἔβλεπον εἰς
34 τὸν ἕτερον. καὶ ἤρξατο λαλεῖν περὶ τῆς ἀληθείας· Ἄνδρες, (˘) οὐχὶ ἰσχυραὶ αἱ
γυναῖκες; μεγάλη ἡ γῆ, καὶ ὑψηλὸς ὁ οὐρανὸς, καὶ ταχὺς τῷ δρόμῳ ὁ
ἥλιος, ὅτι στρέφεται ἐν τῷ κύκλῳ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πάλιν ἀποτρέχει εἰς τὸν
ἑαυτοῦ τόπον ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ.

MS. A. (ζ) τοὺς φυτεύοντας τοὺς (η) τὰς δόξας τῶν ἀνθρώπων, (θ) ἀργύρειον, οὐχὶ ἀγαπῶσιν γυναῖκα μίαν (c) Καὶ ταῦτα (u) ἐγκέχηναν, (v) ἄνθρωπος (ι) καὶ ἐκπορεύεται εἰς ἐξοδίαν λῃστεύειν (κ) πλεῖν, (λ) τῇ * ἐρημωμένῃ ἀποφέρει. (μ) εὐλαβοῦνται αὐτὸν ἅψασθαι αὐτοῦ; (†) ἐράπιζεν (ν) ἐνέβλεπον ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον. (˘) οὐχ

Et ex illis nati ſunt: & ipſæ educaverunt eos qui 16
plantaverunt vineas, ex quibus vinum fit. Et ipſæ 17
faciunt ſtolas hominum: & ipſæ faciunt gloriam
hominibus: & non poſſunt homines ſine mulieribus
eſſe. Si autem congregaverint aurum, & argentum, 18
& omnem rem ſpecioſam, & viderint mulierem
unam bono habitu, & bonâ ſpecie; Omnia hæc relinquentes, 19
in eam intendunt, & aperto ore conſpiciunt
eam, & omnes eam eligunt magis, quam aurum,
& argentum, & omnem rem ſpecioſam. Homo patrem 20
ſuum relinquit, qui enutriit illum; & ſuam
regionem: & ad propriam mulierem ſe conjungit:
Et cum muliere remittit animam: & neque patrem 21
meminit, neque matrem, neque regionem. Et hinc oportet 22
vos ſcire, quoniam mulieres dominantur veſtri.
Nónne laboratis, & doletis: & omnia mulieribus
datis, & affertis? Et accipit homo gladium ſuum, 23
& egreditur inſidiari viis, & latrocinari, & furta
facere, & mare navigare, & flumina: Et leonem videt, 24
& in tenebris ingreditur: et, cùm furtum fecerit,
et rapinas, et prædas; amicæ affert: Et iterum 25
diligit homo uxorem ſuam magis, quàm patrem, et
matrem. Et multi dementes facti ſunt propter mulieres, 26
et ſervi facti ſunt propter illas, Et multi perierunt, et 27
malè rem geſſerunt, et peccaverunt propter mulieres.
Et nunc non creditis mihi? Nónne magnus eſt rex 28
in poteſtate ſua? nónne omnes regiones verentur
tangere eum? Conſiderabam eum, et Apamen filiam 29
Bartacis mirifici, concubinam regis ſedentem ad dexteram
regis, Et auferentem diadema de capite regis, 30
et imponentem ſibi: et palmis cædebat regem de ſiniſtra
manu: Et ſuper hæc rex aperto ore intuebatur 31
eam: et, ſi arriſerit ei, ridet: et, ſi indignata ei fuerit,
blanditur ei; donec reconcilietur ei. O viri, cur 32
non ſunt fortes mulieres, quia ſic faciunt? Et 33
tunc rex, et purpurati intuebantur in alterutrum.
Et inchoavit loqui de veritate. Viri, nónne fortes ſunt 34
mulieres? Magna eſt terra, et excelſum eſt cœlum: et
velox curſu Sol, quoniam vertitur in gyro cœli, et
rurſus recurrit in locum ſuum in una die.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

16 ܕܚܡܪܐ܀ ܕܡܢ ܗܠܝܢ ܠܗܘܢ ܕܢܨܒܘ ܟܪܡܐ. ܘܗܢܝܢ ܡܪܒܝܢ ܠܗܘܢ. ܘܡܢܗܝܢ ܗܘܐ *
17 ܗܘܐ. * ܘܗܢܝܢ ܥܒܕܢ ܐܣܛܠܐ ܕܒܢܝܢܫܐ. ܘܗܢܝܢ ܥܒܕܢ ܫܘܒܚܐ ܠܒܢܝܢܫܐ. ܘܠܐ
18 ܡܫܟܚܝܢ ܒܢܝܢܫܐ ܠܡܗܘܐ ܣܛܪ ܡܢ ܢܫܐ. * ܐܢ ܕܝܢ ܢܟܢܫܘܢ ܕܗܒܐ ܘܣܐܡܐ: ܘܟܠ
19 ܥܒܕܐ ܫܦܝܪܐ ܘܢܚܙܘܢ ܐܢܬܬܐ ܚܕܐ ܫܦܝܪܬ ܚܙܘܐ ܘܫܦܝܪܬ ܐܣܟܡܐ. * ܐܦ ܗܠܝܢ ܟܠܗܝܢ
ܡܢ ܫܒܩܝܢ: ܘܒܗ ܬܘܗܝܢ. ܘܟܕ ܦܬܝܚ ܦܘܡܗܘܢ ܚܝܪܝܢ ܒܗ. ܘܟܠܗܘܢ ܠܗ
20 ܪ̈ܚܡܝܢ. ܝܬܝܪ ܐܘ ܡܢ ܕܗܒܐ ܘܣܐܡܐ. ܘܟܠ ܥܒܕܐ ܫܦܝܪܐ. * ܒܪܢܫܐ
21 ܠܐܒܐ ܕܝܠܗ ܫܒܩ ܗܘ ܕܪܒܝܗ. ܘܠܐܬܪܐ ܕܝܠܗ. ܘܠܘܬ ܐܢܬܬܐ ܕܝܠܗ ܢܩܦ. * ܘܥܡ
22 ܐܢܬܬܐ ܕܝܠܗ ܫܒܩ ܢܦܫܗ. ܘܠܐ ܠܐܒܐ ܥܗܕ ܘܠܐ ܠܐܡܐ. ܘܠܐ ܠܐܬܪܐ. * ܘܡܟܝܠ ܗܘ ܙܕܩ ܕܬ
ܕܥܘܢ ܕܫܠܝܛܢ .· ܢܫܐ ܥܠܝܟܘܢ. ܠܐ ܥܡܠܝܢ ܐܢܬܘܢ ܘܠܐܝܢ .· ܘܟܠ ܡܕܡ
23 ܠܢܫܐ ܝܗܒܝܢ ܐܢܬܘܢ ܘܡܝܬܝܢ ܐܢܬܘܢ. * ܘܢܣܒ ܒܪܢܫܐ ܣܝܦܐ ܒܐܝܕܗ:
24 ܕܐܙܠ ܠܐܘܪܚܐ. ܠܡܓܝܣܘ. ܘܠܡܓܢܒܘ ܘܠܡܪܕܐ ܒܝܡܐ ܘܒܢܗܪܘܬܐ. * ܘܠܐܪܝܐ·
ܚܙܐ. ܘܒܚܫܘܟܐ ܡܗܠܟ. ܘܟܠ ܕܓܢܒ ܘܚܛܦ. ܘܒܙ ܠܗܝ ܕܪܚܡܐ ܡܝܬܐ.
25
26 * ܘܣܓܝ ܝܬܝܪ. ܪܚܡ ܒܪܢܫܐ ܠܐܢܬܬܐ ܕܝܠܗ ܡܢ ܐܒܐ ܐܘ ܐܡܐ. * ܘܣܓܝܐܐ ܫܢܘ
27 ܡܛܠܬܗܝܢ ܕܢܫܐ. ܘܥܒܕܘܬܐ ܦܠܚܘ ܡܛܠ ܢܫܐ. * ܘܣܓܝܐܐ ܐܒܕܘ
28 ܘܐܬܬܩܠܘ ܘܚܛܘ ܡܛܠ ܢܫܐ. * ܘܗܫܐ ܠܐ ܡܗܝܡܢܝܢ ܐܢܬܘܢ ܠܝ. ܠܐ ܪܒܐ ܗܘ ܡܠܟܐ
29 ܒܫܘܠܛܢܐ ܕܝܠܗ: ܠܐ ܟܠܗܘܢ ܐܬܪ̈ܘܬܐ ܕܚܠܝܢ ܠܡܬܩܪܒܘ ܒܗ: * ܚܙܝܬ ܗܘܝܬ
30 ܐܢܐ ܠܐܦܡܝܢ ܒܪܬܗ ܕܬܡܝܗܐ ܗܘ ܐܪܛܩ ܪܒܐ. ܗܝ ܦܠܩܬܐ ܕܡܠܟܐ. * ܘܟܕ ܫܩܠܐ
ܗܘܬ ܠܬܓܐ ܡܢ ܪܫܗ. ܘܣܝܡܐ ܗܘܬ ܗܝ ܠܗ. ܘܡܛܦܣܐ ܗܘܬ ܠܡܠܟܐ
31 ܒܣܡܠܗ. * ܘܥܠ ܗܠܝܢ ܡܠܟܐ ܟܕ ܦܬܝܚ ܦܘܡܗ. ܚܐܪ ܗܘܐ ܒܗ. ܘܐܢ ܓܚܟܐ
ܗܘܬ ܠܘܬܗ ܓܚܟ ܗܘܐ. ܐܢ ܕܝܢ ܡܬܚܡܬܐ ܗܘܬ ܥܠܘܗܝ. ܡܦܝܣ ܗܘܐ ܠܗ. ܥܕܡܐ
32
33 ܕܡܬܪܥܝܐ ܠܗ. * ܐܘ ܓܒܪ̈ܐ. ܐܝܟܢܐ ܠܐ ܚܝ̈ܠܬܢ ܢܫܐ ܕܗܟܢܐ ܥܒܕܢ. * ܘܗܝܕܝܢ
ܡܠܟܐ ܘܪ̈ܘܪܒܢܐ ܚܝܪܝܢ ܗܘܘ ܐܢܫ ܒܚܒܪܗ. ܘܫܪܝ ܠܡܡܠܠܘ ܡܛܠ ܫܪܪܐ.
34 * ܓܒܪ̈ܐ. ܠܐ ܚܝ̈ܠܬܢ ܢܫܐ. ܪܒܐ ܐܪܥܐ ܘܪܡܐ ܫܡܝܐ. ܘܩܠܝܠ ܒܪܗܛܗ ܫܡܫܐ ܡܛܠ
ܕܗܦܟ ܒܫܡܝܐ ܘܠܐܬܪܗ ܗܦܟ ܠܕܘܟܬܐ ܕܝܠܗ ܒܚܕ ܝܘܡܐ.

Ex eis eſt, ipſæque eos educant, qui 16
plantant vineas, ex quibus exiſtit vinum.
Ipſæ ſtolas hominum faciunt: Ipſæ 17
gloriam faciunt hominibus, nec poſſunt
homines ſine mulieribus eſſe. Quòd ſi 18
argentum & aurum congregaverint, &
ullum opus pulchrum, & viderint
mulierem viſu pulchram & formâ;
Relictis his omnibus ipſam obſtupeſcunt, 19
& ore hiante ipſam intuentur,
ipſamque omnes amant magis quàm aurum
aut argentum, aut ullum opus pulchrum?
Patrem ſuum relinquit homo qui 20
ipſum eduxit, & patriam ſuam, ut uxori
ſuæ adhæreat, Et cum uxore vitam 21
dimittit. Nec patris recordatur nec matris,
nec patriæ: Unde æquum eſt vos 22
diſcere, mulieres vobis dominari. Nónne
laboratis & laſſamini, & mulieribus
omnia datis ac affertis? Et gladium homo 23
manu accipit, qui peregrè proficiſcitur
latrocinatum, & furatum, &
mare navigatum, & flumina; Et leonem 24
videt, & in tenebris ambulat, &
quicquid furatus eſt, rapuit, ſpoliavit,
dilectæ ſuæ affert: Et uxorem ſuam 25
multò plùs diligit homo, quàm patrem
vel matrem. Et multi dementes facti 26
ſunt propter mulieres, & ſervitutem ſervierunt
propter ipſas. Multi perierunt, 27
lapſi ſunt, & peccârunt propter mulieres.
Et nunc non creditis mihi? Nónne 28
magnus eſt rex in dominio ſuo? Nonne
omnes regiones metuunt tangere ipſum?
Vidi ego & Apamen filiam admirandi 29
ejus Artac principis, pellicem regis, Cùm 30
detractum capiti ejus diadema ſibi imponeret,
& regem ſiniſtrâ cæderet. Et 31
ad hæc, rex aperto ore ipſam intuebatur,
& ſi arrideret ipſi, ridebat; quòd ſi
indignaretur ipſi, adulabatur ei, donec
ſibi conciliaret. O viri, quomodo non 32
ſint fortes mulieres quæ ſic faciunt?
Tum rex & principes intuebantur alter 33
alterum. Et cœpit de veritate verba
facere. O viri, nónne fortes ſunt 34
mulieres? Magna eſt terra, & excelſi
cœli, & velox curſu Sol: Circuit enim
cœlum, & ad locum ſuum recurrit die
uno.

Verſio VULG. LAT.

35 Nónne magnificus eſt qui hæc facit, & veritas magna,
35 & fortior præ omnibus? Omnis terra veritatem invocat,
cœlum etiam ipſam benedicit, & omnia opera
moventur, & tremunt eam, & non eſt cum ea quidquam
37 iniquum. Vinum iniquum, iniquus rex, iniquæ
mulieres, iniqui omnes filii hominum, & iniqua
illorum omnia opera, & non eſt in ipſis veritas, & in
38 ſua iniquitate peribunt: Et veritas manet & invaleſcit
in æternum, & vivit & obtinet in ſecula ſeculorum.
39 Nec eſt apud eam accipere perſonas, neque
differentias: ſed quæ juſta ſunt facit omnibus, injuſtis
ac malignis, & omnes benignantur in operibus ejus.
40 Et non eſt in judicio ejus iniquum, ſed fortitudo,
& regnum, & poteſtas, & majeſtas omnium ævorum.
41 Benedictus Deus veritatis. Et deſiit loquendo.
Et omnes populi clamaverunt, & dixerunt; Magna
42 eſt veritas, & prævalet. Tunc rex ait illi; Pete, ſi
quid vis amplius, quàm quæ ſcripta ſunt, & dabo
tibi, ſecundùm quod inventus es ſapientior proximis,
& proximus mihi ſedebis, & cognatus meus vocaberis.
43 Tunc ait regi, Memor eſto voti tui, quod voviſti,
ædificare Jeruſalem, in die quâ regnum accepiſti:
44 Et omnia vaſa quæ accepta ſunt ex Jeruſalem,
remittere, quæ ſeparavit Cyrus, quando mactavit
45 Babyloniam, & voluit remittere ea ibi. Et
tu voviſti ædificare templum quod incenderunt Idumæi,
46 quando exterminata eſt Judæa à Chaldæis. Et
nunc hoc eſt quod poſtulo, domine, & quod peto,
hoc eſt majeſtas quod à te poſtulo, ut facias votum
47 quod voviſti regi cœli ex ore tuo. Tunc ſurgens
Darius rex, oſculatus eſt illum: & ſcripſit epiſtolas ad
omnes diſpenſatores, & præfectos, & purpuratos, ut
deducerent eum, et eos qui cum illo erant, omnes aſcendentes
48 ædificare Jeruſalem. Et omnibus præfectis,
qui erant in Syria, et Phœnice, et Libano, ſcripſit
epiſtolas, ut traherent ligna cedrina à Libano in
Jeruſalem, ut ædificarent cum eis civitatem.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

35 Οὐχὶ μέγας ὃς ταῦτα ποιεῖ; καὶ ἡ ἀλήθεια μεγάλη καὶ ἰσχυροτέρα παρὰ
36 πάντα. Πᾶσα ἡ γῆ τὴν ἀλήθειαν καλεῖ, καὶ ὁ οὐρανὸς αὐτὴν εὐλογεῖ, καὶ
πάντα τὰ ἔργα σείεται καὶ τρέμει, καὶ οὐκ ἔστι μετ' (μ)αὐτῆς ἄδικον οὐδέν.
37 (ν)Ἄδικος ὁ οἶνος, ἄδικος ὁ βασιλεύς, ἄδικοι αἱ γυναῖκες, ἄδικοι
πάντες οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἄδικα πάντα τὰ ἔργα αὐτῶν (ξ) τὰ
τοιαῦτα, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ἀλήθεια, καὶ ἐν τῇ ἀδικίᾳ (ο) αὐτῶν ἀπολοῦνται.
38 Καὶ ἡ ἀλήθεια μένει καὶ ἰσχύει εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ζῇ καὶ κρατεῖ εἰς
39 τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Καὶ οὐκ ἔστι (π) παρ' αὐτὴν λαμβάνειν πρόσωπα,
(ρ) οὐδὲ διάφορα, ἀλλὰ τὰ δίκαια ποιεῖ ἀπὸ πάντων τῶν ἀδίκων καὶ
40 πονηρῶν· καὶ πάντες εὐδοκοῦσι τοῖς ἔργοις αὐτῆς, Καὶ οὐκ ἔστιν ἐν τῇ
κρίσει αὐτῆς οὐδὲν ἄδικον· καὶ αὕτη, ἡ ἰσχὺς, καὶ τὸ βασίλειον, καὶ ἡ ἐξουσία,
καὶ ἡ μεγαλειότης τῶν πάντων αἰώνων. εὐλογητὸς ὁ Θεὸς τῆς ἀληθείας.
41 Καὶ ἐσιώπησε τοῦ λαλεῖν. καὶ πᾶς ὁ λαὸς τότε ἐφώνησε· καὶ τότε (σ) εἶπον,
42 Μεγάλη ἡ ἀλήθεια, καὶ ὑπερισχύει. Τότε ὁ βασιλεὺς εἶπεν αὐτῷ, Αἴτησαι
ὃ θέλεις πλείω τῶν γεγραμμένων, καὶ δώσομέν σοι (τ) ὃν τρόπον εὑρέθης
σοφώτερος, καὶ ἐχόμενός μου καθήσῃ, καὶ συγγενής μου κληθήσῃ.
43 Τότε εἶπε τῷ βασιλεῖ, Μνήσθητι τὴν εὐχήν, ἣν ηὔξω, οἰκοδομῆσαι
44 τὴν Ἱερουσαλὴμ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ τὸ βασίλειόν σου παρέλαβες, Καὶ πάντα
τὰ σκεύη τὰ ληφθέντα ἐξ Ἱερουσαλὴμ, (υ) καὶ ἐκπέμψαι ἃ ἐχώρισε
Κῦρος, ὅτε ηὔξατο ἐκκόψαι Βαβυλῶνα, καὶ ηὔξατο ἐξαποστεῖλαι ἐκεῖ.
45 Καὶ σὺ ηὔξω οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν ὃν ἐνεπύρισαν οἱ Ἰδουμαῖοι,
46 ὅτε ἠρημώθη ἡ Ἰουδαία ὑπὸ τῶν Χαλδαίων. Καὶ νῦν τοῦτό ἐστιν ὅ σε
ἀξιῶ κύριε βασιλεῦ, καὶ ὃ αἰτοῦμαί σε, καὶ αὕτη ἐστὶν (φ) ἡ μεγαλωσύνη ἡ
παρὰ σοῦ· δέομαι οὖν ἵνα ποιήσῃς τὴν εὐχήν, ἣν ηὔξω τῷ βασιλεῖ τοῦ
47 οὐρανοῦ, ποιῆσαι ἐκ στόματός σου. Τότε ἀναστὰς Δαρεῖος ὁ βασιλεὺς
κατεφίλησεν αὐτὸν, καὶ ἔγραψεν αὐτῷ τὰς ἐπιστολὰς πρὸς πάντας
τοὺς οἰκονόμους, καὶ τοπάρχας, καὶ στρατηγοὺς, καὶ σατράπας, ἵνα προπέμψωσιν
αὐτὸν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ πάντας ἀναβαίνοντας οἰκοδομῆσαι τὴν
48 Ἱερουσαλήμ. Καὶ πᾶσι τοῖς τοπάρχαις ἐν κοίλῃ Συρίᾳ, καὶ Φοινίκῃ,
καὶ τοῖς ἐν τῷ Λιβάνῳ ἔγραψεν ἐπιστολὰς, μεταφέρειν ξύλα κέδρινα
ἀπὸ τοῦ Λιβάνου εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ὅπως οἰκοδομήσωσι μετ' αὐτοῦ τὴν
πόλιν.

Nónne magnus eſt, qui hæc facit? Et Veritas magna, 35
& fortior præ omnibus. Omnis terra veritatem invocat: 36
cœlum etiam ipſam benedicit: & omnia opera
moventur, & tremunt: & non eſt cum ei quicquam
iniquum. Vinum iniquum, iniquus rex, iniquæ mulieres, 37
iniqui omnes filii hominum, & iniqua omnia
opera eorum hæc, & non eſt in ipſis veritas, & in ſua
iniquitate peribunt. Et veritas manet, & invaleſcit 38
in æternum, & vivit & obtinet in (a) ſeculum ſeculi.
Nec eſt apud eam accipere perſonas, neque differentia: 39
ſed quæ juſta ſunt, facit, ab omnibus injuſtis,
ac (b) malignis: & omnes benignantur operibus ejus:
Et non eſt in judicio ejus quicquam iniquum: & 40
hæc, fortitudo, & regnum, et poteſtas, et majeſtas
omnium ævorum. Benedictus Deus veritatis. Et deſiit 41
loquendo. Et omnis populus tunc clamavit: et
tunc dixerunt; Magna eſt Veritas, et prævalet. Tunc 42
rex ait illi; Pete, ſi quid vis amplius quàm quæ ſcripta
ſunt: et dabimus tibi ſecundùm quod inventus es
ſapientior: et proximus mihi ſedebis, et cognatus meus
vocaberis. Tunc ait regi; Memor eſto voti, quod 43
voviſti, ædificare Hieruſalem, in die quâ regnum tuum
accepiſti, Et omnia vaſa, quæ accepta ſunt ex Hieruſalem, 44
(c) et remittere, quæ ſeparavit Cyrus, quando
vovit excidere Babyloniam, et vovit remittere
illuc. Et tu voviſti ædificare templum, quod incenderunt 45
(d) Idumæi: quando exterminata eſt Judæa à
Chaldæis. Et nunc hoc eſt quod à te poſtulo, domine 46
rex, et quod peto à te: et hæc eſt majeſtas, quæ à te.
Poſtulo igitur, ut facias votum, quod voviſti regi cœli
facere ex ore tuo. Tunc ſurgens Darius rex, oſculatus 47
eſt illum: et ſcripſit ei epiſtolas ad omnes diſpenſatores,
et locorum præfectos, et duces, et purpuratos,
ut deducerent eum, et eos qui cum illo erant,
omnes aſcendentes ædificare Hieruſalem. Et omnibus 48
provinciarum præfectis in Cœle Syria, et Phœnice, et
qui in Libano, ſcripſit epiſtolas, ut transferrent ligna
cedrina à Libano in Hieruſalem: et ut ædificarent
cum eo civitatem.

MS. A. (μ) αὐτοῦ (ξ) πάντα τὰ τοιαῦτα, (ο) ἑαυτῶν ἀπολοῦνται. Ἡ δὲ ἀλήθεια μένει καὶ ἰσχύσει (π) παρ' αὐτῇ (ρ) οὐδὲ * διαφθορά, ἀλλὰ τὰ δίκαια ποιεῖ ἀπὸ πάντων τῶν ἀδίκων πονηρῶν· (σ) εἶπεν, (τ) ἀνθ' ὧν εὑρέθης (υ) ἐκπέμψαι ἃ ἐξεχώρησεν Κῦρος, (φ) μεγαλωσύνη

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

35 36 * ܠܐ ܪܒܐ ܗܘ ܗܘ ܕܥܒܕ ܗܠܝܢ: ܘܗܘ ܫܪܪܐ ܪܒ ܘܚܝܠܬܢ ܘܛܒ ܡܢ ܟܠ. * ܟܠܗ
ܐܪܥܐ ܠܫܪܪܐ ܩܪܝܐ. ܘܫܡܝܐ ܠܗ ܡܒܪܟܝܢ. ܘܟܠܗܘܢ ܥܒ̈ܕܐ ܙܝܥܝܢ ܘܪܬܝܬܝܢ. ܘܠܐ ܐܝܬ
37 ܥܡܗ ܕܗܝ ܥܘܠܐ ܘܠܐ ܡܕܡ. * ܥܘܠܐ ܡܠܟܐ. ܥܘ̈ܠܢ ܢܫ̈ܐ. ܥܘ̈ܠܝܢ ܟܠܗܘܢ
ܒܢܝ̈ ܐܢܫܐ. ܘܥܘ̈ܠܝܢ ܟܠܗܘܢ ܥܒ̈ܕܐ ܕܟܠܗܘܢ ܕܐܝܟ ܗܠܝܢ. ܘܠܐ
38 ܐܝܬܘܗܝ ܒܗܘܢ ܫܪܪܐ. ܘܒܥܘܠܘܬܐ ܕܝܠܗܘܢ ܐܒܕܝܢ. * ܘܫܪܪܐ ܩܝܡ ܘܚܝܠܬܢ
39 ܠܥܠܡ. ܘܐܚܝܕ ܠܥܠܡ ܥܠܡܝܢ. * ܘܠܐ ܐܝܬ ܠܘܬܗ ܡܣܒ ܒܦܪܨܘܦܐ ܘܠܐ
ܫܘܚܠܦܐ. ܐܠܐ ܗܢܝܢ ܕܟܐܢܝܢ ܥܒܕ ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܗܢܘܢ ܕܥ̈ܘܠܝܢ ܘܒܝ̈ܫܝܢ.
40 ܘܟܠܗܘܢ ܫܦܝܪ ܡܬܩܒܠܝܢ ܒܥܒ̈ܕܐ ܕܝܠܗ. * ܘܠܐ ܡܕܡ ܥܘܠܐ. ܘܕܝܠܗ ܗܘ ܚܝܠܐ
41 ܘܡܠܟܘܬܐ. ܘܫܘܠܛܢܐ ܘܪܒܘܬܐ ܕܟܠܗܘܢ ܥܡ̈ܡܐ. ܡܒܪܟ ܗܘ ܐܠܗܐ ܕܫܪܪܐ. * ܘܫܠܝ
ܡܢ ܕܢܡܠܠܘ. ܘܗܝܕܝܢ ܟܠܗ ܥܡܐ ܩܥܐ ܘܐܡܪ. ܪܒ ܗܘ ܫܪܪܐ ܘܚܝܠܬܢ.
42 ܘܚܝܠܬܢ. * ܗܝܕܝܢ ܡܠܟܐ ܐܡܪ ܠܗ. ܫܐܠ ܗܘ ܡܐ ܕܨܒܐ ܐܢܬ. ܣܛܪ ܡܢ ܗܠܝܢ
ܕܟܬ̈ܝܒܢ ܘܢܬܠ ܠܟ. ܐܝܟܢܐ ܕܐܫܬܟܚܬ ܚܟܝܡ ܝܬܝܪ. ܘܠܘܬ ܓܒܝ ܬܬܒ.
43 ܘܚܝܢܐ ܕܝܠܝ ܬܬܩܪܐ. * ܗܝܕܝܢ ܐܡܪ ܠܡܠܟܐ. ܐܬܕܟܪ ܠܢܕܪܐ ܕܢܕܪܬ ܠܡܒܢܝܗ̇
44 ܠܐܘܪܫܠܡ. ܒܝܘܡܐ ܗܘ ܕܢܣܒܬ ܬܓܐ ܕܝܠܟ. * ܘܡܐܢ̈ܐ ܟܠܗܘܢ ܕܐܬܢܣܒܘ
ܡܢ ܐܘܪܫܠܡ ܠܡܗܦܟܘ. ܗܠܝܢ ܕܦܪܫ ܗܘܐ ܟܘܪܫ ܟܕ ܢܕܪ ܗܘܐ ܠܡܗܦܟܘ ܠܬܡܢ.
45 * ܘܐܢܬ ܢܕܪܬ ܠܡܒܢܝܘ ܠܗܝܟܠܐ ܗܘ ܕܐܘܩܕܘ ܐܕܘܡܝ̈ܐ. ܟܕ ܚܪܒܬ ܝܗܘܕ ܡܢ
46 ܟܠܕ̈ܝܐ. * ܘܗܫܐ ܗܕܐ ܗܝ ܕܡܬܟܫܦ ܐܢܐ ܡܢܟ ܡܪܝ ܡܠܟܐ. ܘܗܝ ܕܫܐܠ ܐܢܐ
ܡܢܟ. ܗܕܐ ܐܝܬܝܗ̇ ܪܒܘܬܐ ܗܝ ܕܡܢܟ. ܒܥܐ ܐܢܐ ܗܟܝܠ ܕܬܥܒܕ ܢܕܪܐ
47 ܗܘ ܕܢܕܪܬ ܠܡܠܟܐ ܗܘ ܕܫܡܝܐ: ܠܡܥܒܕܘ ܡܢ ܦܘܡܐ ܕܝܠܟ. * ܘܩܡ ܕܝܢ ܡܠܟܐ ܕܪܝܘܫ
ܘܢܫܩܗ. ܘܟܬܒ ܠܗ ܐܓܪ̈ܬܐ ܠܟܠܗܘܢ ܐܦܛܪ̈ܘܦܘܣܐ. ܘܛܘܦܪ̈ܟܐ
ܘܗܓܡܘ̈ܢܐ ܘܐܚܫܕܪ̈ܦܢܐ. ܐܝܟ ܕܢܘܒܠܘܢܝܗܝ. ܘܠܗܘܢ ܟܠܗܘܢ ܕܣܠܩܘ. ܠܡܒܢܝܗ̇
48 ܠܐܘܪܫܠܡ. * ܘܠܟܠܗܘܢ ܛܘܦܪ̈ܟܐ ܕܒܣܘܪܝܐ ܚܠܝܠܬܐ ܘܦܘܢܝܩܐ.
ܘܠܗܘܢ ܕܒܠܒܢܢ ܟܬܒ ܐܓܪ̈ܬܐ ܠܡܥܒܪܘ ܩܝ̈ܣܐ ܕܐܪܙܐ ܡܢ ܠܒܢܢ ܠܐܘܪܫܠܡ.
ܘܐܝܟܢܐ ܕܢܒܢܘܢ ܥܡܗ ܠܡܕܝܢܬܐ.

Nonne magnus eſt qui hæc fecit? Magna 35
veritas & fortis, & melior omnibus.
Omnis terra veritatem invocat: Cœli 36
ipſi benedicunt: Omnia opera commoventur
& tremunt, nec eſt apud ipſam iniqui
quicquam. Iniquus rex: Iniquæ mulieres: 37
Iniqui omnes filii hominum. Iniqua
omnia opera eorum omnium qui inſtar
horum: Nec eſt in eis veritas: Et in
iniquitate ſua pereunt. Veritas autem durat 38
& fortis eſt in æternum, obtinétque
in ſeculum ſeculorum. Nec eſt apud eam 39
acceptio perſonarum aut mutatio: Sed
quæ juſta ſunt facit de omnibus injuſtis ac
malis. Placent admodum omnibus illius
opera: nec eſt *in illis* quicquam injuſti. 40
Ejus eſt potentia & regnum, & dominium
& principatus omnium gentium.
Benedictus Deus veritatis. Et à loquendo 41
conticuit. Tunc omnis populus exclamavit
dicens; Magna eſt veritas & prævalet.
Tunc dixit ei rex; Pete quicquid volueris 42
præter hæc quæ ſcripta ſunt, & dabimus
tibi, quomodo ſapientior inventus
es; Et ad latus *meum* ſedebis, & cognatus
meus vocaberis. Tunc dixit regi; recordare 43
voti quod voviſti de ædificandis Hieroſolymis,
quo die accepiſti diadema tuum;
Et vaſis omnibus quæ Hieroſolymis 4
ablata ſunt remittendis, quæ ſepoſuit
Cyrus cùm ſe illuc remiſſurum voveret.
Et tu voviſti te ædificaturum templum 45
quod incenderunt Idumæi, cùm
vaſtaretur Judæa à Chaldæis. Nunc autem 46
hoc eſt quod ſupplex à te peto domine
rex, hoc quod à te poſtulo, hæc quæ à te
magnitudo; Peto à te ut facias votum
quod voviſti ex ore tuo regi cœlorum
te facturum. Tunc ſurgens rex Darius 47
oſculatus eſt eum, & ſcripſit ei
literas ad omnes Procuratores, & Toparchas,
& Duces, & Satrapas, ut deducerent
eum, & eos omnes qui aſcenderunt,
ad ædificandam Hieroſolymam. Et 48
Toparchis omnibus qui in Syria Cava
& Phœnice, eiſque qui in Libano, ut
ligna cedrina à Libano Hieroſolymam
transferrent, & ut civitatem cum ipſo
ædificarent.

Verſio VULG. LAT.

Et ſcripſit omnibus Judæis qui aſcendebant à regno in Judæam pro libertate, omnem potentem, & magiſtratum, & præfectum non ſupervenire ad januas ipſorum, Et omnem regionem quam obtinuerant immunem eſſe eis, & Idumæi relinquant caſtella quæ obtinent Judæorum, Et in ſtructuram templi dare per ſingulos annos talenta viginti, uſque dum perædificaretur: Et ſuper ſacrarium holocautomata uſtulare quotidiè, ſicut habent præceptum: alia talenta decem offerre per ſingulos annos, Et omnibus qui procedunt à Babylonia condere civitatem: ut eſſet libertas tam ipſis quàm filiis eorum, & omnibus ſacerdotibus qui præcedunt. Scripſit autem & quantitatem, & ſacram ſtolam juſſit dari, in qua deſervirent: Et Levitis ſcripſit dare præcepta, uſque in diem quâ conſummabitur domus, & Jeruſalem extruetur: Et omnibus cuſtodientibus civitatem ſcripſit dari ei ſortes & ſtipendia. Et dimiſit omnia vaſa quæcunque ſeparaverat Cyrus à Babylonia, & omnia quæcunque dixit Cyrus, & ipſe præcepit fieri, & mitti Jeruſalem. Et cùm proceſſiſſet ille adoleſcens, elevans faciem in Jeruſalem, benedixit regem cœli, Et dixit; Abs te eſt victoria, & abs te eſt ſapientia & claritas. Et ego ſervus tuus ſum. Benedictus es qui dediſti mihi ſapientiam, & tibi confitebor, Domine Deus patrum noſtrorum. Et accepit epiſtolas, & profectus eſt in Babyloniam. Et venit, & nuntiavit fratribꝰ ſuis omnibus qui fuerunt in Babylonia: Et benedixerunt Deum patrum ſuorum, quoniam dedit illis remiſſionẽ & refrigerium, Ut aſcenderent & ædificarent Jeruſalẽ, & templum ubi nominatum eſt nomen ejus in ipſo, & exultaverunt cum muſicis & lætitia diebus ſeptem.

CAP. V.

Poſt hæc autem electi ſunt, ut aſcenderent principes pagorum per domos & tribus ſuas, & uxores illorum, & filii & filiæ eorum, & ſervi & ancillæ ipſorum, & pecora eorum. Et Darius rex miſit unà cum eis equites mille, donec deducerent eos in Jeruſalem cum pace, & cum muſicis & cum tympanis & tibiis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

49 Καὶ ἔγραψε πᾶσι τοῖς Ἰουδαίοις τοῖς ἀναβαίνουσιν ἀπὸ τῆς βασιλείας εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, πάντα δυνατὸν, (ʒ) καὶ τοπάρχην, ϗ σατράπην, ϗ οἰκονόμον (χ) μὴ ἐπελάσεσθαι ἐπὶ τὰς θύρας αὐτῶν,
50 Καὶ πᾶσαν τὴν χώραν, ἣν κρατοῦσιν, ἀφορολόγητον αὐτοῖς ὑπάρχειν· ϗ ἵνα οἱ Ἰδουμαῖοι ἀφίωσι τὰς κώμας, ἃς διακρατοῦσι τῶν Ἰουδαίων·
51 Καὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ἱεροῦ δοθῆναι κατ' ἐνιαυτὸν τάλαντα εἴκοσι, μέχρι τοῦ οἰκοδομηθῆναι·
52 Καὶ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ὁλοκαυτώματα καρποῦσθαι καθ' ἡμέραν, καθὰ ἔχουσιν ἐντολὴν, ἑπτακαίδεκα προσφέρειν
53 ἄλλα τάλαντα, δέκα κατ' ἐνιαυτόν· Καὶ πᾶσι τοῖς προσβαίνουσιν ἀπὸ τῆς Βαβυλωνίας κτίσαι τὴν πόλιν, ὑπάρχειν τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς τε
54 ϗ τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν, ϗ πᾶσι τοῖς ἱερεῦσι τοῖς προσβαίνουσιν. Ἔγραψε δὲ ϗ τὴν χορηγίαν ϗ τὴν ἱερατικὴν στολὴν ἐν τίνι λατρεύουσιν ἐν
55 αὐτῇ. Καὶ τοῖς Λευίταις ἔγραψε δοῦναι τὴν χορηγίαν, (ψ) ἕως τῆς
56 ἡμέρας ἧς ἐπιτελεσθῇ ὁ οἶκος ϗ Ἱερουσαλὴμ οἰκοδομηθῆναι. Καὶ πᾶσι
57 τοῖς φρουροῦσι τὴν πόλιν ἔγραψε δοῦναι αὐτοῖς κλήρους ϗ ὀψώνια. Καὶ ἐξαπέστειλε πάντα τὰ σκεύη (ω) ἃ ἐχώρισε Κῦρος ἀπὸ Βαβυλῶνος· ϗ πάντα ὅσα εἶπε Κῦρος ποιῆσαι, ϗ αὐτὸς ἐπέταξε ποιῆσαι, ϗ ἐξαπο-
58 στεῖλαι εἰς Ἱερουσαλήμ. Καὶ ὅτε ἐξῆλθεν ὁ νεανίσκος, ἄρας τὸ πρόσωπον εἰς τὸν οὐρανὸν ἐναντίον Ἱερουσαλὴμ, (c) εὐλόγησε τῷ βασιλεῖ τοῦ
59 οὐρανοῦ, Λέγων, Παρὰ σοῦ (c) νίκη, ϗ παρὰ σοῦ ἡ σοφία, (α) ϗ σὴ ἡ δόξα,
60 ϗ ἐγὼ σὸς οἰκέτης. Εὐλογητὸς εἶ, ὃς ἔδωκάς μοι σοφίαν, ϗ σοὶ ὁμο-
61 λογῶ δέσποτα τῶν πατέρων. Καὶ ἔλαβε τὰς ἐπιστολὰς, (d) ϗ ἐξῆλθε, καὶ
62 ἦλθεν εἰς Βαβυλῶνα, ϗ ἀπήγγειλε τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ πᾶσι. Καὶ (d) εὐλόγησαν τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν, ὅτι ἔδωκεν αὐτοῖς ἄνεσιν ϗ
63 ἄφεσιν, Ἀναβῆναι (β) ϗ οἰκοδομῆσαι τὴν Ἱερουσαλὴμ ϗ τὸ ἱερὸν, οὗ ὠνομάσθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπ' αὐτῷ. ϗ ἐκωθωνίζοντο μετὰ μουσικῶν ϗ χαρᾶς ἡμέρας ἑπτά.

MS. A. (ʒ) ϗ σατράπην, ϗ τοπάρχην, (χ) * ϗ ἐπελεύσεσθαι (ψ) ἕως ἡμέρας ἐπιτελεσθῇ ὁ οἶκος (ω) ἃ ἐξεχώρησεν Κῦρος (c) ηὐλόγησεν (c) ἡ νίκη, (α) καὶ σοῦ ἡ δόξα, (d) ϗ ἐξῆλθεν εἰς (d) ηὐλόγησε (β) ϗ οἰκοδομῆσαι Ἱερουσαλήμ

ΚΕΦ. ε'.

1 Μετὰ δὲ ταῦτα ἐξελέγησαν ἀναβῆναι (α) ἀρχηγοὶ οἴκου πατριῶν κατὰ φυλὰς αὐτῶν, ϗ αἱ γυναῖκες αὐτῶν, ϗ (β) οἱ υἱοὶ αὐτῶν ϗ αἱ θυγατέρες, ϗ οἱ παῖδες αὐτῶν, ϗ αἱ (γ) παιδίσκαι, ϗ τὰ κτήνη αὐτῶν. Καὶ Δαρεῖος
2 συναπέστειλε μετ' αὐτῶν ἱππεῖς χιλίους, ἕως τοῦ ἀποκαταστῆσαι αὐτοὺς εἰς Ἱερουσαλὴμ μετ' εἰρήνης, ϗ μετὰ μουσικῶν, τυμπάνων, ϗ αὐλῶν.

MS. A. (α) ἀρχηγοὶ οἴκων πατριῶν (β) υἱοὶ ϗ αἱ θυγατέρες αὐτῶν, (γ) παιδίσκαι αὐτῶν,

Et ſcripſit omnibus Judæis, qui aſcendebant à regno in Judæam pro libertate, omnem potentem, & præfectum, & purpuratum, & diſpenſatorem non ſupervenire ad januas ipſorum, 49
Et omnem regionem, quam obtinent, immunem eis eſſe: & ut (e) Idumæi relinquant caſtella, quæ obtinent, Judæorum: 50
Et in ſtructuram templi dare per ſingulos annos talenta viginti, uſque dum perædificaretur: 51
Et ſuper altare holocauſtomata offerre quotidiè, ſicut habent præceptum, (f) ſeptem & decem offerre alia talenta, decem per ſingulos annos: 52
Et omnibus qui (g) accedunt à Babylonia condere civitatem, ut eſſet libertas ipſis, & filiis eorum, & omnibus ſacerdotibus, qui accederent. 53
Scripſit autem & contributionem, & ſacram ſtolam, in qua deſerviunt in ea. 54
Et Levitis ſcripſit dari contributionem, uſque in diem quâ conſummabitur domus, & Hieruſalem extruetur: 55
Et omnibus cuſtodientibus civitatem ſcripſit dari eis ſortes, & ſtipendia. 56
Et dimiſit omnia vaſa, quæcunque ſeparaverat Cyrus è Babylonia: & omnia quæcunque dixit Cyrus facere; & ipſe præcepit fieri, & mitti Hieruſalem. 57
Et cùm proceſſiſſet ille adoleſcens, elevans faciem in cœlum, è regione Hieruſalem; benedixit regem cœli, 58
Dicens; Abs te eſt victoria, & abs te eſt ſapientia, & tua eſt gloria: & ego tuus ſervus. 59
Benedictus es, qui dediſti mihi ſapientiam: & tibi confitebor, Domine patrum. 60
Et accepit epiſtolas, et exivit, et venit in Babyloniam: & nuntiavit fratribus ſuis omnibus. 61
Et benedixerũt Deũ patrum ſuorũ: quoniam dedit illis refrigerium, & remiſſionem; 62
ut aſcenderent, & ædificarent Hieruſalem, & templum, ubi nominatum eſt nomen ejus in ipſo. Et exultaverunt cũ muſicis et lætitia dieb9 ſeptẽ. 63

CAP. V.

Poſt hæc autem electi ſunt, ut aſcenderent principes domûs patriarum per tribus ſuas, & uxores illorum, et filii eorum, et filiæ, et ſervi ipſorum, et ancillæ, et pecora eorũ. 1
Et Darius miſit unà cũ eis equites mille: donec deducerent eos in Hieruſalem cum pace, et cum muſicis, tympanis, et tibiis. 2

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Scripſitque Judæis omnibus, qui è regno Hieroſolyma aſcendebant pro libertate: Ne quis Dynaſta, vel Satrapa, vel Toparcha, vel Procurator aggrederetur fores ipſorum: 49
Et ut omnis locus quem tenent immunis ſit ipſis tributi: Utque Idumæi dimittant loca quæ de Judæis occupaverant: 50
Utque ad ædificium templi dentur ipſis argenti viginti talenta annua, donec ædificatum fuerit: 51
Et, ut in altari offerant quotidiè holocauſta, ſicut præceptum eſt ipſis offerri, alia decem annua: 52
Et ut illi omnes qui venirent à Babylone ad ædificandam civitatem, ipſis & liberis immunitas ſit: ſacerdotibúſque omnibus qui eò pervenirent. 53
Scripſit etiam præberi quæ opus erant, & ſtolam hieraticam in qua miniſtrarentur: 54
Et Levitis præberi ſcripſit quæ opus erant, uſque ad diem perfecti templi, & ædificatæ civitatis. 55
Omnibúſque eis qui cuſtodirent civitatem, ſcripſit dari ſalarium & opſonia. 56
Vaſáque omnia quæ ſepoſuerat Cyrus miſit è Babylone: eáque omnia quæ Cyrus fieri juſſerat, ipſe etiam fieri juſſit, & Hieroſolyma mitti. 57
Tunc egreſſus juvenis, ſublato ad cœlum vultu Hieroſolyma verſùs, benedixit regi cœlorum: 58
Dicens; A te victoria, & à te ſapientia, & tibi gloria; ego autem verna tuus. 59
Benedictus tu qui dediſti mihi ſapientiam, tibi confiteor Domine patrum. 60
Et accepit epiſtolas; & egreſſus venit Babylonem, & indicavit fratribus ſuis omnibus: 61
Et benedixerunt Deum patrum ſuorum, quòd dediſſet ipſis refrigerium & veniam; 62
Aſcendendi & ædificandi Hieroſolyma, & templum quod vocatur nomine ejus, & convivium egerunt cum muſicis & lætitia dies ſeptem. 63

CAP. V.

Poſt hæc autem electi ſunt qui aſcenderent, capita familiarum gentium, ſecundùm tribus ipſorum, uxoréſque & filii filiæque, & ſervi ipſorum, & ancillæ, jumentáque ipſorum. 1
Miſítque unà cum eis Darius mille equites, donec Hieroſolymis eos cum pace [illegible] & cum muſicis & tympanis tibiiſque. 2

Verſio VULG. LAT.

3 Et omnes fratres erant ludentes, & fecit eos aſcen-
4 dere ſimul cum eis. Et hæc ſunt nomina virorum,
qui aſcenderunt per pagos ſuos in tribus, & in par-
5 tem principatûs ipſorum. Sacerdotes: Filii Phi-
nees, filii Aaron, Jeſus filius Joſedec, Joacim filius Zo-
robabel filii Salathiel de domo David, ex progenie
6 Phares, de tribu Juda, Qui locutus eſt ſub Dario
rege Perſarum ſermones mirificos in ſecundo anno
7 regni ipſius menſe Niſan primo. Sunt autem hi, qui
aſcenderunt ex Judæa de captivitate tranſmigratio-
nis, quos tranſmigravit Nabuchodonoſor rex Baby-
loniæ in Babylonem, & reverſus eſt in Jeruſalem.
8 Et requiſivit partem Judææ unuſquiſque in civitatem
ſuam, qui venerunt cum Zorobabel & Jeſu, Nehe-
mias, Areores, Elimeo, Emmanio, Mardocheo, Beel-
ſuro, Mechpſatochor, Olioro. Emonia unus de prin-
9 cipibus eorum. Et numerus à gentilibus eorum, ex
præpoſitis eorum filii Phares, duo millia centum ſe-
10 ptuagintaduo: Filii Ares, tria millia centum quin-
11 quagintaſeptem: Filii Phœmo, centum quadragin-
taduo: in filiis Jeſu & Joabes, mille trecentiduo:
12 Filii Demu, duo millia quadringenti ſeptuaginta:
filii Choraba, ducentiquinque: filii Banica, centum
13 ſexagintaocto: Filii Bebech, quadringentitres: filii
14 Archad, quadringenti vigintiſeptem: Filii Cham,
trigintaſeptem: filii Zoroar, duo millia ſexagintaſe-
ptem: filii Adin, quadringenti ſexaginta unus:
15 Filii Aderectis, centum octo: filii Ciaſo & Zelas,
centum ſeptem: filii Azoroc, quadringenti triginta-
16 novem: Filii Jedarbone, centum trigintaduo: filii
Ananiæ centum triginta: filii Aſoni, nonaginta:
17 Filii Marſar, quadringenti vigintiduo: filii Zabarus,
nonagintaquinque: filii Sepolemon, centum vigin-
18 titres: Filii Nepopas, quinquagintaquinque: filii
Nechanatus, centum quinquagintaocto: filii Cebe-
19 thamus, centum trigintaduo: Filii Crearpatros,
qui Enocadies, & Modiæ, quadringenti vigintitres:
20 qui ex Gramas & Gabea, centum viginti unus: Qui
ex Beſſelon & Ceagge, ſexaginta quinque: qui ex
Baſtaro, centum vigintiduo:

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

3 Καὶ πάντες οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν παίζοντες, καὶ ἐποίησεν αὐτοὺς συναναβῆναι μετ᾽ ἐκείνων.
4 Καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀναβαινόντων κατὰ πατριὰς αὐτῶν εἰς τὰς φυλὰς, ἐπὶ τὴν μεριδαρχίαν αὐτῶν.
5 Οἱ ἱερεῖς (*) υἱοὶ Φινεὲς, υἱοὶ Ἀαρὼν, Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ἰωσεδὲκ τοῦ Σαραίου, καὶ Ἰωακὶμ ὁ τοῦ Ζοροβάβελ τοῦ Σαλαθιὴλ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ
6 Δαυὶδ, ἐκ τῆς γενεᾶς Φαρὲς, φυλῆς δὲ Ἰούδα, Ὃς ἐλάλησεν ἐπὶ Δαρείου τοῦ βασιλέως Περσῶν λόγους σοφοὺς ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς
7 βασιλείας αὐτοῦ, μηνὶ Νισὰν τοῦ πρώτου μηνός. Εἰσὶ δὲ (″) οὗτοι οἱ ἐκ τῆς γῆς Ἰουδαίας ἀναβάντες ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας τῆς παροικίας, οὓς μετῴκισεν Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς Βαβυλῶνος εἰς Βαβυλῶνα.
8 καὶ ἐπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ, Καὶ τὴν λοιπὴν Ἰουδαίαν ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν, οἱ ἐλθόντες μετὰ Ζοροβάβελ, καὶ (γ) Ἰησοῦ, Νεεμίου, Ζαραίου, Ῥησαίου, (δ) Ἐνηνέος, Μαρδοχαίου, Βεελσάρου, Ἀσφαράσου,
9 (ε) Ῥεελίου, Ῥοίμου, Βαανὰ, τῶν προηγουμένων αὐτῶν. Ἀριθμὸς τῶν ἀπὸ τοῦ ἔθνους καὶ οἱ προηγούμενοι αὐτῶν· υἱοὶ Φόρος, δύο χιλιάδες
10 καὶ ἑκατὸν ἑβδομηκονταδύο· υἱοὶ Σαφὰτ, τετρακόσιοι ἑβδομηκονταδύο.
11 Υἱοὶ Ἀρὲς, ἑπτακόσιοι πεντηκονταέξ· Υἱοὶ Φαὰθ Μωὰβ εἰς τοὺς υἱοὺς
12 Ἰησοῦ καὶ Ἰωὰβ, δισχίλιοι ὀκτακόσιοι δεκαδύο. Υἱοὶ Ἠλὰμ, χίλιοι διακόσιοι πεντηκοντατέσσαρες· υἱοὶ Ζαθουῒ, ἐννακόσιοι (ζ) ἑβδομηκονταπέντε· υἱοὶ Χορβὲ, ἑπτακόσιοι πέντε· υἱοὶ Βανὴ, ἑξακόσιοι τεσσαρα-
13 κονταοκτώ. Υἱοὶ Βηβαὶ, ἑξακόσιοι (η) τριακοντατρεῖς· υἱοὶ (θ) Ἀργαὶ,
14 χίλιοι τριακόσιοι εἰκοσιδύο. Υἱοὶ (ι) Ἀδωνικὰν, ἑξακόσιοι (κ) τριακονταεπτά· υἱοὶ Βαγοῒ, δισχίλιοι (λ) ἑξακόσιοι ἕξ· υἱοὶ Ἀδινοῦ, τετρα-
15 κόσιοι πεντηκοντατέσσαρες. Υἱοὶ Ἀτὴρ Ἐζεκίου, (†) ἐννενηκονταδύο· υἱοὶ Κιλὰν, καὶ (μ) Ἀζητὰν, ἑξηκονταεπτά· υἱοὶ (‡) Ἀζαροῦ, τετρακόσιοι
16 τριακονταδύο. Υἱοὶ (ν) Ἀννὶς, ἑκατὸν εἷς· υἱοὶ (ξ) Ἀρὸμ, τριακονταδύο· υἱοὶ Βασσαὶ, τριακόσιοι εἰκοσιτρεῖς· υἱοὶ Ἀρσιφουρὶθ, ἑκατὸν (ο) δύο.
17 Υἱοὶ Βαιτηροῦς, τρισχίλιοι πέντε· υἱοὶ ἐκ Βαιθλωμὼν, ἑκατὸν εἰκο-
18 σιτρεῖς. Οἱ ἐκ Νετωφᾶς, πεντηκονταπέντε· οἱ ἐξ Ἀναθὼθ, ἑκατὸν
19 πεντηκονταοκτώ· οἱ ἐκ (π) Βαιθασμὼν, τεσσαρακονταδύο. Οἱ ἐκ (ρ) Καριαθιεὶ, εἴκοσι πέντε· οἱ ἐκ Καφείρας, καὶ (σ) Βηρὼγ, ἑπτακόσιοι τεσσα-
20 ρακοντατρεῖς. (τ) Οἱ Χαδιασαὶ, καὶ Ἀμμίδιοι, τετρακόσιοι εἰκοσιδύο· οἱ ἐκ (υ) Κιραμᾶς καὶ Γαββῆς, ἑξακόσιοι εἴκοσι εἷς.

Et omnes fratres eorum erant ludentes. Et fecit 3
eos aſcendere ſimul cum eis. Et hæc ſunt nomina 4
virorũ, qui aſcenderunt per patrias ſuas in tribus,
in partem principatûs ipſorum: Sacerdotes filii 5
Phinees filii Aaron, Jeſus filius Joſedec ipſius Sa-
ræ, & Joacim filius Zorobabel filii Salathiel, de
domo David, ex progenie Phares, de tribu autem
Juda: Qui locutus eſt ſub Dario rege Perſarũ ſer- 6
mones ſapientes in ſecundo anno regni ipſius, men-
ſe Niſan, primo menſe. Sunt aute hi, ex terra Judæa, 7
qui aſcenderunt de captivitate tranſmigrationis,
quos tranſmigravit Nabuchodonoſor rex Babyloniæ
in Babyloniam. Et (a) reverſi ſunt in Hieruſalem, Et 8
reliquam Judæam, unuſquiſq; in civitatem ſuam,
qui venerunt cum Zorobabel, & Jeſu, Neemia, Za-
ræa, Reſæa, Eneneos, Mardochæo, Beelſaro, Aſpha-
raſo, Reelia, Roimo, Baana, præfectis eorum. Nume- 9
rus eorum qui de gente, & præpoſiti eorum. Filii
Phoros, duo millia, & centum ſeptuaginta duo:
Filii Saphat, quadringenti ſeptuaginta duo: Filii 10
Ares, ſeptingenti quinquaginta ſex: Filii Phaath, 11
Moab in filios Jeſu, & Joab, duo millia octingenti
duodecim: Filii Elã, mille ducenti quinquaginta 12
quatuor: Filii Zathui, nongenti ſeptuaginta quinq;:
Filii Chorbe, ſeptingenti quinq: Filii Bani, ſexcen-
ti quadraginta octo: Filii Bebæ, ſexcenti triginta 13
tres: Filii Argæ, mille trecenti viginti duo: Filii 14
Adonican, ſexcenti triginta ſeptem: Filii Bagoi,
duo millia ſexcenti ſex: Filii Adinu, quadringen-
ti quinquaginta quatuor. Filii Ater Ezeciæ, nona- 15
ginta duo: Filii Cilan, & Azenan, ſexaginta ſe-
ptẽ: Filii Azaru, quadringenti triginta duo: Filii 16
Annis, centũ unus: Filii Arom, triginta duo: Filii
Baſſæ, trecenti viginti tres: Filii Arſiphurith, cen-
tum duo: Filii Bætenis, tria millia, quinq: Filii è 17
Bethlomon, centum viginti tres: Qui è Netophas, 18
quinquaginta quinq: Qui ex Anathoth, centum
quinquaginta octo: Qui è Bæthaſmon, quadragin-
ta duo: Qui è Cariathiri, viginti quinq;: Qui è 19
Caphiras, & Berog, ſeptingenti quadraginta tres:
Qui Chadiaſæ, & Ammidii, quadringenti viginti duo: Qui è Ciramas, & Gabbes, ſexcenti vigintiunus: 20

MS. A. (*) οἱ υἱοὶ (″) οὗτοι ἐκ τῆς Ἰουδαίας οἱ ἀναβάντες (γ) Ἰησοῦς, (δ) Ἐρλωίου, (ε) Ῥεσαίου, Ῥομελίου, Βαανὰ, (ζ) τεσσαρακονταπέντε· (η) εἰκοσιτρεῖς· (θ) Ἀσγαὰ, τρισχίλιοι ἑξακόσιοι εἰκοσιδύο. (ι) Ἀδωνικὰμ, (κ) τεσσαρακονταεπτά· (λ) ἑξηκονταέξ· (†) ἐνενηκονταδύο· (μ) Ἀζηλὰς, (‡) Ἀζουροῦ, (ν) Ἀννίας, (ξ) Ἀρόμ, *υἱοὶ Βασσαὶ, (ο) δεκαδύο. (π) Βαιθασμὼθ, (ρ) Καριαθιαρίος, (σ) Βηρὼθ, (τ) Οὐχαδιασαὶ, καὶ Ἀμμιδαῖοι, (υ) Κιραμᾶ

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ܘܟܠܗܘܢ ܐܚܐ ܕܝܠܗܘܢ ܗܘܘ ܡܫܬܥܝܢ. ܘܥܒܕ ܐܢܘܢ ܠܡܣܩ ܐܟܚܕܐ ܥܡܗܘܢ. 3
* ܘܗܠܝܢ ܫܡܗܐ ܕܓܒܪܐ ܗܢܘܢ ܕܣܠܩܘ ܗܘܘ. ܐܝܟ ܪܝܫܢܘܬܐ ܕܝܠܗܘܢ ܟܗܢܐ ܒܢܘܗܝ 4
ܕܦܝܢܚܣ ܒܪ ܐܗܪܘܢ. * ܝܫܘܥ ܗܘ ܕܝܘܨܕܩ. ܗܘ ܕܣܪܝܐ. ܘܝܘܝܩܝܡ ܗܘ ܕܙܘܪܒܒܠ. 5
ܗܘ ܕܫܠܬܐܝܠ. ܡܢ ܒܝܬܗ ܕܕܘܝܕ. ܡܢ ܫܪܒܬܐ ܕܦܪܨ. ܫܒܛܐ ܕܝܢ ܕܝܗܘܕܐ.* ܗܘ ܕܡܠܠ ܡܠܝܢ 6
ܕܚܟܡܬܐ ܩܕܡ ܕܪܝܘܫ ܡܠܟܐ ܕܦܪܣ ܒܫܢܬܐ ܕܬܪܬܝܢ ܕܡܠܟܘܬܐ ܕܝܠܗ. ܒܢܝܣܢ
ܩܕܡܝܐ. * ܗܠܝܢ ܕܝܢ ܐܢܘܢ ܕܡܢ ܝܗܘܕ. ܗܢܘܢ ܕܣܠܩܘ ܡܢ ܫܒܝܬܐ. ܡܢ 7
ܬܘܬܒܘܬܐ. ܗܢܘܢ ܕܫܒܐ ܗܘܐ ܢܒܘܟܕܢܨܪ ܡܠܟܐ ܕܒܒܠ ܠܒܒܠ. ܘܗܦܟܘ
ܠܐܘܪܫܠܡ. * ܘܠܫܪܟܐ ܕܝܗܘܕ : ܐܢܫ ܠܡܕܝܢܬܐ ܕܝܠܗ : ܗܢܘܢ ܕܐܬܘ ܥܡ 8
ܙܪܘܒܒܠ ܘܝܫܘܥ ܒܪ ܢܚܡܝܐ. ܕܙܪܟܝܐ. ܕܪܫܝܐ. ܕܚܢܢܝܐ. ܕܡܪܕܟܝ. ܕܒܠܫܪܝܐ.
ܕܐܣܦܪܫܝ. ܕܒܘܪܠܝܠܝܐ. ܕܪܘܝܡ. ܕܒܥܢܐ. ܗܢܘܢ ܕܪܫܐ ܗܘܘ ܕܝܠܗܘܢ.* ܡܢܝܢܐ ܕܗܢܘܢ ܕܡܢ ܥܡܐ ܘܡܢ ܪܘܪܒܢܐ 9
ܕܝܠܗܘܢ. ܒܢܝ ܦܪܨ. ܬܪܝܢ ܐܠܦܝܢ ܘܡܐܐ ܘܫܒܥܝܢ ܘܬܪܝܢ. ܒܢܝ ܫܦܛ ܬܠܬܡܐܐ
ܘܫܒܥܝܢ ܘܬܪܝܢ. * ܒܢܝ ܐܪܘܫ ܫܒܥܡܐܐ ܘܚܡܫܝܢ ܘܫܬܐ. * ܒܢܝ ܦܠܝ ܪܝܫܐ ܕܡܘܐܒ 10 11
ܘܒܢܘܗܝ ܕܝܫܘܥ ܘܟܘܒܕ. ܐܠܦ ܘܬܡܢܡܐܐ ܘܬܪܝܢ. * ܒܢܝ ܝܘܠܚܡ ܬܪܝܢ. * ܒܢܝ 12
ܥܙܛܝ ܬܫܥܡܐܐ ܘܫܒܥܝܢ. * ܒܢܝ ܟܘܪܒܐ ܫܬܡܐܐ ܘܬܠܬܝܢ ܘܬܠܬܐ. ܒܢܝ ܒܢܝ
ܫܬܡܐܐ ܘܐܪܒܥܝܢ ܘܬܡܢܝܐ. ܒܢܝ ܒܝܒܝ ܫܒܥܡܐܐ ܘܚܡܫܐ. * ܒܢܝ ܐܪܓܘ 13
ܐܠܦ ܘܬܠܬܡܐܐ ܘܥܣܪܝܢ ܘܬܪܝܢ. ܒܢܝ ܐܕܘܢܝܩܡ ܬܠܬܝܢ ܘܫܒܥܐ. * ܒܢܝ 14
ܒܥܫܐ ܬܪܝܢ ܐܠܦܝܢ ܘܫܬܡܐܐ ܘܫܬܐ. ܒܢܝ ܥܣܐܝܠ ܐܪܒܥܡܐܐ ܘܚܡܫܝܢ ܘܐܪܒܥܐ.
ܕܝܠܗܘܢ. ܘܥܣܐܝܠ ܐܪܒܥܡܐܐ ܘܚܡܫܝܢ ܘܐܪܒܥܐ.

Ludentibus omnibus fratribus ipſorum: 3
Fecitque eos unà cum ipſis aſcendere. Et 4
hæc ſunt nomina virorum qui aſcende-
runt, ſecundùm principatum eorum; Sa- 5
cerdotes filii Phinehas filii Aaron, Jeſus
filius Joſedec filii Saraiæ: Et Joacim filius
Zorobabel filii Salathiel de familia David,
de genere Phares, tribu autem Judæ, Qui 6
locutus eſt verba ſapientiæ coram Dario
rege Perſiæ ſecundo anno regni ejus, men-
ſe Niſan primo. Hi autem illi ſunt de Ju- 7
dæa qui aſcenderunt de captivitate, de in-
colatu, quos captivos duxerat Nabuchodo-
noſor rex Babylonis Babylonem, & Hie-
roſolyma reverſi ſunt. Et in reliquam 8
Judæam, in civitatem quiſque ſuam;
qui venerunt cum Zorobabel & Jeſu fi-
lio Nehemiæ, filio Zarchiæ, filio Riſhiæ,
filio Hananiæ, filio Mordecai, filio Bel-
ſariæ, filio Aſpharſi, filio Burliliæ, filio
Rauiam filio Baanæ, qui principes ipſo-
rum. Numerus eorum qui de plebe & 9
principum eorum; Filii Phares, duo
millia centum ſeptuaginta duo. Filii
Shaphat, trecenti ſeptuaginta duo. Fi- 10
lii Aruſh, ſeptingenti quinquaginta ſex.
Filii Pali principis Moab, filiúſque Jeſu, 11
& Chobud, mille octingenti duo. Filii 12
Julcham, duo. Filii Azati, nongenti
ſeptuaginta. Filii Churbæ, ſexcenti tri-
ginta tres. Filii Bani, ſexcenti quadra-
ginta octo. Filii Bibi, ſeptingenti quin- 13
que. Filii Argu, mille trecenti viginti
duo. Filii Adonicam, triginta ſeptem. 14
Filii Baaſhæ, duo millia ſexcenti & ſex.
Filii Aſaiel quadringenti quinquaginta
quatuor.

Verſio VULG. LAT.

Qui ex Bechenobes, quinquagintaquinque: filii Liptis, centum quinquagintaquinque: filii Labonni, trecenti quinquagintaſeptem: Filii Sichem, trecenti ſeptuaginta: filii Suadon & Cliomus, trecenti ſeptuagintaocto: Filii Ericus, duo millia centum quadragintaquinque: filii Anaas, trecenti ſeptuaginta. Sacerdotes: Filii Jeddus, filii Euther, filii Eliaſib, trecenti ſeptuagintaduo: filii Emerus, ducenti quinquagintaduo: Filii Phaſurii, trecenti quinquagintaſeptem: filii Caree, ducenti vigintiſeptem. Levitæ: Filii Jeſu in Caduhel, & Bamis, & Serebias, & Edias, ſeptuagintaquatuor: omnis numerus à duodecimo anno, triginta millia quadringenti ſexagintaduo; Filii, & filiæ, & uxores, omnis computatio, quadraginta millia ducenti quadragintaduo. Filii ſacerdotum, qui pſallebant in templo: Filii Aſaph, centum vigintiocto. Oſtiarii verò: filii Eſmenni, filii Aſer, filii Amon, filii Accuba, Topa filii Tobi, omnes centum trigintanovem. Sacerdotes ſervientes in templo: filii Sel, filii Gaſpha, filii Tobloch, filii Cariæ, filii Su, filii Hellu, filii Labana, filii Armacha, filii Accub, filii Utha, filii Cetha, filii Aggab, filii Obai, filii Anani, filii Canna, filii Geddu, Filii An, filii Radin, filii Deſanon, filii Nachoba, filii Caſeba, filii Gaze, filii Ozui, filii Sinone, filii Attre, filii Haſten, filii Aſiana, filii Manei, filii Naſiſſim, filii Accuſu, filii Agiſta, filii Azui, filii Fauon, filii Phaſalon, Filii Meedda, filii Phuſa, filii Caree, filii Barcus, filii Saree, filii Coëſi, filii Naſit, filii Agiſti, filii Pedon, Salomon filii ejus, filii Aſophot, filii Phaſida, filii Celi, filii Dedon, filii Gaddahel, filii Sephegi, Filii Aggia, filii Sachareth, filii Sabathen, filii Caroneth, filii Malſith, filii Amæ, filii Saſus, filii Addus, filii Suba, filii Eura, filii Rahotis, filii Phaſphat, filii Malmon. Omnes ſacro ſervientes, & pueri Salomonis, quadringenti octogintaduo. Hi ſunt filii qui aſcenderunt à Thelmela, Telharſa: principes eorum, Carmellam, & Careth: Et non poterant edicere civitates ſuas, & progenies ſuas, quemadmodùm ſint ex Iſrael. Filii Dalari, filii Tubal, filii Nechodaici, Ex Sacerdotibus, qui fungebantur ſacerdotio: & non ſunt inventi, filii Obia, filii Achiſos, filii Addin, qui accepit uxorem ex filiabus Phargeleu: Et vocati ſunt nomine ejus. & horum quæſita eſt generis ſcriptura in prædatura, & non eſt inventa, & prohibiti ſunt ſacerdotio fungi. Et dixit illis Nehemias & Aſtharas; Ne participentur ſancta, donec exurgat Pontifex doctus in oſtenſionem & veritatem. Omnis autem Iſrael erat, exceptis ſervis & ancillis, quadraginta duo millia trecenti quadraginta. Servi horum & ancillæ, ſeptem millia trecenti trigintaſeptem. Cantores & cantatrices, ducenti ſexagintaquinque. Cameli, quadringenti trigintaquinque. Equi, ſeptem millia trigintaſex. Muli, ducenta millia quadragintaquinque. Subjugalia, quinque millia vigintiquinque. Et de præpoſitis ipſis per pagos, dum venirent in templum Dei, quod erat in Jeruſalem, voverunt ſuſcitare templum in loco ſuo, ſecundùm ſuam virtutem: Et dare in templum theſaurum operum ſacrum auri mnas duodecim millia, & mnas argenti quinque millia, & ſtolas ſacerdotales centum. Et habitaverunt Sacerdotes & Levitæ, & qui exierant de plebe, in Jeruſalem, & in regione, & ſacri cantores, & oſtiarii, & omnis Iſrael, in regionibus ſuis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

21 Οἱ ἐκ Μακαλών, ἑκατὸν εἰκοσιδύο· οἱ ἐκ Βετολίω, πεντηκονταδύο· υἱοὶ
22 (φ) Νιφὶς, ἑκατὸν πεντηκονταέξ. Υἱοὶ Καλαμωλάλου, καὶ Ὠνοῦς, ἑπτα-
23 κόσιοι εἰκοσιπέντε· Υἱοὶ Ἱερεχοῦ, (χ) διακόσιοι τεσσαρακονταπέντε.
24 υἱοὶ Σανάας, τρισχίλιοι τριακόσιοι (ψ) εἷς. οἱ ἱερεῖς (ʹ) Οἱ υἱοὶ Ἰεδδοῦ τοῦ
Ἰησοῦ εἰς τοὺς υἱοὺς Σανασὶβ, (ω) ὀκτακόσιοι ἑβδομηκονταδύο· υἱοὶ
25 Ἐμμηροὺθ, (ϛ) διακόσιοι πεντηκονταδύο. Υἱοὶ Φασσούρου, χίλιοι (α) τεσσα-
26 ρακονταεπτά· υἱοὶ (β) Χαρμὶ, διακόσιοι δεκαεπτά. (γ) Οἱ Λευῖται οἱ
υἱοὶ Ἰησοῦ, καὶ Καδοήλου, καὶ Βάννου, καὶ Σουδίου, ἑβδομηκοντατέσσαρες.
28 Οἱ ἱεροψάλται υἱοὶ Ἀσὰφ, ἑκατὸν (δ) εἰκοσιοκτώ. Οἱ θυρωροὶ υἱοὶ Σαλοὺμ,
29 υἱοὶ Ἀτὰρ, υἱοὶ Τολμὰν, υἱοὶ (ε) Δακοὺβ, υἱοὶ Ἀτητὰ, υἱοὶ (ζ) Τωβὶς,
30 πάντες ἑκατὸν τριακονταεννέα. Οἱ ἱερόδουλοι, υἱοὶ Ἠσαῦ, υἱοὶ Ἀσιφὰ,
υἱοὶ (η) Ταβαὼθ, υἱοὶ Κηρὰς, υἱοὶ (θ) Σουδὰ, υἱοὶ Φαλαίου, υἱοὶ Λαβανὰ,
υἱοὶ (ͺ) Ἀγραβὰ, υἱοὶ Ἀκοὺδ, υἱοὶ Οὐτὰ, υἱοὶ Κηταὶβ, υἱοὶ (ι) Ἀκκαβὰ, υἱοὶ
31 Συβαῒ, υἱοὶ (¨) Ἀνὰν, υἱοὶ Καθουὰ, υἱοὶ Γεδδοὺρ, Υἱοὶ Ἰαίρου, υἱοὶ Δαισὰν,
υἱοὶ Νοεβὰ, υἱοὶ Χασεβὰ, υἱοὶ (κ) Καζηρὰ, υἱοὶ Ὀζίου, υἱοὶ Φινοὲ, υἱοὶ Ἀσα-
ρὰ, υἱοὶ Βασθαῒ, υἱοὶ (ʿ) Ἀσανὰ, υἱοὶ Μανὶ, υἱοὶ Ναφισὶ, υἱοὶ (λ) Ἀκοὺφ, υἱοὶ
32 (μ) Ἀχιβὰ, υἱοὶ Ἀσοὺβ, υἱοὶ Φαρακὲμ, υἱοὶ (ν) Βασαλὲμ, Υἱοὶ Μεεδδὰ,
υἱοὶ Κουθὰ, υἱοὶ Χαρεὰ, υἱοὶ Βαρχουὲ, υἱοὶ Σεραὶρ, υἱοὶ Θομοῒ, υἱοὶ (ξ) Νασὶ,
33 υἱοὶ Ἀτεφά· Υἱοὶ παίδων Σαλωμὼν, υἱοὶ (ʾ) Ἀσαπφιὼθ, υἱοὶ (ο) Φαρι-
34 ρὰ, υἱοὶ Ἰεηλὶ, υἱοὶ Λοζὼν, υἱοὶ Ἰσδαὴλ, υἱοὶ (π) Σαφυῒ, Υἱοὶ Ἀγιὰ, υἱοὶ
Φαχαρὲθ, υἱοὶ Σαβιὴ, υἱοὶ (ρ) Σαρωθὶ, υἱοὶ (σ) Μισαίας, υἱοὶ Γὰς, υἱοὶ
Ἀδδοὺς, υἱοὶ (τ) Σουβὰ, υἱοὶ Ἀφερρὰ, υἱοὶ Βαρωδὶς, υἱοὶ (υ) Σαφὰγ,
35 υἱοὶ (φ) Ἀλλώμ· Πάντες οἱ ἱερόδουλοι, καὶ οἱ υἱοὶ τῶν παίδων Σαλωμὼν τρια-
36 κόσιοι ἑβδομηκονταδύο. Οὗτοι ἀναβάντες ἀπὸ Θερμελὲθ, καὶ (χ)
37 Θελερσὰς, ἡγούμενος αὐτῶν (ψ) Χαρααθαλὰν, καὶ (ω) Ἀλλάρ. Καὶ οὐκ
ἠδύναντο ἀπαγγεῖλαι τὰς πατριὰς αὐτῶν καὶ γενεὰς, ὡς ἐκ τοῦ Ἰσραήλ
εἰσιν· υἱοὶ Δαλὰν τοῦ υἱοῦ (α) τοῦ Βαενὰν, υἱοὶ Νεκωδὰν ἑξακόσιοι πεν-
38 τηκονταδύο. Καὶ ἐκ τῶν ἱερέων οἱ ἐμποιούμενοι ἱερωσύνης, καὶ οὐχ εὑρέθησαν,
υἱοὶ Ὀβδία, υἱοὶ (β) Ἀκβὼς, υἱοὶ (γ) Ἰαδδοῦ τοῦ λαβόντος Αὐγίαν γυ-
39 ναῖκα τῶν θυγατέρων (δ) Φαηζελδαίου, Καὶ ἐκλήθη ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.
καὶ τούτων ζητηθείσης τῆς γενικῆς γραφῆς ἐν τῷ καταλοχισμῷ (ε) καὶ μὴ εὑ-
40 ρεθείσης, ἐχωρίσθησαν τοῦ ἱερατεύειν. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς Νεεμίας καὶ Ἀτθα-
ρίας, (ζ) μὴ μετέχειν τῶν ἁγίων ἕως ἀναστῇ ἀρχιερεὺς ἐνδεδυμένος τὴν
41 δήλωσιν καὶ τὴν ἀλήθειαν. (η) Οἱ δὲ πάντες Ἰσραὴλ ἦσαν ἀπὸ δωδεκαετοῦς
καὶ ἐπάνω χωρὶς παίδων καὶ παιδισκῶν, μυριάδες τέσσαρες δισχίλιοι τρια-
42 κόσιοι (θ) ἑξήκοντα. Παῖδες τούτων καὶ παιδίσκαι, ἑπτακισχίλιοι τριακόσιοι
τριακονταεπτά· ψάλται καὶ ψαλτῳδοὶ, διακόσιοι τεσσαρακονταπέντε·
43 (ι) Κάμηλοι τετρακόσιοι τριαονταπέντε, καὶ ἵπποι ἑπτακισχίλιοι τριακον-
ταέξ, ἡμίονοι διακόσιοι τεσσαρακονταπέντε, ὑποζύγια πεντακισχίλια
44 πεντακόσια εἰκοσιπέντε. Καὶ ἐκ τῶν ἡγουμένων κατὰ τὰς πατριὰς, ἐν τῷ
παραγίνεσθαι αὐτοὺς εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ τὸ ἐν Ἱερουσαλὴμ, ηὔξαντο
45 ἐγεῖραι τὸν οἶκον ἐπὶ τοῦ τόπου αὐτοῦ κατὰ τὴν αὐτῶν δύναμιν, Καὶ δοῦναι
εἰς τὸ ἱερὸν γαζοφυλάκιον τῶν ἔργων, χρυσίου μνᾶς χιλίας καὶ ἀργυρίου
46 μνᾶς πεντακισχιλίας, καὶ στολὰς ἱερατικὰς ἑκατόν. Καὶ κατῳκίσθησαν οἱ
ἱερεῖς, καὶ οἱ Λευῖται, καὶ οἱ ἐκ τοῦ (κ) λαοῦ αὐτοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ
τῇ χώρᾳ, οἵ τε ἱεροψάλται, καὶ οἱ θυρωροὶ, καὶ πᾶς Ἰσραὴλ ἐν ταῖς
κώμαις αὐτῶν.

Qui è Macalon, centum viginti duo: Qui è Beto- 21
lio, quinquaginta duo: Filii Niphis, centum quin-
quaginta ſex: Filii Calamolali, & Onus, ſeptin- 22
genti viginti quinq: Filii Hierechu, ducenti qua- 23
draginta quinque: Filii Sanaas, tria millia tre-
centi unus. Sacerdotes, Filii Jeddu, qui Jeſu, in fi- 24
lios Sanaſib, octingenti ſeptuaginta duo: Filii Em-
meruth, ducenti quinquaginta duo: Filii Phaſſu- 25
ri, mille quadraginta ſeptem: Filii Charmi, ducen-
ti decem ſeptem. Levitæ, filii Jeſu, & Cadoeli, & 26
Banni, & Sudiæ, ſeptuagintaquatuor, Qui pſal- 28
lebant in templo, filii Aſaph, centum viginti octo.
Oſtiarii filii Salum, filii Atar, filii Tolman, filii 29
Dacub, filii Ateta, filii Tobis, omnes centum trigin-
ta novem. Sacris ſervientes, filii Heſau, filii Aſi- 30
pha, filii Tabaoth, filii Ceras, filii Suda, filii Pha-
læa, filii Labana, filii Agraba, filii Acud, filii
Uta, filii Cetab, filii Accaba, filii Sybai, filii Anan,
filii Cathua, filii Geddur, Filii Jairi, filii Dæſan, 31
filii Noeba, filii Chaſeba, filii Cazera, filii Oziæ,
filii Phinoe, filii Aſara, filii Baſthai, filii Aſana,
filii Mani, filii Naphiſi, filii Acuph, filii Achiba,
filii Aſub, filii Pharacem, filii Baſalem, Filii 32
Meedda, filii Cutha, filii Charea, filii Barchuo, filii
Serar, filii Thomoi, filii Naſi, filii Aſepha, Filii pu- 33
erorum Salomon, filii Aſapphioth, filii Pharera, filii
Jeieli, filii Lozon, filii Iſdael, filii Saphui, Filii A- 34
gia, filii Phachareth, filii Sabie, filii Sarothi, filii
Miſæas, filii Gas, filii Addus, filii Suba, filii A-
pherra, filii Barodis, filii Saphag, filii Allom:
Omnes ſacro ſervientes, & filii puerorum Salomo- 35
nis, trecenti ſeptuaginta duo. Hi ſunt, qui aſcen- 36
derunt à Themeleth, & Thelerſas: Dux eorũ Cha-
raa Thalan, & Aalar. Et non potuerunt edicere 37
patrias ſuas, & progenies, quemadmodùm ſint ex
Iſrael: Filii Dalan, filii Baenan, filii Necodã. ſex-
centi quinquaginta duo. Et ex ſacerdotibus, qui 38
fungebantur ſacerdotio, & non ſunt inventi, filii
Obdia, filii Acbos, filii Jaddu, qui accepit Augi-
am uxorem ex filiabus Phaezeldæi, Et vocatus eſt 39
in nomine ejus. Et horũ quæſitã generis ſcripturã
in computatione, & non inventã, prohibiti ſunt ſa-
cerdotio fungi. Et dixit illis Neemias, & Atthani- 40
as, ne participentur ſancta, *donec exurgat Pontifex*
indutus oſtenſionẽ, & veritatem. Omnes autem de 41
Iſrael fuerunt à duodecimo anno & ſuprà, exce-
ptis ſervis & ancillis, quadraginta duo millia tre-
centi ſexaginta. Servi horum, & ancillæ, ſeptem 42
millia trecenti triginta ſeptem. Cantores, & can-
tatrices, ducenti quadraginta quinq. Cameli 43
quadringenti triginta quinque. *Et equi ſeptem*
millia triginta ſex. Muli ducenti quadraginta
quinque. Subjugalia quinque millia quingenta
viginti quinque. *Et de præpoſitis ipſis per patrias,* 44
dum venirent in templum Dei, quod erat in Hie-
ruſalem, voverunt ſuſcitare templum in loco
ſuo ſecundùm ſuam virtutem. Et dare in ſacrum 45
Gazophylacium operum, auri minas mille, & ar-
genti minas quinque millia, & ſtolas ſacerdotales centum. Et habitaverunt ſacerdotes, & Levitæ, 46
& qui de populo ejus in Hieruſalem, & regione, & ſacri cantores, & oſtiarii, & omnis Iſrael, in
pagis ſuis.

MS. A. (φ) Φινεὶς, (χ) τριακόσιοι (ψ) τριάκοντα. (ʹ) Υἱοὶ (ω) ἐννακόσιοι (ϛ) χίλιοι πεντηκονταδύο. (α) διακόσιοι τεσσαρακονταεπτά· (β) Χαρμὴ, χίλιοι δεκαεπτά. (γ) Οἱ δὲ Λευῖται υἱοὶ Ἰησοῦ, καὶ Καδμιήλου, (δ) τεσσαρακονταοκτώ. (ε) Δακουβὶ, (ζ) Σαβεὶ, οἱ πάντες (η) Ταβὼθ, (θ) Σουσὶ, (ͺ) Ἀγγαβὰ, (ι) Γαβὰ, (¨) Ἀννὰν, (κ) Γαζηρὰ, (ʿ) Ἀσανὰ, (λ) Ἀκούμ, (μ) Ἀχιφὰ, υἱοὶ Ἀσοὺρ, (ν) Βααλὼθ, (ξ) Νασὶθ, (ʾ) Ἀσαφφιὼθ, (ο) Φαειδὰ, (π) Σαφυθὶ, (ρ) Σαρουθιὲ, (σ) Μασίας, (τ) Σουβὰς, (υ) Σαφὰτ, (φ) Ἀλλών· (χ) Θελσὰς, (ψ) Χαρααθαλὰρ, (ω) Ἀλάρ. (α) τοῦ Βὰν, (β) Ἀκκὼς, (γ) Ἰοδδοῦς (δ) Ζορζελδέου, (ε) μὴ εὑρεθείσης, (ζ) μὴ μετέχειν τῶν ἁγίων αὐτοὺς ἕως οὗ ἀναστῇ ἀρχιερεὺς (η) Οἱ δὲ πάντες ἦσαν Ἰσραὴλ ἀπὸ δωδεκαετοῦς χωρὶς παίδων (θ)* τριακονταεπτά. ψάλται (ι) Καὶ κάμηλοι (κ) λαοῦ ἐν

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܢܚܡܝܐ. ܠܐ ܬܫܬܘܬܦܘܢ ܕܝܢ ܒܩܘܕ̈ܫܐ ܥܕܡܐ ܕܢܕܢܚ ܪܫ ܟܗ̈ܢܐ
ܕܠܒܝܫ ܓܠܝܢܐ ܘܫܪܪܐ. * ܟܠܗܘܢ ܕܝܢ ܐܝܠܝܢ ܕܒܢ̈ܝܗܘܢ ܗܘܘ ܕܐܝܣܪܐܝܠ. ܡܢ ܒܪ ܬܪܬܥܣܪܐ
ܫܢ̈ܝܢ ܘܠܥܠ: ܣܛܪ ܡܢ ܥܒ̈ܕܐ ܘܐܡܗ̈ܬܐ. ܗܘܘ ܐܪ̈ܒܥܝܢ ܘܬܪ̈ܬܝܢ ܐܠ̈ܦܝܢ ܘܐܪ̈ܒܥܡܐܐ ܘܫܬܝܢ.
ܥܒ̈ܕܐ ܕܗܠܝܢ ܘܐܡܗ̈ܬܗܘܢ ܫܒܥܐ ܐܠ̈ܦܝܢ ܘܬܠܬܡܐܐ ܘܬܠܬܝܢ ܘܫܒܥܐ. ܦܣܠ̈ܛܘ
ܘܡܙܡܪ̈ܢܐ. ܡܐܬܝܢ ܘܐܪ̈ܒܥܝܢ ܘܚܡܫܐ. * ܓܡ̈ܠܐ ܐܪ̈ܒܥܡܐܐ ܘܬܠܬܝܢ ܘܚܡܫܐ. ܘܣܘܣܐ.
ܫܒܥܐ ܐܠ̈ܦܝܢ ܘܬܠܬܝܢ ܘܫܬܐ. ܟܘܕܢ̈ܘܬܐ ܡܐܬܝܢ ܘܐܪ̈ܒܥܝܢ ܘܚܡܫܐ.
ܚܡܪ̈ܐ ܚܡܫܐ ܐܠ̈ܦܝܢ ܘܚܡܫܡܐܐ ܘܥܣܪܝܢ ܘܚܡܫܐ. * ܘܡܢ ܪ̈ܝܫܢܐ ܐܝܟ
ܫܪ̈ܒܬܐ ܟܕ ܐܬܝܢ ܗܘܘ ܠܗܝܟܠܐ ܕܡܪܝܐ ܗܘ ܕܒܐܘܪܫܠܡ ܢܕܪܘ ܗܘܘ ܕܢܩܝܡܘܢ
ܠܗܝܟܠܐ ܗܘ ܒܕܘܟܬܗ. ܐܝܟ ܚܝܠܗܘܢ. * ܘܢܬܠ ܓܙܐ ܠܟܗܢܘܬܐ ܕܥܒ̈ܕܐ.
ܡܢ̈ܝܢ ܕܕܗܒܐ ܐܠܦܐ. ܘܕܟܣܦܐ ܡܢ̈ܝܢ ܚܡܫܐ ܐܠ̈ܦܝܢ. ܘܐܣܛܠܐ ܕܟܗܢܘܬܐ ܡܐܐ.
* ܘܐܬܬܣܝܡܘ ܟܗ̈ܢܐ ܘܠܘܝ̈ܐ. ܘܗܢܘܢ ܕܡܢ ܥܡܐ ܕܝܠܗ ܒܐܘܪܫܠܡ ܘܒܐܬܪܐ.
ܘܡܙܡܪ̈ܢܐ ܕܟܗܢܘܬܐ. ܘܬܪ̈ܥܐ ܘܟܠܗ ܐܝܣܪܐܝܠ ܒܡܕ̈ܝܢܬܐ ܕܝܠܗܘܢ.

Et dixit ipſis Nehemias, Nolite com- 40
municare ſacris, donec exurgat ſacer-
dos ſummus indutus manifeſtationem &
veritatem. Omnes autem Iſraelitæ, à 41
duodecim annos nato; præter ſervos &
ancillas, erant quadraginta duo millia
quadringenti ſexaginta. Servi eorum & 42
ancillæ, ſeptem millia trecenti tri-
ginta ſeptem. Pſaltæ & Cantores, du-
centi quadraginta quinque. Cameli, qua- 43
dringenti triginta quinque. Equi, ſeptem
millia triginta ſex. Muli, ducenti qua-
draginta quinque. Aſini, quinque millia
quingenti viginti quinque. Et qui de prin- 44
cipibus quidem ſecundùm genera cùm
veniſſent ad templum Domini quod Hie-
roſolymis, voverunt erecturos ſe tem-
plum in loco ſuo, ſecundùm facultates
ſuas. Et *daturos* in gazophylacium ſa- 45
cerdotale operum, minas auri mille, ar-
genti minas quinque millia, & ſtolas
ſacerdotales centum. Et collocati ſunt 46
Sacerdotes & Levitæ & qui de populo
ejus Hieroſolymis, & in regione: Et
cantores ſacerdotales, & janitores, &
omnis Iſrael, in civitat[illegible]

Verſio VULG. LAT.

47 Inſtante autem ſeptimo menſe, cúmque eſſent filii Iſrael
unuſquiſque in ſuis rebus, convenerunt unanimes
48 in atrium, quod erat ante januam Orientalem. Et
ſtantes Jeſus filius Joſedec & fratres ejus ſacerdotes, &
Zorobabel filius Salathiel & hujus fratres, paraverunt
49 altare, Ut offerrent ſuper illud holocautomata, ſecundùm
quæ in libro Moyſi hominis Dei ſcripta ſunt.
50 Et convenerunt ibi ex aliis nationibus terræ, & erexerunt
ſacrarium in loco ſuo omnes gentes terræ, & offerebant
hoſtias, & holocautomata Domino matutina.
51 Et egerunt ſcenopegiam, & diem ſolennem, ſicut
præceptum eſt in lege; & ſacrificia quotidiè, ſicut
52 oportebat: Et poſt hæc oblationes inſtitutas, & hoſtias
ſabbatorum, & neomeniarum, & dierum ſolennium
53 omnium ſanctificatorum. Et quotquot vovebant
Domino à neomenia ſeptimi menſis, cœperunt
hoſtias offerre Deo, & templum Domini nondum erat
54 ædificatum. Et dederunt pecuniam lapidariis & fabris,
55 & potum & pabula, cum gaudio. Et dederunt
carra Sidoniis & Tyriis, ut tranſveherent illis de Libano
trabes cedrinas, & facerent rates in Joppe portu,
ſecundùm decretum quod ſcriptum erat eis à Cyro
56 rege Perſarum. Et in ſecundo anno venientes in templum
Dei in Jeruſalem, menſe ſecundo, inchoavit
Zorobabel filius Salathiel, & Joſue filius Joſedec, &
fratres ipſorum, & ſacerdotes & Levitæ, & omnes
57 qui venerant de captivitate in Jeruſalem: Et fundaverunt
templum Dei, novilunio ſecundi menſis ſecundi anni, cùm veniſſent in Judæam & Jeruſalem.
58 Et ſtatuerunt Levitas à viginti annis, ſuper
opera Domini: & ſtetit Jeſus & filius ejus, & fratres
omnes Levitæ conſpirantes, & executores legis, facientes
59 opera in domo Domini. Et ſteterunt ſacerdotes
habentes ſtolas cum tubis: & Levitæ filii Aſaph,
60 habentes cymbala, Collaudantes Dominum, & benedicentes
61 ſecundùm David regem Iſrael. Et cantabant
canticum Domino; Quoniam dulcedo ejus, &
honor in ſecula ſuper omnem Iſrael.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

47 Ἐνστάντος δὲ τοῦ ἑβδόμου μηνὸς, καὶ ὄντων τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἑκάστου ἐν
τοῖς ἰδίοις, συνήχθησαν ὁμοθυμαδὸν εἰς τὸ εὐρύχωρον τοῦ πρώτου πυλῶνος
48 τοῦ (λ) πρὸς τῇ ἀνατολῇ. Καὶ καταστὰς Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ἰωσεδὲκ καὶ
οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ οἱ ἱερεῖς, καὶ Ζοροβάβελ ὁ τοῦ Σαλαθιὴλ καὶ οἱ τούτου ἀδελφοὶ,
49 ἡτοίμασαν τὸ θυσιαστήριον τοῦ θεοῦ (*) Ἰσραὴλ, Προσενέγκαι (μ) ἐπ'
αὐτοῦ ὁλοκαυτώσεις, ἀκολούθως τοῖς ἐν τῇ Μωυσέως βίβλῳ τοῦ ἀνθρώπου
50 τοῦ θεοῦ διηγορευμένοις. Καὶ ἐπισυνήχθησαν αὐτοῖς ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν τῆς
γῆς, καὶ κατώρθωσαν τὸ θυσιαστήριον ἐπὶ τοῦ τόπου (ν) αὐτῶν, ὅτι ἐν ἔχθρᾳ
ἦσαν αὐτοῖς· καὶ κατίσχυσαν αὐτοὺς πάντα τὰ ἔθνη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ
ἀνέφερον θυσίας κατὰ τὸν καιρὸν, καὶ ὁλοκαυτώματα (*) κυρίῳ τὸ πρωϊνὸν καὶ
51 τὸ δειλινόν. Καὶ ἠγάγοσαν τὴν τῆς σκηνοπηγίας ἑορτὴν, ὡς ἐπιτέτακται ἐν
52 τῷ νόμῳ, καὶ θυσίας καθ' ἡμέραν, ὡς προσῆκον ἦν· Καὶ μετὰ ταῦτα προσφορὰς
ἐνδελεχισμοῦ, καὶ θυσίας σαββάτων καὶ νουμηνιῶν καὶ ἑορτῶν πασῶν
53 ἡγιασμένων. Καὶ ὅσοι ηὔξαντο εὐχὴν τῷ θεῷ ἀπὸ τῆς νουμηνίας
τοῦ ἑβδόμου μηνὸς, ἤρξαντο προσφέρειν θυσίας τῷ θεῷ, καὶ ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ
54 οὔπω ᾠκοδόμητο. Καὶ ἔδωκαν ἀργύριον τοῖς λατόμοις καὶ τέκτοσι, (ξ)
55 καὶ ποτὰ καὶ βρωτὰ· Καὶ χάρρα τοῖς Σιδωνίοις καὶ Τυρίοις εἰς τὸ παράγειν
αὐτοὺς ἐκ τοῦ Λιβάνου ξύλα κέδρινα, διαφέρειν σχεδίας εἰς τὸν Ἰόππης
λιμένα, κατὰ τὸ πρόσταγμα τὸ γραφὲν αὐτοῖς παρὰ Κύρου τοῦ Περσῶν βασιλέως.
56 Καὶ τῷ δευτέρῳ ἔτει παραγενόμενος εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ εἰς
Ἱερουσαλὴμ μηνὸς δευτέρου, ἤρξατο Ζοροβάβελ ὁ τοῦ Σαλαθιὴλ, καὶ Ἰησοῦς
ὁ τοῦ Ἰωσεδὲκ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν, καὶ οἱ ἱερεῖς οἱ Λευῖται, καὶ πάντες οἱ
57 παραγενόμενοι ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας εἰς Ἱερουσαλὴμ, Καὶ ἐθεμελίωσαν (ο)
τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ τῇ νουμηνίᾳ τοῦ δευτέρου μηνὸς τοῦ δευτέρου ἔτους, ἐν τῷ
58 ἐλθεῖν εἰς τὴν Ἰουδαίαν καὶ Ἱερουσαλήμ. Καὶ ἔστησαν τοὺς Λευίτας ἀπὸ
εἰκοσαετοῦς ἐπὶ τῶν ἔργων τοῦ κυρίου· καὶ ἔστη Ἰησοῦς, καὶ οἱ υἱοὶ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ, καὶ
(π) Καδμιὴλ ὁ ἀδελφὸς, (ρ) καὶ οἱ υἱοὶ Ἡμαδαβοὺν, καὶ οἱ υἱοὶ Ἰωδὰ τοῦ (σ)
Ἠλιαδοὺδ σὺν τοῖς υἱοῖς καὶ ἀδελφοῖς, πάντες οἱ Λευῖται ὁμοθυμαδὸν
ἐργοδιῶκται, ποιοῦντες εἰς τὰ ἔργα ἐν τῷ οἴκῳ (*) τοῦ κυρίου. καὶ ᾠκοδόμησαν
59 οἱ οἰκοδόμοι τὸν ναὸν τοῦ κυρίου. Καὶ ἔστησαν οἱ ἱερεῖς ἐστολισμένοι μετὰ
μουσικῶν καὶ σαλπίγγων, καὶ οἱ Λευῖται (τ) υἱοὶ Ἀσὰφ ἔχοντες τὰ κύμβαλα
60 Ὑμνοῦντες τῷ κυρίῳ, καὶ εὐλογοῦντες κατὰ Δαυὶδ βασιλέα τοῦ
61 Ἰσραήλ. Καὶ ἐφώνησαν δι' ὕμνων (*) εὐλογοῦντες τῷ κυρίῳ, Ὅτι ἡ χρηστότης
αὐτοῦ καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας ἐν παντὶ Ἰσραήλ.

Inſtante autem ſeptimo menſe, cumque eſſent 47
filii Iſrael unuſquiſque in ſuis, convenerunt unanimes
in atrium primæ portæ Orientalis, Et ſtans 48
Jeſus filius Joſedec, & fratres ejus ſacerdotes, et
Zorobabel filius Salathiel, & hujus fratres, paraverunt
altare Dei Iſrael, Ut offerrent ſuper illud 49
holocauſtomata, ſecundùm quæ in libro Moſi hominis
Dei ſcripta ſunt. Et aggregati ſunt illis ex 50
aliis nationibus terræ, & erexerunt altare in loco
(b) ipſorum, quoniam in inimicitia erant eis, &
confortaverunt eos omnes gentes, quæ ſuper terram,
& offerebant hoſtias ſecundũ tempus, & holocauſtomata
Domino, matutinum, & veſpertinum. Et egerunt 51
ſcenopegiæ diem ſolennem, ſicut præceptum
eſt in lege, & ſacrificia quotidie, ſicut oportebat:
Et poſt hæc oblationes ſacrificii jugis, & hoſtias 52
ſabbatorum, & Neomeniarum, & dierum ſolenniũ
omnium ſanctificatorum. Et quotquot voverant 53
votum Deo à Neomenia ſeptimi menſis; cœperunt
hoſtias offerre Deo: & templum Dei nondũ
ædificabatur. Et dederunt pecuniam lapidariis, et 54
fabris, & potum, & pabula, Et carra Sidoniis, & 55
Tyriis, ut tranſcenderent illi de Libano ligna cedrina,
tranſportando rates in Joppe portum, ſecundùm
decretum, quod ſcriptum erat eis à Cyro Perſarum
rege. Et ſecundo anno venientes in templum Dei 56
in Hieruſalem, menſe ſecundo inchoavit Zorobabel
filius Salathiel, & Jeſus filius Joſedec, & fratres
eorum, & ſacerdotes, & Levitæ, & omnes, qui venerant
de captivitate in Hieruſalem. Et fundaverunt 57
templum Dei novilunio ſecundi menſis ſecundi
anni, cùm veniſſent in Judæam, & Hieruſalem.
Et ſtatuerunt Levitas à viginti annis ſuper 58
opera Domini. Et ſtetit Jeſus, & filii, et fratres,
& Cadmiel frater, & filii Emadabum, & filii
Joda filii Eliadud cum filiis, & fratribus, omnes
Levitæ unanimiter exactores operũ, facientes
ad opera in domo Domini. Et ædificaverunt
ædificatores templum Domini. Et ſteterunt ſacer- 59
dotes habentes ſtolas cum muſicis, & tubis, & Le-
vitæ filii Aſaph habentes cymbala, Collaudantes 60
Dominum, & benedicentes ſecundùm David regem Iſrael, Et cantaverunt per hymnos 61
benedicentes Dominum; Quoniam dulcedo ejus, & honor in ſecula, ſuper omnem Iſrael.

MS. A. (λ) πρὸς τὴν ἀνατολήν. (*) τοῦ Ἰσραήλ, (μ) ἐπ' αὐτὸ (ν) αὐτοῦ, (*) τῷ κυρίῳ (ξ) καὶ βρωτὰ καὶ ποτὰ. Καὶ κάρρα (ο) τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ (π) Καδωὴλ (ρ) καὶ οἱ υἱοὶ Ἰησοῦ Ἡμαδαβοὺν, (σ) Ἰλιαδοὺν (*) τοῦ θεοῦ. (τ) οἱ υἱοὶ Ἀσὰφ (*) ὁμολογοῦντες

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

47 * ܟܕ ܩܪܒ ܕܝܢ ܝܪܚܐ ܫܒܝܥܝܐ. ܘܐܝܬܝܗܘܢ ܗܘܘ ܒܢ̈ܝܐ ܕܐܝܣܪܝܠ ܟܠܢܫ ܒܕܝܠܗܘܢ.
48 ܐܬܟܢܫܘ ܐܟܚܕܐ ܒܦܘܬܝܐ ܕܬܪܥܐ ܩܕܡܝܐ ܗܘ ܕܠܘܬ ܡܕܢܚܐ. * ܘܩܡ ܝܫܘܥ ܒܪ ܝܘܨܕܩ
ܘܐܚ̈ܘܗܝ ܟܗ̈ܢܐ ܘܙܪܘܒܒܠ ܗܘ ܕܫܠܬܐܝܠ ܘܐܚ̈ܘܗܝ ܕܗܢܐ. ܛܝܒܘ ܡܕܒܚܐ
49 ܕܐܠܗܐ. * ܕܢܣܩܘܢ ܒܗ ܥܠܘܬܐ ܐܝܟ ܗܠܝܢ ܕܐܡܝܪ̈ܢ ܒܟܬܒܐ ܕܡܘܫܐ
50 ܗܘ ܓܒܪܐ ܕܐܠܗܐ ܐܡܝܪ̈ܢ. * ܘܐܬܟܢܫܘ ܟܠܗܘܢ ܡܢ ܫܪܟܐ ܕܥܡ̈ܡܐ ܕܐܪܥܐ. ܘܐܩܝܡܘ
ܡܕܒܚܐ ܥܠ ܕܘܟܬܐ ܕܝܠܗ. ܡܛܠ ܕܒܥܠܕܒܒܘܬܐ ܐܝܬܝܗܘܢ ܗܘܘ ܠܗܘܢ.
ܟܠܗܘܢ ܥܡ̈ܡܐ ܗܠܝܢ ܕܥܠ ܐܪܥܐ. ܘܐܬܚܝܠܘ. ܘܡܩܪܒܝܢ ܗܘܘ ܕܒ̈ܚܐ ܒܙܒܢܐ
51 ܕܝܠܗ. ܘܥܠܘܬܐ ܠܡܪܝܐ. ܨܦܪܐ ܘܪܡܫܐ. * ܘܥܒܕܘ ܥܐܕܐ ܕܩܒܝܥܘܬ ܡܛܠ̈ܠܬܐ
52 ܐܝܟ ܕܦܩܝܕ ܒܢܡܘܣܐ. ܘܕܒ̈ܚܐ ܕܟܠܝܘܡ ܐܝܟ ܕܘܠܐ ܗܘܐ. * ܘܡܢ ܒܬܪ ܗܠܝܢ
53 ܩܘܪ̈ܒܢܐ ܕܐܡܝܢܘܬܐ ܘܕܒ̈ܚܐ ܕܫܒ̈ܬܐ ܘܕܪ̈ܝܫܝ ܝܪ̈ܚܐ. ܟܠܗܘܢ ܥܐܕ̈ܐ ܡܩܕ̈ܫܐ. * ܘܟܠܗܘܢ
ܗܢܘܢ ܕܢܕܪ ܗܘܘ ܢܕܪܐ ܠܐܠܗܐ. ܡܢ ܪܝܫ ܝܪܚܐ ܫܒܝܥܝܐ. ܫܪܝܘ ܠܡܩܪܒܘ
54 ܕܒ̈ܚܐ ܠܐܠܗܐ. ܗܝܟܠܐ ܕܝܢ ܕܡܪܝܐ ܠܐ ܒܢܐ ܥܕܟܝܠ ܗܘܐ. * ܘܟܣܦܐ ܗܘܘ ܝܗܒܝܢ
55 ܠܦܣ̈ܠܐ ܘܠܢܓܪ̈ܐ. ܘܡܐܟܘܠܬܐ ܘܡܫܬܝܬܐ. * ܘܥܓܠܬܐ ܠܨܝܕܢܝ̈ܐ ܘܠܨܘܪܝ̈ܐ:
ܠܡܥܒܪܘ ܠܗܘܢ ܡܢ ܠܒܢܢ ܩܝ̈ܣܐ ܕܐܪ̈ܙܐ ܘܠܡܥܒܪܘ ܐܣܦ̈ܝܢܐ ܠܠܡܐܢܐ ܕܝܘܦܐ. ܐܝܟ
56 ܦܘܩܕܢܐ ܗܘ ܕܟܬܝܒ ܠܗܘܢ ܡܢ ܟܘܪܫ ܡܠܟܐ. * ܘܒܫܢܬܐ ܬܪܝܢܝܬܐ. ܟܕ ܐܬܐ
ܠܗܝܟܠܐ ܕܐܠܗܐ ܠܐܘܪܫܠܡ ܒܝܪܚܐ ܬܪܝܢܐ. ܫܪܝ ܙܪܘܒܒܠ ܗܘ ܕܫܠܬܐܝܠ. ܘܝܫܘܥ
ܗܘ ܕܝܘܨܕܩ ܘܐܚ̈ܝܗܘܢ. ܘܟܗ̈ܢܐ ܘܠܘܝ̈ܐ ܘܟܠܗܘܢ ܗܢܘܢ ܕܐܬܘ ܡܢ ܫܒܝܬܐ
57 ܠܐܘܪܫܠܡ. * ܘܫܬܐܣܘ ܗܝܟܠܐ ܕܐܠܗܐ ܒܪܝܫ ܝܪܚܐ ܬܪܝܢܐ ܕܫܢܬܐ ܬܪܝܢܝܬܐ
58 ܕܡܐܬܝܗܘܢ ܠܝܗܘܕ ܘܠܐܘܪܫܠܡ. * ܘܐܩܝܡܘ ܠܠܘܝ̈ܐ ܡܢ ܒܪ ܥܣܪܝܢ ܫܢܝ̈ܢ ܥܠ ܥܒ̈ܕܐ
ܕܡܪܝܐ. ܘܩܡ ܝܫܘܥ ܘܒܢ̈ܘܗܝ ܘܐܚ̈ܘܗܝ ܘܙܡܘܝܠ ܐܚܘܗܝ ܘܒܢ̈ܝ ܝܫܘܥ ܥܡܕܒܘܢ. ܘܒܢ̈ܝ
ܝܗܘܕܐ ܘܐܠܝܕܥ ܥܡ ܒܢ̈ܝܗܘܢ ܘܐܚ̈ܝܗܘܢ. ܟܠܗܘܢ ܠܘܝ̈ܐ ܐܟܚܕܐ. ܐܪܓܘܕܝܩܛܐ
ܕܥܒ̈ܕܐ ܕܡܬܥܒܕܝܢ ܗܘܘ ܒܒܝܬ ܡܪܝܐ. * ܘܒܢܝܢ ܗܘܘ ܒܢܝ̈ܐ ܗܝܟܠܐ ܕܡܪܝܐ.
ܘܩܝܡܝܢ ܗܘܘ ܟܗ̈ܢܐ ܟܕ ܠܒܝܫܝܢ ܐܣܛܠܐ ܥܡ ܡܘܣܝܩܝ̈ܐ ܘܩܪ̈ܢܬܐ. ܘܠܘܝ̈ܐ ܒܢ̈ܝ
ܐܣܦ ܥܡ ܨܠܨܠ̈ܐ. ܟܕ ܡܫܒܚܝܢ ܠܡܪܝܐ ܘܡܒܪܟܝܢ ܐܝܟ ܕܘܝܕ ܡܠܟܐ ܕܐܝܣܪܝܠ.
59 * ܘܩܡܘ ܟܗ̈ܢܐ ܟܕ ܠܒܝܫܝܢ ܐܣܛܠܐ ܥܡ ܡܘܣܝܩܝ̈ܐ ܘܩܪ̈ܢܬܐ. ܘܠܘܝ̈ܐ ܒܢ̈ܝ
60 61 [illegible] ܐܣܦ. * : ܘܐܪܝܡܘ ܩܠܐ ܟܕ ܡܒܪܟܝܢ ܠܡܪܝܐ ܒܬܫܒ̈ܚܬܐ. ܡܛܠ ܕܛܒܘܬܗ
ܘܫܘܒܚܗ ܠܥܠܡ ܥܠ ܟܠܗ ܐܝܣܪܝܠ.

* Inſtante autem menſe ſeptimo cùm eſſent 47
filii Iſrael ſinguli in ſuis; congregati ſunt
ſimul in plateam portæ primæ quæ ad
Orientem. Surgénſque Jeſus filius Joſe- 48
dec, & fratres ejus ſacerdotes, & Zorobabel
filius Salathiel fratréſque ejus, paraverunt
altare Dei. Ut offerrent in eo ho- 49
locauſta ſecundùm ea quæ in libro Moſis
hominis Dei dicta ſunt. Et aggregati ſunt o- 50
mnes de reliquis populis terræ, & erexerunt
altare in loco ſuo, quia hoſtes fuerãt ipſorum
omnes populi iſti qui in terra, & confortati
ſunt. Et obtulerunt ſacrificia tempore
ſuo, & holocauſta Domino, manè &
veſperé. Et fecerunt feſtum figendorum 51
tabernaculorum, ſicut præceptum eſt in lege;
et ſacrificia quotidie ſicut oportebat:
Et poſthæc oblationes juges, & ſacrificia 52
ſabbatorum, & neomeniarum, omniúmque
ſacrorũ feſtorum. Et illi omnes qui votum 53
Deo voverant, à neomenia menſis ſeptimi
cœperunt offerre ſacrificia Deo: templum
autem Domini adhuc ædificatum non
erat. Sed argentum dederant lapicidis & 54
fabris, cibúmque & potum: Ac carra Sydo- 55
niis et Tyriis, ut transferrent ipſis ligna cedrina
de Libano, ut ſcilicèt traducerent
rates ad portum Joppæ, ſecundùm præceptum
quod ſcriptum fuerat ipſis à Cyro rege.
Et anno ſecundo veniens Hieroſoly- 56
mam ad templum Dei, menſe ſecundo, cœpit
Zorobabel filius Salathiel, & Joſue filius
Joſedek fratréſque ipſorum, & ſacerdotes
& Levitæ, omnéſque illi qui de captivitate
venerant Hieroſolyma, Et fun- 57
dârunt templum Dei, neomeniâ menſis ſecundi,
anni ſecundi adventûs ipſorum in Judæam
& Hieroſolyma. Et præfecerunt 58
Levitas à nato viginti annos, operib' Domini.
Surrexitque Jeſus & filii ejus, fratréſque
& Zamavil frater, & filii Jeſus Amadabun,
filiíque Judæ, & Eliada cum filiis fratribúſque
ſuis, omnes Levitæ ſimul, ergodioctæ
operum quæ fiebant in domo Domini.
Et ædificabant ædificatores templum Do- 59
mini: Stabántque Sacerdotes amicti ſtolis
cum Muſicis & tubis, & Levitæ filii
Aſaph cum cymbalis, Laudantes Domi- 60
num & benedicentes, ſecundùm David regem
Iſrael. Et ſuſtulerunt vocem bene- 61
dicentes canticis Dominum, Quia benignitas
ejus, & laus in ſecula eſt ſuper totum
Iſrael.

Verſio VULG. LAT.

62 Et omnis popul⁹ tubâ cecinerunt, & proclamaverunt
voce magnâ, collaudantes Dominum in ſuſcitatione
63 domûs Domini. Et venerunt ex ſacerdotibus & Le-
vitis, & præſidentibus ſecundùm pagos ſenioribus,
64 qui viderant priſtinam domum; Et ad hujus ædifica-
tionem cum clamore & planctu magno, & multi cum
65 tubis & gaudio magno: In tantum ut populus non
audiret tubas propter planctum populi. Turba enim
erat tubis canens magnificè, ita ut longè audiretur.
66 Et audierunt inimici tribûs Judæ, & Benjamin, & ve-
67 nerunt ſcire quæ eſſet vox tubarum. Et cognoverunt
quoniam qui erant ex captivitate, ædificant templum
68 Domino Deo Iſrael. Et accedentes ad Zorobabel &
Jeſum, præpoſitos pagorũ, dixerunt eis; Ædificabimus
69 unà vobiſcum. Similiter enim audivimus Dominum
veſtrum, & ipſi pariter incedimus à diebus Aſbazareth
70 regis Aſſyriorum, qui tranſmigravit nos huc. Et di-
xit illis Zorobabel, & Jeſus, & principes pagorum Iſ-
71 rael; Non eſt nobis & vobis ædificare domum Dei
noſtri: nos enim ſoli ædificabimus Domino Iſrael,
ſecundùm ea quæ præcepit nobis Cyrus rex Perſa-
72 rum. Gentes autem terræ incumbentes his qui ſunt
in Judæa, & levantes opus ædificationis & inſidias,
& populos adducentes prohibebant eos ædificare,
73 Et aggreſſuras exercentes impedierunt, ne conſum-
maretur ædificium omni tempore vitæ Cyri regis, &
protraxerunt ſtructuram per biennium uſque ad Darii
regnum.

CAP. VI.

1 IN ſecundo autem anno regni Darii prophetavit Ag-
gæus & Zacharias filius Addin prophetæ apud Judæ-
2 am & Jeruſalem in nomine Dei Iſrael ſuper eos. Tunc
ſtans Zorobabel filius Salathiel, & Jeſus filius Joſe-
dech, inchoaverunt ædificare domum Domini, quæ
3 eſt in Jeruſalem: Cùm adeſſent eis prophetæ Do-
mini, & adjuvarent eos. In ipſo tempore venit ad
illos Siſennes ſubregulus Syriæ, & Phœnicis, & Sa-
4 trabuzanes, & ſodales ejus, Et dixerunt eis; Quo
præcipiente vobis, domum hanc ædificatis, & tectum
iſtud, & alia omnia perficitis: & qui ſunt ſtructores
qui hæc ædificant?

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

62 Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐσάλπισε, ϗ ἐβόησε φωνῇ μεγάλῃ, ὑμνοῦντες τῷ κυρίῳ
63 ἐπὶ τῇ ἐγέρσει τοῦ οἴκου(˜) κυρίου. Καὶ ἦλθοσαν ἐκ τῶν ἱερέων τῶν Λευι-
τῶν ϗ τῶν προκαθημένων κατὰ τὰς πατριὰς αὐτῶν, οἱ πρεσβύτεροι
64 (υ) οἱ ἑωρακότες τὸν πρὸ τούτου οἶκον, Πρὸς τὴν τούτου οἰκοδομὴν (φ)
μετὰ κλαυθμοῦ ϗ κραυγῆς μεγάλης, καὶ πολλοὶ διὰ σαλπίγγων καὶ
65 χαρᾶς μεγάλῃ (ʾ) τῇ φωνῇ· Ὥστε τὸν λαὸν μὴ ἀκούειν τῶν σαλπίγγων
διὰ τὸν κλαυθμὸν τοῦ λαοῦ· ὁ γὰρ ὄχλος ἦν ὁ σαλπίζων (χ) μεγά-
66 λως, ὥστε μακρόθεν ἀκούεσθαι. Καὶ ἀκούσαντες οἱ ἐχθροὶ τῆς φυλῆς
Ἰούδα ϗ Βενιαμὶν, ἦλθοσαν ἐπιγνῶναι τίς ἡ φωνὴ τῶν σαλπίγγων.
67 Καὶ ἐπέγνωσαν ὅτι οἱ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας οἰκοδομοῦσι τὸν ναὸν τῷ
68 κυρίῳ θεῷ Ἰσραήλ. Καὶ προσελθόντες τῷ Ζοροβάβελ, ϗ Ἰησοῦ, ϗ
τοῖς ἡγουμένοις τῶν πατριῶν, λέγουσιν αὐτοῖς, (ψ) Συνοικοδομήσω-
69 μεν ὑμῖν. Ὁμοίως γὰρ ὑμῖν ἀκούομεν τοῦ κυρίου ὑμῶν, ϗ αὐτῷ ἐπιθύο-
μεν (ω) ἀφ᾽ ἡμερῶν Ἀσβακαφὰθ βασιλέως Ἀσσυρίων, ὃς μετήγαγεν
70 ἡμᾶς (α) ἐνταῦθα. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ζοροβάβελ ϗ Ἰησοῦς ϗ οἱ ἡ-
71 γούμενοι τῶν πατριῶν τοῦ Ἰσραήλ, Οὐχ ἡμῖν ϗ ὑμῖν τοῦ οἰκοδομῆ-
σαι τὸν οἶκον κυρίῳ (β) θεῷ ἡμῶν. ἡμεῖς γὰρ μόνοι οἰκοδομήσομεν τῷ
κυρίῳ τοῦ Ἰσραὴλ ἀκολούθως οἷς προσέταξεν ἡμῖν Κῦρος ὁ βασιλεὺς
72 Περσῶν. Τὰ δὲ ἔθνη τῆς γῆς ἐπικοιμώμενα τοῖς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ϗ
73 πολιορκοῦντες, εἶργον τοῦ οἰκοδομεῖν. Καὶ (γ) βουλὰς, ϗ δημαγωγοῦν-
τες, ϗ συστάσεις ποιούμενοι, ἀπεκώλυσαν τοῦ (δ) ἀποτελεσθῆναι τὴν οἰκοδο-
μὴν πάντα τὸν χρόνον τῆς ζωῆς τοῦ βασιλέως Κύρου. ϗ εἴρχθησαν τῆς οἰκοδο-
μῆς ἔτη δύο ἕως τῆς Δαρείου βασιλείας.

MS.A. (˜) τοῦ κυρίου. (υ) οἱ προεωρακότες (φ) μετὰ κραυγῆς ϗ κλαυθμοῦ μεγάλου, (ʾ) φωνῇ· (χ) μεγάλως * τί ὡς τὰ
μακρόθεν (ψ) Συνοικοδομήσομεν ὑμῖν. (ω) ἀπὸ ἡμερῶν Ἀσβασαρὲθ (α) ἐντεῦθα. Καὶ εἶπαν (β) τῷ θεῷ (γ) ἐπιβουλὰς,
ϗ δημαγωγίας, ϗ ἐπισυστάσεις ποιούμενοι, (δ) ἐπιτελεσθῆναι

ΚΕΦ. ϛʹ.

1 ἘΝ δὲ τῷ δευτέρῳ ἔτει (α) τῆς Δαρείου βασιλείας, ἐπροφήτευ-
σεν Ἀγγαῖος ϗ Ζαχαρίας ὁ τοῦ Ἀδδὼ οἱ προφῆται ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους
τοὺς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ϗ Ἱερουσαλὴμ, ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου θεοῦ Ἰσρα-
2 ὴλ ἐπ᾽ αὐτούς. Τότε στὰς Ζοροβάβελ ὁ τοῦ Σαλαθιὴλ ϗ Ἰησοῦς ὁ τοῦ
Ἰωσεδὲκ, ἤρξαντο οἰκοδομεῖν τὸν οἶκον τοῦ κυρίου τὸν ἐν Ἱερουσα-
3 λὴμ, Συνόντων τῶν προφητῶν τοῦ κυρίου, βοηθούντων αὐτοῖς. Ἐν
αὐτῷ τῷ χρόνῳ παρῆν πρὸς αὐτοὺς Σισίννης ὁ ἔπαρχος Συρίας ϗ
4 Φοινίκης, ϗ Σαθραβουζάνης (β) ϗ οἱ συνεταῖροι, Καὶ εἶπαν αὐτοῖς,
Τίνος ὑμῖν συντάξαντος τὸν οἶκον τοῦτον οἰκοδομεῖτε, ϗ τὴν στέ-
γην ταύτην ϗ τὰ ἄλλα πάντα ἐπιτελεῖτε; (γ) ϗ τίνες εἰσὶν οἱ οἰ-
κοδόμοι οἱ ταῦτα ἐπιτελοῦντες;

MS.A. (α) τῆς τοῦ Δαρείου (β) ϗ οἱ συνεταῖροι αὐτοῦ, (γ) τίνες εἰσὶν οἱ οἰκοδόμοι ταῦτα ἐπιτελοῦντες;

Cum Tranſlatione LATINA.

Et omnis populus tubâ cecinerunt: & proclamaverũt 62
voce magnâ collaudantes Dominum in ſuſcitatione
domûs Domini. Et venerunt ex ſacerdotibus, Levi- 63
tis, & præſidentibus ſecundùm patrias ipſorum, ſeni-
ores, qui viderant priſtinam domum, Ad hujus ædifi- 64
cationem, cum planctu, & clamore magno, & multi
cum tubis, & gaudio, magnâ voce, In tantum ut po- 65
pulus non audiret tubas propter planctum populi.
Turba enim erat tubis canens magnificè, ita ut longè
audiretur. Et audierunt inimici tribûs Judæ, & 66
Benjamin, & venerunt ſcire, quæ eſſet vox tubarum.
Et cognoverunt, quoniam qui erant ex captivitate, 67
ædificant templum Domino Deo Iſrael. Et accedentes 68
ad Zorobabel, & Jeſum, & præpoſitos patriarum, di-
cunt eis; Ædificabimus unà vobiſcũ: Similiter enim 69
ac vos, audimus Dominum veſtrum, & ei ſacrifica-
mus à diebus Asbacaphas regis Aſſyriorum, qui
tranſmigravit nos huc. Et dixit illis Zorobabel, & 70
Jeſus, & præpoſiti patriarum Iſrael; Non eſt nobis 71
& vobis ædificare domum Domino Deo noſtro: nos
enim ſoli ædificabimus Domino Iſrael ſecundùm ea,
quæ præcepit nobis Cyrus rex Perſarum. Gentes au- 72
tem terræ incumbentes iis, qui in Judæa, & obſiden-
tes, prohibuerunt ædificare. (c) Et inſidias, & popu- 73
los adducentes, & coitiones facientes impedierunt
ne conſummaretur ædificium omni tempore vitæ Cyri
regis. Et prohibiti ſunt ab ædificatione per biennium
uſque ad Darii regnum.

CAP. VI.

IN ſecundo autem anno regni Darii prophetavit 1
Aggæus, & Zacharias filius Addo prophetæ,
ſuper Judæos, qui in Judæa, & Hieruſalem, in
nomine Domini Dei Iſrael ſuper eos. Tunc ſtans 2
Zorobabel filius Salathiel, & Jeſus filius Joſedec,
inchoaverunt ædificare domum Domini, quæ eſt in
Hieruſalem, Cùm adeſſent eis prophetæ Domini, 3
& adjuvarent eos. In ipſo tempore venit ad illos
Siſinnes ſubregulus Syriæ, & Phœnicis, & Sa-
thrabuzanes, & ſodales: Et dixerunt eis; 4
Quo præcipiente vobis, domum hanc ædificatis,
& tectum illud, & alia omnia perficitis? Et
qui ſunt ſtructores, qui hæc perficiunt?

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܟܠܗ ܥܡܐ ܝܒܒܘ ܘܩܥܘ ܒܩܠܐ ܪܒܐ ܟܕ ܡܫܒܚܝܢ ܠܡܪܝܐ : ܥܠ ܬܘܩܢܗ ܕܒܝܬܗ 62
ܕܡܪܝܐ. * ܘܐܬܘ ܡܢ ܟܗܢܐ ܘܠܘܝܐ ܘܡܕܒܪ̈ܢܐ ܐܝܟ ܫܪ̈ܒܬܐ ܕܟܠܗܘܢ. 63
ܩܫܝ̈ܫܐ ܗܢܘܢ ܕܚܙܘ ܗܘܘ ܠܗܝܟܠܐ ܕܩܕܡ ܗܢܐ. * ܠܘܬ ܒܢܝܢܐ ܗܢܐ. ܥܡ ܩܥܬܐ ܘܒܟܝܐ 64
ܪܒܐ. ܘܣܓܝܐܐ ܥܡ ܫܝܦܘܪ̈ܐ ܘܚܕܘܬܐ ܒܩܠܐ ܪܒܐ. * ܐܝܟܢܐ ܕܥܡܐ ܠܐ ܢܫܡܥ ܫܝܦܘܪ̈ܐ : 65
ܡܛܠ ܒܟܝܐ ܕܥܡܐ. ܟܢܫܐ ܓܝܪ ܐܝܬܘܗܝ ܗܘܐ ܕܡܫܒܚ ܘܙܡܪ ܡܛܠ. ܐܝܟܢܐ ܕܡܢ
ܪܘܚܩܐ ܢܫܬܡܥ. * ܘܟܕ ܫܡܥܘ ܒܥܠܕܒ̈ܒܐ ܕܫܒ̈ܛܐ ܕܝܗܘܕܐ ܘܕܒܢܝܡܝܢ. ܐܬܘ 66
ܠܡܫܬܘܕܥܘ ܡܢܐ ܨܒܐ ܩܠܐ ܕܫܝܦܘܪ̈ܐ. * ܘܐܫܬܘܕܥܘ ܕܗܢܘܢ ܕܡܢ ܫܒܝܬܐ ܒܢܝܢ ܗܘܘ ܗܝܟܠܐ 67
ܠܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܕܐܝܣܪܐܝܠ. * ܘܟܕ ܩܪܒܘ ܠܙܘܪܒܒܠ ܘܠܝܫܘܥ. ܘܠܪ̈ܫܝ ܫܪ̈ܒܬܐ. 68
ܐܡܪܝܢ ܠܗܘܢ. ܢܒܢܐ ܥܡܟܘܢ. * ܡܛܠ ܕܐܝܟ ܕܐܢܬܘܢ ܡܫܬܡܥܝܢܢ ܠܗ ܠܡܪܝܐ 69
ܕܝܠܟܘܢ. ܘܠܗ ܡܫܡܫܝܢܢ. ܡܢ ܝܘܡ̈ܬܐ ܕܐܣܛܟܦܛ ܡܠܟܐ ܕܐܬܘܪ ܗܘ ܕܐܥܒܪ ܗܘܐ ܠܟܘܢ
ܠܗܪܟܐ. * ܘܐܡܪܘ ܠܗܘܢ ܙܘܪܒܒܠ ܘܝܫܘܥ ܘܪ̈ܫܝ ܫܪ̈ܒܬܐ ܕܐܝܣܪܐܝܠ. * ܠܐ ܠܢ 70 71
ܘܠܟܘܢ ܗܘ ܕܢܒܢܐ ܒܝܬܐ ܠܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܕܝܠܢ. ܐܠܐ ܚܢܢ ܒܠܚܘܕܝܢ ܢܒܢܐ ܠܡܪܝܐ
ܐܠܗܐ ܕܝܠܢ ܕܐܝܣܪܐܝܠ ܐܝܟ ܡܕܡ ܕܦܩܕ ܠܢ ܟܘܪܫ ܡܠܟܐ ܕܦܪ̈ܣܝܐ. * ܥܡ̈ܡܐ ܕܝܢ 72
ܕܐܪܥܐ ܕܡܩܪܒܝܢ ܗܘܘ ܥܠ ܗܢܘܢ ܕܒܝܗܘܕ. ܘܡܥܝܩܝܢ ܠܗܘܢ ܒܩܪܒܐ. ܟܠܝܢ ܗܘܘ ܠܡܒܢܐ.
* ܘܡܠܟܐ ܘܟܢܘܫܝܐ ܕܥܡܐ ܘܟܢܫ̈ܘܬܐ ܥܒܕܝܢ ܗܘܘ. ܟܠܝܢ ܗܘܘ ܠܡܒܢܝܢܐ 73
ܘܠܡܫܡܠܝܘ ܠܒܢܝܢܐ. ܟܠܗ ܙܒܢܐ ܕܚ̈ܝܘܗܝ ܕܟܘܪܫ ܡܠܟܐ. ܘܐܬܟܠܝܘ ܡܢ ܕܠܡܒܢܐ.
ܫܢܝܢ ܬܪܬܝܢ. ܥܕܡܐ ܠܡܠܟܘܬܗ ܕܕܪܝܘܫ.

Totus populus jubilavit & clamavit vo- 62
ce magnâ laudantes Dominum de ere-
ctione templi Domini. Et venerunt 63
de Sacerdotibus & Levitis, & Præſi-
dibus ſecundùm genera ſua, ſeniores qui
viderant templum quod ante hoc, *Com-* 64
paratum ad ædificium hoc, cum clamore &
fletu magno: Multi autem cum tubis &
gaudio magnâ voce; Ita ut populus non 65
audiret tubas, præ fletu populi. Turba e-
nim erat quæ magnificè canebat tubis, ita
ut de longinquo audiretur. Cùm autem 66
audiviſſent hoſtes tribuum Judæ & Benja-
min, venerunt ut diſcerent, quid ſibi vellet
ſonus tubarum. Et cognoverunt eos qui 67
de captivitate ædificare templum Domino
Deo Iſrael. Et accedentes ad Zurbabel, 68
& Jeſum, & principes generum, dixerunt
ipſis; Ædificemus vobiſcum. Quia ut vos, 69
obedimus Domino veſtro, à diebus Aſtach-
phat regis Aſſyriæ qui huc vos tranſtulit.
Et dixerunt ipſis Zurbabel, & Jeſus, & 70
principes generum Iſraeliticorum; Non
eſt ædificanda domus Domini Dei noſtri à
nobis & vobis. Sed nos ſoli ædificabimus 71
Domino Deo noſtro Iſraelis, ſecundùm ea
quæ præcepit Cyrus rex Perſarum. Populi 72
autem terræ aggredientes eos qui in Judæa,
& arctantes eos bello, prohibebant ab ædi-
ficando. Et conſilia, & cœtus populi, & 73
coitiones facientes, impediebant ab ædifi-
cando, & ab ædificio perficiendo toto tem- 74
pore vitæ Cyri regis. Et impediti ſunt ab
ædificando, annos duo, uſque ad regnum
Darii.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܘ *

* ܐܬܢܒܝܘ ܚܓܝ ܘܙܟܪܝܐ ܒܪ ܚܙܘ ܢܒܝ̈ܐ ܥܠ ܝܗܘܕܝܐ ܗܢܘܢ ܕܒܝܗܘܕ ܘܒܐܘܪܫܠܡ 1
ܒܫܡܗ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܕܐܝܣܪܐܝܠ ܥܠܝܗܘܢ. * ܗܝܕܝܢ ܩܡ ܗܘ ܙܘܪܒܒܠ ܗܘ 2
ܒܪ ܫܠܬܐܝܠ ܘܝܫܘܥ ܗܘ ܒܪ ܝܘܨܕܩ ܫܪܝܘ ܠܡܒܢܐ ܗܝܟܠܗ ܕܡܪܝܐ ܗܘ ܕܒܐܘܪܫܠܡ. * ܟܕ 3
ܥܡܗܘܢ ܐܝܬ ܗܘܘ ܢܒܝ̈ܐ ܕܡܪܝܐ. ܘܡܥܕܪܝܢ ܗܘܘ ܠܗܘܢ. ܒܗ ܒܙܒܢܐ ܩܪܒ ܗܘܐ
ܠܘܬܗܘܢ ܣܝܣܝܢܘܣ ܗܘ ܗܦܪܟܐ ܕܣܘܪܝܐ. ܘܕܦܘܢܝܩܐ. ܘܣܛܪܘܒܘܪܢܣ ܘܚܒ̈ܪܐ
ܕܥܡܗܘܢ. * ܘܐܡܪܘ ܠܗܘܢ. ܡܢܘ ܕܦܩܕ ܠܟܘܢ. ܕܒܝܬܐ ܗܢܐ ܐܢܬܘܢ ܒܢܝܢ. ܘܬܛܠܝܠܐ ܗܢܐ. ܘܫܪܟܢܐ 4
ܐܚܪ̈ܢܐ. ܟܠܗܘܢ ܡܫܡܠܝܢ ܐܢܬܘܢ. ܘܡܢܘ ܐܢܘܢ ܒܢܝ̈ܐ. ܗܢܘܢ ܕܗܠܝܢ ܡܫܡܠܝܢ.

CAP. VI.

PRophetaverunt Haggi & Zacharia filius 1
Chazu prophetæ de Judæis qui in Judæa &
Hieroſolymis, nomine Domini Dei Iſrael
de eis. Hinc ſurgens Zurbabel filius Sa- 2
lathiel, & Jeſus filius Joſedek ceperunt æ-
dificare templum Domini quod Hieroſoly-
mis: cùm adeſſent ipſis prophetæ Dñi, et ad-
juvarent eos. Ipſo tempore accedentes ad 3
eos Siſinus Præfectus Syriæ et Phœnices, &
Sathroburnes, & ſocii qui cum ipſis, Di- 4
xerunt eis; Quis eſt, quo mandante vobis,
domum hanc ædificatis, & tectum hoc, &
reliqua hæc omnia perficitis? Et quinam
ſunt ædificatores, qui hæc omnia perficiunt?

Verſio VULG. LAT.

5 Et habuerunt gratiam viſitatione factâ ſuper eos, qui erant ex captivitate à Domino ſeniores Judæorum.
6 Et non ſunt impediti ædificare, donec ſignificaretur
7 Dario de omnibꝰ iſtis, & reſponſum acciperetur. Exemplum epiſtolæ, quam miſerunt Dario. SISENNES ſubregulus Syriæ & Phœnicis, & Satrabuzanes, & ſodales ejus in Syria & Phœnice præſides, re-
8 gi Dario ſalutem. Omnia nota ſint Domino regi, quòd cùm veniſſemus in regionem Judææ, & introiſſemus in Jeruſalem, invenimus ædificantes domum
9 Dei magnam: Et templum ex lapidibus politis, &
10 magnis, & pretioſis materiis in parietibus, Et opera illa inſtanter fieri, & ſuffragare, & proſperare in manibus eorum, & in omni gloria quàm diligentiſ-
11 ſimè perfici. Tunc interrogavimus ſeniores, dicentes; Quo permittente vobis, ædificatis domum iſtam,
12 & opera hæc fundatis? Ideò autem interrogavimus eos, ut notum faceremus tibi homines & præpoſitos, & nominum ſcripturam præpoſitorum poſtulavimus
13 illos. At illi reſponderunt nobis, dicentes; Nos ſu-
14 mus ſervi Domini, qui fecit cœlum & terram: Et ædificabatur hæc domus ante annos iſtos multos à re-
15 ge Iſrael magno & fortiſſimo, & conſummata eſt. Et quoniam patres noſtri exacerbantes erant & peccaverunt in Deum Iſrael, tradidit eos in manus Nabu-
16 chodonoſor regis Babyloniæ, regis Chaldæorum, Et domum iſtam demolientes incenderunt, & populum
17 captivum duxerunt in Babylonem. In primo anno regnante Cyro rege Babyloniæ, ſcripſit Cyrus rex domũ
18 hanc ædificare, Et illa ſacra vaſa aurea & argentea, quæ extulerat Nabuchodonoſor de domo quæ eſt in Jeruſalem, & conſecraverat ea in ſuo templo, rurſus protulit ea Cyrus rex de templo quod erat in Babylonia, & tradita ſunt Zorobabel & Salmanaſaro ſubre-
19 gulo: Et præceptum eſt eis ut offerrent hæc vaſa, & reponerent in templo quod erat in Jeruſalem, & i-
20 pſum templum Dei ædificare in loco ſuo. Tunc Salmanaſarus ſubjecit fundamenta domûs Domini, quæ eſt in Jeruſalem: & exinde uſque nunc ædificatur, &
21 non accepit conſummationem. Nunc ergò ſi judicatur à te, ô rex, perquiratur in regalibus Bibliothecis Cyri regis, quæ ſunt in Babylonia.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

5 Καὶ ἔσχον χάριν, ἐπισκοπῆς γενομένης ἐπὶ τὴν αἰχμαλωσίαν, παρὰ τοῦ κυρίου οἱ
6 πρεσβύτεροι τῶν Ἰουδαίων, Καὶ οὐκ ἐκωλύθησαν τῆς οἰκοδομῆς, (δ) μέχρις οὗ
7 ἀποσημανθῆναι Δαρείῳ περὶ αὐτῶν, καὶ προσφωνηθῆναι. ἈΝΤΙΓΡΑΦΟΝ ἘΠΙΣΤΟΛΗ͂Σ ἫΣ ἜΓΡΑΨΕ ΔΑΡΕΊῼ, ΚΑῚ (ε) ἈΠΈΣΤΕΙΛΑΝ· Σισίννης ὁ ἔπαρχος Συρίας καὶ Φοινίκης, καὶ Σαθραβουζάνης, καὶ οἱ συνέ-
8 ταιροι οἱ ἐν Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ ἡγεμόνες, βασιλεῖ Δαρείῳ χαίρειν. Πάντα γνωστὰ ἔστω τῷ κυρίῳ ἡμῶν τῷ βασιλεῖ, ὅτι παραγενόμενοι εἰς τὴν χώραν τῆς Ἰουδαίας, καὶ ἐλθόντες εἰς Ἱερουσαλὴμ τὴν πόλιν, κατελάβομεν τῆς αἰχμαλωσίας τοὺς πρεσβυτέρους τῶν Ἰουδαίων ἐν Ἱερουσαλὴμ τῇ πόλει
9 οἰκοδομοῦντας οἶκον τῷ κυρίῳ μέγαν, καινὸν Διὰ λίθων ξυστῶν (ζ) πολυ-
10 τελῶν, ξύλων τιθεμένων ἐν τοῖς τοίχοις, Καὶ τὰ ἔργα ἐκεῖνα (η) ἐπὶ σπουδῆς γινόμενα, καὶ εὐοδούμενον τὸ ἔργον ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, καὶ ἐν πάσῃ
11 δόξῃ καὶ ἐπιμελείᾳ (θ) συντελούμενον. Τότε ἐπυνθανόμεθα τῶν πρεσβυτέρων τούτων, λέγοντες, Τίνος ὑμῖν προστάξαντος οἰκοδομεῖτε τὸν
12 οἶκον τοῦτον, καὶ τὰ ἔργα ταῦτα θεμελιοῦτε; Ἐπηρωτήσαμεν οὖν αὐτοὺς, ἕνεκεν τοῦ γνωρίσαι σοι, καὶ γράψαι σοι τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἀφηγουμένους, καὶ
13 τὴν ὀνοματογραφίαν ᾐτοῦμεν αὐτοὺς τῶν (ι) προκαθηγουμένων. Οἱ δὲ ἀπεκρίθησαν ἡμῖν, λέγοντες, (κ) Ἐσμὲν παῖδες τοῦ κυρίου τοῦ κτίσαντος τὸν
14 οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Καὶ ᾠκοδόμητο οἶκος ἔμπροσθεν ἐτῶν πλειόνων διὰ
15 βασιλέως τοῦ Ἰσραὴλ μεγάλου καὶ ἰσχυροῦ, καὶ ἐπετελέσθη. Καὶ ἐπεὶ οἱ πατέρες ἡμῶν παραπικράναντες ἥμαρτον εἰς τὸν κύριον τοῦ Ἰσραὴλ τὸν οὐράνιον, παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς χεῖρας Ναβουχοδονόσορ βασιλέως
16 (˜) Βαβυλῶνος βασιλέως τῶν Χαλδαίων. Τόν τε οἶκον καθελόντες
17 ἐνεπύρισαν, καὶ τὸν λαὸν ᾐχμαλώτευσαν εἰς Βαβυλῶνα. Ἐν δὲ τῷ πρώτῳ ἔτει βασιλεύοντος Κύρου χώρας Βαβυλωνίας, ἔ-
18 γραψεν ὁ βασιλεὺς Κῦρος τὸν οἶκον τοῦτον (λ) οἰκοδομῆσαι. Καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ (¨) ἀργυρᾶ, ἃ ἐξήνεγκε Ναβουχοδονόσορ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀπηρείσατο αὐτὰ ἐν τῷ (¨) αὐτοῦ ναῷ, πάλιν ἐξήνεγκεν αὐτὰ Κῦρος ὁ βασιλεὺς ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ (μ) ἐν Βα-
19 βυλωνίᾳ, καὶ παρεδόθη (ν) Σαβανασσάρῳ Ζοροβάβελ τῷ ἐπάρχῳ. Καὶ ἐπετάγη (ξ) αὐτῷ, καὶ ἀπήνεγκε πάντα τὰ σκεύη ταῦτα, ἀποθεῖναι ἐν τῷ ναῷ τῷ ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ τὸν ναὸν τοῦ (ο) κυρίου οἰκοδομηθῆναι
20 ἐπὶ τοῦ τόπου. Τότε ὁ (π) Σαβανάσσαρος παραγενόμενος ἐνεβάλετο τοὺς θεμελίους τοῦ οἴκου (ρ) κυρίου τοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀπ᾽ ἐκείνου
21 μέχρι τοῦ νῦν οἰκοδομούμενος οὐκ ἔλαβε συντέλειαν. Νῦν οὖν εἰ κρίνεται, βασιλεῦ, ἐπισκεπήτω ἐν τοῖς βασιλικοῖς βιβλιοφυλακίοις (¨) τοῦ Κύρου,

Et habuerunt gratiam, viſitatione factâ ſuper iſtos à captivitatem, à Domino, ſeniores Judæorum, 5
Et non ſunt impediti ædificare, donec ſignificaretur Dario de iſtis, & reſponſum acciperetur. 6
EXEMPLUM epiſtolæ, quam ſcripſit Dario. & 7
miſerunt. SISINNES ſubregulus Syriæ & Phœnicis, & Sathrabuzanes, & ſodales, qui in Syria, & Phœnice, præſides regi Dario ſalutem. Omnia 8
nota ſint domino noſtro regi, quod cum veniſſemus in regionem Judææ, & introiſſemus in Hieruſalem civitate, invenimus de captivitate ſeniores Judæorũ in Hieruſalẽ civitate ædificantes domum Domino magnam, novam Ex lapidibus poli- 9
tis pretioſis, lignis poſitis in parietibus, Et opera illa inſtanter fieri, & proſperare opus in manibꝰ eorũ, 10
& in omni gloria quàm diligentiſſimè perfici. Tunc 11
interrogavimus ſeniores iſtos, dicentes; Quo præcipiente vobis, ædificatis domum iſtam, & opera hæc fundatis? Interrogavimus igitur eos, 12
ut notum faceremus tibi, & ſcriberemus tibi homines præpoſitos: & nominum ſcripturam præpoſitorum poſtulavimus illos. At illi re- 13
ſponderunt nobis, dicentes; Servi ſumus Domini, qui creavit cœlum, & terram. Et ædificabatur 14
domus ante annos multos à rege Iſrael magno, & forti, & conſummata eſt. Et quoniam patres 15
noſtri exacerbantes peccaverunt in Dominum Iſrael cœleſtem tradidit eos in manus Nabuchodonoſor regis Babyloniæ, regis Chaldæorum.
Et domum iſtam demolientes incenderunt: & po- 16
pulum captivum duxerunt in Babylonem. In 17
primo autem anno regnante Cyro in regione Babyloniæ, ſcripſit Cyrus rex domum hanc ædificare.
Et illa ſacra vaſa aurea, & argentea, quæ ex- 18
tulerat Nabuchodonoſor de domo, quæ eſt in Hieruſalem, & conſecraverat ea in ſuo templo, rurſus protulit ea Cyrus rex de templo, quod erat in Babylonia. Et tradita ſunt (a) Sabanaſſaro Zorobabel ſubregulo: Et præceptũ eſt (b) ei. Et extulit 19
omnia vaſa hæc, ut reponerentur in templo, quod in Hieruſalem, & ipſum templum Domini ædificaretur ſuper locum. Tunc Sabanaſſarus adveniens 20
jecit fundamenta domûs Domini, quæ eſt in Hieruſalem. Et exinde uſque nunc ædificatur, & non accepit conſummationem. Nunc ergo ſi videtur, ô rex, perquiratur in regalibus bibliothecis Cyri: 21

MS. A. (δ) μέχρι τοῦ ὑποσημανθῆναι Δαρείῳ (ε) ἈΠΈΣΤΕΙΛΕΝ· (ζ) καὶ πολυτελῶν, (η) ἐπὶ σπουδὴν γινόμενα, (θ) συντελούμενα. (ι) προκαθημένων. (κ) Ἡμεῖς ἐσμεν παῖδες τοῦ κυρίου (˜) τῆς Βαβυλωνίας (λ) οἰκοδομηθῆναι. (¨) ἀργύρεα, (¨) ἑαυτοῦ (μ) ἐν Βαβυλῶνι, (ν) Ζοροβάβελ καὶ Σαναβασσάρῳ τῷ (ξ) αὐτῷ ἀπενέγκαντι ταῦτα τὰ σκεύη, ἀποθεῖναι (ο) οἰκοδομηθῆναι κυρίου τοῦτον (π) Σαναβάσσαρος ἐκεῖνος παραγενόμενος (ρ) τοῦ κυρίου (¨) * τοῦ κυρίου,

Verſio *SIRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

5 6 * ܘܩܢܘ ܛܝܒܘܬܐ ܡܛܠ ܕܣܘܥܪܢܐ ܗܘܐ ܠܫܒܝܬܐ ܡܢ ܡܪܝܐ. ܩܫܝܫܐ ܕܝܗܘܕܝܐ. * ܘܠܐ
7 ܐܬܟܠܝܘ ܡܢ ܒܢܝܢܐ ܥܕܡܐ ܕܐܫܬܘܕܥ ܠܕܪܝܘܫ ܡܛܠܬܗܘܢ. ܘܐܬܐܡܪ ܠܘܬܗ. * ܨܚܚܐ
[illegible]
[illegible]
8 [illegible]
[illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
[illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
[illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
[illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
[illegible]
19 [illegible]
[illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
[illegible]

Et acquiſiverunt gratiã, (eò quòd reſpectus eſſet in captivitatem à Domino,) presbyteri Judæorum: 5 Neque impediti ſunt ab ædificando, donec innoteſceret Dario de ipſis, & ad eum relatum eſſet. 6 Exemplum epiſtolæ quam ſcripſerunt regi Dario & miſerunt. 7 Siſinnus præfectus Syriæ & Phœniciæ, & Sathroburzanes, ſociíque qui ſimul cum ipſis Syriæ & Phœniciæ præſident, Dario regi, Salvere. Omnia nota ſint domino noſtro regi: 8 Venientes nos in regionem Judææ, & Hieroſolyma, civitatem ingreſſi, deprehendimus presbyteros captivitatis Judæorum in civitate Hieroſolymis, ædificantes templum Domino magnũ & novum, 9 Lapidibus politis magni pretii, trabibúſque quæ ponuntur in ædibus; 10 Et opera diligenter fieri, ſuccederéque opus eis ſub manibus, & cum omni gloria & ſolicitudine perfici. 11 Tunc interrogavimus Presbyteros iſtos dicentes; Quis eſt, cujus mandato templum hoc ædificatis, & opera hæc fundatis? 12 Interrogavimus igitur eos, ut notum tibi faceremus, utque ſcriberemus tibi viros principes ipſorum: nomina ſcribi primorum principum ipſorum ab eis poſtulavimus. 13 Illi autem reſponderunt nobis, dicentes; Servi ſumus Domini qui creavit cœlum & terram: 14 Et templum hoc ante multos annos ædificatũ eſt per regem Iſraelis magnum & fortem, & perfectum eſt. 15 Et propterea quòd patres noſtri exacerbando peccârunt in Dominũ cœlorum, Dominum Iſraelis, tradidit eos in manus Nebuchadnoſaris Babylonii, regis Chaldæorum, 16 Et templum deſtructum incenderunt, & populum captivum duxerunt Babylonem. 17 Anno autem primo regnante Cyro, ... ædificari domum hanc, 18 Vaſáque ſacerdotalia aurea & argentea, quæ eduxerat Nebuchadnoſar rex ex templo Hieroſolymitano, & in templo ſuo poſuerat, eduxit rurſus rex Cyrus de templo Babylonico: & tradita ſunt Zorobabeli et Sanbaſuro præfecto, 19 Et præceptum eſt ei, & tulit omnia hæc vaſa ut reponerentur in templo Hieroſolymitano: utque templum Domini ædificaretur in loco ſuo. 20 Tunc veniens Sanbaſurus jecit fundamenta domûs Domini, quæ Hieroſolymis. Et exinde huc uſque ædificata, complementum non accepit. 21 Nunc igitur ſi ita judicatum fuerit, O rex, inſpiciantur regalia Cyri regis chartophylacia quæ in Babylone.

Verſio VULG. LAT.

22 Et ſi inventum fuerit, conſilio Cyri regis cœptam eſſe
ſtructuram domûs Domini, quæ eſt in Jeruſalem, &
judicatur à Domino rege noſtro, ſcribat de his nobis.
23 Tunc Darius rex præcepit inquiri in Bibliothecis: &
inventus eſt in Ecbathanis oppido, quod eſt in media
regione, locus unus, in quo ſcripta erant iſta:
24 ANNO primo regnante Cyro, rex Cyrus præcepit
domum Domini quæ eſt in Jeruſalem ædificare, ubi
25 incendebant igni aſſiduo, Cujus altitudo ſit cubitorum
decem, & latitudo cubitorum ſexaginta, quadratum
lapidibus politis tribus, & meniano ligneo
ejuſdem regionis, & meniano uno novo, & impendia
26 dari de domo Cyri regis: Et ſacra vaſa domûs
Domini tam aurea quàm argentea, quæ extulit Nabuchodonoſor
in domum Domini, quæ eſt in Jeruſalem,
27 ubi erant poſita, ut ponantur illic. Et præcepit
curam agere Siſennem ſubregulum Syriæ & Phœnicis,
& Satrabuzanem, & ſodales ejus, & qui ordinati
erant in Syria & Phœnice præſides, ut abſtinerent
28 ſe ab eodem loco. Et ego quoque præcepi in totum
ædificare: & proſpexi, ut adjuvent eos qui ſunt ex
captivitate Judæorum, donec conſummetur templum
29 ædis Domini: Et à vexatione tributorum Cœleſyriæ
& Phœnicis, diligenter quantitatem dari his hominibus
ad ſacrificium Domini, Zorobabel præfecto,
30 ad tauros, & arietes, & agnos, Similiter autem &
frumentum, & ſal, & vinum, & oleum inſtanter per
ſingulos annos, prout ſacerdotes qui ſunt in Jeruſalem,
dictaverunt conſumi quotidiè, ſine ulla dilatione,
31 Ut offerantur libationes ſummo Deo pro rege &
32 pueris ejus, & orent pro ipſorum vita: Et denuntietur,
ut quicunque tranſgreſſi fuerint aliquid ex his
quæ ſcripta ſunt, aut ſpreverint, accipiatur lignum de
ſuis propriis, & ſuſpendantur, & bona ipſorum regi
33 adſcribantur. Propterea Dominus, cujus nomen invocatum
eſt ibi, exterminet omnem regem & gentem,
qui manum ſuam extenderit prohibere, aut malè tractare
34 domum Domini illam quæ eſt in Jeruſalem. Ego
Darius rex decrevi quàm diligentiſſimè ſecundùm
hæc fieri.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

22 Καὶ ἐὰν εὑρίσκηται, μετὰ τῆς γνώμης Κύρου τοῦ βασιλέως γενομένην
τὴν οἰκοδομὴν τοῦ οἴκου κυρίου τοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ κρίνηται τῷ
23 κυρίῳ βασιλεῖ ἡμῶν, προσφωνησάτω ἡμῖν περὶ τούτων. Τότε ὁ βασιλεὺς
Δαρεῖος προσέταξεν ἐπισκέψασθαι (σ) ἐν τοῖς βιβλιοφυλακίοις
τοῖς κειμένοις ἐν Βαβυλῶνι· καὶ εὑρέθη ἐν Ἐκβατάνοις τῇ βάρει τῇ
24 ἐν Μηδείᾳ χώρᾳ (τ) τόπος εἷς, ἐν ᾧ ὑπομνημάτιστο τάδε. Ἔτους πρώτου
βασιλεύοντος Κύρου, βασιλεὺς Κῦρος προσέταξε τὸν οἶκον τοῦ κυρίου τὸν
ἐν Ἱερουσαλὴμ οἰκοδομῆσαι, ὅπου ἐπιθύουσι διὰ πυρὸς ἐνδελεχοῦς.
25 Οὗ τὸ ὕψος πηχῶν ἑξήκοντα, πλάτος πηχῶν ἑξήκοντα διὰ δόμων λιθίνων
ξυστῶν τριῶν, καὶ δόμου ξυλίνου ἐγχωρίου καινοῦ ἑνὸς, καὶ τὸ δαπάνημα
26 δοθῆναι ἐκ τοῦ οἴκου Κύρου τοῦ βασιλέως. Καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη τοῦ
οἴκου κυρίου (υ) τά τε χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἃ ἐξήνεγκε Ναβουχοδονόσορ ἐκ τοῦ
οἴκου τοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀπήνεγκεν εἰς Βαβυλῶνα, ἀποκατασταθῆναι
εἰς τὸν οἶκον τὸν ἐν Ἱερουσαλὴμ, οὗ ἦν κείμενα, ὅπως τεθῇ ἐκεῖ.
27 Προσέταξε δὲ ἐπιμεληθῆναι Σισίνῃ ἐπάρχῳ Συρίας καὶ Φοινίκης, καὶ
Σαθραβουζάνῃ, καὶ τοῖς συνεταίροις, καὶ τοῖς ἀποτεταγμένοις ἐν Συρίᾳ
καὶ Φοινίκῃ ἡγεμόσιν ἀπέχεσθαι τοῦ τόπου, ( ) ἐᾶσαι δὲ τὸν παῖδα κυρίου Ζοροβάβελ,
ἔπαρχον δὲ τῆς Ἰουδαίας, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους τῶν Ἰουδαίων,
28 τὸν ( ) οἶκον τοῦ κυρίου ἐκεῖνον οἰκοδομεῖν ἐπὶ τοῦ τόπου. Καὶ ( ) ἐγὼ δὲ ἐπέταξα
ὁλοσχερῶς οἰκοδομῆσαι, καὶ ἀτενίσαι ἵνα συμποιῶσι τοῖς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας
( ) τῆς Ἰουδαίας, μέχρι τοῦ ἐπιτελεσθῆναι τὸν οἶκον τοῦ κυρίου.
29 Καὶ ἀπὸ τῆς φορολογίας κοίλης Συρίας καὶ Φοινίκης ἐπιμελῶς σύνταξιν
δίδοσθαι τούτοις τοῖς ἀνθρώποις εἰς ( ) θυσίαν τῷ κυρίῳ, Ζοροβάβελ
30 ἐπάρχῳ εἰς ταύρους, καὶ κριοὺς, καὶ ἄρνας, Ὁμοίως δὲ καὶ πυρὸν, καὶ ἅλα, καὶ
οἶνον, καὶ ἔλαιον ἐνδελεχῶς κατ᾽ ἐνιαυτὸν, καθὼς ἂν οἱ ἱερεῖς οἱ ἐν Ἱερουσαλὴμ
ὑπαγορεύσωσιν ἀναλίσκεσθαι καθ᾽ ἡμέραν, ( ) ἀναμφισβητήτως,
31 Ὅπως προσφέρωνται σπονδαὶ τῷ θεῷ τῷ ὑψίστῳ ὑπὲρ τοῦ βασιλέως καὶ
32 τῶν παίδων, καὶ προσεύχωνται περὶ τῆς αὐτῶν ζωῆς· Καὶ (φ) προστάξαι ἵνα
ὅσοι ( ) ἐὰν παραβῶσί τι τῶν (χ) γεγραμμένων καὶ ἀκυρώσωσι, ληφθῆναι
ξύλον ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ, καὶ (ψ) ἐπ᾽ αὐτοῦ κρεμασθῆναι, καὶ τὰ ὑπάρχοντα
33 αὐτοῦ εἶναι βασιλικά. Διὰ ταῦτα καὶ ὁ κύριος, οὗ τὸ ὄνομα αὐτοῦ
ἐπικέκληται ἐκεῖ, ἀφανίσαι πάντα βασιλέα καὶ ἔθνος, ὃς ἐκτενεῖ τὴν
χεῖρα αὐτοῦ κωλῦσαι ἢ κακοποιῆσαι τὸν οἶκον ( ) κυρίου ἐκεῖνον τὸν ἐν
34 Ἱερουσαλήμ. Ἐγὼ βασιλεὺς Δαρεῖος δεδογμάτικα ἐπιμελῶς κατὰ ταῦτα
γίνεσθαι.

Cum Tranſlatione LATINA.

Et, ſi inventum fuerit, cum conſilio Cyri regis fieri 22
ſtructuram domûs Domini, quæ in Hieruſalem, &
judicatur à Domino rege noſtro; ſcribat de his nobis.
Tunc Darius rex præcepit inquiri in bibliothecis, 23
quæ ſunt in Babylonia. Et inventus eſt in
Ecbatanis, oppido: quòd in Media regione, (c) locus
unus, in quo ſcripta erant iſta: Anno primo 24
regnante Cyro, rex Cyrus præcepit, domum Domini,
quæ eſt in Hieruſalem, ædificare, ubi ſacrificant
igni aſſiduo; Cujus altitudo cubitorum ſexaginta, 25
latitudo cubitorum ſexaginta per domos lapideas
politas tres, & (d) domum ligneam ejus loci
novam unam, & impendia dari de domo Cyri regis:
Et ſacra vaſa domûs Domini, tã aurea quã 26
argẽtea, quæ extulit Nabuchodonoſor è domo, quæ
in Hieruſalem, & abſtulit in Babyloniam, reſtitui
in domum, quæ in Hieruſalem, ubi erant poſita, ut
ponantur illic. Et præcepit curam agere Siſinnem 27
ſubregulum Syriæ, & Phœnices, & Sathrabuzanem,
& ſodales, & qui ordinati erant in Syria &
Phœnice præſides, ut abſtinerent ſe à loco; ſinerent
autem puerum Domini Zorobabel, præſidem autem
Judeæ, & ſeniores Judæorum, domũ Domini illam
ædificare ſuper locũ. Et ego quoq; præcepi in totum 28
ædificare, & attendere, ut adjuvent eos, qui ex captivitate
Judeæ, donec conſummentur ædes Domini:
Et de tributo Cœleſyriæ & Phœnicis diligenter 29
contributionem dari his hominibus ad ſacrificium
Domino, Zorobabel præfecto, ad tauros,
& arietes, & agnos, Similiter autem & frumentum, 30
& ſal, & vinum, & oleum aſſiduè per ſingulos
annos, prout ſacerdotes, qui ſunt in Hieruſalem,
dictaverint conſumi quotidiè, ſine ulla dilatione,
Ut offerantur libationes Deo ſummo pro rege, 31
& pueris, & orent pro ipſorum vita: Et denuntietur, 32
ut quicumque tranſgreſſi fuerint aliquid ex
his quæ ſcripta ſunt, & ſpreverint; accipiatur lignum
de ſuis propriis, & ſuper illud ſuſpendatur,
& bona ipſius regi adſcribantur. Propterea & 33
Dominus, cujus nomen invocatum eſt ibi, exterminet
omnẽ regẽ, & gentem; qui manũ ſuã extenderit
prohibere, aut male tractare domũ Domini illã, quæ
eſt in Hieruſalẽ. Ego Darius rex decrevi quã diligentiſſimè ſecundũ hæc fieri. 34

MS. A. (σ) ἐν τοῖς βασιλικοῖς βιβλιοφυλακίοις (τ) τόμος εἷς, (υ) τὰ χρύσια καὶ τὰ ἀργύρεα * ἐξήνεγκεν ( ) ἐᾶσαι τὸν παῖδα τοῦ κυρίου ( ) οἶκον κυρίου ( ) ἐγὼ ἐπέταξα ( ) τῶν Ἰουδαίων, μέχρις ( ) θυσίας ( ) ἀναμφισβήτως, (φ) προσέταξεν ( ) ἂν (χ) προειρημένων καὶ τῶν προσγεγραμμένων ἢ καὶ (ψ) ἐπὶ τούτῳ ( ) τοῦ κυρίου

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

22 [illegible]
[illegible]
23 [illegible]
[illegible]
24 [illegible]
[illegible]
25 [illegible]
[illegible]
[illegible]
26 [illegible]
[illegible]
27 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
[illegible]
30 [illegible]
[illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
[illegible]
33 [illegible]
[illegible]
34 [illegible]

* Et ſi inveneritis quòd præcepto Cyri regis 22
facta ſit ædificatio templi Dñi quod Hieroſolymis,
& judicatum fuerit à Domino noſtro
rege noſtro, alloquatur nos his de rebus.
Tunc rex Darius juſſit inſpici bibliothecas 23
repoſitarum Babylone chartarum:
& inventus eſt Ecbatanis arce quæ in regione
Mediæ, locus quidam in quo memoriæ
tradita erant hæc. Anno primo regnante 24
Cyro, præcepit Cyrus rex ædificari
templum Domini, quod eſt Hieroſolymis,
ubi ſacrificatur igne jugiter; Cujus altitudo 25
cubitorum ſexaginta, latitudo cubitorum
ſexaginta, ſtructuris lapidum politorum
tribus, lignorum autem ipſius regionis
novâ unâ: Sumptum autem præberi de
domo Cyri regis. Vaſa autem ſacerdotalia 26
domûs Domini, aurea & argentea quæ
extulerat Nabuchadonoſar de templo Hieroſolymitano
& Babyloné duxerat, reſtitui
in templum quod Hieroſolymis, ubi poſita
fuerant, ut ibi reponantur. Præcepit autem 27
curæ eſſe Siſinnæ præfecto Syriæ &
Phœniciæ, & Sathroburzani, & ſodalibus
qui unà erant, eíſque qui ordinati erant ut
Syriæ Phœniciæque præeſſent, ut à loco
abſtinerent, ſineréntque ſervum Dei Zorobabel
præfectum Judææ, & Preſbyteros
Judæorum, templum hoc eodem in loco
ædificare. Ego autem præcipio ut omninò 28
ædificent, et attendãt operi faciendo cum captivitate
Judææ donec completa fuerit domus
Domini. Et de tributo Syriæ Cavæ & 29
Phœniciæ dari cum cura oblationem hominibus
his in ſacrificium Domino, Zorobabel
præfecto, in tauros arietéſque &
agnos: Similiter autem & frumentum & 30
ſal, vinúmque, & oleum jugiter ſingulis
annis: Prout ſacerdotes, qui ſunt Hieroſolymis,
dictaverint inſumi indies, ſine dubitatione.
Ut offerantur libamina Deo excelſo 31
pro rege & ſervis ejus; utque orent pro vita
ipſorum. Et præcipies, quicunque prævaricatus 32
fuerit quicquam ex eis quæ ſcripta
ſunt, vel irritum reddiderit, ſumi lignum de
proprio ejus, & in eo ſuſpendi ipſum, &
bona regi aſcribi. Propterea Dominus 33
etiam cujus nomen ibi invocatur, exterminet
omnem regem & populum, qui extenderit
manũ impedimento aut noxæ domui
Domini, quæ eſt Hieroſolymis objiciendæ.
Ego Darius rex p[illegible]cepi diligenter ſecundùm 34
hæc fieri.

Verſio VULG. LAT.

CAP. VII.

1 Tunc Siſennes ſubregulus Cœleſyriæ & Phœnicis,
& Satrabuzanes, & ſodales, obſecuti his quæ à Dario
2 rege erant decreta, Inſiſtebant ſacroſanctis operibus
diligentiſſimè, cooperantes cum ſenioribus Judæorum
3 principibus Syriæ, Et proſperata ſunt ſacroſancta
opera prophetantibus Aggæo & Zachariâ prophetis.
4 Et conſummaverunt omnia per præceptum Domini
Dei Iſrael, & ex conſilio Cyri, & Darii, & Artaxerxis
5 regis Perſarum. Et conſummata eſt domus noſtra
uſque ad tertiã & vigeſimam diem menſis Adar, ſex-
6 to anno Darii regis. Et fecerunt filii Iſrael & ſacer-
dotes & Levitæ & cæteri qui erant ex captivitate, qui
appoſiti ſunt, ſecundùm ea quæ ſcripta ſunt in libro
7 Moyſi. Et obtulerunt in dedicationem templi Domi-
ni, tauros centum, arietes ducentos, agnos quadrin-
8 gentos, Et hœdos pro peccatis univerſi Iſrael duo-
9 decim, ſecundùm numerum tribuum Iſrael. Et ſtete-
runt ſacerdotes & Levitæ amicti ſtolis per tribus, ſu-
per omnia opera Domini Dei Iſrael, ſecundùm librũ
10 Moyſi; & oſtiarii per ſingulas januas. Et egerunt filii
Iſrael cum his qui erant ex captivitate illud Phaſe
quartadecimâ lunâ menſis primi, quando ſanctificati
11 ſunt ſacerdotes & Levitæ. Omnes filii captivitatis
non ſunt ſimul ſanctificati, quia Levitæ omnes ſimul
12 ſanctificati ſunt. Et immolaverunt Phaſe univerſi
filii captivitatis, & fratribus ſuis ſacerdotibus, & ſibi-
13 metipſis. Et manducaverunt filii Iſrael, qui erant
ex captivitate, omnes qui remanſerant ab omnibus
execrationibus gentium terræ quærentes Dominum,
14 Et celebraverunt diem feſtum azymorum, ſeptem
15 diebus epulantes in conſpectu Dñi; Quoniam con-
vertit conſilium regis Aſſyriorum in eos, confortare
manus eorum ad opera Domini Dei Iſrael.

CAP. VIII.

1 Et poſt hunc, regnante Artaxerxe Perſarum rege,
acceſſit Eſdras filius Azariæ, filii Helciæ, filii Solome,
2 Filii Sadoc, filii Achitob, filii Ameri, filii Azahel,
filii Bocci, filii Abiſue, filii Phinees, filii Eleazari,
3 filii Aaron primi ſacerdotis: Hic Eſdras aſcendit
de Babylonia, cùm eſſet ſcriba & ingenioſus in lege
Moyſi, quæ data eſt à Domino Deo Iſrael docere &
facere.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. cum Tranſlatione LATINA.

ΚΕΦ. ζ'.

1 Τότε Σισίννης (") ἔπαρχος κοίλης Συρίας, καὶ Φοινίκης, καὶ Σαθραβουζάνης, καὶ οἱ συνεταῖροι κατακολουθήσαντες τοῖς ὑπὸ τοῦ βασιλέως
2 Δαρείου προσταγεῖσιν, Ἐπεστάτουν τῶν ἱερῶν ἔργων ἐπιμελέστερον συνερ-
3 γοῦντες τοῖς πρεσβυτέροις τῶν (α) Ἰουδαίων καὶ ἱεροστάταις. Καὶ εὔοδα ἐγίνετο τὰ ἱερὰ ἔργα, προφητευόντων Ἀγγαίου καὶ Ζαχαρίου τῶν προφητῶν.
4 Καὶ συνετέλεσαν ταῦτα διὰ προστάγματος (") κυρίου θεοῦ Ἰσραήλ· καὶ μετὰ τῆς
5 γνώμης (") τοῦ Κύρου καὶ Δαρείου καὶ Ἀρταξέρξου βασιλέων Περσῶν, (β) Συνετελέσθη ὁ οἶκος ὁ ἅγιος ἕως τρίτης καὶ εἰκάδος μηνὸς Ἀδάρ, τοῦ ἕκτου
6 ἔτους βασιλέως Δαρείου. Καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ, καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λευῖται καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας οἱ προστεθέντες, ἀκολούθως
7 τοῖς ἐν τῇ (") Μωυσέως βίβλῳ. Καὶ προσήνεγκαν εἰς τὸν ἐγκαινισμὸν τοῦ ἱεροῦ τοῦ κυρίου ταύρους ἑκατόν, κριοὺς διακοσίους, ἄρνας τετρακοσίους,
8 Χιμάρους ὑπὲρ ἁμαρτίας παντὸς τοῦ Ἰσραὴλ δώδεκα πρὸς ἀριθμόν, ἐκ
9 τῶν φυλάρχων τοῦ Ἰσραὴλ δώδεκα. Καὶ ἔστησαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λευῖται κατὰ φυλὰς ἐστολισμένοι ἐπὶ τῶν ἔργων κυρίου (") θεοῦ Ἰσραὴλ ἀκολούθως τῇ
10 (") Μωυσέως βίβλῳ, καὶ οἱ θυρωροὶ ἐφ' ἑκάστου πυλῶνος. Καὶ ἠγάγοσαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τῶν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας τὸ πάσχα ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ
11 τοῦ πρώτου μηνός, ὅτε ἡγνίσθησαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λευῖται. Ἅμα καὶ πάντες οἱ υἱοὶ τῆς αἰχμαλωσίας, ὅτι ἡγνίσθησαν ὅτι οἱ Λευῖται ἅμα πάντες
12 ἡγνίσθησαν. Καὶ ἔθυσαν τὸ πάσχα πᾶσι τοῖς υἱοῖς (") τοῖς αἰχμαλωσίας,
13 καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν τοῖς ἱερεῦσι, καὶ ἑαυτοῖς. Καὶ ἐφάγοσαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ οἱ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας, πάντες οἱ χωρισθέντες ἀπὸ τῶν βδελυγ-
14 μάτων τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς, ζητοῦντες τὸν κύριον. Καὶ ἠγάγοσαν τὴν
15 ἑορτὴν τῶν ἀζύμων ἑπτὰ ἡμέρας εὐφραινόμενοι (γ) ἔναντι κυρίου, Ὅτι μετέστρεψε τὴν βουλὴν τοῦ βασιλέως Ἀσσυρίων ἐπ' αὐτούς, κατισχῦσαι τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὰ ἔργα κυρίου θεοῦ Ἰσραήλ.

MS. A. (") ὁ ἔπαρχος (α) ἱερέων καὶ ἱεροστάταις. (") τοῦ κυρίου (") Κύρου (β) ἕως τοῦ ἕκτου ἔτους Δαρείου βασιλέως Περσῶν, Συνετελέσθη ὁ οἶκος (") Μωσέως (") τοῦ θεοῦ (") Μωσέως (") τῆς (γ) ἔναντι τοῦ κυρίου,

ΚΕΦ. η'.

1 Καὶ μεταγενέστερος τούτων ὤν, βασιλεύοντος Ἀρταξέρξου τοῦ Περσῶν βασιλέως, προσέβη (α) Ἔσδρας Ἀζαρίου, τοῦ Ζεχρίου, τοῦ Χελκίου, τοῦ
2 Σαλήμου, Τοῦ Σαδδούκου, τοῦ Ἀχιτώβ, τοῦ Ἀμαρίου, (β) τοῦ Ὀζίου, τοῦ Βοκκά, τοῦ Ἀβισαί, τοῦ Φινεές, τοῦ Ἐλεάζαρ, τοῦ Ἀαρὼν τοῦ ἱερέως τοῦ πρώτου.
3 Οὗτος (γ) Ἔσδρας ἀνέβη ἐκ Βαβυλῶνος ὡς γραμματεύς, εὐφυὴς ὢν (") ἐν τῷ Μωυσέως νόμῳ τῷ ἐκδεδομένῳ ὑπὸ τοῦ θεοῦ τοῦ Ἰσραήλ.

MS. A. (α) Ἔζρας Σαραίου, τοῦ Ἐζερίου, τοῦ Χελκίου (β) τοῦ Ὀζίου, τοῦ Μαρερώθ, τοῦ Ζαραίου, τοῦ Σαουΐα, τοῦ Βοκκά, τοῦ Ἀβισουαί, (γ) Ἔζρας (") ἐν τῷ νόμῳ Μωυσέως τῷ

CAP. VII.

Tunc Siſinnes ſubregulus Cœleſyriæ, & Phœnices, 1
& Sathrabuzanes, & ſodales obſecuti his, quæ à
Dario rege erant decreta, Inſiſtebant ſacroſanctis ope- 2
ribus diligentius cooperantes ſenioribus Judæorum,
& ſacris ſtatoribus. Et proſperata ſunt ſacroſancta 3
opera prophetantibus Aggæo & Zacharia prophetis.
Et conſummaverunt hæc per præceptum Domini Dei 4
Iſrael: & ex conſilio Cyri, & Darii, & Arta-
xerxis regum Perſarum (a) Conſummata eſt domus 5
ſancta uſque ad tertiam & vigeſimam diem menſis
Adar, ſexto anno Darii regis. Et fecerunt filii Iſ- 6
rael, & ſacerdotes, et Levitæ, & cæteri qui erant
ex captivitate, qui appoſiti ſunt, ſecundùm ea quæ
ſcripta ſunt in libro Moyſi. Et obtulerũt in dedicatio- 7
nem templi Domini, tauros centum, arietes ducentos,
agnos quadringentos, Hircos pro peccato univerſi 8
Iſrael duodecim ad numerum de (b) principibus tri-
buum Iſrael duodecim. Et ſteterunt ſacerdotes, & 9
Levitæ per tribus, amicti ſtolis ſuper opera Domini
Dei Iſrael ſecundùm librum Moyſi; & oſtiarii per
ſingulas januas. Et egerunt filii Iſrael ex his, qui 10
erant ex captivitate, Paſcha in quartadecima menſis
primi, quando ſanctificati ſunt ſacerdotes, et Levitæ
Simul; et omnes filii captivitatis, (c) quoniam pu- 11
rificati ſunt: quoniam Levitæ ſimul omnes ſancti-
ficati ſunt. Et immolaverunt Paſcha univerſis filiis 12
captivitatis, et fratribus ſuis ſacerdotibus, et ſibimet-
ipſis. Et manducaverunt filii Iſrael, qui ex captivi- 13
tate, omnes qui receſſerant ab execrationibus gentium
terræ, quærentes Dominum. Et celebraverunt diem 14
feſtũ azymorum ſeptem diebus epulantes in conſpectu
Domini: Quoniam converterat conſilium regis Aſſy- 15
riorum in eos confortare manus eorum ad opera Domini Dei Iſrael.

CAP. VIII.

Et (a) poſterior his eſt, regnante Artaxerxe Per- 1
ſarum rege, acceſſit Eſdras filius Azariæ, filii Ze-
chriæ, filii Chelciæ, filii Salemi, Filii Saduci, filii 2
Achitob, filii Amariæ, filii Oziæ filii Boccæ, filii A-
biſai, filii Phinees filii Eleazari, filii Aaron primi ſa-
cerdotis. Hic Eſdras aſcendit de Babylonia, tan- 3
quam ſcriba qui eſſet ingenioſus in lege Moyſi, quæ
data eſt à Deo Iſrael.

Verſio SYRIACA cum Iterpretationne LATINA.

ܩܦܠܐܘܢ ܙ *

1 [illegible]
2 [illegible]
[illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
[illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
[illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
[illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
1 [illegible]
[illegible]
2 [illegible]
[illegible]
3 [illegible]
[illegible]

CAP. VII.

Tunc Siſinus præfectus Syriæ Cavæ & 1
Phœniciæ, & Sathroburzines, quiq; unà ſo-
dales, obſecuti eis quæ à rege Dario præce-
pta erant; Inſiſtebant operibus ſacerdotali- 2
bus, diligenter admodũ opem ferentes Preſ-
byteris Judæorum & Præfectis ſacerdota-
libus. Et ſuccedebant opera ſacerdotalia, 3
prophetantibus Aggæo & Zacharia pro-
phetis. Et conſummârunt hæc per præce- 4
ptum Domini Dei Iſrael: Et præcepto
Cyri & Darii & Artaxerxis regis Perſarum,
in annum ſextum Darii regis Perſarum
Conſummata eſt domus ſancta, in vigeſi- 5
mam tertiam menſis Adar, anni ſexti regis
Darii. Et fecerunt filii Iſrael & Sacerdo- 6
tes & Levitæ, & reliqui de captivitate qui
adjunxerunt ſe, ſecundum ea quæ in libro
Moſis. Et obtulerunt in dedicationem do- 7
mûs Domini juvencos centum, arietes du-
centos, agnos quadringentos, Hircos pro 8
peccatis totius Iſraelis, duodecim ſecun-
dũm numerum; ex bonis duodecim prin-
cipum tribuum Iſraelis. Et ſteterunt ſa- 9
cerdotes ſecundùm genera, ſuper opera
Domini Dei Iſraelis ſecundùm librum Mo-
ſis: Et janitores ad ſingulas portas. Et fe- 10
cerunt filii Iſrael qui de captivitate Paſcha
decimoquarto menſis primi: Quia purifi-
cati erant ſacerdotes ſimul & Levitæ. O- 11
mnes autem filii captivitatis non erant pu-
rificati, quia Levitæ ſimul omnes purificati
erant. Et immolaverunt Paſcha omnibus 12
filiis captivitatis, & fratribus ſuis ſacerdo-
tibus, & ſibi ipſis. Et manducaverunt filii 13
Iſrael qui de captivitate, omnes qui de abo-
minationibus Gentium terræ ſe ſubduxe-
rant, quærentes Dominum. Et egerunt 14
feſtum azymorum ſeptem dies, lætantes co-
ram Domino. Quia mutaverat cogitationes 15
regum Aſſyriæ erga eos, confortando ma-
nus ipſorum in opera Domini Dei Iſrae-
lis.

CAP. VIII.

Et quod his recentius eſt, regnante Ar- 1
taxerxe rege Perſarum; Venit Ezras de fa-
milia Sariæ, filii Azariæ, filii Helciæ, filii
Shallum, Filii Sadu, filii Achitub, filii 2
Amariæ, filii Uziæ, filii Miraruth, filii Zorach,
filii Saviæ, filii Bucæ, filii Abiſhuæ, filii
Phinees, filii Eleazar filii Aaron ſacerdotis
primi. Hic Ezras aſcendit Babylone, ut qui 3
ſcriba eſſet velox in lege Moſis quæ data eſt
à Deo Iſraelis.

Verſio VULG. LAT.

4 Et dedit ei rex gloriam, quòd inveniſſet gratiam
in omni dignitate & deſiderio in conſpectu ejus.
5 Et aſcenderunt ſimul cum ipſo ex filiis Iſrael, &
Sacerdotibus, & Levitis, & ſacris cantoribus tem-
6 pli, & oſtiariis, & ſervis templi, in Jeruſalem. An-
no ſeptimo, regnante Artaxerxe, in quinto menſe,
hic annus ſeptimus eſt regni, exeuntes de Babylonia
7 novilunio quinti menſis, Venerunt Jeroſolymam
juxta præceptum illius, ſecundùm proſperitatem iti-
8 neris à Domino ipſorum datam eis. In his enim
Eſdras magnam diſciplinam obtinebat, ne præter-
mitteret quidquam eorum, quæ eſſent ex lege Do-
mini & præceptis, & docendo univerſum Iſrael
9 omnem juſtitiam & judicium. Accedentes autem qui
ſcribebant ſcripta Artaxerxis regis, tradiderunt ſcri-
ptum quod obvenerat ab Artaxerxe rege ad Eſdram
Sacerdotem, & lectorem legis Domini, cujus exem-
10 plum ſubjectum eſt. REX Artaxerxes Eſdræ Sacer-
11 doti, & lectori legis Domini ſalutem. Humanior ego
judicans in beneficiis, præcepi eis qui deſiderant ex
gente Judæorum, ſuâ ſponte, & ex Sacerdotibus &
Levitis, qui ſunt in regno meo, comitari tecum in Je-
12 ruſalem. Si qui ergò cupiunt ire tecum, conveniant,
& proficiſcantur, ſicut placuit mihi & ſeptem amicis
13 meis conſiliariis, Ut viſitent ea quæ aguntur ſecun-
dùm Judæam & Jeruſalem, obſervantes ſicut habes in
14 lege Domini, Et ferant munera Domino Deo Iſrael,
quæ vovi ego & amici Jeruſalem, & omne aurum &
argentum, quod inventum fuerit in regione Babylo-
15 niæ Domino in Jeruſalem cum illo, Quod eſt dona-
tum pro ipſa gente in templum Domini eorum quod
eſt in Jeruſalem: ut colligatur hoc aurum & argen-
tum ad tauros, & arietes, & agnos, & hœdos, & quæ
16 his ſunt congruentia, Ut offerant hoſtias Domino ſu-
17 per altare Domini ipſorum quod eſt in Jeruſalem. Et
omnia quæcumque volueris cum fratribus tuis facere
auro & argento, perfice pro voluntate tua, ſecundùm
18 præceptum Domini Dei tui: Et ſacroſancta vaſa, quæ
data ſunt tibi ad opera domûs Domini Dei tui, quæ
19 eſt in Jeruſalem: Et cætera quæcunque tibi ſubvene-
rint ad opera templi Dei tui, dabis de regali gazophy-
20 lacio: Cùm volueris cum fratribus tuis facere auro
21 & argento, perfice ſecundùm voluntatem Domini. Et
ego quidem rex Artaxerxes præcepi cuſtodibus the-
ſaurorum Syriæ & Phœnicis, ut quæcunq; ſcripſerit
Eſdras Sacerdos, & lector legis Dñi, diligenter detur
ei uſque ad argenti talenta centum, ſimiliter & auri:

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

4 Καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς δόξαν, εὑρόντος χάριν ἐνώπιον αὐτοῦ
5 ἐπὶ πάντα τὰ ἀξιώματα αὐτοῦ. Καὶ συνανέβησαν ἐκ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ,
καὶ τῶν ἱερέων, καὶ Λευιτῶν, καὶ ἱεροψαλτῶν, καὶ θυρωρῶν, καὶ ἱεροδούλων
6 (δ) εἰς Ἱερουσαλήμ, Ἔτους ἑβδόμου βασιλεύοντος (ʺ) Ἀρταξέρξου ἐν τῷ
πέμπτῳ μηνί· (ε) οὗτος ἐνιαυτὸς ἕβδομος τῷ βασιλεῖ· ἐξελθόντες γὰρ
7 ἐκ Βαβυλῶνος τῇ νουμηνίᾳ τοῦ πρώτου (ζ) μηνός, Παρεγένοντο εἰς
Ἱερουσαλὴμ κατὰ τὴν δοθεῖσαν αὐτοῖς εὐοδίαν παρὰ τοῦ (η) κυρίου ἐπ᾽
8 αὐτῷ. Ὁ γὰρ Ἔσδρας πολλὴν ἐπιστήμην περιεῖχεν εἰς τὸ μηδὲν παρα-
λιπεῖν τῶν ἐκ τοῦ νόμου κυρίου (θ) καὶ ἐκ τῶν ἐντολῶν, διδάξαι (ι) πάντα τὸν
9 Ἰσραὴλ δικαιώματα καὶ κρίματα. Προσπεσόντος δὲ τοῦ γραφέντος
προστάγματος παρὰ (ʺ) Ἀρταξέρξου βασιλέως πρὸς Ἔσδραν τὸν ἱερέα
καὶ ἀναγνώστην τοῦ νόμου κυρίου, οὗ ἐστιν ἀντίγραφον τὸ ὑποκείμενον·
10 Βασιλεὺς (ʺ) Ἀρταξέρξης Ἔσδρᾳ τῷ ἱερεῖ καὶ ἀναγνώστῃ τοῦ νόμου κυρίου
11 χαίρειν. Καὶ τὰ φιλάνθρωπα ἐγὼ κρίνας προσέταξα τοὺς βουλομένους
ἐκ τοῦ ἔθνους τῶν Ἰουδαίων αἱρετίζοντας, καὶ τῶν ἱερέων καὶ τῶν Λευιτῶν, (κ)
καὶ τῶν δὲ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ βασιλείᾳ, συμπορεύεσθαί σοι εἰς Ἱερουσαλήμ.
12 Ὅσοι οὖν ἐνθυμοῦνται, (λ) συνεξορμάτωσαν καθάπερ δέδοκται ἐμοί τε,
13 καὶ τοῖς ἑπτὰ φίλοις συμβουλευταῖς, Ὅπως ἐπισκέψωνται τὰ κατὰ τὴν
Ἰουδαίαν καὶ Ἱερουσαλὴμ ἀκολούθως (μ) ᾧ ἔχει ἐν τῷ νόμῳ κυρίου,
14 Καὶ ἀπενεγκεῖν δῶρα τῷ κυρίῳ τοῦ Ἰσραήλ, ἃ ηὐξάμην ἐγώ τε καὶ οἱ
φίλοι, εἰς Ἱερουσαλήμ· καὶ πᾶν χρυσίον καὶ ἀργύριον ὃ ἐὰν εὑρεθῇ ἐν
15 τῇ χώρᾳ τῆς (ν) Βαβυλωνίας τῷ κυρίῳ εἰς Ἱερουσαλήμ, Σὺν τῷ δε-
δωρημένῳ ὑπὸ τοῦ ἔθνους εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ κυρίου θεοῦ αὐτῶν τὸ ἐν Ἱε-
ρουσαλήμ, συναχθῆναι τό τε χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον εἰς ταύρους καὶ
16 κριοὺς καὶ ἄρνας, καὶ τὰ τούτοις ἀκόλουθα, Ὥστε προσενεγκεῖν θυσίας τῷ
17 κυρίῳ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον (ʺ) τοῦ κυρίου θεοῦ αὐτῶν τὸ ἐν Ἱερουσαλήμ. Καὶ
πάντα ὅσα ἐὰν βούλῃ μετὰ τῶν ἀδελφῶν σου ποιῆσαι χρυσίῳ καὶ ἀργυρίῳ,
18 ἐπιτέλει κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ σου. Καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη τοῦ κυρίου
19 τὰ διδόμενά σοι εἰς τὴν χρείαν τοῦ ἱεροῦ τοῦ θεοῦ σου, (ξ) Δώσεις ἐκ
[21] τοῦ (ο) βασιλικοῦ γαζοφυλακίου. (π) Κἀγὼ ἰδοὺ Ἀρταξέρξης βασιλεὺς
προσέταξα τοῖς γαζοφύλαξι Συρίας καὶ Φοινίκης, ἵνα ὅσα ἐὰν ἀπο-
στείλῃ (ρ) Ἔσδρας ὁ ἱερεὺς καὶ ἀναγνώστης τοῦ νόμου τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου,
ἐπιμελῶς διδῶσιν αὐτῷ ἕως ἀργυρίου ταλάντων ἑκατόν,

Et dedit ei rex gloriam, quod inveniſſet gratiam in 4
conſpectu ejus ſuper omnes dignitates ipſius. Et a- 5
ſcenderunt (b) ſimul ex filiis Iſrael, & ſacerdotibus
& Levitis & ſacris cantoribus, & oſtiariis, & ſer-
vis templi, in Hieruſalem, Anno ſeptimo, regnante Ar- 6
taxerſe, in quinto menſe: Hic annus ſeptimus eſt regi.
Exeuntes enim de Babylonia novilunio primi men-
ſis. Venerunt Hieroſolymam, ſecundum proſperitatem 7
itineris datā eis à Domino in eo. Eſdras enim ma- 8
gnam diſciplinam obtinebat, ne prætermitteret quic-
quam eorum quæ eſſent ex lege Domini, & ex præce-
ptis, docendo univerſum Iſrael juſtificationes, & ju-
dicia. (c) Cùm obveniſſet autem ſcriptum præceptū 9
ab Artaxerſe rege ad Eſdram ſacerdotem, & lectore
legis Domini cujus exemplum ſubjectum eſt: REX 10
Artaxerſes Eſdræ ſacerdoti, & lectori legis Domini,
ſalutem: Humaniora ego judicans, præcepi eis 11
qui deſiderant, ex gente Judæorum, ſuâ ſponte, & ex
ſacerdotibus, & Levitis, & (d) qui ſunt in noſtro re-
gno, comitari tecum in Hieruſalem. Quicunque ergò 12
cupiunt tecum conveniant, & proficiſcantur; ſicut
placuit mihi, & ſeptem amicis conſiliariis, Ut viſi- 13
tent ea quæ aguntur ſecundùm Judæam, & Hieruſa-
lem, obſervantes, ſicut habet in lege Domini: Et fe- 14
rant munera Domino Iſrael, quæ vovi ego, et amici,
in Hieruſalem; & omne aurū, & argentum, quod in-
ventum fuerit in regione Babyloniæ, Domino, in Hie-
ruſalem, Cum illo quod eſt donatum ab ipſa gente in 15
templum Domini Dei eorum, quod eſt in Hieruſalem:
ut colligatur hoc aurum, & argentum ad tauros, &
arietes, & agnos: & quæ his ſunt congruentia: Ut of- 16
ferant hoſtias Domino ſuper altare Domini Dei ipſo-
rum, quod eſt in Hieruſalem. Et omnia quæcunq; vo- 17
lueris, cum fratribus tuis, facere auro, & argento;
perfice ſecundùm voluntatem Dei tui. Et ſacroſancta 18
vaſa Domini, quæ data ſunt tibi ad uſum templi Dei 19
tui, Dabis de regali gazophylacio. Et ego quidem rex
Artaxerſes præcepi cuſtodibus theſaurorum Syriæ et [21]
Phœnicis, ut quæcunq; ſcripſerit Eſdras ſacerdos, &
lector legis Dei excelſi, diligenter dent ei, uſq; ad ar-
genti talenta centum,

MS. A. (δ) εἰς Ἱεροσόλυμα, (ʺ) Ἀρταξέρξη (ε) ἐστὶ ὁ ἐνιαυτὸς (ζ) μηνός, ἐν τῇ νουμηνίᾳ τοῦ πέμπτου μηνὸς Παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα (η) κυρίου. Ὁ γὰρ Ἔζρας (θ) καὶ τῶν ἐντολῶν, (ι) τὸν πάντα Ἰσραὴλ πάντα τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα. (ʺ) Ἀρταρξέρξου τοῦ βασιλέως πρὸς Ἔζραν τὸν ἱερέα. (ʺ) Ἀρταρξέρξης Ἔζρᾳ (κ) ὄντων δὲ αὐτοῦ ἐν τῇ * ἡμετέρᾳ βασιλείᾳ, (λ) συνεξορμάτωσαν (μ) ὡς ἔχει ἐν τῷ νόμῳ τοῦ κυρίου, (ν) Βαβυλωνίας εἰς Ἱερουσαλήμ, (ʺ) τοῦ θεοῦ αὐτῶν (ξ) τοῦ ἐν Ἱερουσαλήμ, Καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα ἐὰν ὑποπίπτῃ σοι εἰς τὴν χρείαν τοῦ ἱεροῦ τοῦ θεοῦ σου, δώσεις (ο) ἱεροῦ γαζοφυλακίου. (π) Κἀγὼ δὲ ὁ βασιλεὺς Ἀρταρξέρξης προσέταξα (ρ) Ἔζρας

Verſio SYRIACA cum interpretatione LATINA.

4 [illegible] *
5 [illegible]
6 [illegible]
[illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
[illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
[illegible]
[illegible]
12 [illegible]
[illegible]
14 [illegible]
[illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
[illegible]
19 [illegible]
21 [illegible] * * *
[illegible]

Et dedit ei rex gloriam, cùm inveniſſet gra- 4
tiam coram eo de omnibus poſtulatis ſuis.
Et aſcenderunt cum eo de filiis Iſrael, & 5
Sacerdotibus, & Levitis, & Cantoribus ſa-
cerdotalib⁹, & Janitoribus, & ſervis Sacer-
dotū Hieroſolyma: Anno ſeptimo regnante 6
Artaxerxe menſe quinto, hic annus regis
ſeptimus. Egreſſi igitur Babylone neome-
niâ menſis quinti; Venerunt Hieroſolyma 7
ſecundùm proſperitatem quæ data eſt ipſis
à Domino in eo. Magnam enim ſcientiam 8
adeptus erat Ezras, ut nequid eum fugeret
eorum quæ in lege Domini, & de præceptis
ſimul, ut doceret univerſum Iſrael ritus
& judicia. Venit autem præceptum hoc 9
quod ſcriptum eſt ab Artaxerxe ad Ezram
Sacerdotem & Lectorem legis Domini, cu-
jus exemplum eſt quod poſitum eſt. Rex 10
Artaxerxes Ezræ Sacerdoti & Lectori legis
Domini, Salvere. Ego quæ ad humanita- 11
tem pertinent decernens, præcepi eos qui
volunt de populo Judæorum, quibúſque ita
placet, de Sacerdotibus item & Levitis, in
regno quidem noſtro conſtitutis, proficiſci
tecum Hieroſolyma. Proficiſcantur itaque 12
qui hoc cogitant, ſicut placuit mihíque &
ſeptem amicis & conſiliariis. Ut quæ ad 13
Judæam & Hieroſolyma *pertinent*, inſpi-
ciant, ſecundùm ea quæ in lege Domini.
Afferántque oblationes Domino, quæ vovi 14
ipſe, & amici in Hieroſolyma: Aurúmque
omne, & argentum quod inventum fuerit
in regione Babylonis, Domino Hieroſoly-
ma: Cum eo quod à gente oblatum fue- 15
rit Templo Domini ſui, quod Hieroſoly-
mis; Ut colligatur aurum & argentum in
juvencos, arietéſque, & agnos, & quæ eo-
dem pertinent; Ut offerantur ſacrificia in 16
altari Domini ipſorum quod Hieroſolymis.
Utque quæ cum fratribus tuis facere cupis, 17
auro & argento de voluntate Dei tui com-
pleas. Vaſáque ſacerdotalia Domini, quæ 18
data ſunt in uſum templi Dei tui, quod eſt
Hieroſolymis: Reliquáque quæ tibi occur- 19
rent in uſum templi Dei tui, dabis ex gazo-
phylacio regis. Ego autem Artaxerxes 21
rex præcepi etiam cuſtodibus gazæ Syriæ
& Phœniciæ, ut quodcunque Ezras Sacer-
dos & Lector legis Dei excelſi mittens po-
ſtulaverit, ſolicitè ipſi dent, uſque ad cen-
tum talenta argenti.

Verſio VULG. LAT.

22 Et uſque ad frumenti modios centum, & vini am-
phoras centum, & alia quæcunque abundant ſine ta-
23 xatione. Omnia ſecundùm legem Dei fiant Deo al-
tiſſimo, ne fortè exurgat ira in regno regis, & filii, &
24 filiorum ejus. Vobis autem dicitur, ut omnibus ſa-
cerdotibus & Levitis, & ſacris cantoribus, & ſervis
25 templi, & ſcribis templi hujus, Nullum tributum,
neque ulla alia indictio irrogetur, nec habeat quiſ-
26 quam poteſtatem objicere eis quidquam. Tu autem,
Eſdra, ſecundùm ſapientiam Dei, conſtitue judices
& arbitros in tota Syria & Phœnice: & omnes qui
27 legem Dei tui non noverunt, doce: Ut quotquot
tranſgreſſi fuerint legem, diligenter plectantur, ſive
morte, ſive cruciatu, ſive etiam pecuniæ mulctatione
28 vel abductione. Et dixit Eſdras ſcriba; Benedictus
Deus patrum noſtrorum, qui dedit hanc voluntatem
in cor regis, clarificare domum ſuam quæ eſt in Jeru-
29 ſalē, Et me honorificavit in conſpectu regis & conſi-
30 liariorum, & amicorum, & purpuratorum ejus. Et
ego conſtans animo factus ſum ſecundùm opitulatio-
nem Domini Dei mei, & congregavi ex Iſrael viros,
31 ut ſimul aſcenderent mecum. Et hi ſunt præpoſiti
ſecundùm ſuas patrias, & principatus portionales, eo-
rum qui mecum aſcenderunt de Babylonia in regno
32 Artaxerxis. Et ex filiis Phares, Gerſomus: ex filiis
Siemarith, Amenus: filiorum David, Acchus filius
33 Sceciliæ: Ex filiis Phares, Zacharias, & cum eo re-
34 verſi ſunt viri centum quinquaginta: Ex filiis du-
ctoris Meabilionis Zaræi, & cum ipſo viri ducenti
35 quinquaginta: Ex filiis Zachues, Jechonias Zecholei,
36 & cum ipſo viri ducenti quinquaginta: Ex filiis Sa-
la, Maaſias Gotholiæ, & cum ipſo viri ſeptuaginta:
37 Ex filiis Saphatiæ, Zarias Micheli, & cum ipſo viri
38 octoginta: Ex filiis Job, Abdias Jeheli, & cum ipſo
39 viri ducenti duodecim: Ex filii Baniæ, Salimoth, fi-
40 lius Joſophiæ, & cum ipſo viri centum ſexaginta: Ex
filiis Beer, Zacharias Bebei, & cum ipſo viri ducenti
41 octo: Ex filiis Ezead, Joannes Eccetan, & cum ipſo
viri centum decem,

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA,

22 Ὁμοίως δὲ καὶ ἕως πυροῦ κόρων ἑκατόν· καὶ οἴνου μετρη-
23 τῶν ἑκατόν· καὶ ἄλλα ἐκ πλήθους. Πάντα κατὰ τὸν τοῦ
θεοῦ νόμον ἐπιτελεσθήτω ἐπιμελῶς τῷ θεῷ τῷ ὑψίστῳ, ἕνεκεν
τοῦ μὴ γενέσθαι ὀργὴν (') εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ βασιλέως καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ.
24 Καὶ ὑμῖν δὲ λέγεται ὅπως πᾶσι τοῖς ἱερεῦσι, καὶ τοῖς Λευίταις, καὶ (") ἱε-
ροψάλταις, καὶ θυρωροῖς, καὶ ἱεροδούλοις, καὶ πραγματικοῖς τοῦ ἱεροῦ τούτου
25 Μηδὲ μία φορολογία, μηδὲ (ρ) ἄλλη ἐπιβουλὴ γίνηται, (") καὶ μηδένα
26 ἔχειν ἐξουσίαν ἐπιβαλεῖν τι τούτοις. Καὶ σὺ (") Ἔσδρα κατὰ τὴν σοφίαν
τοῦ θεοῦ, ἀνάδειξον κριτὰς καὶ δικαστάς, ὅπως δικάζωσιν ἐν ὅλῃ Συρίᾳ
καὶ Φοινίκῃ πάντας τοὺς ἐπισταμένους τὸν νόμον τοῦ θεοῦ σου, καὶ τοὺς (σ) μὴ
27 ἐπισταμένους διδάξεις. Καὶ πάντες ὅσοι ἂν (τ) παραβαίνωσι τὸν νόμον
τοῦ θεοῦ σου καὶ τὸν βασιλικόν, ἐπιμελῶς κολασθήσονται, ἐάν τε καὶ θανάτῳ,
28 ἐάν τε καὶ τιμωρίᾳ, ἢ ἀργυρικῇ ζημίᾳ, ἢ ἀπαγωγῇ. Καὶ εἶπεν (") Ἔσδρας
ὁ γραμματεύς, Εὐλογητὸς μόνος (υ) κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων μου,
ὁ δοὺς ταῦτα εἰς τὴν καρδίαν τοῦ βασιλέως, δοξάσαι τὸν οἶκον αὐτοῦ τὸν ἐν
29 Ἱερουσαλήμ, Καὶ ἐμὲ ἐτίμησεν ἐναντίον τοῦ βασιλέως, (φ) καὶ τῶν συμ-
30 βουλευόντων, καὶ πάντων τῶν φίλων, καὶ μεγιστάνων αὐτοῦ. (") Καὶ ἐγὼ εὐθαρ-
σὴς ἐγενόμην κατὰ τὴν ἀντίληψιν κυρίου τοῦ θεοῦ μου, καὶ συνήγαγον (") ἄνδρας
31 ἐκ τοῦ Ἰσραὴλ ὥστε συναναβῆναί μοι. Καὶ οὗτοι οἱ προηγούμενοι κατὰ
τὰς πατριὰς αὐτῶν καὶ τὰς μεριδαρχίας, οἱ (") ἀναβάντες μετ' ἐμοῦ ἐκ
32 Βαβυλῶνος ἐν τῇ βασιλείᾳ Ἀρταξέρξου τοῦ βασιλέως. Ἐκ τῶν υἱῶν
Φινεές, Γηρσών· ἐκ τῶν υἱῶν (χ) Ἰθαμάρου, Γαμαλιήλ· ἐκ τῶν υἱῶν
33 Δαυίδ, (ψ) Λαττοὺς ὁ Σεχενίου· (ω) Ἐκ τῶν υἱῶν Φόρος, Ζαχαρίας, καὶ
34 μετ' αὐτοῦ ἀπεγράφησαν ἄνδρες ἑκατὸν πεντήκοντα· Ἐκ τῶν υἱῶν Φαὰθ
35 Μωάβ, Ἐλιαωνίας Ζαραίου, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄνδρες διακόσιοι· Ἐκ τῶν
υἱῶν Ζαθόης, Σεχενίας Ἰεζήλου, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄνδρες τριακόσιοι· ἐκ
τῶν υἱῶν Ἀδίν, Ὠβὴθ Ἰωνάθου, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄνδρες διακόσιοι πεν-
36 τήκοντα· Ἐκ τῶν υἱῶν, (') Ἠλάμ, Ἰεσίας Γοθολίου, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄνδρες
37 ἑβδομήκοντα· (') Ἐκ τῶν υἱῶν Σαφατίου, Ζαραίας Μιχαήλου, καὶ μετ' αὐτοῦ
38 ἄνδρες ἑβδομήκοντα· Ἐκ τῶν υἱῶν Ἰωάβ, Ἀβαδίας Ἰεζήλου, καὶ μετ'
39 αὐτοῦ ἄνδρες διακόσιοι δεκαδύο· Ἐκ τῶν υἱῶν Βανίας, Σαλιμὼθ Ἰωσα-
40 φίου, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄνδρες ἑξήκοντα καὶ ἑκατόν· Ἐκ τῶν υἱῶν Βαβί, Ζα-
41 χαρίας Βηβαί, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄνδρες εἰκοσιοκτώ· Ἐκ τῶν υἱῶν Ἀστάθ,
Ἰωάννης Ἀκατάν, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄνδρες ἑκατὸν δέκα·

Similiter autem & uſque ad frumenti modios cen- 22
tum, & vini amphoras centum, & alia ex multitu-
dine, Omnia ſecundum legem Dei fiant diligenter 23
Deo altiſſimo, ne forte exurgat ira in regnum regis,
et filiorum ejus. Et vobis autem dicitur, ut omnibus 24
ſacerdotibus, & Levitis, & ſacris cantoribus, &
oſtiariis, & ſervis templi, & (e) pragmaticis tem-
pli hujus, Nullum tributum, neque alia indictio 25
irrogetur, neque habeat quiſquam poteſtatem objice-
re eis quidquam. Tu autem, Eſdra, ſecundùm ſapi- 26
entiam Dei conſtitue judices, & arbitros, ut judi-
cent in tota Syria, & Phœnice, omnes qui noverunt
legem Dei tui, & omnes, qui non noverunt, doce: Et 27
omnes quotquot tranſgreſſi fuerint legem Dei tui, &
regalem, diligenter plectantur, ſive morte, ſive cru-
ciatu, ſive etiam pecuniæ mulctatione, vel abdu-
ctione. Et dixit Eſdras ſcriba; Benedictus ſolus 28
Dominus Deus patrum meorum, qui dedit hæc in
cor regis, clarificare domum ſuam, quæ eſt in Hie-
ruſalem: Et me honoravit in conſpectu regis, & 29
conſiliariorum, & omnium amicorum, & purpurato-
rum ejus. Et ego conſtans animo factus ſum ſecun- 30
dùm opitulationem Domini Dei mei, & congregavi
ex Iſrael viros, ut ſimul aſcenderent mecum. Et hi 31
ſunt præpoſiti ſecundùm ſuas patrias, & principatus
portionales, qui mecum aſcenderunt de Babylonia in
regno Artaxerxis regis. Ex filiis Phinees, Gerſon: 32
ex filiis Iathamari, Gamaliel: ex filiis David,
Lattus filius Secheniæ: Ex filiis Phoros, Zachari- 33
as: & cum eo adſcripti ſunt viri centum quinqua-
ginta: Ex filiis Phaat Moab, Eliaonias Zaraæ, 34
& cum eo viri ducenti: Ex filiis Zathoe- 35
es, Sechenias Jezeli, & cum eo viri trecenti: ex
filiis Adin, Obeth Jonathæ, & cum eo viri ducenti
quinquaginta: Ex filiis Elam, Jeſias Gotholiæ, & 36
cum eo viri ſeptuaginta: Ex filiis Saphatiæ, Zarai- 37
as Michaeli, & cum eo viri ſeptuaginta: Ex filiis 38
Joab, Abadias Jezeli, & cum eo viri ducenti
duodecim: Ex filiis Banias, Salimoth Ioſaphiæ, 39
& cum eo viri centum ſexaginta: Ex filiis Babi, 40
Zacharias Bebai, & cum eo viri viginti octo: Ex 41
filiis Aſtath, Ioannes Acatan, & cum eo viri centu
decem:

MS. A. (') ἐπὶ (") τοῖς ἱεροψάλταις, (ρ) ἀλλὰ βουλὴ γίνηται, (") καὶ ἐξουσίαν μηδένα ἔχειν (") Ἔσρα (σ) μὴ ἐπισταμένους δὲ διδάξεις. (τ) παραβαίνουσιν τὸν νόμον (") Ἔζρας (υ) ὁ κύριος τῶν πατέρων (φ) καὶ τῶν συμβασιλευόντων, (") Κἀγὼ (") ἐκ τοῦ Ἰσραὴλ ἄνδρας (") ἀναβαίνοντες (χ) Ἰθάμαρ, Γαμαήλ· (ψ) Ἄττους (ω) Τῶν υἱῶν Φόρος, Ζ*αι μετ' αὐτοῦ *ἀπογράφησαν *δρες (') Ἐλάμ, (') Ἐκ τῶν υἱῶν *Ἰωάβ,

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

22 23 [illegible]
[illegible]
24 [illegible]
[illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
[illegible]
27 [illegible]
[illegible]
28 [illegible]
[illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
[illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]

Similiter etiam uſque ad centum coros tri- 22
tici, & menſuras centum vini; Reliquáque 23
ſecundùm legem Dei compleantur Deo
excelſo, ne ſit furor in regnum regis, &
filiorum ipſius. Vobis autem præceptum 24
eſt etiam, ne cui homini poteſtas ſit Sa-
cerdotibus omnibus, & Levitis & Can-
toribus Sacerdotii, Janitoribus etiam
ſervíſque Sacerdotum, & ſcribis Templi,
Tributum ullum aut aliam indictionem, 25
his inquam irrogandi. Tu autem Ezra, 26
ſecundùm ſapientiam Dei, ede judices &
vindices qui judicent per totam Syriam
& Phœniciam, eos qui nòrunt legem
Dei tui; eos autem qui non nôrunt,
doce. Omnes autem illi, qui tranſgre- 27
dientur legem Dei tui, & regiam, ſoli-
citè puniantur, ſive morte, ſive pœnâ
capiti inflictâ, ſive multâ pecuniariâ,
ſive deportatione. Dixit Ezras Scriba; 28
Benedictus ſolus Dominus, qui poſuit
hæc in corde regis, ut templum ejus
quod eſt Hieroſolymis clarificaret. Me 29
autem honoravit coram rege, iíſque qui
cum eo conſilium capiunt, omnibúſque
amicis ejus & magnatibus. Ego autem 30
bene veſtitus fui ſecundùm auxilium Do-
mini Dei mei; & congregavi viros de
Iſraele ut aſcenderent mecum. Hi au- 31
tem principes ſunt ſecundùm genera ſua,
& capita diſtributionum, qui aſcenderunt
mecum è Babylone, regnante rege Artaxer-
xe. De filiis Pharus, Tarus filius Ta- 32
mus, de filiis Atruth, Gamluſi. De filiis 33
David Pares Zacharia, & cum eo de
ſcripto viri centum quinquaginta. De 34
filiis Math, Moab, & Elchanan filius Za-
rach, & cum eo viri ducenti. De filiis 35
Zithuæ, Jucanias filius Athileo, & cum
eo viri ducenti. De filiis Adinuchim,
Jonathan, & cum eo viri ducenti quin-
quaginta. De filiis Maaſiæ, Athalias, & 36
cum eo viri ducenti ſeptuaginta. De filiis 37
Shephatiæ, Zaria filius Michaelis, & cum
eo viri ſeptuaginta. De filiis Joab, Uba- 38
dias filius Chezakielis, & cum eo viri du-
centi duodecim. De viris Nachzæ, She- 39
limuth Juſhphiæ, & cum eo viri ducenti
ſexaginta. De filiis Bechir, Zacharias 40
Babilis & cum eo viri vigintiocto. De 41
filiis Aſhluth Jochanan filius Aktæ, &
cum eo, viri centum decem.

CAP. VIII.
Verſ

42 Ex filiis Ador
mina eorum:
43 & cum ipſo
ad fluvium q
44 triduo, & rec
45 & Levitarum
rum, & Eccel
than, & Same
chariam, & M
46 Et dixi eis ut
47 locum gazoph
Loddeo, & fra
phylacio, ut m
48 gerentur in do
nobis ſecundù
viros peritos:
Sebebian, & f
49 octo: Asbiam
50 & filii eorum v
viebant, quos
rationem Leviti
51 Omnia nomin
vovi illic jeju
quærerem ab e
52 erant, & filiis,
bui enim petere
53 tu, tutelæ grati
mus enim regi,
54 qui inquirunt
precati ſumus D
hæc: quem &
55 facti ſumus Deo
poſitis, & ſacerd
Sedebiam, & A
56 rum viros decem
tum & vaſa ſacer
naverat rex, &
57 omnis Iſrael. E
talenta centum q
58 lentorum centum
rum aureorum ſe
æramento ſplende
dentia.

42 [illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]
[illegible]
46 47 [illegible]
[illegible]
48 [illegible]
[illegible]
[illegible]
49 [illegible]
50 [illegible]
51 [illegible]
[illegible]
52 [illegible]
53 [illegible]
[illegible]
54 55 [illegible]
[illegible]
56 [illegible]
[illegible]
57 [illegible]
58 [illegible]

Verſio VULG. LAT.

2 Ex filiis Adonicam ipſis poſtremis, & hæc ſunt nomina
eorum: Eliphalam filius Gebel, & Semeias,
3 & cum ipſo viri ſeptuaginta. Et congregavi eos
ad fluvium qui dicitur Thia, & metati fuimus illic
4 triduo, & recognovi eos. Et ex filiis Sacerdotum
5 & Levitarum non inveni illìc. Et miſi ad Eleazarum,
& Eccelon, & Maſman, & Maloban, & Enaathan,
& Samea, & Joribum, Nathan, Enuagam, Zachariam,
& Moſolamum, ipſos ductores & peritos:
6 Et dixi eis ut venirent ad Loddeum, qui erat apud
7 locum gazophylacii. Et mandavi eis ut dicerent
Loddeo, & fratribus ejus, & illis qui erant in gazophylacio,
ut mitterent nobis eos qui ſacerdotio fungerentur
8 in domo Domini Dei noſtri: Et adduxerunt
nobis ſecundùm manum validam Domini Dei noſtri
viros peritos: ex filiis Moholi, filii Levi, filii Iſrael,
Sebebian, & filios & fratres, qui erant decem &
9 octo: Asbiam, & Amin ex filiis filiorum Chananæi,
0 & filii eorum viri viginti. Et ex his qui templo ſerviebant,
quos dedit David, & ipſi principes ad operationem
Levitis templo ſervientium ducenti viginti.
1 Omnia nomina ſignificata ſunt in ſcripturis. Et
vovi illìc jejunium juvenibus in conſpectu Dei, ut
quærerem ab eo bonum iter nobis, & qui nobiſcum
2 erant, & filiis, & pecoribus, propter inſidias. Erubui
enim petere à rege pedites & equites in comitatu,
3 tutelæ gratiâ, contra adverſarios noſtros. Diximus
enim regi, Quoniam virtus Domini erit cum eis
4 qui inquirunt eum in omni affectu. Et iterùm deprecati
ſumus Dominum Deum noſtrum ſecundùm
hæc: quem & propitium habuimus, & compotes
5 facti ſumus Deo noſtro. Et ſeparavi ex plebis præpoſitis,
& ſacerdotibus templi, viros duodecim, &
Sedebiam, & Aſannam, & cum eis ex fratribus eorum
6 viros decem: Et appendi eis aurum & argentum
& vaſa ſacerdotalia domûs Dei noſtri, quæ donaverat
rex, & conſiliarii ejus, & principes, &
omnis Iſrael. Et cùm appendiſſem, tradidi argenti
talenta centum quinquaginta, & vaſa argentea talentorum
centum, & auri talenta centum, Et vaſorum
aureorum ſepties viginti, & vaſa ærea de bono
æramento ſplendentia, duodecim, auri ſpeciem reddentia.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

42 Ἐκ τῶν υἱῶν Ἀδωνικὰμ, οἱ ἔσχατοι· ϗ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν· (α)
Ἐλιφαλὰ τοῦ Γεουὴλ, ϗ Σαμαίας, ϗ μετ' αὐτῶν ἄνδρες ἑβδομήκοντα·
ἐκ τῶν υἱῶν Βαγὼ, Οὐθὶ ὁ τοῦ Ἰσταλκούρου, ϗ μετ' αὐτοῦ ἄνδρες ἑβδομήκοντα.
43 Καὶ συνήγαγον αὐτοὺς ἐπὶ τὸν λεγόμενον Θερὰν ποταμὸν,
ϗ παρενεβάλομεν (ʹ) ἡμέρας τρεῖς αὐτόθι, ϗ κατέμαθον αὐτούς.
44 (β) Καὶ ἐκ τῶν ἱερέων ϗ ἐκ τῶν Λευιτῶν οὐχ εὑρὼν ἐκεῖ, Ἀπέστειλα πρὸς
45 Ἐλεάζαρον, ϗ Ἰδουῆλον, (γ) ϗ Μαιὰ, ϗ Μασμὰν, ϗ Ἀλναθὰν,
ϗ Σαμαίαν, ϗ Ἰώριβον, Νάθαν, Ἐνναταν, Ζαχαρίαν, ϗ Μοσόλλαμον
46 τοὺς ἡγουμένους ϗ ἐπιστήμονας, Καὶ εἶπα αὐτοῖς ἐλθεῖν πρὸς Λοδδαῖον
47 τὸν ἡγούμενον τὸν ἐν τῷ τόπῳ τοῦ γαζοφυλακίου, Ἐντειλάμενος αὐτοῖς
διαλεχθῆναι Λοδδαίῳ, ϗ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, ϗ τοῖς ἐν τῷ τόπῳ
γαζοφύλαξιν, ἀποστεῖλαι ἡμῖν τοὺς ἱερατεύσοντας (δ) ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ
48 κυρίου ἡμῶν. Καὶ ἤγαγον ἡμῖν κατὰ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ κυρίου ἡμῶν
49 ἄνδρας ἐπιστήμονας τῶν υἱῶν Μοολὶ τοῦ Λευὶ τοῦ Ἰσραὴλ, Ἀσεβηβίαν, ϗ
τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ϗ τοὺς ἀδελφοὺς, ὄντας (ᶜ) δέκα ϗ ὀκτώ· Καὶ Ἀσεβίαν, ϗ
(ε) Ἄννουν, ϗ Ὡσαίαν ἀδελφὸν ἐκ τῶν υἱῶν Χανουναίου, ϗ οἱ υἱοὶ αὐτῶν (ʺ)
50 εἴκοσι ἄνδρες· Καὶ ἐκ τῶν ἱεροδούλων ὧν ἔδωκε Δαυὶδ, ϗ οἱ ἡγούμενοι
εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν Λευιτῶν, ἱεροδούλους διακοσίους ϗ εἴκοσι· (ζ)
51 πάντων ἐσημάνθη ἡ ὀνοματογραφία. Καὶ ηὐξάμην ἐκεῖ (ʺ) νηστείαν
τοῖς νεανίσκοις ἔναντι κυρίου (ʺ) ἡμῶν, ζητῆσαι παρ' αὐτοῦ εὐοδίαν
52 ἡμῖν τε ϗ τοῖς συνοῦσιν ἡμῖν, τέκνοις ἡμῶν, ϗ κτήνεσιν. Ἐνετράπην
γὰρ αἰτῆσαι τὸν βασιλέα πεζούς τε ϗ ἱππεῖς, ϗ προπομπὴν ἕνεκεν
53 ἀσφαλείας τῆς πρὸς τοὺς ἐναντιουμένους ἡμῖν. Εἴπαμεν γὰρ τῷ βασιλεῖ,
Ὅτι (η) ἡ ἰσχὺς τοῦ κυρίου ἡμῶν ἔσται μετὰ τῶν ἐπιζητούντων αὐτὸν
54 εἰς πᾶσαν ἐπανόρθωσιν· Καὶ πάλιν ἐδεήθημεν τοῦ κυρίου ἡμῶν
55 (θ) πάντα ταῦτα, ϗ ἐτύχομεν εὐιλάτου. Καὶ ἐχώρισα
τῶν φυλάρχων τῶν ἱερέων ἄνδρας (ᶾ) δεκαδύο, ϗ Ἐσερεβίαν ϗ (ᵈ) Σαμίαν,
56 ϗ μετ' αὐτῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν ἄνδρας (ι) δώδεκα. Καὶ ἔστησα
αὐτοῖς τὸ ἀργύριον, ϗ τὸ χρυσίον, ϗ τὰ ἱερὰ σκεύη τοῦ οἴκου τοῦ κυρίου
ἡμῶν, (κ) ἃ ἐδωρήσατο ὁ βασιλεὺς, ϗ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ, ϗ οἱ μεγιστᾶνες,
57 ϗ πᾶς Ἰσραήλ. Καὶ στήσας παρέδωκα αὐτοῖς ἀργυρίου τάλαντα
ἑξακόσια (λ) πεντήκοντα, ϗ σκεύη ἀργυρᾶ ταλάντων ἑκατὸν,
58 καὶ χρυσίου τάλαντα ἑκατὸν, Καὶ χρυσώματα εἴκοσι, ϗ σκεύη χαλκᾶ
ἀπὸ χρηστοῦ χαλκοῦ στίλβοντα χρυσοειδῆ σκεύη δώδεκα.

Ex filiis Adonicam poſtremi: & hæc nomina eorum: 42
Eliphala filius Gevel, & Samaias, & cum eis viri
ſeptuaginta: ex filiis Bago, Uthi filius Iſtalcuri, & 43
cum eo viri ſeptuaginta. Et congregavi eos ad fluvium,
qui dicitur Theran: & caſtrametati ſuimus
illic triduo: & recognovi eos. Et ex ſacerdotibus, & 44
ex Levitis non inveni illic. Miſi ad Eleazarum, & 45
Iduelum, & Maia, & Maſman, & Alnathan, & Samæam,
& Joribon, Nathan, Ennatan, Zachariam, &
Moſollamon ductores, & peritos: Et dixi eis, ut venirent 46
ad Loddæum præpoſitum, qui in loco gazophylacii:
Et mandavi eis ut dicerent Loddæo, & fratribus 47
ejus, & iis qui in loco theſaurorum cuſtodibus,
ut mitterent nobis eos qui ſacerdotio fungerentur
in domo Domini noſtri. Et adduxerunt nobis ſecundùm 48
manum validam Domini noſtri viros peritos:
Ex filiis Mooli, filii Levi, filii Iſrael, Aſebebiam, 49
et filios ejus, et fratres [ejus], qui erant decem, et octo,
& Aſebiam, & Ænnuon, & Oſæam fratrem ex filiis
Chanunæi: & filii eorum viginti viri: Et ex his, qui 50
templo ſerviebant, (quos dedit David, & ipſi principes
ad operationem Levitarum,) templo ſervientes,
ducentes & viginti. Omnium ſignata eſt deſcriptio
per nomina. Et vovi illic jejunium juvenibus in conſpectu 51
Domini noſtri, ut quærerem ab eo bonum iter
nobis, & qui nobiſcum erant, filiis noſtris, & pecoribus.
Erubui enim petere à rege pedites, & equites, 52
& comitatum tutelæ gratiâ contra adverſarios noſtros.
Diximus enim regi, Quoniam virtus Domini 53
noſtri erit cum eis, qui inquirunt eum, ad omnem correctionem.
Et iterum deprecati ſumus à Domino noſtro 54
omnia hæc, & propitium habuimus. Et ſeparavi 55
ex (f) Phylarchis ſacerdotum viros duodecim, & Eſerebiam,
& Samiam, & cum eis ex fratribus eorum
viros duodecim. Et appendi eis argentum, & aurum, 56
& ſacra vaſa domûs Domini noſtri, quæ donaverat
rex, & conſiliarii ejus, & principes, & omnis Iſrael.
Et cùm appendiſſem, tradidi eis argenti talenta ſexcenta 57
quinquaginta, & vaſa argentea talentorum
centum, Et aurea talenta viginti, & vaſa ærea, de 58
bono ære ſplendentia, auri ſpeciem reddentia, vaſa duodecim.

MS. A. (α, Ἐλιφαλάτος Ἰεουήλ, (ʹ) αὐτόθι ἡμέρας τρεῖς, (β) Καὶ ἐκ τῶν υἱῶν τῶν ἱεραίων (γ) ϗ Μαασμὰν, ϗ Ἐλναθὰν, (δ) ἐν τόπῳ τοῦ κυρίου (ᶜ) δεκαοκτώ· (ε) Ἄννουνον, (ʺ) ἄνδρες εἴκοσι· (ζ) πάντων ὀνομάσθη ἡ ὀνοματογραφία. (ʺ) τοῖς νεανίσκοις νηστείαν (ʺ) τοῦ θεοῦ ἡμῶν, (η) ἰσχὺς (θ) κατὰ ταῦτα, ϗ ἱλασοῦ ἐτύχομεν. (ᶾ) δώδεκα, (ᵈ) Ἀσαμίαν, (ι) δέκα (κ) οὕτως. ἐδωρήσατο ὁ βασιλεὺς, (λ) ϗ πεντήκοντα, ϗ σκεύη ἀργύρεα ταλάντων ἑκατὸν, Καὶ χρυσώματα.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

* De filiis Adonicam, ultimis, & hæc nomina 42
ipſorum: Eliphada, filius Galvelis,
Shamæas, & cum eis viri ſeptuaginta: De
filiis Baniæ, qui in Acron, & cum eo
viri ſeptuaginta. Et congregavi eos ad 43
fluvium qui dicitur Taran, ibi manſimus
dies tres. Et diſpeximus ipſos; nec inveni 44
ibi de Sacerdotibus & Levitis. Et miſi 45
ad Eliezer, Iduel, & Maia, & Maſman,
Saltan, & Samaia, & Nuriban, Nathnan,
Tanatan, Zachariam, & Meſſollamum,
principes & peritos: Et dixi eis, ut 46
accederent ad Lodan, Principem qui eo 47
loco cuſtos gazæ, præcipiens eis ut
dicerent Lodani & fratribus ejus, qui eo
loco cuſtodes gazæ, ut mitterent nobis
eos qui ſacerdotio fungantur in domo
Domini noſtri. Et adduxerunt nobis ſecundùm 48
potentem manum Domini Dei
noſtri, viros peritos de filiis Machli, filii
Levi filii Iſrael, Sebechiam, filióſque &
fratres ejus, qui fuerunt octodecim. Et 49
Chabaſhiam & Chanunam, & Atan ex
fratribus filiorum Cananiæ, filióſque
ipſorum, viros viginti. Et ex ſervis Sacerdotum 50
quos attribuerat David & principes
miniſterio Levitarum, ſervos Sacerdotum,
ducentos viginti: quorum ſcripto
declarata eſt nomenclatura. Et ibi 51
vovi jejunium juvenibus coram Deo
noſtro, petendo ab eo proſperum iter pro
nobis, & qui nobiſcum fuerunt liberis
noſtris & jumentis. Puduerat enim me 52
petere à rege equites & pedites, qui nos
deducerent, ſecuritatis cauſâ ab adverſariis
noſtris. Dixeramus enim regi, Virtutem 53
Domini Dei noſtri adeſſe eis
qui ipſum quærunt, omni rectitudine.
Iterúmque omnia hæc deprecati ſumus 54
à Domino Deo noſtro: Et acceptos 55
nos habuit ad miſericordiam: Et ſegregavi
ex principibus generum ſacerdotalium
viros duodecim præclaros, & Samaiam,
& cum eis ex fratribus ipſorum viros
decem: Et appendi eis argentum & aurum 56
vaſáque ſacerdotalia domûs Domini Dei
noſtri, quódque dederat rex & conſiliarii
ipſius & magnates totúſque Iſrael. Et 57
tradidi ipſis pondere argenti talenta ſexcenta
quinquaginta, vaſáque argentea
talentorum centum. Auri talenta centum: 58
Vaſa aurea viginti: Vaſa ænea
ex ære bono ſplendente vaſa duodecim.

Verſio VULG. LAT.

59 Et dixi eis; Et vos ſancti eſtis Domino, & vaſa ſunt
ſancta, & aurum, & argentum votum eſt Domino
60 Deo patrum noſtrorum. Vigilate & cuſtodite, donec
tradatis ex plebis præpoſitis, & ſacerdotibus & Levitis, & principibus civitatum Iſrael, in Jeruſalem,
61 in paſtophorio domûs Dei noſtri. Et hi qui ſuſceperunt ſacerdotes & Levitæ aurum & argentum &
vaſa, intulerunt in Jeruſalem in templum Domini.
62 Et promovimus à fluvio Thia, die duodecimâ menſis
63 primi, uſquequò introivimus in Jeruſalem. Et cùm
factus fuiſſet tertius dies, quartâ autem die ponderatum aurum, & argentum traditum eſt in domo Do-
64 mini Dei noſtri, Marimoth filio Jori ſacerdoti: Et
cum ipſo erat Eleazar filius Phinees: & erant cum
ipſis Joſadus filius Jeſu, & Medias, & Banni filius
65 Levitæ: ad numerum, & ad pondus univerſa. Et
66 ſcriptum eſt pondus ipſorum eâdem horâ. Qui autem venerunt ex captivitate, obtulerunt ſacrificium
Domino Deo Iſrael, tauros duodecim pro omni
67 Iſrael, arietes octogintaſex, Agnos ſeptuagintaduos, hircos pro peccato duodecim, & pro ſalute vaccas duodecim, omnia in ſacrificium Do-
68 mini. Et relegerunt præcepta regis regalibus diſpenſatoribus, & ſubregulis Cœleſyriæ & Phœnicis: & honorificaverunt gentem, & templum Do-
69 mini. Et conſummatis his, acceſſerunt ad me præpoſiti, dicentes; Non ſegregaverunt genus Iſrael,
70 & principes, & ſacerdotes, & Levitæ, Et alienigenæ gentes & nationes terræ, immunditias ſuas à
Chananæis, & Hethæis, & Pherezæis, & Jebuſæis,
71 & Moabitis, & Ægyptiis, & Idumæis. Conjuncti
enim ſunt filiabus eorum & ipſi, & filii eorum: &
miſtum eſt ſemen ſanctum alienigenis gentibus terræ: & participes erant præpoſiti, & magiſtratus,
72 iniquitatis ejus ab initio ipſius regni. Et mox, ut
audivi iſta, conſcidi veſtimenta & ſacram tunicam:
& lacerans capillos capitis, & barbam, ſedi dolens
73 & mœſtus. Et convenerunt quotquot tunc movebantur in verbo Domini Dei Iſrael, ad me lugentem ſuper iniquitatem iſtam, & ſedebam triſtis uſque
ad ſacrificium veſpertinum.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

59 Καὶ εἶπα αὐτοῖς, Καὶ ὑμεῖς ἅγιοί ἐστε τῷ κυρίῳ, (μ) καὶ τὰ σκεύη τὰ
ἅγια, καὶ τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον, εὐχὴ τῷ κυρίῳ, κυρίῳ τῶν πατέρων
60 ἡμῶν. Ἀγρυπνεῖτε, καὶ φυλάσσετε, ἕως τοῦ παραδοῦναι (')ὑμᾶς αὐτὰ τοῖς
φυλάρχοις τῶν ἱερέων καὶ τῶν Λευιτῶν, καὶ τοῖς (")ἡγουμένοις τῶν πατριῶν
τοῦ Ἰσραὴλ ἐν Ἱερουσαλὴμ, ἐν τοῖς παστοφορίοις τοῦ οἴκου (''') τοῦ θεοῦ ἡμῶν.
61 Καὶ οἱ παραλαβόντες οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λευῖται τὸ ἀργύριον, καὶ τὸ
χρυσίον, καὶ τὰ σκεύη τὰ ἐν Ἱερουσαλὴμ, εἰσήνεγκαν εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ
62 κυρίου. Καὶ ἀναζεύξαντες ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Θερὰ τῇ δωδεκάτῃ (ν)
τοῦ πρώτου μηνὸς, ἕως εἰσήλθομεν εἰς Ἱερουσαλὴμ κατὰ τὴν κραταιὰν
χεῖρα τοῦ κυρίου ἡμῶν τὴν ἐφ᾽ ἡμῖν. καὶ ἐρρύσατο ἡμᾶς ἀπὸ τῆς (ξ) εἰσόδου
63 ἀπὸ παντὸς ἐχθροῦ, καὶ ἤλθομεν εἰς Ἱερουσαλήμ. Καὶ γενομένης
αὐτόθι ἡμέρας τρίτης, (ο) τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ σταθὲν τὸ ἀργύριον καὶ
τὸ χρυσίον παρεδόθη ἐν τῷ οἴκῳ (π) κυρίου ἡμῶν Μαρμωθὶ Οὐρία
64 ἱερεῖ. Καὶ μετ᾽ αὐτοῦ Ἐλεάζαρ ὁ τοῦ Φινεὲς, καὶ ἦσαν μετ᾽ (ᵈ)αὐτοῦ Ἰωσάβδος Ἰησοῦ, καὶ Μωὲθ Σαβάννου (¨)οἱ δὲ Λευῖται, πρὸς ἀριθμὸν καὶ ὁλκὴν
65 ἅπαντα. Καὶ ἐγράφη πᾶσα ἡ ὁλκὴ αὐτῶν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ. Οἱ δὲ παραγενό-
66 μενοι ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας προσήνεγκαν θυσίας τῷ θεῷ τοῦ Ἰσραὴλ κυ-
67 ρίῳ, ταύρους δώδεκα ὑπὲρ παντὸς Ἰσραὴλ, κριοὺς ἐνενηκονταέξ, Ἄρνας ἑβδομηκονταδύο, τράγους ὑπὲρ σωτηρίου δώδεκα, ἅπαντα θυσίαν
68 τῷ κυρίῳ. Καὶ ἀπέδωκαν τὰ προστάγματα τοῦ βασιλέως τοῖς βασιλικοῖς οἰκονόμοις καὶ τοῖς ἐπάρχοις κοίλης Συρίας καὶ Φοινίκης, καὶ ἐδό-
69 ξασαν τὸ ἔθνος, καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ κυρίου, Καὶ τούτων τελεσθέντων (ρ) προσ-
ῆλθόν μοι οἱ ἡγούμενοι, λέγοντες, Οὐκ ἐχώρισαν τὸ ἔθνος τοῦ Ἰσραὴλ
70 καὶ οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λευῖται Τὰ ἀλλογενῆ ἔθνη τῆς γῆς καὶ τὰς
(σ) ἀκαθαρσίας αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἐθνῶν τῶν Χαναναίων, καὶ Χετταίων, καὶ
Φερεζαίων, καὶ Ἰεβουσαίων, καὶ Μωαβιτῶν, καὶ Αἰγυπτίων, καὶ Ἰδουμαίων.
71 (τ) Συνῴκησαν γὰρ μετὰ τῶν θυγατέρων αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν,
καὶ ἐπεμίγη τὸ σπέρμα τὸ ἅγιον εἰς τὰ ἀλλογενῆ ἔθνη τῆς γῆς, καὶ μετ-
εῖχον οἱ προηγούμενοι καὶ οἱ μεγιστᾶνες τῆς ἀνομίας ταύτης ἀπὸ τῆς ἀρχῆς
72 τοῦ πράγματος (υ) Καὶ ἅμα τῷ ἀκοῦσαί με ταῦτα, διέρρηξα τὰ ἱμάτια
καὶ τὴν ἱερὰν ἐσθῆτα, καὶ κατέτιλα τοῦ τριχώματος τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ
73 πώγωνος, καὶ ἐκάθισα σύννους καὶ περίλυπος. Καὶ ἐπισυνήχθησαν πρός
με (φ) ὅσοι ποτὲ ἐπεκινοῦντο ἐπὶ τῷ ῥήματι κυρίου θεοῦ τοῦ Ἰσραὴλ,
ἐμοῦ πενθοῦντος ἐπὶ τῇ ἀνομίᾳ· καὶ ἐκαθήμην περίλυπος ἕως τῆς
δειλινῆς θυσίας.

MS. A. (μ)* κύριος καὶ τὰ σκεύη ἅγια, (') αὐτὰ ὑμᾶς (") ἡγεμόνοις (''') τοῦ κυρίου ἡμῶν. (ν) τοῦ μηνὸς, (ξ) εἰσόδου κύριος ἀπὸ παντὸς ἐχθροῦ, (ο) τῇ δὲ ἡμέρᾳ (π) τοῦ κυρίου ἡμῶν Μαρμαθὶ Οὐρὶ (ᵈ) αὐτῶν (¨) οἱ Λευῖται, (ρ) προσῆλθόν (σ) ἀκαθαρσίας ἀπὸ (τ Συνῴκησαν γὰρ μετὰ τῶν θυγατέρων αὐτῶν, αὐτοὶ (υ) Καὶ ἐγένετο ἅμα (φ) ὅσοι ἦσαν ζηλωταὶ, καὶ ὅσοι ποτὲ ἐπεκινοῦντο ἐπὶ τῷ ῥήματι κυρίου θεοῦ Ἰσραὴλ,

Cum Tranſlatione LATINA.

Et dixi eis; Et vos ſancti eſtis Domino: & vaſa 59
ſancta, & aurum & argentum votum eſt Domino,
Domino patrum noſtrorum. Vigilate, & cuſtodite do- 60
nec tradatis ea Phylarchis ſacerdotum, & Levitarum,
& præfectis patriarū Iſrael in Hieruſalem, in paſto-
phoriis domûs Dei noſtri: Et hi qui ſuſceperunt, ſa- 61
cerdotes, & Levitæ, argentum, & aurum; & vaſa,
quæ in Hieruſalem, intulerunt in templum Domini:
Et (g) promoventes à fluvio Thera, die duodecimâ 62
menſis primi, uſquequo introivimus in Hieruſalem, ſe-
cundùm manum validam Domini noſtri, quæ in nobis.
Et eruit nos ab introitu ab omni inimico: & veni-
mus in Hieruſalem. Et cùm factus fuiſſet ibi terti- 63
us dies; quartâ die ponderatum argentum, & aurum,
traditum eſt in domo Domini noſtri, (h) Marmothi
Uriæ ſacerdoti: Et cum ipſo erat Eleazar filius Phi- 64
nees: & erant cum ipſo Joſabdos Jeſu, & Moeth Sa-
banni: Levitæ autem, ad numerum & pondus univer-
ſa. Et ſcriptum eſt univerſum pondus ipſorum eâdem 65
horâ. Qui autem venerunt ex captivitate, obtule- 66
runt ſacrificia Deo Iſrael Domino, tauros duodecim
pro omni Iſrael, arietes nonaginta ſex, Agnos ſeptua- 67
ginta duos, (i) hircos pro ſalutari duodecim, omnia ſa-
crificium Domino. Et reddiderunt præcepta regis re- 68
galibus diſpenſatoribus, & ſubregulis Cœleſyriæ, &
Phœnicis: & honorificaverunt gentem, & templum
Domini. Et conſummatis his acceſſerunt ad me præ- 69
poſiti, dicentes; Non ſegregaverunt genus Iſrael, &
principes, & ſacerdotes, & Levitæ, Alienigenas gen- 70
tes terræ, & immunditias earum ex gentibus Chana-
næorum, & Chettæorum, & Pherezæorum, & Jebu-
ſæorum, & Moabitarum, & Ægyptiorum, & Idumæ-
orum. Conjuncti enim ſunt filiabus earum & ipſi, & 71
filii eorum: & miſtum eſt ſemen ſanctum alienigenis
gentibus terræ: & participes erant præpoſiti, & ma-
giſtratus iniquitatis hujus ab initio rei. Et mox ut 72
audivi iſta, conſcidi veſtimenta, & ſacram tunicam,
& lacerans capillos capitis, & barbam, ſedi dolens,
& mœſtus. Et convenerunt ad me, quotquot tunc mo- 73
vebantur in verbo Domini Dei Iſrael, me lugente ſu-
per iniquitatem: & ſedebam triſtis uſque ad ſacri-
ficium veſpertinum.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

59 [illegible]
60 [illegible]
[illegible]
61 [illegible]
62 [illegible]
[illegible]
63 [illegible]
[illegible]
64 [illegible]
[illegible]
65 [illegible]
66
67 [illegible]
[illegible]
68 [illegible]
69 [illegible]
[illegible]
70 [illegible]
71 [illegible]
[illegible]
[illegible]
72 [illegible]
73 [illegible]
[illegible]
[illegible]

Et dixi ipſis; Etiam vos ipſi ſancti eſtis 59
Domino, vaſáque ſancta, aurúmque & argentum votum Domino Deo patrum veſtrorum. Vigilate & cuſtodite, donec 60
tradatis ea principibus generum ſacerdotalium & Levitarum, principibúſque generum Iſraeliticorum Hieroſolymis, in
gazophylacium domûs Domini noſtri.
Sacerdotes autem & Levitæ qui acceperunt 61
argentum & aurum, vaſáque quæ Hieroſolymis, intulerunt ea in templum Domini.
Et profecti à fluvio Tartha, duodecimo 62
menſis primi, venimus Hieroſolyma, ſecundùm manum potentem Domini Dei noſtri
quæ ſuper nobis fuit, & liberavit nos ab
impetu qui ab omni hoſte; & venimus
Hieroſolyma. Et cùm actus eſſet nobis 63
ibi dies tertius, die quarto appenſum argentum & aurum tradidimus in domum
Domini Dei noſtri, Anarmutho filio Uriæ
Sacerdoti. Cum quo unà erat Eliezer 64
filius Phineas: Fuerunt etiam cum ipſis
Jubad filius Jeſu, filius Machud, filius Abnu Levita: Numero & pondere tradita
ſunt omnia, Deſcripto pondere toto 65
ipſâ horâ. Qui autem venerant à capti- 66
vitate obtulerunt Deo Iſraelis ſacrificia:
Agnos nonaginta ſex, hircos ducentos 67
ſeptuaginta ſex: & pro redemptione, juvencos duodecim, omnes in ſacrificia Domino. Et tradiderunt mandata regis pro- 68
curatoribus regiis, & præfecto Syriæ Cavæ
& Phœniciæ, & glorificârunt gentem &
templum Domini. Et his confectis, acceſ- 69
ſerunt ad me principes, dicentes; Non amoverunt populus Iſrael principes & Sacerdotes & Levitæ; Diverſas genere gentes 70
terræ, immunditiáſq; ipſorum, Chananæorū
ſcilicet, Chettæorum, Parzæorum, Jebuſæorum, Moabitarum, & Ægyptiorum:
Cohabitârunt enim filiis eorum, ipſi filiiq; 71
ipſorum, commiſtúmque eſt ſemen ſanctum
diverſis genere populis terræ: & participaverunt primores principum, & magnates
iniquitati huic ab initio rei. Et ſtatim 72
ut hæc audivi, ſcidi veſtes meas, amictúmque ſacerdotalem, evulſíque de pilis capitis
mei, & barbæ, ſedíque attonitus, & afflictus. Et congregati ſunt ad me omnes, 73
quotquot tempore illo commoti fuerant ad verbum Domini Dei Iſraelis, lugentem de hac
iniquitate: & ſedebam afflictus uſque ad
ſacrificium veſpertinum.

Verſio VULG. LAT.

74 Et conſurgens à jejunio, conſciſſa habens veſtimenta
& ſacram tunicam, ingeniculans, & extendens manus
75 ad Dominum, Dicebam; Domine, confuſus ſum, &
76 reveritus ſum ante faciem tuam. Peccata enim no-
ſtra multiplicata ſunt ſuper capita noſtra, & iniqui-
77 tates noſtræ exaltatæ ſunt uſque ad cœlum. Quoni-
am à temporibus patrum noſtrorum ſumus in magno
78 peccato uſque ad diem hunc. Et propter peccata
noſtra, & patrum noſtrorum, ſumus traditi cum fra-
tribus noſtris, & cum ſacerdotibus noſtris, regibus
terræ in gladium & captivitatem & deprædationem,
79 cum confuſione uſque in hodiernum diem. Et nunc
quantum eſt hoc quod contigit nobis miſericordia
abs te, Domine Deus, & relinque nobis radicem & no-
80 men in locum ſanctificationis tuæ, Detegere lumi-
nare noſtrum in domo Domini Dei noſtri, dare nobis
81 cibum in omni tempore ſervitutis noſtræ. Et cùm
ſerviremus, non fuimus derelicti à Domino Deo no-
ſtro; ſed conſtituit nos in gratia, ponens nobis reges
82 Perſarum dare cibum, Et clarificare templum Do-
mini Dei noſtri, & ædificare deſerta Sion, dare nobis
83 ſtabilitatem in Judæa & Jeruſalem. Et nunc quid
dicimus, Domine, habentes hæc? Tranſgreſſi enim
ſumus præcepta tua, quæ dediſti in manus puerorum
84 tuorum prophetarum, Dicens: Quoniam terra, in
quā introiſtis poſſidere hæreditatem ejus, terra polluta
eſt coinquinationibus alienigenarum terræ, & im-
munditiæ illorum repleverunt eam totam immundi-
85 tiâ ſuâ. Et nunc filias veſtras non conjungetis filiis
86 eorum, & filias eorum non accipietis filiis veſtris, Et
non inquiretis pacem habere cum illis omni tem-
pore, ut invaleſcentes manducetis optima terræ, & hæ-
87 reditatem diſtribuatis filiis veſtris uſque in ævum. Et
quæ contingunt nobis, omnia fiunt propter opera no-
88 ſtra maligna, & magna peccata noſtra. Et dediſti
nobis talem radicem, & rurſùm reverſi ſumus tranſ-
gredi legitima tua, uti commiſceremur immunditiæ
89 alienigenarum gentium terræ hujus. Nónne iraſcê-
ris nobis perdere nos, quoadúſque non relinquatur
radix & nomen noſtrum?

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

74 Καὶ ἐξεγερθεὶς ἐκ τῆς νηστείας, διεῤῥηγμένα ἔχων τὰ ἱμάτια καὶ
τὴν ἱερὰν ἐσθῆτα, κάμψας τὰ γόνατα, καὶ ἐκτείνας τὰς χεῖρας
75 πρὸς τὸν κύριον, Ἔλεγον, Κύριε, (χ) ᾔσχυμμαι καὶ ἐντέτραμμαι κατὰ
76 πρόσωπόν σου. Αἱ γὰρ ἁμαρτίαι ἡμῶν ἐπλεόνασαν ὑπὲρ τὰς κε-
77 φαλὰς ἡμῶν, καὶ αἱ ἄγνοιαι ἡμῶν ὑπερήνεγκαν ἕως τοῦ οὐρανοῦ, Ἐπεὶ
ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ ἐσμὲν ἐν μεγάλῃ ἁμαρτίᾳ
78 ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. Καὶ διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν καὶ τῶν πα-
τέρων ἡμῶν παρεδόθημεν σὺν τοῖς ἀδελφοῖς ἡμῶν, καὶ σὺν τοῖς βα-
σιλεῦσιν ἡμῶν, καὶ σὺν τοῖς ἱερεῦσιν ἡμῶν, (ψ) τοῖς βασιλεῦσι τῆς
γῆς εἰς ῥομφαίαν καὶ αἰχμαλωσίαν καὶ προνομὴν μετὰ αἰσχύνης μέ-
79 χρι τῆς σήμερον ἡμέρας. Καὶ νῦν κατὰ πόσον τι ἐγενήθη ἡμῖν
ἔλεος (ω) παρὰ τοῦ κυρίου κυρίου, καταλειφθῆναι ἡμῖν ῥίζαν καὶ
80 ὄνομα ἐν τῷ τόπῳ (α) ἁγιάσματός σου, Καὶ τοῦ (β) ἀνακαλύψαι
φωστῆρα ἡμῖν ἐν τῷ οἴκῳ (γ) κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, δοῦναι ἡμῖν τροφὴν
81 ἐν τῷ καιρῷ τῆς δουλείας ἡμῶν; Καὶ ἐν τῷ δουλεύειν ἡμᾶς οὐκ
ἐγκατελείφθημεν (δ) ὑπὸ τοῦ κυρίου ἡμῶν, (ε) ἀλλὰ ἐποίησεν ἡμᾶς ἐν
82 χάριτι ἐνώπιον τῶν βασιλέων Περσῶν, δοῦναι ἡμῖν τροφὴν, Καὶ
δοξάσαι τὸ ἱερὸν τοῦ κυρίου ἡμῶν, καὶ ἐγεῖραι τὴν ἔρημον Σιὼν,
83 δοῦναι ἡμῖν στερέωμα ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Ἱερουσαλήμ. Καὶ νῦν τί
ἐροῦμεν κύριε ἔχοντες ταῦτα; παρέβημεν γὰρ τὰ προστάγματά
84 σου, ἃ ἔδωκας ἐν χειρὶ τῶν παίδων σου τῶν προφητῶν, Λέγων,
Ὅτι ἡ γῆ εἰς ἣν εἰσέρχεσθε κληρονομῆσαι, ἐστὶ γῆ μεμολυσμένη
μολυσμῷ τῶν ἀλλογενῶν τῆς γῆς, καὶ τῆς ἀκαθαρσίας αὐτῶν ἐν-
85 έπλησαν αὐτήν. Καὶ νῦν τὰς θυγατέρας (ζ) ὑμῶν μὴ συνοικίσητε
τοῖς (η) υἱοῖς αὐτῶν, καὶ τὰς θυγατέρας (θ) αὐτῶν μὴ λάβητε τοῖς
86 υἱοῖς ὑμῶν, Καὶ οὐ ζητήσετε εἰρηνεῦσαι τὰ πρὸς αὐτοὺς τὸν ἅπαντα
χρόνον, ἵνα ἰσχύσαντες φάγητε τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς, καὶ κατακλη-
87 ρονομήσητε τοῖς τέκνοις ὑμῶν ἕως (ι) αἰῶνος. Καὶ τὰ συμβαίνοντα
πάντα ἡμῖν (κ) γίνεται διὰ τὰ ἔργα ἡμῶν τὰ πονηρὰ, καὶ τὰς με-
γάλας ἁμαρτίας ἡμῶν. Σὺ γὰρ κύριε (λ) ὁ κουφίσας τὰς ἁμαρτί-
88 ας ἡμῶν, (μ) Ἔδωκας ἡμῖν τοιαύτην ῥίζαν, πάλιν ἀνεκάμ-
ψαμεν παραβῆναι τὸν νόμον σου εἰς τὸ ἐπιμιγῆναι τῇ ἀκαθαρσίᾳ
89 τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς. Οὐχὶ ὠργίσθης ἡμῖν ἀπολέσαι ἡμᾶς, ἕως τοῦ
μὴ καταλιπεῖν ῥίζαν καὶ σπέρμα καὶ ὄνομα ἡμῶν;

Et conſurgens à jejunio, conſciſſa habens veſtimen- 74
ta, & ſacram tunicam, ingeniculans, & exten-
dens manus ad Dominum, Dicebam; Domine, con- 75
fuſus ſum, & reveritus ſum ante faciem tuam.
Peccata enim noſtra multiplicata ſunt ſuper capi- 76
ta noſtra; & ignorantiæ noſtræ exaltatæ ſunt uſ-
que ad cœlum, Etiam à temporibus patrum no- 77
ſtrorum, & ſumus in magno peccato uſque ad di-
em hunc. Et propter peccata noſtra, & patrum 78
noſtrorum ſumus traditi cum fratribus noſtris, &
cum regibus noſtris, & cum ſacerdotibus noſtris,
regibus terræ in gladium, & captivitatem, & de-
prædationem cum confuſione uſque in hodiernum
diem. Et nunc quantum eſt hoc, quod contigit no- 79
bis miſericordia à (k) Domino Domino, relinquere
nobis radicem, & nomen in loco ſanctificationis
tuæ, Et detegere luminare nobis in domo Domi- 80
ni Dei noſtri, dare nobis cibum in tempore ſervitu-
tis noſtræ? Et cùm ſerviremus; non fuimus 81
derelicti à Domino noſtro: ſed conſtituit nos in
gratia in conſpectu regum Perſarum, dare nobis ci-
bum, Et clarificare templum Domini noſtri, & 82
ſuſcitare deſertam Sion, dare nobis ſtabilitatem in
Judæa, & Hieruſalem. Et nunc quid dicemus, 83
Domine, habentes hæc? Tranſgreſſi enim ſumus
præcepta tua, quæ dediſti in manu puerorum tuo-
rum prophetarum, dicens; Quoniam terra, in 84
quam introitis poſſidere hæreditatem ejus, terra
polluta eſt coinquinatione alienigenarum terræ, &
immunditiâ ſuâ repleverunt eam; Et nunc fili- 85
as veſtras non conjungetis filiis eorum, & filias
eorum non accipietis filiis veſtris, Et non inqui- 86
retis pacem habere cum illis omni tempore; ut in-
valeſcentes manducetis optima terræ, & hæredi-
tatem diſtribuatis filiis veſtris uſque in ævum. Et 87
quæ contingunt nobis omnia, fiunt propter opera no-
ſtra maligna, & magna peccata noſtra. Tu enim,
Domine, qui alleváſti peccata noſtra, Dediſti no- 88
bis talem radicem, rurſùm reflexi ſumus tranſ-
gredi legem tuam, uti commiſceremur immunditiæ
gentium terræ. Nónne iraſceris nobis perdere nos, 89
quoadúſque non relinquatur radix, & ſemen, & nomen noſtrum?

MS. A. (χ) ᾔσχυμμε, ἐντέτραμμαι (ψ) καὶ τοῖς (ω) παρὰ σοῦ, κύριε, καταλειφθῆναι (α) τοῦ ἁγιάσματός (β) ἀνάψαι φωστῆρα ἡμῖν (γ) τοῦ κυρίου θεοῦ (δ) ἀπὸ τοῦ (ε) ἀλλ' (ζ) αὐτῶν (η) τέκνοις ὑμῶν, (θ) ἡμῶν μὴ δῶτε τοῖς υἱοῖς αὐτῶν, Καὶ (ι) τοῦ αἰῶνος. (κ) γίγνεται (λ) ἐκούφισας (μ) Καὶ ἔδωκας

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

74 * ܘܟܕ ܩܡܬ ܡܢ ܨܘܡܐ. ܘܡܨܪܝܐ ܐܝܬ ܗܘܐ ܠܝ ܡܐܢܐ ܘܠܠܒܘܫܐ ܕܟܗܢܘܬܐ ܟܦܦܬ
75 ܠܒܘܪܟܐ ܘܦܫܛܬ ܐܝܕܝ ܠܘܬ ܡܪܝܐ. * ܐܡܪܬ ܗܘܝܬ. ܡܪܝܐ. ܒܗܬ ܐܢܐ ܘܡܚܦܪ ܐܢܐ
76 ܩܕܡ ܦܪܨܘܦܟ ܕܝܠܟ. * ܣܓܝܐܘ ܓܝܪ ܚܛܗܝܢ ܕܝܠܢ. ܣܓܝܘ ܡܢ ܡܢܝܢ ܣܥܪܐ ܕܪܫܢ. ܠܐ ܝܕܥܬܐ
77 ܕܝܠܢ ܥܕܡܐ ܠܫܡܝܐ ܡܛܝ. * ܐܦ ܡܢ ܙܒܢܐ ܕܐܒܗܬܐ ܕܝܠܢ. ܘܐܝܬܝܢ ܒܚܛܝܬܐ
78 ܪܒܬܐ. ܥܕܡܐ ܠܝܘܡܐ ܗܢܐ. * ܘܡܛܠ ܚܛܗܐ ܕܝܠܢ ܘܕܐܒܗܬܢ ܐܫܬܠܡܢ ܥܡ
ܐܚܝܢ ܘܥܡ ܡܠܟܐ ܕܝܠܢ ܘܥܡ ܟܗܢܐ ܕܝܠܢ ܠܚܪܒܐ ܘܠܫܒܝܬܐ
79 ܘܠܒܙܬܐ ܥܡ ܒܗܬܬܐ. ܥܕܡܐ ܠܝܘܡܐ ܕܝܘܡܢܐ. * ܘܗܫܐ ܢܘܚ. ܡܛܠ ܕܩܠܝܠ
ܡܕܡ ܗܘܐ ܠܢ ܪܚܡܐ ܡܢܟ ܡܪܝܐ. ܠܡܫܬܒܩܘ ܠܢ ܥܩܪܐ ܘܫܡܐ ܒܕܘܟܬܐ ܕܡܩܕܫܐ
80 ܕܝܠܟ. * ܘܢܢܗܪ ܢܘܗܪܟ ܕܝܠܟ ܒܒܝܬܗ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܕܝܠܢ. ܠܡܬܠ ܠܢ ܬܘܪܣܝܐ
81 ܒܝܘܡܐ ܕܥܒܕܘܬܐ ܕܝܠܢ. * ܘܟܕ ܦܠܚܝܢ ܗܘܝܢ ܥܒܕܘܬܐ. ܠܐ ܐܫܬܒܩܢ ܡܢ ܡܪܝܐ.
82 ܐܠܐ ܥܒܕ ܠܢ ܒܛܝܒܘܬܐ ܩܕܡ ܡܠܟܐ ܦܪܣܝܐ. ܠܡܬܠ ܠܢ ܬܘܪܣܝܐ. * ܠܡܫܒܚܘ
ܠܗܝܟܠܗ ܕܡܪܝܐ ܕܝܠܢ. ܘܠܡܩܡܘ ܠܨܗܝܘܢ ܚܪܒܬܐ. ܘܠܡܬܠ ܠܢ ܫܪܝܪܘܬܐ ܒܝܗܘܕ
83 ܘܒܐܘܪܫܠܡ. * ܘܗܫܐ ܡܢܐ ܢܐܡܪ ܡܪܝܐ ܟܕ ܐܝܬ ܠܢ ܗܠܝܢ. ܥܒܪܢ ܠܦܘܩܕܢܐ
84 ܕܝܠܟ. ܗܠܝܢ ܕܝܗܒܬ ܒܐܝܕܐ ܕܥܒܕܐ ܕܝܠܟ ܢܒܝܐ. * ܟܕ ܐܡܪܬ ܐܢܬ. ܕܐܪܥܐ ܕܥܐܠܝܢ
ܐܢܬܘܢ ܠܗ̇ ܠܡܐܪܬܗ̇. ܐܪܥܐ ܛܢܦܬܐ ܗܝ. ܡܛܠ ܛܢܦܘܬܐ ܕܓܢܣܐ ܕܥܡܡܐ ܕܐܪܥܐ.
85 ܘܡܢ ܛܢܦܘܬܐ ܕܝܠܗܘܢ ܡܠܘܗ̇ ܛܢܦܘܬܐ. * ܗܫܐ ܒܢܬܐ ܕܝܠܗܘܢ ܠܐ ܬܬܠܘܢ ܠܒܢܝܟܘܢ
86 ܒܢܬܐ ܕܝܠܟܘܢ. ܘܠܒܢܬܐ ܕܝܠܟܘܢ ܠܐ ܬܬܠܘܢ ܠܒܢܝܐ ܕܝܠܗܘܢ. * ܘܠܐ ܬܒܥܘܢ ܫܠܡܐ
ܕܥܡܗܘܢ. ܒܟܠܗ ܙܒܢܐ. ܐܝܟܢܐ ܕܬܬܚܝܠܘܢ ܘܬܐܟܠܘܢ ܛܒܬܗ̇ ܕܐܪܥܐ.
87 ܘܬܘܪܬܘܢ ܠܒܢܝܐ ܕܝܠܟܘܢ ܥܕܡܐ ܠܥܠܡ... * ܘܗܠܝܢ ܟܠܗܝܢ ܕܓܕܫܢ ܠܢ
ܗܘܝ ܡܛܠ ܥܒܕܐ ܕܝܠܢ ܒܝܫܐ. ܘܚܛܗܐ ܗܠܝܢ ܪܘܪܒܐ.
88 * ܐܢܬ ܓܝܪ ܡܪܝܐ. ܐܩܠܬ ܚܛܗܐ ܕܝܠܢ. ܘܝܗܒܬ ܠܢ ܥܩܪܐ ܐܝܟ ܗܢܐ. ܬܘܒ ܗܦܟܢ
ܗܦܟܢ ܠܡܥܒܪ ܢܡܘܣܐ ܕܝܠܟ. ܐܝܟܢܐ ܕܢܬܚܠܛ ܒܛܢܦܘܬܐ ܕܥܡܡܐ
89 ܕܐܪܥܐ. * ܠܐ ܪܓܙܬ ܥܠܝܢ. ܠܡܘܒܕܘ ܠܢ. ܥܕܡܐ ܕܠܐ ܢܫܬܒܩ ܠܢ ܥܩܪܐ ܘܙܪܥܐ
ܘܫܡܐ ܕܝܠܢ.

Cúmque ſurrexiſſem à jejunio, ha- 74
bens veſtes ſciſſas, amictumque ſacer-
dotalem, flexis genubus expanſiſq; ma-
nib' ad Dñm, Dixi; Dñe, confuſus ſum 75
& pudefactus coram facie tua. Peccata 76
enim noſtra ſuperant numero capil-
los capitum noſtrorum: ignorantiæ no-
ſtræ uſque ad cœlum perveniunt,
Etiam à temporibus patrum noſtro- 77
rum, & in magno peccato ſumus uſque
ad diem hunc. Et propter peccata 78
noſtra & Patrum noſtrorum traditi
ſumus cum fratribus noſtris & Regi-
bus noſtris & ſacerdotibus noſtris, re-
gibus terræ, gladio & captivitati &
prædæ cum ignominiâ, uſque in hodi-
ernum diem. Nunc autem quies: 79
Quoniam parum quiddam miſericor-
diæ fuit nobis à te Domine, ut relin-
queretur nobis radix & nomen in lo-
co ſanctuarii tui; Et luceret lumen 80
tuum in domo Domini Dei noſtri,
ut alimenta præberes in die ſervitutis
noſtræ. Et nec cùm ſervitutem ſervi- 81
remus relicti ſumus à Domino, ſed
conſtituit nos in gratia apud reges
Perſarum, ut alerent nos, Utque glo- 82
rificarent Templum Dñi noſtri, & eri-
geremus Sion deſertam, & darent no-
bis ſtabilitatem in Judæa & Hiero-
ſolymis. Et nunc quid dicemus Do- 83
mine, cùm hæc habeamus? Præva-
ricati ſumus præcepta tua quæ dedi-
ſti per ſervos tuos Prophetas, Di- 84
cens; Terra in quam ingredimini ut
eam poſſideatis, terra immunda eſt, pro-
pter immunditiem diverſi generis po-
pulorum terræ, & à pollutione ſua
impleverunt eam pollutione. Nunc 85
filios ipſorum nolite collocare filiis
veſtris, nec filias veſtras filiis ipſorum.
Nec unquam pacem erga eos quærite, 86
ut valeatis, & edatis bona terræ, &
relinquatis filiis veſtris in ſeculum. Et 87
hæc omnia quæ accidunt nobis, fuerunt
propter opera noſtra mala, & peccata
noſtra mala, & peccata hæc magna.
Tu enim [illegible] Domine, levia feciſti pec- 88
cata noſtra, [illegible] dediſti nobis radicem
hujuſmodi, quam denuò reverſi ſu-
mus ad violandam legem tuam, ut
commiſceremur pollutioni populorum 89
terræ. Non fuiſti iratus nobis ut perde-
res nos, uſque eò ut ne reliqua eſſet ra-
dix & ſemen nomenque noſtrum.

Verſio VULG. LAT.

90 Domine Deus Iſrael, verax es. Derelicta eſt enim ra-
91 dix uſque in hodiernum diem. Ecce, nunc ſumus in
conſpectu tuo in iniquitatibus noſtris. Non eſt ènim
92 adhuc ſtare ante te in his. Et cùm adorando confi-
teretur Eſdras, flens, humi proſtratus ante templum,
congregati ſunt ante eum ex Jeruſalem turma magna
valdè, viri, & mulieres, & juvenes, & juvenculæ.
93 Fletus enim erat magnus in ipſa multitudine. Et
cum clamâſſet Jechonias Jeheli ex filiis Iſrael, dixit
Eſdræ; Nos in Dominum peccavimus, quòd collo-
cavimus nobis in matrimonium mulieres alienige-
94 nas ex gentibus terræ. Et nunc es ſuper omnem
Iſrael. In his ergò ſit jusjurandum à Domino, ex-
pellere omnes uxores noſtras quæ ex alienigenis ſunt
95 cum filiis earum. Sicut tibi decretum eſt à majori-
96 bus ſecundùm legem Domini exurgens explica. Ad
te enim ſpectat negotium, & nos tecum ſumus:
97 viriliter fac. Et exurgens Eſdras adjuravit princi-
pes ſacerdotum & Levitas, & omnem Iſrael, facere
ſecundùm hæc: & juraverunt.

CAP. IX.

1 ET exurgens Eſdras ab ante atrium templi, abiit
2 in paſtophorium Jonathæ filii Naſibi. Et hoſpita-
tus illic non guſtavit panem, nec aquam bibit, ſuper
3 iniquitatem multitudinis. Et facta eſt prædicatio in
omni Judæa, & in Jeruſalem omnibus qui erant ex
4 captivitate in Jeruſalem congregari, Ut quicunque
non occurrerit biduo vel triduo dici, ſecundùm judi-
cium aſſidentium ſeniorum, tollerentur facultates ſuæ,
& ipſe alienus judicaretur à multitudine captivitatis.
5 Et congregati ſunt omnes qui erant ex tribu Juda &
Benjamin in tribus diebus in Jeruſalem: hic menſis
6 eſt nonus, dies menſis vigeſimus. Et ſedit omnis
multitudo in area templi trementes, propter hyemem
7 præſentem. Et exurgens Eſdras, dixit illis; Vos ini-
què feciſtis collocantes vobis in matrimonium uxo-
8 res alienigenas, ut adderetis ad peccata Iſrael. Et
nunc date confeſſionem, & magnificentiam Domino
9 Deo patrum noſtrorum, Et perficite voluntatem
ipſius, & diſcedite à gentibus terræ, & ab uxoribus
alienigenis.

Verſio GRÆCA LXX Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

90 Κύριε τοῦ Ἰσραὴλ ἀληθινὸς εἶ· κατελείφθημεν γὰρ ῥίζα ἐν τῇ σήμε-
91 ρον. Ἰδοὺ νῦν ἐσμὲν ἐνώπιόν σου ἐν ταῖς ἀνομίαις ἡμῶν· οὐ γάρ ἐστι
92 στῆναι ἔτι ἔμπροσθέν σου ἐπὶ τούτοις. Καὶ ὅτε προσευχόμενος
(α) Ἔσδρας ἀνθωμολογεῖτο κλαίων χαμαιπετὴς ἔμπροσθεν τοῦ ἱεροῦ,
ἐπισυνήχθησαν πρὸς αὐτὸν (β) ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ ὄχλος πολὺς σφόδρα,
ἄνδρες, καὶ γυναῖκες, καὶ νεανίαι· κλαυθμὸς γὰρ ἦν μέγας ἐν τῷ πλή-
93 θει. Καὶ φωνήσας Ἰεχονίας (γ) Ἰεήλου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, εἶπεν,
(δ) Ἔσδρα, ἡμεῖς ἡμάρτομεν εἰς τὸν (ε) κύριον· συνῳκίσαμεν γυ-
94 ναῖκας ἀλλογενεῖς ἐκ τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς· Καὶ νῦν ἐστιν ἐπάνω πᾶς
Ἰσραήλ. ἐν τούτῳ γινέσθω ἡμῖν ὁρκωμοσία πρὸς τὸν κύριον, ἐκβα-
λεῖν πάσας τὰς γυναῖκας ἡμῶν τὰς ἐκ τῶν ἀλλογενῶν σὺν τοῖς τέ-
95 κνοις αὐτῶν, Ὡς ἐκρίθη σοι, καὶ ὅσοι πειθαρχοῦσι (ζ) τοῦ νόμου κυρίου.
96 ἀναστὰς ἐπιτέλει· Πρὸς σὲ γὰρ τὸ πρᾶγμα, καὶ ἡμεῖς μετὰ σοῦ ἰσχὺν
97 ποιεῖν. Καὶ ἀναστὰς (η) Ἔσδρας ὥρκισε τοὺς φυλάρχους τῶν ἱερέων
καὶ Λευιτῶν παντὸς τοῦ Ἰσραὴλ, ποιῆσαι κατὰ ταῦτα. καὶ ὤμοσαν.

Domine Iſrael, verax es. Derelicti enim ſumus ra- 90
dix in hodiernum diem. Ecce nunc ſumus in con- 91
ſpectu tuo in iniquitatibus noſtris. Non eſt enim
ſtare adhuc ante te in his. Et cùm orans Eſdras 92
confiteretur plorans, humi proſtratus ante templum;
congregati ſunt ad eum ex Hieruſalem turba ma-
gna valdè, viri, & mulieres, & juvenes, [& ju-
venculæ.] Fletus enim erat magnus in ipſa multi-
tudine. Et cùm clamâſſet Jechonias Jeheli ex fi- 93
liis Iſrael, dixit Eſdræ; Nos peccavimus in Domi-
num: collocavimus nobis in matrimonium mulie-
res alienigenas ex gentibus terræ: Et nunc eſt ſuprà
omnis Iſrael. In hoc fiat jusjurandum ad Dominum, 94
expellere omnes uxores noſtras, quæ ex alienigenis
ſunt, cum filiis earum. Sicut decretum eſt tibi, & 95
quicunque obediunt legi Domini. Exurgens perfice: 96
Ad te enim ſpectat negotium, & nos tecum ſumus,
ad viriliter faciendum. Et exurgens Eſdras adju- 97
ravit principes ſacerdotum & Levitarum univerſi Iſrael, facere ſecundùm hæc. Et juraverunt.

MS. A. (α) Ἔζρας (β) οἱ ἐξ (γ) Ἰειὴλ ὁ τῶν (δ) Ἔζρα, (ε) κύριον θεὸν, καὶ συνῳκίσαμεν γυναῖκας ἀλλογενεῖς ἀπὸ τῶν (ζ) τῷ νόμῳ (η) Ἔζρας

ΚΕΦ. Θ'.

1 ΚΑὶ ἀναστὰς (α) Ἔσδρας ἀπὸ τῆς αὐλῆς τοῦ ἱεροῦ, ἐπορεύθη εἰς τὸ πα-
2 στοφόριον (β) Ἰωνὰν τοῦ Ἐλιασίβου· Καὶ αὐλισθεὶς ἐκεῖ, ἄρτου οὐκ ἐ-
γεύσατο οὐδὲ ὕδωρ ἔπιε, πενθῶν ἐπὶ τῶν ἀνομιῶν τῶν μεγάλων τοῦ πλή-
3 θους. Καὶ ἐγένετο κήρυγμα ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Ἱερουσαλὴμ πᾶσι
4 τοῖς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας, συναχθῆναι εἰς Ἱερουσαλήμ. Καὶ ὅσοι
(γ) ἂν μὴ ἀπαντήσωσιν ἐν δυσὶν ἢ τρισὶν ἡμέραις, κατὰ τὸ κρίμα τῶν
προκαθημένων πρεσβυτέρων, ἀνιερωθήσονται τὰ κτήνη αὐτῶν, καὶ αὐτὸς
5 ἀλλοτριωθήσεται ἀπὸ τοῦ πλήθους τῆς αἰχμαλωσίας. Καὶ ἐπισυνήχθη-
σαν πάντες οἱ ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα καὶ Βενιαμὶν ἐν τρισὶν ἡμέραις εἰς
6 Ἱερουσαλήμ· οὗτος ὁ μὴν (δ) ἔννατος, τῇ εἰκάδι τοῦ μηνός. Καὶ (ε) συν-
εκάθισαν πᾶν τὸ πλῆθος ἐν τῷ εὐρυχώρῳ τοῦ ἱεροῦ, τρέμοντες διὰ τὸν
7 ἐνεστῶτα χειμῶνα. Καὶ ἀναστὰς (ζ) Ἔσδρας εἶπεν αὐτοῖς, Ὑμεῖς ἠνομή-
σατε καὶ συνῳκίσατε (η) γυναιξὶν ἀλλογενέσι, τοῦ προσθεῖναι ἁμαρτίας
8 τῷ Ἰσραήλ. Καὶ νῦν δότε ὁμολογίαν, δόξαν τῷ κυρίῳ θεῷ τῶν
9 πατέρων ἡμῶν, Καὶ ποιήσατε τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ χωρίσθητε ἀπὸ τῶν
ἐθνῶν τῆς γῆς, καὶ ἀπὸ τῶν γυναικῶν τῶν ἀλλογενῶν.

C A P. I X.

ET exurgens Eſdras ab atrio templi, abiit in Pa- 1
ſtophorium Joan filii Eliaſibi: Et hoſpitatus illic, 2
non guſtavit panem, nec aquam bibit, lugens ſuper
iniquitates magnas multitudinis. Et facta eſt præ- 3
dicatio in omni Judæa, & Jeruſalem, omnibus qui
erant ex captivitate, congregari in Hieruſalem. Et 4
quicunque non occurrerint biduo, vel triduo dici; ſe-
cundùm judicium præſidentium ſeniorum, conſecra-
buntur pecora eorum, & ipſe alienus judicabitur
à multitudine captivitatis. Et congregati ſunt o- 5
mnes qui erant ex tribu Juda, & Benjamin, in tri-
bus diebus in Hieruſalem: hic menſis eſt nonus, die
menſis vigeſimâ. Et conſederunt omnis multitudo 6
in area templi trementes propter hyemem præſentem.
Et exurgens Eſdras dixit illis; Vos iniquè feciſtis, 7
& conjunxiſtis vos uxoribus alienigenis, ut addere-
tis peccata ipſi Iſrael. Et nunc date confeſſionem, 8
gloriam Domino Deo patrum noſtrorum, Et facite 9
voluntatem ipſius, et diſcedite à gentibus terræ, et
ab uxoribus alienigenis.

MS.A. (α) Ἔζρας (β) Ἰωανὰν (γ) ἐὰν (δ) ἔνατος, (ε) συνεκάθισεν (ζ) Ἔζρας (η) γυναῖκας ἀλλογενεῖς,

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

90 91 [illegible]

92 [illegible]

93 [illegible]

94 [illegible]

95 [illegible]

96 [illegible]

97 [illegible]

Domine Domine Deus Iſrael, verax es. 90
Relicta eſt nobis radix hodiè. Ecce 91
coram te ſumus hodiè in iniquitatibus
noſtris. Neque enim ſtare eſt coram te
cum ipſis. Et cùm oraret Ezras, et confi- 92
teretur flens & proſtratus in terram an-
te templum, congregatus eſt ad eum
ex Hieroſolymis cœtus magnus ad-
modùm, virorum & mulierum, adole-
ſcentumq; & puerorum · fletus enim fi-
ebat magnus admodùm. Et vocem edens 93
Jeconias filius Ail de filiis Iſrael,
dixit; Ezra, nos peccavimus in Dn̄m:
Et uxoribus diverſi generis cohabitavi-
mus de populo terræ. Et nunc ſuper- 94
eſt ſpes Iſraeli de his. Sit nobis hac in
re juramentum ad Dn̄m, ejecturos nos
omnes iſtas uxores noſtras diverſi ge-
neris liberoſque ipſarum, Ut tibi decre- 95
tum eſt. Et omnes qui legi Domini pare-
bant ſurgentes dixerunt Ezræ; Age, 96
perfice hoc. Ad te enim hæc res ſpe-
ctat: & nos tecum ſtamus: Confor- 97
tare & age. Et ſurgens Ezras jura-
mento adegit principes generum ſacer-
dotalium & Leviticorum, & omnes
Iſraelitas, ita facturos. Et jurârunt.

CAP. IX.

1 2 [illegible]

3 [illegible]

4 [illegible]

5 [illegible]

6 [illegible]

7 [illegible]

8 [illegible]

9 [illegible]

ET ſurgens Ezras de atrio templi, 1
abiit in Gazophylacium Jonathanis
filii Eliaſib. Et ibi noctem egit, nec 2
panem edit, nec aquam bibit, lu-
gens propter iniquitates iſtas magnas
multitudinis. Et prædicatum eſt per 3
totam Judæam & Hieroſolyma, omni-
bus qui de captivitate, ut aſcenderent
Hieroſolyma; Et qui non occurre- 4
rint intra tres quatuórve dies, ju-
dicio præſidentium presbyterorum
conſecratum iri pecora ipſorum, ipſum
autem alienatum iri à cœtu capti-
vitatis. Et congregati ſunt omnes 5
illi qui de tribu Judæ & Benjamin
tribus *diebus* Hieroſolyma: Erat au-
tem menſis nonus, viceſimo menſis.
Et ſederunt ſimul tota multitudo in 6
plateis Templi trementes, quoniam
hyems inſtabat. Et ſurgens Ezras 7
dixit eis; Vos iniquitatem feciſtis, &
feciſtis cohabitare vobis mulieres ali-
enigenas ut adderetis peccata Iſrae-
li. Tamen, nunc confitemini & 8
date gloriam Domino Deo patrum
noſtrorum. Et facite voluntatem ejus, 9
& ſeparate vos à populis terræ & ab
uxoribus illis alienigenis.

Versio VULG. LAT.

10 Et clamavit omnis multitudo, & dixerunt voce ma-
11 gnâ ; Sicut dixisti, faciemus. Sed quoniam multi-
tudo magna est, & tempus hybernum, & non possu-
mus insubsidiati stare : & hoc opus non est nobis
unius diei, neque bidui : multum enim in his pecca-
12 vimus : Stent præpositi multitudinis, & omnes qui
nobiscum inhabitant, & quotquot habent uxores apud
13 se alienigenas, Et assistant accepto tempore ex
omni loco presbyteri & judices, usquequò solvant
14 iram Domini negotii hujus. Jonathas autem filius
Ezeli, & Ozias Thecam susceperunt secundùm hæc :
& Bosoramus, & Levis, & Sabbathæus simul coope-
15 rati sunt cum illis. Et steterunt secundùm hæc omnia
16 universi qui erant ex captivitate. Et elegit sibi vi-
ros Esdras Sacerdos, principes magnos de patribus
eorum secundùm nomina : & consederunt novilunio
17 mensis decimi examinare negotium istud. Et deter-
minatum est de viris qui habebant uxores alienige-
18 nas, usque ad neomeniam primi mensis : Et inven-
ti sunt ex sacerdotibus permisti qui habebant alieni-
19 genas uxores. Ex filiis Jesu filii Josedec, & fratri-
bus ejus : Maseas, & Eliozerus, & Joribus, & Joadeus,
20 Et injecerunt manus ut expellerent uxores suas : &
ad litandum in exorationem, arietem pro ignorantia
21 sua. Et ex filiis Semneri : Maseas & Esses & Jeelech,
22 Azarias. Et ex filiis Fosere : Limosias, Hismaënis, &
23 Nathanee, Jussio, Reddus, & Thalsas. Et ex Levitis:
Jorabdus, & Semeis, & Colnis, & Calitas, & Facteas,
24 & Colvas, & Ellonas. Et ex sacris cantoribus,
25 Eliasib, Zaccarus. Et ex ostiariis : Salumus, & Tol-
26 banes. Et ex Israel : ex filiis Foro, Ozi, & Remias,
& Geddias, & Melchias, & Michelus, Eleazarus, &
27 Jammebias, & Bannas. Et ex filiis Jolaman : Cha-
maz, & Zacharias, & Jerrelus, & Joddius, &
28 Erimoth, & Helias. Et ex filiis Zathoim : Eliadas,
& Liasumus, Zochias, & Larimoth, & Zabdis, &
29 Tebedias. Et ex filiis Zebes : Joannes, & Amanias,
30 & Zabdias, & Emeus. Et ex filiis Banni : Olamus,
& Maluchus, & Jeddeus, & Jasub, & Azabus, &
31 Jerimoth. Et ex filiis Addin : Naathus, & Moosias,
& Caleus, & Raanas, Maaseas, Mathathias, & Beseel,
et Bonnus, et Manasses.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

10 (ϑ) Καὶ ἐφώνησεν ἅπαν τὸ πλῆθος, ϗ εἶπον μεγάλῃ τῇ φωνῇ, Οὕτως
11 ὡς εἴρηκας, ποιήσομεν. Ἀλλὰ τὸ πλῆθος πολὺ ϗ (ι) ὥρα χειμερινὴ,
ϗ οὐκ ἰσχύομεν στῆναι αἴθριοι· ϗ τὸ ἔργον οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡμέρας μιᾶς
12 οὐδὲ δύο· ἐπὶ πλεῖον γὰρ ἡμάρτομεν ἐν τούτοις. Στήτωσαν δὲ οἱ
προηγούμενοι τοῦ πλήθους, ϗ πάντες οἱ ἐκ τῶν (κ) κατοικιῶν ἡμῶν ὅσοι
13 ἔχουσι γυναῖκας ἀλλογενεῖς, Παραγενηθήτωσαν λαβόντες χρόνον,
(λ) ἑκάστου δὲ τόπου τοὺς πρεσβυτέρους ϗ τοὺς κριτὰς, ἕως τοῦ λῦσαι τὴν
14 ὀργὴν (μ) κυρίου ἀφ' ἡμῶν τοῦ πράγματος τούτου. Ἰωνάθας Ἀζαήλου,
ϗ Ἐζεκίας (ν) Θεωκανοῦ ἐπεδέξαντο κατὰ ταῦτα· ϗ Μοσόλλαμος,
15 ϗ Λευὶς, ϗ Σαββαταῖος συνεβράβευσαν αὐτοῖς. Καὶ ἐποίησαν κατὰ
16 πάντα ταῦτα οἱ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας. Καὶ ἐπελέξατο αὐτῷ (ξ) Ἔσ-
δρας ὁ ἱερεὺς ἄνδρας ἡγουμένους τῶν πατέρων (ο) αὐτῶν, πάντας κατ'
ὄνομα, ϗ συνεκλείσθησαν τῇ νουμηνίᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ δεκάτου, ἐτάσαι
17 τὸ πρᾶγμα. Καὶ ἤχθη ἐπὶ πέρας τὰ κατὰ τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐπι-
συνέχοντας γυναῖκας ἀλλογενεῖς, ἕως τῆς νουμηνίας τοῦ πρώτου μηνός.
18 Καὶ εὑρέθησαν τῶν ἱερέων οἱ ἐπισυναχθέντες ἀλλογενεῖς γυναῖκας
19 ἔχοντες, Ἐκ τῶν υἱῶν Ἰησοῦ τοῦ Ἰωσεδὲκ, ϗ τῶν (π) ἀδελφῶν αὐτοῦ, Μα-
20 θήλας, ϗ Ἐλεάζαρος, ϗ Ἰώριβος, ϗ Ἰωάδανος. Καὶ ἐπέ-
βαλον τὰς χεῖρας ἐκβαλεῖν τὰς γυναῖκας (ρ) αὐτῶν· ϗ εἰς ἐξιλασμὸν
21 κριοὺς ὑπὲρ τῆς ἀγνοίας αὐτῶν. Καὶ ἐκ τῶν υἱῶν Ἐμμὴρ, Ἀνανίας,
ϗ Ζαβδαῖος, ϗ Μάνης, ϗ Σαμαῖος, ϗ Ἱερεὴλ, ϗ Ἀζαρίας·
22 Καὶ ἐκ τῶν υἱῶν (σ) Φαισοὺρ, Ἐλιωναῒς, Μασσίας, Ἰσμαῆλος, ϗ Να-
23 θαναῆλος, (τ) ϗ Ὠκόδηλος, ϗ Σαλθίας. Καὶ ἐκ τῶν Λευιτῶν,
Ἰωζάβαδος, ϗ Σεμεῒς, ϗ (υ) Κώϊος, (οὗτός ἐστι Καλιτὰς,) ϗ
24 (φ) Παθαῖος, ϗ Ἰούδας, ϗ Ἰωνάς. Ἐκ τῶν ἱεροψαλτῶν, (χ) Ἐλιά-
25 σεβος, Βακχοῦρος. Ἐκ τῶν θυρωρῶν, (ψ) Σαλοῦμος, ϗ Τολβάνης.
26 Ἐκ τοῦ Ἰσραὴλ ἐκ τῶν (ω) υἱῶν Φόρος, Ἱερμὰς, ϗ (α) Ἰεζίας, ϗ Μελ-
χίας, ϗ Μαῆλος, ϗ Ἐλεάζαρος, ϗ (β) Ἀσεβίας, ϗ Βαναίας.
27 Ἐκ τῶν υἱῶν (γ) Ἠλὰ, Ματθανίας, Ζαχαρίας, (δ) ϗ Ἰεζριῆλος, ϗ Ἰω-
28 άβδιος, ϗ Ἱερεμὼθ, καὶ (ε) Ἀϊδίας. Καὶ ἐκ τῶν υἱῶν (ζ) Ζαμὼθ, Ἐλια-
δὰς, Ἐλιάσιμος, Ὀθονίας, Ἰαριμὼθ, ϗ Σάβαθος, ϗ (η) Ζερα-
29 λίας. Καὶ ἐκ τῶν υἱῶν Βηβαὶ, Ἰωάννης, ϗ Ἀνανίας, ϗ (θ) Ἰωζάβδος,
30 ϗ Ἀμαθίας. Ἐκ τῶν υἱῶν Μανὶ, Ὠλαμὸς, Μαμοῦχος, Ἰεδαῖος,
31 Ἰασοῦβος, ϗ Ἰασαῆλος, ϗ Ἱερεμὼθ. Καὶ (ι) ἐξ υἱῶν Ἀδδὶ, Νάαθος,
ϗ Μοοσίας, Λακκοῦνος, ϗ (κ) Ναΐδος, Ματθανίας, ϗ Σεσθὴλ, ϗ
Βαλνοῦος, ϗ (λ) Μανασσίας.

Et clamavit omnis multitudo, & dixerunt voce 10
magnâ ; Sicut dixisti, faciemus. Sed multitudo, 11
magna est, & tempus hybernum, & non possumus
stare sub dio : & hoc opus non est nobis unius diei
neque bidui. Multum enim in his peccavimus.
Stent autem præpositi multitudinis, & omnes 12
qui nobiscum inhabitant, quotquot habent uxores
alienigenas, Assistant accipientes tempus, et cu- 13
jusque loci seniores, & judices, usquequò solvant
iram Domini à nobis negotii hujus. Jonathas 14
Azaeli, & Ezecias Theocani susceperunt secun-
dum hæc : & Mosollamus, & Levis, & Sab-
bathæus, simul cooperati sunt cum illis. Et fe- 15
cerunt secundùm omnia hæc, qui erant ex captivi-
tate. Et elegit sibi Esdras sacerdos viros princi- 16
pes patriarum suarum, omnes per nomen: &
(a) clausi sunt novilunio mensis decimi, examinare
negotium istud : Et determinatum est de viris 17
qui habebant uxores alienigenas, usque ad neome-
niam primi mensis. Et inventi sunt ex sacerdo- 18
tibus, permisti, qui habebant alienigenas uxores :
Ex filiis Jesu filii Josedec, & fratribus ejus, 19
Mathelas, & Eleazarus, & Jorebus, & Joada-
nus : Et injecerunt manus, ut expellerent uxores 20
suas : & ad propitiationem arietes pro ignorantia
sua : Et ex filiis Emmer, Ananias, & Zabdæus, 21
& Manes, & Samæus, & Hiereel, & Azarias :
Et de filiis Phæsur, Elionais, Massias, Ismaelus, 22
& Nathanaelus, & Ocodelus, & Saloas : Et 23
ex Levitis, Jozabadus, & Semeis, & Covis
(hic est Calitas.) & Pathæus, & Judas, &
Jonas : Ex sacris cantoribus, Eliasibus, 24
Bacchuros : Ex ostiariis, Salumus, & Tolbanes : 25
Ex Israel ex filiis Phoros, Hiermas & Jezias, 26
& Melchias, & Maelus, & Eleazarus, & Ase-
bias & Baneas : Ex filiis Ela, Matthanias, Za- 27
charias, & Jezrielus, & Joabdius, & Jeremoth,
& Aidias : Et ex filiis Zamoth, Eliadas, Eliasi- 28
mus, Othonias, Jarimoth, & Sabathus, et Zeralias :
Et ex filiis Bebai, Joannes, & Ananias, & Jo- 29
zabdus, & Amathias: Ex filiis Mani, Olamus, Ma- 30
muchus, Jedæus, Jasubus, & Jasaelus, & Hiere-
moth : Et ex filiis Addi, Naathus, & Moosias, 31
Laccunus, & Naidus, Matthanias, & Sesthel, & Balnuus & Manassias:

MS A. (ϑ) Καὶ ἐφώνησαν ἅπαν τὸ πλῆθος, ϗ εἶπαν (ι) ἡ ὥρα (κ) κατοικιῶν ἡμῶν (λ) ϗ ἑκάστου δὲ (μ) τοῦ κυρίου (ν) Θωκανοῦ (ξ) Ἔζρας (ο) αὐτῶν, κατ' ὄνομα πάντας, ϗ συνεκάθισαν τῇ (π) ἀδελφῶν, Μαθήλας, (ρ) ἑαυτῶν· (σ) Φαισοὺ, Ἐλιωνὰς, (τ) ϗ Ὠκαίδηλος, (υ) Κώλιος, (φ) Φαθαῖος, ϗ Ὠδούας, (χ) Ἐλιάσιβος, (ψ) Σαλλοῦμος, (ω) υἱῶν υἱῶν Φόρος, (α) Ἰεδδίας, (β) Ἀσιβίας, ϗ Βανναίας (γ) Ἠλὰ, ϗ (δ) Ἰεζριῆλος (ε) Ἀηδίας. (ζ) Ζαμὸθ. (η) Ζαραλίας. Ἐκ (θ) Ὠζάβαδος, ϗ Ἐμαθεῖς. (ι) ἐκ τῶν υἱῶν (κ) Ναΐδος, (λ) Μανασσῆς.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

10 11 [illegible]
[illegible]
12 [illegible]
[illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
[illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
[illegible]
23 [illegible]
24 25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]

Et clamavit multitudo, & dixit voce 10
magnâ ; Sicut dixisti, faciemus : Sed 11
multitudo magna est, & tempus hy-
bernum, nec possumus stare sub dio;
Et negotium est nobis non unius diei
aut duorum : multùm enim peccavi-
mus in his rebus. Surgant igitur pri- 12
mores cœtûs principes; et omnes illi
qui ex habitationib⁹ nostris habēt uxores
alienigenas, Veniant accepto tempore, 13
ex omni autem loco Presbyteri & Ju-
dices, donec solvamus furorem Do-
mini de re hâc. Jonathan autem 14
Asaelis filius, & Ezekias Tukani sus-
ceperunt quæ secundùm hæc. Et Moses,
& Janab, & Levi, & Sabatias in-
tervenerunt ipsis sponsores. Et secun- 15
dùm hæc omnia fecerunt qui ex captivi-
tate. Et elegit sibi Ezras sacerdos vi- 16
ros primores generum suorum, nomine
omnes, & consederunt neomeniâ men-
sis decimi rei constituendæ. Et ad 17
finem venerunt quæ ad eos pertinebant
qui habebant uxores alienigenas, usque
ad neomeniam mensis decimi. Et in- 18
venti sunt ex sacerdotibus qui congrega-
ti erant, quibus erant uxores alienige- 19
næ, Ex filiis Jesu filii Josedek fratri-
búsque ejus, Matthias, & Eliezer, &
Joarib, et Jonadab, Et consenserunt eje- 20
cturos se uxores suas. Et in propitiati-
onem arietem, propter ignorantiam
suam. Et ex filiis Amuriæ, Hananias, 21
Zacarias, & Mani, & Samajas. Et 22
ex filiis Uman; Maasias, & Manas, &
Samajas, & Nariel, & Azarias. Et ex
filiis Phineas, Elhanan, & Maasias,
Asmael, & Nathaniel, Kinirus, &
Saathas. Et ex Levitis; Zabdas, & 23
Samei, & Koljas, qui est Kaliatius, &
Patus, & Judas, & Junon. Et ex 24
cantoribus sacerdotalibus; Eliassib, Ba-
curas. Ex janitoribus; Salumus, & 25
Toblan. Et ex Israele; Ex filiis Pha- 26
rus; Jeremias, Jedajas, & Malchi,
& Micajel, Eliezer, & Chasabalias.
Ex filiis Ulæ, & Mattaniæ, et Zecariæ; 27
Azuriel, [illegible]vadias, & Jerimuth,
& Idajas: [illegible] ex filiis Tathum; 28
Eliadas, Elisama, [illegible]hanias, & Trimus, &
Sephatias, & Zaradias: Et ex filiis Bibal; 29
Juchanan, & Hananias, & Zacharias,
& Hamathias. Et ex Benjamine; Ulam, 30
Melucus, Idajas, Jashub, & Agilus, &
Jerimuth. Et ex filiis Ade; Nactus, 31
Basates, Isamu, & Sisajel, & Baanas,
& Manasses.

Verſio VULG. LAT.

32 Et ex filiis Nuae: Noneas, & Aſeas, & Melchias, & Sameas, & Simon, Benjamin, et Malchus, & Marras. 33 Et ex filiis Aſom: Carianeus, Mathathias, & Bannus, 34 & Eliphalach, & Manaſſes, & Semei. Et ex filiis Banni: Jeremias, & Moadias, & Abramus, & Johel, & Baneas, & Pelias, & Jonas, & Marimoth, & Eliaſib, & Mathaneus, & Eliaſis, & Orizas, & Dielus, 35 & Semedius, & Zambris, & Joſephus. Et ex filiis Nobei: Idelus & Mathathias, & Sabadus, & Zecheda, 36 Sedmi, & Jeſſei, Baneas. Omnes iſti conjunxerunt ſibi uxores alienigenas, & dimiſerunt eas 37 cum filiis. Et inhabitaverunt ſacerdotes & Levitæ, & qui erant ex Iſrael, in Jeruſalem, & in tota una regione, novilunio menſis ſeptimi. Et erant filii Iſrael 38 in commorationibus ſuis. Et congregata eſt omnis multitudo ſimul in aream, quæ eſt ab Oriente portæ 39 ſacræ: Et dixerunt Eſdræ Pontifici & lectori, ut afferret legem Moyſi, quæ tradita eſt à Domino Deo 40 Iſrael. Et attulit Eſdras Pontifex legem omni multitudini eorum, à viro uſque ad mulierem, & omnibus ſacerdotibus, audire legem novilunio menſis 41 ſeptimi. Et legebat in area, quæ eſt ante ſacram portam templi, à prima luce uſque ad veſperam, coram viris & mulieribus. Et dederunt omnes ſenſum ad 42 legem. Et ſtetit Eſdras ſacerdos, & lector legis, ſuper 43 ligneum tribunal quod fabricatum erat, Et ſteterunt ad eum Mathathias, & Samus, Ananias, Azarias, Urias, 44 Ezechias, & Balſamus ad dexteram: Et ad ſiniſtram Faldeus, Miſael, Malachias. Abuſthas, Sabus, Naba- 45 dias, & Zacharias. Et aſſumpſit Eſdras librum coram omni multitudine: præſidebat enim in gloria in 46 conſpectu omnium. Et cùm abſolviſſet legem, omnes erecti ſteterunt: & benedixit Eſdras Dominum Deum 47 altiſſimum, Deum Sabaoth omnipotentem. Et reſpondit omnis populus, Amen. Et elevatis ſurſum manibus procidentes in terram, adoraverunt Do- 48 minum, Jeſus, & Banaeus, & Sarebias, & Jaddimus, & Accubus, & Sabbathæus, & Calithes, & Azarias, & Joradus, & Ananias, et Philias Levitæ:

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

32 Καὶ ἐκ τῶν υἱῶν (α) Ἀνὰν, Ἐλιωνὰς, καὶ Ἀσαίας, καὶ Μελχίας, καὶ 33 Σαββαῖος, καὶ Σίμων Χοσαμαῖος. Καὶ ἐκ τῶν υἱῶν Ἀσὸμ, (β) Ἀλταναῖος, καὶ Ματταθίας, καὶ (γ) Σαβανναῖος, καὶ Ἐλιφαλὰτ, καὶ Μα- 34 νασσῆς, καὶ Σεμεΐ. Καὶ ἐκ τῶν υἱῶν Βαανὶ, Ἱερεμίας, (δ) Μομδίος, Ἰσμαῆρος, Ἰουὴλ, (ε) Μαβδαῒ, καὶ Πεδίας, καὶ Ἄνως, (ζ) Ῥαβασίων, καὶ Ἐνάσιβος, καὶ Μαμνιτάναιμος, Ἐλίασις, Βαννοῦς, Ἐλιαλὶ, Σομεῒς, Σελεμίας, Ναθανίας· καὶ ἐκ τῶν υἱῶν Ἐζωρὰ, (η) Σεσὶς, Ἐσρὶλ, Ἀζάηλος, Σαματὸς, (θ) Ζαμ- 35 βρὶ, Ἰώσηπος. Καὶ ἐκ τῶν υἱῶν (ι) Ἐθμὰ, Μαζιτίας, Ζαβαδαίας, 36 Ἠδαῒς, Ἰουὴλ, Βαναίας. Πάντες οὗτοι συνῴκισαν γυναῖκας 37 ἀλλογενεῖς, καὶ ἀπέλυσαν αὐτὰς σὺν τέκνοις. Καὶ κατῴκησαν οἱ ἱερεῖς, καὶ οἱ Λευῖται, καὶ οἱ ἐκ τοῦ Ἰσραὴλ ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν τῇ χώρᾳ τῇ νουμηνίᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου, καὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐν ταῖς κατοικίαις αὐτῶν. Καὶ συνήχθη πᾶν τὸ πλῆθος ὁμοθυμαδὸν 38 ἐπὶ τὸ εὐρύχωρον τοῦ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ ἱεροῦ πυλῶνος, Καὶ εἶπον 39 (κ) Ἔσδρᾳ τῷ ἱερεῖ καὶ ἀναγνώστῃ, Κόμισαι τὸν νόμον Μωυσῆ, τὸν παραδοθέντα ὑπὸ (λ) κυρίου Θεοῦ Ἰσραήλ. Καὶ ἐκόμισεν (μ) Ἔσδρας ὁ ἀρ- 40 χιερεὺς τὸν νόμον παντὶ τῷ πλήθει ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως γυναικὸς, καὶ πᾶσι τοῖς ἱερεῦσιν, ἀκοῦσαι τοῦ νόμου, νουμηνίᾳ τοῦ ἑβδόμου μηνός. Καὶ 41 (ν) ἀνεγίνωσκεν ἐν τῷ πρὸ τοῦ ἱεροῦ πυλῶνος εὐρυχώρῳ, ἐξ ὄρθρου ἕως (ξ) μέσης ἡμέρας, ἐνώπιον ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν· καὶ ἐπέδωκαν 42 πᾶν τὸ πλῆθος τὸν νοῦν εἰς τὸν νόμον. Καὶ ἔστη (ο) Ἔσδρας ὁ ἱερεὺς καὶ 43 ἀναγνώστης τοῦ νόμου ἐπὶ τοῦ ξυλίνου βήματος τοῦ κατασκευασθέντος. Καὶ ἔστησαν παρ᾽ αὐτῷ Ματταθίας, Σαμμοῦς, (π) Ἀνανίας, Ἀζαρίας, Οὐ- 44 ρίας, Ἐζεκίας, Βαάλσαμος, ἐκ δεξιῶν· Καὶ ἐξ εὐωνύμων Φαλδαῖος, (ρ) καὶ Μισαὴλ, Μελχίας, Λωθάσουβος, Ναβαρίας, Ζαχαρίας. 45 Καὶ ἀναλαβὼν (σ) Ἔσδρας τὸ βιβλίον ἐνώπιον τοῦ πλήθους, (τ) προεκά- 46 θητο ἐνδόξως ἐνώπιον πάντων. Καὶ ἐν τῷ λῦσαι τὸν νόμον, πάντες (υ) ὀρθοὶ ἔστησαν. καὶ (φ) εὐλόγησεν Ἔσδρας τῷ κυρίῳ Θεῷ (χ) ὑψίστῳ 47 Θεῷ σαβαὼθ παντοκράτορι. Καὶ ἐπεφώνησε πᾶν τὸ πλῆθος, Ἀμήν. καὶ ἄραντες ἄνω τὰς χεῖρας, προσπεσόντες ἐπὶ τὴν γῆν, 48 προσεκύνησαν τῷ κυρίῳ, Ἰησοῦς, καὶ (ψ) Ἀννιοὺθ, καὶ Σαραβίας, (ω) καὶ Ἰαδινὸς, καὶ Ἰάκουβος, Σαβαταῖος, Αὐταίας, Μαιάννας, καὶ Καλίτας, Ἀζαρίας, καὶ Ἰώζαβδος, καὶ Ἀνανίας, (α) Φαλίας, οἱ Λευῖται,

MS.A. (α) Ἀννάς. (β) Ἀλταννᾶιος, (γ) Βανναιοὺς, (δ) Μομδεὶς, (ε) Μανδαῒ, (ζ) Καραβασίων, (η) Σεσσὴς, Ἐζρὶλ, Ἀζαήλ, (θ) Ζαμβρὶς, (ι) Ἠθομὰ, (κ) Ἔζρᾳ τῷ ἀρχιερεῖ (λ) τοῦ κυρίου (μ) Ἔζρας (ν) ἀνεγίγνωσκεν (ξ) μέσου ἡμέρας, (ο) Ἔζρας (π) καὶ Ἀνανίας, (ρ) Μισαήλ, (σ) Ἔζρας τὸ βιβλίον τοῦ νόμου ἐνώπιον (τ) προεκάθητο γὰρ ἐπιδόξως (υ)* ὀρθροὶ (φ) ηὐλόγησεν Ἔζρας (χ) τῷ ὑψίστῳ (ψ) Ἀννοὺς, (ω) Ἰαδινὸς, Ἰάκουβος, Σαββαταίας, (α) Φιαθὰς,

Et ex filiis Anan, Elionas, & Aſaias, & Melchias 32 et Sabbæus, et Simon Choſamæus: Et ex filiis 33 Aſom, Altanæus, et Mattathias, et Sabannæus, et Eliphalat, et Manaſſes, et Semei: Et ex filiis 34 Baani, Hieremias, Momdius, Iſmaerus, Jubel, Mabdai, et Pedias, et Anos, Rabaſion, et Enaſibus, et Mamnitanæmus, Eliaſis, Bannus, Eliali, Someis, Selemias, Nathanias: Et ex filiis Ezora, Seſis, Eſril, Azaelus, Samatos, Zambre, Joſephus: Et ex filiis Ethma, Mazitias, Zabadaias, Edais, 35 Jubel, Banæas. Omnes iſti conjunxerunt ſibi 36 uxores alienigenas, et dimiſerunt eas cum filiis. Et 37 inhabitaverunt ſacerdotes, et Levitæ, et qui erant ex Iſrael, in Hieruſalem, et in regione, novilunio menſis ſeptimi: et filii Iſrael in habitationibus ſuis. Et congregata eſt omnis multitudo ſimul in area, quæ 38 eſt ab Oriente portæ ſacræ: Et dixit Eſdræ ſacerdoti 39 et lectori; Affer legem Moyſi, quæ tradita eſt à Domino Deo Iſrael. Et attulit Eſdras Pontifex le- 40 gem omni multitudini à viro uſque ad mulierem, et omnibus ſacerdotibus, audire legem novilunio menſis ſeptimi. Et legebat in area, quæ eſt ante ſa- 41 cram portam, à prima luce uſque ad mediam diem coram viris, et mulieribus. Et dederunt omnis multitudo ſenſum ad legem. Et ſteti Eſdras ſacer- 42 dos, et lector legis ſuper ligneum tribunal, quod fabricatum erat. Et ſteterunt apud eum Mattathias, 43 Sammus, Ananias, Azarias, Urias, Ezecias, Balſamus, à dextris: Et à ſiniſtris, Phaldæus, & Mi- 44 ſael, Melchias, Lothaſubus, Nabarias, Zacharias. Et aſſumens Eſdras librum coram multitudine, 45 præſidebat in gloria in conſpectu omnium. Et cùm 46 abſolviſſet legem; omnes erecti ſteterunt. Et benedixit Eſdras Dominum Deum altiſſimum, Deum Sabbaoth omnipotentem. Et reſpondit omnis po- 47 pulus, Amen. Et elevatis ſurſum manibus, procidentes in terram, adoraverunt Dominum: Jeſus, 48 & Anniuth, & Sarabias, & Jadinos, & Jacubus, Sabathæus, Autæas, Mæannas, & Calitas, Azarias, & Joſabdus, & Ananias, Phalias, Levitæ,

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

32 [illegible]

33 [illegible]

34 [illegible]

35 [illegible]

36 [illegible]

37 [illegible]

38 [illegible]

39 [illegible]

40 [illegible]

41 [illegible]

42 [illegible]

43 [illegible]

44 [illegible]

45 [illegible]

46 [illegible]

47 [illegible]

48 [illegible]

Et ex filiis Hanan: Eliüa & Auſias, & 32 Malchi, & Sabaas, & Simonicunus, Hamaias. Et ex filiis Nachſom; Mat- 33 thanias, & Matthanas, et Benajas, & ElIphelet, & Manaſſes, & Samajas. Et 34 ex filiis Baani; Jeremias, & Muadas, Iſmajel filius Elmadæ, & Piſias, & Hazu, & Abiſion, & Elitaſhuas, & Amthilimus, Eliſames, Shelamias, Nathanias. Et ex filiis Zaræ; Shiſhai, 35 Aſbarias, Hazajel, Samut, Zamri, Joſeph, Ex filiis Noamæ; Maratias, Zabdias, Hadias, Jutharbanias. Hi omnes coha- 36 bitare ſibi fecerant mulieres alienigenas, & nominârant ipſas cum filiis earum. Et 37 habitârunt ſacerdotes & Levitæ, & qui ex Iſraele, Hieroſolymis, neomeniâ menſis ſeptimi, & filii Iſraelis in habitationibus ſuis. Et congregata eſt omnis mul- 38 titudo ſimul ad plateam quæ eſt verſùs Orientem portæ ſacerdotalis: Et dixe- 39 runt Ezræ principi ſacerdotū & Lectori; Affer Legem Moſis quæ data eſt à Domino Deo Iſrael. Et attulit Ezras princeps 40 ſacerdotum legem omni multitudini ipſorum à viro uſque ad mulierem, omnibúſque ſacerdotibus, ut audirent legem, neomeniâ menſis ſeptimi. Et le- 41 git in platea quæ eſt ante portam ſacerdotalem, à manè uſque ad meridiem, coram viris & mulieribus. Et poſuit multitudo mentem ſuam in legem. Stetít- 42 que Ezras ſacerdos et lector legis in bemate ligneo quod paratum fuerat. Stete- 43 rúntque cum eo Mathias, Samuas, Hananias, Azarias, Urias, Hezekias, Baalſamus à dextra. Et à ſiniſtra; Paaldana, Miſa- 44 jel, Malchias, Dotas, Taſub, Nabralai, Zacharias. Et cùm accepiſſet Ezras 45 librum legis coram multitudine, (ſedebat enim in capite, cum gloria, coram omnibus.) Cúmque ſolveret 46 legem, ſtabant omnes erecti. Et benedixit Ezras Domino excelſo omnipotenti. Et exclamavit omnis populus; 47 Amen, Amen. Et ſublatis in excelſum manibus, prociderunt in terram adorantes Dominum; Jeſus, & Banias, & 48 Sarabias, & Neranias, Aſabias, Sabatias, Hodias, Maanas, & Kalitas, Azarias, Guzbad, Hananias, Pathus, Levitæ;

Verſio VULG. LAT.

49 Qui docebant legem Domini, & in multitudine legebant
legem Domini, & præferebant ſinguli eos, qui
50 intelligebant lectionem. Et dixit Atharathes Eſdiæ
Pontifici & lectori, & Levitis qui docebant multi-
51 tudinem. Dicens; Dies hic ſanctus eſt Domino. Et
52 omnes flebant, cùm audiſſent legem. Et dixit Eſdras;
Digreſſi ergò manducate pinguiſſima quæque, & bibite
dulciſſima quæque, & mittite munera his qui
53 non habent. Sanctus enim eſt hic dies Domini, &
nolite mœſti eſſe. Dominus enim clarificabit vos.
54 Et Levitæ denuntiabant in publico omnibus, dicentes;
55 Dies hic ſanctus eſt, nolite mœſti eſſe. Et abierunt omnes
manducare, & bibere, & epulari, & dare munera
his qui non habebant, ut epularentur. Magnificè
56 enim ſunt exaltati verbis quibus edocti ſunt. Et congregati
ſunt univerſi in Jeruſalem celebrare lætitiam,
ſecundùm teſtamentum Domini Dei Iſrael.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

49 Ἐδίδασκον τὸν νόμον (α) τοῦ κυρίου, καὶ πρὸς τὸ πλῆθος ἀνεγίνωσκον
τὸν νόμον τοῦ κυρίου, ἐμφυσιοῦντες ἅμα τὴν ἀνάγνωσιν.
50 Καὶ εἶπεν Ἀτθαράτης (β) Ἔσδρᾳ τῷ ἀρχιερεῖ καὶ ἀναγνώστῃ, καὶ
51 τοῖς Λευίταις τοῖς διδάσκουσι τὸ πλῆθος ἐπὶ πάντας, Ἡ
ἡμέρα αὕτη ἐστὶν ἁγία τῷ κυρίῳ· καὶ πάντες ἔκλαιον ἐν τῷ ἀκοῦσαι
52 τοῦ νόμου· Βαδίσαντες οὖν φάγετε λιπάσματα, καὶ πίετε
γλυκάσματα, καὶ ἀποστείλατε ἀποστολὰς τοῖς μὴ ἔχουσιν·
53 Ἁγία γὰρ ἡ ἡμέρα τῷ (γ) κυρίῳ, καὶ μὴ λυπεῖσθε. ὁ γὰρ (δ) κύριος
54 δοξάσει ὑμᾶς. Καὶ οἱ Λευῖται ἐκέλευον (ε) παντὶ τῷ δήμῳ,
55 λέγοντες, Ἡ ἡμέρα αὕτη ἁγία, μὴ λυπεῖσθε. Καὶ ᾤχοντο
πάντες φαγεῖν καὶ πιεῖν καὶ εὐφραίνεσθαι, καὶ δοῦναι ἀποστολὰς τοῖς
μὴ ἔχουσι, καὶ εὐφρανθῆναι μεγάλως, (ζ) ὅτι γὰρ ἐνεφυσιώθησαν
56 ἐν τοῖς ῥήμασιν οἷς ἐδιδάχθησαν, Καὶ ἐπισυνήχθησαν.

MSA. (α) κυρίου, *ἐμφυσιοῦντες (β) Ἔζρᾳ (γ) κυρίῳ, μὴ (δ) θεὸς κύριος (ε) τὰ πάντα (ζ) ὅτι ἐνεφυσιώθησαν
Ἔζρας α'.

Docebant legem Domini, & ad multitudinem legebant 49
legem Domini, exaltantes ſimul lectionem.
Et dixit Attharates Eſdræ Pontifici, & lectori, 50
& Levitis, qui docebant multitudinem ſuper
omnes; Dies hic ſanctus eſt Domino. Et omnes 51
flebant, cùm audiſſent (b) legem. Digreſſi ergò 52
manducate pinguiſſima quæque, & bibite dulciſſima
quæque: & mittite munera his qui non habent:
Sanctus enim eſt hic dies Domino: Et nolite 53
mœſti eſſe. Dominus enim clarificabit vos. Et 54
Levitæ denuntiabant omni populo, dicentes; Dies
hic ſanctus eſt: nolite mœſti eſſe. Et abierunt omnes 55
manducare, & bibere, & epulari, & dare munera
his qui non habebant, & epulari magnificè:
(c) quoniam quidem ſunt exaltati verbis,
quibus edocti ſunt, Et congregati ſunt. 56

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

49 [illegible]
50 [illegible]
51 [illegible]
52 [illegible]
53 [illegible]
54 [illegible]
55 [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

Docebant legem Domini, & legebant 49
legem Domini multitudini, ſimul etiam
aſpirantes lectioni. Et dixit Aphrates 50
Ezræ principi ſacerdotum & lectori, Levitiſque
qui docebant multitudinem de
omnibus; Dies hic ſanctus eſt Domino: 51
(Et omnes flebant cùm audirent legem:)
Ite, edite pinguia, & bibite 52
dulcia, & mittite dona his quibus non
eſt. Sanctus enim eſt dies Domino: & 53
nolite mœrere, Dominus enim clarificat
vos. Et Levitæ præcipiebant toti po- 54
pulo, dicentes; Dies iſte ſanctus eſt, nolite
mœrere. Et diſceſſerunt omnes ut 55
ederent, & biberent, & hilares agerent,
& dona mitterent eis quibus non eſſet,
& lætarentur magnum in modum: Enimverò,
quòd refrigerati eſſent verbis quæ
didicerant. Et congregati ſunt.

Abſolutus eſt.

Hic autem liber, primus eſt Ezræ: Quem quia non invenimus in exemplari ſimplici, deſcripſimus ſecundùm eum qui ex LXX. verſus eſt.

LIBER ESDRÆ QUARTUS.

CAPUT PRIMUM.

1 LIBER Eſdræ prophetæ ſecundus, filii Sarei, filii Azarei, filii Helciæ, filii
2 Sadaniæ, filii Sadoch, filii Achitob, Filii Achiæ, filii Phinees, filii Heli, filii
Ameriæ, filii Aziel, filii Marimoth, filii Arna, filii Oziæ, filii Borith, filii
3 Abiſei, filii Phinees, filii Eleazar, Filii Aaron ex tribu Levi, qui fuit
4 captivus in regione Medorum, in regno Artaxerxis regis Perſarum. Et factum eſt
5 verbum Domini ad me, dicens; Vade, & nuntia populo meo facinora ipſorum,
& filiis eorum iniquitates, quas in me admiſerunt, ut nuntient filiis filiorum:
6 Quia peccata parentum ipſorum in illis creverunt. Obliti enim mei ſacrificaverunt
7 diis alienis. Nonne ego eduxi eos de terra Ægypti de domo ſervitutis? Ipſi autem
8 irritaverunt me, & conſilia mea ſpreverunt. Tu autem excute comam capitis tui,
& projice omnia mala ſuper illos: quoniam non obedierunt legi meæ. Populus autem
9 eſt indiſciplinatus. Uſquequò eos ſuſtinebo, quibus tanta beneficia contuli?
10 Reges multos propter eos ſubverti. Pharaonem cum pueris ſuis, & omnem exercitum
11 ejus percuſſi. Omnes gentes à facie eorum perdidi, & in Oriente provinciarum
duarum populos Tyri & Sidonis diſſipavi, & omnes adverſarios eorum interfeci.
12 Tu verò loquere ad eos, dicens; Hæc dicit Dominus; Nempe ego vos per mare
13 tranſmeavi, & plateas vobis initio munitas exhibui, ducem vobis dedi Moyſen &
14 Aaron ſacerdotem: Lucem vobis per columnam ignis præſtiti, & magna mirabilia
15 feci in vobis: vos autem mei obliti eſtis, dicit Dominus. Hæc dicit Dominus
omnipotens; Coturnix vobis in ſigno fuit, caſtra vobis ad tutelam dedi, & illic
16 murmuraſtis: Et non triumphaſtis in nomine meo de perditione inimicorum veſtrorum,
17 ſed adhuc nunc uſque murmuraſtis. Ubi ſunt beneficia, quæ præſtiti
18 vobis? Nonne in deſerto cùm eſuriretis, proclamaſtis ad me, Dicentes; Ut quid
nos in deſertum iſtud adduxiſti interficere nos? melius nobis fuerat ſervire Ægyptiis,
19 quàm mori in deſerto hoc. Ego dolui gemitus veſtros, & dedi vobis Manna in eſcam.
20 Panem Angelorum manducaſtis. Nonne cùm ſitiretis, petram excidi, & fluxerunt
21 aquæ in ſaturitate? propter æſtus foliis arborum vos texi. Diviſi vobis terras
pingues: Chananæos, & Pherezæos, & Philiſthæos à facie veſtra projeci: quid
22 faciam vobis adhuc, dicit Dominus? Hæc dicit Dominus omnipotens; In deſerto
cùm eſſetis in flumine Amorrhæo ſitientes, & blaſphemantes nomen meum,
23 Non ignem vobis pro blaſphemiis dedi, ſed mittens lignum in aquam, dulce feci flumen.
24 Quid tibi faciam, Jacob? Noluiſti obedire, Juda. Transferam me ad alias
25 gentes, & dabo eis nomen meum, ut cuſtodiant legitima mea. Quoniam me dereliquiſtis,
& ego vos derelinquam. Petentibus vobis à me miſericordiam, non miſerebor.
26 Quando invocabitis me, ego non exaudiam vos. Maculaſtis enim manus
27 veſtras ſanguine, & pedes veſtri impigri ſunt ad committenda homicidia. Non quaſi
28 me dereliquiſtis, ſed voſipſos, dicit Dominus. Hæc dicit Dominus omnipotens;
Nonne ego vos rogavi, ut pater filios, & ut mater filias, & ut nutrix parvulos ſuos,
29 Ut eſſetis mihi in populum, & ego vobis in Deum, & vos mihi in filios, & ego
30 vobis in patrem? Ita vos collegi, ut gallina pullos ſuos ſub alas ſuas. Modo autem
31 quid faciam vobis? Projiciam vos à facie mea. Oblationem cum mihi attuleritis,
avertam faciem meam à vobis. Dies enim feſtos veſtros, & neomenias
32 & circumciſiones repudiavi. Ego miſi pueros meos prophetas ad vos, quos acceptos
interfeciſtis, & laniaſtis corpora eorum, quorum ſanguinem exquiram:
33 dicit Dominus. Hæc dicit Dominus omnipotens; Domus veſtra deſerta eſt:
34 Projiciam vos ſicut ventus ſtipulam, Et filii procreationem non facient: quoniam
35 mandatum meum neglexerunt, & quod malum eſt coram me fecerunt. Tradam
domos veſtras populo venienti, qui me non audientes credunt: quibus ſigna non
36 oſtendi, facient quæ præcepi. Prophetas non viderunt, & me notabuntur iniquitatum
37 eorum. Teſtor populi venientis gratiam, cujus parvuli exultant cum lætitia,
38 me non videntes oculis carnalibus, ſed ſpiritu credentes quæ dixi. Et nunc, frater,
aſpice, quæ gloria: & vide populum venientem ab Oriente, Quibus dabo ducatum 39
Abraham, Iſaac, & Jacob, & Oſee, & Amos, & Michææ, & Joel, & Abdiæ, &
Jonæ, Et Nahum, & Habacuc, Sophoniæ, Aggæi, Zachariæ, & Malachiæ, qui & 40
Angelus Domini vocatus eſt.

CAP. II.

HÆC dicit Dominus; Ego eduxi populum iſtum de ſervitute, quibus mandata 1
dedi per pueros meos prophetas, quos audire noluerunt, ſed irrita fecerunt mea
conſilia. Mater quæ eos generavit, dicit illis; Ite filii, quia ego vidua ſum 2
& derelicta. Educavi vos cum lætitia, & amiſi vos cum luctu & triſtitia, 3
quoniam peccaſtis coram Domino Deo veſtro, & quod malum eſt coram eo feciſtis.
Modò autem quid faciam vobis? ego vidua ſum & derelicta: ite filii, 4
& petite à Domino miſericordiam. Ego autem te, pater, teſtem invoco ſuper matrem 5
filiorum, qui noluerunt teſtamentum meum ſervare, Ut des eis confuſionem 6
& matrem eorum in direptionem, ne generatio eorum fiat. Diſpergantur in 7
gentes nomina eorum, deleantur à terra: quoniam ſpreverunt ſacramentum meum.
Væ tibi, Aſſur, qui abſcondis iniquos penes te. Gens mala, memorare quid fecerim Sodomæ 8
& Gomorrhæ, Quorum terra jacet in piceis glebis & aggeribus cinerum: ſic dabo 9
eos, qui me non audierunt, dicit Dominus omnipotens. Hæc dicit Dominus ad 10
Eſdram; Nuntia populo meo, quoniam dabo eis regnum Jeruſalem, quod daturus eram
Iſrael. Et ſumam mihi gloriam illorum, & dabo eis tabernacula æterna, quæ præparaveram 11
illis. Lignum vitæ erit illis in odore unguenti, & non laborabunt, neq; fatigabuntur. 12
Ite, & accipietis. Rogate vobis dies paucos, ut immorentur. Jam paratum eſt 13
vobis regnum: vigilate. Teſtare cœlum & terram. Contrivi enim malum, & creavi 14
bonum, quia vivo ego, dicit Dominus. Mater, amplectere filios tuos, educa illos 15
cum lætitia. Sicut columba confirma pedes eorum: quoniam te elegi, dicit Dominus.
Et reſuſcitabo mortuos de locis ſuis, & de monumentis educam illos, quoniam cognovi 16
nomen meum in Iſrael. Noli timere, mater filiorum: quoniam te elegi, dicit Dominus. 17
Mittam tibi adjutorium pueros meos Iſajam & Jeremiam, ad quorum conſilium 18
ſanctificavi & paravi tibi arbores duodecim gravatas variis fructibus, Et 19
totidem fontes fluentes lac & mel, & montes immenſos ſeptem, habentes roſam & lilium,
in quibus gaudio implebo filios tuos. Viduam juſtifica, pupillo judica, 20
egenti da, orphanum tuere, nudum veſti, Confractum & debilem cura, claudum 21
irridere noli, tutare mancum, & cæcum ad viſionem claritatis meæ admitte. 22
Senem & juvenem intra muros tuos ſerva: Mortuos ubi inveneris, ſignans 23
commenda ſepulchro, & dabo tibi primam ſeſſionem in reſurrectione mea. Pauſa 24
& quieſce, populus meus, quia veniet requies tua. Nutrix bona, nutri filios tuos, 25
confirma pedes eorum. Servos quos tibi dedi, nemo ex eis interiet: eos ego enim 26
requiram de numero tuo. Noli fatigari. Cùm enim venerit dies preſſuræ & anguſtiæ, 27
alii plorabunt, & triſtes erunt: tu autem hilaris & copioſa eris. Zelabunt 28
gentes, & nil adverſus te poterunt, dicit Dominus. Manus meæ tegent te, ne filii 29
tui gehennam videant. Jucundare, mater, cum filiis tuis, quia ego te eripiam, 30
dicit Dominus. Filios tuos dormientes memorare, quoniam ego eos educam de 31
lateribus terræ, & miſericordiam cum illis faciam: quoniam miſericors ſum, dicit
Dominus omnipotens. Amplectere natos tuos uſque du[illegible] venio, & præſtem illis 32
miſericordiam: quoniam exuberant fontes mei, & gr[illegible] non deficiet. Ego 33
Eſdras præceptum accepi à Domino in monte Oreb, ut [illegible] ad Iſrael: ad quos
cùm venirem, reprobaverunt me, & reſpuerunt mandatum Domini: Ideoque 34
vobis dico, gentes, quæ auditis, & intelligitis; Expectate paſtorem veſtrum, requiem
æternitatis dabit vobis: quoniam in proximo eſt ille qui in fine ſeculi adveniet.
Parati eſtote ad præmia regni, quia lux perpetua lucebit vobis per æternitatem temporis. 35
Fugite umbram ſeculi hujus: accipite jucunditatem gloriæ veſtræ, Ego teſtor 36
palàm Salvatorem meum. Commendatum donum accipite, & jucundamini, gratias 37
agentes ei qui vos ad cœleſtia regna vocavit.

38 Surgite & ſtate, & videte numerum ſignatorum in convivio Domini, Qui ſe
39 de umbra ſeculi tranſtulerunt, ſplendidas tunicas à Domino acceperunt. Reci-
40 pe, Sion, numerum tuum, & conclude candidatos tuos qui legem Domini com-
41 pleverunt. Filiorum tuorum,quos optabas,plenus eſt numerus. Roga imperium Do-
42 mini, ut ſanctificetur populus tuus qui vocatus eſt ab initio. Ego Eſdras vidi in
monte Sion turbam magnam, quam numerare non potui, & omnes canticis col-
43 laudabant Dominum. Et in medio eorum erat juvenis ſtatura celſus, eminentior
omnibus illis, & ſingulis eorum capitibus imponebat coronas, & magis exalta-
44 batur : Ego autem miraculo tenebar. Tunc interrogavi angelum, & dixi; Qui ſunt
45 hi, Domine? Qui reſpondens dixit mihi; Hi ſunt qui mortalem tunicam depo-
ſuerunt, & immortalem ſumpſerunt, & confeſſi ſunt nomen Dei : Modò coro-
46 nantur, & accipiunt palmas. Et dixi angelo; Ille juvenis quis eſt, qui eis co-
47 ronas imponit, & palmas in manus tradit? Et reſpondens dixit mihi; Ipſe eſt
Filius Dei, quem in ſeculo confeſſi ſunt : ego autem magnificare eos cœpi, qui forti-
48 ter pro nomine Domini ſteterunt. Tunc dixit mihi angelus; Vade, annuntia po-
pulo meo, qualia & quanta mirabilia Domini Dei vidiſti.

CAP. III.

1 ANno trigeſimo ruinæ civitatis, eram in Babylone, & conturbatus ſum ſuper cu-
2 biculo meo recumbens, & cogitationes meæ aſcendebant ſuper cor meum: Quoni-
3 am vidi deſertionem Sion, & abundantiam eorum qui habitabant in Babylone. Et
4 ventilatus eſt ſpiritus meus valdè, & cœpi loqui ad Altiſſimum verba timorata, Et
dixi; O dominator Domine, tu dixiſti ab initio, quando plantaſti terram, & hoc
5 ſolus, & imperâſti populo, Et dediſti Adam corpus mortuum : ſed & ipſum figmen-
tum manuum tuarum erat, & inſufflâſti in eum ſpiritum vitæ,& factus eſt vivens co-
6 ram te : Et induxiſti eum in paradiſo,quem plantaverat dextera tua, antequàm terra
7 adventaret. Et huic mandâſti diligere viam tuam, & præterivit eam, & ſtatim in-
ſtituiſti in eo mortem,& in nationibus ejus,& natæ ſunt gentes, & tribus,& populi, &
8 cognationes,quarum non eſt numerus. Et ambulavit unaquæque gens in voluntate
9 ſua, & mira agebant coram te, & ſpernebant præcepta tua. Iterùm autem in tempo-
10 re induxiſti diluvium ſuper inhabitantes ſeculum,& perdidiſti eos. Et factum eſt
11 in unoquoque eorum,ſicut Adæ mori, ſic his diluvium. Dereliquiſti autem unum ex
12 his Noe cum domo ſua,& ex eo juſti omnes. Et factum eſt cùm cœpiſſent multipli-
cari,qui habitabant ſuper terram, & multiplicaverunt filios & populos & gentes mul-
13 tas : & cœperunt iteratò impietatem facere plus quàm priores. Et factum eſt cùm
14 iniquitatem facerent coram te,elegiſti tibi virum ex his,cui nomen erat Abraham. Et
15 dilexiſti eum, & demonſtrâſti ei ſoli voluntatem tuam : Et diſpoſuiſti ei teſtamentum
æternum, & dixiſti ei ut non unquam derelinqueres ſemen ejus. Et dediſti ei Iſaac, &
16 Iſaac dediſti Jacob & Eſau. Et ſegregâſti tibi Jacob,Eſau autem ſeparâſti. Et factus
17 eſt Jacob in multitudine magna. Et factum eſt cùm educeres ſemen ejus ex Ægypto,
18 adduxiſti ſuper montem Sina. Et inclinâſti cœlos, & ſtatuiſti terram, & commoviſti
19 orbem,& tremere feciſti abyſſos, & conturbâſti ſeculum, Et tranſiit gloria tua portas
quatuor, ignis, & terræmotûs, & ſpiritûs, & gelu, ut dares ſemini Jacob legem &
20 generationi Iſrael diligentiam. Et non abſtuliſti ab eis cor malignum, ut faceret lex
21 tua in eis fructum Cor enim malignum bajulans primus Adam,tranſgreſſus & victus
22 eſt, ſed & omnes qui de eo nati ſunt. Et facta eſt permanens infirmitas, & lex cum
corde populi, cum malignitate radicis : & diſceſſit quod bonum eſt, & manſit ma-
23 lignum. Et tranſierunt tempora, & finiti ſunt anni : & ſuſcitâſti tibi ſervum nomine
24 David, Et dixiſti ei ædificare civitatem nominis tui, & offerre tibi in eadem thus &
25 oblationes. Et factum eſt hoc annis multis, & deliquerunt qui habitabant civitatem,
26 In omnibus facientes ſicut fecit Adam & omnes generationes ejus : utebantur
27 enim & ipſi corde maligno. Et tradidiſti civitatem tuam in manibus inimicorum
28 tuorum. Numquid meliora faciunt, qui habitant Babylonem? Et propter hoc
29 dominabitur Sion? Factum eſt cùm veniſſem huc, & vidiſſem impietates, quarum
non eſt numerus : & delinquentes multos vidit anima mea hoc trigeſimo anno,
30 & exceſſit cor meum : Quoniam vidi quomodò ſuſtines eos peccantes, & peper-
ciſti impiè agentibus, & perdidiſti populum tuum, & conſervâſti inimicos tuos, &
31 non ſignificâſti. Nihil memini quomodò debeat derelinqui via hæc. Numquid me-
32 liora facit Babylon quàm Sion? Aut alia gens cognovit te præter Iſrael? aut quæ
33 tribus crediderunt teſtamentis tuis, ſicut Jacob? Quarum merces non comparuit,
neque labor fructificavit. Pertranſiens enim pertranſivi in gentibus, & vidi abundan-
34 tes eas, & non memorantes mandatorum tuorum. Nunc ergò pondera in ſtatera no-
ſtras iniquitates, & eorum qui habitant in ſeculo : & non invenietur nomen tuum,niſi
35 in Iſrael. Aut quando non peccaverunt in conſpectu tuo, qui habitant terram?
36 aut quæ gens ſic obſervavit mandata tua? Hos quidem per nomina invenies ſervâſſe
mandata tua, gentes autem non invenies.

CAP. IV.

1
2 ET reſpondit ad me angelus, qui miſſus eſt ad me, cui nomen Uriel, Et
dixit mihi ; Excedens exceſſit cor tuum in ſeculo hoc, & comprehendere co-
3 gitas viam Altiſſimi. Et dixi ; Ita, Domine meus. Et reſpondit mihi, & dixit ;
Tres vias miſſus ſum oſtendere tibi, & tres ſimilitudines proponere coram
4 te. De quibus mihi ſi renuntiaveris unam ex his, & ego tibi demonſtrabo viam,
5 quam deſideras videre, & docebo te, unde ſit cor malignum. Et dixi ; Lo-
quere, Domine meus. Et dixit ad me ; Vade, pondera mihi ignis pondus, aut
6 menſura mihi flatum venti, aut revoca mihi diem quæ præteriit. Et reſpondi,
7 & dixi : Quis natorum poterit facere, ut me interroges de his? Et dixit ad
me ; Si eſſem interrogans te, dicens ; Quantæ habitationes ſunt in corde maris,
aut quantæ venæ ſunt in principio abyſſi, aut quantæ venæ ſunt ſuper firma-
8 mentum, aut qui ſunt exitus paradiſi : Diceres mihi fortaſſis ; In abyſſum non
9 deſcendi, neque in infernum adhuc, neque in cœlum unquam aſcendi. Nunc
autem non interrogavi te, niſi de igne, & vento, & die, per quem tranſiſti, & à
10 quibus ſeparari non potes : & non reſpondiſti mihi de eis. Et dixit mihi ; Tu
11 quæ tua ſunt tecum coadoleſcentia, non potes cognoſcere : Et quomodò po-
terit vas tuum capere Altiſſimi viam, & jam exteriùs corrupto ſeculo intelligere cor-
12 ruptionem evidentem in facie mea? Ex dixi illi ; Melius erat nos non eſſe, quàm
13 adhuc viventes vivere in impietatibus, & pati, & non intelligere de qua re. Et
reſpondit ad me, & dixit ; Proficiſcens profectus ſum ad ſylvam lignorum campi,
14 & cogitaverunt cogitationem. Et dixerunt ; Venite & eamus, & faciamus ad mare
15 bellum, ut recedat coram nobis, & faciamus nobis alias ſylvas. Et ſimiliter fluctus
maris & ipſi cogitaverunt cogitationem, & dixerunt ; Venite aſcendentes, debellemus
16 ſylvas campi, ut & ibi conſummemus nobiſmetipſis aliam regionem. Et factus eſt
17 cogitatus ſylvæ in vanum : venit enim ignis, & conſumpſit eam. Similiter & cogi-
18 tatus fluctuum maris : ſtetit enim arena, & prohibuit eos. Si enim eſſes judex ho-
19 rum, quem inciperes juſtificare,aut quem condemnare? Et reſpondi,& dixi; Utique
vanam cogitationem cogitaverunt: terra enim data eſt ſylvæ, & mari locus portare
20 fluctus ſuos. Et reſpondit ad me,& dixit; Benè tu judicâſti, & quarè non judicâſti
21 tibimetipſi. Quemadmodùm enim terra ſylvæ data eſt,& mare fluctibus ſuis: ſic qui
ſuper terram inhabitant, quæ ſunt ſuper terram intelligere ſolummodo poſſunt : & qui
22 ſuper cœlos, quæ ſuper altitudinem cœlorum. Et reſpondi,& dixi ; Deprecor te,Do-
23 mine,ut mihi detur ſenſus intelligendi. Non enim volui interrogare de ſuperioribus
tuis, ſed de his quæ p[illegible]nſeunt per nos quotidie ; Propter quid Iſrael datus in op-
probrium gentib[illegible]exiſti populum, datus eſt tribubus impiis, & lex patrum
24 noſtrorum in interit[illegible]acta eſt, & diſpoſitiones ſcriptæ nuſquam ſunt : Et per-
tranſivimus de ſec[illegible] locuſtæ, & vita noſtra ſtupor & pavor, & nec digni ſumus
25 miſericordiam c[illegible]ſequi. Sed quid faciet nomini ſuo quod invocatum eſt ſuper
26 nos? & de his interrogavi. Et reſpondit ad me, & dixit ; Si fueris plurimum
ſcrutatus, frequenter miraberis : quoniam feſtinans feſtinat ſeculum pertranſire,
Et non capit portare quæ in futuris temporibus juſtis repromiſſa ſunt : quoniam ple- 27
num injuſtitia eſt ſeculum hoc & infirmitatibus. De quibus autem interrogas, di- 28
cam: Seminatum enim eſt malum,& necdum venit deſtructio ipſius. Si ergo non in- 29
verſum fuerit quod ſeminatum eſt, & diſceſſerit locus ubi ſeminatum eſt malum, non
veniet ubi ſeminatum eſt bonum. Quoniam gramen ſeminis mali ſeminatum eſt in 30
corde Adam ab initio : & quantum impietatis generavit uſque nunc, & generat uſ-
que cùm veniat area? Æſtima autem apud te gramen mali ſeminis, quantum fru- 31
ctum impietatis generavit : Quando ſecatæ fuerint ſpicæ, quarum non eſt numerus, 32
quàm magnam aream incipient facere? Et reſpondi, & dixi ; Quomodo, & quando 33
hæc? Quarè modici & mali anni noſtri? Et reſpondit ad me,& dixit mihi; Non feſti- 34
nes tu ſuper Altiſſimum. Tu enim feſtinas inaniter eſſe ſuper ipſum, nam exceſſus
tuus multus. Nonne de his interrogaverunt animæ juſtorum in promptuariis 35
ſuis, dicentes; Uſquequò ſpero ſic? & quando veniet fructus areæ mercedis no-
ſtræ? Et reſpondit ad ea Jeremiel archangelus, & dixit ; Quando impletus fu- 36
erit numerus ſeminum in vobis, quoniam in ſtatera ponderavit ſeculum, Et men- 37
ſurâ menſuravit tempora, & numero numeravit tempora, & non commovit nec
excitavit uſquedum impleatur prædicta menſura. Et reſpondi, & dixi ; O domina- 38
tor Domine, ſed & nos omnes pleni ſumus impietate. Et ne fortè propter nos 39
non impleantur juſtorum areæ, propter peccata inhabitantium ſuper terram. Et re- 40
ſpondit ad me,& dixit ; Vade, & interroga prægnantem, ſi quando impleverit novem
menſes ſuos, adhuc poterit matrix ejus retinere partum in ſemetipſa? Et dixi ; Non 41
poteſt,Domine. Et dixit ad me;In inferno promptuaria animarum matrici aſſimilata
ſunt. Quemadmodùm enim illa feſtinat quæ parit effugere neceſſitatem partus : ſic 42
& hæc feſtinat reddere ea quæ commendata ſunt. Ab initio tibi demonſtrabitur de his 43
quæ concupiſcis videre. Et reſpondi,& dixi;Si inveni gratiam ante oculos tuos,& ſi 44
poſſibile eſt,& ſi idoneus ſum, Demonſtra mihi,ſi pluſquàm præteritum ſit habet ve- 45
nire, aut plura pertranſierunt ſupra quàm futurum eſt. Quid pertranſivit, ſcio:quid 46
autem futurum ſit, ignoro. Et dixit ad me ; Sta ſuper dexteram partem, & demon- 47
ſtrabo tibi interpretationem ſimilitudinis. Et ſteti,& vidi : & ecce fornax ardens 48
tranſit coram me, & factum eſt, cùm tranſiret flamma, vidi,& ecce ſuperavit fumus.
Poſt hæc tranſiit coram me nubes plena aquæ, & immiſit pluviam impetu multam : 49
& cùm tranſiiſſet impetus pluviæ, ſuperaverunt in ea guttæ. Et dixit ad me ; Cogi- 50
ta tibi : ſicut creſcit pluvia ampliùs quàm guttæ, & ignis quàm fumus:ſic ſuperab-
undavit quæ tranſivit menſura. Superaverunt autem guttæ, & fumus : Et oravi, & 51
dixi ; Putas vivo uſque in diebus illis? vel quid erit in diebus illis? Reſpondit ad me, 52
& dixit ; De ſignis, de quibus me interrogas, ex parte poſſum tibi dicere de vita autem
tua non ſum miſſus dicere tibi, ſed neſcio.

CAP. V.

DE ſignis autem : ecce dies venient, in quibus apprehendentur qui inhabitant 1
terram in cenſu multo : & abſcondetur veritatis via, & ſterilis erit à fide regio : Et 2
multiplicabitur injuſtitia ſuper hanc quam ipſe tu vides, & ſuper quam audiſti
olim : Et erit impoſito veſtigio quam nunc vides regnare regionem, & videbunt 3
eam deſertam. Si autem tibi dederit Altiſſimus vivere, videbis poſt tertiam tu- 4
bam, & relucefcet ſubitò Sol noctu, & luna ter in die, Et de ligno ſanguis 5
ſtillabit, & lapis dabit vocem ſuam, & populi commovebuntur. Et regnabit, 6
quem non ſperant qui inhabitant ſuper terram, & volatilia commigrationem fa-
cient : Et mare Sodomiticum piſces rejiciet, & dabit vocem noctu,quam non no- 7
verant multi, omnes autem audient vocem ejus, Et chaos fiet per loca multa, & 8
ignis frequenter remittetur,& beſtiæ agreſtes tranſmigrabunt, & mulieres menſtrua-
tæ parient monſtra, Et in dulcibus aquis ſalſæ invenientur, & amici omnes ſemet- 9
ipſos expugnabunt : & abſcondetur tunc ſenſus, & intellectus ſeparabitur in prom-
ptuarium ſuum : Et quæretur à multis, & non invenietur : & multiplicabi- 10
tur injuſtitia, & incontinentia ſuper terram. Et interrogabit regio proximam 11
ſuam, & dicet ; Numquid per te pertranſiit juſtitia juſtum faciens? Et hoc ne-
gabit. Et erit in illo tempore, & ſperabunt homines, & non impetrabunt : labo- 12
rabunt, & non dirigentur viæ eorum. Hæc ſigna dicere tibi permiſſum eſt mihi : 13
& ſi oraveris iterùm & ploraveris, ſicut & nunc, & jejunaveris ſeptem diebus,
audies iteratò horum majora. Et evigilavi, & corpus meum horruit valdè : 14
& anima mea laboravit, ut deficeret : Et tenuit me qui venit angelus, qui loque- 15
batur in me, & confortavit me, & ſtatuit me ſuper pedes. Et factum eſt in nocte 16
ſecunda, & venit ad me Salathiel dux populi, & dixit mihi ; Ubi eras? & quarè
vultus tuus triſtis? An neſcis, quoniam tibi creditus eſt Iſrael in regione tranſ- 17
migrationis eorum? Exurge ergò, & guſta panem, & non derelinquas nos, ſicut 18
paſtor gregem ſuum in manibus luporum malignorum. Et dixi ei ; Vade à me, 19
& non appropies ad me. Et audivit, ut dixi : & receſſit à me. Et ego jejunavi 20
diebus ſeptem ululans & plorans, ſicut mihi mandavit Uriel Angelus. Et fa- 21
ctum eſt poſt dies ſeptem,& iterùm cogitationes cordis mei moleſtæ erant mihi val-
dè, Et reſumpſit anima mea ſpiritum intellectûs : & iterùm cœpi loqui coram 22
Altiſſimo ſermones, Et dixi ; Dominator Domine, ex omni ſylva terræ, & omni- 23
bus arboribus ejus, elegiſti vineam unicam : Et ex omni terra orbis, elegiſti tibi 24
foveam unam : & ex omnibus floribus orbis, elegiſti tibi lilium unum : Et ex 25
omnibus abyſſis maris, replêſti tibi rivum unum : & ex omnibus ædificatis civitati-
bus, ſanctificâſti tibimetipſi Sion : Et ex omnibus creatis volatilibus, nominâſti tibi 26
columbam unam: & ex omnibus plaſmatis pecoribus,providiſti tibi ovem unam : Et 27
ex omnibus multiplicatis populis, acquiſiviſti tibi populum unum : & ab omnibus
probatam legem, donâſti huic quem deſiderâſti populo. Et nunc, Domine, ut quid 28
tradidiſti unum pluribus? Et præparâſti ſuper unam radicem alias, & diſperdidiſti
unicum tuum in multis : Et conculcaverunt eum, qui contradicebant ſponſionibus 29
tuis,quique tuis teſtamentis non credebant. Et ſi odiens odiſti populum tuum, 30
tuis manibus debet caſtigari. Et factum eſt, cum locutus eſſem ſermones, & miſſus 31
eſt angelus ad me,qui antè venerat ad me præterita nocte, Et dixit mihi ; Audi me, 32
& inſtruam te : & intende mihi, & adjiciam coram te. Et dixi ; Loquere,Do- 33
mine meus. Et dixit ad me ; Valdè tu in exceſſu mentis factus es pro Iſrael : an
plus dilexiſti eum, quàm qui eum fecit? Et dixi ad eum ; Non, Domine, ſed do- 34
lens locutus ſum. Torquent enim me renes mei per omnem horam, quærentem
apprehendere ſemitam Altiſſimi, & inveſtigare partem judicii ejus. Et di- 35
xit ad me ; Non potes. Et dixi ; Quarè, Domine? ad quid naſcebar, aut quarè
non fiebat matrix matris meæ mihi ſepulchrum, ut non viderem laborem Jacob,
& defatigationem generis Iſrael? Et dixit ad me ; Numera mihi quæ necdum ve- 36
nerant,& collige mihi diſperſas guttas, & revirida mihi aridos flores, Et aperi mihi 37
clauſa promptuaria,& produc mihi incluſos in eis flatus ; demonſtra mihi vocis ima-
ginem : & tunc oſtendam tibi laborem quem rogas videre. Et dixi ; Dominator Do- 38
mine, quis enim eſt qui poteſt hæc ſcire, niſi qui cum hominibus habitationem non
habet? Ego autem inſipiens : & quomodò potero dicere de his quibus me in- 39
terrogâſti? Et dixit ad me ; Quomodò non potes facere unum de his quæ dicta ſunt: 40
ſic non poteris invenire judicium meum, aut in fine charitatem quam populo promiſi.
Et dixi ; Sed ecce,Domine,tu propè es his qui in finem ſunt : & quid facient qui ante 41
me fuerunt,aut nos,aut hi qui poſt nos? Et dixit ad me ; Coronæ aſſimilabo judicium 42
meum. Sicut non noviſſimorum tarditas, ſic nec priorum velocitas. Et reſpondi, & 43
dixi ; Nec poteras facere eos qui facti ſunt,& qui ſunt, & qui futuri ſunt, in unum, ut
celeriùs judicium tuum oſtendas? Et reſpondit ad me, & dixit ; Non poteſt feſtinare 44
creatura ſuper creatorem, nec ſuſtinere ſeculum eos qui in eo creandi ſunt,in unum.
Et dixi ; Quo modo dixiſti ſervo tuo,quoniam vivificans vivificaſti à te creatam crea- 45
turam in unum,& ſuſtinebat creatura,poterit & nunc portare præſentes in unum. Et 46
dixit ad me ; Interroga matricem mulieris,& dices ad eam ; Et ſi paris,quarè per
tempus? Roga ergò eam,ut det decem in unum. Et dixi ; Non utique poterit,ſed ſe- 47
cundùm tempus. Et dixit ad me;Et ego dedi matricem terræ his qui ſeminati ſunt ſu- 48
per eam per tempus. Quemadmodum enim infans non parit ea,quæ ſenum ſunt : ſic 49
ego diſpoſui à me creatum ſeculum. Et interrogavi,& dixi; Cum jam dederis mihi 50
viam, loquar coram te : nam mater noſtra,de qua dixiſti mihi, Adhuc juvenis
eſt ; jam ſenectuti appropinquat. Et reſpondit ad me, & dixit ; Interroga eam 51

quæ

52 quæ parit, & dicit tibi. Dices enim ei, Quare quos peperiſti, nunc non ſunt ſimiles
53 his qui ante te, ſed minores ſtatura? Et dicet tibi & ipſa: Alii ſunt qui in juventute
virtutis nati ſunt: & alii qui ſub tempore ſenectutis deficiente matrice ſunt nati.
54 Conſidera ergo & tu quoniam minori ſtatura eſtis præ his qui ante vos: Et qui poſt
55 vos, minori quàm vos, quaſi jam ſeneſcentes creaturæ, & fortitudinem juventutis
prætereuntes. Et dixi: Rogo Domine, ſi inveni gratiam ante oculos tuos, demonſtra
ſervo tuo, per quem viſites creaturam tuam.

CAP. VI.

1 ET dixit ad me, Initio terreni orbis, & antequam ſtarent exitus ſæculi, & antequam
2 ſpirarent conventiones ventorum, Et antequam ſonarent voces tonitruum,
& antequam ſplenderent nitores coruſcationum, & antequam confirmarentur fundamenta
3 paradiſi, Et antequam viderentur decori flores, & antequam confirmarentur
4 motæ virtutes, & antequam colligerentur innumerabiles militiæ angelorum, Et
antequam extollerentur altitudines aeris, & antequam nominarentur menſuræ firmamentorum,
5 & antequam æſtuarent camini in Sion, Et antequam inveſtigarentur
præſentes anni, & antequam abalienarentur eorum qui nunc peccant adinventiones,
6 & conſignati eſſent qui fidem theſaurizaverunt: Tunc cogitavi, & facta ſunt per
7 me ſolum, & non per alium: & finis per me, & non per alium. Et reſpondi & dixi:
8 Quæ erit ſeparatio temporum? aut quando prioris finis, & ſequentis initium? Et
dixit ad me: Ab Abraham uſque ad Iſaac, quando nati ſunt ab eo Iacob & Eſau,
9 manus Iacob tenebat ab initio calcaneum Eſau: Finis enim hujus ſæculi Eſau, &
10 principium ſequentis Iacob. Hominis manus inter calcaneum & manum. Aliud noli
11 quærere Eſdra. Et reſpondi, & dixi: O dominator Domine, ſi inveni gratiam
12 ante oculos tuos, Oro ut demonſtres ſervo tuo finem ſignorum tuorum, quorum
13 partem mihi demonſtraſti nocte præcedenti. Et reſpondit, & dixit ad me: Surge
14 ſuper pedes tuos, & audi vocem pleniſſimam ſonitus. Et erit ſicut commotio, nec
15 commovebitur locus, in quo ſtes ſuper eum. Ideò cùm loquitur tu non expaveas, quoniam
16 de fine verbum & fundamentum terræ intelligitur, Quoniam de ipſis ſermo
17 tremiſcit & commovetur, ſcit enim quoniam finem eorum oportet commutari. Et
factum eſt, cùm audiſſem, ſurrexi ſuper pedes meos, & audivi: & ecce vox loquens,
18 & ſonus ejus ſicut ſonus aquarum multarum. Et dixit: Ecce dies veniunt, & erit
19 quando appropinquare incipiam, ut viſitem habitantes in terra: Et quando inquirere
incipiam ab eis qui injuſtè nocuerunt injuſtitia ſua, & quando ſuppleta fuerit humilitas
20 Sion. Et cùm ſuperſignabitur ſæculum quod incipient pertranſire, hæc ſigna faciam:
21 Libri aperientur ante faciem firmamenti, & omnes videbunt ſimul, Et anniculi
infantes loquentur vocibus ſuis, & prægnantes immaturos parient infantes trium &
22 quatuor menſium, & vivent, & ſuſcitabuntur. Et ſubitò apparebunt ſeminata loca
23 non ſeminata, & plena promptuaria ſubitò invenientur vacua: Et turba canet cum
24 ſono; quam cùm omnes audierint, ſubito expaveſcent. Et erit in illo tempore, debellabunt
amici amicos ut inimici, & expaveſcet terra cum his: & venæ fontium ſtabunt,
25 & non decurrent in horis tribus: Et erit, omnis qui derelictus fuerit ex omnibus iſtis
quibus prædixi tibi, ipſe ſalvabitur, & videbit ſalutare meum, & finem ſæculi veſtri.
26 Et videbunt qui recepti ſunt homines, qui mortem non guſtaverunt à nativitate ſua, &
27 mutabitur cor inhabitantium, & convertetur in ſenſum alium. Delebitur enim malum,
28 & extinguetur dolus. Florebit autem fides, & vincetur corruptela, & oſtendetur
29 veritas quæ ſine fructu fuit diebus tantis. Et factum eſt cùm loqueretur mihi, & ecce
30 paulatim intuebar ſuper eum ante quem ſtabam, Et dixit ad me hæc: Veni tibi oſtendere
31 tempus venturæ noctis. Si ergo iterùm rogaveris, & iterùm jejunaveris
32 ſeptem diebus, iterùm tibi renuntiabo horam majora per diem quàm audivi. Audita
eſt enim vox tua apud Altiſſimum. Vidit enim fortis directionem tuam, & providit
33 pudicitiam, quam à juventute tua habuiſti: Et propter hoc miſit me demonſtrare
34 tibi hæc omnia, & dicere tibi, Confide, & noli timere, Et noli feſtinare cum prioribus
35 temporibus cogitare vana, & non properes à noviſſimis temporibus. Et factum
eſt poſt hæc, & flevi iterùm: & ſimiliter jejunavi ſeptem diebus, ut ſuppleam tres hebdomadas,
36 quæ dictæ ſunt mihi. Et factum eſt in octava nocte, & cor meum turbabatur
37 iteratò in me, & cœpi loqui coram Altiſſimo. Inflammabatur enim ſpiritus meus
38 valdè, & anima mea anxiabatur. Et dixi, O Domine, loquens locutus es ab initio
39 creaturæ, in primo die dicens, Fiat cœlum & terra: & tuum verbum opus perfectum.
Et erat tunc ſpiritus, & tenebræ circumferebantur, & ſilentium, ſonus vocis hominis
40 nondum erat abs te. Tunc dixiſti de theſauris tuis proferri lumen luminoſum, quo
41 appareret opus tuum. Et die ſecundo creaſti ſpiritum firmamenti, & imperaſti ei ut
divideret & diviſionem faceret inter aquas, ut pars quædam ſurſum recederet, pars verò
42 deorſum maneret. Et tertia die imperaſti aquis congregari in ſeptima parte terræ:
ſex verò partes ſiccaſti & conſervaſti, ut ex his ſint coram te miniſtrantia ſeminata à
43 Deo, & culta. Verbum enim tuum proceſſit, & opus ſtatim fiebat. Proceſſit
44 enim ſubitò fructus multitudinis immenſus, & concupiſcentiæ guſtus multiformes,
& flores colore immutabili, & odores odoramenti inveſtigabilis, & die
45 tertia hæc facta ſunt. Quarta autem die imperaſti fieri ſolis ſplendorem, lunæ lumen,
46 ſtellarum diſpoſitionem: Et imperaſti eis, ut deſervirent futuro plaſmato
47 homini. Quinto autem die dixiſti ſeptimæ parti, ubi erat aqua congregata, ut
48 procrearet animalia, & volatilia, & piſces: & ita fiebat. Aqua muta, & ſine
anima, quæ Dei nutu jubebantur, animalia faciebat, ut ex hoc mirabilia tua nationes
49 enarrent. Et tunc conſervaſti duas animas: nomen uni vocaſti Henoch, &
50 nomen ſecundæ vocaſti Leviathan, Et ſeparaſti ea ab alterutro. Non enim poterat
51 ſeptima pars, ubi erat aqua congregata, capere ea. Et dediſti Henoch unam
52 partem, quæ ſiccata eſt tertio die, ut habitet in ea ubi ſunt montes mille. Leviathan
autem dediſti ſeptimam partem humidam, & ſervaſti eam, ut fiat in devorationem
53 quibus vis, & quando vis. Sexto autem die imperaſti terræ, ut crearet
54 coram te jumenta, & beſtias, & reptilia: Et ſuper his Adam: quem conſtituiſti
ducem ſuper omnibus factis quæ feciſti, & ex eo educimur nos omnes, quemque
55 elegiſti populum. Hæc autem omnia dixi coram te Domine, quia propter nos
56 creaſti ſæculum. Reſiduas autem gentes ab Adam natas dixiſti eas nil eſſe, & quoniam
ſalivæ aſſimilatæ ſunt, & quaſi ſtillicidium de vaſe ſimilaſti abundantiam eorum.
57 Et nunc Domine, ecce iſtæ gentes quæ in nihilum deputatæ ſunt, cœperunt dominari
58 noſtri, & devorare: Nos autem populus tuus, quem vocaſti primogenitum
59 unigenitum æmulatorem tuum, traditi ſumus in manibus eorum: Et ſi propter
nos creatum eſt ſæculum, quare non hereditatem poſſidemus cum ſæculo? Uſquequo
hæc?

CAP. VII.

1 ET factum eſt, cùm finiſſem; loqui verba hæc, miſſus eſt ad me Angelus qui miſſus
2 fuerat ad me primis noctibus, Et dixit ad me: Surge Eſdra, & audi ſermones quos
3 veni loqui ad te. Et dixit; Loquere Deus meus. Et dixit ad me: Mare poſitum eſt in ſpatioſo
4 loco, ut eſſet altũ & immenſum: Erit autem ei introitus in anguſto loco poſitus, ut
5 eſſet ſimilis fluminibus. Quis enim volens voluerit ingredi mare, & videre eum, vel dominari
6 ejus: ſi non tranſierit anguſtum, in latitudinem quomodo venire poterit? Item
aliud: Civitas eſt ædificata, & poſita in loco campeſtri: eſt autem plena omnium
7 bonorum. Introitus ejus anguſtus & in præcipiti poſitus, ut eſſet à dextris quidem
8 ignis, à ſiniſtris aqua alta: Semita autem eſt una ſola inter eos poſita, hoc eſt, inter
9 ignem & aquam, ut non capiat ſemita, niſi ſolummodò veſtigium hominis. Si autem
dabitur civitas homini in hereditatem, ſi nunquam antepoſitum periculum pertranſierit,
10 quomodo accipiet hereditatem ſuam? Et dixi, Sic Domine. Et dixit ad me, Sic
11 eſt & Iſrael pars. Propter eos enim feci ſæculum, & quando tranſgreſſus eſt Adam
12 conſtitutiones meas, judicatum eſt quod factum eſt. Et facti ſunt introitus hujus ſæculi
anguſti, & dolentes, & laborioſi: pauci autem & mali, & periculorum pleni: &
13 labore magnoperè fulti. Nam majoris ſæculi introitus ſpatioſi & ſecuri, & facientes
14 immortalitatis fructum. Si ergo ingredientes non fuerint ingreſſi qui vivunt, anguſta &
15 vana hæc: non poterunt recipere quæ ſunt repoſita. Nunc ergo quare tu conturbaris,
16 cùm ſis corruptibilis? & quid moveris tu, cùm ſis mortalis? Et quare non accepiſti
in corde tuo quod eſt futurum, ſed quod in præſenti? Reſpondi & dixi, Dominator 17
Domine, ecce depoſuiſti lege tua, quoniam juſti hereditabunt hæc, impii
autem peribunt. Juſti autem ferent anguſta, ſperantes ſpatioſa. Qui enim 18
impiè geſſerunt, & anguſta paſſi ſunt, & ſpatioſa non videbunt. Et dixit 19
ad me, Non eſt judex ſuper Deum, neque intelligens ſuper Altiſſimum. Pereunt 20
enim multi præſentes, quia negligitur quæ antepoſita eſt Dei lex. Mandans 21
enim mandavit Deus venientibus, quando venerunt, quid facientes viverent,
& quid obſervantes non punirentur. Hi autem non ſunt perſuaſi, & contradixerunt 22
ei, & conſtituerunt ſibi cogitamen vanitatis, & propoſuerunt ſibi circumventiones 23
delictorum, & ſuperdixerunt Altiſſimo non eſſe, & vias ejus non cognoverunt,
Et legem ejus ſpreverunt, & ſponſiones ejus abnegaverunt, & in legitimis ejus 24
fidem non habuerunt, & opera ejus non perfecerunt. Propter hoc Eſdra vacua 25
vacuis, & plena plenis. Ecce tempus veniet, & erit quando venient ſigna quæ 26
prædixi tibi, & apparebit ſponſa, & appareſcens oſtendetur quæ nunc ſubducitur
terra: Et omnis qui liberatus eſt de prædictis malis ipſe videbit mirabilia mea. 27
Revelabitur enim filius meus IESUS cum his qui cum eo ſunt, & jucundabuntur 28
qui relicta ſunt in annis quadringentis. Et erit poſt annos hos, & morietur filius meus 29
CHRISTUS, & omnes qui ſpiramentum habent homines. Et convertetur 30
ſæculum in antiquum ſilentium diebus ſeptem, ſicut in prioribus judiciis, ita ut
nemo derelinquatur. Et erit poſt dies ſeptem, & excitabitur quod nondum vigilat 31
ſæculum, & morietur corruptum: Et terra reddet quæ in ea dormiunt, & pulvis 32
qui in eo ſilentio habitant, & promptuaria reddent quæ eis commendatæ ſunt animæ.
Et revelabitur Altiſſimus ſuper ſedem judicii, & pertranſibunt miſeriæ, & 33
longanimitas congregabitur. Judicium autem ſolum remanebit, veritas ſtabit, & 34
fides convaleſcet, Et opus ſubſequetur, & merces oſtendetur, & juſtitiæ vigilabunt, 35
& injuſtitiæ non dominabuntur. Et dixi, Primus Abraham propter Sodomitas 36
oravit, & Moyſes pro patribus qui in deſerto peccaverint, Et qui poſt eum 37
pro Iſrael in diebus Achaz & Samuelis, David pro confractione, & Solomon pro 38
eis qui venerant in ſanctificationem: Et Elias pro his qui pluviam acceperunt, & 39
pro mortuo ut viveret, Et Ezechias pro populo in diebus Sennacherib, & multi 40
pro multis. Si ergo modò quando corruptibile increvit, & injuſtitia multiplicata 41
eſt, & oraverunt juſti pro impiis; quare & nunc ſic non erit? Et reſpondit ad me, 42
& dixit: Præſens ſæculum non eſt finis, gloria in eo frequens manet: propter hoc
oraverunt pro invalidis. Dies enim judicii erit finis temporis hujus, & initium 43
temporis futuræ immortalitatis, in quo tranſivit corruptela: Soluta eſt intemperantia, 44
abſciſſa eſt incredulitas: crevit autem juſtitia, orta eſt veritas. Tunc enim 45
nemo poterit ſalvare eum qui periit, neque demergere qui vicit. Et reſpondi, Et 46
dixi, Hic eſt ſermo meus primus & noviſſimus, quoniam melius erat non dare terram
Adam, vel cùm jam dediſſet, coercere eum ut non peccaret. Quid enim prodeſt 47
hominibus, in præſenti vivere in triſtitia, & mortuos ſperare punitionem? O tu 48
quid feciſti Adam? Si enim tu peccaſti, non eſt factus ſolius tuus caſus, ſed & noſter
qui ex te advenimus. Quid enim prodeſt nobis, ſi promiſſum eſt nobis immortale tempus; 49
nos autem mortalia opera egimus? Et quoniam prædicta eſt nobis perennis 50
ſpes, nos verò peſſimi vani facti ſumus. Et quoniam repoſita ſunt nobis habitacula 51
ſanitatis & ſecuritatis: nos verò malè converſati ſumus. Et quoniam repoſita eſt 52
gloria Altiſſimi, protegere eos qui tardè converſati ſunt: nos autem peſſimis viis
ambulavimus. Et quoniam oſtendetur paradiſus, cujus fructus incorruptus perſeverat, 53
in quo eſt ſecuritas & medela: Nos verò non ingrediemur, in ingratis enim 54
locis converſati ſumus. Et quoniam ſuper ſtellas fulgebunt facies eorum qui abſtinentiam 55
habuerunt; noſtræ autem facies ſuper tenebras nigræ. Non enim cogitavimus 56
viventes quando iniquitatem faciebamus, quòd incipiemus poſt mortem pati.
Et reſpondit, & dixit, Hoc eſt cogitamentum certaminis quod certabit qui ſuper 57
terram natus eſt homo. Ut ſi victus fuerit, patiatur quod dixiſti: ſi autem vicerit, 58
recipiet quod dico: Quoniam hæc eſt vita quam Moyſes dixit cùm viveret ad populum, 59
dicens, Elige tibi vitam, ut vivas. Non crediderunt autem ei, ſed nec poſt 60
eum prophetis: ſed nec mihi qui locutus ſum ad eos. Quoniam non eſſet triſtitia in 61
perditionem eorum, ſicut futurum eſt gaudium ſuper eos, quibus perſuaſa eſt ſalus.
Et reſpondi, & dixi, Scio Domine, quoniam vocatus eſt Altiſſimus miſericors in eo, 62
quòd miſeratur his qui nondum in ſæculo advenerunt, & quòd miſeretur illis qui 63
converſionem faciunt in lege ejus: Et longanimis eſt, quoniam longanimitatem 64
præſtat his qui peccaverunt quaſi ſuis operibus: Et munificus eſt, quoniam quidem 65
donare vult pro exigentiis: Et multæ miſericordiæ, quoniam multiplicat magis 66
miſericordias his qui præſentes ſunt, & qui præterierunt, & qui futuri ſunt. Si enim 67
non multiplicaverit miſericordias ſuas, non vivificabitur ſæculum cum his qui
inhereditabunt in eo. Et donat: quoniam ſi non donaverit de bonitate ſua, ut alleventur 68
hi qui iniquitatem fecerunt, de ſuis iniquitatibus non poterit decies milleſima
pars vivificari hominum. Et judex ſi non ignoverit his qui curati ſunt verbo ejus, & 69
deleverit multitudinem contentionum: non fortaſſis derelinquerentur in innumerabili
multitudine, niſi pauci valdè.

CAP. VIII.

ET reſpondit ad me, & dixit, Hoc ſæculum fecit Altiſſimus propter multos, futurum 1
autem propter paucos. Dicam autem coram te ſimilitudinem Eſdra. Quomodo 2
autem interrogabis terram, & dicet tibi, quoniam dabit terram multam magis unde
fiat fictile, parvum autem pulverem unde aurum fit: ſic & actus preſentis ſæculi. Multi 3
quidem creati ſunt, pauci autem ſalvabuntur. Et reſpondi, & dixi, Abſorbe ergo 4
anima ſenſum, & devora quod ſapit. Conveniſti enim obaudire, & prophetare volens. 5
Nec enim tibi datum eſt ſpatium, niſi ſolummodo vivere. O Domine, ſi 6
non permittes ſervo tuo, ut oremus coram te, & des nobis ſemen cordi, & ſenſui
culturam, unde fructus fiat, unde vivere poſſit omnis corruptus, qui portabit locum
hominis? Solus enim es, & una plaſmatio nos ſumus manuum tuarum, ſicut 7
locutus es: & quomodo nunc in matrice plaſmatum eſt corpus, & præſtas 8
membra: conſervatur in igne & aqua tua creatio: & novem menſibus patitur tua
plaſmatio tuam creaturam quæ in ea creata eſt: ipſum autem quod ſervat, & 9
quod ſervatur, utraque ſervabuntur: ſervataque quandoque iterum reddit matrix,
quæ in ea creverunt. Imperaſti enim ex ipſis membris, hoc eſt mamillis 10
præbere lac fructui mamillarum, Ut nutriatur id quod plaſmatum eſt uſque in tempus 11
aliquod, & poſtea diſponas eum tuæ miſericordiæ. Enutriſti eum tua juſtitia, 12
& erudiſti eum in lege tua, & corripuiſti eum tuo intellectu: & mortificabis eum 13
ut tuam creaturam: & vivificabis eum ut opus tuum. Si ergo perdideris eum qui 14
tantis laboribus plaſmatus eſt; tuo juſſu facile eſt ordinari, ut & id quod
fiebat ſervaretur. Et nunc Domine dicam, de omni homine tu magis ſcis: 15
de populo autem tuo, ob quem doleo; Et de hereditate tua, propter 16
quam lugeo: & propter Iſrael, propter quem triſtis ſum: & de Jacob, 17
propter quem doleo: Ideo incipiam orare coram te pro me, & pro eis 18
quoniam video lapſus noſtros qui inhabitamus terram. Sed audivi celeritatem 19
judicis qui futurus eſt. Ideo audi vocem meam, & intellige ſermonem meum, &
loquar coram te. Initium verborum Eſdræ priuſquam aſſumeretur: & dixi, Domine, 20
qui inhabitas ſæculum, cujus oculi elevati in ſuperna & aere: Et cujus 21
thronus inæſtimabilis, & gloria incomprehenſibilis: cui aſtat exercitus angelorum
cum tremore; quorum ſervatio in vento & igni convertitur: cujus verbum 22
verum, & dicta perſeverantia: Cujus juſſio fortis, & diſpoſitio terribilis: cujus aſpectus 23
arefacit abyſſos, & indignatio tabeſcere facit montes, & veritas teſtificatur:
Exaudi orationem ſervi tui, & auribus percipe precationem figmenti tui. Dum enim 24
vivo, loquar: & dum ſapio, reſpondebo: Nec reſpicias populi tui delicta, ſed qui tibi 25
in veritate ſerviunt. Nec intendas impia gentium ſtudia, ſed qui tua teſtimonia cum 26
doloribus cuſtodierunt. Nec cogites qui in conſpectu tuo [illegible] converſati ſunt, ſed 27
memorare qui ex voluntate tua timorem cognoverunt. N[illegible]ris perdere, qui 28
pecudum mores habuerunt: ſed reſpicias eos qui legem tuam [illegible]ndidè docuerunt. 29
Nec indigneris eis qui beſtiis pejores judicati ſunt: ſed diligas eos qui ſemper in tua 30
juſtitia confidunt & gloria. Quoniam nos & patres noſtri talibus morbis languemus: 31
tu autem propter nos peccatores miſericors vocaberis. Si enim deſideraveris ut noſtri 32

miſerearis, tunc miſericors vocaberis, nobis autem non habentibus opera juſtitiæ.
33 Juſti enim, quibus ſunt opera multa repoſita, ex propriis operibus recipient merce-
34 dem. Quid eſt enim homo, ut ei indigneris: aut genus corruptibile, ut ita amarus
35 ſis de ipſo? In veritate enim, nemo de genitis eſt, qui non impiè geſſit; & de con-
36 fitentibus, qui non deliquit. In hoc enim annuntiabitur juſtitia tua, & bonitas tua,
37 Domine, cùm miſertus fueris eis non habent ſubſtantiam bonorum operum. Et re-
ſpondit ad me, & dixit: Rectè locutus es aliqua: & juxta ſermones tuos, ſic & fiet.
38 Quoniam non verè cogitabo ſuper plaſma eorum qui peccaverunt ante mortem, ante
39 judicium, ante perditionem; Sed jocundabor ſuper juſtorum figmentum, & memo-
40 rabor peregrinationis quoque, & ſalvationis, & mercedis receptionis. Quomodo ergo
41 locutus ſum, ſic & eſt. Sicut enim agricola ſerit ſuper terram ſemina multa, & plan-
tationes multitudinis plantat, ſed non in tempore omnia quæ ſeminata ſunt ſalvantur,
ſed nec omnia quæ plantata ſunt radicabunt, ſic & qui in ſæculo ſeminati ſunt, non
42 omnes ſalvabuntur. Et reſpondi, & dixi: Si inveni gratiam, loquar. Quomodo
43 ſemen agricolæ ſi non aſcenderit aut non acceperit pluviam tuam in tempore, aut ſi
44 corruptum fuerit multitudine pluviæ, Sic perit: & ſimiliter homo qui manibus tuis
plaſmatus eſt, & tu ei imago nominatus: quoniam ſimilatus es ei, propter quem omnia
45 plaſmaſti, & ſimilaſti ſemini agricolæ. Non iraſcaris ſuper nos, ſed parce populo
46 tuo, & miſerere hereditati tuæ. Tu autem creaturæ miſereris. Et reſpondit ad me,
47 & dixit: Quæ ſunt præſentia præſentibus, & quæ futura futuris. Multum enim tibi
reſtat, ut poſſis diligere meam creaturam ſuper me: tibi autem frequenter & ipſi pro-
48 ximavi, injuſtis autem nunquam. Sed & in hoc mirabilis es coram Altiſſimo. Quo-
49 niam humiliaſti te ſicut decet te: & non judicaſti te, ut inter juſtos plurimum glo-
50 rificeris. Propter quod miſeriæ multæ & miſerabiles efficientur eis qui habitant ſæ-
51 culum in noviſſimis: quia in multa ſuperbia ambulaverunt. Tu autem pro te in-
52 tellige, & de ſimilibus tuis inquire gloriam. Vobis enim apertus eſt paradiſus, plan-
tata eſt arbor vitæ, præparatum eſt futurum tempus, præparata eſt abundantia, ædi-
53 ficata eſt civitas, probata eſt requies, perfecta eſt bonitas & perfecta ſapientia. Ra-
dix mali ſignata eſt à vobis: infirmitas, & tinea à vobis abſconſa eſt: & in infernum
54 fugit corruptio in oblivione. Tranſierunt dolores, & oſtenſus eſt in fine theſaurus
55 immortalitatis. Noli ergo adjicere inquirendo de multitudine eorum qui pereunt.
56 Nam & ipſi accipientes libertatem, ſpreverunt Altiſſimum, & legem ejus contempſe-
57 runt, & vias ejus dereliquerunt. Adhuc autem juſtos ejus conculcaverunt, & dixe-
58 runt in corde ſuo non eſſe Deum, & quidem ſcientes quoniam moriuntur. Sicut
59 enim vos ſuſcipient quæ prædicta ſunt, ſic eos ſitis & cruciatus, quæ præparata ſunt.
60 non enim voluit hominem diſperdi. Sed & ipſi qui creati ſunt, coinquinaverunt no-
61 men ejus qui fecit eos: & ingrati fuerunt ei qui præparavit eis vitam. Quapropter
62 judicium meum modò appropinquat. Quæ non omnibus demonſtravi, ſed tibi,
63 & tibi ſimilibus paucis. Et reſpondi, & dixi: Ecce nunc Domine demonſtraſti mihi
multitudinem ſignorum, quæ incipies facere in noviſſimis: ſed non demonſtraſti
mihi quo tempore.

CAP. IX.

1 ET reſpondit ad me, & dixit, Metiens metire tempus in ſemetipſo: & erit cùm
2 videris, quando tranſierit pars quædam ſignorum quæ prædicta ſunt, Tunc in-
telliges quoniam ipſum eſt tempus, in quo incipiet Altiſſimus viſitare ſæculum quod
3 ab eo factum eſt. Et quando videbitur in ſæculo motio locorum & populorum tur-
4 batio, Tunc intelliges quoniam de his erat Altiſſimus locutus à diebus qui fuerant
5 ante te ab initio. Sicut enim omne quod factum eſt in ſæculo initium habet, pari-
6 ter & conſummationem, & conſummatio eſt manifeſta: Sic & Altiſſimi tempora initia
habent manifeſta in prodigiis & virtutibus, & conſummationes in actu & in ſignis.
7 Et erit, omnis qui ſalvus factus fuerit, & qui poterit effugere per opera ſua, & per
8 fidem in qua credidiſtis, Relinquetur de prædictis periculis, & videbit ſalutare meum
9 in terra mea, & in finibus meis, quoniam ſanctificavi me à ſæculo. Et tunc miſere-
buntur qui nunc abuſi ſunt vias meas: & in tormentis commorabuntur hi qui eas pro-
10 jecerunt in contemptu. Qui enim non cognoverunt me, viventes beneficia conſecu-
11 ti: Et qui faſtidierunt legem meam, cùm adhuc erant habentes libertatem: Et cùm
12 adhuc eſſet eis apertus pœnitentiæ locus, non intellexerunt, ſed ſpreverunt: hos o-
13 portet poſt mortem in cruciamento cognoſcere. Tu ergo noli adhuc curioſus eſſe,
quomodo impii cruciabuntur: ſed inquire quomodo juſti ſalvabuntur, & quorum ſæ-
14 culum, & propter quos ſæculum, & quando. Et reſpondi, & dixi, Olim locutus
15 ſum, & nunc dico, & poſtea dicam: quoniam plures ſunt qui pereunt quàm qui ſalva-
16 buntur: Sicut multiplicatur fluctus ſuper guttam. Et reſpondit ad me, & dixit,
17 Qualis ager, talia & ſemina: & quales flores, tales & tincturæ: & qualis operator,
18 talis & creatio: & qualis agricola, talis & cultura: quoniam tempus erat ſæculi. Et
nunc cùm eſſem parans eis, his qui nunc ſunt, antequam fieret ſæculum, in quo
19 habitarent: & nemo mihi contradixit. Tunc enim quiſque & nunc creato in mun-
do hoc parato, & menſa indeficienti, & lege inveſtigabili corrupti ſunt mores eorum.
20 Et conſideravi ſæculum, & ecce erat periclitans propter cogitationes quæ in eo adve-
21 nerunt. Et vidi, & peperci ei valdè: & ſervavi mihi acinum de botro, & plantatio-
22 nem de tribu multa. Pereat ergo multitudo quæ ſine cauſa nata eſt, & ſervetur aci-
23 nus meus, & plantatio mea: quia cum multo labore perfeci. Tu autem ſi adhuc in-
24 tromittas ſeptem dies alios, ſed non jejunabis in eis: Ibis in campum florum, ubi
domus non eſt ædificata: & manducabis ſolummodo de floribus campi, & carnem
25 non guſtabis, & vinum non bibes, ſed ſolummodò flores: Deprecare Altiſſimum
26 ſine intermiſſione, & veniam, & loquar tecum. Et profectus ſum, ſicut dixit mihi,
in campum, qui vocatur Ardath, & ſedi ibi in floribus. Et de herbis agri manducavi,
27 & facta eſt eſca earum mihi in ſaturitatem. Et factum eſt poſt dies ſeptem, & ego
28 diſcumbebam ſupra fœnum, & cor meum iterum turbabatur ſicut antè. Et apertum
29 eſt os meum, & inchoavi dicere coram Altiſſimo, & dixi: O Domine, te nobis
oſtendens, oſtenſus es patribus noſtris in deſerto, quod non calcatur, & infru-
30 ctuoſo, quando erant exeuntes de Ægypto: & dicens dixiſti, Tu Iſraël audi me,
31 & ſemen Jacob intende ſermonibus meis. Ecce enim ego ſemino in vobis legem me-
32 am, & faciet in vobis fructum, & glorificabimini in eo per ſæculum. Nam patres
noſtri accipientes legem non ſervaverunt, & legitima mea non cuſtodierunt, & factus
33 eſt fructus legis non parens: nec enim poterat, quoniam tuus erat. Nam qui ac-
34 ceperunt, perierunt, non cuſtodientes quod in eis ſeminatum fuerat. Et ecce, con-
ſuetudo eſt, ut, cùm acceperit terra ſemen, vel navem mare, vel vas aliquod eſcam
vel potum: cùm fuerit exterminatum id, in quo ſeminatum eſt, vel in quod miſſum
35 eſt: Simul id quod ſeminatum, vel miſſum eſt, vel quæ ſuſcepta ſunt, extermi-
36 nantur, & ſuſcepta jam non manent apud nos; ſed nobis ſic non factum eſt. Nos
quidem qui legem accepimus peccantes periimus, & cor noſtrum quod ſuſcepit eam:
37 Nam lex non periit, ſed permanſit in ſuo labore. Et cùm loquerer hæc in corde meo,
38 reſpexi oculis meis, & vidi mulierem in dextra parte, & ecce hæc lugebat & plorabat
cum voce magna, & animo dolebat valdè, & veſtimenta ejus diſciſſa, & cinis ſuper
39 caput ejus. Et dimiſi cogitatus, in quibus eram cogitans, & converſus ſum ad eam,
40 & dixi ei, Ut quid fles? & quid doles animo? Et dixit ad me, Dimitte me Do-
41 mine meus ut defleam me, & adjiciam dolorem: quoniam valdè amaro ſum animo,
42 & humiliata ſum valdè. Et dixi ei, Quid paſſa es? dic mihi, Et dixit ad me, Ste-
43 rilis fui ego famula tua, & non peperi, habens maritum annis triginta. Ego enim
44 per ſingulas horas, & per ſingulos dies, & annos hos triginta deprecor Altiſſimum
45 nocte ac die. Et factum eſt, poſt triginta annos exaudivit me Deus ancillam tuam,
& vidit humilitatem meam, & attendit tribulationi meæ, & dedit mihi filium: &
jocundata ſum ſuper eum valdè ego, & vir meus, & omnes cives mei, & honorifica-
46 bamus valdè Fortem. Et nutrivi eum cum labore multo. Et factum eſt cum cre-
47 viſſet, & veniſſet accipere uxorem, feci diem epuli.

CAP. X.

1 ET factum eſt cùm introiſſet filius meus in thalamum ſuum, cecidit, & mortuus eſt. Et
2 evertimus omnes lumina, & ſurrexerunt omnes cives mei ad conſolandum me, &
quievi uſque in alium diem uſque noctem. Et factum eſt, cùm omnes quieviſſent ut 3
me conſolarentur ut quieſcerem: & ſurrexi nocte, & fugi: & veni ſicut vides in hoc
campo: Et cogito jam non reverti in civitatem, ſed hic conſiſtere: & neque man- 4
ducare, neque bibere, ſed ſine intermiſſione lugere, & jejunare uſque dum moriar.
Et dereliqui ſermones in quibus eram, & reſpondi cum iracundia ad eam, & dixi, 5
Stulta ſuper omnes mulieres, non vides luctum noſtrum, & quæ nobis contingunt? 6
Quoniam Sion mater noſtra omni triſtitia contriſtatur, & humilitate humiliata eſt, 7
& luget validiſſimè. Et nunc quoniam omnes lugemus, & triſtes ſumus: quoniam 8
omnes contriſtati ſumus, tu autem contriſtaris in uno filio? Interroga enim terram, 9
& dicet tibi: quoniam hæc eſt quæ debeat lugere caſum tantorum ſuper eam germi-
nantium. Et ex ipſa ab initio omnes nati & alii venient: & ecce, penè omnes in 10
perditionem ambulant, & exterminium fit multitudo eorum. Et quis ergo debet lu- 11
gere magis, niſi hæc quæ tam magnam multitudinem perdidit, quàm tu, quæ pro
uno doles? Si autem dicis mihi, Quoniam non eſt planctus meus ſimilis terræ: 12
quoniam fructum ventris mei perdidi, quem cum mœroribus peperi, & cum dolori-
bus genui: Terra autem ſecundùm viam terræ, abiitque in ea multitudo præſens, 13
quomodo evenit: & ego tibi dico, Sicut tu cum labore peperiſti, ſic & terra dat 14
fructum ſuum homini ab initio ei qui fecit eam. Nunc ergo retine apud temeti- 15
pſam dolorem tuum, & fortiter fer qui tibi contigerunt caſus. Si enim juſtificaveris 16
terminum Dei, & conſilium ſuum recipies in tempore, & in talibus collaudaberis: 17
Ingredere ergo in civitatem ad virum tuum. Et dixit ad me, Non faciam, neque 18
ingrediar civitatem, ſed hic moriar. Et appoſui adhuc loqui ad eam, & dixi, No- 19
li facere hunc ſermonem, ſed conſenti perſuadenti. Quot enim caſus Sion? Conſo- 20
lare propter dolorem Jeruſalem. Vides enim quoniam ſanctificatio noſtra deſerta 21
effecta eſt, & altare noſtrum demolitum eſt, & templum noſtrum deſtructum eſt, Et 22
pſalterium noſtrum humilitatum eſt, & hymnus conticuit, & exultatio noſtra diſſo-
luta eſt, & lumen candelabri noſtri extinctum eſt, & arca teſtamenti noſtri direpta
eſt, & ſancta noſtra contaminata ſunt. & nomen quod invocatum eſt ſuper nos penè
profanatum eſt: & liberi noſtri contumeliam paſſi ſunt, & ſacerdotes noſtri ſuccenſi
ſunt, & Levitæ noſtri in captivitatem abierunt, & virgines noſtræ coinquinatæ ſunt,
& mulieres noſtræ vim paſſæ ſunt, & juſti noſtri rapti ſunt, & parvuli noſtri perditi
ſunt, & juvenes noſtri ſervierunt, & fortes noſtri invalidi facti ſunt: Et quod o- 23
mnium majus, ſignaculum Sion, quoniam reſignata eſt de gloria ſua: nam & tradita
eſt in manibus eorum qui nos oderunt. Tu ergo excute tuam triſtitiam multam, & 24
depone abs te multitudinem dolorum, ut tibi repropitietur Fortis, & requiem faciet
tibi Altiſſimus, requietionem laborum. Et factum eſt, cum loquebar ad eam, facies 25
ejus fulgebat ſubitò & ſpecies, coruſcus fiebat viſus ejus, ut eſſem pavens valdè ad eam,
& cogitarem quid eſſet hoc. Et ecce ſubito emiſit ſonitum vocis magnum timore ple- 26
num, ut commoveretur terra à mulieris ſono, & vidi: Et ecce ampliùs mulier non 27
comparebat mihi, ſed civitas ædificabatur, & locus demonſtrabatur de fundamentis
magnis: & timui, & clamavi voce magna, & dixi, Ubi eſt Uriel angelus, qui à 28
principio venit ad me? quoniam ipſe me fecit venire in multitudine in exceſſu mentis
hujus, & factus eſt finis meus in corruptionem, & oratio mea in improperium. Et 29
cùm eſſem loquens ego hæc, ecce venit ad me, & vidit me. Et ecce eram poſitus ut 30
mortuus, & intellectus meus alienatus erat, & tenuit dexteram meam, & confortavit
me, & ſtatuit me ſuper pedes meos, & dixit mihi, Quid tibi eſt? & quare conturba- 31
tus es, & intellectus tuus, & ſenſus cordis tui? Et quare conturbaris? Et dixi, Quo- 32
niam dereliquiſti me, & ego quidem feci ſecundùm ſermones tuos, & exivi in cam-
pum, & ecce vidi, & video quod non poſſum enarrare. Et dixit ad me, Sta ut vir, 33
& commonebo te. Et dixi, Loquere Domine meus tu in me, noli me derelinquere, 34
ut non fruſtra moriar: Quoniam vidi quæ non ſciebam, & audio quæ non ſcio. 35
Aut nunquid ſenſus meus fallitur, & anima mea ſomniat? Nunc ergo deprecor te, 36
ut demonſtres ſervo tuo de exceſſu hoc. Et reſpondit ad me, & dixit, Audi me & 37
doceam te, & dicam tibi de quibus times: quoniam Altiſſimus revelavit tibi myſteria 38
multa. Vidit rectam viam tuam, quoniam ſine intermiſſione contriſtabaris pro popu- 39
lo tuo, & valdè lugebas propter Sion. Hic ergo intellectus viſionis quæ tibi apparuit 40
ante paululum. Quam vidiſti lugentem, inchoaſti conſolari eam. Nunc autem jam 41
ſpeciem mulieris non vides, ſed apparuit tibi civitas ædificari: Et quoniam enarra- 42
bat tibi de caſu filii ſui, hæc abſolutio eſt. Hæc mulier quam vidiſti, hæc eſt Sion; 43
& quoniam dixit tibi; quam & nunc conſpicies ut civitatem ædificatam. Et quo- 44
niam dixit tibi, quia ſterilis fuit triginta annis: propter quod erant anni ſcilicet tri- 45
ginta, quando non erat in ea adhuc oblatio oblata. Et factum eſt poſt annos trigin- 46
ta, ædificavit Salomon civitatem, & obtulit oblationes: tunc fuit quando peperit
ſterilis filium. Et quod tibi dixit, quoniam nutrivit eum cum labore, hoc erat, habi- 47
tatio in Jeruſalem. Et quoniam dixit tibi, quod filius meus veniens in ſuo thalamo 48
mortuus eſſet, & contigiſſet ei caſus, hoc erat, quæ facta eſt ruina Jeruſalem. Et ec- 49
ce, vidiſti ſimilitudinem ejus: & quoniam filium lugeret, inchoaſti conſolari eam:
& de his quæ contigerunt, hæc erant tibi aperienda. Et nunc videt Altiſſimus, quo- 50
niam ex animo contriſtatus es, & quoniam ex toto corde pateris pro ea, oſtendit tibi
claritatem gloriæ ejus, & pulchritudinem decoris ejus. Propterea enim dixi tibi, ut 51
maneres in campo ubi domus non eſt ædificata. Sciebam enim ego, quoniam Altiſſi- 52
mus incipiebat tibi oſtendere hæc: Propterea dixi tibi ut venires in agrum ubi non 53
eſt fundamentum ædificii. Nec enim poterat opus ædificii hominis ſuſtineri in loco, 54
ubi incipiebatur Altiſſimi civitas oſtendi. Tu ergo noli timere, neque expaveſcat 55
cor tuum: ſed ingredere, & vide ſplendorem & magnitudinem ædificii, quantum ca-
pax eſt tibi viſus oculorum videre: Et poſt hæc audies quantum capit auditus aurium 56
tuarum audire. Tu enim beatus es præ multis, & vocatus es apud Altiſſimum ſicut 57
& pauci. Nocte autem quæ in craſtinum futura eſt, manebis hic: Et oſtendet ti- 58
bi Altiſſimus eas viſiones ſupremorum, quæ faciet Altiſſimus his qui habitant ſu- 59
per terram à noviſſimis diebus. Et dormivi illam noctem & aliam, ſicut dixerat 60
mihi.

CAP. XI.

ET vidi ſomnium, & ecce aſcendebat de mari aquila, cui erant duodecim alæ 1
pennarum & capita tria. Et vidi, & ecce expandebat alas ſuas in omnem ter- 2
ram, & omnes venti cæli inſufflabant in eam, & colligebantur. Et vidi, & de pennis 3
ejus naſcebantur contrariæ pennæ, & ipſæ fiebant in pennaculis minutis & modicis.
Nam capita ejus erant quieſcentia, & dimidium caput erat majus aliorum capitum, 4
ſed ipſa quieſcebat cum eis. Et vidi, & ecce aquila volavit in pennis ſuis, & re- 5
gnavit ſuper terram, & ſuper eos qui habitant in ea. Et vidi, quoniam ſubjecta e- 6
rant ei omnia ſub cælo, & nemo illi contradicebat, neque unus de creatura quæ eſt
ſuper terram. Et vidi, & ecce ſurrexit aquila ſuper ungues ſuos, & miſit vocem 7
pennis ſuis, dicens, Nolite omnes ſimul vigilare, dormite unuſquiſque in loco 8
ſuo, & per tempus vigilate. Capita autem in noviſſimo ſerventur. Et vidi, & ec- 9
ce vox non exibat de capitibus ejus, ſed de medietate corporis ejus. Et numeravi 10
contrarias pennas ejus, & ecce ipſæ erant octo. Et vidi, & ecce à dextera parte ſur- 11
rexit una penna, & regnavit ſuper omnem terram. Et factum eſt cùm regnaret, ve- 12
nit ei finis, & non apparuit locus ejus: & ſequens exurrexit, & regnabat, ipſa mul- 13
tum tenuit tempus. Et factum eſt cùm regnaret, & veniebat finis ejus, ut non appa- 14
reret ſicut prior. Et ecce vox emiſſa eſt illi, dicens, Audi tu quæ tanto tempore 15
tenuiſti terram, hæc annuntio tibi antequam incipias non apparere. Nemo poſt te 16
tenebit tempus tuum, ſed nec dimidium ejus. Et levavit ſe tertia, & tenuit princi- 17
patum ſicut & priores: & non apparuit & ipſa. Et ſic contingebat omnibus aliis 18
ſingulatim principatum gerere, & iterum nuſquam comparere. Et vidi, & ecce in 19
tempore ſequentes pennæ erigebantur à dextera parte, ut tenerent & ipſæ principatum: 20
& ex his erant quæ tenebant, ſed tamen ſtatim non comparebant. Nam & aliquæ ex 21
eis erigebantur, ſed non tenebant principatum. Et vidi poſt hæc, & ecce non com- 22
paruerunt duodecim pennæ, & duo pennacula: Et nihil ſupererat in corpore aquilæ, 23
niſi duo capita quieſcentia & ſex pennacula. Et vidi, & ecce ſex pennaculis diviſæ 24
ſunt duæ, & manſerunt ſub capite quod eſt ad dexteram partem. Nam quatuor 25
manſerunt in loco ſuo. Et vidi, & ecce ſubalares cogitabant ſe erigere, & tenere 26
principatus. Et vidi, & ecce una erecta eſt, ſed ſtatim non comparuit. Et ſecunda 27

velocius

28 velociùs quàm priores non comparuerunt. Et vidi, & ecce duæ quæ ſuperaverant,
29 apud ſemetipſas cogitabant & ipſæ regnare. Et in eo cùm cogitarent, ecce unum
quieſcentium capitum quod erat medium evigilabat: hoc enim erat duorum capitum
30 majus. Et vidi quoniam complexa ſunt duo capita ſecum: Et ecce converſum eſt
31 caput cum his qui cum eo erant, & comedit duas ſubalares quæ cogitabant regnare.
32 Hoc autem caput perterruit omnem terram, & dominabatur in ea his qui habitant
terram cum labore multo, & potentatum tenuit orbis terrarum ſuper omnes alas
33 quæ fuerunt. Et vidi poſt hæc, & ecce medium caput ſubitò non comparuit, & hoc
34 ſicut alæ. Superaverunt autem duo capita, quæ & ipſa ſimiliter regnaverunt ſuper
35 terram, & ſuper eos qui habitant in ea. Et vidi, & ecce devoravit caput a dextera
36 parte illud quod à læva. Et audivi vocem dicentem mihi, Conſpice contra te, &
37 conſidera quod vides. Et vidi, & ecce ſicut leo concitatus de ſilva rugiens: & vidi
38 quoniam emittebat vocem hominis ad aquilam. Et dixit, dicens, Audi tu, & loquar
39 ad te, & dicet Altiſſimus tibi, Nonne tu es qui ſuperaſti de quatuor animalibus,
40 quæ feceram regnare in ſæculo meo, & ut per eos veniret finis temporum eorum? Et
quartus veniens devicit omnia animalia quæ tranſierunt, & potentatu tenuit ſæculum
cum tremore multo, & omnem orbem cum labore peſſimo, & inhabitavit tot
41 temporibus orbem terrarum cum dolo. Et judicaſti terram non cum veritate. Tribulaſti
42 enim manſuetos, & læſiſti quieſcentes, & dilexiſti mendaces, & deſtruxiſti
habitationes eorum qui fructificabant, & humiliaſti muros eorum qui te non nocuerunt.
43 Et aſcendit contumelia tua uſque ad Altiſſimum, & ſuperbia tua ad Fortem.
44 Et reſpexit Altiſſimus ſuperba tempora, & ecce finita ſunt, & ſcelera ejus completa
45 ſunt. Propterea non appareas tu aquila, & alæ tuæ horribiles, & pennacula tua peſſima,
& capita tua maligna, & ungues tui peſſimi, & omne corpus tuum vanum;
46 Uti refrigeretur omnis terra, & revertatur liberata de tua vi, & ſperet judicium & miſericordiam
ejus qui fecit eam.

C A P. XII.

1 ET factum eſt, dum loqueretur leo verba hæc ad aquilam: & vidi, Et ecce quod
2 ſuperaverat caput, & non comparuerunt quatuor alæ illæ quæ ad eum tranſierunt,
& erectæ ſunt ut regnarent: & erat regnum eorum exile, & tumultu plenum.
3 Et vidi, & ecce ipſa non apparebant, & omne corpus aquilæ incendebatur, & expaveſcebat
terra valdè, & ego a tumultu & exceſſu mentis, & a magno timore vigilavi,
4 & dixi ſpiritui meo, Ecce tu præſtitiſti mihi hoc in eo, quod ſcrutaris vias Altiſſimi.
5 Ecce adhuc fatigatus ſum animo, & ſpiritu meo invalidus ſum valdè, & nec modica
6 eſt in me virtus a multo timore, quam expavi nocte hac. Nunc ergo orabo Altiſſimum,
7 ut me confortet uſque in finem, Et dixi, Dominator Domine, ſi inveni gratiam
ante oculos tuos, & ſi juſtificatus ſum apud te præ multis, & ſi certè aſcendit
8 deprecatio mea ante faciem tuam, Conforta me, & oſtende ſervo tuo mihi interpretationem
& diſtinctionem viſus horribilis hujus, ut pleniſſimè conſoleris animam
9 meam. Dignum enim me habuiſti oſtendere mihi temporum noviſſima. Et dixit ad
10 me, Hæc eſt interpretatio viſionis hujus. Aquilam quam vidiſti aſcendentem de
11 mari, hoc eſt regnum quod viſum eſt in viſione Danieli fratri tuo. Sed non eſt illi
12 interpretatum, quoniam ego nunc tibi interpretor. Ecce dies veniunt, & exurget
13 regnum ſuper terram, & erit timor acrior omnium regnorum quæ fuerunt ante eum.
14 Regnabunt autem in ea reges duodecim, unus poſt unum. Nam ſecundus incipiet
15 regnare, & ipſe tenebit amplius tempus præ duodecim. Hæc eſt interpretatio duodecim
16 alarum quas vidiſti. Et quam audiſti vocem quæ locuta eſt, non de capitibus
17 ejus exeuntem, ſed de medio corporis ejus, Hæc eſt interpretatio, quoniam poſt
18 tempus regni illius naſcentur contentiones non modicæ, & periclitabitur ut cadat:
19 & non cadet tunc, ſed iterum conſtituetur in ſuum initium. Et quoniam vidiſti ſubalares
20 octo cohærentes alis ejus, Hæc eſt interpretatio. Exurgent in ipſo octo reges,
21 quorum erunt tempora levia, & anni citati, & duo quidem ex ipſis perient. Appropinquante
autem tempore medio, quatuor ſervabuntur in tempore, cum incipiet appropinquare
22 tempus ejus ut finiatur: duo verò in finem ſervabuntur. Et quoniam
23 vidiſti tria capita quieſcentia, Hæc eſt interpretatio. In noviſſimis ejus ſuſcitabit
24 Altiſſimus tria regna, & revocabit in ea multa: & dominabuntur terram, Et qui
habitant in ea, cum labore multo ſuper omnes qui fuerunt ante hos, propter hoc ipſi
25 vocati ſunt capita aquilæ. Iſti enim erunt qui recapitulabunt impietates ejus, & qui
26 perficient noviſſima ejus. Et quoniam vidiſti caput majus non apparens, hæc eſt interpretatio
ejus. Quoniam unus ex eis ſuper lectum ſuum morietur, & tamen cum
27 tormentis. Nam duo qui perſeveraverint gladius eos comedet. Unius enim gladius
28 comedet qui cum eo: ſed tamen hic gladio in noviſſimis cadet. Et quoniam vidiſti
29 duas ſubalares trajicientes ſuper caput quod eſt in dextera parte, Hæc eſt interpretatio.
30 Hi ſunt quos conſervavit Altiſſimus in finem ſuum, hoc eſt regnum exile &
31 turbationis plenum. Sicut vidiſti & leonem, quem vidiſti de ſilva evigilantem, &
rugientem, & loquentem ad aquilam, & arguentem eam, & injuſtitias ipſius, per
32 omnes ſermones ejus ſicut audiſti: Hic eſt ventus quem ſervavit Altiſſimus in finem
ad eos, & impietates ipſorum: & arguet illos, & incutiet coram ipſis deſcriptiones
33 eorum. Statuet enim eos in judicio vivos: & erit, cum arguerit eos, tunc corripiet
34 eos. Nam reſiduum populum meum liberabit cum miſeria, qui ſalvati ſunt ſuper fines
meos, & jucundabit eos quoadusque veniet finis, dies judicii, de quo locutus ſum
35 tibi ab initio. Hoc ſomnium quod vidiſti, & hæ interpretationes. Tu ergo ſolus
36 dignus fuiſti ſcire Altiſſimi ſecretum hoc. Scribe ergo omnia iſta in libro quæ vidiſti,
37 & pone ea in loco abſcondito: Et docebis ea ſapientes de populo tuo, quorum corda
38 ſcis poſſe capere & ſervare ſecreta hæc. Tu autem adhuc ſuſtine hic alios dies ſeptem,
39 ut tibi oſtendatur quidquid viſum fuerit Altiſſimo oſtendere tibi. Et profectus eſt à
40 me. Et factum eſt, cùm audiſſet omnis populus quoniam pertranſierant ſeptem dies,
& ego non fuiſſem reverſus in civitatem, & congregavit ſe omnis a minimo uſque ad
41 maximum: & venit ad me, & dixerunt mihi dicentes: Quid peccavimus tibi, &
42 quid injuſtè egimus in te, quoniam derelinquens nos ſediſti in loco hoc? Tu enim
nobis ſuperes ſolus ex omnibus populis, ſicut botrus de vinea, & ſicut lucerna in loco
43 obſcuro, & ſicut portus & navis ſalvata à tempeſtate. Aut non ſufficiant nobis mala
44 quæ contingunt? Si ergo tu nos dereliqueris, quantò nobis erat melius ſi eſſemus
45 ſuccenſi & nos cum incendio Sion? Nec enim nos ſumus meliores eorum qui ibi
46 mortui ſunt. Et ploraverunt voce magna. Et reſpondi ad eos, & dixi: Confide
47 Iſrael, & noli triſtari tu domus Jacob. Eſt enim memoria veſtri coram Altiſſimo, &
48 Fortis non eſt oblitus veſtri in tentatione. Ego enim non dereliqui vos, neque exceſſi
à vobis: ſed veni in hunc locum ut deprecarer pro deſolatione Sion, ut quærerem miſericordiam
49 pro humilitate ſanctificationis veſtræ. Et nunc ite unuſquiſque veſtrum
50 in domum ſuam, & ego veniam ad vos poſt dies iſtos. Et profectus eſt populus, ſicut
51 dixi ei, in civitatem: Ego autem ſedi in campo ſeptem diebus, ſicut mihi mandavit:
& manducabam de floribus ſolummodo agri, de herbis facta eſt eſca mihi in
diebus illis.

C A P. XIII.

1 ET factum eſt poſt dies ſeptem, & ſomniavi ſomnium nocte. Et ecce de mari ventus
2 exurgebat, ut conturbaret omnes fluctus ejus. Et vidi, & ecce convaleſcebat
3 ille homo cum millibus cæli: & ubi vultum ſuum vertebat ut conſideraret, tremebant
4 omnia quæ ſub eo videbantur: Et ubicunque exibat vox de ore ejus, ardeſcebant
omnes qui audiebant voces ejus, ſicut quieſcet terra quando ſenſerit ignem.
5 Et vidi poſt hæc, & ecce congregabatur multitudo hominum, quorum non erat numerus,
6 de quatuor ventis cæli, ut debellarent hominem qui aſcenderat de mari. Et
7 vidi, & ecce ſibimetipſi ſculpſerat montem magnum, & volavit ſuper eum. Ego autem
8 quæſivi videre regionem vel locum unde ſculptus eſſet mons, & non potui. Et poſt
hæc vidi, & ecce omnes qui congregati ſunt ad eum, ut expugnarent eum, timebant
9 valdè, tamen audebant pugnare. Et ecce, ut vidit impetum multitudinis venientis,
non levavit manum ſuam, neque frameam tenebat, neque aliquod vas bellicoſum, niſi
10 ſolummodo ut vidi, Quoniam emiſit de ore ſuo ſicut flatum ignis, & de labiis ejus
ſpiritus flammæ, & de lingua ejus emittebat ſcintillas & tempeſtates, & commixta
ſunt omnia ſimul, hic flatus ignis, & ſpiritus flammæ, & multitudo tempeſtatis:
Et cecidit ſuper multitudinem in impetu, quæ præparata erat pugnare, & ſuccendit 11
omnes, ut ſubitò nihil videretur de innumerabili multitudine, niſi ſolummodo pulvis,
& fumi odor: & vidi, & extimui. Et poſt hæc vidi ipſum hominem deſcendentem 12
de monte, & vocantem ad ſe multitudinem aliam pacificam, Et accedebat 13
ad eum vultus hominum multorum quorundam gaudentium, quorundam triſtantium:
aliqui verò alligati, aliqui adducentes ex eis qui offerebantur, & ægrotavi à
multitudine pavoris, & expergefactus ſum, & dixi, Tu ab initio demonſtraſti ſervo 14
tuo mirabilia hæc, & dignum me habuiſti ut ſuſciperes deprecationem meam: Et 15
nunc demonſtra mihi adhuc interpretationem ſomnii hujus. Sicut enim exiſtimo in 16
ſenſu meo, væ qui derelicti fuerunt in diebus illis: & multò plus væ his qui non ſunt
derelicti. Qui enim non ſunt derelicti triſtes erant. Intelligo nunc quæ ſunt repoſita 17
in noviſſimis diebus, & occurrent eis, ſed & his qui derelicti ſunt. Propter hoc venerunt 18
enim in pericula magna, & neceſſitates multas, ſicut oſtendunt ſomnia hæc. 19
Attamen facilius eſt periclitantem venire in hunc, quàm pertranſire ſicut nubem à ſæculo, 20
& nunc videre quæ contingunt in noviſſimo. Et reſpondit ad me, & dixit: Et 21
viſionis interpretationem dicam tibi: & de quibus locutus es adaperiam tibi. Quoniam 22
de his dixiſti qui derelicti ſunt: hæc eſt interpretatio. Qui aufert periculum 23
illo tempore, hic ſe cuſtodivit: qui in periculo inciderunt, hi ſunt qui habent opera
& fidem ad Fortiſſimum. Scito ergo quoniam magis beatificati ſunt qui derelicti, 24
ſuper eos qui mortui ſunt. Hæ interpretationes viſionis, quia vidiſti virum aſcendentem 25
de corde maris, Ipſe eſt quem conſervat Altiſſimus multis temporibus, qui 26
per ſemetipſum liberabit creaturam ſuam: & ipſe diſponet, qui derelicti ſunt. Et 27
quoniam vidiſti de ore ejus exire ut ſpiritum, & ignem, & tempeſtatem: Et quoniam 28
non tenebat frameam, neque vas bellicoſum: corrupit enim impetus ejus multitudinem,
quæ venerat expugnare eum, hæc eſt interpretatio. Ecce dies veniunt, 29
quando incipiet Altiſſimus liberare eos qui ſuper terram ſunt: Et veniet in exceſſu 30
mentis ſuper eos qui inhabitant terram. Et alii alios cogitabunt debellare; civitas 31
civitatem, & locus locum, & gens adverſus gentem, & regnum adverſus regnum.
Et erit cùm fient hæc, & contingent ſigna quæ antè oſtendi tibi: & tunc revelabitur 32
filius meus, quem vidiſti ut virum aſcendentem. Et erit quando audierint omnes 33
gentes vocem ejus: & derelinquet unuſquiſque in regione ſua bellum ſuum, quod
habent ad alterutrum: Et colligetur in unum multitudo innumerabilis, ſicut volentes 34
venire, & expugnare eum. Ipſe autem ſtabit ſuper cacumen montis Sion. Sion 35
autem veniet, & oſtendetur omnibus parata & ædificata, ſicut vidiſti montem ſculpi 36
ſine manibus. Ipſe autem filius meus arguet quæ adinvenerunt Gentes, impietates 37
eorum has quæ tempeſtati appropinquaverunt propter mala cogitamenta eorum, &
cruciamenta quibus incipient cruciari: Quæ aſſimilatæ ſunt flammæ, & perdet eos 38
ſine labore per legem quæ igni aſſimilata eſt. Et quoniam vidiſti eum colligentem ad 39
ſe aliam multitudinem pacificam, Hæ ſunt decem tribus, quæ captivæ factæ ſunt de 40
terra ſua in diebus Oſee regis, quem captivum duxit Salmanaſar rex Aſſyriorum: &
tranſtulit eos trans flumen, & tranſlati ſunt in terram aliam. Ipſi autem ſibi dederunt 41
conſilium hoc, ut derelinquerent multitudinem gentium, & proficiſcerentur in
ulteriorem regionem, ubi nunquam inhabitavit genus humanum: Vel ibi obſervare 42
legitima ſua, quæ non fuerant ſervantes in regione ſua. Per introitus autem anguſtos 43
fluminis Euphraten introierunt. Fecit enim eis tunc Altiſſimus ſigna, & ſtatuit venas 44
fluminis uſquequò tranſirent. Per eam enim regionem erat via multa itineris, anni 45
unius & dimidii: nam regio illa vocatur Arſareth. Tunc inhabitaverunt ibi uſque 46
in noviſſimo tempore: & nunc iterùm cùm cœperint venire, Iterum Altiſſimus ſtatuet 47
venas fluminis, ut poſſint tranſire: propter hæc vidiſti multitudinem cum pace.
Sed & qui derelicti ſunt de populo tuo, hi ſunt qui inveniuntur intra terminum meum. 48
Factum erit ergo, quando incipiet perdere multitudinem earum, quæ collectæ ſunt 49
gentes, proteget eos qui ſuperaverunt populum: Et tunc oſtendet eis multa plurima 50
portenta. Et dixi ego, Dominator Domine, hoc mihi oſtende, propter quod vidi 51
virum aſcendentem de corde maris. Et dixit mihi, Sicut non potes hæc vel ſcrutari, 52
vel ſcire quæ ſunt in profundo maris: ſic non poterit quiſque ſuper terram videre filium
meum, vel eos qui cum eo ſunt, niſi in tempore diei. Hæc eſt interpretatio ſomnii 53
quod vidiſti, & propter quod illuminatus es hic ſolus. Dereliquiſti enim tuam, & 54
circa meam vacaſti legem, & quæſiſti. Vitam enim tuam diſpoſuiſti in ſapientia, & 55
ſenſum tuum vocaſti matrem: Et propter hoc oſtendi tibi merces apud Altiſſimum, 56
erit enim poſt alios tres dies, ad te alia loquar, & exponam tibi gravia & mirabilia.
Et profectus ſum, & tranſii in campum, multum glorificans & laudans Altiſſimum, 57
de mirabilibus quæ per tempus faciebat: Et quoniam gubernat ipſum, & quæ ſunt 58
in temporibus illata; & ſedi ibi tribus diebus.

C A P. XIV.

ET factum eſt tertio die, & ego ſedebam ſub quercu. Et ecce, vox exivit contra 1
me de rubo, & dixit: Eſdra, Eſdra. Et dixi: Ecce ego Domine. Et ſurrexi ſuper 2
pedes meos. Et dixit ad me: Revelans revelatus ſum ſuper rubum, & locutus 3
ſum Moyſi, quando populus meus ſerviebat in Ægypto, Et miſi eum, & eduxi populum 4
meum de Ægypto, & adduxi eum ſuper montem Sina, & detinebam eum apud
me diebus multis. Et enarravi ei mirabilia multa, & oſtendi ei temporum ſecreta & 5
finem, & præcepi ei dicens: Hæc in palàm facies verba, & hæc abſcondes. Et nunc 6
tibi dico: Signa quæ demonſtravi, & ſomnia quæ vidiſti, & interpretationes quas 7
tu vidiſti in corde tuo repone ea: Tu enim recipieris ab omnibus; convertêris reſiduus 8
cum conſilio meo & cum ſimilibus tuis, uſquequò finiantur tempora. Quoniam 9
ſæculum perdidit juventutem ſuam, & tempora appropinquant ſeneſcere. Duodecim 10
enim partibus diviſum eſt ſeculum, & tranſierunt ejus decima & dimidium decimæ 11
partis. Superſunt autem ejus poſt medium decimæ partis. Nunc ergo diſpone domum 12
tuam, & corripe populum tuum, & conſolare humiles eorum, & renuntia jam 13
corruptelæ, Et dimitte abs te mortales cogitationes, & projice abs te pondera humana, 14
& exue te jam infirmam naturam, & repone in unam partem moleſtiſſima tibi cogitamenta,
& feſtina tranſmigrare a temporibus his: Quæ enim vidiſti nunc contigiſſe 15
mala, iterum horum deteriora facient: Quantum enim invalidum fiet ſæculum 16
à ſenectute, tantum multiplicabuntur ſuper inhabitantes mala. Prolongavit enim ſe 17
magis veritas, & appropinquavit mendacium. Jam enim feſtinat venire, quam vidiſti 18
viſionem. Et reſpondi, & dixi coram te Domine: Ecce enim ego abibo, ſicut præcepiſti 19
mihi, & corripiam præſentem populum. Qui autem iterum nati fuerint, quis
commonebit? Poſitum eſt ergo ſæculum in tenebris, & qui inhabitant in eo ſine lumine. 20
Quoniam lex tua incenſa eſt, propter quòd nemo ſcit quæ à te facta ſunt, vel 21
quæ incipient opera. Si enim inveni in te gratiam, immitte in me Spiritum ſanctum, 22
& ſcribam omne quod factum eſt in ſæculo ab initio, quæ erant in lege tua ſcripta, ut
poſſint homines invenire ſemitam, & qui voluerint vivere in noviſſimis, vivant. Et 23
reſpondit ad me, & dixit: Vadens congrega populum, & dices ad eos, ut non quærant
te diebus quadraginta. Tu autem præpara tibi buxos multos, & accipe tecum 24
Saream, Dabriam, Salemiam, Echanum, & Aſiel, quinque hos qui parati ſunt ad
ſcribendum velociter. Et venias huc, & ego accendam in corde tuo lucernam intellectus, 25
quæ non extinguetur quoadusque finiantur quæ incipies ſcribere. Et tunc perfeceris, 26
quædam palàm facies, quædam ſapientibus abſconsè trades, in craſtinum enim 27
hac hora incipies ſcribere. Et profectus ſum ſicut mihi præcepit, & congregavi omnem 28
populum, & dixi: Audi Iſrael verba hæc: Peregrinati ſunt patres noſtri ab initio 29
in Ægypto, & liberati ſunt inde: Et acceperunt legem vitæ, quam non cuſtodierunt, 30
quam & vos poſt eos tranſgreſſi eſtis: Et data eſt vobis terra in ſortem, & terra Sion, 31
& patres veſtri, & vos iniquitatem feciſtis, & non ſervaſtis vi[illegible] quas præcepit vobis 32
Altiſſimus: Et juſtus judex cum ſit, abſtulit à vobis in te[illegible] quod donaverat. 33
Et nunc vos hic eſtis, & fratres veſtri introrſum veſtrûm ſun[illegible] imperaveritis 34
ſenſui veſtro, & erudieritis cor veſtrum, vivi conſervati eritis, [illegible] mortem miſericordiam 35
conſequemini. Judicium enim poſt mortem veniet, quando iterum reviviſcemus: 36
& tunc juſtorum nomina parebunt, & impiorum facta oſtendentur. Ad me 37
igitur nemo accedat nunc, neque requirat me uſque dies quadraginta. Et accepi quinque
viros ſicut mandavit mihi, & profecti ſumus in campum, & manſimus ibi.

Et

38 Et factus ſum in craſtinum, & ecce vox vocavit me dicens: Eſdra aperi os tuum,
39 & bibe quo te potavero. Et aperui os meum, & ecce calix plenus porrigebatur
40 mihi. Hoc erat plenum ſicut aqua: color autem ejus ut ignis ſimilis. Et accepi,
& bibi: & in eo cùm bibiſſem, cor meum cruciabatur intellectu, & in pectus meum
41 increſcebat ſapientia. Nam ſpiritus meus conſervabatur memoria. Et apertum eſt
42 os meum, & non eſt clauſum amplius. Altiſſimus dedit intellectum quinque viris,
43 & ſcripſerunt quæ dicebantur exceſſiones noctis, quas non ſciebant. Nocte autem
manducabant panem, ego autem per diem loquebar, & per noctem non tacebam.
44 Scripti ſunt autem per quadraginta dies libri ducenti quatuor. Et factum eſt cùm
45 compleviſſent quadraginta dies, locutus eſt Altiſſimus, dicens: Priora quæ ſcripſiſti
46 in palàm pone, & legant digni & indigni: Noviſſimos autem ſeptuaginta conſervabis,
47 ut tradas eos ſapientibus de populo tuo. In his enim eſt vena intellectus, &
ſapientiæ fons, & ſcientiæ flumen. Et feci ſic.

CAP. XV.

1 Ecce loquere in aures plebis meæ ſermones prophetiæ, quos immiſero in os
2 tuum, dicit Dominus: Et fac ut in charta ſcribantur, quoniam fideles &
3 veri ſunt. Ne timeas à cogitationibus adverſum te, nec turbent te incredulitates
4 dicentium. Quoniam omnis incredulus in incredulitate ſua morietur. Ecce ego
5 induco, dicit Dominus, ſuper orbem terrarum mala, gladium, & famem, & mortem,
6 & interitum: Propter quod ſuperpolluit iniquitas omnem terram, & adimpleta
7 ſunt opera nociva illorum. Proptereà dicit Dominus: Jam non ſilebo de impietatibus
8 eorum quæ irreligioſè agunt, nec ſuſtinebo in his quæ iniquè exercent.
Ecce ſanguis innoxius & juſtus clamat ad me, & animæ juſtorum clamant perſeveranter.
9 Vindicans vindicabo illos, dicit Dominus, & accipiam omnem ſanguinem innoxium
10 ex illis ad me. Ecce populus meus quaſi grex ad occiſionem ducitur, jam non
11 patiar illum habitare in terra Ægypti: Sed educam eum in manu potenti & brachio
12 excelſo, & percutiam plaga ſicut priùs, & corrumpam omnem terram ejus. Lugebit
Ægyptus & fundamenta ejus plaga verberata & caſtigatione, quas inducet ei Deus.
13 Lugebunt cultores operantes terram, quoniam deficient ſemina eorum ab uredine, &
14 grandine, & à ſidere terribili. Væ ſæculo, & qui habitant in eo: Quia appropinquavit
15 gladius & contritio eorum, & exurget gens contra gentem ad pugnam, &
16 rhomphæa in manibus eorum. Erit enim inconſtabilitio hominibus, & alii aliis invaleſcentes
non curabunt regem ſuum, & principes viæ geſtorum ſuorum in potentia
17 ſua. Concupiſcet enim homo in civitatem ire, & non poterit. Propter ſuperbiam
18 enim eorum civitates turbabuntur, domus exterentur, homines metuent. Non miſerebitur
19 homo proximum ſuum, ad irritum faciendum domos eorum in gladium,
ad diripiendas ſubſtantias eorum, propter famem panis & tribulationem multam.
20 Ecce ego convoco, dicit Deus, omnes reges terræ ad me verendum, qui ſunt ab Oriente,
& ab Auſtro, & ab Euro, & à Libano, ad convertendos in ſe, & reddere quæ
21 dederunt illis: Sicut faciunt uſque hodie electis meis, ſic faciam & reddam in ſinu
22 eorum. Hæc dicit Dominus Deus. Non parcet dextera mea ſuper peccatores, nec
23 ceſſabit rhomphæa ſuper effundentes ſanguinem innoxium ſuper terram. Exiit ignis
ab ira ejus, & devoravit fundamenta terræ, & peccatores quaſi ſtramen incenſum.
24 Væ eis qui peccant, & non obſervant mandata mea, dicit Dominus. Non parcam
25 illis. Diſcedite filii à poteſtate. Nolite contaminare ſanctificationem meam, Quoniam
26 novit Dominus omnes qui delinquunt in illum; proptereà tradidit eos in mortem,
27 & in occiſionem. Jam enim venerunt ſuper orbem terrarum mala, & manebitis
28 in illis. Non enim liberabit vos Deus, propter quod peccaſtis in eum. Ecce viſio
29 horribilis, & facies illius ab Oriente. Et exient nationes draconum Arabum in curribus
multis, & ſicut flatus eorum numerus feretur ſuper terram, ut jam timeant &
30 trepident omnes qui illos audient. Carmonii inſanientes in ira, & exient ut apri de
ſilva, & advenient in virtute magna, & conſtabunt in pugnam cum illis, & vaſtabunt
31 portionem terræ Aſſyriorum. Et poſt hæc ſupervaleſcent dracones nativitatis ſuæ
32 memores, & convertent ſe conſpirantes in virtute magna ad perſequendos eos. Iſti
33 turbabuntur & ſilebunt in virtute illorum, & convertent pedes ſuos in fugam, Et a
territorio Aſſyriorum ſubſeſſor obſidebit eos, & conſumet unum ex illis, & erit timor
34 & tremor in exercitu illorum, & contentio in reges ipſorum. Ecce nubes ab
oriente & ſeptentrione uſque ad meridianum, & facies earum horrida valdè, plena
35 iræ & procellæ, Et collident ſe invicem, & collident ſidus copioſum ſuper terram,
36 & ſidus illorum, & erit ſanguis à gladio uſque ad ventrem, Et funus hominis uſque
37 ad ſubſtramen cameli, & erit timor & tremor multus ſuper terram, Et horrebunt
qui videbunt iram illam, & tremor apprehendet illos: & poſt hæc movebunt nimbi
38 copioſi A meridiano & ſeptentrione, & portio alia ab occidente: Et ſuperinvaleſcent
39 venti ab oriente, & recludent eam, & nubem quam ſuſcitavi in ira, & ſidus
40 ad faciendam exterritationem ad orientalem ventum & occidentem violabitur: Et
exaltabuntur nubes magnæ & validæ plenæ iræ, & ſidus, ut exterreant omnem terram,
& inhabitantes eam, & infundent ſuper omnem locum altum & eminentem ſidus terribile,
41 Ignem & grandinem, & rhomphæas volantes, & aquas multas, ut etiam
42 impleantur omnes campi, & omnes rivi plenitudine aquarum multarum. Et demolientur
civitates, & muros, & montes, & colles, & ligna ſilvarum, & fœnum pratorum,
43 & frumenta eorum. Et tranſibunt conſtantes uſque ad Babylonem, & exterent
44 eam: Convenient ad ipſam, & circuibunt eam, & effundent ſidus, & omnem
iram ſuper eam, & ſubibit pulvis & fumus uſque in cœlum, & omnes in circuitu lugebunt
45 eam: Et qui ſub ea remanſerint, ſervient his qui exterruerunt. Et tu Aſia
46 concors in ſpem Babylonis, & gloria perſonæ ejus, Væ tibi miſera propter quod aſſimilaſti
47 ei, & ornaſti filias tuas in fornicatione, ad placendum & gloriandum in amatoribus
48 tuis, qui tecum cupierunt ſemper fornicari. Odibilem imitata es in omnibus
49 operibus ejus, & in adinventionibus ejus: proptereà dicit Deus, Immittam tibi mala,
viduitatem, paupertatem, & famem, & gladium, & peſtem, ad devaſtandas domos
50 tuas à violatione, & morte, & gloria virtutis tuæ. Sicut vos ſiccabitur, cùm
51 exurget ardor qui emiſſus eſt ſuper te, Infirmaberis ut paupercula plagata & caſtigata
52 à mulieribus, ut non poſſint te ſuſcipere potentes & amatores. Numquid ego ſic
53 zelabor te, dicit Dominus, Niſi occidiſſes electos meos in omni tempore, exaltans
54 percuſſionem manuum, & dicens ſuper mortem eorum, cùm inebriata eſſes, Exorna
55 ſpeciem vultus tui? Merces fornicationis tuæ in ſinu tuo, propter hoc redditionem
56 accipies. Sicut facies electis meis, dicit Dominus, ſic faciet tibi Deus, & tradet
57 te in malum. Et nati tui fame interient: Et tu rhomphæa cades, & civitates
58 tuæ conterentur, & omnes tui in campo gladio cadent. Et qui ſunt in montibus fame
peribunt, & manducabunt carnes ſuas, & ſanguinem bibent, à fame panis & ſiti
59 aquæ. Infelix per maria venies, & rurſum accipies mala. Et in tranſitu allident civitatem
60 occiſam, & exterent aliquam portionem terræ tuæ, & partem gloriæ tuæ exterminabunt,
61 rurſum revertentes ad Babylonem ſubverſam. Et demolita eris illis pro
62 ſtipula, & ipſi erunt tibi ignis: Et devorabunt te, & civitates tuas, terram tuam,
& montes tuos, omnes ſilvas tuas & lignum fructiferum igni comburent. Filios 63
tuos captivos ducent, & cenſum tuum in prædam habebunt, & gloriam faciei tuæ
exterminabunt.

CAP. XVI.

Væ tibi Babylon & Aſia, væ tibi Ægypte & Syria. Præcingite vos ſaccis & ciliciis, 1
& plangite filios veſtros, & dolete; quoniam appropinquavit contritio veſtra. 2
Immiſſus eſt vobis gladius, & quis eſt qui avertat illum? Immiſſus eſt in vobis ignis, 3
& quis eſt qui extinguat illum? Immiſſa ſunt vobis mala, & quis eſt qui repellat ea? 4
Numquid repellet aliquis leonem eſurientem in ſilva, aut extinguet ignem in ſtipula, 5
mox quando cœperit ardere? Numquid repellit aliquis ſagittam à ſagittario forti miſſam? 6
Dominus fortis immittit mala, & quis eſt qui repellat ea? Exiit ignis ex 7
iracundia ejus, & quis eſt qui extinguat eum? Coruſcabit, & quis non timebit? 8
Tonabit, & quis non pavebit? Dominus comminabitur, & quis non funditus conteretur 9
à facie ipſius? Terra tremuit & fundamenta ejus, mare fluctuat de profundo, 10
& fluctus ejus diſturbabuntur, & piſces ejus à facie Domini, & à gloria virtutis ejus: 11
Quoniam fortis dextera ejus quæ arcum tendit: ſagittæ ejus acutæ quæ ab ipſo mittuntur 12
non deficient, cùm cœperint mitti in fines terræ. Ecce mittuntur mala, & 13
non revertentur, donec veniant ſuper terram. Ignis ſuccenditur, & non extinguetur, 14
donec conſumat fundamenta terræ. Quemadmodum non redit ſagitta miſſa à valido 15
ſagittario, ſic non revertentur mala quæ miſſa fuerint in terram. Væ mihi, væ mihi: 16
quis me liberabit in illis diebus? Initium dolorum & multi gemitus, initium famis 17
& multi interitus, initium bellorum & formidabunt poteſtates, initium malorum 18
& trepidabunt omnes. In his quid faciam, cùm venerint mala? Ecce fames & plaga, 19
& tribulatio & anguſtia, miſſa ſunt flagella in emendatione. Et in his omnibus 20
ſe non convertent ab iniquitatibus ſuis, neque flagellorum memores erunt ſemper. 21
Ecce, erit annonæ vilitas ſuper terram, ſic ut putent ſibi eſſe directam pacem, & tunc 22
germinabunt mala ſuper terram, gladius, fames, & magna confuſio. A fame enim 23
plurimi qui inhabitant terram interient, & gladios perdet cæteros qui ſuperaverint à
fame, Et mortui ſicut ſtercora projicientur, & non erit qui conſoletur eos. Derelinquetur 24
enim terra deſerta, & civitates ejus dejicientur. Non derelinquetur qui colat 25
terram, & qui ſeminet eam. Ligna dabunt fructus, & quis vindemiabit illa? 26
Uva matura fiet, & quis calcabit illam? erit enim locis magna deſertio. Cupiet enim 27
homo hominem videre, vel vocem ejus audire. Relinquentur enim de civitate 28
decem, & duo de agro, qui abſconderint ſe in denſis nemoribus & ſciſſuris petrarum: 29
Quemadmodum derelinquuntur in oliveto & ſingulis arboribus tres aut quatuor olivæ. 30
Aut ſicut in vinea vindemiata racemi relinquuntur ab his qui diligenter vineam ſcrutantur: 31
Sic relinquentur in diebus illis, tres aut quatuor ab ſcrutantibus domos eorum 32
in rhomphæa. Et relinquetur terra deſerta, & agri ejus inveterabunt, & viæ ejus, 33
& omnes ſemitæ ejus germinabunt ſpinas, eò quòd non tranſient homines per eam.
Lugebunt virgines non habentes ſponſos, lugebunt mulieres non habentes viros, lugebunt 34
filiæ earum non habentes adjutorium: Sponſi earum in bello conſumentur, 35
& viri earum in fame exterentur. Audite verò iſta, & cognoſcite ea ſervi Domini. 36
Ecce verbum Domini, excipite illud: ne diis credatis de quibus dicit Dominus, Ecce 37
appropinquant mala, & non tardant. Quemadmodum prægnans cùm parit in nono 38
menſe filium ſuum, appropinquante hora partus ejus, ante horas duas vel tres dolores 39
circumeunt ventrem ejus, & prodeunte infante de ventre non tardabunt uno
puncto: Sic non morabuntur mala ad prodeundum ſuper terram, & ſæculum gemet, 40
& dolores circumtenebunt illud. Audite verbum, plebs mea: parate vos in pugnam 41
& in malis ſic eſtote quaſi advenæ terræ. Qui vendit, quaſi qui fugiat: & qui 42
emit, quaſi qui perditurus. Qui mercatur, quaſi qui fructum non capiat: & qui 43
ædificat, quaſi non habitaturus. Qui ſeminat, quaſi qui non metet: ſic & qui vineam 44
putat, quaſi non vindemiaturus. Qui nubunt, ſic quaſi filios non facturi: & 45
qui non nubunt, ſic quaſi vidui. Propter quod qui laborant, ſine cauſa laborant. 46
Fructus enim illorum alienigenæ metent, & ſubſtantiam illorum rapient, & domos 47
evertent, & filios eorum captivabunt: quia in captivitate & fame generant natos
ſuos. Et qui negotiantur in rapina, quantum diu exornant civitates & domos ſuas 48
& poſſeſſiones & perſonas ſuas, Tanto magis adzelabor eos ſuper peccata ſua, dicit 49
Dominus. Quomodo zelatur fornicaria mulierem idoneam & bonam valdè, Sic 50
zelabitur juſtitia iniquitatem cùm exornat ſe, & accuſat eam in facie, cum venerit 51
qui defendat exquirentem omne peccatum ſuper terram. Proptereà nolite ſimilari 52
ei, nec operibus ejus: Quoniam adhuc puſillum, & tolletur iniquitas à terra, & juſtitia 53
regnabit in vos. Non dicat peccator ſe non peccaſſe: quoniam carbones ignis 54
comburet ſuper caput ejus, qui dicit: Non peccavi coram Domino Deo & gloria
ipſius. Ecce Dominus cognoſcit omnia opera hominum, & adinventiones illorum, 55
& cogitationes illorum, & corda illorum. Dixit enim: Fiat terra, & facta eſt: 56
fiat cœlum, & factum eſt. Et in verbo illius ſtellæ fundatæ ſunt, & novit numerum 57
ſtellarum. Qui ſcrutatur abyſſum, & theſauros illarum: qui menſus eſt mare & 58
conceptum ejus. Qui concluſit mare in medio aquarum, & ſuſpendit terram ſuper 59
aquas verbo ſuo. Qui extendit cœlum quaſi cameram, ſuper aquas fundavit eum. 60
Qui poſuit in deſerto fontes aquarum, & ſuper verticem montium lacus ad emittendum 61
flumina ab eminenti petra, ut potaret terram. Qui finxit hominem, & poſuit 62
cor ſuum in medio corporis, & miſit ei ſpiritum, vitam & intellectum, Et ſpiramen 63
Dei omnipotentis qui fecit omnia, & ſcrutinat omnia abſconſa in abſconſis terræ.
Hic novit adinventionem veſtram, & quæ cogitatis in cordibus veſtris, peccantes & 64
volentes occultare peccata veſtra. Propter quod Dominus ſcrutinando ſcrutinavit 65
omnia opera veſtra, & traducet vos omnes, Et vos confuſi eritis cùm proceſſerint 66
peccata veſtra coram hominibus, & iniquitates erunt, quæ accuſatores ſtabunt in die
illo. Quid facietis? aut quomodo abſcondetis peccata veſtra coram Deo & angelis 67
ejus? Ecce judex Deus, timete eum. Deſinite à peccatis veſtris, & obliviſcamini 68
iniquitates veſtras jam agere eas in ſempiterno, & Deus educet vos, & liberabit de 69
omni tribulatione. Ecce enim incenditur ardor ſuper vos turbæ copioſæ, & rapient
quoſdam ex vobis, & cibabunt idolis occiſos: Et qui conſenſerint eis, erunt illis in 70
deriſum, & in improperium, & in conculcationem. Erit enim locis locus, & in vicinas 71
civitates exurrectio multa ſuper timentes Dominum. Erunt quaſi inſani nemini 72
parcentes, ad diripiendum & devaſtandum adhuc timentes Dominum: Quia devaſtabunt, 73
& diripient ſubſtantias, & de domibus ſuis eos ejicient. Tunc parebit probatio 74
electorum meorum, ut aurum quod probatur ab igne. Audite dilecti mei, 75
dicit Dominus: Ecce adſunt dies tribulationis, & de his liberabo vos. Ne timeatis, 76
nec hæſitetis, quoniam Deus dux veſter eſt. Et qui ſervat mandata & præcepta 77
mea, dicit Dominus Deus, ne præponderent vos peccata veſtra, ne ſuperelevent
ſe iniquitates veſtræ. Væ qui conſtringuntur à peccatis ſuis, & obteguntur ab 78
iniquitatibus ſuis, quemadmodum ager conſtringitur à ſilva, & ſpinis tegitur ſemita
ejus per quam non tranſit homo, & excluditur, & mittitur ad devorationem ignis.

ספר טוביה : א   Liber TOBIÆ ſecundum editionem P. Fagii, cum verſione Latina.

א

זֶה סֵפֶר טוֹבִיָּה בֶּן חֲנַנְאֵל בֶּן גַּבְרִיאֵל מִזֶּרַע אָשִׂיל מִשֵּׁבֶט נַפְתָּלִי אֲשֶׁר הָגְלָה מִתּוֹשְׁבֵי 1
מֵאֶרֶץ נַפְתָּלִי׃ אֲשֶׁר הִגְלָה שַׁלְמַנְאֶסֶר מֶלֶךְ אַשּׁוּר יַחַד עִם כָּל יוֹשְׁבֵי הַגָּלִיל 2
אֲנִי טוֹבִיָּה בְּצֶדֶק וֶאֱמֶת הָלַכְתִּי כָּל יְמֵי חַיַּי : וַחֲסָדִים גְּדוֹלִים גָּמַלְתִּי לְכָל אַחַי 3
וּלְעַמִּי וּלְכָל גָּלוּת אֲשֶׁר גָּלוּ עִמִּי בַּגּוֹלָה בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר בְּנִינְוֵה : וּבִהְיוֹתִי בְּבֵיתִי 4
בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נַעַר הָיִיתִי וְכָל מִשְׁפְּחוֹת בֵּית אָבִי שֵׁבֶט נַפְתָּלִי חָדְלוּ מִלֶּכֶת בְּבֵית
דָּוִד בִּירוּשָׁלַםִ עִיר הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר בָּחַר בָּהּ יְהוָה מִכָּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל וְצִוָּה לְהַעֲלוֹת
שָׁם כָּל זִבְחֵי שְׁלָמִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִקְדִּישׁ אֶת הַהֵיכָל לְשֵׁם יְהוָה צְבָאוֹת לְשַׁכֵּן
שְׁמוֹ שָׁם לְעוֹלָם וָעֶד : וְכָל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל עָזְבוּ אֶת יְהוָה וַיַּעַבְדוּ אֶת הַבְּעָלִים 5
וְאֶת הָעֲגָלִים וּכְמוֹ כֵן גַּם שֵׁבֶט נַפְתָּלִי :

CAP. I.

HIc eſt liber Tobiæ, filii Hananeelis, filii Gabrielis, de ſemine Aſchel, 1
de tribu Nephthali, qui captivus abductus fuit ex incolis terræ Naphthali.
Quem captivum abduxit Salmanaſar rex Aſſyriæ, unà cum omnibus 2
habitatoribus Galilææ. Ego Tobias in juſtitia & veritate ambulavi omnibus
diebus vitæ meæ, Et beneficia magna retribui omnibus fratribus meis, 3
populo meo, atque omnibus in exilio (exiſtentibus,) qui mecum captivi
abducti fuerunt in terram Aſſyriæ, in ipſam ſcilicet Ninive (urbem.)
Cúmque eſſem in domo mea, in terra Iſrael puer eram, omnéſque familiæ 4
domûs patris mei, tribûs Nephtalicæ, ceſſaverant pergere ad domum
David, quæ (erat) in Jeroſolyma civitate ſancta, quam elegit Dominus
ex omnibus tribubus Iſrael. Præcepítque immolari ibi omnia ſacrificia
pacifica, filiorum Iſrael. Sanctificavit quoque templum nomini Domini
exercituum, ut habitaret ibi nomen ejus in ſeculum & in perpetuum.
Omnes (inquam) tribus Iſrael, reliquerant Dominum, & colebant Baalim, 5
atque idola execranda, quod idem faciebat & tribus Naphtali.

Editio SEBAST. MUNSTERI.

א

וְזֶה סֵפֶר טוֹבִי בֶּן טוֹבִיאֵל בֶּן חֲנַנְאֵל בֶּן אֲרִיאֵל בֶּן גַּבְאֵל בֶּן עֲשָׂאֵל בֶּן נְנַתִּיאֵל 1
מִמַּטֵּה נַפְתָּלִי : אֲשֶׁר הָגְלָה מִשּׁוֹמְרוֹן עִם הַגּוֹלָה אֲשֶׁר הָגְלְתָה בִּימֵי הוֹשֵׁעַ 2
בֶּן אֵלָה אֲשֶׁר הָגְלָה בִּימֵי שַׁלְמַנְאֶסֶר מֶלֶךְ אַשּׁוּר וְהוּא הָיָה מִתּוֹשְׁבֵי עִיר נַפְתָּלִי
אֲשֶׁר בַּגָּלִיל עַל גְּבוּל יָמָּה
וַיֹּאמֶר טוֹבִי זָכְרָה לִי אֱלֹהַי לְטוֹבָה עַל שֶׁהָלַכְתִּי לְפָנֶיךָ כָּל יְמֵי חַיַּי בְּדֶרֶךְ תָּמִים :
וּצְדָקוֹת רַבּוֹת וַחֲסָדִים טוֹבִים שֶׁעָשִׂיתִי לְאַחַי וּלְעַמִּי בַּגּוֹלָה בְּנִינְוֵה בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר : 3
וַיְהִי בִּהְיוֹתִי נַעַר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כָּל מַטֵּה נַפְתָּלִי פָּשְׁעוּ בְּבֵית דָּוִד וַיֶּחְדְּלוּ מֵעֲלוֹת 4
יְרוּשָׁלַםִ הָעִיר אֲשֶׁר בָּחַר יְיָ מִכָּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל וְשָׁם מִזְבַּח יְיָ הַמְּקוּדָּשׁ לְכָל שִׁבְטֵי
יִשְׂרָאֵל וְהֵיכַל יְיָ בָּנוּי בְּתוֹכָהּ לְהַעֲלוֹת עוֹלוֹת וּשְׁלָמִים לַייָ שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים בַּשָּׁנָה :
וְכָל אִישֵׁי מַטֵּה נַפְתָּלִי זוֹבְחִים זְבָחִים וְעוֹלוֹת לְעֶגְלֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר עָשָׂה יָרָבְעָם בֶּן 5
נְבָט מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל בְּבֵית־אֵל וּבְדָן :

CAP. I.

HIc eſt liber Tobæi, filii Tobiel, filii Hananeel, filii Ariel, filii 1
Gabiel, filii Aſael, filii Nenathiel de tribu Naphthali, Qui tranſlatus 2
eſt de Samaria cum captivitate quæ tranſmigrata eſt in diebus
Hoſchea filii Ela, quæ inquam tranſmigrata eſt in diebus Salmanaſar regis
Aſſur. Fuit autem de habitatoribus civitatis Naphthali, quæ ſita fuit in
Galilea ad terminum occidentalem. Dixítque Tobæus; Recordare mei
Deus meus in bonum, quoniam ambulavi coram te cunctis diebus vitæ
meæ converſatione integrâ, Faciens eleemoſynas multas atq; pietates fratribus 3
meis atque populo meo exiſtenti in captivitate, nempe in Ninive
urbe terræ Aſſur. Factum ſiquidem eſt, dum adhuc puer eſſem in terra 4
Iſrael, ut cuncta tribus Naphthali prævaricaretur in domum David, omitteréntque
aſcendere in Jeruſalem, civitatem quam elegit Dominus de cunctis
tribubus Iſrael, ubi erat altare Domino conſecratum pro cunctis tribubus
Iſrael, & in cujus medio erat templum extructum pro offerendis holocauſtis
& pacificis Domino tribus vicibus per annum. At omnes viri 5
tribûs Naphthali offerebant ſacrificia & holocauſta vitulis aureis, quos
fecerat Jarobeam filius Nebat rex Iſrael in Bethel & in Dan :

Verſio VULG. LAT.

LIBER TOBIÆ.

CAP. I.

1 TOBIAS ex tribu & civitate Nephthali,
(quæ eſt in ſuperioribus Galilææ ſupra Naaſſon,
poſt viam quæ ducit ad Occidentem, in ſiniſtro
2 habens civitatem Sephet,) Cùm captus
eſſet in diebus Salmanaſar regis Aſſyriorum, in
captivitate tamen poſitus, viam veritatis non deſeruit,
3 Ita ut omnia, quæ habere poterat, quotidiè
concaptivis fratribus, qui erant ex ejus genere,
4 impertiret. Cúmque eſſet junior omnibus
in tribu Nephthali, nihil tamen puerile geſſit in
5 opere. Denique cùm irent omnes ad vitulos aureos,
quos Jeroboam fecerat rex Iſrael, hic ſolus
fugiebat conſortia omnium.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

ΤΩΒΙ'Τ.

ΚΕΦ. α΄.

1 ΒΙ'ΒΛΟΣ λόγων Τωβὶτ, τοῦ Τωβιὴλ, τοῦ Ἀνανιὴλ, (α) τοῦ Ἀδουὴλ,
τοῦ Γαβαὴλ, ἐκ τοῦ σπέρματος Ἀσιὴλ, ἐκ τῆς φυλῆς
2 (β) Νεφθαλὶ, Ὃς ᾐχμαλωτεύθη ἐν ἡμέραις Ἐνεμεσσάρου τοῦ
βασιλέως Ἀσσυρίων ἐκ (γ) Θίσβης, ἥ ἐστιν ἐκ δεξιῶν (δ) Κυδίως
τῆς Νεφθαλὶ ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ὑπεράνω Ἀσήρ. ἐγὼ Τωβὶτ
ὁδοῖς ἀληθείας ἐπορευόμην καὶ δικαιοσύνης πάσας τὰς ἡμέρας
3 τῆς ζωῆς μου· Καὶ ἐλεημοσύνας πολλὰς ἐποίησα τοῖς
ἀδελφοῖς μου, καὶ τῷ (ε) ἔθνει, τοῖς προπορευθεῖσι μετ᾽ ἐμοῦ
εἰς χώραν Ἀσσυρίων εἰς Νινευῆ. καὶ ὅτε ἤμην ἐν τῇ χώρᾳ μου
4 ἐν τῇ γῇ Ἰσραὴλ, Νεωτέρου μου ὄντος, πᾶσα φυλὴ τοῦ (ζ)
Νεφθαλὶ τοῦ πατρός μου ἀπέστη ἀπὸ τοῦ οἴκου Ἱεροσολύμων,
τῆς ἐκλεγείσης ἀπὸ πασῶν τῶν φυλῶν Ἰσραὴλ, εἰς τὸ θυσιάζειν
πάσας τὰς φυλάς· καὶ ἡγιάσθη ὁ ναὸς τῆς κατασκηνώσεως
τοῦ ὑψίστου, καὶ ᾠκοδομήθη εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος.
5 Καὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ αἱ συναποστᾶσαι ἔθυον τῇ Βάαλ τῇ δαμάλει,
καὶ ὁ οἶκος (η) Νεφθαλὶ τοῦ πατρός μου.

TOBIT.

CAP. I.

LIBER verborum Tobit, filii Tobiel, filii Ananiel, 1
filii Aduel, filii Gabael, de ſemine Aſiel, de tribu
Nephthali; Qui captivus ductus eſt in diebus Enemeſſari 2
regis Aſſyriorũ, è Thisbes, quæ eſt à dextris
(a) Cydios Nephthali in Galilæa ſuper Aſer. Ego Tobit
viis veritatis ambulabã, & juſtitiæ, omnibus
diebus vitæ meæ: Et eleemoſynas multas feci fratribus 3
meis, & genti, profectis mecum in regionem
Aſſyriorum in Nineve. Et quando eram in regione
mea in terra Iſrael, Cùm ego eſſem junior; univerſa 4
tribus Nephthali patris mei receſſit à domo
Hieroſolymorum, quæ fuerat electa ex omnibus tribubus
Iſrael, ut omnes tribus ſacrificarent: &
ſanctificatum fuerat templum habitationis Altiſſimi,
& ædificatum fuerat in omnes generationes
ſeculi. Et omnes tribus, quæ ſimul receſſerant, 5
ſacrificabant (b) ipſi Baal ipſi vitulæ,
& domus Nephthali patris mei.

MS. A. (α) τοῦ Ναυὴ, τοῦ Γαμαὴλ, (β) Νεφθαλείμ, (γ) Θίβης, (δ) κυδίων τοῦ Νεφθαλείμ (ε) ἔθνει μου, τοῖς συμπορευομένοις μετ᾽ (ζ) Νεφθαλείμ (η) τοῦ Νεφθαλείμ

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܬܘܒ ܟܬܒܐ ܕܛܘܒܝܬ ܗܘܝܘ ܕܝܢ ܐܝܟ ܡܫܠܡܢܘܬܐ ܕܫܒܥܝܢ *
* ܩܦܠܐܘܢ * ܐ *

* ܟܬܒܐ ܕܡܠܐ ܕܛܘܒܝܬ. ܗܘ ܕܒܝܐܝܠ. ܗܘ ܕܚܢܢܝܐܝܠ. ܗܘ ܕܐܣܕܘܐܝܠ. ܗܘ ܕܓܒܐܝܠ. 1
ܡܢ ܙܪܥܐ ܕܐܣܐܝܠ. ܡܢ ܫܒܛܐ ܕܢܦܬܠܝ. * ܗܘ ܕܐܫܬܒܝ ܗܘܐ ܒܝܘܡܬܗ ܕܫܠܡܢܐܣܪ: 2
ܡܠܟܐ ܕܐܬܘܪܝܐ. ܡܢ ܬܝܒܣ ܗܝ ܕܐܝܬܝܗ ܡܢ ܝܡܝܢܐ ܕܩܕܫ ܕܢܦܬܠܝ ܒܓܠܝܠܐ ܗܝ ܕܠܥܠ
ܡܢ ܐܫܝܪ. ܐܢܐ ܛܘܒܝܬ ܒܐܘܪܚܬܐ ܕܫܪܪܐ ܘܙܕܝܩܘܬܐ ܡܗܠܟ ܗܘܝܬ. ܒܟܠܗܘܢ ܝܘܡܬܐ
ܕܚܝܐ ܕܝܠܝ. * ܘܙܕܩܬܐ ܣܓܝܐܬܐ ܥܒܕ ܗܘܝܬ ܠܐܚܝ ܘܠܥܡܐ. ܗܘ ܕܐܙܠ ܥܡܝ 3
ܠܐܬܪܐ ܕܐܬܘܪܝܐ ܠܢܝܢܘܐ. * ܘܟܕ ܐܝܬܝ ܗܘܝܬ ܒܐܬܪܐ ܕܝܠܝ ܒܐܪܥܐ ܕܐܝܣܪܝܠ ܟܕ ܛܠܝܐ 4
ܐܢܐ ܗܘܝܬ. ܟܠܗ ܫܒܛܐ ܕܢܦܬܠܝ ܐܒܐ ܕܝܠܝ ܦܪܩ ܗܘܐ ܡܢ ܗܝܟܠܐ ܕܐܘܪܫܠܡ.
ܗܝ ܕܐܬܓܒܝܬ ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܫܒܛܐ ܠܡܕܒܚܘ ܟܠܗܘܢ ܫܒܛܐ *** ܕܒܝܬ ܡܫܪܝܗ
ܕܡܪܝܡܐ. ܗܘ ܕܐܬܢܒܝ ܥܠܘܗܝ. ܠܟܠܗܘܢ ܕܪܐ ܕܥܠܡܐ. * ܘܟܠܗܘܢ ܫܒܛܐ ܕܡܪܝܐ. ܟܕ ܡ 5
ܪܕܘ ܀ ܡܕܒܚܝܢ ܗܘܘ ܒܒܥܠ ܠܥܓܠܬܐ. ܘܐܦ ܫܒܛܐ ܕܢܦܬܠܝ ܐܒܐ ܕܝܠܝ.

Sequitur liber Tobit: Ipſe autem ponitur ſecundùm traditionem Septuaginta Interpretum.

CAP. I.

LIber rerum Tobit, filii Baijel, filii Hananajel, 1
filii Aſdujel, filii Gabail, de
ſobole Aſail, de tribu Nephthali: Qui 2
abductus fuerat captivus tempore Salmanaſſar
regis Aſſyriæ, à Thibas, quæ ad
dextrâ Kedeſh-Nepthali, in Galilæa quæ
eſt ſupra Aſher. Ego Tobit vias veritatis
& juſtitiæ incedebam toto vitæ meæ tempore.
Multáſque eleemoſynas faciebam 3
fratribus meis, & populo qui venerat mecum
in regionem Aſſyriorum Ninivem.
Cùm autem eſſem in patria mea, in terra 4
Iſrael, cum puer eſſem, tota tribus
Nephthali patris mei receſſerat à templo
Hieroſ[illegible]tano: Quæ urbs ex omnibus
trib[illegible]ecta fuerat, ad ſacrificandum
omnes tribus:..... habitationis
Altiſſimi de qua prophetatũ fuerat, in omnia
ſecula mundi. Et omnes tribus Dñi, 5
factâ defectione, ſacrificabãt in Baale juvencæ;
etiam tribus Nephthali patris mei.

כפר טוביה : א

ואני הייתי לבדי עובד יהוה והייתי עולה לירושלם בשלש פעמי רגלים ככתוב בתורת 6
משה חוקת עולם: והייתי מקיים מצות הבכורים והמעשרות וראשית הגז : והייתי 7
נותנם לכהנים בני אהרן ומעשר ראשון הייתי נותן לבני לוי העומדים לפני יהוה
לשרתו ולברך בשמו הדרים בירושלם ומעשר שני הייתי מוכר ולוקח כסף ועולה
בירושלם ונותן הכסף בכל אשר תאוה נפשי עושה בכל שנה ושנה ומעשר
שלישי הייתי נותן לבדק הבית כאשר צותה לי דבורה אם אבי: כי יתום נשארתי 8
מאבי ומאמי : וכשהגעתי בפרק אנשים לקחתי אשה את חנה והיא ממשפחת בית 9
אבי וילדה לי בן וקראתי שמו טוביה: וכשהלכנו בגולה בנינוה אז כל אחי ובית 11
אבי היו אוכלים לחם הגוים : ואני שמתי את לבי שלא אתגאל מפת בג הגוים: 12
כי אהבתי את יהוה בכל לבבי ובכל נפשי ויתן יהוה אלהים אותי לחן ולחסד 13
ולרחמים בעיני שלמנאסר המלך : ועשני קונה לכל צורכו : 14

Liber TOBIÆ, *Edit.* P. FAGII.

Ego verò ſolus colebam Dominum, aſcendebámq; Jeroſolymam tribus vicibus, 6
ſicut ſcriptum eſt in lege Moſis, in ſtatutum ſempiternum. Conſervabámq;
præcepta primitivorum fructuum, decimarum, primitiarum velleris :
Quæ dabam ſacerdotibus filiis Aaron. Primas item decimas, dabam filiis 7
Levi, Jeroſolymæ habitantibus, qui ſtabant coram Domino, ut miniſtrarent
ei & benedicerent in nomine ejus. Porrò decimas ſecundas, divendebam,
acceptóque argento aſcendebam Jeroſolymam, expendens illud
pro quacunque re, quam deſiderabat anima mea, hoc ipſum faciens
ſingulis annis. Cæterùm tertias decimas, erogabam pro reſtaurando domo,
quemadmodum præceperat mihi Debora, mater patris mei, Pupillus 8
enim relictus fueram à patre meo, & à matre mea. Cùm autem perveniſſem 9
ad ætatem virilem, uxorem duxi nomine Hannam, de familia domûs
patris mei, quæ peperit mihi filium, cujus nomen vocavi Tobias. Et cùm 11
captivi abducti fuiſſemus in Nineven, accidit ut omnes fratres mei, ac domus
patris mei, comederent panem gentium, Ego verò diligenter cavebam, 12
ne contaminarer cibo ac pane gentium. Dilexi enim Dominum toto 13
corde meo, totâque animâ meâ. Hinc Dominus Deus dedit, ut gratiam,
miſericordiam, & miſerationes (invenirem,) in oculis regis Salmanaſar.
Qui & conſtituit me procuratorem omnium rerum ſuarum neceſſariarum. 14

Editio SEBAST. MUNSTERI.

ואני הלכתי אל ירושלם במועדים ככתוב בתורת יי על ישראל בבכורים 6
ובמעשרות ובבכורות : לכהנים בני אהרן ודגן ותירוש ושמן ותאנים ורמונים 7
ומכל פרי האדמה לבני לוי המשרתים את פני יי בירושלם ומעשר שני
ומעשר שלישי לגר ליתום ולאלמנה והלכתי בכל שנה ושנה עם כל אלה
לירושלם כמצות יי וכאשר צותה עלי דבורה אם אבי : כי יתום נשארתי 8
מאבי ומאמי וכאשר גדלתי ולקחתי אשה ממשפחתי ושמה חנה ותלד לי בן 9
וקראתי שמו טוביה : וכאשר הגליתי מארץ נפתלי ישבתי בנינוה העיר 11
הגדולה : וכל אחי וקרובי אוכלים לחם הגויים ואנכי לא נגאלתי בפת 12
בגם מפני יראת יי : וזכרתי את יי בכל לבי ובכל נפשי ויתן לי האלהים 13
חן וחסד בעיני שלמנאסר מלך אשור : ויפקד אתי על כל אשר לו עד יום 14
מותו :

Ego verò perrexi in Jeruſalem in ſolennitatibus ipſis ſicut ſcriptum eſt in 6
lege Domini pro Iſraele, cum primitiis, decimis & primogenitis, (Quæ obtuli) 7
ſacerdotibus filiis Aharon, itémq; cum frumento, vino novo, oleo, ficubus,
malogranatis atque cum omnibus fructibus terræ (quos obtuli) filiis
Levi miniſtrantibus ante faciem Domini in Jeruſalem. Decimam quoque
ſecundam & tertiam dedi peregrinis, pupillis & viduis, pergens ſingulis
annis cum omnibus iſtis in Jeruſalem juxta præceptum Domini, & juxta
quod mihi præcepit Debora mater patris mei. Nam puer deſtitutus ſum 8
utroque parente meo. Et cùm creviſſem ad juſtam ætatem accepi uxorem 9
de cognatione mea cujus nomen erat Hanna, quæ genuit mihi filium, vocavíque
nomen ejus Tobiam. Et poſtquàm ductus fui in captivitatem de 11
terra Naphthali, ſedi in Ninive civitate magna, & cuncti fratres mei &
propinqui mei comedebant cibum gentilium, Ego verò non ſum pollutus 12
ullâ buccellâ eorum propter timorem Domini. Memor enim fui Domini 13
in toto corde meo, & in tota anima mea, dedítque mihi Deus gratiam &
favorem coram Salmanæſer rege Aſſyriorum, Et conſtituit me ſuper 14
omnia quæ habuit uſque ad diem mortis ſuæ.

Verſio VULG. LAT.

6 Sed pergebat in Jeruſalem ad templum Domini, &
ibi adorabat Dominum Deum Iſrael, omnia primitiva
ſua, & decimas ſuas fideliter offerens.
7 Ita ut in tertio anno proſelytis & advenis miniſtraret
8 omnem decimationem. Hæc & his ſimilia
9 ſecundùm legem Dei puerulus obſervabat. Cùm
verò factus eſſet vir, accepit uxorem Annam de
tribu ſua, genuítque ex ea filium nomen ſuum
10 imponens ei. Quem ab infantia timere Deum
11 docuit, & abſtinere ab omni peccato. Igitur, cùm
per captivitatem deveniſſet cum uxore ſua, & filio,
in civitatem Niniven cum omni tribu ſua,
12 (Cùm omnes ederent ex cibis Gentilium) iſte
cuſtodivit animam ſuam, & nunquam contaminatus
13 eſt in eſcis eorum. Et quoniam memor fuit
Domini in toto corde ſuo, dedit illi Deus gratiam
14 in conſpectu Salmanaſar regis. Et dedit illi
15 poteſtatem quocunque vellet ire, habens libertatem
quæcunque facere voluiſſet. Pergebat ergò
ad omnes qui erant in captivitate, & monita
ſalutis dabat eis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

6 (α) Κἀγὼ μόνος ἐπορευόμην πλεονάκις εἰς Ἱεροσόλυμα ἐν ταῖς
ἑορταῖς, καθὼς γέγραπται παντὶ τῷ Ἰσραὴλ, ἐν προστάγματι
αἰωνίῳ, τὰς ἀπαρχὰς, καὶ τὰς δεκάτας τῶν γενημάτων, καὶ τὰς
7 (β) πρωτοκουρείας ἔχων, Καὶ ἐδίδουν (γ) αὐτὰς τοῖς ἱερεῦσι
τοῖς υἱοῖς (δ) Ἀαρὼν πρὸς τὸ θυσιαστήριον πάντων τῶν γενημάτων.
τὴν δεκάτην ἐδίδουν τοῖς υἱοῖς Λευὶ τοῖς θεραπεύουσιν
(ε) εἰς Ἱρουσαλὴμ, καὶ τὴν δευτέραν δεκάτην ἀπεπρατιζόμην,
καὶ ἐπορευόμην καὶ ἐδαπάνων αὐτὰ ἐν Ἱεροσολύμοις καθ᾽
ἕκαστον ἐνιαυτὸν, καὶ τὴν τρίτην ἐδίδουν οἷς καθήκει, καθὼς
ἐνετείλατο (ζ) Δεββώρα ἡ μήτηρ τοῦ πατρός μου, διότι ὀρφανὸς
9 κατελείφθην ὑπὸ τοῦ πατρός μου. Καὶ ὅτε ἐγενόμην ἀνὴρ, ἔλαβον
Ἄνναν γυναῖκα ἐκ τοῦ σπέρματος τῆς πατριᾶς ἡμῶν· καὶ
11 ἐγέννησα ἐξ αὐτῆς Τωβίαν. Καὶ ὅτε (η) ᾐχμαλωτίσθημεν εἰς
12 Νινευὴ, πάντες οἱ ἀδελφοί μου, καὶ οἱ ἐκ τοῦ γένους μου, ἤσθιον
ἐκ τῶν ἄρτων τῶν ἐθνῶν· ἐγὼ δὲ συνετήρησα τὴν ψυχήν
13 μου μὴ φαγεῖν, Καθότι ἐμεμνήμην τοῦ Θεοῦ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ
μου. καὶ ἔδωκεν ὁ ὕψιστος χάριν καὶ μορφὴν ἐνώπιον Ἐνεμεσσάρου,
καὶ ἤμην αὐτοῦ ἀγοραστής.

Et ego ſolus ibam ſæpe in Hieroſolyma in feſtivitatibus, 6
*ſicut ſcriptum eſt omni Iſrael in præcepto
æterno, primitias, & decimas geniminum, & primas
tonſuras habens : Et dabam eas ſacerdotibus* 7
*filiis Aaron ad altare omnium geniminum :
(c) decimam dabam filiis Levi miniſtrantibus
in Hieruſalem ; & ſecundam decimam divendebam,
& ibam & expendebam ea in Hieroſolymis
per ſingulos annos : & tertiam dabam, quibus
conveniebat ; ſicut mandaverat Debbora mater
patris mei : propterea quòd orphanus relictus
ſum à patre meo. Et quando factus ſum vir,* 9
*accepi Annam uxorem de ſemine patriæ meæ :
& genui ex ea Tobiam. Et quando (d) captivi* 11
*ducti ſumus in Nineve ; omnes fratres mei,
& qui de genere meo, Comedebant de panibus* 12
*gentium : ego autem conſervavi animam meam,
ut non manducarem ; Sicut memineram Dei in* 13
*tota anima mea. Et dedit Altiſſimus gratiam,
& formam in conſpectu Enemeſſari : Et fui ejus
emptor.*

MS. A. (α) Καὶ ἐγὼ (β) πρωτοκουρίας (γ) αὐτὰ (δ) Ἀρὼν (ε) Ἱερουσαλὴμ, (ζ) Δεμβώρα (η) ᾐχμαλωτίσθην

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܐܢܐ ܒܠܚܘܕܝ ܐܙܠ ܗܘܝܬ ܙܒܢܝ̈ܢ ܣܓܝ̈ܐܢ ܠܐܘܪܫܠܡ ܒܥܐܕܐ. ܐܝܟ ܗܘ ܕܟܬܝܒ 6
ܠܟܠܗ ܐܝܣܪܝܠ. ܒܦܘܩܕܢܐ ܕܠܥܠܡ. ܟܕ ܪܫܝܬܐ ܘܒܘܟܪܐ ܘܡܥܣܪܐ ܕܥܠܠܬܐ.
ܘܪܫܝܬܐ ܕܓܙܬܐ ܕܥܢܐ ܐܝܬ ܗܘܐ ܠܝ. ܘܝܗܒ ܗܘܝܬ ܠܗܝܢ ܠܟܗܢܐ. ܠܒܢܝ ܐܗܪܘܢ
ܩܕܡ ܡܕܒܚܐ. * ܡܥܣܪܐ ܕܟܠܗܝܢ ܥܠܠܬܐ ܝܗܒ ܗܘܝܬ ܠܒܢܝ̈ܐ ܕܠܘܝ. 7
ܗܢܘܢ ܕܡܬܥܡܪܝܢ ܗܘܘ ܒܐܘܪܫܠܡ ܒܟܠ ܫܢܐ. ܘܡܥܣܪܐ ܬܪܝܢܐ ܡܙܒܢ ܗܘܝܬ
ܘܐܙܠ ܗܘܝܬ ܘܡܦܩ ܗܘܝܬ ܠܗܝܢ ܒܐܘܪܫܠܡ ܒܟܠ ܫܢܐ. ܘܡܥܣܪܬܐ
ܕܬܠܬ ܝܗܒ ܗܘܝܬ ܠܗܝܢ ܠܐܝܠܝܢ ܕܘܠܝܢ ܗܘܘ. ܐܝܟ ܕܦܩܕܬܢܝ ܕܒܘܪܐ ܐܡܗ ܕܐܒܘܝ. ܡܛܠ ܕܝܬܡܐ
ܫܒܝܩ ܗܘܝܬ ܡܢ ܐܒܝ. * ܘܟܕ ܗܘܝܬ ܓܒܪܐ ܢܣܒܬ ܚܢܢܐ ܐܢܬܬܐ. ܡܢ ܙܪܥܐ ܕܫܪܒܬܢ 9
ܕܝܠܢ. ܘܝܠܕܬ ܡܢܗ ܒܪܐ. ܘܩܪܝܬ ܫܡܗ ܛܘܒܝܐ. * * ܘܟܕ ܐܫܬܒܝܬ 11 12
ܠܢܝܢܘܐ ܟܠܗܘܢ ܐܚܝ ܘܐܝܠܝܢ ܕܡܢ ܓܢܣܐ ܕܝܠܝ. ܐܟܠܝܢ ܗܘܘ ܡܢ ܠܚܡܐ
ܕܥܡܡܐ. ܐܢܐ ܕܝܢ ܢܛܪܬ ܠܢܦܫܝ ܕܝܠܝ. ܕܠܐ ܐܟܘܠ. * ܡܛܠ ܕܥܗܝܕ ܗܘܝܬ ܠܐܠܗܐ ܒܟܠܗ 13
ܢܦܫܝ ܕܝܠܝ. ܝܗܒ ܠܝ ܡܪܝܡܐ ܛܝܒܘܬܐ ܘܫܘܦܪܐ ܩܕܡ [illegible]. ܘܗܘܝܬ
ܠܗ ܙܒܘܢܐ ܕܝܠܗ.

Ego autem ſolus ibam ſæpiùs Hieroſolyma in feſtis, (ſecundùm quod 6
ſcriptum fuerat toti Iſraeli præcepto
æterno,) Quando habebam primitias,
& primogenita, & decimas
proventuum, & primitias vellerum
ovium : Dabámque ea ſacerdotibus
filiis Aaron coram altari. Decimas 7
omnium proventuum dabam filiis Levi,
qui morabantur Hieroſolymis, ſingulis
annis : decimas autem ſecundas
vendebam, & profectus Hieroſolyma,
expendebam eas ſingulis
annis. Tertias autem dabam eis
ad quos pertinebant, ſicut præceperat
mihi Debora mater patris mei:
Patre enim orbus relictus fueram. Et vir
factus uxorem accepi Hannam de ſemine 9
familiæ noſtræ ortam : Ex qua filium
genui, cujus nomen vocavi Tobiam. 11
Cùm autem captivus ductus 12
eſſem Ninevem, omnes fratres mei, &
qui de genere meo, edebant de cibis
Gentilium : Ego autem cavebam mihi
ne ederem, Propterea quòd memor 13
eram Dei totâ animâ meâ. Dedit
autem mihi Excelſus gratiam & ſpeciem
in conſpectu Salmanaſſar, eramque
ei manceps.

ספר טוביה : א

והייתי הולך בכל מלכותו וגם בארץ מדין והפקדתי פקדון אצל עביאל בן גבריאל 16
בארץ מדין עשרה ככרי כסף : וימת שלמנאסר המלך וימלוך סנחריב בנו תחתיו 18
והיה רע וקשה ודרכיו מקולקלים ומפחדו לא יכולתי לשוב אל ארץ מדין :
וגם בימי שלמנאסר חסד גדול גמלתי לכל אחי : ולחמי לרעב פרשתי וערומים 19
הלבשתי וכל מי שהיה נפטר מישראל היו משליכין אותו אחרי החומה ולא 20
היו קוברין אותו כי כן צוה המלך ואני הייתי מחפש ובכל מקום שהייתי רואה
את המת הייתי הולך בלילה ואקבור אותו : וגם ברוב החללים אשר הפיל 21
סנחריב בחמתו אחרי שובו מירושלם בבושת פנים קברתי אותם בסתר ובגניבה כי
הרבה הפיל בחמתו ולאחר זמן בא ובקש המלך את החללים ולא מצאם וחקר
בדבר הרבה מאד ויען אחד מאנשי נינוה ויאמר בעדי כי טוביה קבר את החללים
ויבקש בעדי המלך להרגני וכששמעתי ברחתי בהחבא :

Liber TOBIÆ, Edit. P. FAGII.

Sic, ut liceret mihi peragrare totum regnum ejus, necnon & terram Midi- 16
an, in qua etiam depoſitum reliqui, apud Abielem filium Gabrielis, nempe
decem talenta argenti. Mortuo vero rege Salmanaſar, regnavit pro eo 18
Sanherib filius ej⁹, qui fuit (homo) malus, durus, & pravis morib⁹, ſic ut ob
metum ejus, non potuerim redire in terram Midian. Inſuper & in diebus 19
Salmanaſar, magnum beneficium contuli in omnes fratres meos, nam panẽ
meum eſurienti diſtribui, nudos veſtivi, omnẽ quoque Iſraëlitam quem vitâ 20
defunctum, poſt murum projiciebant, nec ſepeliebant, ſic præcipiente rege,
ego diligenter ſcrutabar, & quocunq; loco mortuum videbam, noctu abiens
ſepeliebam eum. Necnon & multos interfectos, quos Sanherib furore per- 21
citus, trucidaverat, poſteaquàm cum ignominia reverſus eſſet ab oppugnati-
one urbis Jeroſolymæ, clanculum & furtim ſepelivi, multos ſiquidem furore
ſuo interfecerat. Accidit autem, ut poſt aliquod tempus veniret, & requi-
reret rex interfectos, quos cum non inveniſſet, eaq; de re diligenter & mul-
tum inveſtigâſſet, tandem reſpondit quidam ex viris Ninivæ, dicens ad re-
gem; Tobias ſepelivit occiſos, quo audito rex voluit me occidere, quod
cùm audiviſſem, clam aufugi.

Editio SEBAST. MUNSTERI.

והפקדתי ביד גבאל אחי אשר בארץ מדי במדינת רגאש עשר ככרי כסף : ויהי 16
כאשר מת שלמנאסר מלך אשור וימלך סנחריב בנו תחתיו ויסגרו דרכי מדי מפני 18
המלחמות אשר היו בארץ ולא יכלתי ללכת אל ארץ מדי לקחת את כספי :
ואחרי כן עשיתי צדקות רבות לעניי עמי מיתומים ואלמנות וכאשר ראיתי חללי 20
עמי מושלכים מחוץ לחומת נינוה לא שקטתי ולא נחתי עד אשר קברתים :
ויהי כאשר שב סנחריב מלך אשור מיהודה אל נינוה בבשת פנים על אשר נגפו 21
יי אלהי ישראל בארץ יהודה על החרפה אשר חרף ונדף את אלהי ישראל ויהרוג
מהם הרבה מאד ואני בקשתי לדעת דבר אמת על מה באה הגזרה ואת על
שבטי ישראל בעת ההיא כי ידעתי באמת שיי בהם אל אמונה ואין עול ומצאתי שלא
שמו שבטי ישראל על לבם השמדת אחיהם אשר השמיד סנחריב מלך אשור
מבצריהם שלח באש ובחוריהם בחרב הרג ועולליהם רטש והרותיהם בקע
ובמקום שיתאבלו ושיתענו לפני יי על גזרת אחיהם ואשר קצף עליהם היו אוכלים
ושותים ושמחים ומתענגים בכל שיר ובכנורות ובנבלים ולא נחלו על שבר
יהודה בעונותינו ובעונות אבותינו כך כתוב על יהודה השותים במזרקי יין וראשי
שמנים ימשחו ולא נחלו על שבר יוסף וגם על זאת היה קצף מאת יי על
יהודה וירושלם ויבא עליהם את מלך בבל עד השליכם מעל פניו ויגל את
יהודה מעל אדמתו וכאשר ראיתי חללי ישראל מושלכים מחוץ לחומה הייתי
גונב גויותיהם וקברתים פעמים רבות ואמרתי יי אלהי ישראל אתה צדיק על כל
הבא עלינו כי אמת עשית ואנחנו הרשענו וכאשר בקש סנחריב מלך אשור
את חללי עמי פגרי האנשים המומתים ולא מצאם :

Et interim tradidi in manũ Gabeli fratris mei qui erat in terra Medorum in 16
urbe Rages decẽ talenta argenti. Factum eſt autẽ cùm mortu⁹ eſſet Salma- 18
naſer rex Aſſur, regnarétq; Sanherib fili⁹ ej⁹ pro eo, & clauderentur propter
bella quæ erant in terra minera in Mediã, non potui venire in terrã Medorũ
ut repeterẽ pecuniã meam. Cúmque feciſſẽ eleemoſynas multas pauperibus 20
populi mei, nempe pupillis & viduis, & deinde vidiſſem interfectos populi
mei projectos foràs extra muros Ninive, nullam habui requiẽ donec ſepelivi
eos. Nam cùm rediſſet Sanherib rex Aſſyriorũ de Jehuda in Niniven cum 21
confuſione faciei, ꝑcuſſit enim eum Dñs Deus Iſrael in terra Jehuda, eò quòd
opprobriis affeciſſet blaſphemaſſetque Deum Iſrael, interfecit plurimos ex
Judæis. Ego verò cupiens ſcire cauſã huj⁹ rei, & quare De⁹ permiſiſſet in illo
tempore ſic ſæviri contra trib⁹ Iſrael, maxime cum ſcirẽ Deum erga eos eſſe
Deũ veritatis & non iniquitatis, inveni tandem id propterea factũ, ꝙ Iſrae-
litas non movit ad compaſſionẽ exterminiũ illud ꝙ fratribus eorum intulit
Sanherib rex Aſſur. Nam combuſſit munitiones eorũ igni, & juvenes eorũ
interfecit gladio, atque infantes eorũ colliſit, & prægnantes eorum diſſecuit.
Et pro eo ꝙ condolere et affligi debuerant coram Dño pro iſta dura fratrum
ſuorum caſtigatione qua Dñs iratus fuit contra eos, ipſi comedebant, bibe-
bant, lætabantur & gaudiis affluebant in cunctis canticis, citharis & nablis,
& non compatiebantur confractioni Jehuda, quæ accidit propter iniquita-
tes noſtras & propter peccata patrũ noſtrorum. Sic enim ſcriptũ eſt de Je-
huda: Bibebant in phialis vinum, & præcipuis unguentis inungebantur, nec
dolore tangebantur propter contritionem Joſeph. Et hæc quidem cauſa fuit
qũare Dñs iratus fuit contra tribum Jehuda & contra Jeruſalem, & venire
permiſit contra eos regem Babel, abjecítque eos à facie ſua & tranſtulit Je-
hudam de terra ſua. Cùm itaque ego vidiſſem interfectos Iſrael projectos
extra murum, furabar corpora eorum & ſepelivi eos vicibus multis, & dixi;
Domine Deus Iſrael, tu es juſtus in omnibus iſtis quæ veniunt ſuper nos.
Nam tu rectiſſimè agis, nos autem impiè egimus. Quærénſque Sanherib
rex Aſſur interfectos populi mei, corpora ſcilicet virorum interfectorum,
& non inveniens ea,

Verſio VULG. LAT.

16 Cùm autem veniſſet in Rages civitatem Medorum, &
ex his, quibus honoratus fuerat à rege, habuiſſet de-
17 cem talenta argenti: Et cùm in multa turba generis
ſui Gabelum egentem videret, qui erat ex tribu ejus,
ſub chirographo dedit illi memoratum pondus argen-
18 ti. Poſt multum verò temporis, mortuo Salmanaſar
rege, cùm regnaret Sennacherib filius ejus pro eo, &
19 filios Iſrael exoſos haberet in conſpectu ſuo: Tobias
quotidie pergebat per omnem cognationem ſuam, &
conſolabatur eos, dividebátque unicuique, prout
20 poterat, de facultatibus ſuis: Eſurientes alebat, nu-
diſque veſtimenta præbebat, & mortuis atque occiſis
21 ſepulturam ſolicitus exhibebat. Denique cùm rever-
ſus eſſet rex Sennacherib, fugiens à Judæa plagam,
quam circa eum fecerat Deus propter blaſphemiam
ſuam, & iratus multos occideret ex filiis Iſrael, Tobias
ſepeliebat corpora eorum.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

16 Καὶ ἐπορευόμην εἰς τὴν Μηδίαν, ϗ παρεθέμην Γαβαήλῳ τῷ ἀδελ-
18 φῷ Γαβρία ἐν Ῥάγοις τῆς Μηδίας, ἀργυρίου τάλαντα δέκα. Καὶ ὅτε
ἀπέθανεν (α) Ἐνεμεσσάρ, ἐβασίλευσε Σενναχηρεὶμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ
ἀντ᾽ αὐτοῦ, ϗ αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ (β) ἠκαταστάθησαν, ϗ οὐκ ἔτι ἠδυνάσθην πορευ-
19 θῆναι εἰς τὴν Μηδίαν. Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις Ἐνεμεσσάρου ἐλεημο-
20 σύνας πολλὰς ἐποίουν τοῖς ἀδελφοῖς μου· Τοὺς ἄρτους μου ἐδίδουν
τοῖς πεινῶσι, καὶ (γ) ἱμάτια τοῖς γυμνοῖς· ϗ εἴ τινα ἐκ τοῦ
γένους μου ἐθεώρουν τεθνηκότα ϗ (δ) ἐρριμμένον ὀπίσω τοῦ τείχους
21 Νινευῆ, ἔθαπτον αὐτόν. Καὶ εἴ τινα (ε) ἀπέκτεινε Σενναχηρεὶμ ὁ
βασιλεὺς, ὅτε ἦλθε φεύγων ἐκ τῆς Ἰουδαίας, ἔθαψα αὐτοὺς κλέ-
πτων· πολλοὺς γὰρ ἀπέκτεινεν ἐν τῷ θυμῷ αὐτοῦ· ϗ ἐζητήθη ὑπὸ
τοῦ βασιλέως τὰ σώματα, ϗ οὐχ εὑρέθη. Πορευθεὶς δὲ εἷς τῶν (ζ) ἐν
Νινευῆ, ὑπέδειξε τῷ βασιλεῖ περὶ ἐμοῦ ὅτι (η) θάπτω αὐτοὺς, ϗ
ἐκρύβην.

Et ivi in Mediam, & depoſui Gabaelo fratri Ga- 16
briæ in Ragis Mediæ, argenti talenta decem. Et 18
quando mortuus eſt Enemeſſar; regnavit Senna-
cherim filius ejus pro eo: & viæ ejus infirmatæ
ſunt: & non ultrà potui ire in Mediam. Et in 19
diebus (e) Enemeſſari eleemoſynas multas faciebam
fratribus meis: Panes meos dabam eſurientibus, 20
& veſtimenta nudis: & ſi quem de genere meo
aſpiciebam mortuum, & projectum (f) poſt murum
Nineve; ſepeliebam eum: Et ſi quem interfecerat 21
Sennacherim rex, quando venit fugiens è Judæa;
ſepeliebam eos furatus: multos enim interfecit in
furore ſuo. Et quæſita ſunt à rege corpora, & non
ſunt inventa. Profectus autem unus eorum, qui
de Nineve, indicavit regi de me, quia ſepelio eos:
& occultatus ſum.

MS. A. (α) Ἐνεμεσσάρος, (β) κατέστησαν, (γ) τὰ ἱμάτιά μου τοῖς (δ) ἐρριμμένον ἐπὶ τοῦ τείχους εἰς Νινευῆ, (ε) ἀπέκτεινεν (ζ) Νινευιτῶν, (η) ἔθαπτον

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܐܙܠܬ ܗܘܝܬ ܠܡܕܝ. ܘܐܓܥܠܬ ܠܘܬ ܓܒܪܝܐܝܠ ܐܚܘܗܝ ܕܓܒܪܝܐܝܠ ܒܪܓܐ 16
ܕܡܕܝ. ܥܣܪܐ ܟܟܪܝܢ ܕܟܣܦܐ.. * ܘܟܕ ܡܝܬ ܫܠܡܢܐܣܪ. ܐܡܠܟ ܗܘܐ ܣܢܚܪܝܒ ܒܪܗ 18
ܚܠܦܘܗܝ. ܘܐܘܪܚܬܗ ܕܝܠܗ ܠܐ ܡܬܬܩܢܢ ܗܘܝ ܘܠܐ ܬܘܒ ܐܫܟܚܬ ܠܡܐܙܠ ܠܡܕܝ..
* ܘܒܝܘܡܬܗ ܕܫܠܡܢܐܣܪ: ܙܕܩܬܐ ܣܓܝܐܬܐ ܥܒܕ ܗܘܝܬ ܠܐܚܝ ܕܝܠܝ. * ܠܚܡܐ ܕܝܠܝ 19 20
ܝܗܒ ܗܘܝܬ ܠܟܦܢܐ. ܘܡܐܢܐ ܠܥܪܛܠܝܐ. ܘܐܢ ܐܢܫ ܡܢ ܓܢܣܢ ܚܙܐ ܗܘܝܬ ܕܡܝܬ ܘܫܕܐ
ܗܘܐ ܠܒܪ ܡܢ ܫܘܪܐ ܕܢܝܢܘܐ. ܩܒܪ ܗܘܝܬ ܠܗ. * ܘܐܢ ܐܢܫ ܩܛܠ ܗܘܐ 21
ܣܢܚܪܝܒ ܡܠܟܐ. ܟܕ ܐܬܐ ܥܪܘܩ ܗܘܐ ܡܢ ܝܗܘܕ. ܩܒܪ ܗܘܝܬ ܠܗ ܒܓܢܒܘ ܗܘܝܬ.
ܣܓܝܐܐ ܓܝܪ ܩܛܠ ܒܚܡܬܗ. ܘܐܬܒܥܝܘ ܗܟܝܠ ܦܓܪܐ ܗܠܝܢ ܡܢ ܡܠܟܐ ܘܠܐ
ܐܫܬܟܚܘ. ܟܕ ܐܙܠ ܕܝܢ ܚܕ ܡܢ ܗܢܘܢ ܕܢܝܢܘܐ. ܚܘܝ ܠܡܠܟܐ ܥܠܝ
ܕܐܢܐ ܩܒܪ ܐܢܐ ܠܗܘܢ.

Et profectus in Mediam, depoſui apud 16
Gabrielem fratrem Gabrielis Ragis
Mediæ decem talenta argenti. Mortuo 18
autem Salmanaſar, regnavit filius ejus
Sancherib loco ipſius. Et viæ ipſius or-
dinatæ non erant, neque ampliùs in Me-
diam proficiſci poteram. Tempore au- 19
tem Salmanaſar, multas eleemoſynas fa-
ciebam fratribus meis: Panes meos 20
dabam famelicis, veſtes nudis: Et ſi
quem generis noſtri mortuum viderem,
projectúmque pone muros Ninives, ſe-
peliebam eum. Et ſi quem interfece- 21
rat Sancherib rex, cùm fugiens reverſus
eſt ex Judæa, furtim eum ſepeliebam:
multos enim interfecit in furore ſuo.
Quæſita ig[illegible] cadavera iſta juſſu
regis, nec in[illegible] profectus civis
quidam Nin[illegible], indicavit regi de
me, quod ſepelirem eos.

ספר טוביה : ב

ויוגד למלך כי ברחתי מיד צוה ויבוזו כל אשר לי ולא נשאר לי כלום כי אם 22
חנה אשתי וטוביה בני: ונחבאתי תשעה עשר ימים עד אשר עמדו אדרמלך ושראצר 23
בני סנחריב והרגו את אביהם והמה נמלטו בארץ אררט: וימלוך אסרחדון בנו 24
תחתיו וישם את אחי אהרון בן חננאל אחי מושל בכל מלכותו והוא היה המוציא
והמביא ויבקש אחי האהרון מאת המלך בעדי והשיבני אל נינוה ואחי אהרון היה
משקה למלך ועל החותם ועל המס ועל כל חשבון וגזר המלך אסרחדון ונתן לי
את ביתי ואת חנה אשתי וטוביה בני:

ב

1 בחג הסכות ואותו היום עשיתי סעודה גדולה:

Liber TOBIÆ, Edit. P. FAGII.

Cumq; nunciatũ fuiſſet regi, quod aufugiſſem, illicò præcepit, ut diriperent 22
omnia bona mea, adeo, ut nec quicquã mihi relictũ fuerit, præter Hannam
uxorẽ, ac Tobiã filiũ meum. Atq; ita delitui per quindecim dies, donec in- 23
ſurrexerunt Adramælech & Saræzer filii Sanherib, qui occiderunt patrem
ſuum, (quo facto) evaſerunt in terrã Ararat. Hinc Eſarhaddon filius ejus 24
regnavit pro eo, qui poſuit fratrem meum Aharon filium Hananeelis dominatorem in toto regno ſuo, qui & ipſe educebat & introducebat (populum,) Is inquã frater meus Aharon, interpellavit pro me apud regem, ut reduceret me in Ninevẽ. Idem quoque frater meus Aharon, pincerna regis erat, conſtitutus ſuper ſigillum & ſuper tributa, & libellos expenſi & accepti. Præcepit autem rex Eſarhaddon (filius Sanherib fratri meo Aharon) ut redderet mihi domum meam, Hannam uxorem meam, Tobiã filiũ meũ,

CAP. II.

In feſto tabernaculorum, quo die etiam feci magnum convivium. 1

Editio SEBAST. MUNSTERI.

וילכו אנשי נינוה ויגידו למלך לאמר טובי עבדך אשר הפקדת על כל אשר לך
הוא שולח את אנשיו על כל חוצות נינוה לבקש את חללי עמו והוא קובר אותם
22 בסתר ולא ירא ממך: ויהי כאשר שמע סנחריב את הדבר הזה ויחר אפו עלי
מאד ויצו לתפוש אותי ואת חנה אשתי וטוביה בני ויבקש להרגני בזעפו וכאשר
23 נודע לי הדבר הזה ברחתי מפניו ויצו לשלול את כל אשר לי: ונסתרתי מפניו עד
אשר צעקו עלי אלמנות ישראל ויתומיו במר נפשם ובצום ובבכי ונגע אל השמים
משפטו ונשא עד שחקים וימסרהו אל ישראל ביד שני בניו ויהרגוהו בחרב כי שאל
את יועציו ולזקניו על מה קנא הקדוש ברוך הוא על ישראל ועל ירושלם והשמיד
מלאך יי את חיל פרעה ואת כל בכורי מצרים והבחורי אשר נתן יי להם תמיד
ישועה על ידם ויאמרו לו חכמיו ויועציו כי אברהם אביהם של ישראל הוליך
לשחוט את בנו אולי יתרצה בו לפני יי אלהיו על כך קנא על בניו ויעש בעבדיך
נקמה. אז אמר המלך אני אשחט את שני בני בעבור יי אולי אתרצה בם להם
ויעזרני. ויגע הדבר לאדרמלך ושראצר בניו ויארבו לו ויהרגוהו בחרב בשעה
שנכנס להתפלל לפני דגון טעותו שנאמר ואדרמלך ושראצר בניו הכוהו בחרב
24 והמה נמלטו ארץ אררט: ויהי כי מת סנחריב מלך אשור וימלוך אסרחדון בנו
תחתיו. ויפקד אסרחדון את אקיקר בן חננאל אחי על כל אשר לו ומושל בכל
ארץ אשור וידבר אקיקר עלי אל המלך דברים טובים עד אשר השיבני לנינוה כי
היה אקיקר אהובי וקרובי וישיבו לי את חנה אשתי ואת טוביה בני כי צוה המלך
אשור לתפשם בזעפו אשר זעף עלי:

ב

ובשנה ההיא בחג שבועות הכינותי סעודה גדולה:

Abierunt viri Ninive & nuntiaverunt regi, dicentes; Tobæus ſeruus tuus quẽ conſtituiſti ſup omnia tua, ipſe deſtinat viros ſuos in omnes plateas Ninive, ut quærant interfectos populi ſui, ſepelitq; eos clam abſq; ullo timore tuo.
Quod cum rex Sanherib audiſſet, irat⁹ eſt vult⁹ ej⁹ contra me ſupra modũ, 22
præcepitq; ut me comprehenderent atq; Hannã uxorem meam & Tobiam filiũ meum. Conabatur enim me occidere in ira ſua. At cum hæc res mihi
innotuiſſet & fugiſſem à facie ejus, præcepit ut diriperent omnia mea. Ego 23
verò abſcondi me à facie ej⁹ donec clamaverunt pro me viduæ Iſrael & pupilli ejus in amaritudine animæ ſuæ, in jejunio & fletu, pervenitq; judicium ejus in cœlũ & aſcendit uſq; in æthera. Nam tradidit eum Deus Iſrael in manũ duorum filiorum ejus, qui occiderunt eum in gladio. Siquidem cùm interrogâſſet conſiliarios & ſeniores ſuos, quare De⁹ glorioſus ſi zelaret pro Iſraële & pro Jeruſalẽ, ut extinxerit angelus Dñi exercitum Pharaonis & omnia primogenita Ægypti, adoleſcentes autẽ quos Domin⁹ daret eis, hi jugiter manu ſua fruerentur victoriâ, reſponderunt ei ſapientes ſui atq; conſiliarii, quod Abrahã pater Iſraelitarũ duxerit filium ſuum ut jugularet eum, quatenus per id ſibi propitium faceret Dñm Deum ſuum. Et hinc eſt, quod Dñs zelum gerit pro filiis ſuis, fecitq; hanc tam magnam ultionem in ſervis tuis. Tunc ait rex; Jugulabo ergo & ego duos filios meos propter Dominũ, ſi fortè per eos gratiam Dñi promerear & adjutorio ſit mihi. Quod verbum cum perveniſſet ad Adrammælech & Saræzer filios ejus, inſidiati ſunt ei, interfeceruntq; eum gladio in hora qua ingreſſ⁹ eſt ut oraret corã Dagon idolo ſuo. Sic enim ſcriptũ eſt; Adrammælech & Saræzer filii ej⁹ percuſſerunt eum
in gladio, fugienteſq; ſalvati ſũt in terra Ararat. Mortuo itaq; in hunc mo- 24
dum Sanherib rege Aſſur, regnavit Eſarhaddon fili⁹ ej⁹ pro eo. Conſtituit autẽ Eſarhaddon Akikarũ filiũ Hananeelis fratris mei ſup omnia ſua, & ipſe dominabatur in univerſa terra Aſſyriorũ. Locutuſq; eſt Akikarus de me verba bona corã rege, ut etiã me reſtitueret in Niniven. Nam fuit Akikarus amic⁹ & propinqu⁹ me⁹: reduxeruntq; ad me Hannam uxorẽ meã & Tobiam filium meum. Nam juſſerat rex Aſſyriorum in ira ſua qua commotus fuit contra me, ut & ipſi comprehenderentur.

CAP. II.

Eodem anno cum eſſet ſolennitas hebdomadarum ego paravi prandium magnificum.

Verſio VULG. LAT.

22 At ubi nuntiatum eſt regi, juſſit eum occidi, &
23 tulit omnem ſubſtantiam ejus. Tobias verò cum filio ſuo, & cum uxore fugiens, nudus latuit, quia
24 multi diligebant eum. Poſt dies verò quadra-
25 gintaquinque occiderunt regem filii ipſius, Et reverſus eſt Tobias in domum ſuam, omníſque facultas ejus reſtituta eſt ei.

CAP. II.

1 Poſt hæc verò, cùm eſſet dies feſtus Domini, & factum eſſet prandium bonum in domo Tobiæ,

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

22 Ἐπιγνοὺς δὲ ὅτι ζητοῦμαι ἀποθανεῖν, φοβηθεὶς ἀνεχώρησα. Καὶ διηρ-
23 πάγη πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, καὶ οὐ κατελείφθη μοι οὐδὲν, πλὴν Ἄν-
24 νας τῆς γυναικός μου, καὶ Τωβίου τοῦ υἱοῦ μου. Καὶ οὐ διῆλθον (α) ἡμέρας πεντήκοντα, ἕως οὗ ἀπέκτειναν αὐτὸν οἱ δύο υἱοὶ αὐτοῦ· καὶ ἔφυγον εἰς τὰ ὄρη (β) Ἀραράθ. καὶ ἐβασίλευσε (γ) Σαχερδονὸς υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ, καὶ ἔταξεν Ἀχιάχαρον τὸν Ἀναὴλ (δ) υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ μου ἐπὶ πᾶσαν τὴν ἐκλογιστίαν τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν διοίκησιν. καὶ ἠξίωσεν Ἀχιάχαρος περὶ ἐμοῦ, καὶ ἦλθον εἰς Νινευῆ. Ἀχιάχαρος δὲ ἦν ὁ (ε) οἰνοχόος, καὶ ἐπὶ τοῦ δακτυλίου, καὶ διοικητὴς, καὶ ἐκλογιστὴς, καὶ κατέστησεν αὐτὸν ὁ (ζ) Σαχερδονὸς ἐκ δευτέρας· ἦν δὲ ἐξάδελφός μου.

MS.A. (α) ἡμέραι (β) Ἀραράτ. (γ) Σαχερδὰν ὁ υἱὸς (δ) τὸν υἱὸν (ε) οἰνοδόχος, (ζ) Σαχερδονοσὸς

ΚΕΦ β'.

25 1 Ὅτε δὲ κατῆλθον εἰς τὸν οἶκόν μου, καὶ ἀπεδόθη μοι Ἄννα ἡ γυνή μου, καὶ Τωβίας ὁ υἱός μου, Ἐν τῇ πεντηκοστῇ (α) ἑορτῇ, ἥ ἐστιν ἁγία ἑπτὰ ἑβδομάδων, ἐγενήθη ἄριστον καλόν μοι, καὶ (β) ἀνέπεσα τοῦ φαγεῖν. καὶ ἐθεασάμην ὄψα πολλά,

Κεφ. β'. MS.A. (α) τῇ ἑορτῇ, (β) ἀνεπαυσάμην

Cognoſcens autem, quia quæror, ut moriar; timore 22
perculſus ſeceſſi. Et direptæ ſunt omnes ſubſtantiæ 23
meæ: Et non remanſit mihi quicquam præter Annam
uxorem meam, & Tobiam filium meum. Et non 24
tranſierunt (g) dies quinquaginta; donec interfecerunt eum duo filii ejus. Et fugerunt in montes Ararath. Et regnavit (h) Sacherdonus filius ejus pro eo: & conſtituit Achiacharum Anael filium fratris mei ſuper omnem computationem (i) regni ſui, & ſuper omnem adminiſtrationem: Et poſtulavit Achiacharus pro me: & veni in Nineve. Achiacharus autem erat pincerna, & (k) ſuper annulum, & adminiſtrator, & computator: Et conſtituit eum Sacherdonus ſecundò: erat autem filius fratris mei.

CAP. II.

QUANDO autem deveni in domum meam; & re- 25
ſtituta eſt mihi Anna uxor mea, & Tobias filius
meus, In Pentecoſte feſtivitate, quæ eſt ſancta 1
ſeptem hebdomadarũ, factũ eſt prandiũ bonum mihi: & accubui ad manducandũ. Et aſpexi obſonia multa,

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

22 23 ܘܐܬܛܫܝܬ ܟܕ ܐܫܬܘܕܥܬ ܕܡܬܒܥܐ ܐܢܐ ܠܡܬܩܛܠܘ. ܘܡܢ ܕܚܠܬܐ ܥܪܩܬ. * ܘܐܬܒܙܙܘ
ܟܠܗܘܢ ܗܠܝܢ ܕܐܝܬ ܗܘܐ ܠܝ. ܘܠܐ ܐܫܬܒܩ ܠܝ ܘܠܐ ܡܕܡ ܣܛܪ ܚܢܢܐ ܐܢܬܬܐ ܕܝܠܝ
24 ܘܛܘܒܝܐ ܒܪܐ ܕܝܠܝ. * ܘܠܐ ܓܡܪܘ ܝܘܡܬܐ ܚܡܫܝܢ. ܟܕ ܩܛܠܘܗܝ ܬܪܝܗܘܢ ܒܢܘܗܝ
ܘܥܪܩܘ ܠܛܘܪܐ ܕܐܪܪܛ. ܘܐܡܠܟ ܣܪܚܕܘܢܣܘܪ ܒܪܗ. ܘܐܫܠܛ ܗܘܐ ܠܐܚܝܩܪ
ܗܘ ܕܚܢܢܐܝܠ ܒܪ ܐܚܝ. ܥܠ ܟܠܗ ܚܘܫܒܢܐ ܕܡܠܟܘܬܗ. ܘܥܠ ܟܠܗ
ܦܘܪܢܣܐ. ܘܐܬܟܫܦ ܗܘܐ ܐܚܝܩܪ ܚܠܦܝ. ܘܐܬܝܬ ܠܢܝܢܘܐ. ܐܚܝܩܪ ܕܝܢ ܗܘܐ ܫܩܝܐ.
ܘܥܠ ܥܙܩܬܐ ܘܦܘܪܢܣܐ ܕܒܝܬܐ ܘܚܘܫܒܢܐ. ܘܐܩܝܡܗ ܣܪܚܕܘܢܣܘܪ ܕܝܢ ܠܗ ܗܘ ܕܬܪܝܢ.
ܗܘܐ ܕܝܢ ܒܪ ܐܚܝ ܕܝܠܝ..
* ܡܫܠܡ * ܦ̄ *

1 * ܟܕ ܕܝܢ ܗܦܟܬ ܠܒܝܬܝ. ܘܐܬܝܗܒܬ ܠܝ ܚܢܢܐ ܐܢܬܬܝ ܘܛܘܒܝܐ
ܒܪܝ: ܒܥܐܕܐ ܕܦܢܛܩܘܣܛܐ. ܗܘ ܕܩܕܝܫ ܕܫܒܥܐ ܫܒܘܥܝܢ.
ܗܘܐ ܠܝ ܐܪܣܛܘܢ ܛܒܐ. ܘܟܕ ܣܡܟܬ ܠܡܠܥܣ ܘܚܙܝܬ ܡܐܟܘܠܬܐ ܣܓܝܐܬܐ. ܐܡܪܬ ܠܛܘܒܝܐ
ܒܪܝ..

Er abſcondi me, cum didiciſſem quæri me 22
ut interficerer, & præ timore ſeceſſi. Et 23
direpta ſunt bona mea omnia, nec quicquam mihi factum eſt reliquum, præter
Hannam uxorem meam, & Tobiam fi- 24
lium meum. Sed nondum exacti erant quinquaginta dies cùm occiderunt eum duo filii ejus, fugerúntque in montes Ararat. Et regnavit Sarchedonſur filius ejus. Et præfecit Achior filium Hananajel filium fratris mei univerſis rationibus regni ſui, & adminiſtrationi domeſticæ univerſæ. Et ſupplicavit Achior pro me, & veni Ninivem. Achior autem erat pincerna, & annulo præfectus, adminiſtrationi domeſticæ, & rationibus. Et conſtituit eum Sarchedonſur ſecundo loco. Erat autem fratre meo natus.

CAP. II.

Cum autem domum meam rediiſſem, 1
redditíque mihi eſſent Hanna uxor, & Tobias filius: In feſto Pentecoſtes, quæ dies ſancta eſt ſeptem hebdomadum; paratum erat mihi prandium bonum: Quúmque accubuiſſem ad edendum, & cibos multos viderem, dixi *Tobiæ* filio;

ספר טוביה: ב

וכשישבתי בשולחן אמרתי לבני טוביה בני צא וראה אולי תמצא אחד מאחינו 2
והביאהו ויאכל עמנו ומהר ואל תאחר כי אני ממתין אותך : הלך וחזר ואמר לו אבי 3
אחד מבני ישראל נפל בשדה : וכשמעי כזאת לא בא אל פי מאכל כלום אלא עמדתי 4
והבאתיו בביתי היותו עד בא השמש : ואני רחצתי ידי והייתי אוכל לחמי ביגון 5
ואנחה : וזכרתי נבואת עמוס הנביא ובכיתי : ובערב חפרתי וקברתיו ושכיני 6 7
היו מלעיגין בי לאמור : זה האיש אשר ברח וניצל בעד קבורת המתים ועוד 8
חזר וקובר את המתים ואינו מתירא שמא יודע הדבר אל המלך וימות : ואני 9
קברתי את המת וחזרתי ונכנסתי לביתי על שנטמאתי במת : וישנתי חוץ לחצרי 10
בקצה הקיר ואת פני לא כסיתי : ואני לא ידעתי כי דרור קיננה באותו הקיר 11
ופתחתי עיני לראות והשליכו הציפרים צואתם ונכנסה בעיני ומיד נתבלבלו עיני
ולא הייתי רואה כל עיקר והרבה רופאים תפשוני ורפואה לא מצאתי ואחי אהרון
היה מפייסני עד שהלכתי באלמנייא :

Liber TOBIÆ, *Edit.* P. FAGII.

Cúmque ſederem in menſa, dixi filio meo Tobiæ; Mi fili, exi & vide ſi 2
fortè invenias unum ex fratribus noſtris, quem introducito, ut edat nobiſcum. Feſtines, nec moram facias, ego enim interim expectabo te. Qui 3
abiens & revertens, dixit ad eum; Mi pater, eſt unus ex filiis Iſraël qui
mortuus jacet in campo. Quod cum audiviſſem, non intravit in os meum 4
quicquam cibi, ſed ſurrexi & introduxi eum in domum meam, ut eſſet ibi,
donec ſol occideret. Dein lavi manus meas, & comedi panem meum, cum 5
triſtitia & gemitu, Memor cum lachrymis prophetiæ Amos prophetæ, 6
Cumque in ipſa veſpera fodiſſem & ſepeliiſſem eum, vicini mei ſubſannaverunt me dicentes: Ecce hic eſt vir ille, qui aufugerat & evaſerat eò quòd 7 8
ſepeliiſſet mortuos, is jam reverſus adhuc non ceſſat ſepelire eos, nec timet,
ſi innotuerit hæc res regi, ut morte plectatur. Ego vero (nihil hæc moratus) 9
ſepelivi mortuum, nec ſtatim ingreſſus ſum domum meam, eò quòd pollutus
eſſem ſuper mortuo. Sed dormivi extra atrium meum, componens me ad 10
parietem, facie non velata. Cumq; ignorarem quod hirundo nidulata eſſet 11
in eo pariete, fortéque aperuiſſem oculos meos ad videndum, dejecerunt
aviculæ ſtercora ſua, quæ cum incidiſſent in oculos, ſtatim illi ſic turbati fuerunt, ut nec quicquã ampliùs videre potuerim. Ac licet multi me curâſſent
medici, nullum tamen quod mederetur oculis remedium inveni. Porrò frater meus Aharon perſuaſit mihi tandem, ut proficiſcerer in Alemaniam.

Editio SEBAST. MUNSTERI.

וישבתי על שלחני לאכול ואמרתי לטוביה בני לך והבא לנו מאחינו העניים 2
לאכול ואמרתי לטוביה ואני וכל היושבי עמי לא נאכל עד באך : וילך טוביה 3
בני לבקש מהעניים וישב מר נפש ויאמר אלי אבי אחד מאחינו נהרג והושלך
ברחוב העיר : וכאשר שמעתי נבהלתי ויצר לי מאד ועזבתי את שלחני והלכתי 4
והרימותיו מן הרחוב ושמתיו ברשותי עד בוא השמש שאוכל לקברו : ושבתי 5
לביתי ואכלתי לחמי בדמעה ובקינה : וזכרתי את הדבר אשר דבר עמוס הנביא 6
בבית־אל לאמר והפכתי חגיכם לאבל וגו׳ ואבכה הרבה מאד : ויהי כבוא 7
השמש הלכתי וקברתי את החלל וקרובי ומשפחתי מלעיגים עלי לאמר : אינו זה 8
ירא על נפשו והוא קובר את החללים : ובלילה ההוא אחרי קברתי את המת עשיתי 9
טבילה ולא יכלתי לטהר את עצמי בארץ טמאה כראוי בארץ ישראל וכאשר דבר
עלינו ירמיה הנביא לאמר לא תטהרי אחרי מתי עוד : והלכתי ושכבתי אצל הקור 10
ופני מגלים : ולא ידעתי כי צפרים עלי בקיר ונפלה צואתם על עיני ונעשית תבלול 11
בעיני והלכתי בבקר אל הרופאים לרפאת אותי ולא יכלו והייתי עור ד׳ שנים
וכל אחי וקרובי עצבים על עורות עיני ואקיקר קרובי רועה אותי :

Et ſedens ad menſam meam ut comederem, dixi ad Tobiam filium meum: 2
Vade & introduc ad nos quoſdam ex fratribus noſtris pauperioribus, ut &
ipſi comedant. Dixi præterea ad Tobiam, Ego & omnes qui mihi aſſident
non comedemus donec tu redieris. Abiens itaq; Tobias filius meus ut pau- 3
peres quæreret reverſus eſt amaro animo, dixitq; ad me; Pater mi, unus ex
fratribus noſtris occiſus eſt & projectus in plateam civitatis. Quod cùm audîſſem terrefactus ſum & anxiatus ſupra modum, deſerui menſam meã, abi- 4
énſque ſuſtuli illum de platea, & poſui eum in cuſtodia mea uſque ad occaſum ſolis, quatenus poſſem illũ ſepelire. Et inde reverſus in domum meã 5
comedi panem meum in lachryma & luctu. Recordatúſque ſum ſermonis 6
quem dixerat Amos propheta in Bethel, dicens; Ego convertã ſolennitates
veſtras in luctum, & cætera. Flevi itaq; multum. Et factum eſt cum occubuiſſet ſol, abii & ſepelivi occiſum. Porrò propinqui mei & qui erant de 7
cognatione mea deridebant me, dicentes: Iſte non eſt ſollicitus pro anima 8
ſua, qui adhuc ſepelit interfectos. Eâdem nocte poſtquam ſepelivi mortuũ 9
paravi lavacrum. Sed non potui purificare memetipſum in terra immunda,
ſicut licuiſſet in terra Iſrael, quemadmodum prædixerat de nobis Jeremias
propheta, dicens; Non mundaberis in poſterum aliquandiu. Abiens itaque 10
jacui juxta trabem quandam & facies mea fuit diſcooperta. Nec ſcivi 11
quod aviculæ eſſent ſupra me in pariete, unde cecidit ſtercus earum ſuper
oculos meos, & nata eſt albugo in oculis meis. Cumque manè abiiſſem ad
medicos ut me curarent, illi nihil effecerunt, unde factum eſt ut cæcus manerem quatuor annis. Omnes autem fratres mei & propinqui mei dolebant de cæcitate oculorum meorum. Porrò Akikar propinquus meus paſcebat me.

Verſio VULG. LAT.

2 Dixit filio ſuo; Vade, & adduc aliquos de tribu noſtra,
3 timentes Deum, ut epulentur nobiſcum. Cúmque abiiſſet, reverſus nuntiavit ei, unum ex filiis Iſrael jugulatum jacere in platea. Statímque exiliens de accubitu
ſuo, relinquens prandium, jejunus pervenit ad corpus:
4 Tollénſque illud portavit ad domum ſuam occultè, ut,
5 dum Sol occubuiſſet, cautè ſepeliret eum. Cúmque occultâſſet corpus, manducavit panem cum luctu & tre-
6 more, Memorans illum ſermonem, quem dixit Dñs per
Amos prophetam; Dies feſti veſtri convertentur in la-
7 mentationem & luctum. Cùm verò Sol occubuiſſet,
8 abiit, & ſepelivit eum. Arguebant autem eum omnes
proximi ejus, dicentes; Jam hujus rei cauſâ interfici juſſus es, & vix effugiſti mortis imperium, & iterùm ſepelis
9 mortuos? Sed Tobias plùs timens Deum, quàm regẽ,
rapiebat corpora occiſorũ, & occultabat in domo ſua,
10 & mediis noctibus ſepeliebat ea. Contigit autem ut
quâdã die fatigatus à ſepultura, veniens in domũ ſuam,
11 jactâſſet ſe juxta parietem, & obdormiſſet, Et ex nido
hirundinũ dormienti illi calida ſtercora inciderunt ſup
12 oculos ejus, fieretque cæcus. Hanc autẽ tentationẽ ideò
permiſit Dñs evenire illi, ut poſteris daretur exemplum
13 patientiæ ejus, ſicut & ſancti Job. Nam cùm ab infantia ſua ſemp Deum timuerit, & mandata ejus cuſtodie-
14 rit, non eſt contriſtatus contra Deum quòd plaga cæcitatis evenerit ei, Sed immobilis in Dei timore permanſit, agens gratias Deo omnibus diebus vitæ ſuæ. Nam ſicut 15
16 beato Job inſultabant reges, ita iſti parentes & cognati ejus irridebant vitã ejus, dicentes; Ubi eſt ſpes tua, pro qua eleemoſynas & ſepulturas faciebas? Tobias verò 17
18 increpabat eos, dicens; Nolite ita loqui: Quoniam filii Sanctorũ ſumus, & vitam illam expectamus, quam Deus daturus eſt his, qui fidem ſuam nunquam mutant ab eo.

Verſio GRÆCA LXX. Interp Cum Tranſlatione LATINA.

2 Καὶ εἶπα τῷ υἱῷ μου, Βάδισον καὶ ἄγαγε ὃν (α) ἂν εὕρῃς τῶν ἀδελφῶν
3 (β) ἡμῶν ἐνδεῆ, ὃς μέμνηται τοῦ κυρίου, καὶ ἰδοὺ μένω σε. Καὶ ἐλθὼν,
εἶπε, Πάτερ, εἷς ἐκ τοῦ γένους ἡμῶν (γ) ἐστραγγαλωμένος ἔρριπται ἐν τῇ
4 ἀγορᾷ. κἀγὼ (δ) πρὶν ἢ γεύσασθαί με, ἀναπηδήσας Ἀνειλόμην
5 αὐτὸν εἴς τι οἴκημα ἕως οὗ ἔδυ ὁ ἥλιος. Καὶ ἐπιστρέψας ἐλουσά-
6 μην, καὶ ἤσθιον τὸν ἄρτον μου ἐν λύπῃ. Καὶ ἐμνήσθην τῆς προφητείας
Ἀμώς, καθὼς εἶπε, Στραφήσονται αἱ ἑορταὶ ὑμῶν εἰς πένθος, καὶ
7 πᾶσαι αἱ εὐφροσύναι ὑμῶν εἰς θρῆνον. Καὶ ἔκλαυσα· καὶ ὅτε ἔδυ
8 ὁ ἥλιος, ᾠχόμην, καὶ ὀρύξας ἔθαψα αὐτόν. Καὶ οἱ πλη-
σίον ἐπεγέλων, λέγοντες, Οὐκ ἔτι φοβεῖται φονευθῆναι περὶ τοῦ
πράγματος τούτου, καὶ (ε) ἀπέδρα, καὶ ἰδοὺ πάλιν θάπτει τοὺς νεκρούς.
9 10 Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ ἀνέλυσα θάψας, καὶ ἐκοιμήθην μεμιαμμένος
παρὰ τὸν τοῖχον τῆς αὐλῆς, Καὶ τὸ πρόσωπόν μου ἀκάλυπτον ἦν·
11 καὶ οὐκ ᾔδειν ὅτι στρουθία ἐν τῷ τοίχῳ ἐστί. Καὶ τῶν ὀφθαλ-
μῶν μου ἀνεῳγότων, ἀφώδευσαν τὰ στρουθία θερμὸν εἰς τοὺς ὀφθαλ-
μούς (ζ) μου, καὶ ἐγενήθη λευκώματα ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς μου·
καὶ ἐπορεύθην πρὸς ἰατρούς, καὶ οὐκ ὠφέλησάν με· Ἀχιάχαρος δὲ
ἔτρεφέ με ἕως οὗ ἐπορεύθην εἰς τὴν Ἐλυμαΐδα.

Et dixi filio meo; Vade, & adduc, quemcunque 2
inveneris fratrum noſtrorum egentem, qui meminerit Domini: & ecce expecto te. Et veniens dixit; 3
Pater, *unus de genere noſtro ſtrangulatus projectus*
eſt in platea. Et ego, antequàm ego guſtarem, exiliens
Tuli eum *in domum quandam, donec occidit Sol.* 4
Et reverſus lavi me, & comedebam panem meum 5
in triſtitia: Et recordatus ſum prophetiæ Amos, 6
quomodò dixit; Convertentur dies feſti veſtri in
luctum, & omnes lætitiæ veſtræ in lamentationem.
Et ploravi: Et quando occiderat Sol; abii, & 7
fodiens ſepelivi eum. Et proximi irridebant, di- 8
centes; Non adhuc (a) timet interfici pro re hac:
& aufugit, & ecce rurſus ſepelit mortuos. Et 9
in ipſa nocte, (b) redii, cùm ſepeliiſſem, & cubui 10
pollutus juxta murum atrii: Et facies mea diſcooperta erat: & non vidi, quia (c) paſſeres in muro erant. Et oculis meis apertis immiſerunt paſſeres 11
calidum in oculos meos: & facta ſunt albugines
in oculis meis: & ivi ad medicos: & non profuerunt mihi. Achiacharus autem nutriebat me;
quoadusque profectus ſum in Elymaida.

MSA. (α) ἐὰν (β) ἡμῶν * τοῦ κυρίου, καὶ ἰδοὺ (γ) ἐστραγγαλημένος (δ) πρὶν (ε) ἀποδρᾷ, (ζ) μου, * καὶ ἐπορεύθην

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

2 * ܙܠ ܐܝܬܐ ܡܢ ܐܚܝܢ ܐܢ ܕܬܫܟܚ. ܒܟܠܗ ܕܡܣܟܢ ܗܘ. ܗܘ ܕܥܗܝܕ ܠܡܪܝܐ. ܗܐ ܐܢܐ ܡܣܟܐ
3 ܐܢܐ ܠܟ. * ܘܟܕ ܐܬܐ ܐܡܪ. ܐܒܝ ܚܕ ܡܢ ܓܢܣܐ ܕܝܠܢ. ܚܢܝܩ ܫܕܐ ܒܫܘܩܐ.. ܘܐܢܐ ܥܕܠܐ
4 5 ܛܥܡܬ ܕܐܬܚܛܦܬ ܡܢ ܫܘܩܐ. * ܫܩܠܬܗ ܠܒܝܬܐ ܥܕܡܐ ܕܥܪܒ ܫܡܫܐ. * ܘܟܕ ܗܦܟܬ
6 ܣܚܝܬ ܘܐܟܠܬ ܠܚܡܐ ܒܟܪܝܘܬܐ. * ܘܐܬܕܟܪܬ ܠܢܒܝܘܬܐ ܕܥܡܘܣ ܐܝܟܢܐ
ܕܐܡܪ. ܢܬܗܦܟܘܢ ܥܐܕܐ ܕܝܠܟܘܢ ܠܐܒܠܐ. ܘܟܠܗܘܢ ܚܕܘܬܐ ܕܝܠܟܘܢ ܠܐܘܠܝܬܐ. ܘܒܟܝܬ.
7 8 * ܘܟܕ ܥܪܒ ܫܡܫܐ ܐܙܠܬ. ܘܟܕ ܚܦܪܬ ܩܒܪܬܗ. * ܘܫܒܒܐ ܡܒܙܚܝܢ ܗܘܘ ܟܕ ܐܡܪܝܢ ܠܐ
ܬܘܒ ܕܚܠ ܠܡܬܩܛܠܘ ܥܠ ܨܒܘܬܐ ܗܕܐ. ܥܪܩ ܗܘܐ ܘܗܐ ܬܘܒ ܩܒܪ ܠܡܝܬܐ.
9 10 * ܘܒܗ ܒܠܠܝܐ ܗܦܟܬ ܡܢ ܩܒܪܐ. ܘܟܕ ܡܣܐܒ ܗܘܝܬ ܕܡܟܬ ܠܘܬ ܫܘܪܐ ܕܕܪܬܐ. * ܘܦܪܨܘܦܝ
11 ܠܐ ܡܟܣܝ ܗܘܐ. ܘܠܐ ܝܕܥ ܗܘܝܬ ܕܨܦܪܐ ܒܫܘܪܐ ܐܝܬ ܗܘܘ. * ܘܟܕ ܦܬܝܚܢ
ܗܘܝ ܥܝܢܝ. ܙܪܩܘ ܨܦܪܐ ܗܠܝܢ ܙܒܠܐ ܒܥܝܢܝ. ܘܗܘܘ ܚܘܪܐ ܒܗܝܢ. ܘܟܕ ܐܙܠܬ ܠܘܬ ܐܣܘܬܐ
ܕܝܠܝ. ܘܠܐ ܐܘܬܪܘܢܝ. ܐܚܝܩܪ ܕܝܢ ܡܬܪܣܐ ܗܘܐ ܠܝ ܥܕܡܐ
ܕܐܙܠܬ ܠܐܠܝܡܐܝܣ.

Ito, adduc de fratribus noſtris, ſi quem 2
inveneris, utique egentem, qui Domini
memor ſit. Ecce ego expectabo te. Re- 3
verſus autem dixit; Pater mi, Generis
noſtri quidam ſtrangulatus projectus eſt
in platea. Et ego antequam ediſſem, exiliens Aſportavi eum in domum, donec 4
ſol occideret. Et reverſus lavi, & comedi 5
panem meum cum mœrore. Et recordatus ſum prophetiæ Amos, quomodo dixit; 6
Convertentur feſta veſtra in luctum, &
omnes lætitiæ veſtræ in threnos: Sic flevi.
Et cùm occidiſſet ſol, abii, & fodiens ſe- 7
pelivi eum. Vicini autem ſubſannabant, 8
dicentes; Non ampliùs metuit occîdi
pro hac re. Exulavit, & ecce reverſus ſepelit mortuos. Eâdem nocte rediens à 9
ſepultura, pollutus dormivi juxta parietem atrii. Vultus autem meus opertus 10
non erat [illegible] noveram paſſeres eſſe in
pariete. [illegible] autem oculi mei aperti 11
eſſent, ex[illegible] paſſeres iſti ſtercora in oculos meos: unde factæ ſunt albugines in eis. Et cum medicos adiiſſem,
non profuerunt mihi. Achior autem aluit
me, donec profectus ſum in Elymaida.

ספר טוביה : ב

ויגד למלך כי ברחתי מיד צוה ויבוזו כל אשר לי ולא נשאר לי כלום כי אם 22
חנה אשתי וטוביה בני: ונחבאתי תשעה עשר ימים עד אשר עמדו אדרמלך ושראצר 23
בני סנחריב והרגו את אביהם והמה נמלטו בארץ אררט: וימלוך אסרחדון בנו 24
תחתיו וישם את אחי אהרון בן חננאל אחי מושל בכל מלכותו והוא היה המוציא
והמביא ויבקש אחי האהרון מאת המלך בעדי והשיבני אל נינוה ואחי אהרון היה
משקה למלך ועל החותם ועל המס ועל כל חשבון וגזר המלך אסרחדון ונתן לי
את ביתי ואת חנה אשתי וטוביה בני:

ב

1 בחג הסכות ואותו היום עשיתי סעודה גדולה:

Liber TOBIÆ, Edit. P. FAGII.

Cumq; nunciatũ fuiſſet regi, quod aufugiſſem, illicò præcepit, ut diriperent 22
omnia bona mea, adeo, ut nec quicquã mihi relictũ fuerit, præter Hannam
uxorẽ, ac Tobiã filiũ meum. Atq; ita delitui per quindecim dies, donec in- 23
ſurrexerunt Adramælech & Saræzer filii Sanherib, qui occiderunt patrem
ſuum, (quo facto) evaſerunt in terrã Ararat. Hinc Eſarhaddon filius ejus 24
regnavit pro eo, qui poſuit fratrem meum Aharon filium Hananeelis dominatorem in toto regno ſuo, qui & ipſe educebat & introducebat (populum,) Is inquã frater meus Aharon, interpellavit pro me apud regem, ut reduceret me in Ninevẽ. Idem quoque frater meus Aharon, pincerna regis erat, conſtitutus ſuper ſigillum & ſuper tributa, & libellos expenſi & accepti. Præcepit autem rex Eſarhaddon (filius Sanherib fratri meo Aharon) ut redderet mihi domum meam, Hannam uxorem meam, Tobiã filiũ meũ,

CAP. II.

IN feſto tabernaculorum, quo die etiam feci magnum convivium. 1

Editio SEBAST. MUNSTERI.

וילכו אנשי נינוה ויגידו למלך לאמר טובי עבדך אשר הפקדת על כל אשר לך
הוא שולח את אנשיו על כל חוצות נינוה לבקש את חללי עמו והוא קובר אותם
בסתר ולא ירא ממך: ויהי כאשר שמע סנחריב את הדבר הזה ויחר אפו עלי 22
מאד ויצו לתפוש אותי ואת חנה אשתי וטוביה בני ויבקש להרגני בזעפו וכאשר
נודע לי הדבר הזה ברחתי מפניו ויצו לשלול את כל אשר לי: ונסתרתי מפניו עד 23
אשר צעקו עלי אלמנות ישראל ויתומיו במר נפשם ובצום ובבכי ונגע אל השמים
משפטו ונשא עד שחקים וימסרהו אל ישראל ביד שני בניו ויהרגוהו בחרב כי שאל
את יועציו ולזקניו על מה קנא הקדוש ברוך הוא על ישראל ועל ירושלם והשמיד
מלאך יי את חיל פרעה ואת כל בכורי מצרים והבחורי׳ אשר נתן יי להם תמיד
ישועה על ידם ויאמרו לו חכמיו ויועציו כי אברהם אביהם של ישראל הוליך
לשחוט את בנו אולי יתרצה בו לפני יי אלהיו על כך קנא על בניו ויעש בעבדיך
נקמה. אז אמר המלך אני אשחט את שני בני בעבור יי אולי אתרצה בם להם
ויעזרני. ויגע הדבר לאדרמלך ושראצר בניו ויארבו לו ויהרגוהו בחרב בשעה
שנכנס להתפלל לפני דגון טעותו שנאמר ואדרמלך ושראצר בניו הכוהו בחרב
והמה נמלטו ארץ אררט: ויהי כי מת סנחריב מלך אשור וימלוך אסרחדון בנו 24
תחתיו. ויפקד אסרחדון את אקיקר בן חננאל אחי על כל אשר לו ומושל בכל
ארץ אשור וידבר אקיקר עלי אל המלך דברים טובים עד אשר השיבני לנינוה כי
היה אקיקר אהובי וקרובי וישיבו לי את חנה אשתי ואת טוביה בני כי צוה המלך
אשור לתפשם בזעפו אשר זעף עלי:

ב

1 ובשנה ההיא בחג שבועות הכינותי סעודה גדולה:

Abierunt viri Ninive & nuntiaverunt regi, dicentes; Tobæus ſeruus tuus quẽ
conſtituiſti ſup omnia tua, ipſe deſtinat viros ſuos in omnes plateas Ninive,
ut quærant interfectos populi ſui, ſepelitq; eos clam abſq; ullo timore tuo.
Quod cum rex Sanherib audiſſet, irat⁹ eſt vult⁹ ej⁹ contra me ſupra modũ, 22
præcepitq; ut me comprehenderent atq; Hannã uxorem meam & Tobiam
filiũ meum. Conabatur enim me occidere in ira ſua. At cum hæc res mihi
innotuiſſet & fugiſſem à facie ejus, præcepit ut diriperent omnia mea. Ego 23
verò abſcondi me à facie ej⁹ donec clamaverunt pro me viduæ Iſrael & pupilli ejus in amaritudine animæ ſuæ, in jejunio & fletu, pervenitq; judicium ejus in cœlũ & aſcendit uſq; in æthera. Nam tradidit eum Deus Iſrael in manũ duorum filiorum ejus, qui occiderunt eum in gladio. Siquidem cùm interrogâſſet conſiliarios & ſeniores ſuos, quare De⁹ glorioſus ſi zelaret pro Iſraële & pro Jeruſalẽ, ut extinxerit angelus Dñi exercitum Pharaonis & omnia primogenita Ægypti, adoleſcentes autẽ quos Domin⁹ daret eis, hi jugiter manu ſua fruerentur victoriâ, reſponderunt ei ſapientes ſui atq; conſiliarii, quod Abrahã pater Iſraelitarũ duxerit filium ſuum ut jugularet eum, quatenus per id ſibi propitium faceret Dñm Deum ſuum. Et hinc eſt, quod Dñs zelum gerit pro filiis ſuis, fecitq; hanc tam magnam ultionem in ſervis tuis. Tunc ait rex; Jugulabo ergo & ego duos filios meos propter Dominũ, ſi fortè per eos gratiam Dñi promerear & adjutorio ſit mihi. Quod verbum cum perveniſſet ad Adrammælech & Saræzer filios ejus, inſidiati ſunt ei, interfeceruntq; eum gladio in hora qua ingreſſ⁹ eſt ut oraret corã Dagon idolo ſuo. Sic enim ſcriptũ eſt, Adrammælech & Saræzer filii ej⁹ percuſſerunt eum in gladio, fugienteſq; ſalvati ſũt in terra Ararat. Mortuo itaq; in hunc mo- 24
dum Sanherib rege Aſſur, regnavit Eſarhaddon fili⁹ ej⁹ pro eo. Conſtituit autẽ Eſarhaddon Akikarũ filiũ Hananeelis fratris mei ſup omnia ſua, & ipſe dominabatur in univerſa terra Aſſyriorũ. Locutuſq; eſt Akikarus de me verba bona corã rege, ut etiã me reſtitueret in Niniven. Nam fuit Akikarus amic⁹ & propinqu⁹ me⁹: reduxeruntq; ad me Hannam uxorẽ meã & Tobiam filium meum. Nam juſſerat rex Aſſyriorum in ira ſua qua commotus fuit contra me, ut & ipſi comprehenderentur.

CAP. II.

EOdem anno cum eſſet ſolennitas hebdomadarum ego paravi prandium magnificum.

Verſio VULG. LAT.

22 At ubi nuntiatum eſt regi, juſſit eum occidi, &
23 tulit omnem ſubſtantiam ejus. Tobias verò cum
filio ſuo, & cum uxore fugiens, nudus latuit, quia
24 multi diligebant eum. Poſt dies verò quadra-
25 gintaquinque occiderunt regem filii ipſius, Et
reverſus eſt Tobias in domum ſuam, omníſque
facultas ejus reſtituta eſt ei.

CAP. II.

1 POſt hæc verò, cùm eſſet dies feſtus Domini, & factum eſſet prandium bonum in domo Tobiæ,

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

22 Ἐπιγνοὺς δὲ ὅτι ζητοῦμαι ἀποθανεῖν, φοβηθεὶς ἀνεχώρησα. Καὶ διηρ-
23 πάγη πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, καὶ οὐ κατελείφθη μοι οὐδὲν, πλὴν Ἄν-
24 νας τῆς γυναικός μου, καὶ Τωβίου τοῦ υἱοῦ μου. Καὶ οὐ διῆλθον (α) ἡμέρας πεντήκοντα, ἕως οὗ ἀπέκτειναν αὐτὸν οἱ δύο υἱοὶ αὐτοῦ· καὶ ἔφυγον εἰς τὰ ὄρη (β) Ἀραράθ. καὶ ἐβασίλευσε (γ) Σαχερδονὸς υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ, καὶ ἔταξεν Ἀχιάχαρον τὸν Ἀναὴλ (δ) υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ μου ἐπὶ πᾶσαν τὴν ἐκλογιστίαν τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν διοίκησιν. καὶ ἠξίωσεν Ἀχιάχαρος περὶ ἐμοῦ, καὶ ἦλθον εἰς Νινευῆ. Ἀχιάχαρος δὲ ἦν ὁ (ε) οἰνοχόος, καὶ ἐπὶ τοῦ δακτυλίου, καὶ διοικητὴς, καὶ ἐκλογιστὴς, καὶ κατέστησεν αὐτὸν ὁ (ζ) Σαχερδονὸς ἐκ δευτέρας· ἦν δὲ ἐξάδελφός μου.

Cognoſcens autem, quia quæror, ut moriar; timore 22
perculſus ſeceſſi. Et direptæ ſunt omnes ſubſtantiæ 23
meæ: Et non remanſit mihi quicquam præter Annam
uxorem meam, & Tobiam filium meum. Et non 24
tranſierunt (g) dies quinquaginta; donec interfecerunt eum duo filii ejus. Et fugerunt in montes Ararath. Et regnavit (h) Sacherdonus filius ejus pro eo: & conſtituit Achiacharum Anael filium fratris mei ſuper omnem computationem (i) regni ſui, & ſuper omnem adminiſtrationem: Et poſtulavit Achiacharus pro me: & veni in Nineve. Achiacharus autem erat pincerna, & (k) ſuper annulum, & adminiſtrator, & computator: Et conſtituit eum Sacherdonus ſecundò: erat autem filius fratris mei.

MS.A. (α) ἡμέραι (β) Ἀραράτ. (γ) Σαχερδὰν ὁ υἱὸς (δ) τὸν υἱὸν (ε) οἰνοδόχος, (ζ) Σαχερδονοσὸς

ΚΕΦ β'.

25 1 ὍΤε δὲ κατῆλθον εἰς τὸν οἶκόν μου, καὶ ἀπεδόθη μοι Ἄννα ἡ γυνή μου, καὶ Τωβίας ὁ υἱός μου, Ἐν τῇ πεντηκοστῇ (α) ἑορτῇ, ἥ ἐστιν ἁγία ἑπτὰ ἑβδομάδων, ἐγενήθη ἄριστον καλόν μοι, καὶ (β) ἀνέπεσα τοῦ φαγεῖν. καὶ ἐθεασάμην ὄψα πολλὰ,

CAP. II.

QUANDO autem deveni in domum meam; & reſtituta eſt mihi Anna uxor mea, & Tobias filius meus, In Pentecoſte feſtivitate, quæ eſt ſancta ſeptem hebdomadarũ, factũ eſt prandiũ bonum mihi: & accubui ad manducandũ. Et aſpexi obſonia multa, 25 1

Κεφ. β'. MS.A. (α) τῇ ἑορτῇ, (β) ἀνεπαυσάμην

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

22 * ܘܐܬܛܫܝܬ ܟܕ ܐܫܬܘܕܥܬ ܕܡܬܒܥܐ ܐܢܐ ܠܡܬܩܛܠܘ. ܘܡܢ ܕܚܠܬܐ ܥܪܩܬ. * ܘܐܬܒܙܙܘ
23 ܟܠܗܘܢ ܗܠܝܢ ܕܐܝܬ ܗܘܘ ܠܝ. ܘܠܐ ܐܫܬܒܩ ܠܝ ܘܠܐ ܡܕܡ ܣܛܪ ܡܢ ܚܢܢܐ ܐܢܬܬܐ ܕܝܠܝ
24 ܘܛܘܒܝܐ ܒܪܐ ܕܝܠܝ. * ܘܠܐ ܓܡܪܘ ܚܡܫܝܢ ܝܘܡܝܢ .. ܥܕܡܐ ܕܩܛܠܘܗܝ ܬܪܝܢ ܒܢܘܗܝ ܒܢܝܐ
ܕܝܠܗ. ܘܥܪܩܘ ܠܛܘܪܐ ܕܐܪܪܛ .. ܘܐܡܠܟ ܗܘܐ ܣܪܚܕܘܢܣܘܪ ܒܪܐ ܕܝܠܗ. ܘܐܫܠܛ ܗܘܐ ܠܐܚܝܩܪ
ܗܘ ܕܚܢܢܝܐܝܠ ܒܪ ܐܚܝ ܕܝܠܝ. ܥܠ ܟܠܗ ܚܘܫܒܢܐ ܕܡܠܟܘܬܐ ܕܝܠܗ .. ܘܥܠ ܟܠܗ
ܦܘܪܢܣܐ. ܘܐܬܟܫܦ ܗܘܐ ܐܚܝܩܪ ܥܠܝ. ܘܐܬܝܬ ܠܢܝܢܘܐ. ܐܚܝܩܪ ܕܝܢ ܐܝܬܘܗܝ ܗܘܐ ܫܩܝܐ.
ܘܥܠ ܥܙܩܬܐ ܘܦܘܪܢܣܐ ܘܒܝܬܝܐ ܘܚܘܫܒܢܐ. ܘܐܩܝܡܗ ܣܪܚܕܘܢܣܘܪ ܕܝܢ ܠܗ ܗܘ ܕܬܪܝܢ ..
ܐܚܝܢܘܗܝ ܗܘܐ ܕܝܢ ܡܢ ܐܚܐ ܕܝܠܝ ..

* ܡܫܠܡ * ܒ *

1 * ܟܕ ܕܝܢ ܗܦܟܬ ܠܒܝܬܐ ܕܝܠܝ .. ܘܐܬܝܗܒܬ ܠܝ ܚܢܢܐ ܐܢܬ [illegible]: ܘܛܘܒܝܐ
ܗܘ ܒܪܐ ܕܝܠܝ. ܒܥܐܕܐ ܕܦܢܛܩܘܣܛܝ : ܗܘ ܕܐܝܬܘܗܝ ܩܕܝܫܐ ܕܫܒܥܐ ܫܒܘܥܐ.
ܗܘܐ. ܫܪܘܬܐ ܛܒܬܐ ܠܝ. ܟܕ ܐܣܬܡܟܬ ܕܐܟܘܠ .. ܚܙܝܬ ܡܐܟܘܠܬܐ ܣܓܝܐܬܐ
ܘܐܡܪܬ ܠܒܪܐ ܕܝܠܝ ..

Et abſcondi me, cum didiciſſem quæri me 22
ut interficerer, & præ timore receſſi. Et 23
direpta ſunt bona mea omnia, nec quicquam mihi factum eſt reliquum, præter
Hannam uxorem meam, & Tobiam fi- 24
lium meum. Sed nondum exacti erant quinquaginta dies cùm occiderunt eum duo filii ejus, fugerúntque in montes Ararat. Et regnavit Sarchedonſur filius ejus. Et præfecit Achior filium Hananajel filium fratris mei univerſis rationibus regni ſui, & adminiſtrationi domeſticæ univerſæ. Et ſupplicavit Achior pro me, & veni Ninivem. Achior autem erat pincerna, & annulo præfectus, adminiſtrationi domeſticæ, & rationibus. Et conſtituit eum Sarchedonſur ſecundo loco. Erat autem fratre meo natus.

CAP. II.

CUm autem domum meam rediiſſem, 1
redditíque mihi eſſent Hanna uxor, & Tobias filius: In feſto Pentecoſtes, quæ dies ſancta eſt ſeptem hebdomadum; paratum erat mihi prandium bonum; Quúmque accubuiſſem ad edendum, & cibos multos viderem, dixi Tobiæ filio

ספר טוביה : ב

וכשישבתי בשולחן אמרתי לבני טוביה בני צא וראה אולי תמצא אחד מאחינו 2
והביאהו ויאכל עמנו ומהר ואל תאחר כי אני ממתין אותך : הלך וחזר ואמר לו אבי 3
אחד מבני ישראל נפל בשדה : וכשמעי כזאת לא בא אל פי מאכל כלום אלא עמדתי 4
והבאתיו בביתי היותי עד בא השמש : ואני רחצתי ידי והייתי אוכל לחמי ביגון 5
ואנחה : וזכרתי נבואת עמוס הנביא ובכיתי : ובערב חפרתי וקברתיו ושכיני 6 7
היו מלעיגין בי לאמור : זה האיש אשר ברח וניצל בעד קבורת המתים ועוד 8
חוזר וקובר את המתים ואינו מתירא שמא יודע הדבר אל המלך וימות : ואני 9
קברתי את המת וחזרתי ונכנסתי לביתי על שנטמאתי במת : וישנתי חוץ לחצרי 10
בקצה הקיר ואת פני לא כסיתי : ואני לא ידעתי כי דרור קיננה באותו הקיר 11
ופתחתי עיני לראות והשליכו הציפרים צואתם ונכנסה בעיני ומיד נתבלבלו עיני
ולא הייתי רואה כל עיקר והרבה רופאים תפשוני ורפואה לא מצאתי ואחי אהרון
היה מפייסני עד שהלכתי באלמנייא :

Liber TOBIÆ, *Edit.* P. FAGII.

Cúmque ſederem in menſa, dixi filio meo Tobiæ; Mi fili, exi & vide ſi 2
fortè invenias unum ex fratribus noſtris, quem introducito, ut edat nobiſcum.
Feſtines, nec moram facias, ego enim interim expectabo te. Qui 3
abiens & revertens, dixit ad eum; Mi pater, eſt unus ex filiis Iſraël qui
mortuus jacet in campo. Quod cum audiviſſem, non intravit in os meum 4
quicquam cibi, ſed ſurrexi & introduxi eum in domum meam, ut eſſet ibi,
donec ſol occideret. Dein lavi manus meas, & comedi panem meum, cum 5
triſtitia & gemitu, Memor cum lachrymis prophetiæ Amos prophetæ, 6
Cumque in ipſa veſpera fodiſſem & ſepeliiſſem eum, vicini mei ſubſannaverunt 7
me dicentes: Ecce hic eſt vir ille, qui aufugerat & evaſerat eò quòd 8
ſepeliiſſet mortuos, is jam reverſus adhuc non ceſſat ſepelire eos, nec timet,
ſi innotuerit hæc res regi, ut morte plectatur. Ego vero (nihil hæc moratus) 9
ſepelivi mortuum, nec ſtatim ingreſſus ſum domum meam, eò quòd pollutus
eſſem ſuper mortuo. Sed dormivi extra atrium meum, componens me ad 10
parietem, facie non velata. Cumq; ignorarem quod hirundo nidulata eſſet 11
in eo pariete, fortéque aperuiſſem oculos meos ad videndum, dejecerunt
aviculæ ſtercora ſua, quæ cum incidiſſent in oculos, ſtatim illi ſic turbati fuerunt,
ut nec quicquā ampliùs videre potuerim. Ac licet multi me curâſſent
medici, nullum tamen quod mederetur oculis remedium inveni. Porrò frater
meus Aharon perſuaſit mihi tandem, ut proficiſcerer in Alemaniam.

Editio SEBAST. MUNSTERI.

וישבתי על שלחני לאכול ואמרתי לטוביה בני לך והבא לנו מאחינו העניים 2
לאכול ואמרתי לטוביה ואני וכל היושבי עמי לא נאכל עד באך : וילך טוביה 3
בני לבקש מהעניים וישב מר נפש ויאמר אלי אבי אחד מאחינו נהרג והושלך
ברחוב העיר : וכאשר שמעתי נבהלתי ויצר לי מאד ועזבתי את שלחני והלכתי 4
והרימותיו מן הרחוב ושמתיו ברשותי עד בוא השמש שאוכל לקברו : ושבתי 5
לביתי ואכלתי לחמי בדמעה ובקינה : וזכרתי את הדבר אשר דבר עמוס הנביא 6
בבית־אל לאמר והפכתי חגיכם לאבל וגו׳ ואבכה הרבה מאד : ויהי כבוא 7
השמש הלכתי וקברתי את החלל וקרובי ומשפחתי מלעיגים עלי לאמר : אין זה 8
ירא על נפשו והוא קובר את החללים : ובלילה ההוא אחרי קברתי את המת עשיתי 9
טבילה ולא יכלתי לטהר את עצמי בארץ טמאה כראוי בארץ ישראל וכאשר דבר
עלינו ירמיה הנביא לאמר לא תטהרי אחרי מתי עוד : והלכתי ושכבתי אצל הקור 10
ופני מגלים : ולא ידעתי כי צפרים עלי בקיר ונפלה צואתם על עיני ונעשית תבלול 11
בעיני והלכתי בבקר אל הרופאים לרפאת אותי ולא יכלו והייתי עור ד׳ שנים
וכל אחי וקרובי עצבים על עורות עיני ואקיקר קרובי רועה אותי :

Et ſedens ad menſam meam ut comederem, dixi ad Tobiam filium meum: 2
Vade & introduc ad nos quoſdam ex fratribus noſtris pauperioribus, ut &
ipſi comedant. Dixi præterea ad Tobiam, Ego & omnes qui mihi aſſident
non comedemus donec tu redieris. Abiens itaq; Tobias filius meus ut pau- 3
peres quæreret reverſus eſt amaro animo, dixítq; ad me; Pater mi, unus ex
fratribus noſtris occiſus eſt & projectus in plateam civitatis. Quod cùm audîſſem 4
terrefactus ſum & anxiatus ſupra modum, deſerui menſam meā, abiénſque
ſuſtuli illum de platea, & poſui eum in cuſtodia mea uſque ad occaſum
ſolis, quatenus poſſem illū ſepelire. Et inde reverſus in domum meā 5
comedi panem meum in lachryma & luctu. Recordatúſque ſum ſermonis 6
quem dixerat Amos propheta in Bethel, dicens; Ego convertā ſolennitates
veſtras in luctum, & cætera. Flevi itaq; multum. Et factum eſt cum occubuiſſet 7
ſol, abii & ſepelivi occiſum. Porrò propinqui mei & qui erant de
cognatione mea deridebant me, dicentes: Iſte non eſt ſollicitus pro anima 8
ſua, qui adhuc ſepelit interfectos. Eâdem nocte poſtquam ſepelivi mortuū 9
paravi lavacrum. Sed non potui purificare memetipſum in terra immunda,
ſicut licuiſſet in terra Iſrael, quemadmodum prædixerat de nobis Jeremias
propheta, dicens; Non mundaberis in poſterum aliquandiu. Abiens itaque 10
jacui juxta trabem quandam & facies mea fuit diſcooperta. Nec ſcivi 11
quod aviculæ eſſent ſupra me in pariete, unde cecidit ſtercus earum ſuper
oculos meos, & nata eſt albugo in oculis meis. Cumque manè abiiſſem ad
medicos ut me curarent, illi nihil effecerunt, unde factum eſt ut cæcus manerem
quatuor annis. Omnes autem fratres mei & propinqui mei dolebant de cæcitate oculorum meorum. Porrò Akikar propinquus meus paſcebat me.

Verſio VULG. LAT.

2 Dixit filio ſuo; Vade, & adduc aliquos de tribu noſtra,
3 timentes Deum, ut epulentur nobiſcum. Cúmque abiiſſet,
reverſus nuntiavit ei, unum ex filiis Iſrael jugulatum
jacere in platea. Statímque exiliens de accubitu
ſuo, relinquens prandium, jejunus pervenit ad corpus:
4 Tolléntſque illud portavit ad domum ſuam occultè, ut,
5 dum Sol occubuiſſet, cautè ſepeliret eum. Cúmque occultâſſet
corpus, manducavit panem cum luctu & tre-
6 more, Memorans illum ſermonem, quem dixit Dñs per
Amos prophetam; Dies feſti veſtri convertentur in la-
7 mentationem & luctum. Cùm verò Sol occubuiſſet,
8 abiit, & ſepelivit eum. Arguebant autem eum omnes
proximi ejus, dicentes; Jam hujꝰ rei cauſâ interfici juſſꝰ
es, & vix effugiſti mortis imperium, & iterùm ſepelis
9 mortuos? Sed Tobias plùs timens Deum, quàm regē,
rapiebat corpora occiſorū, & occultabat in domo ſua,
10 & mediis noctibus ſepeliebat ea. Contigit autem ut
quâdā die fatigatꝰ à ſepultura, veniens in domū ſuam,
11 jactâſſet ſe juxta parietem, & obdormîſſet, Et ex nido
hirundinū dormienti illi calida ſtercora inciderunt ſup
12 oculos ejus, fierétque cæcus. Hanc autē tentationē ideò
permiſit Dñs evenire illi, ut poſteris daretur exemplum
13 patientiæ ejus, ſicut & ſancti Job. Nam cùm ab infantia
ſua ſemp Deum timuerit, & mandata ejus cuſtodie-
14 rit, non eſt contriſtatus contra Deum quòd plaga cæcitatis evenerit ei, Sed immobilis in Dei timore permanſit, agens gratias Deo omnibus diebus vitæ ſuæ. Nam ſicut 15
16 beato Job inſultabant reges, ita iſti parentes & cognati ejus irridebant vitā ejus, dicentes; Ubi eſt ſpes tua, pro qua eleemoſynas & ſepulturas faciebas? Tobias verò 17
18 increpabat eos, dicens; Nolite ita loqui: Quoniam filii Sanctorū ſumus, & vitam illam expectamus, quam Deus daturus eſt his, qui fidem ſuam nunquam mutant ab eo.

Verſio GRÆCA LXX. Interp Cum Tranſlatione LATINA.

2 Καὶ εἶπα τῷ υἱῷ μου, Βάδισον καὶ ἄγαγε ὃν (α) ἂν εὕρῃ τῶν ἀδελφῶν
3 (β ἡμῶν ἐνδεῆ, ὃς μέμνηται τοῦ κυρίου, καὶ ἰδοὺ μένω σε. Καὶ ἐλθὼν,
εἶπε, Πάτερ, εἷς ἐκ τοῦ γένους ἡμῶν (γ) ἐστραγγαλωμένος ἔρριπται ἐν τῇ
4 ἀγορᾷ. κἀγὼ (δ) πρὶν ἢ γεύσασθαί με, ἀναπηδήσας Ἀνειλόμην
5 αὐτὸν εἴς τι οἴκημα ἕως οὗ ἔδυ ὁ ἥλιος. Καὶ ἐπιστρέψας ἐλουσάμην,
6 καὶ ἤσθιον τὸν ἄρτον μου ἐν λύπῃ. Καὶ ἐμνήσθην τῆς προφητείας
Ἀμὼς, καθὼς εἶπεν, Στραφήσονται αἱ ἑορταὶ ὑμῶν εἰς πένθος, καὶ
7 πᾶσαι αἱ εὐφροσύναι ὑμῶν εἰς θρῆνον. Καὶ ἔκλαυσα· καὶ ὅτε ἔδυ
8 ὁ ἥλιος, ᾠχόμην, καὶ ὀρύξας ἔθαψα αὐτόν. Καὶ οἱ πλησίον
ἐπεγέλων, λέγοντες, Οὐκ ἔτι φοβεῖται φονευθῆναι περὶ τοῦ
πράγματος τούτου, καὶ (ε) ἀπέδρα, καὶ ἰδοὺ πάλιν θάπτει τοὺς νεκρούς.
9 Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ ἀνέλυσα θάψας, καὶ ἐκοιμήθην μεμιασμένος
10 παρὰ τὸν τοῖχον τῆς αὐλῆς, Καὶ τὸ πρόσωπόν μου ἀκάλυπτον ἦν·
11 καὶ οὐκ ᾔδειν ὅτι στρουθία ἐν τῷ τοίχῳ ἐστί. Καὶ τῶν ὀφθαλμῶν
μου ἀνεῳγότων, ἀφώδευσαν τὰ στρουθία θερμὸν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς
(ζ) μου, καὶ ἐγενήθη λευκώματα ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς μου·
καὶ ἐπορεύθην πρὸς ἰατρούς, καὶ οὐκ ὠφέλησάν με· Ἀχιάχαρος δὲ
ἔτρεφέ με ἕως οὗ ἐπορεύθην εἰς τὴν Ἐλυμαΐδα.

Et dixi filio meo; Vade, & adduc, quemcunque 2
inveneris fratrum noſtrorum egentem, qui meminerit
Domini: & ecce expecto te. Et veniens dixit; 3
Pater, *unus de genere noſtro ſtrangulatus projectus*
eſt in platea. Et ego, antequàm ego guſtarem, exiliens
Tuli eum *in domum quandam, donec occidit Sol.* 4
Et reverſus lavi me, & comedebam panem meum 5
in triſtitia: Et recordatus ſum prophetiæ Amos, 6
quomodò dixit; Convertentur dies feſti veſtri in
luctum, & omnes lætitiæ veſtræ in lamentationem.
Et ploravi: Et quando occiderat Sol; abii, & 7
fodiens ſepelivi eum. Et proximi irridebant, di- 8
centes; Non adhuc (a) timet interfici pro re hac:
& aufugit, & ecce rurſus ſepelit mortuos. Et 9
in ipſa nocte, (b) redii, cùm ſepeliiſſem, & cubui 10
pollutus juxta murum atrii: Et facies mea diſcooperta
erat: & non vidi, quia (c) paſſeres in muro
erant. Et oculis meis apertis immiſerunt paſſeres 11
calidum in oculos meos: & facta ſunt albugines
in oculis meis: & ivi ad medicos: & non profuerunt
mihi. Achiacharus autem nutriebat me;
quoadusque profectus ſum in Elymaida.

MSA. (α) ἐὰν (β) ἡμῶν * τοῦ κυρίου, καὶ ἰδοὺ (γ) ἐστραγγαλισμένος (δ) πρὶν (ε) ἀπέδρα, (ζ) μου, * καὶ ἐπορεύθην

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

2 [illegible]
3 [illegible]
4
5 [illegible]
6 [illegible]
[illegible]
7
8 [illegible]
[illegible]
9
10 [illegible]
11 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Ito, adduc de fratribus noſtris, ſi quem 2
inveneris, utique egentem, qui Domini
memor ſit. Ecce ego expectabo te. Re- 3
verſus autem dixit; Pater mi, Generis
noſtri quidam ſtrangulatus projectus eſt
in platea. Et ego antequam ediſſem, exiliens
Aſportavi eum in domum, donec 4
ſol occideret. Et reverſus lavi, & comedi 5
panem meum cum mœrore. Et recordatus 6
ſum prophetiæ Amos, quomodo dixit;
Convertentur feſta veſtra in luctum, &
omnes lætitiæ veſtræ in threnos: Sic flevi.
Et cùm occidiſſet ſol, abii, & fodiens ſe- 7
pelivi eum. Vicini autem ſubſannabant, 8
dicentes; Non ampliùs metuit occîdi
pro hac re. Exulavit, & ecce reverſus ſe-
pelit mortuos. Eâdem nocte rediens à 9
ſepultura, pollutus dormivi juxta parietem
atrii. Vultus autem meus opertus 10
non erat [illegible] noveram paſſeres eſſe in
pariete. [illegible] autem oculi mei aperti 11
eſſent, ex[illegible] paſſeres iſti ſtercora
in oculos meos: unde factæ ſunt albugines
in eis. Et cum medicos adiiſſem,
non profuerunt mihi. Achior autem aluit
me, donec profectus ſum in Elymaida.

ספר טוביה : ג

Liber TOBIÆ Edit. P. FAGII.

19 והנה אשתי היתה עושה מלאכה לנשים ונוטלת שכרה ובא־ה: ופעם אחת נתנו 20
לה בשכרה גדי עזים והביאתו אלי והתחיל הגדי צוח: וכשמעי את קולו אמרתי 21
לה מאין הגדי הזה שמא גנוב היא ותשיבהו לבעליו כי לא נכון להאכל
הגנוב ועָנתה ואמרה חס ושלום אדוני איננו גנוב אלא בשכרי לקחתיו ועוד
החזקתי לה תשיבהו לבעליו : והיא ענתה ואמרה חי אדוני ידוע לכל כי הרבה 22
צדקות עשית כל ימי חייך וכל צדקותיך לא הועילוך אלא אתה יושב אבל
ואינך מביט וטובה לא ראית :

ג

וכשמעי כזאת מעי המו עלי ובכיתי במר נפש וכן אמרתי : צדיק אתה יהוה וישר 1
משפטיך וכל דרכיך צדק ואמת ומשפט אמת תשפוט לכל באי העולם : זכרני 2 3
יהוה אלהי והבט ממעון קדשך אל עבדך ואל תזכור חטאתי וחטאת אבותי: כי
הרבה חטאנו לפניך וסרנו ממצותיך הטובים ותתננו לבזה ולשביה למשל 4
ולשנינה לכל גויי הארץ אשר הדחתנו :

Ubi cùm uxor mea opus faceret mulieribus, & pro labore mercedem au- 19
ferret. Accidit semel, ut dederint ei pro mercede hœdum caprarum, quem 20
cùm ad me attulisset, atque is balare inciperet, Hoc audito, dixi ad eam; 21
Unde venit hœdus iste? fortassis furtum est, restitue eum domino suo, non
enim convenit nos furto ali. Quæ respondens dixit, Absit mi domine, mi-
nimè furtum est, sed pro mercede mea ipsum accepi. Cúmque iterum in-
starem illi, ut redderet eum domino suo, Respondens illa dixit ad me, Vi- 22
vit Dominus meus. Nemo non novit quòd multas feceris eleemosynas,
omnibus diebus vitæ tuæ, & nihil tamen prosunt tibi omnes eleemosynæ
tuæ, Siquidem sedes in caligine, nihil videns, nullóque fruens bono.

CAP. III.

Quibus auditis, viscera mea intra me commota fuerunt; cepíque flere 1
amarè, & psallere hanc in modum. Justus es Domine, & rectum judicium 2
tuum, omnes quoq; viæ tuæ, justitia & veritas, justè item & verè judicas
omnes venientes in mundum. Memor sis mei Domine, & aspice de habi- 3
taculo sancto tuo ad servum tuum. Ne recorderis peccatorum meorum, ac
peccatorum patrum meorum. Multum enim peccavimus coram te, & reces- 4
simus à præceptis tuis bonis. Hinc dedisti nos in contemptum, in captivita-
tem, in parabolam, atque in fabulam omnibus gentibus terræ, ad quas im-
pulisti nos.

Editio SEBAST. MUNSTERI.

19 ובעת ההיא חנה אשתי עושה מלאכה לנשים ואורגת יריעות לאחרים ומקבלת
20 שכרה : ויהי היום ויתנו לה גדי אחד בשכרה : ואשמע קול הגדי צועק ואמר לה 21
מאין בא הגדי הזה השמרי בנפשך שלא יהיה גנוב ותאמר אלי לא כן הדבר כי
נתון אלי על שכרי והיא האמנתי לה וצעקתי עליה לאמר לכי ושלחי אותו לבעליו
והיינו מתקוטטים יחד על עסק הגדי : ותען חנה ותאמר אלי איה חסדיך 22
וצדקותיך שלא יועילו לך בעת צרתך וחרפתך מודעת לבריות :

ג

ואני נתעצבתי ונהייתי ונחלתי על שברי והתפללתי לפני יי ואמרתי : צדיק אתה יי 1
וישר משפטך כי כל מעשיך גבורה וכל דרכיך חסד ואמת ואתה שופט הארץ 2
ואתה צדיק על כל הבא עלי כי אמת עשית ואני הרשעתי : ועתה אב הרחמים 3
אדון הסליחות זכר נא במדת רחמיך וחסדיך ואל נא תגמול עלי כחטאתי וכעונותי
וכעונות אבותי : אשר לא שמרו מצותיך וישליכו את תורתך אחרי גום ותתן 4
אותנו לחרפה למשל ולשנינה בכל העמים ולמשול בנו גוים אשר הדחתנו שמה
כיום הזה ולולא יי צבאות שהותיר לנו שריד כמעט כסדם היינו וגו׳ :

Et Hanna uxor mea serviebat per illud tempus mulieribus, faciens opus 19
illarum & texens cortinas pro aliis, accipiebat mercedem laboris. Factum 20
est autem quadam die ut darent ei hœdum unum pro mercede ejus, Audi- 21
énsque vocem hœdi balantis dixi ad eam; Unde venit hœdus ille? Cave
animæ tuæ ne fortè sit furtivus. Dixitque illa ad me. Non habet se res
ita, quin magis datus est mihi pro mercede mea. Cúmque non crederem ei,
clâmans ad eam dixi; Vade & redde eum dominis suis, aliàs enim onero-
sos nos pariter reddemus propter hœdum illum. Et respondens Hanna 22
dixit ad me; Ubi sunt miserationes tuæ & eleemosynæ tuæ, quòd tibi
non prosunt in tempore adversitatis tuæ? En opprobrium tuum notum
factum est creaturis.

CAP. III

Ego verò dolore repletus, viribus destitutus & infirmitate concussus 1
in confractione mea, oravi coram Dño & dixi; Just⁹ es Dñe & rectũ ju- 2
diciũ tuum, quia omnia opera tua sunt subnixa potentiâ, atque omnes viæ
tuæ sunt pietas & veritas, tu es judex terræ, & tu es justus in omnibus istis
quæ veniunt super me. Tu rectissime agis, ego autem impiè egi. Et nunc pa- 3
ter misericordiarum & Dñe propitiationum, recordare quæso mei juxta
miserationes & pietates tuas, & non retribuas mihi secundùm peccata &
iniquitates meas atque secundùm peccata patrum meorum, Qui non custo- 4
dierunt præcepta tua, sed projecerunt legem tuam post tergum suum, &
ob id tu tradidisti nos in opprobrium, in parabolam & fabulam apud
cunctas nationes, ut dominentur nobis gentes inter quas propulsâsti nos
ut est dies hæc. Et nisi Dominus exercituum reliquisset nobis tantillas reliquias, sicut Sedom fuissemus &c.

Versio VULG. LAT.

19 Anna verò uxor ejus ibat ad opus textrinum quotidiè, & de labore manuum suarum victum, quem conse-
20 qui poterat, deferebat. Undè factum est, ut hœ-
21 dum caprarum accipiens detulisset domi: Cujus cùm vocem balantis vir ejus audisset, dixit; Videte, ne fortè furtivus sit, reddite eum dominis suis, quia non licet nobis aut edere ex furto aliquid, aut con-
22 tingere. Ad hæc uxor ejus irata respondit; Manifestè vana facta est spes tua, & eleemosynæ tuæ
23 modò apparuerunt. Atque his & aliis hujuscemodi verbis exprobrabat ei.

CAP. III.

1 Tunc Tobias ingemuit, & cœpit orare cum la-
2 chrymis, Dicens; Justus es, Domine, & omnia judicia tua justa sunt, & omnes viæ tuæ, misericor-
3 dia, & veritas, & judicium. Et nunc, Domine, memor esto mei, & ne vindictam sumas de peccatis meis, neque reminiscaris delicta mea, vel pa-
4 rentum meorum. Quoniam non obedivimus præceptis tuis, ideò traditi sumus in direptionem, & captivitatem, & mortem, & in fabulam, & in improperium omnibus nationibus, in quibus dispersisti nos.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

19 Καὶ ἡ γυνή μου Ἄννα ἠριθεύετο ἐν τοῖς γυναικείοις, καὶ ἀπέστελλε
20 τοῖς κυρίοις. Καὶ ἀπέδωκαν αὐτῇ καὶ αὐτοὶ τὸν μισθὸν, προσ-
21 δόντες καὶ ἔριφον. ὅτε δὲ ἦλθε πρὸς μὲ, Ἤρξατο (α) κράζειν· καὶ εἶπα αὐτῇ, Πόθεν τὸ ἐρίφιον; μὴ κλεψιμαῖόν ἐστιν; ἀπόδος αὐτὸ τοῖς κυρίοις· οὐ γὰρ θεμιτόν ἐστιν φαγεῖν κλεψιμαῖον. ἡ δὲ εἶπε, Δῶρον δέδοταί μοι ἐπὶ τῷ μισθῷ· καὶ οὐκ ἐπίστευον αὐτῇ. καὶ ἔλεγον ἀποδιδόναι αὐτὸ τοῖς κυρίοις, καὶ ἠρυθρίων πρὸς αὐτήν.
22 Ἡ δὲ ἀποκριθεῖσα εἶπέ μοι, Ποῦ εἰσιν αἱ ἐλεημοσύναι σου, καὶ αἱ δικαιοσύναι σου; ἰδοὺ γνωστὰ πάντα μετὰ σοῦ.

MS. A. (α) κραυγάζειν· καὶ εἶπον

Et uxor mea Anna serviebat in Gynæceis, & mit- 19
tebat dominis: Et reddiderunt ei etiam ipsi mer- 20
cedem, addentes etiam hœdum. Quando autem ve-
nit ad me, Cœpit clamare. Et dixi ad eam; Undè 21
hœdus? nunquid furtivus est? redde illum dominis:
non enim licitum est manducare furtivum. At illa
dixit; Donum mihi datum est super mercedem. Et
non credebam ei: & dicebam reddere illum domi-
nis, & erubescebam adversùs eam. At illa respon- 22
dens dixit mihi; ubi sunt eleemosynæ tuæ, &
justitiæ tuæ? Ecce cognita omnia tecum.

ΚΕΦ. γʹ.

1 Καὶ λυπηθεὶς ἔκλαυσα, καὶ (α) προσευξάμην μετ᾽ ὀδύνης, λέ-
2 γων, Δίκαιος εἶ κύριε, καὶ πάντα τὰ ἔργα σου, καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοί σου ἐλεημοσύναι καὶ ἀλήθεια, καὶ κρίσιν ἀληθινὴν καὶ δικαίαν
3 (β) σὺ κρίνεις εἰς τὸν αἰῶνα. Μνήσθητί μου, καὶ ἐπίβλεψον ἐπ᾽ ἐμέ· μή με (γ) ἐκδικήσῃς ταῖς ἁμαρτίαις μου καὶ τοῖς ἀγνοήμασί μου,
4 καὶ τῶν πατέρων μου, (δ) ἃ ἥμαρτον ἐνώπιόν σου. Παρήκουσαν γὰρ τῶν ἐντολῶν σου, καὶ ἔδωκας ἡμᾶς εἰς (ε) διαρπαγὴν καὶ αἰχμαλωσίαν καὶ θάνατον καὶ παραβολὴν ὀνειδισμοῦ πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν ἐν οἷς ἐσκορπίσμεθα.

Κεφ. γʹ. MS. A. (α) προσηυξάμην (β) σοι (γ) ἐκδικήσῃς (δ) οἱ (ε) ἁρπαγὴν

CAP. III.

Et tristatus ploravi: & deprecatus sum cum do- 1
lore, dicens; Justus es, Domine: & omnia opera 2
tua, & omnes viæ tuæ, (a) misericordiæ, & veri-
tas: & judicium verum, & justum tu judicas in
seculum. Memento mei, & respice super me. Ne 3
de me vindictam sumas propter peccata mea, &
ignorantias meas, & patrum meorum, quæ pecca-
verunt in conspectu tuo. Non enim obedierunt 4
mandatis tuis: & dedisti nos in direptionem,
& captivitatem, & mortem, & parabolam impro-
perii omnibus gentibus, in quibus dispersi sumus.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

19 [illegible]
20
21 [illegible]
[illegible]
[illegible]
22 [illegible]
[illegible]

[illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
[illegible]
3 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Hanna autem uxor mea lanam faciebat 19
inter mulieres, & remittebat dominis.
Illi autem dederunt ipsi mercedem, ad 20
dito insuper hœdo. Cùm autem ad 21
me venisset, cœpit clamare. Et dixi
ipsi, unde iste hœdus? Annon furto
quæsitus? Redde eum dominis. Nec
enim licitum est vesci furto surreptis.
Ipsa autem dixit; Dono mihi datus est
ultra mercedem. Nec credebam ipsi,
sed volebam restitui eum dominis. Et
contendebam cum ipsa: Quæ respondit 22
mihi; Ubi eleemosynæ tuæ, & justitiæ
tuæ? Ecce nota omnia sunt tecum.

CAP. III.

Et mœstus ploravi et oravi cum dolo- 1
re, dicens; Justus es O Domine: Et omnia 2
opera, omnes viæ tuæ, misericordia &
veritas. Et judicium verum & justum
tu reddis in æternum. Recordare mei, 3
& converte te ad me, nec de me re-
quiras peccata & ignorantias meas,
patrumque meorum qui peccârunt in
conspectu tuo. Neque enim auscultâ- 4
runt præceptis tuis, & tradidisti eos in
rapinam & captivitatem, & mortem,
& parabolam ignominiosam omnibus
populis inter quos dispersi sumus.

ספר טוביה : ג

ועתה עשה כרב רחמיך והבט ממעונך ולא כעונותינו ובעונות אבותינו אשר 5
לא הלכנו לפניך באמת ועתה השיגוני עונתי ולא יכולתי לראות ואני
בחרפה גדולה : וברחמיך הרבים עשה עמי חסד ואסוף נשמתי כי טוב חסדך 6
מחיים כי כבר נלאיתי שמוע חרפת בני אדם ועל זה אני מתפלל לפניך
שתאספני אל אבותי בית מועד לכל חי ואל תסתר פניך ממני ואל תתעלם
מתחנתי : וגם באותו היום הרעו לשרה בת רעואל בארץ מדין שפחותיה : כי 7
היו נותנים אותה לאיש ובלילה הראשון קודם שישכב עמה היה נפטר 8
לבית עולמו כי אשמדאי היה עמה והיה חונק את האנשים הבאים אליה
והיא ניתנה לשבעה אנשים וכולם מתו : ובאותו היום עשתה מריבה עם שפחות 9
בית אביה והתחילו מחרפות אותה כי לא תבושי ולא תכלמי כי לשבעה
אנשים נתנוך אבותיך וכולם החנקתם : ועל שאת מיסרת אותנו על זה הדבר 10
מתו וגם את תמותי ולא נראה ממך לא בן ולא בת : וכשמעה כזאת חרה לה עד 11
למות והצר לה מאד ובקש לחנוק עצמה ועוד נשארה ונתנה בדעתה ואמרה
אם אעשה הדבר הזה אורידה את שיבת אבי ואמי ביגון שאולה :

Liber TOBIÆ Edit. P. FAGII.

Nunc itaque age ſecundùm multam miſericordiam tuam, & reſpice de 5
habitaculo tuo. Nec (facias nobis) juxta iniquitates noſtras, & juxta ini-
quitates patrum noſtrorum, qui non ambulavimus coram te in veritate.
Hinc quoque nunc me apprehenderunt iniquitates meæ, quod non poſſum
videre, conſtitutus in magna ignominia. Propter multas ergò miſerati- 6
ones tuas, hanc mecum facito miſericordiam, ut tollas animam meam, me-
lior eſt enim miſericordia tua vitâ. Quoniam defatigatus ſum audire
opprobria hominum. Ob id ego oro in conſpectu tuo, ut colligas me ad
patres meos, in domum ſtatutam omni viventi. Neque quæſo abſcondas
faciem tuam à me, neque oculos tuos à deprecatione mea. Accidit 7
autē eodem tempore, ut affligerent Saram filiam Raguelis, in terra Midian,
ancillæ ejus, Eò ꝙ cum nuptui daretur viro, primâ ſtatim nocte, priuſquàm 8
cum ea concumberet, mortu⁹ atq; humatus fuit. Nam (Sathan quem) Aſch-
modai (vocant) cum ea erat, præfocans viros, qui cupiebant cũ ea rem ha-
bere, atq; ita factũ eſt, ut ſeptem nupſerit viris, qui omnes mortui fuerunt.
Eodē tempore in contentionē venit (Sara,) cum ancillis dom⁹ patris ſui, 9
quæ ceperunt probris afficere eam dicentes; Non erubeſcis, nec pudet te?
quod ſeptē viros, quib⁹ te nuptũ dederunt parentes tui, omnes præfocâſti.
Quod malũ hinc nimirum eſt, quòd ita nos caſtigas. Cui etiam hoc accedit, 10
quod morieris abſq; filio & filia. Talia cum audiviſſet, irâ ad mortē uſq; 11
percita fuit: atq; in tantũ affligebatur, ut ſeipſã ſtrangulare cuperet, (Quod
feciſſet etiam) niſi iterum in animum inducendo, ſic apud ſe cogitâſſet; Si
fecero hanc rem, deducam utique canitiem patris mei, & matris meæ, cum dolore in ſepulchrum.

Editio SEBAST. MUNSTERI.

ועתה יי רבים משפטיך ואמת ואל תגמלני כעונותי ובעונות אבותי כי חטאנו לפניך 5
ולא הלכנו בדרכיך : ועתה כטוב וכישר בעיניך עשה נא עמי וקח נא את נפשי 6
ממני כי טוב מותי מחיי ולא אשמע חרפתי עוד : וביום ההוא נקרא לשרה 7
בת רעואל שהיתה באגבתנים במדינת ארץ מדי בעת היו משפחת אביה מחרפים
אותה ומלעיגים בה ואומרים לה לא יש ראוי לקרא לך שרה אלא צרה: על דבר 8
שנתנה לאשה לשבעה אנשים ולא קרב לה אחד מהם כי אם אשמדי מלך
השדים היה הורג אותם קודם שיקרבו אליה כדרך כל הארץ : ותאמר אליה 9
השפחה למה את הרגת את אנשיך ותלקי אותנו על הדבר הרע הזה : וטוב 10
יהיה לאבותיך שתמותי תחתם ולא יראו ממך לא בן ולא בת לעולם : ויהי 11
כאשר שמעה שרה החרפה הזאת והתחלחל מאד :

Nunc itaque Domine multa ſunt judicia tua & vera, ne quæſo retribuas mihi 5
ſecundùm iniquitates meas & ſecundùm iniquitates patrum meorum, quo-
niam peccavimus coram te & non ambulavimus in ſemitis tuis, Quin ma- 6
gis age mecum obſecro ſecundùm beneplacitum tuum & juxta quod rectum
viſum fuerit in oculis tuis, & tolle à me animam meam, quoniam expe-
dit mihi mori magis quàm vivere, ne amplius audiam opprobrium meum.
Eadem die occurrit tale quid Saræ filiæ Rahuelis, quæ fuit in Ecbathanis in 7
civitate terræ Medorum. Nam erant quidam ex cognatione patris ejus qui
exprobrabant ei & ſubſannabant dicentes; Non es digna ut voceris Sara
ſed Zara. Siquidem tradita fuit in uxorem ſeptem viris, quorum nullus 8
accedere potuit ad eam, ſed Aſmodæus rex dæmonum interfecit eos,
antequam pervenirent ad eam more univerſæ terræ. Dixit denique ad 9
eam ancilla quædam: Quare occidiſti viros tuos & propter hanc rem ma-
lam verberas quoque nos? Bonum eſſet parentibus tuis ut tu morereris 10
pro eis, & illi non viderent ex te filium aut filiam in æternum. Cúmque 11
Sara audiſſet opprobrium iſtud conſternata eſt valde.

Verſio VULG. LAT.

5 Et nunc, Domine, magna judicia tua, quia non egi-
mus ſecundùm præcepta tua, & non ambulavimus
6 ſinceriter coram te. Et nunc, Domine, ſecundùm
voluntatem tuam fac mecum, & præcipe in pace
recipi ſpiritum meum: expedit enim mihi mori
7 magis quàm vivere. Eâdem itaque die contigit,
ut Sara filia Raguelis in Rages civitate Medorum,
& ipſa audiret improperium ab una ex ancillis
8 patris ſui, Quoniam tradita fuerat ſeptem viris,
& dæmonium nomine Aſmodæus occiderat eos,
9 mox ut ingreſſi fuiſſent ad eam. Ergò cùm pro
culpa ſua increparet puellam, reſpondit ei, dicens;
Ampliùs ex te non videamus filium aut filiam ſu-
per terram, interfectrix virorum tuorum. Num-
quid & occidere me vis, ſicut jam occidiſti ſe-
10 ptem viros? Ad hanc vocem perrexit in ſuperius
cubiculum domûs ſuæ: & tribus diebus, & tri-
11 bus noctibus non manducavit, neque bibit: Sed
in oratione perſiſtens, cum lachrymis deprecabatur Deum; ut ab iſto improperio liberaret
eam.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

5 Καὶ νῦν πολλαὶ αἱ κρίσεις σου (ζ) εἰσὶ καὶ ἀληθιναί, ἐξ ἐμοῦ
ποιῆσαι περὶ τῶν ἁμαρτιῶν μου καὶ τῶν πατέρων μου, ὅτι
οὐκ ἐποιήσαμεν τὰς ἐντολάς σου· οὐ γὰρ ἐπορεύθημεν ἐν ἀλη-
6 θείᾳ ἐνώπιόν σου. Καὶ νῦν κατὰ τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιόν σου ποί-
ησον μετ' ἐμοῦ. ἐπίταξον ἀναλαβεῖν τὸ πνεῦμά μου, ὅπως ἀ-
πολυθῶ, καὶ γένωμαι γῆ, διότι λυσιτελεῖ μοι (η) ἀποθανεῖν, ἢ
ζῆν· ὅτι ὀνειδισμοὺς ψευδεῖς ἤκουσα, καὶ λύπη ἐστὶ πολλὴ ἐν
ἐμοί· ἐπίταξον ἀπολυθῆναί με τῆς ἀνάγκης ἤδη εἰς τὸν αἰώ-
7 νιον τόπον, μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ. Ἐν
τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ συνέβη (θ) τῇ θυγατρὶ Ῥαγουὴλ Σάῤῥα ἐν Ἐκ-
βατάνοις τῆς Μηδίας, καὶ ταύτην ὀνειδισθῆναι (ι) ὑπὸ παιδισκῶν
8 πατρὸς αὐτῆς, Ὅτι ἦν δεδομένη ἀνδράσιν ἑπτά, καὶ Ἀσμοδαῖ-
ος τὸ πονηρὸν δαιμόνιον ἀπέκτεινεν αὐτούς, πρὶν ἢ γενέσθαι αὐ-
9 τοὺς μετ' αὐτῆς ὡς ἐν γυναιξί. Καὶ (κ) εἶπαν αὐτῇ, Οὐ συνι-
10 εῖς ἀποπνίγουσά σου τοὺς ἄνδρας; Ἤδη ἑπτὰ ἔσχες, καὶ ἑνὸς
αὐτῶν οὐκ (λ) ὠνομάσθης. τί ἡμᾶς μαστιγοῖς; εἰ ἀπέθανον,
9 βάδιζε μετ' αὐτῶν, μὴ ἴδοιμέν σου υἱὸν ἢ θυγατέρα εἰς τὸν
11 αἰῶνα. Ταῦτα ἀκούσασα ἐλυπήθη σφόδρα, ὥστε ἀπάγξασθαι·
καὶ εἶπε, Μία μέν εἰμι τῷ πατρί μου, ἐὰν ποιήσω τοῦτο, ὄνει-
δος αὐτῷ (μ) ἔσται, καὶ τὸ γῆράς αὐτοῦ κατάξω μετ' ὀδύνης
εἰς ᾅδου.

Et nunc multa ſunt judicia tua, & vera (b) ex 5
me ad faciendum pro peccatis meis, & patrum
meorum: quoniam non fecimus mandata tua:
non enim ambulavimus in veritate coram te.
Et nunc ſecundum id quod placet coram te, 6
fac mecum: præcipe recipere ſpiritum me-
um, ut diſſolvar, & fiam terra: quoniam ex-
pedit mihi mori, quàm vivere; quoniam im-
properia falſa audivi: & triſtitia multa eſt in
me. Præcipe abſolvi me de neceſſitate jam in æ-
ternum locum: ne avertas faciem tuam à me.
In eadem die contigit filiæ Raguel Sarræ in Ec- 7
batanis Mediæ & ipſam improperari ab (c) an-
cilla patris ſui: Quoniam data fuerat viris 8
ſeptem: & Aſmodæus malum dæmonium inter-
fecerat eos; antequàm illi fuiſſent cum ea, ut
in uxoribus. Et (d) dixerunt ad eam; Non 9
intelligis ſuffocans tuos viros? Ecce ſeptem ha- 10
buiſti: & unius eorum non es nominata. Quid
nos flagellas? Si mortui ſunt; vade cum eis:
non videamus tuum filium vel filiam in ſecu- 9
lum. Hæc audiens triſtata eſt valdè, ut ſuffo- 11
caretur: & dixit; Una quidem ſum patri meo: ſi
fecero hoc, opprobrium ei erit, & ſenectutem
ejus deducam cum dolore ad infernum.

MS. A. (ζ) εἰσὶν ἀληθιναὶ, (η) μᾶλλον ἀποθανεῖν, (θ) θυγατρὶ (ι) ἀπὸ παιδισκῶν τοῦ πατρὸς (κ) εἶπον (λ) ὠνάσθης. (μ) ἔστιν.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܗܫܐ ܣܓܝܐܝܢ ܕܝܢܝܟ ܫܪܝܪܝܢ ܥܠܝ. ܠܡܬܒܥ ܚܛܗ̈ܝ 5
ܘܕܐܒܗ̈ܝ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܥܒܕܢ ܦܘܩܕܢܝܟ. ܠܐ ܓܝܪ ܗܠܟܢ ܒܫܪܪܐ ܩܕܡܝܟ.
* ܘܗܫܐ ܐܝܟ ܕܫܦܝܪ ܠܟ ܥܒܕ ܥܡܝ. ܦܩܘܕ ܕܢܫܩܠܘܢ ܪܘܚܝ. ܕܐܫܬܪܐ 6
ܘܐܗܦܘܟ ܠܐܪܥܐ. ܦܐܫ ܠܝ ܓܝܪ ܕܐܡܘܬ ܡܢ ܕܐܚܐ. ܡܛܠ ܕܚܣܕ̈ܐ ܕܓܠܐ
ܫܡܥܬ. ܘܥܩܬܐ ܣܓܝܐܐ ܐܝܬ ܠܝ. ܦܩܘܕ ܗܫܐ ܕܐܫܬܪܐ ܡܢ ܐܘܠܨܢܐ
ܠܐܬܪܐ ܗܘ ܕܥܠܡ. ܠܐ ܬܗܦܟ ܐܦܝܟ ܡܢܝ.
* ܒܗ ܕܝܢ ܒܝܘܡܐ ܓܕܫ ܠܣܪܐ ܒܪܬ ܪܥܘܐܝܠ ܒܐܚܡܬܢ ܕܡܕܝ. ܕܐܦ ܗܝ ܬܬܚܣܕ 7
ܡܢ ܐܡܗܬܗ ܕܐܒܘܗ̇. * ܡܛܠ ܕܝܗܝܒܐ ܗܘܬ ܠܫܒܥܐ ܓܒܪ̈ܝܢ. ܐܝܠܝܢ ܕܐܣܡܘܕܝ 8
ܫܐܕܐ ܒܝܫܐ ܩܛܠ ܗܘܐ ܐܢܘܢ. ܥܕܠܐ ܢܬܩܪܒܘܢ ܠܘܬܗ̇ ܐܝܟ ܥܝܕܐ
ܕܢܫ̈ܐ. * ܘܐܡܪܝܢ ܠܗ̇. ܠܐ ܡܣܬܟܠܐ ܐܢܬܝ ܕܚܢܩܐ ܐܢܬܝ ܠܓܒܪ̈ܝܟܝ. 9
* ܗܐ ܫܒܥܐ ܗܘܘ ܠܟܝ. ܘܠܐ ܚܕ ܡܢܗܘܢ ܐܬܗܢܝܬܝ. ܡܛܠܡܢܐ ܠܢ ܡܢܓܕܐ ܐܢܬܝ 10
ܡܛܠ ܓܒܪ̈ܝܟܝ. ܐܢ ܡܝܬܘ ܙܠܝ ܥܡܗܘܢ. ܠܐ ܢܚܙܐ ܡܢܟܝ ܒܪܐ ܐܘ ܒܪܬܐ ܠܥܠܡ.
* ܟܕ ܫܡܥܬ ܗܠܝܢ ܐܬܟܪܝܬ ܛܒ. ܐܝܟ ܕܬܚܢܘܩ ܢܦܫܗ̇. ܘܐܡܪܬ. ܚܕܐ ܐܢܐ 11
ܠܐܒܝ. ܐܢ ܥܒܕܐ ܐܢܐ ܗܕܐ ܚܣܕܐ ܗܘܐ ܠܗ. ܘܠܣܝܒܘܬܗ ܐܚܬ
ܒܥܩܬܐ ܠܫܝܘܠ.

Et nunc, multa ſunt judicia tua, verio- 5
ra me, in exequendo peccata mea, & pa-
trum meorum: Quia non fecimus præ-
cepta tua; non enim ambulavimus in
veritate in conſpectu tuo. Et nunc fac 6
mihi ut videtur tibi: præcipe auferri
ſpiritum meum, ut ſolutus in terram
redeam: Melius enim eſt mihi mori
quàm vivere, quia opprobria falſa au-
divi, & multum eſt mihi mœſtitiæ. Ju-
be me nunc, jam dimitti ab anguſtiis, in
locum æternum: Ne avertas vultum
tuum à me. Eodem ipſo die con- 7
tigit Saram filiam Raguelis, Ecbatanis
Mediæ, etiam ipſam affici opprobrio
ab ancillis patris ſui. Acciderat enim 8
ut daretur viris ſeptem, quos Aſmodæus
dæmon malus occiderat, priuſquàm ad
eam acceſſiſſent more fœminarum.
Et dixerunt ipſi; Non intelligis quòd 9
ſuffocas viros tuos? Septem enim ha- 10
buiſti, nec de quoquam illorum profe-
ciſti. [illegible] nos flagellas propter vi-
ros tuos [illegible] ſunt, vade tu cum
eis. Nunquam de te filium aut filiam
videamus. Hæc cùm audiret, contriſta- 11
ta eſt valde, ut ſeipſam ſuffocaret. Sed
dixit; Unica quidem ſum patri meo: ſi
hoc faciam, ignominiæ ipſi erit, &
canitiem ipſius ad ſepulchrum cum
dolore deducam.

ספר טוביה : ג

12 או הלכה ונפלה נגד החלון והתפללה ותאמר: ברוך יהוה אלהינו וברוך שמו
13 הגדול הגבור והנורא מעתה ועד עולם יהללוך כל מעשיך ולך משבחים כל בשר:
14 ועתה יהוה אלהינו עיני תלויות לך שיהא רצון מלפניך: שתאסוף נשמתי ותאדרני
15 מן העולם כי שבעה ברעות נפשי ואנכי הייתי לעג וקלס למשל ולשנינה בפי כל חי
והלא לפניך גלויים סתרי לב וכליות: 16 ואתה ידעת כי טהורה אני מכל מום ומכל
משכב זכר ולא חללתי שמי ולא שם אבותי בארץ גלותינו יחידה אנכי לאבי ואין
יורש לירשו ולא אח יש לי ולא בן לאחיו ולא קרוב כמשפט כדי שיהיה לו קורת
רוח ואסברה אולי אנשא לאי זה אדם ועוד הנה נארסתי בשבעה אנשים וכלם
מתו ולמען שמך אל יהי רע בעיניך להמיתני רחם עלי כרב רחמיך והעבר חרפתי
אשר יגורתי: 24 ובאותה שעה עלתה תפלתה יחד עם תפלת טוביה לפני
אבינו שבשמים: 25 ומיד רחם עליהם הקדוש ברוך הוא וצוה למלאך רפאל שילך
לרפאות עיני טוביה וליתן את שרה בת רעואל לטוביה בן טוביה לו לאשה ולנעור
באשמדאי ולהבריחו ממנה כי לטוביה משפט הגאולה ובאותה שעה סיים תפלתו
טוביה ונכנס בביתו וכמו גם כן שרה ירדה מן העליה אשר התפללה:

Liber TOBIÆ, *Edit.* P. Fagii.

Hinc ergo abiit, & procidit ante feneſtram, orans & dicens; Benedictus ſit 12
Dominus Deus noſter, & benedictum ſit nomen ejus forte ac terribile, ex 13
nunc & uſque in ſeculum. Laudent te omnia opera tua, teque prædicet
omnis caro. Nunc itaque Dñe Deus, oculi mei pendent à te, quo benignâ 14
voluntate tua, Colligas animam meam, tollaſque me ex hoc mundo, nam exaturata 15
eſt malis anima mea, & facta ſum ludibrium & fabula in ore omnium
viventium. Nunquid coram te manifeſta ſunt arcana cordis & renum?
Hinc tu noviſti me puram eſſe ab omni macula, & ab omni concubitu viri, 16
ita, quod non polluerim nomen meum, neque nomen parentum meorum,
in terra exilii noſtri. Unica ego (filia) ſum patris mei, nec eſt illi hæres
qui ſuccedat ei. Neque frater eſt mihi, nec etiam filius fratribus ejus, neque
propinquus, ut moris eſt, unde animus ejus refrigerium habere poſſet,
unde eſt quod cogito, fore, ut vel ab hoc, vel ab illo homine in uxorem
ducar. Quibus omnibus accedit & hoc malum, quod deſponſata fuerim
ſeptem viris, qui omnes mortui ſunt. Precor item per nomen tuum, ne
diſpliceat tibi, occidere me, quin potius miſerearis mei, juxta multitudinem
miſerationum tuarum, ut auferas opprobrium meum quod timeo. Eadem 24
ipſâ horâ aſcendit oratio ejus, unà cum oratione Tobiæ, in conſpectum
patris noſtri cœleſtis, Statimque miſertus illorum Deus, præcepit Angelo 25
Raphaeli, ut curaret oculos Tobiæ, & ut Saram filiam Reguelis, Tobiæ, filio
Tobiæ, in uxorem daret, ſimulatque Sathanam increpando ab illa aufugaret:
nam Tobiæ jus erat propinquitatis. Hac ipſa horâ Tobias finitâ
oratione ſua, ingreſſus eſt domum ſuam. Similiter & Sara deſcendit è cœnaculo, in quo oraverat.

Editio SEBAST. MUNSTERI.

12 ותבך ותעל אל עלית אביה ותזעק לפני ה' בקול מר ותאמר: יי אלהים אתה נתתני
13 לאבי והם זקנים באים בימים ואתה השלחת על אנשי הלוקחים אותי את מלך
השדים כי אתה אלהי כל הרוחות וכל השדים ויוצר כל הבריות ובידך כל מיני
14 מזיקין שבעולם: ועתה ה' הטוב בעיניך שאוריד את שיבת אבי ואמי ביגון שאולה
15 ואם יצא גזר דין מלפניך עלי בזאת: הרגני נא חרון ואל אראה עוד ברעתי הרבה
16 וחרפתי הגדולה: ידעת יי כי טהורה אני מכל טמאת אדם ולא טמאתי שמי ואת שם
אבותי בארץ גלותי ואני יחידה לאבי ולאמי ואין לו בן לירש את נחלתו ולא
יש לו קרוב שיירשני לו והנה מתו בעבורי שבעה אנשי ומה יתרון לי לחיות
עוד בעולם ואם לא טוב בעיניך להמיתני הביט וענני וחנני ולא אשמע חרפתי עוד:
24 בעת ההיא נשמע תפלת שניהם לפני השכינה ולפני כסא כבוד יי תפלת טובי על
25 עורות עיניו ותפלת שרה על שפלות אבותיה: וישלח יי את המלאך רפאל השר
הממונה על הרפואות לרפאת את שניהם את טובי אב טוביה לרפאתו מחלי עיניו
ואת שרה בת רעואל לתתה לטוביה בן טובי לאשה ולהסיר ממנה את אשמדי
מלך השדים:

Et flens aſcendit in cœnaculū patris ſui, clamanſq; ante conſpectū Domini 12
voce amarâ ait: Dñe Deus tu dediſti me parentibus meis, qui jam ſunt ſenio 13
confecti veneruntq; in dies, & miſiſti contra maritos meos, qui me acceperunt,
principē dæmoniorū, ſiquidē tu es De⁹ cunctorū ſpirituū & omniū dæmoniorū,
tu es formator omniū creaturarū, atq; in manu tua ſunt cuncta malorū
ſpirituū genera, qui inveniuntur in mundo. Nunc ergo Dñe, ſi bonū tibi 14
viſū fuerit, ut deducā ſenectutē parentū meorū cum mœrore in foveam, et ſi
egreſſū eſt judiciū à conſpectu tuo, promulgatum contra me de hoc: Interficiendo 15
interfice me, ne videā ampli⁹ malū meum plurimum, & opprobrium
meum magnū. Tu Domine nôſti quòd munda fuerim ab omni contaminatione 16
hominū, & quod non polluerim nomen meum neq; nomen parentum
meorū in terra captivitatis meæ: & præterea filia unica ſum patris mei
& matris meæ, & ille non habet filiū qui ei ſuccedat in hæreditate neq; propinquū
aut affinē qui propter me hæres ej⁹ fiat: mortui namq; ſunt propter
me ſeptē viri. Ut quid ergo vivā ego ampli⁹ in hoc mundo? Quod ſi nolueris
me interficere, reſpice & exaudi me atq; miſerere mei, ne ampli⁹ audiā opprobriū
meū. In tempore illo exaudita eſt oratio utriuſque in conſpectu 24
Dei & ante ſoliū majeſtatis Dñi, oratio ſcilicet Tobæi pro cæcitate oculorū
ej⁹ & oratio Saræ pro humiliatione parentū ej⁹, Miſit namq; Dñs angelū Raphaelē, 25
principē et præſidē ſanitatū, qui curaret utrunq; tam Tobæū patrē
Tobiæ ab infirmitate oculorū ej⁹, quā Sarā filiam Rauelis, daretq; eam Tobiæ
filio Tobæi uxorē, & auferret ab ea Aſmodæū principem dæmoniorum.

Verſio VULG. LAT.

12 Factum eſt autem die tertiâ, dum compleret orationē,
13 benedicens Dñm, Dixit; Benedictum eſt nomen tuum,
Deus patrum noſtrorū: qui cùm iratus fueris, miſericordiā
facies, & in tempore tribulationis peccata dimittis
14 his, qui invocant te. Ad te, Dñe, faciē meam converto,
15 ad te oculos meos dirigo. Peto, Dñe, ut de vinculo
improperii hujus abſolvas me, aut certè deſuper
16 terram eripias me. Tu ſcis, Dñe, quia numquam concupivi
virū, & mundā ſervavi animā meam ab omni concupiſcentia.
17 Nunquā cum ludentib⁹ miſcui me: neque
cum his, qui in levitate ambulant, participē me præbui.
18 Virū autē cum timore tuo, non cum libidine mea conſenſi
19 ſuſcipere. Et, aut ego indigna fui illis, aut illi forſitan
me non fuerunt digni: quia forſitan viro alii conſervâſti
20 me. Non eſt enim in hominis poteſtate conſiliū
21 tuum. Hoc autē pro certo habet omnis qui te colit,
quòd vita ejus, ſi in probatione fuerit, coronabitur: ſi
autē in tribulatione fuerit, liberabitur: & ſi in correptione
22 fuerit, ad miſericordiā tuam venire licebit. Non
enim delectaris in perditionib⁹ noſtris: quia poſt tempeſtatē
tranquillū facis: & poſt lachrymationē & fletum,
23 exultationē infundis. Sit nomen tuum, Deus Iſrael,
24 benedictum in ſecula. In illo tempore exauditæ ſunt
25 preces amborum in conſpectu gloriæ ſummi Dei: Et
miſſus eſt Angelus Domini ſanctus Raphael, ut curaret
eos ambos, quorum uno tempore ſunt orationes in
conſpectu Domini recitatæ.

Verſio GRÆCA LXX Interp Cum Tranſlatione LATINA.

12 Καὶ ἐδεήθη πρὸς τῇ θυρίδι, Καὶ εἶπεν, Εὐλογητὸς εἶ κύριε
13 ὁ θεός μου, καὶ εὐλογητὸν τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον καὶ ἔντιμον
εἰς τοὺς αἰῶνας· εὐλογήσαισάν σε πάντα τὰ ἔργα σου εἰς τὸν
14 αἰῶνα. Καὶ νῦν κύριε τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ τὸ πρόσωπόν
15 μου εἰς σὲ δέδωκα. Εἶπον, ἀπολῦσαί με ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ μὴ
16 ἀκοῦσαί με μηκέτι ὀνειδισμόν. Σὺ γινώσκεις κύριε, ὅτι καθαρά
εἰμι ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας ἀνδρός, καὶ οὐκ ἐμόλυνα τὸ ὄνομά
μου οὐδὲ τὸ ὄνομα τοῦ πατρός μου ἐν τῇ γῇ τῆς αἰχμαλωσίας
μου. μονογενής εἰμι τῷ πατρί μου, καὶ οὐχ ὑπάρχει αὐτῷ
παιδίον ὃ κληρονομήσει αὐτόν, οὐδὲ ἀδελφὸς ἐγγύς, οὐδὲ
ὑπάρχων αὐτῷ υἱός, ἵνα συντηρήσω ἐμαυτὴν αὐτῷ γυναῖκα· ἤδη
ἀπώλοντό μοι ἑπτά· ἱνατί μοι ζῆν; καὶ εἰ μὴ δοκεῖ σοι
ἀποκτεῖναί με, ἐπίταξον ἐπιβλέψαι ἐπ' ἐμέ, (α) καὶ μηκέτι ἐλεῆσαί
24 με, καὶ ἀκοῦσαί με ὀνειδισμόν. Καὶ (β) εἰσηκούσθη προσευ-
25 χὴ ἀμφοτέρων ἐνώπιον τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Ῥαφαήλ, Καὶ ἀπεστάλη
ἰάσασθαι τοὺς δύο, τοῦ Τωβὶτ λεπίσαι τὰ λευκώματα, καὶ
Σάῤῥαν τὴν τοῦ Ῥαγουὴλ δοῦναι Τωβίᾳ τῷ υἱῷ (γ) Τωβὶτ γυναῖκα,
καὶ δῆσαι Ἀσμοδαῖον τὸ πονηρὸν δαιμόνιον, διότι Τωβίᾳ
ἐπιβάλλει κληρονομῆσαι αὐτήν. ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἐπιστρέψας
Τωβὶτ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ Σάῤῥα ἡ τοῦ Ῥαγουὴλ
κατέβη ἐκ τοῦ ὑπερῴου αὐτῆς.

Et oravit ad feneſtram, Et dixit, Benedictus es, Domine Deus meus, & benedictum 12 13
nomen tuum ſanctum, & honoratum in ſecula. Benedicant te omnia opera tua in ſeculum.
Et nunc, Domine, oculos meos, & faciem meam in te dedi. Dixi ut abſolvas me de terra, 14 15
& non facias me audire ultrà improperium. Tu cognoſcis, Domine, quia munda ſum 16
ab omni peccato viri, neque pollui nomen meum, neque nomen patris mei in terra captivitatis meæ.
Unigenita ſum patri meo: & non adeſt ei puer, qui hæreditabit eum, neque frater
propinquus, neque exiſtens ei filius, ut conſervem me ei uxorem: jam perierunt mihi ſeptem.
Ut quid mihi vivere? Et ſi non videtur tibi interficere me; præcipe reſpicere in me,
& (e) non ultrà miſerabilem me facere, & audire me improperium: Et exaudita eſt deprecatio 24
utrorumque coram gloria magni (f) Raphael: Et miſſus eſt ad ſanandum duos, ipſius Tobit 25
deſquamare albugines, & Sarram filiam Raguel dare Tobiæ filio Tobit uxorem, & ligare Aſmodæum
malum dæmonium: quoniam ad Tobiam pertinet hæreditare eam. In eodem tempore revertens
Tobit introivit in domum ſuam, & Sarra filia Raguel deſcendit de ſuperiore cubiculo ſuo.

MS. A. (α) καὶ ἐλεῆσαί με, καὶ μηκέτι ἀκοῦσαί (β) εἰσήκουσεν κύριος τῆς προσευχῆς ἀμφοτέρων (γ) τοῦ Τωβὶτ

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

12 * ܘܐܬܟܫܦܬ ܠܘܬ ܟܘܬܐ ܘܐܡܪܬ. * ܡܒܪܟ ܐܢܬ ܡܪܝܐ ܐܠܗܝ ܕܝܠܝ. ܘܡܒܪܟ ܫܡܟ
13 ܕܩܘܕܫܟ ܘܡܫܒܚܐ ܠܥܠܡܝܢ. ܢܒܪܟܘܢܟ ܟܠܗܘܢ ܥܒ̈ܕܝܟ ܕܝܠܟ ܠܥܠܡ. ܘܗܫܐ
ܡܪܝܐ. ܥܝܢ̈ܝ ܕܝܠܝ ܘܦܪܨܘܦܝ ܒܟ ܡܣܟܝܢ. ܐܡܪܬ ܕܬܫܪܝܢܝ ܡܢ ܐܪܥܐ ܘܠܐ ܐܫܡܥ
ܬܘܒ ܚܣܕܐ. ܐܢܬ ܡܪܝܐ ܝܕܥ ܐܢܬ. ܕܕܟܝܬܐ ܐܢܐ ܡܢ ܟܠܗ ܛܢܦܘܬܐ. ܐܦ ܕܓܒܪܐ. ܘܠܐ
ܛܢܦܬ ܫܡܐ ܕܝܠܝ. ܘܠܐ ܫܡܗ ܕܐܒܐ ܕܝܠܝ. ܒܐܪܥܐ ܕܫܒܝܬܐ. ܝܚܝܕܝܬܐ ܐܢܐ ܠܐܒܝ
ܕܝܠܝ. ܘܠܐ ܐܝܬ ܠܗ ܒܪܐ ܕܢܐܪܬ ܝܪܬܘܬܗ. ܘܠܐ ܐܚܐ ܩܪܝܒܐ. ܘܠܐ ܕܐܝܬ ܠܗ ܒܪܐ
ܕܐܢܛܪ ܐܢܐ ܠܗ ܠܐܢܬܬܐ. ܗܐ ܐܒܕܘ ܠܝ ܫܒܥܐ. ܡܛܠ ܡܢܐ ܠܝ ܚܝܐ ܬܘܒ
ܠܡܩܛܠܢܝ. ܘܐܢ ܠܐ ܦܩܘܕ ܒܝ ܠܡܬܦܢܝܘ. ܘ[illegible] ܥܠܝ.
24 ܘܠܐ ܬܘܒ ܐܫܡܥ ܚܣܕܐ. * ܘܐܫܬܡܥܬ ܨܠܘܬܐ ܕܬܪ̈ܝܗܘܢ ܩܕܡ ܫܘܒܚܗ ܕܐܠܗܐ ܪܒܐ.
25 * ܘܐܫܬܕܪ ܪܦܐܝܠ ܠܡܐܣܝܘ ܠܬܪ̈ܝܗܘܢ. ܠܡܩܠܦܘ ܚ̈ܘܪܐ ܕܛܘܒܝܬ
ܘܠܣܪܐ ܗܝ ܕܪܥܘܐܝܠ. ܠܡܬܠܗ ܠܛܘܒܝܐ ܒܪܗ ܕܛܘܒܝܬ ܐܢܬܬܐ. ܘܠܡܐܣܪ
ܠܐܣܡܕܐܘܣ ܫܐܕܐ ܗܘ ܒܝܫܐ. ܡܛܠ ܕܠܛܘܒܝܐ ܡܛܝܐ ܠܡܐܪܬܗ.

Et ſupplicavit ad feneſtram, & dixit; 12
Benedictus es Domine Deus meus, & 13
benedictum nomen ſanctum tuum &
excelſum in ſecula. Benedicant te
omnia opera tua in ſeculum. Et nunc
Domine oculos meos & vultum meum
in te dirigo: dicens; Dimitte me
de terra, nec audiam ampliùs opprobrium.
Tu, Domine, nôſti mundam
me eſſe ab omni immunditie,
etiam viri: Nec polluiſſe nomen
meum, nec nomen patris mei, in terra
captivitatis. Unica ſum patris mei,
nec filium habet, qui hæreditatem ejus
cernat: Nec fratrem propinquum, nec
qui filium habeat, cui ſervē me in uxorem.
Ecce perierunt mihi ſeptem:
Cui rei mihi vivere ampliùs? Quòd ſi
non placet tibi occidere me, jube ad
me reſpici, & fieri mihi miſericordiam,
ne ultrà audiam opprobrium. Et exaudita 24
eſt oratio amborum coram gloria
magni Dei: Miſſuſque Raphael ſanandis 25
ambobus: albugines Tobit ut
deſquamaret, & Saram filiam Raguelis
ut daret Tobiæ filio Tobit uxorem, &
Aſmodæum malum dæmonem ligaret:
ad Tobiam enim pertinebat hæreditariò
ipſam *uxorem* accipere.

ספר טוביה: ד

ד

ובו ביום זכר טוביה את הכסף אשר הפקיד בבית עביאל בארץ מדין ואמר 1
בדעתו כבר אני התפללתי לפני הקדוש ברוך הוא ובקשתי מיתה למה אני קורא
לטוביה בני ואצונו על אודות הכסף לפני מותי: מיד קרא לבנו ואמר לו 2
כשאמות קברני מיד וכבד את אמך כל ימי חייך: ואל תעלם עין ממנה ועשה כל 3
חפצה וכל בקשתה ואל תעליבה: וזכור כי הרבה הטרחות נטרחה עליך 4
ורבים מכאובים ראתה עליך בהיותך בקרבה: וכשתמות קברה עמי בקבר אחד: 5
וכל ימי חייך בני זכור את יהוה אלהינו ואל תחטא ואל תסור מדרכיו ואל תשכח 6
מצותיו ועשה צדקה כל ימי חייך ואל תחטא ואל תלך בדרך עקשים והאמת
תהיה עמך אז תצליח את דרכיך ואז תשכיל: בני עשה חסד מכל אשר לך ואל 7
תעלים עיניך מעני ואביון ואם תעשה כן לא יעלים ממך יהוה אלהים: ואם 8
תראה כי רב חילך הרבה צדקותיך: ואם מעט אל תקפוץ ידך מן הצדקה: 9

Liber *TOBIÆ*, *Edit.* P. FAGII.

CAP. IV.

EOdem quoque die, Tobiæ in mentem venit argentum, quod depoſuerat 1
in domo Abielis in terra Midian, ſic apud ſe cogitans. Jam oravi coram
Domino, & poſtulavi ut morerer, cur ergo non voco Tobiam filium meum,
atque præcipio illi de argento antequam moriar? Eo igitur accerſito filio, 2
dixit ad illum; Poſteaquā mortuus fuero, ſepelito me ſtatim, & honora ma-
trem tuam omnibus diebus vitæ tuæ. Ne abſcondas oculum ab ea, ſed 3
facito quæcunque voluerit ac petierit. Ne ſis ei moleſtus. Memor 4
quàm multos labores ſuſtinuerit tui causâ, & quam multos dolores ſen-
ſerit propter te, cum adhuc eſſes in utero ejus. Quam & ipſam ubi 5
mortua fuerit, mecum in uno ſepulchro ſepelias. Omnibus diebus vitæ 6
tuæ, memor eſto Domini Dei noſtri, ut non pecces, nec deſeras vias ejus,
neque obliviſcaris præceptorum ejus. Quod juſtum eſt facito, quàm diu
vixeris. Noli peccare, neque ambules in via hominum pravorum, ſed
veritas tecum eſto, tum proſperas facies vias tuas, ac prudenter ages. Mi 7
fili, eleemoſynam præſta de omnibus quæ habes. Nec unquam abſcondas
oculum à paupere & inope, quod tibi feceris, nec ſe Dominus Deus à
te abſcondet. Si multa tibi ſuppetit facultas, multæ erunt eleemoſynæ tuæ, 8
Sin exigua, nec tamen ob id manum tuam contrahas à danda eleemoſyna. 9

Editio SEBAST. MUNSTERI.

ד

ובכלות טובי את תפלתו וישב אל ביתו ושרה בת רעואל ירדה מעלית אביה 1
ככלותה להתפלל אל יי בעת ההיא זכר טובי את הכסף אשר הפקיד ביד גבאל
במדינת רגאש בארץ מדי ויאמר בלבו הנה אנכי שואל בכל יום למות נפשי ועתה
אקרא את טוביה בני ואודיע אותו את דבר הכסף בטרם אמות: ויקרא את טובי בנו 2
ויאמר אליו כאשר אמות קבור אותי בכבוד וכבד את אמך ואל תעזבנה כל ימי חייה:
ואל תמרה את פיה ואל תמרה את חייה: וזכר בני כמה צרות עברו עליה: 3
בהיותך בבטנה עליך: ובמותה קבור אותה עמי בכבוד בקבר אחד: וכל ימיך 4 5
זכור את בוראך ולא תחטא לפניו ולא תעבור על מצותיו: ומכל אשר יתן לך יי 6
אל תמנע ידך מעשות צדקה ואל תתחבר עם אנשי חמס ואל תעלים עיניך 7
מעניי ישראל ואל יעלים יי עיניו ממך בעת צרתך: ואם לא תשיג ידך לעשות 9
עושר אל תמנע מעשות צדקה מן הנמצא בידיך:

CAP. IV.

CUmque compléſſet Tobæus orationem ſuam & ſederet in domo ſua, & 1
Sara filia Rauelis deſcendiſſet de cœnaculo patris ſui, ceſſaſſétque orare
ad Dominum, eodem inquam tempore recordatus eſt Tobæus pecuniæ,
quàm commendaverat Gabelo in urbe Rages in terra Medorum dixítque
in corde ſuo; Ecce ego quot die peto ut moriatur anima mea, vocabo ergo
nunc Tobiam filium meum & oſtendam ei de ipſa pecunia antequam mo-
riar. Vocatóque filio ejus Tobia, dixit ad eum. Cùm mortuus fuero ſe- 2
peli me honorificè, & honoré habebis matri tuæ, & non deſeres eam cunctis
diebus vitæ ejus, Neque rebellis eris verbis ejus aut mœrore affi cias vitam 3
ejus, Sed recordare fili mi quantæ tribulationes tranſierint ſuper eam, 4
propter te cum eſſes in utero ejus, Quapropter ſepelies quoq; eam juxta me 5
honorificè in ſepulchro uno. Omnibus deniq; diebus tuis in mente habeto 6
creatorem tuum, & ne pecces ante illum, neque prævariceris mandata ejus.
Sed & ex omnibus quæ dederit tibi Dominus noli prohibere manum tuam 7
quin facias eleemoſynam. Neque aſſocies te viris iniquis, & non abſcon-
das oculos tuos à pauperibus Iſraëlis, & Dominus quoque non abſcondet
oculos ſuos à te in tempore cum tibi ingruerit tribulatio. Quòd ſi manus 9
tua non invenerit divitias amplas, ob id non ceſſabis facere eleemoſynam ex eo quod inventum fuerit in manibus tuis.

Verſio VULG. LAT.

CAP. IV.

1 IGitur cùm Tobias putaret orationem ſuam exau-
diri ut mori potuiſſet, vocavit ad ſe Tobiam fili-
2 um ſuum, Dixitque ei; Audi, fili mi, verba oris
mei, & ea in corde tuo, quaſi fundamentum
3 conſtrue. Cùm acceperit Deus animam meam,
corpus meum ſepeli: & honorem habebis ma-
4 tri tuæ omnibus diebus vitæ ejus: Memor enim
eſſe debes, quæ & quanta pericula paſſa ſit
5 propter te in utero ſuo. Cùm autem & ipſa
compleverit tempus vitæ ſuæ, ſepelias eam circa
6 me. Omnibus autem diebus vitæ tuæ in mente
habeto Deum: & cave ne aliquando peccato
conſentias, & prætermittas præcepta Domini Dei
7 noſtri. Ex ſubſtantia tua fac eleemoſynam,
& noli avertere faciem ab ullo paupere: ita
enim fiet ut nec à te avertatur facies Domini.
8 Quo modo potueris, ita eſto miſericors. Si
9 multum tibi fuerit, abundanter tribue: ſi exigu-
um tibi fuerit, etiam exiguum libenter imper-
tiri ſtude.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

ΚΕΦ. δʹ.

1 ἘΝ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐμνήσθη Τωβὶτ περὶ τοῦ ἀργυρίου, ὃ
παρέθετο Γαβαὴλ ἐν Ῥάγοις τῆς Μηδίας. καὶ εἶπεν (α) ἐν ἑαυτῷ,
Ἐγὼ ᾐτησάμην θάνατον, τί οὐ (β) καλῶ Τωβίαν τὸν υἱόν μου,
ἵνα αὐτῷ ὑποδείξω, πρὶν ἀποθανεῖν με; καὶ καλέσας αὐτὸν,
2 3 Εἶπεν, Παιδίον, ἐὰν ἀποθάνω, θάψον με, καὶ μὴ ὑπερίδῃς τὴν
μητέρα σου· τίμα αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου,
4 καὶ ποίει τὸ ἀρεστὸν αὐτῇ, καὶ μὴ λυπήσῃς αὐτήν. Μνήσθητι
παιδίον, ὅτι πολλοὺς κινδύνους ἑώρακεν ἐπὶ σοὶ ἐν τῇ κοιλίᾳ.
5 Ὅταν ἀποθάνῃ, θάψον αὐτὴν παρ' ἐμοὶ ἐν ἑνὶ τάφῳ.
6 Πάσας τὰς ἡμέρας παιδίον κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν μνημόνευε, καὶ
μὴ θελήσῃς ἁμαρτάνειν καὶ παραβῆναι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ. (γ)
δικαιοσύνην ποίει πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου, καὶ μὴ
πορευθῇς ταῖς ὁδοῖς τῆς ἀδικίας· διότι ποιοῦντός σου τὴν ἀλήθειαν,
εὐοδίαι ἔσονται ἐν τοῖς ἔργοις σου, καὶ πᾶσι τοῖς
7 ποιοῦσι τὴν δικαιοσύνην. Ἐκ τῶν ὑπαρχόντων σοι ποίει ἐλεημοσύνην,
καὶ μὴ φθονεσάτω σου ὁ ὀφθαλμὸς ἐν τῷ (δ) ποιεῖν σε
ἐλεημοσύνην. μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ παντὸς
8 πτωχοῦ, καὶ ἀπὸ σοῦ οὐ μὴ ἀποστραφῇ τὸ πρόσωπον τοῦ θεοῦ. Ὡς
σοὶ (ε) ὑπάρχει κατὰ τὸ πλῆθος, ποίησον ἐξ αὐτῶν ἐλεημοσύνην·
9 Ἐὰν ὀλίγον σοι ὑπάρχῃ, κατὰ τὸ ὀλίγον μὴ
φοβοῦ ποιεῖν ἐλεημοσύνην.

MS. A. (α) αὐτῷ, (β) καλῶ τὸν υἱόν (γ) καὶ δικαιοσύνην * ποιεῖν (δ) ποιεῖν ἐλεημοσύνην. (ε) ὑπάρχει

CAP. IV.

IN illa die recordatus eſt Tobit de argento, 1
quod depoſuerat apud Gabael in Ragis Mediæ:
& dixit in ſeipſo; Ego petii mortem: cur non
voco Tobiam filium meum, ut ei indicem, pri-
uſquàm ego moriar? Et vocans eum, Dixit; Fi- 2
li, ſi mortuus fuero, ſepeli me, & ne deſpicias 3
matrem tuam: honora eam omnibus diebus vi-
tæ tuæ, & fac quod placitum ei: & ne con-
triſtes eam: Memento, fili, quia multa peri- 4
cula vidit propter te in ventre. Cùm mortua 5
fuerit; ſepeli eam juxta me in uno ſepulchro.
Omnibus diebus, fili, Domini Dei noſtri recor- 6
dare, & noli peccare, & tranſgredi mandata
ejus. Juſtitiam fac omnibus diebus vitæ tuæ:
& ne ambulaveris viis injuſtitiæ: quoniam (a)
faciente te veritatem, proſperitates erunt in operi-
bus tuis, & omnibus facientibus juſtitiam.
Ex ſubſtantia tua fac eleemoſynam; & non in- 7
videat oculus tuus in faciendo te eleemoſynam.
Ne avertas faciem tuam ab omni mendico: &
à te non avertetur facies Dei. Quomodò tibi 8
fuerit ſecundùm multitudinem; facito ex eis ele-
emoſynam. Si paucum tibi fuerit; juxta paucum 9
ne timeas facere eleemoſynam.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܕ *

ܒܗ ܒܙܒܢܐ. ܗܦܟ ܛܘܒܝܛ ܥܠ ܠܒܝܬܐ ܕܝܠܗ. ܘܣܪܐ ܒܪܬܗ ܕܪܥܘܐܝܠ ܢܚܬܬ 25
ܡܢ ܥܠܝܬܐ ܕܝܠܗ. ܒܗܘ ܝܘܡܐ ܗܘ ܐܬܕܟܪ ܛܘܒܝܛ ܥܠ ܟܣܦܐ ܗܘ ܕܐܓܥܠ ܗܘܐ 1
ܠܓܒܪܐܝܠ: ܒܪܓܣ ܕܡܕܝ. ܘܐܡܪ ܗܘܐ ܒܗ. ܐܢܐ ܫܐܠܬ ܡܘܬܐ. ܠܡܢܐ ܗܟܝܠ
ܠܐ ܩܪܐ ܐܢܐ ܠܛܘܒܝܐ ܒܪܝ. ܕܐܚܘܐ ܠܗ ܩܕܡ ܕܐܡܘܬ. * ܘܟܕ ܩܪܝܗ ܐܡܪ܆ 2
ܒܪܝ ܀ * ܐܢ ܡܝܬ ܐܢܐ ܩܒܘܪܝܢܝ. ܘܠܐ ܬܫܬܛ ܠܐܡܟ. ܝܩܪܝܗ ܒܟܠܗܘܢ ܝܘܡܬܐ 3
ܕܚܝܝܗ. * ܐܬܕܟܪ ܒܪܝ ܕܣܟܢܘܬܐ ܣܓܝܐܬܐ ܚܙܬ ܥܠܝܟ ܒܟܪܣܗ. * ܡܐ ܕܡܝܬܐ ܩܒܘܪܝܗ 4 5
ܠܘܬܝ ܒܚܕ ܩܒܪܐ. * ܟܠܗܘܢ ܝܘܡܬܐ ܒܪܝ ܀ ܠܐܠܗܐ ܕܝܠܢ ܡܪܢ ܒܪܝ ܐܬܕܟܪ. ܘܠܐ 6
ܬܨܒܐ ܠܡܚܛܐ. ܘܠܡܥܒܪ ܥܠ ܦܘܩܕܢܘܗܝ. ܙܕܝܩܘܬܐ ܥܒܕ ܟܠܗܘܢ ܝܘܡܬܐ ܕܚܝܝܟ.
ܘܠܐ ܬܐܙܠ ܒܐܘܪܚܬܐ ܕܥܘܠܐ. ܡܛܠ ܕܟܕ ܥܒܕ ܐܢܬ ܫܪܪܐ ܡܬܛܝܒܘܬܐ ܢܗܘܝܢ
ܒܥܒܕܝܟ. ܘܠܟܠܗܘܢ ܗܢܘܢ ܕܥܒܕܝܢ ܙܕܝܩܘܬܐ. * ܡܢ ܗܢܘܢ ܕܐܝܬ ܠܟ 7
ܥܒܕ ܡܪܚܡܢܘܬܐ. ܘܠܐ ܬܗܦܟ ܦܪܨܘܦܟ ܡܢ ܟܠ ܡܣܟܢ܀ ܘܡܢܟ ܠܐ ܢܗܦܟ
ܦܪܨܘܦܗ. * ܐܝܟ ܕܐܝܬ ܠܟ ܣܓܝ. ܗܟܢ ܥܒܕ ܡܢܗܘܢ ܡܪܚܡܢܘܬܐ. * ܐܢ ܙܥܘܪ ܠܟ ܡܕܡ܀ 8 9
ܐܝܟ ܗܘ ܕܙܥܘܪ ܠܐ ܬܕܚܠ ܠܡܥܒܕ ܡܪܚܡܢܘܬܐ.

CAP. IV.

EOdem ipſo tempore reverſus To- 25
bit ingreſſus eſt domum ſuum, & Sa-
ra filia Raguelis diſceſsit de hy-
peroo ſuo. Eodem die recordatus eſt 1
Tobit pecuniæ quam apud Gabrielem
depoſuerat Ragis Mediæ. Dixít-
que apud ſe; Ego poſtulavi ut mo-
riar, quin igitur Tobiam filium voco,
ut indicem ipſi priuſquàm moriar?
Et vocans eum dixit; Fili mi, ſi mo- 2 3
riar, ſepeli me: neque matrem tu-
am negligas: honora ipſam omni-
bus diebus vitæ tuæ. Memento, fili 4
mi, quòd pericula multa adivit pro-
pter te in utero. Cùm morietur, ſepeli 5
eam juxta me in eodem ſepulchro. 6
Omnibus diebus, fili mi, memor
eſto Dei noſtri Domini: Neque pecca-
re velis, & mandata ejus tranſgredi.
Juſtitiam fac omnibus diebus vitæ
tuæ, & noli incedere viis iniqui-
tatis. Nam cùm veritatem fece-
ris, p[illegible]tates erunt in operi-
bus tuis [illegible] omnibus illis qui
juſtitiam exe[illegible]t. Ex eis quæ habes, 7
fac eleemoſynas: & à nullo egeno
avertas vultum tuum, & non avertetur
à te vultus *Dei*. Ut multum habueris, 8
perinde facito de eo eleemoſynam:
Si parum, perinde noli metuere facere 9
eleemoſynam.

ספר טוביה: ד

כִּי פִּקָּדוֹן טוֹב תַּפְקִיד הֱיוֹתוֹ שָׁמוּר לְךָ בְּעֵת צָרָה: כִּי צְדָקָה תַּצִּיל מִמָּוֶת וּמַגֶּנֶת 10
בְּעוֹשֶׂיהָ וּמַצֶּלֶת מִדִּינָהּ שֶׁל גֵּיהִנָּם: וּמַתָּנָה גְדוֹלָה וְטוֹבָה מְשַׁלְּמִים לִפְנֵי 11 12
הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְעוֹשֵׂי צְדָקָה: בְּנִי שְׁמוֹר עַצְמְךָ מִכָּל זְנוּת וְקַח אִשָּׁה 13
מִמִּשְׁפַּחְתִּי וּמִבֵּית אָבִי וְאַל תִּקַּח אִשָּׁה מִשֵּׁבֶט אַחֵר כִּי נְבִיאִים הָרִאשׁוֹנִים
כְּגוֹן נֹחַ וְאַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב אֲבוֹתֵינוּ כּוּלָּם נָשְׂאוּ מִבְּנוֹת אֲחֵיהֶם וְנִתְבָּרְכוּ
בְּנֵיהֶם וְזַרְעָם יִירַשׁ אָרֶץ: בְּנִי וְאָהַבְתָּ לְרֵיעֲךָ כָּמוֹךָ וְאַל תִּתְגַּנֶּה עַל אַחֶיךָ 14
וּבְנֵי עַמְּךָ אֶלָּא קַח לְךָ אִשָּׁה מֵהֶם כִּי לִפְנֵי שֶׁבֶר גָּאוֹן וְלִפְנֵי כִּשָּׁלוֹן גֹּבַהּ רוּחַ
וּבְעֵין גַּבְהוּת הָרוּחַ עֲנִיּוּת וְחֶרְפָּה בָּאָה לָעוֹלָם וְהַחֶרְפָּה הִיא אֵם לָרָעָב:
בְּנִי שְׂכַר שְׂכִירְךָ לְעוֹלָם אַל יָלִין בְּיָדְךָ אֶלָּא בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ וּמַה שֶּׁתְּבַקֵּשׁ 15
הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַצִּיא לְךָ שְׁמַע בְּנִי וְהַקְשֵׁב אֲמָרַי לְעוֹלָם מְעוֹרָב תִּהְיֶה
בְּכָל דְּרָכֶיךָ: לֹא תִקֹּם וְלֹא תִטּוֹר וְיַיִן לְשִׁכָּרוֹן אַל תִּשְׁתֶּה וְעִם שִׁכּוֹר 16
אַל תִּתְעָרֵב בְּכָל דְּרָכֶיךָ:

Liber TOBIÆ, Edit. P. Fagii.

Bonum ſiquidem depoſitum depones, quod cuſtoditum, tibi aderit in 10
tempore tribulationis. Eleemoſyna enim liberat à morte, & tuetur facto- 11
res ejus, atque liberat à judicio gehennæ. Munus quoque magnum & bo- 12
num rependetur coram Domino, his qui ſtudent eleemoſynæ. Mi fili, 13
cuſtodi te ipſum ab omni ſcortatione, uxorem ducens ex familia mea,
de domo patris mei. Nec uxorem ducas ex alia tribu, nam prophetæ
priores, ut Noah, Abraham, Iſaac, Iaacob patres noſtri, omnes uxores
duxerunt de filiabus fratrum ſuorum, unde & benedicti fuerunt filii eo-
rum, atque poſteri eorum poſſederunt terram. Mi fili, diligas proximum 14
tuum ſicut te ipſum, neque contumelia afficias fratres tuos, filios populi tui.
Quin potius uxorem tibi ducito ex eis. Præcedit enim comminutionem 15
faſtus, & anteit ruinam ſuperbia animi. Namq; ob faſtũ animi paupertas
& opprobriũ venit in mundũ, & opprobriũ eſt mater famis. Mi fili, merces
operarii tui ne pernoctet in manu tua, ſed in ipſo die, quo tibi operatus fue-
rit, dabis ei mercedem ſuam, ſic fiet, ut quæcunque petieris, Deus affatim
ſuppeditet tibi. Audi mi fili, & attende verba mea. Temperans eſto in 16
omnibus viis tuis. Non ulciſcaris, neque ſerves illatam injuriam. Vi-
num ad ebrietatem ne bibas, neque cum temulento conſuetudinem habeas
in omnibus viis tuis.

Editio SEBAST. MUNSTERI.

וְתִקְנֶה לְךָ עוֹשֶׁר וְאוֹצְרוֹת כֶּסֶף וְזָהָב בְּצֶדֶק כִּי לֹא יוֹעִילוּ אוֹצְרוֹת רֶשַׁע: וּצְדָקָה 10
תַּצִּיל מִמָּוֶת וְכָל הַמִּתְעַסֵּק בִּצְדָקָה יֶחֱזֶה פְּנֵי אֱלֹהִים דִּכְתִיב: אֲנִי בְּצֶדֶק אֶחֱזֶה פָּנֶיךָ 11 12
וְעוֹסְקִים עִמּוֹ מִן הַשָּׁמַיִם הֵם: וְאַתָּה בְּנִי מְנַע אֶת עַצְמְךָ מִכָּל טֻמְאָה וּמִכָּל זְנוּת 13
וְקַח לְךָ אִשָּׁה מִמִּשְׁפַּחְתְּךָ וְלֹא מִכָּל בֶּן נֵכָר אֲשֶׁר לֹא מִזֶּרַע אֲבוֹתֶיךָ הוּא כִּי מִבְּנֵי
הַנְּבִיאִים אֲנַחְנוּ וּזְכֹר בְּנִי אֶת אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב אֲשֶׁר לָקְחוּ נָשִׁים
מִמִּשְׁפַּחְתָּם וְלֹא אָבוּ לְהִתְחַתֵּן בִּבְנֵי נֵכָר וְנִתְבָּרְכוּ בְּבָנִים וּבָנוֹת: וְאַתָּה בְּנִי שִׂים 15
לִבְּךָ אֶל מַעֲשֶׂיךָ וַאֲשֶׁר תִּשְׂנָא לְנַפְשְׁךָ לֹא תַעֲשֶׂה לַאֲחֵרִים וְלֹא תָלִין פְּעֻלַּת
שְׂכִיר אִתְּךָ מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר תִּתְחַשְּׁבוּ עִמּוֹ וּפְעֻלָּתְךָ יְשַׁלֵּם לְךָ הָאֱלֹהִים: וּמְנַע אֶת 16
עַצְמְךָ מִשִּׁכָּרוֹן וְלֹא יְאֻנֶּה לְךָ כָּל אָוֶן:

Poſſidebis autē divitias & theſauros argenti atque auri in juſtitia, nam the- 10
ſauri iniqui nihil proderunt, Et eleemoſynæ liberabit à morte, & quicunque 11
facit eleemoſynam, is videbit faciem Dei, ſicut ſcriptum eſt: Ego in juſtitia 12
contemplabor faciem tuã, & qui occupantur eâ, de cœlis ſunt. Tu ergo fili 13
mi ſubtrahe temetipſum ab omni imũditia & ab omni fornicatione, & ac-
cipe tibi uxorem de cognatione tua & non ab ullo filio alienigena, qui
non eſt de ſemine patrum tuorum. Nam nos ſumus de filiis prophetarum.
Recordare ergo fili mi Abraham Iſahac, & Jacob, qui duxerunt uxores de
familia ſua, & reſpuerunt affinitatem contrahere cum filiis alienigenis, &
benedicti ſunt in filiis & filiabus. Tu quoque fili mi pone cor tuum ad 15
opera tua, & quæ oderis tibi fieri, aliis ne feceris. Neque pernoctet opus
mercenarii apud te ab ea die qua rationem feceris cum eo, & Deus com-
penſabit tibi opus tuum. Subducas quoque te ab ebrietate, & nulla vani- 16
tas unquam arrideat tibi.

Verſio VULG. LAT.

10 Præmium enim bonum tibi theſaurizas in die
11 neceſſitatis. Quoniam eleemoſyna ab omni pec-
cato & à morte liberat, & non patietur
12 animam ire in tenebras. Fiducia magna erit
coram ſummo Deo eleemoſyna omnibus facienti-
13 bus eam. Attende tibi, fili mi, ab omni fornica-
tione, & præter uxorem tuam nunquam patiaris
14 crimen ſcire. Superbiam nunquam in tuo ſenſu,
aut in tuo verbo, dominari permittas: in ipſa
15 enim initium ſumpſit omnis perditio. Quicun-
que tibi aliquid operatus fuerit, ſtatim ei mer-
cedem reſtitue, & merces mercenarii tui apud te
16 omninò non remaneat. Quod ab alio oderis fieri
tibi, vide ne tu aliquando alteri facias.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

10 Θέμα γὰρ ἀγαθὸν θησαυρίζεις σεαυτῷ εἰς ἡμέραν ἀνάγ-
11 κης. Διότι ἐλεημοσύνη ἐκ θανάτου ῥύεται, καὶ οὐκ ἐᾷ εἰσ-
12 ελθεῖν εἰς τὸ σκότος. Δῶρον (α) γὰρ ἀγαθόν ἐστιν ἐλε-
ημοσύνη πᾶσι τοῖς ποιοῦσιν αὐτὴν ἐνώπιον τοῦ ὑψί-
13 στου. Πρόσεχε σεαυτῷ παιδίον ἀπὸ πάσης πορνείας, καὶ γυ-
ναῖκα πρῶτον λάβε ἀπὸ τοῦ σπέρματος τῶν πατέρων σου.
(β) μὴ λάβῃς γυναῖκα ἀλλοτρίαν, ἣ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ
πατρός σου, διότι υἱοὶ προφητῶν ἐσμέν· Νῶε, Ἀβραάμ,(γ)
Ἰσαάκ, Ἰακὼβ, οἱ πατέρες ἡμῶν ἀπὸ τοῦ αἰῶνος. μνήσθητι
παιδίον ὅτι (δ) αὐτοὶ πάντες ἔλαβον γυναῖκας ἐκ τῶν ἀδελ-
φῶν αὐτῶν, καὶ (ε) εὐλογήθησαν ἐν τοῖς τέκνοις αὐτῶν, καὶ τὸ
σπέρμα αὐτῶν κληρονομήσει γῆν. καὶ νῦν παιδίον ἀγάπα τοὺς
14 ἀδελφούς σου, Καὶ μὴ ὑπερηφανεύου τῇ καρδίᾳ σου ἀπὸ τῶν ἀ-
δελφῶν σου, καὶ τῶν υἱῶν καὶ θυγατέρων τοῦ λαοῦ σου, λαβεῖν σε-
αυτῷ ἐξ αὐτῶν γυναῖκα· διότι ἐν τῇ ὑπερηφανίᾳ ἀπώλεια
καὶ ἀκαταστασία πολλή, καὶ ἐν τῇ ἀχρειότητι ἐλάττωσις καὶ ἔνδεια
15 μεγάλη· ἡ γὰρ ἀχρειότης μήτηρ ἐστὶ τοῦ λιμοῦ. Μισθὸς παντὸς
ἀνθρώπου ὃς ἐὰν ἐργάσηται, παρὰ σοὶ μὴ αὐλισθήτω,(ζ) ἀλλ' ἀπό-
δος αὐτῷ παραυτίκα. (η) ἐὰν δουλεύσῃς τῷ θεῷ, ἀποδοθήσεταί
σοι. πρόσεχε σεαυτῷ παιδίον ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου, καὶ
16 ἴσθι πεπαιδευμένος ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ σου. Καὶ ὃ μισεῖς, μηδενὶ ποιήσῃς. οἶνον εἰς
μέθην μὴ πίῃς, καὶ μὴ πορευθήτω μετὰ σοῦ μέθη ἐν τῇ ὁδῷ σου.

Præmium enim bonum theſaurizas tibi in diem 10
neceſſitatis: Quoniam eleemoſyna à morte li- 11
berat, & non permittit introire in tenebras. Mu- 12
nus enim bonum eſt eleemoſyna omnibus facienti-
bus eam in conſpectu Altiſſimi. Attende tibi, 13
fili, ab omni fornicatione: & uxorem primùm
accipe de ſemine patrum tuorum: non accipias
uxorem alienam, quæ non eſt de tribu patris
tui, quoniam filii prophetarum ſumus: Noë,
Abraham, Iſaac, Jacob, iſti patres noſtri à ſe-
culo. Memento, fili, quia ipſi omnes acceperunt
uxores de fratribus ſuis, & benedicti ſunt in
filiis ſuis, & ſemen eorum hæreditabit terram.
Et nunc, fili, dilige fratres tuos: Et noli ſuper- 14
bire corde tuo, præ fratribus tuis, & filiis, &
filiabus populi tui, accipere tibi ex eis uxo-
rem: quoniam in ſuperbia perditio, & perturba-
tio multa, & in nequitia diminutio, & egeſtas
magna: nequitia enim mater eſt famis. Merces 15
omnis hominis, quicunque operatus fuerit, apud
te non moretur: ſed redde ei ſtatim. Si ſer-
vieris Deo, reddetur tibi. Attende tibi, fili, in
omnibus operibus tuis; & eſto eruditus in omni
converſatione tua. Et quod odio habes, ne- 16
mini feceris. Vinum ad ebrietatem ne bibas:
& non eat tecum ebrietas in via tua.

MS. A. (α) ἀγαθὸν (β) καὶ μὴ (γ) καὶ Ἰσαάκ, καὶ Ἰακὼβ, (δ) οὗτοι (ε) ηὐλογήθησαν (ζ) ἀλλὰ (η) καὶ ἐὰν

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܣܝܡܬܐ ܓܝܪ ܪܒܬܐ ܣܐܡ ܐܢܬ ܠܟ. ܠܥܕܢܐ ܕܐܘܠܨܢܐ. * ܡܛܠ 10
ܕܡܪܚܡܢܘܬܐ ܡܢ ܡܘܬܐ ܡܦܨܝܐ. ܘܠܐ ܫܒܩܐ ܠܡܥܠ ܠܚܫܘܟܐ. * ܩܘܪܒܢܐ 11
ܛܒܐ ܐܝܬܝܗ̇ ܡܪܚܡܢܘܬܐ ܠܟܠܗܘܢ ܗܢܘܢ ܕܥܒܕܝܢ ܠܗ̇ : ܩܕܡ ܡܪܝܡܐ. 12
* ܐܙܕܗܪ ܠܟ ܒܪܝ. ܡܢ ܟܠܗ̇ ܙܢܝܘܬܐ. ܘܐܢܬܬܐ ܩܕܡܝܬ ܣܒ ܠܟ ܡܢ ܙܪܥܐ 13
ܕܐܒܗ̈ܝܟ. ܠܐ ܬܣܒ ܐܢܬܬܐ ܢܘܟܪܝܬܐ ܗܝ ܕܠܐ ܗܘܬ ܡܢ ܫܪܒܬܐ ܕܐܒܘܟ. ܡܛܠ
ܕܒܢܝ̈ܐ ܕܢܒܝ̈ܐ ܐܝܬܝܢ. ܢܘܚ. ܐܒܪܗܡ. ܐܝܣܚܩ. ܘܝܥܩܘܒ. ܐܒܗ̈ܝܢ ܕܡܢ ܥܠܡ. ܐܬܕܟܪ
ܒܪܝ. ܗܢܘܢ ܟܠܗܘܢ ܢܣܒܘ ܗܘܘ ܢܫ̈ܐ ܡܢ ܐܚ̈ܝܗܘܢ. ܘܐܬܒܪܟܘ ܒܒܢ̈ܝܗܘܢ. ܘܙܪܥܗܘܢ
ܢܐܪܬ ܐܪܥܐ. * ܘܗܫܐ ܒܪܝ ܐܚܒ ܠܐܚ̈ܝܟ. ܘܠܐ ܬܬܪܝܡ ܒܠܒܟ ܡܢ ܐܚ̈ܝܟ 14
ܘܡܢ ܒܢ̈ܝܐ ܘܒܢ̈ܬܐ ܕܥܡܟ. ܡܢܗܘܢ ܣܒ ܠܟ ܐܢܬܬܐ. ܡܛܠ ܕܒܫܘܒܗܪܐ
ܐܒܕܢܐ. ܘܠܐ ܡܬܛܟܣܢܘܬܐ ܣܓܝܐܬܐ. ܘܒܚܡܝܢܘܬܐ ܒܨܝܪܘܬܐ ܘܣܢܝܩܘܬܐ ܪܒܬܐ. ܚܡܝܢܘܬܐ
ܐܡܐ ܐܝܬܝܗ̇ ܓܝܪ ܕܟܦܢܐ. * ܐܓܪܐ ܕܟܠ ܒܪܢܫ. ܗܘ ܕܥܒܕ ܥܒܕܐ. ܠܘܬܟ ܠܐ ܢܒܘܬ. ܐܠܐ 15
ܦܘܪܥ ܠܗ ܡܚܕܐ. ܐܢ ܬܦܠܘܚ ܠܐܠܗܐ ܬܬܦܪܥ ܠܟ. ܐܙܕܗܪ ܠܟ ܒܪܝ.
ܒܟܠܗܘܢ ܥܒ̈ܕܝܟ. ܘܗܘܝܬ ܪܕܐ ܒܟܠܗ ܕܘܒܪܟ. * ܘܗܘ ܡܐ 16
ܕܣܢܐ ܐܢܬ ܠܐ ܬܥܒܕ ܠܐܢܫ. ܚܡܪܐ ܠܪܘܝܘܬܐ ܠܐ ܬܫܬܐ. ܘܠܐ ܬܐܙܠ ܥܡܟ
ܪܘܝܘܬܐ. ܒܟܠܗܘܢ ܐܘܪܚܬܐ ܕܝܠܟ.

Theſaurum enim magnũ reponis tibi in 10
tempus anguſtiarũ. Eleemoſynæ enim à 11
morte liberant, nec ſinunt in tenebras
ingredi. Oblatio bona eſt eleemoſyna 12
omni facienti ipſam, coram Altiſſimo.
Cave tibi, fili mi, ab omni fornicatione, 13
& uxorem primùm accipe de genere
patrum tuorum. Noli accipere uxo-
rem alienam, quæ non ſit de pro-
genie patris tui. Quoniam filii Pro-
phetarum ſumus, Noë, Abraham,
Iſaac, Jaakob patrum noſtrorum in
æternum. Memento, fili mi: Illi
omnes acceperunt uxores de fratribus
ſuis, & benedictionem acceperunt in
filiis, & ſemen eorum poſſidebit ter-
ram. Jam autem, fili mi, dilige 14
fratres tuos: Et ne extollaris animo
tuo præ fratribus tuis, filiis & filia-
bus populi tui. De illis accipito ti-
bi uxorem. Nam in ſuperbia per-
ditio eſt, & perturbatio multa: Et
in ignavia diminutio & egeſtas mul-
ta. Ignavia enim famis mater eſt.
Merces cujuſcunq; hominis, qui utique 15
opus faciet, apud te ne pernoctet; ſed
ſtatim ei redde. Si Deo cultum feceris,
reddetur tibi. Cave tibi, fili mi, in omni-
bus operibus tuis, & eruditus eſto in
tota converſatione tuã. Et quod odio 16
habes, nemini feceris. Vinum ad
ebrietatem noli bibere. Neque in-
cedat tecum ebrietas in omnibus
viis tuis.

ספר טוביה: ה

17 הלא פרוש לרעב לחמך והלבש ערומים ובכל עניניך עשה צדקה ולא ירע
18 לבבך בתתך לו: שלח לחמך על קברות הצדיקים לעולם אל תתן עצת
19 עקשות לרשעים: ועצת חכמים ומבינים אל תנח ועצה טובה אל תבוזה:
20 ובכל עת תן שבח וגדולה לבוראיך גול על יהוה דרכך ובטח עליו והוא
יצליח את דרכיך כי אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד יהוה את אשר
יחפוץ מרים ואת אשר יחפוץ משפיל ועתה הנני שמע בקולי שמור מצותי ואל
יצאו מדעתך אלא קשרם על גרגרותיך ענדם על לוח לבך ומצא חן ושכל
21 טוב בעיני אלהים ואדם: ועתה בני יודע כי פקדון הפקדתי בית עביאל בן
22 גבריאל בארץ מדין עשרה ככרי כסף: ואל תדאג בני על שמטה ידינו וירדנו
מנכסינו כי אם תבטח ביהוה בכל לבך ותסור מכל חטא ועון והישר בעיניו
תעשה ולא תחסר כלום:

ה

1 וענה טוביה ואמר אבי כל אשר צויתני כן אעשה: אבל אבי איך אקח
2 הכסף מן האיש כי הוא אינו מכירני וגם אני איני מכירו:

Liber TOBIÆ, Edit. P. FAGII.

Eſurienti panem tuum impertito, nudos veſtito. In omnibus negotiis tuis 17
fac eleemoſynam, quam dabis corde non invido. Mitte quoque panem tuum 18
ad ſepulchra juſtorum. Nunquàm dederis pravum conſilium impiis. Et 19
conſilium ſapientum & prudentum non negligas. Neque contemnas conſilium
bonum. Omni tempore lauda & magnifica creatorem tuum. Volve 20
ſuper Dominum viam tuam, & ſpera in eo, & ipſe faciet & fortunabit vias
tuas, quoniam non eſt ſapientia, neque prudentia, neque conſilium contra
Dominum. Quemcunque vult exaltat, & quemcunque vult deprimit. Nunc
itaque mi fili, acquieſce voci meæ, cuſtodi mandata mea, quæ nunquàm
excidant animo tuo, quin potius alliga ea collo tuo, & junge ea tabulæ cordis
tui, ſic enim invenies gratiam, laudem, & intellectum bonum, in oculis
Dei & hominum. Scias præterea mi fili, me pecuniam depoſuiſſe in 21
domo Abielis filii Gabrielis, in terra Midian, nempe decem talenta argenti.
Neque eſt ut anxius ſis de eo mi fili, quod attenuata eſt manus noſtra, 22
& diminutæ ſunt facultates noſtræ. Quin fide Domino toto corde
tuo, recede ab omni peccato & iniquitate, quod placet illi facito, & nihil
tibi deerit.

CAP. V.

His auditis, reſpondit Tobias, dicens; Mi pater quicquid præcepiſti 1
mihi, ſedulò faciam, Sed mi pater, quomodo accipiam argentum à 2
viro qui me non novit, nec ego viciſſim illum.

Editio SEBAST. MUNSTERI.

17 ומלחמך תן לרעבים ומבגדיך כסה ערמים ומכל העודף עשה ממנו צדקה:
18 ואל יקשה בעיניך לחמך ויינך שפוך על קברי צדיקים: ושמע וקבל לכל מי
19 20 שיתן לך עצה טובה: ובכל עת שאל מאת ה' והוא יושר ארחותיך ועצתך
כי אין ביד אדם שום עצה אלא בידי הבורא לבד כי כל אשר יחפוץ יעשה וזה
ישפיל וזה ירים ושמור אמרי וכל אשר צויתי עליך ואל ילוזו מעיניך וחזק
ואמץ כי יי יהיה עמך לעזור ולהועיל אם תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך:
21 ועתה בני אודיעך את דבר הכסף אשר היה לי ביד גבאל אחי קרובי י' ככרי
22 כסף במדינת רגאש ובארץ מדי כי לא ידעום את יום מותי: ואתה בני אם
תירא את יי ותשמור עצמך מכל חטא הוא יתן לך עושר גדול:

ה

1 ויען טוביה את אביו ויאמר כל אשר צויתני אבי כן אעשה: ועתה אבי תן לי
2 עצה איך אוכל לקחת את הכסף מיד גבאל כי הוא לא יכירני ואנכי
לא אכירנו ומה סימן אומר אליו לתת לי את הכסף וגם הדרכים שילכו בהם
למדי לא ידעתים:

De pane tuo da eſurientibus, & de veſtimentis tuis cooperi nudos, atque de 17
omni eo quod tibi ſuperfluum eſt fac eleemoſynam, Neque durum ſit effundere 18
panem tuum & vinum tuum ſuper ſepulchra juſtorum. Audi & auſculta 19
cuilibet, qui tibi dederit conſilium bonum. Sed & omni tempore pete à 20
Domino, & ipſe diriget greſſus tuos atque conſilium tuum, quoniam non eſt
in poteſtate hominis ullum conſilium, ſed ſolùm in manibus Dei qui eſt benedictus.
Omnia enim quæ ille vult facit: hunc humiliat & hunc exaltat.
Tu itaque obſerva eloquia mea & omnia quæ tibi præcepi, nec unquam
recedant ab oculis tuis. Viriliter age & eſto robuſtus, quia Dominus erit
tecum ut te adjuvet & proſperum faciat, ſi requiſieris eum in toto corde
tuo & in tota anima tua. Et nunc quoque fili mi indico tibi de pecunia 21
quam habeo apud Gabelum fratrem & propinquum meum, nempe decem
talenta argenti, in urbe Rages & in terra Medorũ, quoniam neſciunt illi
diem mortis meæ: Et tu fili mi ſi timueris Dominum & cuſtodieris temetipſum 22
ab omni peccato, ipſe dabit tibi divitias magnas.

CAP. V.

ET reſpondens Tobias patri ſuo ait; Omnia quæcunque præcepiſti 1
mihi, pater mi, faciam. Nunc ergo pater mi da mihi conſilium, quomodo 2
poſſim accipere pecuniam de manu Gabeli. Nam ille non cognoſcit
me nec ego cognoſco illum. Quod ſignum referam ei ut ille
mihi tradat pecuniam? Quin & viam ipſam qua itur in Mediam ignoro.

Verſio VULG. LAT.

17 Panem tuum cum eſurientibus & egenis comede, &
18 de veſtimentis tuis nudos tege. Panem tuum & vinũ
tuum ſuper ſepulturam juſti conſtitue, & noli ex eo
19 manducare & bibere cum peccatoribus. Conſilium
20 ſemper à ſapiente perquire. Omni tempore benedic
Deũ, & pete ab eo, ut vias tuas dirigat, & omnia conſilia
21 tua in ipſo permaneant. Indico etiã tibi, fili mi,
dediſſe me decẽ talenta argenti, dum adhuc infantulus
eſſes, Gabelo, in Rages civitate Medorum, & chirographum
22 ejus apud me habeo: Et ideò perquire quo modo
ad eum pervenias, & recipias ab eo ſuprà memoratum
pondus argenti, & reſtituas ei chirographum
23 ſuum. Noli timere, fili mi: pauperem quidem vitam
gerimus, ſed multa bona habebimus, ſi timuerimus Deum,
& receſſerimus ab omni peccato, & fecerimus
bené.

CAP. V.

1 TUnc reſpondit Tobias patri ſuo, & dixit; Omnia
quæcunq; præcepiſti mihi, faciam, pater. Quo modo
autem pecuniam hanc requiram, ignoro: ille me neſcit,
2 & ego eum ignoro: quod ſignum dabo ei? Sed neque
viam, per quam pergatur illuc, aliquando
cognovi.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

17 Ἐκ τοῦ ἄρτου σου (α) δίδου πεινῶντι, ϗ ἐκ τῶν ἱματίων σου
τοῖς γυμνοῖς. πᾶν ὃ ἐὰν (β) περισσεύσῃ σοι, ποίει ἐλεημοσύνην,
ϗ μὴ φθονεσάτω σου ὁ ὀφθαλμὸς ἐν τῷ (γ) ποιεῖν σε ἐλεημοσύνην.
18 Ἔκχεον τοὺς ἄρτους σου ἐπὶ τὸν τάφον τῶν δικαίων, ϗ
19 μὴ δῷς τοῖς ἁμαρτωλοῖς. Συμβουλίαν παρὰ παντὸς φρονίμου
ζήτησον, ϗ μὴ καταφρονήσῃς ἐπὶ πάσης συμβουλίας χρησίμης.
20 Καὶ ἐν παντὶ καιρῷ εὐλόγει κύριον τὸν θεὸν, καὶ παρ' αὐτοῦ
αἴτησον, ὅπως αἱ ὁδοί σου εὐθεῖαι γένωνται, ϗ πᾶσαι αἱ τρίβοι
ϗ (δ) βουλαί σου εὐοδωθῶσιν· διότι πᾶν ἔθνος οὐκ ἔχει
βουλὴν, (ε) ἀλλ' αὐτὸς ὁ κύριος δίδωσι πάντα τὰ ἀγαθὰ, ϗ ὃν
ἐὰν θέλῃ, ταπεινοῖ καθὼς βούλεται. ϗ νῦν παιδίον μνημόνευε
τῶν ἐντολῶν μου, ϗ μὴ ἐξαλειφθήτωσαν ἐκ τῆς καρδίας σου.
21 Καὶ νῦν ὑποδεικνύω σοι τὰ δέκα τάλαντα τοῦ ἀργυρίου, ἃ
παρεθέμην (ζ) Γαβαήλῳ τῷ τοῦ Γαβρία ἐν Ῥάγοις τῆς Μηδίας.
22 Καὶ μὴ φοβοῦ παιδίον, ὅτι ἐπτωχεύσαμεν· ὑπάρχει
σοι πολλὰ, ἐὰν φοβηθῇς τὸν (η) θεὸν, ϗ ἀποστῇς ἀπὸ πάσης
ἁμαρτίας, ϗ ποιήσῃς τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιον αὐτοῦ.

MS.A. (α) διαδίδου (β) περισσεύῃ (γ) ποιεῖν ἐλεημοσύνην. (δ) αἱ βουλαὶ εὐοδωθῶσιν· (ε) ἀλλὰ (ζ) Γαμαήλῳ (η) κύριον.

De pane tuo da eſurienti, & de veſtibus tuis, nudis. Omne quodcunque ſuperfuerit tibi; fac eleemoſynam, & non invideat oculus tuus in faciendo te eleemoſynam. Effunde panes tuos ſuper ſepulturam juſtorum: & ne dederis peccatoribus. Conſilium ab omni prudente quære: & ne contemnas (b) ſuper omne conſilium utile. Et in omni tempore benedic Dominum Deum: & ab eo pete, ut viæ tuæ rectæ ſint, & omnes ſemitæ, & conſilia tua proſperentur: eò quòd omnis gens non habet conſilium: ſed ipſe Dominus dat omnia bona, & quemcunque voluerit, humiliat, ſicut vult. Et nunc, fili, recordare mandatorum meorum, & non deleantur de corde tuo. Et nunc indico tibi decem talenta argenti, quæ depoſui apud Gabaelum filium Gabriæ in Ragis Mediæ. Et ne timeas, fili, quia mendici facti ſumus. Sunt tibi multa; ſi timueris Deum, & receſſeris ab omni peccato, & feceris, quod placitum coram eo. 17 18 19 20 21 22

ΚΕΦ. ε'.

1 ΚΑὶ ἀποκριθεὶς Τωβίας, εἶπεν αὐτῷ, Πάτερ ποιήσω πάντα
2 ὅσα ἐντέταλσαί μοι. Ἀλλὰ πῶς δυνήσομαι λαβεῖν τὸ ἀργύριον,
ϗ οὐ γινώσκω αὐτόν;

CAP. V.

ET reſpondens Tobias, dixit ei; Pater, faciam omnia, quæcunque mandâſti mihi: Sed quomodò potero accipere argentum, & non cognoſco eum? 1 2

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

17 * ܡܢ ܠܚܡܐ ܕܝܠܟ ܗܒ ܠܟܦܢܐ. ܘܡܢ ܢܚܬܝܟ ܠܥܪܛܠܝܐ. ܟܠ ܡܕܡ ܕܝܬܝܪ
18 ܠܟ. ܥܒܕ ܡܪܚܡܢܘܬܐ. * ܐܫܘܕ ܠܚܡܐ ܕܝܠܟ ܥܠ ܩܒܪܐ ܕܙܕܝܩܐ. ܘܠܐ ܬܬܠ
19 ܠܚܛܝܐ. * ܡܠܟܐ. ܡܢ ܟܠ ܚܟܝܡ ܒܥܝ. ܘܠܐ ܬܫܘܛ ܥܠ ܟܠ ܡܠܟܐ ܡܘܬܪܢܐ.
20 * ܘܒܟܠ ܙܒܢ ܒܪܟ ܠܡܪܝܐ ܐܠܗܐ. ܘܡܢܗ ܫܐܠ ܕܢܗܘܝܢ ܐܘܪܚܬܟ ܬܪܝܨܢ ܘܟܠܗܘܢ.
ܫܒܝܠܝܟ ܘܡܠܟܝܟ ܢܬܟܫܪܘܢ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܟܠ ܥܡܐ ܐܝܬ ܠܗ
ܡܬܡܠܟܢܘܬܐ. ܐܠܐ ܗܘ ܡܪܝܐ ܝܗܒ ܟܠܗܝܢ ܛܒܬܐ. ܘܠܡܢ ܕܨܒܐ ܡܡܟܟ ܐܝܟ ܕܨܒܐ
21 ܢܒܥܐ. * ܘܡܚܘܐ ܐܢܐ ܠܟ ܥܣܪܐ ܟܟܪܝܢ ܕܣܐܡܐ ܗܠܝܢ ܕܐܓܥܠܬ ܠܘܬ ܓܒܪܐܝܠ ܒܪܓܣ
22 ܕܡܕܝ. * ܠܐ ܬܕܚܠ ܒܪܝ ܡܛܠ ܕܐܬܡܣܟܢܢ. ܐܝܬ ܠܟ ܗܘ ܣܓܝ ܥܘܬܪܐ ܐܢ ܬܕܚܠ ܠܐܠܗܐ.
ܘܬܪܚܩ ܡܢ ܟܠ ܚܛܝܬܐ. ܘܬܥܒܕ ܗܘ ܕܫܦܝܪ ܩܕܡܘܗܝ.

* ܗ * ܩܦܠܐܘܢ *

1 * ܘܥܢܐ ܛܘܒܝܐ ܘܐܡܪ ܠܗ. ܐܒܝ ܟܠܗܝܢ ܗܠܝܢ ܕܦܩܕܬܢܝ ܐܥܒܕ. * ܐܠܐ ܐܝܟܢܐ ܡܫܟܚ
2 ܐܢܐ ܠܡܣܒܗ ܠܟܣܦܐ ܘܠܐ ܝܕܥ ܐܢܐ ܠܗ ܠܗܘ ܓܒܪܐ.

De pane tuo da famelicis, & de veſtitu tuo nudis. Quodcunque ſuperfuerit 17
tibi, fac eleemoſynam. Effunde panem 18
tuum ſuper ſepulchris juſtorum:
Peccatoribus autem noli dare. Conſilium 19
pete ab omni perito, neque ullum
conſilium utile ſpreveris. Benedic 20
ſemper Dominum Deum: Et pete
ab eo, ut omnes viæ tuæ rectæ ſint, &
ſemitæ omnes & conſilia tua proſpera.
Neque enim omnis gens conſilium habet,
ſed Dominus dat omnia bona:
Et quem voluerit, deprimit prout
voluerit. Indico autem tibi decem 21
talenta argenti quæ depoſui apud
Gabrielem Ragis Mediæ. Noli timere 22
fili mi, quòd pauperes facti ſumus:
Multum habes ſi Deum timueris, &
procul [illegible]mni peccato receſſeris, &
quod b[illegible] eſt coram eo feceris.

CAP. V.

ET reſpondens Tobias dixit; Pater 1
mi, faciam hæc omnia quæ mandâſti
mihi: Sed quomodo argentum recipere 2
potero, qui hominem non nôrim.

I

ספר טוביה : ה

מיד הוציא כתב ידו ונתן לו ואמר לו הראה לו זה כתב ויתן לך הכסף: ומהר 3
בני לך ובקש אדם שיבא עמך ונתן שכרו ואולי תשובו עודני חי: מיד לקח 4 5
בידו כספים ויצא לשוק לבקש אדם ללכת עמו ומלאך רפאל נדמה
בדמות אדם ועמד בשוק: ראה אותו טוביה ואמר לו אדוני הלכת מימיך 6
בארץ מדין אמר לו הין: אמר לו ותדע הדרך בטוב: אמר לו בטוב וגם אני 7 8
יודע את בית עביאל ובביתו לנתי: אמר לו טוביה אדוני תמתין מעט עד 9
שאלך ואגיד לאבי אמר לו אל תאחר: מיד הלך אל אביו ואמר לו אבי מצאתי 10
בחור אחד מנוסה במקום ההוא אמר לו אביו קרא אותו הנה שאדע מאי
זה מקום הוא ואם הוא נאמן לילך עמך: מיד קרא לביתו ונכנס וישאלו 11
איש לרעהו לשלום ענה טוביה ואמר לו:

Liber TOBIÆ, Edit. P. Fagii.

Confeſtim protulit chirographum ejus, quod dedit illi dicens; Oſtende 3
illi hoc ſcriptum, & dabit tibi argentum. Feſtina mi fili, vade & quære 4
hominem qui tecum eat, cui dabimus mercedem, fortaſſis redibitis, me
adhuc vivente. Statim acceptâ in manum ſuam pecuniâ, egreſſus eſt in 5
forum, ut quæreret hominem, qui ſecum proficiſceretur. Et ecce Angelus
Raphael, hominis ſimilitudine acceptâ, ſtetit in foro, Quem ubi vidiſſet 6
Tobias, dixit ad eum; An unquam mi domine iter feciſti in terram Midian? qui reſpondit, Feci. Ad quem iterum dixit; Eſt ne iter tibi bene 7
cognitum? Reſpondit bene, ſed & domum Abielis novi, in qua etiam 8
pernoctavi. Hoc audito, dixit ad eum Tobias; Præſtolare hic parumper, 9
donec eam & nuntiem patri meo, cui reſpondit; Ne moram nectas. Illico 10
abiit ad patrem ſuum, dicens ad eum; Mi pater, inveni juvenem quendam,
qui ſæpe tentavit (iter) ad locum iſtum, (ad quem pergo.) Cui dixit pater
ejus; Accerſe eum huc, ut cognoſcã quonã loco natꝰ ſit, & num dignus ſit habendus, qui te comitetur. Repentè vocavit eum in domũ ſuam, quã cùm ingreſſus eſſet, atq; alter alterũ de ſalute interrogâſſet, reſpõdit Tobias dicens: 11

Editio SEBAST. MUNSTERI.

ויען טובי ויאמר אל טוביה בנו הסימן אשר תאמר לו אמתחתו נתן לי ואמרתי 3
קבל מידי כאשר שמתי את הכסף בידו היום עשרים שנה: ועתה לך ובקש לך 4
אדם שיהיה איש נאמן וילך עמך ונתן לו שכרו ולך בני בעודני חי וקח את
הכסף ויי אלהי ישראל הוא ישמרך בכל דרכיך ויתנך לחן לחסד ולרחמים בעיני
האיש ובעיני כל רואיך וישלח אותך בכבוד ובשלום וישיבך אלינו בשלום
בטרם אמות: ויצא טוביה לבקש אדם ללכת עמו למדי וימצא את רפאל 5
מלאך יי עומד לקראתו ולא ידע טוביה כי מלאך יי צבאות הוא: ויאמר המלאך 6
אל טוביה מאין אתה בחור: ויען טוביה ויאמר אדוני התדע ללכת עמי 7
למדי: ויאמר המלאך ידעתי את הדרכים כלם ובמדי הייתי אושפיש בבית 8
גבאל אחינו היושב ברגיש מדינת המדי ודרך שני ימים יש מאגבתנים עד רגיש
ורגיש בהר ואגבתנים בשדה: ויאמר לו טוביה הרף מעט בחסדך ואלך ואגיד 9
לאבי את הדבר כי מתאוה אני מאד שתלך עמי ואתן לך שכר הדרך ויאמר
לו לך מהר כי הנני עומד עד שתשוב אלי ואל תאחר: ויבא טוביה ויגד לאביו 10
לאמר מצאתי איש טוב מאחינו שילך עמי ויאמר טובי קרא אותו אלי ואדע
מאי זה מקום הוא ואם נאמן ללכת עמך: ויצא טוביה ויקראהו ויבא 11
המלאך אל טובי ויאמר לו שלום אליך איש האלהים ויאמר טובי אם יש
עלי שלום ולמה מצאתני כל זאת שאיני רואה בעיני ואנכי יושב עור במחשכים
ויאמר המלאך מי שעור אותך ממאור עיניך הוא ירפאך כי צדיק אתה ויען
טובי ויאמר כן יאמר יי ויאמר לו טובי אחי טוביה בני מבקש ללכת אל מדי
התוכל ללכת עמו ואני אתן את שכרך ויאמר המלאך כן אוכל ואני יודע את
הדרכים כלם וכל הגבולים הלכתי וההרים ידעתי:

Reſpondens itaque Tobæus dixit ad Tobiam filium ſuum; Hoc eſt ſignum 3
de quo illi dices, quod marſupium ſuum mihi dedit, & ego dixi; Accipe de
manu mea. Sunt autem hodie viginti anni, quando tradidi argentum in
manum ejus. Nunc ergo vade & inquire tibi hominem qui ſit vir fidelis 4
& eat tecum, dabimuſque ei mercedem ſuam. Vade fili mi dum adhuc vivo,
& tolle argentum, & Dominꝰ Deus Iſrael cuſtodiat te in omnibus viis tuis,
& det tibi gratiam, miſericordiam & miſerationes in oculis viri illius atq;
in oculis omnium intuentium te. Ipſe mittat te cum honore & pace, reducatque te ad nos in pace antequam moriar. Egreſſus ergo Tobias ad in- 5
quirendum hominem qui ſecum iret in Mediam, invenit Raphaelem angelum Domini ſtantem in occurſum ejus, ſed non cognovit Tobias quod angelus Domini exercituũ eſſet. Et dixit angelus ad Tobiam; Adoleſcens, unde 6
es tu? Reſpondit Tobias & ait; Mi Domine, nôſti viam qua me ducas in Me- 7
diam? Dixit angelus; Novi quidem omnes vias, & fui hoſpes in domo Ga- 8
beli fratris noſtri habitantis in Rages provinciæ Medorum, eſtque iter duorum dierum ab Egbathanis uſq; ad Rages, & Rages quidem eſt in montanis, Egbathanis autem in planitie campi. Tunc dixit ad eum Tobias; Suſti- 9
ne modicum per clementiã tuam, donec vadã & nuntiem patri meo verbum
iſtud. Nam delectat me ſupra modũ quod mecũ eas, & ego dabo tibi mercedem itineris. Ad quem ille ait; Vade feſtinanter, nam ego expectabo donec revertaris ad me, ne moreris. Veniens autem Tobias nuntiavit patri ſuo 10
dicens; Inveni virum bonum ex fratribus noſtris, qui ibit mecum. Ait Tobæus; Voca eum ad me, ut ſciam unde oriundus ſit, & ſi fidelis ſit ad eundum tecum. Et egreſſus Tobias vocavit eum. Ingreſſus ergo angelus ad To- 11
bæum, dixit ad illum; Salus tibi vir Dei. Ait Tobæus: Si ſalus eſt mecum,
quare totum iſtud invenit me? En ego nihil video oculis meis, & præterea
cæcus habito in tenebris. Ad quem ait angelus; Is qui te cæcum fecit,
ſpoliavitque lumine oculorum tuorum, ipſe ſanabit te, eò quòd juſtus ſis. Et
reſpondit Tobæus dicens; Sic loquatur Dominus. Dixit præterea Tobæus
ad eum; Mi frater, Tobias filius meus contendit proficiſci in Mediam, poteris ne tu ire cum illo? Ego utique tradam tibi mercedem. Ait angelus;
Utique potero. Ego enim novi univerſas vias, & cunctos terminos perambulavi atque montana ipſa luſtravi.

Verſio VULG. LAT.

3 Tunc pater ſuus reſpondit illi, & dixit; Chirographum
quidem illius penes me habeo: quod dum illi oſtenderis,
4 ſtatim reſtituet. Sed perge nunc, & inquire tibi aliquẽ
fidelem virum, qui eat tecum ſalvâ mercede ſuâ: ut, dum
5 adhuc vivo, recipias eam. Tunc egreſſus Tobias, invenit juvenem ſplendidum, ſtantem præcinctum, & quaſi
6 paratũ ad ambulandũ. Et ignorans ꝙ Angelus Dei eſſet,
7 ſalutavit eum, & dixit; Undè te habemꝰ, bone juvenis? At
ille reſpondit; Ex filiis Iſraël. Et Tobias dixit ei; Nôſti
8 viam, quæ ducit in regionem Medorum? Cui reſpondit;
Novi: & omnia itinera ejꝰ frequenter ambulavi, & manſi apud Gabelum fratrem noſtrum: qui moratur in Rages civitate Medorum, quæ poſita eſt in monte Ecbatanis.
9 Cui Tobias ait; Suſtine me, obſecro, donec hæc ipſa
10 nuntiem patri meo. Tunc ingreſſus Tobias, indicavit
univerſa hæc patri ſuo. Super quæ admiratus pater, ro-
11 gavit ut introiret ad eum. Ingreſſus itaq; ſalutavit eum,
12 & dixit; Gaudium tibi ſit ſemper. Et ait Tobias; Quale
gaudium mihi erit, qui in tenebris ſedeo, & lumen cœli
13 non video? Cui ait juvenis; Forti animo eſto, in proximo eſt ut à Deo cureris. Dixit itaque illi Tobias; Numquìd poteris perducere filium meum ad Gabelum in 14
Rages civitatem Medorum? & cùm redieris, reſtituam tibi mercedem tuam. Et dixit ei Angelus; Ego ducam & reducam eum ad te. 15

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

3 4 Καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὸ χειρόγραφον, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ζήτησον
σεαυτῷ ἄνθρωπον ὃς συμπορεύσεταί σοι, καὶ δώσω αὐτῷ
5 μισθὸν ἕως ζῶ, καὶ λάβε πορευθεὶς τὸ ἀργύριον. Καὶ ἐπορεύθη ζητῆσαι ἄνθρωπον, καὶ εὗρε (α) Ῥαφαὴλ, Ὃς ἦν ἄγ-
6 γελος, καὶ οὐκ ᾔδει· καὶ εἶπεν αὐτῷ, Εἰ δύναμαι πορευ-
7 θῆναι μετὰ σοῦ ἐν Ῥάγοις τῆς Μηδίας, Καὶ εἰ ἔμπειρος
8 εἶ τῶν τόπων; Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος, Πορεύσομαι
μετὰ σοῦ, καὶ τῆς ὁδοῦ ἐμπειρῶ, καὶ παρὰ Γαβαὴλ τὸν ἀ-
9 δελφὸν ἡμῶν ηὐλίσθην. Καὶ εἶπεν αὐτῷ Τωβίας, Ὑπόμεινόν με, καὶ ἐρῶ τῷ (β) πατρί. καὶ εἶπεν αὐτῷ, Πορεύου,
10 καὶ μὴ χρονίσῃς. Καὶ εἰσελθὼν, εἶπε τῷ πατρὶ, Ἰδοὺ εὕρηκα ὃς συμπορεύσεταί μοι. ὁ δὲ εἶπεν, Φώνησον αὐτὸν
πρός με, ἵνα ἐπιγνῶ ποίας φυλῆς ἐστι, καὶ εἰ (γ) πιστὸς τοῦ
11 πορευθῆναι μετὰ σοῦ. καὶ ἐκάλεσεν αὐτόν· Καὶ εἰσῆλθε, καὶ
ἠσπάσαντο ἀλλήλους.

MS. A. (α) τὸν Ῥαφαὴλ, (β) πατρί μου. (γ) πιστός ἐστιν τοῦ

Et dedit ei chirographum, & dixit ei; Quære tibi 3
hominem, qui ſimul ibit tecum, & dabo ei mercedem, dum vivo: & accipe vadens argentum. Et 4 5
ivit quærere hominem, & invenit Raphael,
Qui erat angelus, & neſciebat. Et dixit ei; Si 6
poſſum ire tecum in Ragis Mediæ, & ſi peritus es 7
locorum? Et dixit ei angelus; Ibo tecum, (a) & 8
viæ peritus ſum, & apud Gabael fratrem noſtrum commoratus ſum. Et dixit ei Tobias; 9
Suſtine me, & dicam patri. Et dixit ei; Vade,
& ne tardaveris. Et ingreſſus dixit patri; 10
Ecce inveni, qui ſimul ibit mecum. At ille
dixit; Voca ipſum ad me, ut agnoſcam, cujus tribûs eſt, ac ſi fidelis ad eundum tecum. Et vocavit eum, Et, introivit: & ſalutârunt ſe in- 11
vicem.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

*ܘܝܗܒ ܠܗ ܐܓܪܬܐ ܘܐܡܪ ܠܗ. * ܒܥܝ ܠܟ ܓܒܪܐ ܗܘ ܕܢܐܙܠ ܥܡܟ ܘܐܬܠ ܠܗ 3 4
ܐܓܪܐ ܥܕ ܚܝ ܐܢܐ. ܘܣܒ ܟܕ ܐܙܠܬ ܠܟܣܦܐ.. * ܘܐܙܠ ܠܡܒܥܐ ܓܒܪܐ ܕܢܪܕܐ ܥܡܗ. 5
ܘܐܫܟܚ ܠܪܦܐܝܠ ܗܘ ܕܐܝܬܘܗܝ ܗܘܐ ܡܠܐܟܐ. ܘܠܐ ܝܕܥ ܗܘܐ.. * ܘܐܡܪ ܠܗ 6
ܐܢ ܡܫܟܚ ܐܢܐ ܕܐܙܠ ܥܡܟ ܠܪܓܝܣ ܕܡܕܝ. ܘܠܐ ܡܠܦ ܐܢܬ ܒܐܘܪܚܬܐ.
* * ܘܐܡܪ ܠܗ ܡܠܐܟܐ. ܐܙܠ ܐܢܐ ܥܡܟ. ܘܝܕܘܥܐ ܡܕܪܫܐ ܐܢܐ. ܘܥܡ 7 8
ܓܒܪܝܐܝܠ ܐܚܐ ܕܝܠܟܘܢ ܒܬܝܬ.. * ܘܐܡܪ ܠܗ ܛܘܒܝܐ ܣܟܝ ܠܝ ܘܐܡܪ ܐܢܐ 9
ܠܐܒܐ ܕܝܠܝ. ܘܐܡܪ ܠܗ. ܐܙܠ ܠܐ ܬܬܘܚܪ.. * ܘܥܠ ܠܗ ܐܡܪ ܠܐܒܘܗܝ. ܗܐ ܐܫܟܚܬ 10
ܗܘ ܕܐܙܠ ܥܡܝ. ܗܘ ܕܝܢ ܐܡܪ.. ܩܪܝ ܠܗ ܠܘܬܝ. ܕܐܕܥܝܘܗܝ [illegible] ܘܐܢ ܡܗܝܡܢܘܬܗ
ܕܐܢ ܐܝܬ ܗܝܡܢܘܬܐ ܠܗ ܘܠܐ. ܡܗܝܡܢܐ ܗܘ ܕܢܐܙܠ ܥܡܟ. * ܘܩܪܝܗܝ ܘܥܠ 11
ܘܫܐܠܘ ܠܚܕܕܐ. ***

Et dedit ei chirographum, & dixit ei; 3
Quære hominem qui eat tecum, & da- 4
bo ei mercedem, dum vivus ſum,
& profectus recipe argentum. Et pro- 5
fectus ut quæreret hominem, invenit
Raphaëlẽ qui Angelꝰ erat: & neſciebat.
Et dixit ei; Poſſum tecum ire Ragas 6
Mediæ? Et num peritus es locorum?
Et dixit ei Angelus; Ibo tecum: 7
Et peritus ſum viæ: & apud Gabrie- 8
lem fratrem veſtrum pernoctavi. Et
dixit ei Tobias; Expecta me, & dicam
patri meo. Et dixit ei; Vade, noli 9
tardare, Et ingreſſus dixit patri ſuo; 10
Ecce, inveni qui mecum eat. Ille autem dixit; Voca eum ad me, ut agno-
ſcam eum, de qua tribu, & num fides ei adhibenda eſt, ut tecum eat.
Et vocavit eum, & ingreſſus eſt, & ſa- 12
lutârunt alter alterum:

ספר טוביה : ה

16 אחי מאי זה שבט או משפחה אתה : ענה רפאל ואמר לו שכיר אתה
17 מבקש לילך עם בנך או ממשפחות ושבטים אתה מבקש אמר לו טוביה אני
18 חפץ לידע שמך ומשפחת בית אביך : אמר לו אני ממשפחת חנניה בן עזריה
19 הגדול ושמי עזריה : ענה טוביה ואמר לו לחיים ולשלום אל יחר אפך על אשר
שאלתי משפחתך כי עתה ידעתי כי קרוב אתה לנו וממשפחה המהוללה והמשובחה
וגם טוב אני יודע את חנניה ויותם בני שלמון הגדול ויחדיו היו עולים
בירושלם ומעלים הבכורים והמעשרות והם לא עזבו את יהוה אלהינו ולא
טעו אחרי ההבל אשר טעו אחינו בני ישראל מזרע קדושים ממשפחת טובים
ועתה אחי אם תרצה אתן לך בכל יום בקע משקלו עד אשר תלכו ותבואו
בשלום ובבואכם לשלום אוסיף על שכרך כראוי אמר לו כדבריך כן אעשה
מיד קרא לטוביה בנו ואמר לו בני תקן עבודתך ולך לדרכך לאלתר התקין
עצמו ובא לצאת לדרכו והתחיל אביו מברכו כך יי אלהי השמים השוכן בשמי
מרום הוא יצליח אתכם והוא ישלח מלאכו לפניכם ויצליח דרכיכם ויצאו
והלכו לשלום וכלב של נער הלך עמהם :

Liber TOBIÆ, Edit. P. FAGII.

Mi frater, è qua tribu, aut familia es tu? Cui respondens Raphael, dixit; 16
Mercenariumne tu quæris qui abeat cum filio tuo, an de familiis & tribu- 17
bus tu quæris? Respondit Tobias, Ego cupio ſcire nomen tuum & fa-
miliam patris tui, Respondit ei; Sum de familia Hananiæ, filii magni 18
Azariæ, éſtque & mihi nomen Azariah. Reſpondit Tobias, dicens; Bene 19
ſe res habet. Ne quæſo ſuccenſeas, quod interrogârim de familia tua. Novi enim quod conſanguineus noſter ſis, de familia laudabili & celebri, bene quoque novi Hananiam & Jotham, filios Salmon magni viri. Unà ſiquidem aſcendebamus Jeroſolymam, offerentes primitias & decimas. Ipſi certè non dereliquerunt Dominum Deum noſtrum, neque ſecuti fuerunt vana idola, poſt quæ erraverunt fratres noſtri, filii Iſrael, qui ſunt de ſemine ſanctorum atque familia bonorum. Nunc itaq; mi frater, ſi volueris, dabo tibi indies dimidium ſicli juſti ponderis, interea temporis, quo abieritis & redieritis in pace. Cúmque reverſi fueritis, addam ad mercedem tuam quod dignum eſt. Reſpondit ei; ut locutus es, ſic faciam. Actutum advocato Tobia filio ſuo, dixit ad eum; Diſpone opera tua & accinge te ad iter, qui ſtatim paravit ſe. Cúmque veniret ut jam jam arriperet iter, cœpit pater ejus benedicere ei ad hunc modum: Dominus Deus cœlorum, qui habitat in cœlis excelſis, ipſe faveat vobis, atque mittat Angelum ſuum ante vos, qui fortunet iter veſtrum, (his dictis) egreſſi ſunt, & abierunt in pace, canis quoque quem puer Tobias habebat, ibat cum eis.

Editio SEBAST.

16 ויאמר טובי מאי זה מקום אתה ומאי זה שבט אתה ומאי זה עיר אתה : ויאמר
17 המלאך עוד תבקש ויש לך שכיר שילך עם בנך כרצונך ויאמר טובי אחי מבקש
18 אני לידע את שמך ומאי זו משפחה אתה ויאמר המלאך : אני עזריה בן חננאל
19 מבית שלומית הגדול מאחיך : ויאמר טובי להיים ולשלום ואתה אחי אל
תכעס עלי על שאני מבקש לדעת דבר אבות ממשפחתך והנה אתה אחי
ממשפחה טובה ויקרה וגם אתה ידעת את חננאל ואת נתן שני בני שלומית
הגדול והם ההולכים עמי לירושלם בשבתנו בארץ ישראל ומשתחוים עמי
שם ולא תעו אלה אחרי אלהי נכר הארץ כאשר תעו אחינו ועתה אחי לך
לשלום עם בני ובשלום תבואו בעזרת האל ואני אתן את שכרך זוז בכל יום
ומאכלך כמו לבני ואם ישיבכם הב״ה בשלום עוד אוסיף לך על שכרך
ויאמר המלאך אל תירא כי אני אלך עם בנך ונלך לשלום ונשובה בשלום
ויקרא טובי אל בנו ויאמר אליו הכן לך מה שאתה צריך לדרך וצא עם אחיך ואל
שדי הוא יוליככם לשלום וישיבכם בשלום וישלח מלאכו עמכם ויצליח דרכיכם
וישק טוביה לאביו ולאמו ויאמרו לו לך לשלום :

MUNSTERI.

Et dixit Tobæus; Unde es tu, de qua tribu & de qua civitate? Reſpondit an- 16
gelus; Rurſum quæris, cùm habeas ad votum tuum mercenarium qui eat cum 17
filio tuo? Ait Tobæus; Frater mi ego cupio ſcire nomē tuum, & de qua cog-
natione ſis. Reſpondit angelus; Ego ſum Azaria filius Hananeel de fami- 18
lia magni Selomith ex fratribus tuis. Dixit Tobæus; Salvus & pacificus 19
adſis. Mi frater noli iraſci mihi quod ſic ſciſcitatus ſum genealogiam familiæ tuæ. Ecce tu mi frater es de cognatione bona & nobili, & tu quoq. cognoviſti Hananeelem & Nathan duos filios magni Selomith, qui mecum ibant in Jeruſalem cum habitaremus in terra Iſrael, & adorabant mecum ibi, nec unquam erraverunt poſt Deos alienos hujus terræ, ſicut aberraverunt fratres noſtri. Nunc itaque mi frater vade in pace cum filio meo, atque ſalvi redeatis adjuvante Deo. Dabo autē tibi pro mercede ſingulis diebus drachmam unam & præterea victum ſicut filio meo. Et ſi reduxerit vos Dominus in pace, adjiciam adhuc ſuper mercede tua. Dixit autem angelus; Ne timeas: quoniam ego ibo cum filio tuo, ibimuſque in pace & revertemur in pace. Clamavit proinde Tobæus ad filium ſuum; Para tibi id quo opus habes pro itinere, & egredere cum fratre tuo. Deus autem omnipotens ducat vos in pace & reducat vos ſalvos, mittatque angelum ſuum vobiſcum & proſperum faciat iter veſtrum. Cúmque Tobias oſcularetur patrem ſuum & matrem ſuam, dixerunt ad eum; Vade in pace.

Verſio VULG. LAT.

16 Cui Tobias reſpondit; Rogo te, indica
mihi, de qua domo, aut de qua tribu es
17 tu? Cui Raphael angelus dixit; Genus
quæris mercenarii, an ipſum mercenarium, qui
18 cum filio tuo eat? Sed ne fortè ſolicitum
te reddam, ego ſum Azarias Ananiæ magni
19 filius. Et Tobias reſpondit; Ex magno ge-
nere es tu. Sed peto ne iraſcaris quòd volu-
20 erim cognoſcere genus tuum. Dixit autem illi
Angelus; Ego ſanum ducam, & ſanum tibi
21 reducam filium tuum. Reſpondens autem To-
bias, ait; Benè ambuletis, & ſit Deus in
itinere veſtro, & Angelus ejus comitetur
22 vobiſcum. Tunc paratis omnibus, quæ erant
in via portanda, fecit Tobias vale patri ſuo,
& matri ſuæ, & ambulaverunt ambo ſi-
mul.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

16 Καὶ εἶπεν αὐτῷ Τωβίτ, Ἀδελφέ, ἐκ ποίας φυλῆς ϗ ἐκ ποίας
17 πατριᾶς (α) εἶ σύ; ὑπόδειξόν μοι. Καὶ εἶπεν αὐτῷ, Φυλὴν ϗ
πατριὰν σὺ ζητεῖς; ἢ μίσθιον ὃς συμπορεύσεται μετὰ τοῦ υἱοῦ σου;
ϗ εἶπεν αὐτῷ Τωβίτ, Βούλομαι ἀδελφὲ ἐπιγνῶναι τὸ γένος
18 σου, ϗ τὸ ὄνομα. (β) Ὁ δὲ εἶπεν, Ἐγὼ Ἀζαρίας Ἀνανίου
19 τοῦ μεγάλου, τῶν ἀδελφῶν σου. Καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ὑγιαίνων
ἔλθοις ἀδελφέ· ϗ μή μοι ὀργισθῇς, ὅτι ἐζήτησα τὴν φυλήν
σου, ϗ τὴν (γ) πατριάν σου ἐπιγνῶναι. ϗ σὺ τυγχάνεις ἀ-
δελφός μου ἐκ τῆς καλῆς ϗ ἀγαθῆς γενεᾶς· (δ) ἐπεγίνωσκον
γὰρ ἐγὼ Ἀνανίαν ϗ (ε) Ἰωνάθαν τοὺς υἱοὺς (ζ) Σεμεΐ τοῦ μεγάλου, ὡς
ἐπορευόμεθα κοινῶς εἰς Ἱεροσόλυμα προσκυνεῖν, ἀναφέροντες
τὰ πρωτότοκα, ϗ τὰς δεκάτας τῶν γενημάτων, καὶ οὐκ ἐ-
πλανήθησαν (η) ἐν τῇ πλάνῃ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν. ἐκ ῥίζης (θ) καλῆς
εἶ ἀδελφέ. ἀλλὰ εἰπόν μοι τίνα σοι ἔσομαι μισθὸν διδόναι;
δραχμὴν τῆς ἡμέρας, ϗ τὰ δέοντά σοι ὡς ϗ τῷ υἱῷ μου, ϗ
ἔτι προσθήσω σοι ἐπὶ τὸν μισθόν, ἐὰν ὑγιαίνοντες ἐπιστρέψητε.
ϗ εὐδόκησαν οὕτως. ϗ εἶπε πρὸς Τωβίαν, Ἕτοιμος γίνου
πρὸς τὴν ὁδόν, ϗ εὐοδωθείητε. ϗ ἡτοίμασεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ τὰ
πρὸς τὴν ὁδόν. ϗ εἶπεν αὐτῷ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, Πορεύου μετὰ τοῦ (ι) ἀνθρώπου τούτου. ὁ δὲ ἐν τῷ (κ) οὐρανῷ οἰκῶν
Θεὸς εὐοδώσει τὴν ὁδὸν ὑμῶν, ϗ ὁ ἄγγελος αὐτοῦ συμπορευθήτω ὑμῖν, καὶ ἐξῆλθον ἀμφότεροι ἀπελθεῖν,
ϗ ὁ κύων τοῦ παιδαρίου μετ' αὐτῶν.

Et dixit ei Tobit; Frater, ex qua tribu, & ex 16
qua patria es tu? indica mihi. Et dixit ei; 17
Tribum, & patriam tu quæris; an mercena-
rium, qui ſimul ibit cum filio tuo? Et dixit ei
Tobit; Volo, frater, agnoſcere genus tuum, &
nomen. At ille dixit; (b) Ego Azarias Ananiæ 18
magni, de fratribus tuis. Et dixit ei; Sanus 19
venias, frater: & ne mihi iraſcaris, quia quæſivi tribum tuam, & patriam tuam agnoſcere: & tu es frater meus ex pulchra & bona progenie. Cognovi enim ego Ananiam, & Jonathan, filios Semei magni; quomodò ibamus unà in Hieroſolyma ad adorandum, offerentes primogenita, & decimas geniminum: & non erraverunt in errore fratrum noſtrorum. De bona radice es, frater. Sed dicito mihi, quam tibi ero mercedem daturus? drachmam die, & neceſſaria tibi, ſicut & filio meo, & adhuc adjiciam tibi ſuper mercedem, ſi ſani reverteritis. Et benè ſenſerunt ſic. Et dixit ad Tobiam; Paratus eſto ad viam, & proſperemini. Et paravit filius ejus, quæ ad viam. Et dixit ei pater ejus; Vade cum homine hoc. Qui autem in cœlo habitat Deus, proſperabit viam veſtram: & angelus ejus ibit vobiſcum. Et exierunt utrique ad abeundum, & canis pueri cum eis.

MS. A. (α) σὺ εἶ; (β) Καὶ εἶπεν, Ἀζαρίας
(γ) πατριὰν ἐπιγνῶναι. (δ) ἐγίγνωσκον (ε) Ἰάθαν (ζ) Σεμείου (η) τῇ πλάνῃ (θ) μεγάλης (ι ἀνθρώπου. ὁ δὲ (κ) οὐρανῷ ··· οἰκῶν Θεὸς

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

16 * ܘܐܡܪ ܠܗ ܛܘܒܝܬ. ܐܚܝ. ܡܢ ܐܝܢܐ ܫܒܛܐ ܐܢܬ ܘܡܢ ܐܝܢܐ ܫܪܒܬܐ. ܚܘܝܢܝ.
17 * ܘܐܡܪ ܠܗ. ܫܒܛܐ ܘܫܪܒܬܐ ܐܢܬ ܒܥܐ. ܐܘ ܐܓܝܪܐ ܗܘ ܕܐܙܠ ܥܡ ܒܪܟ ܒܥܐ ܐܢܬ.
18 * ܘܐܡܪ ܠܗ ܛܘܒܝܬ. ܨܒܐ ܐܢܐ ܐܚܝ ܠܡܕܥ ܫܪܒܬܟ ܘܫܡܟ. ܗܘ ܕܝܢ
19 ܐܡܪ ܐܢܐ ܥܙܪܝܐ ܒܪ ܚܢܢܝܐ ܪܒܐ ܡܢ ܐܚܝܟ. * ܘܐܡܪ ܠܗ ܚܠܝܡܐ ܐܬܝܬ ܐܚܝ ܘܠܐ
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Et dixit ei Tobit; Frater, ex qua tri- 16
bu es, & ex qua familia? indica mihi.
Et dixit ipſi, Tribum ac familiam quæ- 17
ris tu, an mercenarium qui cum filio
tuo eat? Et dixit ei Tobit; Volo 18
ego frater genus tuum ac nomen
ſcire. Ipſe autem dixit; Azarias ſum,
Hananiæ magni *filius*, de fratribus tuis.
Et dixit ei; Sanus veneris, frater. 19
Noli autem iraſci quòd genus & nomen tuum ſcire voluerim. Et tu quidem frater, generis es honeſti ac boni. Novi enim Hananiam & Jonatham filios Shmei magni, cum iremus ſimul Jeroſolyma adorandi cauſâ, afferentes primitias & decimas fructuum. Et quòd non errârunt errore fratrum noſtrorum. De ſtirpe bona es, frater mi. Verùm dic mihi, quam tibi dabo merc[illegible]em? drachmam in diem, & neceſſ[illegible] ſicut & filio meo: Superaddam [illegible] mercedi ſi ſani revertemini. [illegible] conſenſerunt ſic. Dixit autem ei Tobias; Paratus eſto itineri. Et dixit ei pater ipſius, Vade cum homine. Deus autem qui habitat in cœlis iter veſtrum ſecundet, & Angelus ejus vobiſcum eat. Et egreſſi ſunt ambo ad iter faciendum, & canis pueri cum ipſis.

ספר טוביה : ו

וְאִמּוֹ הָיְתָה בוֹכָה וְאוֹמֶרֶת לְבַעְלָהּ לָמָּה שִׁגַּרְתָּ אֶת הַנַּעַר וְהוּא הָיָה מַטֵּה 23
בְּיָדֵינוּ וְהוּא הַמּוֹצִיא וְהַמֵּבִיא בַּבַּיִת : וְעַתָּה שִׁגַּרְתָּ אוֹתוֹ לְבַקֵּשׁ כֶּסֶף לֹא 24
יִמָּלֵט לְעוֹלָם וָעֶד וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁעַד עַתָּה פַּרְנְסָנוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא
וּכְלוּם לֹא חָסַר לָנוּ : וְעַתָּה לָמָּה נִכְנַס בְּדַעְתֵּךְ זֶה הַשְּׁטוּת שֶׁל כֶּסֶף וְשִׁגַּרְתָּ 25
אֶת בְּנִי בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר לֹא יָדַע וְשֶׁמָּא יִקְרָאֵהוּ אָסוֹן : עָנָה טוֹבִיָּה וְאָמַר לָהּ 26
רַב לָךְ וְעִזְבִי הַדְּבָרִים כִּי בָטוּחַ אֲנִי בְּרַחֲמֵי שָׁמַיִם כִּי הֵם לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם
יָשׁוּבוּ מִשָּׁם וְתִרְאֶה אֶת בְּנֵךְ בְּעֵינַיִךְ: וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִשְׁלַח מַלְאָכוֹ וְיַצְלִיחַ 27
דַּרְכָּם וְיַחְזְרוּ לְשָׁלוֹם וְתֶחְדַּל מִלִּבְכּוֹת :

ו

וּכְשֶׁהָיוּ הוֹלְכִים בַּדֶּרֶךְ עַד הָעֶרֶב וְהָלְכוּ בְּעִיר לְדִיקִיאָה וְלָנוּ שָׁם : וְהָלַךְ הַנַּעַר 1 2
וְנִכְנַס בְּנָהָר כְּדֵי לְקָרֵר גּוּפוֹ וַיָּבֹא דָג גָּדוֹל מִן הַנָּהָר וְלָקַח אֶת הַנַּעַר וְרָצָה
לִבְלְעוֹ : וְהָיָה הַמַּלְאָךְ רָץ וְהָיָה צִוֵּחַ לַנַּעַר אַל תִּירָא טוֹבִיָּה אֶלָּא הַחֲזֵק 4
בַּדָּג כְּאִישׁ חַיִל וְהוֹצִיא אוֹתוֹ מִיָּד נִתְחַזֵּק הַנַּעַר וְתָפַשׂ אֶת הַדָּג וְהוֹצִיאוֹ מִן
הַנָּהָר : וְאָמַר לוֹ הַמַּלְאָךְ רְפָאֵל חֲתוֹךְ הַדָּג וְקַח מִמֶּנּוּ הַלֵּב וְהַכָּבֵד וְהַמְּרֵרָה 5
וְשָׁמְרֵם בְּטוֹב : וַיַּעַשׂ הַנַּעַר כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבֵּר הַמַּלְאָךְ אֵלָיו וְאֶת הַדָּג תִּקְּנוּ וַאֲכָלוּהוּ 6
וְעָמְדוּ וְהָלְכוּ בַּדֶּרֶךְ יַחַד עַד אֲשֶׁר הִגִּיעוּ קָרוֹב אִינְקַבְּטָנִישׁ :

Liber TOBIÆ, Edit. P. FAGII.

Porrò mater ejus incipiebat flere & dicere marito ; Cur ablegâſti puerum ? 23
ipſe fuit baculus manuum noſtrarum, promus & condus domus noſtræ. Et 24
nunc amandâſti eum ut repoſcat argentum, quid, etiam ſi nunquam ereptum
fuiſſet argentum ? Nec hoc ſolum eſt, imò & Deus huc uſque pavit nos, ſic,
ut nihil planè nobis defuerit. Quomodò igitur nunc in mentem tuam ſub- 25
iit ſtulta hæc cogitatio, de (reparando) argento, ut propter illud filium meũ
in viam ablegâris, quam non novit, & in qua illi facile letale exitium acci-
dere poſſet. Adhæc reſpondens Tobias, dixit ad eam. Satis eſt, mitte hæc 26
verba, perſuaſus enim ſum de Dei miſericordia, (qua fiet,) ut incolumes
& ſalvi revertantur, videbíſque filium tuum oculis tuis. Nam Deus mittet 27
Angelum ſuum, qui ſecundabit iter eorum, ut redeant in pace, quare flere
deſinas.

CAP. VI.

CUmque pergerent in via, appetente veſpera, ingreſſi ſunt civitatem 1
Ledikian, in qua & pernoctârunt. Ubi cum abiiſſet puer flumen ingreſſurus, 2
causâ refrigerandi corpus ſuum, prodiit è flumine ingens piſcis, qui arre-
ptum puerum deglutire cupiebat. Quod ubi animadvertit Angelus, ac-
currit, acclamans puero. Ne timeas Tobia, quin tanquàm vir fortis appre- 4
hende piſcem, & extrahe eum. Confeſtim puer recepto animo, piſcem ar-
ripuit, & è flumine traxit. Ad quem dixit Angelus Raphaël; Divide pi- 5
ſcem, & tolle ex eo cor, jecur, & fel, quæ bene conſervato. Fecítque 6
puer omnia ut juſſerat Angelus, piſcem verò paratum comederunt. Inde
ſurgentes perrexerunt ſimul, donec venirent prope civitatem Inkabthanis:

Editio SEBAST. MUNSTERI.

וַיֵּצְאוּ לָלֶכֶת וַתָּחֶל אִמּוֹ לִבְכּוֹת וַתֹּאמֶר אֶל בַּעְלָהּ אֵיךְ לֹא יָרֵאתָ לְשַׁלּוֹחַ אֶת 23
הַנַּעַר כִּי בֶן זְקוּנִים הוּא לָנוּ וְהוּא יוֹצֵא וּבָא לְפָנֵינוּ : וּבְלֹא אוֹתוֹ כֶּסֶף יְחַיֵּינוּ 24
אֱלֹהֵינוּ : וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ טוֹבִי אַל תִּירְאִי אֲחוֹתִי כִּי בְשָׁלוֹם יֵלֵךְ וּבְשַׁלְוָה יָבֹא 26
אֵלֵינוּ וְעֵינַיִךְ תִּרְאֶינָה אוֹתוֹ: יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִשְׁלַח מַלְאָכוֹ עִמּוֹ וְיַצְלִיחַ דַּרְכּוֹ וְיָשׁוּב 27
בְּשָׁלוֹם וַתּוֹסֶף לִבְכּוֹת עוֹד :

ו

וַיֵּלֶךְ הַנַּעַר לְדַרְכּוֹ וְהַמַּלְאָךְ רְפָאֵל עִמּוֹ וַיָּבֹא עַד נַחַל תִּינְרִין בָּעֶרֶב וַיָּלִינוּ שָׁם : 1
וַיֵּרֶד טוֹבִיָּה אֶל הַנַּחַל לִרְחוֹץ רַגְלָיו וַיֵּצֵא פִּתְאוֹם דָּג אֶחָד מִן הַנַּחַל לֶאֱכוֹל 2
אֶת הַנַּעַר : וַיִּצְעַק וַיֹּאמֶר לוֹ הַמַּלְאָךְ תְּפוֹשׂ הַדָּג וְאַל תַּנִּיחֵהוּ וַיִּתְפֹּשׂ הַנַּעַר 4
אֶת הַדָּג : וַיֹּאמֶר הַמַּלְאָךְ אֶל הַנַּעַר קְרַע אֶת הַדָּג בְּתוֹךְ וְקַח הַלֵּב וְהַמְּרֵרָה וְשִׂים 5
אוֹתָם עִמְּךָ כִּי טוֹבִים הֵם לִרְפוּאוֹת : וַיַּעַשׂ כֵּן הַנַּעַר וְאֶת הַדָּג בִּשֵּׁל וַיֹּאכַל 6
וְהַנּוֹתָר הִנִּיחַ וַיֵּלְכוּ עַד מָדָי :

Egredientibus autem eis ut abirent, cœpit mater ejus flere, & dixit ad ma- 23
ritum ſuum. Quomodo non timuiſti dimittere puerum, qui eſt filius ſe-
nectutis noſtræ, & converſatus eſt ante faciem noſtram ? Certè Deus noſter 24
nutriviſſet nos abſque pecunia illa. Ad quam dixit Tobæus ; Ne timeas 26
ſoror mea : ille vadit in pace atque ſalvus redibit ad nos. Oculi tui vide-
bunt illum, Et Dominus Deus noſter mittit angelum ſuum cum eo, qui pro- 27
ſperum faciet iter ejus, reverteturque ille in pace. At illa adjecit plus flere.

CAP. VI.

PRofectus eſt itaque puer per viam ſuã comitante eum angelo Raphaele, 1
& perveniens ad fluvium Tigrim tempore veſpertino, pernoctaverunt ibi.
Deſcendenſque Tobias in fluvium ut lavaret pedes ſuos, emerſit ſubitò 2
piſcis quidam è fluvio ut devoraret puerum. Clamantéque eo ait angelus 4
ad eum ; Apprehende piſcem & ne dimiſeris eum. Et cum puer appre-
hendiſſet piſcem, Ait angelus ad puerum ; Lacera piſcem per medium, 5
& accipe cor & fel, & repone ea penes te : nam ſunt bona ad medica-
menta. Fecit ergo puer ſic, & coquens piſcem comedit eum, reliquum 6
autem repoſuit. Cúmque proſequerentur iter uſque in Mediam,

Verſio VULG. LAT.

23 Cúmque profecti eſſent, cœpit mater ejus flere, &
dicere ; Baculum ſenectutis noſtræ tuliſti, & tranſmi-
24 ſiſti à nobis. Nunquam fuiſſet ipſa pecunia, pro qua
25 miſiſti eum. Sufficiebat enim nobis paupertas noſtra,
ut divitias computaremus hoc, quòd videbamus filiũ
26 noſtrum. Dixitque ei Tobias ; Noli flere, ſalvus per-
veniet filius noſter, & ſalvus revertetur ad nos, & ocu-
27 li tui videbunt illum. Credo enim quòd Angelus Dei
bonus comitetur ei, & benè diſponat omnia, quæ cir-
ca eum geruntur, ita ut cum gaudio revertatur ad nos.
28 Ad hanc vocem ceſſavit mater ejus flere, & tacuit.

CAP. VI.

1 PRofectus eſt autem Tobias, & canis ſecutus eſt
eum, & manſit primâ manſione juxta fluuium Tigris.
2 Et exivit ut lavaret pedes ſuos, & ecce piſcis imma-
3 nis exivit ad devorandum eum. Quem expaveſcens
4 Tobias clamavit voce magnâ, dicens ; Domine, inva-
dit me. Et dixit ei Angelus ; Apprehende branchi-
am ejus, & trahe eum ad te. Quod cùm feciſſet, attra-
5 xit eum in ſiccum, & palpitare cœpit ante pedes ejus.
Tunc dixit ei Angelus ; Exentera hunc piſcem, &
cor ejus, & fel, & jecur repone tibi : ſunt enim hæc
6 neceſſaria ad medicamenta utiliter. Quod cùm
feciſſet, aſſavit carnes ejus, & ſecum tulerunt in via:
cætera ſalierunt, quæ ſufficerent eis, quouſque perve-
nirent in Rages civitatem Medorum.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

23 Ἔκλαυσε (α) δὲ Ἄννα ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ εἶπε πρὸς Τωβίτ,
Τί ἐξαπέστειλας τὸ παιδίον ἡμῶν; ἢ οὐχὶ ἡ ῥάβδος τῆς χει-
ρὸς ἡμῶν ἐστιν ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐτὸν καὶ ἐκπορεύεσθαι ἐνώπι-
24 ον ἡμῶν; Ἀργύριον τῷ ἀργυρίῳ μὴ φθάσαι, ἀλλὰ περίψημα
25 τοῦ παιδίου ἡμῶν γένοιτο. Ὡς γὰρ δέδοται ἡμῖν ζῆν παρὰ τοῦ
26 Κυρίου, τοῦτο ἱκανὸν ἡμῖν ὑπάρχει. Καὶ εἶπεν αὐτῇ Τωβίτ,
Μὴ λόγον ἔχε ἀδελφή, ὑγιαίνων ἐλεύσεται, καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου
27 ὄψονται αὐτόν. Ἄγγελος γὰρ ἀγαθὸς συμπορεύσεται αὐτῷ,
καὶ εὐοδωθήσεται ἡ ὁδὸς αὐτοῦ, καὶ ὑποστρέψει ὑγιαίνων.

MS.A. (α) δὲ ἡ μήτηρ

Ploravit autem Anna mater ejus, & dixit ad 23
Tobit ; Quid emiſiſti filium noſtrum ? An non
virga manûs noſtræ eſt in ingrediendo ipſum, &
egrediendo coram nobis ? Argentum argento non 24
antevertat, ſed peripſema filii noſtri ſit : Quomodò 25
enim datum eſt nobis vivere à Domino, hoc ſatis
multum nobis eſt. Et dixit ei Tobit ; Ne ſolici- 26
tudinem habeas, ſoror : ſanus veniet, & oculi tui
videbunt eum. Angelus enim bonus ibit cum eo : 27
& proſperabitur iter ejus, & redibit ſanus.

ΚΕΦ. ϛʹ.

28 ΚΑὶ ἐπαύσατο κλαίουσα. Οἱ δὲ πορευόμενοι τὴν ὁδὸν, ἦλθον ἑσπέ-
1 ρας ἐπὶ τὸν Τίγριν ποταμὸν, καὶ ηὐλίζοντο ἐκεῖ. Τὸ δὲ παιδάριον
2 κατέβη περικλύσασθαι, καὶ ἀνεπήδησεν ἰχθὺς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἠ-
4 βουλήθη καταπιεῖν τὸ παιδάριον. Ὁ δὲ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ, Ἐπι-
λαβοῦ τοῦ ἰχθύος. Καὶ ἐκράτησε τὸν ἰχθὺν τὸ παιδάριον, καὶ ἀνέ-
5 βαλεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν γῆν. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος, Ἀ-
νάτεμε τὸν ἰχθὺν, καὶ λαβὼν τὴν καρδίαν καὶ τὸ ἧπαρ καὶ τὴν
6 χολὴν, θὲς ἀσφαλῶς. Καὶ ἐποίησε τὸ παιδάριον ὡς εἶπεν
αὐτῷ ὁ ἄγγελος· τὸν δὲ ἰχθὺν ὀπτήσαντες, ἔφαγον. Καὶ ὥδευον
ἀμφότεροι, (α) ἕως οὗ ἤγγισαν ἐν Ἐκβατάνοις.

MS.A. (α) ἕως ἤγγισαν

CAP. VI.

ET ceſſavit plorans. Illi verò euntes viam, 28
venerunt veſperi ad Tigrim flumen, & manſerunt 1
ibi. Puer autem deſcendit ad lavandum ſe : & 2
proſiliit piſcis è flumine, & voluit devorare
puerum. Angelus autem dixit ei ; Apprehende 4
piſcem. Et tenuit piſcem puer, & projecit eum
ſuper terram. Et dixit ei angelus ; Incide piſcem, 5
& ſumens cor, & jecur, & fel, repone tutò.
Et fecit puer, ſicut dixit ei angelus. Piſcem au- 6
tem aſſantes, comederunt. Et pergebant utrique,
donec appropinquaverunt in Ecbatana.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

23 * ܒܟܬ ܕܝܢ ܐܡܗ ܘܐܡܪܬ ܠܛܘܒܝܬ. ܠܡܢܐ ܫܕܪܬ ܠܒܪܢ. ܠܐ ܗܘ ܗܘ ܚܘܛܪܐ
24 ܕܐܝܕܢ. ܟܕ ܥܐܠ ܗܘܐ ܘܢܦܩ ܗܘܐ ܩܕܡܝܢ. * ܟܣܦܐ ܠܟܣܦܐ
25 ܠܐ ܢܡܛܐ. ܐܠܐ ܦܘܪܩܢܐ ܢܗܘܐ ܕܚܝܘܗܝ ܕܒܪܝ. * ܐܝܟ ܕܝܗܝܒ ܠܢ ܠܡܚܐ ܡܢ ܡܪܝܐ.
26 ܗܢܐ ܣܦܩ ܠܢ. * ܘܐܡܪ ܠܗ ܛܘܒܝܬ. ܠܐ ܢܗܘܐ ܠܟܝ ܨܦܬܐ ܚܬܝ. ܚܠܝܡܐ
27 ܐܬܐ. ܘܥܝܢܝܟܝ ܚܙܝܢ ܠܗ. * ܡܠܐܟܐ ܓܝܪ ܛܒܐ ܐܙܠ ܥܡܗ. ܘܡܬܟܫܪܐ ܐܘܪܚܗ
28 ܘܚܠܝܡܐ ܗܦܟ. * ܘܫܠܝܬ ܡܢ ܒܟܝܐ.

* ܘ * [illegible] *

1 * ܗܢܘܢ ܕܝܢ ܟܕ ܪܕܝܢ ܗܘܘ ܒܐܘܪܚܐ. ܐܬܘ ܒܪܡܫܐ ܥܠ ܕܩܠܬ ܢܗܪܐ. ܘܬܡܢ ܒܬܘ. ܛܠܝܐ ܕܝܢ ܢܚܬ
2 ܠܡܣܚܐ. ܘܫܘܪ ܢܘܢܐ ܡܢ ܢܗܪܐ. ܘܨܒܐ ܠܡܒܠܥܗ [illegible].
4 ܐܡܪ ܠܗ ܕܝܢ ܡܠܐܟܐ. ܐܚܘܕ ܢܘܢܐ. ܘܐܚܕܗ ܛܠܝܐ ܠܢܘܢܐ. ܘܫܕܝܗ ܥܠ ܐܪܥܐ.
5 ܘܐܡܪ ܠܗ ܡܠܐܟܐ. ܦܪܘܩ ܢܘܢܐ. ܘܫܩܘܠ ܠܒܐ ܘܟܒܕܐ ܘܡܪܪܬܐ. ܣܝܡ ܒܢܛܘܪܬܐ.
6 ܘܥܒܕ ܛܠܝܐ ܐܝܟ ܕܐܡܪ ܠܗ ܡܠܐܟܐ. ܠܢܘܢܐ ܕܝܢ ܟܕ ܛܘܝܘ ܐܟܠܘ. ܘܐܙܠܘ
ܬܪܝܗܘܢ ܥܕܡܐ ܕܡܛܘ ܠܐܚܡܬܢ.

* Mater autem ejus flevit, & dixit ad 23
Tobit; Quare amandâſti filium no-
ſtrum ? Annon ipſe baculus manûs no-
ſtræ, ingrediendo & egrediendo coram
nobis ? Argentum ad argentum non 24
perveniat, ſed pretium vitæ filii mei ſit.
Nam prout vivere nobis datum eſt à 25
Domino, hoc nobis ſufficit. Et dixit 26
ipſi Tobit ; Ne ſit tibi ſolicitudo, ſoror: 27
Sanus veniet, & oculi tui videbunt
ipſum. Angelus enim bonus it cum eo,
& proſperum erit iter ejus, ſanúſque
redibit. Et ceſſavit à fletu. 28

CAP. VI.

ILli verò incedentes viam, venerunt 1
veſperi ad Tigrim fluvium, ibique per-
noctârunt. Puer autem deſcendit lo-
tum. Et exilivit piſcis è fluvio, & vo- 2
luit devorare puerum. Dixit autem 4
ei Angelus ; Prehende piſcem : Et pre-
hendit puer piſcem, & projecit eum
ſuper terram. Et dixit ei Angelus ; 5
Incide piſcem, ſumptumq; cor & hepar
ac fel, repone cautè. Et fecit puer ſicut 6
dixit ei Angelus. Piſcem autem aſ-
ſantes ederunt. Profectique ſunt ambo
donec pervenerunt Ecbatana.

Liber TOBIÆ, Edit. P. FAGII.

ושאל הנער למלאך ואמר לו עזריה אחי מה אלו הלב והכבד והמרה ובמה יועילו : 7
אמר לו הלב והכבד יועילו לנזוקים מן השד ומן רוח רעה ויושמו יחד בנחלים 8
ויתעשנו בהם בין אדם ובין אשה שהם בעלי שדות ושוב לא יוסיפו אליו : ובשביל 9
המרירה אם ימשח אדם בעיני כל בעלי שבלול בעיניהם ומיד יתרפאו ויביטו כמו
שהיו מקודם : וכשהגיעו קרוב לעיר ריגו אמר המלאך לנער: אם תרצה נכנס 10
ונלין בזו העיר בבירת רעואל כי הוא קרובך ממשפחת בית אביך וגם יש לו בת 11
יחידה יפה ונאה ושמה שרה : ואם תרצה נדבר לאביה ויתננה לך לאשה : כי לך 12
היא ראויה ולך משפט הגאולה ואתה יחיד והיא יחידה והנערה טובה ומשולת
עד מאד: ועתה שמע בקולי ונדבר אל אביה ובחזירתינו נעשה שמחתך כי רעואל 13
אבי הנערה נשבע שלא יתננה לאיש זר אשר לא ממשפחתו כתורת משה שיתן
לו על נחלתו וכל אשר יש לו : ענה הנער ואמר למלאך עזריה אחי אני 14
שמעתי על הנערה שנשאת לשבעה אנשים וכולם מתו בלילה ראשונה:
ואני יחיד לאמי ולאבי ומתירא אני שמא אמות גם אני כראשונים כי השד 15
הוחזק עמה ואינו מזיק לכלום אדם כי אם לאיש אשר יתנו לה ועל זה
אני מתירא פן אמות ואוריד את שיבת אבי ואמי ברעה שאולה ואין להם בן
אחר לקוברם :

Ubi puer interrogavit Angelum, dicens, Mi frater Azaria, quid ſibi hæc 7
volunt? nempe cor, jecur & fel, & ad quid conducunt? Reſpondit illi (An- 8
gelus;) Cor & jecur valent contra nocumenta Cacodæmonis, atque maligni
ſpiritus. Et ſi prunis impoſita, vir ſive mulier, qui dæmonium habent, ab eis
ſuffumigentur, liberantur à dæmoniis, ut non ampliꝰ ad eos redeant. Porrò 9
felle ſi quis obliniat oculos eorum, qui in ipſis maculas habent, illicò curan-
tur, reſtituunturque viſui ut antea. Cùm vero appropinquâſſent civitati 10
Rigo, Dixit Angelus ad puerum; Si placet, ingrediemur & pernoctabimus 11
in iſta civitate, in domo Reguelis, ipſe eſt enim propinquus tuus, de familia
domus patris tui. Eſt quoque illi filia unica, formoſa & decora, cui nomen
eſt Sara, quam ſi (ducere) volueris (in uxorem) loquemur ea de re cum
patre ejus, & nimirum dabit eam tibi: Tibi enim competit ea, atque 12
tibi eſt jus propinquitatis. Inſuper & ſicut tu unicus filius es, ita &
ipſa unica eſt filia, puella certe bona, atque probè educata. Nunc 13
ergo quieſce voci meæ, & loquamur cum patre ejus. Cúmque reverſi
fuerimus, faciemus tibi gaudium. Nam Reguel pater puellæ juravit ſe non da-
turum eam viro alieno, qui non ſit de ſua familia, ſicut præcepit Moſes dare
quenq; filiam ſuam ei, qui eſt de ſua familia, cui ſimul etiam det quæcunque 14
habet. Reſpondit puer & dixit ad Angelum; Mi frater Azaria, Ego au-
divi de puella iſta, quod nupſerit ſeptem viris, qui omnes mortui fuerunt 15
prima nocte. Ego autem unicus filius ſum matri meæ & patri meo, Atque ti-
meo ne & ego fortè moriar, ſicut priores illi mariti. Nam dæmonium penes
eā eſt, ꝙ nulli homini nocet, niſi ei viro cui nuptū datur. Propterea ego ti-
meo, ne fortè moriar, ac ita deducā caniciem patris mei & matris meæ, cum
dolore in ſepulchrum. Quo facto, non habent alium filium qui ſepeliat eos.

Editio SEBAST. MUNSTERI.

ויאמר טוביה אל המלאך עזריה אחי מה רפואה תעשה מלב הדג ומרירה : ויאמר 7
אליו הלב יועיל להקטיר ממנו לפני אדם שיש בו רוח רעה או רוח שדים וינוסו ממנו : 8
והמרירה תועיל למשוח בה עיני האדם שיש בהם לובן וירפא : ויבאו באנבתנים 9
ויאמר המלאך אל טוביה : אחי בבית רעואל נלין כי הוא איש זקן : ובת יחידה יש 10 11
לו יפת מראה ושמה שרה ואדבר אליו שיתננה לך לאשה והיא טובת שכל ואביה 12
אהבה : ועתה שמעני ודבר בעבורה וכאשר נשוב מן ראגיש נעשה החופה ואני 13
ידעתי כי לא ימרה האיש את פיך ולא יתן אותה לאיש זר כתורת משה ונוליך
אותה אל אביך : ויאמר טוביה אל המלאך שמעתי אחי שכבר נתנה לשבעה 14
אנשים ומתו טרם שיבאו אליה ושמעתי שאשמדי מלך השדים הוא הורג
אותם : ועתה ירא אני מאד פן יהרגני אשמדי והורדתי את שיבת אבותי ביגון 15
שאולה כי אין להם בן אחר ולא בת לקברם במותם :

Dixit Tobias ad angelū; Azaria frater mi, quale medicamentum facies ex 7
corde piſcis atque ex felle? Reſpondit ei; Cor prodeſt ſi fumus fiat ex eo 8
coram homine in quo eſt ſpiritus malus aut ſpiritus dæmoniacus. Rece-
dunt enim ab eo. At fel valet ſi eo ungantur oculi hominis in quibus eſt 9
albugo. Nam ſanabitur. Venientes itaque in Egbathanis, Dixit angelus ad 10
Tobiam, Frater mi, in domo Rahuelis manebimus: nā ille eſt vir ſenex, ha- 11
bétq; filiā unicā eleganti forma, cujus nomen eſt Sara, & ego loquar cum 12
illo ut eā tibi tradat in uxorē. Eſt quidē ingenio prædita & pater ejus di-
ligit eā. Nunc itaq; audi me & loquere pro ea, & cum reverſi fuerimus de 13
Rages faciemus nuptias. Ego quidē novi quod vir ille nō contradicet ver-
bo tuo, neq; dabit eā viro alieno ſecundū legem Moſi, & nos ducemus eā
ad patrem tuū. Dixit Tobias ad angelū; Audivi frater mi quod jam tradita 14
fuerit ſeptem viris, qui mortui ſunt antequam ingrederentur ad eā. Audivi
etiam quòd Aſmodæus princeps dæmonum interfecerit eos, Quapropter 15
ego timeo valdè ne fortè & me occidat Aſmodæus, & deducam caniciem
parentum meorum cum mœrore in foveam. Non enim habent filium
alium neque filiam, qui ſepeliant eos in morte eorum.

Verſio VULG. LAT.

7 Tunc interrogavit Tobias Angelum, & dixit ei;
Obſecro te, Azaria frater, ut dicas mihi, quod
remedium habebunt iſta, quæ de piſce ſervare
8 juſſiſti? Et reſpondens Angelus, dixit ei; Cordis
ejus particulam ſi ſuper carbones ponas, fumus
ejus extricat omne genus dæmoniorū, ſive à viro,
ſive à muliere, ita ut ultrà non accedat ad eos.
9 Et fel valet ad ungendos oculos, in quibus fue-
10 rit albugo, & ſanabuntur. Et dixit ei Tobias;
11 Ubi vis ut maneamus? Reſpondénſque Ange-
lus, ait; Eſt hic Raguel nomine, vir propinquus
de tribu tua, & hic habet filiam nomine Saram,
ſed neque maſculum, neque fœminam ullam ha-
12 bet aliam præter eam. Tibi debetur omnis ſub-
ſtantia ejus, & oportet eam te accipere conju-
13 gem. Pete ergò eam à patre ejus, & dabit tibi
14 eam in uxorem. Tunc reſpondit Tobias, &
dixit; Audio quia tradita eſt ſeptem viris, &
mortui ſunt: ſed & hoc audivi, quia dæmoni-
15 um occidit illos. Timeo ergò, ne fortè & mihi
hæc eveniant: & cùm ſim unicus parentibus
meis, deponam ſenectutem illorum cum triſti-
tia ad inferos.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

7 Καὶ εἶπε τὸ παιδάριον τῷ ἀγγέλῳ, Ἀζαρία ἀδελφὲ, τί ἐστιν (β) ἡ
8 καρδία καὶ τὸ ἧπαρ καὶ ἡ χολὴ τοῦ ἰχθύος; Καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἡ καρδία
καὶ τὸ ἧπαρ, ἐάν τινα ὀχλῇ δαιμόνιον ἢ πνεῦμα πονηρὸν, ταῦτα (γ) δεῖ
9 καπνίσαι ἐνώπιον ἀνθρώπου, ἢ γυναικὸς, καὶ (δ) μηκέτι ὀχληθῇ. Ἡ
δὲ χολὴ, ἐγχρῖσαι ἄνθρωπον, ὃς ἔχει (ε) λευκώματα ἐν τοῖς ὀφθαλ-
10 11 μοῖς, καὶ ἰαθήσεται. Ὡς δὲ προσήγγισαν τῇ Ῥάγῃ, εἶπεν ὁ ἄγγε-
λος τῷ παιδαρίῳ, Ἀδελφὲ, σήμερον αὐλισθησόμεθα παρὰ Ῥαγουήλ,
13 καὶ αὐτὸς συγγενής σου ἐστὶν, καὶ ἔστιν αὐτῷ θυγάτηρ (ζ) ὀνόματι Σάῤῥα.
12 Λαλήσω περὶ αὐτῆς, τοῦ δοθῆναί σοι αὐτὴν εἰς (η) γυναῖκα, Καὶ ὅτι σοὶ
ἐπιβάλλει ἡ κληρονομία αὐτῆς, καὶ σὺ μόνος εἶ ἐκ τοῦ γένους αὐτῆς·
καὶ τὸ κοράσιον καλὸν καὶ φρόνιμόν ἐστιν. καὶ νῦν ἄκουσόν μου, καὶ λαλήσω
τῷ πατρὶ αὐτῆς, καὶ ὅταν ὑποστρέψωμεν ἐκ Ῥαγῶν, ποιήσομεν τὸν γάμον·
διότι ἐπίσταμαι Ῥαγουὴλ ὅτι οὐ μὴ δῷ αὐτὴν ἀνδρὶ ἑτέρῳ κατὰ τὸν νό-
μον Μωϋσῆ, ἢ ὀφειλήσει θάνατον, ὅτι τὴν κληρονομίαν σοι καθήκει
14 λαβεῖν, ἢ πάντα ἄνθρωπον. Τότε εἶπεν τὸ παιδάριον τῷ ἀγγέλῳ,
Ἀζαρία ἀδελφὲ, ἀκήκοα ἐγὼ τὸ κοράσιον δεδόσθαι ἑπτὰ ἀνδράσι,
15 καὶ πάντας ἐν τῷ νυμφῶνι ἀπολωλότας· Καὶ νῦν (θ) ἐγὼ μόνος εἰμὶ
τῷ πατρὶ, καὶ φοβοῦμαι μὴ εἰσελθὼν ἀποθάνω καθὼς καὶ οἱ πρό-
τεροι, ὅτι δαιμόνιον φιλεῖ αὐτὴν, ὃ οὐκ ἀδικεῖ οὐδένα πλὴν τῶν προσα-
γόντων αὐτῇ. καὶ νῦν ἐγὼ φοβοῦμαι μὴ ἀποθάνω, καὶ κατάξω τὴν ζωὴν
τοῦ πατρός μου καὶ τῆς μητρός μου μετ᾽ ὀδύνης ἐπ᾽ ἐμοὶ εἰς τὸν τάφον αὐτῶν, καὶ υἱὸς ἕτερος οὐχ ὑπάρχει αὐτοῖς ὃς θάψει αὐτούς.

Et dixit puer angelo; Azaria frater, quid eſt 7
cor, & jecur, & fel piſcis? Et dixit ei; Cor, & 8
jecur, ſi quem turbaverit dæmonium, vel ſpiritus ma-
lignus, hæc (a) oportet ſuffire coram homine, vel
muliere: & non ultrà turbabitur. (b) Fel autem, 9
unge hominem, qui habet albugines in oculis, & ſa- 10
nabitur. Ut autem appropinquaverunt Rage; Dixit 11
angelus puero; Frater, hodiè manebimus apud
Raguel, & ipſe cognatus tuus eſt, & eſt ei filia
nomine Sarra. Loquar de ea, ut ipſa detur tibi in 13
uxorem, (c) Et quoniam ad te pertinet hæreditas 12
ejus, & tu ſolus es de genere ejus, & puella
pulchra, & prudens eſt. Et nunc audi me, & loquar
patri ejus: &, quando revertemus è Ragis; fa-
ciemus nuptias: quoniam novit Raguel, quia non
dabit eam viro alteri juxta legem Moyſi, vel reus
erit mortis: quoniam hæreditatem tibi convenit
accipere, quàm omnem hominem. Tunc dixit puer 14
angelo; Azaria frater, audivi ego puellam datam eſſe
ſeptem viris, & omnes in nuptiali thalamo periiſſe. Et 15
nunc ego ſolus ſum patri: & timeo, ne ingreſſus moriar,
ſicut & priores: quoniam dæmonium diligit eam;
quod non nocet cuiquam, niſi accedentibus ad eam. Et
nunc ego timeo, ne moriar, & deducam vitam patris mei
& matris meæ cum dolore ſuper me in ſepulturam
ipſorum: & filius alius non eſt eis, qui ſepeliet eos.

MS. A. (β) τὸ ἧπαρ καὶ ἡ καρδία καὶ ἡ (γ) ἔδει (δ) οὐκέτι οὐ μὴ ὀχληθῇ. (ε) λεύκωμα (ζ) μονογενὴς ὀνόματι (η) γυναῖκα, Ὅτι (θ) μόνος ἐγώ εἰμι

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

7 [illegible] ܥܙܪܝܐ ܐܚܝ ܡܢܐ ܗܘ ܠܒܐ ܘܟܒܕܐ ܘܡܪܪܬܐ ܕܢܘܢܐ. *
8 [illegible] *
9 [illegible]
10 11 [illegible]
[illegible]
12 13 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Et dixit puer Angelo, Frater Azaria; Quid 7
vult ſibi cor & hepar & fel piſcis? Et di- 8
xit ei; Cor & hepar, ſi quis infeſtetur dæ-
mone vel ſpiritu malo, ſuffi ipſa coram
viro vel fœminâ, neque amplius infeſta-
bitur. Fel autem illine ei cui albugines in 9
oculis, & ſanus erit. Cùm autem appro- 10
pinquarent Ragis, Dixit Angelus puero 11
frater; Hodie pernoctabimus apud Ra-
guelem: Ipſe autem cognatus tuus eſt: Et
filiam unicam habet, cui nomen Sara.
Quoniam ad te pertinet hæreditas ejus, & 12
tu ſolus es de genere ipſius, & puella for- 13
moſa eſt & prudens. Et jam audi me, &
alloquar patrem ejus: Et cùm reverſi fue-
rimus Ragis, nuptias celebrabimus: Novi
enim non daturū eam Raguelē extraneo,
juxta legē Moſis, alioqui mortis reꝰ erit.
Quia hæreditatis nomine tibi convenit
eam accipere, potiùs quàm cuiquā. Tunc 14
dixit puer Angelo, Frater Azaria; Audivi
puellam [illegible]am eſſe ſeptem viris, omnéſque
cùm [illegible]enirent cum ea, periiſſe.
Jam ego [illegible] patris mei: Et me- 15
tuo ne ingre[illegible] peream ut priores: Quia
dæmon ipſam amat; qui nemini nocet,
præter eos qui ad ipſam accedunt. Et
nunc metuo ne moriar, & deducam vi-
tam patris mei, & matris meæ, dolore
de me, ad ſepulchrum ipſorum, nec
alius eſt filius ipſis, qui ſepeliat eos.

ספר טוביה : ז

16 אז אמר לו המלאך ולא תזכור הדבר אשר צוך אביך שלא תקח אשה אלא
ממשפחת אביך ועתה בני שמע בקולי וקחנה כי לך תהיה לאשה ובעד השד
18 אשר אמרת כלום אל תדאג כי בזו הלילה תקחנה: וכשתכנס לחופה קח הלב
והכבד ותן עליה אש עד שיעשן וכשיריח השד יברח ולא ישוב עוד עד עולם
וכשתרצה לדבר עמה עמדו שניכם אתה והיא והתפללו לפני הקדוש ברוך הוא
ואמרו כך כי אל רחום וחנון הוא והוא ירחם עליכם ואל תירא כי לך היא
מוכנת מששת ימי בראשית ואתה תקברנה אותה ועמה תבוא אל אביך ובנים
תוליד לך בשמחה וכשמוע הנער הדברים האלה חשקה נפשו בנערה קודם
שיראנה וכיון שנכנסו בעיר פגעה לו וישאלו לשלום הוא והיא ואמר לו המלאך
ואת הנערה:

ז

1 אז נכנסו בבית רעואל אביה; ואמר רעואל לעדנה אשתו זה הנער דומה לטוביה
2 בן אחי:

Liber TOBIÆ, *Edit.* P. FAGII.

Tunc dixit ad eum Angelus ; Non venit tibi in mentem, quod præcepit tibi pater tuus, ut non ducas uxorem niſi de familia patris tui. Nunc ergo mi fili, acquieſce conſilio meo, duc eam, tua enim uxor eſſe debet. Cæterùm quod ad dæmonium attinet, de quo locutus es, ne ſis ſollicitus quicquàm, quin hac ipſa nocte, quâ duxeris eam in uxorem, Atque ingreſſus fueris thalamum, accipito cor & jecur, & pone ea ſuper ignem, donec fumare incipiant, quo facto, mox atque dæmon fumum odoratus fuerit, fugam dabit, nec unquam ad eam in æternum redibit Cúmque volueris loqui cum ea, ſtate ambo tu & ipſa, atque orate coram Domino Deo benedicto, hunc in modum dicentes. Nam Deus miſericors & clemens eſt, & miſerebitur veſtri. Nec eſt quod timeas tibi. Quoniam ipſa tibi præparata eſt ab exordio mundi. Tu quoque ſepelies eam. Atque cum ea venies ad patrem tuum. Et pariet tibi filios, unde tibi gaudium erit. Hæc verba cum audiviſſet puer, captus eſt amore puellæ, antequàm videret eam. Factumque eſt cùm ingrederentur urbem, ut obviaret ei, quam cùm ſalutâſſent, dixit ad eum Angelus, hæc eſt puella iſta. 16 18

CAP. VII.

Poſt quæ ingreſſi ſunt domum Reguelis patris ejus. Dixitque Reguel ad 1
Adna uxorem ſuam; Puer iſte ſimilis eſt Tobiæ, filio fratris mei. 2

Editio SEBAST. MUNSTERI.

16 ויאמר אליו המלאך ירא את יי וזכר אותו וזכור מצות אביך אשר צוך שתקח
אשה ממשפחת אביך ועתה שמעני ואל תירא מן השד כי יודע אני שתקח
18 אותה הלילה הזה לאשה: וכאשר תבא בחדר עמה קח את לב הדג והקטר
ממנו תחת בגדיה ויריח השד ויברח ולא ישוב אליה לעולם וכאשר שתרצה
לבא אליה קומו מן המטה והתפללו והתחננו אל יי שיצוה לכם חסדו ורפואתו
וירפאה ואז תבא אליה ותוליד ממנה בנים זכרים ואל תירא כי לך היא ראויה
קודם שנברא העולם ועל ידך יושיענה יי מיד השד

ז

1 ויהי כשמוע טוביה כל הדברים האלה ונפשו נקשרה בנפש שרה: ויבאו
באנבתנים בבית רעואל וימצאו אתו אצל שער ביתו וישאלו לו לשלום
2 וישב להם שלום: ויאמר רעואל אל עדנה אשתו כמה דומה זה הבחור
לדמות טובי אחי:

Dixit angelus ad eum ; Time Dñm & memor eſto illius. Recordare quoque 16 mandati patris tui quod præcepit tibi, ut ducas uxorem de cognatione patris tui. Nunc itaque audi me, & noli ſolicitus eſſe de dæmone. Ego enim ſcio quòd accepturus ſis eam hac nocte in uxorem: Et cum ingreſſ⁹ fueris in 18 cubiculũ ad eam, accipies cor piſcis & facies ex eo fumum ſubter veſtimenta ejus, & cùm dæmon odorem ejus ſenſerit, fugiet, & non revertetur unquam ad eam. Deinde poſtquam volueris ingredi ad eam, ſurgite è lecto & orate atque precamini Dominum, ut præcipiat vobis pietatem ſuam atque medelam ſuam, & ſanet eam. Tunc ingredieris ad eam, & gignes ex ea filios maſculos. Noli timere, quoniam tibi hæc cooptata eſt antequam crearetur mundus, & per manum tuam Dominus liberabit eam de manu dæmonis.

CAP. VII.

FActum eſt autem cùm audiſſet Tobias omnia verba iſta, colligata eſt anima ejus cum anima Saræ, Ingreſſíque Egbathanas in domum Rahuelis in- 1 venerunt illum juxta portam domûs ejus. Et cùm ſalutâſſent illum pacificè, ille pacificè reſpondit eis. Et ait Rahuel ad Ednam uxorem ſuam ; Quàm 2 ſimilis eſt iſte adoleſcens formæ Tobæi fratris mei?

Verſio VULG. LAT.

16 Tunc Angelus Raphael dixit ei ; Audi me, & oſtendam tibi qui ſunt, quibus prævalere poteſt dæmonium.
17 Hi namque, qui conjugium ita ſuſcipiunt, ut Deum à ſe & à ſua mente excludant, & ſuæ libidini ita vacent, ſicut equus & mulus, quibus non eſt intellectus : habet poteſtatem dæmonium ſuper eos.
18 Tu autem cùm acceperis eam, ingreſſus cubiculum, per tres dies continens eſto ab ea, & nihil aliud, niſi orationibus vacabis cum ea.
19 Ipſâ autem nocte, incenſo jecore
20 piſcis, fugabitur dæmonium. Secundâ verò nocte in copulatione ſanctorum patriarcharum admittêris.
21 Tertiâ autem nocte benedictionem conſequeris, ut
22 filii ex vobis procreentur incolumes. Tranſactâ autem tertiâ nocte, accipies virginem cum timore Domini, amore filiorum magìs quàm libidine ductus, ut in ſemine Abrahæ benedictionem in filiis conſequaris.

CAP. VII.

1 INgreſſi ſunt autem ad Raguelem, & ſuſcepit eos
2 Raguel cum gaudio. Intuéſque Tobiam Raguel, dixit Annæ uxori ſuæ ; Quàm ſimilis eſt juvenis iſte conſobrino meo?

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

16 Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ ἄγγελος, Οὐ μέμνησαι τῶν λόγων, ὧν ἐνετείλατό σοι ὁ πατήρ σου, ὑπὲρ (α) τοῦ λαβεῖν σε γυναῖκα ἐκ τοῦ γένους σου; καὶ νῦν ἄκουσόν μου ἀδελφέ, διότι σοι ἔσται εἰς γυναῖκα, καὶ τοῦ δαιμονίου μηδένα λόγον ἔχε, ὅτι τὴν νύκτα ταύτην δοθήσεταί (β) σοι αὐτὴ εἰς γυναῖκα. 18 Καὶ ἐὰν εἰσέλθῃς εἰς τὸν νυμφῶνα, λήψῃ τέφραν θυμιαμάτων, καὶ ἐπιθήσεις ἀπὸ τῆς καρδίας καὶ τοῦ ἥπατος τοῦ ἰχθύος, καὶ καπνίσεις, καὶ ὀσφρανθήσεται τὸ δαιμόνιον, καὶ φεύξεται, καὶ οὐκ ἐπανήξει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. ὅταν δὲ (γ) προσπορεύῃ αὐτῇ, ἐγέρθητε ἀμφότεροι, καὶ βοήσατε πρὸς τὸν ἐλεήμονα Θεόν, καὶ σώσει (δ) ὑμᾶς, καὶ ἐλεήσει. μὴ φοβοῦ, ὅτι σοὶ αὐτὴ ἡτοιμασμένη ἦν ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, καὶ σὺ αὐτὴν σώσεις, καὶ πορεύσεται μετὰ σοῦ, καὶ ὑπολαμβάνω ὅτι σοὶ ἔσται ἐξ αὐτῆς παιδία. καὶ ὡς ἤκουσε Τωβίας ταῦτα, ἐφίλησεν αὐτήν, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ (ε) ἐκολλήθη σφόδρα αὐτῇ. καὶ ἦλθεν εἰς Ἐκβάτανα.

Dixit autem ei angelus ; Non meminiſti verborum, quæ mandavit tibi pater tuus, ſuper accipiendo te uxorem de genere tuo? Et nunc audi me, frater : quoniam tibi erit in uxorem : & dæmonii nullam rationem habe : quoniam nocte hac dabitur tibi hæc ipſa in uxorem. Et, ſi ingreſſus fueris in thalamum ; ſumes cinerem thymiamatum, & ſuperpones de corde, & jecore piſcis, & facies fumigare : & olfaciet dæmonium, & fugiet, & non redibit iterum in ſeculum ſeculi. Quando autem accedes ad eam ; ſurgite utrique, & clamate ad miſericordem Deum, & ſalvabit vos, & miſerebitur. Ne timeas, quoniam tibi hæc parata fuit à ſeculo: & tu ipſam ſalvabis, & ibit tecũ: & exiſtimo, quia tibi erunt ex ea filii. Et, ut audivit Tobias hæc, dilexit eam, & anima ipſius adhæſit valdè ei. Et (d) venit in Ecbatana. 16 18

MS.A. (α) τοῦ λόγου τούτου τοῦ λαβεῖν (β) σοι εἰς (γ) προσπορεύσῃ (δ) * ἡμᾶς, (ε) κεκόλλητο σφόδρα. καὶ ἦλθον

ΚΕΦ. ζʹ.

1 Καὶ (α) παρεγένετο εἰς τὴν οἰκίαν Ῥαγουήλ. (β) καὶ Σάρρα δὲ ὑπήντησεν αὐτῷ, καὶ ἐχαιρέτισεν αὐτόν, καὶ αὐτὸς αὐτούς· καὶ εἰσήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὴν οἰκίαν. 2 Καὶ (γ) εἶπε Ῥαγουὴλ Ἔδνᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, Ὡς ὅμοιος ὁ νεανίσκος (δ) Τωβὶτ τῷ ἀνεψιῷ μου;

CAP. VII.

ET advenit in domum Raguel. Et Sarra verò occurrit (a) ei ; & ſalutavit eum, & ipſe eos. Et introduxit eos in domum. Et dixit Raguel Ednæ uxori ſuæ ; Quàm ſimilis adoleſcens Tobit conſobrino meo? 1 2

MS.A. (α) παρεγένοντο (β) Σάρρα δὲ ὑπήντησεν αὐτοῖς, καὶ ἐχαιρέτισεν αὐτούς, καὶ αὐτοὶ αὐτήν· (γ) εἶπεν Ἔδνᾳ (δ) τῷ Τωβὶτ

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

16 * ܐܡܪ ܠܗ ܕܝܢ ܗܘ ܡܠܐܟܐ. ܠܐ ܥܗܝܕ ܐܢܬ ܦܬܓܡܐ. ܗܢܘܢ ܕܦܩܕܟ ܐܒܘܟ. ܫܩܠ ܗܘ
ܕܬܣܒ ܠܟ ܐܢܬܬܐ ܡܢ ܫܪܒܬܐ ܕܐܒܘܟ. ܘܗܫܐ ܫܡܥܝܢܝ ܐܚܝ . ܡܛܠ ܕܗܝ ܠܟ ܬܗܘܐ
ܠܐܢܬܬܐ. ܘܗܘ ܕܫܐܕܐ. ܘܠܐ ܢܗܘܐ ܠܟ ܨܦܬܐ. ܡܛܠ ܕܒܠܠܝܐ ܗܢܐ ܬܗܘܐ ܠܟ ܗܝ ܠܐܢܬܬܐ.
18 * ܘܡܐ ܕܥܠܬ ܠܓܢܘܢܐ ܣܒ ܩܛܡܐ ܕܒܣܡܐ. ܘܣܝܡ ܥܠܘܗܝ ܡܢ ܠܒܐ ܘܡܪܪܬܗ
ܕܢܘܢܐ. ܘܬܬܢ. ܘܢܪܝܚ ܗܘ ܫܐܕܐ ܘܢܥܪܘܩ . ܘܠܐ ܢܗܦܘܟ ܠܥܠܡ ܕܥܠܡܝܢ. ܡܐ ܕܝܢ
ܕܩܪܒ ܐܢܬ ܠܘܬܗ. ܩܘܡܘ ܬܪܝܟܘܢ. ܘܩܥܘ ܠܘܬ ܡܪܚܡܢܐ ܐܠܗܐ ܘܢܦܪܘܩܟܘܢ ܟܕ ܪܚܡ
ܥܠܝܟܘܢ. ܠܐ ܗܟܝܠ ܬܕܚܠ. ܡܛܠ ܕܠܟ ܗܝ ܡܛܝܒܐ ܗܘܬ ܡܢ ܥܠܡ. ܘܐܢܬ
ܬܦܪܘܩܝܗ. ܘܬܐܙܠ ܥܡܟ. ܘܡܣܒܪ ܐܢܐ ܕܐܦ ܠܟ ܡܢܗ ܢܗܘܘܢ ܒܢܝܐ.. ܘܟܕ ܫܡܥ
ܛܘܒܝܐ ܗܠܝܢ . ܪܚܡܗ. ܘܢܦܫܗ ܕܝܠܗ ܕܒܝܩܐ ܗܘܬ ܒܗ ܛܒ.

Dixit autem ei Angelus ; Non meminiſti verborum quæ præcepit tibi pater tuus, de accipienda tibi uxore de genere tuo? Et nunc, frater, audi me, quoniam erit tibi in uxorem. Et quod ad dæmonem iſtum attinet, nulla tibi ſit ſolicitudo. Hâc enim nocte uxor tibi erit. Et cùm ingreſſus fueris thalamum, cape pulverem aromatũ, & impone ipſi de corde & felle piſcis, & ſuffi : & olfaciet dæmon, & aufugiet, nec redibit in ſeculum ſeculi : Sed cum accedis ad eam, ſurgite ambo, & clamate ad miſericordem Deum, & liberabit vos, miſeratus veſtri. Noli igitur timere. Quia ipſa tibi parata fuit à ſeculo, & ipſam liberabis, ibítque tecum : Puto autem, & tibi erunt de ea liberi. Et cùm hæc audîſſet Tobias, dilexit eam, & anima ejus adhæſit ipſi valdé. 16 18

* ܩܦܠܐܘܢ * ܙ *

1 * ܘܟܕ ܐܬܘ ܠܐܚܡܬܢ. ܘܩܪܒܘ ܠܒܝܬܗ ܕܪܥܘܐܝܠ. ܘܦܓܥܬ ܒܗܘܢ ܣܪܐ ܘܚܕܝܬ ܘܫܐܠܬܗ
2 ܘܐܡܪܬ ܠܗ ܫܠܡ. ܘܐܦ ܗܘ ܫܐܠܗ. ܘܐܥܠ ܐܢܘܢ ܠܒܝܬܐ. * ܘܐܡܪ ܪܥܘܐܝܠ
ܠܥܕܢܐ ܐܢܬܬܗ. ܟܡܐ ܕܡܐ ܗܢܐ ܛܠܝܐ ܠܛܘܒܝܬ ܒܪ ܕܕܝ.

CAP. VII.

ET cùm veniſſent Ecbatana, acceſſerunt 1 ad ædes Raguelis : Et occurrens ipſis Sara gaviſa eſt, & ſalutavit eum, dixitque ipſi; Salve. Item ipſe ei. Et introduxit eos in domum. Dixitque Raguel 2 Ednæ uxori ſuæ ; Quàm ſimilis eſt juvenis iſte Tobit cognato meo?

3 אז שאל אותם רעואל אחי מאין אתם ואמרו לו מגלות נפתלי אשר בנינוה
4 5 אמר להם הידעתם את טוביה אחינו ויאמרו ידענו : ויאמר לו השלום לו ויאמרו
6 שלום והנה טוביה בנו זה : מיד קפץ רעואל ויחבק לו וינשק לו ויבך ויברכהו
7 8 ויאמר ברוך אתה ליהוה בני בן אב טוב וכשר : ועוד הגידו לו כי כהו עיניו
של טוביה וכשהגידו לו כי כהו עיניו ומיד התחיל לבכות וגם אשתו ובתו
9 עד מאד ואותם קבלום בסבר פנים יפות : וישחט איל אחד ובשלו ותקנו כראוי
10 לאכול בערב וכשהגיעו הערב וישבו בשולחן לאכול לחם : אמר טוביה למלאך
עוריה אחי דבר לאיש בעד הדבר שדברת בדרך אולי נשלימהו עתה אז התחיל
11 המלאך עוריה לדבר אל רעואל בשביל הנערה ענה רעואל ואמר אחי אכלו
ושתו וייטב לבבכם ואמנם כי לך טוביה בני משפט הגאולה אבל אגיד לך את
האמת את בתי נתתי לשבעה אנשים ולא היו מספיקין לעלות עמה במטה ומיד
היו נפטרים ועתה בני אכול ושתה ובבקר כטוב בעיניך עשה ויאמר לא
אוכל עד אם תשלים הדבר עתה ענה רעואל ואמר לו הנה הנערה
לפניך תהיה לך לאשה כתורה וכהלכה ואל שדי ירחם עליכם ויחיה
אתכם :

Statímque interrogavit eos Raguel; Fratres mei unde eſtis? qui reſponde- 3
runt; Ex captivitate Naphtali quæ in Nineve agit. Dixit ad eos; Num no- 4
viſtis Tobiam fratrem noſtrum? reſponderunt, Novimus. Ad quos ite- 5
rum dixit; Salvus ne eſt? reſponderunt, Salvus eſt. Ecce hic eſt Tobias fi-
lius ejus. Quo audito, Raguel repentè ſubſiliit, atque amplexans eum oſcu- 6
latus eſt eum, ſimulatque lachrimas præ gaudio fundens. Benedixit quo- 7
que eum dicens; Benedictus ſis Domino, mi fili, fili patris boni ac probi.
Hinc nuntiàrunt ei, quod oculis captus eſſet Tobias, quod nuntium cùm 8
audiviſſet, ſtatim cœpit vehementer flere, unà cum uxore ac filia ſua,
Ipſos tamen placido hilaríque vultu exceperunt, Mactando arietem, 9
quem diligenter coctum & paratum, ut decebat, ad veſperam comeſturi
erant. Appropinquantéque veſpera, cùm menſæ accubuiſſent, ad come-
edendum panem, Dixit Tobias ad Angelum; Mi frater Azaria, loquere, 10
obſecro viro huic de ea re, qua de in via locutus es, fortaſſis dabitur, ut nunc
abſolvamus eam. Tunc cœpit Angelus Azaria loqui cum Reguele, ſuper
negotio puellæ, Cui reſpondit Reguel dicens; Obſecro fratres mei, edite, 11
bibite bonóque animo eſtote. Certum eſt mi fili Tobia, tibi jus eſſe pro-
pinquitatis. Veruntamen indicabo tibi quod res eſt. Filiam meam nuptũ
dedi ſeptem viris, qui non potuerunt cum ea lectum conſcendere, quin ſta-
tim morerentur. Tu ergo nunc mi fili, ede & bibe, cras manè verò quod
tibi bonum viſum fuerit, facito. Ad quem dixit (Tobias,) nihil potero ef-
ficere, donec modo hanc rem expediveris. Cui reſpondit Raguel dicens;
Ecce puella coram te eſt, ſit uxor tua, ſicut lex jubet, & moris eſt. Deus
omnipotens propitius ſit vobis, & in vita vos conſervet.

Editio SEBAST. MUNSTERI.

3 ותשאל להם עדנה מאין אתם אחי ויענו אליה מן השביה אשר בנינוה ממטה
4 5 נפתלי : ותאמר להם הידעתם את טובי אחינו ויאמרו ידענו : ותאמר להם השלום
6 לו ויאמרו שלום ויאמר טוביה טובי אחיכם אשר אמרתם אבי הוא : וירץ
7 רעואל לקראתו ויחבק לו וינשק לו ויבך עמו : ויאמר רעואל ברוך אתה בני ליי כי
8 בן איש צדיק וישר אתה : ויוסיפו עוד לבכות עמו רעואל ועדנה אשתו ושרה
9 10 בתו : וישחט איל אחד ויכינו סעודה ויאכלו וישתו : ויאמר טוביה אל המלאך דבר
11 עם רעואל על דבר שרה בתו ויתננה לי לאשה : ויהי כאשר שמע רעואל הדבר
הזה ויאמר אל טוביה ידעתי כי טוב תתי אותה לך מתתי אותה לאיש אחר
אבל אומר לך האמת דע כי כבר נתתי אותה לשבעה אנשים וכלם מתו
טרם שיבאו אליה ועתה אכול ושתה והנח הדבר ויאמר טוביה לא אכל
ולא אשתה עד אשר תתננה לי לאשה ויאמר רעואל קח אותה כי היא
אחותך ואתה אחיה הנה נתתיה לך לאשה כדת משה וישראל ויי אלהי
השמים יושיבכם הלילה הזה בשלום ויצוה עליכם חסדו :

Et interrogavit eos Edna; Unde eſtis fratres mei? Reſponderunt ei; De ca- 3
ptivitate quæ eſt in Ninive, de tribu Naphthali. Dixit rurſum ad eos; Nôſtis 4
ne Tobæum fratrem noſtrum? Reſponderunt; Novimus. Ait ad eos; Eſt ne 5
ſalvus? Reſponderunt; Salvus. Dixit Tobias; Tobæus frater veſter, de quo
dixiſtis, pater meus eſt. Tunc cucurrit Rahuel in occurſum ejus, & am- 6
plexatus eſt eum atque oſculatus, & flens ſuper illum ait; Fili mi bene- 7
dictus ſis Domino: quia es filius viri juſti & recti. Et adjecerunt flere ſu- 8
per eo Rahuel & Edna uxor ejus, atque Sara filia ejus. Mactato proinde 9
ariete uno paraverunt convivium, & comederunt atque biberunt. Et dixit 10
Tobias ad angelum; Loquere cum Rahuele de negotio Saræ filiæ ejus ut tra-
dat eam mihi in uxorem. Factum eſt autem cum audiſſet Rahuel verbum 11
iſtud ut diceret ad Tobiam; Scio melius eſſe ut eam tibi tradam in uxorem
quàm viro alteri. Dicam tamen tibi veritatem, quòd jam tradidi eam ſe-
ptem viris, qui omnes mortui ſunt antequã ingrederentur ad eam. Sed nunc
comede & bibe & relinque verbum iſtud. Ait Tobias; Non comedam neque
bibam donec tradideris eam mihi in uxorem. Tunc dixit Rahuel; Accipe
eam, quoniam eſt ſoror tua & tu es frater ejus. En trado eam tibi in uxo-
rem juxta legem Moſi atque Iſraelis. Et Dominus Deus cœlorum faciat
vos habitare hac nocte in pace & mandet vobis miſericordiam ſuam.

Verſio VULG. LAT.

3 Et cum hæc dixiſſet, ait; Undè eſtis, juvenes fratres no-
ſtri? At illi dixerunt; Ex tribu Nephthali ſumus, ex
4 captivitate Ninive. Dixítque illis Raguel; Nôſtis
Tobiam fratrem meum? Qui dixerunt; Novimus.
5 Cúmque multa bona loqueretur de eo, dixit Angelus
ad Raguelem; Tobias, de quo interrogas, pater iſtius
6 eſt. Et miſit ſe Raguel, & cum lachrymis oſculatus eſt
7 eum, & plorans ſupra collum ejus, Dixit; Benedictio
8 ſit tibi, fili mi, quia boni & optimi viri filius es. Et An-
na uxor ejus, & Sara ipſorum filia, lachrymatæ ſunt.
9 Poſtquàm autem locuti ſunt, præcepit Raguel occidi
arietem, & parari convivium. Cúmque hortaretur eos
10 diſcumbere ad prandium, Tobias dixit; Hic ego ho-
diè non manducabo neque bibam, niſi priùs petitio-
nem meam confirmes, & promittas mihi dare Saram
11 filiam tuam. Quo audito verbo Raguel, expavit, ſciens
quid evenerit illis ſeptē viris, qui ingreſſi ſunt ad eam:
& timere cœpit ne fortè & huic ſimiliter contingeret:
& cùm nutaret, & non daret petenti ullum reſponſum,
12 Dixit ei Angelus; Noli timere dare eam iſti, quoniã huic
timenti Deum debetur conjux filia tua: propterea alius
13 non potuit habere illã. Tunc dixit Raguel; Non dubito
ꝙ Deꝰ preces & lachrymas meas in cōſpectu ſuo admi-
14 ſerit. Et credo quoniam ideò fecit vos venire ad me, ut
iſta cōjungeretur cognationi ſuæ ſecundùm legē Moyſi:
& nunc noli dubium gerere quòd tibi eam tradam.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

3 Καὶ ἠρώτησεν αὐτοὺς Ῥαγουήλ, Πόθεν ἐστὲ ἀδελφοί; καὶ εἶπον αὐτῷ,
4 Ἐκ τῶν υἱῶν (α) Νεφθαλὶ τῶν αἰχμαλώτων (β) ἐν Νινευῆ. Καὶ
εἶπεν αὐτοῖς, (γ) Γινώσκετε Τωβὶτ τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν; οἱ δὲ (δ) εἶπον,
5 Γινώσκομεν. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ὑγιαίνει; οἱ δὲ εἶπαν, Καὶ ζῇ, καὶ
6 ὑγιαίνει. καὶ εἶπε Τωβίας, Πατήρ μου ἐστί. Καὶ ἀνεπήδησε Ῥα-
7 γουήλ, καὶ κατεφίλησεν αὐτὸν, καὶ ἔκλαυσε, Καὶ (ε) εὐλόγησεν αὐ-
8 τὸν, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ὁ τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ (ζ) ἀνθρώπου υἱός. Καὶ
ἀκούσας ὅτι Τωβὶτ ἀπώλεσε τοὺς (η) ὀφθαλμοὺς ἑαυτοῦ, ἐλυπήθη καὶ
ἔκλαυσε. καὶ Ἔδνα (θ) ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ Σάῤῥα ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ
9 ἔκλαυσαν, Καὶ ὑπεδέξαντο αὐτοὺς προθύμως· καὶ ἔθυσαν κριὸν προβά-
των, καὶ παρέθηκαν ὄψα πλείονα. Εἶπε δὲ Τωβίας τῷ Ῥαφαὴλ,
Ἀζαρία ἀδελφὲ, λάλησον ὑπὲρ ὧν ἔλεγες (ι) ἐν τῇ πορείᾳ, καὶ τε-
λεσθήτω τὸ πρᾶγμα. καὶ μετέδωκε τὸν λόγον τῷ Ῥαγουήλ. καὶ εἶπε
Ῥαγουὴλ πρὸς Τωβίαν, Φάγε, (κ) πίε καὶ ἡδέως γίνου. Σοὶ γὰρ καθήκει
11 τὸ παιδίον μου λαβεῖν· πλὴν ὑποδείξω σοι τὴν ἀλήθειαν. Ἔδωκα
τὸ (λ) παιδίον μου ἑπτὰ ἀνδράσι, καὶ ὁπότε (μ) ἐὰν εἰσεπορεύοντο πρὸς
αὐτὴν, (ν) ἀπέθνησκον ὑπὸ τὴν νύκτα. ἀλλὰ τὸ νῦν (ξ) ἔχον,
10 ἡδέως γίνου. Καὶ εἶπε Τωβίας, Οὐ γεύομαι οὐδὲν ὧδε, ἕως ἂν στήσητε
καὶ σταθῆτε πρός με. Καὶ εἶπε Ῥαγουὴλ, Κόμιζε αὐτὴν ἀπὸ τοῦ
νῦν κατὰ τὴν κρίσιν· (ο) σὺ δὲ ἀδελφὸς εἶ αὐτῆς, καὶ αὐτή σου ἐστίν.
ὁ δὲ ἐλεήμων θεὸς εὐοδώσει ὑμῖν τὰ κάλλιστα.

Et interrogavit eos Raguel; Undè eſtis, fratres? 3
Et dixerunt ei; De filiis Nepththali captivorum
in Nineve. Et dixit eis; Noſcitis Tobit fratrem 4
noſtrum? At illi dixerunt; Noſcimus. Et dixit 5
eis; Valet? At illi dixerunt; Et vivit, & valet.
Et dixit Tobias; Pater meus eſt. Et proſiliit Ra- 6
guel: & deoſculatus eſt eum, & ploravit, Et be- 7
nedixit eum, & dixit ei; Honeſti & boni ho-
minis filius. Et audiens, quia Tobit amiſit oculos 8
ſuos, triſtatus eſt, & ploravit. Et Edna uxor
ejus, & Sarra filia ejus ploraverunt: Et ſuſcepe- 9
runt eos promptè: & immolaverunt arietem ovium,
& appoſuerunt obſonia plura. Dixit autem To-
bias ad Raguel; Azarias frater, loquere de
quibus dicebas in itinere, & perficiatur nego-
tium. Et communicavit verbum ipſi Raguel. Et
dixit Raguel ad Tobiam; Comede, & bibe, & ju-
cundè eſto: tibi enim convenit filiolam meam
accipere: veruntamen indicabo tibi veritatem.
Dedi filiolam meam ſeptem viris: & ſimul atque 11
ingrediebantur ad eam, moriebantur ſub noctem.
Sed in præſentia jucundè eſto. Et dixit Tobias; Non 10
guſtabo quicquã hîc, quoadusq; ſtetis, & ſtatuatis
ante me. Et dixit Raguel; Duc illam ex nunc juxta
judicium: tu verò frater es illius, & ipſa tui eſt.
Miſericors autem Deus proſperabit vobis optima.

MS.A. (α) Νεφθαλεὶμ (β) τῆς ἐν (γ) Γινώσκετε (δ) εἶπαν, Γινώσκομεν. (ε) ηὐλόγησεν (ζ) ἀνθρώπου. Καὶ (η) ὀφθαλμοὺς, ἐλυπήθη (θ)* καὶ ἡ (ι) ἐν τῇ ἐμπορίᾳ, καὶ στήτω τὸ πρᾶγμα. (κ) καὶ πίε (λ) παιδίον ἑπτὰ (μ) ἂν (ν) ἀπεθνήσκοσαν (ξ) ἔχων, (ο) σὺ ἀδελφὸς

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

3 [illegible] *
4 [illegible]
5 6 [illegible]
7 8 [illegible]
[illegible]
9 10 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

* Et interrogavit eos Raguel; Unde eſtis 3
fratres? Et dixerunt, De filiis Naphthali
captivis de Ninive. Et dixit eis; Nôſtis 4
Tobit fratrē meum? Dixerunt, Novimus.
Et dixit eis; Valetne? Et dixit Tobias; Pa- 5
ter meus eſt. Et exiliens Raguel oſcula- 6
tus eſt eum, & benedixit ei, & dixit ei;
O fili viri honeſti ac boni. Cùm autem 7
accepiſſet amiſiſſe Tobit oculos ſuos, 8
moleſtiâ affectus flevit, ſimúlque Edna
uxor ejus, & Sara filia fleverunt. Et exce-
pit eos hilaris: Et mactavit de grege arie- 9
tem, & appoſuit cibaria multa. Dixit autē
Tobias Raphaeli; Azarias frater, Loquere 10
de eis, de quibus ſermonem habuiſti in
itinere, & perficiatur negotium. Et præ-
poſuit rem Rague li. Et dixit Raguel
Tobiæ; Ede ac bibe, hilaríſque eſto:
tibi enim convenit filiam meam uxorem
accipere. Verù[illegible]ndicabo tibi veritatem;
Filiã meam ded[illegible]tem viris, et cùm in-
greſſi ſunt ad ea[illegible] ſunt ipſâ nocte.
Tu autem ede jam ac bibe, hilaríſque eſto
hâc nocte. Et reſpondit ac dixit Tobias;
Non edam nec bibam, uſque dum con-
veniatis mecum. Et dicit ipſi Raguel;
Quid ego facere poſſum? Ad te enim
ex lege pertinet. Do eam tibi jure uxo-
rum ſicut & lex facit. Verùm enim-
verò Dominus cœli & terræ ſecundet
viam veſtram hâc nocte, & indulgeat
vobis pacem.

ספר טוביה: ח

15 מִיַּד קָרָא לַנַּעֲרָה וְתָפַשׂ בְּיָדָהּ וְאָמַר לַנַּעַר רְאֵה בְּנִי הֲרֵי זֹאת מְקוּדֶּשֶׁת לְךָ
16 כְּדַת יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל וְלֵךְ אֶל אָבִיךָ: וּמִיַּד קָרָא עֵדִים וְקִדֵּשׁ אוֹתָהּ בִּפְנֵיהֶם וְכָתְבוּ
17 18 וְחָתְמוּ שְׁטַר כְּתוּבָּתָהּ: וּמִיַּד בֵּרְכוּ שֶׁבַע בְּרָכוֹת וְהִתְחִילוּ לֶאֱכוֹל: וְקָרָא רְעוּאֵל אֶת
19 אִשְׁתּוֹ וְאָמַר לָהּ תִּקְנִי חֶדֶר הַפְּנִימִי וְהַכְנִיסִי לְשָׁם אֶת הַנַּעֲרָה: וְכֵן עָשְׂתָה וְהִכְנִיסָה
לְשָׁם אֶת בִּתָּהּ וְהִתְחִילָה הַנַּעֲרָה לִבְכּוֹת בְּמָרַת נַפְשָׁהּ וְקִבֵּל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא
20 דִּמְעָתָהּ: וְאִמָּהּ הִתְחִילָה לְנַחֲמָהּ וּלְדַבֵּר עַל לִבָּהּ הִתְחַזְּקִי בִתִּי וְאַל תִּירְאִי יְיָ אֱלֹהֵי
הַשָּׁמַיִם הוּא יְרַחֵם עָלַיִךְ וְיִתֵּן לָךְ שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה תַּחַת הָאֵבֶל וְהַיָּגוֹן אֲשֶׁר בְּלִבֵּךְ:

ח

1 2 וּכְשֶׁעָמְדוּ מִן הַשֻּׁלְחָן הִכְנִיסוּ אֶת טוֹבִיָּה אֶל הַנַּעֲרָה: וְקוֹדֶם שֶׁיִּכָּנֵס צִוָּה וְהֵבִיאוּ לוֹ
מַחְתָּה עִם הַגֶּחָלִים וְשָׂם שָׁם הַלֵּב וְהַכָּבֵד וְהַמָּרָה וְנִכְנַס וְהֶעֱשִׁין אֶת הַנַּעֲרָה וְאֶת
3 עַצְמוֹ וְגַם כָּל הַבַּיִת: וּכְשֶׁהֵרִיחַ אַשְׁמְדַאי רֵיחַ הֶעָשָׁן בָּרַח בִּקְצֵה אֶרֶץ מִצְרַיִם: וְאָז יָצְאוּ
4 מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים וְסָגְרוּ הַבַּיִת וְעָמַד לְהִתְפַּלֵּל וְאָמַר לַנַּעֲרָה עִמְדִי נָא וְנִתְפַּלֵּל יַחַד לִפְנֵי
6 אֱלֹהֵינוּ אוּלַי יְרַחֵם עָלֵינוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: מִיַּד עָמְדוּ יַחַד בִּתְפִלָּה: וְהִתְחִיל
7 טוֹבִיָּה מְבָרֵךְ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ וּמְבוֹרָךְ שִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ
לְעוֹלָם וָעֶד לְךָ יְהַלְלוּ שָׁמַיִם וּשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם הָאָרֶץ וְכָל אֲשֶׁר בָּהּ:

Liber TOBIÆ, *Edit.* P. FAGII.

Statim accerſitâ puellâ, apprehenſâque manu ejus, dixit puero; Ecce mi fili, 15
hæc tibi deſponſata eſto, ut mos eſt in Jehuda & in Iſrael, quam acceptam,
perge ad patrem tuum. Moxque advocatis teſtibus, deſponſavit eam in 16
conſpectu eorum, qui & ſcripſerunt ac ſigillârunt inſtrumentum quod ſummam
dotis illi dandæ continebat, (Quo facto) ſtatim dictis benedictionibus 17
epulari cœperunt. Vocavit autem Reguel uxorem ſuam, & dixit ad eam, 18
parato conclave interius, in quam introducito puellam, Quod cum feciſſet, 19
introducendo illuc filiam ſuam, cœpit puella flere præ amaritudine animæ
ſuæ Dominus autem Deus ſuſcepit lachrimas ejus. Atque mater ejus cœpit 20
conſolari eam, triſtemque blanditiis delinire, inquiens; Forti animo eſto mi
filia, ne timeas. Dominus Deus cœli miſerebitur tui, dabitque tibi lætitiam
& gaudium, pro luctu & mœrore, qui eſt in corde tuo.

CAP. VIII.

Cumq; à cœna ſurrexiſſent, introduxerunt Tobiam ad puellam, Qui priuſquàm 1 2
ingrederetur, juſſit adferri ſibi acerram cum prunis, ſuper quas poſuit,
cor & jecur, Dein ingreſſus ſuffumigavit puellam, ſe, totamq; domum.
Cumq; Aſchmodæus odoratus eſſet odorem fumi, aufugit ad extrema uſque 3
terræ Ægypti. Egreſſiſq; hominibus (è conclavi) Tobias illo intus conclusſo, 4
ſurrexit ad orandum, ſimul & ad puellam dicens. Surge obſecro, &
oremus unà coram Deo noſtro. Fortaſſis miſerebitur noſtri Deus. Statim 6
ſurrexerunt pariter ad orandum. Cœpitque Tobias benedicere; Benedictus 7
ſis Domine Deus noſter, & Deus patrum noſtrorum. Benedictum
ſit nomen tuum magnum & ſanctum, in ſeculum & in perpetuum. Te laudent
cœli cœlorum, terra & omnia quæ in ea ſunt.

Editio SEBAST. MUNSTERI.

15 וַיִּקַּח רְעוּאֵל אֶת שָׂרָה בִתּוֹ וַיִּתֵּן אוֹתָהּ לְטוֹבִיָּה לְאִשָּׁה: וַיְבָרֲכֵם וַיֹּאמֶר לְעַדְנָה אִשְׁתּוֹ
16 17 לְהָבִיא אֵלָיו גִּלָּיוֹן אֶחָד וַיִּכְתֹּב עָלָיו אֶת הַכְּתֻבָּה וַיַּחְתֹּם אוֹתָהּ בְּעֵדִים: וַיֹּאכְלוּ
18 וַיִּשְׁתּוּ וַיִּשְׂמְחוּ: וַיֹּאמֶר רְעוּאֵל אֶל עַדְנָה אִשְׁתּוֹ הָכִינִי הַחֶדֶר וְשִׂימִי אוֹתָם שָׁמָּה:
19 20 וַתְּחַבֵּק עַדְנָה אֶת שָׂרָה בִתָּהּ וַתֵּבְךְּ עִמָּהּ: וַתֹּאמֶר לָהּ בִּתִּי יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יַעֲשֶׂה
עִמָּךְ חַסְדּוֹ בַּלַּיְלָה הַזֶּה וְיִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים וִירַחֵם אִתָּךְ בִּשְׁבִיל הַיָּגוֹן שֶׁעָבַר עָלַיִךְ
עַד הַיּוֹם הַזֶּה:

ח

1 2 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלּוּ לְתַקֵּן הַחֶדֶר וְאֶת הַמִּטָּה וַיָּקוּמוּ וַיֵּלְכוּ לַחֶדֶר טוֹבִיָּה וְשָׂרָה: וַיִּזְכֹּר
טוֹבִיָּה אֶת דִּבְרֵי רְפָאֵל וַיִּקַּח אֶת לֵב הַדָּג וַיָּשֶׂם עַל הַמַּחְתָּה וַיְקַטֵּר תַּחַת בִּגְדֵי
3 שָׂרָה: וְקִבֵּל אַשְׁמְדַי אֶת הָרֵיחַ וַיִּבְרַח עַד קְצֵה אֶרֶץ מִצְרַיִם וּרְפָאֵל הַמַּלְאָךְ
4 אֲסָרָהוּ שָׁם: וַיֵּצֵא מִן הַחֶדֶר וַיִּסְגְּרוּ הַדֶּלֶת בְּעַד שְׁנֵיהֶם וַיָּקָם טוֹבִיָּה מִן הַמִּטָּה
וַיֹּאמֶר לְשָׂרָה אִשְׁתּוֹ אֲחוֹתִי קוּמִי וְנַפִּיל תְּחִנָּתֵנוּ לִפְנֵי הַמָּקוֹם שֶׁיַּעֲשֶׂה עִמָּנוּ כְּרוֹב
7 רַחֲמָיו וַחֲסָדָיו: וַיְחַל טוֹבִיָּה אֶת פְּנֵי יְיָ וַיֹּאמֶר טוֹבִיָּה יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אַתָּה
הוּא יְיָ לְבַדְּךָ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

Accipiens proinde Rahuel Saram filiam ſuam dedit eam Tobiæ uxorem, 15
atque benedixit eos, Et ait ad Ednam uxorem ſuam, ut afferret ad eum chartam 16
unam in qua ſignaret ſcripturam obſignarétque eam ſigillo coram teſtibus.
Cúmque ederent & biberent & lætarentur, Dixit Rahuel ad Ednam 17
uxorem ſuam; Para cubiculum in quo eos ponas Amplexans verò Edna 18
Saram filiam ſuam & flens cum ea, Ait ad eam; Filia mea, Dominus Deus 19
Iſrael exhibeat tibi hac nocte miſericordiam ſuam & det vobis miſerationes. 20
Ille propitietur tibi propter mœrorem illum qui tranſivit ſuper te
uſque in hunc diem.

CAP. VIII.

FActum eſt autem cùm ceſſarent parare cubiculum & lectum, ſurrexerunt 1
& abierunt ad cubiculum Tobiæ & Saræ: Recordatúſque Tobias verborum 2
Raphaelis accepit cor piſcis & poſuit ſuper carbones ardentes, fecítque
fumum ſubter veſtimenta Saræ. Et poſtquàm Aſmodæus ſenſit odorem 3
fugit ad extremitatem terræ Ægypti, & angelus Raphael ligavit eum ibi.
Egreſſo autem illo è cubiculo, clauſerunt oſtium ſuper ſe ambos, & ſurgens 4
Tobias è lecto ait ad Saram uxorem ſuam, Soror mea ſurge, & proſternamus
preces noſtras ante Dominum, ut agat nobiſcum ſecundùm multitudinem
miſerationũ ſuarum & pietatum ſuarum. Precatus ergò Tobias faciē 7
Domini dixit; Domine Deus Iſrael, tu ſolus es Dominus in cœlis & in terra.

Verſio VULG. LAT.

15 Et apprehendens dexteram filiæ ſuæ, dextræ Tobiæ
tradidit, dicens; Deus Abraham, & Deus Iſaac, & Deus
Jacob vobiſcum ſit, & ipſe conjungat vos, impleátque
16 benedictionem ſuam in vobis. Et acceptâ chartâ, fecerunt
17 conſcriptionē conjugii. Et poſt hæc epulati ſunt,
18 benedicentes Deum, Vocavítque Raguel ad ſe Annam
uxorem ſuam, & præcepit ei ut præpararet alterũ cubiculum.
19 Et introduxit illuc Saram filiam ſuam, & lachrymata
20 eſt. Dixítque ei; Forti animo eſto, filia mea:
Dñs cœli det tibi gaudiũ pro tædio quod perpeſſa es,

CAP. VIII.

1 POſtquàm verò cœnvaerunt, introduxerunt juvenē
2 ad eam. Recordatus itaque Tobias ſermonum Angeli,
protulit de caſſidili ſuo partem jecoris, poſuítque eam
3 ſuper carbones vivos. Tunc Raphael Angelus apprehendit
dæmonium, & religavit illud in deſerto ſuperioris
4 Ægypti. Tunc hortatus eſt virginem Tobias, dixítque
ei; Sara, exurge, & deprecemur Deum hodiè, &
cras & ſecundum cras: quia his tribus noctib⁹ Deo jungimur:
tertiâ autē tranſactâ nocte, in noſtro erim⁹ con-
5 jugio. Filii quippe Sanctorũ ſumus, & non poſſum⁹ ita
6 conjungi, ſicut gentes quæ ignorant Deum. Surgentes
autē pariter, inſtanter orabāt ambo ſimul, ut ſanitas da-
7 retur eis. Dixítque Tobias; Dñe Deus patrum noſtrorũ,
benedicant te cœli & terræ, maréque & fontes, & flumina,
& omnes creaturæ tuæ, quæ in eis ſunt.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

15 Καὶ ἐκάλεσε (α) Σάῤῥαν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, καὶ λαβὼν τῆς χειρὸς αὐτῆς,
παρέδωκεν αὐτὴν (β) Τωβίᾳ γυναῖκα, καὶ εἶπεν, Ἰδοὺ κατὰ τὸν νόμον
Μωϋσέως κόμιζε αὐτὴν, καὶ ἄπαγε πρὸς τὸν πατέρα σου. καὶ (γ) εὐ-
16 λόγησεν αὐτούς. Καὶ ἐκάλεσεν Ἔδναν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· καὶ
17 λαβὼν βιβλίον, ἔγραψε συγγραφὴν, καὶ ἐσφραγίσατο. Καὶ ἤρξαντο
18 τὸ ἐσθίειν. Καὶ (δ) ἐκάλεσε Ῥαγουὴλ Ἔδναν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ
19 εἶπεν αὐτῇ, Ἀδελφὴ ἑτοίμασον τὸ ἕτερον ταμεῖον, Καὶ εἰσάγαγε
αὐτήν. καὶ ἐποίησεν ὡς εἶπε· καὶ (ε) εἰσήγαγεν αὐτὴν ἐκεῖ, καὶ ἔ-
20 κλαυσεν· καὶ ἀπεδέξατο τὰ δάκρυα τῆς θυγατρὸς αὐτῆς, Καὶ εἶπεν
αὐτῇ, Θάρσει τέκνον, ὁ κύριος τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, δῴη σοι χάριν
ἀντὶ τῆς λύπης σου ταύτης· θάρσει θύγατερ.

MS. A. (α) Σάῤῥα (β) τῷ Τωβίᾳ (γ) ηὐλόγησεν (δ) ἐκάλεσεν Ἔδναν (ε) εἰσήγαγον

ΚΕΦ. η΄.

1 ΟΤε δὲ συνετέλεσαν δειπνοῦντες, εἰσήγαγον Τωβίαν πρὸς αὐτήν.
2 Ὁ δὲ πορευόμενος ἐμνήσθη τῶν λόγων Ῥαφαὴλ, καὶ ἔλαβε τὴν τέφραν
τῶν θυμιαμάτων, καὶ ἐπέθηκε τὴν καρδίαν τοῦ (α) ἰχθύος καὶ τὸ ἧπαρ, καὶ
3 ἐκάπνισεν. Ὅτε δὲ ὠσφράνθη τὸ δαιμόνιον τῆς ὀσμῆς, ἔφυγεν (β) εἰς
4 τὰ ἀνώτατα Αἰγύπτου, καὶ ἔδησεν αὐτὸ ὁ ἄγγελος. Ὡς δὲ συνεκλείσθησαν
ἀμφότεροι, ἀνέστη Τωβίας ἀπὸ τῆς κλίνης, καὶ εἶπεν, Ἀνάστηθι
7 ἀδελφὴ, καὶ προσευξώμεθα, ἵνα ἐλεήσῃ (γ) ἡμᾶς ὁ κύριος. Καὶ
ἤρξατο Τωβίας λέγειν, Εὐλογητὸς εἶ ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ
εὐλογητὸν τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον καὶ ἔνδοξον εἰς τοὺς αἰῶνας· εὐλογησάτωσάν
σε οἱ οὐρανοὶ, καὶ πᾶσαι αἱ κτίσεις σου.

MS. A. (α) ἰχθύος, καὶ τὸ ἧπαρ ἐκάπνισεν. (β) ἕως εἰς (γ) ὁ κύριος ἡμᾶς.

Et vocavit Saram filiam ſuam, & ſumens manum ejus tradidit eam Tobiæ uxorem: & dixit; Ecce juxta legē Moyſi duc eam, & adduc ad patrem tuũ. Et benedixit eos. Et vocavit Ednam uxorem ſuam: & ſumens librum, ſcripſit ſyngrapham, & obſignavit. Et cœperunt comedere. Et vocavit Raguel Ednam uxorem ſuam, & dixit ei; Soror, para alterum thalamum, Et introduc eam. Et fecit, ſicut dixit. Et introduxit eam illuc, & ploravit: & ſuſcepit lachrymas filiæ ſuæ, Et dixit ei; Confide, filia: Dominus cœli & terræ det tibi (b) gratiam pro triſtitia tua hac. Confide, filia.

CAP. VIII.

POSTQUAM verò conſummaverunt cœnantes, introduxerunt Tobiam ad eam. Ille autem vadens recordatus eſt verborum Raphael, & ſumpſit cinerem thymiamatũ, & ſuperpoſuit cor piſcis, & jecur, & fecit fumigare. Quando autem olfecit dæmonium odorem, fugit in ſuperiora Ægypti: & ligavit ipſum angelus. Ut autem clauſi ſunt utrique, ſurrexit Tobias de lecto, & dixit; Surge ſoror, & deprecemur, ut miſereatur noſtrî Dominus. Et cœpit Tobias dicere; Benedictus es Deus patrũ noſtrorũ, & benedictum nomen tuũ ſanctum, & honoratum in ſecula. Benedicant te cœli, & omnes creaturæ tuæ.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

17 18 * ܗܝܕܝܢ ܐܟܠܘ ܘܐܫܬܝܘ .. * ܘܐܡܪ ܪܥܘܐܝܠ ܠܥܕܢܐ ܐܢܬܬܗ. ܛܝܒܝ ܬܘܢܐ ܚܕ
19 ܘܐܥܠܝ ܒܪܬܟܝ. ܘܥܒܕܬ ܐܝܟ ܕܐܡܪ ܠܗ .. * ܘܐܥܠܬܗ ܠܬܡܢ ܠܬܘܢܐ.
20 ܘܠܒܫܬܗ. ܘܒܟܬ ܥܠ ܨܘܪܗ. * ܘܐܡܪܬ ܠܗ. ܐܬܠܒܒܝ ܒܪܬܝ. ܢܥܒܕ ܥܡܟܝ
ܡܪܝܐ ܕܫܡܝܐ ܘܕܐܪܥܐ ܡܪܚܡܢܘܬܐ ܒܠܠܝܐ ܗܢܐ. ܘܢܬܠ ܠܟܝ ܚܕܘܬܐ ܚܠܦ ܟܪܝܘܬܐ
ܕܗܘܬ ܠܟܝ ܡܢ ܩܕܝܡ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܚ *

1 2 * ܘܟܕ ܒܣܡܘ ܘܩܡܘ. ܘܐܥܠܘܗܝ ܠܛܘܒܝܐ ܠܓܢܘܢܐ ܠܘܬܗ. * ܘܐܬܕܟܪ ܛܘܒܝܐ ܠܡܠܘܗܝ
ܕܪܦܐܝܠ. ܘܢܣܒ ܠܒܗ ܕܢܘܢܐ ܘܟܒܕܗ. ܘܣܡ ܥܠ ܓܘܡܪܐ ܕܢܘܪܐ ܕܣܝܡܝܢ ܥܠܝܗܘܢ
3 ܒܣܡܐ. ܘܪܝܚܗ ܕܢܘܢܐ ܐܥܪܩ ܠܫܐܕܐ ܗܘ. * ܘܥܪܩ ܠܗ ܠܥܠ[illegible]ܬܐ ܕܡܨܪܝܢ.
4 ܘܐܣܪܗ ܪܦܐܝܠ ܬܡܢ. * ܘܐܡܪ ܛܘܒܝܐ ܠܣܪܐ. ܩܘܡܝ ܚܬܝ. ܢܩܘܡ ܘܢܨܠܐ ܘܢܒܥܐ ܡܢ
ܡܪܝܐ ܕܢܪܚܡ ܥܠܝܢ. ܘܢܬܠ ܠܢ ܫܠܡܐ ܒܗܢܐ ܠܠܝܐ. ܘܐܘܣܦ ܗܘܐ ܛܘܒܝܐ ܒܡܠܬܐ:
7 ܘܐܡܪ. * ܒܪܝܟ ܐܢܬ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܕܐܒܗܝܢ. ܘܒܪܝܟ ܫܡܟ ܠܥܠܡ.

Tum ederunt ac biberunt: Et dixit Raguel Ednæ uxori, Para thalamum aliquē, & introduc filiã tuã: Fecítque ut dixit ei. Et introduxit ipſam illic in thalamũ, & veſtivit ipſam. Et flevit ſuper collum ejus, Et dixit ei; Bono eſto animo filia: Faciat tibi Dominus cœli ac terræ miſericordiam hac nocte, & det tibi gaudium pro mœrore quem antehac habuiſti.

CAP. VIII.

CUm autē hilares fuiſſent, ſurgentes induxerunt Tobiam ad eam in thalamum. Et recordatus eſt Tobias verborum Raphaelis: Et ſumpſit cor & jecur piſcis, et poſuit ſuper prunis ignitis, quib⁹ impoſitũ erat thymiama. Odor autem piſcis expulit dæmonem; Et fugit in ſuperiora Ægypti: Et ligavit eum ibi Raphael. Et dixit Tobias Saræ; Surgamus ſoror, & oremus, & petamus à Dño ut miſereatur noſtrî, & det nobis pacem hâc nocte. Et ſubjunxit Tobias in hæc verba; Benedictus eſto Domine Deus patrum noſtrorum, & benedictum ſit nomen tuum in æternum.

ספר טוביה : ח

8 ואתה בראת אדם הראשון ונתת לו את חוה אשתו וכן תקנת דרך לכל העולם
9 כולו ואתה אמרת לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו : ועתה יהוה
אלהי לא בעד זנות אני נושא את הנערה הזאת כי אם לקיים דברך האמת :
10 רחום וחנון יהי רצון מלפניך שתרחם עלינו ותשביענו אורך ימים ושנות חיים
11 ותען האשה ותאמר אמן וישכבו יחד בלילה ההוא : ורעואל קם והלך על
12 הקברות וחפר קבר : כי אמר שמא ימות גם הוא ואקברהו בלילה ולא יודע הדבר
13 14 ונהיה עוד לבוז : ובא רעואל ביתו ואמר לעדנה אשתו : שגרי לי אחת מן
15 השפחות ותראה שמא נפטר גם הוא ואקברהו : ונכנסה השפחה ומצאתם
16 17 יושבים : ויצאה ואמרה להם עודנו חי : ויברך רעואל את יהוה ויאמר ברוך יהוה
אלהי כל בשר ויברכו שם כבודך ומרומם על כל ברכה ותהלה ולך מהללים
מלאכיך ואותך מקדישים קדושיך ולך מודים ומברכין כל בחוריך ברוך אתה יי
18 אלהינו מלך העולם אשר שמחתני ואשר יגורתי לא הבאת : וברוב רחמיך רחמת
19 עלי : ברוך אתה יהוה אשר רחמת על שני יחידים כן עדי עד רחם עליהם ויכלו
בטוב ימיהם ושנותיהם בנעימים :

Liber TOBIÆ, Edit. P. FAGII.

Tu creâſti hominem primum, ac dediſti ei Havam uxorem ejus, præparaſtique viam univerſo orbi. 8
Tu dixiſti; Non eſt bonum, eſſe hominem ſolum, faciam ei auxilium, quod ſit coram eo. Nunc certè Domine Deus, non ſcortationis cauſâ ego duco puellam iſtam, ſed ut confirmem verbum tuum, quod verum eſt. 9
Miſericors & clemens Deus, ſit bona voluntas coram te, ut propitius ſis nobis, atque exatures nos longitudine dierum, anniſque vitæ. Ad quæ reſpondens puella dixit, Amen, atque ita dormierunt unà nocte iſta. 10
Exurgens autem Reguel abiit ad locum ſepulturæ, effoditque ſepulchrum. 11
Dicebat enim; Fortaſſis & hic mortuus eſt, ſepeliam ergo eum noctu, ut nemo iſtud reſciſcat, neque iterum contemptui fiamus. 12
Inde ingreſſus domum ſuam, dixit ad Adnam uxorem ſuam: 13
Mitte quæſo unam ex ancillis, ut videat num & is mortuus ſit, quò ſepeliam eum, 14
Ingreſſaque ancilla, cum inveniſſet eos unà ſedentes, 15
Iterum egreſſa, dixit ad eos; Adhuc ipſe vivit. (Quo audito) 16
Reguel benedixit Dominum dicens; Benedictus ſis Domine Deus univerſæ carnis, benedictum item ſit nomen glorioſum tuum, quod excellit omnem benedictionem & laudem. Te item benedicant Angeli tui, teque ſanctificent ſancti tui. Tibi gratias agant ac benedicant omnes electi tui. Benedictus ſis Domine Deus noſter, rex mundi, qui affeciſti me gaudio, quodque timui non paſſus es venire. 17
Per multam miſericordiam tuam miſertus es mei. 18
Benedictus ſis Domine, qui miſertus es duorum (hominum) iſtorum, qui unici nati ſunt parentum ſuorum. Sic in perpetuum propitius eſto eis, ut dies & annos ſuos bene & jucundè (tranſigant.) 19

Editio SEBAST. MUNSTERI.

8 ואתה בראת את אדם ונתת לו את חוה אשתו לעזר כנגדו : ועתה יי גלוי וידוע
9 לפניך שלא לקחתי את האשה הזאת בשביל זנות כי אם כיושר לבב כדת
10 משה וישראל : ואתה יי חננו ורחם עלינו והחבירנו יחד בשלום ותן לנו בנים לברכה
11 ועוסקים בתורתך ותען שרה ותאמר אמן ויבא אליה בלילה הוא : ויקם רעואל
12 לילה ויאמר אל עבדיו לחפר קבר לילה : ויאמר אם מת הבחור נקברנו בלילה
13 ואיש אל ידע ולא יהיה לנו חרפה : ויקרא רעואל אל עדנה אשתו ויאמר אליה :
14 שלחי אחת מן השפחות אל החדר ותראה אם הוא חי ואם לא נקברהו טרם
15 אור הבקר ואיש לא ידע : ותשלח עדנה את השפחה אל החדר ותרא והנה
16 שוכבים שניהם יחד בשלום וחדוה : ותצא ותגד להם ותאמר להם חי הוא :
17 18 ויברכו את יי האלהים הגדול ויאמר רעואל : ברוך אתה יי אלהי אבותינו אשר
20 עשית עמנו החסד הגדול הזה כי אתה הוא יי מוחץ ורופא ממית ומחיה : אשר
עשית עם שני אלה הפלא הזה ואתה חי וקיים לעדי עד ולנצח נצחים :

Tu creâſti Adam & dediſti ei Hevam uxorem ejus, ut eſſet adjutorium circa eum. 8
Nunc itaque Domine manifeſtum & notum eſt tibi quod non accepi uxorem hanc propter fornicationem, ſed ex rectitudine cordis juxta legem Moſi & Iſraelis: 9
Quapropter tu Domine miſerere noſtri & propitius eſto nobis, atque conjunge nos in pace, & trade nobis liberos benedictionis, qui occupentur in lege tua. Reſpondens autem Sara dixit, Amen. Poſt hæc ingreſſus eſt nocte illâ ad eam. 10
Rahuel autem noctu ſurrexit & dixit ſervis ſuis, ut ipſa nocte foderent ſepulchrum, 11
Aítque; Si mortuus fuerit adoleſcens, ſepeliemus eum in nocte, ne quiſquam ſciat & non eveniat nobis opprobrium. 12
Vocans quoque Rahuel Ednam uxorem ſuam dixit ad eam: 13
Mitte unam ex ancillis ad cubiculum ut videat num adhuc vivus ſit. 14
Quod ſi non, ut ſepeliamus eum ante lucem matutinam & nemo ſciat. 15
Cùm ergò Edna miſiſſet ancillam ad cubiculum & illa introſpexiſſet, vidit ambos pariter dormientes in pace & ſuavitate. 16
Egrediénſque nuntiavit eis dicens; Eſt vivus. 17
Tunc benedixerunt Dominum & Deum magnum, dixítque Rahuel; Benedictus es Domine Deus patrum noſtrorum, qui feciſti nobiſcum hanc magnam miſericordiam. 18
Certè tu es qui vulneras & ſanas, occidis & vivificas. Tu es qui feciſti cum duobus iſtis miraculum iſtud, tu vivis & permanes in ſecula ſeculorum & in perpetuas æternitates. 19

Verſio VULG. LAT.

8 Tu feciſti Adam de limo terræ, dediſtíque ei adjutoriū
9 Hevam. Et nunc, Dñe, tu ſcis, quia non luxuriæ cauſâ
accipio ſororem meam conjugem, ſed ſolâ poſteritatis
dilectione, in qua benedicatur nomen tuum in ſecula
10 ſeculorū. Dixit quoque Sara; Miſerere nobis, Dñe, mi-
11 ſerere nobis, & conſeneſcamus ambo pariter ſani. Et
factum eſt circa pullorū cantum, accerſiri juſſit Raguel
ſervos ſuos, & abierunt cum eo pariter ut foderent ſe-
12 pulchrū. Dicebat enim; Ne fortè ſimili modo evenerit
ei, quo & cæteris illis ſeptem viris, qui ſunt ingreſſi ad
13 eam. Cúmque paráſſent foſſam, reverſus Raguel ad
14 uxorē ſuam, dixit ei; Mitte unam ex ancillis tuis, &
videat ſi mortuus eſt, ut ſepeliam eum antequàm illuce-
15 ſcat dies. At illa miſit unam ex ancillis ſuis. Quæ ingreſ-
ſa cubiculū, reperit eos ſalvos & incolumes, ſecum pa-
16 riter dormientes. Et reverſa, nuntiavit bonum nuntiū,
& benedixerunt Dñm, Raguel videlicèt & Anna uxor
17 ejus: Et dixerunt; Benedicimꝰ te, Dñe Deus Iſrael, quia
18 non contigit quemadmodùm putabamus. Feciſti enim
nobiſcum miſericordiā tuam, & excluſiſti à nobis ini-
19 inicum perſequentem nos. Miſertus es autem duobus
unicis. Fac eos, Dñe, pleniùs benedicere te: & ſacri-
ficium tibi laudis tuæ & ſuæ ſanitatis offerre, ut cogno-
ſcat univerſitas gentium, quia tú es Deus ſolus in uni-
verſa terra.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

8 Σὺ ἐποίησας Ἀδὰμ, καὶ ἔδωκας αὐτῷ βοηθὸν Εὔαν στήριγμα τὴν
γυναῖκα αὐτοῦ· ἐκ τούτων ἐγεννήθη τὸ ἀνθρώπων σπέρμα. Σὺ εἶπας,
Οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον, ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν ὅμοιον
9 αὐτῷ. Καὶ νῦν κύριε οὐ διὰ πορνείαν ἐγὼ λαμβάνω τὴν ἀδελφήν
10 μου ταύτην, ἀλλὰ ἐπ' ἀληθείας· Ἐπίταξον ἐλεῆσαί με, καὶ
(α)αὐτῇ συγκαταγηρᾶσαι. καὶ εἶπε μετ' αὐτοῦ, Ἀμήν. καὶ ἐκοι-
11 μήθησαν ἀμφότεροι τὴν νύκτα. Καὶ ἀναστὰς Ῥαγουὴλ ἐπορεύθη, καὶ
12 ὤρυξε τάφον, Λέγων, Μὴ καὶ (β)οὗτος ἀποθάνῃ; Καὶ ἦλθε Ῥα-
13 γουὴλ εἰς τὴν οἰκίαν ἑαυτοῦ, καὶ εἶπεν Ἔδνα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, Ἀπό-
14 στειλον μίαν τῶν παιδισκῶν, καὶ ἰδέτωσαν εἰ ζῇ· εἰ δὲ μή, ἵνα θάψωμεν
15 αὐτὸν, καὶ μηδεὶς (γ)γνῷ. Καὶ εἰσῆλθεν ἡ παιδίσκη ἀνοίξασα τὴν
16 θύραν, καὶ εὗρε τοὺς δύο καθεύδοντας. Καὶ ἐξελθοῦσα ἀπήγγειλεν
17 αὐτοῖς, ὅτι ζῇ. Καὶ (δ)εὐλόγησε Ῥαγουὴλ τὸν θεὸν, λέγων, Εὐλο-
γητὸς εἶ σὺ ὁ θεὸς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ καθαρᾷ καὶ ἁγίᾳ· καὶ εὐλογεί-
τωσάν σε οἱ ἅγιοί σου, καὶ πᾶσαι αἱ κτίσεις σου, καὶ πάντες οἱ
ἄγγελοί σου, καὶ οἱ ἐκλεκτοί σου· εὐλογείτωσάν σε εἰς (ε)τοὺς αἰῶνας·
Εὐλογητὸς εἶ, ὅτι ηὔφρανάς με, καὶ οὐκ ἐγένετό μοι καθὼς ὑπενόουν,
18 Ἀλλὰ κατὰ τὸ πολὺ ἔλεός σου ἐποίησας μεθ' ἡμῶν. Εὐλογητὸς
19 εἶ, ὅτι ἠλέησας δύο μονογενεῖς· ποίησον αὐτοῖς δέσποτα ἔλεος,
συντέλεσον τὴν ζωὴν αὐτῶν ἐν (ζ) ὑγιείᾳ μετ' εὐφροσύνης καὶ ἐλέους.

Tu feciſti Adam, & dediſti ei adjutricem Evam firmamentum uxorem ejus. Ex his natū eſt hominū ſemen. Tu dixiſti; Non bonū eſſe hominē ſolū, faciamus ei adjutricem ſimilem ei. 8
Et nunc, Domine, non propter fornicationem ego accipio ſororem meam hanc, ſed ſuper veritatem. 9
Præcipe miſereri mei, & ei conſeneſcere. Et dixit ſecum, Amen. 10
Et dormierunt utrique nocte. 11
Et ſurgens Raguel ivit, & effodit ſepulchrum, 12
dicens; Nonne & hic morietur?
Et venit Raguel in domum ſuam, & dixit Ednæ uxori ſuæ; 13
Mitte unam ancillarū, & videant, ſi vivit: ſi autem non, ut ſepeliamus eum, & nemo ſciat. 14
Et intravit ancilla aperiens januam, & invenit ambos dormientes: 15
Et egreſſa annuntiavit eis, quia vivit. 16
Et benedixit Raguel Deum, dicens; Benedictus es tu, Deus, in omni benedictione munda, & ſancta: & benedicant te Sancti tui, & omnes creaturæ tuæ, & omnes angeli tui, & electi tui: benedicant te in ſecula. Benedictus es, quoniā lætificâſti me, & non factū eſt mihi, ſicut ſuſpicabar, 17
Sed ſecundū multam miſericordiam tuam feciſti nobiſcū. 18
Benedictus es, quoniam miſertus es duorum unigenitorum: fac eis, Domine, miſericordiam, conſumma vitam eorum in ſanitate cum lætitia, & miſericordia. 19

MS.A. (α)ταύτῃ συγκαταγηράσομεν. (β)αὐτὸς (γ)γνώτω. (δ)ηὐλόγησεν (ε)πάντας τοὺς (ζ)ὑγιείᾳ

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

8 [illegible]
[illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 12 [illegible]
[illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 18 [illegible]
19 [illegible]
[illegible]

Tu feciſti virum & fœminam, & feciſti fœminam adjutricem ejus: Et de conjugio ipſorum nata eſt progenies hominū. Tu dixiſti; Non eſt bonum ut ſit Adam ſolus: Faciam ei adjutorem ſimilem ipſi. 8
Et nunc Domine, non fornicationis cauſâ accipio ego hanc ſororē meam, ſed ſecundùm jus legis. 9
Tu verò miſerere nunc noſtri, & da nobis ſimul in pace conſeneſcere, & da nobis liberos benedictos. Et dixit Sara, Amen. 10
Et dormierunt nocte iſtâ. 11
Et dixit Raguel ſervis ſuis; Ite, fodite ſepulchrum noctu, priuſquàm luceat: Dicebat enim, Si eveniat mortuum eum eſſe, ſepeliam eum hâc nocte, ne quis ſciat, nec ſit nobis opprobrio. 12
Egreſſis autem illis ut facerēt quod præceperat ipſis, vocavit Raguel uxorē ſuam & dixit ei; 13
Mitte aliquam ex ancillis, quæ videat quomodò valent. 14
Et miſit Edna ancillam, & aperuit portam thalami, lucernam manu tenens, & vidit eos ambos unà dormientes: 15
Et egreſſa *dixit* Ednæ & viro ejus. 16
Et laudârunt Deum, dicentes; Benedictus ſis Domine cœli & terræ, qui deſtruis, & erigis: 17
Quoniam ecce miſeratus es hos duos unicos, & parentes ipſorum. 18
Da ipſis pacem Domine uſque ad extremum, & firmitudinem vitæ ipſorum. 19

ספר טוביה : ט

20 וּמִיַּד צִוָּה אֶת עֲבָדָיו וּמִלְאוּ אֶת הַקֶּבֶר עָפָר: וְעָשָׂה מִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה יָמִים אַרְבָּעָה
21 23 עָשָׂר: וּרְעוּאֵל נִשְׁבַּע וְאָמַר אִם לֹא יַשְׁלִימוּ אַרְבָּעָה עָשָׂר יָמִים וְלֹא אַנִּיחֲךָ לָצֵאת
24 מִפֶּתַח הַבַּיִת: וְאַחֲרֵי מְלֹאת הַיָּמִים קַח אֶת אִשְׁתְּךָ וְאֶת חֲצִי נְכָסַי וְלֵךְ אֶל אָבִיךָ
וּשְׁאַר נְכָסַי אַחֲרֵי מִיתָתִי וּמִיתַת אִשְׁתִּי נְתוּנִים הֵמָּה לָךְ:

ט

1 אָז קָרָא טוֹבִיָּה אֶת רְפָאֵל הַמַּלְאָךְ וַיֹּאמֶר לוֹ: עֲזַרְיָה אָחִי קַח עִמְּךָ שְׁנֵי גְמַלִּים
2 וְאַרְבָּעָה עֲבָדִים וְלֵךְ אֶל עֲבִיאֵל בַּעַל הַפִּקָּדוֹן וְתֵן לוֹ כְּתַב יָדוֹ וְיִתֵּן לְךָ אֶת הַכֶּסֶף
וּזְמַנֵהוּ לָבוֹא בְּמִשְׁתֶּה כִּי אַתָּה יוֹדֵעַ כִּי אָבִי סוֹפֵר אֶת הַיָּמִים וְאִם נִתְאַחֵר יֵיצַר
לוֹ מְאֹד: וְגַם רְעוּאֵל חָמִי נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יַנִּיחֵנִי לָצֵאת עַד מְלֹאת אַרְבַּע עָשָׂר יָמִים 3
6 וְאֵינִי יָכוֹל לַעֲבוֹר עַל פִּיו: וַיֵּצֵא רְפָאֵל הַמַּלְאָךְ וְהָלַךְ אֶל עֲבִיאֵל וַיָּלֶן שָׁם בַּלַּיְלָה
הַהוּא וּבַבֹּקֶר הֶרְאָה לוֹ כְּתַב יָדוֹ וְעִזְקָיהּ וְהוֹצִיאוּ אֶת הָאַמְתָּחוֹת מְלֵאִים כֶּסֶף
חֲתוּמִים בְּחוֹתָמוֹ שֶׁל טוֹבִיָּה:

Liber TOBIÆ, *Edit.* P. FAGII.

Illicò præcepit ſervis ſuis, ut ſepulchrum (quod fecerat) pulvere implerent. 20
Fecítque convivium & gaudium per quatuordecim dies. Juravítq; Reguel 21
dicens, Niſi exacti fuerint quatuordecim dies, non dimittam te, ut vel 23
oſtium domus meæ egrediaris. Poſtquàm vero impleveris quatuordecim 24
dies, Accipe uxoré tuam, ſimulátque dimidium facultatum mearum, & redi ad patrem tuũ. Reliqua verò bona mea, poſt obitum meum, & uxoris meæ, tibi quoque dabuntur.

CAP. IX.

1 Tunc vocavit Tobias Raphaelem Angelum, dixítque ad eum: Azaria mi frater, accipe tecũ duos Gamelos, & quatuor ſervos, & perge ad Abielem qui habet depoſitum, atq; da illi chirographũ ſuũ, ut reddat tibi argentum. Invita quoq; eũ ut veniat ad convivium. Nam tu noviſti, quod pater meus numerat ſingulos dies, & ſi diutius expectatione abfuerimus, admodũ anxius erit. Præterea & Reguel ſocer meus juravit, ſe nõ permiſſurũ ut abeam, donec exacti fuerint quatuordecim dies, atqui ego non poſſum refragari imperio ejus. Egreſſúſque Raphael, abiit ad Abielem, apud quem etiã pernoctavit iſta nocte, Facto autem diluculo, oſtendit ei chirographum ejus, ſigillo ejus munitum, (Quo facto) protulit (Abiel) ſacculos plenos argenti, quos Tobias ſigillo ſuo obſignaverat. [2] [3] [6]

Editio SEBAST. MUNSTERI.

20 וַיֹּאמֶר רְעוּאֵל אֶל עֲבָדָיו כַּסּוּ אֶת הַקֶּבֶר בְּטֶרֶם הַבֹּקֶר שֶׁלֹּא יֵדַע אָדָם: וַיְצַו
21 לְהָכִין סְעוּדָה טוֹבָה בְּשִׂמְחָה כִּי שִׂמֵּחַ אֱלֹהִים בְּרוֹב רַחֲמָיו וַחֲסָדָיו וְאֶל הָעֲדָרִים
23 רָץ רְעוּאֵל וַיָּבֵא עֲגָלִים וְאֵילִים וַיְצַו לַעֲשׂוֹת אוֹתָם: וַיֹּאמֶר אֶל טוֹבִיָּה לֹא תֵצֵא
24 מִבֵּיתִי עַד אַרְבָּעָה עָשָׂר יָמִים וְשַׂמַּח אֶת בִּתִּי עֲנוּגָה: וְתִקַּח חֲצִי מִכָּל אֲשֶׁר
לִי וְתֵלֵךְ אֶל אָבִיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְשֶׁאָמוּת אֲנִי וְאִשְׁתִּי תִּקַּח אֶת הַכֹּל:

ט

1 אָז קָרָא טוֹבִיָּה אֶל רְפָאֵל וַיֹּאמֶר לוֹ: עֲזַרְיָה אָחִי קַח עִמְּךָ מִזֶּה אַרְבָּעָה
2 עֲבָדִים וּשְׁנֵי גְמַלִּים וְלֵךְ בֹּא אֶל רָגֵאשׁ אֶל גְּבָאֵל דּוֹדִי וְתֵן לוֹ אֶת אַמְתַּחְתּוֹ
3 וְיִתֵּן לְךָ אֶת הַכֶּסֶף וּקְרָא אוֹתוֹ שֶׁיָּבוֹא לְחֻפָּתִי: כִּי אֲנִי לֹא אוּכַל לָלֶכֶת
שָׁם מִפְּנֵי הַשְּׁבוּעָה שֶׁנִּשְׁבַּע רְעוּאֵל עָלַי שֶׁלֹּא אָבֹא מִבֵּיתוֹ עַד אַרְבָּעָה עָשָׂר
יָמִים וְאָבִי וְאִמִּי יְסַפְּרוּ אֶת הַיָּמִים וְאִם יַעֲבֹר הַזְּמַן יוֹם אֶחָד אַכְאִיב נֶפֶשׁ
6 אֲבוֹתַי: וַיָּקָם רְפָאֵל וַיִּקַּח שְׁנֵי גְמַלִּים וְאַרְבָּעָה עֲבָדִים וַיֵּלֶךְ אֶל רָגֵאשׁ
לְבֵית גְּבָאֵל וַיִּתֵּן לוֹ אֶת אַמְתַּחְתּוֹ:

Dixit proinde Rahuel ad ſervos ſuos; Operite ſepulchrum antequam illuceſcat, ne quiſquam hominum ſciat. Deinde juſſit parari convivium bonum & opiparum, quoniam lætificaverat eos Deus ſecundùm multitudinem pietatum ſuarum atque miſerationum ſuarum: & currens Rahuel ad greges adduxit vitulos & arietes, præcepítque eos parari. Dixit autem ad Tobiam, Non exibis de ædibus meis in quatuordecim diebus, ſed gaudebis cum filia mea tenera, Accipiésque medietatem omnium rerum quas ego habeo, & ibis cum gaudio ad patrem tuum. Cúmque ego mortuus fuero & uxor mea, accipies totum. [20] [21] [23] [24]

CAP. IX.

Tunc vocavit Tobias Raphaelem, & dixit ad eum: Frater mi Azaria, tolle inde tecum quatuor famulos & duos gamelos, & abiens vade in Rages ad Gabelum patruum meum, & trade ei marſupium ejus, & ipſe dabit tibi argentum. Invita quoque ipſum ut veniat ad nuptias meas, Quoniam ego non potero illuc ire propter juramentum quo me adjuravit Rahuel, ne egrediar de domo ejus uſque in quartumdecimum diem. Prætereà pater meus, & mater mea numerant dies, & ſi prætericrit vel unus dies ultra conſtitutum tempus, triſtitiâ afficiam parentes meos. Surrexit autem Raphael, & accipiens duos gamelos atque quatuor famulos, abiit in Rages ad domum Gabeli, & tradens ei marſupium ejus [1] [2] [3] [6]

Verſio VULG. LAT.

20 Statímque præcepit ſervis ſuis Raguel, ut replerent
21 foſſam, quam fecerant, priuſquàm eluceſceret. Uxori autem ſuæ dixit ut inſtrueret convivium, & præpararet omnia, quæ in cibos erant iter agentibus neceſſaria.
22 Duas quoque pingues vaccas, & quatuor arietes occidi fecit, & parari epulas omnibus vicinis ſuis, cunctíſque amicis.
23 Et adjuravit Raguel Tobiam, ut duas
24 hebdomadas morarentur apud ſe. De omnibus autem, quæ poſſidebat Raguel, dimidiam partem dedit Tobiæ, & fecit ſcripturam, ut pars dimidia, quæ ſupererat poſt obitum eorum, Tobiæ dominio deveniret.

CAP. IX.

1 Tunc vocavit Tobias Angelum ad ſe, quem quidem hominem exiſtimabat, dixítque ei; Azaria frater, peto
2 ut auſcultes verba mea. Si meipſum tradam tibi ſer-
3 vum, non ero condignus providentiæ tuæ. Tamen obſecro te, ut aſſumas tibi animalia ſive ſervitia, & vadas ad Gabelum in Rages civitatem Medorum: reddáſque ei chirographum ſuum, & recipias ab eo pe-
4 cuniam, & roges eum venire ad nuptias meas. Scis
5 enim ipſe quoniam numerat pater meus dies: & ſi tardavero unâ die plus, contriſtatur anima ejus. Et certè vides quomodò adjuravit me Raguel, cujus adjuramen-
6 tum ſpernere non poſſum. Tunc Raphael aſſumens quatuor ex ſervis Raguelis, & duos camelos, in Rages civitatem Medorum perrexit: & inveniens Gabelum, reddidit ei chirographum ſuum, & recepit ab eo omnem pecuniam.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

20 Ἐκέλευσε δὲ τοῖς οἰκέταις χῶσαι τὸν τάφον· καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς
23 γάμον ἡμερῶν δεκατεσσάρων. Καὶ εἶπεν (α) αὐτῷ Ῥαγουήλ, πρινὴ συντελεσθῆναι τὰς ἡμέρας τοῦ γάμου, ἐνόρκως, μὴ ἐξελθεῖν αὐτὸν
24 ἐὰν μὴ πληρωθῶσιν αἱ δεκατέσσαρες ἡμέραι τοῦ γάμου. Καὶ τότε λαβόντα τὸ ἥμισυ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ πορεύεσθαι (β) μεθ᾽ ὑγείας πρὸς τὸν πατέρα, καὶ τὰ λοιπὰ ὅταν ἀποθάνω, καὶ ἡ γυνή μου.

MS.A. (α) αὐτοῖς (β) μετ᾽ ὑγίας.

ΚΕΦ. Θʹ.

1 Καὶ ἐκάλεσε Τωβίας τὸν Ῥαφαήλ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἀζαρία
3 ἀδελφέ, λάβε μετὰ σεαυτοῦ παῖδα καὶ δύο καμήλους, καὶ πορεύθητι ἐν Ῥάγοις τῆς Μηδίας παρὰ Γαβαήλ, καὶ κόμισαί μοι τὸ ἀργύριον, καὶ αὐτὸν (α) ἄγε μοι εἰς τὸν γάμον, διότι ὀμώμοκε Ῥαγουήλ, μὴ
4 ἐξελθεῖν με. Καὶ ὁ πατήρ μου ἀριθμεῖ τὰς ἡμέρας, καὶ ἐὰν χρο-
6 νίσω μέγα, ὀδυνηθήσεται λίαν. Καὶ ἐπορεύθη Ῥαφαήλ, καὶ ηὐλίσθη παρὰ (β) Γαβαήλ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὸ χειρόγραφον. ὃς δὲ προήνεγκε τὰ θυλάκια ἐν ταῖς σφραγῖσιν, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ.

MS.A. (α) ἄγε εἰς (β) Γαβαήλῳ,

Juſſit autem famulos exaggerare ſepulchrum: & fecit eis nuptias diebus quatuordecim. Et dixit ei Raguel, antequàm conſummarentur dies nuptiarũ, cum juramento non exire eum, niſi impleti fuerint quatuordecim dies nuptiarum: Et tunc accipientem dimidium ſubſtantiæ ipſius ire cum ſanitate ad patrem; & reliqua, cùm mortuus fuero, et uxor mea. [20] [23] [24]

CAP. IX.

Et vocavit Tobias Raphael, & dixit ei; Azaria frater: Sume tecum puerum, & duos camelos, & vade in Ragis Mediæ ad Gabael, & affer mihi argentum, & ipſum adduc mihi ad nuptias: quoniam juravit Raguel non exire me: Et pater meus numerat dies: ac ſi tardavero valdè, triſtabitur nimis. Et ivit Raphael, & manſit apud Gabael, & dedit ei chirographum. Ille autem protulit arculas in ſigillis, & dedit ei. [1] [3] [4] [6]

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

20 * ܘܐܬܘ ܒܢ̈ܝ ܒܝܬܐ. ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܙܠܘ ܟܣܘ ܩܒܪܐ ܥܕܠܐ ܢܕܢܚ ܫܡܫܐ. ܘܠܐ ܐܢܫ ܢܕܥ.
21 22 * ܘܐܡܪ ܠܐܢܬܬܗ ܥܒܕܝ ܠܚܡܐ ܤܓܝܐܐ. * ܘܗܘ ܗܘ ܪܗܛ ܘܐܙܠ ܠܒܝܬ ܒܥܝܪܐ. ܘܐܝܬܝ ܬܪ̈ܝܢ
23 ܬܘܪ̈ܝܢ ܘܐܪ̈ܒܥܐ ܕܟܪ̈ܐ ܕܥܢܐ. ܘܦܩܕ ܠܥܒ̈ܕܘܗܝ ܕܢܥܒܕܘܢ ܐܢܘܢ. * ܘܐܡܪ ܗܘ ܠܛܘܒܝܐ ܠܐ
ܬܦܘܩ ܥܕܡܐ ܕܢܫܠܡܘܢ ܥܣܪܐ ܝܘ̈ܡܝܢ. ܕܬܚܕܐ ܢܦܫܐ ܕܒܪܬܝ. ܕܟܪܝܐ ܗܘܬ ܠܗ.
24 * ܘܦܠܓܗܘܢ ܕܩܢܝܢܝ ܤܒ ܗܫܐ. ܘܦܠܓܗܘܢ ܡܐ ܕܡܝܬܢܐ ܐܢܐ. ܐܢܐ ܘܐܢܬܬܝ. ܕܝܠܟܘܢ
ܐܢܘܢ. ܘܐܢܐ ܐܒܘܟ ܐܢܐ. ܘܥܕܢܐ ܐܡܟ ܗܝ ܐܬܠܒܒ ܒܪܝ..

* ܛ * ܩܦܠܐܘܢ *

1 3 * ܗܝܕܝܢ ܩܪܐ ܛܘܒܝܐ ܠܪܦܐܝܠ ܘܐܡܪ ܠܗ. * ܥܙܪܝܐ ܐܚܝ ܕܒܪ ܡܟܐ ܬܪ̈ܝܢ ܓܡ̈ܠܝܢ.
ܘܐܪ̈ܒܥܐ ܓܒܪ̈ܝܢ. ܘܙܠ ܠܐܪܓ ܠܘܬ ܓܒܐܝܠ. ܘܗܒ ܠܗ ܫܛܪܐ ܗܘ. ܘܣܒ
4 ܡܢܗ ܟܣܦܐ ܗܘ ܘܕܒܪܝܗܝ ܥܡܟ ܘܬܐ ܠܡܫܬܘܬܐ. * ܝܕܥ ܐܢܬ ܓܝܪ ܕܐܒܝ ܠܐ ܫܠܐ
5 ܡܢ ܡܢܝܢܐ ܕܝܘ̈ܡܬܐ. ܘܐܢ ܗܘ ܕܐܘܚܪܢ ܚܕ ܝܘܡܐ. ܒܨܝܪܐ ܗܘܐ ܠܗ. * [illegible] ܪܥܘܐܝܠ ܥܡܗ ܢܟܬܪ.
6 ܕܥܣܪܐ ܝܘ̈ܡܝܢ ܐܩܘܐ ܠܘܬܗ. ܘܠܐ ܡܫܟܚ ܐܢܐ ܕܐܥܒܪ ܥܠ ܡܘܡܬܗ. * ܘܐܙܠ ܪܦܐܝܠ
ܥܡܗܘܢ ܕܐܪ̈ܒܥܐ ܓܒܪ̈ܝܢ ܘܬܪ̈ܝܢ ܓܡ̈ܠܝܢ ܠܐܪܓ ܕܡܕܝ. ܘܐܬܐ ܠܘܬ ܓܒܐܝܠ ܘܫܪܘ
ܠܘܬܗ: ܘܝܗܒ ܠܗ ܪܦܐܝܠ ܫܛܪܐ ܕܐܝܕܗ.

Et venerunt vernæ, & dixit eis; Ite operite ſepulchrum priuſquàm oriatur ſol, ne quis ſciat. Et dixit uxori ſuæ, para multum panis: Ipſe autem curriculò profectus ad ſtabulum, adduxit duos juvencos, & quatuor arietes de grege, quos juſſit vernas ſuas parare. Tobiæ autem dixit; Non abibis donec completi fuerint decem dies: ut lætetur anima filiæ meæ, quæ triſtis fuit. Et dimidium opum mearum accipe ſtatim, dimidium autem cùm mortuus fuero ego & uxor mea: Tuæ ſunt, & ego pater tuus. Edna autem mater tua. Bono eſto animo, fili mi. [20] [21] [22] [23] [24]

CAP. IX.

Tum vocavit Tobias Raphaëlem, & dixit ei; Azaria frater, Cape hinc duos camelos, & quatuor viros, & ito ad Arag ad Gabaëlem, & da ei ſyngrapham, & recipe ab eo pecuniam illam, & duc eum tecum, & veni ad nuptias. Scis enim patrem meum non ceſſare numerare dies: Et ſi diem unum morati fuerimus, ſolicitum fore. Juravit autem Raguel, apud ipſum moraturum me decem dies. Nec poſſum violare ejus juramentum. Et profectus Raphaël, cum quatuor illis viris & duobus camelis, Aragam Mediæ, acceſſit ad Gabaëlem, & diverſati ſunt apud eum, dedítque ipſi Raphaël chirographum: [1] [3] [4] [5] [6]

ספר טוביה: י

ולקח רפאל את הכסף ואת עביאל וישכימו בבקר ויבאו אל המשתה ועוד 7
נתברך טוביה עם שרה אשתו :

וטוביה היה סופר את הימים הליכה וביאה וכשמלאו הימים ולא באו התחיל מיצר 1
ומחשב ברעתו ואמר : אוי לי שמא קראהו אסון בדרך או שמא נפטר עביאל 2
ולא יתנו להם הכסף אז אמרה לו אשתו ודאי נאבד בני ממני: והתחילה לבכות 3 4
ולספוד ואומרת אוי לי כי אבדתי מאור עיני בני טוביה : ענה טוביה ואמר מנעי 6
קולך מבכיה ועיניך מדמעה כי לחיים ולשלום יבואו: והיא היתה מתאמצת 7
להתנחם ואומרת לאישה אל תנחמני ואל תעבירני בדברים כי בודאי נאבד בני
ובכל יום היתה הולכת אל הדרך אשר הלך בה והיתה מקוננת ובאה כל הימים
ולא אכלה לחם וכל הלילות ולא נחה ולא שקטה מן הקינות עד אשר מלאו ימי
החופה : ואמר טוביה אל רעואל חותנו אדוני שלחני ואלכה אל אבי ואל אמי כי 9
עד עתה נואשו ממני :

Liber TOBIÆ, *Edit.* P FAGII.

Tulit itaque Raphael argentum, necnon & ipſum Abielem, qui cum 7 ſummo diluculo ſurrexiſſent, (adhuc ipſo die) ad convivium venerunt. Ad quorum adventum adhuc magis benedictus fuit Tobias cum Sara uxore ſua.

CAP. X.

CÆterum Tobias numerabat dies abitus & reditus, cumque impleti 1 eſſent dies, atque illi non redirent, cœpit anxius eſſe, cogitans apud ſe & dicens; Fortaſſis accidit ei calamitas in itinere, aut fortè mortu- 2 us eſt Abiel, atque ideo renuunt illis dare argentum. Tunc dixit ad eum 3 uxor ejus. Certum eſt periiſſe filium meum, Cœpitque flere, plangere, & 4 dicere; Væ mihi, perdidi enim lumen oculorum meorum, nempe filium meum Tobiam. Cui reſpondit Tobias dicens, Prohibe vocem tuam à fle- 6 tu, & oculos tuos à lachryma. Nam ſalvi & incolumes redibunt, Ipſa verò 7 renitebatur conſolationi, dicens ad maritum ſuum. Noli me conſolari, neque averſare me iſtiuſmodi verbis, nam verè periit filius meus. Quinetiam quotidie pergebat ad viam, qua (filius ejus) abierat, lamentans, adeo, ut per omnes dies iſtos, nequicquam ederet, omneſq; noctes inſomnes duceret. Nec lamentari ceſſavit, donec implerentur dies nuptiarum. Tunc 9 dixit Tobias ad Reguelem ſocerum ſuum, Mi domine, dimitte me, ut redeam ad patrem meum, & ad matrem meam, (ſcio enim) quòd jam deſperaverint de reditu meo.

Editio SEBAST. MUNSTERI.

ויגד לו כי טוביה בן טובי לקח את שרה בת רעואל ויקראהו לבא לחפתו וישם 7
גבאל את הכסף על הגמלים ויבא לחופה וימצא את טוביה יושב על השלחן
ויחבק לו וינשק לו ויבך עמו מרוב השמחה ויברכהו ויאמר ברוך יי אלהי ישראל
אשר החבירך בשמחה עם האיש ההוא ברחמיו יתן לך ממנה בנים זכרים ועוסקים
בתורת יי :

וטובי ואשתו מחשבים את הימים ואת הלילות וכואבים על אשר שלחוהו: 1
ובוכים ומתענים עליו: וטובי מנחם את חנה אשתו לאמר החרישי כי בשלום 3 6
יבאו בשמחה : ותמאן להתנחם ותצא אל הדרכים בכל יום לראות אם יבא 7
בנה ולא טעמה מאומה כי אם דמעות ימים ולילות ויהי כאשר תמו ארבעה
עשר ימי החפה : ויאמר טוביה אל רעואל שלחני כי אבי ואמי מחשבים את 9
הימים ואינם חושבים :

Indicavit ei quomodo Tobias fil.⁹ Tobæi acceperat Saram filiam Rahuelis, 7 invitavítque eum ut veniret ad nuptias ejus. Imponens ergò Gabelus pecuniam ſuper gamelos, venit ad nuptias, inveniénſque Tobiam ſedentem juxta menſam amplexatus eſt eum, oſculánſque eum flevit cum eo præ nimio gaudio: & benedicens eum ait; Benedictus Dominus Deus Iſrael, qui in gaudio ſociavit te viro huic. Ipſe in miſericordiis ſuis det tibi filios maſculos, qui occupentur in lege Domini.

CAP. X.

POrrò Tobæus & uxor ejus computabant dies & noctes, dolebántque 1 quod filium dimiſerant, Flentes & ſeſe affligentes propter ipſum. 3 Tobæus tamen conſolabatur Annam uxorem ſuam dicens; Tace, quoniam 6 in pace & cum lætitia redibit. Illa verò renuens accipere conſolatio- 7 nem, egrediebatur ſingulis diebus in vias, ut videret quando veniret filius ejus, nec guſtavit quicquam præ lachrymis die noctúque. Factum eſt autem cum conſummati eſſent quatuordecim dies nuptiarum, Ut diceret Tobias 9 ad Rahuelem. Dimitte me, quoniam pater meus & mater mea ſupputant dies, nec cogitant aliud.

Verſio VULG. LAT.

7 Indicavítque ei de Tobia filio Tobiæ, omnia quæ geſta ſunt: fecítque eum ſecum venire ad nuptias.
8 Cúmque ingreſſus eſſet domum Raguelis, invenit Tobiam diſcumbentem: & exiliens, oſculati ſunt ſe in-
9 vicém: & flevit Gabelus, benedixítque Deum, Et dixit; Benedicat te Deus Iſrael, quia filius es optimi viri, & juſti, & timentis Deum, & eleemoſynas faci-
10 entis: Et dicatur benedictio ſuper uxorem tuam,
11 & ſuper parentes veſtros: Et videatis filios veſtros, & filios filiorum veſtrorum, uſque in tertiam & quartam generationem: & ſit ſemen veſtrum benedictum
12 à Deo Iſrael, qui regnat in ſecula ſeculorum. Cúmque omnes dixiſſent, Amen, acceſſerunt ad convivium: ſed & cum timore Domini nuptiarum convivium exercebant.

CAP. X.

1 CUm verò moras faceret Tobias, causâ nuptiarum, ſolicit⁹ erat pater ejus Tobias, dicens; Putas quarè
2 moratur filius meus, aut quarè detentus eſt ibi? Putáſne Gabelus mortuus eſt, & nemo reddet illi pecu-
3 niam? Cœpit autem contriſtari nimis ipſe, & Anna uxor ejus cum eo: & cœperunt ambo ſimul flere: eò quòd die ſtatuto minimè reverteretur filius eorum ad
4 eos. Flebat igitur mater ejus irremediabilibus lachrymis, atque dicebat; Heu heu me, fili mi, ut quid te miſimus peregrinari, lumen oculorum noſtrorum, baculum
5 ſenectutis noſtræ, ſolatium vitæ noſtræ, ſpem poſteritatis noſtræ? Omnia ſimul in te uno habentes, te non debuimus dimittere à nobis. Cui dicebat Tobias; Tace, 6
& noli turbari, ſanus eſt filius noſter: ſatis fidelis eſt vir ille, cum quo miſimus eum. Illa autem nullo modo conſolari poterat, ſed quotidiè exiliens circumſpicie- 7
bat, & circuibat vias omnes, per quas ſpes remeandi videbatur, ut procul videret eum, ſi fieri poſſet, venientem.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

Καὶ (α) ὤρθρευσαν κοινῶς, καὶ ἦλθον εἰς τὸν γάμον. καὶ (β) εὐλόγησε Τωβίας τὴν γυναῖκα αὐτοῦ.

MS. A. (α) ὤρθρισαν (β) ηὐλόγησεν

ΚΕΦ. ι΄.

1 ΚΑὶ Τωβὶτ ὁ πατὴρ αὐτοῦ (α) ἐλογίζετο ἑκάστης ἡμέρας. καὶ ὡς ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι τῆς πορείας, καὶ οὐκ (β) ἤρχετο, εἶπε, Μήποτε
2 κατῄσχυνται; Ἢ μήποτε ἀπέθανε Γαβαὴλ, καὶ (γ) οὐδεὶς αὐτῷ
3 δίδωσι τὸ ἀργύριον; Καὶ ἐλυπεῖτο λίαν. εἶπε δὲ αὐτῷ ἡ (δ) γυνὴ,
4 Ἀπώλετο τὸ παιδίον, διότι κεχρόνικε. Καὶ ἤρξατο θρηνεῖν αὐτὸν, καὶ εἶπεν, Οὐ μέλει μοι τέκνον, ὅτι ἀφῆκά σε τὸ φῶς τῶν
6 ὀφθαλμῶν μου. Καὶ Τωβὶτ λέγει αὐτῇ, Σίγα, μὴ λόγον ἔχε,
7 ὑγιαίνει. Καὶ εἶπεν αὐτῷ, Σίγα, μὴ πλάνα με, ἀπώλετο τὸ παιδίον μου. καὶ ἐπορεύετο καθ' ἡμέραν εἰς τὴν ὁδὸν ἔξω, οἵας (ε) ἀπῆλθεν. ἡμέρας τε ἄρτον οὐκ ἤσθιε, τὰς δὲ (ζ) νύκτας οὐ διελίμπανε θρηνοῦσα Τωβίαν τὸν υἱὸν αὐτῆς, ἕως οὗ συνετελέσθησαν αἱ δεκατέσσαρες
9 ἡμέραι τοῦ γάμου, ἃς ὤμοσε Ῥαγουὴλ ποιῆσαι αὐτὸν ἐκεῖ. Εἶπεν δὲ Τωβίας τῷ Ῥαγουὴλ, Ἐξαπόστειλόν με, ὅτι ὁ πατήρ μου καὶ ἡ μήτηρ μου οὐκέτι ἐλπίζουσιν ὄψεσθαί με.

MS A. (α) ἐλογίζετο (β) ἤρχοντο, εἶπεν * Τωβίας, Μήποτε (γ) οὐδεὶς δίδωσιν αὐτῷ τὸ (δ) γυνὴ αὐτοῦ, Ἀπώλετο (ε) ἀπῆλθαν. (ζ) νύκτας ὅλας οὐ

Et diluculò ſurrexerunt unà, & venerunt ad nuptias. Et benedixit Tobias uxorem ſuam.

CAP. X.

ET Tobit pater ejus computabat unumquemque 1 *diem. Et poſtquàm completi ſunt dies itineris, & non veniebat, dixit; Nunquid fortè confuſi fuerunt? Aut, nunquid fortè mortuus eſt Gabael, &* 2 *nemo ei dat argentum. Et triſtabatur nimis. Dixit* 3 *autem ei uxor; Periit puer; quandoquidem tardavit. Et cœpit flere eum, & dixit, Non mihi* 4 *curæ eſt, fili, quia dimiſi te lumen oculorum meorum. Et Tobit dicit ad eam; Tace, ne ſolicita ſis,* 6 *valet. Et dixit ei; Tace, ne decipias me, periit puer* 7 *meus. Et ibat per diem ad viam foràs, quà abierat. Ac diebus panem non comedebat, & noctibus non intermittebat flens Tobiam filiũ ſuum; quoadusque conſummati ſunt quatuordecim dies nuptiarũ, quas juraverat Raguel facere eum ibi. Dixit autem* 9 *Tobias Raguel; Dimitte me, quoniam pater meus & mater mea non ultrà ſperant aſpicere me.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܐܡܪ ܠܗ. ܕܐܢܬܬܐ ܢܣܒ ܒܪܗ ܕܛܘܒܝܬ ܒܪܬܗ ܕܪܥܘܐܝܠ. ܘܬܡܢ ܗܘ. ܘܠܟ ܩܪܐ ܠܗ 7
ܠܡܫܬܘܬܐ. ܘܩܡ ܓܒܐܝܠ ܘܐܥܠܗ ܘܚܘܝܗ ܟܝ̈ܣܐ ܕܚܬܝܡܝܢ. ܘܡܢܝܢܐ ܟܣܦܐ ܘܣܡ
ܥܠ ܓܡ̈ܠܐ. * ܘܩܡܘ ܒܨܦܪܐ ܘܐܙܠܘ ܠܡܫܬܘܬܐ ܕܪܥܘܐܝܠ. ܘܐܫܟܚܘ ܠܛܘܒܝܐ ܕܣܡܝܟ ܥܠ ܦܬܘܪܐ. 8
ܘܫܘܪ ܩܡ ܘܢܫܩܗ. * ܘܐܡܪ ܠܗ ܓܒܐܝܠ. ܢܫܬܒܚ ܐܠܗܐ ܕܝܗܒ ܠܟ ܫܠܡܐ. ܡܛܠ 9
ܕܒܪܗ ܐܢܬ ܕܓܒܪܐ ܛܒܐ. ܕܥܒܕ ܙܕܝܩܘܬܐ. ܒܪܝܟ ܐܢܬ ܘܒܪܝܟ ܐܒܘܟ ܘܐܡܟ ܘܐܢܬܬܟ
ܘܐܒܘܗ ܘܐܡܗ. * ܫܠܡ * ܝ *

* ܛܘܒܝܬ ܕܝܢ ܡܢܐ ܗܘܐ ܝܘܡ̈ܬܐ ܡܢ ܕܢܦܩ ܛܘܒܝܐ ܒܪܗ. ܘܟܕ ܫܠܡܘ ܝܘܡ̈ܬܐ 1
ܐܬܒܛܠ ܠܗ ܛܘܒܝܬ ܘܐܡܪ. * ܕܠܡܐ ܡܝܬ ܠܗ ܓܒܐܝܠ ܘܠܝܬ ܡܢ ܕܝܗܒ ܠܗ ܠܒܪܝ ܟܣܦܐ 2
ܗܢܐ. * ܘܐܡܪܬ ܚܢܐ. ܕܐܒܕ ܠܗ ܒܪܝ. ܘܠܐ ܗܘܐ ܚܝ. * ܘܒܟܝܐ ܗܘܬ ܥܠܘܗܝ ܘܐܡܪܐ 3 4
ܗܘܝܬ ܢܘܗܪܐ ܕܥܝ̈ܢܝ. * ܠܡܢܐ ܫܒܩܬܗ ܕܢܦܪܘܩ ܡܢܝ. * ܘܛܘܒܝܬ 5 6
ܗܘܐ ܡܦܝܣ ܠܗ̇. ܘܐܡܪ. ܫܠܝ ܠܟܝ ܚܬܝ. ܒܫܠܡܐ ܐܬܐ ܒܪܢ. ܫܘܚܪܐ ܗܘ ܕܐܬܓܕܫ ܠܗ. ܠܐ
ܬܬܒܛܠܝܢ. ܡܗܝܡܢ ܗܘ ܓܒܪܐ ܕܐܙܠ ܥܡܗ. ܘܡܢ ܐܚ̈ܝܢ ܗܘ. ܠܐ ܬܣܝܡܝܢ ܟܪܝܘܬܐ
ܒܠܒܟܝ. * ܘܐܡܪܬ ܚܢܐ. ܐܒܕ ܒܪܝ. ܘܢܦܩܐ ܘܐܙܠܐ ܠܐܘܪܚܐ ܘܡܬܟܪܝܐ ܗܘܬ ܥܕܡܐ 7
ܕܥܪܒ ܫܡܫܐ. ܘܗܦܟܐ ܘܥܐܠܐ ܠܩܝܛܘܢܐ. ܘܡܕܡ ܠܐ ܛܥܡܐ. ܘܠܐ ܕܡܟܐ ܗܘܬ ܡܫܟܚܐ
ܗܘܬ ܠܡܕܡܟ.

Et dixit ei; Uxorem accepit filius Tobit 7 filiam Raguelis, & ibi eſt, & te ad nuptias vocat. Et ſurgens Gabaiel introduxit eũ, & oſtendit ei ſaccos obſignatos. Et numeratam pecuniam impoſuit camelis. Et 8 ſurgentes manè profecti ſunt ad convivium Raguelis. Et invenerunt Tobiam diſcumbentem menſæ. Et exiliens ſurrexit, & oſculatus eſt eum. Et dixit ei 9 Gabaiel; Laudetur Deus qui dedit tibi pacem. Tu enim viri boni filius es, & juſtitiam facientis. Benedictus ſis, & benedictus pater tuus, & mater uxórque tua, patérque & mater ejus.

CAP. X.

TObit autem numerabat dies ex quo 1 digreſſus erat Tobias filius ejus. Et cùm completi eſſent dies, ſolicitus fuit Tobit, & dixit; Forte mortuus eſt Gabaiel, nec 2 eſt qui det filio meo pecuniam iſtam. Et 3 dixit Hanna; Periit filius meus, nec in vivis eſt. Et flevit ſuper eo, & dixit; 4 Hei mihi fili mi, qui lumen eras oculorum meorum. Quarè dimiſi eum ut à me diſ- 5 cederet? Tobit auté poſtulabat ab ea, di- 6 cens; Bono eſto animo, ſoror: Sanus veniet filius noſter: Mora ipſi objecta eſt: Noli ſolicita eſſe: Fidelis enim eſt quicum ipſo profectus eſt, & de fratribus noſtris. Noli mœrorem in corde tuo reponere. Et dixit 7 Hanna; Periit fili⁹ meus. Et exiliens egrediebatur, & profecta ad viam morabatur uſque ad occidentem ſolem, & reverſa ingrediebatur cubiculum ſuum: Nec quicquam edebat, nec dormire poterat.

ספר טוביה : יא

8 וַיֹּאמֶר לוֹ רְעוּאֵל שֵׁב בְּנִי וַאֲנִי אֲשַׁגֵּר לְאָבִיךָ וּלְאִמְּךָ וְאוֹדִיעַ לָהֶם הַדָּבָר׃ אָמַר
10 טוֹבִיָּה לֹא אֲדוֹנִי אֶלָּא אֵלֵךְ אֶל אָבִי וְאֶל אִמִּי וַיָּקָם רְעוּאֵל וַיִּתֵּן לוֹ אֶת שָׂרָה
אִשְׁתּוֹ וְאֶת חֲצִי רְכוּשׁוֹ וַעֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת וְכֶסֶף וְזָהָב וַיְבָרְכֵם וַיֹּאמֶר׃ בְּנִי יְהוָה 11
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יַצְלִיחַ דַּרְכֵיכֶם וְיַרְאֵנִי בְּנֵיכֶם וּבְנוֹתֵיכֶם בְּטֶרֶם אָמוּת׃ וּלְשָׂרָה אָמַר 13
כַּבְּדִי לְחָמִיךְ וּלְחָמוֹתֵיךְ כִּי עַתָּה הֵם אֲבוֹתַיִךְ וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יַשְׁמִיעֵנוּ
שְׁמוּעָתֵךְ לְטוֹבָה וְאֶשְׂמַח וַיִּשַּׁק לָהּ וְעַדְנָה אִשְׁתּוֹ חֲמוֹתוֹ אָמְרָה לוֹ בְּנִי אֲהוּבִי יְזַכֵּנִי 12
הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִרְאוֹת לְךָ בָּנִים מִן הַנַּעֲרָה הַזֹּאת וְאָז אֶשְׂמַח לִפְנֵי יְהוָה וְהִנֵּה
אָנֹכִי עַתָּה מוֹסֶרֶת אֶת בִּתִּי בְּיָדְךָ פִּקָּדוֹן וּבְחַיֶּיךָ בְּנִי אַל תְּעַנֶּהָ וְאַל תַּכְלִימָהּ כִּי
בִּמְקוֹם אַכְסְנַי הִיא הוֹלֶכֶת וְלִבָּהּ חָלַל בְּקִרְבָּהּ וְאַחֲרֵי כֵן הָלְכוּ מִשָּׁם וְטוֹבִיָּה
בֵּרַךְ אֶת יְהוָה אֲשֶׁר הִצְלִיחַ דַּרְכּוֹ׃

יא

1 וְהָלְכוּ עַד שֶׁהִגִּיעוּ קָרוֹב לְנִינְוֵה׃

Liber TOBIÆ, *Edit.* P. FAGII.

Ad quem dixit Reguel; Mane mi fili, mittam enim aliquem, ad patrem 8
tuum, & ad matrem tuam, notámque faciam eis hanc rem, Reſpondit 10
Tobias; Nequaquam mi domine, Ego ipſe ibo ad patrem meum, & ad
matrem meam. (Quo audito) ſurrexit Reguel, & dedit ei Saram uxorem,
atque dimidium ſubſtantiæ ſuæ, ſervos item & ancillas, argentum &
aurum, valedixitque eis, dicens; Mi fili, Dominus Deus Iſrael fortunet 11
vias veſtras, & faciat me videre filios veſtros, ac filias veſtras, antequàm
moriar. Et ad Saram dixit; Honora ſocerum tuũ, ac ſocrũ tuã, nunc enim 13
ipſi ſunt parentes tui, Deus quoq; ſanctus & benedictus faciat me audire
bonã famã de te, unde gaudium accipiam, (quo dicto) oſculatus eſt eam.
Similiter & Adna uxor ejus, ſocrus Tobiæ, dicebat ad eum; Mi chariſſime 12
fili, Dignã me faciat Deus, ut videam filios tuos ex iſta puella. Tum enim
lætabor corã Domino. Ecce ego nũc trado filiã meã in manum tuã, tanquàm depoſitum, quam in vita tua mi fili non affligas, nec ignominiâ afficias. Nam in locum peregrinum ubi hoſpita erit, ipſa proficiſcitur. (Hæc
ubi dixiſſet) ſauciatum quodamodo fuit cor ejus intra eam, Poſt quæ
abierunt illi, benedixítq; Tobias Dominum, quòd ſecundâſſet iter ſuum.

CAP. XI.

Cúmque pergentes appropinquarent Nineve, 1

Editio SEBAST. MUNSTERI.

וַיֹּאמֶר רְעוּאֵל שְׁבָה עוֹד עִמָּדִי וַאֲנִי אֶשְׁלַח לְהַגִּיד לְאָבִיךָ אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשִׂיתָ׃ 8
וַיֹּאמֶר טוֹבִיָּה אַל תְּאַחֵר אוֹתִי שַׁלְּחֵנִי וְאֵלֵךְ לְאָבִי וּלְאִמִּי וַיִּשְׁמַע רְעוּאֵל בְּקוֹל טוֹבִיָּה 10
וַיִּתֵּן לוֹ אֶת שָׂרָה בִתּוֹ חֲצִי עָשְׁרוֹ וַעֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת וְצֹאן וּבָקָר וַחֲמוֹרִים וּגְמַלִּים
וּבִגְדֵי בוּץ וְאַרְגָּמָן וּכְלֵי כֶסֶף וְזָהָב וַיְשַׁלְּחֵם וַיְבָרְכֵם וַיֹּאמַר׃ אֱלֹהִים יְיָ אֱלֹהֵי 11
אֲבוֹתֵינוּ יְבָרֵךְ אֶתְכֶם וְיַרְאֵנִי מִכֶּם בָּנִים זְכָרִים וְעוֹסְקִים בְּתוֹרַת יְיָ וַיִּנַּשֵּׁק לָהֶם
וַיְחַבֵּק לָהֶם וַיֹּאמֶר אֶל שָׂרָה בִתּוֹ׃ כַּבְּדִי מְאֹד אֶת חוֹתְנֵךְ וְאֶת חוֹתַנְתֵּךְ וּלְכִי 13
לְשָׁלוֹם וְנִשְׁמַע מִמֵּךְ שְׁמוּעָה טוֹבָה בְּחַיֵּינוּ בְּשָׂשׂוֹן וּבְשִׂמְחָה וַיִּשַּׁק לָהֶם וַיְחַבְּקֵם
וַיְשַׁלְּחֵם וַיֹּאמֶר אֶל טוֹבִיָּה׃ בְּנִי יְיָ אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם יוֹלִיכְךָ בְּשָׁלוֹם וְיַרְאֵנִי מִמְּךָ 12
וּמִשָּׂרָה בִתִּי בָּנִים טוֹבִים לִפְנֵי יְיָ בְּטֶרֶם אָמוּת וְהִנֵּה שָׂרָה בִתִּי בְּיָדְךָ אַל תְּעַנֶּהָ
כָּל יָמֶיךָ וּלְכוּ לְשָׁלוֹם וַיְבָרְכֵם וַיִּשַּׁק לָהֶם וַיְשַׁלְּחֵם׃

יא

וַיֵּלֶךְ טוֹבִיָּה שָׂמֵחַ וְטוֹב לֵב וַיְבָרֶךְ אֶת ה׳ אֲשֶׁר שִׂמְּחָהוּ וַאֲשֶׁר עָשָׂה עִמּוֹ נִפְלָאוֹת 1
רַבּוֹת וַחֲסָדִים טוֹבִים וַיֵּלֶךְ וַיָּבֹא אֶל אַקְרִים הָעִיר אֲשֶׁר נֹכַח נִינְוֵה׃

Dixit Rahuel; Mane diutiùs apud me, & ego mittam & indicabo patri tuo 8
omnia quæ egiſti. Reſpondit verò Tobias; Ne quæſo retineas me, ſed di- 10
mitte me ut vadam ad patrem meum & matrem meam. Et obediens voci
ejus Rahuel, dedit ei Saram filiam ſuam, dimidium bonorũ ſuorum, famulos
& ancillas, oves & boves, aſinos & gamelos, veſtimenta linea & purpurea,
vaſa argentea & aurea, dimitténſque eos benedixit eis, & ait ad eos; Dñs 11
Deus patrum noſtrorũ benedicat vobis, & oſtendat mihi ex vobis filios maſculos, qui occupentur in lege Domini. Oſculánſque eos & amplexans eos
dixit ad Saram filiam ſuam; Honora diligenter ſocerum tuum & ſocrum tu- 13
am, & vade in pace, audiamúſque de te famam bonam in vita noſtra cum
gaudio & exultatione, & rurſum oſculans eos atque amplexans dimiſit eos.
Et ait ad Tobiam; Fili mi, Dominus Deus cœlorum conducat te in pace, 12
& faciat me videre ex te & ex Sara filia mea filios bonos ante Dominum
antequam moriar. Et ecce Sara filia mea in manu tua eſt, tu ne affligas eam
cunctis diebus tuis, ſed ite in pace. Benedicénſque & oſculans eos, dimiſit
eos.

CAP. XI.

Abiit ergò Tobias læto & hilari corde, benedixítq; Dominum eò quòd 1
lætificâſſet eum & feciſſet cum eo mirabilia multa & miſerationes inſignes,
& proficiſcens pervenit ad Ackrim civitatem, quæ eſt è regione Ninive.

Verſio VULG. LAT.

8 At verò Raguel dicebat ad generum ſuum; Mane hic,
& ego mittam nuntium ſalutis de te ad Tobiam pa-
9 trem tuum. Cui Tobias ait; Ego novi, quia pater
meus & mater mea modò dies computant, & crucia-
10 tur ſpiritus eorum in ipſis. Cúmque verbis multis
rogaret Raguel Tobiam, & ille eum nullâ ratione vel-
let audire, tradidit ei Saram, & dimidiam partem
omnis ſubſtantiæ ſuæ in pueris, in puellis, in pecudi-
bus, in camelis, & in vaccis, & in pecunia multa:
11 & ſalvum atque gaudentem dimiſit eum à ſe, Di-
cens; Angelus Domini ſanctus ſit in itinere veſtro,
perducátque vos incolumes, & inveniatis omnia
rectè circa parentes veſtros, & videant oculi mei fi-
12 lios veſtros priuſquàm moriar. Et apprehendentes
parentes filiam ſuam, oſculati ſunt eam, & dimiſerunt
13 ire: Monentes eam honorare ſoceros, diligere ma-
ritum, regere familiam, gubernare domum, & ſe
ipſam irreprehenſibilem exhibere.

CAP. XI.

1 Cumque reverterentur, pervenerũt ad Charan, quæ
eſt in medio itinere contra Niniven, undecimo die.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

8 Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ (α) πενθερὸς, Μεῖνον παρ' ἐμοὶ, κἀγὼ ἐξαπο-
10 στελῶ πρὸς τὸν πατέρα σου, καὶ δηλώσουσιν αὐτῷ τὰ κατὰ σέ. Καὶ
Τωβίας λέγει, (β) Ἐξαπόστειλόν με πρὸς τὸν πατέρα μου. Ἀναστὰς
δὲ Ῥαγουὴλ, ἔδωκεν αὐτῷ Σάῤῥαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ τὰ ἥμισυ τῶν
ὑπαρχόντων, σώματα καὶ κτήνη καὶ ἀργύριον· καὶ εὐλογήσας αὐτοὺς
11 ἐξαπέστειλε, Λέγων, (γ) Εὐοδώσει ὑμᾶς τέκνα ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ πρὸ
13 τοῦ με ἀποθανεῖν. Καὶ εἶπε τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ, Τίμα τοὺς πενθερούς
12 σου, αὐτοὶ νῦν γονεῖς σου εἰσὶν, ἀκούσαιμί σου ἀκοὴν καλήν· Καὶ ἐφί-
λησεν αὐτήν. Καὶ Ἔδνα εἶπεν πρὸς Τωβίαν, Ἀδελφὲ ἀγαπητὲ, ἀπο-
καταστῆσαί σε ὁ κύριος τοῦ οὐρανοῦ, καὶ δῴη μοι ἰδεῖν σου παιδία ἐκ
Σάῤῥας τῆς θυγατρός μου, ἵνα εὐφρανθῶ ἐνώπιον τοῦ κυρίου. Καὶ ἰδοὺ
παρατίθεμαί σοι τὴν θυγατέρα μου ἐν παρακαταθήκῃ, (δ) καὶ μὴ λυ-
πήσῃς αὐτήν. Μετὰ ταῦτα ἐπορεύετο καὶ Τωβίας εὐλογῶν τὸν Θεὸν,
ὅτι εὐώδωσε τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ κατευλόγει (ε) Ῥαγουὴλ, καὶ Ἔδ-
1 ναν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. Καὶ ἐπορεύετο μέχρις οὗ ἐγγίσαι αὐτοὺς
εἰς Νινευή.

Dixit autem ei ſocer; Mane apud me: & ego mittam ad patrem tuũ, & indicabunt ei, quæ circa te. Et Tobias dicit; Dimitte me ad patrem meum. Surgens autem Raguel, dedit ei Sarram uxorem ejus, & dimidium ſubſtantiæ, corpora, & pecora, & argentum: & benedicens eos dimiſit, Dicens; Proſperabit vos, filii, Deus cœli, priuſquàm ego moriar. Et dixit filiæ ſuæ; Honora ſoceros tuos: ipſi nunc parentes tui ſunt: audiam de te auditionem bonam. Et oſculatus eſt eam. Et Edna dixit ad Tobiam; Frater dilecte, reſtituat te Dominus cœli, & det mihi videre tuos filios ex Sarra filia mea; ut lætor in conſpectu Domini. Et ecce depono apud te filiam meam in depoſito: & ne contriſtes eam. Poſt hæc ibat, & Tobias benedicens Deum, quia proſperaverat viam ipſius: & benedicebat Raguel, & Ednam uxorem ejus. Et ibat, quoaduſque appropinquârunt ipſi in Nineve.

MS.A. (α) πενθερὸς αὐτοῦ, Μεῖνον (β) Οὐχὶ, ἀλλὰ ἐξαπόστειλόν (γ) Εὐλογήσει ὑμᾶς ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ, τέκνα,
πρὸ τοῦ (δ) μὴ λυπήσῃς (ε) Ῥαγουὴλ Ἔδναν

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

8 * ܘܟܕ ܫܠܡܘ ܥܣܪܐ ܝܘܡܝܢ ܐܝܟ ܕܝܡܐ ܗܘܐ ܪܥܘܐܝܠ. ܐܡܪ ܠܗ ܛܘܒܝܐ. ܝܕܥ ܐܢܐ ܕܐܒܝ
9 ܘܐܡܝ ܒܐܘܠܨܢܐ ܪܒܐ ܐܝܬܝܗܘܢ ܘܡܣܒܪܝܢ ܕܠܐ ܬܘܒ ܚܙܝܢ ܐܦܝ. ܘܐܡܪ ܪܥܘܐܝܠ ܐܢܐ ܫܕܪ ܐܢܐ ܐܝܙܓܕ̈ܐ
ܠܘܬ ܐܒܘܟ ܘܢܘܕܥܘܢܝܗܝ ܕܗܟܢܐ ܗܘܬ ܨܒܘܬܐ. ܘܐܢܬ ܩܘܝ ܠܘܬܝ ܬܘܒ ܝܘܡܬܐ ܩܠܝܠ. ܘܐܡܪ ܠܗ
10 ܛܘܒܝܐ ܠܐ ܡܦܝܣ ܐܢܐ ܠܟ ܐܢܐ ܫܪܝܢܝ ܕܠܐ ܢܟܪܐ ܠܐܒܝ .. * ܘܩܡ ܪܥܘܐܝܠ ܘܕܒܪ
ܠܒܪܬܗ. ܘܐܫܠܡܗ ܠܛܘܒܝܐ. ܘܝܗܒ ܠܗ ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܢܟܣܘܗܝ ܦܠܓܗܘܢ. ܥܒ̈ܕܐ
ܘܐܡ̈ܗܬܐ. ܬܘܪ̈ܐ ܘܥܢܐ. ܘܓܡ̈ܠܐ ܘܚܡܪ̈ܐ. ܘܕܗܒܐ ܘܣܐܡܐ. ܘܠܒ̈ܘܫܐ ܣܓܝ̈ܐܐ. ܘܢܫܩ ܐܢܘܢ
11 ܘܫܪܐ ܐܢܘܢ. ܘܐܡܪ ܪܥܘܐܝܠ ܙܠܘ ܒܫܠܡܐ ܚܠܝܡܝܢ ܒܢ̈ܝ. * ܘܡܪܝܐ ܕܫܡܝܐ ܘܕܐܪܥܐ ܗܘ
12 13 ܢܛܘܒ ܐܘܪܚܟܘܢ. ܘܐܚܙܐ ܒܢ̈ܝܟܘܢ ܥܕ ܠܐ ܐܡܘܬ. * ܘܢܫܩ ܪܥܘܐܝܠ ܠܣܪܐ. ܘܐܡܪ ܠܗ̇. * ܝܩܪܝ
ܒܪܬܝ ܚܡܘܟܝ ܘܚܡܬܟܝ. ܡܛܠ ܕܡܢ ܗܫܐ ܗܢܘܢ ܐܢܘܢ ܐܒܗ̈ܝܟܝ. ܐܝܟ ܕܗܘܝܢ
ܚܢܢ ܡܢ ܩܕܡ. ܙܠܘ ܒܫܠܡܐ. ܘܐܡܪܬ ܥܕܢܐ ܠܛܘܒܝܐ. ܗܐ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܡܫܠܡܐ ܐܢܐ ܠܟ ܒܪܬܝ ܠܐ ܬܒܐܫ ܠܗ̇
ܟܠܗܘܢ ܝܘܡ̈ܝ ܚܝ̈ܝܗ̇. ܡܢ ܗܫܐ ܓܝܪ ܐܢܐ ܐܡܟ. ܘܣܪܐ ܚܬܟ. ܘܢܫܩܬ ܐܢܘܢ
ܠܬܪ̈ܝܗܘܢ ܘܢܦܩܘ. ܘܛܘܒܝܐ ܗܘ ܚܕܐ ܘܡܫܒܚ ܗܘܐ ܠܡܪܝܐ ܕܫܡܝܐ ܘܕܐܪܥܐ. ܘܐܡܪ ܕܢܗܘܘܢ ܠܝ
ܡܝܩܪ̈ܝܢ ܚܡ̈ܝ ܘܚܡܬܝ ܐܝܟ ܕܠܐܒܗ̈ܝ ܟܠܗܘܢ ܝܘܡ̈ܝ ܚܝ̈ܝܗܘܢ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܝܐ *

1 * ܘܢܦܩܘ ܕܢܐܙܠܘܢ ܒܐܘܪܚܐ. ܘܐܬܘ ܠܒܣܪܝ ܕܠܘܩܒܠ ܢܝܢܘܐ.

Et completis decem diebus, ſecundùm juramentum Raguelis, dixit ei Tobias; Novi patrẽ matrémq; meam in anguſtiis magnis eſſe, non ultrà ſperantes videre faciem meam. Et dixit Raguel; Ego mittam nuntios patri tuo, qui ipſi indicent, quomodò res ſe habeat: Tu autem expecta adhuc apud me dies aliquot. Et dixit ei Tobias; Non; obſecro te, dimitte me, ne patri meo moleſtum ſit. Et ſurrexit Raguel, accepítque filiam Tobiæ tradidit. Dedítque ei de omnibus bonis ſuis dimidium: Servis, ancillis, bobus, ovibus, camelis, & aſinis: aurum etiam, & argentum, veſtéſque multas. Et oſculatus ipſos dimiſit. Dixítque Raguel, Ite in pace, valentes filii mei: Dominúſque cœli ac terræ, ipſe iter veſtrum ſecundet: Et liberos veſtros videam, antequam moriar. Et oſculatus eſt Raguel Saram, dixítque ei; Honora, filia, ſocerum ſocrúmque tuam: Nam dehinc ipſi parentes tui ſunt, quemadmodum antehac nos fuimus. Ite in pace. Et dixit Edna Tobiæ; Ecce, coram Domino trado tibi filiam meam: Noli ipſi malum facere omnibus diebus vitæ ipſius. Dehinc enim ego mater tua, Sara autem ſoror. Et oſculata eſt eos ambos, & digreſſi ſunt. Tobias autem lætus laudabat Dñm cœli & terræ, & dixit; Honorandi mihi erunt ſoceri mei inſtar parentũ omnibus diebus vitæ ipſorum.

CAP. XI.

ET digreſſi ſunt ut iter facerent, & venerunt Baſri, ex adverſo Ninives.

ספר טוביה : יא

ואמר רפאל המלאך לטוביה הלא תדע היאך הנחת את אביך : ונקדים אתה 2
ואני ונלך ונתקן את הבית : וקח בידך גם את המרירה של הדג מיד לקח 3 4
טוביה את המרירה של דג בידו והלכו וגם הכלב הולך אחריהם : והנה 5
אמו היתה יושבת : וכשראתה אותם מיד הכירם ותרץ אל אישה ותאמר 6
לו ארוני הנה הנער בא עם האיש אשר הלך עמו : ורפאל המלאך אמר 7
לנער אחי שמע בקולי וכשתכנס בבית יפתח אביך את עיניו ויחבקך : ואתה 8
משח עיניו מן המרירה ומיד יתרפא ויביט והנה אמו רצתה ונפלה על
צוארו ותבך ותאמר אמותה הפעם אחרי ראותי אותך : וטוביה עמד כנגד בנו 10
לחבקו : וירץ טוביה ויפול על רגלי אביו : ויקם וימשח את עיניו מן המרה 11 12
ויאמר אל תירא אבי ומיד נתפזרו התבלולים ופתח את עיניו וראה את בנו
ונפל על צוארו ובכה ואמר :

Liber TOBIÆ, *Edit.* P. FAGII.

Dixit Raphael Angelus ad Tobiam; An ignoras quomodo reliqueris patrem tuum? 2 Age itaque præcedamus, eamus & præparemus domum. 3 Accipe item fel piſcis in manum tuam. Mox accepit Tobias fel piſcis in 4 manum ſuam, & perrexerunt, ſequente eos & cane. Et ecce mater ejus 5 ſedebat (*in via*,) Quæ ubi vidiſſet eos, ſtatim agnovit eos. Cucurritque 6 ad maritum, dicens; Mi Domine, ecce puer venit, cum viro illo qui cum eo abierat. Porrò Raphael Angelus dixit ad puerum; Mi frater, audi 7 vocem meam. Cùm ingreſſus fueris domum, & aperuerit pater tuus ocu- 8 los ſuos, atque te amplexatus fuerit, Fac inungas oculos ejus felle, & ſtatim curabitur ac viſum recipiet. Sed ecce & mater ejus acurrens, ruit in collum ejus, flens, atque dicens; Jam lubens moriar, poſtquam te vidi. Cæterum Tobias ſtetit è regione filii ſui, ut amplexaretur eum. 10 Accurrenſque Tobias, procidit ad pedes patris ſui. Dein ſurrexit & 11 inunxit oculos ejus felle, dicens; Ne timeas mi pater. Illicò diſſipatæ fu- 12 erunt maculæ (*oculorum ejus*.) Cùmque aperuiſſet oculos ſuos, atque vidiſſet filium ſuum, ruit in collum ejus, flens ac dicens:

Editio SEBAST. MUNSTERI.

ויאמר רפאל אחי אתה ידעת איך עזבת את אביך ואת אמך : ועתה נתקדם אני 2
ואתה ואשתך תלך אחרינו עם העבדים ועם אנשינו וילכו שניהם ויאמר 3
רפאל אל טוביה : קח עמך ממרירת הדג ויקחה : והנה אמו יושבת על 4 5
הדרך לראות אם יבא בנה : ותרא אותו מרחוק ותכירהו ותאמר אל טובי 6
אישה הנה בני טוביה בא והאיש אשר הלך עמו : ויאמר רפאל אל טוביה 7
ידעתי כי עור אביך : ובמרירה הזאת יפתחו עיניו וירפא ותרץ חנה אמו לקראתו 8
ותפל על צואריו ותאמר אמותה הפעם אחרי ראותי את פניך ותבך על צואריו
עוד : ויקם טובי וילך לקראת בנו ויכשל בלכתו כי לא ראה : וירץ טוביה אל 10 11
אביו : וישם את המרירה על עיניו ויתבררו עיניו ויפול הלובן מעיניו ונתרפא 12
וירא את בנו ויפל על צואריו ויאמר :

Et ait Raphel; Frater mi, tu nôſti quomodo dimiſeris patrem tuum & 2 matrem tuam: Nunc ergo præcedamus ego & tu: uxor autem tua ibit poſt 3 nos cum famulis atque cum reliquis noſtris hominibus. Abeuntibus ergo duobus illis ait Raphael ad Tobiam: Accipe tecum de felle piſcis. Et ac- 4 cepit de eo. Porrò mater ejus ſedebat in via & circunſpiciebat quando 5 veniret filius ejus. Et videns eum è longinquo agnovit eum. Dixitque 6 ad Tobæum virum ſuum; En filius meus Tobias venit unà cum viro qui abiit ſecum. Dixit autem Raphael ad Tobiam; Scio quod pater tuus 7 cæcus eſt, At ex felle iſto aperientur oculi ejus ſanabitúrque. Et currens 8 Hanna mater ejus in occurſum ejus ruit ſuper collum ejus & ait; Moriar nunc poſtquam vidi faciem tuam, flevitque largiter ſuper collum ejus. Sur- 10 gens quoque Tobæus abiit in occurſum filii ſui & cecidit dum incederet, quia nihil videbat. Et accurrens Tobias ad patrem ſuum Poſuit fel ſuper 11 oculos ejus, illuſtratíque ſunt oculi ejus & cecidit albugo de oculis ejus. 12 Sanatus ergo vidit filium ſuum, & ruens ſuper collum ejus dixit:

Verſio VULG. LAT.

2 Dixítque Angelus; Tobia frater, ſcis quemadmodùm 3 reliquiſti patrem tuum. Si placet itaque tibi, præcedamus, & lento gradu ſequantur iter noſtrum familiæ, 4 ſimul cum conjuge tua, & cum animalibus. Cúmque hoc placuiſſet ut irent, dixit Raphael ad Tobiam; Tolle tecum ex felle piſcis: erit enim neceſſarium. Tulit 5 itaque Tobias ex felle illo, & abierunt. Anna autem ſedebat ſecus viam, quotidiè in ſupercilio montis, un- 6 dè reſpicere poterat de longinquo. Et dum ex eodem loco ſpecularetur adventum ejus, vidit à longè, & illicò agnovit venientem filium ſuum: curréntſque nunti- 7 avit viro ſuo, dicens; Ecce venit filius tuus. Dixítque Raphael ad Tobiam; At ubi introieris domum tuam, ſtatim adora Dominum Deum tuum: & gratias agens 8 ei, accede ad patrem tuum, & oſculare eum. Statímq; lini ſuper oculos ejus ex felle iſto piſcis, quod portas tecum: ſcias enim quoniam mox aperientur oculi ejus, & videbit pater tuus lumen cœli, & in aſpectu tuo 9 gaudebit. Tunc præcucurrit canis, qui ſimul fuerat in via: & quaſi nuntius adveniens, blandimento ſuæ cau- 10 dæ gaudebat. Et conſurgens cæcus pater ejus, cœpit offendens pedibus currere: & datâ manu puero, oc- 11 currit obviàm filio ſuo. Et ſuſcipiens oſculatus eſt eum cum uxore ſua, & cœperunt ambo flere præ gau- 12 dio. Cúmq; adoraſſent Deum, & gratias egiſſent, con- 13 ſederunt. Tunc ſumens Tobias de felle piſcis, linivit oculos patris ſui. Et ſuſtinuit quaſi dimidiam ferè horam: & cœpit albugo ex oculis ej⁹, quaſi membrana ovi, 14 15 egredi. Quam apprehendens Tobias traxit ab oculis ejus, ſtatímq; viſum recepit. Et glorificabant Deum, ipſe videlicèt, & uxor ejus, & omnes qui ſciebant eum. 16

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

ΚΕΦ. ια.

2 ΚΑὶ εἶπε Ῥαφαὴλ πρὸς Τωβίαν, Οὐ γινώσκεις ἀδελφὲ πῶς 3 ἀφῆκας τὸν πατέρα σου; Προδράμωμεν ἔμπροσθεν τῆς γυναι- 4 κός σου, καὶ ἑτοιμάσωμεν τὴν οἰκίαν· Λάβε δὲ παρὰ χεῖρα τὴν χολὴν τοῦ ἰχθύος. καὶ ἐπορεύθησαν, καὶ συνῆλθεν ὁ κύων ὄπισθεν 5 αὐτῶν. Καὶ Ἄννα ἐκάθητο περιβλεπομένη εἰς τὴν ὁδὸν τὸν 6 παῖδα αὐτῆς. Καὶ προσενόησεν αὐτὸν ἐρχόμενον, καὶ εἶπε τῷ πατρὶ αὐτοῦ, Ἰδοὺ ὁ (α) υἱός μου ἔρχεται, καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁ πο- 7 ρευθεὶς μετ' αὐτοῦ. Καὶ Ῥαφαὴλ εἶπεν, Ἐπίσταμαι (β) ἐγὼ, ὅτι 8 ἀνοίξει τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ πατήρ σου. (γ) Σὺ ἔγχρισον τὴν χολὴν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ δηχθεὶς διατρίψει, καὶ (δ) ἀποβαλεῖται τὰ λευκώματα, καὶ ὄψεταί σε. καὶ προσδραμοῦσα Ἄννα (ε) ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Εἶδόν σε παιδίον, ἀπὸ τοῦ νῦν ἀποθανοῦμαι. καὶ ἔκλαυ- 10 σαν ἀμφότεροι. Καὶ Τωβὶτ ἐξήρχετο πρὸς τὴν θύραν, καὶ 11 προσέκοπτεν. Ὁ δὲ (ζ) υἱὸς αὐτοῦ προσέδραμεν αὐτῷ, καὶ ἐπ- 12 ελάβετο τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, Καὶ προσέπασε τὴν χολὴν (η) ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, λέγων, Θάρσει πάτερ. ὡς δὲ συνεδήχθησαν, διέτριψε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ ἐλεπίσθη ἀπὸ τῶν κάνθων τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ τὰ λευκώματα. καὶ ἰδὼν τὸν υἱὸν αὐτοῦ (θ) ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ ἔκλαυσε,

MS.A. (α) υἱός σου (β) ἐγὼ Τωβία, ὅτι * ὅτι ἀνοίγει (γ) Σὺ οὖν ἔγχρισον (δ) ἀποβαλεῖ τὰ λευκώματα, ἔπεσεν (ζ) υἱὸς προσέδραμεν (η) εἰς τοὺς (θ) ἔπεσεν

C A P. XI.

ET dixit Raphael ad Tobiam; (a) Non cognoſcis, frater, quomodò dimiſiſti patrem tuum? 2 3 *Præcurramus ante uxorem tuam, & paremus domum.* 3 *Sume autem ad manum fel piſcis. Et iverunt; & ſimul venit canis poſt eos.* 4 *Et Anna ſedebat circumſpectans in viam puerum ſuum:* 5 *Et proſpexit eum venientem, & dixit patri ejus; Ecce filius meus venit, & homo, qui ivit cum eo.* 6 *Et Raphael dixit; Scio ego, quia aperiet oculos pater tuus: Tu unge fel in oculos ejus: & eroſus deteret, & abjiciet albugines, & videbit te. Et accurrens Anna irruit ſuper collum filii ſui, & dixit ei; Vidi te, fili: ex nunc moriar. Et ploraverunt utrique.* 7 8 *Et Tobit exibat ad januam, & prolapſus eſt. Filius autem ejus accurrens ei & apprehendit patrem ſuum, Et inſperſit fel ſuper oculos patris ſui, dicens; Confide, pater. Ut autem eroſi ſunt, detrivit oculos ſuos, & deſquamatæ ſunt ab angulis oculorum ejus albugines. Et videns filium ſuum, procidit ſuper collum ejus, & ploravit,* 10 11 12

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

2 3 [illegible]

4 [illegible]

7 [illegible]

8 [illegible]

[illegible]

5 [illegible]

6 [illegible]

[illegible]

10 [illegible]

[illegible]

11 [illegible]

12 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Et dixit Raphael Tobiæ; Nôſti mentem patris tui. 2 3 Verùm ſurge nunc, I, para domum: Uxor autem tua ſequetur in pace lento gradu. Et egreſſi iverunt ambo: 4 Canis autem præcurrebat eos. 7 Et dixit Raphael Tobiæ; Cape manu tuâ fel piſcis: 8 Et cùm ad patrem tuum acceſſeris, & oculi ejus propè fuerint, exprime fel hoc in eos adhuc apertos, & comprimet eos: Comprimente autẽ ipſo *oculos*, deſquamabitur albugo de oculis ejus, & videbit lucem pater tuus. Stabat autem Hanna intuens viam: 5 Et vidit canem curriculò venientem. 6 Currens autem dixit Tobit; Ecce venit filius tuus. Et induto velo, egreſſa eſt in occurſum filii ſui. Et amplexa illum cecidit in cervice ejus, & dixit; Cùm viderim te, fili mi, non dolet mihi ſi moriar, quoniam ecce, te vidi. 10 Et venit ad Tobit patrem ſuum: Stabat autem ille in porta: Et audiens vocem filii ſui volebat ipſi obviàm ire. Et cupiens obviàm ire filio, impingens cadebat. 11 Accurrens autem filius Tobias, prehendit & erexit patrem Tobit. Qui ſurgens ſuſpexit vultu, oſculari cupiens filium, apertis ambobus oculis. Et expreſſit Tobias fel in oculos Tobit patris ſui. 12 Qui comprimens oculos dixit; Quid feciſti mihi, fili Tobia? Dixit autem Tobias; Bono eſto animo, & ſpera pater mi: Medicamentum hoc eſt, & claritatem faciet tibi. Et ſuſtinuit patrem ſuum. Et dum teneret ipſum, deſquamavit medicamentum albugines iſtas, & vidit Tobit lucem, & laudavit Deum.

ספר טוביה: יב

17 בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהִים וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד וּבְרוּכִים כָּל
מַלְאֲכוּתֶיךָ וּבְרוּכִים כָּל מְשָׁרְתֶיךָ כִּי אַתָּה מְחַצְתַּנִי וְעוֹד רִפֵּאתַנִי וְהִנֵּה אֲנִי
עַתָּה רוֹאֶה אֶת בְּנִי וְהִגִּיד לִי בְּנִי כָּל נִסִּים וְנִפְלָאוֹת שֶׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ
19 הוּא בְּאֶרֶץ מִדְיָן: מִיַּד יָצָא טוֹבִיָּה לִקְרַאת כַּלָּתוֹ מְשַׁבֵּחַ וּמְפָאֵר לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ
הוּא וְלֹא הָלַךְ עַד שַׁעַר נִינְוֵה וּכְשֶׁהָלַךְ עַד שַׁעַר נִינְוֵה הָיוּ תְמֵהִים כָּל רוֹאָיו
אֵיךְ הָיָה הוֹלֵךְ וְאֵיךְ הָיָה מַבִּיט וְטוֹבִיָּה הָיָה מְסַפֵּר לָהֶם נִפְלְאוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ
בָּרוּךְ הוּא שֶׁרִיחַם עָלָיו וּכְשֶׁרָאָה טוֹבִיָּה לְשָׂרָה כַּלָּתוֹ בֵּירְכָהּ וְאָמַר לָהּ בְּרוּכָה
אַתְּ לַיהוָה וּבָרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר הֱבִיאֵךְ אֵלֵינוּ וְעַתָּה בִּתִּי הִנֵּה בֵּיתֵךְ וְאָבִיךְ וְאִמֵּךְ
20 וְהָיְתָה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה בְּכָל עִיר נִינְוֵה: וַיָּבוֹאוּ אֶחָיו וּקְרוֹבָיו גְּדוֹלֵי הַמַּלְכוּת:
21 וַיַּעֲשׂוּ מִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה בְּבֵית טוֹבִיָּה שִׁבְעַת יָמִים וַיִּשְׂמַח מְאֹד:

יב

1 אָז קָרָא טוֹבִיָּה לְטוֹבִיָּה בְּנוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ בְּנִי רְאֵה וְהַשְׁלֵם שְׂכַר הָאִישׁ אֲשֶׁר הָלַךְ עִמָּךְ:

Liber TOBIÆ, Edit. P. FAGII.

Benedictus ſit Dominus Deus, & benedictum ſit nomen honorificum ejus, 17
cujus regnum durat in æternum & in perpetuum. Benedicta item ſint
omnia opera tua, Benedicti quoque omnes miniſtri tui, tu enim vulnerâſti
me ac iterum curâſti me. Et ecce ego nunc video filium meum, qui annuntiavit mihi omnia miracula & mirabilia, quæ fecit ei ſanctus Deus benedictus, in terra Midian. Confeſtim egreſſus eſt Tobias obviam nurui ſuæ, 19
laudans & glorificans Deum, antequàm veniſſet uſque ad portam Nineve,
ad quam cum perveniſſet, admirabantur omnes videntes eum, quorſum
abiret, vel quidnam animadverteret. Cæterum Tobias narrabat eis omnia
mirabilia Dei, quomodo ſui miſertus fuiſſet. Cúmque vidiſſet Saram nurum ſuam, ſalutavit ac dixit ad eam benedicta ſis Domino filia mea. Et benedictus ſit Dominus qui adduxit te ad nos. Nunc itaque filia mea, ecce
domum tuam, patrem tuum & matrem tuam. Et fuit lætitia magna in tota
civitate Nineve. Veneruntque fratres ejus, propinqui ejus, ac proceres 20
regni, Ac fecerunt convivium & gaudium, in domo Tobiæ, ſeptem diebus, 21
adeo ut valde gaviſus fuerit (Tobias.)

CAP. XII.

Tunc accerſivit Tobias filium ſuum Tobiam, & dixit ad eum; Fili mi, 1
vide ut reddas mercedem viro, qui tecum profectus fuit.

Editio SEBAST. MUNSTERI.

17 בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הוּא פּוֹקֵחַ עִוְרִים כִּי פָּקַח אֶת עֵינַי בָּרוּךְ הוּא וּבָרוּךְ
שְׁמוֹ לַעֲדֵי עַד וּלְנֵצַח נְצָחִים אֲשֶׁר עָשָׂה עִמִּי הַחֶסֶד הַגָּדוֹל הַזֶּה כִּי הוּא מוֹחֵץ
וְרוֹפֵא וּמֵמִית וּמְחַיֶּה וּבָרוּךְ הוּא וּמְבוֹרָךְ אֲשֶׁר הִצְלִיחַ דְּרָכֶיךָ וַאֲשֶׁר הֱשִׁיבְךָ אֵלֵינוּ
19 בְּשָׁלוֹם וּבְשִׂמְחָה: וַיֵּצֵא טוֹבִי וְחַנָּה אִשְׁתּוֹ לִקְרַאת שָׂרָה בַּת רְעוּאֵל כַּלָּתָם
וַיִּשְׂמְחוּ עִמָּהּ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וַיִּפָּלֵא מְאֹד בְּעֵינֵי כָּל הָרוֹאִים וְהַשּׁוֹמְעִים כִּי
נִרְפְּאוּ עֵינֵי טוֹבִי וַיְבָרֵךְ טוֹבִי אֶת שָׂרָה כַּלָּתוֹ וַיֹּאמֶר בְּרוּכָה אַתְּ לַיְיָ בִּתִּי וּבָרוּךְ
20 יְיָ אֲשֶׁר הֱבִיאֵךְ אֵלֵינוּ בְּשִׂמְחָה: וַיִּשְׂמְחוּ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה הֵם וְכָל הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר
21 בְּנִינְוֵה עַל הַחֶסֶד הַגָּדוֹל הַזֶּה אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ עִם טוֹבִי וְעִם בְּנוֹ: וַיִּתְּנוּ לְטוֹבִיָּה
מַתָּנוֹת רַבּוֹת וִיקָרוֹת:

יב

1 וַיֹּאמֶר טוֹבִי אֶל טוֹבִיָּה בְּנוֹ בְּנִי הָאִישׁ אֲשֶׁר הָלַךְ עִמְּךָ נִתֵּן לוֹ שְׂכָרוֹ וְעוֹד
נוֹסִיף עָלָיו:

Benedictus Dominus Deus Iſrael, qui illuſtrat oculos cæcorum, & qui ape- 17
ruit oculos meos. Benedictus ipſe & benedictum nomen ejus in ſecula ſeculorum & in perpetuas æternitates, qui fecit mecum hanc magnam miſericordiam. Ipſe eſt qui vulnerat & ſanat, occîdit & vivificat. Benedictus
ipſe, benedictus inquam qui proſperum fecit iter tuum, & qui reduxit te
ad nos in pace & lætitia. Egreſſi proinde Tobæus & Hanna uxor ejus in 19
occurſum Saræ filiæ Rahuelis nurus ſuæ, lætati ſunt cum ea gaudio magno:
admiratiq; ſunt vehementer omnes videntes & audientes quod ſanati eſſent
oculi Tobæi. Benedixit autem Tobæus Saram nurum ſuam, & ait, Benedicta tu filia mea Domino, & benedictus Dominus quòd duxit te ad nos in
gaudio. Lætatique ſunt gaudio magno ipſi & cuncti Judæi qui erant in 20
Ninive ſuper illa magna miſericordia quam fecerat Dominus cum Tobæo 21
& filio ejus, Et dederunt Tobiæ munera multa & pretioſa.

CAP. XII.

Dixit autem Tobæus ad Tobiam filium ſuum; Fili mi, demus viro 1
huic qui te comitatus eſt mercedem ſuam, adjiciamuſque illi aliquid amplius.

Verſio VULG. LAT.

17 Dicebátque Tobias; Benedico te, Domine Deus Iſraël, quia tu caſtigâſti me, & tu ſalvâſti
me: & ecce ego video Tobiam filium meum.
18 Ingreſſa eſt etiam poſt ſeptem dies Sara uxor
filii ejus, & omnis familia ſana, & pecora,
& cameli, & pecunia multa uxoris: ſed &
19 illa pecunia, quam receperat à Gabelo: Et
narravit parentibus ſuis omnia beneficia Dei,
quæ feciſſet circa eum per hominem qui eum
20 duxerat. Venerúntque Achior & Nabath conſobrini Tobiæ, gaudentes ad Tobiam, & congratulantes ei de omnibus bonis, quæ circa
21 illum oſtenderat Deus. Et per ſeptem dies
epulantes, omnes cum gaudio magno gaviſi
ſunt.

CAP. XII.

1 Tunc vocavit ad ſe Tobias filium ſuum, dixítque ei; Quid poſſumus dare viro iſti ſancto, qui venit tecum?

Verſio GRÆCA LXX, Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

17 Καὶ εἶπεν, Εὐλογητὸς εἶ ὁ θεὸς, καὶ εὐλογητὸν τὸ ὄνομά σου
εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ εὐλογημένοι πάντες οἱ ἅγιοί σου ἄγγελοι,
ὅτι ἐμαστίγωσας καὶ ἠλέησάς με· ἰδοὺ βλέπω Τωβίαν τὸν υἱόν
19 μου. καὶ εἰσῆλθεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ χαίρων, Καὶ ἀπήγγειλε τῷ πατρὶ
αὐτοῦ τὰ μεγαλεῖα τὰ γενόμενα αὐτῷ ἐν τῇ Μηδίᾳ. καὶ ἐξῆλθε
Τωβὶτ εἰς συνάντησιν τῇ νύμφῃ αὐτοῦ χαίρων καὶ εὐλογῶν
τὸν θεὸν πρὸς (α) τῇ πύλῃ Νινευή. καὶ ἐθαύμαζον οἱ θεωροῦντες
αὐτὸν πορευόμενον, ὅτι ἔβλεψε. καὶ Τωβὶτ (β) ἐξωμολογεῖτο
ἐνώπιον (γ) αὐτοῦ, ὅτι ἠλέησεν (δ) αὐτοὺς ὁ θεός. καὶ ὡς
ἤγγισε Τωβὶτ Σάῤῥα τῇ νύμφῃ αὐτοῦ, κατευλόγησεν αὐτὴν,
λέγων, Ἔλθοις ὑγιαίνουσα θύγατερ. εὐλογητὸς ὁ θεὸς, ὃς
ἤγαγέ σε πρὸς ἡμᾶς, καὶ ὁ πατήρ σου καὶ ἡ μήτηρ σου.
20 καὶ ἐγένετο χαρὰ πᾶσι τοῖς ἐν Νινευῇ ἀδελφοῖς αὐτοῦ. Καὶ
παρεγένετο Ἀχιάχαρος, καὶ Νασβὰς ὁ ἐξάδελφος αὐτοῦ,
21 Καὶ ἤχθη ὁ γάμος Τωβία μετ' εὐφροσύνης (ε) ἡμέρας ἑπτά.

MS.A. (α) τὴν πύλην (β) ἐξωμολογεῖτο (γ) αὐτῶν, (δ) αὐτὸν (ε) ἑπτὰ ἡμέρας.

Et dixit; Benedictus es, Deus, & benedictum 17
nomen tuum in ſecula, & benedicti omnes ſancti
tui angeli: quoniam flagellâſti, & miſertus es
mei: Ecce video Tobiam filium meum. Et intravit filius ejus gaudens, Et annuntiavit patri 19
ſuo magnalia facta ſibi in Media. Et exivit Tobit
in obviam nurui ſuæ gaudens, & benedicens
Deum, ad portam Nineve. Et mirabantur ſpectantes
eum euntem, quia vidit. Et Tobit confitebatur
(b) coram eo, quia miſertus eſt ipſorum Deus.
Et ut appropinquavit Tobit nurui ſuæ Sarra, *benedixit eam, dicens; Venias* ſana *filia. Benedictus Deus qui adduxit te ad nos, & pater tuus,*
& mater tua. Et factum eſt gaudium omnibus
qui in Nineve, fratribus ejus. Et advenit Achi- 20
acharus, & Nasbas filius fratris ipſius: Et 21
factæ ſunt nuptiæ Tobiæ cum lætitia diebus
ſeptem.

ΚΕΦ. ιβ'.

1 Καὶ ἐκάλεσε Τωβὶτ Τωβίαν τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ὅρα τέκνον μισθὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ συνελθόντι σοι· καὶ προσθεῖναι αὐτῷ δεῖ.

CAP. XII.

Et vocavit Tobit Tobiam filium ſuum, & 1
dixit ei; Vide, fili, mercedem homini, qui venit unà tecum: & adjicere ei oportet.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܚܪ ܒܫܡܝܐ ܘܢܫܩ ܠܒܪܗ. ܘܐܡܪ ܚܙܝܬܟ ܒܪܝ. ܒܪܝܟ ܡܪܝܐ ܕܗܐ ܐܢܐ ܚܙܝܬ ܠܒܪܝ. 16
ܘܡܫܒܚ ܗܘܐ ܫܡܗ ܕܡܪܝܐ ܕܥܒܕ ܬܕܡܪ̈ܬܐ: ܘܥܠ ܛܘܒܝܛ ܠܒܝܬܗ: ܘܚܢܐ ܐܢܬܬܗ.
ܟܕ ܚܕܝܢ ܘܡܫܒܚܝܢ ܗܘܘ ܠܐܠܗܐ ܥܠ ܡܕܡ ܕܗܘܐ ܠܗܘܢ. * ܘܚܘܝ ܛܘܒܝܐ ܠܐܒܘܗܝ ܕܐܘܪܚܗ ܗܘܬ. 19
ܡܨܠܚܐ. ܘܐܝܬܝ ܟܣܦܐ ܘܢܣܒ ܐܢܬܬܐ ܠܣܪܐ ܒܪܬܗ ܕܪܥܘܐܝܠ. ܘܐܡܪ ܕܗܐ ܩܪܝܒ ܗܘ ܬܪܥܐ
ܕܫܘܪܐ. ܘܚܕܝܘ ܛܘܒܝܛ ܘܚܢܐ. ܘܢܦܩܘ ܟܠܗܘܢ ܠܐܘܪܥܗ. ܘܐܦ ܫܒܒ̈ܘܗܝ ܚܕܝܘ.
ܘܐܝܠܝܢ ܕܐܙܠܝܢ ܗܘܘ ܥܡܗܘܢ ܡܬܕܡܪܝܢ ܗܘܘ ܒܛܘܒܝܛ ܕܐܙܠ ܗܘܐ ܟܕ ܚܠܝܡ ܘܐܢܫ ܠܐ
ܐܚܝܕ ܗܘܐ ܒܐܝܕܗ. ܘܒܩܠܐ ܪܒܐ ܡܫܒܚ ܗܘܐ ܛܘܒܝܛ ܠܡܪܝܐ ܐܠܗܐ. ܕܦܬܚ ܠܗ ܥܝܢܘ̈ܗܝ
ܘܟܕ ܐܬܩܪܒ ܛܘܒܝܛ ܠܘܬ ܣܪܐ ܟܠܬܗ. ܐܡܪ ܠܗ. ܐܬܝܬܝ ܒܫܠܡܐ ܒܪܬܝ. ܒܪܝܟ
ܗܘ ܐܒܘܟܝ. ܘܒܪܝܟܐ ܐܡܟܝ. ܘܗܘ ܕܐܝܬܝܟܝ ܠܘܬܝ. ܘܒܪܝܟ ܒܪܝ ܛܘܒܝܐ. ܘܒܪܝܟܐ ܐܢܬܝ
ܒܪܬܝ. ܘܗܘܬ ܚܕܘܬܐ ܪܒܬܐ ܒܝܘܡܐ ܗܘ ܠܟܠܗܘܢ ܝܗܘ̈ܕܝܐ ܕܥܡܪܝܢ ܗܘܘ ܒܢܝܢܘܐ. * ܘܐܬܐ 20
ܠܬܡܢ ܐܚܝܩܪ ܘܠܒܢ ܒܪ ܚܬܗ ܥܡܗ ܠܘܬ ܛܘܒܝܛ. ܘܦܫܪܬ ܡܫܬܘܬܐ ܒܚܕܘܬܐ.
ܘܐܝܬܝܘ ܡܘܗ̈ܒܬܐ ܣܓܝܐܬܐ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܝܒ *

* ܘܟܕ ܦܫܪܬ ܡܫܬܘܬܐ. ܐܡܪ ܛܘܒܝܛ ܠܒܪܗ. ܚܙܝ ܒܪܝ ܕܢܦܪܘܥ ܐܓܪܐ ܠܓܒܪܐ ܗܢܐ 1
ܕܐܙܠ ܥܡܟ. ܘܢܘܣܦ ܠܗ ܥܠ ܐܓܪܗ.

Et cœlum intuens oſculatus eſt filium, 16
& dixit; Video te fili mi! Benedictus
Dominus, quòd ecce vidi filium meum.
Et laudabat nomen Domini qui facit
mirabilia. Et ingreſſus eſt ædes ſuas
Tobit, & Hanna uxor ejus, lætantes
& laudantes Deum de eo quod ipſis acciderat. Et oſtendit Tobias patri fuiſſe 19
ſibi iter proſperum, & afferre ſe pecuniam, & uxorem accepiſſe Saram filiam
Raguelis; Et ecce, inquit, prope eſt portá
mœnium. Et gaviſi ſunt Tobit & Hanna,
egreſſiq; ſunt omnes ipſi obviám.
Quin & vicini gaviſi ſunt. Qui autem
cum eis ibant, obſtupeſcebant de Tobit, quòd ambularet valens, nemine
manum ejus tenente. Et voce magnâ
laudabat Tobit Dominum Deum qui
ſibi oculos aperuerat. Et accedens Tobit ad Saram nurum ſuam, dixit ipſi;
Veniſti in pace, filia mea: Benedictus
pater tuus, & mater tua, & qui te ad me
adduxit: Benedictus etiam filius meus
Tobias, & benedicta tu filia mea. Et
factum eſt gaudium magnū die iſto univerſis Judæis qui incolebant Ninivem.
Et venit illuc Achiacharus, & Laban 20
filius ſororis ipſius cum eo ad Tobit. Et
dimiſſæ ſunt nuptiæ cum gaudio. Attulerunt autem munera multa.

CAP. XII.

Soluto autē convivio, dixit Tobit filio 1
ſuo; Vide fili ut ſolvamus mercedem viro huic qui tecum profectus eſt, & ut adjicias ei aliquid ultra mercedem.

Liber TOBIÆ, Edit. P. Fagii.

ענה טוביה ואמר לו אדוני ראוי לנו לתת לו חצי הכסף אשר הבאתי: כי הרבה 2
עשה לנו אותי הציל מן הדג ואותך רפא וגם לאשתי והביא גם הכסף: 3
ענה טוביה ואמר לו בני מן הדין ומן הצדק ראוי לו חצי הכסף: מיד קרא 4
למלאך רפאל ואמר לו עזריה בני קח חצי הכסף בשכר טורחך ולך לשלום: 5
אמר להם המלאך דבר סתר לי אליכם ונכנסו שניהם אב ובן עם המלאך 6
בחדר ואמר להם תנו שבח להקדוש ברוך הוא הודו לו וברכו שמו וירוממוהו
בקהל עם והזכירו נפלאותיו אשר עשה עמכם: טוב להודות ליהוה ולזמר 7
לשמך עליון טוב לספר ולהגיד נפלאותיו של הקדוש ברוך הוא ואל תתעצלו
מלשבח שמו ולספר מופתיו כי כבוד אלהים לספר נפלאותיו וכבוד מלכים
הסתיר סודותם טובה עשיתם טובה מצאה אתכם: טובה תפלה עם תעניות טוב 8
לעשות צדקה מאוצר זהב וכסף: כי צדקה תציל ממות והיא מכפרת עון וכל העושה 9
צדקה אורך ימים ישביעהו הקדוש ברוך הוא: והרשעים שונאים את חייהם 10
ונלחמים על נפשותם: ועתה לא אכסה מכם דבר תחלת דברים אמרתי לכם 11
כבוד מלכים הסתר דבר וכבוד אלהים לספר נפלאותיו: תזכור באותה שעה 12
שהתפללת באותה שרה כלתך בהיותה בבית אביה ואני הכנסתי את דמעתכם
לפני הקדוש ברוך הוא וכשהיית קובר את החללים עמך הייתי וכשהנחת את
שולחנך ויצאת והבאת את המת בביתך לקוברו בלילה שם הייתי:

Respondit Tobias & dixit; Mi domine, decet nos dare ei dimidium argen- 2
ti quod attuli. Multa enim fecit nobis, Me liberavit à pisce. Te curavit, 3
simulatque uxorem meam, necnon & argentum attulit. Respondit Tobias, 4
dicens; Fili mi, æquum ac justum est, ut demus ei mediam partem argenti.
Statimq; vocavit Angelum Raphaelem ac dixit ei; Azaria mi fili, accipe di- 5
midium argenti, pro mercede laboris tui, & vade in pace. Respondit eis An- 6
gelus; Habeo arcanum quiddam, quod dicam vobis, (quo audito) ingressi
sunt ambo pater & fili⁹, cum Angelo in conclave, ad quos dixit (Angelus;)
Date laudem Deo sancto benedicto. Gratias agite ei, benedicite nomen ejus,
atque exaltate eum in cœtu populi. Memores estote mirabilium ejus, quæ
fecit vobiscum Bonum est confiteri Domino, & psallere nomini ejus 7
altissimo. Bonum est narrare & meditari miracula Dei. Ne ergo pigri
sitis ad prædicandum & enarrandum miracula ejus. Gloria enim Deo est,
narrare mirabilia ejus, gloria vero regibus est celare secreta eorum.
Bonum fecistis, hinc & bonum evenit vobis. Bona est oratio cum jeju- 8
nio. Facere justitiam, melius est auro & argento. Nam justitia liberat à 9
morte, atque expiat iniquitatem. Quicunque facit justitiam, hunc Deus
exaturabit longitudine dierum. Impii vero odio habent vitam suam, 10
pugnantque contra animas suas. Nunc itaque non celabo à vobis quic- 11
quam. Principio sermonis mei, dixi, honori esse regibus, absconde-
re rem, Deo vero in gloriam cedere, recensere mirabilia ejus. In 12
memoriam revoca horam in qua oravisti, eadem siquidem hora, ora-
vit Sara nurus tua, cum adhuc esset in domo patris sui Tum ego in-
gredi feci lachrymas vestras in conspectum Domini. Cúmque sepelires
mortuos, tecum eram. Quando etiam relictâ mensâ tuâ exivisti, ut
allatum mortuum in domum tuam, noctu sepelires, ibi tecum quoque fui.

Editio SEBAST. MUNSTERI.

ויאמר טוביה אבי נתן לו חצי הכסף אשר הבאתי משם: כי הוא הוליכני בשלום 2
והביאני בשלום ורפא את אשתי והוציא את הכסף מיד גבאל ורפא את עיניך 3
ומה ראוי לתת לו על כל זאת: ויקרא טוביה אל רפאל ויאמר לו עזריה 5
אחי קח שכרך חצי הכסף שהבאת משם ולך לשלום: ויאמר רפאל אל טובי 6
ואל טוביה בנו שירו ליי שיר חדש וברכוהו וזמרו שמו על כל הטובה אשר
עשה עמכם: והרבו לפניו תפלה ותחנה וצדקה כל ימי חייכם כי טוב לפני יי 8
לעשות צדקה תמיד מכנוס אוצרות כסף וזהב: כי צדקה תציל ממות: 9

Respondit Tobias; Pater mi, dem⁹ illi medium argentum quod aliunde ap- 2
portavi. Nam ille duxit me salvum, reduxitque incolumem, sanavit præ- 3
terea uxorem meam, elicuit pecuniam de manu Gabeli, & sanavit oculos
tuos, & quid quæso dignum tribuemus ei pro omnibus istis? Vocansque
Tobias Raphaelē dixit ei; Frater mi Azaria, accipe mercedem tuā, dimidiū 5
scilicet pecuniæ quam aliunde attulisti, & vade in pace. Ait Raphael ad 6
Tobæū & ad Tobiam filium ejus: Cantate Domino canticum novum &
benedicite Deū, atq; celebrate nomen ej⁹ pro omni bonitate quā fecit vo-
biscū. Multiplicate preces, orationes & eleemosynas, corā illo cunctis dieb⁹ 8
vitæ vestræ. Nā meli⁹ est in cōspectu Domini facere jugiter eleemosynas, quā
congregare thesauros auri & argenti. Siquidē eleemosyna liberat à morte. 9

Versio VULG. LAT.

2 Respondens Tobias, dixit patri suo; Pater, quam mer-
cedem dabimus ei? aut quid dignum poterit esse be-
3 neficiis ejus? Me duxit & reduxit sanum, pecuniam à
Gabelo ipse recepit, uxorem ipse me habere fecit, &
dæmonium ab ea ipse compescuit, gaudium parentibus
ejus fecit, meipsum à devoratione piscis eripuit, te
quoque videre fecit lumen cœli, & bonis omnibus
per eum repleti sumus. Quod illi ad hæc poterimus di-
4 gnum dare? Sed peto te, pater mi, ut roges eum, si
fortè dignabitur medietatem de omnibus, quæ allata
5 sunt, sibi assumere. Et vocantes eum, pater sci-
licèt & filius, tulerunt eum in partem: & rogare
cœperunt, ut dignaretur dimidiam partem omni-
6 um, quæ attulerant, acceptam habere. Tunc
dixit eis occultè; Benedicite Deum cœli, & co-
ram omnibus viventibus confitemini ei, quia fe-
7 cit vobiscum misericordiam suam. Etenim sacra-
mentum regis abscondere bonum est: opera au-
8 tem Dei revelare & confiteri honorificum est. Bo-
na est oratio cum jejunio, & eleemosyna magis
9 quàm thesauros auri recondere: Quoniam elee-
mosyna à morte liberat, & ipsa est, quæ purgat
peccata, & facit invenire misericordiam & vitam
10 æternam. Qui autem faciunt peccatum, & ini-
11 quitatem, hostes sunt animæ suæ. Manifesto ergò
vobis veritatem, & non abscondam à vobis oc-
12 cultum sermonem. Quando orabas cum lachry-
mis, & sepeliebas mortuos, & derelinquebas
prandium tuum, & mortuos abscondebas per
diem in domo tua, & noctè sepeliebas eos, ego
13 obtuli orationem tuam Domino. Et quia acce-
ptus eras Deo, necesse fuit ut tentatio probaret te.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

2 Καὶ (α) εἶπεν, Πάτερ, οὐ βλάπτομαι δοὺς αὐτῷ τὸ ἥμισυ ὧν ἐνή-
3 νοχα, Ὅτι με ἀγήοχέ σοι ὑγιῆ, καὶ τὴν γυναῖκά μου ἐ-
θεράπευσε, καὶ τὸ ἀργύριόν μου ἤνεγκε, καὶ σὲ ὁμοίως ἐθερά-
5 πευσε. καὶ εἶπεν ὁ πρεσβύτης, Δικαιοῦται αὐτῷ. Καὶ ἐκάλεσε
τὸν ἄγγελον, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Λάβε τὸ ἥμισυ πάντων ὧν ἐνη-
6 νόχατε, καὶ ὕπαγε ὑγιαίνων. Τότε καλέσας τοὺς δύο κρυπτῶς,
εἶπεν αὐτοῖς, Εὐλογεῖτε τὸν Θεὸν, καὶ αὐτῷ (γ) ἐξομολογεῖσθε,
καὶ μεγαλωσύνην δίδοτε αὐτῷ, καὶ ἐξομολογεῖσθε αὐτῷ ἐνώπι-
ον πάντων τῶν ζώντων περὶ ὧν ἐποίησε μεθ᾽ (δ) ὑμῶν. ἀγα-
θὸν τὸ εὐλογεῖν τὸν Θεὸν, καὶ ὑψοῦν τὸ ὄνομα αὐτοῦ, τοὺς λό-
γους τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ ἐντίμως ὑποδεικνύοντες· καὶ μὴ ὀκνεῖ-
7 τε ἐξομολογεῖσθαι αὐτῷ. Μυστήριον βασιλέως καλὸν (ε) κρύ-
ψαι, τὰ δὲ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἀνακαλύπτειν ἐνδόξως. (ζ) ἀγαθὸν
8 ποιήσατε, καὶ κακὸν οὐχ εὑρήσει ὑμᾶς. Ἀγαθὸν προσευχὴ μετὰ
νηστείας καὶ ἐλεημοσύνης καὶ δικαιοσύνης. ἀγαθὸν τὸ ὀλίγον
μετὰ δικαιοσύνης, ἢ πολὺ μετὰ ἀδικίας. καλὸν (η) ποιῆσαι ἐλε-
9 ημοσύνην ἢ θησαυρίσαι χρυσίον. Ἐλεημοσύνη γὰρ ἐκ θανάτου
ῥύεται, καὶ αὐτὴ ἀποκαθαριεῖ πᾶσαν ἁμαρτίαν. οἱ ποιοῦντες ἐ-
10 λεημοσύνας καὶ δικαιοσύνας, πλησθήσονται ζωῆς. Οἱ δὲ ἁμαρτά-
11 νοντες, πολέμιοί εἰσι τῆς ἑαυτῶν ζωῆς. Οὐ μὴ κρύψω ἀφ᾽ ὑ-
μῶν πᾶν ῥῆμα· εἴρηκα (θ) δὴ, Μυστήριον βασιλέως κρύψαι
12 καλὸν, τὰ δὲ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἀνακαλύπτειν ἐνδόξως. Καὶ νῦν
ὅτε προσηύξω σὺ καὶ ἡ νύμφη σου Σάῤῥα, ἐγὼ προσήγαγον
τὸ μνημόσυνον τῆς προσευχῆς ὑμῶν ἐνώπιον τοῦ ἁγίου· καὶ ὅτε
ἔθαπτες τοὺς νεκροὺς, ὡσαύτως συμπαρήμην σοι. καὶ ὅτι
οὐκ ὤκνησας ἀναστῆναι καὶ καταλιπεῖν τὸ ἄριστόν σου, ὅπως ἀπ-
ελθὼν περιστείλῃς τὸν νεκρὸν, οὐκ ἔλαθές με (ι) ἀγαθοποιῶν,
ἀλλὰ σὺν σοὶ ἤμην.

MS. A. (α) εἶπεν αὐτῷ, Πάτερ, (β) ἐνηνόχατε. Τότε (γ) ἐξομολογεῖσθαι* ἐνώπιον πάντων, (δ) ἡμῶν. (ε) κρύπτειν, (ζ) Ἀγαθὸν προσευχὴ (η) τὸ ποιῆσαι (θ) γὰρ, (ι) ἀγαθὸν ποιῶν,

Et dixit; Pater, non lædor dans ei dimidium eo- 2
rum, quæ attuli: Quoniam me tibi reduxit sanum, 3
& uxorem meam curavit: & argentum meum at-
tulit, & te similiter curavit. Et dixit senex;
Justè fit ei. Et vocavit angelum, & dixit ei; Ac- 5
cipe dimidium omnium quæ attulistis, & abduc
sanus. Tunc vocans ambos clàm, dixit eis; Be- 6
nedicite Deum, & ei confitemini, & magnificen-
tiam date ei: & confitemini ei coram omnibus vi-
ventibus, pro iis quæ fecit vobiscum. Bonum est
benedicere Deum, & exaltare nomen ejus, verba
operum Dei honorificè demonstrantes: & ne pigri
sitis confiteri ei. Mysterium regis bonum est oc- 7
cultare, opera autem Dei revelare honorificé. Bonum 8
facite: & malum non inveniet vos. Bonum oratio
cum jejunio, & eleemosynâ, & justitiâ. Bonum est
paucum cum justitia, quàm multum cum injustitia.
Bonum facere eleemosynam, quàm thesaurizare au-
rum. Eleemosyna enim à morte liberat: & ipsa 9
emundat omne peccatum. Facientes eleemosynas,
& justitias, implebuntur vitâ: Peccantes autem, 10
sunt hostes suæ ipsorum vitæ. Non occultabo à 11
vobis omne verbum. Dixi jam; Mysterium regis
occultare bonum, opera autem Dei revelare hono-
rificé. Et nunc, quando orâsti tu, & nurus tua 12
Sarra; ego obtuli memoriale orationis vestræ
coram Sancto: & quando sepeliebas mortuos,
similiter aderam tibi: & quando non piger
eras surgere, & relinquere prandium tuum,
ut abiens operires mortuum; non latuisti me be-
nefaciens, sed tecum fui.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

2 ܘܐܡܪ ܛܘܒܝܐ. ܐܒܝ ܟܡܐ ܐܬܠ ܠܗ. ܠܐ ܓܝܪ ܥܣܩܐ ܠܝ ܕܐܬܠ ܠܗ ܦܠܓܗ ܕܟܠܡܕܡ ܕܐܝܬܝܬ
3 ܥܡܝ. ܠܝ ܓܝܪ ܢܛܪܢܝ ܒܐܘܪܚܐ. ܘܠܐܢܬܬܝ ܐܣܝܗ. ܘܟܣܦܐ ܐܝܬܝ. * ܘܠܐ ܚܣܝܪ ܠܝ
4 ܡܕܡ ܕܐܬܠ ܠܗ. * ܘܐܡܪ ܛܘܒܝܬ. ܙܕܩ ܗܘ ܕܢܬܠ ܠܗ ܦܠܓܗ ܕܟܠ
5 ܡܕܡ ܕܐܝܬܝܬ ܥܡܟ. * ܘܩܪܝܗ ܘܐܡܪ ܠܗ. ܣܒ ܦܠܓܗ ܕܟܠܡܕܡ ܕܐܝܬܝܬ ܥܡܝ
6 ܘܐܙܠ ܒܫܠܡܐ. * ܗܘ ܕܝܢ ܕܒܪ ܐܢܘܢ ܠܚܕ. ܘܐܡܪ ܠܬܪܝܗܘܢ. ܗܘܘ ܡܫܒܚܝܢ
ܠܐܠܗܐ ܘܐܘܕܘ ܠܗ. ܩܕܡ ܟܠܗܘܢ ܒܢܝܢܫܐ. ܒܟܠ ܡܕܡ ܕܥܒܕ ܥܡܟܘܢ ܛܒܬܐ.
7 ܛܒ ܗܘ ܓܝܪ ܠܡܫܒܚܘ ܠܐܠܗܐ. ܘܠܡܪܪܡܘ ܫܡܗ. * ܘܨܒܘܬܗ ܕܐܠܗܐ
ܦܪܣܘ ܒܟܠܙܒܢ. ܡܛܠ ܕܐܪܙܐ ܕܡܠܟܘܬܐ. ܘܠܡܥܒܕ ܛܒܬܐ. ܘܒܝܫܬܐ
8 ܠܐ ܢܫܬܟܚ ܒܟܘܢ. ܐܠܐ ܛܒܬܐ: * ܘܬܗܘܐ ܐܡܝܢܘܬܐ ܒܨܠܘܬܐ ܘܒܨܘܡܐ. ܘܙܕܩܬܐ
9 ܘܟܐܢܘܬܐ. ܡܛܠ ܕܗܠܝܢ ܬܪܬܝܗܝܢ ܛܒܢ ܠܡܥܒܕ. ܙܕܩܬܐ ܣܝܡܬܐ ܪܒܬܐ. * ܙܕܩܬܐ
11 ܡܦܨܝܐ ܡܢ ܡܘܬܐ. ܘܐܝܠܝܢ ܕܥܒܕܝܢ ܙܕܩܬܐ ܗܢܘܢ ܢܣܒܘܢ ܚܝܐ. * ܒܪܡ ܕܝܢ ܐܚܘܐ
12 ܠܟܘܢ ܫܪܪܐ. ܘܠܐ ܐܛܫܐ ܡܢܟܘܢ. * ܟܕ ܡܨܠܐ ܐܢܬ ܛܘܒܝܬ ܘܟܠܬܟ ܣܪܐ. ܐܫܬܡܥܬ
ܨܠܘܬܟܘܢ ܬܪܬܝܟܘܢ ܩܕܡ ܐܠܗܐ. ܘܐܬܓܠܝܘ ܥܒܕܝܟ ܘܙܕܩܬܟ ܕܥܒܕ ܗܘܝܬ ܥܠ ܐܝܠܝܢ
13 ܕܡܝܬܝܢ ܗܘܘ. ܘܕܩܡܬ ܡܛܫܝܐܝܬ ܘܫܩܠܬ ܠܡܝܬܐ ܗܘ. * ܟܕ ܐܬܐ ܥܠܝܟ ܢܣܝܘܢܐ.

Et dixit Tobias; Pater, quantū ei dabo? 2
Nec enim ægrè darem ei dimidium
omnium quæ adduxi mecum. Me enim 3
in via custodivit: Et uxorem meam
sanavit: Et pecuniam adduxit: Nec
deest mihi quod ipsi dem. Et dixit
Tobit; Æquum est ut ipsi demus dimi- 4
dium omnium quæ adduxisti tecum.
Et vocavit eum, & dixit ei; Accipe di- 5
midium omnium quæ adduxi mecum,
& vade in pace. Ille autem seduxit eos, 6
& dixit ambobus; Laudate Deum, &
confitemini ipsi coram omnibus homi-
nibus, de omnibus bonis quæ fecit vo-
bis. Bonum enim est laudare Deum, &
exaltare nomen ejus: Et res Dei publica- 7
te omni tempore. Quia secreta Regni *
& facere bona. Et malum non invenia-
tur in vobis, sed bonum. Adsit autem in 8
oratione & jejunio assiduitas, eleemo-
syna, & justitia: Hæc enim ambo bona
sunt factu. Eleemosyna thesaurus magn⁹
est. Eleemosyna de morte liberat: Et 9
qui eleemosynam faciunt, vitam ingre-
dientur. Indicabo autem vobis verum, 11
nec abscondam à vobis. Cùm orares tu 12
Tobit, & Sara nurus, audita est oratio
amborum vestrûm coram Deo, & mani-
festa facta sunt opera tua, ac eleemosy-
næ quas faciebas in eos qui moriebantur;
et quòd clàm surgens asportâsti
mortuum illum, Cùm supervenirete tibi 13
tentatio

ספר טוביה : יג

14 ועתה שגרני הב״ה לרפאת אותך ואת שרה כלתך : ואני הוא רפאל אחד מן שבעה
15 מלאכים העומדים ומשרתים לפני הב״ה : וכשומעם כך נבהלו ויפלו על פניהם
16 ופחדו פחד גדול : ויאמר להם שלום לכם אל תיראו וברכו את יהוה אשר מצאתם
17 חן בעיניו : ובדברו אני עומד עליכם על כן הללוהו ושבחוהו כל ימי חייכם : ועל
18 19 הימים שעשיתי עמכם לא אכלתי ולא שתיתי אלא הייתי נראה כאוכל ושותה :
20 ועתה הודו ליהוה כי טוב כי בשעה זו אעלה על שולחני ואתם כתבו בספר כל
21 סיפור המעשה ומה ראיתם עליכם ומה שהגיע אליכם : וכשהשלים את הדברים
מיד נעלם מעיניהם והיו מספרים כבוד אל ומעשה נפלאותיו איך נראה
להם המלאך :

יג

1 וטוביה תקן תפלה והתחיל להתפלל וכן אמר ברוך יהוה חי העולמים וברוך
2 שם כבוד מלכותו לעולם ועד : כי הוא טרף וירפאני והוא מוחץ ורופא מוריד
3 שאול ויעל ואין מידו מציל : בית ישראל ברכו את יהוה שירו לו זמרו לו :
4 שיחו כל נפלאותיו בקשו פניו תמיד והגידו בעמים עלילותיו אשר הדיחכם
שמה רוממוהו לעיני כל חי כי הוא יהוה אלהנו ומעולם אבינו ועד סוף כל
הדורות הוא מושיענו :

Liber TOBIÆ, *Edit* P FAGII

Nunc itaque miſit me Deus, ut curarem te, & Saram nurum tuam. Atque 14
ego ſum Raphael unus ex ſeptem Angelis, qui ſtant & miniſtrant coram 15
Deo. Hæc cum audiviſſent, territi ſunt, procidenteſque in facies ſuas, timuerunt 16
timore magno. Tunc dixit ad eos; Pax vobis. Ne timeatis, quin 17
potius benedicite Dominũ, quod inveneritis gratiam in oculis ejus. Ipſius 18
ſiquidem juſſu ego adſum vobis. Propterea laudate & prædicate eum,
omnibus diebus vitæ veſtræ. Per omnes quoque dies, quibus vobiſcum egi, 19
nihil edi neque bibi, tametſi viſus fuerim tanquàm edens ac bibens. Nunc 20
ergo confitemini Domino, quoniam bonus eſt, hac enim horâ aſcendam ad
menſam meam. Vos autem ſcribite in libro Chronicorum, quæcunq; in vobis
fieri vidiſtis, & quæcunque acciderunt vobis. Cumq; compleviſſet ſermonem, 21
ſtatim abſconditus fuit ab oculis eorum. Ipſi vero enarraverunt 22
gloriam Dei, ac mirabilia opera ejus, quomodo ſcilicet adparuiſſet eis
Angelus.

CAP. XIII.

CÆterum Tobias orationem inſtituit, cœpitque orare, hunc in modum: 1
Benedictus ſit Dominus, qui vivit in ſecula. Et benedictum nomen ejus
glorioſum, cujus regnum (manet) in ſeculum & in perpetuum. Ipſe eſt 2
qui percuſſit, atque iterum curavit me. Ipſe vulnerat & ſanat, deducit
ad inferos & iterum reducit. Nemo eſt qui rapiat (quicquam) de
manu ejus. Domus Iſrael benedicite Domino. Cantate ei, pſallite ei, 3
loquimini omnia mirabilia ejus. Inquirite faciem ejus ſemper. Et annuntiate 4
in populis ad quos detruſit vos, opera ejus. Exaltate eum in oculis
omnium viventium. Ipſe eſt Deus noſter, & à ſeculo eſt pater noſter,
uſque in finem omnium generationum, ipſe erit ſalvator noſter.

Editio SEBAST. MUNSTERI.

11 ואני לא אכחד מכם כל האמת: דעו כי בעת אשר התפללת והתחננת לפני
12 הקדוש ברוך הוא אתה ושרה כלתך על צרת נפשכם אני העליתי תפלתכם
לפני כסא הכבוד ובעת אשר היית קובר את המתים אני הייתי עמך: ונסה
13 14 אותך יי בעורות עיניך כי יי צדיק יבחן: ובעת צרתך שלחני יי לרפא אותך
15 ואת שרה כלתך : ואני הוא רפאל המלאך אחד מן השרים המשרתים לפני כסא
16 הכבוד : ויהי כשמעם את כל הדברים האלה וייראו מאד ויפלו על פניהם :

Nec ego volo vobis ullam celare veritatem. Scire ergo debetis quod eâ 11
horâ quando tu orabas & effundebas precationem tuam coram Domino 12
ſancto & benedicto, tu inquam & Sara nurus tua propter tribulationem
animæ veſtræ, ego obtuli orationem veſtram ante ſolium majeſtatis : & eo
tempore quando ſepeliebas mortuos, ego fui tecum. Tentavit namque te 13
Deus per cæcitatem oculorum tuorum. Solet enim ſic Deus juſtum probare.
At in tempore tuæ tribulationis miſit me Dominus ad ſanandum te & Saram 14
nurum tuam. Siquidem ego ſum Raphael angelus, unus ex principibus 15
miniſtrantibus ante ſolium majeſtatis. Factum eſt autem cum illi audiſſent 16
omnia verba iſta, timuerunt valde & ceciderunt in facies ſuas.

Verſio VULG. LAT.

14 Et nunc miſit me Dominus ut curarem te, & Saram
15 uxorem filii tui à dæmonio liberarem. Ego enim ſum
Raphael Angelus, unus ex ſeptem, qui aſtamus ante
16 Dominum. Cúmque hæc audîſſent, turbati ſunt, &
trementes ceciderunt ſuper terram in faciem ſuam.
17 Dixitque eis Angelus; Pax vobis, nolite timere. Etenim
18 cùm eſſem vobiſcum, per voluntatem Dei eram :
19 ipſum benedicite, & cantate illi. Videbar quidem
vobiſcum manducare, & bibere : ſed ego cibo
inviſibili, & potu, qui ab hominibus videri
20 non poteſt, utor. Tempus eſt ergò ut revertar
ad eum, qui me miſit : vos autem benedicite Deum,
21 & narrate omnia mirabilia ejus. Et cùm hæc
dixiſſet, ab aſpectu eorum ablatus eſt, & ultrà eum
22 videre non potuerunt. Tunc proſtrati per horas
tres in faciem, benedixerunt Deum : & exurgentes
narraverunt omnia mirabilia ejus.

CAP. XIII.

1 APeriens autem Tobias ſenior os ſuum, benedixit
Dominum, & dixit; Magnus es, Domine, in
æternum, & in omnia ſecula regnum tuum :
2 Quoniam tu flagellas & ſalvas : deducis ad inferos,
& reducis : & non eſt qui effugiat manum
3 tuam. Confitemini Domino, filii Iſrael, & in conſpectu
4 gentium laudate eum : Quoniam ideò diſperſit
vos inter gentes, quæ ignorant eum, ut vos
enarretis mirabilia ejus, & faciatis ſcire eos, quia
non eſt alius Deus omnipotens præter eum.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

14 Καὶ νῦν ἀπέστειλέ με ὁ θεὸς ἰάσασθαί σε ϗ τὴν νύμφην σου
15 Σάῤῥαν. Ἐγώ εἰμι Ῥαφαὴλ, εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἁγίων ἀγγέλων
οἳ προσαναφέρουσι τὰς προσευχὰς τῶν ἁγίων, ϗ εἰσπορεύονται
16 ἐνώπιον τῆς δόξης τοῦ ἁγίου. Καὶ ἐταράχθησαν οἱ δύο, ϗ (α)
17 ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον, ὅτι ἐφοβήθησαν. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς,
Μὴ φοβεῖσθε, (β) εἰρήνη ὑμῖν ἔσται· τὸν δὲ θεὸν εὐλογεῖτε εἰς
18 τὸν αἰῶνα, Ὅτι οὐ τῇ ἐμαυτοῦ χάριτι, ἀλλὰ τῇ θελήσει τοῦ
19 θεοῦ ἡμῶν ἦλθον, ὅθεν εὐλογεῖτε αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα. Πάσας
τὰς ἡμέρας ὠπτανόμην ὑμῖν, ϗ οὐκ ἔφαγον οὐδὲ ἔπιον, ἀλλὰ
20 ὅρασιν ὑμεῖς ἐθεωρεῖτε. Καὶ νῦν ἐξομολογεῖσθε τῷ θεῷ, διότι
ἀναβαίνω πρὸς τὸν ἀποστείλαντά με, ϗ γράψατε πάντα
21 τὰ συντελεσθέντα εἰς βιβλίον. Καὶ ἀνέστησαν, ϗ οὐκ ἔτι εἶ-
22 δον αὐτόν. Καὶ ἐξωμολογοῦντο τὰ ἔργα τὰ μεγάλα ϗ θαυμαστὰ (γ) αὐτοῦ, ὡς ὤφθη αὐτοῖς ὁ ἄγγελος κυρίου.

MS.A. (α) ἔπεσαν (β) ὅτι εἰρήνη ἔσται ὑμῖν. (γ) τοῦ θεοῦ, ϗ ὡς

Et nunc miſit me Deus ſanare te, & nurum tuam 14
Sarram. Ego ſum Raphael, unus ex ſeptem ſanctis 15
angelis, qui offerunt orationes Sanctorum, & ingrediuntur
in conſpectu gloriæ Sancti. Et turbati ſunt 16
ambo, & ceciderunt in faciem, quoniam timuerunt.
Et dixit eis; Ne timeatis : pax vobis erit. Deum 17
autem benedicite in ſeculum : Quoniam non meâ 18
ipſius gratiâ, ſed voluntate Dei noſtri veni : unde
benedicite eum in ſeculum. Omnibus diebus apparebam 19
vobis, & non manducabam, neque bibebam : ſed
viſionem vos ſpectabatis. Et nunc confitemini 20
Deo; quoniam aſcendo ad eum qui miſit me : &
ſcribite omnia, quæ conſummata ſunt, in libro. Et 21
ſurrexerunt, & non ultrà viderunt eum. Et confitebantur 22
opera magna, & mirabilia (a) ejus,
quomodò apparuerat eis angelus Domini.

ΚΕΦ. ιγ΄.

1 ΚΑὶ Τωβὶτ ἔγραψε προσευχὴν εἰς ἀγαλλίασιν, καὶ εἶπεν,
Εὐλογητὸς ὁ θεὸς ὁ ζῶν εἰς τοὺς αἰῶνας, ϗ ἡ βασιλεία αὐτοῦ,
2 Ὅτι αὐτὸς μαστιγοῖ ϗ ἐλεεῖ, κατάγει εἰς ᾅδην καὶ ἀνάγει,
3 ϗ οὐκ ἔστιν ὃς ἐκφεύξεται τὴν χεῖρα αὐτοῦ. Ἐξομολογεῖσθε αὐτῷ
4 οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν, Ὅτι αὐτὸς διέσπειρεν
ἡμᾶς ἐν αὐτοῖς. ἐκεῖ ὑποδείξατε τὴν μεγαλωσύνην αὐτοῦ, ὑψοῦτε
αὐτὸν ἐνώπιον παντὸς ζῶντος, καθότι αὐτὸς κύριος
ἡμῶν, ϗ (α) θεὸς αὐτὸς πατὴρ ἡμῶν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

MS. A. (α) ὁ θεὸς ὁ πατὴρ

CAP. XIII.

ET Tobit ſcripſit orationem in exultationem, 1
& dixit; Benedictus Deus vivens in ſecula, &
regnum ejus : Quoniam ipſe flagellat, & miſeretur; 2
deducit ad infernum, & reducit : & non
eſt qui effugiet manum ejus. Confitemini ei, filii 3
Iſrael, in conſpectu gentium, Quoniam ipſe diſſeminavit 4
nos in eis. Ibi demonſtrate magnificentiam
ejus : exaltate eum coram omni vivente, ſicut ipſe
Dominus noſter, & Deus ipſe pater noſter in omnia
ſecula.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

14 15 * ܫܕܪܢܝ ܐܠܗܐ ܕܐܦܪܘܩܟ ܘܐܣܐ ܠܟ ܘܠܟܠܬܟ. * ܐܠܐ ܐܢܐ ܪܘܦܐܝܠ ܐܢܐ ܚܕ ܡܢ ܡܠܐ̈ܟܐ
16 ܕܩܝܡܝܢ ܩܕܡ ܐܠܗܐ. * ܘܕܚܠܘ ܘܐܬܬܙܝܥܘ ܬܪ̈ܝܗܘܢ. ܘܢܦܠܘ ܥܠ ܐܦ̈ܝܗܘܢ ܥܠ ܐܪܥܐ.
17 18 * ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܠܐ ܬܕܚܠܘܢ. ܫܠܡܐ ܗܘ ܠܟܘܢ. ܗܘܘ ܠܟܘܢ ܡܫܒܚܝܢ ܠܐܠܗܐ. * ܡܛܠ
19 ܕܠܐ ܗܘܐ ܒܛܝܒܘܬܝ ܗܘܘ ܗܠܝܢ. ܐܠܐ ܒܛܝܒܘܬܗ ܕܐܠܗܐ. * ܘܐܢܐ ܠܐ ܐܟܠ ܗܘܝܬ
20 ܘܠܐ ܫܬܐ ܗܘܝܬ. ܐܠܐ ܐܬܚܙܝ ܗܘܝܬ ܠܟܘܢ ܕܐܟܠ ܐܢܐ ܘܫܬܐ ܐܢܐ. * ܒܪܡ ܩܘܡ
ܗܫܐ ܡܢ ܐܪܥܐ ܘܟܬܘܒ ܗܠܝܢ ܒܟܬܒܐ. ܘܫܒܚܘܗܝ ܡܫܒܚܝܢ
21 ܠܐܠܗܐ. ܐܢܐ ܓܝܪ ܗܐ ܡܣܬܠܩ ܐܢܐ ܠܘܬ ܡܢ ܕܫܕܪܢܝ. * ܘܟܕ ܩܡܘ.
ܒܥܝܢ ܗܘܘ ܠܗ. ܘܠܐ ܐܫܟܚܘܗܝ. ܘܡܫܒܚܝܢ ܗܘܘ ܠܗ ܠܐܠܗܐ. ܘܡܫܬܥܝܢ
ܥܒ̈ܕܐ ܕܥܒܕ ܠܗܘܢ.

Miſit me Deus ut eriperem te, téque ac 14
nurum tuam ſanarem. Ego autem Raphaël 15
ſum, unus angelorum qui ſtant
coram Domino. Et timuerunt, tremuerúntq; 16
ambo, & ceciderunt in facies
ſuas ſuper terram. Et dixit eis; Nolite 17
timere: Pax vobis. Laudate Deum. Neq; 18
enim meâ gratiâ, ſed bonitate Dei contigerunt
hæc. Ego autẽ non edebam nec 19
bibebam, ſed videbatur vobis quòd
ederem & biberem. Verùm ſurge nunc 20
de terra, & ſcribe hæc in libro: Et lauda
tu Deum. Ego enim aſcendo ad eum
qui miſit me. Et ſurgentes quærebant 21
eum, nec aderat. Laudabant autem
Deum, & prædicabant opera quæ fecerat
ipſis.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܝܓ *

1 * ܘܟܬܒ ܛܘܒܝܬ ܬܫܒܘܚܬܐ ܗܕܐ ܒܚܕܘܬܐ ܘܐܡܪ ܗܘܐ ܗܟܢܐ. ܒܪܝܟ ܐܢܬ ܐܠܗܐ ܚܝܐ.
2 ܕܡܠܟܘܬܟ ܠܐ ܥܒܪܐ. * ܐܢܬ ܗܘ ܕܡܟܐܒ ܘܡܪܚܡ. ܘܡܚܬ ܐܢܬ ܠܫܝܘܠ ܘܡܣܩ ܐܢܬ.
3 ܘܠܝܬ ܕܢܥܪܘܩ ܡܢ ܩܕܡܝܟ. * ܐܘܕܘ ܩܕܡܘܗܝ ܒܢ̈ܝ ܐܝܣܪܝܠ. ܩܕܡ ܥܡ̈ܡܐ.
4 * ܡܛܠ ܕܗܘ ܒܕܪܢ ܒܝܢܬܗܘܢ. ܘܠܝܬ ܐܟܘܬܗ. ܘܠܬܕܡܪ̈ܬܗ ܕܥܒܕ. ܡܛܠ ܕܗܘܝܘ
ܡܪܢ ܘܐܠܗܢ. ܘܐܒܘܢ ܠܥܠܡ ܥܠܡܝܢ.

CAP. XIII.

SCripſit autem Tobit canticum hoc 1
cum gaudio, itaq; dixit; Benedictus ſis
Deus vive, cujus regnum non tranſit.
Tu flagellas, & misereris : deducis ad 2
infernum, & reducis, neque eſt qui aufugere
poſſit de conſpectu tuo. Confitemini 3
coram ipſo filii Iſrael, coram
Gentibus. Quia ipſe diſperſit nos inter 4
eas. Neque eſt inſtar ipſius, & admirandorum
quæ facit. Quia ipſe Dominus
noſter, & Deus noſter, Paterque
noſter in ſeculum ſeculorum.

ספר טוביה : יג

הוא המיסר אתכם בעונותיכם לרחם עליכם באחרית הימים ולהושיעכם 5
הוא יקבץ אתכם מכל העמים אשר נפוצותם שמה אם תשובו אליו בכל
לבבכם תתמהו על רוב הניסים ונפלאות שיעשה עמכם: על כן הודו לו 6
וברכו שמו ורוממו את המלך אשר מלכותו עומדת לעולם ועד: וגם אני 7
בארץ גלות אודה ואשבח ואקלס למלך מלכי המלכים ואספר נפלאותיו וכחו
וגבורתו לעיני כל חי: וגם אתם המורדים והחוטאים שובו אל יהוה אולי 8
ירחם עליכם כי אל רחום וחנון הוא ארך אפים ורב חסד ואמת: אני 9
אל אלהים אקרא נפשי תברך את יהוה אלהי השמים הוד והדר לפניו עוז
ותפארת במקדשו: יודו כל העמים נפלאותיו בעיר הקדש בירושלם: ירושלם 10
עיר הקדש הוא שלם לך עונות בניך ועוד יושיעם ויש תקוה לאחריתך נאם 11
יהוה ושבו בנים לגבולם: ועל כן תנו הודיה לשמו כי טוב וברכי ושבחי 12
ירושלם את מלך חי העולמים כי עתיד לשוב עליך ולשכן שמו בתוכך ובנו
חרבותיך ויקבץ עליך בשמחה כל גלותך ויטע בקרבך כל בניך לעולם ועד:
גוים רבים ישאלו בשלומך ויבקשו שם יהוה עליון מלכי תרשיש ואיים מנחה 14
ישיבו: מלכי שבא וסבא אשכר יקריבו: לדור ודור ישישו וישמחו בקרבך כל 15
אוהביך: יבושו ויסוגו אחור כל שונאיך: שישי ושמחי ירושלם על קבוץ בניך 16
השבים בקרבך ושם יודו ויברכו את שם יהוה: אשרי כל המתאבלים עליך כי 17 18
עתה ישישו ועליך יתמהו על רוב כבודך וישמחו לעולם ועד: ברכי נפשי את 19
יהוה המלך הגדול: כי הוא יבנה את ירושלם אבני ספיר ויהלום וברקת וכל 21
חומותיה אבני אקדח מגדלותיה וארמנותיה זהב טהור: וכל רחובותיה נופך ואבני 22
יקרה מאופיר תרצפנה ואז תרננה כל רחובותיה ותאמרנה הללויה: ברוך 23
יהוה אשר הרים קרן מלכותך לעולם ועד עד כאן תפלת טוביה:

Liber TOBIÆ; Edit. P. Fagii.

Ipſe eſt qui caſtigat vos propter iniquitates veſtras, ut miſereatur veſtri in 5
noviſſimo dierum, atque ſalvet vos. Ipſe congregabit vos ex omnibus populis, inter quos diſperſi eſtis, ſi modò redieritis ad eum toto corde veſtro, adeo, ut demiremini multitudinem miraculorum, & rerum mirabiliū, quas
faciet vobiſcum. Propterea confitemini Domino, & benedicite nomen ejus, 6
atque exaltate eum, cujus regnum durat in ſeculum & in æternum. Et ego 7
quoq; in terra captivitatis noſtræ, confitebor, prædicabo, & collaudabo regem omnium regum. Narraboque mirabilia ejus, virtutem ac potentiam
ejus, corā omnibus viventibus. Præterea & vos defectores & peccatores, 8
revertimini ad Dominum, fortaſſis miſerebitur veſtri. Nam Deus miſericors
& clemens eſt, longanimis, multæ pietatis & veritatis. Ego ad Deum cla- 9
mabo, ſed & anima mea benedicat Dominum Deum cœli. Decor & gloria
eſt coram eo. Fortitudo & decor eſt in ſanctuario ejus. Confiteantur omnes 10
populi mirabilia ejus, in civitate ſancta Jeruſalem. Jeruſalem civitas ſancta, 11
ipſe rependit tibi iniquitates filiorum tuorum, Verùm iterum ſalvabit eos.
Eſt quoq; ſpes noviſſimo tuo, dicit Dominus, & revertentur filii ad terminū
ſuum. Quapropter date confeſſionem nomini ejus, quoniam bonum eſt. Be- 12
nedic & glorifica Jeruſalem regem viventem in ſecula, Futurum eſt enim ut
ſe convertat ad te, ac habitare faciat nomen ſuū in medio tui. Ædificabit
quoque diruta tua, & congregabit ad te cum gaudio omnem captivitatem
tuam, plantabitque in medio tui, omnes filios tuos, in ſeculum & in perpetuū. Multæ gentes rogabunt pro pace tua, & inquirent nomen Domini al- 14
tiſſimi. Reges Tharſis & inſularum munera reddent. Reges Scheba & Seba
dona adducent. In generatione & generationem lætabuntur, & gaudebunt 15
in medio tui, omnes qui diligunt te. Confundantur & retro agantur omnes 16
qui oderunt te. Lætare & gaude Jeruſalem, ſuper collectione filiorum tuo- 17
rum, qui habitant in medio tui, ibi confitebuntur & benedicent nomen Do-
mini. Beati omnes qui lugent propter te, nunc enim lætabuntur, & propter 18
te admirabūtur, nempe propter magnā gloriā tuā, atq; gaudebunt in ſeculū
& in perpetuū. Benedic anima mea Dominū regem magnū, Quoniam ipſe 19
ædificabit Jeruſalem lapidibus pretioſis, nempe Sapphiro. Adamante, & 21
Smaragdo, Omneſque muri ejus (erunt) ex lapidibus lucentibus, Turres
quoq; & palatia ejus, erunt ex auro mundo. Omnes plateæ ejus carbunculo 22
& lapidibus pretioſis ex Ophir allatis, ſtratæ erunt. Tunc jubilabunt
omnes plateæ ejus, ac dicent; Laudate Dominum, Benedictus Dominus qui exaltavit cornu regni tui, in ſeculum & in perpetuum. Hactenus oratio Tobiæ. 23

Editio SEBAST. MUNSTERI.

ויאמר רפאל שלום לכם אל תיראו ברכו את יי על הגדלות והנוראות האלה 17
אשר עשה עמכם: ואני בכל אשר הייתי עמכם ראיתם אותי אוכל ושותה כי 19
כן נדמה בעיניכם ואני לא אכלתי ולא שתיתי: ועתה כתבו לכם את כל הדברים 20
האלה בספר והיה לעד ביניכם ובין אלהיכם כל ימי חייכם:

Ad quos dixit Raphael; Pax vobis: Nolite timere, ſed benedicite Dominum 17
pro magnalibus & mirabilibus iſtis quæ fecit vobiſcū. Et me quidē omni 19
tempore quo fui apud vos vidiſtis comedere & bibere, ſic enim viſum eſt
in oculis veſtris, at ego non comedi neque bibi. Nunc ergo ſcribite vobis 20
omnia verba iſta in libro, qui ſit in teſtimonium inter vos & inter Deum
veſtrum cunctis diebus vitæ veſtræ,

Verſio VULG. LAT.

5 Ipſe caſtigavit nos propter iniquitates noſtras : & ipſe ſalvabit nos propter miſericordiam ſuam.
6 Aſpicite ergò quæ fecit nobiſcum, & cum timore & tremore confitemini illi : regémque ſe-
7 culorum exaltate in operibus veſtris. Ego autem in terra captivitatis meæ confitebor illi : quoniam oſtendit majeſtatem ſuam in gentem
8 peccatricem. Convertimini itaque peccatores, & facite juſtitiam coram Deo, credentes quòd
9 faciet vobiſcum miſericordiam ſuam. Ego au-
10 tem, & anima mea in eo lætabimur. Benedicite Dominum omnes electi ejus : agite dies læ-
11 titiæ, & confitemini illi. Jeruſalem civitas Dei, caſtigavit te Dominus in operibus manuum tua-
12 rum. Confitere Domino in bonis tuis, & benedic Deum ſeculorum, ut reædificet in te tabernaculum ſuum, & revocet ad te omnes captivos,
13 & gaudeas in omnia ſecula ſeculorum. Luce ſplendidâ fulgebis : & omnes fines terræ adora-
14 bunt te. Nationes ex longinquo ad te venient : & munera deferentes, adorabunt in te Dominum, & terram tuam in ſanctificationem habe-
15 bunt. Nomen enim magnum invocabunt in te.
16 Maledicti erunt qui contempſerint te : & condemnati erunt omnes qui blaſphemaverint te :
17 benedictíque erunt qui ædificaverint te. Tu autem lætaberis in filiis tuis, quoniam omnes benedicentur, & congregabuntur ad Dominum.
18 Beati omnes qui diligunt te, & qui gaudent
19 ſuper pace tua. Anima mea benedic Dominum, quoniam liberavit Jeruſalem civitatem ſuam à cunctis tribulationibus ejus, Dominus Deus no-
20 ſter. Beatus ero, ſi fuerint reliquiæ ſeminis
21 mei ad videndam claritatem Jeruſalem. Portæ Jeruſalem ex ſapphiro & ſmaragdo ædificabuntur : & ex lapide pretioſo omnis circuitus mu-
22 rorum ejus. Ex lapide candido & mundo omnes plateæ ejus ſternentur : & per vicos ejus
23 alleluja cantabitur. Benedictus Dominus, qui exaltavit eam, & ſit regnum ejus in ſecula ſeculorum ſuper eam. Amen.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

5 Καὶ μαστιγώσει ἡμᾶς ἐν ταῖς ἀδικίαις ἡμῶν, καὶ πάλιν ἐλεήσει, καὶ συνάξει ἡμᾶς ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν, οὗ ἐὰν (α) σκορπισθῆτε ἐν αὐτοῖς. ἐὰν ἐπιστρέψητε πρὸς αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ ὑμῶν, ποιῆσαι ἐνώπιον αὐτοῦ ἀλήθειαν, τότε ἐπιστρέψει
6 πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐ μὴ (β) κρύψει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀφ᾽ ὑμῶν. Καὶ θεάσασθε ἃ ποιήσει μεθ᾽ ὑμῶν, καὶ ἐξομολογήσασθε αὐτῷ ἐν ὅλῳ τῷ στόματι ὑμῶν, καὶ (γ) εὐλογήσατε τὸν κύριον τῆς δικαιοσύνης, καὶ ὑ-
7 ψώσατε τὸν βασιλέα τῶν αἰώνων. Ἐγὼ ἐν τῇ γῇ τῆς αἰχμαλωσίας μου ἐξομολογοῦμαι αὐτῷ, καὶ δεικνύω τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν μεγαλωσύνην
8 αὐτοῦ ἔθνει ἁμαρτωλῶν. Ἐπιστρέψατε ἁμαρτωλοί, καὶ ποιήσατε δικαιοσύνην ἐνώπιον αὐτοῦ· τίς γινώσκει εἰ θελήσει ὑμᾶς, καὶ
9 ποιήσει ἐλεημοσύνην (δ) ὑμῖν; Τὸν θεόν μου ὑψῶ, καὶ ἡ ψυχή μου
10 (ε) τῷ βασιλεῖ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀγαλλιάσεται τὴν μεγαλωσύνην αὐτοῦ. Λε-
11 γέτωσαν πάντες, καὶ ἐξομολογείσθωσαν αὐτῷ ἐν Ἱεροσολύμοις. Ἱεροσόλυμα πόλις (ζ) ἁγίου, μαστιγώσει ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν υἱῶν σου, καὶ
12 πάλιν ἐλεήσει τοὺς υἱοὺς τῶν δικαίων. Ἐξομολογοῦ (η) τῷ κυρίῳ ἀγαθῶς, καὶ εὐλόγει τὸν βασιλέα τῶν αἰώνων, ἵνα πάλιν (θ) ἡ σκηνὴ αὐτοῦ οἰκοδομηθῇ ἐν σοὶ μετὰ χαρᾶς, καὶ (ι) εὐφράναι ἐν σοὶ τοὺς αἰχμαλώτους, καὶ ἀγαπῆσαι ἐν σοὶ τοὺς ταλαιπώρους, εἰς πά-
14 σας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος. Ἔθνη πολλὰ μακρόθεν ἥξει πρὸς τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θεοῦ, δῶρα ἐν χερσὶν ἔχοντες, (κ) καὶ δῶρα τῷ
15 βασιλεῖ τοῦ οὐρανοῦ. (λ) Γενεαὶ γενεῶν δώσουσί σοι ἀγαλλίαμα.
16 Ἐπικατάρατοι πάντες οἱ μισοῦντές σε, εὐλογημένοι ἔσονται πάν-
17 τες οἱ ἀγαπῶντές σε εἰς τὸν αἰῶνα. (μ) Χάρηθι καὶ ἀγαλλίασαι ἐπὶ τοῖς υἱοῖς τῶν δικαίων, ὅτι συναχθήσονται καὶ εὐλογήσουσι τὸν
18 κύριον τῶν δικαίων. Ὦ μακάριοι οἱ ἀγαπῶντές σε, χαρήσονται ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ σου· μακάριοι ὅσοι ἐλυπήθησαν ἐπὶ πάσαις ταῖς μάστιξί σου, ὅτι ἐπὶ σοὶ χαρήσονται θεασάμενοι πᾶσαν τὴν δόξαν
19 σου, καὶ εὐφρανθήσονται εἰς τὸν αἰῶνα. Ἡ ψυχή μου εὐλογείτω
21 τὸν θεὸν τὸν βασιλέα τὸν μέγαν, Ὅτι οἰκοδομηθήσεται Ἱερουσαλὴμ σαπφείρῳ καὶ σμαράγδῳ, καὶ λίθῳ (ν) ἐντίμῳ τὰ τείχη σου,
22 καὶ οἱ πύργοι, καὶ οἱ προμαχῶνες ἐν χρυσίῳ καθαρῷ. Καὶ αἱ πλατεῖαι Ἱερουσαλὴμ (ξ) ἐν βηρύλλῳ, καὶ ἄνθρακι, καὶ λίθῳ ἐκ Σουφεὶρ ψηφολογηθήσονται. καὶ ἐροῦσι πᾶσαι αἱ ῥῦμαι αὐτῆς
23 ἀλληλούϊα καὶ (ο) αἴνεσιν, λέγοντες, Εὐλογητὸς ὁ θεὸς, ὃς ὕψωσε (π) πάντας τοὺς αἰῶνας.

Et flagellabit nos in injuſtitiis noſtris; & rurſus miſerebitur, & congregabit nos ex omnibus gentibus, ubicunque diſperſi fueritis in eis. Si reverteritis ad eum in toto corde veſtro, & in tota anima veſtra, ad faciendum coram eo veritatem; tunc redibit ad vos, & non occultabit faciem ſuam à 5
vobis: Et (a) videte, quæ faciet vobiſcum, & confitemini ei in toto ore veſtro, & benedicite Dominum juſtitiæ, & exaltate regem ſeculorum. 6
Ego in terra captivitatis meæ confiteor ei, & oſtendo fortitudinem, & magnificentiam ejus genti 7
(b) peccatorum. Revertite, peccatores, & facite juſtitiam coram eo. Quis ſcit, ſi volet vos, & faciet mi- 8
ſericordiam vobis? Deum meum exalto, & anima mea (c) regi cœli, & exultabit magnificentiā ejus. 9
Dicant omnes, & cōfiteantur ei in (d) Hieroſolymis. 10
Hieroſolyma civitas Sancti, (e) flagellabit ſuper opera filiorum tuorum : & rurſus miſerebitur fi- 11
liorum juſtorum. Confitere Domino (f) benè, & benedic regem ſeculorum; ut rurſus tabernaculum ejus ædificetur in te cum gaudio, & lætificet in te captivos, & diligat in te miſeros, in omnes ge- 12
nerationes ſeculi. Gentes multæ de longè venient ad nomen Domini Dei, munera in manibus habentes, 14
(g) & munera regi cœli. Generationes genera- 15
tionum (h) dabunt tibi exultationem. Maledicti omnes, qui odio habent te : benedicti erunt omnes 16
diligentes te in ſeculum. Gaude, & exulta ſuper filiis juſtorum; quoniam congregabuntur, & bene- 17
dicent Dominum juſtorum. O beati, qui diligunt te, gaudebunt in pace tua. Beati, quicunque triſtati ſunt ſuper omnibus flagellis tuis : quoniam in te gaudebunt, videntes omnem gloriam tuam, & læta- 18
buntur in ſeculum. Anima mea benedicat Deum re- 19
gem magnum : Quoniam ædificabitur Hieruſalem ſapphiro, & ſmaragdo, & lapide pretioſo muri tui, & turres, & propugnacula in 21
auro mundo, Et plateæ Hieruſalem in beryllo, & carbunculo, & lapide de Suphir ſternentur. 22
Et dicent omnes vici ejus, Alleluja, & (i) laudem, dicentes; Benedictus Deus, qui exalta- 23
vit omnia ſecula.

MS. A. (α) ἐσκορπίσθητε (β) κρύψῃ (γ) εὐλογεῖτε (δ) εἰς ὑμᾶς; (ε) τὸν βασιλέα (ζ) ἁγία, (η) τῷ ἀγαθῷ, καὶ (θ) σκηνή (ι) εὐφράνῃ ἐν σοὶ τοὺς ἐκεῖ αἰχμαλώτους (κ) δῶρα (λ) Γενεαὶ γενεῶν αἰνέσουσί σοι, καὶ δώσουσιν ἀγαλλίασιν. (μ) Χάρηθι (ν) ἐπιτίμῳ (ξ) βηρύλλῳ, (ο) αἰνέσουσιν, (π) εἰς πάντας

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܗܠܝܢ ܓܝܪ ܡܛܠ ܚܛܗ̈ܝܢ. ܐܠܐ ܢܬܪܚܡ ܥܠܝܢ ܬܘܒ. ܘܢܟܢܫܢ ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܥܡ̈ܡܐ. 5
ܕܐܬܒܕܪܢ ܒܗܘܢ. ܡܐ ܕܐܬܦܢܝܢ ܠܘܬܗ : ܘܥܒܕܢ ܩܘܫܬܐ ܩܕܡܘܗܝ ܒܠܒܐ ܕܟܝܐ. * ܘܗܫܐ 6
ܚܙܘ ܟܠ ܡܐ ܕܥܒܕ ܥܡܢ. ܘܐܘܕܘ ܩܕܡܘܗܝ ܡܢ ܟܠܗ ܠܒܟܘܢ. ܘܫܒܚܘ ܠܐܠܗܐ
ܕܟܐܢܘܬܐ. ܘܐܪܝܡܘܗܝ ܠܡܢ ܕܡܠܟ ܠܥܠܡ. * ܘܐܬܦܢܘ ܚܛܝ̈ܐ ܘܥܒܕܘ ܟܐܢܘܬܐ ܩܕܡܘܗܝ. 8
ܕܢܩܒܠܟܘܢ ܘܢܬܪܚܡ ܥܠܝܟܘܢ. * ܡܛܠ ܕܗܐ ܐܢܐ ܠܐܠܗܝ ܡܪܝܡ ܐܢܐ. ܘܢܦܫܝ 9
10 ܒܐܠܗܝ ܪܘܙܐ. * ܐܢܬܘܢ ܕܝܢ ܐܘܕܘ ܩܕܡܘܗܝ ܒܐܘܪܫܠܡ ܡܕܝܢܬܐ ܩܕܝܫܬܐ.

Hæc enim propter peccata noſtra: ſed 5
miſerebitur noſtri denuò, & congregabit nos de omnibus populis inter quos diſperſi ſumus, cùm ad ipſum converſi fuerimus, & fecerimus veritatem coram ipſo corde mundo. Et nunc videte 6
omnia quæ fecit nobis, & confitemini corā ipſo de toto corde veſtro, & laudate Deum juſtitiæ, & exaltate eum qui
regnat in ſeculum. Convertimini etiam 8
peccatores, & facite juſtitiā corā ipſo, ut acceptos vos habeat, & miſereatur
veſtri. Quia ecce ego Deum meum 9
exalto, & anima mea in Deo meo exultat : Vos autem confitemini coram 10
ipſo in Jeruſalem civitate ſanctâ.

ספר טוביה: יד

יד

3 והיה בן חמשים ושמונה כשנתבלבלו עיניו ואחר כך נתרפא והיה עושה
4 צדקה לרוב מאד׃ והוסיף ליראה שמו של הקדוש ברוך הוא ולשבחו בכל
5 עת׃ ויהי כי זקן טוביה ויקרא לבנו טוביה ואת ששה בני טוביה שנולדו
לו ואמר לו בני אב ידעתי ובאתי בימים והזהר בך אחרי מותי אל תעמוד בנינוה׃
6 כי בודאי ובבירור לך שתתקיים נבואתו של יונה הנביא וקח בניך וכל אשר
7 לך ולך אל ארץ מדין כי שלום יהיה שם עד זמן ועדן׃ ושאר אחינו ישראל
אשר בירושלם כולם יצאו בגלות וירושלם לעיים תהיה והר הבית לבמות
יער ותהיה שוממה זמן מועט ואז יעלו בני ישראל ויבנו אותה ואת הבית
אבל לא כבנין ראשון ויעמדו שם ימים רבים לפי מלאת עולם אחד ועוד
יצאו בגלות רב וגדול והקדוש ברוך הוא יזכור אותם ויקבצם מארבע כנפות
הארץ ותבנה ירושלם עיר הקדש בנין נאה ומפואר וגם הבית יבנה בנין
משובח בנין אשר לא ינתש ולא יהרס לעולם ולעולמי עולמים כאשר דברו
הנביאים׃

Liber TOBIÆ, Edit. P. FAGII.

CAP. XIV.

Fuit autem Tobias quinquaginta octo annorum, quando amiſit lumen 3
oculorum ſuorum, qui poſtquam curatus fuit multas præſtitit eleemoſynas.
Et adhuc magis etiam timuit nomen Dei, glorificans illud omni tempore. 4
Et factum eſt, cum ſenuiſſet Tobias, ut vocaret filium ſuum Tobiam, unà 5
cum ſex filiis qui nati fuerunt ei; ac diceret ei; Novi quod ſenio confectus
ſim, cave itaque poſt obitum meum, ut non diutius maneas Nineve. Cer- 6
tum enim ac manifeſtum eſt tibi, fore ut confirmetur prophetia Jonæ pro-
phetæ. Quare accipe filios tuos, & quæcunque habes, & vade in terram
Midian, ibi enim erit pax ad tempus conſtitutum. Cæterùm reliqui fratres 7
noſtri Iſrael, qui ſunt Jeroſolymis, omnes migrabunt in exilium, Et Jeru-
ſalem in acervos redigetur, atque mons domus (Domini) in excelſa (erit,)
ſtabitque deſolata ad modicum tempus. Tunc aſcendent filii Iſrael, & re-
ædificabunt eam, necnon & templum, attamen non juxta priorem ſtructu-
ram. Manebuntque ibi diebus multis, donec impleatur ſeculum unum.
Ex quo iterum abibunt in captivitatem maximam. Exinde Deus ſanctus
benedictus memor erit illorum, & congregabit eos à quatuor plagis
mundi. Tum reſtaurabitur Jeruſalem civitas ſancta ſtructurâ pulchrâ
& præclarâ. Necnon & templum ipſum extruetur ſtructura celebri,
ejuſmodi ſcilicet, quæ non deſtruetur, nec diruetur in ſeculum & in ſe-
cula ſeculorum, quemadmodum prædixerunt prophetæ.

Editio SEBAST. MUNSTERI.

והדבר הזה לאות ועד בכל דור ודור וברכו את יי והודו לזכר קדשו ועתה
22 שלחוני ואלך אל האלהים אשר שלחני אליכם׃ וישלחוהו ויברכו את יי על כל
21 זאת׃ ויעל מלאך ה השמימה ולא יסף עוד להראה אל טובי ואל טוביה בנו׃

יג

1 בעת ההיא כתב טוביה את כל הדברים האלה בשמחה ויאמר טובי ברוך יי
2 האלהים הגדול המפליא פלאיו לעמו ועבדיו׃ והוא מוחץ ורופא וממית ומחיה
4 ומוריד שאול ויעל׃ אשר פזר אותנו בין הגוים חייבין אנו להודיע את כל
הנפלאות האלה בין העמים׃

Atque res iſta ſit in ſignũ & teſtimoniũ in omnem generationem & generationem, & vos benedicite Dominum atque confitemini memoriæ ſanctitatis ejus. Et jam dimittetis me, ut vadam ad Deum qui miſit me ad vos.
Dimittentes autem eum benedixerunt Dominum pro omnibus iſtis. Et an- 22
gelus Domini aſcendit in cœlum, nec addidit amplius apparere Tobæo 21
& Tobiæ filio ejus.

CAP. XIII.

In tempore illo ſcripſit Tobias omnes ſermones iſtos cum gaudio, dixitq; 1
Tobæus: Benedictus Domin⁹ Deus magnus, qui mirabilia ſua oſtendit erga
populum ſuum atque ſervos ſuos. Ipſe vulnerat & medetur, mortificat & 2
vivificat, deponit in foveam & reſuſcitat. Ipſe diſperſit nos inter gentes, 4
atque nos tenemur annuntiare omnia mirabilia iſta inter populos.

Verſio VULG. LAT.

CAP. XIV.

1 Et conſummati ſunt ſermones Tobiæ. Et
poſtquàm illuminatus eſt Tobias, vixit annis
quadraginta duobus, & vidit filios nepotum
2 ſuorum. Completis itaque annis centum duo-
3 bus, ſepultus eſt honorificè in Ninive. Quin-
quaginta namque & ſex annorum lumen ocu-
4 lorum amiſit, ſexagenarius verò recepit. Re-
liquum verò vitæ ſuæ in gaudio fuit, & cum
bono profectu timoris Dei perrexit in pace.
5 In hora autem mortis ſuæ vocavit ad ſe Tobi-
am filium ſuum, & ſeptem juvenes filios ejus
6 nepotes ſuos, dixítque eis; Propè erit inte-
ritus Ninive: non enim excidit verbum Domi-
ni: & fratres noſtri, qui diſperſi ſunt à terra
7 Iſrael, revertentur ad eam. Omnis autem de-
ſerta terra ejus replebitur, & domus Dei, quæ
in ea incenſa eſt, iterùm reædificabitur: ibíque
revertentur omnes timentes Deum,

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

ΚΕΦ. ιδ΄.

1 3 Καὶ ἐπαύσατο ἐξομολογούμενος Τωβίτ. Καὶ ἦν ἐτῶν (α)
πεντηκονταοκτὼ, ὅτε ἀπώλεσε τὰς ὄψεις, καὶ μετὰ ἔτη ὀκτὼ
4 ἀνέβλεψεν. καὶ ἐποίει ἐλεημοσύνας· Καὶ προσέθετο φοβεῖσθαι
κύριον τὸν θεὸν, καὶ (β) ἐξωμολογεῖτο αὐτῷ. μεγάλως δὲ
5 ἐγήρασεν· Καὶ ἐκάλεσε τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ τοὺς (γ) υἱοὺς αὐτοῦ,
καὶ εἶπεν αὐτῷ, Τέκνον λάβε τοὺς υἱούς σου, ἰδοὺ γεγήρακα,
6 καὶ πρὸς τὸ ἀποτρέχειν (δ) ἐκ τοῦ ζῆν εἰμι. Ἄπελθε
εἰς τὴν Μηδίαν τέκνον, ὅτι πέπεισμαι ὅσα ἐλάλησεν Ἰωνᾶς
ὁ προφήτης περὶ Νινευῆ, ὅτι (ε) καταστραφήσεται· ἐν δὲ
τῇ Μηδίᾳ ἔσται εἰρήνη μᾶλλον ἕως καιροῦ· καὶ ὅτι οἱ ἀδελφοὶ
7 ἡμῶν ἐν τῇ γῇ σκορπισθήσονται ἀπὸ τῆς ἀγαθῆς γῆς· Καὶ
Ἱεροσόλυμα ἔσται ἔρημος, καὶ ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ ἐν αὐτῇ κατακαήσεται,
καὶ ἔρημος ἔσται μέχρι χρόνου. καὶ πάλιν ἐλεήσει
αὐτοὺς ὁ θεὸς, καὶ ἐπιστρέψει αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν, καὶ οἰκοδομήσουσι
τὸν οἶκον, οὐχ οἷος ὁ πρότερος, (ζ) ἕως πληρωθῶσι
καιροὶ τοῦ αἰῶνος. καὶ μετὰ ταῦτα ἐπιστρέψουσιν ἐκ τῶν αἰχμαλωσιῶν,
καὶ οἰκοδομήσουσιν Ἱερουσαλὴμ ἐντίμως· καὶ ὁ οἶκος
τοῦ θεοῦ ἐν αὐτῇ (η) οἰκοδομηθήσεται ἐνδόξως, καθὼς ἐλάλησαν
περὶ αὐτῆς οἱ προφῆται.

CAP. XIV.

Et ceſſavit confitens Tobit. Et erat anno- 1
rum quinquaginta octo, quando amiſit viſum: 3
& poſt annos octo recuperavit viſum. Et faci-
ebat eleemoſynas: Et adjecit timere Dominum 4
Deum, & confitebatur ei. Magnoperè autem
ſenuit: Et vocavit filium ſuum, & filios e- 5
jus, & dixit ei; Fili, accipe filios tuos: ecce
ſenui, & ad exeundum è vita ſum. Abi in 6
Mediam, fili, Quoniam credidi, quæcunque
locutus eſt Jonas propheta de Nineve, quia ſub-
vertetur: in Media autem erit pax magìs uſque
ad tempus: & quia fratres noſtri in terra di-
ſpergentur à bona terra: Et Hieroſolyma erit 7
deſerta, & domus Dei in ea comburetur, & de-
ſerta erit uſque ad tempus. Et rurſus miſere-
bitur eorum Deus, & reducet eos in terram, &
ædificabunt domum, non qualis prior, donec im-
pleta fuerint tempora ſeculi. Et poſt hæc re-
vertent de captivitatibus, & ædificabunt Hie-
ruſalem honorificé: & domus Dei in ea ædi-
ficabitur glorioſè, ſicut locuti ſunt de ea pro-
phetæ.

MS. A. (α) ὀγδοηκονταοκτὼ, (β) ἐξομολογεῖσθαι (γ) ἓξ υἱοὺς (δ) ἀπὸ τοῦ (ε) κατασκαφήσεται· (ζ) ὡς (η) οἰκοδομηθήσεται εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος οἰκοδομῇ ἐνδόξω, καθὼς

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܗ̄ * ܩܦܠܐܘܢ *

1 2 [illegible]
3 [illegible]
[illegible]
4 [illegible]
[illegible]
5 6 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
7 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

CAP. XIV.

Cúmque abſolviſſet Tobit verba ſua 1
confitendo, conſenuit in pace; Et mor- 2
tuus eſt annos natus centum & duo, &
ſepultus eſt cum gloriâ magnâ in Ni-
nive. Cæcus factus eſt annos quinqua- 3
ginta octo natus; Et in cæcitate ſeptem
annos egit. Cúmque converſus Deus
lucem ipſi indulſiſſet, & aperti fuiſſent
oculi ejus, vixit adhuc annos triginta
ſeptem; Toto vitæ ſuæ ſpatio faci- 4
ens miſericordiam & juſtitiam. Et
confitebatur coram Domino. Cúmque 5
moreretur, vocavit filium ſuum To-
biam, & dixit ei; Cùm mortuus fuero, 6
fili, & ſepeliveris me, cape liberos
tuos, & ito in Mediam: Veracia enim
ſunt verba prophetæ, quæ dixit de Aſ-
ſyriis, & de Ninive; nec quicquam ex
eis falſum erit. In Media autem fir-
mior erit *pax* quam in Ninive, & in-
ter Aſſyrios, & Babylone. Etiam 7
fratres noſtri qui ipſa Hieroſolyma
habitant, diſpergentur omnes per to-
tam terram de terra Iſrael, & deſo-
labitur terra bona: Etiam domus Do-
mini, & civitas. Et poſteà miſeri-
cordiâ motus reducet reſiduum Iſrae-
lis. Hi ædificabunt Templum: Et
omnes revertentur ad populum no-
ſtrum, qui ſcilicet in captivitate fue-
runt. Et ædificabitur Jeruſalem, tem-
plum etiam, cum gloria, in omnes ge-
nerationes ſeculi, ſicut prædixerunt
prophetæ, qui locuti ſunt nomine Do-
mini in Iſraele.

ספר טוביה : יד

ואז ישובו הגוים ההם לעבוד את יהוה וישליכו פסילי אלהיהם : ויתנו שבח 8
והודאה לשמו הגדול וירים קרן עמו נגד כל הגוים ויפארו וישבחו לשמו הגדול 9
כל זרע ישראל ואז ישמחו כל עבדיו העובדים לפניו באמת וישישו ויגילו כל
עושה צדקה וחסד : ועתה בני ברח לך מן המקום הזה כי יתקיימו עליו דברי 12
הנביאים ואתה בני נצור תורת אלהינו ואת מצותיו שמור היה בני איש צדיק
תם וישר למען תצליח בכל דרכיך בני קוברני בטוב ואת אמך עמי ואל תאחר
בנינוה והשם יתברך יהיה בעזרתך :

Liber TOBIÆ, Edit. P. FAGII.

8 Tunc convertentur gentes iſtæ, ut colant Dominum, proiicientquē imagines deorum ſuorum. Dabúntque laudem & confeſſionem nomini ejus 9 magno. Exaltabit quoque cornu populi ſui, coram omnibus gentibus. Et celebrabunt ac glorificabunt nomen magnum ejus, omne ſemen Iſrael. Tunc gaudebunt omnes ſervi ejus, qui ſerviunt ei in veritate. Lætabuntur & exultabunt omnes qui faciunt juſtitiam & pietatem. 12 Nunc ergo mi fili, fuge de loco iſto, quoniam implebuntur quæ de eo locuti ſunt prophetæ. Tu verò mi fili, ſerva legem Dei noſtri, ac præcepta ejus cuſtodi. Eſto mi fili vir juſtus, integer, & rectus, tum proſperè ſuccedent viæ tuæ, Mi fili, ſepelito me diligenter, necnon & matrem tuam mecū, Nec moram facias in Nineve, Deus quoque benedictus auxilio tibi ſit (in omnibus.)

Editio SEBAST. MUNSTERI.

ואתם בני ישראל חזקו ויאמץ לבבכם ולא ירפו ידיכם כי יש שכר לפעולתכם
והוא ירום לרחמכם כי אלהי משפט יי אשרי כל חוסים לו ואתם בני הרבו
צדקה תפלה ותחנה לפני רבון העולם כי צדקה ותפלה דוחין את הגזרה
שנאמר וצדקה תציל ממות ברוך יי אשר עשה עמי ועם אבי ועם אבותי
ועם כל אשר בטח בו נסים ונפלאות ונוראות גדולות ברוך יי לעולם
אמן אמן :

תם ונשלם ספר טובי בן טוביאל :

Et vos filii Iſrael viriliter agite, confortetur cor veſtrū & non diſſolvantur manus veſtræ. Habebitis enim mercedem operationis veſtræ. Et ipſe quidem Deus exaltatur quando miſeretur veſtri, quoniā Deus judicii eſt. Beati omnes qui ſperant in eo. Vos itaq; filii multiplicate eleemoſynā, orationem & precationem coram Domino mundi, quoniam eleemoſyna & oratio deprecantur Dei comminationem, ſicut ſcriptum eſt: Eleemoſyna liberat à morte. Benedictus Dominus qui fecit mecum & cum patre meo atque cum progenitoribus meis & cum omni eo qui ſperavit in ſe ſigna & mirabilia atque terribilia magna. Benedictus Dominus in æternum, Amen, Amen.

FINIT Liber TOBÆI *filii Tobiel, Laus Deo.*

Verſio VULG. LAT.

8 Et relinquent gentes idola ſua, & venient in
9 Jeruſalem, & inhabitabunt in ea, Et gaudebunt in ea omnes reges terræ, adorantes regem
10 Iſraël. Audite ergò, filii mei, patrem veſtrum: Servite Domino in veritate, & inquirite ut fa-
11 ciatis quæ placita ſunt illi: Et filiis veſtris mandate ut faciant juſtitias & eleemoſynas, ut ſint memores Dei, & benedicant eum in omni tempore in veritate, & in tota virtute ſua.
12 Nunc ergò, filii, audite me, & nolite manere hic: ſed quacunque die ſepelieritis matrem veſtram circa me in uno ſepulchro, ex eo dirigite
13 greſſus veſtros ut exeatis hinc. Video enim quia
14 iniquitas ejus finem dabit ei. Factum eſt autem poſt obitum matris ſuæ, Tobias abſceſſit ex Ninive cum uxore ſua, & filiis, & filiorum
15 filiis, & reverſus eſt ad ſoceros ſuos. Invenítque eos incolumes in ſenectute bona: & curam eorum geſſit, & ipſe clauſit oculos eorum: & omnem hæreditatem domûs Raguelis ipſe percepit: vidítque quintam generationem, filios
16 filiorum ſuorum. Et completis annis nonagintanovem in timore Domini, cum gaudio ſepe-
17 lierunt eum. Omnis autem cognatio ejus, & omnis generatio ejus, in bona vita, & in ſancta converſatione permanſit, ita ut accepti eſſent tam Deo, quàm hominibus, & cunctis habitantibus in terra.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

8 Καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἐπιστρέψουσιν ἀληθινῶς φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεὸν, καὶ (α) κατορύξουσι τὰ εἴδωλα αὐτῶν,
9 Καὶ εὐλογήσουσι πάντα τὰ ἔθνη (β) κύριον· καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ ἐξομολογήσεται τῷ θεῷ· καὶ ὑψώσει κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ χαρήσονται πάντες οἱ ἀγαπῶντες κύριον τὸν θεὸν ἐν ἀληθείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ, ποιοῦντες ἔλεος τοῖς ἀδελφοῖς ἡμῶν.
12 Καὶ νῦν τέκνον ἄπελθε ἀπὸ Νινευὴ, ὅτι πάντως ἔσται ἃ ἐλάλησεν ὁ προφήτης Ἰωνᾶς. Σὺ δὲ τήρησον τὸν νόμον καὶ τὰ προστάγματα, καὶ (γ) γενοῦ φιλελεήμων καὶ δίκαιος, ἵνα σοι καλῶς ᾖ. Καὶ θάψον με καλῶς, καὶ τὴν μητέρα σου μετ' ἐμοῦ, καὶ μηκέτι αὐλισθῆτε (δ) εἰς Νινευῆ. τέκνον ἴδε τί ἐποίησεν Ἀμὰν Ἀχιαχάρῳ τῷ θρέψαντι αὐτὸν, ὡς ἐκ τοῦ φωτὸς ἤγαγεν αὐτὸν (ε) εἰς τὸ σκότος. καὶ ὅσα ἀνταπέδωκεν αὐτῷ· καὶ (ζ) Ἀχιάχαρον μὲν ἔσωσεν, ἐκείνῳ δὲ τὸ ἀνταπόδομα ἀπεδόθη, καὶ αὐτὸς κατέβη εἰς τὸ σκότος. Μανασσῆς ἐποίησεν ἐλεημοσύνην, καὶ ἐσώθη ἐκ παγίδος θανάτου, ἧς ἔπηξεν αὐτῷ· Ἀμὰν δὲ ἐνέπεσεν εἰς τὴν παγίδα, καὶ ἀπώλετο. καὶ νῦν παιδία ἴδετε τί ἐλεημοσύνη ποιεῖ, καὶ (η) δικαιοσύνη ῥύεται. καὶ ταῦτα αὐτοῦ λέγοντος, ἐξέλιπεν (θ) ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐπὶ τῆς κλίνης· ἦν δὲ ἐτῶν ἑκατὸν πεντηκονταοκτώ· καὶ (ι) ἔθαψαν αὐτὸν ἐνδόξως.
14 Καὶ ὅτε ἀπέθανεν Ἄννα, ἔθαψεν αὐτὴν μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. ἀπῆλθε δὲ Τωβίας μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ τῶν (κ) υἱῶν αὐτοῦ εἰς Ἐκβάτανα πρὸς Ῥαγουὴλ τὸν πενθερὸν αὐτοῦ,
15 Καὶ ἐγήρασεν ἐντίμως. καὶ ἔθαψε τοὺς πενθεροὺς αὐτοῦ ἐνδόξως, καὶ ἐκληρονόμησε τὴν οὐσίαν αὐτῶν, καὶ Τωβὶτ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἀπέθανεν ἐτῶν ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ ἐν Ἐκβατάνοις τῆς Μηδίας. καὶ ἤκουσε πρὶν ἢ ἀποθανεῖν αὐτὸν, τὴν ἀπώλειαν Νινευῆ, ἣν (λ) ᾐχμαλώτισε Ναβουχοδονόσορ, καὶ (μ) Ἀσύηρος, καὶ ἐχάρη πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν ἀπὸ Νινευῆ.

8 *Et omnes gentes convertentur veraciter ad timendum Dominum Deum, & defodient idola*
9 *ſua: Et benedicent omnes gentes Dominum. Et populus ejus confitebitur Deo: & exaltabit Dominus populum ſuum: & gaudebunt omnes, qui diligunt Dominum Deum in veritate, & juſtitia, facientes miſericordiam fratribus noſtris.*
12 *Et nunc, fili, diſcede à Nineve; quoniam omnino erunt quæ locutus eſt propheta Jonas. Tu autem ſerva legem, & præcepta, & eſto amator miſericordiæ, & juſtus; ut tibi benè ſit. Et ſepeli me honeſtè, & matrem tuam mecum, & non ultrà maneatis in Nineve. Fili, vide, quid fecit Aman Achiacharo, qui nutriverat eum, quomodò è luce adduxit eum in tenebras, & quæcunque retribuit ei. Et (a) Achiacharum quidem ſalvavit: illi autem retributio retributa eſt, & ipſe deſcendit in tenebras. Manaſſes fecit miſericordiam, & ſalvatus eſt de laqueo mortis, quem (b) fixerat ei. Aman autem incidit in laqueum, & periit. Et nunc, filii, videte, quid eleemoſyna facit, (c) & juſtitia liberat. Et hæc ipſo dicente, defecit anima ejus ſuper lectum. Erat autem annorum centum quinquaginta octo: & ſepelierunt eum glorioſé.*
14 *Et quando mortua eſt Anna; ſepelivit eam cum patre ſuo. Diſceſſit autem Tobias cum uxore ſua, & filiis ſuis in Ecbatana ad Raguel ſocerum ſuum,*
15 *Et ſenuit honorificé. Et ſepelivit ſoceros ſuos glorioſè, & hæreditavit ſubſtantiam eorum, & Tobit patris ſui. Et mortuus eſt annorum centum viginti ſeptem in Ecbatanis Mediæ. Et audivit, priuſquàm ipſe moreretur, perditionem Nineve, quam captivavit Nabuchodonoſor, & Aſſycros: & gaviſus eſt, antequàm moreretur, ſuper Nineve.*

MS.A. (α) κατορύξωσιν (β) τὸν κύριον (γ) γίνου (δ) ἐν (ε) εἰς σκότος. (ζ) Ἀχιάχαρος μὲν ἐσώθη, (η) τί δικαιοσύνη (θ) αὐτοῦ ἡ ψυχὴ ἐπὶ (ι) ἔθαψεν (κ) υἱῶν εἰς
(λ) ᾐχμαλώτευσεν (μ) Ἀσύηρος Ταβείτ.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

8 * ܘܢܬܦܢܘܢ ܥܡ̈ܡܐ ܟܠܗܘܢ ܠܘܬ ܐܠܗܐ ܕܐܝܣܪܝܠ. ܘܢܗܘܘܢ ܦܠܚܝܢ ܠܗ
10 ܒܟܐܢܘܬܐ. * ܒܪܡ ܕܝܢ ܥܒܕܘ ܕܫܦܝܪ ܩܕܡܘܗܝ. * ܘܦܩܘܕܘ ܠܒܢ̈ܝܟܘܢ ܕܢܗܘܘܢ 11
ܥܒܕܝܢ ܙܕܩܬܐ ܘܟܐܢܘܬܐ. ܘܢܗܘܘܢ ܡܬܕܟܪܝܢ ܠܡܪܝܐ. ܘܢܗܘܘܢ ܡܫܒܚܝܢ
ܠܫܡܗ ܒܟܠܙܒܢ ܡܢ ܟܠܗ ܚܝܠܗܘܢ. * ܗܫܐ ܒܪܝ ܡܐ ܕܩܒܪܬܢܝ ܠܝ ܘܠܐܡܟ. 12
ܦܘܩ ܠܟ ܡܢ ܢܝܢܘܐ ܡܛܠ ܕܣܓܝܐܝܢ ܥܘ̈ܠܐ ܕܐܝܬ ܒܗ. ܡܛܠ ܕܒܗ
ܦܪܥ ܐܚܒ ܠܐܚܝܩܪ ܕܪܒܝܗ ܠܛܘܒܝܐ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܗܘܐ ܠܐܪܥܐ ܐܚܬܗ.
ܐܠܐ ܥܠ ܐܚܒ ܠܚܫܘܟܐ. ܘܐܚܝܩܪ ܢܦܩ ܠܢܘܗܪܐ ܡܢ ܦܚܐ ܕܐܠܐ ܠܗ ܐܚܒ.
ܘܗܘ ܕܝܢ ܥܠ ܠܗ ܠܐܪܥܐ. ܘܟܕ ܫܠܡ ܛܘܒܝܬ ܡܠܘ̈ܗܝ ܗܠܝܢ. ܢܦܠ ܠܗ
ܒܥܪܣܐ. ܘܦܪܚܬ ܢܦܫܗ. ܘܐܬܩܒܪ ܒܫܘܒܚܐ. * ܘܟܕ ܡܝܬܬ ܚܢܐ 14
ܩܒܪܗ ܛܘܒܝܐ ܠܘܬ ܛܘܒܝܬ ܐܒܘܗܝ. ܘܕܒܪ ܐܢܬܬܗ ܘܒܢ̈ܘܗܝ. ܘܐܙܠ ܠܗ
ܠܡܕܝ. ܘܝܬܒ ܒܐܚܡܬܢ ܠܘܬ ܪܥܘܐܝܠ ܚܡܘܗܝ. ܘܗܘ ܣܝܒܪ ܣܝܒܘܬܐ
ܕܚܡܘܗܝ ܒܐܝܩܪܐ ܪܒܐ. ܘܩܒܪ ܐܢܘܢ ܒܗ ܒܐܚܡܬܢ. * ܘܗܘ ܛܘܒܝܐ ܝܪܬ 15
ܒܝܬ ܚܡܘܗܝ ܘܒܝܬ ܐܒܘܗܝ. ܘܡܝܬ ܗܘ ܛܘܒܝܐ. ܒܪ ܡܐܐ ܘܫܒܥ
ܫܢ̈ܝܢ. ܘܩܕܡ ܕܢܡܘܬ ܚܙܐ ܠܚܘܒܠܗ ܕܢܝܢܘܐ. ܘܠܫܒܝܬܗ ܕܐܫܬܒܝܬ ܗܘܐ
ܠܡܕܝ. ܘܫܒܚ ܠܡܪܝܐ ܥܠ ܟܠ ܡܕܡ ܕܥܒܕ. ܘܚܙܐ ܛܘܒܝܐ ܬܒܥܬܐ ܕܢܝܢܘܐ ܥܕܠܐ
ܢܡܘܬ.

* ܫܠܡ ܟܬܒܐ ܗܢܐ ܕܛܘܒܝܬ *

* Et omnes gentes convertentur ad 8 Deum Iſraelis, & colent ipſum in juſtitia. Verùm enimverò facite quod 10 bonum eſt in conſpectu ejus: Et man- 11 date filiis veſtris ut faciant eleemoſynam & juſtitiam, & memores ſint Domini, & laudent nomen ejus omni tempore totis viribus. Jam, fili, cùm me & 12 matrē tuā ſepeliveris, exi de Ninive, quia multi ſunt in ea iniqui: In ea enim retribuit Acab Akikaro qui Tobiam educavit. Nec enim eum ad terram deduxit: Sed ingreſſus eſt Acab tenebras, Akikarus autem in lucem egreſſus eſt de laqueo quem ipſi Acab tetenderat, ipſe autem in terram ingreſſus eſt. Et cùm abſolviſſet Tobit verba ſua hæc, cecidit in lectum, & avolavit ſpiritus ejus, & ſepultus eſt glorioſé. Et mortuâ Hannâ, ſepelivit 14 ipſam Tobias juxta Tobit patrē ſuum. Et accipiens uxorem ſuam & liberos ſuos, profectus eſt in Mediam, & habitavit Ecbatanis apud ſocerum ſuum Raguelem, & ſuſtentavit ſenectam ſocerorum honore magno. Et ſepelivit eos in ipſis Ecbatanis. Et Tobias 15 ipſe adivit hæreditatē ſoceri & patris. Mortuus autem eſt Tobias ipſe centum ac ſeptem annos natus: Priuſquàm autem moreretur, vidit interitum Ninives, & captivitatem in quam ipſam duxerunt in Mediam: Et laudavit Dominum de omnibus quæ fecerat: Vidítque Tobias *vindictam* Ninives priuſquàm moreretur.

Finis libri hujus Tobit.

Verſio VULG. LAT.

LIBER JUDITH.

CAP. I.

1 ARPHAXAD itaque, rex Medorum,
ſubjugaverat multas gentes imperio ſuo, & ipſe
ædificavit civitatem potentiſſimam, quam ap-
2 pellavit Ecbatanis, Ex lapidibus quadratis &
ſectis: fecit muros ejus in latitudinem cubi-
torum ſeptuaginta, & in altitudinem cubi-
torum triginta, turres verò ejus poſuit in al-
3 titudinem cubitorum centum. Per quadrum
verò earum, latus utrumque vicenorum pe-
dum ſpatio tendebatur, poſuítque portas ejus
4 in altitudinem turrium: Et gloriabatur quaſi
potens in potentia exercitûs ſui, & in gloria
5 quadrigarum ſuarum. Anno igitur duodecimo
regni ſui, Nabuchodonoſor rex Aſſyriorum,
qui regnabat in Ninive civitate magna, pu-
6 gnavit contra Arphaxad, & obtinuit eum In
campo magno, qui appellatur Ragau, circa
Euphraten, & Tigrin, & Jadaſon, in campo
7 Erioch regis Elicorum. Tunc exaltatum eſt
regnum Nabuchodonoſor, & cor ejus eleva-
tum eſt: & miſit ad omnes, qui habitabant
8 in Cilicia, & Damaſco, & Libano, Et ad
gentes quæ ſunt in Carmelo, & Cedar, &
inhabitantes Galilæam in campo magno Eſ-
9 drelon, Et ad omnes qui erant in Samaria, &
trans flumen Jordanem uſque ad Jeruſalem, &
omnem terram Jeſſe, quouſque perveniatur ad
10 terminos Æthiopiæ. Ad hos omnes miſit
nuntios Nabuchodonoſor rex Aſſyriorum:
11 Qui omnes uno animo contradixerunt, & re-
miſerunt eos vacuos, & ſine honore abjece-
12 runt. Tunc indignatus Nabuchodonoſor rex
adverſùs omnem terram illam, juravit per thro-
num & regnum ſuum, quòd defenderet ſe de
omnibus regionibus his.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

ἸΟΥΔΙΘ.

ΚΕΦ. α΄.

1 ΕΤΟΥΣ δωδεκάτου τῆς βασιλείας Ναβουχοδονόσορ, ὃς ἐβασί-
λευσεν Ἀσσυρίων ἐν Νινευῆ τῇ πόλει τῇ μεγάλῃ, ἐν ταῖς ἡμέραις
Ἀρφαξὰδ, ὃς ἐβασίλευσε Μήδων ἐν Ἐκβατάνοις, καὶ ᾠκοδόμησεν
2 ἐπ᾽ Ἐκβατάνων, (α) Καὶ κύκλῳ τείχη ἐκ λίθων λελαξευμένων,
εἰς πλάτος πηχῶν τριῶν, καὶ εἰς μῆκος πηχῶν ἕξ· καὶ ἐποίησε
τὸ (β) ὕψος τοῦ τείχους πηχῶν ἑβδομήκοντα, καὶ τὸ πλάτος αὐτοῦ
πηχῶν (γ) πεντήκοντα, καὶ τοὺς πύργους αὐτοῦ ἔστησεν ἐπὶ ταῖς πύ-
λαις αὐτῆς πηχῶν ἑκατὸν, καὶ τὸ πλάτος αὐτῆς ἐθεμελίωσεν εἰς
πήχεις ἑξήκοντα· καὶ ἐποίησε τὰς πύλας αὐτῆς πύλας διεγειρομέ-
νας εἰς ὕψος πηχῶν ἑβδομήκοντα, καὶ τὸ πλάτος (δ) αὐτῶν πή-
χεις τεσσαράκοντα εἰς ἐξόδους δυνάμεως δυνατῶν αὐτοῦ, καὶ διατά-
5 ξεις τῶν πεζῶν αὐτοῦ· Καὶ ἐποίησε πόλεμον ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ὁ
6 βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ πρὸς βασιλέα Ἀρφαξὰδ Ἐν τῷ πεδίῳ τῷ
μεγάλῳ, (ε) τοῦτό ἐστιν ἐν τοῖς ὁρίοις Ῥαγαῦ. καὶ συνήντησαν πρὸς αὐτὸν
πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν ὀρεινὴν, καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὸν Εὐφράτην,
καὶ τὸν (ζ) Τίγριν, καὶ τὸν Ὑδάσπην, καὶ (η) πεδίῳ Εἰριὼχ ὁ βασιλεὺς
Ἐλυμαίων· καὶ (θ) συνῆλθον ἔθνη πολλὰ σφόδρα εἰς παράταξιν
7 υἱῶν Χελεούλ. Καὶ ἀπέστειλε Ναβουχοδονόσορ, (ι) ὁ βασιλεὺς Ἀσσυρίων
ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας (κ) τὴν Περσίδα, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς
κατοικοῦντας πρὸς δυσμαῖς, τοὺς κατοικοῦντας Κιλικίαν καὶ Δαμα-
σκὸν, (λ) τὸν Λίβανον καὶ Ἀντιλίβανον, καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας
8 κατὰ πρόσωπον (μ) παραλίας, Καὶ τοὺς ἐν τοῖς ἔθνεσι τοῦ Καρ-
μήλου, καὶ Γαλαὰδ, καὶ τὴν ἄνω Γαλιλαίαν, καὶ τὸ μέγα πεδίον
9 (ν) Ἐσδρηλὼμ, Καὶ πάντας τοὺς ἐν Σαμαρείᾳ καὶ ταῖς πόλεσιν αὐτῆς,
καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου ἕως Ἱερουσαλὴμ, καὶ Βετάνη, καὶ (ξ) Χελλοὺς
καὶ Κάδης, καὶ τοῦ ποταμοῦ Αἰγύπτου, καὶ Ταφνὰς, καὶ Ῥαμεσσὴ, καὶ πᾶσαν
γῆν Γεσὲμ ἕως τοῦ ἐλθεῖν ἐπάνω Τάνεως καὶ Μέμφεως, καὶ πάντας
τοὺς κατοικοῦντας τὴν Αἴγυπτον ἕως τοῦ ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ ὅρια τῆς Αἰ-
11 θιοπίας· Καὶ ἐφαύλισαν πάντες οἱ κατοικοῦντες πᾶσαν τὴν γῆν τὸ
ῥῆμα Ναβουχοδονόσορ (ο) τοῦ βασιλέως Ἀσσυρίων, καὶ οὐ συνῆλθον
αὐτῷ εἰς τὸν πόλεμον, ὅτι οὐκ ἐφοβήθησαν αὐτὸν, ἀλλ᾽ ἦν ἐναντίον
αὐτῶν ὡς ἀνὴρ (π) ἴσος· καὶ ἀνέστρεψαν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ κε-
12 νοὺς ἐν ἀτιμίᾳ (ρ) πρὸ προσώπου αὐτῶν. Καὶ ἐθυμώθη Ναβου-
χοδονόσορ ἐπὶ πᾶσαν τὴν (σ) γῆν ταύτην σφόδρα, καὶ ὤμοσε κατὰ τοῦ
θρόνου καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, εἰ μὴν ἐκδικήσειν πάντα τὰ (τ) ὅρια
τῆς Κιλικίας καὶ Δαμασκηνῆς καὶ Συρίας, ἀνελεῖν τῇ ῥομφαίᾳ αὐτοῦ,
καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν γῇ Μωὰβ, καὶ τοὺς (υ) υἱοὺς Ἀμ-
μὼν, καὶ πᾶσαν τὴν Ἰουδαίαν, καὶ πάντας τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ἕως τοῦ ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ ὅρια τῶν δύο θαλασσῶν.

JUDITH.

CAP. I.

ANno duodecimo regni Nabuchodonoſor, qui regna- 1
vit (a) ſuper Aſſyrios in Nineve, civitate magna,
in diebus Arphaxad, qui regnavit ſuper Medos in
Ecbatanis, & ædificavit ſuper Ecbatana, (b) Et in 2
circuitu muros ex lapidibus ſectis, in latitudine cu-
bitorum trium, & in longitudine cubitorum ſex: &
fecit altitudinem muri cubitorum ſeptuaginta: &
latitudinem ejus cubitorum quinquaginta: &
turres ejus ſtatuit ſuper portas illius cubitorum cen-
tum: & latitudinem ejus fundavit in cubitis ſexa-
ginta: & fecit portas ejus portas ſuſcitatas in alti-
tudinem cubitorum ſeptuaginta, & latitudinem ea-
rum cubitos quadraginta ad exitus exercituum poten-
tium ipſius, & ordines peditum ipſius. Et fecit bel- 5
lum in diebus illis rex Nabuchodonoſor adverſùs re-
gem Arphaxad In campo magno: hic eſt in finibus 6
Ragay. Et concurrerunt ad eum omnes habitantes
montanam, & omnes habitantes Euphratem, & Ti-
grim, & Hydaſpem, & (c) campo Irioch rex Elymæ-
orum. Et convenerunt gentes multæ valdè in aciem
filiorum Cheleul. Et miſit Nabuchodonoſor rex Aſ- 7
ſyriorum ad omnes habitantes Perſidem, & ad omnes
habitantes ad Occidentem, habitantes Ciliciã, & Da-
maſcum, Libanum & Antilibanum, & omnes qui ha-
bitabant ad faciem maritimæ, Et qui in gentibus 8
Carmeli, & Galaad, & ſuperiorem Galilæam, &
magnum campum Eſdrelom, Et omnes, qui in Sama- 9
ria, & civitatibus ejus, & trans Jordanem uſque
Hieruſalem, & Betane, & Chellus, & Cades, & flu-
minis Ægypti, & Taphnas, & Rameſſe, & omnem
terram Geſem, uſque ad veniendum (d) ſupra Tanim,
& Memphim, & omnes habitantes Ægyptum uſque
ad veniendum ſuper fines Æthiopiæ. Et vilipende-
runt omnes habitantes (e) univerſam terram verbum
Nabuchodonoſor regis Aſſyriorum: & non convene- 11
runt ei ad bellum; quoniam non timuerunt eum: ſed
erat coram eis tanquam vir (f) æqualis. Et remiſe-
runt nuntios ejus vacuos in ignominia (g) ante faci-
em ſuam. Et indignatus eſt Nabuchodonoſor ſuper 12
omnem terram hanc valdè, & juravit per thronum,
& regnum ſuum, nimirum (h) ulturum ſe omnes fines
Ciliciæ, & Damaſcenæ, & Syriæ, (i) interempturum
gladio ſuo & omnes habitantes in terra Moab, & fili-
os Ammon, & omnem Judæam, & omnes qui in Ægy-
pto uſque ad veniendum ſuper fines duorum marium.

MS. A. (α) Κύκλῳ (β) μῆκος (γ) ἑβδομήκοντα, (δ) αὐτῆς πήχεις πεντεκάκοντα (ε) τοῦτ᾽ ἔστιν παιδίον ἐν (ζ) Τείγριν, (η) παιδία Ἀριὼχ (θ) συνῆλθαν ἔθνη πολλὰ εἰς (ι) βασιλεὺς
(κ) Περσίδα, (λ) καὶ Λίβανον (μ) τῆς παραλίας, (ν) Ἐσδρὴμ, (ξ) Χελοὺς (ο) βασιλέως (π) εἷς· καὶ ἀπέστρεψαν (ρ) ἀπὸ (σ) γῆν σφόδρα, (τ) ὄρη (υ) υἱῶν

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ܬܘܒ ܟܬܒܐ ܕܝܗܘܕܝܬ *

* ܩܦܠܐܘܢ * ܐ̄ *

1 [illegible]

2 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

5 [illegible]

6 [illegible]

[illegible]

7 [illegible]

[illegible]

[illegible]

8 [illegible]

9 [illegible]

[illegible]

[illegible]

11 [illegible]

[illegible]

12 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Sequitur liber Judith.

CAP. I.

ANno decimo tertio regni Nebu- 1
chadnoſaris regis Aſſyriæ, qui regnavit
in Ninive civitate magnâ, tempore
Arphaxad Regis Mediæ, qui regna-
vit Ecbatanis; Et ædificavit turres 2
Ecbatanis, & circumdedit ipſis murum
lapidibus dolatis: Quorum erat lati-
tudo ſingulorum tres cubiti, longitudo
ſex, altitudo autem muri ſeptuagin-
ta: Et ædificavit turres portarum 3
muri, centum cubitorum: craſſitudine
portæ ſexaginta cubitorum fecitque
portas & poſtes, ſexaginta cubitos al-
tas, latas quadraginta, egreſſui curru-
um exercitûs ſui. Tempore ipſo fecit 5
Nebucadnoſar rex bellum Arphaxad
regi in planitie: planitie inquam
Duræ. Et egreſſi ſunt ipſi obviàm 6
omnes incolæ montium, & omnes
habitantes juxta fluvium Euphratem &
Tigrim, & Vlæum, in planitie Ariuc
regis Elam. Et coacti ſunt populi 7
multi ad pugnam contra Chaldæos.
Et miſit Nebucadnoſar rex Aſſyriæ
ad omnes incolas Occidentis, Cili-
ciæque & Damaſci, Libaníque, & lo-
corum circumpoſitorum: Et ad omnes
qui habitant juxta mare, Incoláſque 8
Carmeli, & Galaad, & Galilææ ſu-
perioris, & planitiei magnæ Jezraelis;
Et ad omnes qui in Samaria & civitati- 9
bus ejus, quiq; ultra Jordanem, Jeroſo-
lyma uſque, & qui habitant Batnan, &
Calon, & Cadeſh, & qui ad fluvium
Ægypti, quíque in Tachpis, & ad
Ramaſes, & totam Goſhen, Tanem
uſque, ad Memphim item & omnes
incolas Ægypti, uſque ad terminos
Cuſh. Et rejecerunt verba Nebu- 11
cadnoſaris regis omnes habitatores
terræ, neq; venerũt ad bellũ, neq; ipſum
timuerunt: fuerunt enim omnes tanquã
vir unus. Et remiſerunt legatos ejus
cum opprobrio vultûs ipſorum. Et 12
valdè iratus eſt rex Nebucadnoſar
univerſæ terræ propter hoc. Et juravit
per regnum & ſolium ſuum, ultum ſe iri
de univerſis finibus Ciliciæ, & Damaſci,
& Bathan: Et occiſurum gladio omnes
ſapientes Moab, filiòſque Ammon, &
Judæam totã, omneſq; qui in Ægypto:
Venturũmq; ad fines uſq; utriuſq; maris.

Verſio VULG. LAT.

CAP. II.

1 ANno tertiodecimo Nabuchodonoſor regis, vigeſimâ & ſecundâ die menſis primi, factum eſt verbum in domo Nabuchodonoſor regis Aſſyriorum, ut defende-
2 ret ſe. Vocavítque omnes majores natu, omnéſque duces, & bellatores ſuos, & habuit cum eis
3 myſterium conſilii ſui: Dixítque cogitationem ſuam in eo eſſe, ut omnem terram ſuo ſubjugaret im-
4 perio. Quod dictum cùm placuiſſet omnibus, vocavit Nabuchodonoſor rex Holofernem princi-
5 pem militiæ ſuæ, Et dixit ei; Egredere adverſùs omne regnum Occidentis, & contra eos præcipuè, qui contempſerunt imperium
6 meum. Non parcet oculus tuus ulli regno, omnémque urbem munitam ſubjugabis mihi.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

Καὶ παρετάξατο ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ πρὸς Ἀρφαξὰδ βασιλέα ἐν τῷ ἔτει τῷ ἑπτακαιδεκάτῳ, καὶ ἐκραταιώθη ἐν τῷ πολέμῳ αὐτοῦ, καὶ ἀνέστρεψε πᾶσαν τὴν δύναμιν Ἀρφαξὰδ, καὶ πᾶσαν τὴν ἵππον αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ἅρματα αὐτοῦ, Καὶ ἐκυρίευσε τῶν πόλεων αὐτοῦ· καὶ ἀφίκετο ἕως Ἐκβατάνων, καὶ ἐκράτησε τῶν πύργων, καὶ ἐπρονόμευσε τὰς πλατείας αὐτῆς, καὶ τὸν κόσμον αὐτῆς ἔθηκεν εἰς ὄνειδος αὐτῆς. Καὶ ἔλαβε τὸν Ἀρφαξὰδ ἐν τοῖς ὄρεσι Ῥαγαῦ, καὶ κατηκόντισεν αὐτὸν ἐν ταῖς ζιβύναις αὐτοῦ, καὶ (φ) ἐξωλόθρευσεν αὐτὸν ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης. Καὶ ἀνέστρεψε μετ' αὐτῶν (χ) αὐτὸς καὶ πᾶς ὁ σύμμικτος αὐτοῦ, πλῆθος ἀνδρῶν πολεμιστῶν πολὺ σφόδρα· καὶ ἦν ἐκεῖ (ψ) ῥαθυμῶν καὶ εὐωχούμενος αὐτὸς καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐφ' ἡμέρας ἑκατὸν εἴκοσι.

Et aciem ſtruxit in virtute ſua adversùs Arphaxad regem in anno ſeptimo & decimo: & prævaluit in prælio ſuo, & (k) evertit omnem virtutem Arphaxad, et omnem equitatum ejus, et omnes currus ejus, et dominatus eſt civitatibus ejus. Et pervenit uſque Ecbatana, et obtinuit turres, et prædatus eſt plateas ejus, et ornatum ejus poſuit in opprobrium ejus. Et cepit Arphaxad in montibus Ragay, et confixit eum in jaculis ſuis, et exterminavit eum uſque in diem illam. Et revertit cum (l) eis ipſe, & omnis commiſtus ejus, multitudo virorum bellatorum plurima valdè. Et erat ibi torpens, & epulans, ipſe, et virtus ejus per dies centum viginti.

MS.A. (φ) ἐξωλέθρευσεν (χ) εἰς Νινευὴ αὐτὸς (ψ) *ῥαθυμῶν

Κεφ. β'.

1 ΚΑὶ ἐν τῷ ἔτει τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ, δευτέρᾳ καὶ εἰκάδι τοῦ πρώτου μηνὸς,
ἐγένετο λόγος ἐν οἴκῳ Ναβουχοδονόσορ (α) βασιλέως Ἀσσυρίων, ἐκδικῆσαι
2 πᾶσαν τὴν γῆν καθὼς ἐλάλησε. Καὶ συνεκάλεσε πάντας τοὺς
θεράποντας αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς μεγιστᾶνας αὐτοῦ, καὶ ἔθετο μετ' αὐτῶν
3 τὸ μυστήριον τῆς βουλῆς αὐτοῦ. Καὶ συνετέλεσε πᾶσαν τὴν κακίαν τῆς
γῆς ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ· καὶ αὐτοὶ ἔκριναν (β) ὀλοθρεῦσαι πᾶσαν
4 σάρκα, οἳ οὐκ ἠκολούθησαν τῷ λόγῳ τοῦ στόματος αὐτοῦ. Καὶ ἐγένετο ὡς
συνετέλεσε τὴν βουλὴν αὐτοῦ, ἐκάλεσε Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς Ἀσσυρίων
τὸν Ὀλοφέρνην ἀρχιστράτηγον τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, δεύτερον ὄντα
5 μετ' αὐτὸν, Καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν, Τάδε λέγει ὁ βασιλεὺς ὁ μέγας,
ὁ κύριος πάσης τῆς γῆς, Ἰδοὺ σὺ ἐξελεύσῃ ἐκ τοῦ προσώπου μου, καὶ λήψῃ
μετὰ σεαυτοῦ ἄνδρας πεποιθότας ἐν ἰσχύι αὐτῶν, πεζῶν εἰς χιλιάδας
ἑκατὸν εἴκοσι, καὶ πλῆθος ἵππων σὺν ἀναβάταις (γ) μυριάδων δεκαδύο·
καὶ ἐξελεύσῃ εἰς συνάντησιν πάσῃ τῇ γῇ ἐπὶ δυσμὰς, ὅτι ἠπείθησαν
τῷ ῥήματι τοῦ στόματός μου. καὶ ἀπαγγελεῖς αὐτοῖς ἑτοιμάζειν γῆν
καὶ ὕδωρ, ὅτι ἐξελεύσομαι ἐν θυμῷ μου ἐπ' αὐτοὺς, καὶ καλύψω πᾶν τὸ
πρόσωπον τῆς γῆς ἐν τοῖς ποσὶ τῆς δυνάμεώς μου· καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς διαρπαγὴν
αὐτοῖς, καὶ οἱ τραυματίαι αὐτῶν πληρώσουσι τὰς φάραγγας (δ) καὶ τοὺς
χειμάρρους αὐτῶν, καὶ ποταμὸς ἐπικλύζων τοῖς νεκροῖς αὐτῶν πληρωθήσεται· καὶ ἄξω τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτῶν ἐπὶ τὰ ἄκρα πάσης τῆς γῆς. σὺ δὲ ἐξελθὼν
(ε) προκαταλήψῃ μοι πᾶν ὅριον αὐτῶν, καὶ ἐκδώσουσί σοι ἑαυτοὺς, καὶ διατηρήσεις (ζ) ἐμοὶ
6 αὐτοὺς εἰς ἡμέραν ἐλεγμοῦ αὐτῶν. Ἐπὶ δὲ τοὺς ἀπειθοῦντας οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός σου, (η) δοῦναι
αὐτοὺς εἰς φόνον καὶ ἁρπαγὴν ἐν πάσῃ τῇ γῇ σου. ὅτι ζῶν ἐγὼ, καὶ τὸ κράτος τῆς βασιλείας μου, λελάληκα, καὶ ποιήσω ταῦτα ἐν χειρί μου. καὶ σὺ δὲ οὐ παραβήσῃ ἕν τι τῶν ῥημάτων
τοῦ κυρίου σου, ἀλλ' ἐπιτελῶν ἐπιτελέσεις, καθότι προσέταξά σοι, καὶ οὐ μακρυνεῖς τοῦ ποιῆσαι
αὐτά.

CAP. II.

ET in anno octavo et decimo, ſecundâ et vigeſimâ 1
primi menſis, factum eſt verbum in domo Nabuchodonoſor
regis Aſſyriorum, ulciſci omnem terram, ſicut locutus erat.
Et convocavit omnes miniſtros ſuos, et omnes magnates 2
ſuos, et poſuit cum eis myſterium conſilii ſui. Et (a) con- 3
ſummavit omne malum terræ de ore ſuo: et ipſi judicaverunt exterminare omnem carnem, qui non obſequuti fuerant
ſermoni oris ejus. Et factum eſt, ut conſummavit conſi- 4
lium ſuum; vocavit Nabuchodonoſor rex Aſſyriorum Olophernem principem virtutis ſuæ, qui ſecundus erat ab ipſo,
Et dixit ad eum; Hæc dicit rex magnus, dominus uni- 5
verſæ terræ; Ecce tu egredieris à facie mea, et ſumes tecum viros confidentes in fortitudine ſua, peditum ad millia centum viginti, et multitudinem equorum cum aſcenſoribus (b) myriadum duodecim: et egredieris in occurſum omni terræ ad Occidentem, quoniam non obedierunt verbo oris mei: et annuntiabis eis parare terram, et aquam: quoniam egrediar in furore meo ſuper eos; et operiam omnem faciem terræ in pedibus virtutis meæ: et dabo illos in direptionem eis: et cæſi iſtorum implebunt valles, et torrentes ipſorum: et fluvius inundans mortuis eorum implebitur: et ducam captivitatem eorum, ad ſummitates univerſæ terræ. Tu verò egreſſus præoccupabis mihi omnem terminum eorum: et dedent ſe tibi, et
conſervabis mihi eos in diem argutionis eorum: Super inobedientes autem 6
non parcet oculus tuus, dare eos in cædem et direptionem in omni terra tua: quoniam vivens ego, et imperium regni mei: locutus ſum, et faciam hæc in manu mea. Et tu autem non tranſgredieris unum quid ex verbis domini tui, ſed perficiens perficies, ſicut præcepi tibi: et non cunctaberis facere hæc.

MS.A. (α) * βασιλεὺς (β) ὀλεθρεῦσαι (γ) χιλιάδας (δ) αὐτῶν καὶ τοὺς χειμάρρους καὶ (ε) προσκαταλήψῃ (ζ) μοὶ (η) τοῦ δοῦναι

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

ܘܛܟܣ ܚܝܠܗ ܠܘܩܒܠ ܐܪܦܟܫܕ ܡܠܟܐ. ܒܫܢܬ ܫܒܥܣܪܐ. ܘܐܬܚܝܠ ܒܩܪܒܐ. ܘܐܗܦܟ ܠܟܠܗ
ܚܝܠܗ ܕܐܪܦܟܫܕ. ܘܠܟܠܗܘܢ ܦܪ̈ܫܘܗܝ. ܘܠܟܠܗܘܢ ܡܪ̈ܟܒܬܗ. ܘܐܫܬܠܛ ܥܠ ܡܕ̈ܝܢܬܗ.
ܘܡܛܐ ܥܕܡܐ ܠܐܚܡܬܐ. ܘܟܒܫ ܡܓ̈ܕܠܝܗ̇ ܘܒܙ ܫܘ̈ܩܝܗ̇. ܘܟܠܗ ܫܘܦܪܗܝܢ ܗܦܟ
ܠܚܣܕܐ. ܘܐܚܕܗ ܠܐܪܦܟܫܕ ܒܛܘ̈ܪܝ ܪܓܘ. ܘܩܛܠܗ ܒܪ̈ܘܡܚܘܗܝ. ܘܐܘܒܕܗ ܥܕܡܐ ܠܝܘܡܢܐ.
ܘܗܦܟ ܠܢܝܢܘܐ ܗܘ ܘܚܝܠܗ. ܘܣܘܓܐܐ ܕܓܒܪ̈ܐ ܩܪܒܬܢ̈ܐ. ܘܗܘܐ ܬܡܢ ܡܬܦܨܚ ܘܥܒܕ ܡܫܬܘܬܐ.
ܗܘ ܘܟܠܗ ܚܝܠܗ. ܡܐܐ ܘܥܣܪܝܢ ܝܘܡܝܢ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܒ *

* ܘܒܫܢܬ ܥܣܪܝܢ ܘܬܡܢܐ ܒܬܪܥܣܪܐ ܒܝܪܚܐ ܩܕܡܝܐ. ܗܘܐ ܦܬܓܡܐ ܒܒܝܬܗ ܕܢܒܘܟܕܢܨܪ 1
ܡܠܟܐ. ܠܡܬܒܥܘ ܡܢ ܟܠܗ̇ ܐܪܥܐ ܐܝܟ ܕܐܡܪ. * ܘܩܪܐ ܠܥܒ̈ܕܘܗܝ ܘܠܪ̈ܘܪܒܢܘܗܝ. 2
ܘܓܠܐ ܠܗܘܢ ܐܪܙܐ ܕܠܒܗ. * ܘܗܘܐ ܕܟܕ ܫܠܡ ܠܡܡܠܠܘ ܒܝܫܬܐ ܥܠ ܟܠܗ̇ ܐܪܥܐ. ܘܩܒܠܘ 3
ܐܦ ܗܢܘܢ ܠܡܘܒܕܘ ܠܟܠܗܘܢ ܒܢܝ̈ܢܫܐ. ܐܝܠܝܢ ܕܠܐ ܐܫܬܡܥܘ ܠܡܠܬܐ ܕܦܘܡܗ ܕܡܠܟܐ.
* ܘܗܘܐ ܕܟܕ ܫܠܡܘ ܡܠܟܗܘܢ. ܩܪܐ ܢܒܘܟܕܢܨܪ ܡܠܟܐ ܕܐܬܘܪ ܠܐܠܦܪܢܐ ܪܒ ܚܝܠܗ. ܡܛܠ 4
ܕܬܪܝܢ ܗܘܐ ܠܗ. ܘܐܡܪ ܠܗ. * ܗܟܢܐ ܐܡܪ ܡܠܟܐ ܪܒܐ ܡܪܐ ܕܟܠܗ̇ ܐܪܥܐ. ܗܐ ܐܢܬ ܦܘܩ 5
ܡܢ ܩܕܡܝ. ܘܕܒܪ ܥܡܟ ܓܒܪ̈ܐ ܕܬܩܝܦܝܢ ܪ̈ܓܠܐ ܡܐܐ ܘܥܣܪܝܢ ܐܠܦܝܢ. ܘܣܘܓܐܐ
ܕܪ̈ܟܫܐ ܘܕܪ̈ܟܒܝܗܘܢ. ܬܪܥܣܪ ܐܠܦܝܢ. ܘܦܘܩ ܠܘܩܒܠ ܟܠܗ̇ ܐܪܥܐ ܕܡܥܪܒܐ. ܠܐܝܠܝܢ ܕܒܣܪܘ
ܒܡܠܬܗ ܕܦܘܡܝ. ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ܕܢܛܝܒܘܢ ܠܝ ܐܪܥܐ ܘܡ̈ܝܐ. ܡܛܠ ܕܢܦܩ ܐܢܐ
ܥܠܝܗܘܢ ܒܚܡܬܝ. ܘܡܟܣܐ ܐܢܐ ܐܦ̈ܝ ܟܠܗ̇ ܐܪܥܐ ܒܪ̈ܓܠܝ ܚܝܠܝ. ܘܐܬܠ ܐܢܘܢ
ܠܒܙܬܐ ܠܚܝܠܝ. ܘܢܬܡܠܘܢ ܢܚ̈ܠܝܗܘܢ ܘܢܓܪ̈ܝܗܘܢ. ܡܢ ܕܡܐ ܕܩܛܝ̈ܠܝܗܘܢ.
ܘܢܚܠܐ ܫܛܝܦ ܡܢ ܦܓܪ̈ܝܗܘܢ ܢܬܡܠܐ. ܘܐܒܕܪ ܫܒܝܗܘܢ. ܠܣܘܦܝܗ̇ ܕܐܪܥܐ.
ܘܐܢܬ ܦܘܩ ܘܐܚܘܕ ܠܝ ܟܠܗܘܢ ܬܚܘ̈ܡܝܗܘܢ. ܘܐܢ ܢܫܠܡܘܢ ܠܟ ܛܪ ܐܢܘܢ ܠܝ ܠܝܘܡܐ
ܕܢܬܟܣܘܢ. * ܘܥܠ ܐܝܠܝܢ ܕܠܐ ܡܫܬܡܥܝܢ ܠܐ ܬܚܘܣ ܥܝܢܟ ܕܬܫܠܡ ܐܢܘܢ 6
ܠܩܛܠܐ. ܘܠܒܙܬܐ. ܒܟܠܗ̇ ܐܪܥܐ. ܡܛܠ ܕܚܝ ܐܢܐ ܘܡܠܟܘܬܝ ܕܐܡܪܬ: ܘܐܥܒܕ ܗܠܝܢ
ܒܐܝܕܝ. ܘܐܢܬ ܠܐ ܬܥܒܪ ܥܠ ܚܕܐ ܡܢ ܦܘܩܕ̈ܢܐ ܕܡܪܟ. ܐܠܐ ܡܫܡܠܝܘ ܫܡܠܐ
ܐܝܟܢܐ ܕܦܩܕܬܟ ܠܡܥܒܕ ܗܠܝܢ.

Paravítque copias ſuas adverſùs Arphaxad anno decimo ſeptimo. Et fortior factus prælio convertit in fugam omnes copias Arphaxad, & equites ejus omnes, currúſque, factúſque eſt dominus civitatum ejus, pervenítque Ecbatana uſque, & ſubegit turres, & diripuit plateas ejus, & decorem ipſarum omnem in opprobrium mutavit. Cepítque Arphaxad in montibꝰ Ragau, & occîdit ipſum lanceis ſuis, perdidítque ad diem uſque hanc. Reverſúſque eſt Ninivem ipſe, & exercitus ejus, & multitudo virorū bellatorum, exultabátque ibi, & convivia agebat ipſe, & totus exercitus ejus diebus centum viginti.

CAP. II.

ANno autem viceſimo octavo, duode- 1
cimo menſis primi factus eſt ſermo in domo Nebucadnoſaris regis, de ſumenda ultione de univerſa terra, ut dixerat. Et vo- 2
cavit omnes ſervos, & magnates ſuos, &
declaravit eis ſecretum cordis ſui. Et 3
factum eſt, cùm abſolviſſet loqui malum de tota terra, receperunt etiam illi in ſe perdere omnes homines qui non fuerant
dicto obedientes regi. Et factum eſt, cùm 4
abſolviſſent conſiliū ſuum, vocavit Nebucadnoſar rex Aſſyriæ Alfernam magiſtrū
militiæ ſuæ, erat enim ſecundus ab ipſo:
Et dixit ei, Sic dicit rex magnus do- 5
minus totius terræ; Ecce tu egredere de conſpectu meo, & ſume tecum viros fortes, peditum centum viginti millia, & numerum equorum, equitúmque ipſorum, duodecim millia. Et obviàm ito toti terræ Occidentis; illis qui ſpreverunt dictum oris mei. Et jube illos parare mihi terram & aquam, quia egrediar ad ipſos in furore meo, & operiam faciem totius terræ peditibus exercitûs mei: et dabo ipſos in prædam exercitui meo. Et replebuntur valles & torrentes ipſorum ſanguine cæſorum ſuorum. Et torrens inundans implebitur cadaveribus ipſorum. Et diſpergam captivos ipſorum in extrema terræ. Tu autem egreſſus, cape mihi omnes fines ipſorum. Quòd ſi pacifici fuerint, ſerva eos mihi in diem quo
arguentur. Eis autem qui non obedierint, 6
ne parcat oculus tuus, quin eos tradat cædi, & prædæ, univerſam *nempe* terram. Quia ſicut vivo ego, & regnum meū, quæ dixi, hæc cuncta faciam manu meâ. Tu autem noli quicquam mandatorum domini tui tranſgredi, ſed effice omninò hæc quæ tibi mando.

Verſio VULG. LAT.

7 Tunc Holofernes vocavit duces,& magiſtratus
virtutis Aſſyriorum : & dinumeravit
viros in expeditionem, ſicut præcepit
ei rex, centum viginti millia peditum
pugnatorū, & equitum ſagittariorū duo-
8 decim millia. Omnémque expeditionem
ſuam fecit præire in multitudine innumerabiliū
camelorum, cum his quæ exercitibus
ſufficerent copioſè, boum quoque
armenta,gregéſque oviū, quorū non erat
9 numer⁹. Frumentū ex omni Syria in tranſ-
10 itu ſuo parari conſtituit. Aurum verò &
argentū, de domo regis aſſumpſit multum
11 nimis. Et profectus eſt ipſe,& omnis exercitus,cum
quadrigis,& equitibus,& ſagittariis,qui
cooperuerunt faciē terræ,ſic-
12 ut locuſtæ. Cúmque pertranſiſſet fines Aſſyriorum,
venit ad magnos montes Ange,
qui ſunt à ſiniſtro Ciliciæ, aſcendítque
omnia caſtella eorū,& obtinuit omnē mu-
13 nitionē. Effregit autem civitatem opinatiſſimam
Melothi, prædavítque omnes filios
Tharſis,& filios Iſmael, qui erāt contra
faciem deſerti,& ad auſtrū terræ Cel-
14 lon. Et tranſivit Euphraten, & venit in
Meſopotamiam: & fregit omnes civitates
excelſas,quæ erāt ibi, à torrente Mambre
15 uſquequò perveniatur ad mare : Et occupavit
terminos ejus, à Cilicia uſque ad
16 fines Japheth, qui ſunt ad auſtrū. Abduxítque
omnes filios Madian, & prædavit
omnem locupletationem eorum, omnéſq;
17 reſiſtentes ſibi occîdit in ore gladii. Et
poſt hæc deſcendit in campos Damaſci in
diebus meſſis, & ſuccendit omnia ſata
omnéſque arbores & vineas fecit incîdi :
Et cecidit timor illius ſuper omnes inhabitantes
terram.

CAP. III.

1 TUnc miſerunt legatos ſuos, univerſarū
urbium ac provinciarum reges ac principes,
Syriæ ſcilicèt Meſopotamiæ,& Syriæ
Sobal, & Libyæ, atque Ciliciæ, qui ve-
2 nientes ad Holofernem,dixerunt; Deſinat
indignatio tua circa nos : Melius eſt enim
ut viventes ſerviamus Nabuchodonoſor regi magno, & ſubditi ſimus tibi, quàm morientes cum interitu noſtro ipſi ſervitutis noſtræ damna patiamur.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

7 Καὶ ἐξῆλθεν Ὀλοφέρνης ἀπὸ προσώπου τοῦ κυρίου αὐτοῦ, ϗ ἐκάλεσε πάντας
τοὺς δυνάστας, ϗ τοὺς στρατηγοὺς, ϗ ἐπιστάτας τῆς δυνάμεως Ἀσσοὺρ, ϗ
ἠρίθμησεν ἐκλεκτοὺς ἄνδρας εἰς παράταξιν, καθότι (α) ἐκέλευσεν αὐτῷ
ὁ κύριος αὐτοῦ, εἰς μυριάδας δεκαδύο, ϗ ἱππεῖς τοξότας μυρίους δισχιλίους,
8 καὶ διέταξεν αὐτοὺς ὃν τρόπον πολέμου πλῆθος συντάσσεται. Καὶ ἔλαβε
καμήλους ϗ ὄνους ϗ ἡμιόνους εἰς τὴν ἀπαρτίαν αὐτῶν, πλῆθος πολὺ
σφόδρα, ϗ πρόβατα ϗ βόας ϗ αἶγας εἰς τὴν παρασκευὴν αὐτῶν, ὧν
9 οὐκ ἦν ἀριθμὸς, Καὶ ἐπισιτισμὸν παντὶ ἀνδρὶ εἰς πλῆθος, Καὶ χρυσίον
10 ϗ ἀργύριον ἐξ οἴκου βασιλέως πολὺ σφόδρα. Καὶ ἐξῆλθεν αὐτὸς ϗ
11 πᾶσα ἡ δύναμις αὐτοῦ εἰς πορείαν τοῦ προελθεῖν βασιλέως Ναβουχοδονόσορ,
(β) ϗ καλύψαι πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς πρὸς δυσμαῖς ἐν ἅρμασι ϗ ἱππεῦσι
ϗ πεζοῖς ἐπιλέκτοις αὐτῶν. Καὶ πολὺς ὁ ἐπίμικτος ὡς ἀκρὶς συνεξῆλθον
αὐτοῖς, ϗ ὡς ἡ ἄμμος τῆς γῆς· οὐ γὰρ ἦν ἀριθμὸς ἀπὸ πλήθους αὐτῶν. Καὶ
(γ) ἀπῆλθον ἐκ Νινευὴ ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν ἐπὶ πρόσωπον τοῦ πεδίου (δ) Βαικτιλαὶθ,
12 Καὶ ἐπεστρατοπέδευσεν ἀπὸ Βαικτιλαὶθ πλησίον τοῦ ὄρους τοῦ ἐπ'
ἀριστερᾷ τῆς ἄνω Κιλικίας. καὶ ἔλαβε πᾶσαν τὴν δύναμιν αὐτοῦ, τοὺς
πεζοὺς, ϗ τοὺς ἱππεῖς, ϗ τὰ ἅρματα αὐτοῦ, ϗ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν
ὀρεινήν. καὶ διέκοψε (ε) τὸ Φοὺδ ϗ Λοὺδ, ϗ (ζ) ἐπρονόμευσαν πάντας
υἱοὺς Ῥασσὶς, ϗ υἱοὺς Ἰσμαὴλ τοὺς κατὰ πρόσωπον τῆς ἐρήμου πρὸς Νότον τῆς
14 (η) Χελλαίων. Καὶ παρῆλθε τὸν Εὐφράτην, ϗ διῆλθε τὴν Μεσοποταμίαν,
ϗ (θ) διέσκαψε πάσας τὰς πόλεις τὰς ὑψηλὰς τὰς ἐπὶ τοῦ χειμάρρου
15 Ἀβρωνᾶ ἕως τοῦ ἐλθεῖν ἐπὶ θάλασσαν. Καὶ κατελάβετο τὰ ὅρια τῆς
Κιλικίας, ϗ κατέκοψε πάντας τοὺς ἀντιστάντας αὐτῷ· ϗ ἦλθεν ἕως
16 ὁρίων Ἰάφεθ, τὰ πρὸς Νότον κατὰ πρόσωπον τῆς Ἀραβίας. Καὶ ἐκύκλωσε
πάντας τοὺς υἱοὺς (ι) Μαδιὰν, ϗ ἐνέπρησε τὰ σκηνώματα αὐτῶν, ϗ ἐπρονό-
17 μευσε τὰς μάνδρας αὐτῶν. Καὶ κατέβη εἰς πεδίον Δαμασκοῦ ἐν ἡμέραις
θερισμοῦ πυρῶν, ϗ ἐνέπρησε πάντας τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν· ϗ τὰ ποίμνια ϗ
τὰ βουκόλια ἔδωκεν εἰς ἀφανισμὸν, ϗ τὰς πόλεις αὐτῶν ἐσκύλευσε, ϗ τὰ
πεδία αὐτῶν ἐξελίκμησε, ϗ ἐπάταξε πάντας τοὺς νεανίσκους αὐτῶν ἐν
18 στόματι ῥομφαίας. Καὶ (κ) ἐπέπεσεν ὁ φόβος ϗ ὁ τρόμος αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας
τὴν παραλίαν, τοὺς ὄντας ἐν Σιδῶνι ϗ (λ) Τύρῳ, ϗ τοὺς κατοικοῦντας
Σοὺρ, ϗ Ὀκινὰ, ϗ πάντας τοὺς κατοικοῦντας Ἰεμνάαν. ϗ οἱ
κατοικοῦντες ἐν Ἀζώτῳ ϗ Ἀσκάλωνι ἐφοβήθησαν αὐτὸν σφόδρα.

MS.A. (α) προσέταξεν (β) καλύψαι (γ) ἐξῆλθεν (δ) Βεκτιλαὶθ, Καὶ ἐπεστρατοπαίδευσαν ἀπὸ Πακταλαὶ (ε) τὸν Φοὺδ (ζ) ἐπρονόμευσεν υἱοὺς πάντας (η) Χελέων (θ) κατέσκαψεν (ι) Μαδιὰμ, (κ) ἔπεσεν (λ) ἐν Τύρῳ,

ΚΕΦ. γ'.

1 ΚΑὶ ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν ἀγγέλους λόγοις εἰρηνικοῖς, λέγοντες, Ἰδοὺ
2 ἡμεῖς οἱ παῖδες Ναβουχοδονόσορ βασιλέως μεγάλου παρακείμεθα ἐνώπιόν
σου, χρῆσαι ἡμῖν καθὼς ἀρεστόν ἐστι τῷ προσώπῳ σου.

Et exivit Olophernes à facie domini ſui & vocavit omnes dynaſtas, & duces, & præſides virtutis Aſſur, & numeravit electos viros in aciem, ſicut juſſerat ei dominus ejus, ad myriadas duodecim, & equites ſagittarios duodecim millia : & ordinavit eos, quemadmodùm belli multitudo coordinatur. Et ſumpſit camelos, & aſinos, & mulos *ad impedimenta ipſorum, multitudinem plurimam valdè, & oves, & boves, & capras ad apparatum ipſorum, quorum non erat numerus, Et item frumentariam omni viro in multitudine, Et aurum, & argentum è domo regis multum valdè. Et exiit ipſe, & univerſa virtus ejus ad iter ad præcedendum regem Nabuchodonoſor, & operiendum omnem faciem terræ ad Occidentem in curribus, & equitibus, & peditibus electis ipſorum. Et multus admiſtus, tanquam locuſta exierunt cum eis, & tanquam arena terræ : Non enim erat numerus præ multitudine eorum. Et abierunt de Nineve viam trium dierum ſuper faciem campi Bæctilæth : Et caſtra fecit à Bæctilaith prope montem, qui ad ſiniſtram ſuperioris Ciliciæ. Et ſumpſit omnem virtutem ſuam, pedites, & equites, & currus ſuos : & abiit inde in montanam : Et excidit Phud, & Lud : & prædati ſunt omnes filios Raſſis, & filios Iſmael, qui ſuper faciem deſerti ad Auſtrum Chellæon. Et tranſivit Euphratem, & pertranſiit Meſopotamiam, & diruit omnes civitates excelſas, quæ ſuper torrentem Abrona uſque ad veniendum ſuper mare. Et cepit fines Ciliciæ, & concidit omnes reſiſtentes ſibi. Et venit uſque ad fines Japheth, qui ad Auſtrum ſuper faciem Arabiæ. Et circuivit omnes filios Madian, & incendit tabernacula eorum, & diripuit mandras eorum. Et deſcendit in campum Damaſci in diebus meſſis triticorum, & incendit omnes agros eorum : & greges, & armenta boum dedit in perditionem : & civitates eorum ſpoliavit, & campos eorum ventilavit, & percuſſit omnes juvenes eorum in ore gladii. Et incidit timor & tremor ejus ſuper habitantes maritimam, eos qui erant in Sidone, & Tyro, & habitantes Sur, & Ocina, & omnes habitantes Hiemnaan. Et habitantes in Azoto & Aſcalone timuerunt eum valdè.*

CAP. III.

ET miſerunt ad eum nuntios verbis pacificis, dicentes, Ecce nos pueri Nabuchodonoſor regis magni adſumus coram te : utere nobis, ſicut placitum eſt faciei tuæ.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

7 [illegible]

8 [illegible]

9 10 [illegible]

11 [illegible]

12 [illegible]

13 [illegible]

14 [illegible]

15 [illegible]

16 [illegible]

17 [illegible]

18 [illegible]

1 2 [illegible]

Et egreſſus Alfernas de conſpectu Regis Domini ſui, vocavit dynaſtas, & magiſtros militiæ, præfectóſque regis Aſſyriæ, & numeravit viros ad prælium electos, ut mandaverat ei dominus ſuus, centum viginti millia, hippotoxotas duodecim millia, & præcepit ut coïrent ad bellum. Accepítque camelos & aſinos qui portarent annonam, valdè multos. Et oves bovéſque in cibum innumeros. Aurum item & argentum de domo regis valdè copioſum. Et egreſſus eſt Ninivem, ipſe & exercitus ejus, ut præiret viam regi, & operiret faciem totius terræ Occidentis, curribus, & peditibus electis. Et egreſſa eſt cum eis turba miſcellanea, numero inſtar locuſtarum aut arenæ maris, nec erat numerus ſummæ ipſorum. Et egreſſi ſunt de Ninive iter trium dierum, adverſus planitiem Bethketilath; Et caſtra poſuerunt ex adverſo Bethketilath ſecus montem Aganorum, qui à ſiniſtris ſuperioris Ciliciæ. Et accepit totum exercitū ſuum, pedites, & equites, & currus, & profecti ſunt indè in montana : Et exciderunt Phutæos, & Ludæos, & captivos fecerunt omnes filios Thiras, & Rameſis, Filióſq; Iſmael habitantes deſertum quod à Meridie, totámque terram Chaldæorum. Et trajecto Euphrate, tranſivit Meſopotamiam quæ ad Meridiē, deſtruxítq; omnes civitates fortes, quæ adſitæ ſunt fluvio Jabok donec pervenirent ad mare. Cœperúntq; fines Ciliciæ, et exciderunt omnes qui ex adverſo ſtabant : Venítque ad terminos *Japhet*, qui ad Meridiem adverſus Arabiam totam. Et circumierunt omnes filios Madian, & tentoria cauláſque eorum incenderunt. Et deſcenderunt in agros Damaſcenos, tempore meſſis tritici, & incenderunt omnes agros ipſorum, & valles ipſorum ventilârunt, oviliáque ipſorum, armentáque, & ſtabula in excidium verterunt, urbéſque ipſorum diripuerunt, & juvenes ipſorum acie gladii occiderunt. Cecidítque timor ac tremor in omnes qui habitant juxta mare, et Tyri ac Sidone, incoláſq; Syriæ, & omnes qui habitant Lebnam, incoláſque Azoti, Askelonis, & Gazæ, & timuerunt ſibi ab ipſo magnum in modum.

CAP. III.

ET miſerunt ei nuntios verbis pacificis, dicentes; Sic dicimus, Servi ſumus Nebucadnoſoris regis magni. Ecce ſtamus coram te. Fac quod bonum videtur tibi.

Verſio VULG. LAT.

3 Omnis civitas noſtra, omníſque poſſeſſio, omnes montes,
& colles, & campi, & armenta boum, gregéſque
ovium, & caprarum, equorúmque & camelorum, &
4 univerſæ facultates noſtræ, atque familiæ, in conſpectu
5 tuo ſunt: Sint omnia noſtra ſub lege tua. Nos, & filii
6 noſtri, ſervi tui ſumus. Veni nobis pacificus dominus,
& utere ſervitio noſtro, ſicut placuerit tibi.
7 Tunc deſcendit de montibus cum equitibus in virtute
magna, & obtinuit omnem civitatem, & omnem inhabitantem
8 terram. De univerſis autem urbibus aſſumpſit
ſibi auxiliarios viros fortes, & electos ad bellum.
9 Tantúſque metus provinciis illis incubuit, ut
univerſarum urbium habitatores principes, & honorati
10 ſimul cum populis, exirent obviàm venienti, Excipientes
eum cum coronis, & lampadibus, ducentes
11 choros in tympanis, & tibiis. Nec iſta tamen facientes,
12 ferocitatem ejus pectoris mitigare potuerunt: Nam
& civitates eorum deſtruxit, & lucos eorum excidit.
13 Præceperat enim illi Nabuchodonoſor rex, ut omnes
deos terræ exterminaret, videlicèt ut ipſe ſolus diceretur
deus ab his nationibus, quæ potuiſſent Holofernis
14 potentiâ ſubjugari. Pertranſiens autem Syriam Sobal,
& omnem Apameam, omnémque Meſopotamiam, venit
15 ad Idumæos in terram Gabaa, Accepítque civitates
eorum, & ſedit ibi per triginta dies, in quibus diebus
adunari præcepit univerſum exercitum virtutis ſuæ.

CAP. IV.

1 TUnc audientes hæc filii Iſrael, qui habitabant in
2 terra Juda, timuerunt valdè à facie ejus. Tremor &
horror invaſit ſenſus eorum, ne hoc faceret Jeruſalem
& templo Domini, quod fecerat cæteris civitatibus &
3 templis earum. Et miſerunt in omnem Samariam per
circuitum uſque Jericho, & præoccupaverunt omnes
4 vertices montium: Et muris circumdederunt vicos
ſuos, & congregaverunt frumenta in præparationem
5 pugnæ. Sacerdos etiam Eliachim ſcripſit ad univerſos
qui erant contra Eſdrelon, quæ eſt contra faciem
campi magni juxta Dothain, & univerſos, per quos
viæ tranſitus eſſe poterat,

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

3 Ἰδοὺ αἱ ἐπαύλεις (α) ἡμῶν, καὶ πᾶν πεδίον πυρῶν, καὶ τὰ ποίμνια καὶ
τὰ βουκόλια, καὶ πᾶσαι αἱ μάνδραι τῶν σκηνῶν ἡμῶν παράκεινται πρὸ
4 προσώπου σου· Χρῆσαι καθ' ὃ ἂν ἀρέσκῃ σοι. Ἰδοὺ καὶ αἱ πόλεις
5 ἡμῶν, καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐταῖς δοῦλοί σου εἰσίν· Ἐλθὼν
6 ἀπάντησον αὐταῖς ὡς ἐστιν ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου. καὶ παρεγένοντο
οἱ ἄνδρες πρὸς Ὀλοφέρνην, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ κατὰ τὰ
7 ῥήματα ταῦτα. Καὶ κατέβη ἐπὶ τὴν (β) παραλίαν αὐτὸς καὶ ἡ
8 δύναμις αὐτοῦ, καὶ ἐφρούρησε τὰς πόλεις τὰς ὑψηλάς· Καὶ ἔλαβεν
9 ἐξ αὐτῶν εἰς συμμαχίαν ἄνδρας ἐπιλέκτους. Καὶ ἐδέξαντο αὐτὸν
10 αὐτοὶ, καὶ πᾶσα ἡ περίχωρος αὐτῶν Μετὰ στεφάνων καὶ χορῶν καὶ
12 τυμπάνων. Καὶ κατέσκαψε πάντα τὰ ὅρια αὐτῶν, καὶ τὰ ἄλση αὐτῶν
13 ἐξέκοψε. Καὶ ἦν (γ) δεδομένον αὐτῷ ἐξολοθρεῦσαι πάντας
τοὺς θεοὺς τῆς γῆς, ὅπως αὐτῷ μόνῳ τῷ Ναβουχοδονόσορ (δ) λατρεύσωσι
πάντα τὰ ἔθνη, καὶ πᾶσαι αἱ γλῶσσαι (ε) καὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ αὐτῶν
ἐπικαλέσωνται αὐτὸν εἰς θεόν. Καὶ ἦλθε κατὰ πρόσωπον Ἐσδρηλὼν
πλησίον τῆς Δωταίας, ἥ ἐστιν ἀπέναντι τοῦ πρίονος τοῦ μεγάλου τῆς Ἰουδαίας.
14 Καὶ (ζ) κατεστρατοπέδευσεν ἀναμέσον Γαιβαὶ καὶ Σκυθῶν
15 πόλεως. Καὶ ἦν ἐκεῖ μῆνα ἡμερῶν εἰς τὸ συλλέξαι πᾶσαν τὴν
ἀπαρτίαν τῆς δυνάμεως αὐτοῦ.

Ecce villæ noſtræ, & omnis campus triticorum, & greges, & armenta, & omnes mandræ tabernaculorum noſtrorum adjacent ante faciem tuam: 3
Utere, quomodò placuerit tibi. 4 *Ecce & civitates noſtræ,* 5
& habitantes in eis ſervi tui ſunt. Veniens occurre eis, prout eſt bonum in oculis tuis. 6 *Et advenerunt viri ad Olophernem, & annuntiaverunt ei ſecundùm verba hæc.*
Et deſcendit ſuper maritimam ipſe, & virtus ejus, & præſidia poſuit in civitatibus excelſis: 7
Et aſſumpſit ex eis in belli ſocietatem viros electos. 8
Et ſuſceperunt eum ipſi, 9
& omnis regio adjacens eorum Cum coronis, & choris, & tympanis. 10
Et demolitus eſt omnes fines eorum, & lucos eorum excidit. 12
Et erat decretum ei exterminare omnes deos terræ: ut ipſi ſoli Nabuchodonoſor ſervirent omnes gentes: & omnes linguæ, & omnes tribus eorum invocarent eum in Deum. Et venit ſuper faciem Eſdrelon prope Dotæam, quæ eſt contra Serram magnam Judææ. 13
Et caſtrametatus eſt inter Gæbæ, & Scytharum civitatem: 14
Et fuit ibi menſem dierum ad colligenda omnia impedimenta virtutis ſuæ. 15

MS.A. (α) ἡμῶν, καὶ πᾶς τόπος ἡμῶν, καὶ πᾶν (β) ἐπαρχίαν (γ) δεδομένον (δ) λατρεύσει (ε) καὶ αἱ (ζ) κατεστρατοπέδευσεν ἀναμέσον Γαιβὰν

ΚΕΦ. Δ'.

1 ΚΑὶ ἤκουσαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ οἱ κατοικοῦντες ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ πάντα
ὅσα ἐποίησεν Ὀλοφέρνης τοῖς ἔθνεσιν, ὁ ἀρχιστράτηγος Ναβουχοδονόσορ
(α) βασιλέως Ἀσσυρίων, καὶ ὃν τρόπον ἐσκύλευσε πάντα τὰ
(β) ἱερὰ αὐτῶν, καὶ ἔδωκεν αὐτὰ εἰς ἀφανισμὸν, καὶ ἐφοβήθησαν
2 (γ) σφόδρα σφόδρα ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, Καὶ περὶ Ἱερουσαλὴμ καὶ
τοῦ ναοῦ κυρίου θεοῦ αὐτῶν ἐταράχθησαν· ὅτι προσφάτως ἦσαν ἀναβεβηκότες
ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ νεωστὶ πᾶς ὁ λαὸς συνελέλεκτο τῆς Ἰουδαίας,
καὶ τὰ σκεύη, καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ ὁ οἶκος ἐκ τῆς βεβηλώσεως
3 ἡγιασμένα ἦν. Καὶ ἀπέστειλαν εἰς πᾶν ὅριον Σαμαρείας, καὶ
Κωνὰς, καὶ (δ) Βαιθωρὼν, καὶ Βελμὲν, καὶ Ἱεριχὼ, καὶ εἰς Χωβὰ, καὶ Αἰσωρὰ,
καὶ τὸν αὐλῶνα Σαλὴμ, καὶ προκατελάβοντο πάσας τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων
4 τῶν ὑψηλῶν, Καὶ (ε) ἐτειχίσαντο τὰς ἐν αὐτοῖς κώμας, καὶ παρέθεντο
εἰς ἐπισιτισμὸν εἰς παρασκευὴν πολέμου, ὅτι προσφάτως ἦν τὰ πεδία
5 αὐτῶν τεθερισμένα. Καὶ ἔγραψεν Ἰωακὶμ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, ὃς
ἦν ἐν ταῖς (ζ) ἡμέραις ἐκείναις ἐν Ἱερουσαλὴμ, τοῖς κατοικοῦσι Βετυλούα,
καὶ Βετομεσθαὶμ ἥ ἐστιν ἀπέναντι (η) Ἐσδρηλὼν, κατὰ πρόσωπον
τοῦ πεδίου τοῦ πλησίον Δωθαΐμ,

C A P. IV.

ET audierunt filii Iſrael habitantes in Judæa omnia quæcunque fecerat Olophernes gentibus, princeps militiæ Nabuchodonoſor regis Aſſyriorum, & quomodò ſpoliaverat omnia templa eorum, & dederat ea in perditionem: & timuerunt valdè valdè à facie ejus, 1
Et pro Hieruſalem, & templo Domini Dei ſui turbati ſunt: quoniam recenter aſcenderant è captivitate, & nuper omnis populus collectus fuerat Judææ: & vaſa, & altare, & domus, ex pollutione fuerant ſanctificata. 2
Et miſerunt in omnem terminum Samariæ, & Conas, & Bæthoron, & Belmen, & Hiericho, & in Choba, & Aſora, & vallem Salem: & præoccupaverunt omnia cacumina montium excelſorum, 3
Et muris circumdederunt pagos, qui in eis: & repoſuerunt in rem frumentariam ad apparatum belli: quoniam recenter fuerant campi ipſorum demeſſi. 4
Et ſcripſit Joacim ſacerdos magnus, qui erat in diebus illis in Hieruſalem, habitantibus Betylua, & Betomeſthæm, quæ eſt è regione Eſdrelon ſuper faciem campi, qui propè Dothaim, 5

MS.A. (α)* βασιλεὺς (β) ὅρια (γ) σφόδρα ἀπὸ (δ) Βαιθωρώ, (ε) ἐτείχισαν (ζ) ἡμέραις ἐν (η) Ἐσερηχών,

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

3 * ܗܐ ܟܠܗ̇ ܐܪܥܐ ܕܒܗ̇ ܡܥܡܪܝܢ. ܘܟܠ ܚܩ̈ܠܬܢ ܘܦܩܥ̈ܬܐ ܕܥܒ̈ܕܢ ܦܐܪ̈ܐ. ܘܥܢ̈ܢ ܘܬܘܪ̈ܝܢ ܘܟܠ
4 5 ܚܡܠ ܡܫܟ̈ܢܝ ܕܒܥܝܪܢ ܩܕܡܝܟ. * ܥܒܕ ܠܢ ܐܝܟ ܕܫܦܝܪ ܒܥܝܢܝܟ. * ܗܐ ܡܕܝܢ̈ܬܢ
6 ܘܡܥܡܪ̈ܢܝܗܝܢ ܥܒܕ̈ܝܟ ܐܢܘܢ. * ܬܐ ܦܓܘܥ ܒܢ ܐܝܟ ܕܫܦܝܪ ܒܥܝܢܝܟ. ܘܐܬܘ ܐܝܓܪ̈ܐ ܘܐܡܪܘ
7 8 ܠܐܠܦܪܢܐ ܐܝܟ ܦܬܓ̈ܡܐ ܗܠܝܢ. * ܘܢܚܬ ܠܡܕܝܢ̈ܬܐ ܕܥܠ ܝܕ ܝܡܐ. ܗܘ ܘܚܝܠܗ.
9 10 ܘܣܡ ܡܛܪ̈ܬܐ ܒܡܕܝܢ̈ܬܐ ܚܣܝܢ̈ܬܐ. * ܘܕܒܪ ܡܢܗܘܢ ܥܕܪ̈ܐ ܓܒܪ̈ܐ ܓܒܝ̈ܐ. * ܘܩܒܠܘܗܝ
11 12 ܡܕܝܢ̈ܬܐ ܘܩܘܪ̈ܝܐ. * ܒܟܠܝ̈ܠܐ. ܘܒܨ̈ܠܨܠܐ. ܘܒܬ̈ܦܐ. * ܘܣܚܦܘ ܟܠ ܗܝܟ̈ܠܝܗܘܢ.
13 ܘܟܠܗܘܢ ܕܚ̈ܠܬܗܘܢ ܦܣܩܘ. * ܡܛܠ ܕܚܫܒ ܗܘܐ ܒܐܪܙܐ ܠܡܘܒܕܘ ܠܟܠܗܘܢ ܐܠܗ̈ܐ
ܕܐܪܥܐ. ܐܝܟ ܕܟܠܗܘܢ ܥܡܡ̈ܐ ܘܠܫ̈ܢܐ ܢܦܠܚܘܢ. ܘܢܣܓܕܘܢ ܠܗ ܠܢܒܘܟܕܢܨܪ. ܘܢܩܪܘܢܗ
14 ܐܠܗܐ. ܘܐܬܐ ܠܐܝܙܪܥܝܠ ܕܥܠ ܓܢܒ ܕܘܬܢ. ܠܘܩܒܠ ܛܘܪܐ ܪܒܐ ܕܝܗܘܕ. * ܘܫܪܐ ܒܝܬ ܓܒܥ ܠܒܝ
15 ܫܢ. * ܘܩܘܐ ܬܡܢ ܝܪܚܐ ܫܠܡܐ ܕܢܬܩܢ ܟܠܗܘܢ ܡܐܢ̈ܝ ܚܝܠܗ.

Ecce omnis terra quam habitamus, omnes agri et valles noſtræ frugiferæ ovéſque & boves noſtri, ſtabuláque pecoris noſtri coram te: 3
Fac nobis quod bonum videtur tibi. 4 Ecce civitates noſtræ, incolæque ipſarum ſervi tui ſunt: 5
Veni obviàm nobis ut bonum videtur tibi. Et venerunt legati, & dixerunt Alphernæ ſecundùm verba hæc. 6
Et deſcendit ad civitates mari aſſitas, ipſe & exercitus ejus, poſuítque cuſtodiam in civitatibus munitis. 7
Et accepit de eis auxiliarios viros electos. 8
Et ſuſceperunt eum civitates & oppida, 9
Cum coronis, cymbaliſque, & tympanis. 10
Et diruerũt omnia templa ipſorum, 11
& omnia idola ipſorũ conciderunt. 12
Statuerat enim ſecretò perdere omnes deos terræ, ut omnes populi & linguæ colerent & adorarent Nebucadnoſarem, ipſúmque Deum appellarent. Venítque Izraelem quæ eſt juxta Dothan, ex adverſo ſerræ magnæ Judææ. 13
Et caſtrametatus eſt inter Gebam & Baiſhan. 14
Et moratus eſt ibi menſem integrum, ut reficeret omnia inſtrumenta exercitûs ſui. 15

* ܩܦܠܐܘܢ * ܕ *

1 * ܘܫܡܥܘ ܒܢ̈ܝ ܐܝܣܪܝܠ ܕܥܡܪܝܢ ܒܝܗܘܕ ܟܠ ܡܕܡ ܕܥܒܕ ܐܠܦܪܢܐ ܪܒ ܚܝܠܐ ܕܡܠܟܐ
ܕܐܬܘܪ ܢܒܘܟܕܢܨܪ ܠܥܡܡ̈ܐ. ܘܫܒܐ ܐܢܘܢ. ܘܐܫܠܡ ܠܐܠܗ̈ܝܗܘܢ ܠܚܘܒܠܐ.
2 ܘܕܚܠܘ ܛܒ ܡܢ ܩܕܡܘܗܝ. * ܥܠ ܐܘܪܫܠܡ ܘܥܠ ܗܝܟܠܐ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܗܘܢ.
ܕܚܠܘ ܕܝܢ ܡܛܠ ܕܡܢ ܩܠܝܠ ܣܠܩܘ ܗܘܘ ܡܢ ܫܒܝܬܐ. ܘܡܢ ܩܠܝܠ ܡܬܟܢܫ ܗܘܐ
3 ܥܡܐ ܕܝܗܘܕܝ̈ܐ. ܘܡܐܢ̈ܐ ܘܡܕܒܚܐ ܡܢ ܩܠܝܠ ܡܢ ܛܘܡܐܬܐ ܐܬܩܕܫܘ ܗܘܘ. * ܘܫܕܪܘ
ܠܬܚܘܡ̈ܐ ܕܫܡܪܝܢ ܘܠܩܘܪ̈ܝܐ ܕܒܝܬ ܚܘܪܘܢ. ܘܕܐܒܠ ܡܚܘܠܐ. ܘܠܐܝܪܝܚܘ. ܘܠܡܫܪܐ.
4 ܘܠܒܝܬ ܚܘܪܘܢ ܘܠܐܘܠܢ ܓܠܝܡ̈ܐ. * ܘܐܚܕܘ ܟܠܗܘܢ ܪ̈ܫܝ ܛܘܪ̈ܐ ܪ̈ܡܐ. * ܘܐܚܣܢܘ
ܩܘܪ̈ܝܐ ܕܒܗܘܢ. ܘܐܦܩܘ ܐܢܝܢ ܐܝܟ ܕܠܩܪܒܐ. ܡܛܠ ܕܡܢ ܩܠܝܠ ܚܨܕܘ ܗܘܘ ܚܩ̈ܠܬܗܘܢ.
5 * ܘܐܠܝܩܝܡ ܟܗܢܐ ܪܒܐ ܕܒܗܢܘܢ ܙܒ̈ܢܐ ܒܐܘܪܫܠܡ. ܟܬܒ ܠܥܡܘܪ̈ܝܐ ܕܒܝܬ ܦܠܘ. ܘܕܒܝܬ
ܡܫܬܝܡ ܕܥܠ ܛܘܪܐ ܕܠܘܩܒܠ ܐܝܙܪܥܝܠ ܘܕܦܩܥܬܐ ܪܒܬܐ
ܕܥܠ ܓܢܒ ܕܘܬܢ. ܟܕ ܐܡܪ.

CAP. IV.

ET audierunt filii Iſrael qui habitant Judæam, quicquid fecerat Alphernas dux exercitûs regis Aſſyriæ Nebucadnoſaris, populis; Cepiſſéque eum & tradidiſſe exterminio deos ipſorum. Et timuerunt valdè à conſpectu ejus, 1
Jeroſolymis, & templo Domini Dei ſui. Timuerunt autem; quoniam nuper aſcenderant à captivitate, & recèns collectus fuerat populus Judæorum, vaſáque & altare recèns ab immunditie ſanctificata fuerant. 2
Et miſerunt ad fines Samariæ, oppidáq; Bethhoron, & Abelmeholam, & Jerichuntem, & ad planitiem, & Bethhoron, & Aulonem Galeami. Et ceperunt omnes vertices montium celſorum. 3
Et muniverunt oppida quæ in eis, & extulerunt ea quaſi ad bellum: nuper enim meſſem fecerant agrorum ſuorũ. 4
Et Eliakim ſacerdos ſummus iſtis temporibus in Jeruſalem, ſcripſit incolis Bethpallu, & Bethmaſthim quæ ſunt ſupra ſerram quæ ex adverſo Izraelis, & planitiei magnæ quæ juxta Dothan, dicens; 5

Verſio VULG. LAT.

6 Ut obtinerent aſcenſus montium, per quos via eſſe poterat ad Jeruſalem, & illic cuſtodirent ubi anguſtum
7 iter eſſe poterat inter montes. Et fecerunt filii Iſrael, ſecundùm quod conſtituerat eis ſacerdos Domini Elia-
8 chim. Et clamavit omnis populus ad Dominum inſtantiâ magnâ, & humiliaverunt animas ſuas in jeju-
9 niis, & orationibus, ipſi & mulieres eorum. Et induerunt ſe ſacerdotes ciliciis, & infantes proſtraverunt contra faciem templi Domini, & altare Domini
10 operuerunt cilicio: Et clamaverunt ad Dominum Deum Iſrael unanimiter, ne darentur in prædam infantes eorum, & uxores eorum in diviſionem, & civitates eorum in exterminium, & Sancta eorum in pollu-
11 tionem, & fierent opprobrium Gentibus. Tunc Eliachim, ſacerdos Domini magnus, circuivit omnẽ Iſrael,
12 allocutúſque eſt eos, Dicens; Scitote quoniam exaudiet Dominus preces veſtras, ſi manentes permanſeritis in jejuniis, & orationibus in conſpectu Domi-
13 ni. Memores eſtote Moyſi ſervi Domini, qui Amalec confidentem in virtute ſua, & in potentia ſua, & in exercitu ſuo, & in clypeis ſuis, & in curribus ſuis, & in equitibus ſuis, non ferro pugnando, ſed precibus
14 ſanctis orando dejecit: Sic erunt univerſi hoſtes Iſrael:
15 ſi perſeveraveritis in hoc opere, quod cœpiſtis. Ad hanc igitur exhortationem ejus deprecantes Domi-
16 num, permanebant in conſpectu Domini, Ita ut etiam hi qui offerebant Domino holocauſta, præcincti ciliciis offerrent ſacrificia Domino, & erat cinis ſuper ca-
17 pita eorum. Et ex toto corde ſuo omnes orabant Deum, ut viſitaret populum ſuum Iſrael.

CAP. V.

1 NUntiatúmque eſt Holoferni principi militiæ Aſſyriorum, quòd filii Iſrael præpararent ſe ad reſiſtendum,
2 ac montium itinera concluſiſſent, Et furore nimio exarſit in iracundia magna, vocavítque omnes prin-
3 cipes Moab & duces Ammon, Et dixit eis; Dicite mihi quis ſit populus iſte, qui montana obſidet: aut quæ, & quales, & quantæ ſint civitates eorum: quæ etiam ſit virtus eorum, aut quæ ſit multitudo eorum: vel quis rex militiæ illorum:

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

6 Λέγων διακαταλαβεῖν τὰς ἀναβάσεις τῆς ὀρεινῆς, ὅτι δι' αὐτῶν ἦν
ἡ εἴσοδος εἰς τὴν Ἰουδαίαν· καὶ ἦν εὐχερῶς διακωλῦσαι αὐτοὺς προσ-
βαίνοντας, στενῆς τῆς (α) προσβάσεως οὔσης, ἐπ' ἄνδρας τοὺς πάντας
7 δύο. Καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ καθὰ συνέταξεν αὐτοῖς Ἰωακὶμ
ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, καὶ ἡ γερουσία παντὸς (β) δήμου Ἰσραὴλ, οἳ ἐκάθηντο
8 ἐν Ἱερουσαλήμ. Καὶ ἀνεβόησαν πᾶς ἀνὴρ Ἰσραὴλ πρὸς τὸν Θεὸν
ἐν ἐκτενείᾳ μεγάλῃ, καὶ ἐταπείνωσαν τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐν ἐκτενείᾳ
μεγάλῃ, αὐτοὶ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν, καὶ τὰ νήπια αὐτῶν, καὶ τὰ
κτήνη αὐτῶν· καὶ πᾶς πάροικος (γ) ἢ μισθωτὸς, καὶ ἀργυρώνητος αὐτῶν,
9 ἐπέθεντο σάκκους ἐπὶ τὰς ὀσφύας αὐτῶν. Καὶ πᾶς ἀνὴρ Ἰσραὴλ καὶ
γυνὴ, (δ) τὰ παιδία, καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν Ἱερουσαλὴμ (ε) ἔπεσον κατὰ
πρόσωπον τοῦ ναοῦ, καὶ ἐσποδώσαντο τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ ἐξέτειναν τοὺς
10 σάκκους αὐτῶν κατὰ πρόσωπον κυρίου· καὶ τὸ θυσιαστήριον σάκκῳ περιέβαλον,
Καὶ ἐβόησαν πρὸς τὸν Θεὸν Ἰσραὴλ ὁμοθυμαδὸν ἐκτενῶς, τοῦ μὴ
δοῦναι εἰς διαρπαγὴν τὰ νήπια αὐτῶν, καὶ τὰς γυναῖκας εἰς προνομὴν,
καὶ τὰς πόλεις τῆς κληρονομίας αὐτῶν εἰς ἀφανισμὸν, καὶ τὰ ἅγια εἰς
βεβήλωσιν καὶ ὀνειδισμὸν, ἐπίχαρμα τοῖς ἔθνεσι. Καὶ εἰσήκουσεν κύριος
τῆς φωνῆς αὐτῶν, καὶ εἰσεῖδεν τὴν θλίψιν αὐτῶν. καὶ ἦν ὁ λαὸς νηστεύων
ἡμέρας πλείους ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Ἱερουσαλὴμ, κατὰ πρόσωπον τῶν
11 ἁγίων κυρίου (ζ) παντοκράτορος. Καὶ Ἰωακὶμ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας,
15 Καὶ πάντες οἱ παρεστηκότες ἐνώπιον κυρίου, (η) ἱερεῖς, καὶ οἱ λειτουργοῦν-
16 τες κυρίῳ, σάκκους περιεζωσμένοι τὰς ὀσφύας αὐτῶν, Προσέφερον
τὴν ὁλοκαύτωσιν τοῦ ἐνδελεχισμοῦ, καὶ τὰς εὐχὰς, καὶ τὰ ἑκούσια δόματα
17 τοῦ λαοῦ, καὶ ἦν σποδὸς ἐπὶ τὰς κιδάρεις αὐτῶν. Καὶ ἐβόων
πρὸς κύριον ἐκ πάσης δυνάμεως εἰς ἀγαθὸν ἐπισκέψασθαι (θ) πάντα
οἶκον Ἰσραήλ.

Dicens obtinere aſcenſiones ipſius montanæ: quo- 6
niam per eas erat introitus in Judæam: & erat
facile prohibere eos accedentes, quòd anguſtus
(a) acceſſus erat, (b) duos ſuper omnes viros. Et 7
fecerunt filii Iſrael, ſicut conſtituit eis Joacim
ſacerdos magnus, & ſenatus univerſi populi Iſrael,
qui ſedebant in Hieruſalem. Et exclamaverunt 8
omnis vir Iſrael ad Deum in inſtantia magna, &
humiliaverunt animas ſuas in inſtantia magna, ipſi,
& uxores ipſorum, & infantes ipſorũ, & jumenta
ipſorũ: & omnis incola, vel mercenarius, & ar-
gento emptus ipſorũ, impoſuerunt ſaccos ſuper lum-
bos ſuos. Et omnis vir Iſrael, & mulier, pueri, & 9
habitantes in Hieruſalem, ceciderunt ad faciem
templi, & cinere conſperſerunt capita ſua, & exten-
derunt ſaccos ſuos ad faciem Domini. Et altare
ſacco circumtexerunt, Et clamaverunt ad Deum 10
Iſrael unanimiter aſſiduè, ut non daret in direptio-
nem infantes ipſorum, & uxores in prædam, &
civitates hæreditatis ipſorum in perditionem, &
Sancta in pollutione & opprobriũ, gaudiũ gentibus.
Et exaudivit Dominus vocem eorum, & inſpexit
tribulationem eorũ. Et fuit populus jejunans dies
plures in omni Judæa, & Hieruſalem, ad faciem
Sanctorum Dei omnipotentis. Et Joacim ſacerdos 11
magnus, Et omnes aſſiſtentes ante Dominum, ſa- 15
cerdotes, & miniſtrantes Domino, ſaccis accincti
lumbos ſuos, Offerebant holocauſtoma jugis ſacri- 16
ficii, & vota, & ſpontanea dona populi: & erat
cinis ſuper cidaras eorũ. Et clamabant ad Dominũ 17
ex omni virtute in bonũ viſitare omnẽ domũ Iſrael.

MS. A. (α) διαβάσεως (β) λαοῦ (γ) καὶ (δ) καὶ τὰ (ε) ἐπέθεντο (ζ) τοῦ παντοκράτορος. (η) ἱερεῖς οἱ (θ) πᾶν οἶκον

ΚΕΦ. ε'.

1 ΚΑὶ ἀνηγγέλη Ὀλοφέρνῃ ἀρχιστρατήγῳ δυνάμεως Ἀσσοὺρ, διότι
(α) οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ παρεσκευάσαντο εἰς πόλεμον, καὶ τὰς διόδους τῆς
ὀρεινῆς συνέκλεισαν, καὶ ἐτείχισαν πᾶσαν κορυφὴν ὄρους ὑψηλοῦ, καὶ
2 ἔθηκαν ἐν τοῖς πεδίοις σκάνδαλα. Καὶ ὠργίσθη θυμῷ σφόδρα, καὶ
ἐκάλεσε πάντας τοὺς ἄρχοντας Μωὰβ, καὶ τοὺς στρατηγοὺς (β) Ἀμμὼν,
3 καὶ πάντας σατράπας τῆς παραλίας, Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ἀναγγείλατε
δή μοι υἱοὶ Χαναὰν τίς ὁ λαὸς οὗτος ὁ καθήμενος ἐν τῇ
ὀρεινῇ, καὶ τίνες ἃς κατοικοῦσι πόλεις; καὶ τὸ πλῆθος τῆς δυνάμεως
αὐτῶν, καὶ ἐν τίνι τὸ κράτος αὐτῶν, καὶ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν, καὶ τίς ἀνέστηκεν
ἐπ' αὐτῶν (γ) βασιλεὺς ἡγούμενος στρατιᾶς αὐτῶν;

CAP. V.

ET nuntiatum eſt Olopherni principi virtutis 1
Aſſur, quia filii Iſrael parati erant ad prælium, &
tranſitus montanæ concluſerant, & muris circum-
dederant omne cacumen montis excelſi, & poſuerant
in campis ſcandala. Et iratus eſt furore valdè, & 2
vocavit omnes principes Moab, & duces Ammon,
& omnes ſatrapas maritimæ, Et dixit eis; An- 3
nuntiate nunc mihi, filii Chanaan, quis populus
hic habitans in montana, & quænam, quas habi-
tant, civitates, & quæ multitudo virtutis eorum,
& in quo poteſtas eorum, & fortitudo eorum, &
quis ſurrexit ſuper eos rex, dux exercitûs eorum,

MS.A. (α) υἱοὶ (β) υἱοὺς Ἀμμὼν, (γ) ὁ βασιλεὺς ἡγούμενος στρατείας

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

6 [illegible]
7 [illegible]
[illegible]
8 [illegible]
[illegible]
9 [illegible]
[illegible]
10 [illegible]
[illegible]
[illegible]
11 15 [illegible]
[illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
[illegible]

* Occupate aſcenſum montis unde ingreſſus in Judæam: Nec enim facilis erat aſcendentibus, quia anguſtus erat aſcenſus, etiam viris ſimul duobus. Et fecerunt filii Iſrael ſicut mandaverat Eliakim ſacerdos magnus, & ſenatores totius populi Iſrael qui habitabant Jeroſolymis. Et clamârunt omnes Iſraelitæ ad Dominum toto corde ſuo, & afflixerunt ſeipſos jejunio magno, uxoréſque ſuas & liberos, & incolam omnem atque mercenarium & argento emptum: Præcinxerúntque lumbos ſuos ſaccis. Et omnes viri Iſraelitæ, mulieréſque & pueri qui habitabant Jeroſolyma, ceciderunt in facies ſuas coram templo Domini, & cinxerunt altare ſacco; * Et clamârunt unà ad Deum Iſraelis, ne daret liberos ipſorum et uxores in captivitatem, & urbem ipſorum in deſtructionem, ſanctuarium autem in immunditiem, & opprobrium, & gaudium gentibus. Et audivit Dominus, & vidit anguſtias ipſorum. Jejunavit autem populus dies multos per totam Judæam, & Jeroſolymis, & ceciderunt coram ſanctuario Dei fortis. Eliakim autem ſacerdos ſummus, illíque omnes qui ſtabant coram Domino ſacerdotes, & miniſtri, cincti ſaccis lumbos, Offerebant holocauſta jugia, votáque, & ſeparationes, oblationéſque populi, injecto tiaris ſuis pulvere. Et clamabant *ad Dominum* totis viribus ſuis, ut reſpiceret univerſam domum Iſrael in bonum.

* ܗ * ܩܦܠܐܘܢ *

1 [illegible]
[illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
[illegible]
[illegible]

CAP. V.

NUntiatum autem eſt Alphernæ duci exercitûs Aſſyriæ, coiiſſe filios Iſrael ad * bellum, & ingreſſum montium occupâſſe, & vertices omnes montium excelſorum muniviſſe, & inſidias per agros diſpoſuiſſe. Et incenſus eſt valdè furor Alphernæ: Et vocavit omnes magnates * Moab, & dynaſtas Ammonitarum, principéſque civitatum maritimarum, & dixit eis; Dicite mihi filii Canaan, Quis iſte populus eſt qui montes incolit? Quæ item civitates, numerúſque copiarum ipſorum? Quâ in re ſitæ ſunt vires robúrque ipſorum? quis autem princeps ipſis imperat?

Verſio VULG. LAT.

4 Et quarè præ omnibus, qui habitant in Oriente, iſti
contempſerunt nos, & non exierunt obviàm nobis, ut
5 ſuſciperent nos cum pace? Tunc Achior dux omnium
filiorum Ammon reſpondens, ait; Si digneris audire,
domine mi, dicam veritatem in conſpectu tuo, de populo
iſto, qui in montanis habitat, & non egredietur
6 verbum falſum ex ore meo. Populus iſte ex progenie
7 Chaldæorum eſt, Hic primùm in Meſopotamia
habitavit, quoniam noluerunt ſequi deos patrum ſuorum,
8 qui erant in terra Chaldæorum. Deſerentes itaque
ceremonias patrum ſuorum, quæ in multitudine
9 deorum erant, Unum Deum cœli coluerunt: qui
& præcepit eis ut exirent indè, & habitarent in Charan.
Cúmque operuiſſet omnem terram fames, deſcenderunt
in Ægyptum, illícque per quadringentos annos
ſic multiplicati ſunt, ut dinumerari eorum non poſſet
10 exercitus. Cúmque gravaret eos rex Ægypti, atque
in ædificationibus urbium ſuarum in luto & latere
ſubjugáſſet eos, clamaverunt ad Dominum ſuum, &
11 percuſſit totam terram Ægypti plagis variis. Cúmque
ejeciſſent eos Ægyptii à ſe, & ceſſáſſet plaga ab
eis, & iterum eos vellent capere, & ad ſuum ſervitium
12 revocare, Fugientibus his Deus cœli mare aperuit,
ita ut hinc indè aquæ quaſi murus ſolidarentur, & iſti
13 pede ſicco fundum maris perambulando tranſirent. In
quo loco dum innumerabilis exercitus Ægyptiorum
eos perſequeretur, ita aquis coöpertus eſt, ut non remaneret
14 vel unus, qui factum poſteris nuntiaret. Egreſſi
verò mare rubrum, deſerta Sina montis occupaverunt,
in quibus nunquã homo habitare potuit, vel filius hominis
15 requievit. Illic fontes amari obdulcati ſunt eis ad
bibendum, et per annos quadraginta annonam de cœlo
16 conſecuti ſunt. Ubicunque ingreſſi ſunt ſine arcu & ſagitta,
& abſque ſcuto & gladio, Deus eorum pugnavit
17 pro eis, & vicit. Et non fuit qui inſultaret populo iſti,
18 niſi quando receſſit à cultu Domini Dei ſui. Quotieſcunque
autem præter ipſum Deũ ſuum, alterum coluerunt,
dati ſunt in prædam, & in gladium, & in opprobrium.
19 Quotieſcunque autem pœnituerunt ſe receſſiſſe
à cultura Dei ſui, dedit eis Deus cœli virtutem reſiſtendi.
20 Denique Chananæum regem, & Jebuſæum, &
Pherezæum, & Hethæum, & Hevæum & Amorrhæum,
& omnes potentes in Heſebon proſtraverunt, & terras
21 eorum, & civitates eorum ipſi poſſederunt: Et uſque
dum non peccarent in conſpectu Dei ſui, erant cum illis
22 bona: Deus enim illorum odit iniquitatẽ. Nam & ante
hos annos, cùm receſſiſſent à via, quam dederat illis Deus, ut ambularent in ea, exterminati ſunt prœliis à multis nationibus, & plurimi eorum captivi abducti ſunt in
23 terram non ſuam. Nuper autem reverſi ad Dominum Deum ſuum, ex diſperſione quâ diſperſi fuerant, adunati ſunt, & aſcenderunt montana hæc omnia, & iterùm poſſident
Jeruſalem, ubi ſunt Sancta eorum.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

4 Καὶ διὰ τί κατενωτίσαντο τοῦ μὴ ἐλθεῖν εἰς ἀπάντησίν μοι παρὰ
5 πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν δυσμαῖς. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Ἀχιὼρ
ὁ ἡγούμενος πάντων υἱῶν Ἀμμὼν, Ἀκουσάτω δὴ (α) ὁ κύριός μου
λόγον ἐκ στόματος τοῦ δούλου σου, καὶ ἀναγγελῶ σοι τὴν ἀλήθειαν περὶ
τοῦ (β) λαοῦ, ὃς κατοικεῖ τὴν ὀρεινὴν ταύτην, πλησίον σου οἰκοῦντος,
6 καὶ οὐκ ἐξελεύσεται ψεῦδος ἐκ τοῦ στόματος τοῦ δούλου σου. Ὁ λαὸς
7 οὗτός εἰσιν ἀπόγονοι Χαλδαίων, Καὶ παρῴκησαν τὸ πρότερον ἐν
τῇ Μεσοποταμίᾳ, ὅτι οὐκ ἐβουλήθησαν ἀκολουθῆσαι τοῖς θεοῖς τῶν πατέρων
8 αὐτῶν, οἳ ἐγένοντο ἐν γῇ Χαλδαίων. Καὶ ἐξέβησαν ἐξ ὁδοῦ
9 τῶν γονέων αὐτῶν, Καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ τοῦ οὐρανοῦ, θεῷ ᾧ
ἐπέγνωσαν. καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου τῶν θεῶν αὐτῶν, καὶ
ἔφυγον εἰς Μεσοποταμίαν, καὶ παρῴκησαν ἐκεῖ ἡμέρας πολλάς.
καὶ εἶπεν ὁ θεὸς αὐτῶν ἐξελθεῖν ἐκ τῆς παροικίας αὐτῶν, καὶ
πορευθῆναι εἰς γῆν Χαναάν· καὶ κατῴκησαν ἐκεῖ, καὶ ἐπληθύνθησαν
χρυσίῳ καὶ ἀργυρίῳ καὶ ἐν κτήνεσι πολλοῖς σφόδρα. καὶ κατέβησαν
εἰς Αἴγυπτον, ἐκάλυψε γὰρ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς Χαναὰν λιμὸς,
καὶ παρῴκησαν ἐκεῖ (γ) μέχρις οὗ διετράφησαν. καὶ ἐγένοντο ἐκεῖ εἰς
10 πλῆθος πολὺ, καὶ οὐκ ἦν ἀριθμὸς τοῦ γένους αὐτῶν. Καὶ ἐπανέστη
αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου, καὶ (δ) κατεσοφίσαντο αὐτοὺς ἐν πόνῳ
καὶ ἐν πλίνθῳ, καὶ ἐταπείνωσαν αὐτοὺς, καὶ ἔθεντο αὐτοὺς εἰς δούλους.
καὶ ἀνεβόησαν πρὸς τὸν θεὸν αὐτῶν, καὶ ἐπάταξε πᾶσαν τὴν γῆν Αἰγύπτου
11 πληγαῖς, ἐν αἷς οὐκ ἦν ἴασις. Καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς οἱ Αἰγύπτιοι
12 ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. Καὶ κατεξήρανεν ὁ θεὸς τὴν ἐρυθρὰν
14 θάλασσαν ἔμπροσθεν αὐτῶν, Καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς εἰς ὁδὸν τοῦ Σινὰ,
καὶ Κάδης Βαρνῆ, καὶ ἐξέβαλον πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ ἐρήμῳ·
καὶ ᾤκησαν ἐν γῇ Ἀμορραίων, καὶ πάντας τοὺς (ε) Ἐσεβωνίτας
ἐξωλόθρευσαν ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτῶν· καὶ διαβάντες τὸν Ἰορδάνην ἐκληρονόμησαν
20 πᾶσαν τὴν ὀρεινήν. Καὶ ἐξέβαλον ἐκ προσώπου αὐτῶν τὸν
Χαναναῖον, καὶ τὸν Φερεζαῖον, καὶ τὸν Ἰεβουσαῖον, καὶ τὸν Συχὲμ, καὶ πάντας
21 τοὺς Γεργεσαίους, καὶ κατῴκησαν ἐν αὐτῇ ἡμέρας πολλάς. Καὶ ἕως οὐχ
ἥμαρτον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ αὐτῶν, ἦν (ζ) τὰ ἀγαθὰ μετ' αὐτῶν, ὅτι
22 θεὸς μισῶν ἀδικίαν μετ' αὐτῶν ἐστιν. Ὅτε δὲ ἀπέστησαν ἀπὸ τῆς
ὁδοῦ ἧς διέθετο αὐτοῖς, (η) ἐξωλοθρεύθησαν ἐν πολλοῖς πολέμοις ἐπὶ
πολὺ σφόδρα, καὶ ᾐχμαλωτεύθησαν εἰς γῆν οὐκ ἰδίαν, καὶ ὁ ναὸς
23 τοῦ θεοῦ αὐτῶν ἐγενήθη εἰς ἔδαφος, καὶ αἱ πόλεις αὐτῶν ἐκρατήθησαν ὑπὸ
τῶν ὑπεναντίων. Καὶ νῦν ἐπιστρέψαντες ἐπὶ τὸν θεὸν αὐτῶν, ἀνέβησαν
ἐκ τῆς διασπορᾶς οὗ διεσπάρησαν ἐκεῖ, καὶ κατέσχον τὴν Ἱερουσαλὴμ, οὗ
τὸ ἁγίασμα αὐτῶν, καὶ κατῳκίσθησαν ἐν τῇ ὀρεινῇ, ὅτι ἦν ἔρημος.

Et cur erexerunt dorſum, ut non venirent in occurſum 4
mihi, præter omnes habitantes in Occidente.
Et dixit ad eum Achior dux omnium filiorum Ammon; 5
Audiat, quæſo, dominus meus verbum ex
ore ſervi ſui, & annuntiabo tibi veritatem de populo,
qui habitat montanam hanc prope te habitantem:
& non exibit mendacium ex ore ſervi tui. 6
Populus hic ſunt prognati ex Chaldæis, Et incoluerunt 7
antea in Meſopotamia: quoniam noluerunt
ſequi Deos patrum ſuorum, qui fuerunt in terra
Chaldæorum: Et digreſſi ſunt è via parentum ſuorum: 8
Et adoraverunt Deum cœli, Deum, quem 9
cognoverunt. Et ejecerunt eos à facie deorum ſuorum.
Et fugerunt in Meſopotamiam, & incoluerunt
ibi dies multos. Et dixit Deus eorum, ut exirent
de incolatu ſuo, & irent in terram Chanaan. Et
habitaverunt ibi, & multiplicati ſunt auro, & argento,
& in pecoribus multis valdè. Et deſcenderunt
in Ægyptum (operuerat enim faciem terræ Chanaan
fames) & incoluerunt ibi quoadusque (a) aucti
ſunt. Et facti ſunt ibi in multitudinem plurimam,
& non erat numerus generis eorum. Et inſurrexit 10
eis rex Ægypti; & circumvenerunt eos in labore,
& latere, & humiliaverunt eos, & poſuerunt eos
in ſervos. Et exclamaverunt ad Deum ſuum: &
percuſſit univerſam terram Ægypti plagis, in quibus
non erat curatio. Et ejecerunt eos Ægyptii à facie 11
ſua. Et exiccavit Deus rubrum mare ante eos, 12
Et duxit eos in viam Sina, & Cades Barne: Et ejecerunt 14
omnes habitantes in deſerto: & habitaverunt
in terra Amorrhæorum: & omnes Eſebonitas exterminârunt
in fortitudine ſua. Et tranſeuntes Jordanem
hæreditârunt univerſam montanam: Et ejecerunt 20
à facie ſua Chananæum, & Pherezæum, &
Jebuſæum, & ipſum Sychem, & omnes Gergeſæos:
& inhabitârunt in ea dies multos. Et quoadusque 21
non peccaverunt in conſpectu Dei ſui; fuerunt bona
cum eis: quoniam Deus odio habens injuſtitiam,
cum eis eſt. Quando autem receſſerunt à via, quam 22
diſpoſuit eis; exterminati ſunt in multis bellis plurimùm
valde: & captivi ducti ſunt in terram non
propriam: & templum Dei ipſorum factum eſt in
pavimentum: & civitates eorum captæ ſunt ab
adverſariis. Et nunc revertentes ad Deum ſuum, 23
aſcenderunt è diſperſione, ubi diſperſi fuerunt illic,
& tenuerunt Hieruſalem, ubi Sanctuarium eorum:
& habitârunt in montana, quoniam erat deſerta.

MS.A. (α) λόγον ὁ κύριός μου ἐκ (β) λαοῦ τούτου, ὃς (γ) μέχρι (δ) κατεσοφίσατο αὐτοὺς, καὶ ἐν πόνῳ καὶ πλίνθῳ ἐταπείνωσεν αὐτοὺς, καὶ ἔθετο (ε) Ἐσεβὼν ἐξωλέθρευσαν (ζ) μετ' αὐτῶν τὰ ἀγαθὰ, (η) ἐξωλέθρευσαν

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

4 5 [illegible]

6 7 [illegible]

8 [illegible]

9 [illegible]

10 [illegible]

11 12 14 [illegible]

20 [illegible]

21 [illegible]

22 [illegible]

23 [illegible]

Et quarè recuſârunt obviàm mihi venire 4
præ omnibus incolis Occidentis. Et 5
dixit ei Achior præfectus Ammonitarum;
Audiat Dñs meus verba oris ſervi ſui, &
dicam tibi verum de populo qui montana
hæc juxta te incolit: nec egredietur
verbum falſum de ore ſervi tui. Quia 6
populus iſte de genere Chaldæorum eſt.
Et habitavit antehac Meſopotamiam, 7
propterea quod nollent ſequi deos patrum
ſuorum, quos colebant in terra
Chaldæorum: Sed declinarent à diis 8
patrum ſuorum, & adorarent Deum cœlorum,
Deum quem cognoverant. Et eduxit 9
eos de conſpectu deorum ipſorum,
& fugerunt in Meſopotamiam, & habitârunt
ibi dies multos. Et juſſit eos Deus
eorum, egreſſos domo hæreditatis ipſorum,
ire in terram Canaan. Et ibi habitârunt,
& facti ſunt divites auro, & argento,
pecoréque multo admodùm. Et deſcenderunt
in Ægyptum propter famem
quæ fuit in terra Canaan, & habitârunt
ibi, & ſuſtentati ſunt, & multiplicati ſunt
ibi valdè, ita ut non eſſet numerus familiis
ipſorum. Et ſurgentes Ægyptii in eos, 10
dolo ipſos adierunt, & redegerunt in ſervitutem
luto & lateribus. Et afflixerunt
populum, & ipſos ſervos fecerunt. Et clamârunt
ad Deum ſuum, & percuſſit totam
terram Ægypti plagis inſanabilibus. Expulerúntque 11
ipſos Ægyptii terrâ ſuâ: Et 12
exiccavit Deus ante ipſos mare rubrum.
Et duxit eos per viam montis Sinai, & Kades.
Ejecítque omnes incolas deſerti, & 14
omnes qui habitabant terram Amoræorum,
& perdiderunt robore ſuo filios
Heſbon. Et trajecto Jordane, poſſederunt
montana omnia. Et expulit ante eos Cananæos, 20
& Parzæos, & Hevæos, Jebuſæoſque,
& omnes Gergeſæos. Et habitârunt
ibi dies multos. Cùm enim non peccarent 21
coram Deo ipſorum, tum eis erant bona:
quia Deus eſt qui odio habeat iniquitatẽ.
Cùm autem tranſgrederentur viam quam 22
eis mandaverat, peribant bellis multis, &
captivi ducti ſunt in terrã alienã: Et conculcatum
eſt templum Dei ipſorũ, & urbs
ab hoſtibus capta. Nunc autẽ reverſi ſunt 23
ad Deum ſuum, & collecti ſunt de locis in
quos diſperſi fuerant, & occupârunt Hieroſolyma
ubi ſedes ſanctuarii ipſorũ, &
habitârunt in monte qui deſolatus fuerat.

Verſio VULG. LAT.

24 Nunc ergò, mi domine, perquire ſi eſt aliqua iniquitas eorum in conſpectu Dei eorum: aſcendamus ad illos, quoniam tradens tradet illos Deus eorum tibi, 25 & ſubjugati erunt ſub jugo potentiæ tuæ. Si verò non eſt offenſio populi hujus coram Deo ſuo, non poterimus reſiſtere illis: quoniam Deus eorum defendet 26 illos: & erimus in opprobrium univerſæ terræ. Et factum eſt, cùm ceſſâſſet loqui Achior verba hæc, irati ſunt omnes magnates Holofernis, & cogitabant interficere eum, dicentes ad alterutrum; 27 Quis eſt iſte, qui filios Iſrael poſſe dicat reſiſtere regi Nabuchodonoſor, & exercitibus ejus, homines inermes, & ſine virtute, & ſine peritia artis pugnæ? 28 Ut ergò agnoſcat Achior quoniam fallit nos, aſcendamus in montana: & cùm capti fuerint potentes eorum, tunc cum eiſdem gladio tranſverberabitur: 29 Ut ſciat omnis gens, quoniam Nabuchodonoſor deus terræ eſt, & præter ipſum alius non eſt.

CAP. VI.

1 FActum eſt autem cùm ceſſâſſent loqui, indignatus 2 Holofernes vehementer, dixit ad Achior; Quoniam prophetâſti nobis, dicens, quòd gens Iſrael defendatur à Deo ſuo, ut oſtendam tibi quoniam non eſt Deus, 3 niſi Nabuchodonoſor: Cùm percuſſerimus eos omnes, ſicut hominem unum, tunc & ipſe cum illis Aſſyriorum gladio interibis, & omnis Iſrael tecum perditione diſperiet: 4 Et probabis quoniam Nabuchodonoſor Dominus ſit univerſæ terræ: túncque gladius militiæ meæ tranſiet per latera tua, et confixus cades inter vulneratos Iſrael, & non reſpirabis ultrà, donec 5 extermineris cum illis. Porrò autem ſi prophetiam tuam veram exiſtimas, non concidat vultus tuus, & pallor, qui faciem tuam obtinet, abſcedat à te, ſi verba mea hæc putas impleri non poſſe. 6 Ut autem noveris quia ſimul cum illis hæc experieris, ecce ex hac hora illorum populo ſociaberis, ut, dum dignas mei gladii pœnas exceperint, ipſe ſimul ultioni ſubjaceas. 7 Tunc Holofernes præcepit ſervis ſuis ut comprehenderent Achior, & perducerent eum in Bethuliam, & traderent eum in manus filiorum Iſrael:

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

24 Καὶ νῦν δέσποτα κύριε εἰ μέν ἐστιν ἀγνόημα ἐν τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ ἁμαρτάνουσιν εἰς τὸν Θεὸν αὐτῶν, καὶ ἐπισκεψόμεθα ὅ, τι ἐστὶν ἐν αὐτοῖς σκάνδαλον τοῦτο, καὶ ἀναβησόμεθα, καὶ ἐκπολεμήσομεν αὐτούς. 25 (α) Εἰ δὲ οὐκ ἔστιν ἀνομία ἐν τῷ ἔθνει αὐτῶν, (β) παρελθέτω δὴ ὁ κύριός μου, μήποτε ὑπερασπίσῃ ὁ κύριος αὐτῶν καὶ ὁ Θεὸς αὐτῶν (γ) ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ ἐσόμεθα εἰς (δ) ὀνειδισμὸν ἐναντίον πάσης τῆς 26 γῆς. Καὶ ἐγένετο ὡς ἐπαύσατο (ε) Ἀχιὼρ λαλῶν τοὺς λόγους τούτους, καὶ ἐγόγγυσε πᾶς ὁ λαὸς ὁ (ζ) κυκλῶν τὴν σκηνὴν καὶ περιεστώς. καὶ εἶπαν οἱ μεγιστᾶνες Ὀλοφέρνου, καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν 27 παραλίαν καὶ τὴν Μωὰβ συγκόψαι αὐτόν, Οὐ γὰρ φοβηθησόμεθα ἀπὸ υἱῶν Ἰσραήλ· ἰδοὺ γὰρ λαὸς ἐν ᾧ οὐκ ἔστι δύναμις, οὐδὲ κράτος 28 εἰς παράταξιν ἰσχυράν. Διὸ δὴ ἀναβησόμεθα, καὶ ἔσονται εἰς (η) κατάβρωμα πάσης τῆς στρατιᾶς σου δέσποτα Ὀλοφέρνη.

MS.A. (α) Ἰδοὺ οὐκ (β) παρελθάτω ὁ κύριος, μήποτε (γ) περὶ αὐτῶν, (δ) ὄνειδος (ε) λαλῶν Ἀχιὼρ (ζ) κύκλῳ τῆς σκηνῆς περιεστώς. (η) κατάβρωσιν

Et nunc dominator domine, ſiquidem eſt ignorantia in populo hoc, & peccant in Deum ſuum, (b) & videbimus, quia eſt in eis ſcandalum hoc; & aſcendemus, & debellabimus eos. 24 Si autem non eſt iniquitas in gente ipſorum; prætereat, quæſo, dominus meus; ne fortè protegat Dominus eorum, & Deus eorum pro ipſis, & erimus in opprobrium coram omni terra. 25 Et factum eſt, ut ceſſavit Achior loquens ſermones hos; & murmuravit omnis populus circundans tabernaculum, & adſtans. 26 Et dixerunt magnates Olophernis, & omnes habitantes maritimam, & Moab, concidere eum: Non enim timebimus à filiis Iſrael. 27 Ecce enim populus, in quo non eſt virtus, neque potentia ad aciem fortem. Quare nunc aſcendamus: & erunt in eſcam univerſi exercitus tui, domine Olophernes. 28

ΚΕΦ. ϛʹ.

1 ΚΑὶ ὡς κατέπαυσεν ὁ θόρυβος τῶν ἀνδρῶν τῶν κύκλῳ τῆς συνεδρείας, καὶ εἶπεν Ὀλοφέρνης ὁ ἀρχιστράτηγος (α) δυνάμεως Ἀσσοὺρ πρὸς Ἀχιὼρ ἐναντίον παντὸς τοῦ δήμου (β) ἀλλοφύλων, καὶ πρὸς πάντας 2 (γ) υἱοὺς Μωάβ, Καὶ τίς εἶ σὺ Ἀχιώρ, καὶ οἱ μισθωτοὶ τοῦ Ἐφραΐμ, Ὅτι (δ) προεφήτευσας ἐν ἡμῖν καθὼς σήμερον, καὶ εἶπας τὸ γένος Ἰσραὴλ μὴ πολεμῆσαι, ὅτι ὁ (ε) Θεὸς αὐτῶν ὑπερασπιεῖ αὐτῶν; καὶ τίς ὁ Θεὸς εἰ μὴ Ναβουχοδονόσορ; οὗτος ἀποστελεῖ τὸ κράτος αὐτοῦ, καὶ (ζ) ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, καὶ οὐ ῥύσεται αὐτοὺς ὁ 3 Θεὸς αὐτῶν· Ἀλλ' ἡμεῖς οἱ δοῦλοι αὐτοῦ (η) πατάξομεν αὐτοὺς ὡς ἄνθρωπον ἕνα, καὶ οὐχ ὑποστήσονται τὸ κράτος τῶν ἵππων ἡμῶν. Κατακαύσομεν γὰρ αὐτοὺς ἐν αὐτοῖς, καὶ τὰ ὄρη αὐτῶν (θ) μεθυσθήσεται ἐν τῷ αἵματι αὐτῶν, καὶ τὰ πεδία αὐτῶν πληρωθήσεται (ι) νεκρῶν αὐτῶν· καὶ οὐκ ἀντιστήσεται τὸ ἴχνος τῶν ποδῶν αὐτῶν κατὰ πρόσωπον (κ) ἡμῶν, ἀλλὰ ἀπωλείᾳ ἀπολοῦνται, 4 λέγει ὁ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ ὁ κύριος πάσης τῆς γῆς· εἶπε γάρ, Οὐ ματαιωθήσεται τὰ ῥήματα τῶν λόγων αὐτοῦ. Σὺ δὲ Ἀχιὼρ μισθωτὲ τοῦ Ἀμμών, ὃς ἐλάλησας τοὺς λόγους τούτους ἐν ἡμέρᾳ ἀδικίας σου, οὐκ ὄψει ἔτι τὸ πρόσωπόν μου ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης, ἕως οὗ ἐκδικήσω τὸ γένος τῶν ἐξ Αἰγύπτου. καὶ τότε διελεύσεται ὁ σίδηρος τῆς στρατιᾶς μου, καὶ ὁ λαὸς τῶν θεραπόντων μου τὰς πλευράς σου, καὶ πεσῇ ἐν τοῖς τραυματίαις αὐτῶν, ὅταν ἐπιστρέψω. καὶ ἀποκαταστήσουσί σε οἱ δοῦλοί μου εἰς τὴν ὀρεινήν, καὶ θήσουσί σε ἐν μιᾷ τῶν πόλεων τῶν ἀναβάσεων, καὶ οὐκ ἀπολῇ ἕως οὗ (λ) ἐξολοθρευθῇς 5 μετ' αὐτῶν. Καὶ εἴπερ ἐλπίζεις τῇ καρδίᾳ σου ὅτι οὐ (μ) ληφθήσονται, μὴ συμπεσέτω σου 6 τὸ πρόσωπον. ἐλάλησα, καὶ οὐδὲν διαπεσεῖται τῶν ῥημάτων μου. Καὶ προσέταξεν Ὀλοφέρνης τοῖς 7 δούλοις αὐτοῦ, οἳ ἦσαν παρεστηκότες ἐν τῇ σκηνῇ αὐτοῦ, συλλαβεῖν τὸν Ἀχιώρ, καὶ ἀποκαταστῆσαι αὐτὸν εἰς Βετυλούα, καὶ παραδοῦναι εἰς χεῖρας υἱῶν Ἰσραήλ.

MS A. (α) τῆς δυνάμεως (β) τῶν ἀλλοφύλων, (γ) τοὺς υἱοὺς (δ) ἐπροφήτευσας (ε) Θεὸς ὑπερασπιεῖ (ζ) ἐξολεθρεύσει (η) ἐξολεθρεύσομεν (θ) μεθυσθήσονται (ι) τῶν νεκρῶν (κ) * τῶν ποδῶν ἡμῶν, (λ) ἐξολεθρευθῇς (μ) συλληφθήσονται, μὴ συμπεσάτω

CAP. VI.

ET, ut ceſſavit tumultus virorum, qui in circuitu conſeſſûs; & dixit Olophernes princeps virtutis Aſſur ad Achior coram omni populo alienigenarum, & ante omnes filios Moab; 1 Et quis es tu Achior, & mercenarii Ephræm, Quia prophetâſti in nobis, ſicut hodiè, & dixiſti genus Iſrael non oppugnare, quoniam Deus eorum protegit eos? 2 Et quis eſt Deus, niſi Nabuchodonoſor? Hic mittet potentiam ſuam, & exterminabit eos à facie terræ: & non liberabit eos Deus eorum: Sed nos ſervi ejus percutiemus eos, tanquam virum unum: & non ſuſtinebunt potentiam equorum noſtrorum. 3 (a) Comburemus enim eos in ipſis, & montes eorum inebriabuntur in ſanguine ipſorum, & campi eorum implebuntur mortuis ipſorum: & non reſiſtet veſtigium pedum eorum ad faciem noſtram, ſed perditione perdentur, Dicit rex Nabuchodonoſor dominus univerſæ terræ. 4 Dixit enim; Non evaneſcent verba ſermonum (b) ejus. Tu autem, Achior, mercenarie Ammon, qui locutus es verba hæc in die injuſtitiæ tuæ, non videbis ampliùs faciem meam à die hac: quoadusque ultus fuero genus eorum, qui ex Ægypto. Et tunc pertranſibit ferrum exercitûs mei, & populus miniſtrorum meorum coſtas tuas: & cades in cæſis eorum, quando revertero: & reducent te ſervi mei in montanam, & ponent te in una civitatum aſcenſionum: & non peribis, donec exterminatus fueris cum illis. Et ſiquidem ſperas corde tuo, quia non capientur; ne concidat tuus vultus. 5 Locutus ſum, & nihil decidet de verbis meis. 6 Et juſſit Olophernes ſervos ſuos, qui erant aſſiſtentes in tabernaculo ejus, comprehendere Achior, & 7 reducere eum in Betylua, & tradere in manus filiorum Iſrael.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

24 [illegible]

25 [illegible]

26 [illegible]

[illegible]

[illegible]

27 [illegible]

28 [illegible]

[illegible]

1 [illegible]

2 [illegible]

[illegible]

[illegible]

3 [illegible]

[illegible]

[illegible]

4 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

5 [illegible]

6

7 [illegible]

[illegible]

[illegible]

Et nunc, Domine, ſi eſt in hoc populo 24 peccatũ, & ſtultè agunt in Deum ſuum, diſpiciamus fore hoc ipſis in ſcandalũ, & aſcendamus, pugnemúſque in ipſos. 25 Quòd ſi non eſt in populo ipſorũ iniquitas, prætereat ipſos Dominus meus, ne juvet eos Deus ipſorum, & fiamus opprobrium univerſæ terræ. 26 Et factum eſt, cùm ceſſâſſet Achior loqui iſta verba, murmuravit omnis populus circumſtantium tabernaculum. Et dixerunt magnates Alphernæ, & 27 habitatores maritimorum, quíque incolebant Moab, concidi oportere Achior: Dixerunt enim; Non timemus nobis 28 ab Iſraele: populus enim eſt in quo non ſunt vires ad bellum. Propterea aſcendamus adverſùm eos, & erunt *in cibum* toti exercitui tuo, domine noſter Alpherna.

CAP. VI.

1 CUm autem ceſſâſſet tumultus circumſtantium, dixit Alphernas dux exercitûs Aſſyriæ Achiori coram toto populo; Quis tu Achior, omnéſque filii Moab, & mercenarii Ammon? 2 Quòd prophetâſti nobis, ſicut feciſti hodiè, & vetaſti pugnare cum filiis Iſrael, quia Deus ipſorum auxilio ipſis eſt. Et quis Deus, præter Nebucadnoſarem regem totius terræ? Et is mittet copias ſuas, & exterminabit eos à facie totius terræ, nec liberabit eos Deus ipſorum. 3 Nos autem ſervi Nebucadnoſaris percutiemus eos ut virum unum, nec ſtabunt adverſùs hinnitum equorum noſtrorum. Perdemus enim eos, & fines ipſorum inebriabuntur ſanguine ipſorum: Et valles ipſorum replebuntur cadaveribus ipſorum, nec ſtabit veſtigium pedum ipſorum adverſùs nos, ſed omninò peribunt. 4 Sic dixit Nebucadnoſar Dominus totius terræ, cujus verba non convertentur retrorſum. Tu autem Achior Ammonita mercenarie, qui locutus es hæc in die iniquitatis tuæ, non videbis *faciem meã* ab hoc die donec ultionẽ ſumpſero de populo qui aſcendit ex Ægypto: Tum ingredietur gladius exercitûs mei, & lancea ſervorum meorũ latera tua, cadéſque cum occiſis eorũ quando rediero. Et ducẽt te ſervi mei hodiè, & relinquent te in civitate aliqua Iſraelitarum, ne moriaris uſquedum unà cum eis pereas: 5 Quia putâſti cum corde tuo, non iri eos captum, & non videbunt oculi tui bona: dixi enim, nec cadet unum verborum meorũ. 6 7 Et mandavit Alphernas ſervis ſuis qui miniſtrabant in tentorio ſuo, ut captum Achiorem ducerent ad Beth-pallu, & traderent in manus Iſraelitarum.

Verſio VULG. LAT.

8 Et accipientes eum ſervi Holofernis, profecti ſunt per
campeſtria: ſed cùm appropinquâſſent ad montana,
9 exierunt contra eos fundibularii. Illi autem divertentes
à latere montis, ligaverunt Achior ad arborem manibus
& pedibus, & ſic vinctum reſtibus dimiſerunt
10 eum, & reverſi ſunt ad dominum ſuum. Porrò filii Iſrael
deſcendentes de Bethulia, venerunt ad eum; Quē
ſolventes duxerunt ad Bethuliam, atque in mediũ populi
illum ſtatuentes, percunctati ſunt quid rerũ eſſet,
11 quòd illum vinctum Aſſyrii reliquiſſent. In diebus illis
erant illic principes, Ozias filius Micha de tribu Simeon,
12 & Charmi, qui & Gothoniel. In medio itaque
ſeniorum, & in conſpectu omniũ, Achior dixit omnia
quæ locutus ipſe fuerat ab Holoferne interrogatus: &
qualiter popul⁹ Holofernis voluiſſet propter hoc verbum
13 interficere eum, Et quemadmodùm ipſe Holofernes
iratus juſſerit eum Iſraelitis hac de cauſa tradi: ut,
dum vicerit filios Iſrael, tunc & ipſum Achior diverſis
jubeat interire ſuppliciis, propter hoc quòd dixiſſet;
14 Deus cœli defenſor eorum eſt. Cúmque Achior
univerſa hæc expoſuiſſet, omnis populus cecidit in faciem,
adorantes Dominum, & communi lamentatione
15 & fletu unanimes preces ſuas Domino effuderunt, Dicentes,
Domine Deus cœli & terræ, intuere ſuperbiam
eorum, & reſpice ad noſtram humilitatem, & faciem
Sanctorum tuorum attende, & oſtende quoniam non
derelinquis præſumentes de te: & præſumentes de ſe,
16 & de ſua virtute gloriantes, humilias. Finito itaque
fletu, & per totam diem oratione populorum completâ,
17 conſolati ſunt Achior, Dicentes; Deus patrum noſtrorum,
cujus tu virtutem prædicâſti, ipſe tibi hanc
dabit viciſſitudinem, ut eorum magìs tu interitum videas.
18 Cùm verò Dominus Deus noſter dederit hanc
libertatem ſervis ſuis, ſit & tecum Deus in medio noſtri:
ut ſicut placuerit tibi ita cum tuis omnibus converſeris
19 nobiſcum. Tunc Ozias, finito conſilio, ſuſcepit
eum in domum ſuam, & fecit ei cœnam magnam.
20 Et vocatis omnibus preſbyteris, ſimul expleto jejunio
21 refecerunt. Poſt à verò convocatus eſt omnis populus,
& per totam noctem intra eccleſiam oraverunt, petentes
auxilium à Deo Iſrael.

CAP. VII.

1 Holofernes autem alterâ die præcepit exercitibus
2 ſuis, ut aſcenderent contra Bethuliam. Erant autem pedites
bellatorum centum viginti millia, & equites viginti
duo millia, præter præparationes virorum illorum,
quos occupaverat captivitas. & abducti fuerant
3 de provinciis & urbibus univerſæ juventutis. Omnes
parauerunt ſe pariter ad pugnam contra filios Iſrael, & venerunt per crepidinem montis uſque ad apicem, qui reſpicit ſuper Dothain, à loco qui dicitur Belma, uſque
ad Chelmon qui eſt contra Eſdrelon.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

8 Καὶ συνέλαβον αὐτὸν οἱ δοῦλοι αὐτοῦ, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἔξω τῆς
παρεμβολῆς εἰς τὸ πεδίον, καὶ ἀπῆραν ἐκ μέσου τῆς πεδινῆς εἰς τὴν
ὀρεινήν. καὶ παρεγένοντο ἐπὶ τὰς πηγὰς αἳ ἦσαν ὑποκάτω Βετυλουά.
καὶ ὡς εἶδαν αὐτοὺς οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους,
ἀνέλαβον τὰ ὅπλα αὐτῶν, καὶ ἀπῆλθον ἔξω τῆς πόλεως ἐπὶ τὴν
κορυφὴν τοῦ ὄρους· καὶ πᾶς ἀνὴρ σφενδονήτης διεκράτησαν τὴν ἀνάβασιν
9 αὐτῶν καὶ (α) ἔβαλον ἐν λίθοις ἐπ᾽ αὐτούς. Καὶ ὑποδύσαντες
ὑποκάτω τοῦ ὄρους, ἔδησαν τὸν Ἀχιὼρ, καὶ ἀφῆκαν (β) ἐρριμμένον
ὑπὸ τὴν ῥίζαν τοῦ ὄρους, καὶ ἀπῴχοντο πρὸς τὸν κύριον αὐτῶν.
10 Καταβάντες δὲ (γ) υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐκ τῆς πόλεως αὐτῶν ἐπέστησαν
(δ) αὐτῷ, καὶ λύσαντες αὐτὸν ἀπήγαγον εἰς τὴν Βετυλουά, καὶ κατέ-
11 στησαν αὐτὸν (ε) ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς πόλεως αὐτῶν, Οἳ ἦσαν
ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, Ὀζίας ὁ τοῦ (ζ) Μιχὰ ἐκ τῆς φυλῆς Συμεών,
12 καὶ (η) Ἀβρὶς ὁ τοῦ Γοθονιὴλ, καὶ (θ) Χαρμὶς υἱὸς Μελχιήλ. Καὶ
συνεκάλεσαν πάντας τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πόλεως· καὶ συνέδραμον
πᾶς νεανίσκος αὐτῶν καὶ αἱ γυναῖκες εἰς τὴν ἐκκλησίαν· καὶ ἔστησαν τὸν
Ἀχιὼρ ἐν μέσῳ παντὸς τοῦ λαοῦ αὐτῶν· καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν Ὀζίας
τὸ συμβεβηκός. Καὶ ἀποκριθεὶς ἀπήγγειλεν αὐτοῖς τὰ ῥήματα τῆς
συνεδρείας Ὀλοφέρνου, καὶ πάντα τὰ ῥήματα ὅσα (ι) ἐλάλησεν ἐν
μέσῳ τῶν ἀρχόντων υἱῶν Ἀσοὺρ, καὶ ὅσα (κ) ἐμεγαλορρημόνησεν
14 Ὀλοφέρνης εἰς τὸν οἶκον Ἰσραήλ. Καὶ πεσόντες ὁ λαὸς προσε-
15 κύνησαν τῷ Θεῷ, καὶ ἐβόησαν, Λέγοντες, Κύριε ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ,
(λ) κάτιδε ἐπὶ τὰς ὑπερηφανίας αὐτῶν, καὶ ἐλέησον τὴν ταπείνωσιν τοῦ
γένους ἡμῶν, καὶ ἐπίβλεψον ἐπὶ τὸ πρόσωπον τῶν ἡγιασμένων σοι ἐν
16 τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. Καὶ παρεκάλεσαν τὸν Ἀχιὼρ, καὶ ἐπήνεσαν αὐτὸν
19 σφόδρα. Καὶ παρέλαβεν αὐτὸν Ὀζίας ἐκ τῆς ἐκκλησίας εἰς οἶκον
20 αὐτοῦ, Καὶ ἐποίησε πότον τοῖς πρεσβυτέροις. Καὶ ἐπεκαλέσαντο
21 τὸν Θεὸν Ἰσραὴλ εἰς βοήθειαν ὅλην τὴν νύκτα ἐκείνην.

MS. A. (α) ἔβαλλον (β) ῥεριμμένον (γ) οἱ υἱοὶ (δ) ἐπ᾽ αὐτὸν, (ε) εἰς (ζ) Χεμὰ (η) Χαβρεὶς (θ) Χαλμεὶς (ι) ἐλάλησεν (κ) ἐμεγαλορημόνησεν (λ) καθεῖδε

ΚΕΦ. ζʹ.

1 ΤΗ͂ δὲ ἐπαύριον παρήγγειλεν Ὀλοφέρνης πάσῃ τῇ στρατιᾷ αὐτοῦ,
καὶ παντὶ (α) τῷ λαῷ αὐτοῦ, οἳ παρεγένοντο ἐπὶ τὴν συμμαχίαν αὐτοῦ,
ἀναζευγνύειν ἐπὶ Βετυλουά, καὶ τὰς ἀναβάσεις τῆς ὀρεινῆς προκαταλαμβάνεσθαι,
καὶ ποιεῖν πόλεμον πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ. καὶ ἀνέζευξεν ἐν τῇ
2 ἡμέρᾳ ἐκείνῃ πᾶς ἀνὴρ δυνατὸς αὐτῶν· Καὶ ἡ δύναμις αὐτῶν ἀν-
δρῶν πολεμιστῶν, (β) χιλιάδες ἀνδρῶν πεζῶν ἑκατὸν ἑβδομήκοντα, καὶ
ἱππέων χιλιάδες δεκαδύο, χωρὶς τῆς ἀποσκευῆς, καὶ τῶν ἀνδρῶν, οἳ ἦσαν
3 πεζοὶ ἐν αὐτοῖς, πλῆθος πολὺ σφόδρα. Καὶ παρενέβαλον ἐν τῷ
αὐλῶνι πλησίον Βετυλουὰ ἐπὶ τῆς πηγῆς, καὶ παρέτειναν εἰς εὖρος ἐπὶ
(γ) Δωθαῒμ καὶ ἕως Βελθὲμ, καὶ εἰς μῆκος ἀπὸ Βετυλουὰ ἕως
Κυαμῶνος, ἥ ἐστιν ἀπέναντι Ἐσδρηλώμ,

MS.A. (α) λαῷ (β) χιλιάδες πεζῶν (γ) Δωθαεὶμ ἕως Βελβαίμ,

Et comprehenderunt eum ſervi ejus, & duxerunt 8
eum extra caſtra in cãpum. Et promoverũt è medio
campeſtris in montanã, & advenerunt ſuper fontes,
quæ erant ſub Betylua. Et, ut viderunt eos viri civitatis
ſuper cacumen montis, ſumpſerunt arma ſua,
& abierunt extra civitatẽ ad cacumen montis: &
omnis vir fundibularius tenuit aſcenſum ipſorum,
& jaculati ſunt in lapidibus ſuper eos. Et ſub- 9
euntes ſubter montem, ligaverunt Achior, & reliquerunt
projectum ſubter radicem montis, & abierunt
ad dominum ſuum. Deſcendentes autem filii 10
Iſrael de civitate ſua, ſteterunt ſuper eum, & ſolventes
eum abduxerunt in Betylua, & conſtituerunt
eum ſuper principes civitatis ſuæ, Qui erant 11
in temporibus illis, Ozias filius Micha de tribu
Symeon, & Abris filius Gothoniel, & Charmis filius 12
Melchiel. Et convocaverunt omnes ſeniores
civitatis: & concurrerunt omnis juvenis eorum,
& mulieres, in eccleſiam: & ſtatuerunt Achior in
medio omnis populi ſui. Et interrogavit eum Ozias,
quod acciderat. Et reſpõdens annuntiavit eis verba
conſeſſûs Olophernis, & omnia verba, quæcunque
locutus erat in medio principum filiorum Aſſur, &
quæcunque magniloquè locutus erat Olophernes in
domum Iſrael. Et procidentes populus adoraverunt 14
Deum, & clamaverunt, Dicentes; Domine Deus 15
cœli, reſpice ſuper ſuperbias eorum, & miſerere humiliationis
generis noſtri, & reſpice in faciem ſan- 16
ctificatorum tibi in die hac. Et conſolati ſunt Achior, 19
& laudaverunt eum valdé. Et aſſumpſit
eum Ozias de eccleſia in domum ſuam: Et fecit 20
convivium ſenioribus. Et advocaverunt Deum 21
Iſrael in adjutorium totâ nocte illâ.

CAP. VII.

Poſtridiè autem annuntiavit Olophernes univer- 1
ſo exercitui ſuo, & omni populo ſuo, qui venerant
in auxilium ipſius, movere caſtra ſuper Betylua, &
aſcenſiones montanæ præoccupare, & facere bellum
adverſùs filios Iſrael. Et movit caſtra in die illa
omnis vir potens eorum, Et virtus eorum, virorum 2
bellatorum, millia virorum peditum centum ſeptuaginta,
& equitum millia duodecim, præter apparatum,
& viros, qui erant pedites in eis, multitudo
plurima valdé. Et caſtrametati ſunt in valle pro- 3
pe Betylua ſuper fontem: & extenderunt in latitudinem
ſuper Dothaim, & uſque Belthem, & in
longitudinem à Betylua uſque ad Cyamonem, quæ
eſt contra Eſdrelom.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܐܚܕܗ ܓܒܪܐ ܘܐܦܩܗ ܠܒܪ ܡܢ ܡܫܪܝܬܐ ܠܚܩܠܐ. ܘܐܣܩܗ ܠܛܘܪܐ. ܘܐܙܠ ܠܡܥܝܢܐ 8
ܕܡܝܐ. ܕܬܚܝܬ ܡܕܝܢܬܐ. ܘܟܕ ܚܙܘ ܐܢܘܢ ܐܢܫܐ ܕܡܕܝܢܬܐ ܢܣܒܘ ܙܝܢܝܗܘܢ ܘܢܦܩܘ
ܠܒܪ ܡܢ ܡܕܝܢܬܐ ܠܪܝܫ ܛܘܪܐ. ܟܠ ܓܒܪ ܕܩܠܥܐ ܡܫܕܐ. ܘܐܚܕܘ ܡܣܩܬܐ ܘܫܕܘ ܒܗܘܢ
ܟܐܦܐ. * ܘܢܦܩܘ ܠܗܘܢ ܡܢ ܬܡܢ. ܘܐܣܪܘܗܝ ܠܐܚܝܘܪ ܘܫܒܩܘܗܝ ܒܥܩܪܗ ܕܛܘܪܐ. 9
ܘܐܙܠܘ ܠܘܬ ܡܪܗܘܢ. * ܘܢܚܬܘ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ ܡܢ ܡܕܝܢܬܐ. ܘܩܡܘ ܠܘܬܗ ܘܫܪܘܗܝ. 10
ܘܐܥܠܘܗܝ ܠܡܕܝܢܬܐ. ܘܐܩܝܡܘܗܝ ܩܕܡ ܪܘܪܒܢܐ ܕܡܕܝܢܬܗܘܢ. * ܘܗܘܘ ܒܝܘܡܬܐ ܗܢܘܢ. 11
ܥܘܙܝܐ ܒܪ ܡܝܟܐ ܡܢ ܫܒܛܐ ܕܫܡܥܘܢ. ܘܟܒܪܝ ܒܪ ܥܬܢܐܝܠ. ܘܟܪܡܝ ܒܪ ܡܢܫܐܝܠ.
* ܘܩܪܘ ܠܩܫܝܫܐ ܕܡܕܝܢܬܐ. ܘܪܗܛܘ ܟܠ ܥܠܝܡܝܗܘܢ. ܘܢܫܝܗܘܢ. ܘܒܢܝܗܘܢ ܠܟܢܘܫܬܐ. 12
ܘܐܩܝܡܘܗܝ ܠܐܚܝܘܪ ܡܨܥܬ ܟܠܗ ܥܡܐ. ܘܫܐܠܗ ܥܘܙܝܐ ܕܡܢܐ ܓܕܫ. ܘܥܢܐ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ
ܟܠܗܘܢ ܦܬܓܡܐ ܕܟܢܫܗ ܕܐܠܦܪܢܐ. ܘܟܠ ܕܐܡܪ ܩܕܡ ܪܘܪܒܢܐ ܕܐܬܘܪ. ܘܐܬܪܘܪܒ ܐܠܦܪܢܐ
ܥܠ ܒܝܬ ܐܝܣܪܝܠ. * ܘܢܦܠܘ ܟܠܗ ܥܡܐ ܥܠ ܐܦܝܗܘܢ ܘܣܓܕܘ ܠܐܠܗܐ. ܘܥܢܘ ܘܐܡܪܘ. 14
* ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܕܫܡܝܐ. ܚܙܝ ܒܫܘܒܗܪܗܘܢ. ܘܐܬܪܚܡ ܥܠ ܡܘܟܟܗ ܕܥܡܟ. ܘܚܘܪ 15
ܒܡܩܕܫܟ ܝܘܡܢܐ. * ܘܒܝܐܘܗܝ ܠܐܚܝܘܪ ܘܫܒܚܘܗܝ ܛܒ. * ܘܕܒܪܗ ܥܘܙܝܐ 16 17
ܡܢ ܟܢܘܫܬܐ ܘܐܥܠܗ ܠܒܝܬܗ. * ܘܥܒܕ ܡܫܬܝܐ ܠܩܫܝܫܐ. * ܘܩܪܐ ܠܐܠܗܐ ܕܐܝܣܪܝܠ 20 21
ܟܠܗ ܠܠܝܐ ܕܢܥܕܪ ܐܢܘܢ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܙ̄ *

* ܘܠܡܚܪ ܦܩܕ ܐܠܦܪܢܐ ܠܟܠܗ ܚܝܠܗ. ܘܠܟܠ ܕܐܬܘ ܠܥܘܕܪܢܗ. ܕܢܐܙܠܘܢ 1
ܠܒܝܬ ܦܠܘ. ܘܢܐܚܕܘܢ ܟܠ ܡܣܩܬܐ ܕܛܘܪܐ ܘܢܬܟܬܫܘܢ ܥܡ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ. ܘܐܙܠܘ
ܒܝܘܡܐ ܗܘ. ܟܠܗܘܢ ܓܒܪܐ. * ܘܟܠܗ ܚܝܠܗܘܢ. ܡܐܐ ܘܫܒܥܝܢ ܘܬܪܝܢ ܐܠܦܝܢ. ܘܦܪܫܐ 3
ܥܣܪܝܢ ܘܬܪܝܢ ܐܠܦܝܢ. ܣܛܪ ܡܢ ܛܠܝܗܘܢ. ܘܣܛܪ ܡܢ ܐܢܫܐ ܕܢܩܦܘ ܠܗܘܢ. ܣܓܝܐܐ ܛܒ.
* ܘܫܪܘ ܒܚܩܠܐ. ܕܠܘܩܒܠ ܡܕܝܢܬܐ: ܥܠ ܡܥܝܢܐ ܕܡܝܐ. ܘܗܘܐ ܦܬܝܗ ܕܡܫܪܝܬܐ ܡܢ 3
ܕܘܬܝܢ. ܥܕܡܐ ܠܐܒܠܡܚܘܠܐ. ܘܐܘܪܟܗ ܠܩܕܡܘܢ ܥܕܡܐ ܠܘܩܒܠ ܐܝܣܪܝܠ.

Et accepit eum quidam, & eduxit extra 8
caſtra in agrum, & duxit in montem, &
abiit ad fontem aquæ qui infra civitatem.
Et cùm viderent ipſos viri civitatis, ſumptis
armis egreſſi ſunt ad verticem montis
omnes funditores, & occupato aſcenſu,
fuderunt in eos lapides. Et digreſſi 9
inde, ligatũ Achior projecerunt ad pedẽ
montis, & reliquerunt, & ad Dominum
ſuum reverſi ſunt. Et deſcendentes Iſ- 10
raelitæ de civitate, ſteterunt juxta eum, &
ſolutum eduxerunt in civitatem. Et introduxerunt
eum ad principes civitatis ipſorum,
Qui tum erant Uzias filius Mica de 11
tribu Simeon, & Chabri filius Anathnajel,
& Charmi, filius Manſhajel: Et vo- 12
cârunt ſenatores civitatis. Cucurreruntque
omnes juvenes ipſorum, & mulieres
filiique ipſorum ad conventum, & ſtiterunt
Achior in medio totius populi. Interrogavítque
illum Uzias quid accidiſſet.
Et reſpondens dixit eis omnia verba
cœtûs Alfernæ, quæque dixit coram magnatibus
Aſſyriæ, & magnificavit ſe Alfernas
adverſùs domum Iſrael. Et omnis po- 14
pulus pronus cadens adoravit Deum, &
reſpondentes dixerunt; Dñe Deus cœli, 15
intuere ſuperbiam ipſorum, & miſerere
humilitatis populi tui, & reſpice hodiè
ſanctuarium tuum. Et conſolati ſunt 16
Achiorem, & laudârunt valdé. Et acce- 17
ptum eum duxit Uzias de cœtu in domum
ſuam. Fecítque convivium ſenatoribus. 20
Et invocavit Deum Iſraelis totâ nocte, ut 21
auxilio ipſis eſſet.

CAP. VII.

Poſtridiè præcepit Alfernas toti exer- 1
citui ſuo, omnibúſque qui auxilio ſibi
venerant, ut ad Beth-pallu proficiſcerentur,
& occuparent omnes aſcenſus
montis, & pugnarent cum Iſraelitis. Et
profecti die illo omnes viri, Omniſque 2
exercitus ipſorum, centum ſeptuaginta
duo millia, equitéſque viginti duo millia,
præter parvulos ipſorum, & qui eis ſe
adjunxerant, multi admodúm. Et caſtra- 3
metati ſunt in valle quæ adverſùs civitatem,
juxta fontem aquarum: Et fuit latitudo
exercitûs à Dothim uſque Abelmeholam,
longitudo autem Kadmonem uſque
adverſus Iſrael.

Verſio VULG. LAT.

4 Filii autem Iſrael ut viderunt multitudinem illorum, proſtraverunt ſe ſuper terram, mittentes cinerem ſuper capita ſua, unanimes orantes ut Deus Iſrael miſe-
5 ricordiam ſuam oſtenderet ſuper populum ſuum. Et aſſumentes arma ſua bellica, ſederunt per loca, quæ ad anguſti itineris tramitem dirigunt inter montoſa, &
6 erant cuſtodientes ea totâ die & nocte. Porrò Holofernes, dum circuit per gyrum, reperit quòd fons, qui influebat, aquæductum illorum à parte auſtrali extra civitatem dirigeret: & incîdi præcepit aquædu-
7 ctum illorum. Erant tamen non longè à muris fontes, ex quibus furtim videbantur haurire aquam, ad
8 refocillandum potiùs quàm ad potandum. Sed filii Ammon & Moab acceſſerunt ad Holofernem, dicentes; Filii Iſrael, non in lancea nec in ſagitta confidunt, ſed montes defendunt illos, & muniunt illos
9 colles in præcipitio conſtituti. Ut ergò ſine congreſſione pugnæ poſſis ſuperare eos, pone cuſtodes fontium, ut non hauriant aquam ex eis, & ſine gladio interficies eos, vel certè fatigati tradent civitatem ſuam, quam putant in montibus poſitam ſuperari non
10 poſſe. Et placuerunt verba hæc coram Holoferne, & coram ſatellitibus ejus, & conſtituit per gyrum centenarios per ſingulos fontes.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

4 Οἱ δὲ υἱοὶ Ἰσραὴλ, ὡς (α) εἶδον αὐτῶν τὸ πλῆθος, ἐταράχθησαν σφόδρα· καὶ εἶπεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, Νῦν ἐκλείξουσιν οὗτοι τὸ πρόσωπον (β) τῆς γῆς πάσης, καὶ οὔτε τὰ ὄρη τὰ ὑψηλὰ, οὔτε αἱ φάραγγες, οὔτε
5 οἱ βουνοὶ ὑποστήσονται τὸ βάρος αὐτῶν. Καὶ ἀναλαβόντες ἕκαστος τὰ σκεύη τὰ πολεμικὰ αὐτῶν, καὶ ἀνακαύσαντες πυρὰς ἐπὶ τοὺς πύργους αὐτῶν, ἔμενον φυλάσσοντες ὅλην τὴν νύκτα ἐκείνην. τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ ἐξήγαγεν Ὀλοφέρνης πᾶσαν τὴν ἵππον αὐτοῦ κατὰ
6 πρόσωπον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, οἳ ἦσαν (γ) ἐν Βετυλούᾳ, Καὶ ἐπεσκέψατο τὰς ἀναβάσεις τῆς πόλεως αὐτῶν, καὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων αὐτῶν ἐφώδευσεν, καὶ προκατελάβετο αὐτὰς, καὶ ἐπέστησεν αὐταῖς παρεμβολὰς ἀνδρῶν πολεμιστῶν, καὶ αὐτὸς ἀνέζευξεν εἰς τὸν λαὸν αὐτοῦ.
8 Καὶ προσελθόντες αὐτῷ πάντες (δ) οἱ ἄρχοντες τῶν υἱῶν Ἡσαῦ, καὶ πάντες οἱ ἡγούμενοι τοῦ λαοῦ Μωὰβ, καὶ οἱ στρατηγοὶ τῆς παραλίας, εἶπαν, Ἀκουσάτω δὴ λόγον ὁ δεσπότης ἡμῶν, ἵνα μὴ γένηται θραῦσμα ἐν τῇ δυνάμει σου. ὁ γὰρ λαὸς οὗτος τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ οὐ πέποιθαν ἐπὶ τοῖς δόρασιν αὐτῶν, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς (ε) ὕψεσι τῶν ὀρέων αὐτῶν, ἐν οἷς αὐτοὶ ἐνοικοῦσιν
9 ἐν αὐτοῖς· οὐ γάρ ἐστιν εὐχερὲς προσβῆναι ταῖς κορυφαῖς τῶν ὀρέων αὐτῶν. καὶ νῦν δέσποτα μὴ πολέμει πρὸς αὐτοὺς, καθὼς γίνεται πόλεμος παρατάξεως, καὶ οὐ πεσεῖται ἐκ τοῦ λαοῦ σου ἀνὴρ εἷς. ἀνάμενον ἐπὶ τῆς παρεμβολῆς σου, διαφυλάσσων πάντα ἄνδρα ἐκ τῆς δυνάμεώς σου, καὶ ἐπικρατησάτωσαν οἱ παῖδές σου τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος, ἣ ἐκπορεύεται ἐκ τῆς ῥίζης τοῦ ὄρους, διότι ἐκεῖθεν ὑδρεύονται πάντες οἱ κατοικοῦντες Βετυλούᾳ, καὶ ἀνελεῖ αὐτοὺς ἡ δίψα, καὶ ἐκδώσουσι τὴν πόλιν (ζ) ἑαυτῶν. καὶ ἡμεῖς καὶ ὁ λαὸς ἡμῶν ἀναβησόμεθα ἐπὶ τὰς πλησίον κορυφὰς τῶν ὀρέων, καὶ παρεμβαλοῦμεν ἐπ' αὐταῖς εἰς προφυλακὴν, τοῦ μὴ ἐξελθεῖν ἐκ τῆς πόλεως ἄνδρα ἕνα. Καὶ τακήσονται ἐν τῷ λιμῷ αὐτοὶ, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν· καὶ πρὶν ἐλθεῖν τὴν ῥομφαίαν ἐπ' αὐτοὺς, καταστρωθήσονται ἐν ταῖς πλατείαις τῆς οἰκήσεως αὐτῶν, καὶ ἀνταποδώσεις αὐτοῖς ἀνταπόδομα πονηρὸν, ἀνθ' ὧν
10 ἐστασίασαν, καὶ (η) οὐκ ἀπήντησαν τῷ προσώπῳ σου ἐν εἰρήνῃ. Καὶ ἤρεσαν οἱ λόγοι (θ) αὐτῶν ἐνώπιον Ὀλοφέρνου, καὶ ἐνώπιον πάντων τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ (ι) συνέταξαν ποιεῖν καθὼς ἐλάλησαν. καὶ (κ) ἀπῆρε παρεμβολὴ υἱῶν Ἀμμὼν, καὶ μετ' αὐτῶν χιλιάδες πέντε υἱῶν Ἀσσούρ· καὶ παρενέβαλον ἐν τῷ αὐλῶνι, καὶ προκατελάβοντο τὰ ὕδατα, καὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. καὶ ἀνέβησαν (λ) υἱοὶ Ἡσαῦ, καὶ οἱ υἱοὶ Ἀμμὼν, καὶ παρενέβαλον ἐν τῇ ὀρεινῇ ἀπέναντι Δωθαΐμ, καὶ ἀπέστειλαν ἐξ αὐτῶν πρὸς Νότον καὶ Ἀπηλιώτην ἀπέναντι Ἐκρεβὴλ, ἥ ἐστι πλησίον (μ) Χοὺς, ἥ ἐστιν ἐπὶ τοῦ (ν) χειμάρρου Μοχμούρ· καὶ ἡ λοιπὴ στρατιὰ τῶν Ἀσσυρίων παρενέβαλον ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ (ξ) ἐκάλυψαν πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς· καὶ αἱ σκηναὶ καὶ αἱ ἀπαρτίαι αὐτῶν κατεστρατοπέδευσαν ἐν ὄχλῳ πολλῷ, καὶ ἦσαν εἰς πλῆθος πολὺ σφόδρα. καὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἀνεβόησαν πρὸς κύριον θεὸν αὐτῶν, ὅτι ὠλιγοψύχησε τὸ πνεῦμα αὐτῶν, ὅτι ἐκύκλωσαν (ο) πάντες οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν, καὶ οὐκ ἦν διαφυγεῖν ἐκ μέσου αὐτῶν.

MS.A. (α) εἶδον τὸ πλῆθος, (β) πάσης τῆς γῆς, (γ) ἐκ Βαιτυλούας, (δ) ἄρχοντες υἱῶν (ε) * ὄψεσιν τῶν ὀραίων, ἐν οἷς αὐτοὶ κατοικοῦσιν (ζ) αὐτῶν. (η) οὐχ ὑπήντησαν (θ) αὐτοῦ (ι) συνέταξεν ποιεῖν καθὰ (κ) ἀπῆραν παρεμβολὴν (λ) οἱ υἱοὶ (μ) Χουσεὶ, (ν) χειμάρρου· καὶ (ξ) ἐκάλυψεν (ο) αὐτοὺς πάντες

Cum Tranſlatione LATINA.

Filii autem Iſrael, ut viderunt eorum multitudinem, turbati ſunt valde: & dixit unuſquiſque ad proximum ſuum; (a) Nunc exſorbebunt hi faciem terræ univerſæ: & neque montes excelſi, neque valles, neque colles ſuſtinebunt gravitatem eorum. 4

Et aſſumentes unuſquiſque vaſa bellica ſua, & accendentes pyras ſuper turres ſuas, manebant cuſtodientes totam noctem illam. Die autem ſecundâ eduxit Olophernes univerſum equitatum ſuum ad faciem filiorum Iſrael, qui erant in Betylua, 5 *Et conſideravit aſcenſiones civitatis eorum: & fontes aquarum eorum aggreſſus eſt, & occupavit eos: & impoſuit eis caſtra virorum bellatorum: & ipſe rediit ad populum ſuum.* 6 *Et accedentes ei omnes principes filiorum Eſau, & omnes duces populi Moab, & duces maritimæ, dicebant; Audiat nunc verbum dominus noſter: ut non fiat quaſſatio in virtute tua; Populus enim hic filiorum Iſrael non confidunt in lanceis ſuis, ſed in ſublimitatibus montium ſuorum, in quibus ipſi inhabitant in eis. Non enim eſt facile accedere cacuminibus montium eorum.* 8 *Et nunc, domine, ne belles adversùs eos, ſicut fit bellum prælii: & non cadet de populo tuo vir unus. Mane in caſtris tuis, cuſtodiens omnem virum de virtute tua: & obtineant pueri tui fontem aquæ, qui egreditur è radice montis, quoniam indè aquantur omnes habitantes Betylua: & perdet eos ſitis, & dedent civitatem ſuam. Et nos, & populus noſter aſcendemus ſuper vicina cacumina montium, & caſtrametabimur in eis ad cuſtodiam, ut non exeat è civitate vir unus. Et tabeſient in fame ipſi, & uxores eorum, et filii eorum: et priuſquàm veniat gladius ſuper eos; (b) ſternentur in plateis habitationis ſuæ: et retribues eis retributionem malam pro eo quòd rebellârunt, et (c) non occurrerunt faciei tuæ in pace.* 9 *Et placuerunt verba eorum in conſpectu Olophernis, et in conſpectu omnium miniſtrorum ejus, et conſtituerunt facere ſicut locuti fuerant. Et promoverunt caſtra filiorum Ammon, et cum eis millia quinque filiorum Aſſur: et caſtrametati ſunt in valle, et præoccupaverunt aquas, et fontes aquarum filiorum Iſrael. Et aſcenderunt filii Eſau, et filii Ammon, et caſtrametati ſunt in montana contra Dothaim: et miſerunt ex ipſis ad Auſtrum et Subſolanum è regione Ecrebel, quæ eſt propè Chus, quæ eſt ſuper torrentem Mochmur. Et reliquus exercitus Aſſyriorum caſtrametati ſunt in campo, et operuerunt omnem faciem terræ. Et tabernacula, & impedimenta eorum caſtrametata ſunt in turba multa, et fuerunt in multitudine plurima valdè. Et filii Iſrael exclamaverunt ad Dominum Deum ſuum; quoniam puſillanimis factus eſt ſpiritus eorum, quoniam in circuitu erant omnes inimici ipſorum, et non erat effugere è medio eorum.* 10

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

4 Filii autem Iſrael videntes multitudinem ipſorũ, extimuerunt valdè, dicentes quiſq; ad proximum ſuum; Jam, neque tota terræ facies, neq; montes excelſi, neque valles, neque colles ſuſtinebunt gravitatem eorum. 5 Et ſumptis quiſque armis quibus pugnabat, incenderunt ignes in turribus mœnium ſuorum, & vigilias egerunt totâ nocte. Die autem ſecundo eduxit Alphernas totum exercitum ſuum adverſùs filios Iſrael qui habitabant Bethpallu: 6 Et explorârunt aſcenſus ad civitatem; Et profecti ad fontes aquarum occupârunt eos, & diſtribuerunt eos ſingulis ſtationibus virorum bellatorum: Ipſe autem reverſus eſt ad ſuos. 8 Et accedentes ad eum omnes principes gentis Idumææ, & dynaſtæ omnes Moab, principéſque civitatum maritimarum, dixerunt ei; Auſcultet Domin⁹ noſter verbo huic, ne eveniat contritio in populo tuo. Nec enim popul⁹ iſte fiduciam habet in lanceis, ſed in celſitudinibus montiũ in quibus habitant, & quia non eſt facile accedere ad faſtigia montium. 9 Nunc igitur domine, noli cum ipſis pugnare quemadmodum pugnari ſolet, nec cadat quiſquã de populo tuo. Sed ſuſtine in caſtris tuis, & ſerva omnem exercitum tuum, & occupent ſervi tui fontem aquarum qui ad radices montis: Inde enim hauriunt omnes habitatores Bethpallu, & conſumet eos ſitis, & tradent civitatem ſuam. Nos autem qui tecum ſumus, aſcendemus in faſtigium montium qui prope nos ſunt, & tendemus in ipſis, & cuſtodiam agemus ne exeat è civitate vel vir unus. Et conſumentur fame ac ſiti, ipſi, mulieréſque, & filii ipſorum, priuſquàm veniat in eos gladius, & cadant in plateis. Et reddes ipſis retributionem malam proptereà quòd te ſpreverunt, nec obviàm tibi egreſſi ſunt cum pace. 10 Et bona viſa ſunt verba ipſorum in conſpectu Alfernæ, omniúmque ſervorum ejus, juſſitque fieri ut dixerant. Et profectus exercitus Moab, unáque quinque millia peditum de filiis Aſſyriæ, tetenderunt in valle, & occupârunt aquas, & fontes filiorum Iſrael. Et aſcendentes filii Eſau, & filii Ammon, unáque filii Aſſyriæ duodecim millia, caſtrametati ſunt in montibus qui adverſùs Dothim: Quoſdam autem eorum miſit Meridiem & Orientem verſùs, contra Ekarbath, quæ ex adverſo Cuſh, juxta torrentem Peor. Reſidium exercitûs filiorum Aſſyriæ caſtrametabatur in planitie, & operiebat faciẽ terræ. Tentoria autem ipſorum & vaſa, quæ multa admodùm erant, inter ipſos ſedem habebant. Filii autem Iſrael clamabant ad Deum ſuum, mœſti corde q circumdederant ipſos hoſtes ipſorũ, neq; evadere licebat de medio ipſorum.

Verſio VULG. LAT.

11 Cúmque iſta cuſtodia per dies viginti fuiſſet expleta,
defecerunt ciſternæ, & collectiones aquarum, omnibus
habitantibus Bethuliam, ita ut non eſſet intra civitatem
unde ſatiarentur vel unâ die, quoniam ad
12 menſuram dabatur populis aqua quotidiè. Tunc ad
Oziam congregati omnes viri, fœminæque, juvenes,
13 & parvuli, omnes ſimul unâ voce Dixerunt; Judicet
Deus inter nos & te, quoniam feciſti in nos mala,
nolens loqui pacificè cum Aſſyriis, & propter hoc
14 vendidit nos Deus in manibus eorum. Et ideò non
eſt qui adjuvet, cùm proſternamur ante oculos eorum
15 in ſiti, & perditione magnâ. Et nunc congregate univerſos
qui in civitate ſunt, ut ſpontè tradamus nos
16 omnes populo Holofernis. Melius eſt enim ut captivi
benedicamus Dominum, viventes, quàm moriamur,
& ſimus opprobrium omni carni, cùm viderimus uxores
noſtras, & infantes noſtros, mori ante oculos noſtros.
17 Conteſtamur hodiè cœlum & terram, & Deum
patrum noſtrorum, qui ulciſcitur nos ſecundùm
peccata noſtra, ut jam tradatis civitatem in manu militiæ
Holofernis, et ſit finis noſter brevis in ore gladii,
18 qui longior efficitur in ariditate ſitis. Et cùm hæc
dixiſſent, factus eſt fletus & ululatus magnus in eccleſia
ab omnibus. & per multas horas unâ voce clamaverunt
19 ad Deum, dicentes; Peccavimus cum patribus
noſtris, injuſtè egimus, iniquitatem fecimus.
20 Tu quia pius es, miſerere noſtri, aut in tuo flagello
vindica iniquitates noſtras, & noli tradere confitentes
21 te, populo qui ignorat te, Ut non dicant inter
22 Gentes; Ubi eſt Deus eorum? Et cùm fatigati his
23 clamoribus, & his fletibus laſſati ſiluiſſent, Exurgens
Ozias infuſus lachrymis, dixit; Æquo animo
eſtote, fratres, & hos quinque dies exſpectemus à
24 Domino miſericordiam. Forſitan enim indignationem
ſuam abſcindet, & dabit gloriam nomini
25 ſuo. Si autem tranſactis quinque diebus non venerit
adjutorium, faciemus hæc verba quæ locuti
eſtis.

CAP. VIII.

1 ET factum eſt, cùm audiſſet hæc verba Judith vidua,
quæ erat filia Merari, filii Idox, filii Joſeph,
filii Oziæ, filii Elai, filii Jamnor, filii Gedeon,
filii Raphaim, filii Achitob, filii Melchiæ, filii Enan,
filii Nathaniæ, filii Salathiel, filii Simeon, filii
Reuben:

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

11 Καὶ (α) ἔμεινε κύκλῳ αὐτῶν πᾶσα παρεμβολὴ Ἀσσοὺρ, οἱ πεζοὶ καὶ
τὰ ἅρματα καὶ οἱ ἱππεῖς αὐτῶν, ἡμέρας τριακοντατέσσαρας. καὶ
(β) ἐξέλιπεν πάντας τοὺς κατοικοῦντας Βετυλούα πάντα τὰ ἀγγεῖα
αὐτῶν τῶν ὑδάτων. καὶ οἱ λάκκοι ἐξεκενοῦντο, καὶ οὐκ εἶχον πιεῖν
εἰς πλησμονὴν ὕδωρ ἡμέραν μίαν, ὅτι ἐν μέτρῳ ἐδίδοσαν αὐτοῖς
πιεῖν. καὶ (γ) ἠθύμησαν τὰ νήπια αὐτῶν, καὶ αἱ (δ) γυναῖκες αὐτῶν
καὶ οἱ νεανίσκοι ἐξέλιπον ἀπὸ τῆς δίψης, καὶ ἔπιπτον ἐν ταῖς πλατείαις
τῆς πόλεως, καὶ ἐν ταῖς διόδοις τῶν πυλῶν, καὶ οὐκ ἦν κραταίωσις
12 ἔτι ἐν αὐτοῖς. Καὶ ἐπισυνήχθησαν πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ Ὀζίαν
καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς πόλεως, οἱ νεανίσκοι καὶ αἱ γυναῖκες καὶ τὰ
13 παιδία, καὶ (ε) ἀνεβόησαν φωνῇ μεγάλῃ, Καὶ εἶπαν ἐναντίον πάντων
τῶν πρεσβυτέρων, Κρίναι ὁ θεὸς ἀναμέσον ἡμῶν καὶ ὑμῶν, ὅτι
ἐποιήσατε ἐν ἡμῖν ἀδικίαν μεγάλην, οὐ λαλήσαντες εἰρηνικὰ (ζ) μετὰ
14 τῶν υἱῶν Ἀσσούρ. Καὶ νῦν οὐκ ἔστι βοηθὸς ἡμῶν, ἀλλὰ πέπρακεν ἡμᾶς
ὁ θεὸς εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν, τοῦ καταστρωθῆναι ἐναντίον αὐτῶν
15 ἐν δίψῃ καὶ ἀπωλείᾳ μεγάλῃ. Καὶ νῦν ἐπικαλέσασθε αὐτοὺς, καὶ
ἔκδοσθε τὴν πόλιν πᾶσαν εἰς προνομὴν τῷ λαῷ Ὀλοφέρνου, καὶ πάσῃ
16 τῇ δυνάμει αὐτοῦ. Κρεῖσσον γὰρ (η) ἡμῖν γενηθῆναι αὐτοῖς εἰς διαρπαγήν.
ἐσόμεθα γὰρ εἰς δούλους, καὶ ζήσεται ἡ ψυχὴ ἡμῶν, καὶ
(θ) οὐκ ὀψόμεθα τὸν θάνατον τῶν νηπίων (ι) ἡμῶν ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν,
καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν, ἐκλειπούσας τὰς ψυχὰς αὐτῶν.
17 Μαρτυρόμεθα ὑμῖν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν θεὸν ἡμῶν, καὶ κύριον
τῶν πατέρων ἡμῶν, ὃς ἐκδικεῖ ἡμᾶς κατὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν,
καὶ κατὰ τὰ ἁμαρτήματα τῶν πατέρων ἡμῶν, ἵνα μὴ ποιήσῃ κατὰ
18 τὰ ῥήματα ταῦτα ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ σήμερον. Καὶ ἐγένετο κλαυθμὸς
μέγας ἐν μέσῳ τῆς ἐκκλησίας πάντων ὁμοθυμαδὸν, καὶ ἐβόησαν
πρὸς κύριον (κ) τὸν θεὸν φωνῇ μεγάλῃ. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς
23 Ὀζίας, Θαρσεῖτε ἀδελφοὶ, διακαρτερήσωμεν (λ) ἔτι πέντε ἡμέρας,
ἐν αἷς (μ) ἐπιστρέψει κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐφ'
24 ἡμᾶς· Οὐ γὰρ ἐγκαταλείψει ἡμᾶς εἰς τέλος. Ἐὰν (ν) δὲ διέλθωσιν
25 αὗται, καὶ μὴ ἔλθῃ ἐφ' ἡμᾶς βοήθεια, ποιήσω κατὰ τὰ ῥήματα
ὑμῶν. καὶ ἐσκόρπισε τὸν λαὸν εἰς τὴν ἑαυτοῦ (ξ) παρεμβολήν· καὶ
ἐπὶ τὰ τείχη καὶ (ο) τοὺς πύργους τῆς πόλεως αὐτῶν ἀπῆλθον, καὶ τὰς γυναῖκας
καὶ τὰ τέκνα εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν (π) ἐξαπέστειλε. καὶ ἦσαν ἐν
ταπεινώσει πολλῇ ἐν τῇ πόλει.

MS. A. (α) ἔμενον (β) ἐξέλειπεν (γ) ἠθύμησεν (δ) γυναῖκες, καὶ (ε) ἐβόησαν (ζ) μετὰ υἱῶν (η) ἡμᾶς (θ) οὐχ (ι) ἡμῶν, καὶ τὰς (κ) θεὸν (λ) ἐπὶ πέντε (μ) ἐπιστρέψει (ν) διέλθωσιν (ξ)* πόλιν, παρεμβολήν· (ο) ἐπὶ τοὺς (π) ἀπέστειλαν.

ΚΕΦ. η'.

1 ΚΑὶ ἤκουσεν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις Ἰουδὶθ θυγάτηρ Μεραρὶ,
υἱοῦ Ὤξ, υἱοῦ Ἰωσὴφ, υἱοῦ Ὀζιὴλ, υἱοῦ Ἐλκία, (α) υἱοῦ Ἠλιοῦ, υἱοῦ Χελκίου,
υἱοῦ Ἐλιὰβ, υἱοῦ Ναθαναὴλ, υἱοῦ Σαλαμιὴλ, υἱοῦ Σαρασαδαΐ,
υἱοῦ Ἰσραήλ·

MS. A. (α) υἱοῦ Ἀνανίου, υἱοῦ Γεδεὼν, υἱοῦ Ῥαφαΐν, υἱοῦ Ἀκιθὼ, υἱοῦ Ἠλιοῦ, υἱοῦ Ἐλιάβ, υἱοῦ Ναθαναὴλ, υἱοῦ Σαλαμιὴλ, υἱοῦ Σαλασαδαΐ, υἱοῦ Ἰσραὴλ· Καὶ

Et manſerunt in circuitu eorũ omnia *caſtra Aſſur,* 11
pedites, & currus, & equites eorum, diebus triginta
quatuor. Et defecerunt omnibus habitantibus Betylua
omnia receptacula ſua aquarum: & ciſternæ
evacuabantur, & non habebant bibere ad ſaturitatem
aquam diem unum: quoniam in menſura
dabant eis bibere. Et conſternati ſunt infantes eorum,
& mulieres eorum, & juvenes defecerunt præ
ſiti, & cadebant in plateis civitatis, & in tranſitibus
portarum: & non erat robur ultrà in eis. Et 12
congregati ſunt omnis populus ad Oziam, & principes
civitatis, juvenes, & mulieres, & pueri, &
exclamaverunt voce magnâ, Et dixerunt coram 13
omnibus ſenioribus; Judicet Deus inter nos & vos:
quoniam feciſtis in nobis injuſtitiam magnam, non
loquentes pacifica cum filiis Aſſur. Et nunc non 14
eſt adjutor noſter, ſed vendidit nos Deus in manus
eorum, ut proſternamur coram eis in ſiti, & perditione
magnâ. Et nunc invocate eos, & date civitatem 15
omnem in direptionem populo Olophernis, &
omni virtuti ejus. Melius enim nobis fieri eis in 16
direptionem. Erimus enim in ſervos, & vivet anima
noſtra: & non videbimus mortem infantium noſtrorum
in oculis noſtris, & uxores, & filios noſtros,
deficientes animas eorum. Conteſtamur vobis 17
cælum, & terram, & Deum noſtrum, & Dominum
patrum noſtrorum, qui ulciſcitur nos ſecundùm
peccata noſtra, & ſecundùm peccata patrum
noſtrorum; ut non faciat juxta verba hæc in die hodierna.
Et facta eſt ploratio magna in medio eccleſiæ 18
omnium unanimiter: Et clamaverunt ad Dominum
Deum voce magnâ. Et dixit ad eos Ozias; 23
Confidite, fratres: obduremus adhuc quinque
dies, in quibus convertet Dominus Deus noſter miſericordiam
ſuam ſuper nos. Non enim derelinquet nos 24
in finem. Si autem tranſierint hi, & non venerit 25
ſuper nos auxilium; faciam ſecundùm verba veſtra.
Et diſperſit populum in caſtra ipſius: & ad
muros, & turres civitatis ſuæ abierunt: & mulieres,
& filios in domos ſuas dimiſit. Et fuerunt in
humilitate multa in civitate.

CAP. VIII

ET audivit in illis diebus Judith filia Merari, 1
filii Ox, filii Joſeph, filii Oziel, filii Elcia, filii Eliu,
filii Chelciæ, filii Eliab, filii Nathanael, filii Salamiel,
filii Saraſadai, filii Iſrael.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

* ܘܩܘܝ ܚܕܪܝܗܘܢ ܡܫܪܝܬܐ ܕܐܬܘܪܝܐ. ܪ̈ܓܠܝܐ ܘܦܪ̈ܫܐ ܘܡܪ̈ܟܒܬܐ. ܝܪ̈ܚܐ ܬܪܝܢ 11
ܘܐܪ̈ܒܥܐ ܝܘܡܝܢ. ܘܫܠܡܘ ܥܡܘܪ̈ܝܗ ܕܒܝܬ ܦܠܘ ܓܘ̈ܒܐ ܕܝܠܗܘܢ. ܘܙ̈ܩܝܗܘܢ ܐܫܬܠܡܘ.
ܘܠܐ ܐܝܬ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܡ̈ܝܐ ܕܢܫܬܘܢ. ܘܡܬܡܟܟܝܢ ܗܘܘ ܒܢܦܫܗܘܢ ܛܠܝ̈ܗܘܢ ܘܢܫ̈ܝܗܘܢ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܐܫܬܚܪ ܠܗܘܢ
ܡ̈ܝܐ ܠܡܫܬܐ ܠܣܒܥܐ. ܐܦܠܐ ܝܘܡܐ ܚܕ. ܡܛܠ ܕܒܡܫܘܚܬܐ ܝܗܒܝܢ ܗܘܘ ܠܗܘܢ ܡ̈ܝܐ.
ܘܐܬܡܟܟܘ ܛܒ ܥܠܝ̈ܡܝܗܘܢ ܘܢܫ̈ܝܗܘܢ ܘܛܠܝ̈ܗܘܢ. ܘܡܬܚܡܨܝܢ ܗܘܘ ܒܨܗܝܐ. ܘܢܦܠܝܢ ܗܘܘ ܒܫܘܩ̈ܐ
ܕܡܕܝܢܬܐ. ܘܒܡܥܠܢ̈ܐ ܕܬܪ̈ܥܐ. ܘܠܐ ܐܝܬ ܗܘܐ ܒܗܘܢ ܚܝܠܐ. * ܘܐܬܟܢܫܘ ܠܘܬ ܥܘܙܝܐ ܘܠܘܬ 12
ܪ̈ܫܐ ܕܡܕܝܢܬܐ. ܥܠܝ̈ܡܐ ܘܢܫ̈ܐ ܘܛܠܝ̈ܐ. ܘܩܥܘ ܒܩܠܐ ܪܒܐ. ܘܐܡܪܘ ܩܕܡ ܩܫܝ̈ܫܐ.
* ܢܕܘܢ ܡܪܝܐ ܒܝܢܬܢ ܠܒܝܢܬܟܘܢ. ܡܛܠ ܕܥܒܕܬܘܢ ܥܡܢ ܥܘܠܐ ܪܒܐ. ܕܠܐ ܡܠܠܬܘܢ ܫܠܡܐ 13
ܥܡ ܒܢܝ̈ ܐܬܘܪ. * ܘܗܫܐ ܠܝܬ ܠܢ ܡܥܕܪܢܐ. ܐܠܐ ܐܫܠܡܢ ܡܪܝܐ ܒܐܝ̈ܕܝܗܘܢ. ܘܢܣܘܦ 14
ܩܕܡܝܗܘܢ ܒܨܗܝܐ ܘܒܐܒܕܢܐ ܪܒܐ. * ܘܗܫܐ ܩܪܘ ܠܗܘܢ. ܘܫܠܡܘ ܠܡܕܝܢܬܐ ܠܫܒܝܐ 15
ܘܠܒܙܬܐ ܠܥܡܗ ܕܐܠܦܪܢܐ. ܘܠܟܠܗ ܚܝܠܗ. * ܡܛܠ ܕܛܒ ܠܢ ܕܢܗܘܐ ܠܗܘܢ ܥܒ̈ܕܐ ܘܐܡܗ̈ܬܐ 16
ܕܢܚܐ ܢܦܫܢ. ܘܠܐ ܢܚܙܐ ܒܥܝ̈ܢܝܢ ܡܘܬܐ ܕܛܠܝ̈ܢ. ܘܕܢܫ̈ܝܢ ܘܕܒܢ̈ܝܢ. ܟܕ ܡܫܬܪܝܐ
ܢܦܫܗܘܢ. * ܘܡܣܗܕܝܢܢ ܒܟܘܢ ܫܡܝܐ ܘܐܪܥܐ. ܘܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܕܐܒܗ̈ܝܢ ܕܗܘ 17
ܡܬܒܥ ܡܢܢ ܐܝܟ ܚܛܗ̈ܝܢ. ܕܬܥܒܕܘܢ ܐܝܟ ܡ̈ܠܐ ܗܠܝܢ ܝܘܡܢܐ. * ܘܗܘܐ 18
ܒܟܬܐ ܪܒܬܐ ܒܓܘ ܟܢܘܫܬܐ. ܘܩܥܘ ܠܘܬ ܡܪܝܐ ܒܩܠܐ ܪܡܐ ܟܠܗܘܢ ܐܟܚܕܐ. * ܘܐܡܪ 23
ܠܗܘܢ ܥܘܙܝܐ. ܐܬܠܒܒܘ ܐܚܝ̈. ܘܢܣܝܒܪ ܬܘܒ ܚܡܫܐ ܝܘܡܝܢ ܐܚܪ̈ܢܐ. ܕܠܡܐ ܢܗܦܘܟ ܡܪܝܐ ܐܠܗܢ
ܪ̈ܚܡܘܗܝ ܥܠܝܢ. * ܡܛܠ ܕܠܐ ܫܒܩ ܠܢ ܥܕܡܐ ܠܚܪܬܐ. * ܘܐܢ ܢܥܒܪܘܢ ܚܡܫܐ ܝܘܡܝܢ ܘܠܐ 24 25
ܢܗܘܐ ܠܢ ܥܘܕܪܢܐ. ܢܥܒܕ ܐܝܟ ܡ̈ܠܐ ܗܠܝܢ. ܘܒܕܪ ܠܥܡܐ ܐܢܫ ܠܡܫܟܢܗ. ܘܠܫܘܪܐ ܘܠܡܓܕ̈ܠܐ
ܕܡܕܝܢܬܐ. ܢܫ̈ܐ ܕܝܢ ܘܛܠܝ̈ܐ ܫܪܐ ܠܒ̈ܬܝܗܘܢ. ܘܗܘܘ ܒܐܘܠܨܢܐ ܪܒܐ ܛܒ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܚ *

* ܘܒܝܘ̈ܡܬܐ ܗܢܘܢ ܥܡܝܪܐ ܗܘܬ ܒܒܝܬ ܦܠܘ ܝܗܘܕܝܬ ܒܪܬ ܡܪܪܝ. ܒܪ ܥܘܙ. ܒܪ ܝܘܣܦ. 1
ܒܪ ܥܘܙܝܐܝܠ. ܒܪ ܐܠܩܢܐ. ܒܪ ܚܢܢ. ܒܪ ܓܒܘܢ. ܒܪ ܕܦܢܝܢ. ܒܪ ܐܚܝܛܘܒ. ܒܪ ܢܐܝܢ.
ܒܪ ܡܠܟܝܐ. ܒܪ ܓܝܪ. ܒܪ ܢܬܢܝܐ. ܒܪ ܫܡܘܐܝܠ. ܒܪ ܫܡܥܘܢ. ܒܪ ܐܝܣܪܝܠ.

Manſit autem in circuitu ipſorum exercitus 11
Aſſyriorum, pedites equiteſque
& currus, duos menſes & quatuor dies.
Et conſumpſerant habitatores Bethpallu
lacus ſuos, & utres ipſorum conſumpti
erant, neque reliquas habebant aquas
quas biberent, & delinquebant animo
pueri & mulieres ipſorum, quia non
erat reliqua ipſis aqua quam biberent ad
ſatietatem, vel diem unum: dabant enim
ipſis aquam ad menſuram. Delinquebant
autem valdè juvenes ipſorum
mulieresque ac pueri, & deficiebant ſiti,
& cadebant in plateis civitatis, & ingreſſibus
portarum, nec erant in ipſis
vires. Et congregati ſunt ad Uziam & 12
principes civitatis, adoleſcentes mulieresque
& pueri, & clamârunt voce
magnâ, & dixerunt in faciem ſenatoribus;
Judicet Dominus inter nos & 13
vos: Feciſtis enim nobis injuriam magnam,
quòd non locuti eſtis pacificè
filiis Aſſyriæ. Et nunc non eſt qui auxilio 14
ſit nobis, ſed tradidit nos Dominus
in manus ipſorum, & conſumemur corã
eis ſiti, et interitu magno. Nunc autẽ, vocatis 15
ipſis, tradite civitatẽ in captivitatẽ
& prædã populo Alphernæ, & toti exercitui
ejus. Melius enim eſt nobis ſervis 16
eſſe & ancillis ipſorũ, ut vivat anima noſtra,
quàm videre oculis noſtris mortem
puerorum noſtrorũ, uxorúmque & filiorum,
præ deliquio animi ipſorum. Conteſtamúrque 17
adverſùs vos cœlum & terram,
Dominúmque Deum patrum noſtrorum,
qui vindictam exigit de nobis
ſecundùm peccata noſtra, ut faciatis
ſecundùm ea quæ dicta ſunt hodierno die.
Factuſque eſt fletus magnus in medio 18
ſynagogæ. Et clamârunt ad Dominum
voce altâ omnes unà. Et dixit eis Uzias; 23
Confidite fratres mei, & ſuſtineamus
adhuc quinque dies alios: fortaſſe
convertet ad nos Dominus Deus noſter
miſericordias ſuas; Quia non derelinquet 24
nos uſque ad extremum. Quòd 25
ſi tranſierint quinque dies, nec extiterit
nobis auxiliũ, faciemus ſecundùm verba
hæc. Et diſperſit populum ad ſuum quemque
tentorium, & ad mœnia turréſque
civitatis: mulieres autem pueróſque
dimiſit ad domos ſuas. Fueruntque in
afflictione magna admodúm.

CAP. VIII.

ET in diebus illis habitabat in Bethpallu 1
Judith, filia Merari, filii Uz, filii Joſeph,
filii Uzziel, filii Elkana, filii Chanan, filii Gabun, filii Daphnin, filii Achitub, filii Nain, filii Malchiæ, filii Gir, filii Nathaniæ, filii Samuel, filii Simeon, filii Iſrael.

Verſio VULG. LAT.

2 Et vir ejus fuit Manaſſes, qui mortuus eſt in diebus
3 meſſis hordeaceæ: Inſtabat enim ſuper alligan-
tes manipulos in campo, & venit æſtus ſuper ca-
put ejus, & mortuus eſt in Bethulia civitate ſua,
4 & ſepultus eſt illic cum patribus ſuis. Erat au-
tem Judith relicta ejus vidua jam annis tribus,
5 & menſibus ſex. Et in ſuperioribus domûs ſuæ
fecit ſibi ſecretum cubiculum, in quo cum puellis
6 ſuis clauſa morabatur, Et habens ſuper lumbos
ſuos cilicium, jejunabat omnibus diebus vitæ
ſuæ, præter ſabbata, & neomenias, & feſta do-
7 mûs Iſrael. Erat autem eleganti aſpectu nimis,
cui vir ſuus reliquerat divitias multas, & famili-
am copioſam, ac poſſeſſiones armentis boum &
8 gregibus ovium plenas. Et erat hæc in omnibus
famoſiſſima, quoniam timebat Dominum valdè,
nec erat qui loqueretur de illa verbum malum.
9 Hæc itaque cùm audîſſet, quoniam Ozias pro-
miſiſſet quòd tranſacto quinto die traderet civi-
tatem, miſit ad presbyteros Chabri & Charmi.
10 Et venerunt ad illam, & dixit illis; Quod eſt
hoc verbum, in quo conſenſit Ozias, ut tradat
civitatem Aſſyriis, ſi intra quinque dies non
11 venerit vobis adjutorium? Et qui eſtis vos, qui
12 tentatis Dominum? Non eſt iſte ſermo, qui mi-
ſericordiam provocet, ſed potiùs qui iram exci-
13 tet, & furorem accendat. Poſuiſtis vos tempus
miſerationis Domini, & in arbitrium veſtrum,
14 diem conſtituiſtis ei. Sed quia patiens Dominus
eſt, in hoc ipſo pœniteamus, & indulgentiam
15 ejus fuſis lachrymis poſtulemus: Non enim qua-
ſi homo, ſic Deus comminabitur, neque ſicut
filius hominis ad iracundiam inflammabitur.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

2 Καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς Μανασσῆς, τῆς φυλῆς αὐτῆς, καὶ τῆς πατριᾶς αὐ-
3 τῆς, καὶ ἀπέθανεν ἐν ἡμέραις (α) θερισμοῦ κριθῶν· Ἐπέστη γὰρ ἐπὶ
(β) τοῦ δεσμεύοντος τὸ δράγμα ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ ὁ καύσων ἦλθεν ἐπὶ
τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν (γ) κλίνην, καὶ ἐτελεύτησεν ἐν Βετυ-
λούᾳ τῇ πόλει αὐτοῦ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν τῷ
4 ἀγρῷ τῷ ἀναμέσον Δωθαὶμ καὶ (δ) Βελαμών. Καὶ ἦν Ἰουδὶθ ἐν
5 τῷ οἴκῳ αὐτῆς χηρεύουσα ἔτη τρία καὶ μῆνας τέσσαρας. Καὶ ἐποί-
6 ησεν ἑαυτῇ σκηνὴν ἐπὶ τοῦ δώματος τοῦ οἴκου αὐτῆς, Καὶ ἐπέθηκεν
ἐπὶ τὴν ὀσφὺν αὐτῆς σάκκον· καὶ ἦν ἐπ' αὐτῆς τὰ ἱμάτια τῆς
χηρεύσεως αὐτῆς. καὶ (ε) ἐνήστευε πάσας τὰς ἡμέρας (ζ) χηρεύσεως
αὐτῆς χωρὶς προσαββάτων, καὶ σαββάτων, καὶ προνουμηνιῶν, καὶ
7 νουμηνιῶν, καὶ ἑορτῶν, καὶ χαρμοσυνῶν οἴκου Ἰσραήλ. Καὶ ἦν κα-
λὴ τῷ εἴδει, καὶ ὡραία τῇ ὄψει σφόδρα. καὶ ὑπελείπετο αὐτῇ Μα-
νασσῆς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς χρυσίον καὶ ἀργύριον, καὶ παῖδας καὶ παιδίσκας,
8 καὶ κτήνη καὶ ἀγρούς, καὶ (η) ἔμενεν ἐπ' αὐτῶν. Καὶ οὐκ ἦν ὃς ἐπήνεγκεν
9 αὐτῇ ῥῆμα πονηρόν, ὅτι ἐφοβεῖτο τὸν θεὸν σφόδρα. Καὶ ἤκουσε
τὰ ῥήματα τοῦ λαοῦ τὰ πονηρὰ ἐπὶ τὸν ἄρχοντα, ὅτι (θ) ὠλιγοψύ-
χησαν ἐπὶ τῇ σπάνει τῶν ὑδάτων· καὶ ἤκουσε (ι) πάντας τοὺς λό-
γους Ἰουδὶθ οὓς ἐλάλησε πρὸς αὐτοὺς Ὀζίας, ὡς ὤμοσεν αὐτοῖς πα-
ραδώσειν τὴν πόλιν μετὰ ἡμέρας πέντε τοῖς Ἀσσυρίοις. καὶ ἀποστεί-
λασα τὴν ἅβραν αὐτῆς τὴν ἐφεστῶσαν πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῆς,
(κ) ἐκάλεσεν Ὀζίαν καὶ Χαβρὶν καὶ Χαρμὶν τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πό-
10 λεως αὐτῆς. Καὶ ἦλθον πρὸς αὐτήν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Ἀκούσα-
τε δή μου ἄρχοντες τῶν κατοικούντων (λ) ἐν Βετυλούᾳ· ὅτι οὐκ εὐθὴς
ὁ λόγος ὑμῶν ὃν ἐλαλήσατε ἐναντίον τοῦ λαοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, καὶ
ἐστήσατε τὸν ὅρκον (μ) ὃν ἐλαλήσατε ἀναμέσον τοῦ θεοῦ καὶ ὑμῶν,
εἴπατε ἐκδώσειν τὴν πόλιν τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν, ἐὰν μὴ ἐν αὐταῖς (ν) ἐπι-
11 στρέψῃ ὁ κύριος βοηθῆσαι (ξ) ἡμῖν. Καὶ νῦν τίνες ἐστὲ ὑμεῖς οἳ
ἐπειράσατε τὸν θεὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ σήμερον, καὶ (ο) ἵστατε ὑπὲρ τοῦ
θεοῦ ἐν μέσῳ υἱῶν ἀνθρώπων· καὶ νῦν κύριον παντοκράτορα ἐξετάζε-
τε, καὶ οὐθὲν ἐπιγνώσεσθε ἕως τοῦ αἰῶνος· ὅτι βάθος καρδίας ἀνθρώ-
που οὐχ εὑρήσετε, καὶ λόγους τῆς διανοίας αὐτοῦ οὐ (π) λήψεσθε, καὶ πῶς
τὸν θεὸν ὃς ἐποίησε (ρ) τὰ πάντα ταῦτα, ἐρευνήσετε, καὶ τὸν νοῦν αὐτοῦ ἐπιγνώσεσθε, καὶ τὸν λογισμὸν αὐτοῦ (σ) κατανο-
ήσετε; μηδαμῶς, ἀδελφοί, μὴ παροργίζετε κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, ὅτι ἐὰν μὴ βούληται ἐν ταῖς πέντε ἡμέραις βοηθῆ-
σαι ἡμῖν, αὐτὸς ἔχει τὴν ἐξουσίαν ἐν αἷς θέλει (τ) σκεπάσαι ἡμέραις, ἢ καὶ (υ) ὀλοθρεῦσαι ἡμᾶς πρὸ προσώπου τῶν ἐ-
15 χθρῶν ἡμῶν. ὑμεῖς δὲ μὴ ἐνεχυράζετε τὰς βουλὰς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, Ὅτι οὐχ ὡς ἄνθρωπος ὁ θεὸς ἀπειληθῆναι,
οὐδὲ ὡς υἱὸς ἀνθρώπου διαιτηθῆναι.

Et vir ejus Manaſſes de tribu ejus, & de patria 2
ejus, & mortuus eſt in diebus meſſis hordeorum. In- 3
ſtabat enim ſuper ligantem manipulum in campo, &
æſtus venit ſuper caput ejus, & procidit (a) in le-
ctum, & obiit in Betylua civitate ſua: & ſepelie-
runt eum cum patribus ejus in agro, qui inter Do-
thaim, & Belamon. Et fuit Judith in domo ſua 4
viduitatem ſervans annos tres, & menſes quatu-
or. Et fecit ſibi tabernaculum ſuper ſolarium do- 5
mûs ſuæ, Et impoſuit ſuper lumbum ſuum cilici- 6
um: Et erant ſuper eam veſtimenta viduitatis ejus:
& jejunabat omnibus diebus viduitatis ſuæ præter
anteſabbata, & ſabbata, & antenomenias, & ne-
omenias, & feſtivitates, & lætas ſolennitates do-
mûs Iſrael. Et erat pulchra ſpecie, & decora aſpe- 7
ctu valdè. Et reliquerat ei Manaſſes vir ejus au-
rum, & argentum, & pueros, & ancillas, & pe-
cora, & agros: & manebat ſuper ea. Et non erat, 8
qui inferret ei verbum malum; quoniam timebat
Deum valdè. Et audivit verba populi mala in prin- 9
cipem, quia animo defecerunt ſuper raritate aqua-
rum. Et audivit omnia verba Judith, quæ locu-
tus erat ad eos Ozias, quomodo juraverat eis tra-
diturum civitatem poſt dies quinq; Aſſyriis. Et mit-
tens ancillam ſuam, quæ præerat omnibus ſubſtanti-
is ſuis, vocavit Oziam, & Chabrin, & Charmin
ſeniores civitatis ſuæ. Et venerunt ad eam. Et di-
xit ad eos; Audite nunc me, principes habitanti- 10
um in Betylua: quoniam non rectum eſt verbum
veſtrum, quod locuti eſtis coram populo in die hac,
& ſtatuiſtis juramentum, quod locuti eſtis, inter
Deum, & vos, & dixiſtis dedituros civitatem ini-
micis noſtris, niſi in illis [diebus] converſus fuerit
Dominus ad adjuvandum nos. Et nunc qui eſtis 11
vos, qui tentâſtis Deum in die hodierna, & ſtatu-
iſtis pro Deo in medio filiorum hominum? Et nunc
Dominum omnipotentem examinatis, & nihil cogno-
ſcetis uſque in ſeculum: quoniam profundum cor-
dis hominis non invenietis, & verba cogitationis
ejus non percipietis: & quomodò Deum qui fecit
omnia hæc, inveſtigabitis, & mentem ejus cognoſce-
tis, & cogitationē ejus contemplabimini? Nequaquā,
fratres: nolite ad iracundiam provocare Dominum
Deum noſtrum: quoniam ſi noluerit in iſtis quinque
diebus auxiliari nobis, ipſe habet poteſtatem, in qui-
bus velit, tegere diebus, vel etiam exterminare nos ante faciem inimicorum noſtrorum. Vos autem ne (b) extorqueatis conſi-
lia Domini Dei noſtri, Quoniam non tanquam homo Deus, ut minis terreatur, neque tanquam filius hominis, (c) ut judicetur. 15

MS. A. (α) κριθῶν θερισμοῦ· (β) τοὺς δεσμεύοντας τὰ δράγματα (γ) κλίνην αὐτοῦ, καὶ (δ) Βαλαμών. (ε) ἐνήστευσεν (ζ) τῆς χηρεύσεως χωρὶς * καὶ σαββάτων, καὶ προνουμηνιῶν —
προσαββάτων, καὶ ἑορτῶν, (η) ἔμενεν (θ) ὠλιγοψύχησεν ἐν τῇ (ι) Ἰουδὶθ πάντας τοὺς λόγους οὓς (κ) ἐκάλεσε Χαβρὶν (λ) Βαιτυλούα· (μ) τοῦτον ὃν (ν) ἐπιστρέψει κύριος (ξ) ὑμῖν.
(ο) ἵστατε (π) καταλήψεσθε, (ρ) πάντα ταῦτα, ἐρευνήσατε, (σ) κατανοήσατε; (τ) καὶ πάσαις ἡμέραις, (υ) ὀλοθρεῦσαι

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
15 [illegible]

Vir ejus Manaſſes, de tribu ipſius, mortu- 2
us fuerat in meſſe hordei: Superſtabat 3
enim meſſoribus in agro, & incaluit
cauſon in capite ejus, & cecidit in le-
ctum, & mortuus eſt in Bethpallu civitate
ſuâ, & ſepelierunt ipſum cum patribus
ſuis, in agro, inter Dothim & Belmun.
Judith autem vidua egit in domo ſua 4
tres annos & quatuor menſes: Fecit- 5
que ſibi tabernaculum ſuper tecto do-
mûs ſuæ; Præcinxitque lumbos ſuos 6
ſacco, induebátque ſe veſtes viduitatis
ſuæ, jejunabátque omnibus diebus vi-
duitatis ſuæ, præterquam ſabbatis, &
neomeniis, & feſtis, & lætitiis, & com-
memorationibus domûs Iſrael. Erat au- 7
tem formoſa aſpectu, geſtúque decora,
& mente cordata, honeſta ac prudens.
Erat etiam valdè dives: Reliquerat
enim ipſi Manaſſes vir ejus aurum & ar-
gentum, ſervos & ancillas, pecoráque, &
agros in quibus morabatur: Nec erat qui 8
ei quicquam mali diceret, valdè enim
Deum colebat. Et audivit mala verba 9
populi quæ dixerant magiſtratui, quo-
niam tæduerat ipſos ob ſitim aquarum:
Audivítque Judith omnia quæ dixerat
ipſis Uzias, quòd auſcultaverat ipſis, &
juraverat tradituros civitatem Aſſyriis
poſt quinque dies. Miſitque miniſtram
ſuam, quam præfecerat omnibus bonis
ſuis, & vocavit Chabrin, & Charmin
ſenatores civitatis. Et venerunt ad 10
Judith, & dixit eis; Audite me principes
incolæque *civitatis* Bethpallu: non eſt
enim bonum quod locuti eſtis hodiè co-
ram populo, & conſtituiſtis juramen-
tum quod jurârunt inter vos & Deum,
& dixiſtis, traditum iri civitatem ho-
ſtibus noſtris, niſi iſtis diebus convertat
ſe Dominus Deus noſter in auxilium
noſtrum. Jam autem qui eſtis vos, ut 11
tentetis Deum, quare dei ſitis inter ho-
mines? Et examinatis cogitationes
Dei omnipotentis, quas nemo cogno-
ſcet in æternum. Profunda cordis filio-
rum hominis non inveſtigantur, nec aſ-
ſequimini cogitata mentium ipſorum;
Et quomodo Deum, qui hæc omnia fe-
cit, aſſequemini, vel ſententiam ejus
cognoſcetis, & cogitationes ejus intel-
ligetis? Nolite fratres, irritare Dominum
Deū noſtrum. Nam ſi noluerit adjuvare
nos intra quinque dies, poteſt, quando
voluerit, protegere nos, & frangere ho-
ſtes noſtros coram nobis. Vos autem
nolite oppignerare conſilia Domini
Dei. Non enim eſt inſtar hominis, ut minitetur *quis ei*; nec inſtar filii hominis, ut in ordinē redigatur. 15

Verſio VULG. LAT.

16 Et ideò humiliemus illi animas noſtras, & in ſpiritu
17 conſtituti humiliato, ſervientes illi, Dicamus flen-
tes Dño, ut ſecundùm voluntatem ſuam ſic faciat no-
biſcum miſericordiā ſuam: ut ſicut conturbatum eſt
cor noſtrum in ſuperbia eorum, ita etiam de noſtra
18 humilitate gloriemur: Quoniā non ſum⁹ ſecuti pec-
cata patrū noſtrorum, qui dereliquerunt Deū ſuū,
19 & adoraverunt deos alienos, Pro quo ſcelere dati
ſunt in gladiū, & in rapinam, & in confuſionem ini-
micis ſuis: nos autē alterū Deū neſcim⁹ præter ipſū.
20 Expectem⁹ humiles conſolationē ejus, & exquiret
ſanguinē noſtrū de afflictionibus inimicorū noſtro-
rum, & humiliabit omnes Gentes, quæcunque in-
ſurgunt contra nos, & faciet illas ſine honore Dñs
21 Deus noſter. Et nunc, fratres, quoniam vos
eſtis preſbyteri in populo Dei, & ex vobis pen-
det anima illorum, ad eloquium veſtrum corda
eorum erigite, ut memores ſint, quia tentati
ſunt patres noſtri ut probarentur, ſi verè cole-
22 rent Deū ſuum. Memores eſſe debent, quomodò
pater noſter Abrahā tentatus eſt, & per multas tri-
23 bulationes probat⁹, Dei amic⁹ effect⁹ eſt. Sic Iſaac,
ſic Jacob, ſic Moyſes, & omnes qui placuerunt Deo,
24 per multas tribulationes tranſierunt fideles. Illi au-
tem, qui tentationes non ſuſceperunt cum timore
Dñi, & impatientiā ſuam & improperiū murmura-
25 tionis ſuæ contra Dñm protulerunt, Exterminati
26 ſunt ab exterminatore, & à ſerpentib⁹ perierunt. Et
nos ergò non ulciſcamur nos pro his quæ patimur,
27 Sed reputantes peccatis noſtris hæc ipſa ſupplicia
minora eſſe, flagella Dñi, quibus quaſi ſervi corripi-
mur, ad emendationē, & non ad perditionem noſtrā
28 eveniſſe credam⁹. Et dixerunt illi Ozias & preſby-
teri; Omnia, quæ locuta es, vera ſunt, & non eſt in
29 ſermonibus tuis ulla reprehenſio. Nunc ergò ora
pro nobis, quoniā mulier ſancta es, & timens Deū.
30 Et dixit illis Judith; Sicut ꝙ potui loqui, Dei eſſe
31 cognoſcitis: Ita quod facere diſpoſui, probate ſi ex
Deo eſt, & orate ut firmū faciat Deus conſilium me-
32 um. Stabitis vos ad portam nocte iſtâ, & ego exeā
cum abra mea: & orate, ut ſicut dixiſtis, in diebus
33 quinque reſpiciat Dñs populum ſuum Iſrael. Vos
autem nolo ut ſcrutemini actum meum, & uſque
dum renuntiem vobis, nihil aliud fiat, niſi oratio
pro me ad Dominum Deum noſtrum.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

16 Διόπερ ἀναμένοντες τὴν παρ' αὐτοῦ σωτηρίαν, (α) ἐπικαλεσώμεθα αὐ-
τὸν εἰς βοήθειαν ἡμῶν, καὶ εἰσακούσεται τῆς φωνῆς ἡμῶν, ἐὰν ᾖ αὐτῷ
ἀρεστόν. ὅτι οὐκ ἀνέστη ἐν ταῖς γενεαῖς ἡμῶν, οὐδέ ἐστιν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ
σήμερον οὔτε φυλή, οὔτε πατριά, (β) οὔτε δῆμος, οὔτε πόλις ἐξ ἡμῶν,
οἳ προσκυνοῦσι θεοῖς χειροποιήτοις, καθάπερ ἐγένετο ἐν ταῖς πρό-
19 τερον ἡμέραις, Ὧν χάριν ἐδόθησαν εἰς ῥομφαίαν καὶ εἰς διαρπα-
γὴν οἱ πατέρες ἡμῶν, καὶ ἔπεσον πτῶμα μέγα ἐνώπιον τῶν ἐχθρῶν
ἡμῶν. ἡμεῖς δὲ ἕτερον θεὸν οὐκ (γ) ἐπέγνωμεν πλὴν αὐτοῦ· ὅθεν ἐλ-
πίζομεν ὅτι οὐχ ὑπερόψεται ἡμᾶς, (δ) οὐδ' ἀπὸ τοῦ γένους ἡμῶν. ὅτι ἐν
τῷ ληφθῆναι ἡμᾶς, οὕτως καθήσεται πᾶσα ἡ Ἰουδαία, καὶ προνομευ-
θήσεται τὰ ἅγια ἡμῶν, καὶ (ε) ζητήσει τὴν βεβήλωσιν αὐτῶν ἐκ τοῦ
(ζ) στόματος ἡμῶν, καὶ τὸν φόνον τῶν ἀδελφῶν (η) ἡμῶν, καὶ τὴν αἰχ-
μαλωσίαν τῆς γῆς, καὶ τὴν ἐρήμωσιν τῆς κληρονομίας ἡμῶν ἐπιστρέ-
ψει εἰς κεφαλὴν ἡμῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, οὗ ἐὰν δουλεύσωμεν ἐκεῖ, καὶ
ἐσόμεθα εἰς πρόσκομμα καὶ εἰς ὄνειδος ἐναντίον τῶν κτωμένων ἡμᾶς·
ὅτι οὐ κατευθυνθήσεται ἡ δουλεία ἡμῶν εἰς χάριν, ἀλλ' εἰς ἀτιμίαν
21 θήσει αὐτὴν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν. Καὶ νῦν ἀδελφοὶ ἐπιδειξώμεθα
τοῖς ἀδελφοῖς ἡμῶν, ὅτι ἐξ ἡμῶν κρέμαται ἡ ψυχὴ αὐτῶν, καὶ τὰ
ἅγια καὶ ὁ οἶκος καὶ τὸ θυσιαστήριον (θ) ἐπεστήρικται ἐφ' ἡμῖν. Παρὰ
(ι) ταῦτα πάντα εὐχαριστήσωμεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν, ὃς πειράζει ἡ-
μᾶς καθὰ καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν. μνήσθητε ὅσα ἐποίησε μετὰ Ἀβρα-
άμ, καὶ ὅσα ἐπείρασε τὸν Ἰσαάκ, καὶ ὅσα ἐγένετο τῷ Ἰακὼβ ἐν Με-
σοποταμίᾳ τῆς Συρίας (κ) ποιμαίνοντι τὰ πρόβατα Λάβαν τοῦ ἀ-
26 δελφοῦ τῆς μητρὸς αὐτοῦ· Ὅτι οὐ καθὼς ἐκείνους ἐπύρωσεν εἰς ἐτα-
27 σμὸν τῆς καρδίας αὐτῶν, καὶ ἡμᾶς οὐκ ἐξεδίκησεν, Ἀλλ' εἰς νου-
28 θέτησιν μαστιγοῖ κύριος τοὺς ἐγγίζοντας αὐτῷ. Καὶ εἶπεν πρὸς αὐ-
τὴν Ὀζίας, Πάντα ὅσα εἶπας, (λ) ἀγαθῇ καρδίᾳ ἐλάλησας, καὶ οὐκ
ἔστιν ὃς ἀντιστήσεται τοῖς λόγοις σου. Ὅτι οὐκ ἐν τῇ σήμερον ἡ
σοφία σου πρόδηλός ἐστιν, ἀλλὰ ἀπ' ἀρχῆς ἡμερῶν σου ἔγνω πᾶς
ὁ λαὸς τὴν σύνεσίν σου, καθότι ἀγαθόν ἐστι τὸ πλάσμα τῆς καρ-
δίας σου. (μ) ἀλλ' ὁ λαὸς ἐδίψησε σφόδρα καὶ (ν) ἠνάγκασαν ποι-
ῆσαι ἡμᾶς καθὰ ἐλαλήσαμεν αὐτοῖς, καὶ (ξ) ἀπαγαγεῖν ὅρκον ἐφ'
29 ἡμᾶς, ὃν οὐ παραβησόμεθα. Καὶ νῦν δεήθητι περὶ ἡμῶν, ὅτι γυ-
νὴ εὐσεβὴς εἶ, καὶ ἀποστελεῖ κύριος τὸν ὑετὸν εἰς πλήρωσιν τῶν λάκ-
30 κων ἡμῶν, καὶ οὐκ ἐκλείψομεν ἔτι. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς Ἰουδίθ,
Ἀκούσατέ μου, καὶ ποιήσω πρᾶγμα ὃ ἀφίξεται εἰς γενεὰς γενεῶν υἱοῖς
32 τοῦ γένους ἡμῶν. Ὑμεῖς στήσεσθε ἐπὶ τῆς πύλης τὴν νύκτα ταύ-
την, καὶ ἐξελεύσομαι ἐγὼ μετὰ τῆς ἅβρας μου, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις
μεθ' ἃς εἴπατε παραδώσειν τὴν πόλιν τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν, ἐπισκέψεται
33 κύριος τὸν Ἰσραὴλ ἐν χειρί μου. Ὑμεῖς δὲ οὐκ (ο) ἐξερευνήσετε
τὴν πρᾶξίν μου, οὐ γὰρ (π) ἐρῶ ὑμῖν, ἕως τοῦ τελεσθῆναι ἃ ἐγὼ ποιῶ.

Quamobrem expectantes eam quæ ab ipſo, ſalutem, 16
invocemus eum in adjutorium noſtrum: & exaudi-
et vocem noſtram, ſi fuerit ipſi placitum: quoniam
non ſurrexit in generationibus noſtris, neque eſt in
hodierna die neque tribus, neque patria, neque oppi-
dum, neque civitas ex nobis, qui adorent deos manu-
factos, ſicut factum eſt in prioribus diebus, Quo- 19
rum gratiâ dati ſunt in gladium, & in direptionem
patres noſtri, & ceciderunt ruinâ magnâ coram ini-
micis noſtris. Nos autem alium Deum non agnovi-
mus præter eum: unde ſperamus, quia non deſpiciet
nos, neque à (d) genere noſtro: quoniam cum capti
fuerimus nos; ſic ſedebit omnis Judæa, & diripien-
tur Sancta noſtra, & quæret pollutionem eorum de
(e) ore noſtro, & cædem fratrum noſtrorum, & capti-
vitatem terræ, & deſolationem hæreditatis noſtræ
convertet in caput noſtrum in gentibus, ubicunque
ſervierimus ibi, & erimus in offendiculum, & in
opprobrium coram poſſidentibus nos: quoniam non di-
rigetur ſervitus noſtra in gratiam, ſed in ignomini-
am dabit eam Dominus Deus noſter. Et nunc, fra- 21
tres, oſtendamus fratribus noſtris, quia ex nobis pen-
det anima eorum, & ſancta, & domus & altare inni-
tuntur ſuper nos. Præter hæc omnia gratias agamus
Domino Deo noſtro, qui tentat nos, ſicut & patres no-
ſtros. Recordamini, quæcunque fecit cum Abraham,
& quæcunque tentavit Iſaac, & quæcunque eve-
nerunt Jacob in Meſopotamia Syriæ, paſcenti pecora
Laban fratris matris ſuæ: Quoniam non ſicut il- 26
los examinavit in examen cordis eorum, etiam nos
non eſt ultus, Sed ad monitionem flagellat Dominus 27
appropinquantes ſibi. Et dixit ad eam Ozias; Omnia 28
quæcunque dixiſti, bono corde locuta es, & non eſt
qui reſiſtat verbis tuis: Quoniam non hodiè ſapien-
tia tua manifeſta eſt, ſed à principio dierum tuorum
novit omnis populus intellectum tuum, quomodò bona
eſt formatio cordis tui. Sed populus ſitivit vehemen-
ter & coegerunt facere nos ſecundùm ea quæ locuti
ſumus eis, & inducere juramentum ſuper nos, quod
non tranſgrediemur. Et nunc ora pro nobis, quoni- 29
am mulier pia es: & mittet Dominus pluviam ad
impletionem ciſternarum noſtrarum, & non defici-
emus ultrà. Et dixit ad eos Judith; Audite me, & 30
faciam rem, quæ perveniet in generationes generatio-
num filiis generis noſtri. Vos ſtabitis ſuper portam 32
nocte hâc, & exibo ego cum ancilla mea, & in die-
bus poſt quos dixiſtis tradituros civitatem inimicis
noſtris, viſitabit Dominus Iſrael in manu mea. Vos 33
autem non perſcrutabimini actionem meam: non
enim dicā vobis, donec perfecta fuerint quæ ego facio.

MS. A. (α) ἐπικαλεσώμεθα (β) οὐδὲ (γ) ἔγνωμεν (δ) οὔτε (ε) ἐκζητήσει (ζ) αἵματος (η) ὑμῶν, (θ) ἐπιστηρεῖσαι (ι) ταῦτα εὐχαριστήσωμεν (κ) ποιμαίνοντος αὐτοῦ τὰ (λ) ἐν ἀγαθῇ (μ) ἀλλὰ (ν) ἠνάγκασεν ἡμᾶς ποιῆσαι (ξ) ἐπήγαγεν ἐφ' ἡμᾶς ὅρκον, (ο) ἐξερευνήσατε (π) ἀναγγελῶ

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܐܠܐ ܢܣܟܐ ܠܦܘܪܩܢܗ ܘܢܩܪܝܘܗܝ ܠܡܥܕܪܢܘܬܢ ܘܐܢ ܨܒܐ ܢܫܡܥ ܩܠܢ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܩܡ 16
ܒܫܪܒܬܢ. ܘܠܐ ܗܘܐ ܒܙܒܢܢ. ܠܐ ܫܒܛܐ ܘܠܐ ܫܪܒܬܐ. ܘܠܐ ܥܡܐ. ܘܠܐ ܡܕܝܢܬܐ ܡܢܟܘܢ.
ܕܣܓܕܘ ܠܐܠܗܐ ܥܒܕ ܐܝܕܝܐ ܕܒܢܝܢܫܐ. ܐܝܟ ܕܗܘܐ ܒܙܒܢܐ ܕܩܕܡܝܢ. * ܡܛܠ ܗܢܐ 19
ܐܫܬܠܡܘ ܐܒܗܝܢ ܠܒܙܬܐ ܘܠܚܪܒܐ. ܘܢܦܠܘ ܩܕܡ ܒܥܠܕܒܒܝܗܘܢ ܡܦܘܠܬܐ ܪܒܬܐ.
ܚܢܢ ܕܝܢ ܠܐ ܝܕܥܝܢ ܐܠܗܐ ܐܚܪܢܐ ܠܒܪ ܡܢܗ. ܕܢܗܦܘܟ ܐܦܘܗܝ ܡܢܢ. ܡܛܠ ܕܐܢ
ܢܫܬܠܡ ܚܢܢ. ܐܦ ܟܠܗ ܝܗܘܕ ܢܫܬܠܡ. ܘܢܬܒܙܙܘܢ ܩܘܕܫܝܢ. ܘܢܬܒܥ ܡܪܝܐ
ܛܘܠܫܗܘܢ ܡܢ ܕܡܢ. ܘܩܛܠܐ ܕܐܚܝܢ ܘܫܒܝܬܐ ܕܐܪܥܐ. ܘܛܘܠܫܐ ܕܝܪܬܘܬܢ. ܢܗܦܘܟ
ܠܪܝܫܢ ܒܝܬ ܥܡܡܐ ܕܡܫܬܥܒܕܝܢܢ ܬܡܢ. ܘܢܗܘܐ ܠܬܘܩܠܬܐ ܘܠܚܣܕܐ: ܩܕܡ ܟܠܗܘܢ
ܫܒܒܝܢ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܢܗܘܐ ܫܘܥܒܕܢ ܠܛܝܒܘܬܐ. ܐܠܐ ܢܗܦܟܝܗ ܡܪܝܐ ܠܨܥܪܐ.
* ܗܫܐ ܕܝܢ ܢܩܒܠ ܠܐܚܝܢ. ܡܛܠ ܕܡܢ ܠܘܬܢ ܢܦܫܗܘܢ. ܘܡܩܕܫܐ ܘܗܝܟܠܐ ܘܡܕܒܚܐ. 21
ܒܢ ܗܘ ܣܝܡܝܢ. ܘܝܬܝܪ ܡܢ ܗܠܝܢ ܟܠܗܝܢ. ܢܫܦܪ ܠܐܠܗܐ ܕܡܢܣܐ ܠܢ ܀ ܐܝܟ
ܕܠܐܒܗܝܢ ܐܬܕܟܪܘ ܟܠ ܕܥܒܕ ܥܡ ܐܒܪܗܡ ܘܐܝܣܚܩ. ܘܡܕܡ ܕܗܘܐ ܠܝܥܩܘܒ
ܒܒܝܬ ܢܗܪܝܢ ܟܕ ܪܥܐ ܥܢܐ ܕܠܒܢ ܐܚܘܗ̇ ܕܐܡܗ. * ܟܕ ܒܚܪ ܐܢܘܢ ܒܢܣܝܘܢܐ 26
ܕܠܒܗܘܢ. ܘܐܦ ܠܢ ܠܐ ܗܘܐ ܠܬܒܥܬܐ. * ܐܠܐ ܠܡܪܕܘܬܐ ܡܚܐ ܠܢ ܡܪܝܐ. 27
ܡܛܠ ܕܩܪܝܒܝܢ ܠܗ. * ܘܐܡܪ ܠܗ̇ ܥܘܙܝܐ. ܟܠ ܕܐܡܪܬܝ ܒܠܒܐ ܛܒܐ ܐܡܪܬܝ. ܘܠܝܬ 28
ܕܩܐܡ ܠܘܩܒܠ ܡܠܟܟܝ. ܘܠܐ ܗܘܐ ܡܢ ܝܘܡܢܐ ܐܬܝܕܥܬ ܚܟܡܬܟܝ. ܐܠܐ ܡܢ ܝܘܡܬܐ
ܩܕܡܝܐ. ܝܕܥ ܟܠܗ ܥܡܐ ܣܘܟܠܬܟܝ. ܡܛܠ ܕܛܒܐ ܗܝ ܡܚܫܒܬܐ ܕܠܒܟܝ. ܐܠܐ ܥܡܐ ܕܝܢ
ܝܬܝܪܐܝܬ ܐܬܐܠܨ ܒܨܗܝܐ. ܘܐܠܨܢ ܠܡܥܒܕ ܠܗܘܢ ܐܝܟ ܕܐܡܪܢ. ܘܐܥܠܘ ܥܠܝܢ ܡܘܡܬܐ. ܘܠܐ ܡܫܟܚܝܢ
ܕܢܥܒܪܝܘܗ̇. * ܘܗܫܐ ܨܠܝ ܥܠܝܢ ܕܠܡܐ ܢܥܢܝܟܝ ܡܪܝܐ ܐܠܗܢ. ܡܛܠ ܕܐܢܬܬܐ ܕܚܠܬ 29
ܐܠܗܐ ܐܢܬܝ. ܘܢܫܕܪ ܡܪܝܐ ܡܛܪܐ. ܘܢܬܡܠܘܢ ܓ̈ܘܒܝܢ ܘܠܐ ܢܣܘܦ. * ܘܐܡܪܬ 30
ܠܗܘܢ ܝܗܘܕܝܬ ܫܡܥܘܢܝ. ܘܐܥܒܕ ܨܒܘܬܐ ܕܚܟܡܬܐ. ܕܬܫܬܒܩ ܠܕܪ̈ܝܢ ܘܠܕܪ̈ܝܢ ܕܒܢ̈ܝ ܥܡܐ
ܕܝܠܢ. * ܩܘܡܘ ܐܢܬܘܢ ܒܬܪܥܐ ܒܠܠܝܐ ܗܢܐ. ܘܐܢܐ ܐܦܘܩ ܘܐܡܬܝ. ܘܒܝܘܡܬܐ ܕܐܡܪܬܘܢ ܀ 32
ܕܡܫܠܡܝܢ ܐܢܬܘܢ ܠܡܕܝܢܬܐ ܠܒܥܠܕܒܒܝܢ ܀ ܢܦܪܘܩ ܡܪܝܐ ܠܐܝܣܪܝܠ ܒܐܝܕܝ ܐܝܟ ܕܣܒܪ ܐܢܐ.
* ܘܐܢܬܘܢ ܠܐ ܬܒܥܘܢ ܒܥܒܕܝ ܀ ܡܛܠ ܕܠܐ ܡܚܘܝܐ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܥܕܡܐ ܕܡܫܬܠܡ ܗܘ ܕܥܒܕܐ ܐܢܐ. 33

Sed expectemus redemptionē ejus, & vo- 16
cemus eum in adjutorium noſtrum, & ſi
voluerit, audiet vocem noſtram. Quia
non extitit in familiis noſtris, neque
tempore noſtro fuit vel tribus, vel fami-
lia, vel gens, vel civitas veſtrûm quæ ado-
raverit deos factos manu humanâ, quod
temporibus nos antegreſſis factum eſt.
Propter quod traditi ſunt patres noſtri 19
prædæ & gladio, cecideruntque coram
hoſtibus ſuis caſu magno. Nos autem
Deum ab eo aliū non novimus, ut aver-
tat à nobis vultum ſuum. Nam ſi nos
tradamur, tradetur & tota Judæa, & di-
ripientur ſanctuaria noſtra, & requiret
Domin⁹ pollutionem eorum de ſanguine
noſtro. Et cædem fratrum noſtrorum, &
captivitatem terræ, & pollutionem hære-
ditatis noſtræ convertet in caput no-
ſtrum, inter Gentes ubi ſervitutem ſer-
vimus. Erimuſque ſcandalo & oppro-
brio, coram omnibus vicinis noſtris. Ne-
que enim vel ſervitus noſtra gratioſa erit:
ſed convertet eam Dominus in ignomi-
niam. Nunc autem nos ſuſcipiamus 21
fratres noſtros; de nobis enim pendet
anima ipſorum: Et ſanctuarium,
& templum, & altare in nobis poſita
ſunt. Et ultra hæc omnia placebimus
Deo, qui nos tentat ſicut patres noſtros.
Mementote omnia quæ fecit Abrahamo
& Iſaaco, quæque Jacobo contigerunt in
Meſopotamia, cùm paſceret oves Laban
avunculi ſui. Quando ipſos exploravit 26
tentatione cordis ipſorum. Nos etiam,
non in vindictam, Sed in caſtigationem 27
percuſſit Dominus; quia propinqui ipſi
ſumus. Dixitque ei Uzias; Quicquid di- 28
xiſti, corde bono dixiſti, nec eſt qui ad-
verſetur conſilio tuo. Neque inde ab ho-
dierno die nota eſt ſapientia tua: ſed
à diebus antiquis novit totus populus
prudentiam tuam. Bona enim eſt cogi-
tatio cordis tui. Sed populus ſupra mo-
dùm ſiti preſſus, adegit nos facere ipſis
ſicut diximus, & induxerunt in nos ju-
ramentum quod tranſgredi non poſſu-
mus. Et nunc ora pro nobis; fortaſſe au- 29
diet te Dominus Deus noſter, quoniam
fœmina es Deum timens; & mittet Do-
minus pluviam, quâ repleantur lacus no-
ſtri, nec conſumemur. Et dixit ipſis Ju- 30
dith; Audite me, & faciam factū ſapiens,
quod relinquatur generationib⁹ & gene-
rationibus filiorū populi noſtri. State vos 32
in portâ nocte hac, & egrediar ego & mi-
niſtra mea. Et intra dies poſt quas dixiſtis 33
vos tradituros civitatē hoſtib⁹ noſtris, liberabit Domin⁹ Iſrael, ut ſpero. Vos autē nolite in ea quæ facio inquirere. Neq; enim oſtendā
vobis priuſquā perfectū fuerit quod facio

Verſio VULG. LAT.

34 Et dixit ad eam Ozias princeps Juda; Vade in pace,
& Dominus ſit tecum in ultionem inimicorum noſtrorum.
Et revertentes abierunt.

CAP. IX.

1 Quibus abſcedentibus, Judith ingreſſa eſt oratoriũ
ſuum: & induens ſe cilicio, poſuit cinerem ſuper
caput ſuum: & proſternens ſe Domino, clamabat ad
2 Dominum, dicens; Domine Deꝰ patris mei Simeon,
qui dediſti illi gladium in defenſionem alienigenarum,
qui violatores extiterunt in coinquinatione ſua, &
3 denudaverunt femur virginis in confuſionem: Et dediſti
mulieres illorum in prædam, & filias illorum in
captivitatem; & omnem prædam in diviſionem ſervis
tuis, qui zelaverunt zelum tuum: ſubveni, quæſo te,
4 Domine Deus meus, mihi viduæ. Tu enim feciſti
priora, & illa poſt illa cogitâſti: & hoc factum eſt
5 quod ipſe voluiſti. Omnes enim viæ tuæ paratæ ſunt,
6 & tua judicia in tua providentia poſuiſti. Reſpice
caſtra Aſſyriorum nunc, ſicut tunc caſtra Ægyptiorum
videre dignatus es, quando poſt ſervos tuos armati
currebant, confidentes in quadrigis, & in equita-
7 tu ſuo, & in multitudine bellatorum. Sed aſpexiſti
ſuper caſtra eorum, & tenebræ fatigaverunt eos.
8 Tenuit pedes eorum abyſſus, & aquæ operuerunt
9 eos. Sic fiant & iſti, Domine, qui confidunt in multitudine
ſua, & in curribus ſuis, & in contis, & in ſcu-
10 tis, & in ſagittis ſuis, & in lanceis gloriantur, Et
neſciunt quia tu ipſe es Deus noſter, qui conteris
11 bella ab initio, & Dominus nomen eſt tibi. Erige
brachium tuum ſicut ab initio, & allide virtutem illorum
in virtute tua: cadat virtus eorum in iracundia
tua, qui promittunt ſe violare Sancta tua, &
polluere tabernaculum nominis tui, & dejicere gla-
12 dio ſuo cornu altaris tui. Fac, Domine, ut gladio
13 proprio ejus ſuperbia amputetur: Capiatur laqueo
oculorum ſuorum in me, & percuties eum ex labiis
14 charitatis meæ. Da mihi in animo conſtantiam, ut
contemnam illum; & virtutem, ut evertam illum.
15 Erit enim hoc memoriale nominis tui, cùm manus
fœminæ dejecerit eum.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

34 Καὶ εἶπεν Ὀζίας καὶ οἱ ἄρχοντες πρὸς αὐτήν, Πορεύου εἰς εἰρήνην,
καὶ κύριος ὁ θεὸς ἔμπροσθέν σου εἰς ἐκδίκησιν τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν.
καὶ ἀποστρέψαντες ἐκ τῆς σκηνῆς, ἐπορεύθησαν ἐπὶ τὰς διατάξεις
αὐτῶν.

ΚΕΦ. Θʹ.

1 Ἰουδὶθ δὲ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον, καὶ ἐπέθετο σποδὸν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν
αὐτῆς, καὶ ἐγύμνωσεν ὃν ἐνεδιδύσκετο σάκκον· καὶ ἦν ἄρτι
προσφερόμενον ἐν Ἱερουσαλὴμ εἰς τὸν οἶκον τοῦ (α) θεοῦ τὸ θυμίαμα
τῆς ἑσπέρας ἐκείνης· καὶ ἐβόησε (β) φωνῇ μεγάλῃ Ἰουδὶθ πρὸς
2 κύριον, καὶ εἶπε, Κύριε ὁ θεὸς τοῦ πατρός μου Συμεών, ᾧ ἔδωκας ἐν
χειρὶ ῥομφαίαν εἰς ἐκδίκησιν ἀλλογενῶν, οἳ ἔλυσαν μήτραν παρθένου
εἰς μίασμα, καὶ ἐγύμνωσαν μηρὸν εἰς αἰσχύνην, καὶ ἐβεβήλωσαν μήτραν
εἰς ὄνειδος· εἶπας γάρ, Οὐχ οὕτως ἔσται· καὶ ἐποίησαν. ἀνθ' ὧν
ἔδωκας ἄρχοντας αὐτῶν εἰς φόνον, καὶ τὴν (γ) στρωμνὴν αὐτῶν ἣ ἠδέσατο
τὴν ἀπάτην αὐτῶν, εἰς αἷμα· καὶ ἐπάταξας δούλους
3 (δ) ἐπὶ δυνάσταις, καὶ δυνάστας ἐπὶ θρόνοις αὐτῶν· Καὶ
ἔδωκας γυναῖκας αὐτῶν εἰς προνομήν, καὶ θυγατέρας (ε) εἰς
αἰχμαλωσίαν, καὶ πάντα τὰ σκῦλα (ζ) εἰς διαίρεσιν υἱῶν ἠγαπημένων
ὑπὸ σοῦ, (η) οἳ καὶ ἐζήλωσαν τὸν ζῆλόν σου, καὶ ἐβδελύξαντο
μίασμα αἵματος αὐτῶν, καὶ ἐπεκαλέσαντό σε εἰς βοηθόν·
4 ὁ θεὸς ὁ θεὸς (θ) ὁ ἐμός, καὶ εἰσάκουσον ἐμοῦ τῆς χήρας. Σὺ γὰρ
ἐποίησας τὰ πρότερα ἐκείνων, καὶ ἐκεῖνα, καὶ (ι) τὰ μετέπειτα, καὶ
τὰ νῦν, καὶ τὰ ἐπερχόμενα διενοήθης, καὶ ἐγενήθησαν ἃ ἐνενοήθης,
5 Καὶ παρέστησαν ἃ ἐβουλεύσω, καὶ εἶπαν, Ἰδοὺ πάρεσμεν·
πᾶσαι γὰρ αἱ ὁδοί σου ἕτοιμοι, καὶ ἡ κρίσις σου ἐν προγνώσει.
6 Ἰδοὺ γὰρ Ἀσσύριοι ἐπληθύνθησαν ἐν δυνάμει αὐτῶν, ὑψώθησαν
ἐφ' ἵππῳ καὶ ἀναβάτῃ, ἐγαυρίασαν ἐν βραχίονι πεζῶν, ἤλπισαν
ἐν ἀσπίδι (κ) καὶ ἐν γαισῷ καὶ τόξῳ καὶ σφενδόνῃ, καὶ οὐκ ἔγνωσαν
ὅτι σὺ εἶ κύριος συντρίβων πολέμους· Κύριος ὄνομά σοι.
σὺ ῥάξον αὐτῶν τὴν ἰσχὺν ἐν δυνάμει σου, καὶ κάταξον τὸ
κράτος αὐτῶν ἐν τῷ θυμῷ σου, ἐβουλεύσαντο γὰρ βεβηλῶσαι
τὰ ἅγιά σου, μιᾶναι τὸ σκήνωμα τῆς καταπαύσεως τοῦ ὀνόματος
τῆς δόξης σου, (λ) καὶ καταβαλεῖν σιδήρῳ κέρας θυσιαστηρίου
σου. βλέψον εἰς ὑπερηφανίαν αὐτῶν, ἀπόστειλον τὴν ὀργήν σου
εἰς κεφαλὰς αὐτῶν. δὸς ἐν χειρί μου τῆς χήρας ὃ διενοήθην κράτος·
πάταξον δοῦλον ἐκ χειλέων ἀπάτης μου ἐπ' ἄρχοντι, καὶ
ἄρχοντα ἐπὶ θεράποντι αὐτοῦ, θραῦσον αὐτῶν τὸ (μ) ἀνάστεμα ἐν
χειρὶ θηλείας.

Et dixit Ozias, & principes ad eam: Vade in pace: & Dominus Deus ante te in ultionem inimicorum noſtrorum. Et revertentes e tabernaculo, iverunt ad ordines ſuos.

CAP. IX.

Judith autem procidit in faciem, & impoſuit cinerem ſuper caput ſuum. Et nudavit quem induerat ſaccum: (& erat nuper oblatum in Hieruſalem in domo Dei thymiama veſperæ illius:) & clamavit voce magna Judith ad Dominum, *& dixit;* Domine *Deus patris mei Symeon, cui dediſti in manu gladium in ultionem alienigenarum, qui ſolverant vulvam virginis in pollutionem, & nudaverunt femur in confuſionem, & polluerunt vulvam in opprobrium: dixiſti enim; Non ſic erit. Et (a) pro iis quæ fecerunt, dediſti principes eorum in cædem, & ſtratum eorum, quod (b) noverat deceptionem eorum, in ſanguinem, & percuſſiſti ſervos ſuper dynaſtas, & dynaſtas ſuper thronos eorum: Et dediſti uxores eorum in direptionem, & filias in captivitatem, & omnia ſpolia in direptionem filiorum dilectorum à te, qui etiam zelaverant zelum tuum, & abominati erant contaminationem ſanguinis ſui, & invocaverant te in adjutorem. Deus Deus meus, etiam exaudi me viduam. Tu enim feciſti, quæ ante illa, & illa, & quæ deinceps, & quæ nunc, & ſupervenientia (d) cogitâſti: & facta ſunt quæ in mente habuiſti, Et affuerunt quæ deliberâſti, & dixerunt; Ecce adſumus: omnes enim viæ tuæ paratæ, & judicium tuum in præcognitione. Ecce enim, Aſſyrii multiplicati ſunt in virtute ſua, exaltati ſunt ſuper equo, & aſcenſore, gloriati ſunt in brachio peditum, ſperaverunt in clypeo, & in (c) gæſo, & arcu, & fundibula, & non cognoverunt quia tu es Dominus conterens bella: Dominus nomen tibi: tu frange eorum fortitudinem in virtute tua, & proſterne (e) robur eorum in furore tuo. Deliberaverunt enim polluere Sancta tua, contaminare tabernaculum requietis nominis gloriæ tuæ, & diruere ferro cornu altaris tui. Aſpice in ſuperbiam eorum, mitte iram tuam in capita eorum. Da in manu mea viduæ, quod cogitavi, robur: percute ſervum è labiis (f) deceptionis meæ ſuper principem, & principem ſuper miniſtrum ejus: frange eorũ celſitudinẽ in manu fœminæ*

MS. A. (α) κυρίου τοῦ θυμιάματος τῆς (β) φωνὴν μεγάλην (γ) στρωμνὴν ἣ ἠδέσατο τὴν ἀπά··· τηθεῖσαν εἰς αἷμα· (δ) ἐπὶ * δυνάστας ἐπὶ θρόνους (ε) αὐτῶν εἰς (ζ) αὐτοῦ εἰς (η) καὶ ἐζήλωσαν (θ) ἐμός, εἰσάκουσόν μου τῆς (ι) μετέπειτα, (κ) καὶ τόξῳ (λ) καταβαλεῖν (μ) ἀνάστημα

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

34 * ܘܐܡܪܘ ܠܗ̇ ܗܢܘܢ ܘܪܘܪܒܢܐ ܐܙܠܝ ܒܫܠܡܐ. ܡܪܝܐ ܕܝܢ ܢܩܕܘܡ ܩܕܡܝܟܝ ܘܢܬܒܥ ܠܢ ܬܒܥܬܐ ܡܢ
ܒܥܠܕܒܒܝܢ. ܘܐܬܦܢܝܘ ܡܢ ܡܫܟܢܐ ܘܐܙܠܘ ܠܒܬܝܗܘܢ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܛ *

1 * [illegible]

2 [illegible] * [illegible]

3 [illegible] * [illegible]

4 [illegible] * [illegible]

5 [illegible] * [illegible]

6 [illegible] * [illegible]

* Et dixerunt ipſi & principes, Vade in pace: Dominus autem te præcedat, & det nobis ultionem de hoſtibus noſtris. Et reverſi à tabernaculo, domos ſuas abierunt.

CAP. IX.

ET procidit Judith in faciẽ ſuam, & cinerem capiti ſuo injecit, ſciditque tunicam ſuam, & apparuit ſaccus quo induta erat. Et quo tempore offerebatur Jeroſolymis in templo Domini incenſum veſperæ ipſius, clamavit Judith ad Dominum voce altâ, & dixit; Domine Deus patris mei Simeon, qui poſuiſti in manu ejus gladium, ſumendæ de hoſtibus vindictæ: qui ſolverant crinem virginis ad pollutionem, & nudaverant verecundiam ejus ad pudorem, & polluerant uterum ejus ad opprobrium: Quod tu dixeras non ita fieri debere. Propterea̋que tradidiſti magnates eorum cædi, & ſtratum ipſorum quod accepit ſanguinem dilectæ tuæ. Et percuſſiſti ſervos cum dominis ſuis, & dynaſtas in thronis ſuis: tradidiſti uxores eorum in captivitatem, & filias in prædam: Omnemque prædam eorum diviſerunt inter dilectos tuos, qui obſervârunt zelum tuum, & abominati ſunt pollutionem ſanguinis ſui, & ſibi auxilio vocârunt. Audi me Deus meus, etiam me, quæ vidua ſum. Tu enim prima & media feciſti, & quæ ſequuntur: quia tu cogitâſti, & facta ſunt, conſultâſti, & ſteterunt coram te; vocâſti, & dixerunt, Ecce hic ſtamus. Omnes enim viæ tuæ paratæ, & creatura tua nuda in conſpectu tuo. Ecce enim Aſſyrii multiplicati ſunt copiis ſuis, & exaltati equis & equitibus, & elevati robore peditum, & muniti gladiis, & fiduciam in arcubus & fundis habent. Neſciunt te eſſe Dominum, qui vocaris Confractor præliorum: contere copias ipſorum rex ſeculorum, & comminue multitudinem ipſorum, frange robur ipſorum in furore tuo, quia cogitârunt polluere ſanctuarium nominis tui glorioſi, & dejicere ferro cornua altaris tui: Reſpice ſuperbiam ipſorum, & mitte furorem tuum in caput eorum. Pone vires in manibus meis viduæ quod cogitavi: percute virum ſuper principem *ſuum* ſeductione labiorum meorum, frange robur dynaſtæ manibus fœminæ.

Verſio VULG. LAT.

16 Non enim in multitudine eſt virtus tua, Domine, neque
in equorum viribus voluntas tua eſt, nec ſuperbi
ab initio placuerunt tibi: ſed humilium & manſuetorum
17 ſemper tibi placuit deprecatio. Deus cœlorum,
creator aquarum, & Dominus totius creaturæ, exaudi
me miſeram deprecantem, & de tua miſericordia præ-
18 ſumentem. Memento, Domine, teſtamenti tui, & da
verbum in ore meo, & in corde meo conſilium corrobora,
ut domus tua in ſanctificatione tua permaneat:
19 Et omnes gentes agnoſcant, quia tu es Deus, & non
eſt alius præter te.

CAP. X.

1 FActum eſt autem, cùm ceſſâſſet clamare ad Dominum,
ſurrexit de loco, in quo jacuerat proſtrata ad
2 Dominum. Vocavítque abram ſuam, & deſcendens
in domum ſuam, abſtulit à ſe cilicium, & exuit ſe ve-
3 ſtimentis viduitatis ſuæ, Et lavit corpus ſuum, &
unxit ſe myro optimo, & diſcriminavit crinem capitis
ſui, & impoſuit mitram ſuper caput ſuum, & induit
ſe veſtimentis jucunditatis ſuæ, induítque ſandalia
pedibus ſuis, aſſumpſítque dextraliola, & lilia, &
inaures, & annulos, & omnibus ornamentis ſuis or-
4 navit ſe. Cui etiam Dominus contulit ſplendorem:
quoniam omnis iſta compoſitio, non ex libidine, ſed
ex virtute pendebat: & ideò Dominus hanc in illam
pulchritudinem ampliavit, ut incomparabili decore
5 omnium oculis appareret. Impoſuit itaque abræ
ſuæ aſcoperam vini, & vas olei, & polentam, & pa-
6 lathas, & panes, & caſeum, & profecta eſt. Cúmque
veniſſent ad portam civitatis, invenerunt expe-
7 ctantem Oziam, & preſbyteros civitatis. Qui cùm
vidiſſent eam, ſtupentes mirati ſunt nimis pulchri-
8 tudinem ejus. Nihil tamen interrogantes eam, dimiſerunt
tranſire, dicentes; Deus patrum noſtrorum
det tibi gratiam, & omne conſilium tui cordis ſuâ
virtute corroboret, ut glorietur ſuper te Jeruſalem,
& ſit nomen tuum in numero Sanctorum & juſtorum.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

16 Οὐ γὰρ ἐν πλήθει τὸ κράτος σου, οὐδὲ ἡ δυναστεία σου ἐν ἰσχύουσιν,
ἀλλὰ ταπεινῶν εἶ (α) Θεὸς, ἐλαττόνων εἶ βοηθὸς, ἀντιλήπτωρ
ἀσθενούντων, ἀπεγνωσμένων σκεπαστὴς, ἀπηλπισμένων σωτήρ.
Ναὶ ναὶ (β) ὁ Θεὸς τοῦ πατρός μου, καὶ Θεὸς κληρονομίας Ἰσραὴλ, δέσποτα
τῶν οὐρανῶν καὶ τῆς γῆς, κτίστα τῶν ὑδάτων, (γ) βασιλεῦ πάσης
κτίσεώς σου, σὺ εἰσάκουσον τῆς δεήσεώς μου, καὶ δὸς λόγον μου
καὶ ἀπάτην, εἰς τραῦμα καὶ μώλωπα αὐτῶν, οἳ κατὰ τῆς διαθήκης
σου, καὶ οἴκου ἡγιασμένου σου, καὶ (δ) κορυφῆς Σιὼν, καὶ οἴκου
19 κατασχέσεως υἱῶν σου ἐβουλεύσαντο σκληρά. Καὶ ποίησον ἐπὶ (ε)
πᾶν τὸ ἔθνος σου, καὶ πάσης φυλῆς ἐπίγνωσιν, τοῦ εἰδῆσαι ὅτι
σὺ εἶ ὁ Θεὸς (ζ) πάσης δυνάμεως καὶ κράτους, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος
ὑπερασπίζων τοῦ γένους Ἰσραὴλ, εἰ μὴ σύ.

MS. A. (α) κύριος, (β) Θεὸς (γ) Βασιλεὺς (δ) κορυφὴν (ε) παντὸς ἔθνους (ζ) Θεὸς πάσης

ΚΕΦ. ι΄.

1 ΚΑὶ ἐγένετο ὡς ἐπαύσατο βοῶσα πρὸς τὸν Θεὸν Ἰσραὴλ, καὶ
συνετέλεσε πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἀνέστη ἀπὸ τῆς πτώσεως,
2 Καὶ ἐκάλεσε τὴν ἄβραν αὐτῆς, καὶ κατέβη εἰς τὸν οἶκον
ἐν ᾧ διέτριβεν ἐν αὐτῷ ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν σαββάτων, καὶ ἐν
ταῖς ἑορταῖς αὐτῆς, καὶ περιείλατο τὸν σάκκον ὃν (α) ἐνεδεδύκει,
3 καὶ ἐξεδύσατο τὰ ἱμάτια τῆς χηρεύσεως αὐτῆς, Καὶ περιεκλύσατο
τὸ σῶμα ὕδατι, καὶ ἐχρίσατο μύρῳ παχεῖ, καὶ διέταξε τὰς
τρίχας τῆς κεφαλῆς αὐτῆς, καὶ ἐπέθετο μίτραν ἐπ᾽ αὐτῆς, καὶ
ἐνεδύσατο τὰ ἱμάτια τῆς εὐφροσύνης αὐτῆς, ἐν (β) οἷς ἐστολίζετο
ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ζωῆς τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Μανασσῆ· καὶ
ἔλαβε σανδάλια εἰς τοὺς πόδας αὐτῆς, καὶ περιέθετο τοὺς χλιδῶνας,
καὶ τὰ ψέλια, καὶ τοὺς δακτυλίους, καὶ τὰ ἐνώπια, καὶ πάντα
4 τὸν κόσμον αὐτῆς. Καὶ ἐκαλλωπίσατο σφόδρα εἰς (γ) ἀπάτησιν
5 ὀφθαλμῶν ἀνδρῶν, ὅσοι ἂν ἴδωσιν αὐτήν. Καὶ ἔδωκε τῇ
ἄβρᾳ αὐτῆς ἀσκοπυτίνην οἴνου, καὶ (δ) καμψάκην ἐλαίου, καὶ
πήραν ἐπλήρωσεν ἀλφίτων καὶ παλάθης καὶ ἄρτων καθαρῶν, καὶ
περιεδίπλωσεν πάντα τὰ ἀγγεῖα αὐτῆς, καὶ ἐπέθηκεν (ε) ἐπ᾽
6 αὐτῇ. Καὶ ἐξήλθοσαν ἐπὶ τὴν πύλην τῆς πόλεως Βετυλούα, καὶ
εὕροσαν (ζ) ἐφεστῶτας ἐπ᾽ αὐτῆς Ὀζίαν, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους
7 τῆς πόλεως Χαβεὶν καὶ Χαρμίν. Ὡς δὲ εἶδον αὐτὴν, καὶ ἦν ἠλλοιωμένον τὸ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ τὴν στολὴν μεταβεβλη-
8 κυῖαν αὐτῆς, (η) καὶ ἐθαύμασαν ἐπὶ τῷ κάλλει αὐτῆς ἐπὶ πολὺ σφόδρα. Καὶ εἶπαν αὐτῇ, (θ) Ὁ Θεὸς ὁ Θεὸς τῶν πατέρων
ἡμῶν δῴη σε εἰς χάριν, καὶ τελειῶσαι τὰ ἐπιτηδεύματά σου εἰς γαυρίαμα υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ ὕψωμα Ἱερουσαλήμ. καὶ
προσεκύνησε τῷ Θεῷ,

MS. A. (α) ἐνεδιδύσκετο, (β) αἷς (γ) ἀπάντησιν (δ) καψάκην (ε) αὐτῇ. (ζ) ἐφεστῶτα αὐτῆς (η) ἐθαύμασαν (θ) Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων

Cum Tranſlatione LATINA.

Non enim in multitudine robur tuum, neque potentatus 16
tuus in fortibus: ſed humilium es Deus, minorum es adjutor, ſuſceptor infirmorum, deploratorum
protector, deſperatorum ſalvator. Næ, næ, Deus patris
mei, & Deus hæreditatis Iſrael, Domine cœlorum, &
terræ, creator aquarum, rex omnis creaturæ tuæ, tu
exaudi orationem meam, & da (g) verbum meum, &
deceptionem, in vulnus, & livorem eorum qui contra
teſtamentum tuum, & domum ſanctificatam tuam, &
verticem Sion, & domum poſſeſſionis filiorum tuorum
deliberaverunt dura: Et fac ſuper omnem gentem 19
tuam, (h) & omnem tribum, cognitionem ad ſciendū,
quia tu es Deus omnis virtutis, & potentiæ, & non
eſt alius protegens genus Iſrael, niſi tu.

CAP. X.

ET factum eſt, ut ceſſavit clamans ad Deum Iſrael, 1
& conſummavit omnia verba hæc; & ſurrexit à de-
jectione, Et vocavit ancillam ſuam, & deſcendit 2
in domum, in qua verſabatur in ea in diebus Sab-
batorum, & in feſtivitatibus ſuis, & circumabſtulit
ſaccum, quem induerat, & exuit veſtimenta vidui-
tatis ſuæ, Et circumlavit (a) corpus aquâ, & 3
unxit unguento pingui, & diſcriminavit capillos ca-
pitis ſui, & impoſuit mitram ſuper illud, & induit
veſtimenta lætitiæ ſuæ, in quibus amiciebatur in
diebus vitæ viri ſui Manaſſe: & ſumpſit ſandalia in
pedes ſuos, & circumpoſuit monilia, & armillas, &
annulos, & inaures, & omnem ornatum ſuum. Et 4
ornata eſt valdè in occurſum oculorum hominum,
quicumque viderint eam. Et dedit ancillæ ſuæ aſ- 5
coperam vini, & campſacem olei, & peram implevit
farinis, & palathâ, & panibus mundis, & circum-
duplicavit omnia vaſa ſua, & impoſuit ſuper eam.
Et (b) exiverunt ad portam civitatis Betylua, & in- 6
venerunt inſiſtentes ſuper eam Oziam, & ſeniores
civitatis, Chabrin, & Charmin. Ut autem vi- 7
derunt eam (& erat mutata facies ejus) & ſto-
lam mutatam ejus; & mirati ſunt ſuper pulchri-
tudine ejus quamplurimùm valdé. Et dixerunt 8
ei; Deus, Deus patrum noſtrorum, det te in gra-
tiam, & (e) perficere adinventiones tuas in glo-
riationem filiorum Iſrael, & exaltationem Hieru-
ſalem. Et adoravit Deum,

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܡܛܠ ܕܠܐ ܗܘܐ ܒܣܘܓܐܐ ܣܝܡ ܚܝܠܟ ܘܥܘܫܢܟ ܘܐܦ ܠܐ ܡܘܗܒܬܟ ܒܚܝܠܬܢܐ. ܐܠܐ 16
ܐܢܬ ܐܠܗܐ ܐܢܬ ܕܡܟܝܟܐ ܘܡܥܕܪܢܐ ܐܢܬ ܕܙܥܘܪܐ. ܘܡܥܕܪܢܐ ܕܟܪܝܗܐ. ܘܦܪܘܩܐ ܕܐܒܝܕܐ.
ܐܢܐ ܡܪܝܐ ܐܠܗܗ ܕܐܒܝ ·· ܐܠܗܐ ܕܝܪܬܘܬܗ ܕܐܝܣܪܝܠ · ܡܪܝܐ ܕܫܡܝܐ ܘܕܐܪܥܐ.
ܒܪܘܝܐ ܕܡܝܐ · ܡܠܟܐ ܕܟܠܗܘܢ ܒܪܝܬܐ. ܫܡܥ ܩܠܐ ܕܒܥܘܬܝ. ܘܗܘܐ ܢܟܠܐ
ܘܛܘܥܝܝ ܠܩܛܠܐ ܘܠܡܚܘܬܐ ܕܗܢܘܢ ܕܩܝܡܝܢ ܠܘܩܒܠ ܩܝܡܟ ܘܡܩܕܫܟ. ܘܛܘܪܐ ܕܨܗܝܘܢ
ܘܝܪܬܘܬܐ ܕܒܢܝܟ. ܐܬܚܫܒܘ ܓܝܪ ܥܠܝܢ ܒܝܫܬܐ. * ܥܒܕ 19
ܠܟܠܗ ܥܡܟ ܘܠܟܠܗܘܢ ܫܪܒܬܐ ܕܢܕܥܘܢ ܕܐܢܬ ܗܘ ܐܠܗܐ ܕܟܠ ܚܝܠܐ. ܘܡܪܘܬܐ
ܘܫܘܠܛܢܐ. ܘܠܝܬ ܐܚܪܝܢ ܕܡܓܢ ܥܠ ܐܝܣܪܝܠ ܠܒܪ ܡܢܟ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܝ̄ *

* ܘܗܘܐ ܕܟܕ ܫܠܡܬ ܝܗܘܕܝܬ ܡܢ ܕܬܩܥܐ ܠܘܬ ܐܠܗܐ ܕܐܝܣܪܝܠ · ܘܫܠܡܬ 1
ܟܠܗܘܢ ܦܬܓܡܐ ܗܠܝܢ. ܩܡܬ ܡܢ ܕܘܟܬܐ ܕܫܕܝܐ ܗܘܬ. * ܘܩܪܬ ܠܐܡܬܗ ܘܢܚܬܬ 2
ܠܒܝܬܗ ܐܝܟܐ ܕܥܡܪܐ ܗܘܬ ܒܫܒܬܐ ܘܒܥܐܕܐ. ܘܫܪܬ ܣܩܐ ܕܠܒܝܫܐ ܗܘܬ. * ܘܫܠܚܬ 3
ܡܐܢܐ ܕܐܪܡܠܘܬܗ. ܘܐܣܚܬ ܦܘܡܗ ܒܡܝܐ. ܘܡܫܚܬ ܡܫܚܐ ܒܣܝܡܐ. ܘܡܫܚܬ
ܣܥܪܐ ܕܪܝܫܗ. ܘܣܡܬ ܡܣܢܐ ܒܪܓܠܝܗ. ܘܠܒܫܬ ܡܐܢܐ ܕܚܕܘܬܗ. ܕܠܒܫܐ
ܗܘܬ ܒܙܒܢܐ ܕܚܝܐ ܗܘܐ ܡܢܫܐ ܒܥܠܗ. ܘܣܡܬ ܡܝܬܪܐ ܥܠ ܪܫܗ. ܘܠܒܫܬ ܩܕܠܐ ܘܫܝܪܐ ܘܥܙܩܬܐ
ܘܩܕܫܐ ܘܟܠܗ ܨܒܬܗ. * ܘܨܒܬ ܢܦܫܗ ܛܒ. ܠܚܛܘܦܝܐ ܕܥܝܢܐ ܕܐܝܠܝܢ ܕܚܙܝܢ 4
ܠܗ. * ܘܝܗܒܬ ܠܐܡܬܗ ܙܩܐ ܕܚܡܪܐ ܘܡܐܢܐ ܕܡܫܚܐ. ܘܡܠܬ ܬܪܡܠܐ 5
ܩܡܚܐ ܘܬܐܢܐ ܘܠܚܡܐ. ܘܣܡܬ ܬܡܢ ܓܒܢܬܐ. ܘܥܦܬ ܡܐܢܝܗ ܘܣܡܬ ܥܠ ܐܡܬܗ.
* ܘܢܦܩ ܬܪܬܝܗܝܢ ܘܐܬܝܗ ܠܬܪܥܐ ܕܡܕܝܢܬܐ. * ܘܐܫܟܚܘ ܬܡܢ ܠܥܘܙܝܐ 6
ܘܠܣܝܒܐ ܕܡܕܝܢܬܐ ܠܟܒܪܝܢ ܘܠܟܪܡܝܢ. * ܘܟܕ ܚܙܘ ܫܘܚܠܦܐ ܕܐܦܝܗ ܘܕܠܒܘܫܝܗ. 7
ܘܐܬܕܡܪܘ ܛܒ ܒܫܘܦܪܗ. * ܘܐܡܪܘ ܠܗ. ܐܠܗܐ ܕܐܒܗܝܢ 8
ܢܬܠ ܠܟܝ ܛܝܒܘܬܐ. ܘܬܫܡܠܝܢ ܥܒܕܝܟܝ ܠܫܘܒܚܐ ܕܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ. ܘܠܡܬܪܘܪܒܘ
ܕܐܘܪܫܠܡ. ܘܢܦܠܬ ܥܠ ܐܦܝܗ ܘܣܓܕܬ ܠܐܠܗܐ.

Quia non eſt poſita vis tua ac ro- 16
bur in multitudine, nec dona tua in
fortibus: Sed tu Deus es afflictorum,
& adjutor exiguorum, auxiliator
ægrotorum, & redemptor perditorum.
Obſecro Domine Deus patris mei,
Deus hæreditatis Iſrael, Domine cœ-
li ac terræ, creator aquarum, rex
omnium creaturarum; Audi vocem
petitionis meæ, & fac dolum ac
ſeductionem meam in cædem ac pla-
gam eorum qui adverſantur fœderi
ac ſanctuario tuo, montique Sion,
& hæreditati filiorum tuorum. Co-
gitârunt enim in nos malum. Fac 19
toti populo tuo, & omnibus familiis,
ut ſciant te eſſe Deum omnis poten-
tiæ & dominii, nec eſſe alium qui
protegat Iſrael præter te.

CAP. X.

ET factum eſt, cùm ceſſâſſet Ju- 1
dith clamare ad Deum Iſraelis, &
abſolviſſet omnes ſermones iſtos, ſur-
rexit de loco ubi projecta erat. Vo- 2
cavitq; ancillam ſuam & deſcendit in
domum ſuam ubi morabatur ſabba-
tis & feſtis. Et ſolvit ſaccum
quem induta erat, Et exuit veſtes 3
viduitatis ſuæ, & lavit os ſuum aquâ,
unxítque unguento eximio, unxítque
capillos capitis ſui, & poſuit calceos
in pedibus ſuis, induítque veſtes læ-
titiæ ſuæ, quas induebat tempore
quo vivebat Manaſſes vir ſuus. Po-
ſuítque mitram in capite ſuo, in-
duítque monilia, & armillas an-
nulóſque, & inaures, omniáque or-
namenta ſua. Ornavítque ſe valdè, 4
rapiendis oculis eorum qui vide-
rent ipſam. Dedítque ancillæ ſuæ 5
utrem vini, vaſculúmque olei, im-
plevítque peram farinâ, & ficu-
bus, & pane, adjecto illuc caſeo.
Et complicavit vaſa ſua, & impo-
ſuit ancillæ. Et egreſſæ ambæ ve- 6
nerunt ad portam civitatis. Et in-
venerunt ibi Uziam, ſenatoréſque
civitatis Chabrim & Carmim. Qui 7
cùm viderent mutationem faciei ipſius,
& indutum veſtimentorum, admirati
ſunt valdè pulchritudinem ipſius. Et 8
dixerunt ipſi; Deus patrum noſtrorum
det tibi gratiam, & perficias opus tuum
in gloriam filiorum Iſrael, & in exalta-
tionem Jeroſolymorum. Et cadens
prona adoravit Deum.

Verſio V U L G. LAT.

9 Et dixerunt hi qui illic erant, omnes unâ voce ;Fiat,
10 fiat. Judith verò orans Dominum, tranſivit per portas
11 ipſa & abra ejus. Factum eſt autem, cùm deſcenderet
montem, circa ortum diei, occurrerunt ei exploratores
Aſſyriorum, & tenuerunt eam, dicentes ,
12 Unde venis ? aut quò vadis ? Quæ reſpondit ; Filia
ſum Hebræorum, ideò ego fugi à facie eorum, quoniam
futurum agnovi, quòd dentur vobis in deprædationem,
pro eo quòd contemnentes vos, noluerunt
ultrò tradere ſeipſos, ut invenirent miſericordiam in
13 conſpectu veſtro. Hac de cauſa cogitavi mecum, dicens
; Vadam ad faciem principis Holofernis, ut indicem
illi ſecreta illorum, & oſtendam illi quo aditu
poſſit obtinere eos, ita ut non cadat vir unus de exercitu
14 ejus. Et cùm audiſſent viri illi verba ejus, conſiderabant
faciem ejus, & erat in oculis eorum ſtupor,
15 quoniam pulchritudinem ejus mirabantur nimis. Et
dixerunt ad eam ; Conſervâſti animam tuam, eò quòd
tale reperiſti conſilium, ut deſcenderes ad dominum
16 noſtrum. Hoc autem ſcias, quoniam cùm ſteteris in
conſpectu ejus, benè tibi faciet, & eris gratiſſima in
corde ejus. Duxerúntque illam ad tabernaculum Holofernis,
17 annuntiantes eam. Cúmque intrâſſet ante
faciem ejus, ſtatim captus eſt in ſuis oculis Holofernes.
18 Dixerúntque ad eum ſatellites ejus ; Quis contemnat
populum Hebræorum, qui tam decoras mulieres
habent, ut non pro his meritò pugnare contra
19 eos debeamus? Videns itaque Judith Holofernem
ſedentem in conopœo, quod erat ex purpura, & auro,
& ſmaragdo, & lapidibus pretioſis intextum :

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

Καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Ἐπιτάξατε ἀνοῖξαί μοι τὴν πύλην τῆς
πόλεως, ϗ ἐξελεύσομαι εἰς τελείωσιν τῶν λόγων, ὧν ἐλαλήσατε
μετ᾽ ἐμοῦ. ϗ συνέταξαν τοῖς νεανίσκοις ἀνοῖξαι αὐτῇ
10 καθότι (α) ἐλάλησαν. καὶ ἐποίησαν οὕτως. Καὶ ἐξῆλθεν Ἰουδὶθ, αὐτὴ
ϗ ἡ παιδίσκη (β) αὐτῆς μετ᾽ αὐτῆς· ἀπεσκόπευον δὲ αὐτὴν
οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως ἕως οὗ κατέβη τὸ ὄρος, (γ) ἕως διῆλθε
11 τὸν αὐλῶνα, ϗ οὐκ ἔτι (δ) ἐθεώρουν αὐτήν. Καὶ ἐπορεύοντο ἐν
τῷ αὐλῶνι εἰς εὐθεῖαν, ϗ συνήντησεν αὐτῇ προφυλακὴ τῶν
Ἀσσυρίων, καὶ συνέλαβον αὐτὴν, ϗ ἐπηρώτησαν, Τίνων εἶ; καὶ
12 πόθεν ἔρχῃ; ϗ ποῦ πορεύῃ; Καὶ εἶπε, Θυγάτηρ εἰμὶ τῶν Ἑβραίων,
ϗ ἀποδιδράσκω ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, ὅτι μέλλουσι δίδοσθαι
13 ὑμῖν εἰς κατάβρωμα. Κἀγὼ ἔρχομαι εἰς τὸ πρόσωπον
Ὀλοφέρνου ἀρχιστρατήγου δυνάμεως ὑμῶν, τοῦ (ε) ἀναγγεῖλαι ῥήματα
ἀληθείας, ϗ δείξω πρὸ προσώπου αὐτοῦ ὁδὸν, καθ᾽ ἣν πορεύσεται,
καὶ κυριεύσει πάσης τῆς ὀρεινῆς, ϗ οὐ διαφωνήσει τῶν
14 ἀνδρῶν αὐτοῦ σὰρξ μία, οὐδὲ πνεῦμα ζωῆς. Ὡς δὲ ἤκουσαν οἱ
ἄνδρες τὰ ῥήματα αὐτῆς, ϗ κατενόουν τὸ πρόσωπον αὐτῆς,
15 καὶ ἦν ἐναντίον αὐτῶν (ζ) θαυμάσιον τῷ κάλλει σφόδρα, Καὶ εἶπαν
πρὸς αὐτὴν, Σέσωκας τὴν ψυχήν σου, σπεύσασα καταβῆναι εἰς
πρόσωπον τοῦ κυρίου ἡμῶν· καὶ νῦν πρόσελθε ἐπὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ,
ϗ ἀφ᾽ ἡμῶν προπέμψουσί σε ἕως παραδώσουσί σε (η) εἰς τὰς
16 χεῖρας αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ στῇς ἐναντίον αὐτοῦ, μὴ φοβηθῇς τῇ καρδίᾳ
σου, ἀλλὰ ἀνάγγειλον κατὰ τὰ ῥήματά σου, ϗ (θ) εὖ σε ποιήσει.
καὶ ἐπέλεξαν ἐξ αὐτῶν ἄνδρας ἑκατὸν, ϗ παρέζευξαν αὐτῇ
ϗ τῇ ἅβρᾳ αὐτῆς, ϗ ἤγαγον αὐτὰς ἐπὶ τὴν σκηνὴν Ὀλοφέρνου.
καὶ ἐγένετο συνδρομὴ ἐν πάσῃ τῇ παρεμβολῇ· διεβοήθη γὰρ
εἰς τὰ σκηνώματα ἡ παρουσία αὐτῆς· ϗ ἐλθόντες ἐκύκλουν αὐτὴν
ὡς εἱστήκει ἔξω τῆς σκηνῆς Ὀλοφέρνου, ἕως προσήγγειλαν
18 αὐτῷ περὶ αὐτῆς. καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τῷ κάλλει αὐτῆς, καὶ ἐθαύμαζον τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ (ι) ἀπ᾽ αὐτῆς· Καὶ (κ) εἶπεν
ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, Τίς καταφρονήσει τοῦ λαοῦ τούτου, ὃς ἔχει ἐν ἑαυτῷ γυναῖκας τοιαύτας; ὅτι οὐ καλόν ἐστιν (λ)
ὑπολείπεσθαι ἐξ αὐτῶν ἄνδρα ἕνα, οἳ ἀφεθέντες δυνήσονται κατασοφίσασθαι πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ ἐξῆλθον οἱ παρακαθεύ-
19 δοντες Ὀλοφέρνῃ, ϗ πάντες οἱ θεράποντες αὐτοῦ. καὶ εἰσήγαγον αὐτὴν εἰς τὴν σκηνήν. Καὶ ἦν Ὀλοφέρνης ἀναπαυόμενος
ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ ἐν τῷ κωνωπείῳ, ὃ ἦν ἐκ πορφύρας ϗ χρυσίου καὶ σμαράγδου ϗ λίθων πολυτελῶν καθυφασμένων. Καὶ
ἀνήγγειλαν αὐτῷ περὶ αὐτῆς, ϗ ἐξῆλθεν εἰς τὸ προσκήνιον, ϗ λαμπάδες ἀργυραῖ προάγουσαι αὐτοῦ.

MS. A. (α) ἐλάλησεν. (β) αὐτῆς. ἀπεσκόπευον (γ) ἕως οὗ διῆλθεν (δ) ἐθεώρουσαν (ε) ἀπαγγεῖλαι (ζ) θαυμασία (η) εἰς χεῖρας
(θ) εὐθῇ σε (ι) ἀπὸ (κ) εἶπαν (λ) ἐξ αὐτῶν ὑπολείπεσθαι

Et dixit ad eos ; Præcipite aperire mihi portam civitatis, & exibo ad perfectionem verborum, quæ locuti eſtis mecum. Et præceperunt juvenibus aperire ei, ſicut locuti fuerant. Et fecerunt ſic. Et exiit Judith, ipſa, & ancilla ejus cum ea. Proſpectabant autem eam viri civitatis, quoadusque deſcendit montem, donec tranſiit vallem, & non ultrà aſpiciebant eam. Et ibant in valle in rectum : & occurrerunt ei exploratores Aſſyriorum : & ceperunt eam, & interrogaverunt ; Quorum es, & unde venis, & quò vadis ? Et dixit ; Filia ſum Hebræorum, & aufugio à facie eorum : quoniam dandi ſunt vobis in devorationem. Et ego venio ad faciem Olophernis principis virtutis veſtræ ad annuntiandum verba veritatis : & oſtendam ante faciem ejus viam, per quam ibit, & dominabitur univerſæ montanæ, & non diſſonabit de viris ejus caro una, neque ſpiritus vitæ. Ut autem audiverunt viri verba ejus, & contemplati ſunt faciem ejus, & erat ante eos admirabilis pulchritudine valdè : Et dixerunt ad eam ; Salvâſti animam tuam, feſtinans deſcendere ad faciem domini noſtri. Et nunc accede ad tabernaculum ejus ; & ex nobis præmittent te, donec tradant te in manus ejus. Si autem ſteteris coram eo ; ne timeas corde tuo, ſed annuntia ſecundùm verba tua, & benè tibi faciet. Et elegerunt è ſeipſis viros centum, & adjunxerunt ei, & ancillæ ejus, et duxerũt eas ad tabernaculum Olophernis. Et factus eſt concurſus in omnibus caſtris. Perſonuerat enim in tabernaculis præſentia ejus. Et venientes circumdabant eã, ſicut ſtabat extra tabernaculum Olophernis; donec annuntiaverunt ei de ea : & mirabantur ſuper pulchritudine ejus : & mirabantur filios Iſrael ex ea. Et dixit unuſquiſq; ad proximũ ſuum ; Quis contemnet populum hunc, qui habet in ſe mulieres tales? quoniã non bonũ eſt remanere ex eis virum unum: qui dimiſſi poterunt decipere omnem terram. Et exierunt, qui dormiebant juxta Olophernem, & omnes miniſtri ejus: & introduxerunt eam in tabernaculum. Et erat Olophernes requieſcens ſuper lectum ſuum in conopæo, quod erat ex purpura, & auro, & ſmaragdo, & lapidibus pretioſis (d) intextis. Et annuntiaverũt ei de ea: & exiit in proſceniũ, et lampades argenteæ præcedentes eum.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

ܘܐܡܪܐ ܠܗܘܢ ܦܩܘܕܘ ܢܦܬܚܘܢ ܬܪܥܐ ܕܡܕܝܢܬܐ. ܘܐܦܘܩ ܘܐܫܡܠܐ ܦܬܓܡܐ ܕܡܠܠܬܘܢ
ܥܡܝ. ܘܦܩܕܘ ܠܥܠܝܡܐ ܕܢܦܬܚܘܢ ܠܗ ܬܪܥܐ. ܐܝܟ ܕܐܡܪܬ. ܘܥܒܕܘ ܒܢܝ ܡܕܝܢܬܐ
10 ܗܟܢܐ. * ܘܢܦܩܬ ܝܗܘܕܝܬ ܗܝ ܘܐܡܬܗ ܥܡܗ. ܘܚܪܘ ܒܗ ܒܢܝ ܡܕܝܢܬܐ ܥܕܡܐ
11 [illegible]
[illegible]
12 [illegible]
[illegible]
13 [illegible]
[illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
[illegible]
16 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
18 [illegible]
[illegible]
19 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Et dixit eis, Jubete aperiri portam civitatis, ut egrediar & perficiam quod locuti eſtis mecum. Et juſſerunt pueros aperire ipſi portam ſicut dixerat. Feceruntque ita filii civitatis. Et egreſſa eſt Judith ipſa & famula ſua cum ea. Et proſpexerunt filii civitatis, donec deſcendiſſet de monte. Cùm autem veniſſent ad vallem non viderunt eas ampliùs. Profectæ autem rectà in valle, incurrit in ſtationem primam Aſſyriorum : Prehenſamque interrogârunt, dicentes ei, Quæ nova tua ? & unde venis & quò is ? Et dixit eis; Ebræa ſum fugioque ab eis, quia præſtò eſt ut tradantur vobis in cibum. Ego autem venio ad Alphernam ducem exercitûs veſtri, ut notum ipſi faciam verbum verum, & oſtendam ei viam quâ eat, & totius montis compos fiat, nec evadat eum quiſquam ex filiis carnis, nec ullus ſpiritus vitæ. Et cùm audîſſent viri verba ejus, intuiti ſunt faciem ejus, & viſa eſt eis forma ipſius valdè admiranda. Et dixerunt ipſi : Vivificâſti animam tuam in bonum, quòd feſtinâſti deſcendere ad dominum noſtrum. Nunc cedò ad tabernaculum ejus, quidam autem nobis deducent te, donec tradant te in manus ipſius. Et cùm ſtabis coram eo, noli timere in corde tuo ſed oſtende ipſi verba tua, & benefaciet tibi. Et elegerunt de ſeipſis centum viros, quibus ipſam tradiderunt & ancillam ipſius. Et duxerunt ipſam ad tabernaculum Alphernæ. Facta autem eſt concurſus per tota caſtra quia ſparſa erat fama adventûs ejus eis qui in tabernaculis : Et venientes circumdederunt ipſam ſtantem extra tentorium Alphernæ, donec nuntiarent ipſi de ea. Et admirati ſunt pulchritudinem ejus. Et auſcultârunt verbis ejus, erant enim valdè bona. Admirabanturque filios Iſrael propter ipſam : Et dixerunt ad ſocium quiſque ſuum, Quis ſpernat populum in quo hujuſmodi ſunt mulieres? Non oportet reliquum fieri ex ipſis vel unum, ſervati decipiant univerſam terrã. Exierunt autem omnes famuli Alphernæ & omnes ſervi ejus, introduxeruntque eam in tentorium. Alphernas autem projectus requieſcebat in lecto ſuo intra conopeum textum purpurâ & auro, & ſmaragdis lapidibuſque pretioſis. Et indicârunt ipſi de ea. Et cum audiſſet, egreſſus eſt in atrium tabernaculi, prælucentibus ipſi lampadibus argenteis : Et adduxerunt eam ad ipſum,

Verſio VULG. LAT.

10 Et cùm in faciem ejus intendiſſet, adoravit eum, proſternens ſe ſuper terram. Et elevaverunt eam ſervi Holofernis, jubente domino ſuo.

CAP. XI.

1 Tunc Holofernes dixit ei; Æquo animo eſto, &
noli pavere in corde tuo: quoniam ego nunquam nocui
viro, qui voluit ſervire Nabuchodonoſor regi.
2 Populus autem tuus, ſi non contempſiſſet me, non
3 levâſſem lanceam meam ſuper eum. Nunc autem
dic mihi, qua ex cauſa receſſiſti ab illis, & placuit
4 tibi ut venires ad nos? Et dixit illi Judith; Sume
verba ancillæ tuæ, quoniam ſi ſecutus fueris verba ancillæ
tuæ, perfectam rem faciet Dominus tecum.
5 Vivit enim Nabuchodonoſor rex terræ, & vivit virtus
ejus, quæ eſt in te ad correptionem omnium animarum
errantium: quoniam non ſolùm homines ſerviunt
illi per te, ſed & beſtiæ agri obtemperant illi.
6 Nuntiatur enim animi tui induſtria univerſis gentibus,
& indicatum eſt omni ſeculo, quoniam tu ſolus bonus
& potens es in omni regno ejus, & diſciplina tua
7 omnibus provinciis prædicatur. Nec hoc latet, quod
locutus eſt Achior, nec illud ignoratur, quod ei juſ-
8 ſeris evenire. Conſtat enim, Deum noſtrum ſic peccatis
offenſum, ut mandaverit per prophetas ſuos ad
9 populum, quòd tradat eum pro peccatis ſuis. Et
quoniam ſciunt ſe offendiſſe Deum ſuum filii Iſrael,
10 tremor tuus ſuper ipſos eſt. Inſuper etiam fames invaſit
eos, & ab ariditate aquæ jam inter mortuos
11 computantur. Denique hoc ordinant, ut interficiant
pecora ſua, & bibant ſanguinem eorum:

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

20 Ὡς δὲ ἦλθε κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ Ἰουδὶθ, καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, ἐθαύμασαν πάντες ἐπὶ τῷ κάλλει τοῦ προσώπου αὐτῆς. καὶ πεσοῦσα ἐπὶ πρόσωπον προσεκύνησεν αὐτῷ· καὶ ἤγειραν αὐτὴν οἱ δοῦλοι αὐτοῦ.

ΚΕΦ. ια΄.

1 ΚΑὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν Ὀλοφέρνης, Θάρσησον γύναι, μὴ φοβηθῆς τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ἐγὼ οὐκ ἐκάκωσα ἄνθρωπον ὅστις (α)
2 ᾑρέτικε δουλεύειν βασιλεῖ Ναβουχοδονόσορ πάσης τῆς γῆς. Καὶ
νῦν ὁ λαός σου ὁ κατοικῶν τὴν ὀρεινὴν, εἰ μὴ (β) ἐφαύλισάν με,
οὐκ ἂν ἦρα τὸ δόρυ μου ἐπ᾽ αὐτοὺς, (γ) ἀλλ᾽ αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἐποίησαν
3 ταῦτα. Καὶ νῦν λέγε μοι, τίνος (δ) ἕνεκεν ἀπέδρας ἀπ᾽ αὐτῶν,
καὶ ἦλθες πρὸς ἡμᾶς; ἥκεις γὰρ εἰς σωτηρίαν. θάρσει, ἐν
τῇ νυκτὶ ταύτῃ ζήσῃ, καὶ εἰς τὸ λοιπόν. οὐ γάρ ἐστιν ὃς ἀδικήσει
σε, ἀλλ᾽ εὖ σε ποιήσει, καθὰ γίνεται τοῖς δούλοις τοῦ κυρίου
4 μου βασιλέως Ναβουχοδονόσορ. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Ἰουδὶθ,
Δέξαι τὰ ῥήματα τῆς δούλης σου, καὶ λαλησάτω ἡ παιδίσκη σου
κατὰ πρόσωπόν σου, καὶ οὐκ ἀναγγελῶ ψεῦδος τῷ κυρίῳ μου ἐν τῇ
νυκτὶ ταύτῃ. καὶ ἐὰν κατακολουθήσῃς τοῖς λόγοις τῆς παιδίσκης
σου, τελείως πρᾶγμα ποιήσει μετὰ σοῦ ὁ θεὸς, καὶ οὐκ ἀποπεσεῖται
5 ὁ κύριός μου τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτοῦ. Ζῇ γὰρ (ε) βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ
πάσης τῆς γῆς, καὶ ζῇ τὸ κράτος αὐτοῦ, ὃς ἀπέστειλέ
σε εἰς κατόρθωσιν πάσης ψυχῆς, ὅτι οὐ μόνον ἄνθρωποι διὰ
σὲ δουλεύουσιν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ καὶ τὰ κτήνη
καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ διὰ τῆς ἰσχύος σου ζήσονται ἐπὶ Να-
6 βουχοδονόσορ, καὶ πάντα τὸν οἶκον αὐτοῦ. Ἠκούσαμεν γὰρ τὴν σοφίαν
σου, καὶ τὰ πανουργεύματα τῆς ψυχῆς σου, (ζ) καὶ ἀνηγγέλη
πάσῃ τῇ γῇ, ὅτι σὺ μόνος ἀγαθὸς ἐν πάσῃ (η) βασιλείᾳ, καὶ
7 δυνατὸς ἐν ἐπιστήμῃ, καὶ θαυμαστὸς ἐν στρατεύμασι πολέμου. Καὶ
νῦν ὁ λόγος ὃν ἐλάλησεν Ἀχιὼρ ἐν τῇ συνεδρείᾳ σου, ἠκούσαμεν τὰ ῥήματα αὐτοῦ, ὅτι περιεποιήσαντο αὐτὸν οἱ ἄνδρες
Βετυλούα καὶ ἀνήγγειλεν αὐτοῖς πάντα ὅσα ἐξελάλησε παρὰ σοί. (θ) διὸ δέσποτα κύριε μὴ παρέλθῃς τὸν λόγον αὐτοῦ, ἀλλὰ
κατάθου αὐτὸν ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι (ι) ἀληθής ἐστιν. οὐ γὰρ ἐκδικᾶται τὸ γένος ἡμῶν, (κ) οὐ κατισχύει ῥομφαία ἐπ᾽ αὐτοὺς,
ἐὰν μὴ ἁμάρτωσιν εἰς τὸν θεὸν αὐτῶν. καὶ νῦν ἵνα μὴ γένηται ὁ κύριός μου ἔκβολος καὶ ἄπρακτος, καὶ ἐπιπεσεῖται θάνατος
ἐπὶ (λ) πρόσωπον αὐτῶν, καὶ κατελάβετο αὐτοὺς ἁμάρτημα ἐν ᾧ παροργιοῦσι τὸν θεὸν αὐτῶν, ὁπηνίκα (μ) ἂν ποιή-
10 σωσιν ἀτοπίαν. (ν) Ἐπεὶ γὰρ ἐξέλιπεν αὐτοὺς τὰ (ξ) βρώματα, καὶ ἐσπανίσθη πᾶν ὕδωρ, ἐβουλεύσαντο ἐπιβαλεῖν τοῖς
11 κτήνεσιν αὐτῶν, Καὶ πάντα ὅσα διεστείλατο αὐτοῖς ὁ θεὸς (ο) ἐν τοῖς νόμοις αὐτοῦ μὴ φαγεῖν, διέγνωσαν δαπανῆσαι.

MS.A. (α) ᾑρέτισεν (β) ἐφαύλισέν (γ) ἀλλὰ (δ) ἕνεκα (ε) ὁ βασιλεὺς πάσης τῆς γῆς Ναβουχοδονόσορ, καὶ (ζ) ἃ καὶ (η) τῇ βασιλείᾳ,
(θ) δὴ (ι) ἐστὶν ἀληθής. (κ) ὃς (λ) προσώπου αὐτῶν, καὶ καταλάβοι (μ) ἐὰν (ν) Ἐπεὶ παρεξέλειπεν (ξ) βρώματα αὐτῶν, καὶ (ο) τοῖς

Ut autem venit ad faciem ejus Judith, & miniſtrorũ 20
ejus; mirati ſunt omnes ſuper pulchritudine faciei
ejus. Et procidens in faciem adoravit eum: & erexerunt eam ſervi ejus.

CAP. XI.

ET dixit ad eam Olophernes; Confide, mulier: 1
ne timeas corde tuo: quoniam ego non malefaciã
homini, quiſquis elegerit ſervire (a) regi Nabuchodonoſor omnis terræ. Et nunc populus tuus habi- 2
tans montanam, niſi vilipendiſſent me, non elevâſſem haſtam meam ſuper eos: ſed ipſi ſibi fecerunt
hæc. Et nunc dic mihi, cujus gratiâ aufugiſti 3
ab eis, & veniſti ad nos? Venis enim ad ſalutem:
Confide: in nocte hac vives & in reliquum. Non enim
eſt, qui tibi injuriam illaturus ſit, ſed benè tibi faciet,
ſicut fit ſervis domini mei regis Nabuchodonoſor. Et dixit ad eum Judith; Suſcipe verba 4
ſervæ tuæ, & loquatur ancilla tua ad faciem tuam,
& non annuntiabo mendacium domino meo in
nocte hac. Et, ſi ſecutus fueris verba ancillæ
tuæ; perfectè negotium faciet tecum Deus: & non
decidet dominus meus à ſtudiis ſuis. Vivit enim 5
rex Nabuchodonoſor univerſæ terræ, & vivit imperium
ejus, qui miſit te ad correctionem omnis
animæ; quia non ſolum homines propter te ſervient
ei, ſed etiam beſtiæ agri, & pecora, & volatilia
cœli propter fortitudinem tuam vivent ſuper
Nabuchodonoſor, & omnem domum ejus. Au- 6
divimus enim ſapientiam tuam, & calliditates animæ
tuæ: & annuntiatum eſt omni terræ: quia tu
ſolus bonus in omni regno, & potens in ſcientia,
& mirabilis in (b) expeditionibus belli. Et 7
nunc ſermo, quem locutus eſt Achior in conſeſſu
tuo, audivimus verba ejus, quoniam ſervaverunt
eum viri Betylua, & annuntiavit eis omnia
quæcunque elocutus erat apud te. Quarè, dominator
domine, ne tranſgrediaris verbum ejus, ſed depone
illud in corde tuo, quoniam verax eſt. Non enim
ſumitur vindicta de genere noſtro, non prævalet gladius
adverſus eos, niſi peccaverint in Deum ſuum.
Et nunc, ut non ſit dominus meus ejectus, & re infectâ
deſiſtens; & (c) cadet mors ſuper faciem eorum,
& occupavit eos peccatum, in quo irritabunt Deum
ſuum, quandocunq; fecerint abſurditatem. Quoni- 10
am enim defecerunt eos eſcæ, & rarefacta eſt omnis
aqua; deliberaverunt injicere manum jumentis ſuis,
Et omnia quæcumque diſtinxit eis Deus in legibus 11
ſuis non comedere, decreverunt inſumere.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

20 [illegible]
[illegible]

[illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
[illegible]
3 [illegible]
[illegible]
[illegible]
4 [illegible]
[illegible]
[illegible]
5 [illegible]
[illegible]
6 [illegible]
[illegible]
7 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
[illegible]

Et cùm ſtaret Judith coram eo & ſervis ejus, obſtupuerunt omnes pulchritudinem faciei ipſius. Et cadens prona adoravit ipſum. Et prehendentes eam ſervi ejus erexerunt ipſam.

CAP. XI.

ET dixit ei Alphernas; Bono eſto animo fœmina, noli timere in corde ſuo: 1
Nemini enim noceo qui voluerit ſervire Nebucadnoſari regi totius terræ. Et 2
nunc populus tuus qui habitat in monte, niſi ſprevìſſent me, non elevâſſem
lanceam adverſùs eos: ſed ipſi fecerunt
ſibi hæc. Nunc, dic mihi, quare fu- 3
geris ab eis, & veneris ad nos. Veniſti
enim ad vitam. Bono eſto animo: inde
ab hac nocte vives. Non enim eſt qui
noceat tibi: faciam enim tibi ſicut fit
ſervis domini mei. Et dixit ipſi Ju- 4
dith; Audi verba ancillæ tuæ, & loquetur
ancilla tua coram te, nec loquar
falſum coram te hâc nocte. Et ſi
audies verba mea, perficietur quod in
manibus habes, quicquid Dominus faciet
tecum, nec excidet Dñs meus eo
quod inſtituit facere, quamdiu vivit.
Vivit enim Nebucadnoſar rex totius 5
terræ, non ſolùm filii hominum ſervient
ei propter te, ſed etiam animalia
fera, & pecora, & volucres cœli ſervient
Nebucadnoſari per potentiam
tuam. Audivimus ſapientiam tuam, & 6
inſtituta cordis tui: et diffamatum eſt
per totam terram, te ſolum bonum eſſe
in toto regno, admirandumque ſcientiâ,
& in bellis potentem. Nunc 7
autem domine mi, quæ dixit Achior in
conventu coram te, verba ejus audivimus.
Receperunt enim eum cives, &
narravit eis omnia quæ dixit coram
te. Propterea domine mi, noli tranſgredi
verbum ejus, ſed in corde tuo repone,
eſt enim verum. Non enim ſumitur
vindicta de populo noſtro, nec valet
in eum lancea, niſi peccaverint coram
Deo ſuo. Et nunc, ne re infectâ
deſiſtat dominus meus, cecidit mors
ante eos, & occupavit eos peccatum
magnum, quo faciendo provocabunt
ad iram Deum ſuum. Nam quia de- 10
ficiunt eos eſcæ, & evanuerunt aquæ
ipſorum, Deliberârunt injicere manum 11
jumentis ſuis, & omnibus quorum eſu
interdixit eis Deus ipſorum in legibus
ſuis.

Verſio VULG. LAT.

12 Et ſancta Domini Dei ſui, quæ præcepit Deus non
contingi, in frumento, vino, & oleo, hæc cogitave-
runt impendere, & volunt conſumere quæ nec mani-
bus deberent contingere : ergò quoniam hæc faciunt,
13 certum eſt quòd in perditionem dabuntur. Quòd
ego ancilla tua cognoſcens, fugi ab illis, & miſit me
14 Dominus hæc ipſa nuntiare tibi. Ego enim ancilla
tua Deum colo, etiam nunc apud te : & exiet ancilla
15 tua, & orabo Deum, Et dicet mihi quando eis red-
dat peccatum ſuum, & veniens nuntiabo tibi ita ut
ego adducam te per mediam Jeruſalem, & habebis
omnem populum Iſrael, ſicut oves, quibus non eſt pa-
16 ſtor, & non latrabit vel unus canis contra te : Quo-
17 niam hæc mihi dicta ſunt per providentiam Dei. Et
quoniam iratus eſt illis Deus : hæc ipſa miſſa ſum nun-
18 tiare tibi. Placuerunt autem omnia verba hæc coram
Holoferne, & coram pueris ejus, & mirabantur ſapi-
19 entiam ejus, & dicebant alter ad alterum ; Non eſt
talis mulier ſuper terram in aſpectu, in pulchritudine,
20 & in ſenſu verborum. Et dixit ad illam Holofernes ;
Benefecit Deus, qui miſit te ante populum, ut des il-
21 lum tu in manibus noſtris : Et quoniam bona eſt
promiſſio tua, ſi fecerit mihi hoc Deus tuus, erit &
Deus meus, & tu in domo Nabuchodonoſor magna
eris, & nomen tuum nominabitur in univerſa terra.

CAP. XII.

1 **T**unc juſſit eam introire ubi repoſiti erant theſauri
ejus, & juſſit illic manere eam, & conſtituit quid da-
retur illi de convivio ſuo.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

καὶ τὰς ἀπαρχὰς τοῦ σίτου, καὶ τὰς δεκάτας τοῦ οἴνου
καὶ τοῦ ἐλαίου, (α) ἃ διεφύλαξαν ἁγιάσαντες τοῖς ἱερεῦσι
τοῖς παρεστηκόσιν ἐν Ἱερουσαλὴμ ἀπέναντι τοῦ προσώπου τοῦ
θεοῦ ἡμῶν, κεκρίκασιν ἐξαναλῶσαι, ὧν (β) οὐδὲ ταῖς χερσὶν καθ-
ῆκεν ἅψασθαι οὐδένα τῶν ἐκ τοῦ λαοῦ. καὶ ἀπεστάλκασιν εἰς
Ἱερουσαλήμ, ὅτι καὶ οἱ ἐκεῖ κατοικοῦντες ἐποίησαν ταῦτα, τοὺς
μετοικίσαντας αὐτοῖς τὴν ἄφεσιν παρὰ τῆς γερουσίας. καὶ ἔσται
(γ) ὡς ἀναγγείλῃ αὐτοῖς καὶ ποιήσωσι, δοθήσονταί σοι εἰς
13 ὄλεθρον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. Ὅθεν ἐγὼ ἡ δούλη σου ἐπιγνοῦσα
ταῦτα πάντα, ἀπέδρων ἀπὸ προσώπου αὐτῶν· καὶ ἀπέστειλέ με
ὁ θεὸς ποιῆσαι μετὰ σοῦ πράγματα, ἐφ᾽ οἷς ἐκστήσεται πᾶσα ἡ γῆ
14 ὅσοι ἐὰν ἀκούσωσιν αὐτά. Ὅτι ἡ δούλη σου θεοσεβής ἐστι, καὶ θε-
ραπεύουσα νυκτὸς καὶ ἡμέρας τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ· καὶ νῦν μενῶ παρὰ
σοὶ κύριέ μου, καὶ ἐξελεύσεται ἡ δούλη σου κατὰ νύκτα εἰς τὴν φά-
15 ραγγα, καὶ προσεύξομαι πρὸς τὸν θεόν. Καὶ (δ) ἐρεῖ μοι πότε
ἐποίησαν τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν· καὶ ἐλθοῦσα προσανοίσω σοι·
(ε) ἐξελεύσῃ σὺν πάσῃ τῇ δυνάμει σου, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀντιστήσεταί
σοι ἐξ αὐτῶν. καὶ ἄξω σε διὰ μέσου τῆς Ἰουδαίας, ἕως τοῦ ἐλθεῖν
ἀπέναντι Ἱερουσαλήμ· καὶ θήσω τὸν δίφρον σου ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ
ἄξεις αὐτοὺς ὡς πρόβατα οἷς οὐκ ἔστι ποιμήν· καὶ οὐ γρύξει κύων τῇ
16 γλώσσῃ αὐτοῦ ἀπέναντί σου· (ζ) Ὅτι ταῦτα ἐλαλήθη μοι κατὰ
17 πρόγνωσίν μου, καὶ (η) ἀπηγγέλη μοι. Καὶ ἀπεστάλην ἀναγγεῖλαί
18 σοι. Καὶ ἤρεσαν οἱ λόγοι αὐτῆς ἐναντίον Ὀλοφέρνου, καὶ ἐναντίον
πάντων τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ ἐθαύμασαν ἐπὶ τῇ σοφίᾳ αὐ-
19 τῆς, καὶ εἶπαν, Οὐκ ἔστι τοιαύτη γυνὴ ἀπ᾽ ἄκρου ἕως ἄκρου τῆς γῆς
20 (θ) καλῷ προσώπῳ καὶ συνέσει λόγων. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν
Ὀλοφέρνης, Εὖ ἐποίησεν ὁ θεὸς ἀποστείλας σε ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ,
τοῦ γενηθῆναι ἐν χερσὶν ἡμῶν κράτος· ἐν δὲ τοῖς φαυλίσασι τὸν
21 κύριόν μου, (ι) ἀπώλειαν. καὶ νῦν ἀστεία εἶ σὺ ἐν τῷ εἴδει σου, Καὶ
ἀγαθὴ ἐν τοῖς λόγοις σου. ὅτι ἐὰν (κ) ποιήσῃς καθὰ ἐλάλησας, ὁ θεός σου ἔσται μου θεός, καὶ σὺ ἐν οἴκῳ βασιλέως Να-
βουχοδονόσορ καθήσῃ, καὶ ἔσῃ ὀνομαστὴ παρὰ πᾶσαν τὴν γῆν.

MS. A. (α) διεφύλαξαν (β) οὐδὲν (γ) ὡς ἐὰν (δ) ἀναγγελεῖ μοι (ε) καὶ ἐξελεύσῃ (ζ) Ὅτι μοι ταῦτα ἐλαλήθη
κατὰ (η) ἀνηγγέλη (θ) ἐν καλῷ (ι) ἀπώλεια. (κ) ποιήσεις

ΚΕΦ. ιβ΄.

1 **Κ**αὶ ἐκέλευσεν εἰσαγαγεῖν αὐτὴν οὗ ἐτίθετο τὰ ἀργυρώματα αὐτοῦ, καὶ συνέταξε καταστρῶσαι (α) αὐτῇ ἀπὸ τῶν
ὀψοποιημάτων αὐτοῦ, καὶ τοῦ οἴνου αὐτοῦ (β) πίνειν.

MS. A. (α) αὐτὴν (β) πιεῖν.

Cum Tranſlatione LATINA.

*Et primitias frumenti, & decimas vini, &
olei, quæ ſervaverant ſanctificantes ſacerdo-
tibus aſſiſtentibus in Hieruſalem ante faciem
Dei noſtri, decreverunt expendere, quæ ne-
que manibus oportebit tangere quenquam eo-
rum, qui de populo. Et miſerunt in Hieruſa-
lem (quoniam, & qui ibi habitant, fecerunt hæc)
eos, (d) qui tranſportarent ipſis remiſſionem à ſe-
natu. Et erit, ſimul ac renuntiatum ipſis fuerit,
& fecerint ; dabuntur tibi in perditionem in die
illa. Unde ego ſerva tua cognoſcens hæc omnia, 13
aufugi à facie eorum. Et miſit me Deus facere
tecum negotia, ſuper quibus ſtupebit univerſa
terra, quicunque audiverint ea : Quoniam ſer- 14
va tua Dei cultrix eſt, & miniſtrans nocte &
die Deo cœli. Et nunc manebo apud te, domine
mi : & exibit ſerva tua per noctem in vallem, &
deprecabor ad Deum. Et dicet mihi, quando 15
fecerint peccata ſua : & veniens deferam tibi,
(e) egredieris cum omni virtute tua, & non eſt
qui reſiſtet tibi ex eis. Et ducam te per medi-
um Judææ uſque ad veniendum contra Hie-
ruſalem. Et ponam ſedem tuam in medio ejus,
& ages eos tanquam oves, quibus non eſt paſtor:
& non latrabit canis linguâ ſuâ coram te : Quo-
niam hæc dicta ſunt mihi ſecundùm præcogniti-
onem meam, & annuntiata ſunt mihi, Et miſſa
ſum annuntiare tibi. Et placuerunt verba ejus
coram Olopherne, & coram omnibus miniſtris
ejus : & mirati ſunt ſuper ſapientia ejus,
& dixerunt ; Non eſt talis mulier à ſummo
uſque ad ſummum terræ, pulchrâ ſpecie, & in-
tellectu verborum. Et dixit ad eam Olophernes ;
Benè fecit Deus mittens te ante populum, ut fiat
in manibus noſtris potentia : in iis autem, qui vili-
penderunt dominum meum, perditio. Et nunc ve-
nuſta es tu in ſpecie tua, Et bona in verbis tuis.
Quarè, ſi feceris, ſicut locuta es, Deus tuus erit
meus Deus : & tu in domo regis Nabuchodonoſor
ſedebis, & eris nominata apud omnem terram.*

CAP. XII.

E*T juſſit introducere eam, ubi poſita erat
ſupellex argentea ſua : & præcepit parari ei de
opſoniis ſuis, & de vino ſuo bibere.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
13 [illegible]
[illegible]
14 [illegible]
[illegible]
15 [illegible]
[illegible]
[illegible]
16 17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
[illegible]
21 [illegible]
[illegible]
[illegible]

Et conſilium ceperunt edendi primitias frumenti, vini, & olei, quas ſervârunt omnes ſacerdotibus qui miniſtrant Domino Jeroſolymis. His veſci conſenſerunt, quas neque manibus contingere licitum eſt idiotis: miſeruntque Hieroſolyma (nam & qui ibi habitant inſtar horum omnium fecerunt) qui referant verbum hoc ad ſeniores : Qui cùm ad eos miſerint, & fecerint hæc, tradentur tibi die illo, & perdes illos. Propterea ego etiam ancilla tua videns hæc, fugi ab eis. Miſit autem me Dominus ut faciam tecum quod admiretur tota terra quicunque audierint. Timet enim Deum ancilla tua, & colit Deum cœli die nocteque : manebo igitur apud te domine mi, & egrediatur ancilla tua noctu in vallem, oraboque Deum. Et oſtendit mihi quando fient peccata ipſorum. Et veniens oſtendam tibi, & egredieris cum exercitu tuo, nec erit quiſquam eorum qui conſiſtat adverſus te. Et tranſibo per mediam Judæam donec pervenias Hieroſolyma, ponamque ſolium tuum in medio ejus, & duces eos inſtar ovium quibus paſtor non eſt, nec latrabit linguâ ſuâ canis in te. Quia hæc revelata ſunt in ſcientia mea, Miſſaque ſum ut dicam tibi. Et bona viſa ſunt verba ejus coram Alpherna & ſervis ejus omnibus, & obſtupuerunt pulchritudinem ejus & ſapientiam. Dixeruntque, non eſſe fœminam inſtar hujus, à finibus ad fines terræ, formâ vultûs, & prudentiâ verborum. Dixitque ei Alphernas ; Benefecit Deus quòd præmiſit te populo ſuo, ut nobis auxilium ſit, & eis qui ſpreverunt Dominum meum perditio. Et nunc pulchra es tu viſu, & bona ſcientia & ſermonibus, & ſi feceris ut dixiſti, Deus tuus erit mihi Deus, & habitabis in domo regis, & famoſa eris præ tota terra.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܝܒ *

1 [illegible] *

CAP. XII.

ET juſſit ſterni ipſi daríque ipſi ex convivio ſuo & vino quod bibebat.

Versio VULG. LAT.

2 Cui respondit Judith, & dixit; Nunc non potero manducare
ex his, quæ mihi præcipis tribui, ne veniat
super me offensio: ex his autem, quæ mihi detuli, manducabo.
3 Cui Holofernes ait; Si defecerint tibi ista,
4 quæ tecum detulisti, quid faciemus tibi? Et dixit Judith;
Vivit anima tua, Domine meus, quoniam non
expendet omnia hæc ancilla tua, donec faciat Deus in
manu mea hæc quæ cogitavi. Et induxerunt illam servi
5 ejus in tabernaculum, quod præceperat. Et petiit
dum introiret, ut daretur ei copia nocte & ante lucem
egrediendi foràs ad orationem, & deprecandi Dominum.
6 Et præcepit cubiculariis suis, ut sicut placeret
illi, exiret & introiret ad adorandum Deum suum,
7 per triduum: Et exibat noctibus in vallem Bethuliæ,
8 & baptizabat se in fonte aquæ. Et ut ascendebat,
orabat Dominum Deum Israel, ut dirigeret viam ejus
9 ad liberationem populi sui. Et introiens, munda
manebat in tabernaculo, usque dum acciperet escam
10 suam in vespere. Et factum est, in quarto die Holofernes
fecit cœnam servis suis, & dixit ad Vagao eunuchum
suum; Vade, & suade Hebræam illam, ut spontè
11 consentiat habitare mecum. Fœdum est enim apud
Assyrios, si fœmina irrideat virum, agendo ut immunis
12 ab eo transeat. Tunc introivit Vagao ad Judith, &
dixit; Non vereatur bona puella introire ad dominum
meum, ut honorificetur ante faciem ejus, ut manducet
13 cum eo, & bibat vinum in jucunditate. Cui Judith respondit;
Quæ ego sum, ut contradicam domino meo?
14 Omne quod erit ante oculos ejus bonum, & optimum
faciam. Quidquid autem illi placuerit, hoc mihi erit
15 optimum omnibus diebus vitæ meæ. Et surrexit, &
ornavit se vestimento suo, & ingressa stetit ante faciem
16 ejus. Cor autem Holofernis concussum est: erat
enim ardens in concupiscentia ejus.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

2 Καὶ εἶπεν Ἰουδὶθ, Οὐ φάγομαι ἐξ αὐτῶν, ἵνα μὴ γένηται σκάνδαλον,
3 (α) ἀλλ' ἐκ τῶν ἠκολουθηκότων μοι χορηγηθήσεται. Καὶ
εἶπε πρὸς αὐτὴν Ὀλοφέρνης, (β) Ἐὰν δὲ ἐκλίπῃ τὰ ὄντα μετὰ σοῦ,
πόθεν (γ) ἐξοίσομέν σοι δοῦναι (δ) ὅμοια αὐτοῖς; οὐ γάρ ἐστι μεθ' ἡμῶν
4 ἐκ τοῦ (ε) ἔθνους σου. Καὶ εἶπεν Ἰουδὶθ πρὸς αὐτὸν, Ζῇ ἡ ψυχή
σου κύριέ μου, ὅτι οὐ δαπανήσει ἡ δούλη σου τὰ ὄντα μετ' ἐμοῦ,
ἕως ἂν ποιήσῃ Κύριος ἐν χειρί μου ἃ ἐβουλεύσατο. Καὶ ἠγάγοσαν
αὐτὴν οἱ θεράποντες Ὀλοφέρνου εἰς τὴν σκηνὴν, ϗ ὕπνωσε μέχρι
μεσούσης (ζ) τῆς νυκτός. ϗ ἀνέστη (η) πρὸς τὴν ἑωθινὴν φυλακὴν,
5 Καὶ ἀπέστειλε πρὸς Ὀλοφέρνην, λέγουσα, Ἐπιταξάτω δὴ ὁ κύριός
6 μου, ἐᾶσαι τὴν δούλην σου (θ) ἐπὶ προσευχὴν ἐξελθεῖν. Καὶ προσέταξεν
Ὀλοφέρνης τοῖς σωματοφύλαξι μὴ διακωλύειν αὐτήν.
7 ϗ παρέμεινεν ἐν τῇ παρεμβολῇ ἡμέρας τρεῖς, Καὶ ἐξεπορεύετο
κατὰ νύκτα εἰς τὴν φάραγγα Βετυλούα, ϗ ἐβαπτίζετο ἐν τῇ παρεμβολῇ
8 ἐπὶ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος. Καὶ (ι) ὡς ἀνέβη, ἐδέετο
τοῦ Κυρίου Θεοῦ Ἰσραὴλ κατευθῦναι τὴν ὁδὸν αὐτῆς εἰς (κ) ἀνάστεμα τῶν
9 υἱῶν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Καὶ εἰσπορευομένη (λ) καθαρὰ παρέμενε (μ) τῇ
σκηνῇ, (ν) μέχρις οὗ προσηνέγκατο τὴν (ξ) τροφὴν αὐτῆς πρὸς ἑσπέραν.
10 Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ, ἐποίησεν Ὀλοφέρνης πότον
τοῖς δούλοις αὐτοῦ μόνοις, ϗ οὐκ ἐκάλεσεν εἰς τὴν (ο) χρῆσιν οὐδένα
τῶν πρὸς ταῖς χρείαις. καὶ εἶπε Βαγώᾳ τῷ εὐνούχῳ, ὃς ἦν ἐφεστηκὼς
ἐπὶ πάντων τῶν αὐτοῦ, Πεῖσον δὴ πορευθεὶς τὴν γυναῖκα τὴν Ἑβραίαν
ἥ ἐστι παρὰ σοὶ, τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ἡμᾶς, ϗ φαγεῖν ϗ πιεῖν μεθ'
11 ἡμῶν. Ἰδοὺ γὰρ αἰσχρὸν τῷ προσώπῳ ἡμῶν, εἰ γυναῖκα τοιαύτην
παρήσομεν οὐχ ὁμιλήσαντες αὐτῇ, ὅτι ἐὰν ταύτην μὴ ἐπισπασώμεθα,
12 καταγελάσεται ἡμῶν. Καὶ ἐξῆλθε Βαγώας ἀπὸ προσώπου
Ὀλοφέρνου, ϗ εἰσῆλθε πρὸς αὐτὴν, ϗ εἶπε, Μὴ ὀκνησάτω δὴ ἡ
παιδίσκη ἡ καλὴ αὕτη ἐλθοῦσα πρὸς τὸν κύριόν μου, δοξασθῆναι κατὰ
πρόσωπον αὐτοῦ, ϗ (π) πίεσαι μεθ' ἡμῶν εἰς εὐφροσύνην οἶνον, ϗ
γενηθῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ὡς θυγάτηρ μία τῶν υἱῶν Ἀσσοὺρ, αἳ
13 παρεστήκασιν ἐν οἴκῳ Ναβουχοδονόσορ. Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν Ἰουδὶθ,
14 Καὶ τίς εἰμι ἐγὼ ἀντεροῦσα τῷ κυρίῳ μου; Ὅτι πᾶν ὃ ἔσται ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἀρεστὸν, σπεύσασα
15 ποιήσω ϗ ἔσται (ρ) τοῦτο ἀγαλλίαμα ἕως ἡμέρας (σ) θανάτου μου. Καὶ διαναστᾶσα ἐκοσμήθη τῷ (τ) ἱματισμῷ
ϗ παντὶ τῷ κόσμῳ τῷ γυναικείῳ. ϗ προσῆλθεν ἡ δούλη αὐτῆς, ϗ ἔστρωσεν αὐτῇ (υ) κατέναντι
Ὀλοφέρνου χαμαὶ τὰ κώδια ἃ (φ) ἔλαβε παρὰ Βαγώου εἰς τὴν καθημερινὴν δίαιταν αὐτῆς, εἰς τὸ ἐσθίειν
16 κατακλινομένην ἐπ' αὐτῶν. καὶ εἰσελθοῦσα ἀνέπεσεν Ἰουδὶθ, Καὶ ἐξέστη ἡ καρδία Ὀλοφέρνου ἐπ'
αὐτὴν, ϗ ἐσαλεύθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ϗ ἦν κατεπίθυμος σφόδρα τοῦ συγγενέσθαι μετ' αὐτῆς· ϗ ἐτήρει
καιρὸν τοῦ ἀπατῆσαι αὐτὴν, ἀφ' ἧς ἡμέρας εἶδεν αὐτήν.

Et dixit Judith; Non comedam ex eis, ut non 2
fiat scandalum: sed de eis, quæ secuta sunt me,
præbebitur. Et dixit ad eam Olophernes; Si au- 3
tem defecerint, quæ sunt tecum, unde (a) proferemus
tibi ad dandum similia eis? Non enim est nobiscum
de gente tua. Et dixit Judith ad eum; Vivit 4
anima tua, domine mi, quia non insumet serva tua
ea quæ sunt mecum; donec fecerit Dominus in ma-
nu mea, quæ deliberavit. Et duxerunt eam ministri
Olophernis in tabernaculum: & dormivit usque ad
mediam noctem. Et surrexit ad matutinam vigi-
liam: Et misit ad Olophernem, dicens; Præcipiat, 5
quæso, dominus meus, permittere servam tuam ad
deprecationem exire. Et præcepit Olophernes cu- 6
stodibus corporis non prohibere eam. Et mansit in
castris dies tres: Et exibat per noctem in vallem 7
Betylua, & baptizabatur in castris super fontem
aquæ. Et, ut ascenderat, orabat Dominum Deum 8
Israel dirigere viam ipsius ad suscitationem filiorũ
populi sui. Et ingrediens munda manebat in taber- 9
naculo, quoadusque attulisset alimentum suum ad
vesperam. Et factũ est in die quarta, fecit Olopher- 10
nes convivium servis suis solis, & non vocavit ad
(b) ministerium quenquam ex iis qui ad usus. Et
dixit Bagoæ eunucho, qui erat præfectus super omnia
quæ ipsius; Persuade nunc vadens mulieri illi He-
brææ, quæ est apud te, venire ad nos, & comedere,
& bibere nobiscum. Ecce enim fœdum faciei no- 11
stræ, si mulierem talem omittamus, non conver-
santes cum ea: quoniam si hanc non allexerimus,
irridebit nos. Et exivit Bagoas à facie Olophernis, 12
& intravit ad eam, & dixit; Ne cunctetur, quæso,
puella pulchra hæc veniens ad dominum meum glo-
rificari ad faciem ejus, & bibere nobiscum in læti-
tia vinũ, & fieri in die hac, sicut filia una filiorum
Assur, quæ assistunt in domo Nabuchodonosor. Et 13
dixit ad eum Judith; Et quæ sum ego contradicens
domino meo? Quia omne, quod erit in oculis ejus 14
placitum, festinans faciam: & erit (c) hoc exultatio usque ad diem mortis
meæ. Et exurgens ornavit se veste, & omni ornatu muliebri. Et accessit serva 15
ejus, & stravit ei ante Olophernem humi pelles, quas acceperat à Bagoa
ad quotidianum usum suum, ut manducaret accumbens super eas. Et ingressa
recubuit Judith: Et stupuit cor Olophernis super eam, & commota est ani- 16
ma ejus: & erat cupidus valde congrediendi cum ea: & observabat tempus
decipiendi eam, ex qua die vidit eam.

MS A. (α) ἀλλὰ (β) Ἐὰν ἐκλείπῃ (γ) ἐξοίσομεν (δ) τὰ ὅμοια (ε) γένους σου. (ζ) νυκτός. (η) περὶ τὴν (θ) ἐξελθεῖν ἐπὶ προσευχήν. (ι) ἕως ἀνέβη, ἐδεῖτο Κυρίου (κ) ἀνάστημα (λ) καθαρὰ (μ) ἐν τῇ (ν) μέχρι (ξ) τρυφὴν (ο) κλῆσιν (π) πιεῖν μεθ' *ὑμῶν (ρ) μοι τοῦτο (σ) θανάτου. Καὶ ἀναστᾶσα (τ) ἱματισμῷ τῷ γυναικείῳ. ϗ προσῆλθεν (υ) ἐναντίον (φ) ἔλαβον

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
[illegible]
[illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
[illegible]
[illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
[illegible]
[illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
[illegible]
16 [illegible]
[illegible]
[illegible]

Et dixit Judith, Non edam de eo, ne sit 2
mihi in scandalũ: Sed sufficiet mihi quod
mecum venit. Dixit ei Alphernas; Si con- 3
sumptum fuerit, unde erit nobis quod tibi
demus, instar ejus? Nec enim est apud
nos quisquam de populo tuo cui sit in-
star ejus. Et dixit ei Judith; Vivit ani- 4
ma tua domine mi, non consumet ancilla
tua quod attulit secum, donec perfecerit
Deus per manus meas quod cogitavi. Et
introduxerunt ipsam servi Alphernæ in
tentorium: dormivitque usque ad me-
diam noctem: Et surrexit vigiliâ matu- 5
tinâ, & misit ad Alphernam, dixitque ei;
Mandet dñs meus permitti ancillæ suæ, ut
exeat ad orandum. Et mandavit Alfernas 6
custodib⁹ ne prohiberent ipsam. Et man-
sit in castris tres dies: Et noctibus egre- 7
diebatur in vallem Bethpallu, & lavabat
se in fonte aquarum: Et ascendens pete- 8
bat à Deo Israel, ut dirigeret viam suam
ad suscitationem populi sui. Et ingredi- 9
ens manebat in puritate in tabernaculo,
donec vespere cibum sumeret. Et acci- 10
dit die quarto, ut faceret Alphernas con-
vivium servis suis solis, nec militum
quempiam, aut præfectorum vocavit. Et
dixit Bagoæ eunucho præfecto omnibus
suis; I nunc, persuade Ebrææ isti quæ
apud te, ut accedat ad nos, edátque ac bi-
bat nobiscum. Erit enim nobis turpe 11
missam facere talem fœminam, nec cum
eâ colloqui; quæ si non applicuerimus
nos ei, deridebit nos. Et egressus 12
Bagoas de conspectu Alphernæ, ingressus
est ad eam, & dixit; Ne cunctetur juven-
cula pulchra accedere ad dominum me-
um, & honorem accipere coram eo, &
bibere nobiscum vinum, & hilaris esse,
& honorari hodie instar alicujus filiarum
magnatum Assyriæ quæ habitant in domo
Nebuchadnosaris. Et dixit ipsi Judith; 13
Quæ ego sum, quæ negem domino meo?
Quia quicquid ipsi placuerit, solicitè fa- 14
ciam, & erit mihi gloriæ usq; ad diem quâ
moriar. Et surgens ornavit se vestibus su- 15
is, omnique mundo muliebri: Et ingressa
ancilla ejus stravit ei coram Alpherna in
terra, pelles agninas (quas à Bagoa acce-
perat ut in illis dormiret) ut sederet cum
ipsis ad edendum. Et ingressa Judith con-
sedit. Commotúmque est cor Alphernæ 16
super ea, & turbata anima ipsius, & con-
cupiscebat valdè cum ipsa congredi:
Quæsiverat enim sibi tempus cognoscen-
di ipsam, à die quo ipsam viderat.

Verſio VULG. LAT.

17 Et dixit ad eam Holofernes; Bibe nunc, & accumbe in jucunditate, quoniam inveniſti gratiam coram me. 18 Et dixit Judith; Bibam, Domine, quoniam magnificata eſt anima mea hodiè præ omnibus diebus meis. 19 Et accepit, & manducavit, & bibit coram ipſo, ea quæ paraverat illi ancilla ejus. 20 Et jucundus factus eſt Holofernes ad eam, bibítque vinum multum nimis, quantum nunquam biberat in vita ſua.

CAP. XIII.

1 Ut autem ſerò factum eſt, feſtinaverunt ſervi illius ad hoſpitia ſua, & concluſit Vagao oſtia cubiculi, & abiit. 2 Erant autem omnes fatigati à vino: 3 Erátque Judith ſola in cubiculo. 4 Porrò Holofernes jacebat in lecto, nimiâ ebrietate ſopitus. 5 Dixítque Judith puellæ ſuæ, ut ſtaret foris ante cubiculum, & obſervaret. 6 Stetítque Judith ante lectum, orans cum lachrymis, & labiorum motu in ſilentio, 7 Dicens; Confirma me, Dñe Deus Iſrael, & reſpice in hac hora ad opera manuum mearum, ut, ſicut promiſiſti, Jeruſalem civitatem tuam erigas: & hoc, quod credens per te poſſe fieri cogitavi, perficiam. 8 Et cùm hæc dixiſſet, acceſſit ad columnam, quæ erat ad caput lectuli ejus, & pugionem ejus, qui in ea ligatus pendebat, exolvit. 9 Cúmque evaginâſſet illum, apprehendit comam capitis ejus, & ait; Confirma me, Domine Deus, in hac hora. 10 Et percuſſit bis in cervicem ejus, & abſcîdit caput ejus, & abſtulit conopeum ejus à columnis, & evolvit corpus ejus truncum. 11 Et poſt puſillum exivit, & tradidit caput Holofernis ancillæ ſuæ, 12 & juſſit ut mitteret illud in peram ſuam. Et exierunt duæ, ſecundùm conſuetudinem ſuam, quaſi ad orationem, & tranſierunt caſtra, & gyrantes vallem, venerunt ad portam civitatis. 13 Et dixit Judith à longè cuſtodibus murorum; Aperite portas, quoniam nobiſcum eſt Deus, 14 qui fecit virtutem in Iſrael. Et factum eſt, cùm audiſſent viri vocem ejus, vocaverunt preſbyteros civitatis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

17 Καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν Ὀλοφέρνης, Πίε δή, καὶ γενήθητι μεθ' ἡμῶν 18 εἰς εὐφροσύνην. Καὶ εἶπεν Ἰουδίθ, Πίομαι δὴ κύριε, ὅτι ἐμεγαλύνθη τὸ ζῆν μου ἐν ἐμοὶ σήμερον παρὰ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς γενέσεώς μου. 19 Καὶ λαβοῦσα (α) ἔφαγε καὶ ἔπιε κατέναντι αὐτοῦ ἃ ἡτοίμασεν ἡ δούλη αὐτῆς. 20 Καὶ ηὐφράνθη Ὀλοφέρνης ἀπ' αὐτῆς, καὶ ἔπιεν οἶνον πολὺν σφόδρα, ὅσον οὐκ (β) ἔπιε πώποτε ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ ἀφ' οὗ ἐγεννήθη.

MS.A. (α) ἔπιεν καὶ ἔφαγεν (β) ἔπιεν ἀφ' οὗ ἐγεννήθη.

ΚΕΦ. ιγ΄.

1 Ὡς δὲ ὀψία ἐγένετο, ἐσπούδασαν οἱ δοῦλοι αὐτοῦ ἀναλύειν, καὶ Βαγώας συνέκλεισε τὴν σκηνὴν ἔξωθεν, καὶ ἀπέκλεισε τοὺς παρεστῶτας ἐκ προσώπου τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ ἀπῴχοντο εἰς τὰς κοίτας αὐτῶν· 2 Ἦσαν γὰρ πάντες κεκοπωμένοι, διὰ τὸ ἐπὶ πλεῖον γεγονέναι τὸν πότον. 3 Ὑπελείφθη δὲ Ἰουδὶθ (α) μόνη ἐν τῇ σκηνῇ, 4 Καὶ Ὀλοφέρνης προπεπτωκὼς ἐπὶ τὴν κλίνην (β) αὐτοῦ· ἦν γὰρ περικεχυμένος αὐτῷ ὁ οἶνος. 5 Καὶ εἶπεν Ἰουδὶθ τῇ δούλῃ αὐτῆς στῆναι ἔξω τοῦ κοιτῶνος αὐτῆς, καὶ ἐπιτηρεῖν τὴν ἔξοδον αὐτῆς καθάπερ καθ' ἡμέραν· ἐξελεύσεσθαι γὰρ ἔφη ἐπὶ τὴν προσευχὴν αὐτῆς. καὶ τῷ Βαγώᾳ ἐλάλησε κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα. καὶ ἀπήλθοσαν πάντες ἐκ (γ) προσώπου, καὶ οὐδεὶς κατελείφθη ἐν τῷ κοιτῶνι ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου. 6 Καὶ στᾶσα 7 Ἰουδὶθ παρὰ τὴν κλίνην αὐτοῦ, Εἶπεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς, Κύριε ὁ θεὸς πάσης δυνάμεως, ἐπίβλεψον (δ) ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν μου, εἰς ὕψωμα Ἱερουσαλήμ· ὅτι νῦν καιρὸς ἀντιλαβέσθαι τῆς κληρονομίας σου, καὶ ποιῆσαι τὸ ἐπιτήδευμά μου, εἰς (ε) θραῦμα ἐχθρῶν οἳ ἐπανέστησαν ἡμῖν. 8 Καὶ προσελθοῦσα τῷ κανόνι τῆς κλίνης ὃς ἦν πρὸς κεφαλῆς Ὀλοφέρνου, καθεῖλε τὸν ἀκινάκην αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ. 9 Καὶ ἐγγίσασα τῆς κλίνης, ἐδράξατο τῆς κόμης τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ εἶπε, Κραταίωσόν με (ζ) ὁ θεὸς Ἰσραὴλ ἐν τῇ 10 ἡμέρᾳ ταύτῃ. Καὶ ἐπάταξεν εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ δὶς ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτῆς, καὶ ἀφεῖλε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ἀπεκύλισε τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀπὸ τῆς στρωμνῆς, καὶ ἀφεῖλε (η) τὸ κωνωπεῖον ἀπὸ 11 τῶν στύλων. Καὶ μετ' ὀλίγον ἐξῆλθε, καὶ παρέδωκε τῇ ἅβρᾳ αὐτῆς τὴν κεφαλὴν Ὀλοφέρνου. Καὶ ἐνέβαλεν αὐτὴν εἰς τὴν πήραν τῶν βρωμάτων 12 αὐτῆς, Καὶ ἐξῆλθον αἱ δύο ἅμα κατὰ τὸν ἐθισμὸν (θ) αὐτῶν. καὶ διελθοῦσαι τὴν παρεμβολήν, ἐκύκλωσαν 13 τὴν (ι) φάραγγα ἐκείνην, καὶ προσανέβησαν τὸ ὄρος Βετυλούα, καὶ ἦλθοσαν πρὸς τὰς πύλας αὐτῆς. Καὶ εἶπεν Ἰουδὶθ μακρόθεν τοῖς φυλάσσουσιν ἐπὶ τῶν πυλῶν. (κ) Ἀνοίξατε, ἀνοίξατε δὴ τὴν πύλην, μεθ' ἡμῶν ὁ θεὸς ὁ θεὸς ἡμῶν ποιῆσαι ἔτι ἰσχὺν ἐν Ἰσραὴλ καὶ κράτος κατὰ τῶν ἐχθρῶν, καθὰ καὶ σήμερον ἐποίησε. 14 Καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσαν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως αὐτῆς τὴν φωνὴν αὐτῆς, ἐσπούδασαν τοῦ καταβῆναι (λ) εἰς τὴν πύλην τῆς πόλεως αὐτῶν· καὶ συνεκάλεσαν τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πόλεως.

MS.A. (α) μόνη, Καὶ Ὀλοφέρνης (β) ἑαυτοῦ· (γ) προσώπου αὐτῆς, καὶ (δ) τῇ ὥρᾳ (ε) θραῦσμα (ζ) κύριος ὁ θεὸς (η) τὸ (θ) αὐτῶν ἐπὶ τὴν προσευχήν. καὶ (ι) φάραγγαν (κ) Ἀνοίξατε δή, ἀνοίξατε τὴν (λ) ἐπὶ τὴν

Et dixit ad eam Olophernes; Bibe, quæſo, & eſto nobiſcum in lætitia. 17 *Et dixit Judith; Bibam nunc, domine: quoniam magnificata eſt vita mea in me hodiè præ omnibus diebus generationis meæ.* 18 *Et ſumens comedit, & bibit coram eo, quæ paraverat ſerva ipſius.* 19 *Et lætatus eſt Olophernes ex ea, & bibit vinum multum valdè, quantum non biberat unquam in die una, ex quo natus erat.* 20

CAP. XIII.

Ut autem ſerò factum eſt; feſtinaverunt ſervi illius divertere: & Bagoas concluſit (a) tabernaculum deforis: & excluſit aſſiſtentes à facie domini ſui: & abierunt ad cubilia ſua. 1 *Erant enim omnes defatigati: eò quòd plurimùm productum eſſet convivium.* 2 *Remanſit autem Judith ſola in tabernaculo,* 3 *Et Olophernes jacens ſuper lectum ſuum: erat enim circumfuſum ei vinum.* 4 *Et dixit Judith ſervæ ſuæ ſtare extra cubiculum ipſius, & obſervare exitum ejus, ſicut quotidiè. Exire enim dixit ad orationem ſuam. Et Bagoe locuta eſt juxta verba hæc. Et abierunt omnes à (b) facie: & nemo remanſit in cubiculo à parvo uſq; ad magnum.* 5 *Et ſtans Judith apud lectum illius,* 6 *Dixit in corde ſuo; Domine Deus omnis virtutis, reſpice in hora hac ſuper opera manuum mearum, in exaltationem Hieruſalem: quoniam nunc tempus ſuſcipere hæreditatem tuam, & facere ſtudium meum in quaſſationem hoſtium, qui inſurrexerunt nobis.* 7 *Et accedens ad canonem lecti, qui erat ad caput Olophernis, depoſuit acinacem ejus ab eo.* 8 *Et appropinquans lecto apprehendit comam capitis ejus, & dixit; Confirma me, Deus Iſrael, in die hac.* 9 *Et percuſſit in cervicem ejus bis in fortitudine ſua, & abſtulit caput ejus ab eo, & revolvit corpus ejus à ſtrato, & abſtulit conopæum à columnis.* 10 *Et poſt paucum exivit, & tradidit ancillæ ſuæ caput Olophernis, & injecit illud in peram ciborum ſuorum:* 11 *Et exierunt ambæ ſimul ſecundùm conſuetudinem ſuam. Et tranſeuntes caſtra, circumierunt vallem illam, & aſcenderunt montem Betylua, & venerunt ad portas ejus.* 12 *Et dixit Judith à longè iis qui cuſtodiebant ſuper portas; Aperite, aperite, nunc portam: nobiſcum Deus, Deus noſter ad faciendam adhuc fortitudinem in Iſrael, & potentiam contra inimicos: ſicut etiam hodiè fecit.* 13 *Et factum eſt, ut audierunt viri civitatis ejus vocem ejus; feſtinaverunt deſcendere ad portam civitatis ſuæ: & convocaverunt ſeniores civitatis:* 14

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

17 18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
[illegible]

* ܩܦܠܐܘܢ * ܝܓ *

1 [illegible]
2 [illegible]
3 4 [illegible]
5 [illegible]
[illegible]
[illegible]
6 7 [illegible]
[illegible]
[illegible]
8 9 [illegible]
10 [illegible]
[illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
[illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
[illegible]
[illegible]

Dixítque ipſi Alphernas; Bibe hilaríſque eſto nobiſcum. Et dixit Judith; Bibam domine, mi quia magnificata eſt in me vita mea hodiè, præ omnibus diebus quibus vixi. Et accipiens edit coram eo de eo quod paraverat ipſi ancilla ſua. Et hilaris fuit Alphernas coram ea, bibítque multum vini, quantum non biberat ex quo natus fuerat, uno quidem die.

CAP. XIII.

Cum autem ſerò factum eſſet, ſurrexerunt ſervi ejus ut diſcederent. Et clauſit Bagoas portam tabernaculi foris, & excluſit omnes qui ſtabant coram domino ſuo: Et diſceſſerunt quiſque ad tentorium ſuum: erant enim laſſati multum potando. Et relicta eſt ſola Judith in tentorio. Alphernas autem projectus erat in lecto ſuo, quia invaluerat in eum vinum. Et præceperat Judith ancillæ ſuæ, ut ſtaret in foribus cubiculi, & expectaret egreſſum ipſius ut cæteris diebus: dixit enim, Ibo ad orandum. Et locuta erat Bagoæ ſecundùm eadem. Et diſceſſerant inde omnes, nec relictus erat quiſquam in cubiculo, magnus aut parvus. Et ſtans Judith juxta caput Alphernæ, dixit; Domine, Domine Deus omnis virtutis, reſpice jam nunc opera manuum mearum, ad exaltationem Jeroſolymorum: Nunc enim tempus eſt miſerandi hæreditatem tuam, & faciendi opus quod cor meum inſtituit, frangendis gentibus quæ ſurrexerunt in nos. Et accedens ad columnam *lecti*, quæ ad caput Alphernæ, evaginavit acinacem ejus. Et accedens ad lectum prehendit crinem capitis ejus, & dixit; Robora me Deus Iſrael hodié. Et percuſſit eum in collo acinace bis, abſtulítque ei caput. Et devolvit corpus à ſtrato, detractóque à columnis conopeo, Poſt paulò egreſſa dedit caput Alphernæ ancillæ ſuæ: Repoſuítque in pera viatici ſui, Et egreſſæ ambæ ſimul, ut tempore orationis, tranſierunt per caſtra Aſſyriorum, & circumiverunt totam illam vallem, & aſcendentes ad civitatem venerunt ad portam. Et dixit Judith cuſtodibus de longè; Aperite, aperite mihi portam, Deus enim noſter nobiſcum eſt, qui dedit vires Iſrael, & robur adverſus hoſtes noſtros, ut hodiè. Et factum eſt, cùm audirent cives vocem ejus, ut feſtinarent aperire ipſi portam civitatis ipſorum, Et vocârunt preſbyteros civitatis:

Versio VULG. LAT.

15 Et concurrerunt ad eam omnes, à minimo usque ad
maximum: quoniam sperabant eam jam non esse venturam.
16 Et accendentes luminaria congyraverunt circa
eam universi: illa autem ascendens in eminentiorem
locum, jussit fieri silentium. Cúmque omnes tacuissent,
17 Dixit Judith; Laudate Dominum Deum
18 nostrum, qui non deseruit sperantes in se: Et in me
ancilla sua adimplevit misericordiam suam, quam promisit
domui Israel: & interfecit in manu mea hostem
19 populi sui hac nocte. Et proferens de pera caput Holofernis,
ostendit illis, dicens; Ecce caput Holofernis
principis militiæ Assyriorum, & ecce conopeum illius,
in quo recumbebat in ebrietate sua, ubi per manum
20 fœminæ percussit illum Dominus Deus noster. Vivit
autem ipse Dominus, quoniam custodivit me Angelus
ejus, & hinc euntem, & ibi commorantem, & indè
huc revertentem. & non permisit me Dominus ancillam
suam coinquinari. sed sine pollutione peccati
revocavit me vobis, gaudentem in victoria sua, in evasione
21 mea, & in liberatione vestra. Confitemini illi
omnes, quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia
22 ejus. Universi autem adorantes Dominum,
dixerunt ad eam: Benedixit te Dominus in virtute
sua, quia per te ad nihilum redegit inimicos nostros.
23 Porrò Ozias princeps populi Israel, dixit ad eam; Benedicta
es tu, filia, à Domino Deo excelso, præ omnibus
24 mulieribus super terram. Benedictus Dominus,
qui creavit cœlum & terram, qui te direxit in vulnera
25 capitis principis inimicorum nostrorum: Quia hodiè
nomen tuum ita magnificavit, ut non recedat laus
tua de ore hominum, qui memores fuerint virtutis
Domini in æternum, pro quibus non pepercisti animæ
tuæ, propter angustias & tribulationem generis tui, sed
26 subvenisti ruinæ ante conspectum Dei nostri. Et dixit
27 omnis populus; Fiat, fiat. Porrò Achior vocatus venit,
& dixit ei Judith; Deus Israel, cui tu testimonium
dedisti quòd ulciscatur se de inimicis suis, ipse caput
omnium incredulorum incidit hac nocte in manu mea.
28 Et ut probes quia ita est, ecce caput Holofernis, qui in
contemptu superbiæ suæ Deum Israel contempsit, &
tibi interitum minabatur, dicens; Cùm captus fuerit
populus Israel, gladio perforari præcipiam latera tua.
29 Videns autem Achior caput Holofernis, angustiatus
præ pavore, cecidit in faciem suam super terram, &
30 æstuavit anima ejus. Posteà verò quàm resumpto spiritu
31 recreatus est, procidit ad pedes ejus, & adoravit eam, & dixit; Benedicta tu à Deo tuo in omni tabernaculo Jacob, quoniam in omni gente, quæ audierit nomen
tuum, magnificabitur super te Deus Israel.

CAP. XIV.

1 Dixit autem Judith ad omnem populum; Audite me, fratres, suspendite caput hoc super muros nostros: Et erit, cùm exierit Sol, accipiat unusquisque arma sua, & 2
3 exite cum impetu, non ut descendatis deorsum, sed quasi impetum facientes. Tunc exploratores necesse erit ut fugiant ad principem suum excitandum ad pugnam.
4 Cúmque duces eorum cucurrerint ad tabernaculum Holofernis, & invenerint eum truncum in suo sanguine volutatum, decidet super eos timor.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

15 Καὶ συνέδραμον πάντες ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, ὅτι παράδοξον ἦν
αὐτοῖς τὸ ἐλθεῖν αὐτήν, καὶ ἤνοιξαν τὴν πύλην, καὶ ὑπεδέξαντο αὐτάς·
16 Καὶ ἅψαντες πῦρ εἰς φαῦσιν, περιεκύκλωσαν αὐτάς. Ἡ δὲ εἶπε πρὸς
17 αὐτοὺς φωνῇ μεγάλῃ, Αἰνεῖτε τὸν (α) θεόν, αἰνεῖτε· αἰνεῖτε τὸν (β) θεόν, ὃς
18 οὐκ ἀπέστησε τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ οἴκου Ἰσραήλ, Ἀλλ' ἔθραυσε τοὺς
19 ἐχθροὺς ἡμῶν διὰ χειρός μου ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ. Καὶ περιελοῦσα τὴν
κεφαλὴν ἐκ τῆς πήρας, ἔδειξε, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ἰδοὺ ἡ κεφαλὴ Ὀλοφέρνου
ἀρχιστρατήγου δυνάμεως Ἀσσούρ, καὶ ἰδοὺ τὸ κωνωπεῖον (γ) ἐν ᾧ
κατέκειτο ἐν ταῖς μέθαις αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ὁ κύριος ἐν
20 χειρὶ θηλείας. Καὶ ζῇ (δ) κύριος ὃς διεφύλαξέ με ἐν τῇ ὁδῷ μου
ᾗ ἐπορεύθην, ὅτι ἠπάτησεν αὐτὸν τὸ πρόσωπόν μου εἰς ἀπώλειαν
αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐποίησεν ἁμάρτημα μετ' ἐμοῦ εἰς μίασμα καὶ αἰσχύνην.
22 καὶ ἐξέστη πᾶς ὁ λαὸς σφόδρα, Καὶ κύψαντες προσεκύνησαν
τῷ θεῷ, καὶ εἶπαν ὁμοθυμαδόν, Εὐλογητὸς εἶ ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐξουδενώσας
23 ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ σήμερον τοὺς ἐχθροὺς τοῦ λαοῦ σου. Καὶ
εἶπεν αὐτῇ Ὀζίας, (ε) Εὐλογητὴ σὺ θυγάτηρ τῷ θεῷ τῷ ὑψίστῳ
24 παρὰ πάσας τὰς γυναῖκας τὰς ἐπὶ τῆς γῆς, Καὶ εὐλογημένος κύριος
ὁ θεός, ὃς ἔκτισε τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὴν γῆν, ὃς κατεύθυνέ σε εἰς τραῦμα
25 κεφαλῆς ἄρχοντος (ζ) ἐχθρῶν ἡμῶν, Ὅτι οὐκ ἀποστήσεται ἡ ἐλπίς σου ἀπὸ
καρδίας ἀνθρώπων μνημονευόντων ἰσχὺν θεοῦ ἕως αἰῶνος. Καὶ
ποιήσαι σοι αὐτὰ ὁ θεὸς εἰς ὕψος αἰώνιον, τοῦ ἐπισκέψασθαί σε ἐν
ἀγαθοῖς, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐφείσω τῆς ψυχῆς σου διὰ τὴν ταπείνωσιν τοῦ
γένους ἡμῶν, ἀλλ' ἐπεξῆλθες (η) τῷ πτώματι ἡμῶν, ἐπ' εὐθεῖαν πορευθεῖσα
26 ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἡμῶν. Καὶ εἶπαν πᾶς ὁ λαός, (θ) Γένοιτο,
γένοιτο.

MS. A. (α) κύριον, (β) κύριον, ὅτι οὐκ (γ) αὐτοῦ ἐν (δ) ὁ κύριος (ε) Εὐλογημένη εἶ σὺ (ζ) ἐχθρῶν, Ὅτι (η) τῷ πτώματι
(θ) Γένοιτο. Καὶ

ΚΕΦ. ιδ'.

1 Καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς Ἰουδίθ, Ἀκούσατε δή μου, ἀδελφοί, καὶ λαβόντες
τὴν κεφαλὴν ταύτην κρεμάσατε αὐτὴν ἐπὶ τῆς ἐπάλξεως τοῦ
2 τείχους ὑμῶν. Καὶ ἔσται ἡνίκα (α) ἂν διαφαύσῃ ὁ ὄρθρος, καὶ
ἐξέλθῃ ὁ ἥλιος ἐπὶ τὴν γῆν, ἀναλήψεσθε ἕκαστος τὰ σκεύη τὰ πολεμικὰ
ὑμῶν, καὶ (β) ἐξελεύσεσθε πᾶς ἀνὴρ ἰσχύων ἔξω τῆς πόλεως,
καὶ δώσετε ἀρχηγὸν εἰς αὐτούς, ὡς καταβαίνοντες ἐπὶ τὸ πεδίον εἰς
3 τὴν προφυλακὴν υἱῶν Ἀσσούρ, καὶ οὐ καταβήσεσθε. Καὶ ἀναλαβόντες
οὗτοι τὰς πανοπλίας αὐτῶν, πορεύσονται εἰς (γ) τὴν παρεμβολὴν αὐτῶν,
4 καὶ ἐγεροῦσι τοὺς στρατηγοὺς τῆς δυνάμεως Ἀσσούρ, Καὶ συνδραμοῦνται
ἐπὶ τὴν σκηνὴν Ὀλοφέρνου, καὶ οὐχ εὑρήσουσιν αὐτόν, καὶ ἐπιπεσεῖται
ἐπ' αὐτοὺς φόβος, καὶ φεύξονται ἀπὸ προσώπου ὑμῶν.

MS. A. (α) ἐὰν (β) ἐξελεύσεσθε (γ) τὰς παρεμβολάς

Et concurrerunt omnes à parvo usque ad magnum: 15
quoniam præter opinionem erat eis venire ipsam:
& aperuerunt portam, & susceperunt eas. Et accendentes 16
ignem ad illuminationem, circumdederunt
eas. At illa dixit ad eos voce magnâ; Laudate 17
Deum, laudate, laudate Deum, qui non amovit misericordiam
suam à domo Israel, Sed fregit inimicos 18
nostros per manum meam in nocte hac. Et proferens 19
caput è pera, ostendit, & dixit eis; Ecce
caput Olophernis principis virtutis Assur, & ecce
conopæum, in quo recumbebat in ebrietatibus suis:
& percussit eum Dominus in manu fœminæ. Et vivit 20
Dominus, qui custodivit me in via mea, quâ
ivi: quoniam decepit eum facies mea in perditionem
ipsius, & non fecit peccatum mecum in pollutionem,
& confusionem. Et obstupuit omnis populus
valdè: Et procumbentes adoraverunt Deum, & 22
dixerunt unanimiter; Benedictus es Deus noster,
qui ad nihilum redegisti in die hodierna inimicos
populi tui. Et dixit ei Ozias; Benedicta tu, filia, 23
Deo altissimo præ omnibus mulieribus, quæ super
terram, Et benedictus Dominus Deus, qui creavit 24
cœlos, & terram, qui direxit te in fractionem capitis
principis inimicorum nostrorum: Quoniam 25
non removebitur spes tua à corde hominum commemorantium
fortitudinem Dei usque in seculum. Et
faciat ea tibi Deus in sublimitatem æternam, visitando
te in bonis, eò quòd non pepercisti animæ
tuæ propter humiliationem generis nostri, sed subvenisti
ruinæ nostræ, in rectum vadens coram Deo nostro. Et dixerunt omnis populus; Fiat, fiat. 26

CAP. XIV.

Et dixit ad eos Judith; Audite nunc me, fratres: 1
& tollentes caput hoc, suspendite illud super
pinnaculum muri vestri. Et erit, cum illuxerit aurora, 2
& exiverit Sol super terram; sumetis unusquisque
vasa bellica vestra, & exibitis omnis
vir fortis extra civitatem, & dabitis principem in
eos, tanquam descendentes in campum ad excubias
filiorum Assur: & non descendetis. Et sumentes 3
illi armaturas suas, ibunt ad castra sua, & excitabunt
duces virtutis Assur, Et concurrent ad tabernaculum 4
Olophernis, & non invenient eum, &
irruet super eos timor, & fugient à facie vestra.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܪܗܛܘ ܟܠܗܘܢ ܡܢ ܙܥܘܪܐ ܘܥܕܡܐ ܠܪܒܐ. ܡܛܠ ܕܬܡܝܗܐ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܕܐܬܬ ܗ̇ܝ. ܘܦܬܚܘ 15
ܬܪܥܐ. ܘܩܒܠܘܗ̇ ܠܗ̇. * ܘܐܚܕܘ ܢܘܗܪܐ ܕܢܚܙܘܢ ܠܗ̇. ܘܚܕܪܘܗ̇. * ܘܐܡܪܬ ܠܗܘܢ ܒܩܠܐ 16 17
ܪܡܐ. ܫܒܚܘ ܠܡܪܝܐ ܐܠܗܟܘܢ ܕܠܐ ܐܥܒܪ ܚܢܢܗ ܡܢ ܐܝܣܪܐܝܠ. * ܐܠܐ ܬܒܪ ܒܥܠܕܒܒܝܢ 18
ܒܐܝ̈ܕܝܢ ܒܠܠܝܐ ܗܢܐ. * ܘܐܦܩܬ ܪܫܐ ܡܢ ܬܪܡܠܐ. ܘܚܘܝܬ ܐܢܘܢ. ܘܐܡܪܬ ܠܗܘܢ. ܗܐ ܪܫܗ 19
ܕܐܠܦܪܢܐ ܪܒ ܚܝܠܐ ܕܐܬܘܪܝܐ. ܘܗܐ ܟܠܠܐ ܕܫܟܝܒ ܗܘܐ ܒܗ ܒܪܘܝܘܬܗ. ܘܬܒܪܗ ܡܪܝܐ ܒܐܝܕܐ
ܕܐܢܬܬܐ. * ܘܚܝ ܗܘ ܡܪܝܐ ܕܢܛܪܢܝ ܒܐܘܪܚܐ ܕܐܙܠܬ. ܐܠܐ ܐܛܥܝܬܗ ܐܦ̈ܝ. ܘܠܐ ܥܒܕ ܥܡܝ 20
ܚܛܗܐ. ܒܛܘܠܫܐ ܕܒܗܬܬܐ. * ܘܬܡܗܘ ܟܠܗ ܥܡܐ ܛܒ. ܘܢܦܠܘ ܣܓܕܘ ܠܡܪܝܐ. ܘܐܡܪܘ 22
ܟܠܗܘܢ ܐܟܚܕܐ. ܒܪܝܟ ܗܘ ܡܪܝܐ ܐܠܗܢ. ܕܬܒܪ ܝܘܡܢܐ ܠܒܥܠܕܒܒܐ ܕܥܡܗ. * ܘܐܡܪ 23
ܠܗ̇ ܥܘܙܝܐ. ܒܪܝܟܐ ܐܢܬܝ ܒܪܬܝ ܠܡܪܝܐ ܡܪܝܡܐ. ܡܢ ܟܠܗܝܢ ܢܫ̈ܐ ܕܒܐܪܥܐ. * ܘܒܪܝܟ ܗܘ 24
ܡܪܝܐ ܒܪܘܝܐ ܕܫܡܝܐ. ܕܐܨܠܚܟܝ ܕܬܫܩܠܝܢ ܪܫܗ ܕܪܒ ܒܥܠܕܒܒܝܢ. * ܡܛܠ ܕܠܐ ܢܥܒܪ 25
ܫܘܒܚܟܝ ܡܢ ܠܒܐ ܕܒܢܝ̈ܢܫܐ ܕܥܗܕܝܢ ܚܝܠܗ ܕܐܠܗܐ ܠܥܠܡ ܥܠܡܝܢ. ܘܢܥܒܕ ܐܢ̈ܝܢ
ܠܟܝ ܐܠܗܐ. ܠܡܪܘܡܐ ܕܠܥܠܡ. ܘܢܣܥܘܪܟܝ ܠܛܒܬܐ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܚܣܟܬܝ ܥܠ ܢܦܫܟܝ. ܡܛܠ
ܐܘܠܨܢܗ ܕܥܡܟܝ. ܐܠܐ ܢܦܩܬܝ ܡܛܠ ܡܦܘܠܬܢ. ܘܗܠܟܬܝ ܒܬܪܝܨܘܬܐ ܩܕܡ ܐܠܗܢ.
ܘܐܡܪ ܟܠܗ ܥܡܐ ܐܡܝܢ ܘܐܡܝܢ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܝܕ *

* ܘܐܡܪܬ ܠܗܘܢ ܝܗܘܕܝܬ. ܫܡܥܘܢܝ ܐܚܝ̈. ܫܩܘܠܘ ܪܫܐ ܗܢܐ ܘܬܠܘܗܝ ܒܩܪܢܬܐ ܕܫܘܪܐ. 1
* ܘܢܗܘܐ ܡܐ ܕܢܓܗ ܨܦܪܐ. ܘܢܦܩ ܫܡܫܐ ܥܠ ܐܪܥܐ. ܘܬܣܒܘܢ ܐܢܫ ܙܝ̈ܢܘܗܝ ܕܩܪܒܐ. 2
ܘܬܦܩܘܢ ܟܠ ܓܒܪ ܚܝܠܬܢ ܡܢ ܡܕܝܢܬܐ. ܘܬܣܝܡܘܢ ܠܗܘܢ ܪܫܐ. ܘܬܦܩܘܢ ܐܝܟ
ܕܠܦܩܥܬܐ ܥܠ ܡܛܪܬܐ ܩܕܡܝܬܐ ܕܐܬܘܪܝܐ. ܘܠܐ ܬܚܬܘܢ. * ܘܗܢܘܢ ܢܣܒܘܢ ܙܝܢܝܗܘܢ 3
ܘܢܐܙܠܘܢ ܠܡܫܪܝܬܗܘܢ. ܘܢܥܝܪܘܢ ܠܪ̈ܫܝܗܘܢ. * ܘܟܕ ܢܪܗܛܘܢ ܠܡܫܟܢܗ 4
ܕܐܠܦܪܢܐ. ܘܠܐ ܢܫܟܚܘܢܗ. ܢܦܠ ܥܠܝܗܘܢ ܕܚܠܬܐ. ܘܢܥܪܩܘܢ ܡܢ ܩܕܡܝܟܘܢ.

Et concurrerunt omnes à parvo usque ad 15
magnū: Mirū enim ipsis videbatur venisse
ipsā. Et apertâ portâ susceperunt ipsam:
Accensóque lumine ut viderent, circum- 16
dederunt ipsā: Et dixit eis voce altâ, Lau- 17
date Dominum Deum vestrum qui non
amovit misericordiam suam ab Israele,
Sed fregit hostes nostros manibus nostris 18
nocte hâc. Et eductum de perâ caput 19
ostendit, dicens eis; Ecce caput Alphernæ
ducis exercitûs Assyriorum, & ecce
conopeum in quo cubabat in ebrietate
sua: Et confregit eum Dñs manu fœminæ.
Et vivit Deus ille qui me custodivit 20
in via quam incessi: at seduxit eum facies
mea, neque fecit mecum peccatum, in
pollutionem pudendam. Et obstupuerunt 22
valdè omnis populus, & procidentes adorârunt
Dominū & dixerunt omnes simul;
Benedictus Dominus Deus noster, qui
confregit hodiè hostē populi sui. Et dixit 23
ei Uzias; Benedicta tu filia Domino excelso,
præ omnibus mulieribus quæ in terris.
Et benedictus Dominus creator cœli, qui 24
secundavit te, ut auferres caput ducis
hostium nostrorum. Nec enim recedet 25
laus tua de corde filiorum hominum, qui
meminerint potentiæ Domini in seculum.
Faciátque ea tibi Deus in exaltationem
æternā, & respiciat te in bonum, eò quòd
non peperceris vitæ tuæ, præ afflictione
populi tui, sed egressa es propter ruinam
nostrā, incedens rectà coram Deo nostro.
Et dixit populus omnis, Amen, Amen.

CAP. XIV.

Et dixit ipsis Judith; Audite me fratres: 1
Sumite caput hoc, & suspendite in prominentia
muri. Et fiet, dilucente aurorâ, 2
& orto Sole super terram, sumptis quisque
armis quibus pugnatis, egredimini
omnis vir validus è civitate. Et imposito
eis præfecto, egredimini quasi in vallem,
adversùs custodiam primam Assyriorum,
non tamen descendetis. Tum illi, sumptis 3
armis, ad castra profecti expergefacient
duces suos: Et currentes ad tabernaculum 4
Alphernæ, ubi eum non invenient,
cadet in eos metus, & fugient à conspectu
vestri.

Verſio VULG. LAT.

5 Cúmque cognoveritis fugere eos, ite poſt illos ſecuri,
quoniam Dominus conteret eos ſub pedibus veſtris.
6 Tunc Achior videns virtutem, quam fecit Deus Iſrael,
relicto gentilitatis ritu, credidit Deo, & circumcîdit
carnem præputii ſui, & appoſitus eſt ad populum Iſ-
rael, & omnis ſucceſſio generis ejus uſque in hodier-
7 num diem. Mox autem ut ortus eſt dies, ſuſpende-
runt ſuper muros caput Holofernis, accepítque unuſ-
quiſque vir arma ſua, & egreſſi ſunt cum grandi ſtre-
8 pitu & ululatu. Quod videntes exploratores ad ta-
9 bernaculum Holofernis cucurrerunt. Porrò hi qui
in tabernaculo erant, venientes, & ante ingreſſum cu-
biculi perſtrepentes, excitandi gratiâ, inquietudinem
arte moliebantur, ut non ab excitantibus, ſed à ſo-
10 nantibus Holofernes evigilaret. Nullus enim aude-
bat cubiculum virtutis Aſſyriorum pulſando aut in-
11 trando aperire. Sed cùm veniſſent ejus duces ac
tribuni, & univerſi majores exercitûs regis Aſſyrio-
12 rum, dixerunt cubiculariis; Intrate, & excitate illum,
quoniam egreſſi mures de cavernis ſuis, auſi ſunt pro-
13 vocare nos ad prælium. Tunc ingreſſus Vagao cu-
biculum ejus, ſtetit ante cortinam, & plauſum fecit
manibus ſuis: ſuſpicabatur enim illum cum Judith
14 dormire. Sed cùm nullum motum jacentis ſenſu au-
rium caperet, acceſſit proximans ad cortinam, & ele-
vans eam, vidénſque cadaver abſque capite Holo-
fernis in ſuo ſanguine tabefactum jacêre ſuper terram,
exclamavit voce magnâ cum fletu, & ſcidit veſtimenta
15 ſua. Et ingreſſus tabernaculum Judith, non invenit
16 eam, & exiliit foràs ad populum, Et dixit; Una mu-
lier Hebræa fecit confuſionem in domo regis Nabu-
chodonoſor, ecce enim Holofernes jacet in terra, &
17 caput ejus non eſt in illo. Quod cùm audiſſent prin-
cipes virtutis Aſſyriorum, ſciderunt omnes veſtimen-
ta ſua, & intolerabilis timor & tremor cecidit ſuper
18 eos, & turbati ſunt animi eorum valdè. Et factus eſt
clamor incomparabilis in medio caſtrorum eorum.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

5 Καὶ ἐπακολουθήσαντες ὑμεῖς, καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες πᾶν ὅριον
6 Ἰσραὴλ, καταστρώσατε αὐτοὺς ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν. Πρὸ δὲ τοῦ ποιῆσαι
ταῦτα, καλέσατέ μοι Ἀχιὼρ τὸν Ἀμμανίτην, ἵνα ἰδὼν ἐπιγνῷ τὸν
ἐκφαυλίσαντα τὸν οἶκον (α) τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ αὐτὸν ὡς εἰς θάνατον
27 ἀποστείλαντα εἰς ἡμᾶς. Καὶ ἐκάλεσαν τὸν Ἀχιὼρ ἐκ τοῦ οἴκου Ὀζία.
29 Ὡς δὲ ἦλθε, καὶ εἶδε τὴν κεφαλὴν Ὀλοφέρνου ἐν χειρὶ ἀνδρὸς ἑνὸς ἐν
τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ λαοῦ, ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον, καὶ ἐξελύθη τὸ πνεῦμα
30 αὐτοῦ. Ὡς δὲ (β) ἀνέλαβον αὐτὸν, προσέπεσε τοῖς ποσὶν Ἰουδὶθ, καὶ
31 προσεκύνησε τῷ προσώπῳ αὐτῆς, καὶ εἶπεν, Εὐλογημένη σὺ ἐν παντὶ
σκηνώματι Ἰούδα, καὶ ἐν παντὶ ἔθνει, οἵτινες ἀκούσαντες τὸ ὄνομά
σου ταραχθήσονται. Καὶ νῦν ἀνάγγειλόν μοι ὅσα ἐποίησας ἐν ταῖς
ἡμέραις ταύταις. καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ Ἰουδὶθ ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ
πάντα ὅσα ἦν πεποιηκυῖα, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξῆλθεν ἕως οὗ ἐλάλει
αὐτοῖς. Ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλοῦσα, ἠλάλαξεν ὁ λαὸς φωνῇ μεγάλῃ,
6 καὶ ἔδωκεν φωνὴν (γ) εὐφρόσυνον ἐν τῇ πόλει αὐτῶν. Ἰδὼν δὲ Ἀχιὼρ
πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, ἐπίστευσε τῷ Θεῷ σφόδρα,
καὶ περιετέμετο τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ, καὶ προσετέθη
7 (δ) πρὸς τὸν οἶκον Ἰσραὴλ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. Ἡνίκα δὲ ὁ
ὄρθρος ἀνέβη, (ε) καὶ ἐκρέμασαν τὴν κεφαλὴν Ὀλοφέρνου ἐκ τοῦ τείχους,
καὶ ἀνέλαβε πᾶς (ϛ) ἀνὴρ Ἰσραὴλ τὰ ὅπλα αὐτοῦ, καὶ ἐξήλθοσαν κατὰ
8 (ζ) σπείρας ἐπὶ τὰς ἀναβάσεις τοῦ ὄρους. Οἱ δὲ υἱοὶ Ἀσσοὺρ, ὡς
εἶδον αὐτοὺς, διέπεμψαν ἐπὶ τοὺς ἡγουμένους αὐτῶν. οἱ δὲ ἦλθον
ἐπὶ (η) στρατηγοὺς καὶ χιλιάρχους καὶ ἐπὶ πάντα ἄρχοντα αὐτῶν·
12 καὶ παρεγένοντο ἐπὶ τὴν σκηνὴν Ὀλοφέρνου, καὶ εἶπαν τῷ ὄντι
ἐπὶ πάντων τῶν αὐτοῦ, Ἔγειρον δὴ τὸν κύριον ἡμῶν, ὅτι ἐτόλμησαν οἱ
δοῦλοι καταβαίνειν ἐφ' ἡμᾶς εἰς πόλεμον, ἵνα (ϑ) ἐξολοθρευθῶσιν εἰς
13 τέλος. Καὶ εἰσῆλθε Βαγώας, καὶ ἔκρουσε τὴν (θ) αὐλαίαν τῆς σκηνῆς·
14 ὑπενόει γὰρ καθεύδειν αὐτὸν μετὰ Ἰουδίθ. Ὡς δὲ (ι) οὐδεὶς ἐπή-
κουσε, διαστείλας εἰσῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶνα, καὶ εὗρεν αὐτὸν ἐπὶ
τῆς χελωνίδος ἐῤῥιμμένον νεκρὸν, καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἀφῄρητο
ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ἐβόησε φωνῇ μεγάλῃ μετὰ κλαυθμοῦ καὶ στεναγμοῦ
15 καὶ βοῆς ἰσχυρᾶς, καὶ διέῤῥηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. Καὶ εἰσῆλθεν εἰς
τὴν σκηνὴν οὗ ἦν Ἰουδὶθ καταλύουσα, καὶ οὐχ εὗρεν αὐτήν. καὶ ἐξε-
16 πήδησεν εἰς τὸν (κ) λαὸν, Κράζων, Ἠθέτησαν οἱ δοῦλοι, ἐποίησεν
αἰσχύνην μία γυνὴ τῶν Ἑβραίων εἰς τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως Ναβουχο-
δονόσορ. ὅτι ἰδοὺ Ὀλοφέρνης χαμαὶ, καὶ ἡ κεφαλὴ οὐκ ἔστιν ἐπ'
17 αὐτῷ. Ὡς δὲ ἤκουσαν ταῦτα τὰ ῥήματα οἱ ἄρχοντες τῆς δυνάμεως
Ἀσσοὺρ, (λ) τοὺς χιτῶνας αὐτῶν διέῤῥηξαν, καὶ ἐταράχθη ἡ ψυχὴ
18 αὐτῶν σφόδρα, Καὶ ἐγένετο αὐτῶν κραυγὴ καὶ βοὴ μεγάλη
σφόδρα ἐν μέσῳ τῆς παρεμβολῆς.

Et inſecuti vos, & omnes habitantes omnem termi- 5
num Iſrael, proſternite eos in viis eorum. Prinſ- 6
quàm verò faciatis hæc, vocate mihi Achior Am-
manitem, ut videns agnoſcat eum, qui vilipendebat
domum Iſrael, & ipſum tanquam ad mortem miſe-
rat ad nos. Et vocaverunt Achior è domo Oziæ. 27
Ut autem venit, & vidit caput Olophernis in manu
viri unius de eccleſia populi; cecidit in faciem, & 29
exolutus eſt ſpiritus ejus. Ut autem recreaverunt 30
eum; procidit ad pedes Judith, & adoravit fa-
ciem ejus, & dixit; Benedicta tu in omni taber- 31
naculo Juda, & in omni gente: qui quidem au-
dientes nomen tuum turbabuntur. Et nunc annun-
tia mihi, quæcunque feciſti in diebus his. Et an-
nuntiavit ei Judith in medio populi omnia, quæcunq;
fuerat faciens, ex qua die exiit, uſque dum loqueba-
tur eis. Ut autem ceſſavit loquens, jubilavit po-
pulus voce magnâ, & dedit vocem lætam in civi-
tate ſua. Videns autem Achior omnia quæcunque 6
fecerat Deus Iſrael, credidit Deo valdè & circum-
cîdit carnem præputii ſui, & appoſitus eſt ad do-
mum Iſrael uſque in diem hanc. Poſtquàm 7
verò aurora aſcendit; & ſuſpenderunt caput Olo-
phernis è muro. Et ſumpſit omnis vir Iſrael arma
ſua, & exiverunt per ſpiras ad aſcenſiones montis.
Filii autem Aſſur, ut viderunt eos, miſerunt ad 8
præfectos ſuos. Illi autem venerunt ad duces, &
Chiliarchos, & ad omnem principem ſuum. Et
advenerunt ad tabernaculum Olophernis, & dixe-
runt ei, qui ſuper omnia illius; Excita nunc do- 12
minum noſtrum, quoniam auſi ſunt ſervi deſcendere
ſuper nos ad prælium, ut exterminentur in finem.
Et intravit Bagoas, & pulſavit aulam taberna- 13
culi: ſuſpicabatur enim dormire illum cum Judith.
Ut autem nemo exaudivit; disjungens intravit 14
in cubiculum, & invenit eum ſuper ſtratum pro-
jectum mortuum, & caput ejus ablatum erat ab eo.
Et clamavit voce magnâ cum ploratu, & fletu, &
clamore forti, & diſcidit veſtimenta ſua. Et in- 15
travit in tabernaculum, ubi fuit Judith divertens,
& non invenit eam. Et proſiliit ad populum, Voci- 16
ferans; Prævaricati ſunt ſervi: fecit confuſionem
una mulier Hebræorum in domum regis Nabucho-
donoſor, quoniam ecce Olophernes humi, & caput
non eſt ſuper eum. Ut autem audiverunt verba hæc 17
principes virtutis Aſſur, tunicas ſuas diſciderunt,
& turbata eſt anima eorum valdè: Et facta eſt 18
eorum vociferatio, & clamor magnus valdè in me-
dio caſtrorum.

MS.A. (α) Ἰσραὴλ, (β) ἀνέλαβεν (γ) εὐφροσύνης (δ) εἰς (ε) ἐκρέμασαν (ϛ) ἀνὴρ τὰ (ζ) σπεῖραν (η) τοὺς στρατηγοὺς (ϑ) ἐξολεθρευθῶσιν (θ) αὐλὴν τῆς σκηνῆς· ὑπενοεῖ
(ι) οὐθεὶς ὑπήκουσεν, διαστείλας (κ) λαὸν, Καὶ ἐβόησεν, Ἠθέτησαν (λ) διέῤῥαξαν τοὺς χιτῶνας αὐτῶν,

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܐܙܠܘ ܐܢܬܘܢ ܟܠ ܕܝܬܒܝܢ ܒܬܚܘܡܐ ܕܐܝܣܪܝܠ. ܘܬܕܘܫܘܢ ܘܬܪܡܘܢ ܐܢܘܢ ܒܐܘܪ̈ܚܬܐ. 5
* ܩܕܡ ܕܝܢ ܕܬܥܒܕܘܢ ܗܠܝܢ. ܠܐܚܝܘܪ ܥܡܘܢܝܐ ܩܪܘ ܕܢܚܙܐ ܘܢܕܥ. ܠܗܘ ܕܐܫܛ ܠܒܝܬܗ 6
ܕܐܝܣܪܝܠ. ܘܠܗ ܫܕܪ ܠܘܬܢ ܐܝܟ ܕܠܡܘܬܐ. * ܘܩܪܘܗܝ ܠܐܚܝܘܪ ܡܢ ܒܝܬܗ ܕܥܘܙܝܐ. 27
* ܘܟܕ ܐܬܐ ܘܚܙܐ ܪܫܗ ܕܐܠܦܪܢܐ ܒܐܝܕܗ ܕܓܒܪܐ ܚܕ ܒܟܢܘܫܬܐ ܕܥܡܐ. ܢܦܠ ܥܠ ܐܦܘܗܝ. 29
ܘܐܬܪܦܝܬ ܢܦܫܗ. * ܘܟܕ ܐܩܝܡܘܗܝ ܐܝܠܝܢ ܕܐܚܝܕܝܢ ܠܗ. ܢܦܠ ܥܠ ܪ̈ܓܠܝܗ ܕܝܗܘܕܝܬ. ܘܣܓܕ ܩܕܡܝܗ 30
ܘܐܡܪ ܠܗ. * ܒܪܝܟܐ ܐܢܬܝ ܒܟܠ ܥܡܡܝܢ ܕܫܡܥܝܢ ܫܡܥܟܝ ܘܕܚܠܝܢ. ܚܘܝܢܝ ܗܫܐ 31
ܟܠ ܡܐ ܕܥܒܕܬܝ ܒܝܘܡܬܐ ܗܠܝܢ. ܘܐܫܬܥܝܬ ܠܗ ܟܠ ܡܕܡ. ܡܢ ܝܘܡܐ ܕܢܦܩܬ ܘܥܕܡܐ
ܠܝܘܡܐ ܕܡܡܠܠܐ ܥܡܗܘܢ. ܘܟܕ ܫܠܡܬ ܗܝ ܕܬܡܠܠ ܕܥܒܕܬ. ܩܥܐ ܥܡܐ ܒܩܠܐ
ܪܡܐ. ܘܐܫܬܡܥ ܩܠܐ ܕܚܕܘܬܐ ܒܡܕܝܢܬܗܘܢ. * ܘܟܕ ܚܙܐ ܐܚܝܘܪ ܟܠ ܕܥܒܕ ܐܠܗܐ 6
ܠܐܝܣܪܝܠ. ܗܝܡܢ ܒܐܠܗܐ. ܘܓܙܪ ܒܣܪܐ ܕܥܘܪܠܘܬܗ. ܘܐܬܬܘܣܦ ܠܥܡܐ ܕܒܝܬ
ܐܝܣܪܝܠ. ܥܕܡܐ ܠܝܘܡܢܐ. * ܘܟܕ ܗܘܐ ܨܦܪܐ. ܬܠܘ ܪܫܗ ܕܐܠܦܪܢܐ ܠܒܪ ܡܢ ܫܘܪܐ. 7
ܘܢܣܒܘ ܐܢܫ ܐܢܫ ܙܝܢܗ. ܘܢܦܩܘ ܠܡܫܪܝܬܐ. ܥܠ ܡܣܩܬܐ ܕܛܘܪܐ. * ܘܟܕ ܚܙܘ ܒܢܝ 8
ܐܬܘܪ ܫܕܪܘ ܠܘܬ ܪ̈ܒܝܗܘܢ. ܘܠܘܬ ܪ̈ܒܝ ܐܠܦܐ ܘܠܘܬ ܟܠ ܫܠܝܛܢܝܗܘܢ. ܘܐܙܠܘ
ܠܡܫܟܢܗ ܕܐܠܦܪܢܐ ܘܐܡܪܘ ܠܒܓܘܐ ܕܩܐܡ ܗܘܐ ܥܠ ܟܠ ܨܒܘ̈ܬܗ. * ܥܘܠ ܐܥܝܪܝܗܝ 12
ܠܡܪܢ. ܡܛܠ ܕܐܡܪܚܘ ܥܒ̈ܕܐ ܠܡܚܬ ܥܠܝܢ ܠܩܪܒܐ ܕܢܐܒܕܘܢ ܠܥܠܡ. * ܘܐܙܠ ܒܓܘܐ 13
ܘܢܩܫ ܬܪܥܐ ܕܡܫܟܢܐ. ܡܛܠ ܕܣܒܪ ܗܘܐ ܕܥܡ ܝܗܘܕܝܬ ܕܡܟ ܗܘܐ. * ܘܟܕ ܐܢܫ ܠܐ ܥܢܝܗܝ. 14
ܦܬܚ ܘܥܠ ܠܩܝܛܘܢܐ. ܘܐܫܟܚܗ ܠܐܠܦܪܢܐ ܟܕ ܫܕܐ ܥܪܛܠܝ. ܘܪܫܗ ܫܩܝܠ ܡܢܗ.
ܘܩܥܐ ܒܩܠܐ ܪܡܐ ܘܒܒܟܝܐ ܘܒܐܢܚܬܐ ܘܒܩܠܐ ܪܒܐ ܨܪܐ ܢܚܬܘ̈ܗܝ. * ܘܥܠ 15
ܠܡܫܟܢܐ ܐܝܟܐ ܕܫܪܝܐ ܗܘܬ ܝܗܘܕܝܬ ܘܠܐ ܐܫܟܚܗ. ܘܢܦܩ ܠܘܬ ܥܡܐ. * ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. 16
ܥܘܠܐ ܥܒܕܘ ܥܒ̈ܕܐ ܒܡܪ̈ܝܗܘܢ. ܘܒܒܗܬܬܐ ܪܒܬܐ ܐܒܗܬܬ ܐܢܬܬܐ ܚܕܐ ܥܒܪܝܬܐ ܠܒܝܬܗ ܕܢܒܘܟܕܢܨܪ. ܡܛܠ
ܕܗܐ ܐܠܦܪܢܐ ܫܕܐ ܥܠ ܐܪܥܐ. ܘܪܫܗ ܫܩܝܠ ܡܢܗ. * ܘܟܕ ܫܡܥܘ ܡ̈ܠܘܗܝ ܪ̈ܒܝ ܚܝܠܐ 17 18
ܕܐܬܘܪ. ܨܪܘ ܟܘܬܝܢܝܗܘܢ. ܘܐܬܕܠܚ ܠܒܗܘܢ ܛܒ ܒܓܘ ܡܫܪܝܬܐ.

Et profecti omnes qui habitatis in fini- 5
bus Iſraelis, ſternetis & dejicietis eos in
viis. Ante autem quàm hæc faciatis, vo- 6
cate Achior Ammonitam, ut videat &
agnoſcat eum qui ſpernebat domum Iſra-
elis, & eum ad nos quaſi ad mortem mi-
ſit. Et vocaverunt Achior de domo Uzzæ. 27
Et cùm veniſſet, & vidiſſet caput Alpher- 29
næ in manu cujuſdam in cœtu populi,
cecidit in faciē, & deliquit ipſius anim⁹.
Cúmq; ipſum tenentes erexiſſent, ceci- 30
dit ad pedes Judith, & adoravit ipſam,
dicens ipſi; Benedicta tu per omnes po- 31
pulos, qui audient famā tuā & timebunt.
Indica mihi nunc quæ feciſti his diebus.
Et narravit ipſi omnia à die quo egreſſa
eſt, uſque ad diem quo loquebatur cum
ipſis. Cúmque ceſſâſſet loqui quæ fece-
rat, clamavit populus voce altâ. Et au-
dita eſt vox gaudii in civitate ipſorum.
Cúmque vidiſſet Achior omnia quæ fe- 6
cerat Deus Iſraeli, credidit in Deum, &
circumcîdit carnem præputii ſui, & ad-
junctus eſt populo gentis Iſraeliticæ uſq;
in diem hodiernum. Cúmq; manè eſſet, 7
ſuſpenderunt caput Alphernæ extra mu-
rum. Et ſumptis quiſq; armis ſuis, egreſ-
ſi ſunt in caſtra ad aſcenſus montis. Quod 8
cùm vidiſſent Aſſyrii, miſerunt ad duces
ſuos, & chiliarchas, & omnes præfectos
ſuos. Et profecti ad tentorium Alpher-
næ, dixerunt Bagoæ præfecto omnibus
rebus ejus; Excita ingreſſus, dominum 12
noſtrum: Auſi enim ſunt ſervi deſcen-
dere adversùs nos ad pugnam, ut pereant
in perpetuum. Et profectus Bagoas pul- 13
ſavit atrium tabernaculi. Putabat enim
dormire ipſum cum Judith. Cúmque ne- 14
mo ipſi reſponderet, aperiens ingreſſus
eſt cubiculum, & invenit Alphernam pro-
jectum nudum, ablato capite. Et clama-
vit voce altâ, & cum fletu & gemitu, &
clamore magno ſcidit veſtes ſuas: Et 15
ingreſſus in tabernaculum ubi morabatur
Judith, cùm non inveniret ipſam, egreſ- 16
ſus ad populum, Dixit eis; Prævaricati
ſunt ſervi in dominos ſuos: Et pudore
magno affecit mulier una Hebræa domum
Nebuchadnoſaris: Quia ecce Alpher-
nam projectum in terra, ablato capite. Et 17
cùm audiſſent verba ejus duces exercitûs
Aſſyriorum, ſciderunt tunicas ſuas, & 18
conturbatum eſt cor ipſorum valdè in medio caſtrorum.

Verſio VULG. LAT.

CAP. XV.

1 Cumque omnis exercitus decollatum Holofernem
audiſſet, fugit mens & conſilium ab eis, & ſolo tremore
2 & metu agitati, fugæ præſidium ſumunt, Ita
ut nullus loqueretur cum proximo ſuo, ſed inclinato
capite, relictis omnibus, evadere feſtinabant Hebræos,
os, quos armatos ſuper ſe venire audiebant fugientes
3 per vias camporum & ſemitas collium. Videntes
itaque filii Iſrael fugientes, ſecuti ſunt illos. Deſcenderúntque
clangentes tubis, & ululantes poſt ipſos.
4 Et quoniam Aſſyrii non adunati, in fugam ibant præcipites:
filii autem Iſrael uno agmine perſequentes,
5 debilitabant omnes, quos invenire potuiſſent. Miſit
itaque Ozias nuncios per omnes civitates & regiones
6 Iſrael. Omnis itaque regio, omniſque urbs, electam
juventutem armatam miſit poſt eos, & perſecuti ſunt
eos in ore gladii, quouſque pervenirent ad extremitatem
7 finium ſuorum. Reliqui autem qui erant in
Bethulia, ingreſſi ſunt caſtra Aſſyriorum, & prædam,
quam fugientes Aſſyrii reliquerant, abſtulerunt, &
8 onuſtati ſunt valdè. Hi verò, qui victores reverſi
ſunt ad Bethuliam, omnia quæ erant illorum attulerunt
ſecum, ita ut non eſſet numerus in pecoribus, &
jumentis, & univerſis mobilibus eorum, ut à minimo
uſque ad maximum omnes divites fierent de prædationibus
9 eorum. Joacim autem ſummus pontifex, de
Jeruſalem venit in Bethuliam cum univerſis presbyteris
10 ſuis, ut videret Judith. Quæ cùm exiſſet ad illum,
benedixerunt eam omnes una voce, dicentes; Tu
gloria Jeruſalem, tu lætitia Iſrael, tu honorificentia
11 populi noſtri. Quia feciſti viriliter, & confortatum
eſt cor tuum, eò quòd caſtitatem amaveris, & poſt
virum tuum, alterum neſcieris: ideò & manus Domini
confortavit te, & ideò eris benedicta in æternum.
12 Et dixit omnis populus; Fiat, fiat. Per dies
13 autem triginta, vix collecta ſunt ſpolia Aſſyriorum à
14 populo Iſrael. Porrò autem univerſa, quæ Holofernis
peculiaria fuiſſe probata ſunt, dederunt Judith
in auro, & argento, & veſtibus, & gemmis, & omni
ſupellectili, & tradita ſunt omnia illi à populo.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

ΚΕΦ. ιε'.

1 ΚΑὶ ὡς ἤκουσαν οἱ ἐν τοῖς σκηνώμασιν ὄντες, ἐξέστησαν ἐπὶ τὸ
2 γεγονός· καὶ (α) ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτοὺς φόβος καὶ τρόμος, Καὶ
οὐκ ἦν ἄνθρωπος μένων κατὰ πρόσωπον τοῦ πλησίον ἔτι, ἀλλ' ἐκχυθέντες
ὁμοθυμαδὸν ἔφευγον ἐπὶ πᾶσαν ὁδὸν τοῦ πεδίου καὶ τῆς ὀρεινῆς.
Καὶ οἱ παρεμβεβληκότες ἐν τῇ ὀρεινῇ κύκλῳ Βετυλούα καὶ (β) ἐτράπησαν
3 εἰς φυγήν. Καὶ τότε οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ πᾶς ἀνὴρ πολεμιστὴς
5 ἐξ αὐτῶν ἐξεχύθησαν ἐπ' αὐτούς. Καὶ ἀπέστειλεν Ὀζίας εἰς Βαιτομασθαὶμ,
καὶ (γ) Χωβαὶ, καὶ Χωλὰ, καὶ εἰς πᾶν ὅριον Ἰσραὴλ, τοὺς
ἀπαγγέλλοντας ὑπὲρ τῶν (δ) συντετελεσμένων, καὶ ἵνα πάντες ἐπεκχυθῶσι
6 τοῖς πολεμίοις εἰς τὴν ἀναίρεσιν αὐτῶν. Ὡς δὲ ἤκουσαν οἱ
υἱοὶ Ἰσραὴλ, πάντες ὁμοθυμαδὸν ἐπέπεσον ἐπ' αὐτοὺς, καὶ (δ) ἔκοπτον
αὐτοὺς ἕως Χωβά. ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἐξ Ἱερουσαλὴμ παρεγενήθησαν
καὶ ἐκ πάσης τῆς ὀρεινῆς· ἀνήγγειλαν γὰρ αὐτοῖς τὰ γεγονότα
τῇ παρεμβολῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν. καὶ οἱ ἐν (ε) Γαλαὰδ καὶ οἱ ἐν
τῇ Γαλιλαίᾳ ὑπερεκέρασαν αὐτοὺς πληγῇ μεγάλῃ, ἕως οὗ παρῆλθον
7 Δαμασκὸν, καὶ τὰ ὅρια αὐτῆς. Οἱ δὲ λοιποὶ οἱ κατοικοῦντες Βετυλούα,
(ζ) ἐπέπεσαν τῇ παρεμβολῇ Ἀσσοὺρ, καὶ ἐπρονόμευσαν αὐτοὺς,
8 καὶ ἐπλούτησαν σφόδρα. Οἱ δὲ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἀναστρέψαντες ἀπὸ τῆς
κοπῆς, ἐκυρίευσαν τῶν λοιπῶν, καὶ αἱ κῶμαι καὶ (η) ἐπαύλεις ἐν τῇ
ὀρεινῇ καὶ πεδινῇ ἐκράτησαν πολλῶν λαφύρων· ἦν γὰρ πλῆθος πολὺ
9 σφόδρα. Καὶ Ἰωακὶμ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας καὶ ἡ γερουσία τῶν
υἱῶν Ἰσραὴλ οἱ κατοικοῦντες ἐν Ἱερουσαλὴμ ἦλθον τοῦ θεάσασθαι τὰ
ἀγαθὰ ἃ ἐποίησε κύριος τῷ Ἰσραὴλ, καὶ τοῦ ἰδεῖν τὴν Ἰουδὶθ, καὶ λαλῆσαι
10 μετ' αὐτῆς εἰρήνην. Ὡς δὲ (θ) εἰσῆλθον πρὸς αὐτὴν, εὐλόγησαν
αὐτὴν πάντες ὁμοθυμαδὸν, καὶ εἶπαν πρὸς αὐτὴν, Σὺ
ὕψωμα Ἰσραὴλ, σὺ γαυρίαμα μέγα τοῦ (ι) Ἰσραὴλ, σὺ καύχημα
11 μέγα τοῦ γένους ἡμῶν. Ἐποίησας (κ) πάντα ταῦτα ἐν χειρί σου,
(λ) ἐποίησας τὰ ἀγαθὰ μετὰ Ἰσραὴλ· καὶ (μ) εὐδόκησεν ἐπ' αὐτοῖς
ὁ θεός. εὐλογημένη γίνου σὺ τῷ παντοκράτορι κυρίῳ εἰς τὸν αἰῶνα
12 χρόνον. Καὶ εἶπε πᾶς ὁ λαὸς, Γένοιτο. Καὶ ἐλαφύρευσε (ν) πᾶς
13 ὁ λαὸς τὴν παρεμβολὴν ἐφ' ἡμέρας τριάκοντα, Καὶ ἔδωκαν τῇ
14 Ἰουδὶθ τὴν σκηνὴν Ὀλοφέρνου, καὶ πάντα τὰ ἀργυρώματα, καὶ τὰς κλίνας,
καὶ τὰ ὅλκια, καὶ πάντα τὰ (ξ) σκευάσματα αὐτοῦ. καὶ λαβοῦσα
αὕτη ἐπέθηκεν ἐπὶ τὴν ἡμίονον αὐτῆς, καὶ ἔζευξε τὰς ἁμάξας
αὐτῆς, καὶ ἐσώρευσεν αὐτὰ (ο) ἐπ' αὐτῶν. Καὶ συνέδραμε
πᾶσα γυνὴ Ἰσραὴλ τοῦ ἰδεῖν αὐτὴν, καὶ εὐλόγησαν (π) αὐτήν· καὶ
ἐποίησαν αὐτῇ χορὸν ἐξ αὐτῶν· καὶ ἔλαβε θύρσους ἐν ταῖς χερσὶν
αὐτῆς, καὶ ἔδωκε ταῖς γυναιξὶ, ταῖς (ρ) μετ' αὐτῆς, καὶ (σ) ἐστεφανώσαντο
τὴν ἐλαίαν αὕτη καὶ (τ) αἱ μετ' αὐτῆς.

CAP. XV.

ET ut audiverunt, qui erant in tabernaculis; 1
obſtupuerunt ſuper factum: & irruit ſuper eos timor,
& tremor: & non fuit homo manens ad faciem 2
proximi ultra: ſed effuſi unanimiter fugiebant ſuper
omnem viam campi, & montanæ. Et qui caſtrametati
erant in montana in circuitu Betylua; &
verſi ſunt in fugam. Et tunc filii Iſrael, omnis vir 3
bellator ex iis, effuderunt ſe ſuper eos. Et miſit 5
Ozias in Bethomaſthæm & Chobai, & Chola, &
ad omnem terminum Iſrael, qui annunciarent ſuper
his quæ confecta fuerant, & ut omnes ſuperfunderentur
hoſtibus ad perditionem eorum. Ut autem 6
audiverunt filii Iſrael; omnes unanimiter irruerunt
ſuper eos, & cædebant eos uſque Choba. Similiter
autem & qui de Hieruſalem advenerant, & ex
omni montana. Annunciaverant enim eis quæ
facta erant caſtris inimicorum ſuorum. Et qui in
Galaad, & qui in Galilæa, diſſipaverunt eos plaga
magna, quoaduſque præterierunt Damaſcum, & fines
ejus. Cæteri autem, qui habitabant Betylua, 7
irruerunt in caſtra Aſſur, & prædati ſunt eos, &
ditati ſunt valdè. Filii autem Iſrael revertentes 8
à cæde, dominati ſunt reliquorum: & pagi, &
villæ in montana, & campeſtri obtinuerunt multa
ſpolia: erat enim multitudo plurima valdè. Et 9
Joacim ſacerdos magnus, & ſeniores filiorum Iſrael
habitantes in Hieruſalem venerunt ad ſpectandum
bona, quæ fecerat Dominus Iſraeli, & ad videndam
Judith, & loquendum cum ea pacem. Ut 10
autem intrarunt ad eam; benedixerunt eam omnes
unanimiter, & dixerunt ad eam: Tu ſublimitas
Iſrael, tu exultatio magna Iſrael, tu gloriatio magna
generis noſtri. Feciſti omnia hæc in manu tua, 11
feciſti bona cum Iſrael: & benè ſentiat ſuper eis
Deus. Benedicta eſto apud omnipotentem Dominum
in æternum tempus. Et dixit omnis populus: Fiat. 12
Et ſpoliavit omnis populus caſtra per dies triginta: 13
Et dederunt Judith tabernaculum Olophernis, & 14
omnem argenteam ſupellectilem, & lectos, & pelvem
& omne vaſarium ejus. Et accipiens ipſa impoſuit
ſuper mulam ſuam, & junxit plauſtra ſua, &
coacervavit ea ſuper illa. Et concurrit omnis mulier
Iſrael ad videndam eam, & benedixerunt eam:
& fecerunt ei chorum ex ſe: & ſumpſit thyrſos in
manibus ſuis, & dedit mulieribus, quæ ſecum, &
(a) coronatæ ſunt oliva, ipſa, & quæ cum ipſa.

MS.A. (α) ἔπεσεν (β) ἐτράπησαν (γ) Βηβαὶ, καὶ Χωβαὶ, καὶ Χωλὰ, (δ) Συντελεσμένων, (δ) ἐκόπτοντο (ε) τῇ Γαλαὰδ (ζ) ἐπέπεσον (η) αἱ πόλεις (θ) εἰσῆλθεν (ι) Ἱερουσαλὴμ, (κ) ταῦτα πάντα (λ) εὐποίησας (μ) εὐδόκησεν (ν) ὁ λαὸς (ξ) κατασκευάσματα (ο) μετ' αὐτῶν. (π) αὐτῇ χορὸν (ρ) μετ' (σ) ἐστεφανώσατο (τ) οἱ

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܝܗ *

* ܘܟܕ ܫܡܥܘ ܗܠܝܢ ܕܒܡܫ̈ܟܢܐ. ܐܬܕܡܪܘ ܕܡܢܐ ܟܝ ܗܘܐ. ܘܢܦܠܬ ܥܠܝܗܘܢ ܕܚܠܬܐ 1
ܘܪܬܝܬܐ. * ܘܠܐ ܩܡܘ ܐܢܫ ܩܕܡ ܚܒܪܗ. ܐܠܐ ܐܬܦܢܝܘ ܘܥܪܩܘ ܐܟܚܕܐ ܒܟܠܗܝܢ ܐܘܪ̈ܚܬܐ ܒܦܩ̈ܥܬܐ 2
ܘܒܛܘܪ̈ܐ. ܘܐܝܠܝܢ ܕܫܪܝܢ ܗܘܘ ܒܛܘܪ̈ܐ ܚܕܪܝܗܘܢ ܫܪܝܘ ܠܡܥܪܩ. * ܘܗܝܕܝܢ ܒܢ̈ܝ ܐܝܣܪܝܠ 3
ܢܦܩܘ ܥܠܝܗܘܢ ܟܠܗܘܢ ܓܒܪ̈ܐ ܩܪ̈ܒܬܢܐ ܘܐܫܬܦܟܘ ܥܠܝܗܘܢ. * ܘܫܕܪ ܥܘܙܝܐ ܠܟܠܗܘܢ 5
ܬܚܘ̈ܡܐ ܕܐܝܣܪܝܠ ܕܢܘܕܥܘܢ ܐܢܘܢ ܡܢܐ ܕܓܕܫ. ܘܢܦܩܘܢ ܟܠܗܘܢ ܥܠ ܒܥܠܕܒ̈ܒܐ.
ܘܢܚܪܒܘܢ ܐܢܘܢ. * ܘܟܕ ܫܡܥܘ ܒܢ̈ܝ ܐܝܣܪܝܠ ܟܠܗܘܢ ܐܟܚܕܐ. ܢܦܠܘ ܥܠܝܗܘܢ 6
ܘܡܩܛܠܝܢ ܗܘܘ ܠܗܘܢ ܥܕܡܐ ܠܚܘܒܐ. ܗܟܢܐ ܒܢ̈ܝ ܐܘܪܫܠܡ ܕܐܬܘ ܡܢ ܟܠ ܛܘܪ̈ܝܢ.
ܫܡܥܘ ܓܝܪ ܟܠ ܡܕܡ ܕܗܘܐ ܠܡܫܪܝܬܐ ܕܒܥܠܕܒ̈ܒܝܗܘܢ. ܘܐܝܠܝܢ
ܕܒܓܠܥܕ ܘܒܓܠܝܠܐ ܢܦܩܘ ܠܘܩܒܠܗܘܢ ܘܡܚܘ ܐܢܘܢ ܡܚܘܬܐ ܪܒܬܐ. ܥܕܡܐ ܕܥܒܪܘ
ܠܕܪܡܣܘܩ ܘܠܬܚܘ̈ܡܝܗ. * ܘܫܪܟܐ ܕܥܡܘܪ̈ܐ ܕܒܝܬ ܦܠܘ. ܥܠܘ ܠܡܫܪܝܬܐ ܕܐܬܘܪ̈ܝܐ. ܒܙܘ ܘ 7
ܫܒܘ ܘܥܬܪܘ ܛܒ. * ܘܗܦܟܘ ܒܢ̈ܝ ܐܝܣܪܝܠ ܡܢ ܩܪܒܐ ܘܐܚܕܘ ܠܫܪܟܐ ܕܡܕ̈ܝܢܬܐ 8
ܕܒܛܘܪ̈ܐ ܘܒܦܩ̈ܥܬܐ. ܘܒܙܘ ܒܙܬܐ ܣܓܝܐܬܐ. * ܘܐܬܐ ܝܘܝܩܝܡ ܟܗܢܐ ܪܒܐ. ܘܩܫܝ̈ܫܐ ܕܐܝܣܪܝܠ 9
ܘܐܝܠܝܢ ܕܥܡܪܝܢ ܒܐܘܪܫܠܡ. ܠܡܫܐܠ ܫܠܡܐ ܕܝܗܘܕܝܬ. * ܘܟܕ ܢܦܩܬ ܠܘܬܗܘܢ. 10
ܒܪܟܘܗ ܟܠܗܘܢ ܐܟܚܕܐ ܘܐܡܪܘ. ܐܢܬܝ ܗܝ ܪܘܡܗ ܕܐܘܪܫܠܡ. ܘܫܘܒܚܗ ܕܐܝܣܪܝܠ.
ܘܬܫܒܘܚܬܗ ܕܥܡܢ. * ܕܥܒܕܬܝ ܗܠܝܢ ܟܠܗܝܢ ܒܐܝ̈ܕܝܟܝ. ܘܥܒܕܬܝ ܛܒܬܐ ܥܡ 11
ܐܝܣܪܝܠ. ܘܐܫܬܦܪ ܒܗܘܢ ܡܪܝܐ. ܘܬܗܘܝܢ ܒܪܝܟܐ ܠܡܪܝܐ ܐܚܝܕ ܟܠ ܠܥܠܡ
ܥܠܡܝܢ. * ܘܐܡܪ ܟܠܗ ܥܡܐ ܐܡܝܢ ܐܡܝܢ. * ܘܗܘܘ ܡܒܨܝܢ ܥܡܐ ܡܫܪܝܬܐ 12 13
ܕܐܬܘܪ̈ܝܐ ܬܠܬܐ ܝܘܡܝ̈ܢ ܫܠܡܝܢ. * ܘܝܗܒܘ ܠܝܗܘܕܝܬ ܡܫܟܢܗ ܕܐܠܦܪܢܐ 14
ܘܟܠܗ ܡܐܢܘ̈ܗܝ ܘܥܪܣܗ ܘܒܥܝܪ̈ܗ. ܘܢܣܒܬ ܘܣܡܬ ܐܢܘܢ ܥܠ ܟܘܕ̈ܢܝܬܐ.
ܘܨܡܕܬ ܥܓ̈ܠܬܗ ܘܣܡܬ ܒܗܝܢ. ܘܪܗܛ ܠܘܬܗ ܟܠܗܝܢ ܢܫ̈ܐ ܕܐܝܣܪܝܠ. ܘܟܪܟܘܗ.
ܘܓܒܬ ܡܢܗܝܢ ܟܢܫܐ ܕܡܫܒ̈ܚܢܝܬܐ. ܘܢܣܒܬ ܫܒ̈ܛܐ ܕܕܩ̈ܠܐ ܒܐܝܕܗ ܘܝܗܒܬ
ܠܢܫ̈ܐ ܕܥܡܗ. ܘܣܡܬ ܟܠܝܠܐ ܕܙܝܬܐ ܒܪܝܫܗ. ܗܝ ܘܚܒܪ̈ܬܗ.

CAP. XV.

Cumque audîſſent qui in tabernaculis, 1
mirati ſunt quid tandem factum eſſet. Cecidítque
in eos timor ac tremor, Nec 2
manſerunt vir coram proximo ſuo, ſed fugerunt
ſimul per omnes vias, in vallibus
ac montibus. Et qui caſtrametabantur in
montibus circumcirca, cœperunt fugere.
Tunc filii Iſrael egreſſi ſunt in eos, 3
omnes bellatores, & effuſi ſunt in eos.
Miſitq; Uzias ad omnes fines Iſraelis qui 5
notum ipſis facerent quod acciderat, &
ut exirent omnes adverſùs hoſtes, & exterminarent
ipſos. Quod ut audiverunt 6
Iſraelitæ, omnes ſimul ceciderunt in eos,
& cecîderunt eos uſque ad Hoba. Similiter
Jeroſolymitæ qui venerant ab omnibus
montibus: audiverant enim quicquid
factum fuerat exercitui hoſtium ſuorum.
Et qui in Galaad & Galilæa, egreſſi
adverſùs eos, percuſſerunt eos plagâ magnâ,
donec tranſierant Damaſcum, & fines
ejus. Reliqui autem incolarum Bethpallu 7
irruentes in caſtra Aſſyriorum, prædati
ſunt, & captivos ceperunt, & ditati
ſunt admodúm. Et reverſi ſunt Iſraelitæ
à bello: Et occupârunt reliquas civitates 8
quæ in montibus & vallibus, ceperuntq;
prædam magnam. Venitque Jojakim 9
ſacerdos ſummus, & presbyteri Iſraelis,
& qui habitabant Jeroſolymis ad
ſalutandum Judith. Cúmque egreſſa 10
eſſet ad ipſos, benedixerunt eam omnes
ſimul, & dixerunt; Tu, ſublimitas Jeroſolymorum
es, & gloria Iſraelis, & laus
populi noſtri: Quæ feciſti hæc omnia 11
manibus tuis, & benefeciſti Iſraeli, &
placuerunt ea Domino. Et benedicta ſis
Domino omnipotenti in ſeculum ſeculorum.
Et dixit omnis populus; Amen, 12
Amen. Et ſcrutatus eſt populus caſtra 13
Aſſyriorum tres totos dies: Dederúntque 14
Judith tabernaculum Alphernæ, &
univerſum inſtrumentum ejus, lectum ejus,
& jumenta ejus. Et accepit ea, & impoſuit
mulis, junxítque plauſtra ſua, &
impoſuit ea ipſis. Et concurrerunt ad
eam omnes mulieres Iſraelis, & circumdederunt
ipſam. Et elegit ex ipſis chorum
cantantium: Et accepit manu ſuâ
thyrſos palmarum, & dedit fœminis quæ
cum ea, poſuitque coronam oleaginam
in capite, ipſa & ſociæ ejus:

Verſio VULG. LAT.

15 Et omnes populi gaudebant, cum mulieribus, & virginibus, & juvenibus, in organis & citharis.

CAP. XVI.

1 Tunc cantavit canticum hoc Domino Judith, dicens;
2 Incipite Domino in tympanis, cantate Domino
in cymbalis, modulamini illi pſalmum novum,
3 exaltate, & invocate nomen ejus. Dominus conterens
4 bella, Dominus nomen eſt illi. Qui poſuit caſtra
ſua in medio populi ſui, ut eriperet nos de manu
5 omnium inimicorum noſtrorum. Venit Aſſur ex montibus
ab Aquilone in multitudine fortitudinis ſuæ:
cujus multitudo obturavit torrentes, & equi eorum
6 cooperuerunt valles. Dixit ſe incenſurum fines meos,
& juvenes meos occiſurum gladio, infantes meos dare
7 in prædam, & virgines in captivitatem. Dominus
autem omnipotens nocuit eum, & tradidit eum in manus
8 fœminæ, & confodit eum. Non enim cecidit
potens eorum à juvenibus, nec filii Titan percuſſerunt
eum, nec excelſi gigantes oppoſuerunt ſe illi, ſed Judith
9 filia Merari in ſpecie faciei ſuæ diſſolvit eum. Exuit
enim ſe veſtimento viduitatis, & induit ſe veſtimento
10 lætitiæ in exultatione filiorum Iſrael. Unxit faciem
ſuam unguento, & colligavit cincinnos ſuos mitrâ,
11 accepit ſtolam novam ad decipiendum illum. Sandalia
ejus rapuerunt oculos ejus, pulchritudo ejus captivam
fecit animam ejus, amputavit pugione cervicem
12 ejus. Horruerunt Perſæ conſtantiam ejus, &
13 Medi audaciam ejus. Tunc ululaverunt caſtra Aſſyriorum,
quando apparuerunt humiles mei, areſcentes
14 in ſiti. Filii puellarum compunxerunt eos, & ſicut
pueros fugientes occiderunt eos: perierunt in prælio
15 à facie Domini Dei mei. Hymnum cantemus
16 Domino, hymnum novum cantemus Deo noſtro. Adonai
Domine, magnus es tu, & præclarus in virtute tua,
17 & quem ſuperare nemo poteſt. Tibi ſerviat omnis
creatura tua: quia dixiſti, & facta ſunt: miſiſti ſpiritum
tuum, & creata ſunt, & non eſt qui reſiſtat
18 voci tuæ. Montes à fundamentis movebuntur cum
aquis: petræ, ſicut cera, liqueſcent ante faciem tuam.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

Καὶ προῆλθεν παντὸς τοῦ λαοῦ ἐν χορείᾳ ἡγουμένη πασῶν τῶν γυναικῶν,
καὶ ἠκολούθει πᾶς ἀνὴρ Ἰσραὴλ ἐνωπλισμένοι μετὰ στεφάνων
1 καὶ ὕμνων ἐν τῷ στόματι αὐτῶν. Καὶ ἐξῆρχεν Ἰουδὶθ τὴν ἐξομολόγησιν
ταύτην ἐν παντὶ Ἰσραήλ, καὶ (υ) ὑπεφώνει πᾶς ὁ λαὸς
τὴν αἴνεσιν ταύτην.

MS.A.(υ) ὑπερεφώνει

ΚΕΦ. ιϛʹ.

1 Καὶ εἶπεν Ἰουδίθ, Ἐξάρχετε τῷ θεῷ μου ἐν τυμπάνοις, ᾄσατε
2 τῷ κυρίῳ μου ἐν κυμβάλοις, ἐναρμόσασθε αὐτῷ ψαλμὸν καινόν,
3 ὑψοῦτε καὶ (α) ἐπικαλέσασθε τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ὅτι (β) θεὸς συντρίβων
4 πολέμους κύριος, Ὅτι εἰς παρεμβολὰς αὐτοῦ ἐν μέσῳ λαοῦ ἐξείλατό
5 με ἐκ χειρὸς (γ) τῶν καταδιωκόντων με. Ἦλθεν Ἀσσοὺρ ἐξ
ὀρέων ἀπὸ Βορρᾶ, ἦλθεν ἐν μυριάσι δυνάμεως αὐτοῦ, ὧν τὸ πλῆθος
αὐτῶν ἐνέφραξε χειμάῤῥους, καὶ ἡ ἵππος αὐτῶν ἐκάλυψε βουνούς.
6 Εἶπεν ἐμπρήσειν τὰ ὅριά μου, καὶ τοὺς νεανίσκους μου ἀνελεῖν ἐν
ῥομφαίᾳ, καὶ τὰ θηλάζοντά μου θήσειν εἰς ἔδαφος, καὶ τὰ νήπιά
7 μου (δ) δώσειν εἰς προνομήν, καὶ τὰς παρθένους μου σκυλεῦσαι. Κύριος
8 παντοκράτωρ ἠθέτησεν αὐτοὺς ἐν χειρὶ θηλείας. Οὐ γὰρ ὑπέπεσεν
ὁ δυνατὸς αὐτῶν ὑπὸ νεανίσκων, οὐδὲ υἱοὶ Τιτάνων ἐπάταξαν
αὐτόν, οὐδὲ ὑψηλοὶ γίγαντες ἐπέθεντο αὐτῷ,
ἀλλὰ Ἰουδὶθ θυγάτηρ Μεραρὶ ἐν κάλλει προσώπου αὐτῆς
9 παρέλυσεν αὐτόν. Ἐξεδύσατο γὰρ στολὴν χηρεύσεως αὐτῆς εἰς
10 ὕψος τῶν πονούντων ἐν Ἰσραήλ, Ἠλείψατο τὸ πρόσωπον αὐτῆς
ἐν μυρισμῷ, καὶ ἐδήσατο τὰς τρίχας αὐτῆς ἐν μίτρᾳ, καὶ ἔλαβε
11 στολὴν λινῆν εἰς ἀπάτην αὐτοῦ. Τὸ σανδάλιον αὐτῆς ἥρπασεν
ὀφθαλμὸν αὐτοῦ, καὶ τὸ κάλλος αὐτῆς ᾐχμαλώτισε ψυχὴν αὐτοῦ·
12 διῆλθεν ὁ (ε) ἀκινάκης τὸν τράχηλον αὐτοῦ. Ἔφριξαν Πέρσαι τὴν
(ζ) τόλμαν αὐτῆς, καὶ Μῆδοι τὸ θράσος αὐτῆς (η) ἐῤῥάχθησαν.
13 Τότε ἠλάλαξαν οἱ ταπεινοί μου, καὶ ἐφοβήθησαν οἱ ἀσθενοῦντές μου,
καὶ ἐπτοήθησαν· ὕψωσαν τὴν φωνὴν αὐτῶν, καὶ ἀνετράπησαν.
14 Υἱοὶ κορασίων κατεκέντησαν αὐτούς, καὶ ὡς (θ) παῖδας αὐτομολούντων
ἐτίτρωσκον (ι) αὐτούς· ἀπώλοντο ἐκ παρατάξεως κυρίου μου.
15 Ὑμνήσω τῷ (κ) θεῷ μου ὕμνον. Κύριε μέγας εἶ, καὶ ἔνδοξος,
16 θαυμαστὸς ἐν ἰσχύϊ, ἀνυπέρβλητος. Σοὶ δουλευσάτω πᾶσα ἡ κτίσις
17 σου, ὅτι εἶπας, καὶ ἐγενήθησαν· ἀπέστειλας τὸ πνεῦμά σου, καὶ ᾠκοδόμησε·
18 καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀντιστήσεται τῇ φωνῇ σου. Ὄρη γὰρ ἐκ θεμελίων σὺν
ὕδασι σαλευθήσεται, πέτραι δὲ ἀπὸ προσώπου σου ὡς κηρὸς (λ) τακήσονται.

MS.A. (α) ἐπικαλεῖσθε (β) ὁ θεὸς (γ) καταδιωκόντων με. (δ) δώσει (ε) ἀκινάκις (ζ) τόλμην (η) ἐταράχθησαν (θ) παῖδες (ι) ἀπώλοντο (κ) κυρίῳ ὕμνον καινόν. (λ) τακήσεται.

Cum Tranſlatione LATINA

Et præivit omnem populum in choræa, ducens omnes mulieres: & ſequebatur omnis vir Iſrael armati cum coronis, & hymnis in ore ſuo. Et inchoavit Judith confeſſionem hanc in omni Iſrael, 1
& ſubcinebat omnis populus laudem hanc.

CAP. XVI.

Et dixit Judith; Incipite Deo meo in tympanis: 1 2
cantate Domino meo in cymbalis: modulamini ei
pſalmum novum: exaltate, & invocate nomen ejus:
Quoniam Deus conterens bella Dominus: Quoniam 3
in caſtris ejus in medio populi eripuit me de manu 4
perſequentium me, Venit Aſſur è montibus ab Aquilone: 5
venit in myriadibus virtutis ſuæ, quarum
multitudo earum obſtruxerat torrentes, &
equitatus eorum operuerat colles. Dixit combuſturum 6
fines meos, & juvenes meos peremptur um in
gladio, & lactentes meos poſiturum in pavimentum,
& infantes meos daturum in direptionem, & virgines
meas ſpoliaturum. Dominus omnipotens 7
fruſtratus eſt eos in manu fœminæ. Non enim ce- 8
cidit potens eorum à juvenibus, neque filii Titanum
percuſſerunt eum, neque excelſi gigantes invaſerunt
eum, ſed Judith filia Merari in pulchritudine faciei
ſuæ diſſolvit eum. Exuit enim ſtolam viduitatis 9
ſuæ in ſublimitate laborantium in Iſrael,
Unxit faciem ſuam in unguento, & ligavit capillos 10
ſuos in mitra, & ſumpſit ſtolam lineam in deceptionem
illius: Sandalium ipſius rapuit oculum 11
ejus, & pulchritudo ipſius captivavit animam
ejus. Pertranſiit acinaces cervicem ejus: Hor- 12
ruerũt Perſæ audaciam ipſius, & Medi confidentiã
ipſius (a) diſrupti ſunt, Tunc vociferati ſunt hu- 13
miles mei, & timuerunt infirmi mei, & expaverunt:
exaltaverunt vocem ſuam, & reverſi ſunt.
Filii puellarum compunxerunt eos, & tanquam 14
pueros transfugarum vulnerabant eos. Perierunt
ab acie Domini mei. Hymnum dicam Deo meo, 15
hymnum dicam. Domine, magnus es, & glorioſus, 16
mirabilis in fortitudine, inſuperabilis. Tibi ſer- 17
viat omnis creatura tua: quoniam dixiſti, & facta
ſunt: miſiſti ſpiritum tuum, & ædificavit: &
non eſt qui reſiſtet voci tuæ: Montes enim à fundamentis 18
cum aquis commovebuntur: petræ autem
à facie tua tanquam cera, liqueſcent:

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA

ܘܐܬܘ ܟܠܗܘܢ ܪ̈ܘܪܒܢܐ ܕܒܝܬ ܐܝܣܪܝܠ. ܘܟܠܗܝܢ ܪ̈ܘܪܒܢܝܬܐ ܕܐܝܣܪܝܠ. ܘܐܬܝܢ ܗܘܘ ܥܡܗܘܢ ܒ̈ܢܝ
ܐܝܣܪܝܠ ܟܕ ܡܙܝܢܝܢ. ܘܣܝܡܝܢ ܟܠܝ̈ܠܐ. ܘܬܫܒܘܚܬܐ ܒܦܘܡܗܘܢ. * ܘܫܪܝܬ ܝܗܘܕܝܬ 1
ܬܘܕܝܬܗ ܠܟܠܗ ܐܝܣܪܝܠ. ܘܥܢܐ ܗܘܐ ܟܠܗ ܥܡܐ ܠܬܫܒܘܚܬܗ ܕܡܪܝܐ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܝܘ *

* ܬܫܒܘܚܬܐ ܕܝܗܘܕܝܬ. *

* ܘܐܡܪܬ ܝܗܘܕܝܬ. ܫܒܚܘ ܠܡܪܝܐ ܒܛܒ̈ܠܐ. ܙܡܪܘ ܠܗ ܒܨܠܨ̈ܠܐ. ܫܒܚܘ ܠܗ 2
ܬܫܒܘܚܬܐ ܚܕܬܐ ܘܐܪܝܡܘܗܝ. ܘܩܪܘ ܒܫܡܗ. * ܐܢܬ ܗܘ ܐܠܗܐ ܕܬܒܪ ܩܪ̈ܒܐ ܡܪܝܐ. 3
* ܕܫܪܐ ܡܫܪܝܬܐ ܒܓܘ ܥܡܟ. ܠܡܦܪܩܘ ܐܢܘܢ ܡܢ ܐܝܕܐ ܕܐܠܘܨܝܗܘܢ. * ܐܬܐ ܐܬܘܪܝܐ 4 5
ܡܢ ܛܘ̈ܪܐ ܕܓܪܒܝܐ: ܐܬܐ ܒܪ̈ܒܘܬܐ ܕܚܝܠܗ. ܒܣܘܓܐܗܘܢ ܣܟܪܘ ܢܚ̈ܠܐ. ܘܦܪ̈ܫܝܗܘܢ ܟܣܘ
ܪ̈ܡܬܐ. * ܘܐܡܪܘ ܕܢܘܩܕܘܢ ܬܚܘ̈ܡܝ. ܘܠܥܠܝ̈ܡܝ ܢܩܛܠܘܢ ܒܣܝܦܐ. ܘܛܠ̈ܝܝ ܢܫܠܡܘܢ ܠܫܒܝܬܐ. 6
ܘܒܬܘ̈ܠܬܝ ܠܒܙܬܐ. * ܡܪܝܐ ܚܝܠܬܢܐ ܣܟܠ ܐܢܘܢ. ܒܐܝܕܐ ܕܐܢܬܬܐ ܐܘܒܕ ܐܢܘܢ. * ܡܛܠ 7 8
ܕܠܐ ܗܘܐ ܡܢ ܥܠܝ̈ܡܐ ܢܦܠܘ ܓܢܒ̈ܪܝܗܘܢ. ܘܐܦܠܐ ܡܢ ܒ̈ܢܝ ܓܢܒ̈ܪܐ ܡܚܝܗܝ. ܘܐܦܠܐ
ܓܒ̈ܪܐ ܕܪܡܝܢ ܒܩܘܡܬܐ ܐܬܩܪܒܘ ܠܘܬܗܘܢ. ܐܠܐ ܝܗܘܕܝܬ ܒܪܬ ܡܪܪܝ. ܒܫܘܦܪܐ ܕܦ̈ܐܝܗ
ܐܛܥܝܬܗ. * ܫܠܚܬ ܢܚ̈ܬܐ ܕܐܪܡܠܘܬܗ. ܠܫܘܒܚܐ ܕܟ̈ܪܝܗܘܢ ܕܐܝܣܪܝܠ. * ܘܡܫܚܬ 9 10
ܐܦ̈ܝܗ ܒܒܣ̈ܡܐ. ܐܣܪܬ ܓܕܘ̈ܠܬܗ ܒܣܒܟܬܐ. ܘܠܒܫܬ ܢܚ̈ܬܗ ܠܡܛܥܝܘܬܗ.
* ܘܡܣܐܢ̈ܝܗ ܚܛܦܘ ܥܝ̈ܢܘܗܝ. ܘܫܘܦܪܗ ܫܒܐ ܢܦܫܗ. ܦܣܩ ܣܦܣܝܪܗ ܪܝܫܗ. 11
* ܙܥܘ ܦܪ̈ܣܝܐ ܡܢ ܡܪܚܘܬܗ. ܘܡ̈ܕܝܐ ܡܢ ܚܝܠܗ ܐܬܬܒܪܘ. * ܗܝܕܝܢ ܩܥܘ 12 13
ܡܟܝ̈ܟܝ. ܘܩܥܘ ܟܪ̈ܝܗܝ. ܘܢܦܠܘ. ܘܐܪܝܡܘ ܩܠܗܘܢ. ܘܐܬܬܒܪܘ. * ܐܝܟ ܕܠܛܠܝ̈ܬܐ ܕܩܪܘ 14
ܐܢܘܢ. ܘܐܝܟ ܕܠܥܒ̈ܕܐ ܡܥܪܘܩܐ ܩܛܠܘ ܐܢܘܢ. ܐܒܕܘ ܐܝܟ ܕܡܢ ܡܫܪܝܬܗ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܢ.
* ܐܫܒܚ ܠܡܪܝܐ ܬܫܒܘܚܬܐ ܚܕܬܐ. * ܡܪܝܐ ܚܝܠܬܢܐ ܪܒ ܐܢܬ ܘܡܫܒܚ. ܓܢܒܪܐ 15 16
ܒܚܝܠܐ ܘܠܐ ܡܬܙܟܝܢܐ ܐܢܬ. * ܠܟ ܢܦܠܚܘܢ ܟܠܗܘܢ ܥܡ̈ܡܐ. ܘܠܟ ܬܫܬܥܒܕ 17
ܟܠܗ ܐܪܥܐ ܕܒܪܝܬ. ܡܛܠ ܕܐܢܬ ܐܡܪܬ ܘܗܘܘ. ܘܫܪܝܬ ܐܢܘܢ ܘܐܬܬܩܢܘ. ܘܠܝܬ ܡܢ
ܕܩܐܡ ܠܘܩܒܠ ܡܠܬܟ. * ܛܘ̈ܪܐ ܡܢ ܫܬܐܣ̈ܝܗܘܢ ܥܡ ܡ̈ܝܗܘܢ ܢܬܬܙܝܥܘܢ. ܘܟܐ̈ܦܐ 18
ܐܝܟ ܫܥܘܬܐ ܢܬܦܫܪܘܢ ܡܢ ܩܕܡܝܟ.

Veneruntque omnes principes Iſraelitarum, fœminæque ipſarum, & cum ipſis
venerunt filii Iſrael armati, impoſitis ſibi
coronis, cum cantico in ore ſuo. Et inchoavit 1
Judith confeſſionem ſuam toti
Iſraeli, & reſpondit totus populus laudationem Domini.

CAP. XVI.

Canticum Judith.

Et dixit Judith; Cantate Domino cum 2
tympanis: pſallite ipſi cum cymbalis:
canite ipſi canticum novum, & exaltate
eum, & invocate nomen ejus. Tu, 3
Deus conterens bella, Domine: Qui 4
caſtrametaris in medio populi tui, ad liberandum
eos de manu comprimentium
ipſos. Venit Aſſyrius à montibus Aquilonis, 5
venit cum myriadibus exercitûs
ſui. Multitudine ipſorum obſtruxerunt
torrentes, & equitatus ipſorum operuit
colles. Dixerunt combuſturos ſe fines 6
meos, & adoleſcentes meos occiſuros
gladio, juveneſque tradituros in captivitatem,
& virgines meas in prædam.
Dominus omnipotens fruſtratus eſt eos: 7
manu fœminæ perdidit eos. Non enim 8
per juvenes ceciderunt fortes ipſorũ, nec
quiſquam de filiis potentium percuſſit
eos, nec viri ſtaturæ celſæ aggreſſi ſunt
eos. Sed Judith filia Merari pulchritudine
faciei ſuæ ſeduxit eum. Exuit veſtes viduitatis 9
ſuæ in gloriam dolentium Iſraelis:
Unxit aromatibus faciem ſuam, ligavit 10
cincinnos ſuos reticulo: induit veſtes
ſuas ut ipſum deciperet. Sandalia 11
ejus rapuerunt oculos ipſius, pulchritudo
ejus captivam fecit animam ipſius. Recidit
acinaces ipſius caput ejus. Commoti 12
ſunt Perſæ ab audacia ejus, & Medi à robore
ejus confracti. Tunc vociferati ſunt 13
afflicti mei, clamârunt infirmi mei, & ceciderunt,
& extulerunt vocem ſuam, &
confracti ſunt. Sicut puellas, transfixerunt 14
eos, & ſicut ſervos fugitivos ceciderunt
eos, perierunt tanquam à caſtris Domini
Dei noſtri. Cantabo Domino canticum 15
novum. Domine omnipotens, magnus 16
es tu, et laudabilis: Gigas robore tu,
& invictus: te colent omnes populi, & 17
tibi ſerviet tota terra quã creâſti: quia tu
dixiſti, et facta ſunt; collocâſti ea, et conſtituta
ſunt. Nec eſt qui adverſùs verbũ tuum
conſiſtat. Montes à fundamentis ſuis cum 18
aquis ſuis commovebuntur, & petræ inſtar
ceræ fundentur, à conſpectu tuo:

Verſio VULG. LAT.

19 Qui autem timent te, magni erunt apud te per omnia.
20 Væ genti inſurgenti ſuper genus meum : Dominus
enim omnipotens vindicabit in eis, in die judicii viſitabit
21 illos. Dabit enim ignem, & vermes in carnes
eorum, ut utantur, & ſentiant uſque in ſempiternum.
22 Et factum eſt poſt hæc, omnis populus poſt victoriam
venit in Jeruſalem adorare Dominum : &
mox ut purificati ſunt, obtulerunt omnes holocauſta,
23 & vota, & repromiſſiones ſuas. Porrò Judith, univerſa
vaſa bellica Holofernis, quæ dedit illi populus,
& conopeum, quod ipſa ſuſtulerat de cubili ipſius,
24 obtulit in anathema oblivionis. Erat autem populus
jucundus ſecundùm faciem ſanctorum, & per tres
menſes gaudium hujus victoriæ celebratum eſt cum
25 Judith. Poſt dies autem illos unuſquiſque rediit in
domum ſuam, & Judith magna facta eſt in Bethulia,
26 & præclarior erat univerſæ terræ Iſrael. Erat etiam
virtuti caſtitas adjuncta, ita ut non cognoſceret virum
omnibus diebus vitæ ſuæ, ex quo defunctus eſt Manaſſes
27 vir ejus. Erat autem diebus feſtis procedens
28 cum magna gloria. Manſit autem in domo viri ſui
annos centum quinque, & dimiſit abram ſuam liberam,
& defuncta eſt ac ſepulta cum viro ſuo in Bethulia.
29 Luxitque illam omnis populus diebus ſeptem.
30 In omni autem ſpatio vitæ ejus non fuit qui perturbaret
31 Iſrael, & poſt mortem ejus annis multis. Dies
autem victoriæ hujus feſtivitatis, ab Hebræis in numero
ſanctorum dierum accipitur, & colitur à Judæis
ex illo tempore uſque in præſentem diem.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

19 (α) Ἐπὶ δὲ τοῖς φοβουμένοις σε σὺ (β) εὐιλατεύεις αὐτοῖς. ὅτι μικρὸν
πᾶσα θυσία εἰς ὀσμὴν εὐωδίας, καὶ ἐλάχιστον πᾶν στέαρ εἰς ὁλοκαύ-
20 τωμά σοι. ὁ δὲ φοβούμενος τὸν κύριον, μέγας διαπαντός. Οὐαὶ
ἔθνεσιν (γ) ἐπανισταμένοις τῷ γένει μου· κύριος παντοκράτωρ ἐκ-
21 δικήσει αὐτοὺς ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, Δοῦναι πῦρ καὶ σκώληκας εἰς
22 σάρκας αὐτῶν, καὶ κλαύσονται ἐν αἰσθήσει ἕως αἰῶνος. Ὡς
δὲ ἤλθοσαν εἰς Ἱερουσαλήμ, προσεκύνησαν τῷ θεῷ· καὶ ἡνίκα
ἐκαθαρίσθη ὁ λαός, ἀνήνεγκαν τὰ ὁλοκαυτώματα αὐτῶν, καὶ τὰ
23 ἑκούσια αὐτῶν, καὶ τὰ δόματα. (δ) Καὶ ἀνέθηκεν Ἰουδὶθ πάντα
τὰ σκεύη Ὀλοφέρνου, ὅσα ἔδωκεν ὁ λαὸς αὐτῇ, καὶ τὸ κωνωπεῖον
ὃ ἔλαβεν (ε) αὐτὴ ἐκ τοῦ κοιτῶνος (ζ) αὐτοῦ, εἰς (η) ἀνάθημα
24 τῷ θεῷ ἔδωκε. Καὶ ἦν ὁ λαὸς εὐφραινόμενος (θ) ἐν Ἱερουσαλὴμ
κατὰ πρόσωπον τῶν ἁγίων ἐπὶ μῆνας τρεῖς, καὶ Ἰουδὶθ μετ'
25 αὐτῶν κατέμεινε. Μετὰ δὲ (ι) τὰς ἡμέρας ταύτας ἀνέζευξεν
(κ) ἕκαστος εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ· καὶ Ἰουδὶθ ἀπῆλθεν εἰς
Βετυλούα, καὶ κατέμεινεν ἐπὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς· καὶ ἐγένετο κατὰ
26 τὸν καιρὸν αὐτῆς ἔνδοξος ἐν πάσῃ τῇ γῇ. Καὶ πολλοὶ ἐπεθύ-
μησαν αὐτήν, καὶ οὐκ ἔγνω ἀνὴρ αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς
ζωῆς αὐτῆς, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀπέθανε (λ) Μανασσῆς ὁ ἀνὴρ αὐ-
27 τῆς, καὶ προσετέθη πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. Καὶ (μ) ἦν προβαίνουσα
28 μεγάλη σφόδρα. Καὶ ἐγήρασεν (ν) ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς
(ξ) ἔτη ἑκατὸν πέντε, καὶ ἀφῆκε τὴν ἅβραν αὐτῆς ἐλευθέραν,
καὶ ἀπέθανεν εἰς Βετυλούα, καὶ ἔθαψαν αὐτὴν ἐν τῷ σπηλαίῳ τοῦ
29 ἀνδρὸς αὐτῆς Μανασσῆ, Καὶ (ο) ἐπένθησεν αὐτὴν οἶκος Ἰσραὴλ
ἡμέρας ἑπτά. καὶ διεῖλε τὰ ὑπάρχοντα αὐτῆς πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν
αὐτήν, πᾶσι τοῖς ἔγγιστα Μανασσῆ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, καὶ τοῖς
30 ἔγγιστα τοῦ γένους αὐτῆς. Καὶ οὐκ ἦν ἔτι ὁ ἐκφοβῶν τοὺς υἱοὺς
Ἰσραὴλ ἐν ταῖς ἡμέραις Ἰουδὶθ, καὶ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν αὐτήν, ἡμέρας πολλάς.

Super timentes autem te tu benè propitiaris eis : 19
quoniam parvum omne ſacrificium in odorem ſua-
vitatis ; & minimus omnis adeps in holocau-
ſtoma tibi : timens autem Dominum magnus
ſemper. Væ gentibus inſultantibus generi meo, 20
Dominus omnipotens ulciſcetur eos in die judicii,
Dando ignem, & vermes in carnes eorum : & 21
plorabunt in ſenſu uſque in ſeculum. Ut autem ve- 22
nerunt in Hieruſalem ; adoraverunt Deum. Et poſt-
quàm mundatus eſt populus ; obtulerunt holocauſto-
mata ſua, & ſpontanea ſua, & dona. Et poſuit 23
Judith omnia vaſa Olophernis, quæ dederat populus
ipſi, & conopæum, quod ſumpſerat ipſa è cubili ejus,
in anathema Deo dedit. Et fuit populus lætans in 24
Hieruſalem ad faciem ſanctorum per menſes tres : &
Judith cum eis manſit. Poſt dies autem hos diſ- 25
ceſſit unuſquiſque ad hæreditatem ſuam. Et Judith
abiit in Betylua, & manſit ſuper ſubſtantiam ſuam.
Et facta eſt per tempus ſuum glorioſa in univerſa
terra. Et multi concupierunt eam : & non cogno- 26
vit vir eam omnibus diebus vitæ ejus ; ex qua die
mortuus eſt Manaſſes vir ejus, & appoſitus eſt ad
populum ſuum. Et erat procedens magna valde. 27
Et ſenuit in domo viri ſui annos centum quinque, 28
& dimiſit ancillam ſuam liberam : & mortua eſt
in Betylua. Et ſepelierunt eam in ſpelunca viri
ejus Manaſſe : Et luxit eam domus Iſrael dies 29
ſeptem. Et diſtribuit ſubſtantiam ſuam, antequàm
ipſa moreretur, omnibus propinquis Manaſſe viri
ſui, & propinquis generis ſui. Et non fuit am- 30
pliùs, qui terreret filios Iſrael in diebus Ju-
dith, & poſtquàm ipſa mortua eſt, dies mul-
tos.

MS. A. (α) ἔτι δὲ (β) εὐιλατεύσεις (γ) ἐπανισταμένοις (δ) δόματα αὐτῶν. (ε) ἑαυτῇ (ζ) ἑαυτοῦ (η) ἀνάθεμα τῷ κυρίῳ (θ) εἰς (ι) ταύτας τὰς (κ) εἰς κληρονομίαν ἑαυτοῦ.
(λ) Μανασσῆ (μ) προβαίνουσα ἦν (ν) τῷ οἴκῳ (ξ) ἑκατὸν πέντε ἔτη, (ο) ἐπένθησαν

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ܘܠܕܕܚ̈ܠܝܟ ܠܒܢܫܐ. ܡܛܠ ܕܒܨܝܪܐܝܬ ܗܝ ܟܠ ܕܒܚܬܐ ܠܪܝܚ ܒܣܝܡܘܬܐ. ܘܒܨܝܪ ܗܘ 19
ܟܠ ܬܪܒܐ ܠܥܠܬܐ ܫܠܡܬܐ. ܘܐܝܢܐ ܕܕܚܠ ܡܢ ܡܪܝܐ. ܪܒ ܗܘ ܠܘܬܗ ܒܟܠ ܙܒܢ. * ܘܝ 20
ܠܥܡܐ ܕܩܐܡ ܥܠ ܥܡܝ. ܡܪܝܐ ܐܚܝܕ ܟܠ ܢܬܬܒܥ ܡܢܗܘܢ ܒܝܘܡܐ ܕܕܝܢܐ.
ܢܬܒܥ ܐܢܘܢ ܘܢܣܥܘܪ ܐܢܘܢ. * ܘܢܬܠ ܒܣܪܗܘܢ ܠܢܘܪܐ ܘܠܬܘܠܥܬܐ. ܘܢܪܓܫܘܢ 21
ܒܝܩܕܢܐ ܒܝܕ ܥܘܠܐ ܥܕܡܐ ܠܥܠܡ. * ܘܗܘܐ ܕܟܕ ܐܬܘ ܠܐܘܪܫܠܡ ܘܣܓܕܘ ܠܡܪܝܐ. ܘܟܕ ܐܬܕܟܝ 22
ܥܡܐ ܘܐܩܪܒܘ ܢܟܣ̈ܝܗܘܢ ܫܠܡܐ ܠܡܪܝܐ. ܘܕܒ̈ܚܐ ܐܡܝܢܐ. * ܘܐܩܪܒܬ ܝܗܘܕܝܬ 23
ܡܐܢ̈ܘܗܝ ܕܐܠܦܪܢܐ. ܘܟܠܠܐ ܕܢܣܒܬ ܡܢ ܡܫܟܢܐ. ܘܝܗܒܬ ܐܢܝ ܚܪܡܐ ܠܡܪܝܐ.
* ܘܗܘܐ ܚܕܐ ܥܡܐ ܩܕܡ ܡܩܕܫܐ ܝܪܚܐ ܫܠܡܐ. ܘܗܘܬ ܝܗܘܕܝܬ ܬܡܢ 24
ܒܐܘܪܫܠܡ. * ܘܒܬܪ ܗܠܝܢ ܝܘܡ̈ܬܐ ܗܦܟܘ ܐܢܫ ܐܢܫ ܠܡܫܟܢܗ. ܘܝܗܘܕܝܬ 25
ܐܙܠܬ ܠܒܝܬ ܦܠܘ ܠܘܬ ܕܝܠܗ. ܘܡܝܩܪܐ ܗܘܬ ܠܟܠܗ ܐܪܥܐ. * ܘܣܓܝܐܐ 26
ܐܬܪܓܪܓܘ ܠܡܕܒܪܘܬܗ. ܐܠܐ ܠܐ ܝܕܥܗ ܓܒܪܐ ܟܠܗܘܢ ܝܘܡܝ ܚܝܝܗ. ܡܢ ܝܘܡܐ ܕܡܝܬ
ܡܢܫܐ ܒܥܠܗ. * ܘܐܝܟ ܕܡܬܩܕܡ ܗܘܐ ܙܒܢܐ. ܝܬܝܪ ܗܘܬ ܡܬܪܒܝܐ ܥܕܡܐ ܕܪܒܬ 27
ܛܒ. * ܘܣܝܒܬ ܒܒܝܬܗ ܕܡܢܫܐ ܒܥܠܗ. ܘܗܘܬ ܒܪܬ ܡܐܐ ܘܚܡܫ ܫܢܝ̈ܢ. ܘܡܝܬܬ 28
ܒܒܝܬ ܦܠܘ. ܘܐܬܩܒܪܬ ܒܡܥܪܬܐ ܥܡ ܡܢܫܐ ܒܥܠܗ. ܘܐܒܠܘ ܥܠܝܗ ܟܠܗ ܒܝܬ ܝܣܪܝܠ
ܫܒܥܐ ܝܘܡܝܢ. * ܘܦܠܓܬ ܩܢܝܢܗ ܡܢ ܩܕܡ ܕܬܡܘܬ. ܠܟܠܗܘܢ ܩܪ̈ܝܒܘܗܝ 29
ܕܡܢܫܐ ܒܥܠܗ. ܘܠܩܪ̈ܝܒܐ ܕܫܪܒܬܗ. ܘܐܡ̈ܗܬܗ ܫܪܬ ܒܢܬ ܚܐܪ̈ܐ. * ܘܠܐ ܗܘܐ 30
ܬܘܒ ܕܡܙܝܥ ܠܝܣܪܝܠ ܟܠܗܘܢ ܝܘܡ̈ܝܗ ܕܝܗܘܕܝܬ. ܘܐܦ ܠܐ ܡܢ ܒܬܪ ܡܘܬܗ
ܝܘܡ̈ܬܐ ܣܓܝܐܐ.

* ܫܠܡ ܟܬܒܐ ܕܝܗܘܕܝܬ *

* ܫܠܡ ܟܬܒܐ ܕܢܫ̈ܐ ܕܐܣܬܝܪ ܘܝܗܘܕܝܬ ܘܪܥܘܬ ܘܫܘܫܢ. ܕܐܝܬ ܒܗܘܢ ܐܪܒܥܐ
ܐܠܦܝܢ ܘܐܪܒܥܡܐܐ ܘܫܬܝܢ ܘܬܠܬ *

* ܗܐ ܕܝܢ ܟܬܒܢ ܪܥܘܬ ܘܫܘܫܢ ܒܟܬܒܐ ܐܚܪܢܐ *

Timentibus autem te propitius eris. 19
Quia pauxillum omnis victima in odorem ſuavem, & exiguum omnis adeps
in holocauſtum. Sed qui timet Dominum magni eſt apud eum ſemper.
Væ populo qui adverſatur populo 20
meo. Dominus omnipotens ſumet
vindictam de eo in die judicii. Vin- 21
dictam ſumet de eis, & reſpiciet eos.
Et dabit carnem eorum igni & vermi,
& ſentient incendiũ propter iniquitatem
uſq; in ſeculum. Et factum eſt, cùm 22
veniſſet Jeroſolyma, & adoraret Dñm ;
Et cùm mundatus eſſet populus, obtulerunt
hoſtias ſuas pacificas Domino,
& ſacrificia jugiter. Obtulitque 23
Judith omnia vaſa Alphernæ & conopeum
quod de cubiculo abſtulerat, &
dedit ipſa anathema Domino. Et 24
lætabatur populus coram Sanctuario
menſem integrum. Et Judith manebat
ibi Jeroſolymis. Poſt illos 25
autem dies reverſi ſunt quiſque in
tentorium ſuum. Judith autem profecta
eſt Bethpallu ad ſua : Honorabaturque
univerſæ terræ. Et multi 26
cupiebant ducere eam : verùm nemo
eam cognovit omnibus diebus vitæ
ſuæ, à die quo mortuus eſt Manaſſes
vir ejus. Et prout procede- 27
bat tempus, magìs magíſque augebatur,
donec valdè magna facta eſt.
Et conſenuit in domo Manaſſis viri 28
ſui, factáque centum & quinque annorum
mortua eſt in Bethpallu. Sepultáque
eſt in ſpelunca cum Manaſſe
viro ſuo. Luxítque eam omnis
domus Iſrael ſeptem dies. Diviſítque 29
bona ſua ante mortem ſuam, omnibus
propinquis Manaſſis viri ſui, &
propinquis ſtirpis ſuæ. Ancillas autem
ſuas dimiſit liberas. Nec fuit am- 30
pliùs qui terreret Iſrael, omnibus diebus
Judith, nec multis diebus à morte
ipſius.

Explicit liber Judith.

Explicit liber fœminarum, Eſther, Judith, Ruth, & Suſannæ. Continens verſuum quatuor millia CCCCLXIII.

Ecce autem ſcripſimus Ruth & Suſannam in alio libro.

Ca

Qu

2 Ἐπ
ὁ τ
3 ἀν
τὰ
4 σῦ
5 δύ
6 τῷ
7 ἡμ
8 ἐά
τ
9
10 Καὶ
Μα
τῇ

1 K
2 φυλ
ἔμα
3 αὐτ
4 Καὶ
5 Καὶ
6 Καὶ
κ̀ τ

1 B
2 κ̀ τ
μῶ
γων
3 τ μ
θομ
ζυνο
Ἀμ
νόμ
4 τὸ μ
ἔθν
παρ
μὴ
μένο
τέκν
τῦ δ
αἰῶς
5 διατ
ρις β
6 σῶσ
7 8 Καὶ
ὅτι
Ἀμα
μὴ θ
9 ἐν
κατα

Quæ

4 5
6 D
fons
mas
7 8 Duc
9 qui
mav
10 om
11 esse
12 que
13 recon
bunt
cum
gene

1 A
qui
lam
Jeru
Hoc q

2 Ann
3 um
4 dæus
auter
5 de Je
6 voces
7 ecce
8 cunc
dies
9 super
10 ta ac
11 crevi
est,
12 chæ
beba

Quæ ſequuntur in verſione Græca, in Bibliis Regiis habentur, at in Hebræis aut Syris codicibus non extant, ut nec in editione Græca Romana, nec in Aldina Venet. nec in noſtro MS. *Alexandrino hoc ordine ponuntur, ſed per totum librum varie intertexta.*

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

2 Ἔτους δευτέρου βασιλεύοντος Ἀρταξέρξου τοῦ μεγάλου τῇ μιᾷ τοῦ Νισὰν ἐνύπνιον εἶδε Μαρδοχαῖος
ὁ τοῦ Ἰάρου τοῦ Σεμεῒ τοῦ Κισαίου ἐκ φυλῆς Βενιαμίν, ἄνθρωπος Ἰουδαῖος οἰκῶν ἐν Σούσοις τῇ πόλει,
3 ἄνθρωπος μέγας, θεραπευτὴς ὢν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ βασιλέως. Ἦν δὲ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἧς ᾐχμαλώτευσε
Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς Βαβυλῶνος ἐξ Ἱερουσαλὴμ μετὰ Ἰεχονίου βασιλέως τῆς Ἰουδαίας, καὶ
4 τοῦτο αὐτοῦ τὸ ἐνύπνιον. Καὶ ἰδοὺ φωνὴ θορύβου βρονταὶ καὶ σεισμὸς καὶ τάραχος ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἰδοὺ
5 δύο δράκοντες μεγάλοι ἕτοιμοι προῆλθον ἀμφότεροι παλαίειν· καὶ ἐγένετο αὐτῶν φωνὴ μεγάλη. Καὶ
6 τῇ φωνῇ αὐτῶν ἡτοιμάσθη πᾶν ἔθνος εἰς πόλεμον, ὥστε πολεμῆσαι δικαίων ἔθνος. Καὶ ἰδοὺ
7 ἡμέρα σκότους καὶ γνόφου, θλῖψις καὶ στενοχωρία, κάκωσις καὶ τάραχος μέγας ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ ἐταράχθη
8 πᾶν ἔθνος δίκαιον φοβούμενοι τὰ ἑαυτῶν κακὰ, καὶ ἡτοιμάσθησαν ἀπολέσθαι. Καὶ ἐβόησαν πρὸς
τὸν θεόν· ἀπὸ δὲ τῆς βοῆς αὐτῶν, ἐγένετο ὡσανεὶ ἀπὸ μικρᾶς πηγῆς ποταμὸς μέγας, ὕδωρ πολύ.
9 Καὶ φῶς καὶ ὁ ἥλιος ἀνέτειλε, καὶ οἱ ταπεινοὶ ὑψώθησαν καὶ κατέφαγον τοὺς ἐνδόξους. Καὶ διεγερθεὶς
10 Μαρδοχαῖος ὁ ἑωρακὼς τὸ ἐνύπνιον τοῦτο, καὶ τί ὁ θεὸς βεβούλευται ποιῆσαι, εἶχε τὸ ἐνύπνιον τοῦτο ἐν
τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐν παντὶ λόγῳ ἠθέλησεν ἐπιγνῶναι αὐτὸ ἕως τῆς νυκτός.

ΚΕΦ. ιβ'.

1 Καὶ ἡσύχασε Μαρδοχαῖος ἐν τῇ αὐλῇ μετὰ Γαβαθὰ καὶ Θάῤῥα τῶν δύο εὐνούχων τοῦ βασιλέως τῶν
2 φυλασσόντων τὴν αὐλήν. Ἤκουσέ τε αὐτῶν τοὺς λογισμοὺς, καὶ τὰς μερίμνας αὐτῶν ἐξηρεύνησε, καὶ
ἔμαθεν ὅτι ἑτοιμάζουσι τὰς χεῖρας ἐπιβαλεῖν Ἀρταξέρξῃ τῷ βασιλεῖ, καὶ ὑπέδειξε τῷ βασιλεῖ περὶ
3 αὐτῶν. Καὶ ἐξήτασεν ὁ βασιλεὺς τοὺς δύο εὐνούχους αὐτοῦ, καὶ ὁμολογήσαντες ἀπήχθησαν.
4 Καὶ ἔγραψεν ὁ βασιλεὺς τοὺς λόγους τούτους εἰς μνημόσυνον, καὶ Μαρδοχαῖος ἔγραψε περὶ τῶν λόγων.
5 Καὶ ἐπέταξεν ὁ βασιλεὺς Μαρδοχαῖον θεραπεύειν ἐν τῇ αὐλῇ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ δόματα περὶ τούτου.
6 Καὶ ἦν Ἀμὰν Ἀμαδάθου Βουγαῖος ἔνδοξος ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ ἐζήτησε κακοποιῆσαι τὸν Μαρδοχαῖον
καὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν δύο εὐνούχων τοῦ βασιλέως· τῆς δὲ ἐπιστολῆς ἐστι τὸ ἀντίγραφον τόδε.

ΚΕΦ. ιγ'.

1 Βασιλεὺς μέγας Ἀρταξέρξης τοῖς ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς ἕως τῆς Αἰθιοπίας ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ χωρῶν ἄρχουσι,
2 καὶ τοπάρχαις ὑποτεταγμένοις, τάδε γράφει. Πολλῶν ἐπάρξας ἐθνῶν καὶ πάσης ἐπικρατήσας οἰκουμένης,
ἐβουλήθην μὴ τῷ θράσει τῆς ἐξουσίας ἐπαιρόμενος, ἐπιεικέστερον δὲ καὶ μετὰ ἠπιότητος ἀεὶ διεξάγων
τοὺς τῶν ὑποτεταγμένων ἀκυμάντους διαπαντὸς καταστῆσαι βίους, τήν τε βασιλείαν ἥμερον καὶ πορευτὴν
3 μέχρι περάτων παρεξόμενος, ἀνανεώσασθαί τε τὴν ποθουμένην τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις εἰρήνην. Πυθομένου
δέ μου τῶν συμβούλων πῶς ἂν ἀχθείη τοῦτο ἐπὶ πέρας, ὁ σωφροσύνῃ παρ' ἡμῖν διαπρέψας, καὶ ἐν τῇ
εὐνοίᾳ ἀπαραλλάκτως καὶ βεβαίᾳ πίστει ἀποδεδειγμένος, καὶ δεύτερον τῶν βασιλειῶν γέρας ἀπενηνεγμένος
Ἀμὰν, ἀπέδειξεν ἡμῖν ἐν πάσαις ταῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην φυλαῖς ἀναμεμίχθαι δυσμενῆ λαόν τινα, τοῖς
νόμοις ἀντίθετον πρὸς πᾶν ἔθνος, τά τε τῶν βασιλέων παραπέμποντας διηνεκῶς διατάγματα, πρὸς
4 τὸ μὴ κατατίθεσθαι τὴν ὑφ' ἡμῶν κατευθυνομένην ἀμέμπτως συναρχίαν. Διειληφότες οὖν ὡς τόδε τὸ
ἔθνος μονώτατον ἐν ἀντιπαραγωγῇ παντὶ διαπαντὸς ἀνθρώπῳ κείμενον, διαγωγὴν νόμων ξενίζουσαν
παραλλάσσον καὶ δυσνοοῦν τοῖς ἡμετέροις πράγμασι, τὰ χείριστά τε συντελοῦν κακὰ, καὶ πρὸς τὸ
μὴ τὴν βασιλείαν εὐσταθείας τυγχάνειν· προστετάχαμεν οὖν τοὺς σημαινομένους ὑμῖν ἐν τοῖς γεγραμμένοις
ὑπὸ Ἀμὰν τοῦ τεταγμένου ἐπὶ τῶν πραγμάτων καὶ δευτέρου πατρὸς ἡμῶν πάντας σὺν γυναιξὶ καὶ
τέκνοις ἀπολέσαι ὁλοῤῥίζους ταῖς τῶν ἐχθρῶν μαχαίραις ἄνευ παντὸς οἴκτου καὶ φειδοῦς τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ
τοῦ δωδεκάτου μηνὸς Ἀδὰρ τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους· ὅπως οἱ πάλαι καὶ νῦν δυσμενεῖς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ βιαίως
εἰς τὸν ᾅδην κατελθόντες, εἰς τὸν μετέπειτα χρόνον εὐσταθῆ καὶ ἀτάραχα παρέχωσιν ἡμῖν
5 διατέλους τὰ πράγματα. Καὶ ἐδεήθη κυρίου, μνημονεύων πάντα τὰ ἔργα κυρίου· καὶ εἶπε, κύριε κύριε
βασιλεῦ παντοκράτωρ, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ σου τὸ πᾶν ἐστι, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἀντιδοξῶν σοι ἐν τῷ θέλειν σε
6 σῶσαι τὸν Ἰσραήλ. Ὅτι σὺ ἐποίησας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ πᾶν θαυμαζόμενον ἐν τῇ ὑπ' οὐρανόν.
7 8 Καὶ κύριος εἶ πάντων, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀντιτάξεταί σοι τῷ κυρίῳ. Σὺ πάντα γινώσκεις, σὺ οἶδας κύριε,
ὅτι οὐκ ἐν ὕβρει, οὐδὲ ἐν ὑπερηφανίᾳ, οὐδὲ ἐν φιλοδοξίᾳ ἐποίησα τοῦτο, τὸ μὴ προσκυνεῖν τὸν ὑπερήφανον
Ἀμὰν, ὅτι εὐδόκουν φιλεῖν πέλματα ποδῶν αὐτοῦ πρὸς σωτηρίαν Ἰσραὴλ, ἀλλ' ἐποίησα τοῦτο, ἵνα
μὴ θῶ δόξαν ἀνθρώπου ὑπεράνω δόξης θεοῦ, καὶ οὐ προσκυνήσω οὐδένα πλὴν σοῦ κύριε, καὶ οὐ ποιήσω αὐτὸ
9 ἐν ὑπερηφανίᾳ. Καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς ὁ βασιλεὺς, φεῖσαι τοῦ λαοῦ σου, ὅτι ἐπιβλέπουσιν ἡμῖν εἰς
καταφθορὰν, καὶ ἐπεθύμησαν ἀπολέσαι τὴν ἐξ ἀρχῆς κληρονομίαν σου.

Anno ſecundo, regnante Artaxerxe magno, una Niſan, ſomnium vidit Mardochæus 2
filius Jari, filii Semei, filii Ciſæi, ex tribu Beniamin, homo
Judæus, habitans in Suſis civitate, homo magnus, miniſter exiſtens in aula
regis. Erat autem ex captivitate quam captivavit Nabuchodonoſor rex 3
Babylonis de Hieruſalem cum Jechonia rege Judææ, & hoc ejus ſomnium.
Et ecce vox tumultus, tonitrua & terræ motus, & conturbatio ſuper terram: 4
& ecce duo dracones magni parati proceſſerunt utrique præliari: &
facta eſt eorum vox magna. Et voce eorum parata eſt omnis gens ad prælium, 5
ut expugnarent juſtorum gentem. Et ecce dies tenebrarum & caliginis, 6
tribulatio & anguſtia, afflictio & turbatio magna ſuper terram. Et 7
conturbata eſt omnis gens juſta timentes ſua mala, & præparati ſunt perire.
Et clamaverunt ad Deum, ab autem clamore eorum, factum eſt ſicut à parvo 8
fonte fluvius magnus, aqua multa. Et lux & Sol ortus eſt, & humiles exaltati 9
ſunt, & devoraverunt inclytos. Et cum ſurrexit Mardochæus qui vidit 10
ſomnium hoc, & quid Deus deliberat facere, habuit inſomnium hoc in
corde, & in omni verbo voluit cognoſcere hoc uſque ad noctem.

CAP. XII.

ET quievit Mardochæus in aula cum Gabatha & Tharra duobus eunuchis 1
regis cuſtodientibus aulam. Audivitque eorum cogitationes, & curas 2
eorum ſcrutatus eſt, & didicit quod parant manus injicere Artaxerxi regi,
& demonſtravit regi de eis. Et quæſivit rex duos eunuchos ſuos. Et 3
confitentes appenſi ſunt. Et ſcripſit rex ſermones hos in commentariis, & 4
Mardochæus ſcripſit de verbis. Et præcepit rex Mardochæum deſervire in 5
aula, & dedit ei dona propter hoc. Et erat Aman Amadathu Bugæus inclytus 6
coram rege, & quæſivit affligere Mardochæum & populum ejus,
propter duos eunuchos regis. At epiſtolæ eſt exemplar hoc.

CAP. XIII.

REx Magnus Artaxerxes, his qui ab India uſque ad Æthiopiam, centum 1
viginti ſeptem Provinciarum principes & locorum præſides ordinati
ſunt, hæc ſcribit. Cùm multis imperaſſem Gentibus & univerſi dominarer 2
orbis terræ, volui non temeritate potentiæ elevatus, mitius autem et
cum quiete ſemper gubernans, ſubjectos tranquillos ſemper ſtatuere vita,
& regnum quietum & pervium uſque ad fines præbens, renovaréque deſideratam
cunctis hominibus pacem. Quærente autem me à Conſiliariis, 3
quomodo duceretur hoc ad finem, qui ſapientia apud nos præcedebat, &
in benevolentia immutabili, & firma fide approbatus eſt, & ſecundo regis
dono præcedebat Aman, indicavit nobis in omnibus per orbem terræ tribubus
commixtum eſſe inimicum populũ quendam, legibus contrariũ ad omnẽ
gentem, & regum prætermittentes aſſiduè edicta, ut non deducatur qui à
nobis dirigitur ſine defectu principatus. Cùm didiciſſemus ergo quòd hæc 4
gens ſola in rebellione omni ſemper homini poſita ſit, vitam legum peregrinam
permutans, & diſſentiens noſtris rebus, peſſimáque conſumens mala,
& ut non regnum conſtantiam conſequeretur: præcepimus igitur eos qui ſignificantur
vobis in ſcriptis ab Aman præpoſito in rebus & ſecundo à nobis,
omnes cum mulieribus & filiis perdi radicitus inimicorum gladiis ſine
omni miſericordia & parcitate, quartadecima duodecimi menſis Adar
præſentis anni: ut qui olim & nunc inimici in die una violenter in infernum
deſcendentes, in poſterum tempus quietas & tranquillas præbeant nobis
perfectè res. Et deprecatus eſt Dominum, memor omnium operum Domini: 5
Et dixit, Domine, Domine, rex omnipotens, quia in poteſtate tua
cuncta ſunt, & non eſt qui reſiſtat tibi cùm volueris tu ſalvare Iſrael.
Quia tu feciſti cœlum & terram, & omne mirabile in ſub cælo. Et Dominus 6 7
es omnium, & non eſt qui reſiſtat tibi Domino. Tu omnia noſti, tu 8
ſcis Domine, quia non in contumelia neque in ſuperbia, neque in gloriæ
cupiditate feci hoc, ut non adorarem ſuperbum Aman, quia complacebam
deoſculari veſtigia pedum ejus ad ſalutem Iſrael: ſed feci hoc, ut non ponerem
gloriam hujus ſuper gloriam Dei: & non adorabo quenquam præter te
Domine, & non faciam hoc in ſuperbia. Et nunc Domine Deus rex, parce 9
populo tuo, quia reſpiciunt nos in perditionem, & deſideraverunt perdere
eam quæ à principio, hæreditatem tuam.

Verſio VULG. LAT.

Quæ habentur in Hebræo, plena fide expreſſi. Hæc autem, quæ ſequuntur, ſcripta reperi in editione vulgata, quæ Græcorum lingua & litteris continentur: & interim poſt finem libri hoc capitulum ferebatur: quod juxta conſuetudinem noſtram obelo, id eſt veru, prænotavimus.

4 5 DIxitque Mardochæus: A deo facta ſunt iſta. Recordatus ſum ſomnii, quod
6 videram, hæc eadem ſignificantis: nec eorum quidquam irritum fuit. Parvus
fons, qui crevit in fluvium, & in lucem ſolémque converſus eſt, & in aquas plurimas
redundavit: Eſther eſt, quam rex accepit uxorem, & voluit eſſe reginam.
7 8 Duo autem dracones: ego ſum, & Aman. Gentes, quæ convenerant: hi ſunt
9 qui conati ſunt delere nomen Judæorum. Gens autem mea: Iſraël eſt, quæ clamavit
ad Dominum, & ſalvum fecit Dominus populum ſuum: liberavitque nos ab
10 omnibus malis, & fecit ſigna magna atque portenta inter Gentes: Et duas ſortes
11 eſſe præcepit, unam Populi Dei, & alteram cunctarum Gentium. Venitque utraque
12 ſors in ſtatutum ex illo jam tempore diem coram Deo univerſis gentibus: Et
13 recordatus eſt Dominus populi ſui, ac miſertus eſt hæreditatis ſuæ. Et obſervabuntur
dies iſti in menſe Adar, quartadecima & quintadecima die ejuſdem menſis,
cum omni ſtudio & gaudio in unum cœtum populi congregati, in cunctas deinceps
generationes populi Iſrael.

CAP. XI.

1 ANno quarto, regnantibus Ptolemæo & Cleopatra, attulerunt, Doſitheus,
qui ſe Sacerdotem & Levitici generis ferebat, & Ptolemæus filius ejus, hanc Epiſtolam
phurim, quam dixerunt interpretatum eſſe Lyſimachum Ptolemæi filium in
Jeruſalem.

Hoc quoque principium erat in editione vulgata, quod nec in Hebræo nec apud ullum fertur interpretum.

2 Anno ſecundo, regnante Artaxerxe maximo, prima die menſis Niſan, vidit ſomnium
3 Mardochæus filius Jairi, filii Semei, filii Cis, de tribu Benjamin: Homo Judæus,
4 qui habitabat in urbe Suſis, vir magnus, & inter primos aulæ regiæ. Erat
autem de eo numero captivorum, quos tranſtulerat Nabuchodonoſor rex Babylonis
5 de Jeruſalem cum Jeconia rege Juda: Et hoc ejus ſomnium fuit: Apparuerunt
6 voces, & tumultus, & tonitrua, & terræmotus, & conturbatio ſuper terram: Et
7 ecce duo dracones magni, paratique contra ſe in prælium. Ad quorum clamorem
8 cunctæ concitatæ ſunt nationes, ut pugnarent contra gentem juſtorum. Fuitque
dies illa tenebrarum & diſcriminis, tribulationis & anguſtiæ, & ingens formido
9 ſuper terram. Conturbatáque eſt gens juſtorum timentium mala ſua, & præparata
10 ad mortem. Clamaveruntque ad Deum: & illis vociferantibus, fons parvus
11 crevit in fluvium maximum, & in aquas plurimas redundavit. Lux & ſol ortus
eſt, & humiles exaltati ſunt, & devoraverunt inclytos. Quod cùm vidiſſet Mardo-
12 chæus, & ſurrexiſſet de ſtrato, cogitabat quid Deus facere vellet: & fixum habebat
in animo ſcire cupiens quid ſignificaret ſomnium.

CAP. XII.

MOrabatur autem eo tempore in aula regis, cum Bagatha & Thara eunuchis regis, 1
qui janitores erant palatii. Cumque intellexiſſet cogitationes eorum, & curas 2
diligentiùs pervidiſſet, didicit, quòd conarentur in regem Artaxerxem manus mittere,
& nuntiavit ſuper eo regi. Qui de utroque habita quæſtione, confeſſos 3
juſſit duci ad mortem. Rex autem quod geſtum erat, ſcripſit in commentariis: 4
ſed & Mardochæus rei memoriam litteris tradidit. Præcepitque ei rex, ut in 5
aula palatii moraretur, datis ei pro delatione muneribus. Aman verò filius Amadathi 6
bugeus erat glorioſiſſimus coram rege, & voluit nocere Mardochæo & populo
ejus, pro duobus eunuchis regis qui fuerant interfecti.

Hucuſque proœmium.

Quæ ſequuntur, in eo loco poſita erant, ubi ſcriptum eſt in volumine,

Et diripuerunt bona, vel ſuſtantias eorum.

Quæ in ſola vulgata editione reperimus.

Epiſtolæ autem hoc exemplar fuit.

CAP. XIII.

REx maximus Artaxerxes ab India uſque Æthiopiam, centum viginti ſeptem provinciarum 1
principibus & ducibus, qui ejus imperio ſubjecti ſunt, ſalutem. Cùm 2
plurimis gentibus imperarem, & univerſum orbem meæ ditioni ſubjugaſſem, voluí
nequaquam abuti potentiæ magnitudine, ſed clementia & lenitate gubernare
ſubjectos, ut abſque ullo terrore vitam ſilentio tranſigentes, optata cunctis mortalibus
pace fruerentur. Quærente autem me à conſiliariis meis, quomodo poſſet hoc 3
impleri, unus qui ſapientia & fide ceteros præcellebat, & erat poſt regem ſecundus,
Aman nomine, Indicavit mihi in toto orbe terrarum populum eſſe diſperſum, 4
qui novis uteretur legibus, & contra omnium Gentium conſuetudinem faciens, Regum
juſſa contemneret, & univerſarum concordiam nationum ſua diſſenſione violaret.
Quod cùm didiciſſemus, videntes unam gentem rebellem adverſus omne hominum 5
genus perverſis uti legibus, noſtriſque juſſionibus contraire, & turbare ſubjectarum
nobis provinciarum pacem atque concordiam, Juſſimus, ut quoſcumque 6
Aman, qui omnibus provinciis præpoſitus eſt, & ſecundus à rege, & quem
patris loco colimus, monſtraverit, cum conjugibus ac liberis deleantur ab inimicis
ſuis, nulluſque eorum miſereatur, quartadecima die duodecimi menſis Adar anni
præſentis: Ut nefarii homines uno die ad inferos deſcendentes, reddant imperio 7
noſtro pacem, quam turbaverant.

Hucuſque exemplar epiſtolæ.

Quæ ſequuntur, poſt eum locum ſcripta reperi, ubi legitur,

Pergénſque Mardochæus, fecit omnia quæ ei mandaverat Eſther.

Nec tamen habentur in Hebraico, & apud nullum penitus feruntur interpretum.

Mardochæus autem deprecatus eſt Dominum, memor omnium operum ejus; Et 8
dixit; Domine Domine rex omnipotens, in ditione enim tua cuncta ſunt poſita, & 9
non eſt qui poſſit tuæ reſiſtere voluntati, ſi decreveris ſalvare Iſrael.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

10 Μὴ ὑπερίδῃς τὴν μερίδα σου, ἣν σεαυτῷ ἐλυτρώσω ἐκ γῆς Αἰγύπτου. Ἐπάκουσον τῆς δεήσεώς
11 μου, καὶ ἱλάσθητι τῷ κλήρῳ σου, καὶ στρέψον τὸ πένθος ἡμῶν εἰς εὐωχίαν, ἵνα ζῶντες ὑμνήσωμέν
12 σου τὸ ὄνομα κύριε, καὶ μὴ ἀφανίσῃς στόμα αἰνούντων σε κύριε. Καὶ πᾶς Ἰσραὴλ ἐκέκραξαν ἐξ
ἰσχύος αὐτῶν, ὅτι θάνατος αὐτῶν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶν.

ΚΕΦ. ιδ.

1 Καὶ Ἐσθὴρ ἡ βασίλισσα κατέφυγεν ἐπὶ τὸν κύριον, ἐν ἀγῶνι θανάτου κατειλημμένη.
2 καὶ ἀφελομένη τὰ ἱμάτια τῆς δόξης αὐτῆς, ἐνεδύσατο ἱμάτια στενοχωρίας καὶ πένθους· καὶ
ἀντὶ τῶν ὑπερηφάνων ἡδυσμάτων, σποδοῦ καὶ κοπριῶν ἐνέπλησε τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ
τὸ σῶμα αὐτῆς ἐταπείνωσε σφόδρα· καὶ πάντα τόπον ἀγαλλιάματος αὐτῆς ἔπλησε στρε-
3 πτῶν τριχῶν αὐτῆς. Καὶ ἐδεῖτο κυρίου θεοῦ Ἰσραὴλ καὶ εἶπε. Κύριέ μου ὁ βασιλεὺς ἡμῶν
4 σὺ εἶ μόνος, βοήθησόν μοι τῇ μόνῃ καὶ μὴ ἐχούσῃ βοηθὸν εἰ μὴ σέ, ὅτι κίνδυνός μου ἐν
5 χειρί μου. Ἐγὼ ἤκουον ἐκ γενετῆς μου ἐν φυλῇ πατριᾶς μου, ὅτι σὺ κύριε ἔλαβες τὸν Ἰσραὴλ
ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν, καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐκ πάντων τῶν προγόνων αὐτῶν εἰς κληρονομίαν αἰώ-
6 νιον, καὶ ἐποίησας αὐτοῖς ὅσα ἐλάλησας. Καὶ νῦν ἡμάρτομεν ἐνώπιόν σου, καὶ παρέδωκας ἡμᾶς,
7 εἰς χεῖρας τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν, ἀνθ᾽ ὧν ἐδοξάσαμεν τοὺς θεοὺς αὐτῶν, δίκαιος εἶ κύριε. Καὶ νῦν οὐχ
ἱκανώθησαν ἐν πικρασμῷ δουλείας ἡμῶν, ἀλλ᾽ ἔθηκαν τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὰς χεῖρας τῶν εἰδώ-
λων αὐτῶν, ἐξᾶραι ὁρισμὸν στόματός σου καὶ ἀφανίσαι κληρονομίαν σου, καὶ ἐμφράξαι στόμα
αἰνούντων σε, καὶ σβέσαι δόξαν οἴκου σου καὶ θυσιαστηρίου σου, καὶ ἀνοῖξαι στόμα ἐθνῶν εἰς
8 ἀρετὰς ματαίων, καὶ θαυμασθῆναι βασιλέα σάρκινον εἰς αἰῶνα. Μὴ παραδῷς κύριε τὸ σκῆπ-
τρόν σου τοῖς μὴ οὖσι, καὶ μὴ καταγελασάτωσαν ἐν τῇ πτώσει ἡμῶν, ἀλλὰ στρέψον τὴν βουλὴν αὐτῶν
9 ἐπ᾽ αὐτούς, τὸν δὲ ἀρξάμενον ἐφ᾽ ἡμᾶς παραδειγμάτισον. Μνήσθητι κύριε, γνώσθητι ἐν καιρῷ θλίψεως
ἡμῶν, καὶ ἐμὲ θάρσυνον βασιλεῦ τῶν θεῶν καὶ πάσης ἀρχῆς ἐπικρατῶν, δὸς λόγον εὔρυθμον εἰς τὸ
στόμα μου ἐνώπιον τοῦ λέοντος, καὶ μετάθες τὴν καρδίαν αὐτοῦ εἰς μῖσος τοῦ πολεμοῦντος ἡμᾶς εἰς
10 συντέλειαν αὐτοῦ καὶ τῶν ὁμονοούντων αὐτῷ. Ἡμᾶς δὲ ῥῦσαι ἐν χειρί σου, καὶ βοήθησόν μοι τῇ μόνῃ, καὶ
11 μὴ ἐχούσῃ ἕτερον βοηθὸν εἰ μὴ σέ· κύριε πάντων γνῶσιν ἔχεις. Καὶ οἶδας ὅτι ἐμίσησα δόξαν ἀνόμων,
καὶ βδελύσσομαι κοίτην ἀπεριτμήτων καὶ παντὸς ἀλλοτρίου· σὺ οἶδας τὴν ἀνάγκην μου, ὅτι βδελύσσο-
μαι τὸ σημεῖον τῆς ὑπερηφανίας μου ὅ ἐστιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου ἐν ἡμέραις ὀπτασίας μου, βδελύσ-
σομαι αὐτὸ ὡς ῥάκος καταμηνίων, καὶ οὐ φορῶ αὐτὸ ἐν ἡμέραις ἡσυχίας μου, καὶ οὐκ ἔφαγεν ἡ
δούλη σου τράπεζαν Ἀμάν, καὶ οὐκ ἐδόξασα συμπόσιον βασιλέως, οὐδὲ ἔπιον οἶνον σπονδῶν,
12 καὶ οὐκ εὐφράνθη ἡ δούλη σου ἀφ᾽ ἡμέρας μεταβολῆς μου μέχρι τὸ νῦν, πλὴν ἐπὶ σοὶ κύριε ὁ θεὸς
ἀβραάμ, ὁ θεὸς ἰσχύων ἐπὶ πάντας, εἰσάκουσον φωνῆς ἀπηλπισμένων, καὶ ῥῦσαι ἡμᾶς ἐκ χειρὸς
τῶν πονηρευομένων, καὶ ῥῦσαί με ἐκ τοῦ φόβου μου.

ΚΕΦ. ιε'.

3 Καὶ ἐγενήθη ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ὡς ἐπαύσατο προσευχομένη, ἐξεδύσατο τὰ ἱμάτια τοῦ
4 πένθους, καὶ περιεβάλετο δόξαν αὐτῆς. Καὶ γενηθεῖσα ἐπιφανής, ἐπικαλεσαμένη τὸν πάν-
των ἐπόπτην καὶ σωτῆρα, παρέλαβε τὰς δύο ἅβρας· καὶ τῇ μὲν μιᾷ ἐπηρείδετο, ὡς τρυφε-
5 ρευομένη, ἡ δὲ ἑτέρα ἐπηκολούθει κουφίζουσα τὴν ἔνδυσιν αὐτῆς. Καὶ αὐτὴ ἐρυθριῶσα ἀκμῇ κάλλους
αὐτῆς καὶ τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἱλαρὸν ὡς προσφιλές, ἡ δὲ καρδία αὐτῆς ἀπεστενωμένη ἀπὸ τοῦ
6 φόβου. Καὶ εἰσελθοῦσα πάσας τὰς θύρας, κατέστη ἐνώπιον τοῦ βασιλέως· καὶ αὐτὸς ἐκάθητο ἐπὶ
τοῦ θρόνου τῆς βασιλείας αὐτοῦ· καὶ πᾶσαν στολὴν τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ ἐνεδεδύκει, ὅλος διὰ
7 χρυσοῦ καὶ λίθων πολυτελῶν, καὶ ἦν φοβερὸς σφόδρα. Καὶ ἄρας τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πεπυρωμέ-
νον δόξῃ, ἐν ἀκμῇ θυμοῦ ἔβλεψε· καὶ ἔπεσεν ἡ βασίλισσα καὶ μετέβαλε τὸ χρῶμα αὐτῆς ἐν
8 ἐκλύσει, καὶ κατεκύψεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τῆς ἅβρας τῆς προπορευομένης. Καὶ μετέβαλεν ὁ
θεὸς τὸ πνεῦμα τοῦ βασιλέως εἰς πραΰτητα· καὶ ἀγωνιάσας, ἀνεπήδησεν ἀπὸ τοῦ θρόνου, καὶ
ἀνέλαβεν αὐτὴν ἐπὶ τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ μέχρις οὗ κατέστη, καὶ παρεκάλει αὐτὴν λόγοις εἰρηνικοῖς·
9 καὶ εἶπεν αὐτῇ, τί ἐστιν Ἐσθήρ; ἐγὼ ὁ ἀδελφός σου, θάρσει, οὐ μὴ ἀποθάνῃς, ὅτι κοινὸν τὸ πρόσταγμα
10 ἡμῶν ἐστι. Πρόσελθε, καὶ ἄρας τὴν χρυσῆν ῥάβδον ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτῆς. Καὶ ἠσπάσατο
11 αὐτὴν καὶ εἶπε, λάλησόν μοι. Καὶ εἶπεν αὐτῷ, εἶδόν σε κύριε ὡς ἄγγελον θεοῦ, καὶ ἐταράχθη ἡ καρ-
12 δία μου ἀπὸ τοῦ φόβου τῆς δόξης σου. Ὅτι θαυμαστὸς εἶ κύριε, καὶ τὸ πρόσωπόν σου χαρίτων μεστόν.
13 Ἐν δὲ τῷ διαλέγεσθαι αὐτήν, ἔπεσεν ἀπὸ ἐκλύσεως αὐτῆς. Καὶ ὁ βασιλεὺς ἐταράσσετο, καὶ πᾶσα ἡ
14 θεραπεία αὐτοῦ παρεκάλει αὐτήν.

Ne deſpicias partem tuam, quam tibi redemiſti de terra Ægypti. Exaudi 10
deprecationem meam, & propitius eſto ſorti tuæ, & converte luctum no- 11
ſtrum in gaudium, ut viventes laudemus tuum nomen Domine, & ne perdas
os laudantium te Domine. Et omnis Iſrael clamaverunt ex fortitudine 12
ſua, quoniam mors eorum in oculis eorum.

CAP. XIV.

ET Eſther regina confugit ad Dominum, in agone mortis comprehenſa. Et 1
deponens veſtes gloriæ ſuæ, induta eſt indumentis anguſtiæ & luctus, & 2
pro ſuperbis unguentis, cinere & ſtercore implevit caput ſuum, & corpus
ſuum humiliavit valde, & omnem locum exultationis ſuæ implevit lace-
ratis crinibus ſuis. Et deprecabatur Dominum Deum Iſrael, & dixit: 3
Domine mi, rex noſter tu es ſolus, adjuva me ſolitariam, & non haben- 4
tem adjutorem niſi te, quoniam periculum meum in manu mea. Ego au- 5
divi à nativitate mea in tribu familiæ meæ, quòd tu Domine tuliſti Iſra-
el de omnibus gentibus, & patres noſtros de omnibus majoribus ſuis in hæ-
reditatem ſempiternam, & feciſti eis quæ locutus es. Et nunc peccavimus 6
in conſpectu tuo, & tradidiſti nos in manus inimicis noſtris, eò quòd glori-
ficavimus deos eorum, juſtus es Domine. Et nunc non eis ſufficit ama- 7
ritudine ſervitutis noſtræ, ſed poſuiſti manus eorum ſuper manus idolorum
ſuorum, ut extollerent determinationem oris tui, & delerent hæreditatem
tuam, & extinguerent gloriam domus tuæ, & altaris tui, & aperirent
os gentium ad virtutes ſtultorum, & magnificaretur rex carnalis in ſem-
piternum. Ne tradas Domine ſceptrum tuum his qui non ſunt, & ne deri- 8
deant in caſu noſtro, ſed converte conſilium eorum ſuper eos: at qui incœpit
ſuper nos diſperde. Memento Domine, notum te fac in tempore tribulati- 9
onis noſtræ, & da mihi fiduciam rex gentium & omnis principatus domi-
nator, tribue ſermonem compoſitum in ore meo in conſpectu leonis, & tranſ-
fer cor illius in odium oppugnantis nos in perditionem ejus et eorum qui con-
ſentiunt ei. Nos autem libera in manu tua, & adjuva me ſolitariam & 10
non habentem alium adjutorem niſi te, Domine, omnium ſcientiam habens.
Et noſti quod oderim gloriam iniquorum, & deteſter cubile incircumciſo- 11
rum, et omnis alienigenæ; tu ſcis neceſſitatem meam, quòd abominer ſignum
ſuperbiæ meæ quod eſt ſuper caput meum in diebus oſtentationis meæ: de-
teſter illud quaſi pannum menſtruorum, & non portem illud in diebus ſilen-
tii mei, & non comederit ancilla tua in menſa Aman, & non magnifica-
verim convivium regis, neque biberim vinum libaminum, & non lætata ſit
ancilla tua à die tranſlationis meæ uſque nunc. Verum in te Domine Deus 12
Abraam, Deus fortis ſuper omnes, exaudi vocem deſperantium, & libera
nos de manu malignantium, & libera me à timore meo.

CAP. XV.

ET factum eſt in die tertia ut ceſſavit orans, depoſuit veſtimenta luctus, 3
& induta eſt gloria ſua. Et facta ſplendens, cùm invocaſſet omnium ſpecta- 4
torem & ſalvatorem, aſſumpſit duas famulas: & quidem ſuper unam in-
nitebatur, quaſi delicata, at altera ſequebatur levans indumenta ejus. Et 5
ipſa rubefacta vigore pulchritudinis ſuæ, & vultus ejus hilaris quaſi ama-
bilis; at cor ejus arctatum præ timore. Et ingreſſa omnes portas, ſtetit co- 6
ram rege, & ipſe ſedebat ſuper ſolium regni ſui, & omnem ſtolam ſplendo-
ris ſui indutus erat, totus in auro & lapidibus pretioſis, & erat terribi-
lis nimis. Et elevans faciem ſuam incenſam gloria, in acie furoris con- 7
ſpexit, & corruit regina, & mutavit colorem ſuum in diſſolutione, & re-
clinavit ſe ſuper caput ancillæ præcedentis. Et convertit Deus ſpiritum 8
regis in manſuetudinem, & feſtinans exilivit de ſolio: & aſſumpſit eam
in ulnis ſuis donec rediret, & conſolabatur eam verbis pacificis: Et dixit
ei, Quid eſt Eſther? Ego frater tuus, confide non morieris, quoniam com- 9
mune præceptum noſtrum eſt. Accede. & tollens auream virgam, impoſuit 10
ſuper collum ejus. Et amplexatus eſt eam, & dixit, Loquere mihi. Et dixit 11
ei, Vidi te domine quaſi angelum Dei, & turbatum eſt cor meum præ ti- 12
more gloriæ tuæ. Quoniam mirabilis es domine, & facies tua gratia- 13
rum plena: Cum autem loqueretur ipſa, corruit præ diſſolutione ſua. Et rex 14
turbabatur, & omnis famulatus ejus conſolabatur eam.

Verſio VULG. LAT.

11 Tu feciſti cœlum et terram, et quidquid cœli ambitu continetur. Domin⁹ omnium es,
12 nec eſt qui reſiſtat majeſtati tuæ. Cuncta noſti, & ſcis, quia non pro ſuperbia & con-
tumelia, & aliqua gloriæ cupiditate, fecerim hoc, ut non adorarem Aman ſuper-
13 biſſimum, (Libenter enim pro ſalute Iſrael etiam veſtigia pedum ejus deoſculari
14 paratus eſſem:) Sed timui ne honorem Dei mei transferrem ad hominem, & ne
15 quenquam adorarem, excepto Deo meo. Et nunc Domine rex Deus Abraham,
miſerere populi tui, quia volunt nos inimici noſtri perdere, & hæreditatem tuam de-
16 lere. Ne deſpicias partem tuam, quam redemiſti tibi de Ægypto. Exaudi depre-
17 cationem meam, & propitius eſto ſorti & funiculo tuo, & converte luctum noſtrum
in gaudium, ut viventes laudemus nomen tuum Domine, & ne claudas ora te ca-
18 nentium. Omnis quoque Iſrael pari mente & obſecratione clamavit ad Dominum,
eo quòd eis certa mors impenderet.

CAP. XIV

1 Eſther quoq; regina confugit ad Dominum, pavens periculum, quod imminebat.
2 Cumque depoſuiſſet veſtes regias, fletibus & luctui apta indumenta ſuſcepit, & pro
unguentis variis, cinere & ſtercore implevit caput, & corpus ſuum humiliavit jejuni-
is: omniaque loca, in quibus antea lætari conſueverat, crinium laceratione complevit.
3 Et deprecabatur Dominum Deum Iſrael dicens: Domine mi, qui rex noſter es ſolus,
4 adjuva me ſolitariam, & cujus præter te nullus eſt auxiliator alius. Periculum me-
5 um in manibus meis eſt. Audivi à patre meo, quòd tu Domine tuliſſes Iſrael de cun-
ctis Gentibus, & patres noſtros ex omnibus retrò majoribus ſuis, ut poſſideres hæredi-
6 tatẽ ſempiternã, feciſtiq; eis ſicut locutus es. Peccavimus in conſpectu tuo, & idcirco
7 tradidiſti nos in manus inimicorum noſtrorum: Coluimus enim deos eorum.
8 Juſtus es Domine: Et nunc non eis ſufficit, quòd duriſſima nos opprimunt ſer-
9 vitute, ſed robur manuum ſuarum idolorum potentiæ deputantes, Volunt tua
mutare promiſſa, & delere hæreditatem tuam, & claudere ora laudantium te, atque
10 extinguere gloriam templi & altaris tui, Ut aperiant ora Gentium, & laudent ido-
11 lorum fortitudinem, & prædicent carnalem regem in ſempiternum. Ne tradas
Domine ſceptrum tuum his, qui non ſunt, ne rideant ad ruinam noſtram: ſed converte
12 conſilium eorum ſuper eos, & eum, qui in nos cœpit ſævire, diſperde. Memento
Domine, & oſtende te nobis in tempore tribulationis noſtræ, & da mihi fiduciam Do-
13 mine rex deorum, & univerſæ poteſtatis: Tribue ſermonem compoſitum in ore
meo in conſpectu leonis, & transfer cor illius in odium hoſtis noſtri, ut & ipſe pe-
14 reat, & ceteri qui ei conſentiunt. Nos autem libera manu tua, & adjuva me, nul-
15 lum aliud auxilium habentem, niſi te, Domine, qui habes omnium ſcientiam, Et
noſti quia oderim gloriam iniquorum, & deteſter cubile incircumciſorum & omnis
16 alienigenæ. Tu ſcis neceſſitatem meam, quòd abominer ſignum ſuperbiæ & gloriæ
meæ, quod eſt ſuper caput meum in diebus oſtentationis meæ, & deteſter illud quaſi
pannum menſtruatæ, & non portem in diebus ſilentii mei, Et quòd non com- 17
ederim in menſa Aman, nec mihi placuerit convivium regis, & non biberim vinum
libaminum: Et nunquam læta ſit ancilla tua, ex quo huc tranſlata ſum uſque in 18
præſentem diem, niſi in te Domine Deus Abraham. Deus fortis ſuper omnes, exau- 19
di vocem eorum qui nullam aliam ſpem habent, & libera nos de manu iniquorum, &
erue me à timore meo.

CAP. XV.

Hæc quoque addita reperi in editione vulgata.

ET mandavit ei (haud dubium quin Eſther Mardochæus) ut ingrederetur ad 1
regem, & rogaret pro populo ſuo & pro patria ſua. Memorare (inquit) dierum 2
humilitatis tuæ, quomodo nutrita ſis in manu mea, quia Aman ſecundus à rege
locutus eſt contra nos in mortem: Et tu invoca Dominum, & loquere regi pro no- 3
bis, & libera nos de morte.

Necnon & iſta quæ ſubdita ſunt.

Die autem tertio depoſuit veſtimenta ornatus ſui, & circumdata eſt gloria ſua. Cum- 4 5
que regio fulgeret habitu, & invocaſſet omnium rectorem & ſalvatorem Deum,
aſſumpſit duas famulas, Et ſuper unam quidem innitebatur, quaſi præ deliciis & 6
nimia teneritudine corpus ſuum ferre non ſuſtinens: Altera autem famularum 7
ſequebatur dominam, defluentia in humum indumenta ſuſtentans. Ipſa autem ro- 8
ſeo colore vultum perfuſa, & gratis ac nitentibus oculis, triſtem celabat animum, &
nimio timore contractum. Ingreſſa igitur cuncta per ordinem oſtia, ſtetit contra 9
regem, ubi ille ſedebat ſuper ſolium regni ſui, indutus veſtibus regiis, auroque
fulgens, & pretioſis lapidibus, eratque terribilis aſpectu. Cumque elevaſſet faciem, 10
& ardentibus oculis furorem pectoris indicaſſet, regina corruit, & in pallorem colore
mutato, laſſum ſuper ancillulam reclinavit caput. Convertitque Deus ſpiritum re- 11
gis in manſuetudinem, & feſtinus ac metuens exilivit de ſolio, & ſuſtentans eam ulnis
ſuis, donec rediret ad ſe, his verbis blandiebatur: Quid habes Eſther? Ego ſum 12
frater tuus, noli metuere. Non morieris: non enim pro te, ſed pro omnibus hæc 13
lex conſtituta eſt. Accede igitur, & tange ſceptrum. Cumque illa reticeret, tulit 14
auream virgam, & poſuit ſuper collum ejus, & oſculatus eſt eam, & ait: Cur mihi non 15
loqueris? Quæ reſpondit: Vidi te domine quaſi Angelum Dei, & conturbatum 16
eſt cor meum præ timore gloriæ tuæ. Valdè enim mirabilis es domine, & facies tua 17
plena eſt gratiarum. Cumque loqueretur, rurſus corruit, & pænè exanimata eſt. 18
Rex autem turbabatur, & omnes miniſtri ejus conſolabantur eam. 19

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

ΚΕΦ. ιϛ.

1 Βασιλεὺς μέγας Ἀρταξέρξης τοῖς ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς ἕως τῆς Αἰθιοπίας ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ σατράπαις
2 χωρῶν ἄρχουσι, καὶ τοῖς τὰ ἡμέτερα φρονοῦσι, χαίρειν. Πολλοὶ τῇ πλείστῃ τῶν εὐεργετούντων
χρηστότητι πυκνότερον τιμώμενοι, μεῖζον ἐφρόνησαν, καὶ οὐ μόνον τοὺς ὑποτεταγμένοις ἡμῖν ζητοῦσι
κακοποιεῖν, τόν τε κόρον οὐ δυνάμενοι φέρειν, καὶ τοῖς ἑαυτῶν εὐεργέταις ἐπιχειροῦσι μηχανᾶσθαι.
3 Καὶ τὴν εὐχαριστίαν οὐ μόνον ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἀνταναιροῦντες, ἀλλὰ καὶ τοῖς τῶν ἀπειραγάθων κόμποις ἐπαρθέντες,
τοῦ τὰ πάντα κατοπτεύοντος ἀεὶ Θεοῦ τὴν μισοπόνηρον ὑπολαμβάνουσιν ἐκφεύξεσθαι δίκην.
4 Πολλάκις δὲ καὶ πολλοὺς τῶν ἐπ' ἐξουσίαις τεταγμένων τῶν πιστευθέντων χειρίζειν φίλων τὰ πράγματα
παραμυθία μετόχους αἱμάτων ἀθῴων καταστήσασα, περιέβαλε συμφοραῖς ἀνηκέστοις, τῷ τῆς κακοηθείας
5 ψευδεῖ παραλογισμῷ παραλογισαμένων, τὴν τῶν ἐπικρατούντων ἀκέραιον εὐγνωμοσύνην. Σκοπεῖν δὲ
ἔξεστιν οὐ τοσοῦτον ἐκ τῶν παλαιοτέρων ὡς παρεδώκαμεν ἱστοριῶν, ὅσα ἐστὶ παρὰ πόδας ὑμᾶς ἐκζητοῦντας
6 ἀνοσίως συντετελεσμένα, τῇ τῶν ἀναξίως δυναστευόντων λοιμότητι. Καὶ προσέχειν εἰς τὰ μετὰ ταῦτα,
7 ὥστε τὴν βασιλείαν ἀτάραχον τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις μετ' εἰρήνης παρεξόμεθα· Χρώμενοι τε μεταβολαῖς,
8 τὰ δὲ ὑπὸ τὴν ὄψιν ἐρχόμενα διακρίνοντες ἀεὶ μετ' ἐπιεικεστέρας ἀπαντήσεως. Ὡς γὰρ Ἀμὰν
Ἀμαδαθοῦ Μακεδών, ταῖς ἀληθείαις ἀλλότριος τοῦ τῶν Περσῶν αἵματος, καὶ πολὺ διεστηκὼς τῆς ἡμετέρας
χρηστότητος, καὶ ξενωθεὶς ἡμῖν, ἔτυχεν ἧς ἔχομεν πρὸς πᾶν ἔθνος φιλανθρωπίας ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε
ἀναγορεύεσθαι ἡμῶν πατέρα καὶ προσκυνούμενον ὑπὸ πάντων, τὸ δεύτερον τοῦ βασιλικοῦ θρόνου πρόσωπον διατελεῖν·
9 οὐκ ἐνέγκας δὲ τὴν ὑπερηφανίαν ἐπετήδευσε τῆς ἀρχῆς στερῆσαι ἡμᾶς καὶ τοῦ πνεύματος. Τόν
τε ἡμέτερον σωτῆρα καὶ διὰ πάντων εὐεργέτην Μαρδοχαῖον, καὶ τὴν ἄμεμπτον τῆς βασιλείας κοινωνὸν
Ἐσθήρ, σὺν παντὶ τῷ τούτων ἔθνει, πολυπλόκοις μεθόδων παραλογισμοῖς αἰτησάμενος εἰς ἀπώλειαν·
διὰ γὰρ τῶν τρόπων τούτων ᾠήθη λαβὼν ἡμᾶς ἐρήμους, τὴν τῶν Περσῶν ἐπικράτησιν εἰς τοὺς Μακεδόνας
10 μετατάξαι. Ἡμεῖς δὲ τοὺς ὑπὸ τοῦ τρισαλιτηρίου παραδεδομένους εἰς ἀφανισμὸν Ἰουδαίους, εὑρίσκομεν
οὐ κακούργους ὄντας, δικαιοτάτοις δὲ πολιτευομένους νόμοις, ὄντας δὲ υἱοὺς τοῦ ὑψίστου μεγίστου ζῶντος Θεοῦ, τοῦ
11 κατευθύνοντος ἡμῖν τε καὶ τοῖς προγόνοις ἡμῶν τὴν βασιλείαν ἐν τῇ καλλίστῃ διαθέσει. Καλῶς οὖν
12 ποιήσετε μὴ προσχρησάμενοι τοῖς ὑπὸ Ἀμὰν Ἀμαδαθοῦ ἀποσταλεῖσι γράμμασι· Διὰ τὸ αὐτὸν τὸν
ταῦτα ἐξεργασάμενον, πρὸς ταῖς Σούσων πύλαις ἐσταυρῶσθαι σὺν τῇ πανοικίᾳ, τὴν καταξίαν τοῦ πάντα
13 ἐπικρατοῦντος Θεοῦ διὰ τάχους ἀποδόντος αὐτῷ κρίσιν. Τὸ δὲ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ἐκθέντες
14 ἐν παντὶ τόπῳ, μετὰ παρρησίας ἐᾶν τοὺς Ἰουδαίους χρῆσθαι τοῖς ἑαυτῶν νόμοις. Καὶ συνεπισχύειν
αὐτοῖς· ὅπως τοὺς ἐν καιρῷ θλίψεως ἐπιθεμένους αὐτοῖς, ἀμύνωνται τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ δωδεκάτου
μηνὸς Ἀδὰρ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ· ταύτην γὰρ ὁ πάντα δυναστεύων Θεὸς ἀντ' ὀλεθρίας τοῦ ἐκλεκτοῦ γένους
15 ἐποίησεν αὐτοῖς εὐφροσύνην. Καὶ ὑμεῖς οὖν ἐν ταῖς ἐπωνύμοις ὑμῶν ἑορταῖς ἐπίσημον ἡμέραν μετὰ
πάσης εὐωχίας ἄγετε· ὅπως καὶ νῦν καὶ μετὰ ταῦτα σωτηρία ἡμῖν καὶ τοῖς εὐνοοῦσι Πέρσαις, τοῖς δὲ
16 ἡμῖν ἐπιβουλεύουσι, μνημόσυνον τῆς ἀπωλείας. Πᾶσα δὲ πόλις ἢ χώρα τοσύνολον ἥτις κατὰ ταῦτα
μὴ ποιήσῃ, δόρατι καὶ πυρὶ καταναλωθήσεται μετ' ὀργῆς· καὶ οὐ μόνον ἀνθρώποις ἄβατος, ἀλλὰ καὶ
θηρίοις καὶ πετεινοῖς εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον ἔχθιστός τε κατασταθήσεται.

CAP. XVI.

REx magnus Artaxerxes his qui ab India uſque ad Æthiopiam centum 1
viginti ſeptem Satrapis regionum principes ſunt, & his qui noſtra ſapiunt,
valere. Multi plurima eorum qui benefaciunt bonitate frequentius 2
honorati, magis ſuperbierunt, & non ſolum ſubjectos nobis quærunt affligere,
& ubertatem non potentes ferre, & in ſuos benefactores conantur
machinari. Et gratitudinem non ſolum ab hominibus auferentes, ſed & 3
inexperientia bonorum elationibus elevati, ejus qui omnia cernit, ſemper
Dei odioſam arbitrantur fugere poſſe ſententiam. Sæpè autem & multos 4
ex his qui in poteſtatibus conſtituti ſunt, qui crediti ſunt gubernare amicorum
res, ſolatium participes ſanguine innocentum conſtituens, induit calamitatibus
immedicabilibus, pravitatis mendacio fraude decipientium,
eorum qui dominantur ſimplicem benevolentiam. Conſiderare autem licet 5
non tantùm ex veteribus, ut tradidimus hiſtoriis, quæ ſunt prope vos quærentes
iniquè conſummata, eorum qui indignè dominantur peſte: Et attendere 6
ad ea quæ poſt hæc, ita ut regnum ſine turbatione omnibus hominibus
cum pace præbeamus. Utentéſque mutationibus, ea autem quæ ad 7
conſpectum veniunt diſcernentes ſemper cum manſueta obviatione. Ut 8
enim Aman Amadathu Macedo, veritatibus alienus de Perſarum ſanguine,
& multum diſtans à noſtra benignitate, & hoſpitatus à nobis, conſecutus
quam habemus ad omnem gentem humanitatem in tantum, ut vocaretur
noſter pater & adoraretur ab omnibus, ſecundam regii throni perſonam
gerens: non ferens autem ſuperbiam, nixus eſt principatu privare
nos & ſpiritu. Et noſtrum ſalvatorem & in omnibus benefactorem Mardochæum, 9
& irreprehenſibilem regni conſortem Eſther cum omni horum gente,
multiplicibus viarum deceptionibus expetens in perditionem: per enim
modos iſtos exiſtimavit accipiens nos deſertos, Perſarum dominium in
Macedonas transferre. Nos vero ab exitiali traditos in necem Judæos 10
reperimus non malefactores exiſtentes, juſtiſſimis verò degentes legibus,
exiſtentes autem filios altiſſimi maximi viventis Dei, qui dirigit nobiſque
& primogenitoribus noſtris regnum in optima diſpoſitione. Bene 11
ergo facite non utentes his quæ ab Aman Amadathu miſſæ fuerunt literis.
Propterea quòd hic qui hæc operatus eſt, ante Suſarum portas appenſus 12
eſt cum omni familia, dignum eo qui omnium dominator Deo velociter
reddente ei judicium. At exemplar epiſtolæ hujus præponentes in omni loco, 13
cum libertate dimittatis Judæos uti ſuis legibus, Et adjuvetis eos; ut 14
eos qui in tempus tribulationis impoſiti erant eis, ulciſcantur tertia decima
duodecimi menſis Adar eadem die: hanc enim omnium Dominator Deus
pro perditione electi generis fecit eis gaudium. Et vos ergo in inſignibus 15
veſtris feſtivitatibus inſignem diem cum omni lætitia ducite: ut &
nunc & poſt hæc ſalus nobis & benevolis Perſis, his verò qui nobis inſidiantur,
memoriale perditionis. Omnis autem civitas vel regio omnino quæ 16
juxta hæc non fecerit, lancea & igni conſumetur cum ira, & non ſolum hominibus
invia, ſed et beſtiis & volatilibus in omne tempus inimiciſſimáque
conſtituetur.

Verſio VULG. LAT.

CAP. XVI.

Exemplar epiſtolæ regis Artaxerxis, quam pro Iudæis ad totas regni ſui provincias miſit: quod & ipſum in Hebraico volumine non habetur.

1 REx magnus Artaxerxes ab India uſque Æthiopiam, centum vigintiſeptem provinciarum
2 ducibus ac principibus, qui noſtræ juſſioni obediunt, ſalutem dicit. Multi
bonitate principum, & honore qui in eos collatus eſt, abuſi ſunt in ſuperbiam:
3 Et non ſolùm ſubjectos regibus nituntur opprimere, ſed datam ſibi gloriam non ferentes,
4 in ipſos, qui dederunt, moliuntur inſidias. Nec contenti ſunt gratias non
agere beneficiis, & humanitatis in ſe jura violare, ſed Dei quoque cuncta cernentis
5 arbitrantur ſe poſſe fugere ſententiam. Et in tantum veſaniæ proruperunt, ut eos,
qui credita ſibi officia diligenter obſervant, & ita cuncta agunt ut omnium laude
6 digni ſint, mendaciorum cuniculis conentur ſubvertere, Dum aures principum
7 ſimplices, & ex ſua natura alios æſtimantes, callida fraude decipiunt. Quæ res &
ex veteribus probatur hiſtoriis, & ex his quæ geruntur quotidie, quo modo malis quorundam
8 ſuggeſtionibus regum ſtudia depraventur. Unde providendum eſt paci
9 omnium provinciarum. Nec putare debetis, ſi diverſa jubeamus, ex animi noſtri
venire levitate; ſed pro qualitate & neceſſitate temporum, ut reipublicæ poſcit utilitas,
10 ferre ſententiam. Et ut manifeſtiùs, quod dicimus, intelligatis; Aman filius
Amadathi, & animo & gente Macedo, alienuſque à Perſarum ſanguine, & pietatem
noſtram ſua crudelitate commaculans, peregrinus à nobis ſuſceptus eſt: Et tantam 11
in ſe expertus humanitatem, ut pater noſter vocaretur, & adoraretur ab omnibus
poſt regem ſecundus: Qui in tantum arrogantiæ tumorem ſublatus eſt, ut regno 12
privare nos niteretur & ſpiritu. Nam Mardochæum, cujus fide & beneficiis vivimus, 13
& conſortem regni noſtri Eſther, cum omni gente ſua, novis quibuſdam atque inauditis
machinis expetivit in mortem: Hoc cogitans, ut illis interfectis, inſidiaretur
noſtræ ſolitudini, & regnum Perſarum transferret in Macedonas. Nos autem, à 15
peſſimo mortalium Judæos neci deſtinatos, in nulla penitus culpa reperimus, ſed econtrariò
juſtis utentes legibus, Et filios altiſſimi & maximi, ſempérque viventis Dei, 16
cujus beneficio & patribus noſtris & nobis regnum eſt traditum, & uſque hodie cuſtoditur.
Unde eas litteras, quas ſub nomine noſtro ille direxerat, ſciatis eſſe irritas. 17
Pro quo ſcelere ante portas hujus urbis, id eſt Suſan, & ipſe qui machinatus 18
eſt, & omnis cognatio ejus pendet in patibulis: non nobis, ſed Deo reddente ei
quod meruit. Hoc autem edictum, quod nunc mittimus, in cunctis urbibus proponatur, 19
ut liceat Judæis uti legibus ſuis. Quibus debetis eſſe adminiculo, ut eos, 28
qui ſe ad necem eorum paraverant, poſſint interficere tertiadecima die menſis duodecimi,
qui vocatur Adar. Hanc enim diem, Deus omnipotens, mœroris & luctus, 21
eis vertit in gaudium. Unde & vos, inter ceteros feſtos dies, hanc habetote 22
diem, & celebrate eam cum omni lætitia, ut & in poſterum cognoſcatur, Omnes, 23
qui fideliter Perſis obediunt, dignam pro fide recipere mercedem: qui autem inſidiantur
regno eorum, perire pro ſcelere. Omnis autem provincia & civitas, quæ noluerit 24
ſollemnitatis hujus eſſe particeps, gladio & igne pereat, & ſic deleatur, ut
non ſolùm hominibus, ſed etiam beſtiis invia ſit in ſempiternum, pro exemplo contemptus,
& inobedientiæ.

CA

1 D
Sent
2 cord
non
3 bent
4 Deo
niam
5 nec h
enim
à cog
6 pietu
ſpiritu
ſuis :
7 illius ſ
niam ſp
8 quod c
pter ho
9 præteri
bus eni
illius au
10 tatum il
multus n

[illegible] 1
[illegible] 2
[illegible] 3
4
[illegible]
[illegible] 5
[illegible] 6
[illegible]
[illegible]
[illegible] 7
[illegible] 8
[illegible] 9
[illegible] 10

[illegible] 1
[illegible] 3
2
[illegible] 4
[illegible] 5
[illegible] 6
[illegible]
[illegible] 7
[illegible] 8
[illegible] 9
[illegible] 10

Verſio VULG. LAT.

LIBER SAPIENTIÆ.

CAPUT I.

1 DILIGITE juſtitiam, qui judicatis terram.
Sentite de Domino in bonitate, & in ſimplicitate
2 cordis quærite illum: Quoniam invenitur ab his, qui
non tentant illum: apparet autem eis, qui fidem habent
3 in illum. Perverſæ enim cogitationes ſeparant à
4 Deo: probata autem virtus corripit inſipientes. Quoniam
in malevolam animam non introibit ſapientia,
nec habitabit in corpore ſubdito peccatis. Spiritus
5 enim ſanctus diſciplinæ effugiet fictum, & auferet ſe
à cogitationibus, quæ ſunt ſine intellectu, & corripietur
6 à ſuperveniente iniquitate. Benignus eſt enim
ſpiritus ſapientiæ, & non liberabit maledicum à labiis
ſuis: quoniam renum illius teſtis eſt Deus, & cordis
7 illius ſcrutator eſt verus, & linguæ ejus adjutor. Quoniam
ſpiritus Dñi replevit orbem terrarum: & hoc
8 quod continet omnia, ſcientiam habet vocis. Propter
hoc qui loquitur iniqua, non poteſt latere, nec
præteriet illum corripiens judicium. In cogitationibus
9 enim impii interrogatio erit: ſermonum autem
illius auditio ad Deum veniet, ad correptionem iniquitatum
10 illius. Quoniam auris zeli audit omnia, & tumultus
murmurationum non abſcondetur.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

ΣΟΦΙΑ ΣΑΛΩΜΩΝ.

ΚΕΦ. α.

1 Ἀγαπήσατε δικαιοσύνην οἱ κρίνοντες τὴν γῆν, † φρονήσατε
περὶ τοῦ κυρίου ἐν ἀγαθότητι, † καὶ ἐν ἁπλότητι καρδίας ζητήσατε
2 αὐτόν. † Ὅτι εὑρίσκεται τοῖς μὴ πειράζουσιν αὐτὸν, † ἐμφανίζεται
3 δὲ τοῖς μὴ ἀπιστοῦσιν αὐτῷ. † Σκολιοὶ γὰρ λογισμοὶ χωρίζουσιν
4 ἀπὸ Θεοῦ, † δοκιμαζομένη τε ἡ δύναμις ἐλέγχει τοὺς ἄφρονας. † Ὅτι
εἰς κακότεχνον ψυχὴν οὐκ εἰσελεύσεται σοφία, † οὐδὲ κατοικήσει
5 ἐν σώματι καταχρέῳ ἁμαρτίας. † Ἅγιον γὰρ πνεῦμα (α) παιδείας
φεύξεται δόλον, † καὶ ἀπαναστήσεται ἀπὸ λογισμῶν ἀσυνέτων, † καὶ
6 ἐλεγχθήσεται ἐπελθούσης ἀδικίας. † Φιλάνθρωπον γὰρ πνεῦμα
(β) σοφία, † καὶ οὐκ (γ) ἀθωώσει βλάσφημον ἀπὸ χειλέων αὐτοῦ, † ὅτι τῶν
νεφρῶν αὐτοῦ μάρτυς ὁ Θεὸς, καὶ τῆς καρδίας αὐτοῦ ἐπίσκοπος ἀληθὴς,
7 † καὶ τῆς (δ) γλώσσης ἀκουστής. † Ὅτι πνεῦμα κυρίου (ε) πεπλήρωκε
τὴν οἰκουμένην, † καὶ τὸ συνέχον τὰ πάντα γνῶσιν ἔχει φωνῆς.
8 † Διὰ τοῦτο φθεγγόμενος ἄδικα οὐδεὶς μὴ λάθῃ, † (ζ) οὐδὲ μὴν παροδεύσῃ
9 αὐτὸν ἐλέγχουσα ἡ δίκη. † Ἐν γὰρ διαβουλίοις ἀσεβοῦς ἐξέτασις
ἔσται, † λόγων δὲ αὐτοῦ ἀκοὴ πρὸς κύριον ἥξει † εἰς ἔλεγχον
10 ἀνομημάτων αὐτοῦ. † Ὅτι οὖς ζηλώσεως ἀκροᾶται τὰ πάντα, † καὶ
θροῦς γογγυσμῶν οὐκ ἀποκρύπτεται.

MS. A. (α) σοφίας (β) σοφίας, (γ) ἀθῳώσει (δ) γλώσσης αὐτοῦ ἀκουστής.
(ε) ἐπλήρωσεν (ζ) οὐδὲ μὴ παροδεύσῃ

SAPIENTIA SALOMONIS.

CAP. I.

*DIligite juſtitiam, qui judicatis terram. * Sentite de Domino in bonitate, & in ſimplicitate cordis quærite illum: Quoniam invenitur ab his qui* 1 2
non tentant illum: apparet autem eis qui fidem habent in illum. Perverſæ enim cogitationes ſeparant à Deo: probata autem virtus corripit inſipientes. 3
Quoniam in malevolam animam non introibit 4
ſapientia, neque habitabit in corpore ſubdito (a) peccatis. Spiritus enim ſanctus diſciplinæ effugiet dolum, 5
& auferet ſe à cogitationibus, quæ ſunt ſine intellectu, & corripietur ſuperveniente iniquitate.
Benignus eſt enim ſpiritus (b) ſapientia, & non liberabit maledicum à labiis ſuis: quoniam renum illius teſtis eſt Deus, & cordis illius ſcrutator eſt verus, & linguæ auditor. 6
Quoniam ſpiritus Domini replevit orbem terrarum, & (c) hoc quod continet omnia, ſcientiam habet vocis. 7
Propter hoc, qui loquitur iniqua, nemo latebit, nec præteriet illum 8
corripiens judicium. In cogitationibus enim impii interrogatio erit, ſermonum autem illius auditio ad Deum veniet, ad correptionem iniquitatum illius. 9
Quoniam auris zeli audit omnia: & tumultus murmurationum non abſcondetur. 10

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܬܘܒ ܟܬܒܐ ܕܚܟܡܬܐ ܪܒܬܐ ܕܫܠܝܡܘܢ ܒܪ ܕܘܝܕ *

* ܕܗܘܐ ܥܠܘܗܝ ܦܘܠܓܐ. ܐܝܟ ܕܐܚܪܢܐ ܐܢܫ ܚܟܝܡܐ ܡܢ ܥܒܪܝܐ. ܐܟܬܒܗ
ܒܪܘܚܐ ܕܢܒܝܘܬܐ. ܟܕ ܣܡܘ ܥܠܘܗܝ ܫܡܗ ܕܫܠܝܡܘܢ. ܩܒܠܘܗ ܘܐܬܩܒܠ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܐ *

* ܐܚܒܘ ܟܐܢܘܬܐ ܕܝܢܝ̈ ܐܪܥܐ. ܘܪܢܘ ܥܠ ܡܪܝܐ ܒܛܒܬܐ. ܘܒܠܒܐ ܦܫܝܛܐ ܒܥܘܗܝ. 1
* ܡܛܠ ܕܡܫܬܟܚ ܠܐܝܠܝܢ ܕܠܐ ܡܢܣܝܢ ܠܗ. ܘܡܬܓܠܐ ܠܐܝܠܝܢ ܕܡܗܝܡܢܝܢ ܒܗ. 2
* ܡܚܫܒܬܐ ܓܝܪ ܥܩܡܬܐ. ܡܪܚܩܢ ܡܢ ܐܠܗܐ. ܚܝܠܐ ܕܝܢ ܕܡܬܢܣܐ. ܡܟܣ ܠܣܟܠܐ. * ܡܛܠ 3 4
ܕܒܢܦܫܐ ܕܡܬܛܢܦܐ ܒܒܝܫܬܐ. ܠܐ ܥܐܠܐ ܚܟܡܬܐ. ܘܐܦܠܐ ܥܡܪܐ ܒܦܓܪܐ ܕܡܫܥܒܕ
ܠܚܛܝܬܐ. * ܪܘܚܐ ܓܝܪ ܩܕܝܫܬܐ ܘܡܪܕܘܬܐ. ܥܪܩܐ ܡܢ ܢܟܠܐ. ܘܡܬܪܚܩܐ ܡܢ 5
ܡܚܫܒܬܗܘܢ ܕܐܝܠܝܢ ܕܠܐ ܝܕܥܬܐ. ܘܡܟܣܐ ܠܟܠ ܥܘܠܐ ܕܐܬܐ. * ܪܚܡܬܐ ܗܝ ܓܝܪ 6
ܕܒܢܝܢܫܐ ܪܘܚܐ ܕܚܟܡܬܐ. ܘܠܐ ܡܙܕܕܩܐ ܥܡܐ ܡܓܕܦܢܐ ܡܢ ܣܦܘܬܗ. ܡܛܠ ܕܐܠܗܐ
ܣܗܕܐ ܗܘ ܕܟܘܠܝ̈ܬܐ. ܘܕܠܒܐ. ܣܥܘܪܐ ܗܘ ܕܫܪܪܐ. ܘܫܡܘܥܐ ܗܘ ܕܠܫܢܗ ܕܒܪܢܫܐ.
* ܡܛܠ ܕܪܘܚܗ ܕܡܪܝܐ. ܡܠܝܐ ܠܬܒܠ. ܘܗܘ ܕܐܚܝܕ ܠܟܠ ܒܝܕܥܬܐ. ܐܝܬ ܠܗ ܩܠܗ. 7
* ܡܛܠ ܗܢܐ ܠܝܬ ܐܢܫ ܕܡܡܠܠ ܥܘܠܐ. ܘܡܛܫܐ. ܘܠܐ ܥܒܪ ܡܢ ܕܝܢܐ ܕܡܟܣܢܘܬܐ. 8
* ܥܠ ܡܚܫܒܬܗ ܓܝܪ ܕܪܫܝܥܐ. ܒܘܨܝܐ ܗܘܐ. ܘܫܡܥܐ ܕܡܠܘܗܝ. ܢܐܬܐ ܠܘܬ ܡܪܝܐ. 9
ܠܡܟܣܢܘܬܐ ܕܪܘܫܥܗ. * ܡܛܠ ܕܐܕܢܐ ܕܚܣܡܐ ܫܡܥܐ ܠܟܠܡܕܡ. ܘܫܘܡܫܐ ܕܪܛܢܐ ܠܐ ܡܬܛܫܐ. 10

SEQUITUR LIBER SAPIENTIÆ MAGNÆ SALOMONIS filii Davidis.

De quo dubium factum eſt, quaſi ab aliquo alio Hebræorum ſapiente conſcriptus fuerit ſpiritu prophetico nomine Salomonis ſuppoſitus, ac receptus.

CAP. I.

DILIGITE juſtitiam judices terræ, & bene ſentite de Domino, & corde 1
ſimplici quærite eum. Nam reperitur ab iis 2
qui non tentant eum, ſeſéque exhibet iis qui
credunt ipſum. Pravæ ſiquidem cogitationes 3
alienant à Deo; potentia verò tentata arguit
inſipientes. Nam in animam pravitati- 4
bus fœdatam non ingreditur ſapientia, nec
habitat in corpore peccatis obnoxio. Spiritus 5
enim ſanctus & diſciplina dolum fugit,
& recedit à cogitationibus eorum qui ſunt
ſine cognitione, & vituperat omnem perverſitatem
quæ advénit. Amicus eſt quidem 6
hominum ſpiritus ſapientiæ, at non juſtificat
gentē blaſphemā à labiis ejus: quoniam
Deus teſtis eſt renum & cordis, viſitator veritatis,
& auditor linguæ hominis. Nam 7
ſpiritus Domini replet orbem, & ille qui tenet
omnia ſcienter, habet vocē ipſius. Pro- 8
ptereà nemo eſt qui loquatur impietatem,
& lateat: neque effugiet judicium correptionis.
Nam de cogitationibus impii fiet per- 9
quiſitio, & fama verborum ejus perveniet
ad Dominum, ad impietatem ejus redarguendam.
Quoniam auris invidi audit 10
omnia, & uſus murmurandi non deliteſcit.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* بسم الله الحي الخالق الرازق الدايم الازلي *

* كتاب حكمة سليمان ابن داوود الذي ملك على بني اسراييل *

* الفصل الاول *

1 * يا قضاة الارض احبوا العدل * تفطنوا في قدرة الرب بفطنة صالحة * واطلبوه بسذاجة
3 2 قلب * فانه انما يوجد عند الذين لا يجربونه * ويظهر للذين لا يكذبونه * لان الافكار الصعبة
4 الملتوية تفصل من الله * والقوة المجربة توبخ الجهال * لان النفس الرديه صناعتها لن تدخل
5 الحكمة اليها * ولن تسكن في جسم غريم للخطايا * لان روح الادب قدوسا يهرب من الغش *
6 ويفر طافرا من الافكار العادمة الفهم * ويوبخ اذا حضر الظلم * لان روح الحكمة متعطفا *
فما يزكي المفتري من شفتيه * لان الله شاهد على كليتيه * ورقيب صادق يراقب قلبه *
7 وسامع من لسانه * لان روح الرب قد ملأ المسكونة * والمحيط بكل البرايا قد حوى معرفة
8 نغمتها * فلهذا ما ينكتم عنه ولا احد ممن يتكلم اقوالا ظالمة * ولا تتباطى عنه
9 الطايلة تكشف امن * لان المنافقين سيفحص عنهم في افكارهم * وسماع اقواله سيجي الى الرب
10 توبيخا لاثامه * لانه من تلقاء الغيرة يسمع كافة الاشياء * وتجاسر التذمرات ما يخفى عنه *

IN NOMINE DEI Vivificantis, Creatoris, Munifici, Immutabilis, Æterni.

Liber SAPIENTIÆ Salomonis filii Davidis, qui regnavit ſuper filios Iſraelis.

CAP. I.

O Judices terræ, diligite juſtitiam, 1
ſentite de potentia Domini intellectu ſano, & ſimplicitate cordis quærite ipſum.
Nam reperitur quidem apud eos qui non 2
triſtant eum, & apparet iis qui non cenſent illum mendacem. Cogitationes enim 3
aperæ ac perverſæ ſeparant à Deo, & robur tentatum arguet inſipientes. Nam in 4
animam cujus pravæ ſunt actiones, non introibit ſapientia, neque habitabit in corpore peccatis obnoxio. Quoniam ſpiritus 5
diſciplinæ ſanctus fraudem refugit, & reſiliens demigrat à cogitationibus intellectu carentibus; & cùm adeſt iniquitas,
arguitur. Spiritus enim ſapientiæ benignus 6
non juſtificabit blaſphemum à labiis ejus: quia Deus teſtis eſt renum ejus, & explorator verax, obſervans cor ejus, &
linguam ipſius audiens. Etenim ſpiritus 7
Domini replet orbem, & qui creaturas omnes amplectitur, poſſidet notitiam vocis
earum. Et idcircò non latet eum ne ullus 8
quidem ex his qui proferunt ſermones impios, nec differetur ab eis pœna rem illorum detegens. Nam de impiis perquiſitio 9
fiet quoad cogitationes eorum, & fama ſermonum eorum ad Dominum perveniet in redargutionem iniquitatum eorum.
Nam ob zeli cauſam res omnes audit. & 10
audacia murmurationum non latet illum.

Verſio VULG. LAT.

11 Cuſtodite ergò vos à murmuratione, quæ nihil prodeſt,
& à detractione parcite linguæ, quoniam ſermo obſcurus in vacuũ non ibit: os autem, quod mentitur, occidit
12 animam. Nolite zelare mortem in errore vitæ veſtræ,
neque acquiratis perditioné in operibus manuum ve-
13 ſtrarum. Quoniam Deus morté non fecit, nec lætatur in
14 perditione vivorum. Creavit enim, ut eſſent omnia: &
ſanabiles fecit nationes orbis terrarum: & non eſt in il-
15 lis medicamentum exterminii, nec inferorũ regnnm in
16 terra. Juſtitia enim ꝑpetua eſt, & immortalis. Impii
autem manib⁹ & verbis accerſierunt illam: & æſtimantes illam amicam, defluxerunt, & ſponſiones poſuerunt
ad illam: quoniam digni ſunt qui ſint ex parte illius.

CAP. II.

1 DIxerunt enim cogitantes apud ſe non rectè: Exiguũ, & cum tædio eſt tempus vitæ noſtræ, & non eſt refrigerium in fine hominis, & non eſt qui agnitus ſit re-
2 verſ⁹ ab inferis: Quia ex nihilo nati ſumus, & poſt hoc
erim⁹ tanquam non fuerimus: quoniã fum⁹ flatus eſt in
naribus noſtris: & ſermo ſcintilla ad commovendũ cor
3 noſtrum: Qua extincta, cinis erit corp⁹ noſtrũ, & ſpiritus diffundetur tanquã mollis aër, & tranſibit vita noſtra tanquam veſtigiũ nubis, & ſicut nebula diſſolvetur,
quæ fugata eſt à radiis ſolis, & à calore illius aggravata:
4 Et nomen noſtrũ oblivionem accipiet ꝑ tempus, & ne-
5 mo memoriã habebit operũ noſtrorum. Umbræ enim
tranſitus eſt tempus noſtrum, & non eſt reverſio finis
noſtri: quoniam conſignata eſt, & nemo revertitur.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

11 † Φυλάξασθε τοίνυν γογγυσμὸν ἀνωφελῆ, † καὶ ἀπὸ καταλαλιᾶς φείσασθε γλώσσης· † ὅτι φθέγμα λαθραῖον κενὸν οὐ πορεύσεται, †
12 στόμα δὲ καταψευδόμενον ἀναιρεῖ ψυχήν. † Μὴ ζηλοῦτε θάνατον
ἐν πλάνῃ ζωῆς ὑμῶν, † μηδὲ ἐπισπᾶσθε ὄλεθρον (η) ἔργοις χειρῶν
13 ὑμῶν· † Ὅτι ὁ θεὸς θάνατον οὐκ ἐποίησεν, † οὐδὲ τέρπεται (θ) ἐπ'
14 ἀπωλείᾳ ζώντων. † Ἔκτισε γὰρ εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα, † καὶ σωτήριοι αἱ γενέσεις τοῦ κόσμου, † καὶ οὐκ ἔστιν ἐν αὐταῖς φάρμακον ὀλέ-
15 θρου, † οὔτε ᾅδου βασίλειον (ι) ἐπὶ γῆς· † Δικαιοσύνη γὰρ ἀθά-
16 νατός ἐστιν· † Ἀσεβεῖς δὲ ταῖς χερσὶ καὶ τοῖς λόγοις προσεκαλέσαντο αὐτόν, † φίλον ἡγησάμενοι αὐτὸν ἐτάκησαν, † καὶ συνθήκην
ἔθεντο πρὸς αὐτόν, † ὅτι ἄξιοί εἰσι τῆς ἐκείνου μερίδος εἶναι.

MS.A. (η) ἐν ἔργοις (θ) ἐπ' * ἀγγελείᾳ (ι) ἐπὶ τῆς γῆς.

ΚΕΦ. β'.

1 ΕΙπον γὰρ (α) ἑαυτοῖς λογισάμενοι οὐκ ὀρθῶς, † Ὀλίγος ἐστὶ καὶ
λυπηρὸς ὁ βίος ἡμῶν, † καὶ οὐκ ἔστιν ἴασις ἐν τελευτῇ ἀνθρώπου, †
2 καὶ οὐκ ἐγνώσθη ὁ ἀναλύσας ἐξ ᾅδου. † Ὅτι αὐτοσχεδίως ἐγεννήθημεν, † καὶ μετὰ τοῦτο ἐσόμεθα ὡς οὐχ ὑπάρξαντες, † ὅτι καπνὸς ἡ
πνοὴ ἐν ῥισὶν ἡμῶν, † καὶ ὁ λόγος σπινθὴρ ἐν κινήσει καρδίας ἡμῶν,
3 † Οὗ (β) σβεσθέντος τέφρα ἀποβήσεται τὸ σῶμα, † καὶ τὸ πνεῦμα
4 διαχυθήσεται ὡς χαῦνος ἀήρ. † Καὶ τὸ ὄνομα ἡμῶν ἐπιλησθήσεται ἐν χρόνῳ, † καὶ οὐθεὶς μνημονεύσει τῶν ἔργων ἡμῶν· † καὶ παρελεύσεται ὁ βίος ἡμῶν ὡς ἴχνη νεφέλης, † καὶ ὡς ὁμίχλη διασκεδασθήσεται, † διωχθεῖσα ὑπὸ ἀκτίνων ἡλίου, † καὶ ὑπὸ θερμότητος
5 αὐτοῦ βαρυνθεῖσα. † Σκιᾶς γὰρ πάροδος ὁ βίος ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν ἀναποδισμὸς τῆς τελευτῆς ἡμῶν, † ὅτι κατεσφραγίσθη, καὶ οὐδεὶς ἀναστρέφει.

MS.A. (α) ἐν ἑαυτοῖς (β) σβεσθέντος

Cuſtodite ergo vos à murmuratione, quæ nihil prodeſt: & à detractione parcite linguæ. Quoniam ſermo obſcurus in vacuum non ibit: os autem, quod mentitur, occidit animam. Nolite zelare mortem in errore vitæ veſtræ: neque acquiratis perditionem operibus manuum veſtrarum. Quoniam Deus mortem non fecit, nec lætatur in perditione vivorum. Creavit enim ut eſſent omnia; & (d) ſalutares generationes mundi: et non eſt in illis medicamentum exterminii, nec inferorũ regnum in terra. Juſtitia enim (e) immortalis eſt. Impii autem manibus & verbis accerſierunt illam: æſtimantes illam amicam defluxerunt, & ſponſionem poſuerunt ad illam, quoniam (f) digni ſunt qui ſint ex parte illius.

CAP. II.

DIxerunt enim cogitantes (a) apud ſe non recte: Exigua eſt, & cum tædio vita noſtra, & non (b) eſt remedium in fine hominis: & non eſt agnitus qui ſit reverſus ab inferis. Quia (c) ex nihilo nati ſumus: & poſt hæc erimus, tanquam non fuerimus. Quoniam fumus eſt afflatus in naribus noſtris, & (d) ſermo ſcintilla ad commovendum cor noſtrum. (e) Qua extincta cinis evadet corpus, & ſpiritus diffundetur tanquam mollis aer. Et (f) nomen noſtrum oblivionem accipiet in tempore, et nemo memoriam habebit operum noſtrorũ. Et tranſibit vita noſtra tanquam veſtigiũ nubis, & ſicut nebula diſſolvetur, quæ fugata eſt à radiis ſolis: et à calore illius aggravata. Umbræ enim tranſitus eſt vita noſtra: et non eſt reverſio finis noſtri: quoniam conſignata eſt, & nemo revertitur.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

11 * ܐܙܕܗܪܘ ܗܟܝܠ ܡܢ ܪܛܢܐ. ܕܠܝܬ ܒܗ ܡܘܬܪܢܐ. ܘܡܢ ܡܬܟܬܫܢܘܬܐ ܚܘܣܘ ܠܗ
ܒܠܫܢܝܟܘܢ. ܡܛܠ ܕܡܠܬܐ ܕܒܛܘܫܝܐ. ܠܐ ܢܦܩܐ ܣܪܝܩܐܝܬ. ܦܘܡܐ ܕܝܢ ܕܓܠܐ. ܡܘܒܕ
12 ܢܦܫܐ. * ܠܐ ܬܛܢܘܢ ܠܡܘܬܐ. ܒܛܘܥܝܐ ܕܬܘܬܒܘܬܟܘܢ. ܘܠܐ ܬܬܢܓܕܘܢ ܒܚܘܣܪܢܐ
13 ܕܥܒܕܐ ܕܒܝܫܬܐ ܕܐܝܕܝܟܘܢ. * ܡܛܠ ܕܐܠܗܐ ܡܘܬܐ ܠܐ ܥܒܕ. ܘܐܦܠܐ ܚܕܐ ܒܐܘܒܕܢܗܘܢ ܕܚܝܐ.
14 * ܐܠܐ ܒܪܐ ܕܢܗܘܘܢ ܟܠܡܕܡ. ܘܒܫܘܪܝܗ ܕܥܠܡܐ ܚܝܐ. ܕܠܐ ܢܣܝܢ ܒܗܘܢ ܣܡܐ ܕܡܘܬܐ. ܘܐܦܠܐ
15 ܫܝܘܠ ܡܫܠܛܐ ܥܠ ܐܪܥܐ. * ܙܕܝܩܘܬܐ ܓܝܪ ܕܠܐ ܡܘܬܐ ܗܝ. * ܥܘܠܐ ܕܝܢ ܒܡܠܝܗܘܢ
ܘܒܥܒܕܝܗܘܢ ܩܪܘܗ. ܘܪܚܡܬܐ ܚܫܒܘܗ ܠܗܘܢ. ܘܐܬܚܒܠܘ ܘܡܘܡܬܐ ܘܩܝܡܐ
ܩܡܘ ܥܡܗ. ܡܛܠ ܕܫܘܝܢ ܕܡܢܬܗ ܢܗܘܘܢ. * ܩܦܠܐܘܢ * ܒ *

1 * ܐܡܪܘ ܓܝܪ ܒܢܦܫܗܘܢ. ܟܕ ܠܐ ܬܪܝܨܐܝܬ ܐܬܪܥܝܘ. ܙܥܘܪܐ ܗܘ. ܘܡܟܪܝܢܐ ܗܘ ܥܘܡܪܢ.
2 ܘܠܝܬ ܐܣܝܘܬܐ ܠܡܘܬܗ ܕܒܪܢܫܐ. ܘܠܐ ܐܬܝܕܥ ܗܘ ܕܐܫܬܪܝ ܡܢ ܫܝܘܠ. * ܡܛܠ ܕܡܢ
ܫܠܝܐ ܗܘܝܢ. ܘܡܢ ܒܬܪ ܗܠܝܢ ܬܘܒ ܢܗܘܐ ܐܝܟ ܕܠܐ ܗܘܝܢ. ܡܛܠ ܕܐܝܟ ܬܢܢܐ ܗܝ
3 ܪܘܚܐ ܒܢܚܝܪܝܢ. ܘܡܠܬܐ ܐܝܟ ܓܘܡܪܬܐ ܡܬܬܙܝܥܐ ܒܠܒܢ. * ܕܟܕ ܕܥܟܬ. ܐܝܟ
4 ܩܛܡܐ ܗܘܐ ܦܓܪܐ. ܘܪܘܚܐ ܡܬܦܫܪܐ ܐܝܟ ܐܐܪ ܪܩܝܩܐ. * ܘܡܬܛܥܝܐ ܫܡܢ ܒܙܒܢܐ.
ܘܐܢܫ ܠܐ ܡܬܕܟܪ ܠܥܒܕܝܢ. ܘܡܥܒܪܐ ܬܘܬܒܘܬܢ ܐܝܟ ܥܩܒܬܐ ܕܥܢܢܐ. ܘܐܝܟ ܥܪܦܠܐ ܕܡܬܛܪܕܐ
5 ܡܢ ܙܠܝܩܘܗܝ ܕܫܡܫܐ. ܘܡܢ ܚܘܡܗ ܡܬܝܩܪܐ. * ܛܠܠܐ ܓܝܪ ܕܥܒܪܐ
ܬܘܬܒܘܬܢ. ܘܠܝܬ ܐܣܝܘܬܐ ܠܡܘܬܢ. ܡܛܠ ܕܐܬܚܬܡ. ܘܠܝܬ ܕܡܗܦܟ.

Cavete igitur à murmuratione, quòd nullũ ſit in ipſa emolumentum: & ab obtrectatione parcite linguis veſtris, quoniam ſermo clandeſtinus non prodit in vanum: os autem mendax perimit animam. Ne æmulemini mortem errore incolatûs veſtri, néve trahamini jacturâ pernicioſi operis manuum veſtrarum: Quoniam Deus mortem non fecit, neque oblectatur interitu vivorum. Imò creavit, ut exiſterent omnia: & in ipſa mundi origine vitam expertẽ mortis veneno. Neq; infernus regnum habet ſuper terram. Juſtitia enim ſine morte eſt: Impii verò cùm verbis, tùm factis ſuis advocârunt eam, amicam ſibi arbitrati ſunt eam, & corrupti ſunt, & adhibito jurejurando pactum cum ea ſtatuerunt: quia digni ſunt qui ſint portio illi⁹.

CAP. II.

DIxerunt enim apud ſemetipſos, non rectè ratiocinantes, Brevis ac ærumnoſus eſt incolatus noſter, nec eſt remediũ contra obitum hominis, necdum apparuit quiſquam qui ſit ab inferis dimiſſus. Nam ex improviſo facti fuimus, & poſt hæc erim⁹ iterum quaſi non fuiſſemus: quoniam ut fumus eſt ſpiritus in naribus noſtris, & ſermo ut ſcintilla movetur in corde noſtro; Quâ extinctâ, quaſi cinis fiet corpus, & ſpiritus ut tenuis aër diffundetur, Et oblivioni tradetur nomen noſtrum lapſu temporis, & nemo recordabitur operum noſtrorum: & incolatus noſter quaſi veſtigia nubium præteribit, et velut nebula quæ radiis ſolis expellitur, et cui dies ſolis eſt infenſus. Umbra enim præterfluens eſt incolat⁹ noſter, nec eſt remedium contra obitum noſtrum: deſtinatus enim eſt, nec eſt qui revocet.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

11 * فاحفظوا اذا من التذمر الذي لا ينفع * واشفقوا على لسانكم من الوقيعة * لان النغمة
12 الخفية ما تتبرأ باطلا * والفم الكذوب يبيد النفس * لا تغايروا موتي بضلالة حياتكم * ولا
13 14 تستجلبوا هلاكا باعمال ايديكم * فان الله ما صنع موتا * ولا يطرب بهلاك الاحياء * لانه
انما خلق البرايا لتكون موجوده * ومواليد العالم ذوات خلاص * وليس فيها سم التهلكة *
15 16 وليس للجحيم ملك في الارض * لان العدل هو غير مايت * فالمنافقون بايديهم واقوالهم
استدعوه * واذا احتسبوه صديقا لهم ذابوا * وجعلوا معه عهدا * انهم مستحقين حظه *

* الفصل الثاني *

1 * لانهم قالوا في انفسهم مفتكرين افتكار سوء * ان عمرنا هو يسير وحزن * ووفاة الانسان
2 ليس فيها شفا * والمحلول من الجحيم لن يعرف * انا ولدنا بذاتنا * وبعد هذا نكون كاننا
3 لم نكن * لان النسمة دخان في حلوقنا * والنطق شرار في نجار قلبنا * فاذا طفيت يصير الجسم
4 رمادا * والروح ينسكب كالهوا المبثوث * واسمنا سينسى في الزمان * ولم يذكر احد اعمالنا *
وعمرنا سيزول كزوال اثر الغمام * ويضمحل كالضباب تلده شعاعات الشمس وتثقله
5 حرارتها * لان زماننا ظل وارد * وليس لموتنا تعويق * لانه امر مختوم فلن يرده احد *

Abſtinete ergò à murmuratione quæ inutilis eſt, & parcite linguæ veſtræ ab altercatione; quia ſonus occultus non impunè juſtificabitur, & os mendoſum animam interimit. Ne æmulemini mortuos erroræ vitæ veſtræ, & ne attrahatis perditionem operibus manuum veſtrarum. Deus enim nec mortem fecit, neque delectatur perditione vivorum: Quandoquidem ipſe creaturas condidit ut exiſterent: & mundi natalia ſalutifera ſunt, nec ineſt in eis venenum exitiale: nec eſt inferno dominium in terra: Quippe juſtitia immortalis eſt. Impii verò manibus ac verbis ſuis accerſiverunt illam: eamque ſibi amicam exiſtimantes, liquefacti ſunt: & cum ea fœdus inierunt, quòd quidem digni ſunt qui ſervent.

CAP. II.

DIxerunt enim apud ſeipſos, reprobâ mente cogitantes, Ætas quidem noſtra brevis eſt ac triſtis, & adverſùs mortem humanam non eſt remedium, & qui ſolutus ſit ab inferis haudquaquam cognoſcitur. Nati quidem ſumus per noſipſos, & poſtmodum erimus quaſi non fuiſſemus: ſpiritus enim fumus eſt in faucibus noſtris, & ratiocinatio ſcintilla in conſilio cordis noſtri: Quâ extinctâ, redigitur corpus in cinerem, & ſpiritus ut diſperſus aër diffunditur: Et nomen noſtrum decurſu temporis in oblivionem veniet, nec quiſquam recordabitur factorum noſtrorum: ætaſque noſtra quaſi lapſus veſtigii nubium elabetur, et ſicut nebula radiis ſolis infeſtata, ejuſdemque calore fatigata diſſolvetur. Nam tempus noſtrum eſt umbra præteriens, nec eſt morti noſtræ impedimentum: eſt enim res obſignata quam nemo revocaverit.

Verſio VULG. LAT.

6 Venite ergò, & fruamur bonis quæ ſunt, & utamur creatura tanquam in juventute celeriter. 7 Vino pretioſo & unguentis nos impleamus: & non prætereat nos flos 8 temporis. Coronemus nos roſis, antequam marceſcant: nullum pratum ſit, quod non pertranſeat luxuria noſtra: 9 Nemo noſtrûm exors ſit luxuriæ noſtræ: ubique relinquamus ſigna lætitiæ: quoniã hæc eſt pars noſtra, & hæc 10 eſt ſors. Opprimamus pauperẽ juſtum, & non parcamus viduæ, nec veterani revereamur canos multi tem- 11 poris. Sit autẽ fortitudo noſtra lex juſtitiæ: quod enim 12 infirmum eſt, inutile invenitur. Circumveniamus ergò juſtum, quoniam inutilis eſt nobis, & contrarius eſt operibus noſtris, & improperat nobis peccata legis, & 13 diffamat in nos peccata diſciplinæ noſtræ. Promittit ſe 14 ſcientiam Dei habere, & filium Dei ſe nominat. Fact⁹ 15 eſt nobis in traductionem cogitationũ noſtrarum. Gravis eſt nobis etiam ad videndum, quoniã diſſimilis eſt 16 aliis vita illius, & immutatæ ſunt viæ ejus. Tanquam nugaces æſtimati ſumus ab illo, & abſtinet ſe à viis noſtris tanquam ab immunditiis, & præfert noviſſima ju- 17 ſtorũ, & gloriatur patrem ſe habere Deum. Videam⁹ ergò ſi ſermones illius veri ſint, & tentem⁹ quæ ventu- 18 ra ſunt illi, & ſciem⁹ quæ erunt noviſſima illius. Si enim eſt verus filius Dei, ſuſcipiet eum, & liberabit eum de 19 manibus contrariorũ. Contumelia & tormento interrogem⁹ eum, ut ſciamus reverentiã ejus, & probemus 20 patientiã illius. Morte turpiſſima condemnemus eum: erit enim ei reſpectus ex ſermonibus illius.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

6 † Δεῦτε (γ) οὖν καὶ ἀπολαύσωμεν τῶν ὄντων ἀγαθῶν, † καὶ χρησώμε- 7 θα τῇ (δ) κτίσει ὡς νεότητι σπουδαίως. † Οἴνου πολυτελοῦς καὶ μύρων πλησθῶμεν, † καὶ μὴ παροδευσάτω ἡμᾶς ἄνθος (ε) ἀέρος. 8 † Στεψώμεθα ῥόδων κάλυξι πρὶν ἢ μαρανθῆναι. 9 † Μηδεὶς ἡμῶν ἄμοιρος ἔστω τῆς ἡμετέρας ἀγερωχίας, † πανταχῇ καταλίπωμεν σύμβολα τῆς εὐφροσύνης, † ὅτι αὕτη ἡ μερὶς ἡμῶν καὶ ὁ (ξ) κλῆρος οὗτος. 10 † Καταδυναστεύσωμεν πένητα δίκαιον, † μὴ φεισώμεθα χήρας, † μηδὲ (η) πρεσβύτου ἐντραπῶμεν πολιὰς πολυχρονίους. 11 † Ἔστω δὲ ἡμῶν ἡ ἰσχὺς νόμος τῆς δικαιοσύνης, † τὸ γὰρ ἀσθενὲς ἄχρηστον ἐλέγχεται. 12 † (θ) Ἐνεδρεύσωμεν δὲ τὸν δίκαιον, ὅτι δύσχρηστος ἡμῖν ἐστι, † καὶ ἐναντιοῦται τοῖς ἔργοις ἡμῶν, † καὶ ὀνειδίζει ἡμῖν ἁμαρτήματα νόμου, 13 † καὶ ἐπιφημίζει ἡμῖν ἁμαρτήματα παιδείας ἡμῶν. † Ἐπαγγέλλεται γνῶσιν ἔχειν Θεοῦ, 14 † καὶ παῖδα Κυρίου ἑαυτὸν ὀνομάζει. Ἐγένετο ἡμῖν εἰς ἔλεγχον ἐννοιῶν ἡμῶν. 15 † Βαρύς ἐστιν ἡμῖν καὶ βλεπόμενος, † ὅτι ἀνόμοιος τοῖς ἄλλοις ὁ βίος αὐτοῦ, † καὶ ἐξηλλαγμέναι αἱ τρίβοι αὐτοῦ. 16 † Εἰς κίβδηλον ἐλογίσθημεν αὐτῷ, † καὶ ἀπέχεται τῶν ὁδῶν ἡμῶν ὡς ἀπὸ ἀκαθαρσιῶν· † μακαρίζει ἔσχατα δικαίων, 17 † καὶ ἀλαζονεύεται πατέρα Θεόν. † Ἴδωμεν εἰ οἱ λόγοι αὐτοῦ ἀληθεῖς, 18 † καὶ πειράσωμεν τὰ ἐν ἐκβάσει αὐτοῦ. † Εἰ γάρ ἐστιν ὁ δίκαιος υἱὸς Θεοῦ, ἀντιλήψεται αὐτοῦ, καὶ † ῥύσεται αὐτὸν ἐκ χειρὸς ἀνθεστη- 19 κότων. † Ὕβρει καὶ βασάνῳ ἐτάσωμεν αὐτόν, † ἵνα γνῶμεν τὴν ἐπιεί- 20 κειαν αὐτοῦ, † καὶ δοκιμάσωμεν τὴν ἀνεξικακίαν αὐτοῦ. † Θανάτῳ ἀσχήμονι καταδικάσωμεν αὐτόν· † ἔσται γὰρ αὐτοῦ ἐπισκοπὴ ἐκ λόγων αὐτοῦ.

MS. A. (γ) ἵν' ἀπολαύσωμεν (δ) κτήσει ὡς νεότητος (ε) ἔαρος. (ξ) κλῆρος ἡμῶν. Καταδυναστεύσωμεν (η) πρεσβυτέρου (θ) Ἐνεδρεύσωμεν τὸν

6 *Venite ergo, & fruamur bonis, quæ ſunt, & utamur* 7 *(g) creatura, tanquam juventute, celeriter. Vino pretioſo & unguentis nos impleamus, & non prætereat nos flos (h) temporis.* 8 *Coronemus nos roſis antequam* 9 *marceſcant: Nemo noſtrum exors ſit luxuriæ noſtræ: ubique relinquamus ſigna lætitiæ: quoniam hæc eſt pars noſtra, & ſors noſtra.* 10 *Opprimamus pauperem juſtum, non parcamus viduæ, (i) nec veterani revereamur canos multi temporis.* 11 *Sit autem fortitudo noſtra lex (k) juſtitiæ: quod enim infirmum eſt, inutile* 12 *invenitur. Circumveniamus ergo juſtum, quoniam inſuavis eſt nobis, & contrarius eſt operibus noſtris, & exprobrat nobis peccata legis, & diffamat in nos* 13 *peccata diſciplinæ noſtræ. Promittit ſe ſcientiam* 14 *Dei habere, & filium Dei ſe nominat. Factus eſt nobis in traductionem cogitationum noſtrarum.* 15 *Gravis eſt nobis etiam ad videndum: quoniam diſſimilis eſt aliis vita illius, & immutatæ ſunt viæ* 16 *ejus. Tanquam nugaces æſtimati ſumus ab illo, & abſtinet ſe à viis noſtris, tanquam ab immunditiis: præfert noviſſima juſtorum, & (l) gloriatur patrem* 17 *Deum. Videamus, ſi ſermones illius veri ſunt, &* 18 *tentemus quæ ventura ſunt illi. Si enim juſtus eſt filius Dei; ſuſcipiet illum, & liberabit illum de* 19 *manibus contrariorum. Contumelia & tormento interrogemus eum, ut ſciamus reverentiam illius,* 20 *& (m) probemus patientiam illius. Morte turpiſſima condemnemus eum. Erit enim ei reſpectus ex ſermonibus illius.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

6 * ܬܘ ܗܟܝܠ. ܢܬܒܣܡ ܡܢ ܗܠܝܢ ܛܒܬܐ. ܘܢܬܦܢܩ ܡܢ ܗܠܝܢ ܒܪܝܬܐ ܒܚܦܝܛܘܬܐ
7 8 ܒܛܠܝܘܬܢ. * ܚܡܪܐ ܓܒܝܐ ܘܒܣܡܐ ܢܬܡܠܐ. ܘܠܐ ܢܥܒܪܘܢ ܥܠܝܢ ܛܪܦܐ ܕܐܐܪ. * ܢܬܟܠܠ
9 ܒܗܘܢ ܒܩܛܝܦܐ ܕܘܪܕܐ. ܥܕܠܐ ܢܬܚܡܨܘܢ. * ܘܠܐ ܐܢܫ ܡܢܢ ܢܗܘܐ ܕܠܐ ܒܣܝܡܘܬܐ. ܥܕܡܐ
ܠܣܝܒܘܬܢ. ܒܟܠ ܕܘܟ ܢܫܒܘܩ ܐܬܐ ܕܒܣܝܡܘܬܢ. ܡܛܠ ܕܗܢܐ ܗܘ ܦܠܓܢ. ܘܗܢܐ ܗܘ
10 ܝܪܬܘܬܢ. * ܘܢܬܟܒܫ ܠܡܣܟܢܐ ܙܕܝܩܐ. ܘܠܐ ܢܚܘܣ ܥܠ ܐܪܡܠܬܐ. ܘܠܐ ܥܠ ܝܬܡܐ.
11 ܘܠܐ ܢܒܗܬ ܡܢ ܣܒܐ ܥܬܝܩ ܝܘܡܬܐ. * ܢܗܘܐ ܚܝܠܢ ܢܡܘܣܐ ܕܙܕܝܩܘܬܐ. ܡܛܠ
12 ܕܡܣܟܢܐ ܐܝܟ ܕܚܝܠܐ ܡܬܚܝܒ. * ܢܟܡܢ ܠܙܕܝܩܐ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܡܬܗܢܐ ܠܢ. ܩܐܡ ܠܘܩܒܠ
ܥܒܕܝܢ. ܘܡܚܣܕ ܠܢ ܥܒܕܘܗܝ ܕܢܡܘܣܐ. ܘܡܥܗܕ ܠܘܩܒܠܢ ܫܛܝܘܬܐ
13 ܕܡܪܚܘܬܢ. * ܘܡܣܒܪ ܕܝܕܥܬܐ ܕܐܠܗܐ ܐܝܬ ܒܗ. ܘܐܡܪ ܥܠ ܢܦܫܗ. ܕܒܪܐ ܐܢܐ ܕܐܠܗܐ.
14 15 * ܗܘܐ ܠܢ ܡܟܣܢܐ ܕܡܚܫܒܬܢ. * ܝܩܝܪ ܗܘ ܠܢ ܐܦ ܕܢܚܙܝܘܗܝ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܕܡܐ
16 ܠܐܚܪܢܐ ܬܘܬܒܘܬܗ. ܘܡܫܚܠܦܢ ܫܒܝܠܘܗܝ. * ܐܝܟ ܛܢܦܐ ܐܬܚܫܒܢ ܠܗ.
ܘܪܚܝܩ ܡܢ ܐܘܪܚܬܢ. ܐܝܟ ܕܡܢ ܛܢܦܘܬܐ. ܘܡܒܪܟ ܐܘܪܚܐ ܘܚܪܬܐ ܕܙܕܝܩܐ.
17 ܘܡܫܬܒܗܪ ܕܐܠܗܐ ܐܒܘܗܝ. * ܢܚܙܐ ܐܢ ܫܪܝܪܢ ܡܠܘܗܝ. ܢܢܣܝܘܗܝ ܒܡܦܩܢܗ.
18 * ܐܢ ܓܝܪ ܙܕܝܩܐ ܒܪܗ ܕܐܠܗܐ. ܡܩܒܠ ܗܘ ܠܗ. ܘܦܪܩ ܠܗ ܡܢ ܐܝܕܝܗܘܢ
19 ܕܩܝܡܝܢ ܠܘܩܒܠܗ. * ܒܨܥܪܐ ܘܒܬܫܢܝܩܐ ܢܒܨܝܘܗܝ. ܕܢܕܥ ܚܦܝܛܘܬܐ ܕܡܟܝܟܘܬܗ.
20 ܘܢܒܩܝܘܗܝ ܐܢ ܗܘ ܒܡܘܬܐ ܢܣܝܒܐ. * ܒܡܘܬܐ ܡܣܪܩܐ ܢܚܝܒܝܘܗܝ. ܢܗܘܐ ܓܝܪ ܥܠܘܗܝ ܒܘܩܝܐ ܡܢ ܡܠܘܗܝ.

Adeſte igitur, bonis fruamur præſentibus, 6 & rebus hiſce creatis ſtudioſè utamur in juventute noſtra. Vino exquiſito & unguentis 7 impleamus nos, & frondes auræ nos minimè prætereant. Coronemus nos calyculis ro- 8 ſarum antequam marceſcant; Et nemo 9 noſtrûm ſit abſque voluptate ad ſenectutem uſque noſtram: ubique locorum linquamus ſymbolum voluptatis noſtræ: hæc enim eſt ſors noſtra, & hæc eſt hæreditas noſtra. Prævaleamus etiam pauperi juſto, nec 10 parcam⁹ viduæ, neque pupillo, nec erubeſcamus ſenem antiquum dierum. Vis noſtra lex 11 eſto juſtitiæ: infimus enim ut miſer culpatur. Impedimento ſimus juſto, quoniam in- 12 gratus eſt nobis: adverſatur enim operibus noſtris, & exprobrat nobis opera legis, commemoratq; adverſùm nos deliria impudentiæ noſtræ. Arbitratur etiam ſcientiam Dei 13 ſibi ineſſe, adeóq; dicit de ſeipſo, Filius Dei ſum. Eſt nobis objurgator cogitationũ no- 14 ſtrarum. Grave nobis eſt vel aſpicere eum; 15 quoniam diſſimilis aliorum eſt incolatus ejus, & differentes ſemitæ ipſius. Velut im- 16 mundi reputamur ab eo, & recedit ab itineribus noſtris ut ab immunditie: vias & finem juſtorum benedicit, Deúmque patrem ſuũ jactitat. Videam⁹ an veri ſint ſer- 17 mones ejus, experiamur eum in obitu ipſius. Si enim juſtus Dei filius eſt, ſuſcipiet quidem 18 eum, & eripiet eum de manibus eorũ qui adverſantur illi. Contumeliâ & tormento ex- 19 aminem⁹ eum, ut cognoſcam⁹ ſedulitatẽ humilitatis ejus, & probem⁹ eum annon ſit in ipſo flagitium. Morte infami damnem⁹ eum: 20 ſuppeditabitur enim adversùs eum examen è propriis ſermonibus.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

6 * فهلموا اذا نتمتع بالخيرات الموجودة * ونستعمل الملك في البرية ما دام زمان الشبيبة * ونملأ من 7
8 الخمر الفائقة والطيوب اللذيذة * ولا يفوتنا نسيم الزهر * ونتكلل بتفاح الورد والزهور قبل
9 ذبوله * ولا يكون احدنا غير مشارك زهو كبريائنا * ولنخلف في كل موضع سمات جهلنا. فان هذا
10 هو حظنا. وهذا هو نصيبنا * ولنتجبرن على الفقير المقسط * ولا نرث للارملة * ولا نستحيين
11 من شيبات الشيخ الطويل زمانه * ولتكون قوتنا شريعة العدل * لان العزم الضعيف
12 يستوضح غير نافع * ولنكمن للعدل * فانه صار لنا عدوا ومقاوم اعمالنا. ويعيرنا بمعاصينا
13 14 الشريعة * ويشرح لنا جرائم سيرتنا * ويخبر ان له معرفة الله * ويسمي ذاته ابن الرب * وقد
15 صار لنا تعييرا لخواطرنا * ونظرنا اليه هو ثقيل علينا * لان سيرته غير مشابهة سير
16 الاخرين * ومسالكه مستبدلة * وكالشي الدنس حسبنا عنده * فصل يبتعد من طرايقنا
17 كمن يبتعد من النجاسات * ويطيب اواخر المقسطين * ويتعاظم بان الله اباه * فلننظرن ان
18 كانت اقواله حقه * وكثير ما يكون في ساعة موته * لان الصديق ان كان ابن الله هو
19 فسينصره وينقذه من يد الذين يقاومونه * ولنستعلمه بالسب والعقاب لنعرف دعته *
20 ولنختبرن احتماله السوء * ولنحكمن عليه بموت مستشنع * فان [illegible] سيكون [illegible] اقواله *

Agite ergò, bonis fruamur præſentibus, 6 *& utamur jucunditate in rebus creatis quandiu viget tempus adoleſcentiæ: Vi-* 7 *no præſtantiſſimo & unguentis ſuaviſſimis impleamur, & ne prætereat nos florum odor: Roſarum floribus ac liliis* 8 *coronemur antequam flacceſcant: Et* 9 *nemo noſtrûm ſit non particeps faſtus petulantiæ noſtræ: & quolibet in loco ſigna inſipientiæ noſtræ ſinamus; quoniam hæc eſt ſors noſtra, & hæc portio noſtra. Vim inferamus pauperi juſto,* 10 *et viduæ ne parcamus, et ſenis longævi canos ne revereamur. Sit robur noſtrum* 11 *lex juſtitiæ, quia conſilium debile inutile eſſe patet. Inſidiemur juſto, quoniam* 12 *eſt nobis impedimento, et adverſans operibus noſtris; improperat nobis tranſgreſſiones legis noſtras, et inſtituti vitæ noſtræ crimina nobis recenſet:* 13 *Narratque cognitionem Dei ſe habere, et nominat ſeſe filium Domini: Et factus* 14 *eſt nobis ad vituperandum conſilia noſtra. Vel eum intueri grave nobis eſt;* 15 *ipſius enim vitæ ratio diſſimilis eſt rationi vivendi aliorum, ejuſque viæ differentes. Tanquam res immunda* 16 *cenſemur apud ipſum, noſtraque devitat itinera ut is qui ſpurcitias devitat: extrema juſtorum beat, et Deum patrem ſuum eſſe gloriatur. Itaque videamus num veri ſint ſermones* 17 *ejus, et experiamur quid eveniat in ipſius migratione. Nam juſtus ſi filius Dei eſt,* 18 *opem ei feret, ipſumq; de manu adverſarioris ejus liberabit. Conviciis et cruciatibus iniquis [illegible] eum, ut maxime [illegible]* 19 *ejus cognoſcamus [illegible] tiam tentemus. Morte [illegible] condemnemus eum: [illegible] ſermonibus ipſius.*

Verſio VULG. LAT.

21 Hæc cogitaverunt, & erraverunt: excæcavit enim illos
22 malitia eorum. Et neſcierunt ſacramenta Dei,
neque mercedem ſperaverunt juſtitiæ, nec judicaverunt
23 honorem animarum ſanctarum. Quoniam
Deus creavit hominem inexterminabilem, & ad imaginem
24 ſimilitudinis ſuæ fecit illum. Invidia autem diaboli
25 mors introivit in orbem terrarum: Imitantur
autem illum qui ſunt ex parte illius.

CAP. III.

1 Juſtorum autem animæ in manu Dei ſunt, & non tanget
2 illos tormentum mortis. Viſi ſunt oculis inſipientium
3 mori: & æſtimata eſt afflictio exitus illorum; Et
quod à nobis eſt iter, exterminium: illi autem ſunt in
4 pace. Et ſi coram hominibus tormenta paſſi ſunt, ſpes
5 illorum immortalitate plena eſt. In paucis vexati, in
multis benè diſponentur: quoniam Deus tentavit eos,
6 & invenit illos dignos ſe. Tanquam aurum in fornace
probavit illos, & quaſi holocauſti hoſtiam accepit illos,
7 & in tempore erit reſpectus illorum. Fulgebunt
juſti, & tamquam ſcintillæ in arundineto diſcurrent.
8 Judicabunt nationes, & dominabuntur populis, & regnabit
9 Dominus illorum in perpetuũ. Qui confidunt
in illo, intelligent veritatem: & fideles in dilectione acquieſcent
illi: quoniam donum & pax eſt electis ejus.
10 Impii autem ſecundùm quæ cogitaverunt, correptionem
habebunt: qui neglexerunt juſtum, & à Domino
receſſerunt.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

21 † Ταῦτα ἐλογίσαντο, καὶ ἐπλανήθησαν· † ἀπετύφλωσε γὰρ αὐτοὺς
22 ἡ κακία αὐτῶν. † Καὶ οὐκ ἔγνωσαν μυστήρια Θεοῦ, † οὐδὲ μισθὸν
ἤλπισαν ὁσιότητος, † οὐδὲ ἔκριναν γέρας ψυχῶν ἀμώμων.
23 † Ὅτι ὁ Θεὸς ἔκτισε τὸν ἄνθρωπον ἐπ' ἀφθαρσίᾳ. † καὶ εἰκόνα
24 τῆς ἰδίας ἰδιότητος ἐποίησεν αὐτόν. † Φθόνῳ δὲ διαβόλου θάνατος
25 εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον· † Πειράζουσι δὲ αὐτὸν οἱ τῆς ἐκείνου μερίδος
ὄντες.

ΚΕΦ. γʹ.

1 † Δικαίων δὲ ψυχαὶ ἐν χειρὶ Θεοῦ, † καὶ οὐ μὴ ἅψηται αὐτῶν βάσανος.
2 † Ἔδοξαν ἐν ὀφθαλμοῖς ἀφρόνων τεθνάναι, † καὶ ἐλογίσθη κάκωσις
3 ἡ ἔξοδος αὐτῶν, † Καὶ ἡ ἀφ' ἡμῶν πορεία σύντριμμα· † οἱ δέ εἰσιν
4 ἐν εἰρήνῃ. † Καὶ γὰρ ἐν ὄψει ἀνθρώπων ἐὰν κολασθῶσιν, † ἡ
5 ἐλπὶς αὐτῶν ἀθανασίας πλήρης. † Καὶ ὀλίγα παιδευθέντες μεγάλα
εὐεργετηθήσονται, † ὅτι ὁ Θεὸς ἐπείρασεν αὐτοὺς, καὶ εὗρεν αὐτοὺς
6 ἀξίους ἑαυτοῦ. † Ὡς χρυσὸν ἐν χωνευτηρίῳ ἐδοκίμασεν αὐτοὺς, † καὶ
ὡς ὁλοκάρπωμα θυσίας προσεδέξατο αὐτούς. † Καὶ ἐν καιρῷ ἐπι-
7 σκοπῆς αὐτῶν ἀναλάμψουσι, † καὶ ὡς σπινθῆρες ἐν καλάμῃ διαδραμοῦνται.
8 † Κρινοῦσιν ἔθνη καὶ κρατήσουσι λαῶν, † καὶ βασιλεύσει αὐτῶν
9 Κύριος εἰς τοὺς αἰῶνας. † Οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτῷ συνήσουσιν ἀλήθειαν,
† καὶ οἱ πιστοὶ ἐν ἀγάπῃ προσμενοῦσιν αὐτῷ. † ὅτι χάρις καὶ
10 ἔλεος (α) τοῖς ἐκλεκτοῖς (β) αὐτοῦ. † Οἱ δὲ ἀσεβεῖς καθὰ ἐλογίσαντο
ἕξουσιν ἐπιτιμίαν, † οἱ ἀμελήσαντες τοῦ δικαίου καὶ τοῦ Κυρίου
ἀποστάντες.

MS. A (α) ἐν τοῖς (β) αὐτοῦ, † καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς θείοις αὐτοῦ.

Hæc cogitaverunt, & erraverunt: excæcavit 21
enim illos malitia eorum. Et neſcierunt ſacramenta 22
Dei, neque mercedem ſperaverunt juſtitiæ, nec
judicaverunt honorem animarum ſanctarum. Quo- 23
niam Deus creavit hominem inexterminabilem,
(a) & ad imaginem ſuæ ſimilitudinis fecit illum.
Invidia autem diaboli mors introivit in orbem terrarum. 24
(b) Imitantur autem illum, qui ſunt ex parte 25
illius.

CAP. III.

Juſtorum autem animæ in manu Dei ſunt: & non 1
tanget illos (a) tormentum. Viſi ſunt oculis inſipientium 2
mori, & æſtimata eſt (b) afflictio exitus illorum:
Et quod à nobis eſt iter, exterminium. Illi autem 3
ſunt in pace. Etenim ſi coram hominibus tormenta 4
paſſi ſunt; ſpes eorum immortalitate plena eſt:
Et in paucis vexati, in multis bene diſponentur. Quo- 5
niam Deus tentavit eos, & invenit eos dignos ſe. 6
Tanquam aurum in fornace probavit illos, quaſi (c)
holocauſti hoſtiam accepit illos; Et in tempore (d)
reſpectus ipſorum fulgebunt, & tanquam ſcintillæ 7
in arundineto diſcurrent. Judicabunt nationes, & 8
dominabuntur populis, & regnabit Dominus eorum
in perpetuum. Qui confidunt in illo, intelligent ve- 9
ritatem: & fideles in dilectione acquieſcent illi:
quoniam (e) donum & pax eſt electis ejus. Impii au- 10
tem ſecundum quæ cogitaverunt, correptionem habebunt,
qui neglexerunt juſtum, & à Domino receſſerunt.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

21 * ܗܠܝܢ ܐܬܚܫܒܘ ܦܟܝܪܐ. ܘܛܥܘ. ܡܛܠ ܕܥܘܪܬ ܐܢܘܢ ܒܝܫܘܬܗܘܢ. * ܘܠܐ ܝܕܥܘ
22 ܐܪܙܘܗܝ ܕܐܠܗܐ. ܘܠܐ ܣܟܝܘ ܠܐܓܪܐ ܚܣܝܐ. ܘܠܐ ܕܢܘ ܢܦܫܬܐ ܕܣܒܐ ܕܠܐ ܡܘܡ.
23 * ܡܛܠ ܕܐܠܗܐ ܒܪܐ ܐܢܫܐ ܕܠܐ ܚܒܠܐ. ܒܕܡܘܬܐ ܕܐܝܩܘܢܗ. ܓܒܠ ܓܒܠܬܗ.
24 * ܒܚܣܡܗ ܕܐܟܠܩܪܨܐ. ܥܠ ܡܘܬܐ ܠܥܠܡܐ. ܡܢܣܝܢ ܠܗ ܕܝܢ. ܐܝܠܝܢ ܕܡܢܬܗ ܐܢܘܢ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܓ *

1 * ܢܦܫܬܗܘܢ ܕܝܢ ܕܙܕܝܩܐ. ܒܐܝܕܘܗܝ ܐܢܝܢ ܕܐܠܗܐ. ܘܠܐ ܩܪܒ ܠܗܝܢ ܫܘܢܩܐ.
2 * ܐܫܬܒܪܘ ܒܥܝܢܝ ܣܟܠܐ. ܕܡܝܬܝܢ ܐܢܘܢ. ܘܐܬܚܫܒܬ ܡܦܩܬܗܘܢ ܒܝܫܐ.
3 * ܘܐܝܟ ܬܘܒܪܐ. ܡܦܩܬܗܘܢ ܕܡܢ ܠܘܬܢ. ܗܢܘܢ ܕܝܢ ܐܝܬܝܗܘܢ ܒܫܠܡܐ. * ܐܢ ܓܝܪ
4 ܒܥܝܢܝ ܒܢܝܢܫܐ ܢܬܕܝܢܘܢ. ܣܒܪܗܘܢ ܡܠܝܐ ܚܝܐ. * ܘܩܠܝܠ ܒܩܐ ܐܢܘܢ.
5 ܘܩܠܝܠ ܐܬܪܕܝܘ. ܣܓܝ ܢܐܪܬܘܢ. ܡܛܠ ܕܐܠܗܐ ܢܣܐ ܐܢܘܢ. ܘܐܫܟܚ ܐܢܘܢ ܕܫܘܝܢ ܠܗ.
6 * ܐܝܟ ܕܗܒܐ ܒܟܘܪܐ ܒܩܐ ܐܢܘܢ. ܘܐܝܟ ܕܒܚܐ ܘܩܘܪܒܢܐ ܡܫܡܠܝܐ. ܩܒܠ ܐܢܘܢ. * ܘܒܙܒܢܐ
7 ܢܗܘܐ ܣܘܥܪܢܗܘܢ. ܘܐܝܟ ܙܠܝܩܐ ܕܒܩܢܝܐ. ܢܪܗܛܘܢ ܙܕܝܩܐ ܒܝܬ ܪܫܝܥܐ. * ܢܪܘܙܘܢ
8 ܥܡܡܐ. ܘܢܚܕܘܢ ܐܡܘܬܐ. ܘܢܡܠܘܟ ܥܠܝܗܘܢ ܡܪܝܐ ܠܥܠܡ. * ܘܐܝܠܝܢ ܕܬܟܝܠܝܢ
9 ܥܠܘܗܝ. ܢܣܬܟܠܘܢ ܫܪܪܐ. ܘܐܝܠܝܢ ܕܡܗܝܡܢܝܢ. ܒܚܘܒܐ ܢܩܘܘܢ ܠܗ. ܡܛܠ
10 ܕܛܝܒܘܬܐ ܘܪܚܡܐ. ܠܓܒܝܘܗܝ ܝܗܒ. ܘܣܘܥܪܢܗ. ܠܘܬ ܚܣܝܘܗܝ. * ܘܪܫܝܥܐ ܐܝܟ
ܡܚܫܒܬܗܘܢ. ܢܩܒܠܘܢ ܨܥܪܐ. ܗܢܘܢ ܕܒܣܘ ܠܡܪܝܐ. ܘܐܪܚܩܘ ܡܢ ܙܕܝܩܘܗܝ.

Hæc cogitârunt ſtolidi, & errârunt; quia 21
malitia ſua excæcavit eos. Nec myſteria 22
Dei nôrunt, nec mercedem piam ſperârunt,
neque judicârunt animas ſenũ inculpatorũ,
Deus enim creavit hominem corruptionis 23
expertem, ad imaginem ideæ ſuæ maſſam
condidit ſuam. Invidiâ diaboli mors introivit 24
in mundum: experiuntur autem illam, qui pars ejus ſunt.

CAP. III.

Animæ verò juſtorum in manibus Dei 1
ſunt, nec attinget eas cruciatus. Exiſtimantur 2
in oculis ſtultorum eſſe mortui, & exitus
eorum æſtimatur infelix: Et quaſi contritio 3
diceſſus eorum à nobis: at ipſi ſunt in
pace. Licèt enim in oculis hominũ damnentur, 4
ſpes *tamen* illorum eſt plena vitæ. Quia
paululùm probavit eos, & paululũ caſtigati 5
fuerũt, plurimã poſſidebũt hæreditatẽ: quoniã
Deᵘ probavit illos, et ſe dignos comperit. 6
Tanquã aurũ in fornace exploravit eos,
tanquam victimas & ſacrificia perfecta accepit
illos. Et in tempore fiet viſitatio eorum: 7
& veluti ſcintillæ in arundinibus diſcurrent
juſti inter impios. Exultabunt populi, 8
& lætabuntur gentes, & regnabit ſuper
eos Dominus in æternum. Et qui fidunt 9
ipſo, intelligunt veritatem: & qui ſunt
fideles, per charitatem permanebunt ipſius:
quia gratiam & miſericordiam electis ſuis
impertitur; & viſitatio ejus erga pios. Impii 10
verò juxta cogitationes ſuas contumeliam
conſequentur, qui Dominum neglexerunt,
& à juſtis ejus receſſerunt.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

21 * هذه الخطوب افتكروا فيها فضلّوا * لأنّ رداءتهم اعمتهم * فما عرفوا أسرار الله * ولا ارتجوا 22
23 ثواب البرّ * ولا ميّزوا جسامة كرامات النفوس التي لا عيب فيها * لأنّ الله خلق الانسان في
24 عدم البلاء * وصنعه صورة خاصيته * وبحسد المحال دخل الموت الي العالم * فيجرّب الانسان
الذين هم من حظ ذاك *

* الفصل الثالث *

1 * ونفوس المقسطين بيد الله * فما يمسهم عذاب * في أعين الجهال ظنوا انهم قد ماتوا * 2
3 واحتسب خروجهم اضرارًا لهم * ومسيرهم اظن هشمًا لهم * واما هم فحصلوا في سلامة *
4 * ان كانوا امام نظر الناس يتعذبون فرجاؤهم موعب بقاءً لا موت فيه * واما ادّبوا بخطوب 5
6 يسيرة * وسيحسن اليهم احسانات جسيمة * لأنّ الله امتحنهم فوجدهم له اهلاً * واختبرهم
7 كاختبار الذهب في الكور * واقبلهم كاقبال ضحايا محرقة بذاتها * وسيتلألؤن في اوان
8 تعهدهم * ويحاضرون كسعي الشرار في القصب * وسيدينون الامم ويقضون على الشعوب
9 ويملك الرب عليهم الي الدهور * المتوكلون عليه سيفهمون الحق * والمؤمنون به يصبرون له
10 بمحبة * لأنّ النعمة والرحمة لمختاريه * وتعهده واضح في ابراره * والمنافقون نظير ما
افتكروا سيحصل لهم الانتهار * الذين اهونوا بالصدّيق وابتعدوا من الرب *

Hujuſmodi colloquia meditati ſunt, & 21
errârunt; etenim excæcavit eos vitium
ipſorum, Ut nec myſteria Dei nôrint, 22
nec juſtitiæ præmium ſperent, nec dignitatem
honorum animarum culpâ
carentium diſcernant. Deus enim creavit 23
hominem ad incorruptibilitatem,
fecitque illum imaginem peculiarem.
At invidiâ dæmonis mors ingreſſa eſt 24
mundum, & hominem tentant qui ſunt
partium illius.

CAP. III.

Juſtorum autem animæ in manu Dei 1
ſunt, nec tanget illas tormentum. In 2
oculis inſipientium æſtimantur jam
mortui, & demigratio eorum damno
ipſis eſſe cenſetur, Eorumque diſceſſus 3
ipſorum exitium putatur: verùm ipſi
pace fruuntur. Quanvis in conſpectu 4
hominum crucientur, ſpes tamen illorum
plena eſt vitâ immortali. Levibus qui- 5
dem rebus caſtigati fuerunt, at grandia
beneficia conferentur in eos; quoniam
Deus tentavit illos, & ſe dignos invenit.
Probavit eos ut probatur aurum in 6
fornace, & accepit eos ut accipiuntur
victimæ ſponte crematæ. Et tempore vi- 7
ſitationis ſuæ elucebunt, currentque ve-
luti currit ſcintilla inter arundines.
Et judicabunt gentes, & condemnabunt 8
populos, & regnabit ſuper eos Dominus
in ſecula. Confidentes in ipſo veritatem 9
intelligent, et credentes in eo, amanter
ſtant ipſius: quoniam gratia & miſeri-
cordia [illegible] eos, & viſitatio ejus
manifeſta [illegible] electis ejus. Impii 10
[illegible]

Verſio VULG. LAT.

11 Sapientiam enim & diſciplinā qui abjicit, infelix eſt: & vacua eſt ſpes illorū, & labores ſine fructu, & inuti-
12 lia opera eorum. Mulieres eorū inſenſatæ ſunt, & ne-
13 quiſſimi filii eorū. Maledicta creatura eorū, quoniam felix eſt ſterilis: & incoinquinata, quæ neſcivit thorū in delicto, habebit fructū in reſpectione animarū ſancta-
14 rū: Et ſpado, qui non operatus eſt per manus ſuas iniquitatem, nec cogitavit adverſùs Deum nequiſſima: dabitur enim illi fidei donum electum, & ſors in templo Dei
15 acceptiſſima. Bonorum enim laborū glorioſus eſt fru-
16 ctus, & quæ non concidat radix ſapientiæ. Filii autem adulterorum in inconſummatione erunt, & ab iniquo
17 thoro ſemen exterminabitur. Et ſi quidem longæ vitæ erunt, in nihilum computabuntur, & ſine honore erit
18 noviſſima ſenectus illorum. Et ſi celeriùs defuncti fuerint, non habebunt ſpem, nec in die agnitionis allocuti-
19 onē. Nationis enim iniquæ diræ ſunt conſummationes.

CAP. IV.

1 O Quàm pulchra eſt caſta generatio cum claritate: immortalis eſt enim memoria illius: quoniā et apud Deū
2 nota eſt & apud homines. Cùm præſens eſt, imitantur illam: & deſiderant eam cùm ſe eduxerit, & in perpetuum coronata triumphat incoinquinatorum certami-
3 num præmium vincens. Multigena autem impiorum multitudo non erit utilis, & ſpuria vitulamina non dabunt radices altas, nec ſtabile firmamentum collocabunt.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

11 † Σοφίαν γὰρ καὶ παιδείαν ὁ ἐξουθενῶν ταλαίπωρος, † καὶ κενὴ ἡ ἐλπὶς αὐτῶν. καὶ οἱ κόποι ἀνόνητοι, † καὶ ἄχρηστα τὰ ἔργα αὐτῶν.
12 † Αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἄφρονες, † καὶ πονηρὰ τὰ τέκνα αὐτῶν.
13 † Ἐπικατάρατος ἡ γένεσις αὐτῶν, † ὅτι μακαρία στεῖρα ἡ ἀμίαντος † ἥτις οὐκ ἔγνω κοίτην ἐν παραπτώματι † ἕξει καρπὸν ἐν ἐπισκοπῇ(γ) ψυχῶν.
14 † Καὶ εὐνοῦχος ὁ μὴ ἐργασάμενος ἐν χειρὶ ἀνόμημα, † μηδὲ ἐνθυμηθεὶς κατὰ τοῦ κυρίου πονηρά· † δοθήσεται γὰρ αὐτῷ τῆς πίστεως χάρις ἐκλεκτὴ, † καὶ κλῆρος ἐν ναῷ κυρίου θυμηρέστερος.
15 † Ἀγαθῶν γὰρ πόνων καρπὸς εὐκλεὴς, † καὶ ἀδιάπτωτος ἡ ῥίζα τῆς φρονήσεως.
16 † Τέκνα δὲ μοιχῶν ἀτέλεστα ἔσται, † καὶ ἐκ παρανόμου κοίτης σπέρμα ἀφανισθήσεται.
17 † Ἐάν τε γὰρ μακρόβιοι γένωνται, εἰς οὐθὲν λογισθήσονται,
18 † καὶ ἄτιμον ἐπ᾽ ἐσχάτων τὸ γῆρας αὐτῶν. † Ἐάν(δ) τε ὀξέως τελευτήσωσιν, οὐκ ἕξουσιν ἐλπίδα, † οὐδὲ ἐν ἡμέρᾳ διαγνώσεως παραμύθιον.
19 † Γενεᾶς γὰρ ἀδίκου χαλεπὰ τὰ τέλη.

MS.A. (δ) τε γὰρ ὀξέως

ΚΕΦ. Δ'.

1 † ΚΡείσσων ἀτεκνία μετὰ ἀρετῆς, † ἀθανασία γάρ ἐστιν ἐν μνήμῃ αὐτῆς, ὅτι καὶ παρὰ θεῷ γινώσκεται καὶ παρὰ ἀνθρώποις·
2 † Παροῦσάν(α) τε μιμοῦνται αὐτὴν, † καὶ ποθοῦσιν ἀπελθοῦσαν, † καὶ ἐν τῷ αἰῶνι στεφανηφοροῦσα (β) πομπεύει, † τὸν τῶν ἀμιάντων ἄθλων ἀγῶνα νικήσασα.
3 † Πολύγονον δὲ ἀσεβῶν πλῆθος οὐ χρησιμεύσει, † καὶ ἐκ νόθων μοσχευμάτων οὐ δώσει ῥίζαν εἰς βάθος, † οὐδὲ ἀσφαλῆ βάσιν(γ) ἑδράσει.

MS.A. (α) τε τιμῶσιν αὐτὴν, (β)* ποτέμπει, (γ) ἑδράσει.

Sapientiam enim & diſciplinam qui abjicit, infelix eſt, & vacua eſt ſpes illorum, & labores ſine fructu, 11
& inutilia opera eorum: Mulieres eorum inſenſatæ 12
ſunt, & nequiſſimi filii eorum: Maledicta (f) creatura 13
eorum, quoniam felix eſt ſterilis (g) incoinquinata, quæ non cognovit thorum in delicto: habebit fructum in reſpectione (h) animarum. Et ſpado, qui non operatus eſt in 14
(i) manu ſua iniquitatem, nec cogitavit adverſus Deum nequiſſima. Dabitur enim illi fidei donum electum, & ſors in templo Domini acceptiſſima. Bonorum 15
enim laborum glorioſus eſt fructus; & quæ non concidit, radix ſapientiæ. Filii autem adulterorum 16
(k) inconſummati erunt, & ab iniquo thoro ſemen exterminabitur. Et, ſi quidem longæ vitæ erunt; in ni- 17
hilum computabuntur, & ſine honore erit noviſſima ſenectus illorum: Et ſi celerius defuncti fuerint, non habe- 18
bunt ſpem, nec in die agnitionis (l) allocutionem. (m)
Nationis enim iniquæ, diræ ſunt conſummationes. 19

CAP. IV.

MElius eſt eſſe ſine filiis cum (a) virtute. Im- 1
mortalis eſt enim memoria illius: quoniam & apud Deum nota eſt, & apud homines: Cum præſens 2
eſt; imitantur illam: & deſiderant eam, cum ſe abduxerit: & in perpetuum coronata triumphat, incoinquinatorum (b) certaminum prælium vincens.
Multigena autem impiorum multitudo non erit uti- 3
lis, & (c) adulterinæ plantationes non dabunt radices altas, nec ſtabile firmamentum collocabunt.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
[illegible]
14 [illegible]
[illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
[illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
[illegible]
3 [illegible]
[illegible]

Sapientiā enim ac diſciplinā qui contemnit, 11 infelix eſt, & vana eſt ſpes ejus: & in talium labore nulla ineſt cognitio, & opera illorum haud proſperè ſuccedunt. Uxores etiam eo- 12 rum non ſunt ſapientes, liberi eorum mali, maledicta denique progenies illorum. Nam 13 benè cedet ſterili quæ ſe minimè contaminavit, quæ torū lapſionis non eſt experta: fructus percipiet cùm viſitabuntur animæ. Eunucho etiam, cujus manus non perpetrâ- 14 runt legis prævaricationem, nec malum cogitavit contra Dominum, dabitur ei pro ipſius gratia & fidelitate, gratia lectiſſima & hæreditas deſiderii in domo Domini. Exquiſi- 15 tum eſt præmium boni laboris, & radices caſtitatis non evellentur. Liberi verò mœ- 16 chorum non conſequentur perfectionem, & corruptionem contrahit ſemen ex concubitu illegitimo. Et, ſi fuerit longævus in- 17 colatus eorum, nihili æſtimabuntur, & terminus ſenectutis eorum erit infamis: Sin 18 autem celeriùs moriantur, non erit eis ſpes neque conſolatio in die illo notiſſimo. Nam 19 progeniei impiorum amarus eſt finis.

CAP. IV.

BOnum eſt ſine liberis *eſſe* ſervatâ gloriâ: 1 nam vita ineſt memoriæ illius, quia apud Deum celebris eſt & apud homines. Cùm 2 adeſt, imitantur eam: & cùm abeſt, expetunt illam: & in hoc ſeculo ornamento & corona eſt induta, præbétque ſe victricem agonis eorum qui ſine macula ſunt. Multi- 3 tudo verò ſobolis impiorum nullius eſt utilitatis, & qui è ſemine ſunt peregrino, radicem in profundum non edent, nec ſtabilem habebunt firmitatem.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

11 * لان من يزدري الحكمة والادب شقي * ورجاوه خايب * واتعابه غير نافعة * واعماله خايبة * نساوه
12 سفيهات * واولاده اشرار وجنس كونه ملعون * لان العاقر التي لا دنس فيها مغبوطة * التي لم تعرف
13 مضجع في سقطة * فتلك لها ثمر في تعهد النفوس * والخصي الذي لم يعمل بيده
14 مآثمة ولم يفكر على الرب افكارا خبيثة * سيعطي نعمة الايمان المهذبة وحظا في هيكل الرب
15 مستلذا * لان الاعمال الصالحة ثمرها فاخر حسناء * وجرثومة الفطنة لا تتزعزع * اولاد الفساق
16 لن يكونوا كاملين * والنسل الناشي من المضجع المتعدي الشريعة سيبيد * وان طالت
17 اعمارهم سيحسبون لا شي * وشيخوختهم تكون في اواخرهم ممتهنة * وان عرض ان يموتوا سريعا
18 فليس لهم رجاء * ولا عزاء في يوم الاستعلام * لان القبيلة الظالمة عواقبها ردية *
19

* الفصل الرابع *

1 * امر مفضل عدم الاولاد مع الفضيلة لان ذكرها عادم الموت لانها معروفة عند الله والناس *
2 * اذا حضرت ساطروها * واذا انصرفت تاقوا اليها * وفي هذا الدهر تسير لابسة اكليلا غالبا
3 جهاد المعارك التي لا دنس فيها * كثرة نسل جماعة المنافقين لم تنجح * والغصون النغلة
لن يعرف منها اصلا * ولا تعمل قوة حصينة *

Nam qui ſapientiam ac diſciplinam 11 *contemnit, infelix eſt, irrita ſpes ejus, labores ipſius inutiles, & vana opera ejus: Uxores ejus procaces, liberi ma-* 12 *ligni, & origo naturæ ejus maledicta. Beata eſt enim ſterilis in qua non eſt la-* 13 *bes, quæ concubitum lapſu non cognovit; quoniam hanc fructus manet in viſitatione animarum. Et eunucho qui* 14 *ſcelus manu ſuâ non commiſit, nec pravas de Domino commentationes cogitavit, integerrima fidei gratia conferetur, & ſors in templo Domini jucundiſſima. Bonorum enim operum eximius ac pul-* 15 *cherrimus eſt fructus, & radix prudentiæ inconcuſſa. Filii adulterorum* 16 *non erunt perfecti; & ſtirps è concubitu legem tranſgrediente procreata, peribit. Etiamſi diuturnæ fuerint ætates* 17 *eorum, nullius erunt pretii: & ſenectus eorum erit in extremis ipſorum abjecta. Quòd ſi celeriter eos mori con-* 18 *tingat, neque ſpem habent neque ſolatium in die percontationis: Quando-* 19 *quidem nationis impiæ peſſimus eſt exitus.*

CAP. IV.

PReclara res eſt carentia liberorum 1 *cum virtute conjuncta, ut cujus memoria ſit mortis exors: quoniam nota eſt apud Deum & homines. Hanc præſen-* 2 *tem imitantur, abeuntem exoptant: & in hoc ſeculo triumphat redimita diademate victoriam ex agone certaminum incontaminatorum reportante. Multi-* 3 *tudo [illegible] impiorum haud proderit [illegible] plantationibus adulterinis [illegible] habebunt infixam radicem [illegible]*

Verſio VULG. LAT.

4 Et ſi in ramis in tempore germinaverint, infirmiter
poſita, à vento commovebuntur, & à nimietate ventorum
5 eradicabuntur. Confringentur enim rami inconſummati, & fructus illorum inutiles, & acerbi ad
6 manducandum, & ad nihilum apti. Ex iniquis enim
ſomnis filii qui naſcuntur, teſtes ſunt nequitiæ adverſùs
7 parentes in interrogatione ſua. Juſtus autem ſi
8 morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit. Senectꝰ
enim venerabilis eſt non diuturna, neque annorum numero
9 computata: cani autem ſunt ſenſus hominis. Et
10 ætas ſenectutis vita immaculata. Placens Deo factus
eſt dilectus, & vivens inter peccatores tranſlatus eſt.
11 Raptus eſt ne malitia mutaret intellectum ejus, aut ne
12 fictio deciperet animam illius. Faſcinatio enim nugacitatis
obſcurat bona, & inconſtantia concupiſcentiæ
13 tranſvertit ſenſum ſine malitia. Conſummatus in brevi
14 explevit tempora multa: Placita enim erat Deo anima
illius: propter hoc properavit educere illum de medio
iniquitatum: populi autem videntes, & non intelligentes,
15 nec ponentes in præcordiis talia: Quoniã gratia
Dei, & miſericordia eſt in ſanctos ejus, & reſpectus in
16 electos illius, Condemnat autem juſtus mortuus vivos
impios, & juventus celeriùs conſummata, longæ vitam
17 injuſti. Videbunt enim finem ſapientis, & non intelligent
quid cogitaverit de illo Deus, & quare munierit
illum Dominus,

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

4 †Κἂν γὰρ ἐν κλάδοις πρὸς καιρὸν ἀναθάλῃ, †ἐπισφαλῶς βεβηκότα
ὑπὸ ἀνέμου σαλευθήσεται, †καὶ ὑπὸ βίας ἀνέμων ἐκριζωθήσεται.
5 †Περικλασθήσονται κλῶνες (δ) ἀτέλεστοι, †καὶ ὁ καρπὸς αὐτῶν ἄχρηστος,
6 ἄωρος εἰς βρῶσιν, †καὶ εἰς οὐθὲν ἐπιτήδειος. †Ἐκ γὰρ ἀνόμων
ὕπνων τέκνα γεννώμενα †μάρτυρές εἰσι πονηρίας κατὰ γονέων ἐν
7 ἐξετασμῷ αὐτῶν. †Δίκαιος δὲ ἐὰν φθάσῃ τελευτῆσαι, ἐν ἀναπαύσει
8 ἔσται. †Γῆρας γὰρ τίμιον οὐ τὸ πολυχρόνιον, †οὐδὲ ἀριθμῷ
9 ἐτῶν μεμέτρηται. †πολιὰ δέ ἐστι φρόνησις ἀνθρώποις, †Καὶ ἡλικία
10 γήρως βίος ἀκηλίδωτος. †(ε) Εὐάρεστος τῷ Θεῷ γενόμενος
11 ἠγαπήθη, †καὶ ζῶν μεταξὺ ἁμαρτωλῶν μετετέθη. †Ἡρπάγη μὴ
κακία ἀλλάξῃ σύνεσιν αὐτοῦ, †ἢ δόλος ἀπατήσῃ ψυχὴν αὐτοῦ.
12 †Βασκανία γὰρ φαυλότητος ἀμαυροῖ τὰ καλά, †καὶ ῥεμβασμὸς
13 ἐπιθυμίας μεταλλεύει νοῦν ἄκακον. †Τελειωθεὶς ἐν ὀλίγῳ ἐπλήρωσε
14 χρόνους μακρούς. †Ἀρεστὴ γὰρ ἦν Κυρίῳ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ· †διὰ τοῦτο
ἔσπευσεν ἐκ μέσου πονηρίας. †οἱ δὲ λαοὶ ἰδόντες καὶ μὴ νοήσαντες,
15 †μηδὲ θέντες ἐπὶ διανοίᾳ τὸ τοιοῦτο, †Ὅτι χάρις καὶ ἔλεος (ζ) ἐν
16 τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ, †καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ. †Κατακρινεῖ
δὲ δίκαιος (η) καμὼν τοὺς ζῶντας ἀσεβεῖς, †καὶ (θ) νεότης
17 τελεσθεῖσα ταχέως πολυετὲς γῆρας ἀδίκου. †Ὄψονται γὰρ τελευτὴν
σοφοῦ, καὶ οὐ νοήσουσι τί ἐβουλεύσατο περὶ αὐτοῦ, †καὶ εἰς τί ἠσφαλίσατο
αὐτὸν ὁ Κύριος.

MS. A. (δ) ἀτελέσατοι, (ε) Εὐάρεστος Θεῷ (ζ) ἐν τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ, καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ. (η) θανὼν (θ) νεότητος

Nam etſi in ramis ad tempus germinaverint; infirmiter 4
poſita à vento commovebuntur, & à violentia
ventorum eradicabuntur. Confringentur rami inconſummati, 5
& fructus illorum inutiles, acerbus ad
manducandum, & ad nihilum aptus. Ex iniquis 6
enim (d) ſomnis filii qui naſcuntur, teſtes ſunt nequitiæ
parentum in interrogatione ſua. Juſtus 7
autem, ſi morte præoccupatus fuerit, in refrigerio
erit. Senectus enim venerabilis eſt, non diuturna, 8
nec quæ annorum numero computata: canities autem
eſt prudentia hominibus: Et ætas ſenectutis, 9
vita immaculata. Placens Deo factus, dilectus 10
eſt: & vivens inter peccatores, tranſlatus eſt. Raptus 11
eſt; ne malitia mutaret intellectum illius,
aut fictio deciperet animam illius. Faſcinatio nugacitatis 12
obſcurat bona, & inconſtantia concupiſcentiæ
tranſvertit ſenſum ſine malitia. Conſummatus 13
in brevi explevit tempora multa. Placita 14
enim erat Domino anima illius. Propter hoc properavit
de medio iniquitatis. Populi autem videntes, &
non intelligentes, nec ponentes in præcordiis talia:
Quoniam gratia & miſericordia in electos ejus, & 15
reſpectus in ſanctos illius. Condemnat autem juſtus 16
mortuus vivos impios: & juventus celerius conſummata
(e) longævam ſenectutem injuſti. Videbunt 17
enim finem ſapientis, & non intelligent, quid cogitaverit
de illo, & quare munierit illum Dominus.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

4 * ܘܐܢ ܢܦܩܘܢ ܛܪܦܐ ܘܫܒܫܐ܂ ܠܡܫܘܚܬܐ ܙܒܢܐ ܢܦܪܥܘܢ܂ ܘܠܐ ܢܗܠܟܘܢ ܒܫܠܝܐ܂ ܘܡܢ
5 ܪܘܚܐ ܢܙܘܥܘܢ܆ ܘܡܢ ܪܘܚܐ ܥܫܝܢܬܐ ܢܬܥܩܪܘܢ܂ * ܘܢܬܬܒܪܘܢ ܫܒܫܝܗܘܢ ܠܓܡܪ܂
6 ܘܦܐܪܝܗܘܢ ܡܚܒܠܝܢ܂ ܘܠܡܐܟܘܠܬܐ ܠܐ ܦܐܝܢ܂ ܘܠܡܕܡ ܠܐ ܐܬܝܢ܂ * ܘܡܢ ܡܫܟܒܐ
ܕܠܒܪ ܢܡܘܣܐ ܒܢܝܐ ܕܡܬܝܠܕܝܢ܂ ܣܗܕܐ ܒܝܫܐ ܗܢܘܢ ܥܠ ܐܒܗܝܗܘܢ ܒܥܘܩܒܗܘܢ܂
7 * ܙܕܝܩܐ ܕܝܢ ܐܢ ܡܩܕܡ ܢܡܘܬ܂ ܒܢܝܚܐ ܢܗܘܐ܂ ܐܘ ܕܝܢ ܒܣܘܓܐܐ ܕܝܘܡܬܐ ܢܡܘܬ܂ ܒܐܝܩܪܐ ܢܫܬܟܚ܂
8 * ܣܝܒܘܬܐ ܘܐܝܩܪܐ ܠܐ ܗܘܐ ܡܢ ܣܘܓܐܐ ܕܙܒܢܐ܂ ܘܐܦܠܐ ܡܢܝܢܐ ܕܫܢܝܗܘܢ܂
9 ܒܡܟܝܠܬܐ܂ ܣܝܒܘܬܐ ܕܝܢ ܝܕܥܬܗܘܢ ܗܝ ܕܒܢܝܢܫܐ܂ ܩܘܡܬܐ ܕܝܢ ܕܣܝܒܘܬܐ ܥܡܘܪܐ ܫܠܝܐ܂
10 11 * ܘܡܛܠ ܕܫܦܪ ܠܐܠܗܐ ܐܬܪܚܡ܂ ܘܡܛܠ ܕܡܬܬܘܬܒ ܗܘܐ ܒܝܬ ܚܛܝܐ ܫܢܝܗ܂ * ܐܬܚܛܦ ܕܠܐ
12 ܢܫܚܠܦ ܒܝܫܬܐ ܡܕܥܗ܂ ܘܠܐ ܢܛܥܐ ܢܟܠܐ ܠܠܫܢܗ܂ * ܚܣܡܐ ܓܝܪ ܒܝܫܐ ܡܚܒܠ
13 ܛܒܬܐ܂ ܘܫܓܘܫܝܐ ܕܪܓܬܐ܂ ܡܣܪܚܐ ܠܪܥܝܢܐ ܛܒܐ܂ * ܓܡܝܪ ܗܘܐ ܒܩܠܝܠ܂ ܘܡܠܐ ܙܒܢܐ
14 ܣܓܝܐܐ܂ * ܫܦܪܬ ܓܝܪ ܢܦܫܗ ܠܐܠܗܐ܂ ܘܡܛܠ ܕܙܕܝܩ ܗܘܐ܂ ܥܓܠ ܦܪܩܗ ܡܢ ܓܘ
15 ܒܝܫܬܐ܂ * ܥܡܡܐ ܕܝܢ ܚܙܘ܂ ܘܠܐ ܐܣܬܟܠܘ܂ ܘܠܐ ܣܡܘ ܒܠܒܗܘܢ܂ ܕܡܛܠ ܡܢܐ
ܗܘܐ ܕܝܢܐ ܗܢܐ܂ ܘܛܝܒܘܬܗ ܘܪܚܡܘܗܝ ܕܐܠܗܐ ܒܚܣܝܘܗܝ܂ ܘܣܘܥܪܢܗ ܕܐܠܗܐ ܒܓܒܘܗܝ܂ ܕܐܢ
16 ܠܙܕܝܩܐ܂ ܘܡܘܒܕ ܠܪܫܝܥܐ ܟܕ ܚܝܝܢ܂ * ܘܛܠܝܐ ܕܢܦܩܝܢ ܠܙܒܢܐ ܙܥܘܪܐ܂ ܡܝܬܪܝܢ ܡܢ ܙܒܢܐ ܣܓܝܐܐ
17 ܕܣܒܐ ܥܘܠܐ܂ * ܢܚܙܘܢ ܓܝܪ ܡܘܬܗ ܕܙܕܝܩܐ܂ ܘܠܐ ܢܣܬܟܠܘܢ
ܡܢܐ ܐܬܪܥܝ ܥܠܘܗܝ ܐܠܗܐ܂ ܘܡܛܠ ܡܢܐ ܙܗܝܪܐܝܬ ܢܛܪܗ ܡܪܝܐ܂

Et quamvis frondes ac virgulta producant, 4
ad mediocre *tamen* tempus germinabunt, nec
tutò procedent, & à vento movebuntur, &
à vento valido eradicabuntur; Virgulta eorum 5
penitùs frangentur, fructus eorum vitiati,
ad eſum infauſti, nullíque rei utiles. Et liberi 6
ex illegitimo congreſſu procreati, mali
teſtes adverſùs parentes ſuos cùm examinabuntur.
Juſtus autem ſive præmaturè moriatur, 7
erit in quiete: ſive in longitudine dierum
moriatur, in honore invenietur. Senectꝰ 8
& honor nequaquam *ſumitur* è longitudine
temporum, neq; numerus annorum utriuſque,
menſurâ ſupputatur: Sed cani ſunt pruden- 9
tia hominis; ſtatura verò ſenectutis, incolatùs
quietus. Et quia Deo placuit, dilectus 10
fuit: quia morabatur inter peccatores, tranſtulit
illum. Raptus eſt, ut ne mutaret malitia 11
mentem ejus, néve deciperet fraus linguam
ejus. Æmulatio enim mala, quæ ſunt 12
bona depravat; & perturbatio concupiſcentiæ
obeſt menti bonæ. Perfectus pauliſper, 13
explevit tempora multa. Placuit enim Deo 14
anima ipſius; & quia juſtus erat, citiùs eripuit
eum de medio malitiæ. Populi autem 15
videntes non intellexerunt, nec in animum
ſuum induxerunt quam ob cauſam tale ſit
judicium, & gratia atque miſericordia Dei
in pios ſuos, & viſitatio Dei in electos ſuos.
Judicat juſtos, & impios perdit vivos. Et 16
pueri prodeuntes ad exiguum tempus, præſtant
longævo tempori ſenum flagitioſorum.
Videbunt quidem mortem juſti, at non intelligent 17
quid conſilii ceperit de illo Deus,
& quare cautè ſervârit illum Dominus:

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

4 * وان ابدع في اغصانها ورقا مدة ما ثابتة في صيانة * فستهزهم الرياح وتقلعه عواصف الرياح *
5 * تتقصف فروعهم غير كاملة * وثمرهم لن تصلح للاكل اذ ليست في وقتها * وليست لاحد
6 موافقة * لان الاولاد المولودين من الاثمة هم شهود على شر والديهم في التكشيف عنهم *
7 8 * فاما العدل اذا بلغ الوفاة فسيكون في راحة * لان كرامة الشيخوخة ليست بكثرة السنين *
9 ولا تحصى بعدد السنين * وانما الشيب فهم الناس وسن الشيخوخة سيرة لا دنس فيها *
10 11 * من يرضي الله يحب * وبينما يكون عايشا بين الخطاة ينقل * ويخطف قبل ان تغير
12 الرذيلة فهمه * او يطغي الغش نفسه * لان حسد الشر يسود الحسنات وطموح الشهوة يقلب
13 14 عقلا ساذجا * واذا توفي مدة يسيرة اكمل سنين طويلة * لان نفسه كانت مرضية للرب *
15 فلذلك بادر فانصرف من وسط الشر * والشعوب راوا ذلك ولم يفهموه * ولم يحصلوا في ذهنهم
16 ما معنى ذلك * ان انصاف الله هو في ابراره * وتعاهده يكون في مختاريه * والانسان العدل
يكون مصبورا * فيدينون المنافقين حين يكونون احياء * وذو الحداثة اذا توفي سريعا *
17 يحاكم كثير سني الشيخوخة الظالمة * لانهم يعاينون وفاة الحكيم * وما يفهمون ماذا قد
اراد فيه * او لماذا صانه الرب *

Et licèt è ramis eorum egerminaverint 4
frondes firmiter aliquandiu ſtabiles, attamen
venti concutient illos, & procellæ
ventorum evellent eos. Virgulta eorum 5
effringentur nondum perfecta, & fructus
eorum ut qui intempeſtivus, non eſt eſui
commodus, nec ulli conducens. Nam liberi 6
ex iniquis geniti, teſtes erunt nequitiæ
parentum ſuorum, cùm explorabuntur.
At verò juſtus cùm obitum attigerit, 7
erit in tranquillitate. Honor enim 8
ſenectutis non conſiſtit in annorum multitudine,
neque annorum numero computatur.
At canities prudentia eſt hominũ, & 9
anni ſenectutis immaculatæ vitæ inſtitutum.
Qui Deo placet, diligitur; dumque 10
vivens eſt inter peccatores, transfertur:
Et rapitur antequam vitium mutet 11
intellectum ejus, aut ſeducat fraus
animam ipſius. Æmulatio enim nequitiæ 12
denigrat benefacta, & immoderatus
libidinis appetitus ſinceram mentem pervertit.
Cùm verò defunctus eſt, brevi 13
intervallo longos implevit annos.
Quia anima ejus grata erat Domino, 14
proptereà maturiùs diſceſſit è medio nequitiæ.
Sed populi hoc cernentes non 15
intellexerunt, nec mente ſuâ deprehenderunt
quid hoc ſignificet, quòd juſtitia
Dei ſit in juſtos ſuos, & viſitatio ejus
in electos ſuos. Et homo juſtus damnum 16
patiatur. Verùm damnabunt impios dum
fuerint vivi; & juvenis cùm celeriùs
defunctus fuerit, judicabit multitudinem
annorum impiæ ſenectutis. Nam 17
videntes obitum ſapientis, nec intelligent [illegible]

Verſio VULG. LAT.

18 Videbunt & contemnent eum: illos autem Dominus 19 irridebit. Et erunt poſt hæc decidentes ſine honore, & in contumelia inter mortuos in perpetuum: quoniā diſrumpet illos inflatos ſine voce, & commovebit illos à fundamentis, & uſque ad ſupremum deſolabuntur: & 20 erunt gementes, & memoria illorum peribit. Venient in cogitatione peccatorum ſuorum timidi, & traducent illos ex adverſo iniquitates ipſorum.

CAP. V.

1 Tunc ſtabunt juſti in magna conſtantia, adverſùs eos qui ſe anguſtiaverunt, & qui abſtulerunt labores eo-2 rum. Videntes turbabuntur timore horribili, & mi-3 rabuntur in ſubitatione inſperatæ ſalutis. Dicentes intra ſe, pœnitentiam agentes, & præ anguſtia ſpiritus gementes: Hi ſunt quos habuimus aliquando in 4 deriſum, & in ſimilitudinem improperii. Nos inſenſati vitam illorum æſtimabamus inſaniam, & finem il-5 lorum ſine honore: Ecce quomodo computati ſunt 6 inter filios Dei, & inter ſanctos ſors illorum eſt. Ergò erravimus à via veritatis, & juſtitiæ lumen non luxit 7 nobis, & Sol intelligentiæ non eſt ortus nobis. Laſſati ſumus in via iniquitatis & perditionis, & ambulavimus vias difficiles, viam autem Domini ignoravi-8 mus. Quid nobis profuit ſuperbia? aut divitiarum 9 jactantia quid contulit nobis? Tranſierunt omnia illa tanquam umbra, & tanquam nuntius percurrens,

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

18 Ὄψονται καὶ ἐξουθενήσουσιν, † αὐτοὺς δὲ ὁ κύριος ἐκγελάσεται. † Καὶ 19 ἔσονται μετὰ τοῦτο εἰς πτῶμα ἄτιμον, † καὶ εἰς ὕβριν ἐν (ι) νεκροῖς δι' αἰῶνος· † ὅτι ῥήξει αὐτοὺς ἀφώνους (κ) πρηνεῖς, καὶ σαλεύσει αὐτοὺς ἐκ θεμελίων, † καὶ ἕως (λ) ἐσχάτου χερσωθήσονται, † καὶ ἔσονται ἐν 20 ὀδύνῃ, † καὶ ἡ μνήμη αὐτῶν ἀπολεῖται. † Ἐλεύσονται ἐν συλλογισμῷ ἁμαρτημάτων αὐτῶν δειλοὶ, † καὶ ἐλέγξει αὐτοὺς ἐξεναντίας τὰ ἀνομήματα αὐτῶν.

MS.A. (ι) νεκροῖς αἰῶνος, (κ) πρηνεῖς (λ) ἐσχάτων

ΚΕΦ. ε'.

1 † Τότε στήσεται ἐν παῤῥησίᾳ πολλῇ ὁ δίκαιος † κατὰ πρόσωπον 2 τῶν θλιψάντων αὐτὸν, † καὶ τῶν ἀθετούντων τοὺς πόνους αὐτοῦ. † Ἰδόντες ταραχθήσονται φόβῳ δεινῷ, † καὶ ἐκστήσονται ἐπὶ τῷ παραδόξῳ 3 τῆς σωτηρίας. † (α) Ἐροῦσιν ἑαυτοῖς μετανοοῦντες, καὶ διὰ στενοχωρίαν πνεύματος (β) στενάζοντες, † Οὗτος ἦν ὃν ἔσχομέν ποτε εἰς 4 γέλωτα † καὶ εἰς παραβολὴν ὀνειδισμοῦ. Οἱ ἄφρονες † τὸν βίον αὐτοῦ 5 ἐλογισάμεθα μανίαν, † καὶ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ ἄτιμον. † Πῶς κατε-6 λογίσθη ἐν υἱοῖς θεοῦ, † καὶ ἐν ἁγίοις ὁ κλῆρος αὐτοῦ ἐστιν; † Ἄρα ἐπλανήθημεν ἀπὸ ὁδοῦ ἀληθείας, † καὶ τὸ τῆς δικαιοσύνης φῶς οὐκ 7 ἔλαμψεν (γ) ἡμῖν, † καὶ ὁ ἥλιος οὐκ ἀνέτειλεν ἡμῖν. † Ἀνομίας ἐνεπλήσθημεν τρίβοις καὶ ἀπωλείας, † καὶ (δ) διωδεύσαμεν ἐρήμους 8 ἀβάτους, † τὴν δὲ ὁδὸν κυρίου οὐκ ἔγνωμεν. † Τί ὠφέλησεν ἡμᾶς ἡ ὑπερη-9 φανία; † (ε) καὶ τί πλοῦτος μετὰ ἀλαζονείας συμβέβληται ἡμῖν; † Παρῆλθεν ἐκεῖνα πάντα ὡς σκιὰ, † καὶ ὡς ἀγγελία παρατρέχουσα.

MS.A. (α) Καὶ ἐροῦσιν ἐν ἑαυτοῖς (β) στενάζονται καὶ ἐροῦσιν, Οὗτος (γ) ἐν ἡμῖν, (δ) ὡδεύσαμεν (ε) ἢ τί

Cum Tranſlatione LATINA.

Videbunt, & contemnent: illos autem Dominus irridebit. Et erunt poſt hæc decidentes ſine honore, & in contumelia inter mortuos in perpetuum: quoniam diſrumpet illos (f) ſine voce inflatos, & commovebit illos à fundamentis, & uſque ad ſupremum deſolabuntur: & erunt (g) in dolore, & memoria illorum periet. Venient in (h) cogitationem peccatorum ſuorum timidi: & traducent illos ex adverſo iniquitates ipſorum. 18 19 20

CAP. V.

Tunc ſtabunt juſti in magna conſtantia adverſus eos qui ſe anguſtiaverunt, & qui abſtulerunt labores eorum. Videntes turbabuntur timore horribili, & mirabuntur in ſubitatione inſperatæ ſalutis: Dicent intra ſe, pœnitentiam agentes, & præ anguſtia ſpiritus gementes. Hi ſunt quos habuimus aliquando in (a) riſum & in ſimilitudinem improperii. Nos inſenſati vitam illorum æſtimabamus inſaniam, & finem illorum ſine honore. (b) Quomodo computati ſunt inter filios Dei, & inter ſanctos ſors illorum eſt? Ergò erravimus à via veritatis, & juſtitiæ lumen non luxit nobis, & (c) Sol non eſt ortus nobis. (d) Laſſati ſumus in viis iniquitatis, & perditionis, & ambulavimus (e) ſolitudines difficiles: viam autem Domini ignoravimus. Quid nobis profuit ſuperbia? & quid (f) divitiarum jactatio contulit nobis? tranſierunt omnia illa tanquam umbra, & tanquam nuncius (g) præcurrens: 1 2 3 4 6 7 8 9

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

18 * ܢܚܙܘܢ܂ ܘܢܫܘܛܘܢܗ܂ ܗܘ ܕܝܢ ܡܪܝܐ܂ ܢܓܚܟ ܒܗܘܢ܂ * ܘܒܬܪ ܗܠܝܢ ܢܗܘܘܢ
19 ܠܡܦܘܠܬܐ ܕܨܥܪܐ܂ ܘܒܝܬ ܡܝ̈ܬܐ ܠܫܘܝܛܘܬܐ ܕܠܥܠܡ܂ ܡܛܠ ܕܢܨܪܘܢ ܐܢܘܢ ܒܡܣܪܐ ܕܠܐ
ܩܠܐ܂ ܘܢܙܝܥܘܢ ܐܢܘܢ ܐܢܘܢ ܡܢ ܫܬܐܣܝܗܘܢ܂ ܘܥܕܡܐ ܠܚܪܬܐ ܢܚܪܒܘܢ܂ ܘܢܗܘܘܢ
20 ܠܚܘܒܠܐ܂ ܘܕܘܟܪܢܗܘܢ ܢܐܒܕ܂ * ܢܥܘܠ ܒܡܬܪܥܝܢܘܬܐ ܕܚܛܗܝܗܘܢ ܢܟܠܐ܂ ܘܛܥܝܘ ܐܢܘܢ
ܒܓܠܐ ܡܟܣܢܝܘܬܗܘܢ܂ * ܩܦܠܐܘܢ * ܗ * ܗܝܕܝܢ ܢܩܘܡ ܙܕܝܩܐ 1
2 ܒܦܪܗܣܝܐ ܪܒܬܐ܂ ܩܕܡ ܐܦܝܗܘܢ ܕܐܝܠܝܢ ܕܐܠܨܘܗܝ܂ ܘܕܐܝܠܝܢ ܕܥܠܒܘ ܠܥܡܠܗ܂ * ܢܚܙܘܢܗ
3 ܓܝܪ ܘܢܬܕܠܚܘܢ܂ ܒܕܚܠܬܐ ܩܫܝܬܐ܂ ܘܢܬܕܡܪܘܢ܂ ܟܕ ܢܚܙܘܢ ܫܘܒܚܗ܂ * ܘܢܐܡܪܘܢ
ܒܢܦܫܗܘܢ܂ ܟܕ ܬܝܒܝܢ܂ ܘܒܐܘܠܨܢܐ ܕܪܘܚܗܘܢ ܢܬܬܢܚܘܢ܂ ܘܢܐܡܪܘܢ܂ ܗܢܘ ܗܘ ܕܗܘܝܢ
4 ܠܓܘܚܟܐ ܒܝܢܝ ܗܘܐ ܠܢ܂ ܘܠܡܒܙܚܐ ܘܠܡܬܠܐ ܠܣܟܠܐ܂ * ܐܬܪܥܝܢ ܠܗ ܠܬܘܬܒܘܬܗ ܕܫܛܝܐ
5 ܗܘ܂ ܘܠܡܘܬܗ ܕܨܥܝܪ܂ * ܐܝܟܢܐ ܐܬܚܫܒ ܒܝܢܝ ܒܢܘܗܝ ܕܐܠܗܐ܂ ܘܐܝܬ ܠܗ ܝܪܬܘܬܐ
6 ܥܡ ܩܕܝܫܐ܂ * ܛܥܝܢ ܗܘܝܢ ܗܟܝܠ ܡܢ ܐܘܪܚܐ ܕܩܘܫܬܐ܂ ܘܢܘܗܪܐ ܕܙܕܝܩܘܬܐ ܠܐ ܕܢܚ
7 ܠܢ܂ ܘܫܡܫܐ ܠܐ ܕܢܚ ܠܢ܂ * ܘܐܬܡܠܝܘ ܫܒܝ̈ܠܝܢ ܚܛܗ̈ܝܢ ܘܐܒܕܢܐ܂ ܘܗܠܟܢ
8 ܡܕܒܪܐ ܕܠܐ ܕܫܝܫ܂ ܘܠܐܘܪܚܗ ܕܡܪܝܐ܂ ܠܐ ܝܕܥܢ܂ * ܡܢܐ ܐܘܬܪܢ ܫܒܗܪܘܬܐ܂ ܐܘ ܡܢܐ
9 ܐܘܬܪܬ ܬܘܬܒܘܬܐ ܕܫܒܗܪܘܬܢ܂ ܕܐܝܟ ܛܠܠܐ ܥܒܪܬ܂ * ܘܡܢܐ ܐܘܬܪܬ ܠܢ ܬܘܬܒܘܬܢ
ܕܫܒܗܪܘܬܐ܂ ܕܐܝܟ ܛܠܠܐ ܥܒܪ ܗܠܝܢ ܟܠܗܝܢ܂ ܘܐܝܟ ܡܣܒܪܢܐ ܕܪܗܛ܂

18 Videbunt *inquam* & contemnent eum: ipſe 19 verò Dominus irridebit illos. Et poſt hæc erunt in ruinam turpiſſimam, & inter mortuos contemptui æterno: quoniam diſrumpent illos ſerrâ ſectos ſine voce, & concutient illos ab ipſis eorum fundamentis, & ad extremum uſque deſolabuntur, erúntque in 20 exitium, & memoria eorum peribit. Introibit in conſilium ſcelerum eorum dolus, & proprius error palàm arguet illos.

CAP. V.

1 Tunc ſtabit juſtus magna cum fiducia ante faciem eorum qui afflixerint ipſum, & eorum 2 qui iniqui fuerint ipſius labori. Videbunt enim illum, & gravi pavore percellentur; & obſtupeſcent cùm viderint gloriam ejus. 3 Dicéntq; apud ſemetipſos pœnitentiâ tacti, & cum anguſtia ſpiritûs gement, ac dicent; Hic eſt ille qui tunc riſui inſerviebat nobis, 4 & ludibrio atque proverbio ſtultis. Opinati ſumus incolatum ejus inſanum, & mortem 5 ejus infamem. Quomodo computatus eſt inter filios Dei, habétque hæreditatem cum 6 Sanctis? Aberrabamus igitur à via veritatis, & lumen juſtitiæ non affulſit nobis, 7 & ſol haud ortus eſt nobis, Et impletæ ſunt ſemitæ noſtræ pecccatis & exitio, & ambulavimus per deſertum non tritum, viam verò 8 Domini non cognovimus. Quid profuit nobis faſtus, aut quid profuit nobis incolatus 9 ſuperbiæ noſtræ quæ velut umbra præteriit? Quid etiam contulit nobis incolatus noſter faſtoſos, quandoquidem velut umbra præterierunt hæc omnia, & velut nuntius curſoris?

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

18 * يبصرونه فيزدرون به * والرب سيضحك بهم * وسيكونون بعد هذا سقطهم ممتهنة
19 وذات مسبة في الموتى الى الابد * لانه يقطعهم فيحصلون على وجوههم طريحين لا صوت
لهم * ويزعجونهم من اصولهم * فيصيرون كالارض البائرة الى الانقضاء * ويحصلون في الوجع
20 ويبيد ذكرهم * ويمضون الى تعذيب ما اجترموه جزعين * ويوبخهم مآثمهم مواجهة *

* الفصل الخامس *

1 * حينئذ يقوم ذو العدل بدالة جزيلة قبالة وجه الذين احزنوه وجحدوا اتعابه * فاذا ابصروه
2 3 يضطربون بخوف ردي * ويبهتون من معجز خلاصه * فيقولون لانفسهم نادمين * ويكسرون
بضيقة روح قائلين * هذا هو ذلك الذي كان عندنا الجهال قديما ضحكة واحدوثة وتعييرا *
4 5 * فاحسبنا سيرته جنونا * ووفاته ممتهنة * كيف قد حسب ابنا لله * وحصل حظه في
6 القديسين * لقد ضللنا عن طريق الحق * فلم يشرق لنا نور العدل * ولا اشرقت لنا
7 الشمس * فاستوعبنا اثما في الاشواك والمهالك * وسلكنا براري غير مسلوكة * وطريق
8 الرب ما عرفنا * ماذا انفعنا الكبرياء * وماذا اجدى علينا الغناء مع التعظم * عبرت
9 تلك كلها كالظل * وجازت مخاضين كخبر جائر *

18 *Videntes* inquam *illum, aſpernabuntur* 19 *eum. Dominus autem ridebit eos: Eritque poſt hoc ruina eorum deſpecta & contumelioſa inter mortuos in æternum. Præcidet enim illos, & erunt ſuper facies ſuas proſtrati ſine voce: & evellent eos ab radicibus eorum: fientque velut terra inculta ad extremum uſque, in dolore verſabuntur, & memoria eorum interibit:* 20 *Exterminabuntur pro ratione criminum ſuorum pavidi, ſuiſque ſceleribus coràm arguentur.*

CAP V.

1 *Tunc ſtabit juſtus multa cum audacia coram facie eorum qui afflixerunt eum, & denegârunt labores ipſius.* 2 *Quem cùm viderint, improbo timore turbabuntur, & præ inſperata ejus ſalute ſtupeſcent.* 3 *Dicéntque ſibimetipſis pœnitudine ducti, & dolebunt cum ſpiritûs anguſtia dicentes; Hic eſt ille qui apud nos inſipientes erat quondam riſui, infamiæ, atque opprobrio.* 4 *Ejus vitæ inſtitutum ſtultitiam exiſtimabamus, & obitum ejuſdem ignominioſum.* 5 *Quomodò filius Dei reputatus eſt, & ſuam inter ſanctos ſortem adeptus?* 6 *Verè à via veritatis aberravimus, nec fulſit nobis lumen juſtitiæ, neque ſol obortus eſt nobis.* 7 *Repleti ſumus ſcelere inter ſpinas & loca exitioſa, ſolitudines invias perambulavimus, & viam Domini non cognovimus.* 8 *Quid profuit nobis ſuperbia? & quid protulerunt nobis divitiæ cum faſtu?* 9 *Præterierunt hæc omnia velut umbra, & currentes aufugerunt tanquam nuntium præterlabens,*

Verſio VULG. LAT.

10 Et tanquam navis, quæ pertranſit fluctuantem aquam: cujus, cum præterierit, non eſt veſtigium invenire neq; 11 ſemitam carinæ illius in fluctibus: Aut tanquam avis, quæ tranſvolat in aëre, cujus nullum invenitur argumentum itineris, ſed tantùm ſonitus alarum verberans levem ventum, & ſcindens per vim itineris aërem: commotis alis tranſvolavit, & poſt hoc nullum ſignum 12 invenitur itineris illius: Aut tanquam ſagitta emiſſa in locum deſtinatum, diviſus aër continuò in ſe re- 13 cluſus eſt, ut ignoretur tranſitus illius: Sic & nos nati continuò deſivimus eſſe: & virtutis quidem nullum ſignum valuimus oſtendere: in malignitate autem 14 noſtra conſumpti ſumus, Talia dixerunt in inferno hi, 15 qui peccaverunt: Quoniam ſpes impii tanquam lanugo eſt, quæ à vento tollitur: & tanquam ſpuma gracilis, quæ à procella diſpergitur: & tanquam fumus, qui à vento diffuſus eſt: & tanquam memoria hoſpitis 16 unius diei prætereuntis. Juſti autem in perpetuum vivent, & apud Dominum eſt merces eorum, & cogita- 17 tio illorum apud Altiſſimum. Ideò accipient regnum decoris, & diadema ſpeciei de manu Domini: quoniam dextera tua teget eos, & brachio ſancto ſuo defendet 18 illos. Accipiet armaturam zelus illius, & armabit cre- 19 aturam ad ultionem inimicorum. Induet pro thorace 20 juſtitiam, & accipiet pro galea judicium certum. Sumet ſcutum inexpugnabile æquitatem: Acuet autem duram 21 iram in lanceam, & pugnabit cum illo orbis terrarum contra inſenſatos.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

10 † Ὡς ναῦς διερχομένη κυμαινόμενον ὕδωρ, † ἧς διαβάσης οὐκ ἔστιν ἴχνος εὑρεῖν, † οὐδὲ ἀτραπὸν (ζ) τρόπιος αὐτῆς ἐν κύμασιν. 11 † Ἢ ὡς ὀρνέου (η) διϊπτάντος ἀέρα, † οὐθὲν εὑρίσκεται τεκμήριον πορείας, † πληγῇ δὲ ταρσῶν μαστιζόμενον πνεῦμα κοῦφον † καὶ σχιζόμενον βίᾳ ῥοίζου, † κινουμένων πτερύγων διωδεύθη, † καὶ μετὰ τοῦτο οὐχ 12 εὑρέθη σημεῖον ἐπιβάσεως ἐν αὐτῷ. † Ἢ ὡς βέλους βληθέντος ἐπὶ σκοπόν, † τιμηθεὶς ὁ ἀὴρ εὐθέως εἰς ἑαυτὸν ἀνελύθη, † ὡς 13 ἀγνοῆσαι τὴν δίοδον αὐτοῦ. † Οὕτως καὶ ἡμεῖς γεννηθέντες ἐξελίπομεν· † καὶ ἀρετῆς μὲν σημεῖον οὐδὲν ἔχομεν δεῖξαι, † ἐν δὲ τῇ κακίᾳ ἡμῶν 15 κατεδαπανήθημεν. Ὅτι ἐλπὶς ἀσεβοῦς ὡς φερόμενος (θ) χνοῦς ὑπὸ ἀνέμου, † καὶ ὡς πάχνη ὑπὸ λαίλαπος διωχθεῖσα λεπτή, † καὶ ὡς καπνὸς ὑπὸ ἀνέμου διεχύθη, † καὶ ὡς μνεία καταλύτου μονοημέρου παρ- 16 ώδευσε. † Δίκαιοι δὲ εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσι, † καὶ ἐν κυρίῳ ὁ μισθὸς αὐ- 17 τῶν, † καὶ ἡ φροντὶς αὐτῶν παρὰ ὑψίστῳ. † Διὰ τοῦτο λήψονται τὸ βασίλειον τῆς εὐπρεπείας, † καὶ τὸ διάδημα τοῦ κάλλους ἐκ χειρὸς κυρίου, † ὅτι τῇ δεξιᾷ σκεπάσει αὐτούς, † καὶ τῷ βραχίονι ὑπερασπιεῖ αὐ- 18 τῶν. † Λήψεται πανοπλίαν τὸν ζῆλον αὐτοῦ, † καὶ ὁπλοποιήσει τὴν κτίσιν 19 εἰς ἄμυναν ἐχθρῶν. † Ἐνδύσεται θώρακα δικαιοσύνην, † καὶ περιθή- 20 σεται κόρυθα κρίσιν ἀνυπόκριτον. † Λήψεται ἀσπίδα ἀκαταμάχητον 21 ὁσιότητα, † Ὀξυνεῖ δὲ ἀπότομον ὀργὴν εἰς ῥομφαίαν, † (ι) συνεκπολεμήσει δὲ αὐτῷ ὁ κόσμος ἐπὶ τοὺς παράφρονας.

MS.A. (ζ) τρόπεως (η)* διαπτάντος (θ) χνοῦς (ι) συνεκπολεμήσει αὐτῷ

tanquam navis, quæ pertranſit fluctuantem aquam, 10 *cujus, cum præterierit, non eſt veſtigium invenire, neq; ſemitam (h) carinæ illius in fluctibus: aut tan-* 11 *quam avis, quæ tranſvolat in aere, nullum invenitur argumentum itineris, ſed (i) percuſſione alarum verberans levem ventum, & ſcindens per vim ſtridoris, commotis alis tranſvolavit: & poſt hoc nullum ſignum invenitur itineris in eo: Aut tan-* 12 *quam ſagitta emiſſa in locum deſtinatum, diviſus aer continuo in ſe recluſus eſt, ut ignoretur tranſitus illius. Sic & nos nati deſivimus eſſe, & virtutis* 13 *quidem nullum ſignum valuimus oſtendere: in malignitate autem noſtra conſumpti ſumus. Quoniam* 15 *ſpes impii tanquam (k) pulvis eſt, quæ à vento tolletur, & tanquam ſpuma gracilis, quæ à procella diſpergitur, & tanquam fumus à vento diffuſus eſt, & tanquam memoria hoſpitis unius diei præteriit. Juſti autem in perpetuum vivunt, & apud Domi-* 16 *num eſt merces illorum, & cogitatio eorum apud altiſſimum. Ideo accipient regnum decoris, &* 17 *diadema ſpeciei de manu Domini: quoniam dextera teget eos, & brachio defendet illos. Accipiet* 18 *armaturam zelum ſuum, & armabit creaturam ad ultionem inimicorum. Induet pro thorace juſti-* 19 *tiam, & accipiet pro galea judicium certum. Sumet ſcutum inexpugnabile æquitatem: acuet au-* 20 *tem diram iram in lanceam: & pugnabit ſimul* 21 *cum illo orbis terrarum contra inſenſatos.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܐܝܟ ܐܠܦܐ ܕܥܒܪܐ ܥܠ ܓܠܠܘܗܝ ܕܝܡܐ. ܘܟܕ ܥܒܪܐ. ܠܐ ܡܫܬܟܚܢ ܥܩܒܬܗ. ܘܐܦܠܐ 10
ܫܒܝܠܝܗ ܒܫܒܝܠܐ ܕܓܠܠܐ. * ܐܘ ܐܝܟ ܨܦܪܐ ܕܦܪܚ ܒܐܐܪ. ܕܠܐ ܡܬܥܩܒܢܐ ܥܩܒܬܗ. 11
ܕܡܚܝܐ ܒܓܦܝܗ. ܘܡܙܝܥ. ܘܨܪܐ ܪܘܚܐ ܩܠܝܠܬܐ. ܘܒܚܝܠܐ ܕܐܒܪܘܗܝ ܨܪܐ ܐܐܪ.
ܘܒܡܚܘܬܐ ܕܓܦܘܗܝ ܡܥܒܪ. ܘܒܬܪ ܗܕܐ ܠܐ ܡܫܬܟܚ ܐܬܪܐ ܕܒܗ ܥܒܪ. ܘܐܦܠܐ ܐܝܬ ܐܬܪܐ
ܠܐܘܪܚܗ. * ܐܘ ܐܝܟ ܓܐܪܐ ܕܡܫܬܕܐ ܒܢܝܫܐ. ܕܟܕ ܦܠܓ ܐܐܪ. ܡܚܕܐ ܡܥܠ ܗܘܐ ܐܐܪ ܒܕܘܟܬܗ. 12
ܘܠܐ ܡܬܝܕܥܐ ܐܘܪܚܗ. * ܗܟܢܐ ܐܦ ܚܢܢ ܐܬܝܠܕܢ ܘܫܠܡܢ. * ܘܐܬܐ ܛܒܬܐ ܠܐ ܐܫܟܚܢ 13 14
ܠܡܚܘܝܘ. ܐܠܐ ܒܒܝܫܘܬܢ ܐܬܛܪܦܢ. * ܡܛܠ ܕܣܒܪܗܘܢ ܕܪܫܝܥܐ ܐܝܟ ܚܠܐ 15
ܕܫܩܠ ܪܘܚܐ. ܘܐܝܟ ܥܘܪܐ ܕܫܩܝܠ ܒܥܠܥܠܐ. ܘܐܝܟ ܬܢܢܐ ܕܡܬܒܕܪ ܡܢ ܪܘܚܐ. ܘܐܝܟ
ܕܘܟܪܢܐ ܕܝܘܡܐ ܕܒܪ ܐܘܪܚܐ. ܗܟܢܐ ܥܒܪܢ. * ܙܕܝܩܐ ܕܝܢ ܠܥܠܡ ܚܝܝܢ. 16
ܘܒܡܪܝܐ ܗܘ ܐܓܪܗܘܢ. ܘܪܢܝܗܘܢ ܒܡܪܝܡܐ. * ܡܛܠ ܗܢܐ ܢܣܒܘܢ ܡܠܟܘܬܐ 17
ܡܫܒܚܬܐ. ܘܟܠܝܠܐ ܕܥܒܕܐ ܛܒܐ. ܡܢ ܐܝܕܗ ܕܡܪܝܐ. ܘܒܝܡܝܢܗ ܢܛܠܠ ܥܠܝܗܘܢ.
ܘܒܕܪܥܗ ܢܣܬܪ ܐܢܘܢ. * ܘܡܛܠܬܗܘܢ ܒܛܢܢܗ ܢܙܝܢ ܟܠ. ܘܥܡܗ ܢܙܝܢ ܠܟܠܗ 18
ܒܪܝܬܗ ܠܩܛܠܐ ܕܒܥܠܕܒܒܘܗܝ. * ܘܢܠܒܫ ܫܪܝܢܐ ܕܙܕܝܩܘܬܐ. ܘܢܣܝܡ ܒܪܝܫܗ 19
ܣܢܘܪܬܐ ܕܕܝܢܐ ܕܠܐ ܢܟܝܠܐ. * ܘܢܣܒ ܬܪܣܐ ܕܩܕܝܫܘܬܐ ܕܠܐ ܡܬܙܟܝܐ. * ܘܬܡܝܗܐܝܬ ܢܫܢܢ 20 21
ܠܪܘܡܚܐ ܕܪܘܓܙܗ. ܘܢܬܟܬܫ ܥܡܗ ܥܡ ܥܠܡܐ ܐܟܚܕܐ. ܥܡ ܫܛܝܐ.

Et tanquam navis quæ tranſit ſuper fluctus 10 maris, cúmque tranſierit non deprehenduntur ejus veſtigia, nec ſemitæ ipſius in ſemitis undarum: Aut velut avis per aërem volans, 11 cujus imperveſtigabile eſt veſtigium, quæ verberat alis ſuis, agitat, ac findit auram levem, & vi pennarum ſuarum ſcindit aërem; & ictu alarum ſuarum permeat, & poſt illam non deprehenditur locus per quem tranſivit, nec ullum extat itineris ejus indicium: Aut 12 veluti ſagitta in ſcopum jacta, quâ aërem ſecante, protinus aër locum ejus occupat, & ignoratur via ejus: Ita quoque nos nati de- 13 fecimus, Et ſignum bonum oſtendere non 14 potuimus, ſed ad malignitates noſtras alliſi ſumus. Quoniam ſpes impiorum eſt veluti 15 pulviſculus quem abripit ventus, & veluti gluma turbine ſublata; & ut fumus à vento diſperſus, utque memoria diei *hominis* iter facientis, ita præterivimus. Juſti autem in 16 perpetuum vivent, & in Domino eſt merces eorum, & cogitatio eorum in Altiſſimo. Ideò 17 regnum glorioſum accipient, & diadema bonorum operum de manu Domini; & dexterâ ſuâ obumbrabit eos, brachióque ſuo proteget illos. Et in gratiam ipſorum in 18 zelo ſuo armabit omnia, & ſecum armabit omnem creaturam ſuam ad cædem inimicorum ſuorum: Et induet thoracem juſtitiæ, 19 imponétq; capiti ſuo galeam judicii minimè falſi. Et aſſumet ſcutum ſanctimoniæ inſu- 20 perabile: Et mirum in modum exacuet lan- 21 ceam iræ ſuæ, & unà cum mundo bellum geret contra inſanos.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* وكمركب يجتاز يقطع الماء بموجه * الذي اذا عبر لن يوجد له اثر * ولا يعرف صور جريه 10
في الامواج * او كطاير يطير في الهوا لم يوجد وسم سلوكه * لانه اذا اثار طيرانه جعل 11
الرياح الخفيفة مقروعة * فيشقها بشدة سرعته * ويجري بحركة جناحيه * وبعد ذلك
ما يوجد علامة عبور فيها * او كسهم يرشق به الانسان * فالهوا انشق به ووقته 12
عاد الى حاله * كان عبور فيه لم يعرف * وكذلك نحن لما ولدنا اضمحللنا * فلم نمكن 13 14
ان نرى علامة فضيلة * بل فنينا في رذيلتنا * لان رجا الكافر كغبار تحمله الرياح * 15
وكجليد دقيق تكده الزوبعة * وكدخان ينحل في الرياح * وكذكر ضيف سكن يوما
واحدا وارتحل * فاما الصديقون المقسطون فيعيشون الى الابد * وثوابهم ثابت في الرب * 16
ومراعاتهم دايمة عند العلي * فلهذا يتقلدون مملكة البهاء من يد الرب وتاج الجمال * 17
لانه يسترهم بيمينه وبساعده يعضدهم * ياخذ غيرته سلاحا كاملا * ويجعل البرية 18
سلاحا للانتقام من اعدايه * يتسربل العدل درعا * ويضع عليه الانصاف الفاقد المرايات 19
بيضة * يتخذ البر جنة غير محارب * ومن تظافر غضبه يطرح البرد بجملته * يرهف غيظه 20 21
سيفا قاطعا * والعالم يحارب معه *

Et quaſi navis permeans quam aqua fluctuatione ſuâ rapit, quâ tranſactâ neque veſtigium ejus invenitur, neque figura meatûs ejus agnoſcitur in fluctibus: 10 *Aut ut avis aëra pervolans, cujus itineris ſignum minime reperitur; utpote volatum ſuum excitans, leves ventos reddit pulſatos, & ſuæ velocitatis impetu findit, motúque alarum currit, ac nullum in eis poſteà meatûs ejus reperitur indicium:* 11 *Aut quaſi telum, quo in ſcopum conjecto finditur aër, ſtatimque in priſtinum ſtatum ſuum redit, ita ut tranſitus ejus per ipſum minimè deprehendatur.* 12 *Ita & nos, quum nati ſumus, evanuimus: Nec valuimus ullum virtutis indicium præbere, ſed in vitio noſtro defecimus. Spes enim impii ſimilis eſt pulveri à ventis ſublato, & tenui glaciei procella jactatæ, & fumo in ventos reſoluto, & memoriæ hoſpitis qui unâ die commoratus diſcedit. At verò juſti & integri vivent in æternum, & præmium illorum tutum eſt in Domino, & cura eorum penes Altiſſimum. Idcircò regnum gloriæ adipiſcentur de manu Domini, cum diademate pulchritudinis: quoniam ipſe dexterâ ſuâ proteget eos, & brachio ſuo adjuvabit eos. Zelum ſuum aſſumet armaturam perfectam, & creaturas in arma convertet ad hoſtes ſuos ulciſcendos. Induet juſtitiam pro thorace, & æquitatem ſimulationis expertem ſibi pro galea imponet. Pro ſcuto inexpugnabili capiet innocentiam, & præ erumpente furore ſuo grandinem confertim jaculabitur. Iram ſuam expoliet in gladium acutum, & mundus unà cum eo pugnabit.*

Verſio VULG. LAT.

2 Ibunt directè emiſſiones fulgurum, & tanquam à bene curvato arcu nubium exterminabuntur, & ad certum locum inſilient. Et à petroſa ira plenæ mittentur grandines, excandeſcet in illos aqua maris, & flumina concurrent duriter. Contra illos ſtabit ſpiritus virtutis,
4 tanquam turbo venti dividet illos: & ad eremum perducet omnem terram iniquitas illorum, & malignitas evertet ſedes potentium.

CAP. VI.

1 Melior eſt ſapientia quàm vires: & vir prudens
2 quàm fortis. Audite ergò reges, & intelligite, diſcite
3 judices finium terræ. Præbete aures vos qui continetis multitudines, & placetis vobis in turbis
4 nationum. Quoniam data eſt à Domino poteſtas vobis, & virtus ab Altiſſimo, qui interrogabit opera
5 veſtra, & cogitationes ſcrutabitur: Quoniam cùm eſſetis miniſtri regni illius, non rectè judicâſtis, nec cuſtodiſtis legem juſtitiæ neque ſecundùm voluntatem
6 Dei ambulâſtis. Horrendè & citò apparebit vobis: quoniam judicium duriſſimum his, qui præſunt, fiet.
7 Exiguo enim conceditur miſericordia: potentes autem
8 potenter tormenta patientur. Non enim ſubtrahet perſonam cujuſquam Deus, nec verebitur magnitudinem cujuſdam: quoniam puſillum & magnū ipſe fecit,
9 & æqualiter cura eſt illi de omnibus. Fortioribus autē
0 fortior inſtat cruciatio. Ad vos ergò reges ſunt hi ſermones mei, ut diſcatis ſapientiam, & non excidatis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

22 Πορεύσονται εὔστοχοι βολίδες ἀστραπῶν, † καὶ ὡς ἀπὸ εὐκύκλου τόξου
23 τῶν νεφῶν ἐπὶ σκοπὸν ἁλοῦνται. † Καὶ ἐκ πετροβόλου θυμοῦ πλήρεις ῥιφήσονται χάλαζαι· † ἀγανακτήσει κατ᾽ αὐτῶν ὕδωρ θαλάσσης,
24 † ποταμοὶ δὲ (κ) συγκλύσουσιν ἀποτόμως. † Ἀντιστήσεται αὐτοῖς πνεῦμα δυνάμεως, † καὶ ὡς λαῖλαψ ἐκλικμήσει αὐτούς· † καὶ ἐρημώσει πᾶσαν τὴν γῆν ἀνομία, καὶ ἡ κακοπραγία περιτρέψει θρόνους δυναστῶν.

MS.A. (κ) συγκλύσουσιν

ΚΕΦ. ϛ΄.

2 † Ἀκούσατε οὖν βασιλεῖς καὶ σύνετε, † μάθετε δικασταὶ περάτων
3 γῆς. † Ἐνωτίσασθε οἱ κρατοῦντες πλήθους, † καὶ γεγαυρωμένοι
4 ἐπὶ ὄχλοις ἐθνῶν. † Ὅτι ἐδόθη (α) παρὰ τοῦ κυρίου ἡ κράτησις ὑμῖν, † καὶ ἡ δυναστεία παρὰ ὑψίστου, † ὃς ἐξετάσει ὑμῶν τὰ ἔργα,
5 καὶ τὰς βουλὰς διερευνήσει. † Ὅτι ὑπηρέται ὄντες τῆς αὐτοῦ βασιλείας οὐκ ἐκρίνατε ὀρθῶς, † οὐδὲ ἐφυλάξατε νόμον, † οὐδὲ κατὰ
6 τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ ἐπορεύθητε. † Φρικτῶς καὶ ταχέως ἐπιστήσεται ὑμῖν,
7 ὅτι κρίσις ἀπότομος ἐν τοῖς ὑπερέχουσι γίνεται. † Ὁ γὰρ ἐλάχιστος συγγνωστός ἐστιν (β) ἐλέους, † δυνατοὶ δὲ δυνατῶς ἐτασθήσονται.
8 † Οὐ γὰρ ὑποστελεῖται πρόσωπον ὁ πάντων δεσπότης, † οὐδὲ ἐντραπήσεται μέγεθος· † ὅτι μικρὸν καὶ μέγαν αὐτὸς ἐποίησεν, † ὁμοίως
9 τε προνοεῖ περὶ πάντων. † Τοῖς δὲ κραταιοῖς ἰσχυρὰ ἐφίσταται ἔρευνα.
10 † Πρὸς ὑμᾶς οὖν ὦ τύραννοι οἱ λόγοι μου, † ἵνα μάθητε σοφίαν καὶ μὴ παραπέσητε.

MS.A. (α) παρὰ κυρίου (β) ἐλέου

Ibunt directæ emiſſiones fulgurum, & tanquam 22
à bene curvato arcu nubium ad certum locum inſilient: Et à petroſa ira plenæ mittentur grandi- 23
nes. Excandeſcet in illos aqua maris, & flumina concurrent duriter. Contra illos ſtabit ſpiritus 24
virtutis, & tanquam turbo venti dividet eos, & ad eremum perducet omnem terram iniquitas; & malignitas evertet ſedes potentium.

CAP. VI.

Audite ergo reges, & intelligite: diſcite judi- 2
ces finium terræ: Præbete aures vos, qui conti- 3
netis (a) multitudinem, & placetis vobis in turbis nationum: Quoniam data eſt à Domino po- 4
teſtas vobis, & virtus ab altiſſimo: qui interrogabit opera veſtra, & cogitationes ſcrutabitur: Quoniam cum eſſetis miniſtri regni illius, non rectè 5
judicaſtis, neque cuſtodiſtis (b) legem, neque ſecundū voluntatem Dei ambulaſtis. Horrende & cito appare- 6
bit vobis: quoniam judicium duriſſimū in his qui præſunt, fit. Exiguo enim conceditur miſericordia: 7
potentes autem potenter tormenta patientur. Non 8
enim ſubtrahet perſonam (c) cujuſque dominus, nec reverebitur (d) magnitudinem: quoniam puſillum & magnum ipſe fecit: & æqualiter cura eſt illi de omnibus. Fortioribus autem fortior inſtat cru- 9
ciatio. Ad vos ergò ô (e) tyranni ſunt ſermones 10
mei; ut diſcatis ſapientiam, & non excidatis.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

22 * ܘܢܥܒܪܘܢ ܥܠܝܗܘܢ ܓܐܪܐ ܕܙܝܩܐ. ܘܕܒܪܩܐ. ܘܐܝܟ ܢܝܫܐ ܕܩܫܬܐ ܕܥܢܢܐ ܢܬܚܒܠܘܢ.
23 * ܘܒܚܡܬܐ ܢܫܕܐ ܥܠܝܗܘܢ ܐܒܢܐ ܕܒܪܕܐ ܐܝܟ ܟܐܦܐ. ܘܢܬܚܡܬܘܢ ܥܠܝܗܘܢ ܡܝܐ
24 ܕܝܡܐ. ܘܢܗܪܘܬܐ ܒܚܝܠܬܢܐܝܬ ܢܚܢܩܘܢ ܐܢܘܢ. * ܘܢܩܘܡ ܥܠܝܗܘܢ ܪܘܚܐ ܕܚܝܠܐ. ܘܐܝܟ
ܥܠܥܠܐ ܢܒܕܪ ܐܢܘܢ. ܘܢܚܪܒ ܟܠܗ ܐܪܥܐ ܕܪܫܝܥܐ. ܘܢܫܚܩ ܠܥܒܕܝ ܥܘܠܐ. ܐܘܚܕܢܝܗܘܢ
ܕܫܠܝܛܢܐ. ܘܟܘܪܣܘܬܗܘܢ.

Et tranſibunt ſuper eos jacula lancearum ignearum ac fulgurum: & velut ſignum fornicis arcûs nubium evaneſcent: Et cum furore vibrabit in eos calculos grandinis ut ſaxa: & excandeſcent in eos aquæ maris: & flumina potenter obruent illos. Inſurgétque in eos ventus horrendus, & quaſi turbo diſperget illos: vaſtabitque totam terram impiorum, & conteret flagitioſos; poſſeſſiones potentium, & thronos eorum. 22 23 24

* ܩܦܠܐܘܢ * ܘ *

2 * ܫܡܥܘ ܗܟܝܠ ܡܠܟܐ ܘܐܣܬܟܠܘ. ܘܝܠܦܘ ܕܝܢܐ. ܕܣܘܦܝ ܐܪܥܐ. * ܨܘܬܘ
3 ܐܢܬܘܢ ܕܐܚܝܕܝܢ ܣܓܝ. ܘܡܫܬܒܗܪܝܢ ܒܟܢܫܐ ܕܥܡܡܐ. * ܡܛܠ ܕܡܢ ܡܪܝܐ ܐܬܝܗܒ ܠܟܘܢ
4 ܫܘܠܛܢܟܘܢ. ܘܥܘܫܢܟܘܢ ܡܢ ܪܡܐ ܗܘ. ܘܡܒܨܐ ܥܒܕܝܟܘܢ. ܘܡܚܫܒܬܟܘܢ ܡܥܩܒ.
5 * ܡܛܠ ܕܡܫܡܫܢܐ ܗܘܝܬܘܢ ܕܡܠܟܘܬܗ. ܘܬܪܝܨܐܝܬ ܠܐ ܕܢܬܘܢ. ܘܢܡܘܣܗ ܠܐ ܢܛܪܬܘܢ.
6 ܘܐܦ ܒܡܠܟܗ ܕܐܠܗܐ ܠܐ ܗܠܟܬܘܢ. * ܕܚܝܠܐܝܬ ܘܡܥܓܠ ܢܩܘܡ ܥܠܝܟܘܢ. ܡܛܠ
7 ܕܕܝܢܐ ܕܚܝܠܐ ܒܪܘܪܒܢܐ ܢܗܘܐ. * ܡܠܟܐ ܓܝܪ ܡܟܝܟܐ ܘܚܟܝܡܐ. ܩܪܝܒ ܗܘ ܠܡܪܚܡܢܘܬܐ.
8 ܘܫܠܝܛܢܐ ܚܝܠܬܢܐܝܬ ܢܬܒܥܘܢ. * ܠܐ ܓܝܪ ܢܣܒ ܒܐܦܐ ܡܪܐ ܟܠ. ܘܠܐ ܕܚܠ ܡܢ
9 ܪܒܘܬܐ. ܡܛܠ ܕܗܘ ܥܒܕ ܙܥܘܪܐ ܘܪܒܐ. ܠܟܠ ܟܠ ܡܦܪܢܣ ܫܘܝܐ. * ܘܠܫܠܝܛܢܐ
10 ܫܪܝܪܐܝܬ ܒܨܐ. * ܠܘܬܟܘܢ ܡܠܝ ܐܘ ܛܘܪܢܐ. ܕܬܐܠܦܘܢ ܚܟܡܬܐ ܘܠܐ ܬܛܥܘܢ.

CAP. VI.

Quapropter audite reges, & intelligite; & diſcite judices finium terræ: Aures præbete qui multum poſſidetis, & gloriamini turbis populorum. Quoniam à Domino data eſt *vobis* poteſtas veſtra, & robur veſtrum ab Altiſſimo, qui perquirit opera veſtra, & cogitationes veſtras perſcrutatur. Quia miniſtri facti eſtis regni ipſius, & rectè non judicâſtis, nec legem ejus cuſtodîſtis, & ſecundùm conſilia Dei non ambulâſtis. Horribiliter ac citò adorietur vos quoniam judicium horrendum in magnates exercebitur, (Nam rex humilis *ac* ſapiens, proximus eſt miſerationibus) & potentes potenter exquirentur. Neque enim aſſentatur vultibus Dominus omnium, neque veretur majeſtatem: quoniam tam magnum quàm parvum ipſe fecit, omnium æquè curam gerit, Et potentes verè ſcrutatur. Ad vos *pertinent* ſermones mei, ô tyranni, ut diſcatis ſapientiam, nec excidatis. 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

22 * وشهايب بروقه تسري الى الجهال سريعة اصابتها * ويستلبون في مغراهم سريعا كسرعة
23 اشتداد قوس الغيوم * ومن تطاير غضبه بالجملة يلقي البرد * يستاط عليهم ماء
24 البحر * وتحوط بهم الانهار بحدة سريعة * ينتصب عليهم ريح الاقتدار وينسفهم كالزوبعة *
فالاثم يخرب الارض كلها * وافتعال الشر يقلب كراسي المقتدرين *

* الفصل السادس *

2 * ايها الملوك اسمعوا وافهموا * ويا قضاة قواصي الارض
3 اعلموا * ايها الممسكون الجماعة والمتساكون بجموع الامم انصتوا * لان الرب اعطاكم
4 العز * والعلي منحكم الاقتدار * وهو الذي يستفحص اعمالكم ويستكشف اراءكم *
5 * لانكم خادمون ملكه * فلم تحكموا حكما مستويا ولا حفظتم شريعته * ولا سلكتم في طريق
6 الله * فيستنهض عليكم بترهيب ومسارعة * لان الحكومة الحازمة تحل بالمستوليين الحظوظ *
7 * لان الحقير المتضع يسامح من طريق الرحمة * فاما الاقوياء فسيفحص عنهم استفحاصا
8 قويا * لان السيد لن يحابي وجه الكل * ولا يحابي جسامة الحال لانه هو خلق الصغير والكبير *
9 يعني بالكل ويدبرهم * فاما ذوو العز فسيلحقهم التكشيف القوي * اقوالي نحوكم
10 ايها المردة الحايرون * لتعرفوا الحكمة ولا تتسكعوا *

Et flammæ fulgurum ejus protinùs attingentes excurrent ad inſenſatos: & ſuo cum ſcopo velociſſimè rapientur, quali velocitate obliquitas arcûs nubium. Suamque ob indignationem penitùs erumpentem, grandinem vibrabit: furet in eos aqua maris, & flumina vehementi celeritate vallabunt illos. Inſurget in eos ſpiritus validiſſimus, moreque turbinis radicitùs evellet eos: iniquitas enim terram deſtruit univerſam, & thronos potentium evertit malitia. 22 23 24

CAP. VI.

O Reges, audite & intelligite; & O judices extremitatum terræ, diſcite. O qui continetis vulgum, & ſenium profitemini inter nationum turbas, attendite. Quia Dominus conceſſit vobis robur, & Altiſſimus dedit vobis potentiam, ipſéque eſt qui opera veſtra perveſtigat, & retegit conſilia veſtra: Quia miniſtri cùm ſitis regni ejus, judicium rectum non judicâſtis, nec cuſtodiſtis legem ejus, nec in via Dei ambulâſtis: Idcircò inſurget in vos cum formidine ac feſtinatione: quoniam ſententia peremptoria ſupervenit in eos qui fortium potiuntur. Imbecillus enim ac humilis, miſericordiæ ratione veniam conſequetur: at verò potentes vehementi perquiſitione examinabuntur. Nam Herus nullius vultui aſſentatur, nec amplæ dignitatis rationem habet, quum ipſe tam parvum quàm magnum creaverit, omnes curet ac regat. Cæterùm poteſtate præditos rigidiſſimum obibit examen. Sermones mei ad vos ſpectant O rebelles refractarii, ut diſcatis ſapientiam, nec attoniti hæreatis. 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Verſio VULG. LAT.

11 Qui enim cuſtodierint juſta juſtè, juſtificabuntur: &
12 qui didicerint iſta, invenient quid reſpondeant. Con-
cupiſcite ergò ſermones meos, diligite illos, & habebi-
13 tis diſciplinã. Clara eſt, & quæ nunquam marceſcit ſa-
pienta, & facilè videtur ab his qui diligunt eam, & in-
14 venitur ab his qui quærunt illam. Præoccupat qui ſe
15 concupiſcunt, ut illis ſe prior oſtendat. Qui de luce vi-
gilaverit ad illam, non laborabit: aſſidentem enim illã
16 foribus ſuis inveniet. Cogitare ergo de illa, ſenſus eſt
conſummatus: & qui vigilaverit propter illam, citò ſe-
17 curus erit. Quoniam dignos ſe ipſa circuit quærens, &
in viis oſtendit ſe illis hilariter, & in omni providentia
18 occurrit illis. Initiũ enim illius, veriſſima eſt diſciplinæ
19 concupiſcentia. Cura ergò diſciplinæ, dilectio eſt: &
dilectio cuſtodia legũ illius eſt: cuſtoditio autẽ legum,
20 conſummatio incorruptionis eſt: Incorruptio autẽ fa-
21 cit eſſe proximum Deo. Concupiſcentia itaq; ſapientiæ
22 deducit ad regnum perpetuum. Si ergò delectamini
23 ſedibus & ſceptris, ô reges populi, diligite ſapientiam,
ut perpetuũ regnetis. Diligite lumen ſapientiæ omnes
24 qui præeſtis populis. Quid eſt autẽ ſapientia, & quem-
admodum facta ſit referam: & non abſcondam à vobis
ſacramenta Dei, ſed ab initio nativitatis inveſtigabo,
& ponam in lucem ſcientiam illius, & non præteribo
25 veritatem: Neq; cum invidia tabeſcente iter habebo:
quoniam talis homo non erit particeps ſapientiæ.
26 Multitudo autẽ ſapientium ſanitas eſt orbis terrarum:
27 & rex ſapiens ſtabilimentum populi eſt. Ergò accipite
diſciplinam per ſermones meos, & proderit vobis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

11 † Οἱ γὰρ φυλάξαντες ὁσίως τὰ ὅσια ὁσιωθήσονται, † καὶ οἱ διδαχθέντες
12 αὐτὰ εὑρήσουσιν ἀπολογίαν. † Ἐπιθυμήσατε οὖν τῶν λόγων μου, † πο-
13 θήσατε καὶ παιδευθήσεσθε. † Λαμπρὰ καὶ ἀμάραντός ἐστιν ἡ σοφία,
† καὶ εὐχερῶς θεωρεῖται ὑπὸ τῶν ἀγαπώντων αὐτήν, † καὶ εὑρίσκεται ὑπὸ
14 τῶν ζητούντων αὐτήν, † Φθάνει τοὺς ἐπιθυμοῦντας προγνωσθῆναι.
15 † Ὁ ὀρθρίσας (γ) ἐπ' αὐτὴν οὐ κοπιάσει, † πάρεδρον γὰρ εὑρήσει τῶν πυ-
16 λῶν αὐτοῦ. † Τὸ γὰρ ἐνθυμηθῆναι περὶ αὐτῆς φρονήσεως τελειότης,
17 † καὶ ὁ ἀγρυπνήσας δι' αὐτὴν ταχέως ἀμέριμνος ἔσται. † Ὅτι τοὺς
ἀξίους αὐτῆς αὐτὴ περιέρχεται ζητοῦσα, † ἐν ταῖς τρίβοις φαντάζεται αὐτοῖς
18 εὐμενῶς, † καὶ ἐν πάσῃ ἐπινοίᾳ (δ) ὑπαντᾷ αὐτοῖς. † Ἀρχὴ γὰρ
19 αὐτῆς ἡ ἀληθεστάτη παιδείας ἐπιθυμία, † Φροντὶς δὲ παιδείας ἀ-
20 γάπη, † Ἀγάπη δὲ τήρησις νόμων αὐτῆς, † προσοχὴ δὲ νόμων βε-
21 βαίωσις ἀφθαρσίας, † Ἀφθαρσία δὲ ἐγγὺς εἶναι ποιεῖ θεοῦ. † Ἐπι-
22 θυμία ἄρα σοφίας ἀνάγει ἐπὶ βασιλείαν. † Εἰ οὖν ἥδεσθε ἐπὶ
23 θρόνοις καὶ σκήπτροις τύραννοι λαῶν, † Τιμήσατε σοφίαν, ἵνα εἰς τὸν
24 αἰῶνα βασιλεύσητε. † Τί δέ ἐστι σοφία καὶ πῶς ἐγένετο, ἀπαγγελῶ,
† καὶ οὐκ ἀποκρύψω ὑμῖν μυστήρια, † ἀλλ' ἀπ' ἀρχῆς γενέσεως ἐξιχνιά-
σω, † καὶ θήσω εἰς τὸ ἐμφανὲς τὴν γνῶσιν αὐτῆς, † καὶ οὐ μὴ παροδεύσω
25 τὴν ἀλήθειαν· † Οὔτε μὴν φθόνῳ τετηκότι συνοδεύσω, † ὅτι
26 οὗτος οὐ (ε) κοινωνήσει σοφίᾳ. † Πλῆθος δὲ σοφῶν σωτηρία κόσμου,
27 † καὶ βασιλεὺς φρόνιμος εὐστάθεια δήμου. † Ὥστε παιδεύεσθε τοῖς
ῥήμασί μου, καὶ ὠφεληθήσεσθε.

MS. A. (γ) πρὸς αὐτὴν (δ) ἀπαντᾷ (ε) κοινωνεῖ

Cum Tranſlatione LATINA.

Qui enim cuſtodierint (f) juſte juſta; juſtificabuntur, & qui didicerint (g) iſta invenient quid reſpondeant. Concupiſcite ergo ſermones meos, diligite, & habebitis diſciplinam. Clara eſt, & quæ nunquam marceſcat, ſapientia: & facile videtur ab his qui diligunt eam, & invenitur ab his qui quærunt illam. Præoccupat, qui ſe concupiſcunt, ut illis ſe prior oſtendat. Qui de luce vigilaverit ad illam; non laborabit: aſſidentem enim illam inveniet foribus ſuis. Cogitare enim de illa (h) ſenſus eſt conſummatus: & qui vigilaverit propter illam, cito erit ſecurus. Quoniam dignos ſe ipſa circumit quærens, & in (i) viis oſtendit ſe illis hilariter, & in omni providentia occurrit illis. Initium enim illius veriſſima eſt diſciplinæ concupiſcentia, Cura autem diſciplinæ dilectio, & dilectio cuſtoditio legum illius eſt, cuſtoditio autem legum confirmatio incorruptionis eſt, Incorruptio autem facit eſſe proximum Deo. Concupiſcentia itaque ſapientiæ deducit ad regnum. Si ergò delectamini ſedibus & ſceptris tyranni populorum; Diligite ſapientiam, ut in perpetuum regnetis. Quid eſt autem ſapientia, & quemadmodum facta ſit; referam, & non abſcondam vobis ſacramenta: ſed ab initio nativitatis inveſtigabo, & ponam in lucem ſcientiam illius, & non præteribo veritatem: Neque cum invidia tabeſcente iter habebo: quoniam talis homo non erit particeps ſapientiæ. Multitudo autem ſapientum ſanitas eſt orbis terrarum: & rex ſapiens populi ſtabilimentum eſt. Ergo accipite diſciplinam per ſermones meos, & proderit vobis.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

11 * ܐܝܠܝܢ ܓܝܪ ܕܪܚܡܝܢ ܩܕܝܫܘܬܐ ܩܕܝܫܐܝܬ ܢܬܚܤܝܢ. ܘܐܝܠܝܢ ܕܝܠܦܝܢ ܠܗ ܢܫܟܚܘܢ
12 ܦܐܝܘܬܐ. * ܐܬܪܓܪܓܘ ܗܟܝܠ ܠܡܠܝ ܘܪܚܡܘ ܐܢܘܢ ܘܬܬܪܕܘܢ. * ܢܗܝܪܐ ܗܝ ܘܠܐ ܡܬܚܒܠܢܝܬܐ
13 ܚܟܡܬܐ. ܘܒܕܠܝܠܘ ܡܬܚܙܝܐ ܡܢ ܐܝܠܝܢ ܕܪܚܡܝܢ ܠܗ. ܘܡܫܬܟܚܐ ܡܢ ܐܝܠܝܢ ܕܒܥܝܢ
14 ܠܗ. * ܘܡܬܚܘܝܐ ܠܐܝܠܝܢ ܕܪܓܝܢ ܠܡܬܒܥܝܘܬܗ. * ܘܠܐ ܠܐܐ ܐܢܫ ܕܡܩܕܡ ܠܘܬܗ. ܡܫܟܚ ܠܗ
15
16 ܓܝܪ ܡܩܕܡ ܠܗ. ܕܩܝܡܐ ܠܘܬ ܬܪܥܘܗܝ. * ܐܢܫ ܓܝܪ ܕܡܬܪܢܐ ܒܗ. ܚܟܡܬܐ ܗܝ
17 ܡܫܡܠܝܬܐ. ܘܐܝܠܝܢ ܕܫܗܪܝܢ ܡܛܠܬܗ. ܒܥܓܠ ܕܠܐ ܝܨܦܐ ܢܗܘܘܢ. * ܡܛܠ ܕܠܐܝܠܝܢ
ܕܫܘܝܢ ܠܗ. ܗܝ ܐܬܝܐ ܣܥܪܐ ܠܗܘܢ. ܘܒܫܒܝܠܐ ܡܬܚܘܝܐ ܠܗܘܢ. ܘܐܡܝܢܐܝܬ ܘܒܟܠ
18 ܡܠܟܝܢ ܦܓܥܐ ܠܗܘܢ. * ܪܫܐ ܓܝܪ ܕܪܓܬܗ ܫܪܪܐ ܗܝ ܘܡܪܕܘܬܐ. * ܘܒܛܝܠܘܬܐ ܕܡܪܕܘܬܐ ܚܘܒܐ.
19
20 ܚܘܒܐ ܕܝܢ ܢܛܪܬܐ ܕܢܡܘܣܗ. ܘܣܘܟܠܗ ܕܢܡܘܣܗ. ܫܪܪܐ ܕܠܐ ܡܬܚܒܠܢܐ. * ܥܒܕܐ ܕܠܐ
21 ܚܒܠܐ ܡܩܪܒܝܢ ܠܘܬ ܐܠܗܐ. * ܪܓܬܗ ܓܝܪ ܕܚܟܡܬܐ ܡܣܩܐ ܠܡܠܟܘܬܐ. * ܐܢ ܪܓܝܢ
22 ܐܢܬܘܢ ܠܟܘܪܣܘܬܐ ܘܠܫܒܛܐ ܕܡܠܟܘܬܐ ܐܘ ܡܠܟܐ ܕܥܡܐ. ܝܩܪܘ ܠܚܟܡܬܐ ܕܬܡܠܟܘܢ
24 ܠܥܠܡ. ** * ܡܢܐ ܗܝ ܚܟܡܬܐ. ܘܐܝܟܢܐ ܗܘܬ. ܐܢܐ ܐܡܪ. ܘܠܐ ܐܟܣܐ ܡܢܟܘܢ ܐܪܙܐ.
25 ܘܐܦ ܡܢ ܩܕܡ ܒܪܝܬܐ ܐܒܨܐ. ܘܐܣܝܡ ܝܕܥܬܗ ܡܓܠܝܐܝܬ. ܘܠܐ ܐܥܒܪ ܡܢ ܬܪܝܨܘܬܐ. * ܘܠܐ ܒܚܣܡܐ
26 ܡܬܗܠܟܢܐ. ܡܛܠ ܕܗܢܐ ܠܐ ܡܫܬܘܬܦ ܒܚܟܡܬܐ. * ܒܣܘܓܐܐ ܕܝܢ ܕܚܟܝܡܐ. ܚܝܘܗܝ ܕܥܠܡܐ
27 ܩܝܡܝܢ. ܘܡܠܟܐ ܚܟܝܡܐ. ܡܣܝܒܪ ܠܥܡܐ. * ܐܪܕܘ ܗܟܝܠ ܒܡܠܝ. ܘܐܬܪܘ ܚܝܐ.

Nam qui ſanctimoniam diligunt, ſanctè expiabuntur: & qui addiſcunt eam, invenient decorem. Expetite igitur ſermones meos, eóſque diligite, & erudiemini. Præclara eſt atque immarceſcibilis ſapientia, & facilè videtur ab his qui diligunt eam, & oſtenditur ab his qui quærunt eam, Exhibétque ſe his qui cupiunt eam quærere: Et qui manè petit eam, non laborabit; protinùs enim reperiet illam ſuis foribus aſtantem. Quempiam enim de illa cogitare, ſapientia eſt perfectiſſima: & qui vigilant propter eam, citò ſine cura erunt: Quia ſe dignos ipſamet veniens viſitat, per vias ſe præbet eis, & ſemper atque in omnibus conſiliis occurrit illis. Principium enim appetendi eam, veritas eſt ac diſciplina; Et cura diſciplinæ, charitas; charitas autem, obſervantia legis ejus; & intellectus legis ejus, veritas incorrupta: Opera autem incorrupta acceſſum præbent ad Deum. Cupiditas enim ſapientiæ evehit ad regnum. Si thronos & regni ſceptra cupitis ô reges populi, honorate ſapientiam, ut regnetis in æternum. Quid ſit ſapientia, & quomodo extiterit, ego dicam, nec celabo vos myſterium, quodque creaturas præceſſit, perveſtigabo, & cognitionem ejus perſpicuè proponam, nec præteribo rectitudinem, Nec invidè me geram: quoniam hujuſmodi *homo* non eſt particeps ſapientiæ. In multitudine verò ſapientum ſalus mundi conſiſtit: & rex ſapiens populum ſuſtinet. Itaque verbis meis erudimini, & vitam aſſequemini.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

11 * لأن الحافظين الأوامر البارة بتبرير يبررون والذين يعلموها يجدون عذرا * فاشتهوا اذا أقوالي
12
13 اشتاقوا اليها فتتأدبون * الحكمة بهية ونضارتها لن تضمر * والذين يحبوها يبصروها بسهولة *
14 والذين يبتغوها يصادفوها * تبادر الى من يشتهي ان يعرفها اولا * من يدلج اليها ما يتعب
15
16 لأنه يجدها ملازمة ابوابه * لأن الأفكار فيها كمال الفطنة ومن يسهر من اجلها سيكون لا
17 هم له * لأنها انما تجي طالبة من يستحقها * وفي الطريق تتصور لهم ببشاشة * وفي كل رأيه
18 لهم تلقاهم * لأن بداءتها الصادق شهوتها * والاهتمام بالأدب محبتها * ومحبتها حفظ شرائعها *
19
20 والاصغاء الى شرائعها تحقيق عدم البلاء * وعدم البلى يجعل الانسان قريبا من الله *
21 * فاشتهاء الحكمة اذا يعلي الى الملك * فان كنتم يا ولاة الشعوب تستلذون المنابر والوية
22
24 الملك فأكرموا الحكمة لتملكوا الى الأبد * ما هي الحكمة وكيف كانت انا اخبركم * ولا
اكتم عنكم اسرارها لكني استبحث منذ ابتداء كونها واجعل معرفتها ظاهرا ولا اجاوز الحق *
25
26 * ولا امشي الحسد المذيب لأن هذا العارض لن يشارك الحكمة * اذ كثرة الحكماء خلاص العالم
27 والملك العاقل حسن ثبات الخلق * حتى تتأدبوا بأقوالي وتنتفعون *

Nam qui præclara mandata ſanctè ſervaverint, ſanctificabuntur; & qui excuerint ea, invenient excuſationem. Exoptate igitur ſermones meos, & concupiſcite eos, & erudiemini. Decora eſt ſapientia, ejúſque decus non elangueſcit: & qui diligunt eam, facile vident illam: & qui quærunt eam, offendunt illam. Prævenit eum qui cupit ipſam priùs cognoſcere. Qui diluculò conſurgit ad illam, non fatigabitur, quoniam reperiet eam foribus ſuis hærentem. Nempè de illa cogitare perfectio eſt prudentiæ; & qui propter eam vigilaverit, erit ſine cura. Ipſa enim venit quærens eos qui ſe digni ſunt, & in via hilariter ſe figurat eis, & in quolibet eorum conſilio occurrit illis. Nam verum principium accedendi ad eam eſt deſiderium ipſius: Et eruditionis cura, amor ipſius; amor autem ejus, obſervatio legum ipſius; attentio autem ad leges ejus, certitudo defectûs corruptionis: Defectus autem corruptionis efficit hominem Deo propinquum. Cupiditas itaque ſapientiæ evehit ad regnum. Si ergo O populorum principes ſoliis ſceptriſque regni delectamini, ſapientiam honorate ut in perpetuum regnetis. Quid ſit ſapientia, & quomodo extiterit, ego referam vobis, nec celabo vos ejus arcana; ſed ab exiſtentiæ ejus exordio ſcrutabor, ejuſque cognitionem perſpicuam reddam, neque prætermittam veritatem. Neque cum invidia liquefaciente iter habebo; quoniam hujuſmodi accidens nunquam fecit ſapientiæ participes: Cum multitudo ſapientum ſit ſalus mundi, & rex prudens ſtabilimentum populi ſit. Ut igitur ſermonibus meis erudiamini, & emolumentum percipiatis.

Verſio VULG. LAT.

CAP. VII.

1 Sum quidem & ego mortalis homo, ſimilis omnibus,
& ex genere terreni illius, qui prior factus eſt, & in
ventre matris figuratus ſum caro, 2 Decem menſium
tempore coagulatus ſum in ſanguine, ex ſemine ho-
minis, & delectamento ſomni conveniente. 3 Et ego
natus accepi communem aërem, & in ſimiliter factam
decidi terram, & primam vocem ſimilem omnibus
emiſi plorans. 4 In involumentis nutritus ſum, & curis
magnis. 5 Nemo enim ex regibus aliud habuit nati-
vitatis initium. 6 Unus ergò introitus eſt omnibus ad
vitam, & ſimilis exitus. 7 Propter hoc optavi, & datus
eſt mihi ſenſus : & invocavi, & venit in me ſpiritus
ſapientiæ : 8 Et præpoſui illam regnis & ſedibus, &
divitias nihil eſſe duxi in comparatione illius. 9 Nec
comparavi illi lapidem pretioſum : quoniam omne
aurum in comparatione illius, arena eſt exigua, & tan-
quam lutum æſtimabitur argentum in conſpectu
illius. 10 Super ſalutem & ſpeciem dilexi illam, & pro-
poſui pro luce habere illam : quoniam inextinguibile
eſt lumen illius. 11 Venerunt autem mihi omnia bona
pariter cum illa, & innumerabilis honeſtas per manus
illius, 12 Et lætatus ſum in omnibus : quoniam antece-
debat me iſta ſapientia, & ignorabam quoniam horum
omnium mater eſt. 13 Quam ſine fictione didici, & ſine
invidia cōmunico, & honeſtatem illius non abſcondo,

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

ΚΕΦ. ζ'.

1 † Εἰμὶ μὲν κἀγὼ θνητὸς ἄνθρωπος, ἴσος ἅπασι, † καὶ γηγενοῦς
ἀπόγονος πρωτοπλάστου. † Καὶ ἐν κοιλίᾳ μητρὸς ἐγλύφην σὰρξ
2 † Δεκαμηνιαίῳ χρόνῳ, παγεὶς ἐν αἵματι † ἐκ σπέρματος ἀνδρὸς καὶ
3 ἡδονῆς ὕπνῳ συνελθούσης. † Καὶ ἐγὼ δὲ γενόμενος ἔσπασα τὸν
κοινὸν ἀέρα, † καὶ ἐπὶ τὴν ὁμοιοπαθῆ κατέπεσον γῆν, πρώτην φωνὴν
4 τὴν ὁμοίαν πᾶσιν ἴσα κλαίων. † Ἐν σπαργάνοις ἀνετράφην, (α) καὶ
5 ἐν φροντίσιν. † Οὐδεὶς γὰρ (β) βασιλεὺς ἑτέραν ἔσχε γενέσεως
6 ἀρχήν. † Μία δὲ πάντων εἴσοδος εἰς τὸν βίον, ἔξοδός τε ἴση.
7 † Διὰ τοῦτο ηὐξάμην, καὶ φρόνησις ἐδόθη μοι, † ἐπεκαλεσάμην, καὶ
8 ἦλθέ μοι πνεῦμα σοφίας. † Προέκρινα αὐτὴν σκήπτρων καὶ θρόνων,
9 καὶ πλοῦτον οὐδὲν ἡγησάμην ἐν συγκρίσει αὐτῆς. † Οὐδὲ (γ) ὁμοίωσα
αὐτῇ λίθον ἀτίμητον, † ὅτι ὁ πᾶς χρυσὸς ἐν ὄψει αὐτῆς ψάμμος
ὀλίγη, † καὶ ὡς πηλὸς λογισθήσεται ἄργυρος ἐναντίον αὐτῆς.
10 † Ὑπὲρ ὑγίειαν καὶ εὐμορφίαν ἠγάπησα αὐτήν, † καὶ (δ) προειλόμην
αὐτὴν ἀντὶ φωτὸς ἔχειν, † ὅτι ἀκοίμητον τὸ ἐκ ταύτης φέγγος.
11 † Ἦλθε δέ μοι τὰ ἀγαθὰ ὁμοῦ πάντα μετ᾽ αὐτῆς, † καὶ ἀναρίθ-
12 μητος πλοῦτος ἐν χερσὶν αὐτῆς. † (ε) Εὐφράνθην δὲ ἐπὶ πάντων,
ὅτι αὐτῶν ἡγεῖται Σοφία, † ἠγνόουν δὲ αὐτὴν γενέτιν εἶναι τούτων.
13 † Ἀδόλως τε ἔμαθον, ἀφθόνως τε μεταδίδωμι, † τὸν πλοῦτον
αὐτῆς οὐκ ἀποκρύπτομαι.

MS. A. (α) καὶ φροντίσιν. (β) βασιλέων (γ) ὡμοίωσα αὐτὴν
(δ) προειλόμην (ε) Ηὐφράνθην δὲ ἐπὶ πᾶσιν,

CAP. VII.

Sum quidem & ego mortalis homo, ſimilis omni- 1
bus, & ex genere (a) terreni illius, qui prior factus
eſt : & in ventre matris figuratus ſum caro. De- 2
cem menſium tempore, coagulatus in ſanguine, ex
ſemine hominis, & delectamento (b) ſomno conve-
niente. Et ego natus hauſi communem aerem, & 3
in ſimiliter factam decidi terram, primam vocem
ſimilem omnibus (c) æque plorans : In involumentis 4
nutritus ſum, & in (d) curis. Nemo enim ex regibus 5
habuit aliud nativitatis initium. Unus ergò eſt 6
omnibus introitus ad vitam, & ſimilis exitus.
Propter hæc optavi : & datus eſt mihi ſenſus : in- 7
vocavi, & venit in me ſpiritus ſapientiæ. Præ- 8
poſui illam regnis, & ſedibus : & divitias nihil
eſſe duxi in comparatione illius : Nec comparavi 9
illi lapidem (e) pretioſum : quoniam omne aurum
in comparatione illius arena eſt exigua, & tan-
quam lutū æſtimabitur argentū in conſpectu illius.
Super ſalutē, & ſpeciē dilexi eam, & propoſui pro 10
luce habere illam, quoniam inextinguibile eſt lumen
illius. Venerunt autem mihi omnia bona pariter cū 11
illa, & innumerabilis honeſtas per manus illius. Et 12
Lætatus ſum in omnibus, quoniam antecedebat iſta
ſapientia : & ignorabam, quoniam horum ipſa
* mater eſt. Et ſine fictione didici, & ſine invidia 13
communico, honeſtatem illius non abſcondo.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܙ *

* ܡܛܠ ܕܐܦ ܐܢܐ ܐܢܫ ܡܝܘܬܐ ܫܘܝܐ ܠܟܠܗܘܢ. ܒܪܗ ܕܩܕܡܝܐ ܕܡܢ ܐܪܥܐ. 1
* ܘܒܟܪܣܐ ܕܐܡܝ ܐܬܓܒܠܬ ܒܣܪܐ. ܘܒܥܣܪܐ ܝܪܚܝܢ ܐܬܩܒܥܬ ܒܕܡܐ. ܡܢ ܙܪܥܐ 2
ܕܓܒܪܐ. ܘܡܢ ܪܓܬܐ ܕܫܘܬܦܘܬܐ. * ܘܟܕ ܐܬܝܠܕܬ ܢܫܒܬ ܐܐܪ ܕܫܘܐ. ܘܐܝܟ ܟܠ ܐܢܫ ܠܐܪܥܐ 3
ܢܦܠܬ. ܘܩܠܐ ܩܕܡܝܐ ܐܝܟ ܟܠܗܘܢ ܒܢܝܢܫܐ ܒܟܝܬ. * ܘܒܥܙܘܪܐ ܡܪܝܦܐܝܬ ܐܬܟܪܟܬ. 4
* ܠܐ ܓܝܪ ܡܫܟܚܐ ܗܘܬ ܬܘܠܕܐ ܐܚܪܢܐ. ܠܡܠܟܐ ܐܘ ܠܫܠܝܛܐ. * ܚܕ ܗܘ ܓܝܪ ܡܥܠܢܐ 5 6
ܕܟܠܢܫ ܠܥܠܡܐ. ܘܡܦܩܢܐ ܫܘܝܐܝܬ ܚܕ. * ܡܛܠ ܗܢܐ ܨܠܝܬ. ܘܐܬܝܗܒܬ ܠܝ ܪܘܚܐ 7
ܕܚܟܡܬܐ. ܘܩܪܝܬ ܘܐܬܬ ܥܠܝ ܪܘܚܐ ܕܝܕܥܬܐ. * ܫܦܪܬ ܠܝ ܝܬܝܪ ܡܢ ܫܒܛܐ ܘܟܘܪܣܘܬܐ. 8
ܘܠܐ ܚܫܒܬ ܥܘܬܪܐ ܠܘܩܒܠܗ. * ܘܠܐ ܕܡܝܬܗ ܠܟܐܦܐ ܕܝܩܝܪܐ ܕܡܐ. ܡܛܠ ܕܟܠܗ ܕܗܒܐ 9
ܠܘܩܒܠܗ. ܐܝܟ ܩܠܝܠ ܚܠܐ. ܘܐܝܟ ܛܝܢܐ ܢܬܚܫܒ ܟܣܦܐ ܠܘܩܒܠܗ. * ܪܚܡܬܗ ܝܬܝܪ 10
ܡܢ ܫܘܦܪܐ ܘܡܢ ܚܠܝܡܘܬܐ. ܓܒܝܬܗ ܝܬܝܪ ܡܢ ܢܘܗܪܐ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܕܥܟ ܢܘܗܪܗ
ܕܝܠܗ ܕܚܟܡܬܐ. * ܐܬܝ ܠܝ ܕܝܢ ܟܠܗܝܢ ܛܒܬܐ ܐܟܚܕܐ ܥܡܗ. ܘܥܘܬܪܐ ܕܠܐ 11
ܡܢܝܢܐ ܒܐܝܕܝܗ. * ܐܬܦܨܚܬ ܒܗܠܝܢ ܟܠܗܝܢ. ܕܚܟܡܬܐ ܡܕܒܪܐ ܠܗܝܢ. ܘܠܐ 12
ܝܕܥ ܗܘܝܬ ܕܩܕܡܝܐ ܗܝ ܡܢ ܟܠ. * ܕܠܐ ܢܟܠ ܝܠܦܬ. ܘܕܠܐ ܚܣܡܐ ܡܫܠܡ ܐܢܐ. 13
ܘܠܐ ܐܟܣܐ ܡܢܟܘܢ ܥܘܬܪܗ.

CAP. VII.

Nam ego etiam homo ſum mortalis, 1
æqualis omnibus, primi terrigenæ filius.
Et in utero matris meæ coagulatus fui caro, 2
& decem menſium tempore in ſanguine in-
fixus, ex ſemine viri & concupiſcentia con-
cubitûs. Cúmque natus eſſem, communem 3
ſecui aërem, & omnium more hominū ſuper
terram decidi; primâque voce, ut reliqui ho-
mines, plorare cœpi. Et faſciis fui ſolicitè 4
convolutus : Neque verò alia fuit unquam 5
nativitas ullius regis aut principis : Unus 6
enim eſt omnium ingreſſus in mundum, &
egreſſus æquè idem. Propterea oravi, & da- 7
tus eſt mihi ſpiritus ſapientiæ : invocavi, &
venit ſuper me ſpiritus ſcientiæ. Placuit mihi 8
pluſquam ſceptra & ſolia, opéſque cum ea
minimè contuli, Nec eam comparavi cum 9
lapide graviſſimi pretii. Nam aurum uni-
verſum reſpectu illius ut parum pulveris
eſt, & argentum reſpectu ipſius quaſi lu-
tum cenſetur. Adamavi eam pluſquàm pul- 10
chritudinem & ſanitatem, elegi eam po-
tiùs quàm lucem, quia lux ipſius ſapien-
tiæ non dormiſcit. Acceſſerunt autem mihi 11
cuncta bona ſimul cum ipſa, & opes in-
numeræ per ipſam. Delectatus ſum his 12
omnibus, quòd ea regat ſapientia, igno-
rabam autem eam eſſe omnium primam.
Sine dolo didici, & ſine invidia trado, nec 13
celabo vos divitias ejus.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* الفصل السابع *

* فاني انا انسان نظير الجماعة ولد ابن الارضي المخلوق اولا * جبلت في جوف امي بشرا * 1 2
ولبثت في الدم عشرة اشهر * من زرع الرجل واجتماع لذة النوم * فلما صرت مولودا 3
استنشقت الهوا العامي * وسقطت على الارض المساوية المي * وجيت باكيا بالصوت
الاول المساوي كافة الناس * وربيت بالاقماط والاهتمامات * لان الملك ليس له بدو مولود 4
اخر * دخول واحد للكل الى العالم * وخروج للكافة بالسواء * فلهذا ابتهلت وملكت 5 6
فطنة * دعوت فجاءني روح الحكمة * ففضلتها على الوية الملك ومنابر والغنا ما 7
احسبه شيا في مقايستها * ولا ساويتها بالجوهر الذي لا يثمن * لان كافة الذهب في 8
ناظرها كرمل يسير * والفضة بازائها تحسب كالطين * نعمت اليها اكثر من العافية 9
وحسن الصورة * واخترت ان تكون لي عوض النور لان الشعاع اللامع منها غير خابي * 10
* فجاءني الخيرات كلها معا * والثروة التي لا تحصى في يديها * سررت بكل شي * 11 12
لان الحكمة تتقدم الاشيا كلها * ولم اعلم انها كون هذه كلها * فاذا علمت ذلك بلا غش * 13
اعطيه ببذلة بلا حسد * ثروتها لست اكتمها *

CAP. VII.

Sum equidem homo ſimilis omnibus, 1
terrigenæ primò creati natus. In utero 2
matris meæ caro coagulatus ſum, &
menſibus decem in ſanguine manſi, ex
ſemine viri & conjunctione voluptatis
ſomni. Cúmque natus fuiſſem, communem 3
hauſi aërem, & in terram dolores meos
reddentem æquales excidi, primamque
vocem omnibus hominibus æqualem plo-
rans edidi, In faſciis & curis ſum edu- 4
catus. Nullus enim rex aliud habet in- 5
itium naſcendi. Idem eſt omnibus in 6
mundum introitus, & exitus omnibus
æqualis. Quapropter obſecravi, & pru- 7
dentiam ſum conſecutus : invocavi, &
obvenit mihi ſpiritus ſapientiæ. Regni 8
vexillis ejuſque thronis eam antepoſui,
& divitias nihili pendo in compara-
tione ipſius, Nec eam contuli cum gem- 9
mis inæſtimabilis pretii : quoniam au-
rum omne reſpectu ejus quaſi pauca eſt
arena, argentum ad rationem ipſius ut
lutum reputatur. Expetivi eam pluſquam 10
ſanitatem & pulchritudinem formæ, &
elegi ut eſſet mihi pro luce, quia ſplendor
emicans ex ea inocciduus eſt. Et adve- 11
nerunt mihi bona ſimul omnia, opeſque
per ipſam innumeræ. Et lætitiam per- 12
cepi ex rebus omnibus, quòd ſapientia res
omnes antecedat; neſciebamque eam eſſe
horum omnium exiſtentiam. Cùm itaque 13
id citra fraudem didicerim, idem ſine
invidia dono tribuo, divitias ejus mi-
nimè celo.

Verſio VULG. LAT.

14 Infinitus enim theſaurus eſt hominibus: quo qui uſi
ſunt, participes facti ſunt amicitiæ Dei, propter diſci-
15 plinæ dona commendati. Mihi autem dedit Deus di-
cere ex ſententia, & præſumere digna horum quæ mihi
dantur: quoniam ipſe ſapientiæ dux eſt, & ſapien-
16 tium emendator: In manu enim illius, & nos, &
ſermones noſtri, & omnis ſapientia, & operum ſci-
17 entia & diſciplina. Ipſe enim dedit mihi horum,
quæ ſunt, ſcientiam veram: ut ſciam dipoſitionem
18 orbis terrarum, & virtutes elementorum, Initium, &
conſummationem, & medietatem temporum, viciſ-
19 ſitudinum permutationes, & commutationes tempo-
20 rum, Anni curſus, & ſtellarum diſpoſitiones, Na-
turas animalium, & iras beſtiarum, vim ventorum,
& cogitationes hominum, differentias virgultorum,
21 & virtutes radicum, Et quæcunque ſunt abſconſa
& improviſa didici: omnium enim artifex docuit me
22 ſapientia. Eſt enim in illa ſpiritus intelligentiæ, ſan-
ctus, unicus, multiplex, ſubtilis, diſertus, mobilis,
incoinquinatus, certus, ſuavis, amans bonum, acu-
23 tus, quem nihil vetat, benefaciens, Humanus, be-
nignus, ſtabilis, certus, ſecurus, omnem habens vir-
tutem, omnia proſpiciens, & qui capiat omnes ſpi-
24 ritus: intelligibilis, mundus, ſubtilis. Omnibus
enim mobilibus mobilior eſt ſapientia: attingit au-
tem ubique propter ſuam munditiam.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

14 †Ἀνεκλιπὴς γὰρ θησαυρός ἐστιν ἀνθρώποις, †ὃν οἱ (ζ) χρησάμενοι
πρὸς Θεὸν ἐστείλαντο φιλίαν †διὰ τὰς ἐκ παιδείας δωρεὰς συστα-
15 θέντες. †Ἐμοὶ δὲ δῴη ὁ Θεὸς εἰπεῖν κατὰ γνώμην, †καὶ ἐνθυμη-
θῆναι ἀξίως (η) τῶν δεδομένων, †ὅτι αὐτὸς καὶ τῆς Σοφίας
16 ὁδηγός ἐστι, †καὶ τῶν σοφῶν διορθωτής. †Ἐν γὰρ χειρὶ αὐτοῦ καὶ
ἡμεῖς καὶ οἱ λόγοι ἡμῶν, †πᾶσά τε φρόνησις καὶ ἐργατειῶν ἐπιστήμη.
17 †Αὐτὸς γάρ μοι ἔδωκε τῶν ὄντων γνῶσιν ἀψευδῆ, †εἰδέναι σύ-
18 στασιν κόσμου καὶ ἐνέργειαν στοιχείων, †Ἀρχὴν καὶ τέλος καὶ μεσό-
19 τητα χρόνων, †τροπῶν ἀλλαγὰς καὶ μεταβολὰς καιρῶν, †(θ) Ἐνι-
20 αυτῶν κύκλους καὶ ἀστέρων θέσεις, †Φύσεις ζώων καὶ θυμοὺς θηρίων,
†πνευμάτων βίας, καὶ διαλογισμοὺς ἀνθρώπων, †διαφορὰς φυτῶν καὶ
21 δυνάμεις ῥιζῶν, †Ὅσα τέ ἐστι κρυπτὰ καὶ ἐμφανῆ, ἔγνων.
22 †Ἡ γὰρ πάντων τεχνῖτις ἐδίδαξέ με Σοφία. †(ι) Ἔστι γὰρ ἐν αὐτῇ
πνεῦμα νοερὸν, ἅγιον, †μονογενὲς, πολυμερὲς, λεπτὸν, †εὐκί-
νητον, τρανὸν, ἀμόλυντον, †σαφὲς, ἀπήμαντον, φιλάγαθον, ὀξὺ,
23 †ἀκώλυτον, εὐεργετικὸν, φιλάνθρωπον, †βέβαιον, ἀσφαλὲς,
ἀμέριμνον, παντοδύναμον, (κ) πανεπίσκοπον, †καὶ διὰ πάντων
24 χωροῦν πνευμάτων †νοερῶν καθαρῶν λεπτοτάτων. †Πάσης γὰρ
κινήσεως κινητικώτερον Σοφία, †διήκει δὲ καὶ χωρεῖ διὰ πάντων διὰ
τὴν καθαρότητα.

MS. A. (ζ) κτησάμενοι (η) τῶν λεγομένων, (θ) Ἐνιαυτοῦ (ι) Ἔστιν γὰρ
αὐτῇ (κ) παντεπίσκοπον,

Cum Tranſlatione LATINA.

Infinitus enim theſaurus eſt hominibus: quo qui 14
uſi ſunt, participes facti ſunt amicitiæ Dei, pro-
pter diſciplinæ dona commendati. Mihi autem 15
Deus (f) det dicere ex ſententia, & præſumere
digna horum, quæ mihi ſunt data: quoniam ipſe, &
ſapientiæ dux eſt, & ſapientum emendator. In 16
manu enim illius & nos, & ſermones noſtri, &
omnis ſapientia, & (g) operum ſcientia. Ipſe enim 17
dedit mihi horum, quæ ſunt, ſcientiam veram, ut
ſciam diſpoſitionem orbis terrarum, & (h) virtu-
tem elementorum, Initium, & conſummationem, 18
& medietatem temporum, viciſſitudinum permuta-
tiones, & mutationes temporum, Annorum curſus, 19
& ſtellarum diſpoſitiones, Naturas animalium, & 20
iras beſtiarum, vim ventorum, & cogitationes ho-
minum, differentias plantarum, & virtutes radi-
cum: Quæcunque ſunt abſconſa, & (i) evidentia, 21
didici. Omnium enim artifex docuit me ſapien-
tia. Eſt enim in illa (k) ſpiritus intelligens, ſan- 22
ctus, unicus, multiplex, ſubtilis, bene mobilis, di-
ſertus, immaculatus, manifeſtus, inviolabilis, bo-
num amans, acutus, quem nihil vetat, munificus,
Benignus, ſtabilis, ſecurus, ſine ſolicitudine, omni- 23
potens, omnia ſpectans, & per omnes penetrans ſpi-
ritus intelligibiles mundos ſubtiliſſimos. Omnibus 24
enim motibus mobilior eſt ſapientia. Attingit au-
tem, & penetrat per omnia propter munditiam.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

14 * ܡܛܠ ܕܐܘܨܪܐ ܗܘ ܠܒܢܝܢܫܐ ܕܠܐ ܚܣܪ. ܗܢܘܢ ܕܩܢܐܘܗܝ. ܚܒܪܘܬܐ ܕܥܡ ܐܠܗܐ ܩܢܘ.
15 ܡܛܠ ܕܒܡܪܕܘܬܐ ܕܡܓܢ ܩܘܝܘ. * ܠܝ ܕܝܢ ܢܬܠ ܐܠܗܐ ܕܐܡܠܠ ܒܡܠܟܐ. ܘܐܬܪܥܐ
ܫܘܝܐܝܬ. ܥܠ ܐܝܠܝܢ ܕܡܬܡܠܠܢ. ܡܛܠ ܕܗܘܝܘ ܡܕܒܪܢܗ ܕܚܟܡܬܐ. ܘܡܬܪܨܢܐ ܗܘ
16 ܠܚܟܝܡܐ. * ܘܒܐܝܕܗ ܐܝܬܝܢ ܚܢܢ ܘܡܠܝܢ. ܟܠ ܚܟܡܬܐ ܘܝܕܥܬܐ. ܥܡ ܥܒܕܐ * ܗܘܝܘ ܓܝܪ
17 ܝܗܒ ܠܝ ܝܕܥܬܐ ܕܠܐ ܕܓܠܘܬܐ. ܠܡܕܥ ܐܝܟܢܐ ܩܡ ܥܠܡܐ. ܘܠܥܒܕܘܗܝ ܕܓܠܓܠܐ.
18 19 * ܫܘܪܝܐ ܘܫܘܠܡܐ ܘܡܨܥܬܗܘܢ ܕܙܒܢܐ. * ܫܘܚܠܦܐ ܕܨܒܘܬܐ. ܘܐܝܟܢܐ ܡܬܚܠܦܝܢ ܙܒܢܐ.
20 ܘܪܗܛܗܘܢ ܕܫܢܝܐ. ܘܡܩܒܥܘܬܗܘܢ ܕܟܘܟܒܐ. * ܟܝܢܐ ܕܚܝܘܬܐ. ܘܚܡܬܐ ܕܚܝܘܬܐ. ܚܝܠܗܘܢ
21 ܕܪܘܚܐ. ܘܡܚܫܒܬܗܘܢ ܕܒܢܝܢܫܐ. ܙܢܝܐ ܕܢܨܒܬܐ. ܘܚܝܠܗܘܢ ܕܥܩܪܐ. * ܘܟܠܡܕܡ ܕܟܣܐ
ܘܟܠܡܕܡ ܕܓܠܐ ܝܕܥܬ. ܡܛܠ ܕܗܝ ܕܒܟܠܡܕܡ ܐܘܡܢܐ. ܐܠܦܬܢܝ ܚܟܡܬܐ.
22 * ܐܝܬ ܒܗ ܓܝܪ ܪܘܚܐ ܕܝܕܥܬܐ. ܩܕܝܫܬܐ. ܝܚܝܕܝܬܐ. ܩܛܝܢܬܐ ܡܢܗ. ܦܫܝܛܬܐ
ܡܬܬܙܝܥܢܝܬܐ. ܢܨܝܚܬ ܫܡܐ. ܕܠܐ ܛܘܠܫܐ. ܚܟܝܡܬܐ ܘܫܪܝܪܬܐ. ܘܠܐ ܡܬܦܢܝܢܝܬܐ. ܪܚܡܬ ܛܒܬܐ.
23 ܘܚܟܝܡܬܐ. ܘܠܐ ܡܬܛܥܝܢܝܬܐ. ܡܘܬܪܢܝܬܐ. * ܪܚܡܬ ܒܢܝܢܫܐ. ܐܡܝܢܐ. ܚܣܝܢܐ. ܘܕܠܐ ܝܨܝܦܐ.
ܗܝ. ܚܝܠܬܢܐ. ܘܟܠ ܡܨܝܐ. ܘܟܠ ܗܝ ܣܥܪܐ. ܡܣܬܟܠܢܐ. ܕܟܝܐ. ܘܟܠܗ ܪܘܚܐ ܗܝ
24 ܐܚܝܕܐ. ܩܛܝܢܐ ܗܝ ܘܢܗܝܪܐ. * ܒܟܠ ܗܘܦܟܝܢ ܡܬܗܦܟܐ ܚܟܡܬܐ ܘܡܕܒܪܐ.
ܗܕܐ ܗܝ ܕܒܟܠ ܐܚܝܕܐ. ܡܛܠ ܕܟܝܘܬܗ.

Ærarium enim eſt hominibus inexhauſtum. 14
Qui poſſederint eam, amicitiam cum Deo
contraxerint, quòd in diſciplina gratuita
perſtiterint. Mihi verò tribuat Deus ut con- 15
ſultè loquar, dignéque cogitem de his quæ
dicuntur: ipſe námque eſt ſapientiæ ductor,
ipſéque dirigit ſapientes: Et in manu ejus 16
ſumus tam nos quàm ſermones noſtri. Omnis
ſapientia & ſcientia, cum operibus. Ipſe 17
enim dedit mihi ſcientiam haud fallibilem
ad ſciendum quomodo conſtiterit mundus:
& operationem orbium cœleſtium, Princi- 18
pium & finem mediúmque temporum, Vi- 19
ciſſitudines rerum, & quâ ratione tempora
labantur, curſum annorum, & immobilita-
tem ſiderum, Naturam animalium, & iram 20
belluarum, impetum ventorum, & cogita-
tiones hominum, genera plantarum, & vir-
tutem radicum, Quicquid *denique* occul- 21
tum, & quicquid manifeſtum eſt, cognovi;
quoniam ea quæ in rebus omnibus artifex
eſt ſapientia, me docuit. Siquidem ineſt illi 22
ſpiritus ſagax, ſanctus, unicus, ſubtilis, mul-
tiplex, benè mobilis, famâ illuſtris, imacula-
tus, ſapiens, & verax, atque inflexibilis,
amans bonorum, & prudens, & falli neſci-
us, utilis, Amans hominum, validus, firmus, 23
& minimè anxius, fortis, & omnipotens,
cunctáque viſitans, intelligens, purus; omnes
denique ſpiritus, ipſe complectitur; ſub-
tilis eſt, ac perſpicuus. Omnibus modis ſe 24
gerit ſapientia, regítque. Hæc eſt quæ tenet
omnia propter ſuam puritatem.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

14 * لانها عند الناس كنزا لا ينقص * والذين يستعملونه قد بلغوا بالحكمة الي الله * من
15 اجل الاشياء الذي تظهر الموهبة من الادب * فاما انا اعطاني الله ان اقول ما يخص بالعزم *
16 وافكر افكارا اهلا للمقولات * لانه هو المرشد الي الحكمة * والمثقف الحكماء * لان في
17 يده نحن واقوالنا * وكافة الفطنة ومعرفة الصنايع * هو ملكني معرفة الموجودات لا كذبا
18 19 فيها * لاعرف نظام العالم وفعل الاستقصات * وابتداء الزمان ومنتهاه ووسطه * وتبديل
20 الاحوال * وتنقل الاوقات * وسعي السنة * ووضع النجوم * وطبايع الحيوان * وانفس
21 الوحوش * واعصاف الرياح * وافكار الناس * وتخالف العروس * وقوي الاصول * وعرفت كلما
22 هو مكتوم وظاهر * لان الصانع كافة الاشياء علمني حكمة * لان فيها هو الروح العقلي
القدسي * الوحيد جزوه * الكثير الاقسام * اللطيف * السريع الحركة * الفصيح * الغير دنس *
23 الحكيم * الذي لا ينظر المحب الصلاح * الجواد * الذي لا مانعا له * المحسن * الواد للانسان *
الوامق الحكمة * الفيلسوف * الحقيقي * الصاين * الفاقد الهم * القادر على كل شي * المراقب
24 الكل * الداخل في الارواح الطاهرة العقلية اللطيفة * لان الحكمة حركتها اسرع من كل
حركة * تمتد الي الكل وتنفذ الي الكل من اجل صفاء نقاها *

Eſt enim illa apud homines theſaurus 14
indeficiens, quo qui fuerint uſi, per-
veniunt per ſapientiam ad Deum, pro-
pter res quas donum à diſciplina colla-
tum profert. Mihi verò dedit Deus 15
quod ſententiæ reſpondeat, loqui, dignám-
que dictis cogitationem comminiſci: quo-
niam ipſe eſt qui ad ſapientiam indu-
cit, & ſapientes dirigit. Nam in ma- 16
nu ejus ſumus nos & ſermones noſtri,
omnis prudentia, & artium ſcientia.
Ipſe mihi dedit cognitionem rerum ex- 17
iſtentium minimè fallacem, ut ſciam
ordinem mundi, & effectum elemento-
rum, Initium, finem, & medium tem- 18
poris, Immutationem conditionum, tem- 19
porum viciſſitudinem, anni fluxum, &
aſtrorum poſitionem, Naturas anima- 20
lium, ferarum affectus, ventorum impe-
tus, & cogitationes hominum, plantarum
differentiam, & radicum virtutem:
Adeóque didici quidquid eſt abſtruſum 21
ac apertum: nam rerum omnium fabri-
cator ſapientiam me docuit. Siquidem 22
ineſt illi ſpiritus intellectualis, ſanctus,
unigenus, multipartitus, ſubtilis, agilis
motu, dilucidus, incontaminatus, ſapi-
ens, inviſibilis, boni ſtudioſus, liberalis,
prohiberi neſcius, beneficus, Amans 23
hominis, ſapientiam diligens, philoſo-
phus, verax, cautus, expers curarum,
in omnia potens, omnium explorator,
ſpiritus mundos intellectuales atque
ſubtiles penetrans. Nam ſapientiæ mo- 24
tus velocior eſt quocunque motu, ad o-
mnia ſe protendens, & in omnia per-
manans propter puritatis ſuæ nitorem.

Verſio VULG. LAT.

25 Vapor eſt enim virtutis Dei, & emanatio quædam eſt
claritatis omnipotentis Dei ſincera: ideò nihil inqui-
26 natum in eam incurrit. Candor eſt enim lucis æternæ,
& ſpeculum ſine macula Dei majeſtatis, & imago bo-
27 nitatis illius. Et cùm ſit una, omnia poteſt: & in ſe per-
manens omnia innovat, & per nationes in animas ſan-
ctas ſe transfert, amicos Dei & prophetas conſtituit.
28 Neminem enim diligit Deus, niſi eum, qui cum ſapi-
29 entia inhabitat. Eſt enim hæc ſpecioſior ſole, & ſuper
omnem diſpoſitionem ſtellarum, luci comparata inveni-
30 tur prior. Illi enim ſuccedit nox, ſapientiam autem
non vincit malitia.

CAP. VIII.

1 ATtingit ergo à fine uſque ad finem fortiter, & diſ-
2 ponit omnia ſuaviter. Hanc amavi, & exquiſivi à
juventute mea, & quæſivi ſponſam mihi eam aſſu-
3 mere, & amator factus ſum formæ illius. Generoſita-
tem illius glorificat, contubernium habens Dei: ſed
4 & omnium Dominus dilexit illam. Doctrix enim eſt
5 diſciplinæ Dei, & electrix operum illius. Et ſi divi-
tiæ appetuntur in vita, quid ſapientia locupletius,
6 quæ operatur omnia? Si autem ſenſus operatur:
quis horum, quæ ſunt, magis quàm illa eſt artifex?

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

25 † Ἀτμὶς γάρ ἐστι τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως, † καὶ ἀπόρροια τῆς τοῦ
παντοκράτορος δόξης (λ) εἰλικρινής· † διὰ τοῦτο οὐδὲν μεμιαμμένον
26 εἰς αὐτὴν παρεμπίπτει. † Ἀπαύγασμα γάρ ἐστι φωτὸς ἀϊδίου, † καὶ
ἔσοπτρον ἀκηλίδωτον τῆς τοῦ Θεοῦ ἐνεργείας, † καὶ εἰκὼν τῆς ἀγαθό-
27 τητος αὐτοῦ. † Μία δὲ οὖσα πάντα δύναται, † καὶ μένουσα ἐν (μ) αὐ-
τῇ τὰ πάντα καινίζει, † καὶ κατὰ γενεὰς εἰς ψυχὰς ὁσίας μεταβαίνουσα,
28 † φίλους Θεοῦ καὶ προφήτας κατασκευάζει. † (ν) Οὐθὲν γὰρ ἀγαπᾷ
29 ὁ Θεὸς, εἰ μὴ τὸν σοφίᾳ συνοικοῦντα. † Ἔστι γὰρ αὕτη εὐπρεπεστέρα ἡλίου,
† καὶ ὑπὲρ πᾶσαν (ξ) ἄστρων θέσιν, † φωτὶ συγκρινομένη εὑρίσκεται
30 προτέρα. † Τοῦτο μὲν γὰρ διαδέχεται νύξ, † (ο) σοφίας δὲ οὐκ ἀντισχύει
κακία.

MS.A. (λ) εἰλικρινείας· (μ) ἑαυτῇ πάντα (ν) Οὐδὲν γὰρ ὁ Θεὸς ἀγαπᾷ, (ξ) ἀστέρων (ο) σοφίαν δὲ οὐ κατισχύει

ΚΕΦ. η'.

1 † ΔΙατείνει δὲ ἀπὸ πέρατος (α) εἰς πέρας εὐρώστως, † καὶ (β) διοικεῖ
2 τὰ πάντα χρηστῶς. † Ταύτην ἐφίλησα καὶ ἐξεζήτησα ἐκ νεότητός
μου, † καὶ ἐζήτησα νύμφην ἀγαγέσθαι ἐμαυτῷ, † καὶ ἐραστὴς ἐγενόμην τοῦ
3 κάλλους αὐτῆς. † Εὐγένειαν δοξάζει συμβίωσιν Θεοῦ ἔχουσα, † καὶ
4 ὁ πάντων δεσπότης ἠγάπησεν αὐτήν. † Μύστις γάρ ἐστι τῆς τοῦ
5 Θεοῦ ἐπιστήμης, † καὶ αἱρετὶς τῶν ἔργων αὐτοῦ. † Εἰ δὲ πλοῦτός ἐστιν
ἐπιθυμητὸν κτῆμα ἐν βίῳ, † τί σοφίας πλουσιώτερον τῆς τὰ πάντα
6 ἐργαζομένης; † Εἰ δὲ φρόνησις ἐργάζεται, † τίς αὐτῆς τῶν ὄντων
μᾶλλόν ἐστι τεχνίτης;

MS.A. (α) ἐπὶ (β) διοικεῖται

Vapor enim eſt virtutis Dei, & emanatio omni- 25
potentis gloriæ ſincera. Ideo nihil inquinatum in
illam incurrit. Splendor eſt enim, & ſpeculum 26
ſine macula operationis Dei, & imago bonitatis il-
lius. Et cum ſit una, omnia poteſt, & in ſe perma- 27
nens omnia innovat, & per nationes in animas ſan-
ctas ſe transferens, amicos Dei, & prophetas con-
ſtituit. Neminem enim diligit Deus, niſi eum qui 28
cum ſapientia inhabitat. Eſt enim hæc ſpecioſior 29
Sole, & ſuper omnem diſpoſitionem ſtellarum, luci
comparata prior invenitur. Illi enim ſuccedit nox: 30
ſapientiam autem non vincit malitia.

CAP. VIII.

ATtingit ergò à fine ad finem fortiter, & diſ- 1
ponit omnia ſuaviter. Hanc amavi, & ex- 2
quiſivi à juventute mea, & quæſivi ſponſam mihi
aſſumere, & amator factus ſum formæ illius. Ge- 3
neroſitatem glorificat, contubernium habens Dei,
& omnium Dominus dilexit illam. Doctrix enim 4
eſt diſciplinæ Dei, & (a) electrix operum illius.
Et ſi divitiæ ſunt deſiderabilis poſſeſſio in vita; 5
quid ſapientia locupletius, quæ operatur omnia?
Si autem ſenſus operatur; quis horum quæ ſunt, 6
magis, quàm illa, eſt artifex?

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

25 * ܗܒܠܐ ܗܘ ܕܚܝܠܗ ܕܐܠܗܐ. ܘܡܩܘܝܐ ܒܬܫܒܘܚܬܗ ܕܐܠܗܐ ܐܚܝܕ ܟܠ. ܕܠܐ ܫܘܩܪܐ
26 ܗܝ. ܡܛܠܗܕܐ ܡܕܡ ܕܡܛܢܦ ܒܗ ܠܐ ܢܦܠ. * ܨܡܚܐ ܗܘ ܕܢܘܗܪܐ ܚܟܡܬܐ. ܘܠܐ
ܡܬܚܒܠܢܝܬܐ. ܡܚܙܝܬܐ ܗܝ ܕܫܘܒܚܐ ܠܟܠܗܘܢ ܥܒܕܘܗܝ ܕܐܠܗܐ. ܘܨܘܪܬܐ ܗܝ
27 ܕܛܝܒܘܬܗ. * ܚܕܐ ܗܝ. ܘܡܫܟܚܐ ܠܟܠ. ܘܡܩܘܝܐ. ܘܟܠ ܒܗ ܡܬܚܕܬܝܢ. ܘܒܟܠ ܕܪ ܡܫܝܢܐ
28 ܢܦܫܬܗܘܢ ܕܚܣܝܐ. ܘܪܚܡܘܗܝ ܕܐܠܗܐ ܘܢܒܝܐ ܗܝ ܡܫܪܪܐ. * ܠܐ ܓܝܪ ܪܚܡ ܐܠܗܐ.
29 ܐܠܐ ܠܐܝܠܝܢ ܕܥܡܪܐ ܒܗܘܢ ܗܝ ܚܟܡܬܐ. * ܕܫܦܝܪܐ ܗܝ ܗܕܐ ܝܬܝܪ ܡܢ ܫܡܫܐ. ܘܥܠܝܬ ܡܢ
ܟܠܗ ܡܫܟܢܘܬܗܘܢ ܕܟܘܟܒܐ. ܕܥܡ ܢܘܗܪܐ܆ ܘܐܫܬܟܚܬ ܩܕܝܡܬܐ ܗܝ ܡܢܗ.
30 * ܘܒܬܪ ܗܕܐ ܗܘܐ ܠܠܝܐ. ܠܚܟܡܬܐ ܕܝܢ ܠܐ ܡܫܬܠܛܐ ܥܠܝܗ ܒܝܫܬܐ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܚ *

1 * ܦܫܛܐ ܓܝܪ ܢܦܫܗ ܡܢ ܣܘܦܐ ܥܕܡܐ ܠܣܘܦܐ ܫܪܝܪܐܝܬ. ܘܡܬܕܒܪܐ ܥܡ ܟܠܡܕܡ
2 ܒܢܝܚܐܝܬ. * ܠܗܕܐ ܪܚܡܬܗ. ܘܒܥܝܬܗ ܡܢ ܛܠܝܘܬܝ. ܘܒܥܝܬ ܕܐܣܒܝܗ ܠܝ ܟܠܬܐ.
3 ܡܛܠ ܕܐܢܐ ܪܓܬ ܠܫܘܦܪܗ. * ܚܕܘܬܐ ܘܬܫܒܘܚܬܐ ܕܐܠܗܐ ܒܫܘܬܦܘܬܗ. ܡܛܠ ܕܐܠܗܐ
4 ܗܘ ܐܒܘܗ. ܘܡܪܐ ܕܟܠ ܪܚܡܗ. * ܡܛܠ ܕܗܝ ܗܝ ܒܪܬ ܐܪܙܘܗܝ ܕܐܠܗܐ. ܘܒܪܬ ܡܠܟܘܗܝ.
5 ܘܫܘܒܚܐ ܕܟܠܗܘܢ ܥܒܕܘܗܝ. * ܐܢ ܐܫܬܟܚ ܥܘܬܪܐ ܕܡܥܝܪܝܢ ܠܩܢܝܢܐ ܕܥܠܡܐ. ܡܢܐ ܥܬܝܪ
6 ܡܢ ܚܟܡܬܐ. ܗܝ ܕܥܒܕܬ ܟܠܡܕܡ. * ܐܢ ܕܝܢ ܨܒܐ ܐܢܫ ܕܢܥܒܕ܆ ܡܢܘ ܐܝܟ ܕܐܘܡܢ ܡܢܗ.

Halitus eſt virtutis divinæ, manetque in glo- 25
ria Dei omnipotentis: expers eſt falſitatis,
idcircò nihil pollutum cadit in illam. Splen- 26
dor lucis eſt ſapientia, adeóque immarceſci-
bilis: gloriæ ſpeculum eſt omnibus Dei ſer-
vis, & imago bonitatis ejus. Una eſt, & o- 27
mnia poteſt; & permanens *cùm ſit*, omnia
per ipſam renovantur: & in omni ævo
tranquillas reddit animas piorum: amicos
Dei, ac prophetas ipſa confirmat. Non enim 28
diligit Deus, niſi eos in quibus habitat ea-
dem ſapientia. Eſt hæc ſole ſpecioſior, & 29
cunctis ſideribus fixis: certavit cum lumi-
ne, & inventa eſt prior ipſo. Et nox poſt 30
ipſam facta fuit; nam ſapientiæ nulla do-
minatur malitia.

CAP. VIII.

EXtendit enim ſeipſam à finibus ad fines 1
uſque firmiter, & cum rebus omnibus ſuavi-
viter ſe gerit. Hanc adamavi, & à pueritia 2
mea quæſivi, & ſponſam mihi facere ſtudui,
quia pulchritudinem ejus ego concupivi.
Gaudium, & gloria Dei eſt in ipſius conſor- 3
tio; quoniam Deus eſt pater ejus, & omni-
um Dominus dilexit illam. Quoniam ipſa 4
eſt à ſecretis Dei & à conſiliis ejus, & glo-
ria cunctorum operum ejus. Si reperiun- 5
tur opes quæ excitant ad poſſeſſionis mun-
danas, quid ſapientiâ opulentius, quando-
quidem ipſa fecit omnia? Si artem cupiat 6
aliquis exercere, quis eſt artificioſior ipſâ?

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

25 * لأنها وهج قوة الله * ومجد الممسك الكل * المعتاص وصفه الصافي * من اجل هذا لن يسقط
26 فيها شي مدنس * لأنها هي شعاع النور الأزلي * ومرآة فعل الله التي لا وسخ فيها * وصورة
27 صلاحه * وهي واحدة وقادرة على كل شي * وباقية في ذاتها * ومجددة الكل * وتنتقل الى النفوس
28 المقدسة في اجيال بعد اجيال * وتجعلهم احباء الله وانبياءه * لأن الله لن يحب الا من كانت
29 الحكمة ساكنة معه * اذ هي احسن بهاء من الشمس * وافضل من جميع وضع النجوم * اذا
30 قايست بالنور توجد قبله * لأن النور يعقبه الليل * والحكمة ما تقوى عليها رداءة *

* الفصل الثامن *

1 * وتمتد من اقصا البرية الى اقصاها مصلحة * وتدبر الكل بخيريتها * هذه احببتها
2 وطلبتها منذ حداثتي * والتمست ان اتخذها عروسا لي * وصرت بجمالها عاشقا * لأن
3 حسبها يشرف * اذ يجمع معاشرة الله * وسيد الكل قد احبها * لأنها صاحبة سر معرفة الله *
4 واعلا قدرا من جميع اعماله * ولئن كانت الثروة هي قنية مامون في العالم * فما ذا
5 يكون اجل ثروة من الحكمة الصانعة كل شي * فان كانت بها تصنع الفطنة * فماذا
6 من الموجودات يكون افضل منها *

* *Siquidem ipſa eſt Divinæ virtutis* 25
æſtus, & Omnipotentis gloria narratu
abditiſſima, nitidiſſimaque: idcircò
nulla cadit in eam res polluta. Etenim 26
ſplendor eſt lucis æternæ, ſpeculum Di-
vinæ virtutis, in quo nullæ ſunt ſor-
des, & imago bonitatis ipſius. Unica 27
etiam eſt, & omnia potens; in ſemet-
ipſa immobilis, & omnia renovans;
ſeſéque transferens ad animas ſanctas
per ſingulas ætates, amicos Dei ac pro-
phetas ejus conſtituit illos. Neminem 28
enim Deus diligit, præter eum cum quo
habitat ſapientia. Quandoquidem ipſa 29
ſolem nitore ſuperat, omnémque ſyderum
ſeriem antecellit: ſi cum luce compa-
retur, anterior deprehenditur. Nam lu- 30
ci ſuccedit nox, ſapientiæ verò nulla
prævalet nequitia.

CAP. VIII.

* *POrrigit autem ſeſe ab extremo ter-* 1
rarum orbe ad extremum uſque inte-
grè, omniáque ſua lenitate diſponit.
Hanc dilexi, & à juventute mea ex- 2
petivi, ſponſámque mihi ſumere quæ-
ſivi, & venuſtatis ejus amore ſum
captus. Ejus enim pulchritudo nobili- 3
tat, cùm Dei convictum concilict, &
Dominus omnium adamet illam. Quo- 4
niam ipſa comes eſt ſecreti ſcientiæ
Dei, & ſublimior dignitate cunctis
operibus ejus. Quòd ſi divitiæ ſunt 5
poſſeſſio deſiderabilis in mundo, quid
eſt locupletius ſapientiâ omnium re-
rum artifice? Et ſi prudentia per 6
eam operatur, quid in rerum natura
præſtantius eſt illâ?

Verſio VULG. LAT.

7 Et ſi juſtitiam quis diligit : labores hujus magnas
habent virtutes : ſobrietatem enim, & prudentiam
docet, & juſtitiam, & virtutem, quibus utilius nihil
8 eſt in vita hominibus. Et ſi multitudinem ſcientiæ
deſiderat quis, ſcit præterita, & de futuris æſtimat :
ſcit verſutias ſermonum, & diſſolutiones argumento-
rum : ſigna & monſtra ſcit antequam fiant, & even-
9 tus temporum & ſeculorum. Propoſui ergo hanc
adducere mihi ad convivendum: ſciens quoniam me-
cum communicabit de bonis, & erit allocutio cogita-
10 tionis & tædii mei. Habebo propter hanc claritatem
11 ad turbas, & honorem apud ſeniores juvenis : Et a-
cutus inveniar in judicio, & in conſpectu potentium
admirabilis ero, & facies principum mirabuntur me :
12 Tacentem me ſuſtinebunt, & loquentem me reſpici-
ent, & ſermocinante me plura, manus ori ſuo impo-
13 nent. Præterea habebo per hanc immortalitatem : &
memoriam æternam his, qui poſt me futuri ſunt, re-
14 linquam. Diſponam populos : & nationes mihi erunt
15 ſubditæ. Timebunt me audientes reges horrendi : in
16 multitudine videbor bonus, & in bello fortis. In-
trans in domum meam, conquieſcam cum illa : non
enim habet amaritudinem converſatio illius, nec tæ-
17 dium convictus illius, ſed lætitiam & gaudium. Hæc
cogitans apud me, & commemorans in corde meo :
quoniam immortalitas eſt in cognatione ſapientiæ,

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

7 † Καὶ εἰ δικαιοσύνην ἀγαπᾷ τις, † οἱ πόνοι ταύτης εἰσὶν ἀρεταί·
† σωφροσύνην γὰρ καὶ φρόνησιν ἐκδιδάσκει, † δικαιοσύνην καὶ ἀνδρίαν,
8 † ὧν χρησιμώτερον οὐδέν ἐστιν ἐν βίῳ ἀνθρώποις. † Εἰ δὲ καὶ (γ) πο-
λυπειρίαν ποθεῖ τις, † οἶδε τὰ ἀρχαῖα καὶ τὰ μέλλοντα (δ) εἰκάζειν,
† ἐπίσταται στροφὰς λόγων καὶ λύσεις αἰνιγμάτων, † σημεῖα καὶ τέρατα
9 προγινώσκει, † καὶ ἐκβάσεις καιρῶν καὶ χρόνων. † Ἔκρινα τοίνυν
(ε) ταύτην ἀγαγέσθαι πρὸς συμβίωσιν, † εἰδὼς ὅτι ἔσται μοι σύμβου-
10 λος ἀγαθῶν, † καὶ παραίνεσις φροντίδων καὶ λύπης. Ἕξω δι'
αὐτὴν δόξαν ἐν ὄχλοις, † καὶ τιμὴν παρὰ πρεσβυτέροις ὁ νέος.
11 † Ὀξὺς εὑρεθήσομαι ἐν κρίσει, † καὶ ἐν ὄψει δυναστῶν θαυμασθήσομαι.
12 † Σιγῶντά με περιμενοῦσι, καὶ φθεγγομένῳ προσέξουσι, † καὶ λαλοῦν-
13 τος ἐπὶ πλεῖον, χεῖρα ἐπιθήσουσιν ἐπὶ στόμα αὐτῶν. † Ἕξω δι'
αὐτὴν ἀθανασίαν, † καὶ μνήμην αἰώνιον τοῖς μετ' ἐμὲ ἀπολείψω.
14 † Διοικήσω λαοὺς, καὶ ἔθνη ὑποταγήσεταί μοι. † Φοβηθήσονταί
15 με ἀκούσαντες τύραννοι φρικτοὶ, † ἐν πλήθει φανοῦμαι ἀγαθὸς,
16 † καὶ ἐν πολέμῳ ἀνδρεῖος. † Εἰσελθὼν εἰς τὸν οἶκόν μου προσ-
αναπαύσομαι αὐτῇ· † οὐ γὰρ ἔχει πικρίαν ἡ συναναστροφὴ αὐτῆς,
† οὐδὲ ὀδύνην ἡ συμβίωσις αὐτῆς, † ἀλλὰ εὐφροσύνην καὶ χαράν.
17 † Ταῦτα λογισάμενος ἐν ἐμαυτῷ, † καὶ φροντίσας ἐν καρδίᾳ μου,
† (ζ) ὅτι ἐστὶν ἀθανασία ἐν συγγενείᾳ σοφίας,

MS.A. (γ) πολυπειρίαν (δ) εἰκάζει, (ε) ἀγαγέσθαι ταύτην πρὸς
(ζ) ὅτι ἀθανασία ἐστὶν ἐν

Et ſi juſtitiam quis diligit; (b) labores hujus 7
ſunt virtutes. Sobrietatem enim & prudentiam do-
cet, juſtitiam & virtutem, quibus utilius nihil in
vita hominibus. Et, ſi (c) multitudinem ſcientiæ 8
deſiderat; ſcit præterita, & de futuris æſtimat;
ſcit verſutias ſermonum, & diſſolutiones (d) argu-
mentorum, ſigna & monſtra ſcit, antequam fiant,
& eventus temporum, & ſeculorum. Propoſui 9
ergo hanc adducere mihi (e) ad convivendum,
ſciens, quoniam erit mihi conſultrix bonorum, &
erit (f) alloquutio curarum, & tædii. Habebo pro- 10
pter hanc claritatem ad turbas, & honorem apud
ſeniores juvenis. Acutus inveniar in judicio, 11
et in conſpectu potentium admirabilis ero. Ta- 12
centem me ſuſtinebunt, et loquentem me reſpicient:
et ſermocinante me plura, manum ori ſuo imponent.
Habebo per hanc, immortalitatem: et memoriam 13
æternam his qui poſt me futuri ſunt, relinquam.
Diſponam populos, et nationes erunt mihi ſubditæ. 14
Timebunt me audientes reges horrendi: in multitu- 15
dine bonus videbor, et in bello fortis. Intrans in 16
domum meam conquieſcam cum illa. Non enim ha-
bet amaritudinem converſatio illius, nec tædium
convictus illius, ſed lætitiam, et gaudium. Hæc 17
cogitans apud me, et commemorans in corde meo,
quoniam immortalitas eſt in (g) cognatione ſapien-
tiæ,

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ܘܐܢ ܙܕܝܩܘܬܐ ܐܢܫ ܪܚܡ܆ ܠܘܬܗ ܕܝܠܗ ܬܡܝܗܐ. ܚܟܡܬܐ ܓܝܪ ܢܟܦܘܬܐ ܡܠܦܐ. 7
ܘܙܕܝܩܘܬܐ ܘܓܢܒܪܘܬܐ. ܠܝܬ ܡܕܡ ܒܥܠܡܐ ܕܝܬܝܪ ܡܢܗ ܠܒܢܝܢܫܐ. * ܘܐܢ ܨܒܐ ܐܢܫ 8
ܣܓܝ ܕܢܗܘܐ ܚܟܝܡ. ܝܕܥܐ ܗܝ ܥܬܝܩܬܐ: ܘܕܥܬܝܕܢ ܗܝ ܡܦܫܩܐ. ܝܕܥܐ ܗܝ ܗܘܦܟܝܗܘܢ
ܕܡܠܐ. ܘܫܪܝܗܘܢ ܕܟܣܝܬܐ. ܐܬܘܬܐ ܘܬܕܡܪܬܐ ܡܩܕܡܐ ܝܕܥܐ. ܘܡܦܩܢܝܗܘܢ ܕܙܒܢܐ
ܘܕܥܕܢܐ. * ܗܕܐ ܓܒܝܬ ܠܝ ܫܘܬܦܬܐ. ܕܝܕܥܬ ܕܬܗܘܐ ܠܝ ܡܡܠܟܢܝܬܐ ܕܛܒܬܐ. 9
ܘܡܥܒܪܢܝܬܐ ܕܝܨܝܦܘܬܐ ܘܕܟܪܝܘܬܐ ܡܢܝ. * ܗܘܬ ܠܝ ܠܫܘܒܚܐ ܒܝܬ ܥܡܡܐ ܣܓܝܐܐ. 10
ܘܠܐܝܩܪܐ ܠܘܬ ܩܫܝܫܐ ܒܛܠܝܘܬܝ. * ܚܪܝܦܐ ܥܒܕܬܢܝ ܒܕܝܢܐ. ܘܩܕܡ ܫܠܝܛܢܐ. 11
ܬܡܝܗܐ. * ܟܕ ܫܬܩ ܐܢܐ ܠܝ ܡܣܟܝܢ. ܘܡܐ ܕܦܬܚ ܐܢܐ ܦܘܡܝ ܠܝ ܚܝܪܝܢ. ܘܡܐ 12
ܕܡܡܠܠ. ܡܣܓܝܐܝܬ ܣܝܡܝܢ ܐܝܕܝܗܘܢ ܥܠ ܦܘܡܗܘܢ. * ܡܛܠܗܕܐ ܠܐ ܡܝܘܬܐ ܐܢܐ. 13
ܘܕܘܟܪܢܐ ܕܠܥܠܡ ܠܐܝܠܝܢ ܕܒܬܪܝ ܫܒܩ ܐܢܐ. * ܐܕܒܪ ܠܥܡܡܐ: ܘܫܪܒܬܐ 14
ܢܫܬܥܒܕܢ ܠܝ. * ܢܫܡܥܘܢ ܛܘܪܢܐ ܘܢܕܚܠܘܢ. ܘܣܓܝܐܝܬ ܢܬܪܕܘܢ. ܒܣܓܝܐܐ. 15
ܡܬܚܙܐ ܐܢܐ ܕܛܒ. ܘܒܩܪܒܐ ܓܢܒܪܐ ܐܢܐ. ܡܐ ܕܥܐܠ ܐܢܐ ܠܒܝܬܝ. ܡܬܬܢܝܚ
ܐܢܐ ܒܗܕܐ ܚܟܡܬܐ. * ܕܠܝܬ ܡܪܝܪܘܬܐ ܒܗܘܦܟܝܗ ܀ ܘܠܐ ܚܒܠܐ ܒܫܘܬܦܘܬܗ. 16
ܐܠܐ ܒܣܝܡܘܬܐ ܘܚܕܘܬܐ. * ܗܠܝܢ ܐܬܪܥܝܬ ܒܢܦܫܝ. ܘܗܓܝܬ ܒܠܒܝ. ܕܚܝܐ ܐܝܬ 17
ܒܐܚܝܢܘܬܗ ܕܚܟܡܬܐ.

Et ſi juſtitiam quis diligit, apud ipſam eſt admirabilis : ſapientia enim temperantiam docet, & juſtitiam, ac fortitudinem : nihil extat in mundo, quod melius ipſâ ſit hominibus. Si quis item cupiat admodùm eſſe peritus, novit hæc vetera, & futura ipſa declarat : callet hæc ſermonum verſutias, & ſolutionem rerum abditarum : ſigna & miracula præſagit, eventuſque tempeſtatum ac temporum. Hanc elegi mihi conſortem, quòd noverim futuram mihi conſultricem bonorum, & curam mœroremque à me ablaturam. Fuit mihi gloriæ inter populos multos, & honori apud ſeniores in adoleſcentia mea. Acutum me reddidit in judiciis, & in conſpectu potentum admirandum. Dum taceo, me expectant : dum os meum aperio, me intuentur : & dum loquor, magìs magíſque imponunt manus ſuas ori ſuo. Propter hanc immortalis ero, & memoriam perpetuam poſteris meis relinquam: Populos regam, & nationes ſubjicientur mihi : Audientes tyranni formidabunt, & vehementer erudientur : Inter multos bonus videbor, & in bellis fortiſſimus ero. Ingreſſus domum meam, in hac ſapientia conquieſco : Quia non eſt amaritudo in converſationibus ejus, neque corruptela in conſortio illius, imò jucunditas & gaudium. Hæc apud me cogitavi, & animo meo accuratè perpendi ; eſſe *ſcilicet* vitam in affinitate ſapientiæ,

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وان احب احد العدل * فاتعابها هي الفضايل * تعلم العفاف * والفطنة * والعدل * 7
والشجاعة * الفضايل * التي ليس في العالم انفع للناس منها * وان تاق احد الي كثرة التدرب 8
والخبرة * فقد تعرف الاشياء القديمة * وتخرز المستانفة * وتعلم مقاومات الكلام وتلخيص
الرموز * وتسبق فتعرف الجرايح والايات * وتعود الاوقات والسنين * واثرت ان استزفها الي 9
المقارنة * عالما انها ستكون مشيرة علي بالصالحات * واعظة تردع عني المهمات والحزن *
* فمن اجلها اكتسبت انا الشاب شرفا في الجموع * وكرامة عند الشيوخ * فصودفت حاد 10 11
الخاطر في القضاء * واستعجبت في اعين المقتدرين * فصاروا ينتظرون اذا ما سكت 12
ساكتا * ويصغون الي اذا لبثت متكلما * وان اطلت خطابي * وضعوا ايديهم علي فمهم *
* من اجلها استفدت عدم الموت * وذكرا مويدا خلفته للذين بعدي * وادبر الشعوب * 13 14
وتخضع لي الامم * والامراء المرهبون اذا سمعوني يرهبوني * فاظهر في الجماعة صالحا * وفي الحرب 15
شجاعا * اذا دخلت الي منزلي اتدبر بها * لان التصرف معها ليس فيه مرار * ولا في 16
معاشرتها وجع * بل سرورا وفرحا * هذه اذا لبثت متفكرا فيها في ذاتي * واهتممت بها في قلبي * 17
ان في مناسبة الحكمة هو عدم الموت *

Si quis item juſtitiam diligit, hujus labores ſunt virtutes : temperantiam docet ac prudentiam, juſtitiam ac fortitudinem, nimirum virtutes quibus nihil eſt hominibus in mundo utilius. Rurſum, ſi quis multam expoſcit peritiam & experientiam, hæc ſanè res præteritas cognoſcit, & futuras divinat; novit ſermonum objectiones, & ænigmatum explicationem ; prænoſcit etiam portenta ac ſigna, & temporum annorumque decurſum. Hac ad convictum uti decrevi, ſciens ipſam mihi fore bonorum conſultricem, hortatricem, moleſtias atque triſtitiam à me repellentem. Propter hanc ego juvenis gloriam inter populos, & honorem apud ſeniores ſum adeptus. Compertus ſum acuti ingenii in judicando, & in oculis potentum fui admirationi. Patienter ferebant cùm ſilens manerem ; cùmque ſermonem inſtituerem, attendebant me; colloquium meum ſi protrahebam, manus ſuas ori admovebant. Propter eandem adeptus ſum immortalitatem, & memoriam æternam quam poſteris meis relinquam : Populos moderabor, & gentes mihi ſe ſubdent : Principes horrendi, quum me audient, me timebunt ; inter plebem bonus apparebo, & in bello ſtrenuus. Quum domum meam ingredior, per ipſam me [illegible] Non enim in ejus commercio ulla eſt amaritudo, neque in ejus convictu [illegible], ſed gaudium & lætitia. [illegible] mecum ipſe [illegible] animo meo [illegible] quòd ſcilicet in cognatione [illegible] immortalitas.

Verſio VULG. LAT.

18 Et in amicitia illius delectatio bona, & in operibus manuum illius honeſtas ſine defectione, & in certamine loquelæ illius ſapientia, & præclaritas in communicatione ſermonum ipſius: circuibam quærens, ut
19 mihi illam aſſumerem. Puer autem eram ingenioſus,
20 & ſortitus ſum animam bonam. Et cùm eſſem magis
21 bonus, veni ad corpus incoinquinatum. Et ut ſcivi quoniam aliter non poſſem eſſe continens, niſi Deus det, & hoc ipſum erat ſapientiæ, ſcire cujus eſſet hoc donum: adii Dominum, & deprecatus ſum illum, & dixi ex totis præcordiis meis:

CAP. IX.

1 DEus patrum meorum, & Domine miſericordiæ,
2 qui feciſti omnia verbo tuo, Et ſapientia tua conſtituiſti hominem, ut dominaretur creaturæ, quæ à te fa-
3 cta eſt, Ut diſponat orbem terrarum in æquitate &
4 juſtitia, & in directione cordis judicium judicet: Da mihi ſedium tuarum aſſiſtricem ſapientiam, & noli me
5 reprobare à pueris tuis: Quoniam ſervus tuus ſum ego, & filius ancillæ tuæ, homo infirmus, & exigui tempo-
6 ris, & minor ad intellectum judicii & legum. Nam & ſi quis erit conſummatus inter filios hominum, ſi ab illo abfuerit ſapientia tua, in nihilum computabi-
7 tur. Tu elegiſti me regem populo tuo, & judicem
8 filiorum tuorum, & filiarum: Et dixiſti me ædificare templum in monte ſancto tuo, & in civitate habitationis tuæ altare, ſimilitudinem tabernaculi ſancti tui, quod præparaſti ab initio:

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

18 Καὶ ἐν φιλίᾳ αὐτῆς τέρψις ἀγαθή, † καὶ ἐν πόνοις χειρῶν αὐτῆς πλοῦτος ἀνεκλιπής, † καὶ ἐν συγγυμνασίᾳ (η) ὁμιλίας αὐτῆς φρόνησις, † καὶ εὔκλεια ἐν κοινωνίᾳ λόγων αὐτῆς, † περιῄειν ζητῶν ὅπως
19 λάβω αὐτὴν εἰς ἐμαυτόν. † Παῖς δὲ ἤμην εὐφυής, † ψυχῆς τε
20 ἔλαχον ἀγαθῆς, † Μᾶλλον δὲ ἀγαθὸς ὢν ἦλθον εἰς σῶμα ἀμίαντον,
21 † Γνοὺς δὲ ὅτι οὐκ ἄλλως ἔσομαι ἐγκρατής, ἐὰν μὴ ὁ Θεὸς δῷ, † καὶ τοῦτο δ᾽ ἦν φρονήσεως, τὸ εἰδέναι τίνος (θ) ἡ χάρις, † ἐνέτυχον τῷ κυρίῳ, καὶ ἐδεήθην αὐτοῦ, † καὶ εἶπον ἐξ ὅλης τῆς καρδίας μου.

MS.A. (η) * ὁμιλία (θ) χάρις,

ΚΕΦ. Θ΄.

1 † ΘΕὲ πατέρων καὶ κύριε τοῦ ἐλέους σου, † ὁ ποιήσας τὰ πάντα ἐν
2 λόγῳ σου, † Καὶ τῇ σοφίᾳ σου (α) κατασκευάσας ἄνθρωπον, † ἵνα
3 δεσπόζῃ τῶν ὑπὸ σοῦ γενομένων κτισμάτων, † Καὶ διέπῃ τὸν κόσμον ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ, † καὶ ἐν εὐθύτητι ψυχῆς κρίσιν (β) κρίνῃ·
4 † Δός μοι τὴν τῶν σῶν θρόνων πάρεδρον σοφίαν, † καὶ μή με ἀποδοκιμά-
5 σῃς ἐκ παίδων σου. † Ὅτι ἐγὼ δοῦλος σὸς καὶ υἱὸς τῆς παιδίσκης σου, † ἄνθρωπος ἀσθενὴς καὶ ὀλιγοχρόνιος, † καὶ ἐλάσσων ἐν συνέσει
6 κρίσεως καὶ νόμων. † Κἂν γάρ τις ᾖ τέλειος ἐν υἱοῖς ἀνθρώπων,
7 † τῆς ἀπὸ σοῦ σοφίας ἀπούσης, εἰς (γ) οὐδὲν λογισθήσεται. † Σύ με προείλω βασιλέα λαοῦ σου, † καὶ δικαστὴν υἱῶν σου καὶ θυγατέρων.
8 † Εἶπας οἰκοδομῆσαι ναὸν ἐν ὄρει ἁγίῳ σου, † καὶ ἐν πόλει (δ) κατασκηνώσεώς σου θυσιαστήριον, † μίμημα σκηνῆς ἁγίας ἣν προητοίμασας ἀπ᾽ ἀρχῆς.

MS.A. (α) κατασκευάσας (β) κρίνει. (γ) οὐθὲν (δ) κατασκηνώσεως

Cum Tranſlatione LATINA.

Et in amicitia illius delectatio bona, & in laboribus manuum ejus honeſtas ſine defectione, & in coexercitatione converſationis illius prudentia, & præclaritas in communicatione ſermonum ipſius; circumibam quærens, ut mihi illam aſſumerem. 18
Puer autem eram ingenioſus, & ſortitus ſum animam bonam: (h) Magis autem cum eſſem bonus, veni ad corpus incoinquinatum. Et, ut ſcivi, quoniam aliter non poſſem eſſe (i) continens, niſi Deus det, & hoc ipſum erat ſapientiæ, ſcire cujus eſſet hoc donum; adii Dominum, & deprecatus ſum illum, & dixi ex totis præcordiis meis. 19 20 21

CAP. IX.

DEus patrum, & Domine miſericordiæ (a) tuæ, 1
qui feciſti omnia in verbo tuo, Et ſapientia tua 2
conſtituiſti hominem, ut dominetur creaturis, quæ à te factæ ſunt, Et diſponat orbem terrarum in æ- 3
quitate, & juſtitia, et in directione cordis judicium judicet; Da mihi ſedium tuarum aſſiſtricem 4
ſapientiam, et noli me reprobare à pueris tuis: Quoniam ſervus tuus ſum ego, et filius ancillæ 5
tuæ: homo infirmus, et exigui temporis, et minor ad intellectum judicii, et legum. Nam, etſi quis 6
erit conſummatus inter filios hominum; ſi ab illo fugerit ſapientia tua; in nihilum computabitur.
Tu elegiſti me regem populi tui, et judicem filiorum 7
tuorum, et filiarum. Dixiſti ædificare templum 8
in monte ſancto tuo, et in civitate habitationis tuæ altare, ſimilitudinem tabernaculi ſancti, quod præparaſti ab initio.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܒܪܚܡܘܬܗ ܛܒܬܐ ܕܒܣܝܡܘܬܗ. ܘܒܥܡܠܐ ܕܥܒܕ ܐܝܕܝܗ ܥܘܬܪܐ ܕܠܐ ܚܣܝܪ. 18
ܘܒܚܘܫܚܐ ܕܡܡܠܠܗ ܝܕܥܬܐ ܘܢܟܦܘܬܐ. ܘܒܫܘܬܦܘܬܐ ܕܡܚܫܒܬܗ ܫܪܪܐ ܕܠܐ ܡܬܟܣܢ.
ܫܪܝܪܐ ܘܡܛܠ ܗܕܐ ܟܕ ܚܕܪ ܗܘܝܬ ܒܥܝܬܗ ܠܡܣܒܗ ܠܝ ܠܢܦܫܝ. * ܛܠܝܐ ܗܘܝܬ ܢܗܝܪܐ. ܘܢܦܫܐ ܛܒܬܐ 19
ܩܢܝܬ. * ܘܡܛܠ ܛܝܒܘܬܝ ܐܬܝܬ ܠܦܓܪܐ ܕܟܝܐ. * ܟܕ ܝܕܥ ܗܘܝܬ ܕܠܐ ܡܫܟܚ ܐܢܐ 20 21
ܕܐܟܒܘܫ ܢܦܫܝ. ܐܠܐ ܐܢ ܐܠܗܐ ܢܬܠ ܠܝ. ܘܗܕܐ ܗܝ ܬܫܒܘܚܬܐ. ܕܢܕܥ ܐܢܫ ܕܡܢܘ ܗܝ
ܛܝܒܘܬܐ. ܫܐܠܬ ܡܢ ܡܪܝܐ. ܘܒܥܝܬ ܡܢܗ. ܘܡܢ ܟܠܗ ܠܒܝ ܐܡܪܬ ܠܗ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܛ *

* ܐܠܗܐ ܕܐܒܗܝ. ܘܡܪܝܐ ܕܪܚܡܐ. ܐܢܬ ܒܡܠܬܟ ܥܒܕܬ ܟܠܡܕܡ. * ܘܒܚܟܡܬܟ 1 2
ܓܒܠܬ ܠܒܪܢܫܐ. ܕܢܫܬܠܛ ܥܠ ܒܪܝܬܟ ܕܒܪܝܬ. * ܕܢܦܪܢܣ ܒܪܝܬܐ ܕܥܠܡܐ 3
ܒܩܘܫܬܐ ܘܒܟܐܢܘܬܐ. ܘܒܢܦܫܐ ܬܪܝܨܬܐ ܢܕܘܢ ܕܝܢܐ. * ܘܗܒ ܠܝ ܚܟܡܬܐ ܡܢ ܟܘܪܣܝܟ 4
ܘܠܐ ܬܣܠܝܢܝ ܡܢ ܥܒܕܝܟ. * ܡܛܠ ܕܐܢܐ ܥܒܕܟ ܐܢܐ: ܥܒܕܟ ܐܢܐ ܘܒܪܗ 5
ܕܐܡܬܟ. ܒܪܢܫܐ ܟܪܝܗܐ ܘܙܥܘܪ ܚܝܐ. ܘܚܣܝܪ ܣܘܟܠܐ ܒܕܝܢܐ ܘܒܢܡܘܣܐ. * ܐܦ ܐܢ ܗܘܐ ܓܒܪ 6
ܐܢܫ ܡܫܡܠܝ ܒܒܢܝ ܐܢܫܐ. ܟܕ ܪܘܚܐ ܕܡܢܟ ܪܚܩܐ ܡܢܗ. ܠܡܕܡ ܠܐ ܡܬܚܫܒ.
* ܐܢܬ ܗܘ ܕܓܒܝܬܢܝ ܡܠܟܐ ܠܡܕܒܪܢܘܬܗ ܕܥܡܟ. ܘܕܝܢܐ ܠܒܢܝܟ ܘܠܒܢܬܟ. * ܘܐܡܪܬ 7 8
ܕܐܒܢܐ ܗܝܟܠܐ ܒܛܘܪܐ ܩܕܝܫܐ. ܘܒܡܕܝܢܬܐ ܕܡܥܡܪܟ ܡܕܒܚܐ. ܕܡܘܬܐ ܕܡܫܟܢܟ ܩܕܝܫܐ.
ܗܘ ܕܛܝܒܬ ܡܢ ܩܕܝܡ.

Et bonam in ejus amicitia delectationem, & in labore exercitii manuum ejus divitias indeficientes, & in uſu colloquii ejus ſcientiam atque honeſtatem, & in communcatione cogitationum ejus veritatem quæ refelli nequit: *quapropter* circumiens quæſivi eam mihi ipſi aſſumere. Puer eram perſpicuus, & bonam adeptus animam: Et propter bonitatem meam, veni in corpus purum. Sciens autem quòd non poſſim meipſum domare, niſi Deus mihi dederit, (atque hac eſt claritas, ut ſciat quis cujuſnam ſit beneficium) poſtulavi à Domino, eumque deprecatus ſum, & ex toto corde meo *ſic* eum effatus: 18 19 20 21 22

CAP. IX.

DEus patrum meorum, & miſerationum 1
Domine, tu omnia verbo tuo feciſti, Et ſa- 2
pientiâ tuâ condidiſti hominem, ut dominaretur creaturis tuis quas fabricâſti, Ut ad- 3
miniſtraret creaturam mundi cum veritate & æquitate, & animo recto judicium exerceret; Da mihi ſapientiam à ſolio tuo, & ne 4
me reprobes à ſervis tuis. Nam ego ſervus 5
tuus ſum, ſervus *inquam* tuus ſum & filius ancillæ tuæ, infirmus homo, & vitæ brevis, & cui deeſt intellectus in judicio & lege.
Licet enim aliquis perfectus fuerit inter ho- 6
mines, *tamen* cùm ſpiritus qui à te eſt, abſceſſerit ab eo, nihili æſtimatur. Tu es qui re- 7
gem elegiſti ad regendum populum tuum, & judicem filiorum filiarumque tuarum. Et 8
dixiſti ut ædificarem templum in monte ſancto tuo, & in urbe habitationis tuæ aram inſtar ſancti tabernaculi tui quod olim paraveras,

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* وفي ودادها طرب صالح * وفي اتعاب يديها ثروة لا تنقص وفي الارتياض بمخاطبتها فطنة * 18
وفي مشاركة اقوالها فخر * جلت ملتمسا ان اخذها الي * وكنت صبيا ذكيا * وحصلت بنفس 19
صالحة * بل كنت صالحا * فدخلت الي جسمها غير دنس * واذ عرفت اني لن اكون 20 21
معي اخر ماسكها ان لم يعطني الله ذلك * وهذا الراي كان من فطنة * ان اعرف لمن
هي المنة * فابتهلت الي الرب * وطلبت اليه * وقلت من كل قلبي *

* الفصل التاسع *

* يا اله ابائي * يا رب رحمتك * يا من خلقت كافة البرايا 1
بكلمتك * وابدعت الانسان بحكمتك ليسود البرايا التي خلقتها * ويسوس العالم ببر 2 3
وعدل * ويحكم القضاء باستقامة نفس * اعطني حكمة الذين يواظبونك * ولا تنفني من 4
بين عبيدك * فانني انا عبدك وابن امتك * انسان ضعيف القوة وقصير العمر * وناقص 5
في فهم القضاء والشرائع * لانه لو كان احد في ابناء الناس كاملا * متى ما ابتعدت عنه 6
الحكمة التي منك فانه كان لا يحسب شيا * انت اخترتني لشعبك ملكا * ولابنائك وبناتك 7
قاضيا * قلت ان ابني في جبلك المقدس هيكلا وفي مدينة مسكنك مذبحا نظير 8
المسكن المقدس الذي اسلفت تسويه منذ البدء

Bona in ejus amore voluptas, in laboribus manuum ejus divitiæ inexhauſtæ, in delectabili colloquio ejus prudentia, & in communicatione ſermonum ejus gloriatio) quærens circuivi ut eam mihi aſſumerem. Eram autem puer acutus, bonamque ſortitus animam. Imò bonus eram, ideóque immaculatus ingreſſus ſum in corpus illius. Cùm autem intellexiſſem me non aliâ ratione compotem illius fore quàm dono Dei, (quod quidem conſilium ex prudentia fuit, ſcire me cujuſnam foret hujuſmodi beneficium) Dominum obſecravi, cumque rogavi, & ex animo toto dixi: 18 19 20 21

CAP. IX.

O Deus patrum meorum, O miſericordiæ tuæ Domine, O qui creaturas omnes verbo tuo condidiſti, Et hominem tua fabricâſti ſapientiâ, ut creaturis abs te formatis dominaretur. Et mundum ſanctè in ſeque gubernaret, ac judicium æquâ mente decerneret; Largire mihi ſapientiam eorum qui tibi frequenter adſunt, & e numero ſervorum tuorum ne me rejicias: Quoniam ego ſervus tuus, & ancillâ tuâ natus, homo ſum infirmi roboris ac brevis ætatis, & in judicii ac legum intelligentia imperfectus. Nam etiamſi quis fuerit inter filios hominum conſummatus, quoties receſſerit ab eo ſapientia quæ ex te eſt, nihili reputatur. Tu me populo tuo regem elegiſti, & filiis ac filiabus tuis judicem. Templum in monte ſancto tuo ædificare juſſiſti, & in urbe habitationis tuæ altare ſimile tabernaculo ſancto cu- [illegible] 1 2 3 4 5 6 7 8

Verſio VULG. LAT.

9 Et tecum ſapientia tua, quæ novit opera tua, quæ &
aſſuit tunc cùm orbem terrarū faceres, & ſciebat quid
eſſet placitum oculis tuis, & quid directum in præceptis
10 tuis. Mitte illam de cœlis ſanctis tuis, & à ſede
magnitudinis tuæ, ut mecum ſit & mecum laboret, ut
11 ſciam quid acceptum ſit apud te: Scit enim illa omnia,
& intelligit, & deducet me in operibus meis ſobriè, &
12 cuſtodiet me in ſua potentia. Et erunt accepta opera
mea, & diſponā populū tuū juſtè, & ero dignus ſedium
13 patris mei. Quis enim hominum poterit ſcire conſilium
Dei? aut quis poterit cogitare quid velit Deus?
14 Cogitationes enim mortalium timidæ, & incertæ
15 providentiæ noſtræ. Corpus enim, quod corrumpitur,
aggravat animam, & terrena inhabitatio deprimit
16 ſenſum multa cogitantem. Et difficilè æſtimamus
quæ in terra ſunt: & quæ in proſpectu ſunt, invenimus
cum labore. Quæ autē in cœlis ſunt quis inveſtigabit?
17 Senſū autē tuū quis ſciet, niſi tu dederis ſapientiam, &
18 miſeris ſpiritū ſanctū tuū de altiſſimis: Et ſic correctæ
ſint ſemitæ eorū qui ſunt in terris, & quæ tibi placuit
19 didicerint homines? Nam per ſapientiam ſanati ſunt
quicunque placuerunt tibi Domine à principio.

CAP. X.

1 Hæc illum, qui primus formatus eſt à Deo pater orbis
2 terrarum, cùm ſolus eſſet creatus, cuſtodivit, Et
eduxit illum à delicto ſuo; & dedit illi virtutem continendi
3 omnia. Ab hac ut receſſit injuſtus in ira ſua,
per iram homicidii fraterni deperiit.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

9 † Καὶ μετὰ σοῦ ἡ σοφία ἡ εἰδυῖα τὰ ἔργα σου, † καὶ παροῦσα ὅτε ἐποίεις
τὸν κόσμον, † καὶ ἐπισταμένη τί ἀρεστὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου, † καὶ τί
10 εὐθὲς ἐν ἐντολαῖς σου. † Ἐξαπόστειλον αὐτὴν ἐξ ἁγίων οὐρανῶν, † καὶ
ἀπὸ θρόνου δόξης σου πέμψον αὐτήν, † ἵνα συμπαροῦσά μοι κοπιάσῃ;
11 † καὶ γνῶ τί εὐάρεστόν ἐστι παρὰ σοί. † Οἶδε γὰρ ἐκείνη πάντα καὶ συνιεῖ,
† καὶ ὁδηγήσει με ἐν ταῖς πράξεσί μου σωφρόνως, † καὶ φυλάξει με ἐν τῇ
12 δόξῃ αὐτῆς. † Καὶ ἔσται προσδεκτὰ τὰ ἔργα μου, † καὶ διακρινῶ τὸν λαόν
13 σου δικαίως, † καὶ ἔσομαι ἄξιος θρόνων πατρός μου. † Τίς γὰρ ἄνθρωπος
14 γνώσεται βουλὴν Θεοῦ; † ἢ τίς ἐνθυμηθήσεται τί θέλει ὁ κύριος; † Λογισμοὶ
15 γὰρ θνητῶν δειλοί, † καὶ ἐπισφαλεῖς αἱ ἐπίνοιαι ἡμῶν. † Φθαρτὸν
γὰρ σῶμα βαρύνει ψυχήν, † καὶ βρίθει τὸ γεῶδες σκῆνος νοῦν πολυφροντίδα.
16 † Καὶ (ε) μόλις εἰκάζομεν τὰ ἐπὶ γῆς, † καὶ τὰ ἐν χερσὶν
17 εὑρίσκομεν μετὰ πόνου, † τὰ δὲ ἐν οὐρανοῖς τίς ἐξιχνίασε; † Βουλὴν δέ σου
τίς ἔγνω, εἰ μὴ σὺ ἔδωκας σοφίαν, † καὶ ἔπεμψας τὸ ἅγιόν σου
18 πνεῦμα ἀπὸ ὑψίστων; † Καὶ οὕτως διωρθώθησαν αἱ τρίβοι τῶν ἐπὶ
19 γῆς, † (ζ) καὶ τὰ ἀρεστά σου ἐδιδάχθησαν ἄνθρωποι, † καὶ τῇ σοφίᾳ
ἐσώθησαν.

MS.A. (ε) μόγις (ζ) κύριε, τὰ

ΚΕΦ. ί.

1 † Αὕτη πρωτόπλαστον πατέρα κόσμου † μόνον κτισθέντα διεφύλαξε,
2 καὶ ἐξείλατο αὐτὸν ἐκ παραπτώματος ἰδίου, † Ἔδωκέ τε αὐτῷ
3 ἰσχὺν κρατῆσαι (α) ἁπάντων. Ἀποστὰς δὲ ἀπ' αὐτῆς ἄδικος ἐν
ὀργῇ αὐτοῦ, † ἀδελφοκτόνοις συναπώλετο θυμοῖς.

MS.A. (α) πάντων.

Et tecum ſapientia, quæ novit opera tua, quæ & 9
adfuit tunc, cum orbem terrarum faceres, & ſcit
quid placitum ſit in oculis tuis, & quid directum
in præceptis tuis. Emitte illam de cœlis ſanctis, 10
& à ſede majeſtatis tuæ mitte illam, ut mecum ſit,
& mecum laboret, & ſciam quid acceptum ſit apud
te. Scit enim illa, omnia, & intelligit, & de- 11
ducet me in operibus meis ſobrie, & cuſtodiet
me in ſua potentia. Et erunt accepta opera mea: 12
& diſponam populum tuum juſte, & ero dignus
ſedium patris mei. Quis enim hominum poterit 13
ſcire conſilium Dei? aut quis poterit cogitare,
quid velit Dominus? Cogitationes enim morta- 14
lium timidæ, & incertæ providentiæ noſtræ. (b) Cor- 15
ruptibile enim corpus aggravat animam, & terre-
na inhabitatio deprimit ſenſum multa (c) curantem:
Et difficile æſtimamus, quæ in terra ſunt: & quæ 16
in proſpectu ſunt, invenimus cum labore: quæ
autem in cœlis ſunt, quis inveſtigavit? Senſum 17
autem tuum quis ſcivit, niſi tu dederis ſapientiam,
& miſeris ſpiritum ſanctum tuum de altiſſimis?
Et ſic correctæ ſunt ſemitæ eorum qui in terris 18
ſunt, & quæ tibi placent, didicerunt homines, & 19
(d) per ſapientiam ſanati ſunt.

CAP. X.

Hæc illum, qui primus formatus eſt, patrem 1
orbis terrarum, cum ſolus eſſet creatus, cuſtodivit,
Et eduxit illum à delicto (a) ſuo, & dedit ei virtutē 2
continendi omnia. Ab hac autem ut receſſit injuſtus 3
in ira ſua; (b) fratricidis furoribus ſimul periit.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

9 * ܘܥܡܟ ܗܝ ܚܟܡܬܐ ܕܝܕܥܐ ܠܥܒܕܝܟ. ܘܥܡܟ ܗܘܬ ܟܕ ܥܒܕܬ ܥܠܡܐ. ܘܝܕܥܐ ܕܫܦܪ
10 ܩܕܡ ܥܝܢܝܟ. ܘܡܢܐ ܬܪܝܨ ܒܦܘܩܕܢܝܟ. * ܫܕܪܝܗ ܡܢ ܫܡܝܐ ܩܘܕܫܟ. ܘܡܢ
11 ܟܘܪܣܝܐ ܕܪܒܘܬܟ ܫܕܪܝܗ. ܕܬܐܬܐ ܬܠܐܐ ܥܡܝ. ܘܐܕܥ ܡܢܐ ܫܦܝܪ ܩܕܡܝܟ. * ܗܝ ܓܝܪ
ܝܕܥܐ ܟܠܡܕܡ. ܘܡܣܬܟܠܐ. ܘܬܕܒܪܢܝ ܒܥܒܕܝ ܢܟܦܐܝܬ. ܘܬܛܪܢܝ ܒܬܫܒܘܚܬܗ
12 ܐܠܗܝܬܐ. * ܕܐܕܘܢ ܠܥܡܟ ܒܟܐܢܘܬܐ. ܘܢܗܘܘܢ ܡܩܒܠܝܢ ܥܒܕܝ ܟܠܗܘܢ. ܘܐܗܘܐ ܫܘܐ
13 ܠܟܘܪܣܝܗ ܕܐܒܝ. * ܡܢܘ ܓܝܪ ܐܢܫܐ ܕܢܕܥ ܡܠܟܗ ܕܐܠܗܐ. ܐܘ ܡܢܘ ܡܬܒܝܢ
14 ܕܡܢܘ ܨܒܝܢܗ ܕܐܠܗܐ. * ܡܚܫܒܬܗܘܢ ܓܝܪ ܕܡܝܘܬܐ ܡܚܝܠܢ ܐܢܝܢ. ܘܠܐ ܡܫܪܪܢ
15 ܡܚܫܒܬܗܘܢ. * ܦܓܪܐ ܓܝܪ ܕܡܬܚܒܠ. ܝܩܝܪ ܠܢܦܫܐ. * ܗܐ ܐܝܠܝܢ ܕܒܐܪܥܐ ܐܝܬܝܢ.
16 ܒܙܥܘܪ ܡܫܟܚܝܢ ܚܢܢ. ܘܕܩܕܡ ܥܝܢܝܢ. ܒܥܡܠܐ ܡܫܟܚܝܢ. ܘܐܝܠܝܢ ܕܒܐܝܕܝܢ. ܒܥܡܠܐ
17 ܡܫܟܚܝܢ ܚܢܢ. ܠܐ ܐܝܠܝܢ ܕܝܢ ܕܒܫܡܝܐ ܐܝܬܝܢ. ܡܢܘ ܡܫܟܚ ܠܡܥܩܒܘ. * ܡܠܟܟ
ܕܝܢ ܡܢܘ ܝܕܥ. ܐܠܐ ܐܢ ܝܗܒܬ ܚܟܡܬܐ. ܘܫܕܪܬ ܪܘܚܟ ܩܕܝܫܬܐ ܡܢ ܫܡܝܐ.
18 * ܘܗܟܢܐ ܐܬܬܪܝܨܘ ܫܒܝܠܐ ܥܠ ܐܪܥܐ. ܘܝܠܦܘ ܒܢܝܢܫܐ ܨܒܝܢܟ. * ܘܒܚܟܡܬܟ ܚܝܘ.
19
* ܩܦܠܐܘܢ * ܝ *
1 * ܗܕܐ ܗܝ ܕܢܛܪܬ ܠܐܒܐ ܩܕܡܝܐ. ܝܚܝܕܝܐ ܕܐܬܒܪܝ ܒܥܠܡܐ.
2 * ܘܦܪܩܬܗ ܡܢ ܡܦܘܠܬܐ ܕܢܦܫܗ. ܘܝܗܒܬ ܠܗ ܚܝܠܐ ܕܢܫܬܠܛ ܥܠ ܟܠ. * ܘܦܪܫ
3 ܡܢܗ ܩܐܝܢ ܥܘܠܐ. ܒܪܘܓܙܐ ܕܩܛܠ ܐܚܘܗܝ ܐܬܘܒܕ.

Dum tecum eſſet ſapientia quæ novit opera 9
tua, tibíque aderat, cùm ſecula faceres, &
quid gratum ſit ante oculos tuos, quídve
rectum in præceptis tuis, pernovit. Eam 10
è cœlis tuæ ſanctitatis emitte, & à throno
majeſtatis tuæ mitte illam, ut veniens mecum
laboret, ut ſciam quid honeſtum ſit in conſpectu
tuo. Ipſa enim omnia ſcit & intel- 11
ligit, meque prudenter ducet in cunctis actionibus
meis, & ſuâ majeſtate me cuſtodiet:
Ut judicem populum tuum cum juſtitia, & 12
grata ſint omnia opera mea, & ut dignus exiſtam
ſolio patris mei. Quis enim eſt ho- 13
mo, qui conſilium Dei cognoſcat? aut quis
cogitet quænam ſit Dei voluntas? Nam 14
cogitationes mortalium tenues ſunt, & incertæ
ſunt cogitationes eorum: Siquidem 15
corruptibile corpus grave eſt animæ. Ecce 16
quæ ſunt humi vix percipimus; & quæ ob
oculos verſantur, difficulter invenimus; quæque
præ manibus habemus, laborioſè reperimus:
quæ autem in cœlo ſunt, quis perveſtigare
poſſit? Conſilium verò tuum quis 17
pernoſcat, niſi tu ſapientiam dederis, & ſpiritum
ſanctum tuum è cœlis tuis emiſeris?
Atque ita correctæ ſunt ſemitæ ſuper terram, 18
& didicerunt homines voluntatem tuam,
Et per ſapientiam tuam ſunt vitam aſſecuti. 19

CAP. X.

Hæc eſt quæ primum parentem, unicum 1
in mundo creatum ſervavit, Eumque à ſui 2
ipſius lapſu liberavit, & dedit ei potentiam
dominandi in omnia. Ab hac receſſit Cain 3
ſceleratus, unde fratricidam ira peremit.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

9 * ومعك الحكمة العارفة اعمالك حاضرة حين خلقت العالم * وهي عالمة ما هو المرضي بين
10 عينيك. وما هو المستقيم في وصاياك * فارسلها من السماوات المقدسة للشعب. فتحضر عندي *
11 ابعثها من عرش مجدك. لاعلم ما هو المرضي عندك * لانها تعرف كل شي وتفهمه *
12 فترشدني في كافة اعمالي بتعفف. وتحفظني في شرفها * فتكون اعمالي مقبولة. واحكم لشعبك
13 بالعدل. واصير اهلا لمنابر اباي * لان من هو الانسان الذي يعرف راي الله * او من يتفكر
14 15 فيعلم ما يشاء الرب * اذ افكار المايتين جزوعة * ورواياهم خطرة * لان الجسم البالي يثقل
16 النفس * والمسكن الارضي يثقل عقلا كثير الاهتمام * فبالجهد نحرز الاشياء التي في الارض *
17 ونجد في تعب الامور التي نلامسها بايدينا. فالتي في السماوات من يستبحث عنها * ورايك من
عرفه * ان لم تكن قد اعطيته انت حكمة * وارسلت اليه من الاعالي روحك القدوس *
18 19 * فهكذا تقومت مناهج الذين في الارض * وعلم الناس ما يرضيك * وتخلصوا بالحكمة *

* الفصل العاشر *

1 2 * هذه حفظت ابا العالم المخلوق اولا. المبرو وحده * وانقذته من هفوته * ومنحته قوة ان
3 يمسك كل شي * ولما ابتعد منها الظالم بغيظه * هلك مع الانفس القاتلة اخوها *

Sapientia autem operum tuorum gnara 9
tecum aderat quando mundum creâſti,
ipſáque novit quid oculis tuis adlubeſcat,
quidve rectum ſit in præceptis tuis.
Eam igitur è ſanctis cœlis tuis ad po- 10
pulum mitte, ut præſtò mihi ſit; Emitte
inquam illam è ſolio gloriæ tuæ, ut
quid acceptum apud te ſit, cognoſcam:
Quandoquidem ipſa res omnes novit ac 11
intelligit. Méque in cunctis operibus
meis moderatè dirigat, & magnificentiâ
ſuâ tueatur; Ut accepta ſint ope- 12
ra mea, tuúmque populum juſtè judi-
cem, & dignus fiam thronis patrum meorum.
Quis enim eſt homo qui mentem 13
Dei cognoſcat? aut quis cogitans intel-
ligat quid velit Dominus, Cùm cogita- 14
tiones mortalium timidæ ſint, & opini-
ones eorum diſcrimini ſubjectæ? Nam 15
corpus corruptibile gravat animam, &
terrenum domicilium mentem curis ab-
undantem deprimit. Adeóque vix aſſe- 16
quimur veritatem rerum quæ in terra
ſunt, & res quas manibus attrectamus,
laborioſè reperimus: quæ igitur in cœlis
ſunt, quis perveſtigabit? Et mentem tuam 17
quis novit, niſi tu ſapientiam conceſſeris
ei, & Spiritum ſanctum tuum ab
excelſis ad eum demiſeris? Nam ſic 18
dirigantur ſemitæ eorum qui ſunt in
terra, & quæ tibi grata ſunt, homines
didicerint, Et fuerint ſapientiâ ſer- 19
vati.

CAP. X.

Hæc orbis parentem primò creatum, 1
ſolúmque formatum conſervavit, Ab 2
ejus culpa vindicavit, ipſíque vim [illegible]
[illegible]dicavit in omnia dominandi. Ab hac 3
injuſtus per iram ſuam recedens, periit
unà cum animabus fratricidis:

Verſio VULG. LAT.

4 Propter quem, cum aqua deleret terram, ſanavit iterùm
ſapientia, per contemptibile lignum juſtum gubernans.
5 Hæc & in conſenſu nequitiæ cùm ſe nationes
contuliſſent, ſcivit juſtum, & conſervavit ſine querela
Deo, & in filii miſericordia fortem cuſtodivit.
6 Hæc juſtum à pereuntibus impiis liberavit fugientem,
7 deſcendente igne in Pentapolim: Quibus in teſtimonium
nequitiæ fumigabunda conſtat deſerta terra, &
incerto tempore fructus habentes arbores, & incredibilis
8 animæ memoria ſtans figmentum ſalis. Sapientiam
enim prætereuntes, non tantùm in hoc lapſi ſunt
ut ignorarent bona, ſed & inſipientiæ ſuæ reliquerunt
hominibus memoriam, ut in his, quæ peccaverunt,
9 nec latêre potuiſſent. Sapientia autem hos, qui ſe obſervant,
10 à doloribus liberavit. Hæc profugum iræ fratris
juſtum deduxit per vias rectas, & oſtendit illi regnum
Dei, & dedit illi ſcientiam ſanctorum: honeſtavit
11 illũ in laboribus, & complevit labores illius. In
fraude circumvenientiũ illũ affuit illi, & honeſtũ fecit
12 illum. Cuſtodivit illum ab inimicis, & à ſeductoribus
tutavit illum, & certamen forte dedit illi ut vinceret,
& ſciret quoniam omnium potentior eſt ſapientia.
13 Hæc venditum juſtum non dereliquit, ſed à peccatoribus
liberavit eum: deſcenditque cum illo in foveam,

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

4 † Δι᾽ ὃν κατακλυζομένην γῆν πάλιν (β) διέσωσε σοφία, † δι᾽ εὐτελοῦς
5 ξύλου τὸν δίκαιον κυβερνήσασα. † Αὕτη καὶ ἐν ὁμονοίᾳ πονηρίας
ἐθνῶν συγχυθέντων (γ) † εὗρε τὸν δίκαιον, καὶ ἐτήρησεν αὐτὸν ἄμεμπτον
θεῷ, † καὶ (ª) ἐπὶ τέκνου σπλάγχνοις ἰσχυρὸν ἐφύλαξεν.
6 † Αὕτη δίκαιον, ἐξαπολλυμένων ἀσεβῶν, ἐρρύσατο † φυγόντα
7 (δ) πῦρ καταβάσιον Πενταπόλεως· (ε) Οἷς ἔτι μαρτύριον τῆς πονηρίας
† καπνιζομένη καθέστηκε χέρσος, † καὶ ἀτελέσιν ὥραις καρποφοροῦντα
φυτά· † ἀπιστούσης ψυχῆς μνημεῖον (ϛ) ἑστηκυῖα στήλη ἁλός.
8 † Σοφίαν γὰρ παροδεύσαντες οὐ μόνον ἐβλάβησαν τοῦ μὴ γνῶναι τὰ
καλά, † ἀλλὰ καὶ τῆς ἀφροσύνης ἀπέλιπον τῷ βίῳ μνημόσυνον,
9 † ἵνα ἐν οἷς ἐσφάλησαν μηδὲ λαθεῖν δυνηθῶσι. † Σοφία δὲ
10 τοὺς (ζ) θεραπεύσαντας αὐτὴν ἐκ πόνων ἐρρύσατο. † Αὕτη φυγάδα
ὀργῆς ἀδελφοῦ δίκαιον † ὡδήγησεν ἐν τρίβοις εὐθείαις,
† ἔδειξεν αὐτῷ βασιλείαν θεοῦ, † καὶ ἔδωκεν αὐτῷ γνῶσιν ἁγίων,
† εὐπόρησεν αὐτὸν ἐν μόχθοις, † καὶ ἐπλήθυνε τοὺς (η) πόνους αὐτοῦ.
11 † Ἐν πλεονεξίᾳ κατισχυόντων αὐτὸν παρέστη, † καὶ ἐπλούτισεν αὐτόν.
12 † Διεφύλαξεν αὐτὸν ἀπὸ ἐχθρῶν, † καὶ ἀπὸ ἐνεδρευόντων ἠσφαλίσατο,
† καὶ ἀγῶνα ἰσχυρὸν ἐβράβευσεν αὐτῷ, † ἵνα γνῷ, ὅτι
13 παντὸς δυνατωτέρα ἐστὶν (θ) εὐσέβεια. † Αὕτη πραθέντα δίκαιον
οὐκ ἐγκατέλιπεν, † ἀλλ᾽ ἐξ ἁμαρτίας ἐρρύσατο αὐτόν· † συγκατέβη
αὐτῷ εἰς λάκκον,

MS. A. (β) ἔσωσεν (γ) ἔγνω τὸν (ª) ἐπὶ * τέκνοις (δ) καταβάσιον πῦρ (ε) Ἧς
ἔτι μαρτύριον (ϛ) ἑστηκυίας (ζ) θεραπεύοντας (η) κόπους (θ) ἡ εὐσέβεια.

Propter quem inundatam terram rurſus ſalvavit 4
ſapientia, per contemptibile lignum, juſtum gubernans.
Hæc & in conſenſu ſuperbiæ nationibus 5
confuſis (c) invenit juſtum, & conſervavit eum
ſine querela Deo, & ſuper filii viſcera fortem
cuſtodivit. Hæc juſtum pereuntibus impiis libe- 6
ravit fugientem à deſcendente igne in Pentapolim:
Quibus (d) in teſtimonium nequitiæ, fumiga- 7
bunda conſtat deſerta terra, & imperfectis germinibus
fructificantes arbores, incredulæ animæ
memoria ſtans figmentum ſalis. Sapientiam enim 8
prætereuntes non tantùm in hoc læſi ſunt, ut ignorarent
bona; ſed et inſipientiæ ſuæ reliquerunt (e) hominibus
memoriam, ut in his quæ peccaverunt,
nec latere potuiſſent. Sapientia autem hos qui ſe 9
obſervarunt, à laboribus liberavit. Hæc profugum 10
iræ fratris juſtum deduxit per vias rectas, oſtendit
illi regnum Dei: & dedit illi ſcientiam ſanctorum:
honeſtavit illum in laboribus, & complevit
labores illius: In fraude circumvenientium illum 11
affuit, & honeſtum fecit illum, Cuſtodivit illum ab 12
inimicis, & à ſeductoribus tutavit. Et certamen
forte dedit illi ut vinceret; Ut ſciret, quoniam omnium
potentior eſt pietas Hæc venditum juſtum non 13
dereliquit, ſed à peccato liberavit eum. Deſcendit
cum illo in foveam,

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܟܕ ܐܬܐ ܛܘܦܢܐ ܥܠ ܐܪܥܐ. ܬܘܒ ܢܛܪܬ ܚܟܡܬܐ. ܒܩܝܣܐ ܦܫܝܛܐ ܠܙܕܝܩܐ ܢܘܚ ܟܕ ܡܕܒܪܐ. 4
* ܗܕܐ ܟܕ ܐܬܚܫܒܘ ܒܢܝ ܥܡܡܐ ܘܐܫܬܦܟܘ ܠܒܝܫܬܐ. ܝܕܥܬ ܠܙܕܝܩܐ. ܘܢܛܪܬܗ ܕܠܐ 5
ܡܘܡ ܠܐܠܗܐ. ܘܠܐܒܪܗܡ ܒܒܪܐ ܕܪܚܡܐ ܒܚܝܠܐ ܢܛܪܬܗ. * ܗܕܐ ܟܕ ܐܒܕܘ ܪܫܝܥܐ. 6
ܠܙܕܝܩܐ ܠܘܛ ܦܨܬܗ. ܕܥܪܩ ܟܕ ܢܚܬܐ ܢܘܪܐ ܥܠ ܚܡܫ ܡܕܝܢܢ. * ܕܗܠܝܢ ܕܣܗܕܘܬܐ 7
ܕܒܝܫܬܗܘܢ ܥܕܡܐ ܠܗܫܐ ܩܝܡܐ. ܟܕ ܡܬܬܢܢ. ܘܚܪܒܢ. ܘܐܝܠܢܐ ܕܒܓܘܗܝܢ. ܦܐܪܐ ܠܐ
ܝܗܒܝܢ. ܘܢܦܫܐ ܕܠܐ ܗܝܡܢܬ. ܥܡܘܕܐ ܕܡܠܚܐ ܐܩܝܡܬ. * ܠܚܟܡܬܐ ܓܝܪ ܥܒܪܘ. 8
ܘܠܐ ܐܬܦܢܝܘ. ܠܐ ܒܠܚܘܕ ܕܠܐ ܥܒܕܘ ܛܒܬܐ. ܐܠܐ ܫܛܝܘܬܗܘܢ ܕܘܟܪܢܐ
ܫܒܩܘ ܒܬܒܝܠ. ܕܒܗܠܝܢ ܕܣܟܠܘ. ܠܐ ܢܫܬܟܚܘܢ ܕܢܛܫܘܢ. * ܚܟܡܬܐ ܕܝܢ ܡܢ ܟܐܒܐ ܦܪܩܐ. 9
ܠܐܝܠܝܢ ܕܡܫܡܫܝܢ ܠܗ. * ܗܕܐ ܦܨܬܗ ܠܙܕܝܩܐ ܝܥܩܘܒ. ܟܕ ܥܪܩ ܗܘܐ ܡܢ ܪܘܓܙܐ ܕܐܚܘܗܝ 10
ܥܘܠܐ. ܘܕܒܪܬܗ ܒܫܒܝܠܐ ܬܪܝܨܐ. ܘܚܘܝܬܗ ܡܠܟܘܬܐ ܕܐܠܗܐ. ܘܝܗܒܬ
ܠܗ ܝܕܥܬܐ ܕܫܪܪܐ. ܘܐܘܬܪܬܗ ܒܥܡܠܗ. ܘܐܥܬܪܬܗ ܒܥܒܕܘܗܝ. * ܘܠܘܩܒܠ 11
ܥܘܠܐ ܕܡܥܠܒܝܢ ܠܗ ܩܡܬ ܥܡܗ ܘܐܥܬܪܬܗ : * ܘܢܛܪܬܗ ܡܢ ܒܥܠܕܒܒܘܗܝ. 12
ܘܡܢ ܐܝܠܝܢ ܕܩܡܘ ܥܠܘܗܝ. ܫܪܪܬܗ. ܘܒܐܓܘܢܐ ܩܫܝܐ ܙܟܝܬܗ. ܕܢܕܥ ܕܡܢ ܟܠ
ܡܕܡ ܚܝܠܬܢܝܬܐ ܗܝ ܕܚܠܬܗ ܕܐܠܗܐ. * ܗܕܐ ܠܐ ܫܒܩܬܗ ܠܝܘܣܦ ܙܕܝܩܐ ܟܕ ܐܙܕܒܢ. ܐܠܐ 13
ܦܪܩܬܗ ܡܢ ܚܛܝܬܐ. ܘܢܚܬܬ ܥܡܗ ܠܓܘܒܐ.

Cúmque veniſſet diluvium ſuper terram, 4
iterum ſervavit ſapientia ligno ſimplici juſtum
Noë gubernans. Hæc, cùm filii natio- 5
num conſpirâſſent, ſeſéque in malum effudiſſent,
juſtum agnovit, eumque immaculatum
Deo cuſtodivit: & Abraham per filium
viſcerum *(vel miſericordiæ)* potenter
protexit. Hæc pereuntibus impiis, juſtum 6
Lot eripuit, quòd fugerit quum deſcenderet
ignis ſuper quinque urbes; Quarum flagi- 7
tii teſtimonium etiamnum viget, fumigantibus
iis, ac deſertis exiſtentibus; & arboribus
quæ ſunt in ipſis, fructus minimè edentibus:
animam verò quæ non credidit, columnam
ſalis erexit. Sapientiam enim exceſſe- 8
runt, nec ad ſe redierunt; non ſolùm quòd
non exercuerint bonum, ſed inſaniam ſuam
monimento reliquerint in orbe, ita ut in his
quæ perpetrârunt, occultari minimè potuerint.
Sapientia verò liberat à doloribus eos 9
qui miniſtrant illi. Hæc juſtum Jacob eri- 10
puit dum fugeret ab ira fratris ſui iniqui, eumque
per calles rectos deduxit, & regnum
Dei oſtendit illi, deditque ei notitiam veritatis;
auxit eum in labore ipſius, eumque in
ſuis operibus locupletavit; Adverſùs inju- 11
riam opprimentium eum affuit illi, & ditavit
eum; Conſervavit eum ab inimicis ejus, 12
& ab his qui ſurrexerant in eum, firmum
reddidit, & in certamine arduo victorem fecit:
ut cognoſceret omni re potentiorem
eſſe timorem Dei. Hæc non deſeruit Jo- 13
ſeph juſtum, cùm venditus fuit, ſed liberavit
eum à peccato, deſcenditque cum illo in
foveam:

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* فلذلك لما طوفت الارض خلصها الحكمة ايضا * ودبرت الصديق في آلة خشب 4
حقير * هذه لما انصبت الامم الى الاتفاق في الكذب والشر * عرفت الصديق وحفظته 5
لله بلا عيب * وحفظته في تحننه على ولده * هذه نجت الصديق من المنافقين البائدين 6
وسلمته هاربا لما انحدرت النار على الخمس مدن * التي هي شاهدة الى الان بشرهم * 7
مصورة مدخنة باين * تصوبها تثمر في الاوقات ثمرا غير كامل * والنفس التي لم تصدق
لبثت واقفة * فتراها عمود ملح * لانهم تجاوزوا الحكمة فلم يبصروا ما عرفوا المساوي التي 8
دهمتهم فقط * بل وخلفوا في العالم لغباوتهم ذكرا ليلا يمكنهم كتمان الهفوات التي غلطوا
فيها * فالحكمة انقذت الذين خدموها من الاتعاب والاوجاع * هذه ارشدت صديقا من 9 10
غيظ اخيه الى سبل الاستقامة * وارته ملك الله * واعطته معرفة القديسين * واوسعت ايساره
في اتعابه * واوعبت حضونه في استعلام من تجبر عليه * ووقفت به واغنته * وحفظته 11 12
من اعدائه * وصانته من المكمنين له * ودبرته اذ دهمه الجهاد القوي * ليعلم ان العبادة
الحسنة اقوى من كل شي * هذه لم تهمل صديقا مبيعا * بل نجته من الخطية * ونزلت 13
معه الى الجب *

Et ob id obrutam diluvio terram denuò 4
ſervavit ſapientia, & juſtum vili inſtrumento
ligneo direxit. Hæc, quum natio- 5
nes in conſenſum ad malum ac ſcelus ſeſe
profudiſſent, juſtum cognovit, eumque
inculpatum Deo ſervavit, & in ipſius
erga filium ſuum clementiâ cuſtodivit.
Hæc juſtum à perditis impiis liberavit, 6
& fugientem ſalvavit quum ſuper urbes
quinque ignis deſcendit, Quæ ſunt huc- 7
uſque teſtes criminis eorum, fumigantes
ac deſertæ manentes, quarum plantæ aliquando
fructum edunt imperfectum; &
anima quæ non credidit, immota conſiſtit,
& ſtatua ſali cernitur. Quia ſa- 8
pientiam prætergreſſi ſunt, neque conſiderârunt,
non ſolùm nequitias quæ caligine
eos oppreſſit, ignorârunt; ſed etiam
inſipientiæ ſuæ memoriam reliquerunt
in mundo, ne celare poſſent crimina
in quibus aberrârant. Verùm ſapi- 9
entia cultores ſuos à laboribus ac doloribus
eripit. Hæc juſtum ab ira fra- 10
tris ſui ad rectas vias direxit, ipſique
regnum Dei monſtravit, & ſcientiam
ſanctorum dedit illi: divitias ejus ampliavit
in laboribus ejus, & ſinus ejus
implevit opibus eorum qui inſultaverant
ipſi: Aſſuit ei, & locupletavit illum: 11
Servavit eum ab hoſtibus, protexit ab 12
inſidiatoribus, cúmque diro certamine
obrueretur, direxit: ut ſciret omni re
bonam pietatem eſſe potentiorem. Hæc 13
venditum non dereliquit juſtum, ſed eum
à peccato liberavit: in foveam unà cum
eo deſcendit,

Verſio VULG. LAT.

14 Et in vinculis non dereliquit illum, donec afferret illi
ſceptrum regni, & potentiã adverſus eos, qui eum deprimebant:
& mendaces oſtendit, qui maculaverunt
15 illum, & dedit illi claritatem æternam. Hæc populũ
juſtum, & ſemen ſine querela, liberavit à nationibus,
16 quæ illum deprimebant. Intravit in animã ſervi Dei,
& ſtetit contra reges horrendos in portentis & ſignis.
17 Et reddidit juſtis mercedem laborum ſuorum, & deduxit
illos in via mirabili: & fuit illis in velamento
18 diei, & in luce ſtellarum per noctem: Tranſtulit illos
per mare rubrum, & tranſvexit illos per aquam nimiam.
19 Inimicos autẽ illorũ demerſit in mare, & ab altitudine
inferorum eduxit illos. Ideò juſti tulerunt ſpolia
20 impiorum, Et decantaverunt Dñe nomen ſanctum
tuum, & victricẽ manum tuam laudaverunt pariter:
21 Quoniam ſapientia aperuit os mutorum, & linguas
infantium fecit diſertas.

CAP. XI.

1 DIrexit opera eorum in manibus prophetæ ſancti.
2 Iter fecerunt per deſerta, quæ non habitabantur: & in
3 locis deſertis fixerunt caſas. Steterunt contra hoſtes,
4 & de inimicis ſe vindicaverunt. Sitierunt, & invocaverunt
te, & data eſt illis aqua de petra altiſſima, &
5 requies ſitis de lapide duro. Per quæ enim pœnas
paſſi ſunt inimici illorum, à defectione potus ſui, & in
6 eis, cùm abundarent filii Iſraël, lætati ſunt; Per hæc,
cùm illis deeſſent, benè cum illis actum eſt.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

14 † Καὶ ἐν δεσμοῖς οὐκ ἀφῆκεν αὐτὸν, † ἕως ἤνεγκεν αὐτῷ σκῆπτρα
βασιλείας † καὶ ἐξουσίαν τυραννούντων αὐτοῦ· † ψευδεῖς τε ἔδειξε τοὺς
15 μωμησαμένους αὐτὸν, † καὶ ἔδωκεν αὐτῷ δόξαν αἰώνιον. † Αὕτη
λαὸν ὅσιον καὶ σπέρμα ἄμεμπτον † (ι) ἐῤῥύσατο ἐξ ἔθνους θλιβόντων.
16 † Εἰσῆλθεν εἰς ψυχὴν θεράποντος κυρίου, † καὶ ἀντέστη βασιλεῦσι
17 φοβεροῖς ἐν τέρασι καὶ σημείοις. † Ἀπέδωκεν (κ) ὁσίοις μισθὸν
κόπων αὐτῶν, † ὡδήγησεν αὐτοὺς ἐν ὁδῷ θαυμαστῇ, † καὶ ἐγένετο
αὐτοῖς εἰς σκέπην ἡμέρας, † καὶ εἰς φλόγα (λ) ἄστρων τὴν νύκτα.
18 † Διεβίβασεν αὐτοὺς θάλασσαν ἐρυθρὰν, † καὶ διήγαγεν αὐτοὺς δι'
19 ὕδατος πολλοῦ. † Τοὺς δὲ ἐχθροὺς αὐτῶν (μ) κατέκλυσε, † καὶ ἐκ βάθους
ἀβύσσου ἀνέβρασεν αὐτούς. † Διὰ τοῦτο δίκαιοι ἐσκύλευσαν ἀσεβεῖς,
20 † Καὶ ὕμνησαν κύριε τὸ ὄνομα τὸ ἅγιόν σου, † τήν τε ὑπέρμαχόν
21 σου χεῖρα ᾔνεσαν ὁμοθυμαδόν. † Ὅτι ἡ σοφία ἤνοιξε στόμα
κωφῶν, † καὶ γλώσσας νηπίων ἔθηκε τρανάς.

MS. A. (ι) ἐρύσατο (κ) μισθὸν ὁσίοις (λ) ἀστέρων (μ) κατέκλυσεν,

ΚΕΦ. ια'.

1 † Εὐόδωσε τὰ ἔργα (α) αὐτῶν ἐν χειρὶ προφήτου ἁγίου. † Διώ-
2 δευσαν ἔρημον ἀοίκητον, † καὶ ἐν ἀβάτοις ἔπηξαν σκηνάς. † Ἀν-
3 τέστησαν πολεμίοις (β) καὶ ἠμύναντο ἐχθρούς. † Ἐδίψησαν καὶ
4 ἐπεκαλέσαντό σε, † καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐκ πέτρας ἀκροτόμου ὕδωρ,
5 † καὶ ἴαμα δίψης ἐκ λίθου σκληροῦ. † Δι' ὧν γὰρ ἐκολάσθησαν οἱ ἐχθροὶ
6 αὐτῶν, † Διὰ τούτων αὐτοὶ ἀποροῦντες εὐεργετήθησαν.

MS. A. (α) αὐτοῦ ἐν χειρὶ προφητῶν ἁγίων. (β) καὶ ἐχθροὺς ἠμύναντο.

Cum Tranſlatione LATINA.

Et in vinculis non dereliquit illum; donec afferret illi ſceptrum regni, & potentiam adverſus eos qui eum deprimebant. Et mendaces oſtendit, qui maculaverant illum, & dedit illi claritatem æternam. Hæc populum juſtum, & ſemen ſine querela liberavit à natione eorum qui illum opprimebant. Intravit in animam ſervi Domini, & ſtetit contra reges horrendos in portentis, & ſignis. Reddidit juſtis mercedem laborum ſuorum, deduxit eos in via mirabili, & fuit illis in velamentum die, & in lucem ſtellarũ per noctem. Tranſtulit illos per mare rubrum, & tranſvexit illos per aquam nimiam. Inimicos autem illorum demerſit, & de profundo abyſſi ejecit eos. Ideo juſti tulerunt ſpolia impiorum, Et decantaverunt Domine nomen ſanctum tuum, & victricem manum tuam laudaverunt pariter. Quoniam ſapientia aperuit os mutorum, & linguas infantium fecit diſertas.

CAP. XI.

DIrexit opera eorum in manu prophetæ ſancti. Iter fecerunt per deſertum, quod non habitabatur, & in inviis fixerunt caſas. Steterunt contra hoſtes, & de inimicis ſe vindicaverunt. Sitierunt, & invocaverunt te: & data eſt illis aqua de petra duriſſima, & requies ſitis de lapide duro. Per quæ enim pœnas paſſi ſunt inimici illorum; Per hæc cum iis quibus deerat, bene actum eſt.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

14 * ܘܒܐܣܘܪܐ ܠܐ ܫܒܩܬܗ܂ ܥܕܡܐ ܕܝܗܒܬ ܠܗ ܫܒܛܐ ܕܡܠܟܘܬܐ .· ܘܫܘܠܛܢܐ ܥܠ
ܐܝܠܝܢ ܕܡܬܛܠܡܝܢ ܗܘܘ ܠܗ܂ ܘܚܘܝܬ ܕܓܠܐ ܐܢܘܢ ܐܝܠܝܢ ܕܫܡܘ ܒܗ ܡܘܡܐ܂
15 ܘܝܗܒܬ ܠܗ ܫܘܒܚܐ ܕܠܥܠܡ܂ * ܗܕܐ ܦܪܩܬ ܥܡܐ ܚܣܝܐ܂ ܘܙܪܥܐ ܕܠܐ ܡܘܡ
16 ܦܪܩܬ ܡܢ ܥܡܐ ܕܐܠܨ ܐܢܘܢ܂ * ܘܥܠܬ ܒܢܦܫܐ ܕܥܒܕܗ ܕܡܪܝܐ܂ ܘܩܡܬ ܠܘܩܒܠ
17 ܫܠܝܛܢܐ ܘܡܠܟܐ܂ ܒܐܬܘܬܐ ܘܒܬܕܡܪܬܐ܂ * ܘܝܗܒܬ ܠܩܕܝܫܐ ܐܓܪܐ ܕܥܡܠܗܘܢ܂ ܘܕܒܪܬ
ܐܢܘܢ ܒܐܪܥܐ ܕܬܕܡܘܪܬܐ܂ ܘܗܘܬ ܠܗܘܢ ܠܡܛܠܠܐ ܒܐܝܡܡܐ܂ ܘܚܠܦ ܙܝܘܐ ܕܟܘܟܒܐ
18 ܒܠܠܝܐ܂ * ܘܕܒܪܬ ܐܢܘܢ ܒܝܡܐ ܕܚܝܠܐ ܕܣܘܦ܂ ܘܗܠܟܬ ܐܢܘܢ ܒܡܝܐ ܣܓܝܐܐ܂ * ܘܒܥܠܕܒܒܐ
19 ܕܝܠܗܘܢ ܛܒܥܘ ܡܝܐ܂ ܘܡܢ ܥܘܡܩܐ ܕܬܗܘܡܐ ܐܣܩܬ ܐܢܘܢ܂ * ܡܛܠܗܢܐ ܙܕܝܩܐ
20 ܡܟܫܠܢܐ ܗܘܘ ܠܪܫܝܥܐ܂ ܘܠܫܡܐ ܩܕܝܫܐ ܕܝܠܟ ܡܪܝܐ ܒܦܘܡܐ ܚܕ ܫܒܚܘ܂ ܘܠܐܝܕܟ ܥܫܝܢܬܐ ܓܢܒܪܐ
ܐܟܚܕܐ ܫܒܚܘ܂ * ܡܛܠ ܕܦܘܡܐ ܕܚܪܫܐ ܦܬܚܬ ܚܟܡܬܐ܂ ܘܠܫܢܐ ܕܝܠܘܕܐ ܥܒܕܬ 21
ܡܪܗܛܢܝܬܐ܂

* ܩܦܠܐܘܢ * ܝܐ *

1 * ܘܬܘܒ ܕܒܪܬ ܥܒܕܝܗܘܢ ܒܐܝܕܐ ܕܢܒܝܐ ܩܕܝܫܐ܂ * ܘܗܠܟܘ ܒܡܕܒܪܐ ܕܠܐ ܡܬܥܡܪ܂ ܘܒܐܬܪܐ ܕܠܐ
2
3 ܕܪܝܟ ܢܨܒܘ ܡܫܟܢܝܗܘܢ܂ * ܘܩܡܘ ܒܩܪܒܐ܂ ܘܡܚܘ ܠܒܥܠܕܒܒܝܗܘܢ܂ * ܘܨܗܝܘ ܥܡܟ
4 ܘܩܪܘܟ܂ ܘܝܗܒܬ ܠܗܘܢ ܡܝܐ ܡܢ ܟܐܦܐ ܕܛܪܢܐ܂ ܘܐܣܝܘܬܐ ܕܨܗܝܗܘܢ܂ ܡܢ ܟܐܦܐ
5 ܩܫܝܬܐ܂ * ܒܗܠܝܢ ܓܝܪ ܕܐܬܦܪܥܘ ܡܢ ܒܥܠܕܒܒܝܗܘܢ .· * ܗܢܘܢ ܐܬܚܣܪܘ܂
6

Et in vinculis non dereliquit eum, donec dedit ei ſceptrum regni, & poteſtatem in eos qui vim intulerant illi: & oſtendit mendaces eſſe eos qui criminis eum inſimulârant, deditque illi gloriam in æternum. Hæc redemit populũ gratioſũ, & ſemẽ immaculatum liberavit à gente quæ afflixerat eos, Et intravit in animam ſervi Domini, reſtititque poteſtatibus ac regibus per ſigna & prodigia. Reddidit ſanctis mercedem laboris eorum, & deduxit eos per terram mirabilem, & fuit ipſis umbraculo interdiu, & vice ſplendoris ſiderei noctu: Duxitque eos per horrendum mare Suph, & ambulare fecit eos per aquas ingentes: Hoſtes autem eorum obruerunt aquæ: illos verò ex profunditate abyſſi extraxit. Idcircò juſti obſtaculo fuerunt impiis, & nomen ſanctum tuum Domine, uno ore laudaverunt, manumque tuam validam ô Bellator, unà celebrârunt. Nam os mutorum aperuit ſapientia, & linguam infantium reddidit argutam.

CAP. XI.

PRæterea direxit opera eorum prophetæ ſancti miniſterio: Et per deſertum inhabitabile iter fecerunt, & in loco invio tentoria fixerunt: Steterunt in præliis, & ſuos percuſſerunt hoſtes. Sitierunt populus tuus, teque invocaverunt, & è lapide ſilicis dediſti eis aquas, & ſitis remedium è ſaxo duriſſimo. In quibus enim ſe vindicaverunt de inimicis ſuis, Ipſi damnum paſſi ſunt;

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

14 * ولم تتركه في قيوده * الى ان قوضت اليه لوا الملك وسلطانا على الذين جاروا
15 عليه * واظهرت الذين اعابوه كذبة * ومنحته شرفا ابديا * هذه انقذت شعبا
16 بارا ونسلا لا عيب فيه من امة جارية * اذ دخلت الى نفس خادم الرب * فقاوم
17 ملوكا مرهوبين بالجرائح والايات * ومنحتهم اجر اتعابهم * وارشدتهم في طريق
18 عجيب * وصارت لهم في النهار ظلالا * وفي الليل عوض اشراق النجوم شعاعا * واجازتهم
19 بحرا مرهوبا * وعبرتهم في ماء غزير * وقصمت عداتهم * واصعدتهم من قعر العمق *
20 21 * فلهذا استسلب الصديقون المنافقين * وسبحوا اسمك القدوس يا رب * ومجدوا كلهم
يدك القاهر * لان الحكمة فتحت فم الصم * وجعلت السن الاطفال فصيحة *

* الفصل الحادي عشر *

1 2 * لانه يسر اعماله بيد النبي القدوس * فسلكوا قفرا لم يسكن * وضربوا مضاربهم في
3 4 مواضع غير مسلوكة * قاوموا المحاربين * وانتصروا من الاعداء * عطشوا فاستغاثوا بك *
5 فمنحوا ماء من صخر صلدة * وسقا عطشهم من حجر صلب * لان بهذه الاشياء عذب
6 اعداءهم * وبهذه احسن اليهم لما اعسروا *

Nec deſeruit eum in vinculis ejus, donec largita eſt ei ſceptrum regni, & poteſtatem in eos qui oppreſſerant illum; mendaces declaravit eos qui criminati fuerant illum, & gloriam ei conciliavit æternam. Hæc populum innoxium & inculpatam progeniem eripuit à gente contriſtante, Ingrediens in animam ſervi Domini, qui tremendis regibus per miracula ſignáque reſtitit. Ipſa quoque mercedem laborum eorum dedit illis, deduxit eos per viam mirabilem, & fuit illis interdiu umbra, noctu verò vice fulgoris ſtellarum, ſplendor. Trajecit eos mare formidandum, & per aquam plurimam traduxit illos: Hoſtes eorum confregit, ipſos autem ex imo profundi extraxit. Ideò juſti ſpoliaverunt impios, & nomen ſanctum tuum decantaverunt O Domine, & omnes victricem manum tuam laudaverunt. Etenim ſapientia aperuit os mutorum & linguas infantium diſertas reddidit.

CAP. XI.

Quoniam ipſe facilia reddidit opera per manum ſancti prophetæ, Idcirco per deſertum inhabitatum ambulârunt, & tentoria ſua fixerunt in locis inacceſſis: Bellum contra ſe gerentibus reſtiterunt, & victoriam ab inimicis reportârunt. Sitientes te invocaverunt: & data eſt illis aqua de petra duriſſima, & è lapide ſolidiſſimo ſitim eorum irrigavit. Per has enim res cruciavit hoſtes eorum, Et per has eaſdem beneſecit illis quùm penuriâ laborârunt.

Verſio VULG LA.

7 Nam pro fonte quidem ſempiterni fluminis, humanũ
8 ſanguinem dediſti injuſtis. Qui cùm minuerentur in
traductione infantium occiſorum, dediſti illis abun-
9 dantem aquam inſperatè, Oſtendens per ſitim, quæ
tunc fuit, quemadmodum tuos exaltares, & adverſa-
10 rios illorum necares. Cùm enim tentati ſunt, & qui-
dem cum miſericordia diſciplinam accipientes, ſcie-
runt quemadmodum cum ira judicati impii tormenta
11 paterentur. Hos quidem tanquam pater monens pro-
bâſti: illos autem tanquam durus rex interrogans con-
12 demnaſti. Abſentes enim & præſentes ſimiliter tor-
13 quebantur. Duplex enim illos acceperat tædium, &
14 gemitus cum memoria præteritorum. Cùm enim au-
dirent per ſua tormenta benè ſecum agi, commemora-
15 ti ſunt Dñm, admirantes in finem exitus. Quem enim
in expoſitione prava projectũ deriſerunt, in finé even-
16 tus mirati ſunt, non ſimiliter juſtis ſitientes. Pro cogi-
tationib⁹ autẽ inſenſatis iniquitatis illorũ, quòd quidã
errantes colebant mutos ſerpentes, & beſtias ſuperva-
cuas, immiſiſti illis multitudinem mutorũ animaliũ in
17 vindictam: Ut ſcirent, quia per quæ peccat quis, per
18 hæc & torquetur. Non enim impoſſibilis erat omni-
potens manus tua, quæ creavit orbẽ terrarũ ex materia
inviſa, immittere illis multitudinẽ urſorũ, aut audaces
19 leones, Aut novi generis ira plenas ignotas beſtias,
aut vaporem igniũ ſpirantes, aut fumi odorẽ profe-
rentes, aut horrendas ab oculis ſcintillas emittentes:

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

7 † Ἀντὶ μὲν πηγῆς (γ) ἀεννάου ποταμοῦ αἵματι λυθρώδει (δ) ταραχ-
8 θέντες † Εἰς ἔλεγχον νηπιοκτόνου διατάγματος, † ἔδωκας
9 αὐτοῖς δαψιλὲς ὕδωρ ἀνελπίστως· † Δείξας διὰ τοῦ τότε
10 δίψους † πῶς τοὺς ὑπεναντίους ἐκόλασας. † Ὅτε γὰρ ἐπειράσθησαν,
καίπερ ἐν ἐλέει παιδευόμενοι, † ἔγνωσαν πῶς ἐν ὀργῇ κρινόμενοι
11 ἀσεβεῖς ἐβασανίζοντο. † Τούτους μὲν γὰρ ὡς πατὴρ νουθετῶν ἐδο-
12 κίμασας, † ἐκείνους δὲ ὡς ἀπότομος βασιλεὺς καταδικάζων ἐξήτασας.
13 † Καὶ ἀπόντες δὲ καὶ παρόντες ὁμοίως ἐτρύχοντο. † Διπλῆ γὰρ αὐ-
14 τοὺς ἔλαβε λύπη, † καὶ στεναγμὸς μνημῶν τῶν (ε) παρελθουσῶν. † Ὅτε
γὰρ ἤκουσαν διὰ τῶν ἰδίων κολάσεων † εὐεργετημένους αὐτοὺς, ᾔσθοντο
15 τοῦ κυρίου. † (ζ) Τὸν γὰρ ἐν ἐκθέσει πάλαι ῥιφέντα ἀπεῖπον χλευά-
ζοντες, † ἐπὶ τέλει τῶν ἐκβάσεων (η) ἐθαύμασαν, † οὐχ ὅμοια
16 δικαίοις διψήσαντες. † Ἀντὶ δὲ λογισμῶν ἀσυνέτων ἀδικίας αὐτῶν,
† ἐν οἷς πλανηθέντες ἐθρήσκευον ἄλογα ἑρπετὰ καὶ (θ) κνώδαλα εὐτελῆ,
17 † ἐπαπέστειλας αὐτοῖς πλῆθος ἀλόγων ζώων εἰς ἐκδίκησιν, † Ἵνα
18 γνῶσιν ὅτι δι' ὧν τις ἁμαρτάνει, διὰ τούτων κολάζεται. † Οὐ γὰρ
ἠπόρει ἡ παντοδύναμός σου χεὶρ † καὶ κτίσασα τὸν κόσμον ἐξ
ἀμόρφου ὕλης, † ἐπιπέμψαι αὐτοῖς πλῆθος ἄρκτων, ἢ θρασεῖς
19 λέοντας, † Ἢ (ι) νεοκτίστους θυμοῦ πλήρεις θῆρας ἀγνώστους, † ἤτοι
πυρπνόον φυσῶντας ἄσθμα, † ἢ (κ) βρόμους λικμωμένους καπνοῦ,
† ἢ δεινοὺς ἀπ' ὀμμάτων σπινθῆρας ἀστράπτοντας·

MS. A. (γ) ἀενάου (δ) ταραχθέντος (ε) παρελθόντων. (ζ) Ὃν γὰρ (η) ἐθαύμαζον, (θ) * κνώδαλα (ι) νεοκτίστου (κ) βρόμον

Cum Tranſlatione LATINA,

Nam pro fonte ſempiterni fluminis ſanguine im- 7
mundo (a) turbati In redargutionem præcepti de oc- 8
cidendis parvulis; dediſti ipſis abundantem aquam
inſperatè: Oſtendens per ſitim, quæ tunc fuit, quo- 9
modo adverſarios puniviſſes. Cum enim tentati 10
ſunt, & quidem cum miſericordia diſciplinam ac-
cipientes; ſciebant, quemadmodum cum ira judica-
ti impii tormenta paſſi ſint. Hos ſiquidem tanquam 11
pater monens probâſti: illos autem, tanquam rex du-
rus condemnans interrogâſti. Et abſentes autem & 12
præſentes ſimiliter torquebantur. Duplex enim tæ- 13
dium accepit illos, & gemitus cum memoria præte-
ritorum. Cum enim audirent per ſua tormenta benè 14
cum illis agi; ſenſerunt Dominum. Quem enim in 15
expoſitione olim projectum repudiaverunt deriden-
tes; in fine eventuum mirati ſunt, non ſimiliter ju-
ſtis ſitientes. Pro cogitationibus autem inſenſatis 16
iniquitatis illorum, quia quidem errantes colebant
mutos ſerpentes, & beſtias ſupervacuas; immi-
ſiſti illis multitudinem mutorum animalium in vin-
dictam; Ut ſcirent, quia per quæ peccat quis; per 17
hæc torquetur. Non enim impotens erat omnipotens 18
manus tua, & quæ creavit orbem terrarum ex (b)
informi materia, immittere illis multitudinem ur-
ſorum, aut audaces leones, Aut novi generis ira 19
plenas ignotas beſtias, aut vaporem igneum ſpiran-
tes, aut proferentes odores fumi, aut horrendas ab
oculis ſcintillas emittentes.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

7 * ܘܐܬܝܗܒ ܠܗܘܢ ܚܠܦ ܡܒܘܥܐ ܢܗܪܐ ܕܪܕܐ ܕܡܐ ܕܡܝܐ ܣܘܡܩܐ. * ܠܡܟܣܢܘܬܐ
8 ܕܛܠܝܐ ܕܐܬܦܩܕܘ ܒܦܘܩܕܢܐ. ܘܝܗܒܬ ܠܗܘܢ ܡܝܐ ܒܚܝܐ ܛܒܐ ܕܠܐ ܡܬܒܨܪܝܢ. * ܡܛܠ
9 ܗܢܐ ܚܘܝܬ ܕܒܨܗܝܐ ܗܘ ܕܬܒܥܬ ܦܘܪܥܢܐ ܡܢ ܐܝܠܝܢ ܕܒܥܠܕܒܒܘܬܐ ܐܢܘܢ. * ܟܕ ܐܬܢܣܝܘ.
10 ܘܒܡܪܚܡܢܘܬܐ ܪܕܝܬ ܘܐܕܒܬ ܐܢܘܢ. ܘܝܕܥܘ ܕܒܪܘܓܙܐ ܡܬܢܓܕܝܢ ܘܡܬܦܪܬܩܝܢ ܪܫܝܥܐ. * ܠܗܠܝܢ
11 ܐܝܟ ܐܒܐ ܓܒܝܬ ܘܒܝܐܬ ܘܦܝܣܬ ܐܢܘܢ. ܘܠܗܠܝܢ ܐܝܟ ܡܠܟܐ ܩܫܝܐ. ܩܛܠܬ ܘܚܝܒܬ.
12 * ܠܪܚܝܩܐ ܘܠܩܪܝܒܐ ܫܚܩܬ ܐܢܘܢ. * ܘܥܦܝܦܐ ܟܪܝܘܬܐ ܐܚܕܬ ܐܢܘܢ. ܥܡ ܬܢܚܬܐ
13 ܕܥܘܗܕܢܐ ܕܨܒܘܬܐ ܕܥܒܪܝ. * ܡܛܠ ܕܫܡܥܘ ܦܘܪܩܢܐ ܕܢܦܫܗܘܢ. ܕܒܝܕ ܛܝܒܘܬܐ ܠܡܪܝܐ ܠܐ
14 ܝܕܥܘ ܠܡܪܝܐ. * ܐܠܐ ܡܒܙܚܝܢ ܗܘܘ ܒܡܕܡ ܕܓܕܫ ܠܗܘܢ. ܘܒܫܘܠܡܐ ܕܣܘܥܪܢܝܗܘܢ.
ܐܬܕܡܪܘ ܗܘܘ. ܘܩܥܬܗܘܢ ܠܐ ܗܘܬ ܐܝܟ ܨܒܝܢܗܘܢ. ܕܒܠܐ ܗܘܬ ܒܝܕ ܣܘܟܠܐ. ܘܗܟܢܐ
15 ܗܘܬ ܥܘܠܗܘܢ. * ܡܛܠ ܕܗܢܘܢ ܛܥܘ. ܘܦܠܚܘ ܠܪܚܫܐ ܘܠܚܝܘܬܐ ܕܠܐ ܡܡܠܠܝܢ.
16 ܘܐܦ ܐܢܬ ܫܕܪܬ ܥܠܝܗܘܢ ܠܨܥܪܐ ܚܝܘܬܐ ܣܓܝܐܬܐ ܕܠܐ ܡܡܠܠܝܢ. ܠܦܘܪܥܢܐ. * ܕܢܕܥܘܢ
17 ܕܒܡܕܡ ܕܡܣܟܠ ܐܢܫ ܒܗ ܡܬܕܝܢ ܘܡܬܦܪܥ. * ܠܐ ܗܘܬ ܓܝܪ ܚܣܝܪܐ ܠܘܬܟ
18 ܚܝܠܬܢܘܬܐ ܗܝ ܕܒܪܬ ܠܥܠܡܐ ܡܢ ܗܘܠܐ ܕܠܐ ܡܬܝܕܥܐ. ܡܫܟܚ ܗܘܝܬ ܓܝܪ ܠܡܫܕܪܘ ܥܠܝܗܘܢ ܕܐܒܐ
19 ܣܓܝܐܐ. ܐܘ ܚܡܬܐ ܕܐܪܝܘܬܐ. * ܐܘ ܒܠܨܘܨܝܬܐ ܕܒܪܩܐ ܕܚܝܠܐ. ܐܘ ܚܡܬܐ ܕܚܝܘܬܐ ܣܓܝܐܬܐ
ܕܠܐ ܝܕܝܥܢ. ܐܘ ܢܘܪܐ ܕܡܬܢܦܚܐ ܘܐܟܠܐ. ܐܘ ܚܝܠܐ ܕܬܢܢܐ ܕܬܢܢܐ. ܐܘ ܚܝܠܐ ܕܒܠܨܘܨܝܬܐ ܕܒܪܩܐ.

Et pro fonte datum eſt eis flumen ſanguinẽ 7
aquæ rubræ manans, Ad correptionem pro 8
pueris qui ex edicto cæſi fuerant, quibus &
aquam dediſti in optima illa vita quæ non de-
ficit. Propterea oſtendiſti quòd per ſitim 9
ultionem ſumpſeris ab adverſariis. Ubi ten- 10
tati ſunt, & clementer caſtigâſti & erudiſti
eos, cognoverunt quòd in iracundia flagel-
lantur ac lacerantur impii. Hos quidem ut 11
pater elegiſti, conſolatus es, & placâſti:
illos autem ut rex ſeverus occidiſti & con-
demnâſti. Remotos ac propinquos contri- 12
viſti: Et duplex mœror cepit eos, cum ge- 13
mitu memoriæ rerum præteritarum. Quo- 14
niam audierunt ſalutem propriam qui bene-
ficio accepto Dominum non cognoverunt.
Imò deridebant quod ſibi acciderat. At in 15
fine eventuum ſuorum obſtupuerunt; & cla-
mor eorum non ſucceſſit pro votis ipſorum,
quòd ea ſine intellectu *emiſſa* eſſent. Tanta
erat impietas illorum. Quoniam ipſi aber- 16
rârunt & ſervierunt reptilibus & belluis ir-
rationalibus, tu quoque in eos immiſiſti, ad
contumeliam, belluas multas irrationales, in
retributionem: Ut ſcirent per quæ quis de- 17
ſipienter agit, per eadem judicandum ac mu-
nerandum eſſe. Neque enim exhauſta apud 18
te fuerat illa potentia quæ ſecula creavit ex
ignota materia; ſiquidem poteras in eos im-
mittere multos lupos, aut furorem leonum, 19
Aut horrendorum fulgurum ſcintillas, aut
iram multarum beſtiarum ignotarum, aut i-
gnem flatu excitatum ac devorantem, aut fu-
migantis fumi violentiam, aut ſcintillantium
fulgurum impetum;

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

7 * بدل ينبوع النهر المتدفق * اذ كدروه اوليك بدم القتلا * اعطيتهم ماء غزيرا ابدعته بلا
8 9 تامل * توبيخا للامر القاتلة للاطفال * فلذلك عاقبت المقاومين اذ عطشوا حين جربوا *
10 11 * وذلك انهم برحمة ادبوا * فعرفوا كيف لما حوكم المنافقون عذبوا بالسخط * لانك مثل
12 والد واعظ اختبرت هولاي * ومثل ملك صارم مداين استفحصت اوليك * وبهذه الصورة
13 14 اشقيتهم غايبين وحاضرين * لانهم اشتملهم حزن مضعف وحسن تذكرات سو الفهم * اذ
15 سمعوا ان قد احسن اليهم في عقوباتهم * واستلذوها لدى الرب * لان الذي القي في
المكروه ايضا ايسوا منه هاربين * وتعجبوا من كل نفوذ الامور * لانهم ما عطشوا نظير
16 ما عطش المقسطون * وعوض افكار ظلمهم التي لا فهم فيها * التي لما ضلوا بها عبدوا
الدواب الفاقدة النطق والانعام الحقيرة * ارسلت عليهم الانتقام ككثرة الحيوان الذي
17 18 لا ينطق * ليعرفوا ان الاشياء التي يخطي بها الانسان بها يعاقب * لان لم يصعب على يدك
القادرة على كل شي * التي خلقت العالم من هيولي لا صورة لها * ان تبعث عليهم كثير
19 ذياب او سباعا جسورا * او وحوشا مرعبة * غضبا شديدا * اختراعة غير معروف * او نافخة نارا
هايجة معصفة او مدمسة * نافثة قتام الدخان * او مبرقة من اعينها شرارا ملهبا مولما *

Pro fonte fluminis abundè manante, quòd 7
illi interfectorum cruore eum turbarint,
his aquam dediſti uberrimam, quam præ-
ter ſpem ſcaturire feciſti, In redargutio- 8
nem edicti de pueris occidendis. Qua- 9
propter puniviſti reluctantes, cùm ſiti-
viſſent quando tentati fuerunt. Nam quia 10
benignè caſtigati fuerant, cognoverunt
quomodo impii, quũ damnantur, iracundè
puniantur. Siquidem hos tanquam pater 11
admonens probaviſti; illos autem tan-
quam rex durus judicium exercens in-
quiſiviſti, Et eos hac ratione abſentes 12
ac præſentes vexâſti. Duplex enim mœror 13
occupaverat eos, & dolor memoriæ de-
pravati ſenſûs, Ubi audierunt benè ſe- 14
cum in ſuis cruciatibus actum eſſe, &
voluptatem ex iis ante Dominum ſe per-
cepiſſe. Illum enim qui inter abominan- 15
da abjectus fuerat, etiam fugientes de-
ſperârunt, & extremum rerum exitum
mirati ſunt: quia non ſitiverunt eodem
modo quo ſitiverant juſti. Et pro impiis 16
eorum cogitationibus intellectu carenti-
bus, quibus ſeducti belluas rationis ex-
pertes viteſque pecudes adorârunt, ultio-
nem in eos immiſiſti juxta multitudinem
animantium irrationalium: Ut diſcerent 17
per quæ quis peccat, per ea puniri. Neque 18
verò difficile erat manui tuæ omnipoten-
ti quæ mundum ex informi materia con-
didit, immittere in eos multitudinem lu-
porum, aut leones audaces, Aut feras 19
horrendas, dirum ignotæ quaſſationis fu-
rorem, aut ſpirantes ignem perflantem
atque procelloſum aut extirpantem, ef-
flantes atrorem fumi, aut fulminantes
ex oculis ſcintillas ardentes doloreque
plenas.

Verſio VULG. LAT.

20 Quarum non ſolùm læſura poterat illos exterminare,
21 ſed & aſpectus per timorem occidere. Sed & ſine his uno ſpiritu poterant occidi perſecutionẽ paſſi ab ipſis factis ſuis, & diſperſi per ſpiritum virtutis tuæ: ſed omnia in menſura, & numero, & pondere diſpoſuiſti.
22 Multum enim valere, tibi ſoli ſupererat ſemper:
23 & virtuti brachii tui quis reſiſtet? Quoniã tanquam momentum ſtateræ, ſic eſt ante te orbis terrarũ, & tanquam gutta roris antelucani, quæ deſcendit in terram.
24 Sed misereris omnium, quia omnia potes, &
25 diſſimulas peccata hominũ propter pœnitentiam. Diligis enim omnia quæ ſunt, & nihil odiſti eorum quæ feciſti: nec enim odiens aliquid conſtituiſti, aut feciſti.
26 Quomodo autem poſſet aliquid permanere, niſi tu voluiſſes? aut quod à te vocatũ non eſſet, conſervaretur?
27 Parcis autẽ omnibus: quoniã tua ſunt Dñe, qui amas animas.

CAP. XII.

1 O Quàm bonus & ſuavis eſt Domine ſpiritus tuus
2 in omnibus! Ideóq; eos, qui exerrant, partib⁹ corripis: & de quibus peccant, admones & alloqueris:
3 ut relictã malitia, credant in te Domine. Illos enim antiquos inhabitatores terræ ſanctæ tuæ, quos exhorruiſti,
4 Quoniam odibilia opera tibi faciebant per me-
5 dicamina, & ſacrificia injuſta, Et filiorum ſuorum necatores ſine miſericordia, & comeſtores viſcerũ hominũ, & devoratores ſanguinis à medio ſacramẽto tuo,

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

20 † Ὧν οὐ μόνον ἡ βλάβη ἠδύνατο (λ) συνεκτρῖψαι αὐτοὺς, † ἀλλὰ καὶ ἡ
21 ὄψις ἐκφοβήσασα διολέσαι. † Καὶ χωρὶς δὲ τούτων, ἑνὶ πνεύματι πεσεῖν ἐδύναντο † ὑπὸ τῆς δίκης διωχθέντες, † καὶ λικμηθέντες ὑπὸ πνεύματος δυνάμεώς σου, † ἀλλὰ πάντα μέτρῳ καὶ ἀριθμῷ καὶ σταθμῷ διέταξας.
22 † Τὸ γὰρ μεγάλως ἰσχύειν (μ) πάρεστί σοι πάντοτε, † καὶ κράτει βραχίονός
23 σου τίς ἀντιστήσεται; † Ὅτι ὡς ῥοπὴ ἐκ πλαστίγγων ὅλος ὁ κόσμος ἐναντίον σου, † καὶ ὡς ῥανὶς δρόσου ὀρθρινὴ κατελθοῦσα
24 ἐπὶ γῆν. † Ἐλεεῖς δὲ πάντας, ὅτι πάντα δύνασαι, † καὶ παρορᾷς
25 ἁμαρτήματα ἀνθρώπων εἰς μετάνοιαν. † Ἀγαπᾷς γὰρ τὰ ὄντα πάντα, καὶ (ν) οὐδὲν βδελύσσῃ ὧν ἐποίησας, † οὐδὲ γὰρ ἂν μισῶν τι
26 κατεσκεύασας. † Πῶς δὲ ἔμεινεν ἄν τι εἰ μὴ σὺ ἠθέλησας; † ἢ
27 τὸ μὴ κληθὲν ὑπὸ σοῦ διετηρήθη; † Φείδῃ δὲ πάντων, ὅτι σά (ξ) ἐστι, δέσποτα φιλόψυχε.

MS. A. (λ) ἐκτρῖψαι (μ) σοι πάρεστιν (ν) οὐδένα (ξ) ἐστιν πάντα, δέσποτα

ΚΕΦ. ιβʹ.

1 † Τὸ γὰρ ἄφθαρτόν σου πνεῦμά ἐστιν ἐν πᾶσι.
2 † Διὸ τοὺς παραπίπτοντας κατ' ὀλίγον ἐλέγχεις, † καὶ ἐν οἷς ἁμαρτάνουσιν ὑπομιμνήσκων νουθετεῖς, † ἵνα ἀπαλλαγέντες τῆς κακίας (α) πιστεύσωσιν ἐπὶ
3 σὲ κύριε. † Καὶ γὰρ τοὺς παλαιοὺς οἰκήτορας τῆς ἁγίας σου γῆς
4 † μισήσας, Ἐπὶ τῷ ἔχθιστα πράσσειν ἔργα φαρμακειῶν, † καὶ τελε-
5 τὰς ἀνοσίους, Τέκνων τε φονέας ἀνελεήμονας, † καὶ σπλαγχνοφάγων ἀνθρωπίνων σαρκῶν θοῖναν, καὶ αἵματος † ἐκ μέσου (β) μυσταθείας σου,

MS. A. (α) πιστεύσωμεν (β) μύστας θιάσου,

Quarum non ſolùm læſura poterat illos exterminare, ſed & aſpectus per timorem occidere. Sed & ſine his uno ſpiritu poterant occidi, perſecutionem paſſi ab ipſo judicio, & diſperſi per ſpiritum virtutis tuæ. Sed omnia menſura, & numero, & pondere diſpoſuiſti. Multum enim valere tibi ſupereſt ſemper: & virtuti brachii tui quis reſiſtet? Quoniam tanquam momentum ſtateræ, ſic eſt totus orbis terrarum ante te, & tanquam gutta roris antelucana, quæ deſcendit in terram. Sed miſereris omnium, quoniam omnia potes, & diſſimulas peccata hominum propter pœnitentiã. Diligis enim omnia quæ ſunt, & nihil odiſti eorum, quæ feciſti. Neque enim odio habens aliquid, (c) conſtituiſſes. Quomodo autẽ poſſet aliquid permanere, niſi tu voluiſſes? aut, quod à te vocatum non eſſet, conſervaretur? Parcis autem omnibus, quoniã tua ſunt Domine, qui amas animas.

CAP. XII.

INcorruptus (a) enim ſpiritus tuus eſt in omnibus. Ideò hos, qui exerrant, (b) partibus corripis, & de quibus peccant, admonens (c) alloqueris, ut relicta malitia credant in te Domine. Et illos enim antiquos inhabitatores ſanctæ terræ tuæ odiens, Quoniam odibilia opera faciebant per medicamina, & (d) ſacrificia injuſta, Et filiorum ſuorum necatores ſine miſericordia, & (e) comeſtorum viſcerum humanarum carnium convivium, & ſanguinis à (f) medio ſacramento ſuo,

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

20 * ܗܠܝܢ ܕܠܐ ܗܘܐ ܠܡܚܒܠܘܬܗܘܢ ܒܠܚܘܕ ܡܨܝܢ. ܐܠܐ ܐܦ ܚܙܘܗܘܢ ܡܣܦܩ
21 ܠܡܚܒܠܘܬܗ ܗܘܐ. * ܘܐܦ ܣܓܝ ܕܠܐ ܗܠܝܢ ܟܠܗܝܢ. ܡܣܦܩ ܗܘܝܬ ܒܪܘܚܐ ܚܕܐ ܠܡܘܒܕܘ
ܐܢܘܢ ܘܠܡܘܒܕܘ. ܘܡܬܪܕܦܝܢ ܡܢ ܩܕܡ ܦܘܪܥܢܘܬܟ. ܘܠܡܒܕܪܘ ܐܢܘܢ ܡܢ ܩܕܡ ܐܦܝ ܪܘܚܟ.
22 ܐܠܐ ܟܠܡܕܡ ܒܟܝܠܐ. ܘܒܡܢܝܢܐ ܘܒܡܬܩܠܐ ܐܝܬܝܬ ܥܠܝܗܘܢ. * ܡܛܠ ܕܪܘܪܒܬܐ ܒܟܠ
23 ܙܒܢ ܩܝܡܢ ܠܘܬܟ. ܘܠܕܪܥܐ ܕܝܡܝܢܟ ܡܢܘ ܡܨܐ ܠܡܩܡ ܠܘܩܒܠܗ. * ܐܝܟ ܪܦܦ ܥܝܢܐ ܗܘ
24 ܟܠܗ ܓܘܫܡܐ ܕܥܠܡܐ ܩܕܡܝܟ. ܘܐܝܟ ܡܝܐ ܕܛܠܐ ܕܨܦܪܐ ܢܚܬ ܥܠ ܐܪܥܐ. * ܡܪܚܡ
ܐܢܬ ܥܠ ܟܠ. ܕܠܟܠ ܡܛܝܒ ܐܢܬ. ܘܡܥܒܪ ܐܢܬ ܥܘܠܘܬܗܘܢ ܕܒܢܝܢܫܐ ܟܕ ܬܝܒܝܢ.
25 * ܪܚܡ ܐܢܬ ܟܠܗ. ܘܡܕܡ ܠܐ ܡܣܠܐ ܐܢܬ. ܡܢ ܡܕܡ ܕܥܒܕܬ. ܡܛܠ ܕܐܠܘ ܣܢܐ
26 ܗܘܝܬ ܡܕܡ. ܠܐ ܥܒܕ ܗܘܝܬ ܠܗ. * ܐܝܟܢܐ ܓܝܪ ܩܐܡ ܗܘܐ ܡܕܡ. ܐܠܘ ܠܐ ܐܢܬ
27 ܨܒܝܬ. ܐܘ ܐܝܟܢܐ ܡܬܢܛܪ ܗܘܐ ܡܕܡ. ܐܠܘ ܠܐ ܐܢܬ ܦܩܕܬ. * ܚܐܣ ܐܢܬ ܥܠ ܟܠ.
1 ܕܕܝܠܟ ܗܘ ܟܠ ܡܪܝܐ. * ܩܦܠܐܘܢ . ܝܒ * ܪܚܡ ܐܢܬ
2 ܢܦܫܬܐ. ܡܛܠ ܕܪܘܚܟ ܛܒܬܐ ܥܡܪܐ ܒܟܠ. * ܘܠܐܝܠܝܢ ܕܡܣܟܠܝܢ. ܒܩܠܝܠ
ܡܪܕܐ ܐܢܬ ܠܗܘܢ. ܘܒܗܝܢ ܕܚܛܝܢ ܡܟܣ ܐܢܬ ܘܡܣܗܕ ܐܢܬ. ܕܢܫܒܩܘܢ ܡܢ
3 ܒܝܫܬܐ. ܘܢܗܝܡܢܘܢ ܒܟ ܡܪܝܐ. * ܡܛܠ ܕܐܦ ܠܗܠܝܢ ܩܕܡܝܐ ܕܥܡܪܝܢ ܗܘܘ ܒܐܪܥܐ
4 ܩܕܝܫܬܐ. ܣܢܝܬ ܐܢܘܢ. * ܡܛܠ ܥܒܕܝܗܘܢ ܣܢܝܐ. ܥܒܕܐ ܕܚܪܫܐ. ܘܠܦܘܠܚܢܐ ܕܠܐ ܦܐܝܢ.
5 * ܘܩܛܠܝܢ ܗܘܘ ܒܢܝܗܘܢ ܕܠܐ ܚܘܣܢ. ܘܐܟܠܝܢ ܗܘܘ ܒܣܪܐ. ܘܟܒܕܐ ܕܒܢܝܢܫܐ ܒܓܘܗܘܢ.

Quæ non dicam ipſa corrumpere eos potuiſſent, ſed *ſolus* ipſorum aſpectus ſufficiens fuiſſet ad eos abolendos. Quinetiam his omnibus omiſſis, poteras unico flatu exterminare eos ac perdere ab ultionis tuæ conſpectu propulſatos, et à conſpectu ſpiritûs tui diſperdere: verùm omnia menſurâ ordineq; & pondere in eos intuliſti. Nam magnalia quovis tempore tibi adſunt, & brachio dexteræ tuæ quis valeat reſiſtere? Quandoquidem ut ictus oculi corã te eſt univerſa mundi maſſa, & velut aqua roris matutino tempore ſuper terra delapſa. Omnium miſereris, quia omnibus benefacis: & aufers iniquitates hominum, quum pœnituerit eos. Omnia diligis, nec quicquam dedignaris eorum quæ feciſti: quoniam ſi quid abominareris, haud feciſſes illud. Quomodo enim ſubſiſteret aliquid, niſi tu velles? aut quomodo conſervaretur aliquid, niſi tu præciperes? Parcis omnibus, quoniam tua ſunt omnia Domine.

CAP. XII.

AMator es animarum, quia ſpiritus tuus bonus habitat in omnibus. Eos autem qui delinquunt, paulatim corripis: in quibus peccant, arguis & interminaris, ut recedant à malis, & credant in te Domine. Priſcos enim illos qui ſanctam inhabitabant terram, execratus es Propter turpes eorum actiones, actiones *inquam* veneficorum, & cultus infauſtos. Liberos ſuos ſine clementia interficiebant, carneſque vorabant, *atque adeò* viſcera hominum in præcordiis eorum,

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

20 * التي ليس اضرارها فقط يستطيع ان يسحقهم * بل ومنظرها يفزعهم ويهلكهم *
21 وخلوا من هذه بانسان واحدة يمكن ان يسقطوا * اذ تطردهم الطائلة * ويدسهم روح قدرتك * لكنك
رتبت كل شي بعدد ومقدار ووزن * لان اقتدارك عظيم حاضر عندك كل حين * وعن
22 ساعدك من يقاومها * وجميع العالم امامك كرجحان لسان الميزان * وكنقطة ندى سحرية
23 منحدرة على الارض * وترحم الكل * لانك قادر على كل شي * وتعرض عن خطايا الناس
24 متوخيا التوبة * لانك تحب الموجودات كلها * ولم ترذل شيا مما خلقت * ولو
25 ابغضت شيا لما كنت خلقته * وكيف كان يثبت قدامك ان لم تشا انت * او
26 كيف كان يحفظ ما لم تدعوه انت * وتشفق على كافة البرايا * ايها السيد المحب النفس *
27 لانها لك هي *

* الفصل الثاني عشر *

1 * لان الروح الصالح
2 هو في الكل * فلهذا توبخ الذين سقطوا كما يخص النطق * اذ تذكرهم وتعظهم فيما
3 اخطاوا * لكيما اذا عبروا من رذيلتهم يومنون بك يا رب * لانك انما ابغضت الساكنين
4 ارضك القديسة القدماء * من اجل افتعالهم اعمال السحر المموهة ورواسمهم الفاقدة البر *
5 * وقتلهم اولادهم بلا رحمة * واستطابتهم اكل احشاء الناس ولحمانهم ودمهم *

Quarum non ſolùm noxa eos conterere, ſed & aſpectus terrere ac perdere potuiſſet. Imò ſine his, unico nutu cadere poterant perſequente eos pœnâ, & ſpiritu potentiæ tuæ eos eradicante: Verùm omnia numero, menſurâ, ponderéque ordinâſti. Etenim potentia tua maxima eſt, ſemper tibi præſens; & robori brachii tui quis reſiſtat? Quandoquidem totus mundus coram te eſt inſtar librationis linguæ ſtateræ, & veluti gutta roris matutina humi delapſa. Et omnium miſereris, ut qui poſſis omnia: & hominum peccata diſſimulas, volens pœnitentiam. Omnia enim ſubſiſtentia diligis, & nihil abominaris eorum quæ creâſti: & ſi quid odio haberes, id ſanè minimè creâſſes. Quomodo enim ſubſiſteret in conſpectu tuo, niſi tu velles? aut quonam pacto conſervaretur quod tu non accerſiſſes? Clemens autem es erga creaturas omnes, O Domine amator animæ, quia tuæ ſunt.

CAP. XII.

NAm ſpiritus bonus omnibus ineſt: Ideoque eos qui corruunt, arguis prout decet rationis capaces, commonens eos & cohortans in quibus deliquerunt; ut à vitio ſuo ſecedentes, credant in te Domine. Nam odio quidem habuiſti priſtinos illos ſanctæ terræ tuæ habitatores, Ob patrata ab ipſis execranda veneficiorum facinora, & commenta eorum juſtitiæ expertia, Immitem liberorum ſuorum necem, & oblectationem in humanis viſceribus, carnibus, & ſanguine comedendis.

Verſio VULG. LAT.

6 Et auctores parentes animarum inauxiliatarum, per-
7 dere voluiſti per manus parentum noſtrorum, Ut dignam perciperent peregrinationē puerorum Dei, quæ
8 tibi omnium charior eſt terra. Sed & his tanquam hominibus pepercisti, & miſiſti anteceſſores exercitus tui
9 veſpas, ut illos paulatim exterminarent. Non quia impotens eras in bello ſubjicere impios juſtis, aut beſtiis
10 ſævis, aut verbo duro ſimul exterminare: Sed partibus judicans dabas locum pœnitentiæ, non ignorans, quoniam nequam eſt natio eorum, & naturalis malitia ipſorum, & quoniam non poterat mutari cogitatio
11 illorum in perpetuum. Semen enim erat maledictum ab initio: nec timens aliquem, veniam dabas pecca-
12 tis illorum. Quis enim dicet tibi: Quid feciſti? aut quis ſtabit contra judicium tuum? aut quis in conſpectu tuo veniet vindex iniquorum hominum? aut quis tibi imputabit, ſi perierint nationes, quas
13 tu feciſti? Non enim eſt alius Deus quàm tu, cui cura eſt de omnibus, ut oſtendas quoniam non
14 injuſtè judicas judicium. Neque rex, neque tyrannus in conſpectu tuo inquirent de his quos perdidiſti.
15 Cùm ergò ſis juſtus, juſtè omnia diſponis: ipſum quoque, qui non debet puniri, condemnare, exterum
16 æſtimas à tua virtute. Virtus enim tua juſtitiæ initium eſt: & ob hoc quòd omnium Dominus es, omnibus te parcere facis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

6 † Καὶ αὐθέντας γονεῖς ψυχῶν ἀβοηθήτων, † ἐβουλήθης ἀπολέσαι διὰ
7 χειρῶν πατέρων ἡμῶν· † Ἵνα ἀξίαν ἀποικίαν δέξηται θεοῦ παίδων
8 † ἡ παρὰ σοὶ πασῶν τιμιωτάτη γῆ. † Ἀλλὰ καὶ τούτων ὡς ἀνθρώπων
ἐφείσω, † ἀπέστειλάς τε προδρόμους τοῦ στρατοπέδου σου
9 σφῆκας, † ἵνα αὐτοὺς κατὰ βραχὺ (γ) ἐξολοθρεύσωσιν. † Οὐκ ἀδυνατῶν
ἐν παρατάξει ἀσεβεῖς † δικαίοις ὑποχειρίους δοῦναι,
10 † ἢ θηρίοις δεινοῖς, ἢ λόγῳ ἀποτόμῳ ὑφ' ἓν ἐκτρίψαι· † Κρίνων
δὲ κατὰ βραχὺ ἐδίδους τόπον μετανοίας, † οὐκ ἀγνοῶν, ὅτι
πονηρὰ ἡ γένεσις αὐτῶν, † καὶ ἔμφυτος ἡ κακία αὐτῶν, † καὶ ὅτι
11 οὐ μὴ ἀλλαγῇ ὁ λογισμὸς αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα· † Σπέρμα γὰρ ἦν
κατηραμένον ἀπ' ἀρχῆς· † οὐδὲ εὐλαβούμενός τινα, ἐφ' οἷς ἡμάρτανον
12 ἄδειαν ἐδίδους. † Τίς γὰρ ἐρεῖ, Τί ἐποίησας; † ἢ τίς
ἀντιστήσεται τῷ κρίματί σου; † τίς δὲ ἐγκαλέσει σοι κατὰ ἐθνῶν
ἀπολωλότων, ἃ σὺ ἐποίησας; † ἢ τίς εἰς κατάστασίν σοι ἐλεύσεται
13 ἔκδικος κατὰ ἀδίκων ἀνθρώπων; † Οὔτε γὰρ θεός ἐστι πλὴν σοῦ, ᾧ
14 μέλει περὶ πάντων, † ἵνα δείξῃς ὅτι οὐκ ἀδίκως ἔκρινας. † Οὔτε
βασιλεὺς ἢ τύραννος ἀντοφθαλμῆσαι δυνήσεταί σοι περὶ ὧν
15 (δ) ἀπώλεσας. † Δίκαιος δὲ ὢν δικαίως τὰ πάντα διέπεις,
† αὐτὸν τὸν μὴ ὀφείλοντα κολασθῆναι καταδικάσαι † ἀλλότριον ἡγούμενος
16 τῆς σῆς δυνάμεως. † Ἡ γὰρ ἰσχύς σου δικαιοσύνης ἀρχή,
† καὶ τὸ πάντων σε δεσπόζειν, πάντων (ε) φείδεσθαι ποιεῖ.

MS. A. (γ) ἐξολεθρεύσωσιν (δ) ἐκόλασας. (ε) φείδεσθαί σε ποιεῖ.

Et auctores (g) cædis parentes animarum inauxiliatarum, voluiſti perdere per manus parentū noſtrorū; 6
Ut dignam (h) peregrinationem perciperet puerorum 7
Dei, quæ tibi omnium charior eſt terra. Sed & 8
his, tanquam hominibus, pepercisti: & miſiſti
anteceſſores exercitus tui veſpas, ut illos paulatim
exterminarent: Non, quia impotens eras in bello 9
ſubjicere impios juſtis, aut beſtiis ſævis, aut verbo duro ſimul exterminare: Sed partibus judicans 10
dabas locum pœnitentiæ, non ignorans, quoniam (i)
iniqua eſt natio eorū, & naturalis malitia ipſorum,
et quoniā non mutabitur cogitatio illorum in perpetuum. Semen enim erat maledictum ab initio. Nec 11
timens aliquem, veniam dabas peccatis illorum.
Quis enim dicet, quid feciſti? aut quis ſtabit contra judicium tuum? Quis autem imputabit tibi; 12
ſi perierint nationes, quas tu feciſti? Aut quis ad
ſtandum contra te veniet vindex pro iniquis hominibus? Nec enim eſt alius Deus, quàm tu: cui 13
cura eſt de omnibus, ut oſtendas, quoniam non
injuſte judicaſti. Neque rex, neque tyrannus in con- 14
ſpectu tuo poterit inquirere de his, quos perdidiſti.
Cum autem ſis juſtus; juſte omnia diſponis, ipſum, 15
qui non debet puniri, (k) condemnare, exterum
exiſtimans à tua virtute. Virtus enim tua juſti- 16
tiæ initium eſt: & hoc ipſum, quòd omnium dominus es, omnibus te parcere facit.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ܥܒܕܝܢ ܕܡܘܬܐ ܕܐܒܕܢܐ. ܥܒܕܘ ܒܡܨܥܬܐ. ܐܪ̈ܙܐ ܕܠܐ ܢܡܘܣ. ܘܠܐ ܗܘܐ ܥܘܕܪܢܐ ܠܢܦ̈ܫܬܐ 6
ܕܥܡܐ ܕܥܡܗܘܢ. ܐܢܬ ܕܝܢ ܨܒܝܬ ܕܬܘܒܕ ܐܢܘܢ ܒܐܝ̈ܕܝܐ ܕܐܒܗ̈ܬܐ. * ܕܢܣܒܘܢ ܥܒ̈ܕܘܗܝ 7
ܕܐܠܗܐ. ܬܘܬܒܘܬܐ ܢܝܚܬܐ. ܐܪܥܐ ܕܝܗܒܬ ܒܐܝܩܪܐ ܘܒܫܘܒܚܐ. * ܘܐܦ ܠܗܠܝܢ ܐܝܟ 8
ܒܢ̈ܝܢܫܐ ܚܣܬ ܥܠܝܗܘܢ. ܟܕ ܫܕܪܬ ܒܗܘܢ ܠܩܪܒܐ ܕܒܘܪ̈ܐ. ܕܩܠܝܠ ܩܠܝܠ ܢܫܠܡܘܢ ܐܢܘܢ. * ܠܐ 9
ܗܘܐ ܡܛܠ ܕܥܫܝܢ ܥܘ̈ܠܐ ܡܢ ܟ̈ܐܢܐ. ܕܢܘܒܕܘܢ ܐܢܘܢ. ܐܘ ܒܚܝ̈ܘܬܐ ܒܝܫܬܐ. ܐܘ ܒܩܛܠܐ
ܕܡܡܠܠܐ ܕܦܘܡܐ ܢܬܚܡܣܩܘܢ. * ܐܠܐ ܒܩܠܝܠ ܩܠܝܠ ܕܢܬ ܐܢܘܢ. ܘܝܗܒܬ ܠܗܘܢ ܐܬܪܐ 10
ܠܬܝܒܘܬܐ. ܡܛܠ ܕܝܕܥ ܐܢܬ ܕܒܝܫ ܗܘ ܡܘܠܕܗܘܢ. ܘܢܩܝܦܐ ܒܝܫܘܬܗܘܢ. ܘܠܐ ܡܫܬܚܠܦܝܢ
ܡܚܫ̈ܒܬܗܘܢ ܠܥܠܡ. * ܙܪܥܐ ܓܝܪ ܕܚܛܝ̈ܐ. ܠܝܛ ܗܘ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. ܠܐ ܗܘܐ ܡܛܠ ܕܕܚܠܬ 11
ܡܢ ܚܛܝ̈ܐ. ܐܘܪܟܬ ܠܗܘܢ. * ܡܢܘ ܓܝܪ ܡܫܟܚ ܕܢܐܡܪ ܠܟ. ܡܢܐ ܥܒܕ ܐܢܬ. ܐܘ ܡܢ 12
ܩܐܡ ܠܘܩܒܠ ܕܝܢܟ. ܐܘ ܡܢܘ ܡܟܣ ܚܠܦ ܒܢ̈ܝ ܥܡܡ̈ܐ. ܟܕ ܡܘܒܕ ܐܢܬ ܠܗܘܢ. ܐܘ
ܡܢܘ ܢܩܘܡ ܠܘܩܒܠܟ ܬܒܘܥܐ. ܚܠܦ ܒܢ̈ܝܢܫܐ ܥܘ̈ܠܐ. * ܐܠܗܐ ܓܝܪ ܐܚܪܢܐ. ܠܝܬ ܒܪ 13
ܡܢܟ. ܘܐܢܬ ܝܨܦ ܐܢܬ ܥܠ ܟܠ. ܘܐܢܬ ܚܘܝܬ ܕܠܐ ܒܥܘܠܐ ܕܢܬ. * ܘܠܐ ܡܠܟܐ 14
ܘܠܐ ܡܕܒܪܢܐ ܐܫܟܚ ܠܡܩܡ ܠܘܩܒܠܟ ܒܡܕܡ ܕܟܐܢܐܝܬ ܦܣܩܬ. * ܘܟܐܢܐܝܬ ܟܠܡܕܡ 15
ܡܕܒܪ ܐܢܬ. ܘܐܦ ܒܡܕܡ ܕܘܠܐ ܗܘܐ ܠܡܕܢ ܒܫܘܝܘ. ܦܘܪܥܢܐ ܐܝܟ ܚܝܠܟ. ܡܢ ܒܢܝ ܢܘܟܪܝܐ.
16 * ܚܝܠܐ ܕܝܠܟ. ܪܫ ܟܐܢܘܬܐ ܗܘ. ܘܐܢܬ ܡܫܠܛ ܐܢܬ ܥܠ ܟܠ.

Facinora *ſanè* mortis exitialis. Fecerunt in 6
medio ſacramenta illegalia, nec fuit auxilium animabus popularium eorum. Tu au- 7
tem voluiſti perdere eos per manum parentum. Ut ſervi Dei tranquillum caperent
hoſpitium, terram *ſcilicet* quam cum honore
& gloria dediſti. Atque in hos etiam, ut in 8
homines, clementiâ uſus es, mittens in eos
in bellum veſpas, quæ paulatim illos abſumerent. Non quidem (exinde quòd impii 9
ſint duriores juſtis) ut perimerent eos, aut
ſævis beſtiis, vel occiſione ſermonis oris contererentur: Sed paulatim judicâſti eos, & 10
dediſti eis locum pœnitentiæ, ut qui nôſti
improbam eſſe originem eorum, inſitam illorum malitiam, nec mutandas in æternum
cogitationes eorum: Siquidem ſemen pecca- 11
torum maledictum eſt coram Domino. Neq;
verò peccatores veritus, prorogâſti eis. Nam 12
quis tibi dicere poſſit, Quid facis? aut
quis opponat ſe judiciis tuis? aut quis arguat pro filiis gentium, cùm perdideris
eos? aut quis conſtituat ſe vindicem coram te pro hominibus impiis? Deus enim 13
alius non eſt præter te, tuque curam agis
omnium, & tu oſtendiſti nihil te injuſtè
judicâſſe. Neque rex, neque gubernator 14
potuit tibi reſiſtere in eo quod juſtè decreviſti. Sed convenienter omnia moderaris, 15
etiam in re in qua decernere oportebat adæquatam viribus tuis ultionem ab alienigenis. Nam tua potentia principium eſt juſti- 16
tiæ, tuque in omnia dominaris.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* اذ ابتدعوا من وسطهم معرفة الاسرار الالهية * واباء نفوس لا معونة لها من احد قتلوا انفسهم 6
فاردت ان تهلكهم بايدي ابائنا * ليقتبل اولياء الله مسكنا اهلا الارض التي كانت اكرم 7
عندك من كل شي * لكنك شفقت عليهم كاشفاقك على الناس * اذ ارسلت زنابير يتقدمون 8
معسكرك ليبيدوهم قليلا قليلا * وما كان يصعب عليك ان تدفع الكفار الي المقسطين في 9
المصاف يستاسرونهم * او تدفعهم الي وحوش ردية * او بكلمة جازمة تسحقهم في وقت واحد *
* فحكمت ان يكون ذلك قليلا قليلا * مانحا اياهم فسحة للتوبة * ولم يخفي عنك ان كونهم شرير 10
ورذيلتهم غريزية * وان فكرهم ما يتبدل الي الابد * لانهم كانوا نسلا ملعونا منذ القديم * وانهم 11
ما تورعوا من احد في الخطايا التي اجترموها فتعطيهم مهلة * لان من ذا يقول لك ماذا عملت 12
او من يقاوم حكومتك * او من ذا يشكوك من الامم الضايعة التي انت خلقتها * او من يحضر
عندك في استعطاف منتصر للناس الظالمين * لان ليس الاها سواك فيهم في الكل * لانك ما 13
حكمت ظلما * ولا ملك ولا امير يستطيع يرفع ناظر اليك عاتبا من اجل الذين عاقبتهم * 14
* واذ لم تزل عدلا * تدبر جميع البرايا مقسطا * تحسبا امرا غريبا من قدرتك ان تحاكم من لا 15
يجب عليه العقاب * لان قوتك ابتداء العدل * وسيادتك للكل تجعلك ان ترحم على الكل . 16

Cùm abſtuliſſent è medio ſui divino- 6
rum cognitionem ſacramentorum, & parentes animarum quibus nullum erat à
quopiam auxilium, ſemetipſos occidiſſent, voluiſti quidem perdere eos per manus parentum noſtrorum; Ut dilecti Dei 7
dignam acciperent habitationem, terram quæ ſummo apud te præ cunctis rebus erat in pretio. Attamen peperciſti 8
eis, ut hominibus parcere conſuevisti,
mittens crabones qui caſtra tua præcederent, ut eos paulatim profligarent.
Non quòd laborioſum tibi eſſet impios 9
tradere juſtis in captivitate redigendos mediis in aciebus, aut improbis eos tradere beſtiis, aut præciſo verbo unico atterere momento. Sed hoc paulatim fieri 10
judicâſti, tribuens eis ſpatium pœnitentiæ; quamvis te non lateret pravam eſſe eorum naturam, vitium ingenitum, & cogitationem haud mutandam in æternum. Erant enim proge- 11
nies jam inde ab initio maledicta (& verò neminem veriti ſunt in peccatis quæ perpetrârunt) ut concederes eis prorogationem. Nam quis tibi dicat, 12
Quid giſti? quis tuo decreto reſiſtat? quis ex perditis gentibus quas tu creâſti, de te conqueratur? quis ſe conſtituat apud te ad interceſſionem auxiliarem pro hominibus iniquis? Non 13
eſt enim præter te Deus qui curam gerat omnium. Neque verò injuſtè judicâſti; 14
Neque rex aut princeps ullus audeat oculos ſuos contra te attollere, aut quærens pro his quos perdideris. Et cùm ſis 15
juſtiſſimus creaturas omnes juſtè gubernas: rem à tua potentia alienam exiſtimans eum condemnare qui punitionem non meretur: Tua ſiquidem potentia ju- 16
ſtitiæ principium eſt, tuumque in omnia dominium efficit ut [illegible]

Verſio VULG. LAT.

17 Virtutem enim oſtendis tu, qui non crederis eſſe in virtute conſummatus, & horum, qui te neſciunt, audaciam traducis. 18 Tu autem dominator virtutis, cum tranquillitate judicas, & cum magna reverentia diſponis nos: ſubeſt enim tibi, cum volueris, poſſe. 19 Docuiſti autem populum tuũ per talia opera, quoniam oportet juſtum eſſe & humanũ, & bonæ ſpei feciſti filios tuos: quoniam judicans das locũ in peccatis pœnitentiæ. 20 Si enim inimicos ſervorum tuorum, & debitos morti, cum tanta cruciaſti attentione, dans tempus, & locum, per quæ poſſent mutari à malitia; 21 Cum quanta diligentia judicaſti filios tuos, quorum parentibus juramenta, & conventiones dediſti bonarum promiſſionum? 22 Cùm ergò das nobis diſciplinã, inimicos noſtros multipliciter flagellas, ut bonitatem tuã cogitemus judicantes: & cùm de nobis judicatur, ſperemus miſericordiã tuam. 23 Unde & illis, qui in vita ſua inſenſatè & injuſtè vixerunt, per hæc, quæ coluerunt, dediſti ſumma tormenta. 24 Etenim in erroris via diutiùs erraverunt, deos æſtimantes hæc, quæ in animalibus ſunt ſupervacua, infantium inſenſatorum more viventes. 25 Propter hoc tanquam pueris inſenſatis judicium in deriſum dediſti. 26 Qui autem ludibriis & increpationibus non ſunt correcti, dignum Dei judicium experti ſunt. 27 In quibus enim patientes indignabantur, per hæc quos putabant deos, in ipſis cùm exterminarentur videntes, illum quem olim negabant ſe nôſſe, verum Deum agnoverunt: propter quod & finis condemnationis eorum venit ſuper illos.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

17 †Ἰσχὺν γὰρ ἐνδείκνυσαι (ζ) ἀπιστούμενος ἐπὶ δυνάμεως τελειότητι, †καὶ 18 ἐν τοῖς (η) εἰδόσι τὸ θράσος ἐξελέγχεις. †Σὺ δὲ δεσπόζων ἰσχύος ἐν ἐπιεικείᾳ κρίνεις, †καὶ μετὰ πολλῆς φειδοῦς διοικεῖς ἡμᾶς· †πάρεστι 19 γάρ σοι ὅταν θέλῃς τὸ δύνασθαι. †Ἐδίδαξας δέ σου τὸν λαὸν διὰ τῶν τοιούτων ἔργων, †ὅτι δεῖ τὸν δίκαιον εἶναι φιλάνθρωπον· †καὶ εὐέλπιδας ἐποίησας τοὺς υἱούς σου, †ὅτι (θ) δίδως ἐπὶ ἁμαρτήμασι μετάνοιαν. 20 †Εἰ γὰρ ἐχθροὺς παίδων σου καὶ ὀφειλομένους θανάτῳ †μετὰ τοσαύτης (ι) ἐτιμωρήσας προσοχῆς καὶ δεήσεως, †δοὺς χρόνους καὶ τόπον δι' ὧν 21 ἀπαλλαγῶσι τῆς κακίας· †Μετὰ πόσης ἀκριβείας ἔκρινας τοὺς υἱούς σου, †ὧν τοῖς πατράσιν ὅρκους καὶ συνθήκας ἔδωκας ἀγαθῶν ὑποσχέσεων; 22 †Ἡμᾶς οὖν παιδεύων, τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν ἐν μυριότητι μαστιγοῖς, †ἵνα σου τὴν ἀγαθότητα μεριμνῶμεν κρίνοντες, †κρινόμενοι δὲ προσδοκῶμεν 23 ἔλεος. †Ὅθεν καὶ τοὺς ἐν ἀφροσύνῃ ζωῆς βιώσαντας (κ) ἀδίκους, 24 †διὰ τῶν ἰδίων ἐβασάνισας βδελυγμάτων. †Καὶ γὰρ τῶν πλάνης ὁδῶν μακρότερον ἐπλανήθησαν, †θεοὺς ὑπολαμβάνοντες τὰ καὶ ἐν ζώοις τῶν 25 ἐχθρῶν ἄτιμα, †νηπίων δίκην ἀφρόνων ψευσθέντες. †Διὰ τοῦτο 26 ὡς παισὶν ἀλογίστοις τὴν κρίσιν εἰς ἐμπαιγμὸν ἔπεμψας. †Οἱ δὲ παιγνίοις ἐπιτιμήσεως μὴ νουθετηθέντες, †ἀξίαν Θεοῦ κρίσιν πειρά-27 σουσιν. †Ἐφ' οἷς γὰρ αὐτοὶ πάσχοντες ἠγανάκτουν, †ἐπὶ τούτοις οὓς ἐδόκουν θεοὺς, ἐν αὐτοῖς κολαζόμενοι, †ἰδόντες ὃν πάλαι ἠρνοῦντο εἰδέναι, Θεὸν ἐπέγνωσαν ἀληθῆ· †διὸ καὶ τὸ τέρμα τῆς καταδίκης ἐπ' αὐτοὺς ἐπῆλθε.

MS.A. (ζ) ὅτι ἀπιστούμενος (η) οὐκ εἰδόσι (θ) διδοῖς (ι) ἐτιμωρήσω προσοχῆς, δοὺς χρόνον (κ) ἀδίκως,

Virtutem enim oſtendis tu, cum non crederis in virtute eſſe conſummatus, & in (l) his, qui ſciunt, audaciam traducis. 17 *Tu autem dominator virtutis cum (m) tranquillitate judicas, & cum magna reverentia diſponis nos. Subeſt enim tibi, cum volueris, poſſe.* 18 *Docuiſti autem populum tuum per talia opera, quoniam oportet juſtum eſſe humanum: & bonæ ſpei feciſti filios tuos, quoniam das in peccatis pœnitentiam.* 19 *Si enim inimicos ſervorum tuorum, & debitos morti cum tanta cruciaſti attentione, (n) & parſimonia, dans tempora, & locum, per quæ poſſent mutari à malitia;* 20 *Cum quanta diligentia judicaſti filios tuos, quorum parentibus juramenta & conventiones dediſti bonarum promiſſionum?* 21 *Cum ergò nobis des diſciplinam; inimicos noſtros multipliciter flagellas; ut bonitatem tuam cogitemus judicantes: & cum de nobis judicatur, ſperemus miſericordiam.* 22 *Unde & illis, qui in vita inſenſatè & injuſtè vixerunt, per proprias abominationes dediſti tormenta.* 23 *Etenim ab ipſis erroris viis longius erraverunt, Deos exiſtimantes hæc quæ etiam in animalibus inimicorum ſunt ſupervacua, infantium inſenſatorum more decepti.* 24 *Propter hoc tanquam pueris inſenſatis judicium in deriſum dediſti.* 25 *Qui autem ludibriis increpationis non ſunt correcti; dignum Dei judicium (o) experturi ſunt.* 26 *In his enim in aliquibus patientes indignabantur, in his, quos putabant Deos, in ipſis, cum exterminarentur, videntes illum quem olim negabant ſe noſſe, verum Deum agnoverunt. Propter quod & finis condemnationis venit ſuper illos.* 27

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

17 ܚ̈ܝܠܐ ܚܘܝܬ܂ ܘܠܐ ܗܝܡܢܘ܂ ܒܠܚܘܕ ܒܚ̈ܝܠܐ ܕܒܣܘܦܐ܂ ܠܗܘܢ ܕܝܕܥ ܐܢܬ܂ ܥܫܝܢܐܝܬ *
18 ܡܟܣ ܐܢܬ ܠܗܘܢ܀ * ܐܢܬ ܡܪܝܐ ܫܠܝܛ ܥܠ ܚܝܠܐ܂ ܘܒܝܨܝܦܘܬܐ ܕܐܢ ܐܢܬ܂ ܘܠܟܠܢ
19 ܒܚܢܢܐ ܡܕܒܪ ܐܢܬ ܠܢ܂ ܐܢ ܓܝܪ ܨܒܐ ܐܢܬ܂ ܠܘܬܟ ܗܘ ܚܝܠܐ܀ * ܘܒܥܒ̈ܕܐ ܕܐܝܟ ܗܠܝܢ
ܠܥܡܟ ܘܠܒܢܝܟ܂ ܕܘܠܐ ܗܘ ܠܗ ܠܙܕܝܩܐ ܕܢܗܘܐ ܪܚܡ ܒܢܝ̈ܢܫܐ܂ ܘܣܒܪܐ ܛܒܐ ܠܒ̈ܢܝܟ ܥܒܕܬ
20 ܚܛܗ̈ܐ܂ ܘܝܗܒ ܐܢܬ ܬܝܒܘܬܐ ܥܠ ܣܟܠܘܬܐ܀ * ܐܦ ܠܒܥܠܕܒܒ̈ܝܗܘܢ ܕܥܒ̈ܕܝܟ ܚܝܒܬ
ܐܢܘܢ ܒܡܘܬܐ܂ ܘܒܟܠ ܐܢܘܢ ܒܟܠ ܦܘܪܥܢ܂ ܘܒܬܪ ܕܒܥܘ ܡܢܟ ܙܒܢܐ ܠܡܬܚܢܢܘܬܐ܂
21 ܕܢܥܪܩܘܢ ܡܢ ܒܝܫܬܐ܀ * ܘܡܬܝܩܢܘܬܐ ܪܒܬܐ ܕܢܬ ܠܥܡܟ ܘܠܒܢܝܟ܂ ܗܢܘܢ ܕܠܐܒܗܬܐ
22 ܕܝܠܗܘܢ܂ ܩܝܡ̈ܐ ܘܡܘܡ̈ܬܐ ܘܫܘܘ̈ܕܝܐ ܛܒ̈ܐ ܐܪܡܝܬ܀ * ܘܠܢ ܕܝܢܐ ܕܢܬ܂ ܠܒܥܠܕܒܒ̈ܝܢ ܒܪ̈ܒܘܬܐ
ܡܚ̈ܘܬܐ ܢܓܕܬ܂ ܕܟܕ ܕܐܢܝܢ ܚܢܢ ܥܗܝܕܝܢ ܚܢܢ ܠܛܝܒܘܬܟ܂ ܘܟܕ ܕܐܢܝܢܢ ܡܣܟܝܢ
23 ܚܢܢ ܠܪ̈ܚܡܝܟ܀ * ܡܛܠ ܕܗܢܘܢ ܕܒܣܟܠܘܬܐ ܚܝܘ܂ ܘܫܘܠܡܐ ܒܝܫܐ ܥܒܕܘ܂ ܒܛܢ̈ܦܘܬܐ
24 ܕܝܠܗܘܢ ܢܓܕܬ ܐܢܘܢ܀ * ܡܛܠ ܕܒܐܘܪ̈ܚܬܐ ܕܛܘܥܝܝܗܘܢ ܥܪܩܘ ܘܛܥܘ܂ ܡܛܠ ܕܗܘܘ ܥܠ
ܚܝ̈ܘܬܐ܂ ܘܥܠ ܨܥܪܐ ܕܒܥܠܕܒܒ̈ܝܗܘܢ ܬܟܝܠܝܢ ܗܘܘ܂ ܕܐܠܗ̈ܐ ܐܢܘܢ܂ ܡܪܕܘܬܐ ܕܛܠܝ̈ܐ ܒܫܛܝܘܬܐ
25 ܣܠܘ܀ * ܡܛܠ ܗܢܐ ܗܫܐ ܐܝܟ ܕܥܠ ܛܠܝ̈ܐ ܕܠܐ ܡܣܬܟܠܝܢ܂ ܫܕܪܬ ܥܠܝܗܘܢ ܕܝܢܐ ܕܡܘܝܩܐ܀
26 ܘܗܢܘܢ ܕܠܐ ܡܬܪܬܝܢ ܡܢ ܕܝܢܐ ܕܡܘܝܩܐ܂ ܬܛܥܡܘܢ ܕܝܢܗ ܕܟܐܢܐ ܕܐܠܗܐ܀ * ܡܛܠ
27 ܗܢܘܢ ܕܚܙܘ ܡܢ ܩܕܝܡ܂ ܘܟܕ ܠܐ ܢܒܥܘܢ ܠܐܠܗܐ ܕܟܐܢܐ܂ ܡܛܝܒ ܕܝܢܐ ܕܢܐܬܐ ܥܠܝܗܘܢ܀

Virtutes oſtendiſti, nec crediderunt, tantummodò poſtremis virtutibus: quos nôſti, vehementer redarguis. 17 Tu Dñs dominator potentiæ tum ſolicitè judicas, tum nos omni cum clementia gubernas: Etenim ſi velis, præſtò eſt potentia. 18 Verùm talibus factis populum ac filios tuos docuiſti, oportere ut juſtus ſit humanus: & filiis tuis bonam ſpem feciſti: & concedis pœnitentiam delictorum. 19 Adeò ut inimicos ſervorum tuorum morte damnaveris, omniq; punitione dehoneſtaveris; nihilominus poſtulârint ut concederetur ſibi tempus ſupplicandi, quatenus mala devitarent. 20 Præterea maximâ curâ judicâſti populum tuum ac filios tuos, cum quorum parentib⁹ fœdera & juramenta, bona pactiones iniiſti. 21 Nobis etiam judicium feciſti, hoſtes noſtros decem millibus plagis flagellans: ut cùm judicamus, memores ſimus bonitatis tuæ, cùm autem judicamur, miſericordiam tuam expectemus. 22 Quandoquidem illos, quòd inſulsè vixerint & ſceleratum finem fecerint, per ſuas ipſorum impuritates flagellâſti. 23 Nam per erroris ſui vias fugientes aberrârunt, quia beſtiis & opprobrio inimicorum ſuorũ confidebant quòd dii eſſent. Caſtigationem puerorum ſtolidè recuſârunt: 24 Propterea nunc quaſi ſuper pueros ſenſu carentes, miſiſti ſuper eos ſententiam ludibrii. 25 Et qui ſententiâ ludibrii non commonefiunt, juſtum Dei judicium guſtabunt. 26 Nam ſuper illos qui anteà viderant, & tamen Deum ritè quærere renuerunt, promptum adveniet judicium. 27

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

17 * لأنّ قد أوضحت قوتك لمن لا يصدّق كمال قدرتك وفي الذين يعرفونها توبخ جسارتهم * أنت
18 إذ تملك القدرة تحكم بدعة * وباشفاق كثير تدبّرنا ومتى شئت فالاقتدار عندك حاضرا *
19 وعلّمت شعبك بمثل هذه الأفعال * أنّ المقسط ينبغي له أن يكون محبّا لله متعطّفا * وجعلت
20 أبناءك حسنا رجاؤهم * بأنك تعطي في الخطيّات توبة * وإن كان أعداء فتيانك أولائك الذين
كانوا يستوجبون الموت عاقبتهم بمثل جسامة هذا المهل * وعند التوسّل أعطيتهم أزمنة
21 وغريزة يتخلّصون بها من الرذيلة * فستحاكم بكافة التحرير والتعمّق أولادك الذين أعطيت
22 إيّاهم أقساما وعهودا بمواعيد صالحة * فمؤدّبنا نحن وتجلد أعداءنا بتكاثر العقاب * حتى إذا
23 حكمنا نهتمّ بصلاحك ونماثله * وإذا حوكمنا ننتظر رحمتك * فمن هاهنا عاقبت الظالمين
24 الذين عاشوا في غباوة الحياة * وعذّبتهم بالرذالات التي لهم * لأنهم ضلّوا في أطول طرق الضلالة *
واستشعروا آلهة ذات الهوان في الحيوانات عند أعدائهم * وكذبوا كالأطفال الذين لا فطنة
25 26 لهم * فلذلك كصبيان لا نطق لهم أرسلت عليهم الطائلة كأنها لهوانهم * وإن لم يتعظوا
27 بمهازئ الانتهار سيذوقون خبر انصاف الله العدل * لأنهم تألّموا بما أصابهم بالأشياء التي
عرضت لهم وكانوا يتذمّرون * فتلك التي ظنّوها آلهة إذا عذّبوا بها * يعرفون من كانوا قد
أنكروه قديما * فيعرفونه الاها حقا * فلهذا وافاهم كمال الانتقام *

Declaras enim robur tuum his qui plenitudinem potentiæ tuæ minimè credunt: inter eos autem qui nôrunt illam, audaciam eorum coarguis. 17 *Tu potentiam cùm poſſideas, cum manſuetudine judicas, & nos multa cum clementia gubernas; & quotieſcunque volueris, præſens tibi adeſt potentia.* 18 *Atque ſimilibus hiſce factis populum tuum docuiſti, juſtum, Dei amantem ac benignum eſſe oportere; & ſpem filiorum tuorum bonam reddidiſti, concedendo in peccatis pœnitentiam.* 19 *Quod ſi illos puerorum tuorum hoſtes qui mortem merebantur, hâc tam grandi patientiâ puniviſti; & cùm te ſupplicâſſent, dediſti eis tempora & naturalem inſtinctum quo ſe vitio liberarent:* 20 *Sanè omni rigore & profundiſſimâ penetratione judicabis filios tuos quibus dediſti juramenta & pactiones, cum optimis promiſſionibus.* 21 *Et nos quidem erudis, inimicos autem noſtros multiplici ſupplicio flagellas: ut cùm judicamus, de tua ſimus bonitate ſoliciti, eámque imitemur: cùm verò judicamur, miſericordiam tuam expectemus.* 22 *Atque hinc eſt quòd impios ſtolidam vitam ducentos punieris, eóſq; propriis cruciaveris abominationibus.* 23 *Per longiſſimas enim erroris vias aberrârunt, et deos æſtimârunt quæ apud hoſtes etiam ſuos viliſſima ſunt inter animantia, & mentiti ſunt more puerorũ prudentiâ carentium:* 24 *Ideò tu ut in pueros rationis expertes, pœnam velut in contemptum illorum, in eos immiſiſti.* 25 *Et niſi ludibriis correptionis emendentur, experimentum æquitatis juſtiſſimi Dei guſtabunt.* 26 *Quoniam in ſuis infortuniis, rebus ſcil. quæ acciderunt eis, patiebantur ac murmurabant; inde in his quæ deos arbitrati ſunt, puniti, cognoſcent quem anteà negaverant, cognoſcent inquam illum Deum verum: ideoq; ſupervenit eis plenitudo ultionis.* 27

Verſio VULG. LAT.

CAP. XIII.

VAni autem ſunt omnes homines, in quibus non
1 ſubeſt ſcientia Dei: & de his quæ videntur bona, non
potuerunt intelligere eum qui eſt, neque operibus attendentes
2 agnoverunt quis eſſet artifex: Sed aut igné,
aut ſpiritum, aut citatum aërem, aut gyrum ſtellarum,
aut nimiam aquam, aut ſolem & lunam, rectores orbis
3 terrarum deos putaverunt. Quorum ſi ſpecie delectati,
deos putaverunt: ſciant quantò his dominator
eorum ſpecioſior eſt; ſpeciei enim generator hæc
4 omnia conſtituit. Aut ſi virtutem & opera eorum mirati
ſunt, intelligant ab illis, quoniam qui hæc fecit,
5 fortior eſt illis: A magnitudine enim ſpeciei
& creaturæ, cognoſcibiliter poterit creator horum
6 videri. Sed tamen adhuc in his minor eſt querela.
Et hi enim fortaſſe errant, Deum quærentes, &
7 volentes invenire. Etenim cùm in operibus illius
converſentur; inquirunt: & perſuaſum habent quoniam
8 bona ſunt quæ videntur. Iterum autem nec his
9 debet ignoſci. Si enim tantum potuerunt ſcire, ut
poſſent æſtimare ſeculum: quomodo hujus Dominum
10 non faciliùs invenerunt? Infelices autem ſunt,
& inter mortuos ſpes illorum eſt, qui appellaverunt
deos opera manuum hominum, aurum & argentum,
artis inventionem, & ſimilitudines animalium, aut lapidem
inutilem opus manus antiquæ.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

ΚΕΦ. ιγʹ.

1 ΜΑταιοι μὲν γὰρ πάντες ἄνθρωποι φύσει, οἷς παρῆν Θεοῦ ἀγνωσία,
† καὶ ἐκ τῶν ὁρωμένων ἀγαθῶν οὐκ ἴσχυσαν εἰδέναι τὸν ὄντα,
2 † οὔτε τοῖς ἔργοις (α) προσέχοντες ἐπέγνωσαν τὸν τεχνίτην· † Ἀλλ'
ἢ πῦρ, ἢ πνεῦμα, ἢ ταχινὸν ἀέρα, † ἢ κύκλον ἄστρων, ἢ βίαιον
ὕδωρ, † ἢ φωστῆρας οὐρανοῦ, πρυτάνεις κόσμου θεοὺς ἐνόμισαν.
3 † Ὧν εἰ μὲν τῇ καλλονῇ (β) τερπόμενοι, θεοὺς ὑπελάμβανον,
† γνώτωσαν πόσῳ τούτων ὁ δεσπότης ἐστὶ βελτίων· † ὁ γὰρ τοῦ κάλλους
4 γενεσιάρχης ἔκτισεν αὐτά. † (γ) Εἰ δὲ δύναμιν καὶ ἐνέργειαν
ἐκπλαγέντες, † νοησάτωσαν ἀπ' αὐτῶν πόσῳ ὁ κατασκευάσας αὐτὰ
5 δυνατώτερός ἐστιν. † Ἐκ γὰρ μεγέθους καλλονῆς κτισμάτων ἀναλόγως
6 ὁ γενεσιουργὸς αὐτῶν θεωρεῖται. (γ) Ἀλλ' ὅμως ἐπὶ τούτοις
ἐστὶ μέμψις ὀλίγη, † καὶ γὰρ αὐτοὶ τάχα πλανῶνται † Θεὸν ζητοῦντες,
7 καὶ θέλοντες εὑρεῖν. † Ἐν γὰρ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ἀναστρεφόμενοι διερευνῶσι,
8 † καὶ πείθονται τῇ ὄψει, ὅτι καλὰ τὰ βλεπόμενα. † Πάλιν δὲ
9 (δ) οὐδ' αὐτοὶ συγγνωστοί. † Εἰ γὰρ τοσοῦτον ἴσχυσαν εἰδέναι, ἵνα δύνωνται
στοχάσασθαι τὸν αἰῶνα, † τὸν τούτων δεσπότην πῶς τάχιον οὐχ εὗρον;
10 † Ταλαίπωροι δὲ καὶ ἐν νεκροῖς αἱ ἐλπίδες αὐτῶν, † οἵτινες ἐκάλεσαν
θεοὺς ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων. † χρυσὸν καὶ ἄργυρον τέχνης
ἐμμελέτημα, † καὶ ἀπεικάσματα ζώων, † ἢ λίθον ἄχρηστον χειρὸς
ἔργον ἀρχαίας.

MS. A. (α) προσέχοντες (β) τερπόμενοι, ταῦτα θεοὺς (γ) εἰς δὲ δύναμιν (γ) ἔτι τούτοις μέμψις ἐστὶν ὀλίγη, (δ) οὐδὲ αὐτοί

CAP. XIII.

VAni enim omnes homines natura, quibus aderat 1
Dei ignoratio, & ex his, quæ videntur, bonis
non potuerunt intelligere eum, qui eſt: neque operibus
attendentes, agnoverunt quis eſſet artifex:
Sed aut ignem, aut ſpiritum, aut citatum aerem, 2
aut gyrum ſtellarum, aut nimiam aquam, aut luminaria
cœli, rectores orbis terrarum Deos putaverunt.
Quorum ſi ſpecie delectati Deos putaverunt; 3
ſciant, quanto his Dominus ſit ſpecioſior.
(a) Speciei enim primus generator ea conſtituit.
Aut ſi virtutem & operationem mirati ſunt; intelligant 4
ab ipſis, quanto, qui hæc conſtituit, fortior
eſt illis. (b) Magnitudine enim ſpeciei creaturarum, 5
per proportionem poteſt horum creator videri.
Sed tamen in his minor eſt querela. Et hi enim 6
fortaſſe errant Deum quærentes, & volentes invenire.
Etenim cum in operibus illius converſentur; 7
inquirunt, & perſuadentur aſpectu, quoniam bona
ſunt, quæ videntur. Iterum autem nec his debet 8
ignoſci. Si enim tantum potuerunt (c) ſcire, 9
ut poſſent æſtimare ſeculum; quomodo horum dominum
non facilius invenerunt? Infelices autem 10
ſunt, & inter mortuos ſpes illorum, qui appellaverunt
Deos opera manuum hominum; aurum, &
argentum, artis inventionem; & ſimilitudines animalium,
aut lapidem inutilem, opus manus antiquæ:

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܝܓ *

* ܣܪܝܩܝܢ ܐܢܫܐ ܒܟܝܢܗܘܢ. ܕܠܐܠܗܐ ܠܐ ܝܕܥܝܢ. ܘܡܢ ܛܒ̈ܬܐ ܡܕܡ ܕܡܬܚܙܝܐ: ܠܐ ܐܫܟܚܘ 1
ܠܡܣܒܪܘ ܡܕܡ ܕܗܘܐ: ܘܠܐ ܚܪܘ ܒܥܒ̈ܕܐ: ܘܠܐ ܝܕܥܘ ܠܐܘܡܢܗܘܢ. * ܐܠܐ ܐܘ ܠܢܘܪܐ: ܐܘ 2
ܠܪܘܚܐ: ܐܘ ܠܐܐܪ ܩܠܝܠܐ: ܐܘ ܠܗܘܦܟܝܗܘܢ ܕܟܘܟܒ̈ܐ. ܐܘ ܠܡܪܕܝܬܗܘܢ ܕܡ̈ܝܐ: ܐܘ ܠܢܗܝܪ̈ܐ
ܕܫܡܝܐ: ܐܘ ܠܡܕܒܪܢܘܬܗ ܕܥܠܡܐ. ܣܒܪܘ ܗܘܘ ܕܐܠܗܐ ܐܢܘܢ. * ܐܢ ܡܛܠ ܫܘܦܪ̈ܗܘܢ 3
ܡܣܒܪܝܢ ܐܢܬܘܢ ܕܐܠܗܐ ܐܢܘܢ. ܟܡܐ ܝܬܝܪ ܗܘ ܕܥܒܕ ܐܢܘܢ. ܝܬܝܪ ܡܢܗܘܢ. ܗܘ ܕܒܪܐ
ܫܘܦܪܐ. ܗܘ ܕܥܒܕ ܗܠܝܢ ܟܠܗܝܢ. * ܘܐܢ ܡܛܠ ܚܝܠܗܘܢ ܘܬܕܡܘܪܬܗܘܢ. ܕܚܠܘ 4
ܡܢܗܘܢ. ܡܟܝܠ ܢܕܥܘܢ ܕܗܘ ܕܥܒܕ ܐܢܘܢ. ܝܬܝܪ ܗܘ ܡܢܗܘܢ. * ܕܡܢ ܪܒܘܬܐ 5
ܕܫܘܦܪܗ ܐܬܒܪܝܘ. ܗܘ ܕܒܪܐ ܐܢܘܢ. ܡܬܚܙܐ ܒܓܠܝܐ. * ܥܠ ܗܠܝܢ ܕܝܢ ܪܘܓܙܐ ܩܠܝܠܐ 6
ܢܐܬܐ. ܕܗܢܘܢ ܟܒܪ ܛܥܘ. ܟܕ ܒܥܘ ܠܐܠܗܐ. ܘܒܢܦܫܗܘܢ ܨܒܝܢ. * ܘܒܥܒܕܘܗܝ ܗܘܘ 7
ܡܬܗܦܟܝܢ. ܘܡܬܪܢܝܢ ܘܡܒܨܝܢ. ܘܡܬܛܦܝܣܝܢ ܒܚܙܘܐ. ܕܫܦܝܪ ܡܕܡ ܕܡܬܚܙܐ.
* ܘܐܦ ܠܐ ܗܟܢܐ ܫܒܝܩ ܠܗܘܢ ܒܕܝܢܐ. * ܐܢ ܓܝܪ ܟܠܗܝܢ ܠܡܕܥ ܐܫܟܚܘ: ܘܐܬܚܫܒܘ ܘܐܬܡܨܝܘ 8 9
ܠܥܠܡܐ ܥܡ ܟܝܢܗ. ܠܡܪܐ ܕܟܠܗ ܥܒܕܐ ܐܝܟܢܐ ܠܐ ܝܕܥܘ ܘܐܫܟܚܘܗܝ. * ܕܘܝܐ ܐܢܘܢ 10
ܘܒܡܝܬܐ ܗܝ ܣܒܪܗܘܢ. ܗܢܘܢ ܕܩܪܘ ܠܥܒܕܐ ܕܐܝܕܝܐ ܕܒܢܝܢܫܐ ܐܠܗܐ ܐܢܘܢ. ܕܗܒܐ ܐܢܘܢ
ܘܣܐܡܐ. ܥܒܕܐ ܕܡܠܦܐ. ܘܕܡܘܬܐ ܕܚܝܘܬܐ. ܘܟܐܦܐ ܫܝܛܬܐ. ܥܒܕܐ ܕܐܝܕܝܐ ܕܡܫܟܢܐ.

CAP. XIII.

VAni ſunt homines qui Deum ignorant, 1
& ex bonis, re ſanè viſibili, non potuerunt
conjicere quod fuit, nec opera conſiderârunt,
nec artificem ſuum cognoverunt:
Sed aut ignem, aut ventum, aut levem 2
aërem, aut revolutiones ſiderum, aut fluxum
aquarum, aut luminaria cœli, aut mundi
conſtitutionem, deos eſſe putârunt. Si 3
propter eorum pulchritudiem, iſta deos eſſe
exiſtimatis, quantò magis qui fecit ea, melior
eſt ipſis, ille *inquam* qui pulchritudinem
creavit, qui hæc omnia condidit?
Quòd ſi ob virtutem & admirationem eorum 4
ſunt ea veriti, hinc agnoſcant quòd is
qui fecit ea, melior eſt ipſis; Cujus *enim* à 5
magnitudine pulchritudinis creata ſunt, is
qui creavit illa, manifeſtè conſpicitur. Super 6
hos tamen levis ira veniet, quòd hi
fortaſſe errârunt Deum quærentes, & animo
inveniendi ſcientiam. Et in operibus 7
ejus converſantes, meditantes, atque pervestigantes,
aſpectu perſuaſerunt ſibi pulchrum
eſſe quod cernitur. At ne his quoque 8
parcet in judicio: Nam ſi hæc omnia ſcire 9
potuerunt, & conjecturâ capere valuerunt
mundum cum ſua natura, Dominum totius
operis quomodo non cognoverunt ac invenerunt?
Miſeri ſunt & in mortuis ſpes illorum 10
eſt, qui opus manuum hominum deos
appellârunt. Aurum ſunt argentum, opus
edoctum, figura beſtiarum, & lapis contemptus,
opus manuum paciſcentium,

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* الفصل الثالث عشر * * لان جميع الناس الذين نقص معرفة الله حاضرا فيهم باطلون 1
بالحقيقة * ومن الخيرات المرئية ما استطاعوا يعرفون الموجود * ولا اصغوا الي الاعمال فعرفوا الصانع *
* لكنهم ظنوا النار او الرياح السريعة * الهواء او داير النجوم * او الماء العاصب * او كواكب 2
السماء النيرين * التي تخدم سياسة العالم * واعتقدوها الهة * هذه الاشياء التي ان كانوا اطربوا 3
بجمالها استشعروها الهة * فليعرفوا كم هو سيد هذه افضل من هذه حسنا * لان عنصر كون
الجمال هو خلق هذه البرايا * وان ادهلهم قوتها وفعلها * فليفهموا من هذا كم هو الذي 4
خلقها اوفر قوة منها * لان لعل من جسامة المرئيات والبرايا يشاهد صانع كونها بمعنى القياس * 5
* لكن مع هذا ليس عليهم ملامة يسيرة * لانهم لعلهم لما ظلوا طالبين الاها وارادوا يجدوه * 6
* لانهم يتصرفون في اعماله فيفتشون عنه * اقتنعوا بالنظر ان المبصرات حسنة * فعذرهم 7 8
غير مبسوط ايضا * لانهم ان كانوا بهذه الصورة استطاعوا يبصرون حتى امكنهم ان 9
يخبروا الدهر * وكيف ما امكنهم ان يجدوا سيد هذا سريعا * فاشقياء اذا وامالهم 10
في الاشياء المائتة * الذين حكموا ان اعمال ايادي الناس الهة من ذهب وفضة عملوه
بحذاقة الصنعة * وتماثيل الحيوان * او حجرا غير نافع عمل يد قديمة *

CAP. XIII.

OMnes enim homines quibus ineſt 1
defectus cognitionis Dei, reverâ vani
ſunt: & ex bonis evidentibus, eum qui
eſt, non valuerunt cognoſcere: nec operibus
attendentes, opificem intellexerunt:
Sed ignem, aut rapidos ventos, aërem, 2
aut aſtrorum orbem, aut aquam violentam,
aut lucentes cœli ſtellas administrationi
mundi inſervientes, deos arbitrati
ſunt ac crediderunt, Res inquam 3
hujuſcemodi, quarum ſi pulchritudine
commoti, deos exiſtimârunt ipſas,
intelligant quantum harum Dominus
eaſdem pulchritudine præſtet, quandoquidem
ipſamet naturæ pulchritudinis
origo condidit haſce creaturas. Sin autem 4
perculit eos vis & efficacitas earum,
ex hoc intelligat quantò is qui creavit
illas, potentior eſt ipſis. Fieri enim 5
poteſt ut ex rerum viſibilium, atque creaturarum
excellentiâ, conditor earum
ſpectetur per modum relationis. Attamen 6
adverſus iſtos non parva eſt criminatio,
quoniam cùm errarent Deum quærentes,
eúmque invenire vellent, (In operibus 7
enim ejus obverſantes inveſtigabant illum)
contenti fuerunt percipere quòd
pulchræ ſint res viſibiles. At horum etiam 8
excuſatio non eſt accepta: Quoniam 9
ſi tali modo perſpicere potuerunt, ut
ſeculum deprehendere valuerint, quomodo
igitur horum Dominum citò invenire
non potuerunt? Infœlices ita ſunt, 10
& ſpes eorum in rebus mortalibus conſiſtit,
qui opera manuum ex auro, argentóve
ingenioſâ arte elaborato conflata,
& animalium ſimulacra, aut lapidem
inutilem opus antiquæ manûs, deos eſſe
judicârunt.

Verſio VULG. LAT.

11 Aut ſiquis artifex faber de ſilva lignum rectum ſecuerit,
crit, & hujus doctè eradat omnem corticem, &
arte ſuâ uſus, diligenter fabricet vas utile in conversationem
12 verſationem vitæ, Reliquiis autem ejus operis, ad
13 præparationem eſcæ abutatur: Et reliquum horum,
quod ad nullos uſus facit, lignum curvum, & vorticibus
plenum, ſculpat diligenter per vacuitatem ſuam,
am, & per ſcientiam ſuæ artis figuret illud, & aſſimilet
14 illud imagini hominis, Aut alicui ex animalibus
illud comparet, perliniens rubrica, & rubicundum
faciens fuco colorem illius, & omnem maculam,
15 quæ in illo eſt, perliniens: Et faciat ei dignam
habitationem, & in pariete ponens illud, & confirmans
16 ferro, Ne fortè cadat, proſpiciens illi, ſciens
quoniam non poteſt adjuvare ſe: imago enim
17 eſt, & opus eſt illi adjutorium. Et de ſubſtantia ſua,
& de filiis ſuis, & de nuptiis votum faciens inquirit.
Non erubeſcit loqui cum illo, qui ſine anima
18 eſt: Et pro ſanitate quidem infirmum deprecatur,
& pro vita rogat mortuum, & in adjutorium inutilem
19 invocat: Et pro itinere petit ab eo, qui
ambulare non poteſt: & de acquirendo, & de operando,
& de omnium rerum eventu petit ab eo, qui
in omnibus eſt inutilis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp Cum Tranſlatione LATINA.

11 †Εἰ δὲ καί τις ὑλοτόμος τέκτων εὐκίνητον φυτὸν ἐκπρίσας, †περιέξυσεν
εὐμαθῶς πάντα τὸν φλοιὸν αὐτοῦ, †καὶ τεχνησάμενος
εὐπρεπῶς †κατεσκεύασε χρήσιμον σκεῦος εἰς ὑπηρεσίαν ζωῆς,
12 †Τὰ δὲ (ε) ἀποβλήματα τῆς ἐργασίας †εἰς (ζ) ἑτοιμασίαν τροφῆς
13 ἀναλώσας ἐνεπλήσθη, †Τὸ δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπόβλημα εἰς (η) οὐθὲν
εὔχρηστον, †ξύλον σκολιὸν, καὶ ὄζοις συμπεφυκὸς, λαβὼν (θ) ἔγλυψεν
ἐν ἐπιμελείᾳ ἀργίας αὐτοῦ, †καὶ ἐμπειρίᾳ (ι) συνέσεως ἐτύπωσεν
14 αὐτὸ (κ) †ἀπείκασεν αὐτὸ εἰκόνι ἀνθρώπου, †Ἢ ζώῳ τινὶ
εὐτελεῖ ὡμοίωσεν αὐτὸ, †καταχρίσας μίλτῳ, καὶ φύκει (λ) ἐρυθήνας
χρόαν αὐτοῦ, †καὶ πᾶσαν κηλῖδα τὴν ἐν αὐτῷ καταχρίσας,
15 †Καὶ ποιήσας αὐτῷ αὐτοῦ ἄξιον οἴκημα, †ἐν τοίχῳ ἔθηκεν αὐτὸ
16 ἀσφαλισάμενος σιδήρῳ· †Ἵνα μὲν οὖν μὴ καταπέσῃ, προενόησεν
αὐτοῦ, †εἰδὼς ὅτι ἀδυνατεῖ ἑαυτῷ βοηθῆσαι, †καὶ γάρ ἐστιν εἰκὼν,
17 καὶ χρείαν ἔχει βοηθείας. †Περὶ δὲ κτημάτων καὶ γάμων αὐτοῦ καὶ
τέκνων προσευχόμενος, †οὐκ αἰσχύνεται τῷ ἀψύχῳ προσλαλῶν.
18 †Καὶ περὶ μὲν ὑγιείας τὸ ἀσθενὲς ἐπικαλεῖται, †περὶ δὲ ζωῆς
(μ) τὸν νεκρὸν ἀξιοῖ, †περὶ δὲ ἐπικουρίας (ν) τὸν ἀπειρότατον
ἱκετεύει, †περὶ δὲ ὁδοιπορίας τὸ μηδὲ βάσει χρῆσθαι δυνάμενον,
19 †Περὶ δὲ πορισμοῦ καὶ ἐργασίας καὶ χειρῶν ἐπιτυχίας †τὸ ἀδρανέστατον
ταῖς χερσὶν εὐδράνειαν αἰτεῖται.

MS. A. (ε) ὑπολίμματα (ζ) ὑπηρεσίαν (η) οὐδὲν (θ) ἔγλυψεν
ἐπιμελείᾳ ἐργασίας αὐτοῦ, (ι) ἀνέσεως (κ) ἀπείκασέν τε αὐτὸ (λ) *ἐρυθλῶος
(μ) τὸ νεκρὸν (ν) τὸ ἀπειρότατον

Aut ſi quis lignarius faber lignum bene (d) mobile 11
ſecuerit, & hujus doctè eradat corticem omne,
& arte uſus decorè fabricet vas utile ad miniſterium
vitæ, Reliquias autem operis ad præparationem 12
eſcæ inſumens ſatiatus ſit, Reliquum 13
autem horum, quod ad nullum facit uſum, lignum
curvum, & verticibus plenum ſumens, ſculpat
diligenter per ocium ſuum, & per ſcientiam artis
figuret illud, aſſimilet illud imagini hominis,
Aut alicui vili animali illud comparet, perliniens 14
rubrica, & rubicundum faciens fuco colorem illius,
& omnem maculam, quæ in illo eſt, perliniens:
Et faciens ei dignam habitationem, in 15
pariete ponat, illud confirmans ferro; Ne forte 16
cadat, proſpexit illi, ſciens, quoniam non poteſt
adjuvare ſe. Imago enim eſt, & opus eſt illi
adjutorium. Et de ſubſtantia, & de nuptiis 17
ſuis, & filiis votum faciens, non erubeſcit loqui
cum illo, qui ſine anima eſt. Et pro ſanitate 18
quidem infirmum deprecatur, & pro vita mortuum
rogat, & in adjutorium inutilem invocat, Et 19
pro itinere eum qui ambulare non poteſt, & de
acquirendo, & de operando, & manuum ſucceſſu
petit ab eo, qui eſt impotentiſſimus manibus, potentiam.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ܐܘ ܩܝܣܐ ܡܢ ܚܘܪܫܐ. ܢܓܪܐ ܓܝܪ ܕܩܝܣܐ ܒܢܟܦܘ ܦܣܩ ܐܝܠܢܐ ܕܡܬܬܙܝܥ ܗܘܐ ܒܒܣܝܡܘ ܟܕ ܢܨܝܒ. ܘܓܕܡܗ 11
ܠܗ ܒܐܘܡܢܘܬܐ ܡܢ ܟܠ ܣܛܪ. ܘܦܣܩܗ ܘܓܠܦܗ. ܘܥܒܕܗ ܫܪܝܪܐܝܬ ܠܡܐܢܐ ܕܦܐܐ
ܠܬܫܡܫܬܐ ܕܚܝܐ. * ܘܡܕܡ ܕܢܩܦ ܗܘܐ ܡܢܗ. ܠܡܐܟܘܠܬܐ ܐܦܩܗ. 12
ܘܣܒܥ. ܘܡܕܡ ܕܚܣܝܪ ܒܗ. ܡܢܗ ܡܫܠܡ ܗܘܐ. * ܘܡܕܡ ܕܡܫܬܕܐ ܡܢܗ. ܠܡܕܡ ܠܐ 13
ܥܕܪ. ܘܡܬܘܡ ܕܝܢ ܡܢ ܚܝܠܗ ܥܒܕ ܡܕܡ ܕܠܛܢܦܘܬܐ. ܐܝܠܢܐ ܗܘ ܩܫܝܐ. ܕܥܠ ܡܝܐ ܢܨܝܒ
ܘܩܐܡ. ܘܢܣܒܗ ܘܥܒܕܗ ܒܚܦܝܛܘܬܐ ܕܥܒܕܗ. ܘܒܝܘܡܐ ܕܦܣܝܩ ܗܘܐ ܨܪܗ. ܘܨܝܪܗ
ܠܕܡܘܬܐ ܕܒܪܢܫܐ. * ܐܘ ܠܚܝܘܬܐ ܡܣܪܝܬܐ ܐܕܡܝܗ. ܘܒܣܡܡܢܐ ܛܫܝܗ. ܘܒܨܒܥܐ ܨܒܥܗ. 14
ܘܠܟܠܗ ܫܘܦܪܐ ܕܡܫܬܟܚ ܥܠ ܐܪܥܐ ܨܒܬܗ. * ܘܥܒܕ ܠܗ ܕܘܟܬܐ ܕܦܐܝܐ ܠܗ. ܘܒܐܣܬܐ ܣܡܗ. 15
ܘܒܣܟܐ ܩܒܥܗ. * ܘܙܗܝܪ ܒܗ ܕܢܩܘܡ ܘܠܐ ܢܦܠ. ܡܛܠ ܕܝܕܥ ܕܠܝܬ ܒܗ ܚܝܠܐ ܠܡܥܕܪܘ ܢܦܫܗ 16
ܕܨܠܡܐ ܗܘ. ܘܡܬܒܥܐ ܠܗ ܡܥܕܪܢܐ. * ܘܥܠ ܩܢܝܢܐ 17
ܘܥܠ ܡܫܬܘܬܐ ܘܥܠ ܒܢܝܐ. ܡܨܠܝܢ ܠܗ. * ܘܠܐ ܒܗܬ ܕܢܡܠܠ ܥܡ ܗܘ 18
ܕܢܦܫܐ ܠܝܬ ܠܗ. ܘܒܥܐ ܡܢ ܟܪܝܗܐ ܕܢܐܣܝܘܗܝ ܘܢܚܠܡܝܘܗܝ. ܘܥܠ ܚܝܐ.
ܡܢ ܡܝܬܐ ܒܥܐ ܕܢܚܝܘܗܝ. ܘܡܬܟܫܦ ܡܢ ܗܘ ܕܠܐ ܝܕܥ ܠܡܥܕܪܘܬܗ ܠܗ. * ܘܡܢ 19
ܗܘ ܕܠܐ ܡܨܐ ܠܡܗܠܟܘ. ܒܥܐ ܕܢܬܪܨ ܐܘܪܚܬܗ. ܘܥܠ ܬܐܓܘܪܬܐ ܕܝܘܬܪܢܐ ܕܥܒܕܐ ܕܐܝܕܝܐ.
ܒܥܐ ܡܢ ܗܘ ܕܠܝܬ ܒܗ ܝܘܬܪܢܐ.

Aut lignum de ſylva: faber *ſiquidem* 11
lignarius diligenter ſecuit arborem quæ
jucundè motabatur cùm eſſet plantata,
eámque ſibi artificioſè excîdit undequaque,
& præciſam ſculpſit, & reverà fabricavit
in opus aptum miniſterio vitæ. Et quod 12
ex ea dolabat, in uſum eſcæ expendens
ſatiatus eſt: quod autem in illa deerat,
ex ipſamet ſupplebat: Et quod ab ea abjicitur, 13
nulli rei prodeſt. Cæterùm proprio
marte fabricat rem pollutioni addictam.
Arbor erat dura ſecus aquas conſita
& erecta, quam accipiens accuratâ operâ
ſuâ formavit: quo die ſecta fuit, delineavit,
& humanæ figuræ ſimilem reddidit,
Aut alicui turpi animali aſſimilavit; 14
medicamentis linivit, fuco depinxit, omníque
venuſtate quæ reperitur ſuper terram,
concinnavit; Locum ipſi accommodatum 15
fecit, in pariete poſuit, claviſque firmavit;
Curam ejus gerens ut ſtet nec decidat, 16
ſciens nimirùm quòd nulla ſit in ipſa
facultas adjuvandi ſeipſam: imago enim
eſt, & requiritur illi adjutor. Prætereà 17
in gratiam facultatum, & nuptiarum, ac
liberorum precantur illam; Nec pudet eum 18
alloqui quod eſt inanime, & rogat infirmum,
ut eum curet ſanétque, & pro vita
mortuum deprecatur, ut eum ſervet;
& illud ſupplicat quod neſcit ſibi prodeſſe;
Et ab eo quod nequit ambulare, 19
poſtulat ut vias ſuas dirigat; & pro
negotiis lucri operæ manuum, illud rogat
in quo nulla eſt utilitas.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وإن كان أحد نجار فأخذ هيولي الخشب فقد نشر شجرة حسنة النمو وقشر بحسن معرفته كل 11
قشرها * وعملها في تحسين صناعته * وجعلها آلة نافعة لخدمة الحياة * وأفنا نجارة صنعته في 12
خدمة الطعام وشبع * ثم القطعة المرفوضة من الخشب التي لا تصلح لشي من شجرة صلبة 13
تكون في أغصانها معوجة * أخذها فنجرها باهتمام صناعته * ثم مثلها في أوان فراغه
وشبهها بصورة إنسان * أو مثلها بحيوان ما حقير * ودهنه بالاسفيداج * وحمر لونه بالزنجفر * 14
وملأ كل تقعير فيه أو شق طينا * وجعل له مسكنا أهلا له * ووضعه في موضع نقر له * 15
واستوثق منه بالحديد * واهتم به لئلا يقع * عالما أنه يصعب عليه أن يعين ذاته * لأنه 16
إنما هو صورة * ويحتاج معونة * ويبتهل إليه ويبتهج إليه * من أجل قنيانه وامرأته وأولاده * 17
* وما يخجل إذ يخاطب ما لا نفس له * ويطلب من أجل العافية إلى الضعيف * ويسأل 18
المائت من أجل الحياة * ويتضرع من العادم الحس المعونة * ويطلب من أجل المشي إلى من 19
لا يمكنه يمشي خطوة * ويطلب من أجل الإيسار والعمل ومساعدة اليدين إلى من لا تعمل
يداه شيا * يبتغي منه أن يمنحه سرعة العمل *

Vel ſi capiat faber aliquis, ſculpátque 11
materiam lignariam, poſtquam ſecuerit
arborem pulchrè vegetantem, & omnibus
corticibus ejus eleganti peritiâ ſuâ
dolatis, ſuæ concinnatione artis illam
elaboret, ac reddat eam vas uſui vitæ
commodum: Reciſamenta verò ſuæ artis 12
in cibi miniſterium conſumat, ac
ſaturetur. Deinde fuſtum ligni rejectum, 13
nulli rei aptum, dura ex arbore
ramis contorta deſumat, accuratâ arte
ſuâ ſculpat, denique finem impoſiturus
efformet, & in hominis effigiem figuret.
Aut animali cuipiam vili ſimilem 14
reddat, quod ceruſſâ inungat, &
rubicundum illi colorem minio concinet,
omnémque in eo cavitatem aut rimam
luto impleat. Tum dignum ipſo 15
domicilium extruat illi, ponat illud in
loco quod excavavit ei, ferróque obfirmet,
Et curam illius habeat ne cadat; 16
ſciens difficile ei eſſe juvare ſeipſum,
quippe quod ſit imago, & opis indigeat.
Demùm ſupplicet illud ac deprecetur 17
pro poſſeſſionibus, uxore, & liberis ſuis.
Nec erubeſcat dum illud compellat quod 18
non habet animam, pro valetudine rogat
infirmum, pro vita mortuum orat,
& à ſenſu carente implorat auxilium;
Pro gradiendo, illum precatur 19
qui ne greſſum quidem facere poteſt;
& pro divitiis, opere, & manuum adjumento,
poſtulat ab eo cujus manus nihil
operantur, petens ut agilitatem in
operando ſibi concedat.

Verſio VULG. LAT.

CAP. XIV.

1 Iterùm alius navigare cogitans, & per feros fluctus
iter facere incipiens, ligno portante ſe, fragilius lignum
2 invocat. Illud enim cupiditas acquirendi excogitavit,
3 & artifex ſapientia fabricavit ſua. Tua autem, Pater,
providentia gubernat: Quoniam dediſti & in mari
viam, & inter fluctus ſemitam firmiſſimam, Oſten-
4 dens quoniam potens es ex omnibus ſalvare, etiam ſi
5 ſine arte aliquis adeat mare. Sed ut non eſſent vacua
ſapientiæ tuæ opera: propter hoc etiam & exiguo
ligno credunt homines animas ſuas, & tranſeuntes
6 mare per ratem liberati ſunt: Sed & ab initio cùm
perirent ſuperbi gigantes, ſpes orbis terrarũ ad ratem
confugiens, remiſit ſeculo ſemen nativitatis, quæ manu
7 tua erat gubernata. Benedictum eſt enim lignum, per
8 quod fit juſtitia. Per manus autem quod fit idolum,
maledictum eſt & ipſum, & qui fecit illud: quia ille
quidem operatus eſt: illud autem cùm eſſet fragile,
9 deus cognominatus eſt. Similiter autẽ odio ſunt Deo,
10 impius & impietas ejus. Etenim quod factum eſt,
11 cum illo, qui fecit, tormenta patietur. Propter hoc &
in idolis nationum non erit reſpectus: quoniam creaturæ
Dei in odium factæ ſunt, & in tentationem animabus
hominum, & in muſcipulam pedibus inſipientium.
12 Initium enim fornicationis eſt exquiſitio idolorum: &
adinventio illorum corruptio vitæ eſt.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

ΚΕΦ. ιδ'.

1 † Πλοῦν τις πάλιν στελλόμενος, καὶ ἄγρια μέλλων διοδεύειν κύματα,
† τοῦ φέροντος αὐτὸν (α) πλοίου σαθρότερον ξύλον ἐπιβοᾶται.
2 † Ἐκεῖνο μὲν γὰρ ὄρεξις πορισμῶν ἐπενόησε, † (β) τεχνίτης δὲ σοφία
3 κατεσκεύασεν, † Ἡ δὲ σὴ πάτερ διακυβερνᾷ πρόνοια, † ὅτι ἔ-
4 δωκας καὶ ἐν θαλάσσῃ ὁδὸν † καὶ ἐν κύμασι τρίβον ἀσφαλῆ, † Δεικνὺς
ὅτι δύνασαι (γ) ἐκ παντὸς σώζειν, † ἵνα (δ) κἂν ἄνευ τέχνης τις
5 ἐπιβῇ. † Θέλεις δὲ μὴ ἀργὰ εἶναι τὰ τῆς σοφίας σου ἔργα, † διὰ τοῦτο
καὶ ἐλαχίστῳ ξύλῳ πιστεύουσιν ἄνθρωποι ψυχάς, † καὶ διελθόντες κλύ-
6 δωνα σχεδίᾳ διεσώθησαν. † Καὶ ἀρχῆς γὰρ ἀπολλυμένων ὑπερηφάνων
γιγάντων, † ἡ ἐλπὶς τοῦ κόσμου ἐπὶ σχεδίας καταφυγοῦσα, † ἀπέλιπεν
7 αἰῶνι σπέρμα γενέσεως τῇ σῇ κυβερνηθεῖσα χειρί. † Εὐλόγηται
8 γὰρ ξύλον δι' οὗ γίνεται δικαιοσύνη. † Τὸ χειροποίητον δὲ ἐπικατάρατον
αὐτὸ, καὶ ὁ ποιήσας αὐτὸ, † ὅτι ὁ μὲν (ε) εἰργάζετο, τὸ δὲ φθαρτὸν θεὸς
9 ὠνομάσθη. † Ἐν ἴσῳ γὰρ μισητὰ θεῷ καὶ ὁ ἀσεβῶν καὶ ἡ ἀσέβεια αὐτοῦ.
10 † Καὶ γὰρ τὸ πραχθὲν σὺν τῷ δράσαντι κολασθήσεται. † Διὰ τοῦτο καὶ ἐν
11 εἰδώλοις ἐθνῶν ἐπισκοπὴ ἔσται, † ὅτι ἐν κτίσματι θεοῦ εἰς βδέλυγμα
ἐγενήθησαν, † καὶ εἰς σκάνδαλα ψυχαῖς ἀνθρώπων, † καὶ εἰς παγίδα
12 ποσὶν ἀφρόνων. † Ἀρχὴ γὰρ πορνείας ἐπίνοια εἰδώλων, † εὕρεσις
δὲ αὐτῶν φθορὰ ζωῆς.

MS. A. (α) ξύλου σαθρότερον ξύλον (β) τεχνῖτις δὲ σοφία (γ) ἐκ
πάντων (δ) καὶ ἂν (ε) ἠργάζετο.

CAP. XIV.

Iterùm alius navigare cogitans, & per feros 1
fluctus iter facere incipiens, navigio portante ſe
fragilius lignum invocat. Illud enim cupiditas ac- 2
quirendi excogitavit, & artifex ſapientia fabrica-
vit, Tua autẽ, pater, gubernat providentia, quoniam 3
dediſti & in mari viam, & inter fluctus ſemitam
firmiſſimam, Oſtendens quoniam potens es ex omni- 4
bus ſanare: etiamſi ſine arte aliquis adeat mare.
Vis autem non eſſe ocioſa ſapientiæ tuæ opera. 5
Propter hoc etiam exiguo ligno credunt homines
animas, & tranſeuntes mare per ratem liberati
ſunt. Nam & ab initio, cum perirent ſuperbi gi- 6
gantes; ſpes orbis terrarum ad ratem confugiens,
remiſit ſeculo ſemen nativitatis, manu tua guber-
nata. Benedictum eſt enim lignum, (a) per quod 7
fit juſtitia. Per manus autem quod fit; maledi- 8
ctum eſt, ipſum, & qui fecit illud: quoniam ille
quidem operatus eſt: illud autem, cum eſſet fragile;
Deus cognominatum eſt. Similiter enim odio ſunt 9
Deo, & impius, & impietas ejus. Etenim quod fa- 10
ctum eſt; cum illo, qui fecit, tormenta patietur.
Propter hoc, & in idolis nationum erit (b) re- 11
ſpectus, quoniam in creatura Dei in abominationem
facta ſunt, & in ſcandala animabus hominum, & in
muſcipulam pedibus inſipientum. Initium enim for- 12
nicationis eſt exquiſitio idolorum, & adinventio il-
lorum corruptio vitæ eſt.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܝܕ *

1 * ܐܘ ܟܕ ܢܦܩ ܠܝܡܐ ܒܐܠܦܐ ܠܡܪܕܐ ܥܠ ܓܠܠܐ ܕܚܝܠܬܐ. ܩܝܣܐ ܕܐܟܝܠ ܡܢ ܣܘܣܐ ܒܐܠܦܐ ܕܡܫܘܢܐ
2 ܘܒܥܐ ܡܢܗ ܠܐܠܦܐ ܕܫܩܝܠܐ ܠܗ. ܕܬܥܕܪܝܘܗܝ. * ܘܗܝ ܒܬܓܪܬܐ ܗܘܬ ܠܗ ܢܓܘܪܬܐ
3 ܐܠܐ ܐܘܡܢܬܐ. ܕܚܟܡܬܐ ܒܡܕܒܪܢܘܬܗ ܥܒܕܗ. * ܘܐܢܬ ܐܒܐ ܟܠ ܒܪܝܬ ܒܚܟܡܬܟ ܘܒܡܕܒܪܢܘܬܟ.
4 ܘܒܝܡܐ ܝܗܒܬ ܐܘܪܚܐ. ܘܥܠ ܓܠܠܐ ܫܒܝܠܐ ܫܪܝܪܐ. * ܕܬܚܘܐ ܕܡܨܐ ܐܢܬ ܠܟܠ
5 ܠܡܚܝܘ ܐܢܬ ܘܠܡܦܨܝܘ. ܘܕܐܘܡܢܘܬܐ ܟܠܡܕܡ ܢܗܘܐ. * ܡܛܠ ܕܨܒܝܬ ܗܘ
ܥܒܕܬ ܟܠ. ܘܚܟܡܬܟ ܠܐ ܫܠܝܬ ܡܢ ܥܒܕܐ. ܡܛܠ ܗܢܐ ܝܗܒܬ ܠܒܢܝܢܫܐ
6 ܕܢܗܝܡܢܘܢ ܢܦܫܬܗܘܢ ܒܩܝܣܐ ܙܥܘܪܐ. ܘܢܥܒܪܘܢ ܥܠ ܓܠܠܐ ܪܘܪܒܐ. ܘܢܚܘܢ. * ܡܢ
ܪܫܝܬܐ ܓܝܪ ܐܒܕܘ ܘܥܒܪܘ ܓܢܒܪܐ ܓܒܝܐ. ܘܗܢܘܢ ܕܣܒܪܗܘܢ ܗܘܐ ܕܢܬܩܝܡܘܢ ܒܥܠܡܐ. ܥܪܩܘ
7 ܘܠܐ ܫܒܩܘ ܙܪܥܐ ܕܫܪܒܬܐ. ܕܝܠܟ ܗܝ ܗܕܐ ܡܕܒܪܢܘܬܐ ܕܒܪܝܬ. * ܡܒܪܟ ܗܘ ܩܝܣܐ
8 ܕܙܕܝܩܐ ܡܢܗ ܡܬܚܙܐ. * ܥܒܕܐ ܕܝܢ ܕܐܝܕܝܢ ܠܝܛ ܗܘ. ܗܘ ܘܥܒܘܕܗ. ܕܥܒܕ ܥܒܕܐ ܕܡܬܚܒܠ
9 10 ܘܐܠܗܐ ܩܪܝܗ. * ܗܘ ܕܠܐܠܗܐ ܣܢܐ. ܥܘܠܐ ܘܥܘܠܗ: * ܘܥܒܕܐ ܘܥܒܘܕܗ. ܐܟܚܕܐ
11 ܢܬܕܝܢܘܢ. * ܡܛܠ ܗܢܐ ܐܦ ܥܠ ܦܬܟܪܐ ܕܥܡܡܐ ܢܗܘܐ ܦܘܩܕܢܐ. ܡܛܠ ܕܒܪܝܬܗ
12 ܕܐܠܗܐ. ܥܒܕܘ ܐܢܘܢ ܠܛܢܦܘܬܐ ܘܠܡܟܫܘܠܐ ܕܢܦܫܬܐ ܕܒܢܝܢܫܐ. ܘܡܨܝܕܬܐ
ܠܪܓܠܝܗܘܢ ܕܒܢܝܢܫܐ ܣܟܠܐ. * ܪܫܝܬܐ ܓܝܪ ܕܙܢܝܘܬܐ. ܡܚܫܒܬܐ ܕܦܬܟܪܐ. ܘܡܛܠ ܗܢܘܢ ܚܒܠܐ ܕܚܝܐ. *

CAP. XIV.

VEl certè cùm exit ad mare navi ſulcan- 1
dum ſuper fluctus horrendos, lignum cario-
ſum navi ſe vehente putri⁹ orat rogátq; ut ſi-
bi ſit adjumento. Et illa quidem fabricata fu- 2
it mercandi gratiâ, quam artifex ſapientiâ
ſuâ fabricavit: Tu verò pater, omnia creâſti 3
ſapientiâ ac providentiâ tuâ, & viam per ma-
re, tutáſque ſuper fluctus ſemitas dediſti. Ut 4
oſtendas te poſſe ab omnibus ſervare ac li-
berare, *et* cuncta ex induſtria fieri. Quoniam 5
tu volens omnia feciſti, & ſapientia tua ab
agendo minimè deſiſtit; propterea dediſti ho-
minibus ut animæ eorum parvo crederentur
ligno, tranſiréntq; ſuper ingentes fluctus, ac
viverent. Ab initio namq; pereuntes tranſie- 6
runt gigantes electi, & quorum ſpes erat ſe
firmandos in mundo, aufugerant, nec ullate-
nus reliquerunt ſemen progeniei. Tua hæc
eſt providentia quam creâſti. Benedictum ſit 7
lignum è quo juſtus conſpicitur: Opus verò 8
manuum ſit maledictum, tam ipſum quàm
factor illius, qui opus corruptibile fecit, &
Deum vocavit illud; Cùm tamen ipſum Deo 9
ſit exoſum, Impius ac impietas ejus, Et opus 10
ac fabricator ipſius ſimul damnabuntur.
Propterea etiam in idola gentium erit anim- 11
adverſio, quoniam cùm ſint creatura Dei, fe-
cerunt ea in pollutionem & ſcandalum ani-
marũ hominum, & retia pedibus hominum 12
ſtultorum. Principium enim ſcortationis eſt
idolorum excogitatio, eáque ſunt corruptela
vivorum.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

1 * الفصل الرابع عشر * وربما يرسل احد ايضا ليركب في البحر معتزما ان
يسير في الامواج المتوحشة * فيهتف الى خشبة ارخى واضعف من المركب الذي يحمله *
2 3 لان ذاك الصنم شهوة المكاسب احتالت به * والصانع بالحكمة عمله * فاما سياستك ايها
4 الاب تدبر الكل * لانك وفي البحر سلكت طريقا وفي الامواج طريقا صائبا * موضحا انك تقدر
5 ان تخلص حقا * حتى يركب فيه احد بغير صناعة ما خشبة حقيرة ويعبرون * مريدا ان لا
تكون اعمال الحكمة باطلة * من اجل هذا ايتمن الناس على انفسهم خشبة حقيرة * ويعبرون
6 تسافق الامواج في مركب لطيف فيخلصون * لان في القديم الجبابرة المتكبرين اذا هلكوا في
7 رجاء العالم * المركب الهارب خلف للدهر نسل كون بيدك الذي دبرته * لان قد بورك
8 الخشبة التي بها يصير العدل * فاما المعمولة باليد فملعونة هي ومن عملها * لانه هو عملها
9 10 وهي بالية سميت اله * فهما بالسواء مبغوضان عند الله المنافق ونفاقه * لان الشي المعمول
11 مع فاعله يعاقبان * فلهذا سيكون تكشف عن اصنام الامم * لانها صارت في البرية
12 رذالة * وفخوخا لانفس الناس * وفخا لاقدام الجهال * لان مبداء الزنا التفكر في اختراع الاصنام
لان وجدانها فساد الحياة *

CAP. XVI.

Rurſum, ſiquando comparet ſe quiſ- 1
piam ad mare conſcendendum, per feros
fluctus navigare cupiens, clamat ad li-
gnum nave ſe vehente fragilius & infir-
mius. Illud enim ſimulachrum aviditas 2
quæſtûs excogitavit, et artifex ſapientiâ
fabrefecit. Tua verò providentia O Pa- 3
ter, cuncta gubernat: quandoquidem in
mari quoque viam, certumq; in fluctibus
iter præbuiſti, Oſtendens poſſe te verè 4
ſalvare: adeò ut quiſpiam ſine ulla arte
lignum abjectum conſcendat in illo, per-
meetque; Volens opera ſapientiæ non eſſe 5
otioſa. Propterea homines ligno contem-
ptibili ſuas committunt animas, & flu-
ctuum colliſionem tenui trajiciunt navi,
& evadunt. Antiquitùs enim ſuperbis 6
gigantibus in ſpe mundana pereuntibus,
navis effugiens progeniem exiſtentiæ ſe-
culo reliquit per manum tuam quæ rege-
bat illam. Etenim benedictum eſt lignum 7
per quod juſtitia exercetur: Manu- 8
factum autem maledictum eſt, tam ipſum
quàm qui fecit illud: quia hic illud fa-
bricavit, illud verò corruptibile cum ſit,
Deus eſt appellatum. Uterque enim æquè 9
inviſi Deo ſunt, impius, et impietas ejus.
Nam res facta cum factore ſuo pœnam 10
ſubibit. Et hac de cauſa perquiſitio fiet 11
de ſimulachris gentium quoniam facta
ſunt in orbe ad abominationem, ad erro-
rem animis hominum, & ad laqueum
pedibus inſipientium. Nam fornicatio- 12
nis origo excogitatio fabricæ idolorum
eſt, quoniam eorundem inventio eſt vitæ
corruptela.

Versio VULG. LAT.

13 Neque enim erant ab initio, neq; erunt in perpetuum.
14 Supervacuitas enim hominum advenit in orbem ter-
15 rarum: & ideò brevis illorum finis eſt inventus. Acer-
bo enim luctu dolens pater, citò ſibi rapti filii fecit
imaginem: & illum, qui tunc quaſi homo mortuus fue-
rat, nunc tanquam deum colere cœpit, & conſtituit in-
16 ter ſervos ſuos ſacra & ſacrificia. Deinde interveni-
ente tempore, convaleſcente iniqua conſuetudine, hic
error tanquam lex cuſtoditus eſt, & tyrannorum impe-
17 rio colebantur figmenta. Et hos quos in palàm homi-
nes honorare non poterant, propter hoc quòd longè
eſſent, è longinquo figura eorum allata, evidentem ima-
ginem regis, quem honorare volebant, fecerunt: ut il-
lum, qui aberat, tanquam præſentem colerent ſua ſo-
18 licitudine. Provexit autem ad horum culturam, & hos
19 qui ignorabant, artificis eximia diligentia. Ille enim
volens placere illi, qui ſe aſſumpſit, elaboravit arte
20 ſua, ut ſimilitudinem in melius figuraret. Multitudo
autem hominum abducta per ſpeciem operis, eum, qui
ante tempus tanquam homo honoratus fuerat, nunc
21 deū æſtimaverunt. Et hæc fuit vitæ humanæ deceptio:
quoniam aut affectui, aut regibus deſervientes homi-
nes, incommunicabile nomen lapidibus, & lignis im-
22 poſuerunt. Et non ſuffecerat erraſſe eos circa Dei ſci-
entiam, ſed & in magno viventes inſcientiæ bello, tot
& tam magna mala pacem appellant.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

13 † Οὔτε γὰρ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, οὔτε εἰς τὸν αἰῶνα ἔσονται. † Κενοδοξίᾳ γὰρ
14 ἀνθρώπων (ζ) εἰσῆλθεν εἰς κόσμον, † καὶ διὰ τοῦτο σύντομον αὐτῶν
15 (η) τέλος ἐπενοήθη. † Ἀώρῳ γὰρ πένθει τρυχόμενος πατὴρ, τοῦ
ταχέως ἀφαιρεθέντος τέκνου εἰκόνα ποιήσας, † (θ) τὸν τότε νεκρὸν
ἄνθρωπον, νῦν ὡς θεὸν ἐτίμησε, † καὶ παρέδωκε τοῖς ὑποχειρίοις μυ-
16 στήρια, καὶ τελετάς. † (ι) Εἶτα ἐν χρόνῳ κρατυνθὲν τὸ ἀσεβὲς ἔθος
ὡς νόμος ἐφυλάχθη, † καὶ τυράννων ἐπιταγαῖς ἐθρησκεύετο τὰ
17 γλυπτά. † Οὓς ἐν ὄψει μὴ δυνάμενοι τιμᾷν ἄνθρωποι διὰ τὸ
μακρὰν οἰκεῖν, † τὴν πόρρωθεν ὄψιν ἀνατυπωσάμενοι, † ἐμφανῆ
εἰκόνα τοῦ τιμωμένου βασιλέως ἐποίησαν, † ἵνα τὸν ἀπόντα ὡς παρόντα
18 (κ) κολακεύωσι διὰ τῆς σπουδῆς. † Εἰς ἐπίτασιν δὲ θρησκείας καὶ τοὺς
19 ἀγνοοῦντας † ἡ τοῦ τεχνίτου προετρέψατο φιλοτιμία. † Ὁ μὲν γὰρ
τάχα (λ) τῷ κρατοῦντι βουλόμενος ἀρέσαι, † ἐξεβιάσατο τῇ τέχνῃ
20 τὴν ὁμοιότητα ἐπὶ τὸ κάλλιον. † Τὸ δὲ πλῆθος ἐφελκόμενον διὰ τὸ
(μ) εὔχαρι τῆς ἐργασίας, † τὸν πρὸ ὀλίγου τιμηθέντα ἄνθρωπον,
21 νῦν σέβασμα ἐλογίσαντο. † Καὶ τοῦτο ἐγένετο τῷ βίῳ εἰς
ἔνεδρον, † ὅτι ἢ συμφορᾷ ἢ τυραννίδι δουλεύσαντες ἄνθρωποι,
22 † τὸ ἀκοινώνητον ὄνομα λίθοις καὶ ξύλοις περιέθεσαν. † Εἶτ' οὐκ
ἤρκεσεν (ν) τὸ πλανᾶσθαι περὶ τὴν τοῦ Θεοῦ γνῶσιν, † ἀλλὰ καὶ (ξ) μεγά-
λῳ ζῶντες ἀγνοίας πολέμῳ, † τὰ τοσαῦτα κακὰ εἰρήνην προσαγο-
ρεύουσιν.

MS.A. (ζ) θάνατος εἰσῆλθεν (η) τὸ τέλος (θ) τόν ποτε (ι) Εἶτ' ἐν (κ) κολακεύσωσιν διὰ σπουδῆς. (λ) κρατοῦντι (μ) εὐχαρὲς (ν) αὐτοῖς τὸ (ξ) ἐν μεγάλῳ

Non enim erant ab initio, neque erunt in perpetuum. Supervacua enim ambitione hominum intraverunt in orbem terrarum: & ideo brevis illorum finis eſt deliberatus. Acerbo enim luctu dolens pater citò rapti filii fecit imaginem, et mortuū tunc hominem, nunc tanquā Deum coluit, & conſtituit ſubditis ſacra, & ſacrificia. Deinde interveniente tempore invaleſcens impia conſuetudo, tanquā lex cuſtodita eſt, & tyrannorum imperio colebantur figmenta. Quos in palàm cùm homines honorare non poſſent, propter hoc, quòd longè habitarent; è longinquo, faciem figurantes, evidentem imaginem regis, quem honorare volebant, fecerunt, ut illi, qui aberat, tanquam præſenti adularentur per hanc ſolicitudinem. Provexit autem ad culturam, & hos qui ignorabant artificis eximia diligentia. Ille enim volens nimirum dominanti placere, elaboravit arte, ut ſimilitudinem in melius revocaret. Multitudo autem adducta per ſpeciem operis, eum, qui paulò antè honoratus erat homo, nunc numen æſtimaverunt. Et hæc fuit vitæ humanæ deceptio, quoniam aut (c) affectui, aut tyrannidi deſervientes homines, incommunicabile nomen lapidibus & lignis impoſuerunt. Poſtea non ſuffecit errare circa Dei ſcientiam: ſed & in magno viventes inſcientiæ bello, tot & tanta mala pacem appellant.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

13 * ܠܐ ܗܘܘ ܓܝܪ ܡܢ ܒܪܫܝܬ ܗܘܘ. ܐܦܠܐ ܠܥܠܡ ܡܩܘܝܢ. * ܪܒܘܬ ܟܪܣܐ ܓܝܪ ܕܒܢܝܢܫܐ ܥܠܬ
14
15 ܠܥܠܡܐ. ܡܛܠܗܢܐ ܒܟܪܝܘܬܐ ܗܘܐ ܚܪܬܗܘܢ. * ܩܘܪܒܢܐ ܓܝܪ ܕܐܒܠܐ. ܢܩܒܠ ܐܒܐ
ܠܙܘܥܐ ܕܚܝܘܬܐ. ܐܦ ܒܪܗ ܢܬܚܛܦ. ܡܛܠ ܕܨܠܡܐ ܥܒܕ ܠܒܪܢܫܐ ܕܗܝܕܝܢ ܗܘܐ ܡܝܬܐ. ܘܥܒܕܗ
16 ܗܫܐ ܦܚܡܗ ܕܐܠܗܐ. ܘܝܗܒ ܠܐܝܠܝܢ ܕܬܚܝܬ ܐܝܕܗ ܐܝܬܝܗܘܢ. ܐܪܙܐ ܕܦܘܠܚܢܐ. * ܟܕ ܢܦܩܐ
ܥܘܠܐ ܒܗܕܐ ܝܘܠܦܢܐ ܒܡܬܘܡܝܘܬ ܙܒܢܐ ܐܬܚܝܠܬ. ܐܝܟ ܢܡܘܣܐ ܢܛܪܬܗ. ܘܒܦܘܩܕܢܗܘܢ ܕܛܪܘܢܐ
17 ܦܠܚܘ ܠܓܠܝܦܐ. * ܡܛܠ ܕܠܐ ܡܫܟܚܝܢ ܗܘܘ ܒܦܪܨܘܦܗܘܢ ܠܒܪܢܫܐ ܕܢܣܓܕܘܢ
ܠܪܚܝܩܐ. ܨܠܡܗ ܥܒܕܘ. ܕܐܝܠܝܢ ܕܪܚܝܩܝܢ ܗܘܘ ܨܠܡܐ ܠܡܐܡܪ
ܕܝܠܢܝܐ. ܒܐܝܩܪܗ ܕܡܠܟܐ. ܕܢܗܘܘܢ ܡܬܟܫܦܝܢ ܠܗ ܠܕܪܚܝܩ ܐܝܟ ܕܠܩܘܪܒܐ. ܒܟܠܗ ܫܪܒܬܐ ܒܝܕ ܝܨܝܦܘܬܐ.
18 * ܐܦ ܠܐܢܫܐ ܕܠܐ ܝܕܥ ܠܗ. ܕܢܗܘܐ ܡܫܡܫ ܠܗ ܗܘ ܕܕܡܐ ܠܗ. ܘܠܒܬܗ ܐܘܡܢܘܬܗ ܕܐܘܡܢܐ
19 ܠܟܠܚܗ. * ܗܘ ܓܝܪ ܕܐܚܝܕ ܗܘܐ ܘܨܒܐ ܕܢܫܦܪ ܠܗ. ܐܢܣ ܐܘܡܢܘܬܗ. ܕܢܥܒܕ ܒܗ
20 ܫܘܦܪܐ ܝܬܝܪܐ. * ܘܟܠܗ ܥܡܐ ܪܗܛ ܠܗ. ܡܛܠ ܫܘܦܪܗ ܕܥܒܕܐ. ܘܡܚܕܐ ܥܒܕܗ ܠܐܠܗܐ
21 ܠܗܘ ܕܐܝܟ ܒܪܢܫܐ ܡܝܩܪ ܗܘܐ. * ܗܘ ܗܢܐ ܗܘܐ ܠܚܘܣܪܢܐ ܕܥܡܘܪܘܬܐ.
ܕܐܫܬܥܒܕܘ ܒܢܝܢܫܐ ܠܥܒܕܘܬܐ: ܡܛܠ ܫܘܦܪܐ ܘܚܝܠܐ. ܘܣܡܬܘܢ ܫܡܐ ܠܟܐܦܐ
22 ܘܠܩܝܣܐ. ܕܠܘܬܗܘܢ ܠܐ ܗܘܘ ܫܘܬܦܝܢ ܠܗ. * ܘܠܐ ܣܦܩ ܗܘܐ ܠܟܘܢ. ܕܠܐ ܬܕܥܘܢ ܠܐܠܗܐ.
ܐܠܐ ܩܪܒܐ ܥܒܕܬܘܢ ܕܠܒܝܫܬܐ ܫܡܐ ܕܠܐ ܒܝܕܥܬܐ ܬܣܝܡܘܢ.

Non erant quidem ab initio, neque in æternum manebunt. Magnitudo enim abdominis ingreſſa eſt in mundum, idcircò brevi futurus eſt finis. Sacrificiū enim luctus accipiet pater ad agitationem *(i. oblationem)* animalium; quin & filius ejus abripietur, eò quòd imaginem fecerit homini qui tunc erat mortuus, & nunc parem Deo fecerit illum, dederítque his qui ſub poteſtate ſua erant, myſteria cultuum. Procedens impietas, & in iſta doctrina ſucceſſu temporis invaleſcens, quaſi legem id obſervavit, & imperio tyrannorum ſervierunt ſculptilibus. Quia non poterant *ipſummet* in perſona hominem adorare procul habitantem, effigiem fecerunt eorum qui procul habitabant, effigiem, *verbi gratiâ*, peculiarem in Regis honorem; ut abſentem quaſi præſentem ſupplicarent, omni per progeniem adhibito ſtudio. Imò ut is etiam qui non cognoſcebat ipſum, ei ſerviret qui ſibi ſimilis eſt, artificis induſtria cohortata eſt. Cùm enim ille potens eſſet, & *hic* illi placere vellet, arti ſuæ violentiam adhibuit, ut eximiam in eo pulchritudinem exprimeret. Totum autem vulgus propter operis pulchritudinem accurrens, mox numen conſtituit eum, quem *ut* hominem honorârat. Hoc ipſum *igitur* damno fuit in incolatu *mortalium*, quòd homines ſervituti ſe mancipârint, pulchritudine & potentiâ permoti; & lapidibus ac lignis nomen impoſueritis, cujus nequaquam erant participes. Nec ſuffecerat vobis Deum ignorâſſe, ſed bellum geſſiſtis, ut malo nomen imprudenter imponeretis.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

13 * لانها لم تكن منذ القديم * ولا تكون ثابتة الى الابد * لان عجب الناس الباطل الذي
14
15 ورد الى العالم * ولهذا اذ نهايتهم وحين احتالوا من هاهنا بالاصنام * لان الوالد لتوجعه ينوح
نوحا لاحد له على انتزاع ولده سريعا * عمل له سريعا صورة * والانسان المايت قديما اكرموه
16 الان مثل الاه * واعطوا المملوكين تحت الخطية اسرارا واعيادا * ثم لما اعتزت بطول المدة
17 العادة النفاقية وحفظت كالشريعة * وباوامر الامراء المردة عبدت المنحوتات * والذين لم يمكن
الناس اكرامهم بحضور وجوههم لانهم ساكنون بعيدا * مثلوا وجههم البعيد شخصه *
وعملوا للملك المكرم عندهم صورة ظاهرا * ليلاطفوا بحرصهم في هذا الشخص الغايب
18 كانه حاضر * فتبدوا في عبادتها الذين لم يعرفوا مكرهم * وبعد هذا عكسوا اكرام الصانع الى
19 المصنوعات * لان لعل المريد ان يرضي الممسك * اغتصب الشبه شبهة بالصناعة الى الاحسن
20 ما استحسنه * فحصل ذلك يجذب اكثر الناس من اجل سرعة فرحهم بالاحسان * والانسان
21 الذي كان قبل مدة يسيرة مكرما اعتقدوه الان معبودا * فصار هذا للعالم كمينا * لان
الناس خدموها غشية او باغتصاب * ووضعوا اسم الاله الذي لا شركة فيه لغيره على خشب
22 وحجار * ثم ما كفاهم ضلالهم عن معرفة الله * بل اذا كانوا في حرب هذا مقدارها عظيما
عايشين في غباوتهم * سموا المساوي العظيم مقدارها سلامة *

Neque enim erant ab initio, neque permanebunt in æternum. Quoniam celârunt homines vanitatem quæ venerat in mundum, cúmque propterea finis illorum ſit brevis, hinc idola excogitârunt. Pater enim ob dolorem ſuum, ploratu ipſum laniante lugens filium ſuum præmaturè ereptum, ſtatim fecit ei imaginem; & hominem jam anteà mortuum, nunc ut Deum honorant: tum peccato mancipatis myſteria dieſque feſtos dederunt. Deindè lapſu temporis invaleſcens impia conſuetudo, ſervata eſt ut legalis: & contumacium Principum mandatis culta fuêre ſculptilia. Et quos non poterant homines præſentibus eorum vultibus honorare quòd procul habitarent, vultum eorum quorum remota erat figura, expreſſerunt, regique apud ipſos honorando publicam ſtatuerunt imaginem: ut ſuo in ejuſmodi effigiem, ſtudio abſenti tanquam præſenti blandirentur. Tum in ejus adoratione confirmârunt eos qui fraudem ipſorum ignorabant: tum demùm opificis honorem ad opificia deflexerunt. Nam ille fortaſſis qui potenti placere cupiebat, formam affectavit, quammaximè potuit pulcherrimam tribuens illi figuram: Factúmque eſt ut hoc pleróſque alliceret homines propter præcipitem eorum de venuſtate delectationem, & hominem qui paulò ante honorabilis erat, mox numen crediderint. Fuit autem id mundo inſidioſum, eò quòd homines ſponte aut vi coluerint ea, & Dei nomen quod alii incommunicabile eſt, lignis ac lapidibus impoſuerint. Præterea non ſatis fuit illis à cognitione Dei aberraſſe, verùm cùm in bello tam graviter magno verſarentur in ſtoliditate ſua viventes, maximi momenti mala pacem vocavere.

Verſio VULG. LAT.

23 Aut enim filios ſuos ſacrificantes, aut obſcura ſacrifi-
cia facientes, aut inſaniæ plenas vigilias habentes,
24 Neque vitam, neque nuptias mundas jam cuſtodiunt,
ſed alius alium per invidiam occidit, aut adulterans
25 contriſtat. Et omnia commiſta ſunt, ſanguis, homici-
dium, furtum & fictio, corruptio & infidelitas, turbatio
26 & perjurium, tumultus bonorum, Dei immemoratio,
animarum inquinatio, nativitatis immutatio, nuptia-
rum inconſtantia, inordinatio mœchiæ & impudicitiæ.
27 Infandorum enim idolorum cultura, omnis mali cauſa
28 eſt, & initium & finis. Aut enim dum lætantur, inſa-
niunt: aut certè vaticinantur falſa, aut vivunt injuſtè,
29 aut pejerant citò. Dum enim confidunt in idolis,
quæ ſine anima ſunt, male jurantes noceri ſe non ſpe-
30 rant. Utraque ergò illis evenient dignè, quoniam
malè ſenſerunt de Deo, attendentes idolis, & jurave-
31 runt injuſtè, in dolo contemnentes juſtitiam. Non
enim juratorum virtus, ſed peccantium pœna peram-
bulat ſemper injuſtorum prævaricationem.

CAP. XV.

1 Tu autem Deus noſter, ſuavis & verus es, patiens,
& miſericordia diſponens omnia.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

23 Ἢ γὰρ τεκνοφόνους τελετὰς, ἢ κρύφια μυστήρια, † ἢ ἐμμανεῖς ἐξ
24 ἄλλων θεσμῶν κώμους ἄγοντες, † Οὔτε βίους οὔτε γάμους καθαροὺς ἔτι
φυλάσσουσιν, † ἕτερος δ' ἕτερον ἢ λοχῶν ἀναιρεῖ, ἢ νοθεύων ὀδυνᾷ.
25 † (ο) Πάντας δ' ἐπιμὶξ ἔχει αἷμα καὶ φόνος, κλοπὴ καὶ δόλος,
26 † φθορὰ, ἀπιστία, ταραχὴ, ἐπιορκία, † (π) θόρυβος ἀγαθῶν, Χάρι-
τος ἀμνηστία, † ψυχῶν μιασμὸς, γενέσεως ἐναλλαγὴ, † γάμων
27 ἀταξία, καὶ ἀσέλγεια. † Ἡ γὰρ τῶν ἀνωνύμων εἰδώλων θρησκεία
28 † παντὸς ἀρχὴ κακοῦ καὶ αἰτία καὶ πέρας ἐστίν. † Ἢ γὰρ εὐφραινόμενοι
μεμήνασιν, † ἢ προφητεύουσι ψευδῆ, † ἢ ζῶσιν ἀδίκως, ἢ (ϛ) ἐπι-
29 ορκοῦσι ταχέως. † Ἀψύχοις γὰρ πεποιθότες εἰδώλοις, † κακῶς
30 ὀμόσαντες ἀδικηθῆναι οὐ προσδέχονται. † Ἀμφότερα δὲ αὐτοὺς
μετελεύσεται τὰ δίκαια, † ὅτι κακῶς ἐφρόνησαν περὶ θεοῦ (σ) προσ-
έχοντες εἰδώλοις, † καὶ ἀδίκως ὤμοσαν ἐν δόλῳ καταφρονήσαντες
31 ὁσιότητος. † Οὐ γὰρ ἡ τῶν (τ) ὀμνυομένων δύναμις, ἀλλ'
ἡ τῶν ἁμαρτανόντων δίκη † ἐπεξέρχεται ἀεὶ τὴν τῶν ἀδίκων πα-
ράβασιν.

MS.A. (ο) Πάντα (π) τάραχος, (ϛ) ἐπιορκοῦσιν (σ) προσέχον-
τες (τ) ὀμνυμένων

ΚΕΦ. ιε'.

1 † ΣΥ' δὲ ὁ θεὸς ἡμῶν χρηστὸς καὶ ἀληθὴς, † μακρόθυμος (α) καὶ
ἐν ἐλέει διοικῶν τὰ πάντα. MS.A. (α) καὶ ἐλέει

Aut enim filios ſuos ſacrificantes, aut obſcura ſa- 23
crificia facientes, aut inſaniæ plena, ex aliis ri-
tibus commeſſationes agentes, Neque vitas atque 24
nuptias mundas jam cuſtodiunt; & alius alium
aut per inſidias occidit, aut adulterans contriſtat.
Et omnia commiſta ſunt, ſanguis, & homicidium, 25
furtum, & dolus, corruptio, infidelitas, tur-
batio, perjurium, tumultus bonorum, Gratiæ im- 26
memoratio, animarum inquinatio, nativitatis im-
mutatio, nuptiarum inordinatio, mœchia, & im-
pudicitia. Infandorum enim cultura idolorum om- 27
nis mali initium eſt, & cauſa, & finis. Aut enim 28
dum lætantur, inſaniunt; aut vaticinantur falſa,
aut vivunt injuſtè, aut perjurant citò. Dum enim 29
confidunt idolis, quæ ſine anima ſunt; malè ju-
rantes noceri ſe non ſperant. Utraque autem illos 30
inſequentur jura, quoniam malè ſenſerunt de Deo,
attendentes idolis, et injuſtè in dolo juraverunt
contemnentes juſtitiam. Non enim eorum, per 31
quos juratur, virtus, ſed peccantium judicium in-
ſurgit ſemper ſuper injuſtorum prævaricationem.

CAP. XV.

Tu autem Deus noſter ſuavis, et verus es, et 1
patiens, et in miſericordia diſponens omnia.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܫܡܫܬܘܢ ܐܢܘܢ. ܟܕ ܩܛܠܝܢ ܒܢܝܟܘܢ. ܘܥܒܕܝܢ ܐܪ̈ܙܐ ܟܣ̈ܝܐ. ܘܐܫܬܓܫܬܘܢ ܒܐܘܡܢܘܬܐ 23
ܕܐܚܪ̈ܢܝܬܐ ܕܥܠܡܐ. * ܘܡܛܠܗܕܐ ܠܐ ܥܡܘܪܘܬܟܘܢ. ܘܠܐ ܡܫܬܘܬܦܘܬܟܘܢ. ܗܘܝ ܕܟܝܢ ܘܙܗܝܪܢ 24
ܐܠܐ. ܚܕ ܠܚܒܪܗ ܒܢܟܠܐ ܩܛܠ ܗܘܐ. ܘܒܙܢܝܘܬܐ ܡܚܒܠ ܠܗ. ܘܗܘ ܕܝܢ ܚܒܪܗ
ܡܚܒܠ ܠܗ. * ܟܠ ܡܕܡ ܓܝܪ ܡܚܠܛ ܗܘܐ ܒܕܡܐ ܘܩܛܠܐ. ܘܓܢܒܘܬܐ ܘܢܟܠܐ ܘܚܘܒܠܐ. 25
ܘܥܘܠܐ ܘܫܓܘܫܝܐ ܘܡܘܡܬܐ ܕܫܘܩܪܐ. * ܟܠܗܝܢ ܗܠܝܢ ܫܓܘܫܝܐ ܝܗܒܢ 26
ܠܥܒܘܕܝܗܝܢ. ܕܠܐ ܢܥܗܕܘܢ ܛܝܒܘܬܐ. ܘܢܛܢܦܘܢ ܢܦܫܬܐ. ܘܢܫܚܠܦܘܢ ܡܘܠܕܐ
ܡܫܬܘܬܦܘܬܗܘܢ. ܕܠܐ ܒܛܟܣܐ. * ܓܘܪܐ ܕܛܢܦܘܬܐ ܕܢܘܟܪܝܐ ܕܦܬܟܪ̈ܝܗܘܢ ܛܢܦܐ ܥܒܕܗܘܢ 27
ܘܫܡܫܬܗܘܢ. ܪܝܫܐ ܕܟܠܗ ܒܝܫܬܐ. ܘܥܠܬܐ ܗܝ ܕܚܒܠܐ. * ܐܘ ܟܕ ܚܕܝܢ. ܡܬܛܢܦܝܢ. 28
ܐܘ ܡܬܢܒܝܢ. ܡܕܓܠܝܢ. ܐܘ ܚܝܝܢ. ܡܬܥܘܠܝܢ. ܐܘ ܝܡܝܢ ܒܕܓܠܘܬܐ. ܠܐ ܫܪܪܝܢ
* ܒܗܠܝܢ ܓܝܪ ܕܬܟܝܠܝܢ ܥܠ ܦܬܟܪ̈ܐ. ܠܝܬ ܒܗܘܢ ܝܘܬܪܢܐ. ܘܝܡܝܢ ܒܒܝܫܬܐ. ܘܠܐ ܣܒܪܝܢ ܕܢܬܬܒܥܘܢ 29
ܦܘܪܥܢܐ. * ܬܪܬܝܢ ܕܝܢ ܙܕܩܢ ܠܗܘܢ ܒܟܐܢܘܬܐ. ܕܥܠ ܐܠܗܐ ܐܬܚܫܒܘ ܒܒܝܫܬܐ. ܥܠ 30
ܦܬܟܪ̈ܐ. ܚܝܪܘ. ܘܝܡܘ ܒܥܘܠܐ ܕܒܡܣܠܝܘܬܐ. ܘܫܛܘ ܠܗ ܠܩܘܫܬܐ. * ܘܠܐ ܗܘܐ ܗܟܢܐ 31
ܚܝܠܐ ܕܦܘܪܥܢܘܬܐ ܡܛܠ ܡܘܡܬܐ. ܐܠܐ ܦܘܪܥܢܐ ܕܚܛܝܬܐ ܕܚܛܝܐ. ܘܡܚܝܒܢܘܬܐ ܗܝ
ܕܥܘܠܐ. ܗܝ ܕܥܒܕܘ.

* ܦܬܓܡ̈ܐ * ܡܐܐ *

* ܐܢܬ ܕܝܢ ܐܠܗܢ. ܒܣܝܡܐ ܐܢܬ ܘܩܕܝܫܐ. ܢܓܝܪ ܪܘܚܐ. ܘܛܒܐ ܛܒ ܝܬܝܪܐܝܬ. 1
ܘܕܟܠ ܡܬܪܣܝܢܐ ܐܢܬ.

Eiſque ſerviviſtis, liberos veſtros occiden- 23
tes, & occulta myſteria facientes: & inſa-
niſtis in architectandis aliis rebus mundanis,
Quarum cauſâ neque incolatus veſter, neque 24
nuptiæ veſtræ puræ erant, neque circun-
ſpectæ; ſed alter ſocium ſuum fraudulen-
ter occîdit, & fornicatione corrumpit; &
quidem ipſiuſmet collega corrumpit eum.
Omnia denique permiſta erant ſanguine & 25
cæde, furto, fraude, & corruptelâ, perfidiâ,
tumultu, atque perjurio. Quæ omnia per- 26
turbationem afferunt perpetrantibus ea, ne
ſint beneficii memores, ſed animas conta-
minent, & nuptias natis inordinatè com-
mutent. Adulterium impudicitiæ converſa- 27
tionum idolorum eorum infandorum, & eo-
rum cultus, origo eſt omnis mali, & cauſa
corruptelæ. Sive delectentur, inquinantur; 28
ſive vaticinentur, mentiuntur; ſivè vivant,
impiè agunt; ſive falſò jurent, haud com-
probant. In his enim qui idolis confidunt, 29
nullum eſt emolumentum; & malè juran-
tes, haud putant ſe pœnas luituros. Duo 30
illis juſtè evenient, quia malè de Deo ſen-
ſerunt, reſpicientes idola; & vili cum in-
juſtitia jurârunt, contemnentes veritatem.
Neque verò tanta vis punitionis eſt pro-
pter jusjurandum; ſed pœna peccati ſcele- 31
ſtorum, & damnatio iniquorum eſt id quod
perpetrârunt.

CAP. XV.

Tu verò Deus noſter, benignus es & ſan- 1
ctus, longanimis, & ſummè bonus, &
omnium nutritor.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* لان الذين كانوا يقتلون اولادهم * او يعملون اسرارا مكتومة * او يرقصون هايمين من 23
تلقاء شرايع اخر * لم يكونوا يحفظون سيرهم ولا تزويجهم * بل كان الواحد اذ يكمن للاخر 24
فيقتله * واما يلاطفه فيتهدده بما يوجعه * فصارت امورهم كلها تختلط فيها الدم والقتل * 25
السرقة والغش * الفساد * نقض الشكر * وعدم الامانة * الخبث * تشويش الصالحات * نسيان 26
الانعام * دنس النفوس * ابتذال الولادة * نقض ترتيب الزواج * الفسق والشبق * لان عبادة 27
الاصنام التي لا اسما لها * هي ابتداء كل شر * وعلته وغايته * لان عبدتها ان فرحوا 28
انتقموا * واما يتنباون فيكذبون * كذبا * واما يعيشون ظلما * واما يحنثون سريعا * لانهم 29
اذ يتوكلون على اصنام لا نفوس لها * يقسمون قسما رديا * وما يحتملون ان يظلموا * وسيدهمهم 30
الطايلات المقسطات كلتاهما * انهم اعتقدوا في الله معتقدا رديا * اذ اصغوا الي الاصنام *
وانهم حلفوا ظلما * واهانوا بالبر * لان ليس من قبل قوة ما حلفوا به * بل على ما توجبه 31
طايلة ما اخطاوا فيه * تخرج القضية على معصية الظالمين دايما *

* الفصل الخامس عشر *

* وانت يا الهنا خير حق ممهل * ومدبر كافة البرايا برحمة * 1

Nam qui ſuos occidebant liberos, aut 23
occulta myſteria celebrabant, aut ob
alienorum cauſam rituum bacchantes
tripudiabant; Neque vitæ inſtitutum, 24
neque connubia ſua tuebantur; ſed alter
inſidias alteri tendens, interficiebat il-
lum; aut blandiens ei, rebus dolore ple-
nis terrebat. Adeóque in cunctis eorum 25
actionibus miſtus erat ſanguis ac cædes,
furtum & dolus, corruptela, ingratitudo,
infidelitas, malitia, perturbatio operum
bonorum, Beneficiorum oblivio, anima- 26
rum contaminatio, partûs commutatio,
connubiorum inordinatio, adulterium, &
laſcivia. Infandorum enim cultus idolo- 27
rum omnis mali principium, cauſa, &
finis eſt. Nam cultores eorum ſi læten- 28
tur, ulciſcuntur; ſive prophetent, menda-
cia comminiſcuntur; ſive vivant, per-
verſe; ſive mala committant, præcipi-
tanter. Inanimatis enim idolis confiſi 29
ſcelerato jurejurando pejerant, nec op-
primi ſe patiuntur. At duæ juſtæ in- 30
volvent eos pœnæ, tum quòd iniquam de
Deo ſententiâ habuerint attendentes ido-
lis, tum quòd falsò jurârint & juſtitiam
ſpreverint. Non enim ex ejus per quod 31
juraverunt potentiâ, ſed prout ejus exi-
git pœna in quo deliquerunt, ſemper
prodit ſententia in rebellionem nefa-
riorum.

CAP. XV.

Tu autem O Deus noſter, bonus es, 1
verax, longanimis, & omnes creaturas
miſericorditer gubernans,

Verſio VULG. LAT.

2 Etenim ſi peccaverimus, tui ſumus, ſcientes magnitudinem tuam: & ſi non peccaverimus, ſcimus quoniam
3 apud te ſumus computati. Noſſe enim te, conſummata juſtitia eſt: & ſcire juſtitiam, & virtutem tuã, radix eſt
4 immortalitatis. Non enim in errorem induxit nos hominum malæ artis excogitatio, nec umbra picturæ labor ſine fructu, effigies ſculpta per varios colores,
5 Cujus aſpectus inſenſato dat concupiſcentiam, & di-
6 ligit mortuæ imaginis effigiem ſine anima. Malorum amatores digni ſunt qui ſpem habeant in talibus, & qui
7 faciunt illos, & qui diligunt, & qui colunt. Sed & figulus mollem terram premens, laborioſè fingit ad uſus noſtros unumquodque vas, & de eodem luto fingit quæ munda ſunt in uſum vaſa, & ſimiliter quæ his ſunt contraria: horum autem vaſorum quis
8 ſit uſus, judex eſt figulus. Et cum labore vano deum fingit de eodem luto, ille qui paulò antè de terra factus fuerat, & poſt puſillum reducit ſe unde acceptus eſt,
9 repetitus animæ debitum quam habebat. Sed cura eſt illi, non quia laboraturus eſt, nec quoniam brevis illi vita eſt, ſed concertatur aurificibus & argentariis: ſed & ærarios imitatur, & gloriam præfert,
10 quoniam res ſupervacuas fingit. Cinis eſt enim cor ejus, & terra ſupervacua ſpes illius, & luto vilior vita
11 ejus: Quoniam ignoravit qui ſe finxit, & qui inſpiravit illi animam quæ operatur, & qui inſufflavit ei ſpiritum vitalem.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA,

2 † Καὶ γὰρ ἐὰν ἁμάρτωμεν, σοί ἐσμεν, εἰδότες σου τὸ κράτος. † οὐχ
3 ἁμαρτησόμεθα δὲ, εἰδότες ὅτι σοὶ λελογίσμεθα. † Τὸ γὰρ ἐπίστασθαί
σε, ὁλόκληρος δικαιοσύνη, † καὶ εἰδέναι (β) τὸ κράτος σου ῥίζα
4 ἀθανασίας. † Οὔτε γὰρ ἐπλάνησεν ἡμᾶς ἀνθρώπων κακότεχνος
ἐπίνοια, οὐδὲ σκιαγράφων πόνος ἄκαρπος, † εἶδος σπιλωθὲν χρώμασι
5 διηλλαγμένοις· † Ὧν ὄψις ἄφροσιν (γ) εἰς ὄνειδος ἔρχεται,
6 † ποθεῖ τε νεκρᾶς εἰκόνος εἶδος (δ) ἄπνουν. † Κακῶν ἐρασταὶ ἄξιοί
τε τοιούτων ἐλπίδων, † καὶ οἱ δρῶντες, καὶ οἱ ποθοῦντες, καὶ οἱ
7 σεβόμενοι. † Καὶ γὰρ κεραμεὺς ἁπαλὴν γῆν θλίβων ἐπίμοχθον,
† πλάσσει πρὸς ὑπηρεσίαν ἡμῶν (ε) ἕκαστον, † ἀλλ' ἐκ τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ
ἀνεπλάσατο † τά τε τῶν καθαρῶν ἔργων δοῦλα σκεύη, † τά τε ἐναντία, (ζ) πάντα ὁμοίως· † τούτων δὲ ἑκατέρου τίς ἑκάστου ἐστὶν ἡ
8 χρῆσις, † κριτὴς ὁ πηλουργός. † Καὶ κακόμοχθος θεὸν μάταιον (η) ἐκ τοῦ αὐτοῦ πλάσσει πηλοῦ, † ὃς πρὸ μικροῦ ἐκ γῆς γενηθεὶς † μετ' ὀλίγον πορεύεται ἐξ ἧς ἐλήφθη, † τὸ τῆς ψυχῆς ἀπαιτηθεὶς
9 χρέος. † Ἀλλ' ἔστιν αὐτῷ φροντὶς οὐχ ὅτι μέλλει κάμνειν, † οὐδ' ὅτι βραχυτελῆ βίον ἔχει, † ἀλλ' ἀντερείδεται μὲν χρυσουργοῖς καὶ ἀργυροχόοις,
† χαλκοπλάστας τε μιμεῖται, † καὶ δόξαν ἡγεῖται ὅτι κίβδηλα πλάσσει.
10 † Σποδὸς ἡ καρδία αὐτοῦ, † καὶ γῆς εὐτελεστέρα ἡ ἐλπὶς αὐτοῦ,
11 † πηλοῦ τε ἀτιμότερος ὁ βίος αὐτοῦ· † Ὅτι ἠγνόησε τὸν (θ) πλάσαντα αὐτὸν, † καὶ τὸν ἐμπνεύσαντα αὐτῷ ψυχὴν ἐνεργοῦσαν, † καὶ ἐμφυσήσαντα πνεῦμα ζωτικόν.

MS. A. (β) σοῦ τὸ κράτος (γ) εἰς ὄρεξιν ἔρχεται, (δ) ἀγνοῦν. (ε) ἓν ἕκαστον, (ζ) πάντα ὁμοίως· (η) πλάσσει ἐκ τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ, (θ) ποιήσαντα

Etenim ſi peccaverimus; tui ſumus, ſcientes (a) 2
potentiam tuam. Non peccabimus autem, ſcientes, quoniam tui ſumus deputati. Noſſe enim te con- 3
ſummata juſtitia eſt, & ſcire virtutem tuam, radix eſt immortalitatis. Non enim in errorem in- 4
duxit nos hominum malæ artis excogitatio, neque (b) adumbrantium labor ſine fructu effigies ſculpta per varios colores: Quorum aſpectus inſenſatis 5
in (c) opprobrium venit, & diligit mortuæ imaginis effigiem ſine anima. Malorum amatores & 6
digni, qui ſpem habeant in talibus, & qui faciunt, & qui diligunt, & qui colunt. Nam & figulus 7
mollem terram premens laborioſè fingit ad uſum noſtrum unumquodque vas: ſed de eodem luto finxit & ea, quæ mundis operibus ſerviunt vaſa, & ſimiliter omnia quæ his ſunt contraria: Horum autem utriuſque, quis cujuſque ſit uſus, judex eſt figulus. Et malè laborans Deum vanum fingit de eodem luto, 8
ille, qui paulò antè de terra factus, poſt puſillum abit in eam, unde acceptus eſt, repetitus animæ debitum. Sed cura eſt illi, non quia laboraturus 9
eſt, nec quoniam brevis ipſi vita eſt: ſed concertat aurificibus, & argentariis, & ærarios imitatur, & gloriam putat, quoniam res adulterinas fingit. Cinis eſt cor ejus, & terra magis ſupervacua ſpes 10
illius, & luto vilior vita illius: Quoniam ignoravit eum qui ſe finxit, & qui inſpiravit ſibi animam, quæ operatur, & qui inſufflavit ſpiritum vitalem. 11

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ܐܢ ܢܣܟܠ. ܕܝܠܟ ܚܢܢ. ܕܝܕܥܝܢ ܚܢܢ ܬܘܩܦܟ. ܟܕ ܕܝܢ ܠܐ ܡܣܟܠܝܢܢ. ܕܝܠܟ 2
ܡܬܚܫܒܝܢܢ. * ܕܢܕܥܟ ܓܝܪ ܡܫܡܠܝܘܬܐ ܗܝ ܕܟܐܢܘܬܐ. ܘܕܢܕܥ ܐܢܫ ܫܪܪܟ. ܥܩܪܐ ܗܘ 3
ܕܠܐ ܡܝܘܬܐ. * ܠܐ ܓܝܪ ܐܛܥܝܟܘܢ ܥܒܕܐ ܕܐܝܕܝܗܘܢ ܕܒܢܝ ܐܢܫܐ. ܣܪܝܩܘܬܗܘܢ. ܛܠܠܐ ܕܟܬܒܝܗܘܢ. 4
ܥܡܠܐ ܕܐܝܕܝܗܘܢ. ܕܠܝܬ ܒܗ ܦܐܪܐ. ܐܠܐ ܕܡܘܬܐ ܣܪܝܩܬܐ ܘܨܠܡܐ ܕܡܫܬܚܠܦܝܢ. * ܩܕܡ ܐܦܝܗܘܢ 5
ܕܦܟܝܗܐ ܗܘ ܒܣܝܡ. ܕܚܕܝܢ ܒܨܒܘܬܐ ܡܝܬܬܐ. ܙܗܪܐ ܕܠܝܬ ܒܗ ܪܘܚܐ. * ܦܥܠܐ ܐܢܘܢ 6
ܒܝܫܐ. ܘܠܣܒܪܐ ܗܘ ܗܢܐ ܫܘܝܢ. ܐܝܠܝܢ ܕܡܬܟܬܫܝܢ ܥܠܝܗܘܢ: ܘܪܚܡܝܢ ܠܗܘܢ:
ܘܣܓܕܝܢ ܠܗܘܢ. * ܗܐ ܓܝܪ ܦܚܪܐ ܕܠܐܫ ܛܝܢܐ ܪܟܝܟܐ ܒܥܡܠܐ. ܘܡܬܩܢ ܡܐܢܐ 7
ܡܐܢܐ ܠܬܫܡܫܬܐ. ܘܡܢܗ ܡܢ ܛܝܢܐ ܗܘ ܥܒܕ ܡܐܢܐ ܕܕܟܝܢ ܠܬܫܡܫܬܐ. ܘܡܐܢܐ ܠܐ
ܕܟܝܢ ܠܚܫܚܬܗܘܢ. ܘܗܘ ܥܒܕ ܛܝܢܐ ܡܦܪܫ ܚܕ ܚܕ ܠܬܫܡܫܬܗ. * ܘܡܢ ܥܡܠܐ 8
ܒܝܫܐ ܥܒܕ ܐܠܗܐ ܠܣܪܝܩܘܬܐ. ܠܗܘ ܕܡܢ ܩܠܝܠ ܡܢ ܐܪܥܐ ܐܬܒܪܝ
ܐܬܒܪܝ. ܘܡܚܕܐ ܠܐܪܥܐ ܗܦܟ. ܘܬܒܥܝܢ ܠܗ ܚܘܒܬܐ ܕܢܦܫܐ. * ܘܗܘܐ ܠܗ 9
ܪܢܝܐ ܕܠܐ ܡܫܟܚ ܕܢܠܐ. ܘܠܐ ܗܘܐ ܡܛܠ ܕܚܝܘܗܝ ܩܠܝܠܐ ܐܘ ܢܓܝܪܐ. ܐܠܐ ܚܝܝܗ
ܚܝܐ ܕܕܗܒܐ ܘܕܣܐܡܐ ܘܕܢܚܫܐ. ܘܟܕ ܡܨܝܪܝܢ ܘܡܪܟܒܝܢ ܠܗ ܒܛܢܦܘܬܐ. ܘܡܫܒܚܝܢ
ܠܗ ܒܫܘܒܚܐ. * ܩܛܡܐ ܗܘ ܠܒܗ. ܘܣܒܪܗ ܗܘ ܐܪܥܐ. ܚܝܘܗܝ ܕܝܢ ܛܝܢܐ ܨܥܝܪܐ. * ܡܛܠ ܕܠܐ 10 11
ܝܕܥ ܠܗܘ ܕܓܒܠܗ. ܘܢܦܫܐ ܓܡܝܪܬܐ ܐܪܡܝ ܒܗ. ܘܪܘܚܐ ܕܚܝܐ ܢܦܚ ܒܗ.

Quòd ſi peccemus, tui ſumus, quia potentiam tuam novimus: at verò non peccabi- 2
mus, quia tui cenſemur. Nam perfecta juſti- 3
tia eſt ut quis te cognoſcat; & aliquem nôſſe veritatem tuam, radix eſt immortalis. Non 4
ſeduxit vos opus manuum hominum, vanitas eorum, umbra ſcripturarum eorum, labor manuum eorum, in quo nulli ſunt fructus *ſed* ſpecies inanes, & effigies mutabiles. In conſpectu ſtolidorum hoc jucundum 5
eſt, qui delectantur rebus mortuis, ſplendore in quo nullus eſt ſpiritus. Operarii ſunt 6
peſſimi, & tali quidem ſpe digni qui pugnant pro ipſis, & diligunt ac colunt eos. Ecce 7
enim figulus qui molle cœnum cum labore ſubigit, & ex eo vaſa componit ad uſum; ex eodem cœno vaſa format munda in miniſterium, & vaſa immunda in uſum illorum: & ipſemet artifex argillæ deſtinat unumquodque ad proprium miniſterium: Et ex eadem 8
improbo artificio deum ad vanitatem compingit illum quem nuper è terra vendicavit; mox autem in terram revertetur, & exigent ab eo debitum animæ. Præterea angitur 9
quòd laborare non poſſit, non quòd ſua ipſius vita brevis ſit aut diuturna, ſed caduca *ſit* vita auri argentíque ac æris: quod cum impuritate figurantes & componentes, cum gloria erigunt. Cinis eſt cor ejus, ſpes ter- 10
ra, vita lutum infame: Quoniam eum qui 11
finxit ipſum, & perfectam ei indidit animam, vitalémque ſpiritum inflavit in eum, ignorat.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* فان اخطانا فلك نحن * وقد عرفنا عزك * واذا لا نخطي فقد عرفنا اننا حسبنا لك وفي 2
خاصتك * لان المعرفة بك عدل كامل * ومعرفة عزك اصل عدم الموت * لاننا ما اضلنا فكر 3 4
سوء صناعة الناس * ولا تعب تزويق لا يثمر نفعا * او نوع باصباغ تبدل الوانها عليه *
* التي منظرها يفضي بالغبي الي شهوتها * يتوق الي نوع صورة ميتة لا تمشي * فهم عاشقون 5 6
المساوي * يستحقون مثل هذه الامال * والذين يعملونها * والذين يصنعونها * والذين يعبدونها *
* لان الفاخراني اذا عرك الطين اللين * يعمل شيا واحدا يصلح لخدمة كل واحد منا * بل 7
يعمل من الطين بعينه اواني عبدات * الاواني الطاهرة * واضداد تلك كلها نظير تلك بعملها *
واستعمال كل واحد من هذا اخر * فالقاضي صانع الطين * والردي التعب ينشي من 8
ذلك الطين بعينه الاها عطلا * ذلك الذي منذ حين يسير نشي من الارض * وبعد مدة
قليلة سيذهب الي التي اخذ منها * يطالب بدين نفسه * بل الاهتمام عنده لا بانه مزمع ان 9
يشقي ويتعب * ولا بان له عمل مدة قصيرة * بل ان يماري عمال الذهب وصانعي الفضة ويشابه
صانعي النحاس * اذ ينشي رذالة يقلدها شرفا * فقلبه رمادا * ورجاوه اشد حقارة من التراب * وعمره 10
اشد هوانا من الطين * لانه جهل من خلقه * ونفخ فيه نفسا عاقلة * ونفخ فيه روحا حيا * 11

Quòd ſi peccemus, tui ſumus, & potentiam tuam jam novimus: ſi verò minimè peccemus, in tuos tuámque proprietatem nos reputari novimus. Nam nôſ- 2 3
ſe te, perfecta juſtitia eſt; & tuam nôſſe potentiam, eſt immortalitatis origo. Neque enim ſeduxit nos peſſima excogi- 4
tatio artis humanæ, neque labor ornatûs nullam afferentis utilitatem, aut ſpecies cum tincturis colores ſuos ſuper eam variantibus, Quarum aſpectus inſipien- 5
tem ad ſui concupiſcentiam inducit, ut expetat ſpeciem figuræ mortuæ non ambulantis. Sunt autem malorum amato- 6
res, & talibus digni expectationibus tam qui elaborant ea, quàm qui faciunt & colunt. Nam figulus molle preſſans 7
lutum, rem aliquam unicujuſque noſtrûm miniſterio commodam componit: imò ex eodem luto vaſa ſervilia, vaſa nimirum *munda, & his contraria omnia, illis quoad operam ſimilia componit: cumque ſingulorum ex iſtis, alius ſit uſus,* 8
opifex argillæ arbiter eſt. Et improbi laboris homo *ex ipſamet argilla Deum inutilem effingit: ille* inquam *qui non pridem è terra conditus, poſt breve tempus ad eam redibit è qua deſumptus eſt, de animæ ſuæ ratione poſcendus. Imò* 9
cura apud ipſum eſt, non quòd ærumnam ac laborem ſit paſſurus, neque quòd exigui temporis opera ſe maneat; ſed ut imitetur aurifices & fabros argentarios, & admovet fabros ærarios, componendo abominationem quam gloria munit. Sanè 10
cor ejus cinis eſt, & ſpes ejus pulvere vilior, ætáſque ipſius luto abjectior: Quo- 11
niam ignorat eum qui creavit ipſum, inſpiravit in illum animam intelligentem, & ſpiritum vitalem inflavit in eum.

Verſio VULG. LAT.

12 Sed & æſtimaverunt luſum eſſe vitam noſtram, & con-
verſationem vitæ compoſitam ad lucrum, & oportere
13 undecunque etiam ex malo acquirere. Hic enim ſcit
ſe ſuper omnes delinquere, qui ex terræ materia fragi-
14 lia vaſa, & ſculptilia fingit. Omnes enim inſipientes,
& infelices ſupra modum animæ ſuperbi, ſunt inimi-
15 ci populi tui, & imperantes illi: Quoniam omnia
idola nationum deos æſtimaverunt, quibus neque ocu-
lorum uſus eſt ad videndum, neq; nares ad percipien-
dum ſpiritum, neque aures ad audiendum, neque digiti
manuum ad tractandum, ſed & pedes eorum pigri ad
16 ambulandum. Homo enim fecit illos: & qui ſpiri-
tum mutuatus eſt, is finxit illos. Nemo enim ſibi ſimile
17 homo poterit deũ fingere. Cùm enim ſit mortalis, mor-
tuum fingit manibus iniquis. Melior enim eſt ipſe his
quos colit, quia ipſe quidẽ vixit, cùm eſſet mortalis, illi
18 autẽ nunquã. Sed & animalia miſerrima colunt: inſen-
19 ſata enim comparata his, illis ſunt deteriora. Sed nec
aſpectu aliquis ex his animalibus bona poteſt conſpi-
cere. Effugerunt autẽ Dei laudem, & benedictionẽ ej⁹.

CAP. XVI.

1 PRopter hæc, & per his ſimilia paſſi ſunt dignè tor-
menta, & per multitudinem beſtiarũ exterminata ſunt.
2 Pro quibus tormentis benè diſpoſuiſti populum tuum,
quibus dediſti concupiſcentiam delectamenti ſui, no-
vum ſaporem, eſcam parans eis ortygometram:

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

12 † (ι) Ἀλλ' ἐλογίσαντο παίγνιον εἶναι τὴν ζωὴν ἡμῶν, † καὶ τὸν βίον πανη-
γυρισμὸν ἐπικερδῆ· † δεῖν γάρ (κ) φησιν ὅθεν δή κἂν ἐκ κακοῦ
13 πορίζειν. † Οὗτος γὰρ παρὰ πάντας οἶδεν ὅτι ἁμαρτάνει, † ὕλης
14 γεώδους (λ) εὔθραυστα σκεύη καὶ γλυπτὰ δημιουργῶν. † (μ) Πάντες
δὲ ἀφρονέστατοι καὶ τάλανες ὑπὲρ (ν) ψυχὴν νηπίου, † οἱ ἐχθροὶ τοῦ λαοῦ
15 σου καταδυναστεύσαντες αὐτόν. † (ξ) Ὅτι καὶ πάντα τὰ εἴδωλα τῶν ἐθνῶν ἐλο-
γίσαντο θεούς, † οἷς οὔτε ὀμμάτων χρῆσις εἰς ὅρασιν, † οὔτε ῥῖνες εἰς συν-
ολκὴν ἀέρος, † οὔτε ὦτα ἀκούειν, † οὔτε δάκτυλοι χειρῶν εἰς ψηλάφησιν,
16 † καὶ οἱ πόδες αὐτῶν ἀργοὶ πρὸς ἐπίβασιν. † Ἄνθρωπος γὰρ ἐποίησεν
αὐτούς, † καὶ τὸ πνεῦμα δεδανεισμένος ἔπλασεν αὐτούς. † οὐδεὶς (ο) γὰρ
17 αὐτῷ ὅμοιον ἄνθρωπος ἰσχύει πλάσαι θεόν· † Θνητὸς δὲ ὢν νεκρὸν
ἐργάζεται χερσὶν ἀνόμοις. † (π) κρείττων γάρ ἐστι τῶν (ρ) σεβασμάτων
18 αὐτοῦ, † ὧν αὐτὸς μὲν ἔζησεν, ἐκεῖνα δὲ οὐδέποτε. † Καὶ τὰ ζῷα δὲ
τὰ ἔχθιστα σέβονται, † ἀνοίᾳ γὰρ συγκρινόμενα τῶν ἄλλων ἐστὶ χείρονα.
19 † Οὐδ' ὅσον ἐπιποθῆσαι ὡς ἐν ζῴων ὄψει καλὰ τυγχάνει, † ἐκπέ-
φευγε δὲ καὶ τὸν τοῦ θεοῦ ἔπαινον καὶ τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ.

MS.A. (ι) Ἀλλὰ (κ) φασιν (λ) εὔθραστα (μ Πάντων (ν) ψυχὰς νηπίων, (ξ) Ὅτι πάντα τὰ εἴδωλα (ο) γὰρ ἄνθρωπον ὅμοιον ἰσχύει (π) κρείσσων (ρ) σεβημάτων

ΚΕΦ. ιϛ'.

1 † ΔΙὰ τοῦτο δι' ὁμοίων ἐκολάσθησαν ἀξίως, † καὶ διὰ πλήθους κνωδάλων
2 ἐβασανίσθησαν. † Ἀνθ' ἧς κολάσεως εὐεργετήσας τὸν λαόν σου,
† (α) εἰς ἐπιθυμίαν ὀρέξεως ξένην γεῦσιν, † τροφὴν ἡτοίμασας ὀρτυγο-
μήτραν,

MS.A. (α) οἷς εἰς

Sed æſtimaverunt luſum eſſe vitam noſtram, & 12
vitæ modum nundinas compoſitas ad lucrum. O-
portere enim dicunt undecunque, etiam ex malo
acquirere. Hic enim ſcit ſuper omnes ſe delinquere, 13
qui ex terræ materia fragilia vaſa & ſculptilia
fingit. Omnes autem inſipientes & infelices ſu- 14
per animam infantis, inimici populi tui, imperan-
tes ei: Quoniam & idola omnium nationum De- 15
os æſtimaverunt, quibus neque oculorum (d) uſus
eſt ad videndum, neque nares ad percipiendum ſpi-
ritum, neque aures ad audiendum, neque digiti in
manibus ad tractandum, ſed & pedes eorum pigri
ad ambulandum. Homo enim fecit illos: &, qui 16
ſpiritum mutuatus eſt, is finxit illos. Nemo enim
ſibi ſimilem homo poteſt Deum fingere: Cum ſit 17
autem mortalis; mortuum fingit manibus iniquis.
Melior eſt enim ipſe iis quos colit: quoniam ipſe
quidem vixit, illi autem nunquam. Sed & ani- 18
malia miſerrima colunt: (e) dementia enim compa-
rata aliis ſunt deteriora; Neque, quatenus deſide- 19
rentur, tanquam in animalium aſpectu bona ſunt:
effugerunt autem & Dei laudem, & benedictionem
eius.

CAP. XVI.

PRopter hoc per ſimilia paſſi ſunt dignè tormenta, 1
& per multitudinẽ beſtiarum exterminati ſunt.
Pro quibus tormentis bene diſpoſuiſti populũ tuum, 2
quibus in concupiſcentia appetitus, novum ſaporem
eſcam paraſti ortygometram:

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

12 * [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
[illegible]
[illegible]
16 * [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
[illegible]

* [illegible] *

1 * [illegible]
2 * [illegible]
[illegible]

Imò incolatum vitæ ſuæ luſum reputant, & 12
vitam ſuam tanquam emptionem & rem em-
ptam mercatoris. Tota hujus mercatura in
malo conſiſtit, Et ipſe meliùs quàm omnes 13
novit ſe peccare, qui ex terrea materia ſcul-
ptilia fabricat, iiſque ſervit. Omnes iſti 14
inſipientes ſunt ac infelices, & in parvi ani-
mam hoſtes populi tui vim exercent: Eò 15
quòd omnia ſimulachra gentium deos arbi-
trentur, quorum neque oculi quicquam vi-
dent, neque nares aërem olfaciunt, nec au-
res audiunt, neque digiti manuum reptant,
& pedes ad greſſum ſunt inhabiles. Quan- 16
doquidem homo fabricavit eos, & ſpiritus
hominis ſcelerati eoſdem finxit: nemo autem
illorum fabricare poteſt deum homini ſimi-
lem. Ipſe mortalis eſt, & manibus nefariis 17
mortuos effinxit; ipſe tamen præſtantior eſt
ſuo numine, quoniam ipſe vivere poteſt, illa
verò non poſſunt. Turpia quoque anima- 18
lia ſtultè colunt: & iſti ſunt illis deterio-
res; Quòd aſpectum animalium *adeò* expe- 19
tiverint, ut quaſi rem bonam acceperint, à
gloria verò Dei ejuſque benedictione abſceſ-
ſerint.

CAP. XVI.

PRopterea puniti fuerunt prout mereban- 1
tur, quoniam omnigeno reptili & inſecto
percuſſi fuerunt. Erga populum verò tuum 2
plurimis uſus es beneficiis, eſcam adducens
peregrinam appetitui eorum, & alimentum
coturnicis adducens eis pro appetentia eo-
rum.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

12 * لكنهم احسبوا حياتنا لعبا * وعمرا موسوما للسلب * لانه قال انه محتاج * فمن هاهنا
13 يكتسب من الشر * فهذا قد علم انه يخطي اكثر من الكافة * اذ ابدع اصناما مكونة
14 من الهيولي الارضية سريعا اضمحلالها * فكلهم جهال اغبياء * وكل الموتى من شعبك
15 المتسلطون عليه * اكثر غباوة من نفس طفل * لانهم احسبوا جميع اصنام الامم الهة *
التي لا يمكنها استعمال اعينها في النظر * ولا انوفها في استجذاب الهواء * ولا اذانها في الاسماع *
16 ولا اصابع ايديها في التحسس * وارجلها باطلة عن المشي * لان انسان عملها * والروح
17 المقترض جبلها * ولم يقدر انسان ان يخلق مثاله الاها * لانه ممات يعمل بايدي اثيمة مائتا *
18 لانه افضل من معبوداته * لانه هو قد عاش * واما تلك فلم تعش قط * والحيوانات التي
19 الهوها يعبدونها بغباوة * وهي المقايسة اشر من غيرها من المعبودات * وما كان من الشوق
قد بلغ باحدهم الي منظر الحيوانات * فقد هرب بذلك مدح الله وكرامته *

* الفصل السادس عشر *

1 * فلهذا عذبوا بنظاير معبوداتهم عدلا * وعوقبوا بكثرة الدواب الذميمة * واحسنت الي
2 شعبك بازاء عذابهم * وسوغت لهم السلوى طعاما لاشتهايهم ان يذوقوا طعمة غريبة *

Verùm iſti vitam noſtram ludum exiſti- 12
mant, & noſtram ætatem prædæ deſti-
natam. Nam quia dicit egenum ſe eſſe,
hinc eſt ut lucrum ex malo quæritet.
Et iſte quidem novit ſe graviùs pec- 13
care quàm omnes, dum idola fabricat
excisa è materia terreſtri brevi diſſol-
venda. Imò omnes inſipientes ſunt ac 14
ſtolidi; omnéſque mortui inter populum
tuum, qui dominantur in eum, ſtultiores
ſunt animo pueri; Quia cuncta Gen- 15
tium idola deos æſtimant, quibus impoſ-
ſibilis eſt uſus oculorum ad videndum,
& narium ad attrahendum aërem, au-
rium ad audiendum, & digitorum ma-
nuum ad palpandum; & quorum pedes
ad gradiendum inutiles. Nam homo fe- 16
cit ea, & ſpiritus mutuò acceptus effin-
xit illa: nec valet homo ſimilem ſibi de-
um creare; Quoniam ipſe mortalis ſce- 17
leratis manibus mortuum fabricat; quo-
niam ipſe præſtantior eſt numinibus ſu-
is: quandoquidem ipſe quidem vixit,
illa verò nunquam vixêre. Præterea 18
belluas quas derident, ſtultè colunt;
quæ comparatæ, ſunt aliis numinibus
deteriores. Pérque appetentiam aſpe- 19
ctûs animalium, quâ quis eorum tan-
gitur, laudem & honorem Dei refugit.

CAP. XVI.

QUamobrem per ſimilia numinibus 1
ſuis juſtè puniti ſunt, & per multitu-
dinem beſtiarum deſpectarum. Populo 2
verò tuo, contra cruciatum illorum, be-
nefeciſti; & paraſti eis coturnicem in
cibum, propter appetentiam eorum gu-
ſtandi ſaporem peregrinum.

Verſio VULG. LA.

3 Ut illi quidem concupiſcentes eſcâ propter ea, quæ illis
oſtenſa & miſſa ſunt; etiam à neceſſaria concupiſcentia
averterentur. Hi autem in brevi inopes facti, novâ
4 guſtaverunt eſcam. Oportebat enim illis ſine excuſatione
quidem ſupervenire interitum exercentibus
tyrannidem: his autem tantùm oſtendere quemadmodum
5 inimici eorum exterminabantur. Etenim cum illis
ſupervenit ſæva beſtiarum ira, morſibus perverſorum
6 colubrorum exterminabantur. Sed non in perpetuum
ira tua permanſit, ſed ad correptionem in brevi
turbati ſunt, ſignum habentes ſalutis ad commemorationem
7 mandati legis tuæ. Qui enim converſus eſt,
non per hoc, quod videbat, ſanabatur, ſed per te omnium
8 ſalvatorē: In hoc autē oſtendiſti inimicis noſtris,
9 quia tu es, qui liberas ab omni malo. Illos enim locuſtarum
& muſcarū occiderunt morſus, & non eſt inventa
ſanitas animæ illorum: quia digni erant ab hujuſcemodi
10 exterminari. Filios autem tuos, nec draconū
venenatorū vicerunt dentes: miſericordia enim tua adveniens
11 ſanabat illos. In memoria enim ſermonū tuorum
examinabantur, & velociter ſalvabantur, ne in
altam incidentes oblivionem, non poſſent tuo uti adjutorio.
12 Etenim neque herba, neq; malagma ſanavit
13 eos, ſed tuus, Dn̄e, ſermo, qui ſanat omnia. Tu es enim,
Dn̄e, qui vitæ & mortis habes poteſtatem, & deducis
14 ad portas mortis, & reducis: Homo autem occidit
quidem per malitiam, & cùm exierit ſpiritus, non revertetur,
nec revocabit animam quæ recepta eſt:

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

3 Ἵνα ἐκεῖνοι μὲν ἐπιθυμοῦντες τροφὴν, †(β) διὰ τὴν εἰδέχθειαν τῶν ἐπαπεσταλμένων
† καὶ τὴν ἀναγκαίαν ὄρεξιν ἀποστρέφωνται. †(γ) αὐτοὶ δὲ ἐπ'
4 ὀλίγον ἐνδεεῖς γενόμενοι † καὶ ξένης μετάσχωσι γεύσεως. † Ἔδει γὰρ
ἐκείνοις μὲν ἀπαραίτητον ἔνδειαν ἐπελθεῖν τυραννοῦσι, † τούτοις δὲ
5 μόνον δειχθῆναι πῶς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν ἐβασανίζοντο. † Καὶ γὰρ
ὅτε αὐτοῖς δεινὸς ἐπῆλθε θηρίων θυμὸς, † δήγμασί τε σκολιῶν
6 διεφθείροντο ὄφεων, † Οὐ μέχρι τέλους ἔμεινεν ἡ ὀργή σου. † Εἰς
νουθεσίαν δὲ πρὸς ὀλίγον ἐταράχθησαν, † σύμβολον ἔχοντες σωτηρίας,
7 εἰς ἀνάμνησιν ἐντολῆς (δ) νόμου σου. † Ὁ γὰρ ἐπιστραφεὶς οὐ διὰ τὸ
8 θεωρούμενον ἐσώζετο, † ἀλλὰ διὰ σὲ τὸν πάντων σωτῆρα. † Καὶ ἐν
τούτῳ δὲ ἔπεισας τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν, † ὅτι σὺ εἶ ὁ ῥυόμενος ἐκ παντὸς
9 κακοῦ. † Οὓς μὲν γὰρ ἀκρίδων καὶ μυιῶν ἀπέκτεινε δήγματα, † καὶ οὐχ
εὑρέθη ἴαμα τῇ ψυχῇ αὐτῶν, † ὅτι ἄξιοι ἦσαν ὑπὸ τοιούτων κολασθῆναι.
10 † Τοὺς δὲ υἱούς σου οὐδὲ ἰοβόλων δρακόντων ἐνίκησαν ὀδόντες,
11 † τὸ ἔλεος γάρ σου ἀντιπαρῆλθε καὶ ἰάσατο αὐτούς. † Εἰς γὰρ ὑπόμνησιν
τῶν λογίων σου (ε) ἐνεκεντρίζοντο, † καὶ ὀξέως διεσώζοντο, † ἵνα μὴ εἰς
βαθεῖαν ἐμπεσόντες λήθην, ἀπερίσπαστοι γένωνται τῆς σῆς εὐεργεσίας.
12 † Καὶ γὰρ οὔτε βοτάνη οὔτε μάλαγμα ἐθεράπευσεν αὐτοὺς, † ἀλλὰ ὁ
13 σὸς κύριε λόγος ὁ (ζ) πάντα ἰώμενος. † Σὺ γὰρ ζωῆς καὶ θανάτου
ἐξουσίαν ἔχεις, † καὶ κατάγεις εἰς πύλας ᾅδου καὶ ἀνάγεις. † Ἄν-
14 θρωπος δὲ ἀποκτέννει μὲν τῇ κακίᾳ αὐτοῦ, † ἐξελθὸν δὲ πνεῦμα οὐκ
ἀναστρέφει, οὐδὲ ἀναλύει ψυχὴν παραληφθεῖσαν.

MS.A. (β) διὰ τὴν δειχθεῖσαν τῶν (γ) οὗτοι (δ) νόμον (ε) ἐνεκεντρίζοντο, (ζ) πάντας

Ut illi quidem concupiſcentes eſcam, propter (a) odioſam 3
deformitatem eorum quæ immiſſa ſunt, etiam
à neceſſaria concupiſcentia averterentur: hi autem
in brevi inopes facti etiam novam guſtarent
eſcam. Oportebat enim illis quidem inevitabilem 4
ſupervenire inopiam exercentibus tyrannidem, his
autem tantum oſtendi, quemadmodum inimici ipſorum
exterminabantur. Etenim cum his ſupervenit 5
ſæva beſtiarum ira, & morſibus perverſorum
colubrorum exterminabantur; Non uſque 6
in finem ira tua permanſit: ſed ad correptionem
in brevi turbati ſunt, ſignum habentes ſalutis ad
cōmemorationem mandati legis tuæ. Qui enim converſus 7
eſt; non per hoc, quod videbat, ſanabatur,
ſed per te omnium ſalvatorem. Et in hoc autem 8
oſtendiſti inimicis noſtris, quia tu es qui liberas
ab omni malo. Illos enim locuſtarum & muſcarum 9
occiderunt morſus, & non eſt inventa ſanitas
animæ illorum, quia digni erant ab hujuſmodi exterminari.
Filios autem tuos, nec venenatorum 10
draconum vicerunt dentes. Miſericordia enim tua
ex adverſo adveniens ſanabat illos. In memoriam 11
enim ſermonum tuorum examinabantur, &
velociter ſalvabantur, ne in altam incidentes oblivionem
non poſſent uti tuo adjutorio. Etenim 12
neq; herba, neq; malagma ſanavit eos, ſed tuus Domine
ſermo, qui ſanat omnia. Tu enim vitæ & 13
mortis habes poteſtatem, & deducis ad portas inferni,
& reducis. Homo autem occidit quidem 14
per malitiam ſuam, egreſſum autem ſpiritum non facit reverti, nec revocat animam, quæ recepta eſt.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܡܐܟܘܠܬܐ ܠܪ̈ܓܝܓܐ ܫܕܪܬ ܠܗܘܢ. ܘܒܪ̈ܓܝܓܬܗܘܢ ܐܬܗܦܟܘ. ܘܩܠܝܠ 3
ܡܕܡ ܒܥܝܢ ܗܘܘ. ܘܐܬܒܣܡܘ ܒܡܐܟܘܠܬܐ ܕܠܐ ܝܕܥܝܢ ܗܘܘ. ܘܐܬܢܦܫܘ. ܘܠܐ ܟܠܝܬ
ܡܢܗܘܢ. ܡܕܡ ܕܡܬܒܥܐ ܠܗܘܢ. * ܠܗܢܘܢ ܓܝܪ ܡܛܠ ܛܢܦܘܬܗܘܢ ܘܡܛܠ 4
[illegible] 5
[illegible] 6
[illegible] 7
[illegible]
[illegible] 8
[illegible] 9
[illegible] 10
[illegible] 11
[illegible]
[illegible] 12
[illegible] 13
[illegible] 14

Eſcam appetentibus miſiſti, & in appetentiis 3
ſuis perverterunt ſe: & parum quid poſtulantes,
fruiti ſunt eſcâ quam ignorabant, animoſque
ſumpſerunt; nec denegâſti eis quod
erat ipſis neceſſarium Illis quidem propter 4
impuritatem & ſævitiã ſuam, famem & paupertatem
miſiſti: his autem oſtendiſti quòd
hoſtes eorum flagellaveris Super iſtos iram 5
ſerpentum adduxiſti, & ſerpentes perniciosè
momorderunt eos: Verùm non ad exterminium 6
fuit ira, ſed ad correptionem aliquantulum
correpti fuerunt; ut qui vivi erant,
recordarentur mandati legis tuæ Nam qui 7
pœnitentiam egit, non quòd potentiam viderit,
ſervatus eſt, ſed per te; tu ſiquidem es omnium
ſervator. Et per hæc hoſtibus noſtris 8
perſuaſiſti te eſſe qui liberas ab omnibꝰ malis.
Illos enim locuſtæ ac muſcæ mordebant, 9
& moriebantur: nec ulla fuit animabus eorum
medela, quia digni erant qui hiſce rebus
punirentur. At filii tuì draconum dentes & 10
capita eorum ſuperârunt, quia gratiam tuam
mittens curâſti eos; Et ut verborum tuorum 11
memores eſſent, liberâſti eos; & feſtinans
recreâſti eos, ne in profundum uſque ruentes
obliviſcerentur tuî: quia *nimirùm* digni erant
beneficiis tuis. Non enim radices neque 12
malagmata ſanârunt eos, ſed ſermo tuus Dn̄e,
qui omnia ſanat. Quippe tu necis ac vitæ 13
poteſtatem habes, deprimis eos ad portas inferorum
& extrahis. Homo quidem occîdit 14
quempiam malitiâ ſuâ, ſed ſpiritus egreſſus
non revertitur, nec redit ſpiritus, anima *ſcilicet*
quæ aufertur.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* لكن اما اوليك لما اشتهوا طعاما من اجل الاشياء المرسلة يركعون وعن الشهوة الضرورية 3
واما هولاء لما لحقهم الاعواز مده يسيره يتمتعون بطعام مذاقه غريبه * لان حاجه دعت ان 4
يوافي اوليك اذ كانوا مرده جايرين * عقابا لا اعفا منه * وان يري هولاء كيف قد عذب
اعداوهم فقط * ولين كان قد وافاهم غضب الوحوش صعبا واقنيوا بلدغات الحيات الصعبة * 5
لكن غيظك لن يثبت الي الاخر اذ انما اضطربوا مده يسيره ليتعظوا * فكان ذلك لهم 6
سمة الخلاص. تذكرهم وصيه شريعتك * لان الراجع منهم ما تخلص بما شاهده * بل من 7
اجلك سلم يا مخلص الكل * وبهذا اقنعت الاعدا * انك انت هو المنقذ من كل سو * 8
لان اوليك قتلهم لدغات الجراد والذباب ولم يوجد في انفسهم شفا لانهم كانوا مستحقين 9
ان يعذبوا بما هذه صورته * فاما ابناوك لما ثارت اليهم نيوب التنانين النفاثة بالسم الا ان 10
رحمتك جاتهم فشفتهم * وانما طعموا في هذه ليتذكروا اقوالك * وسلموا سريعا لييلا يسقطوا في 11
نسيان عميق * فيصيروا متشاغلين عن ذكر احسانك * لانهم ما ابراهم عقار ولا مرهم * بل 12
كلمتك يا رب الشافي الكل * لان لك السلطان علي الحياة والموت * فتحدر الي ابواب الجحيم وترفع * 13
* والانسان يقتل بتلبيه * واذا خرج الروح لا يعود * ولا تكفي النفس الماخوده * 14

Itaque illi quidem cùm cibum appetivissent, ob res immiſſas, ſeſe contrahunt
etiam ab appetitu neceſſario: iſti verò
egeſtate ad breve tempus tacti, peregrini
ſaporis eſcâ fruuntur. Neceſſitas enim
poſtulabat ut illis, quum eſſent rebelles
nefarii, inevitabilis accideret cruciatus:
hi autem viderent tantùm quomodo
cruciarentur hoſtes eorum. Et quamvis
invaſiſſet eos ira beſtiarum ſæva, & diris
ſerpentum morſibus conſumpti eſſent:
Ira tamen tua non ad finem uſque
duravit; quandoquidem fuerunt ad
breve tempus perturbati, ut commonefierent:
ceſſitque id eis in ſignum ſalutis,
quod legis tuæ mandatum illis in memoriam
reduceret. Qui enim ex eis converſus
eſt, nequaquam liberatus eſt ob id
quod vidit; ſed propter te ô Servator omnium,
ſervatus eſt. Ac per id hoſtibus
perſuaſiſti te eum eſſe qui ſalutem
præſtes ab omni malo; Quòd illos locuſtarum
et muſcarum ictus peremerant,
nec inventum eſt animabus eorum remedium;
quippe digni erant qui hujuſmodi
rebus punirentur: Filiis verò tuis
haudquaquam nocuerunt dentes draconum
ſpuentium venenum; enimverò miſericordia
tua occurrens eis, ſanavit illos.
Hæc autem guſtaverunt, ut ſermones
tuos in memoriam revocarent: celeriterque
ſervati fuerunt, ne in profundam
oblivionem prolapſi à memoria beneficiorum
tuorum diſtinerentur. Neque enim
radicum mercator aut malagma ſanavit
eos, ſed verbū tuum O ſanans omnia
Domine: Tibi ſiquidem eſt in vitam &
mortem poteſtas, deprimis ad portas inferni,
& elevas. Homo quidem occidit
ſuo dolo, egreſſuſque ſpiritus non revertitur,
neque redit anima aſſumpta.

Verſio VULG. LAT.

15 Sed tuam manum effugere impoſſibile eſt. Negantes
16 enim te noſſe impii, per fortitudinem brachii tui flagellati ſunt: novis aquis, & grandinibus, & pluviis
perſecutionem paſſi, & per ignem conſumpti. Quod
17 enim mirabile erat, in aqua, quæ omnia extinguit,
plus ignis valebat: vindex eſt enim orbis juſtorum.
18 Quodam enim tempore, manſuetabatur ignis, ne comburerentur quæ ad impios miſſa erant animalia: ſed
ut ipſi videntes ſcirent, quoniam Dei judicio patiuntur perſecutionem. Et quodam tempore in aqua ſu-
19 pra virtutem ignis, exardeſcebat undique, ut iniquæ
terræ nationem exterminaret. Pro quibus angelorum
20 eſca nutrivisti populum tuum, & paratum panem de
cœlo præſtitiſti illis ſine labore, omne delectamentū
in ſe habentem, & omnis ſaporis ſuavitatem. Sub-
21 ſtantia enim tua dulcedinem tuam, quam in filios habes, oſtendebat: & deſerviens uniuſcujuſque voluntati, ad quod quiſque volebat, convertebatur. Nix autem
22 & glacies ſuſtinebant vim ignis, & non tabeſcebant:
ut ſcirent quoniam fructus inimicorum exterminabat
23 ignis ardens in grandine & pluvia coruſcans. Hic
autem iterùm ut nutrirentur juſti, etiam ſuæ virtutis
24 oblitus eſt. Creatura enim tibi Factori deſerviens,
exardeſcit in tormentum adverſùs injuſtos: & lenior
fit ad benefaciendum pro his, qui in te confidunt.

Verſio GRÆCA LXX. Interp Cum Tranſlatione LATINA.

15 16 Τὴν δὲ σὴν χεῖρα φυγεῖν ἀδύνατόν ἐστιν. † Ἀρνούμενοι γάρ σε εἰδέναι
ἀσεβεῖς, † ἐν ἰσχύϊ βραχίονός σου ἐμαστιγώθησαν, † ξένοις ὑετοῖς καὶ
χαλάζαις καὶ ὄμβροις † διωκόμενοι ἀπαραιτήτοις, † καὶ πυρὶ καταναλισκόμενοι.
17 † Τὸ γὰρ παραδοξότατον, ἐν τῷ πάντα σβεννύντι ὕδατι
† πλεῖον ἐνήργει τὸ πῦρ, † ὑπέρμαχος γὰρ ὁ κόσμος ἐστὶ (η) δικαίων.
18 † Ποτὲ μὲν γὰρ ἡμεροῦτο φλὸξ, † ἵνα μὴ καταφλέξῃ τὰ ἐπ' ἀσεβεῖς
ἀπεσταλμένα ζῶα, (θ) † ἀλλ' αὐτοὶ βλέποντες ἴδωσιν, ὅτι θεοῦ κρίσει
(ι) ἐλαύνονται. † Ποτὲ δὲ καὶ μεταξὺ ὕδατος ὑπὲρ τὴν πυρὸς
19 δύναμιν φλέγει, † ἵνα ἀδίκου γῆς γεννήματα (κ) διαφθείρῃ.
20 † Ἀνθ' ὧν ἀγγέλων τροφὴν ἐψώμισας τὸν λαόν σου, † καὶ ἕτοιμον
(λ) ἄρτον αὐτοῖς ἀπ' οὐρανοῦ ἔπεμψας ἀκοπιάτως, † πᾶσαν
ἡδονὴν ἰσχύοντα καὶ πρὸς πᾶσαν ἁρμόνιον γεῦσιν. † Ἡ
21 μὲν γὰρ ὑπόστασίς σου τὴν (μ) σὴν γλυκύτητα πρὸς τέκνα
ἐνεφάνισε, † τῇ δὲ τοῦ προσφερομένου ἐπιθυμίᾳ ὑπηρετῶν, † πρὸς ὅ
22 τις ἐβούλετο μετεκιρνᾶτο. † Χιὼν δὲ καὶ κρύσταλλος (ν) ὑπέμενε πῦρ,
καὶ οὐκ ἐτήκετο, † ἵνα γνῶσιν ὅτι τοὺς τῶν (ξ) ἐχθρῶν καρποὺς κατέφθειρε
πῦρ φλεγόμενον ἐν τῇ χαλάζῃ † καὶ ἐν τοῖς ὑετοῖς διαστράπτον.
23 † Τοῦτο (ο) πάλιν δ' ἵνα τραφῶσι δίκαιοι, † καὶ τῆς ἰδίας (π) ἐπιλέλησται
24 δυνάμεως. † Ἡ γὰρ (ρ) κτίσις σοι τῷ ποιήσαντι ὑπηρετοῦσα, † ἐπιτείνεται
εἰς κόλασιν κατὰ τῶν ἀδίκων, † καὶ ἀνίεται εἰς εὐεργεσίαν ὑπὲρ
τῶν (σ) εἰς σὲ πεποιθότων·

MS.A. (η) δικαίοις. (θ) ἀλλὰ (ι) ἐλαύνωνται. (κ) καταφθείρῃ (λ) ἄρτον ἀπ' οὐρανοῦ παρέσχες αὐτοῖς ἀκοπιάστως, (μ) σὴν πρὸς τέκνα ἐνεφάνιζεν γλυκύτητα, τῇ δὲ (ν) ὑπέμενε (ξ) ἐθνῶν (ο) δὲ πάλιν ἵνα (π) ἐπιλέλησαι (ρ) κτίσις (σ) ἐπὶ σοί

Sed tuam manum effugere impoſſibile eſt. Negan- 15 16
tes enim noſſe te impii, per fortitudinem brachii
tui flagellati ſunt, novis pluviis, & grandinibus,
& imbribus perſequutionem paſſi inevitabilibus, &
per ignem conſumpti. Quod enim maximè mira- 17
bile erat, in aqua, quæ omnia extinguit, plus ignis
valebat. Vindex enim eſt orbis, juſtorum. Quo- 18
dam enim tempore manſuetabatur quidem ignis, ne
combureret, quæ ad impias miſſa erant, animalia;
ſed ut ipſi videntes ſcirent, quoniam Dei judicio
patiuntur perſequutionem. Quodam autem tem- 19
pore, & in aqua ſupra virtutem ignis ardebat, ut
iniquæ terræ germina exterminaret. Pro quibus 20
angelorum eſca nutrivisti populum tuum, & para-
tum panem de cælo præſtitiſti illis ſine labore, omne
delectamentum in ſe habentem, & accommodatum
ad omnem guſtum. Subſtantia enim tua dulcedi- 21
nem tuam in filios oſtendebat: & deſerviens uni-
uſcujuſque voluntati, ad quod quiſque volebat,
convertebatur. Nix autem & glacies ſuſtine- 22
bant vim ignis, & non tabeſcebant, ut ſcirent,
quoniam fructus inimicorum exterminabat ignis
ardens, in grandine & in pluviis coruſcans. Hic 23
autem iterùm, ut nutrirentur juſti, etiam ſuæ
virtutis oblitus eſt. Creatura enim tibi facto- 24
ri deſerviens, excandeſcit in tormentum adver-
ſùs injuſtos, & lenior fit ad benefaciendum pro
his qui in te confidunt.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

15 * ܘܐܢܫ ܠܐ ܡܫܟܚ ܠܡܥܪܩ ܡܢ ܐܝܕܝܟ܀ * ܪ̈ܫܝܥܐ ܓܝܪ ܕܟܦܪܘ ܒܟ . ܒܚܝܠܐ
16 ܕܕܪܥܟ ܢܓܕܬ ܐܢܘܢ. ܘܫܚܠܦܬ ܠܗܘܢ ܡܛܪܐ. ܒܟܐܦܐ ܕܒܪܕܐ. ܘܠܐ ܡܦܨܝܢܐ ܕܪܕܦ
ܐܢܘܢ. ܘܒܢܘܪܐ ܐܘܩܕܬ ܐܢܘܢ. ܘܠܡܫܘܒܚܘܬܟ ܕܪܒܐ ܡ̈ܝܐ ܠܐ ܕܥܟܘܗ܀ * ܘܗܕܐ ܗܝ 17
ܡܝܬܪܬܐ ܕܒܡ̈ܝܐ ܡܕܥܟ̈ܢܐ ܕܢܘܪܐ. ܝܬܝܪ ܡܫܬܓܪܐ ܗܘܬ ܢܘܪܐ. ܡܛܠ ܕܟܠܗ
ܒܪܝܬܐ ܠܙܕܝ̈ܩܐ ܡܥܕܪܐ ܒܩܪܒܐ܀ * ܘܟܕ ܨܒܝܬ ܐܢܬ. ܡܬܡܟܟܐ ܗܘܬ ܢܘܪܐ ܕܠܐ ܬܘܩܕ ܚܝ̈ܘܬܐ 18
ܕܫܕܪܬ ܥܠ ܪ̈ܫܝܥܐ. ܕܟܕ ܚܙܝܢ ܢܗܝܡܢܘܢ ܕܒܕܝܢܐ ܕܐܠܗܐ ܡܬܕܝܢܝܢ܀ * ܘܟܕ 19
ܨܒܝܬ. ܬܘܒ ܢܘܪܐ ܒܡ̈ܝܐ ܡܫܬܓܪܐ. ܘܡܬܚܡܬܐ ܠܡܘܩܕܘ ܦܐܪ̈ܐ ܕܐܪܥܐ ܕܪ̈ܫܝܥܐ܀ * ܐܘܟܠܬ 20
ܐܢܬ ܠܥܡܟ. ܡܐܟܘܠܬܐ ܕܡܠܐܟ̈ܐ. ܘܠܚܡܐ ܡܛܝܒܐ ܝܗܒܬ ܠܗܘܢ ܡܢ ܫܡܝܐ.
ܕܠܐ ܠܐܘܬܐ. ܒܣܝܡ ܡܢ ܟܠܗ ܚܠܝܘܬܐ. ܘܡܒܣܡ ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܛܥܡ̈ܐ܀ * ܘܡܛܝ̈ܒܘܬܟ 21
ܓܠܝܐܝܬ ܝܗܒܬ ܠܒܢ̈ܝܟ ܚܠܝܘܬܐ. ܘܐܝܟ ܪ̈ܓܝܓܬܗܘܢ ܫܡܫܬ ܐܢܘܢ. ܘܐܝܟ
ܨܒܝܢܗ ܕܐܢܫ ܐܢܫ. ܡܬܡܙܓܐ ܗܘܐ ܠܗ܀ * ܒܬܠܓܐ ܘܒܓܠܝܕܐ. ܩܡܬ ܢܘܪܐ. ܘܠܐ 22
ܐܬܦܫܪܘ. ܕܢܕܥܘܢ ܕܦܐܪ̈ܝܗܘܢ ܕܒܥܠܕܒ̈ܒܐ ܚܪܒܬ ܢܘܪܐ. ܟܕ ܡܫܬܓܪܐ ܒܓܘ
ܒܪܕܐ. * ܘܒܝܬ ܟܐܦ̈ܐ ܕܒܪܕܐ ܘܡܛܪܐ ܝܗܒܬ ܟܪ̈ܟܐ. ܡܛܠ ܕܢܬܦܪܫܘܢ ܙܕܝ̈ܩܐ. ܘܠܐ 23
ܢܛܥܘܢ ܚܝܠܟ܀ * ܡܛܠ ܕܠܟ ܟܠܗ ܒܪܝܬܟ ܡܫܥܒܕܐ. ܘܬܫܢܝܩܐ ܕܥܘ̈ܠܐ 24
ܓܙܪܬ. ܘܠܗܘܢ ܕܬܟܝܠܝܢ ܥܠܝܟ ܝܗܒܬ ܚܠܝܡܘܬܐ܀

Nemo autem effugere poteſt manus tuas. 15
Impios enim qui te negârunt, brachii tui ro- 16
bore flagellâſti, mutans eis pluviam in lapides grandinis, nemine liberante exagitans
illos, igneque conſumens, quem (ad magnam gloriam tuam) aquæ non extinxerunt.
Atque hoc præſtantiſſimum eſt, quod in a- 17
quis ignem extinguere natis, magis inflammabatur ignis: nimirum tota creatura juſtis
auxiliatur in bello. Te volente mitigatus 18
eſt ignis quin combureret animalia quæ in
impios immiſiſti: ita ut ipſi videntes, crediderint quòd ſententiâ Dei judicabantur. Te 19
etiam volente exardeſcit ignis in aquis, &
inflammatur ad comburendos fructus terræ
ſceleſtorum. Tu quoque angelorum eſcâ 20
refeciſti populum tuum, & panem paratum
de cœlo dediſti eis citra laborem, omni dulcedine ſuaviorem, cunctiſque ſaporibus ju-
cundiorem. Et apparatus tuos palàm de- 21
diſti filiis tuis dulcedinem, & ſecundùm appetitus eorum ſubſerviſti eis, & pro cujuſque voluntate temperabatur ei. In nive & 22
glacie ſtetit ignis, nec liquefactæ ſunt: ut
ſcirent fructus inimicorum igne intra grandinem ardente vaſtatos. Inter lapides quo- 23
que grandinis & pluviam dediſti volumina, ut ſecernerentur juſti, nec obliviſcerentur potentiam tuam. Tibi enim tota crea- 24
tura tua ſubjecta eſt: & punitionem ſceleratis decreviſti, & his qui tibi ſunt freti,
dediſti ſanitatem.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

15 16 * والهرب من يدك هو غير ممكن * وإذا عرفت أن المنافقين يجحدونك * جلدوا بقوة ساعدك *
17 وأضطهدوا بأمطار غريبة * وبالبرد وبسيول لا إعفاء منها * وأبيدوا بالنار * لأن الأمر المعجز
في الماء الذي يطفي كل شي أن فعلت النار فيه أكثر لأن العالم هو موازر للمقسطين *
18 * لأن اللهيب صار مرة أنيسا * لكيلا يلهب الحيوان المرسل على المنافقين * بل إذا رأوا ذلك
19 هولاء يعلمون أنهم بحكم الله يطردون * ودفعة في وسط الماء تتأجج فوق النار المتزايدة * لتباد
20 غلات الأرض الظالمة * وأطعمت شعبك عوضها طعام الملائكة * وأرسلت لهم من السماء
21 خبزا معدا بلا تعب * أقوى من اللذة ومن كل مستلذ * وملايما كل مذاقة * لأن شخصك
أظهر حلاوتك لأولادك * فكان ينتقل طعمه للذي من يقدم له * ويخدم إكمال شهوته في مهما
22 أراد من الطعوم * وأبدى الثلج والجليد ثابتا مع النار فلم يذوبا * ليعرفوا أن أثمار
23 الأعداء أبادها النار المتوقدة في البرد * والبارقة في الأمطار * وهذا أيضا إذا اغتذى به
24 الصديقون يتناسون قوتهم * لأن البرية خادمة لك أيها الباري * فتمتد لعقاب يرسل على
الظالمين * وتنكمش لإحسان يصل إلى المتوكلين عليك *

At manum tuam effugere eſt impoſſibile. 15
Cúmque cognoviſſes quòd impii te ne- 16
garent, vi brachii tui flagellati ſunt,
inſolitis pluviis, grandinibus, imbribuſque inevitabilibus exagitati, & igne
conſumpti. Nam, quod mirum eſt, in 17
aquam quæ omnia extinguit, plus egit
ignis: quia nimirum *mundus adjutor*
juſtorum eſt. Flamma enim interdum 18
mitis eſt reddita, ne immiſſa in impios
beſtias combureret; ſed ut hoc iſti videntes, diſcerent ſe judicio Dei exagitari. Interdum autem mediam inter 19
aquam ſuprema vis ignis inflammabatur, ut proventus impiæ telluris conſumerentur. Populum verò tuum, pro his 20
rebus, Angelorum eſcâ cibâſti, & panem
de cælo ſine labore paratum, ſuavitate
omnique re ſuavi potentiorem, & cuivis
guſtui accommodatum, ipſis dimiſiſti.
Nam figura tua dulcedinem tuam præ- 21
buit liberis tuis, ejuſque ſapor immutabatur apud eum cui offerebatur, & ſubminiſtrabat ei ſummum appetitûs ſui in
qualibuſcunque ſaporibus exoptâſſet.
Oſtendit etiam nivem & glaciem fuiſ- 22
ſe cum igne ſubſiſtentes, nec liquatas
eſſe; ut ſcirent quòd ignis ardens inter
grandines, & inter pluvias coruſcans,
fructus inimicorum abſumpſiſſet: Et 23
per eundem rurſus juſti nutriti, virium
ſuarum obliviſcerentur. Nam creatura 24
tibi ô Creator ſubſerviens, extenditur
ad ſupplicium in impios immiſſum; contrahitur autem in beneficium fidentibus
te præſtandum.

Verſio VULG. LAT.

25 Propter hoc & tunc in omnia transfigurata, omnium
nutrici gratiæ tuæ deſerviebat, ad voluntatem eorum, qui
26 à te deſiderabant: Ut ſcirent filii tui, quos dilexiſti
Domine, quoniam non nativitatis fructus paſcunt homines,
ſed ſermo tuus hos, qui in te crediderint, con-
27 ſervat. Quod enim ab igne non poterat extermina-
ri, ſtatim ab exiguo radio ſolis calefactum tabeſcebat:
28 Ut notum omnibus eſſet, quoniam oportet prævenire
ſolem ad benedictionem tuam, & ad ortum lucis te a-
29 dorare. Ingrati enim ſpes tanquam hibernalis glacies
tabeſcet, & diſperiet tanquam aqua ſupervacua.

CAP. XVII.

1 MAgna ſunt enim judicia tua Dñe, & inenarrabilia
verba tua: propter hoc indiſciplinatæ animæ errave-
2 runt. Dum enim perſuaſum habent iniqui poſſe domi-
nari nationi ſanctæ: vinculis tenebrarũ et longæ noctis
compediti, incluſi ſub tectis, fugitivi perpetuæ pro-
3 videntiæ jacuerunt. Et dum putant ſe latere in obſcu-
ris peccatis, tenebroſo oblivionis velamento diſperſi
ſunt, paventes horrendè, & cum admiratione nimia
4 perturbati. Neque enim quæ continebat illos ſpelun-
ca, ſine timore cuſtodiebat: quoniam ſonitus deſcen-
dens perturbabat illos, & perſonæ triſtes illis appa-
5 rentes pavorem illis præſtabant. Et ignis quidem nul-
la vis poterat illis lumen præbere, nec ſiderum limpi-
dæ flammæ illuminare poterant illã noctem horrendã.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

25 † Διὰ τοῦτο καὶ τότε εἰς πάντα (τ) μεταλλευομένη † τῇ παντοτρόφῳ σου
26 δωρεᾷ ὑπηρέτει, † πρὸς τὴν τῶν δεομένων θέλησιν· † Ἵνα μάθωσιν οἱ
υἱοί σου, οὓς ἠγάπησας, κύριε, † ὅτι οὐχ αἱ γενέσεις τῶν (υ) καρπῶν
τρέφουσιν ἄνθρωπον, † ἀλλὰ τὸ ῥῆμά σου τοὺς σοὶ πιστεύοντας
27 διατηρεῖ, † Τὸ γὰρ ὑπὸ πυρὸς μὴ φθειρόμενον, † ἁπλῶς ὑπὸ βρα-
28 χείας ἀκτῖνος ἡλίου θερμαινόμενον ἐτήκετο· † Ὅπως γνωστὸν ᾖ,
ὅτι δεῖ (φ) φθάνειν τὸν ἥλιον ἐπ' εὐχαριστίαν σου, † καὶ πρὸς ἀνατολὴν
29 φωτὸς ἐντυγχάνειν σοι. † Ἀχαρίστου γὰρ ἐλπὶς ὡς (χ) χειμέριος
πάχνη τακήσεται, † καὶ ῥυήσεται ὡς ὕδωρ ἄχρηστον.

MS. A. (τ) μεταλλασσομένη (υ) ἀνθρώπων (φ) φθάνειν (χ) χειμερινὴ

ΚΕΦ. ιζ'.

1 † ΜΕγάλαι γάρ σου αἱ κρίσεις καὶ δυσδιήγητοι· † διὰ τοῦτο
2 ἀπαίδευτοι ψυχαὶ ἐπλανήθησαν. † Ὑπειληφότες γὰρ καταδυνα-
στεύειν ἔθνος ἅγιον ἄνομοι, † δέσμιοι σκότους καὶ μακρᾶς πεδῆται
νυκτὸς, † (α) κατακλεισθέντες ὀροφοῖς, φυγάδες τῆς αἰωνίου προνοίας
3 ἔκειντο. † Λανθάνειν γὰρ νομίζοντες ἐπὶ κρυφαίοις ἁμαρτήμασιν,
† ἀφεγγεῖ λήθης παρακαλύμματι † (β) ἐσκορπίσθησαν, θαμβούμενοι δει-
4 νῶς † καὶ ἰνδάλμασιν ἐκταρασσόμενοι. † Οὐδὲ γὰρ ὁ κατέχων αὐτοὺς
(γ) μυχὸς ἀφόβους διεφύλασσεν, † ἦχοι δὲ καταράσσοντες αὐτοὺς
περιεκόμπουν, καὶ φάσματα ἀμειδήτοις κατηφῆ προσώποις ἐνεφανίζετο.
5 † Καὶ πυρὸς μὲν οὐδεμία βία κατίσχυε φωτίζειν, † οὔτε ἄστρων ἔκλαμ-
προι φλόγες καταυγάζειν ὑπέμενον † τὴν στυγνὴν ἐκείνην νύκτα.

MS. A. (α) *κατακλεισθέντος (β) ἐσκοτίσθησαν (γ)* μῦθος ἀφόβους
διεφύλαττεν,

Cum Tranſlatione LATINA.

Propter hoc & tunc in omnia transfigurata omnium 25
nutrici gratiæ tuæ deſerviebat, ad voluntatem eorum
qui deſiderabant: **Ut** *ſcirent filii tui, quos dile-* 26
xiſti Domine, quoniam non nativitates fructuum
paſcunt hominem, ſed ſermo tuus hos qui in te cre-
diderunt, conſervat. Quod enim ab igne non po- 27
terat exterminari; ſtatim ab exiguo Solis radio ca-
lefactum tabeſcebat: **Ut** *notum eſſet, quoniam* 28
oportet prævenire Solem ad benedictionem tuam, &
ad ortum lucis te adorare. Ingrati enim ſpes, tan- 29
quam hybernalis glacies, tabeſcet, & diſperiet tan-
quam aqua ſupervacua.

CAP. XVII.

MAgna enim ſunt judicia tua, & inenarrabi- 1
lia. Propter hoc indiſciplinatæ animæ erraverunt.
Dum enim perſuaſum habeat iniqui dominari nati- 2
oni (a) ſanctæ; vinculis tenebrarum, & longæ no-
ctis compediti, incluſi ſub tectis, fugitivi perpetuæ
providentiæ, jacuerunt. Dum enim putant ſe latere 3
in obſcuris peccatis; tenebroſo oblivionis velamen-
to diſperſi ſunt, paventes horrendè, & ſpectris con-
turbati. Neque enim quæ continebat illos ſpelunca, 4
ſine timore cuſtodiebat: ſed ſonitus cum impetu de-
ſcendentes ipſis obſtrepebant, & viſiones triſtes
mœſtis vultibus apparebant. Et ignis quidem nul- 5
la vis poterat lumen præbere, nec ſyderum limpidæ
flammæ illuminare poterant illam noctem horren-
dam.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

25 * ܡܛܠܗܢܐ ܒܟܠ ܗܘ ܡܬܚܠܦܐ. ܘܡܫܡܫܐ ܛܝܒܘܬܟ. ܘܡܦܪܢܣܐ ܠܟܠ ܐܢܫ
26 ܐܝܟ ܨܒܝܢܗ. * ܕܢܕܥܘܢ ܒܢܝܐ ܐܝܠܝܢ ܕܪܚܡ ܡܪܝܐ. ܕܠܐ ܗܘܐ ܡܪܒܝܬܐ ܕܦܐܪܐ ܡܬܪܣܝܐ ܒܪ̈ܢܫܐ.
27 ܐܠܐ ܡܠܬܟ ܠܐܝܠܝܢ ܕܡܗܝܡܢܝܢ ܒܗ. ܗܝ ܢܛܪܐ ܠܗܘܢ. * ܙܒܢܝܢ ܓܝܪ ܣܓܝܐܢ ܐܬܐ ܢܘܪܐ ܘܠܐ
ܐܚܒܠ. ܘܐܝܠܝܢ ܕܡܢ ܢܘܪܐ ܠܐ ܐܬܦܫܪܘ. ܟܕ ܐܬܐ ܫܡܫܐ ܒܫܘܚܢܗ. ܦܫܪܘ ܠܗܘܢ.
28 * ܕܢܕܥܘܢ ܕܐܦ ܫܡܫܐ ܕܢܕܢܚ ܥܡ ܬܘܕܝܬܐ. ܘܒܡܕܢܚܐ ܕܢܘܗܪܗ ܢܩܕܡܘܢ ܠܟ. * ܣܒܪܐ
29 ܓܝܪ ܕܥܘ̈ܠܐ. ܐܝܟ ܓܠܝܕܐ ܕܣܬܘܐ ܢܫܬܪܐ. ܘܐܝܟ ܡܝܐ ܕܡܣܬܠܝܢ ܢܫܬܦܟ.

* ܦܘܠܓܐ * ܝܙ *

1 * ܪܘܪܒܝܢ ܐܢܘܢ ܓܝܪ ܕܝܢܝܟ. ܘܡܬܕܡܪܝܢ ܐܢܘܢ ܡܠܝܟ. ܡܛܠܗܢܐ ܐܝܠܝܢ ܕܡܬܪܘܪܒܝܢ
2 ܒܢܦܫܗܘܢ ܛܥܘ. * ܚܛܝܐ ܓܝܪ ܗܘܘ ܕܣܒܪܘ ܕܢܫܬܥܒܕܘܢ ܠܥܡܟ ܩܕܝܫܐ. * ܗܢܘܢ
ܓܝܪ ܒܩܡܨܐ ܘܕܒܒܐ ܡܬܢܟܬܝܢ ܗܘܘ ܢܦܠܘ. ܘܐܣܘܪܐ ܕܚܫܘܟܐ ܘܡܘܟܠܐ ܕܠܠܝܐ
ܟܕ ܡܬܚܫܒܝܢ ܗܘܘ ܒܢܦܫܗܘܢ. ܣܒܪܘ ܗܘܘ ܕܡܢ ܡܚܫܒܬܗ ܕܥܠܡܐ ܢܥܪܩܘܢ. ܘܚܛܗܝܗܘܢ
3 ܕܢܛܫܘܢ. * ܘܡܛܠ ܗܠܝܢ ܕܣܥܪܘ ܐܬܚܝܒܘ ܐܬܒܕܪܘ. ܘܒܬܗܪܐ ܕܚܠܝܢ ܗܘܘ ܘܐܬܟܪܝܘ.
4 ܘܐܬܟܪܝܘ. ܘܚܫܘܟܐ ܕܐܚܕ ܐܢܘܢ ܕܚܝܠܐܝܬ ܚܒܫ ܐܢܘܢ. * ܘܩܠܐ ܕܠܘܛܬܐ ܩܒܠܗ ܐܢܘܢ. ܘܡܢ ܫܠܝ ܚܫܟܘ ܥܝܢܝܗܘܢ.
ܘܢܘܗܪܐ ܠܐ ܗܘܐ ܠܗܘܢ. ܒܥܘܫܢܐ ܕܢܘܪܐ ܐܬܒܕܪܘ. ܘܫܠܗܒܝܬܐ ܢܗܝܪܬܐ ܕܝܠܗܘܢ ܠܐ ܕܥܟܬ.

5 * ܘܣܒܪܝܢ ܗܘܘ ܕܢܗܘܐ ܠܗܘܢ ܢܘܗܪܐ. ܘܡܬܚܫܒܝܢ ܗܘܘ ܕܢܗܘܐ ܠܗܘܢ ܒܚܫܘܟܐ ܕܠܠܝܐ ܗܘ.

Propterea in omnia ſe transformat & inſer- 25
vit gratia tua, & unicuiq; pro ipſius volunta-
te diſpenſat: Ut filii quos Dñs diligit, diſce- 26
rent quòd nequaquam fructuum progenies
alit hominem; ſed verbum tuum ſibi fidem
præſtantes conſervat. Frequenter advenit 27
ignis, nec damnũ pertulêre: qui verò ab igne
liquefacti minimè fuerunt, adveniente ſole
cum æſtu ſuo, liquefacti ſunt: Ut ſcirent ſolẽ 28
etiam ſurgere cum gratiarum actione, & lu-
cis ſuæ ortu ad te prævenire. Nam ſpes ini- 29
quorum tanquam glacies hyemalis liqueſcet,
& ut vilis aqua effundetur.

CAP. XVII.

NEmpè magna ſunt judicia tua, & narra- 1
tu admiranda; propterea qui de ſeipſis præ-
ſumunt, erraverunt. Peccatores enim qui pu- 2
tabant populũ tuũ Sanctũ ſe ſubjecturos, iidẽ
locuſtis muſciſq; morſi occubuerunt. Vincu-
la tenebrarũ & vectes nocturnos, apud ſe co-
gitantes, arbitrati ſunt opiniones mundi ſe
vitaturos. Et peccata ſe ſua celaturos arbi- 3
trati, per ea quæ perpetrârunt accuſati diſper-
ſi ſunt, & cum ſtupore paventes conturbati
ſunt atq; dejecti. Et caligo quæ occupaverat 4
eos, horrendè concluſit illos, & vox maledi-
ctionis excepit eos, repentè obtenebrati ſunt
oculi eorum, & lux non affuit eis. Ignis im- 5
petu diſſipati ſunt, & flamma eorum lucida
non extinguitur. Arbitrabantur lucem ſe ha-
bituros in tenebris noctis illius,

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

25 * فلهذا موهبتك حينئذ كانت تنقلب الى كل شي * وتخدم في كل طعام نحو مشية المحتاجين
26 اليه * ليعلم بنوك الذين احببتهم يا رب * ان الانسان ما تغذوه اجناس الاثمار * بل قولك
27 28 يحفظ المتوكلين عليك * لان ما لم تفسده النار * احماه اليسير من شعاع الشمس * ليكون
29 معلوما ان الشمس ينبغي ان تصل الينا * لنشكر لك ونبتهل اليك نحو مشرق الشمس * لان
رجاء من لا شكرا له يذوب كالجليد شتوي * ويسيل كما غير نافع *

* الفصل السابع عشر *

1 2 * لان احكامك عظيمة وعسر وصفها * فلذلك ضلت النفوس التي لا ادب لها * لان
الائمة اذا اخذوا امة قديسة استاسروا عليها * والمقتدرون قيدوا بالظلام والليل الطويل * اذ
3 حبسوا تحت السقوف وحصلوا هاربين من السياسة الابدية * ظانين ان ما اخطاوا به في
الخافي ينكتم بغطاء النسيان الذي لا نور فيه * فتبددوا مبهوتين شديدا وقلقوا بالخيالات *
4 * لان الفاسق الذي امسكهم لم يمكنه يحفظهم غير خايفين * بل اصواتهم بمواصلة
5 لغيها كانت تزعجهم وخيالات غير مبتسمة ابادت من كان وجهه مقطبا * وضوء النار لم
يستطع يضيء ولا مرة واحدة * ولا لمعانات النجوم البهية تبين لتنير تلك الليلة المظلمة *

Propterea donum tuum in rem quamli-
bet tunc immutabatur, & in omni cibo
pro indigentium voto ſubſerviebat: **Ut**
filii tui quos dilexiſti O Domine, di-
ſcerent, hominem nequaquam nutri
fructuum generibus, ſed eloquio tuo eos
qui te fidunt, conſervari. Quod enim
non vaſtavit ignis, exiguus ſolis ra-
dius calefecit. Quo notum eſſet ſo-
lem ad nos uſque pertingere oportere,
ut gratias tibi agamus, teque ad ortum
ſolis deprecemur. Nam ſpes ingrati ceu
glacies hyemalis liqueſcet, & more in-
utilis aquæ diffluet.

CAP. XVII.

QUia maxima ſunt judicia tua, &
narratu difficilia; propterea animæ in-
eruditæ erraverunt. Iniqui enim gen-
tem ſanctam capientes, ſe prætulerunt
ei; & potentes tenebrarum longæque
noctis vinculis conſtricti fuerunt, ſub
tectis incluſi; & profugi extiterunt
ab æterna providentia. Quod in oc-
cultis perpetrârunt, oblivionis velami-
ne lucis experte latiturum arbitrati,
graviter attoniti diſſipati ſunt, & phan-
taſmatibus perturbati. Impius enim
qui detinuerat eos, non potuit illos
ſervare impavidos; ſed propriè ipſo-
rum voces continuo cum ſtrepitu con-
junctæ perterrebant eos, & phanta-
ſmata nequaquam hilaria cum cujusque
triſtis erat vultus, conſumebant. Lumen
quoque ignis ne unâ quidem vice lucere
poterat, neque coruſcantes ſiderum ful-
gores reſtiterunt ad atram illam no-
ctem illuſtrandam:

Verſio VULG. LAT.

6 Apparebat autem illis ſubitaneus ignis, timore plenus:
& timore percuſſi illius, quæ non videbatur, faciei,
7 æſtimabant deteriora eſſe quæ videbantur: Et magicæ
artis appoſiti erant deriſus, et ſapientiæ gloriæ cor-
8 reptio cum contumelia. Illi enim qui promittebant
timores & perturbationes expellere ſe ab anima lan-
9 guente, hi cum deriſu pleni timore languebant. Nam
etſi nihil illos ex monſtris perturbabat: tranſitu animalium
& ſerpentium ſibilatione commoti, tremebundi
peribant: & aërem, quem nulla ratione quis
10 effugere poſſet, negantes ſe videre. Cùm ſit enim timida
nequitia, dat teſtimonium condemnationis: ſem-
11 per enim præſumit ſæva, perturbata conſcientia. Nihil
enim eſt timor niſi proditio cogitationis auxiliorũ.
12 Et dum ab intus minor eſt expectatio, majorem computat
inſcientiam ejus cauſæ, de qua tormentum præ-
13 ſtat. Illi autem qui impotentem verè noctem, & ab
infimis, & ab altiſſimis inferis ſupervenientem, eun-
14 dem ſomnum dormientes, Aliquando monſtrorum
exagitabantur timore, aliquando animæ deficiebant
traductione: ſubitaneus enim illis & inſpera-
15 tus timor ſupervenerat. Deinde ſi quiſquam ex illis
decidiſſet, cuſtodiebatur in carcere ſine ferro recluſus.
16 Si enim ruſticus quis erat, aut paſtor, aut agri laborum
operarius præoccupatus eſſet, ineffugibilem ſu-
17 ſtinebat neceſſitatem. Una enim catena tenebrarum
omnes erant colligati. Sive ſpiritus ſibilans, aut inter
ſpiſſos arborum ramos avium ſonus ſuavis, aut
vis aquæ decurrentis nimiùm,

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

6 † Διεφαίνετο δ' αὐτοῖς μόνον † αὐτομάτη πυρὰ φόβου πλήρης,
† (δ) ἐκδειματούμενοι δὲ τῆς μὴ θεωρουμένης ἐκείνης ὄψεως,
7 † ἡγοῦντο χείρω τὰ βλεπόμενα. † Μαγικῆς δὲ ἐμπαίγματα
(ε) κατέκειτο τέχνης, † καὶ τῆς ἐπὶ φρονήσει ἀλαζονείας ἔλεγχος
8 ἐφύβριστος. † Οἱ γὰρ ὑπισχνούμενοι δείματα καὶ ταραχὰς ἀπελαύνειν
9 ψυχῆς νοσούσης, † οὗτοι καταγέλαστον εὐλάβειαν ἐνόσουν. † Καὶ
γὰρ εἰ μηδὲν αὐτοὺς ταραχῶδες ἐφόβει, † κνωδάλων παρόδοις καὶ ἑρπετῶν
συριγμοῖς (ζ) ἐκπεφοβημένοι, † Διώλλυντο ἔντρομοι, † καὶ
10 τὸν μηδαμόθεν φευκτὸν ἀέρα προσιδεῖν ἀρνούμενοι. † Δειλὸν γὰρ
ἰδίως πονηρία μαρτυρεῖ καταδικαζομένη, † ἀεὶ δὲ προσείληφε τὰ
11 χαλεπὰ συνεχομένη τῇ συνειδήσει. † (η) Οὐθὲν γάρ ἐστι φόβος, εἰ μὴ
12 προδοσία τῶν ἀπὸ λογισμοῦ βοηθημάτων. † Ἔνδοθεν δὲ οὖσα ἥττων
ἡ προσδοκία, † πλείονα λογίζεται τὴν ἄγνοιαν τῆς παρεχούσης τὴν βάσανον
13 αἰτίας. † Οἱ δὲ τὴν ἀδύνατον ὄντως νύκτα † καὶ ἐξ ἀδυνάτου
14 ᾅδου μυχῶν ἐπελθοῦσαν, † τὸν αὐτὸν ὕπνον κοιμώμενοι, Τὰ μὲν
τέρασιν ἠλαύνοντο φαντασμάτων, † τὰ δὲ τῆς ψυχῆς παρελύοντο
προδοσίᾳ· † αἰφνίδιος γὰρ αὐτοῖς καὶ ἀπροσδόκητος φόβος ἐπῆλθεν.
15 † Εἶθ' οὕτως, ὃς δήποτ' οὖν ἦν ἐκεῖ καταπίπτων, † ἐφρουρεῖτο
16 εἰς τὴν ἀσίδηρον εἱρκτὴν κατακλεισθείς. † Εἴτε γὰρ γεωργὸς ἦν τις,
ἢ ποιμὴν, † ἢ τῶν κατ' ἐρημίαν ἐργάτης μόχθων, † προληφθεὶς τὴν
17 (θ) δυσάλυκτον ἔμενεν ἀνάγκην· † Μιᾷ γὰρ ἁλύσει σκότους πάντες
ἐδέθησαν. † Εἴτε πνεῦμα συρίζον, † ἢ περὶ ἀμφιλαφεῖς κλάδους
† (ι) ὀρνέων ἦχος εὐμελὴς, † ἢ ῥυθμὸς ὕδατος πορευομένου βίᾳ,

MS. A. (δ) ἐκδειματούμενοί τε τῆς θεωρουμένης (ε) κατέκειντο
(ζ) ἐκπεφοβημένοι, (η) Οὐδὲν (θ) δυσάλυκτον (ι) ἢ ὀρνέων

Apparebat autem illis tantùm ſubitaneus ignis 6
timore plenus: & timore percuſſi illius, quæ non
videbatur, ſpeciei, æſtimabant deteriora eſſe quæ
videbantur. Magicæ autem artis illuſiones jacebant, 7
& jactantiæ de ſapientia erat correptio cum
contumelia. Illi enim qui promittebant timores, & 8
turbationes expellere ab anima languente, hi ridiculo
timore languebant. Nam etſi nihil illos 9
(d) turbulentum terrefaciebat; tranſitu animalium,
& ſerpentum ſibilatione commoti, tremebundi
peribant, etiam aërem, quem nulla ratione quis effugere
poſſet, negantes videre. Cùm ſit enim propriè 10
timida nequitia, (e) dat teſtimonium condemnata:
ſemper autem præſumit ſæva, perturbata per
conſcientiam. Nihil enim eſt timor; niſi proditio 11
auxiliorum, quæ à cogitatione: Et, dum ab intra 12
minor eſt expectatio, majorem computat inſcientiam
(d) præbentis tormentum cauſæ. Illi autem, 13
qui impotentem verè noctem, & ex impotentis
inferni ſpeluncis ſupervenientem, eundem ſomnum
dormiebant, Partim monſtris phantaſmatum exagitabantur, 14
partim verò animæ deficiebant traditione.
Subitaneus enim illis, & inſperatus timor
ſupervenerat. Deinde ſic quicunque illic ceciderat; 15
cuſtodiebatur in carcerem ſine ferro concluſus.
Sive enim ruſticus quis erat, aut paſtor, 16
vel operarius laborum qui in deſerto, præoccupatus
ineffugabilem ſuſtinebat neceſſitatem. Una 17
enim catena tenebrarum omnes erant colligati.
Sive ſpiritus ſibilans, aut inter ſpiſſos ramos avium
ſonus ſuavis, aut rythmus aquæ decurrentis vi,

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܢܘܪܐ ܗܘ ܒܠܚܘܕ ܢܗܝܪ ܗܘܐ ܠܗܘܢ. ܘܚܙܘܗ ܠܐ ܚܙܝܢ ܗܘܘ: ܩܫܐ ܗܘܐ ܚܙܘܐ ܕܚܙܘ. 6
* ܘܒܐܘܡܢܘܬܐ ܚܪܫܝܬܐ ܐܬܚܫܒܘ. ܘܒܡܚܫܒܬܐ ܕܪܡܘܬܗܘܢ ܐܬܚܒܠܘ ܒܨܥܪܐ 7
ܘܒܢܘܟܬܐ ܘܒܕܚܠܬܐ. * ܢܦܫܬܗܘܢ ܓܝܪ ܒܝܫܐܝܬ ܐܬܕܒܪ. ܘܒܓܘܚܟܐ ܘܒܕܚܠܬܐ ܐܬܟܪܗܘ. 8
* ܘܟܠ ܬܕܡܘܪܬܐ ܕܙܝܥܬ ܐܢܘܢ. ܕܒܒܐ ܡܢ ܒܛܘܫܐ. ܘܪܚܫܐ ܒܡܓܪܓܢܘܬܐ. ܘܡܢ ܚܙܘܐ ܕܦܪܚܬܐ 9
ܢܦܠܘ ܘܙܥܘ ܘܐܒܕܘ. ܘܡܢ ܐܐܪ ܕܠܐ ܗܘܐ ܥܪܩܘ. ܟܦܘܪܐ ܕܗܝܡܢܘܬܐ ܕܠܐ ܢܗܝܡܢܘܢ. 10
* ܒܝܫܘܬܗܘܢ ܓܝܪ ܕܝܠܗܘܢ ܣܗܕܐ ܥܠܝܗܘܢ. ܘܡܚܝܒܐ ܠܗܘܢ. ܕܥܒܕܘ ܒܝܫܬܐ ܘܐܚܕܘ 11
ܒܡܚܫܒܬܗܘܢ. * ܡܢܐ ܗܝ ܕܚܠܬܗܘܢ. ܐܠܐ ܡܫܠܡܢܘܬܗ ܕܒܝܫܬܐ. ܡܥܕܪܢܝܬܗܝܢ 12
ܕܡܚܫܒܬܐ. * ܕܠܓܘ ܥܡܝܪ ܙܥܘܪܝܬܐ ܡܣܟܐ. ܟܕ ܗܘ ܪܒ ܗܘ ܡܢ 13
ܗܝ ܠܐ ܝܕܝܥܬܐ. * ܗܝ ܕܝܢ ܒܝܫܘܬܐ ܥܠܬܐ ܕܨܥܪܐ ܕܐܬܝܐ. ܘܕܠܠܝܐ ܕܠܐ ܡܫܟܚ. ܘܠܐ ܡܨܐ ܡܢ ܫܝܘܠ ܡܛܠ ܐܣܘܪܘܗܝ ܠܐ 14
ܡܬܡܨܐ ܕܢܐܬܐ. ܕܗܢܐ ܕܝܢ ܫܢܬܐ ܕܡܟܝܢ ܗܢܘܢ. * ܘܒܫܢܬܟ ܚܙܐ ܗܘܝܬ ܠܟ ܕܡܬܕܒܪ 15
ܗܘܝܬ ܠܗ. ܘܒܟܠܡܕܡ ܕܚܙܐ ܗܘܝܬ ܢܦܫ ܗܘܝܬ ܠܗ. * ܘܐܣܝܪ ܗܘܝܬ ܕܠܐ ܐܣܘܪܐ. ܘܒܒܝܬ ܐܣܝܪܐ 16
ܟܠܝܐ ܗܘܝܬ. * ܘܐܢ ܦܠܚܐ ܗܘܝܬ. ܐܘ ܪܥܝܐ. ܐܘ ܥܒܕ ܦܠܚܢܐ ܕܐܪܥܐ. ܡܫܬܪܐ ܗܘܝܬ ܘܡܬܗܦܟ 17
ܒܐܢܢܩܐ ܕܠܐ ܣܒܝܪ ܗܘܝܬ ܒܗ.

At ignis tantùm lucebat eis, cujus nec aſpectum 6
videbant. Acerbum erat ſpectaculum
quod videbant. Arte magicâ uti cogitârunt, 7
ſed in cogitatione ſuperbiæ ſuæ læſi fuerunt
contumeliâ, morſibus, & pavore. Animæ 8
eorum miſerè ductæ fuerunt, & riſu ac formidine
ægrotârunt. Et monſtra quæque ter- 9
ruerunt eos, muſcæ quidem contaminando,
& ſerpentia irritando; à volucrum autem
conſpectu corruerunt, ac tremebundi perierunt;
& ab aëre qui nihil eſt, fugerunt fidei
deſertores, ne crederent. Sua enim 11
ipſorum malitia teſtatur adverſùs eos, illóſque
condemnat, quòd ſcelera perpetrârint, &
cogitationum ſuarum tenaces fuerint. Quid 12
eſt metus eorum, niſi proditio malitiæ cogitationum
adjutricis? Qui intus reſidens, 13
minora ſe expectat, cùm ipſe major ſit quàm
illa ignota. Eadem quoque *malitia* cauſa 14
eſt ignominiæ ſupervenientis, & noctis quæ
nec poteſt nec valet ab inferis, ob vincula
ſua venire; atque hujus ſomno ii ſunt ſopiti.
In tuo ſomno cerneres teipſum ad eam *noctem* 15
abduci, & in quicquid cerneres, ſpirares;
Et citra vincula vinctus tibi videre- 16
ris, & carcere detentus. Et ſive ruſticus eſ- 17
ſes, ſive paſtor, ſive agriculturam exercens,
difflueres; & in neceſſitate quam non ſperabas,
verſareris.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* بل ظهرت لهم فقط نار من ذاتها * غير خائفة بالجملة من ذلك الوجه الذي لم يرى * أي 6
الذي كان اشر من الوجوه المبصرة * اذ وضع ألعاب الصناعة السحرية والتعاظم بالفطنة 7
توبيخا للمفتريين * لان الذين وعدوا ان يطردوا قلق النفس السقيمة وجزعها * هولاء اسقمهم 8
ذعرا مضحكا * لانهم ان كان ما اخافهم شي مقلق * فتقاطر الدواب الذميمة وصفير الهوام 9 10
هربهم مطرودين جزعين * واعفوا معاينة الهواء المهروبين من كل جهة * لان الشر خاصيته 11
الجبانة * التي بها يشهد له ويحكم عليه * وهو ياخذ الاشياء الصعبة الملتوية دايما * ويحدق
بالبصيرة * لان الخوف ليس هو شيا * الا توقع العقوبات من الفكر * فاذا كان الانتظار 12 13
الباطل قليلا * يحسب الغباوة كثيرة * المانحة العذاب سبب وجه * فاوليك لما شملهم الليلة 14
التي لا يمكن احتمالها حقا * الواردة من طابق الجحيم * التي لا يطاق احتمالها * كانوا نياما
هذا النوم نفسه * فدهمتهم الافازيع * بعضها كان يستاقهم بجراح الخيالات * ومنها يحل انتظار 15
النفس * وفاجاهم على غفلة خوفا لم يتوقعوه * فهكذا كل من كان هناك اذا كان من كان 16
قد سقط او من كان قد حبس * وحلك في الحبس مقيدا بحديد وبلا حديد * ولان كان 17
احدهم يكون فلاحا * او راعيا * او فاعلا يتعب في الارض مقيما في البرية * فقد صابر تلك
الشدة التي لا غاية لها وكفته *

Sed ignis tantùm ultrò apparuit eis, 6
nullo modo timens vultum illum qui non
cernitur, qui ſcilicet erat vultuum viſibilium
peſſimus: Ludos artis magicæ & 7
jactantiam prudentiæ humilians, in correptionem
blaſphemorum. Nam qui ſe pro- 8
mittebant laborantis animi perturbationes
pavoremque depulſuros, hos ridiculi
timoris morbo affecit. Nam etſi nihil eos 9
turbulentum territâſſet, Vitioſarum ta- 10
men belluarum ſtipationes, & inſectorum
ſibili propulſatos illos pavidoſque profli-
gârunt; adeóque aëris intuitum, ex omni
parte fugati recuſârunt. Improbitatis 11
enim proprietas eſt formido, quâ teſtimonium
fertur in illam atque damnatur:
eademque res arduas ac perverſas
ſemper præſumit, & conſcientiam occupat.
Nihil enim eſt metus, niſi puni- 12
tionum expectatio à cogitatione. Cùmque 13
vana ſpes minor fuerit, major cenſetur
ſtultitia quæ tormentum propriæ anguſtiæ
cauſam præbet. Ergò illi, cùm occupâſ- 14
ſet eos nox illa quæ verè tolerari non poteſt,
ex intolerabilis inferni crypta proveniens,
hunc eundem ſomnum dormiebant:
Et offuſcârunt eos terriculamenta, 15
quorum quædam exterminabant eos
ſpectrorum portentis, alia ſpem animi
diſſolvebant. Et de repentè ſupervenit eis
timor inſperatus. Et hoc modo quicunque 15
illic aderat, quiſquis tandem ille fuiſſet,
tam qui corruerat, quàm qui carcere detentus
erat, æternùm manebat in carcere, 17
ferro ac citra ferrum conſtrictus. Et ſive
agricola quis eorum eſſet, ſive paſtor, ſive
operarius terram colens, degens in de-
ſerto, hanc infinitam paſſus eſt calami-
tatem, eâque tactus

Verſio VULG. LAT.

13 Aut ſonus valid' præcipitatarum petrarum, aut ludentium animalium curſus inviſus, aut mugientium valida
beſtiarum vox, aut reſonans de altiſſimis montibus E-
19 cho; deficientes faciebant illos præ timore. Omnis
enim orbis terrarum limpido illuminabatur lumine,
20 & non impeditis operibus continebatur. Solis autem
illis ſuperpoſita erat gravis nox, imago tenebrarum,
quæ ſuperventura illis erat. Ipſi ergo ſibi erant graviores tenebris.

CAP. XVIII.

1 SAnctis autem tuis maxima erat lux, & horum quidem vocem audiebant, ſed figuram non videbant. Et
quia non & ipſi eadem paſſi erant, magnificabant te:
2 Et qui antè læſi erant, quia non lædebantur, gratias
3 agebant: & ut eſſet differentia, donum petebant. Propter quod ignis ardentem columnam ducem habuerunt ignotæ viæ, & ſolem ſine læſura boni hoſpitii præ-
4 ſtitiſti. Digni quidem illi carere luce, & pati carcerem tenebrarum, qui incluſos cuſtodiebant filios tuos,
per quos incipiebat incorruptum legis lumen ſeculo
5 dari. Cùm cogitarent juſtorum occidere infantes: &
uno expoſito filio, & liberato, in traductionem illorum, multitudinem filiorum abſtuliſti, & pariter illos
perdidiſti in aqua valida.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

18 † Ἢ κτύπος ἀπηνὴς (κ) καταῤῥιπτομένων πετρῶν, † ἢ σκιρτώντων ζώων δρόμος ἀθεώρητος, † ἢ ὠρυομένων (λ) ἀπηνεστάτων θηρίων φωνή, † ἢ ἀντανακλωμένη (μ) ἐκ κοιλοτάτων ὀρέων ἠχώ, † (ν) παρέλυσεν αὐτοὺς ἐκφοβοῦντα. 19 † Ὅλος γὰρ ὁ κόσμος λαμπρῷ κατελάμπετο φωτὶ, † καὶ ἀνεμποδίστοις συνείχετο ἔργοις. 20 † Μόνοις δὲ ἐκείνοις (ξ) ἐπετέτατο βαρεῖα νὺξ, † εἰκὼν τοῦ μέλλοντος αὐτοὺς διαδέχεσθαι σκότους, † ἑαυτοῖς δὲ ἦσαν βαρύτεροι σκότους.

MS. A. (κ) καταριπτομένων (λ) ἀπηνέστατος (μ) ἐκ κοιλότητος
(ν) παρέλυεν (ξ) ἐπέτατο

ΚΕΦ. ιη'.

1 † ΤΟῖς δὲ ὁσίοις σου μέγιστον ἦν φῶς, † ὧν φωνὴν μὲν ἀκούοντες, μορφὴν δὲ οὐχ ὁρῶντες, ὅτι μὲν (α) οὐ κἀκεῖνοι ἐπεπόνθεισαν, ἐμακάριζον, 2 † Ὅτι δὲ οὐ βλάπτουσι προηδικημένοι, (β) εὐχαριστοῦσι, † καὶ τοῦ διενεχθῆναι χάριν ἐδέοντο. 3 † Ἀνθ' ὧν πυριφλεγῆ στῦλον, ὁδηγὸν μὲν ἀγνώστου ὁδοιπορίας, † ἥλιον δὲ ἀβλαβῆ φιλοτίμου (γ) ξενιτείας παρέσχες. 4 † Ἄξιοι μὲν γὰρ (ᵟ) ἐκεῖνοι στερηθῆναι φωτὸς, καὶ φυλακισθῆναι (δ) ἐν σκότει, † οἱ κατακλείστους φυλάξαντες τοὺς υἱούς σου, † δι' ὧν ἤμελλε τὸ ἄφθαρτον νόμου φῶς τῷ αἰῶνι δίδοσθαι. 5 † Βουλευσαμένους δ' αὐτοὺς τὰ τῶν ὁσίων ἀποκτεῖναι νήπια, † καὶ ἑνὸς ἐκτεθέντος τέκνου, καὶ σωθέντος, † εἰς ἔλεγχον (ε) τὸ αὐτῶν ἀφείλω πλῆθος τέκνων, † καὶ ὁμοθυμαδὸν ἀπώλεσας ἐν ὕδατι σφοδρῷ.

MS. A. (α) οὐ (β) ηὐχαρίστουν, (γ) ξενητίας (ᵟ) ἐκείνους (δ) σκότι,
(ε) τὸν αὐτῶν ἀφίλου

18 Aut ſonus validus præcipitantium petrarum, aut ludentium animalium curſus inviſibilis, aut mugientium ſævarum beſtiarum vox, aut repercuſſa ex cavis montibus Echo, deficientes faciebant illos præ timore. 19 Omnis enim orbis terrarum limpido illuminabatur lumine, & non impeditis continebatur operibus: 20 Solis autem illis ſuperpoſita erat gravis nox, imago tenebrarum, quæ ſuperventura illis erant. Ipſi autem ſibi erant graviores tenebris.

CAP. XVIII.

1 SAnctis autem tuis maxima erat lux: quorum quidem vocem audientes, ſed figuram non videntes, quoniam quidem & illi (a) paſſi erant, magnificabant, 2 Et quia antè læſi non nocent, gratias (b) agebant, & ut eſſet differentia, donum petebant. 3 Pro quibus ignis ardentem columnam ducem quidem ignotæ viæ, Solem autem ſine læſura boni hoſpitii præſtitiſti. 4 Digni ſiquidem illi carere lumine, & pati carcerem tenebrarum, qui incluſos cuſtodiebant filios tuos, per quos (c) incipiebat incorruptum legis lumen ſeculo dari. 5 Cum autem cogitaſſent juſtorum occidere infantes, & uno expoſito filio, & liberato, in traductionem illorum multitudinem filiorum abſtuliſti, & pariter perdidiſti in aqua valida.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܚܕ ܗܘ ܡܥܠܢܗ ܕܚܫܘܟܐ. ܘܟܠ ܡܨܠܝܢ ܡܛܠܬܗ. ܟܠܢܫ ܓܝܪ ܒܫܫܠܬܐ ܕܚܫܘܟܐ 18
ܟܠܗܘܢ ܐܬܐܣܪܘ. * ܐܘ ܩܠܐ ܕܪ̈ܘܚܐ ܕܡܫܪܩܢ. ܐܘ ܩܠܐ ܕܦܪ̈ܚܬܐ ܕܡܙܡܪܢ ܩܠܐ ܒܣܝܡܐ. ܐܘ 19
ܩܠܐ ܕܡܝ̈ܐ ܕܪܗܛܝܢ ܒܥܓܠܐ. ܐܘ ܩܠܐ ܕܟܐܦ̈ܐ ܕܡܬܩܫܩܫܢ ܥܠ ܟܐܦ̈ܐ. ܐܘ ܩܠܐ ܕܚܝ̈ܘܬܐ ܕܠܐ ܡܬܚܙܝܢ ܕܪܗܛܢ ܘܡܫܘܪܢ.
ܐܘ ܩܠܐ ܕܢܗܡܐ ܕܚܝ̈ܘܬܐ ܥܫܝܢ̈ܬܐ. ܐܘ ܩܠܐ ܕܒܬ ܩܠܐ ܕܡܢ ܡܨܥܬ ܛܘܪ̈ܐ ܡܬܒܩܥ
ܐܢܘܢ ܡܫܪܐ ܗܘܐ. * ܟܠܗ ܓܝܪ ܒܪܝܬܐ ܒܫܘܦܪܐ ܕܢܘܗܪܐ ܡܬܢܗܪܐ ܗܘܬ. ܘܟܠܗܘܢ ܥܒ̈ܕܐ ܕܠܐ 20
ܫܓܘܫܝܐ. * ܥܠܝܗܘܢ ܕܝܢ ܒܠܚܘܕ ܗܘܐ ܠܠܝܐ ܝܩܝܪܐ. ܕܡܘܬܐ ܕܚܫܘܟܐ ܕܥܬܝܕ ܗܘܐ ܠܡܐܬܐ 21
ܥܠܝܗܘܢ. ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܠܠܝܐ ܝܩܝܪܐ. * ܩܦܠܐܘܢ * ܝܚ
* ܠܙܕܝܩ̈ܐ ܕܝܢ ܕܝܠܟ ܢܘܗܪܐ ܪܒܐ. ܕܗܘ ܕܝܢ ܫܡܥܝܢ ܗܘܘ ܩܠܗ. ܘܕܡܘܬܗ ܠܐ ܚܙܝܢ ܗܘܘ. 1
* ܘܐܦ ܗܢܘܢ ܐܬܢܓܕܘ ܘܐܬܒܪܟܘ. ܡܛܠ ܕܡܘܕܝܢ ܗܘܘ ܕܐܬܪܕܝܘ ܡܛܝܒܘܬܐ ܗܘܘ. 2
ܡܛܠ ܕܗܢܘܢ ܩܕܡ ܒܨܚܘ. * ܘܒܥܝܢ ܗܘܘ ܡܢܟ. ܕܥܡܘܕܐ ܕܢܘܗܪܐ ܢܚܘܐ ܗܘܐ ܠܗܘܢ 3
ܐܘܪܚܐ. ܘܝܗܒܬ ܠܗܘܢ ܝܩܕܐ ܡܢ ܫܡܫܐ ܕܡܥܠܝܐ. * ܘܣܢ̈ܐܝܗܘܢ ܐܬܟܠܝܘ ܡܢ ܢܘܗܪܐ 4
ܘܒܒܝܬ ܐܣܝܪ̈ܐ ܐܬܚܒܫܘ. ܡܛܠ ܕܗܢܘܢ ܒܐܣܘܪ̈ܐ ܐܬܢܛܪܘ. ܣܘܓܐܐ ܕܒ̈ܢܝܟ ܗܘܘ ܕܒܝܕܗܘܢ
ܗܘܐ ܥܬܝܕ ܢܘܗܪܐ ܕܢܡܘܣܐ. ܕܠܐ ܚܘܣܪܢ ܡܬܝܗܒ ܠܥܡܐ ܕܒܥܠܕܒ̈ܒܝܗܘܢ.
* ܐܬܪܥܝܘ ܠܡܩܛܠ ܛܠܝ̈ܐ ܘܙܥܘܪ̈ܐ. ܒܪܐ ܕܝܢ ܚܕ ܩܕܝܫܐ ܕܐܬܛܪ. ܠܡܟܣܢܘܬܗܘܢ. 5
ܘܠܣܘܓܐܐ ܕܒ̈ܢܝܗܘܢ. ܘܡܚܪܒܢܘܬܐ ܕܒܥܠܕܒ̈ܒܐ ܕܥܡܟ. ܐܟܚܕܐ ܐܘܒܕ ܐܢܘܢ ܒܡܝ̈ܐ ܥܫܝܢ̈ܐ.

Unus eſt tenebrarum aditus, & omnes orant pro ipſo. 18 Siquidem omnes unâ tenebrarum catenâ conſtricti ſunt. 19 Sive venti ſibilantes, ſive ſonit' alarum volucris dulces ſonos emittentium, ſive murmur aquarum rapidè fluentium, ſive ſaxorum fragor ſuper ſaxa ruentium, ſive inviſibilium belluarum vox currentium atque ſaltantium, ſive rugientium ſæviſſimarum ferarum fremitus, ſive vox echo è medio montium *erumpens*, illos timore diſſolvebat. 20 Omnes enim creaturæ lucis pulchritudine perluſtrabantur, cunctaque opera ſine perturbatione erant: 21 Solis illis gravis nox incumbebat: inſtar tenebrarum quæ ſuperventuræ illis erant, nox eis erat gravis.

CAP. XVIII.

1 JUſtis verò tuis lux erat fulgens ampliſſima, cujus quidem vocem audiebant, formam autem non videbant. 2 Et ipſi quoque flagellati ſunt, tum benedicti, quia gratias agebant quòd benignè flagellarentur: ipſi enim anteà ſcelerate geſſerant. 3 Téque rogantibus; ut columna lucis viam ſibi monſtraret, heroem exhibuiſti ſolis calore ſuperiorem. 4 Hoſtes autem eorum lumine privati, tenebrarum carcere detenti fuêre. Illi enim in vinculis aſſervati ſunt, multitudo *ſcilicet* filiorum tuorum, per quos futurum erat ut ſplendeſceret lumen legis, quod inimicorum eorum populo ſine læſione impertiebatur. 5 Infantes ac innoxios interimere cogitârunt, ſed filius unus ſanctus qui ad eos caſtigandos, & multitudinem filiorum eorum unà cum inimicis populi tui exterminandum, aſſervatus eſt; omnes ſimul in aquis immanibus perdidit.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

18 * لأن جماعتهم ربطوا بسلسلة واحدة سلسلة الظلمة * وإن شبه ما نالهم برياح تصفر او صوت 19
أغصان حسن اللحن من اشجار متكاثفة مظللة * او خرير ماء جاري باقتسار ووجبة صعبة
بحجار متدحرجة * او جري حيوانات متطافرة لا يبصر سعيها * او صوت وحوش زائر
صعب زئيرها * او صوت من تجويفات الجبال يجاوب بعض دويه بعضا * كذلك المصاب الذي
20 سلكهم وافزعهم * لأن العالم كله كان يتلالى بالنور البهي * حاويا اعماله غير ممنوعة * واوليك 21
وحدهم قد شملهم ليل ثقيل * صورة الظلمة العتيدة ان تغشيهم * اذ كانوا اثقل من
الظلام لانفسهم * 　　* الفصل الثامن عشر * 　　* وابرارك كان عندهم نور عظيم * 1
2 الذين كان اوليك يسمعون صوتهم * ولا يبصرون صورهم * لأن اوليك كانوا يطربون الذين
تاقوا اليهم * وقد كانوا يشكرون انهم لم يصبوا المظلومين * بل واستبشروا بالانعام الذي
3 اوعروه * وبدلهم عوض عمود يضيي بالنار مرشدا في سفر غير معروف * شمسا لا تضر المغترب
4 المادور * لأن اوليك كانوا مستحقين ان يفقدوا النور ويحبسوا في الظلمة * اذ اعتقلوا
بنيك محبوسين * الذين بهم كان نور الشريعة الذي لا يبلى عتيدا ان يعطى للدهر
5 المقبل * واذ ارادوا ان يقتلوا اطفالا ابرارا * لما طرح احد الاطفال وتخلص لتوبيخهم *
اهلكت به بلا اشفاق كثير اولادهم * وجماعتهم في الماء الغزير *

18 *Unâ enim catenâ omnes erant vincti, catenâ* ſcilicet *tenebrarum.* 19 *Et ſi comparetur quod eis accidit, ventis ſibilantibus, ſive canoro ramorum ſono è denſis umbroſiſque arboribus* emiſſo, *ſive murmuri aquarum impetu currentium, & immani fragori cum ſaxis ſe volutantibus, ſive curſitationi animalium furentium quorum inviſibilis ſit inceſſus, ſive beſtiarum teterrimo rugitu frementium voci, ſive* emergentibus *è montium cavernis vocibus, quarum altera alterius ſono reſpondeat: talis fuit caſus qui diſſolvit ac perterruit eos.* 20 *Totus enim mundus clarâ luce ſplendebat, opera ſua tenens haud impedita:* 21 *Illos autem ſolos gravis nox involvebat, imago tenebrarum quæ ipſis comitaturæ erant, dum eſſent ipſi ſibi tenebris graviores.*

CAP. XVIII.

1 *AT apud ſanctos tuos maxima lux erat, quorum vocem audiebant illi quidem, formam autem non videbant.* 2 *Illi enim eos beabant quos expetivere, & gratias agebant quòd oppreſſos non læſiſſent: imò beneficio in ſe collato ſunt [illegible].* 3 *Et vice columnæ igne micantis, itineris ignoti ducis, præbuiſti ſolem optatiſſimæ peregrinationi minimè infenſum.* 4 *Nam illi digni erant qui luce privarentur, & tenebrarum cuſtodiis tenerentur; cùm concluſos detinuiſſent filios tuos, per quos incorruptum legis lumen dandum erat ſeculo venturo.* 5 *Quumque ejus fuiſſent opinionis ut innocentes puerulos occiderent, per unum expoſitum puerulum & ad redargutionem eorum ſervatum, perdidiſti ſine clementia multitudinem filiorum eorum, omneſque ipſos in aqua copioſiſſima.*

Verſio VULG. LAT.

6 Illa enim nox antè cognita eſt à patribus noſtris, ut verè
ſcientes quibus juramentis crediderunt, animæquiores
7 eſſent. Suſcepta eſt autem à populo tuo ſanitas
8 quidem juſtorum, injuſtorum autem exterminatio. Sicut
enim læſiſti adverſarios : ſic & nos provocans magnificaſti.
9 Abſconsè enim ſacrificabant juſti pueri
bonorum, & juſtitiæ legem in concordia diſpoſuerunt
: ſimiliter & bona & mala recepturos juſtos,
10 patrum jam decantantes laudes. Reſonabat
autem inconveniens inimicorum vox, & flebilis
11 audiebatur planctus ploratorum infantium. Simili
autem pœna ſervus cum domino afflictus eſt, &
12 popularis homo regi ſimilia paſſus. Similiter ergo
omnes, uno nomine mortis, mortuos habebant innumerabiles.
Nec enim ad ſepeliendū vivi ſufficiebant:
quoniam uno momento, quæ erat præclarior natio illorum,
13 exterminata eſt. De omnibus enim non credentes
propter veneficia, tunc verò primùm cùm fuit
exterminium primogenitorum, ſpoponderunt populum
14 Dei eſſe. Cùm enim quietum ſilentium contineret
omnia, & nox in ſuo curſu medium iter haberet,
15 Omnipotens ſermo tuus de cœlo à regalibus ſedibus,
durus debellator in mediā exterminii terrā proſilivit,
16 Gladius acutus inſimulatū imperium tuum portans, &
ſtans replevit omnia morte, & uſq; ad cœlū attingebat
17 ſtans in terra. Tunc continuò viſus ſomniorum malorū
turbaverunt illos, & timores ſupervenerunt inſperati.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

6 †Ἐκείνη ἡ νὺξ προεγνώσθη πατράσιν ἡμῶν, †ἵνα ἀσφαλῶς εἰδότες
7 οἷς ἐπίστευσαν ὅρκοις, ἐπευθυμήσωσι. †Προσεδέχθη δὲ ὑπὸ λαοῦ σου
8 †σωτηρία μὲν δικαίων, ἐχθρῶν δὲ ἀπώλεια. †(ζ) Ὡ γὰρ ἐτιμωρήσω
τοὺς ὑπεναντίους, †τούτῳ ἡμᾶς προσκαλεσάμενος ἐδόξασας.
9 †Κρυφῇ γὰρ (η) ἐθυσίαζον ὅσιοι παῖδες ἀγαθῶν, †καὶ τὸν τῆς θειότητος
νόμον ἐν ὁμονοίᾳ διέθεντο, †τῶν αὐτῶν ὁμοίως καὶ ἀγαθῶν καὶ κινδύνων
μεταλήψεσθαι τοὺς ἁγίους, †πατέρων ἤδη (θ) προαναμελπόντων
10 αἴνους. †Ἀντήχει (ι) δ' ἀσύμφωνος ἐχθρῶν βοή, †καὶ
11 οἰκτρὰ (κ) διεφέρετο θρηνουμένων παίδων. †Ὁμοίᾳ δὲ δίκῃ δοῦλος
ἅμα δεσπότῃ κολασθείς, †καὶ δημότης βασιλεῖ τὰ αὐτὰ πάσχων.
12 †Ὁμοθυμαδὸν δὲ πάντες ἐν ἑνὶ ὀνόματι θανάτου †νεκροὺς εἶχον
ἀναριθμήτους, †οὐδὲ γὰρ πρὸς τὸ θάψαι οἱ ζῶντες ἦσαν ἱκανοί,
†ἐπεὶ πρὸς μίαν ῥοπὴν ἡ ἐντιμοτέρα γένεσις αὐτῶν (λ) διεφθάρη.
13 †Πάντα γὰρ ἀπιστοῦντες διὰ τὰς φαρμακείας, †ἐπὶ τῷ τῶν πρωτοτόκων
14 ὀλέθρῳ, ὡμολόγησαν θεοῦ υἱὸν λαὸν εἶναι. †Ἡσύχου γὰρ σιγῆς περιεχούσης
15 τὰ πάντα, †καὶ νυκτὸς ἐν ἰδίῳ τάχει μεσαζούσης, †Ὁ
παντοδύναμός σου λόγος ἀπ' οὐρανῶν ἐκ θρόνων βασιλειῶν, †ἀπότομος
16 πολεμιστής, εἰς μέσον τῆς ὀλεθρίας ἥλατο γῆς, †Ξίφος
ὀξὺ τὴν ἀνυπόκριτον (μ) ἐπιταγήν σου φέρων, †καὶ στὰς ἐπλήρωσε τὰ
17 πάντα θανάτου· †καὶ οὐρανοῦ μὲν ἥπτετο, †βεβήκει δ' ἐπὶ γῆς. †Τότε
παραχρῆμα φαντασίαι μὲν ὀνείρων (ν) δεινῶς ἐξετάραξαν αὐτούς,
†φόβοι δὲ ἐπέστησαν ἀδόκητοι.

MS.A. (ζ) Ὡς γὰρ (η) ἐθυσίαζον παῖδες (θ) προαναμέλποντες (ι) δὲ (κ) διεφέρετο φωνὴ θρηνουμένων (λ) διέφθαρτο. (μ) ὑπόταξιν (ν) δεινῶν

Illa nox ante cognita eſt à patribus noſtris, ut ſe- 6
curè ſcientes, quibus juramentis crediderunt, animæquiores
eſſent. Suſcepta eſt autem à populo tuo, 7
ſanitas quidem juſtorum, inimicorum autem exterminatio.
(d) Quo enim læſiſti adverſarios, hoc 8
nos provocans magnificaſti. Abſconſè enim ſacri- 9
ficabant juſti pueri bonorum, & divinitatis legem
in concordia diſponebant, tandem ſimiliter & bona,
& pericula recepturos (e) juſtos, patrias jam de-
cantantes laudes. Reſonabat autem inconveniens 10
inimicorum vox, & flebilis (f) audiebatur plo-
ratorum puerorum. Simili autem pœna ſervus 11
cum domino afflictus eſt, & popularis homo regi
ſimilia paſſus. Similiter ergò omnes uno nomine 12
mortis mortuos habebant innumerabiles. Nec enim
ad ſepeliendum vivi ſufficiebant; quoniam uno mo-
mento, quæ erat præclarior natio illorum extermi-
nabatur. De omnibus enim non credentes propter 13
veneficia; tunc cùm fuit exterminium primogenito-
rum, confeſſi ſunt Dei filium populum eſſe. Cùm 14
enim quietum ſilentium contineret omnia, & nox
in ſuo curſu medium iter haberet; Omnipotens 15
ſermo tuus de cœlo à regalibus ſedibus durus bella-
tor in mediam exterminii terram proſilit, Gladius 16
acutus inſimulatum tuum imperium portans : &
ſtans replevit omnia morte : & cœlum quidem tan-
gebat, deſcenderat autem in terram. Tunc conti- 17
nuò viſus quidem ſomniorum (g) graviter turbave-
runt illos, & timores ſupervenerunt inſperati :

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܠܠܝܐ ܗܘ ܝܕܝܥ ܗܘܐ ܠܐܒܗܬܢ. ܕܢܗܘܘܢ ܝܕܥܝܢ ܒܫܪܪܐ ܕܗܝܡܢܘ ܘܢܬܢܛܪܘܢ. 6
* ܘܠܥܡܟ ܝܗܒܬ ܚܝܐ ܠܙܕܝܩܐ. ܘܐܒܕܢܐ ܠܒܥܠܕܒܒܐ. * ܘܐܬܦܪܥܬ ܡܢ ܒܥܠܕܒܒܐ. 7 8
ܘܩܪܝܬܢ ܘܩܕܫܬܢ ܘܫܒܚܬܢ. * ܒܛܘܫܝܐ ܓܝܪ ܡܫܡܫܝܢ ܗܘܘ ܥܒܕܝܟ ܚܣܝܐ 9
ܒܛܝܒܘܬܟ. ܘܢܡܘܣܐ ܕܩܘܫܬܐ ܐܟܚܕܐ ܣܝܡܝܢ ܗܘܘ. ܠܛܒܬܐ ܘܠܒܝܫܬܐ. ܕܢܬܩܒܠܘܢ ܚܣܝܐ.
ܘܡܢ ܗܝ ܫܥܬܐ ܢܬܠܘܢ ܫܘܒܚܐ ܠܐܒܐ. * ܘܐܬܬ ܥܠ ܒܥܠܕܒܒܐ 10
ܒܝܫܬܐ ܕܠܐ ܕܡܝܐ. ܘܚܠܦ ܒܢܝܗܘܢ ܡܬܐܟܠܝܢ ܗܘܘ. * ܒܕܝܢܐ ܓܝܪ ܫܘܝܐ ܗܘܐ ܦܘܪܥܢܐ 11
ܡܢ ܥܒܕܐ ܘܡܢ ܡܪܗ. ܘܡܠܟܐ ܘܡܣܟܢܐ ܐܟܚܕܐ ܚܫܘ. * ܟܠܗܘܢ ܐܟܚܕܐ ܒܚܕ ܡܘܬܐ 12
ܗܘܘ ܡܝܬܝܢ. ܘܠܐ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܡܢܝܢܐ. ܘܠܐ ܡܫܟܚܝܢ ܗܘܘ ܚܝܐ ܠܡܩܒܪ ܠܡܝܬܐ.
ܐܝܟ ܪܦܦ ܥܝܢܐ ܓܝܪ. ܡܘܠܕܗܘܢ ܝܩܝܪܐ ܐܬܚܒܠ. * ܘܠܐ ܗܝܡܢܘ ܒܚܪܫܝܗܘܢ ܟܠܗܘܢ 13
ܠܗܠܝܢ. ܘܒܐܒܕܢܐ ܕܒܘܟܪܝܗܘܢ ܐܘܕܝܘ. ܕܥܡܐ ܗܘ ܒܪܗ ܗܘ ܕܐܠܗܐ. * ܟܕ ܓܝܪ 14
ܫܠܝܐ ܘܫܬܩܐ ܐܚܝܕ ܗܘܐ ܠܟܠ. ܘܒܦܠܓܗ ܕܠܠܝܐ ܗܘܐ ܙܘܥܐ. * ܡܠܬܟ ܕܟܠ ܡܫܟܚܐ. ܡܢ 15
ܫܡܝܐ ܐܬܬ. ܡܢ ܟܘܪܣܝܐ ܕܡܠܟܘܬܐ ܕܚܝܠܬܐ. ܠܓܢܒܪܐ ܡܨܥܝܐ ܕܐܒܕܢܐ ܫܕܬ ܥܠ ܐܪܥܐ.
* ܣܝܦܐ ܚܪܝܦܐ ܠܫܘܠܛܢܟ ܕܠܐ ܡܣܒ ܒܐܦܐ ܐܝܬܝ. ܘܩܡ ܘܫܡܠܝ ܟܠ ܒܦܘܩܕܢܐ. ܘܠܫܡܝܐ 16
ܡܛܐ ܗܘܐ. ܘܩܐܡ ܥܠ ܐܪܥܐ. * ܘܡܚܕܐ ܡܢ ܫܠܝܐ ܚܙܘܐ ܕܚܠܡܐ ܒܝܫܐ ܫܓܫܘ ܐܢܘܢ. 17
ܘܕܚܠܬܐ ܕܠܐ ܣܟܝܐ ܢܦܠܬ ܥܠܝܗܘܢ.

Nota fuit autem nox illa patribus noſtris, ut 6
verè ſcientes cui credidiſſent, ſervarentur. Et 7
populo tuo, *nempe* juſtis vitam dediſti : inimicis
autem interitum. Et hoſtes quidem 8
puniviſti, nos autem vocâſti, ſanctificâſti,
& glorificâſti. Clàm enim miniſtrabant ſer- 9
vi tui ſancti per gratiam tuam, & legem veritatis
concorditer diſponebant bonis ſimul
ac malis; ut acciperentur ſancti, & ex eadem
hora gloriam Patri darent. Hoſtibus 10
autem ſupervenit miſeria incomparabilis, &
in compenſationem pro liberis ſuis, devorabantur.
Nam pari judicio vindicta ſumpta 11
fuit à ſervo ejuſque domino : & rex pariter
ac pauper paſſi ſunt : Omnes ſimul eâdem 12
morte mortui ſunt : non erat eis numerus,
nec poterant vivi ſepelire mortuos; quoniam
quaſi ictu oculi honeſtiſſima *quæque* proles
eorum interierat. His autem omnibus 13
propter magiam ſuam non credentes, in
primogenitorum ſuorum interitu populum
illum Dei filium eſſe confeſſi ſunt. Cùm e- 14
nim quies ac ſilentium teneret omnia, &
mediâ nocte terror factus eſſet, Omnipo- 15
tens verbum tuum è cœlo veniens è tremendi
regni ſolio, bellatores medium in exitium
ſuper terram dejecit. Gladius acutus impe- 16
rium tuum ſimulationis expers adduxit, &
ſtans, omnia ex mandato perfecit : ad cœlum
uſque pertingebat, & ſtabat ſuper terram.
Tunc ſubitò dira ſomniorum viſa con- 17
turbârunt eos, et inopinatus terror invaſit
illos.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

6 * تلك الليلة عرفها اباونا لكيما اذا عرفوا الاقسام التي وثقوا بها عليهم يتذكروها باستيثاق
7 8 * فقبل شعبك خلاصا للمقسطين وهلاكا للمعاندين * لانك كما عاقبت المقاومين بنظير ذلك
9 اذ دعوتنا شرفتنا * لان عبيدك الابرار كانوا يضحون ذبيحة النعم بالخيرات ووضعوا في ذهنهم
شريعة اللاهوت باتفاق * وعلى هذه الصورة نفسها اورعت الخيرات والمصاعب للذين استحقوها *
10 فاباونا كانوا يكررون التهليل مسبحين * ويقابل اصواتهم عجيج الاعداء غير منتظم * فخالطه
11 صوت الغلمان المنتحبين المحسر * وعذب العبد مع السيد بطايلة متساوية * والشرطي مع
12 الملك اصابهم هذه العوارض نفسها * وكلهم اجمعون ماتوا بموت شبهة واحدة * وكان لهم موتى
لا يحصون * لان الاحياء ما كانوا اكفاء ان يدفنوا الموتى * اذ في مقدار لحظة واحدة باد ولدهم
13 المكرمة وفسدت * لانهم من اجل الاسحار لم يصدقوا كافة النوايب التي اصابتهم * وفي ابادة
14 الابكار اعترفوا ان الشعب ابن الله هو * لان لما اشتمل كافة البرايا سكون السكوت * وانتصف
15 تلك الليلة * طفر كلمتك المحارب الصارم القادر على كل شي * من السموات الى وسط الاعداء
16 ذوي المملكات * لابادتهم من الارض * متقلدة امرك الفاقدة المراياة سيفا مرهفا * واذا وقف
بهم ملا كافة اصقاعهم موتى * ولانهم اعتقدوها سحرا * فلامسهم من السماء * وارتكب الارض *
17 * فاقلقهم حينئذ بخيالات المنامات الصعبة * واستولتهم مخاوف لم يظنوها *

Noctem illam patres noſtri prænoverant, 6
ut ſcientes quibus juramentis aſtricti
erant, illorum ſecurè meminiſſent. Ade- 7
óque, populus tuus juſtis ſalutem, adver-
ſariis autem perditionem obtinuit. Ut 8
enim adverſarios puniviſti, econtra nos
accerſitos illuſtrâſti. Innocentes enim ſer- 9
vi tui ſacrificabant victimam oblectationis
in bonis operibus, & legem divinitatis
in animum ſuum concorditer indiderant : & hoc eodem modo bona atque pe-
ricula iis exhibuiſti qui ea merebantur.
Unde patres noſtri hymnum canentes
prædicabant; Vocibus autem eorum op- 10
ponebatur clamor hoſtium inconditus, cui
vox puerorum plorantium miſerabilis immiſcebatur.
Fuitque ſervus cum domi- 11
no pari pœnâ punitus, & ſatellitii unà
cum rege hæc eadem accidentia contigêre.
Denique omnes ſimul ejuſdem 12
generis morte occubuerunt, & mortuos
habuerunt innumerabiles: quoniam vivi
ſepeliendis mortuis non ſufficiebant,
quum unius momenti ſpatio honeſtiſſima
proles ipſorum periiſſet & conſumpta eſ-
ſet. Nam propter veneficia non credentes 13
omnibus calamitatibus quæ ſibi acciderant,
ad cladem primogenitorum faſſi ſunt
populum filium Dei eſſe. Cùm enim crea- 14
turas omnes ſilentii quies occuparet, &
nox illa media eſſet, Sermo tuus bellator, 15
præcidens, in omnia potens è cœlis deſiliit
medios inter hoſtes regnorum dominos,
ut illos è terra perderet, Tuo mandato ſi- 16
mulationis neſcio quaſi gladio acuminato
præcinctus; qui adſtans illis, univerſas
regiones eorum mortuis implevit. Et quia
hæc veneficium arbitrati fuerant, tetigit
eos de cœlo, terramque eſt aggreſſus : Ac 17
tunc ſævis ſomniorum ſpectris exagitavit
illos, & inopinati pavores occupaverunt
eos.

Verſio VULG. LAT.

18 Et alius alibi projectus ſemivivus, propter quam mo-
19 riebatur, cauſam demonſtrabat mortis. Viſiones enim, quæ illos turbaverunt, hæc præmonebant, ne inſcii,
20 quare mala patiebantur, perirent. Tetigit autem tunc & juſtos tentatio mortis, & commotio in eremo facta
21 eſt multitudinis: ſed non diu permanſit ira tua. Properans enim homo ſine querela deprecari pro populis, proferens ſervitutis ſuæ ſcutum, orationem & per incenſum deprecationem allegans, reſtitit iræ, & finem impoſuit neceſſitati, oſtendens quoniã tuus eſt famu-
22 lus. Vicit autem turbas, non in virtute corporis, nec armaturæ potentia, ſed verbo illum, qui ſe vexabat, ſubjecit, juramenta parentum, & teſtamentum com-
23 memorans. Cùm enim jam acervatim cecidiſſent ſuper alterutrum mortui, interſtitit, & amputavit impe-
24 tum, & diviſit illam quæ ad vivos ducebat viam. In veſte enim podêris, quam habebat, totus erat orbis terrarum: & parentum magnalia in quatuor ordinibus lapidũ erant ſculpta, & magnificentia tua in dia-
25 demate capitis illius ſculpta erat. His autem ceſſit qui exterminabat, & hæc extimuit: erat enim ſola tentatio iræ ſufficiens.

CAP. XIX.

1 IMpiis autem uſque in noviſſimum ſine miſericordia ira ſupervenit. Præſciebat enim & futura illorum:
2 Quoniam cùm ipſi permiſiſſent ut ſe educerent, & cum magna ſolicitudine præmiſiſſent illos, conſequebantur illos pœnitentia acti.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

18 † Καὶ ἄλλος ἀλλαχῇ (ξ) ῥιφεὶς ἡμιθνὴς, † δι᾽ ἣν (ο) ἔθνησκεν
19 αἰτίαν ἐνεφάνιζεν. † Οἱ γὰρ ὄνειροι θορυβήσαντες αὐτοὺς, τοῦτο (π) προεμήνυσαν, † ἵνα μὴ ἀγνοοῦντες δι᾽ ὃ κακῶς πάσχουσιν, ἀπό-
20 λωνται. † Ἥψατο δὲ καὶ δικαίων πεῖρα θανάτου, † καὶ θραῦσις ἐν
21 ἐρήμῳ ἐγένετο πλήθους· † ἀλλ᾽ οὐκ ἐπὶ πολὺ ἔμεινεν ἡ ὀργή. † Σπεύσας γὰρ ἀνὴρ ἄμεμπτος προεμάχησε· † τὸ τῆς ἰδίας λειτουργίας ὅπλον, προσευχὴν καὶ θυμιάματος ἐξιλασμὸν κομίσας, † ἀντέστη τῷ θυμῷ, καὶ πέρας ἐπέθηκε τῇ συμφορᾷ, † δεικνὺς ὅτι σός ἐστι θεράπων.
22 † Ἐνίκησε δὲ τὸν ὄχλον οὐκ ἰσχύϊ τοῦ σώματος, οὐχ ὅπλων ἐνεργείᾳ, † ἀλλὰ λόγῳ τὸν κολάζοντα ὑπέταξεν, † ὅρκους πατέρων καὶ δια-
23 θήκας ὑπομνήσας. † Σωρηδὸν γὰρ ἤδη πεπτωκότων ἐπ᾽ ἀλλήλων νεκρῶν, † μεταξὺ στὰς, ἀνέκοψε τὴν ὀργὴν, καὶ διέσχισε τὴν πρὸς τοὺς
24 ζῶντας ὁδόν. † Ἐπὶ γὰρ ποδήρους ἐνδύματος ἦν ὅλος ὁ κόσμος, † καὶ πατέρων δόξαι ἐπὶ (ρ) τετραστίχου λίθου γλυφῆς, † καὶ μεγαλωσύνη
25 σου ἐπὶ διαδήματος κεφαλῆς αὐτοῦ. † Τούτοις εἶξεν ὁ (σ) ὀλοθρεύων, ταῦτα δὲ ἐφοβήθησαν. † Ἦν γὰρ μόνη ἡ πεῖρα τῆς ὀργῆς ἱκανή.

MS.A. (ξ) ῥιφθεὶς (ο) ἔθνησκεν αἰτίαν ἐνεφάνιζον. (π) προεσήμηνε (ρ) τετραστίχου λίθων (σ) ὀλεθρεύων, ταῦτα δὲ ἐφοβήθη.

ΚΕΦ. ιθʹ.

1 † Τοῖς δὲ ἀσεβέσι μέχρι τέλους ἀνελεήμων θυμὸς ἐπέστη· † προῄδει
2 γὰρ αὐτῶν καὶ τὰ μέλλοντα, † Ὅτι αὐτοὶ (α) ἐπιστρέψαντες τοῦ ἀπιέναι, † καὶ μετὰ σπουδῆς προπέμψαντες αὐτοὺς, † διώξουσι μεταμεληθέντες.

MS.A. (α) ἐπιτρέψαντες

Cum Tranſlatione LATINA.

Et alius alibi projectus ſemivivus, propter quam 18
cauſam moriebatur, demonſtrabat. Viſiones enim 19
quæ illos turbaverunt, hoc præmonebant, ne inſcii, 20
quare mala patiebantur, perirent. Tetigit (h) autem & juſtos tentatio mortis: & commotio in eremo facta eſt multitudinis: ſed non diu permanſit ira. Properans enim homo ſine querela propugnavit; pro- 21
ferens ſervitutis ſuæ ſcutum, orationem, & incenſi propitiationem, reſtitit iræ, & finem impoſuit neceſſitati, oſtendens quoniam tuus eſt famulus. Vi- 22
cit autem (i) turbam non virtute corporis, nec armatura potentiæ: ſed verbo illum, qui vexabat, ſubjecit, juramenta parentum, & teſtamentum commemorans. Cum enim jam acervatim cecidiſ- 23
ſent ſuper alterutrum mortui, interſtitit, & amputavit impetum, & diviſit illam, quæ ad vivos ducebat, viam. In veſte enim poderis totus erat orbis 24
terrarum, & parentum magnalia in quatuor ordinibus lapidum ſculpta erant, & magnificentia tua in diademate capitis illius. His ceſſit qui exter- 25
minabat: & hæc (k) extimuerunt. Erat enim ſola tentatio iræ ſufficiens.

CAP. XIX.

IMpiis autem uſque in noviſſimum ſine miſericordia ira ſupervenit. Præſciebat enim & futura 1
illorum; Quoniam cum ipſi permiſiſſent, ut ſe 2
educerent, & cum ſolicitudine præmiſiſſent illos, perſequentur pænitentia ducti.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܡܬܬܫܕܝܢ ܗܘܘ ܘܢܦܠܝܢ ܗܪܟܐ ܘܬܡܢ. ܘܐܢܫ ܐܢܫ ܡܢܗܘܢ ܦܠܓ ܡܝܬ ܚܝܐ. 18
ܘܡܚܘܐ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܥܠܬܐ ܕܡܛܠܬܗ ܡܝܬܝܢ ܗܘܘ. ܢܦܫ ܐܢܘܢ. * ܚܠܡܐ ܓܝܪ ܕܐܪܗܒܘ ܐܢܘܢ. ܗܢܐ ܩܕܡ ܚܘܝܘ 19
ܐܘܕܥܘ ܐܢܘܢ. ܕܠܐ ܢܗܘܘܢ ܠܐ ܝܕܥܝܢ ܡܛܠ ܡܢܐ ܒܝܫܬܐ ܡܬܚܫܝܢ ܘܐܒܕܝܢ. * ܐܦ ܠܙܕܝܩܐ 20
ܙܒܢ ܩܪܒ ܡܛܠ ܐܢܘܢ ܢܣܝܘܢܐ ܕܡܘܬܐ. ܘܚܒܠܐ ܕܣܓܝܐܐ ܗܘܐ ܒܡܕܒܪܐ. ܐܠܐ ܠܐ ܗܘܐ ܥܕܡܐ
ܠܫܘܠܡܐ ܦܫ ܪܘܓܙܟ. * ܐܣܬܪܗܒ ܓܝܪ ܓܒܪܐ ܙܕܝܩܐ. ܘܠܒܫ ܡܐܢܝ ܟܘܡܪܘܬܐ. 21
ܘܙܝܢ ܟܗܢܘܬܗ ܠܩܪܒܐ ܩܕܡ. ܨܠܘܬܐ ܕܒܥܘܬܐ. ܘܥܛܪܐ ܕܚܘܣܝܐ ܩܪܒ.
ܘܩܡ ܠܘܩܒܠ ܚܡܬܐ ܘܗܦܟ ܪܘܓܙܐ. ܘܒܛܠ ܡܘܬܢܐ. ܘܐܘܕܥ ܕܥܒܕܟ ܗܘ. * ܘܙܟܐ 22
ܠܟܢܫܐ. ܠܐ ܒܚܝܠܐ ܕܦܓܪܐ. ܘܠܐ ܒܥܡܠܐ ܕܚܝܘܬܐ. ܐܠܐ ܒܡܠܬܐ ܠܡܚܒܠܢܐ ܫܥܒܕ. ܟܕ ܥܗܕ
ܩܝܡܐ ܘܡܘܡܬܐ ܕܐܒܗܬܐ ܕܐܝܬܝ. * ܟܕ ܢܦܠܝܢ ܗܘܘ ܓܝܪ. ܟܢܫܝܢ ܟܢܫܝܢ ܕܡܝܬܐ ܚܕ ܥܠ 23
ܚܕ. ܩܡ ܒܝܬ ܡܝܬܐ ܠܚܝܐ. ܘܗܦܟ ܪܘܓܙܐ. ܘܦܣܩ ܠܗ ܐܘܪܚܐ ܒܝܬ ܡܝܬܐ ܠܚܝܐ. * ܥܠ ܐܦܘܕܐ 24
ܕܠܒܘܫܗ ܐܝܬܘܗܝ ܗܘܐ ܟܠܗ ܥܠܡܐ. ܘܐܝܩܪܐ ܕܐܒܗܬܐ ܒܡܪܒܥܬܐ ܕܥܠ ܟܬܦܬܗ ܗܘܐ ܥܠ ܣܕܪܐ ܕܟܐܦܐ
ܓܠܝܦ ܗܘܐ. ܘܟܠܝܠܐ ܕܪܒܘܬܟ ܥܠ ܪܫܗ. * ܠܗܠܝܢ ܐܫܬܡܥ ܡܚܒܠܢܐ. ܘܗܢܘܢ ܕܚܠܘ 25
ܕܣܦܩ. ܗܕܐ ܗܘܐ ܓܝܪ ܒܠܚܘܕ ܢܣܝܘܢܐ ܕܪܘܓܙܐ. * ܥܘܠܐ * ܡܢ * ܘܠܐ * ܘܥܕܡܐ 1
ܠܚܪܬܐ ܟܠܗܘܢ ܩܡ ܥܠܝܗܘܢ ܪܘܓܙܐ ܕܠܐ ܚܘܣܢ. * ܩܕܡ ܝܕܥ ܓܝܪ ܐܦ ܗܠܝܢ ܕܥܬܝܕܢ 2
ܠܗܘܢ. ܕܗܢܘܢ ܕܗܦܟܘ ܕܢܐܙܠܘܢ. ܣܪܗܒܐܝܬ ܫܕܪܘ ܐܢܘܢ. ܘܪܕܦܘ ܐܢܘܢ ܟܕ ܬܘܝܢ.

* Et proſtrati huc illuc cadebant; & quilibet eorum ſemimortuus, quam ob culpam morerentur indicabat illis. Somnia enim quæ ex- 19 terruerant eos, hoc illis præſignificaverant: ne inſcii quam ob cauſam miſerè paterentur, perirent. Cæterùm juſtis quoque contigit ali- 20 quando tentatio mortis, & multorum interitus evenit in deſerto; ſed non ad extremum uſque permanſit ira tua. Feſtinans enim vir 21 juſtus, induit ſe veſtibus ſacerdotalibus, & armis ſacerdotii ſui ad pugnam præveniens, orationem petitoriam & piacularem obtulit ſuffitum, ſeſeq; opponens furori, indignationem avertit, & clades ceſſavit, & quòd ſervus tuus eſſet innotuit: Vicitque turbam, non 22 robore corporis, nec vitæ labore; ſed verbo vaſtatorem illum ſubjecit, mentione *videlicet* quam attulit fœderum & juramentorum patrum. Cùm enim per acervos mortuorum 23 alii ſuper alios cecidiſſent, inter mortuos ac vivos intercedens iram avertit, & viam inter mortuos ac vivos præcidit. Super ephod 24 veſtis ejus totus erat orbis terrarum; & honor patrum quadruplici, qui ſuper humeros ejus erat, ordini lapidum erat inſculptus, & majeſtatis tuæ diadema ſuper caput ipſius. His vaſtator obedivit; illi verò extimue- 25 runt: ſola ſiquidem iræ tentatio ſufficiebat.

CAP. XIX.

Super impios autem irremiſſibilis ira ad ex- 1 tremum uſque permanſit. Jampridem enim 2 noverat etiam quod eventurum illis erat: quoniam hos ad diſcedendum converſos feſtinanter dimiſerunt, & pœnitentiâ ducti inſecuti ſunt.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

18 * وكان أحدهم يسقط في موضع آخر بنصف مايت * وأظهر لهم العلة التي من أجلها أماتهم *
19 لأن الأحلام التي أرعبتهم سبقت فعرفتهم بهذا * لئلا يكونوا غير عارفين ما من أجله
20 يصيبهم السوء ويهلكهم * وقوم من المقسطين قد مسهم تجربة الموت قديما * وصارت في
21 البرية جائحة اجتاحت منهم كثيرين * لكن الغيظ ما لبث مدة طويلة * لأن الرجل الذي لا
عيب فيه سارع تحارب * وتناول سلاح خدمته جنة ترس الصلاة والبخور تحظي بالاستغفار * وقاوم
22 الغضب * وجعل للمصيبة غاية * فأظهر بذلك أنه خادم لك * وغلب الجمع ليس بقوة جسمه * ولا
23 بفعل سلاحه * بل أخضع المعاقب بكلامه بما ذكر به من أقسام الآباء وعهودهم * لأنه إذ كان
الموتى يسقط بعضهم على بعض لا تحصى كثرتهم * ووقف في الوسط * فقطع السخط * وأفصل
24 الطريق إلى الأحياء * لأن العالم كله كان على عطاف لبوسه * وأمجاد الآباء على عنقه حجارة جواهر
25 منقوشة * وعظمتك في تاج رأسه * فانصرف المهلك بهذه * ورهبوا هم هذه الأشياء * لأن تجربة
السخطة كانت وحدها كافية *

* الفصل التاسع عشر *

1 * فأما المنافقون فلبث الغضب عليهم إلى الانقضاء بلا رحمة * فإنه قد سبق فعرف أمورهم
2 المستأنفة * لأنهم ردوهم عن الذهوب * ثم أرسلوهم بسرعة كثيرة * وإذ ندموا ركضوا يطلبونهم *

Ita ut alius eorum alibi caderet ſemi- 18 *mortuus. Patefecit autem ipſis cauſam propter quam eos morte plecteret; Quoniam ſomnia quæ terruerant eos,* 19 *id illis antè indicârant, ne id ignorarent propter quod* tantum *malum accideret eis ac perderet illos. Quoſdam* 20 *etiam ex juſtis jam olim tetigit tentatio mortis, & facta eſt in deſerto clades multos ex ipſis perimens; at non diu manſit ira. Nam vir integerrimus* 21 *feſtinavit pugnaturus, & miniſterii ſui arma, protectionem clypei orationis & incenſi, veniam impetraturus arripuit, obſtitit iræ, & calamitati finem impoſuit, ac per id oſtendit ſervum ſe tuum eſſe: Et turbam, non robore ſui* 22 *corporis, nec ſuorum vi armorum devicit, ſed verbis ſuis depreſſit infeſtatorem, juramenta patrum eorúmque pacta commemorando. Nam quum alii ſuper* 23 *alios caderent innumerabilis multitudinis mortui, & in medium interceſſiſſet, reſcidit iram, diviſitque viam ad vivos. Siquidem totus mundus erat ſu-* 24 *per pallium veſtimenti ejus, & patrum decora, lapides ſcilicet gemmei inſculpti, ſuper collum ipſius, majeſtaſque tua in diademate capitis ejus. Per hæc abſceſſit peremptor, & hæc il-* 25 *li extimuerunt: quoniam tentatio moleſtiæ ſola ſufficiebat.*

CAP. XIX.

AT verò ſuper impios immiſericors 1 *manſit ira ad finem uſque. Prænoverat* 2 *enim res illorum futuras; quoniam averterunt eos à diſceſſu, tum ſummâ celeritate dimiſerunt illos, & pœnitentiâ ducti encurrerunt ad eos quærendos.*

Verſio VULG. LAT.

3 Adhuc enim inter manus habentes luctũ, & deplorantes
ad monumenta mortuorum, aliam ſibi aſſumpſerunt
cogitationẽ inſcientiæ: & quos rogantes projecerant,
4 hos tanquam fugitivos perſequebantur. Ducebat enim
illos ad hunc finem digna neceſſitas: & horum quæ acciderant,
commemorationem amittebant, ut quæ deerant
5 tormentis, repleret punitio: Et populus quidem
tuus mirabiliter tranſiret, illi autem novam mortem invenirent.
6 Omnis enim creatura ad ſuum genus ab initio
refigurabatur, deſerviens tuis præceptis, ut pueri
7 tui cuſtodirentur illæſi. Nam nubes caſtra eorum obumbrabat,
& ex aqua, quæ antè erat, terra arida apparuit,
& in mari rubro via ſine impedimento, & campus
8 germinans de profundo nimio: Per quem omnis natio
tranſivit, quæ tegebatur tua manu, videntes tua mirabilia
9 & monſtra. Tanquam enim equi depaverunt eſcã,
& tanquam agni exultaverunt, magnificantes te Domine,
10 qui liberâſti illos. Memores enim erant adhuc
eorum quæ in incolatu illorum facta fuerant, quemadmodum
pro natione animalium eduxit terra muſcas, &
pro piſcibus eructavit fluvius multitudinem ranarum.
11 Noviſſimè autem viderunt novam creaturam avium,
cùm adducti concupiſcentia, poſtulaverunt eſcas epulationis.
12 In allocutione enim deſiderii, aſcendit illis de
mari ortygometra: & vexationes peccatoribus ſupervenerunt,
non ſine illis, quæ antè facta erant, argumentis
per vim fulminum: juſtè enim patiebantur ſecundùm
ſuas nequitias.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

3 †Ἔτι γὰρ ἐν χερσὶν ἔχοντες τὰ πένθη, †καὶ προσοδυρόμενοι τάφοις
νεκρῶν, †ἕτερον ἐπεσπάσαντο λογισμὸν ἀνοίας, †καὶ οὓς ἱκετεύοντες
4 ἐξέβαλον, τούτους ὡς φυγάδας ἐδίωκον. †Εἷλκε γὰρ αὐτοὺς ἡ ἀξία
ἐπὶ τοῦτο τὸ πέρας ἀνάγκη. †καὶ τῶν συμβεβηκότων ἀμνηστίαν ἐνέβαλεν,
†ἵνα τὴν λείπουσαν ταῖς βασάνοις προσαναπληρώσωσι κόλασιν·
5 †Καὶ ὁ μὲν λαός σου παράδοξον ὁδοιπορίαν πειράσῃ, †ἐκεῖνοι δὲ
6 ξένον εὕρωσι θάνατον. †Ὅλη γὰρ ἡ κτίσις ἐν ἰδίῳ γένει πάλιν
ἄνωθεν διετυποῦτο, †ὑπηρετοῦσα (β) ταῖς ἰδίαις ἐπιταγαῖς, †ἵνα
7 οἱ σοὶ παῖδες φυλαχθῶσιν ἀβλαβεῖς. †(γ) Ἡ τὴν παρεμβολὴν
σκιάζουσα νεφέλη, †ἐκ δὲ προϋφεστῶτος ὕδατος ξηρᾶς ἀνάδυσις
γῆς (δ) ἐθεωρήθη, †ἐξ ἐρυθρᾶς θαλάσσης ὁδὸς ἀνεμπόδιστος,
8 †καὶ χλοηφόρον πεδίον ἐκ κλύδωνος βιαίου, †Δι᾽ οὗ (ε) πανεθνὶ
διῆλθον οἱ τῇ σῇ σκεπαζόμενοι χειρὶ, †θεωρήσαντες θαυμαστὰ
9 τέρατα. †Ὡς γὰρ ἵπποι ἐνεμήθησαν, καὶ ὡς ἀμνοὶ διεσκίρτησαν,
10 †αἰνοῦντές σε κύριε τὸν (ζ) ῥυόμενον αὐτούς. †Ἐμέμνηντο γὰρ
ἔτι τῶν ἐν τῇ παροικίᾳ αὐτῶν, †πῶς ἀντὶ μὲν γενέσεως ζώων ἐξήγαγεν
ἡ γῆ (η) σκνῖπα, †ἀντὶ δὲ ἐνύδρων ἐξηρεύξατο ὁ ποταμὸς
11 πλῆθος βατράχων. †Ἐφ᾽ ὑστέρῳ δὲ εἶδον καὶ (θ) νέαν γένεσιν ὀρνέων,
12 †(ι) ὅτι ἐπιθυμίᾳ προαχθέντες ᾐτήσαντο ἐδέσματα τρυφῆς. †Εἰς γὰρ
παραμυθίαν ἀνέβη αὐτοῖς ἀπὸ θαλάσσης ὀρτυγομήτρα, †καὶ αἱ τιμωρίαι
τοῖς ἁμαρτωλοῖς ἐπῆλθον, †οὐκ ἄνευ τῶν (κ) γεγονότων τεκμηρίων
τῇ βίᾳ τῶν κεραυνῶν. †Δικαίως γὰρ ἔπασχον ταῖς ἰδίαις αὐτῶν πονηρίαις.

MS. A. (β) ταῖς ἐπιταγαῖς, (γ) Τῇ τὴν παρεμβολὴν σκιαζούσῃ νεφέλῃ, (δ) ἐθεωρεῖτο, (ε) πᾶν ἔθνος (ζ) ῥυσάμενον (η) σκνῖφας, ἀντὶ δὲ *ἀνύδρων (θ) γένεσιν νέαν (ι) ὅτε (κ) προγεγονότων

Adhuc enim inter manus habentes luctum, & deplorantes 3
ad monumenta mortuorum, Aliam ſibi aſſumpſerunt
cogitationem inſcientiæ: & quos rogantes
projecerant, hos tanquam fugitivos perſequebantur.
Ducebat enim illos ad hunc finem digna neceſſitas, 4
& eorum, quæ acciderant, commemorationem
amittere faciebat; ut quæ deerant tormentis,
repleret punitio: Et populus quidem tuus mirabiliter 5
tranſiret, illi autem novam mortem invenirent.
Omnis enim creatura in ſuo genere rurſus deſuper 6
refigurabatur, deſerviens tuis præceptis, ut pueri tui
cuſtodirentur illæſi. Nubes caſtra obumbrabat, et ex 7
aqua, quæ antè erat, terræ aridæ emerſio apparuit, in
mari rubro via ſine impedimento, & campus germinans
de profundo nimio, Per quem omnis natio tranſivit, 8
quæ tegebatur tua manu, videntes mirabilia
monſtra. Tanquam enim equi, depaverunt eſcam, & 9
tanquam agni exultaverunt, magnificantes te Domine,
qui liberaſti eos. Memores enim adhuc erant 10
illorum quæ in incolatu ſuo facta fuerant, quemadmodum
pro natione quidem animalium produxit
terra muſcas, pro piſcibus autem eructavit fluvius
multitudinem ranarum. Noviſſimè autem viderunt, 11
& novam creaturam avium, cum adducti concupiſcentia
poſtulaverunt eſcas epulationis. In allocutionem 12
enim deſiderii aſcendit illis de mari ortygometra:
& vexationes peccatoribus ſupervenerunt,
non ſine illis (a) quæ facta erant argumenta per
vim fulminum. Juſtè enim patiebantur ſecundùm
ſuas nequitias.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

3 * ܡܛܠ ܕܒܐܝܕܝܗܘܢ ܗܘܐ ܐܒܠܐ . ܘܡܬܐܒܠܝܢ ܗܘܘ ܒܩܒܘܪܬܐ ܕܡܝ̈ܬܐ . ܘܐܬܪܥܝܘ ܐܚܪܢܐ
ܡܣܬܟܠܬܐ ܕܠܐ ܦܪܘܫܬܐ . ܘܐܠܝܢ ܕܒܥܘ ܡܢ ܡܬܟܫܦܝܢ ܠܗܘܢ . ܐܦܩܘ ܐܢܘܢ . ܐܝܟ ܥܪ̈ܘܩܐ
4 ܪܕܦܘ ܐܢܘܢ . * ܢܩܡܬܐ ܗܘܬ ܠܗܘܢ ܓܝܪ ܠܡܚܘܬܐ ܠܣܘܦܐ ܐܢܢܩܝܐ . ܘܠܐ ܐܬܕܟܪܘ ܐܝܠܝܢ
5 ܕܓܕܫ ܠܗܘܢ . ܕܐܦ ܗܕܐ ܚܕܐ ܕܚܣܝܪܐ ܗܘܬ ܡܢ ܡܚܘ̈ܬܐ ܢܡܠܘܢ ܒܬܫܢܝܩܐ . * ܘܥܡܟ ܒܐܘܪܚܐ
6 ܡܫܒܚܬܐ ܢܬܢܣܐ . ܗܢܘܢ ܕܝܢ ܡܘܬܐ ܢܘܟܪܝܐ ܢܫܟܚܘܢ . * ܟܠܗ ܓܝܪ ܒܪܝܬܐ ܒܛܟܣܐ
ܕܟܝܢܗ . ܡܢ ܠܥܠ ܐܬܒܪܝܬ ܗܘܬ . ܘܡܫܬܥܒܕܐ ܒܟܝܢܗ . ܠܦܘܩܕܢܝܟ . ܕܢܬܢܛܪܘܢ
7 ܥܒܕܝܟ ܕܠܐ ܢܟܝܢܐ . * ܘܡܫܪܝܬܐ ܟܠܗ ܡܛܠܠܐ ܗܘܬ ܥܢܢܐ . ܘܡܢ ܡܝܐ ܕܩܝܡܝܢ . ܝܒܫܐ ܡܢ
ܥܘܡܩܐ ܕܐܪܥܐ ܐܬܚܙܝܬ . ܘܐܬܦܬܚܬ ܒܝܡܐ ܕܣܘܦ ܐܘܪܚܐ ܕܠܐ ܬܘܩܠܬܐ . ܘܦܩܥܬܐ ܕܡܠܝܐ ܟܠ
8 ܥܣܒܐ . ܐܪܥܬ ܐܢܘܢ ܡܢ ܥܠܥܠܐ . * ܕܒܗ ܥܒܪܘ ܟܠܗ ܥܡܐ . ܡܛܠ ܕܡܓܢܐ ܗܘܬ ܥܠܝܗܘܢ
9 ܐܝܕܟ . ܘܚܙܘ ܬܕܡܪ̈ܬܐ ܘܬܡܗ̈ܐ . * ܐܝܟ ܪ̈ܟܫܐ ܪܥܘ . ܘܐܝܟ ܐܡܪ̈ܐ ܕܘܨܘ . ܘܫܒܚܘܟ ܡܪܝܐ .
10 ܕܦܪܩܬ ܐܢܘܢ . * ܥܗܝܕܝܢ ܗܘܘ ܓܝܪ ܗܘܝ ܕܗܘܝ ܒܬܘܬܒܘܬܗܘܢ . ܐܝܟܢܐ ܚܠܦ ܝܠܕܐ
11 ܕܚܝܘܬܐ . ܐܦܩܬ ܐܪܥܐ ܪ̈ܚܫܐ ܘܩܠܡܐ . ܘܚܠܦ ܪ̈ܚܫܐ ܕܡܝܐ . ܐܦܩ ܢܗܪܐ ܐܘܩܪ̈ܕܥܐ ܣܓܝ̈ܐܐ . * ܘܡܢ
ܒܬܪ ܗܠܝܢ ܚܙܘ ܐܦ ܝܠܕܐ ܚܕܬܐ ܕܦܪܚܬܐ . ܟܕ ܒܪܓܬܐ ܩܕܡ ܥܡܟ . ܘܫܐܠܘ ܡܐܟܘܠܬܐ
12 ܠܡܬܪܣܝܢܘܬܐ . * ܐܝܟ ܕܠܡܒܝܐܘܬܗܘܢ . ܐܣܩܬ ܠܗܘܢ ܡܢ ܝܡܐ ܣܠܘܝ̈ܐ .

Nam luctum præ manibus habentes, & in 3
ſepeliendis mortuis plorantes, conſiliũ aliud
inſanum excogitaverunt: & quos ſupplicantes
extruſerant, ut fugitivos perſecuti ſunt.
In flagellum enim ceſſit eis vindicta ad extremam 4
uſque neceſſitatem, nec meminerunt
eorum quæ acciderant eis; ut hoc etiam unum
quod flagellis deerat, in tormento explerent:
Et populus tuus præclaro in itinere tentaretur; 5
illi verò peregrinam mortem invenirent.
Tota enim creatura in naturæ ſuæ ordine ſupernè 6
creata fuerat, & in ſua natura tuis ſe
ſubdit mandatis: ut ſervi tui ſervarentur illæſi.
Caſtra etiam univerſa, nubes obumbrabat; 7
& è ſiſtentibus aquis, arida de profundo
terræ apparuit; aperta eſt in mari rubro
via expedita, & camp⁹ omnigenâ plenus
herbâ obvius fuit eis è procella, Per quem 8
totus populus, eò quòd protegeret eos manus
tua, tranſierunt, & mira ſtupendáque viderunt:
In modum equorum paſti ſunt, more 9
agnorum ſubſilierunt, téque Domine laudârunt
quòd eos liberâſſes. Meminerant enim 10
rerum actarum in peregrinatione ſua; quo
pacto pro ſobole animalium terra protuliſſet
ſerpentes & inſecta, & pro reptilibus aquarum
fluvius multas ranas produxiſſet. Poſt 11
hæc demùm viderunt etiam novam avium
progeniem; cúmque populus tuus concupiſcentiâ
præoccupatus eſcam pro alimento
poſtulâſſent, Tanquam ad conſolandum 12
eos aſcendere feciſti eis de mari coturnicem:

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

3 * هذا وقد كانت الانواح حاصلة في ايديهم * وكانوا منكبين على قبور موتاهم * فاستجلبهم
فكر من الجهالة آخر * والذين تضرعوا اليهم في المضي واخرجوهم * ركضوا يطلبونهم كقوم
4 قد هربوا * لان اجتذبهم الى هذا الامر نهاية الشدة التي استحقوها * فخامرهم نسيان ما عرض
5 لهم ولم يذكروه * ليستكملوا العذاب الباقي كان لهم في جملة التعاذيب * فاما
6 شعبك فاختبر مسلكا معجزا * فاما اوليك فوجدوا موتا مستغربا * لان البرية كلها تشكلت
من فوقهم * بجنسها ايضا خادمة ما تؤمر به من الاوامر * ليتحفظ بها اولياءك غير مضرورين *
7 * السحابة التي كانت تظلل العسكر * وشوهد من الماء السالف رسوبة تجريد ارض
يابسة * وظهر من البحر الاحمر طريق غير معوق * ومن دوران المدرج بقعة مونعة حسن
8 * فيها عبرت الامة كلها مستورين بيدك * اذ ابصروا اعمالا عجيبة * لانهم رعوا كالخيل 9
10 واركضوا كالثيران * يسبحونك ايها الرب الذي نجيتهم * لانهم تذكروا في سكناهم امورهم * كيف
اخرجت الارض عوض نتاج الحيوانات القمل * وابرز النهر بدل البرايا المائية كثير الضفادع
11 * وفي اضافتهم ابصروا توالد طيور جديدة * لما اوردوا الشهوة * والتمسوا اطعمة النعيم *
12 * وصعد من البحر لتعزيتهم السلوى *

Dum enim luctus præ manibus haberent, 3
eſſéntque ad mortuorum ſuorum ſepulchra
ejulantes, alia mens è dementia
procedens *allexit eos: & quos de*
diſceſſu rogaverant expuleràntque, cucurrerunt
ad quærendum quaſi turbam
fugientem. Ad hanc enim rem trahebat 4
eos extrema calamitas quam meruerant,
& oblivione rerum quæ ſibi
contigerant velati, non recordabantur
illas: ut cruciatum perſolverent qui de
cæteris cruciatibus manebat illos. Et 5
verò populus tuus admirabile expertus
eſt iter; illi autem inſuetam mortem
invenerunt. Univerſa enim creatura 6
ſupernè reformata eſt, in ſuo quoque genere
ſubſerviens commiſſis ſibi mandatis;
ut in ea tui dilecti ſervarentur illæſi.
Id præſtitit *nubes illa quæ caſtra* 7
obumbrabat: deinde ex aqua antea
conſiſtente conſpecta eſt aridi ſoli retectio:
tum ex mari rubro apparuit
via non impedita, & è viæ circulo
campus virorem producens, Per quem 8
tota gens tranſiit manu tuâ protecti,
admiranda portenta intuiti. Nam velut 9
equi paſti ſunt, & velut tauri ſubſilierunt,
te O Domine qui ſalvaveras
eos, decantantes. Memores 10
enim erant in peregrinitate ſua rerum
illorum: quomodo protuliſſet terra pro
ſobole animalium pediculos, & flumen
pro creaturis aqueis multitudinem ranarum
produxiſſet. His adde, quod *viderint* 11
novam avium progeniem, cum
delicatos cibos concupiſcentiâ ducti
quæſiviſſent: Nam ad conſolationem 12
eorum aſcenderunt è mari coturnices.

Verſio VULG. LAT.

13 Etenim deteſtabiliorem inhoſpitalitatem inſtituerunt:
alii quidem ignotos non recipiebant advenas, alii au-
14 tem bonos hoſpites in ſervitutem redigebant. Et non
ſolùm hæc, ſed & alius quidam reſpectus illorum erat:
15 quoniam inviti recipiebant extraneos. Qui autem
cum lætitia receperunt hos, qui eiſdem uſi erant juſti-
16 tiis, ſæviſſimis afflixerunt doloribus. Percuſſi ſunt au-
tem cæcitate: ſicut illi in foribus juſti, cùm ſubita-
neis cooperti eſſent tenebris, unuſquiſque tranſitum
17 oſtii ſui quærebat. In ſe enim elementa dum conver-
tuntur, ſicut in organo qualitatis ſonus immutatur, &
omnia ſuum ſonum cuſtodiunt: unde æſtimari ex ipſo
18 viſu certò poteſt. Agreſtia enim in aquatica conver-
tebantur: & quæcunque erant natantia, in terram
19 tranſibant. Ignis in aqua valebat ſupra ſuam virtutem,
20 & aqua extinguentis naturæ obliviſcebatur. Flam-
mæ è contrario, corruptibilium animalium non vexa-
verunt carnes coambulantium, nec diſſolvebant illam,
quæ facilè diſſolvebatur ſicut glacies, bonam eſcam.
In omnibus enim magnificaſti populum tuum Domine,
& honoraſti, & non deſpexiſti, in omni tempore, &
in omni loco aſſiſtens eis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

13 † Καὶ γὰρ χαλεπωτέραν μισοξενίαν ἐπετήδευσαν. † Οἱ μὲν γὰρ τοὺς ἀγνοοῦν-
14 τας οὐκ ἐδέχοντο παρόντας, † οὗτοι δὲ εὐεργέτας ξένους ἐδουλοῦντο. † Καὶ οὐ
μόνον, ἀλλ' ἥτις ἐπισκοπὴ ἔσαι αὐτῶν, † ἐπεὶ ἀπεχθῶς προσεδέχοντο
15 τοὺς ἀλλοτρίους. † Οἱ δὲ μετὰ ἑορτασμάτων εἰσδεξάμενοι τοὺς ἤδη τῶν
16 αὐτῶν μετεσχηκότας δικαίων, † δεινοῖς ἐκάκωσαν πόνοις. † Ἐπλή-
γησαν δὲ καὶ ἀορασίᾳ, ὥσπερ ἐκεῖνοι ἐπὶ ταῖς τοῦ δικαίου θύραις, † ὅτε
ἀχανεῖ περιβληθέντες σκότει, ἕκαστος τῶν (λ) αὐτοῦ θυρῶν τὴν δίοδον
17 ἐζήτει. † Δι' ἑαυτῶν γὰρ τὰ στοιχεῖα μεθαρμοζόμενα, ὥσπερ ἐν
ψαλτηρίῳ φθόγγοι τοῦ ῥυθμοῦ τὸ ὄνομα διαλλάσσουσι, πάντοτε μένοντα
ἤχῳ, † ὅπερ ἐστὶν εἰκάσαι ἐκ τῆς τῶν γεγονότων ὄψεως ἀκριβῶς.
18 † Χερσαῖα γὰρ εἰς ἔνυδρα μετεβάλλετο. † καὶ νηκτὰ μετέβαινεν ἐπὶ
19 γῆς. † Πῦρ (μ) ἴσχυσεν ἐν ὕδατι τῆς ἰδίας (ν) δυνάμεως, † καὶ
20 ὕδωρ τῆς σβεστικῆς (ξ) δυνάμεως ἐπελανθάνετο. † Φλόγες ἀνάπα-
λιν εὐφθάρτων ζώων οὐκ ἐμάραναν σάρκας ἐμπεριπατούντων, † οὐδὲ
τηκτὸν (ο) εὔτηκτον κρυσταλλοειδὲς γένος ἀμβροσίας τροφῆς.
† Κατὰ πάντα γὰρ κύριε ἐμεγάλυνας τὸν λαόν σου, καὶ ἐδόξασας, † καὶ
οὐχ ὑπερεῖδες, ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ παριστάμενος.

MS. A. (λ) ἑαυτοῦ (μ) ἴσχυεν (ν) δυνάμεως ἐπιλελησμένον, καὶ
(ξ) φύσεως (ο) κρυσταλλοειδὲς εὔτηκτον

Σοφία Σολομῶντος.

Cum Tranſlatione LATINA.

Etenim deteſtabiliorem inhoſpitalitatem inſtitue- 13
runt. Siquidem illi ignotos non recipiebant advenas:
hi verò beneficos hoſpites in ſervitutem redigebãt.
Et non ſolum hæc: ſed & alius quidã erit reſpectus 14
ipſorum. Quoniam illi inviti recipiebant extra-
neos: Hi verò, cum recepiſſent cum ſolenni læ- 15
titia, eos, qui jam earundem legum facti erant par-
ticipes, ſæviſſimis afflixerunt doloribus. Per- 16
cuſſi ſunt autem cæcitate, ſicut illi in foribus juſti,
cùm ſubitaneis cooperti tenebris, unuſquiſque tranſ-
itum oſtiorum ſuorum quærebat. In ſe enim ele- 17
menta (b) convertebantur, ſicut in pſalterio ſoni
modulationis nomen mutant, ſemper cuſtodientia
ſonum. Quod æſtimari poteſt ex ipſo rerum facta-
rum viſu certo. Terreſtria enim in aquatica con- 18
vertebantur: & quæ erant natantia; in terra
tranſibant. Ignis in aqua valebat (c) ſupra ſuam 19
virtutem: & aqua extinguentis naturæ oblivi-
ſcebatur. Flammæ è contrario, facilè corruptibi- 20
lium animalium non vexaverunt carnes coambu-
lantium, nec diſſolvebant illam, quæ facilè diſſolve-
batur, ſicut glaciem, bonam eſcam. In omnibus enim
magnificaſti populum tuum Domine, & honoraſti,
& non deſpexiſti in omni tempore, & loco aſſiſtens.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

13 ܘܥܠ ܚܛܝܐ ܐܬܝ ܡܚܘܬܐ ܐܝܟ ܠܐ ܗܘܐ ܕܠܐ ܬܚܘܝܬܐ ܕܩܕܡ ܡܢ ܩܕܝܡ. ܗܘܬ ܗܘܬ ܪܘܓܙܐ ܘܬܘܟܠܢܐ. ܟܕ ܙܕܩܐ *
ܥܠ ܚܛܗܝܗܘܢ ܚܫܝܢ ܗܘܘ ܒܒܝܫܬܗܘܢ. ܐܘܪܚܐ ܓܝܪ ܒܝܫܬܐ ܐܬܪܥܝܘ. ܘܗܢܘܢ ܕܠܐ ܝܕܥܘ. ܠܐ ܩܒܠܘ
14 ܐܢܘܢ. ܟܕ ܬܡܢ ܗܘܘ. ܗܠܝܢ ܕܝܢ ܠܡܕܒܪܢܝܬܐ ܕܐܟܣܢܝܐ ܠܥܒܕܘܬܐ ܡܫܥܒܕܝܢ ܗܘܘ. * ܘܠܐ ܗܘܐ
15 ܒܠܚܘܕ ܗܕܐ. ܐܠܐ ܣܘܥܪܢܐ ܢܗܘܐ ܠܗܘܢ. ܕܠܐ ܨܒܘ ܗܘܘ ܠܡܫܒܩ ܠܐܟܣܢܝܐ. * ܗܢܘܢ
ܕܝܢ ܒܚܕܘܬܐ ܩܒܠܘ. ܐܝܠܝܢ ܕܡܛܠܬܗܘܢ ܩܒܠܘ ܦܘܪܥܢܐ. ܥܠ ܕܐܘܠܨܘ ܐܢܘܢ ܒܥܡܠܐ.
16 ܡܚܘ ܕܝܢ ܒܚܫܘܟܐ. ܐܝܟ ܣܕܘܡܝܐ ܠܘܬ ܬܪܥܗ ܕܙܕܝܩܐ. ܕܟܕ ܡܚܝܘ ܒܥܘܪܝܢܐ. ܘܒܚܫܘܟܐ *
17 ܕܚܦܐ ܐܢܘܢ. ܐܢܫ ܐܢܫ ܡܥܠܢܗܘܢ ܕܬܪܥܘܗܝ ܒܥܐ ܗܘܐ. * ܡܬܚܠܦܝܢ ܗܘܘ ܓܝܪ
ܐܣܛܘܟܣܐ ܡܬܩܢܝܢ. ܐܝܟ ܕܒܟܢܪܐ ܒܩܠܐ ܕܢܘܩܫܐ. ܫܡܐ ܕܩܠܐ ܡܫܚܠܦܝܢ. ܘܒܟܠ ܕܝܢ
18 ܡܩܘܐ ܩܠܐ. ܕܐܝܬܘܗܝ ܬܚܘܝܬܐ ܕܚܙܬܐ ܕܐܝܠܝܢ ܕܗܘܝ ܫܪܝܪܐܝܬ. * ܐܪܥܐ ܓܝܪ ܚܪܒܬܐ
19 ܡܬܗܦܟܐ ܗܘܬ ܠܐܓܡܐ. ܘܪܚܫܐ ܡܗܠܟ ܗܘܐ ܥܠ ܐܪܥܐ. * ܘܢܘܪܐ ܡܬܝܩܕܐ ܗܘܬ ܒܡܝܐ.
20 ܘܠܐ ܒܚܝܠܗ ܕܝܠܗ ܝܩܕܐ ܗܘܬ. ܘܡܝܐ ܒܚܝܠܗܘܢ ܠܐ ܡܕܥܟܝܢ ܗܘܘ ܠܢܘܪܐ. * ܚܝܘܬܐ ܡܚܒܠܢܝܬܐ
ܠܐ ܐܘܩܕܬ ܫܠܗܒܝܬܐ. ܘܠܐ ܐܟܠܬ ܒܣܪܗܘܢ. ܟܕ ܡܗܠܟܝܢ ܒܗ. ܘܠܐ ܐܬܦܫܪܘ
21 ܟܐܦܐ ܕܒܪܕܐ. ܡܚܒܠܢܝܬܐ ܦܐܪܐ. * ܒܟܠ ܓܝܪ ܡܪܝܐ ܥܡܟ ܐܘܪܒܬܗ. ܘܐܝܩܪܬܗ ܒܟܠܙܒܢ.
ܘܠܐ ܫܒܩܬܗ ܒܟܠ. ܐܠܐ ܒܟܠ ܐܬܪ ܥܕܪܬܗ. ܚܝܪܐ ܐܢܬ.

* ܫܠܡ ܟܬܒܐ ܗܢܐ ܕܚܟܡܬܐ ܪܒܬܐ ܕܫܠܝܡܘܢ ܒܪ ܕܘܝܕ ܡܠܟܐ ܕܐܝܣܪܐܝܠ *

* ܕܐܝܬ ܦܬܓܡܐ ܐܬܥܘ *

* Sceleratis autem flagella ſupervenerunt, non 13
jam ſine antecedentibus exemplis facta fuit
indignatio & calamitas; nam juſtè pro ſcele-
ribus ſuis patiebantur: ſceleratam enim
viam excogitârant. Et illi quidem, quæ
ignorârunt, minimè receperant dum illic
eſſent; hi verò diſpenſatores peregrinos ſer-
vituti mancipârant. Nec ſolùm hoc, ſed vi- 14
ſitatio veniet ſuper illos, quòd peregrinos di-
mittere noluerint. Ipſi verò cum lætitia ſuſ- 15
ceperunt eos propter quos pœnam accepe-
runt, quòd ipſos labore afflixiſſent. Multati 16
fuerunt autem caligine, ut Sodomitæ ad fo-
res Juſti; qui quum fuiſſent caligine percuſſi,
in tenebris quæ obruerant eos, ſuarum quiſq;
forium aditum quærebat. Nam propter ipſos 17
condita ſunt elementa, quemadmodum in ci-
tharis, in ſono concentuum, vocum nomen
immutant; in omnibus tamen manet ſonus,
quod eſt ſpecimen argumenti aſpectûs rerum
quæ certò fuerunt. Terra enim inculta ver- 18
tebatur in ſtagna, & reptile ſuper terram
gradiebatur. Et ignis incendebatur in aquis, 19
& præter vim ſuam ardebat: & aquæ virtute
ſuâ non extinguebant ignem. Beſtias vaſta- 20
trices flamma non exuſſit, neq; carnes earum
conſumpſit dum per illum ambularent: neq;
liquati ſunt lapides grandinis, qui fructus
corrumpunt. Per omnia enim Domine, po- 21
pulum tuum magnificâſti & honorâſti, nec
ullatenus deſeruiſti, ſed eos ubique ſemper
adjuvâſti.

Libri ſapientiæ magnæ Salomonis filii
Davidis regis Iſrael, Finis.

Extant verò *in illo* verſus 1476.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

13 * ووردت التعاذيب الى الخطاة لا خالية من الصواعق المشابهة في اغتصابها النوايب السالف
كونها* لانهم عوقبوا بعدل واجب سرورهم* لانهم ابتدعوا مقتا للغرباء صعبا* فهولاء ما قبلوا من
14 لم يعرفوهم اذ حضروا* واوليك تعبدوا لغرباء محسنين* وليس هذا فقط* بل سيكون لامورهم
15 افتقاد ما* لانهم كانوا يقبلون الغرباء بثقل* وهولاء كانوا يقبلون بتعييد للذين شاركوا
16 المقسطين الذين لهم* فاذا ضربوا بهم في اتعاب كثيرة* ضربوا النظر مثل اوليك المجمعين
عند ابواب دار الصديق* لانهم القوا في ظلمة مدلهمة* وكل منهم كان يطلب مدخل ابواب
17 منزله* لان بهم انقلبت افعال الاستقصات عن مالوفها* كما ان الاسم يتبدل في المعروفة نغمات
18 لحنه* ويبقي ثابته كل حين في لحنها* الامر الذي يقايس بمبالغة من منظر الكاينات* لان
19 البرايا البرية انقلبت مايية* والسابحات انتقل مشيها في الارض* والنار قوي اقتدارها في المياه*
20 والماء كتم طبيعته* وشهايب اللهيب بخلاف فعلها لم تضرم لحمان الحيوان السريع بلاها
بترددها وسلوكها فيها* ولا جنس العنصر الذي لا يبلي اذاب انواع الجليد السريع ذوبانه*
21 * لانك في ساير الاشياء يا رب اعظمت شان شعبك وشرفته* وما تعرض عنه في كل اوان ومكان
ومقامه* * تمت حكمة سليمان بن داوود النبي الذي ملك على بني اسراييل*

* والسبح لله دايما ابدا*

* *Porrò peccatoribus cruciatus non vacui* 13
fulminibus advenerunt, ſuâ violentiâ ſi-
miles præteritis ærumnis. Etenim puniti
fuerunt jure ſuis ſceleribus debito, quòd
graviſſimum in peregrinos odium exer-
cuiſſent; & hi quidem non receperint
quos licèt præſentes, ignorabant: illi verò
hoſpites beneficos ſervitute preſſiſſent.
Neque ſolùm hoc, ſed erit aliquando rerũ 14
illorum examen; quòd illi hoſpites gra-
viter exceperint; Hi verò feſtivè eos ac- 15
ciperent qui cum ſuis juſtis communica-
bant. Cùm itaque multis eos laboribus 16
offendiſſent, viſu vapulârunt ſicut illi
qui ad fores domûs Juſti convenerant:
injecti ſunt enim in obſcuriſſimam cali-
ginem, & quilibet eorum aditum forium
domicilii ſui quærebat. In iis enim effi- 17
cacitates elementorum immutatæ ſunt à
proprietate ſua, ſicut nomen cujus ſoni
concentus mutantur in inſtrumento muſi-
co, nihilominus manent ſemper immoti in
proprio concentu: quod exactè conjicitur 18
ex rerum actarum aſpectu, Nam crea-
turæ terreſtres mutatæ ſunt in aquatiles,
& natatilium inceſſus ad terram tranſ-
latus: Ignis potentia invaluit in aquis, 19
& aqua naturã ſuam occultavit: Incen- 20
dia flammæ, contra vim propriã, carnes
animantiũ facilè corruptibiles non com-
buſſêre, dum in eo diſcurrerent ambula-
réntque, neque incorruptibilis elementi
genus ſpecies glaciei liquari natæ lique-
fecit. In cunctis enim rebus O Domine, 21
magnificâſti famam populi tui, eumque
illuſtrâſti, nec ullo tempore aut loco com-
morationis ejus recedis ab illo.

Sapientiæ Salomonis filii Davidis
prophetæ, qui regnavit ſuper fi-
lios Iſrael, Finis.

Laus Deo jugis ac perpetua.

PROLOGUS.

Multorum nobis, & magnorum, per legem & prophetas, alióſque qui ſecuti ſunt illos, ſapientia demonſtrata eſt: in quibus oportet laudare Iſraël doctrinæ & ſapientiæ cauſa: quia non ſolùm ipſos loquentes neceſſe eſt eſſe peritos, ſed etiam extraneos poſſe & dicentes & ſcribentes doctiſſimos fieri. Avus meus Jeſus, poſtquam ſe ampliùs dedit ad diligentiam lectionis legis, & prophetarum, & aliorum librorum, qui nobis à parentibus noſtris traditi ſunt: voluit & ipſe ſcribere aliquid horum, quæ ad doctrinam & ſapientiam pertinent: ut deſiderantes diſcere, & illorum periti facti, magis magíſque attendant animo, & confirmentur ad legitimam vitam. Hortor itaque venire vos cum benevolentia, & attentiori ſtudio lectionem facere, & veniam habere in illis, in quibus videmur, ſequentes imaginem ſapientiæ, deficere in verborum compoſitione. Nam deficiunt verba Hebraica, quando fuerint tranſlata ad alteram linguam. Non autem ſolùm hæc, ſed & ipſa lex, & prophetæ, cæteráq; aliorum librorum, non parvam habent differentiam, quando inter ſe dicuntur. Nam in octavo & trigeſimo anno temporibus Ptolemæi Euergetis regis, poſtquam perveni in Ægyptum, & cùm multum temporis ibi fuiſſem, inveni ibi libros relictos, non parvæ neq; contemnendæ doctrinæ. Itaq; bonum & neceſſarium putavi & ipſe aliquam addere diligentiam & laborem interpretandi librum iſtum: & multa vigilia attuli doctrinam in ſpatio temporis, ad illa quæ ad finem ducunt, librum iſtum dare, & illis qui volunt animum intendere, & diſcere quemadmodum oporteat inſtituere mores, qui ſecundùm legem Domini propoſuerint vitam agere.

ΠΡΟ'ΛΟΓΟΣ.

Πολλῶν καὶ μεγάλων ἡμῖν διὰ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν κατ᾽ αὐτοὺς ἠκολουθηκότων δεδομένων, ὑπὲρ ὧν δέον ἐστὶν ἐπαινεῖν τὸν Ἰσραὴλ παιδείας καὶ σοφίας, καὶ ὡς οὐ μόνον αὐτοὺς τοὺς ἀναγινώσκοντας δέον ἐστὶν ἐπιστήμονας γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκτὸς δύνασθαι τοὺς φιλομαθοῦντας χρησίμους εἶναι καὶ λέγοντας καὶ γράφοντας· ὁ πάππος μου Ἰησοῦς ἐπὶ πλεῖον ἑαυτὸν δοὺς εἴς τε τὴν (α) τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν καὶ τῶν ἄλλων πατρίων βιβλίων ἀνάγνωσιν, καὶ ἐν τούτοις ἱκανὴν ἕξιν περιποιησάμενος, προήχθη καὶ αὐτὸς συγγράψαι τι τῶν εἰς παιδείαν καὶ σοφίαν ἀνηκόντων, ὅπως οἱ φιλομαθῆς, καὶ τούτων (β) ἔνοχοι γενόμενοι, πολλῷ μᾶλλον ἐπιπροσθῶσι διὰ τῆς ἐννόμου βιώσεως. Παρακέκλησθε οὖν μετ᾽ εὐνοίας καὶ προσοχῆς τὴν ἀνάγνωσιν ποιεῖσθαι, καὶ συγγνώμην ἔχειν ἐφ᾽ οἷς ἂν δοκῶμεν τῶν κατὰ τὴν ἑρμηνείαν πεφιλοπονημένων τισὶ τῶν λέξεων ἀδυναμεῖν. Οὐ γὰρ ἰσοδυναμεῖ αὐτὰ ἐν ἑαυτοῖς Ἑβραϊστὶ λεγόμενα, καὶ ὅταν μεταχθῇ εἰς ἑτέραν γλῶσσαν. Οὐ μόνον δὲ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ νόμος, καὶ αἱ προφητεῖαι, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν βιβλίων οὐ μικρὰν ἔχει τὴν διαφορὰν ἐν ἑαυτοῖς λεγόμενα. Ἐν γὰρ τῷ ὀγδόῳ καὶ τριακοστῷ ἔτει ἐπὶ τοῦ Εὐεργέτου βασιλέως παραγενηθεὶς εἰς Αἴγυπτον καὶ (") συγχρονίσας, εὗρον οὐ μικρᾶς παιδείας ἀφόμοιον. Ἀναγκαιότατον ἐθέμην (γ) αὐτὸς προσενέγκασθαί τινα σπουδὴν καὶ φιλοπονίαν τοῦ μεθερμηνεῦσαι τήν(δ)δε τὴν βίβλον· πολλὴν γὰρ ἀγρυπνίαν καὶ ἐπιστήμην προσενεγκάμενος ἐν τῷ διαστήματι τοῦ χρόνου, πρὸς τὸ ἐπὶ πέρας ἄγοντα τὸ βιβλίον ἐκδόσθαι καὶ τοῖς ἐν τῇ παροικίᾳ βουλομένοις φιλομαθεῖν, (ε) προκατασκευαζομένοις τὰ ἤθη ἐν ἐν νόμῳ βιοτεύειν.

MS. A. (α) νόμου (β) ἔνηχοι (") συγχρονήσας (γ) καὶ αὐτός τινα προσενέγκασθαι σπουδὴν (δ) βίβλον. πολλὴν ἀγρυπνίαν (ε) προκατασκευαζομένους τὰ ἤθη ἐννόμως.

PROLOGUS.

Cum (a) multa nobis, & magna per legem, & prophetas, & alios qui illos ſecuti ſunt, data ſint, pro quibus oportet laudare Iſrael, doctrinæ, & ſapientiæ cauſa, cùmque eos, qui legunt, non ſolùm ipſos oporteat fieri ſcientes, ſed etiam extraneis ſtudio diſciplinæ ductos poſſe & dicendo, & ſcribendo prodeſſe; avus meus Jeſus, poſtquam ampliùs ſe dedit ad diligentiam lectionis legis, & prophetarum, & aliorum librorum, qui nobis à parentibus noſtris traditi ſunt, atque in his eum, qui ſatis eſſe poſſet, habitum ſibi comparaſſet; voluit & ipſe ſcribere aliquid horum, quæ ad doctrinam, & ſapientiam pertinent; ut deſiderantes dicere, etiam horum participes facti multo magis proficiant per vitam legitimam. Hortor itaque venire vos cum benevolentia, & attentiori ſtudio lectionem facere, & veniam habere in illis, in quibus videbimur in nonnullis ad interpretandi rationem elaboratis dictionibus deficere. Non enim eandem vim habent hæc in ſeipſis Hebraicè dicta, atque ad alteram tranſlata linguam. Non ſolùm autem hæc, ſed & ipſa lex, & prophetiæ, & cæteri libri non parvam habent differentiam, quando inter ſe dicuntur. Nam in octavo & trigeſimo anno temporibus Ptolemæi Euergetis regis poſtquam perveni in Ægyptum, & (c) cùm multum temporis ibi fuiſſem; inveni (d) exemplar non parvæ doctrinæ. Maximè neceſſarium (e) putavi ipſe aliquam adhibere diligentiam, & laborem interpretandi librum iſtum. Multam enim vigiliam, & doctrinam (f) attuli in ſpacio temporis ad hoc, ut ad finem (g) ducens iſtum librum, ederem etiam iis qui in (h) parœcia volunt diſcere, (i) præparati moribus ad vivendum in lege.

Verſio VULG. LAT.

ECCLESIASTICUS.

CAP. I.

1 Omnis ſapientia à Domino Deo eſt, & cum illo fuit
2 ſemper, & eſt ante ævum. Arenam maris, & pluviæ
guttas, & dies ſeculi quis dimuneravit? Altitudinem
cœli, & latitudinẽ terræ, & profundum abyſſi quis di-
3 menſus eſt? Sapientiã Dei præcedentẽ omnia quis in-
4 veſtigavit? Prior omnium creata eſt ſapientia, & in-
5 tellectus prudentiæ ab ævo. Fons ſapientiæ verbum
6 Dei in excelſis & ingreſſus illius mandata æterna. Ra-
dix ſapientiæ cui revelata eſt, & aſtutias illius quis
7 agnovit? Diſciplina ſapientiæ cui revelata eſt, & ma-
nifeſtata? & multiplicationem ingreſſus illius quis
8 intellexit? Unus eſt altiſſimus Creator omnipotens, &
9 Rex potens & metuendus nimis, ſedens ſuper thronum
10 illius, & dominans Deus. Ipſe creavit illam in Spiritu ſancto, & vidit, & dinumeravit, & menſus eſt, Et effudit illam ſuper omnia opera ſua, & ſuper omnem carmen
11 ſecundùm datum ſuum, & præbuit illam diligentibus ſe. Timor Domini gloria, & gloriatio, & lætitia, & corona exultationis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

ΣΟΦΙ'ΑΣ ΣΕΙΡΑ'Χ.

ΚΕΦ. α΄.

1 † Πᾶσα σοφία παρὰ κυρίου, καὶ μετ᾽ αὐτοῦ ἐστιν εἰς τὸν αἰῶνα.
2 † Ἄμμον θαλασσῶν καὶ σταγόνας ὑετοῦ καὶ ἡμέρας αἰῶνος τίς ἐξαριθ-
3 μήσει; † Ὕψος οὐρανοῦ καὶ πλάτος γῆς καὶ ἄβυσσον καὶ σοφίαν τίς
4 ἐξιχνιάσει; † Προτέρα πάντων ἔκτισται σοφία, † καὶ σύνεσις φρο-
6 νήσεως ἐξ αἰῶνος. † Ῥίζα σοφίας τίνι ἀπεκαλύφθη; † καὶ
8 τὰ (α) πανουργεύματα αὐτῆς τίς ἔγνω; † Εἷς ἐστι σοφὸς φοβερὸς
9 σφόδρα † καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ. † Κύριος Αὐτὸς ἔκτισεν
10 αὐτήν, † καὶ εἶδε καὶ ἐξηρίθμησεν αὐτήν, † Καὶ ἐξέχεεν αὐτὴν ἐπὶ
πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ. † Μετὰ πάσης σαρκὸς κατὰ τὴν δόσιν αὐτοῦ,
11 † καὶ ἐχορήγησεν αὐτὴν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. † Φόβος κυρίου
δόξα καὶ καύχημα † καὶ εὐφροσύνη καὶ στέφανος ἀγαλλιάματος.

MS. A. (α) πανουργήματα

SAPIENTIA SIRACH.

CAP. I.

Omnis ſapientia à Domino eſt, & cum illo eſt 1
in ævum. Arenam maris, & pluviæ guttas, & 2
dies ſeculi quis dinumerabit? altitudinem cœli,
& latitudinem terræ, & abyſſum, Et * ſapien 3
tiam quis inveſtigabit? Prior omnium creata 4
eſt ſapientia, & intellectus prudentiæ à (a) ævo.
Radix ſapientiæ, cui revelata eſt? & aſtutias 6
illius quis agnovit? Unus eſt ſapiens metuendus 8
nimis ſedens ſuper thronum ſuum. Dominus ipſe 9
creavit eam, & vidit, & dinumeravit eam,
Et effudit illam ſuper omnia opera ſua. Cum omni 10
carne ſecundùm datum ſuum: & præbuit illam
diligentibus ſe. Timor Domini, gloria, & gloria- 11
tio, & lætitia, & corona exultationis.

Verſio SIRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܟܬܒܐ ܕܝܫܘܥ ܒܪ ܫܡܥܘܢ ܐܣܝܪܐ. ܘܡܬܩܪܐ ܗܘ ܟܬܒܐ. ܚܟܡܬܗ ܕܒܪ ܐܣܝܪܐ *

* ܩܦܠܐܘܢ * ܐ *

1 * ܟܠ ܚܟܡܬܐ ܡܢ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܗܝ. ܘܥܡܗ ܗܝ ܡܢ ܩܕܡ ܥܠܡܝܢ * ܚܠܐ ܕܝܡܐ. ܘܢܛܘܦܐ
2 ܕܡܛܪܐ. ܘܝܘܡܬܐ ܕܥܠܡܐ. ܡܢܘ ܡܫܟܚ ܠܡܡܢܝܘ. * ܪܘܡܐ ܕܫܡܝܐ. ܘܦܬܝܗ ܕܐܪܥܐ. 3
4 ܘܬܗܘܡܐ ܪܒܐ. ܡܢܘ ܢܥܩܒ ܐܢܘܢ. * ܥܠ ܟܠܗܝܢ ܗܠܝܢ ܝܬܝܪܐ ܚܟܡܬܐ. ܘܥܫܝܢܐ
6 ܗܝܡܢܘܬܐ. * ܡܢ ܥܠܡ ܥܩܪܝܗ ܕܚܟܡܬܐ ܠܡܢ ܐܬܓܠܝ. ܘܟܣܝܬܗ ܕܣܘܟܠܬܢܘܬܐ
7 ܡܢܘ ܝܕܥ. * ܚܕ ܗܘ ܘܕܚܝܠ ܒܠܚܘܕܘܗܝ ܐܠܗܐ. ܕܐܝܬ ܠܗ ܫܘܠܛܢܐ ܥܠ ܟܠ ܓܙܘܗܝ.
8 9 * ܓܠܝܗ ܘܚܙܝܗ. ܘܡܢܝܗ ܘܝܗܒܗ. ܘܦܠܓܗ ܠܟܠ ܥܒܕܘܗܝ. * ܥܡ ܟܠ ܒܣܪ ܐܝܟ
10 ܨܒܝܢܗ ܝܗܒܗ. ܘܐܫܦܥܗ ܠܟܠ ܕܚܠܘܗܝ. * ܕܚܠܬܗ ܕܡܪܝܐ. ܗܕܪܐ ܘܐܝܩܪܐ. ܘܪܒܘܬܐ.
11 ܘܟܠܝܠܐ ܕܫܘܒܚܐ. * ܕܚܠܬܗ ܕܡܪܝܐ. ܡܚܕܝܐ ܠܒܐ. ܘܝܗܒܐ ܚܕܘܬܐ ܘܪܘܙܐ. ܘܚܝܐ ܕܠܥܠܡܝܢ.

LIBER
JESU FILII SIMEONIS ASIRO,
(i. vincti) idemque liber vocatur
Sapientia filii *Aſîro.*

CAP. I.

Omnis ſapientia à conſpectu Domini eſt, 1
ipſáque cum eodem eſt ab æterno. Arenam 2
maris, & guttas pluviæ, diéſque ſeculi quis
enumerare poſſit? Sublimitatem cœli, terræ- 3
que latitudinem, & abyſſum magnam quis
emetiatur. Omnibus his abundantior eſt ſa- 4
pientia, & fortior fides. Ab antiquo origi- 6
nes ſapientiæ cuinam patuerunt? & occulta
intelligentiæ quis pernovit? Unus ſolúſque 7
terribilis Deus, qui poteſtatẽ habet in omnes
theſauros illius. Patefecit eam, & vidit, enu- 8
meravit, dedit, atque diſtribuit omnibus ope-
ribus ſuis. Unicuique carni, pro ſua volun- 9
tate, conceſſit eam; ſuíſque cultoribus pro-
fudit illam. Cultus Domini magnificentia eſt, 10
& honor, majeſtas, atque corona gloriæ. Re- 11
ligio Domini cor exhilarat, lætitiam & ex-
ultationem, ac vitam æternam *conciliat.*

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* بِسْمِ اللهِ الْحَيِّ النَّاطِقِ * كِتَابُ يَسُوعَ ابْنِ سِيرَاخ * وَهُوَ الْكِتَابُ الَّذِي وُجِدَ مِنْ بَعْدِ سُلَيْمَانَ *

* الْفَصْلُ الْأَوَّلُ *

1 2 * قَالَ * كُلُّ حِكْمَةٍ هِيَ مِنْ عِنْدِ الرَّبِّ * وَهِيَ مَعَهُ مِنْ قَدِيمِ الدَّهْرِ * مَوْجَ الْبَحْرِ وَرَمْلَ الْبَحْرِ وَقَطْرَ
3 الْقَطْرِ * وَأَيَّامَ الدُّنْيَا مَنْ يَقْدِرُ أَنْ يُحْصِي * رَفْعَ السَّمَاءِ * وَعَرْضَ الْأَرْضِ * وَالْغَمْرَ الْأَعْظَمَ مَنْ
4 6 يَسْتَطِيعُ أَنْ يَمْسَحَ * مِنْ جَمِيعِ هٰذِهِ الْأَشْيَاءِ كُلِّهَا كَثُرَتِ الْحِكْمَةُ وَاسْتَقَرَّ الْإِيمَانُ * لِمَنْ أَظْهَرَ
7 أُصُولَ الْحِكْمَةِ بَدِيًّا * وَأَسْرَارَ الْفَهْمِ مَنْ تَرَى أَدْرَكَ * وَاحِدٌ هُوَ الْمَرْهُوبُ وَحْدَهُ اللهُ الْمُسَلَّطُ عَلَى
8 9 جَمِيعِ خَزَائِنِهَا * أَظْهَرَهَا وَأَبْصَرَهَا * ثُمَّ أَحْصَاهَا وَأَعْطَاهَا وَقَسَمَهَا بَيْنَ جَمِيعِ خَلْقِهِ * عَلَى كُلِّ
10 امْرِئٍ مِنَ النَّاسِ كَمَسَرَّتِهِ * وَكَرَّمَهَا لِجَمِيعِ أَتْقِيَائِهِ * هَيْبَةُ الرَّبِّ بَهَاءٌ وَكَرَامَةٌ وَعَظَمَةٌ وَإِكْلِيلُ الْمَجْدِ
11 وَالْمِدْحَةِ * خَشْيَةُ اللهِ تُفَرِّحُ الْقَلْبَ * وَهِيَ بَهْجَةٌ وَطَرَبٌ وَحَيَاةٌ بَاقِيَةٌ

In nomine Dei vivi, rationalis.
Liber JESU Filii SIRACH:
eſt autem liber qui inventus
fuit poſt Salomonem.

CAPUT I.

Ait, Sapientia quælibet à Deo eſt, 1
& cum ipſo eſt ante ſeculum. Fluctus 2
maris, & arenam maris, pluviæ guttas,
diéſve ſeculi quis valeat numerare?
Altitudinem cœli, & latitudinem ter- 3
ræ, maximúmque pelagus quis poſſit
metiri? Plus omnibus his rebus ſimul 4
multiplicata eſt ſapientia, & fides con-
firmata. Cuinam retectæ ſunt olim 6
ſapientiæ radices? & arcana pru-
dentiæ quis fortè aſſecutus eſt? Unus 7
eſt, ſolus metuendus Deus, dominium
habens in univerſa ipſius æraria, Qui 8
retexit ac vidit eam; tum numeravit ac
dedit illam, diſtribuens eam inter omnes
creaturas ſuas. Cuilibet viro ex homini- 9
bus, ad libitum ſuum; religioſis autem
ſuis omnibus abunde largitus eſt eam. Timor
Domini ſplendor, & honor, atque magni- 10
ficentia, & diadema gloriæ atque laudis.
Reverentia Dei cor lætificat, eſtque gau- 11
dium, & jucunditas, & vita perennis.

Verſio VULG. LAT.

12 Timor Domini delectabit cor, & dabit lætitiam, &
13 gaudium, & longitudinem dierum. Timenti Dominum benè erit in extremis, & in die defunctionis ſuæ
14 benedicetur. Dilectio Dei honorabilis ſapientia.
15 Quibus autem apparuerit in viſu, diligunt eam in viſi-
16 one, & in agnitione magnalium ſuorum. Initium ſapientiæ timor Domini, & cum fidelibus in vulva concreatus eſt, cum electis feminis graditur, & cum juſtis &
17 fidelibus agnoſcitur. Timor Domini, ſcientiæ religio-
18 ſitas. Religioſitas cuſtodiet & juſtificabit cor, jucun-
19 ditatem atque gaudium dabit. Timenti Dominum benè erit, & in diebus conſummationis illius benedice-
20 tur. Plenitudo ſapientiæ eſt timere Deum, & pleni-
21 tudo à fructibus illius. Omnem domum illius implebit
22 à generationibus, & receptacula à theſauris illius. Corona ſapientiæ, timor Domini, replens pacem, & ſalu-
23 tis fructum: Et vidit, & dinumeravit eam: utraque
24 autem ſunt dona Dei. Scientiam, & intellectum prudentiæ ſapientia compartietur: & gloriam tenentium
25 ſe, exaltat. Radix ſapientiæ eſt timere Dominum: &
26 rami illius longævi. In theſauris ſapientiæ intellectus, & ſcientiæ religioſitas: execratio autem peccatoribus
27 ſapientia. Timor Domini expellit peccatum: Nam qui
28 ſine timore eſt, non poterit juſtificari: iracundia enim
29 animoſitatis illius, ſubverſio illius eſt. Uſque in tempus
30 ſuſtinebit patiens, & poſteà redditio jucunditatis.
3 Bonus ſenſus uſque in tempus abſondit verba illius, & labia multorum enarrabunt ſenſum illius. In theſauris ſapientiæ ſignificatio diſciplinæ: Execratio autem pecca- 33
32 tori, cultura Dei. Fili concupiſcens ſapientiam, conſerva juſtitiam, & Deus præbebit illam tibi. Sapientia enim & diſciplinâ timor Domini: & quod beneplacitum eſt 34
illi, Fides, & manſuetudo, & adimplebit theſauros illius. 35

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

12 † φόβος κυρίου τέρψει καρδίαν, † καὶ δώσει εὐφροσύνην καὶ χαρὰν καὶ
13 μακροημέρευσιν. † Τῷ φοβουμένῳ τὸν κύριον εὖ ἔσται ἐπ᾽ ἐσχάτων,
16 † καὶ ἐν ἡμέρᾳ τελευτῆς αὐτοῦ (β) εὑρήσει χάριν. † Ἀρχὴ σοφίας
φοβεῖσθαι τὸν (γ) θεὸν, † καὶ μετὰ πιστῶν ἐν μήτρᾳ συνεκτίσθη αὐτοῖς·
† (δ) Καὶ μετὰ ἀνθρώπων θεμέλιον αἰῶνος ἐνόσσευσε, † καὶ μετὰ τοῦ
20 σπέρματος αὐτῶν ἐμπιστευθήσεται. † Πλησμονὴ σοφίας φοβεῖσθαι
21 τὸν κύριον, † καὶ μεθύσκει αὐτοὺς ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῆς. † Πάντα
τὸν οἶκον αὐτῆς (ε) ἐμπλήσει ἐπιθυμημάτων, † καὶ τὰ ἀποδοχεῖα ἀπὸ
22 τῶν (ζ) γεννημάτων αὐτῆς. † Στέφανος σοφίας φόβος κυρίου,
23 † ἀναθάλλων εἰρήνην καὶ ὑγίειαν ἰάσεως. † Καὶ εἶδε καὶ ἐξηρίθμησεν
24 αὐτήν· † Ἐπιστήμην καὶ γνῶσιν συνέσεως ἐξώμβρησε, † καὶ δόξαν
25 κρατούντων αὐτῆς ἀνύψωσε. † Ῥίζα σοφίας φοβεῖσθαι τὸν κύριον,
28 † καὶ οἱ κλάδοι αὐτῆς μακροημέρευσις. † Οὐ δυνήσεται θυμὸς
ἄδικος δικαιωθῆναι· † ἡ γὰρ ῥοπὴ τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ πτῶσις αὐτῷ. † Ἕως
29 καιροῦ ἀνθέξεται μακρόθυμος, † καὶ ὕστερον αὐτῷ ἀναδώσει (ϛ) εὐφροσύνη.
30 † Ἕως καιροῦ κρύψει τοὺς λόγους αὐτοῦ, † καὶ χείλη (η) πιστῶν ἐκδιηγήσεται
31 σύνεσιν αὐτοῦ. † Ἐν θησαυροῖς σοφίας παραβολὴ ἐπιστήμης,
32 † Βδέλυγμα δὲ (θ) ἁμαρτωλῷ θεοσέβεια. † Ἐπιθυμήσας σοφίαν;
33 διατήρησον ἐντολὰς, † καὶ κύριος χορηγήσει σοι αὐτήν. † Σοφία
34 γὰρ καὶ παιδεία φόβος κυρίου, † καὶ ἡ εὐδοκία αὐτοῦ Πίστις καὶ
35 (ι) πραότης.

MS. A. (β) εὐλογηθήσεται (γ) κύριον, (δ) Μετὰ ἀνθρώπων (ε) ἐνπλήσει (ζ) γεννημάτων (ϛ) εὐφροσύνην. (η) πολλῶν (θ) ἁμαρτωλοῦ (ι) πραΰτης.

Timor Domini delectabit cor, et dabit lætitiã, et gaudiũ, & longitudine dierũ. Timenti Dominũ bene erit in extremis: et in die defunctionis ſuæ (b) inveniet gratiam. Initium ſapientiæ, timere Deum, & cum fidelibus in vulva concreatũ eſt eis. Et cum hominibus fundamentum ſeculi nidificavit; & cum ſemine eorum (c) concredetur. Plenitudo ſapientiæ, timere Dominum: & inebriat eos de fructibus ejus. Omnem domum (d) illius implebit deſideriis, & receptacula de generationibus ejus. Corona ſapientiæ, timor Domini, germinans pacem, & ſanitatem incolumitatis. (e) Et vidit, & dinumeravit eam. Scientiam, & cognitionem intellectus effudit, & gloriam tenentium ipſam exaltavit. Radix ſapientiæ eſt timere Dominum, & rami ejus (f) longævitas. (g) Non poterit ira injuſta juſtificari: impetus enim iræ ejus ſubverſio eſt ejus. Uſque in tempus (h) ſuſtinebit patiens: & poſteà reddetur ei jocunditas. Uſque in tempus abſcondet verba ſua: & labia (i) fidelium enarrabunt ſenſum ejus. In theſauris ſapientiæ, (k) parabola ſcientiæ: Execratio autem peccatori cultura Dei. (l) Concupiſti ſapientiam? ſerva mandata: & Dominus præbebit tibi eam. Sapientia enim & diſciplina, timor Domini: & quod beneplacitum eſt illi, Fides, & manſuetudo. 12 13 16 20 21 22 23 24 25 28 29 30 31 32 33 34 35

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

12 [illegible]
13
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
20 [illegible]
[illegible]

Colentis Deum proſper erit exitus, & in fine dierum ſuorum benedicetur. Initium ſapientiæ eſt religio Domini, & cum fidelibus ab utero matris eorum creata eſt. Cum hominibus æquitatis adeſt, ipſáque à ſeculo condita eſt, & unà cum illorum ſemine fundata eſt miſericordia ejus. Initium ſapientiæ eſt cultus Domini, *ipſé*que felicitate inebriat præ multitudine proventuum ſuorum. Cuncta æraria ſua implet ſapientiâ, & theſauros proventibus ſuis. Initium ſapientiæ eſt religio Domini, & *ipſa* auget pacem, ac vitam, atque ſanitatem. Baculus eſt roboris, ac fulcimentum gloriæ; & honor æternus omnibus eam ſectantibus. Radices ejus ſunt vita perpetua, & rami ejus longitudo dierum. Beatus homo qui de ea cogitârit; eſt enim ipſi melior omnibus theſauris. Beatus homo qui ad illam acceſſerit, ſeſéque in mandatis ejus exercuerit. Coronam perpetuam ſtatuet eum, & victoriam ſempiternam inter ſanctos. Is de ea lætabitur, & illâ delectabitur ipſo, nec eum projiciet in ſeculum ſeculorũ. Angeli Dei oblectantur illâ, omneſq; Domini laudes recenſent. Totus hic liber plenus eſt vitâ: fœlix homo qui audierit ac fecerit eum. Audite me cultores Dei, auſcultate & intelligite verba mea; quiſquis optat vitam & ſummum gaudium perpetuâ hæreditate poſſidere. Sermones meos omnes audi & exequere, & ſcribêris in libro vitæ. Dilige timorem Domini, eâque cor tuum robora, nec metuas. Accede, nec torpeſcas, & tibimetipſi vitam invenies: quumque acceſſeris, velut gigas ac robuſtus *accede*. 12 13 14 15 16 17 18 19

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

12 *تقي الرب تحسن عاقبته * ويبارك في آخر عمره * رأس الحكمة تقوي الرب * وهي مع
13
14 الساعين في مرضاة ربهم منعه قبل العالمين * ومع نسل الصالحين يدوم فضلها * رأس
16 الحكمة مخافة الرب * ومن خصبها تملأ الحكمة جميع خزائنها * والكنوز من غلاتها * رأس
17 الحكمة خشية الرب * ومنها يكثر العلم والحياة والشفا * وهي عصا المنفعة وتكأة المدحة
18 وكرامة دائمة لجميع من طلبها * واصولها حياة دائمة * وشجرتها تطول الأيام * طوبا لمن جعل
20 همه فيها * لأنها له انفع من جميع الذخائر * طوبا للبشري نطق بها واهتدي بوصاياها *
فانها تكلله باكليل دائم * وتوليه الظفر بين الأطهار الي الابد * يفرح بها وتفرح به * ولا تخذله
الي دهر الدهور * ملايكة الله يفرحون بها * ويعدون كل تسابيح الرب * وهذا الكتاب كله
مملوا حياة * فطوبا لرجل سمع وعمل بما فيه * يا معشر اتقياء الله اسمعوا وانصتوا القولي وتفهموا
من احب ان يرث الحياة الدائمة وفرحا * لا ينقطع بقبل جميع اقاويلي ويعمل بها ليثبت
في سفر الحياة اسمه * اعتصم بخشية الرب * ليثبت قلبك عليها ولا تخف ادنوا منها ولا تتواني
فانك تصادف السعادة والحياة * واذا اقتربت اليها فاقرب مثل الجبار والبطل

Timentis Dominum optimus erit finis, & in extrema ætate ſuâ benedicetur. Principium ſapientiæ timor Domini; Ipſáque cum his qui ſecundùm voluntatem Domini ſui ſe gerunt, condita fuit ante ſecula; & cum proborum ſtirpe permanebit favor ipſius. Principium ſapientiæ timor Domini, & ubertate ſuâ implet ſapientia omnes cellas ſuas, & theſauros proventibus ſuis. Principium ſapientiæ timor Domini, & ab ipſa multiplicabitur ſcientia, & vita, & ſanitas: Ipſáque eſt baculus utilitatis, & fulcrum laudis, atque honor æternus omnibus expetentibus eam. Radices ejus vita immortalis, & arbor illius dies producit. Beatus qui curam ſuam in ea collocârit, quoniam eſt ipſi utilior cunctis theſauris. Beatus homo qui de illa ratiocinatur, & ſecundùm ipſius mandata ſe gerit. Hæc enim cinget eum coronâ ſempiternâ, & victoriam inter puros in æternum concedet illi. Ipſe oblectabitur illâ, & ipſa oblectabitur illo, nec deſtituet eum in ſeculum ſeculorum. Angeli Dei oblectantur illâ, & omnes Domini laudes enumerant. Porrò totus hic liber plenus eſt vitæ: beatus vir qui audierit ac fecerit quæ continentur in illo. O omnes timentes Deum, audite & auſcultate ſermonem meum, et intelligite. Qui vitam æternam & gaudium continuum cupit, ne ſegneſcat ab accipiendis omnibus eloquiis meis; ſed exequatur ea, ut maneat in libro vitæ nomen ipſius. Sincerè tene timorem Domini, per[illegible] in eo cor tuum, & ne timeas. Acc[illegible] ad eum, & ne negligas; invenies enim proſperitatem & vitam. Cum autem acceſſeris ad eum, accede ut gigas ac ſtrenuus. 12 13 14 16 17 18 20

Versio VULG. LAT.

36 Ne sis incredibilis timori Domini: & ne accesseris
37 ad illum duplici corde. Ne fueris hypocrita in conspectu
hominum, & non scandalizeris in labiis tuis.
38 Attende in illis, ne fortè cadas, & adducas animæ tuæ
39 inhonorationem. Et revelet Deus absconsa tua, & in
40 medio synagogæ elidat te: Quoniam accessisti malignè
ad Dominum, & cor tuum plenum est dolo & fallaciâ.

CAP. II.

1 Fili, accedens ad servitutem Dei, sta in justitia, & timore,
2 & præpara animam tuam ad tentationem. Deprime
cor tuum, & sustine: inclina aurem tuam, &
suscipe verba intellectûs: & ne festines in tempore obductionis.
3 Sustine sustentationes Dei: conjungere Deo,
4 & sustine, ut crescat in novissimo vita tua. Omne,
quod tibi applicitum fuerit, accipe: & in dolore sustine,
5 & in humilitate tua patientiam habe. Quoniam in
igne probatur aurum & argentum, homines verò receptibiles
6 in camino humiliationis. Crede Deo, & recuperabit
te: & dirige viam tuam, & spera in illum.
7 Serva timorem illius, & in illo veterasce. Metuentes
Dominum, sustinete misericordiam ejus: & non deflectatis
8 ab illo ne cadatis. Qui timetis Dominum, credite
9 illi: & non evacuabitur merces vestra. Qui timetis
Dominum, sperate in illum: & in oblectationem
10 veniet vobis misericordia. Qui timetis Dominum, diligite
11 illum & illuminabuntur corda vestra. Respicite,
filii, nationes hominum: & scitote, quia nullus speravit
12 in Domino, & confusus est. Quis enim permansit
13 in mandatis ejus, & derelictus est? aut quis invocavit eum, & despexit illum? Quoniam pius & misericors est Deus, & remittet in die tribulationis peccata: &
14 protector est omnibus exquirentibus se in veritate. Væ duplici corde, & labiis scelestis, & manibus malefacientibus, & peccatori terram ingredienti duabus viis.

Versio GRÆCA LXX. Interp.

36 †Μὴ ἀπειθήσῃς φόβῳ κυρίου, †καὶ μὴ προσέλθῃς αὐτῷ ἐν καρδίᾳ δισσῇ.
37 †Μὴ ὑποκριθῇς ἐν στόμασιν ἀνθρώπων, †καὶ ἐν τοῖς χείλεσί σου πρόσ-
38 εχε. †Μὴ ἐξύψου σεαυτὸν, ἵνα μὴ πέσῃς, †καὶ ἐπαγάγῃς τῇ ψυχῇ σου
39 ἀτιμίαν. †Καὶ ἀποκαλύψει κύριος τὰ κρυπτά σου, †καὶ ἐν μέσῳ συνα-
40 γωγῆς καταβαλεῖ σε· Ὅτι οὐ προσῆλθες φόβῳ κυρίου, †καὶ ἡ καρδία σου
πλήρης δόλου.

ΚΕΦ. β΄.

1 †Τέκνον, εἰ προσέρχῃ δουλεύειν (α) κυρίῳ θεῷ, †ἑτοίμασον τὴν
2 ψυχήν σου εἰς πειρασμόν. †Εὔθυνον τὴν καρδίαν σου καὶ καρτέ-
3 ρησον, †καὶ μὴ σπεύσῃς ἐν καιρῷ ἐπαγωγῆς. †Κολλήθητι αὐτῷ καὶ μὴ
4 ἀποστῇς, ἵνα αὐξηθῇς ἐπ᾽ ἐσχάτων σου. †Πᾶν ὃ ἐὰν ἐπαχθῇ σοι,
5 δέξαι, †καὶ ἐν ἀλλάγμασι ταπεινώσεώς σου μακροθύμησον. †Ὅτι ἐν
πυρὶ δοκιμάζεται χρυσὸς, †καὶ ἄνθρωποι δεκτοὶ ἐν καμίνῳ ταπεινώ-
6 σεως. †Πίστευσον αὐτῷ καὶ ἀντιλήψεταί σου, †(β) εὔθυνον τὰς ὁδούς σου
7 καὶ ἔλπισον ἐπ᾽ αὐτόν. †Οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον, ἀναμείνατε τὸ ἔλεος
8 αὐτοῦ, †καὶ μὴ ἐκκλίνητε ἵνα μὴ πέσητε. †Οἱ φοβούμενοι κύριον πι-
9 στεύσατε αὐτῷ, †καὶ οὐ μὴ πταίσῃ ὁ μισθὸς ὑμῶν. †Οἱ φοβούμενοι κύριον
11 ἐλπίσατε εἰς ἀγαθὰ, †καὶ εἰς εὐφροσύνην αἰῶνος καὶ ἐλέους. †Ἐμβλέ-
ψατε εἰς ἀρχαίας γενεὰς καὶ ἴδετε, †τίς ἐνεπίστευσεν κυρίῳ καὶ κατῃ-
12 σχύνθη; Ἢ τίς ἐνέμεινεν τῷ φόβῳ αὐτοῦ καὶ ἐγκατελείφθη, †ἢ τίς
13 ἐπεκαλέσατο αὐτὸν, καὶ ὑπερεῖδεν αὐτόν; †Διότι οἰκτίρμων καὶ ἐλεή-
μων ὁ κύριος, †καὶ ἀφίησιν ἁμαρτίας, καὶ σώζει ἐν καιρῷ θλίψεως.
14 †Οὐαὶ καρδίαις δειλαῖς, καὶ χερσὶν παρειμέναις, †καὶ ἁμαρτωλῷ ἐπι-
βαίνοντι ἐπὶ δύο τρίβους.

MS. A. (α) κυρίῳ, ἑτοίμασον (β) καὶ εὔθυνον

Cum Translatione LATINA.

Non sis (m) incredibilis timori Domini: & ne accesseris 36
ad eum duplici corde. Ne fueris hypocrita 37
in conspectu hominum: & in labia tua intende.
Non exaltes te ipsum; ne cadas, & adducas ani- 38
mæ tuæ inhonorationem. Et revelabit Dominus 39
absconsa tua, & in medio synagoge elidet te. Quo- 40
niam non (n) accessisti ad timorem Domini, & cor
tuum plenum est dolo.

CAP. II.

Fili, accedens ad servitutem Domini Dei, (a) præ- 1
para animam tuam ad tentationem. Dirige cor tuū, 2
& sustine: & ne festines in tempore (b) obductionis.
Conjungere ei, & ne recedas; ut crescas in 3
novissimis tuis. Omne, quod tibi applicitum fuerit, 4
accipe, & in (c) humilitate tua patientiam habe.
Quoniam in igne probatur aurum, homines verò 5
receptibiles in camino humiliationis. Crede ei, 6
& recuperabit te: dirige vias tuas, & spera in
illum. Metuentes Dominum, sustinete misericor- 7
diam ejus: & non deflectatis, ne cadatis. Qui 8
timetis Dominum; credite illi: & non cadet merces
vestra. Qui timetis Dominum; sperate in bo- 9
na, & in lætitiam seculi, & misericordiæ. Respicite 11
in antiquas nationes, & videte: quis cōfidit in Domino,
& confusus est? Aut quis permansit in timore 12
ejus, & derelictus est? aut quis invocavit illum; &
despexit eum? Quoniam pius & misericors est Do- 13
minus, & remittit peccata, & salvat in tempore tribulationis.
Væ cordibus (d) timidis, & manibus dis- 14
solutis, & peccatori ingredienti duabus viis.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

ܒܪܝ . ܠܐ ܬܕܓܠ ܒܕܚܠܬܗ ܕܡܪܝܐ. ܘܠܐ ܬܬܩܪܒ ܠܗ ܒܠܒܐ ܦܠܝܓܐ. ܘܠܐ ܬܫܬܒܗܪ ܒܗ
ܩܕܡ ܒܢܝ ܐܢܫܐ. ܘܒܣܦܘܬܟ ܗܘܝ ܙܗܝܪ ܛܒ. ܠܐ ܬܣܢܐ ܡܡܠܠܗ . ܘܠܐ ܬܬܙܝܥ. ܘܠܐ
ܬܣܓܐ ܠܢܦܫܟ ܨܥܪܐ. ܕܠܡܐ ܢܣܓܐ ܡܪܝܐ ܐܣܘܪܝܟ. ܘܒܓܘ ܟܢܘܫܬܐ ܢܪܡܝܟ. ܡܛܠ
ܕܐܫܬܡܗܬ ܒܕܚܠܬܗ ܕܐܠܗܐ . ܘܓܘܗ ܕܠܒܟ ܡܠܐ ܢܟܠܐ. * ܩܦܠܐܘܢ * ܒ *
1 * ܒܪܝ ܐܢ ܩܪܒܬ ܠܕܚܠܬܗ ܕܐܠܗܐ . ܐܫܠܡ ܢܦܫܟ ܠܟܠ ܢܣܝܘܢܝܢ. * ܐܬܩܢ ܠܒܟ
3 ܘܠܐ ܬܫܒܘܩܝܗ. ܡܛܠ ܕܬܬܚܟܡ ܒܐܘܪܚܬܟ. * ܟܠ ܕܐܬܐ ܠܟ. ܩܒܠ. ܘܒܟܘܪܗܢܐ 4
ܘܒܡܣܟܢܘܬܐ ܐܓܪ ܪܘܚܟ. * ܗܝܡܢ ܒܐܠܗܐ ܘܗܘ ܢܗܘܐ ܠܟ ܡܥܕܪܢܐ. ܣܒܪ ܒܗ ܘܗܘ 6
ܢܬܪܨ ܐܘܪܚܬܟ. * ܡܛܠ ܕܒܢܘܪܐ ܡܬܒܚܪ ܕܗܒܐ . ܘܒܪܢܫܐ ܒܟܘܪܐ ܕܡܣܟܢܘܬܐ. 5
* ܕܚܠܘܗܝ ܕܡܪܝܐ. ܣܒܪܘ ܠܛܘܒܘܗܝ. ܘܠܐ ܬܬܗܦܟܘܢ ܡܢ ܒܬܪܗ . ܕܠܡܐ ܬܦܠܘܢ. 7
* ܕܚܠܘܗܝ ܕܡܪܝܐ. ܗܝܡܢܘ ܒܗ . ܘܗܘ ܠܐ ܢܟܠܐ ܐܓܪܟܘܢ. * ܕܚܠܘܗܝ ܕܡܪܝܐ ܣܒܪܘ 8 9
ܠܛܘܒܘܗܝ. ܠܚܕܘܬܐ ܕܠܥܠܡ. ܘܠܦܘܪܩܢܐ. * ܐܣܬܟܠܘ ܒܕܪܐ ܕܡܢ ܥܠܡ ܘܚܙܘ. 10
ܡܢܘ ܕܗܝܡܢ ܒܗ. ܘܐܫܬܒܩ. ܐܘ ܡܢܘ ܕܬܟܠ ܥܠܘܗܝ ܘܐܬܕܚܝ. * ܐܘ ܡܢܘ ܕܩܪܝܗ 11 12
ܘܠܐ ܥܢܝܗ. * ܡܛܠ ܕܚܢܢܐ ܘܡܪܚܡܢܐ ܗܘ 13
ܡܪܝܐ. ܘܫܡܥ ܘܦܪܩ ܒܟܠ ܥܕܢ ܕܐܘܠܨܢܐ. ܘܫܡܥ ܩܠܐ ܕܥܒܕܝ ܨܒܝܢܗ. * ܠܒܐ ܡܫܚܐ 14
ܘܐܝܕܝܐ ܡܪܦܝܬܐ. ܒܪܢܫܐ ܗܘ ܕܡܗܠܟ ܥܠ ܫܒܝܠܐ ܣܓܝܐܐ.

Fili mi, ne dissimules in religione Domini; néve ad illam accesseris duplici corde, neq; de ipsa glorieris coram hominibus: & in labiis tuis esto cautus omninò. Ne abhorreas ab ejus eloquio, & non turbaberis: néve multiplices animæ tuæ dedecus, ne fortè multiplicet Dominus vincula tua, téque medio in cœtu dejiciat, Eò quòd religionis Dei nomen præ te feras, intimum verò cordis tui dolo sit plenum.

CAP. II.

Fili mi, si ad religionem Dei accesseris, 1
omnibus tentationibꝰ teipsum commisisti.
Adhære illi, ne deseras eam, ut sapienter agas 3
in viis tuis. Quicquid tibi evenerit, *libens* 4
accipe: & in morbo atq; paupertate longanimis
esto. Confide Deo, & ipse erit tibi ad- 6
jutor: spera in eo, & ipse diriget vias tuas.
Nam igni probatur aurum, homo verò for- 5
nace paupertatis. Cultores Dñi, sperate bea- 7
titudinem ejus, & ne moremini à tergo ipsius,
ne concidatis. Qui Dñm reveremini, ei- 8
dem confidite, & ipse non retinebit mercedem
vestram. Religiosi erga Dñm, expectate 9
beatitudinē ejus, gaudium sempiternum, ac
salutem. Percipite quæ jam olim facta sunt; 10
& quæ à *priscis* mundi ætatibus *fuerunt*, intelligite
& considerate. Quis illi credidit, & 11
fuit desertus? Aut quis eo confisus fuit re- 12
jectus? aut quis invocavit eum, quem non
exaudierit? Nam clemens & benignus est 13
Dominus, exaudit, quocunque afflictionis
tempore salutem affert, & exaudit vocem
operantium voluntatem suam. Cor tabi- 14
dum & manus remissæ est homo ille qui super
plures calles graditur.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

يا بني لا تغدر بخشية الله. ولا تتقدم وانت شاك في قلبك. ولا تتكرم بها بين الناس. وليكن
نطق شفتيك بالقسط والصدق * ولا تكرهن قوله * ولا تفزع. ولا تخلف الهوان على نفسك.
لعل الرب يشد وثاقك ويدل بك النكال وسط الملاء. لانك عرفت بارا تقيا. وقلبك محشو من
العذر والخيانة * الفصل الثاني * يا بني ان كنت لصقت بخشية الله * 2
3 فابذل نفسك لكل بلاء * وتمسك بها ولا ترفضها. فتكون هاديا مسددا في طرقك * واحتمل 4
ما ابتلاك الله به بالشكر. وعند المرض والحاجة فكن صبورا * آمن بالله ليكون لك ناصرا. 6
وارجوه وهو يسهل سبلك * لان الذهب يجرب بالنار والانسان بالفقر والمسكنة * يا اولياء الله 5 7
استبشروا بنعمته * ولا تنصرفوا عنه * لئلا تسخطوه * يا خائفي الرب ارجوا نعمه * لتنالون 8
منه الخلاص والفرح والسرور * واعتبروا بما كان في القديم * وما اتفق في الاحقاب الماضية انظروا 10 11
وتدبروا * من الذي آمن به فخذله * ومن توكل عليه فرفضه * لان الرب ذو رحمة ورافة * 12 13
ويسمع وينقذ في كل حين من الشدة * ويستجيب دعاء الساعين في مرضاته * قلب جامد 14
واياد مرتعشة رجل يتخطى سبلا كثيرة *

O fili mi, ne dolo utaris in timore Dei, neque accedas dubius existens in corde tuo, nec eum inter homines jactes: sitque sermo labiorum tuorum æquus & verax. Sermonem ejus ne abomineris, & nequaquā trepidabis: et infamiam ne relinquas animæ tuæ, ne fortè premat Dominus vinculum tuum, immittatque in te animadversionem mediam inter congregationem; Eò quòd justum ac pium te exhibeas, cor autem tuum dolo fraudéque sit infectum.

CAP. II.

O Fili mi, si timori Dei adhæseris, ex- 2
pone teipsum omnibꝰ adversitatibus; Illū 3
autem firmiter tene, et ne contemnas eū,
ut sis quietus & correctus in viis tuis. Id 4
in quo te Deꝰ tentârit, sustine cū gratiarū
actione & infirmitatis ac egestatis tempore
patiens esto. Deo te crede, ut sit tibi 6
adjutor: eúmq; expecta, et ipse faciles reddet
semitas tuas. Aurū enim igne proba- 5
tur, homo verò inopiâ & paupertate. O a- 7
mici Dei, fruimini beneficio ejꝰ, & ne discedatis
ab eo, ne ipsum ad iram provocetis.
O timentes Dominū, sperate favorem 8
illius, & absque dubio impetrabitis ab
eo salutem, & gaudium, & exultationem.
Exemplum proponite vobis quæ 10
facta sunt antiquitùs, quæque anteactis
ævis contigerunt perpendite, & vitæ
rationem instituite. Quis in eo credi- 11
dit, & destitutus est? Quis in eo confi- 12
dit, & repulsus est? Dominus enim mi- 13
sericors & clemens est, audit & quovis
tempore liberat ab angustia, & exaudit
clamorem sese gerentium secundùm voluntatem
ipsius. Crassi cordis, & manuum 14
trementium est homo qui per plures graditur
semitas.

Verſio VULG. LAT.

15 Væ diſſolutis corde, qui non credunt Deo: & ideò non
16 protegentur ab eo. Væ his, qui perdiderunt ſuſtinentiã,
& qui dereliquerunt vias rectas, & diverterunt in vias
17 pravas. Et quid facient, cùm inſpicere cœperit Domi-
18 nus? Qui timent Dñm, non erunt incredibiles verbo il-
19 lius: & qui diligunt illũ, conſervabunt viam illius. Qui
timent Dñm, inquirent quæ beneplacita ſunt ei: & qui
20 diligunt eum, replebuntur lege ipſius. Qui timent Do-
minum, præparabunt corda ſua, & in conſpectu illius
21 ſanctificabunt animas ſuas. Qui timent Dñm, cuſtodi-
unt mandata illius, & patientiã habebunt uſque ad in-
22 ſpectionem illius, Dicentes; Si pœnitentiam non ege-
rimus, incidemus in manus Dñi, et non in manus homi-
23 num. Secundùm enim magnitudinẽ ipſius, ſic et miſeri-
cordia illi' cum ipſo eſt.

CAP. III.

1 Filii ſapientiæ, eccleſia juſtorũ: & natio illorũ, obedi-
2 entia & dilectio. Judiciũ patris audite, filii, & ſic fa-
3 ciet ut ſalvi ſitis. Deus enim honoravit patrem in filiis:
4 & judicium matris exquirens, firmavit in filios. Qui
diligit Deum, exorabit pro peccatis, & continebit ſe
5 ab illis, & in oratione dierũ exaudietur. Et ſicut qui
6 theſaurizat, ita & qui honorificat matrem ſuam. Qui
honorat patrem ſuum, jucundabitur in filiis, & in die
7 orationis ſuæ exaudietur. Qui honorat patrem ſuum,
vitâ vivet longiore: & qui obêdit patri, refrigerabit
8 matrem. Qui timet Dñm honorat parentes, & quaſi
9 dominis ſerviet his, qui ſe genuerunt. In opere & ſer-
10 mone, & omni patientia honora patrem tuum, Ut ſu-
perveniat tibi benedictio ab eo, & benedictio illius in
11 noviſſimo maneat. Benedictio patris firmat domos filiorum: maledictio autem matris eradicat fundamenta. Ne glorieris in contumelia patris tui: non enim eſt tibi glo-
13 ria, ejus confuſio. Gloria enim hominis ex honore patris ſui, & dedecus filii pater ſine honore. Fili, ſuſcipe ſenectam patris tui, & non contriſtes eum in vita illius.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

15 †Οὐαὶ καρδίᾳ παρειμένῃ, ὅτι οὐ πιστεύει, †διὰ τοῦτο οὐ σκεπασθήσεται.
16 †Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς ἀπολωλεκόσι τὴν ὑπομονήν, †Καὶ τί ποιήσετε
17 ὅταν ἐπισκέπτηται ὁ κύριος; †Οἱ φοβούμενοι κύριον (δ) οὐκ ἀπειθή-
18 σουσι ῥημάτων αὐτοῦ, †καὶ οἱ ἀγαπῶντες αὐτὸν συντηρήσουσι τὰς ὁδοὺς
19 αὐτοῦ. †Οἱ φοβούμενοι κύριον ζητήσουσιν εὐδοκίαν αὐτοῦ, †καὶ οἱ ἀγα-
20 πῶντες αὐτὸν ἐμπλησθήσονται τοῦ νόμου. †Οἱ φοβούμενοι κύριον ἑτοι-
μάσουσι καρδίας αὐτῶν, †καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ ταπεινώσουσι τὰς ψυχὰς
22 αὐτῶν. †Ἐμπεσούμεθα εἰς χεῖρας κυρίου, καὶ οὐκ εἰς χεῖρας ἀνθρώ-
23 πων· †Ὡς γὰρ ἡ μεγαλωσύνη αὐτοῦ, οὕτως καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

MS.A.(δ)*ζητήσουσιν εὐδοκίαν αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀγαπῶντες αὐτὸν συντηρή-(σουσιν

ΚΕΦ. γ΄.

2 †ἘΜοῦ τοῦ πατρὸς ἀκούσατε τέκνα, καὶ οὕτως ποιήσατε, ἵνα σωθῆτε.
3 †Ὁ γὰρ κύριος ἐδόξασε πατέρα ἐπὶ τέκνοις, †καὶ κρίσιν μητρὸς
4 ἐστερέωσεν ἐφ᾽ υἱοῖς. †Ὁ τιμῶν πατέρα (α) ἐξιλάσεται ἁμαρτίας.
5 †Καὶ ὡς (β) ὁ ἀποθησαυρίζων, ὁ δοξάζων μητέρα αὐτοῦ. †Ὁ τι-
6 μῶν πατέρα εὐφρανθήσεται ὑπὸ τέκνων, †καὶ ἐν ἡμέρᾳ προσευχῆς
7 αὐτοῦ εἰσακουσθήσεται. †Ὁ δοξάζων πατέρα μακροημερεύσει,
8 †Καὶ ὁ εἰσακούων κυρίου ἀναπαύσει μητέρα αὐτοῦ, †καὶ ὡς δεσπό-
ταις δουλεύσει ἐν τοῖς γεννήσασιν αὐτόν. †Ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ τίμα
9
10 τὸν πατέρα σου, Ἵνα ἐπέλθῃ σοι εὐλογία παρ᾽ αὐτοῦ. †Εὐλογία
11 γὰρ πατρὸς στηρίζει οἴκους τέκνων, †κατάρα δὲ μητρὸς ἐκριζοῖ θεμέλια.
12 †Μὴ δοξάζου ἐν ἀτιμίᾳ πατρός σου, †οὐ γάρ ἐστί σοι δόξα πατρὸς
13 ἀτιμία. †Ἡ γὰρ δόξα ἀνθρώπου ἐκ τιμῆς πατρὸς αὐτοῦ, †καὶ ὄνειδος
14 τέκνοις μήτηρ ἐν ἀδοξίᾳ. †Τέκνον, ἀντιλαβοῦ ἐν γήρᾳ πατρός σου,
†καὶ μὴ λυπήσῃς αὐτὸν ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ.

MS.A. (α) ἐξιλάσκεται (β) ἀποθησαυρίζων,

Væ diſſoluto cordi: quia non credit; ideò non protegetur. Væ vobis, qui perdidiſtis ſubſtinentiam. Et quid facietis; cùm inſpicere cœperit Dominus? Qui timent Dominum; non erunt incredibiles (e) verbis illius: et qui diligunt illum; conſervabunt vias ejus. Qui timent Dominum; inquirent quæ beneplacita ſunt ei: et, qui diligunt illum; replebuntur lege. Qui timent Dominum; præparabunt corda ſua: et in conſpectu illius humiliabunt animas ſuas. (f) Incidamus in manus Domini, et non in manus hominum. Secundum enim magnitudinem ipſius, et ſic miſericordia illius.

CAP. III.

ME (a) patrem audite, filii, et ſic facite, ut ſalvi ſitis. Dominus enim honoravit patrem in filiis: et judicium matris firmavit in filios. Qui honorat patrem; exorabit pro peccatis. Et ſicut qui theſaurizat; ita qui honorificat matrem ſuam. Qui honorat patrem; jocundabitur (b) à filiis, et in die orationis ſuæ exaudietur. Qui honorificat patrem, vitâ vivet longiore: Et qui obêdit Domino; refrigerabit matrem ſuam, et quaſi dominis ſerviet his, qui ſe genuerunt. (c) In opere et ſermone honora patrem tuum; ut ſuperveniat tibi benedictio ab eo. Benedictio enim patris firmat domos filiorum: maledictio autem matris eradicat fundamenta. Ne glorieris in contumelia patris tui: non eſt enim tibi gloria, patris confuſio. Gloria enim hominis ex honore patris ſui: et dedecus filiis mater ſine honore. Fili, ſuſcipe ſenectam patris tui, et non contriſtes eum in vita illius.

Verſio SIRIACA cum Interpretatione LATINA.

15 ܘܝ ܠܗ ܠܠܒܐ ܕܠܐ ܡܗܝܡܢ. ܐܦ ܗܘ ܠܐ ܢܬܩܝܡ * ܘܝ ܠܟܘܢ ܡܬܬܟܠܢܐ ܝܬܝܪܐܝܬ.
16
17 * ܡܢܐ ܥܒܕܝܢ ܐܢܬܘܢ ܡܐ ܕܕܐܢ ܡܪܝܐ. * ܕܚܠܘܗܝ ܕܡܪܝܐ ܠܐ ܣܢܝܢ ܡܠܬܗ. ܘܪܚܡܘܗܝ ܢܛܪܝܢ
18
19 ܠܗ ܐܘܪܚܬܗ. * ܕܚܠܘܗܝ ܕܡܪܝܐ ܬܪܥܝܢ ܨܒܝܢܗ. * ܘܪܚܡܘܗܝ ܝܠܦܝܢ
20 ܢܡܘܣܗ. * ܕܕܚܠ ܠܡܪܝܐ ܬܣܓܐ ܩܢܝܢܗ. ܘܙܪܥܗ ܢܬܒܪܟ ܡܢ ܒܬܪܗ. * ܕܕܚܠ ܠܡܪܝܐ
21
22 ܠܒܗ ܫܪܝܪ. ܘܕܫܒܩ ܠܗ ܢܦܫܗ ܡܘܒܕ. * ܐܝܟ ܪܒܘܬܗ ܗܟܢܐ ܪܚܡܘܗܝ. ܘܐܝܟ ܫܡܗ ܗܟܢܐ ܥܒܕܘܗܝ.
23
1 [illegible]
2 [illegible]
3
4 [illegible]
5
6 [illegible]
7
8
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13
14 [illegible]
[illegible]

Væ cordi diffidenti; nam neque hoc ſubſiſtet. Væ vobis qui nimiâ polletis fiduciâ. Quid facietis, cùm judicabit Dñs? Qui reverentur Dñm, haudquaquã odio habebunt eloquium ejus: & qui diligunt eum, obſervabunt vias ejus. Cultores Domini cogitant voluntatem ipſius: Et diligentes eum addiſcunt legem ipſius. Colentis Deum augebitur poſſeſſio, & ſemen ejus poſt ipſum benedicetur. Reverentis Dominum cor firmum eſt: qui autem derelinquit eum, ſemetipſum perdit. Quanta enim eſt majeſtas ipſius, tanta miſericordia: & quantum nomen ipſius, tanta ejuſdem facta.

CAP. III.

POrrò filii, parentes audite, & facite; ut vitam vivatis ſempiternã. Dominus enim patrem præ filiis honeſtavit, & matris authoritatem in filios ſanxit. Ei qui patrem ſuum honorat, culpæ condonantur: Et theſauros reponit, qui matrem ſuam veneratur. Qui reveretur patrem, jucunditatem percipiet è filio ſuo: & quum oraverit, audietur & exaudietur. Ejus qui patrem honorat, multiplicabuntur dies: Et optimè meretur de Deo, qui matrem honorat. Fili mi, tam factis quàm dictis patrem tuum honora, ut omnes ipſius benedictiones in te refundantur. Benedictio patris extruit ædes: & maledictio matris radices evellit. Ne glorieris ignominiâ patris tui: neque enim in decus tibi cedet. Gloria enim viri eſt honor parentis ſui: & matrem dedecorare graviſſima ſunt flagitia. Fili mi, animoſus eſto in honorando patrem tuum, & ne deſiſtas ab eo colendo cunctis diebus vitæ tuæ. Etiamſi defecerit mens ejus, da illi veniam; & ne ſuffundas eum rubore cunctis diebus ætatis ipſius.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

15 * الويل للقلب الذي لا يومن * لانه لا يثبت * الويل لكم ايها المتوكلين على انفسكم * ماذا
16
17 تفعلون اذا جاءكم حكمه * اتقياء الرب يهتمون بمرضاته * واحباؤه يعملون مشيته ** من
18
19 اتقا الرب يكثر ماله * وينموا ذريته من بعده * من اتقا الرب تصلح سيرته * ومن
20
21
23 رفضه اهلك نفسه * لان رحمته كعظمته * وفعاله مثل اسمه *

* الفصل الثالث * يا معشر الاولاد اطيعوا اباءكم * لتنالوا الحياة الدائمة * 1
2 * لان الرب اوجب على الولد الحق لوالده * وحق الوالدة لازم بنيها * من اكرم اباه
3
4 تغفر ذنوبه * ويدخر الذخاير الباقية من ابيه من بر والدته * ومن اكرم اباه كثر
5
6 ولده * واذا صلا استجيب * من اكرم والده يطول بقاءه * ويحسن ثوابه ببر والدته * يا بني
7
9 اكرم اباك بالقول والفعل * لكي يستجاب دعاءه لك * دعاء الوالد يثبت العلالي * ولعنة
10
11 الوالدة تستاصل الاصل * لا ترتفع على ابيك * لانك لست تصيب الكرامة من ذلك *
12 * لان كرامة المرء كرامة والده * ولا يقل عدوه من شتم امه * يا بني احرص على كرامة ابيك *
13
14 ولا تدع تكرمته ايام حياته * وان خف عقله فداره * ولا تهنه ما دام حيا *

Væ cordi incredulo; non enim diu manebit. Væ vobis qui confiditis vobis ipſis. Quid facturi eſtis quum vos invaſerit judicium ejus? Timentes Dominum ſoliciti ſunt de beneplacito ipſius: & amici ejus exequuntur voluntatem ipſius. Timentis Dominum augebuntur opes, & propagabitur progenies ejus poſt ipſum. Timentis Dominum negotia proſperè ſuccedent; ſpernens autem illum, ſeipſum interimit. Nam miſericordia ejus talis eſt, qualis majeſtas ejus; & opera ejus, quale nomen ipſius.

CAP. III.

O Cœtus filiorum, obedite parentibus veſtris, ut vitam æternam poſſideatis. Nam Dominus filium debito adſtrinxit erga genitorem ſuum, & ad debitum genitricis tenentur liberi ipſius. Honorantis patrem peccata remittentur: Et theſauros à patre ſuo relictos recondit qui matri ſuæ obtemperat. Rurſum, qui patrem ſuum honore affecerit, multos habebit filios; cúmque oraverit, exaudietur. Qui patrem ſuum honorat, longævâ fruetur vitâ. Et optimum erit præmium ejus, propter obedientiam matri impenſam. Fili mi, honora patrem tuum ſermone et opere, ut ejus pro te precatio exaudiatur. Precatio patris cœnacula ſtabilit, & maledictio matris radicem extirpat. Ne ſuperbias in patrem tuum, quoniam nullũ ex hoc percipies honorem: Honor enim viri eſt honor patris ſui: nec carebit adverſitate qui injuriis afficit matrem ſuam. Fili mi, cura diligenter ut patrem tuum honores, & ne deſinas ei honorem exhibere diebus vitæ tuæ. Quòd ſi levius evadat judiciũ ejus, indulgeas ei, & ne ſpernas eum quandiu vixerit.

Verſio VULG. LAT.

15 Et ſi defecerit ſenſu, veniã da, & ne ſpernas eum in virtute tua: eleemoſyna enim patris non erit in oblivione.
16 Nam pro peccato matris reſtituetur tibi bonum, Et in
17 juſtitia ædificabitur tibi, & in die tribulationis commemorabitur tui: & ſicut in ſereno glacies, ſolventur peccata tua. Quàm malæ famæ eſt, qui derelinquit patrem:
18 & eſt maledictus à Deo, qui exaſperat matrem. Fili, in
19 manſuetudine opera tua perfice, & ſuper hominum gloriam diligêris. Quantò magnus es, humilia te in
20 omnibus, & coram Deo invenies gratiam: Quoniam
21 magna potentia Dei ſolius, & ab humilibus honoratur. Altiora te ne quæſieris, & fortiora te ne ſcrutatus fue-
22 ris: ſed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita ſemper, & in pluribus operibus ejus ne fueris curioſus. Non eſt
23 enim tibi neceſſarium, ea quæ abſcondita ſunt, videre oculis tuis. In ſupervacuis rebus noli ſcrutari multi-
24 pliciter, & in pluribus operibus ejus non eris curioſus. Plurima enim ſuper ſenſum hominum oſtenſa ſunt tibi.
25 Multos quoque ſupplantavit ſuſpicio illorum, & in va-
26 nitate detinuit ſenſus illorum. Cor durum habebit
27 malè in noviſſimo: & qui amat periculum, in illo peribit. Cor ingrediens duas vias, non habebit ſucceſſus,
28 & pravus corde in illis ſcandalizabitur. Cor nequam
29 gravabitur in doloribus, & peccator adjiciet ad peccandum. Synagogæ ſuperborum non erit ſanitas: fru-
30 tex enim peccati radicabitur in illis, & non intelligetur. Cor ſapientis intelligitur in ſapientia, & auris
31 bona audiet cum omni concupiſcentia ſapientiam. Sa-
32 piens cor & intelligibile abſtinebit ſe à peccatis, & in operibus juſtitiæ ſucceſſus habebit. Ignem ardentem extinguit aqua, & eleëmoſyna reſiſtit peccatis: Et Deus pro-
33 ſpector eſt ejus qui reddit gratiam: meminit ejus in poſterum, & in tempore caſûs ſui inveniet firmamentum.
34

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

15 (γ) † Κἂν ἀπολείπῃ σύνεσιν, συγγνώμην ἔχε, † καὶ μὴ ἀτιμάσῃς αὐτὸν
16 ἐν πάσῃ ἰσχύϊ σου. † ἐλεημοσύνη γὰρ πατρὸς οὐκ ἐπιλησθήσεται, † Καὶ
17 ἀντὶ ἁμαρτιῶν προσανοικοδομηθήσεταί σοι. † Ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου ἀναμνησθήσεταί σου· † ὡς εὐδία ἐπὶ παγετῷ, οὕτως ἀναλυθήσονταί σου αἱ ἁμαρτίαι.
18 Ὡς βλάσφημος ὁ ἐγκαταλιπὼν πατέρα, † καὶ κεκατηραμένος (δ) ὑπὸ κυρίου ὁ παροργίζων μητέρα αὐτοῦ.
19 † Τέκνον, (ε) ἐν πραΰτητι τὰ ἔργα σου διέξαγε, καὶ ὑπὸ ἀνθρώπου δεκτοῦ ἀγαπηθήσῃ.
20 † Ὅσῳ μέγας εἶ, τοσούτῳ ταπείνου σεαυτὸν, † καὶ ἔναντι κυρίου εὑρήσεις χάριν.
21 † Ὅτι μεγάλη ἡ δυναστεία (ζ) τοῦ κυρίου, † καὶ ὑπὸ τῶν ταπεινῶν δοξάζεται.
22 † Χαλεπώτερά σου μὴ ζήτει, † καὶ ἰσχυρότερά σου μὴ ἐξέταζε. † Ἃ προσετάγη σοι, ταῦτα διανοοῦ· † Οὐ γάρ ἐστί σοι χρεία τῶν κρυπτῶν.
23
24 † Ἐν τοῖς περισσοῖς τῶν ἔργων σου μὴ περιεργάζου· † Πλείονα γὰρ
25 συνέσεως ἀνθρώπων ὑπεδείχθη σοι.
26 † Πολλοὺς γὰρ ἐπλάνησεν ἡ ὑπόληψις αὐτῶν, † καὶ ὑπόνοια πονηρὰ ὠλίσθησε (η) διανοίας αὐτῶν.
27 † Καὶ ὁ ἀγαπῶν κίνδυνον, ἐν αὐτῷ (θ) ἐμπεσεῖται. † καρδία
29 σκληρὰ κακωθήσεται ἐπ' ἐσχάτων. † Καρδία σκληρὰ βαρυνθήσεται πόνοις, † καὶ ὁ ἁμαρτωλὸς προσθήσει ἁμαρτίαν ἐφ' ἁμαρτίαις.
30 † Ἐπαγωγῇ ὑπερηφάνου οὐκ ἔστιν ἴασις, † φυτὸν γὰρ πονηρίας ἐρρίζωκεν
31 ἐν αὐτῷ. † Καρδία συνετοῦ διανοηθήσεται παραβολὴν, † καὶ οὖς ἀκροατοῦ
33 ἐπιθυμία σοφοῦ. † Πῦρ φλογιζόμενον ἀποσβέσει ὕδωρ, † καὶ ἐλεη-
34 μοσύνη ἐξιλάσεται ἁμαρτίας. † Ὁ ἀνταποδιδοὺς χάριτας μέμνηται εἰς τὰ μετὰ ταῦτα, † καὶ ἐν καιρῷ πτώσεως (ι) εὑρήσει στήριγμα.

MS. A. (γ) Καὶ ἐὰν (δ) παρὰ κυρίου (ε) τὰ ἔργα σου ἐν πραΰτητι διέξαγε, (ζ) κυρίου, (η) διανοίαν (θ) ἀπολεῖται. (ι) αὐτοῦ εὑρήσει

Et, ſi defecerit ſenſu; veniam da: & non ſpernas eum in qualibet virtute tua. Eleemoſyna enim patris non erit in oblivione: 15
Et pro peccatis, (d) in juſtitia ædificabitur tibi. 16
In die tribulationis tuæ commemorabitur tui: ſicut in ſereno glacies; ſic ſolventur tua peccata. 17
Tanquam blaſphemus eſt, qui dereliquit patrem: & eſt maledictus à Domino, qui exaſperat matrem ſuam. 18
Fili, in manſuetudine opera tua perfice, & ab homine acceptabili diligêris. 19
Quanto (e) major es; tanto magis te humilia; & coram Deo invenies (f) gratiam. 20
Quoniam magna eſt potentia Domini, & ab humilibus honorificatur. 21
(g) Difficiliora te ne quæſieris: & fortiora te ne ſcrutatus fueris. Quæ præcepta ſunt tibi; hæc cogita: Non eſt enim tibi opus (h) abſconditis. 22
In ſupervacuis (i) operum tuorum ne fueris curioſus: 23
Plurima enim ſuper ſenſum hominis oſtenſa ſunt tibi. 24
Multos enim (k) implanavit ſuſpicio ipſorum: & cogitatio mala labefecit ſenſus (l) illorum. 25, 26
Et qui amat periculum; in illud incidet: Cor durum habebit malè in noviſſimis. 27
Cor durum gravabitur laboribus: & peccator adjiciet (m) peccatum ſuper peccata. 29
(n) Obductioni ſuperbi non eſt (o) ſanatio: frutex enim peccati radicavit in illo. 30
Cor ſapientis cogitabit parabolam, & auris auditoris, deſiderium ſapientis. 31
Ignem ardentem extinguet aqua: & eleemoſyna (p) expiabit peccata. 33
(q) Qui reddit gratias; commemoratur in poſterum: & in tempore caſûs inveniet firmamentum. 34

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

15 * ܙܕܩܬܐ ܕܐܒܐ ܠܐ ܡܬܛܥܝܐ. ܘܚܠܦ ܚܛܗܐ ܗܝ ܡܬܩܪܒܐ. * ܒܝܘܡܐ ܕܐܘܠܨܢܐ ܗܝ ܬܬܕܟܪ ܠܟ.
16
17 ܐܝܟ ܫܘܒܐ ܥܠ ܓܠܝܕܐ. ܠܡܫܪܝܘ ܚܛܗܝܟ. * ܡܛܠ ܕܡܓܕܦ ܗܘ ܡܢ ܕܒܣܐ ܠܐܒܘܗܝ.
18 ܘܠܝܛ ܩܕܡ ܒܪܘܝܗ. ܡܢ ܕܡܨܥܪ ܠܐܡܗ. * ܒܪܝ. ܒܥܘܬܪܟ. ܒܡܟܝܟܘܬܐ ܗܠܟ. ܘܡܢ
19 ܓܒܪܐ ܕܝܗܒ ܡܘܗܒܬܐ ܬܬܪܚܡ. * ܒܟܠ ܕܪܒ ܒܥܠܡܐ ܙܥܪ ܢܦܫܟ. ܘܩܕܡ
20 ܐܠܗܐ ܬܫܟܚ ܪܚܡܐ. * ܡܛܠ ܕܣܓܝܐܝܢ ܪܚܡܘܗܝ ܕܐܠܗܐ. ܘܠܡܟܝܟܐ ܪܙܘܗܝ
21 ܡܬܓܠܝܢ. * ܕܩܫܝܢ ܡܢܟ ܠܐ ܬܒܥܐ. ܘܕܥܫܝܢ ܡܢܟ ܠܐ ܬܒܨܐ. ܒܡܕܡ ܕܐܬܦܩܕܬ
22 ܐܣܬܟܠ. * ܘܠܐ ܢܗܘܐ ܠܟ ܡܪܚܘܬܐ ܥܠ ܟܣܝܬܐ. ܘܒܫܪܟܐ ܕܥܒܕܘܗܝ ܠܐ ܬܬܥܢܐ. ܡܛܠ
23
24 ܕܝܬܝܪ ܡܢܟ. ܐܬܚܙܝ ܠܟ. * ܡܛܠ ܕܣܓܝܐܝܢ ܐܢܘܢ ܪܥܝܢܝܗܘܢ ܕܒܢܝܢܫܐ. ܘܪܢܝܐ
26 ܒܝܫܐ ܡܛܥܝܢ. * ܠܒܐ ܩܫܝܐ ܐܚܪܝܬܗ ܒܝܫܬܐ. ܘܕܪܚܡ ܛܒܬܐ ܒܗܝܢ ܢܪܕܐ. * ܠܒܐ
27
25 ܩܫܝܐ ܢܬܝܩܪ ܒܟܐܒܘܗܝ. ܘܚܨܝܦ ܢܘܣܦ ܚܛܗܐ ܥܠ ܚܛܗܐ. * ܡܢ ܕܠܝܬ ܠܗ
ܒܒܬܐ ܕܥܝܢܐ. ܚܣܝܪ ܢܘܗܪܐ. ܗܟܘܬ ܐܢ ܚܣܝܪ ܐܢܬ ܡܢ ܝܕܥܬܐ. ܠܐ ܬܬܠ ܡܠܟܐ ܠܡܡܠܟܘ.
28 * ܠܡܚܘܬܗ ܕܡܡܝܩܢܐ. ܠܝܬ ܠܗ ܐܣܝܘܬܐ. ܡܛܠ ܕܡܢ ܢܨܒܬܐ ܒܝܫܬܐ. ܢܨܒܬܗ.
29 * ܠܒܐ ܚܟܝܡܐ. ܢܣܬܟܠ ܡܬܠܐ ܕܚܟܝܡܐ. ܘܐܕܢܐ ܕܫܡܥܐ. ܚܕܝܐ ܒܚܟܡܬܐ. * ܢܘܪܐ
30
31 ܝܩܝܕܬܐ. ܡܕܥܟܝܢ ܠܗ ܡܝܐ. ܗܟܢܐ ܙܕܩܬܐ ܡܫܒܩܐ ܚܛܗܐ. * ܕܥܒܕ ܛܒܬܐ. ܪܗܝܛ
ܒܐܘܪܚܗ. ܘܒܥܕܢܐ ܕܢܦܠ. ܡܫܟܚ ܠܗ ܣܡܟܐ.

Benignitas in patrem *præſtita* non tradetur oblivioni, ſed ipſa pro peccatis ſeſe objiciet. 15
In die calamitatis, ipſa in memoriam pro te revocabitur, velut æſtus adverſùs glaciem, ad abolenda peccata tua. 16
Blaſphemat enim qui patrem aſpernatur: & maledictus eſt coram creatore ſuo, qui matrem dedecorat. 17
Fili mi, in opulentia tua humiliter incede; & præ viro munera largiente diligêris. 18
In omnibus quæ magna ſunt in hoc ſeculo, parvum exhibe te ipſum; & apud Deum gratiam inibis. 19
Plurimæ ſunt enim Dei miſerationes, & humilibus myſteria revelantur. 20
Difficiliora te ne quæras, téque fortiora ne perveſtiges. 21
Quod curæ tuæ commiſſum eſt, intellige. 22
Et ne ſit tibi auſus in occulta, Néve de reliquis operibus ejus vexeris, quoniam plura quàm capere poſſis tibi ſunt aperta. 23
Plures enim ſunt hominum ſenſus: & imaginationes perverſæ ſeducunt. 24
Cordis pertinacis malus erit finis: qui verò bona diligit, in ipſis gradietur. 26
Cor pertinax gravabitur doloribus: impudens peccata peccatis accumulabit. 27
Qui non habet pupillas oculorum, caret lumine: cùm itaque ſcientiâ es orbatus, ne des conſilium ad ſuadendum. 25
Plagæ irriſoris non eſt medela; quia ex mala planta eſt planta ipſius. 28
Cor ſapiens proverbia ſapientum intelligit: & auris auſcultans delectatur ſapientibus. 29
Ignem ardentem extinguunt aquæ: ſimiliter eleemoſyna peccata dimittit. 30
Beneficus expeditus eſt in via ſua; & quo tempore cadit, invenit ſibi fulcientem. 31

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

15 *لأن البر بالوالد لا يمحي وبه يمحا كثير الذنوب* وفي الشدة يكون لك ناصرا ويصرف عنك
16
17 السرور كما يصرف البرد بشدة الحر* لأن من استخف بحق ابيه فهو مفتري ظالم ومن سخط
18 امه لعنة خالقه تنزل به* يا بني سر بالاتضاع في غناك وكن محبوبا الى الناس اكثر ممن يجزل
19 الجوائز* والزم الاتضاع في جميع ما عظم في الدنيا لتظفر بالرحمة والرافة من عند الله* فان
20
21 رحمة الله واسعة ويطلع المتواضعين على اسراره* لا تطلب ما يفوق طاقتك ولا تفحص عن
22 ما يعسر عليك نيله واذا وليت ولاية فاعفوا* ولا تبتغي عما هو خفي عنك* ولا تفحص عن
23
24 سائر اعمال السلطان لان قد ارتفعت على ما يفوقك* واراء الناس مختلفة والظن السوء يطغي
26 * القلب القاسي برداءة عاقبته والذي يحب فعل الخيرات ينالها* القلب الغليظ تكثر اوجاعه
27
25 والمراح يزيد خطايا على خطايا* من لم يكن صحيح اللحاظ فهو مظلم البصر كذلك واذا كنت
28 ناقص العلم فلا تشر على الناس كالعالم* ليس لعقوبة المستهزي معفي لان غرسه سوء
29 غرس* القلب الحكيم ينظر الى امثال الحكماء والاذن السامعة تفرح بكلام العقل* وكما
30
31 يطفي الماء النار الملتهبة كذلك الصدقة تخمد الذنوب* والذي يعمل الخير تحسن
طرقه* وان يسقط تكون له قوة وعمادا*

Nam beneficium in patrem non deletur, imò deletur per illud multitudo peccatorum. 15
Et in afflictione erit tibi adjutor, pelletq; à te mala, quemadmodum pellitur frigus vehementiâ caloris. 16
Qui enim debitum patris parvipendit, blaſphemus eſt ac ſceleratus: & qui matrem ſuã injuriis afficit, maledictio Creatoris ſui cadet in ipſum. 17
Fili mi, gere te humiliter in divitiis tuis, & eſto hominibus charior quàm is qui dona largitur. 18
Humilitati quoque inſiſte in cunctis quæ grandia ſunt in mundo, ut miſericordiam & clementiam à Deo conſequaris. 19
Miſericordia enim Dei ampliſſima eſt, & myſteria ſua humilib⁹ declarat. 20
Ne quæras quod vires tuas ſuperat, & ne ſcruteris quod arduum tibi eſt impetrare: & cùm aliqua demandata tibi fuerit provincia, utere clementiâ. 21
Et ne curioſè intuearis quod tibi eſt occultum. 22
Et ulla principis opera ne ſcruteris; quoniam quæ te ſunt altiora, ſuperant. 23
Variæ ſunt opiniones hominum: & opinio prava ſeducit. 24
Cor durum pravitate finis illius: qui autem delectatur exercitio bonorum operum, eadem conſequetur. 26
Cordis craſſi multi erunt dolores: & ſuperbus peccata peccatis adjunget. 27
Qui minimè ſanum habet obtutum, caligantis eſt aciei: pari modo ſi doctrinâ careas, ne conſilium des hominibus quaſi doctus. 25
Irriſoris pœnæ non eſt remiſſio, quoniam planta illius, peſſima plantarum eſt. 28
Cor ſapiens proverbia ſapientum inſpicit: & auris attẽta delectatur ſermone prudenti. 29
Et quẽadmodũ aqua ignem flammantem extinguit, ſic eleemoſyna mitigat peccata. 30
Et qui beneficia præſtat, optimæ erunt viæ ejus: quòd ſi cadat, erit illi vis atq; fulcimẽ. 31

Verſio VULG. LAT.

CAP. IV.

1 FIli, Eleëmoſynam pauperis ne defraudes, & oculos
2 tuos ne tranſvertas à paupere. Animam eſurientem ne
deſpexeris: & non exaſperes pauperem in inopia ſua.
3 Cor inopis ne afflixeris, & non protrahas datum an-
4 guſtianti. Rogationem contribulati ne abjicias: & non
5 avertas faciem tuam ab egeno. Ab inope ne avertas
oculos tuos propter iram: & non relinquas quærenti-
6 bus tibi retrò maledicere: Maledicentis enim tibi in
amaritudine animæ, exaudietur deprecatio illius: ex-
7 audiet autem eum, qui fecit illum. Congregationi pau-
perum affabilem te facito, & presbytero humilia ani-
8 mam tuam, & magnato humilia caput tuum. Declina
pauperi ſine triſtitia aurem tuam, & redde debitum
9 tuum, & reſponde illi pacifica in manſuetudine. Libe-
ra eum, qui injuriam patitur de manu ſuperbi: & non
10 acidè feras in anima tua. In judicando eſto pupillis mi-
11 ſericors ut pater, & pro viro matri illorum: Et eris tu
velut filius Altiſſimi obediens, & miſerebitur tui magìs
12 quàm mater. Sapientia filiis ſuis vitam inſpirat, &
13 ſuſcipit inquirentes ſe, & præibit in via juſtitiæ. Et qui
illam diligit, diligit vitam: & qui vigilaverint ad illã,
14 complectentur placorem ejus. Qui tenuerint illam, vi-
tam hereditabunt: & quo introibit, benedicet Deus.
15 Qui ſerviunt ei, obſequentes erunt ſancto: & eos, qui
16 diligunt illam, diligit Deus. Qui audit illam, judicabit
Gentes: & qui intuetur illam, permanebit confidens.
17 Si crediderit ei, hereditabit illam, & erunt in confirma-
18 tione creaturæ illius. Quoniam in tentatione ambulat
19 cum eo, & in primis eligit eum. Timorem & metum,
& probationem inducet ſuper illum: & cruciabit il-
20 lum in tribulatione doctrinæ ſuæ, donec tentet eum in cogitationibus ſuis, & credat animæ illius. Et firmabit illum, & iter adducet directũ ad illum, & lætificabit illum.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

ΚΕΦ. δ΄.

1 † Τέκνον, τὴν ζωὴν τοῦ πτωχοῦ μὴ ἀποστερήσῃς, † καὶ μὴ παρελκύσῃς
2 ὀφθαλμοὺς ἐπιδεεῖς. † Ψυχὴν πεινῶσαν μὴ λυπήσῃς, † καὶ μὴ παροργίσῃς
3 ἄνδρα ἐν ἀπορίᾳ αὐτοῦ. † Καρδίαν (α) παρωργισμένην μὴ προσταράξῃς,
4 † καὶ μὴ παρελκύσῃς δόσιν προσδεομένου. † Ἱκέτην θλιβόμενον
μὴ ἀπαναίνου, καὶ μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ πτωχοῦ.
5 † Ἀπὸ δεομένου μὴ ἀποστρέψῃς ὀφθαλμόν, † καὶ μὴ δῷς τόπον ἀνθρώπῳ
6 καταράσασθαί σε. † Καταρωμένου γάρ σε ἐν πικρίᾳ ψυχῆς αὐτοῦ, τῆς
7 δεήσεως αὐτοῦ ἐπακούσεται ὁ ποιήσας αὐτόν. † Προσφιλῆ συναγωγῇ
8 σεαυτὸν ποίει, καὶ μεγιστᾶνι ταπείνου τὴν κεφαλήν σου. † Κλῖνον πτωχῷ τὸ
9 οὖς σου, † καὶ ἀποκρίθητι αὐτῷ εἰρηνικὰ ἐν πραΰτητι. † Ἐξελοῦ ἀδικούμενον
10 ἐκ χειρὸς ἀδικοῦντος, † καὶ μὴ ὀλιγοψυχήσῃς ἐν τῷ κρίνειν σε.
11 † Γίνου ὀρφανοῖς ὡς πατήρ, † καὶ ἀντὶ ἀνδρὸς τῇ μητρὶ αὐτῶν· † Καὶ
12 ἔσῃ ὡς υἱὸς ὑψίστου, † καὶ ἀγαπήσει σε μᾶλλον ἢ μήτηρ σου. † Ἡ σοφία
υἱοὺς (β) ἑαυτῇ ἀνύψωσε, † καὶ ἐπιλαμβάνεται τῶν ζητούντων αὐτήν.
13 Ὁ ἀγαπῶν αὐτὴν ἀγαπᾷ ζωήν, † καὶ οἱ ὀρθρίζοντες πρὸς αὐτὴν
14 ἐμπλησθήσονται εὐφροσύνης. † Ὁ κρατῶν αὐτῆς κληρονομήσει
15 δόξαν, † καὶ οὗ εἰσπορεύεται (γ) εὐλογήσει κύριος. † Οἱ λατρεύοντες
αὐτῇ λειτουργήσουσιν Ἁγίῳ, † καὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτὴν ἀγαπᾷ
16 ὁ κύριος. † Ὁ ὑπακούων αὐτῆς κρινεῖ ἔθνη, † καὶ ὁ (δ) προσελθὼν
17 αὐτῇ κατασκηνώσει πεποιθώς. † Ἐὰν ἐμπιστεύσῃς, κατακληρονομήσεις
18 αὐτήν, † καὶ ἐν κατασχέσει ἔσονται αἱ γενεαὶ αὐτοῦ. † Ὅτι διεστραμμένως
19 (ζ) πορεύεται μετ' αὐτοῦ ἐν πρώτοις· † φόβον (η) δὲ καὶ δειλίαν
ἐπάξει ἐπ' αὐτόν, † καὶ βασανίσει αὐτὸν ἐν παιδείᾳ αὐτῆς, † ἕως οὗ
ἐμπιστεύσῃ τῇ ψυχῇ αὐτοῦ, † καὶ πειράσῃ αὐτὸν ἐν τοῖς δικαιώμασιν αὐτῆς.
20 † Καὶ πάλιν ἐπανήξει κατ' εὐθεῖαν πρὸς αὐτόν, καὶ εὐφρανεῖ αὐτόν,

MS.A. (α) παρωργισμένην (β) αὐτῆς (γ) εὐλογεῖ (δ) προσέχων (ε) Ὁ ἂν ἐμπιστεύσῃ, κατακληρονομήσει (ζ) πορεύσεται μετ' αὐτοῦ (η) καὶ δειλίαν

CAP. IV.

FIli, vitam pauperis ne defraudes: & ne protrahas 1
oculos egenos. Animam eſurientem ne contriſtes: 2
& non exaſperes virum in inopia ſua. Cor 3
irritatum ne conturbes: & ne protrahas datum
anguſtianti. Rogationem tribulati ne abjicias: 4
& ne avertas faciem tuam ab egeno. Ab inope 5
non avertas (a) oculum: & ne relinquas locum homini,
ut maledicat te: Maledicentis enim tibi in 6
amaritudine animæ ſuæ, deprecationem ejus exaudiet
is qui fecit illum. Congregationi amabilem te 7
facito: & magnati humilia caput tuum. Inclina 8
(b) pauperi aurem tuam, & reſponde illi pacifica
in manſuetudine. Libera eum qui injuriam patitur, 9
de manu injuriam inferentis: & (c) non acedieris
in judicando. Eſto pupillis ut pater, & pro 10
viro matri illorum: Et eris velut filius altiſſimi, 11
(d) & diliget te magis mater tua. Sapientia (e) fi- 12
lios ſibi exaltavit, & ſuſcipit inquirentes ſe. Qui 13
diligit illam, diligit vitam: & qui manè vigilaverint
ad illam; implebuntur lætitia. Qui tenuevit 14
illam; hæreditabit gloriam: & quocunque introit,
benedicet Dominus. Qui ſervient ei; ſervient 15
ſancto: & eos qui diligunt eam, diligit Dominus.
Qui audit illam; judicabit gentes: & qui 16
ad illam (f) acceſſerit; habitabit confidens. (g) Si 17
credideris; hæreditabis illam: et in poſſeſſione erunt
creaturæ ipſius. Quoniam (h) obliquè ambulat 18
cum eo in primis: Timorem autem, & metum 19
adducet ſuper illum, & cruciabit illum in diſciplina
ſua; donec credat animæ illius, & tentet
eum in juſtificationibus ſuis. Et rurſus redibit 20
rectà ad illum, & lætificabit illum,

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

1 * ܩܦܠܐܘܢ * ܕ * ܒܪܝ. ܠܐ ܬܒܙܚ ܒܚܝܘܗܝ ܕܡܣܟܢܐ. ܘܠܐ ܬܐܦܩ ܠܡܣܟܢܐ
2 3 ܢܟܝܬܐ. * ܢܦܫܐ ܕܣܢܝܩ ܠܗ. ܠܐ ܬܟܐܐ ܪܘܚܗ. ܘܠܐ ܬܛܥܐ ܪܘܚܗ ܕܓܒܪܐ ܬܒܝܪܐ. * ܡܥܘܗܝ
4 5 ܕܓܒܪܐ ܡܣܟܢܐ ܠܐ ܬܟܐܐ. ܘܠܐ ܬܟܠܐ ܡܘܗܒܬܐ ܡܢ ܕܨܪܝܟ. * ܒܥܘܬܗ ܕܡܣܟܢܐ ܠܐ
6 ܬܒܣܝܘܗܝ. ܘܠܐ ܬܬܠ ܠܗ ܐܬܪܐ ܕܢܠܘܛܟ. * ܡܛܠ ܕܗܘ ܕܡܪܝܪ ܚܟܗ. ܡܢ ܟܠܗ ܠܒܗ ܢܠܘܛ.
7 ܘܩܠܐ ܕܒܥܘܬܗ ܢܫܡܥ ܒܪܘܝܗ. * ܐܚܒ ܢܦܫܟ ܠܟܢܘܫܬܐ. ܘܠܫܠܝܛܢܐ ܕܡܕܝܢܬܐ ܐܪܟܢ
8 9 ܪܫܟ. * ܐܪܟܢ ܠܡܣܟܢܐ ܐܕܢܟ. ܘܐܦܢܝܘܗܝ ܫܠܡܐ ܒܡܟܝܟܘܬܐ. * ܦܪܘܩ ܠܕܛܠܝܡ ܡܢ
10 ܛܠܘܡܘܗܝ. ܘܠܐ ܬܬܥܩ ܢܦܫܟ ܒܕܝܢܐ ܬܪܝܨܐ. * ܗܘܝ ܐܝܟ ܐܒܐ ܠܝܬܡܐ. ܘܚܠܦ ܒܥܠܐ
11 12 ܠܐܪܡܠܬܐ. * ܘܬܗܘܐ ܠܐܠܗܐ ܐܝܟ ܒܪܐ. ܘܢܪܚܡ ܥܠܝܟ. * ܚܟܡܬܐ ܠܒܢܝܗ ܡܠܦܐ. ܘܡܢܗܪܐ
13 ܠܟܠ ܕܡܣܬܟܠܝܢ ܒܗ. * ܪܚܡܝܗ ܐܢܘܢ ܕܪܚܡܝܢ ܚܝܐ. ܘܕܒܥܝܢ ܠܗ ܢܡܠܘܢ
14 ܪܚܡܐ ܡܢ ܡܪܝܐ. * ܘܕܡܬܩܦܝܢ ܠܗ ܢܩܢܘܢ ܐܝܩܪܐ ܡܢ ܐܠܗܐ. ܘܐܬܪܐ ܕܒܪܟܗ
15 ܡܪܝܐ ܢܗܘܐ ܡܥܡܪܗܘܢ. * ܡܫܡܫܢܘܗܝ ܡܫܡܫܢܐ ܕܩܘܕܫܐ. ܘܠܡܥܡܪܗ ܪܚܡ
16 17 ܐܠܗܐ. * ܕܫܡܥ ܠܝ ܢܕܘܢ ܩܘܫܬܐ. ܘܕܨܐܬ ܠܝ ܢܫܪܐ ܒܓܘ ܬܘܢܝ. * ܐܢ ܢܗܝܡܢ ܒܝ.
18 ܢܐܪܬܢܝ ܘܢܩܢܝܢܝ ܠܟܠܗܘܢ ܕܪܐ ܕܥܠܡܐ. * ܡܛܠ ܕܒܥܩܡܬܐ ܐܗܠܟ ܥܡܗ.
19 ܘܩܕܡܝܬ ܐܢܣܝܘܗܝ. * ܕܚܠܬܐ ܘܪܬܝܬܐ ܐܪܡܐ ܥܠܘܗܝ. ܘܐܢܣܝܘܗܝ ܒܢܣܝܘܢܝ ܥܕܡܐ
20 ܕܢܫܬܪܪ ܠܒܗ ܒܝ. * ܐܗܦܘܟ ܬܘܒ ܠܘܬܗ.

CAP. IV.

FIli mi, ne derideas vitam pauperis; & pau- 1
perem *triſtitiæ* tenebris involutum ne exagi-
tes. Animæ egentis ſpiritum ne vexes, & 2
ſpiritum hominis confractum ne obliviſca- 3
ris. Viſcera hominis pauperis dolore ne af- 4
ficias, & donum inopi ne deneges. Petitio- 5
nem pauperis ne recuſes, néve des illi lo-
cum malè tibi precandi: Nam qui acerbo 6
eſt palato, ex intimis præcordiis imprecatur;
& vocem clamoris ejus exaudit creator ipſi-
us. Amabilem redde teipſum turbæ, & urbis 7
præfectis caput tuum ſummitte. Præbe au- 8
rem tuam pauperi, eíque pacatè cum humi-
litate reſponde. Oppreſſum eripe ab oppri- 9
mentibus eum, nec anguſto ſis animo in recto
judicio. Inſtar patris eſto pupillis, & vice 10
mariti viduis: Eríſque Deo tanquam filius, 11
& miſerebitur tuî. Sapientia filios ſuos edo- 12
cet, omnéſque eam intelligentes illuminat.
Amici ſunt ejus, qui amant vitam; & quæ- 13
rentes illam, gratiam à Domino conſequen-
tur: Quíque adhærent illi, honorem à Deo 14
obtinebunt: & locus cui benedixit Domi-
nus, erit habitatio eorum. Miniſtri ejus, mi- 15
niſtri ſunt ſanctitatis; ejúſque domicilium
diligit Deus. Qui me audit, judicabit veri- 16
tatem: & qui mihi attendit, intra me habi-
tabit. Si mihi credat, me poſſidebit & ac- 17
quiret in cunctas mundi generationes. Nam 18
perversè cum tali agam, & primùm expe-
riar illum: Metum ac tremorem injiciam in 19
eum, meíſque tentationibus explorabo, do-
nec cor ejus in me confirmetur: *Tum de-* 20
mùm converſa rectè me geram cum illo,

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

1 * الفصل الرابع * يا بني لا تستهزي بعيش الفقير * لا تضر بالمضطر المغموم *
3 4 لا تحزن جوف المسكين * ولا تمنع المضرور صدقته * * لا تغفل عن صوت السائل * ولا
5 تجعل له عليك سبيلا ليلعنك * لأن من الحنق يلعن من اقصا قلبه * ويسمع خالقه صوت
6 7 خضوعه * حبب نفسك للجماعة * واخضع لولاة المدينة * ضع نفسك للمحتاج * ورد عليه الجواب
8 9 والسلام بالاتضاع * انقذ المضرور ممن يضر به * ولا تضجر من الحق * كن بمنزلة الاب
10 11 12 لليتاما * وكشبه الزوج للارامل * فتكون لله مثل الولد * ويترحم عليك * الحكمة تودب
13 بنيها * وتخرج لجميع قولها * من طلب فهمها احبها * حبوا الحياة واطلبوها * تنالوا الرضا *
14 15 والذين يبلغون بها يجدوا الكرامة من عند الله * وكلهم كلا قد بارك الله فيه * خدامها
16 اطهار مقدسون * ويحب الله ماواها * من اطاعني فليقض بالحق * ومن قبل قولي يحل في امن *
17 18 من يصدقني يرثني * وادوم له الي جميع احقاب الدنيا * لاني اسير معه بالخلاف * لاني
19 اولا اجربه * والقي عليه الخوف والرعب * وامتحنه بتجارب اجربه بها * حتى اذا ثبت
20 على حبي * ورسخ في قلبه علمي * اعطف اليه واضمه الي *

CAP. IV.

O fili mi, ne irrideas victum paupe- 1
ris; ne lædas egenum contriſtatum. Ven- 3
trem pauperis ne contriſtes, & egenti ne
deneges eleemoſynam. Mendici vocem 4
ne negligas, neque præbeas illi occaſionem 5
maledicendi tibi. Ob acerbitatem enim 6
ex intimo corde maledicit, & creator e-
jus audiet vocem ſupplicationis illius.
Concilia tibi amorem turbæ, & primati- 7
bus urbis adhibe reverentiam. Humilia 8
teipſum egeno, & redde illi reſponſum ac
ſalutationem cum humilitate. Eripe læ- 9
ſum à lædente, & veritatem ne faſtidias.
Orphanis eſto loco patris, & velut mari- 10
tus viduis: Ut ſis Deo quaſi filius, & 11
miſereatur tuî. Sapientia filios ſuos e- 12
rudit, & profert eis omnem ſermonem
ſuum. Qui quærit intelligentiam ejus, di-
ligit ipſam. Diligite vitam, eámque ex- 13
petite, & jucunditatem conſequemini.
Qui eâ fuerint potiti, gloriam à Deo 14
conſequentur: & horum domicilium erit
domicilium cui Deus benedixit. Mini- 15
ſtri ejus puri ſunt ac ſancti, & Deus a-
mat habitaculum ejus. Qui mihi ob- 16
temperat, judicet ſecundùm veritatem:
& qui dictis meis acquieverit, ſecurus
habitabit. Qui mihi crediderit, me 17
poſſidebit, eique perdurabo in omnes or-
bis progenies. Nam præpoſterè cum illo 18
me geram: quandoquidem tentabo eum
in primis. Et timorem ac terrorem inji- 19
ciam in eum, tum probabo illum tentati-
onibus quib⁹ eum experiar: donec cum in
amore meo perſeveraverit, meaq; doctri-
na præcordiis ejus firmiter hæſerit. Re- 20
flectam ad eum, illumque ad me recipiã.

Verſio VULG. LAT.

21 Et denudabit abſconſa ſua illi, & theſaurizabit ſuper
22 illum ſcientiam et intellectum juſtitiæ. Si autem oberraverit, derelinquet eum, & tradet eum in manus ini-
23 mici ſui. Fili conſerva tempus, & devita à malo.
24 Pro anima tua ne confundaris dicere verum. Eſt enim
25 confuſio adducens peccatum, & eſt confuſio adducens
26 gloriam & gratiam. Ne accipias faciem adverſùs faciem tuam, nec adverſus animam tuam menda-
27 cium. Ne reverearis proximum tuum in caſu ſuo:
28 Nec retineas verbum in tempore ſalutis. Non abſcon-
29 das ſapientiam tuam in decore ſuo. In lingua enim ſapientia dignoſcitur: & ſenſus, & ſcientia, & doctrina in verbo ſenſati, & firmamentum in ope-
30 ribus juſtitiæ. Non contradicas verbo veritatis ullo modo, & de mendacio ineruditionis tuæ confunde-
31 re. Non confundaris confiteri peccata tua, & ne ſub-
32 jicias te omni homini pro peccato. Noli reſiſtere contra faciem potentis, nec coneris contra ictum fluvii.
33 Pro juſtitia agonizare pro anima tua, & uſq; ad mortem certa pro juſtitia, & Deus expugnabit pro te ini-
34 micos tuos. Noli citatus eſſe in lingua tua; & inutilis,
35 & remiſſ⁹ in operib⁹ tuis. Noli eſſe ſicut leo in domo tua, evertens domeſticos tuos, & opprimens ſubjectos
36 tibi. Non ſit porrecta manus tua ad accipiendum, & ad dandum collecta.

CAP. V.

1 NOli attendere ad poſſeſſiones iniquas, & ne dixe-
2 ris: Eſt mihi ſufficiens vita: nihil enim proderit in
3 tempore vindictæ & obductionis. Ne ſequaris in for-
4 titudine tua concupiſcentiam cordis tui: Et ne dixeris: Quomodo potui? aut quis me ſubjicet propter facta mea? Deus enim vindicans vindicabit. Ne dixeris: Pec-
5 cavi, & quid mihi accidit triſte? Altiſſimus eſt enim patiens redditor. De propitiato peccato noli eſſe ſine metu, neque adjicias peccatum ſuper peccatum. Et ne dicas:
6 Miſeratio Domini magna eſt, multitudinis peccatorum meorum miſerebitur.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

21
22 † Καὶ ἀποκαλύψει αὐτῷ τὰ κρυπτὰ αὐτῆς. † Ἐὰν ἀποπλανηθῇ,
ἐγκαταλείψει αὐτὸν, † καὶ παραδώσει αὐτὸν εἰς χεῖρας πτώσεως αὐτοῦ.
23
24 † Συντήρησον καιρὸν καὶ φύλαξαι ἀπὸ πονηροῦ, † καὶ περὶ τῆς ψυχῆς σου
25 μὴ αἰσχυνθῇς. † Ἔστι γὰρ αἰσχύνη ἐπάγουσα ἁμαρτίαν, † καὶ ἔστιν αἰσχύνη
26 δόξα καὶ χάρις. † Μὴ λάβῃς πρόσωπον κατὰ τῆς ψυχῆς σου, † καὶ μὴ
27 ἐντραπῇς εἰς πτῶσίν σου. † Μὴ κωλύσῃς λόγον ἐν καιρῷ σωτηρίας·
28 † Ἐν γὰρ λόγῳ γνωσθήσεται σοφία, † καὶ παιδεία ἐν ῥήματι γλώσσης.
29
30 † Μὴ ἀντίλεγε τῇ ἀληθείᾳ † καὶ περὶ τῆς ἀπαιδευσίας σου (θ) ἐντράπηθι.
31 † Μὴ αἰσχυνθῇς ὁμολογῆσαι ἐφ' ἁμαρτίαις σου, † καὶ μὴ βιάζου ῥοῦν
32 ποταμοῦ. † Καὶ μὴ ὑποστρώσῃς (ι) σεαυτὸν ἀνθρώπῳ μωρῷ, † καὶ
33 μὴ λάβῃς πρόσωπον δυνάστου. † Ἕως (κ) τοῦ θανάτου ἀγώνισαι
34 περὶ τῆς ἀληθείας, † καὶ κύριος ὁ θεὸς πολεμήσει ὑπὲρ σοῦ. † Μὴ
γίνου (λ) τραχὺς ἐν γλώσσῃ σου, † καὶ νωθρὸς καὶ παρειμένος ἐν τοῖς
35 ἔργοις σου. † Μὴ ἴσθι ὡς λέων ἐν τῷ οἴκῳ σου, † καὶ φαντασιοκοπῶν
36 ἐν τοῖς οἰκέταις σου. † Μὴ ἔστω ἡ χεὶρ σου ἐκτεταμένη εἰς τὸ λαβεῖν, † καὶ ἐν τῷ ἀποδιδόναι συνεσταλμένη.

MS. A. (θ) ἐντράπητι. (ι) ἀνθρώπῳ μωρῷ σεαυτὸν, (κ) θανάτου (λ) ταχὺς

ΚΕΦ. ε'.

1 † ΜΗ' ἔπεχε ἐπὶ τοῖς χρήμασί σου, † καὶ μὴ εἴπῃς, Αὐτάρκη μοι
2 ἐστί. † Μὴ ἐξακολούθει τῇ ψυχῇ σου καὶ τῇ ἰσχύϊ σου, (α) τοῦ πορεύεσθαι
3 ἐν ἐπιθυμίαις καρδίας σου. † Καὶ μὴ εἴπῃς, Τίς με δυναστεύσει;
4 † ὁ γὰρ κύριος ἐκδικῶν (β) ἐκδικήσει σε. † Μὴ εἴπῃς. Ἥμαρτον,
5 καὶ τί μοι ἐγένετο; † ὁ γὰρ κύριός ἐστι μακρόθυμος. † Περὶ ἐξιλασμοῦ
6 μὴ ἄφοβος γίνου προστεθῆναι ἁμαρτίαν ἐφ' ἁμαρτίαις. † Καὶ μὴ εἴπῃς,
Ὁ οἰκτιρμὸς αὐτοῦ πολὺς, † τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτιῶν μου ἐξιλάσεται·

MS. A. (α) Καὶ μὴ εἴπῃς, (β) ἐκδικήσει. Μὴ εἴπῃς,

Et denudabit abſconſa ſua. Si autem aberraverit; 21
derelinquet eum, & tradet eum in manus ruinæ ſuæ. 22
Conſerva tempus, & devita à malo: & pro anima 23
tua ne confundaris. Eſt enim confuſio adducens pec- 24
catum, & eſt confuſio gloria, & gratia. Ne accipias 25
faciem adverſùs animam tuam, & ne reverearis in 26
caſum tuum. Non retineas verbum in tempore 27
(i) ſalutis. In ſermone enim cognoſcitur ſapientia, 28
& doctrina in verbo linguæ. Non contradicas veri- 29
tati, & de (k) ineruditione tua confundere. Ne con- 30
fundaris confiteri peccata tua, nec coneris contra 31
fluxum fluminis. Et non ſubjicias te homini ſtulto, 32
& ne accipias faciem potentis. Uſque ad mortem 33
agonizare pro veritate: & Dominus Deus pugna-
bit pro te. Noli (l) aſper eſſe in lingua tua, & inu- 34
tilis, & remiſſus in operibus tuis. Noli eſſe, ſicut 35
leo, in domo tua, & arreptitius in domeſticis tuis.
Non ſit porrecta manus tua ad accipiendum, & ad 36
dandum collecta.

CAP. V.

NOli attendere ad divitias tuas: & ne dixeris,
ſufficientes mihi (a) ſunt. Ne ſequaris animam 1
tuam, & fortitudinem tuam, ut ambules in concu- 2
piſcentiis cordis tui. Et ne dixeris, Quis me 3
(b) ſubjiciet? Dominus enim vindicans vindicabit
te. Ne dixeris, peccavi, & quid mihi (c) accidit? 4
(d) Dominus enim eſt patiens. De (e) propitiatu 5
noli eſſe ſine metu, ut adjicias peccatum ſuper pec-
cata. Et ne dicas, miſeratio ejus magna eſt: multi- 6
tudinis peccatorum meorum miſerebitur.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

21 ܘܐܓܠܐ ܠܗ ܟܠܗܝܢ ܟܣܝܬܝ. * ܐܢ ܢܣܛܐ ܡܢ ܒܬܪܝ ܐܫܕܝܘܗܝ. ܘܐܫܠܡܝܘܗܝ
22 23 ܒܐܝܕܝ ܚܛܘܦܐ. * ܚܙܝ ܙܒܢܐ. ܘܕܚܠ ܡܢ ܒܝܫܐ. * ܘܡܢ ܢܦܫܟ ܠܐ ܬܒܗܬ. * ܡܛܠ ܕܐܝܬ
24 25 ܒܗܬܬܐ ܕܥܒܕܐ ܚܛܗܐ. ܘܐܝܬ ܒܗܬܬܐ ܕܫܘܒܚܗ ܛܝܒܘܬܐ ܡܩܢܝܐ. * ܠܐ ܬܣܒ ܐܦܐ ܠܢܦܫܟ. ܘܠܐ
26 27 ܬܒܗܬ ܠܡܘܕܝܘ ܣܟܠܘܬܟ. * ܠܐ ܬܟܠܐ ܦܬܓܡܐ ܒܥܕܢܗ. * ܘܠܐ ܬܛܫܐ ܚܟܡܬܟ.
28 29 * ܡܛܠ ܕܡܢ ܡܡܠܠܐ ܗܘ ܡܬܝܕܥܐ ܚܟܡܬܐ. ܘܣܘܟܠܐ ܡܢ ܡܡܠܠܐ ܕܠܫܢܐ. * ܠܐ ܬܣܪܘܒ ܠܘܬ
30 31 ܩܘܫܬܐ. ܘܡܢ ܣܟܠܘܬܟ ܐܬܟܠܝ. * ܠܐ ܬܒܗܬ ܠܡܘܕܝܘ ܚܛܗܝܟ. ܘܠܐ ܬܩܘܡ ܠܘܩܒܠ
32 33 ܣܟܠܐ. * ܠܐ ܬܬܪܡܐ ܩܕܡ ܫܛܝܐ. ܘܠܐ ܬܬܚܪܐ ܠܘܩܒܠ ܫܠܝܛܐ. * ܥܕܡܐ ܠܡܘܬܐ
34 ܐܬܟܬܫ ܥܠ ܩܘܫܬܐ. ܘܡܪܝܐ ܢܬܟܬܫ ܚܠܦܝܟ. * ܠܐ ܬܗܘܐ ܡܫܒܗܪ ܒܠܫܢܟ. ܘܪܦܐ
35 36 ܘܒܛܝܠ ܒܥܒܕܝܟ. * ܠܐ ܬܗܘܐ ܐܝܟ ܟܠܒܐ ܒܒܝܬܟ. ܘܩܫܐ ܘܕܚܝܠ ܒܥܒܕܝܟ. * ܠܐ ܬܗܘܐ
ܐܝܕܟ ܦܫܝܛܐ ܠܡܣܒ. ܘܟܪܝܟܐ ܠܡܬܠ. * ܩܦܠܐܘܢ * ܗ *
1 2 * ܠܐ ܬܬܟܠ ܥܠ ܩܢܝܢܟ. ܘܬܐܡܪ ܕܣܦܩ ܠܝ. * ܠܐ ܬܬܟܠ ܥܠ ܚܝܠܟ. ܠܡܐܙܠ ܒܪܓܝܝܬ
3 4 ܠܒܟ. * ܠܐ ܬܐܡܪ ܕܡܢܘ ܡܫܟܚ ܠܘܩܒܠ ܚܝܠܝ. ܡܛܠ ܕܡܪܝܐ ܬܒܘܥܐ ܗܘ ܕܟܠܗܘܢ ܛܠܘܡܐ. * ܠܐ ܬܐܡܪ
6 ܕܚܛܝܬ. ܘܠܐ ܗܘܐ ܠܝ ܡܕܡ. ܡܛܠ ܕܐܠܗܐ ܢܓܝܪ ܪܘܚܗ ܗܘ. * ܠܐ ܬܐܡܪ ܕܡܪܚܡܢܐ ܗܘ
5 ܡܪܝܐ. ܘܠܣܘܓܐ ܕܚܘܒܝ ܢܫܒܘܩ. * ܠܐ ܬܬܟܠ ܥܠ ܫܘܒܩܢܐ. ܘܬܘܣܦ ܚܛܗܐ ܥܠ ܚܛܗܐ.

Et omnia arcana mea patefaciam ipſi. Si ſe 21
ſubtraxerit à me, rejiciam eum, tradamq; in 22
manum rapacium. Opportunitatem obſerva 23
& malignum reformīda: Et animæ tuæ (*vel. tui ipſius*) ne te pudeat. Eſt enim pudor ge- 24 25
nerans peccata, eſt item pudor cujus decus
gratiam conciliat. Ne aduleris tibi ipſi, nec 26
erubeſcas fateri culpas tuas. Sermonem op- 27
portuno tempore ne comprimas. Nevè ſa- 28
pientiā tuam celes. Nam ex ſermone cogno- 29
ſcitur ſapientia, & intellectus è confabulatione linguæ. Veritatem ne impugnes, & à 30
ſceleribus tuis abſtineto. Peccata tua fateri ne 31
erubeſcas, & ſtulto ne reſiſtas. Ne te ſummit- 32
tas inſano, & adverſùs potentem ne contendas. Ad mortem uſq; decerta pro veritate, & 33
Dñs pro te decertabit. Ne ſis linguâ tuâ ja- 34
ctabund⁹, & remiſſus ac iners in tuis operib⁹.
Ne ſis canis in domo tua, & ſeverus ac terri- 35
bilis in actionibus tuis. Ne ſit man⁹ tua por- 36
recta ad accipiendū, ſitq; ad dandū contracta.

CAP. V.

NE confidas tuis divitiis, ac dicas, Multum 1
habeo. Ne confidas potentiæ tuæ, ut ſequa- 2
ris voluntates cordis tui. Ne dicas, Quis po- 3
teſt adverſùs robur meum? Dñs enim vindex
eſt omniū oppreſſorum. Ne dicas, Peccavi, & 4
nihil mihi accidit: Deus enim longanimis eſt.
Ne dicas, Clemens eſt Dñs, & copiā debito- 6
rum ipſe condonabit mihi. Super *data* venia 5
ne confidas, ne peccata peccatis accumules.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

21 22 * واظهر له جميع اسراري * وان خذلني اكبه * وادفعه الي المختلسين * اعرف مواضع
23 24 الكلام * واحذر الشرير * ولا تعد عما لا نفع به من انفك * لان من الانف ما يكسب الاثم
25 26 27 ومنه ايضا ما هو بهاء وكرامة * لا تحاب نفسك * ولا تانف من الاعتراف بعثراتك * لا تبخل
28 29 بقولك حيث ينفع * ولا تكتم حكمتك * لان الحكمة من النطق تعرف * والفهم بخطبة اللسان *
30 31 * لا تخالف القسط * ولا تماريه * وارجع عن ذنوبك وارتد منها * لا تانف من الاقرار بخطاياك *
32 33 ولا تمازح الجاهل * ولا تجعل عرضك للسفيه * ولا تنازع السلطان * جاهد دون الحق الي
34 35 الموت * والرب يجاهد عنك وينصرك * ولا تكون مفتخرا بلسانك * وعاجزا كسلانا في فعالك * لا تكون
36 ضجرا صياحا في منزلك * فظا غليظا في فعالك * لا تكون يداك مبسوطة للاخذ * منقبضة عن
1 2 العطاء * الفصل الخامس * لا تتوكل على مواشيك * وتقول اني مالي كثير * لا تثق
3 بقوتك وتتبع هواك * لا تقول من يطيقني * فان الرب منتقم لجميع المظلومين والمغصوبين *
4 6 * لا تقول اني اذنبت ولم اعاقب * لان الله تعالي طويل المهل والعوده * لا تقول ان الرب رحيم
5 ويتجاوز عن كثير ذنوبي * لا تطمع بالغفران * كيلا تزيد على خطاياك *

Et omnia ſecreta mea pandam illi. 21
Quòd ſi me deſerat, abjiciam eum, & 22
direptoribus tradam. Noſce loquendi oc- 23
caſionem, & malignum caveto: Et ne 24
curras (i. te occupes) in quibus inutilis
eſt pudor tuus. Nam inter pudores eſt qui 25
iniquitatem afferat, & inter eoſdem etiā
qui gratia eſt ac honor. Ne tibiïpſi aſ- 26
ſenteris, & lapſus tuos fateri ne erube-
ſcas. Ne ſis avarus ſermonis ubi prod- 27
eſt, Et ſapientiam tuam ne occultes. 28
Nam ſapientia è ſermone deprehenditur, 29
& prudentia è linguæ colloquio. Ne 30
contradicas veritati, nec impugnes eam:
& retrahe te à peccatis tuis, & ab iis
abſtineto. Ne erubeſcas fateri peccata 31
tua, & cum inſipiente ne joceris. Et ne 32
proſtituas honorem tuum ſtulto, & cum
principe ne rixeris. Pugna pro verita- 33
te ad mortem uſque, & Dominus pro te
pugnabit, ac victorem te reddet. Ne 34
fueris linguâ tuâ arrogans, torpens verò
ac ignavus in operibus tuis. Ne fueris 35
moroſus, clamoſus domi tuæ, tetricus,
aſper in operibus tuis. Ne ſit manus 36
tua porrecta ad accipiendum, ad tribu-
endum contracta.

CAP. V.

NE confidas armentis tuis, ac dicas, 1
Multas equidem habeo divitias. Ne ſis 2
de robore tuo ſecurus, & proprias ſequare
cupiditates. Ne dixeris, Quis in me 3
valeat? quia Dominus vindex eſt omni-
um qui tyrannide opprimuntur atq; vio-
lentiā. Ne dicas, Deliqui, nec fui punitus; 4
quoniam Deus excelſus diu expectat &
coërcet iram ſuam. Ne dixeris, Dominus 6
quidem miſericors eſt, & multitudinem
delictorum meorum prætcribit. De venia 5
ne præſumas, ne adaugeas peccata tua.

Versio VULG. LAT.

7 Misericordia enim & ira ab illo citò proximant, & in
8 peccatores respicit ira illius. Non tardes converti ad
9 Dominum, & ne differas de die in diem. Subitò enim
veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te.
10 Noli anxius esse in divitiis injustis: non enim proderunt
11 tibi in die obductionis & vindictæ. Non ventiles
te in omnem ventum, & non eas in omnem viam, sic
12 enim omnis peccator probatur in duplici lingua. Esto
firmus in via Domini, & in veritate sensûs tui & scientia,
13 & prosequatur te verbum pacis & justitiæ. Esto
mansuetus ad audiendum verbum, ut intelligas: et cum
14 sapientia proferas responsum verum. Si est tibi intellectus,
responde proximo: sin autem; sit manus tua
super os tuum, ne capiaris in verbo indisciplinato,
15 & confundaris. Honor & gloria in sermone sensati,
16 lingua verò imprudentis subversio est ipsius. Non appelleris
susurro, & linguâ tuâ ne capiaris, et confundaris.
17 Super furem enim est confusio & pœnitentia, & denotatio
pessima super bilinguem: susurratori autem
18 odium, & inimicitia, & contumelia. Justifica pusillum,
& magnum similiter.

CAP. VI.

1 Noli fieri pro amico inimicus proximo: improperium
enim & contumeliam malus hæreditabit, &
2 omnis peccator invidus & bilinguis. Non te extollas
in cogitatione animæ tuæ velut taurus: ne fortè elidatur
3 virtus tua per stultitiam, Et folia tua comedat,
4 & fructus tuos perdat, & relinquaris velut lignum aridum in eremo. Anima enim nequam disperdet qui se habet, & in gaudium inimicis dat illum, & deducet in
5 sortem impiorum. Verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos: & lingua eucharis in bono homine abundat.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

7 †Ἔλεος γὰρ καὶ ὀργὴ παρ' (γ) αὐτοῦ, † καὶ ἐπὶ ἁμαρτωλοὺς καταπαύσει
8 ὁ θυμὸς αὐτοῦ. † Μὴ ἀνάμενε ἐπιστρέψαι πρὸς κύριον, † καὶ
9 μὴ ὑπερβάλλου ἡμέραν ἐξ ἡμέρας· † Ἐξάπινα γὰρ ἐξελεύσεται ὀργὴ
10 κυρίου, † καὶ ἐν καιρῷ ἐκδικήσεως ἐξολῇ. † Μὴ ἔπεχε ἐπὶ χρήμασιν
ἀδίκοις, † οὐδὲν γὰρ (δ) ὠφελήσεις ἐν ἡμέρᾳ ἐπαγωγῆς.
11 †Μὴ λίκμα ἐν παντὶ ἀνέμῳ, † καὶ μὴ πορεύου ἐν πάσῃ ἀτραπῷ· † οὕτως
12 ὁ ἁμαρτωλὸς ὁ δίγλωσσος. † Ἴσθι ἐστηριγμένος ἐν συνέσει σου,
13 † καὶ εἷς ἔστω σου ὁ λόγος. † Γίνου ταχὺς ἐν ἀκροάσει σου, † καὶ ἐν
14 μακροθυμίᾳ φθέγγου ἀπόκρισιν. † Εἰ ἔστι σοι σύνεσις, ἀποκρίθητι
15 τῷ πλησίον, † εἰ δὲ μή, ἡ χείρ σου ἔστω ἐπὶ στόματί σου. † Δόξα καὶ
16 ἀτιμία ἐν λαλιᾷ, † καὶ γλῶσσα ἀνθρώπου πτῶσις αὐτῷ. † Μὴ κληθῇς
17 ψίθυρος, † καὶ τῇ γλώσσῃ σου μὴ ἐνέδρευε· † Ἐπὶ γὰρ τῷ κλέπτῃ
18 ἐστὶν αἰσχύνη, † καὶ κατάγνωσις πονηρὰ ἐπὶ διγλώσσου. † Ἐν μεγάλῳ
καὶ ἐν μικρῷ μὴ ἀγνόει.

MS.A. (γ) αὐτῷ, (δ) ὠφελήσει σε ἐν ἡμέρᾳ ἐπαγωγῆς.

ΚΕΦ. ς'.

1 †Καὶ ἀντὶ φίλου μὴ γίνου ἐχθρός· † ὄνομα γὰρ πονηρὸν αἰσχύνην καὶ
2 ὄνειδος κληρονομήσει· † οὕτως ὁ ἁμαρτωλὸς ὁ δίγλωσσος. † Μὴ
ἐπάρῃς σεαυτὸν ἐν βουλῇ ψυχῆς σου, † ἵνα μὴ διαρπαγῇ ὡς ταῦρος
3 ἡ ψυχή σου. † Τὰ φύλλα σου καταφάγεσαι, καὶ τοὺς καρπούς σου ἀπολέσεις,
4 † καὶ ἀφήσεις σεαυτὸν ὡς (α) ξύλον ξηρόν. † Ψυχὴ πονηρὰ ἀπολεῖ
τὸν κτησάμενον αὐτήν, † καὶ ἐπίχαρμα ἐχθρῶν ποιήσει αὐτόν.
5 † Λάρυγξ γλυκὺς πληθυνεῖ φίλους αὐτοῦ, † καὶ γλῶσσα εὔλαλος πληθυνεῖ
εὐπροσήγορα.

MS.A. (α) φύλλον ξηρόν.

Misericordia enim & ira ab illo: & super peccatores 7
requiescet ira illius. Ne tardes converti ad 8
Dominum, & ne differas de die in diem: Subitò 9
enim egredietur ira Domini, & in tempore vindictæ
(f) disperdet. Noli attentus esse in divitiis injustis: 10
nihil enim (g) adjuvaberis in die obductionis. Non 11
ventiles in omni vento, & non eas in omni via:
(h) sic peccator duplex linguâ. Esto firmus in intellectu 12
tuo: & unus sit sermo tuus. Esto velox in 13
auscultatione tua, & in longanimitate profer responsum.
Si est tibi intellectus; responde proximo: 14
sin autem; sit manus tua super os tuum. Gloria, 15
& inhonoratio in sermone: & lingua hominis, subversio
est illius. Non appelleris (i) susurro: & linguâ 16
tuâ ne insidieris. Super furem enim est confusio: 17
& denotatio pessima super bilinguem. In magno, & 18
in parvo (k) non ignores.

CAP. VI.

Et noli fieri pro amico inimicus. Nomen enim 1
malum, confusionem, & improperium (a) hæreditabit.
Sic peccator bilinguis. Ne te extollas in cogitatione 2
animæ tuæ, ne diripiatur velut taurus, anima
tua. Folia tua comedes, & fructus tuos perdes, 3
& relinques te velut lignum aridum. Anima nequam 4
disperdet eum, qui se habet; et gaudium inimicorum
faciet eum. Guttur dulce multiplicabit 5
amicos suos, et lingua beneloquens multiplicabit
bonas salutationes.

Versio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

7 * ܡܛܠ ܕܪ̈ܚܡܐ ܘܪܘܓܙܐ ܠܘܬܗ. ܘܥܠ ܪ̈ܫܝܥܐ ܢܢܘܚ ܪܘܓܙܗ. * ܠܐ ܬܬܡܗܡܗ ܠܡܬܦܢܝܘ ܠܘܬ
8 ܡܪܝܐ. ܘܠܐ ܬܟܪܐ ܡܢ ܝܘܡ ܠܝܘܡ. * ܡܛܠ ܕܡܢ ܫܠܝ ܢܦܩ ܪܘܓܙܐ. ܘܒܙܒܢ
9 ܦܘܪܥܢܐ ܐܒܕܢܐ. * ܠܐ ܬܬܟܠ ܥܠ ܢܟ̈ܣܐ ܕܥܘܠܐ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܡܘܬܪܝܢ ܠܟ ܒܝܘܡܐ ܕܐܘܠܨܢܐ.
10 * ܠܐ ܬܗܘܐ ܙܪܐ ܒܟܠ ܪܘܚ. ܘܡܬܗܦܟܢܐ ܒܟܠ ܫܒܝܠ. * ܗܘܝܬ ܣܡܝܟ ܥܠ ܡܕܥܟ.
11 ܘܚܕܐ ܬܗܘܐ ܡܠܬܟ. * ܗܘܝܬ ܡܣܪܗܒ ܠܡܫܡܥ. ܘܒܢܝܚܘܬܐ ܗܘܝܬ ܦܢܐ
12 ܦܬܓܡܐ. * ܐܢ ܐܝܬ ܠܟ ܡܠܬܐ ܦܢܝ ܠܚܒܪܟ. ܘܐܢ ܠܐ. ܐܝܕܟ ܣܝܡ ܥܠ ܦܘܡܟ.
13 * ܐܝܩܪܐ ܘܨܥܪܐ ܒܝܕ ܡܢ ܕܡܡܠܠ. ܘܠܫܢܗܘܢ ܕܒܢ̈ܝ ܐܢܫܐ ܪܡܐ ܠܗܘܢ. * ܠܐ ܬܬܩܪܐ
14 ܕܡܗܠܟ ܒܬܪ̈ܬܝܢ. ܘܒܠܫܢܟ ܠܐ ܬܬܬܩܠ. * ܡܛܠ ܕܥܠ ܓܢܒܐ ܐܬܒܪܝܬ ܒܗܬܬܐ. ܘܚܣܕܐ
15 ܒܝܫܐ ܥܠ ܡܢ ܕܡܗܠܟ ܒܬܪ̈ܬܝܢ. * ܣܓܝ ܘܙܥܘܪ ܠܐ ܬܣܟܠ.
16
17
18

Misericordia enim & indignatio penes eum 7
sunt, & super impios requiescet indignatio ipsius. Ne cuncteris pœnitere coram illo, & 8
ne moras nectas de die in diẽ: Quoniã ex im- 9
proviso erumpet indignatio, & in tempore ultionis interitus. Ne confidas injustis divi- 10
tiis; nihil enim tibi proderunt in die afflictionis. Ne vela committas cuilibet vento, 11
& ad quancumque semitam ne te vertas. In- 12
nitere sensui tuo, & unus esto sermo tuus. Esto promptus ad audiendum, tardè verò re- 13
sponsum redde. Si verbum tibi suppetat, 14
responde proximo tuo: alioqui, manum tuam ori tuo impone. Laus ac vituperium 15
pendent ab eo qui loquitur, & lingua hominum dejicit illos. Ne acquiras nomen du- 16
pliciter ambulantis, & linguâ tuâ ne impingas. In furem enim creata est ignominia, & 17
atrox infamia in dupliciter ambulantem. Mul- 18
tùm vel parùm ne delinquas:

* ܩܦܠܐܘܢ * ܘ *

1 * ܘܚܠܦ ܪܚܡܐ ܠܐ ܬܗܘܐ ܒܥܠܕܒܒܐ. ܕܠܐ ܫܡܐ ܒܝܫܐ ܘܚܣܕܐ ܬܩܢܐ. ܡܛܠ ܕܚܣܕܐ ܘܚܘܒܬܐ. ܥܠ ܡܢ
2 ܕܡܗܠܟ ܒܬܪ̈ܬܝܢ. * ܠܐ ܬܫܠܡ ܠܢܦܫܟ. ܕܠܐ ܢܒܥܐ ܐܝܟ ܬܘܪܐ ܚܝܠܟ. * ܛܪ̈ܦܝܟ
3
4 ܢܬܪ. ܘܦܐܪ̈ܝܟ ܢܐܟܘܠ. ܘܢܫܒܩܟ ܐܝܟ ܩܝܣܐ ܝܒܝܫܐ. * ܡܛܠ ܕܢܦܫܐ ܥܙܝܙܬܐ ܠܩܢܝܢܗ
5 ܬܘܒܕ. ܘܚܕܘܬܐ ܠܒܥܠܕܒ̈ܒܘܗܝ ܬܥܒܕܝܘܗܝ. * ܦܘܡܐ ܡܒܣܡܐ ܢܣܓܘܢ ܪ̈ܚܡܘܗܝ.
ܘܣܦܘܬܗܘܢ ܕܙܕܝ̈ܩܐ. ܫܐܠܐ ܒܫܠܡܐ.

CAP. VI.

Et ex amico ne inimicus evadas; ne ma- 1
lum nomen & ignominiam adipiscaris: opprobrium enim atque reatus in eum qui dupliciter ambulat. Proprio animo ne te com- 2
mittas, ne quasi taurus robur tuum quærat, Folia tua excutiat, & fructum tuum come- 3
dat, ac velut arborem siccam destituat. Ani- 4
mus enim protervus possidentem se destruit, & gaudium hostibus efficit eum. Oris blan- 5
di, multi erunt amici: & labia justorum, postulatio pacis.

Versio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

7 8 * لأن الرحمة والمغفرة بيد الرب * ويحل غضبه على المنافقين * لا تتأخر عن التوبة ولا تتباطي
9 10 يوما بعد يوم * لأن النكال ينزل بغتة والهلاك عند الجزاء * لا تتكل على المواشي المجموعة من
11 12 الحرام * لأنها لا تغنيك يوم الشدة * لا تنتقل مع كل ريح وتنقلب مع كل رأي * بل كن ربيطا
13 ثابتا على كل عقلك * ولتكن كلمتك واحدة * كن مستسرعا لسمع الكلام * بطيئا
14 متأنيا عن رد الجواب * إن حضرك جواب بالصواب فرده على صاحبك * وإلا فألزم لسانك
15 16 الصمت * التكرمة والهوان لصاحب الكلام * ألسنة الناس تصرعهم * لا تكون ذا
17 لسانين * ولا تعثر بلسانك * لأن العار والخزي يلزمان اللص والذل والشتيمة لذي وجهين *
18 * لا تصغي إلى أحد بقليل ولا بكثير *

* الفصل السادس *

1 * لا تكون يدك مقبوضة لئلا تصير فضيحة * والاسم القبيح والعار والعيب يلزم ذا اللسانين *
2 * لا تتبع شهوات نفسك * لئلا تستكذ كذلك الدبرة وتوهن قوتك مثل الثور في الأصمار *
3 4 * تنثر ورقك وتأكل ثمرك * وتدعك خاويا كالشجرة اليابسة * لأن النفس الخبيثة تهلك
5 صاحبها * وتشمت به الأعداء * اللطيف الكلام تكثر أصدقاؤه * متبعي الأبرار يحمد *

Misericordia enim & venia in manu Domini, & indignationem suam in impios immittet. Ne differas pœnitentiam, neque moreris de die in diem. Nam pœna repentè irruet, & tempore retributionis exitium. Ne confidas opibus ex illicito coactis: quoniam nullam tibi opem ferent in die calamitatis. Ne omni cum vento movearis, nec quamvis opinionem secteris: Sed esto firmus & constans in toto sensu tuo, & unus idemque sit sermo tuus. Esto celer ad audiendum sermonem, tardus ac lentus ad reddendum responsum. Si præstò tibi sit responsum idoneum, redde amico tuo: sin minùs, impone silentium linguæ tuæ. Gloria & ignominia authori sermonis: linguæ hominum præcipitant eos. Ne sis bilinguis, néve offendas linguâ tuâ. Nam turpitudo & ignominia furem comitantur, & contemptus atque convitium duas habentem facies. Ne cui acquiescas in re parva sive magna.

CAP. VI.

Non sit angusta manus tua, ne fias opprobrium: turpe autem nomen, improperium, & infamia comitantur bilinguem. Libidines animæ tuæ ne sequaris, ne te in miseriam impellant, viresque tuas debilitent quasi taurus cui pabulum objicitur, Excutiant folia tua, fructus tuos comedant, vacuumque te deserant ut arborem aridam. Anima enim prava possessorem suum perdet, & inimicis ludibrium efficiet. Comis in loquendo multos sibi conciliabit amicos: qui appetit justos, laudabitur.

Verſio VULG. LAT.

6 Multi pacifici ſint tibi, & conſiliarius ſit tibi unus de
7 mille. Si poſſides amicū, in tentatione poſſide eum, &
8 ne facilè credas ei. Eſt enim amicus ſecundùm tempus
9 ſuum, & non permanebit in die tribulationis. Et eſt
amicus qui convertitur ad inimicitiam : & eſt amicus
10 qui odium & rixam & convitia denudabit. Eſt au-
tem amicus ſocius menſæ, & non permanebit in die
11 neceſſitatis. Amicus ſi permanſerit fixus, erit tibi quaſi
12 coæqualis, & in domeſticis tuis fiducialiter aget : Si
humiliaverit ſe contra te, & à facie tua abſconderit ſe,
13 unanimem habebis amicitiam bonam. Ab inimicis tu-
14 is ſeparare, & ab amicis tuis attende. Amicus fidelis,
protectio fortis : qui autē invenit illū, invenit theſau-
15 rū. Amico fideli nulla eſt comparatio, & non eſt di-
gna ponderatio auri & argenti contra bonitatē fidei
16 illius. Amicus fidelis, medicamentū vitæ & immorta-
17 litatis : & qui metuunt Dn̄m, invenient illum. Qui ti-
met Deum, æquè habebit amicitiā bonā : quoniā ſe-
18 cundùm illū erit amicus illius. Fili, à juventute tua ex-
cipe doctrinam, & uſq; ad canos invenies ſapientiam.
19 Quaſi is qui arat, & ſeminat, accede ad eam, & ſuſtine
20 bonos fructus illius. In opere enim ipſiꝰ exiguū labo-
21 rabis, & citò edes de generationibus illius. Quàm a-
ſpera eſt nimiùm ſapientia indoctis hominibꝰ, & non
22 permanebit in illa excors. Quaſi lapidis virtus proba-
tio erit in illis, & non demorabuntur projicere illam.
23 Sapientia enim doctrinæ ſecundùm nomen eſt ejus, &
non eſt multis manifeſta : quibus autem cognita eſt,
24 permanet uſque ad conſpectum Dei. Audi, fili, & acci-
25 pe conſilium intellectûs, & ne abjicias conſilium meum. Injice pedem tuum in compedes illius, & in torques illius collum tuum : Subjice humerum tuum, & porta il-
26 lam, & ne acedieris vinculis ejus.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

6 † Οἱ εἰρηνεύοντές σοι ἔστωσαν πολλοί, † οἱ δὲ σύμβουλοί σου εἷς ἀπὸ
7 χιλίων. † Εἰ κτᾶσαι φίλον, ἐν πειρασμῷ κτῆσαι αὐτόν, † καὶ μὴ ταχὺ
8 ἐμπιστεύσῃς αὐτῷ. † Ἔστι γὰρ φίλος ἐν καιρῷ αὐτοῦ, † καὶ οὐ μὴ παρα-
9 μείνῃ ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου. † Καὶ ἔστι φίλος μετατιθέμενος
10 (a)εἰς ἔχθραν, † καὶ μάχην ὀνειδισμοῦ σου ἀποκαλύψει. † Καὶ ἔστι φίλος
11 κοινωνὸς τραπεζῶν, † καὶ οὐ μὴ παραμείνῃ ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου. † Καὶ
ἐν τοῖς ἀγαθοῖς σου ἔσται ὡς σύ, † καὶ ἐπὶ τοὺς οἰκέτας σου παρρησιάσεται.
12 † Ἐὰν ταπεινωθῇς, ἔσται κατὰ σοῦ, † καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου κρυβήσεται.
13 † Ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν σου διαχωρίσθητι, † καὶ ἀπὸ τῶν φίλων σου πρόσεχε. † Φίλος
14 πιστὸς σκέπη κραταιά, † ὁ δὲ εὑρὼν αὐτὸν εὗρε θησαυρόν. † Φίλου πιστοῦ
15 16 οὐκ ἔστιν ἀντάλλαγμα, † καὶ οὐκ ἔστι (b)σταθμὸς τῆς καλλονῆς αὐτοῦ. † Φίλος
17 πιστὸς φάρμακον ζωῆς, † καὶ οἱ φοβούμενοι Κύριον εὑρήσουσιν αὐτόν. † Ὁ
φοβούμενος Κύριον εὐθύνει φιλίαν αὐτοῦ, † ὅτι κατ' αὐτὸν οὕτως καὶ ὁ
18 πλησίον αὐτοῦ. † Τέκνον, ἐκ νεότητός σου ἐπίλεξαι παιδείαν, † καὶ ἕως
19 πολιῶν εὑρήσεις σοφίαν. † Ὡς ὁ ἀροτριῶν καὶ (β)ὁ σπείρων πρόσελθε
20 αὐτῇ, † καὶ ἀνάμενε τοὺς ἀγαθοὺς καρποὺς αὐτῆς. † Ἐν γὰρ τῇ ἐργασίᾳ
αὐτῆς ὀλίγον κοπιάσεις, † καὶ ταχὺ φάγεσαι (γ) γεννημάτων αὐτῆς.
21 † Ὡς τραχεῖά ἐστι σφόδρα τοῖς ἀπαιδεύτοις, † καὶ οὐκ ἐμμενεῖ ἐν αὐτῇ
22 ἀκάρδιος. † Ὡς λίθος δοκιμασίας ἰσχυρὸς ἔσται ἐπ' αὐτῷ, † καὶ οὐ χρο-
23 νιεῖ ἀποῤῥίψαι αὐτήν. † Σοφία γὰρ κατὰ τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐστι, † καὶ οὐ πολ-
24 λοῖς ἐστι φανερά. † Ἄκουσον τέκνον καὶ (δ) δέξαι γνώμην μου, † καὶ μὴ
25 ἀπαναίνου τὴν συμβουλίαν μου. † Καὶ (ε)εἰσένεγκον τοὺς πόδας σου εἰς τὰς
26 πέδας αὐτῆς, † καὶ εἰς τὸν κλοιὸν αὐτῆς τὸν τράχηλόν σου. † Ὑπόθες τὸν
ὦμόν σου, καὶ βάσταξον αὐτήν, † καὶ μὴ προσοχθίσῃς τοῖς δεσμοῖς αὐτῆς.

MS. A. (a) εἰς ἐχθρόν, (b)* σταθμὸς (β) ὡς ὁ (γ) τῶν γεννημάτων (δ) ἔκδεξαι τὴν γνώμην (ε) εἰσένεγκαι

Multi pacifici ſint tibi: conſiliarii autē tui ſint unus 6
de mille. Si poſſides amicū; in tentatione poſſide eū, 7
& nō facilè credas ei. Eſt enim amicus in tempore 8
ſuo, & nō permanebit in die tribulationis tuæ. Et 9
eſt amicus, qui convertitur ad inimicitiam, & rixā
opprobrii tui denudabit. Et eſt amicus ſocius men- 10
ſarū, & nō permanebit in die neceſſitatis tuæ. Et in 11
bonis tuis erit, tanquam tu, & in domeſticis tuis fi-
ducialiter aget. Si humiliatus fueris; erit contra te, 12
& à facie tua abſcondet ſe. Ab inimicis tuis ſepara 13
te: & ab amicis tuis attende. Amicus fidelis, prote- 14
ctio fortis: &, qui invenit illum; invenit theſaurū.
Amico fideli nulla eſt cōparatio, & nō eſt pondus bo- 15
nitati ejus. Amicus fidelis, medicamentū vitæ: &,* 16
qui metuunt Dominum; invenient illum. Qui timet 17
Dominum; bonā habet amicitiam ſuam: quoniam ſe-
cundùm ipſum, ſic & proximus ipſius. Fili, à ju- 18
ventute tua excipe doctrinam: & uſque ad canos
invenies ſapientiam. Quaſi is, qui arat, & qui ſe- 19
minat, accede ad illā: & ſuſtine bonos fructus illius.
In operatione enim illius paululùm laborabis: & citò 20
edes de generationibus illius. Quàm aſpera eſt ni- 21
miùm indoctis, & non permanebit in illa excors.
Quaſi lapis probationis fortis erit in illo; & nō de- 22
morabitur projicere illam. Sapientia enim ſecundùm 23
nomen ſuum eſt: & non eſt multis manifeſta. Audi, 24
fili, & accipe ſententiā meā, & ne abjicias cōſilium
meum. Et injice pedes tuos in compedes illius, et in 25
torquem illius collum tuum. Subjice humerum tuum, 26
et porta illam: et ne acedieris vinculis illius.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

6 * ܒܥܠܝ ܫܠܡܟ ܢܗܘܘܢ ܣܓܝܐܐ. ܘܒܥܠ ܐܪܙܟ ܚܕ ܡܢ ܐܠܦ. * ܐܢ ܩܢܐ ܐܢܬ ܪܚܡܐ.
7 8 ܒܢܣܝܘܢܐ ܩܢܝܗܝ. ܘܠܐ ܒܥܓܠ ܬܬܬܟܠ ܥܠܘܗܝ. * ܐܝܬ ܪܚܡܐ ܕܒܦܐܬ ܙܒܢܐ.
11 ܘܠܐ ܩܐܡ ܒܥܕܢܐ ܕܐܘܠܨܢܐ. * ܒܛܒܬܟ ܗܘܐ ܐܝܟܘܬܟ. ܘܒܒܝܫܬܟ ܡܢܟ ܢܦܪܘܩ.
12 * ܐܢ ܬܦܠ. ܢܬܗܦܟ ܒܟ. ܘܡܢ ܩܕܡܝܟ ܕܥܪܩ ܢܬܛܫܐ. * ܡܢ ܣܢܐܟ ܐܬܪܚܩ. ܘܡܢ
13 14 ܪܚܡܟ ܗܘܝ ܙܗܝܪ. * ܪܚܡܐ ܕܫܪܪܐ ܪܚܡܐ ܗܘ ܡܩܘܝܐ. ܘܕܡܫܟܚܝܢ ܠܗ. ܡܫܟܚܝܢ
15 ܣܝܡܬܐ. * ܠܪܚܡܐ ܡܗܝܡܢܐ ܠܝܬ ܠܗ ܕܡܝܐ. ܘܠܝܬ ܡܬܩܠܐ ܠܛܝܒܘܬܗ. * ܪܚܡܐ
16 17 ܡܗܝܡܢܐ ܣܡܐ ܗܘ ܕܚܝܐ. ܘܡܢ ܕܕܚܠ ܠܐܠܗܐ ܗܘܝܘ. * ܕܕܚܠܝܢ ܠܐܠܗܐ ܢܛܪܝܢ
18 ܪܚܡܘܬܗܘܢ. ܐܝܟܘܬܗ ܓܝܪ ܗܟܢܐ ܐܦ ܪܚܡܘܗܝ. * ܒܪܝ ܡܢ ܛܠܝܘܬܟ ܩܒܠ
19 ܡܪܕܘܬܐ. ܘܥܕܡܐ ܠܣܝܒܘܬܟ ܬܫܟܚ ܚܟܡܬܐ. * ܐܝܟ ܙܪܘܥܐ ܘܐܝܟ ܚܨܘܕܐ ܩܪܘܒ
20 ܠܘܬܗ. ܘܣܘܓܐܐ ܕܥܠܠܬܗ ܢܟܢܫ. * ܐܝܟ ܕܒܥܡܠܐ ܙܥܘܪܐ ܬܠܐܐ. ܘܦܐܪܘܗܝ ܡܚܕܐ
21 22 ܬܐܟܘܠ. * ܟܡܐ ܥܫܝܢܐ ܠܗ ܠܣܟܠܐ ܚܟܡܬܐ. ܘܠܐ ܡܣܝܒܪܝܢ ܠܗ ܚܣܝܪܝ ܠܒܐ. * ܐܝܟ
23 ܟܐܦܐ ܝܩܝܪܬܐ ܝܬܒܐ ܥܠܘܗܝ. ܕܠܐ ܢܚܙܐ ܘܢܦܨܝܗ. * ܫܡܗ ܓܝܪ ܐܝܟ ܡܪܕܘܬܗ. ܘܠܣܟܠܐ
24 ܠܐ ܡܬܚܙܝܐ. * ܫܡܥ ܒܪܝ. ܘܩܒܠ ܡܪܕܘܬܝ. ܘܠܐ ܬܒܣܐ ܡܠܟܝ. * ܐܥܠ ܪܓܠܟ
25 ܒܡܨܝܕܬܗ. ܘܒܫܘܩܠܗ ܐܥܠ ܨܘܪܟ. * ܦܪܘܩ ܟܬܦܟ ܘܛܥܘܢܝܗ. ܘܠܐ ܬܬܟܪܐ ܒܡܫܩܠܗ.
26 * ܒܟܠܗ ܠܒܟ ܩܪܘܒ ܠܘܬܗ. ܘܒܟܠܗ ܚܝܠܟ ܛܪ ܐܘܪܚܬܗ.

Benevoli tui ſint multi, at conſiliarius tuus 6
unus è millenis. Si compares amicum, ex- 7
perimento compara eum, nec temerè te con-
credas illi. Eſt amicus reſpectu opportuni- 8
tatis, qui non permanet tempore afflictionis.
In proſperitatibus tuis alter idem erit, & in 11
adverſitatibus tuis à te recedet. Si cadas,
in te convertetur, & è conſpectu tuo diſce- 12
dens occultabit ſe. Inimicum tuum devita, 13
& ab amico tuo caveto. Amicus verus,
amicus eſt conſtans : & qui talem nan- 14
ciſcuntur, theſaurum nanciſcuntur. Ami- 15
co fido nullum eſt pretium, nullumque pon-
dus gratiæ ipſius. Amicus fidus medicina 16
vitæ eſt : & qui Deum reveretur, is eſt. Qui 17
reverentur Deum, ſtabilem ſervant amiciti-
am : qualis enim eſt ipſe, tales amici ejus.
Fili mi, à pueritia tua ſuſcipe diſciplinam, & 18
ad tuam uſque ſenectutem invenies ſapienti-
am. Velut ſator, & quaſi meſſor ad eam ac- 19
cede, & copiam proventuum ejus recondes.
Quaſi parvo labore fatigaberis, & fructum 20
ejus mox comedes. Quàm aſpera eſt apud 21
ſtultos ſapientia ! & excordes non ſuſtinent
eam. Tanquam lapis graviſſimus incumbit 22
illi, adeò ut non videat & excutiat eum. No- 23
men ejus eſt qualis eruditio ipſius, & ab inſi-
pientibus minimè deprehenditur. Acquieſce 24
fili mi, & accipe documentum meum, nec ir-
ritam facias eruditionem meam. Inſere pe-
dem tuum in rete ipſius, & in ejuſdem onus
inſer collum tuum. Humerum tuum admo- 25
vens bajula eam, & ſarcinam ejus ne moleſtè
feras. Animo toto accede ad eam, & totis 26
viribus tuis ſerva vias ejus.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وليكن السالمون عليك كثيرا * واصحاب سرك من الف واحد * لا تصادقن احدا الا بالتجربة * 6 7
ولا تطمان اليه وشيكا * لان من الناس من انما وده ساعة * ولا يلبث عند الشدة * في الرخا والخير 8 11
هو مثلك * وفي الشدة يختفي من بين يديك * ان نابتك نائبة * غدر بك وهرب واختفى من 12
بين يديك * تباعد من عدوك * وتحفظ من صديقك ايضا واحذره * صديق الصديق هو 13 14
صديق المنفعة * ومصادقوه قد ظفروا بالكنز * من احب الايمان * فليس له ثمن ولا يوزن معروفه * 15
* المحب الايمان مثل سم الحياة * وهو من اتقياء الله * اتقياء الله تدوم صداقتهم لان اخلاءه 16 17
يشبهونه * اقبل الادب في صغرك * تصادف الحكمة في الكبر * ادن منها مثل الزارع والحاصد 18 19
وخزن كثرة غلاتها * اعني في سننها * تستسن وتاكل غلاتها سريعا عاجلا * ما اشد قول الحكمة 20 21
على الجاهل * ولا يحتملها عاجز الراي * وهي اثقل عليه من الصخرة الثقيلة * ويلقيها عنه ولا 22
يلتفت اليها * اسمها مثل عملها * ولا يستبين المعنف فضلها * يا بني اسمع علمي واقبله * ولا 23
ترفض ادبي وعظتي * ادخل رجلك في مسالكها * واحمل اصارها على عنقك * ادنوا واحملها على 24 25
عاتقك * ولا تضجر بحملها * تقدم عليها من اقصى قلبك * واحفظ طرقها بجهدك وطاقتك * 26

Salutantes te multi ſunto; conſortes au- 6
tem conſilii tui, unus de mille. Cum ne- 7
mine amicitiam contrahas, niſi adhibitâ
experientiâ, nec citò fidas ei. Nam inter 8
homines reperitur *cujus amicitia eſt ad*
horam, nec permanet tempore adverſita-
tis. In abundantia & proſperitate alter 11
tu idem eſt, in adverſitate verò abſcon-
dit ſe à conſpectu tuo. Si infortunium ti- 12
bi accidat, fallet te, & fugiens abſcondet
ſe à conſpectu tuo. Recede ab inimico tuo, 13
& ab amico quoque tuo proſpice & cave
tibi. Amicus verus eſt amicus utilis, 14
quem qui offendunt, theſaurum adipi-
ſcuntur. Amanti fidem nullum eſt pre- 15
tium, ejuſq; benevolentia ponderari ne-
quit. Amicus fidus eſt veluti pharmacum 16
vitæ, idemq; eſt ex numero *timentium*
Deum. Timentium Deum cōſtans eſt ami- 17
citia : amici enim ejus ſimiles ſunt ipſi.
Si diſciplinam in minori ætate tua ſuſ- 18
cipias, in majori invenies ſapientiam.
Accede ad illam ut ſator & ut meſſor, 19
& condes multitudinem frugum ipſius.
Eſto ſolicitus in legibus ejus, & adole- 20
ſces, ac brevi citóque comedes fruges
ejus. Quàm durus eſt ſermo ſapientiæ 21
ſtulto. & imbecillus mente non fert illam.
Graviſſimo ſaxo gravior eſt ipſi, & ab- 22
jiciet eam à ſe, & ne convertetur quidem
ad illam. Nomen ejus inſtar operis ipſius, 23
nec percipit ſtolidus præſtantiam ejus.
O fili mi, audi doctrinam meā, & ſuſcipe 24
illam; & diſciplinam atque hortationem
meam ne recuſes. Immitte pedem tuum
in vias ejus, & bajula ſuper cervicem
tuā ſarcinas ejꝰ. Accedens imponito illā 25
humero tuo, eámq; geſtare ne pigeat. Aſpi- 26
ra ad eā è penitiſſimo corde tuo, ejúſque
vias accuratè & pro virili parte cuſtodi.

Verſio VULG. LAT.

27 In omni animo tuo accede ad illam, & in omni virtu-
28 te tua conſerva vias ejus. Inveſtiga illã, & manifeſta-
29 bitur tibi, & continens factus ne derelinquas eam: In
noviſſimis enim invenies requiẽ in ea, & convertetur
30 tibi in oblectationem. Et erunt tibi compedes ejus in
protectionem fortitudinis, & baſes virtutis, & tor-
31 ques illius in ſtolam gloriæ: Decor enim vitæ eſt in
32 illa, & vincula illius alligatura ſalutaris. Stolam glo-
riæ indues eam, & coronam gratulationis ſuperpones
33 tibi. Fili, ſi attenderis mihi, diſces: & ſi accommo-
34 daveris animũ tuũ, ſapiens eris. Si inclinaveris aurem
tuam, excipies doctrinam: & ſi dilexeris audire, ſapi-
35 ens eris. In multitudine presbyterorũ prudentiũ ſta,
& ſapientiæ illorum ex corde conjungere, ut omnem
narrationẽ Dei poſſis audire, & proverbia laudis non
36 effugiant à te. Et ſi videris ſenſatũ, evigila ad eum, &
37 gradus oſtiorũ illius exterat pes tuus. Cogitatum tuũ
habe in præceptis Dei, & in mandatis illius maximè
aſſiduus eſto: & ipſe dabit tibi cor, & concupiſcentia
ſapientiæ dabitur tibi.

CAP. VII.

1
2 NOli facere mala, & non te apprehendent. Diſce-
3 de ab iniquo, & deficient mala abs te. Fili, non ſemi-
nes mala in ſulcis injuſtitiæ, et non metes ea in ſeptu-
4 plũ. Noli quærere à Dño ducatum, neque à rege cathe-
5 dram honoris. Non te juſtifices ante Deum, quoniam
agnitor cordis ipſe eſt: & penes regem noli velle vi-
6 deri ſapiens. Noli quærere fieri judex, niſi valeas vir-
tute irrumpere iniquitates: ne fortè extimeſcas faciem
7 potentis, & ponas ſcandalũ in æquitate tua. Non pec-
ces in multitudinem civitatis, nec te immittas in popu-
8 lum, Neque alliges duplicia peccata: nec enim in uno
eris immunis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum

27 †Ἐν πάσῃ ψυχῇ σου πρόσελθε αὐτῇ, †καὶ ἐν ὅλῃ δυνάμει σου (ζ) συν-
28 τήρησον τὰς ὁδοὺς αὐτῆς. †Ἐξίχνευσον καὶ ζήτησον, καὶ γνωσθήσεταί
29 σοι, †καὶ ἐγκρατὴς γενόμενος μὴ ἀφῇς αὐτήν. †Ἐπ᾽ ἐσχάτων γὰρ εὑ-
ρήσεις τὴν ἀνάπαυσιν αὐτῆς, †καὶ στραφήσεταί σοι εἰς εὐφροσύνην.
30 †Καὶ ἔσονταί σοι αἱ (") πέδαι εἰς σκέπην ἰσχύος, †καὶ οἱ κλοιοὶ αὐ-
31 τῆς εἰς στολὴν δόξης. †Κόσμος γὰρ χρύσεός ἐστιν ἐπ᾽ αὐτῆς, †καὶ οἱ
32 δεσμοὶ αὐτῆς κλῶσμα ὑακίνθινον. †Στολὴν δόξης ἐνδύσῃ αὐτήν,
33 καὶ στέφανον ἀγαλλιάματος περιθήσεις σεαυτῷ. †Ἐὰν θέλῃς, τέκνον,
34 παιδευθήσῃ, †καὶ ἐὰν (η) δῷς τὴν ψυχήν σου, πανοῦργος ἔσῃ. †(θ) Ἐὰν
35 ἀγαπήσῃς ἀκούειν, ἐκδέξῃ· †καὶ ἐὰν κλίνῃς τὸ οὖς σου, σοφὸς ἔσῃ. †Ἐν
πλήθει πρεσβυτέρων στῆθι, †καὶ, τίς σοφὸς, αὐτῷ προσκολλήθητι.
†Πᾶσαν διήγησιν θείαν θέλε (ι) ἀκούειν, †καὶ παροιμίαι συνέσεως μὴ
36 ἐκφευγέτωσάν σε. †Ἐὰν ἴδῃς συνετὸν, ὄρθριζε πρὸς αὐτὸν, †καὶ βαθ-
37 μοὺς θυρῶν αὐτοῦ ἐκτριβέτω ὁ πούς σου. Διανοοῦ ἐν τοῖς προστάγμασι
κυρίου, †καὶ ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ μελέτα διαπαντός· †αὐτὸς στηριεῖ τὴν
καρδίαν σου, †καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς σοφίας (κ) σου δοθήσεταί σοι.

MS. A. (ζ) τήρησον (") * παῖδες (η) ἐπιδῷς (θ) Καὶ ἐὰν (ι) ἀκροᾶσθαι, (κ) δοθήσεταί

ΚΕΦ. ζ΄.

1
2 †ΜΗ᾽ ποίει κακὰ, καὶ οὐ μή σε καταλάβῃ κακόν. †Ἀπόστηθι ἀπὸ
3 ἀδίκου, καὶ ἐκκλινεῖ ἀπὸ σοῦ. †Υἱὲ, μὴ σπεῖρε ἐπ᾽ αὔλακας ἀδικίας,
4 †καὶ οὐ μὴ θερίσῃς (α) αὐτὰς ἑπταπλασίως. †Μὴ ζήτει παρὰ κυρίου
5 ἡγεμονίαν, †μηδὲ παρὰ βασιλέως καθέδραν δόξης. †Μὴ δικαιοῦ
ἔναντι κυρίου, †καὶ παρὰ βασιλεῖ μὴ σοφίζου. †Μὴ ζήτει γενέσθαι κριτὴς,
6 †μὴ οὐκ (β) ἐξισχύσεις ἐξᾶραι ἀδικίας· †μήποτε εὐλαβηθῇς ἀπὸ προσ-
7 ώπου δυνάστου, †καὶ θήσεις σκάνδαλον ἐν εὐθύτητί σου. †Μὴ ἁμάρτανε
8 εἰς πλῆθος πόλεως, †καὶ μὴ καταβάλῃς σεαυτὸν ἐν ὄχλῳ. †Μὴ κατα-
11 δεσμεύσῃς δὶς ἁμαρτίαν, †ἐν γὰρ (γ) τῇ μιᾷ οὐκ ἀθῷος ἔσῃ. †Μὴ εἴπῃς,
Τῷ πλήθει τῶν δώρων μου (δ) ἐπόψεται, †καὶ ἐν τῷ προσενέγκαι με θεῷ ὑ-
ψίστῳ προσδέξεται.

MS. A. (α) αὐτὰ ἑπταπλάσια (β) ἰσχύσεις (γ) μιᾷ (δ) ἐπόψομαι,

Tranſlatione LATINA.

In omni animo tuo accede ad illam: & in omni vir- 27
tute tua conſerva vias ejus. Inveſtiga, & quære: 28
& manifeſtabitur tibi: & continens factus ne de-
relinquas illam. In noviſſimis enim invenies requi- 29
em ejus: & convertetur tibi in oblectationem. Et 30
erunt tibi compedes in protectionem fortitudinis, &
torques illius in ſtolam gloriæ. Decus enim aure- 31
um eſt in ea, & vincula illius, (b) fila hyacinthi-
na. Stolam gloriæ indues eam, & coronam gratula- 32
tionis impones tibi. Si volueris, fili, diſces: &, ſi 33
accommodaveris animum tuum; callidus eris. Si 34
dilexeris audire; (c) excipies: & ſi inclinaveris
aurem tuam; ſapiens eris. In multitudine presby- 35
terorum ſta: &, qui ſapiens; ei conjungere. Omnem
narrationem divinam velis audire: & proverbia
intellectûs non effugiant te. Si videris ſenſatum; 36
evigila ad eum: & gradus (d) oſtiorum illius ex-
terat pes tuus. Cogitatum tuum habe in præceptis 37
Domini, & in mandatis illius meditare ſemper.
Ipſe firmabit cor tuum: & concupiſcentia ſapien-
tiæ tuæ dabitur tibi.

CAP. VII.

NOli facere mala: & non te apprehendet (a) 1
malum. Diſcede ab iniquo, & declinabit à te. Fili, 2
non ſemines in ſulcis injuſtitiæ; & non metes eos in 3
ſeptuplum. Noli quærere à Domino ducatum, neque 4
à rege cathedram honoris. Non te juſtifices ante Do- 5
minum: & penes regem noli velle videri ſapiens.
Noli quærere fieri judex; (b) ne fortè non poſſis au- 6
ferre iniquitates: Ne fortè extimeſcas faciem po-
tentis: & ponas ſcandalum in rectitudine tua.
Non pecces in multitudinem civitatis; nec te de- 7
mittas in turbam. Non alliges bis peccatum: In 8
uno enim non eris immunis. Ne dicas; In multitu- 11
dinem munerum meorum reſpiciet, & offerente me
Deo altiſſimo, (c) ſuſcipiet.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

27 28 * ܒܨܝ ܘܥܩܒ ܒܥܝ ܘܫܟܚ. ܘܐܚܘܕ ܒܗ̇ ܘܠܐ ܬܪܦܝܗ̇ . * ܘܒܚܪܬܐ ܬܫܟܚ ܢܝܚܐ.
29 ܘܦܘܢܩܐ. ܘܒܚܪܬܟ ܬܬܒܣܡ. * ܘܢܗܘܘܢ ܠܟ ܡܨܝܕܘܗ̇ ܡܘܬܒܐ ܥܫܝܢܐ. * ܘܠܒܘܫܐ
31 32 ܕܐܝܩܪܐ ܬܠܒܫܟ. ܘܒܟܠܝܠܐ ܕܫܘܒܚܐ ܬܥܛܪܟ. * ܐܢ ܬܨܒܐ ܒܪܝ ܬܬܪܕܐ. ܘܐܢ ܬܬܠ
33 ܠܒܟ ܬܗܘܐ ܚܪܝܦ. * ܐܢ ܬܪܚܡ ܠܡܫܡܥ ܬܐܠܦ. ܘܐܢ ܬܪܟܢ ܐܕܢܟ ܬܬܚܟܡ.
34 * ܒܟܢܘܫܬܐ ܕܣܒܐ ܩܘܡ. ܘܚܙܝ ܡܢܘ ܚܟܝܡ. ܘܐܬܢܩܦ ܠܗ. ܟܠ ܡܡܠܠܐ
35 ܗܘܝ ܨܒܐ ܠܡܫܡܥ. ܘܡܬܠܐ ܕܚܟܝܡܐ ܠܐ ܢܥܒܪܘܢܟ. * ܚܙܝ ܡܢܘ ܚܟܝܡ ܘܩܕܡܝܗܝ.
36 ܘܐܣܟܘܦܬܗ ܬܫܘܦ ܪܓܠܟ. * ܐܣܬܟܠ ܒܕܚܠܬܗ ܕܐܠܗܐ. ܘܒܦܘܩܕܢܘܗܝ ܗܘܝ
ܪܢܐ ܒܟܠܝܘܡ. ܘܗܘ ܢܬܪܨ ܐܘܪܚܬܟ. ܘܟܠ ܡܐ ܕܪܓܬ ܢܠܦܟ. * ܩܦܠܐܘܢ * ܙ̄ *
1
2 * ܠܐ ܬܥܒܕ ܕܒܝܫ. ܘܠܐ ܢܕܪܟܝܘܟ ܒܝܫܬܐ. * ܪܚܩ ܡܢ ܒܝܫܬܐ. ܘܬܪܚܩ ܡܢܟ. * ܠܐ ܬܙܪܘܥ ܥܠ
3
4 ܚܩܠܐ ܕܚܛܝܬܐ. ܕܠܐ ܬܚܨܕ ܫܒܥܐ ܐܦ̈ܝܢ. * ܠܐ ܬܒܥܐ ܡܢ ܩܕܡ ܐܠܗܐ ܫܘܠܛܢܐ. ܘܡܢ
5 ܡܠܟܐ ܡܘܗܒܬܐ ܕܐܝܩܪܐ. * ܠܐ ܬܙܕܩ ܢܦܫܟ ܩܕܡ ܐܠܗܐ. ܘܩܕܡ ܡܠܟܐ ܠܐ ܬܗܘܐ ܣܟܠܐ.
6 * ܠܐ ܬܒܥܐ ܠܡܗܘܐ ܕܝܢܐ. ܐܠܐ ܐܢ ܐܝܬ ܒܟ ܚܝܠܐ ܠܡܒܛܠܘ ܥܘܠܐ. ܕܠܡܐ ܬܕܚܠ ܡܢ ܩܕܡ
7 ܥܬܝܪܐ. ܘܬܬܠ ܬܘܩܠܬܐ ܒܙܕܝܩܘܬܟ. * ܠܐ ܬܚܘܒ ܢܦܫܟ ܒܟܢܘܫܬܐ ܕܡܕܝܢܬܐ. ܘܠܐ ܬܪܡܐ
8 ܢܦܫܟ ܒܕܝܢܝܗ. * ܠܐ ܬܬܢܐ ܒܚܛܗܐ ܬܪܬܝܢ. ܡܛܠ ܕܒܩܕܡܝܬܐ ܠܐ ܙܟܝܬ.

Explora & inveſtiga, quære & invenies: ar- 27
ctius eam tene, nec eam dimittas: Et tan- 28
dem requiem atque delitias invenies, & in
extremis tuis gaudebis: Eruntque tibi retia 29
ejus ſedes firmiſſima: Honoris amictu indu- 31
et te, & coronâ gloriæ te præcinget. Si vo- 32
lueris fili mi, erudieris: & ſi adverteris ani-
mum tuum, evades callidus. Si libenter au- 33
dieris, diſces: & ſi aurem tuam admoveris,
adipiſcêris ſapientiam. Cœtui ſeniorum aſ- 34
ſiſte, & vide quis fuerit ſapiens, eique ad-
hæreſce. In omni colloquio eſto lubens ad
audiendum: & proverbia ſapientum non te
fugiant. Vide quiſnam ſit ſapiens, & quære 35
eum, & limen ejus conculcet pes tuus. In- 36
tellige timorem Dei, ejuſque mandata quoti-
die meditare: ipſéque vias tuas diriget, &
quicquid optaveris te docebit.

CAP. VII.

NEquid mali facias, nec aſſequetur te ma- 1
lum. Recede à malo, & recedet à te. In ar- 2
vo peccati ne ſerito, ne ſeptuplum metas. 3
Ne petas à Deo principatum, nec à rege mu- 4
nus honoris. Ne juſtifices teipſum coram 5
Deo, & coram rege ne ſis ſtultus. Judex eva- 6
dere ne contendas, niſi polleas viribus ad ab-
olendam iniquitatem: ne fortè divitem re-
formides, & vitium inferas religioni tuæ.
Ne reum te reddas inter turbam civitatis, & 7
in judicia ejus ne te præcipites. Commiſſio- 8
nem peccatorum ne congemines, cùm in
præcedentibus non ſis juſtificatus.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

27 28 * افحص وفتش واطلب لتجد * استعذ بها ولا تخذلها * فان في اخر امرك لتجد الراحة والنعيم * وفي
29 31 عاقبتك تكون لك مصايدها مجلسا منيعا * وتكسوك كسوة البهاء * وتكللك باكليل المجد *
32 33 * يا ابني ان شئت كنت حكيما * وان افردت قلبك للحكمة كنت محررا لها * ان اعطاك السمع
34 تعلمت * وان اصغيت سمعك كنت حكيما * احضر مجالس الشيوخ * وافحص عمن كان منهم
35 حكيما * افرد نفسك لسمع احاديث الحكماء * ولا تفوتك امثالهم * واستن في ادقهم عقلا وانقطع
36 اليه * ولتطا قدماك اسكفات بيوتهم * تفهم بخشية الله واسعى في وصاياه كل يوم * وهو يسهل
طريقك * ويظهر لك جميع ما اشتهيت معرفته * * الفصل السابع *
1
2 * لا تاتين شرا * ولا تخالطن السوء * تباعد عنه يبعد عنك * لا تزرع في جرن الاثم والخطية *
3
4 لئلا تعاقب سبعة اضعاف * لا تطلب من الله السلطان * ولا الجوائز والكرامة من الملك *
5
6 * لا تزكي نفسك امام الله * واياك والجهل قدام الملك * لا تطلب ولاية القضاء الا وقد وطيت
نفسك * ان تبطل الفجور لتقدر على ذلك * لعلك ان تهاب الغني او تحابيه فتعيب عملك *
8 * لا تعود في الخطايا * لانك لم تبرا من الاولى *

Indaga, ſcrutare, & inquire, ut inveni- 27
as: utere illâ, nec deſeras eam: Nam 28
in fine rerum tuarum invenies requiem
& jucunditatem: Et in extremis tuis 29
erunt tibi retia ejus ſolium excelſum:
Indumento nitoris cinget te, & gloriæ 31
diademate coronabit. O fili mi, ſi velis, 32
ſapiens eris: et ſi ſapientiæ cor tuum ſe-
poſueris, eris ad eandem liber & expedi-
tus. Si fueris audiendi ſtudioſus, addi- 33
ſces: & ſi aurem tuam præbueris, ſa-
piens evades. Senum conſeſſibus adeſto, 34
& quiſnam ſit inter eos cordatus exqui-
re. Subducito teipſum ad audienda col-
loquia ſapientum, & eorum parabolæ te
non prætereant. Compone tibi ex eo- 35
rum familiaritate judicium, téque ad
illam ſubtrahe; & pedes tui limina ha-
bitationum eorum terant. Intellige ti- 36
morem Dei, & in his quæ placita ſunt
illi, quotidiè verſare: et ipſe viam tuam
complanabit, et indicabit tibi quicquid
ſcire cupies.

CAP. VII.

NE perpetres malum, & cum pravo 1
noli conſortium habere. Recede ab 2
eo, & recedet à te. Ne feras in urceo ini- 3
quitatis et peccati, ne ſeptupliciter puni-
aris. Ne exoptes à Deo poteſtatem, neq; 4
munera et honorem à rege. Ne te juſtifi- 5
ces coram Deo, & cave tibi ab inſipien-
tia coram rege. Judicandi provinciam 6
ne poſtules, niſi priùs animum tuum de-
miſeris; (ſi ab iniquitate abſtineas, id
quidem præſtiteris) ne fortè ſi divitem
extimueris, aut aſſentatus ei fueris, opus
tuum culpes. Ne iteres peccata, quia 8
nondum es impunis ab anteactis.

Verſio VULG. LAT.

9 Noli eſſe puſillanimis in animo tuo: Exorare, & facere
10 eleëmoſynam ne deſpicias. Ne dicas; In multitudine mu-
11 nerum meorum reſpiciet Deus, & offerente me Deo altiſſi-
12 mo, munera mea ſuſcipiet. Non irrideas hominem in ama-
ritudine animæ: eſt enim qui humiliat & exaltat, circum-
13 ſpector Deus. Noli arare mendacium adverſùs fratrem tu-
14 um: neque in amicum ſimiliter facias. Noli velle mentiri
15 omne mendacium: aſſiduitas enim illius non eſt bona. Noli
verboſus eſſe in multitudine presbyterorum, & non iteres
16 verbum in oratione tua. Non oderis laborioſa opera, &
17 ruſticationem creatam ab Altiſſimo. Non te reputes in
18 multitudine indiſciplinatorum. Memento iræ, quoniam
19 non tardabit. Humilia valdè ſpiritum tuum: quoniam vin-
20 dicta carnis impii, ignis & vermis. Noli prævaricari in
amicum pecuniam differentem, neque fratrem chariſſimum
21 auro ſpreveris. Noli diſcedere à muliere ſenſata & bona,
quam ſortitus es in timore Domini: gratia enim verecundiæ
22 illius ſuper aurum. Non lædas ſervum in veritate operan-
23 tem, neque mercenarium dantem animam ſuam. Servus ſen-
ſatus ſit tibi dilectus quaſi anima tua, non defraudes illum
24 libertate, neque inopem derelinquas illum. Pecora tibi ſunt?
25 attende illis: & ſi ſunt utilia, perſeverent apud te. Filii tibi
26 ſunt? erudi illos, & curva illos à pueritia illorum. Filiæ
tibi ſunt? ſerva corpus illarum, & non oſtendas hilarem fa-
27 ciem tuam ad illas. Trade filiam, & grande opus feceris,
& homini ſenſato da illam.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

10 †Μὴ ὀλιγοψυχήσῃς ἐν τῇ προσευχῇ σου, Καὶ ἐλεημοσύνην ποι-
12 ῆσαι μὴ παρείδῃς. †Μὴ καταγέλα ἄνθρωπον ὄντα ἐν πικρίᾳ
13 ψυχῆς αὐτοῦ, †ἔστι γὰρ ὁ ταπεινῶν καὶ ἀνυψῶν. †Μὴ ἀροτρία ψεῦδος
14 ἐπ᾽ ἀδελφῷ σου, †μηδὲ φίλῳ τὸ ὅμοιον ποίει. †Μὴ θέλε ψεύ-
δεσθαι πᾶν ψεῦδος, †ὁ γὰρ ἐνδελεχισμὸς αὐτοῦ οὐκ εἰς ἀγαθόν.
15 †Μὴ ἀδολέσχει ἐν πλήθει πρεσβυτέρων, †καὶ μὴ δευτερώσῃς
16 λόγον ἐν προσευχῇ σου. †Μὴ μισήσῃς ἐπίπονον ἐργασίαν, †καὶ
17 γεωργίαν ὑπὸ ὑψίστου ἐκτισμένην. †Μὴ προσλογίζου σεαυτὸν ἐν
19 πλήθει ἁμαρτωλῶν. †(δ) Ταπείνωσον σφόδρα τὴν ψυχήν σου.
18 †Μνήσθητι ὅτι ὀργὴ οὐ χρονιεῖ, Ὅτι ἐκδίκησις ἀσεβοῦς πῦρ καὶ
19 σκώληξ. †Μὴ ἀλλάξῃς (ε) φίλον ἕνεκεν ἀδιαφόρου, †μηδὲ ἀδελ-
20 φὸν γνήσιον ἐν χρυσίῳ Σουφείρ. †Μὴ ἀστόχει γυναικὸς σοφῆς καὶ
21 ἀγαθῆς, †(ζ) ἡ γὰρ χάρις αὐτῆς ὑπὲρ τὸ χρυσίον. †Μὴ κακώσῃς οἰ-
22 κέτην ἐργαζόμενον ἐν ἀληθείᾳ, †μηδὲ μίσθιον διδόντα (η) ψυχὴν
23 αὐτοῦ. †Οἰκέτην συνετὸν ἀγαπάτω σου ἡ ψυχή, †μὴ στερήσῃς
24 αὐτὸν ἐλευθερίας. †Κτήνη σοί ἐστιν; ἐπισκέπτου αὐτά· †καὶ εἰ
25 ἔστι σοι χρήσιμα, ἐμμενέτω σοι. †Τέκνα σοί ἐστι; παίδευσον αὐ-
26 τὰ, †καὶ κάμψον ἐκ νεότητος τὸν τράχηλον αὐτῶν. †Θυγατέρες σοί
εἰσι; πρόσεχε τῷ σώματι αὐτῶν, †καὶ μὴ ἱλαρώσῃς πρὸς (θ) αὐτὰς
27 τὸ πρόσωπόν σου. †Ἔκδου θυγατέρα, καὶ ἔσῃ τετελεκὼς ἔργον
μέγα, †καὶ ἀνδρὶ συνετῷ δώρησαι αὐτήν.

MS. A. (δ) Μνήσθητι ὅτι ὀργὴ οὐ χρονιεῖ. Ταπείνωσον σφόδρα τὴν ψυχήν σου, Ὅτι ἐκδικήσεις (ε) φίλον * ἀδιαφόρου, μηδὲ (ζ) ἡ γὰρ (η) τὴν ψυχὴν (θ)* αὐτά

Cum Tranſlatione LATINA.

Noli eſſe puſillanimis in oratione tua: Et elee- 10
moſynam facere ne deſpicias. Ne irrideas ho- 12
minem, qui ſit in amaritudine animæ ſuæ: eſt
enim qui humiliat, & qui exaltat. Noli arare 13
mendacium adverſùs fratrem tuum: neque in
amicum ſimiliter facias. Noli velle mentiri omne 14
mendacium: aſſiduitas enim illius non in bo-
num. Noli verboſus eſſe in multitudine preſbyte- 15
rorum: & non iteres verbum in oratione tua. 16
Non oderis laborioſam operationem, & ruſtica- 17
tionem creatam ab Altiſſimo. Non te computes 19
in multitudine peccatorum. Humilia valdè
ſpiritum tuum: Memento, quoniam ira non 18
tardabit: Quoniam vindicta (d) impii, ignis, 19
& vermis. Ne commutes amicum propter (e) in-
differens, neque fratrem germanum in auro Su- 20
phir. Noli diſcedere à muliere ſenſata, & bona: 21
gratia enim ejus ſuper aurum. Non lædas ſer- 22
vum in veritate operantem, neque mercenarium
dantem animam ſuam. Servum ſenſatum dili- 23
git anima tua: non defraudes illum libertate.
Pecora tibi ſunt? attende illis: &, ſi ſunt tibi 24
utilia, perſeverent apud te. Filii tibi ſunt? 25
Erudi illos, & curva à pueritia collum eorum.
Filiæ tibi ſunt? Serva corpus earum: & ne 26
oſtendas hilarem faciem tuam ad illas. Trade 27
filiam: & grande opus feceris: & homini ſenſato
da illam.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ܠܐ ܬܐܡܪ ܕܣܘܓܐܐ ܕܩܘܪܒܢܝ ܚܙܐ. ܘܟܕ ܡܩܪܒ ܐܢܐ ܠܡܪܝܡܐ . ܩܘܪܒܢܝ ܡܩܒܠ. ܠܐ 9
ܬܬܡܐܢ ܒܡܫܦܟ ܨܠܘܬܟ. ܘܡܢ ܙܕܩܬܐ ܠܐ ܬܬܟܠܐ. ܠܐ ܬܬܟܠܐ ܠܡܥܒܕ ܦܘܩܕܢܐ.
* ܠܐ ܬܒܙܚ ܠܗ ܠܒܪܢܫܐ ܕܡܪܝܪܝܢ ܚܢܟܘܗܝ. ܡܛܠ ܕܐܝܬ ܕܡܪܝܡ ܘܡܡܟܟ. * ܠܐ ܬܬܢܟܠ 10
11
ܒܝܫܬܐ ܥܠ ܐܚܘܟ. ܘܐܦ ܠܐ ܥܠ ܪܚܡܟ. ܘܐܦ ܠܐ ܥܠ ܩܪܝܒܟ ܐܦ ܠܐ ܚܕܐ ܡܕܡ. * ܠܐ ܬܪܚܡ ܠܡܟܕܒܘ 12
ܟܠ ܕܓܠܘܬܐ. ܡܛܠ ܕܚܪܬܗ ܠܐ ܗܘܬ ܛܒܬܐ. * ܠܐ ܬܛܫܐ ܢܦܫܟ ܒܟܢܘܫܬܐ ܕܫܠܝܛܢܐ. ܘܠܐ 13
ܬܫܢܐ ܡܠܐ ܕܨܠܘܬܟ. * ܠܐ ܬܪܒܐ ܢܦܫܟ ܡܢ ܒܢܝ ܥܡܟ. * ܐܬܕܟܪ ܕܪܘܓܙܐ ܠܐ ܥܒܪ. 15 16
* ܡܟ ܡܟ ܐܡܟܟ ܢܦܫܟ. ܡܛܠ ܕܚܪܬܐ ܕܟܠܗܘܢ ܒܢܝ ܐܢܫܐ. ܠܬܘܠܥܬܐ ܗܘܬ. * ܠܐ ܬܚܠܦ 17
18
ܪܚܡܐ ܒܡܡܘܢܐ. ܘܐܚܐ ܕܐܝܬ ܠܟ. ܒܕܗܒܐ ܕܐܘܦܝܪ. * ܠܐ ܬܚܠܦ ܐܢܬܬܐ ܛܒܬܐ ܘܫܦܝܪܬܐ 19
ܒܚܙܘܐ. ܒܡܪܓܢܝܬܐ. * ܠܐ ܬܒܐܫ ܠܥܒܕܐ ܕܦܠܚ ܒܗܝܡܢܘܬܐ. ܘܐܦ ܠܐ ܠܐܓܝܪܐ ܕܡܠܐܐ 20
ܢܦܫܗ. * ܠܥܒܕܐ ܚܟܝܡܐ . ܐܚܒܝܗܝ ܐܝܟ ܢܦܫܟ. ܘܠܐ ܬܟܠܐ ܡܢܗ ܚܐܪܘܬܐ. * ܒܥܝܪܐ 21 22
ܐܝܬ ܠܟ ܒܩܝܗ. ܘܐܢ ܫܪܝܪܐ ܗܘ ܩܢܝܗ. * ܒܢܝܐ ܐܝܬ ܠܟ. ܪܕܝ ܐܢܘܢ. ܘܣܒ ܠܗܘܢ 23
ܢܫܐ ܡܢ ܛܠܝܘܬܗܘܢ. * ܒܢܬܐ ܐܝܬ ܠܟ. ܛܪ ܦܓܪܗܝܢ. ܘܠܐ ܬܢܗܪ ܠܗܝܢ ܐܦܝܟ. * ܐܦܩ 24
ܒܪܬܐ ܘܬܦܘܩ ܥܩܬܐ. ܘܠܓܒܪܐ ܕܐܝܬ ܠܗ ܡܕܥܐ. ܗܒܝܗ. * ܐܢܬܬܐ ܐܝܬ ܠܟ. ܠܐ 25 26
ܬܫܒܩܝܗ. ܘܐܢ ܒܝܫܐ ܗܝ. ܠܐ ܬܗܝܡܢ ܒܗ. * ܒܟܠܗ ܠܒܟ. ܝܩܪ ܠܐܒܘܟ. ܘܠܐܡܟ 27
ܕܝܠܕܬܟ. ܠܐ ܬܛܥܐ.

Ne dicas, Reſpiciet copiam munerum meorum; cúmque ſacrificavero Altiſſimo, oblationes meas accipiet. 9 Ne tædio afficiaris in fundendis precibus tuis; & ab eleemoſyna ne detinearis: mandatum exequi ne differas. Ne derideas hominem cujus amaræ 10 ſunt fauces: eſt enim qui evehat ac deprimat. Ne machineris malum adverſùs fra- 11 trem tuum, ſimiliter nec adverſùs amicum, nec adverſùs proximum ullo modo. Ne ve- 12 lis mentiri ullo mendacio, quia finis illis non eſt bonus. In ſenatu potentum ne te abſ- 13 condas, & verba precationis tuæ ne varies. Ne diligas teipſum pluſquàm popula- 15 res tuos. Memento iram non eſſe tranſitu- 16 ram. Summoperè deprime teipſum, quia fi- 17 nis omnium hominum ad vermem eſt futurus. Amicum pecuniâ ne permutes, nec fra- 18 trem quem habes, auro Ophirio. Mulierem 19 bonã ac formâ ſpecioſam ne permutes margaritis. Ne exagites famulum fideliter ſer- 20 vientem, neq; mercenarium qui ſemetipſum fatigat. Servum ſapientem ut animam tu- 21 am dilige, neque deneges ei libertatem. Ju- 22 mentum habes, experire: quod ſi validum ſit, poſſide. Liberos habes, erudi eos, & u- 23 xores ducito illis ab adoleſcentia ipſorum. Filiæ ſunt tibi, cuſtodi carnem earum: ne- 24 que ſerenum illis præbeas vultum. Ejice fi- 25 liam, & egredietur moleſtia: cæterùm viro cordato da illam. Uxorem habes, ne repu- 26 dies eam: quòd ſi ſit improba, ne te concredas illi. Animo toto honora patrem tuum; 27 & matris tuæ quæ te genuit, ne obliviſcaris.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* لا تقول انه يحاسبني لكثرة قرابيني * ويتجاوز عني العلي لكثرة جنودي * لا ترائي في دعائك 9
وصلاتك * ولا تمتنع بذلك من الصدقة * لا تدع اكمال الوصية * ولا تستهزي بمن هو 10
دونك * لان الرب يرفع من يشاء ويذل من يشاء * لا تتهم باخيك سمة سوء * ولا بصديقك 11
ايضا * ولا باحد من اخوانك * لا يعجبك الاثم والكذب * لان عاقبتها عاقبة سوء * لا تخف 12 13
نفسك من مجلس السلاطين * ولا تغير كلام دعائك * لا تؤثر نفسك علي قومك * واذكر ان 15 16
السخط لا يتراءف اذا نزل * وضع نفسك جدا جدا * لان اخر مصير الناس الي الرميم 17
والبلي * لا تبدل الصديق بالمال * ولا اخا موافقا بذهب * لا تبدل امراة صالحة صبيحة 18 19
الوجه بالمرجان * لا تضر بالعبد المناصح * ولا بالاجير المتعب نفسه * حب العبد الحكيم 20 21
كحبك لنفسك * ولا تمنعه العتق * ان كانت لك دابة جربها * وان كانت موافقة فاتخذها * 22
وان كان لك اولاد فاحسن ادبهم * وزوجهم في حداثتهم * ان رزقت بنات فاحذرهن * ولا تبسط 23 24
لهن وجهك * زوج بناتك فقد اخرجت عنك العار * لا تزوجهن الا لرجل حليم * ان كانت 25 26
لك امراة فلا تطعها * ولا تامنها ان كانت فاتكة * اكرم اباك من اقصى قلبك * 27
ولا تضيع والدتك *

Ne dicas, Rationem mei habebit ob multitudinem oblationum mearum, & deflectet à me Altiſſimus propter copiam militum meorum. 9 *Ne ſimulatione utaris in precatione & oratione tua: & adhuc ne abſtineas ab eleemoſyna: præceptum peragere ne prætermittas. Inferiorem te ne* 10 *derideas: nam Dominus extollit quem vult, & quem vult deprimit. Ne culpes* 11 *in fratre tuo notam improbitatis, neque etiam in amico tuo, neque in ullo familiarium tuorum. Scelere ac mendacio ne* 12 *oblecteris, quoniam finis eorum finis eſt peſſimus. A conſeſſu potentium ne te ce-* 13 *laveris, & ne mutes verba precationis tuæ. Ne pluris teipſum æſtimes quàm* 15 *gentem tuam. Et memento iram cùm ad-* 16 *venerit, non miteſcere. Teque ipſum ad-* 17 *modùm ſubmitte, quoniam poſtremus hominum finis ad vermes & corruptionem tendit. Ne commutes amicum pecuniâ,* 18 *nec fratrem concordem auro. Uxorem bo-* 19 *nam, facie decoram, ne commutes margaritis. Servum benè ſe gerentem ne vexes,* 20 *neque mercenarium ſeſe fatigantem. Ser-* 21 *vum ſapientem eodem quo teipſum amore proſequere, neque prohibeas eum libertate. Si tibi fuerit jumentum, experire illud:* 22 *& ſi tibi ſit idoneum, retineto. Si liberi* 23 *tibi fuerint, eos benè erudias, & in adoleſcentia ſua junge matrimonio. Si filias* 24 *nactus es, cautè ſerva illas; nec vultum tuum ipſis hilarem oſtendas. Junge ma-* 25 *trimonio filias tuas, atque ignominiam à te jam ejeceris: at ne illas matrimonio conjungas, niſi cum viro prudente. Si* 26 *uxor tibi fuerit, ne obedias ei; nec fidem adhibeas illi, ſi fuerit impudica. Ho-* 27 *nora patrem tuum ex penitiſſimo corde tuo, & genitricem tuam ne derelinque.*

Verſio VULG. LAT.

28 Mulier ſi eſt tibi ſecundùm animam tuam, non projicias il-
29 lam: & odibili non credas te. In toto corde tuo Honora pa-
30 trem tuum, & gemitus matris tuæ ne obliviſcaris: Me-
mento quoniam niſi per illos natus non fuiſſes: & retribue
31 illis, quomodò & illi tibi. In tota anima tua time Domi-
32 num, & ſacerdotes illius ſanctifica. In omni virtute tua di-
33 lige eum qui te fecit: & miniſtros ejus ne derelinquas. Ho-
nora Deum ex tota anima tua, & honorifica ſacerdotes, &
34 propurga te cum brachiis. Da illis partem, ſicut manda-
tum eſt tibi, primitiarum & purgationis: & de negligen-
35 tia tua purga te cum paucis. Datum brachiorum tuorum
& ſacrificium ſanctificationis offeres Domino, & initia ſan-
36 ctorum: Et pauperi porrige manum tuam, ut perficiatur
37 propitiatio & benedictio tua. Gratia dati in conſpectu
38 omnis viventis, & mortuo non prohibeas gratiam. Non
deſis plorantibus in conſolatione, & cum lugentibus ambu-
39 la. Non te pigeat viſitare infirmum: ex his enim in dile-
40 ctione firmaberis. In omnibus operibus tuis memorare no-
viſſima tua, & in æternum non peccabis.

CAP. VIII.

1 NOn litiges cum homine potente, ne fortè incidas in ma-
2 nus illius. Non contendas cum viro locuplete, ne fortè
3 contra te conſtituat litem tibi. Multos enim perdidit aurum
& argentum, & uſque ad cor regum extendit & convertit.
4 Non litiges cum homine linguato, & non ſtrues in ignem
5 illius ligna. Non communices homini indocto, ne malè de
6 progenie tua loquatur. Ne deſpicias hominem avertentem
ſe à peccato, neque improperes ei: memento quoniam omnes
7 in correptione ſumus. Ne ſpernas hominem in ſua ſenectu-
8 te: etenim ex nobis ſeneſcunt. Noli de mortuo inimico tuo gaudere: ſciens quoniam omnes morimur, & in gaudium nolumus venire.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

28 † Γυνή σοί ἐστι κατὰ ψυχήν; μὴ ἐκβάλῃς αὐτήν. † ἐν ὅλῃ (ι) καρδίᾳ
29 Δόξασον τὸν πατέρα σου, † καὶ μητρὸς ὠδῖνας μὴ ἐπιλάθῃ. † Μνή-
30 σθητι ὅτι δι' αὐτῶν (κ) ἐγενήθης, † καὶ τί ἀνταποδώσεις αὐτοῖς καθ-
31 ὼς αὐτοὶ σοί; † Ἐν ὅλῃ ψυχῇ σου εὐλαβοῦ τὸν κύριον, † καὶ τοὺς
32 ἱερεῖς αὐτοῦ θαύμαζε. † Ἐν ὅλῃ δυνάμει ἀγάπησον τὸν ποιήσαντά
33 σε, † καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ μὴ ἐγκαταλίπῃς. † Φοβοῦ τὸν κύριον, καὶ
34 δόξασον ἱερέα, † Καὶ δὸς τὴν μερίδα αὐτῷ, καθὼς ἐντέταλταί σοι,
35 † ἀπαρχὴν, καὶ περὶ πλημμελείας. Καὶ δόσιν βραχιόνων, † καὶ
36 θυσίαν ἁγιασμοῦ, καὶ ἀπαρχὴν ἁγίων. † Καὶ πτωχῷ ἔκτεινον τὴν
37 χεῖρά σου, † ἵνα τελειωθῇ ἡ εὐλογία σου. Χάρις δόματος
38 ἔναντι παντὸς ζῶντος, † καὶ ἐπὶ νεκρῷ μὴ ἀποκωλύσῃς χάριν.
39 † Μὴ ὑστέρει ἀπὸ κλαιόντων, † καὶ μετὰ πενθούντων πένθησον. † Μὴ
40 ὄκνει ἐπισκέπτεσθαι ἄρρωστον, † ἐκ γὰρ τῶν τοιούτων ἀγαπηθήσῃ. † Ἐν
πᾶσι τοῖς λόγοις σου μιμνήσκου τὰ ἔσχατά σου, † καὶ εἰς τὸν αἰῶνα οὐχ
ἁμαρτήσεις.

MS. A. (ι) δυνάμει (κ) ἐγεννήθης,

ΚΕΦ. η΄.

1 † ΜΗ διαμάχου μετὰ ἀνθρώπου δυνάστου, † μήποτε ἐμπέσῃς εἰς
2 τὰς χεῖρας αὐτοῦ. † Μὴ ἔριζε μετὰ ἀνθρώπου πλουσίου, † μήποτε (α) ἀν-
3 τιστήσῃ σου τὴν ὁλκήν· † Πολλοὺς γὰρ ἀπώλεσεν τὸ χρυσίον, † καὶ καρ-
4 δίας βασιλέων ἐξέκλινεν. † Μὴ διαμάχου μετὰ ἀνθρώπου γλωσ-
5 σώδους, † καὶ μὴ ἐπιστοιβάσῃς ἐπὶ τὸ πῦρ αὐτοῦ ξύλα. † Μὴ προσ-
6 παιζε ἀπαιδεύτῳ, ἵνα μὴ ἀτιμάζωνται οἱ πρόγονοί σου. † Μὴ
ὀνείδιζε ἄνθρωπον ἀποστρέφοντα ἀπὸ ἁμαρτίας, † μνήσθητι ὅτι
7 πάντες ἐσμὲν ἐν (β) ἐπιτιμίοις. † Μὴ ἀτιμάσῃς (γ) ἄνθρωπον ἐν
8 γήρει αὐτοῦ, † καὶ γὰρ ἐξ ἡμῶν γηράσκουσιν. † Μὴ ἐπίχαιρε ἐπὶ νεκρῷ,
† μνήσθητι ὅτι πάντες τελευτῶμεν.

MS. A. (α) ἀντιστῇ (β) ἐπιτίμοις. (γ) ἄνδρα ἐν γήρᾳ

Cum Tranſlatione LATINA.

Mulier eſt tibi ſecundum animam? ne projicias eam. In toto corde Honora patrem tuum: & gemitus matris non obliviſcaris. Memento, quia per eos natus es: & quid retribues illis, quomodo illi tibi? In tota anima tua time Dominum: & ſacerdotes illius ſuſpice. In tota virtute dilige eum qui te fecit: & miniſtros ejus non derelinquas. Time Dominum, & honorifica ſacerdotem: Et da illi partem, ſicut mandatum eſt tibi, primitias. & pro delicto. Et datum brachiorum, & ſacrificium ſanctificationis, & primitias ſanctorum. Et pauperi porrige manum tuam; ut perficiatur benedictio tua. Gratia datûs in conſpectu omnis viventis: & in mortuo ne prohibeas gratiam. Non deſis plorantibus, & cum lugentibus luge. (g) Ne pigriteris viſitare ægrotum: ex his enim diligêris. In omnibus verbis tuis memorare noviſſima tua, & in æternum non peccabis.

CAP. VIII.

NOn litiges cum homine potente; ne fortè incidas in manus illius. Non contendas cum viro locuplete; ne fortè ſtatuat contra te pondus. Multos enim perdidit aurum, & corda regum fecit declinare. Non litiges cum homine (a) linguoſo, & non ſtruas ſuper ignem illius, ligna. Ne colludas cum indocto, ne inhonorentur majores tui. Non improperes homini avertenti ſe à peccato: memento, quoniam omnes in correptionibus ſumus. Ne ſpernas hominem in ſua ſenectute: etenim ex nobis ſeneſcunt. Noli de mortuo gaudere: memento, quoniam omnes morimur.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

28 * ܐܬܕܟܪ ܕܐܠܘܠܐ ܗܢܘܢ. ܠܐ ܐܬܝܠܕܬ. ܘܡܢܐ ܦܪܥ ܐܢܬ ܠܗܘܢ. ܕܪܒܝܘܟ. * ܒܟܠܗ ܠܒܟ ܕܚܠ
29 ܡܢ ܐܠܗܐ. ܘܠܟܗܢܘܗܝ ܝܩܪ. ܒܟܠܗ ܠܒܟ ܝܩܪ ܠܒܪܘܝܟ. ܘܠܡܫܡܫܢܘܗܝ ܠܐ ܬܫܒܘܩ.
30 31 * ܫܒܚܝܘܗܝ ܠܗ ܘܝܩܪ ܐܦ ܠܟܗܢܘܗܝ. * ܘܗܒ ܠܗܘܢ ܙܒܘܢܗܘܢ. ܐܝܟ ܕܐܬܦܩܕܬ.
32 34 * ܠܚܡܐ ܕܩܘܪܒܢܐ ܘܪܫܝܬܐ ܕܐܝܕܝܐ. * ܘܐܦ ܠܡܣܟܢܐ ܦܫܘܛ ܐܝܕܟ. ܡܛܠ
35 ܕܢܫܬܡܠܢ ܒܘܪܟܬܟ. * ܛܝܒܘܬܐ ܓܝܪ ܡܘܗܒܬܐ ܒܥܝܢܝ ܟܠ ܒܪܝܬܐ. ܘܐܦ ܡܢ
36 ܡܝܬܐ. ܠܐ ܬܟܠܐ ܛܝܒܘܬܐ. * ܘܠܐ ܬܬܟܣܐ ܡܢ ܒܝܬ ܐܒܠܐ. ܘܥܡ ܟܠ ܐܒܝܠܐ ܗܘܝܬ
37 38 ܡܬܐܒܠ. * ܘܠܐ ܬܬܚܫܠ ܠܡܣܥܪ ܟܪܝܗܐ. ܕܡܛܠ ܗܠܝܢ ܡܬܪܚܡ ܐܢܬ. * ܒܟܠ
ܥܒܕܝܟ. ܗܘܝܬ ܕܟܝܪ ܚܪܬܐ. ܘܠܥܠܡ ܠܐ ܬܚܛܐ. * ܩܦܠܐܘܢ * ܚ *
1 2 * ܠܐ ܬܬܚܒܪ ܥܡ ܓܒܪܐ ܕܥܫܝܢ ܡܢܟ. ܕܠܡܐ ܬܦܠ ܒܐܝܕܘܗܝ. * ܠܐ ܬܬܚܒܪ ܥܡ
3 ܡܪܐ ܕܗܒܐ. ܕܠܡܐ ܢܬܩܘܠ ܡܬܩܠܟ. * ܡܛܠ ܕܠܣܓܝܐܐ ܐܘܒܕ. ܕܗܒܐ. ܘܐܦ
4 ܠܒܐ ܕܡܠܟܐ. ܗܘ ܡܣܟܠ. * ܠܐ ܬܬܪܐ ܥܡ ܓܒܪܐ ܦܟܝܗܐ. ܘܠܐ ܬܣܝܡ ܥܠ ܢܘܪܐ ܩܝܣܐ.
5 6 * ܠܐ ܬܬܪܐ ܥܡ ܡܣܟܢܐ. ܕܠܐ ܢܨܚܕܘܢܟ ܝܩܝܪܐ. * ܠܐ ܬܚܣܕ ܠܒܪܢܫܐ ܕܬܐܒ ܡܢ ܚܛܗܘܗܝ.
7 8 ܐܬܕܟܪ ܕܟܠܢ ܚܛܝܐ ܚܢܢ. * ܠܐ ܬܒܙܚ ܠܒܪܢܫܐ ܕܣܐܒ. ܐܬܕܟܪ ܕܡܢܢ ܣܝܒܝܢ. * ܠܐ ܬܚܕܐ ܥܠ
ܒܪܢܫܐ ܕܡܐܬ. ܐܬܕܟܪ ܕܟܠܢ ܡܝܬܝܢ.

Memento quòd abſque ipſis minimè fores: & quid rependas eis, cùm ipſi te educârint? Animo toto reverere Deum, & Sacerdotes ejus honora. Creatorem tuum toto corde honora, & Miniſtros ejus ne deſeras. Ipſum glorifica, & Sacerdotes quoque ipſius affice honore, Et da eis demenſum eorum, prout mandatum eſt tibi, Panem oblationum, & primitias manuum. Prætereà pauperi porrige manum tuam, ut perfectæ ſint benedictiones tuæ: Gratioſa eſt enim munificentia in oculis omnium creaturarum: imò etiam à mortuo ne prohibeas gratiam. Exequiis ne deſiſtas, & cum lugentibus omnibus lugeto: Nec te pigeat viſitare ægrotos, quia propter hujuſmodi res tu diligêris. In omnibus actionibus tuis memento finis, & in æternum non peccabis.

CAP. VIII.

NE conſortium habeas cum homine te validiore, nequando incidas in manus ejus. Ne familiaritatem habeas cum auri poſſeſſore, ut ne pondus tuum libret. Multos enim perdidit aurum; quin etiam cor regū ipſi deſipere facit. Ne rixeris cum homine verboſo, nec igni imponas ligna. Cum abjecto ne contendas, ne te vituperent honeſti. Ne exprobres homini reverenti à peccatis ſuis: memento nos omnes eſſe peccatores. Hominem ſeneſcentem ne derideas: memento quòd è nobis *ſunt qui* ſeneſcunt. Ne gaudeas ſuper homine qui moritur: memento nos omnes morituros.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

28 29 * اذكر انه لولا هما ما ولدت * وما مكافاتك لهما انهما ربياك * اتقي الله من اقصا قلبك *
30 ولا تستخف بحق خدمته * مجده واكرم كهانته * واعطهم حقوقهم كالذي امرت *
31 32 34 اكثر القرابين والحظوظ * واول السايل صدقة * ليستجاب دعاءه لك * لان الصدقة
35 36 عند جميع الناس معروفا ووصلا * ولا تمنع معروفك من الميت * ولا تغفل عن الذهوب
37 38 الي الجنايز والمناحة * لا تعرض عن عيادة المرضي * لكي تكون محبا * اذكر الموت في
جميع افعالك * واياك والاثم * الفصل الثامن *
1 2 * لا تنازع من هو اشد منك * لعله يماكرك وتقع في يده * لا تقاوم صاحب الذهب *
3 لعله يزن وزنك وينتقم منك * لان كثيرين من الناس اهلكتهم الاموال * وقلوب
4 5 الملوك عنها لا تلهوا * لا تصاحب رجلا لجوجا * ولا تجمع الحطب على النار * لا تماري
6 الذليل * ليلا يشتمك الكرام * لا تعير تايبا من خطاياه * واذكر انا جميعا خطاة *
7 8 * لا تستهزي بشيخ هرم * واعلم انا ان عشنا سنكبر ونشيخ * ولا تشمت بموت احد *
واذكر انا كلنا نموت *

Memento quòd ſine ipſis natus non fuiſſes: & quænam erit tua in eos retributio, cùm ipſi te educârint? Time Deum ex penitiſſimo corde tuo, & debitam illi ſervitutem ne parvipendas. Glorifica eum, & ſacerdotibus ejus honorem exhibeto; Et quæ ipſis debentur tribuas eiſdem, ut tibi mandatum eſt. Multiplica munera & portiones; Et porrige mendico eleemoſynam, ut ejus pro te precatio exaudiatur. Nam eleemoſyna apud omnes homines gratia eſt ac beneficium: & ne mortuum prives beneficio tuo. Exequias etiam ac luctus adire ne negligas. Ægrotos inviſere ne refugias, ut ſis charus, Memor ſis mortis in omnibus operibus tuis, & à ſcelere caveto.

CAP. VIII.

NE contendas cum eo qui te fortior eſt, ne te decipiat, & in manum ejus incidas. Ne rixeris cum habente aurum, ne pondus tuum trutinet, & ſumat à te vindictam. Multos enim homines perdiderunt divitiæ, & corda regum eas minimè deſpiciunt. Ne contrahas amicitiam cum homine rixoſo, nec ligna congeras ſuper ignem. Deſpectum ne imiteris, ne te contumeliis afficiant honeſti. Ne probris afficias revertentem à peccatis ſuis, & memento nos omnes eſſe peccatores. Ne derideas ſenem decrepitum, & ſcito nos, ſi vixerimus, grandævos ac ſenes futuros. Ne læteris de morte ullius, & memento nos omnes morituros.

Verſio VULG. LAT.

9 Ne deſpicias narrationem presbyterorum ſapientium, & in
10 proverbiis eorum converſare. Ab ipſis enim diſces ſapientiam,
& doctrinam intellectûs, & ſervire magnatis ſine querela.
11 Non te prætereat narratio ſeniorum: ipſi enim didicerunt
12 à patribus ſuis: Quoniam ab ipſis diſces intellectum,
13 & in tempore neceſſitatis dare reſponſum. Non incendas
carbones peccatorum arguens eos, & ne incendaris flammâ
14 ignis peccatorum illorum. Ne contra faciem ſtes contumelioſi,
15 ne ſedeat quaſi inſidiator ori tuo. Noli fœnerari
homini fortiori te: quòd ſi fœneraveris, quaſi perditum habe.
16 Non ſpondeas ſuper virtutem tuam: quòd ſi ſpoponderis,
17 quaſi reſtituens cogita. Non judices contra judicem:
18 quoniam ſecundùm quod juſtum eſt judicat. Cum
audace non eas in via, ne fortè gravet mala ſua in te: ipſe
enim ſecundùm voluntatem ſuam vadit, & ſimul cum ſtultitia
19 illius peries. Cum iracundo non facies rixam, & cum
audace non eas in deſertum: quoniam quaſi nihil eſt ante illum
20 ſanguis, & ubi non eſt adjutorium, elidet te. Cum fatuis
conſilium non habeas: non enim poterunt diligere niſi
21 quæ eas placent. Coram extraneo ne facias conſilium:
22 neſcis enim quid pariet. Non omni homini cor tuum manifeſtes:
ne fortè inferat tibi gratiam falſam, & convitietur tibi.

CAP. IX,

1 NOn zeles mulierem ſinûs tui, ne oſtendat ſuper te malitiam
2 doctrinæ nequam. Non des mulieri poteſtatem animæ
tuæ, ne ingrediatur in virtutem tuam, & confundaris.
3 Ne reſpicias mulierem multivolam: ne fortè incidas in laqueos illius.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

9 † Μὴ παρίδῃς διήγημα σοφῶν, † καὶ ἐν ταῖς παροιμίαις αὐτῶν ἀναστρέφου,
10 † Ὅτι παρ' αὐτῶν μαθήσῃ παιδείαν, † καὶ λειτουργῆσαι μεγιστᾶσιν.
11 † Μὴ ἀστόχει διηγήματος γερόντων, † καὶ γὰρ αὐτοὶ
12 ἔμαθον παρὰ τῶν πατέρων αὐτῶν· † Ὅτι παρ' αὐτῶν μαθήσῃ
13 σύνεσιν, † καὶ ἐν καιρῷ χρείας δοῦναι ἀπόκρισιν. † Μὴ ἔκκαιε
14 ἄνθρακας ἁμαρτωλοῦ, † μὴ ἐμπυρισθῇς ἐν πυρὶ φλογὸς αὐτοῦ. † Μὴ
ἐξαναστῇς ἀπὸ προσώπου ὑβριστοῦ, ἵνα μὴ ἐγκαθίσῃ ὡς ἔνεδρον τῷ
15 στόματί σου. † Μὴ δανείσῃς ἀνθρώπῳ ἰσχυροτέρῳ σου, † καὶ ἐὰν
16 δανείσῃς, ὡς ἀπολωλεκὼς γίνου. † Μὴ ἐγγυήσῃ ὑπὲρ δύναμίν
17 σου, † καὶ ἐὰν ἐγγυήσῃ, ὡς ἀποτίσων φρόντιζε. † Μὴ δικάζου μετὰ
18 κριτοῦ, † κατὰ γὰρ τὴν δόξαν αὐτοῦ κρινοῦσιν αὐτῷ. † Μετὰ τολμηροῦ
μὴ πορεύου ἐν ὁδῷ, † ἵνα μὴ βαρύνηται κατὰ σοῦ· † αὐτὸς γὰρ κατὰ
τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιήσει, † καὶ τῇ ἀφροσύνῃ αὐτοῦ συναπολῇ.
19 † Μετὰ θυμώδους μὴ ποιήσῃς μάχην, † καὶ μὴ διαπορεύου μετ'
αὐτοῦ τὴν ἔρημον, † ὅτι ὡς οὐδὲν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ αἷμα, † καὶ
20 ὅπου οὐκ ἔστιν βοήθεια, καταβαλεῖ σε. † Μετὰ μωροῦ μὴ συμβουλεύου,
21 † οὐ γὰρ δυνήσεται λόγον στέξαι. † Ἐνώπιον ἀλλοτρίου μὴ ποιήσῃς
22 κρυπτόν· † οὐ γὰρ γινώσκεις τί τέξεται. † Παντὶ ἀνθρώπῳ μὴ
ἔκφαινε (δ) σὴν καρδίαν, † καὶ μὴ ἀναφερέτω σοι χάριν.

MS. A. (δ) καρδίαν σου,

ΚΕΦ. θ'.

1 † ΜΗ' ζήλου γυναῖκα τοῦ κόλπου σου, † μηδὲ διδάξῃς ἐπὶ σεαυτὸν
2 τὴν παιδείαν πονηράν. † Μὴ δῷς γυναικὶ τὴν ψυχήν σου, † ἐπιβῆναι
3 αὐτὴν ἐπὶ τὴν ἰσχύν σου. † Μὴ ὑπάντα γυναικὶ ἑταιριζομένῃ,
† μήποτε ἐμπέσῃς εἰς τὰς παγίδας αὐτῆς.

Ne deſpicias narrationem ſapientum: & in 9
proverbiis eorum converſare. Ab ipſis enim 10
diſces (b) doctrinam, & ſervire magnatis. Non 11
te prætereat narratio ſeniorum: & ipſi enim
didicerunt à patribus ſuis. Quoniam ab ipſis 12
diſces intellectum, & in tempore neceſſitatis
dare reſponſum. Non incendas carbones peccatoris, 13
ne incendaris in igne flammæ illius. Ne 14
contra faciem ſtes contumelioſi; ne inſideat,
quaſi inſidiator, ori tuo. Noli fœnerari homini 15
fortiori te: quòd ſi fœneraveris; quaſi perditum habe. Non ſpondeas ſuper virtutem 16
tuam: quòd ſi ſpoponderis: quaſi perſoluturus,
cogita. Ne litiges cum judice: quoniam ſecundùm 17
exiſtimationem ejus judicabunt ei. Cum audace 18
ne eas in via, ne gravetur contra te. Ipſe enim ſecundùm voluntatem ſuam faciet; & ſimul cum
ſtultitia illius peries. Cum iracundo ne facias
rixam, & cum illo ne eas per deſertum. Quoniã 19
quaſi nihil eſt ante illum ſanguis: & ubi non eſt
adjutorium, elidet te. Cum fatuo conſiliũ non habeas: 20
non enim poterit verbum celare. Corã extraneo 21
non facias occultũ: neſcis enim quid pariet.
Non omni homini cor tuum manifeſtes, & non 22
referat tibi (c) gratiam.

CAP. IX.

NOn zeles mulierem ſinûs tui; neque doceas 1
ſuper te doctrinam nequam. Non des mulieri animam 2
tuam, ut aſcendat ipſa ſuper virtutem
tuam. Ne reſpicias mulierem multivolam; ne 3
fortè incidas in laqueos illius.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

9 * ܠܐ ܬܫܒܘܩ ܫܘܥܝܬܐ ܕܚܟܝܡܐ. ܘܒܡܬܠܝܗܘܢ ܗܘܝ ܗܪܓ. * ܡܛܠ ܕܡܢܗܘܢ
10 ܝܠܦܬ ܡܪܕܘܬܐ ܀ ܟܕ ܩܝܡܬ ܩܕܡ ܫܠܝܛܐ. * ܠܐ ܬܬܟܪܐ ܒܫܘܥܝܬܐ ܕܣܒܐ
11 ܕܫܡܥܘ ܡܢ ܐܒܗܝܗܘܢ. * ܡܛܠ ܕܡܢܗܘܢ ܝܠܦܬ ܡܪܕܘܬܐ ܀ ܠܡܬܠ ܦܬܓܡܐ
12 ܒܥܕܢܗ ܒܙܒܢܗ. * ܠܐ ܬܗܘܐ ܫܘܬܦܐ ܠܓܒܪܐ ܥܘܠܐ ܀ ܕܠܐ ܬܐܩܕ ܒܫܠܗܒܝܬܐ
13 ܕܢܘܪܗ. * ܠܐ ܬܩܘܡ ܡܢ ܩܕܡ ܥܘܠܐ ܀ ܕܠܐ ܢܗܘܐ ܠܟ ܟܡܝܢܐ ܠܦܘܡܟ. * ܠܐ ܬܘܙܦ ܠܓܒܪܐ ܕܥܫܝܢ
14 ܡܢܟ. ܘܐܢ ܐܘܙܦܬ. ܗܘܝ ܐܝܟ ܡܘܒܕܐ. * ܠܐ ܬܥܪܒ ܠܓܒܪܐ ܕܥܫܝܢ ܡܢܟ. ܘܐܢ ܥܪܒܬ
15 16 ܗܘܝ ܐܝܟ ܦܪܘܥܐ. * ܠܐ ܬܬܒ ܥܡ ܕܝܢܐ ܥܘܠܐ ܒܕܝܢܐ ܀ ܕܠܐ ܐܝܟ ܨܒܝܢܗ ܢܕܘܢ ܥܡܗ.
17 * ܥܡ ܓܒܪܐ ܡܪܚܐ ܠܐ ܬܐܙܠ ܒܐܘܪܚܐ. ܕܠܐ ܢܝܩܪ ܒܝܫܬܟ. ܡܛܠ ܕܗܘ ܩܕܡ ܐܦܘܗܝ
18 ܐܙܠ. ܘܐܢܬ ܒܫܛܝܘܬܗ ܐܒܕ. * ܥܡ ܥܘܠܐ ܠܐ ܬܬܚܪܐ. ܘܠܐ ܬܬܢܨܐ ܥܡܗ ܒܐܬܪܐ ܚܪܒܐ.
19 ܡܛܠ ܕܫܝܛ ܗܘ ܕܡܟ ܒܥܝܢܘܗܝ. ܘܐܢ ܠܐ ܢܗܘܐ ܠܟ ܡܦܪܩܢܐ. ܢܩܛܠܟ. * ܥܡ
20 ܣܟܠܐ. ܠܐ ܬܬܡܠܟ ܐܪܙܐ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܡܫܟܚ ܠܡܟܣܝܘܬܗ. * ܠܐ ܠܟܠ ܒܪ ܐܢܫ ܬܓܠܐ
21 ܡܕܡ ܕܒܠܒܟ. ܕܠܐ ܢܫܥܒܕܟ ܛܝܒܘܬܐ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܛ *

1 2 * ܠܐ ܬܛܢ ܒܐܢܬܬܟ ܀ ܕܠܐ ܬܠܦ ܥܠܝܟ ܝܘܠܦܢܐ ܒܝܫܐ. * ܠܐ ܬܫܠܛ ܠܐܢܬܬܐ ܒܢܦܫܟ ܀
3 ܕܬܫܬܠܛ ܥܠ ܟܠ ܡܕܡ ܕܐܝܬ ܠܟ. * ܠܐ ܬܓܕܠ ܥܡ ܙܢܝܬܐ. ܕܠܐ ܬܦܠ ܒܡܨܝܕܬܗ.

Narrationes ſapientum ne deſeras, & eorum 9
parabolas lectita: Quoniam ab iis 10
doctrinam percipies, cùm adſtiteris coram
potente. Ne moleſtè feras narrationes ſenum, 11
quas à patribus ſuis audierunt: Quoniam 12
ab iis addiſces reſponſum reddere tempore
oportuno. Ne ſis conſors *hominis* penitùs 13
impii, ne ignis ejus flammâ comburaris. Ne reſilias à conſpectu ſcelerati, ne tibi 14
ſit inſidiis. Nequid mutuò dederis ei 15
qui te potentior eſt: quòd ſi mutuò dederis, perinde eſto ac ſi amiſeris. Ne ſpondeas 16
illi qui te potentior eſt: quòd ſi ſpoponderis, perinde eſto ac ſoluturus. Cum 17
iniquo judice ne ſedeas in judicio, ut ne
cum ipſo judices ſecundùm ipſius voluntatem. Hominem protervum ne comiteris 18
in via, ne gravius reddat malum tuum:
ipſe enim coram facie ſua gradietur, tu verò in ejus ſtultitiâ peribis. Cum ſcelerato 19
ne committas rixam, néve cum eo contendas in loco deſerto: vilis enim eſt ſanguis tuus in oculis ejus, & niſi adſit tibi
vindex, interficiet te. Cum ſtulto ſecretum 20
ne componas, quia non poteſt illud celare.
Ne cuivis homini reveles quod eſt in corde 21
tuo, ne te beneficio adſtringat.

CAP. IX.

NE ſis zelotypus uxoris tuæ, ne malam 1
in te artem addiſcat. Ne dedas mulieri teipſum, 2
ut dominium concedas illi in omnia
quæ poſſides. Ne ſermonem contexe cum 3
fornicaria, ne in retia ejus incidas.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

9 10 * لا ترفض كلام الحكماء وكن راغبا في امثالهم * لتستفيد منهم العلم * ويحضر جوابك
11 12 عند السلطان * لا تضجر من كلام الاشياخ الذين يروونه عن ابائهم * لتتعلم منه الادب
13 15 في وقت تحتاج الى رد الجواب * لا تكون شريكا لعامل شر * ليلا تحترق بلهيب ناره * لا
16 تسلف من هو اقوى منك * فان اسلفته فاحسبه كالضائع * لا تضمن لمن هو اقوى منك *
17 وان انت ضمنت فوطن نفسك انك توفي * لا تجالس الحاكم الجائر * ليلا تحكم برايه
18 وهواه * لا تصاحب الشاطر * لعله يكثر بلاءك * ولا تتبع رايه * وانت تصاحبك اياه
19 تهلك بجهله * لا تصاحب الاثيم * ولا تصاحبه في الخلا * لان اهراق دمك هين عليه * وان لم
20 21 يكن لك منقذا قتلك * لا تطلع الجاهل على امرك وسرك * لانه لا يقدر ان يكتمه * لا تظهر
ما في قلبك لكل احد * ليلا يمن عليك بذلك *

* الفصل التاسع *

1 2 * لا ترى امراتك انك شديد الاعجاب بها * ليلا تعمل عليك حيل السوء * لا تذل نفسك
3 للامراة * فتسلطها على ما في يديك * لا تحدث الزانية * ليلا تقع في شباكها *

Sapientum ſermonem ne contemnas, ſed 9
eſto cupidus proverbiorum eorum: ut ſcientiam 10
acquiras ab illis, & præſtò ſit reſponſum
tuum apud principem. Sermones 11
ſenum, quos nomine majorum ſuorum referunt,
ne faſtidias: Ut diſcas ex iis eruditionem 12
tempore quo opus erit reſponſum
reddere. Ne ſis ſocius malefactoris, ut ne 13
conflagres flammâ ignis ejus. Ne mutuum 15
des ei qui te fortior eſt: quòd ſi mutuum ei dederis, habeas pro amiſſo. Potentiori 16
te ne ſpondeas: quòd ſi ſpondeas,
perſuaſum tibi ſit quòd ſis ſoluturus.
Cum iniquo judice ne conſederis, ne ex 17
ſententia & animo ipſius judices. Sceleroſum 18
ne comiteris, ne fortè multiplicet
ærumnas tuas: ejuſque mentem ne ſequaris,
ne tu comitando illum, per ſtultitiam
ejus intereas. Ne ſocietatem ineas cum 19
facinoroſo, neque cum eo rixeris in deſerto:
quoniam effuſio ſanguinis tui facilis
eſt apud ipſum, & niſi fuerit qui te
liberet, occidet te. Negotium & ſecretum 20
tuum ne declares inſipienti: non enim poterit
illud celare. Ne cuivis aperias quod 21
habes in animo; ne te propter hoc inſultet.

CAP. IX.

NE oſtendas uxori tuæ eſſe te magnoperè 1
de illa contentum, ne ſtruat adverſùm
te dolos malos. Ne ſubdas teipſum 2
uxori, ut poteſtatem tribuas ei ſuper his
quæ habes in manibus tuis. Cum meretrice 3
ne colloquaris, ne in retia ejus
incidas.

Verſio VULG. LAT.

4 Cum ſaltatrice ne aſſiduus ſis: nec audias illam, ne fortè per-
5 eas in efficacia illius. Virginem ne conſpicias, ne fortè
6 ſcandalizeris in decore illius. Ne des fornicariis animam tu-
7 am in ullo, ne perdas te, & hæreditatē tuam. Noli circum-
ſpicere in vicis civitatis, nec oberraveris in plateis illius.
8 Averte faciem tuam à muliere compta, & ne circumſpicias
9 ſpeciem alienam. Propter ſpeciem mulieris multi perie-
10 runt: & ex hoc concupiſcentia quaſi ignis exardeſcit. O-
11 mnis mulier, quæ eſt fornicaria, quaſi ſtercus in via concul
cabitur. Speciem mulieris alienæ multi admirati, reprobi
12 facti ſunt, colloquiū enim illius quaſi ignis exardeſcit. Cum
aliena muliere ne ſedeas omnino, nec accumbas cum ea ſuper
13 cubitum: Et non alterceris cum illa in vino, ne fortè decli-
net cor tuum in illam, & ſanguine tuo labaris in perditio-
14 nem. Ne derelinquas amicum antiquum: novus enim non
15 erit ſimilis illi. Vinum novum, amicus novus: veteraſcet,
16 & cum ſuavitate bibes illud. Non zeles gloriam & opes pec-
17 catoris: non enim ſcis quæ futura ſit illius ſubverſio. Non
placeat tibi injuria injuſtorum, ſciens quoniam uſque ad in-
18 feros non placebit impius. Longè abeſto ab homine pote-
ſtatem habente occidendi, & non ſuſpicaberis timorem mor-
19 tis. Et ſi acceſſeris ad illum, noli aliquid committere, ne
20 fortè auferat vitam tuam. Communionem mortis ſcito:
quoniam in medio laqueorum ingrederis, & ſuper dolen-
21 tium arma ambulabis. Secundùm virtutem tuam cave te à
22 proximo tuo, & cum ſapientibus & prudentibus tracta. Vi-
ri juſti ſint tibi convivæ, & in timore Dei ſit tibi gloriatio,
23 Et in ſenſu ſit tibi cogitatus Dei, & omnis enarratio tua in
præceptis Altiſſimi.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

4 † Μετὰ ψαλλούσης μὴ ἐνδελέχιζε, † μήποτε ἁλῷς ἐν τοῖς ἐπιχει-
5 ρήμασιν αὐτῆς. † Παρθένον μὴ καταμάνθανε, † μήποτε σκανδα-
6 λισθῇς ἐν τοῖς ἐπιτιμίοις αὐτῆς. † Μὴ δῷς πόρναις τὴν ψυχήν σου,
7 † ἵνα μὴ ἀπολέσῃς τὴν κληρονομίαν σου. † Μὴ περιβλέπου ἐν ῥύμαις
8 πόλεως, † καὶ ἐν ταῖς ἐρήμοις αὐτῆς μὴ πλανῶ. † Ἀπόστρεψον ὀφθαλ-
μὸν ἀπὸ γυναικὸς εὐμόρφου, † καὶ μὴ καταμάνθανε κάλλος ἀλλό-
9 τριον. † Ἐν κάλλει γυναικὸς πολλοὶ ἐπλανήθησαν, † καὶ ἐκ τούτου φιλία
12 ὡς πῦρ ἀνακαίεται. † Μετὰ ὑπάνδρου γυναικὸς μὴ κάθου τὸ σύνολον,
13 † Καὶ μὴ συμβολοκοπήσῃς μετ' αὐτῆς ἐν οἴνῳ, † μήποτε ἐκκλίνῃ ἡ
ψυχή σου ἐπ' αὐτήν, † καὶ τῷ πνεύματί σου (α) ὀλισθήσῃς εἰς ἀπώλειαν.
14 † Μὴ ἐγκαταλίπῃς φίλον ἀρχαῖον, † ὁ γὰρ πρόσφατος οὐκ ἔστιν (*) ἔφι-
15 σος αὐτῷ. † Οἶνος νέος, φίλος νέος, † ἐὰν παλαιωθῇ, μετ' (β) εὐ-
16 φροσύνης πίεσαι αὐτόν. † Μὴ ζηλώσῃς δόξαν ἁμαρτωλοῦ, † οὐ γὰρ
17 οἶδας τί ἔσται ἡ καταστροφὴ αὐτοῦ. † Μὴ εὐδοκήσῃς (γ) ἐν εὐδοκίᾳ
18 ἀσεβῶν, † μνήσθητι ὅτι ἕως ᾅδου οὐ μὴ δικαιωθῶσιν. † Μακρὰν ἄπεχε
ἀπὸ ἀνθρώπου ὃς ἔχει ἐξουσίαν τοῦ φονεύειν, † καὶ οὐ μὴ ὑποπτεύσῃς
19 φόβον θανάτου· † Κἂν προσέλθῃς, μὴ πλημμελήσῃς, † ἵνα μὴ
20 (δ) ἀφέληται τὴν ζωήν σου. † Ἐπίγνωθι ὅτι ἐν μέσῳ (ε) παγίδων
21 διαβαίνεις, † καὶ ἐπὶ ἐπάλξεων πόλεων περιπατεῖς. † Κατὰ τὴν ἰσχύν
23 σου στόχασαι (ζ) τοὺς πλησίον, † καὶ μετὰ σοφῶν συμβουλεύου. † Καὶ μετὰ
συνετῶν ἔστω ὁ διαλογισμός σου, † καὶ πᾶσα (η) διήγησίς σου ἐν νόμῳ
22 ὑψίστου. † Ἄνδρες δίκαιοι ἔστωσαν σύνδειπνοί σου, † καὶ ἐν φόβῳ κυρίου
ἔστω τὸ καύχημά σου.

MS. A. (α) ὀλισθήσῃ (*) ἔπτος (β) εὐφροσύνῃ (γ) εὐδοκίᾳ (δ) ἀφελῇ (ε) παγίδος (ζ) τὸν πλησίον, καὶ μετὰ σοφῶν βουλεύου. Μετὰ συνετῶν (η) ἡ διήγησις

Cum pſaltrice ne aſſiduus ſis; ne fortè capiaris 4
in tentationibus ejus. Virginem ne aſpicias, 5
ne fortè ſcandalizeris in decoribus ejus. Ne des 6
fornicariis animam tuam; ne perdas hæredita-
tem tuam. Noli circumſpicere in vicis civita- 7
tis; nec oberraveris in deſertis illius. Averte 8
oculum à muliere formoſa, & ne circumſpicias
ſpeciem alienam. Propter ſpeciem mulieris mul- 9
ti aberraverunt: & ex hoc concupiſcentia, quaſi
ignis, exardeſcit. Cum aliena muliere non ſedeas 12
(b) omnino, Neque agites convivia cum illa in 13
vino: ne fortè declinet cor tuum in illam, &
ſpiritu tuo labaris in perditionem. Ne dereliu- 14
quas amicum antiquum: novus enim non eſt ſi-
milis illi. Vinum novum, amicus novus: ſi 15
inveteraverit; cum ſuavitate bibes illud. Non 16
zeles gloriam peccatoris: non enim ſcis quæ ſit
illius ſubverſio. Non (c) bene ſentias de bene- 17
placito impiorum: memento, quoniam uſque ad
inferos non juſtificabuntur. Longè abeſto ab ho- 18
mine poteſtatem habente occidendi: & non ſu-
ſpicaberis timorem mortis: Et, ſi acceſſeris, 19
noli delinquere; ne auferat vitam tuam. Scito 20
quoniam in medio laqueorum ingrederis, & ſu-
per pinnacula civitatum ambulas. Secundum 21
virtutem tuam conjecta de proximis: & cum
ſapientibus conſulta. Et cum intelligentibus ſit 23
collocutio tua, & omnis enarratio tua in lege
altiſſimi. Viri juſti ſint tibi convivæ: & in 22
timore Domini ſit gloriatio tua.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܥܡ ܙܡܪܬܐ ܠܐ ܬܫܬܥܐ. ܕܠܡܐ ܬܘܒܕܟ ܒܡܫܥܝܬܗ̇. * ܒܒܬܘܠܬܐ ܠܐ ܬܬܒܩܐ. ܕܠܡܐ 4 5
ܬܬܚܝܒ ܒܥܘܦܦܐ ܕܡܘܗܪܗ̇. * ܠܐ ܬܬܠ ܠܙܢܝܬܐ ܢܦܫܟ. ܕܠܐ ܬܘܒܕ ܝܪܬܘܬܐ ܕܩܢܝܢܟ. 6
* ܘܠܐ ܬܬܨܥܪ ܒܫܘܩܐ ܕܡܕܝܢܬܐ. ܘܬܬܟܬܒ ܒܓܘܪܐ ܕܙܢܝܘܬܐ. * ܥܡ ܡܪܬ ܒܝܬܐ ܠܐ 7
ܬܣܬܡܟ ܐܪܟܟ. ܘܠܐ ܬܡܙܘܓ ܥܡܗ̇ ܚܡܪܐ ܥܬܝܩܐ. * ܕܠܡܐ ܬܣܛܐ ܠܘܬܗ̇ ܠܒܟ. 10 11
ܘܢܚܬ ܚܝܒܐ ܠܫܝܘܠ. * ܐܦܝܟ ܠܐ ܢܚܘܪ ܒܐܢܬܬܐ ܫܦܝܪܬܐ. ܘܠܐ ܬܚܘܪ ܒܫܘܦܪܐ 8
ܕܠܐ ܕܝܠܟ. * ܡܛܠ ܕܒܫܘܦܪܗ̇ ܕܐܢܬܬܐ ܣܓܝܐܐ ܐܒܕܘ. ܘܪܚܡܬܗ̇ ܐܝܟ ܢܘܪܐ 9
ܝܩܕܐ. ܥܡ ܐܢܬܬܐ ܕܒܥܠܐ ܠܐ ܬܣܓܐ ܡܠܬܐ. ܘܠܐ ܬܓܪܘܓ ܥܡܗ̇ ܡܫܥܝܬܟ. ܕܠܡܐ ܬܣܛܐ
ܠܘܬܗ̇ ܠܒܟ. ܘܒܕܡܐ ܕܚܛܗܐ ܬܚܘܬ ܠܫܝܘܠ. * ܠܐ ܬܫܒܘܩ ܪܚܡܟ ܥܬܝܩܐ. ܡܛܠ 12
ܕܚܕܬܐ ܠܐ ܫܘܐ ܠܗ. * ܪܚܡܐ ܚܕܬܐ ܐܝܟ ܚܡܪܐ ܚܕܬܐ. ܘܡܐ ܕܥܬܩ ܬܫܬܝܘܗܝ. * ܠܐ ܬܛܢ 13 14
ܒܓܒܪܐ ܪܫܝܥܐ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܝܕܥ ܐܢܬ ܡܢܐ ܗܘܐ ܣܘܦܗ. * ܠܐ ܬܛܢ ܒܥܘܠܐ ܕܡܨܠܚ. ܐܬܕܟܪ ܕܥܕܡܐ 15
ܠܡܘܬܐ. ܐܢܫ ܠܐ ܙܟܐ. * ܪܚܩ ܡܢ ܐܢܫܐ ܕܫܠܝܛ ܠܡܩܛܠ. ܘܠܐ ܬܕܚܠ ܡܢ ܕܚܠܬܐ ܕܡܘܬܐ. 16
* ܘܐܢ ܩܪܒܬ ܠܗ. ܠܐ ܬܚܝܒ ܢܦܫܟ. * ܘܕܥ ܕܒܝܬ ܦܚܐ ܐܢܬ ܡܗܠܟ. ܘܥܠ ܢܫܒܐ ܐܢܬ 17 18
ܡܗܠܟ. * ܐܝܟ ܚܝܠܟ ܥܕܪ ܠܚܒܪܟ. ܘܥܡ ܚܟܝܡܐ. ܗܘܝ ܡܠܟ ܐܪܙܐ. ܥܡ ܕܕܚܠ ܡܢ 19
ܐܠܗܐ. ܢܗܘܘܢ ܡܚܫܒܬܟ. ܘܟܠܗܘܢ ܐܘܪܚܬܟ. ܒܕܚܠܬܗ ܕܡܪܝܐ. * ܐܢܫܐ ܟܐܢܐ. 20
ܢܗܘܘܢ ܐܟܠܝ ܦܬܘܪܟ. ܘܒܕܚܠܬܗ ܕܐܠܗܐ. ܢܗܘܐ ܫܘܒܗܪܟ.

Cum cantatrice ne confabuleris, ne fortè ſu- 4
is te perdat ſermonibus. Virginem ne con- 5
templeris, ne ad duplicem ejus dotē damne-
ris. Ne dedas meretrici teipſum, ne amit- 6
tas hæreditatem opum tuarum, Ignominiâ 7
afficiaris in plateis urbis, & adulterio crimi-
num aſcribaris. Cum hera domûs ne appli- 10
ces cubitum tuum, néve temperes cum ea vi-
num vetus: Ne fortè ad eam inclinet ani- 11
mus tuus, & reus mortis prolabaris in infer-
num. Facies tua mulierem pulchram ne re- 8
ſpiciat, & ne contempleris pulchritudinem
quæ non eſt tua. Nam pulchritudine muli- 9
eris multi perierunt, & amor ejus in modum
ignis exardeſcit. Cum muliere maritata ne
multiplices ſermonem, neque protrahas cum
illa confabulationes tuas: ne fortè declinet
ad eam cor tuum, & ſanguine noxio ruas in
infernum. Ne deſeras amicum tuum vete- 12
rem, quia recens non adæquatur illi. Ami- 13
cus recens ſimilis eſt vino recenti, quod cùm
inveteratum fuerit, bibes. Ne invideas ho- 14
mini impio; neſcis enim quis ſit futurus ejus
exitus. Ne invideas ſcelerato proſpero: 15
memento ad mortem uſque neminem eſſe im-
munem. Recede ab homine qui poteſtatem 16
habet occidendi, & metum mortis haud for-
midabis: Quòd ſi acceſſeris, ne ream reddas 17
auram (i. *vitam*) tuam: Verùm ſcias inter 18
laqueos te gradi, & ſuper retia te ambulare.
Pro viribus tuis opitulare proximo tuo, & 19
cum ſapientibus confer ſecretum. Cum ti-
mente Deum ſint cogitationes tuæ, & omnes
viæ tuæ in timore Domini. Homines probi 20
ſint edentes menſam tuam, & in religione
Domini eſto gloriatio tua.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* ولا تطل الكلام مع الزانية ليلا تجلبك اليها بقصائدها * لا تلاعب العذرى ليلا تلزم 4 5
بضعف مهرها * لا تبذل نفسك للزانية فتضيع مالك وتترك ابنك * فتسم في ازقة المدينة * 6 7
وتثبت في ديوان الفجور والزنا * لا تتكي مع ربة البيت ولا تشاربها العتيق * لعل قلبك 10 11
يهواها * وتنزل الهاوية وقد سحبت * لا تحدد ببصرك الي امراة جميلة * ولا تتفحص الي حسن 8
غيرك * لان جمال النساء قد اهلك قوما كثيرا وعشقهن مثل النار المشتعلة * لا تكثر 9
الكلام مع المحصنة * ولا تطيل الحديث معها * لعل قلبك يحن اليها وتنزل الهاوية مسحوبا *
* لا ترفض صديقك القديم * لان الاخر لا ثبات له * الصديق الحديث مثل الخمر الحديث * 12 13
واذا عتق طاب شربه * لا تغبط المنافق * لانك لا تعلم اخر مصيره * لا تحسد الاثيم اذا 14 15
حسنت حاله * لانه حتى الموت لا ينجو الانسان * ابرح ممن كان له مقدرة على القتل ولا تخافن 16
جبان الموت * وان انت دنوت فلا تضعف نفسك * واعلم انك انما تتخطا بين الفخاخ وتمشي 17 18
بين الشباك والمصايد * انفع صاحبك طاقتك وليكن اهل سرك الحكماء ومعاملتك مع 19
الاتقياء * وجميع سبلك تكون في خشية الله تعالى * لا تتوكل الا على الاتقياء وبمخافة الله امتدح 20

Et ne protrahas ſermonem cum pſaltria, 4
ne te ſuis ad ſe trahat cantilenis. Ne jo- 5
ceris cum virgine, ne ad geminatā ipſius
dotem obligeris. Ne committas teipſum 6
ſcortatrici, ut amittas tuam ſubſtantiā,
& filium tuum deſtituas, Contumeliis 7
appetaris in vicis urbis, & referaris in
album adulterii & ſcortationis. Ne ac- 10
cumbas cum hera domûs, nec bibas cum
ea vinum vetus. Ne fortè diſcupiat il- 11
lam cor tuum, & ruas in præcipitium
attractus. Ne divertas aciem tuam ad 8
mulierem formoſam, nec intuearis pul-
chritudinem alienam: Quia mulierum 9
forma gentes multas perdidit, et amor il-
larum eſt velut ignis ardens. Ne multi-
plices ſermonem cum nupta, neque collo-
quium cum ea producas, ne fortè emolli-
atur erga eam cor tuum, & raptatus in
præcipitium labaris. Amicum tuum pri- 12
ſtinum ne derelinquas, quia poſterior non
habet firmitatem. Amicus recens eſt in- 13
ſtar vini recentis; quod inveteratum ſua-
vis eſt hauſtus. Ne beës impium, quia 14
ignoras extremum ejus exitum. Ne invi- 15
deas iniquo cùm proſper fuerit ſtatus e-
jus, quoniam uſque ad mortem haud im-
munis eſt homo. Procul abſiſte ab eo qui 16
poteſtatem habet necis, & terrores mor-
tis ne reformides. Quòd ſi acceſſeris, 17
ne debilis ſis animo. Et ſcito inter la- 18
queos te gradi, interque retia & [illegible]
ambulare. Subveni amico tuo pro viri- 19
bus tuis. Sint autem arcano tuo [illegible]
conſilii ſapientes, & [illegible]
religioſi, omnes [illegible] tuæ [illegible] 20
more Dei excelſi. Ne [illegible]
& in timore Dei gloriare.

Versio VULG. LAT.

24 In manu artificum opera laudabuntur, & princeps populi in
25 ſapientia ſermonis ſui, in ſenſu verò ſeniorum verbum. Ter-
ribilis eſt in civitate ſua homo linguoſus: & temerarius in
verbo ſuo odibilis erit.

CAP. X.

1 Judex ſapiens judicabit populum ſuum, & principatus ſen-
2 ſati ſtabilis erit. Secundùm judicem populi, ſic & miniſtri
ejus: & qualis rector eſt civitatis, tales & inhabitantes in ea.
3 Rex inſipiens perdet populum ſuum: & civitates inhabita-
4 buntur per ſenſum potentium. In manu Dei poteſtas terræ:
5 & utilem rectorem ſuſcitabit in tempus ſuper illam. In ma-
nu Dei proſperitas hominis, & ſuper faciem ſcribæ imponet
6 honorem ſuum. Omnis injuriæ proximi ne memineris, &
7 nihil agas in operibus injuriæ. Odibilis coram Deo eſt, &
hominibus ſuperbia: & execrabilis omnis iniquitas gentiũ.
8 Regnum à gente in gentem transfertur propter injuſtitias,
9 & injurias, & contumelias, & diverſos dolos. Avaro autem
10 nihil eſt ſceleſtius. Quid ſuperbit terra & cinis? Nihil eſt
iniquius quàm amare pecuniam: hic enim & animam ſu-
am venalem habet: quoniam in vita ſua projecit intima ſua.
11 Omnis potentatus brevis vita. Languor prolixior gravat
12 medicum. Brevem languorem præcidit medicus: ſic & rex
13 hodiè eſt & cras morietur. Cùm enim morietur homo, hæ-
14 reditabit ſerpentes, & beſtias, & vermes. Initium ſuperbiæ
15 hominis, apoſtatare à Deo: Quoniam ab eo, qui fecit illum,
receſſit cor ejus, quoniam initium omnis peccati eſt ſuper-
bia: qui tenuerit illam, adimplebitur maledictis, & ſub-
vertet eum in finem.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

24 † Ἐν χειρὶ τεχνιτῶν ἔργον (θ) ἐπαινεθήσεται, † καὶ ὁ ἡγούμενος
25 λαοῦ σοφὸς ἐν λόγῳ αὐτοῦ. † Φοβερὸς ἐν πόλει αὐτοῦ ἀνὴρ γλωσ-
σώδης, † καὶ ὁ (ι) προπετὴς ἐν λόγῳ αὐτοῦ μισηθήσεται.

MS.A. (θ) ἐπαινεθήσεται (ι) * προπετής

ΚΕΦ. Ι'.

1 † Κριτὴς σοφὸς παιδεύσει τὸν λαὸν αὐτοῦ, † καὶ ἡγεμονία συνετοῦ
2 τεταγμένη ἔσται. † Κατὰ τὸν κριτὴν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ οὕτως (α) καὶ οἱ
λειτουργοὶ αὐτοῦ, † καὶ κατὰ τὸν ἡγούμενον τῆς πόλεως πάντες οἱ κατοι-
3 κοῦντες αὐτήν. † Βασιλεὺς ἀπαίδευτος ἀπολεῖ τὸν λαὸν αὐτοῦ,
4 † καὶ πόλις οἰκισθήσεται ἐν συνέσει δυναστῶν. † Ἐν χειρὶ κυρίου
(β) ἐξουσία τῆς γῆς, † καὶ τὸν χρήσιμον ἐγερεῖ εἰς καιρὸν ἐπ' αὐτῆς.
5 † Ἐν χειρὶ κυρίου εὐοδία ἀνδρὸς, † καὶ προσώπῳ γραμματέως
6 ἐπιθήσει δόξαν αὐτοῦ. † Ἐπὶ παντὶ ἀδικήματι μὴ (γ) μηνιάσῃς
7 τῷ πλησίον, † καὶ μὴ πρᾶσσε μηδὲν ἐν ἔργοις ὕβρεως. † Μισητὴ
ἔναντι κυρίου καὶ ἀνθρώπων ὑπερηφανία, † καὶ ἐξ ἀμφοτέρων
8 (δ) πλημμελήσει ἄδικα. † Βασιλεία ἀπὸ ἔθνους εἰς ἔθνος μετάγεται,
9 † διὰ ἀδικίας καὶ ὕβρεις καὶ χρήματα. † Τί ὑπερηφανεύεται γῆ καὶ
10 σποδός; Ὅτι ἐν ζωῇ ἔρριψα τὰ ἐνδόσθια αὐτοῦ. † Μακρὸν
11 ἀρρώστημα σκώπτει ἰατρὸς, καὶ βασιλεὺς σήμερον, καὶ αὔριον τε-
λευτήσει. † Ἐν γὰρ τῷ ἀποθανεῖν ἄνθρωπον, κληρονομήσει ἑρπετὰ
12 καὶ θηρία καὶ σκώληκας. † Ἀρχὴ ὑπερηφανίας, ἀνθρώπου ἀφισταμένου
13 ἀπὸ κυρίου, † Καὶ ἀπὸ τοῦ ποιήσαντος αὐτὸν ἀπέστη ἡ καρδία αὐτοῦ.
14 † ὅτι ἀρχὴ (ε) ὑπερηφανίας ἁμαρτία, † καὶ ὁ κρατῶν αὐτῆς ἐξ-
15 ομβρήσει βδέλυγμα.

MS.A. (α) οἱ λειτουργοὶ (β) ἡ ἐξουσία (γ) * μηνίσῃς (δ) πλημμελήσῃ ἀδικίᾳ. (ε) ὑπερηφανία ἁμαρτίας,

In manu artificum, opus laudabitur: & prin- 24
ceps populi ſapiens in ſermone ſuo. Terribilis 25
in civitate ſua homo linguoſus: & temerarius
in verbo ſuo odibilis erit.

CAP. X.

JUDEX ſapiens erudiet populum ſuum: 1
& principatus ſenſati (a) ordinatus erit. Se- 2
cundùm judicem populi (b) ſui, ſic & miniſtri
ejus: & qualis rector eſt civitatis, tales omnes
inhabitantes in ea. Rex inſipiens perdet popu- 3
lum ſuum: & civitas habitabitur per ſenſum
potentium. In manu Domini poteſtas terræ: 4
& utilem ſuſcitabit in tempus ſuper illam. In 5
manu Domini proſperitas hominis: & ſuper
perſonam ſcribæ imponet gloriam ipſius. In omni 6
injuria ne ſuccenſeas proximo, & nihil agas in
operibus contumeliæ. Odibilis coram Domino 7
eſt, & hominibus, ſuperbia: & ex utriſque
(c) delinquet injuſta. Regnum à gente in gen- 8
tem transfertur, propter injuſtitias, & contu-
melias & (d) pecunias. Quid ſuperbit terra 9
& cinis? (e) Quoniam in vita projeci intima 10
ejus. In prolixum languorē cavillatur medicus:
& rex hodiè eſt, & cras morietur. Cùm enim 11
morietur homo; hereditabit ſerpentes, & beſtias, 12
& vermes. Initium ſuperbiæ hominis, cùm
apoſtatavit à Deo: Et ab eo, qui fecit eum, receſ- 13
ſit cor ejus. Quoniam (f) principium ſuper- 14
biæ peccatum: &, qui tenuerit eam; profun- 15
det (g) abominationem.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܒܚܟܡܬܗ ܕܕܝܢܐ ܡܬܩܢܐ ܡܕܝܢܬܐ. ܘܡܕܒܪ ܒܥܡܗ. ܚܟܝܡ ܘܡܣܬܟܠ. * ܕܚܝܠ 21
ܒܡܕܝܢܬܐ. ܓܒܪܐ ܠܫܢܢܐ. ܘܕܢܣܒ ܥܠ ܦܘܡܗ ܡܬܠܐ. ܡܣܬܢܐ. 22
* ܩܦܠܐܘܢ * ܝ *
* ܕܝܢܐ ܚܟܝܡܐ ܢܪܕܐ ܠܥܡܗ. ܘܫܘܠܛܢܐ ܕܚܟܝܡܐ ܢܩܝܡ ܡܕܝܢܬܗ. * ܐܝܟ ܕܕܝܢܐ ܕܥܡܐ 1
ܗܟܢܐ ܡܫܡܫܢܘܗܝ. ܘܐܝܟ ܪܝܫܐ ܕܡܕܝܢܬܐ. ܗܟܢܐ ܥܡܘܪܝܗ. * ܡܠܟܐ ܥܘܠܐ ܢܘܒܕ 2
ܥܡܗ. ܘܡܕܝܢܬܐ ܡܬܝܬܒܐ. ܒܚܟܡܬܐ ܕܪܘܪܒܢܘܗܝ. * ܒܐܝܕܘܗܝ ܕܡܪܝܐ ܫܘܠܛܢܐ 3
ܕܐܪܥܐ. ܘܓܒܪܐ ܕܚܫܚ ܠܙܒܢܗ ܢܩܝܡ ܥܠܝܗ. * ܒܐܝܕܘܗܝ ܕܡܪܝܐ ܫܘܠܛܢܐ ܕܟܠ. ܘܠܕܚܠܘܗܝ 4
ܢܬܠ ܐܝܩܪܗ. * ܒܟܠ ܥܘܠܝܢ ܠܐ ܬܒܐܫ ܠܚܒܪܟ. ܘܠܐ ܬܗܠܟ ܒܐܘܪܚܐ ܕܫܘܒܗܪܐ. ܟܠ 5
ܚܛܗܐ ܘܕܓܠܘܬܐ ܪܚܩ. ܘܠܐ ܬܗܠܟ ܒܪܘܚܐ ܪܡܬܐ. * ܣܢܝܐ ܓܝܪ ܩܕܡ ܐܠܗܐ 6
ܘܩܕܡ ܒܢܝ ܐܢܫܐ ܫܘܒܗܪܐ. ܘܠܘܬ ܬܪܝܗܘܢ ܚܛܘܦܝܐ ܘܥܠܘܒܘܬܐ. * ܡܠܟܘܬܐ ܡܢ ܥܡܐ 7
ܠܥܡܐ ܡܫܬܢܝܐ. ܡܛܠ ܚܛܗܐ ܘܫܘܒܗܪܐ ܘܡܡܘܢܐ. * ܡܢܐ ܡܫܬܒܗܪ ܥܦܪܐ 8
ܘܩܛܡܐ. ܕܒܚܝܘܗܝ ܪܚܫܝܢ ܬܘܠܥܐ ܒܓܒܘܗܝ. * ܘܡܥܘܗܝ ܕܡܢܘ ܦܣܩ ܐܣܝܐ. ܕܝܘܡܢܐ 9
ܡܗܠܟ. ܘܡܚܪ ܡܐܬ. * ܒܡܘܬܗ ܕܒܪ ܐܢܫܐ ܣܘܣܐ ܡܢܬܗ. ܘܬܘܠܥܬܗ ܡܢ ܩܕܡܘܗܝ ܪܚܫܐ. 11
* ܪܫܐ ܕܚܛܗܝܗܘܢ ܕܒܢܝ ܐܢܫܐ. ܫܘܒܗܪܗܘܢ. ܘܥܒܕܝܗܘܢ ܡܫܛܝܢ ܠܒܗܘܢ. * ܡܛܠ 12
ܕܡܒܘܥܐ ܕܚܛܝܬܐ. ܫܘܒܗܪܐ. ܘܙܢܝܘܬܐ ܡܒܘܥܐ ܕܬܪܝܗܝܢ. * ܡܛܠ ܗܢܐ ܦܪܫ 13
ܐܠܗܐ ܐܬܟܬܫܘܬܗܘܢ. ܘܡܚܐ ܐܢܘܢ ܡܚܘܬܐ ܓܡܝܪܬܐ. 14 15

Sapientiâ judicis urbs ſtabilitur, & qui do- 21
minatur in populum ſuum, ſapiens eſt atque
cordatus. Formidandus eſt in civitate vir 22
linguax; & qui ſecundùm os ejus ſumpſerit
exemplar, odio habebitur.

CAP. X.

Judex cordatus docebit populum ſuum, & 1
princeps ſapiens ſtabiliet civitatem ſuam.
Qualis eſt judex populi, tales miniſtri ejus: & 2
qualis princeps urbis, tales habitatores ejus.
Rex iniquus perdet populum ſuum: & urbs 3
incolis frequentatur prudentiâ procerum ſu-
orum. In manibus Dñi eſt poteſtas orbis ter- 4
rarum, & *hominem* utilem opportunè præfi-
ciet illi. In manib⁹ Domini eſt rerũ omnium 5
dominium, & colentib⁹ ſe tribuet gloriã ſuã.
In quibuſvis læſionibus tuis ne noceas ami- 6
co tuo, néve ambules in via ſuperborum.
Omnia peccata, & mendacium devita, & ela-
to ſpiritu ne ambules: Odioſa eſt enim apud 7
Deum & apud homines ſuperbia; & apud
utrumque, rapina & oppreſſio. Regnum à 8
populo ad populum traducitur propter pec-
cata, & ſuperbiam, atque mammonam. Cur 9
ſuperbiat pulvis ac cinis, cujus latera, dum vi-
vit, vermes perrepunt? Cujus inteſtina ſectu- 11
rus eſt medicus? *qui* hodie gradietur, & cras
morietur? Moriente homine, tinea erit ſors 12
illius, & vermis ejus coram ipſo perreptat.
Initium delictorum hominũ eſt ſua ipſorum 13
ſuperbia, & propriæ actiones dementant cor
eorum. Fons enim peccati eſt ſuperbia; ſcor- 14
tatio autem fons utriuſque. Propterea vari- 15
avit Deus certamina eorum, & plagâ omni-
modâ percuſſit illos.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* بحكمة الوالي وبن يعمر المدينة • وبعفة حاكمها يصلح امرها * الجاهل مرهوب في القرية • 21 22
ويمقت من يحكي كلامه *
• الفصل العاشر •
* القاضي الحكيم يعلم شعبه 1
والسليط العاقل يعمر قريته * كسيرة الوالي خدامه • ومن ريس المدينة سكانها * الملك 2 3
الفاسق يهلك شعبه • ويعمر القرية بحكمة ولاتها * ملك الدنيا بيد الرب • ويولي كل زمان ما 4
يوافقه * والسلطان كله بيد الرب • ويولي اتقياءه كرامته * في جميع فعلك لا تظلم صديقك • 5 6
ولا تسلك في سبيل المسرفين • واجتنب كل خطية وغدر • ولا تسير بنفس متجبر * لان 7
الاسراف مبغوض عند الله وعند الناس جميعا • وعلى كليهما الغصب والظلم * انما ينزع 8
الملك من قوم ويدفع الى غيرهم • من اجل الخطايا والاسراف وحب الورق * لماذا يستكبر 9
الرم والرماد الذي يدب الدود منه في حياته * * ويبط الطبيب جنبه وبطنه • اليوم 11
قد عاش وغدا لقد مات * اذا مات الانسان فالتراب حصته • والذبان يسير بين يديه * وان 12 13
خطايا الناس بالاسراف تعمي قلوبهم * لان ينبوع الخطية هو الاسراف بعينه • والكبر والزنا 14
فان الاسراف ركنه كليهما * ولذلك احسن الله جهادهم • وعاقبهم عقوبة موجعة • 15

Per prudentiam præfecti ejuſque juſtiti- 21
am urbs frequens eſt populo, & per judicis
ejus temperantiam res ejus proſperè ſuc-
cedunt. Stultus eſt formidabilis in civi- 22
tate; & quicunque loquitur ſermones
ejus, odio habetur.

CAP. X.

Judex ſapiens erudit populum ſuum, & 1
præfectus prudens extruit civitatem ſu-
am. Qualis eſt præſes, tales miniſtri 2
ejus: & qualis eſt princeps urbis, tales
etiam ejus incolæ. Rex perverſus perdit 3
populum ſuum: ac extruitur civitas ſa-
pientiâ præfectorum ſuorum. Regnum ter- 4
ræ in manu Domini, & cuivis tempori
præſtat quod competit ipſi. Tota etiam po- 5
teſtas in manu Domini, dabitque timen-
tibus ſe gloriam ſuam. In quovis opere tuo 6
ne fraudes amicum tuum: & in via fa-
ſtuoſorum ne incedas: omne peccatum ac
dolum defugito: & animo pervicaci ne
incedas. Execrandus eſt enim faſtus 7
apud Deum ſimul & apud homines; &
apud utrumq; violentia & tyrannis. Au- 8
fertur quidem regnum ab una gente, alii-
que traditur propter peccata, faſtum, & a-
morem argenti. Cur ſuperbit pulvis ac ci- 9
nis è quo vermes ſcaturiunt dum vivit?
Cujus latus ac ventrem ſecabit medic⁹? 11
qui hodiè vivit, & cras moriturus eſt?
Cùm morietur homo, pulvis erit ſors ejus, 12
& muſcæ ambulabũt in conſpectu ipſius.
Et verò peccata hominum cum faſtu ex- 13
cæcant ipſorũ corda. Quandoquidem fons 14
peccati eſt idem faſtus, & ſuperbiæ ſimul
atq; fornicationis robur eſt faſtus. Idcir-
co approbavit Deus certamen illorum, 15
eóſque tormento dolore pleno excruciavit.

Verſio VULG. LAT.

16 Propterea exhonoravit Dominus conventus malorum, &
17 deſtruxit eos uſque in finem. Sedes ducum ſuperborum de-
18 ſtruxit Deus, & ſedere fecit mites pro eis. Radices gentium
ſuperbarum arefecit Deus, & plantavit humiles ex ipſis
19 gentibus. Terras gentium evertit Dominus, & perdidit eas
20 uſque ad fundamentum. Arefecit ex ipſis, & diſperdidit eos,
21 & ceſſare fecit memoriam eorum à terra. Memoriam ſuper-
borum perdidit Deus, & reliquit memoriam humilium ſen-
22 ſu. Non eſt creata hominibus ſuperbia; neque iracundia
23 nationi mulierum. Semen hominum honorabitur hoc, quod
timet Deum: ſemen autem hoc exhonorabitur, quod præter-
24 it mandata Domini. In medio fratrum rector illorum in
25 honore: & qui timent Dominum, erunt in oculis illius. Glo-
ria divitum, honoratorum, & pauperum, timor Dei eſt:
26 Noli deſpicere hominem juſtum pauperem, & noli magnifi-
27 care virum peccatorem divitem. Magnus, & judex, & po-
tens eſt in honore: & non eſt major illo, qui timet Deum.
28 Servo ſenſato liberi ſervient: & vir prudens & diſciplina-
tus non murmurabit correptus, & inſcius non honorabi-
29 tur. Noli extollere te in faciendo opere tuo, & noli cun-
30 ctari in tempore anguſtiæ. Melior eſt qui operatur, & abun-
31 dat in omnibus, quàm qui gloriatur, & eget pane. Fili, in
manſuetudine ſerva animam tuam, & da illi honorem ſe-
32 cundùm meritum ſuum. Peccantem in animam ſuam quis
juſtificabit? & quis honorificabit exhonorantem animam
ſuam?

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

16 † Διὰ τοῦτο παρεδόξασε κύριος τὰς ἐπαγωγὰς, † καὶ κατέστρεψεν
17 εἰς (*) τέλος αὐτούς. † Θρόνους ἀρχόντων καθεῖλεν ὁ κύριος,
18 † καὶ ἐκάθισε πραεῖς ἀντ' αὐτῶν. † Ῥίζας ἐθνῶν ἐξέτιλεν ὁ κύ-
19 ριος, † καὶ ἐφύτευσε ταπεινοὺς ἀντ' αὐτῶν. † Χώρας ἐθνῶν κατ-
έστρεψεν ὁ κύριος, † καὶ ἀπώλεσεν αὐτὰς ἕως θεμελίων γῆς.
20 † (ζ) Ἐξήρανεν ἐξ αὐτῶν καὶ ἀπώλεσεν αὐτούς, † καὶ κατέπαυσεν
22 ἀπὸ γῆς τὸ μνημόσυνον αὐτῶν. † Οὐκ ἔκτισαι ἀνθρώποις ὑπερη-
23 φανία, † οὐδὲ ὀργὴ θυμοῦ γεννήμασι γυναικῶν. † Σπέρμα ἔντι-
μον ποῖον; σπέρμα ἀνθρώπου. † σπέρμα ἔντιμον ποῖον; οἱ φο-
βούμενοι τὸν κύριον. † σπέρμα ἄτιμον ποῖον; σπέρμα ἀνθρώπου.
24 † σπέρμα ἄτιμον ποῖον; οἱ παραβαίνοντες ἐντολάς. † Ἐν μέσῳ
ἀδελφῶν ὁ ἡγούμενος αὐτῶν ἔντιμος, † καὶ οἱ φοβούμενοι κύριον ἐν
25 ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. † Πλούσιος καὶ ἔνδοξος καὶ πτωχός, † τὸ καύχημα
26 αὐτῶν φόβος κυρίου. † Οὐ δίκαιον ἀτιμάσαι πτωχὸν συνετὸν,
27 † καὶ οὐ (η) καθήκει δοξάσαι ἄνδρα ἁμαρτωλόν. † Μεγιστὰν καὶ
κριτὴς καὶ δυνάστης δοξασθήσεται· † καὶ οὐκ ἔστιν αὐτῶν τις μείζων
28 (θ) τοῦ φοβουμένου τὸν κύριον. † Οἰκέτῃ σοφῷ ἐλεύθεροι λειτουργή-
29 σουσι, † καὶ ἀνὴρ ἐπιστήμων οὐ γογγύσει. † Μὴ σοφίζου ποιῆσαι τὸ
30 ἔργον σου, † καὶ μὴ δοξάζου ἐν καιρῷ στενοχωρίας σου. † Κρείσσων
ἐργαζόμενος (ι) ἐν πᾶσιν, † ἢ περιπατῶν, ἢ δοξαζόμενος καὶ
31 (κ) ἀπορῶν ἄρτων. † Τέκνον, ἐν πραΰτητι δόξασον τὴν ψυχήν σου,
32 † καὶ δὸς αὐτῇ τιμὴν κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτῆς. † Τὸν ἁμαρτάνοντα εἰς
(λ) τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίς δικαιώσει; † καὶ τίς δοξάσει τὸν ἀτιμάζοντα
τὴν ζωὴν αὐτοῦ;

MS.A. (*) *τέλους (ζ) Ἐξῆρεν αὐτοὺς (η) καθῆκεν (θ) τῶν φοβουμένων (ι) καὶ περισσεύων ἐν πᾶσιν, (κ) ὑστερῶν (λ) ψυχὴν

Cum Tranſlatione LATINA.

Propter hoc incredibiles fecit Dominus (h) obductiones: & destruxit eos in finem. Sedes ducum destruxit Dominus, & sedere fecit mites pro eis. Radices gentium evulsit Dominus, & plantavit humiles pro eis. Terras gentium evertit Dominus & perdidit eas usque ad fundamenta terræ. (i) Arefecit ex ipsis, & disperdidit eos, & cessare fecit memoriam eorum à terra. Non est creata hominibus superbia, neque ira furoris generationibus mulierum. (k) Semen honoratum quale? semen hominis. Semen honoratum quale? ii qui timent Dominum. Semen inhonoratum quale? semen hominis. Semen inhonoratum quale? qui prætereunt mandata. In medio fratrum rector illorum in honore: & qui timent Dominum, in oculis (l) illius. Dives, & honoratus, & pauper, gloriatio eorum, timor Domini. Non justum est despicere pauperem sensatum: & non decet magnificare hominem peccatorem. Magnus, & judex, & potens honorificabitur: & non est eorum aliquis major illo, qui timet Dominum. Servo (m) sapienti liberi servient: & vir prudens (n) non murmurabit. Noli excusando cunctari in faciendo opere tuo: & noli te extollere in tempore angustiæ tuæ. Melior est, qui operatur (o) in omnibus, quàm qui ambulat, aut gloriatur, & eget pane. Fili, in mansuetudine glorifica animam tuam: & da illi honorem secundùm meritum ejus. Peccantem in animam suam, quis justificabit? & quis honorabit exhonorantem vitam suam?

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

16 * ܟܘܪܣܝܐ ܕܓܐܘܬܢܐ ܗܦܟ ܡܪܝܐ. ܘܐܘܬܒ ܡܟܝܟܐ ܚܠܦܝܗܘܢ. * ܥܩܪܐ ܕܓܐܘܬܢܐ
17 ܥܩܪ ܡܪܝܐ. ܘܢܨܒ ܡܟܝܟܐ ܚܠܦܝܗܘܢ. * ܥܩܒܬܐ ܕܓܐܘܬܢܐ ܥܩܪ ܡܪܝܐ. ܘܐܘܒܕ
18 ܡܢ ܐܪܥܐ ܕܘܟܪܢܗܘܢ. * ܐܘܒܕ ܐܢܘܢ ܘܥܩܪ ܐܢܘܢ ܘܫܓܫ ܐܢܘܢ. * ܘܥܩܪ ܡܢ ܒܢܝ
19 ܐܢܫܐ ܕܘܟܪܢܗܘܢ. * ܡܛܠ ܕܠܐ ܐܬܦܠܓܬ ܓܐܘܬܐ ܠܒܢܝ ܐܢܫܐ. ܘܚܡܬܐ ܕܠܒܐ ܠܝܠܝܕܝ
20 ܐܢܬܬܐ. * ܙܪܥܐ ܡܝܩܪܐ. ܡܐ ܕܙܪܝܥ ܠܐܢܫܐ. ܙܪܥܐ ܡܝܩܪܐ. ܡܢ ܕܕܚܠ ܠܐܠܗܐ. ܙܪܥܐ ܡܝܩܪܐ. ܡܢ
21 ܕܢܛܪ ܦܘܩܕܢܐ. ܙܪܥܐ ܨܥܝܪܐ. ܡܐ ܕܙܪܝܥ ܠܐܢܫܐ. ܙܪܥܐ ܨܥܝܪܐ. ܡܢ ܕܠܐ ܥܒܕ ܦܘܩܕܢܐ.
22 * ܒܝܬ ܐܚܐ. ܪܝܫܐ ܡܝܩܪ. ܘܕܕܚܠ ܠܐܠܗܐ. ܡܝܩܪ ܗܘ ܡܢܗ. * ܬܘܬܒܐ ܢܘܟܪܝܐ.
23 ܕܡܣܟܢ ܘܡܟܝܟ ܫܘܒܗܪܗ. ܕܚܠܬܗ ܕܐܠܗܐ. * ܠܐ ܠܡܒܣܪܘ
25 ܠܡܣܟܢܐ ܙܕܝܩܐ. ܘܠܐ ܠܡܝܩܪܘ ܠܥܬܝܪܐ ܥܘܠܐ. * ܪܒܐ ܘܫܠܝܛܐ ܘܕܝܢܐ. ܝܩܪ
26 ܡܝܩܪ. ܘܠܝܬ ܕܪܒ ܡܢ ܗܘ ܕܡܝܩܪ ܠܐܠܗܐ. * ܥܒܕܐ ܚܟܝܡܐ. ܒܢܝ ܚܐܪܐ
27 ܢܫܡܫܘܢܗ. ܘܓܒܪܐ ܕܡܬܪܕܐ. ܠܐ ܢܬܪܥܡ. * ܠܐ ܬܬܡܓܢ ܠܡܥܒܕ
28 ܥܒܕܟ. ܘܠܐ ܬܫܬܒܗܪ ܒܙܒܢܐ ܕܐܘܠܨܢܟ. * ܛܒ ܗܘ ܓܒܪܐ ܕܦܠܚ ܘܝܬܝܪ ܒܥܘܬܪܐ.
29 ܡܢ ܗܘ ܕܡܫܬܒܗܪ ܘܚܣܝܪ ܠܚܡܐ. * ܒܪܝ ܒܡܟܝܟܘܬܐ ܝܩܪ ܢܦܫܟ ܘܗܒ ܠܗ
30 ܛܥܡܐ. ܐܝܟ ܡܐ ܕܦܩܚ ܠܗ. * ܒܪܝ. ܡܢ ܕܡܚܝܒ ܢܦܫܗ. ܡܢܘ
31 ܢܙܕܩܝܘܗܝ. ܐܘ ܡܢܘ ܢܝܩܪ ܠܡܢ ܕܡܒܣܪ ܢܦܫܗ.
32

Thronum ſuperborum evertit Dominus, & eorum loco ſedere fecit humiles. Radicem ſuperborum evulſit Dominus, & pro iis plantavit humiles. Veſtigia ſuperborum exſtirpavit Dominus, perdiditq; de terra memoriam eorum. Perdidit eos, eradicavit eos, & deturbavit eos, Et funditùs abolevit ex hominibus memorias ipſorum. Non enim diſtributa eſt ſuperbia inter filios hominum, neque cordis elatio inter natos mulieris. Semen honorificum, quando ſeritur ab homine; ille *inquam* ſemen eſt honorificum, qui Deum reveretur: ille ſemẽ eſt honorificũ qui ſervat mandatum. Semen infame, cùm ſeritur ab homine; ille *inquam* infame, qui non exequitur mandatũ. Inter fratres natu major eſt honoratus; at qui Deum reveretur, honoratior eſt ipſo. Hoſpitis peregrini qui pauper & afflictus eſt, gloriatio, eſt religio Dei. Non eſt quòd pauper juſtus ignominiâ afficiatur, nec quòd dives iniquus honoretur. Magnatem, principem ac judicem honora: at non eſt major eo qui reverentem Deum honorat. Servo cordato liberi miniſtrabunt: & vir prudens, cùm eruditur, non fremet. Ne torpeſcas in opere tuo peragendo, & tempore miſeriæ tuæ ne glorieris. Præſtantior eſt vir qui operatur & abundat divitiis, quàm is qui gloriatur & annonæ penuriâ laborat. Fili mi, pietate honorem concilia animæ tuæ, & *tali* imbue illam ſapore, qualis expedit ei. Fili mi, eum qui ſe condemnat, quis juſtificet? aut quis honoret eum qui ſeipſum dehoneſtat?

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

16 * يكب الرب منبر المسرفين * وينصب المتواضعين بدلهم * * استاصل الرب اصل المستكبرين *
17
18 وغسل ذكرهم عن جديد الارض * اكبهم واهلكهم * ودمر عليهم * واباد نسلهم من
19
20 بين الناس * لان الاسراف والكبرياء لم يقسما للناس * وكبر النفس لاولاد المراة * الزرع
21
22 الكريم انما كرامته خشية الله * لان النسل الكريم هو حافظ الوصية * فاما الزرع المفتخر اذا ما
23 زرعه الرجل فهو النسل الزهم الذي لا يحفظ السنة ولا ما امرها * اكبر الاخوة عليهم *
25 ومن اتقى الرب هو اكرم منه * الغريب المحتاج الحزين انما مدحته خشية الله * لا ينبغي
26
27 ان يهان المسكين اذا كان معدما * ولا تكرم غنيا فاسقا * الكرامة تحق للكبير
28 والوالي والحاكم * ولا كرامة تفوق كرامة من يتقي الله * العبد الحكيم يخدمونه الاحرار *
29 ولا يحقد ذو الفطنة اذا وبخ * لا تكسل عن فعلك اذا ما اكرمك فعلك * ولا يمنعك الحياء
30 اذا كنت محتاجا عما ينفعك * لانه خير لك ان تعمل وتكسب الخبز * اخير من ان تانف
31 من العمل وانت محتاج * اكرم نفسك في الغربة * وكن عاقلا رزينا كما ينبغي * يا بني من
32
يرفع اسحق بنفسه * ومن يكرم من لا خير فيه اهان نفسه *

Subvertit Dominus ſedem faſtuoſorum, humiléſque pro iis erigit. Exſtirpavit Dominus radicem ſuperborum, & memoriam eorum è ſolo terræ delevit. Subvertit eos, & perdidit eos, & invaſit illos, Et ſemen eorum abolevit ab hominibus. Faſtus enim ac ſuperbia non fuerunt hominibus diviſa, nec animi pertinacia filiis mulieris. Nobilis ſeminis decus eſt timor Dei, quia nobilis proſapia cuſtodit mandatum: at verò ſemen ſuperbum, cùm quis illud ſeminat eſt proſapia fœtida, quæ nec legem nec quæ in ea præcipiuntur, cuſtodit. Major natu inter fratres, præſtat illis; ſed qui Dominum timet, honorabilior eſt ipſo. Peregrini egentis ac mœſti laus eſt timor Dei. Non eſt æquum deſpici pauperem cùm fuerit inops, néve impendas honorem diviti ſcelerato. Debetur quidem honor magnati, præfecto, ac judici: at nullus eſt honor qui ſuperet honorem timentis Deum. Servo ſapienti miniſtrabunt liberi: & qui moderatus eſt, non ſuccenſet cùm admonetur. Ne ſis ignavus in opere tuo, cùm opus tuum eſt honorem tibi conciliaturum: nec impediat te pudor, cùm fueris egenus, ab his quæ tibi proſunt. Nam conſultius eſt tibi operari te ac panem lucrari. conſultius inquam *quàm opus dedignari & eſſe inopem. Honora teipſum in peregrinatione, & eſto prudens & gravis ut decet. Fili mi, qui ſe extollit idem deſpicitur: & qui honorat eum in quo non eſt gratitudo, ſeipſum parvipendit.*

Verſio VULG. LAT.

33 Pauper gloriatur per diſciplinam & timorem ſuum: & eſt
34 homo qui honorificatur propter ſubſtantiam ſuam. Qui autem
gloriatur in paupertate, quantò magìs in ſubſtantia? Et
qui gloriatur in ſubſtantia, paupertatem vereatur.

CAP. XI.

1 SApientia humiliati exaltabit caput illius, & in medio magnatorum
2 conſedere illum faciet. Non laudes virum in ſpecie
3 ſua, neque ſpernas hominem in viſu ſuo. Brevis in volatilibus
4 eſt apis, & initium dulcoris habet fructus illius. In
veſtitu ne glorieris unquam, nec in die honoris tui extollaris:
quoniam mirabilia opera Altiſſimi ſolius, & glorioſa,
5 & abſconſa, & inviſa opera illius. Multi tyranni ſederunt
6 in throno, & inſuſpicabilis portavit diadema. Multi potentes
oppreſſi ſunt validè, & glorioſi traditi ſunt in manus
7 alterorum. Priuſquàm interroges, ne vituperes quenquam:
8 & cùm interrogaveris, corripe juſtè. Priuſquàm audias,
ne reſpondeas verbum: & in medio ſermonum ne adjicias
9 loqui. De ea re, quæ te non moleſtat, ne certeris: &
10 in judicio peccantium ne conſiſtas. Fili, ne in multis ſint
actus tui: & ſi dives fueris, non eris immunis à delicto:
ſi enim ſecutus fueris, non apprehendes: & non effugies,
11 ſi præcucurreris. Eſt homo laborans, & feſtinans, & dolens
impius, & tantò magis non abundabit.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

33 † Πτωχὸς δοξάζεται δι' ἐπιστήμην αὐτοῦ, † καὶ πλούσιος δοξάζεται
34 διὰ τὸν πλοῦτον αὐτοῦ. † Ὁ (μ) δὲ δοξαζόμενος ἐν πτωχείᾳ, καὶ ἐν
πλούτῳ ποσαχῶς; † καὶ ὁ ἄδοξος ἐν πλούτῳ, καὶ ἐν πτωχείᾳ ποσαχῶς;

MS. A. (μ) δεδοξασμένος

ΚΕΦ. ιά.

1 † ΣΟφία ταπεινοῦ (α) ἀνυψώσει κεφαλὴν, † καὶ ἐν μέσῳ μεγιστάνων
2 (β) καθίσει αὐτόν. † Μὴ ( ) αἰνέσῃς ἄνδρα ἐν κάλλει αὐτοῦ,
3 † καὶ μὴ βδελύξῃ ἄνθρωπον ἐν ὁράσει αὐτοῦ. † Μικρὰ ἐν πετεινοῖς
4 μέλισσα, † καὶ ἀρχὴ γλυκασμάτων ὁ καρπὸς αὐτῆς. † Ἐν περιβολῇ
ἱματίων μὴ καυχήσῃ, † καὶ ἐν ἡμέρᾳ δόξης μὴ ἐπαίρου,
† ὅτι θαυμαστὰ τὰ ἔργα κυρίου, † καὶ κρυπτὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ (γ) ἐν
5 ἀνθρώποις. † Πολλοὶ τύραννοι ἐκάθισαν ἐπὶ ἐδάφους, † ὁ δὲ ἀνυπονόητος
6 ἐφόρεσε διάδημα. † Πολλοὶ δυνάσται ἠτιμάσθησαν σφόδρα,
7 † καὶ ἔνδοξοι παρεδόθησαν εἰς χεῖρας ἑτέρων. † (δ) Πρὶν ἐξετάσῃς
8 μὴ μέμψῃ· † νόησον πρῶτον καὶ τότε ἐπιτίμα. † (ε) Πρὶν
ἢ ἀκοῦσαι μὴ ἀποκρίνου, † καὶ ἐν μέσῳ λόγων μὴ παρεμβάλλου.
9 † Περὶ πράγματος οὗ οὐκ ἔστι (ζ) σοι χρεία, μὴ ἔριζε, † καὶ ἐν κρίσει
10 ἁμαρτωλῶν μὴ συνέδρευε. † Τέκνον, μὴ περὶ πολλὰ ἔστωσαν αἱ
πράξεις σου. † ἐὰν πληθύνῃς, οὐκ (η) ἀθωωθήσῃ· † καὶ ἐὰν διώκῃς,
11 οὐ μὴ καταλάβῃς, † καὶ οὐ μὴ ἐκφύγῃς διαδράς. † Ἔστι κοπιῶν
καὶ πονῶν καὶ σπεύδων, † καὶ (θ) τόσῳ μᾶλλον ὑστερεῖται.

MS. A. (α) ἀνυψώσει κεφαλὴν αὐτοῦ, (β) καθίσει ( ) αἰνέσῃς (γ) ἀνθρώποις. (δ) Πρὶν ἢ (ε) Πρὶν ἀκοῦσαι (ζ) σοι, μὴ ἔριζε, (η) ἀθωωθήσῃ· (θ) πόσῳ

*Pauper honorificatur per ſcientiam ſuam: & 33
dives honorificatur propter ſubſtantiam ſuam.
Qui autem glorificatur in paupertate; quantò 34
magìs in ſubſtantia? & (μ) qui eſt inglorius in
ſubſtantia; quanto magìs in paupertate?*

CAP. XI.

*SApientia humiliati exaltavit caput, & in 1
medio magnatorum conſedere illum faciet.
Non laudes virum in ſpecie ſua: neque ſpernas 2
hominem in viſu ſuo. Brevis in volatilibus apis: 3
& principium dulcorum, fructus ejus. In circumjectione 4
veſtimentorum ne glorieris: nec in
die honoris extollaris. Quoniam mirabilia opera
Domini, & abſconſa opera illius in hominibus.
Multi tyranni ſederunt in (a) ſolo: & inſuſpicabilis 5
portavit diadema. Multi potentes exhonorati 6
ſunt valde: & glorioſi traditi ſunt in
manus alterorum. Priuſquàm interroges; ne 7
vituperes: intellige primùm, & tunc corripe.
Priuſquàm audias; ne reſpondeas: & in medio
ſermonum ne interloquaris. De re, quâ tibi 8
opus non eſt, ne certaveris: & in judicio peccantium
ne conſideas. Fili, ne circa multa ſint 9
actus tui. Si enim multiplicaveris; non eris 10
immunis à delicto. Et ſi ſecutus fueris; non
apprehendes: & non effugies; ſi præcucurreris.
Eſt laborans, & dolens, & feſtinans: & tantò 11
magìs ipſi deeſt.*

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

33 * ܐܝܬ ܡܣܟܢܐ ܕܡܬܝܩܪ ܡܛܠ ܚܟܡܬܗ. ܘܐܝܬ ܥܬܝܪܐ ܕܡܬܝܩܪ ܡܛܠ ܥܘܬܪܗ.
34 * ܕܡܬܝܩܪ ܒܡܣܟܢܘܬܐ. ܒܥܘܬܪܐ ܟܡܐ ܝܬܝܪ. ܘܕܨܥܝܪ ܒܡܣܟܢܘܬܗ. ܒܥܘܬܪܗ ܟܡܐ ܝܬܝܪ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܝܐ *

1 * ܚܟܡܬܗ ܕܡܣܟܢܐ ܬܪܝܡ ܪܫܗ. ܘܒܝܬ ܫܠܝܛܢܐ ܬܘܬܒܝܘܗܝ. * ܠܐ ܬܫܒܚ
2 ܠܓܒܪܐ ܕܫܦܝܪ ܒܚܙܘܗ. ܘܠܐ ܬܣܠܐ ܠܓܒܪܐ ܕܣܢܐ ܒܚܙܘܗ. * ܡܛܠ
3 ܕܫܝܛܐ ܗܝ ܒܦܪܚܬܐ ܕܒܘܪܝܬܐ. ܘܪܝܫ ܥܠܠܬܐ ܕܒܣܝܡܘܬܐ ܟܠܗܝܢ ܐܒܗ. * ܒܟܬܢ
4 ܘܥܛܝܦ ܠܐ ܬܒܙܚ. ܘܠܐ ܬܫܛ ܠܓܒܪܐ ܕܡܪܝܪܝܢ ܫܚܠܘܗܝ. ܡܛܠ
ܕܦܪܝܫܝܢ ܐܪ̈ܙܘܗܝ ܕܐܠܗܐ. ܘܟܣܝܢ ܡܢ ܒܢܝ ܐܢܫܐ ܥܒ̈ܕܘܗܝ. * ܣܓܝܐܐ
5 ܫܝܛܐ ܕܝܬܒܘ ܥܠ ܟܘܪܣܝܐ ܕܡܠܟܘܬܐ. ܘܐܝܠܝܢ ܕܠܐ ܣܠܩܘ ܥܠ ܠܒܐ. ܠܒܫܘ
ܡܐܢܐ ܕܫܘܒܚܐ. * ܣܓܝܐܐ ܡܠܟܐ ܕܐܬܨܥܪܘ ܐܟܚܕܐ. ܘܡܝܩܪܐ ܕܐܬܒܨܪܘ ܡܢ
6 ܐܝܩܪܗܘܢ. * ܥܕܠܐ ܬܒܩܐ ܠܐ ܬܫܬܘܬܦ. ܒܨܝ ܠܘܩܕܡ. ܘܗܝܕܝܢ ܣܝܡ ܫܬܐܣܬܐ.
7 * ܥܕܠܐ ܬܫܡܥ ܠܐ ܬܦܢܐ ܦܬܓܡܐ. ܘܒܝܬ ܡܫܬܥܝܢܬܐ ܠܐ ܬܡܠܠ. * ܐܦ ܐܢ ܐܝܬ ܚܝܠܐ
8 ܠܐ ܬܬܚܪܐ. ܘܒܝܬ ܥܘܠܐ ܠܐ ܬܣܓܐ ܠܛܠܘܡܝܟ. * ܒܪܝ. ܕܠܡܐ ܢܣܓܐ ܒܝܫܟ. ܘܕܪܗܛ
9
10 ܠܡܣܓܝܘܬܗ ܠܐ ܢܙܕܟܐ. ܒܪܝ. ܐܢ ܠܐ ܪܗܛܬ. ܠܐ ܡܕܪܟܬ. ܘܐܢ ܠܐ ܒܥܝܬ ܠܐ ܡܫܟܚܬ. * ܐܝܬ
11 ܕܪܗܛ ܘܠܐܐ ܘܡܫܬܪܚ. ܘܒܟܠܗܘܢ ܗܘ ܡܬܡܟܟ:

* Eſt pauper qui propter ſapientiam ſuam honore 33
afficitur, eſt etiam dives qui honore afficitur
* ob divitias ſuas. Qui honoratur in 34
paupertate, quantò magìs in divitiis? & qui
turpis eſt in paupertate ſua, quantò magìs in
divitiis ſuis?

CAP. XI.

* SApientia pauperis exaltabit caput ejus, & 1
inter principes collocabit eum. Ne laudes 2
hominem pulchrum aſpectu, neque vituperes
hominem aſpectu fœdum. Abjecta eſt 3
enim inter volucres apis; attamen præcipua
inter omnes proventus jucunditas, eſt fructus
ejus. Pannis indutum ne derideas, & homi- 4
nem cujus amaræ ſunt fauces, ne aſpernare:
abſtracta ſunt enim Dei myſteria, & abſcondita
ab hominibus opera ejus. Multi deſpecti, 5
qui ſuper ſolio regni ſederunt: &
qui nemini in mentem veniebant, gloriæ
veſtes induerunt. Multi reges, qui ignominiâ 6
ſimul affecti ſunt: & honeſti, qui ex honore
ſuo detracti ſunt. Priuſquàm experiaris, ne 7
communices: explora priùs, ac tum prima
jace fundamenta. Priuſquàm audiveris, ne 8
reſponſum reddas: & medias inter narrationes,
ne loquaris. Etiamſi polleas viribus, 9
* ne contendas: & in medio iniquitatis ne
multiplices oppreſſionem tuam. Fili mi, ne 10
fortè multiplicetur malum tuum: qui enim
currit ad eam multiplicandam, non erit impunis.
Fili mi, niſi curras, haud aſſequêris;
& niſi quæras, haud invenies. Eſt qui curat, 11
ſatagat, ac laboret, qui tamen in omnibus
retardetur.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

33 * وفي الناس هو مسكين ويكرم لكثرة عقله وحكمته. ومن الناس من هو غني ويكرم لكثرة
34 ماله * الذي يكرم وهو فقير كم بالحري اذ هو غني. ومن كان ارعنا وهو لا يملك فكم احرى
اذ هو غني *

* الفصل الحادي عشر *

1 * حكمة المسكين تشرفه * وتجعله من جلساء السلاطين * لا تمدح من كان جميلا بحسنه *
2
3 ولا تزدري رجلا قبيح المنظر * لان النحل احقر من جميع الطيور * وثمرها اطيب من جميع
4 الغلات * لا تسخر بلباس خلق * ولا تهين من لجأ اليك * لان اسرار الله تعالى خفية مبين *
5 واعماله مكتومة عن الناس * كثير من الاندال جلسوا عن يمين الملك * والذي لم يخطر على
6 بال لبس لباس الكرامة * وملوك كثيرة هينوا ورذلوا * وكثير من المكرمين زالت عنهم كرامتهم *
7
8 * لا تشارك حتى تجرب * افحص وفتش جيدا ثم اصنع الاساس * لا ترد الجواب قبل ان تسمع *
9 ولا تقطع حديث غيرك فتنطق * ان كنت قويا فلا تناحر لامكان قوتك * ولا تكثر
10 الظلم والاثم * يا بني * اطعني لئلا يكثر شرك * لان من سعى في كثرة الشر والسوء
11 لا يفلت * يا بني ان لم تحرص لم تنال * وان لم تطلب لم تجد * وفي الناس من
يتعب ويكل وينصب * ويكون في جميع اعماله نصب *

*Præterea inter homines reperitur pau- 33
per qui propter abundantiam prudentiæ
& ſapientiæ ſuæ honoratur: reperitur
etiam inter homines dives qui propter
opum ſuarum copiam honoratur. Qui 34
dum pauper eſt, honoratur, quantò magìs
ſi dives eſſet? & qui ſtultus eſt dum
nil poſſidet, quantò magìs ſi dives eſſet?*

CAP. XI.

*SApientia pauperis nobilitabit eum, 1
efficiétque illum ex conſidentibus cum
potentibus. Ne laudes eum qui formo- 2
ſus eſt in pulchritudine ſua, néve contemnas
hominem vultu deformem. Apes 3
enim viliſſimæ ſunt omnium volucrum,
earum tamen fructus eſt omnium proventuum
jucundiſſimus. Ne illudas 4
veſtem laceram, néve deſpexeris eum
qui ad te confugerit: quoniam ſecreta
Dei excelſi occulta ſunt ac ſeparata,
& actiones ejus hominibus latentes.
Multi ex ignobilibus ſederunt ad dexte- 5
ram regis: & qui in mentem nulli
venerat, indutus eſt veſtibus honoris.
Item reges multi deſpecti fuerunt atque 6
contempti, & à multis honeſtis proprius
honor abſceſſit. Sodalitatem ne con- 7
trahas, donec tentaveris: inquire & exactè
pervestiga, ac tum extrue fundamentum.
Reſponſum ne reddas ante- 8
quam audias, nec alterius ſermonem loquendo
interpelles. Si fueris potens, 9
noli propter potentiam virium tuarum
contendere, & ne multiplices oppreſſionem
& iniquitatem O fili mi, obedi mihi, 10
ne multiplicetur malum tuum: quoniam
qui in multitudine ſcelerum & criminum
incedit, non effugiet. Fili mi, niſi ſatagas
haud conſequeris: & niſi quæras,
haud invenies. Eſt autem inter homines 11
qui laboret, [illegible]
cunctis operibus ſuis [illegible]*

Verſio VULG. LAT.

12 Eſt homo marcidus egens recuperatione, plus deficiens virtute, & abundans paupertate: 13 Et oculus Dei reſpexit illum in bono, & erexit eum ab humilitate ipſius, & exaltavit caput ej⁹: et mirati ſunt in illo multi, & honoraverunt Deum. 14 Bona & mala, vita & mors, paupertas & honeſtas à Deo ſunt. 15 Sapientia & diſciplina, & ſcientia legis apud Deum. 16 Dilectio, & viæ bonorum apud ipſum. Error & tenebræ peccatoribus concreata ſunt: qui autem exultant in malis, 17 co ſeneſcunt in malo. Datio Dei permanet juſtis, & profectus illius ſucceſſus habebit in æternum. 18 Eſt qui locupletatur parcè agendo, 19 & hæc eſt pars mercedis illius. In eo quod dicit; Inveni requiem mihi, & nunc manducabo de bonis meis ſolus: 20 Et neſcit quòd tempus præteriet, & mors appropinquet, 21 & relinquat omnia aliis, & morietur. Sta in teſtamento tuo, & in illo colloquere, & in opere mandatorum tuorum veteraſce. 22 Ne manſeris in operibus peccatorum. 23 Confide autem in Deo, & mane in loco tuo. Facile eſt 24 enim in oculis Dei ſubitò honeſtare pauperem. Benedictio Dei in mercedem juſti feſtinat, & in hora veloci proceſſus illius fructificat. 25 Ne dicas; Quid eſt mihi opus, & quæ erunt 26 mihi ex hoc bona? Ne dicas; Sufficiens mihi ſum: & quid 27 ex hoc peſſimabor? In die bonorum ne immemor ſis malorum: 28 & in die malorū ne immemor ſis bonorum: Quoniam facile eſt coram Deo in die obitûs retribuere unicuique ſecundùm vias ſuas. 29 Malitia horæ oblivionem facit luxuriæ 30 magnæ, & in fine hominis denudatio operum illius. Ante mortem ne laudes hominem quenquam, quoniam in filiis ſuis agnoſcitur vir.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

12 † Ἔστι νωθρὸς (ι) ϗ προσδεόμενος ἀντιλήψεως, † ὑστερῶν ἰσχύϊ 13 ϗ πτωχείᾳ περισσεύει, † Καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπέβλεψαν αὐτῷ εἰς ἀγαθὰ, † ϗ ἀνώρθωσεν αὐτὸν ἐκ ταπεινώσεως αὐτοῦ, † καὶ ἀνύψωσε κεφαλὴν αὐτοῦ· † ϗ ἀπεθαύμασαν ἐπ' αὐτῷ πολλοί. 14 † Ἀγαθὰ ϗ κακὰ, ζωὴ ϗ θάνατος, † πτωχεία ϗ πλοῦτος παρὰ κυρίου ἐστί. 17 † Δόσις κυρίου παραμένει εὐσεβέσι, † ϗ ἡ εὐδοκία αὐτοῦ 18 εἰς τὸν αἰῶνα εὐοδωθήσεται. † Ἔστι πλουτῶν ἀπὸ προσοχῆς ϗ 19 σφιγγίας αὐτοῦ, † ϗ αὕτη ἡ μερὶς τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. † Ἐν τῷ εἰπεῖν αὐτὸν, Εὗρον ἀνάπαυσιν, † ϗ νῦν (κ) φάγομαι ἐκ τῶν ἀγαθῶν μου, 20 † Καὶ οὐκ οἶδεν τίς καιρὸς παρελεύσεται, † ϗ καταλείψει αὐτὰ ἑτέροις, 21 ϗ ἀποθανεῖται. † Στῆθι ἐν διαθήκῃ σου ϗ ὁμίλει ἐν αὐτῇ, † ϗ ἐν 22 τῷ ἔργῳ σου παλαιώθητι. † Μὴ θαύμαζε ἐν ἔργοις ἁμαρτωλοῦ, 23 † πίστευε (λ) τῷ κυρίῳ, ϗ ἔμμενε τῷ πόνῳ σου· † Ὅτι κοῦφον ἐν 24 ὀφθαλμοῖς κυρίου διὰ τάχους † ἐξάπινα (ʹ) πλουτίσαι πένητα. † Εὐλογία κυρίου (μ) ἐν μισθῷ εὐσεβοῦς, † ϗ ἐν ὥρᾳ ταχινῇ ἀναθάλλει 25 εὐλογίαν αὐτοῦ. † Μὴ εἴπῃς, Τίς ἐστί μου χρεία; † ϗ τίνα ἀπὸ τοῦ 26 νῦν ἔσται μου τὰ ἀγαθά; † Μὴ εἴπῃς, Αὐτάρκη μοι ἐστὶ, † ϗ τί 27 ἀπὸ τοῦ νῦν κακωθήσομαι; † Ἐν ἡμέρᾳ (ν) ἀγαθῶν ἀμνησία κα- 28 κῶν, † ϗ ἐν ἡμέρᾳ κακῶν οὐ μνησθήσεται ἀγαθῶν. † Ὅτι κοῦφον (ξ) ἔναντι κυρίου ἐν ἡμέρᾳ τελευτῆς † ἀποδοῦναι ἀνθρώπῳ κατὰ τὰς 29 ὁδοὺς αὐτοῦ. † Κάκωσις ὥρας ἐπιλησμονὴν ποιεῖ τρυφῆς, † ϗ 30 ἐν συντελείᾳ ἀνθρώπου ἀποκάλυψις ἔργων αὐτοῦ. † Πρὸ τελευτῆς μὴ μακάριζε μηδένα, † ϗ ἐν τέκνοις αὐτοῦ (ο) γνωσθήσεται ἀνήρ.

MS. A. (ι) προσδεόμενος (κ) φάγομαι (λ) ἐν κυρίῳ, (ʹ) πλουτῆσαι (μ) ἐμμέσῳ (ν) ἀγαθῇ (ξ) ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου (ο) γνωσθήσεται. Μὴ

Cum Tranſlatione LATINA.

Eſt marcidus, & egens recuperatione, deficiens virtute, et (b) abundat paupertate: Et oculi Domini reſpexerunt illum in bona, et erexit eum ab humilitate ipſius, & exaltavit caput ejus: et mirati ſunt in illo (c) multi. Bona et mala, vita et mors, paupertas et honeſtas à (d) Domino ſunt. Datio Domini permanet piis: et beneplacitum ejus bonos ſucceſſus habebit in æternum. Eſt, qui locupletatur, attentè, et parce agendo: et hæc eſt pars mercedis illius. In eo, quod dicit, Inveni requiem, et nunc manducabo de bonis (e) meis; Et neſcit, quod tempus pertranſiet, et relinquet ea aliis, et morietur. Sta in teſtamento tuo: et in illo colloquere: et in opere tuo veteraſce. Ne mireris in operibus peccatoris: confide in Domino, et mane in labore tuo. Facile eſt enim in oculis Domini, velociter ſubitò honeſtare pauperem. Benedictio Domini in mercede pii: et in hora veloci exoriri facit benedictionem ſuam. Ne dicas; Quid eſt mihi (f) opus? et quæ erunt mihi ex hoc nunc bona? Ne dicas; Sufficientia mihi ſunt, et quid ex hoc nunc peſſimabor? In die bonorum, oblivio malorum, et in die malorum non erit memoria bonorum. Quoniam facile eſt coram Domino in die obitûs retribuere homini ſecundum vias ejus. Malitia horæ oblivionem facit luxuriæ: et in fine hominis, denudatio operum illius. Ante mortem ne beatifices quenquam: et in filiis ſuis agnoſcetur vir.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

12 * ܐܝܬ ܕܠܐܐ ܘܡܬܡܚܠ . ܘܚܣܝܪ ܦܓܪܗ . ܘܚܣܝܪ ܟܠ . ܘܡܠܐ ܡܣܟܢܘܬܐ . ܘܡܠܬܗ
13 ܕܡܪܝܐ ܠܛܒܬܐ ܥܠܘܗܝ . ܘܢܦܨܝܘܗܝ ܡܢ ܥܦܪܐ ܘܡܢ ܩܛܡܐ . * ܪܝܫܗ ܢܪܝܡ ܘܢܥܠܝܘܗܝ .
14 ܘܢܬܕܡܪܘܢ ܒܗ ܣܓܝܐܐ . * ܛܒܬܐ ܘܒܝܫܬܐ . ܚܝܐ ܘܡܘܬܐ . ܥܬܝܪܐ ܘܡܣܟܢܐ .
15 ܡܢ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܐܝܬܝܗܘܢ . * ܚܟܡܬܐ ܘܢܟܦܘܬܐ . ܘܝܕܥܬܐ ܕܢܡܘܣܐ ܡܢ ܠܘܬ ܡܪܝܐ ܗܝ .
16 ܚܘܒܐ ܘܐܘܪܚܬܐ ܕܥܒܕܐ ܛܒܐ ܡܢ ܠܘܬܗ ܐܢܘܢ . * ܛܥܝܘܬܐ ܘܚܫܘܟܐ ܠܚܛܝܐ ܐܬܒܪܝܘ .
17 ܘܥܡ ܐܝܠܝܢ ܕܡܬܪܒܝܢ ܒܒܝܫܬܐ . ܒܝܫܬܐ ܥܡܗܘܢ ܣܒܐ . * ܡܘܗܒܬܗ ܕܡܪܝܐ
18 ܠܦܠܚܘܗܝ ܩܝܡܐ . ܘܨܒܝܢܗ ܠܥܠܡ ܢܩܘܡ . * ܐܝܬ ܕܡܢ ܡܣܟܢܘܬܗ ܡܬܥܬܪ . ܘܐܝܬ
19 ܕܠܐ ܟܐܢܐ ܠܗ ܒܥܘܬܪܗ . * ܘܟܕ ܐܡܪ ܐܫܟܚܬ ܠܝ ܢܝܚܐ . ܗܐ ܡܟܝܠ ܐܟܘܠ ܡܢ
20 ܢܟܣܝ . ܘܠܐ ܝܕܥ ܡܢܐ ܗܘܬ ܚܪܬܗ . ܕܫܒܩ ܠܗܘܢ ܠܐܚܪܢܐ ܘܡܐܬ . * ܒܪܝ
21 ܩܘܡ ܥܠ ܐܘܪܚܟ . ܘܒܗ ܐܬܬܟܝܠ . ܘܒܥܒܕܘܗܝ ܐܬܩܕܡ ܘܒܗ ܐܬܥܬܩ . * ܘܠܐ ܬܬܕܡܪ
22 ܒܥܒܕܐ ܕܥܘܠܐ . ܐܠܐ ܣܟܝ ܠܡܪܝܐ . ܘܩܘܝ ܒܢܘܗܪܗ . * ܡܛܠ ܕܦܫܝܩ ܗܘ ܩܕܡ
28 ܡܪܝܐ ܠܡܥܬܪܘ ܠܡܣܟܢܐ ܡܚܕܐ . * ܒܫܘܠܡܗ ܕܝܘܡܐ ܡܫܟܚܬ ܛܒܬܐ .
29 ܘܚܪܬܗ ܕܒܪ ܐܢܫܐ ܬܗܘܐ ܥܠܘܗܝ . * ܥܕܠܐ ܬܒܩܐ ܠܐܢܫ . ܠܐ ܬܫܒܚܝܘܗܝ . ܡܛܠ
30 ܕܒܚܪܬܗ ܗܘ ܡܫܬܒܚ ܒܪ ܐܢܫܐ . ܠܐ ܠܟܠ ܒܪ ܐܢܫ ܠܒܝܬܟ ܬܥܠ .
ܣܓܝܐܝܢ ܓܝܪ ܕܢܟܘܠܬܢܐ ܦܚܝܗܘܢ ܐܝܟ .

* Eſt qui laboret ac fatigetur, defectúque corporis, & omnium rerum penuriâ laboret, paupertate verò abundet; erga quem ſermo Domini ſit beneficus, & à pulvere ac cinere liberet eum: Caput ejus erigat attollátque, & multi demirentur illum. Bonum & malum, vita & mors, dives & pauper pariter coram Domino. Sapientia, & temperantia, ac legis peritia à Domino eſt: charitas & viæ bonorum operum ab eodem ſunt. Error ac tenebræ peccatoribus creatæ ſunt: & cum his qui in malitia nutriuntur, malitia cum iiſdem conſeneſcit. Donum Domini cultoribus ejus perſeverat, & placitum ejus in æternum manebit. Eſt qui ex paupertate ſua diteſcat: eſt etiam quem propriæ divitiæ non comitentur. Qui cùm ait, Inveni mihi requiem, en inpoſterùm comedam de facultatibus meis; & ignorat quis futurus ſit exitus ejus: nam aliis relinquet eas, & morietur. Fili mi, perſiſte in via tua, eique innitere, & in exercitiis ejus progredere & conſeneſce. Ne mireris facta ſceleſti, ſed Dominum expecta, & in ejus lumine perſevera. Promptum eſt enim apud Dominum pauperem brevi ditare. In fundo diei reperies bonum, & finis hominis manebit ſuper ipſum. Antequam aliquem experiaris, ne laudaveris eum: in ſuo enim fine laudatur homo. Non eſt quòd quemvis hominem introducas in ædes tuas; quoniam inſidiæ doloſi multæ ſunt.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

12 * وذلك الانسان يكون حريصا خبيثا * وهو ضعيف الجسم مضطر شديد الحاجة. قول الرب
13 يحسن اليه * وينفض عنه التراب والرماد * يرفع راسه ويسروه حتي يتعجب منه الناس *
14 15 الخير والشر * والحيوة والموت * والغناء والفقر * يبدلهما الله تعالي للناس سريعا * اخذ الحكمة
16 والعفاف * وعلم السنة من قبل الرب * الود وسبيل الاعمال الصالحة من لدنه * الضلالة
17 والظلام حظ الخطاة * الذين يلبثون في الشر تكثر معهم * عطية الرب تدوم لاتقياه *
18 وتدوم مسرته فيهم الي الابد * في الناس من هو غني في مسكنته لعقله وحسن تدبيره *
19 وفي الناس من لا ينتفع بماله لبخله وسوء تدبيره * وحين يقول قد احببت الراحة. فابدا الان
20 فانعم بخيراتي * ولا يعلم ما اخر مصيره * وانه يموت ويخلفها لغيره * يا بني قم علي طريقك *
21 واثبت عليها واعتصم بها ما حييت * ولا يعجبك اعمال الاثم * بل ارجوا الرب ودم علي
27 28 نوده * لان الرب قادر ان يغني الفقير سريعا * ان كنت تقيا اصبت لنفسك خيرا. ومصيرك
29 30 لما قدمت * لا تمدح رجلا قبل ان تجربه * لان مدحة المرء في اخر امره * لا تدخل منزلك
فاجرا * لان حيل المكر كثيرة *

Præterea ejuſmodi homo ſit ambitioſus, improbus, idemque corpore imbecillus, neceſſitate & ſummâ paupertate laborans; cui tamen ſermo Domini benefaciat, excutiatque ab eo pulverem ac cinerem, Caput ejus attollat, adeóque nobilitet eum, ut homines mirentur eum. Bonum & malum, mortē ac vitam, divitias ac paupertatem Deus excelſus citò dat hominibus. Acquiſitio ſapientiæ, temperantiæ, ac ſcientiæ legis à Domino eſt: dilectio, & via operum bonorum ab ipſo ſunt. Error, & caligo ſors peccatorū: cum perſeverantibus in malo ea multiplicabuntur. Donum Domini permanet apud pios ejus, & conſtans eſt in ipſis voluntas ejuſdem in æternū. Inter homines reperitur qui dives eſt in paupertate ſua, ob ſuam ipſius prudentiā rectamque vivendi rationem: reperitur etiam inter homines qui nullum percipit emolumentū è ſuis opibus, ob avaritiam ſuam & improbam vivendi rationem: Et cùm dicit, Jam dilexi requiem, incipiam modò frui bonis meis, neſcit quid tandem de eo futurū ſit, cumque moriturū, atque aliis ea relicturum. O fili mi ſta viæ tuæ, in ea perſevera, eiq; adhære quandiu vixeris: Nec admirationem tibi moveant opera iniqua; ſed Dominum ſpera, & in ejus amore perſevera. Poteſt enim Dominus pauperem quàm citiſſimè ditare. Si fueris pius, obtinebis animæ tuæ bonum, & votum tuum in rebus quas aggrederis. Ne laudes quenquam priuſquam tentaveris eum; quia laus viri in poſtremis ejus actis conſiſtit. Ne introducas in domum tuam ſceleſtum: quoniam [illegible] doli multæ ſunt.

Verſio VULG. LAT.

31 Non omnem hominem inducas in domum tuam: multæ
32 enim ſunt inſidiæ doloſi. Sicut enim eructant præcordia
fœtentium, & ſicut perdix inducitur in caveam, & ut caprea
in laqueum: ſic & cor ſuperborum, & ſicut proſpector
videns caſum proximi ſui. Bona enim in mala
33 convertens inſidiatur, & in electis imponet maculam. A
34 ſcintilla una augetur ignis, & ab uno doloſo augetur ſanguis:
homo verò peccator ſanguini inſidiatur. Attende
35 tibi à peſtifero, fabricat enim mala: ne fortè inducat ſuper
36 te ſubſannationem in perpetuum. Admitte ad te alienigenam,
& ſubvertet te in turbine, & abalienabit te à tuis
propriis.

CAP. XII.

1 SI benè feceris, ſcito cui feceris, & erit gratia in bonis
2 tuis multa. Benè fac juſto, & invenies retributionem magnam:
3 & ſi non ab ipſo, certè à Domino: Non eſt enim
ei benè qui aſſiduus eſt in malis, & eleëmoſynas non danti:
quoniam & Altiſſimus odio habet peccatores, & miſertus
4 eſt pœnitentibus. Da miſericordi, & ne ſuſcipias
peccatorem: & impiis & peccatoribus reddet vindictam,
5 cuſtodiens eos in diem vindictæ. Da bono, & non receperis
6 peccatorem. Benefac humili, & non dederis impio:
7 prohibe panes illi dari, ne in ipſis potentior te ſit: Nam
duplicia mala invenies in omnibus bonis, quæcunque feceris
illi: quoniam & Altiſſimus odio habet peccatores, & impiis
8 reddet vindictam. Non agnoſcetur in bonis amicus,
9 & non abſcondetur in malis inimicus. In bonis viri, inimici
illius in triſtitia: & in malitia illius, amicus agnitus eſt.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

31 †Μὴ πάντα ἄνθρωπον εἴσαγε εἰς τὸν οἶκόν σου, †πολλὰ γὰρ τὰ ἔνεδρα
32 τοῦ δολίου. †Πέρδιξ θηρευτὴς ἐν καρτάλλῳ, †οὕτως καρδία ὑπερηφάνου,
33 †καὶ ὡς ὁ κατάσκοπος ἐπιβλέπει πτῶσιν. †Τὰ γὰρ ἀγαθὰ
εἰς κακὰ μεταστρέφων ἐνεδρεύει, †καὶ ἐν τοῖς (π) αἱρετοῖς ἐπιθήσει μῶμον.
34 †Ἀπὸ σπινθῆρος πυρὸς πληθύνεται ἀνθρακιά, †καὶ ἄνθρωπος
35 ἁμαρτωλὸς εἰς αἷμα ἐνεδρεύει. †Πρόσεχε ἀπὸ κακούργου,
36 πονηρὰ γὰρ τεκταίνει, †μήποτε μῶμον εἰς τὸν αἰῶνα δῷ σοι. †Ἐνοίκισον ἀλλότριον, καὶ διαστρέψει σε ἐν ταραχαῖς, †καὶ ἀπαλλοτριώσει
σε τῶν ἰδίων σου.

MS.A. (π)* ἑτέροις

ΚΕΦ. ιβʹ.

1 †Ἐὰν εὖ ποιῇς, γνῶθι τίνι ποιεῖς, †καὶ ἔσται χάρις τοῖς ἀγα-
2 θοῖς σου. †Εὐποίησον εὐσεβεῖ, καὶ εὑρήσεις (α) ἀνταπόδομα, †καὶ εἰ
3 μὴ παρ' αὐτοῦ, ἀλλὰ παρὰ (β) ὑψίστου. †Οὐκ (γ) ἔστιν ἀγαθὰ τῷ
ἐνδελεχίζοντι εἰς κακὰ, †καὶ τῷ ἐλεημοσύνην μὴ χαριζομένῳ.
4 †Δὸς τῷ εὐσεβεῖ, καὶ μὴ (δ) ἀντιλάβῃ τοῦ ἁμαρτωλοῦ. †Εὐποίη-
6 σον (ε) τῷ ταπεινῷ, καὶ μὴ δῷς ἀσεβεῖ. †ἐμπόδισον τοὺς ἄρτους
7 αὐτοῦ, καὶ μὴ δῷς αὐτῷ, †ἵνα μὴ ἐν αὐτοῖς σε δυναστεύσῃ· †Διπλάσια γὰρ κακὰ (ζ) εὑρήσεις ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς οἷς (η) ἂν ποιήσῃς
αὐτῷ. †ὅτι καὶ ὁ ὕψιστος ἐμίσησεν ἁμαρτωλοὺς, †καὶ τοῖς ἀσεβέσιν
(κ) ἀποδώσει ἐκδίκησιν. †δὸς τῷ ἀγαθῷ, καὶ μὴ (θ) ἀντιλάβῃ τοῦ
8 ἁμαρτωλοῦ. †Οὐκ (ι) ἐκδικηθήσεται ἐν ἀγαθοῖς ὁ φίλος, †καὶ οὐ
9 κρυβήσεται ἐν κακοῖς ὁ ἐχθρός. †Ἐν ἀγαθοῖς ἀνδρὸς οἱ ἐχθροὶ
αὐτοῦ ἐν λύπῃ, †καὶ ἐν τοῖς κακοῖς αὐτοῦ καὶ ὁ φίλος διαχωρισθήσεται.

MS.A. (α) ἀνταπόδωμα, (β) τοῦ ὑψίστου. (γ) ἔσται (δ) ἀντιλαμβάνου (ε) ταπεινῷ, (ζ)* εὑρήσουσιν (η) ἐὰν (κ) ἀποδῷ εἰς ἐκδίκησιν. (θ) ἀντιλάβου ἁμαρτωλοῦ. (ι) ἐκβληθήσεται

Non omnem hominem inducas in domum tuam: 31
multæ enim ſunt inſidiæ doloſi. Perdix (g) venatrix 32
in cavea, ſic cor ſuperbi: & tanquam
ſpeculator, inſpicit caſum. Bona enim in mala 33
convertens inſidiatur: & in (h) electis imponet
maculam. A ſcintilla (i) ignis augetur pruna: 34
& homo peccator ſanguini inſidiatur. Attende 35
à malefico: fabricat enim mala: ne fortè
maculam det tibi in perpetuum. Admitte ad te 36
alienigenam: & ſubvertet te in turbationibus,
& alienabit te à tuis propriis.

CAP. XII.

SI benè facias; ſcito cui facias: & erit gratia 1
bonis tuis. Benefac pio, & invenies retri- 2
butionem: &, ſi non ab ipſo, certè ab Altiſſimo.
Non eſt benè ei qui aſſiduus eſt in malis, 3
& eleemoſynam non danti. Da pio, & ne 4
ſuſcipias peccatorem. Benefac humili, & non 6
dederis impio. (a) Impedi panes illius, & non
dederis ei, ne in ipſis te opprimat. Nam dupli- 7
cia mala invenies in omnibus bonis, quæcunque
feceris ei. Quoniam & Altiſſimus odio habet
peccatores, & impiis reddet (b) vindictam.
Da bono, & ne ſuſcipias peccatorem. Non 8
(c) judicabitur in bonis amicus, & non abſ-
condetur in malis inimicus. In bonis viri, in- 9
imici illius in triſtitia: & in malis illius etiam
amicus disjungetur.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

31 ܟܡܐ ܐܝܟ ܕܘܩܐ ܕܚܙܐ ܡܦܘܠܬܐ. ܠܒܗ ܕܫܒܗܪܐ. ܐܝܟ ܩܩܒܐ ܕܨܝܕܐ ܒܡܨܝܕܬܐ *
32 ܣܓܝܐܝܢ ܣܘܪܚܢܘܗܝ ܕܥܘܠܐ. * ܐܝܟ ܟܠܒܐ ܕܥܐܠ ܠܟܠ ܒܝܬ ܘܚܛܦ. ܗܟܢܐ ܥܘܠܐ ܠܟܠ
ܒܝܬܐ ܕܥܐܠ ܚܒܠ. ܘܡܫܓܫ. ܘܛܒܬܐ ܠܒܝܫܬܐ ܗܦܟ. ܘܒܡܐܢܝ ܪܓܬܐ ܝܗܒ ܬܘܩܠܬܐ.
33 * ܡܢ ܢܥܘܪܬܐ ܙܥܘܪܬܐ ܢܘܪܐ ܝܩܕܐ. ܗܟܢܐ ܓܒܪܐ ܚܛܝܐ ܐܫܕ ܕܡܐ ܐܝܟ ܡܝܐ. * ܕܚܠ ܡܢ
34 ܒܝܫܐ. ܡܛܠ ܕܠܒܝܫ ܓܘܒܐ. ܕܠܡܐ ܡܘܡܐ ܕܠܥܠܡ ܬܩܢܐ. * ܠܐ ܬܬܢܩܦ ܠܥܘܠܐ. ܕܠܡܐ 35
ܢܥܘܠ ܐܘܪܚܟ. ܘܢܗܦܟܟ ܡܢ ܩܝܡܟ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܝܒ *

1 * ܐܢ ܬܛܐܒ ܠܗ ܠܚܛܝܐ. ܠܐ ܗܘܐ ܡܕܡ ܥܒܕܬ ܠܗ. ܘܐܦܠܐ ܛܝܒܘܬܐ ܠܛܒܬܟ.
2 * ܐܛܐܒ ܠܙܕܝܩܐ ܘܬܣܒ ܦܘܪܥܢܐ. ܘܐܢ ܠܐ ܡܢܗ. ܡܢ ܡܪܗ. * ܠܝܬ ܛܝܒܘܬܐ 3
4 ܠܡܢ ܕܡܝܩܪ ܠܚܛܝܐ. ܘܡܢ ܕܥܒܕ ܠܙܕܝܩܐ ܠܐ ܡܘܒܕ. * ܚܕ ܙܒܢ ܬܪܝܢ. ܚܛܝܐ ܡܕܪܟ ܠܟ
5 ܒܥܕܢ ܣܢܝܩܘܬܟ. ܡܐܢܝ ܪܚܡܝܟ ܠܐ ܬܬܠ ܠܗ. ܕܠܡܐ ܒܗܘܢ ܢܬܟܬܫ ܥܡܟ. * ܘܐܦ
ܐܠܗܐ ܣܢܐ ܠܚܛܝܐ. ܘܠܥܘܠܐ ܦܪܥ ܦܘܪܥܢܐ. ܐܛܐܒ ܠܛܒܐ. ܘܟܠܝ ܡܢ ܚܛܝܐ.
6 ܗܒ ܠܡܟܝܟܐ. ܘܟܠܝ ܡܢ ܡܪܝܪܐ. * ܠܐ ܢܬܢܟܠ ܒܛܒܬܗ ܪܚܡܗ. ܘܠܐ ܢܬܛܫܐ
7 ܒܒܝܫܬܗ ܣܢܐܐ. * ܒܛܒܬܗ ܓܝܪ ܕܓܒܪܐ. ܒܥܠܕܒܒܘܗܝ ܒܟܪܝܘܬܐ ܗܘܝܢ.
8 ܘܒܒܝܫܬܗ. ܡܬܦܪܫ ܪܚܡܗ. * ܠܐ ܬܗܝܡܢ ܠܣܢܐܐ ܠܥܠܡ. * ܡܛܠ ܕܐܝܟ 9
ܢܚܫܐ ܗܘ ܕܡܛܢܦ ܠܚܒܪܗ.

Ut capta perdix in cavea cor faſtuoſi, & ut 31
ſpeculator lapſum obſervans. Quàm multa
iniquorum ſcelera! Quemadmodum canis 32
quamcunque domum ingreditur & rapit, ſic
iniquus quamcunque domum ingreditur &
perturbat bonáque in mala pervertit, & per
inſtrumenta concupiſcentiæ præbet offendiculum.
Exiguâ ſtupâ accenditur ignis: ita 33
ſceleroſus homo ſanguinem velut aquam effundit.
Malignum pertimeſce, quoniam in- 34
dutus eſt puteis: (*altis machinationibus:*) ne
fortè maculam acquiras æternam. Scelerato 35
ne adhæreas, ne perturbet viam tuam, téque
à fœdere tuo pervertat.

CAP. XII.

SI flagitioſo benefacias, nil quidem facis, 1
nec eſt beneficio tuo gratia. Benefac juſto, & 2
præmium reportabis: ſi minùs ab ipſo, *certè*
ab ejus Domino. Nulla eſt ei gratia, qui fla- 3
gitioſum afficit honore: at qui erga juſtum
id præſtiterit, nil deperdet. Primâ aut alterâ 4
vice (*i. tandem aliquando*) te deprehendet
ſceleroſus tempore neceſſitatis tuæ. Armorum
tuorum inſtrumenta ne dederis ei, ne iis
contra te pugnet, Quin etiam Deus odit ſce- 5
leroſum, & in impios infert ultionem. Beneficia
in probum exerce, ſceleroſo verò abnega:
miti largire, inſolenti verò denega. Arte 5
non utitur amicus in proſperitatibus ſuis, nec
in adverſitatibus latebit inimicus. Nam re- 7
bus hominis ſecundis, in triſtitia verſantur
inimici ejus; & rebus ejuſdem adverſis, diſ-
tinguitur amicus. Ne unquam fidas inimi- 8
co: Quoniam ſimilis eſt æri ſibi contiguum 9
contaminanti.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

31 * كمثل الصنج في الرقص * كذلك قلب المسرف في الاثم * ومثل الامطار المرتفعة تكون السقطة *
32 ما اكثر ذنوب الفجرة * مثل الكلب الذي يختلس من كل بيت يدخله * كذلك الاثيم كل
33 بيت يدخله يردي اهله * ويبدل فرحهم بحزن * ويكدر على اهل الفرح بما هم فيه * من مسافة
34 يسيرة تلتهب نار عظيمة * وكذلك المرء الفاجر يصب الدماء مثل الماء * احذر الشرير لان همه
35 في الشر وتنجو من افات الدنيا * لا تصحب الفاسق فيعوج طريقك ويزيلك عن عهد ربك *

1 * الفصل الثاني عشر * ان صنعت المعروف الى الاثيم * فلا ترى انك صنعت شيئا
2 وليس لمعروفك جزاء * احسن الى البار لتجزل ثوابك * لانه ان لم يكافيك هو جازاك ربه عنه * ليس 3
4 لمن صنع المعروف الى اشرار الناس حمد * ومن صنعه الى الاخيار لم يهلك جزاؤه * اذا
تمكن منك الشرير عند حاجتك انتقم منك ضعفين * ولا تمكنه من سلاحك لئلا يقاتلك
5 به * ان الله تعالى يبغض الخبثاء وينزل النكال بالاثمة * احسن الى الصالح وامنع الشرير
6 اعط المتواضع وامنع المرح * لانه لا تدرك صديقه حيلة اذا راه * ولا يخفى عنه العدو بسوء 8
9 كيده * لا تقترن بعدوك * لانه شبه النحاس الذي يصدي غيره *

Quale eſt ſiſtrum in tripudio, tale cor 31
faſtuoſi in flagitio: & ut pluviæ altiſ-
ſimæ, talis erit ruina. Quàm multæ ſunt 32
culpæ flagitioſorum! Qualis eſt canis qui
rapit e quavis domo quam ingreditur;
ita ſceleſtus quamcunq; domum ingrediatur,
domeſticis nocet, eorumque gaudium
vertit in mœrorem, & jucundum eorum
ſtatum in quo ſunt, interpellat. Ex pauca 33
ſtupa magnus inflammatur ignis, eodemq;
modo flagitioſus homo ſanguinem ceu a-
quam effundit. Cave à ſcelerato, quoniam 34
ſtudiū ejus circa ſcelus verſatur & mun-
di infœlicitates effugies. Ne familiari- 35
tatem contrahas cum flagitioſo, ne viam
tuam detorqueat, téque à fœdere Domini
tui amoveat.

CAP. XII.

SI beneficium conferas in improbum, ni- 1
hil feciſſe cenſeberis, nec erit beneficio tuo
merces. Benefac probo, ut largum ſit præ- 2
mium tuum: nam etſi ipſe tibi non retri-
buat, Dominus ejus pro ipſo tibi rependet.
Nulla eſt conferenti beneficium in impro- 3
bos homines gloria: at qui in probos con-
tulerit illud, merces ejus minimè peribit.
Cùm te tenuerit improbus tempore egeſta- 4
tis tuæ, duplicem à te repetet ultionem:
quare ne committas ei arma tua, ne iiſdem
te impugnet. Deus quidem excelſus odit 5
nefarios, & ſceleratis pœnam infligit.
Benefac probo, improbo denega: da hu-
mili, denega ſuperbo. Non enim occupa- 6
bit ejus amicum dolus, cùm viderit eum;
nec latebit eum inimicus cum infenſiſſi-
mo odio ſuo. Ne te adjungas inimico 8
tuo; Quia ſimilis eſt æri quod aliud in- 9
ficit ærugine.

Verſio VULG. LAT.

10 Non credas inimico tuo in æternum: ſicut enim æramen-
11 tum, æruginat nequitia illius: Et ſi humiliatus vadat
12 curvus, adjice animum tuum, & cuſtodi te ab illo. Non
ſtatuas illum penes te, nec ſedeat ad dexteram tuam, ne
fortè converſus in locum tuum, inquirat cathedram tu-
am: & in noviſſimo agnoſcas verba mea, & in ſermo-
13 nibus meis ſtimuleris. Quis miſerebitur incantatori à
ſerpente percuſſo, & omnibus, qui appropiant beſtiis?
& ſic qui comitatur cum viro iniquo, & obvolutus eſt
14 in peccatis ejus. Unâ horâ tecum permanebit: ſi autem
15 declinaveris, non ſupportabit. In labiis ſuis indulcat
inimicus: & in corde ſuo inſidiatur ut ſubvertat te in
16 foveam. In oculis ſuis lachrymatur inimicus: & ſi in-
17 venerit tempus, non ſatiabitur ſanguine: Et ſi incur-
18 rerint tibi mala, invenies eum illic priorem. In ocu-
lis ſuis lachrymatur inimicus, & quaſi adjuvans ſuffodi-
19 et plantas tuas. Caput ſuum movebit, & plaudet manu,
& multa ſuſurrans commutabit vultum ſuum.

CAP. XIII.

1 Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea: & qui com-
2 municaverit ſuperbo, induet ſuperbiam. Pondus ſuper ſe
tollet, qui honeſtiori ſe communicat. Et ditiori te ne ſo-
3 cius fueris. Quid communicabit cacabus ad ollam?
4 quando enim ſe colliſerint, confringetur. Dives injuſtè egit,
& fremet: pauper autem læſus tacebit.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

10 † Μὴ πιστεύσῃς τῷ ἐχθρῷ σου εἰς τὸν αἰῶνα· † ὡς γὰρ ὁ χαλκὸς ἰοῦται,
11 οὕτως ἡ πονηρία αὐτοῦ. † Καὶ ἐὰν ταπεινωθῇ καὶ πορεύηται συγκεκυφώς,
† ἐπίστησον (κ) τὴν ψυχήν σου καὶ φύλαξαι ἀπ᾽ αὐτοῦ, † καὶ
ἔσῃ αὐτῷ ὡς ἐκμεμαχὼς ἔσοπτρον, † καὶ γνώσῃ ὅτι οὐκ εἰς τέλος
12 (λ) κατίωσε. † Μὴ στήσῃς αὐτὸν παρὰ (μ) σεαυτόν, † μὴ (ν) ἀνατρέψας
σε στῇ ἐπὶ τὸν τόπον σου· † μὴ καθίσῃς αὐτὸν ἐκ δεξιῶν
σου, † μήποτε ζητήσῃ τὴν καθέδραν σου, † καὶ ἐπ᾽ (ξ) ἐσχάτῳ ἐπιγνώσῃ
13 τοὺς λόγους μου, † καὶ ἐπὶ τῶν ῥημάτων μου κατανυγήσῃ. † Τίς ἐλεήσει
ἐπαοιδὸν ὀφιόδηκτον, † καὶ πάντας τοὺς προσάγοντας θηρίοις;
† οὕτως τὸν προσπορευόμενον ἀνδρὶ ἁμαρτωλῷ † καὶ (ο) συμφυρόμενον
14 ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ. † Ὥραν μετὰ σοῦ διαμενεῖ, † καὶ ἐὰν
15 ἐκκλίνῃς, οὐ μὴ καρτερήσῃ. † Καὶ ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ γλυκανεῖ
ὁ ἐχθρός, † καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ βουλεύσεται ἀνατρέψαι σε εἰς
16 βόθρον. † Ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ δακρύσει ὁ ἐχθρός, † καὶ ἐὰν εὕρῃ
17 καιρόν, οὐκ ἐμπλησθήσεται ἀφ᾽ αἵματος. † Κακὰ (π) ἂν ὑπαντήσῃ
18 σοι, εὑρήσεις αὐτὸν (ρ) ἐκεῖ πρότερόν σου, † Καὶ ὡς βοηθῶν
19 ὑποσχάσει πτέρναν σου. (σ) Κινήσει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, † καὶ ἐπικροτήσει
ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, † καὶ πολλὰ διαψιθυρίσει, καὶ ἀλλοιώσει τὸ
πρόσωπον αὐτοῦ.

MS. A. (κ) τῇ ψυχῇ (λ) κατίωται. (μ) σεαυτῷ, (ν) ἀναστρέψας (ξ) ἐσχάτων (ο) συμφερόμενον (π) ἐὰν (ρ) πρότερον ἐκεῖ σου, (σ) Τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κινήσει,

ΚΕΦ. ιγʹ.

1 † Ὁ ἁπτόμενος πίσσης μολυνθήσεται, † καὶ ὁ κοινωνῶν ὑπερη-
2 φάνῳ ὁμοιωθήσεται αὐτῷ. † Βάρος ὑπὲρ σὲ μὴ ἄρῃς, † καὶ ἰσχυροτέρῳ
3 σου καὶ (α) πλουσιωτέρῳ μὴ κοινώνει. † Τί κοινωνήσει χύτρα πρὸς
4 λέβητα; † αὕτη προσκρούσει, καὶ αὕτη συντριβήσεται. † Πλούσιος
ἠδίκησε, καὶ αὐτὸς προσενεβριμήσατο· † πτωχὸς ἠδίκηται, καὶ αὐτὸς προσδεηθήσεται.

MS. A. (α) πλουσιωτέρῳ σου μὴ

Cum Tranſlatione LATINA.

Non credas inimico tuo in æternum. Sicut enim æramentum æruginat, ſic nequitia illius. Et, ſi humiliatus vadat curvus; adjice animum tuum, & cuſtodi te ab illo: & eris ei tanquam qui abſterſeris ſpeculum, & cognoſces quòd non in finem depoſuit æruginem. Non ſtatuas illum penes te; ne te ſubverſo ſtet in loco tuo. Non facias eum ſedere ad dexteram tuam; ne forte inquirat cathedram tuam: & in noviſſimo cognoſcas verba mea, & in ſermonibus meis ſtimuleris. Quis miſerebitur incantatori à ſerpente percuſſo, et omnibus, qui appropiant beſtiis? Sic & qui comitatur cum viro peccatore, & convolvitur in peccatis illius. Unâ horâ permanebit tecum: ſi autem declinaveris; non ſupportabit. Et in labiis ſuis indulcabit inimicus, & in corde ſuo deliberabit ſubvertere te in foveam. In oculis ſuis lachrymabitur inimicus: & ſi invenerit tempus; non ſatiabitur ſanguine. Si incurrerint tibi mala; invenies eum illic priorem te. Et quaſi adjuvans, (d) ſubſecabit plantas tuas. Caput ſuum movebit, & plaudet manibus ſuis, & multa ſuſurrans commutabit vultum ſuum.

CAP. XIII.

Qui tetigerit picem; inquinabitur: & qui communicaverit ſuperbo; aſſimilabitur ei. Pondus ſuper te ne tollas: & fortiori te & ditiori ne ſocius fueris. Quid communicabit olla ad lebetem? ipſa impinget, & ipſa conteretur. Dives injuſtè egit, (a) & ipſe fremuit: pauper læſus eſt, & ipſe orabit.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

10 * ܐܦܢ ܡܫܬܡܥ ܠܟ ܘܡܗܠܟ ܩܕܡܝܟ ܒܡܟܝܟܘ. ܗܒ ܠܒܟ ܠܡܕܚܠ ܡܢܗ. ܗܘܝ ܠܗ
11 ܐܝܟ ܓܠܐ ܕܪܐܙܐ. ܘܠܐ ܢܫܟܚ ܠܡܚܒܠܘܬܟ. ܘܐܦ ܚܙܝܬ ܕܣܢܐܬܗ. * ܠܐ ܬܩܝܡܝܘܗܝ ܠܘܬܟ.
ܕܠܐ ܢܗܦܘܟ ܢܩܘܡ ܒܕܘܟܬܟ. ܠܐ ܬܘܬܒܝܘܗܝ ܥܡ ܝܡܝܢܟ. ܕܠܐ ܢܒܥܐ ܟܘܪܣܝܟ.
12 ܘܒܚܪܬܐ ܬܕܥ ܡܠܝ. ܘܬܬܕܡܪ ܒܡܡܠܠܝ. * ܡܢܘ ܓܝܪ ܢܚܘܣ ܥܠ ܐܫܘܦܐ ܕܢܟܬܗ ܚܘܝܐ.
ܘܗܟܢܐ ܐܦ ܟܠ ܡܢ ܕܩܪܒ ܠܚܝܘܬܐ ܒܪܐ. ܘܗܟܢܐ ܟܠ ܕܡܫܬܘܬܦ ܥܡ ܓܒܪܐ ܥܘܠܐ. ܠܐ ܢܥܪܘܩ
13 ܥܕܡܐ ܕܬܐܩܕ ܒܗ ܢܘܪܐ. * ܟܡܐ ܕܥܐܠ ܥܡܟ. ܠܐ ܡܬܓܠܐ ܠܟ. ܘܐܢ ܬܦܠ. ܠܐ ܡܫܟܚ ܐܢܬ
14 15 ܠܚܝܠܗ. * ܒܣܦܘܬܗ ܡܪܡܙ ܒܥܠܕܒܒܐ. ܘܒܠܒܗ ܡܬܪܥܐ ܬܪܥܝܬܐ ܥܡܝܩܬܐ. * ܐܦܢ ܡܢ
ܥܝܢܘܗܝ ܢܚܬܢ ܕܡܥܐ. ܐܢ ܢܫܟܚ ܠܗ ܐܬܪܐ. ܠܐ ܢܣܒܥ ܡܢ ܕܡܟ. ܐܢ ܐܪܥܟ ܒܝܫܬܐ.
16 ܬܫܟܚܝܘܗܝ ܬܡܢ ܐܝܟ ܓܒܪܐ ܡܥܕܪܢܐ. ܘܢܒܥܐ ܠܡܥܩܪܘ ܥܩܒܝܟ. * ܒܪܫܗ ܢܢܝܕ.
ܘܢܪܡܙ ܒܐܝܕܗ. ܘܢܣܓܐ ܠܚܫܐ. ܘܢܫܢܐ ܐܦܘܗܝ. * ܦܣܩܐ * ܝܓ *
1 * ܕܩܪܒ ܠܙܦܬܐ. ܕܒܩܐ ܒܐܝܕܘܗܝ. ܘܕܡܫܬܘܬܦ ܠܥܘܠܐ. ܠܒܫ ܡܢ ܐܘܪܚܬܗ.
2 3 * ܕܝܩܝܪ ܡܢܟ. ܠܐ ܬܒܥܐ. ܘܥܡ ܕܥܬܝܪ ܡܢܟ. ܠܐ ܬܫܬܘܬܦ. * ܡܢܐ ܢܫܬܘܬܦ ܩܕܪܐ
4 ܕܦܚܪܐ ܠܩܕܪܐ ܕܢܚܫܐ. ܕܢܩܫ ܒܗ ܘܬܬܒܪ ܒܗ. * ܐܘ ܡܢܐ ܢܫܬܘܬܦ ܥܬܝܪܐ ܠܡܣܟܢܐ.
ܥܬܝܪܐ ܓܝܪ. ܚܛܐ ܘܡܒܣܪ. ܘܡܣܟܢܐ ܚܛܐ. ܘܡܬܟܫܦ.

Etiamſi tibi pareat, & ante te demiſſus incedat; adverte *tamen* animũ tuum, ut eum pertimeſcas. Sis illi quaſi ſecretum declarans, nec te poterit depravare; imò finem odii ejus deprehendes. Hunc prope te ne ſtatuas, ne converſus, in locum tuũ ſubeat. Eundem ne colloces ad dexterã tuã, ut ne ambiat ſedem tuam, tandémq; verba mea ſentias, & ſermoné meũ admireris. Quis quæſo miſereatur incantatoris quem mordeat ſerpens, itidémque ullius qui ad beſtiam feram accedat? ita quicunq; conſortium habuerit cum viro ſceleſto, non effugiet donec incendatur in eo ignis. Quandiu tecum ingrediatur, non aperiet ſe tibi: at ſi cecideris, viribus ejus *reſiſtere* nequaquam poteris. Labiis ſuis annuit inimicus; corde autem ſuo cogitationem profundam machinatur. Etiamſi lachrymas demittat ex oculis ſuis, ſi occaſionem ſibi nanciſcatur, haud ſatiabitur ſanguine tuo. Si tibi malum acciderit, reperies eum ibi prætextu viri opitulantis; at calces tuos evellere ſtudebit. Caput ſuum motabit, ſigna manu ſuâ edet, multùm ſuſurrabit, faciémq; ſuã deturpabit.

CAP. XIII.

Qui contrectat picem, hærebit manibus ejus: & qui habet cum ſceleroſo commercium, induet vias (*mores*) ejus. Quod gravius te eſt, ne expetas: & cum ditiore te ne cõmunices. Quid communicet olla teſtacea cum lebete æneo, in quam *ſi* impegerit, confringat? Aut quid communicet dives cum paupere? dives enim peccat, & nihili pendit: pauper autem peccat, ac preces fundit.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

10 * وإن كان خاضعا متواضعا احذر أشد الحذر * كن كأنك تظهر له سرك * لتنجو من شر
11 ومكره * وستعرف آخر حقده * ولا تدنيه منك * لئلا يرمي بك ويطلب مقامك * لا تجلسه
12 عن يمينك * لئلا يطلب منبرك * وبعد ذلك تذكر كلامي وتعجب من قولي * من يرحم
حاوي تلدغه حية * وكذلك من دنا إلى السبع المفترس * فعلى هذه الحال من خالط الفاجر
13 لا يفارقه حتى يلهبه بالنار * ما دام يداخلك ويخالطك فلا يستبين لك شره * وإن زلت
14 15 رجلك لم تقوا عليه * العدو يبدي بشفتاه الود * ويفكر قلبه فكر سوء * وإن دمعت عيناه *
فلو وجد له حيلة لم يشبع من دمك * وإن أدركك سوء تراه مغموما * ثم يعين عليك
16 كالرجل المحتال * ويحرص على استئصال ساقيك * ويهز برأسه ويحرك ويشير بيديه * ويكثر
الشر ويعبس بكل وجهه *

* الفصل الثالث عشر *

1 2 * من دنا من القير لصق به * ومن عاشر الفاجر تعلم طرقه * لا تطلب ما يعسر عليك *
3 ولا تخالط من هو أغنا منك * لماذا تشارك بين قدر فخار مع مرجل نحاس الذي إذا
4 صدمها قصمها * أو ماذا يخالط المسكين الغني * لأن الغني يذنب ويتوانى عن ذنبه
لكثرة أشغاله * والخاطي الفقير يتضرع ويرجع عن خطاياه *

Etiamſi humilis ac demiſſus fuerit, cave ab illo ſummâ cautelâ. Eſto quaſi revelans ei arcanum tuum, ut nequitiam & machinationẽ ejus effugias: et finem odii ejus cognoſces. Ne tibi adſciſcas eũ propiùs, ne te dejecto locum tuum petat. Ne ſedere facias eum ad dexterã tuam, ne quærat ſedem tuam, ac tum recorderis verborum meorũ, & dicta mea mireris. Quis miſereatur incantatoris quẽ mordeat coluber, paritérque ejus qui ad belluam rapacem accedat? eodem modo qui cum impio verſatur, non ſeparabitur ab eo donec eum igne ſuccendat. Quandiu tecum ingredietur ac verſabitur, non apparebit tibi ſecretum ejus: ſed ſi labatur pes tuus, non valebis in eum. Inimici labia promunt amorẽ, at cor ejus cogitationem pernicioſam meditatur. Quamvis lachrymentur oculi ejus, tamen ſi occaſionem ſibi reperiat, non ſatiabitur ſanguine tuo. Et ſi tibi contingat adverſitas, triſtem videbis illũ; tum verò opem contra te feret, ut vir inſidiator, & crura tua extirpare conabitur. Movebit caput ſuum, & geſtus ac ſigna edet ſuis manibus; multiplicabit malum, totóque vultu dolorem præferet.

CAP. XIII.

Qui tetigerit picem, hæc inhærebit illi: & qui cum flagitioſo verſatur, vias ejus ediſcet. Ne petas quod tibi eſt arduum, & ne commercium habeas cum eo qui te ditior eſt. Quare concordiã ponas inter ollam teſtaceam et cacabũ æneum, qui ſi impegerit eum, comminuet illam? Aut qua in re commercium habeat pauper cum divite? dives enim delinquens culpã ſuam negligit ob multitudinem occupationis ſuæ: peccator autem pauper deprecatur, et à peccatis ſuis revertitur.

Verſio VULG. LAT.

5 Si largitus fueris, aſſumet te: & ſi non habueris, derelinquet
6 te. Si habes, convivet tecum, & evacuabit te, & ipſe
7 non dolebit ſuper te. Si neceſſarius illi fueris, ſupplantabit
te, & ſubridens ſpem dabit, narrans tibi bona, & dicet;
8 Quid opus eſt tibi? Et confundet te in cibis ſuis,
donec te exinaniat bis, & ter: & in noviſſimo deridebit
te: & poſteà videns derelinquet te, & caput ſuum movebit
9 ad te. Humiliare Deo, & expecta manus ejus. Attende ne
10 ſeductus in ſtultitiam humilieris. Noli eſſe humilis in ſapientia
11 tua, ne humiliatus in ſtultitiam ſeducaris. Advocatus
12 à potentiore diſcede: ex hoc enim magis te advocabit.
13 Ne improbus ſis, ne impingaris: & ne longè ſis ab eo,
14 ne eas in oblivionem. Ne retineas ex æquo loqui cum illo:
nec credas multis verbis illius: ex multa enim loquela tentabit
te, & ſubridens interrogabit te de abſconditis tuis.
15 Immitis animus illius conſervabit verba tua: & non parcet
16 de malitia, & de vinculis. Cave tibi, & attende diligenter
auditui tuo: quoniam cum ſubverſione tua ambulas.
17 Audiens verò illa quaſi in ſomnis vide, & vigilabis. Omni
18 vitâ tuâ dilige Deum, & invoca illum in ſalute tua. Omne
19 animal diligit ſimile ſibi: ſic & omnis homo proximum ſibi.
20 Omnis caro ad ſimilem ſibi conjungetur, & omnis homo ſimili
21 ſui ſociabitur. Si communicabit lupus agno aliquando,
22 ſic peccator juſto. Quæ communicatio ſancto homini
23 ad canem? aut quæ pars diviti ad pauperem? Venatio leonis,
onager in eremo: ſic & paſcua divitum ſunt pauperes.
24 Et ſicut abominatio eſt ſuperbo humilitas: ſic & execratio
divitis pauper.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

5 † Ἐὰν χρησιμεύσῃς, ἐργᾶται ἐν σοί· καὶ ἐὰν ὑστερήσῃς, καταλείψει σε.
6 † Ἐὰν ἔχῃς, συμβιώσεταί σοι, † καὶ ἀποκενώσει σε, καὶ αὐτὸς οὐ
7 πονέσει. † Χρείαν ἔσχηκέ σου, καὶ ἀποπλανήσει σε, † καὶ προσγελάσεταί
σοι, καὶ δώσει σοι (β) ἐλπίδα· † λαλήσει σοι † καλὰ, καὶ (γ) ἐρεῖ,
8 Τίς ἡ χρεία σου; † Καὶ αἰσχυνεῖ σε ἐν τοῖς βρώμασιν αὐτοῦ, † ἕως
οὗ (") ἀποκενώσῃ σε δὶς ἢ τρὶς, † καὶ ἐπ᾽ ἐσχάτῳ καταμωκήσεταί σου·
† μετὰ ταῦτα ὄψεταί σε, καὶ καταλείψει σε, † καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ
10 κινήσει ἐπὶ σοί. † Πρόσεχε μὴ ἀποπλανηθῇς, † καὶ μὴ ταπεινωθῇς
12 ἐν εὐφροσύνῃ σου. † Προσκαλεσαμένου σε δυνάστου, ὑποχωρῶν
13 γίνου, † καὶ τόσῳ (δ) μᾶλλον προσκαλέσεταί σε. † Μὴ ἔμπιπτε
(ε) ἵνα μὴ ἀπωσθῇς, † καὶ μὴ μακρὰν ἀφίστω ἵνα μὴ ἐπιλησθῇς.
14 † Μὴ ἔπεχε ἰσηγορεῖσθαι μετ᾽ αὐτοῦ, † καὶ μὴ πίστευε τοῖς πλείοσι
λόγοις αὐτοῦ· † ἐκ πολλῆς γὰρ λαλιᾶς πειράσει σε, καὶ ὡς προσγελῶν
15 (ζ) ἐξετάσει. † Ἀνελεήμων ὁ μὴ συντηρῶν λόγους, καὶ οὐ μὴ φείσηται
16 περὶ κακώσεως καὶ δεσμῶν. † Συντήρησον καὶ πρόσεχε σφοδρῶς,
19 ὅτι μετὰ τῆς πτώσεώς σου περιπατεῖς. † Πᾶν ζῶον ἀγαπᾷ τὸ ὅμοιον
20 αὐτοῦ, † καὶ πᾶς ἄνθρωπος τὸν πλησίον αὐτοῦ. † Πᾶσα σὰρξ κατὰ
21 γένος συνάγεται, † καὶ τῷ ὁμοίῳ αὐτοῦ προσκολληθήσεται ἀνήρ. † Τί κοι-
22 νωνήσει λύκος ἀμνῷ; † οὕτως ἁμαρτωλὸς πρὸς εὐσεβῆ. † Τίς
εἰρήνη ὑαίνῃ πρὸς κύνα; † καὶ τίς εἰρήνη πλουσίῳ πρὸς πένητα;
23 † Κυνήγια λεόντων ὄναγροι ἐν ἐρήμῳ, † οὕτως νομαὶ πλουσίων
24 πτωχοί. † Βδέλυγμα ὑπερηφάνῳ (η) ταπεινότης, † οὕτως βδέλυγμα
πλουσίῳ πτωχός.

MS.A. (β) ἐλπίδαν· (γ) ἐρεῖς, Τίς (") ἀποκενώσει (δ) μᾶλλόν σε προσκαλέσηται. (ε) * μὴ ἀπωσθῇς, (ζ) ἐξελάσει σε. (η) ταπείνωσις,

Si utilitatem apportes; operatur in te: &, ſi tibi 5
defuerit; derelinquet te. Si habes; convivet 6
tecum, & evacuabit te, & ipſe non dolebit.
Si neceſſarius illi fueris; & ſupplantabit te, & 7
ſubridens tibi ſpem tibi dabit. Loquetur tibi bona,
& dicet; Quid opus eſt tibi? Et confundet 8
te in cibis ſuis; donec exinaniat te bis, & ter:
& in noviſſimo deridebit te. Poſteà videbit te,
& derelinquet te, & caput ſuum movebit ſuper
te. Attende, ne (b) ſeducaris, & ne humilieris 10
in lætitia tua. Advocatus à potente, 12
diſcede: & tantò magis te advocabit.
(c) Non intrudas te; ne expellaris: & ne 13
longè diſtes, ne eas in oblivionem. Ne (d) retineas 14
colloqui cum illo, nec credas multis verbis
illius. Ex multa enim loquela tentabit te,
& tanquam arrideas (e) interrogabit. (f) Immitis, 15
qui non conſervat verba, & non parcet
de (g) malitia, & de vinculis. Cave tibi, & 16
attende (h) diligenter; quoniam cum ſubverſione
tua (i) ambulas. Omne animal diligit ſimile 19
ſibi, & omnis homo proximum ſibi. Omnis caro
ſecundùm genus conjungitur: & homo ſimili ſibi 20
ſociabitur. Quid communicabit lupus agno? 21
ſic peccator erga pium. Quæ pax hyænæ ad 22
canem? & quæ pax diviti ad pauperem? Venatio 23
leonum, onagri in eremo: ſic paſcua divitum
ſunt pauperes. Abominatio ſuperbo humilitas: 24
ſic execratio diviti pauper.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

5 6 * ܐܢ ܗܘܝܬ ܥܬܝܪ. ܢܬܦܠܚ ܒܟ. ܘܐܢ ܐܬܡܣܟܢܬ ܢܫܒܩܟ. * ܐܢ ܐܝܬ ܠܟ. ܢܦܝܣ ܒܡܠܘܗܝ
7 ܠܟ. ܘܢܣܪܩܟ. ܘܗܘ ܠܐ ܢܚܫ. * ܟܡܐ ܕܨܒܐ ܨܒܝܢܗ ܥܡܟ. ܢܬܚܙܐ ܠܟ ܕܥܒܕ
8 ܨܒܝܢܟ. ܘܢܛܥܝܟ. ܘܓܒܪܐ ܚܐܪܐ ܢܩܪܝܟ. * ܘܢܒܗܬܟ ܒܢܟܠܘܗܝ. ܥܕܡܐ ܕܢܥܒܕ
ܨܒܝܢܗ ܒܟ. ܙܒܢܐ ܘܬܪܝܢ ܢܬܥܫܢ ܥܠܝܟ. ܘܗܝܕܝܢ ܢܚܙܝܟ. ܘܢܬܛܫܐ ܡܢܟ. ܘܪܝܫܗ 9
10 11 ܢܢܝܕ ܥܠܝܟ. * ܐܙܕܗܪ ܠܐ ܬܫܠܡ ܢܦܫܟ ܒܐܝܕܘܗܝ. * ܘܠܐ ܬܛܥܐ ܒܚܣܝܪܘܬ ܡܕܥܗ. * ܡܬܩܪܒ
12 ܠܟ ܥܬܝܪܐ. ܪܚܩ ܡܢܗ. ܘܡܬܩܪܒ ܗܘ ܠܘܬܟ. * ܠܐ ܬܬܩܪܒ ܕܠܐ ܬܬܕܚܐ.
13 ܘܠܐ ܬܬܪܚܩ. ܕܠܐ ܬܬܣܢܐ. * ܠܐ ܬܬܡܪܚ ܠܡܡܠܠܘ ܥܡܗ. ܘܠܐ ܬܗܝܡܢ ܠܣܘܓܐ
ܕܫܘܥܝܬܗ. ܡܛܠ ܕܣܘܓܐܐ ܕܫܘܥܝܬܗ ܢܣܝܘܢܐ. ܘܡܠܐܐ ܠܟ. ܥܕܡܐ ܕܢܕܥ ܚܪܬܟ.
14 15 * ܘܠܐ ܡܚܣ ܡܦܪܥ ܦܘܪܥܢܐ. ܘܠܐ ܚܐܣ ܥܠ ܢܦܫܬܐ ܕܣܓܝܐܐ. * ܐܙܕܗܪ ܘܗܘܝ ܙܗܝܪ
18 ܕܥܡ ܚܛܘܦܐ ܐܢܬ ܡܗܠܟ. * ܟܠ ܒܣܪ ܪܚܡ ܓܢܣܗ. ܘܒܪܢܫܐ ܠܐܢܫܐ
19 ܕܕܡܐ ܠܗ. * ܐܦ ܟܠ ܒܣܪ ܡܩܒܠ. ܘܠܓܢܣܗ ܗܘ ܡܬܢܩܦ ܒܪ ܐܢܫܐ.
20 21 * ܡܢܐ ܫܘܬܦܘܬܐ ܠܕܐܒܐ ܥܡ ܐܡܪܐ. ܗܟܢܐ ܥܘܠܐ ܥܡ ܙܕܝܩܐ. * ܡܢܐ ܫܠܡ ܥܘܬܐ
22 ܥܡ ܟܠܒܐ. ܐܘ ܡܢܐ ܫܠܡ ܥܬܝܪܐ ܥܡ ܡܣܟܢܐ. * ܡܐܟܘܠܬܗ ܕܐܪܝܐ ܥܪܕܐ ܕܒܡܕܒܪܐ.
24 ܗܟܢܐ ܡܪܥܝܬܗ ܕܥܬܝܪܐ ܡܣܟܢܐ. * ܥܬܝܪܐ. ܕܢܦܠ ܘܡܬܕܚܐ ܠܒܝܫ. ܘܡܣܟܢܐ
ܕܢܦܠ ܘܡܬܕܚܐ ܡܢ ܒܝܫ ܠܒܝܫ.

Si proſper fueris, te utetur: quòd ſi pauper 5
evadas, te deſeret. Si quid habeas, blandis 6
proſequetur ſermonibus: evacuabit te, &
ipſe nil patietur. Dum ſuam apud te voluntatem 7
exequetur, voluntati tuæ obſequi tibi
videbitur: decipiet te, & virum generoſum
te vocabit: Pudore te afficiet ſuis artibus, 8
donec ſuam peragat in te voluntatem. Unâ
aut alterâ vice prævalebit tibi, ac tunc te
conſpicatus, à te deliteſcet, & caput ſuum
adverſùm te motabit. Cave ne tradaris in 9
manus ejus: Néve defectu mentis ejus decipiaris. 10
Accedit ad te dives, recede ab illo, 11
& ipſe ad te ſemper accedet. Ne accedas, ut 12
ne repellaris: & ne recedas, ne odio habearis.
Ne ſis audax ad colloquendum cum 13
eo, & multitudini confabulationum ejus ne
credas: quoniam multitudo confabulationum
ejus ſunt tentationes; teque fatigabit,
donec poſtrema tua cognoſcat. Pœnas inclementer 14
exigit, nec parcit animabus multorum.
Attende & eſto cautus, quoniam 15
cum raptoribus ambulas. Omnis caro amat 18
ſpeciem ſuam, & homo qui ſimilis eſt ſibi.
Omnem quidem carnem admittit, ſed ſpeciei 19
ſuæ ipſe adjungit homo. Quodnam 20
eſt lupo cum agno commercium? Eadem
eſt ratio iniqui ad virum juſtum. Quomodo 21
conſentiat hyæna cum cane? aut quomodo
conſentiat dives cum paupere? Eſca 22
leonis ſunt onagri qui ſunt in deſerto, ita
paſcua divitis ſunt pauperes. Dives collapſus 24
propellitur ad malum, pauper autem
collapſus pellitur ex malo in pejus.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

5 6 * الغني ان كنت غنيا جلدا استعبدك * وان عجزت رفضك وتبرا منك * ان كنت متعبسا
7 الطفك بكلامه * حتى ينفذ ما بين يديك وتبقا مقصيا * حتى يتم فيك هواه يريك انه
8 ياتي لشانك * ويخدعك ويدعوك رجلا مفلحا * ويلزمك الارش بادنى الاطعمة * حتى ينال
منك ما يريد * يريك مرة ومرتين انه شديد الاعجاب بك * وبعد ذلك يهز عليك براسه *
9 10 11 * اياك ان تمكنه من نفسك * ولا يطغيك حيلة باربه * ان اداك الغني فلا تبرح عنه * وليكن
12 هو في كل حين الذي يقربك * لا تدنوا منه كثيرا لئلا يتباعد * ولا تبرح جدا لئلا
13 يمقتك * لا تكون جريا على محادثته * ولا تطمع بكثرة مواعيده * لان عامة كلامه بلاء *
14 ويخلبك حتى يعرف اخر امرك * ثم ينتقم منك بلا رحمة * ولا يشفق على انفس كثيرين *
15 18 * واحذر وانتبه وكن متحفظا فان معاملتك مع الخطفة * كل ذي لحم يحب جوهره والانسان
19 20 نظيره * وكل ذي لحم بجنسه والانسان ينتهي الى اصله * لماذا يشارك الذيب الحمل الا ليهلكه *
21 وكذلك الاثيم للابرار * لماذا يعاشر الكلب للضبع * ولماذا يعاشر الغني للفقير *
22 24 * انما طعام الليث وحوش البر * كذلك مرعى الغني المساكين * يسقط الغني فيحل
به الشر * والمسكين يسقط فيحل به الشر على ما به من الشر *

Dives, ſi locuples ac potens fueris, ſervitio 5
tuo utetur: verùm ſi enervêris, rejiciet te, ſeſeque à te abalienabit. Si fueris 6
mæſtus, demulcebit te ſermonibus ſuis,
donec abſumat quicquid præ manibus
habueris, maneaſque vacuus. Ut ſuam 7
in te compleat voluntatem, ſimulabit tibi
ſe tuî causâ venire; decipietque te, &
virum fœlicem te vocabit, Teque ad compenſationem 8
adiget viliſſimis cibis donec
obtineat à te quod cupit. Finget tibi ſemel
atque iterum ſummâ te eſſe apud eum
in admiratione, deindè verò caput ſuum
adverſùs te movebit. Cave ne poteſtatem 9
illi tribuas in teipſum: Neque te fallat 10
aſtus ejus cum ſagacitate. Si acceſſerit 11
ad te dives, ne refugias ab eo: ſit autem
ſemper ipſe qui ad te accedat. Ne multùm 12
accedas ad eum, ne ipſe recedat: nec nimiùm
refugias, ne odio te proſequatur.
Ne ſis ambitioſus colloquii ejus, nec nimiùm 13
fidas multitudini promiſſorum
ejus: quoniam univerſi ſermones ejus ſunt
tentatio: teque mulcebit, donec ultimas
res tuas cognoſcat: Ac tum immitem à te 14
ſumet vindictam, nec multis parcet animabus.
Cave igitur, cohibe te, ſiſque conſideratus: 15
quia cū rapacibus rem habes.
Quodvis carne præditum diligit ſubſtantiam 18
ſuam, & homo ſibi ſimilem. Rurſus, 19
omne carneum ſuo cum genere conſentit,
& homo tandem recurrit ad originem
ſuam. Quorſum habet commercium 20
lupus cum agno, niſi ut perimat eum? hoc
pacto ſceleroſus cum juſtis. Quorſum 21
verſetur canis cum lacerto? & quorſum
verſetur dives cum paupere? Equidem 22
cibus leonis ſunt belluæ ſylveſtres, itidem
paſcua divitis ſunt pauperes. Divitem 24
cadentem malum invadit, pauperem verò
cadentem malum invadit ſuper malum
[illegible] verſatur.

Verſio VULG. LAT.

25 Dives commotus confirmatur ab amicis ſuis : humilis
26 autem cùm ceciderit, expelletur & à notis. Diviti de-
cepto multi recuperatores : locutus eſt ſuperba, & juſtifi-
27 caverunt illum. Humilis deceptus eſt, inſuper & arguitur :
28 locutus eſt ſenſatè, & non eſt datus ei locus. Dives locutus
eſt, & omnes tacuerunt, & verbum illius uſque ad nubes
29 perducent. Pauper locutus eſt, & dicunt; Quis eſt hic? &
30 ſi offenderit, ſubvertent illum. Bona eſt ſubſtantia, cui non
eſt peccatum in conſcientia : & nequiſſima paupertas in ore
31 impii. Cor hominis immutat faciem illius, ſive in bona,
32 ſive in mala. Veſtigium cordis boni, & faciem bonam difficilè invenies, & cum labore.

CAP. XIV.

1 BEatus vir, qui non eſt lapſus verbo ex ore ſuo, & non eſt
2 ſtimulatus in juſtitia delicti. Fœlix, qui non habuit animi
3 ſui triſtitiam, & non excidit à ſpe ſua. Viro cupido & tenaci ſine ratione eſt ſubſtantia, & homini livido ad quid au-
4 rum? Qui acervat ex animo ſuo injuſtè, aliis congregat, &
5 in bonis illius alius luxuriabitur. Qui ſibi nequam eſt,
6 cui alii bonus erit? & non jucundabitur in bonis ſuis. Qui
ſibi invidet, nihil eſt illo nequius, & hæc redditio eſt mali-
7 tiæ illius : Et ſi benè fecerit, ignoranter, & non volens fa-
8 cit : & in noviſſimo manifeſtat malitiam ſuam. Nequam eſt
oculus lividi : & avertens faciem ſuam, & deſpiciens ani-
9 mam ſuam. Inſatiabilis oculus cupidi in parte iniquitatis :
non ſatiabitur donec conſumat arefaciens animam ſuam.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

25 † Πλούσιος σαλευόμενος στηρίζεται ὑπὸ φίλων, † ταπεινὸς δὲ πεσὼν
26 προσαπωθεῖται ὑπὸ φίλων. † Πλουσίου σφαλέντος πολλοὶ ἀντιλή-
27 πτορες, † ἐλάλησεν ἀπόῤῥητα καὶ ἐδικαίωσαν αὐτόν· † Ταπεινὸς (*) ἔσ-
φαλε καὶ προσεπετίμησαν αὐτῷ, † ἐφθέγξατο σύνεσιν καὶ οὐκ ἐδόθη
28 αὐτῷ τόπος. † Πλούσιος ἐλάλησεν καὶ πάντες ἐσίγησαν, † καὶ τὸν λό-
29 γον αὐτοῦ ἀνύψωσαν ἕως τῶν νεφελῶν· † Πτωχὸς ἐλάλησεν, καὶ εἶπαν,
30 Τίς οὗτος; † κἂν προσκόψῃ, (θ) προσανατρέψουσιν αὐτόν. † (ι) Ἀγαθὸς
ὁ πλοῦτος ᾧ μή ἐστιν ἁμαρτία, † καὶ πονηρὰ ἡ πτωχεία ἐν (κ) στόμα-
31 σιν ἀσεβοῦς. † Καρδία ἀνθρώπου ἀλλοιοῖ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, (λ) ἐὰν
32 τε εἰς ἀγαθὰ ἐάν τε εἰς κακά. † Ἴχνος καρδίας ἐν ἀγαθοῖς πρόσω-
πον ἱλαρόν, † καὶ εὕρεσις παραβολῶν διαλογισμοὶ μετὰ (μ) κόπου.

MS. A. (*) ἐσφάλη (θ) προσαναβλέπουσιν (ι) Ἀγαθός ἐστιν ὁ (κ) στόματι (λ) ἐάν τε εἰς (μ) κόπων.

ΚΕΦ. ιδ΄.

1 † ΜΑκάριος ἀνὴρ ὃς οὐκ ὠλίσθησεν ἐν (α) στόματι αὐτοῦ, † καὶ οὐ
2 κατενύγη ἐν λύπῃ (β) ἁμαρτίας. † Μακάριος (γ) οὗ οὐ κατέγνω ἡ
3 ψυχὴ αὐτοῦ, † καὶ ὃς οὐκ ἔπεσεν ἀπὸ τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ. † Ἀνδρὶ μι-
κρολόγῳ οὐ καλὸς ὁ πλοῦτος, † καὶ ἀνθρώπῳ βασκάνῳ ἱνατί χρή-
4 ματα; † Ὁ συνάγων ἀπὸ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ συνάγει ἄλλοις, † καὶ ἐν
5 τοῖς ἀγαθοῖς αὐτοῦ τρυφήσουσιν ἕτεροι. † Ὁ πονηρὸς ἑαυτῷ, τίνι
ἀγαθὸς ἔσται; † καὶ οὐ μὴ εὐφρανθήσεται ἐν τοῖς χρήμασιν αὐτοῦ.
6 † Τοῦ (δ) βασκαίνοντος ἑαυτὸν οὐκ ἔστιν πονηρότερος, † καὶ τοῦτο ἀν-
7 ταπόδομα τῆς κακίας αὐτοῦ. † Κἂν εὐποιῇ, ἐν λήθῃ ποιεῖ, † καὶ ἐπ᾽
8 ἐσχάτων ἐκφαίνει τὴν κακίαν αὐτοῦ. † Πονηρὸς ὁ βασκαίνων (ε) ὀφ-
9 θαλμῷ, † ἀποστρέφων πρόσωπον καὶ ὑπερορῶν ψυχάς. † Πλεονέκτου
(ζ) ὀφθαλμὸς οὐκ ἐμπίπλαται (η) μερίδι, † καὶ ἀδικία πονηρὰ ἀναξη-
ραίνει ψυχήν.

MS. A. (α) τῷ στόματι (β) ἁμαρτιῶν. (γ) ἀνὴρ οὐ (δ) βασκαίνοντος (ε) ὀφθαλμὸν ἑαυτοῦ, (ζ) δὲ ὀφθαλμὸς (η) μερίδα,

Cum Tranſlatione LATINA.

Dives commotus confirmatur ab amicis : humilis autem cùm ceciderit, expellitur ab amicis. Divite lapſo multi recuperatores : locutus eſt non dicenda, & juſtificaverunt illum. Humilis lapſus eſt : & inſuper arguitur : locutus eſt ſenſate, & non eſt datus ei locus. Dives locutus eſt, & omnes tacuerunt : & verbum ejus uſque ad nubes exaltaverunt. Pauper locutus eſt, & dicunt; Quis eſt hic? &, ſi offenderit, ſubvertunt illum. Bona eſt ſubſtantia, cui non eſt peccatum : & nequiſſima paupertas in (k) ore impii. Cor hominis immutat faciem illius, ſive in bona, ſive in (l) mala. Veſtigium cordis in bonis facies hilaris : & inventio parabolarum, (m) cogitationes cum labore.

CAP. XIV.

BEatus vir, qui non eſt lapſus in ore ſuo, & non eſt ſtimulatus in triſtitia delicti. Beatus, quem non condemnavit animus ſuus, & qui non excidit à ſpe ſua. Viro minutè rationes ſubducenti non eſt pulchra ſubſtantia : & homini livido ad quid pecuniæ? Qui acervat ex animo ſua; aliis congregat : & in bonis illius alii luxuriabuntur. Qui ſibi nequam eſt; cui bonus erit? & (a) non jocundabitur in pecuniis ſuis. Qui ſibi invidet, nihil eſt illo nequius : & hoc eſt redditio malitiæ illius. Et, ſi benè faciat; (b) in oblivione facit : & in noviſſimis manifeſtat malitiam ſuam. Nequam eſt invidens oculo : avertens faciem, & deſpiciens animas. Cupidi oculus non ſatiatur (c) parte : & injuſtitia mala (d) areſacit animam.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

25 * ܥܬܝܪܐ ܡܡܠܠ. ܘܣܓܝܐܝܢ ܡܥܕܪܢܘܗܝ. ܘܡܠܘܗܝ ܣܢܝܬܐ ܡܫܦܪܝܢ. * ܡܣܟܢܐ
26 ܡܡܠܠ. ܐܡܪܝܢ ܠܗ ܗܘܐ. ܘܐܢ ܐܡܪ ܫܦܝܪܬܐ. ܠܐ ܝܗܒܝܢ ܠܗ ܐܬܪܐ. * ܥܬܝܪܐ ܡܡܠܠ.
27 ܟܠܗܘܢ ܨܝܬܝܢ. ܘܡܥܕܪܢܘܗܝ ܥܕܡܐ ܠܥܢܢܐ ܡܥܠܝܢ ܠܗ. * ܡܣܟܢܐ ܡܡܠܠ.
28 ܐܡܪܝܢ. ܡܢܘ ܐܡܪ. ܘܐܢ ܢܬܬܩܠ ܢܗܦܟܘܢܝܗ. * ܛܒ ܥܘܬܪܐ ܕܠܐ ܚܛܗܐ. ܘܒܝܫܐ ܡܣܟܢܘܬܐ
29 ܥܠ ܚܛܗܐ ܣܡܝܟܐ. * ܠܒܗ ܕܒܪ ܐܢܫܐ ܡܫܢܐ ܐܦܘܗܝ. ܐܢ ܠܛܒ ܘܐܢ ܠܒܝܫ.
30 * ܥܩܒܬܗ ܕܠܒܐ ܛܒܐ. ܐܦܐ ܢܗܝܪܐ. ܘܣܘܓܐܐ ܕܡܫܬܥܝܢܝܬܐ. ܡܚܫܒܬܐ ܕܥܘܠܐ.
31

Diviti loquenti multi ſunt adjutores, qui ſermones ejus etiam turpes pulchros aſſerunt. Pauperi loquenti dicunt, Ohe : & ſi optima dicat, non dant ei locum. Divite loquente omnes auſcultant, & fautores ejus ad nubes uſque evehunt illum. Paupere loquente dicunt, Quid ait? & ſi impingat, evertent eum. Bonæ ſunt divitiæ criminum expertes, & mala eſt paupertas annexa peccatis. Cor hominis immutat vultum ipſius, ſive ad bonum, ſive ad malum. Veſtigia boni cordis vultus eſt hilaris, & multitudo narrationum cogitationes ſceleſtorum.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܝܕ *

1 * ܛܘܒܘܗܝ ܠܓܒܪܐ ܕܠܐ ܦܪܟܗ ܦܘܡܗ. ܘܠܐ ܐܬܟܣܝ ܕܝܢܐ ܡܢ ܥܝܢܘܗܝ. * ܛܘܒܘܗܝ
2 ܠܓܒܪܐ ܕܠܐ ܫܛܬܗ ܢܦܫܗ. ܘܠܐ ܒܛܠܘ ܟܠ ܥܒܕܘܗܝ. * ܠܠܒܐ ܙܥܘܪܐ ܠܐ ܝܐܐ
3 ܥܘܬܪܐ. ܘܠܓܒܪܐ ܕܒܝܫܐ ܥܝܢܗ. ܠܐ ܝܐܐ ܡܡܘܢܐ. * ܕܓܠܐ ܡܢ ܢܦܫܗ ܡܟܢܫ ܠܐܚܪܢܐ.
4 ܘܒܛܒܬܗ ܢܚܐ ܢܘܟܪܝܐ. * ܕܒܝܫ ܠܢܦܫܗ ܠܡܢ ܡܛܐܒ. ܘܠܐ ܢܚܐ ܒܛܒܬܗ. * ܕܒܝܫ
5 ܠܢܦܫܗ. ܠܝܬ ܕܒܝܫ ܡܢܗ. ܘܗܘ ܡܩܒܠ ܦܘܪܥܢܐ ܒܝܫܐ. * ܘܐܢ ܒܛܥܝ
6 ܢܛܐܒ. ܕܠܐ ܡܕܥ ܗܘ ܥܒܕ. ܘܒܚܪܬܗ ܢܚܙܐ ܒܝܫܬܗ. * ܒܥܝܢܘܗܝ ܕܣܟܠܐ
7 ܙܥܘܪܐ ܗܝ ܡܢܬܗ. ܘܕܫܩܠ ܕܚܒܪܗ. ܡܘܒܕ ܢܦܫܗ.
9

BEatus vir quem non perturbat os ſuum, & cujus oculis non eſt occultatum judicium. Fœlix vir quem propria non contempſit anima, & cujus opera omnia non fuerunt irrita. Cordi puſillo non conveniunt divitiæ, & virum cujus nequam eſt oculus non decet mammona. Qui ſibimet ſubtrahit, colligit aliis, & bonis ipſius fruetur extraneus. Qui ſibi malignus eſt, cuinam benefaciet? nec iſte bonis ſuis fruetur. Eo qui ſibi malignus eſt, nihil eſt pejus; idémque retributionem malam conſequetur. Quòd ſi caſu benefecerit, imprudens ac per errorem facit, & *hic* in fine ſuo malum ſuum experietur. In oculis ſtulti exigua eſt portio ſua : qui autem uſurpat quod proximi ſui eſt, perdit animam ſuam.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

25 * الغني اذا تكلم اعانه الناس * ويحسنون ما يتكلم به من قبيح * والمسكين اذا تكلم
26 سخر به * وان اتي بالصواب لم يقبل * يتكلم الغني وينصت الجماعة لقوله * ويرفعه سهوه
27 والمتلقون اليه الي موضع الموت * البشر يهذي * وان سقط بكلمة بكتوه * ما اجود الغني
28 بلا ذنوب * وما اشر الفقر مع الخطايا * قلب المرء يغير وجهه ان كان بخير * وان كان لشر *
29 * اثر القلب الخير الصالح الوجه المضي * وكثرة القصص من فكر الاثمة *
30
31

Diviti, cùm loquitur, favent homines, & exornant quicquid abſurdi loquitur. Pauper autem, cùm loquitur, deridetur; & quantumvis recta proferat, non eſt acceptus. Loquente divite omnes ſermonem ejus auſcultant, & tam ejus ambitio, quàm adhærentes ipſi extollunt eum ad locum eximii. Pauper delirat, & ſi verbo labatur, arguunt illum. Quàm bonæ ſunt divitiæ ſine culpis! & quàm mala paupertas cum peccatis conjuncta! Cor hominis mutat vultum ejus, ſive ad bonum, ſive ad malum. Signum æqui bonique cordis eſt vultus ſplendidus : multitudo verò narrationum eſt ex meditatione nefariorum.

* الفصل الرابع عشر *

1 * طوبا لمن لا يعاقبه لسانه * ولم يخف عليه الحق بالقضاء * طوبا لرجل لم يحقر بنفسه *
2 ولم يجي منه ما ينقص اعماله * لا يحق الغني لضيق الصدر * ولا يجمل المال للشحيح *
3 * من قتر علي نفسه يجمع لغيره * وينعم الغريب بخيراته وكسبه * علي من يسمح من
4 قتر علي نفسه * لا يهنأ بماله * من كان مضيعا لنفسه فلا اشر منه * ويناب ثواب سوء *
5 * فان انعم واحسن * فانما يري ان ذلك منه خطأ *
6
7

CAP. XIV.

BEatus quem propria non excruciat lingua, nec latuit veritas in judicio. Beatus vir qui ſuam non aſpernatur animam, & à quo nil procedit quod ejus deſtruat opera. Non debentur divitiæ anguſti pectoris homini, *nec opes decent avarum. Qui parcus eſt in ſemetipſum, aliis cogit, & bonis quæſtuque ejus fruetur alienus. Erga quem munificus erit, qui parcus eſt erga ſemetipſum? hujuſmodi facultatibus ſuis minime fruetur. Non eſt pejor illo qui ſibimet eſt perniciofus, & is peſſimâ mercede compenſabitur. Quòd ſi contingat eum benefacere, videtur id ab eo per errorem fieri.*

Reliquum hujus capitis, cum cap. 15. & 16. uſque ad finem c. 17. in editione Pariſienſi habentur ſub finem c. 20

9 * حظ الرغيب يسير في رغبته * ومن غير صاحبه فقد اهلك حظه *

Sors avidi parva eſt in ſua inſius aviditate, & qui mutat amicum ſuum perdit ſuam ſortem.

Verſio VULG. LAT.

10 Oculus malus ad mala: & non ſatiabitur pane, ſed indi-
11 gens & in triſtitia erit ſuper menſam ſuam. Fili, ſi ha-
12 bes, benefac tecum, & Deo dignas oblationes offer. Me-
mor eſto quoniam mors non tardat, & teſtamentum infe-
rorum quia demonſtratum eſt tibi: teſtamentum enim hujus
13 mundi; Morte morietur. Ante mortem benefac amico tuo, &
14 ſecundùm vires tuas exporrigens da pauperi. Non defrau-
deris à die bono, & particula boni doni non te prætereat.
15 Nónne aliis relinques dolores & labores tuos in diviſione
16 ſortis? Da, & accipe, & juſtifica animā tuā. Ante obitū tuū
17 operare juſtitiam: quoniam non eſt apud inferos invenire
18 cibum. Omnis caro ſicut fœnum veteraſcet, & ſicut foli-
19 um fructificans in arbore viridi. Alia generantur, & alia
deficiuntur: ſic generatio carnis & ſanguinis, alia finitur,
20 & alia naſcitur. Omne opus corruptibile in fine deficiet:
21 & qui illud operatur, ibit cum illo. Et omne opus electum
juſtificabitur: & qui operatur illud, honorabitur in illo.
22 Beatus vir, qui in ſapientia morabitur, & qui in juſtitia ſua
meditabitur, & in ſenſu cogitabit circumſpectionem Dei.
23 Qui excogitat vias illius in corde ſuo, & in abſconditis
ſuis intelligens, vadens poſt illam quaſi inveſtigator, & in
24 viis illius conſiſtens: Qui reſpicit per feneſtras illius, & in
25 januis illius audiens: Qui requieſcit juxta domum illius,
& in parietibus illius figens palum: ſtatuet caſulam ſuam ad
manus illius, & requieſcent in caſula illius bona per ævum:
26 Statuet filios ſuos ſub tegmine illius, & ſub ramis ejus mo-
27 rabitur. Protegetur ſub tegmine illius à fervore, & in glo-
ria ejus requieſcet.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

10 †Ὀφθαλμὸς πονηρὸς φθονερὸς ἐπ᾽ ἄρτῳ, †ϗ ἐλλιπὴς ἐπὶ τῆς τρα-
11 πέζης αὐτοῦ. †Τέκνον, καθὼς ἐὰν (″)ἔχῃς εὐποίει (θ)σεαυτὸν, †ϗ
12 προσφορὰς κυρίῳ ἀξίως πρόσαγε. †Μνήσθητι ὅτι θάνατος οὐ
13 χρονιεῖ, †ϗ διαθήκη ᾅδου οὐχ ὑπεδείχθη σοι. †Πρὶν σε τελευ-
τῆσαι εὐποίει φίλῳ, †ϗ κατὰ τὴν ἰσχύν σου ἔκτεινον ϗ δὸς αὐτῷ.
14 †Μὴ ἀφυστερήσῃς (′)ἀπὸ ἀγαθῆς ἡμέρας, †ϗ μερὶς ἐπιθυμίας ἀγα-
15 θῆς μή σε (ι)παρελθάτω. †Οὐχὶ (κ)ἑτέρῳ καταλείψεις τοὺς πό-
16 νους σου, †ϗ τοὺς κόπους σου εἰς (λ)διαίρεσιν κλήρου; †Δὸς ϗ λάβε,
17 ϗ (μ) ἀπάτησον τὴν ψυχήν σου, †Ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν (ν) ᾅδου ζητῆσαι
18 (ξ) τρυφήν. †Πᾶσα σὰρξ ὡς ἱμάτιον παλαιοῦται· †Ἡ γὰρ διαθήκη
12 ἀπ᾽ αἰῶνος, Θανάτῳ ἀποθανῇ. †ὡς φύλλον θάλλον ἐπὶ δένδρου
18 (ο) δασέος, †Τὰ μὲν καταβάλλει, ἄλλα δὲ φύει· †οὕτως (π) γενεὰ
19 σαρκὸς ϗ αἵματος, †ἡ μὲν τελευτᾷ, ἑτέρα δὲ γεννᾶται. †Πᾶν ἔργον
20 σηπόμενον ἐκλείπει, †ϗ ὁ ἐργαζόμενος αὐτὸ μετ᾽ αὐτοῦ ἀπελεύ-
22 σεται. †Μακάριος ἀνὴρ ὃς ἐν σοφίᾳ τελευτήσει, †ϗ ὃς ἐν συνέσει
23 αὐτοῦ διαλεχθήσεται. †(ρ)Ὁ διανοούμενος τὰς ὁδοὺς αὐτῆς ἐν καρ-
δίᾳ αὐτοῦ, †ϗ ἐν τοῖς ἀποκρύφοις αὐτῆς (σ) νοηθήσεται. †Ἔξελθε
ὀπίσω αὐτῆς ὡς ἰχνευτής, †ϗ ἐν ταῖς (τ) εἰσόδοις αὐτῆς ἐνέδρευε.
24 †Ὁ παρακύπτων διὰ τῶν θυρίδων αὐτῆς, †ϗ ἐπὶ τῶν θυρωμάτων
25 αὐτῆς ἀκροάσεται. †Ὁ καταλύων σύνεγγυς τοῦ οἴκου αὐτῆς,
†ϗ (υ) πήξει πάσσαλον ἐν τοῖς (φ) τοίχοις αὐτῆς. †(″) Στήσει τὴν
σκηνὴν αὐτοῦ κατὰ χεῖρας αὐτῆς, †ϗ καταλύσει ἐν καταλύματι
26 ἀγαθῶν. †(χ) Θήσει τὰ τέκνα αὐτοῦ †(ψ) ἐν τῇ σκέπῃ αὐτῆς,
27 †ϗ ὑπὸ τοὺς κλάδους αὐτῆς αὐλισθήσεται. †Σκεπασθήσεται (ω) ὑπ᾽
αὐτῆς ἀπὸ καύματος, †ϗ ἐν τῇ δόξῃ αὐτῆς καταλύσει.

MS.A. (″)ἔχῃς (θ) σαυτὸν, (′)ἡμέρας, (ι)παρελθέτω. (κ) ἑτέροις (λ) διαιρέσεις κλήρων; (μ) *ἀπόπασον (ν) ᾅδῃ (ξ) τρυφῆς. (ο) δάσεως, (π) ϗ γενεὰ (ρ) Διανοούμενος (σ) ἐννοηθήσεται. (τ) ὁδοῖς (υ) πήσει (φ) *τύχοις (″) στήσει (χ) Καὶ στήσει (ψ) ἐν σκέπῃ (ω) ἀπ᾽

Cum Tranſlatione LATINA.

Oculus malus invidus in pane, & egenus ſuper 10
menſam ſuam. Fili, ſicut habes, benefac tecum: 11
& Domino dignas oblationes offer. Memor eſto, 12
quoniam mors non tardat: & teſtamentum in-
ferorum non eſt demonſtratum tibi. Ante mortem 13
benefac amico: & ſecundùm vires tuas porrigens
da ei. Non defraudes à die bono: & pars boni 14
deſiderii non te prætereat. Nónne alii relinques 15
dolores tuos, & labores tuos in diviſionem ſor-
tis? Da, & accipe, & (e) falle animam tuam: 16
Quoniam non eſt apud inferos quærere (f) deli- 17
*cias. Omnis caro, ſicut * veſtis, veteraſcit: Te-* 18
ſtamentum enim à ſeculo; Morte morietur. Sicut 12
folium germinans in arbore denſa: Alia quidem
dejicit, alia autem generat: Sic generatio carnis 18
et ſanguinis; alia quidem finitur; alia verò
naſcitur. Omne opus corruptibile deficit: et qui 19
illud operatur, abibit cum illo. Beatus vir, qui 20
in ſapientia (g) morietur, et (h) qui in ſenſu 22
ſuo diſſeret. Qui excogitat vias illius in corde 23
ſuo, et in abſconditis ejus intelliget. Vade poſt
illam quaſi inveſtigator, et in ingreſſibus ejus
inſidiare. Qui reſpicit per feneſtras illius; et 24
in januis illius audiet. Qui requieſcit juxta 25
domum illius, et in parietibus illius figet palum.
Statuet caſulam ſuam ad (i) manus illius, et
requieſcet in caſula bonorum. Statuet filios ſuos 26
ſub tegmine illius, et ſub ramis ejus morabitur.
Protegetur ſub ea à fervore, et in gloria ejus 27
requieſcet.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

10 * ܥܝܢܐ ܒܝܫܬܐ ܡܣܓܝܐ ܠܚܡܐ. ܘܝܒܝܫܐ ܪܡܝܐ ܥܠ ܦܬܘܪܐ. * ܒܪܝ ܐܢ ܐܝܬ ܠܟ ܩܢܝܢ
11 ܚܫܘܚ ܢܦܫܟ. ܘܐܢ ܐܝܬ ܠܟ ܐܛܐܒ ܠܟ. * ܘܐܬܕܟܪ ܕܥܕܡܐ ܠܗܫܐ ܡܘܬܐ ܠܐ ܚܙܝܬ.
12 ܘܕܝܢܐ ܕܫܝܘܠ ܠܐ ܐܬܚܙܝ ܠܟ. * ܥܕܠܐ ܬܡܘܬ ܐܛܐܒ ܠܪܚܡܟ. ܘܡܕܡ ܕܫܐܠ ܠܟ
13 ܗܒ ܠܗ. * ܠܐ ܬܒܨܪ ܡܢ ܛܒܬܐ ܕܝܘܡܐ. ܘܪܓܬܐ ܒܝܫܬܐ ܠܐ ܬܪܓ. * ܠܐܚܪ̈ܢܐ ܓܝܪ
14 15 ܫܒܩ ܐܢܬ ܢܟܣܝܟ. ܘܥܡܠܟ ܠܪܡܝ ܦܣ̈ܐ. * ܗܒ ܘܣܒ. ܘܬܪܣܐ ܢܦܫܟ.
16 * ܘܟܠܡܕܡ ܕܫܦܝܪ ܠܡܥܒܕ ܩܕܡ ܐܠܗܐ ܥܒܕ. * ܡܛܠ ܕܟܠܗܘܢ ܒܢ̈ܝܢܫܐ ܡܚܒܠ
17 18 ܡܬܚܒܠܝܢ. ܘܕܪ̈ܐ ܕܥܠܡܐ ܡܡܬ ܡܝܬܝܢ. * ܐܝܟ ܛܪ̈ܦܐ ܕܐܝܠܢ̈ܐ. ܕܡܢܗܘܢ ܢܦܠܝܢ ܘܡܢܗܘܢ
19 ܝܠܕܝܢ. ܗܟܢܐ ܐܢܘܢ ܕܪ̈ܐ ܕܒܣܪܐ ܘܕܡܐ. ܕܪܐ ܚܕ ܡܝܬ. ܘܐܚܪܢܐ ܡܬܝܠܕ. * ܘܟܠ ܥܒܕܘܗܝ
20 ܡܬܦܪܫܝܢ ܩܕܡܘܗܝ. ܘܥܒܕ ܐܝܕܘܗܝ ܐܙܠ ܒܬܪܗ. * ܛܘܒܘܗܝ ܠܓܒܪܐ ܕܒܚܟܡܬܐ
21 ܗܘܐ ܪܢܐ. ܘܒܣܘܟܠܐ ܢܬܗܓܐ. * ܕܢܣܝܡ ܠܒܗ ܥܠ ܐܘܪܚܬܗ ܒܪܥܝܢܗ. ܘܒܫܒܝ̈ܠܝܗ
22 ܢܣܬܟܠ. ܘܢܪܕܘܦ ܒܬܪܗ ܐܝܟ ܡܥܩܒܢܐ. ܘܥܠ ܫܒܝ̈ܠܝܗ ܢܗܘܐ ܟܡܝܢ. * ܘܢܚܝܪ
23 ܒܗ̇ ܡܢ ܟܘ̈ܝܢ. ܘܥܠ ܬܪ̈ܥܝܗ ܢܗܘܐ ܨܐܬ. * ܘܢܫܪܐ ܠܘܬ ܒܝܬܗ. ܘܒܫܘ̈ܪܝܗ ܢܩܒܥ
24 ܣܟ̈ܝܘܗܝ. * ܘܢܫܪܐ ܒܡܫܪܝܐ ܛܒܐ. ܕܢܪܡܐ ܐܝܕܘܗܝ ܥܠ ܣܘ̈ܟܝܗ. ܘܒܝܢܬ ܣܘ̈ܟܝܗ
25 26 ܢܗܘܐ ܫܪܐ. * ܘܒܛܠܠܗ ܢܬܒ ܡܢ ܫܪܒܐ. ܘܒܡܫܪ̈ܝܬܗ ܢܗܘܐ ܡܬܢܝܚ.

Oculus nequam multiplicat panem, & ſic- 10
cum projicit ſuper menſam. Si quid habes 11
fili mi, in tuiipſius uſum verte: & ſi quid ha-
bes, tibimet benefacito. Et memento quòd 12
hactenus mortem non videris, & ſententia
foveæ tibi viſa non ſit. Antequàm moriaris, 13
benefac amico tuo: & quod à te petierit,
da illi. Ne te defraudes bono diei, & cu- 14
piditatem pravam ne cupias. Aliis enim re- 15
licturus es facultates tuas, & laborem tuum
ſortes jacentibus. Da, & accipe, & nutri te- 16
ipſum: Et quicquid honeſtum eſt factu co- 17
ram Domino, facito. Omnes enim homines 18
proculdubiò corrumpendi ſunt, & mundi ge-
nerationes proculdubiò morituræ. Qualia 19
ſunt arborum folia, quorum quædam labun-
tur, alia enaſcuntur, tales ſunt generationes
carnis & ſanguinis: generatio *una* moritur,
& alia procreatur. Et cujuſlibet opera ex- 20
plicabuntur ob oculos ejus, & opus manu-
um ejus ſequetur ipſum. Beatus vir qui ſapi- 21
entiam cogitat, & prudentiam meditatur;
Ut ad vias ejus animum ſuum adjiciat, & ſe- 22
mitas ejus intellectu percipiat, proſequatur
illam ut indagator, & ad ſemitas ejus inſi-
dietur: Proſpectet illam è feneſtris, & ad 23
januas ejus auſcultet: Circa domum illius 24
habitet, & parietibus ejus infigat paxillos
ſuos. Is enim in optimo diverſorio com- 25
morabitur; quia manus ſuas jactabit ſuper
ramos ejus, & inter virgulta ipſius habita-
bit, In umbra illius ſedebit ab æſtu, & in 26
tricliniis ejus relaxabit animum.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

10 11 * العين الرغيبة تكثر الخبز، وتلقي اليابس على المائدة * يا بني إن كان لك مالاً فعين به
12 نفسك * وإن كنت موسراً فانفع أخوانك * واعلم أنك حتى الآن لم تعاين الموت * ولم تحل
13 بك صريمة الرب العلي * فقبل موتك أحسن إلى صديقك * وإن قدرت فلا تمنع من
14 15 سألك من الناس * ولا تحرم نفسك خير يوم * وإياك والشهوة القبيحة * واعلم أنك تخلف
16 17 18 مواشيك لغيرك * وكذلك لمن يقترع عليه * خذ واعطي * وقت على نفسك * ولا تعمل
19 إلا برضا الله تعالى * لأن جميع الناس يبلون بلاء * وأصحاب الدنيا يموتون موتاً * مثل
ورق الشجر الذي ينتثر بعضها وينبت آخر * كذلك أصحاب اللحم والدم * خلق يموت وخلق
20 21 يولد * وجميع أعمالهم ظاهر له * وما عملت يداهم يتبعهم * طوبا لرجل يكون ذهنه
22 وفكرته في الحكمة والفهم * ويبتهج بالفقه والفهم * ليرد قلبه إلى طرقها ويهتدي سبلها *
23 ويخرج في طلبها مثل المفتش ويرصد سبيلها * ويطلع عليها من الكوى * ويسمع
24 25 على أبوابها وينصت * ويحل قرب معدنها وحوالي بيتها * ويوتد أوتاده في حيطانها * ويسكن
26 مسكناً هاديا * فإذا حازها مد يده إلى أغصانها * وينزل بين شجوها * ويكون في كنها
ومن السماء يكون مظللاً في علاليها *

Oculus avidus multiplicat panem, & ſic- 10
cum projicit ſuper menſam. O fili mi, ſi 11
facultates habueris, iis animam tuam
juva: & ſi fueris locuples, amicis tuis
prodeſto. Et ſcias te hucuſque mortem non 12
vidiſſe, nec altiſſimi Domini deciſionē in
te deſcendiſſe. Quare ante mortem tuam 13
benefac amico tuo, & ſi poſſis, nemini mor-
talium à te petenti quicquam *deneges: Et* 14
ne prives teipſum commodis quotidianis;
caveas autem à cupiditate obſcœna. Et 15
ſcias armenta tua aliis te relicturum,
laborémque tuum his qui ſortibus divi-
ſuri ſunt eum. Da, & accipe, & teipſum 16
ſuſtenta. Et nequid agas, niſi ex placito 17
Dei excelſi. Omnes enim homines cor- 18
ruptione corrumpendi ſunt, & ſeculi
ætates morte morituræ. Quemadmodum 19
foliorum arborum quædam labuntur, alia
naſcuntur; ita ætatum carnis & ſan-
guinis poſteritas una *moritur, & poſteri-*
tas alia *generatur: Et omnes illarum* 20
actiones apertæ ſunt ei; & quod geſſe-
rint manus earum, ſequetur illas. Beatus 21
vir cujus mens & cogitatio verſatur *cir-*
ca ſapientiam & intelligentiam, quique
prudentiâ & intelligentiâ delectatur;
Ut animum ad vias ejus admoveat, & 22
ad ſemitas ejus dirigatur; exit ad per-
quirendam eam velut inveſtigator, & ſe-
mitam ejus obſervat; Proſpectat illam 23
è feneſtris, præbet aures ad januas ejus,
auſcultátque; Prope habitaculum ejus & 24
circa domum ipſius commoratur, paloſque
ſuos ad parietes ejus pangit, Tranquil- 25
lámque degit habitationem. Cùm enim
poſſederit illam, manum ſuam ad ramos
ejus extendet, interque virgulta ejus
habitabit, Sub illius tegmine manebit, 26
eritque de cœlo protectus in cœnaculis
ejus.

Verſio VULG. LAT.

CAP. XV.

1 QUi timet Deum, faciet bona: & qui continens eſt juſtitiæ,
2 apprehendet illam, Et obviabit illi quaſi mater honorificata,
3 & quaſi mulier à virginitate ſuſcipiet illum. Cibabit
illum pane vitæ & intellectûs, & aquâ ſapientiæ ſalutaris
potabit illum: & firmabitur in illo, & non flectetur:
4 Et continebit illum, & non confundetur: & exaltabit illū
5 apud proximos ſuos, Et in medio Eccleſiæ aperiet os ejus,
& adimplebit illum ſpiritu ſapientiæ & intellectûs, & ſtolâ
6 gloriæ veſtiet illum. Jucunditatem & exultationem theſaurizabit
ſuper illum, & nomine æterno hæreditabit illum.
7 Homines ſtulti non apprehendent illam, & homines ſenſati
obviabunt illi, homines ſtulti non videbunt eam: longè
8 enim abeſt à ſuperbia & dolo. Viri mendaces non erunt
illius memores: & viri veraces invenientur in illa, et ſucceſſū
habebunt uſque ad inſpectionem Dei. Non eſt ſpecioſa laus
in ore peccatoris: Quoniam à Deo profecta eſt ſapientia: ſapientiæ
enim Dei aſtabit laus, & in ore fideli abundabit, et
dominator dabit eam illi. Non dixeris; Per Deū abeſt: quæ
enim odit ne feceris. Non dicas; Ille me implanavit: non
13 enim neceſſarii ſunt ei homines impii. Omne execramentū
erroris odit Dominus, & non erit amabile timentibus eum.
14 Deus ab initio conſtituit hominem, & reliquit illum in manu
15 conſilii ſui. Adjecit mandata & præcepta ſua: Si volueris
16 mandata ſervare, conſervabunt te, & in perpetuum fidem
17 placitam facere. Appoſuit tibi aquam & ignem: ad
18 quod volueris, porrige manum tuam. Ante hominem vita
& mors, bonum & malum: quod placuerit ei, dabitur illi:
19 Quoniam multa ſapientia Dei, & fortis in potentia, videns omnes ſine intermiſſione.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlaticne LATINA.

ΚΕΦ. ιε΄.

1 † Ὁ φοβούμενος κύριον ποιήσει αὐτό, † καὶ ὁ ἐγκρατὴς τοῦ νόμου
2 καταλήψεται (α) αὐτήν. † Καὶ ὑπαντήσεται αὐτῷ ὡς μήτηρ, † καὶ ὡς γυνὴ
3 παρθενίας προσδέξεται αὐτόν. † Ψωμιεῖ αὐτὸν ἄρτον συνέσεως, † καὶ
ὕδωρ σοφίας ποτίσει αὐτόν. (ᵃ) † Στηριχθήσεται ἐπ᾽ αὐτὴν καὶ οὐ μὴ κλιθῇ,
4 † Καὶ ἐπ᾽ (ᵇ) αὐτῆς ἐρείσει καὶ οὐ μὴ καταισχυνθῇ. † καὶ ὑψώσει αὐτὸν
5 παρὰ τοὺς πλησίον αὐτοῦ, † Καὶ ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ἀνοίξει (β) στόμα
6 αὐτοῦ. † Εὐφροσύνην καὶ στέφανον ἀγαλλιάματος (γ) † καὶ ὄνομα
7 αἰώνιον κατακληρονομήσει. † Οὐ μὴ καταλήψονται αὐτὴν ἄνθρωποι
ἀσύνετοι, † καὶ (δ) ἄνδρες ἁμαρτωλοὶ οὐ μὴ ἴδωσιν αὐτήν. † Μακρὰν
8 ἐστιν ὑπερηφανίας, † Καὶ ἄνδρες ψεῦσται οὐ μὴ μνησθήσονται
9 αὐτῆς. † Οὐχ ὡραῖος αἶνος ἐν στόματι ἁμαρτωλοῦ, † Ὅτι οὐ παρὰ
10 κυρίου ἀπεστάλη. † ἐν γὰρ σοφίᾳ ῥηθήσεται αἶνος, † καὶ ὁ κύριος
11 εὐοδώσει αὐτόν. † Μὴ εἴπῃς, Ὅτι διὰ κύριον ἀπέστην· † ἃ γὰρ
12 ἐμίσησεν, οὐ ποιήσεις. † Μὴ εἴπῃς, Ὅτι αὐτός με ἐπλάνησεν·
13 † οὐ γὰρ χρείαν ἔχει ἀνδρὸς ἁμαρτωλοῦ. † Πᾶν βδέλυγμα ἐμίσησε
14 (ε) κύριος, † καὶ οὐκ ἔστιν ἀγαπητὸν τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. † Αὐτὸς
ἐξ ἀρχῆς ἐποίησεν ἄνθρωπον, † καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν ἐν χειρὶ
16 διαβουλίου αὐτοῦ. † Ἐὰν θέλῃς, συντηρήσεις ἐντολάς, καὶ πίστιν
17 ποιῆσαι εὐδοκίας. † Παρέθηκέ σοι πῦρ καὶ ὕδωρ, οὗ ἐὰν θέλῃς ἐκτενεῖς
18 τὴν χεῖρά σου. † Ἔναντι ἀνθρώπων ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος, † καὶ
19 ὃ ἐὰν (ᶜ) εὐδοκήσῃ δοθήσεται αὐτῷ. † Ὅτι πολλὴ (ζ) σοφία τοῦ κυρίου,
† ἰσχυρὸς ἐν δυναστείᾳ καὶ βλέπων τὰ πάντα. MS. A. (α) αὐτόν.
Καὶ ὑπαντήσει (ᵃ) στηριχθήσεται (ᵇ) αὐτῇ (β) τὸ στόμα (γ) εὑρήσει,
καὶ ὄνομα αἰῶνος (δ) ἄνθρωποι (ε) ὁ κύριος, (ᶜ) εὐδοκήσει (ζ) ἡ σοφία

CAP. XV.

QUi timet Dominum, faciet (a) illud: & 1
(b) qui continens eſt legis; apprehendet eam.
Et obviabit illi, quaſi mater: & quaſi mulier 2
virginitatis ſuſcipiet eum. Cibabit illum pane 3
intellectûs, & aquâ ſapientiæ potabit illum.
Firmabitur in illa, & non flectetur: Et ſuper 4
eam innitetur, & non confundetur. Et exaltabit
illum apud proximos ejus, Et in medio Eccleſiæ 5
aperiet os ejus. Jucunditatem, & coronam 6
exultationis, & nomen æternum (c) hæreditabit.
Homines ſtulti non apprehendent 7
eam: & viri peccatores non videbunt eam.
Longè abeſt à ſuperbia: Et viri mendaces non 8
erunt illius memores. Non eſt ſpecioſa laus in 9
ore peccatoris: Quoniã non eſt à Domino miſſus.
In ſapientia enim dicetur laus: & Dominus proſperabit 10
(d) illum. Ne dixeris; Quia propter Dominum 11
receſſi: quæ enim odit; ne facias. Ne 12
dixeris; Quia ipſe me (e) implanavit: non enim
opus habet viro peccatore. Omne execramentum 13
odit Dominus: & non eſt amabile timentibus
eum. Ipſe ab initio fecit hominem, & reliquit illum 14
in manu conſilii ſui. Si volueris; (f) conſervabis 16
mandata, & fidem facere beneplaciti. Appoſuit 17
tibi ignem, & aquam: ad quodcunque volueris,
extendes manum tuam. In conſpectu hominum 18
vita & mors: & quodcunque placuerit,
dabitur ei. Quoniam multa ſapientia Domini: 19
fortis ipſe in potentia, & videns omnia.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

1 * ܦܘܠܓܐ * ܝܗ * * ܕܕܚܠ ܠܐܠܗܐ ܢܥܒܕ ܗܟܢܐ. ܘܕܐܠܦ ܢܡܘܣܐ
2 ܢܗܠܟ ܒܗ. * ܘܬܩܒܠܝܘܗܝ ܐܝܟ ܐܡܐ. ܘܐܝܟ ܐܢܬܬ ܛܠܝܘܬܐ ܬܬܩܪܒܝܘܗܝ.
3 * ܘܬܘܟܠܝܘܗܝ ܠܚܡܐ ܕܚܟܡܬܐ. ܘܡܝܐ ܕܣܘܟܠܬܢܘܬܐ ܬܫܩܝܘܗܝ. * ܘܢܣܬܡܟ
4
5 ܥܠܝܗ ܘܠܐ ܢܦܠ. ܘܢܬܬܟܠ ܥܠܝܗ ܘܠܐ ܢܒܗܬ. * ܘܬܪܝܡܝܘܗܝ ܥܠ ܟܠܗܘܢ ܚܒܪܘܗܝ.
6 ܘܒܓܘ ܟܢܘܫܬܐ ܬܦܬܚ ܦܘܡܗ. * ܚܕܘܬܐ ܘܪܘܙܐ ܬܡܠܝܘܗܝ. ܘܫܡܐ
7 ܕܥܠܡܐ ܬܘܪܬܝܘܗܝ. * ܠܐ ܢܗܠܟܘܢ ܒܗ ܚܛܝܐ. ܘܓܒܪܐ ܥܘܠܐ ܠܐ ܢܚܙܘܢܗ. * ܪܚܝܩܐ
8
9 ܗܝ ܡܢ ܡܨܝܪܐ. ܘܡܡܠܠܝ ܒܝܫܬܐ ܠܐ ܢܕܪܟܘܢܗ. * ܠܐ ܗܘܬ ܫܦܝܪܐ ܒܦܘܡܐ ܕܥܘܠܐ. ܡܛܠ
10 ܕܠܐ ܗܘܬ ܠܗܘܢ ܡܢ ܠܘܬ ܐܠܗܐ ܝܗܝܒܐ. * ܒܦܘܡܐ ܕܚܟܝܡܐ ܬܬܐܡܪ ܬܫܒܘܚܬܐ.
11 ܘܕܫܠܝܛ ܒܗ ܢܠܦܝܗ. * ܠܐ ܬܐܡܪ ܕܡܢ ܠܘܬ ܐܠܗܐ ܣܟܠܬ ܘܚܛܝܬ. ܡܛܠ ܕܡܕܡ
12 ܕܣܢܐ ܠܐ ܥܒܕ. * ܘܠܐ ܬܐܡܪ ܕܗܘ ܐܬܩܠܢܝ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܨܒܐ ܒܓܒܪܐ ܚܛܝܐ.
13 * ܟܠ ܒܝܫܬܐ ܘܡܪܚܘܬܐ ܣܢܐ. ܘܠܐ ܢܬܠ ܐܢܝܢ ܠܪܚܡܘܗܝ. * ܗܘ ܡܢ ܒܪܫܝܬ ܒܪܐ
14 ܒܢܝܢܫܐ. ܘܫܒܩ ܐܢܘܢ ܒܝܕ ܨܒܝܢܗܘܢ. ܐܢ ܬܨܒܐ ܬܛܪ ܦܘܩܕܢܘܗܝ. ܘܐܢ ܬܗܝܡܢ ܒܗ
15 ܐܦ ܐܢܬ ܬܚܐ. * ܫܒܝܩܝܢ ܩܕܡܝܟ ܢܘܪܐ ܘܡܝܐ. ܠܐܝܢܐ ܕܨܒܐ ܐܢܬ ܐܘܫܛ ܐܝܕܟ.
16
17 * ܝܗܝܒܝܢ ܓܝܪ ܠܒܢܝܢܫܐ ܚܝܐ ܘܡܘܬܐ. * ܕܢܓܒܘܢ ܚܝܐ. ܘܢܫܒܩܘܢ ܡܘܬܐ.
18 * ܡܛܠ ܕܚܣܝܢܐ ܗܝ ܚܟܡܬܗ ܕܐܠܗܐ. ܘܡܥܫܢ ܒܓܢܒܪܘܬܐ ܗܘ.

CAP. XV.

QUi Deum reveretur, ſic faciet: & qui 1
legem didicit, ambulabit in illa *ſapientia*:
Quæ ut mater excipiet eum, & tanquam uxor 2
adoleſcentiæ appropinquabit ad eum.
Cibabit eum pane ſapientiæ, & aquam prudentiæ 3
dabit ei bibendam. Huic innixus 4
non labetur, & hâc fretus non erubeſcet.
Evehet autem illum ſuper omnes ſocios ejus, 5
& in media concione os ejus aperiet. Gaudio 6
& exultatione replebit illum, & nominis
æterni compotem faciet. Non ambulabunt 7
in hac peccatores, & homines iniqui
non ſunt eam viſuri. Procul abeſt à protervis, 8
& qui loquuntur malum, non aſſequentur
eam. Non eſt decora in ore ſceleſtorum: 9
non enim à Deo data eſt eis. Ore ſapientum 10
pronuntiabitur laus, & qui poteſtatem habet
in eam, addiſcet illam. Ne dicas, Impulſu 11
Dei deliqui & peccavi: quia rem turpem
nunquam commiſit. Ne dicas, Ipſe me fecit 12
impingere: non enim oblectatur homine
ſceleroſo. Omne malum & impudentiam 13
odit, nec dabit hæc dilectis ſuis. Ipſe ab initio 14
creavit homines, & commiſit eos proprio
ipſorum arbitrio. Si volueris, ejus mandata
ſervabis: & ſi credideris ei, tu quoque
vives. Relicta ſunt ob oculos tuos ignis & 15
aqua, ad utrum volueris manum tuam porrige.
Data eſt enim hominibus vita & mors, 16
Ut eligant vitam, mortem relinquant. Potentiſſima 17
eſt enim Dei ſapientia, ipſéque 18
præpollet viribus:

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

1 * الفصل الخامس عشر * من اتقى الله يفعل هذا * ومن يعلم السنة يسير بها *
2
3 وتقبله قبول الوالدة وتدنيه ذو الحداثة * وتطعمه طعام الحكمة وتسقيه ماء الفهم * ويسند
4
5 عليها ولا يسقط ويثق بها ولا يخزى * وتفضله على جميع اصحابه * وتفتح فاه في المجالس *
6
7 وتملاه من الفرح والطرب وتوتيه بين الناس ذكرا صالحا لا ينقطع * والخطاة لا يسلكونها ولا
8
9 يعاينها الفساق ولا يودونها * بعيدة من المردة ولا يدركها فاعلو الشر * لا تجمل على افواه
10 الفجار لانهم لم ينحلوها من قبل الرب * بافواه العقلاء ينطق المجد ومن كان قادما عليها
11
12 يتعلمها * لا تقول اذا اصبت الله قضى علي هذا لانه لم يات من قبله امر منكر * اياك ان
13 تقول هو وضع بين يدي عثرا لاعثر بها لانه لا يحب الشر * ويبغض الفجور والاثم * لا
14 يدع اولياءه يتعاطونها * والرب خلق الناس من قديم الدهر وسلطهم على اهوايهم * ان
15 شئت حفظت وصاياه وان امنت به حييت وسعدت * وقد وضع بين يديك النار والماء *
16
17 مد يدك وتناول ايهما شئت * قد اوري الناس الحياة والموت * ليختاروا الحياة ويرذلوا الموت *
18 * لان حكمة الله عزيزة قوية * وهو جليل منيع جبار *

CAP. XV.

QUi Deum timet, faciet hæc: & cognitionē 1
legis adeptus ambulabit in illa.
Excipiétque eum ut excipere ſolet genitrix, 2
& more puellæ accedet ad ipſum.
Cibum ſapientiæ edendum præbebit illi, 3
& aquam prudentiæ bibendam. Innitetur 4
ei, nec cadet: & tutus erit in illa, nec
pudore afficietur. Omnibus ſociis ejus 5
præferet illum, & os ejus aperiet in conciliis.
Gaudio ac lætitiâ replebit eum, 6
& inter homines conciliabit illi optimã
memoriam nunquam interituram. Peccatores 7
autem non ambulant in ea, nec vident
eam ſceleroſi, nec amant illam. Diſſita 8
eſt à rebellibus, & ſcelerum patratores
haud aſſequuntur eam. Non eſt ſpecioſa 9
ex oribus facinoroſorum, quia non
poſſident eam à Domino. Ex ore prudentum 10
pronuntianda eſt laus, & qui generoſus
fuerit ad eam capeſſendam, ediſcet
illam. Ne dicas, cùm adverſitatem pateris, 11
Hoc mihi Deus præſcripſerat: neq;
enim proficiſcitur ab eo res ardua. Cæterùm
ne dixeris, Ipſe objecit mihi offendiculū
cui impingerem: non enim diligit malū;
Imò odit ſcelus & iniquitatem, nec amicos
ſuos iis affici permittit: Et vero Dominus
creavit homines ab initio ſeculi,
eiſque poteſtatem dedit in ſuas ipſorum
voluntates. Si velis, mandata ejus ſervabis:
& ſi credas illi, vives et proſper eris.
Poſuitq; ante te ignem & aquã: extende
manū tuam, & cape utrum volueris. Vitam
& mortē oſtendit hominibus, ut eligant
vitã, mortē aſpernentur. Sapientia
enim Dei potens eſt ac valida, ipſe glo-
rioſiſſimus, potentiſſimus, ac fortiſſimus

Verſio VULG. LAT.

20 Oculi Domini ad timentes eum, & ipſe agnoſcit omnem
21 operam hominis. Nemini mandavit impiè agere, & nemini
22 dedit ſpatium peccandi: Non enim concupiſcit multitudinem filiorum infidelium & inutilium.

CAP. XVI.

1 NE jucunderis in filiis impiis, ſi multiplicentur: nec oblecteris
2 ſuper ipſos, ſi non eſt timor Dei in illis. Non credas
3 vitæ illorum, & ne reſpexeris in labores eorum. Melior
4 eſt enim unus timens Deum, quàm mille filii impii. Et utile
5 eſt mori ſine filiis, quàm relinquere filios impios. Ab uno
ſenſato inhabitabitur patria, tribus impiorum deſeretur.
6 Multa talia vidit oculus meus, et fortiora horũ audivit auris
7 mea. In ſynagoga peccantium exardebit ignis, & in gente
8 incredibili exardeſcet ira. Non exoraverunt pro peccatis
ſuis antiqui gigantes, qui deſtructi ſunt confidentes ſuæ
9 virtuti: Et non pepercit peregrinationi Lot, & execratus
10 eſt eos præ ſuperbia verbi illorum. Non miſertus eſt
illis, gentem totam perdens, & extollentem ſe in peccatis
11 ſuis. Et ſicut ſexcenta millia peditum, qui congregati
ſunt in duritia cordis ſui: & ſi unus fuiſſet cervicatus, mirum,
12 ſi fuiſſet immunis. Miſericordia enim & ira eſt cum
13 illo. Potens exoratio, & effundens iram: Secundùm miſericordiam
ſuam, ſic correptio illius hominem ſecundùm
opera ſua judicat.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

20 † Καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτὸν, † καὶ αὐτὸς
21 ἐπιγνώσεται πᾶν ἔργον (η) ἀνθρώπου. † Καὶ οὐκ ἐνετείλατο οὐδενὶ
ἀσεβεῖν, † καὶ οὐκ (θ) ἔδωκεν ἄνεσιν οὐδενὶ ἁμαρτάνειν.

MS.A. (η) αὐτοῦ. Οὐκ ἐνετείλατο (θ) ἔδωσεν

ΚΕΦ. ιϛʹ.

1 † ΜΗ' ἐπιθύμει τέκνων πλῆθος (α) ἀχρήστων, † μηδὲ εὐφραίνου ἐπὶ
υἱοῖς ἀσεβέσιν. † Ἐὰν πληθύνωσι, μὴ εὐφραίνου ἐπ' αὐτοῖς, † εἰ
2 μή ἐστι φόβος κυρίου μετ' αὐτῶν. † Μὴ ἐμπιστεύσῃς τῇ ζωῇ αὐτῶν,
3 † καὶ μὴ ἔπεχε ἐπὶ (β) τὸν τόπον αὐτῶν. † Κρείσσων γὰρ εἷς ἢ χίλιοι,
4 † Καὶ ἀποθανεῖν ἄτεκνον ἢ ἔχειν τέκνα ἀσεβῆ. † Ἀπὸ γὰρ ἑνὸς
5 συνετοῦ συνοικισθήσεται πόλις, † φυλὴ δὲ ἀνόμων ἐρημωθήσεται.
6 † Πολλὰ τοιαῦτα ἑώρακα ἐν ὀφθαλμοῖς μου, † καὶ ἰσχυρότερα τούτων
7 ἀκήκοεν τὸ οὖς (γ) μου. † Ἐν συναγωγῇ ἁμαρτωλῶν ἐκκαυθήσεται
8 πῦρ, † καὶ ἐν ἔθνει ἀπειθεῖ ἐξεκαύθη ὀργή. † Οὐκ (δ) ἐξιλάσατο
9 περὶ τῶν ἀρχαίων γιγάντων, † οἳ ἀπέστησαν τῇ ἰσχύϊ αὐτῶν. † Οὐκ
ἐφείσατο περὶ τῆς παροικίας Λὼτ, οὓς ἐβδελύξατο διὰ τὴν ὑπερηφανίαν
10 αὐτῶν. † Οὐκ ἠλέησεν ἔθνος ἀπωλείας, † τοὺς ἐξηρμένους ἐν ἁμαρτίαις
11 αὐτῶν. † Καὶ οὕτως ἑξακοσίας χιλιάδας πεζῶν † τοὺς
ἐπισυναχθέντας ἐν σκληροκαρδίᾳ αὐτῶν. † κἂν ᾖ εἷς σκληροτράχηλος,
12 † θαυμαστὸν τοῦτο εἰ (ε) ἀθωωθήσεται, † Ἔλεος γὰρ καὶ ὀργὴ
13 παρ' (ζ) αὐτοῦ· † δυνάστης ἐξιλασμῶν, καὶ ἐκχέων ὀργήν. † Κατὰ
τὸ πολὺ ἔλεος αὐτοῦ, (η) οὕτως καὶ πολὺς ὁ ἔλεγχος αὐτοῦ· † ἄνδρα κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ (θ) κρίνει.

MS.A. (α) ἄχρηστον, μηδὲ (β) τὸ πλῆθος (γ) *ζου. (δ) ἐξίλατο (ε) ἀθωωθήσεται, (ζ) αὐτῷ· *δυναστῶν (η) οὕτω (θ) *κρίνει.

Et oculi ejus ad timentes eum: & ipſe agnoſcet 20
omnem operam hominis. Et nemini mandavit 21
impiè agere, & nemini dedit licentiam peccandi.

CAP. XVI.

NON concupiſcas multitudinem filiorũ inutiliũ, 1
neq; jocunderis in filiis impiis. Si multiplicentur;
ne oblecteris ſuper ipſos; ſi non eſt timor Domini cum illis. Non credas vitæ illorũ: 2
& ne (a) reſpexeris in locum illorum. Melior 3
eſt enim (b) unus quàm mille: Et mori ſine filiis, 4
quàm habere filios impios. Ab uno enim ſenſato 5
cohabitabitur civitas: tribus autem impiorũ
deſolabitur. Multa talia (c) vidi in oculis meis: 6
& fortiora his audivit auris mea. In ſynagoga 7
peccantium exardebit ignis: & in gente incredibili
exarſit ira. Non eſt propitiatus pro antiquis 8
gigantibus; qui rebellaverunt fortitudine ſuâ.
Non pepercit pro incolatu Lot iis, quos execratus 9
eſt pro ſuperbia illorum. Non miſertus eſt 10
genti perditionis, iis qui ſe elevaverant in peccatis
ſuis: Et (d) ſic ſexcentis millibus peditum, 11
qui congregati inſurrexerunt in duritia cordis
ſui. Et, ſi unus fuerit cervicoſus; mirum
hoc, ſi erit immunis. Miſericordia enim & ira 12
ab illo: princeps propitiationum, & effundens
iram. Secundùm multam miſericordiam ejus, 13
ſic & multa correptio ejus: hominem ſecundùm
opera ejus judicat.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

19 20 * ܘܟܠܡܕܡ ܥܝܢܘܗܝ ܚܙܝܢ܂ ܘܝܕܥ ܟܠܗܘܢ ܡܚܫܒܬܗܘܢ ܕܒܢܝ ܐܢܫܐ܂ * ܠܐ ܦܩܕ
ܠܒܢܝ ܐܢܫܐ ܕܢܚܛܘܢ܂ ܘܠܐ ܐܡܪ ܠܒܢܝ ܒܣܪܐ ܕܢܥܘܠܘܢ܂ ܘܠܐ ܡܪܚܡ ܥܠ ܥܒܕܝ
ܥܘܠܐ܂ * ܩܦܠܐܘܢ * ܝܘ *
1 * ܠܐ ܬܬܪܓܪܓ ܠܣܘܓܐܐ ܕܒܢܝܐ ܕܠܐ ܚܫܚܝܢ܂ ܘܠܐ ܬܚܕܐ ܒܟܠ ܒܢܝܐ ܥܘܠܐ܂ ܐܦܢ ܣܓܝܘ ܠܐ ܬܚܕܐ
2 ܒܗܘܢ܂ ܡܛܠ ܕܠܐ ܐܝܬܝܗܘܢ ܒܕܚܠܬܗ ܕܐܠܗܐ܂ * ܠܐ ܬܬܟܠ ܥܠ ܚܝܝܗܘܢ܂ ܘܠܐ ܬܗܝܡܢ
3 ܕܗܘܐ ܠܗܘܢ ܚܪܬܐ ܛܒܬܐ܂ * ܡܛܠ ܕܛܒ ܗܘ ܚܕ ܕܥܒܕ ܨܒܝܢܗ ܡܢ ܐܠܦܐ܂ * ܘܗܘ
4 5 ܕܡܐܬ ܕܠܐ ܒܢܝܐ܂ ܡܢ ܗܘ ܕܐܝܬ ܠܗ ܒܢܝܐ ܣܓܝܐܐ ܥܘܠܐ܂ * ܡܢ ܚܕ ܓܝܪ ܕܕܚܠ
6 ܠܐܠܗܐ܂ ܬܬܡܠܐ ܟܠܗ ܡܕܝܢܬܐ܂ ܘܡܢ ܣܘܓܐܐ ܕܒܢܝ ܐܢܫܐ ܥܘܠܐ ܬܬܚܪܒ܂ * ܕܣܓܝܐܢ
7 ܡܢ ܗܠܝܢ ܚܙܬ ܥܝܢܝ܂ ܘܕܥܫܝܢ ܡܢ ܗܠܝܢ ܫܡܥܬ ܐܕܢܝ܂ * ܒܟܢܘܫܬܐ ܕܥܘܠܐ
8 ܢܘܪܐ ܝܩܕܐ܂ ܘܒܥܡܐ ܡܪܡܪܢܐ ܡܫܬܠܛ ܪܘܓܙܐ܂ * ܠܐ ܫܒܩ ܠܡܠܟܐ ܩܕܡܝܐ܂ ܕܡܠܘ
9 ܠܥܠܡܐ ܒܬܘܩܦܗܘܢ܂ * ܘܠܐ ܚܣ ܥܠ ܥܡܘܪܐ ܕܡܕܝܢܬܗ ܕܠܘܛ܂ ܕܡܛܠ ܒܘܣܡܐ ܕܝܠܗܘܢ
10 ܥܒܕܝܢ ܗܘܘ ܥܘܠܐ܂ * ܘܠܐ ܪܚܡ ܥܠ ܥܡܐ ܠܝܛܐ܂ ܐܠܐ ܕܢ ܐܢܘܢ ܕܢܐܒܕܘܢ ܡܛܠ ܚܛܗܝܗܘܢ܂
11 * ܒܗܘ ܙܒܢܐ܂ ܫܬܡܐܐ ܐܠܦܝܢ ܓܒܪܝܢ ܪܓܠܝܐ ܐܬܥܟܒܘ ܡܛܠ ܪܛܢܗܘܢ܂ ܐܦ ܚܕ ܐܢ ܢܩܫܐ
12 13 ܩܕܠܗ܂ ܬܕܡܘܪܬܐ ܗܝ ܐܢ ܢܙܕܟܐ܂ * ܡܛܠ ܕܪܚܡܐ ܘܪܘܓܙܐ ܠܘܬܗ܂ * ܘܣܓܝ ܫܒܩ ܘܐܦ ܚܛܗܐ ܡܬܒܥ܂ ܐܝܟ
ܕܣܓܝܐܝܢ ܪܚܡܘܗܝ܂ ܗܟܢܐ ܐܦ ܥܘܠܐ ܬܒܥ܂ ܘܠܟܠ ܐܢܫ ܐܝܟ ܥܒܕܘܗܝ ܕܐܢ ܠܗ܂

Res omnes oculi ejus rimantur, & cunctas 19
hominum cogitationes cognoſcit. Non præcepit 20
hominibus ut peccarent, neque dixit
filiis carnis ut impiè agerent: neq; enim miſeretur
facinoroſorũ. CAP. XVI.
NE optes copiam liberorum nefariorum, 1
nec lætaris de ullis liberis facinoroſis.
Etiamſi multiplicentur, ne delecteris eis; eo
quòd non ſint in timore Dei. Ne fidas vitæ 2
eorum, neque credas bonum fore finem illorum.
Melior eſt enim unus voluntatem *Dei* 3
faciens, quàm mille *hujuſcemodi*: Et is qui 4
moritur ſine liberis, quàm ille qui habet multos
liberos impios. Ab uno enim Deum timente 5
replebitur tota civitas; ex abundantia
autem filiorum iniquorũ deſtruetur. His 6
plura vidit oculus meus, & his majora audivit
auris mea. In cœtum iniquorum ſuccenditur 7
ignis, & in populum contumacem
ira dominatur. Haud ignovit priſcis regibus, 8
qui mundum ſuâ potentiâ repleverant. Nec 9
pepercit incolis civitatis Lot, qui ob luxum 10
ſuum ſcelera patrabant. Neque miſertus eſt
gentis maledictæ, imò ſententiâ tulit in eos
ut perirent propter peccata ſua. Eo tempore 11
ſexcenta millia peditũ impediti fuerunt
propter murmurationẽ ſuã: imò unus, ſi cervicem
ſuam obduret, mirum eſt ſi talis impunis
evadat. Nam miſericordia & ira apud 12
eum ſunt. Et ſæpiùs parcit, ac etiã peccata 13
ulciſcitur. Prout plurimæ ſunt miſerationes
ejus, ita etiam ſcelera ulciſcitur, & unumquenque
pro factis ſuis judicat.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

19 20 * وجميع الاشياء ظاهرة بين يديه * ومطلع على جميع سراير الناس وفكرهم * لم يامر الناس
بالخطية * ولم ياذن لذي لحم بها * ولم يرحم عمال الزور * الفصل السادس عشر *
1 * ولا يشتاق الى كثرة اولاد الخطاة * ولا يفرح ببنين الاثمة * وان كثروا فانه لا يفرح بهم * لانهم
2 ليسوا معتصمين بتقوى الله * لا تتكل على حياتهم * ولا تصدق انه تكون لهم عاقبة صالحة *
3 4 * لان واحدا مرضيا خير من الف فاجر * ومن مات ولم يخلف وارثا * خير ممن يخلف اولادا
5 كثيرين فجارا * لان من ولد واحد يتقي الله ويعمل مرضاته * تعمر جميع القرية * والخراب من
6 عدة الفجار * لقد رات عيناي اكثر مما وصفت لك * وسمعت اذناي اكثر مما اقول لك *
7 8 * في مجمع الاثمة تلتهب النار * وفي الشعب المسخط يشتعل السخط * لم يعف الله عن الملوك
10 الاولين الذين ارتكبوا النفاق باختيارهم * * ولم يمهل للشعب الحاقد * وصرم عليهم الهلاك
11 بخطاياهم * في ذلك الزمان ستماية الف رجل بادوا في حال تذمرهم * وواحد اذ ان قسا قلبه
12 13 ولم يطع * فالعجب من هذا ان غلب * لان الغضب والرحمة معه * ويكثر الغفران * وينتقم
من الخطايا * وكما ان رحمته كثيرة * كذلك عقوبته موجعة * ويجزي كل رجل بعمله *

Et res omnes apertæ ſunt corã eo, cunctaque hominum ſecreta & cogitationes intuetur. Non præcepit hominibus peccatũ, 19 20
nec illud agendi *licentiam dedit carne prædítis, imò non miſeretur operantium falſitatem.*

CAP. XVI.

NEc optat multitudinem filiorum ſceleſtorum, nec oblectatur filiis iniquorum; 1
& licet creſcant numero, non tamen oblectatur eis, quòd religionem Dei minimè
teneant. Eorum vitæ ne confidas, neve 2
credas bonum iis finem futurum. Unus 3
enim Deo *gratus melior eſt mille ſceleratis. Et qui moritur nullo hærede relicto,* 4
melior eſt eo qui multos relinquit filios ſceleratos. Nam ab uno filio Deum reveren- 5
te ejuſque placitum exequente implebitur tota civitas, deſtructio verò è copia
ſceleſtorum eſt. Viderunt oculi mei plura 6
quàm quæ narravi tibi, & aures meæ
plura his quæ tibi dico, audierunt. In impiorum 7
congregationem accendetur ignis,
& in populum irritantem exardeſcet furor. Non pepercit Deus primis illis regi- 8
bus, qui impietatem propriâ voluntate
commiſerant: Neque patientiâ eſt uſus in 10
pervicacis odii populum, ſed eos in peccatis ſuis pereundi ſententiâ damnavit.
Eo tempore ſexcenta millia virorum ſuæ 11
murmurationis causâ perierunt; igitur ſi
unus cor ſuum obduràrit nec obedierit,
mirũ ſanè eſt ſi hujuſmodi homo *vivat.*
Ita enim & clementia penes eum ſunt, 12
Multiplicat veniã, et ulciſcitur peccata: 13
et quẽadmodũ multa eſt ejus clementia, ita
animadverſio dolore plena: cæterùm unicuique homini proprias reddet actiones.

Verſio VULG. LAT.

14 Non effugiet in rapina peccator, & non retardabit ſufferentia
15 miſericordiam facientis. Omnis miſericordia faciet
locum unicuique ſecundùm meritum operum ſuorum, &
16 ſecundùm intellectum peregrinationis ipſius. Non dicas;
A Deo abſcondar, & ex ſummo quis mei memorabitur?
17 In populo magno non agnoſcar: quæ eſt enim anima mea
18 in tam immenſa creatura? Ecce cœlum, & cœli cœlorum,
abyſſus, & univerſa terra, & quæ in eis ſunt, in conſpectu
19 illius commovebuntur, Montes ſimul, & colles, & fundamenta
terræ: cùm conſpexerit illa Deus, tremore concutientur.
20 Et in omnibus his inſenſatum eſt cor: & omne cor
21 intelligitur ab illo: Et vias illius quis intelligit, & procellam,
22 quam nec oculus videbit hominis? Nam plurima illi⁹
opera ſunt in abſconſis: ſed opera juſtitiæ ejus quis enuntiabit?
aut quis ſuſtinebit? Longè enim eſt teſtamentum à
quibuſdam, & interrogatio omnium in conſummatione eſt.
23 Qui minoratur corde, cogitat inania: & vir imprudens &
24 errans, cogitat ſtulta. Audi me, fili, & diſce diſciplinam
25 ſenſûs, & in verbis meis attende in corde tuo, Et dicam in
æquitate diſciplinam, & ſcrutabor enarrare ſapientiam: &
in verbis meis attende in corde tuo, & dico in æquitate ſpiritûs
virtutes, quas poſuit Deus in opera ſua ab initio, &
26 in veritate enuntio ſcientiam ejus. In judicio Dei opera
ejus ab initio, & ab inſtitutione ipſorum diſtinxit partes illorum,
27 & initia eorum in gentibus ſuis. Ornavit in æternum
opera illorum, nec eſurierunt, nec laboraverunt, &
28 non deſtiterunt ab operibus ſuis. Unuſquiſque proximum
ſuum non anguſtiabit uſque in æternum.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

14 †Οὐκ ἐκφεύξεται ἐν (θ) ἁρπάσμασιν ἁμαρτωλὸς, † καὶ οὐ μὴ καθυστερήσει
15 (ι) ὑπομονὴν εὐσεβοῦς. † Πάσῃ ἐλεημοσύνῃ ποιήσει τόπον,
16 † ἕκαστος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ εὑρήσει. † Μὴ εἴπῃς, Ὅτι (κ) ἀπὸ
17 κυρίου κρυβήσομαι, (λ) μὴ ἐξ ὕψους τίς μου μνησθήσεται; † Ἐν λαῷ
πλείονι οὐ μὴ (μ) μνησθῶ, † τίς γὰρ ἡ ψυχή μου ἐν ἀμετρήτῳ κτίσει;
18 † Ἰδοὺ ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ οὐρανὸς τοῦ (ν) οὐρανοῦ τοῦ θεοῦ, † ἄβυσσος
19 καὶ γῆ σαλευθήσονται ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτοῦ. † Ἅμα τὰ ὄρη καὶ
τὰ θεμέλια τῆς γῆς † ἐν τῷ ἐπιβλέψαι εἰς αὐτὰ, τρόμῳ (ξ) συσσείονται.
20 21 † Καὶ ἐπ᾽ αὐτοῖς οὐ διανοηθήσεται καρδία· † Καὶ τὰς
ὁδοὺς αὐτοῦ τίς ἐνθυμηθήσεται; † καὶ καταιγὶς, ἣν οὐκ ὄψεται
22 ἄνθρωπος, † Τὰ δὲ πλείονα τῶν ἔργων (ο) αὐτοῦ ἐν ἀποκρύφοις.
† Ἔργα δικαιοσύνης τίς ἀναγγελεῖ, † ἢ τίς (π) ὑπομενεῖ;
23 μακρὰν γὰρ ἡ διαθήκη. † (ρ) Ἐλαττούμενος καρδίᾳ διανοεῖται
ταῦτα, † καὶ ἀνὴρ ἄφρων καὶ πλανώμενος διανοεῖται μωρά.
24 † Ἄκουσόν μου τέκνον, καὶ μάθε ἐπιστήμην, † καὶ ἐπὶ τῶν λόγων μου
25 πρόσεχε τῇ καρδίᾳ σου. † (σ) Ἐκφαίνω ἐν σταθμῷ παιδείαν, † καὶ
26 ἐν ἀκριβείᾳ (ϛ) ἀπαγγέλλω ἐπιστήμην. † Ἐν κρίσει κυρίου τὰ ἔργα
αὐτοῦ ἀπ᾽ ἀρχῆς, † καὶ ἀπὸ ποιήσεως αὐτῶν διέστειλε μερίδας αὐτῶν.
27 † Ἐκόσμησεν εἰς (τ) αἰῶνα τὰ ἔργα αὐτοῦ, † καὶ τὰς ἀρχὰς αὐτῶν
εἰς γενεὰς αὐτῶν. † Οὔτε ἐπείνασαν, οὔτε ἐκοπίασαν, † καὶ οὐκ ἐξέλιπον
28 ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτῶν. † Ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ οὐκ (υ) ἔθλιψεν,

MS. A. (θ) ἁρπάγματι (ι) ὑπομονὴ (κ) παρὰ (λ) καὶ ἐξ (μ) γνωσθῶ, (ν) οὐρανοῦ, ἄβυσσος καὶ γῆ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτοῦ σαλευθήσονται. (ξ) σείονται. (ο) αὐτῶν (π) ὑπομενεῖ; (ρ) Ἐλαττονούμενος (σ) Ἐκφανῶ (ϛ) ἀπαγγελῶ (τ) τὸν αἰῶνα (υ) ἐξέθλιψεν,

Cum Tranſlatione LATINA.

Non effugiet in (e) rapinis peccator: & (f) non fraudabit ſufferentiam pii. Omni miſericordiæ 14 15
(g) faciet locū: unuſquiſque ſecundùm opera ſua
(h) inveniet. Ne dicas; Quia à Domino abſcōdar: 16
nunquid ex ſummo quis mei memorabitur? In 17
populo magno (i) non ero in memoria: quæ eſt enim
anima mea in immenſa creatura? Ecce cœlum, et 18
cœlum cœli, (k) Dei, abyſſus, & (l) terra, commovebuntur
in viſitatione ejus. Montes ſimul, & 19
fundamenta terræ, cùm conſpexerit illa, tremore
concutiuntur. Et ſuper ipſis non cogitabit cor: 20
Et vias ejus quis intelliget? Et procella, quam 21
non videbit homo, Plurima autem operum ejus 22
in abſconſis. Opera juſtitiæ quis annuntiabit, aut
quis ſuſtinebit? Longè enim eſt (m) teſtamentum.
Qui minoratur corde, cogitat hæc: & vir imprudens 23
& errans cogitat ſtulta. Audi, fili mi, & 24
diſce ſcientiam: & in verbis meis attende corde
tuo. Oſtendo in pondere diſciplinam, & in veritate 25
annuntio (n) ſcientiam. In judicio Domini 26
opera ejus ab initio: & ab effectione ipſorum
diſtinxit partes eorum. Ornavit in æternum 27
opera ſua, (o) & principia eorum in generationes
eorum. Nec eſurierunt, nec laboraverunt:
& non deſtiterunt ab operibus ſuis.
Unuſquiſque proximum ſuum non anguſtiavit: 28

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܠܐ ܢܫܒܘܩ ܠܥܒ̈ܕܝ ܥܘܠܐ ܘܠܥܠܘܒܐ. ܘܠܐ ܢܒܛܠ ܣܒܪܗܘܢ ܕܙܕܝ̈ܩܐ ܠܥܠܡ. * ܠܟܠ 14 15
ܡܢ ܕܥܒܕ ܙܕܝܩܘܬܐ ܐܝܬ ܠܗ ܐܓܪܐ. ܘܟܠܢܫ ܐܝܟ ܥܒ̈ܕܘܗܝ ܢܫܟܚ ܩܕܡܘܗܝ.
ܡܪܝܐ ܩܫܝ ܠܒܗ ܕܦܪܥܘܢ ܕܠܐ ܢܕܥܝܘܗܝ. ܕܢܬܓܠܘܢ ܥܒ̈ܕܘܗܝ ܬܚܝܬ ܫܡܝܐ. ܘܡܪ̈ܚܡܢܘܬܗ
ܡܬܚܙܝܢ ܠܟܠܗܘܢ ܒܪ̈ܝܬܗ. ܘܢܘܗܪܗ ܘܚܫܘܟܗ. ܦܠܓ ܠܒܢ̈ܝ ܐܢܫܐ. * ܠܐ ܬܐܡܪ ܕܡܢ 16
ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܐܬܛܫܐ. ܘܡܢ ܡܪܘܡܐ ܕܫܡܝܐ ܡܢܘ ܢܬܕܟܪܢܝ. * ܘܒܥܡܐ ܣܓܝܐܐ ܠܐ ܐܬܝܕܥ. 17
ܐܘ ܡܢܐ ܗܝ ܢܦܫܝ ܒܝܬ ܪ̈ܘܚܐ ܕܟܠܗܘܢ ܒܢ̈ܝ ܐܢܫܐ. * ܗܐ ܫܡܝܐ ܘܫܡ̈ܝ ܫܡܝܐ 18
ܬܗܘܡܐ ܘܐܪܥܐ. ܡܢ ܚܙܬܗ ܕܥܠܝܗܘܢ ܩܝܡܝܢ. * ܥܩܪ̈ܐ ܕܛܘܪ̈ܐ ܘܫܬܐܣܝܗ ܕܬܐܒܝܠ. 19
ܟܕ ܡܬܚܙܐ ܠܗܘܢ ܪܬܝܢ. * ܐܦ ܐܢܐ ܠܐ ܐܣܝܡ ܠܒܝ. ܘܐܘܪ̈ܚܬܝ ܡܢܘ 20
ܢܣܬܟܠ. * ܐܢ ܐܚܛܐ ܠܐ ܚܙܝܐ ܠܝ ܥܝܢܐ. ܘܐܢ ܐܕܓܠ ܒܟܠ ܕܘܟ ܡܛܫܝܐ. ܡܢܘ ܝܕܥ. 21
* ܚܣܝܪܝ ܠܒܐ ܗܠܝܢ ܐܡܪܝܢ. ܘܓܒܪܐ ܥܘܠܐ ܗܠܝܢ ܡܬܪܥܐ. * ܫܡܥܘܢܝ ܘܩܒܠܘ 23 24
ܡܪܕܘܬܝ. ܘܒܟܠܗܘܢ ܡ̈ܠܝ ܣܝܡܘ ܠܒܟܘܢ. * ܐܡܪ ܒܡܬܩܠܐ ܡ̈ܠܝ. ܘܡܪܕܘܬܝ ܒܚܟܡܬܐ 25
ܐܚܘܐ. * ܟܕ ܒܪܐ ܐܠܗܐ ܥܒ̈ܕܘܗܝ ܡܢ ܒܩܕܡܝܢ. ܥܡ ܒܪܝܬܗܘܢ ܦܠܓ 26
ܢܡܘܣܝܗܘܢ. * ܘܝܗܒ ܥܕܡܐ ܠܚܪܬܐ ܦܘܠܚܢܗܘܢ. ܘܫܘܠܡܗܘܢ ܠܕܪ̈ܐ ܕܥܠܡܐ. ܠܐ 27
ܟܦܢܝܢ ܘܠܐ ܨܗܝܢ. ܘܠܐ ܠܐܝܢ. ܘܠܐ ܡܫܬܡܛܝܢ ܡܢ ܚܝܠܗܘܢ. * ܐܢܫ ܚܒܪܗ ܠܐ ܣܢܝܢ. 28

Facinoroſos & oppreſſores non dimittet, & 14
ſpes juſtorum non deſinet in æternum. Omni
juſtitiam agenti eſt præmium, & unuſquiſq;
ſecundùm opera ſua ante ſe reperiet. Dominus 15
induravit cor Pharaonis ne eum agnoſceret,
ut facta ipſius pateſcerent ſub cœlo.
Miſerationes ejus videntur ab omnibus creaturis
ipſius, & lucem ac tenebras ſuas inter
homines diſtribuit. Ne dicas, A conſpectu 16
Domini abſcondar, & in ſublimitate cœli
quis memor erit mei? Et inter populum copioſum 17
haud innoteſcam: aut, quantula eſt
anima mea inter ſpiritus omnium hominum?
Ecce cœlum, cœlique cœlorum, abyſſus, ac 18
terra, per ejus ſuper ipſa aſpectum ſubſiſtunt.
Radices montium, & orbis fundamenta, cùm 19
ſe præbet eis videndum, contremiſcunt. Neque 20
ego ponam ſuper cor meum; *(h. e. curabo;)*
vias enim meas quis percipiat? Si 21
peccavero, non videbit me oculus; & ſi
decipiam in quovis loco abdito, quis ſciet?
Excordes talia dicunt, & ſceleratus homo talia 23
cogitat. Audite me, & amplectimini 24
doctrinam meam, & cunctis ſermonibus meis
animum adjicite. Dicam cum pondere 25
ſermones meos, & doctrinam meam cum ſapientia
declarabo. Cùm Deus opera ſua 26
creâſſet ab antiquo, unà cum ipſorum creatione
partitus eſt leges eorum, Et dedit ad finem 27
uſque officia eorum, & finem ipſorum
in mundi generationes: non eſuriunt, neque
ſitiunt, neque laborant, neque fatigantur, nec
viribus ſuis deficiuntur: Odio ſe invicèm 28
haud proſequuntur,

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* لا يتجاوز عن عمال الزور والعاصيين * ولا ينقطع عمل الابرار ابدا * من بذل الصدقة 14 15
وعمل البر فله اجر عظيم * وكل امرء من الناس يجزا بما قدم لنفسه * الرب امهل لفرعون *
ولذلك قسا قلبه ولم يعرفه * ليظهر اياته واعماله تحت اديم السماء * رحمته وسعت كل شي *
ووسعت جميع الخلائق * والنور والظلمة قسمها لجميع خلقه * ولا تقول اني اتوارى عن 16
الرب * ومن يذكرني في علو السماء * ولا استبين في كثرة الشعب ولا اعرف * او ما خطر 17
نفسي بين ارواح جميع الناس * اعلم ان السماء وسماء السماء * والقمر والارض تبيد ظاهرة 18
امامه * اصول الجبال واساس البلاد * اذ ظهر عليها تزلزلت * يقول الجاهل انا لا يخطر 19 20
على بالي شي من هذا * او من ذا الذي يتقفى طرقي * ان انا اذنبت لا تراني عين * وان 21
انا كذبت في موضع خفي من يعلم ذلك * ناقصو الراي يراوون هذا * والاثمة يفكرون به * 23
* اسمعوا مني واقبلوا موعظتي * وافرد قلبك لجميع قولي وكلامي وازنا * واظهر علمي بالادب 24 25
والحكمة * اذ خلق الله خلائقه في البدي * مع خلقهم قسم سنتهم * وثبت ذلك الى 26 27
الانتهي * وسلطانهم في جميع احقاب الدنيا * والروحانيون لا يجوعون * ولا يعطشون *
ولا يستكصون * ولا يتعبون * ولا تضعف جبروتهم * ولا يبغض بعضهم بعضا * 28

Operantes falſitatem ac rebelles non 14
præteribit, nec opus juſtorum ceſſabit unquam. 15
Qui eleemoſynam erogârit, & juſtitiam
exercuerit, ſummam conſequetur
mercedem: ſinguli enim homines præmiū
conſequentur juxta id quod animæ ſuæ
præmiſerint. Dominus patienter egit cum
Pharaone, ac propterea cor ejus obduratum
eſt, nec agnovit illum; quatenus prodigia
& præclara facinora ſua ſub cœli
ſuperficie manifeſtaret. Miſericordia ejus
complectitur omnia, omneſq; complectitur
creaturas; & lucem ac tenebras inter omnes
creaturas ſuas diſtribuit. Et ne dixeris, 16
Latebo Dominum, ecquis recordabitur
mei celſitudine cœli? Et inter populi 17
frequentiam nec ſpectabor nec agnoſcar,
aut quænā eſt animæ meæ ratio inter
ſpiritus omnium hominum? Scias cœlum, 18
& cœlum cœlorum, lunam ac terram
palàm coram ipſo peritura. Radices montiū, 19
& regionū fundamenta, cùm ſe præbuerit
eis, contremiſcunt. Stultus inquit, 20
Equidē nil horū curo, ecquis eſt qui vias 21
meas penetret? Si deliquero, non videbit
me oculus; & ſi mentit⁹ fuero in loco abdito,
quis id ſciet? Rationis expertes talia 23
comminiſcuntur, & ſcelerati hæc cogitant. 24
Audite me, & hortationem meā
ſuſcipite, & cor tuum ſequeſtra, omnia
dicta verbáque mea perpendens; Meamque 25
doctrinam eruditè ſapienterque patefaciā. 26
Cùm Deus creaturas ſuas initio
condidiſſet, ſtatim iis creatis diſtribuit
jura ſingularum; Idque ad finem uſque 27
ſtabilivit, et dominium illarum in omnes
mundi ætates: etenim ſpirituales non
eſuriunt, neque ſitiunt, neque turbantur,
neque fatigantur, neque debilitatur robur 28
earum, Nec aliæ alias oderunt,

Verſio VULG. LAT.

29 Non ſis incredibilis verbo illius. Poſt hæc Deus in terram
30 reſpexit, & implevit illam bonis ſuis. Anima omnis vitalis
31 denuntiavit ante faciem ipſius, & in ipſam iterùm reverſio
illorum.

CAP. XVII.

1 DEus creavit de terra hominem, & ſecundùm imaginem
2 ſuam fecit illum. Et iterùm convertit illum in ipſam, &
3 ſecundum ſe veſtivit illum virtute. Numerum dierum &
tempus dedit illi, & dedit illi poteſtatem eorum quæ ſunt
4 ſuper terram. Poſuit timorem illius ſuper omnem carnem,
5 & dominatus eſt beſtiarum & volatilium. Creavit ex ipſo
adjutorium ſimile ſibi: conſilium, & linguam, & oculos, &
aures, & cor dedit illis excogitandi: & diſciplinâ intelle-
6 ctûs replevit illos. Creavit illis ſcientiam ſpiritûs, ſenſu
7 implevit cor illorum, & mala & bona oſtendit illis. Poſu-
it oculum ſuum ſuper corda illorum, oſtendere illis magna-
8 lia operum ſuorum, Ut nomen ſanctificationis collaudent;
& gloriari in mirabilibus illius, ut magnalia enarrent ope-
9 rum ejus. Addidit illis diſciplinam, & legem vitæ hære-
10 ditavit illos. Teſtamentum æternum conſtituit cum illis,
11 & juſtitiam & judicia ſua oſtendit illis. Et magnalia hono-
ris ejus vidit oculus illorum, & honorem vocis audierunt
12 aures illorum, & dixit illis; Attendite ab omni iniquo. Et
13 mandavit illis unicuique de proximo ſuo. Viæ illorum co-
ram ipſo ſunt ſemper, non ſunt abſconſæ ab oculis ipſius.
14 In unamquamque gentem præpoſuit rectorem: Et pars
15 Dei, Iſraël facta eſt manifeſta.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

29
30 † Καὶ ἕως αἰῶνος οὐκ ἀπειθήσουσι τοῦ ῥήματος αὐτοῦ. † Καὶ
μετὰ ταῦτα κύριος (*) εἰς τὴν γῆν ἐπέβλεψεν, † καὶ ἐνέπλησεν αὐτὴν
31 τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ. † Ψυχὴν παντὸς ζώου ἐκάλυψε τὸ πρόσωπον
αὐτῆς, † καὶ εἰς αὐτὴν ἡ ἀποστροφὴ αὐτῶν.

MS.A. (*) ἐπὶ

ΚΕΦ. ιζʹ.

1 † Κύριος ἔκτισεν ἐκ γῆς ἄνθρωπον, † Καὶ πάλιν ἀπέστρεψεν
2 αὐτὸν εἰς αὐτήν. † Ἡμέρας ἀριθμοῦ καὶ καιρὸν ἔδωκεν αὐ-
3 τοῖς, † καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν ἐπ᾽ αὐτῆς. † Καθ᾽ ἑαυ-
τοὺς ἐνέδυσεν αὐτοὺς ἰσχὺν, † καὶ κατ᾽ εἰκόνα (α) αὐτοῦ ἐποίησεν
4 αὐτούς. † (β) Καὶ ἔθηκε τὸν φόβον αὐτοῦ ἐπὶ πάσης σαρκὸς, † καὶ
5 κατακυριεύειν θηρίων καὶ πετεινῶν. † Διαβούλιον καὶ γλῶσσαν καὶ
6 ὀφθαλμοὺς, † ὦτα καὶ καρδίαν ἔδωκε διανοεῖσθαι αὐτοῖς. † Ἐπιστήμην
συνέσεως ἐνέπλησεν αὐτοὺς, † καὶ ἀγαθὰ καὶ κακὰ ὑπέδειξεν αὐτοῖς.
7 † (γ) Ἔθηκε τὸν ὀφθαλμὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὰς καρδίας αὐτῶν, † δεῖ-
8 ξαι αὐτοῖς τὸ μεγαλεῖον τῶν ἔργων αὐτοῦ. † Καὶ ὄνομα ἁγιασμοῦ αἰνέ-
σουσιν, † ἵνα (δ) διηγῶνται τὰ μεγαλεῖα τῶν ἔργων αὐτοῦ. † Προσέθηκεν
9 αὐτοῖς ἐπιστήμην, † καὶ νόμον ζωῆς ἐκληροδότησεν (ε) αὐτοῖς. † Δια-
10 θήκην αἰῶνος ἔστησε μετ᾽ αὐτῶν, † καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ ὑπέδειξεν
11 αὐτοῖς. † Μεγαλεῖον δόξης εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν, † καὶ δόξαν
φωνῆς αὐτῶν ἤκουσεν τὸ οὖς αὐτῶν. † Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Προσέχετε
12 ἀπὸ παντὸς ἀδίκου. † Καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς ἑκάστῳ περὶ τοῦ πλη-
13 σίον. † Αἱ ὁδοὶ (ζ) αὐτῶν ἐναντίον αὐτοῦ διαπαντὸς, † οὐ κρυβή-
14 σονται ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν (η) αὐτοῦ. † Ἑκάστῳ ἔθνει κατέστησεν
15 ἡγούμενον, † Καὶ μερὶς κυρίου Ἰσραήλ ἐστιν.

MS.A. (α) ἑαυτοῦ (β) Ἔθηκεν (γ) Καὶ ἔθηκεν (δ) διηγοῦνται (ε) αὐτούς. Διαθήκην αἰώνιον (ζ) αὐτοῦ (η) αὐτῶν.

Cum Tranſlatione LATINA.

Et uſque in æternum non repugnabunt verbo il- 29
lius. Et poſt hæc Dominus in terram reſpexit, 30
& implevit eam bonis ſuis. Anima omnis vi- 31
talis operuit faciem ejus; & in ipſam reverſio
illorum.

CAP. XVII.

1
DOminus creavit de terra hominē: Et iterùm 2
convertit illū in ipſam. Dies numeri, & tempus 3
dedit illis, & dedit illis poteſtatē eorū, quæ ſunt
ſuper eam. Secundùm ſeipſos veſtivit illos vir-
tute, & ſecundùm imaginem ſuam fecit eos. Et 4
poſuit illius terrorem ſuper omnem carnem, &
dominari beſtiarum & volatilium. Conſilium, 5
& linguam, & oculos, aures, & cor dedit ad
cogitandum illis. Diſciplinâ intellectûs im- 6
plevit illos: & bona & mala oſtendit eis.
Poſuit oculum ſuum ſuper corda illorum, oſten- 7
dere illis magnalia operum ſuorum. Et nomen 8
ſanctificationis laudabunt; ut magnalia enar-
rent operum ejus. Addidit illis diſciplinam, et 9
legem vitæ hæreditavit eos. Teſtamentum æter- 10
num conſtituit cum illis: et judicia ſua oſtendit
eis. Magnalia honoris viderunt oculi eorum: et 11
honorem vocis (a) eorum audivit auris illorum.
Et dixit illis; Attendite ab omni iniquo. Et 12
mandavit illis, unicuique de proximo. Viæ 13
eorum coram illo ſunt ſemper: Non abſcondentur
ab oculis ipſius. Unicuique genti præpoſuit re- 14
ctorem: Et pars Domini Iſrael eſt. 15

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

29 ܘܥܕܡܐ ܠܥܠܡܐ ܠܐ ܡܥܒܪܝܢ ܡܠܬܗ. * ܡܢ ܒܬܪ ܗܠܝܢ ܥܠ ܐܪܥܐ ܚܪ. ܘܒܪܟܗ
30 ܠܟܠ ܥܠܠܬܗ. * ܢܦܫܐ ܕܟܠ ܚܝܐ ܡܠܐ ܐܦܝܗ̈. ܘܟܠܗܘܢ ܒܗܿ ܥܒܕܝܗܘܢ
31 ܟܠܝܠܝܢ *
* ܫܪ *

1 * ܐܠܗܐ ܡܢ ܐܪܥܐ ܒܪܝܗܝ ܠܐܢܫ. * ܘܠܘܬܗ ܗܦܘܟܘ ܢܗܦܟܝܘܗܝ ܠܗܿ. * ܡܢܝܢܐ
2 ܕܝܘܡܬܐ ܦܠܓ ܠܗܘܢ ܕܢܗܘܘܢ ܩܝܡܝܢ. ܘܫܠܛ ܐܢܘܢ ܒܟܠ ܡܕܡ. * ܒܚܟܡܬܗ
3 ܠܒܫ ܐܢܘܢ ܥܘܫܢܐ. ܘܥܛܦ ܐܢܘܢ ܕܚܠܬܐ. * ܘܪܡܐ ܕܚܠܬܗܘܢ ܥܠ ܟܠ ܒܣܪ.
4 ܥܠ ܚܝܘܬܐ ܘܥܠ ܦܪܚܬܐ. * ܒܚܟܡܬܐ ܘܒܡܠܟܐ ܡܠܐ ܠܒܗܘܢ. ܛܒ ܘܒܝܫ ܐܠܦ
5 ܐܢܘܢ. * ܘܒܪܐ ܠܗܘܢ ܦܘܡܐ ܘܠܫܢܐ. ܘܥܝܢܐ ܘܐܕܢܐ. ܘܠܒܐ ܠܡܣܬܟܠܘ ܦܠܓ ܠܗܘܢ.
6 * ܠܡܚܘܝܘ ܐܢܘܢ ܓܒܪܘܬܐ ܕܥܒܕܘܗܝ. ܕܢܣܬܟܠܘܢ ܓܒܝܬܗ. ܕܢܗܘܘܢ ܡܫܬܥܝܢ
7 ܒܥܠܡܐ ܕܚܠܬܗ. * ܘܫܡܐ ܕܩܘܕܫܗ ܢܗܘܘܢ ܡܫܒܚܝܢ. * ܣܡ ܩܕܡܝܗܘܢ ܢܡܘܣܐ.
8 ܘܢܡܘܣܐ ܕܚܝܐ ܐܠܦ ܐܢܘܢ. * ܩܝܡܐ ܕܠܥܠܡ ܐܩܝܡ ܥܡܗܘܢ. ܘܕܝܢܘܗܝ ܐܘܕܥ
9 ܐܢܘܢ. * ܘܪܒܘܬܐ ܕܐܝܩܪܗ ܚܙܘ ܒܥܝܢܝܗܘܢ. ܘܐܝܩܪ ܡܠܬܗ ܫܡܥܘ ܒܐܕܢܝܗܘܢ.
10 * ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܐܙܕܗܪܘ ܕܠܐ ܬܛܥܘܢ. ܘܦܩܕ ܐܢܘܢ ܐܢܫ ܥܠ ܚܒܪܗ. * ܐܘܪܚܬܗܘܢ
11 ܓܠܝܢ ܠܗ. ܘܠܐ ܥܒܪܢ ܡܢ ܚܙܘܐ ܕܐܦܘܗܝ. * ܠܟܠ ܥܡܡܐ ܐܩܝܡ
12 ܫܠܝܛܢܐ. ܘܡܢܬܗ ܕܡܪܝܐ ܐܝܣܪܝܠ.
13
14
15

Et in ſeculum uſque verbum ejus præterire 29
non ſinunt. Poſt hæc ſuper terram aſpici- 30
ens, benedixit omnibus frugibus ejus:
Omnigenorum viventium animabus imple- 31
vit ſuperficiem ejus, & cuncta ipſorum ope-
ra in eam incluſit.

CAP. XVII.

1
DEus è terra creavit hominem, Eumque 2
proculdubiò in eandem rediget. Numerum 3
dierum diſtribuit eis, quibus manerent, &
dedit eis in omnia poteſtatem. Suâ ſapi- 4
entiâ induit eos robore, & terrore contexit
illos: Injecit enim terrorem eorū in omnem 5
carnem, in animantia & in volucres. Sapi- 6
entiâ & conſilio replevit cor eorum, bonum
ac malum edocuit illos: Os, & linguam, 7
oculos, & aures creavit eis, & cor ad intel-
ligendum diſpertitus eſt eis. Ut oſtenderet 8
eis virtutes operum ſuorum, ut ſelecta
ipſius *acta* perciperent, ut terrorem ejus
narrarent in orbe, Et ſanctiſſimum no- 9
men ejus celebrarent; Poſuit ob oculos 10
eorum ſtatuta, & legem vitæ docuit illos:
Fœdus perpetuum cum ipſis inivit, & judi- 11
cia ſua nota fecit ipſis: Majeſtatis ejus ho- 12
norem viderunt oculis ſuis, & gloriam ſer-
monis ejus auribus ſuis audierunt. Dixitque 13
eis, Cavete ne decipiatis: & unicuique
mandata dedit de proximo ſuo. Viæ ipſo- 14
rum ſunt illi manifeſtæ, nec prætereunt aſpe-
ctum vultûs ejus. Omnibus gentibus im- 15
poſuit principes, pars autem Domini eſt
Iſrael.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

29 * ولا يتعدون امره الي الابد * ومن بعد هولاء اطلع على الارض * باركها وجميع غلاتها *
30
31 * وانشاء على وجهها كل ذي حيوة * ودفن فيها جميع اعمالهم *

1 * الفصل السابع عشر *
2 وخلق ادم من تربة الارض * وهو معيده اليها *
3 * وقسم للناس اياما معدودة لبقائهم * وسلطهم على جميع الاشياء * البسهم الجبروت بحكمته
4
5 وزادهم بالخشية والخوف * والقى رعبهم على كل ذي لحم * على الدواب والطيور * ملا قلوبهم
6
7 الحكمة والفهم * وبصرهم الخير والشر * وخلق لهم افواه والسن واعين وايادي وانف
8 واذان * ليفهموا بها ما يظهر لهم من قدرة فعاله * ليفهموا عجايبه * ويصفوا في العالم
9 خشيته * ويسبحوا لاسمه الطاهر * ووضع بين ايديهم عهده * وكلمهم بسنة الحياة *
10
11 * واثبت لهم ميثاق العالم * وبصرهم احكامه * وعاينوا مجد كرامته * وسمعوا منطقه
12
13 الكريم * واوعز اليهم وناداهم * ونهاهم عن الخيانة والغدر * واوصاهم برافة بعضهم
14 بعضا * طرقهم علانية ظاهرة بين يديه * ولا يخفى عليه خافية * ولا اثم جميع الولاة *
15
وصير في اسرائيل حصته *

Nec tranſgrediuntur imperium ejus in 29
æternum. Poſt has verò conditas, *terram* 30
intuitus, benedixit ei cunctiſque proven-
tibus ejus, Produxitque ſuper ejus ſuper- 31
ficiem omne vitâ præditum, & cuncta
eorum exercitia in eadem recondit.

CAP. XVII.

1
PRæterea creavit Adam è limo terræ, 2
Quem ad eandem reducturus eſt. Et di- 3
viſit hominibus dies numeratos quibus
manerent, & rebus omnibus præfecit il-
los: Induit eos fortitudine per ſapien- 4
tiam ſuam, & timorem ac pavorem ad-
didit eis: Injecitque terrorem eorum in 5
omne carneum, in jumenta & volatilia
Sapientiâ & intellectu replevit corda 6
eorum, & bonum ac malum videre fecit
eos: Et creavit eis ora, linguas, oculos, 7
manus, nares, & aures, quibus percipe-
rent quicquid illis ex operum ſuorum
potentia declararet: Ut miracula ipſius 8
intelligerent, & timorem ejus in mundo
narrarent, Et nomen ejus purum lauda- 9
rent. Propoſuit eis pactum ſuum, & le- 10
gem vitæ pronuntiavit eis: Statuit eis 11
teſtamentum ſempiternum, & judicia
ſua oſtendit illis. Et viderunt gloriam 12
majeſtatis ejus, & auguſtiſſimum elo-
quium ejus audierunt. Et præcepit eis,
& allocutus eſt eos, Et interdixit illis 13
fraudem ac dolum, & mutuam manda-
vit eis clementiam. Viæ illorum clarè 14
patent ante ipſum, nec latet eum ullum
ſecretum, Neque iniquitas omnium prin- 15
cipum. Filios autem Iſraelis ſuam fecit
portionem.

I

Verſio VULG. LAT.

16 Et omnia opera illorum velut Sol in conſpectu Dei : &
oculi ejus ſine intermiſſione inſpicientes in viis eorum.
17 Non ſunt abſconſa teſtamenta per iniquitatem illorum, &
18 omnes iniquitates eorum in conſpectu Dei. Eleemoſyna
viri quaſi ſignaculum cum ipſo, & gratiam hominis quaſi
19 pupillam conſervabit : Et poſteà reſurget, & retribuet
illis retributionem, unicuique in caput ipſorum, & con-
20 vertet in interiores partes terræ. Pœnitentibus autem
dedit viam juſtitiæ, & confirmavit deficientes ſuſtinere, &
21 deſtinavit illis ſortem veritatis. Convertere ad Domi-
22 num, & relinque peccata tua : Precare ante faciem Do-
23 mini, & minue offendicula. Revertere ad Dominum, &
avertere ab injuſtitia tua, & nimis odito execrationem :
24 Et cognoſce juſtitias & judicia Dei, & ſta in ſorte pro-
25 poſitionis, & orationis altiſſimi Dei. In partes vade ſecu-
26 li ſancti, cum vivis & dantibus confeſſionem Deo. Non
demoreris in errore impiorum, ante mortem confitere.
27 A mortuo quaſi nihil, perit confeſſio. Confiteberis vivens,
vivus & ſanus confiteberis, & laudabis Deum, & gloriabe-
28 ris in miſerationibus illius. Quàm magna miſericordia
29 Domini, & propitiatio illius, convertentibus ad ſe ! Nec
enim omnia poſſunt eſſe in hominibus, quoniam non eſt
immortalis filius hominis, & in vanitate malitiæ placue-
30 runt. Quid lucidius Sole ? & hic deficiet. Aut quid ne-
quius quàm quod excogitavit caro & ſanguis ? & hoc
31 arguetur. Virtutem altitudinis cœli ipſe conſpicit : &
omnes homines terra & cinis.

CAP. XVIII.

1 Qui vivit in æternum, creavit omnia ſimul. Deus ſo-
2 lus juſtificabitur, & manet invictus rex in æternum. Quis
ſufficit enarrare opera illius ?

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

16 (ϑ) Ἅπαντα τὰ ἔργα αὐτῶν ὡς ὁ ἥλιος ἐναντίον αὐτοῦ, † καὶ οἱ
17 ὀφθαλμοὶ (ι) αὐτοῦ ἐνδελεχεῖς ἐπὶ τὰς ὁδοὺς αὐτῶν. † Οὐκ ἐκρύ-
βησαν αἱ ἀδικίαι αὐτῶν ἀπ' αὐτοῦ, † καὶ πᾶσαι αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν
18 ἔναντι κυρίου. † Ἐλεημοσύνη ἀνδρὸς ὡς σφραγὶς μετ' αὐτοῦ, † καὶ
χάριν ἀνθρώπου ὡς κόρην συντηρήσει. † Μετὰ ταῦτα ἐξαναστή-
19 σεται καὶ ἀνταποδώσει αὐτοῖς, † καὶ τὸ ἀνταπόδομα αὐτῶν εἰς κε-
20 φαλὴν (κ) αὐτῶν ἀποδώσει. † Πλὴν μετανοοῦσιν ἔδωκεν ἐπάνοδον,
21 † καὶ παρεκάλεσεν ἐκλείποντας ὑπομονήν. † Ἐπίστρεφε ἐπὶ κύριον
22 καὶ ἀπόλειπε ἁμαρτίας, † Δεήθητι κατὰ πρόσωπον καὶ σμίκρυνον πρόσ-
23 κομμα. † Ἐπάναγε ἐπὶ ὕψιστον, καὶ ἀπόστρεφε ἀπὸ ἀδικίας, † καὶ
25 σφόδρα μίσησον βδέλυγμα. † Ὑψίστῳ τίς αἰνέσει ἐν ᾅδου;
26 † Ἀντὶ (λ) ζώντων καὶ ζώντων καὶ διδόντων ἀνθομολόγησιν.
27 † ἀπὸ νεκροῦ ὡς μηδὲ ὄντος ἀπόλλυται ἐξομολόγησις· † Ζῶν καὶ
28 ὑγιὴς αἰνέσει τὸν κύριον. † Ὡς μεγάλη ἡ ἐλεημοσύνη τοῦ κυρίου, † καὶ
29 ἐξιλασμὸς τοῖς ἐπιστρέφουσιν ἐπ' αὐτόν; † Οὐ γὰρ δύναται πάντα
30 εἶναι ἐν ἀνθρώποις, † ὅτι οὐκ ἀθάνατος (μ) υἱὸς ἀνθρώπου. † Τί φω-
τεινότερον ἡλίου; καὶ τοῦτο ἐκλείπει· † καὶ (ν) πονηρὸς ἐνθυμηθή-
31 σεται (') σάρκα καὶ αἷμα. † Δύναμιν ὕψους οὐρανοῦ αὐτὸς ἐπισκέπτεται,
καὶ (ξ) οἱ ἄνθρωποι πάντες γῆ καὶ σποδός.

MS.A. (ϑ) Πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ (ι) αὐτῶν (κ) αὐτοῦ (λ) ζώντων καὶ διδόντων (μ) ὁ υἱὸς (ν) πονηρὸν (') σὰρξ (ξ) ἄνθρωποι

ΚΕΦ. ιη'.

1 † Ὁ Ζῶν εἰς τὸν αἰῶνα ἔκτισε τὰ πάντα κοινῇ. † Κύριος μόνος
2 δικαιωθήσεται. † (α) Οὐθενὶ ἐξεποίησεν ἐξαγγεῖλαι τὰ ἔργα αὐτοῦ.

MS. A. (α) Οὐδενὶ

Omnia opera eorum velut Sol in conſpectu ejus : & oculi ejus ſine intermiſſione in vias eorum. Non ſunt abſconſæ injuſtitiæ illorum ab eo : & omnia peccata eorum in conſpectu Domini. Eleemoſyna viri, quaſi ſignaculum cum ipſo : & gratiam hominis, quaſi pupillam conſervabit. Poſteà reſurget, & retribuet illis : & retributionem eorum in caput ipſorum reddet. Veruntamen pœnitentibus dedit reditum, & confirmavit deficientes ſubſtinentiâ. Convertere ad Dominum, & relinque peccata : Precare ante faciem, & minue offendiculum. Revertere ad Altiſſimum, & avertere ab injuſtitia, & valdè odito execrationem. Altiſſimo quis laudē dicet in inferno? Pro viventibus, (b) & viventibus, & dantibus viciſſim confeſſionem. A mortuo, tanquam eo qui non eſt, perit confeſſio : Vivus, & ſanus laudabit Dominum. Quàm magna miſericordia Domini, & propitiatio convertentibus ſe ad eum? Non enim omnia poſſunt eſſe in hominibus : quoniam non eſt immortalis filius hominis. Quid lucidius Sole? & hoc deficit : (c) & malus excogitabit carnem, & ſanguinem. Virtutem altitudinis cœli ipſe conſpicit : & omnes homines terra, & cinis.

CAP. XVIII.

Qui vivit in æternum; creavit omnia (a) ſimul. Dominus ſolus (b) juſtificabitur. Nemini poteſtatem fecit enarrandi opera ipſius.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

16 * ܟܠܗܘܢ ܥܒܕܝܗܘܢ ܐܝܟ ܫܡܫܐ ܓܠܝܢ ܩܕܡܘܗܝ. ܘܓܠܝܢ ܠܗ. ܟܠܗܘܢ
17 ܬܪܥܝܬܗܘܢ. * ܠܐ ܟܣܝܢ ܣܟܠܘܬܗܘܢ ܡܢ ܩܕܡܘܗܝ. ܘܚܛܗܝܗܘܢ ܕܟܠܗܘܢ ܒܢܝ ܐܢܫܐ
18 ܟܬܝܒܝܢ ܩܕܡܘܗܝ. * ܙܕܝܩܘܬܐ ܕܟܠܗܘܢ ܒܢܝ ܐܢܫܐ. ܚܬܝܡܐ ܘܣܝܡܐ ܠܘܬܗ. ܘܛܝܒܘܬܐ
ܕܟܠܗܘܢ ܒܢܝ ܐܢܫܐ. ܐܝܟ ܒܒܬܐ ܕܥܝܢܐ ܢܛܝܪܐ ܩܕܡܘܗܝ. ܘܒܬܪܟܢ ܢܬܓܠܐ.
19 ܘܢܦܪܘܥ ܐܢܘܢ. ܘܣܟܠܘܬܗܘܢ ܒܪܫܗܘܢ ܢܗܦܘܟ. * ܒܪܡ ܠܬܝܒܐ. ܢܬܠ ܬܝܒܘܬܐ.
20 21 ܘܢܘܒܕ ܟܠܗܘܢ ܕܡܙܝܩܝܢ ܠܙܕܝܩܐ. * ܬܘܒܘ ܠܘܬ ܡܪܝܐ. ܘܬܘܒܘ ܡܢ ܐܒܕܢܐ. * ܬܘܒܘ
23 ܡܢ ܕܬܚܛܘܢ. ܘܠܐ ܬܡܪܓܙܘܢܝܗܝ. * ܡܛܠ ܕܡܢܐ ܐܝܬ ܠܗ ܗܢܝܐܘܬܐ ܠܐܠܗܐ. ܒܟܠ ܡܢ
26 ܕܐܒܕܘ ܒܥܠܡܐ. ܚܠܦ ܐܝܠܝܢ ܕܚܝܝܢ. ܘܝܗܒܝܢ ܠܗ ܬܘܕܝܬܐ. * ܡܢܐ ܣܓܝܐܝܢ ܪ̈ܚܡܘܗܝ
27 ܕܐܠܗܐ. ܕܚܐܣ ܥܠ ܐܝܠܝܢ ܕܬܝܒܝܢ ܠܘܬܗ. * ܡܛܠ ܕܠܐ ܗܘܐ ܐܝܟ ܗܟܢ ܒܐܢܫܐ. ܐܦ ܠܐ
28 ܡܚܫܒܬܗ. ܐܝܟ ܡܚܫܒܬܐ ܕܒܢܝ ܒܣܪܐ. * ܡܐ ܕܡܥܒܪ ܫܡܫܐ ܠܐܝܡܡܐ. ܡܚܕܐ ܗܘ ܗܘܐ
29 ܠܗ ܚܫܘܟܐ. ܗܟܢܐ ܗܘ ܒܪܢܫܐ ܕܠܐ ܟܒܫ ܪܓܬܗ. ܡܛܠ ܕܒܣܪܐ ܗܘ ܘܕܡܐ. * ܚܝܠܘܬܐ
ܕܫܡܝܐ ܕܐܢ ܐܠܗܐ. ܐܦ ܠܒܢܝ ܒܣܪܐ ܕܗܢܘܢ ܥܦܪܐ ܘܩܛܡܐ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܝܚ * ܡܢܘ ܡܫܟܚ ܠܡܫܬܥܝܘ ܥܒܕܘܗܝ. ܐܘ ܡܢܘ ܢܡܢܐ 3
2 ܓܢܒܪ̈ܘܬܗ. * ܥܠܡܐ ܟܠܗ ܡܬܒܚܪ ܐܟܚܕܐ. ܘܡܪܝܐ ܒܠܚܘܕܘܗܝ ܙܟܐ.

Omnes earum actiones ut ſol patent ante ipſum, omneſque cogitationes earum apertæ ſunt ei. Earundem culpæ non latent eum, ſed peccata omniũ hominum ſcripta ſunt in conſpectu ipſius. Juſtitia omnium hominum obſignata eſt, ac penes ipſum repoſita : & beneficium omnium hominum tanquam pupilla oculi aſſervatur in conſpectu ipſius. Poſt hæc autem apparebit, & retribuet eis eorumque ſcelera in caput ipſorum regeret. Verùm pœnitentibus pœnitentiam concedet, omneſque juſtis noxios diſperdet. Revertimini ad Dominum, & revertemini ab exitio : Retrahite vos à peccando, & ne ad iram concitetis. Quod eſt enim oblectamentum Deo in his omnibus qui perierunt in mundo, pro iis qui vivunt, ac reddunt illi gratiarum actionem ? Quàm copioſæ ſunt miſerationes Dei parcentis iis qui revertuntur ad ipſum ! Non enim ita fit inter homines, neque cogitatio ejus ſimilis eſt cogitationibus filiorum carnis. Sole diem deſerente, generantur ſubinde tenebræ : ejuſmodi eſt homo qui voluntatem ſuam minimè domat, eò quòd caro ſit ac ſanguis. Virtutes cœli judicat Deus, etiam filios carnis, qui pulvis ciniſque ſunt.

CAP. XVIII.

Opera ipſius quis indicare poſſit ? aut quis enumeret egregia ipſius facinora ? Totus mundus eſt ſimul examinandus, ſolus autem Dominus innocens eſt.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

16 * جميع اعمالهم ساكنة بين يديه مثل الشمس * ونياتهم ظاهرة بين يديه * لا يخفي 17
18 عليه خافية من ذنوبهم * وخطايا جميع بني البشر محصية عنده * واحسان جميع الناس
مختوم مخزوم عنده * ومعروف جميع الناس وجزاءهم مثل لحاظ العيون محفوظ عنده * وفي
19 اليوم الاخير يظهر * ويجازيهم باعمالهم ويعاقب فجارهم بذنوبهم * ويهلك الذين يؤذون
20 21 الصديقين * توبوا الي الله يا جميع معاشر الناس * فينقذكم من الهلكة * ارجعوا عن
23 سوء اعمالكم * واجتنبوا سخط الرب * لان ماذا ينتفع الرب ممن يهلك نفسه بهواه * بدل
26 الذين هم احياء يمجدون اسمه ويذكرونه * ما اكثر عظة الله ورحمته * المتجاوز عن
27 28 التائبين اليه * ليس في الناس شبه هذا * وفكر يشبه فكر الخالق * كما انه اذا اغربت
29 الشمس من النهار صار مظلما * كذلك الرجل الذي يحمل غضبه * لانه لحم ودم * وان
الله تعالي اجلها من اجناد السماء * والناس ايضا الذين هم تراب ورماد *

* الفصل الثامن عشر *

3 * من يقدر ان يظهر اعماله * ومن يحصي
2 كثير عجايبه * يبلي جميع العالم * وتصير الغلبة لله القهار وحده *

Omnia ipſorum opera manent coram e ſolis inſtar, & conſcientiæ illorum ante ipſum pateſcunt. Nulla eorum crimina vel abditiſſima latent eum, ſed omnium hominum peccata numerata ſunt apud ipſum: Et benefactum omnium hominum penes eum obſignatum eſt cautéque cuſtoditum; & omnium hominum beneficium atque præmium, ut oculorum pupilla apud eum aſſervatur : poſtremóq; die apparebit, & pro ſuis operibus rependet eis, & in tranſgreſſionem eorum pro ſingulorum culpis animadvertet. Et e perdet qui nocent juſtis. Convertimini ad Deum ô omnes hominũ cœtus, ut vos ſervet ab interitu. Recedite ab iniquitate operum veſtrorũ, et iram Domini effugite. Quod enim percipit Dominus emolumentũ ex eo qui animam ſuam ſuâpte perdit voluntate, pro his qui viventes nomen ejus glorificant, ejuſq; recordantur? Quàm copioſa eſt commonitio & miſericordia Dei, qui ad ipſum revertentibus dimittit ! Nil tale reperitur inter homines, neque cogitatio ſimilis cogitationi creatoris. Quemadmodũ dies occidente ſole fit tenebroſus, pari modo homo qui ſuam ſervat iram, eo quòd caro ſit ac ſanguis. Deus autem excel clarior eſt militibus cœli, ſimul ac hominibus qui pulvis ſunt ac cinis.

CAP. XVIII.

Quis patefacere poteſt facta ipſi & multitudinem mirabilium ejus q recenſeat ? Totus mundus co[illegible]tur, & ſoli Deo triumphatori m[illegible] victoria.

Versio VULG. LAT.

3
4 Quis enim investigabit magnalia ejus? Virtutem autem
magnitudinis ejus quis enuntiabit? aut quis adjiciet enarrare
5 misericordiam ejus? Non est minuere, neque adjicere,
6 nec est invenire magnalia Dei. Cùm consummaverit
homo, tunc incipiet: & cùm quieverit, aporiabitur.
7 Quid est homo, & quæ est gratia illius? & quid est
8 bonum, aut quid nequam illius? Numerus dierum hominum
ut multùm centum anni: quasi gutta aquæ maris
deputati sunt: & sicut calculus arenæ, sic exigui anni in
9 die ævi. Propter hoc patiens est Deus in illis, & effundit
10 super eos misericordiam suam. Vidit præsumptionem
cordis eorum quoniam mala est, & cognovit subversionem
11 illorum quoniam nequam est. Ideò adimplevit propitiationem
suam in illis, & ostendit eis viam æquitatis.
12 Miseratio hominis circa proximum suum: misericordia
13 autem Dei super omnem carnem. Qui misericordiam habet,
14 docet, & erudit quasi pastor gregem suum. Miseretur
excipientis doctrinam miserationis, & qui festinat in
15 judiciis ejus. Fili, in bonis non des querelam, & in omni
16 dato non des tristitiam verbi mali. Nónne ardorem refrigerabit
17 ros? sic & verbum melius quàm datum. Nónne
ecce verbum super datum bonum? sed utraque cum
18 homine justificato. Stultus acriter improperabit: & datus
19 indisciplinati tabescere facit oculos. Ante judicium
20 para justitiam tibi, & antequàm loquaris disce. Ante
languorem adhibe medicinam, & ante judicium interroga
teipsum, & in conspectu Dei invenies propitiationem.
21 Ante languorem humilia te, & in tempore infirmitatis
ostende conversationem tuam.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

3 †Καὶ τίς (β) ἐξιχνιάσει τὰ μεγαλεῖα αὐτοῦ; †Κράτος μεγαλωσύνης
4 αὐτοῦ τίς ἐξαριθμήσεται; †καὶ τίς προσθήσει ἐκδιηγήσασθαι τὰ
5 ἐλέη αὐτοῦ; †Οὐκ ἔστιν ἐλαττῶσαι οὐδὲ προσθεῖναι, καὶ οὐκ ἔστιν ἐξιχνιάσαι
6 τὰ θαυμάσια τοῦ κυρίου. †Ὅταν συντελέσει ἄνθρωπος
7 τότε (γ) ἄρχεται, †καὶ ὅταν παύσηται τότε (δ) ἀπορηθήσεται. †Τί ἄνθρωπος,
καὶ τί ἡ χρῆσις αὐτοῦ; †τί τὸ ἀγαθὸν αὐτοῦ, καὶ τί τὸ κακὸν αὐτοῦ;
8 †Ἀριθμὸς ἡμερῶν ἀνθρώπου πολλὰ ἔτη ἑκατόν. †ὡς σταγὼν ὕδατος
ἀπὸ θαλάσσης καὶ ψῆφος ἄμμου, †οὕτως ὀλίγα ἔτη ἐν ἡμέρᾳ αἰῶνος.
9 †Διὰ τοῦτο ἐμακροθύμησε κύριος ἐπ' αὐτοῖς, †καὶ ἐξέχεεν ἐπ' αὐτοὺς
10 τὸ ἔλεος αὐτοῦ. †Εἶδε καὶ ἐπέγνω τὴν καταστροφὴν αὐτῶν ὅτι
11 πονηρά, †Διὰ τοῦτο ἐπλήθυνε τὸν ἐξιλασμὸν αὐτοῦ. †Ἔλεος ἀνθρώπου
12 ἐπὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἔλεος δὲ κυρίου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα,
13 †Ἐλέγχων καὶ παιδεύων καὶ διδάσκων †καὶ ἐπιστρέφων ὡς ποιμὴν
14 τὸ ποίμνιον αὐτοῦ. †Τοὺς ἐκδεχομένους παιδείαν (ε) ἐλεεῖ, †καὶ
15 τοὺς κατασπεύδοντας ἐπὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ. †Τέκνον, ἐν ἀγαθοῖς
16 μὴ δῷς μῶμον, †καὶ ἐν πάσῃ δόσει λύπην λόγων. †Οὐχὶ καύσωνα
17 ἀναπαύσει δρόσος; †οὕτως κρείσσων λόγος ἢ δόσις. (ζ) Οὐκ
ἰδοὺ λόγος ὑπὲρ δόμα ἀγαθόν; †καὶ ἀμφότερα παρὰ ἀνδρὶ κεχαριτωμένῳ.
18 †Μωρὸς ἀχαρίστως ὀνειδιεῖ, †καὶ δόσις βασκάνου ἐκτήκει
19 ὀφθαλμούς. †Πρὶν ἢ λαλῆσαι μάνθανε, καὶ πρὸ ἀρρωστίας θεραπεύου.
20 †πρὸ κρίσεως ἐξέταζε σεαυτόν, †καὶ ἐν ὥρᾳ ἐπισκοπῆς
21 εὑρήσεις (η) ἐξιλασμόν. †Πρὶν ἀρρωστῆσαί σε ταπεινώθητι, †καὶ
ἐν καιρῷ ἁμαρτημάτων δεῖξον ἐπιστροφήν.

MS. A. (β) ἐξιχνεύσει (γ) *ἔρχεται, (δ) ἀπορρηθήσεται. (ε) ἐλεᾷ,
(ζ) Οὐχ (η) ἱλασμόν.

Et quis investigabit magnalia ejus? Virtutem 3
magnitudinis ejus quis enumerabit? & quis 4
adjiciet enarrare misericordias ejus? Non est 5
minuere, neque adjicere: & non est investigare
mirabilia Domini. Cùm consummaverit homo; 6
tunc incipit: & cùm quieverit, tunc dubitabit.
Quid est homo, & quid usus ejus? Quid est bonum 7
ejus, & quid malum ejus? Numerus dierum 8
hominis, ut multum, centum anni. Sicut
gutta aquæ maris, & calculus arenæ; (c) sic
exigui anni in die ævi. Propter hoc patiens fuit 9
Dominus in illis: & effudit super eos misericordiã
suã. Vidit, & cognovit subversionem eorum, 10
quoniam mala est: Ideò multiplicavit propitiationem 11
suam. Miseratio hominis circa proximum 12
suum: misericordia autem Domini super
omnem carnem, Corripiens, & erudiens, & docens, 13
& convertens, quasi pastor gregem suum.
Miseretur excipientium doctrinam, & eorum 14
qui festinant ad judicia ipsius. Fili, in bonis ne 15
des querelam, & in omni dato tristitiam (d) verborum.
Nónne ardorem refrigerabit ros? sic 16
verbum melius, quàm datum. Nónne ecce verbum 17
super datum bonum? & utraque apud hominem
(e) gratiosum. Stultus acriter improperabit: 18
& datus invidi tabescere facit oculos.
Antequàm loquaris; disce: Et ante languorem 19
adhibe medicinam. Ante judicium interroga te 20
ipsum: & in hora visitationis invenies propitiationem.
Ante languorem humilia te: & in 21
tempore peccatorum ostende conversionem.

Versio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

6 * ܟܕ ܡܫܬܡܠܝܢ ܒܢܝ̈ ܐܢܫܐ ܗܝܕܝܢ ܡܫܪܝܢ. ܘܐܢ ܢܗܦܟܘܢ ܢܬܕܡܪܘܢ. * ܡܢܐ ܐܢܘܢ
7 ܒܢܝ̈ ܐܢܫܐ. ܘܡܢܐ ܚܘܣܪܢܗܘܢ. ܘܡܢܐ ܝܘܬܪܢܗܘܢ. ܘܡܢܐ ܛܒܬܗܘܢ. ܘܡܢܐ
8 ܒܝܫܬܗܘܢ. * ܘܡܢܝܢܐ ܕܝܘܡܝ̈ܗܘܢ ܕܒܢܝ̈ ܐܢܫܐ ܟܕ ܢܣܓܐ ܠܡܚܐ. ܡܐܐ ܫܢܝ̈ܢ. ܐܝܟ
ܕܡܡܠܐ ܙܩܐ ܡܢ ܝܡܐ. ܘܐܝܟ ܚܨܪܐ ܡܢ ܚܠܐ. ܐܠܦ ܫܢܝ̈ܢ ܡܢ ܥܠܡܐ ܗܢܐ. ܠܐ
9 ܫܘܝܢ ܐܝܟ ܚܕ ܝܘܡܐ ܒܥܠܡܐ ܕܙܕܝܩ̈ܐ. * ܡܛܠ ܗܢܐ ܡܓܪ ܪܘܚܗ ܥܠܝܗܘܢ. ܘܐܫܕ
10 ܥܠܝܗܘܢ ܪܚܡܘܗܝ. * ܡܛܠ ܕܝܕܥ ܚܪܬܗܘܢ ܕܒܝܫܐ ܗܝ. * ܡܛܠ ܗܢܐ ܐܣܓܝ
11
12 ܚܘܣܝܢܗܘܢ. * ܪܚܡܐ ܕܒܪ ܐܢܫܐ ܥܠ ܩܪܝܒܗ ܒܣܪܢܐ. * ܘܪܚܡܘܗܝ ܕܐܠܗܐ ܥܠ ܟܠ
13
14 ܥܒܕ̈ܘܗܝ. ܡܚܟܡ ܠܗܘܢ. ܘܪܕܐ ܘܡܠܦ. ܘܡܓܫܫ ܠܗܘܢ ܐܝܟ ܪܥܝܐ ܛܒܐ
15 ܕܪܥܐ ܠܡܪܥܝܬܗ. * ܛܘܒܝܗܘܢ ܠܐܝܠܝܢ ܕܡܣܒܪܝܢ ܠܡܪܚܡܢܘܬܗ. ܘܠܐܝܠܝܢ ܕܡܫܒܚܝܢ
16 ܠܕܝܢܘܗܝ. * ܒܪܝ ܠܕܥܒܕ ܛܒܬܐ ܠܩܪܝܒܗ ܠܐ ܬܟܠܐ. ܘܥܠ ܕܝܗܒ ܠܐ ܬܒܐܫ ܥܝܢܟ.
17 * ܐܝܟ ܡܛܪܐ ܓܝܪ ܕܡܒܛܠ ܠܫܘܒܐ. ܗܟܢܐ ܡܠܬܐ ܡܗܦܟܐ ܡܘܗܒܬܐ. * ܐܝܬ ܓܝܪ
18
19 ܡܠܬܐ ܛܒܬܐ ܕܡܢ ܡܘܗܒܬܐ ܡܝܬܪܐ ܗܝ. ܘܬܪܬܝܗܝܢ ܕܒܢܝ̈ܢܫܐ ܛܒ̈ܐ. * ܣܟܠܐ ܓܝܪ
20 ܡܚܣܕ ܩܕܡ ܕܢܬܠ ܛܝܒܘܬܐ. ܡܘܗܒܬܗ ܕܪܫܝܥܐ ܡܚܒܠܐ ܥܝ̈ܢܐ. * ܥܕܠܐ ܬܬܟܬܫ
21 ܒܥܝ ܠܟ ܡܥܕܪܢܐ. ܘܥܕܠܐ ܬܬܟܪܗ ܒܥܝ ܠܟ ܐܣܝܐ. * ܥܕܠܐ ܬܐܬܐ ܥܠܝܟ ܐܘܠܨܢܐ. ܨܠܝ. ܘܒܙܒܢܐ
ܕܐܘܠܨܢܐ ܬܫܟܚܝܗ ܘܬܬܪܚܡ ܥܠܝܟ.

* Cùm absolverint homines, tum incipiunt: & 6
si redeant, (*hoc est, iteratò inchoënt,*) obstupescunt.
Quid sunt homines? et quid jactura, 7
quidve emolumentũ ipsorũ? quid beneficiũ,
quidve maleficium eorum? Et verò numerus 8
ætatis hominis, cùm plurimùm vixerit,
centum sunt anni; quasi uterculum è mari
haurires, & ut ex arena calculus. Mille anni
in seculo præsenti non sunt comparandi uni
diei seculo justorum. Proptereà longanimus 9
est erga illos, & suam super eos misericordiam
effundit. Quia novit finem eorum 10
malum esse futurum; Idcircò sæpiùs parcit 11
eis. Misericordia hominis est erga proximum 12
suum carnalem: Misericordia verò 13
Dei erga omnia opera sua. Sapientes reddit 14
illos, erudit, ac docet, attrectatque velut pastor
bonus qui pascit gregem suum. Fœlices 15
eos qui sperant miserationes ejus, quíque judicia
ejus approbant. Fili mi, benefacientem 16
proximo suo ne prohibeas: & in eum
qui dat, ne malus esto oculus tuus. Nam 17
quemadmodum pluvia cessare facit æstum,
ita sermo donationem revocat. Est enim sermo 18
bonus qui dono præstantior est; utrumq;
verò est officii hominum beneficorum. Stultus 19
enim exprobrat antequàm beneficium
conferat: munus impii officit oculis. Priusquàm 20
pugnes, quære tibi adjutorem: &
priusquàm ægrotes, quære tibi medicum. Antequàm 21
adveniat tibi adversitas, ora; & tempore
adversitatis reperies eam, (*nempe, orationem*) & favebit tibi.

Versio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

6 * في فناء حقب الناس يجي حقب آخر * وان تابوا الى الله * ما الناس وما خطرهم * وما ضيعتهم
7 وما ربحهم * وماذا يبلغ من منفعتهم وعقوبتهم * وما خيرهم وما شرهم * عدد سنين الانسان اذا
8 طال عمره مائة سنة * كمثال الاخذ لراوية ماء من البحر تكون * وحبة واحدة من الرمل *
9 الف عام من هذه الدنيا لا تعادل يوما واحدا من ايام عالم الابرار * فلذلك يطيل لهم في
10 المهل * ويفيض عليهم رحمته * لانه يعلم ان آخر الاثمة آخر سوء * ولذلك مد لهم في المهل *
11
12 * انما شفقة الانسان على ذي لحمه وقرابته * ورحمة الله واسعة لجميع خلائقه * يؤدبهم ويردهم
13
14 ويصدهم عن الشر كالراعي المشفق على قطيعه * طوبى للمرتجين رحمته * والقابلين
15
16 احكامه * يا بني لا تمنع من اراد ان يحسن الى صاحبه * ولا تحسد من يبذل الصدقة فتزيله
17 عن رايه * كما يذهب المطر بالسمائم * وكذلك مشورة السوء ترد العطية * وهاتان الخلتان
18
19 تغير قلب مصطنع المعروف * عطية الجاهل تخجل وتخزي * قبل الجهاد اطلب لك عونا *
20
21 قبل ان تمرض واخي الطبيب * قبل ان يصيبك الكرب تضرع وصلي * وفي ساعة الكرب
تجده قريبا *

Uno hominum ævo consumpto, alterum 6
succedit ævum, etiamsi ad Deum convertantur.
Quid sunt homines, quidve fastus 7
eorum? quid jactura, & quid lucrum
eorum? quid ex eorum commodo incommodoque
proveniat? quid tandem bonum,
quidve malum ipsorum? Numerus annorum 8
hominis, cùm longissima fuerit ætas
ejus, centum sunt anni: sunt velut uterculus
aquæ è mari sumptus, & calculus unus
ex arena. Mille anni ex hoc mundo
non æquivalent uni diei è diebus seculi
justorum. Idcirco protrahit eis moram, & 9
misericordiam suam profundit in illos.
Quia novit finem scelestorum finem fore 10
miserrimum: Propterea moram protraxit 11
eis. Clementia quidem hominis tendit in 12
sibi carnalem & consanguineum suum:
At misericordia Dei amplissima est in omnes 13
creaturas suas. Erudit castigatque 14
illas, & à malo retrahit, more pastoris in
gregem suum clementis. Beati misericordiam 15
ejus sperantes, & judicia ejus excipientes.
O fili mi, proximo benefacere 16
volentem ne prohibeas, neque invideas eleemosynam
largienti, cúmque à consilio
suo abducas. Ut pluvia ventos calidos 17
abripit, ita pravum consilium donationem
avertit. Utraque autem harum conditionum 18
mutat animum gratiam conferentis.
Stulti donum verecundiâ pudoréque afficit. 19
Ante pugnam pete tibi auxilium: antequam 20
ægrotes familiaritatem ineas cum
medico. Priusquam accidat tibi afflictio, 21
supplica & precare; & tempore afflictionis
vicinum reperies illum.

Versio VULG. LAT.

22 Non impediaris orare semper, & ne verearis usque ad
mortem justificari: quoniam merces Dei manet in æter-
23 num. Ante orationem præpara animam tuam: & noli
24 esse quasi homo qui tentat Deum. Memento iræ in die
consummationis, & tempus retributionis in conversatione
25 faciei. Memento paupertatis in tempore abundantiæ, &
26 necessitatum paupertatis in die divitiarum. A manè usque
ad vesperam immutabitur tempus, & hæc omnia citata
27 in oculis Dei. Homo sapiens in omnibus metuet, & in
28 diebus delictorum attendet ab inertia. Omnis astutus
agnoscit sapientiam, & invenienti eam dabit confessio-
29 nem. Sensati in verbis & ipsi sapienter egerunt: & in-
tellexerunt veritatem & justitiam, & impluerunt prover-
30 bia & judicia. Post concupiscentias tuas non eas, & à
31 voluntate tua avertere. Si præstes animæ tuæ concupi-
32 scentias ejus, faciet te in gaudium inimicis tuis. Ne ob-
lecteris in turbis nec in modicis: assidua enim est com-
33 missio illorum. Ne fueris mediocris in contentione ex
fœnore, & est tibi nihil in sacculo: eris enim invidus
vitæ tuæ.

CAP. XIX.

1 Operarius ebriosus non locupletabitur: & qui spernit
2 modica, paulatim decidet. Vinum & mulieres apostata-
re faciunt sapientes, & arguent sensatos:

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

22 † Μὴ ἐμποδισθῇς τοῦ ἀποδοῦναι εὐχὴν εὐκαίρως, † καὶ μὴ μείνῃς
23 ἕως θανάτου δικαιωθῆναι. † Πρὶν εὔξασθαι ἑτοίμασον σεαυτὸν,
24 † καὶ μὴ γίνου ὡς ἄνθρωπος πειράζων τὸν κύριον. † Μνήσθητι θυμοῦ
ἐν ἡμέραις τελευτῆς, † καὶ καιρὸν ἐκδικήσεως ἐν ἀποστροφῇ προσώ-
25 που. † Μνήσθητι (θ) καιρὸν λιμοῦ ἐν καιρῷ πλησμονῆς, † πτωχείαν καὶ
26 ἔνδειαν ἐν ἡμέραις πλούτου. † Ἀπὸ πρωΐθεν ἕως ἑσπέρας μετα-
27 βάλλει καιρὸς, † καὶ πάντα ἐστὶ ταχινὰ ἔναντι κυρίου. † Ἄνθρωπος
σοφὸς ἐν παντὶ εὐλαβηθήσεται, † (ι) καὶ ἐν ἡμέραις ἁμαρτιῶν
28 προσέξει ἀπὸ πλημμελείας. † Πᾶς συνετὸς ἔγνω σοφίαν, καὶ τῷ
29 εὑρόντι αὐτὴν δώσει ἐξομολόγησιν. † Συνετοὶ ἐν λόγοις καὶ αὐ-
τοὶ ἐσοφίσαντο, † καὶ ἀνώμβρησαν (κ) παροιμίας ἀκριβεῖς.
30 ἘΓΚΡΆΤΕΙΑ ΨΥΧῆΣ. † Ὀπίσω τῶν ἐπιθυμιῶν σου μὴ
31 πορεύου, † καὶ ἀπὸ τῶν ὀρέξεών σου (λ) κωλύου. † Ἐὰν (μ) χορηγήσῃς τῇ
ψυχῇ σου εὐδοκίαν ἐπιθυμίας, † (ν) ποιήσει σε ἐπίχαρμα τῶν ἐχ-
32 θρῶν σου. † Μὴ εὐφραίνου ἐπὶ πολλῇ τρυφῇ, † (ξ) μηδὲ προσδεθῇς
33 συμβολῇ αὐτῆς. † Μὴ γίνου πτωχὸς συμβολοκοπῶν ἐκ δανεισμοῦ,
† καὶ οὐδέν σοι ἐστὶν ἐν (ο) μαρσυπίῳ.

MS.A. (θ) κατὰ καιρὸν λιμοῦ ἐν ἡμέραις πλησμονῆς, (ι) ἐν ἡμέραις (κ)* ἐν παροιμίαις (λ) * μὴ κωλύου. (μ) εὐδοκήσεις τῇ (ν) ποιήσεις ἐπίχαρμα (ξ) μὴ προσδεηθῇς συμβολῆς αὐτῆς. (ο) μαρσίππῳ.

ΚΕΦ. ιθ'.

1 † Ἐργάτης μέθυσος οὐ πλουτισθήσεται, † ὁ ἐξουθενῶν τὰ ὀλίγα κατὰ
2 μικρὸν πεσεῖται. † Οἶνος καὶ γυναῖκες ἀποστήσουσι συνετοὺς,

Non impediaris (f) reddere votum tempestivè: & non verearis usque ad mortem justificari. Ante (g) orationem præpara teipsum, & noli esse quasi homo, qui tentat Dominum. Memento iræ in die consummationis, & tempus vindictæ in conversione faciei. Memento temporis famis in tempore saturitatis; paupertatis, & necessitatis in diebus divitiarum. A manè usque ad vesperam mutatur tempus: & omnia sunt citata in oculis Domini. Homo sapiens in omnibus metuet: & in diebus peccatorum attendet à delicto. Omnis intelligens novit sapientiam: & invenienti eam dabit confessionem. Sensati in verbis, & ipsi sapienter egerunt, & emiserunt quasi imbrem proverbia exquisita. CONTINENTIA ANIMÆ. Post concupiscentias tuas non eas; & à desideriis tuis avertere. Si præstes animæ tuæ beneplacitum concupiscentiæ; faciet te gaudium inimicorum tuorum. Ne oblecteris in multa epulatione, neque alligeris (h) commissioni ejus. Non fias pauper de symbolis comessans ex fœnore: & nihil tibi est in sacculo.

CAP. XIX.

Operarius ebriosus non locupletabitur: qui spernit modica, paulatim decidet. Vinum & mulieres apostatare facient sapientes:

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

22 * ܩܕܡ ܠܐ ܬܬܬܩܠ ܨܠܝ ܘܒܥܝ. ܘܩܕܡ ܠܐ ܬܚܛܐ ܗܒ ܙܕܩܬܐ. * ܠܐ ܬܬܟܠܐ ܠܡܥܒܪܘ ܚܛܗܝܟ. ܘܠܐ ܬܗܘܐ
23 ܡܬܡܗܐ ܥܕܡܐ ܠܙܒܢܐ ܕܬܬܒܪ ܒܩܘܢܛܐ. ܠܐ ܬܬܟܠܐ ܠܡܬܦܢܝܘ ܡܢ ܚܛܗܝܟ. ܘܥܕܡܐ ܠܡܘܬܐ ܠܐ ܬܣܟܐ.
24 * ܩܕܡ ܠܐ ܬܢܕܪ. ܛܝܒ ܢܕܪܟ. ܘܠܐ ܬܗܘܐ ܐܝܟ ܓܒܪܐ ܕܡܢܣܐ ܠܡܪܗ. ܠܐ ܬܘܣܦ ܠܡܥܒܕ ܚܛܗܐ.
25 ܡܛܠ ܕܩܕܡܝܬܐ ܠܐ ܙܟܝܬ. * ܐܬܕܟܪ ܕܪܘܓܙܐ ܒܚܪܬܐ ܗܘ ܕܟܠܗܘܢ ܚܛܗܐ. ܘܒܙܒܢܐ ܕܒܝܫܬܐ
26 ܠܐ ܢܗܦܘܟ ܡܢܟ ܐܦܘܗܝ. * ܗܘܝܬ ܕܟܝܪ ܟܦܢܐ ܒܝܘܡܐ ܕܣܒܥܐ. ܘܡܣܟܢܘܬܐ ܘܚܣܝܪܘܬܐ
27 ܒܝܘܡܝ ܥܘܬܪܐ. * ܡܢ ܨܦܪܐ ܠܪܡܫܐ ܡܫܬܚܠܦ ܙܒܢܐ. ܘܟܠܗܝܢ ܗܠܝܢ ܬܪܝܨܢ ܩܕܡ
28 ܐܠܗܐ. * ܓܒܪܐ ܚܟܝܡܐ ܒܟܠܗܝܢ ܗܠܝܢ ܢܬܒܩܐ. ܘܒܝܘܡܬܐ ܕܪܘܫܥܐ ܠܐ ܢܕܚܠ ܡܢ ܒܝܫܐ.
29 * ܠܟܠ ܚܟܝܡ ܠܡܠܦܘ ܚܟܡܬܐ. ܘܠܝܕܥܝܗ ܠܡܬܠ ܬܘܕܝܬܐ. * ܝܕܥܝ ܡܠܦܢܘܬܐ
30 ܐܦ ܗܢܘܢ ܢܬܚܟܡܘܢ. ܘܢܒܥܘܢ ܥܕܡܐ ܠܚܪܬܐ ܡܠܐ ܕܡܬܠܐ. ܘܡܠܐ ܕܚܟܡܬܐ ܘܡܪܕܘܬܐ
31 ܕܢܦܫܐ. * ܒܪܝ ܒܬܪ ܪܓܬܐ ܕܢܦܫܟ ܠܐ ܬܐܙܠ. ܘܡܢ ܪܓܬܗ ܟܠܝܗ. * ܐܢ ܓܝܪ ܬܥܒܕ ܨܒܝܢܐ
32 ܕܢܦܫܟ. ܐܝܟ ܗܘ ܗܘܝܬ ܕܥܒܕ ܨܒܝܢܐ ܕܒܥܠܕܒܒܗ. * ܠܐ ܬܚܕܐ ܒܣܘܓܐܐ ܕܦܘܢܩܐ. ܕܠܐ ܟܒܪ ܬܗܘܐ
33 ܡܣܟܢܐ. * ܠܐ ܬܗܘܐ ܡܣܟܢܐ ܪܘܝܐ ܘܙܢܝܐ ܘܦܩܦܩܢ. ܟܕ ܡܕܡ ܒܟܝܣܟ ܠܝܬ.
34 * ܫܘܠܡܗ * ܡܝ *
1 * ܦܥܠܐ ܪܘܝܐ ܠܐ ܢܥܬܪ. ܘܕܪܚܡ ܒܣܪܐ ܢܐܪܬ
2 ܡܣܟܢܘܬܐ. * ܚܡܪܐ ܘܐܢܬܬܐ ܡܦܚܙܝܢ ܠܒܐ. ܘܕܡܬܢܩܦ ܠܙܢܝܬܐ ܢܐܒܕ.

Antequàm impingas, ora & precare: & antequàm pecces, da eleemosynam. Ne desistas auferre peccata tua, & ne conniveas usque ad tempus quo tœdio frangaris. Ne morã interponas in convertendo te à peccatis tuis: memento mortẽ non expectare. Priusquã voveas, para votum tuum; & ne sis similis homini tentanti Dominum suum. Scelera perpetrare ne pergas, quoniam præcedentia nondum impunis evasisti. Memento indignationem post omnium peccatorum finem *secuturam*, & tempore calamitatis non aversurũ à te *Deum* faciem suam. Memor esto famis in dieb' saturitatis, & paupertatis ac inopiæ in diebus divitiarum. A mane ad vesperã tempus præterlabitur, & hæc omnia recta sunt corã Dño. Vir sapiens hæc omnia solicitè perpendet, & in diebus impietatis non timebit malignum. Ad omnẽ sapientẽ *spectat* docere sapientiã, & ad scientes illam, reddere gratiarũ actionem. Scientes doctrinam, ipsi quoque sapienter se gerent, & ad extremum usque pernoscent verba proverbiorum, & verba sapientiæ, animæque doctrinam. Fili mi, appetitum animi tui ne sequaris, imò à concupiscentia tua cohibe illum. Si enim facias animi tui voluntatem, non differs ab eo qui facit voluntatem inimici sui. Ne delecteris multitudine delitiarum, ne tandem pauper evadas. Ne sis pauper, ebriosus, obscœnus, & loquax, cùm nihil habeas in marsupio tuo.

CAP. XIX.

Operarius ebriosus non ditescet, & qui amat carnem, acquiret paupertatem. Vinum & mulier cor lascivum reddunt; & qui scorto adhæret, peribit.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

22 * قبل أن تعثر صلي وتضرع . وقبل أن تأثم بادر في الصدقة * لا تؤخر إصراف ذنوبك
23 عنك بالتوبة . ولا تغفل حتى ينزل بك الكرب والعقاب * لا تؤخر وقتا للرجوع عن ذنوبك
24 واذكر أن الموت واقف على رأسك * تم نذورك . ولا تكون كالمحارب لربه . ولا تعود في
25 الخطايا . لأنك لم تبرأ من الأولى * اذكر أن الغضب إنما ينزل في آخر الخطايا . وفي وقت
26 الشدة لا يصرف الله عنك وجهه * اذكر الجوع في أيام الشبع . والغربة والحاجة في أيام
27 الغناء * فإن الزمان يتغير فيما بين الصبح والمساء . جميع هذه الخصايل حسنة مرضية
28 عند الرب * والحكيم يرى بعينيه هذه الأمور كلها . ولا يتقي الشرير أيام النفاق * علم
29 الحكمة كل ذي عقل . والشكر للعلماء * الماهرون والراسخون في العلم يزدادون العقل
30 ويعرفون تأويل الأمثال إلى الانتهاء . ونطق الحكمة وعلم النفس * يا بني لا تتبع شهوات
31 نفسك * لئلا تصير كمن يعطي عدوه أمنيته * لا تفرح بكثرة اللذات . لئلا تكون
32 فقيرا * إذا كنت مسكينا فلا تكن مسرفا . ولا تحب كثرة الشراب وكثرة الكلام
33 إذ ليس في كيسك شيء .
34 * الفصل التاسع عشر *
1 * الفاعل السكير لا يفلح . ويذل بالفقر من صحبة الزنا * الخمر والمرأة يذهبان القلب
2 ومن لصق بالزانية يهلك .

Priusquàm impingas, ora & supplica; et priusquàm culpam committas, ad eleemosynam accurre. Ne differas auferre culpas tuas à te per pœnitentiam, & ne torpescas quoadusque irruat in te calamitas & supplicium. Ne moram facias convertendi te à culpis tuis, & memento mortem capiti tuo imminere. Vota tua persolve, & ne similis sis pugnanti contra Dominum suum. Et ne redeas ad peccata, quia nequaquam justificatus es à prioribus. Memento iram ad extremum peccatorũ venturam, & tempore adversitatis non aversurum à te Deum faciem suam. Recordare famis in diebus saturitatis, & peregrinationis ac egestatis in diebus divitiarum. Tempus enim mutatur inter matutinũ & vesperam. Omnes istæ vivendi rationes probatæ gratæque sunt apud Dominum: Et cordatus hæc omnia suis oculis videbit, nec reformidabit improbum diebus impietatis: Imbue sapientiâ omnem judicio præditum, & eruditos gratiarum actione. Periti ac firmi in scientia majorem acquirent prudentiam, & proverbiorum interpretationem ad finem usque discent unà cum sapientia animæque doctrina. O fili mi, ne secteris cupiditates animæ tuæ, Ne fias velut is qui tradit inimico voluntatem suam. Ne gaudeas de multitudine delitiarum, ne pauper evadas. Cùm fueris pauper, ne sis prodigus; nec ames multitudinem potûs ac multitudinem verborum, cùm nihil fuerit in marsupio tuo.

CAP. XIX.

Operarius ebriosus non erit [illegible] & paupertate deprimetur quem [illegible]tio delectat. Vinum & mulier cor [illegible] flammant; & qui adhæserit meret[illegible] peribit.

Verſio VULG. LAT.

3 Et qui ſe jungit fornicariis, erit nequam: putredo & vermes
hæreditabunt illum, & extolletur in exemplum majus,
& tolletur de numero anima ejus. Qui credit citò, levis
4 corde eſt, & minorabitur: & qui delinquit in animam ſuam,
inſuper habebitur. Qui gaudet iniquitate, denotabitur:
5 & qui odit correptionem, minuetur vitâ: & qui odit loquacitatem,
6 extinguit malitiam. Qui peccat in animam ſuam,
7 pœnitebit: & qui jucundatur in malitia, denotabitur. Ne
8 iteres verbum nequam, & durum, & non minoraberis. Amico
& inimico noli narrare ſenſum tuum: & ſi eſt tibi delictum,
9 noli denudare. Audiet enim te, & cuſtodiet te, &
quaſi defendens peccatũ odiet te, & ſic aderit tibi ſemper.
10 Audiſti verbum adverſùs proximum tuum? commoriatur in
11 te, fidens quoniam non te dirumpet. A facie verbi parturit
12 fatuus, tanquam gemitus partûs infantis. Sagitta infixa femori
13 carnis, ſic verbum in corde ſtulti. Corripe amicum, ne
fortè non intellexerit, & dicat; Non feci: aut ſi fecerit, ne
14 iterùm addat facere. Corripe proximum, ne fortè non dixerit:
15 & ſi dixerit, ne fortè iteret. Corripe amicum: ſæpè
16 enim fit commiſſio. Et non omni verbo credas: eſt qui
17 labitur linguâ, ſed non ex animo. Quis eſt enim qui non
deliquerit in lingua ſua? Corripe proximum antequàm
18 commineris. Et da locum timori Altiſſimi: quia omnis ſapientia
timor Dei, & in illa timere Deum, & in omni ſapientia
19 diſpoſitio legis. Et non eſt ſapientia nequitiæ diſciplina:
20 & non eſt cogitatus peccatorum prudentia. Eſt nequitia,
& in ipſa execratio: & eſt inſipiens qui minuitur ſapientiâ.
21 Melior eſt homo, qui minuitur ſapientiâ, & deficiens
ſenſu in timore, quàm qui abundat ſenſu, & tranſgreditur
legem Altiſſimi.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

3 † Καὶ ὁ κολλώμενος πόρναις τολμηρότερος ἔσται. † (α) σῆπες καὶ
σκώληκες κληρονομήσουσιν αὐτὸν, † καὶ ψυχὴ τολμηρὰ ἐξαρθήσεται.
4 † Ὁ ταχὺ ἐμπιστεύων, κοῦφος καρδίᾳ, † καὶ ὁ ἁμαρτάνων,
5 εἰς ψυχὴν αὐτοῦ πλημμελήσει. † Ὁ εὐφραινόμενος καρδίᾳ
καταγνωσθήσεται, † καὶ ὁ μισῶν λαλιὰν ἐλαττονοῦται (β) κακία.
7 † Μηδέποτε δευτερώσῃς λόγον, † καὶ οὐθέν σοι οὐ μὴ (γ) ἐλαττωθῇ.
8 † Ἐν φίλῳ καὶ (δ) ἐν ἐχθρῷ μὴ διηγοῦ, † καὶ εἰ μὴ ἔστι σοι
9 ἁμαρτία, μὴ ἀποκάλυπτε. † Ἀκήκοε γάρ σου καὶ ἐφυλάξατό σε,
10 † καὶ ἐν καιρῷ (ε) μισήσει σε. † Ἀκήκοας λόγον; συναποθανέτω
11 σοι, † θάρσει, οὐ μή σε ῥήξει. † Ἀπὸ προσώπου
λόγου ὠδινήσει μωρὸς, † ὡς ἀπὸ προσώπου βρέφους ἡ τίκτουσα.
12 † Βέλος πεπηγὸς ἐν μηρῷ σαρκὸς, † οὕτως λόγος ἐν κοιλίᾳ
13 μωροῦ. † Ἔλεγξον φίλον, μήποτε οὐκ (ζ) ἐποίησεν, καὶ εἴ τι ἐποίησε,
14 μήποτε προσθῇ. Ἔλεγξον τὸν φίλον, μήποτε οὐκ εἶπε, † καὶ εἰ εἴρηκεν,
15 ἵνα μὴ δευτερώσῃ. † Ἔλεγξον φίλον, πολλάκις γὰρ γίνεται
16 (η) διαβολὴ, † Καὶ μὴ παντὶ λόγῳ πίστευε. † ἔστι (ʹ) ὀλισθαίνων
17 καὶ οὐκ ἀπὸ ψυχῆς· Καὶ τίς οὐχ (θ) ἡμάρτησεν ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ;
18 † ἔλεγξον τὸν πλησίον σου πρὶν ἢ ἀπειλῆσαι, † Καὶ δὸς τόπον νόμῳ
ὑψίστου. † πᾶσα σοφία φόβος κυρίου, † καὶ ἐν πάσῃ σοφίᾳ
19 ποίησις νόμου. † Καὶ οὐκ ἔστι σοφία πονηρίας ἐπιστήμη, † καὶ οὐκ (ι) ἔστιν
20 ὅπου βουλὴ ἁμαρτωλῶν, φρόνησις. † Ἔστι πονηρία καὶ αὕτη βδέλυγμα,
21 † καὶ ἔστιν ἄφρων ἐλαττούμενος σοφίᾳ. † Κρείττων ἡττώμενος
ἐν συνέσει ἔμφοβος, † ἢ περισσεύων ἐν (κ) φρονήσει καὶ παραβαίνων
νόμον.

MS.A. (α) σῆπη (β) καρδία. (γ) ἐλαττωνηθῇ. (δ) ἐχθρῷ
μὴ δευτερώσῃ. (η) * αβολὴ, (ʹ) ὀλισθαίνων (θ) ἥμαρτεν

Et, qui jungit ſe meretricibus; (a) audacior erit. 3
(b) Tineæ & vermes hæreditabunt illum: &
anima audax (c) tolletur de numero. Qui credit 4
citò, levis eſt corde: & qui peccat; in animam
ſuam delinquet. Qui gaudet (d) corde; (e) denotabitur: 5
& qui odit loquacitatem; minuitur
malitiâ. Nunquam iteres verbum: & nihil tibi 7
minuetur. In amico & inimico noli narrare: etiamſi 8
non ſit tibi peccatum, noli denudare. Audivit 9
enim te, & cuſtodivit te, & in tempore odiet te.
Audiſti verbum? commoriatur tibi: fide, 10
quoniam te non dirumpet. A facie verbi parturiet 11
fatuus; ſicut à facie infantis, ea quæ parit.
Sagitta infixa in femore carnis, ſic verbum in 12
corde ſtulti. Corripe amicum; ne fortè non fecerit: 13
aut, ſi quid fecerit; ne iterum addat. Corripe (f) 14
amicum, ne fortè non dixerit: &, ſi dixerit, ut
non iteret. Corripe amicum: Sæpe enim fit calumnia: 15
Et non omni verbo credas. Eſt, qui (g) labitur; 16
ſed non ex animo: Et quis non deliquit in 17
lingua ſua? Corripe proximum tuum, priuſquàm
cõmineris: Et da locum legi (h) Altiſſimi. Omnis 18
ſapientia; timor Domini: & in omni ſapientia
effectio legis. Et non eſt ſapientia, nequitiæ diſciplina: 19
& non eſt, ubi conſilium peccatorum,
prudentia. Eſt (i) nequitia, & ipſa execratio: 20
& eſt inſipiens, qui minuitur ſapientiâ. Melior 21
eſt, qui minuitur ſenſu in timore, quàm qui abundat
ſenſu, & tranſgreditur legem.

(ε) * μασήσει (ζ) ἐποίησεν, καὶ * ἢ εἴρηκεν, ἵνα
(ι) ἔστιν βουλὴ (κ) συνέσει

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

3 * ܢܦܫܐ ܚܨܝܦܬܐ ܬܘܒܕ ܡܪܗ̇ * ܘܕܡܗܝܡܢ ܒܥܓܠ . ܚܣܝܪ ܪܥܝܢܐ ܗܘ . ܕܡܚܝܒ
4 ܢܦܫܗ ܡܢܘ ܢܙܕܩܝܘܗܝ * ܘܕܚܕܐ ܒܒܝܫܬܐ . ܬܒܪܗ ܗܘܐ . ܕܡܫܬܥܐ ܡܠܬܐ . ܚܣܝܪ
5 ܪܥܝܢܐ ܗܘ * ܠܐ ܬܫܬܥܐ ܡܠܬܐ ܠܥܠܡ . ܘܐܢܫ ܠܐ ܢܚܣܕܟ * ܒܪܚܡܐ ܘܒܣܢܐܐ ܠܐ ܬܕܓܠ
6 ܘܐܢ ܐܝܬ ܠܟ ܚܛܗ̈ܐ ܨܠܝ ܥܠܝܗܘܢ . ܘܠܐܢܫ ܠܐ ܬܐܟܘܠ ܩܪܨܐ ܠܥܠܡ * ܕܠܐ ܢܣܢܝܟ
7 ܡܢ ܕܫܡܥ . ܘܐܝܟ ܡܚܒܠܐ ܢܚܫܒܟ * ܫܡܥܬ ܡܠܬܐ . ܬܡܘܬ ܒܠܒܟ . ܠܐ ܓܝܪ
8 ܓܐܪܐ ܗܝ ܕܬܦܠܘܫܟ ܘܬܦܘܩ * ܡܢ ܡܠܬܐ ܣܟܠܐ ܡܬܚܒܠ . ܐܝܟ ܕܡܢ ܥܘܠܐ ܡܬܚܒܠܐ
9 ܝܠܕܬܐ * ܐܝܟ ܓܐܪܐ ܕܢܥܝܨ ܒܥܛܡܗ ܕܓܒܪܐ . ܗܟܢܐ ܡܠܬܐ ܒܟܪܣܗ ܕܣܟܠܐ * ܟܘܢ
10 ܪܚܡܟ ܕܠܐ ܢܥܒܕ ܒܝܫܬܐ . ܘܐܢ ܥܒܕ ܠܐ ܢܘܣܦ * ܟܘܢ ܚܒܪܟ ܕܠܐ ܢܐܡܪ . ܘܐܢ ܐܡܪ
11 ܠܐ ܢܬܢܐ * ܟܘܢ ܪܚܡܟ . ܡܛܠ ܕܟܡܐ ܣܓܝ ܡܬܒܢܐ ܩܪܨܐ . ܘܠܐ ܠܟܠ ܡܠܐ
12 ܢܗܝܡܢ ܠܒܟ * ܐܝܬ ܓܝܪ ܕܚܛܐ . ܘܠܐ ܡܢ ܢܦܫܗ . ܘܐܝܬ ܕܡܬܬܩܠ ܘܠܐ ܒܠܫܢܗ
13 * ܟܘܢ ܚܛܝܐ ܕܡܫܥܒܕ ܠܣܓܝܐܐ . ܘܠܐ ܠܟܠ ܡܠܐ ܬܗܝܡܢܝܘܗܝ * ܡܠܐ ܕܢܒܝܘܬܐ
14 ܘܟܠܗ̇ ܚܟܡܬܐ . ܕܚܠܬܗ ܕܡܪܝܐ . ܘܕܚܠܬܗ ܕܐܠܗܐ . ܗܝ ܗܝ ܚܟܡܬܐ * ܠܐ
15 ܚܟܝܡ ܕܒܝܫ . ܘܠܐ ܡܠܟܐ ܕܚܛܝܐ ܕܢܗܘܐ ܚܟܝܡ * ܐܝܬ ܚܪܝܦܘܬܐ ܕܝܠܕܐ
16 ܚܛܗ̈ܐ . ܘܐܝܬ ܣܟܠܐ ܕܚܣܝܪ ܡܢ ܚܛܗ̈ܐ * ܘܐܝܬ ܚܣܝܪ ܪܥܝܢܐ . ܕܡܫܬܘܙܒ ܡܢ
17 ܚܛܗ̈ܐ . ܘܐܝܬ ܡܠܝܐ ܡܕܥܐ . ܕܚܛܐ .

Animus procax dominum ſuum perdet: Et 3
qui leviter credit, expers eſt judicii. Qui 4
peccatorem facit ſeipſum, quis juſtificabit
eum? Et qui lætatur de ſcelere, erit ejus confractio. 5
Qui refert ſermonem, demens eſt. 6
Ne referas unquam ſermonem, & nemo te 7
criminabitur. In amicum æquè ac inimicum 8
ne mentiaris. Et ſi peccata habeas, precare
pro eis. Et neminem unquam calumnieris, Ne 9
is qui audierit, odio te habeat, & tanquam
perniciosum æſtimet. Audiſti ſermonem, 10
moriatur in corde tuo: non eſt *enim* ſagitta
ut te perfodiat erumpátque. A ſermone ſtultus 11
cruciatur doloribus, ut à fœtu ſuo cruciatur
parturiens. Qualis eſt ſagitta defixa in 12
alicujus femore, talis eſt ſermo in viſceribus
ſtulti. Objurga amicum tuum nequid 13
mali perpetret; & ſi perpetraverit, ne pergat.
Objurga proximum tuum nequid dicat; 14
quòd ſi dixerit, ne repetat. Objurga 15
inquam amicum tuum, quoniam quàm frequenter
ſtruitur falſa calumnia! & ne cuivis
ſermoni credat cor tuum. Eſt enim qui 16
peccat, ſed non ex animo: & eſt qui impingat,
at non linguâ ſuâ. Argue ſceleſtum 17
qui multos opprimit, & ne ad ſingula verba
fidem præbeat illi. Verba prophetiæ, & 18
omnis ſapientia, eſt religio Domini, & religio
Dei eſt ipſamet ſapientia. Non eſt ſapiens 19
qui ſit flagitioſus, neque conſilium ſceleroſorum,
quod ſit prudens. Eſt calliditas 20
quæ generet peccata, & eſt demens qui
expers ſit peccatis. Eſt etiam expers judicio 21
qui peccata devitet, & eſt judicio pollens
qui peccet.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

3 * النفس الجريئة تهلك صاحبها * ومن انقاد سريعا لقبول الكلام ، فهو قليل العقل ، 4
7 * لا تعيد القول البتة ، ولا تعير باحد من الناس * لا تغدر بالصديق ولا بالعدو ، 8
9 وان كانت لك خطايا فاستغفر الله ، ولا تغدر باحد ابدا * لكي لا ينتقصك من يسمعك ،
10 ويدرك بمنزلة الخبيث * ان بلغك امر فامته في قلبك ، ما هو سهم ينقب ويخرج * تحس 11
12 الجاهل ضيق الكلمة ، كما تحس المراة في الوجع باولادها * وكالنبل المضروب في فخذ المر ، كذلك
13 الكلام في جوف الجاهل * عاتب صديقك لا يرتكب الشر ، وان فعل فلا يعود فيه * وبخ قريبك 14
15 لا يتمم ، وان فعل فلا يعود فيه * وبخ رفيقك ، لانه قد يسيء بالمرء باطلا كم من مرة ، ولا
16 تقبل كل ما قيل * في الناس من ياثم وليس ذلك من باله ، وفي الناس من لا يعثر ولا بلسانه ،
17 * بكت المنافق في وجهه ، لانه قد ظلم كثيرا من الناس ، ولا تصدقه فيما يقول لك ،
18 * انما كلام النبوة وغاية الحكمة مخافة الرب ، تقوى الله في الحكمة بعينها * ليس عاقل خبيثا ، 19
20 ولا راي الخطاة فقيه * في المداراة ما تكسب الخطايا ، ورب اهوج تقل خطاياه * رب ناقص 21
الراي يخلوا من الذنوب ، ورب غزير العلم يخطي ويجرم

Animus audax poſſidentem ſe perimet: 3
Et qui citò ducitur ad ſuſcipiendum 4
ſermonem, expers eſt rationis. Dicta ne 7
repetas unquam, & neminem mortalium
probris afficias. Ne decipias amicum, 8
neque inimicum. Et, ſi tibi fuerint peccata,
pete veniam à Deo, & neminem fallas
unquam; Ne te vituperet qui te audierit, 9
téque habeat pro nefario. Si rei 10
cujuſpiam notitia *ad te pervenerit, fac*
moriatur in corde tuo: non eſt telum quod
confodiat tranſiliátque. Stultus enim ſentit 11
premitum verbi, quemadmodum ſentit
mulier dolorem in partubus ſuis? Et 12
qualis eſt ſagitta fixa in femore hominis,
tale eſt verbum in ventre ſtulti. Argue 13
amicum tuum, nec malum aggredietur;
quod ſi commiſerit, non redibit ad
illud. Increpa proximum tuum, ne opere 14
complebit; quòd ſi fecerit, non iterabit.
Increpa inquam *ſocium tuum, quia* 15
quàm ſæpe injuſtè delinquitur in hominem:
& ne approbes quicquid dicitur.
Inter homines eſt qui delinquat, ſed non 16
ex conſilio: eſt etiam inter homines, qui
ne linguâ quidem ſuâ impingat. Sceleroſum 17
coràm objurga, quòd multos homines
oppreſſerit; & ne credas ei in his quæ
tibi dixerit. Verba quidem prophetiæ, & 18
culmen ſapientiæ eſt timor Domini: religio
Dei in ipſamet ſapientia conſiſtit. Nemo 19
prudens eſt malignus, neque conſilium
peccatorum ſapiens. Inter blandas conver- 20
ſationes eſt quæ peccata producat. &
aliquando ſtolidus aggravat peccata ſua.
Excors rationis interdum liberatur à 21
culpis, & multâ præditus ſcientiâ interdum
peccat ac delinquit.

Verſio VULG. LAT.

22 Eſt ſolertia certa, & ipſa iniqua. Et eſt qui emittit verbum
23 certum enarrans veritatem. Eſt qui nequiter humiliat ſe,
24 & interiora ejus plena ſunt dolo: Et eſt qui ſe nimiùm ſub-
mittit à multa humilitate: & eſt qui inclinat faciem ſuam,
25 & fingit ſe non videre quod ignoratum eſt: Et ſi ab imbe-
cillitate virium vetetur peccare, ſi invenerit tempus male-
26 faciendi, malefaciet. Ex viſu cognoſcitur vir, & ab occurſu
27 faciei cognoſcitur ſenſatus. Amictus corporis, & riſus den-
28 tium, & ingreſſus hominis enuntiant de illo. Eſt correptio
mendax in ira contumelioſi: & eſt judicium, quod non
probatur eſſe bonum: & eſt tacens, & ipſe eſt prudens.

CAP. XX.

1 Quàm bonum eſt arguere, quàm iraſci, & confitentem in
2 oratione non prohibere! Concupiſcentia ſpadonis devir-
3 ginabit juvenculam: Sic qui facit per vim judicium ini-
4 quum. Quàm bonum eſt correptum manifeſtare pœni-
5 tentiam! ſic enim effugies voluntarium peccatum. Eſt tacens,
qui invenitur ſapiens: & eſt odibilis, qui procax eſt ad lo-
6 quendum. Eſt tacens non habens ſenſum loquelæ: & eſt
7 tacens ſciens tempus aptum. Homo ſapiens tacebit uſque
ad tempus: laſcivus autem & imprudens non ſervabunt
8 tempus. Qui multis utitur verbis, lædet animam ſuam: &
9 qui poteſtatem ſibi ſumit injuſtè, odietur. Eſt proceſſio in
malis viro indiſciplinato, & eſt inventio in detrimentum.
10 Eſt datum, quod non eſt utile: & eſt datum, cujus retribu-
11 tio duplex. Eſt propter gloriam minoratio: & eſt qui ab
12 humilitate levabit caput. Eſt qui multa redimat modico
pretio, & reſtituens ea in ſeptuplum.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

22 †Ἔστι πανουργία ἀκριβὴς καὶ αὕτη ἄδικος, †Καὶ ἔστι διαστρέφων
23 χάριν τοῦ ἐκφᾶναι κρίμα. †Ἔστι πονηρευόμενος συγκεκυφὼς μελα-
24 νίᾳ, †καὶ τὰ ἐντὸς αὐτοῦ πλήρης δόλου. †Συγκύφων πρόσωπον καὶ
ἐθελοκωφῶν, †ὅπου οὐκ ἐπεγνώσθη, προφθάσει σε. †Καὶ ἐὰν ὑπὸ
25 ἐλαττώματος ἰσχύος κωλυθῇ ἁμαρτεῖν, †ἐὰν εὕρῃ καιρὸν, (κ)κα-
26 κοποιήσει. †Ἀπὸ ὁράσεως ἐπιγνωσθήσεται ἀνὴρ, †καὶ ἀπὸ ἀπαν-
27 τήσεως προσώπου ἐπιγνωσθήσεται νοήμων. †Στολισμὸς ἀνδρὸς καὶ
γέλως ὀδόντων †καὶ βήματα ἀνθρώπου (λ)ἀναγγελεῖ τὰ περὶ αὐτοῦ.
28 †Ἔστιν ἔλεγχος ὃς οὐκ ἔστιν ὡραῖος, †καὶ ἔστι σιωπῶν καὶ αὐτὸς
φρόνιμος. MS. A. (κ) κακοποιήσει σε. (λ) ἀναγγελεῖ τὰ περὶ ἐμοῦ.

ΚΕΦ. κʹ.

1 †ΩΣ καλὸν ἐλέγξαι ἢ θυμοῦσθαι, †καὶ ὁ ἀνθομολογούμενος
2 3 ἀπὸ ἐλαττώσεως κωλυθήσεται. †Ἐπιθυμία εὐνούχου ἀποπαρθενῶ-
5 σαι νεάνιδα, †Οὕτως ὁ ποιῶν ἐν βίᾳ κρίματα. †Ἔστι σιωπῶν
εὑρισκόμενος σοφὸς, †καὶ ἔστι μισητὸς ἀπὸ πολλῆς λα-
6 λιᾶς. †Ἔστι σιωπῶν, οὐ γὰρ ἔχει ἀπόκρισιν, †καὶ ἔστι
7 σιωπῶν εἰδὼς καιρόν. †Ἄνθρωπος σοφὸς σιγήσει ἕως καιροῦ, †ὁ
8 δὲ λαπιστὴς καὶ (α) ἄφρων ὑπερβήσεται καιρόν. †Ὁ πλεονάζων
(β) λόγῳ βδελυχθήσεται, †καὶ ὁ (ʺ) ἐνεξουσιαζόμενος μισηθήσεται.
9 †Ἔστιν εὐοδία ἐν κακοῖς ἀνδρὶ, †καὶ ἔστιν εὕρεμα εἰς ἐλάττωσιν.
10 Ἔστι δόσις ἣ οὐ λυσιτελήσει σοι, †καὶ ἔστι δόσις ἧς τὸ ἀνταπόδομα
11 διπλοῦν. †Ἔστιν (γ) ἐλάττωσις ἕνεκεν δόξης, †καὶ ἔστιν ὃς ἀπὸ
12 ταπεινώσεως ἦρε κεφαλήν. †Ἔστιν (δ) ἀγοράζων πολλὰ ὀλίγου,
†καὶ ἀποτιννύων αὐτὰ ἑπταπλάσιον. MS. A. (α) ἀφρῶν
(β) λόγον (ʺ) ἐξουσιαζόμενος (γ) ἐλάττον (δ) ὁ ἀγοράζων

Eſt ſolertia certa, & ipſa iniqua: Et eſt pervertens gratiam ad oſtendendum judicium. Eſt nequiter agens, qui ſe humiliat nigredine: & in ſuis interioribus eſt (k) plenus dolo: Inclinans faciē, & (l) ſemiſurdus: ubi non fuerit agnitus, anticipabit te. Et, ſi ab imbecillitate virium vetetur peccare; ſi invenerit tempus; malefaciet. Ex viſu cognoſcetur vir: & ab occurſu faciei cognoſcetur ſenſatus. Amictus viri, & riſus dentium, & ingreſſus hominis enuntiat de illo. Eſt correptio, quæ non eſt decora: & eſt tacens, & ipſe prudens.

CAP. XX.

Quàm bonum eſt arguere, quàm iraſci: & qui (a) viciſſim confitetur; prohibebitur à diminutione. Concupiſcentia ſpadonis, (b) devirginare juvenculam: Sic, qui facit per vim (c) judicia. Eſt tacens, qui invenitur ſapiens: & eſt odibilis ex multa loquacitate. Eſt tacens; non enim habet reſponſum: & eſt tacens, ſciens tempus. Homo ſapiens, tacebit uſque ad tempus: laſcivus autem & imprudens tranſgredietur tempus. Qui abundat ſermone; (d) in abominatione erit: & qui poteſtatem ſibi ſumit; odietur. Eſt (e) proceſſio in malis viro: & eſt inventio in detrimentum. Eſt datum, quod non erit utile tibi: & eſt datum, cujus retributio duplex. Eſt minoratio propter gloriam: & eſt, qui ab humilitate levavit caput. Eſt, qui emat multa modico pretio, & reſtituens ea in ſeptuplum.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

22 * ܐܝܬ ܕܥܪܝܡ ܘܨܒܐ ܠܡܛܥܝܘ. ܘܡܬܗܦܟ ܒܡܦܩ ܕܝܢܐ. * ܐܝܬ ܕܡܬܚܙܐ ܐܝܟ ܡܟܝܟܐ
23 ܘܐܝܟ ܬܒܝܪ ܢܦܫܐ. ܘܓܘ ܠܒܗ ܡܠܐ ܢܟܠܐ. * ܐܝܬ ܕܡܟܝܟܝܢ ܐܦܘܗܝ. ܘܡܬܚܫܒ ܒܝܫܬܐ.
24 ܘܟܕ ܠܐ ܝܕܝܥ ܠܗ. ܙܕܝܩ ܠܗ ܩܪܝܢ. * ܐܝܬ ܕܡܛܠ ܕܠܝܬ ܠܗ ܚܝܠܐ. ܡܬܟܠܐ ܡܢ
25 ܕܢܚܛܐ. ܘܐܢ ܡܫܟܚ ܠܡܒܐܫܘ. ܡܒܐܫ. * ܐܝܬ ܕܡܢ ܚܙܘܐ ܕܐܦܘܗܝ. ܕܐܢ ܠܗ
26 ܓܒܪܐ. ܘܡܢ ܡܩܒܠܘ ܝܕܥ ܠܗ ܚܟܝܡܐ. * ܚܙܘܗ ܕܓܒܪܐ ܡܚܘܐ ܥܒܕܘܗܝ. ܘܗܠܟܬܗ
27 ܕܓܒܪܐ ܡܣܗܕܐ ܥܠܘܗܝ. * ܐܝܬ ܡܟܣܢܘܬܐ ܕܠܐ ܝܐܝܐ. ܘܐܝܬ ܕܫܬܝܩ ܘܗܘ ܚܟܝܡ. 28

* ܩܦܠܐܘܢ * ܟ *

* ܠܝܬ ܠܗ ܛܝܒܘܬܐ ܠܡܢ ܕܡܟܣ ܠܥܘܠܐ. ܘܡܫܬܒܗܪ ܡܢ ܡܐ ܕܠܐ ܘܠܐ ܠܗ ܠܡܫܬܒܗܪܘ. 1
* ܡܬܪܓܪܓ ܡܗܝܡܢܐ ܠܡܕܡܟ ܥܡ ܒܬܘܠܬܐ. ܗܟܢܐ ܗܘ ܕܥܒܕ ܕܝܢܐ ܒܛܘܠܡܢܐ. 2
* ܐܝܬ ܕܟܕ ܫܬܩ. ܡܬܚܫܒ ܚܟܝܡܐ. ܘܐܝܬ ܕܡܬܣܢܐ ܡܛܠ ܣܘܓܐܐ ܕܡܠܘܗܝ. * ܐܝܬ 3 4
ܕܡܡܠܠ ܐܝܟܐ ܕܠܐ ܘܠܐ ܠܗ ܠܡܡܠܠܘ. * ܓܒܪܐ ܚܟܝܡܐ ܢܛܪ ܙܒܢܐ. ܘܓܒܪܐ ܥܘܠܐ 5
ܘܡܪܚܐ ܠܐ ܢܛܪ ܙܒܢܐ. * ܐܝܬ ܕܒܣܘܓܐܐ ܕܡܠܘܗܝ ܡܬܣܢܐ. ܘܚܝܘܗܝ ܕܫܒܗܪܢܐ ܣܢܝܢ. 6
* ܐܝܬ ܨܒܘ ܕܠܒܝܫܬܗ ܗܘ ܕܓܒܪܐ. ܘܐܝܬ ܡܠܬܐ ܕܠܚܘܣܪܢܗ. * ܐܝܟܢܐ ܕܫܕܐ 8 9
ܟܐܦܐ ܒܦܪܚܬܐ. ܘܡܦܪܚ ܠܗ. ܗܟܢܐ ܐܢܬ ܡܘܒܕ ܪܚܡܘܬܗ ܕܪܚܡܐ ܫܪܝܪܐ. ܘܠܐ ܡܫܟܚܬ ܠܗ.
* ܐܝܬ ܕܝܙܦ ܣܓܝ ܐܝܟ ܙܥܘܪ. ܘܦܪܥ ܠܗ ܫܒܥ ܥܘܦܝܢ. 11

Eſt qui ſit callidus, ac decipere velit, ſeſéq; perversè gerat in proferendo judicio. Eſt qui videatur quaſi humilis, & quaſi animo confractus, intra cor ſuum verò plenus ſit dolo. Eſt cujus vultus ſit demiſſus, at ſcelera moliatur; & ubi ignotus eſt, juſtus vocetur. Eſt qui quòd careat viribus, abſtinet à peccando; at ſi lædere queat, lædet. Eſt quem ab aſpectu vultûs judicet vir, quemque procul cognoſcat ſapiens. Aſpectus hominis index eſt operum ejus, & greſſus hominis teſtantur de ipſo. Eſt objurgatio minimè decora, eſt etiam qui taceat, ipſéq; ſit ſapiens.

CAP. XX.

Nulla eſt ei gratia, qui ſceleratum objurgat, indeque gloriatur unde nefas eſt ei gloriari. Deſiderat eunuchus cum virgine concumbere, talis eſt qui judicium cum oppreſſione exercet. Eſt qui dum tacet, ſapiens reputetur; & eſt qui ob nimiam loquacitatem ſit odioſus. Eſt qui loquatur ubi loqui non debet. Cordatus homo occaſionem obſervat, ſceleſtus autem & impudens homo non expectat occaſionem. Eſt qui ob crebros ſermones ſuos reddatur exoſus: & jactabundi vita erit execrabilis. Sunt res quædam in malum hominis, & ſunt ſermones in detrimentum ipſius. Ut lapidem jacis in volucrem, & abigis eam; ſic veri amici tui amicitiam amittes, illam minimè reperturus. Eſt qui multum quaſi paucum mutuetur, illud autem ſeptuplo perſolvat.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

22 * ورب عاقل لبس بالكذب * ويحرص ليهيج الخصومة والهوي * رب انسان يري لينا * وجوفه 23
24 مملوا من المكر والزهو * ورب ساكن يهم بالسرور * وحيث لا يعرف يعد معتدلا * في الناس 25
26 انما يمنعه من الاثم ضعفه * وان قدر علي الاضرار بصاحبه اضربه * في الناس من يعرف
27 من وجهه ما هو بنسبة الحكيم من بعيد * منظر الرجل يدل علي فعاله * ومشيته تشهد
28 عليه * في العتاب ما لا ينتفع به ويكره ورب ساكت هو اعقل *

1 * الفصل العشرون * لا حمد لمن عاتب العاجز * ولا يمدح من لا ينبغي له
2 المديح * مثل الخصي الذي يشتهي ان يجامع الفتاة * كذلك من يقضي علي الرجل في ساعة
3 الشدة والضيق * في الناس من يعد حكيما من اجل سكوته * وفي الناس من يبغض من
4 5 كثرة كلامه * وفي الناس من لا يتكلم حيث يطلب منه الكلام * والمرء الحكيم يعرف ابان
6 الكلام * والعاجز المرح ما يبالي ما يظن به * وفي الناس من يمقت لكثرة حديثه * ومن كان
8 9 مسرفا يبغض عليه عيشه * رب امر يكون في شر الانسان * ورب امر في حين * كما انك ترمي
11 حجرا يطير الطير منه * كذلك تضيع مصادقة صديقك الحق ان لم يصفو ودك له * في
الناس من يستقرض كثيرا وهو عنده حقير * ويحسن امانته يقضي بدله سبعة اضعاف *

Interdum etiam prudens induit mendacium, ſtudétque lites ac ruinam excitare. Quandoque videtur quis eſſe lenis, ejus tamen præcordia plena ſunt machinatione & ſuperbiâ. Quandoque etiam tranquillus flagitia meditatur, & ubi ignoratur, reputatur juſtus. Inter homines eſt quem propria imbecillitas impediat ab iniquitate; quòd ſi nocere valeat proximo ſuo, noceat. Reperitur inter homines qui ex vultu dignoſcat eum qui procul ſapientem refert. Aſpectus hominis indicat actiones ejus, et inceſſus ejus teſtatur de ipſo. Inter objurgationes eſt quædam nulli⁹ eſt emolumenti, imò verò horroris: & aliquando taciturnus ſapientior eſt.

CAP. XX.

Non eſt gratia ſegnè objurganti, neque laudandus eſt ille cui non debetur laus. Qualis eſt ſpado qui cupit cum puella coire, talis qui condemnat hominē tempore calamitatis & anguſtiæ. Inter homines eſt qui ſapiens cenſeatur propter ſilentiū ſuum, et inter homines eſt qui odio habeatur ob crebrā loquacitatem: Eſt etiam inter homines qui non loquatur ubi res ab eo poſtulat ut loquatur. Et quia vir ſapiens novit opportunitatem ſermonis, ſegnis autē et ſuperb⁹ non curat quid de ſe cenſeatur. Eſt præterea inter mortales qui in odiū venit ob nimiā loquacitatem ſuam: & arrogantis vita odio habetur. Sunt res interdum quæ cedunt in malū hominis, interdū verò res in bonum ipſius. Ut lapidem jacularis, eóque avis avolat; ſic amittes amicitiam amici veri, niſi fuerit ſincerus amor tuus in eum. Reperitur inter homines, qui multū mutuetur, nulliúſque ſit apud ipſū momenti; propter bonam tamen fidem ſuam eo ſeptuplum acquirat.

Verſio VULG. LAT.

13 Sapiens in verbis ſeipſum amabilem facit: gratiæ autem
14 fatuorum effundentur. Datus inſipientis non erit utilis
15 tibi: oculi enim illius ſeptemplices ſunt. Exigua dabit,
& multa improperabit: & apertio oris illius inflammatio
16 eſt. Hodiè fœneratur quis, & cras expetit: odibilis eſt
17 homo hujuſmodi. Fatuo non erit amicus, & non erit gratia
18 bonis illius. Qui enim edunt panem illius, falſæ linguæ
19 ſunt. Quoties, & quanti irridebunt eum? Neque
enim quod habendum erat, directo ſenſu diſtribuit: ſimiliter
20 & quod non erat habendum. Lapſus falſæ linguæ,
quaſi qui in pavimento cadens: ſic caſus malorum feſtinanter
21 veniet. Homo acharis quaſi fabula vana, in ore indiſciplinatorum
22 aſſidua erit. Ex ore fatui reprobabitur
23 parabola: non enim dicit illam in tempore ſuo. Eſt qui
vetatur peccare præ inopia, & in requie ſua ſtimulabitur.
24 Eſt qui perdet animam ſuam præ confuſione, & ab
imprudenti perſona perdet eam: perſonæ autem acceptione
25 perdet ſe. Eſt qui præ confuſione promittit
26 amico, & lucratus eſt eum inimicum gratìs. Opprobrium
nequam in homine mendacium, & in ore indiſciplinatorum
27 aſſidrè erit. Potior fur quàm aſſiduitas
viri mendacis: perditionem autem ambo hæreditabunt.
28 Mores hominum mendacium ſine honore: & confuſio illorum
29 cum ipſis ſine intermiſſione. Sapiens in verbis producet
30 ſeipſum, & homo prudens placebit magnatis. Qui
operatur terram ſuam, inaltabit acervum frugum: & qui
operatur juſtitiam, ipſe exaltabitur: qui verò placet
magnatis, effugiet iniquitatem.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

13 † Ὁ σοφὸς ἐν (ε) λόγῳ ἑαυτὸν προσφιλῆ ποιήσει, † χάριτες δὲ
14 μωρῶν ἐκχυθήσονται. † Δόσις ἄφρονος οὐ λυσιτελήσει σοι, † οἱ γὰρ
15 ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἀνθ' ἑνὸς πολλοί. † Ὀλίγα δώσει καὶ πολλὰ ὀνειδίσει,
16 † καὶ ἀνοίξει τὸ στόμα αὐτοῦ ὡς κήρυξ. † Σήμερον δανειεῖ καὶ
17 αὔριον (ζ) ἀπαιτήσει· † μισητὸς ἄνθρωπος ὁ τοιοῦτος. † Μωρὸς
ἐρεῖ, Οὐχ ὑπάρχει (η) μοι φίλος, † καὶ οὐκ ἔστι χάρις τοῖς ἀγαθοῖς
18 μου· † Οἱ ἔσθοντες τὸν ἄρτον μου, φαῦλοι γλώσσῃ. † ποσάκις, καὶ
20 ὅσοι καταγελάσονται αὐτοῦ; † Ὀλίσθημα ἀπὸ ἐδάφους μᾶλλον ἢ ἀπὸ
21 γλώσσης, † οὕτως πτῶσις κακῶν κατὰ σπουδὴν ἥξει. † Ἄνθρωπος
ἄχαρις, μῦθος ἄκαιρος, † ἐν στόματι ἀπαιδεύτων ἐνδελεχισθήσεται.
22 † Ἀπὸ στόματος μωροῦ ἀποδοκιμασθήσεται παραβολή, † οὐ γὰρ
23 μὴ εἴπῃ αὐτὴν ἐν καιρῷ αὐτῆς. † Ἔστι κωλυόμενος ἁμαρτάνειν
24 ἀπὸ ἐνδείας, † καὶ ἐν τῇ ἀναπαύσει αὐτοῦ οὐ κατανυγήσεται. † Ἔστιν
ἀπολλύων τὴν ψυχὴν αὐτοῦ δι' αἰσχύνην, † καὶ ἀπὸ ἄφρονος προσώπου
25 (θ) ἀπολεῖ αὐτήν. † Ἔστι χάριν αἰσχύνης ἐπαγγελλόμενος φίλῳ,
26 † καὶ ἐκτήσατο αὐτὸν ἐχθρὸν δωρεάν. † Μῶμος πονηρὸς ἐν ἀνθρώπῳ
27 ψεῦδος, † ἐν στόματι ἀπαιδεύτων ἐνδελεχισθήσεται. † Αἱρετὸν
(ι) κλέπτης, ἢ ὁ ἐνδελεχίζων ψεύδει, † ἀμφότεροι δὲ ἀπώλειαν
28 κληρονομήσουσιν. † Ἦθος ἀνθρώπου (κ) ψευδοῦς ἀτιμία,
† καὶ ἡ αἰσχύνη αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ ἐνδελεχῶς. ΛΟΓΟΙ ΠΑΡΑΒΟΛΩΝ.
29 † Ὁ σοφὸς ἐν λόγοις προάξει ἑαυτόν, † καὶ ἄνθρωπος
30 φρόνιμος ἀρέσει μεγιστᾶσιν. † Ὁ ἐργαζόμενος γῆν ἀνυψώσει
θημωνίαν αὐτοῦ, † καὶ ὁ ἀρέσκων μεγιστᾶσιν ἐξιλάσεται
(λ) ἀδικίαν.

MS. A. (ε) λόγοις (ζ) ἀποτίσει· (η) φίλος, (θ) ἀπολύει (ι) κλέπτης ἐνδελεχίζων (κ) ψεῦδος, (λ) ἀδικίας.

Sapiens in verbis, ſeipſum amabilem faciet: 13
gratiæ autem fatuorum effundentur. Datus in- 14
ſipientis non erit utilis tibi: oculi enim illius pro
uno multi. Exigua dabit, & multa improperabit: 15
& aperiet os ſuum, tanquam præco. Hodie 16
fœnerabitur, & cras repetet: eſt odibilis homo
hujuſmodi. Fatuus dicet; Non eſt mihi amicus, 17
& non eſt gratia bonis meis: Qui edunt panem 18
meum; ſunt mali linguâ. Quoties, & quanti 20
irridebunt (ſ) eum? Lapſus à pavimento magis,
quàm à lingua: ſic caſus malorum feſtinanter
veniet. Homo ſine gratia, fabula intempeſtiva: 21
in ore indiſciplinatorū aſſidua erit. Ex ore fatui 22
reprobabitur parabola: non enim dicet illam in
tempore ejus. Eſt, qui vetatur peccare præ ino- 23
pia: & in requie ſua non ſtimulabitur. Eſt, 24
qui perdit animam ſuam præ confuſione: &
(g) ab imprudenti perſona perdet eam. Eſt, qui 25
præ confuſione promittit amico: & lucratus eſt
eum inimicum gratis. Opprobrium nequam in 26
homine mendacium: in ore indiſciplinatorum
aſſiduè erit. Potior fur, quàm aſſiduus in men- 27
dacio: perditionem autem ambo hæreditabunt.
Mos hominis mendacis, inhonoratio: & confuſio 28
ejus cum ipſo ſine intermiſſione. SERMONES
PARABOLARUM. Sapiens in 29
verbis producet ſeipſum: et homo prudens placebit
magnatis. Qui operatur terram; inaltabit 30
acervum ſuum: et, qui placet magnatis; expiabit
iniquitatem.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

13 * ܡܘܗܒܬܗ ܕܣܟܠܐ ܠܐ ܦܘܫܐ ܠܗ. ܡܛܠ ܕܥܝܢܘܗܝ ܚܕ ܒܫܒܥܐ ܣܝܡܢ ܠܦܘܪܥܢܐ.
14 * ܝܗܒ ܙܥܘܪ ܘܡܚܣܕ ܣܓܝ. ܘܦܬܚ ܦܘܡܗ ܘܡܡܠܠ ܒܝܫ. ܘܡܦܪܓ. * ܝܘܡܢܐ
15 ܡܘܙܦ. ܘܡܚܪ ܬܒܥ. ܘܛܝܒܘܬܗ ܛܝܒܘܬܐ ܗܝ ܕܦܘܪܥܢܐ. ܐܝܠܝܢ ܕܗܟܢܐ ܐܝܬܝܗܘܢ.
16 ܠܐܠܗܐ ܘܠܒܢܝ ܐܢܫܐ ܣܢܝܐܝܢ ܐܢܘܢ. * ܣܟܠܐ ܐܡܪ. ܠܝܬ ܠܝ ܪܚܡܐ. ܘܠܝܬ ܛܝܒܘ
17 ܠܛܝܒܘܬܝ. * ܐܟܠܝ ܠܚܡܝ ܐܝܟ ܟܐܦܐ ܕܟܐܦܐ. ܐܠܐ ܐܟܘܬܗ ܢܓܚܟܘܢ ܒܗ. * ܐܝܟ
19 20 ܡܝܐ ܕܐܫܝܕܝܢ ܥܠ ܟܐܦܐ ܕܟܐܦܐ. ܗܟܢܐ ܠܫܢܐ ܥܘܠܐ ܒܝܬ ܙܕܝܩܐ. * ܐܝܟܢܐ ܕܠܐ ܡܬܐܟܠܐ
21 ܕܘܢܒܬܐ ܕܠܐ ܡܠܚܐ. ܗܟܢܐ ܡܠܬܐ ܕܡܬܐܡܪܐ ܕܠܐ ܒܙܒܢܗ. * ܒܦܘܡܗ ܕܣܟܠܐ
22 ܡܬܬܩܠܐ ܡܠܬܐ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܐܡܪ ܠܗ ܒܙܒܢܗ. * ܐܝܬ ܕܡܬܦܠܛ ܡܢ ܚܛܗܐ ܡܛܠ
23 ܡܣܟܢܘܬܗ. ܡܢܘ ܗܢܐ ܕܗܘܐ ܙܕܝܩܐ ܘܠܐ ܬܟܝܠ ܒܥܘܬܪܗ ܡܬܚܣܢ. * ܐܝܬ ܕܡܘܒܕ ܢܦܫܗ
24 ܡܢ ܒܗܬܬܗ. ܘܡܢ ܟܣܝܘܬ ܐܦܘܗܝ ܢܐܒܕ. * ܐܝܬ ܕܡܢ ܒܗܬܬܗ ܡܫܬܘܕܐ ܠܚܒܪܗ. ܘܣܢܐ
25 ܠܗ ܡܩܢܐ ܡܓܢ. * ܡܕܡ ܕܒܝܫ ܒܐܢܫܐ ܟܕܒܘܬܐ. ܘܡܣܓܝܢܘܬܗ ܕܣܟܠܐ ܣܓܝܐܐ ܗܝ.
26 27 * ܡܬܪܓܪܓ ܠܡܓܢܒ ܘܠܡܕܓܠܘ. ܘܬܪܬܝܗܝܢ ܐܘܪܚܬܗ ܒܗܬܬܐ ܩܢܝܢ ܠܗ. * ܡܛܠ
28 ܕܚܪܬܗ ܕܓܒܪܐ ܕܓܠܐ ܠܨܘܚܝܬܐ. ܘܨܥܪܗ ܥܡܗ ܢܐܒܕ. * ܡܠܐ ܡܬܠܐ ܕܚܟܡܬܐ.
30 ܐܝܟ ܕܙܥܘܪܐ ܡܚܘܐ ܢܦܫܗ. ܘܥܒܕܐ ܚܟܝܡܐ ܢܫܠܛ ܒܪܘܪܒܢܐ. * ܫܘܚܕܐ ܘܡܘܗܒܬܐ
ܡܥܘܪܝܢ ܥܝܢܐ. ܣܟܪܝܢ ܦܘܡܐ. ܘܡܒܛܠܝܢ ܡܟܣܢܘܬܐ.

Donum inſipientis inæſtimabile eſt apud 13
ipſum, quoniam oculi ejus ad compenſationem
ſeptuplo majorem *reportandam* poſiti
ſunt. Parum dat, & multùm exprobrat, & 14
aperiens os ſuum malè loquitur, & blaterat.
Hodiè mutuò dat, & cras repetet; & bene- 15
ficium ejus beneficium eſt compenſationis.
Qui ſunt hujuſmodi, Deo ſunt & hominibus
inviſi. Stultus dicit, Non eſt amicus mihi, 16
nec eſt gratia beneficio meo: Qui veſcun- 17
tur pane meo, ſunt veluti petra lapidea. Sed
ut ipſe, *ſic alii* deridebunt eum. Quales ſunt 19
aquæ ſuper ſaxum lapideum effuſæ, talis eſt
iniqua lingua inter juſtos. Quemadmodum 20
cauda ſine ſale comedi non poteſt, pari modo
verbum intempeſtivè pronuntiatum. In ore 21
ſtulti offendit ſermo, quia non profert illud
opportunè. Eſt qui peccata effugiat præ ino- 22
pia ſua. Quis eſt iſte qui juſtus evaſit pro-
priis fretus divitiis? Eſt qui ſeipſum perdat 23
præ pudore ſuo, & præ abſconſione vultûs
ſui pereat. Eſt qui præ pudore promittat ſo- 24
cio ſuo, & inimicum ſibi gratìs acquirat.
Quod peſſimum eſt in homine, mendacium 25
eſt, & quidem in ore ſtulti frequens eſt. Cu- 26
pit furari ac mentiri; utraque autem via ejus
ignominiam conciliabit ei. Nam finis ho- 27
minis mendacis erit in convicium, & infa-
mia ejus unà cum ipſo peribit Qui plenus 28
eſt parabolis ſapientiæ, ut parvum ſe præ-
bet? & ſervus prudens dominabitur magna-
tibus. Donum ac munus ſtupefaciunt ocu- 30
los, os occludunt, & objurgationem vetant.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

13 14 * عطية الجاهل ليست عنده بالسواء * لعله يرجو ان يعطى بدلها سبعة اضعاف * يعطي
15 اليسير ويعير كثيرا * وينطق بالسوء ويحاسد * اليوم يقرض وغدا يقبض * وعايدته يستوفي
16 ويزداد * فمن كان على هذا الحال * فهو عند الله مرذول * وعند الناس ممقوت * يقول الجاهل
17 بجهله ليس لي صديق وليس لمعروفي ثواب * من اكل طعامي شبيه بالحجر والريح التي لا يثبت
19 عليها الماء * كذلك يسخر منه * كالماء الذي لا يثبت اذا صب على الصخر * كذلك لسان
20 22 الاثيم بين الابرار * كما ان الالية لا توكل بغير ملح * كذلك الكلمة اذا قيلت بغير وقتها * في
الناس من ينجو من الذنوب بسبب مسكنته * فمن ذا الذي كان بارا ثم يستريح الى غناه *
23 24 * من الناس من يهلك نفسه لشدة ادبه * ومن شدة حيائه يدمر * وفي الناس من يعد صاحبه
25 من الحياء مثل الغريب * ويكتسب عداوته مجانا * اشر ما في الناس الكذب * وهو كثير في فم
26 27 الجاهل * يهوى السرقة والكذب * وطريقاه كلاهما يعقبانه الخزي والشتيمة * لان عاقبة الكذب
28 اللعنة * ويبيد بالخزية والهوان * الحاذق بامثال الحكماء ينزل نفسه بمنزلة الصغار * والعبد
30 الفهيم يملك الاشراف * الهدايا والرشا تاخذ الوجوه * وتسد الافواه * وتبطل قول الحق *

Donum ſtulti eſt apud ipſum inæſtimabi- 13
le, quoniam ſperat ſeptuplo ſe compenſan-
dum pro ipſo. Parum dat, & multùm ex- 14
probat, obloquitur, invidétq;. Hodie mu- 15
tuò dat, & cras reſumet, ejuſq; ſcopus eſt
repetere cum lucro. Qui hujus eſt con-
ditionis, execrandus eſt apud Deum, &
apud homines odioſus. Stultus dicit in 16
ſtultitia ſua, Non eſt mihi amicus, nec eſt
beneficio meo præmium. Qui cibo meo 17
veſcitur, ſimilis eſt lapidi & vento, ſuper
quibus aqua minimè conſiſtit. Sic ludi-
brio habebitur. Qualis eſt aqua quæ ſuper 19
lapidem effuſa minimè conſiſtit, talis eſt
lingua ſcelerati inter probos. Quemad- 20
modum cauda ſine ſale non comeditur,
ita verbum cùm præter tempus effertur.
Eſt inter mortales qui liberetur à culpis 22
causâ paupertatis ſuæ: Quis enim juſtus
eſt, & propriis innititur divitiis? Inter 23
homines reperitur qui ſeipſum perdat ob
nimiam modeſtiam, & præ nimio pudore
pereat. Reperitur etiam inter homines, 24
qui amico ſuo quaſi peregrino præ pudore
polliceatur, ejuſq; inimicitiam gratìs ac-
quirat. Peſſimum quod ſit inter homines, 25
mendacium; eſt autem frequentiſſimum in
ore ſtulti. Optat furari & mentiri, & 26
ambæ viæ ejus pudorem & contumeliam
allaturæ ſunt ei. Finis enim mendacii eſt 27
maledictio, & in miſeria ac probro peri-
bit. In proverbiis ſapientum peritus æ- 28
ſtimat ſe conditionis parvulorum, & ſer-
vus cordatus dominabitur nobilibus. Do- 30
na & munera vultibus aſſentantur, obtu-
rant ora, & irritum faciunt ſermonem
veritatis.

Verſio VULG. LAT.

31 Xenia & dona excæcant oculos judicum, & quaſi mutus
32 in ore avertit correptiones eorum. Sapientia abſconſa &
33 theſaurus inviſus; quæ utilitas in utriſque? Melior eſt qui
celat inſipientiam ſuam, quàm homo qui abſcondit ſapientiam ſuam.

CAP. XXI.

1 Fili peccâſti? non adjicias iterùm: ſed & de priſtinis de-
2 precare ut tibi dimittantur. Quaſi à facie colubri fuge
3 peccata: & ſi acceſſeris ad illa, ſuſcipient te. Dentes leonis,
4 dentes ejus, interficientes animas hominum. Quaſi rhom-
phæa bis acuta omnis iniquitas, plagæ illius non eſt ſanitas.
5 Objurgatio & injuriæ annullabunt ſubſtantiam: & domus
quæ nimis locuples eſt, annullabitur ſuperbiâ: ſic ſubſtan-
6 tia ſuperbi eradicabitur. Deprecatio pauperis ex ore uſq;
ad aures ejus perveniet, & judicium feſtinatò adveniet illi.
7 Qui odit correptionem, veſtigium eſt peccatoris: & qui
8 timet Deum, convertetur ad cor ſuum. Notus à longè po-
9 tens linguâ audaci: & ſenſatus ſcit labi ſe ab ipſo. Qui
ædificat domum ſuam impendiis alienis, quaſi qui colligit
10 lapides ſuos in hyeme. Stuppa collecta ſynagoga peccan-
11 tium, & conſummatio illorum flamma ignis. Via peccan-
tium complanata lapidibus, & in fine illorum inferi, &
12 tenebræ, & pœnæ. Qui cuſtodit juſtitiam, continebit ſen-
13 ſum ejus. Conſummatio timoris Dei, ſapientia & ſenſus.
14 Non erudietur, qui non eſt ſapiens in bono. Eſt autem ſa-
15 pientia, quæ abundat in malo: & non eſt ſenſus ubi eſt
16 amaritudo. Scientia ſapientis tanquam inundatio abunda-
17 bit, & conſilium illius ſicut fons vitæ permanet. Cor fa-
tui quaſi vas confractum, & omnem ſapientiam non tenebit.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

31 † Ξένια καὶ δῶρα ἀποτυφλοῖ ὀφθαλμοὺς σοφῶν, † καὶ ὡς φιμὸς ἐν
32 στόματι (μ) ἀποτρέπει ἐλεγμούς. † Σοφία κεκρυμμένη καὶ θησαυρὸς
33 ἀφανής, † τίς ὠφέλεια ἐν ἀμφοτέροις; (ν) Κρείσσων ἄν-
θρωπος ἀποκρύπτων τὴν μωρίαν αὐτοῦ, † ἢ ἄνθρωπος ἀποκρύπτων
τὴν σοφίαν αὐτοῦ.

MS.A. (μ)* ἀποτρέμει (ν) Κρείττων

ΚΕΦ. κα΄.

1 † Τέκνον, ἥμαρτες; μὴ προσθῇς μηκέτι, † καὶ περὶ τῶν προτέρων
2 σου δεήθητι. † Ὡς ἀπὸ προσώπου ὄφεως, φεῦγε ἀπὸ ἁμαρτίας,
3 † ἐὰν γὰρ προσέλθῃς, δήξεταί σε. † Ὀδόντες λέοντος οἱ
4 ὀδόντες αὐτῆς, † ἀναιροῦντες ψυχὰς ἀνθρώπων. † Ὡς ῥομφαία
5 δίστομος πᾶσα ἀνομία, (α) τῇ πληγῇ αὐτῆς οὐκ ἔστιν ἴασις. † Κατα-
πληγμὸς καὶ ὕβρεις ἐρημώσουσι πλοῦτον, † οὕτως οἶκος (β) ὑπερηφά-
6 νου ἐρημωθήσεται. † Δέησις πτωχοῦ ἐκ στόματος ἕως ὠτίων αὐτοῦ,
7 † καὶ τὸ κρίμα αὐτοῦ κατὰ σπουδὴν ἔρχεται. † Μισῶν (ʹ) ἐλεγμὸν, ἐν ἴχνει
8 ἁμαρτωλοῦ, καὶ ὁ φοβούμενος (γ) κύριον ἐπιστρέψει ἐν καρδίᾳ. † Γνω-
στὸς μακρόθεν ὁ δυνατὸς ἐν γλώσσῃ, † ὁ δὲ νοήμων οἶδεν ἐν τῷ
9 (ʺ) ὀλισθαίνειν αὐτόν. † Ὁ οἰκοδομῶν τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐν χρήμασιν
ἀλλοτρίοις, † ὡς (δ) ὁ συνάγων αὐτοῦ τοὺς λίθους εἰς χειμῶνα.
10 † Στυππεῖον συνηγμένον (ε) συναγωγὴ ἀνόμων, † καὶ ἡ συντέλεια
11 αὐτῶν φλὸξ πυρός. † Ὁδὸς ἁμαρτωλῶν ὡμαλισμένη ἐκ λίθων,
12 καὶ ἐπ᾽ ἐσχάτῳ αὐτῆς βόθρος ᾅδου. † Ὁ φυλάσσων νόμον κατα-
13 κρατεῖ τοῦ ἐννοήματος αὐτοῦ, † Καὶ συντέλεια τοῦ φόβου κυρίου σοφία.
14 † Οὐ παιδευθήσεται ὃς οὐκ ἔστι πανοῦργος. † (ζ) Ἔστι πανουργία
15 πληθύνουσα πικρίαν. † Γνῶσις σοφοῦ ὡς κατακλυσμὸς πληθυνθή-
16 σεται, † καὶ ἡ βουλὴ αὐτοῦ ὡς πηγὴ ζωῆς. † Ἔγκατα μωροῦ ὡς ἀγγεῖον
17 συντετριμμένον, † καὶ πᾶσαν γνῶσιν οὐ κρατήσει.

Xenia & dona excæcant oculos ſapientum: & quaſi frænum in ore, avertunt increpationes. 31
Sapientia abſcondita, & theſaurus non comparens, quæ utilitas in utriſque? Melior eſt ho- 32
mo, qui celat inſipientiam ſuam, quàm homo, qui abſcondit ſapientiam ſuam. 33

CAP. XXI.

Fili, peccâſti? ne adjicias iterum: & de 1
priſtinis tuis deprecare. Quaſi à facie colu- 2
bri, fuge à peccato: nam ſi acceſſeris, (a)
mordebit te. Dentes leonis, dentes illius, inter- 3
ficientes animas hominum. Quaſi romphæa bis 4
acuta, omnis iniquitas: plagæ ejus nō eſt ſanatio. 5
Vehemens objurgatio & contumelia annullabunt
ſubſtantiam: ſic domus ſuperbi annullabitur.
Deprecatio pauperis ex ore uſque ad aures ejus: 6
& judiciū ejus feſtinatò advenit. Qui odit cor- 7
reptionem; in veſtigio peccatoris: & qui timet
Dominum; convertetur in (b) corde. Notus à 8
longè potens in lingua: ſenſatus autem novit, cùm
ille labitur. Qui ædificat domū ſuam in pecuniis 9
alienis; quaſi qui colligit (c) lapides ſuos in hyemem.
Stuppa collecta, ſynagoga peccantium: & 10
conſummatio illorum, flamma ignis. Via pec- 11
cantium complanata lapidibus: & in fine illius,
fovea inferni. Qui cuſtodit legem; continet ſen- 12
ſum ſuum: Et conſummatio timoris Domini, (d) 13
ſapientia. Non erudietur, qui non eſt aſtutus: Eſt 14
aſtutia multiplicans amaritudinem. Scientia ſa- 15
pientis tanquam inundantio abundabit: & conſi- 16
lium illius, ſicut fons vitæ. Interiora fatui, quaſi 17
vas confractum: & omnem ſcientiā non tenebit.

MS.A. (α) καὶ τῇ (β) ὑπερηφάνων (ʹ) ἔλεγχον, (γ) τὸν θεὸν (ʺ) ὀλισθαίνειν (δ) συνάγων τοὺς λίθους αὐτοῦ εἰς (ε) εἰσαγωγὴ (ζ) Ἔστιν δὲ πανουργία πληθύνουσα *παιδίαν.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

31 * ܒܚܟܡܬܐ ܕܡܛܫܝܐ ܘܒܣܝܡܬܐ ܕܟܣܝܐ. ܡܢܐ ܝܘܬܪܢܐ ܐܝܬ ܒܬܪܬܝܗܝܢ. * ܛܒ ܗܘ ܓܒܪܐ
32 ܕܡܛܫܐ ܣܟܠܘܬܗ. ܛܒ ܡܢ ܓܒܪܐ ܕܡܛܫܐ ܚܟܡܬܗ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܟܐ *

2 * ܒܪܝ ܥܪܘܩ ܡܢ ܚܛܗܐ ܕܐܢ ܬܬܩܪܒ ܠܗ ܢܟܬܟ. * ܐܝܟ ܫܢܐ ܕܐܪܝܐ ܗܘ
3 ܕܓܠܘܬܐ. ܘܡܚܒܠܐ ܢܦܫܬܐ ܕܒܢܝܢܫܐ. * ܣܦܣܪܐ ܕܬܪܝܢ ܦܘܡܝܗ ܐܢܬܬܐ ܙܢܝܬܐ. ܘܠܡܚܘܬܗ
4 ܠܝܬ ܐܣܝܘܬܐ. * ܡܢ ܨܦܪܐ ܠܪܡܫܐ ܡܚܪܒܐ ܡܫܪܝܐ. ܘܗܝܟܠܐ ܣܓܝܐܐ ܥܩܪܐ. * ܨܠܘܬܗ
5 6 ܕܡܣܟܢܐ ܐܝܟ ܕܡܢ ܦܘܡܗ ܠܐܕܢܘܗܝ. ܘܩܕܡ ܕܝܢܐ ܕܥܠܡܐ ܣܠܩܐ. * ܣܢܐ ܡܟܣܢܘܬܐ
7 ܓܒܪܐ ܥܘܠܐ. ܘܕܕܚܠ ܡܢ ܡܪܝܐ ܗܦܟ ܡܢ ܠܒܗ. * ܣܟܘܠܬܢܐ ܡܢ ܩܘܒܠ ܥܝܢܘܗܝ
8 ܡܫܬܘܕܥ. ܘܥܘܠܐ ܗܘ ܡܢܣܐ ܒܥܘܠܗ. * ܕܒܢܐ ܒܝܬܗ ܒܢܟܣܐ ܕܪܚܡܘܗܝ. ܡܟܢܫ
9 ܟܐܦܐ ܠܩܒܪܗ. * ܐܝܟ ܡܣܩܬܐ ܕܚܠܐ ܠܪܓܠܘܗܝ ܕܓܒܪܐ ܣܒܐ. ܗܟܢܐ ܚܝܠܗܘܢ
10 ܕܥܘܠܐ ܠܘܬ ܢܘܪܐ. * ܘܫܒܝܠܗ ܕܚܛܝܐ ܬܘܩܠܬܐ ܗܝ ܠܗ. ܡܛܠ ܕܣܘܦܗ ܥܡܝܩ ܗܘ
11 12 13 ܫܝܘܠ. * ܕܢܛܪ ܢܡܘܣܐ ܟܒܫ ܐܪܓܬܗ. * ܘܕܕܚܠ ܠܐܠܗܐ ܠܐ ܚܣܝܪ ܠܗ ܡܕܡ.
16 * ܡܕܥܗ ܕܚܟܝܡܐ ܐܝܟ ܡܒܘܥܐ ܕܡܝܐ ܢܦܝܫ. ܘܡܠܟܗ ܐܝܟ ܡܝܐ ܚܝܐ. * ܠܒܗ
17 ܕܥܘܠܐ ܐܝܟ ܓܘܒܐ ܬܒܝܪܐ. ܘܟܠ ܝܘܡܝ ܚܝܘܗܝ ܚܟܡܬܐ ܠܐ ܝܠܦ.

* In ſapientia occulta & theſauro abdito, quid 31
utilitatis eſt in utroque? Potior eſt homo 32
qui celat ſtultitiam ſuam, potior *inquam* homine qui ſapientiam ſuam ſupprimit.

CAP. XXI.

Fili mi, procul fuge à peccato; nam ſi ad 2
illud acceſſeris, mordebit te. Simile dentibus 3
leonis eſt mendacium, & animas hominum
corrumpit. Gladius duarum acierum eſt me- 4
retrix, nec eſt ejus ictui medela. A mane ad 5
veſperam domicilia deſtruit, & palatia multa
evellit. Oratio pauperis eſt quaſi ab ore ipſi- 6
us ad aurem ejus, *Domini, (hoc eſt, illico prolata ferit aures Domini)* & ad conſpectum
judicis ſeculorum aſcendit. Qui odit repre- 7
henſionem, homo flagitioſus eſt: at qui reveretur Dominum, convertitur ex animo.
Senſatus ex adverſo oculorum ſuorum cog- 8
noſcit, & ſceleratum illico experitur. Qui 9
ædificat domum ſuam facultatibus amicorum
ſuorum, lapides cogit in tumulum ejus. Qua- 10
lis eſt acclivitas arenoſa pedibus hominis
grandævi, tale eſt robur iniquorum prope
ignem. Et ſemita ſceleroſi ſibi eſt offendi- 11
culo, quia terminus ejus fovea eſt profun-
diſſima. Qui ſervat legem, comprimit vo- 12
luntatem ſuam. Et reverenti Deum nihil de- 13
erit. Intellectus ſapientis ut fons aquæ exube- 16
rabit, & mens ejus ut aquæ vivæ. Cor im- 17
pii eſt inſtar ciſternæ ruptæ, & cunctis diebus vitæ ſuæ ſapientiam non addiſcet.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

31 * والحكمة التي يخفيها صاحبها * والذخير المطمور ما المنفعة منها * *

* الفصل الحادي والعشرون *

2 * يا بني احذر الخطية واجتنبها * لانك ان دنوت منها نهستك * لان الكذب شبيه افواه
3 4 الاسد * وانه ليفسد غذاء الناس * الزانية شبه السيف الصارم * وليس لعقوبتها شفا * وقبل
5 6 موتها تبتلا بشر * من الصبح الى المسا تخرب المساكن * وتهدم القصور المشيدة * صلوة
7 المسكين تصل الى مسامع الرب * وترتفع الى دار العالمين * يكره الفاجر العقاب ومن
8 9 يتقي الله رجع عن ذنبه * الحكيم يعرف الشي من بعيد * ويبلو الفجار لما يراهم * من
10 بنا بيته بقوة اصحابه يجمع الحجار لتربته * كشبه اكمة الرمل الذي يصعده الشيخ
11 بمشقة شديدة * كذلك شدة الاثمة وقوتهم عند العقاب * طريق المنافق هو عثرة له * لان
12 13 آخرته مثل الجب العميق * من اراد حفظ السنة يشفق على نفسه * ومن اتقى الله لا يعوز
16 17 شي * ذهن الحكيم يزداد مثل ينبوع الماء * ورايه مثل ماء الحيوة * قلب المنافق مثل
الجب المنهار * ولا يتعلم الحكمة ما دام حيا *

* *Ex ſapientia quam occulit qui poſſidet,* 31
& ex theſauro abſcondito quænam percipitur utilitas?

CAP. XXI.

O Fili mi, cave à peccato, illudque devita; quoniam ſi acceſſeris ad illud, mordebit te. Mendacium enim ſimile 3
eſt faucibus leonum, & hominum laborem omninò corrumpit. Scortum ſimi- 4
le eſt gladio acuto, ejus tormento non eſt curatio, & ante mortem ſuam dirè tentabitur. A mane ad veſperam deſtruit habitacula, arcéſque munitas diruit. Oratio pauperis pervenit ad aures Do- 6
mini, aſcenditque ad ædes ſempiternas. Sceleratus punitionem execratur; qui autem Deum timet, convertitur à peccato. Sapiens procul rem cognoſcit, & probat impios ubi viderit eos. Qui domum ſuam robore amicorum extruxerit, lapides colligit in tumulum ſuum. Qualis eſt collis arenæ, quem ſenex ſumma cum difficultate conſcendat, talis eſt iniquorum vis & conatus tempore animadverſionis. Via impii eſt ei offendiculo, quia finis ejus ſimilis eſt foveæ profundiſſimæ. Qui legem ſervare voluerit, animæ ſuæ miſeretur: & qui Deum timuerit, nullius rei indigebit. Intellectus ſapientis ut fons aquæ creſcet, & conſilium ejus ut aqua vitæ. Cor impii ſimile eſt ciſternæ quaſſatæ, nec addiſcet ſapientiam quandiu vixerit.

Verſio VULG. LAT.

18 Verbum ſapiens quodcunque audierit ſcius, laudabit, & ad ſe adjiciet: audivit luxurioſus, & diſplicebit illi, & projiciet illud poſt dorſum ſuum. 19 Narratio fatui quaſi ſarcina in via: nam in labiis ſenſati invenietur gratia. 20 Os prudentis quæritur in eccleſia, & verba illius cogitabunt in cordibus ſuis. 21 Tanquam domus exterminata, ſic fatuo ſapientia: & ſcientia inſenſati inenarrabilia verba. 22 Compedes in pedibus, ſtulto doctrina, & quaſi vincula manuum ſuper manum dexteram. 23 Fatuus in riſu exaltat vocem ſuam: vir autem ſapiens vix tacitè ridebit. 24 Ornamentum aureum prudenti doctrina, & quaſi brachiale in brachio dextro. 25 Pes fatui facilis in domum proximi: & homo peritus confundetur à perſona potentis. 26 Stultus à feneſtra reſpiciet in domum: vir autem eruditus foris ſtabit. 27 Stultitia hominis auſcultare per oſtium: & prudens gravabitur contumeliâ. 28 Labia imprudentium ſtulta narrabunt: verba autem prudentium, ſtaterâ ponderabuntur. 29 In ore fatuorum cor illorum: & in corde ſapientium os illorum. 30 Dum maledicit impius diabolum, maledicit ipſe animam ſuam. 31 Suſurro coinquinabit animam ſuam, & in omnibus odietur: & qui cum eo manſerit, odioſus erit: tacitus & ſenſatus honorabitur.

CAP. XXII.

1 IN lapide luteo lapidatus eſt piger, & omnes loquentur ſuper aſpernationem illius.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

18 †Λόγον σοφὸν ἐὰν ἀκούσῃ ἐπιστήμων, αἰνέσει αὐτὸν, καὶ ἐπ' αὐτὸν προσθήσει· †ἤκουσεν ὁ σπαταλῶν καὶ ἀπήρεσεν αὐτῷ, †καὶ ἀπέστρεψεν αὐτὸν ὀπίσω (η) τοῦ νώτου αὐτοῦ. 19 †Ἐξήγησις μωροῦ ὡς ἐν ὁδῷ φορτίον, ἐπὶ δὲ χείλους συνετοῦ (″) εὑρεθήσεται χάρις. 20 †Στόμα φρονίμου ζητηθήσεται ἐν ἐκκλησίᾳ, †καὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ (θ) διανοηθήσεται ἐν καρδίᾳ. 21 †Ὡς οἶκος ἠφανισμένος, οὕτως μωρῷ σοφία· †καὶ γνῶσις ἀσυνέτου, ἀδιεξέταστοι λόγοι. 22 †Πέδαι ἐν ποσὶν (ι) ἀνοήτοις παιδεία, καὶ ὡς χειροπέδαι ἐπὶ χειρὸς δεξιᾶς. 23 †Μωρὸς ἐν γέλωτι ἀνυψοῖ (κ) φωνὴν αὐτοῦ, †ἀνὴρ δὲ πανοῦργος μόλις ἡσυχῇ μειδιάσει. 24 †Ὡς κόσμος (˜) χρυσοῦς φρονίμῳ παιδεία, †καὶ ὡς χλιδὼν ἐπὶ βραχίονι δεξιῷ. 25 †Ποὺς μωροῦ ταχὺς εἰς οἰκίαν, †ἄνθρωπος δὲ πολύπειρος αἰσχυνθήσεται ἀπὸ προσώπου. 26 †Ἄφρων ἀπὸ θύρας παρακύπτει εἰς οἰκίαν, †ἀνὴρ δὲ πεπαιδευμένος ἔξω στήσεται. 27 †Ἀπαιδευσία ἀνθρώπου ἀκροᾶσθαι παρὰ θύραν, †ὁ δὲ φρόνιμος βαρυνθήσεται ἀτιμίᾳ. 28 †Χείλη ἀλλοτρίων ἐν τούτοις βαρυνθήσεται, 29 †λόγοι δὲ φρονίμων ἐν ζυγῷ σταθήσονται. †Ἐν στόματι μωρῶν ἡ 30 καρδία αὐτῶν, †καρδία δὲ (λ) σοφῶν στόμα αὐτῶν. †Ἐν τῷ (μ) καταρᾶσθαι ἀσεβῆ τὸν Σατανᾶν, †αὐτὸς καταρᾶται τὴν (ν) ἑαυτοῦ 31 ψυχήν. †Μολύνει τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ὁ ψιθυρίζων, †καὶ ἐν παροικήσει μισηθήσεται.

MS. A. (η) τῶν νώτων (″) εὑρεθήσεται * Στόμα (θ) διανοηθήσονται (ι) ἀνομία τοῦ παιδίου, καὶ ὡς * χειροπαίδες (κ) τὴν φωνὴν (˜) χρυσοῦς (λ) φρονίμων (μ) καταράσασθαι ἀσεβῆ (ν) ψυχὴν αὐτοῦ.

ΚΕΦ. κβ'.

1 †Λίθῳ ἠρδαλωμένῳ συνεβλήθη ὀκνηρὸς, †καὶ πᾶς ἐκσυριεῖ ἐπὶ τῇ ἀτιμίᾳ αὐτοῦ.

Verbum ſapiens ſi audierit ſcius; laudabit illud, & ad ſe adjiciet. Audivit luxurioſus; & diſplicuit illi: & projecit illud poſt dorſum ſuum. 18 *Narratio fatui, quaſi ſarcina in via: in labio autem ſenſati invenietur gratia.* 19 *Os prudentis quæretur in Eccleſia: & verba illius (e) cogitabit in corde.* 20 *Tanquam domus exterminata; ſic fatuo ſapientia: & ſcientia inſenſati, non veſtigabilia verba.* 21 *Compedes in pedibus ſtultis doctrina, & quaſi vincula manuum ſuper manum dexteram.* 22 *Fatuus in riſu exaltat vocem ſuam: vir autem ſapiens vix tacitè ſubridebit.* 23 *Sicut ornamentum aureum prudenti doctrina, & quaſi brachiale in brachio dextro.* 24 *Pes fatui velox in domum: homo autem peritus confundetur à (f) perſona.* 25 *Stultus à janua reſpicit in domum: vir autem eruditus foris ſtabit.* 26 *Stultitia hominis, auſcultare per oſtium: prudens autem gravabitur (g) contumeliâ.* 27 *Labia (h) alienorum in his gravabuntur: verba autem prudentium ſtaterâ ponderabuntur.* 28 *In ore fatuorum, cor illorum: cor autem ſapientum, os eorum.* 29 *Dum maledicit impius diabolum; maledicit ipſe animam ſuam.* 30 *Suſurro coinquinat animam ſuam, & (i) in cohabitatione odietur.* 31

CAP. XXII.

LApidi conſpurcato comparatus eſt piger: & omnis exibilabit in ignominiam illius. 1

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

18 * ܡܠܬܗ ܕܚܟܝܡܐ ܫܡܥ ܚܟܝܡܐ܂ ܘܡܫܒܚ ܠܗ ܘܡܘܣܦ ܥܠܝܗ܂ ܣܟܠܐ ܕܝܢ ܫܡܥ ܠܗ܂ ܘܡܓܚܟ ܒܗ

19 ܘܫܕܐ ܠܗ ܠܚܕ ܡܢ ܣܛܪ̈ܘܗܝ܂ * ܫܘ̈ܥܝܬܗ ܕܪܫܝܥܐ ܐܝܟ

20 ܡܘܒܠܐ ܝܩܝܪܐ ܒܐܘܪܚܐ܂ ܘܟܠ ܡܡܠܠܗ ܕܙܕܝܩܐ ܒܣܝܡܘܬܐ܂ * ܦܘܡܗ ܕܚܟܝܡܐ ܡܬܒܥܐ

21 ܒܡܠܟܐ܂ ܘܠܡܡܠܠܗ ܡܣܝܡ ܟܠ ܐܢܫ ܠܒܗ܂ * ܐܝܟ ܒܝܬ ܐܣܝܪ̈ܐ ܗܝ ܚܟܡܬܐ ܠܣܟܠܐ܂

22 ܘܠܣܟܠܐ ܝܕܥܬܐ ܐܝܟ ܓܘܡܪ̈ܐ ܕܢܘܪܐ܂ * ܐܝܟ ܡܨܝܕܬܐ ܗܝ ܡܪܕܘܬܐ ܠܪ̈ܓܠܘܗܝ ܕܣܟܠܐ܂

23 ܘܐܝܟ ܐܣܘܪܐ ܥܠ ܝܡܝܢܗ܂ * ܣܟܠܐ ܒܓܘܚܟܐ ܡܪܝܡ ܩܠܗ܂ ܓܒܪܐ ܕܝܢ ܚܟܝܡܐ ܒܫܠܝܐ

24 ܡܓܚܟ܂ * ܐܝܟ ܡܢܟܐ ܕܕܗܒܐ ܚܟܡܬܐ ܠܡܣܬܟܠܢܐ܂ ܘܐܝܟ ܫܒܬܐ ܥܠ ܐܝܕܗ ܝܡܝܢܝܬܐ܂

25 26 * ܪ̈ܓܠܘܗܝ ܕܣܟܠܐ ܪܗܛܢ ܠܒܝܬܐ܂ ܓܒܪܐ ܕܝܢ ܡܪܟܢ ܐܦ̈ܘܗܝ܂ * ܣܟܠܐ

27 ܡܕܝܩ ܡܢ ܬܪܥܐ ܠܒܝܬܐ܂ ܘܝܐܝܐ ܠܓܒܪܐ ܕܢܩܘܡ ܡܢ ܠܒܪ ܘܢܡܠܠ܂ * ܣܟܠܘܬܐ ܗܝ

28 ܠܒܪܢܫܐ ܕܢܨܘܬ ܥܠ ܬܪܥܐ܂ ܘܠܚܟܝܡܐ ܝܩܝܪܐ ܨܥܪܗ܂ * ܦܘܡܗ ܕܪܫܝܥܐ ܒܦܓܪܗ

29 ܡܡܠܠ܂ ܘܚܟܝܡܐ ܒܡܬܩܠܐ ܡܡܠܠ܂ * ܦܘܡܗ ܕܣܟܠܐ ܗܘ ܠܒܗ܂ ܦܘܡܗ ܕܝܢ

30 ܕܚܟܝܡܐ ܒܠܒܗ܂ * ܟܕ ܠܐܛ ܣܟܠܐ܂ ܠܡܢ ܕܠܐ ܚܛܐ ܠܗ܂ ܗܘܝܘ ܠܢܦܫܗ ܠܐܛ܂

31 * ܟܪܝܐ ܢܦܫܗ ܕܚܟܝܡܐ ܡܛܠ ܣܟܠܐ܂ ܡܛܠ ܕܠܐ ܝܕܥ ܡܢܐ ܢܐܡܪ ܠܗ܂

* ܩܦܠܐܘܢ * ܟܒ *

1 * ܐܝܟ ܟܐܦܐ ܕܡܣܝܒܐ ܕܪܡܝܐ ܒܫܘܩܐ܂ ܕܟܠܢܫ
ܥܪܩ ܡܢ ܣܪܝܘܬܗ܂ ܗܟܢܐ ܐܝܬܘܗܝ ܣܟܠܐ܂ ܕܟܠܢܫ ܡܬܪܚܩ ܡܢܗ܂

Dictum ſapientis audit ſapiens, laudat illud, & auctius reddit: ſtultus autem idem audiens, deridet illud, & ad alterum è lateribus ſuis abjicit. 18 Narrationes impii ſunt tanquam ſarcina gravis in itinere: omnis autem ſermo juſti jucunditas. 19 Os ſapientis expetitur in conſilio, & ad ſermonem ejus quiſque animum adjicit. 20 Inſtar carceris eſt ſapientia ſtulto, & ſtolido intellectus inſtar carbonum ignis. 21 Retis inſtar eſt diſciplina pedibus ſtulti, & quaſi vincula ſuper dexteram ejus. 22 Stultus in riſu vocem extollit; vir autem ſapiens tacitè ſubridet. 23 Velut torques aureus eſt ſapientia prudenti, & velut gemma ſuper manum ipſius dexteram. 24 Pedes ſtulti præcipites intra domum ingrediuntur; vir autem cordatus vultum demittit. 25 Inſipiens ab janua in domum introſpicit; at decentia viri eſt ut ſtet foris & loquatur. 26 Imprudentia eſt homini ad oſtium auſcultare, & ſapienti gravis eſt ſuiipſius ignominia. 27 Os impii in ſuiipſius corpus obloquitur; ſapiens autem cum pondere loquitur. 28 Os ſtulti eſt cor ejus; os autem ſapientis in corde ipſius eſt. 29 Cùm execratur ſtultus eum qui in ſe minimè peccavit, ipſe ſuam execratur animam. 30 Triſtis eſt anima ſapientis propter ſtultum, quia neſcit quid dicat ei. 31

CAP. XXII.

QUalis eſt lapis conſpurcatus in platea projectus, cujus ab odore quiſque fugit, talis eſt ſtultus quem quiſque devitat. 1

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

18 * كلمة الحكيم يسمعها الحكيم * ويفرح بها * ويمدحها * ويزيد عليها * ويسمعها الجاهل * ويهزي بها *

19 ويطردها الي احدي جانبيه * حديث المنافق كحمل الثقيل في الطريق * وجميع نطق البار

20 رحمة ونعمة ومنفعة ومشورة * الحكيم يحتاج اليه الجماعة * ويفهموا كلامه بقلوبهم * الحكمة عند

21 22 الجاهل كشبه السجن * والعلم عند السفيه شبه النار * كشبه الشبكة في رجل المرء العلم

23 24 للجاهل * مثل الغل في يمينه * الجاهل يرفع صوته اذا ضحك * والعاقل بالتؤدة * الحكمة للفقيه

25 مثل دملج ذهب * والزينة على يده اليمني * الجاهل يسرع الدخول الي منزل غيره * الرزين اذا

26 اتا باب الرجل نكس راسه * والجاهل يتطلع من باب الرجل الي داخل بيته * وكرامة المرء

27 ان يقف علي الباب ويتكلم * وانه من الجهل ان يقف الرجل علي ابواب الناس ليتنصت كلامهم *

28 ما اشد علي الحكيم هوانه * فم المنافق يستحيه ويعيبه * والعاقل بالوزن يتكلم * فم الجاهل

29 30 هوا قلبه * وفم الحكيم في قلبه * اذا لعن الجاهل لمن لم يسي اليه * فانما يلعن

31 نفسه * نفس العاقل حزينة على الجاهل * لانه لا يعلم كيف يداريه *

* الفصل الثاني والعشرون *

1 * مثل الجيفة الملقاة في الزقاق * ويهرب جميع
الناس من نتنها * فعلي هذا الحال الجاهل يتباعد منه جميع الناس *

Verbum ſapientis audit ſapiens, eo delectatur, laudat illud, & amplificat: ſtultus verò audit illud, deridétque, & ad alterum laterum ſuorū abjicit. 18 *Sermo impii eſt ut grave pondus in via, at omne juſti eloquium eſt miſericordia, gratia, utilitas, & conſilium.* 19 *Sapiente indiget congregatio, & ſermonem ejus intelligunt ſuis cordibus.* 20 *Sapientia apud ſtultum eſt velut vinculum, & doctrina apud ſtolidum eſt velut ignis.* 21 *Tanquam rete in alicujus pede eſt doctrina apud dementem, tanquam lorum in dextera ipſius.* 22 *Demens vocem attollit dum ridet, prudens autem cū moderatione.* 23 *Sapientia cordato eſt inſtar armillæ aureæ, & ornamenti ſuper manum ejus dexteram.* 24 *Stultus præcipitat introitum in domum alienam, at firmo præditus judicio cùm ad alicujus oſtium advenerit, caput ſuum demittit.* 25 *Stultus etiam ab alicujus oſtio in domum ejus introſpicit, honeſtas autem viri eſt ut ad oſtium manens loquatur.* 26 *Et quidem inſipientia eſt ſtare quempiā ad oſtium hominū auſcultandi gratiâ ſermones eorum.* 27 *Quàm grave eſt ſapienti ſuiipſius opprobrium! Os impii perdet ac dehoneſtabit eum, prudens autem cum pondere loquitur.* 28 *Os ſtulti eſt libido cordis ejus, os autem ſapientis in corde ipſius.* 29 *Cùm ſtultus maledicit ei qui non læſit ipſum, ſibi ipſi maledicit.* 30 *Prudentis animus deſpondet ac mœret propter ſtultum, quia neſcit quâ ratione agendum ſit cum illo.* 31

CAP. XXII.

UT cadaveris in vico projecti fœtorem omnes refugiunt, eodem modo omnes homines à ſtulto recedunt. 1

Verſio VULG. LAT.

2 De ſtercore boum lapidatus eſt piger: & omnis qui te-
3 tigerit eum, excutiet manus. Confuſio patris eſt de filio
4 indiſciplinato: filia autem in deminoratione fiet. Filia
prudens hæreditas viro ſuo: nam quæ confundit, in con-
5 tumeliam fit genitoris. Patrem & virum confundit au-
dax, & ab impiis non minorabitur: ab utriſque autem
6 inhonorabitur. Muſica in luctu importuna narratio: fla-
7 gella & doctrina in omni tempore ſapientia. Qui do-
8 cet fatuum, quaſi qui conglutinat teſtam. Qui narrat ver-
bum non audienti, quaſi qui excitat dormientem de gra-
9 vi ſomno. Cum dormiente loquitur qui enarrat ſtulto
ſapientiam: & in fine narrationis dicit; Quis eſt hic?
10 Supra mortuum plora, defecit enim lux ejus: & ſupra
11 fatuum plora, defecit enim ſenſus. Modicùm plora ſupra
12 mortuum quoniam requievit. Nequiſſimi enim nequiſſima
13 vita ſuper mortem fatui. Luctus mortui ſeptem dies; fatui
14 autem & impii, omnes dies vitæ illorum. Cum ſtulto
15 ne multum loquaris, & cum inſenſato ne abieris. Serva
te ab illo, ut non moleſtiam habeas, & non coinquina-
16 beris peccato illius. Deflecte ab illo, & invenies requi-
17 em & non acediaberis in ſtultitia illius. Super plumbum
quid gravabitur? & quod illi aliud nomen quàm fatu-
18 us? Arenam & ſalem, & maſſam ferri facilius eſt ferre,
quàm hominem imprudentem, & fatuum, & impium.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

2 † Βολβίτῳ (α) κοπρίων συνεβλήθη ὀκνηρὸς, † πᾶς ὁ ἀναιρούμενος
3 αὐτὸν ἐκτινάξει χεῖρα. † Αἰσχύνη πατρὸς ἐν γεννήσει ἀπαιδεύτου,
4 † θυγάτηρ δὲ ἐπ' ἐλαττώσει γίνεται. † Θυγάτηρ φρονίμη κληρονομήσει
ἄνδρα αὐτῆς, † καὶ ἡ καταισχύνουσα, εἰς λύπην γεννήσαντος.
5 † Πατέρα καὶ ἄνδρα καταισχύνει ἡ (β) θρασεῖα, † καὶ ὑπὸ ἀμφο-
6 τέρων ἀτιμασθήσεται. † Μουσικὰ ἐν πένθει ἄκαιρος διήγησις,
7 μάστιγες (γ) καὶ παιδεία ἐν παντὶ καιρῷ σοφίας. † Συγκολλῶν
8 ὄστρακον ὁ διδάσκων μωρὸν, Ἐξεγείρων καθεύδοντα ἐκ (δ) βα-
9 θέως ὕπνου. † Διηγούμενος νυστάζοντι ὁ διηγούμενος μωρῷ, † καὶ
10 ἐπὶ συντελείᾳ ἐρεῖ, Τί ἐστιν; † Ἐπὶ νεκρῷ κλαῦσον, ἐξέλι-
πε γὰρ φῶς· καὶ ἐπὶ μωρῷ κλαῦσον, ἐξέλιπε γὰρ (ε) συνε-
11 σις. † Ἥδιον κλαῦσον ἐπὶ νεκρῷ, ὅτι ἀνεπαύσατο· † Τοῦ
12 (ζ) δὲ μωροῦ ὑπὲρ θάνατον (η) ἡ ζωὴ πονηρά. † Πένθος νεκροῦ
13 ἑπτὰ ἡμέραι, † μωροῦ δὲ καὶ ἀσεβοῦς πᾶσαι αἱ ἡμέραι τῆς ζωῆς (θ) αὐτοῦ.
14 † Μετὰ ἄφρονος μὴ πληθύνῃς λόγον, † καὶ πρὸς ἀσύνετον μὴ
15 πορεύου. † Φύλαξαι ἀπ' αὐτοῦ ἵνα μὴ κόπον ἔχῃς, † καὶ οὐ μὴ μο-
16 λυνθῇς ἐν τῷ (ι) ἐντιναγμῷ αὐτοῦ. † Ἔκκλινον ἀπ' αὐτοῦ καὶ εὑρή-
σεις ἀνάπαυσιν, † καὶ οὐ μὴ (κ) ἀκηδιάσῃς ἐν τῇ ἀπονοίᾳ αὐτοῦ.
17 † Ὑπὲρ (λ) μόλυβδον τί βαρυνθήσεται; † καὶ τί αὐτῷ ὄνομα, ἀλλ'
18 ἢ μωρός; † (μ) Ἄμμον καὶ ἅλα καὶ βῶλον σιδήρου εὔκοπον ὑπε-
νεγκεῖν, † ἢ ἄνθρωπον ἀσύνετον.

Stercori boum de ſterquiliniis comparatus eſt piger: omnis qui tollit illud, excutiet manum. Confuſio patris de filio indiſciplinato: filia autem in minorationem fit. Filia prudens hæreditabit virum ſuum: & quæ confundit, in triſtitiam genitoris. Patrem & virum confundit audax: & ab utriſque inhonorabitur. Muſica in luctu importuna narratio: flagella, & doctrina in (a) omni tempore ſapientiæ. Qui docet fatuum, conglutinat teſtam: (b) Excitat dormientem de gravi ſomno. Enarrat dormitanti, qui enarrat ſtulto: & in fine dicet; Quid eſt? Super mortuum (c) plora: defecit enim lux: & ſuper fatuum plora: defecit enim ſenſus. Jucundius plora ſuper mortuum, quoniã requievit: Fatui autem ſuper mortem vita nequiſſima. Luctus mortui ſeptem dies: fatui autem, & impii, omnes dies vitæ illi⁹. Cum ſtulto ne multiplices ſermonem: & ad inſenſatum non (d) eas. Serva te ab illo: ut non moleſtiam habeas, & non coinquineris in concuſſione illius. Deflecte ab illo, & invenies requiem, & non acediaberis in ſtultitia illius. Super plumbum quid gravabitur? & quod illi aliud nomen, quàm fatuus? Arenam, & ſalem, & maſſam ferri facilius eſt ferre, quàm hominem imprudentem.

MS. A. (α) κοπρίῳ (β) * θρησκία, (γ) δὲ καὶ (δ) βαθέος (ε) σύνεσιν. Ἴδιον (ζ) γὰρ (η) ζωὴ (θ) αὐτῶν. (ι) ἐντινάγματι (κ) κηδιάσῃς (λ) * βόλιβον (μ) * Ἄμμον

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

2 * ܟܕ ܢܦܩ ܐܢܫ ܠܒܪ ܠܫܘܩܐ ܘܡܨܥܪ ܢܦܫܗ. ܘܟܠ ܡܢ ܕܚܙܐ ܠܗ. ܡܢܦܨ ܐܝܕܘܗܝ.
3 5 * ܒܗܬܬܐ ܗܝ ܠܐܒܐ ܒܪܐ ܣܟܠܐ. ܘܢܩܒܬܐ ܠܚܘܣܪܢܐ ܗܝ ܡܬܝܠܕܐ. * ܐܒܘܗ ܘܐܡܗ
6 ܡܒܗܬܐ ܣܟܠܬܐ. ܘܡܢ ܬܪܝܗܘܢ ܗܝ ܡܬܒܣܪܐ. * ܐܝܟ ܙܡܪܐ ܒܝܬ ܐܒܠܐ. ܗܟܢܐ ܡܠܬܐ ܕܠܐ
8 ܒܙܒܢܗ. ܘܡܪܕܘܬܐ ܘܡܠܦܢܘܬܐ. ܒܟܠ ܙܒܢ ܚܟܡܬܐ ܗܝ. * ܐܝܟ ܐܢܫ ܕܡܕܒܩ ܚܨܦܐ.
ܗܟܢܐ ܗܘ ܕܡܠܦ ܠܣܟܠܐ. ܘܐܝܟ ܐܢܫ ܕܡܥܝܪ ܠܕܡܟܐ ܡܢ ܫܢܬܐ ܥܡܝܩܬܐ. ܘܐܝܟ ܐܢܫ
ܕܐܟܠ ܠܚܡܐ ܟܕ ܠܐ ܟܦܢ. ܗܟܢܐ ܗܘ ܕܡܠܦ ܠܣܟܠܐ. ܘܟܕ ܫܠܡܘ ܡܠܝܟ ܐܡܪ ܠܟ.
9 ܡܢܐ ܐܡܪܬ. * ܥܠ ܡܝܬܐ ܒܟܝ ܕܐܬܒܛܠ ܡܢ ܢܘܗܪܐ. ܘܥܠ ܣܟܠܐ ܕܐܬܒܛܠ ܡܢ
10 11 ܚܟܡܬܐ. * ܠܝܬ ܠܟ ܠܡܒܟܐ ܥܠ ܡܝܬܐ ܕܐܬܬܢܝܚ. * ܒܝܫܝܢ ܐܢܘܢ ܓܝܪ ܡܢ ܡܘܬܐ ܚܝܐ
12 ܒܝܫܐ. * ܐܒܠܐ ܕܡܝܬܐ ܫܒܥܐ ܝܘܡܝܢ. ܘܐܒܠܐ ܕܣܟܠܐ ܟܠܗܘܢ ܝܘܡܝ
13 14 ܚܝܘܗܝ. * ܥܡ ܣܟܠܐ ܠܐ ܬܫܦܪ ܡܡܠܠܐ. ܘܥܡ ܚܙܝܪܐ ܠܐ ܬܐܙܠ ܒܐܘܪܚܐ. * ܐܬܢܛܪ
15 ܡܢܗ. ܕܠܐ ܢܗܒ ܠܟ. ܘܠܐ ܢܛܢܦܟ. ܟܕ ܗܘ ܡܬܬܢܦܨ. * ܐܬܢܛܪ ܡܢܗ. ܘܬܫܟܚ ܢܝܚܐ.
16 ܘܠܐ ܢܠܐܝܟ ܒܣܘܓܐܐ ܕܫܘܥܝܬܗ. * ܡܢ ܐܒܪܐ ܓܝܪ ܝܩܝܪ ܝܬܝܪ. ܘܡܢܐ ܫܡܗ. ܐܠܐ
17 ܣܟܠܐ. * ܚܠܐ ܘܡܠܚܐ. ܘܟܢܫܐ ܕܦܪܙܠܐ ܢܝܚ ܠܡܫܩܠ. ܡܢ ܠܡܬܥܡܪܘ ܥܡ ܓܒܪܐ
18 ܣܟܠܐ. * ܐܝܟ ܩܪܡܐ ܕܩܝܣܐ ܕܐܣܝܪ ܒܩܪܢܬܐ ܕܒܝܬܐ. ܗܟܢܐ ܠܒܐ ܡܫܪܪܐ
ܒܡܠܟܐ ܕܪܥܝܢܗ. ܘܟܠ ܕܚܠܐ ܠܐ ܡܙܝܥ ܠܗ.

* Cùm quis foràs egreditur in plateam, ſeſéque dehoneſtat, quicunque videt eum, manus ſuas agitat. * Ignominia eſt patri filius inſipiens, & fœmina ad detrimentum gignitur. Patrem matrémque ſuam pudefaciet ſtulta, at plus utroque ipſa vituperabitur. Ut muſica in luctu *ſic* eſt narratio intempeſtiva: eruditio verò ac diſciplina quovis tempore ſunt ſapientia. Ut is qui teſtas conglutinat, ſic ille qui ſtultum docet. Ut is etiam qui dormientem excitat è ſomno profundo, & velut is qui panem comedit cùm non eſuriat: ſic ille qui ſtultum docet, qui finitis ſermonibus tuis dicat tibi, Quid dixiſti? Mortuus deflendus eſt, quòd luce ſit privatus; & ſtultus quòd ſapientiâ ſit privatus. Non eſt quòd deplores mortuum quieſcentem: Pejor eſt enim morte vita infœlix. Quandoquidem luctus defuncti *durat* ſeptem diebus; luctus verò ſtulti cunctis diebus vitæ ipſius. Cum ſtulto blandos ne inſtituas ſermones, & cum ſue ne abeas in via: Recede ab eo, ne moleſtiam tibi faceſſat, néve te conſpurcet cùm ſeſe excuſſerit: Recede *inquam* ab eo, & requiem conſequêris, neque te vexabit multitudine narrationum ſuarum. Plumbo enim multò gravior eſt; & quod nomen ejus niſi ſtultus? Arenam ac ſalem, onúſque ferreum facilius eſt ferre, quàm cum homine ſtulto cohabitare. Qualis eſt ſubſcus trabea parietibus angulorum domûs alligata, tale cor ſerſatum in conſilio animi ſui, quod nulla concutit formido.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

2 * بعد ما يخرج الانسان الى السوق ويرجع * قد اكتسب الجاهل لنفسه شتيمة وشرا *
3 وجميع من يراه يندبه ويضرب يديه عليه * الولد الجاهل عار على ابيه وخزي * والبنت
5 6 للخسران تولد * السفيهة تنكس براس والديها * وتخجلهما وهوانها اشر من عار والديها * كشبه
الغني في المأتم * كذلك الكلام في غير حينه * والادب والعظة في كل حين يكتسبان
8 الحكمة * من يعلّم الجاهل مثل من يسلسل الخزف بعضه في بعض * ومثل من ينبه النايم
من حلاوة نومه * ومثل من اكل وهو غير جايع كذلك من يعلم الجاهل * واذا فرغت من
9 كلامك ردّ عليك اذا ما قلت * يحق البكاء على الميت * لانه قد منع نور الدنيا * وينبغي
10 البكاء على الجاهل * لانه قد امتنع من الحكمة * ومن الموتى من لا ينبغي ان يبكى
11 12 عليه * لان الحياة الشديدة اشد من الموت * البكاء على الميت سبعة ايام * والبكاء على الجاهل
13 14 ثلثة اضعاف * متى ما لقيت الجاهل في الطريق تأخر عنه ليلا يطبق عليك * واتقه ليلا
15 16 يغدرك اذا انتفض * ابعد عنه واسترح * ليلا يتعبك بكثرة كلامه * لان كلامه اثقل من
17 18 الرصاص، وما اسمه الا الجاهل * حمل الرمل والحديد اسهل من مطاولة الجاهل * كشبه لوح ساج
في زوايا البيت * كذلك العقل الثابت في مشورة نفسه * ولا يفزعه شي من الامور المخيفة *

* Quantum temporis intervallum requiritur *ad redeundum poſtquam quis in plateam eſt egreſſus, tam brevi imprudens acquirit ſibi contumeliam & malum; & quiſquis illum videt, deplorat eum, & plaudit manibus ſuper eum. Filius imprudens opprobrio eſt patri ſuo atque pudori, & filia ad jacturam naſcitur. Stulta demittit caput parentum ſuorum, at pudor & ignominia ejus pejor eſt opprobrio parentum ſuorum. Qualis eſt cantus in funeribus, talis ſermo præter tempus: eruditio autem & commonitio quovis tempore ſapientiã conciliant. Qui ſtultum docet, ſimilis eſt ei qui teſtas ſimul concatenat: & qualis eſt qui dormientem excitat à ſomno ipſius jucundiſſimo, & qualis eſt qui comedit haud eſuriens; talis eſt qui ſtultum docet: qui cùm ſermones tuos abſolveris, tibi reſpondeat, Quid igitur dixiſti? Debetur luctus ſuper mortuũ, quòd mundi luce ſit privatus: convenit etiam luctus ſuper inſipientem, quòd ſapientia ſit privatus. Sunt inter mortuos, quos flere non decet. Quandoquidem vita miſera acerbior eſt morte. Luctus ſuper mortuum ſeptimanalis eſt; at luctus ſuper inſipientem triplo longior eſt. Quandocunque ſtultum offenderis in via, recede ab illo, ne tibi ſit moleſtiæ: Et caveas ab illo ne te fallat cùm ſe excuſſerit. Recede ab illo & quieſce, ne te fatiget multitudine verborum ſuorum. Verba enim ejus plumbo graviora ſunt; & quod eſt nomen ejus niſi ſtultus? Arenam ferrumque portare facilius eſt quàm ſtultum tolerare. Qualis eſt tabula ebeni in angulis domûs, talis eſt mens firma in ipſius conſilio, quam nulla rerum pertimeſcendarum [illegible]*

Versio VULG. LAT.

19 Loramentum ligneum colligatum in fundamento ædificii
non dissolvetur: ſic & cor confirmatum in cogitatione
20 consilii. Cogitatus ſenſati in omni tempore, metu non
21 depravabitur. Sicut pali in excelſis, & cæmenta ſine impenſa
22 poſita contra faciem venti non permanebunt: Sic & cor
timidum in cogitatione ſtulti contra impetum timoris non
23 reſiſtet. Sicut cor trepidum in cogitatione fatui, omni
tempore non metuet, ſic & qui in præceptis Dei permanet
24 ſemper. Pungens oculum deducit lachrymas: & qui
25 pungit cor, profert ſenſum. Mittens lapidem in volatilia,
dejiciet illa: ſic & qui convitiatur amico, diſſolvit
26 amicitiam. Ad amicum etſi produxeris gladium, non deſperes:
27 eſt enim regreſſus. Ad amicum Si aperueris os triſte, non
timeas: eſt enim concordatio; excepto convitio, & improperio,
& ſuperbiâ, & myſterii revelatione, & plagâ
28 doloſâ: in his omnibus effugiet amicus. Fidem poſſide
cum amico in paupertate illius, ut & in bonis illius
29 læteris. In tempore tribulationis illius permane illi fidelis, ut
30 & in hæreditate illius cohæres ſis. Ante ignem camini
vapor & fumus ignis inaltatur: ſic & ante ſanguinem
31 maledicta, & contumeliæ, & minæ. Amicum ſalutare non
confundar, à facie illius non me abſcondam: & ſi mala mihi
32 evenerint per illum, ſuſtinebo. Omnis qui audiet, cavebit
33 ſe ab eo. Quis dabit ori meo cuſtodiam, & ſuper labia
mea ſignaculum certum, ut non cadam ab ipſis, & lingua
mea perdat me?

CAP. XXIII.

1 Domine pater, & dominator vitæ meæ, ne derelinquas
me in conſilio eorum: nec ſinas me cadere in illis.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

19 † Ἱμάντωσις ξυλίνη (ν) ἐνδεδεμένη εἰς οἰκοδομὴν † ἐν συσσεισμῷ οὐ
διαλυθήσεται, † οὕτως καρδία ἐστηριγμένη ἐπὶ διανοήματος βουλῆς
20 † Ἐν καιρῷ οὐ δειλιάσει. † καρδία ἡδρασμένη ἐπὶ (ξ) διανοίας
21 συνέσεως, † ὡς κόσμος ψαμμωτὸς τοίχου ξυστοῦ. † (ο) Χάρακες ἐπὶ
22 μετεώρου κείμενοι † κατέναντι ἀνέμου οὐ μὴ (π) ὑπομείνωσιν, † Οὕτως
καρδία δειλὴ ἐπὶ διανοήματος μωροῦ † κατέναντι παντὸς
24 φόβου οὐ μὴ ὑπομείνῃ. † Ὁ νύσσων (ρ) ὀφθαλμὸν κατάξει δάκρυα,
25 καὶ ὁ νύσσων καρδίαν ἐκφαίνει αἴσθησιν. † Βάλλων λίθον ἐπὶ πετεινὰ
26 ἀποσοβεῖ αὐτά, καὶ ὁ ὀνειδίζων φίλον διαλύσει φιλίαν. † Ἐπὶ φίλον
ἐὰν σπάσῃς ῥομφαίαν, † μὴ ἀπελπίσῃς, ἔστι γὰρ ἐπάνοδος.
27 † ἐπὶ φίλον Ἐὰν ἀνοίξῃς στόμα, † μὴ εὐλαβηθῇς, † ἔστι γὰρ
διαλλαγή· † πλὴν ὀνειδισμοῦ, καὶ ὑπερηφανίας, † καὶ μυστηρίου
ἀποκαλύψεως, καὶ πληγῆς δολίας, † ἐν τούτοις ἀποφεύξεται πᾶς (σ) φίλος.
28 † Πίστιν κτῆσαι ἐν πτωχείᾳ μετὰ τοῦ πλησίον, † ἵνα (τ) ἐν τοῖς
29 ἀγαθοῖς αὐτοῦ (υ) ὁμοῦ πλησθῇς. † Ἐν καιρῷ θλίψεως διάμενε
30 αὐτῷ, † ἵνα ἐν τῇ κληρονομίᾳ αὐτοῦ συγκληρονομήσῃς. † Πρὸ
πυρὸς ἀτμὶς καμίνου καὶ καπνός, † οὕτως πρὸ αἱμάτων λοιδορίαι.
31 † Φίλον σκεπάσαι οὐκ αἰσχυνθήσομαι, † καὶ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ οὐ μὴ
32 κρυβῶ, † Καὶ εἰ κακά μοι (φ) συμβῇ δι' αὐτόν. † Πᾶς (χ) ὁ
33 ἀκούων φυλάξεται ἀπ' αὐτοῦ. † Τίς δώσει (ψ) μοι ἐπὶ στόμα μου
φυλακήν, † καὶ ἐπὶ τῶν χειλέων μου σφραγίδα (ω) πανοῦργον, † ἵνα
μὴ πέσω ἀπ' αὐτῆς, † καὶ ἡ γλῶσσά μου ἀπολέσῃ με;

MS. A. (ν) εἰς οἰκοδομὴν ἐνδεδεμένη (ξ) διανοίᾳ (ο) Χάλικες (π) ὑπομενοῦσιν, (ρ) ὀφθαλμοὺς (σ) ὁ φίλος. (τ) ἐπὶ (υ) εὐφρανθῇς σύ. (φ) συμβέβηκεν (χ) ἀκούων (ψ) ἐπὶ στόματί μου (ω) πανοῦργον,

ΚΕΦ. κγ´.

1 Κύριε πάτερ καὶ (α) δέσποτα ζωῆς μου, † μὴ ἐγκαταλίπῃς με ἐν
βουλῇ αὐτῶν, † (β) μὴ ἀφῇς με πεσεῖν ἐν αὐτοῖς.

MS. A. (α) θεὲ ζωῆς (β) καὶ μὴ

Loramentum ligneum colligatũ in ædificium non 19
diſſolvetur in concuſſione: ſic cor confirmatum
in cogitatione conſilii In tempore non metuet. 20
Cor firmatum in cogitatione intellectûs, ſicut
ornatus arenoſus parietis limpidi. Pali in excelſo 21
poſiti contra faciem venti non permanebunt; Sic 22
cor timidum in cogitatione ſtulti contra omnem
timorem non reſiſtet. Pungens oculum, deducet 24
lachrymas: et qui pungit cor; profert ſenſum.
Mittens lapidem in volatilia, abigit illa: et qui 25
convitiatur amico; diſſolvet amicitiam. Ad 26
amicum etſi produxeris gladium; non deſperes:
eſt enim regreſſus. Ad amicum Si aperueris os; 27
non timeas: eſt enim concordatio: Excepto improperio,
et ſuperbiâ, et myſterii revelatione,
& plagâ doloſâ: in his effugiet omnis amicus.
Fidem poſſide in paupertate cum proximo; ut 28
in bonis illius ſimul (e) implearis. In tempore 29
tribulationis permane illi; ut in hæreditate
illius cohæres ſis. Ante ignem, camini vapor, 30
& fumus: ſic ante ſanguines convitia. Amicum 31
(f) protegere non confundar: & à facie
illius non me abſcondam: etiam ſi mala mihi
evenerint per illum: Omnis, qui audit; cavebit 32
ſibi ab eo. Quis dabit mihi in ore meo cuſtodiam, 33
& ſuper labia mea ſignaculũ (g) aſtutum; ut
non cadam ab (h) illa, & lingua mea perdat me?

CAP. XXIII.

Domine pater, & dominator vitæ meæ, ne 1
derelinquas me in conſilio eorum: non ſinas me
cadere in illis.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

19 20 * ܠܒܐ ܫܪܝܪܐ ܒܡܠܟܐ ܕܢܦܫܗ. ܕܡܐ ܠܨܒܬܐ ܕܓܠܝܦܐ ܕܨܒܝܬܐ ܠܫܘܪܐ ܣܝܡܐ. * ܙܥܘܪܐ
21 ܪܡܐ ܥܠ ܟܐܦܐ ܪܡܬܐ. ܘܟܠܡܕܡ ܕܩܠܝܠ. ܠܘܩܒܠ ܪܘܚܐ ܠܐ ܡܫܟܚ ܠܡܩܡ. * ܐܝܟ ܕܟܬܢܐ
ܕܥܡܪܐ ܘܟܬܢܐ ܚܘܪܐ. ܩܕܡ ܥܠܥܠܐ ܠܐ ܡܣܝܒܪ. ܗܟܢܐ ܠܒܗ ܕܣܟܠܐ ܒܟܘܠܝܬܗ
22 ܬܒܝܪ. ܘܩܕܡ ܒܝܫܬܐ ܠܐ ܡܫܟܚ ܠܡܩܡ. * ܡܚܘܬܐ ܕܥܝܢܐ ܡܦܩܐ ܕܡܥܐ. ܘܡܚܘܬܐ
23 ܕܠܒܐ ܡܫܪܝܐ ܪܚܡܘܬܐ. * ܕܫܕܐ ܟܐܦܐ ܒܦܪܚܬܐ. ܡܥܪܩ ܠܗ. ܘܡܢ ܕܟܠܐ ܨܒܘܬܗ
ܡܢ ܪܚܡܗ ܡܫܪܐ ܪܚܡܘܬܗ. ܥܠ ܪܚܡܟ ܠܐ ܬܫܬܚܠܦ. ܕܐܢ ܡܫܬܚܠܦ ܐܢܬ. ܠܐ ܬܣܒܪ ܕܐܝܬ ܠܟ
24 ܥܡܗ ܪܚܡܘܬܐ. * ܥܠ ܪܚܡܟ ܐܦ ܐܢ ܬܫܡܛ ܣܝܦܐ. ܠܐ ܬܬܟܐܒ. ܐܝܬ ܠܗ ܓܝܪ ܡܦܩܢܐ.
25 * ܘܐܢ ܥܠ ܪܚܡܟ ܬܦܬܚ ܦܘܡܟ ܠܐ ܬܕܚܠ. ܡܛܠ ܕܐܝܬ ܠܗ ܬܪܥܘܬܐ. ܒܪ ܨܥܪܐ
26 ܗܘ ܕܓܠܐ ܐܪ̈ܙܐ. ܘܡܚܘܬܐ ܕܛܘܫܝܐ ܡܦܪܫܐ ܪܚܡܘܬܐ. * ܣܡܘܟ ܠܚܒܪܟ ܒܡܣܟܢܘܬܗ. ܕܐܦ
27 28 ܒܛܘܒܬܗ ܬܫܬܘܬܦ. * ܒܙܒܢ ܐܘܠܨܢܗ ܗܘܝ ܠܗ ܫܘܬܦܐ. ܕܐܦ ܒܝܪܘܬܘܬܗ ܬܐܪܬ. * ܩܕܡ
29 ܢܘܪܐ ܡܣܩ ܬܢܢܐ. ܘܩܕܡ ܐܫܕ ܕܡܐ ܨܥܪܐ. * ܐܢ ܢܬܡܣܟܢ ܪܚܡܟ. ܠܐ ܬܒܗܬܝܘܗܝ. ܘܡܢ
30 ܩܕܡܘܗܝ ܠܐ ܬܬܛܫܐ. * ܐܢ ܢܓܠܐ ܠܟ ܪܚܡܟ ܪܐܙܐ. ܠܐ ܬܦܩܝܘܗܝ. ܕܠܐ ܟܠ ܕܫܡܥ ܢܙܕܗܪ
31 ܡܢܟ. ܘܐܝܟ ܡܚܒܠܢܐ ܢܚܫܒܟ. * ܡܢ ܢܬܠ ܠܦܘܡܝ ܢܛܘܪܐ. ܘܥܠ ܣܦܘܬܝ
ܚܬܡܐ ܕܐܝܩܪܐ. ܕܠܐ ܐܦܩ ܢܟܠܐ. ܘܠܫܢܝ ܠܐ ܢܘܒܕܢܝ. * ܩܦܠܐܘܢ * ܟܓ *
1 * ܐܠܗܐ ܐܒܝ. ܘܡܪܗ ܕܚܝܝ. ܠܐ ܬܬܩܠܢܝ ܡܛܠܬܗܘܢ.

Cor in animi ſui ſententia firmum ſimile eſt 19
ornamento ſculpturarũ ornatis parietib⁹ impoſito.
Faſciculus parvus excelſo lapidi ſu- 20
perpoſitus, & quicquid leviſſimum eſt, vento
reſiſtere nequit. Quemadmodum lini lanæq; 21
candidæ linteum ante turbinem minimè ſub-
ſiſtit, ita cor ſtulti in præcordiis ejus confra-
ctum eſt, & adverſitati reſiſtere nequaquam
poteſt. Percuſſio oculi elicit lachrymas, & 22
percuſſio cordis diſſolvit amicitiam. Qui la- 23
pidem jaculatur in avem, abigit eam; & qui
denegat *aliquid* amico ſuo, diſſolvit amiciti-
am ejus. Erga amicum tuum ne muteris; quòd
ſi muteris, ne putes eſſe tibi cum ipſo amiciti-
am. In amicum tuũ etiamſi gladium ſtrinxe- 24
ris, ne deſperes; ſupereſt enim exeundi locus.
Et ſi in amicum tuũ aperueris os tuum, ne ti- 25
meas; eſt enim reconciliatio. Filius contume-
liarum eſt qui patefacit arcanum: & percuſſio
clandeſtina *(i. detrectatio)* dirimit amicitiam.
Fulci ſocium tuũ in paupertate illius, ut etiam 26
proſperitatum ejus ſis particeps. Tempore 27
afflictionis eſto illi ſocius, ut etiam hæredita-
tis ejus ſis hæres. Ante ignem exhalat fumus, 28
& ante effuſionem ſanguinis convitium. Si in 29
paupertatem redactus fuerit amicus tuus, ne
affeceris eum pudore, & à conſpectu ejus ne
te ſubduxeris. Si ſecretum tibi revelet ami- 30
cus tuus, ne promas illud; ne quiſquis te audi-
erit, à te caveat, teq; ut pernitioſum habeat.
O quis conſtituat ori meo cuſtodem, & la- 31
biis meis ſigillum honoris; ut ne dolum iis
proferam, nec mea me perimat lingua?

CAP. XXIII.

Deus pater mi, & Domine vitæ meæ, ne me 1
facias per ea *(nempe, labia & linguam)*
impingere.

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

19 20 * القلب الثابت في فكرته كشبه النقش على الحائط المزين * ضغث صغير فوق حجر مرتفع وما
21 كان خفيفا * لا ثبات له امام الريح * كما ان ثوب الكتان او الصوف لا يثبت امام العاصف * كذلك
22 قلب الجاهل منكسر في جوفه * وليس له قوام عند الشدايد * وجع العين يسيل الدموع * واكتياب
23 القلب يقطع الاخاء * ومن رمى الطاير طيره * ومن امتنع من قضاء حاجة صاحبه اصرف وده
عنه * لا تتغير على صديقك * وان تغيرت فلا تسميه صديقا * فلا يحل لك انه يدعي لك
24 صديقا * الصديق الخاص لا تيأس من وده ولو اخترطت السيف عليه * لانه يحتمل ويقبل
25 26 العذر * كذلك وان فتحت فاك عليه فلا خوف عليك * لان رضاه لشدة وده سريع * الصديق
28 في خيراته كن له ناصرا عند الشدة * لتنال منه الخير عند الفرح * قبل لهيب النار يرتفع
29 30 الدخان * وقبل سفك الدم الشتيمة * ان افتقر صاحبك فلا تعيره * ولا تتوارى عنه * ان
31 اطلعك صاحبك على سر فلا تفشيه * ليلا يجتنبك كل من يسمع * ويدرك عثرة المسي * يا
ليتني اقيم على فمي حارس * وعلى شفتي خاتم * ليلا انطق بسوء الفكر * ليلا تهلكني لساني *

* الفصل الثالث والعشرون *

1 * اللهم ربي ورب حياتي * لا تحملني ثقلا من اجلها *

Cor in ſua cogitatione firmũ, ſimile eſt cæ- 19
laturæ parieti ornato ſuperpoſitæ. Faſci- 20
culus parvus ſublimi petræ ſuperpoſitus,
et quicquid leve eſt, non habet conſiſtentiã
adversùs ventũ. Quemadmodũ pannus 21
lineus aut laneus non reſiſtit turbini, ita
inſipientis animus fractus eſt in pectore
ipſius, nullamq; habet in adverſitatibus
firmitatem. Dolor oculi labi facit lachry- 22
mas, mæſtitia verò cordis fraternitatem
dirimit. Qui volucrem ictu petit, avolare 23
facit illam; & qui renuit amici ſui nego-
tiũ peragere, amicitiã ejus à ſe deflectit.
Ne ſis inconſtans; in amicum tuũ; quòd ſi
fueris inconſtans, ne voces eum amicum:
neq; enim fas eſt eũ vocari amicũ tuum.
Amici peculiaris ne deſperes amicitiã, li- 24
cèt gladiũ ſtrinxeris in eũ; quia tolerat et
admittit excuſationem. Similiter, etiamſi 25
os tuũ aperueris in eũ, timere non debes;
quoniã reconciliatio ejus, ob vehementem
ipſius amorem, celerrima eſt. Ei, qui rebus 26
ſecundis, amicus eſt, adjutor eſto in ad-
verſitate; ut commodum ab eo percipias
cùm exhilaratus fuerit. Ante in- 28
flammationem ignis aſcendit fumus,
& ante effuſionem ſanguinis convicium.
Si pauper fiat amicus tuus, ne imprope- 29
res ei, et ne te abſcondas ab illo. Si a- 30
micus tuus ſuum tibi ſecretum indicârit,
ne divulges illud; ne te devitet quiſquis
audierit, et pro noxio te habeat. O utinam 31
conſtituã ori meo cuſtodem, labiiſve meis
annulum; ne malam cogitationem pronun-
tiem, ne perdat me lingua mea.

CAP. XXIII.

Deus Domine mi, & Domine vitæ 1
meæ, ne onères me pondere cauſâ illorum,

Verſio VULG. LAT.

2 Quis ſuperponet in cogitatu meo flagella, & in corde meo
doctrinam ſapientiæ, ut ignorationibus eorum non parcant
3 mihi, & non appareant delicta eorum, Et ne adincreſcant
ignorantiæ meæ, & multiplicentur delicta mea, & peccata
mea abundent, & incidam in conſpectu adverſariorum meorum,
4 & gaudeat ſuper me inimicus meus? Dñe pater, & Deus
5 vitæ meæ, ne derelinquas me in cogitatu illorum. Extollentiam
oculorum meorum ne dederis mihi, & omne deſiderium
6 averte à me. Aufer à me ventris concupiſcentias, &
concubitus concupiſcentiæ ne apprehendant me, & animæ
7 irreverenti & infrunitæ ne tradas me. Doctrinam oris audite,
filii: & qui cuſtodierit illam, non periet labiis, nec
8 ſcandalizabitur in operibus nequiſſimis. In vanitate ſua apprehenditur
peccator, & ſuperbus & maledicus ſcandalizabitur
9 in illis. Jurationi non aſſueſcat os tuum, multi enim
10 caſus in illa. Nominatio verò Dei non ſit aſſidua in ore tuo,
& nominibus Sanctorum non admiſcearis: quoniam non
11 eris immunis ab eis. Sicut enim ſervus interrogatus aſſiduè,
à livore non minuitur: ſic omnis jurans, & nominans,
12 in toto à peccato non purgabitur. Vir multùm jurans implebitur
iniquitate, & non diſcedet à domo illius plaga.
13 Et ſi fruſtraverit, delictum illius ſuper ipſum erit: & ſi diſſimulaverit,
14 delinquit dupliciter: Et ſi in vacuum juraverit,
non juſtificabitur: replebitur enim retributione domus illius.
15 Eſt & alia loquela contraria morti, non inveniatur in
16 hæreditate Jacob. Etenim à miſericordibus omnia hæc auferentur,
& in delictis non volutabuntur. Indiſciplinatæ
17 loquelæ non aſſueſcat os tuum: eſt enim in illa verbum
peccati.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

2 † Τίς (α) ἐπιστήσει ἐπὶ τοῦ διανοήματός μου μάστιγας, † καὶ ἐπὶ τῆς
καρδίας μου (γ) παιδείαν σοφίας; † ἵνα ἐπὶ τοῖς ἀγνοήμασίν μου
3 μὴ φείσωνται, † καὶ οὐ μὴ παρῇ τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν, † Ὅπως
μὴ (δ) πληθύνωσιν αἱ ἄγνοιαί μου, † καὶ αἱ ἁμαρτίαι μου πλεονάσωσι,
† καὶ πεσοῦμαι ἔναντι τῶν ὑπεναντίων, † καὶ ἐπιχαρεῖταί μοι ὁ ἐχθρός
4 μου. † Κύριε πάτερ καὶ θεὲ ζωῆς μου, † Μετεωρισμὸν ὀφθαλμῶν μὴ
5 6 δῷς μοι, † καὶ ἐπιθυμίαν ἀπόστρεψον ἀπ' ἐμοῦ. † Κοιλίας ὄρεξις
καὶ συνουσιασμὸς μὴ καταλαβέτωσάν με, † καὶ ψυχῇ ἀναιδεῖ μὴ
7 παραδῷς (ε) με. ΠΑΙΔΕΙ'Α ΣΤΟ'ΜΑΤΟΣ. † Παιδείαν
στόματος ἀκούσατε τέκνα, † καὶ ὁ φυλάσσων οὐ μὴ ἁλῷ † ἐν
8 τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ. Καταλειφθήσεται † ἁμαρτωλὸς, καὶ λοίδορος
9 καὶ ὑπερήφανος σκανδαλισθήσονται ἐν αὐτοῖς. † Ὅρκῳ μὴ ἐθίσῃς
10 τὸ στόμα σου, Καὶ ὀνομασίᾳ τοῦ (ζ) ἁγίου μὴ συνεθισθῇς. † Ὥσπερ
11 γὰρ οἰκέτης ἐξεταζόμενος ἐνδελεχῶς † ἀπὸ μώλωπος οὐκ ἐλαττωθήσεται,
† οὕτως καὶ ὁ ὀμνύων καὶ (η) ὀνομάζων διαπαντὸς † ἀπὸ
12 ἁμαρτίας οὐ μὴ καθαρισθῇ. † Ἀνὴρ πολύορκος πλησθήσεται ἀνομίας,
13 † καὶ οὐκ ἀποστήσεται ἀπὸ τοῦ οἴκου αὐτοῦ μάστιξ. † Ἐὰν
πλημμελήσῃ, ἁμαρτία αὐτοῦ ἐπ' αὐτῷ, † κἂν ὑπερίδῃ, ἥμαρτε
14 δισσῶς. † Καὶ εἰ διακενῆς ὤμοσεν, οὐ δικαιωθήσεται, † πλησθήσεται
15 γὰρ ἐπαγωγῶν ὁ οἶκος αὐτοῦ. † Ἔστι λέξις ἀντιπαραβεβλημένη
16 θανάτῳ, † μὴ εὑρεθήτω ἐν κληρονομίᾳ Ἰακώβ. † Ἀπὸ γὰρ εὐσεβῶν
ταῦτα πάντα ἀποστήσεται, † καὶ ἐν ἁμαρτίαις οὐκ ἐγκυλισθήσονται.
17 † Ἀπαιδευσίαν ἀσυρῆ μὴ συνεθίσῃς τὸ στόμα σου,
† ἔστι γὰρ ἐν αὐτῇ λόγος ἁμαρτίας.

MS. A. (α) ἐπιστήσῃ (γ) παιδίας (δ) πληθυνθῶσιν (ε) με. Παιδίαν στόματος ἀκούσατε (ζ) ὑψίστου (η) ὁ ὀνομάζων διαπαντὸς τὸ ὄνομα κυρίου ἀπὸ ἁμαρτίας

Quis ſuperponet in cogitatu meo flagella, & in corde meo doctrinam ſapientiæ? ut in ignorationibus meis (a) non parcant; & non prætermittant delicta illorum: Ut non accreſcant ignorantiæ meæ, & peccata mea abundent: & decidam in conſpectu adverſariorum; & gaudebit ſuper me inimicus meus. Domine pater, & Deus vitæ meæ, (b) Elationem oculorum ne dederis mihi: & concupiſcentiam averte à me. Ventris appetitio, & concubitus, ne apprehendant me: & animæ irreverenti ne tradas me. DOCTRINA ORIS. Doctrinam oris audite, filii: & qui cuſtodierit; non capietur in labiis ſuis. Apprehendetur peccator: & maledicus & ſuperbus ſcandalizabuntur in illis. Jurationi non aſſuefacias os tuum: Et nominationi Sancti non aſſueſcas. Sicut enim ſervus interrogatus aſſiduè, à livore non minuetur; ſic & jurans, & nominans ſemper, à peccato non purgabitur. Vir multùm jurans implebitur iniquitate: & non diſcedet à domo ejus plaga. Si deliquerit; delictum illius ſuper ipſum erit: &, ſi diſſimulaverit; deliquit dupliciter. Et, ſi in vacuum juraverit; non juſtificabitur: replebitur enim obductionibus domus ejus. Eſt loquela (c) induta morte: non inveniatur in hæreditate Jacob. A piis enim omnia hæc auferentur, & in peccatis non ſe volutabunt. (d) Indiſciplinationi temerariæ non aſſuefacias os tuum: eſt enim in ea verbum peccati.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

2 * ܡܢ ܗܘ ܢܣܝܡ ܠܪܥܝܢܝ ܡܚܘܬܐ. ܘܠܠܒܝ ܫܒܛܐ ܕܡܪܕܘܬܐ. ܕܗܘ ܡܪܝܐ
3 ܢܚܘܣ ܥܠ ܣܟܠܘܬܝ. ܕܟܕ ܡܬܟܢܫܝܢ ܠܐ ܢܩܢܘܢ. ܘܠܐ ܢܪܚܡܘܢ ܠܡܥܒܕ ܚܒܠܐ. * ܡܛܠ
ܕܠܐ ܢܣܓܘܢ ܣܟܠܘܬܝ. ܘܠܐ ܢܬܪܒܘܢ ܚܛܗܝ. ܘܢܦܩܘܢܢܝ ܩܕܡ ܒܥܠܕܒܒܐ. ܘܢܚܕܐ
4 ܒܝ ܣܢܝܐ. * ܐܠܗܐ ܐܒܝ. ܘܡܪܐ ܕܚܝܝ. ܠܐ ܬܪܡܝܢܝ ܒܛܘܥܝܝܗܘܢ. ܥܝܢܐ
5 ܪܡܬܐ ܠܐ ܬܬܠ ܠܝ. ܘܠܒܐ ܦܚܙܐ ܐܪܚܩ ܡܢܝ. * ܡܕܡ ܕܛܒ ܠܐ ܢܥܒܪܢܝ.
6 ܘܦܚܙܐ ܕܒܣܪܐ ܠܐ ܢܙܢܝܢܝ. ܘܢܦܫܐ ܡܪܚܬܐ ܠܐ ܬܫܬܠܛ ܒܝ. * ܡܪܕܘܬܐ ܕܦܘܡܝ
7 ܫܡܥܘ ܒܢܝܐ. ܘܡܢ ܕܢܛܪ ܠܗ̇. ܠܐ ܢܬܚܣܕ. * ܒܡܡܠܠܗ ܢܬܬܚܕ ܥܘܠܐ. ܘܣܟܠܐ
8 ܒܦܘܡܗ ܢܬܬܩܠ. * ܡܘܡܬܐ ܠܐ ܬܠܦ ܦܘܡܟ. ܘܒܝܬ ܕܝܢܐ ܠܐ ܬܗܘܐ ܝܬܒ.
9 * ܡܛܠ ܕܟܠ ܡܢ ܕܝܡܐ ܒܟܠܙܒܢ. ܡܢ ܡܚܘܬܐ ܠܐ ܙܟܐ. ܘܐܦ ܟܠ ܡܢ ܕܝܡܐ
10 ܘܡܫܩܪ. ܡܢ ܚܛܗܐ ܠܐ ܙܟܐ. * ܓܒܪܐ ܕܝܡܐ ܩܢܐ ܚܛܗܐ. ܘܠܐ ܢܥܒܪ ܡܢ ܒܝܬܗ ܫܓܘܫܝܐ.
11 12 * ܐܢ ܒܛܘܥܝܝ ܝܡܐ. ܚܛܗܗ ܒܗ ܢܗܦܘܟ. ܘܐܢ ܒܫܪܪܐ ܠܐ ܢܐܡܐ. * ܡܛܠ ܕܟܠ ܕܝܡܐ ܒܟܠ
13 ܥܕܢ. ܡܣܠܝܐ ܗܝ. ܘܠܐ ܙܟܐ. * ܘܐܦ ܐܢ ܐܝܬ ܐܚܪܢܐ ܕܕܡܐ ܠܗ̇. ܠܐ ܢܫܬܟܚ ܒܝܪܬܘܬܗ
14 15 ܕܝܥܩܘܒ. * ܘܐܦ ܡܢ ܕܢܦܪܘܩ ܢܦܫܗ ܡܢ ܗܠܝܢ ܢܚܐ. ܘܒܚܛܗܐ ܠܐ ܢܬܚܠܛ. * ܘܐܦ
ܠܫܛܝܘܬܐ. ܠܐ ܬܥܠܦ ܦܘܡܟ. ܡܛܠ ܕܐܦ ܒܗ̇ ܐܝܬ ܡܠܐ ܕܫܘܩܪܐ.

* O quis conſtituat menti meæ flagellum, & cordi meo virgam diſciplinæ! ut ipſe Dominus parcat culpis meis, ut cùm unà convenerint, nil acquirant, nec ament committere corruptionem. Ut ne multiplicentur delicta mea, nec augeantur peccata mea, méq; exponant coram inimico, gaudeátq; de me oſor. Deus pater mi, & Domine vitæ meæ, ne me proſternas per errorem eorum: oculum elatum ne dederis mihi, & cor laſcivum amoveas à me. Quod bonum eſt non me prætereat, nec ſalacitas carnis me libidinoſum reddat, nec animus arrogans dominetur meî. Doctrinam oris mei audite filii, quam qui cautè ſervaverit, probris non erit obnoxius. Sermone enim ſuo capitur impius, & ſtultus ore ſuo impingit. Juramenta ne doceas os tuum, & inter judices ne ſis ſedens: Quoniam qui crebrò jurat, flagello non erit immunis; ſimiliter qui mentiens jurat, culpis non vacabit. Homo ad jurandum proclivis acquirit ſcelera, nec abſcedet perturbatio à domo ejus. Si per errorem dejerat, peccatum ejus in ipſum recidet: ſin verè, ne juret. Quiſquis enim jurat quovis momento, execranda res eſt, nec erit inſons. Et ſi quid eſt illud huic ſimile, *faxit Deus* ne reperiatur in hæreditate Jacobi. Et quidem qui ſe ab his abſtinuerit, vivet, & peccatis non immiſcebitur. Imò nec ſtultitiæ os tuum aſſuefacias, quoniam in hac etiam non deſunt verba falſitatis.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

2 * يَا لَيْتَنِي أُقِيمُ عَلَى فِكْرِي سَوْطًا * وَعَلَى قَلْبِي قَضِيبَ ٱلْعِلْمِ * لِكَيْ يَرْحَمَنِي ٱلرَّبُّ *
3 وَيَغْفِرَ جَمِيعَ ذُنُوبِي * لِكَيْلَا أُحِبَّ ٱلْفَسَادَ * وَأَرِثَ ٱلْخِزْيَ فِي مَجْمَعِ ٱلْجُهَّالِ * وَتَكْثُرَ خَطَايَايَ
4 وَزَلَلِي * وَيَطْرَحُونِي أَمَامَ ٱلْأَعْدَاءِ * وَيَشْمَتَ بِي ٱلْمُبْغِضُ * اللَّهُمَّ وَرَبَّ حَيَاتِي لَا تُلْقِنِي فِي
5 ضَلَالَتِهِمْ * وَلَا تَرْزُقْنِي عَيْنًا مُتَجَلِّلَةً * وَأَبْعِدْ عَنْ قَلْبِي نَجَسًا * وَلَا يَغْلِبْنِي ٱلْقَبِيحُ * وَنَجَاسَةُ
6 ٱلْجَسَدِ لَا تُنَجِّسْنِي * وَنَفْسٌ مَرِحَةٌ لَا تَمْلِكْنِي * اِسْمَعُوا كَلَامِي يَا مَعْشَرَ ٱلْبَنِينَ * وَمَنْ يَقْتَرِبْ
7 8 مِنَ ٱلسَّمَاعِ لَا يَعْثُرْ * بِكَلَامِهِ يُعَاقَبُ ٱلْمُنَافِقُ * وَيُنْكَلُ ٱلْجَاهِلُ بِنُطْقِهِ * لَا تُعَوِّدْ فَمَكَ
9 ٱلْقَسَمَ * وَلَا تُجَالِسِ ٱلْقُضَاةَ * لِأَنَّ مَنْ أَكْثَرَ ٱلْأَيْمَانَ لَا يُفْلِتُ مِنَ ٱلْعُقُوبَةِ * وَكَذَلِكَ مَنْ
10 حَلَفَ وَكَذَبَ لَا يَنْجُوا مِنَ ٱلذُّنُوبِ * ٱلْحَلَّافُ وَٱلْمُجْتَرِي عَلَى ٱلْأَيْمَانِ لَا يُعْدَمُ بَيْتُهُ ٱلْبَلَاءَ
11 12 وَٱلشَّرَّ * إِنْ وَهِمَ وَحَلَفَ كَاذِبًا فَقَدْ أَخْطَأَ * وَإِنْ كَانَ بِٱلصِّدْقِ فَلَا يَحْلِفْ * لِأَنَّ مَنِ ٱجْتَرِي
13 عَلَى ٱلْقَسَمِ كُلَّ حِينٍ هُوَ مَكْرُوهٌ * وَلَا يَنْجُوا مِنَ ٱلْبَلَاءِ * وَإِنْ كَانَتْ خَصْلَةٌ أُخْرَى نِسْبَةَ هَذِهِ *
14 فَنَسْأَلُ ٱللَّهَ أَنْ يَصْرِفَهَا عَنْ آلِ يَعْقُوبَ * وَمَنْ كَفَّ نَفْسَهُ عَنْ هَذِهِ ٱلْأَشْيَاءِ وَرِثَ ٱلْحَيَاةَ *
15 وَلَا يَتَدَنَّسُ بِٱلْخَطَايَا * وَلَا تُعَوِّدْ فَمَكَ لِلسَّفَهِ أَيْضًا * لِأَنَّ فِيهِ كَلَامَ ٱلزُّورِ وَٱلْبَاطِلِ *

* *O utinam ſtatuam ſuper cogitationem meam flagellum, & ſuper cor meum virgam diſciplinæ, ut miſereatur meî Dominus, & parcat omnibus culpis meis; ne amem corruptelam, & acquiram infamiam in cœtu ſtultorum: Et multiplicentur peccata mea ac lapſus mei, proſternantque me coram hoſtibus, & gaudeat de me oſor. Deus O Domine vitæ meæ, ne me projicias ob errorem eorum, ne dederis mihi oculū ſuperbum, & repelle à corde meo impuritatem: Néve me frangat obſcœnitas, & corporis impudicitia ne me contaminet, nec animus arrogans in me regnet. Audite ſermones meos O cœtus filiorum; nam qui ad audiendū acceſſerit, non impinget. Verbis ſuis punietur impius, ſtultus eloquio ſuo vincietur. Ne aſſuefacias os tuum juramento, & ne conſedeas cum judicibus. Qui enim frequenter jurat, non effugiet pœnam; & pari ratione qui dejerat ac mentitur, non erit immunis ſcelerum. Juratoris et juramento aſſueti domus non carebit adverſitate & miſeriâ. Si erret, falsóque juret, peccat: ſin autem verè, ne juret: Quia qui ſingulis momentis procaciter in jusjurandum effunditur, abominandus eſt, nec liber erit ærumnis. Et ſi qua ſit alia prava conſuetudo huic ſimilis, Deum rogamus ut eam avertat à gente Jacobi. Qui autem ab hujuſmodi rebus ſeſe cohibuerit, vitam conſequetur, nec polluetur peccatis. Prætereà ne aſſuefacias os tuum inſipientiæ, quandoquidem adſunt in illa verba falſitatis ac vanitatis.*

Verſio VULG. LAT.

18 Memento patris & matris tuæ, in medio enim magnato-
19 rum conſiſtis: Ne fortè obliviſcatur te Deus in conſpectu illorum, & aſſiduitate tuâ infatuatus improperium patiaris, & maluiſſes non naſci, & diem nativitatis tuæ ma-
20 ledicas. Homo aſſuetus in verbis improperii, in omnibus
21 diebus ſuis non erudietur. Duo genera abundant in pec-
22 catis, & tertium adducit iram, & perditionem. Anima calida quaſi ignis ardens, non extinguetur donec aliquid
23 glutiat: Et homo nequam in ore carnis ſuæ, non deſi-
24 net donec incendat ignem. Homini fornicario omnis panis dulcis, non fatigabitur tranſgrediens uſque ad finem.
25 Omnis homo qui tranſgreditur lectum ſuum, contemnens
26 in animam ſuam, & dicens; Quis me videt? Tenebræ circumdant me, & parietes cooperiunt me, & nemo circumſpicit me: quem vereor? delictorum meorum non
27 memorabitur Altiſſimus. Et non intelligit quoniam omnia videt oculus illius, quoniam expellit à ſe timorem Dei hujuſmodi hominis timor, & oculi hominum timentes illum:
28 Et non cognovit quoniam oculi Domini multò plus lucidiores ſunt ſuper Solem, circumſpicientes omnes vias hominum, & profundum abyſſi, & hominum corda intuentes in
29 abſconditas partes. Domino enim Deo antequàm crearentur, omnia ſunt agnita: ſic & poſt perfectum reſpicit omnia.
30 Hic in plateis civitatis vindicabitur, & quaſi pullus equinus
31 fugabitur: & ubi non ſperavit, apprehendetur. Et erit dedecus omnibus, eò quòd non intellexerit timorem Do-
32 mini. Sic & mulier omnis relinquens virum ſuum, & ſtatuens hæreditatem ex alieno matrimonio:

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

18 † Μνήσθητι (θ) πατρὸς καὶ μητρός σου, † ἀναμέσον γὰρ μεγιστάνων
19 συνεδρεύεις· †(ι) Μήποτε ἐπιλάθῃ ἐνώπιον αὐτῶν, † καὶ τῷ ἐθισμῷ σου μωρανθῇς, † καὶ θελήσεις εἰ μὴ ἐγεννήθης, † καὶ τὴν ἡμέραν τοῦ
20 τοκετοῦ (κ) σου καταράσῃ. † Ἄνθρωπος συνεθιζόμενος λόγοις ὀνει-
21 δισμοῦ, † ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ οὐ μὴ παιδευθῇ. † Δύο εἴδη
22 (λ) πληθύνουσιν ἁμαρτίας, † καὶ τὸ τρίτον ἐπάξει ὀργήν· † Ψυχὴ
23 θερμὴ ὡς πῦρ καιόμενον, † οὐ μὴ σβεσθῇ ἕως ἂν καταποθῇ· † Ἄνθρωπος πόρνος ἐν σώματι σαρκὸς αὐτοῦ, † οὐ μὴ παύσηται ἕως
24 ἂν ἐκκαύσῃ πῦρ. † Ἀνθρώπῳ πόρνῳ πᾶς ἄρτος ἡδύς, † οὐ μὴ
25 κοπάσῃ ἕως ἂν τελευτήσῃ. † Ἄνθρωπος (μ) παραβαίνων ἀπὸ τῆς
26 κλίνης αὐτοῦ, † λέγων (ν) ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ, Τίς με ὁρᾷ; † Σκότος κύκλῳ μου, καὶ οἱ τοῖχοί με καλύπτουσι, † καὶ οὐθείς με ὁρᾷ, (ξ) τί εὐλαβοῦμαι; † τῶν ἁμαρτιῶν μου οὐ μὴ μνησθήσεται ὁ ὕψιστος·
27 † Καὶ ὀφθαλμοὶ ἀνθρώπων ὁ φόβος αὐτοῦ· † Καὶ οὐκ ἔγνω ὅτι
28 ὀφθαλμοὶ κυρίου † μυριοπλασίως ἡλίου φωτεινότεροι, † ἐπιβλέποντες πάσας ὁδοὺς ἀνθρώπων, καὶ κατανοοῦντες (ο) εἰς ἀπόκρυφα
29 μέρη. † Πρὶν ἢ κτισθῆναι τὰ πάντα ἔγνωσται αὐτῷ, † οὕτως καὶ
30 μετὰ τὸ συντελεσθῆναι. † Οὗτος ἐν πλατείαις πόλεως ἐκδικη-
32 θήσεται, † καὶ (π) οὗ οὐχ ὑπενόησεν, (ρ) πιασθήσεται. † Οὕτως καὶ γυνὴ καταλιποῦσα τὸν ἄνδρα, † καὶ παριστῶσα κληρονόμον ἐξ ἀλλοτρίου.

MS. A. (θ) πατέρος σου (ι) Μήποτε (κ) σου * Ἄνθρωπος (λ) πληθύνουσιν (μ) πόρνος παραβαίνων ἀπὸ τῆς κοίτης (ν) τῇ ψυχῇ (ξ) τίνα (ο) ἀπόκρυφα (π) ὃς οὐχ (ρ) κολασθήσεται

Memento patris, & matris tuæ: in medio enim 18
magnatorum conſiſtis: Ne quando oblivioni tra- 19
daris in conſpectu illorum, & conſuetudine tuâ infatueris: & voles non eſſe natus, & diem
nativitatis tuæ maledices. Homo aſſueſcens 20
verbis improperii, in omnibus diebus ſuis non
erudietur. Duo genera abundant peccatis, & 21
tertium adducet iram: Anima calida, quaſi 22
ignis ardens, non extinguetur, donec deglutiatur: Homo fornicarius in corpore carnis ſuæ 23
non deſinet, donec accenderit ignem: Homini 24
fornicario omnis panis dulcis: non ceſſabit uſq; ad finem: Homo qui tranſgreditur lectum ſu- 25
um, dicens in animo ſuo; Quis me videt? Te- 26
nebræ circundant me, & parietes cooperiunt me, & nemo me videt: quid vereor? delictorũ meorum non memorabitur Altiſſimus, Et ocu- 27
li hominum timor ejus. Et non cognovit, quo- 28
niam oculi Domini decies millies lucidiores Sole, inſpicientes omnes vias hominum, & intuentes in abſconditas partes. Antequàm crea- 29
rentur, omnia ſunt ei agnita: ſic & poſtquàm conſummata ſunt. Hic in plateis civitatis vin- 30
dicabitur, & ubi non ſperavit, apprehendetur. Sic & mulier relinquens virum, & ſtatuens 32
hæredem *ex alieno.*

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

16 * ܐܬܕܟܪ ܕܐܒܐ ܘܐܡܐ ܐܝܬ ܠܟ. ܘܡܢ ܐܝܢܐ ܕܚܠܬܐ ܬܬܦܢܐ ܀ * ܕܠܐ ܬܬܬܩܠ ܩܕܡܝܗܘܢ.
17 ܘܡܡܪܕܘܬܟ ܬܬܬܥܝܪ ܀ ܘܬܐܡܪ ܕܠܘܝ ܠܐ ܐܬܒܪܝܬ. ܘܠܝܘܡܐ ܕܐܬܝܠܕܬ ܒܗ ܬܠܘܛ.
18 * ܓܒܪܐ ܓܝܪ ܕܝܠܦ ܡܠܐ ܣܪܝܩܬܐ ܀ ܟܠ ܝܘܡܝ ܚܝܘܗܝ ܚܟܡܬܐ ܠܐ ܝܠܦ. ܘܠܐ
19 ܡܪܕܘܬܐ ܢܕܪܟ ܓܒܪܐ ܕܦܚܙ ܒܛܢܦܘܬܐ ܕܒܣܪܗ. * ܬܪܝܢ ܙܢܝܢ ܣܢܝܐ ܢܦܫܝ. ܘܕܬܠܬܐ
21 ܡܥܝܪ ܪܘܓܙܐ. * ܓܒܪܐ ܕܦܚܙ ܒܛܢܦܘܬܐ ܕܒܣܪܗ ܀ ܠܐ ܢܬܬܢܝܚ ܥܕܡܐ ܕܬܐܩܕ ܒܗ ܢܘܪܐ.
22 * ܠܒܣܪܐ ܕܓܒܪܐ ܦܚܙܐ. ܟܠ ܒܣܪ ܒܣܝܡ ܠܗ. ܘܠܐ ܢܬܟܠܐ ܥܕܡܐ ܕܢܐܒܕ. * ܓܒܪܐ
23 ܕܡܥܒܪ ܥܠ ܫܘܝܬܐ ܕܥܪܣܗ : ܘܐܡܪ ܒܢܦܫܗ ܡܢܘ ܚܙܐ ܠܝ : * ܗܐ ܐܣܝܬܐ ܕܒܝܬܝ
24 ܡܟܣܝܢ ܠܝ : ܘܛܠܠܐ ܕܒܝܬܝ ܡܓܢ ܥܠܝ : ܘܠܝܬ ܕܚܙܐ ܠܝ : ܡܢܘ ܟܠܐ
25 ܠܝ ܕܐܚܛܐ ܀ * ܘܠܐ ܝܕܥ ܕܥܝܢܘܗܝ ܕܐܠܗܐ ܪܒܘ ܙܒܢܝܢ ܪܒܝܢ. * ܘܚܙܝܐ
26 ܐܘܪܚܬܐ ܕܟܠ ܒܢܝ ܐܢܫܐ. ܘܡܣܬܟܠ ܒܚܫܘܟܐ ܒܥܒܕܝܗܘܢ. * ܡܛܠ
27 ܕܥܕܠܐ ܗܘܐ ܟܠ ܡܕܡ. ܓܠܐ ܗܘ ܩܕܡܘܗܝ. ܐܦ ܡܢ ܒܬܪ ܫܘܠܡܗ ܕܥܠܡܐ.
28 ܗܘ ܕܐܢ ܠܗ. * ܘܒܡܕܡ ܕܠܐ ܣܒܪ ܒܪܢܫܐ ܕܡܬܬܚܕ ܀ ܗܢܘܢ ܒܫܘܩܐ
29 ܕܡܕܝܢܬܐ ܢܬܦܪܣܡܘܢ. * ܘܐܦ ܐܢܬܬܐ ܕܡܥܘܠܐ ܠܒܥܠܗ ܀ ܘܡܩܝܡܐ ܝܪܬܐ
ܡܢ ܢܘܟܪܝܐ.

Memento patrem ac matrem te habere, & 16
qualem timorem effugias, Ne impingas 17
coram ipſis, ob tuam diſciplinam contumeliâ afficiaris, dicáſque, Utinam creatus minimè fuiſſem; & diem quo natus es, ex-
ecreris. Homo enim qui verba diſcit ina- 18
nia, omnibus diebus vitæ ſuæ ſapientiam non addiſcet; neque diſciplinam conſequetur homo in propriæ carnis turpitudine
laſcivus. Duo genera odit anima mea, & 19
tertium movet iracundiam. Qui ſalax eſt 21
in turpitudine carnis ſuæ, non quieſcet donec exardeſcat in eo ignis. Carni hominis 22
laſcivi quælibet caro jucunda eſt, nec abſtinebit, donec pereat. Homo qui ſuper 23
ſtratum lecti ſui temerat, & ſecum ipſe dicit, Quis me videt? En parietes domûs 24
meæ me contegunt, tectum domûs meæ me protegit, nec eſt qui me videat; quis me impediat quin peccem? Et ignorat 25
oculos Dei decem millies ſole majores eſſe,
Omnium vias hominum ipſum inſpicere, & 26
in tenebris intuitum operum eorum intel-
ligere: Quippe cui res omnes antequàm 27
extent, perſpicuæ ſunt: quin etiam poſt conſummationem ſeculi ipſe judicaturus eſt 28
illud. Et quibus in rebus homo ſe deprehendendum minimè ſuſpicatur, ex in plateis urbis divulgabuntur: Itidemque muli- 29
er quæ iniquè agit in maritum ſuum, & hæredem ex alieno ſuſcitat.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

16 * واذكر ان لك ابا واما * وان تخاف منهما بقلبك ليس تسقط سريعا امامهما * وتهان
17 ويذل بعلمك * وتتمنى حينئذ وتقول ليتني لم اخلق * وتلعن اليوم الذي ولدت فيه *
18 * لان من عود نفسه الكلام القذع * لا يتعلم الحكمة طول عمره * ولا يقبل العلم من
كان رجلا دنسا في جسده * لقد بغضت نفسي هاتين الخصلتين * والثالثة تهيج الغضب * 19
21 * المرء المرح لا يكف عن شره * حتى تلتهبه فيه النار * الجسد الدنس جميع
22 الاجساد محبوبة عنده * ولا ينتهي حتى يهلك * والذي يرتكب من مهله الفواحش * 23
24 ويدنس فراشه * ويقول في نفسه من يطلع علي * هذه حيطان بيتي تستر علي * وسقف منزلي
25 يواريني * فمن يحول بيني وبين ما اريده من الاثم * لا يعلم ان عين الله اضوأ من
26 عين الشمس بدل الواحد عشرة الاف ضعف * ويبصر جميع طرق الناس * ويطلع
27 على اعمالهم * وما يعملون في ظلام مستخفي * لان الاشياء كلها ظاهرة بين يديه قبل
28 كونها * ومن بعد انقضاء الدنيا هو يدين اهلها * فيما لا يظن الانسان ان يعاقب
29 ويدان بما يوجد فيه * هذا يفضح في اسواق المدينة على روس الملاء * والمراة التي تخون
قرينها * فتقيم الوارث من غيره * فقد اتت بسيئات ثلاثة *

Memento etiam patrem te ac matrem 16
habere, quos ſi ex corde verearis, haud
facilè labêris in præſentia illorum, Ne- 17
que deſpicieris aut contemnêris in tua diſciplina, nec optabis tunc, ac dices; Utinam creatus non fuiſſem, nec maledices diei quo natus es. Qui enim ſeipſum 18
aſſuefacit ſermonibus perverſis, non addiſcet ſapientiam quamdiu vixerit: nec ſcientiam excipiet qui turpis fuerit ac
impurus in corpore ſuo. Hoſce duos mores 19
odit anima mea, & tertius excitat iram.
Arrogans homo non abſtinet à ſcelere ſuo, 21
donec pervadat eum ignis. Apud cor- 22
pus impudicum quælibet corpora ſunt expetibilia, nec retrahet ſeſe, donec intereat. Demum qui ex otio indulget obſcœ- 23
nitatibus, lectúmque ſuum contaminat, ac dicit apud ſemetipſum, Quis me pro- 24
ſpectat? Hi domûs meæ parietes me tegunt, & habitationis meæ tectum me celat; quis interjiciat ſeſe inter me & inter iniquitates quas volo? Neſcit au- 25
tem *oculum Dei eſſe decem millies ocu-*
lo ſolis lucidiorem, Et cunctas hominum 26
vias perſpicere, opera eorum & quicquid in abditiſſimis tenebris agunt, proſpectare: Quandoquidem res omnes manifeſtæ 27
ſunt coram eo antequàm fiant, & poſt mundi finem ipſe judicaturus eſt incolas
ejus. In iiſdem rebus, propter quas homo 28
non putat ſe puniendum, neque condemnandum pro his in quibus deprehenſus fuerit, diffamabitur in plateis urbis ſuper vertices turbæ (hoc eſt, in propatu-
lo,) *Mulier item quæ conjugem ſuum de-* 29
cipit, & hæredem ex alio ſuſcitat, tria ſcelera perpetrat.

Verſio VULG. LAT.

33 Primò enim in lege Altiſſimi incredibilis fuit : ſecundò in
virum ſuum deliquit : tertiò in adulterio fornicata eſt, &
34 ex alio viro filios ſtatuit ſibi. Hæc in eccleſiam adducetur,
35 & in filios ejus reſpicietur. Non tradent filii ejus radices,
36 & rami ejus non dabunt fructum. Derelinquet in maledictum memoriam ejus, & dedecus illius non delebitur.
37 Et agnoſcent qui derelicti ſunt, quoniam nihil melius eſt
quàm timor Dei ; & nihil dulcius, quàm reſpicere in
38 mandatis Domini. Gloria magna eſt ſequi Dominum : longitudo enim dierum aſſumetur ab eo.

CAP. XXIV.

1 SApientia laudabit animam ſuam, & in Deo honorabitur,
2 & in medio populi ſui gloriabitur, Et in eccleſiis Altiſſimi aperiet os ſuum, & in conſpectu virtutis illius gloriabitur,
3 Et in medio populi ſui exaltabitur, & in plenitudine
4 ſancta admirabitur, Et in multitudine electorum habebit
5 laudem, & inter benedictos benedicetur, dicens ; Ego
ex ore Altiſſimi prodivi, primogenita ante omnem creaturam
6 : Ego feci in cœlis ut oriretur lumen indeficiens, &
7 ſicut nebula texi omnem terram : Ego in altiſſimis habitavi,
8 & thronus meus in columna nubis. Gyrum cœli circuivi
ſola, & profundum abyſsi penetravi, in fluctibus maris
9 ambulavi, Et in omni terra ſteti : & in omni populo,
10 Et in omni gente primatum habui : Et omnium excellentiũ
11 et humiliũ corda virtute calcavi : et in his omnib⁹ requiẽ
12 quæſivi, & in hæreditate Dñi morabor. Tunc præcepit, &
dixit mihi Creator omnium : & qui creavit me, requievit in
13 tabernaculo meo, Et dixit mihi ; In Jacob inhabita, & in Iſraël
14 hæreditare, & in electis meis mitte radices. Ab initio,
& ante ſecula creata ſum, & uſque ad futurum ſeculum non
deſinam, & in habitatione ſancta coram ipſo miniſtravi.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

33 † Πρῶτον μὲν γὰρ ἐν νόμῳ(σ) ὑψίστου ἠπείθησε, † καὶ δεύτερον εἰς ἄνδρα(ς) ἑαυτῆς ἐπλημμέλησε, † καὶ τὸ τρίτον ἐν πορνείᾳ ἐμοιχεύθη,
34 †(τ)ἐξ ἀλλοτρίου ἀνδρὸς τέκνα παρέστησεν. † Αὕτη εἰς ἐκκλησίαν
35 ἐξαχθήσεται, † καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἐπισκοπὴ ἔσται. † Οὐ διαδώσουσιν τὰ τέκνα αὐτῆς εἰς ῥίζαν, † καὶ οἱ κλάδοι αὐτῆς (υ)οὐ δώσουσι
36 καρπόν. †(φ)Καταλείψει εἰς κατάραν τὸ μνημόσυνον αὐτῆς, † καὶ τὸ ὄνειδος
37 αὐτῆς οὐκ ἐξαλειφθήσεται. † Καὶ ἐπιγνώσονται οἱ καταλειφθέντες,
† ὅτι οὐδὲν κρεῖττον φόβου κυρίου, καὶ οὐδὲν γλυκύτερον τοῦ προσέχειν
ἐντολαῖς κυρίου. MS. A. (σ) ὑψίστῳ (ς) αὐτῆς (τ) καὶ ἐξ (υ) οὐκ
οἴσουσιν (φ)* Καταλείψεις

ΚΕΦ. κδ'.

(α)ΑἸΝΕΣΙΣ ΣΟΦΊΑΣ.

1 † Ἡ Σοφία αἰνέσει ψυχὴν αὐτῆς, καὶ ἐν μέσῳ λαοῦ αὐτῆς (β)καυ-
2 χήσεται. † Ἐν ἐκκλησίᾳ ὑψίστου στόμα αὐτῆς ἀνοίξει, † καὶ ἔναντι
5 δυνάμεως αὐτοῦ καυχήσεται. † Ἐγὼ ἀπὸ στόματος ὑψίστου ἐξ-
6 ῆλθον, † Καὶ ὡς (γ) ὁμίχλη κατεκάλυψα γῆν. † Ἐγὼ ἐν ὑ-
7 ψηλοῖς κατεσκήνωσα, † καὶ ὁ θρόνος μου ἐν στύλῳ νεφέλης. † Γῦρον
8 οὐρανοῦ ἐκύκλωσα μόνη. † καὶ ἐν βάθει ἀβύσσων περιεπάτησα. † ἐν
9 κύμασι θαλάσσης, Καὶ ἐν πάσῃ τῇ γῇ, † καὶ ἐν παντὶ λαῷ
10 Καὶ ἔθνει ἐκτησάμην. † Μετὰ τούτων πάντων (δ)ἀνάπαυσιν ἐζή-
11 τησα, † καὶ ἐν κληρονομίᾳ τίνος αὐλισθήσομαι. † Τότε ἐνετείλατό
12 μοι ὁ κτίστης ἁπάντων, † καὶ ὁ κτίσας με κατέπαυσε τὴν σκηνήν
13 μου, † Καὶ εἶπεν, (ε) Ἐν Ἰακὼβ κατασκήνωσον, † καὶ ἐν Ἰσραὴλ
14 (ζ)κατακληρονομήθητι. † Πρὸ τοῦ αἰῶνος (ς)ἀπ' ἀρχῆς ἔκτισέν
με, † καὶ ἕως (η) αἰῶνος οὐ μὴ ἐκλίπω. † ἐν σκηνῇ ἁγίᾳ ἐνώπιον
αὐτοῦ (θ) ἐλειτούργησα,

MS. A. (α) ΣΟΦΊΑΣ ΑἸΝΕΣΙΣ. (β) * καυχήσονται. (γ) ὁμίχλην (δ) ἐζήτησα ἀνάπαυσιν, (ε) Ἰακὼβ
(ζ) κληρονομήθητι. (ς) ἀπαρχὴν (η) αἰώνων (θ) ἐλειτούργουν,

Cum Tranſlatione LATINA.

Primò enim in lege Altiſſimi incredula fuit, & 33
ſecundò in virum ſuum deliquit, & tertiò in fornicatione
mœchata eſt : ex alieno viro filios ſtatuit.
Hæc in Eccleſiam educetur, & in filios ejus 34
viſitatio erit. Non diffundentur filii ejus (e) in 35
radicem : & rami ejus non dabunt fructum. Re- 36
linquetur in maledictum memoria ejus, & dedecus
ejus non delebitur. Et cognoſcent, qui re- 37
licti ſunt, quoniam nihil melius timore Domini,
& nihil dulcius, quàm attendere mandatis
(f) Dei.

CAP. XXIV.

LAUDATIO SAPIENTIÆ.

SAPIENTIA laudabit animam ſuam, & 1
in medio populi ſui gloriabitur. In eccleſia 2
Altiſſimi aperiet os ſuum, & in conſpectu virtutis
illius gloriabitur. (a) Ego ex ore Altiſſimi 5
prodivi ; Et ſicut nebula obtexi terram. Ego in al- 6
tiſſimis habitavi, & thronus meus in columna
nubis. Gyrum cœli circuivi ſola, & in profun- 7
do abyſſorum deambulavi. In fluctibus maris, Et 8
in omni terra, & in omni populo, Et gente poſſe- 9
di. Cum his omnibus requiem quæſivi, & in hæ- 10
reditate cujus morabor. Tunc præcepit mihi 11
creator omnium : &, qui creavit me ; quieſcere 12
fecit tabernaculum meum, Et dixit ; In Jacob 13
inhabita, & in Iſrael hæreditare. Ante ſecu- 14
lum ab initio creavit me : & uſque ad ſeculum
non deſinam. In habitatione ſancta coram ipſo
miniſtravi :

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

30 * ܚܕܐ ܕܒܓܠܬ ܒܢܡܘܣܗ ܕܐܠܗܐ. ܘܬܪܬܝܢ ܒܒܥܠܐ ܕܛܠܝܘܬܗ. ܘܬܠܝܬܝܬܐ ܒܙܢܝܘܬܐ ܕܓܘܪܐ.
31 ܕܡܢ ܢܘܟܪܝܐ ܐܘܠܕܬ ܝܠܕܐ. * ܐܦ ܗܝ ܡܢ ܟܢܘܫܬܐ ܬܦܘܩ. ܘܥܠ ܒܢܝܗ ܚܛܗܝܗ
32 ܢܬܕܟܪܘܢ. * ܠܐ ܢܬܠܘܢ ܒܢܝܗ ܥܩܪܐ ܒܐܪܥܐ. ܘܣܘܟܝܗ ܠܐ ܢܬܠܘܢ ܦܐܪܐ. * ܘܢܫܬܒܩ
33 ܠܠܘܛܬܐ ܕܘܟܪܢܗ. ܘܣܟܠܘܬܗ ܠܐ ܬܬܥܛܐ. * ܘܢܕܥܘܢ ܟܠܗܘܢ ܥܡܘܪܝܗ ܕܐܪܥܐ.
34 ܘܢܣܬܟܠܘܢ ܟܠ ܕܡܫܬܚܪܝܢ ܒܬܒܝܠ. ܕܠܝܬ ܕܛܒ ܡܢ ܕܚܠܬܗ ܕܐܠܗܐ. ܘܠܝܬ
ܕܒܣܝܡ ܡܢ ܕܢܛܪ ܦܘܩܕܢܘܗܝ.
* ܩܦܠܐܘܢ * ܬܡ *

1 * ܚܟܡܬܐ ܢܫܒܚ ܢܦܫܗ. ܘܒܓܘ ܥܡܗ ܕܐܠܗܐ ܢܫܬܒܗܪ. * ܒܟܢܘܫܬܗ ܕܐܠܗܐ
2 ܢܦܬܚ ܦܘܡܗ. ܘܒܓܘ ܚܝܠܘܬܗ ܢܫܬܒܗܪ. * ܐܢܐ ܡܢ ܦܘܡܗ ܕܥܠܝܐ ܢܦܩܬ
3 ܘܐܝܟ ܥܢܢܐ ܟܣܝܬ ܐܪܥܐ. * ܐܢܐ ܒܡܪܘܡܐ ܥܠܝܐ ܢܨܒܬ ܡܫܟܢܝ. ܘܟܘܪܣܝ
4 ܒܥܡܘܕܐ ܕܥܢܢܐ. * ܒܫܡܝܐ ܐܟܚܕܐ ܥܡܗ ܥܡܪܬ. ܘܒܥܩܪܝ ܬܗܘܡܐ ܐܢܐ ܗܠܟܬ.
5 * ܒܡܒܘܥܐ ܕܡܝܐ. ܘܒܫܬܐܣܝ ܬܒܝܠ. ܘܒܟܠܗܘܢ ܥܡܡܐ ܘܐܘܡܘܬܐ ܐܫܬܠܛܬ.
6 * ܘܒܗܠܝܢ ܟܠܗܘܢ ܢܝܚܐ ܒܥܝܬ ܠܝ. ܒܐܝܢܐ ܝܪܬܘܬܐ ܐܫܪܐ. * ܗܝܕܝܢ ܦܩܕܢܝ
7
8
9 ܡܪܐ ܟܠ. ܘܡܢ ܕܒܪܝܢܝ ܘܐܫܪܝ ܡܫܟܢܝ. ܐܡܪ ܠܝ. * ܒܝܥܩܘܒ ܫܪܝ. ܘܒܐܝܣܪܝܠ
10 ܐܬܩܝܡܝ. * ܩܕܡ ܥܠܡܐ ܐܬܒܪܝܬ. ܘܠܥܠܡ ܥܠܡܝܢ ܠܐ ܢܒܛܠ ܕܘܟܪܢܝ.
ܒܡܫܟܢܐ ܩܕܝܫܐ ܩܕܡܘܗܝ ܫܡܫܬ.

* Primò quòd mentita ſit in legem Dei : ſe- 30
cundò in maritum adoleſcentiæ ſuæ : tertiò
ob ſcortationem adulterii, quòd ex alieno
prolem ſuſcitârit. Hæc etiam è cœtu egre- 31
dietur, & in filios ejus memoria fiet peccatorum
ejus. Hujus liberi nequaquam agent 32
radices in terra, & rami ejus haud afferent
fructus. Relinquetur in execrationem me- 33
moria ejus, & crimina ejus non delebuntur.
Scientque omnes incolæ terræ, & omnes in 34
orbe ſuperſtites intelligent nil eſſe melius
religione Dei, nec quicquam ſuavius obſervantiâ
mandatorum ejus.

CAP. XXIV.

SApientia commendat ſeipſam, & in me- 1
dio populo Dei ſe laudat : In concilio 2
Dei aperit os ſuum, & in medio exercituum
ejus gloriatur, *dicens* ; Ego ex ore Al- 3
tiſſimi prodivi, & quaſi nebula terram obtexi.
Ego in ſummis ſublimitatibus fixi ta- 4
bernaculum meum, & ſolium meum in nubium
columnis. In cœlo unà cum ipſo ha- 5
bitavi & radices abyſſorum ego perambulavi.
In fontes aquarum, & orbis funda- 6
menta, omnéſque populos ac gentes dominium
habui. Et in his omnibus mihi requi- 7
em quæſivi, quânam in hæreditate commorarer.
Tunc præcepit mihi omnium Domi- 8
nus, & qui me condidit, meúmque tentorium
collocavit, dixit mihi ; In Jacob habi- 9
ta, & in Iſrael firmare. Ante ſecula creata 10
ſum, & in ſeculum ſeculorum non deficiet
memoria mea. In habitaculo ſancto coram
ipſo miniſtravi.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

30 * اولها انها غدرت بسنة الله * والثانية انها غدرت بزوجها * والثالثة انها غدرت * وزنت *
31 وطلبت النسل من الغريب * فلتنفا هذه من الجماعة * وليعاقب اولادها بذنوبها * ولا
32
33 يكون لهم في الارض اصل ولا زرع * وشجرها لا يثمر * ويكون ذكرها للعنة * ولا تغفر
34 ذنوبها * ويعرف جميع السكان وجميع من بقي في الدنيا * انه ليس شي اكرم من خشية
الله * ولا من الذي حفظ وصاياه *

* الفصل الرابع والعشرون *

1 * الحكمة تمدح نفسها * وفي شعب الله تكرم * وتفتح فمها في جماعته * وتمدح وتحمد
2
3 من جميع احبائه * انما خرجت من فم العلي * وغشيت الارض تعليمي شبه الضبابة *
4 * ونصبت قبتي في ظل السماء * ومنبري في اعمدة السحاب * واني لعنده حالة في السماء *
5
6 وسلكت في قعر الاعماق * وفي ينابيع المياه واساس البلاد * وتسلطت علي جميع الشعوب
7 والامم * وطلبت القواد في المواضع كلها * وقلت في اي وادي احل * عند ذلك امرني رب الكل
8
9 وخالقي وناصب قبتي وقال لي * اسكني في آل يعقوب * وابني بين بني اسرائيل * خلقت
10 قبل العالمين * ولا يبطل ذكري الي الابد * لقد خدمته في القبة الطاهرة *

Primum, quòd fraudulentur agat in legem Dei : ſecundum, quòd maritum ſuum decipiat : tertium denique, quòd fraudem ſcortúmque committat, & prolem poſtulet ab alieno. Hujuſmodi ejiciatur ab eccleſia ; ejúſque liberi proculdubiò puniantur ob ejus crimina, Nec erit ipſis radix aut ſemen in terra ; & arbor ejuſmodi mulieris *fructum non afferet ; Et erit memoria ipſius in maledictionem, et crimina ejus non remittentur. Scientq; habitatores omnes, & quicunque reſidui fuerint in mundo, nihil eſſe honeſtius timore Dei, nec eo qui ipſius mandata ſervaverit.*

CAP. XXIV.

SApientia laudat ſeipſam, & inter populum Dei honore afficitur. Aperitque os ſuum inter ipſius congregationem, & laudibus atq; gloriâ celebratur ab omnibus amicis ejus. Equidem egreſſa ſum ex ore Altiſſimi, et terram doctrinâ mea quaſi nebula contexi. Erexi tabernaculum meum in umbra cœli, meúmq; thronum in columnis nubium. Et quidē ſum apud ipſum habitans in cœlo, & ambulavi in imis profunditatibus, Et in fontibus aquarū, & fundamentis regionum. In omnes populos ac gentes poteſtatē habui. Et principatum in locis omnibus quæſivi, & dixi ; Quânam in valle morabor ? Tunc mandavit mihi omnium Dominus, & creator meus, erectórque tabernaculi mei, & dixit mihi ; Habita inter Jacobi familiam, & inter filios Iſraelis maneto. Creata ſum ante ſecula, nec deficiet memoria mea in æternum. Miniſtravi ei in tabernaculo puro ;

Verſio VULG. LAT.

15 Et ſic in Sion firmata ſum, & in civitate ſanctificata ſimiliter
16 requievi, & in Jeruſalem poteſtas mea. Et radicavi in
populo honorificato, & in parte Dei mei hæreditas illius,
17 & in plenitudine Sanctorum detentio mea. Quaſi cedrus
exaltata ſum in Libano, & quaſi cypreſſus in monte Sion:
18 Quaſi palma exaltata ſum in Cades, & quaſi plantatio roſæ
19 in Jericho: Quaſi oliva ſpecioſa in campis, & quaſi platanus
20 exaltata ſum juxta aquam in plateis. Sicut cinnamomum
& balſamum aromatizans odorem dedi: quaſi myrrha
21 electa dedi ſuavitatem odoris: Et quaſi ſtorax, & galbanus,
& ungula, & gutta, & quaſi Libanus non inciſus vaporavi
habitationem meam, & quaſi balſamum non miſtum
22 odor meus. Ego quaſi terebinthus extendi ramos meos, &
23 rami mei honoris & gratiæ. Ego quaſi vitis fructificavi
ſuavitatem odoris: & flores mei fructus honoris & honeſtatis.
24 Ego mater pulchræ dilectionis, & timoris, & agnitionis,
25 & ſanctæ ſpei. In me gratia omnis viæ & veritatis, in
26 me omnis ſpes vitæ & virtutis. Tranſite ad me omnes qui
concupiſcitis me, & à generationibus meis implemini:
27 Spiritus enim meus ſuper mel dulcis, & hæreditas mea ſuper
28 mel & favum: Memoria mea in generationes ſeculorum.
29 Qui edunt me, adhuc eſurient: & qui bibunt me, adhuc
30 ſitient. Qui audit me, non confundetur: & qui operantur
31 in me, non peccabunt. Qui elucidant me, vitam æternam
32 habebunt. Hæc omnia liber vitæ, & teſtamentum Altiſſimi,
33 & agnitio veritatis. Legem mandavit Moyſes in præceptis
juſtitiarum, & hæreditatem domui Jacob, & Iſraël
34 promiſſiones. Poſuit David puero ſuo excitare regem ex
ipſo fortiſſimum, & in throno honoris ſedentem in ſempiternum.
35 Qui implet quaſi Phiſon ſapientiam, & ſicut Tigris
36 in diebus novorum. Qui adimplet quaſi Euphrates ſenſum: qui multiplicat quaſi Jordanis in tempore meſſis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

15 † Καὶ οὕτως ἐν Σιὼν ἐστηρίχθην. † ἐν πόλει ἠγαπημένῃ ὁμοίως
16 με κατέπαυσεν, † καὶ ἐν Ἱερουσαλὴμ (ι) ἡ ἐξουσία μου. † Καὶ ἐρρίζωσα ἐν λαῷ δεδοξασμένῳ, † ἐν μερίδι κυρίου κληρονομίας αὐτοῦ.
17 † Ὡς κέδρος ἀνυψώθην ἐν τῷ Λιβάνῳ, καὶ ὡς κυπάρισσος ἐν (κ) ὄρεσιν Ἀερμών.
18 † Ὡς φοῖνιξ ἀνυψώθην ἐν αἰγιαλοῖς, † καὶ ὡς φυτὰ ῥόδου ἐν Ἱεριχῷ.
19 † (ʮ) Ὡς ἐλαία εὐπρεπὴς ἐν πεδίῳ, † καὶ ἀνυψώθην ὡς πλάτανος.
20 † Ὡς κιννάμωμον καὶ ἀσπάλαθος ἀρωμάτων δέδωκα ὀσμὴν, † καὶ ὡς σμύρνα ἐκλεκτὴ (λ) διέδωκα εὐωδίαν·
21 † (μ) Ὡς χαλβάνη καὶ ὄνυξ καὶ στακτὴ, † καὶ ὡς λιβάνου ἀτμὶς ἐν
22 σκηνῇ. † Ἐγὼ (ν) ὡς τερέμινθος ἐξέτεινα κλάδους μου, † καὶ οἱ
23 κλάδοι μου κλάδοι δόξης καὶ χάριτος. Ἐγὼ ὡς ἄμπελος (ξ) βλαστήσασα χάριν, † καὶ τὰ ἄνθη μου καρπὸς δόξης καὶ πλούτου.
26 † (ο) Προσέλθετε πρός με οἱ ἐπιθυμοῦντές μου, καὶ ἀπὸ τῶν (π) γεννημάτων μου ἐμπλήσθητε.
27 † Τὸ γὰρ μνημόσυνόν μου ὑπὲρ (ρ) μέλι γλυκὺ, † καὶ ἡ κληρονομία μου ὑπὲρ (ς) μέλιτος κηρίου.
29 † Οἱ ἐσθίοντές με ἔτι πεινάσουσι, † καὶ οἱ πίνοντές με ἔτι διψήσουσιν.
30 † Ὁ ὑπακούων μου οὐκ αἰσχυνθήσεται, † καὶ οἱ ἐργαζόμενοι ἐν ἐμοὶ οὐχ ἁμαρτήσουσιν.
32 † Ταῦτα πάντα βίβλος διαθήκης θεοῦ ὑψίστου, † νόμον ὃν ἐνετείλατο (σ) Μωϋσῆς, † κληρονομίαν συναγωγαῖς Ἰακώβ.
35 † Ὁ (τ) πιμπλῶν ὡς Φισὼν σοφίαν, † καὶ ὡς Τίγρις ἐν ἡμέραις
36 νέων. † Ὁ ἀναπληρῶν ὡς Εὐφράτης σύνεσιν, † καὶ ὡς Ἰορδάνης ἐν ἡμέραις θερισμοῦ.

MS. A. (ι) ἐξουσίαν μου. (κ) ὄρει (ʮ) Καὶ ὡς (λ) δέδωκα (μ) Καὶ ὡς χαρβάνη (ν) ἢ ὡς τερέβινθος (ξ) ἐβλάστησα (ο) Προσέλθατε (π) γεννημάτων (ρ) τὸ μέλι τὸ γλυκὺ, (ς) μέλιτος καὶ κηρίου. Οἱ ἔσθοντες (σ) ἡμῖν Μωϋσῆς (τ) πιπλῶν

Cum Tranſlatione LATINA.

Et ſic in Sion firmata ſum. In civitate (b) dilecta 15
ſimiliter quieſcere me fecit: & in Hieruſalem
poteſtas mea. Et radicavi in populo honorificato, 16
in parte Domini, hæreditatis ejus. Quaſi 17
cedrus exaltata ſum in Libano, & quaſi
cupreſſus in montibus Aermon. Quaſi palma 18
exaltata ſum in (c) littoribus, &
quaſi plantæ roſæ in Hiericho. Quaſi oliva 19
ſpecioſa in campo: & quaſi platanus
(d) exaltata ſum. Sicut cinnamomum, & (e) aſpalathus 20
aromatum dedi odorem: & tanquam
myrrha electa dedi ſuavitatem odoris. Quaſi 21
Galbanum, & ungula, & gutta, & quaſi libani
vapor in tabernaculo. Ego quaſi terebinthus expandi 22
ramos meos: & rami mei, (f) rami honoris
& gratiæ. Ego quaſi vitis fructificavi gratiam: 23
& flores mei, fructus honoris & (g) honeſtatis.
Accedite ad me, qui concupiſcitis me, & à generationibus 26
meis adimplemini. Memoria enim 27
mea ſuper mel dulcis, & hæreditas mea ſuper
mellis (h) favum. Qui edunt me; adhuc eſurient: 29
& qui bibunt me; adhuc ſitient. Qui 30
audit me; non confundetur: & qui operantur in
me; non peccabunt. Hæc omnia, liber teſtamenti 32
Dei altiſſimi: legem, quam mandavit Moyſes,
hæreditatem ſynagogis Jacob. Qui implet 35
quaſi Phiſon ſapientiam, & ſicut Tigris in diebus
novorum. Qui adimplet quaſi Euphrates 36
ſenſum, & quaſi Jordanes in diebus meſſis.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

11 * ܘܐܦ ܒܨܗܝܘܢ ܐܢܐ ܫܪܝܬ. ܒܡܕܝܢܬܐ ܕܪܚܝܡܐ ܠܗ ܐܟܘܬܝ ܐܬܢܝܚܬ. ܘܒܐܘܪܫܠܡ
12 ܫܘܠܛܢܝ ܗܘܐ. * ܘܐܬܪܒܝܬ ܒܥܡܐ ܡܝܩܪܐ. ܒܡܢܬܗ ܕܡܪܝܐ. ܘܒܓܘ ܝܪܬܘܬܗ ܕܐܝܣܪܝܠ.
13 * ܐܝܟ ܐܪܙܐ ܐܬܪܒܝܬ ܒܠܒܢܘܢ. ܘܐܝܟ ܐܝܠܢܐ ܕܡܫܚܐ. ܒܣܢܝܪ ܛܘܪܐ ܕܬܠܓܐ. * ܐܝܟ
14 ܕܩܠܐ ܐܬܪܒܝܬ ܒܥܝܢܓܕܝ. ܘܐܝܟ ܢܨܒܬܐ ܕܘܪܕܐ ܒܐܝܪܝܚܘ. * ܐܝܟ ܙܝܬܐ ܐܬܪܒܝܬ ܒܦܩܥܬܐ.
15 ܘܐܬܪܒܝܬ ܐܝܟ ܕܘܠܒܐ ܥܠ ܡܝܐ. * ܐܝܟ ܩܢܡܘܢܐ ܘܒܣܡܐ ܕܒܣܡܢܐ. ܘܐܝܟ ܡܘܪܐ ܓܒܝܐ
16 ܐܦܝܩܬ ܪܝܚܝ. * ܘܐܝܟ ܠܒܘܢܬܐ ܘܚܠܒܢܝܬܐ. ܘܛܦܪܐ ܘܩܛܘܪܬܐ. ܘܐܝܟ ܡܫܚܐ
17 ܛܒܐ ܐܦܝܩܬ ܪܝܚܝ. * ܐܢܐ ܐܝܟ ܪܘܕܘܕܦܢܐ ܢܨܒܬ ܥܩܪܝ. ܘܣܘܟܝ ܣܘܟܐ ܕܫܘܒܚܐ
18 ܘܕܐܝܩܪܐ. * ܐܢܐ ܐܝܟ ܓܦܬܐ ܫܦܝܪܬܐ ܕܫܘܦܪܐ. ܘܫܒܫܒܝ ܫܒܫܒܐ ܕܙܝܘܐ ܘܕܗܕܪܐ. * ܣܛܘ
19 ܠܘܬܝ ܟܠ ܕܪܓܝܬܘܢ ܠܝ. ܘܡܢ ܥܠܠܬܝ ܛܒܬܐ ܐܬܒܣܡܘ. * ܡܛܠ ܕܡܠܦܢܘܬܝ
22
23 ܡܢ ܕܒܫܐ ܚܠܝܐ. ܘܠܝܪ̈ܬܝ ܡܢ ܟܘܪܬܐ. * ܐܟܘܠܝ ܬܘܒ ܢܟܦܢܘܢ ܠܝ. ܘܫܬܝ
24 ܬܘܒ ܢܨܗܘܢ ܠܝ. * ܕܫܡܥ ܠܝ ܠܐ ܢܦܠ. ܘܟܠ ܥܒܕܘܗܝ ܠܐ ܢܬܚܒܠܘܢ. * ܗܠܝܢ
25
26 ܟܠܗܝܢ ܒܣܦܪܐ ܕܩܝܡܗ ܕܡܪܝܐ ܟܬܝܒܢ. * ܢܡܘܣܐ ܕܦܩܕ ܠܢ ܡܘܫܐ. ܝܪܬܘܬܐ ܗܝ
27 ܠܟܢܘܫܬܗ ܕܝܥܩܘܒ. * ܕܡܠܝܐ ܐܝܟ ܦܝܫܘܢ ܚܟܡܬܐ. ܘܐܝܟ ܕܩܠܬ ܒܝܘܡܝ
28 ܥܠܠܬܗ. * ܘܡܣܝܒܪܐ ܐܝܟ ܦܪܬ ܣܘܟܠܐ. ܘܐܝܟ ܝܘܪܕܢܢ ܒܝܘܡܝ ܢܝܣܢ.
29

Tum etiam in Sion ego manſi; in civitate 11
æquè ac ego ipſi chara quievi; & in Jeruſalem
fuit dominatus meus: Enutrita ſum inter 12
populum honorandum inter Domini ſortem,
& in medio hæreditatis ejus Iſrael. Quaſi 13
cedrus in Libano crevi, & quaſi arbor olei
in Sonir monte nivis. Quaſi palma crevi 14
in In-gad, & quaſi planta roſæ in Jericho.
Sicut olea crevi in campo, & crevi ſicut pla- 15
tanus ſecus aquas. Tanquam cinnamo- 16
mum, & thus aromaticum, & tanquam myr-
rha optima olevi fragrantiam meam. Et ut 17
incenſum, & galbanum, ungula, & gutta,
utque unguentum optimum emiſi odorem
meum. Ego ut rhododaphne fixi radices 18
meas, & rami mei rami gloriæ ſunt atque
honoris. Ego ſimilis ſum viti ſpecioſiſſimæ 19
pulchritudinis, & pampini mei pampini ſunt
nitoris ac magnificentiæ. Deflectite ad me 22
quicunque me cupitis, & ex proventibus
meis optimis voluptatem capietis. Nam 23
doctrina mea melle dulcior eſt, & his qui
me poſſident, favo. Comedentes me, ite- 24
rum me eſurient; & bibentes me, iterum
me ſitient. Qui me audierit, nequaquam 25
cadet; & nulla ejus opera corrumpentur.
Hæc omnia in libro fœderis Domini ſcripta 26
ſunt. Lex quam præcepit nobis Moſes, hæ- 27
reditas eſt congregationis Jacob. Plena eſt 28
enim quaſi flumen Phiſon ſapientiâ, & qua-
ſi Tigris in diebus proventuum ejus. Pro- 29
fundit in modum Euphratis intelligentiam,
& in modum Jordanis diebus Niſan.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

11 * وبصهيون ايضا انا اقمت * واسترحت في القرية الطاهرة المحبوبة اليه * وكان امري انا نافذا
12 باورسليم * ونشات بين شعب كريم في حصة الرب وفي ميراث اسرائيل * وعلوت مثل الصنوبر في
13
14 لبنان * ومثل شجر الدهن في سانير جبل الثلج * وكالنخل في عين جاد * وكاشجار الورد بريحا *
15 * علوت مثل الزيتون في القاع * وظللت مثل الدلب على شط الماء * ومثل الدارصيني
16
17 والبخور الطيب * وفاح ريحي مثل المسك الفائق * ومثل اللبني والمحلب والاظفار واللبان * فاح
18 ريحي مثل الدهن الفائق * ونبت اصلي مثل الدفلي * وشجري شجر المدحة والكرامة *
19 * وانا مثل الجفنة الحسنة * وقضباني قضبان البهاء والمجد * ميلوا الي يا معشر المشتاقين * وتهنوا
22
23 كلامي الطيب * لان علمي احلا من العسل * وهو عند ورثتي احلا حلاوة من الشهد * من اكلني
24
25 عاد جايعا الي * ومن شربني ازداد لي ظما * ومن اطاعني لا يسقط ابدا * ولا يعاب شيا من فعاله *
26 * هذه الاشياء كلها مكتوبة في كتاب عهد الله * السنة التي امرنا بها موسى ميراثا
27
28 لجميع آل يعقوب * ولا تكتم حكمتك * لان الحكمة فايضة بصورة النهر * ومثل الدجلة
29 في ايام غلاته * وتطفح الفقه مثل الفرات * ومثل الاردن ايام الربيع العلم

Et in Sion etiam ego permanſi, & quievi 11
in civitate pura ipſi dilecta, fuitq; imperium
meum peremptorium in Jeruſalem.
Inter populum nobilem crevi, in 12
parte Domini, & in hæreditate Iſraelis.
Et velut abietes in Libano excrevi, & 13
velut arbor olei in Sanir monte nivis,
Et inſtar palmarum in fonte Gad, & 14
tanquam arbores roſarum in Jericho.
Crevi tanquam olivæ in planitie, & 15
umbram præſtiti velut platani ad aquæ
littus conſitæ, Et ſicut cinnamomum, & 16
thus ſuaviſſimum: ſpiravitq; odor meus
velut muſcus præſtantiſſimus, Et velut 17
galbanum, & mahalep, & ungula, &
thus: efflavit odor meus velut unguentum
præſtantiſſimum. Radicem meam ut 18
rhododaphne firmavi, & arbores meæ
ſunt arbores laudis atque honoris. Ego 19
etiam ſimilis ſum viti pulcherrimæ, &
palmites mei ſunt palmites ſplendoris
atq; gloriæ. Divertite ad me omnes cu- 22
pidi, & percipite ſermonem meum jucundiſſimum.
Diſciplina ſiquidem mea dul- 23
cior eſt melle, eadémq; apud hæredes meos
ſuavioris eſt dulcedinis quàm favus. Qui 24
me comederit, adhuc eſuriet me; & qui
me biberit, majore meî ſiti laborabit. Qui 25
mihi obedíverit, nunquam labetur; nec
vituperabitur ullum ex operibus ejus.
Res iſtæ omnes ſcriptæ ſunt in libro teſta- 26
menti Dei, Lege ſcilicet quam præcepit 27
nobis Moſes hæreditariam univerſæ pro-
ſapiæ Jacobi. Sapientiam tuam ne ce- 28
laveris, quia ſapientia exuberans eſt in
modum fluminis, & inſtar Tigridis in
diebus fructuum ejus. Redundatq; mo- 29
deſtiâ tanquam Euphrates, & ceu Jor-
danis verno tempore [illegible]

Verſio VULG. LAT.

37 Qui mittit diſciplinam ſicut lucem, & aſſiſtens quaſi Ge-
38 hon in die vindemiæ. Qui perficit primus ſcire ipſam, &
39 infirmior non inveſtigabit eam. A mari enim abundavit
40 cogitatio ejus, & conſilium illius ab abyſſo magna. Ego
41 ſapientia effudi flumina. Ego quaſi trames aquæ immenſæ de fluvio, ego quaſi fluvii Dioryx, & ſicut aquæductus
42 exivi de paradiſo. Dixi; Rigabo hortum meum planta-
43 tionum, & inebriabo prati mei fructum. Et ecce factus eſt mihi trames abundans, & fluvius meus appropinquavit
44 ad mare: Quoniam doctrinam quaſi antelucanum illumi-
45 no omnibus, & enarrabo illam uſque ad longinquum. Penetrabo omnes inferiores partes terræ, & inſpiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes ſperantes in Domino.
45 Adhuc doctrinam quaſi prophetiam effundam, & relinquam illam quærentibus ſapientiam: & non deſinam in
47 progenies illorum uſque in ævum ſanctum. Videte quoniam non ſoli mihi laboravi, ſed omnibus exquirentibus veritatem.

CAP. XXV.

1 IN tribus placitum eſt ſpiritui meo, quæ ſunt probata co-
2 ram Deo & hominibus: Concordia fratrum, & amor pro-
3 ximorum, & vir & mulier benè ſibi conſentientes. Tres ſpecies odivit anima mea, et aggravor valdè animæ illorum:
4 Pauperem ſuperbum: divitem mendacem: ſenem fatuum
5 & inſenſatum. Quæ in juventute tua non congregâſti, quo-
6 modò in ſenectute tua invenies? Quàm ſpecioſum caniti-
7 ei judicium, & presbyteris cognoſcere conſilium! Quàm ſpecioſa veteranis ſapientia, & glorioſis intellectus, &
8 conſilium! Corona ſenum multa peritia, & gloria illo-
9 rum timor Dei. Novem inſuſpicabilia cordis magnificavi, & decimum dicam in lingua hominibus:

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

37 † Ὁ ἐκφαίνων ὡς φῶς παιδείαν, † ὡς Γηὼν ἐν ἡμέραις τρυγητοῦ.
38 † Οὐ συνετέλεσεν ὁ πρῶτος γνῶναι αὐτὴν, † καὶ οὕτως ὁ ἔσχατος
39 οὐκ ἐξιχνίασεν αὐτήν. † Ἀπὸ γὰρ θαλάσσης ἐπληθύνθη (υ) δια-
41 νόημα αὐτῆς, † καὶ ἡ βουλὴ (φ) αὐτῆς ἀπὸ ἀβύσσου μεγάλης. † Κἀγὼ ὡς διῶρυξ ἀπὸ ποταμοῦ, † καὶ ὡς ὑδραγωγὸς ἐξῆλθον εἰς παράδεισον.
42 † Εἶπα, (χ) Ποτιῶ μου τὸν κῆπον, † καὶ μεθύσω μου τὴν πρασιάν·
43 † Καὶ ἰδοὺ ἐγένετό (ψ) μοι ἡ διῶρυξ εἰς ποταμὸν, † καὶ ὁ ποταμός
44 μου ἐγένετο εἰς θάλασσαν. † Ἔτι παιδείαν ὡς ὄρθρον φωτιῶ, † καὶ
46 (ᵈ) ἐκφανῶ αὐτὰ ἕως εἰς μακράν. † Ἔτι διδασκαλίαν ὡς προφη-
47 τείαν ἐκχεῶ, καὶ καταλείψω αὐτὴν εἰς (ω) γενεὰς αἰώνων. † Ἴδετε ὅτι οὐκ ἐμοὶ μόνῳ ἐκοπίασα, † ἀλλὰ πᾶσι τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτήν.

MS. A. (υ) διανοήματα (φ)* αὐτοῦ (χ) Ποτίσω (ψ) μου (ᵈ) ἐμφαίνω (ω) γενεὰν

ΚΕΦ. κε΄.

1 † ΕΝ τρισὶν ὡραΐσθην, καὶ ἀνέστην ὡραία ἔναντι κυρίου καὶ ἀνθρώ-
2 πων· † Ὁμόνοια ἀδελφῶν, καὶ φιλία τῶν πλησίον, καὶ γυνὴ καὶ ἀνὴρ
3 ἑαυτοῖς συμπεριφερόμενοι. † Τρία δὲ εἴδη ἐμίσησεν ἡ ψυχή μου, † καὶ
4 (α) προσώχθισα σφόδρα τῇ ζωῇ αὐτῶν· † Πτωχὸν ὑπερήφανον, καὶ
5 πλούσιον ψεύστην, † γέροντα μοιχὸν ἐλαττούμενον συνέσει. † (ᵉ) Ἐν
6 νεότητι οὐ συναγήοχας, † καὶ πῶς ἂν εὕροις ἐν τῷ γήρᾳ σου; † Ὡς
7 ὡραῖον πολιαῖς κρίσις, † καὶ πρεσβυτέροις ἐπιγνῶναι βουλήν; † Ὡς ὡραία γερόντων σοφία, † καὶ δεδοξασμένοις διανόημα καὶ βουλή.
8 † Στέφανος γερόντων πολυπειρία † καὶ τὸ καύχημα αὐτῶν φόβος
9 κυρίου. † Ἐννέα ὑπονοήματα ἐμακάρισα ἐν (β) καρδίᾳ, † καὶ τὸ δέκατον ἐρῶ (γ) ἐπὶ γλώσσης·

MS. A. (α)* προσώφθισα (ᵉ) Ἃ ἐν (β) τῇ καρδίᾳ μου, (γ) ἀπὸ

Cum Tranſlatione LATINA.

Qui emittit diſciplinam, ſicut lucem, quaſi Gehon in diebus vindemiæ. Non conſummavit primus ſcire ipſam: & ſic ultimus non inveſtigavit eam. A mari enim abundavit cogitatio ejus, & conſilium ejus ab abyſſo magna. Et ego, ſicut foſſa de flumine, & ſicut aquæductus exivi in paradiſum. Dixi; Potabo hortum (i) meum: & inebriabo pratum meum. Et ecce facta eſt mihi foſſa in fluvium: & fluvius meus factus eſt in mare. (k) Adhuc doctrinam quaſi antelucanum illuminabo, & oſtendam ea uſque in longinquum. Adhuc doctrinam, quaſi prophetiam effundam: & relinquam illam in generationes ſeculorum. Videte, quoniam non ſoli mihi laboravi, ſed omnibus exquirentibus eam. 37 38 39 41 42 43 44 46 47

CAP. XXV.

IN tribus decora facta ſum; & ſurrexi decora 1 *coram Domino, & hominibus: Concordia fra-* 2 *trum; & amicitia proximorum: & vir & mulier ſibi benè conſentientes. Tres autem ſpecies* 3 *odivit anima mea, & indignata ſum* valde *vitæ illorum: Pauperem ſuperbum, & divitem men-* 4 *dacem, ſenem adulterum diminutum intellectu. In juventute tua non congregâſti: & quomodò in* 5 *ſenectute tua invenies? Quàm ſpecioſum cani-* 6 *tiei judicium, & presbyteris cognoſcere conſilium? Quàm ſpecioſa veteranis ſapientia, &* 7 *glorioſis intellectus, & conſilium? Corona ſe-* 8 *num multa peritia: & gloria illorum timor Domini. Novem cogitationes beatificavi in corde:* 9 *& decimam dicam in lingua:*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

30 31 * ܘܡܫܦܥܐ ܐܝܟ ܢܗܪܐ ܡܪܕܘܬܐ. ܘܐܝܟ ܓܝܚܘܢ ܒܝܘܡܝ ܩܛܦܐ. * ܠܐ ܐܣܦܩܘܗ̇ ܩܕܡܝܐ
32 ܠܚܟܡܬܐ. ܘܐܚܪܝܐ ܠܐ ܢܕܪܟܘܢܗ̇. * ܡܛܠ ܕܡܢ ܝܡܐ ܪܒܐ ܣܓܝܐܐ ܚܟܡܬܐ.
33 34 ܘܡܚܫܒܬܗ̇ ܡܢ ܬܗܘܡܐ ܪܒܐ. * ܐܦ ܐܢܐ ܐܝܟ ܢܗܪܐ ܕܡܫܩܐ. * ܘܐܝܟ ܐܡܐ ܕܡܝܐ
35 36 ܕܢܚܬܐ ܠܓܢܬܐ. * ܐܡܪܬ ܐܫܩܐ ܓܢܬܝ. ܘܐܪܘܐ ܡܫܪ̈ܘܬܝ. * ܘܗܐ ܐܦ ܗܘ ܗܘܐ ܠܝ
37 ܢܚܠܐ. ܘܢܗܪܝ ܡܛܐ ܠܝܡܐ. * ܗܝܕܝܢ ܡܪܕܘܬܝ ܐܝܟ ܨܦܪܐ ܐܢܗܪ. ܘܐܫܒܘܩܝܗ̇ ܠܕܪ̈ܐ
38 ܣܓܝܐܐ. * ܗܝܕܝܢ ܡܪܕܘܬܝ ܒܢܒܝܘܬܐ ܐܡܪ. ܘܣܘܦܗ̇ ܠܐܬܪ̈ܘܬܐ ܪ̈ܚܝܩܬܐ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܟܗ *

1 2 * ܬܠܬ ܨܒܝܬ ܢܦܫܝ. ܘܫܦܝܪܢ ܩܕܡ ܐܠܗܐ ܘܩܕܡ ܒܢܝ̈ ܐܢܫܐ. * ܐܚܘܬܐ
3 ܕܐܚ̈ܐ. ܘܪܚܡܘܬܐ ܕܪ̈ܚܡܐ. ܘܓܒܪܐ ܘܐܢܬܬܗ ܟܕ ܫܘܝܢ ܒܚܕܕܐ. * ܬܠܬܐ ܓܢ̈ܣܝܢ
4 ܣܢܝܬ ܢܦܫܝ. ܘܚܝܝܗܘܢ ܣܓܝ ܥܩܝܢ ܠܝ. * ܡܣܟܢܐ ܪܡܐ. ܘܥܬܝܪܐ ܕܓܠܐ. ܘܣܒܐ
5 ܣܟܠܐ ܘܚܣܝܪ ܪܥܝܢܐ. * ܚܟܡܬܐ ܕܠܐ ܟܢܫܬ ܒܛܠܝܘܬܟ. ܐܝܟܢܐ ܬܫܟܚܝܗ̇ ܒܣܝܒܘܬܟ.
6 7 * ܡܐ ܝܐܐ ܠܣܒ̈ܐ ܕܝܢܐ. ܘܠܥܬܝܩܝ ܝܘܡܬܐ ܣܘܟܠܐ. * ܡܐ ܝܐܐ ܠܪ̈ܘܪܒܢܐ
8 ܚܟܡܬܐ. ܘܠܡܝܩܪ̈ܐ ܪܥܝܢܐ ܘܡܠܟܐ. * ܐܝܩܪܗܘܢ ܕܣܒ̈ܐ ܣܘܓܐܐ ܕܡܠܟܐ. ܘܕܚܠܬܗ
9 ܕܐܠܗܐ ܫܘܒܚܗܘܢ. * ܬܫܥ ܕܠܐ ܣܠܩ ܥܠ ܠܒܝ ܫܒܚܬ. ܘܥܣܪ ܕܠܐ ܡܠܠܬ.

Profundit quaſi fluvius eruditionem, & quaſi Gihon diebus vindemiæ. Priſtini haud exhauſerunt ſapientiam, nec poſtremi aſſequentur illam. Nam mari maximo abundantior eſt ſapientia, & cogitatio abyſſo vaſtiſſimâ. Ego quoque tanquam fluvius irrigans, Et veluti fons aquarum dilabens in hortos; Dixi, Horto meo potum dabo, & areolas meas irrigabo. Et ecce etiam ipſe factus eſt mihi torrens, & fluvius meus ad mare devênit. Tum doctrinam meam manè pronuntiabo, eamque multis ævis relinquam. Tum eruditionem meam propheticè dicam, ejuſque terminus uſque ad remotiſſima loca.

CAP. XXV.

TRia expetivit anima mea, eaque ſpecioſa ſunt coram Deo & coram hominibus. Fraternitas fratrum, & amicitia amicorum, & vir ejuſque uxor cùm ſunt concordes. Tria genera odit anima mea, eorumque vita ſummo mihi tædio eſt: Pauperem arrogantem, & divitem mendacem, ſenémque ſtultum ac mentis impotem. In juventute tua ſapientiam non congeſſiſti, quomodo reperies eam in ſenectute tua? Quàm decorum eſt ſenibus judicium, & antiquis dierum intellectus! Quàm decens eſt magnatibus ſapientia, & honeſtis ſenſus atque conſilium! Honor ſeniorum eſt abundantia conſilii, & religio Dei gloria ipſorum. Novem quæ in animum meum haud introierunt, laudavi: & decem, quæ non ſum prolocutus:

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

30 31 * مثل البحر الطافح * ومثل جيحان وقت القطاف * لا ينتهي الاولون منها الحكمة *
32 ولا يدركها الآخرون * لان الحكمة استغرقت * وزادت علي البحر الاعظم * والفطنة علت الغمر
33 34 الاكبر * وانا انا مثل النهر الكبير المشرب * كشبه ساقية الماء التي تسقي الجنان *
35 36 37 * وقلت اسقي بستاني * واروي اشجاري * وكان لي وادي * وبلغ الي البحر نهري * افيض علمي
38 باكرا * واجعله لاحقاب كثيرة * ايضا انشي علمي بالنبوة * ولا ينقطع الي اخر الدهر *

* الفصل الخامس والعشرون *

1 2 * اشتاقت نفسي الي ثلثة خصال * وهن حسان قدام الله وقدام خلقه * اخاء الاخوة * وود
3 الاود * والرجل وامراته اذا كانا متفقين * لقد ابغضت نفسي ثلثة خصال * واملها جدا *
4 5 * المسكين المسرف * والغني الكذاب * والخليع الجاهل الناقص العقل * في صباك لم
6 تطلب الحكمة * فكيف تقدر عليها في كبر سنك * ما احسن العدل في الاشياخ * والتقا
7 8 عند طول الاعمار * ما اجمل الحكمة بالاشراف المكرمين * العقل والبلاغة * كرامة الاشياخ
9 دقة البصر * ومدحهم خشية الله * لقد حمدت تسعة خصال * لم تكن خطرت لي علي بال *
والعاشرة لم انطق بها *

Ut mare inundans, & ut Gihon tempore vindemiæ. Non attigerunt priſci terminum ſapientiæ, nec aſſequentur eam poſteriores. Effluet enim ſapientia & excedit mare maximum, & prudentia gurgitem ſuperat immenſum. Et quidem ſimilis ego ſum fluvio maximo irriganti; Similis rivo aquæ hortum *irriganti. Et dixi; Hortum meum irrigabo, & arbores ejus inebriabo. Et factus eſt mihi torrens, & pervênit ad mare flumen meum. Scientiam meam manè profundam, multiſque generationibus relinquam eam. Meam quoque ſcientiam cum prophetia proferam, nec deficiet ad finem ſeculi.*

CAP. XXV.

TRes mores exoptavit anima mea, iique ſpecioſi ſunt coram Deo & coram creaturis ejus. Fraternitas fratrum, & amor amicorum, & vir ejuſque uxor cùm fuerint conſentientes. Tres quidem mores execratur anima mea, vehementerque deteſtatur: Pauperem inſolentem, & divitem mendacem, & ſenem ſtultum rationis expertem. In pueritia tua non quæſiſti ſapientiam, quomodo pervenies ad eam in grandiore ætate tua? Quàm ſpecioſa eſt æquitas in ſenibus, & religio apud longævos! Quàm pulchra eſt ſapientia in nobilibus honoratis, & ratio ac judicium! Honor ſenum eſt acumen prudentiæ, & gloria eorum timor Dei. Novem laudavi mores, quos animo non concepi, & decimum enarravi:

Verſio VULG. LAT.

10 Homo, qui jucundatur in filiis, vivens & videns ſubverſionem
11 inimicorum ſuorum. Beatus qui habitat cum muliere
ſenſata, & qui linguâ ſuâ non eſt lapſus, & qui non ſervivit
12 indignis ſe. Beatus, qui invenit amicum verum, & qui
13 enarrat juſtitiam auri audienti. Quàm magnus, qui invenit
ſapientiam, & ſcientiam! ſed non eſt ſuper timentem
14 Dñm. Timor Dei ſuper omnia ſuperpoſuit: Beatus
15 homo, cui donatum eſt habere timorem Dei: qui tenet
16 illum, cui aſſimilabitur? Timor Dei initium dilectionis
ejus: fidei autem initium agglutinandum eſt ei.
17 Omnis plaga, triſtitia cordis eſt: & omnis malitia, nequitia
18 mulieris. Et omnem plagam, & non plagam videbit
19 cordis: Et omnem nequitiam, & non nequitiam mulieris:
20 Et omnem obductum, & non obductum odientium:
21 Et omnem vindictam, & non vindictam inimicorum. Non
22 eſt caput nequius ſuper caput colubri: Et non eſt ira ſuper
23 iram mulieris. Commorari leoni & draconi placebit,
24 quàm habitare cum muliere nequam. Nequitia mulieris
immutat faciem ejus: & obcæcat vultum ſuum tanquam
urſus: & quaſi ſaccum oſtendit. In medio proximorum
25 ejus Ingemuit vir ejus, & audiens ſuſpiravit modicùm.
26 Brevis omnis malitia ſuper malitiam mulieris, ſors peccatorum
27 cadat ſuper illam. Sicut aſcenſus arenoſus in pedibus
28 veterani, ſic mulier linguata homini quieto. Ne reſpicias in
mulieris ſpeciem, & non concupiſcas mulierem in ſpecie.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

10 † Ἄνθρωπος εὐφραινόμενος ἐπὶ τέκνοις, † ζῶν καὶ βλέπων ἐπὶ
11 πτώσει ἐχθρῶν. † Μακάριος ὁ συνοικῶν γυναικὶ συνετῇ, † καὶ ὃς
ἐν γλώσσῃ οὐκ ὠλίσθησεν, † καὶ ὃς οὐκ ἐδούλευσεν ἀναξίῳ (δ) αὐτοῦ.
12 † Μακάριος ὃς εὗρε φρόνησιν, † καὶ (ε) ὁ διηγούμενος εἰς ὦτα
13 ἀκουόντων. † Ὡς μέγας ὁ εὑρὼν σοφίαν, † ἀλλ' οὐκ ἔστιν ὑπὲρ τὸν
14 φοβούμενον τὸν κύριον. † Φόβος κυρίου ὑπὲρ πᾶν ὑπερέβαλεν,
15 † Ὁ κρατῶν αὐτοῦ τίνι ὁμοιωθήσεται; † Πᾶσαν πληγὴν καὶ
18 μὴ πληγὴν καρδίας, † Καὶ πᾶσαν πονηρίαν καὶ μὴ πονηρίαν
19 γυναικός· † (ζ) Πᾶσαν ἐπαγωγὴν καὶ μὴ ἐπαγωγὴν μισούντων,
20 † Καὶ πᾶσαν ἐκδίκησιν καὶ μὴ ἐκδίκησιν ἐχθρῶν.
21 22 † Οὐκ ἔστι κεφαλὴ ὑπὲρ κεφαλὴν ὄφεως, † Καὶ οὐκ ἔστι θυμὸς ὑπὲρ θυμὸν
23 ἐχθροῦ. † συνοικῆσαι λέοντι καὶ δράκοντι (η) εὐδοκήσω, † ἢ
24 ἐνοικῆσαι μετὰ γυναικὸς πονηρᾶς. † Πονηρία γυναικὸς ἀλλοιοῖ
25 τὴν ὅρασιν αὐτῆς, † καὶ σκοτοῖ τὸ πρόσωπον αὐτῆς ὡς (θ) σάκκον.
26 † ἀναμέσον τῶν πλησίον αὐτοῦ Ἀναπεσεῖται ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, † καὶ ἀκούσας
27 ἀνεστέναξε πικρά. † Μικρὰ πᾶσα κακία πρὸς κακίαν γυναικός·
† κλῆρος ἁμαρτωλοῦ ἐπιπέσοι αὐτῇ. † Ἀνάβασις ἀμμώδης ἐν
28 ποσὶ πρεσβυτέρου, † οὕτως γυνὴ γλωσσώδης ἀνδρὶ ἡσύχῳ.
Μὴ προσπέσῃς ἐπὶ κάλλος γυναικός, † καὶ γυναῖκα (ι) μὴ ἐπιποθήσῃς.

MS. A. (δ) ἑαυτοῦ. (ε) * ὁ διηγούμενος (ζ) Καὶ πᾶσαν (η) εὐδόκησε, ἢ συνοικῆσαι (θ) ἄρκος. (ι) ἐν κάλλει μὴ

10 *Homo, qui jocundatur in filiis: vivens, & videns*
11 *ſubverſionem inimicorum: Beatus, qui habitat*
cum muliere ſenſata: et qui in lingua non
eſt lapſus: et qui non ſervivit indigno ſe:
12 *Beatus qui invenit (a) prudentiam: et qui*
13 *narrat in aures audientium. Quàm magnus*
eſt, qui invenit ſapientiam? ſed non eſt ſuper
14 *timentem Dominum. Timor Domini (b) ſuper*
15 *omnia ſe ſuperpoſuit: Qui tenet illum; cui*
18 *(c) aſſimilabitur? Omnem plagam, et non plagam*
19 *cordis, Et omnem nequitiam, et non nequitiam*
20 *mulieris: Omnem obductionem, et non*
21 *obductionem odientium, Et omnem vindictam,*
22 *et non vindictam inimicorum. Non eſt caput*
23 *ſuper caput colubri: Et non eſt ira ſuper iram*
inimici. Commorari leoni et draconi placebit
mihi, quàm habitare cum muliere nequam.
24 *Malitia mulieris immutat faciem ejus, et obcæcat*
vultum ejus quaſi (d) ſaccum. In medio
25 *proximorum ſuorum Concidet vir ejus, et*
26 *audiens ſuſpiravit amaré. Brevis omnis malitia*
ad malitiam mulieris: ſors peccatoris
27 *cadat ſuper illam. (e) Aſcenſus arenoſus in*
pedibus veterani; ſic mulier linguata viro quieto.
28 *Ne procidas ad ſpeciem mulieris, et non*
concupiſcas mulierem.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

10 * ܓܒܪܐ ܕܚܕܐ ܒܡܦܩܢܗ . ܟܕ ܗܘ ܚܝ ܢܚܙܐ ܒܡܦܘܠܬܐ ܕܣܢܐܘܗܝ . * ܛܘܒܘܗܝ
11 ܠܒܥܠܗ ܕܐܢܬܬܐ ܛܒܬܐ . ܕܠܐ ܕܒܪ ܦܕܢܐ ܒܬܘܪܐ ܘܒܚܡܪܐ ܐܟܚܕܐ . ܛܘܒܘܗܝ ܠܡܢ ܕܠܫܢܗ
12 ܠܐ ܫܓܫܗ . ܘܠܐ ܦܠܚ ܠܕܒܨܝܪ ܡܢܗ . * ܛܘܒܘܗܝ ܠܓܒܪܐ ܕܐܫܟܚ ܛܝܒܘܬܐ .
13 ܘܡܫܬܥܐ ܠܐܕܢܐ ܕܫܡܥܐ . * ܛܘܒܘܗܝ ܠܓܒܪܐ ܕܠܐ ܬܒܪܬܗ ܡܣܟܢܘܬܐ . ܘܠܐ ܐܒܕܬܗ
14 16 ܚܣܝܪܘܬܐ . * ܕܚܠܬܗ ܕܐܠܗܐ ܥܠ ܟܠܗܝܢ ܗܠܝܢ ܐܬܝܬܪܬ . * ܪܫ ܕܚܠܬܗ ܕܡܪܝܐ
15 ܠܡܪܚܡܗ ܗܘ . ܘܪܫ ܗܝܡܢܘܬܐ ܠܡܬܠܝܘ ܒܬܪܗ . * ܐܚܘܕܝܗܝ ܒܪܝ ܘܠܐ ܬܫܒܩܝܘܗܝ .
17 ܡܛܠ ܕܠܝܬ ܕܫܘܐ ܠܗ . * ܟܠ ܡܚܘܬܐ ܟܪܝܐ . ܐܠܐ ܠܘ ܐܝܟ ܡܚܘܬܐ ܕܠܒܐ . ܘܟܠ ܒܝܫܬܐ ܣܢܝܢ . ܘܠܐ
18 ܐܝܟ ܒܝܫܘܬܗ ܕܐܢܬܬܐ . * ܘܟܠ ܐܘܠܨܢܐ ܩܫܝܢ . ܘܠܐ ܐܝܟ ܐܘܠܨܢܐ ܕܣܢܐܐ . ܘܟܠ ܦܘܪܥܢܝܢ
19 ܘܠܐ ܐܝܟ ܦܘܪܥܢܐ ܕܒܥܠܕܒܒܐ . * ܠܝܬ ܪܫܐ ܕܡܪܝܪ ܡܢ ܪܫܗ ܕܚܘܝܐ . ܘܠܝܬ
20 ܒܥܠܕܒܒܘܬܐ ܕܡܪܝܪܐ ܡܢ ܕܐܢܬܬܐ . * ܦܫܝܩ ܠܡܥܡܪ ܥܡ ܐܪܝܐ ܘܥܡ ܬܢܝܢܐ . ܡܢ
21 ܕܥܡܪ ܥܡ ܐܢܬܬܐ ܒܝܫܬܐ ܒܒܝܬܐ . * ܒܝܫܘܬܗ ܕܐܢܬܬܐ ܒܝܫܬܐ . ܡܘܪܩܐ ܐܦܘܗܝ ܕܒܥܠܗ
22 ܘܡܚܫܟܐ ܠܗܘܢ ܐܝܟ ܓܘܢܐ ܕܣܩܐ . * ܒܝܬ ܚܒܪܘܗܝ ܝܬܒ ܒܥܠܗ . ܘܟܕ ܠܐ ܨܒܐ ܡܬܬܢܚ
23 ܣܓܝܐܐ ܒܝܫܬܐ . ܘܠܐ ܫܘܝܐ ܠܒܨܝܪܘܬܐ ܕܒܝܫܘܬܗ ܕܐܢܬܬܐ . * ܦܣܐ ܕܚܛܝܐ ܢܦܘܠ ܥܠܝܗ .
24 * ܐܝܟ ܕܡܣܩܬܐ ܕܚܠܐ ܒܪܓܠܝ ܓܒܪܐ ܣܒܐ . ܗܟܢܐ ܐܢܬܬܐ ܕܢܓܝܪܐ ܠܫܢܗ ܠܘܬ ܒܥܠܗ ܡܟܝܟܐ .
25 * ܠܐ ܬܬܟܫܠ ܒܫܘܦܪܗ ܕܐܢܬܬܐ ܒܝܫܬܐ .
ܘܐܦܢ ܐܝܬ ܠܗ ܢܟܣܐ . ܠܐ ܬܪܓܝܗ .

10 * Vir qui de exitu ſuo lætatur, dum vivit, caſum
11 inimicorum ſuorum videbit. Beatus bonæ
uxoris maritus, qui non duxit aratrum in
bove & aſino ſimul. Beatus quem propria
non perturbavit lingua, & minori ſe non ſervivit.
12 Beatus vir qui gratiam adeptus eſt,
13 & apud aurem auſcultantem ediſſerit. Beatus
vir quem non fregit paupertas, nec profligavit
14 inopia. Religio Dei hæc omnia ſuperat.
16 Initium religionis Domini, eſt illum
15 diligere; & initium fidei, ſequi illum. Apprehende
eum fili mi, & ne deſeras illum; quia
17 nihil eſt ipſi comparandum. Omnis *quidem*
plaga *acerba eſt*, ſed non ut plaga cordis. Et
omnes malitiæ ſunt *execrabiles*, at non ut
18 malitia mulieris. Et omnes adverſitates *atroces*,
ſed non ut adverſitas oſoris. Et omnes
ultiones *moleſtæ*, ſed non ut ultio inimici.
19 Nullum caput amarius eſt capite ſerpentis, &
20 nulla inimicitia amarior quàm mulieris. Conſultius
eſt apud leonem & prope draconem
habitare, quàm cum improba muliere intra
21 domum habitare. Improbæ mulieris nequitia
pallidum efficit vultum mariti, atrumque
22 reddit quaſi colorem cilicii. Inter ſodales
ſuos ſedet ſtultæ maritus, & invitus ſuſpirat.
23 Plurima eſt malitia, at non adæquat
minimam partem malitiæ mulieris: ſors ſcelerum
24 accidet illi. Quod aſcenſus arenoſus
pedibus hominis grandævi, hoc eſt mulier
25 longæ linguæ apud maritum mitem Ne alliciaris
pulchritudine malæ mulieris, &
quanvis habeat facultates, ne expetas eam.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

10 11 * رجل فرح في آخر عمره * وفي حياته يرى عقوبة أعدائه * طوبى لزوج امرأة حكيمة * لأنه
12 13 لم يحرث بالثور والحمار جميعا * طوبى لرجل أصاب الرحمة * ويحدث بها أذنا سامعة * طوبى
14 16 لمن لم ينسه الحاجة والغربة * خشية الله أعلى من هذه الأشياء * أصل تقوى الله محبته *
15 17 وأول الإيمان رضاه * واحفظ يا بني ولا ترفضه * لأنه ليس له نظير * كل وجع فليس
18 مثل وجع القلب وضربته * وكل شر وليس مثل شر المرأة * وكل عذاب ولا عذاب
19 ظفر العدو * وكل جزاء ولا جزاء اللسان المبغض * لم يخلق الله شيء أمر من رأس الحية
20 ولا أعدى عداوة من المرأة * المأوى مع الأسد والتنين أهون من النزول مع المرأة
21 22 السوء * خبث امرأة خبيثة يصفر وجه زوجها * ويسوده مثل سواد المسح * زوج
23 الجاهلة جالس بين أصحابه * ويتنفس صعداء بلا هواه * ما أكثر الشر في الدنيا * غير أنه
24 لا يبلغ شيء شر المرأة * قرعة السفهاء والخطايا تسقط عليها * كشبه رابية الرمل الذي
25 يصعدها الشيخ * كذلك المرأة السليطة عند الرجل المتواضع * لا تغتر بجمال مرأة سوء
ولا تخدع لها ولو كثر مالها *

10 *Virum lætum in ſuprema ſua ætate, qui*
dum in vivis eſt, videt pœnam inimicorum
11 *ſuorum. Fœlicem bonæ uxoris maritum,*
quòd in bove ſimul ac aſino minimè
12 *aravit. Fœlicem virum qui miſericordiam*
aſſecutus eſt, eámque auri audienti
13 *enarrat. Fœlicem quem non infeſtavit*
14 *egeſtas & peregrinatio. Timor Dei*
16 *his rebus ſublimior eſt. Radix religionis*
Dei eſt amor ejuſdem, & principium
15 *fidei placere illi. Cave igitur fili mi, &*
ne deſeras eum; quia non eſt ei ſimilis.
17 *Omnis dolor* vehemens eſt, *at nullius*
eſt qui comparetur dolori plagæque cordis.
Et malignitas quælibet atrox, *at*
18 *non ut malignitas mulieris. Et omnis*
cruciatus tolerabilis, *præter cruciatum*
victoriæ inimici. Et omnis retributio
toleranda, *præter retributionem linguæ*
19 *odio proſequentis. Non creavit Deus*
quicquam amarius capite ſerpentis, nec
inimicitiam infenſioris inimicitiæ quàm
20 *mulieris. Habitare cum leone & dracone*
facilius eſt quam morari cum muliere
21 *improba. Malæ mulieris improbitas*
pallidam reddit faciem mariti, eámque
nigram efficit quaſi nigredinem cilicii.
22 *Stultæ* mulieris *maritus ſedet inter amicos*
ſuos, & invitus longa trahit ſuſpiria.
23 *Quàm multæ ſunt in orbe nequitiæ,*
attamen nihil eſt quod æquiparetur nequitiæ
mulieris: ſors imprudentium,
24 *& facinora cadent ſuper illam. Qualis*
eſt collis arenoſus quem conſcendat ſenex,
talis eſt mulier linguax apud virum
25 *manſuetum. Ne æmuleris venuſtatem*
malæ mulieris, & ne decipiaris ab ea etiamſi
divitiis abundet.

Verſio VULG. LAT.

29
30 Mulieris ira, & irreverentia, & confuſio magna. Mulier
31 ſi primatum habeat, contraria eſt viro ſuo. Cor humile, &
32 facies triſtis, & plaga cordis, mulier nequam. Manus debiles, & genua diſſoluta, mulier quæ non beatificat virum
33 ſuum. A muliere initium factum eſt peccati, & per illam
34 omnes morimur. Non des aquæ tuæ exitum, nec modi-
35 cum; nec mulieri nequam veniam prodeundi. Si non ambulaverit ad manum tuam, confundet te in conſpectu inimi-
36 corum. A carnibus tuis abſcinde illam, ne ſemper te abutatur.

CAP. XXVI.

1 Mulieris bonæ beatus vir: numerus enim annorum illi-
2 us duplex. Mulier fortis oblectat virum ſuum, & annos
3 vitæ illius in pace implebit. Pars bona, mulier bona, in
4 parte timentium Deum dabitur viro pro factis bonis: Divitis autem & pauperis cor bonum, in omni tempore vultus
5 illorum hilaris. A tribus timuit cor meum, & in quarto
6 facies mea metuit: Delaturam civitatis, & collectionem
7 populi, Calumniam mendacem, ſuper mortem omnia gra-
8 via: Dolor cordis & luctus, mulier zelotypa. In muli-
9 ere zelotypa flagellum linguæ, omnibus communicans.
10 Sicut boum jugum, quod movetur, ita & mulier nequam:
11 qui tenet illam quaſi qui apprehendit ſcorpionem. Mulier ebrioſa, ira magna: & contumelia, & turpitudo illius
12 non tegetur. Fornicatio mulieris in extollentia oculorum, & in palpebris illius agnoſcetur.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

29
30 † Ὀργὴ καὶ ἀναίδεια καὶ αἰσχύνη μεγάλη, Γυνὴ ἐὰν ἐπιχορηγῇ τῷ
31 ἀνδρὶ αὐτῆς. † Καρδία ταπεινὴ καὶ πρόσωπον σκυθρωπὸν καὶ
32 πληγὴ καρδίας γυνὴ πονηρά· † Χεῖρες παρειμέναι καὶ γόνατα
33 παραλελυμένα, † ἥτις οὐ μακαριεῖ τὸν ἄνδρα αὐτῆς. † Ἀπὸ γυναι-
34 κὸς ἀρχὴ ἁμαρτίας, † καὶ δι᾽ αὐτὴν ἀποθνήσκομεν πάντες. † Μὴ
35 δῷς ὕδατι διέξοδον, † μηδὲ γυναικὶ πονηρᾷ (κ) ἐξουσίαν. † Εἰ
36 μὴ πορεύεται κατὰ χεῖρά σου, † Ἀπὸ τῶν σαρκῶν σου ἀπότεμε αὐτήν.

ΚΕΦ. κϛʹ.

MS.A.(κ) παῤῥησίαν.

1 † Γυναικὸς ἀγαθῆς μακάριος ὁ ἀνήρ, † καὶ (α) ἀριθμὸς τῶν ἡμερῶν
2 αὐτοῦ (β) διπλάσιος. † Γυνὴ ἀνδρεία εὐφραίνει τὸν ἄνδρα αὐτῆς,
3 † καὶ τὰ ἔτη αὐτοῦ πληρώσει ἐν εἰρήνῃ. † Γυνὴ ἀγαθὴ μερὶς ἀγαθή,
4 † ἐν μερίδι φοβουμένων (γ) κύριον δοθήσεται. † Πλουσίου δὲ καὶ πτω-
5 χοῦ καρδία ἀγαθή, † ἐν παντὶ καιρῷ πρόσωπον ἱλαρόν. † Ἀπὸ τριῶν (δ) εὐλαβήθη ἡ καρδία μου, † καὶ ἐπὶ τῷ τετάρτῳ
6 προσώπῳ (ε) ἐδεήθην. † Διαβολὴν πόλεως, καὶ ἐκκλησίαν
7 ὄχλου, † Καὶ καταψευσμόν, ὑπὲρ θάνατον πάντα μοχθηρά.
8 † Ἄλγος καρδίας καὶ πένθος † γυνὴ ἀντίζηλος ἐπὶ γυναι-
9 κί, † καὶ μάστιξ γλώσσης πᾶσιν ἐπικοινωνοῦσα. † Βοοζύγιον σαλευό-
10 μενον γυνὴ πονηρά, † ὁ κρατῶν αὐτῆς ὡς (ζ) ὁ δρασσόμενος
11 σκορπίου. † Ὀργὴ μεγάλη γυνὴ μέθυσος, † καὶ ἀσχημοσύνην αὐ-
12 τῆς (η) οὐ συγκαλύψει. † Πορνεία γυναικὸς ἐν μετεωρισμοῖς ὀφθαλμῶν, † καὶ ἐν τοῖς βλεφάροις αὐτῆς γνωσθήσεται.

MS.A.(α) ὁ ἀριθμὸς (β) διπλάσιον. (γ) τὸν κύριον (δ) ηὐλαβήθη καρδία (ε) ἐφοβήθην. (ζ) δρασσόμενος (η) οὐ μὴ

Cum Tranſlatione LATINA.

Ira, & irreverentia, & confuſio magna. Mulier, ſi ſubminiſtret viro ſuo. Cor humile, & facies triſtis, & plaga cordis mulier nequam. Manus debiles, & genua diſſoluta: (f) quæ non beatificabit virum ſuum. A muliere initium peccati: & per illam omnes morimur. Ne des aquæ exitum, nec mulieri nequam, (g) poteſtatem. Si non ambulaverit ad manum tuam, A carnibus tuis abſcinde illam.

CAP. XXVI.

Mulieris bonæ beatus vir: & numerus annorum illius duplex. Mulier fortis oblectat virum ſuum: & annos illius implebit in pace. Pars bona mulier bona: in parte timentium Dominum dabitur. Divitis autem & pauperis cor bonum; in omni tempore vultus hilaris. A tribus timuit cor meum: & in quarto facie (a) ſupplicavi: Delaturam civitatis, & collectionem turbæ, Et calumniam mendacem: ſuper mortem omnia gravia. Dolor cordis & luctus, mulier Zelotypa in mulierem (b) zelotypam: & flagellum linguæ omnibus communicans. Boum jugum, quod commovetur, mulier nequam: qui tenet illam, quaſi qui apprehendit ſcorpionem. Ira magna, mulier (c) ebrioſa: & turpitudinem ſuam non conteget. Fornicatio mulieris in extollentia oculorum, & in palpebris illius agnoſcetur.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

26 * ܡܛܠ ܕܦܘܠܚܢܐ ܩܫܝܐ ܘܒܗܬܬܐ ܒܝܫܬܐ. ܐܢܬܬܐ ܕܡܬܚܪܝܐ ܠܘܬ ܒܥܠܗ̇ . ܘܡܟܣܝܐ
27 ܕܠܒܗ̇ ܡܟܣܝܐ. ܚܫܘܟܐ * ܘܡܚܘܬܐ ܕܠܒܐ. ܐܢܬܬܐ ܒܝܫܬܐ. * ܘܪܦܝܘܬܐ ܕܐܝܕܝܐ
28 ܘܬܒܪܐ ܕܒܘܪܟܐ . ܐܢܬܬܐ ܕܠܐ ܡܝܩܪܐ ܘܡܫܒܚܐ ܠܒܥܠܗ̇. * ܡܢ ܐܢܬܬܐ ܫܪܝܘ ܚܛܗܐ
29 ܘܡܛܠܬܗ̇ . ܟܠܢ ܡܝܬܝܢܢ. * ܠܐ ܬܬܠ ܠܡܝܐ ܡܦܩܢܐ . ܘܠܐܢܬܬܐ ܒܝܫܬܐ ܐܦܐ
30 ܘܫܘܠܛܢܐ. ܐܝܟ ܡܥܠܢܐ ܕܡܝܐ ܕܐܙܠ ܘܦܬܐ . ܗܟܢܐ ܐܢܬܬܐ ܒܝܫܬܐ ܐܙܠܐ
31 ܘܡܣܓܝܐ. * ܘܐܢ ܠܐ ܐܙܠܐ ܒܬܪܟ . * ܦܣܘܩ ܒܣܪܟ ܗܒ ܠܗ̇ ܘܫܪܝܗ̇ . ܡܢ ܒܝܬܟ.
32

* ܩܦܠܐܘܢ * ܟܘ *

1 * ܐܢܬܬܐ ܛܒܬܐ ܛܘܒܘܗܝ ܠܒܥܠܗ̇. ܡܛܠ ܕܡܢܝܢܐ ܕܝܘܡܘܗܝ ܥܦܝܦܝܢ ܐܢܘܢ.
3 * ܐܢܬܬܐ ܛܒܬܐ ܬܬܝܗܒ ܠܓܒܪܐ ܕܕܚܠ ܡܢ ܡܪܝܐ. ܚܠܦ ܥܒܕܘܗܝ ܛܒܐ. * ܐܢܬܬܐ
2
4 ܚܝܠܬܢܝܬܐ ܡܚܕܝܐ ܠܒܥܠܗ̇. ܘܫܢܝ ܚܝܘܗܝ ܢܫܠܡ ܒܢܝܚܘ. * ܐܢ ܥܬܝܪ ܗܘ ܘܐܢ
5 ܡܣܟܝܢ . ܠܒܗ ܛܒ ܒܟܠܙܒܢ. ܘܐܦܘܗܝ ܢܗܝܪܝܢ. * ܡܢ ܬܠܬ ܙܥ ܠܒܝ. ܘܡܢ ܐܪܒܥ
6 ܣܓܝ ܕܚܠܬ. * ܪܛܢܐ ܕܟܢܘܫܬܐ ܕܥܡܐ ܣܓܝܐܐ. ܘܡܚܘܬܐ ܕܠܫܢܐ. ܟܠܗܝܢ
10 ܐܟܚܕܐ. * ܢܝܪܐ ܩܫܝܐ ܐܢܬܬܐ ܒܝܫܬܐ. ܘܡܢ ܕܡܣܝܒܪ ܠܗ̇ ܐܚܝܕ ܥܩܪܒܐ. * ܪܘܓܙܐ
11
12 ܪܒܐ ܐܢܬܬܐ ܪܘܝܬܐ ܘܦܟܝܪܬܐ. ܕܗܝ ܨܥܪܗ̇ ܠܐ ܡܟܣܝܐ. * ܙܢܝܘܬܗ̇ ܕܐܢܬܬܐ ܒܡܪܘܡܘܬܐ
ܕܥܝܢܝܗ̇. ܘܡܢ ܓܒܝܢܝܗ̇ ܡܬܝܕܥܐ.

Nam ſervitus dura, & ignominia peſſima eſt mulier ferociens in maritum ſuum, cujus etiam cor eſt diſſimulatum. Tenebræ & plaga cordis, eſt mulier improba. Remiſſio manuum, & fractio genuum eſt mulier quæ non honorat nec glorificat maritum ſuum. A muliere cœpêre peccata, & ejuſdem cauſâ omnes morimur. Ne præbeas aquis erumpendi locum, neque mulieri ſceleroſæ vultum *hilarem* & poteſtatem. Nam quemadmodum aditus aquarum progreditur & amplior evadit, ita mulier ſceleroſa procedit peccando. Quòd ſi te minimè ſequatur, Carnem tuam reſeca, da illi, eamque è domo tua dimittito.

CAP. XXVI.

Probæ mulieris beatus eſt maritus; nam dies vitæ ipſius conduplicati ſunt. Mulier bona dabitur viro timenti Dominum propter bona ipſius opera. Mulier ſtrenua exhilarat maritum ſuum, & is annos vitæ ſuæ jucundè tranſiget. Sivè *enim* dives ſit, ſivè pauper, cor ejus omni tempore bonum eſt, & vultus ejus lucidus. Tria expaveſcit cor meum, & quatuor vehementer exhorreſco: Murmurationem turbæ inter populum frequentem, et plagam linguæ, hæc omnia æqué. Jugum duriſſimum eſt mulier improba; & qui ſuſtinet eam, ſcorpium prehendit. Ira maxima eſt mulier ebrioſa & ſtupida, quæ turpitudinem ſuam minimè celat. Scortatio mulieris ex elatione oculorum & ex ſuperciliis ejus cognoſcitur.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

26 * لان اصعب الاشياء واسدها عارا * امراة تكون زوجها * وتنكس براس عشيرتها * ظلمة
27
28 البصر ووجع القلب امراة سوء * وارتعاش اليدين وانكسار الركب المراة * اذا لم
29 تكرم زوجها ولم توقره * من الامراة ابتدت الخطية * ومن اجلها علقنا الموت * لا تصير
30 للماء مسيلا ومخرجا * ولا تعط للمراة السوء وجها وسلطان * فانه مثل ينبوع الماء الذي
31 ينبع * كذلك الامراة الفاسقة تكثر الذنوب * فان لم تكون تتبع هواك * فاقطع
32 لحمك واوفيها مهرها * وخل سبيلها * الفصل السادس والعشرون *

1 * طوبا لزوج امراة صالحة * لان ايام حياته مضاعفة * تزويج امراة عفيفة صالحة من
3
2 رجل خير من مكافاة لاعماله الصالحة * الامراة القوية البار تنعم زوجها * ويتم عمره
4 بفرح * غني كان ام فقير * فقلبه ناعم ابدا * ووجهه مستنير * ثلثة خصال فزع قلبي
5
6 منها * وخشيت الرابعة جدا * تذمر الجماعة في وسط شعب كثير * وضربة اللسان * هذه
10 كلها امر من الموت * نيرا شديدا امراة السوء * ومن احتملها كالذي قد امسك عقربا *
11 * غضبا شديدا امراة سكيرة متاهبة * لانها لا تستر سرها * زنا الامراة برفع لحاظها
12 ومن رفع حاجبيها يعرف *

Quoniam aſperrima atque turpiſſima rerum eſt mulier fallens maritum ſuum, & familiæ ſuæ caput demittens. Obſcuritas oculorum, & dolor cordis eſt mulier improba. Tremor manuum, & fractio genuum eſt mulier quæ marito ſuo nec honorem nec reverentiam exhibet. A muliere initium duxit peccatum, & propter ipſam mors invaſit nos. Ne facias aquæ effluendi & exeundi locum, neque mulieri improbæ vultum benignum & poteſtatem præbeas; quia ut fons aquæ quæ ſcatet, ita mulier adultera multiplicat flagitia. Quòd ſi voluntatem tuam minimè ſequatur, Abſcinde carnem tuam, redde illi dotem ipſius, ejúſque vitæ inſtitutum dimitte.

CAP. XXVI.

Foelicem maritum bonæ mulieris; dies enim vitæ ipſius ſunt conduplicati. Matrimonium cum muliere caſta & proba, donum eſt viri probi, in præmium bonorum operum ipſius. Mulier fortis ac juſta oblectat maritum ſuum, iſque ætatem ſuam lætanter finiet. Sivè dives fuerit, ſivè pauper, cor ejus ſemper eſt hilare, & vultus ejus ſplendens. Tres mores pertimeſcit cor meum, & quartum vehementer formido: Murmurationem cœtûs in medio populi frequentis, & flagellum linguæ, hæc omnia ſunt morte graviora. Jugum durum eſt mulier improba, & qui tolerat eam, perinde facit ac qui apprehendit ſcorpionem. Indignatio magna eſt mulier ebrioſa & accincta; quoniam ſcelus ſuum minimè contegit. Scortatio mulieris ex elatione oculorum & ex elatione ſupercilii ſui cognoſcitur.

Verſio VULG. LAT.

13 In filia non avertente ſe, firma cuſtodiam: ne inventâ occaſione
14 utatur ſe. Ab omni irreverentia oculorum ejus cave,
15 & ne mireris ſi te neglexerit. Sicut viator ſitiens, ad
fontem os aperiet, & ab omni aqua proxima bibet, & contra
omnem palum ſedebit, & contra omnem ſagittam aperiet
16 pharetram donec deficiat. Gratia mulieris ſedulæ delectabit
17 virum ſuum, & oſſa illius impinguabit. Diſciplina
18 illius, datum Dei eſt. Mulier ſenſata & tacita, non eſt immutatio
19 eruditæ animæ. Gratia ſuper gratiam, mulier ſancta
20 & pudorata. Omnis autem ponderatio non eſt digna
21 continentis animæ. Sicut Sol oriens mundo in altiſſimis
Dei, ſic mulieris bonæ ſpecies in ornamentum domûs ejus.
22 Lucerna ſplendens ſuper candelabrum ſanctum, & ſpecies
23 faciei ſuper ætatem ſtabilem. Columnæ aureæ ſuper baſes
argenteas, & pedes firmi ſuper plantas ſtabilis mulieris.
24 Fundamenta æterna ſupra petram ſolidam, & mandata Dei
25 in corde mulieris ſanctæ. In duobus contriſtatum eſt cor
26 meum, & in tertio iracundia mihi advênit. Vir bellator deficiens
27 per inopiam: & vir ſenſatus contemptus: Et qui
tranſgreditur à juſtitia ad peccatum, Deus paravit eum ad
28 rhomphæam. Duæ ſpecies difficiles & periculoſæ mihi apparuerunt:
difficilè exuitur negotians à negligentia: &
non juſtificabitur caupo à peccatis labiorum.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

13 † Ἐπὶ θυγατρὶ ἀδιατρέπτῳ στερέωσον φυλακήν, † ἵνα μὴ εὕροῦσα
14 ἄνεσιν ἑαυτῇ χρήσηται. † Ὀπίσω ἀναιδοῦς ὀφθαλμοῦ φύλαξαι, καὶ
15 μὴ θαυμάσῃς ἐὰν εἰς σὲ (ʰ) πλημμελήσῃ. † Ὡς διψῶν ὁδοιπόρος
(η) τὸ στόμα ἀνοίγει, † καὶ ἀπὸ παντὸς ὕδατος τοῦ σύνεγγυς πίεται, † κατέναντι παντὸς πασσάλου καθήσεται, † καὶ ἔναντι βέλους ἀνοίξει
16 φαρέτραν. † Χάρις γυναικὸς τέρψει (θ) τὸν ἄνδρα αὐτῆς, † καὶ
17 τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ πιανεῖ· Ἡ ἐπιστήμη αὐτῆς. † δόσις κυρίου Γυνὴ σιγηρά,
18 † καὶ οὐκ ἔστιν ἀντάλλαγμα πεπαιδευμένης ψυχῆς. † Χάρις
19 ἐπὶ χάριτι γυνὴ αἰσχυντηρά, † Καὶ οὐκ ἔστι σταθμὸς πᾶς ἄξιος
20 ἐγκρατοῦς ψυχῆς. † Ἥλιος ἀνατέλλων ἐν ὑψίστοις κυρίου, † καὶ
21 κάλλος ἀγαθῆς γυναικὸς ἐν κόσμῳ οἰκίας (ι) αὐτοῦ. † Λύχνος
22 ἐκλάμπων ἐπὶ λυχνίας ἁγίας, † καὶ κάλλος προσώπου ἐπὶ ἡλικίᾳ
23 στασίμῃ. † Στῦλοι (κ) χρύσεοι ἐπὶ βάσεως ἀργυρᾶς, † καὶ πόδες
25 ὡραῖοι ἐπὶ στέρνοις εὐσταθοῦς. † Ἐπὶ δυσὶ λελύπηται ἡ καρδία μου,
26 † καὶ ἐπὶ τῷ τρίτῳ θυμός μοι ἐπῆλθεν· † Ἀνὴρ πολεμιστὴς ὑστερῶν
27 δι' ἔνδειαν, † καὶ ἄνδρες συνετοὶ ἐὰν σκυβαλισθῶσιν· † Ἐπανάγων
ἀπὸ δικαιοσύνης ἐπὶ ἁμαρτίαν, † ὁ κύριος ἑτοιμάσει εἰς ῥομφαίαν
28 αὐτόν. † Μόλις ἐξελεῖται ἔμπορος ἀπὸ πλημμελείας, † καὶ
οὐ δικαιωθήσεται κάπηλος ἀπὸ ἁμαρτίας.

MS.A. (ʰ) πλημμελήσει. (η) στόμα ἀνοίξει, (θ) ἄνδρα (ι) αὐτῆς. (κ) χρύσιοι

In filia (l) non avertente ſe firma cuſtodiam; 13
ne inventâ remiſſione utatur ſe. Poſt irreverentem 14
oculum cave; & non mireris, ſi in te deliquerit.
Sicut viator ſitiens, os aperit, & ab 15
omni aqua proxima bibet, contra omnem palum
ſedebit, & contra ſagittam aperiet pharetram. 16
Gratia mulieris delectabit virum ſuum: & 17
oſſa illius impinguabit. Scientia ipſius. Datum
Domini eſt. Mulier taciturna: & non eſt commutatio 18
eruditæ animæ. Gratia ſuper gratiam 19
mulier pudorata: Et non eſt pondus omne dignum 20
continentis animæ. Sol exoriens in altiſſimis 21
Domini, et ſpecies mulieris bonæ in ornamento
domûs ſuæ. Lucerna lucens ſuper candelabrum 22
ſanctum, et ſpecies faciei in ætate
ſtabili. Columnæ aureæ ſuper baſim argenteam, 23
et pedes decori in pectoribus (e) ſtabilis. In 25
duobus contriſtatum eſt cor meum: et in tertio
iracundia mihi advênit: Vir bellator deficiens 26
per inopiam: et viri ſenſati, ſi contemnantur.
Regrediens à juſtitia ad peccatum, 27
Dominus parabit eum ad romphæam. Difficile 28
exuetur negotians à delicto: et non juſtificabitur
caupo à peccato.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

13 * ܥܠ ܡܪܝܚܬܐ ܐܣܓܝ ܢܛܘܪܐ. ܡܛܠ ܕܠܝܬ ܠܗ ܢܝܚܐ. ܐܠܐ ܐܢ ܬܓܢܘܒ. * ܒܬܪ
14 15 ܡܪܝܚܬ ܥܝܢܐ ܪܗܛ. ܘܠܐ ܬܬܡܗܡܗ. ܕܠܡܐ ܬܛܥܝܟ. * ܐܝܟ ܨܗܝܐ ܕܐܬܐ ܡܢ
ܐܘܪܚܐ. ܘܦܘܡܗ ܦܬܝܚ ܠܡܝܐ ܩܪܝܪܐ. ܘܡܢ ܟܠ ܡܝܐ ܫܬܐ. ܘܥܠ ܟܠ ܩܝܣ
16 ܡܣܬܡܟ. ܘܩܕܡ ܟܠ ܓܐܪܐ ܦܬܝܚ ܩܛܪܩܗ. * ܗܟܢܐ ܗܝ ܐܢܬܬܐ ܙܢܝܬܐ. ܕܠܟܠ ܢܦ
17 ܦܬܝܚ ܥܘܒܗ. * ܡܘܗܒܬܗ ܕܐܠܗܐ ܐܢܬܬܐ ܛܒܬܐ. ܘܠܝܬ ܕܡܝܐ ܠܚܘܣܟܐ ܕܓܓܪܬܐ.
18 * ܛܝܒܘܬܐ ܥܠ ܛܝܒܘܬܐ ܐܢܬܬܐ ܢܟܦܬܐ. * ܘܠܝܬ ܡܬܩܠܐ ܠܚܘܣܟܐ ܕܦܘܡܐ.
19 20 * ܐܝܟ ܫܡܫܐ ܕܢܗܝܪ ܒܪܩܝܥܐ ܕܫܡܝܐ. ܗܟܢܐ ܫܘܦܪܗ ܕܐܢܬܬܐ ܛܒܬܐ ܟܕ ܝܬܒܐ
21 ܒܒܝܬܗ. * ܐܝܟ ܫܪܓܐ ܕܢܗܝܪ ܥܠ ܡܢܪܬܐ ܕܩܘܕܫܐ. ܫܘܦܪܗ ܕܐܢܬܬܐ ܛܒܬܐ ܟܕ ܝܬܒܐ
22 ܒܒܝܬܗ. * ܐܝܟ ܣܛܘܢܐ ܕܕܗܒܐ ܕܣܝܡ ܥܠ ܐܣܬܐ ܕܣܐܡܐ. ܫܦܝܪܢ ܗܠܟܬܗ ܒܬܘܩܢ ܒܝܬܗ.
23 24 * ܒܪܝ ܢܛܘܪ ܙܒܢܐ ܕܛܠܝܘܬܟ. ܘܠܐ ܬܬܠ ܠܢܘܟܪܝܐ ܚܝܠܟ. * ܒܥܝ ܡܢܬܟ ܡܢ ܟܠ ܐܪܥ
25 ܦܠܚܘܬܐ ܛܒܬܐ. ܒܬܘܟܠܢܐ ܙܪܘܥ ܙܪܥܟ ܒܫܪܒܬܟ ܕܝܠܟ. * ܘܗܟܢܐ ܢܗܘܘܢ ܥܠܠܬܟ. ܘܠܐ ܬܬ
26 ܒܪܬ ܠܗܘܢ ܐܦ ܙܪܥܟ. * ܐܢܬܬܐ ܓܝܘܪܬܐ ܐܝܟ ܕܠܐ ܡܕܡ ܡܬܚܫܒܐ. ܐܢܬܬܐ ܕܝܢ ܒܥܝܠܬܐ ܐܝܟ ܡܓܕܠܐ
27 ܕܡܘܬܐ ܠܐܝܠܝܢ ܕܡܬܚܒܪܝܢ ܠܗ ܡܬܚܫܒܐ. * ܐܢܬܬܐ ܥܘܠܬܐ ܒܦܠܓܘܬܗ ܕܓܒܪܐ
28 ܥܘܠܐ ܡܬܝܗܒܐ. ܐܢܬܬܐ ܕܝܢ ܕܚܠܬ ܐܠܗܐ ܠܕܚܠ ܐܠܗܐ ܡܬܝܗܒܐ. * ܠܐܢܬܬܐ ܚܨܝܦܬܐ ܬܒܠ
29 ܚܨܝܦܘܬܐ. ܒܪܬܐ ܕܝܢ ܢܟܦܬܐ ܐܦ ܠܒܥܠܗ ܬܒܗܬ. * ܐܢܬܬܐ ܕܝܢ ܚܨܝܦܬܐ ܐܝܟ ܟܠܒܐ ܡܬܚܫܒܐ.
ܘܕܕܚܠܐ ܡܢ ܡܪܝܐ ܐܝܟ ܢܟܦܬܐ.

* Inverecundæ multos adhibe cuſtodes; nulla 13
enim eſt illi quies, donec furetur. Poſt eam 14
quæ impudentibus eſt oculis, curre, nec
moram interponas; ne te decipiat. Qualis 15
eſt ſitibundus accedens è via, cujus os apertum
eſt aquis frigidis, & quamvis aquam
bibit, cuicunque ligno innititur, & cuilibet
ſagittæ patet ipſius pharetra; Talis eſt mulier 16
adultera, cujus vulva patet unicuique.
Donum Dei eſt mulier bona: nec ullum eſt 17
pretium parſimoniæ gutturis. Gratia ſuper 18
gratiam eſt mulier verecunda. Nec ullum 19
eſt pondus temperantiæ oris. Qualis eſt 20
ſol lucens in firmamento cœli, talis eſt pulchritudo
probæ mulieris dum ſedet domi
ſuæ. Similis eſt lucernæ ſplendenti ſuper 21
candelabrum ſanctuarii, pulchritudo mulieris
bonæ dum ſedit domi ſuæ. Ut epiſtylia 22
aurea ſcapo argenteo ſuperpoſita, formoſi
ſunt greſſus ejus in diſpoſitione domûs ſuæ.
Fili mi, cautè conſerva tempus juventutis 23
tuæ, & ne des alieno robur tuum. Quære 24
ſortem tuam ex omni terra agri optimi, ad ſerendum
fidentèr ſemen tuum in propriis generationibus: 25
Atque ita fructus, tui erunt,
nec erit ubicunque ſoboles tua. Mulier adultera 26
nihili æſtimatur: mulier autem maritata,
ut mortis propugnaculum his qui ſe conjunxerint
illi, reputatur. Mulier impia in 27
partem iniqui hominis dabitur; pia verò
mulier timenti Deum dabitur. Mulierem inverecundam 28
atteret ignominia; filia verò honeſta
vel maritum ſuum verebitur. Cæterùm 29
mulier inverecunda, ut canis reputabitur;
quæ autem reveretur Dominum, pudore prædita
eſt.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

13 14 * اكثر الحفاظ على الجارية * ليلا تفر وتفجر * الحق السفيهة ولا تغفل * لعلها تخونك *
15 * مثل العطشان القادم من السفر وهو تايق الشرب البارد فيشرب من كل ماء * ويستند
16 على كل خشبة * وجعبته مفتوحة لقبول كل نبل * كذلك الامراة الزانية تبذل فرجها لكل
17 18 من طلبها * عطية الرب الامراة الخيرة * ولا يحصي ثمن امراة جيدة كافة الخلق *
19 20 * نعمة على نعمة امراة شديدة الانفة والحياء * وليس شيا يعادل الاقتصار * مثل الشمس
21 الطالعة في اديم السماء * كذلك حسن الامراة بجلوسها في بيتها * مثل السراج على منارة
23 التطهير * كذلك حسن الامراة الخيرة بقعودها في بيتها * يا بني احفظ نفسك في شبابك *
24 واياك ان تبذل قوتك للغرباء * اطلب حصتك من ارض بقعة حسنة * وازرع زرعك في
25 عشيرتك وانت واثق مطمان * كذلك تنموا غلاتك * ولا تكون عشيرتك في كل موضع *
26 * الامراة الفاجرة لا تعدها شيا * واما المحصنة اذا فجرت فهي شبه البرج الساقط على
27 من يدنو اليه * والامراة الفاسقة تقع في حظ الفاجر * والورعة تزوج من رجل تقي *
28 * والتي لا تستحي تبلي الشتيمة جسدها * واما الابنة الخيرة فهي تستحي من زوجها *
29 * وايضا التي لا تحيا انزلها بمنزلة الكلب * والتي تتقي الله تانف وتستحي *

Multiplica cuſtodes ſuper filiam, ne exiliat, 13
perpetretque flagitia. Stultam propiùs 14
ſequere, & ne negligas; ne te decipiat.
Quemadmodum ſitibundus adveniens 15
ex itinere, potúmque frigidum
exoptans, omnem aquam bibit,
cuilibet ligno innititur, ejúſque pharetra
ad quamcunque ſagittam ſuſcipiendum
eſt aperta; Ita mulier fornicaria 16
vulvam ſuam cuivis petenti proſtituit.
Munus Domini eſt mulier 17
proba, & creaturæ omnes non ſupputabunt
pretium bonæ mulieri. Gratia 18
gratiæ ſuperaddita eſt mulier grandis
modeſtiæ & verecundiæ. Et nihil 19
eſt quod temperantiam coæquet. Quod 20
ſol fulgens in firmamento cœli, hoc
eſt pulchritudo mulieris domi ſuæ
ſedentis. Quod lucerna ſuper candelabrum 21
expiationis, hoc eſt pulchritudo
probæ mulieris domi ſuæ ſedentis.
O fili mi, cuſtodi teipſum in 23
juventute tua, & cave ne des robur
tuum alienis. Quære ſortem tuam 24
è terra boni agri, & ſere ſemen
tuum in familia tua tutus ac ſecurus.
Hoc modo creſcent proventus tui, nec 25
erit ſtirps tua quolibet in loco. Mulierem 26
adulteram nihili æſtimes: at verò
maritata cùm adulterium committit,
ſimilis eſt turri corruenti ſuper eum qui
propiùs accedit ad ipſam. Mulier ferox 27
cadet in ſortem ſceleroſi; pia verò in
matrimonium ducetur à viro religioſo.
Mulieris *impudentis corpus contumeliâ* 28
tabeſcet; verùm filia pudica maritum
ſuum veretur. Præterea eam quæ non eſt 29
verecunda, quaſi canem reputa; quæ verò
Deum timet, pudica eſt ac verecunda.

Verſio VULG. LAT.

CAP. XXVII.

1 PRopter inopiam multi deliquerunt: & qui quærit locu-
2 pletari, avertit oculum ſuum. Sicut in medio compaginis
lapidum palus figitur, ſic & inter medium venditionis &
3 emptionis anguſtiabitur peccatum. Conteretur cum delin-
4 quente delictum. Si non in timore Domini tenueris te in-
5 ſtanter, citò ſubvertetur domus tua. Sicut in percuſſura cri-
bri remanebit pulvis, ſic aporia hominis in cogitatu illius.
6 Vaſa figuli probat fornax, & homines juſtos tentatio tribu-
7 lationis. Sicut ruſticatio de ligno oſtendit fructum illius,
8 ſic verbum ex cogitatu cordis hominis. Ante ſermonem
9 non laudes virum: hæc enim tentatio eſt hominum. Si ſe-
quaris juſtitiam, apprehendes illam: & indues quaſi po-
derem honoris, & inhabitabis cum ea, & proteget te in
ſempiternum, & in die agnitionis invenies firmamentum.
10 Volatilia ad ſibi ſimilia conveniunt: & veritas ad eos,
qui operantur illam, revertetur.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

ΚΕΦ. κζ΄.

1 †Χάριν ἀδιαφόρου πολλοὶ ἥμαρτον, †καὶ ὁ ζητῶν πληθῦναι, ἀπο-
2 στρέψει ὀφθαλμόν. †Ἀναμέσον ἁρμῶν λίθων παγήσεται πάσσαλος,
†καὶ ἀναμέσον πράσεως καὶ ἀγορασμοῦ συντριβήσεται ἁμαρτία.
4 †Ἐὰν μὴ ἐν φόβῳ κυρίου κρατήσῃ κατὰ σπουδὴν, †ἐν τάχει κατα-
5 στραφήσεται αὐτοῦ ὁ οἶκος. Ἐν σείσματι κοσκίνου διαμένει κοπρία,
6 †οὕτως σκύβαλα ἀνθρώπου ἐν λογισμῷ αὐτοῦ. †Σκεύη κερα-
μέως (*)δοκιμάζει κάμινος, †καὶ πειρασμὸς ἀνθρώπου ἐν (α) δια-
7 λογισμῷ αὐτοῦ. †Γεώργιον ξύλου ἐκφαίνει ὁ καρπὸς αὐτοῦ, οὕτως
8 λόγος ἐνθυμήματος (β) καρδίας ἀνθρώπου. †Πρὸ λογισμοῦ
μὴ (γ) ἐπαινέσῃς ἄνδρα, †οὗτος γὰρ πειρασμὸς ἀνθρώπων.
9 †Ἐὰν διώκῃς τὸ δίκαιον, καταλήψῃ, †καὶ ἐνδύσῃ αὐτὸ ὡς
10 ποδήρη δόξης. †Πετεινὰ πρὸς τὰ ὅμοια (δ) αὐτοῖς καταλύσει,
†καὶ ἀλήθεια πρὸς τοὺς ἐργαζομένους αὐτὴν ἐπανήξει.

MS.A. (*)δοκιμάσει (α)λογισμῷ (β) καρδία (γ) ἐπαίνει (δ)αὐτῶν

CAP. XXVII.

PROPTER indifferens multi deliquerunt: 1
& qui quærit locupletari, avertet oculum. In 2
medio compaginis lapidum palus figetur: & in-
ter medium venditionis & emptionis anguſtia-
bitur peccatum. Si non in timore Domini tenuerit 4
ſe inſtanter; citò ſubvertetur domus ejus. In
percuſſura cribri remanet fimus: ſic quiſquiliæ 5
hominis in cogitatione ejus. Vaſa figuli pro- 6
bat fornax: & tentatio hominis in ſermocina-
tione ejus. Culturam ligni oſtendit fructus ipſi- 7
us: ſic verbum excogitatum, hominis cor.
Ante ſermonem non laudes virum: hæc enim 8
tentatio eſt hominum. Si ſequaris juſtitiam, 9
apprehendes, & indues illam, quaſi poderem
honoris. Volatilia ad ſibi ſimilia divertent: & 10
veritas ad eos, qui operantur ipſam, revertetur.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

30 * ܐܢܬܬܐ ܕܡܝܩܪܐ ܠܒܥܠܗ܂ ܚܟܝܡܬܐ ܡܬܚܫܒܐ ܠܟܠ ܐܢܫ܂ ܘܪܫܝܥܬܐ ܕܐܝܬܝܗ ܡܨܥܪܢܝܬܐ
31 ܒܫܘܒܗܪܗ܂ ܠܟܠ ܐܢܫ ܡܬܝܕܥܐ܂ * ܐܢܬܬܐ ܛܒܬܐ ܛܘܒܘܗܝ ܠܒܥܠܗ܂ ܡܢܝܢܐ
32 ܓܝܪ ܕܫܢܝ ܚܝܘܗܝ ܐܥܦܝܢ ܗܘ܂ * ܚܪܝܢܐ ܕܐܢܬܬܐ ܒܢܝܚܘܬܐ ܗܘ܂ ܘܐܝܟ ܐܫܬܐ
ܙܥܘܪܬܐ ܗܟܢܐ ܡܬܚܙܝܐ܂ ܐܢܬܬܐ ܚܪܝܢܝܬܐ ܘܠܫܢܢܝܬܐ܂ ܐܝܟ ܩܪܢܐ ܕܡܥܝܪܐ ܩܪܒܐ
33 ܡܬܚܫܒܐ܂ * ܢܦܫܐ ܕܝܢ ܕܟܠ ܒܪܢܫ ܕܐܝܬܘܗܝ܂ ܒܗܠܝܢ ܟܠܗܝܢ ܡܬܡܟܟܐ܂ ܒܫܓܘܫܝܐ
34 ܕܩܪܒܐ܂ ܚܝܐ ܡܬܕܒܪܝܢ ܒܡܪܝܪܘܬܐ܂ * ܥܠ ܬܪܬܝܢ ܟܪܐ ܠܒܝ܂ ܘܥܠ ܬܠܬܐ܂ ܚܫܝܬ
35 ܛܒ ܠܝ܂ * ܥܠ ܓܒܪܐ ܒܪ ܚܐܪܐ ܕܐܬܡܣܟܢ ܘܐܬܚܣܪ܂ ܘܥܠ ܐܢܫܐ ܡܝܩܪܐ ܕܐܬܒܙܝܘ
36 ܡܢ ܐܝܩܪܗܘܢ܂ ܘܥܠ ܡܢ ܕܗܦܟ ܡܢ ܕܚܠܬܗ ܕܐܠܗܐ܂ * ܠܚܛܝܐ ܫܠܡ ܠܝܘܡ ܩܛܠܐ܂
37 ܒܥܩܬܐ ܕܝܢ܂ * ܡܬܦܨܐ ܬܓܪܐ ܡܢ ܚܛܗܐ܂ ܐܢ ܠܐ ܒܗܕܐ܂ ܐܠܐ ܒܗܝ
ܡܬܬܩܠ܂ ܘܚܢܘܬܐ ܕܝܢ ܠܐ ܡܬܦܪܩ ܡܢ ܚܛܗܐ܂ * ܩܦܠܐܘܢ * ܟܙ *
1 * ܣܓܝܐܐ ܕܚܛܘ܂ ܡܛܠ ܕܠܝܬ ܒܗܘܢ ܕܚܠܬܐ܂ ܘܕܨܒܐ ܠܡܣܓܝܘ ܚܛܗܐ܂ ܡܗܦܟ
2 ܥܝܢܘܗܝ܂ * ܒܝܬ ܟܐܦܐ ܠܟܐܦܐ ܥܐܠ ܣܟܬܐ܂ ܘܒܝܬ ܙܒܘܢܐ ܠܡܙܒܢܢܐ
3 ܡܬܥܫܢܝܢ ܚܛܗܐ܂ * ܒܪܝ ܐܢ ܠܐ ܬܬܒܥܐ ܠܕܚܠܬܗ ܕܐܠܗܐ ܠܚܕܐ ܩܠܝܠ܂ ܙܒܢܐ ܣܓܝܐܐ
5 ܬܐܒܕ܂ * ܐܝܟ ܬܢܢܐ ܣܓܝܐܐ ܕܥܠ ܢܘܪܐ܂ ܗܟܢܐ ܡܚܫܒܬܐ ܕܒܢܝܢܫܐ ܥܠ ܡܠܝܗܘܢ܂
6 * ܐܝܟ ܕܦܠܚܘܬܐ ܕܐܝܠܢܐ ܡܚܘܝܐ ܦܐܪܘܗܝ܂ ܗܟܢܐ ܡܚܫܒܬܗܘܢ ܥܠ ܪܥܝܢܝܗܘܢ ܕܒܢܝ
8 ܐܢܫܐ܂ * ܐܢ ܬܪܕܘܦ ܩܘܫܬܐ ܬܕܪܟܝܗ܂ ܘܬܠܒܫܝܗ ܐܝܟ ܢܚܬܐ ܕܫܘܒܚܐ܂
9 * ܦܪܚܬܐ ܕܫܡܝܐ ܥܡ ܓܢܣܗܝܢ ܫܪܝܢ܂ ܘܩܘܫܬܐ ܥܡ ܥܒܘܕܝܗ ܐܙܠܐ܂

Mulier quæ maritum ſuum honorat, ſapiens ab unoquoque judicabitur; impia verò quæ contumelioſa eſt in ſuperbia ſua, ab omnibus cognoſcetur. 30 Bonæ mulieris beatus eſt maritus; numerus enim annorum vitæ ipſius duplex eſt. 31 Jurgium mulieris eſt cum lenitate, & quaſi tenuis febricula, ſic eſſe videtur. 32 Rixoſa mulier & linguax, ut tuba ad bellum excitans reputatur. Animus autem cujuſvis hominis exiſtentis, his omnibus dejicitur: in tumultu *enim* bellico vita miſerè ducitur. 33 Duabus de rebus angitur cor meum, & tertiam moleſtè admodùm fero: 34 De viro ingenuo in paupertatem & inopiam redacto: 35 & de hominibus celebris nominis è gloria ſua decidentibus; & de illo qui ſe retrahit à religione Dei. Facinoroſum trade ad diem cædis. 36 Summa cum difficultate eximitur mercator è peccatis: *nam* ſi non in iſta, ſaltem in illa re offendet. 37 Caupo verò peccatis non vacaverit.

CAP. XXVII.

Multi ſunt qui peccaverunt, quòd timore carerent: 1 & qui vult multiplicare peccata, oculos ſuos avertit. Inter lapidem & alterum intrat paxillus, 2 & inter emptorem ac venditorem vires acquirunt peccata. Fili mi, 3 ſi timorem Dei *vel* minimùm prætergrediaris, multum tempus amittes. Quemadmodum multus fumus incumbit igni, 5 ita ſermones hominis cogitationi. Quemadmodum arboris cultura fructus ejus producit, 6 ſic hominum cogitationes erga mentes ipſorum. Si quæras veritatem, 8 reperies illam, & tanquam veſtem gloriæ indues eam. Volucres 9 cœli apud ejuſdem generis *volucres* habitant, & veritas ad exercentes illam ſe recipit.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

30 * والمراة التي تكرم زوجها * فتري للناس اجمعين انها حكيمة * والمنافقة والشرابة
31 المسروة تعرف من فعالها * طوبا لزوج امراة صالحة * فان سني عمره مضاعفة * مشاجرة
32 الامراة بالسكون والمودة * وعنادها شبيه بالمليلة التي تجهد صاحبها * والسحابة السليطة
33 فعدها مثل صوت القرن في يوم القتال * هذه الامور التي اخبرك بها مرة على انفس جميع
34 الناس * اذا ارتج القتال بالمسغبة والشدة يكون العيش نكدا * انكسر قلبي لخصلتين
35 وصعبت على الثالثة جدا * على رجل حر اصابته الحاجة والفقر * وعلى اناس ذوي كرامة
36 زالت عنهم كرامتهم * وعلى كل من يرجع عن خشية الله * ارفع صاحب الشر في يوم
37 القتل * وبشدة شديدة ينجو التاجر من الخطية * لانه ان لم يكن دميم في هذه
الخصلة اثم في اخرا * والخمار لا يتبرر * الفصل السابع والعشرون *
1 2 * كثير من الناس اذنب لقلة علمه * من توانى عن خطاياه يكثرها * فيما بين الحجرين
3 يدخل الوتد * وفيما بين البيع والمبتاع تكثر الخطايا * يا بني ان انت تعديت
5 خشية الله قليلا نقصك الخير زمانا * مثل الدخان الكثير فوق النار كذلك كلام الناس
6 عند الحساب * شبه الاشجار التي اذا اصلحت كثر اثمارها * كذلك حساب الناس على
8 9 قلوبهم * ان طلبت الحق ادركته * ولبسته كثوب المجد * طاير السماء انما يسكن
مع شبهه * والحق يقصد الي عماله *

Mulier quæ maritum ſuum honorat, ſapiens habebitur ab omnibus hominibus; 30 *impia verò, bibax, & arrogans, ab operibus ſuis cognoſcetur. Beatus eſt bonæ uxoris maritus, nam anni ætatis ejus ſunt conduplicati.* 31 *Rixa mulieris quieta eſt ac moderata, ejúſque contumacia ſimilis eſt febri oſſium inditæ quæ laborantem excruciat.* 32 *Guloſam & linguacem, reputa quaſi tubæ ſonitum in die certaminis.* 33 *Res iſtæ quas tibi narro, amaræ ſunt animis omnium hominum. Quando prælium cum calamitate & anguſtia movetur, difficilis eſt victus.* 34 *Duobus de nominibus confractum eſt cor meum, & de tertio vehementer laboravi:* 35 *De viro nobili cui accidit egeſtas & paupertas; & de hominibus honoratis qui privantur honore ſuo; déque omni eo qui ſe retrahit à timore Dei.* 36 *Tolle flagitioſum in die occiſionis.* 37 *Præterea, ſumma cum difficultate mercator peccatum evitat, quoniam ſi non ſit reus hac in re, in altera delinquet: & caupones haud juſtificabuntur.*

CAP. XXVII.

Multi ex hominibus deliquerunt ob ſcientiæ penuriam. Qui peccata ſua neglexerit, multiplicabit illa. Inter duos lapides ingreditur clavus, & inter venditionem & emptionem multiplicantur peccata. O fili mi, ſi tu Dei timorem paululùm tranſgrediaris, diu tibi deerit bonum. Qualis eſt fumus copioſus ſuper ignem, talia hominum verba tempore rationis. Quemadmodum arbores quæ reparantur, copioſos producunt fructus: ita hominum ratio in cordibus eorum. Si quæſieris veritatem, aſſequeris illam, & ut veſtem gloriæ indues illam. Volucres quidem cœli cum ſibi conſimilibus habitant, & veritas ad operantes eam contendit.

Versio VULG. LAT.

11 Leo venationi insidiatur semper; sic peccata operantibus
12 iniquitates. Homo sanctus in sapientia manet sicut Sol:
13 nam stultus sicut luna mutatur. In medio insensatorum
serva verbum tempori: in medio autem cogitantium assiduus
14 esto. Narratio peccantium odiosa, & risus illorum in
15 delitiis peccati. Loquela multùm jurans horripilationem
16 capiti statuet: & irreverentia ipsius obturatio aurium. Effusio
sanguinis in rixa superborum: & maledictio illorum
17 auditus gravis. Qui denudat arcana amici, fidem perdit,
18 & non inveniet amicum ad animum suum. Dilige proximum,
19 & conjungere fide cum illo. Quòd si denudaveris
20 absconsa illius, non persequêris post eum. Sicut enim homo,
qui perdit amicum suum, sic & qui perdit amicitiam
21 proximi sui. Et sicut qui dimittit avem de manu
sua, sic dereliquisti proximum tuum, & non eum capies.
Non illum sequaris, quoniam longè abest: effugit enim
22 quasi caprea de laqueo: quoniam vulnerata est anima
23 ejus. Ultrà eum non poteris colligare. Et maledicti est
24 concordatio: Denudare autem amici mysteria, desperatio
25 est animæ infœlicis. Annuens oculo fabricat iniqua, &
26 nemo eum abjiciet: In conspectu oculorum tuorum condulcabit
os suum, & super sermones tuos admirabitur:
novissimè autem pervertet os suum, & in verbis tuis dabit
27 scandalum. Multa odivi, & non coæquavi ei, & Dominus
28 odiet illum. Qui in altum mittit lapidem, super
caput ejus cadet: & plaga dolosa, dolosi dividet vulnera.
29 Et qui foveam fodit, incidet in eam: & qui statuit lapidem
proximo, offendet in eo: & qui laqueum alii ponit,
peribit in illo.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

11 † Λέων θήραν ἐνεδρεύει, † οὕτως (ε) ἁμαρτίαι ἐργαζομένους ἄδικα.
12 † Διήγησις (ζ) εὐσεβοῦς διαπαντὸς σοφία, † ὁ δὲ ἄφρων ὡς
13 σελήνη ἀλλοιοῦται. † Εἰς μέσον ἀσυνέτων συντήρησον καιρὸν,
14 † εἰς μέσον δὲ διανοουμένων ἐνδελέχιζε. † Διήγησις μωρῶν
(η) προσόχθισμα, † καὶ ὁ γέλως αὐτῶν ἐν σπατάλῃ ἁμαρτίας.
15 † Λαλιὰ πολυόρκου (θ) ὀρθώσει τρίχας, † καὶ ἡ μάχη αὐτῶν
16 (ι) ἐμφραγμὸς ὠτίων. † Ἔκχυσις αἵματος μάχη ὑπερηφάνων,
17 † καὶ ἡ διαλοιδόρησις αὐτῶν ἀκοὴ μοχθηρά. † Ὁ ἀποκαλύπτων
μυστήρια ἀπώλεσε πίστιν, † καὶ οὐ μὴ εὕρῃ φίλον πρὸς τὴν ψυχὴν
18 αὐτοῦ. † Στέρξον φίλον, καὶ πιστώθητι μετ' αὐτοῦ. † Ἐὰν δὲ ἀποκαλύψῃς
19
20 τὰ μυστήρια αὐτοῦ, † (κ) οὐ μὴ καταδιώξῃς ὀπίσω αὐτοῦ. † Καθὼς
γὰρ ἀπώλεσεν ἄνθρωπος τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ, † οὕτως ἀπώλεσας τὴν
21 φιλίαν τοῦ (ʒ) πλησίου. † Καὶ ὡς πετεινὸν ἐκ χειρός σου ἀπέλυσας,
22 † οὕτως ἀφῆκας τὸν πλησίον, καὶ οὐ θηρεύσεις αὐτόν. † Μὴ αὐτὸν
διώξῃς, ὅτι μακρὰν ἀπέστη, † καὶ ἐξέφυγεν ὡς δορκὰς ἐκ παγίδος.
23 † ὅτι (λ) τραῦμά ἐστι καταδῆσαι, † καὶ λοιδορίας ἐστὶ διαλλαγή.
24 † Ὁ δὲ ἀποκαλύψας μυστήρια (μ) ἀπήλπισεν. † Διανεύων ὀφθαλμῷ
25 τεκταίνει κακὰ, † καὶ οὐδεὶς (ν) αὐτὸν ἀποστήσει ἀπ' (ξ) αὐτοῦ.
26 † Ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν σου γλυκανεῖ (ο) στόμα σου, † καὶ ἐπὶ τῶν
λόγων σου ἐκθαυμάσει, † ὕστερον δὲ διαστρέψει τὸ στόμα αὐτοῦ, † καὶ ἐν
27 τοῖς λόγοις σου δώσει σκάνδαλον. † Πολλὰ ἐμίσησα καὶ οὐχ ὡμοίωσα
28 (π) αὐτῷ, καὶ ὁ κύριος μισήσει αὐτόν. † Ὁ βάλλων λίθον
εἰς ὕψος ἐπὶ κεφαλὴν αὐτοῦ βάλλει, † καὶ πληγὴ δολία διελεῖ
29 τραύματα. † Ὁ ὀρύσσων βόθρον εἰς αὐτὸν ἐμπεσεῖται, † καὶ ὁ ἱστῶν
παγίδα ἐν αὐτῇ ἁλώσεται.

Leo venationi insidiatur: sic peccata operantibus 11
iniqua. Narratio pii semper sapientia: 12
stultus autem, ut luna, mutatur. In medio insensatorum 13
serva tempus: in medio autem cogitantium
assiduus esto. Narratio fatuorum, 14
odiosa: & risus eorum in delitiis peccati. Loquela 15
multùm jurantis arriget capillos: & jurgium
eorum, obturatio aurium. Effusio sanguinis, 16
rixa superborum, & maledictio illorum, auditus
gravis. Qui denudat arcana; fidem perdidit; 17
& non inveniet amicum ad animum suum. Dilige 18
amicum, & conjungere fide cum illo. Si autem 19
denudaveris absconsa illius; non persequaris
post eum. Sicut enim perdidit homo inimicum 20
suum; sic qui perdidit amicitiam proximi.
Et, sicut qui dimisit avem de manu sua; sic dimisisti 21
proximum, & non eum capies. Non illum 22
sequaris quoniam longè discessit: & effûgit
quasi caprea de laqueo. Quoniã vulnus est Colligare: 23
& maledicti est concordatio: Qui autem 24
denudavit mysteria; (a) desperavit. Annuens oculo 25
fabricat iniqua: & (b) nemo ipsum removebit
ab ipso. In conspectu oculorum tuorum indulcabit 26
os (c) tuum, & super sermones tuos admirabitur.
Novissimè autem pervertet os suum,
& in verbis tuis dabit scandalum. Multa odivi, 27
& non coæquavi ei: & Dominus odiet illum.
Qui in altum mittit lapidem; super caput suum 28
mittit: & plaga dolosa dividet vulnera. Qui 29
foveam fodit; incidet in eam: & qui statuit
laqueum; in eo (d) capietur.

MS.A. (ε) ἁμαρτία (ζ) σοφοῦ (η) καὶ προσόχθισμα, (θ) ἀνορθώσει (ι) ἐνφραγμὸς (κ) μὴ (ʒ) πλησίον. (λ) τραῦμά (μ) ἀφήλπισεν. Καὶ ἐνδιδῶν (ν) αὐτὰ (ξ) αὐτῶν. (ο) τὸ στόμα αὐτοῦ, (π) αὐτοῖς, καὶ ὁ κύριος ἐμίσει αὐτόν. Βάλλων

Versio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ܐܪܝܐ ܠܨܝܕܐ ܟܡܝܢ. ܗܟܢܐ ܥܘܠܐ ܠܥܒ̈ܕܝ ܒܝ̈ܫܬܐ. * ܒܝܬ ܣܟ̈ܠܐ ܛܪ ܥܕܢܐ. 10 12
ܘܒܝܬ ܚܟܝ̈ܡܐ ܐܡܝܢܐܝܬ ܡܡܠܠ. * ܫܘܥܝ̈ܬܗܘܢ ܕܚܟܝ̈ܡܐ ܥܡ ܚܟܡܬܐ ܐܝܬܝ̈ܗܝܢ 11
ܒܟܠܙܒܢ. ܘܣܟܠܐ ܐܝܟ ܣܗܪܐ ܡܫܬܚܠܦ. * ܫܘܥܝ̈ܬܗܘܢ ܕܣܟ̈ܠܐ ܣܢܝ̈ܢ ܐܝܬܝ̈ܗܝܢ. 13
ܘܓܘܚܟܗܘܢ ܡܪܚܘܬܐ ܗܘ. * ܡܘܗܒܬܗ ܕܥܘܠܐ ܡܩܝܡܐ ܣܥܪܐ ܕܪܫܐ. ܘܕܐܫܕ ܕܡܐ 14
ܫܡܥ ܡ̈ܠܐ ܕܥܘܠܐ. * ܒܝܬ ܪ̈ܫܝܥܐ ܠܐ ܬܬܩܝܡ. ܘܟܕ ܓܚܟܝܢ ܣܟܘܪ ܐܕܢܝܟ. * ܕܡܓܠܐ ܪܐܙܐ 15 16
ܡܘܒܕ ܗܝܡܢܘܬܗ. ܘܠܐ ܡܫܟܚ ܠܗ ܪܚܡܐ ܐܝܟ ܢܦܫܗ. * ܢܣܝ ܪܚܡܟ. ܘܗܝܕܝܢ ܐܬܬܟܠ 17
ܥܠܘܗܝ. * ܐܢ ܕܝܢ ܓܠܐ ܪܐܙܐ ܕܗܝܡܢܘܬܐ ܠܐ ܬܪܕܘܦ ܒܬܪܗ. * ܐܝܟ ܓܝܪ ܓܒܪܐ ܕܐܘܒܕ 18 19
ܡܢܬܗ. ܗܟܢܐ ܐܘܒܕܬ ܪܚܡܘܬܗ ܕܪܚܡܟ. * ܘܐܝܟ ܕܦܪܚܬܐ ܡܢ ܐܝܕܝܟ ܐܦܪܚܬܝܗ. 20
ܘܠܐ ܬܨܘܕܝܘܗܝ. * ܘܠܐ ܬܪܕܘܦ ܒܬܪܗ. ܡܛܠ ܕܐܬܦܠܛ ܐܝܟ ܛܒܝܐ ܡܢ ܡܨܕܐ. ܘܐܝܟ ܨܦܪܐ 21
ܡܢ ܦܚܐ. * ܡܛܠ ܕܠܡܚܘ̈ܬܐ ܐܝܬ ܚܒܘܫܝܐ. ܘܠܚܪܝܢܐ ܐܝܬ ܬܪܥܘܬܐ. * ܠܡܓܠܝܘ ܕܝܢ 22 23
ܪܐܙܐ ܦܣܩ ܣܒܪܐ ܗܘ. * ܕܪܡܐ ܥܝܢܗ ܢܦܠ ܠܬܒܪܗ. * ܣܓܝ ܣܢܝܬ ܘܠܐ ܐܝܟܘܬܗ. 24 26
ܘܐܦ ܐܠܗܐ ܢܣܢܝܘܗܝ ܘܢܠܘܛܝܘܗܝ. * ܕܫܕܐ ܟܐܦܐ ܠܪܫܗ ܢܦܠܐ. ܘܕܡܚܐ ܒܛܘܫܝܐ 27
ܠܐܒܕܢܐ ܡܫܬܠܡ. * ܕܚܦܪ ܓܘܡܨܐ ܒܩܘܡܬܗ ܢܡܠܝܘܗܝ. * ܘܕܦܪܣ ܦܚ̈ܐ ܒܗܘܢ ܢܬܨܝܕ. 28 29

Leo prædæ insidiatur, sic iniquitas facinorosis. 10
Inter insipientes observandum est 12
tempus, at inter sapientes semper loquendum.
Narrationes sapientum semper sunt 11
cum sapientia, insipiens autem ut luna mutatur.
Narrationes stultorum sunt exosæ, & 13
risus eorum impudentia. Munus impii erigit 14
comæ capillos; & qui sanguinem fundit,
auscultat verba iniquitatis. Inter impios ne 15
federis, & cùm rident, aures tuas obtura.
Qui revelat secretum, fidem perdit, nec inveniet 16
sibi amicum pro animi voto. Amicum 17
tuum experire, tum illi confide. Verùm 18
si fidei arcanum patefaciat, ne consecteris
eum. Ut enim vir qui sortem suam perdidit, 19
sic tu amici tui amicitiam perdidisti; Et quasi 20
volucrem è manibus tuis avolare fecisti, nec
venaberis eum. Et ne secteris eum, quoniam 21
ut caprea è reti, & ut avis è laqueo aufugit.
Nam vulneribus est alligatio, & rixæ 22
reconciliatio; At aperire secretum desperata 23
res est. Cujus elatus est oculus, cedet in 24
fractionem ipsius. Multa *quidem* odio, sed 26
nihil æquè ac talem; quia etiam Deus odio
habebit eum, & maledicet illi. Qui lapidem 27
jecerit, in ipsum recidet: & qui clàm
percutit, *(id est, obtrectator)* perditioni
tradetur. Qui effodit foveam, suâ ipsius statura 28
replebit illam: Et qui laqueos tendit, 29
iisdem capietur.

Versio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* إنما يكمن الأسد للفريسة ليفترسها * كذلك الإثم يكمن لهلاك أصحاب الذنوب * إذا 10 12
جلست بين الجهال الزم الصمت * فأما بين الحكماء فتكلم بكل حق * لأن كلام الحكماء 11
بالحكمة كل حين * الجاهل يتغير مثل القمر * كلام الجهال ردي جدا * وضحكهم من قبح 13
المزح * عطية المنافق تقيم شعر الجسد * والذي يدفق الدماء يحب يسمع كلام الفجار 14
* لا تجالس المنافقين * وإذا ضحكوا سد مسامعك * والذي يفشي السر يهلك أمانته * ولا 15 16
يصادف صديقا كما يحب * جرب صاحبك ثم اتكل عليه * فإن أظهر سرك 17 18
فاحذره * لأن مثل الرجل المضيع نصيبه * كذلك أهلكت صداقة صديقك * 19
* وأطرته عنك مثل الطائر * فلا تطلبه * ولا تشخص في أثره * لأنه أفلت مثل 20 21
الطائر المصيد من المصيدة * ومثل العصفور من الفخ * لأن للضربة دواء وضماد * 22
وللعتاب والسخف وفاق * أما إظهار السر فهو انقطاع الرجاء * ومختال العينين يسرع 23 24
هزيمته * أبغضت أشياء كثيرة * ولكن ليس كبغض الاختيال * والله له مبغضا * 26
* الذي يرمي الحجر يرجع إليه * والذي يضرب صاحبه سوف تنزل به العقوبة * من 27 28
حفر بئرا لغيره وقع فيها * والذي ينصب فخاخه يصاد بها *

Leo quidem prædæ capiendæ insidiatur, 10
ita scelus insidiatur exitio scelestorum.
Cùm sederis inter stultos, insiste 12
silentio; inter sapientes verò,
omni cum veritate loquere. Nam verba 11
sapientum sunt semper cum sapientia,
stultus mutatur ut luna. Sermo 13
stultorum pravus admodùm est, & risus
eorum ex turpi joco. Munus impii 14
pilos corporis arrigit; & qui
sanguinem fundit, amat audire sermonem
sceleratorum. Cum impiis ne confideas, 15
& cum riserint, obstrue aures
tuas. Qui promulgat arcanum, amittit 16
fidem suam? nec inveniet amicum
qualem exoptat. Tenta amicum tuum, 17
ac tum illi te crede. Quòd si arcanum 18
tuum enuntiaverit, caveas ab
illo. Nam ut vir qui suam sortem 19
amittit, ita amici tui amicitiam amisisti.
Et velut avem à te abegisti. 20
Ne igitur quæras eum, néve per vestigia 21
ejus peragres; quoniam ut volucris
capta evasit è reti, & ut avis
è laqueo. Nam plagæ reperitur medicina 22
& fomentum, & querimoniæ atque
irritamento reconciliatio; Verùm 23
secreti declaratio desperatio est. Elati 24
oculi cita erit ruina. Odio res 26
multas prosequor, sed nullum est quale
odium superbiæ, quam & Deus odit.
In eum qui lapidem jacit, idem recidet: 27
& qui proximum suum percusserit,
pœnas luet. Qui puteum foderit 28
ad offendiculum, incidet in eum: Et 29
qui laqueos suos tetenderit, iisdem capietur.

Verſio VULG. LAT.

30 Facienti nequiſſimum conſilium, ſuper ipſum devolvetur,
31 & non agnoſcet undè adveniat illi. Illuſio,& improperium
32 ſuperborum,& vindicta ſicut leo inſidiabitur illi. Laqueo
peribunt qui oblectantur caſu juſtorum: dolor autem con-
33 ſumet illos antequàm moriantur. Ira & furor, utraque exe-
crabilia ſunt,& vir peccator continens erit illorum.

CAP. XXVIII.

1 Qui vindicari vult, à Domino inveniet vindictam, &
2 peccata illius ſervans ſervabit. Relinque proximo tuo no-
3 centi te: & tunc deprecanti tibi peccata ſolventur. Homo
4 homini reſervat iram, & à Deo quærit medelam? In ho-
minem ſimilem ſibi non habet miſericordiam, & de pecca-
5 tis ſuis deprecatur? Ipſe cùm caro ſit, reſervat iram, &
6 propitiationem petit à Deo? quis exorabit pro delictis
7 illius? Memento noviſſimorum & deſine inimicari: Ta-
8 bitudo enim & mors imminent in mandatis ejus. Memora-
9 re timorem Dei, & non iraſcaris proximo. Memorare te-
10 ſtamentum Altiſſimi, & deſpice ignorantiam proximi. Abſ-
11 tine te à lite, & minues peccata: Homo enim iracun-
dus incendit litem, & vir peccator turbabit amicos, &
12 in medio pacem habentium immittet inimicitiam. Secun-
dùm enim ligna ſylvæ, ſic ignis exardeſcit: & ſecundùm
virtutem hominis, ſic iracundia illius erit, & ſecundùm
13 ſubſtantiam ſuam exaltabit iram ſuam. Certamen feſtina-
tum incendit ignem: & lis feſtinans effundit ſanguinem:
14 & lingua teſtificans adducit mortem. Si ſufflaveris in
ſcintillam, quaſi ignis exardebit: & ſi expueris ſuper il-
lam, extinguetur: utraque ex ore proficiſcuntur.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

30 † Ὁ ποιῶν πονηρὰ εἰς αὐτὸν κυλισθήσεται, † καὶ οὐ μὴ ἐπιγνῷ πόθεν
31 ἥκει αὐτῷ. † Ἐμπαιγμὸς καὶ ὀνειδισμὸς ὑπερηφάνων, † καὶ ἡ ἐκ-
32 δίκησις ὡς λέων ἐνεδρεύσει αὐτόν. † Παγίδι ἁλώσονται οἱ εὐ-
φραινόμενοι πτώσει εὐσεβῶν, † καὶ ὀδύνη καταναλώσει αὐτοὺς πρὸ
33 τοῦ θανάτου αὐτῶν. † Μῆνις καὶ ὀργή, καὶ ταῦτά ἐστι βδελύγματα,
† καὶ ἀνὴρ ἁμαρτωλὸς ἐγκρατὴς ἔσται αὐτῶν.

ΚΕΦ. κη΄.

1 † Ὁ ἐκδικῶν παρὰ κυρίου εὑρήσει ἐκδίκησιν, † καὶ τὰς ἁμαρ-
2 τίας αὐτοῦ (α) διατηρῶν διατηρήσει. † Ἄφες ἀδίκημα τῷ πλη-
σίον σου, † καὶ τότε δεηθέντος σου αἱ ἁμαρτίαι σου λυθήσονται.
3 † Ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ συντηρεῖ ὀργήν, † καὶ παρὰ κυρίου ζητεῖ
4 ἴασιν. † Ἐπ᾽ ἄνθρωπον ὅμοιον αὐτῷ οὐκ ἔχει ἔλεος, † καὶ περὶ
5 τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ δεῖται. † Αὐτὸς σὰρξ ὢν διατηρεῖ μῆνιν, † τίς
6 ἐξιλάσεται τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ; † Μνήσθητι τὰ ἔσχατα, καὶ παῦ-
7 σαι ἐχθραίνων· † Καταφθορὰν καὶ θάνατον, καὶ ἔμμενε ἐντολαῖς.
8 † Μνήσθητι ἐντολῶν, καὶ μὴ μηνίσῃς τῷ πλησίον· † Καὶ δια-
9 θήκην ὑψίστου, καὶ πάριδε ἄγνοιαν. † Ἀπόσχου ἀπὸ μάχης, καὶ ἐλατ-
10 τώσεις ἁμαρτίας· † Ἄνθρωπος γὰρ θυμώδης ἐκκαύσει μάχην·
11 καὶ ἀνὴρ ἁμαρτωλὸς ταράξει φίλους, † καὶ ἀναμέσον εἰρηνευόν-
των (d) ἐμβαλεῖ διαβολήν. † Κατὰ τὴν ὕλην πυρὸς οὕτως ἐκκαυθή-
12 σεται, † (β) κατὰ τὴν ἰσχὺν τοῦ ἀνθρώπου ὁ θυμὸς αὐτοῦ ἔσται, † καὶ κατὰ τὸν
πλοῦτον ἀνυψώσει ὀργὴν αὐτοῦ, † (γ) καὶ κατὰ τὴν στερέωσιν τῆς μάχης ἐκ-
καυθήσεται. † Ἔρις κατασπευδομένη ἐκκαίει πῦρ, † καὶ μάχη κα-
13 τασπεύδουσα ἐκχέει αἷμα. † Ἐὰν φυσήσῃς (δ) σπινθῆρα ἐκκαή-
14 σεται, † καὶ ἐὰν πτύσῃς (ε) ἐπ᾽ αὐτὸν σβεσθήσεται· † καὶ ἀμφότερα
ἐκ τοῦ στόματός σου (ζ) ἐκπορεύεται.

MS.A. (α) διαστηρίζων διαστηριεῖ. (d) ἐμβαλεῖ (β) καὶ κατὰ τὴν στερέωσιν τῆς μάχης ἐκκαυθήσεται· κατὰ τὴν ἰσχὺν (γ) Ἔρις κατασπευδομένη (δ) εἰς σπινθῆρα (ε) εἰς (ζ) ἐξελεύσεται.

Cum Tranſlatione LATINA.

Qui facit mala; ſuper ipſum volventur: & non 30
agnoſcet undè adveniant ſibi. Illuſio, & impro- 31
perium ſuperborum; & vindicta, ſicut leo, inſi-
diabitur illi. Laqueo capientur, qui oblectantur 32
caſu juſtorum: & dolor conſumet illos, ante-
quàm moriantur. Ira & furor etiam hæc ſunt 33
abominationes: & vir peccator, continens erit
illorum.

CAP. XXVIII.

Qui vindicat, à Domino inveniet vindictam: 1
& peccata illius (a) ſervans ſervabit. Remitte 2
injuriam proximo tuo: & tunc deprecanti tibi
peccata ſolventur. Homo homini reſervat iram, 3
& à Deo quærit medelam. In hominem ſimilem 4
ſibi non habet miſericordiam, & de peccatis ſuis
deprecatur. Ipſe, cùm caro ſit, reſervat iram: quis 5
propitiabit peccata illius? Memento noviſſimo- 6
rum, & deſine inimicari: (b) Tabitudinis, & 7
mortis: & permane in mandatis. Memorare 8
mandata, & ne iraſcaris proximo, Et teſtamen- 9
tum Altiſſimi: & deſpice ignorantiam. Abſtine 10
à lite, & minues peccata. Homo enim iracun- 11
dus incendet litem: Et vir peccator turbabit
amicos, et in medio pacem habentiū (c) immittit
calumniam. Secundùm materiam ignis, ſic ex- 12
ardeſcet: ſecundùm virtutem hominis, iracun-
dia illius erit: & ſecundùm ſubſtantiam ex-
altabit iram ſuam: & ſecundùm (d) firmitatem
rixæ exardeſcet. Contentio feſtinata incendit 13
ignem: & rixa feſtinans effundit ſanguinem.
Si ſufflaveris ſcintillam; exardeſcet: et ſi ex- 14
pueris ſuper illam; extinguetur: et utraque ex
ore tuo proficiſcuntur.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

30 ܘܕܢܟܠ ܒܝܫܬܐ ܒܗ ܢܦܠ. ܘܠܐ ܢܕܥ ܡܢ ܐܝܟܐ ܐܬܝܐ ܠܗ ܒܝܫܬܐ. * ܦܚܐ
31
32 ܘܡܨܝܕܬܐ ܗܠܝܢ ܠܝܕ̈ܥܝܗܘܢ. ܘܡܠܘܝܢ ܠܗܘܢ ܥܕܡܐ ܠܝܘܡܐ ܕܡܘܬܗܘܢ. * ܚܣܡܐ
ܘܪܘܓܙܐ ܐܦ ܗܢܝܢ ܛܢ̈ܦܢ. * ܩܦܠܐܘܢ * ܟܚ *

1 * ܓܒܪܐ ܢܟܘܠܬܢܐ ܡܘܒܕ ܐܘܪܚܗ. ܘܬܘܪܥܬܐ ܡܢ ܩܕܡ ܐܠܗܐ ܢܩܒܠ. ܡܛܠ ܕܟܠ
2 ܚܛܗ̈ܘܗܝ. ܢܛܝܪܝܢ ܠܗ. * ܫܒܘܩ ܡܐ ܕܒܠܒܟ. ܘܗܝܕܝܢ ܨܠܝ. ܘܟܠܗܘܢ ܚܛܗ̈ܝܟ
3 ܢܫܬܒܩܘܢ ܠܟ. * ܒܪܢܫܐ ܕܡܢܛܪ ܚܡܬܐ ܠܒܪܢܫܐ. ܟܝܢ ܡܢ ܩܕܡ ܐܠܗܐ ܡܢܐ ܒܥܐ ܐܣܝܘܬܐ.
5
6 * ܗܘ ܕܒܪܢܫܐ ܗܘ. ܠܐ ܨܒܐ ܠܡܫܒܩ. ܠܗ. ܡܢܘ ܢܫܒܘܩ ܠܗ ܚܛܗ̈ܘܗܝ. * ܐܬܕܟܪ
7
8 ܡܘܬܐ. ܘܐܒܛܠ ܒܥܠܕܒܒܘܬܐ. * ܘܫܝܘܠ ܘܠܚܒܠܐ. ܘܐܬܪܚܩ ܡܢ ܕܬܚܛܐ. * ܐܬܕܟܪ
9 ܦܘܩܕܢܐ. ܘܠܐ ܬܣܢܐ ܠܚܒܪܟ ܩܕܡ ܐܠܗܐ. * ܘܗܒ ܠܗ ܡܕܡ ܕܡܣܬܢܩ ܠܗ. * ܐܪܚܩ ܡܢ
10
11 ܚܪܝܢܐ. ܘܢܬܪܚܩܘܢ ܡܢܟ ܚܛܗ̈ܐ. * ܡܛܠ ܕܓܒܪܐ ܥܘܠܐ ܕܪܚܡ ܚܪܝܢܐ. ܒܥܠܕܒܒܘܬܐ ܪܡܐ
12 ܒܝܬ ܐܚ̈ܐ. * ܟܠ ܕܪܡܝܬ ܒܢܘܪܐ ܝܩܕ. ܘܟܡܐ ܕܡܣܓܐ ܐܢܬ ܚܪܝܢܐ. ܡܣܓܝܐ ܣܓܝ. * ܐܝܟ
ܫܘܒܚܐ ܕܐܝܕ̈ܝܗ ܕܒܪܢܫܐ. ܗܟܢܐ ܪܘܓܙܗ. ܘܐܝܟ ܣܓܝܐܘܬ ܥܘܬܪܗ. ܗܟܢܐ ܪܒܐ
13 ܪܘܚܗ. * ܒܛܡܐ ܘܙܦܬܐ ܡܘܩܕܝܢ ܢܘܪܐ. ܘܚܪܝܢܐ ܣܓܝܐܐ. ܐܫܕܝܢ ܕܡܐ. * ܐܢ ܬܢܦܘܚ
14 ܒܢܘܪܐ. ܬܬܝܩܕ. ܘܐܢ ܬܙܠܘܩ ܥܠܝܗ ܡܝܐ ܬܕܥܟ. ܘܬܪܬܝܗܝܢ. ܡܢܟ ܐܢܝܢ.

* Qui malum molitur, in illud incidet, nec ſciet unde ſibi malum adveniat. Laquei & retia hujuſmodi, his qui eorundem conſcii ſunt, *ingruent*; eadémque comitabuntur eos uſque ad diem mortis ipſorum. Simultas & ira, ipſa quoque ſunt execrabilia.

CAP. XXVIII.

Homo fraudulentus perdit viam ſuam, & ultionem à Deo conſequetur; quòd omnia peccata ejus ſedulò eidem aſſerventur. Remitte quod eſt in corde tuo, ac deindè ora, omniáq; peccata tua remittentur tibi. Homo qui alit irā adverſùs hominem, quorſum poſtulet à Deo ſanitatem? Ipſe qui homo eſt, non vult dimittere, ecquis dimittat ei peccata ipſius? Memor eſto mortis, & depone inimicitias; Et inferni atque exitii, & abſtine à peccando. Memento præcepti, & ne oderis proximum tuum coram Deo: Imò da illi id quo eget. Abſcede à jurgio, & abſcedent à te peccata: Quia ſceleratus homo qui amat litem, inimicitias injicit inter fratres. Quicquid projeceris in ignem, ardebit: & quantum exaggerabis litem, tanto magìs creſcet. Quanta eſt gloria manuum hominis, tanta eſt ejuſdem ira: & quanta eſt copia divitiarum ejus, tantum intumeſcit ſpiritus ejus. Terebinthus & pix ignem accendunt, & rixæ frequentes effundunt ſanguinem. Si ſufflaveris in ignem, accendetur; ſin aquam ſuper eum ſpargas, extinguetur: & verò utrumque ex te pendet.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

30
31 * والذي يصنع الشر فيه يسقط * ولا يشعر من اين تدركه العقوبة * هذه الفخاخ
32 والمصايد عثرة لناصبيها * وتلصق بهم الى يوم مماتهم * الضغينة والغضب هما خسان *

* الفصل الثامن والعشرون *

1 * المرء الخاين تضل سبله * وانه ليصيب الجزاء من عند ربه * لان جميع خطاياه محفوظة له *
2
3 * اترك ما في قلبك من الضغينة * ثم تصلي ويغفر لك ذنوبك كلها * * ان كان يحقد على
4
5 صاحبه ولا يعفو * فكيف يطلب الغفران والبر من عند الله * ان كان هذا الذي هو انسان
6
7 لا يغفر لصاحبه * فله من يغفر خطاياه * اذكر الموت * واصرف العداوة عنك * والهاوية
8
9 والهلاك * وكف عن الخطايا * اذكر الوصية * ولا تبغض صاحبك قدام الله * واوسع
10
11 عليه في فقره * اقصوا عن الهوان * وتباعدوا عن الخطايا * لان الفاجر المحب الخصومة
12 يلقي العداوة بين الاخوة * كلما يلقى في النار يحرق * كذلك الشر والخصومة ان الححت
عليها كثرت * كنسبة مدحة الانسان كذلك غضبه * وبقدر كثرة ماله يعظم نفسه *
13
14 * الصنوبر والقطران ملهبان النار وكثرة الخصومة تدفق الدم * ان نفخت النار تلتهب *
وان انت صببت عليها ماء طفيت * وكلاهما في يدك *

Et qui malum architectatur, incidet in illud, nec ſciet unde ſibi ingruat punitio. Hujuſmodi laquei & retia erunt offendiculo tendentibus ea, quos & comitabuntur ad diem mortis uſque. Odium & furor ſunt vilia.

CAP. XXVIII.

Hominis doloſi viæ aberrabunt, & is proculdubiò retributionem conſequetur à Domino ſuo; quandoquidem cuncta ipſius peccata aſſervantur i. Dimitte odium quod eſt in corde tuo, tum tibi oranti dimittentur omnes culpæ tuæ. Si quis odium ſervet in proximum ſuum, nec parcat, quomodo veniam & juſtitiam poſtulet à Deo? Si iſte qui homo eſt, proximo ſuo nequaquam parcat, ipſi quis condonet peccata ipſius? Memento mortis, & amove inimicitias à te; Et inferni atque interitûs, & à peccatis abſtine. Memento præcepti, nec odio proſequare proximum tuum coram Deo: Sed largè ſuppedites illi tempore paupertatis ejus. Recedite à contemptu, & à peccatis procul abſcedite: Flagitioſus enim amans litis immittit inimicitias inter fratres. Quidquid injicitur in ignem, comburitur: ita malum & lis, ſi urgeas illa, creſcunt. Pro portione honoris alicujus hominis eſt ira ipſius, & pro multitudine opum ſuarum ſeipſum magnificat. Pinus & pix inflammant ignem, & frequentia litis effundit ſanguinem. Si ignem inſuffles, inflammabitur; quòd ſi aquam illi ſuperimponas extinguetur: utrumque autem tuæ poteſtatis eſt.

Verſio VULG. LAT.

15 Suſurro & bilinguis maledictus: multos enim turbabit 16 pacem habentes. Lingua tertia multos commovit, & diſperſit illos de gente in gentem. 17 Civitates muratas divitum deſtruxit, & domos magnatorum effodit. 18 Virtutes populorum concidit, & gentes fortes diſſolvit. 19 Lingua tertia mulieres viratas ejecit, & privavit illas laboribus ſuis. 20 Qui reſpicit illam, non habebit requiem, nec habebit amicum, in quo requieſcat. 21 Flagelli plaga livorem facit: plaga autem linguæ comminuet oſſa. 22 Multi ceciderunt in ore gladii, ſed non ſic quaſi qui interierunt per linguam ſuam. 23 Beatus qui tectus eſt à lingua nequam, qui in iracundiam illius non tranſivit, & qui non attraxit jugum illius, 24 & in vinculis ejus non eſt ligatus: Jugum enim illius, jugum ferreum eſt: & vinculum illius, vinculum æreum eſt. 25 Mors illius, mors nequiſſima: & utilis potiùs infernus quàm 26 illa. Perſeverantia illius non permanebit, ſed obtinebit vias injuſtorum: & in flamma ſua non comburet juſtos. 27 Qui relinquunt Deum, incident in illam, & exardebit in illis, & non extinguetur, & immittetur in illos quaſi leo, 28 & quaſi pardus lædet illos. Sepi aures tuas ſpinis, linguam 29 nequam noli audire, & ori tuo facito oſtia & ſeras. Aurum tuum & argentum tuum confla, & verbis tuis facito ſtateram, 30 & frænos ori tuo rectos: Et attende ne fortè labaris in lingua, & cadas in conſpectu inimicorum inſidiantium tibi, & ſit caſus tuus inſanabilis in mortem.

CAP. XXIX.

1 Qui facit miſericordiam, fœneratur proximo ſuo: & qui prævalet manu, mandata ſervat.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

15 † Ψίθυρον καὶ δίγλωσσον (ζ) καταρᾶσθε, † πολλοὺς γὰρ εἰρηνεύοντας 16 (η) ἀπώλεσε. † Γλῶσσα τρίτη πολλοὺς ἐσάλευσεν, † καὶ διέστησεν αὐτοὺς 17 ἀπὸ ἔθνους εἰς ἔθνος, † Καὶ πόλεις ὀχυρὰς καθεῖλε, † καὶ οἰκίας 19 μεγιστάνων κατέστρεψε. † Γλῶσσα τρίτη γυναῖκας ἀνδρείας ἐξέβαλε, † καὶ (θ) ἐστέρησεν αὐτὰς τῶν πόνων αὐτῶν. 20 † Ὁ προσέχων αὐτῇ οὐ μὴ εὕρῃ ἀνάπαυσιν, † οὐδὲ κατασκηνώσει μεθ' ἡσυχίας. 21 † Πληγὴ μάστιγος ποιεῖ (ι) μώλωπας, † πληγὴ δὲ γλώσσης 22 συγκλάσει ὀστᾶ. † Πολλοὶ ἔπεσον ἐν στόματι μαχαίρας, 23 † καὶ οὐχ ὡς (κ) οἱ πεπτωκότες διὰ γλῶσσαν. † Μακάριος ὁ σκεπασθεὶς ἀπ' αὐτῆς, † ὃς οὐ διῆλθεν ἐν τῷ θυμῷ αὐτῆς, † ὃς οὐχ εἵλκυσε τὸν ζυγὸν αὐτῆς, † (λ) καὶ ἐν τοῖς δεσμοῖς αὐτῆς οὐκ ἐδέθη. 24 † Ὁ γὰρ ζυγὸς αὐτῆς ζυγὸς σιδηροῦς, † καὶ οἱ δεσμοὶ αὐτῆς δεσμοὶ 25 χάλκεοι. † Θάνατος πονηρὸς ὁ θάνατος αὐτῆς, † καὶ λυσιτελὴς 26 μᾶλλον ὁ ᾅδης αὐτῆς. † Οὐ μὴ κρατήσῃ εὐσεβῶν, † καὶ ἐν τῇ 27 φλογὶ αὐτῆς (μ) οὐ καήσονται. † Οἱ καταλείποντες κύριον ἐμπεσοῦνται εἰς αὐτήν, † καὶ ἐν αὐτοῖς ἐκκαήσεται, καὶ οὐ μὴ σβεσθῇ· † (ν) ἐξαποσταλήσεται ἐπ' αὐτοῖς ὡς λέων, † καὶ ὡς πάρδαλις λυμανεῖται αὐτούς· 28 † Ἴδε περίφραξον τὸ κτῆμά σου ἀκάνθαις, † Τὸ ἀργύριόν σου καὶ τὸ 29 χρυσίον κατάδησον. † καὶ τοῖς λόγοις σου ποίησον ζυγὸν καὶ σταθ- 30 μόν, † καὶ τῷ στόματί σου ποίησον θύραν καὶ μοχλόν. † Πρόσεχε μήπως (ξ) ὀλισθήσῃς ἐν αὐτῇ, † μὴ πέσῃς κατέναντι ἐνεδρεύοντος.

MS. A. (ζ) καταράσασθε, (η) ἀπώλεσεν. (θ) * ἐστέρησε (ι) μώλωπα, (κ) ὁ πεπτωκὼς (λ) καὶ τοῖς (μ) οὐ μὴ (ν) ἐπαποσταλήσεται αὐτοῖς· (ξ) ὀλισθῇς

ΚΕΦ. κθ'.

1 † Ὁ ποιῶν ἔλεος δανειεῖ τῷ πλησίον, † καὶ ὁ ἐπισχύων τῇ χειρὶ αὐτοῦ (α) τηρεῖ ἐντολάς.

MS.A. (α) ποιεῖ

Suſurronem & bilinguem (e) maledicere: multos enim pacem habentes perdiderunt. Lingua (f) tertia multos commovit, & diſperſit illos de gente in gentem: Et civitates munitas deſtruxit, & domos magnatorum ſubvertit. Lingua tertia mulieres viriles ejecit, & privavit illas laboribus ſuis. Qui attendit illi; non inveniet requiem, nec habitabit cum requie. Flagelli plaga livorem faciet: plaga autem linguæ comminuet oſſa. Multi ceciderunt in ore gladii: & non ut ii qui ceciderunt per linguam. Beatus qui tectus eſt ab ea: qui in iracundia illius non tranſivit: qui non traxit jugum illius, & in vinculis illius non eſt ligatus. Jugum enim illius, jugum ferreum eſt; & vincula illius, vincula ærea. Mors illius, mors nequiſſima, & utilis potiùs infernus, quàm illa. Non obtinebit pios: & in flamma illius non comburentur. Qui relinquunt Dominum; incident in illam: & exardebit in illis, & non extinguetur. Immittetur in illos quaſi leo, & quaſi pardus perdet eos. Ecce ſepi (g) poſſeſſionem tuam ſpinis, Et argentum tuum, & aurum alliga: & verbis tuis fac jugum, & ſtateram: & ori tuo fac oſtium, & vectem. Attende, ne fortè labaris in ea: ne cadas in conſpectu inſidiantis. 15 16 17 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

CAP. XXIX.

Qui facit miſericordiã; fœnerabitur proximo: & qui prævalet manu ſuâ; mandata ſervat. 1

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

15 * ܐܘܦ ܠܫܢܐ ܬܠܝܬܝܐ ܠܝܛ ܢܗܘܐ. ܕܩܛܠܐ ܣܓܝܐܐ ܐܝܬܝ. * ܠܫܢܐ ܬܠܝܬܝܐ ܠܣܓܝܐܐ
16 ܠܫܒܝܬܐ ܐܦܩ. ܘܒܕܪ ܐܢܘܢ ܡܢ ܥܡܐ ܠܥܡܐ. * ܐܘܦ ܐܢܫܐ ܝܩܝܪܐ ܕܡܕܝܢܬܐ ܡܢ
17 18 ܒܬܝܗܘܢ ܛܪܕ. ܘܒܬܐ ܕܡܠܟܐ ܥܩܪ ܡܢ ܫܬܐܣܝܗܘܢ. * ܠܫܢܐ ܬܠܝܬܝܐ ܠܣܓܝܐܐ ܫܒܐ ܐܢܘܢ.
20 ܘܫܢܝ ܐܢܘܢ ܡܢ ܢܟܣܝܗܘܢ. * ܡܚܘܬܐ ܕܫܒܛܐ ܥܒܕܐ ܫܘܡܐ. ܘܡܚܘܬܐ ܕܠܫܢܐ
21 22 ܓܪܡܐ ܬܒܪܐ. * ܣܓܝܐܐ ܐܢܘܢ ܕܢܦܠܘ ܒܣܝܦܐ. ܐܠܐ ܠܐ ܐܝܟ ܕܢܦܠܘ ܒܠܫܢܐ. * ܛܘܒܘܗܝ
23 ܠܓܒܪܐ ܕܐܬܦܨܝ ܡܢܗ. ܘܒܚܡܬܗ ܠܐ ܐܬܚܠܛ. * ܛܘܒܘܗܝ ܠܓܒܪܐ ܕܠܐ ܢܓܕ
24 ܢܝܪܗ. ܘܒܐܣܘܪܘܗܝ ܠܐ ܐܬܐܣܪ. * ܡܛܠ ܕܢܝܪܐ ܩܫܝܐ ܢܝܪܗ. ܘܐܣܘܪܘܗܝ ܐܣܘܪܐ ܐܢܘܢ
25 26 ܕܦܪܙܠܐ. * ܡܘܬܐ ܒܝܫܐ ܡܘܬܗ. ܘܢܝܚܐ ܐܝܬ ܒܫܝܘܠ ܝܬܝܪ ܡܢ ܕܠܘܬܗ. * ܠܐ ܬܐܩܕ
27 ܒܟܐܢܐ. ܘܫܠܗܒܝܬܐ ܕܢܘܪܐ ܠܐ ܢܘܩܕܘܢܟ. * ܟܠ ܕܫܒܩܝܢ ܕܚܠܬܗ ܕܐܠܗܐ. ܒܗ ܢܦܠܘܢ.
ܘܒܗܘܢ ܐܚܕܐ ܢܘܪܐ. ܘܠܐ ܕܥܟܐ. ܘܫܠܛܐ ܒܗܘܢ. ܐܝܟ ܐܪܝܐ. ܘܐܝܟ ܢܡܪܐ ܡܚܒܠܐ ܠܗܘܢ.
28 * ܐܝܟܢܐ ܕܣܝܓ ܐܢܬ ܟܪܡܟ ܒܣܝܓܐ. ܗܟܢܐ ܐܦ ܠܦܘܡܟ ܥܒܕ ܬܪܥܐ ܘܡܘܟܠܐ.
29 30 * ܠܟܣܦܟ ܘܠܕܗܒܟ. ܐܝܟ ܒܚܬܡܐ ܚܬܘܡ. ܘܠܡܠܝܟ. ܥܒܕ ܡܬܩܠܐ. * ܐܙܕܗܪ ܕܠܐ
ܬܬܩܠ. ܘܠܐ ܬܦܠ ܩܕܡ ܣܢܝܐܟ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܟܛ *

* ܚܘܒܐ ܫܦܝܪܐ ܣܡ. ܡܢ ܕܡܘܙܦ ܠܚܒܪܗ. ܘܡܢ ܕܡܥܕܪ ܒܐܝܕܗ. ܢܛܪ ܦܘܩܕܢܐ ܗܘ. 1

15 Item lingua triplex ſit maledicta, quòd plurimas cædes adduxerit. 16 Lingua triplex multos in captivitatem expulit, eóſque de gente in gentem diſperſit. 17 Quinetiam homines in urbe honeſtiſſimos propriis domibus ejecit, & regum ædes funditùs evertit. 18 Lingua triplex multos in captivitatem adegit, ſuíſq; à divitiis ſummovit. 20 Ictus baculi vibicem excitat, ſed ictus linguæ oſſa confringit. 21 Multi ſunt gladio cæſi, non tamen quot linguâ occiſi. 22 Beatus vir qui exemptus eſt ab ea, & in furorem ejus non immiſcuit ſeſe. 23 Beatus vir qui non traxit jugum ipſius, nec vinculis ejus fuit conſtrictus. 24 Nam jugum illius jugum eſt duriſſimum, & vincula ejus vincula ſunt ferrea. 25 Mors acerba eſt mors ipſius, & quies reperitur in inferis major quàm apud ipſam. 26 Ne exardeſcas in pios, & flammæ ignis nequaquam te comburent. 27 Quicunque Dei religionem deſerunt, incident in illam; in eos exardebit ignis, nec extinguetur; dominabitur in eos quaſi leo, & ceu pardus damnabit illos. 28 Quemadmodum enim vineam tuam rhamnis circunſepis, ita etiam ori tuo fac januas & ſeras. 29 Argento & auro tuo ſigillum adhibes, ſermoni quoque tuo trutinam adhibeto. 30 Cave ne labaris, ne coram oſore tuo corruas.

CAP. XXIX.

1 Debitiones optimas conſtituit qui mutuum dat proximo ſuo: & qui manu *alterum* ſuſtentat, obſervator eſt mandati.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

15 16 * والانسان الثالث هو الانسان الدعار فيكون ملعونا * لانه قد صرع قتلا كثيرا * الانسان النمام
17 اخرج ناسا كثيرا في السبي * وفرقهم من شعب الى شعب * وطرد اشراف المدن من منازلهم وخرب
18 بيوت كثيرة من بيوت الملوك * الانسان الثالث وهو الواشي لقد اجلا كثيرا من الناس *
20 21 وابعدهم من اموالهم * ضربة العصا تخرج جرحا في الجسد * وضربة اللسان تدق العظم * ما
22 اكثر المقتولين في السيف * ولكن ليس كقتلى اللسان * طوبا لرجل نجي منه * ولم يختلط به
23 24 وفي سخطه * ثم لرجل لم يقع عصان عليه * ولم يشد بوثاقه * لان عصان عصار شديد *
25 26 ووثاقه اشد من وثاق الحديد * موته موت سوء * وفي الهاوية راحة تفوق راحته ودعته * لا تحرق
27 بالصديقين * ولا يحرقك لهيب النار * كل من رفض عبادة الرب * جسده يسقط في البهتان *
28 وبهتان هولاء تشتعل النار فلا تطفي * لانه كما يسيج الكرم بالشوك * كذلك ايضا فاجعل
29 لفمك ابواب واغلاق * انك تختم فضتك وذهبك بخاتمك * كذلك ضع لكلامك ميزانا *
30 * احذر لئلا تسقط * ولا تقع بين يدي شانيك *

* الفصل التاسع والعشرون *

1 * انه يسبق بايدي
حسنة الذي يقرض صاحبه * والذي يصل طريقه في الشدة فهو حافظ الوصية *

Homo triplex, id eſt homo ſceleroſus, erit maledictus, quòd plurimos cæſos proſtraverit. 15 *Homo delator multos homines in captivitatem ejecit, & de gente ingentem diſperſit:* 16 *Magnates urbium è domiciliis eorum fecit extorres, multaſq; ædes ex ædibus regum evertit.* 17 *Homo triplex, nempe delator, multos homines ablegavit, & à poſſeſſionibus eorum procul amandavit.* 18 *Ictus baculi vulnus infligit corpori, at ictus linguæ oſſa comminuit.* 20 *Quàm multi ſunt gladio occiſi! verùm linguâ cæſis non ſunt comparandi.* 21 *Beatus vir qui eam devitavit, & nec illi nec furori ejus ſeſe immiſcuit.* 22 *Beatus etiam vir ſuper quem non cecidit jugum ejus, nec vinctus eſt loris illius.* 23 *Jugum enim ejus jugum eſt durum, & lorum ejus vinculis ferreis gravius.* 24 *Mors ejus mors dira eſt, & eſt in inferis quies ſuperans quietem & tranquillitatem ipſius.* 25 *Ne comburaris erga juſtos, & non comburet te flamma ignis.* 26 *Corpus cujuſvis deſerentis cultum Domini incidet in ignominiam; & in talium ignominia conflagrabit ignis, nec extinguetur.* 27 *Nam quemadmodum ſpinis circumſepitur vinea, pari quoque modo fac ori tuo januas vecteſq;.* 28 *Argentum ſanè & aurum tuum annulo tuo obſignas, eodem modo verbis tuis adhibe libram.* 29 *Attende ne cadas, & coram oſore tuo minimè ſuccumbes.* 30

CAP. XXIX.

Optima quidem beneficia præmittit qui fœneratur amico ſuo: & qui benevolentiam exercet in afflictione, obſervator eſt præcepti. 1

Verſio VULG. LAT.

2 Fœnerare proximo tuo in tempore neceſſitatis illius, & ite-
3 rùm redde proximo in tempore ſuo. Confirma verbum,
& fideliter age cum illo: & in omni tempore invenies
4 quod tibi neceſſarium eſt. Multi quaſi inventionem æſtima-
verunt fœnus, & præſtiterunt moleſtiam his qui ſe adju-
5 verunt. Donec accipiant, oſculantur manus dantis, & in
6 promiſſionibus humiliant vocem ſuam: Et in tempore red-
ditionis poſtulabit tempus, & loquetur verba tædii & mur-
7 murationum, & tempus cauſabitur: Si autem potuerit red-
dere, adverſabitur, ſolidi vix reddet dimidium, & compu-
8 tabit illud quaſi inventionem. Sin autem, fraudabit illum
9 pecuniâ ſuâ, & poſſidebit illũ inimicum gratis: Et convitia
& maledicta reddet illi, & pro honore & beneficio reddet
10 illi contumeliam. Multi non cauſâ nequitiæ non fœnerati
11 ſunt, ſed fraudari gratis timuerunt. Veruntamen ſuper
humilem animo fortior eſto, & pro eleëmoſyna non trahas
12 illum. Propter mandatum aſſume pauperem: & propter
13 inopiam ejus ne dimittas eum vacuum. Perde pecuniam
propter fratrem & amicum tuum: & non abſcondas illam
14 ſub lapide in perditionem. Pone theſaurum tuum in præ-
15 ceptis Altiſſimi, & proderit tibi magìs quàm aurum. Con-
16 clude eleëmoſynam in corde pauperis, & hæc pro te exo-
17 rabit ab omni malo. Super ſcutum potentis, & ſuper lan-
18 ceam adverſùs inimicum tuum pugnabit. Vir bonus fi-
19 dem facit pro proximo ſuo: & qui perdiderit confu-
ſionem, derelinquet ſibi.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

2 † Δάνεισον τῷ πλησίον ἐν καιρῷ χρείας αὐτοῦ, † καὶ πάλιν ἀπόδος
3 τῷ πλησίον (β) εἰς τὸν καιρόν. † Στερέωσον λόγον, καὶ πιστώθητι
4 μετ᾽ αὐτοῦ, † καὶ ἐν παντὶ καιρῷ εὑρήσεις τὴν χρείαν σου. † Πολλοὶ
ὡς εὕρεμα ἐνόμισαν δάνος, † καὶ παρέσχον (γ) πόνον τοῖς βοη-
5 θήσασιν αὐτοῖς. † Ἕως οὗ λάβῃ, καταφιλήσει χεῖρας αὐτοῦ, † καὶ
6 ἐπὶ τῶν χρημάτων τοῦ πλησίον ταπεινώσει φωνήν· † Καὶ ἐν καιρῷ
ἀποδόσεως παρελκύσει χρόνον, † καὶ ἀποδώσει λόγους ἀκηδίας, † καὶ
7 τὸν καιρὸν αἰτιάσεται. † Ἐὰν ἰσχύσῃ, μόλις (δ) κομίσεται τὸ ἥμισυ,
8 καὶ λογιεῖται αὐτὸ ὡς εὕρεμα· † Εἰ δὲ μή, ἀπεστέρησεν αὐτὸν τῶν χρη-
9 μάτων αὐτοῦ, † καὶ ἐκτήσατο αὐτὸν ἐχθρὸν δωρεάν. † Κατάρας καὶ λοι-
δορίας ἀποδώσει αὐτῷ, † καὶ ἀντὶ δόξης ἀποδώσει αὐτῷ ἀτιμίαν.
10 Πολλοὶ (ε) χάριν πονηρίας ἀπέστρεψαν, † ἀποστερηθῆναι δωρεὰν
11 εὐλαβήθησαν. † Πλὴν ἐπὶ ταπεινῷ μακροθύμησον, † καὶ (ζ) ἐπ᾽
12 ἐλεημοσύνῃ μὴ παρελκύσῃς αὐτόν. † Χάριν ἐντολῆς ἀντι-
λαβοῦ πένητος, † καὶ κατὰ τὴν ἔνδειαν αὐτοῦ μὴ ἀποστρέψῃς αὐτὸν
13 κενόν. † Ἀπόλεσον ἀργύριον (η) δι᾽ ἀδελφὸν καὶ φίλον, † καὶ
14 μὴ ἰωθήτω ὑπὸ τὸν λίθον εἰς ἀπώλειαν. † Θὲς τὸν θησαυρόν σου
κατ᾽ ἐντολὰς ὑψίστου, † καὶ λυσιτελήσει σοι μᾶλλον ἢ τὸ χρυσίον.
15 † Σύγκλεισον ἐλεημοσύνην ἐν τοῖς (θ) ταμείοις σου, † καὶ αὕτη
16 ἐξελεῖταί σε ἐκ πάσης κακώσεως. † Ὑπὲρ ἀσπίδα κράτους, καὶ
ὑπὲρ δόρυ (ι) ἀλκῆς † κατέναντι ἐχθροῦ πολεμήσει ὑπὲρ σοῦ.
19 † Ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐγγυήσεται τὸν πλησίον, καὶ ὁ ἀπολωλεκὼς αἰσχύνην
(κ) καταλείψει αὐτόν.

Fœnerare proximo in tempore neceſſitatis illius: 2
& rurſus redde proximo in tempore. Confirma 3
verbum, et fideliter age cum illo; & in omni tem-
pore invenies quod tibi neceſſarium eſt. Multi 4
quaſi inventionem æſtimaverunt fœnus, & præ-
ſtiterunt moleſtiam iis qui ſe adjuverunt. Donec 5
accipiat, oſculabitur manum ejus; & in pecu-
niis proximi humiliabit vocem. Et in tempore 6
redditionis protrahet tempus: & reddet verba
accediæ, & tempus cauſabitur. Si potuerit, vix 7
reddet dimidium; & computabit illud, quaſi in-
ventionem. (a) Sin autem; fraudavit illum pe- 8
cuniis ejus, & poſſedit illum inimicum (b) gra-
tis: Maledicta & convitia reddet illi: & pro ho- 9
nore reddet illi inhonorationem. (c) Multi propter
nequitiam averterunt: (d) fraudari gratis timu-
erunt. Veruntamen ſuper humilem longanimis
eſto: & pro eleemoſyna non protrahas illum. Pro-
pter mandatum, aſſume pauperem: & ſecundùm
inopiam ejus ne dimittas eum vacuum. Perde
pecuniam propter fratrem, & amicum; & (e) non
contrahat rubiginem ſub lapide in perditionem.
Pone theſaurum tuum ſecundùm præcepta Altiſ-
ſimi: & proderit tibi magis, quàm aurum. Con-
clude eleemoſynam in (f) cellis tuis: & hæc eruet
te ex omni malo. Super ſcutum potentiæ, &
ſuper lanceam (g) roboris adverſùs inimicum pu-
gnabit pro te. Vir bonus fidejubet pro proximo:
et qui perdidit verecundiam; derelinquet illum.

MS.A. (β) εἰς καιρόν. (γ) κόπον (δ) κομιεῖται (ε) οὖν χάριν (ζ) ἐπὶ ἐλεημοσύνῃ (η) διὰ (θ) ταμιείοις (ι) ὁλκῆς (κ) ἐγκαταλείψει

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

2 * ܐܘܙܦ ܠܚܒܪܟ ܒܙܒܢܐ ܕܐܨܛܪܝܟܘܬܗ. ܘܐܦ ܐܠܐ ܠܚܒܪܟ. ܘܒܙܒܢܐ ܩܒܝܥܐ ܐܫܪ ܡܠܬܟ.
3 * ܘܐܫܪ ܡܠܬܟ. ܘܐܬܗܝܡܢ ܥܡ ܚܒܪܟ. ܘܒܟܠܙܒܢ ܬܫܟܚ ܨܒܝܢܟ ܡܢܗ.
4 5 * ܣܓܝܐܐ ܓܝܪ ܕܡܘܙܦܝܢ. ܐܝܟ ܕܫܐܠܝܢ ܐܘܙܦܐ. ܐܗܪܘ ܠܡܘܙܦܢܝܗܘܢ. * ܒܙܒܢܐ ܓܝܪ ܕܝܙܦ
6 ܢܢܫܩ ܐܝܕܗ ܕܡܘܙܦܢܐ. ܘܥܠ ܢܟܣܐ ܕܚܒܪܗ. ܡܪܝܡ ܩܠܗ. * ܘܒܙܒܢܐ ܕܡܦܢܐ ܡܘܙܦܐ
7 ܡܬܢܦܚ ܢܦܫܗ. ܘܒܬܪ ܙܒܢܐ ܣܓܝܐܐ. ܡܦܢܐ ܠܗ. * ܐܢ ܢܫܟܚ. ܦܠܓܗ ܢܦܪܘܥ.
8 ܘܢܚܫܒ ܠܗ. ܐܝܟ ܕܫܟܚܬܐ ܐܫܟܚܗ. * ܘܡܛܠܗܢܐ ܢܦܩܢ ܐܝܕܘܗܝ ܡܢ ܢܟܣܘܗܝ ܣܪܝܩܢ.
9 ܘܒܥܠܕܒܒܐ ܩܢܐ ܠܗ. ܘܠܘܝ ܡܓܢ. * ܘܚܪܝܢܐ ܘܨܘܚܝܬܐ ܦܪܥ ܠܗ. ܘܚܠܦ ܐܝܩܪܐ
10 ܨܥܪܐ. * ܣܓܝܐܐ ܕܠܐ ܗܘܐ ܡܢ ܒܝܫܘܬܐ. ܐܠܐ ܕܚܪܝܢܐ ܡܓܢ ܕܚܠܘ. ܐܬܟܠܝܘ ܡܢ ܡܘܙܦܘܬܐ.
11 12 ܡܙܕܗܪܐ. * ܒܪܡ ܥܡ ܡܣܟܢܐ ܐܓܪ ܪܘܚܟ. * ܘܡܛܠ ܕܦܘܩܕܢܐ ܢܛܪ ܐܢܝܚܝܗܝ.
13 ܘܐܢ ܢܗܘܐ ܚܘܣܪܢܐ. ܠܐ ܬܐܡܪ ܠܐ ܠܒܟ. * ܐܘܒܕ ܟܣܦܟ ܡܛܠ ܐܚܘܟ ܘܡܛܠ ܚܒܪܟ. ܘܠܐ
14 ܬܛܫܝܘܗܝ ܬܚܝܬ ܟܐܦܐ ܘܫܘܪܐ. * ܣܝܡ ܠܟ ܣܝܡܬܐ. ܒܙܕܝܩܘܬܐ ܘܒܡܪܚܡܢܘܬܐ. ܘܗܝ
15 ܡܘܬܪܐ ܠܟ. ܡܢ ܟܠ ܡܕܡ ܕܐܝܬ ܠܟ. * ܨܪܘܪ ܙܕܩܬܐ ܘܣܝܡ ܒܓܙܟ. ܘܗܝ ܬܦܨܝܟ. ܡܢ
16 ܟܠ ܒܝܫ. * ܡܓܢܐ ܚܝܠܬܢܐ ܘܪܘܡܚܐ ܘܫܘܪܐ ܠܩܪܒܐ. ܘܠܘܩܒܠ ܣܓܝܐܐ ܗܝ ܬܫܘܙܒܟ.
17 * ܛܒ ܓܒܪܐ ܗܘ ܕܥܪܒ ܠܚܒܪܗ. ܘܡܢ ܕܡܘܒܕ ܒܗܬܬܐ. ܥܪܩ ܡܢ ܥܪܘܒܗ.

Da mutuum proximo tuo tempore neceſſitatis ejus. Promittens etiam proximo tuo, præfixo tempore comproba verbũ tuum; Confirma ſermonẽ tuũ fidúmq; te præſta proximo tuo; ut omni tempore vota tua conſequaris ab ipſo. Multi quidem mutuitantes, poſtulato mutuo, moleſtiam exhibuêre fœneratobus ſuis. Nam quo tempore mutuatur, mutuantis manum exoſculatur, & de ſocii ſui opibus vocem attollit: Quo verò tempore mutuum reportat, inflat ſeſe, & poſt longum tempus reddit illud; Ut, ſi poſſit, dimidium *tantùm* reſtituat: æſtimátque illud merè repertitium. Quare emergunt manus illius propriis opibus vacuæ, & inimicum ſibi comparat; utinam autem gratis: *Verùm* lites & convitia rependit illi, & pro honore contumeliam. *Hinc eſt ut* multi nequaquam ex improbitate, ſed gratuitam litem metuentes, mutuatione abſtineant. Veruntamẽ erga pauperem patientiâ utitor. Et mandati obſervandi gratiâ recrea illum: & quamvis interſit jactura, ne adjicias animum. Pecuniam tuam pro fratre & proximo tuo amittas, potiùs quàm ſub lapidem aut parietẽ, recondas illam. Conde tibi theſaurum per juſtitiam & charitatem, eritque tibi utilior omnibus quæ poſſides. In faſcem coge eleëmoſynam, & in ærarium tuũ reponito, ipſáq; te ex omni adverſitate liberabit. Scutum validiſſimum, & lancea, atque murus erit ad bellum; & adversùs plurimos ipſa te reddet ſecurum. Vir bonus eſt qui pro ſocio ſuo ſpondet, & qui amittit pudorem ſponſorem ſuum evitat.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

2 * اقرض صاحبك ان كان محتاجا * واوعد صاحبك * واذا بلغ الوقت فليكن لميعادك
3 وفاء * وليثبت قولك * ودم لصاحبك في الشدة والرخا * ليتبع مسرتك في كل حين *
4 5 * كثيرون ممن طلبوا القرض * فلما اقرضوا عذبوا الذين اقرضوهم * ساعة يطلب
6 القرض يقبل يدي المقرض * ويرفع صوته بالمدحة * واذا رد ما اخذه * رده بفخر وتطاول *
7 ويرده بعد زمان طويل * وان قدر على صاحبه قضاه على النصف * ويعد كأنه غنيمه
8 9 وجده * وربما خرج من ماله صفرا عطلا * ويتخذه عدوا * وليته مجانا فقط * بل ويجزيه بدل
10 ما اتسع عليه السخب والشتمة * وبدل الكرامة الذل والهوان * كثير من الناس لم
يمنعوا من ان يقرضوا من البخل والشح الا تخوفا من الخصومة والسخب والمجازاة بالباطل *
11 12 * ولكن المسكين تأنّ واصبر له * ولحال حفظ الوصية فرج عنه * وان دخل عليك
13 الضيم فلا تبالي * فرق مالك وبذر على اخيك وصاحبك * ولا تطمر تحت الصخر
14 15 والجدار * ادخر لنفسك ذخائر البر والحب * وهي اخير لك من جميع مالك * صر الصدقة
16 وضمها في خزانتك * وهي تخلصك من كل باس * الترس الشديد والرمح والحصن الوثيق نعمه
17 لاصحاب القتال * كذلك الصدقة تكون لك منعة * وتوقيك من كل شر * نعم الرجل من
ضمن صاحبه * ومن لم يكن له حياء ولا انفه يهرب من ضمينه *

Mutuum da amico tuo, ſi fuerit egens: Amico item tuo pollicere, & adveniente tempore, fac ſolvas promiſſum tuum; Et conſtans ſit ſermo tuus, & conſtanter perſevera cum amico tuo tam in adverſitate quàm proſperitate, ut voluntatem tuam ſequatur omni tempore. Multi ex his qui mutuum poſtulârunt, accepto mutuo, vexârunt eos qui mutuum dederant. Cùm mutuum poſtulat, fœneratoris manus oſculatur, vocemque ſuam cum laude extollit: Cùm autem reſtituit quod acceperat, cum arrogantia & cunctatione reſtituit, & poſt longum tempus reſtituit: Et ſi poſſit in amicum ſuum, dimidium reſtituet ei, ducétque perinde ac ſi ipſemet reperiſſet illud. Imò interdum è pecunia ſua vacuus & inanis emergit, fitque inimicus; & O utinam gratis tantúm: Verùm pro liberalitate quâ uſus eſt erga ipſum, moleſtiam & convitium rependit illi, & pro honore deſpectum atque contumeliam. Multi ex hominibus mutuò dare recuſârunt, non ex tenacitate & avaritiâ, ſed litem, & moleſtiam, immeritámque compenſationem metuentes. Attamen erga pauperem longanimus eſto, & expecta eum patienter. Et propter obſervantiam mandati refocilla eum: & licèt damnum in te refundatur, ne cures. Diſtribue, imò diſſipa opes tuas erga fratrem et amicum tuum; ac ne abſcondas eas ſubter lapidem aut parietem. Repone tibi theſaurum juſtitiæ & charitatis; erit enim tibi utilior cunctis opibus tuis. Collige eleemoſynam, & in cellam tuam coge; ipſáque te eximet ex omni adverſitate. Ut ſcutum validum & haſta, atque arx munita tutum bellatoribus præſidium: ita eleemoſyna erit tibi aſylum, protegétque te ab omni malo. Laudandus eſt vir qui fidejuſſerit pro amico ſuo; & qui nullo pudore atque honeſtate præditus eſt, refugit fidejuſſorem ſuum.

Verſio VULG. LAT.

20 Gratiam fidejuſſoris ne obliviſcaris: dedit enim pro te animam
21 ſuam. Repromiſſorem fugit peccator & immundus.
22 Bona repromiſſoris ſibi aſcribit peccator: & ingratus ſenſu
23 derelinquet liberantem ſe. Vir repromittit de proximo ſuo:
24 & cùm perdiderit reverentiam, derelinquetur ab eo. Repromiſſio
nequiſſima multos perdidit dirigentes, & commovit
25 illos quaſi fluctus maris. Viros potentes gyrans migrare fecit,
26 & vagati ſunt in gentibus alienis. Peccator tranſgrediens
mandatum Domini, incidet in promiſſionem nequam: &
27 qui conatur multa agere, incidet in judicium. Recupera
proximum ſecundùm virtutē tuam, & attende tibi ne incidas.
28 Initium vitæ hominis, aqua & panis, & veſtimentum,
29 & domus protegens turpitudinem. Melior eſt victus pauperis
ſub tegmine aſſerum, quàm epulæ ſplendidæ in peregrè
30 ſine domicilio. Minimum pro magno placeat tibi, & improperium
31 peregrinationis non audies. Vita nequam hoſpitandi
de domo in domum: & ubi hoſpitabitur, non fiducialiter
32 aget, nec aperiet os. Hoſpitabitur, & paſcet, & potabit ingratos,
33 & ad hæc amara audiet. Tranſi, hoſpes, & orna menſam:
34 & quæ in manu habes, ciba cæteros. Exi à facie honoris
35 amicorum meorum: neceſſitudine domûs meæ hoſpitio
mihi factus eſt frater. Gravia hæc homini habenti ſenſum;
Correptio domûs, & improperium fœneratoris.

CAP. XXX.

1 Qui diligit filium ſuum, aſſiduat illi flagella, ut lætetur in novíſſimo ſuo, & non palpet proximorum oſtia.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

20 † Χάριτας ἐγγύου μὴ ἐπιλάθῃ· † ἔδωκεν γὰρ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ σοῦ.
22 † Ἀγαθὰ ἐγγύου ἀνατρέψει ἁμαρτωλὸς, † Καὶ ἀχάριστος ἐν διανοίᾳ
24 (λ) ἐγκαταλείψει ῥυσάμενον. † Ἐγγύη πολλοὺς ἀπώλεσε κατευ-
25 θύνοντας, καὶ ἐσάλευσεν αὐτοὺς ὡς κῦμα θαλάσσης· † Ἄνδρας δυνα-
26 τοὺς ἀπῴκισε, † καὶ ἐπλανήθησαν ἐν ἔθνεσιν ἀλλοτρίοις. † Ἁμαρ-
τωλὸς (μ) ἐμπεσὼν εἰς ἐγγύην, † καὶ διώκων ἐργολαβείας ἐμ-
27 πεσεῖται εἰς κρίσεις. † Ἀντιλαβοῦ τοῦ πλησίον κατὰ δύναμίν σου, † καὶ
28 πρόσεχε σεαυτῷ μὴ ἐμπέσῃς. † Ἀρχὴ ζωῆς (ν) ὕδωρ, καὶ ἄρτος,
29 καὶ ἱμάτιον, † καὶ οἶκος καλύπτων ἀσχημοσύνην. † Κρείσσων βίος
πτωχοῦ ὑπὸ σκέπην δοκῶν, ἢ ἐδέσματα λαμπρὰ ἐν ἀλλοτρίοις.
30 † Ἐπὶ μικρῷ καὶ μεγάλῳ εὐδοκίαν ἔχε. † Ζωὴ πονηρὰ ἐξ οἰκίας εἰς
31 οἰκίαν, † καὶ οὗ (ξ) παροικήσει, οὐκ ἀνοίξει στόμα. † Ξενιεῖς καὶ πο-
32 τιεῖς (ο) εἰς ἀχάριστα, † καὶ πρὸς ἐπὶ τούτοις πικρὰ ἀκούσῃ·
33 † Πάρελθε πάροικε, κόσμησον τράπεζαν, † καὶ εἴ τι ἐν τῇ χειρί
34 σου ψώμισόν με· † Ἔξελθε πάροικε ἀπὸ προσώπου δόξης, † ἐπι-
35 ξένωταί μοι ὁ ἀδελφὸς, χρεία τῆς οἰκίας. † Βαρέα
ταῦτα ἀνθρώπῳ ἔχοντι φρόνησιν, † ἐπιτίμησις οἰκίας καὶ
ὀνειδισμὸς δανειστοῦ.

MS.A. (λ) ἐγκαταλείψει (μ) ἐμπεσεῖται (ν) ἀνθρώπου ἄρτος, καὶ ὕδωρ, (ξ) παροικήσεις, οὐκ ἀνοίξεις (ο) ἀχάριστα,

Gratias fidejuſſoris ne obliviſcaris: dedit enim 20
pro te animam ſuam. (b) Bona fidejuſſoris ever- 22
tet peccator: (i) & ingratus ſenſu derelinquet li-
berantem ſe. Fidejuſſio multos perdidit dirigen- 24
tes, & commovit illos, quaſi fluctus maris. Viros 25
potentes migrare fecit: & vagati ſunt in genti-
bus alienis. Peccator (k) incidens in fidejuſſio- 26
nem, & ſectans (l) redemptiones, incidet in judi-
cia. (m) Recupera proximum ſecundùm virtutem 27
tuam: & attende tibi, ne (n) incidas. Initium vi- 28
tæ, aqua, & panis, & veſtimentum, & domus te-
gens turpitudinē. Melior eſt victus pauperis ſub 29
tegmine aſſerum, quàm epulæ ſplendidæ in alienis.
(o) Super minimum & magnum placeat tibi. 30
Vita nequam de domo in domum: & ubi hoſpita- 31
bitur, non aperiet os. Hoſpitio ſuſcipies, & pota- 32
bis (p) ad ingratas: & præterea in his amara au-
dies: Tranſi, hoſpes, orna menſam; &, ſi quid in 33
manu tua, ciba me: Exi, hoſpes, à facie honoris: 34
advênit mihi hoſpitio ſuſcipiendus frater: opus
eſt domo. Gravia hæc homini habenti ſenſum, 35
Increpatio domûs, & improperium fœneratoris.

ΚΕΦ. λʹ.

ΠΕΡΙ ΤΕΚΝΩΝ.

1 † Ὁ ἀγαπῶν τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐνδελεχήσει μάστιγας αὐτῷ, † ἵνα εὐφρανθῇ ἐπ' ἐσχάτῳ αὐτοῦ.

CAP. XXX.

DE LIBERIS.

Qui diligit filium ſuum, aſſiduabit illi flagella; ut lætetur in noviſſimo ſuo. 1

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

18 * ܛܝܒܘܬܐ ܕܥܪܒܐ ܢܥܒܪ ܥܘܠܐ. ܘܕܥܒܪ ܥܠ ܒܪܘܝܗ ܢܥܒܪ ܦܪܘܩܗ. * ܥܪܒܘܬܐ ܠܣܓܝܐܐ
21 ܐܘܒܕܬ. ܘܫܒܩܘ ܢܟܣܝܗܘܢ ܐܝܟ ܓܠܠܐ ܕܝܡܐ. * ܐܦ ܥܬܝܪܐ ܢܟܣܝܗܘܢ ܦܢܘ. ܘܐܙܠܘ
22 ܠܥܡܐ ܢܘܟܪܝܐ. * ܚܛܝܐ ܕܥܒܪ ܥܠ ܦܘܩܕܢܘܗܝ ܕܡܪܝܐ. ܒܥܪܒܘܬܐ ܢܦܠ. ܘܕܪܕܦ
23 ܠܡܣܒ ܚܛܗܐ ܒܢܦܫܗ ܒܕܝܢܘܗܝ ܢܦܠ. ܣܓܝܐܐ ܚܛܗܐ ܡܘܠܕܐ ܥܪܒܘܬܐ. ܘܕܡܫܬܥܒܕ
24 ܡܓܢ. ܘܡܫܟܚ ܕܝܢܐ. * ܥܪܘܒ ܠܚܒܪܟ ܐܝܟ ܡܐ ܕܡܛܝܐ ܐܝܕܟ ܒܚܝܠܟ. ܘܦܪܘܩ ܢܦܫܟ ܡܢ
25 ܐܥܦܐ. * ܪܝܫ ܚܝܘܗܝ ܕܒܪܢܫܐ. ܠܚܡܐ ܘܡܝܐ ܘܠܒܘܫܐ. ܘܒܝܬܐ ܡܟܣܝܐ ܨܥܪܐ. * ܛܒ
26 ܓܝܪ ܚܝܘܗܝ ܕܡܣܟܢܐ ܬܚܝܬ ܛܠܠܐ ܕܩܪܘܗܝ. ܡܢ ܥܘܬܪܐ ܣܓܝܐܐ ܒܐܟܣܢܝܘܬܐ.
27 * ܒܝܢ ܣܓܝܐܐ ܘܒܝܢ ܙܥܘܪܐ. ܐܢܫ ܠܐ ܝܕܥ. ܘܡܢܐ ܥܒܕ ܒܓܘ ܒܝܬܗ. ܐܢܫ ܠܐ ܚܙܐ ܠܗ.
28 * ܚܝܐ ܒܝܫܐ. ܡܢ ܒܝܬ ܠܒܝܬ. ܘܥܠ ܕܝܢܐ ܪܘܪܒܐ ܠܐ ܡܫܟܚ ܠܡܦܬܚ ܦܘܡܗ. * ܐܟܣܢܝܐ
29 ܐܢܬ. ܘܫܬܐ ܨܥܪܐ. ܘܠܘܬ ܗܠܝܢ ܡܪܝܪܬܐ ܬܫܡܥ. * ܐܟܣܢܝܐ ܐܢܬ ܥܒܘܪ ܛܟܣ ܦܬܘܪܐ.
30 ܘܡܕܡ ܕܐܝܬ ܒܐܝܕܟ ܐܟܘܠ. * ܦܘܩ ܡܢ ܩܕܡ ܐܝܩܪܐ. ܐܟܣܢܝܐ ܓܝܪ ܐܬܐ ܠܝ. * ܝܩܝܪܢ
31 ܗܠܝܢ ܠܓܒܪܐ ܣܟܘܠܬܢܐ. ܟܐܪܐ ܘܪܒܝܬܐ. ܘܡܘܙܦܬܐ ܕܡܘܙܦܢܐ. ܗܒ ܗܒ ܠܡܣܟܢܐ.
32 ܘܡܢ ܡܐ ܕܐܝܬ ܒܐܝܕܝܟ ܐܘܟܠܝܗܝ. ܘܐܢ ܥܪܛܠܝ ܗܘ ܠܒܫܝܗܝ. ܡܛܠ ܕܒܣܪܟ ܐܢܬ ܡܟܣܐ.
ܘܠܐܠܗܐ ܗܘ ܡܘܙܦ ܐܢܬ. ܘܗܘ ܦܪܥ ܠܟ ܚܕ ܫܒܥܐ. * ܩܦܠܐܘܢ * ܠ *
1 * ܕܪܚܡ ܠܒܪܗ. ܢܣܓܐ ܙܩܬܘܗܝ. ܡܛܠ ܕܢܚܕܐ ܒܐܚܪܝܬܗ.

Beneficium ſponſoris deſeret ſceleroſus, & 18
qui deſerit creatorem ſuum, liberatorem ſuum
deſerit. Sponſio multos perdidit, & reli- 21
querunt opes ſuas ut fluctus maris. Etiam 22
opulentiſſimos exhauſit, & ad gentem alienam
ſe recepêre. Peccator qui Domini præ- 23
cepta tranſgreditur, in ſponſionem incidet;
& qui peccata in ſe ſuſcipere contendit, in
judicia illius incidet. Peccata multa generat
ſponſio. Qui ſe gratìs aſtringit, litem quoq;
reperiet. Sponde pro ſocio tuo pro ratione 24
virium tuarum, & à duplo libera teipſum.
Præcipua victûs humani ſunt panis, aqua, & 25
veſtitus, atque domus tegens ignominiam.
Melior eſt enim victus pauperis ſub tecto tra- 26
bium ſuarum, quàm plurimæ divitiæ in peregrinatione.
Sive multis, ſive paucis rebus 27
victitet, nemo novit; & quid agat intra domum
ſuam, nemo videt. Vita miſera eſt è 28
domo in domum *migrare*, & de ſummis judiciis
(*i. injuriis*) os ſuum aperire non poſſe.
Inquilinus es, ergò bibes contumeliam, & 29
præterea acerba audies. Inquilinus es, vade, 30
menſam extrue, & quod ad manum eſt, comede.
Exi è conſpectu honoris, (*i. viri hono-* 31
randi,) hoſpes enim advenit mihi. Gravia 32
ſunt hæc viro cordato, objurgatio, & uſura,
atq; mutuum fœneratorum. Largiſſimè eroga
pauperi, & ex his quæ præ manibus habes,
eſum des illi. Si nudus eſt, indue eum; tuam
enim carnem tegis, & Deo quidem fœneraris,
qui ſeptuplum tibi rependet.

CAP. XXX.

Qui amat filium ſuum, repetat *crebrò* aculeos 1
ejus, ut ad extremum fruatur *ipſo*.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

18 21 * لا يتفكر الفاجر عمن يتكفل به * والذي يكفر بصاحبه يجحد شكر خالقه * لقد اهلك
22 الضمان بشرا كثيرا * وتركوا اموالهم كامواج البحر * وافلست اصحاب الاموال * وهربوا الي شعب
23 غريب * الخاطي المتعدي على وصايا الرب * حسبه ان يوحل في الضمان * والذي يجتهد في
24 طلب الخطايا يكسب الكفاية * اضمن صاحبك بقدر قوتك * وخلص نفسك من الضمان
25 المضاعف على رقبتك * راس معيشة الانسان الخبز والماء واللباس * والبيت يغطي العورات *
26 27 * حياة الفقير صالحة تحت سقف بيته * اخير من غناء كثير في الغربة * لان الفقير لا يعلم الناس
28 قليلا له ام كثيرا * وليس يرى احد ولا يظهر على فعاله * شر النقلة من بيت الي بيت * وينزل
29 به الامور العظام * ولا يقدر ان يفتح فاه * يقال له انت غريب فاحتمل الذل * وبعد هذا
30 31 تسمع ما هو اشد منه * يقال هذا غريب فقم عنا حتى توضع المائدة * وكل بين يديك * وقم
32 انصرف عن كرامة اهل المجلس * لان لنا ضيف * ما اشد هذه الاشياء على العاقل * الانتهار
والربا والقرض * اعطي المسكين جدا جدا * واطعمه ما رزقت * وان كان عاريا فاكسوه * فانك
انما تكسوا لحمك ودمك * وتقرض العلي الوفي الله * فهو يجزيك عوض الواحد سبعة *
1 * الفصل الثلثون * من احب ولده فليتخذ له القضبان * لانه ان ادبه فرح به في اخر عمره *

Non cogitat ſceleroſus de illo qui pro ſe 18
fidejuſſit: at qui negat amicum ſuum negat
gratiam creatoris ſui. Multos homi- 21
nes perdidit fidejuſſio, & reliquerunt opes
ſuas ut fluctus maris. Adeòque ad ino- 22
piam redacti ſunt opulenti, & ad gentem
peregrinam fugerunt. Peccator præcepta 23
Domini tranſgrediens, in fidejuſſionem ut
in lutum *demergendus eſt: & qui peccata*
ſectari ſtudet, compenſationem acquiret.
Fidejube pro amico tuo pro portione po- 24
tentiæ tuæ, & erue teipſum à fidejuſſione
ſuper collo tuo conduplicanda. Summa 25
victûs humani eſt panis, & aqua, atque
veſtitus; cæterùm domus tegit ignominias.
Bona eſt vita pauperis ſub laqueari do- 26
mûs ejus, melior divitiis multis in peregrinatione.
Ignorāt enim homines parumne an 27
multū poſſideat pauper, et nemo videt aut
conſcius eſt operum ejus. Infœlicitas eſt 28
migratio de domo in domum: occurrent e-
nim huic ardua negotia, nec poterit ape-
rire os ſuum. Dicetur illi, Peregrinus es, 29
igitur contemptum patitor: & inſuper his
duriera audies. Dicetur, Hic exterus eſt, 30
recede à nobis, ut menſam apponamus; tu
verò inter manus tuas comede: Surge, abſ- 31
cede à magnificentia convivarum, hoſpitē
enim habemus. Quàm duræ ſunt res iſtæ 32
prudenti, Increpatio, & uſura, atque mu-
tuū! Largire pauperi ſummâ liberalitate,
eumq; ciba ex his quæ tibi conceſſa fue-
rint. Et ſi fuerit nudus, veſti eum; enim-
verò carnem tuam & ſanguinem tuū veſties,
altiſſimoq; Deo remuneratori fœnerabe-
ris, qui tibi ſeptem pro uno rependet.

CAP. XXX.

Qui amat filium ſuum, adhibeat ei 1
virgas; quoniam ſi erudierit eum, lætabitur
de eo ſupremâ ætate ſuâ.

M

Verſio VULG. LAT.

2 Qui docet filium ſuum, laudabitur in illo, & in medio do-
3 meſticorum in illo gloriabitur. Qui docet filium ſuum, in
zelum mittit inimicum, & in medio amicorum gloriabitur
4 in illo. Mortuus eſt pater ejus, & quaſi non eſt mortuus: ſi-
5 milem enim reliquit ſibi poſt ſe. In vita ſua vidit, & læta-
tus eſt in illo: in obitu ſuo non eſt contriſtatus, nec confu-
6 ſus eſt coram inimicis. Reliquit enim defenſorem domûs
7 contra inimicos, & amicis reddentem gratiam. Pro anima-
bus filiorum colligabit vulnera ſua, & ſuper omnem vocem
8 turbabuntur viſcera ejus. Equus indomitus evadit durus, &
9 filius remiſſus evadet præceps. Lacta filium, & paventem te
10 faciet: lude cum eo, & contriſtabit te. Non corrideas
11 illi, ne doleas, & in noviſſimo obſtupeſcent dentes tui. Non
des illi poteſtatem in juventute, & ne deſpicias cogitatus
12 illius. Curva cervicem ejus in juventute, & tunde latera
ejus dum infans eſt, ne fortè induret, & non credat tibi, &
13 erit tibi dolor animæ. Doce filium tuum, & operare in
14 illo, ne in turpitudinem illius offendas. Melior eſt pauper
ſanus, & fortis viribus, quàm dives imbecillis & flagella-
15 tus malitiâ. Salus animæ in ſanctitate juſtitiæ, melior eſt
omni auro & argento, & corpus validum, quàm cenſus
16 immenſus. Non eſt cenſus ſuper cenſum ſalutis corporis:
17 & non eſt oblectamentum ſuper cordis gaudium. Melior
eſt mors quàm vita amara: & requies æterna quàm languor
18 perſeverans. Bona abſcondita in ore clauſo, quaſi appoſitio-
19 nes epularum circumpoſitæ ſepulchro. Quid proderit li-
20 batio idolo? nec enim manducabit, nec odorabit. Sic qui
effugatur à Domino, portans mercedes iniquitatis:

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

2 †Ὁ παιδεύων τὸν υἱὸν αὐτοῦ ὀνήσεται ἐπ᾽ αὐτῷ, †καὶ ἀναμέσον γνω-
3 ρίμων ἐπ᾽ αὐτῷ καυχήσεται. †Ὁ διδάσκων τὸν υἱὸν αὐτοῦ παραζη-
4 λώσει τὸν ἐχθρὸν, †καὶ ἔναντι φίλων ἐπ᾽ αὐτῷ ἀγαλλιάσεται. †Ἐτε-
λεύτησεν αὐτοῦ ὁ πατὴρ, καὶ (α) ὡς οὐκ ἀπέθανεν, †ὅμοιον γὰρ αὐτῷ
5 κατέλιπε (β) μετ᾽ αὐτόν. †Ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ εἶδε καὶ (γ) εὐφράν-
6 θη, †καὶ ἐν τῇ τελευτῇ αὐτοῦ οὐκ ἐλυπήθη. †Ἐναντίον ἐχθρῶν κατ-
7 έλιπεν ἔκδικον, †καὶ τοῖς φίλοις ἀνταποδιδόντα χάριν. †Περιψύ-
χων υἱὸν καταδεσμεύσει τραύματα αὐτοῦ, †καὶ ἐπὶ πάσῃ βοῇ ταρα-
8 χθήσεται σπλάγχνα αὐτοῦ. †Ἵππος ἀδάμαστος (δ) ἀποβαίνει σκλη-
9 ρὸς, †καὶ υἱὸς ἀνειμένος ἐκβαίνει προαλής. †Τιθήνησον τέκνον καὶ
10 ἐκθαμβήσει σε, †(ε) σύμπαιξον αὐτῷ καὶ λυπήσει σε. †Μὴ
συγγελάσῃς αὐτῷ ἵνα μὴ συνοδυνηθῇς, καὶ ἐπ᾽ (ζ) ἐσχάτῳ γομφιάσεις
11 τοὺς ὀδόντας σου. †Μὴ δῷς αὐτῷ ἐξουσίαν ἐν νεότητι. †Θλάσον
12 τὰς πλευρὰς αὐτοῦ, (η) ὡς ἔστι νήπιος, †μήποτε σκληρυνθεὶς
13 ἀπειθήσῃ σοι. †Παίδευσον τὸν υἱόν σου, καὶ ἔργασαι ἐν αὐτῷ, ἵνα
11 μὴ ἐν τῇ ἀσχημοσύνῃ (θ) σου προσκόψῃ. Καὶ μὴ παρίδῃς τὰς
12 ἀγνοίας αὐτοῦ. Κάμψον τὸν τράχηλον αὐτοῦ ἐν νεότητι. ΠΕΡῚ
14 ὙΓΙΕΙΑΣ. †Κρείσσων πτωχὸς ὑγιὴς καὶ ἰσχύων τῇ ἕξει, ἢ
15 πλούσιος μεμαστιγωμένος εἰς σῶμα αὐτοῦ. †(ι) Ὑγεία καὶ εὐεξία
βέλτιον παντὸς χρυσίου, καὶ σῶμα εὔρωστον ἢ ὄλβος ἀμέτρητος.
16 †Οὐκ ἔστι πλοῦτος βελτίων (κ) ὑγείας σώματος, †καὶ οὐκ ἔστιν
17 εὐφροσύνη ὑπὲρ χαρὰν καρδίας. †Κρείσσων θάνατος ὑπὲρ ζωὴν
18 πικρὰν, †ἢ ἀῤῥώστημα (λ) ἔμμονον. †Ἀγαθὰ ἐκκεχυμένα ἐπὶ
στόματι κεκλεισμένῳ, †θέματα βρωμάτων παρακείμενα ἐπὶ
19 τάφῳ. †Τί συμφέρει κάρπωσις εἰδώλῳ; †οὔτε γὰρ ἔδεται οὔτε μὴ
20 ὀσφρανθῇ. †Οὕτως ὁ ἐκδιωκόμενος ὑπὸ κυρίου.

Qui erudit filium ſuum; (a) lucrabitur in illo: & in medio notorum in illo gloriabitur. Qui docet filium ſuum; in zelum mittet inimicum: & in medio amicorum gloriabitur in illo. Mortuus eſt pater ejus, & quaſi non eſt mortuus: ſimilem enim ſibi reliquit poſt ſe. In vita ſua vidit, & lætatus (b) eſt: & in obitu ſuo non eſt contriſtatus. Contra inimicos reliquit defenſorem, & amicis reddentem gratiam. (c) Refrigerans filium, colligabit vulnera illius: & ad omnem clamorem turbabuntur viſcera ſua. Equus indomitus evadit durus: & filius remiſſus evadit præceps. Lacta filium, & paventem te faciet: lude cum illo, & contriſtabit te. Ne corrideas illi, ne ſimul doleas: & in noviſſimo quaties dentes tuos. Non des illi poteſtatem in (d) juventute: Tunde latera illius, dum infans eſt: ne fortè induratus non credat (e) tibi. Erudi filium tuum, & operare in illo; ne in turpitudinem (f) tuam offendat. (g) Et ne deſpicias ignorantias illius: Curva cervicem ejus in juventute. DE SANITATE. Melior eſt pauper ſanus, & fortis viribus, quàm dives flagellatus in corpore ſuo. Sanitas, & bona habitudo melior eſt omni auro; & corpus validū, quàm cenſ⁹ immenſus. Non eſt cenſus melior ſanitate corporis: et non eſt oblectamentū ſuper cordis gaudiū. Melior eſt mors, quàm vita amara, aut languor perſeverans. Bona (h) offuſa ad os clauſū, appoſitiones epularū appoſitæ ſuper ſepulchrū: Quid prodeſt oblatio idolo? nec enim manducabit, nec odorabitur. Sic qui perſequutionē patitur à Dño:

MS.A. (α) οὐκ ὡς (β) μεθ᾽ (γ) ηὐφράνθη, (δ) ἐκβαίνει (ε) σύμπαιξον (ζ) ἐσχάτων (η) ἕως (θ) αὐτοῦ προσκόψῃς. Κρείσσων πτωχὸς (ι) Ὑγιεία καὶ εὐεξία βελτίων (κ) ὑγιείας (λ) ἔμμονον.

Verſio SIRIACA cum Interpretatione LATINA.

2 * ܕܪܕܐ ܠܒܪܗ ܢܬܗܢܐ ܒܗ. ܘܒܝܬ ܪܚܡܘܗܝ ܢܫܬܒܗܪ ܒܗ. * ܘܡܠܦ ܒܪܗ ܡܚܡܐ ܠܒܥܠܕܒܒܘܗܝ.
3 ܘܩܕܡ ܪܚܡܘܗܝ ܢܫܬܒܗܪ ܒܗ. * ܡܝܬ ܐܒܘܗܝ ܘܡܝܬ ܕܠܐ ܡܝܬ. ܡܛܠ ܕܐܟܘܬܗ ܫܒܩ
4 ܒܬܪܗ. * ܒܚܝܘܗܝ ܚܙܝܗܝ ܘܚܕܝ. ܘܒܡܘܬܗ ܠܐ ܐܬܥܝܩ ܒܗ. * ܠܪܚܡܘܗܝ ܦܪܥ
5 6 ܛܝܒܘܬܐ. ܘܡܢ ܒܥܠܕܒܒܘܗܝ ܢܬܒܥ ܦܘܪܥܢܐ. * ܡܦܢܩ ܠܒܪܗ ܣܓܝܐܢ
7 ܡܚܘܬܗ. ܘܥܠ ܟܠ ܬܢܚܬܐ ܣܦܩ ܠܒܗ. * ܐܝܟ ܥܝܠܐ ܕܣܘܣܝܐ ܕܠܐ ܡܕܒܪ. ܗܟܢܐ ܒܪܐ
8 ܡܪܘܕܐ ܕܠܐ ܡܫܬܡܥ ܠܐܒܘܗܝ. * ܪܕܝ ܒܪܟ ܕܠܐ ܬܬܒܙܚ. ܘܐܢ ܬܓܚܟ ܥܡܗ ܢܫܢܩܟ. * ܠܐ
9 10 ܬܐܙܠ ܥܡܗ ܐܝܟ ܨܒܝܢܗ. ܕܠܐ ܢܪܓܙܟ. ܘܒܚܪܬܐ ܢܩܗܐ ܫܢܝܟ. * ܠܐ ܬܫܠܛܝܘܗܝ
11 ܒܛܠܝܘܬܗ. ܘܠܐ ܬܫܒܘܩ ܠܗ ܟܠ ܣܟܠܘܬܗ. * ܟܦ ܪܫܗ ܟܕ ܗܘ ܛܠܐ. ܘܦܫܩ
12 ܥܘܩܠܬܗ ܟܕ ܗܘ ܙܥܘܪ. ܕܠܐ ܢܪܒܐ ܘܢܡܪܕ ܒܟ. * ܙܘܥܐ ܕܢܦܫܐ ܐܠܦ ܠܒܪܟ. ܘܩܫܝ
13 ܥܠܘܗܝ. ܕܠܐ ܒܣܟܠܘܬܗ ܢܬܩܠܟ. * ܛܒ ܗܘ ܓܝܪ ܡܣܟܢܐ ܕܚܝ ܘܚܠܝܡ ܒܓܪܡܘܗܝ. ܡܢ
14 ܥܬܝܪܐ ܕܡܫܬܢܩ ܒܒܣܪܗ. * ܚܝܐ ܕܚܘܠܡܢܐ ܪܚܡܬ ܡܢ ܕܗܒܐ. ܘܪܘܚܐ ܛܒܬܐ ܡܢ
15 16 ܡܪܓܢܝܬܐ. * ܠܝܬ ܥܘܬܪܐ ܕܫܘܐ ܠܚܘܠܡܢܐ ܕܦܓܪܐ. ܘܠܝܬ ܚܕܘܬܐ ܕܫܘܝܐ ܠܛܝܒܘܬ ܠܒܐ. * ܦܩܚ
17 ܠܡܡܬ ܡܢ ܚܝܐ ܒܝܫܐ. ܘܠܡܚܬ ܠܫܝܘܠ ܡܢ ܟܐܒܐ ܕܩܐܡ. * ܛܒܬܐ ܕܡܛܫܝܢ ܥܠ
18 ܦܘܡܐ ܕܣܟܝܪ. ܐܝܟ ܡܐܟܘܠܬܐ ܕܣܝܡܢ ܥܠ ܩܒܪܐ. * ܡܢܐ ܗܢܝܐ ܐܝܬ ܠܦܬܟܪܐ
19 ܕܥܡܡܐ. ܕܠܐ ܐܟܠܝܢ ܘܠܐ ܡܪܝܚܝܢ. ܗܟܢܐ ܗܘ ܡܢ ܕܐܝܬ ܠܗ ܥܘܬܪܐ ܘܠܐ ܡܬܗܢܐ ܒܗ.

Qui erudit filium ſuum, fruetur illo, & inter amicos ſuos eo gloriabitur. Qui docet filium ſuum, inimici ſui invidiam excitat, & coram amicis ſuis eo gloriabitur. Defuncto ipſius patre, *ſupereſt* alter haud mortuus; quandoquidem ſimilem ſui poſt ſe reliquit. In vita ſua vidit eum, & lætatus eſt, & in morte ſua non contriſtatur. Amicis ej⁹ beneficiū referet, & ab hoſtib⁹ ej⁹ exiget vindictā. Blandè tractantis filiū ſuum multa erunt vulnera, & ad omnem gemitū vacuum reddit cor ſuum. Qualis eſt pullus equinus indomitus, talis eſt filius protervus qui patri non obtemperat. Erudi filium tuum, ne ſis ludibrio: quòd ſi luſeris cum eo, cruciabit te. Ne te geras cum eo ad libitum ipſius, ne te ad iracundiam provocet, ac demum dentes tuos obſtupefaciat. Ne des illi poteſtatē in adoleſcentia ipſius, neve parcas ei omnia delicta ipſius. Demitte caput illius dum puer eſt, & ſalebras ejus complana dum parvus eſt; ne grandior factus in te rebellet. Agitationem animi doce filiū tuum, & aſperū te præbe erga illum; ne ſuis inſipientiis impingere te faciat. Potior eſt enim pauper vivus & corpore firmus, quàm dives in carne ſua vexatus. Vitam firmæ valetudinis præ auro dilexi, & ſpiritum bonum præ margaritis. Nullæ ſunt divitiæ valetudini corporis comparandæ, nec ullum eſt gaudiū bono animo comparandum. Præſtat mori, quàm infœlicem vitam *degere*; & in foveam deſcendere, quàm aſſiduo dolore *conſumi*. Bona occulta ſuper os abſtruſum, perinde ſunt ac cibi ſepulchris impoſiti. Quænam jucunditas eſt ſimulachris gentium, quæ nec comedunt, nec odorantur? ita ſe habet qui divitias poſſidet nec utitur illis:

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

2 3 * ومن ادب ابنه راى فيه السرور * وامتدح به بين اصحابه * من علم ابنه احسن ادبه *
4 واهاج الغين لاعدائه * وبين اخوانه يمتدح به * مات هذا اذ خلف مثله * ولم يمت لانه
5 6 خلف مثله * راه مفلحا في حياته وفرح به * وعند الموت لم يحزن * لان ولده يكافي اخوانه
7 بالمعروف * وينتقم من اعدائه * من ملق ابنه كثر ضرباته * وخفق قلبه مثل المبرد
8 9 يسمع * مثل المهر الذي لم يداس * كذلك الولد المارد الذي لا يطيع اباه * ادب ابنك
10 لئلا يستهزئ بك * وان انت صاحبته غدر بك * لا تتبعه في مسرته لئلا يسخطك *
11 12 واخر امره يضر بك * لا تسلطه في صباه * ولا تتجاوز عنه كل ما اساء * احني رقبته *
13 ونكس راسه ما دام صغيرا * واضرب متنه في صباه * قبل ان يعسو ويتمرد عليك * علم
14 ابنك * ودربه * وعوده الضيق والشدة * لئلا تعاقب انت بجهله * المسكين الصحيح
15 الجسم اخير من الغني السقيم * الحياة والصحة احب الي من الذهب * والنفس الطيبة
16 17 السرية افضل من الجوهر * لا غناء يشبه صحة الجسم * ولا فرح يعادل فرح القلب * الموت
18 افرج من عيش سوء العمر طايل * والهاوية اخير من وجع دايم * الخيرات المسدون على
19 الافواه المحرومة كشبه الطعام الموضوع على باب القبر يشم * ما لذة صنم الشعوب الذي
لا ياكل ولا يشرب * كذلك من له مال ولا يوسع على نفسه *

Et qui caſtigat filium ſuum, lætitiam ex eo percipiet, & gloriabitur de illo inter amicos ſuos. Qui docet filium ſuum, bonam reddit eruditionem ejus, & invidiam excitat inimicis ſuis, & inter amicos ſuos gloriabitur de ipſo. Moritur iſte ſuperſtitem relinquens ſui ſimilem; imò non moritur quia ſui ſimilem relinquit. Proſperum vidit illum dum viveret, eoque lætatus eſt & inſtante morte minimè dolet: Quandoquidem filius ejus gratiam redditurus eſt amicis ejus, & pœnas ab inimicis ejus repetiturus. Qui blanditur filio ſuo, multa patietur flagella, et palpitatio cordis ejus ceu lima audietur. Qualis eſt pullus equinus nondum domitus, talis filius rebellis qui patri ſuo non obedit. Caſtiga filium tuum, ne irridearis: nam ſi familiariter egeris cum illo, te fallet. Ne acquieſcas et in libidine ipſius, ne te irritet, & ad extremum rei frendeat in te. Ne des illi poteſtatē in pueritia ipſius, & ne dimittas ei quicquid turpiter commiſerit. Flecte cervicem ejus, & caput ejus demitte quandiu parvus eſt; ejuſque tumulos, dum puer eſt, tunde, priuſquam obdureſcat, & contra te rebellet. Doce filium tuum, exerce illum, & aſſuefac cum incommodis ac moleſtiis, ne tu ob inſipientiam ejus crucieris. Pauper corpore valens præſtat diviti malè affecto. Vita & ſanitas chariores mihi ſunt auro, & bonus hilariſque animus gemmis pretioſior. Nullæ ſunt opes quæ cum corporis incolumitate comparentur, nec ullum gaudium quod lætitiæ cordis adæquetur. Mors remiſſior eſt victu miſero haud amplo, et fovea potior eſt dolore continuo. Bona occulta interdictis oribus oppoſita, ſimilia ſunt cibo ad oſtium monumenti collocato, cujus odor percipitur. Quænam eſt idoli gentium voluptas quod nec edit nec bibit? ejuſmodi eſt qui divitias habet nec ſibimet indulget:

Versio VULG. LAT.

2 Videns oculis, & ingemiscens, sicut spado complectens vir-
22 ginem, & suspirans. Tristitiam non des animæ tuæ, & non
23 affligas temetipsum in consilio tuo. Jucunditas cordis hæc
est vita hominis, & thesaurus sine defectione sanctitatis: &
24 exultatio viri est longævitas. Miserere animæ tuæ placens
Deo, & contine: congrega cor tuum in sanctitate ejus, &
25 tristitiam longè repelle à te. Multos enim occîdit tristitia,
26 & non est utilitas in illa. Zelus & iracundia minuunt dies,
& ante tempus senectam adducet cogitatus.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

21 † Βλέπων ἐν ὀφθαλμοῖς καὶ στενάζων, ὥσπερ εὐνοῦχος περι-
22 λαμβάνων παρθένον καὶ στενάζων. † Μὴ δῷς εἰς λύπην τὴν
23 ψυχήν σου, † καὶ μὴ θλίψῃς σεαυτὸν ἐν βουλῇ σου. † Εὐφροσύνη
24 καρδίας ζωὴ ἀνθρώπου, † καὶ ἀγαλλίαμα ἀνδρὸς μακροημέρευσις.
† Ἀγάπα τὴν ψυχήν σου, καὶ παρακάλει τὴν καρδίαν σου, † καὶ
25 λύπην μακρὰν ἀπόστησον ἀπὸ σοῦ· † Πολλοὺς γὰρ (μ) ἀπέκτεινεν
26 ἡ λύπη, † καὶ οὐκ ἔστιν ὠφέλεια ἐν αὐτῇ. † Ζῆλος καὶ θυμὸς
ἐλαττοῦσιν ἡμέρας, † καὶ πρὸ καιροῦ γῆρας ἄγει μέριμνα.

MS. A. (μ) ἀπώλεσεν λύπη,

Videns oculis, & ingemiscens, sicut spado com- 21
plectens virginem, & suspirans. Non des in tri- 22
stitiam animam tuam: & non affligas temet-
ipsum in consilio tuo. Jocunditas cordis, hæc est 23
vita hominis: & exultatio viri est longævitas.
Dilige animam tuam, & consolare cor tuum: & 24
tristitiam longè expelle à te. Multos enim occídit 25
tristitia: & non est utilitas in ea. Zelus, & ira- 26
cundia minuunt dies: & ante tempus senectam
adducit cogitatus.

Quæ sequuntur v. 26. hujus cap. 30. Ὡς καλαμώμενος, *& reliqua, usque ad particulam istam v. 13. cap. 36.* καὶ κατεκληρονόμησα, *in exemplari Romano, (prout & in* MS. A.*) a Vulgata, cæterisque Versionibus, capitum ordine & distributione differunt: de qua differentia, licet in Nobilii notis inferius dictum fuerit, hic tamen (capitibus etiam, prout sibi mutuo respondet, utrobique designatis,) Lectorem monitum voluimus.*

17 *Cap. 33.* Splendidum cor, & bonum in epulis est: epulæ
enim illius diligenter fiunt.

CAP. XXXI.

Cap.
1 *34.* VIgilia honestatis tabefaciet carnes, & cogitatus illius
2 auferet somnum. Cogitatus præscientiæ avertit sensum, &
3 infirmitas gravis sobriam facit animam. Laboravit dives in
congregatione substantiæ, & in requie sua replebitur bonis
4 suis. Laboravit pauper in diminutione victûs, & in fine in-
5 ops fit. Qui aurum diligit, non justificabitur: & qui inse-
6 quitur consumptionem, replebitur ex ea. Multi dati sunt in
7 auri casus, & facta est in specie ipsius perditio illorum. Li-
gnum offensionis est aurum sacrificantium: væ illis qui se-
8 ctantur illud, & omnis imprudens deperiet in illo. Beatus
dives, qui inventus est sine macula: & qui post aurum non
9 abiit, nec speravit in pecunia & thesauris. Quis est hic, &
laudabimus eum? fecit enim mirabilia in vita sua.

16 ΚΕΦ. λγ'. † Ὡς καλαμώμενος ὀπίσω τρυγητῶν,
17 † Ἐν εὐλογίᾳ κυρίου ἔφθασα, † καὶ ὡς τρυγῶν ἐπλήρωσα ληνόν.
18 † Κατανοήσατε ὅτι οὐκ ἐμοὶ μόνῳ ἐκοπίασα, † ἀλλὰ πᾶσι τοῖς
19 ζητοῦσι παιδείαν. † Ἀκούσατέ μου μεγιστᾶνες λαοῦ, † καὶ οἱ ἡγούμενοι
20 ἐκκλησίας ἐνωτίσασθε. † Υἱῷ καὶ γυναικί, ἀδελφῷ καὶ φίλῳ † μὴ
δῷς ἐξουσίαν ἐπὶ σὲ ἐν ζωῇ σου, † καὶ μὴ δῷς ἑτέρῳ τὰ χρήματά
21 σου, † ἵνα μὴ μεταμεληθεὶς δέῃ περὶ αὐτῶν. † Ἕως ἔτι ζῇς καὶ
22 πνοὴ ἐν σοί, † μὴ ἀλλάξῃς σεαυτὸν (ν) πάσῃ σαρκί. † Κρεῖσσον
γάρ ἐστι τὰ τέκνα δεηθῆναί σου, † ἢ σὲ ἐμβλέπειν εἰς χεῖρας υἱῶν
23 σου. † Ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου γίνου ὑπεράγων· † Μὴ δῷς μῶμον
24 ἐν τῇ δόξῃ σου. † ἐν ἡμέρᾳ συντελείας ἡμερῶν ζωῆς σου † καὶ ἐν καιρῷ
τελευτῆς διάδος (ξ) κληρονομίαν. ΠΕΡΙ ΔΟΥΛΩΝ.
25 † Χορτάσματα καὶ ῥάβδος καὶ φορτία ὄνῳ, † ἄρτος καὶ παιδεία καὶ
ἔργον οἰκέτῃ. MS.A. (ν) ἐν πάσῃ (ξ) κληρονομίαν. Χόρτασμα

CAP. 33. (i) Quasi qui colligit acinos post 16
vindemiatores, In benedictione Domini (k) per- 17
veni: & quasi, qui vindemiat, replevi torcular.
Respicite, quoniam non mihi soli laboravi, sed 18
omnibus exquirentibus disciplinam. Audite me, 19
magnates populi: & rectores Ecclesiæ, auribus
percipite. Filio, et mulieri, fratri, et amico non 20
des potestatē super te in vita tua. Et non dederis
alii pecunias tuas: ne fortè pœniteat te, et de-
preceris pro illis. Dum adhuc superes, et spiratio 21
in te; ne alienes teipsum omni carni. Melius est 22
enim ut filii tui te rogent, quàm te respicere in
manus filiorum tuorū. In omnibus operibus tuis 23
præcellens esto: Ne dederis maculam in gloria 24
tua. In die consummationis dierum vitæ tuæ, et
in tempore exitûs distribue hæreditatem tuam.
DE SERVIS. Pabula, et virga, et onera 25
asino: panis, et disciplina, et opus servo.

Versio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

20 * ܚܙܐ ܒܥܝ̈ܢܘܗܝ ܘܡܬܬܢܚ ܐܝܟ ܡܗܝܡܢܐ ܕܕܡܟ ܥܡ ܒܬܘܠܬܐ. ܘܡܪܝܐ ܐܬܒܥ
21 ܒܐܝܕܗ. * ܠܐ ܬܬܠ ܠܟܪܝܘܬܐ ܢܦܫܟ. ܘܠܐ ܬܬܩܠ ܒܡܠܟܐ ܕܢܦܫܟ * ܚܕܘܬܐ ܕܠܒܐ ܐܝܬܝܗ ܚܝ̈ܐ 22
23 ܕܒܪܢܫܐ. ܘܢܝܚܘܬܗ ܕܒܪܢܫܐ ܗܝ ܡܘܪܟܐ ܚܝ̈ܘܗܝ. * ܦܝܣ ܢܦܫܟ. ܘܒܣܡ
24 ܠܒܟ. ܘܟܪܝܘܬܐ ܐܪܚܩ ܡܢܟ. * ܣܓܝܐܐ ܓܝܪ ܩܛܠܬ ܟܪܝܘܬܐ. ܘܥܩܬܐ ܐܘܒܕܬ ܐܢܘܢ.
25 * ܛܢܢܐ ܘܪܘܓܙܐ. ܡܒܠܝܢ ܝܘ̈ܡܬܐ. ܘܕܠܐ ܒܙܒܢܗܘܢ. ܡܩܕܡܐ ܚܘܪܐ ܨܦܬܐ. * ܠܒܐ ܛܒܐ. 26
ܣܓܝܐܝܢ ܡܐܟܘܠܬܗ. ܘܟܠ ܕܐܟܠ. ܡܘܬܪ ܠܗ ܦܓܪܗ. * ܩܦܠܐܘܢ * ܠ *

Videtque oculis suis, ac suspirat ceu spado 20
prope virginem cubans. Dominus autem
manu suâ ulciscetur. Ne dedas teipsum tristi- 21
tiæ, & ne illidaris consilio animæ tuæ. Læti- 22
tia enim cordis est vita hominis, & tranquil-
litas hominis producit vitam ipsius. Blandi- 23
re tibi ipsi, & recrea cor tuum, & mœrorem
abs te aspelle. Multos enim occîdit mœror, 24
& tristitia peremit illos. Invidia & iracundia 25
dies tabefaciunt, & præter tempus canos pro-
ducit solicitudo. Boni cordis multæ sunt escæ, 26
& quicquid comedit, confert corpori ipsius.

CAP. XXXI.

1 * ܫܗܪܐ. ܡܦܫܪ ܒܣܪܗ ܕܥܬܝܪܐ. ܘܨܦܬܐ ܕܥܬܝܪܐ ܡܢܕܐ ܫܢܬܗ. * ܨܦܬܐ ܕܡܐܟܘܠܬܐ ܡܢܕܐ ܫܢܬܐ. 2
3 ܘܟܘܪܗܢܐ ܩܫܝܐ ܡܢܕܐ ܫܢܬܐ. * ܠܐܝ ܥܬܝܪܐ ܠܡܟܢܫܘ ܠܗ ܢܟܣܐ. ܘܡܬܬܢܝܚ
4 ܠܡܬܦܢܩܘ ܒܦܘܢܩܐ. * ܠܐܝ ܡܣܟܢܐ ܒܚܘܣܪܢܐ ܕܡܐܟܘܠܬܗ. ܘܐܢ ܡܬܬܢܝܚ. ܗܘܐ
5 ܡܣܟܢܐ. * ܕܪܚܡ ܡܡܘܢܐ ܠܐ ܢܙܟܐ. ܘܕܪܕܦ ܒܬܪ ܩܢܝܢܐ ܒܗ ܢܛܥܐ. * ܣܓܝܐܐ ܕܗܘܘ 6
ܥܬܝܪܐ. ܘܐܬܬܟܠܘ ܥܠ ܢܟܣܝܗܘܢ. ܘܠܐ ܐܫܟܚܘ ܠܡܦܨܝܘ ܐܢܘܢ ܡܢ ܒܝܫܬܐ. ܘܐܦܠܐ
7 ܒܝܘܡܐ ܐܚܪܝܐ ܕܝܠܗܘܢ. * ܡܛܠ ܕܬܘܩܠܬܐ ܗܘ ܡܡܘܢܐ ܠܣܟܠܐ. ܘܟܠ ܡܢ
8 ܕܛܥܐ ܒܗ ܡܬܬܩܠ. * ܛܘܒܘܗܝ ܠܥܬܝܪܐ ܕܐܫܬܟܚ ܕܠܐ ܡܘܡܐ. ܘܒܬܪ ܡܡܘܢܐ
9 ܠܐ ܛܥܐ. * ܡܢܘ ܗܢܐ. ܘܢܫܒܚܝܘܗܝ. ܕܣܓܝ̈ܐܬܐ ܥܒܕ ܒܥܡܗ.

VIgilia colliquefacit carnem divitis, & so- 1
licitudo somnum ejus abigit. Alimenti cura 2
soporem expellit, & gravis ægritudo somnum
adimit. Laborat dives in congerendis sibi 3
opibus, & quiescit ad percipiendas delitias.
Laborat pauper ob penuriam sui victûs, & si 4
quiescat, fit egenus. Qui amat divitias, non 5
erit insons; & qui consectatur possessiones,
per easdem seducetur. Multi divites facti, suis 6
freti sunt opibus, quæ eos nec malo eri-
pere, nec in suprema ipsorum die salvare
potuerunt. Offendiculo sunt enim divitiæ 7
stultis, & quisquis iis seducitur, offendet.
Beatus dives qui inventus est sine culpa, & 8
post divitias non aberravit. Quis est hic? 9
& laudabimus eum, quòd multa præclara fa-
cinora præstiterit in populo suo.

Versio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

20 * وانما يراه بعينيه ويتلهف مثل الخصي الذي يضاجع العذري * والرب يعاقبه ويسائله
21 عن ذلك * لا تشقي نفسك بهواك * ولا تعثر بعوامق نفسك * انما حياة الانسان فرح قلبه * 22
23 وطيبة نفس المرء تطيل عمره * نعم نفسك * واصرف غمك وارح قلبك * واياك والحزن *
24 * ان الهم قتل ناسا كثيرين * فتلفوا وهلكوا لشدة حزنهم * الغيرة والغضب يفنيان الايام * 25
26 والغم يشمط قبل حينه * القلب السمح الكثير طعامه في عينيه كثيرا * وكلما اكل
انتفع به جسده * الفصل الحادي والثلثون *

1 * السهر يذوب جسد الغني * وهمه يطير نومه * هم المعيشة يطير النوم * والهم الشديد يطرد 2
3 النوم * يتسخط الغني ليجمع الاموال * ويستريح الي قبول لذاته * والمسكين يكد لغذاء فقره 4
5 وان احب الراحة افتقر * من احب كثرة الاموال لا يظفر * والذي يسعي في طلب
6 المواشي بها يظل * اناس كثير استغنوا * واتكلوا علي اموالهم ان تنجيهم من الشر * ولا
7 تنفعهم ساعة الموت * لان المال عثرة للسفهاء * وكل من يطغي به يعثر * طوبا للغني 8
9 الذي لا يوجد فيه عيب * ولم يظل في طلب الاموال * من هذا فنمدحه * فانه قد اكمل
عند شعبه ايادي عظيمة *

Sed eos intuetur oculo, doletque velut 20
eunuchus cum virgine concumbens. Cæ-
terùm puniet illum Dominus, & hujus
rei rationem exiget ab eo. Ne affligas 21
teipsum sponte tuâ, & animæ tuæ consilio
ne impingaris. Nam vita hominis est 22
gaudium cordis ipsius, & hilaritas animi
hominis ætatem ejus producit. Jucundè 23
vive, mœrorem abige, cordi tuo præbe so-
latium, & à tristitia caveto. Solicitudo 24
enim multos occîdit homines, qui ob mœ-
roris acerbitatem consumpti perierunt.
Invidia & iracundia dies consumunt, 25
& mœror canum reddit hominem *ante*
tempus suum. Cordis alacris ac boni copi- 26
osus est cibus in oculo ipsius, & quicquid
comederit, proficit corpori ipsius.

CAP. XXXI.

V*Igilia liquefacit corpus divitis,* 1
ejusque cura somnum ipsius avolare fa-
cit. Cura victûs somnum abigit, & ve- 2
hemens tristitia somnum expellit. Excru- 3
ciatur dives in cogendis opibus, at de-
mum *quiescit in perfruendo suis delitiis.*
Pauper etiam fatigatur ad aitandam in- 4
opiam suam, quòd si quietem amet, eva-
dit pauperrimus. Qui nimias opes dili- 5
git, non erit prosper; & qui laborat in
perquirendis divitiis, iisdem seducetur.
Plures homines facti sunt divites, su- 6
asque divitias eos à malo liberaturas
esse sperârunt; at non profuerunt eis
tempore mortis: Quoniam divitiæ offen- 7
diculo sunt imprudentibus, & quicunque
seducitur illis, impinget. Felix dives in 8
quo non reperitur macula, quique non er-
ravit in exquirendis opibus. Quis est 9
ille, ut laudemus eum? ingentia enim
facta præstitit apud gentem suam.

Verſio VULG. LAT.

10 Qui probatus eſt in illo, & perfectus eſt, erit illi gloria
æterna: qui potuit tranſgredi, & non eſt tranſgreſſus; face-
11 re mala, & non fecit: Ideò ſtabilita ſunt bona illius in Do-
mino, & eleëmoſynas illi' enarrabit omnis Eccleſia Sancto-
12 rum. Supra menſam magnam ſediſti? non aperias ſuper il-
13 lam faciem tuam prior. Non dicas ſic; Multa ſunt, quæ ſu-
14 per illam ſunt: Memento quoniam malus eſt oculus nequam.
15 Nequius oculo quid creatum eſt? ideò ab omni facie ſua
16 lachrymabitur, cùm viderit. Ne extendas manum tuam pri-
17 or, & invidiâ contaminatus erubeſcas. Ne comprimaris in
18 convivio. Intellige quæ ſunt proximi tui ex te ipſo: Utere
19 quaſi homo frugi his, quæ tibi apponuntur: ne, cùm mandu-
20 cas multum, odio habearis. Ceſſa prior cauſâ diſciplinæ:
21 & noli nimius eſſe, ne fortè offendas. Et ſi in medio mul-
torum ſediſti, prior illis ne extendas manum tuam, nec prior
22 poſcas bibere. Quàm ſufficiens eſt homini erudito vinum
exiguum, & in dormiendo non laborabis ab illo, & non
23 ſenties dolorem. Vigilia, cholera, & tortura viro infrunito:
24 Somnus ſanitatis in homine parco: dormiet uſque manè,
25 & anima illius cum ipſo delectabitur. Et ſi coactus fueris
in edendo multum, ſurge è medio, evome: & refrigerabit
26 te, & non adduces corpori tuo infirmitatem. Audi me, fili,
27 & ne ſpernas me: & in noviſſimo invenies verba mea. In
omnibus operibus tuis eſto velox, & omnis infirmitas non
28 occurret tibi. Splendidum in panibus benedicent labia
29 multorum, & teſtimonium veritatis illius fidele. Nequiſſi-
mo in pane murmurabit civitas, & teſtimonium nequitiæ
illius verum eſt.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

26 †Ἔργασαι ἐν παιδὶ ϗ εὑρήσεις ἀνάπαυσιν, † ἄνες χεῖρας αὐτῷ
27 ϗ ζητήσει ἐλευθερίαν. † Ζυγὸς ϗ ἱμὰς (ο)κάμψουσι τράχηλον,
28 † Καὶ οἰκέτῃ κακούργῳ στρέβλαι ϗ βάσανοι. † Ἔμβαλε αὐτὸν εἰς
29 ἐργασίαν, ἵνα μὴ ἀργῇ, Πολλὴν γὰρ κακίαν ἐδίδαξεν ἡ ἀργία.
30 † Εἰς ἔργα κατάστησον καθὼς πρέπει αὐτῷ, κἂν μὴ πειθαρχῇ,
βάρυνον τὰς (π) πέδας αὐτοῦ. † καὶ μὴ περισσεύσῃς (ρ) ἐν πάσῃ
31 σαρκὶ, † ϗ ἄνευ κρίσεως μὴ ποιήσῃς μηδέν. † Εἰ ἔστι σοι
οἰκέτης, ἔστω ὡς σὺ, ὅτι ἐν αἵματι ἐκτήσω αὐτόν. † εἰ ἔστι σοι
32 οἰκέτης, ἄγε αὐτὸν ὡς (σ) σεαυτὸν, ὅτι ὡς ἡ ψυχή σου ἐπιδεήσεις
33 (τ) αὐτοῦ. † Ἐὰν κακώσῃς αὐτὸν, Καὶ ἀπάρας ἀποδρᾷ, ἐν
ποίᾳ ὁδῷ ζητήσεις αὐτόν; MS.A. (ο) τρά-
χηλον κάμψουσιν, (π) πόδας. ϗ μὴ (ρ) ἐπὶ (σ) ἀδελφὸν, (τ) αὐτῷ.

ΚΕΦ. λα'.

Κεφ.
1 λα'. † ΚΕναὶ ἐλπίδες ϗ ψευδεῖς ἀσυνέτῳ ἀνδρὶ, † ϗ ἐνύπνια
2 ἀναπτεροῦσιν ἄφρονας. † Ὡς δρασσόμενος σκιᾶς ϗ διώκων ἄνε-
3 μον, † οὕτως ὁ ἐπέχων ἐνυπνίοις. † Τοῦτο κατὰ τούτου ὅρασις ἐνυ-
4 πνίων, † κατέναντι προσώπου ὁμοίωμα προσώπου. † (α) Ἀπὸ
ἀκαθάρτου τί καθαρισθήσεται; † ϗ ἀπὸ ψευδοῦς τί ἀληθεύσει;
5 † Μαντεῖαι ϗ οἰωνισμοὶ ϗ ἐνύπνια, μάταιά ἐστι, † Καὶ ὡς ὠδι-
6 νούσης φαντάζεται καρδία. ἐὰν μὴ (β) παρὰ ὑψίστου ἀποσταλῇ ἐν
7 ἐπισκοπῇ, † μὴ δῷς εἰς αὐτὰ τὴν καρδίαν σου. † Πολλοὺς
(γ) ἐπλάνησε τὰ ἐνύπνια, ϗ ἐξέπεσον ἐλπίζοντες ἐπ' αὐτοῖς.
8 † Ἄνευ ψεύδους συντελεσθήσεται νόμος, † ϗ σοφία στόματι πιστῷ
τελείωσις.

MS. A. (α) Καὶ ἀπὸ (β) ἀπὸ (γ) γὰρ ἐπλάνησεν

Operare in (l) puero, & invenies requiem: laxa manus illi, & quæret libertatem. Jugum & lorum curvabunt collum: Et ſervo malefico torturæ, & tormenta. Mitte illum in operationem, ne vacet. Multam enim malitiam docuit otioſitas. In opera conſtitue illum, prout condecet illum: quòd ſi non obaudierit, aggrava compedes ejus. Et non (m) amplifices ſuper omnem carnem: & ſine judicio nihil facias. Si eſt tibi ſervus; ſit (n) ſicut tu: quoniam in ſanguine comparâſti eum. Si eſt tibi ſervus; tracta eum (o) ſicut teipſum: quoniam tanquam animâ tuâ, egebis eo. Si afflixeris eum, Et tollens aufugiat, in qua via quæres illum?

CAP. XXXI.

Cap. 34. VANÆ ſpes, & mendaces viro inſenſato: & ſomnia volare faciunt imprudentes. Quaſi qui apprehendit umbram, & perſequitur ventum; ſic qui attendit ſomniis. Hoc juxta hoc, viſio ſomniorum, ante faciem, ſimilitudo faciei. Ab immundo quid mundabitur? & à falſo quid verum erit? Divinationes, & auguria, & ſomnia, vana ſunt, Et ſicut parturientis, cor phantaſias patitur. Niſi ab Altiſſimo fuerint miſſa in viſitatione; ne dederis ad illa cor tuum. Multos errare fecerunt ſomnia: & exciderunt ſperantes in illis. Sine mendacio conſummabitur lex, & ſapientia ori fideli perfectio.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

10 ܡܢܘ ܗܢܐ ܕܐܬܢܩܦ ܒܗ. ܘܫܠܡ ܠܗ. ܘܗܘܬ ܠܗ ܠܫܘܒܚܐ. ܡܢܘ ܗܢܐ *
11 ܕܐܫܟܚ ܠܡܛܥܐ. ܘܠܐ ܛܥܐ. ܘܠܡܒܐܫܘ ܠܚܒܪܗ. ܘܠܐ ܐܒܐܫ. * ܡܛܠ ܗܢܐ ܢܣܓܘܢ
12 ܛܘܒܘܗܝ. ܘܬܫܒܘܚܬܗ ܢܬܢܘܢ ܥܕܬܐ. * ܒܪܝ ܐܢ ܥܠ ܦܬܘܪܐ ܕܓܒܪܐ ܥܬܝܪܐ.
13 14 ܠܐ ܬܦܬܚ ܓܘܓܪܬܟ ܥܠܘܗܝ. * ܘܠܐ ܬܐܡܪ ܕܠܐ ܣܦܩ ܠܝ. * ܡܛܠ ܕܒܝܫܘܬ ܥܝܢܐ ܣܢܝܐ
15 16 ܠܐܠܗܐ. * ܘܕܒܝܫ ܡܢܗ ܠܐ ܐܬܒܪܝ. ܡܛܠ ܗܢܐ ܡܢ ܩܕܡ ܟܠ ܡܕܡ ܙܝܥܐ ܥܝܢܐ. ܘܡܢ ܐܦܐ
17 18 ܕܡܥܐ ܡܪܕܝܐ. * ܡܐ ܕܚܙܝܬ. ܠܐ ܬܘܫܛ ܐܝܕܟ. * ܘܒܩܥܪܬܐ ܠܐ ܬܥܘܠ ܐܝܕܟ. * ܕܥ ܕܚܒܪܟ
ܐܝܟ ܕܝܠܟ. ܐܟܘܠ ܐܝܟ ܓܒܪܐ. ܡܕܡ ܕܣܝܡ ܩܕܡܝܟ. ܘܠܐ ܬܗܘܐ ܪܥܒܬܢܐ. ܕܠܐ ܬܣܬܢܐ.
19 20 * ܐܙܕܗܪ ܡܛܠ ܡܪܕܘܬܐ. * ܘܡܐ ܕܝܬܒ ܐܢܬ ܒܝܢܝ ܣܓܝܐܐ ܠܡܐܟܠ. ܠܐ ܬܘܫܛ ܐܝܕܟ ܩܕܡܝܗܘܢ.
21 22 * ܡܛܠ ܕܣܦܩ ܠܟܐܢܐ ܩܠܝܠ. ܘܥܠ ܡܫܟܒܗ ܠܐ ܡܬܬܙܝܥ. * ܟܐܒܐ ܘܫܗܪܐ ܘܫܢܕܐ
ܘܥܘܩܐ ܘܚܒܠܐ ܕܡܥܝܐ. ܥܡ ܓܒܪܐ ܪܥܒܬܢܐ. ܫܢܬܐ ܕܚܠܝܡܘܬܐ ܥܡ ܓܒܪܐ ܢܟܦܐ
23 ܟܪܣܐ. ܕܡܛܐ ܠܨܦܪܐ ܢܕܡܟ. ܘܢܦܫܗ ܥܡܗ. * ܘܐܢ ܐܠܨܟ ܡܐܟܘܠܬܐ. ܩܘܡ ܦܠܘܛ ܡܢ
24 ܡܨܥܬ ܟܢܫܐ. ܘܬܬܢܝܚ. * ܫܡܥ ܒܪܝ ܘܩܒܠ ܡܪܕܘܬܝ. ܘܠܐ ܬܒܣܐ ܥܠܝ. ܘܒܚܪܬܐ
25 ܬܫܟܚ ܡܠܝ. * ܒܟܠ ܥܒܕܝܟ ܗܘܝܬ ܡܟܝܟ. ܘܟܠ ܒܝܫܐ ܠܐ ܢܬܩܪܒ ܠܟ.
26 * ܥܝܢܐ ܛܒܬܐ ܠܠܚܡܐ ܡܒܪܟܐ. ܘܣܗܕܘܬܐ ܛܒܬܐ ܡܗܝܡܢܐ.

* Quis eſt hic qui cùm illis adhæſerit, pacem tamen conſecutus eſt, ceſsitque id ipſi in gloriam? Quis eſt hic qui potuit errare, nec erravit? lædere proximum ſuum, nec læſit? Propterea magna erit iſtius beatitudo, & laudes ejus celebrabunt eccleſiæ. Fili mi, ſi ad menſam viri divitis aſſideas, ne inhias faucibus tuis in illam; Neve dicas, Non ſufficit mihi, Nam oculi nequitiam execratur Deus, Et nequius illâ nihil creatum eſt: idcirco à cujuslibet rei conſpectu tremit oculus, & è vultu lachrymas emittit. Quicquid videris, ne extendas manum tuam: Et in catinum ne protrudas manum tuam Scito ſocium tuũ æqualem tibi eſſe. Comede more virorum quod ante te poſitum eſt, & ne ſis goloſus, ut ne odio habearis. Cautus eſto propter modeſtiam. Cúmque inter plures conſederis ad manducandum, ne extendas manum tuam primus: Res enim modica ſufficit juſto, & *is* ſuper cubili ſuo non agitabitur. Dolor ac vigilia, cruciatus, ac tormentum, viſcerúmque contorſio comitantur hominem avidum: ſomnus *autem* ſalubris comitatur hominem temperatè affectum; is enim ad matutinum uſque dormiet, animi ſui compos. Quòd ſi cibis angaris, ſubtrahe te de medio turbæ, & quieſces. Audi, fili mi, meum excipe documentum, nec ſpernas me, & tandem comperies ſermones meos. In cunctis operibus tuis humilis eſto, nec ullum appropinquabit ad te malum. Oculus bonus panem benedicit; & teſtimonium bonum, fidele eſt.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

10 * مَن هذا الذي لصق بالمال فكان له سبب السلامة والمدحة * من ذا الذي قدر ان
11 يطغى فلم يطغ * وان يسي الي صاحبه فلم يفعل * من كان على هذه الصفة يكثر نسبه *
12 ويقص في الجامع مدحه * يا بني ان جلست علي مايدة الغني * فلا تكون رغيبا علي
13 14 طعامه * ولا تقول انك لا تكتفي بما بين يديك * لان الله تعالي يبغض العين الرغيبة *
15 * ولم يخلق شيا اشر منها * فلذلك العين تجزع قبل جميع اعضاء الجسد * وتحدر الدموع
16 17 من الوجه * ان رايت طعاما * فلا تبادر فتمد يدك * ولا تزاحم اصحابك في القصعة *
18 * واعرف ان حظ اصحابك كحظك يريدوا مثلك * كل مثل الرجال العقلاء ما وضع
19 20 بين يديك * ولا تكون رغيبا لئلا تبغض * احتفظ من اجل حسن الادب * واذا اكلت
21 اقواما كثيرين * فلا تمد يدك قبلهم * ان البار يكتفي باليسير * ولا يفزع على مضجعه *
22 * الوجع والسهر والمشقة * والعذاب والعي مع رغيب البطن * رقدة الصحة مع الرجل
23 الورع العفيف * الذي ينام الي الصبح وهو مطمان * فان اكثر عليك بكثرة الطعام *
24 فاعتزل عن الجماعة واسترح * اسمع يا بني علمي * ولا تتهاون بكلامي * وآخر امرك
25 26 تجد كلامي صادقا * في جميع افعالك كن سهلا لينا * ولا يقربك شي من الشر * العين
الواسعة تبرك على الطعام * والشهادة الصادقة تقبل *

Quis eſt ille qui divitiis adhæſit, fuitque id ipſi cauſa ſalutis ac laudis? Quis eſt ille qui potuit errare, & non erravit? inferre damnum proximo ſuo, & non egit? Qui hujuſmodi fuerit conditionis, admodum celebrabitur, & laus ejus inter cœtus enarrabitur. O fili mi, ſi ad menſam divitis aſſederis, ne ſis avidus ciborum ejus, Nec dicas te non eſſe contentũ his quæ coram te ſunt. Deus enim Altiſſimus odit oculum avidum, Nec quicquam eo deterius creavit: propterea oculus cunctis membris corporis prior expaveſcit, lachrymaque è vultu demittit. Cùm videris cibum, ne feſtines, & manum tuam extendas. Neve ſocios tuos comprimas in paropſide. Et ſcias portionem ſociorum tuorum parem eſſe portioni tuæ, idemque eos velle ac te. Comede more virorum prudentum quod tibi apponitur, & ne ſis avidus, ne venias in odium. Cautus eſto propter urbanitatem. Cùmque unà cum multis hominibus comederis, ne prior extendas manum tuam. Nam juſtus modico contentus eſt, nec pertimeſcit ſuper cubili ſuo. Dolor, & vigilia, anxietas, & cruciatus, atque difficultas cum abdomine avido: accubitus autem ſanus cum viro temperante ac ſobrio, qui ad matutinum uſque dormit ſecurus. Quòd ſi multitudine ciborum urgearis, ſubmove te à cœtu, & quieſce. Acquieſce ô fili mi, doctrinæ meæ, & verba mea ne aſpernator, & ad extremum rei verba mea vera eſſe experieris. In omnibus actionibus tuis facilis eſto ac lenis, & nihil mali tibi continget. Oculus liberalis benedicit epulis, & teſtimonium verum approbatur.

Verſio VULG. LAT.

30 Diligentes in vino noli provocare : multos enim extermi-
31 navit vinũ. Ignis probat ferrũ durũ : ſic vinum corda ſuper-
32 borum arguet in ebrietate potatum. Æqua vita hominibus,
33 vinũ in ſobrietate: ſi bibas illud moderatè, eris ſobrius. Quæ
34 vita eſt ei, qui minuitur vino? Quid defraudat vitam? Mors.
35 Vinum in jucunditatem creatum eſt, & non in ebrietatem,
36 ab initio. Exultatio animæ & cordis, vinum moderatè po-
37 tatum. Sanitas eſt animæ & corpori ſobrius potus. Vinum
38 multum potatum, irritationem, & iram, & ruinas multas fa-
39 cit. Amaritudo animæ vinum multum potatum. Ebrietatis
40 animoſitas, imprudentis offenſio, minorans virtutem, & fa-
41 ciens vulnera. In convivio vini non arguas proximum : &
42 non deſpicias eum in jucunditate illius : Verba improperii
non dicas illi : & non premas illum in repetendo.

CAP. XXXII.

Cap. 35.
1 REctoré te poſuerunt? noli extolli: eſto in illis quaſi
2 unus ex ipſis. Curam illorum habe, & ſic conſide, & omni
3 curâ tuâ explicitâ recumbe : Ut læteris propter illos, & or-
namentum gratiæ accipias coronam, & dignationem conſe-
4 quaris corrogationis. Loquere major natu : decet enim te
5 Primum verbum diligenti ſcientiâ, & non impedias muſi-
6 cam. Ubi auditus non eſt, non effundas ſermonem, & im-
7 portunè noli extolli in ſapientia tua. Gemmula carbunculi
in ornamento auri, & comparatio muſicorum in convivio
8 vini. Sicut in fabricatione auri ſignum eſt ſmaragdi, ſic nu-
9 merus muſicorum in jucundo & moderato vino. Audi tacens, & pro reverentia accedet tibi bona gratia. Adoleſcens, loquere in tua cauſa vix. Si bis interrogatus fueris, 10
11 habeat caput reſponſum tuum. In multis eſto quaſi inſcius, & audi tacens ſimul & quærens. In medio magnatorum non præſumas : & ubi ſunt ſenes, non multum lo- 12
13 quaris. Ante grandinem præibit coruſcatio : & ante verecundiam præibit gratia, & pro reverentia accedet tibi bona gratia. Et horâ ſurgendi non te trices : præcurre 14
15 autem prior in domum tuam, & illic avocare, & illic lude,

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

9 †Ἀνὴρ πεπαιδευμένος ἔγνω πολλά, †καὶ ὁ πολύπειρος ἐκδιηγή-
10 σεται σύνεσιν. †Ὃς οὐκ ἐπειράθη ὀλίγα οἶδεν, ὁ δὲ πεπλανημένος
12 πληθυνεῖ πανουργίαν. †Πολλὰ (δ) ἑώρακα ἐν τῇ ἀποπλανήσει
13 μου, †καὶ πλείονα τῶν λόγων μου, σύνεσίς μου. †Πλεονάκις ἕως
14 θανάτου ἐκινδύνευσα. †καὶ διεσώθην τούτων χάριν. †Πνεῦμα
15 φοβουμένων κύριον ζήσεται, †Ἡ γὰρ ἐλπὶς αὐτῶν ἐπὶ τὸν σώζοντα
16 αὐτούς. †Ὁ φοβούμενος κύριον (ε) οὐ μὴ εὐλαβηθήσεται, †καὶ οὐ μὴ
17 δειλιάσῃ, ὅτι αὐτὸς ἐλπὶς αὐτοῦ. †Φοβουμένου τὸν κύριον μα-
18 καρία ἡ ψυχή· †Τίνι ἐπέχει, καὶ τίς (ζ) ἀντιστήριγμα αὐτοῦ;
19 †Οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν, †ὑπερασπισμὸς
δυναστείας καὶ στήριγμα ἰσχύος, †σκέπη ἀπὸ καύσωνος καὶ σκέπη
20 ἀπὸ μεσημβρίας, †Φυλακὴ ἀπὸ προσκόμματος καὶ βοήθεια ἀπὸ
(η) πτώματος, †ἀνυψῶν ψυχὴν καὶ φωτίζων ὀφθαλμούς, †ἴασιν δι-
21 δούς, ζωὴν καὶ εὐλογίαν. †Θυσιάζων ἐξ ἀδίκου, προσφορὰ (θ) μεμω-
23 κημένη, †καὶ οὐκ εἰς εὐδοκίαν (ι) μωκήματα ἀνόμων. †Οὐκ εὐδοκεῖ ὁ
ὕψιστος ἐν προσφοραῖς ἀσεβῶν, †οὐδὲ ἐν πλήθει θυσιῶν ἐξιλάσκεται
24 ἁμαρτίας. †Θύων υἱὸν ἔναντι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, †ὁ προσάγων θυσίαν
25 ἐκ χρημάτων πενήτων. †Ἄρτος (η) ἐπιδεομένων, ζωὴ πτωχῶν,
26 †ὁ ἀποστερῶν αὐτὴν ἄνθρωπος αἱμάτων. †Φονεύων τὸν πλησίον
27 ὁ ἀφαιρούμενος (λ) συμβίωσιν, †Καὶ ἐκχέων αἷμα (μ) ὁ ἀποστερῶν
μισθὸν μισθίου.

MS.A. (δ) ἑόρακα (ε) πολλὰ εὐλαβηθήσεται (ζ) αὐτοῦ στήριγμα; (η) πτώσεως, (θ) μεμωμημένη, (ι) μωμήματα· (κ) ἐπιδεομένων, (λ) ἐνβιώσιν, (μ) καὶ ἀποστερῶν

Vir (a) eruditus novit multa : et qui multa 9
expertus eſt ; enarrabit intellectum. Qui non 10
eſt expertus ; pauca novit : qui autem vaga-
tus eſt ; multiplicabit aſtutiam. Multa vidi 12
in circumerratione mea, et (b) plura verborum
meorum, intellectus meus. Sæpe uſque ad mor- 13
tem periclitatus ſum, et ſalvatus ſum horum
gratiâ. Spiritus timentium Dominum vivet : 14
Spes enim illorum in ſalvantem illos. Qui ti- 15
met Dominum ; (c) non trepidabit, et non pa- 16
vebit, quoniam ipſe eſt ſpes ejus. Timentis 17
Dominum beata eſt anima : Cui intendit? & 18
quis eſt fortitudo ejus? Oculi Domini ſuper 19
diligentes eum, protectio potentiæ, et firma-
mentum virtutis : tegmen ab ardore, & tegmen
à meridie, Cuſtodia ab offenſione, & adjutorium à 20
caſu : Exaltans animam, & illuminans oculos,
dans ſanitatem, vitam, & benedictionem. Im- 21
molantis ex iniquo, oblatio ſubſannata : & non
ſunt beneplacitæ (d) ſubſannationes injuſtorum.
Oblationes impiorum non probat Altiſſimus: neq; 23
in multitudine ſacrificiorum propitiatur pecca-
tis. Qui offert ſacrificium ex ſubſtantia paupe- 24
rum; victimat filium in conſpectu patris ſui. Pa- 25
nis egentium, vita pauperum eſt : qui defraudat
illam; homo ſanguinum eſt. Qui aufert victum; 26
occîdit proximum : Et qui fraudat mercedem 27
mercenarii ; effundit ſanguinem.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

28 * ܐܦ ܠܐ ܒܚܡܪܐ ܠܐ ܬܬܓܢܒܪ. ܡܛܠ ܕܠܣܓܝܐܐ ܐܘܒܕ ܚܡܪܐ ܥܬܝܩܐ. * ܐܝܟ ܟܘܪܐ ܕܒܚܢ ܥܒܕܐ
29 ܕܩܝܢܝܐ. ܗܟܢܐ ܚܡܪܐ ܡܓܪܓ ܗܘ ܠܥܘܠܐ. * ܐܝܟ ܡܝܐ ܚܝܐ ܚܡܪܐ ܠܒܪܢܫܐ
30 ܟܕ ܢܫܬܝܘܗܝ ܒܢܟܦܘܬܐ. * ܡܢܐ ܐܢܘܢ ܚܝܘܗܝ ܕܒܨܝܪ ܡܢ ܚܡܪܐ. ܘܗܘ ܡܢ ܫܘܪܝܐ ܠܚܕܘܬܐ
31 ܐܬܒܪܝ. * ܚܕܘܬܐ ܕܠܒܐ ܘܒܘܣܡܐ ܘܙܒܢܐ ܛܒܐ. ܚܡܪܐ ܕܡܫܬܬܐ ܒܟܐܢܘܬܐ. * ܟܐܒܐ
32 ܘܡܣܟܢܘܬܐ ܘܟܐܒ ܪܫܐ. ܚܡܪܐ ܕܡܫܬܬܐ ܒܚܪܝܢܐ. * ܣܓܝܐܘܬܐ ܕܚܡܪܐ ܬܩܠܬܐ ܠܣܟܠܐ
33 34. ܡܘܠܕܐ. ܡܒܨܪ ܚܝܠܗ. ܘܡܣܓܐ ܡܚܘܬܗ. * ܒܡܫܬܝܐ ܕܚܡܪܐ ܠܐ ܬܟܣ ܠܚܒܪܟ. ܘܠܐ
35 ܬܒܣܪܝܘܗܝ ܒܚܕܘܬܗ. * ܡܠܐ ܕܚܣܕܐ ܠܐ ܬܐܡܪ ܠܗ. ܘܠܐ ܬܬܚܪܐ ܥܡܗ ܩܕܡ ܒܢܝ ܐܢܫܐ.
36. * ܦܬܓܡܐ * ܠܒ * ܪܒܐ ܐܩܝܡܘܟ. ܠܐ ܬܬܪܝܡ. ܘܒܪܫ ܥܬܝܪܐ ܠܐ ܬܣܬܡܟ.
1. ܗܘܝ ܠܗܘܢ ܐܝܟ ܚܕ ܡܢܗܘܢ. * ܚܘܪ ܒܨܒܘܬܗܘܢ. ܘܒܬܪܟܢ ܐܣܬܡܟ. * ܟܠ
2 3 ܣܘܢܩܢܗܘܢ ܥܒܕ ܘܬܒ. ܡܛܠ ܗܕܐ ܐܦ ܒܚܪܬܗܘܢ ܬܚܕܐ. ܘܥܠ ܦܬܘܪܐ ܬܩܒܠ ܐܝܩܪܐ.
6 * ܐܬܪܐ ܕܡܫܬܝܐ ܕܚܡܪܐ ܠܐ ܬܐܡܪ ܒܗ ܫܘܥܝܬܐ. ܘܒܟܠܙܒܢ ܠܐ ܬܬܚܟܡ. * ܐܝܟ ܛܒܥܐ
7 ܕܥܠ ܟܝܣܐ ܕܕܗܒܐ. ܗܟܢܐ ܬܫܒܘܚܬܐ ܕܐܠܗܐ ܥܠ ܡܫܬܝܐ ܕܚܡܪܐ. * ܐܝܟ ܫܪܫܪܐ ܕܕܗܒܐ
8 ܘܟܐܦܐ ܘܙܡܪܓܕܐ. ܗܟܢܐ ܡܠܐ ܫܦܝܪܬܐ ܥܠ ܡܫܬܝܐ ܕܚܡܪܐ. * ܒܝܬ ܫܠܝܛܢܐ. ܠܐ
12 ܬܬܪܘܪܒ. ܘܠܩܫܝܫܐ ܠܐ ܬܨܥܪ. * ܒܙܒܢܐ ܕܦܬܘܪܐ ܠܐ ܬܣܓܐ ܠܡܡܠܠܘ.
14. ܥܕ ܐܝܬ ܠܟ ܥܘܗܕܢܐ. ܦܢܝ ܠܒܝܬܟ.

Præterea, in vino ne probes te virum, mul- 28
tos enim perdidit *vinum* vetus. Nam quem- 29
admodum fornax probat opus aurificis, ita
vinum provocat iniquitatem. Ceu aquæ vivæ 30
vinum eſt homini, cùm honeſtè biberit illud.
Quænam eſt vita vino carentis, cùm hoc ab 31
initio ad lætitiam creatum ſit? Lætitia cor- 32
dis, ac delitiæ, temporaque fœlicia eſt vi-
num convenienter epotum. Dolor, & pau- 33
pertas, ac dolor capitis eſt vinum pertinaci-
ter potatum. Nimium vinum offendiculum 34
generat imprudenti ; robur ejus minuitur, &
creſcunt vulnera. In compotatione vini ne 35
reprehendas amicum tuum, nec inſectes il-
lum in lætitia ſua. Verba injurioſa ne dixeris 36
ei, neq; cum eo contenderis in conſpectu ho-
minum.

CAP. XXXII.

MAjorem te conſtituerunt, ne efferaris, & 1
in fronte divitum ne accumbas : eſto quaſi u-
nus ex ipſis : Habe curam eorum, tum de- 2
mum accumbe. Omni ipſorum neceſſitati 3
proſpicito, ac tum ſedeto. Hac etiam de cau-
ſa tandem lætaberis, & ſuper menſam con-
ſequêris honorem. Ubi vinum bibitur, ne 6
recites hiſtorias, nec quovis tempore ſapien-
tem agas. Quale eſt ſigillum ſuper auri cru- 7
mena, talis laus divina ſuper convivio vino-
ſo. Qualis eſt murenula aurea, gemmæ, atque 8
ſmaragdi ; talia ſunt verba decôra in con-
vivio vinoſo. Inter poteſtate præditos ne 12
ſuperbias, téque natu majores noli contu-
meliis afficere. Tempore menſæ ne multùm 14
garrias, dumque memoriâ polles, domum
tuam proficiſcere :

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

28 29 * ولا تكون متجبرا على شرب الخمر لان كثير من الناس اهلكهم العتيق * وكما ان الكور يبلوا
30 31 عمل الصايغ * كذلك الخمر يسوغ ويسوق الي الشر * مثل الحياة الخمر لمن يشربه بقدر * ماذا
32 ينفع بالحياة المفرد من الخمر الذي في بدي الخليقة خلق للفرح * فرح القلب واللذه
33 والمواقيت الصالحه الخمر اذا شرب بقدر * الوجع والفقر والصداع والملام اذا شرب بالامتري
34 35 والصياح * كثرة الخمر اهاجت للجاهل عثره هدت قوته وكثرت ضرباته * لا تعاتب صديقك على
36 شرب الخمر * ولا تؤذيه في فرحه * ولا تكلمه بكلام الوكس * ولا تخاصمه بين الناس *
1 * الفصل الثاني والثلثون * اذا رؤست فلا تطول * ولا تتكي في الصدر فوق الاغنياء *
2 3 كن كواحد منهم * وتعاهد ما يصلحهم ثم بعد ذلك فاتكي * تفقد جميع حاجاتهم واصلح
6 حالهم * فانك ستفرح في اخر امرك * وتسر في عاقبتهم * وعلي المايدة تمدح وتكرم * ولا تكثر
7 الكلام في مجلس الشراب * ولا ترفع عملك في كل ساعة * كمثل الخاتم على كيس الذهب *
12 كذلك تمجد الله على شرب الخمر * لا تتعظم بين يدي السلاطين * ولا تشتم من هو اعظم منك *
14 * ولا تكثر الكلام على المايدة * وانصرف الي بيتك وانت ثابت العقل *

Item, ne præ te feras validum in potu vi- 28
ni, quoniam multos homines vinum ve-
tus peremit. Et quemadmodum fornax 29
probat aurificis opus, ita vinum aperit
aditum & inducit ad malum. Inſtar vi- 30
tæ eſt vinum moderatè bibenti. Quid 31
prodeſt vita ei qui ſequeſtratus eſt à vino,
quod initio creationis creatum fuit ad
lætitiam? Hilaritas cordis, & delitiæ, 32
ac tempora jucunda eſt vinum cùm mo-
deratè bibitur. E contrà dolor, & inopia, 33
dolor capitis, & querimoniæ, cùm per æ-
mulationem & cum clamore bibitur. Vini 34
redundantia ſtulto offenſaculum excitat,
vires ejus enervat, & flagella multipli-
cat. Ne redarguas amicum tuum inter 35
vini potationem, neve ſis illi moleſtus
dum exhilaratur, Neque inhoneſtis eum 36
ſermonibus alloquaris, neque inter homi-
nes cum eo rixeris.

CAP. XXXII.

Cum præpoſitus fueris, ne ſuperbias, 1
neve primo accumbas loco ſupra divites:
eſto ſicut unus ex ipſis. Inſpice quod il- 2
lis commodum eſt, tum demum accumbe.
Omnes eorum neceſſitates perluſtra, & eo- 3
rum commoditati provide. Sic enim de-
mum lætaberis, tandemque exultabis, &
ſuper menſam laude atque honore afficie-
ris. Præterea, ne multum garrias in con- 6
vivio vinoſo, nec quovis momento facta
tua extollas. Qualis eſt annulus ſuper 7
auri marſupio, talis laus divina ſuper
vini potatione. Ne te magnifices coram 12
præfectis, téque majori ne convitieris.
Ne multum effutias ſuper menſam, ſed 14
abi domum tuam dum mentis es compos.

Verſio VULG. LAT.

16 Et age conceptiones tuas, & non in delictis & verbo ſuper-
17 bo. Et ſuper his omnibus benedicito Dominum, qui fecit
18 te, & inebriantem te ab omnibus bonis ſuis. Qui timet
Dominum, excipiet doctrinam ejus: & qui vigilaverint ad
19 illum, invenient benedictionem. Qui quærit legem, re-
plebitur ab ea: & qui inſidioſè agit, ſcandalizabitur in ea.
20 Qui timent Dominum, invenient judicium juſtum, & juſti-
21 tias quaſi lumen accendent. Peccator homo vitabit cor-
reptionem, & ſecundùm voluntatem ſuam inveniet compa-
22 rationem. Vir conſilii non diſperdet intelligentiam, alie-
23 nus & ſuperbus non pertimeſcet timorem: Etiam poſt-
quàm fecit cum eo ſine conſilio, & ſuis inſectationibus ar-
24 guetur. Fili, ſine conſilio nihil facias, & poſt factum non
25 pœnitebis. In via ruinæ non eas, & non offendes in lapides:
26 nec credas te viæ laborioſæ, ne ponas animæ tuæ ſcanda-
lum: Et à filiis tuis cave, & à domeſticis tuis attende. In
27 omni opere tuo crede ex fide animæ tuæ: hoc eſt enim con-
28 ſervatio mandatorum. Qui credit Deo, attendit manda-
tis: & qui confidit in illo, non minorabitur.

CAP. XXXIII.

Cap. 36. 1 Timenti Dñm non occurrent mala, ſed in tentatio-
2 ne Deus illum conſervabit, & liberabit à malis. Sapiens
non odit mandata & juſtitias, & non illidetur quaſi in pro-
3 cella navis. Homo ſenſatus credit legi Dei, & lex illi fide-
4 lis. Qui interrogationem manifeſtat, parabit verbum, &
ſic deprecatus exaudietur, & conſervabit diſciplinam, &
5 tunc reſpondebit. Præcordia fatui quaſi rota carri: & qua-
6 ſi axis verſatilis cogitatus illius. Equus emiſſarius, ſic &
7 amicus ſubſannator, ſub omni ſupraſedente hinnit. Quarè
dies diē ſuperat, & iterùm lux lucē, & annus annū à Sole?

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

28 † Εἷς οἰκοδομῶν, καὶ εἷς καθαιρῶν, † τί (ν) ὠφέλησαν πλεῖον ἢ κόπους;
29 † Εἷς εὐχόμενος, καὶ εἷς καταρώμενος, † τίνος φωνῆς εἰσακού-
30 σεται ὁ δεσπότης; † Βαπτιζόμενος ἀπὸ νεκροῦ, καὶ πάλιν ἁπτόμενος
31 αὐτοῦ, † τί ὠφέλησεν (ξ) τῷ λουτρῷ αὐτοῦ; † Οὕτως ἄνθρωπος νη-
στεύων ἐπὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ, † καὶ πάλιν πορευόμενος, καὶ τὰ αὐτὰ
ποιῶν· † τῆς προσευχῆς αὐτοῦ τίς εἰσακούσεται; † καὶ τί ὠφέλησεν ἐν
τῷ ταπεινωθῆναι αὐτόν;

MS. A. (ν) ὠφέλησεν (ξ) ἐν τῷ

ΚΕΦ. λβʹ.

Κεφ. λεʹ. 1 † Ὁ συντηρῶν νόμον πλεονάζει προσφοράς· † (α) Θυσιάζων
2 σωτηρίου ὁ προσέχων ἐντολαῖς. † Ἀνταποδιδοὺς χάριν προσφέρων
4 σεμίδαλιν, † καὶ ὁ ποιῶν ἐλεημοσύνην θυσιάζων αἰνέσεως. † Εὐ-
5 δοκία κυρίου ἀποστῆναι ἀπὸ πονηρίας, † καὶ ἐξιλασμὸς ἀποστῆναι ἀπὸ
6 ἀδικίας. † Μὴ ὀφθῇς ἐν προσώπῳ κυρίου κενός, † Πάντα γὰρ ταῦτα
7 χάριν ἐντολῆς. † Προσφορὰ δικαίου λιπαίνει θυσιαστήριον, † καὶ ἡ
8 εὐωδία αὐτῆς ἔναντι ὑψίστου. † Θυσία ἀνδρὸς δικαίου δεκτή, † καὶ
9 τὸ μνημόσυνον αὐτῆς οὐκ ἐπιλησθήσεται. † Ἐν ἀγαθῷ ὀφθαλμῷ
10 δόξασον τὸν κύριον, † καὶ μὴ (β) σμικρύνῃς ἀπαρχὴν χειρῶν σου.
11 † Ἐν πάσῃ δόσει ἱλάρωσον τὸ πρόσωπόν σου, † καὶ ἐν εὐφροσύνῃ
12 ἁγίασον δεκάτην. † Δὸς ὑψίστῳ κατὰ τὴν δόσιν (γ) αὐτοῦ, † καὶ
13 ἐν ἀγαθῷ ὀφθαλμῷ καθεύρεμα χειρός. † Ὅτι κύριος ἀνταπο-
14 διδούς ἐστι, † καὶ ἑπταπλάσια (δ) ἀνταποδώσει σοι. † Μὴ δωρο-
15 κόπει, οὐ γὰρ προσδέξεται· † Καὶ μὴ ἔπεχε θυσίᾳ ἀδίκῳ, † ὅτι
κύριος κριτής ἐστι, καὶ οὐκ ἔστι παρ' αὐτῷ δόξα προσώπου.
16 † Οὐ λήψεται πρόσωπον ἐπὶ πτωχοῦ, † καὶ δέησιν ἠδικημένου εἰσα-
κούσεται.

MS. A. (α) Θυσία (β) μικρύνῃς (γ) σου, (δ) ἀποδώσει

Unus ædificans, & unus deſtruens: quid pro- 28
ficiunt aliud, quàm labores? Unus orans, & 29
unus maledicens: cujus vocem exaudiet Do-
minus? Qui baptizatur à mortuo, & iterum 30
tangit eum: quid profecit lavatione ſuâ? Sic 31
homo, qui jejunat in peccatis ſuis, & iterum
vadit, & facit eadem: orationem illius quis
exaudiet: & quid profecit humiliando ſe?

CAP. XXXII.

Cap. 35. Qui conſervat legem; multiplicat obla- 1
tiones. Sacrificans ſalutare, qui attendit man- 2
datis. Qui retribuit gratiam, (a) offert ſimi- 4
laginem: &, qui facit eleemoſynam; offert ſa-
crificium laudis. Beneplacitum eſt Domino re- 5
cedere ab iniquitate: & propitiatio, recedere
ab injuſtitia. Non apparebis ante conſpectum 6
Domini vacuus: Hæc enim omnia propter 7
mandatum. Oblatio juſti impinguat altare: 8
& odor ſuavitatis ejus eſt in conſpectu Al-
tiſſimi. Sacrificium viri juſti acceptum eſt: 9
& memoria ejus non tradetur oblivioni. In 10
bono oculo glorifica Dominum: & non mi-
nuas primitias manuum tuarum. In omni 11
datu hilarem fac vultum tuum: & in ex-
ultatione ſanctifica decimas. Da Altiſſimo 12
ſecundùm datum ejus, & in bono oculo in-
ventionem manûs. Quoniam Dominus re- 13
tribuens eſt: & ſepties tantum reddet tibi.
Ne minuas de munere: non enim ſuſcipiet: Et non 14
attendas ſacrificio injuſto: quoniam Dominus 15
judex eſt: & non eſt apud illum gloria perſonæ.
Non accipiet perſonam in pauperem: & depre- 16
cationem læſi exaudiet.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

15 16 ܘܥܒܕ ܨܒܝܢܟ ܒܕܚܠܬܗ ܕܐܠܗܐ ܘܠܐ ܒܡܣܘܪܢܘܬܐ. * ܘܥܠ ܟܠܗܝܢ ܗܠܝܢ. ܒܪܟ
17 ܠܫܡܗ ܕܐܠܗܐ܆ ܕܐܣܒܥܟ ܡܢ ܛܒܬܗ. * ܕܒܥܐ ܦܘܠܚܢܐ ܕܐܠܗܐ ܢܣܒ ܡܪܕܘܬܐ܆
19 ܘܟܕ ܡܨܠܐ ܩܕܡܘܗܝ ܢܥܢܝܘܗܝ. * ܕܕܚܠܝܢ ܠܐܠܗܐ ܢܬܚܟܡܘܢ ܒܕܝܢܘܗܝ.
20 ܘܚܟܡܬܐ ܣܓܝܐܬܐ ܡܢ ܠܒܗܘܢ ܢܦܩܘܢ. * ܓܒܪܐ ܢܟܝܠܐ ܟܣܐ ܡܪܕܘܬܐ.
21 ܘܐܝܟ ܨܒܝܢܗ ܥܒܕ ܐܘܪܚܗ. * ܓܒܪܐ ܚܟܝܡܐ ܠܐ ܫܒܩ ܚܟܡܬܐ ܟܕ ܡܟܣܝܐ.
23 ܘܥܘܠܐ ܠܐ ܢܛܪ ܠܫܢܗ. * ܕܠܐ ܡܠܟܐ ܠܐ ܬܥܒܕ ܡܕܡ. ܘܡܢ ܒܬܪ ܕܥܒܕܬ ܠܐ ܬܬܘܐ
24 25 ܠܗ. * ܒܐܘܪܚܐ ܕܡܟܫܘܠܐ ܠܐ ܬܐܙܠ. ܕܠܐ ܬܬܬܩܠ ܒܟܐܦܐ ܬܪܬܝܢ ܙܒܢܝܢ. * ܠܐ
26 ܬܬܟܠ ܥܠ ܐܘܪܚܬܐ ܕܥܘܠܐ. ܘܒܐܘܪܚܬܟ ܗܘܝ ܙܗܝܪ. * ܒܟܠ ܥܒܕܝܟ. ܐܙܕܗܪ ܒܢܦܫܟ.
27 ܡܛܠ ܕܟܠ ܕܐܝܟ ܗܠܝܢ ܢܛܘܪܐ ܗܘ ܦܘܩܕܢܐ ܗܘ. * ܕܢܛܪ ܐܘܪܚܗ. ܢܛܪ ܦܘܩܕܢܐ ܕܐܠܗܐ.
ܘܡܢ ܕܡܬܬܟܠ ܥܠ ܐܠܗܐ ܠܐ ܢܐܒܕ ܠܥܠܡ. * ܫܠܡ * ܩܦܠܐܘܢ * ܠܓ *
1 5 * ܕܕܚܠ ܠܐܠܗܐ ܠܐ ܢܦܓܥ ܒܗ ܒܝܫܬܐ. ܐܠܐ ܒܢܣܝܢܐ. ܘܬܘܒ ܢܬܦܨܐ. * ܐܝܟ
6 ܓܝܓܠܐ ܩܠܝܠܬܐ. ܗܟܢܐ ܗܘ ܠܒܗ ܕܥܘܠܐ. ܘܐܝܟ ܚܙܝܪܐ. ܟܠܗܝܢ ܬܪܥܝܬܗ. * ܐܝܟ ܣܘܣܝܐ
7 ܡܛܝܒܐ. ܪܚܡܘܗܝ ܕܥܘܠܐ. ܕܬܚܝܬ ܟܠܡܢ ܕܪܚܡ ܠܗ ܡܨܗܠ. * ܡܛܠ ܡܢܐ ܝܘܡܐ ܡܦܪܫ
ܒܫܢܬܐ ܡܢ ܫܪܟܐ ܕܝܘܡܬܐ. ܟܕ ܟܠܗܘܢ ܢܗܝܪܐ. ܡܫܡܫܝܢ ܒܝܘܡܬܐ ܕܫܢܬܐ.

Et fac tuam voluntatem cum timore Dei, 15
non cum vitio. Et ad hæc omnia benedic 16
nomini Dei qui ſuis bonis te ſaturavit. Qui 17
cultum Dei quærit, doctrinam adipiſcetur:
cúmque preces coram eo fuderit, exaudiet
illum. Reverentes Deum ſapient in judiciis 19
ejus, & multam è corde ſuo proferent ſapien-
tiam. Callidus homo abſcondit doctrinam; 20
& ad arbitrium ſuum compoſuit viam ſuam.
Sapiens homo ſapientiam non relinquit oc- 21
cultam: & ſceleroſus non obſervat linguam
ſuam. Sine conſilio nullam rem agas, & 23
poſtquam egeris, ne ægrè feras. Per viam 24
aſperam ne abeas, ne ſecundâ vice impingas
in lapidem. Iniquorum viæ ne confidas, & 25
in viis tuis eſto cautus. In cunctis operibus 26
tuis tibi caveas: quoniam quicunque talis
eſt, obſervator eſt mandati. Qui viam ſu- 27
am cuſtodit, præceptum Dei cuſtodit: & qui
Deo fidit, non peribit in æternum.

CAP. XXXIII.

Timenti Deum non occurret malum, niſi 1
per modum tentationis; rurſus autem eripi-
etur. Velut rota velox, eſt cor impii, & ve- 5
lut porcus omnes cogitationes ejus. Velut 6
equus paratus ſunt amici *hominis* impii, qui
ſub omni eum amante hinnit. Cur habetur 7
dies in anno à *cæteris* diebus diſtinctus, cùm
aſtra univerſa diebus anni *promiſcuè* inſer-
viant?

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

وأتي فراشك بمخافة الرب لا بالوكس * وعلى هذه الخيرات كلها مجد لاسم الله الذي *
أوسع عليك من رزقه وأشبعك من فضله * من يطلب العمل في طاعة الله تعالى يفد
19 العلم * وإذا ما صلى بين يديه استجاب دعاءه * أتقياء الله يفهمون فرائضه * وحكمة
20 كثيرة يبتدعون من قلوبهم * الدغل يكتم العلم * ويكون سيرته اتباع هواه *
21 23 * والحكيم لا يذر الحكمة مكتومة * والعاجز لا يحفظ لسانه * لا تتقدم على أمر أبدا
24 حتى تستشير * فإن فعلت فلا تغتم * فإن الغم لا ينفع شيئا * ولا تسلك طريق الصخر *
25 لعلك تعثر بالصخر مرتين * لا تتكل على طريق الأثمة * واحفظ سبلك ما قدرت *
26 * واحفظ نفسك من جميع أفعالك * لأن من أتم هذه الأشياء كلها قد حفظ وصية الله *
27 * المحتفظ في سبله قد حفظ وصية الله * ومن توكل على الله لا يضيع أبدا *
1 * الفصل الثالث والثلثون * * ومن اتقى الله تعالى لا تصيبه شر إلا لتجربة *
5 بعد ذلك ينصرف عنه ويسلم * قلب الفاجر كالبكرة الخفيفة الدوران * وجميع فكره
6 7 مثل الخنزير * رحمة المنافق كالفرس المعد الذي يصهل تحت جميع من يكون * لماذا يوم
من أيام السنة مفرد من سائر الأيام * لأن جميع الأدوار إنما تخدم جميع أيام السنة *

Et pete lectum tuum cum timore Domi- 15
ni, non cum vitio. Et de omnibus hiſce 16
bonis lauda nomen Dei qui ſua tibi do-
na largitus eſt, ſuâque gratiâ te ſatu-
ravit. Qui Dei altiſſimi obedientiam 17
quærit exequi, ſcientiam acquiret: &
cum oraverit coram eo, deprecationem
ejus exaudiet. Timentes Deum ejuſ- 19
dem ſtatuta percipiunt, multámque ſa-
pientiam ſuis e cordibus excogitant.
Fraudulentus celat ſcientiam, ejúſque 20
vitæ inſtitutum eſt propriæ voluntatis
conſectatio: Sapiens autem non relin- 21
quit ſcientiam occultam: & piger non
cuſtodit linguam ſuam. Nullum un- 23
quam aggrediare negotium quin conſili-
um petas: & ſi peregeris, ne contriſte-
ris; quoniam triſtitia nil prodeſt. Per 24
viam ſaxoſam ne ambules, ne lapidibus
offendas. Viæ iniquorum ne fidas, & 25
vias tuas quoad potueris, obſerva: Et 26
in omnibus actionibus tuis tibi caveto.
Qui enim hæc omnia perfecerit, præce-
ptum Dei obſervat. Cautus in viis ſuis, 27
præceptum Dei cuſtodit: & qui Deo
fretus eſt, nunquam peribit.

CAP. XXXIII.

Et etiam qui Deum excelſum vere- 1
retur, nulla continget adverſitas, niſi ad
tentationem, quâ demum ablatâ quie-
ſcet. Cor ſcelerati ſimile eſt rotæ levi- 5
ſimè verſatili, & tota cogitatio ejus ut
ſus. Clementia impii eſt quaſi equus 6
paratus qui ſub quolibet hinnit homine
quiſquis ille fuerit. Quare dies ex an- 7
ni diebus differt à reliquis diebus, cùm
lumina quæque cunctis anni diebus fa-
mulentur?

Verſio VULG. LAT.

8 A Domini ſcientia ſeparati ſunt, facto Sole, & præceptum
9 cuſtodiente. Et immutavit tempora, & dies feſtos ipſo-
10 rum, & in illis dies feſtos celebraverunt ad horam. Ex
ipſis exaltavit & magnificavit Deus, & ex ipſis poſuit in nu-
merum dierum. Et omnes homines de ſolo, & ex terra,
11 undè creatus eſt Adam. In multitudine diſciplinæ Domi-
12 nus ſeparavit eos, & immutavit vias eorum. Ex ipſis be-
nedixit, & exaltavit : & ex ipſis ſanctificavit, & ad ſe ap-
plicavit : & ex ipſis maledixit, & humiliavit, & convertit
13 illos à ſeparatione ipſorum. Quaſi lutum figuli in manu
14 ipſius, plaſmare illud & diſponere. Omnes viæ ejus ſe-
cundùm diſpoſitionem ejus : ſic homo in manu illius,
15 qui ſe fecit, & reddet illi ſecundùm judicium ſuum. Con-
tra malum bonum eſt, & contra mortem vita : ſic & con-
tra virum juſtum peccator. Et ſic intuere in omnia ope-
16 ra Altiſſimi. Duo & duo, & unum contra unum. Et ego no-
viſſimus evigilavi, *Cap.* 30. & quaſi qui colligit acinos poſt
17 vindemiatores. In benedictione Dei & ipſe ſperavi :
18 & quaſi qui vindemiat, replevi torcular. Reſpicite quo-
niam non mihi ſoli laboravi, ſed omnibus exquirentibus
19 diſciplinam. Audite me magnates, & omnes populi, &
20 rectores Eccleſiæ auribus percipite. Filio & mulieri,
fratri & amico, non des poteſtatem ſuper te in vita tua :
& non dederis alii poſſeſſionem tuam : ne fortè pœniteat
21 te, & depreceris pro illis. Dum adhuc ſuperes & aſpiras,
22 non immutabit te omnis caro. Melius eſt enim ut filii tui
te rogent, quàm te reſpicere in manus filiorum tuorum.
23 In omnibus operibus tuis præcellens eſto. Ne dederis ma-
24 culam in gloria tua.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

17 † Οὐ μὴ (ε) ὑπερίδῃ ἱκετείαν ὀρφανοῦ, † καὶ χήραν ἐὰν ἐκχέῃ
18 λαλιάν. † Οὐχὶ δάκρυα χήρας ἐπὶ (ζ) σιαγόνα καταβαίνει, καὶ
20 ἡ καταβόησις ἐπὶ τῷ καταγαγόντι αὐτά; † Θεραπεύων ἐν εὐ-
δοκίᾳ δεχθήσεται, † καὶ ἡ δέησις αὐτοῦ ἕως νεφελῶν συνάψει.
21 † Προσευχὴ ταπεινοῦ νεφέλας διῆλθε, † καὶ ἕως συνεγγίσῃ οὐ μὴ
22 παρακληθῇ, καὶ οὐ μὴ ἀποστῇ ἕως ἐπισκέψηται (η) ὁ ὕψιστος. † Καὶ
κρινεῖ (θ) δικαίως, καὶ ποιήσει κρίσιν. † καὶ ὁ κύριος οὐ μὴ βρα-
δύνῃ, † οὐδὲ μὴ (ι) μακροθυμήσει ἐπ᾽ αὐτοῖς † ἕως ἂν συντρίψῃ
23 ὀσφὺν ἀνελεημόνων. † Καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἀνταποδώσει ἐκδίκησιν,
† ἕως ἐξάρῃ πλῆθος ὑβριστῶν, † καὶ σκῆπτρα (κ) ἀδίκων συντρί-
24 ψῃ, † Ἕως ἀνταποδῷ ἀνθρώπῳ κατὰ τὰς πράξεις αὐτοῦ, † καὶ τὰ ἔργα
25 τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὰ ἐνθυμήματα αὐτῶν, † Ἕως κρινῇ τὴν κρίσιν τοῦ
26 λαοῦ αὐτοῦ, † καὶ εὐφρανεῖ αὐτοὺς ἐν τῷ ἐλέει αὐτοῦ. † Ὡραῖον ἔλεος
ἐν καιρῷ θλίψεως αὐτοῦ, † ὡς νεφέλαι ὑετοῦ ἐν καιρῷ ἀβροχίας.

MS. A. (ε) παρίδῃ (ζ) σιαγόνος (η) κύριος· (θ) δικαίοις, (ι) μακροθυμήσῃ (κ)* δικαίων

ΚΕΦ. λγ'.

Κεφ.
1 λϛ'. † Ἐλέησον (α) ἡμᾶς δέσποτα ὁ θεὸς πάντων, καὶ ἐπίβλεψον.
3 Καὶ ἐπίβαλε τὸν φόβον σου ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη. † Ἔπαρον τὴν χεῖρά
4 σου ἐπὶ ἔθνη ἀλλότρια, καὶ ἰδέτωσαν τὴν δυναστείαν σου. † Ὥσπερ
5 ἐνώπιον αὐτῶν ἡγιάσθης ἐν ἡμῖν, οὕτως ἐνώπιον ἡμῶν μεγαλυνθείης
6 ἐν αὐτοῖς. † Καὶ ἐπιγνώτωσάν σε καθάπερ καὶ ἡμεῖς (β) ἐπέγνωμεν,
7 † ὅτι οὐκ ἔστι θεὸς πλὴν σοῦ κύριε. † Ἐγκαίνισον σημεῖα, καὶ ἀλλοίωσον
8 θαυμάσια· † Δόξασον χεῖρα καὶ βραχίονα δεξιόν· † Ἔγειρον θυ-
9 μόν, καὶ ἔκχεον ὀργήν· † Ἔξαρον ἀντίδικον, καὶ ἔκτριψον ἐχθρόν.

MS. A. (α) ἡμᾶς ὁ θεὸς (β) ἐπέγνωμέν σε,

Cum Tranſlatione LATINA.

Non deſpiciet preces pupilli, nec viduam ſi effun- 17
dat loquelam. Nónne lachrymæ viduæ ad maxil- 18
lam deſcendunt, & exclamatio ſuper deducen- 20
tem eas? Qui colit, in beneplacito ſuſcipietur:
& deprecatio illius uſque ad nubes attinget. O- 21
ratio humiliantis ſe nubes penetravit; & donec
propinquet, non revocabitur: & non diſcedet, do-
nec aſpiciat Altiſſimus. (*) Et judicabit juſtè, 22
et faciet judicium. Et Dominus non tardabit, &
non habebit in illis (b) patientiam, quouſque con-
tribulet dorſum immiſericordium. Et gentibus 23
reddet vindictam; donec tollat multitudinem ſu-
perborum & ſceptra iniquorum contribulet: Do- 24
nec reddat homini ſecundùm actus ejus, & ope-
ra hominum ſecundùm cogitationes eorum: Do- 25
nec judicet judicium plebis ſuæ: & lætificabit
eos miſericordiâ ſuâ. Specioſa miſericordia in 26
tempore tribulationis ejus, quaſi nubes pluviæ
in tempore ſiccitatis.

CAP. XXXIII.

Cap.
36. Miſerere noſtri, Domine Deus omniũ, & 1
reſpice. Et immitte timorem tuũ ſuper omnes gen- 2
tes. Extolle manum tuam ſuper gentes alienas, 3
& videant potentiam tuam. Sicut coram illis 4
ſanctificatus es in nobis; ita coram nobis magni-
ficeris in illis. Et agnoſcant te, ſecundùm quod 5
& nos agnovimus; quoniam non eſt Deus præter 6
te, Domine. Innova ſigna, & immuta mirabilia: 7
Glorifica manum, & brachium dextrum: Excita 8
furorem, & effunde iram. Aufer adverſarium, 9
& afflige inimicum.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

* ܒܪܡ ܒܚܟܡܬܗ ܕܐܠܗܐ ܐܬܦܪܫܘ. * ܘܥܒܕ ܡܢܗܘܢ ܙܒܢܐ ܘܥܕܢܐ. * ܡܢܗܘܢ 8 9
ܒܪܟ ܘܩܕܫ. ܘܡܢܗܘܢ ܣܡ ܒܡܢܝܢܐ ܕܝܘܡܬܐ. * ܐܦ ܒܢܝ ܐܢܫܐ ܟܠܗܘܢ. ܡܢ 10 11
ܛܝܢܐ ܐܬܒܪܝܘ. ܘܡܢ ܥܦܪܐ ܐܬܒܪܝ ܐܕܡ. * ܒܪܡ ܒܚܟܡܬܗ ܕܐܠܗܐ ܦܪܫ ܐܢܘܢ. 12
ܘܥܒܕ ܐܢܘܢ ܥܡܘܪܝ ܐܪܥܐ. * ܡܢܗܘܢ ܒܪܟ ܘܐܪܝܡ. ܘܡܢܗܘܢ ܩܕܫ. ܘܠܘܬܗ 13
ܩܪܒܘ. ܘܡܢܗܘܢ ܠܛ ܘܗܦܟ. ܘܥܩܪ ܐܢܘܢ ܡܢ ܡܥܡܪܝܗܘܢ. * ܐܝܟ ܛܝܢܐ 14
ܕܟܒܝܫ ܒܐܝܕܝ ܦܚܪܐ. * ܗܟܢܐ ܒܪܢܫܐ ܒܐܝܕܝ ܒܪܘܝܗ. ܠܡܫܠܛܘܬܗ ܥܠ ܟܠ ܥܒܕܘܗܝ. 15
* ܠܘܩܒܠ ܒܝܫܬܐ ܐܬܒܪܝܬ ܛܒܬܐ. ܘܠܘܩܒܠ ܡܘܬܐ ܐܬܒܪܝܘ ܚܝܐ. ܘܠܘܩܒܠ ܢܘܗܪܐ 16
ܐܬܒܪܝ ܚܫܘܟܐ. ܗܟܢܐ ܚܘܝ ܐܠܗܐ ܠܟܠܗܘܢ ܥܒܕܘܗܝ ܬܪܝܢ ܬܪܝܢ. ܚܕ ܠܘܩܒܠ
ܚܕ. * ܘܐܦ ܐܢܐ ܐܚܪܝܐ ܐܬܝܬ. ܐܝܟ ܡܥܘܠܠܢܐ ܕܒܬܪ ܩܛܘܦܐ. ܘܒܒܘܪܟܬܗ 17
ܕܐܠܗܐ ܐܦ ܐܢܐ ܩܡܬ. ܘܐܝܟ ܩܛܘܦܐ ܡܠܝܬ ܡܥܨܪܬܝ. * ܫܡܥܘܢܝ ܫܠܝܛܢܐ ܕܥܡܐ. 18
* ܘܪܘܪܒܢܐ ܕܟܢܫܐ ܨܘܬܘܢܝ. * ܠܒܪܐ ܘܠܐܢܬܬܐ ܘܠܐܚܐ ܘܠܪܚܡܐ. ܠܐ ܬܫܠܛ ܥܠܝܟ ܒܚܝܝܟ. 19 20
* ܟܡܐ ܕܐܝܬ ܚܝ ܘܢܫܡܬܐ ܒܟ. ܠܐ ܬܫܠܛ ܒܟ ܟܠ ܒܣܪ. ܠܐ ܬܬܠ ܠܐܚܪܢܐ ܢܟܣܝܟ. 21
ܕܬܗܦܘܟ ܘܬܬܒܥ ܐܢܘܢ. * ܡܛܠ ܕܛܒ ܗܘ ܕܢܒܥܘܢ ܡܢܟ ܒܢܝܟ. ܡܢ 22
ܕܐܢܬ ܬܒܥܐ ܡܢܗܘܢ. * ܒܟܠ ܥܒܕܝܟ ܗܘܝܬ ܡܝܬܪ. ܘܠܐ ܬܬܠ ܡܘܡܐ ܒܐܝܩܪܟ. 23

8 Verùm Dei ſapientiâ diſtincti ſunt, Fecitque 9
ex iis tempora ac momenta. Quoſdam be- 10
nedixit & ſanctificavit, quoſdam verò in
numerum dierum conſtituit. Homines et- 11
iam omnes è luto compoſiti ſunt, & de terra
creatus eſt Adam. Verùm Dei ſapientiâ diſ- 12
tincti ſunt, & incolæ terræ conſtituti. Quoſ- 13
dam benedixit & evexit; quoſdam ſanctifi-
cavit, & ad eum uſque pervenêre: alios ve-
rò maledixit & evertit, déque manſionibus
eorum extirpavit. Ut lutum ſubactum in 14
manu figuli, Sic homo in manu creatoris 15
ſui, ut conſtituat eum ſuper omnia opera ſua.
Adverſùs malum creatum eſt bonum, & ad- 16
verſùs mortem creata eſt vita, & adverſùs
lucem creatæ ſunt tenebræ: Ita manifeſta-
vit Deus cuncta opera ſua bina, unum alte-
ri oppoſitum. Ego etiam noviſſimè veni 17
quaſi racemator vineæ poſt vindemiatores:
at beneficiis divinis ego idem roboratus,
quaſi vindemiator muſtarium lacum meũ im-
plevi. Audite me præfecti populi. Et magna- 18
tes turbæ auſcultate me. Filio aut uxori, fratri 19
aut amico ne des poteſtatem in teipſum dum 20
vivis. Quandiu vivus es, & ſpiritus tibi ſu- 21
pereſt, ne ulli te carni emancipes. Ne des a-
liis facultates tuas ut iterum repetas ab eis.
Conſultius enim eſt ut abs te petant liberi tui, 22
quàm ut petas ab eis. In omnibus negotiis 23
tuis eſto ſublimis, & ne labem inferas honori
tuo.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* لان الايام فصلت بحكمة الله * وصير منها ازمانا ومواقيت * ومنها ما بارك وطهر * ومنها ما 8 9
خلق لعدد الايام * والناس اجمعون انما خلقوا من الطين * ومن التراب خلق ادم 10 11
* ولكن بحكمة الله تعالي فصل بينهم * وجعلهم سكان الارض * ومنهم من بورك عليه ورفعه * 12 13
ومنهم من لعن وخسف به * واستوصل ساقه عن جديد الارض * مثل الطين المعجون في 14
ايدي صاحب الفخار * كذلك الانسان في ايدي خالقه * ليوليه ما شاء من اعماله * 15
* حذا الصالح خلق الطالح * وحذا الموت خلقت الحيوة * ومع النور خلقت الظلمة * على هذا 16
الحال اظهر الله جميع اعماله زوجا زوجا * كل واحد مقابل صاحبه * وانا اقبلت اخرا مثل المسقط 17
علي اثر القطفة * واحظيت من فضل الله كثيرا * وملات معصرتي مثل من قطف اولا *
* اسمعوا مني يا معشر سلاطين الشعب * وانصتوا قولي يا معشر اشراف الجماعة * 18 19
* الولد والمراة والاخ والصديق اياك ان تسلطهم على مالك * ما دمت حيا وما دام 20 21
نفسك في جسدك * ولا تسلط عليك ذوي لحم يهزوا بك * لا تعطي مالك لاخرين ثم تعود
لتطلب منهم * لانه اخير ان يطلب بنوك منك * من ان تكون انت الطالب منهم * 22
في جميع امورك فكن شريفا * ولا يكن في كرامتك عيبا * 23

Quia dies per Dei ſapientiam diſtincti 8
fuerunt, Ipſéque ævа ac ſtatuta tempora 9
ex iis compoſuit. Et ex illis quoſdam 10
benedixit atque ſacravit, alios ad nu-
merum dierum creavit. Et omnes qui- 11
dem homines creati ſunt è luto, & ex
pulvere creatus eſt Adam: Attamen ſa- 12
pienter Deus excelſus diſtinxit illos, &
terricolas conſtituit eos. Ex eiſdem 13
etiam nonnulli benedicti fuerunt & ex-
altati: alii verò maledicti atque de-
merſi, & ſtipes eorum è terræ ſolo era-
dicatus. Quale eſt lutum ſubactum in 14
manibus domini argillæ, Talis eſt homo 15
in manibus creatoris ſui, ut præficiat
eum quibus voluerit operibus ſuis. Con- 16
tra probum creatus eſt improbus, & con-
tra mortem creata eſt vita, & unà cum
luce creatæ ſunt tenebræ: hoc modo pa-
tefecit Deus omnia opera ſua bina, ſin-
gula ſingulis adverſa. Ego autem po- 17
ſtremò adveni tanquam racemator, ſuper
veſtigia vindemiatorum; & gratiæ Dei
multum ſortitus, implevi lacum meum
vinarium, ut hi qui priùs vindemiave-
rant. Audite me ô cœtus dominatorum 18
populi, Dictóque meo aurem præbete ô 19
omnes congregationis proceres. Filio, 20
aut uxori, aut fratri, aut amico cave
ne dominium concedas in opes tuas.
Quamdiu vixeris, & quamdiu manſe- 21
rit ſpiritus tuus in corpore tuo, ne tri-
buas in te poteſtatem carne præditis, ne
te derideant. Ne des aliis opes tuas,
ne ab illis denuò petere cogaris. Me- 22
lius enim eſt ut rogent te filii tui, quàm
ut ſis tu ſupplicans eos. In omnibus 23
actionibus tuis eſto nobilis, & nullum
exiſtat in honore tuo vitium.

Verſio VULG. LAT.

In die conſummationis dierum vitæ tuæ, & in tempore exi-
25 tûs tui diſtribue hæreditatem tuam. Cibaria, & virga, &
26 onus aſino : panis, & diſciplina, & opus ſervo. Opera-
tur in diſciplina, & quærit requieſcere : laxa manus illi, &
27 quærit libertatem. Jugum & lorum curvant collum du-
28 rum, & ſervum inclinant operationes aſſiduæ. Servo ma-
levolo tortura & compedes : mitte illum in operationem,
29 ne vacet : Multam enim malitiam docuit otioſitas. In ope-
30 ra conſtitue eum : ſic enim condecet illum. Quòd ſi non
obaudierit, curva illum compedibus, & non amplifices ſu-
per omnem carnem : verùm ſine judicio nihil facias grave.
31 Si eſt tibi ſervus fidelis, ſit tibi quaſi anima tua : quaſi fra-
trem, ſic eum tracta : quoniam in ſanguine animæ com-
32 paraſti illum. Si læſeris eum injuſtè, in fugam convertetur :
33 Et ſi extollens diſceſſerit, quem quæras, & in qua via quæ-
ras illum, neſcis.

CAP. XXXIV.

Cap. 31. 1 VAna ſpes, & mendacium viro inſenſato: & ſomnia
2 extollunt imprudentes. Quaſi qui apprehendit umbram, &
perſequitur ventum : ſic & qui attendit ad viſa mendacia.
3 Hoc ſecundùm hoc viſio ſomniorum : ante faciem homi-
4 nis ſimilitudo hominis. Ab immundo quid mundabitur ?
5 & à mendace quid verum dicetur ? Divinatio erroris, &
6 auguria mendacia, & ſomnia malefacientium, vanitas eſt. Et
ſicut parturientis, cor tuum phantaſias patitur : niſi ab Al-
tiſſimo fuerit emiſſa viſitatio, ne dederis in illis cor tuum :
7 Multos enim errare fecerunt ſomnia, & exciderunt ſperan-
tes in illis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

10 † Σπεῦσον καιρὸν, καὶ μνήσθητι ὁρκισμοῦ, † καὶ ἐκδιηγησάσθωσαν τὰ
11 μεγαλεῖά σου. † Ἐν ὀργῇ πυρὸς καταβρωθήτω ὁ σωζόμενος, καὶ
12 οἱ κακοῦντες τὸν λαόν σου εὕροισαν ἀπώλειαν. † Σύντριψον κεφαλὰς
13 ἀρχόντων ἐχθρῶν † λεγόντων, Οὐκ ἔστι πλὴν ἡμῶν. † (α) Σύναγε
27 πάσας φυλὰς Ἰακώβ. Κεφ. λ′. † Λαμπρὰ καρδία καὶ ἀγαθὴ
ἐπὶ ἐδέσμασι † τῶν βρωμάτων αὐτῆς ἐπιμελήσεται.

MS. A. (α) Συνάγαγε

ΚΕΦ. λδ′.

Κεφ. λα′. 1 † ΑΓρυπνία πλούτου ἐκτήκει σάρκας, † καὶ ἡ μέριμνα αὐτοῦ
2 (α) ἀφιστᾷ ὕπνον. † Μέριμνα ἀγρυπνίας ἀπαιτήσει νυσταγμὸν, † καὶ
3 ἀῤῥώστημα βαρὺ ἐκνήψει ὕπνος. † Ἐκοπίασε πλούσιος ἐν συναγω-
γῇ χρημάτων, † καὶ ἐν τῇ ἀναπαύσει ἐμπίπλαται τῶν τρυφημάτων
4 αὐτοῦ. † Ἐκοπίασε πτωχὸς ἐν ἐλαττώσει βίου, † καὶ ἐν τῇ ἀναπαύσει
5 ἐπιδεὴς γίνεται. † Ὁ ἀγαπῶν χρυσίον οὐ δικαιωθήσεται, † καὶ ὁ
6 διώκων διαφθορὰν, αὐτὸς πλησθήσεται. † Πολλοὶ ἐδόθησαν εἰς
πτῶμα χάριν χρυσίου, καὶ ἐγενήθη ἀπώλεια αὐτῶν κατὰ πρόσωπον
7 αὐτῶν. † Ξύλον (β) προσκόμματός ἐστι τοῖς ἐνθουσιάζουσιν αὐτῷ·
8 † καὶ πᾶς ἄφρων ἁλώσεται ἐν αὐτῷ. † Μακάριος πλούσιος ὃς εὑρέθη
9 ἄμωμος, † καὶ ὃς ὀπίσω χρυσίου οὐκ ἐπορεύθη. † Τίς ἐστι καὶ μα-
10 καριοῦμεν αὐτόν; † ἐποίησε γὰρ θαυμάσια ἐν λαῷ αὐτοῦ. † Τίς ἐδο-
κιμάσθη ἐν αὐτῷ καὶ ἐτελειώθη, καὶ ἔσω εἰς καύχησιν; † τίς ἐδύνατο
11 παραβῆναι, καὶ οὐ παρέβη, † καὶ ποιῆσαι κακὰ, καὶ οὐκ ἐποίησεν; † Στε-
ρεωθήσεται τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ, † καὶ τὰς ἐλεημοσύνας αὐτοῦ ἐκδιηγήσεται
12 (γ) ἐκκλησία. † Ἐπὶ τραπέζης μεγάλης ἐκάθισας; † μὴ ἀνοίξῃς
13 ἐπ᾽ αὐτῆς φάρυγγά σου. (δ) † Καὶ μὴ εἴπῃς, Πολλά γε τὰ ἐπ᾽ αὐτῆς.

MS. A. (α) ἀφίσταται. (β) * προσκόμματός (γ) σοφία. (δ) Καὶ εἴπῃς

Feſtina tempus, & memento juramenti: & enar- 10
rentur mirabilia tua. In ira ignis devoretur, qui 11
ſalvatur: & qui peſſimant plebem tuã; inveniant
perditionem. Contere capita principum inimico- 12
rũ, dicentium; Non eſt præter nos. Congrega omnes 13
tribus Jacob. Cap. 30 *Splendidũ cor & bonum in* 27
epulis ciborum ſuorum diligentiam adhibebit.

CAP. XXXIV.

Cap. 31. *VIgilia divitiarum tabefacit carnes: &* 1
cogitatus illarum aufert ſomnum. Solicitudo 2
vigiliæ interpellabit dormitationem: & infirmi-
tatem gravem digeret (a) ſomnus. Laboravit di- 3
ves in congregatione pecuniarum: & in requie
repletur delitiis ſuis. Laboravit pauper dimi- 4
nutione victûs, & in requie indigens fit. Qui 5
aurum diligit; non juſtificabitur: & qui inſequi-
tur corruptionem; ipſe replebitur. Multi (b) dati 6
ſunt in caſum propter aurum: & facta eſt perditio
ipſorum ad faciem ipſorum. Lignum offenſionis 7
eſt ſacrificantibus ei: & omnis imprudens ca-
pietur in illo. Beatus dives, qui inventus eſt ſine 8
macula, & qui poſt aurum non abiit. Quis eſt, 9
& beatificabimus eum? Fecit enim mirabilia
in populo ſuo. Quis probatus eſt in illo, & per- 10
fectus eſt? (c) & ſit in gloriationem. Quis potuit
tranſgredi, & non eſt tranſgreſſus, & facere ma-
la, & non fecit? Stabilientur bona illius: & 11
eleemoſynas illius enarrabit Eccleſia. Supra 12
menſam magnam ſediſti? non aperias ſuper il-
lam fauces tuas. Et ne dicas, Multa quidem 13
ſunt quæ ſuper illam.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

24 * ܘܒܙܒܢܐ ܕܢܫܬܠܡ ܡܢܝܢܐ ܕܝܘܡܝܟ. ܒܝܘܡܐ ܕܡܘܬܟ. ܐܘܪܬ ܠܒܢܝܟ ܩܢܝܢܟ.
25 * ܟܣܐ ܘܫܘܛܐ. ܘܡܘܒܠܐ ܠܚܡܪܐ. ܘܡܪܕܘܬܐ ܘܠܚܡܐ. ܘܦܘܠܚܢܐ ܠܥܒܕܐ. * ܠܐ ܬܬܠ
26 ܠܗ ܢܝܚܐ. ܐܢ ܓܝܪ ܬܪܝܡ ܪܫܗ. ܢܒܥܐ ܚܐܪܘܬܐ. * ܦܠܘܚ ܒܥܒܕܟ. ܕܠܐ ܢܡܪܘܕ. ܣܓܝܐܬܐ 28
ܒܝܫܬܐ ܕܡܠܦܐ ܒܛܝܠܘܬܐ. * ܘܐܝܟ ܕܝܐܐ ܠܗ. ܫܠܛܝܗܝ ܒܒܝܬܟ. * ܘܐܢ 29
30 ܠܐ ܫܡܥ ܠܟ. ܐܣܓܝ ܐܣܘܪܘܗܝ. ܠܐ ܕܝܢ ܥܒܕܐ ܥܡ ܟܠ ܒܣܪ. ܘܕܠܐ ܢܡܘܣܐ ܠܐ ܬܥܒܕ
ܡܕܡ. * ܐܢ ܚܕ ܗܘ ܥܒܕܟ. ܢܗܘܐ ܐܝܟ ܢܦܫܟ. ܡܛܠ ܕܐܝܟ ܢܦܫܟ ܗܟܢܐ ܚܘܣܪܢܟ. ܐܢ ܚܕ ܗܘ 31
ܥܒܕܟ. ܐܝܟ ܐܚܘܟ ܕܒܪܝܗܝ. ܠܐ ܬܬܟܬܫ ܥܡ ܕܡܐ ܕܢܦܫܟ. * ܡܛܠ ܕܐܢ ܬܥܝܩܝܘܗܝ. 32
ܢܦܩ ܥܪܩ. ܘܒܐܝܕܐ ܐܘܪܚܐ ܬܒܥܝܘܗܝ. * ܫܠܡܬ * ܟܓ *

1 * ܕܒܥܐ ܣܪܝܩܘܬܐ. ܡܫܟܚ ܕܓܠܘܬܐ. ܘܚܠܡܐ. ܘܚܕܘܬܐ ܣܪܝܩܬܐ. * ܐܝܟ ܕܐܚܕ ܛܠܠܐ
2 ܘܡܪܕܦ ܠܦܪܚܬܐ. ܗܟܢܐ ܗܘ ܡܢ ܕܡܗܝܡܢ ܒܚܙܘܐ ܕܠܠܝܐ. * ܗܟܢܐ ܗܘ ܚܙܘܐ
3 ܘܚܠܡܐ. ܕܡܢ ܩܘܒܠܐ ܕܦܪܨܘܦܐ ܕܡܘܬܐ ܕܐܦܐ. * ܘܐܦ ܡܢ ܪܝܫ ܥܡܐ ܢܣܒܝܢ ܙܟܘܬܐ. ܘܡܢܘ
4 ܟܕܒܐ ܕܙܟܐ. * ܟܠ ܩܨܡܐ ܘܢܚܫܐ ܘܚܠܡܐ ܛܘܥܝܝܐ. ܘܡܢ ܕܡܗܝܡܢ ܒܗܘܢ. ܬܡܢ ܠܒܗ. 5
6 * ܘܐܢ ܡܢ ܠܘܬ ܐܠܗܐ ܦܘܩܕܢܐ ܠܡܛܥܝܘ ܒܚܙܘܢܐ ܕܠܠܝܐ. ܠܐ ܬܬܠ ܠܗܘܢ ܠܒܟ.
7 * ܣܓܝܐܐ ܓܝܪ ܕܐܬܛܥܝܘ ܒܗܘܢ ܡܢ ܐܘܪܚܐ. ܘܐܬܬܩܠܘ ܒܫܒܝܠܝܗܘܢ.

Tempore autem quo finiendus eſt numerus 24
dierum tuorum, die *ſcilicet* mortis tuæ, hæ-
redes fac opum tuarum liberos tuos. Pabu- 25
lum, & flagellum, atque onus aſino *conveni-
unt*; caſtigatio, & panis, atque opera ſervo.
Ne concedas illi requiem : nam ſi caput ejus 26
extuleris, quæret libertatem. Opus impone 28
ſervo tuo, ne rebellet : multa ſiquidem ma-
la generat otium. Prout autem competit ei, 29
da illi poteſtatem in domo tua. Quòd ſi 30
non obtemperet tibi, vincula ejus augeto.
Non tamen ſic *te geras* cum quovis homine,
& citra regulam nullum agas negotium. Si 31
unus fuerit ſervus tuus, eſto *tibi* tanquam tu
ipſe : quoniam quantus es tu, tanta foret ja-
ctura tua. Si unus eſt ſerv⁹ tuus, ut fratrem tuũ 32
habeto illum : ne pugnes in ſanguinem tui-
ipſius. Nam ſi eum exagitaveris, egreſſus per-
ibit; & quânam viâ recuperes eum ?

CAP. XXXIV.

QUi quærit vanitatem, invenit mendaci- 1
um, & ſomnium, atque jucunditatem falſam.
Ut ille qui captat umbram, abigitque volu- 2
crem, ſic ille qui credit viſioni nocturnæ.
Hoc eſt viſio & ſomnium, quod è regione 3
vultûs ſpecies alicujus faciei. Etiam à prin- 4
cipe populi victoriam expellunt : quis enim
mendax vincat ? Omnes divinationes, & va- 5
ticinia, ac ſomnia ſunt error; & qui fidem
adhibet eis, ibi *habet* cor ſuum. Etſi à Deo 6
præceptum *(permiſſum)* eſt errare per ima-
ginationes nocturnas, animum tamen ad illa
ne adjicias. Multi ſunt enim qui per ſo- 7
mnia aberrârunt à via, & in ſemitis ſuis impegerunt.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

24 * وعند فناء عمرك ورث اولادك مالك * القضيم والسوط والحمل للحمار * والادب والخبز 25
26 والعمل للعبد * ولا تريحه ان قدرت * لانك ان ارحته فلئلا طلب العتق * استعبد عبدك 28
29 لئلا يتمرد عليك * لان الفراغ والبطالة تجدي شرا كثيرا * وسلطه في بيتك في جميع ما
30 ينبغي * فان عصاك ولم يطيعك فشد وثاقه * ولا تصنع هذا بكل عبد * ولا ترتكب امرا
31 بغير السنة * فان كان عبدك واحدا فاتخذه مثل نفسك * لانه ان اصابه شي ذهب مالك *
32 واتخذه شبه الاخ * ولا تجاهد بدم نفسك * يعني بمالك * لانك ان اضررت به هرب * وفي اي
وجه تطلبه *

* الفصل الرابع والثلثون *

1 * من طلب الضلالة اصاب الكمد * ورويا الاحلام فرح باطل * كشبه من يمسك الظل 2
3 بيده * ومثل من يطير الطاير كذلك من يصدق بالاحلام * كذلك الرويا والاحلام التي
4 ترى امام وجه الانسان كشبه الوجوه * ومن كذب بها ولم يطمان اليها * ينال الظفر اكثر من
5 سيد قومه * واي كذاب غلب قط * جميع التطير وكلام العرافين ورويا الاحلام ضلالة وطغيان *
6 ومن يصدق لها تنسبه له ويلقاها كل حين * فان بلغك ان الله امر ان تطغا الناس بالاحلام
7 بالليل * فلا تومن انت بشي من هذا * كثير من الناس طغوا بالاحلام * وعثروا في طرقهم *

Et ad finem ætatis tuæ hæredes fac fi-
lios tuos opum tuarum. Pabulum,
flagellum, & ſarcina aſino : caſtigati
verò, & panis, & opus ſervo. Nec
illi requiem, ſi poſſis : quoniam ſi modi-
cam illi requiem dederis, quæret liberta-
tem. Laboribus occupa ſervum tuum,
ne rebellet in te: Vacatio enim & otium
plurimis ſcatet malis. Præfice autem
illum domi tuæ omnibus quæ expediunt.
Quòd ſi tibi contradicat, nec obedia
tibi, conſtringe lorum ejus: at ne idem fa-
cias cuilibet ſervo, nullúmque aggredia-
re negotium ſine lege. Quòd ſi ſervus
tuus fuerit unicus, habeto eum ut ani-
mam tuam : quoniam ſi quid accidat il-
li, peribit poſſeſſio tua, quare eum repu-
tanquam fratrem, & in ſanguinem pro-
prium (hoc eſt, proprias opes) ne decer-
tes. Nam ſi læſeris eum, fugiet, & qu
modo (vel qua fronte*) requires eum?*

CAP. XXXIV.

QUi quærit errorem, inveniet dolo-
rem cordis : & viſio ſomniorum eſt læ-
titia vana. Velut is qui umbram ma
ſua captat, & ut qui volucrem abigit
qui credit ſomniis. Talia ſunt etiam
ſpectra & ſomnia quæ apparent cor
facie hominis in figura vultuum. Q
autem refellit ea, nec credit eis, vi
riam reportabit à potentiſſimo popu
quis enim mendax vicit unquam ?
mnia auſpicia, verba divinorum, &
ctra ſomniorum ſunt error ac dece
iiſque credenti ſub ſpeciebus app
bunt, & obvia erunt ſingulis mome
Quòd ſi delatum tibi fuerit præce
Deum ut homines ſeducantur per ſom
noctu, tu nullo modo credas his
Plures quippe homines per ſomni
ducti offenderunt in viis ſuis.

Verſio VULG. LAT.

8 Sine mendacio conſummabitur verbum legis, & ſapientia
9 in ore fidelis complanabitur. Qui non eſt tentatus, quid ſcit?
Vir in multis expertus, cogitabit multa: & qui multa didicit,
10 enarrabit intellectum. Qui non eſt expertus, pauca recognoſcit: qui autem in multis factus eſt, multiplicat malitiam.
11 Qui tentatus non eſt, qualia ſcit? qui implanatus eſt, abundabit nequitiâ.
12 Multa vidi errando, & plurimas verborum conſuetudines.
13 Aliquoties uſque ad mortem periclitatus ſum horum cauſâ, & liberatus ſum gratiâ Dei.
14 Spiritus timentium Deum quæritur, & in reſpectu illius benedicetur.
15 Spes enim illorum in ſervantem illos, & oculi Dei in diligentes ſe.
16 Qui timet Dominum nihil trepidabit, & non pavebit: quoniam ipſe eſt ſpes ejus.
17 Timentis Dominum beata eſt anima ejus.
18 Ad quem reſpicit, & quis eſt fortitudo ejus?
19 Oculi Domini ſuper timentes eum, protector potentiæ, firmamentum virtutis, tegimen ardoris, & umbraculum meridiani,
20 Deprecatio offenſionis, & adjutorium caſûs, exaltans animam, & illuminans oculos, dans ſanitatem, & vitam, & benedictionem.
21 Immolantis ex iniquo oblatio eſt maculata, & non ſunt beneplacitæ ſubſannationes injuſtorum.
22 Dominus ſolus ſuſtinentibus ſe in via veritatis & juſtitiæ.
23 Dona iniquorum non probat Altiſſimus, nec reſpicit in oblationes iniquorum: nec in multitudine ſacrificiorum eorum propitiabitur peccatis.
24 Qui offert ſacrificium ex ſubſtantia pauperum, quaſi qui victimat filium in conſpectu patris ſui.
25 Panis egentium vita pauperum eſt: qui defraudat illum, homo ſanguinis eſt.
26 Qui aufert in ſudore panem, quaſi qui occidit proximum ſuum,

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

14 15 † Μνήσθητι ὅτι κακὸν ὀφθαλμὸς πονηρός, † Πονηρότερον ὀφθαλ-
16 μοῦ τί ἔκτισαι; † διὰ τοῦτο ἀπὸ παντὸς προσώπου δακρύει. † Οὗ
17 ἐὰν ἐπιβλέψῃ, Μὴ ἐκτείνῃς χεῖρα, † Καὶ μὴ συνθλίβου αὐτῷ
18 ἐν τρυβλίῳ. † Νόει τὰ τοῦ πλησίον ἐκ σεαυτοῦ, † καὶ ἐπὶ παντὶ
19 πράγματι διανοοῦ. † Φάγε ὡς ἄνθρωπος τὰ παρακείμενά σοι. † καὶ
20 μὴ διαμασῶ, μὴ μισηθῇς. † Παῦσαι πρῶτος χάριν παιδείας.
21 † καὶ μὴ (ε) ἀπληστεύου, μήποτε προσκόψῃς. † Καὶ εἰ ἀναμέσον
πλειόνων ἐκάθισας, † πρότερος αὐτῶν μὴ ἐκτείνῃς τὴν χεῖρά σου.
22 † Ὡς ἱκανὸν ἀνθρώπῳ πεπαιδευμένῳ τὸ ὀλίγον, † καὶ ἐπὶ τῆς
24 κοίτης αὐτοῦ οὐκ ἀσθμαίνει. † Ὕπνος ὑγιείας ἐπὶ ἐντέρῳ μετρίῳ,
23 † ἀνέστη πρωΐ, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ· † Πόνος ἀγρυπνίας
25 καὶ χολέρας † καὶ στρόφος μετὰ ἀνδρὸς ἀπλήστου. † Καὶ εἰ ἐβιάσθης
26 ἐν ἐδέσμασιν, † ἀνάστα μεσοπωρῶν καὶ ἀναπαύσῃ. † Ἄκουσόν μου
τέκνον καὶ μὴ ἐξουδενώσῃς με, καὶ ἐπ' (ζ) ἐσχάτῳ εὑρήσεις τοὺς λό-
27 γους μου. † Ἐν πᾶσι τοῖς (η) ἔργοις σου γίνου ἐντρεχής, † καὶ πᾶν
8 ἀρρώστημα οὐ μή σοι ἀπαντήσῃ. † Λαμπρὸν ἐπ' ἄρτοις εὐλογήσει
29 χείλη, † καὶ (*) μαρτυρία τῆς καλλονῆς αὐτοῦ πιστή. † Πονηρῷ ἐπ' ἄρτῳ
διαγογγύσει πόλις, † καὶ ἡ μαρτυρία τῆς πονηρίας αὐτοῦ ἀκριβής.
30 31 † Ἐν οἴνῳ μὴ ἀνδρίζου, † πολλοὺς γὰρ ἀπώλεσεν ὁ οἶνος. † Κάμι-
νος δοκιμάζει στόμωμα ἐν βαφῇ, οὕτως οἶνος καρδίας ἐν μάχῃ
32 ὑπερηφάνων. † Ἐπίσον ζωῆς οἶνος (θ) ἀνθρώπῳ, † ἐὰν πίνῃς
33 αὐτὸν μέτρῳ αὐτοῦ. † Τίς ζωὴ ἐλασσουμένῳ (ι) οἴνῳ; † Καὶ αὐτὸς
34 ἔκτισαι εἰς εὐφροσύνην ἀνθρώποις. † Ἀγαλλίαμα καρδίας καὶ εὐ-
36 φροσύνη ψυχῆς † οἶνος πινόμενος ἐν καιρῷ αὐτάρκης.

MS. A. (ε) ἀπληστεύου, μήποτε προσκόψῃς. (ζ) ἐσχάτου (η) λόγοις (*) ἡ μαρτυρία (θ) ἀνθρώποις, (ι) οἴνου;

Memento quoniam malum eſt oculus nequam: 14
Nequius oculo quid creatum eſt? Ideò ab omni 15
facie lachrymatur. Quocunque aſpexerit, Ne 16
extendas manum: Et ne comprimaris cum eo 17
in catino. Intellige quæ ſunt proximi, ex te ipſo: 18
& in omni re cogita. Comede, ut homo, quæ tibi 19
ſunt appoſita: & non devores; ne odio habearis.
Ceſſa prior, cauſâ diſciplinæ: & noli eſſe inſa- 10
tiabilis, ne fortè offendas. Et, ſi in medio mul- 21
torum ſediſti; prior illis ne extendas manum
tuam. Quàm ſufficiens eſt homini erudito exi- 22
guum: & in lecto ſuo non laborat aſthmate. So- 24
mnus ſanitatis in inteſtino moderato: ſurrexit
prior; & anima ipſius cum ipſo. Labor vigiliæ, 23
& (d) choleræ, & tortura cum viro inſatiabili.
Et ſi coactus fueris in epulis; ſurge (e) in medio 25
pomorum, & requieſces. Audi me, fili, & ne 26
ſpernas me: & in noviſſimo invenies verba mea.
In omnibus operibus tuis eſto velox: & omnis 27
infirmitas non occurret tibi. Splendidum in pa- 28
nibus benedicent (*) labia: & teſtimonium bo-
nitatis illius fidele. Nequiſſimo in pane obmur- 29
murabit civitas: et teſtimonium nequitiæ illius
certum. In vino noli fortem agere: multos enim 30
exterminavit vinum. Fornax probat aciem 31
ferri in tinctura: ſic vinum (f) corda in conten-
tione ſuperborum. (g) Æquale vitæ vinum ho- 32
mini; ſi bibas illud menſurâ ſuâ. Quæ vita ei, 33
qui minuitur vino? Et ipſum creatum eſt in 35
jucunditatem hominis. Exultatio cordis, et læti- 36
tia animæ, vinū potatū in tempore, quod ſatis ſit.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

8 * ܐܬܪܐ ܕܠܝܬ ܒܗ ܚܛܗܐ. ܨܒܐ ܐܠܗܐ. ܕܚܟܡܬܐ ܕܥܘܠܐ ܒܠܠܝܐ ܡܬܗܝܡܢܐ.
9 * ܓܒܪܐ ܚܟܝܡܐ. ܣܓܝ ܢܒܨܐ. ܘܕܫܘܐ. ܟܠ ܡܕܡ ܒܨܐ. * ܕܠܐ ܢܣܐ. ܒܨܝܪ ܗܘ ܝܕܥ.
10 11 * ܘܕܢܣܐ. ܐܘܣܦ ܚܟܡܬܐ. * ܣܓܝܐܬܐ ܚܙܝܬ. ܟܕ ܢܣܝܬ. ܘܣܘܓܐܐ ܕܨܒܘܬܐ ܥܒܪ ܥܠܝ.
12 13 * ܙܒܢܐ ܣܓܝܐܐ. ܠܡܘܬܐ ܡܛܝܬ. ܘܡܛܠ ܗܠܝܢ ܐܫܬܘܙܒܬ. * ܨܒܝܢܐ ܕܕܚܠܘܗܝ ܥܒܕ
14 15 ܡܪܝܐ. * ܣܒܪܐ ܓܝܪ ܪܒܐ ܗܘ ܡܣܒܪܝܢ ܒܗ. ܘܦܪܩ. * ܕܕܚܠ ܠܐܠܗܐ ܛܘܒܝܗ ܠܪܘܚܗ. * ܥܠ ܡܢ
17 18 ܬܟܝܠ. ܘܡܢܘ ܗܘ ܣܡܘܟܗ. * ܥܝܢܘܗܝ ܕܡܪܝܐ. ܥܠ ܟܠܗܘܢ ܥܒܕܘܗܝ
19 ܡܓܢ. ܘܦܪܩ. ܘܬܘܟܠܢܐ ܗܘ ܪܒܐ. ܘܡܥܫܢܢܐ ܡܢ ܣܢܝܐ. ܘܦܪܘܩܐ ܡܢ ܒܥܠܕܒܒܐ.
20 ܘܡܫܘܙܒܢܐ ܗܘ ܡܢ ܡܚܘܬܐ. ܘܣܡܟ ܡܢ ܕܢܦܠ. * ܚܕܘܬܐ ܕܠܒܐ. ܘܢܘܗܪܐ ܕܥܝܢܐ.
21 ܘܐܣܝܘܬܐ ܕܚܝܐ ܘܒܘܪܟܬܐ. ܗܠܝܢ ܟܠܗܝܢ ܐܥܦܐ ܥܠ ܙܕܝܩܐ ܐܬܝܢ. * ܩܘܪܒܢܘܗܝ ܕܥܘܠܐ
22 ܕܥܘܠܐ ܐܢܘܢ. ܘܠܐ ܡܬܩܒܠܢ ܡܘܗܒܬܗܘܢ. * ܠܐ ܨܒܐ ܓܝܪ ܐܠܗܐ ܒܩܘܪܒܢܘܗܝ
23 ܕܚܛܝܐ. ܘܠܐ ܒܣܘܓܐܐ ܕܡܘܗܒܬܗܘܢ. ܚܐܣ ܥܠܝܗܘܢ. * ܐܝܟ ܕܢܟܣ ܒܪܐ ܩܕܡ ܐܒܘܗܝ
24 ܗܟܢܐ ܗܘ ܡܢ ܕܡܩܪܒ ܩܘܪܒܢܐ. ܡܢ ܕܡܣܟܢܐ. * ܠܚܡܐ ܕܡܣܟܢܐ ܚܝܝܗܘܢ
25 ܕܡܣܟܢܐ. ܘܕܟܠܐ ܠܗ ܡܢܗܘܢ. ܐܫܕ ܕܡܐ ܙܟܝܐ. * ܕܩܛܠ ܠܚܒܪܗ. ܝܪܬ ܢܟܣܘܗܝ.
26 * ܘܕܐܫܕ ܕܡܐ ܙܟܝܐ. ܠܐܠܗܐ ܛܠܡ. ܘܕܛܠܡ ܐܓܪܐ ܕܐܓܝܪܐ. ܛܠܡ ܠܒܪܘܝܗ. ܘܗܘ ܡܩܒܠ
ܦܘܪܥܢܐ ܒܝܫܐ.

Ubi non ſunt peccata, contentus eſt Deus: 8
nam ſapientia iniquorum noctu concredi-
tur. Vir ſapiens multùm indagabit; & 9
qui idoneus eſt, omnia perveſtigat. Qui 10
non expertus eſt, pauca novit: Qui verò 11
expertus eſt, acceſſionem facit ſapien- 12
tiæ. Multa vidi poſtquam expertus ſum,
multæque res ſuper me tranſiêre. Multis 13
vicibus ad mortem uſque perveni, & per
hæc evaſi. Voluntatem colentium ſe facit 14
Dominus. Magna quippe res eſt ſperare in 15
eo, ſalvat etenim. Colentis Deum beatus 17
eſt ſpiritus. Cuinam fidit, & quis eſt ſufful- 18
tor ejus? Oculi Domini ſuper omnes ſer- 19
vos ſuos, protegit ac liberat, ſecuritas eſt
maxima, protector ab oſore, ſalvator ab
inimico, ereptor à flagello, & ne quis ca-
dat ſuſtentator. Lætitia cordis, & lumen 20
oculorum, medicina vitæ, & benedictio-
nes: hæc omnia duplicata ſuper juſtos ve-
nient. Oblationes iniquorum ex iniquita- 21
te ſunt, nec ſunt accepta munera ipſorum.
Non enim delectatur Deus oblationibus 22
peccatorum, neque propter copiam mune-
rum ipſorum parcet illis. Ut is qui ma- 23
ctat filium coram patre, ſic ille qui munus
offert è *bonis* pauperum. Panis miſericor- 24
diæ eſt vita pauperum, & qui eum dene-
gat ipſis, ſanguinem fundit innocentem.
Qui proximum ſuum interficit, ejuſdem opes 25
acquirit. Et qui ſanguinem effundit in-
noxium, Deum defraudat. Qui fraudat 26
mercedem mercenarii, fraudat creatorem
ſuum; iſque pœnam luet acerbam.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

8 * في الموضع الخالي من الاثم فيه مسرة الله ورضاه. لان حكمة الاثمة بالليل تصدق وتظهر
9 10 11 * الحكيم يفحص جدا والبار يفتش الاشياء كلها * كل من لم يجرب فتضره الامور * والمجرب
12 13 استكثر العلم * ابصرت اشياء كثيرة وادركتها بالتجارب * ومرت بي خصالا شتى ذقت فيها
14 15 17 الموت غير مرة * ونجوت من اجل التجربة * الرب يتبع مسرة اتقيائه * لان رجاوه قريب
18 19 وخلاصه عظيم * من يخاف الله طوبى لنفسه * لانه اتكل على الله واتخذه عمادا * عينا الرب
على جميع خلقه * ويحمي وينقذ * وهو الرجاء العظيم * وهو ستر من المبغض * وهو يخلص
20 من العداوة * وينقذ من الوجع * ودعامة من الصرعة * فرح القلب * وضوء نور الابصار *
21 وشفا الحياة والبركات جميع هذه تحل باضعاف على الاتقياء * وذبائح الفجار من الحرام والفجور
22 23 ليس تقبل عن ذنوبهم * ليس لله مسرة في ذبائح الفجار * ولا يغفر لهم بكثرة قرابينهم * مثل
24 الولد الفاجر امام ابيه كذلك من يقرب القربان من اموال المساكين * طعام العار مثل عيش
25 26 المساكين * والذي يمنعه منهم قد سفك دما زكيا * من قتل صاحبه ورثه ماله * والذي
يسفك دم الابرار يسخط خالقه * والذي يظلم اخاه الاجير انما يظلم ربه * ويثاب اسوا ثواب *

In loco ab iniquitate libero adeſt volun- 8
tas & beneplacitum Dei. Nam ſapientia
iniquorū noctu comprobatur ac pateſcit.
Sapiens diligenter exquirit, & juſtus 9
omnia ſcrutatur. Quicunq; non eſt expe- 10
rientiâ edoctus, premitur negotiis: At qui 11
experitur, multam acquirit ſcientiam.
Multas res vidi, quas et experientiâ ſum 12
aſſecutus. Et varia tranſierunt ſuper me 13
negotia, in quibus mortem guſtavi diver-
ſis vicibus: at propter experientiā evaſi.
Sequitur Dominus voluntatem religioſo- 14
rum ſuorū. Spes enim ejus proxima eſt, & 15
ſalus ipſius maxima. Timentis Deum bea- 17
ta eſt anima: Quia Deo fidit, eumque ad- 18
hibet adminiculum. Oculi Domini ſuper 19
omnes creaturas ſuas, ipſeque protegit ac
liberat, & ipſe eſt ſpes ſuprema, idemq; eſt
tegumentū ab oſore, idem denique eſt ſal-
vator ab inimicitia, ereptor à dolore, &
fulcimentū à caſu. Lætitia cordis, & cla- 20
ritas lucis oculorum, ſalubritas vitæ, ac
benedictiones: hæc omnia duplicata
ſupervenient religioſis. Victimæ verò ſce- 21
leſtorum ex illicito & ſcelere partæ non
accipiantur pro criminibus eorū. Nullam 22
habet Deus oblectationē in ſacrificiis ſce-
leroſorū, nec parcet illis ob multitudinem
oblationū eorum. Ut filius ſceleratus corā 23
patre ſuo, ita qui munus offert è bonis
pauperū. Cibo opprobrii ſimilis eſt victus 24
pauperum, quem qui recuſaverit eis, ſan-
guinem effundit innocentem. Qui proxi- 25
mum ſuum occidit, hæredem facit eum
bonorum ſuorum. Et qui effundit ſangui- 26
nem innocentium, irritat creatorem ſuum.
Et qui fraudat fratrem ſuum mercena-
rium, fraudat Dominum ſuum: compen-
ſabitur autem mercede infelici.

Verſio VULG. LAT.

27 Qui effundit ſanguinem, & qui fraudem facit mercenario,
28 fratres ſunt. Unus ædificans, & unus deſtruens: quid pro-
29 deſt illis niſi labor? Unus orans, & unus maledicens:
30 cujus vocem exaudiet Deus? Qui baptizatur à mortuo,
31 & iterùm tangit eum, quid proficit lavatio illius? Sic
homo qui jejunat in peccatis ſuis, & iterùm eadem faciens, quid proficit humiliando ſe? orationem illius quis exaudiet?

CAP. XXXV.

1 *Cap.* 32. Qui conſervat legem, multiplicat oblationem. Sa-
2 crificium ſalutare eſt attendere mandatis, & diſcedere ab
3 omni iniquitate. Et propitiationem litare ſacrificii ſuper in-
juſtitias, & deprecatio pro peccatis, recedere ab injuſti-
4 tia. Retribuet gratiam, qui offert ſimilaginem: & qui
5 facit miſericordiam, offert ſacrificium. Beneplacitum eſt
Domino recedere ab iniquitate: & deprecatio pro peccatis
6 recedere ab injuſtitia. Non apparebis ante conſpectum
7 Domini vacuus. Hæc enim omnia propter mandatum
8 Dei fiunt. Oblatio juſti impinguat altare, & odor ſua-
9 vitatis eſt in conſpectu Altiſſimi. Sacrificium juſti receptum eſt, & memoriam ejus non obliviſcetur Dominus.
10 Bono animo gloriam redde Deo: & non minuas primi-
11 tias manuum tuarum. In omni dato hilarem fac vultum
12 tuum, & in exultatione ſanctifica decimas tuas. Da
Altiſſimo ſecundùm datum ejus, & in bono oculo adin-
13 ventionem facito manuum tuarum: Quoniam Dominus retribuens eſt, & ſepties tantum reddet tibi.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

38
39 †Πικρία ψυχῆς οἶνος (ι) πινόμενος πολὺς, †Ἐν ἐρεθισμῷ ϗ ἀν-
40 τιπτώματι. †Πληθύνει μέθη θυμὸν ἄφρονος εἰς (κ) πρόσκομμα,
41 †ἐλαττῶν ἰσχὺν ϗ προσποιῶν τραύματα. †Ἐν συμποσίῳ οἴνου
μὴ ἐλέγξῃς τὸν πλησίον, †ϗ μὴ (λ) ἐξουδενώσῃς αὐτὸν ἐν εὐ-
42 φροσύνῃ αὐτοῦ. †Λόγον ὀνειδισμοῦ μὴ εἴπῃς αὐτῷ, †ϗ μὴ αὐτὸν
θλίψῃς ἐν ἀπαιτήσει.

MS. A. (ι) γινόμενος (κ) πρόσσκομμα, (λ) ἐξουθενώσῃς

ΠΕΡῚ ἩΓΟΥΜΈΝΩΝ.

ΚΕΦ. λε'.

Κεφ.
1 λβ'. †Ἡγούμενόν σε κατέστησαν; μὴ ἐπαίρου, †γίνου ἐν αὐτοῖς ὡς
2 εἷς ἐξ αὐτῶν. †Φρόντισον αὐτῶν, ϗ (α) οὕτω κάθισον, †καὶ πᾶσαν
3 τὴν χρείαν σου ποιήσας (β) ἀνάπεσε, †Ἵνα εὐφρανθῇς δι' αὐτοὺς,
4 †ϗ εὐκοσμίας χάριν λάβῃς (γ) στέφανον. †Λάλησον πρεσβύτερε,
5 πρέπει γάρ σοι, †Ἐν ἀκριβεῖ ἐπιστήμῃ, ϗ μὴ ἐμποδίσῃς μουσικά.
6 †Ὅπου ἀκρόαμα, μὴ ἐκχέῃς λαλιὰν, †ϗ ἀκαίρως μὴ σοφίζου.
7 †Σφραγὶς ἄνθραξ ἐπὶ κόσμῳ χρυσῷ, †σύγκριμα μουσικῶν
8 ἐν (ι) συμποσίῳ οἴνου. †Ἐν κατασκευάσματι χρυσῷ σφραγὶς σμα-
10 ράγδου, †μέλος μουσικῶν ἐφ' ἡδεῖ οἴνῳ. †Λάλησον νεανίσκε εἰ
11 χρεία σου, †μόλις δὶς ἐὰν ἐπερωτηθῇς. †Κεφαλαίωσον λόγον,
12 Ἐν ὀλίγοις πολλὰ, †γίνου (δ) ὡς γινώσκων ϗ ἅμα σιωπῶν.
13 †Ἐν μέσῳ μεγιστάνων μὴ ἐξισάζου, †ϗ ἑτέρου λέγοντος μὴ πολλὰ
14 ἀδολέσχει. †Πρὸ βροντῆς κατασπεύδει ἀστραπὴ, †ϗ πρὸ αἰσχυντηροῦ
15 προελεύσεται χάρις. †Ἐν ὥρᾳ ἐξεγείρου ϗ μὴ οὐράγει, †ἀπότρεχε
εἰς οἶκον ϗ μὴ (ε) ῥαθύμει. †Ἐκεῖ παῖζε,

MS. A. (α) οὕτως (β) ἀνάπεσον, (γ) τὸν στέφανον. (ι) συμποσίῳ
(δ) γινώσκων (ε) ἀθύμει.

Amaritudo animæ vinum potatum multum In irritatione, & contentione. Multiplicat ebrietas furorem imprudentis, in offenſionem, minorans virtutem, & faciens vulnera. In compotatione vini non arguas proximum, & non deſpicias eum in jocunditate illius. Verbum improperii ne dicas illi: & non premas illum (b) in repetendo.

CAP. XXXV.

DE RECTORIBUS.

Cap. 32. *Rectorem (a) te poſuerunt? noli extolli: eſto in illis, quaſi unus ex ipſis: Curam illorum habe, & ſic conſide: & omni curâ tuâ explicita recumbe: Ut læteris propter illos, & ornamenti gratiâ accipias coronam. Loquere, major natu, (decet enim te) In diligenti ſcientia: & non impedias muſica. Ubi eſt (b) acroama; non effundas ſermonem: & importunè noli ſapientiam oſtentare. Sigillum carbunculi in ornamento aureo, concentus muſicorum in compotatione vini. In fabricatione aurea ſigillum ſmaragdi, modulatio muſicorum in vino jocundo. Adoleſcens, loquere, cùm neceſſitas tui fuerit, vix. Si bis interrogatus fueris. In ſummam collige ſermonem, In paucis multa: eſto quaſi ſciens, & ſimul tacens. In medio magnatorum non agas æqualem: & (c) alio dicente ne multa garrias. Ante tonitruum feſtinat coruſcatio: & ante verecundum præibit gratia. In hora exurge, & non ſis ultimus. Recurre in domum, & ne torpeas. Ibi lude,*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

27 28 * ܚܕ ܒܢܐ. ܘܐܚܪܢܐ ܣܬܪ. ܡܢܐ ܐܘܬܪܘ ܐܠܐ ܠܥܡܠܐ ܣܪܝܩܐ. * ܚܕ ܡܒܪܟ. ܘܐܚܪܢܐ ܡܠܛ.
29 ܕܩܠܐ ܕܡܢ ܡܢ ܬܪܝܗܘܢ ܢܫܡܥ ܐܠܗܐ. * ܕܣܚܐ ܡܢ ܡܝܬܐ. ܘܬܘܒ ܩܪܒ ܠܗ. ܡܢܐ
30 ܐܘܬܪ ܡܢ ܡܣܚܝܘܬܗ. * ܘܐܦ ܡܢ ܕܨܐܡ ܡܢ ܚܛܗܘܗܝ. ܘܬܘܒ ܥܒܕ ܠܗܘܢ. ܠܨܠܘܬܗ
ܡܢܘ ܢܫܡܥ. ܐܘ ܡܢܐ ܐܘܬܪ ܒܨܘܡܗ. * ܩܦܠܐܘܢ ܠܗ *
1 2 * ܐܢ ܬܥܒܕ ܡܕܡ ܕܟܬܝܒ ܒܢܡܘܣܐ. ܐܣܓܝ ܬܥܒܕ ܦܘܠܚܢܐ. * ܘܢܛܪ ܦܘܩܕܢܐ. ܛܘܒܘܗܝ
3 ܠܪܘܚܗ. ܛܒܬܐ ܣܥܪ ܛܒܬܐ. ܡܢ ܕܡܩܪܒ ܩܘܪܒܢܐ. ܘܕܥܒܕ ܙܕܩܬܐ. ܢܛܘܪ ܢܡܘܣܐ ܗܘ.
4 5 * ܨܒܝܢܗ ܕܐܠܗܐ. ܕܢܬܦܢܐ ܡܢ ܟܠ ܒܝܫ. ܘܟܠܝ ܢܦܫܟ. ܕܠܐ ܬܥܒܕ ܕܣܢܝܐ. * ܠܐ ܬܬܚܙܐ
6 7 ܣܪܝܩܐܝܬ ܩܕܡ ܐܠܗܐ. * ܡܛܠ ܕܟܠ ܕܥܒܕ ܛܒܬܐ. ܢܛܪ ܦܘܩܕܢܐ ܗܘ. * ܩܘܪܒܢܝܗܘܢ
8 ܕܙܕܝܩܐ ܨܠܘܬܐ ܕܦܘܡܗܘܢ. ܘܥܒܕܝܗܘܢ ܦܠܚܝܢ ܫܡܝܐ. * ܡܘܗܒܬܗ ܕܓܒܪܐ ܛܒܐ
9 ܡܩܒܠܐ. ܘܕܘܟܪܢܗܘܢ ܕܙܕܝܩܐ ܠܐ ܢܬܛܥܐ ܠܥܠܡ. * ܒܥܝܢܐ ܛܒܬܐ ܗܒ ܠܡܣܟܢܐ.
10 ܘܠܐ ܬܬܪܫܠ ܒܡܘܗܒܬܟ. * ܒܟܠ ܡܘܗܒܬܟ. ܢܗܘܐ ܢܗܝܪ ܐܦܝܟ. ܘܒܚܕܘܬܐ ܐܘܙܦ
12 11 ܠܡܢ ܕܠܐ ܦܪܥ ܠܟ. * ܡܛܠ ܕܐܠܗܐ ܦܪܘܥܐ ܗܘ. ܘܪܒܘ ܪܒܘܢ. ܗܘ ܦܪܥ ܠܟ. * ܗܒ
ܠܐܠܗܐ ܐܝܟ ܕܝܗܒ ܠܟ. ܒܥܝܢܐ ܛܒܬܐ ܘܒܐܝܕܐ ܦܫܝܛܬܐ. ܡܢ ܕܝܗܒ ܠܡܣܟܢܐ.
ܠܐܠܗܐ ܗܘ ܡܘܙܦ. ܡܢܘ ܓܝܪ ܦܪܘܥܐ. ܐܠܐ ܗܘ.

Cùm quod unus extruit, deſtruit alter, quid præter inanem laborem acquirunt? *Cùm* unus benedicit, alter maledicit, utrius vocem exaudiet Deus? Qui ablutus à *cadavere* mortuo rurſus idem tetigerit, quod emolumentum percipit è lotione ſua? Item qui à peccatis jejunat, eademque rurſus committit, hujus orationem quis audiat? aut quid profecit jejunando?

CAP. XXXV.

SI feceris quod ſcriptum eſt in lege, abundè operaris. Præceptum enim ſervantis beatus eſt ſpiritus. Optima collocat beneficia (i. *arctè devincit*) qui munus offert; & qui facit eleemoſynam, obſervator eſt legis. Placere Deo eſt ab omni malo deflectere: & deſiſte pro viribus tuis ab agendo quicquid eſt abominandum. Ne appareas coram ipſo vacuus: Quoniam quicunque quod bonum eſt egerit, eſt obſervator mandati. Oblationes juſtorum oratio eſt oris eorum, & opera ipſorum cœlos findunt. Munus probi hominis erit acceptum, & memoria juſtorum nullâ unquam oblivione delebitur. Oculo bono da pauperi, & ne vacilles in donis tuis. In omnibus donis tuis ſplendidus eſto vultus tuus, & cum alacritate commoda illi qui tibi non eſt redditurus. Deus enim repenſator eſt, & myriades myriadum ipſe tibi rependet. Da Deo prout tibi dedit, oculo vi*delicet* benigno, & manu amplâ. Qui dat pauperi, Deo quidem fœneratur: nam quis eſt remunerator, niſi ipſe?

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

27 28 * وَاحِدٌ يَبْنِي وَاخَر يَخْرِب * مَاذَا أَعْنَيَا الَّا العَنَآءَ بِالبَاطِل * وَاحِدٌ يُبَارِك وَاخَر يَلْعَن * دُعَآء
29 مَن مِنْهُمَا يَسْمَع الله * الَّذِي يَغْتَسِل مِن المَيِّت ثُم يَرجِع يَدْنُوا مِنْهُ * مَاذَا يَنْتَفِع مِن
30 غَسْلِه * وَالَّذِي يَتُوب مِن الخَطَا ثُم يَفْعَلُه مَن تَرَى يَسْمَع صَلوتَه وَدُعَاءَه * ام تَرِي
يَنْفَع بِتَوبَتِه وَصَومِه * الفَصْلُ الخَامِسُ وَالثَّلَثُون *
1 2 * ان انتَ اتمَمْتَ مَا كُتِبَ فِي السُّنَّة فَقَد اكثَرتَ العَمَل * وَالَّذِي يَحْفَظ الوَصِيَّة طُوبَا
3 لِرُوحِه * يَذْخَر لِنَفْسِه ذِكْرًا صَالِحًا مَن قَرَّب لله قُرْبَانًا * وَمَن صَدَّقَ عَلَى الفَقِير فَهُوَ
4 5 حَافِظ السُّنَّة * صَانِع مَسَرَّة الرَّب هُوَ الَّذِي يَعْدِل عَن كُلّ سُوء * امنَع نَفْسَك ان تَرْتَكِب
6 7 القَبِيح * لا تُرَى امَام الله فَارِغ الكَفَّين * لأَنَّ مَن فَعَلَ الخَير هُوَ حَافِظ الوَصِيَّة * قَرَابِين
8 الأَبْرَار صَلَوَاتُهُم الطَّاهِرَة * وَاعْمَالُهُم تَفتَح لَهُم ابوَاب السَّمَاء * عَطِيَّة الصَّالِح تُقْبَل * وَلا يُنْسَا
9 10 ذِكْر الاتقِيَا ابَدًا * صَدِّق بِنِيَّة صَالِحَة عَلَى الفَقِير * وَلا تُعَبِّس وَجْهَك اذَا صَدَّقْتَ * فِي
12 جَمِيع مَا تُعْطِي يَكُون وَجْهُك مُضِيًّا مُنِيرًا * وَاقْرِض مَن لا يَرُدّ عَلَيك بِالفَرَح * لأَنَّ الله
11 هُوَ المُثِيب * وَيُضْعِف لَكَ مَا اعطَيتَ اضْعَاف كَثِيرَة * اعطِي مَا اعطَاك الله بِعَين طَيِّبَة
وَيَد سَخِيَّة * لأَنَّ مَن اعطَا المِسكِين انَّمَا هُوَ يُقْرِض الله وَمَن المُثِيب غَيره *

Uno ædificante, altero deſtruente, quid acquirunt ambo, niſi vanum laborem? Uno benedicente, altero maledicente, utrius precationem exaudiet Deus? Qui lotus à mortuo iterum tangit illum, quam utilitatem percipit è lotione ſua? Et qui à peccato regreſſus denuo patrat illud, quis quæſo exaudiet orationem & deprecationem ejus? aut quid quæſo proderit ei converſio & expiatio ipſius?

CAP. XXXV.

SI tu perficias quod ſcriptum eſt in lege, ſatis feceris: Etenim ejus qui ſervat mandatum, beatus eſt ſpiritus. Bonam recondit ſibi memoriam qui munus offert Deo; & qui eleemoſynam erogat pauperi, obſervator eſt legis. Executor voluntatis Domini eſt ille qui declinat ab omni malo. Cohibe te ipſum à perpetrandis obſcœnitatibus. Ne appareas coram Deo vacuis volis: Nam qui benefecerit, ipſe eſt obſervator mandati. Oblationes juſtorum ſunt puræ eorundem orationes, & opera eorum aperiunt ipſis januas cœli. Donum probi viri erit acceptum, & memoria piorum nunquam oblivioni tradetur. Eleemoſynam bono animo da pauperi, & ne triſtem reddas vultum cùm dederis eleemoſynam. Quicquid donaturus es, hilaris & ſplendidus ſit vultus tuus; & ei qui tibi minimè redditurus eſt, alacriter fœnerare, Deus enim eſt remunerator, & tibi quod dederis, abundantiſſimè duplicabit. Da quod tibi largitus eſt Deus oculo benigno & manu liberali: nam qui dat pauperi, Deo quidē fœneratur: quis autem eſt remunerator præter eum?

Verſio VULG. LAT.

14 Noli offerre munera prava; non enim ſuſcipiet illa.
15 Et noli inſpicere ſacrificium injuſtum, quoniam Dominus
16 judex eſt, & non eſt apud illum gloria perſonæ. Non accipiet
Dominus perſonam in pauperem, & deprecationem
17 læſi exaudiet. Non deſpiciet preces pupilli; nec viduam,
18 ſi effundit loquelam gemitûs. Nónne lachrymæ viduæ ad
maxillam deſcendunt, & exclamatio ejus ſuper deducentem
19 eas? A maxilla enim aſcendunt uſque ad cœlum, & Dominus
20 exauditor non delectabitur in illis. Qui adorat
Deum in oblectatione, ſuſcipietur, & deprecatio illius uſque
21 ad nubes propinquabit. Oratio humiliantis ſe, nubes
penetrabit: & donec propinquet non conſolabitur: &
22 non diſcedet donec Altiſſimus aſpiciat. Et Dominus non
elongabit, ſed judicabit juſtos, & faciet judicium: & Fortiſſimus
non habebit in illis patientiam, ut contribulet dorſum
23 ipſorum: Et Gentibus reddet vindictam, donec tollat
plenitudinem ſuperborum, & ſceptra iniquorum contribulet:
24 Donec reddat hominibus ſecundùm actus ſuos, &
25 ſecundùm opera Adæ, & ſecundùm præſumptionem illius:
26 Donec judicet judicium plebis ſuæ, & oblectabit juſtos
miſericordiâ ſuâ. Specioſa miſericordia Dei, in tempore
tribulationis, quaſi nubes pluviæ in tempore ſiccitatis.

CAP. XXXVI.

Cap 33.
1 Miſerere noſtri, Deus omnium, & reſpice nos, &
2 oſtende nobis lucem miſerationum tuarum: Et immitte timorem
tuum ſuper Gentes, quæ non exquiſierunt te, ut cognoſcant
quia non eſt Deus niſi tu, & enarrent magnalia tua.
3 Alleva manum tuam ſuper Gentes alienas, ut videant potentiam
4 tuam. Sicut enim in conſpectu eorum ſanctificatus
es in nobis, ſic in conſpectu noſtro magnificaberis in
5 eis, Ut cognoſcant te, ſicut & nos cognovimus, quoniam non
6 eſt Deus præter te, Dñe. Innova ſigna, & immuta mirabilia.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

16 Καὶ ποίει τὰ ἐνθυμήματά σου, † καὶ μὴ (ζ) ἁμάρτῃς λόγῳ ὑπερηφάνῳ.
17 † Καὶ ἐπὶ τούτοις εὐλόγησον τὸν ποιήσαντά σε, καὶ μεθύσκοντά
18 σε ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ. † Ὁ φοβούμενος κύριον ἐκδέξεται παι-
19 δείαν, † καὶ οἱ ὀρθρίζοντες εὑρήσουσιν εὐδοκίαν. † Ὁ ζητῶν νόμον
ἐμπλησθήσεται αὐτοῦ, † καὶ ὁ ὑποκρινόμενος σκανδαλισθήσεται ἐν
20 αὐτῷ. † Οἱ φοβούμενοι κύριον εὑρήσουσι κρίμα, † καὶ δικαιώματα
21 ὡς φῶς ἐξάψουσιν. † Ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς ἐκκλίνει ἐλεγμὸν,
22 † καὶ κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ εὑρήσει σύγκριμα. † Ἀνὴρ βουλῆς οὐ μὴ
23 παρίδῃ διανόημα, † ἀλλότριος καὶ ὑπερήφανος οὐ καταπτήξει φό-
24 βον, † Καὶ μετὰ τὸ ποιῆσαι μετ' αὐτοῦ ἄνευ βουλῆς. † Ἄνευ βουλῆς
25 (η) μηθὲν ποιήσῃς, † καὶ ἐν τῷ ποιῆσαί σε μὴ μεταμελοῦ. † Ἐν ὁδῷ
ἀντιπτώματος μὴ πορεύου, † καὶ μὴ προσκόψῃς ἐν λιθώδεσιν.
26 † (θ) μὴ πιστεύσῃς ἐν ὁδῷ ἀπροσκόπῳ, † Καὶ ἀπὸ τῶν τέκνων σου
27 φύλαξαι. † Ἐν παντὶ ἔργῳ πίστευε τῇ ψυχῇ σου, † καὶ γὰρ τοῦτό
28 ἐστι τήρησις (ι) ἐντολῶν. † Ὁ πιστεύων νόμῳ προσέχει ἐντολαῖς,
† καὶ ὁ πεποιθὼς κυρίῳ οὐκ ἐλαττωθήσεται.

MS. A. (ζ) ἁμαρτήσῃς (η) μηδὲν (θ) καὶ μὴ (ι) ἐντολῆς.

ΚΕΦ. λϛʹ.

Κεφ.
1 λγʹ. † Τῷ φοβουμένῳ κύριον οὐκ ἀπαντήσει κακὸν, † ἀλλ' ἐν πειρα-
2 σμῷ καὶ πάλιν ἐξελεῖται. † Ἀνὴρ σοφὸς οὐ μισήσει νόμον, † ὁ δὲ ὑπο-
3 κρινόμενος ἐν αὐτῷ, ὡς ἐν καταιγίδι πλοῖον. † Ἄνθρωπος συνετὸς
4 ἐμπιστεύσει νόμῳ, † καὶ ὁ νόμος αὐτῷ πιστὸς Ὡς ἐρώτημα (α) δικαίων.
† ἑτοίμασον λόγον, καὶ οὕτως ἀκουσθήσῃ, † σύνδησον παιδείαν καὶ ἀπο-
5 κρίθητι. † Τροχὸς ἁμάξης σπλάγχνα μωροῦ, † καὶ ὡς ἄξων στρε-
6 φόμενος ὁ διαλογισμὸς αὐτοῦ. † Ἵππος εἰς (β) ὀχείαν ὡς φίλος
7 μωκὸς, † ὑποκάτω παντὸς ἐπικαθημένου (γ) χρεμετίζει. † Διατί
8 ἡμέρα ἡμέρας ὑπερέχει, † καὶ πᾶν φῶς ἡμέρας ἐνιαυτοῦ ἀφ' ἡλίου;
9 † Ἐν γνώσει κυρίου διεχωρίσθησαν, † Καὶ ἠλλοίωσε καιροὺς καὶ ἑορτάς.

MS. A. (α) δήλων. (β) ὀχεῖον (γ) χρεμετίσει.

Et fac cogitata tua: & ne pecces verbo ſuperbo. 16
Et ſuper his benedicito eum qui fecit te, & inebriantem 17
te de bonis ſuis. Qui timet Dominum; 18
excipiet (d) doctrinam: & qui manè vigilant;
invenient benedictionem. Qui quærit legem; replebitur 19
eâ: & qui ſimulat; ſcandalizabitur in
ea. Qui timent Dominum; invenient judicium: 20
& juſtificationes quaſi lumen accendent. Homo 21
peccator vitat correptionem: & ſecundùm voluntatem
ſuam inveniet (e) comparationem. Vir 22
conſilii non deſpiciet conſiderationem: alienus, &
ſuperbus non pertimeſcet timorem, Etiam poſtquàm 23
fecit ſecum ſine conſilio. Sine conſilio nihil 24
facias: & in faciendo te non pœnitebit. In 25
via ruinæ non eas: & non offendes in lapidoſis.
Non credas te viæ (f) non exploratæ. Et à filiis 26
tuis cave. In omni opere crede animæ tuæ: hoc 27
eſt enim obſervatio mandatorum. Qui credit 28
(g) legi; attendit mandatis: & qui confidit
(h) in Domino; non minorabitur.

CAP. XXXVI.

Cap.
33. Timenti Dominum non occurret malum, 1
ſed in tentatione; & iterum liberabit illum. Vir 2
ſapiens non odiet legem: qui autem ſimulat in
ea; quaſi in procella, (a) navis. Homo ſenſatus 3
credet legi, & lex ei fidelis, Sicut interrogatio
(b) juſtorum. Para verbum, & ſic audiêris: 4
colliga doctrinam, & reſponde. Rota carri præcordia 5
fatui: & quaſi axis qui verſatur, cogitatus
illius. Equus ad admiſſuram, amicus 6
ſubſannator: ſub omni ſuperſedente hinnit. Quarè 7
dies diem ſuperat, & omne lumen diei anni à
Sole? A Domini ſcientia ſeparati ſunt: Et immutavit 8 9
tempora, & dies feſtos.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

13 * ܠܐ ܬܬܡܗܡܗ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܡܩܒܠ. ܘܠܐ ܬܬܟܠ ܥܠ ܩܘܪܒܢܐ ܕܐܢܘܣܝܐ .· * ܡܛܠ
14 15 ܕܐܠܗܐ ܕܝܢܐ ܗܘ. ܘܠܝܬ ܠܘܬܗ ܡܣܒ ܒܐܦܐ. * ܥܐܠܐ ܩܕܡܘܗܝ ܨܠܘܬܗ
16 ܕܡܣܟܢܐ. ܘܒܥܘܬܐ ܕܬܒܝܪ̈ܝ ܪܘܚܐ ܫܡܥ. * ܠܐ ܫܒܩ ܐܢܚܬܐ ܕܝܬܡܐ. ܘܨܠܘܬܐ
17 ܕܐܪ̈ܡܠܬܐ ܫܡܥ. * ܡܪܝܪܘܬ ܢܦܫܗ ܕܡܣܟܢܐ. ܗܘ ܫܡܥ. * ܘܨܠܘܬܐ ܕܡܣܟܢ̈ܐ ܥܢܢ̈ܐ
18 19 ܡܪܟܢܐ. * ܘܨܠܘܬܗܘܢ ܕܡܣܟܢ̈ܐ. ܥܒܪܐ ܠܥܠ ܡܢ ܥܢܢ̈ܐ. ܘܩܕܡ ܡܪܐ ܪܒܘܬܐ ܥܐܠܐ.
20 ܘܠܐ ܥܒܪܐ. ܥܕܡܐ ܕܢܥܒܕ ܕܝܢܐ ܒܗ .· ܘܕܝܢܐ ܕܩܘܫܬܐ ܢܥܒܕ. * ܐܦ ܡܪܝܐ ܠܐ ܢܬܡܗܠ .· ܘܠܐ
21 ܢܫܒܘܩ. ܘܠܐ ܢܬܡܗܠ .· ܥܕܡܐ ܕܢܬܒܥ ܥܒܕ̈ܝܗܘܢ ܕܥܘ̈ܠܐ. * ܘܡܢ ܥܡ̈ܡܐ ܢܬܦܪܥ
22 ܦܘܪܥܢܐ. ܥܕܡܐ ܕܢܥܩܪ ܚܝܠܗܘܢ ܕܪܫܝ̈ܥܐ. * ܘܫܠܝܛܢ̈ܐ ܥܘ̈ܠܐ ܡܦܣܩܘ ܢܦܣܘܩ.
23 ܥܕܡܐ ܕܢܦܪܘܥ ܠܚܛܝ̈ܐ ܫܘܠܡܗܘܢ. ܘܠܡܣܟܠ̈ܐ ܐܝܟ ܡܚܫܒ̈ܬܗܘܢ. * ܥܕܡܐ ܕܢܕܘܢ
24 ܕܝܢܐ ܕܥܡܗ. ܘܢܚܕܐ ܐܢܘܢ ܒܦܘܪܥܢܗ. * ܘܢܒܗܬ ܣܢܐܐ ܒܥܕܢܐ ܕܐܘܠܨܢܐ. ܐܝܟ ܥܢܢ̈ܐ
1 ܕܡܛܪܐ. ܒܙܒܢܐ ܕܡܬܒܥܐ. * ܩܦܠܐܘܢ * ܠܘ * ܦܪܘܩܝܢ ܐܠܗܐ ܠܟܠܢ.
2 3 * ܘܐܝܬܐ ܪܘܓܙܟ. ܥܠ ܥܡ̈ܡܐ ܕܠܐ ܝܕܥܘܟ. * ܐܪܝܡ ܐܝܕܟ ܥܠ ܥܡܐ ܢܘܟܪܝܐ .· ܕܢܕܥܘܢ
4 ܓܢܒܪܘܬܟ. * ܐܝܟ ܕܒܚܙܝܗܘܢ ܐܬܩܕܫܬ ܒܢ .· ܗܟܢܐ ܒܚܙܝܢ ܐܬܩܕܫ ܒܗܘܢ.
5 6 * ܢܕܥܘܢ. ܐܝܟ ܕܝܕܥܢ .· ܕܠܝܬ ܐܠܗܐ ܒܪ ܡܢܟ. * ܚܕܬ ܐܬܘܬܐ. ܘܫܢܐ ܬܕܡܪ̈ܬܐ.

Ne cuncteris, quia non accipiet. Et oblationibus 13
rapinæ ne confidas, Quia Deus judex 14
eſt, nec eſt apud eum ratio perſonæ. Ingreditur 15
in conſpectum illius oratio pauperis,
& precationem afflictorum ſpiritu exaudit. 16
Non deſtituit gemitum pupillorum,
& orationem viduarum audit. Amaritudines 17
animæ pauperis ipſe exaudit. Et oratio 18
pauperum nubes inclinat. Oratio pauperum 19
tranſcendit nubes, & in conſpectum
Domini majeſtatis ingreditur, nec præterit
donec de illa perquiſitionem faciat, juſtumque
judicium exerceat. Imò etiam Dominus 20
non connivebit, neque dimittet, donec
ulciſcatur actiones impiorum. Gentes etiam 21
ſupplicio multabit, donec deſtruat robur
ſceleſtorum. Principes impios omninò præcîdet, 22
donec reddat ſceleroſis quod eis debetur,
& facinoroſis cogitationes eorum. Donec 23
populi ſui judicium decernat, eoſque lætificet
retributione ſuâ, Et erubeſcat oſor 24
in tempore afflictionis: veluti nubes pluviæ
tempore quo requiritur.

CAP. XXXVI.

Libera nos omnes Deus, Et adduc furorem 1
tuum in gentes quæ te non noverunt. 2
Attolle manum tuam in gentem alienam, ut 3
potentiam tuam cognoſcant. Ut inſpectantibus 4
illis ſanctificatus es in nobis, ita ſpectantibus
nobis ſanctificare in eis: Ut cognoſcant 5
quemadmodum cognovimus, non eſſe Deum
præter te. Ede nova ſigna, & miracula 6
variato.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

13 14 * فلا تتأخر اذن * فانه لا يقبل * لا تثق بقربان قربته من الغصب والظلم * فان الله ينصف
15 بالعدل * وليس عنده محاباة * تصل الى الله صلوة المسكين * ويسمع صوت مضيم النفس *
16 17 * ولا يغفل عن زفير الايتام * ويستجيب دعاء الارامل * ويسمع صياح المسكين الفقير *
18 19 * وصلوة المسكين تنزل السحاب * وتدخل امام رب العظمة * ولا تعبر بين يديه حتى يفحص
20 عنها * ويحكم فيها بالحق * والرب ايضا لا يدع * ولا يصفح * ولا يبطل * حتى ينتقم من الفجار ويثيبهم
21 22 باعمالهم * ويعطف بالانتقام على الامم * حتى يذل قوم الخطاة * ويقطع سلطان اهل الفجور
23 قطعا * حتى يجزي الاشرار بما قدموا وصانعي الشر بما في قلوبهم * حتى يقضي قضاء شعبه *
24 ويسرهم بثوابه وجزائه * ويخزي الشنآن من حين الشدة والبلاء * مثل سحاب المطر حين يحتاج اليه *

* الفصل السادس والثلثون *

1 2 * يا الله كذلك خلصنا باجمعنا * وانزل
3 العقوبة والنكال على الشعوب الذي لم يعرفوك * ارفع يدك على الامة الغريبة حتى تعرف
4 5 عزتك * كما تطهرت فينا بمشهدهم * كذلك يا رب بمشهدنا فتطهر فيهم ليعرفوا كما عرفنا
6 انه لا اله غيرك * جدد الايات * وغير الاعاجيب *

Ne cuncteris igitur, quoniam alioqui *non* 13
eſt accepturus. Ne fidas oblationi quam
ex rapina & oppreſſione obtuleris: Quoniam 14
Deus juſtè judicat, nec eſt apud illum
aſſentatio. Pervenit ad Deum oratio 15
pauperis, & audit vocem ejus qui oppreſſo
eſt animo. Nec gemitum orphanorum 16
negligit, preceſque viduarum exaudit,
Et pauperis ac inopis clamorem audit. 17
Oratio autem pauperis nubes deſcendere 18
facit, Et intrat in conſpectum 19
Domini majeſtatis, nec tranſit coram eo,
donec illum examinet, juſtumque reddat
ipſi judicium. Dominus præterea non 20
deſeret, neque deponet, neque deſiſtet, donec
ulciſcatur à flagitioſis, & rependat
eis pro ipſorum factis. Deinde ſe convertet 21
cum ultione ad gentes, ut cœtum
peccatorum deprimat: Et ſceleroſorum poteſtatem 22
penitùs abſcindet, donec pudore
ſuffundat malignos pro his operibus *quæ*
præmiſerint, & operantes iniquitatem
pro his quæ habuerint in cordibus ſuis.
Donec decernat judicium populi ſui, & 23
ſuo eos præmio ac mercede exhilaret,
Oſor autem ab inſtanti anguſtia & calamitatis 24
confundatur: veluti nubes pluviæ cum neceſſaria eſt,

CAP. XXXVI.

Sic O Deus, libera nos omnes; Et immitte 1 2
punitionem atque ſupplicium in populos
qui te minimè noverunt. Eleva 3
manum tuam in gentem peregrinam, ut
cognoſcat robur tuum. Quemadmodùm 4
ſanctificatus es in nobis in conſpectu eorum,
ita O Domine, in conſpectu noſtro
ſanctificeris in iis: Ut ſciant quemadmodum 5
cognovimus, non eſſe Deum præter
te. Renova ſigna, & commuta miracula: 6

Verſio VULG. LAT.

7
8 Glorifica manum, & brachium dextrum. Excita furorem,
9 & effunde iram. Tolle adverſarium, & affligе inimicum.
10 Feſtina tempus, & memento finis, ut enarrent mirabilia
11 tua. In ira flammæ devoretur qui ſalvatur : & qui peſſi-
12 mant plebem tuam, inveniant perditionem. Contere caput
principum inimicorum, dicentium ; Non eſt alius præter
13 nos. Congrega omnes tribus Jacob : ut cognoſcant quia
non eſt Deus niſi tu, & enarrent magnalia tua : *Cap.* 36.
14 & hæreditabis eos, ſicut ab initio. Miſerere plebi tuæ, ſu-
per quam invocatū eſt nomen tuū; & Iſrael, quem coæquâſti
15 primogenito tuo. Miſerere civitati ſanctificationis tuæ Je-
16 ruſalem, civitati requiei tuæ. Reple Sion inenarrabilibus
17 verbis tuis, & gloriâ tuâ populum tuum. Da teſtimonium
his, qui ab initio creaturæ tuæ ſunt, & ſuſcita prædicationes,
18 quas locuti ſunt in nomine tuo prophetæ priores. Da mercedē
ſuſtinentibus te, ut prophetæ tui fideles inveniantur : & ex-
19 audi orationes ſervorum tuorum Secundùm benedictionem
Aaron de populo tuo, & dirige nos in viam juſtitiæ, & ſci-
ant omnes qui habitant terram, quia tu es Deus conſpector
20 ſeculorum. Omnem eſcam manducabit venter, & eſt cibus
21 cibo melior. Fauces contingunt cibum feræ, & cor ſenſatum
22 verba mendacia. Cor pravum dabit triſtitiam, & homo pe-
23 ritus reſiſtet illi. Omnem maſculum excipiet mulier : &
24 eſt filia melior filiâ. Species mulieris exhilarat faciem viri
ſui, & ſuper omnem concupiſcentiam hominis ſuperducit
25 deſiderium. Si eſt lingua curationis, eſt & mitigationis &
miſericordiæ : non eſt vir illius ſecundùm filios hominum.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

10 † Ἀπ' αὐτῶν ἀνύψωσε καὶ ἡγίασε, † καὶ ἐξ αὐτῶν ἔθηκεν εἰς ἀρι-
θμὸν ἡμερῶν. † Καὶ ἄνθρωποι πάντες ἀπὸ ἐδάφους, † καὶ ἐκ γῆς
11 ἐκτίσθη Ἀδάμ. † Ἐν πλήθει ἐπιστήμης κύριος διεχώρισεν αὐτοὺς,
12 † καὶ ἠλλοίωσεν τὰς ὁδοὺς αὐτῶν. † Ἐξ αὐτῶν (δ) εὐλόγησε καὶ ἀνύ-
ψωσεν, † καὶ ἐξ αὐτῶν ἡγίασεν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἤγγισεν· † ἀπ' αὐ-
τῶν κατηράσατο, (ε) καὶ ἐταπείνωσεν, † καὶ ἀνέστρεψεν αὐτοὺς (ζ) ἀπὸ
13 στάσεως αὐτῶν. † Ὡς πηλὸς κεραμέως ἐν χειρὶ αὐτοῦ, † Πᾶσαι
14 αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ· † οὕτως ἄνθρωποι ἐν χειρὶ τοῦ
15 ποιήσαντος αὐτοὺς, † ἀποδοῦναι αὐτοῖς κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ. † Ἀπέν-
αντι τοῦ κακοῦ τὸ ἀγαθὸν, † καὶ ἀπέναντι τοῦ θανάτου ἡ ζωή, † οὕτως
ἀπέναντι εὐσεβοῦς ἁμαρτωλός. † Καὶ οὕτως ἔμβλεψον εἰς πάντα τὰ
16 ἔργα τοῦ ὑψίστου, † δύο δύο ἓν κατέναντι τοῦ ἑνός. † Κἀγὼ ἔσχατος
13 ἠγρύπνησα, Κεφ. λϛʹ. Καὶ κατεκληρονόμησα αὐτοὺς καθὼς ἀπ'
14 ἀρχῆς. † Ἐλέησον λαὸν κύριε κεκλημένον ἐπ' ὀνόματί σου, † καὶ
15 Ἰσραὴλ ὃν πρωτογόνῳ ὡμοίωσας. † Οἰκτείρησον πόλιν ἁγιάσμα-
16 τός σου † Ἱερουσαλήμ, (η) πόλιν καταπαύματός σου. † Πλῆσον
17 Σιὼν ἆραι τὰ λόγιά σου, † καὶ ἀπὸ τῆς δόξης σου τὸν λαόν σου. † Δὸς
μαρτύριον τοῖς ἐν ἀρχῇ κτίσμασί σου, † καὶ ἔγειρον προφητείας
18 τὰς ἐπ' ὀνόματί σου, † Δὸς μισθὸν τοῖς ὑπομένουσί σε, † καὶ οἱ
προφῆταί σου (θ) ἐμπιστευθήτωσαν. † Εἰσάκουσον κύριε δεήσεως
19 τῶν ἱκετῶν σου, Κατὰ τὴν εὐλογίαν Ἀαρὼν περὶ τοῦ λαοῦ σου, † καὶ
γνώσονται πάντες οἱ ἐπὶ τῆς γῆς, † (ι) ὅτι σὺ κύριος εἶ ὁ θεὸς τῶν
20 αἰώνων. † Πᾶν βρῶμα φάγεται κοιλία, † ἔστι δὲ βρῶμα βρώματος
21 κάλλιον. † (κ) Φάρυγξ γεύεται βρώματα θήρας, † οὕτως καρδία
22 συνετὴ λόγους ψευδεῖς. † Καρδία στρεβλὴ δώσει λύπην, † καὶ
23 ἄνθρωπος πολύπειρος ἀνταποδώσει αὐτῷ. † Πάντα ἄρρενα ἐπιδέξεται γυνή, † ἔστι δὲ θυγάτηρ θυγατρὸς
24 κρείσσων. † Κάλλος γυναικὸς ἱλαρύνει πρόσωπον, † καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἐπιθυμίαν ἀνθρώπου ὑπεράγει.
25 † Εἰ ἔστιν ἐπὶ γλώσσης αὐτῆς ἔλεος καὶ πραΰτης, † οὐκ ἔστιν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς καθ' υἱοὺς ἀνθρώπων.

MS.A. (δ) ηὐλόγησεν (ε) καὶ πρὸς αὐτὸν ἤγγισεν, καὶ ἀνέστρεψεν (ζ) ἀπὸ ἀποστάσεως (η) τόπον (θ) ἐμπιστευθήσονται. (ι) ὅτι κύριος (κ)* Βάρυγξ

Ex ipſis exaltavit, & ſanctificavit, & ex ipſis poſuit in numerum dierum. Et omnes homines de ſolo : & ex terra creatus eſt Adam. In multitudine ſcientiæ Dominus ſeparavit eos, & immutavit vias illorum. Ex ipſis benedixit, & exaltavit ; & ex ipſis ſanctificavit, & ad ſe applicavit. Ex ipſis maledixit, & humiliavit ; & evertit illos à ſtatione ipſorum. Quaſi lutum figuli in manu ejus : Omnes viæ ejus ſecundùm beneplacitum ejus. Sic homines in manu illius qui fecit eos, ad reddendum illis ſecundùm judicium ſuum. Contra malum bonum eſt, & contra mortem vita : ſic contra pium peccator. Et ſic intuere in omnia opera Altiſſimi. (c) duo, duo, unum contra unum. Et (d) ego noviſſimus evigilavi. CAP. 36. (e) Et hæreditavi eos, ſicut ab initio. Miſerere plebi, Domine, vocatæ in nomine tuo ; & Iſrael, quem primogenito aſſimilâſti. Miſerere civitati ſanctificationis tuæ Hieruſalem, civitati requiei tuæ. Reple Sion ad extollenda eloquia tua, & à gloria tua populum tuum. Da teſtimonium iis qui ab initio (f) creaturæ tuæ ſunt : & ſuſcita prophetias, quæ in nomine tuo. Da mercedem ſuſtinentibus te : & prophetæ tui fideles inveniantur. Exaudi, Domine, orationem (g) ſupplicum tuorum, Secundùm benedictionem Aaron de populo tuo. Et ſcient omnes qui ſuper terram ; quia tu Dominus es Deus ſeculorum. Omnem eſcam manducabit venter : eſt autem cibus cibo melior. Fauces guſtant cibos venationis : ſic cor ſenſatum verba mendacia. Cor pravum dabit triſtitiam : & homo peritus retribuet ei. Omnem maſculum excipiet mulier : eſt autem filia melior filiâ. Species mulieris exhilarat faciem, & ſuper omnem concupiſcentiam hominis ſuperducit. Si eſt in lingua ejus miſericordia, & (h) manſuetudo ; non eſt vir illius ſecundùm filios hominum.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ܐܘܩܪ ܐܝܕܐ ܘܕܪܥܐ ܝܡܝܢܝܬܐ. * ܐܥܝܪ ܪܘܓܙܐ ܘܐܫܘܕ ܚܡܬܐ. * ܣܚܦ ܣܢܐܐ ܘܒܛܠ 7 8
ܒܥܠܕܒܒܐ. * ܐܩܪܒ ܩܨܐ ܘܐܝܬܐ ܙܒܢܐ. ܡܛܠ ܕܠܝܬ ܕܐܡܪ ܠܟ. ܡܢܐ ܥܒܕ ܐܢܬ. 9 10
* ܒܪܘܓܙܐ ܘܒܢܘܪܐ ܐܘܒܕ ܣܢܐܐ. ܘܟܠ ܪܘܪܒܢܐ ܘܡܫܠܛܢܐ ܕܥܡܡܐ. * ܒܛܠ ܬܓܐ 11 12
ܕܣܢܐܐ ܕܐܡܪ. ܕܠܝܬ ܐܟܘܬܝ. * ܟܢܫ ܟܠܗܘܢ ܫܒܛܘܗܝ ܕܝܥܩܘܒ. ܘܢܐܪܬܘܢ. ܐܝܟ ܕܡܢ 13
ܝܘܡܬܐ ܩܕܡܝܬܐ ܐܡܪܬ. * ܚܕܝ ܥܠ ܥܡܟ ܕܐܬܩܪܝ ܫܡܟ ܥܠܘܗܝ. ܥܠ ܐܝܣܪܝܠ 14
ܕܩܪܝܬܝܗܝ ܒܘܟܪܟ. * ܪܚܡ ܥܠ ܡܕܝܢܬܐ ܕܩܘܕܫܟ. ܐܘܪܫܠܡ ܐܬܪܐ ܕܢܝܚܟ. 15
* ܡܠܝ ܨܗܝܘܢ ܫܘܒܚܟ. ܘܡܢ ܐܝܩܪܟ ܗܝܟܠܟ. * ܘܐܩܝܡ ܣܗܕܘܬܐ ܕܥܒܕܝܟ. 16 17
ܐܝܟ ܕܡܢ ܫܘܪܝܐ. ܘܢܐܬܝܢ ܢܒܝܘܬܐ ܕܢܒܝܝܟ. ܐܝܠܝܢ ܕܡܠܠܘ ܒܫܡܟ. * ܘܬܬܠ ܐܓܪܐ 18
ܠܡܣܟܝܢܝܟ. ܘܢܒܝܝܟ ܕܢܗܘܘܢ ܡܗܝܡܢܐ ܠܟ. * ܘܫܡܥ ܨܠܘܬܐ ܕܥܒܕܝܟ. ܐܝܟ 19
ܨܒܝܢܐ ܕܥܡܟ. ܘܢܕܥܘܢ ܟܠܗܘܢ ܕܒܣܘܦܝܗ ܕܐܪܥܐ. ܕܐܢܬ ܗܘ ܐܠܗܐ ܠܥܠܡ
ܥܠܡܝܢ. * ܟܠ ܡܐܟܘܠܬܐ ܡܩܒܠܐ ܢܦܫܐ. ܒܪܡ ܐܝܬ ܡܐܟܘܠܬܐ ܕܒܣܝܡܐ ܡܢ ܡܐܟܘܠܬܐ.
ܚܘܟܐ. * ܦܘܡܐ ܛܥܡ ܛܥܡܐ ܕܡܐܟܘܠܬܐ. ܘܠܒܐ ܕܚܟܝܡܐ. ܡܠܐ ܕܥܘܠܐ.
* ܠܒܐ ܢܟܝܠܐ. ܣܓܝܐܐ ܪܢܝܗ. ܘܓܒܪܐ ܚܟܝܡܐ. ܡܣܬܟܠ ܒܗܠܝܢ. * ܫܘܦܪܗ 4
ܕܐܢܬܬܐ. ܡܫܒܚ ܐܦܝܗ. ܘܥܠ ܟܠ ܪܓܬܐ ܕܥܝܢܐ ܗܝ ܡܝܬܪܐ.

Corrobora manum & brachium dexterum. Excita furorem, & iram effunde. Profliga oſorem, & inimicum abroga. Profer finem, & advenire fac tempus ; quia non eſt qui tibi dicat, Quid agis ? Irâ & igne perde oſorem & omnes magnates ac principes gentium. Abole diadema hoſtis dicentis, Non eſt meî ſimilis. Congrega omnes tribus Jacobi, fiantque hæredes prout ab antiquis diebus aſſeruiſti. Hilaris eſto erga populum tuum ſuper quem invocatum eſt nomen tuum, erga Iſraelem quem vocâſti primogenitum tuum. Urbem ſanctitatis tuæ miſerere, Jeruſalem locum tuæ quietis. Imple Sionem magnificentiâ tuâ, & honore tuo templum tuum. Affirma teſtimonia ſervorum tuorum ut ab initio, & adveniant vaticinia prophetarum tuorum qui nomine tuo ſunt locuti. Des etiam mercedem te expectanti, & prophetarum tuorum fides comprobetur. Et orationem ſervorum tuorum audias ſecundùm voluntatem populi tui ; ut ſciant omnes qui ſunt in extremis terræ partibus, te eſſe Deum in ſeculum ſeculorum. Quemvis cibum excipit animus, eſt tamen cibus cibo jucundior. Os guſtat cibi ſaporem, & cor ſapientum verba iniquorum. Cordis *diſſimulatione* tecti plurima eſt cura, & vir prudens hæc intelligit. Pulchritudo mulieris commendat ejus faciem, & cuilibet oculorum concupiſcentiæ hæc prævalet.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وتشتد اليد والذراع اليمين * أهج السخط والغضب أظهر * اهزم العدو واكسر المجاهد 7 8
* ألّفنا وولّ لهم العقوبة لان ليس احد يقدر ان يقول ماذا انت صانع * بالنار والغضب 9 10
احرق العدو * وجميع من لم يعرفك من جميع الشعوب واشرافهم * ابطل تاج العدو القايل 11 12
ليس مثلي * واجمع جميع اسباط يعقوب * وليرثوا كما قلت في الايام القديمة * وافرح 13 14
بشعبك الذي دعي اسمك عليه * وباسرائيل الذي سميته بكرك * ارحم مدينتك الطاهر 15
اورشليم مكان محلك * املا صهيون من عظمتك * وليفض هيكلك كرامتك * وبين 16 17
شهادات عبيدك كالمرة الاولي * واقم نبوات انبياك الذين تنبوا باسمك * واعط الثواب من 18
رجاك * وليصدق انبياوك * واسمع صلوة عبيدك كمسرة شعبك * ليعرف جميع من في 19
اقاصي الارض انك انت الله العزيز الدايم الي ابد الابد * والنفس تقبل جميع الاطعمة * 20
ولكن رب طعام هو اطيب والذ من غيره * الفم يذوق طعم الطعام * وقلوب الحكماء 21
تذوق كلام الآثمة * القلب الخفي هو كثير الهموم * والعاقل هو يبصر هذه الاشياء كلها * 22
* جمال الامراة يمدح وجهها * وعلي جميع شهوات العين فانها تسمو 24

Et confortetur manus brachiúmq; dexterum. Provoca iram, & furorem declara, Hoſtémque effuga, & profliga adverſarium, Nos quidem *concordiâ liga, eis autem ſupplicium alliga ; quia nemo eſt qui dicere poſſit, Quid facis ? Igne & irâ combure inimicum & omnes qui te non agnoſcunt, tam populos omnes, quàm nobiles eorum. Ceſſare fac tiaram inimici dictitantis, Non eſt meî ſimilis. Congrega omnes tribus Jacobi, ut ſint hæredes ut dixiſti priſtinis diebus. Et oblectare populo tuo ſuper quem invocatum eſt nomen tuum, & Iſraele quem nuncupâſti primogenitum tuum. Miſerere urbis tuæ ſanctæ Jeruſalem, loci habitationis tuæ. Imple Sionem majeſtate tuâ, & templum tuum gloriâ tuâ redundet. Confirma teſtimonia ſervorum tuorum ut primâ vice, et tuere prædictiones prophetarum tuorum qui nomen tuū prænuntiârunt. Et redde præmium te expectanti, ſintque veridici prophetæ tui. Et exaudi preces ſervorum tuorum pro voto populi tui ; ut cognoſcant omnes qui ſunt in extremitatibus terræ, te eſſe Deum fortiſſimum perduraturum in ſecula ſeculorum. Omnes quidem eſcas recipit animus, attamen ſunt quædam eſcæ aliis delicatiores ac ſuaviores. Os guſtat ſaporem eſcæ, & corda ſapientum guſtant ſermones iniquorum. Cor occultum curis abundat, prudens autem has res omnes inſpicit. Pulchritudo mulieris laudat vultum ipſius, omnéſque oculi concupiſcentias ipſa quidem ſuperat.*

Verſio VULG. LAT.

26 Qui poſſidet mulierem bonam, inchoat poſſeſſionem: adjutorium
27 ſecundùm illum eſt, & columna ut requies. Ubi
non eſt ſepes, diripietur poſſeſſio: & ubi non eſt mulier,
28 ingemiſcit egens. Quis credit ei, qui non habet nidum, &
deflectens ubicunque obſcuraverit, quaſi ſuccinctus latro
exiliens de civitate in civitatem?

CAP. XXXVII.

1 OMnis amicus dicet; Et ego amicitiam copulavi: ſed eſt
amicus ſolo nomine amicus. Nónne triſtitia ineſt uſque ad
2 mortem? Sodalis autem & amicus ad inimicitiam convertentur.
3 O præſumptio nequiſſima, undè creata es cooperire
4 aridam malitiâ, & doloſitate illius? Sodalis amico conjucundatur
in oblectationibus, & in tempore tribulationis
5 adverſarius erit. Sodalis amico condolet cauſâ ventris, &
6 contra hoſtem accipiet ſcutum. Non obliviſcaris amici tui
in animo tuo, & non immemor ſis illius in opibus tuis.
7 Noli conſiliari cum eo qui tibi inſidiatur, & à zelantibus
8 te abſconde conſilium. Omnis conſiliarius prodit conſilium,
9 ſed eſt conſiliarius in ſemetipſo. A conſiliario ſerva
animam tuam: priùs ſcito quæ ſit illius neceſſitas: & ipſe
10 enim animo ſuo cogitabit: Ne fortè mittat ſudem in terram,
11 & dicat tibi; Bona eſt via tua: & ſtet è contrario videre
12 quid tibi eveniat. Cum viro irreligioſo tracta de ſanctitate,
& cum injuſto de juſtitia, & cum muliere de ea quæ
æmulatur: cum timido de bello, cum negotiatore de trajectione,
cum emptore de venditione, cum viro livido de
gratiis agendis,

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

26 †Ὁ κτώμενος γυναῖκα ἐνάρχεται κτήσεως, †βοηθὸν κατ' αὐτὸν καὶ
27 στύλον (λ) ἀναπαύσεων. †Οὗ οὐκ ἔστι φραγμὸς διαρπαγήσεται κτῆμα,
28 †καὶ οὗ οὐκ ἔστι γυνὴ στενάξει πλανώμενος. †Τίς γὰρ πιστεύσει εὐζώνῳ
λῃστῇ (μ) †σφαλλομένῳ ἐκ πόλεως εἰς πόλιν; †οὕτως ἀνθρώπῳ
μὴ ἔχοντι νοσσιὰν †καὶ καταλύοντι οὗ ἐὰν ὀψίσῃ.

MS. A. (λ) ἀναπαύσεως. (μ) ἀφαλλομένῳ

ΚΕΦ. λζ'.

1 †Πᾶς φίλος ἐρεῖ, Ἐφιλίασα (α) αὐτῷ κἀγώ· †ἀλλ' ἔστι φίλος
2 ὀνόματι μόνον φίλος. †οὐχὶ λύπη ἔνι ἕως θανάτου, †Ἑταῖρος
3 καὶ φίλος τρεπόμενος εἰς (β) ἔχθραν; †Ὦ πονηρὸν ἐνθύμημα,
4 πόθεν ἐνεκυλίσθης †καλύψαι τὴν ξηρὰν ἐν δολιότητι; †Ἑταῖρος
φίλου ἐν εὐφροσύνῃ ἥδεται, †καὶ ἐν καιρῷ θλίψεως ἔσται ἀπέναντι.
5 †Ἑταῖρος φίλῳ συμπονεῖ χάριν γαστρός, (γ) †ἔναντι πολέμου
6 λήψεται ἀσπίδα. †Μὴ (δ) ἐπιλάθῃ φίλου ἐν τῇ ψυχῇ σου, †καὶ μὴ
8 ἀμνημονήσῃς (ε) αὐτοῦ ἐν χρήμασί σου. †Πᾶς σύμβουλος ἐξαίρει
9 βουλήν, †ἀλλ' ἔστι συμβουλεύων εἰς ἑαυτόν. †Ἀπὸ συμβούλου φύλαξον
τὴν ψυχήν σου, †καὶ γνῶθι πρότερον τίς αὐτοῦ χρεία· †καὶ γὰρ
10 αὐτὸς ἑαυτῷ βουλεύσεται· †Μήποτε βάλῃ ἐπὶ σοὶ κλῆρον, †καὶ
11 εἴπῃ σοι, Καλὴ ἡ ὁδός σου, †καὶ στήσεται ἐξ ἐναντίας ἰδεῖν τὸ
7 συμβησόμενόν σοι. †Μὴ βουλεύου μετὰ τοῦ ὑποβλεπομένου σε, †καὶ ἀπὸ
12 τῶν ζηλούντων σε κρύψον βουλήν. †Μετὰ γυναικὸς περὶ (ζ) ἀντιζήλου
αὐτῆς, †καὶ μετὰ δειλοῦ περὶ πολέμου· †μετὰ ἐμπόρου περὶ μεταβολίας,
†καὶ μετὰ ἀγοράζοντος περὶ πράσεως· †μετὰ βασκάνου περὶ εὐχαριστίας,

MS. A. (α) κἀγώ· (β) ἐχθρόν; (γ) ἀπέναντι (δ) ἐπιλάθου
(ε) αὐτῷ (ζ) τῆς ἀντιζήλου

Cum Tranſlatione LATINA.

Qui poſſidet mulierem; inchoat poſſeſſionem, adjutricem ſecundùm ſe, & columnam requietis. 26
Ubi non eſt ſepes; diripietur poſſeſſio: & ubi 27
non eſt mulier; ingemiſcet errans. Quis enim 28
*credet ſuccincto latroni (i) erranti de civitate
in civitatem? ſic homini non habenti nidum, &
deflectenti, ubicunque obſcuraverit.*

CAP. XXXVII.

OMnis amicus dicet; Et ego cum illo amicitiam 1
*copulavi: ſed eſt amicus ſolo nomine amicus.
Nónne triſtitia (a) ineſt uſque ad mortē, Sodalis &* 2
amicus convertens ſe ad inimicitiam? O præſumptio 3
*nequiſſima, undè devoluta es cooperire aridam
in doloſitate? Sodalis amico (b) conjocundatur* 4
*in oblectatione: & in tempore tribulationis
contrarius erit. Sodalis amico (c) condolet* 5
*cauſâ ventris: contra (d) bellum accipiet
ſcutum. Ne obliviſcaris amici in animo tuo:* 6
*& non immemor ſis illius in opibus (e) tuis.
Omnis conſiliarius extollit conſilium: ſed eſt,* 8
qui conſulit ſibi ipſi. A conſiliario ſerva animam 9
*tuam: & ſcito priùs, quæ ſit illius neceſſitas:
etenim ipſe ſibi conſulet: Ne fortè mittat* 10
ſuper te ſortem, & dicat tibi; Bona eſt via 11
*tua: & ſtabit è contrario videre, quid tibi eveniat.
Noli conſiliari cum eo, qui te ſuſpectum* 7
*habet, & à zelantibus te abſconde conſilium:
Cū muliere de æmula ejus, & cū timido de bello:* 12
*cū negotiatore de permutatione, & cum emptore
de venditione: cū invido de gratiis reddendis,*

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

26 * ܒܪܝܫ ܩܢܝܢܝܟ. ܩܢܝ ܐܢܬܬܐ ܛܒܬܐ. ܥܕܪܪܐ ܗܝ ܓܝܪ ܕܐܟܘܬܟ. ܘܐܣܛܘܢܐ ܠܘܩܒܠܟ.
27 * ܐܝܟܐ ܕܠܝܬ ܣܝܓܐ. ܡܬܒܨܪܝܢ ܟܪܡܐ. ܘܐܝܟܐ ܕܠܝܬ ܐܢܬܬܐ. ܓܠܐ ܘܡܬܒܕܪ. * ܡܢܘ ܓܝܪ
28 ܢܗܝܡܢ ܠܥܠܝܡܐ ܕܕܡܐ ܠܛܒܝܐ. ܕܫܘܪ ܡܢ ܡܕܝܢܐ ܠܡܕܝܢܬܐ. ܗܟܢܐ ܓܒܪܐ ܕܠܝܬ
ܠܗ ܐܢܬܬܐ. ܟܠ ܐܝܟܐ ܕܢܫܬܟܚ ܢܡܘܬ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܠܙ *

1 * ܐܦ ܐܢܫ ܠܪܚܡܗ ܐܡܪ ܕܪܚܡ ܐܢܐ. ܒܪܡ ܐܝܬ ܪܚܡܐ ܕܫܡܗ ܪܚܡܐ. ܕܠܐ ܡܛܐ ܥܕܡܐ ܠܡܘܬܐ.
2 * ܪܚܡܐ ܕܫܪܪܐ. ܐܝܟ ܢܦܫܟ ܢܗܘܐ ܠܟ. * ܣܢܐܐ ܘܒܝܫܐ. ܠܡܢܐ ܐܬܒܪܝܘ. ܐܠܐ ܠܡܡܠܐ
3 ܐܪܥܐ ܒܥܒܕܐ ܕܥܘܠܐ. * ܒܝܫ ܪܚܡܐ ܕܩܪܝܒ ܠܦܬܘܪܐ. ܘܒܥܕܢ ܒܝܫܬܐ. ܩܐܡ ܡܢ ܡܪܚܘܩ.
4 * ܛܒ ܪܚܡܐ ܕܡܬܟܬܫ ܠܘܩܒܠ ܒܥܠܕܒܒܐ. ܘܐܚܝܕ ܬܪܣܐ. * ܠܐ ܬܫܒܚܝܘܗܝ ܠܪܚܡܟ
5 ܒܦܪܨܘܦܗ. ܘܠܐ ܬܫܠܛܝܘܗܝ ܒܒܝܬܟ. * ܟܠ ܡܠܟܐ ܚܙܝ. ܒܪܡ ܐܝܬ ܡܠܟܐ ܕܬܪܝܨ
6 ܠܗ. * ܡܢ ܡܠܟܐ ܥܘܠܐ ܛܪ ܢܦܫܟ. ܘܕܥ ܩܕܡܝܬ ܡܢܐ ܚܫܚ. ܡܛܠ ܕܐܦ ܗܘ
8 ܒܢܦܫܗ ܗܘ ܡܬܪܥܐ. * ܕܠܡܐ ܢܪܡܐ ܠܟ ܢܟܠܐ ܒܪܫܥܐ. ܘܢܐܡܪ. ܡܐ ܬܪܝܨܐ ܗܝ
9 ܐܘܪܚܟ. ܘܢܩܘܡ ܡܢ ܠܩܘܒܠܟ. ܘܢܚܙܐ ܒܨܥܪܟ. * ܠܐ ܬܬܡܠܟ ܥܡ ܣܢܐܟ. ܘܟܣܝܗ
10 ܡܢܗ ܪܙܟ. * ܥܡ ܐܢܬܬܐ. ܕܠܐ ܬܓܘܪ ܥܡܗ. ܘܥܡ ܣܢܐܐ. ܕܠܐ ܬܬܚܪܐ. ܘܥܡ ܬܓܪܐ
11 ܥܠ ܬܐܓܘܪܬܗ. ܘܥܡ ܙܒܘܢܐ. ܥܠ ܙܒܢܘܬܗ. ܐܘ ܥܡ ܥܘܠܐ. ܥܠ ܥܒܕܐ ܛܒܐ. ܘܥܡ
12 ܐܝܢܐ ܕܠܝܬ ܠܗ ܪܚܡܐ. ܠܡܥܒܕ ܪܚܡܐ.

Inter præcipuas poſſeſſiones tuas poſſide 26
uxorē bonam; adjumentū eſt enim tibi ſimile,
& columna ex adverſio tuî. Ubi non adeſt 27
ſepes, racemabuntur vineæ: & ubi non adeſt
uxor, *omnia* detecta ſunt ac dilapidata. Quis 28
enim credat adoleſcenti capreolo ſimili, ab
urbe in urbem ſaltanti? Ita vir qui non habet
uxorem, quocunque inciderit, morietur.

CAP. XXXVII.

IS etiam amico ſuo dicit, Equidem amo: 1
verùm eſt amicus nomine tenus amicus, qui
non pervenit ad mortem uſque. Verus amicus, 2
ut anima tua ſit tibi. Inimicus & ſceleratus 3
quorſum creati ſunt, niſi ad implendam
terram operibus facinoroſis? Malus eſt amicus 4
qui ad menſam proximus eſt, tempore
autem calamitatis ſtat procul. Bonus eſt amicus 5
qui arrepto ſcuto pugnat adversùs inimicum.
Ne laudes amicum præſentem, neve poteſtatem 6
ei tribuas in domum tuam. Omnem 8
conſiliarium vide; ſed eſt conſilium rectè factum.
A conſiliario iniquo cave tibi, & 9
noſce priùs quid requirat, (nam ipſe quoque
aliquid animo ſuo cogitat) Neque dolo malo 10
te circumveniat, dicátque; Quam rectum
eſt tuum inſtitutum, atque *interim* ſtans ex
adverſo ſpectet ignominiam tuam. Ne conſilium 11
ineas cum oſore tuo, eundémque cela
ſecretum tuum: *Neque* cum muliere, ne adulterium 12
cum illa committas; neque cum inimico,
ne rixeris; cum mercatore de mercibus
ejus, cum emptore de venditione ſua,
aut cum ſcelerato de bene agendo, & cum
eo qui nullam habet miſericordiam, de præſtanda
miſericordia.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

26 * في بدي مالك اقتني امراة صالحة * لانها عون مثلك واسطوانة مقابلك * حيث لا يكون
27 الحيطان سرق عنب الكرم * كذلك بيت ليس فيه امراة * فانه ضايع مبدد * من يطمان الي
28 الشاب الاعزب الذي ليس له امراة * حيث ما ادركه الموت مات غريبا * الفصل السابع والثلثون *
1 * والصديق يقول اني احببت * ولكن في الناس من يري صديقه وصاحبه * ولا يثبت في الشدة
2 الي الموت * ولا يدوم حبه * فاما صديق الحق فانزله مثل نفسك * لماذا خلق الله العدو الخبيث
3 الا ليملا الارض من فعال الاثم * بيس الصديق الذي يحضر المايدة * وعند الشدة يتنحا * نعم
4 الصديق الذي بيده الترس يجاهد العدو * لا تمدح صديقك بمشهده * ولا تسلطه علي بيتك *
5 * اسمع من كل من يشير عليك لان رب مشورة علي الصواب * احذر مشورة الفاجر * وكن اولا ماذا
6 يطلب له * انه ايضا يفكر في نفسه * تحفظ لعله يمكر بك مكر سوء * ويقول لك نعم رايك
8 وفي اخر ذلك يقوم حذاك ويضحك منك * لا تستشر عدوك في شي * اكتمه سرك * اكتم
9 سرك عن المراة ليلا تفجر بها * ومن عدوك ليلا يقاتلك * ومن التجار علي تجاراتهم * ومن
10 البايع لبيعه * ولا تضيع المعروف سنة الاثمة * ولا ترحم من ليس له رحمة *
11
12

Initio opum tuarum poſſide uxorem bonam, 26
*cum ipſa ſit ſimile tibi ſubſidium
& columna è regione tuî. Ubi non ſunt* 27
*parietes, uva vineæ diripitur: eodem
modo, domus in qua non eſt uxor, perit ac
diſſipatur. Ecquis fidat juveni cælibi* 28
*uxore carenti, qui ubicunque mors apprehenderit
eum, moritur inquilinus:*

CAP. XXXVII.

AMico etiam ſuo inquit; Equidem 1
*diligo: ſed eſt inter homines, qui videtur
eſſe amicus & familiaris ejus, tamen in
adverſitate ad mortem uſque non perſiſtit,
nec conſtans eſt amicitia illius. Amicum* 2
verò fidum ut animam tuam reputa. Ad 3
*quid creavit Deus inimicum improbum,
niſi ut repleat terram operibus iniquis?
Malus eſt amicus qui adeſt menſæ, & in* 4
adverſitate ſe ſubtrahit. Bonus eſt amicus 5
qui ſcutum manu tenens *inimicum
oppugnat. Ne laudes amicum tuum in* 6
*præſentia ſua, neque des illi poteſtatem
in domum tuam. Audi omnem conſilium* 8
*tibi dantem, aliquod enim conſilium erit
rectum. Cave à conſilio ſcelerati, &* 9
*certior fias priùs quid ſibi quærat; nam
ipſe etiam curam habet ſuiipſius. Cave* 10
*ne te decipiat dolo malo, dicátque tibi,
Recta eſt opinio tua; ad extremum autem
conſtituat ſe ex adverſo tuî, téque
rideat. Ne conſilium petas ad inimico* 11
*tuo ulla in re; cela eum arcanum tuum.
Cela mulierem ſecretum tuum, ne com-* 12
*mittas adulterium cum ipſa; & inimicum
tuum, ne adverſùs te contendat; &
mercatores quoad merces eorum; & venditorem
circa venditionem ejus: & beneficium
ne perdas* (male colloces) *more
iniquorum; neque miſerearis ejus cui
non eſt miſericordia.*

Verſio VULG. LAT.

13 Cum impio de pietate, cum inhoneſto de honeſtate, cum
14 operario agrario de omni opere, Cum operario annuali de
conſummatione anni, cum ſervo pigro de multa opera-
15 tione: non attendas his in omni conſilio. Sed cum viro
ſancto aſſiduus eſto, quemcunque cognoveris obſervantem
16 timorem Dei, Cujus anima eſt ſecundùm animam tuam: &
17 qui, cùm titubaveris in tenebris, condolebit tibi. Cor boni
conſilii ſtatue tecum: non eſt enim tibi aliud pluris illo.
18 Anima viri ſancti enuntiat aliquando vera, quàm ſeptem
19 circumſpectores ſedentes in excelſo ad ſpeculandum. Et in
his omnibus deprecare Altiſſimum, ut dirigat in veritate vi-
20 am tuam. Ante omnia opera verbum verax præcedat te, &
21 ante omnem actum conſilium ſtabile. Verbum nequam im-
mutabit cor: ex quo partes quatuor oriuntur, bonum &
malum, vita & mors: & dominatrix illorum eſt aſſidua lin-
gua. Eſt vir aſtutus multorum eruditor, & animæ ſuæ inuti-
22 lis eſt. Vir peritus multos erudivit, & animæ ſuæ ſuavis eſt.
23 Qui ſophiſticè loquitur odibilis eſt: in omni re defrauda-
24 bitur. Non eſt illi data à Domino gratia: omni enim
25 ſapientiâ defraudatus eſt. Eſt ſapiens, animæ ſuæ ſapiens:
26 & fructus ſenſûs illius laudabilis. Vir ſapiens plebem ſuam
27 erudit, & fructus ſenſûs illius fideles ſunt. Vir ſapiens im-
28 plebitur benedictionibus, & videntes illum laudabunt. Vi-
ta viri in numero dierum: dies autem Iſrael innumerabiles
29 ſunt. Sapiens in populo hæreditabit honorem, & nomen
30 illius erit vivens in æternum. Fili, in vita tua tenta animam
31 tuam: & ſi fuerit nequam, non des illi poteſtatem: Non
enim omnia omnibus expediunt, & non omni animæ
omne genus placet.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

13 †Καὶ μετὰ ἀνελεήμονος περὶ χρηστοηθείας· †μετὰ ὀκνηροῦ περὶ παντὸς
14 ἔργου, †Καὶ μετὰ μισθίου (η) ἐφεστίου περὶ συντελείας, †οἰκέτῃ ἀργῷ
περὶ πολλῆς ἐργασίας· †μὴ ἔπεχε ἐπὶ τούτοις περὶ πάσης συμ-
15 βουλίας. †Ἀλλ' ἢ μετὰ ἀνδρὸς εὐσεβοῦς ἐνδελέχιζε, †ὃν ἂν ἐπι-
16 γνῷς συντηροῦντα ἐντολάς· †Ὃς ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ κατὰ τὴν ψυχήν
17 σου, †καὶ ἐὰν πταίσῃς, συναλγήσει σοι. †Καὶ βουλὴν καρδίας
18 στῆσον, †οὐ γάρ ἐστί σοι πιστότερος αὐτῆς. †Ψυχὴ γὰρ ἀνδρὸς ἀπαγ-
γέλλειν ἐνίοτε εἴωθεν, †ἢ ἑπτὰ σκοποὶ ἐπὶ μετεώρου καθήμενοι
19 ἐπὶ σκοπῆς. †Καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις δεήθητι ὑψίστου, †ἵνα εὐ-
20 θύνῃ ἐν ἀληθείᾳ τὴν ὁδόν σου. †Ἀρχὴ παντὸς ἔργου λόγος, †καὶ πρὸ
21 πάσης πράξεως βουλή. †Ἴχνος ἀλλοιώσεως καρδίας. †(ζ)τέσσαρα
μέρη ἀνατέλλει, †ἀγαθὸν καὶ κακὸν, ζωὴ καὶ θάνατος, †καὶ (θ) κυ-
22 ριεύουσα ἐνδελεχῶς αὐτῶν γλῶσσά ἐστι. †Ἔστιν ἀνὴρ πανοῦργος
(ι) καὶ πολλῶν παιδευτής, καὶ τῇ ἰδίᾳ ψυχῇ (κ) ἄχρηστός ἐστιν.
23 †Ἔστι σοφιζόμενος ἐν λόγοις μισητὸς, οὗτος πάσης τροφῆς καθυστε-
24 ρήσει. †Οὐ γὰρ ἐδόθη αὐτῷ παρὰ κυρίου χάρις, †ὅτι πάσης σο-
25 φίας ἐστερήθη. †Ἔστι σοφὸς τῇ ἰδίᾳ ψυχῇ, †καὶ οἱ καρποὶ τῆς
26 συνέσεως αὐτοῦ ἐπὶ στόματος πιστοί. †Ἀνὴρ σοφὸς τὸν ἑαυτοῦ λαὸν
27 παιδεύσει, †καὶ οἱ καρποὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ πιστοί. †Ἀνὴρ σοφὸς
(λ) πλησθήσεται εὐλογίας, †καὶ μακαριοῦσιν αὐτὸν πάντες οἱ ὁρῶν-
28 τες. †Ζωὴ ἀνδρὸς ἐν ἀριθμῷ ἡμερῶν, †καὶ αἱ ἡμέραι τοῦ Ἰσραὴλ
29 ἀναρίθμητοι. †Ὁ σοφὸς ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ κληρονομήσει πίστιν,
30 καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ (μ) ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα. †Τέκνον, (ν) ἐν τῇ
ζωῇ σου πείρασον τὴν ψυχήν σου, †καὶ ἴδε τί πονηρὸν αὐτῇ, καὶ μὴ
31 δῷς αὐτῇ. †Οὐ γὰρ πάντα πᾶσι συμφέρει, †καὶ οὐ πᾶσα ψυχὴ ἐν
παντὶ εὐδοκεῖ.

MS. A. (η) ἐπαιτίου (ζ) τέσσερα (θ) ἡ κυριεύουσα ἐνδελεχῶς αὐτῶν. (ι) πολλῶν (κ) ἐστὶν ἄχρηστος. (λ) ἐμπλησθήσεται εὐλογίας, μακαριοῦσιν (μ) ζήσεται (ν) ἐν ζωῇ

Cum Tranſlatione LATINA.

Et cum immiſericorde de beneficentia: cum pi- 13
gro de omni opere, Et cum mercenario (f) dome-
ſtico de conſummatione; ſervo pigro de multa 14
operatione. Non attendas his de omni conſilio. Sed 15
cum viro ſancto aſſiduus eſto, quem cognoveris
obſervantem mandata: Qui in anima ſua eſt 16
ſecundùm animam tuam: &, ſi cecideris, con-
dolebit tibi. Et conſilium cordis ſtatue: non eſt 17
enim tibi fidelior ipſo. Anima enim viri annun- 18
tiare interdum conſuevit magìs, quàm ſeptem
circumſpectores ſedentes in excelſo ſuper ſpe-
culam. Et in his omnibus deprecare Altiſſimum; 19
ut dirigat in veritate viam tuam. Principium 20
omnis operis, verbum: & ante omnem actum,
conſilium. Veſtigium mutationis (g) cordis. Qua- 21
tuor partes oriuntur, bonum & malum, vita &
mors: & dominatrix aſſiduè illorum eſt lingua.
Eſt vir aſtutus, & multorum eruditor; & ani- 22
mæ propriæ inutilis eſt. Eſt, qui ſapientiam 23
oſtentat in ſermonibus odibilis: hic omni (h)
alimento defraudabitur. Non eſt enim data illi à 24
Domino gratia: omni enim ſapientiâ defrauda-
tus eſt. Eſt ſapiens animæ ſuæ: & fructus ſen- 25
ſûs illius in ore fideles. Vir ſapiens plebem ſuam 26
erudiet: et fruct⁹ ſenſûs illius (i) fideles ſunt. Vir 27
ſapiens implebitur benedictione: et beatificabunt
illum omnes qui vident. Vita viri in numero 28
dierum: dies autem Iſrael innumerabiles ſunt.
Sapiens in populo ſuo hæreditabit (k) fidem: & 29
nomen ejus vivet in æternum. Fili, in vita tua 30
tenta animam tuam: & vide, quid malum ei, &
non des ei: Non enim omnia omnibus expedi- 31
unt: & non omni animæ omnia placent.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

13 14 * ܥܡ ܐܓܝܪܐ ܕܡܥܠ ܒܥܒܕܗ. ܘܥܡ ܐܓܝܪܐ ܥܘܠܐ. ܠܐ ܬܬܡܠܟ ܪܐܙܐ. * ܘܥܡ ܥܒܕܐ
15 ܕܒܥܐ ܠܡܛܠܡܘ ܡܪܘܗܝ. ܠܐ ܬܗܘܐ ܠܗ ܡܠܟܐ. * ܥܡ ܐܢܫܐ ܟܐܢܐ ܗܘܝ ܥܡܗܘܢ
16 ܕܗܢܘܢ ܕܚܠܝܢ ܠܡܣܟܠܘ ܩܕܡ ܐܠܗܐ. * ܘܠܒܗܘܢ ܫܘܐ ܥܡ ܠܒܟ. ܘܐܢ ܡܣܟܠ ܠܟ ܚܕ
17 ܡܢܗܘܢ ܠܢܦܫܗ ܗܘ ܡܣܟܠ. ܘܐܢ ܡܛܐܒ ܠܟ. ܠܢܦܫܗ ܗܘ ܡܛܐܒ. * ܗܝܡܢܘܬܗ ܓܝܪ ܢܛܪܐ
18 ܠܗ ܘܐܦ ܗܘ ܡܗܝܡܢ ܐܝܟܘܬܟ. * ܠܒܗ ܕܝܢ ܕܐܢܫܐ ܚܕܐ ܒܐܘܪܚܗ. ܝܬܝܪ
19 ܡܢ ܥܘܬܪܐ ܕܥܠܡܐ ܕܠܐ ܡܘܬܪ. * ܘܥܡ ܟܠܗܝܢ ܗܠܝܢ ܨܠܝ ܩܕܡ ܐܠܗܐ. ܕܗܘ
21 ܢܬܪܘܨ ܐܘܪܚܬܟ ܒܗܝܡܢܘܬܐ. ܩܕܡ ܒܢܝ ܐܢܫܐ. ܘܩܕܡ ܟܠܡܕܡ. * ܡܪܝܐ ܒܪܐ ܟܠ. ܛܒ
22 ܘܒܝܫ. ܚܝܐ ܘܡܘܬܐ. ܘܕܫܠܝܛ ܒܠܫܢܗ. ܢܬܦܨܐ ܡܢ ܒܝܫܬܐ. * ܘܟܠ ܡܢ ܕܒܪܥܝܢܗ
23 ܚܟܝܡ ܗܘ. ܗܢܐ ܗܘ ܣܟܠܐ. * ܐܝܬ ܓܝܪ ܚܟܝܡܐ ܕܒܫܘܥܝܬܗ ܡܣܬܢܐ. ܘܡܢ ܟܠ
24 ܐܝܩܪ ܡܬܒܨܪ. * ܘܐܝܬ ܚܟܝܡܐ ܕܠܥܠܡ ܚܟܝܡ. ܦܐܪܐ ܕܚܟܝܡܐ ܥܠ ܢܦܫܗܘܢ
25 ܚܟܝܡܘܬܗܘܢ. * ܘܐܝܬ ܚܟܝܡܐ ܕܠܢܦܫܗ ܚܟܝܡ. ܘܦܐܪܐ ܕܥܒܕܘܗܝ ܡܢ ܐܦܘܗܝ ܡܬܝܕܥܝܢ
27 ܦܐܪܘܗܝ. * ܘܕܚܟܝܡ ܒܢܦܫܗ ܢܣܒܥ ܦܘܢܩܐ. ܘܢܫܒܚܘܢܗ ܟܠܗܘܢ ܚܙܘܗܝ.
29 30 * ܚܟܝܡܐ ܒܥܡܐ ܢܐܪܬ ܐܝܩܪܐ. ܘܫܡܗ ܩܐܡ ܠܚܝܐ ܕܠܥܠܡ. * ܒܪܝ ܒܚܝܝܟ ܢܣܝ
31 ܢܦܫܟ. ܘܚܙܝ ܡܕܡ ܕܒܝܫ ܠܗ. ܠܐ ܬܬܠ ܠܗ. * ܡܛܠ ܕܠܐ ܗܘܐ ܟܠ ܡܐܟܘܠܬܐ
ܥܕܪܐ. ܘܠܐ ܟܠ ܢܦܫܐ ܒܩܠܝܠ ܡܬܪܘܝܐ.

* Cum mercenario in opera ſua perfido, & 13
cum mercenario iniquo, ſecretum ne com-
ponas. Servo dominos ſuos fraudare ten- 14
tanti ne ſis conſiliarius. Cum hominibus 15
juſtis cohabita, quoniam hi verentur peccare
coram Deo, Et cor eorum convenit cum 16
corde tuo, & cùm *horum aliquis* injuriâ te
affecerit, ſeipſum afficit injuriâ; cùm bene-
ficium tibi præſtiterit, ſibi ipſi præſtat bene-
ficium. Fides enim ejus ſervat ipſum, & ipſe 17
quoque æquè fidelis eſt ac tu. Cor hominis 18
jucunditatem percipit ex inſtituto ſuo majo-
rem quàm ex divitiis mundi inutilibus. Cæ- 19
terùm ad hæc omnia Deum precare, ut ipſe
dirigat inſtitutum tuum fideliter coram ho-
minibus, & coram quavis re. Dominus cre- 21
avit omnia, bonum ac malum, vitam ac mor-
tem: & qui dominus eſt linguæ ſuæ, eripie-
tur à malo. Et quiſquis opinione ſuâ ſapiens 22
eſt, hic eſt inſipiens. Eſt enim ſapiens qui 23
narrationibus ſuis fiat exoſus, omníque ho-
nore privet ſeipſum. Eſt etiam ſapiens, qui 24
ſemper ſapiens eſt, fructus ſapientum ſunt
pro ipſis. Eſt rurſum ſapiens qui ſibimet fit 25
ſapiens, & fructus actionum iſtius ex ejuſdem
vultûs aſpectu *deprehenduntur*. Qui ſibi ſa- 27
piens eſt, ſaturabitur delitiis, & omnes eum
ſpectantes laudabunt illum. Sapiens in po- 29
pulo conſequetur gloriam, & nomen ejus
permanebit in vitam æternam. Fili mi, dum 30
vivis, proba animam tuam; & vide, quod
noxium ei eſt, ne indulgeas illi. Non enim 31
quilibet cibus confert, nec quævis anima
exiguo contenta eſt.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

13 14 * والاجير العاجز في عمله * والاجير الفاجر لا تساررهما في السر * والعبد الذي يريد ظلم
15 اربابه * اياك ان تكون له موامرا * ولتكون سكناك مع قوم صدق * ويتقون الاثم ويخافون
16 الله * وقلوبهم سليمة مثل قلبك * وان اضر بك احد فانما يضر بنفسه * وان احسن
17 18 اليك فانما يحسن الي نفسه * لان امانته بالله تجعله علي هذا * لانه مومن بالله مثلك * فان
19 الانسان يفرح في طريقه * افضل من فرح غنا الدنيا الذي لا يدوم * مع هذه الاشياء كلها
21 فادمن الصلوة امام الله * لكي يسهل طريقك بالحق والقسط بين الناس وجميع الامور * الرب
22 خلق الخير والشر * والحيوة والموت * ومن ملك لسانه نجي من الشر * ومن اعجبه عقله فهو
23 24 جاهل * في الناس من هو حكيم يمقت لكثرة كلامه * ويحط من نفسه الكرامة * ورب حكيم
25 هو ثابت علي عمل كل خير * اثمار الحكماء لانفسهم ولغيرهم * وربما حكيم حكمته لنفسه * وثمار
27 29 اعماله تعرف من وجهه * العاقل يكتسب الكرامة ويمدحه جميع من يعرفه * فاما عاقل القوم
30 يرث الكرامة * واسمه ثابت الي الحياة الدائمة * يا بني جرب نفسك في حياتك * وانظر ما لا ينفع
31 به من الطعام * فاياك ان تطيعها * فان الاطعمة ليس تنفع جميعها * والقليل يقنع النفس *

Cum mercenario in opera ſua ignavo, & mercenario ſceleſto ne conſilium ineas in malo: Et ſervo dominos ſuos fraudare cupienti, cave ne ſis conſiliarius. Sit autem familiaritas tua cum hominibus fidis, iniquitatem metuentibus, timentibus Deum, Quorum corda ſincera ſint ſicut cor tuum, quorum ſi quis tibi nocuerit, ſibi nocere; ſi benefecerit tibi, ſibimet benefacere arbitretur; *Eo quòd fides ipſius in Deũ talis eum efficiat conditionis, quòd* ſcilicet *in Deum credat ſicut tu. Nam delectari hominem in via ſua, præſtantius eſt quàm delectari caducis mundi divitiis. Cum his rebus omnibus, aſſiduus eſto orationi coram Deo, ut planam reddat viam tuam in veritate & æquitate inter homines quibuſvis in negotiis. Dominus creavit bonum & malum, vitam & mortem: & qui regit linguam ſuam, effugiet malum. Is autem cui proprium arridet judicium, ſtultus eſt. Inter homines eſt qui ſapiat, odio tamen habeatur ob multitudinem verborum ſuorum, ſuumque dejiciat honorem. Eſt etiam ſapiens aliquis conſtans in exercitio bonorum omnium. Fructus ſapientum ſibi cùm aliis* proſunt. *Eſt & aliquis ſapiens, cujus ſapientia eidem eſt* utilis; *& fructus operum iſtius, ab eodem vultu cognoſcuntur. Prudens gloriam adipiſcetur, & celebrabunt eum quotquot illum noverint. Prudens autem in populo gloriam acquiret, & nomen ejus firmum erit in vitam æternam. O fili mi, experire appetitum tuum in vita tua, & conſidera quinam cibus ſit ei minimè conducens, et cave ne acquieſcas illi. Nam cibi non conducunt omnes: exigua res ſatisfacit appetitui.*

Verſio VULG. LAT.

32 Noli avidus eſſe in omni epulatione, & non te effundas
33 ſuper omnem eſcam: In multis enim eſcis erit infirmitas,
& aviditas appropinquabit uſque ad choleram.
34 Propter crapulam multi obierunt: qui autem abſtinens
eſt, adjiciet vitam.

CAP. XXXVIII.

1 Honora medicum propter neceſſitatem: etenim illum
2 creavit Altiſſimus. A Deo eſt enim omnis medela, & à
3 rege accipiet donationem. Diſciplina medici exaltabit caput
4 illius, & in conſpectu magnatorum collaudabitur. Altiſſimus
creavit de terra medicamenta, & vir prudens non
5 abhorrebit illa. Nónne à ligno indulcata eſt aqua amara?
6 Ad agnitionem hominum virtus illorum, & dedit hominibus
7 ſcientiam Altiſſimus, honorari in mirabilibus ſuis. In
his curans mitigabit dolorem, & unguentarius faciet pigmenta
ſuavitatis, & unctiones conficiet ſanitatis, & non
8 conſummabuntur opera ejus. Pax enim Dei ſuper faciem
9 terræ. Fili, in tua infirmitate ne deſpicias teipſum, ſed ora
10 Dominum, & ipſe curabit te. Averte à delicto, & dirige
manus, & ab omni delicto munda cor tuum. Da ſuavitatem
11 & memoriam ſimilaginis, & impingua oblationem, &
12 da locum medico: Etenim illum Dominus creavit: & non
13 diſcedat à te, quia opera ejus ſunt neceſſaria. Eſt enim
14 tempus quando in manus illorum incurras: Ipſi verò Dominum
deprecabuntur, ut dirigat requiem eorum, & ſanitatem,
15 propter converſationem illorum. Qui delinquit in
conſpectu ejus qui fecit eum, incidet in manus medici.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

32 † Μὴ ἀπληστεύου ἐν πάσῃ τρυφῇ, † καὶ μὴ ἐκχυθῇς ἐπὶ ἐδεσμάτων.
33 † Ἐν πολλοῖς γὰρ βρώμασιν ἔσται (ξ) πόνος, † καὶ ἡ ἀπληστία ἐγγιεῖ
34 ἕως χολέρας. (ο) † Δι' ἀπληστίαν πολλοὶ ἐτελεύτησαν, † ὁ δὲ προσέχων προσθήσει ζωήν.
MS. A. (ξ) νόσος, (ο) Διὰ

ΚΕΦ. λη'.

1 † Τίμα ἰατρὸν πρὸς τὰς χρείας (α) τιμαῖς αὐτοῦ, † καὶ γὰρ αὐτὸν
2 ἔκτισε κύριος. † Παρὰ γὰρ ὑψίστου ἐστὶν ἴασις, † καὶ παρὰ βασιλέως λήψεται δόμα. † Ἐπιστήμη ἰατροῦ ἀνυψώσει κεφαλὴν αὐτοῦ,
4 † καὶ ἔναντι μεγιστάνων θαυμασθήσεται. † Κύριος ἔκτισεν ἐκ
5 γῆς φάρμακα, καὶ ἀνὴρ φρόνιμος οὐ προσοχθιεῖ αὐτοῖς. † Οὐκ ἀπὸ
6 ξύλου ἐγλυκάνθη ὕδωρ, † Εἰς τὸ γνωσθῆναι τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ; † Καὶ αὐτὸς ἔδωκεν (β) ἀνθρώποις ἐπιστήμην † ἐνδοξάζεσθαι ἐν τοῖς
7 θαυμασίοις αὐτοῦ. † Ἐν αὐτοῖς ἐθεράπευσεν καὶ ἦρε (γ) τὸν πόνον αὐτοῦ. † μυρεψὸς ἐν τούτοις ποιήσει μῖγμα, † καὶ οὐ μὴ (δ) συντελέσῃ
8 ἔργα αὐτοῦ, † Καὶ εἰρήνη παρ' αὐτοῦ ἐστιν ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς.
9 † Τέκνον, ἐν (ε) ἀρρωστήματί σου μὴ παράβλεπε, † ἀλλ' εὖξαι
10 κυρίῳ, καὶ αὐτὸς ἰάσεταί σε. † Ἀπόστησον πλημμέλειαν, καὶ εὔθυνον
11 χεῖρας, † καὶ ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας καθάρισον καρδίαν. † Δὸς εὐωδίαν, καὶ μνημόσυνον σεμιδάλεως, † καὶ λίπανον προσφοράν,
12 ὡς μὴ ὑπάρχων. † καὶ ἰατρῷ δὸς τόπον, Καὶ γὰρ αὐτὸν ἔκτισεν
13 κύριος· † καὶ μὴ ἀποστήτω σου, καὶ γὰρ αὐτοῦ χρεία. † Ἔστι καιρὸς ὅτε
14 καὶ ἐν χερσὶν αὐτῶν εὐωδία. † Καὶ γὰρ αὐτοὶ κυρίου δεηθήσονται, † ἵνα εὐοδώσῃ αὐτοῖς ἀνάπαυσιν † καὶ ἴασιν χάριν ἐμβιώσεως.
15 † Ὁ ἁμαρτάνων ἔναντι τοῦ ποιήσαντος αὐτόν, † ἐμπέσοι εἰς χεῖρας (ζ) ἰατροῦ.

MS. A. (α) αὐτοῦ, τιμαῖς αὐτοῦ, (β) ἀνθρώπῳ (γ) πᾶν πόνον (δ) συντελεσθῇ (ε) ἀρρωστήμασιν (ζ) αὐτοῦ.

Noli eſſe inſatiabilis in omnibus delitiis: & 32
non te effundas ſuper epulas. In multis enim 33
eſcis erit (ξ) labor: & inſatiabilitas appropinquabit uſque ad choleram. Propter edacitatem 34
multi obierunt: qui autem attendit, adjiciet
vitam.

CAP. XXXVIII.

Honora medicum ad neceſſitates, honoribus 1
illius: nam & illum creavit Dominus Ab Altiſſimo 2
enim eſt medela: & à rege accipiet (a) donationem.
Scientia medici exaltabit caput illius: 3
& in conſpectu magnatorum ſuſpicietur. Dominus 4
creavit de terra medicamenta: & vir
prudens non abhorrebit illa. Nónne à ligno in- 5
dulcata eſt aqua, Ut cognoſceretur (b) virtus il- 6
lius? & ipſe dedit hominibus ſcientiam, ut
glorificaretur in mirabilibus ſuis: In his cura- 7
vit, & abſtulit dolorem ejus. Unguentarius in
his faciet miſturam: & (c) non conſummabit ope-
ra ſua: Et pax ab illo eſt ſuper faciem terræ. 8
Fili, in infirmitate tua non deſpicias, ſed ora 9
Dominum, & ipſe curabit te. Amove (d) deli- 10
ctum, & dirige manus: & ab omni peccato
munda cor. Da ſuavitatem odoris, & memoria- 11
le ſimilaginis, & impingua oblationem, (e) quaſi
non ſis. Et da locum medico: Nam & illum Do- 12
minus creavit: & non diſcedat à te: nam &
ipſo opus eſt. Eſt tempus, cùm & in manibus eo- 13
rum (f) ſuavitas odoris. Nam & ipſi Dominum 14
deprecabuntur, ut dirigat ipſis requiem, & ſa-
nationem propter reſtituendam valetudinem.
Qui peccat contra eum, qui fecit eum, (g) inci- 15
dat in manus medici.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

32 * ܠܐ ܬܣܓܐ ܠܗ ܡܐܟܘܠܬܐ ܕܒܣܝܡܬܐ. ܘܠܐ ܬܗܘܐ ܥܝܢܟ ܝܥܢܐ ܥܠ ܡܐܟܘܠܬܐ ܣܓܝܐܬܐ.
33 * ܡܛܠ ܕܡܢ ܣܘܓܐܐ ܕܡܐܟܘܠܬܐ ܗܘܐ ܟܘܪܗܢܐ. ܘܕܡܣܓܐ ܠܡܐܟܠ ܢܬܟܪܗ.
34 * ܣܓܝܐܐ ܓܝܪ ܕܡܝܬܘ ܡܛܠ ܡܐܟܘܠܬܐ ܣܓܝܐܬܐ. ܘܕܡܙܕܗܪ ܡܘܣܦ ܚܝܐ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܠܚ *

1 2 * ܝܩܪ ܐܣܝܐ. ܥܕܠܐ ܬܣܬܢܩ ܠܗ. ܡܛܠ ܕܐܦ ܠܗ ܐܠܗܐ ܒܪܝܗ. * ܡܢ ܠܘܬ ܐܠܗܐ
3 ܡܬܚܟܡ ܐܣܝܐ. ܘܡܢ ܡܠܟܐ ܢܣܒ ܡܘܗܒܬܐ. * ܡܛܠ ܕܝܢܗ ܕܐܣܝܐ ܢܬܪܘܪܒ ܗܘ.
4 ܘܩܕܡ ܡܠܟܐ ܢܬܩܝܡ. * ܐܠܗܐ ܡܢ ܐܪܥܐ ܒܪܐ ܣܡܡܢܐ. ܘܓܒܪܐ ܚܟܝܡܐ ܠܐ ܢܒܣܐ
5 6 ܒܗܘܢ. * ܒܩܝܣܐ ܓܝܪ ܐܬܒܣܡܘ ܡܝܐ ܡܪܝܪܐ. ܡܛܠ ܕܬܬܝܕܥ ܚܝܠܗ ܕܐܠܗܐ. * ܕܝܗܒ
7 ܠܒܢܝ ܐܢܫܐ ܚܟܡܬܐ. ܒܬܕܡܘܪܬܗ ܕܢܫܬܒܚ ܒܗܝܢ. * ܒܗܘܢ ܐܣܝܐ ܡܢܝܚ ܡܢ ܟܐܒܐ.
8 * ܘܐܦ ܒܣܡܐ ܡܛܝܒ ܣܡܡܢܐ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܢܒܛܠ ܥܒܕܐ ܘܚܟܡܬܐ ܡܢ ܐܦܝ ܐܪܥܐ.
9 10 * ܒܪܝ ܐܦ ܒܟܘܪܗܢܟ ܨܠܝ ܩܕܡ ܐܠܗܐ. ܕܗܘܝܘ ܡܐܣܐ. * ܐܥܒܪ ܥܘܠܐ ܘܢܟܠܐ. ܘܡܢ ܟܠ
12 13 ܚܛܗܐ. ܕܟܐ ܠܒܟ. * ܘܐܦ ܠܐܣܝܐ ܗܒ ܐܬܪܐ. ܡܛܠ ܕܐܦ ܒܗ ܐܝܬ ܒܗ ܝܘܬܪܢܐ. * ܡܛܠ ܕ
14 ܐܝܬ ܙܒܢܐ. ܕܒܐܝܕܗ ܡܬܛܝܒܐ ܐܣܝܘܬܐ. * ܕܢܨܠܐ ܠܐܠܗܐ. ܘܡܛܠ ܕܒܐܝܕܗ ܢܬܦܢܝܢ ܚܠܝܡܘܬܐ.
15 ܐܣܝܘܬܐ ܕܒܐܝܕܗ ܘܚܝܐ. * ܡܛܠ ܕܡܢ ܕܚܛܐ ܩܕܡ ܐܠܗܐ. ܡܫܬܠܡ ܠܐܝܕܝ ܐܣܝܐ.

Ne multos illi ſuppedites cibos delicatos, 32
nec avidus ſit oculus tuus multi cibi. Nam 33
ex multitudine cibi generatur morbus, &
qui multum comedit, ægrotabit. Multi enim 34
mortui ſunt ob nimiam edacitatem: at qui
cautus eſt, vitam prorogat.

CAP. XXXVIII.

Honora medicum antequàm ſit tibi ne- 1
ceſſarius; nam ipſum quoque Deus creavit.
Dono Dei ſapit medicus, & à rege munus 2
accipiet. Ob judicium ſuum exaltabitur me- 3
dicus, & ante reges ſiſtetur. Deus è terra 4
creavit medicamenta, & vir ſapiens non
contemnet illa. Per lignum enim dulces factæ 5
ſunt aquæ amaræ, quatenus innoteſceret potentia
Dei, Qui ſapientiam dedit hominibus; 6
ut per præclara ſua facinora glorificetur. Per 7
ea medicus recreat à doloribus, Et phar- 8
macopola parat pharmaca; ad hoc ut
non deficiat opus ac ſapientia de ſuperfi-
cie terræ. Fili mi, in morbo quoque tuo 9
Deum precare, quoniam ipſe ſanat. Miſ- 10
ſam fac iniquitatem & falſitatem, & ab omni-
bus peccatis munda cor tuum: Ac tum me- 12
dico da locum, quòd etiam in ipſo ſit utilitas.
Occurrit enim aliquando ut per ipſum 13
proſperè ſuccedat curatio. Orabit enim 14
Deum reſtituétque per eum ſanitatem, ac
per eundem adveniet curatio cum vita.
Nam qui peccat coram Deo, traditur in 15
manus medici.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

32 33 * ولا تكثر عليها الالوان من الطعام ولا تكون عينك رغبة الي الطعام * لان من كثر
34 الطعام يمرض الرجل * والذي يكثر من الطعام يسقم * كثير من الناس ماتوا برغبة *
والذي يحفظ من نفسه يكسب الصحة في جسمه *

* الفصل الثامن الثلثون *

1 2 * اكرم المطبب قبل ان تحتاج اليه * لانه ايضا الله خلقه * وانه ليوتي الفهم من قبل
3 الله * وياخذ الجواير من الملوك * فانما يمدح الطبيب لدقة بصره * ويقام في خدمة الملوك
4 5 الارضيين * تنبت الادوية من الارض * ويعرفها الرجل العاقل * ولا يتهاون بها * وانما عذب
6 الماء المر بخشبة من واحدة * لكي يعرف قدرة الله * الذي ينحل الناس الحكمة *
7 8 ليمدحوا اعاجيبه * وبها المطبب يشفي الناس من الامراض باذن الله * والعطار
9 بها يخلط الادوية بفضل العقل * يا بني ادعوا الله في مرضك * لان هو الشافي *
10 12 * واصرف الاثم والزور * ونقي قلبك وطهر من جميع الخطايا * واسمع من الطبيب
13 ايضا واقبل علاجه * لان فيه منافع شتي * وربما اجرى الله على يديه الشفا والعافية *
14 * لانه يتضرع قدام الله * ويصلي بين يديه * ويرزق البرو على يديه * وتجري الصحة
15 والعافية بوساطته * لان من اثم قدام الله * يقع في يد المطبب *

Neve multiplices ei genera ciborum, neque 32
ſit oculus tuus avidus ciborum. Nam 33
præ nimio cibo ægrotat homo, & qui in-
dulget edacitati, morbo laborabit. Ho- 34
mines multi mortui ſunt ob ejus (cibi) a-
viditatem: qui verò ſervaverit ſeipſum,
acquiret ſanitatem in corpore ſuo.

CAP. XXXVIII.

Honora medicum antequàm egeas illo, 1
quod ipſum quoque Deus creaverit. Et 2
quidem intelligentiam a Deo conſequitur,
& munera à regibus accipiet. Etenim 3
laudatur medicus propter acumen ingenii
ſui, & in miniſterio regum terrenorum
collocatus. E terra naſcuntur phar- 4
maca, & vir prudens novit illa, nec
aſpernatur. Et verò aqua amara per li- 5
gnum dulcis aliquando reddita fuit, ut
cognoſceretur potentia Dei, Qui ſapien- 6
tiam concedit hominibus, ut laudent
ejus miracula. Per ea quoque medicus 7
homines curat à morbis, annuente Deo:
Et aromatopola his pharmaca tempe- 8
rat excellenti prudentiâ. O fili mi, in 9
morbo tuo Deum invoca, quoniam ipſe eſt
qui ſanat. Et ſcelus ac falſitatem pro- 10
trude, córque tuum emunda & peccatis
omnibus expurga. Deinde etiam medi- 12
co obtempera, & ejus pharmacum reci-
pe, quod varia in eo inſint emolumenta:
Et curationem ac ſanitatem per eum eve- 13
nire Deus aliquando permittat. Suppli- 14
cat enim Deo cùmque deprecatur, atque
ita conceditur per ipſum curatio, eventúsque
valetudo & ſanitas eo internuntio. Nam 15
qui coram Deo delinquit, in medici ma-
nus incidit.

Verſio VULG. LAT.

16 Fili, in mortuum produc lachrymas, & quaſi dira paſſus incipe
plorare, & ſecundùm judicium contege corpus illius,
17 & non deſpicias ſepulturam illius. Propter delaturam autem
amarè fer luctum illius uno die, & conſolare propter
18 triſtitiam, Et fac luctum ſecundùm meritum ejus uno die,
19 vel duobus propter detractionem. A triſtitia enim feſtinat
mors, & cooperit virtutem, & triſtitia cordis flectit cervicem.
20 In abductione permanet triſtitia: & ſubſtantia inopis
21 ſecundùm cor ejus. Ne dederis in triſtitia cor tuum,
22 ſed repelle eam à te: & memento noviſſimorum, Noli obliviſci:
neque enim eſt converſio, & huic nihil proderis,
23 & teipſum peſſimabis. Memor eſto judicii mei: ſic enim
24 erit & tuum: mihi heri, & tibi hodié. In requie mortui
requieſcere fac memoriam ejus, & conſolare illum in exitu
25 ſpiritûs ſui. Sapientia ſcribæ in tempore vacuitatis: & qui
minoratur actu, ſapientiam percipiet: quâ ſapientiâ replebitur.
26 Qui tenet aratrum, & qui gloriatur in jaculo,
ſtimulo boves agitat, & converſatur in operibus eorum.
27 & enarratio ejus in filiis taurorum. Cor ſuum dabit ad
28 verſandos ſulcos, & vigilia ejus in ſagina vaccarum. Sic
omnis faber & architectus, qui noctem tanquam diem tranſigit.
qui ſculpit ſignacula ſculptilia, & aſſiduitas ejus variat
picturam, cor ſuum dabit in ſimilitudinem picturæ, & vigilia
ſua perficiet opus.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

16 † Τέκνον, ἐπὶ νεκρῷ κατάγαγε δάκρυα, † καὶ ὡς δεινὰ πάσχων ἔναρξαι
θρήνου· † κατὰ δὲ τὴν κρίσιν αὐτοῦ περίστειλον τὸ σῶμα αὐτοῦ, † καὶ
17 μὴ ὑπερίδῃς τὴν ταφὴν αὐτοῦ. Πίκρανον κλαυθμὸν, καὶ θέρμανον
18 κοπετὸν, † Καὶ ποίησον τὸ πένθος κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ † ἡμέραν
μίαν καὶ δύο χάριν διαβολῆς, † καὶ παρακλήθητι λύπης ἕνεκα. † Ἀπὸ
19 λύπης γὰρ ἐκβαίνει θάνατος, † καὶ λύπη καρδίας κάμψει ἰσχύν.
20 † Ἐν (ζ) ἀπαγωγῇ παραβαίνει καὶ λύπη, † καὶ βίος πτωχοῦ κατὰ καρδίας.
21 † Μὴ δῷς εἰς λύπην τὴν καρδίαν σου, † ἀπόστησον αὐτὴν
22 μνησθεὶς τὰ ἔσχατα. † Μὴ ἐπιλάθῃ, οὐ γάρ ἐστιν ἐπάνοδος, † καὶ
23 τοῦτον οὐκ ὠφελήσεις, καὶ σεαυτὸν κακώσεις. † Μνήσθητι τὸ κρίμα
24 (η) αὐτοῦ, ὅτι οὕτω ὡς καὶ τὸ σόν· † ἐμοὶ χθὲς, καὶ σοὶ σήμερον. † Ἐν
ἀναπαύσει νεκροῦ κατάπαυσον τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ, † καὶ παρα-
25 κλήθητι ἐν αὐτῷ ἐν ἐξόδῳ πνεύματος αὐτοῦ. † Σοφία γραμματέως
ἐν εὐκαιρίᾳ σχολῆς † καὶ ὁ ἐλαττούμενος πράξει αὐτοῦ σοφισθήσεται.
26 † (ʹ) τί σοφισθήσεται) Ὁ κρατῶν ἀρότρου. † (θ) καὶ καυχώμενος ἐν
δόρατι κέντρου, † βόας ἐλαύνων καὶ ἀναστρεφόμενος ἐν ἔργοις αὐτῶν,
27 † καὶ ἡ διήγησις αὐτοῦ ἐν υἱοῖς ταύρων; † Καρδίαν αὐτοῦ δώσει
ἐκδοῦναι αὔλακας, † καὶ ἡ ἀγρυπνία αὐτοῦ εἰς χορτάσματα δαμάλεων.
28 † Οὕτως πᾶς τέκτων καὶ ἀρχιτέκτων, † ὅστις νύκτωρ ὡς
(ι) ἡμέρα διάγει· † οἱ γλύφοντες γλύμματα σφραγίδων, † καὶ
ἡ (κ) ὑπομονὴ αὐτοῦ ἀλλοιῶσαι ποικιλίαν· † καρδίαν αὐτοῦ δώσει
εἰς (λ) τὸ ὁμοιῶσαι ζωγραφίαν, † καὶ ἡ ἀγρυπνία αὐτοῦ τελέσαι ἔργον.

MS. A. (ζ) ἐπαγωγῇ παραμένει (η) μου, ὅτι οὕτως καὶ τὸ σόν· ἐμοὶ χθὲς, (ʹ) *πῶς ὀρθήσεται) (θ) καυχώμενος (ι) ἡμέρας (κ) ἐπιμονὴ (λ) ὁμοιῶσαι

Fili, ſuper mortuum deduc lachrymas: & quaſi 16
dira paſſus, incipe ploratum. Et ſecundùm judicium
ejus contege corpus illius: & non deſpicias
ſepulturam illius. Amarum fac ploratum: & 17
calefac planctum, Et fac luctum ſecundùm dignitatem 18
ejus uno die, vel duobus, propter detractionem:
& admitte conſolationem propter triſtitiam.
Ex triſtitia enim provenit mors: & 19
triſtitia cordis flectet virtutem. In abductione* 20
tranſit & triſtitia: & vita pauperis (h) ſecundùm
corda. Ne dederis in triſtitiam cor tuum: 21
repelle eam memor noviſſimorum: Noli obliviſci. 22
Non eſt enim reditus: & huic non proderis,
& teipſum peſſimabis. Memento judicii (i) ejus; 23
quoniam ſic, ut etiam tuum: mihi heri, & tibi
hodié. In requie mortui quieſcere fac memoriam 24
ejus, & conſolationem accipe in eo in exitu ſpiritûs
illius. Sapientia ſcribæ in opportunitate 25
otii: & qui minoratur actu ſuo; (k) ſapientiam
percipiet. Quomodò ſapientiâ replebitur, Qui tenet 26
aratrum, & gloriatur in haſta ſtimuli, boves
agitat, et converſatur in operibus eorum, et enarratio
ejus in filiis taurorum? Cor ſuum dabit 27
ad verſandos ſulcos, et vigilia ejus in ſagina
vaccarum. Sic omnis faber, et architectus, qui 28
noctem, tanquam diem, tranſigit: qui ſculpunt
ſculpturas ſignaculorum, et (l) aſſiduitas ejus immutare
varietatem? Cor ſuum dabit ad aſſimilandam
picturam: et vigilia ejus, perficere opus.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

16 * ܒܪܝ. ܥܠ ܡܝܬܐ ܐܣܓܐ ܕܡܥܐ. ܘܟܪܝ ܠܟ. ܘܐܘܠܝ ܐܘܠܝܬܐ. ܘܐܝܟ ܕܘܐܠ ܠܗ ܟܢܘܫ
17 18 ܦܓܪܗ. ܘܠܐ ܬܒܣܐ ܥܠ ܩܒܘܪܬܗ. * ܚܡܪܐ ܘܡܫܬܝܐ. ܠܒܢܝ ܐܢܫܐ ܕܐܒܝܠܝܢ. * ܘܥܒܕ
19 ܐܒܠܐ ܒܙܕܩܗ. ܝܘܡܐ ܚܕ ܐܘ ܬܪܝܢ. ܡܛܠ ܒܢܝ ܐܢܫܐ. ܘܒܬܪܟܢ ܡܛܠ ܚܝܐ. * ܡܛܠ ܕܡܢ
20 ܟܪܝܘܬܐ ܡܬܝܠܕܐ ܡܘܬܐ. * ܘܗܟܢܐ ܠܒܐ ܟܪܝܐ ܚܣܝܢ ܡܢ ܡܘܬܐ. ܐܦ ܡܣܟܢܐ
21 ܡܬܬܒܪܝܢ. ܘܡܝܬܝܐ ܠܟܪܝܘܬܐ. ܡܛܠ ܕܚܝܘܗܝ ܕܡܣܟܢܐ ܠܠܘܛܬܐ ܕܠܒܐ. * ܠܐ ܬܬܠ
22 ܠܒܟ ܠܡܘܡܬܐ. ܐܬܕܟܪ ܠܟܪܝܘܬܐ. ܘܐܥܒܪ ܚܛܗܐ. * ܘܠܐ ܬܬܟܠ ܥܠ ܥܘܬܪܐ. ܡܛܠ
ܕܠܝܬ ܒܗ ܣܒܪܐ. ܡܛܠ ܕܐܝܟ ܦܪܚܬܐ ܕܫܡܝܐ ܕܦܪܚܐ ܘܫܠܝܐ. ܗܟܢܐ ܗܘ ܥܘܬܪܐ
23 ܩܕܡ ܒܢܝ ܐܢܫܐ. ܠܚܕ ܡܚܕܝܐ ܘܠܐܚܪܢܐ ܡܟܐܒ. * ܘܐܬܕܟܪ ܕܡܫܘܡܐ ܗܘ ܠܟ. ܠܗ ܐܬܡܠܝ
24 ܘܠܟ ܝܘܡܢܐ. * ܘܐܝܟ ܕܫܠܐ ܡܝܬܐ. ܗܟܢܐ ܫܠܐ ܕܘܟܪܢܗ. ܘܐܬܒܝܐ ܟܕ ܢܦܩܐ
25 ܢܦܫܗ. * ܚܟܡܬܗ ܕܣܦܪܐ. ܡܣܓܝܐ ܠܗ ܚܟܡܬܐ. ܘܕܠܐ ܡܬܥܢܐ ܒܣܪܝܩܬܐ. ܗܘ
26 ܢܬܚܟܡ. * ܐܝܟܢܐ ܓܝܪ ܢܬܚܟܡ ܐܚܝܕ ܣܟܬܐ ܕܦܕܢܐ. ܕܬܘܪܐ ܕܒܪ. ܘܬܘܪܐ ܡܕܡܪ.
27 ܘܡܫܬܥܝܬܗ ܥܡ ܒܢܝ ܬܘܪܐ. * ܘܠܒܗ ܬܢܐ ܒܦܠܚܘܬܐ ܕܙܪܥܗ. ܘܫܗܪܗ. ܠܡܫܠܡܘ
28 ܥܒܕܗ. * ܗܟܢܐ ܐܦ ܟܠܗܘܢ ܐܘܡܢܐ ܐܟܚܕܐ ܡܬܬܙܝܥܝܢ. ܘܠܠܝܐ ܘܐܝܡܡܐ ܗܠܝܢ
ܗܘ ܪܢܝܢ. ܥܒܕܐ ܕܓܠܘܦܐ ܘܕܟܐܦܐ ܘܕܡܪܓܢܝܬܐ. ܐܦ ܫܩܠܝܗܘܢ ܕܬܐܓܪܐ
ܠܥܒܕܐ ܕܐܘܡܢܘܬܗܘܢ ܡܬܒܥܝܢ.

* Fili mi, ſuper mortuo multas effunde lachrymas, dole, & cane lamentum: & prout eum decet, collige corpus ejus, nec ſepulturam ejus negligas. Vinum & refectio *dentur* hominibus lugentibus. Funus autem debito modo celebra die uno vel duobus, propter homines: deinde conſolationem admitte vitæ causâ: Quoniam triſtitia afflictionem parit. Sic enim cor mœrens acriùs quàm mors pauperes infringit curâ, & afflictionem affert. Nam vita pauperis eſt ad maledictionem cordis. Ne dedas cor tuum juramento: memento afflictionis, & miſſa fac peccata. Et divitiis ne fidas, quia nulla ſpes eſt in eis: qualis enim eſt avis cœli quæ volat & quieſcit, tales ſunt divitiæ coram hominibus: tibi delectationem, alii incommodum afferunt. Et memento rem eſſe tibi definitam: illi heri, tibi verò hodié: Et quemadmodum deſiit mortuus, ita deſiiſſe memoriam ejus: conſolationē igitur, egreſſâ animâ ejus, admitte. Sapientia ſcribæ ampliorem conciliat ei ſapientiam: & qui non ſtudet vanitatibus, hic ſapiens evadet. Quomodo enim ſapiens evadat aratri vomerem tenens, qui tauros agit, taurósq; ſtimulat? cujus confabulationes ſunt cum taurorum progenie? Cujus animus intentus eſt jugero ſementis ſuæ? cujus vigiliæ in opera ſua conficienda *occupantur*? Pari modo cuncti ſimul artifices agitantur, & noctu diuque hæc eadem meditantur, opus cælaturarum, gemmarum, atque margaritarum: & quidem curæ illorum ad artis ſuæ exercitium ſunt requiſitæ.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

16 * يا بني اكثر الدموع على الميت وارثا له ونح عليه * وادفن جسده كما يجب عليك ولا تتهاون
17 18 في دفنه * وهيئ الطعام والشراب للذين يلتمسون عليه * وليكن حزنك عليه بقدر ما يجب
19 يوما او يومين * من اجل الناس * وعز لمن يخلف من بعده * لان الحزن يولد الكرب *
20 وكذلك القلب الشديد الهم والغم يكسر المسكين * فالغم اشد من الموت ويهيج الحزن
21 والكآبة حياة المسكين * اذا دام الحزن كان لعنة * ولا تبذل نفسك للايمان * اذكر العقاب
22 واصرف الذنوب * ولا تتكل على المال * لانه لا رجاء عليه * لانه مثل طائر السماء الذي
23 يطير وينزل * كذلك المال بين يدي الناس * يفرحك الواحد ويحزنك الآخر * واذكر
24 انه لا يزول الى الابد * لك اليوم ولصاحبك غدا * كما بطل الميت كذلك بطل ذكره تعزا
25 على الميت مع خروج نفسه * حكمة الكاتب تزيده عقلا * ومن لم يعتاد الاباطيل يتفقه
26 الحكمة * فماذا يتحكم الاكار الماسك حربة الفدان * وانما عقله وذهنه مع الثيران
27 وحديثه مع العجاجيل * وانما قلبه في القمح الذي هو قياس بذره * وسهره في الفراغ
28 من عمله وخدمته * كذلك فرع كل صانع الى اعماله والليل والنهار يفكرون في صناعاتهم *
الصاغة والنقاشون واصحاب اللؤلؤ * انما حسابهم بصناعاتهم واعمالهم *

O fili mi, ſuper mortuo copioſas eff[illegible] lachrymas, luge illum, ac lamentare [illegible] jú que corpus pro tuo debito, ſepelique [illegible] negligito ſepulturam ejus. Et cibum ac potum præpara iis qui eum lamentantur. Sit autem triſtitia tua ſuper eum pro debiti ratione, uno aut altero die propter homines: tum ſucceſſorem ej[illegible] conſolare: Quoniam triſtitia mœrorem gignit. Atque ita cor vehementi mærore ac triſtitia affectum, frangit pauperem (acerbior eſt enim morte mæror) & triſtitiam ac dolorem excitat vitæ pauperis: quandiu duraverit mæſtitia, tandiu erit in maledictionem. Ne dedas teipſum juramento. memento punitionis, & amove ſcelera. Et divitiis ne confidas, quia nulla ſpes eſt in eis. Ut enim volucre cœli, quod volitat [illegible] tum quieſcit; ita divitiæ inter manus hominū: aliæ te exhilarant, aliæ con[illegible] ſtant. Memento etiam eas non ſemper ibidem manere, ſed apud te hodie, cras apud ſocium tuum. [illegible]ut deſiit mortuus ita deſiit ejus memoria. Conſolationem percipe ſuper mortuo, cùm egreſſa fuerit anima ipſius. Sapientia ſcribæ a[illegible] illi judicium: & qui non aſſueſcit vanitatibus, acutæ erit ſapientiæ. Quo[illegible] pacto ſapiat arator haſtile tenens [illegible] tri? mens enim & animus ejus cum [illegible] bus, ejúſque ſermo cum vitulis [illegible] quidem illius in frumento quod [illegible] ſura ſementis ejus, verſatur; & [illegible] ipſius in opere officióque ſuo [illegible] Similiter omnium artificum [illegible] circa opificia ipſorum, & nocte [illegible] de ſuis artibus cogitant: [illegible] atque ſculptorum, [illegible]onúmque [illegible] cum ſupputatio circa proprias [illegible] artes & opificia verſatur:

Verſio VULG. LAT.

29 Sic faber ferrarius ſedens juxta incudem, & conſiderans
opus ferri: Vapor ignis uret carnes ejus, & in calore
30 fornacis concertatur: Vox mallei innovat aurem ejus, &
31 contra ſimilitudinem vaſis oculus ejus: Cor ſuum dabit
in conſummationem operum, & vigilia ſua ornabit in
32 perfectionem. Sic figulus ſedens ad opus ſuum, convertens pedibus ſuis rotam, qui in ſolicitudine poſitus eſt
ſemper propter opus ſuum, & in numero eſt omnis ope-
33 ratio ejus. In brachio ſuo formabit lutum, & ante pe-
34 des ſuos curvabit virtutem ſuam. Cor ſuum dabit ut conſummet linitionem, & vigilia ſua mundabit fornacem.
35 Omnes hi in manibus ſuis ſperaverunt, & unuſquiſque
36 in arte ſua ſapiens eſt. Sine his omnibus non ædificatur
37 civitas. Et non inhabitabunt, nec inambulabunt, & in
38 eccleſiam non tranſilient. Super ſellam judicis non ſedebunt, & teſtamentum judicii non intelligent, neque palàm facient diſciplinam & judicium, & in parabolis non
39 invenientur: Sed creaturam ævi confirmabunt, & deprecatio illorum in operatione artis, accommodantes animam
ſuam, & conquirentes in lege Altiſſimi.

CAP. XXXIX.

1 Sapientiam omnium antiquorum exquiret ſapiens, &
2 in prophetis vacabit. Narrationem virorum nominatorum conſervabit, & in verſutias parabolarum ſimul introibit.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

29 † Οὕτως χαλκεὺς καθήμενος ἐγγὺς ἄκμονος, † καὶ καταμανθάνων (μ) ἀργῷ σιδήρῳ. † ἀτμὶς πυρὸς (ν) πήξει σάρκας αὐτοῦ,
30 † καὶ ἐν θέρμῃ καμίνου διαμαχήσεται. † Φωνὴ σφύρης καινιεῖ τὸ οὖς αὐτοῦ, † καὶ κατέναντι ὁμοιώματος σκεύους οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ.
31 † Καρδίαν αὐτοῦ δώσει εἰς συντέλειαν ἔργων, † καὶ ἡ ἀγρυπνία
32 αὐτοῦ κοσμῆσαι ἐπὶ συντελείας. † (u) Οὕτω κεραμεὺς καθήμενος ἐν ἔργῳ αὐτοῦ, † καὶ συστρέφων ἐν ποσὶν αὐτοῦ τροχὸν, † ὃς ἐν μερίμνῃ κεῖται διαπαντὸς ἐπὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ, † καὶ ἐναρίθμιος πᾶσα
33 ἡ ἐργασία αὐτοῦ. † Ἐν βραχίονι αὐτοῦ τυπώσει πηλὸν, † καὶ πρὸ
34 ποδῶν κάμψει ἰσχὺν αὐτοῦ· † Καρδίαν ἐπιδώσει συντελέσαι τὸ χρῖσμα, † καὶ ἡ ἀγρυπνία αὐτοῦ καθαρίσαι κάμινον. † Πάντες οὗτοι
35 εἰς χεῖρας (a) αὐτῶν ἐνεπίστευσαν, † καὶ ἕκαστος ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ σοφίζεται.
36 † Ἄνευ αὐτῶν οὐκ (ξ) οἰκισθήσεται πόλις, † Καὶ οὐ παροική-
37 σουσιν, οὐδὲ περιπατήσουσιν· † καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ οὐχ ὑπεραλοῦνται·
38 † Ἐπὶ δίφρον (ο) δικαστοῦ οὐ καθιοῦνται, † καὶ διαθήκην κρίματος οὐ διανοηθήσονται, † οὐδὲ μὴ ἐκφάνωσιν (π) δικαιοσύνην καὶ κρίμα·
39 † καὶ ἐν παραβολαῖς οὐχ εὑρεθήσονται. † Ἀλλὰ κτίσμα αἰῶνος στηρίσουσι· † καὶ ἡ δέησις αὐτῶν ἐν ἐργασίᾳ τέχνης. † πλὴν τοῦ (ρ) ἐπιδόντος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ (σ) διανοουμένου ἐν νόμῳ ὑψίστου.

MS. A. (μ) ἔργον σιδήρου. (ν) τήξει (u) Οὕτως (a) ἑαυτῶν, (ξ) οἰκήσονται (ο) δυνάσται οὐ *καθιοῦνται, (π) παιδείαν (ρ) ἐπιδιδόντος. (σ) διανοουμένῳ

ΚΕΦ. λθ'.

1 † Σοφίαν πάντων ἀρχαίων ἐκζητήσει, † καὶ ἐν προφητείαις
2 ἀσχοληθήσεται. † (α) Διηγήσεις ἀνδρῶν ὀνομαστῶν συντηρήσει, † καὶ ἐν στροφαῖς παραβολῶν συνεισελεύσεται.

MS. A. (α) Διήγησιν

Cum Tranſlatione LATINA.

Sic faber ferrarius ſedens juxta incudem, & 29
(m) addiſcens pigro ferro. Vapor ignis (n) durabit carnes ejus, et in calore fornacis concertabit. Vox (o) mallei innovabit aurem ejus: 30
& contra ſimilitudinem vaſis oculi ejus. Cor 31
ſuum dabit in conſummationem operum: &
vigilia ejus, ornare in perfectionem. Sic figu- 32
lus ſedens ad opus ſuum, & convertens pedibus ſuis rotam, qui in ſolicitudine poſitus eſt
ſemper in opus ſuum, & in numero omnis
operatio ejus. In brachio ſuo formabit lu- 33
tum: & ante pedes curvabit virtutem ſuam.
Cor ſuum dabit, ut conſummet linitionem: et 34
vigilia ejus, mundare fornacem. Omnes hi 35
in manibus ſuis ſperaverunt: et unuſquiſque in
arte ſua ſapiens eſt. Sine ipſis non ædificabitur 36
civitas: Nec inhabitabunt, nec (p) inambula- 37
bunt. Et in Eccleſia non tranſilient, Super ſellam 38
judicis non ſedebunt, & teſtamentum ju-
dicii non intelligent: neque palàm facient ju- 39
ſtitiam, et judicium: et in parabolis non invenientur. (q) Sed creaturam ævi confirmabunt.
Et deprecatio eorum in operatione artis. (r) Tantummodò accommodantis animam ſuam, & conquirentis in lege Altiſſimi.

CAP. XXXIX.

Sapientiam omnium antiquorum exquiret [ſa- 1
piens,] & in prophetiis vacabit. Narrationes 2
virorum nominatorum conſervabit: & in verſutias parabolarum ſimul introibit.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

29 * ܠܡܬܒ ܥܠ ܟܘܪܐ ܘܡܣܬܟܠܘ ܒܡܐܢܝ ܡܬܩܠܐ. ܟܕ ܫܠܗܒܝܬܐ ܕܢܘܪܐ ܡܦܩܥܢ
30 ܒܣܪܗ. ܘܢܦܚ ܒܚܡܝܡܘܬܐ ܕܢܘܪܐ. * ܠܡܠܬܐ ܡܬܚܫܒܐ ܢܪܡܐ ܐܝܕܗ. ܘܠܕܘܡܝܐ ܕܥܒܕܗ
32 ܚܝܪܢ ܥܝܢܘܗܝ. * ܗܟܢܐ ܐܦ ܦܚܪܐ ܝܬܒ ܥܠ ܓܝܓܠܐ. ܘܡܪܝܫ ܒܪܓܠܘܗܝ ܡܐܢܐ.
33 ܥܝܢܘܗܝ ܒܡܐܢܘܗܝ ܕܟܠ ܥܒܕܗ. * ܘܕܪܥܘܗܝ ܡܫܥܒܕܝܢ ܛܝܢܐ. ܘܥܕܠܐ ܡܐܬ. ܟܦܝܦ
34 ܘܓܚܢ. * ܘܠܒܗ ܗܘ ܠܫܘܡܠܝ ܥܒܕܗ. ܘܫܗܪܗ. ܠܡܬܩܢܘ ܐܬܘܢܗ. * ܟܠܗܘܢ
35 ܗܠܝܢ. ܡܛܠ ܦܘܪܢܣܗܘܢ. ܘܟܠ ܚܕ ܒܥܒܕܐ ܕܐܘܡܢܘܬܗܘܢ ܡܬܚܦܛܝܢ.
36 * ܘܒܠܥܕܝܗܘܢ ܠܐ ܡܬܝܬܒܐ ܡܕܝܢܬܐ. ܘܐܬܪ ܕܥܡܪܝܢ ܠܐ ܟܦܢܝܢ. ܒܪܡ ܒܡܠܟܐ
37 ܕܥܡܐ ܠܐ ܢܬܒܘܢ. ܘܒܟܢܘܫܬܐ ܠܐ ܢܬܪܝܡܘܢ. * ܘܥܠ ܟܘܪܣܝܐ ܕܕܝܢܐ ܠܐ ܢܬܒܘܢ.
38 ܘܢܡܘܣܐ ܘܕܝܢܐ ܠܐ ܢܣܬܟܠܘܢ. * ܠܐ ܢܫܟܚܘܢ ܡܪܕܘܬܐ ܕܚܟܡܬܐ. ܘܡܬܠܐ ܕܚܟܝܡܐ
ܠܐ ܢܣܬܟܠܘܢ. ܡܛܠ ܕܒܥܒܕܘܗܝ ܕܥܠܡܐ ܗܢܘܢ ܢܗܝܪܝܢ. ܘܪܢܝܗܘܢ ܒܥܒܕܐ
ܕܐܘܡܢܘܬܗܘܢ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܠܛ *

1 * ܒܪܡ ܗܘ ܕܝܗܒ ܢܦܫܗ ܠܦܘܠܚܢܗ ܕܐܠܗܐ. ܘܠܡܣܬܟܠܘ ܒܢܡܘܣܐ ܕܚܝܐ. ܐܝܟ
2 ܚܟܡܬܐ ܕܟܠܗܘܢ ܩܕܡܝܐ ܢܒܥܐ. ܘܠܘܬ ܢܒܝܐ ܩܕܡܝܐ ܢܬܦܢܐ. * ܘܫܘܥܝܬܐ
ܕܟܠ ܢܫܐ ܕܥܠܡܐ ܢܐܠܦ. ܘܥܘܡܩܝܗܝܢ ܢܬܒܩܐ.

* Furno aſſidere, & inſtrumenta ponderis intelligere, *dum* flāmæ ignis carnem ejus rumpunt, & ignis æſtu comburitur. Ad rem men- 30
te conceptam manum admovet, & ad operis
ſui idæam oculi ejus ſunt intenti. Similiter 32
etiam figulus rotæ aſſidens, & inſtrumentum
ſuâ plantâ agitans, oculos in totius operis
ſui vaſa *intendit*. Et brachia ejus lutum ſub- 33
igunt; & antequam moriatur, curvus eſt atq;
inflexus Et animus ejus in opere perficiundo 34
verſatur, & vigiliæ ejus in fornace ſua fabricanda. Hi omnes, ſui commodi cauſâ, & ſin- 35
guli in propriæ artis exercitio induſtriam
collocant. Et ſine his non colitur urbs: & 36
ubi habitant, non patiuntur famem. Verùm
ad conſilium populi minimè ſedebunt, & in
concione haud eminebunt, Nec in tribunali 37
judicii ſedebunt, neq; ſtatuta aut judicia intelligent: Diſciplinam ſapientiæ minimè per- 38
cipient, nec proverbia ſapientum intelligent.
Nam in negotiis ſecularibus hi ſunt perſpicaces, & de arte ſua exercenda cura illorum eſt.

Furno aſſidere (29)

CAP. XXXIX.

Is autem qui cultui divino, & legi vitæ in- 1
telligendæ ſe dedit, ſimili majorum omnium
ſapientiâ perquiret, & ad priſcos prophetas ſe convertet. Omnium mundi hominum 2
narrationes addiſcet, & profunda quæque
conſiderabit:

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

29 *يبغي الجلوس على الكور * ويفكرون في مثاقيل الميزان * ووهج النيران يقطع جسد
30 الحداد * ويحرق ويلتهب بحرارة النار * وعلى ما يدل عقله كذلك يضرب بيده * وفي صورة
32 عمله يثبت عينيه * كذلك وصاحب الفخار الجالس على البكرة يدير البكرة برجله *
33 وعيناه تلحظ ما تعمل يداه * ويقعقع الطين بذراعه * وهو من قبل موته منحني منكب *
34 35 * وانما قلبه كله ليفرغ من عمله الذي بيده * ويسهر لينال القوت * جميع هولاء الصنايع
كلهم انما حرصهم لما يصلحهم في معاشهم * وكل رجل منهم يتعلم * ويلتمس احكام عمله الذي
36 يعمل * ولا تعمر المدينة ان لم يكونوا فيها * ولا يجوعون حيث ما كانوا * لكنهم لا يجلسون
37 في راس الشعب * ولا يرتفعون في الجماعة * ولا يجلسون على كرسي القضاء * ولا يفهمون
38 العهود والاحكام * ولا يدركون معاني الحكمة * ولا يعتبرون بامثال الحكماء * لانهم ذهنهم
نافذ ماضي في صنايع الدنيا * وهمهم في صناعاتهم *

* الفصل التاسع والثلثون *

1 * فاما من يبذل نفسه ليسعى في مخافة الله وليفهم
سنة الحياة * فليطلب الحكمة كما طلبها جميع الاولين * ليطلع على كتب الانبياء
2 الماضيين * وليفهم احاديث عظماء اهل الدنيا * وليتفكر في الامور الماضية *

Solerter aſſident camino, libræque ponde- 29
ra meditantur. Ignium vapor fabri ferrarii corpus diſrumpit, & ignis æſtu aduritur atque inflammatur. Et prout in- 30
dicat ipſi mens ejus, ita manu ſuâ percutit, & in operis ſui figura oculos defigit. Sic etiam figulus, rotæ aſſidens ro- 32
tam pede verſat, oculique ejus intuentur quod manus ejus operatur, Et brachio ſuo 33
lutum crepitare facit; & eſt ante mortem ſuam inflexus & incurvus: Totus deni- 34
que animus ejus eſt ad abſolvendum opus quod præ manibus habet, & vigiliæ ejus ad acquirendum alimentum. Omnes hu- 35
juſmodi artes exercentium ſtudium in his quæ ad proprium ipſorum victum, poſitum eſt: & quilibet eorum addiſcit & quærit res ad opus quod exercet pertinentes Nec floret urbs, niſi adſint in ea; & 36
ubicunque fuerint, minimè eſuriunt. Attamen præcipuas in populo ſedes non obtinebunt, nec provehentur in cœtu, Nec ſu- 37
per tribunale judicii ſedebunt, & teſtamenta ac jura non intelligent, Sapientiæ 38
ſenſus non aſſequentur, nec animadvertent proverbia ſapientum: quoniam ingenium eorum penetrans eſt & acutum in artibus mundi, & ſtudium illorum in opificiis ſuis.

CAP. XXXIX.

At verò qui animum ſuum addixerit 1
ad inſtituendam vitam in timore Dei, & legem vitæ intelligendam, is quidem ſapientiam quæret quemadmodum quæſierunt eam prædeceſſores omnes, & ad præteritorum prophetarum libros ſe convertet. Terri- 2
colarum prudentum dicta animo concipiet, & res præteritas meditabitur.

Verſio VULG. LAT.

3 Occulta proverbiorum exquiret, & in abſconditis para-
4 bolarum converſabitur. In medio magnatorum miniſtra-
5 bit, & in conſpectu præſidis apparebit. In terram alie-
nigenarum gentium pertranſiet: bona enim & mala
6 in hominibus tentabit. Cor ſuum tradet ad vigilan-
dum diluculò ad Dominum, qui fecit illum, & in con-
7 ſpectu Altiſſimi deprecabitur. Aperiet os ſuum in ora-
8 tione, & pro delictis ſuis deprecabitur. Si enim Domi-
nus magnus voluerit, ſpiritu intelligentiæ replebit il-
9 lum: Et ipſe tanquam imbres mittet eloquia ſapientiæ
10 ſuæ, & in oratione confitebitur Domino: Et ipſe di-
riget conſilium ejus, & diſciplinam, & in abſconditis
11 ſuis conſiliabitur. Ipſe palàm faciet diſciplinam doctri-
12 næ ſuæ, & in lege teſtamenti Domini gloriabitur. Col-
laudabunt multi ſapientiam ejus, & uſque in ſeculum non
13 delebitur. Non recedet memoria ejus, & nomen ejus requi-
14 retur à generatione in generationem. Sapientiam ejus
15 enarrabunt gentes, & laudem ejus enuntiabit eccleſia. Si
permanſerit, nomen derelinquet plus quàm mille: & ſi
16 requieverit, proderit illi. Adhuc conſiliabor, ut enar-
17 rem: ut furore enim repletus ſum. In voce dicit; Ob-
audite me, divini fructus, & quaſi roſa plantata ſuper
18 rivos aquarum fructificate. Quaſi Libanus odorem ſua-
19 vitatis habete. Florete flores, quaſi lilium, & date odo-
rem, & frondete in gratiam, & collaudate canticum, &
benedicite Dominum in operibus ſuis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

3 †Ἀπόκρυφα παροιμιῶν ἐκζητήσει, †καὶ ἐν αἰνίγμασι παραβολῶν
4 ἀναστραφήσεται. †Ἀναμέσον μεγιστάνων ὑπηρετήσει, †καὶ ἔναντι
5 ἡγουμένου ὀφθήσεται. †Ἐν γῇ ἀλλοτρίων ἐθνῶν διελεύσεται,
6 †ἀγαθὰ γὰρ καὶ κακὰ (β) ἐν ἀνθρώποις ἐπείρασε. †Τὴν καρδίαν
αὐτοῦ ἐπιδώσει ὀρθρίσαι πρὸς κύριον τὸν ποιήσαντα αὐτὸν, †καὶ
7 ἔναντι ὑψίστου δεηθήσεται. †Καὶ ἀνοίξει (γ) τὸ στόμα αὐτοῦ ἐν
8 προσευχῇ, †καὶ περὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ δεηθήσεται. †Ἐὰν (δ) κύ-
ριος ὁ μέγας θελήσῃ, †πνεύματι συνέσεως (ε) ἐμπλησθήσεται.
9 †Αὐτὸς ἀνομβρήσει ῥήματα σοφίας αὐτοῦ, †καὶ ἐν προσευχῇ ἐξο-
10 μολογήσεται κυρίῳ. †Αὐτὸς κατευθυνεῖ βουλὴν αὐτοῦ καὶ ἐπιστήμην,
11 †καὶ ἐν τοῖς ἀποκρύφοις αὐτοῦ διανοηθήσεται. †Αὐτὸς (ζ) ἐκφανεῖ
παιδείαν διδασκαλίας αὐτοῦ, †καὶ ἐν νόμῳ (η) διαθήκης κυρίου
12 καυχήσεται. †Αἰνέσουσιν τὴν σύνεσιν αὐτοῦ πολλοί, (θ) †ἕως τοῦ αἰῶνος
13 οὐκ ἐξαλειφθήσεται. †Οὐκ ἀποστήσεται τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ, †καὶ
14 (ι) ὄνομα αὐτοῦ ζήσεται εἰς γενεὰς γενεῶν. †Τὴν σοφίαν αὐτοῦ
(κ) διηγήσονται ἔθνη, †καὶ τὸν ἔπαινον αὐτοῦ ἐξαγγελεῖ ἐκκλησία.
15 †Ἐὰν ἐμμείνῃ ὄνομα καταλείψει ἢ χίλιοι, †καὶ ἐὰν (λ) ἀναπαύσηται
16 ἐμποιεῖ αὐτῷ. †Ἔτι διανοηθεὶς (μ) ἐκδιηγήσομαι, †καὶ ὡς διχο-
17 μηνία ἐπληρώθην. †Εἰσακούσατέ μου υἱοὶ ὅσιοι, καὶ βλαστή-
18 σατε †ὡς ῥόδον φυόμενον ἐπὶ ῥεύματος (ν) ἀγροῦ. †Καὶ ὡς
19 λίβανος εὐωδιάσατε ὀσμήν, †Καὶ ἀνθήσατε ἄνθος ὡς κρίνον·
†διάδοτε ὀσμὴν καὶ αἰνέσατε ᾆσμα· †εὐλογήσατε κύριον ἐπὶ
πᾶσι τοῖς (ν) ἔργοις·

MS. A. (β) ἀνθρώποις (γ) στόμα (δ) ὁ κύριος (ε) ἐμπλήσει αὐτόν. (ζ) ἐκφαίνει (η) κυρίου διαθήκης (θ) καὶ ἕως (ι) τὸ ὄνομα αὐτοῦ ζήσεται (κ) διηγήσεται (λ) παύσηται (μ) ἐκδιηγηθήσομαι, (ν) ὑγροῦ· (ν) ἔργοις αὐτοῦ·

Occulta proverbiorum exquiret, & in ænigmatibus parabolarum converſabitur. In medio magnatorum miniſtrabit, & in conſpectu præſidis apparebit. In terram alienigenarum gentium pertranſiet: bona enim & mala in hominibus tentavit. Cor ſuum tradet ad vigilandum diluculò ad Dominum, qui fecit illum: & in conſpectu Altiſſimi deprecabitur. Et aperiet os ſuum in oratione: & pro delictis ſuis deprecabitur. Si Dominus magnus voluerit; ſpiritu intelligentiæ replebitur. Ipſe tanquam imbres emittet verba ſapientiæ ſuæ: & in oratione confitebitur Domino. Ipſe diriget conſilium ejus & ſcientiam, & in abſconditis ejus meditabitur. Ipſe palàm faciet diſciplinam doctrinæ ſuæ & in lege teſtamenti Domini gloriabitur. Collaudabunt multi intelligentiam ejus: (a) uſque in ſeculum non delebitur. Non recedet memoria ejus: & nomen ejus vivet in generationes generationum. Sapientiam ejus enarrabunt gentes: & laudem ejus enuntiabit eccleſia. Si permanſerit; nomen derelinquet pluſquàm mille: & ſi requieverit; acquirit ſibi. Adhuc meditatus enarrabo; & tanquam plenilunium, repletus ſum. Exaudite me, filii ſancti, & germinate quaſi roſa plantata ſuper rivum (b) agri. Et quaſi thus odorem ſuavitatis emittite: Et florete florem, quaſi lilium: diffundite odorem, & collaudate canticum. Benedicite Dominum in omnibus operibus:

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܚܟܡܬܐ ܕܡ̈ܬܠܐ ܢܐܠܦ. ܘܟܠ ܐܪ̈ܙܐ ܢܣܬܟܠ. * ܒܝܢܝ ܫܠܝ̈ܛܢܐ ܢܗܠܟ. 3 4
ܘܒܝܢܝ ܡܠ̈ܟܐ ܘܪ̈ܘܪܒܢܐ ܢܫܡܫ. * ܡ̈ܕܝܢܬܐ ܕܥܠܡܐ ܢܗܠܟ. ܛܒ ܘܒܝܫ ܒܥܠܡܐ 5
ܢܢܣܐ. * ܘܒܠܒܗ ܢܣܝܡ ܠܡܨܠܝܘ. ܘܡܢ ܩܕܡ ܐܠܗܐ ܢܒܥܐ ܪ̈ܚܡܐ. * ܢܦܬܚ 6 7
ܦܘܡܗ ܠܨܠܘܬܐ. ܘܥܠ ܚܛ̈ܗܘܗܝ ܢܒܥܐ ܛܒܬܐ. * ܘܒܪܘܚܐ ܕܣܘܟܠܬܢܘܬܐ ܢܬܪܕܐ. 8
* ܗܘ ܡܦܩ ܡܠܬܐ ܚܕ ܬܪ̈ܬܝܢ. ܘܢܫܒܚܘܢܗ ܒܬܪܥܝܬܗ. * ܗܘ ܢܣܬܟܠ ܡ̈ܠܐ ܘܚܟܡܬܐ. 9 10
ܘܢܣܬܟܠ ܒܟܣ̈ܝܬܐ. * ܗܘ ܢܦܩ ܚܟܡܬܐ ܕܝܘܠܦܢܐ. ܘܒܢܡܘܣܐ ܕܚ̈ܝܐ ܢܫܬܒܗܪ. 11
* ܘܢܐܠܦܘܢ ܣܓܝ̈ܐܐ ܡܢ ܚܟܡܬܗ. ܘܫܡܗ ܠܐ ܢܬܛܥܐ ܒܥܠܡܐ. * ܘܠܐ ܢܥܒܪ ܕܘܟܪܢܗ 12 13
ܥܕܡܐ ܠܥܠܡ. ܘܫܡܗ ܠܐ ܢܬܛܥܐ ܡܢ ܕܪ ܠܕܪ. * ܚܟܡܬܗ ܢܫܬܥܘܢ ܥܕ̈ܬܐ. 14
ܘܬܫܒܘܚܬܗ ܢܐܡܪ ܥܡܐ. * ܐܢ ܢܨܒܐ ܒܐܠܦ ܢܫܬܒܚ. ܘܐܢ ܢܫܬܘܩ ܒܥܡܐ ܙܥܘܪܐ. 15
* ܐܣܬܟܠܘ ܘܐܡܪ ܝܘܠܦܢܝ. ܐܝܟ ܣܗܪܐ ܠܬܪܥܣܪܐ. * ܫܡܥܘܢܝ ܙܕܝ̈ܩܐ. 16 17
ܘܢܦܪܥ ܒܣܪܟܘܢ ܐܝܟ ܫܘܫܢܐ. ܘܐܝܟ ܐܪ̈ܙܐ ܕܢܨܝܒܝܢ ܥܠ ܡܝ̈ܐ. * ܘܐܝܟ ܒܣ̈ܡܐ ܛܒ̈ܐ 18
ܢܦܘܚ ܪܝܚܟܘܢ. ܐܝܟ ܪܝܚܐ ܕܠܒܢܢ ܥܡ ܐܪ̈ܙܘܗܝ. ܘܐܝܟ ܥܩܪܐ ܕܫܘܫܢܐ ܕܡܠܟܐ. * ܐܪܝܡܘ 19
ܩܠܟܘܢ ܘܫܒܚܘ ܐܟܚܕܐ. ܘܐܘܕܘ ܠܐܠܗܐ ܥܠ ܟܠܗܘܢ ܥܒ̈ܕܘܗܝ. ܗܒܘ ܪ̈ܘܪܒܘܬܗ
ܒܬܫ̈ܒܚܬܐ. ܘܒܬܘܕܝܬܐ ܘܒܩܠܐ ܪܡܐ. ܘܗܟܢܐ ܐܡܪܘ.

Proverbiorum ſapientiam addiſcet, & arcana quæque intelliget: Inter præſides ambulabit, intérque reges ac magnates miniſtrabit. Orbis urbes perambulabit, bonum & malum in orbe experietur. In corde ſuo orare proponet, & à Deo miſericordiam poſtulabit: Os ſuum aperiet ad orandum, & pro peccatis ſuis bonum precabitur, Et in ſpiritu prudentiæ erudietur. In ſententias, pro una, duas producet, & de cogitatis ejus laudabunt illum. Is ſententias atque ſapientiam intelliget, & abſtruſa percipiet. Is doctrinæ ſapientiam proferet & in lege vitæ gloriabitur: Et ab ejus ſapientia multi diſcent, & nomen ejus oblivioni minimè tradetur in mundo. Non excidet ejus memoria in æternum uſque, nec oblivione delebitur nomen ejus ab ævo in ævum. Sapientiam ejus celebrabunt Eccleſiæ, & laudes ejus dicet populus. Si voluerit, inter mille laudabitur; ſi verò ſileat, inter populum exiguum. Animadvertite, & dicam doctrinam meam, ceu luna die duodecimo. Audite me juſti, & germinabit quaſi lilia caro veſtra, & quaſi cedri ſecus aquas plantatæ; Et veluti aromata ſuaviſſima olebit odor veſter, velut odor Libani cum cedris ſuis, ac velut radix lilii regii. Attollite vocem veſtram, ſimulque laudes canite, & Deo pro cunctis operibus ſuis gratias agite: præclara ejus facta cum laudibus, gratiarum actione, & elatâ voce recenſete, atque ita dicite;

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* وليعلم حكمة الامثال * وجميع ما غور من الكلام * ويدرك الامور الماضية * ويقف بين 3 4
يدي السلاطين * ويخدم الملوك والسلاطين * وليدخل المداين والبلدان وليلم جميع 5
ما يرى * ولا يخشى الشر * ويخلص لله تعالى قلبه بالصلوة * ويسأله الرحمة والمغفرة * ويفتح 6 7
فاه بالصلوة * ويطلب الخير والغفران لخطاياه وللموتى * ويحكم بروح العلم * ويخرج 8 9
الامثال والحكمة * ويعرف له بحسن رايه * ومعرفة الامثال والحكمة ويطلع على السراير * 10
* ويبدع الحكمة والتدبير * ويمدح بسنة الحياة * ويتعلم الناس كثير من حكمته * ولا 11 12
ينقطع اسمه من بين الناس * ولا يبيد ذكره الى الابد * ولا يزول اسمه من حقب الى حقب * 13
* يقص في المجامع حكمته ويمدحه الشعب * ان شاء مدح من الف من الناس * وان سكت 14 15
فهو شعب يسير * افهموا واقص عليكم علمي كالبدر في ليلة اثني عشر * اسمعوا مني 16 17
يا معشر الابرار * وبها تحسن اجسادكم بحسن البهاء * وكحسن الصنوبر المغروس على جدول
الماء * وكمثل الطيب المرتفع يطيب ريحكم * مثل ريح لبنان باشجاره * ومثل اصل 18
سوسنة الملك * ارفعوا اصواتكم بالشكر جميعا * واحمدوا الله على جميع اعماله * عدوا 19
اعاجيبه بالتسبيح والشكر * وبصوت عالي قولوا هكذا *

Sapientiam parabolarum & abſtruſa quæque ſermonum addiſcet, réſque præteritas aſſequetur: Ante principes aſſiſtet, & regibus atque præſidibus miniſtrabit: Urbes regioneſque penetrabit, quicquid viderit colliget, & malum non pertimeſcet. Cor ſuum Deo excelſo per orationem integrè dedet, & miſericordiam ac veniam ab eo petet: Os ſuum orando aperiet, & bonum ac indulgentiã tam peccatis ſuis quàm defunctis precabitur: Spiritu ſcientiæ ſapientiam acquiret, Et parabolas atque ſapientiam proferet; & de recta ſua mente laudabitur, Deque proverbiorum & ſapientiæ notitia: myſteria deprehendet, Et ſapientiam regendique normam declarabit, ac de lege vitæ gloriabitur. Ab ejus ſapientia plures homines diſcent, nec deficiet nomen ejus ab hominibus: Memoria ejus nunquam peribit, nec fama ejus excidet à generatione in generationem. Narrabitur in cœtibus ſapientia ejus, & laudabit eum populus. Si velit, in hominum millibus laudabitur; ſin autem ſileat, ipſe parvus eſt populus. Intelligite, & narrabo vobis ſcientiam meam veluti plenilunium nocte duodecimâ. Audite me ò cœtus Sanctorum, ac per illam pulchreſcent corpora venuſtate ſplendidiſſimâ, & tanquam pulcherrimæ abietes ſecus aquæ rivum plantatæ: Et tanquam thus eminentiſſimum redolebit odor veſter, ſicut odor Libani cum arboribus ejus, & ſicut radix lilii regii. Attollite ſimul voces veſtras cum gratiarum actione, Deumque de omnibus operibus ſuis celebrate, miracula ejus cum laude & gratiarum actione recenſete, & altâ voce dicite;

Verſio VULG. LAT.

20 Date nomini ejus magnificentiam, & confitemini illi in voce labiorum veſtrorum, & in canticis labiorum, & ci-
21 tharis, & ſic dicetis in confeſſione; Opera Domini uni-
22 verſa bona valdè. In verbo ejus ſtetit aqua ſicut congeries: & in ſermone oris illius ſicut exceptoria aquarum:
23 Quoniam in præcepto ipſius placor fit, & non eſt mino-
24 ratio in ſalute ipſius. Opera omnis carnis coram illo, &
25 non eſt quidquam abſconditum ab oculis ejus. A ſeculo uſque in ſeculum reſpicit, & nihil eſt mirabile in con-
26 ſpectu ejus. Non eſt dicere; Quid eſt hoc, aut quid eſt
27 iſtud: omnia enim in tempore ſuo quærentur. Benedictio
28 illius quaſi fluvius inundavit. Quomodò cataclyſmus aridam inebriavit; ſic ira ipſius gentes, quæ non exquiſierunt
29 eum, hæreditabit. Quomodò convertit aquas in ſiccitatem, & ſiccata eſt terra: & viæ illius viis illorum di-
30 rectæ ſunt: ſic peccatoribus offenſiones in ira ejus. Bona bonis creata ſunt ab initio, ſic nequiſſimis bona & mala.
31 Initium neceſſariæ rei vitæ hominum, aqua, ignis, & ferrum, ſal, lac, & panis ſimilagineus, & mel, & botrus uvæ,
32 & oleum, & veſtimentum. Hæc omnia ſanctis in bona, ſic
33 & impiis & peccatoribus in mala convertentur. Sunt ſpiritus, qui ad vindictam creati ſunt, & in furore ſuo con-
34 firmaverunt tormenta ſua. In tempore conſummationis effundent virtutem: & furorem ejus, qui fecit illos, placabunt.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

20 † Δότε τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μεγαλωσύνην, † ϗ ἐξομολογήσασθε ἐν αἰνέσει αὐτοῦ, † ἐν ᾠδαῖς χειλέων ϗ ἐν κινύραις· † ϗ οὕτως ἐρεῖτε
21 ἐν ἐξομολογήσει, † Τὰ ἔργα κυρίου πάντα ὅτι καλὰ σφόδρα, † ϗ πᾶν πρόσταγμα ἐν καιρῷ αὐτοῦ (ξ) ἔσται, † πάντα γὰρ ἐν καιρῷ αὐτοῦ
22 ζητηθήσεται. † Ἐν λόγῳ αὐτοῦ ἔστη ὡς θημωνία ὕδωρ, ϗ ἐν ῥή-
23 ματι στόματος αὐτοῦ ἀποδοχεῖα ὑδάτων. † Ἐν προστάγματι αὐτοῦ πᾶσα ἡ εὐδοκία, † ϗ οὐκ ἔστιν ὃς ἐλαττώσει τὸ σωτήριον
24 αὐτοῦ. † Ἔργα πάσης σαρκὸς ἐνώπιον αὐτοῦ, † καὶ οὐκ ἔστι
25 κρυβῆναι ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. † Ἀπὸ τοῦ αἰῶνος εἰς τὸν αἰῶνα ἐπέβλεψε, † ϗ (ο) οὐθὲν ἐστι (π) θαυμάσιον ἐναντίον αὐτοῦ.
26 † Οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, Τί τοῦτο; εἰς τί τοῦτο; † πάντα γὰρ εἰς (ρ) χρείας αὐ-
27 τῶν ἔκτισται. † Ἡ εὐλογία αὐτοῦ ὡς ποταμὸς ἐπεκάλυψεν,
28 Καὶ ὡς κατακλυσμὸς ξηρὰν ἐμέθυσεν. † οὕτως ὀργὴν αὐτοῦ
29 ἔθνη κληρονομήσει, (σ) † Ὡς μετέστρεψεν ὕδατα εἰς ἅλμην. † Αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ τοῖς ὁσίοις εὐθεῖαι, † οὕτως τοῖς ἀνόμοις προσκόμματα.
30 † Ἀγαθὰ τοῖς ἀγαθοῖς ἔκτισται ἀπ' ἀρχῆς, † οὕτως τοῖς ἁμαρτω-
31 λοῖς κακά. † Ἀρχὴ πάσης χρείας εἰς ζωὴν ἀνθρώπου, † ὕδωρ, (τ) πῦρ, ϗ σίδηρος, ϗ (υ) ἅλα, ϗ σεμίδαλις † πυροῦ, ϗ μέλι,
32 ϗ γάλα, † αἷμα σταφυλῆς, ϗ ἔλαιον, ϗ ἱμάτιον. † Ταῦτα πάντα τοῖς εὐσεβέσιν εἰς ἀγαθά, οὕτως τοῖς ἁμαρτωλοῖς τραπήσεται εἰς κακά.
33 † Ἔστι πνεύματα ἃ εἰς ἐκδίκησιν ἔκτισται, † καὶ ἐν θυμῷ αὐτῶν
34 ἐστερέωσε μάστιγας αὐτῶν. † (ᵘ) Καὶ ἐν καιρῷ συντελείας ἰσχὺν ἐκχέουσιν, † ϗ τὸν θυμὸν τοῦ ποιήσαντος αὐτοὺς κοπάσουσιν.

MS.A. (ξ) ἔσται, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, Τί τοῦτο, εἰς τί τοῦτο; πάντα γὰρ ἐν καιρῷ (ο) οὐδὲν (π) θαυμαστὸν (ρ) χρείαν (σ) Αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ τοῖς ὁσίοις εὐθεῖαι, οὕτως τοῖς ἀνόμοις προσκόμματα, Ὡς μετέστρεψεν ὕδατα εἰς ἅλμην. Ἀγαθὰ τοῖς ἀγαθοῖς (τ) ϗ πῦρ, (υ) ἅλας, ϗ σεμίδαλις, πυρός, (ᵘ) Ἐν

Cum Tranſlatione LATINA.

Date nomini ejus magnificentiam, et confitemini in laudatione ejus, in canticis labiorum, & in citharis. Et ſic dicetis in confeſſione; Opera 20 21
Domini univerſa (c) quia bona valde: & omne præceptum in tempore ſuo erit, (d) omnia enim in tempore ſuo quærentur. In verbo ejus ſtetit aqua, 22
ſicut congeries, & in ſermone oris illius, exceptoria aquarum. In præcepto ipſius omne beneplaci- 23
tum: & non eſt qui minuat ſalutare illius. Ope- 24
ra omnis carnis coram illo: & non eſt abſcondi ab oculis ejus. A ſeculo in ſeculum re- 25
ſpexit: et nihil eſt admirabile in conſpectu illius. Non eſt dicere; Quid eſt hoc? ad quid hoc? (e) 26
Omnia enim ad uſus ipſorum creata ſunt. Bene- 27
dictio illius, quaſi fluvius inundavit, Et quo- 28
modò cataclyſmus, aridam inebriavit. Sic iram ſuam, gentes hæreditare faciet, Sicut convertit 29
aquas in ſalſuginem. Viæ illius ſanctis directæ: ſic iniquis offenſiones. Bona bonis creata ſunt ab 30
initio: ſic peccatoribus mala. Principium omnis 31
rei neceſſariæ ad vitam hominis, aqua, ignis, & ferrum, & ſal, & ſiligo tritici, & mel, & lac, ſanguis uvæ, & oleum, & veſtimentum. Hæc omnia 32
ſanctis in bona: ſic peccatoribus in mala convertentur. Sunt ſpiritus, qui ad vindictam creati 33
ſunt: & in furore ſuo confirmaverunt flagella (f) ſua. Et in tempore conſummationis effundunt 34
virtutem: et furorem ejus, qui fecit illos ſedabunt.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܥܒܕܘܗܝ ܟܠܗܘܢ ܕܐܠܗܐ ܐܝܟ ܚܕܐ ܫܦܝܪܝܢ. ܘܟܠܗܘܢ ܠܚܫܚܬܗܘܢ ܐܬܒܪܝܘ. ܘܠܝܬ ܠܡܐܡܪ: 20
ܗܢܐ ܠܡܢܐ. ܘܗܢܐ ܠܡܢܐ. ܡܛܠ ܕܟܠܗܘܢ ܒܦܐܝܘܬܐ ܥܒܝܕܝܢ. ܘܠܝܬ ܠܡܐܡܪ: ܗܢܐ
ܒܝܫ. ܘܗܢܐ ܛܒ. ܡܛܠ ܕܟܠܗܘܢ ܒܙܒܢܗܘܢ ܡܬܥܫܢܝܢ. * ܒܡܐܡܪܗ ܡܕܢܚ ܫܡܫܐ. 21
ܘܒܡܐܡܪܗ ܗܘ ܡܥܪܒ ܠܗ. * ܒܚܕܘܬܐ ܨܒܝܢܗ ܡܬܥܒܕ. ܘܠܝܬ ܕܡܟܣ ܠܦܘܩܕܢܗ. 22
* ܥܒܕܘܗܝ ܕܟܠ ܒܢܝ ܒܣܪܐ ܠܘܩܒܠܗ. ܘܠܝܬ ܕܛܫܐ ܡܢ ܩܕܡܘܗܝ. * ܠܝܬ ܕܙܥܘܪ 23 25
ܘܣܓܝ ܩܕܡܘܗܝ. ܘܠܝܬ ܕܚܣܝܢ ܘܩܫܐ ܠܩܘܒܠܗ. * ܒܘܪܟܬܗ ܐܝܟ ܢܗܪܐ ܪܕܝܐ. ܘܐܝܟ 26
ܢܗܪܐ ܠܥܠܡܐ ܡܪܘܝܐ. * ܗܟܢܐ ܪܘܓܙܗ ܠܥܡܡܐ ܕܐܢ. ܘܗܦܟ ܐܪܥܐ ܕܫܩܝܐ ܠܡܠܚܐ. 27 28
* ܐܘܪܚܬܗܘܢ ܕܙܕܝܩܐ ܬܪܝܨܢ ܩܕܡ ܐܦܘܗܝ. ܐܦ ܠܪܘܫܥܐ ܗܦܟܢ ܠܬܘܩܠܬܐ. * ܛܒܬܐ ܡܢ 29
ܪܫܝܬܐ ܠܛܒܐ ܐܬܒܪܝܬ. ܐܦ ܠܚܛܝܐ. ܐܢ ܛܒ ܐܢ ܒܝܫ. * ܪܝܫ ܟܠܗܘܢ ܣܘܢܩܢܐ 30
ܕܡܬܒܩܝܢ ܠܚܝܐ ܕܒܢܝ ܐܢܫܐ. ܡܝܐ ܘܢܘܪܐ. ܘܦܪܙܠܐ ܘܡܠܚܐ. ܘܚܛܐ ܘܬܪܒܐ. ܘܚܠܒܐ
ܘܕܒܫܐ. ܘܥܢܒܐ ܘܚܡܪܐ ܘܡܫܚܐ. ܘܬܟܣܝܬܐ ܘܠܒܘܫܐ. * ܟܠܗܘܢ ܗܠܝܢ ܠܛܒܐ 31
ܡܘܬܪܝܢ. ܘܠܒܝܫܐ ܠܠܘܛܬܐ ܡܬܗܦܟܝܢ. * ܐܝܬ ܪܘܚܐ ܕܠܬܒܥܬܐ ܐܬܒܪܝ. ܘܒܪܘܓܙܗܘܢ 32
ܛܘܪܐ ܥܩܪܝܢ. ܘܒܙܒܢܐ ܕܪܘܓܙܐ ܚܝܠܗܘܢ ܡܚܘܝܢ. ܘܪܘܚܐ ܕܥܒܕ ܐܢܘܢ ܡܢܝܚܝܢ.
* ܢܘܪܐ ܘܒܪܕܐ. ܘܟܐܦܐ ܕܡܘܬܐ. ܟܠܗܘܢ ܗܠܝܢ ܠܕܝܢܐ ܐܬܒܪܝܘ. * ܚܝܘܬܐ ܒܥܪܝܬܐ ܘܥܩܪܒܐ 33 34
ܘܚܘܘܬܐ. ܣܝܦܐ ܕܬܒܥܬܐ ܠܡܘܒܕܘ ܠܪܘܫܥܐ.

Omnia ſimul opera Dei ſunt decora, & omnia ſuis creata ſunt functionibus, nec eſt cur dicamus, Ad quid hoc? & quorſum hoc eſt? nam omnia convenienter ſunt facta, nec eſt cur dicamus, Hoc malum, & hoc bonum eſt; omnia enim ſuo tempore vigebunt. 20
Dicto ſuo ſolem oriri facit, dictóque ſuo ipſe occumbere facit eundem. 21
Alacriter fit voluntas ejus, nec eſt qui præceptum ejus retardet. 22
Opera omnium carneorum ſunt in conſpectu ipſius, nec eſt quod præſentiam ejus lateat. 23
Non eſt paucum & multum coram ipſo, nec forte ac durum in conſpectu ejus. 25
Benedictio ejus fluminis inſtar emanat, & fluminis inſtar ſecula irrigat. 26
Eodem modo ira ejus populos judicat, & terram eorum irriguam in ſalem convertit. 27
Viæ juſtorum rectæ ſunt coram ipſius facie, & hæc rurſum ad impios eſt converſa. 28
Bonum ab initio creatum eſt bonis, & ſceleratis etiam ſivè bonum ſive malum. 29
Præcipuum rerum omnium quæ relinquuntur ad vitá humanam, ſunt aqua, & ignis, ferrum, ſal, frumentum, adeps, lac, mel, uvæ, vinum, oleum tegumentum, ac veſtimentum: 30
Hæc omnia bonis proficiunt, malis autem in maledictionem vertuntur. 31
Sunt ſpiritus qui ad ultiones creati ſunt, ſuóque furore montes eradicant, tempore iræ potentiam ſuam oſtendunt, & ſpiritum ejus qui creavit ipſos, ſedant. 32
Ignis, grando, & lapides exitiales; hæc omnia ad judicium creata ſunt: 33
Beſtiæ feroces, ſcorpiones, atque ſerpentes ſunt gladius vindictæ ad perdendos impios. 34

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

20 * جميع أعمال الله حسنة جميلة * وكلها خلقت لما ينبغي ويحتاج اليه * ولا يقدر أحد يقول
لماذا خلق هذا أفضل من هذا * لأن جميع الأشياء خلقت بقدر معلوم ولن يقدر أحد يقول
21 هذا أنفع من هذا * لأن كل واحد منها ينفع في وقت يحتاج اليه * تطلع الشمس بأمره * وتغيب
22 23 بأمره * بالفرح والسرور تطلع * وتتبع مسرته * ولا تخالف لشيء من أمره * أعمال كل ذوي لحم
25 بين يديه * ولا يخفى عليه خافية * وليس بين يديه شيئا أكثر ولا أقل * ولا أقوى ولا أشد *
26 27 * وإن بركته تفيض على العالمين مثل النهر * كذلك غضبه يعاقب الشعوب * ويصير أرض
28 29 شهوتهم مالحة سبخة * سبل الأبرار مستقيمة بين يديه * ويجزي المنافقين بأعمالهم * الخير في
قديم الدهر خلق للأبرار * والمنافقون يجزون بما قدموا * خيرا كان أو شرا * أفضل ما ينبغي
30 لحياة الناس * الماء والنار * والحديد والملح والحنطة * والشحم واللحم * واللبن * والعسل والعنب *
31 والخمر * والدهن * والكسوة * وجميع هذه الأشياء تنفع الأبرار وتصير لعنة على الأشرار *
32 * من الرياح ما خلقت لتقلع الأشجار وتقلع الجبال بشدتها * وعند السخط تظهر قوتها *
33 34 وتتم مشيئة خالقها * النار والبرد وحجارة الموت * جميع هذه الأنواع خلقت للانتقام * الجوارح
والعقارب والأحناش حربة للانتقام * لتهلكهم وتنتقم منهم *

Omnia Dei opera bona ſunt ac pulchra, et omnia ad id quod congruũ ac neceſſarium eſt, creata ſunt; nec quiſquã dicere poteſt, Quare hoc illo præſtantius creatum eſt? nam res omnes præfinitâ menſurâ creatæ ſunt, nec quiſquã dicere poteſt, Hæc eſt utilior illâ: quoniã unaquæque earum, quo tempore opus fuerit, utilis eſt. 20
Ejꝰ imperio ſol oritur, ejuſdemque juſſu occidit: 21
Cum lætitia & exultatione exoritur, ejuſque voluntati obſequitur, nec ejꝰ mandato ullatenus contradicit. 22
Actiones omniũ carne præditorũ corã eo ſunt, nec ullũ latet eum ſecretum: 23
Nec eſt in conſpectu ipſius quicquam amplius aut minus, nec fortius aut durius. 25
Et verò benedictio ejus tanquam fluvius creaturas inundat: 26
Paritérque ira ipſius animadvertit in populos, & gratiſſimam eis tellurem, ſalſam reddit ac paludoſam. 27
Semitæ juſtorum rectæ ſunt corã eo, ſceleroſos autem ſuiſipſorũ factis remunerabitur. 28
Bonũ ab initio ſeculi creatum fuit juſtis, impii verò his quæ præmiſerint, ſive bona fuerint ſive mala, compenſabuntur. 29
Summa eorum quæ neceſſaria ſunt humanæ vitæ, ſunt aqua, ignis, ferrum, ſal, frumentum, adeps, caro, lac, mel, uvæ, vinum, oleum, & indumentum: 30
Et hæc omnia ſanctis proſunt, improbis autem cedunt in maledictionem. 31
Ventorũ quidam creati ſunt ad diſrumpendas arbores monteſq; ſuo impetu evellendos: & indignationis tempore vim ſuã oſtendunt, & creatoris ſui voluntatem explent. 32
Ignis, grando, et lapides funeſti, omnes inquam hujuſmodi ſpecies, ad ultionem creatæ ſunt. 33
Feræ beſtiæ, ſcorpiones, ac ſerpentes, in lanceam ad vindictam, ut perimant eos, & ulciſcantur ab eis. 34

Verſio VULG. LAT.

35 Ignis, grando, fames, & mors, omnia hæc ad vindictam
36 creata ſunt: Beſtiarum dentes, & ſcorpii, & ſerpentes,
37 & rhomphæa vindicans in exterminium impios. In mandatis ejus epulabuntur, & ſuper terram in neceſſitatem præparabuntur, & in temporibus ſuis non præterient ver-
38 bum. Propterea ab initio confirmatus ſum, & conſilia-
39 tus ſum, & cogitavi, & ſcripta dimiſi. Omnia opera Domini bona, & omne opus horâ ſuâ ſubminiſtrabit.
40 Non eſt dicere; Hoc illo nequius eſt: omnia enim in
41 tempore ſuo comprobabuntur. Et nunc in omni corde & ore collaudate, & benedicite nomen Domini.

CAP. XL.

1 Occupatio magna creata eſt omnibus hominibus, & jugum grave ſuper filios Adam, à die exitûs de ventre matris eorum, uſque in diem ſepulturæ, in matrem omnium.
2 Cogitationes eorum, & timores cordis, adinventio expecta-
3 tionis, & dies finitionis: A reſidente ſuper ſedem glorio-
4 ſam, uſque ad humiliatum in terra & cinere: Ab eo qui utitur hyacintho, & portat coronam, uſque ad eum qui operitur lino crudo: furor, zelus, tumultus, fluctuatio, &
5 timor mortis, iracundia perſeverans, & contentio, Et in tempore refectionis in cubili ſomnus noctis immutat ſcien-
6 tiam ejus. Modicum tanquam nihil in requie, & ab eo in
7 ſomnis, quaſi in die reſpectûs. Conturbatus eſt in viſu cordis ſui, tanquam qui evaſerit in die belli. In tempore ſalutis ſuæ exurrexit, & admirans ad nullum timorem:
8 Cum omni carne, ab homine uſque ad pecus, & ſuper peccatores ſeptuplum.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

35 Πῦρ καὶ χάλαζα καὶ λιμὸς καὶ θάνατος, † πάντα ταῦτα εἰς ἐκδί-
36 κησιν ἔκτισαι. † Θηρίων ὀδόντες καὶ σκορπίοι καὶ ἔχεις † καὶ ῥομ-
37 φαία ἐκδικοῦσα εἰς ὄλεθρον ἀσεβεῖς, † Ἐν τῇ ἐντολῇ αὐτοῦ εὐφρανθήσονται, † καὶ ἐπὶ τῆς γῆς εἰς (φ) χρείας ἑτοιμασθήσονται,
38 † καὶ ἐν (χ) τοῖς καιροῖς αὐτῶν οὐ παραβήσονται λόγον. † Διὰ τοῦτο
39 ἐξ ἀρχῆς ἐστηρίχθην, † καὶ διενοήθην, καὶ ἐν γραφῇ ἀφῆκα. † Τὰ ἔργα κυρίου πάντα ἀγαθὰ, † καὶ πᾶσαν χρείαν ἐν ὥρᾳ αὐτῆς χορη-
40 γήσει. † Καὶ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, Τοῦτο τούτου πονηρότερον, † πάντα
41 γὰρ ἐν καιρῷ (ψ) εὐδοκιμηθήσεται. † Καὶ νῦν ἐν πάσῃ καρδίᾳ καὶ στόματι ὑμνήσατε, † καὶ εὐλογήσατε τὸ ὄνομα κυρίου.

MS. A. (φ) χεῖρας (χ) καιροῖς (ψ) εὐδοκιμήσεται.

ΚΕΦ. μ΄.

1 † Ἀσχολία μεγάλη ἔκτισαι παντὶ ἀνθρώπῳ, † καὶ ζυγὸς βαρὺς ἐπὶ υἱοὺς Ἀδὰμ, † ἀφ' ἡμέρας ἐξόδου ἐκ γαστρὸς μητρὸς αὐτῶν
2 † ἕως ἡμέρας ἐπὶ (α) ταφῇ εἰς μητέρα πάντων. † Τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν καὶ φόβον (β) καρδίας, † ἐπίνοια προσδοκίας, ἡμέρα
3 τελευτῆς. † Ἀπὸ καθημένου ἐπὶ θρόνου (γ) ἐν δόξῃ, † καὶ ἕως
4 τεταπεινωμένου ἐν γῇ καὶ σποδῷ· † Ἀπὸ φοροῦντος (δ) ὑάκινθον καὶ στέφανον, † καὶ ἕως περιβαλλομένου ὠμόλινον· Θυμὸς καὶ ζῆλος καὶ ταραχὴ καὶ σάλος † καὶ φόβος θανάτου καὶ (ε) μήνιμα καὶ ἔρις,
5 † Καὶ ἐν καιρῷ ἀναπαύσεως ἐπὶ κοίτης † ὕπνος νυκτὸς ἀλλοιοῖ
6 γνῶσιν αὐτοῦ. † Ὀλίγον ὡς οὐδὲν ἐν ἀναπαύσει, † καὶ ἀπ' ἐκείνου ἐν
7 ὕπνοις ὡς ἐν ἡμέρᾳ σκοπιᾶς. † Τεθορυβημένος ἐν ὁράσει καρδίας αὐτοῦ, † ὡς ἐκπεφευγὼς ἀπὸ προσώπου πολέμου. † ἐν καιρῷ σωτηρίας
8 αὐτοῦ ἐξηγέρθη, † καὶ ἀποθαυμάζων εἰς οὐδένα φόβον. † Μετὰ πάσης σαρκὸς ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, † καὶ ἐπὶ ἁμαρτωλῶν ἑπταπλάσια

MS. A. (α) ταφῆς (β)* καρδίαν (γ) ἐνδόξου, ὡς τεταπεινωμένου (δ) ὑακίνθινον (ε) μήνιμα

Cum Tranſlatione LATINA.

Ignis, et grando, et fames, et mors, omnia hæc ad vindictam creata ſunt. Beſtiarum dentes, et ſcorpii, et viperæ; et romphæa vindicans in exterminiũ impios, In (g) mandato ejus lætabuntur et ſuper terram in (h) neceſſitates præparabuntur: et in temporibus ſuis non præterient verbum. Propterea ab initio confirmatus ſum, et meditatus ſum, et in ſcriptura reliqui. Omnia opera Domini bona: et omnem uſum in tempore ejus ſubminiſtrabunt. Et non eſt dicere; Hoc illo nequius eſt: omnia enim in tempore comprobabuntur. Et nunc in omni corde et ore collaudate, et benedicite nomen Domini.

CAP. XL.

Occupatio magna creata eſt omni homini, & jugum grave ſuper filios Adam, à die exitûs de ventre matris eorum, uſque in diem (a) in ſepultura in matrem omnium. Cogitationes eorum, & timorem cordis, conſideratio expectationis, dies finitionis. A reſidente ſuper thronum in gloria, & uſque ad humiliatum in terra, & cinere: Ab eo qui portat hyacinthum, & coronam, & uſque ad eum qui operitur lino crudo: Furor, & zelus, & tumultus, & fluctuatio, & timor mortis, & iracundia perſeverans, et contentio, Et in tempore refectionis in cubili ſomnus noctis immutat cognitionem ejus. Modicum tanquam nihil in requie; & ab eo in ſomnis, quaſi in die ſpeculæ, Conturbatus eſt in viſu cordis ſui; tanquam qui evaſit à facie belli: in tempore ſalutis ſuæ exurrexit, et admirans ad nullum terrorem. Cum omni carne ab homine uſque ad pecus: et ſuper peccatores ſeptupla,

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

35 36 * ܒܦܘܩܕܢܐ ܕܦܩܕ ܠܗܘܢ ܚܕܝܢ. * ܘܒܟܠ ܝܘܡܬܗܘܢ ܠܐ ܡܥܒܪܝܢ ܡܠܬܗ.
37 * ܡܛܠ ܕܡܢ ܒܪܫܝܬ ܐܬܒܪܝܘ. ܐܣܬܟܠܘ ܒܢܝ ܐܢܫܐ. ܕܒܟܬܒܐ ܟܬܝܒܢ ܟܠܗܝܢ
38 39 ܗܠܝܢ. * ܘܟܠܗܘܢ ܥܒܕܘܗܝ ܫܦܝܪܝܢ. ܘܟܠ ܨܒܘ. ܠܙܒܢܗ ܡܬܒܪܝܐ. * ܘܠܝܬ
ܕܢܐܡܪ ܕܗܢܐ ܒܝܫ ܡܢ ܗܢܐ. ܡܛܠ ܕܟܠܗܘܢ ܡܟܢܫܝܢ ܒܐܘܨܪܐ. ܘܒܙܒܢܗܘܢ ܚܝܠܬܢܝܢ.
40 ܡܫܬܟܚܝܢ. * ܘܗܫܐ ܒܟܠܗ ܠܒܟܘܢ. ܒܪܟܘ ܠܐܠܗܐ. ܘܫܒܚܘ ܠܫܡܗ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܡ *

* ܨܒܘܬܐ ܪܘܪܒܬܐ ܒܪܐ ܐܠܗܐ. ܘܥܡܠܐ ܣܓܝܐܐ ܥܠ ܒܢܝ ܐܢܫܐ. ܡܢ ܝܘܡܐ ܕܢܦܩܝܢ
ܡܢ ܟܪܣܐ ܕܐܡܗܘܢ. ܥܕܡܐ ܕܡܬܦܢܝܢ ܠܐܪܥܐ ܕܚܝܐ. * ܬܫܒܘܚܬܗܘܢ ܘܡܚܫܒܬܐ ܕܠܒܗܘܢ.
3 ܘܫܘܠܡܐ ܕܡܠܝܗܘܢ. ܥܕܡܐ ܠܝܘܡܐ ܕܡܘܬܗܘܢ. * ܡܢ ܗܢܘܢ ܕܝܬܒܝܢ ܥܠ ܟܘܪܣܘܬܐ ܕܡܠܟܘܬܐ. ܘܥܕܡܐ
4 ܠܗܢܘܢ ܕܝܬܒܝܢ ܥܠ ܥܦܪܐ ܘܩܛܡܐ. * ܘܡܢ ܗܢܘܢ ܕܩܛܝܪܝܢ ܬܓܐ. ܥܕܡܐ ܠܗܢܘܢ ܕܠܒܝܫܝܢ
5 ܠܒܘܫܐ ܕܡܣܟܢܘܬܐ. * ܪܘܓܙܐ ܘܟܪܝܘܬܐ ܘܚܣܡܐ ܘܚܕܘܬܐ. ܘܕܚܠܬܐ ܕܡܘܬܐ. ܚܪܝܢܐ ܘܬܟܬܘܫܐ. ܘܐܦ ܒܙܒܢܐ
7 ܕܫܟܝܒܝܢ ܥܠ ܡܫܟܒܝܗܘܢ. ܒܫܢܬܐ ܕܠܠܝܐ ܡܙܝܥܝܢ ܠܗܘܢ. * ܘܡܢ ܕܡܗܝܡܢ ܠܚܙܘܐ ܕܠܠܝܐ.
8 ܕܡܐ ܠܓܒܪܐ ܕܥܪܩ ܡܢ ܩܕܡ ܪܕܘܦܐ. * ܘܐܢ ܐܝܬ ܠܗ ܒܠܒܗ ܗܢܝܐܘܬܐ. ܡܫܬܟܚ ܕܠܝܬ ܠܗ ܡܕܡ.

Quo tempore præcipit illis, geſtiunt; Et cunctis diebus ſuis verbum ejus minimè retractant, Quoniam ab initio creata fuerunt. Intelligite filii hominum, quòd in libro ſcripta ſint hæc omnia; Cuncta Dei opera ſunt optima, & res quælibet ad oportunum tempus creata; Nec ſit dicere, Hoc illo pejus eſt: nam omnia ſunt in horreis collecta, & oportuno tempore vigebunt. Itaque toto animo veſtro Deum benedicite & nomen ejus celebrate.

CAP. XL.

Negotia ingentia variáſq; res arduas creavit Deus adversùs homines: ex quo enim die egrediuntur ex utero matris ſuæ, quouſq; perveniant ad terram viventium, Gloria eorum, & cogitatio cordis ipſorum, & finis ſermonum eorum ad diem obitûs uſque; (Ab his qui ſedent in thronis regiis, uſque ad eos qui humi, & in cinere ſedent: A diademate cinctis, uſq; ad eos qui ſunt veſtimento paupertatis induti;) Sunt indignatio, mœror, & æmulatio, timor, & mortis formido, contentio & pervicacia, *quæ* etiam dum ſuper lectis ſuis quieſcunt in ſomno nocturno, excitant eos. Qui viſionem nocturnam conſultat, ſimilis eſt homini perſecutorem fugienti. Si quam habeat in animo voluptatem, experrectus deprehendit ſe nihil habere,

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

35 36 * وإذا أمرت بهلاكهم تفرح * ولا تخالف قوله جميع أيام الخليقة * لأنها خلقت من البدء
37 38 لأكمال مسرته * افهموا أيها الناس ان جميع هذه الأشياء مكتوبة في كتاب الله * وجميع
39 أعماله حسنة صالحة * وخلق كل شي لحينه * ولم يقدر أحد ان يقول * هذا نافع وهذا
40 ضار * لأنها كلها مع عملها مخزونة عند الله * وإذا أمرت ظهرت * أما الآن فاشكروا
الله من قلوبكم * وسبحوا لاسمه *

* الفصل الأربعون *

1 * لقد خلق أشياء كثيرة وأجناسا كثيرة * وأوجب على الناس منذ تولدوا من
2 بطون أمهاتهم * وإلى أن يرجعوا إلى أرض الحياة * تسبيحهم وثبات قلوبهم وآخر أيامهم
3 وكلامهم إلى الممات * تعلمها من الجالسين على منابر الملوك إلى الذين يقعدون على
4 5 التراب والرماد * ومن عاقدين التاج إلى الذين يلبسون لباس المسكنة * والغضب
والحزن * والغيظ * والفرح * ومخافة الموت * والمشاجرة * والمقاومة * وفي الوقت الذي
7 يستريحون على أسرتهم في نوم الليل * يفزعهم ويرق نومهم * الذي يؤمن برؤيا الليل
8 ويساورها * يشبه الهارب من بين يدي العدو * وإن كان في قلبه فكر بهذا * يتنبه
ويرى انه لم يكسب شيا *

* Cùmque eos perimere jubentur, gaudent; Nec reſiſtunt ejus dicto cunctis diebus creaturæ: Quoniam ab initio creata ſunt ad exequendam ipſius voluntatem. Intelligite ô homines, res iſtas omnes ſcriptas eſſe in libro Dei, Et omnia opera ejus pulchra eſſe ac bona, & res ſingulas oportuno tempore creatas eſſe; Neminémque dicere poſſe, Hoc utile, illud verò anxium eſt: hæc enim omnia cum efficacitate ſua recondita ſunt apud Deum, & quandocumque jubentur, apparent. Nunc autem Deo gratias agite ex cordibus veſtris, & laudate nomen ejus.

CAP. XL.

Res quidem multas, multáque genera creavit, ac impoſuit hominibus ex quo nati ſunt ex utero matrum ſuarum quoad revertantur in terram vitæ. Jactantiam eorum, animorum firmitatem, terminum dierum verborúmque ipſorum ad mortem uſque, Deprehendes è ſedentibus ſuper ſolia regalia uſque ad eos qui ſedent ſuper pulverem ac cinerem, Et ex iis qui tiaram nectunt uſque ad eos qui veſte paupertatis induuntur. Et ira, triſtitia, invidia, gaudium, timor mortis, altercatio, & rixa (etiam tempore quo ſuper lectis ſuis quieſcunt in ſopore nocturno) terrent eos, eorúmque ſomnum extenuant. Qui nocturnis viſionibus fidem adhibet, eáſque conſultat, ſimilis eſt fugienti à conſpectu inimici. Et ſi quam habeat in corde de his de rebus cogitationem, evigilans videt ſe nihil acquiſiſſe.

Verſio VULG. LAT.

9 Ad hæc mors, ſanguis, contentio, & rhomphæa, op-
10 preſſiones, fames, & contritio, & flagella: Super iniquos
creata ſunt hæc omnia, & propter illos factus eſt cataclyſ-
11 mus. Omnia, quæ de terra ſunt, in terram convertentur, &
12 omnes aquæ in mare revertentur. Omne munus, & iniqui-
13 tas delebitur, & fides in ſeculum ſtabit. Subſtantiæ injuſto-
rum ſicut fluvius ſiccabuntur, & ſicut tonitruũ magnum in
14 pluvia perſonabunt. In aperiendo manus ſuas lætabitur:
15 ſic prævaricatores in conſummatione tabeſcent. Nepo-
tes impiorum non multiplicabunt ramos, & radices im-
16 mundæ ſuper cacumen petræ ſonant. Super omnem aquam
viriditas, & ad oram fluminis ante omne fœnum evel-
17 letur. Gratia ſicut paradiſus in benedictionibus, & mi-
18 ſericordia in ſeculum permanet. Vita ſibi ſufficientis
operarii condulcabitur, & in ea invenies theſaurum.
19 Filii, & ædificatio civitatis confirmabit nomen, & ſu-
20 per hæc mulier immaculata computabitur. Vinum &
muſica lætificant cor: & ſuper utraque dilectio ſapien-
21 tiæ. Tibiæ & pſalterium ſuavem faciunt melodiam, &
22 ſuper utraque lingua ſuavis. Gratiam & ſpeciem de-
ſiderabit oculus tuus, & ſuper hæc virides ſationes.
23 Amicus & ſodalis in tempore convenientes, & ſuper
24 utroſque mulier cum viro. Fratres in adjutorium in
tempore tribulationis, & ſuper eos miſericordia libe-
25 rabit. Aurum & argentum eſt conſtitutio pedum: &
ſuper utrumque conſilium beneplacitum.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

9 Πρὸς ταῦτα. †Θάνατος ϗ αἷμα ϗ ἔρις ϗ ῥομφαία, ἐπαγωγαὶ,
10 λιμὸς ϗ σύντριμμα ϗ μάστιξ, †Ἐπὶ τοὺς ἀνόμους ἐκτίσθη(ε) ταῦτα
11 πάντα, †ϗ δι' αὐτοὺς ἐγένετο ὁ κατακλυσμός. †Πάντα ὅσα ἀπὸ γῆς
εἰς γῆν(ζ) ἀναστρέφει, †ϗ ἀπὸ ὑδάτων εἰς θάλασσαν ἀνακάμπτει.
12 †Πᾶν δῶρον ϗ ἀδικία ἐξαλειφθήσεται, †ϗ πίστις εἰς τὸν αἰῶνα
13 στήσεται. †Χρήματα ἀδίκων ὡς ποταμὸς ξηρανθήσεται, †ϗ ὡς
14 βροντὴ μεγάλη ἐν ὑετῷ ἐξηχήσει. †Ἐν τῷ ἀνοῖξαι αὐτὸν χεῖρας,
εὐφρανθήσεται, †οὕτως οἱ παραβαίνοντες εἰς συντέλειαν (η) ἐκλεί-
15 ψουσιν. †Ἔκγονα ἀσεβῶν οὐ πληθυνεῖ κλάδους, †ϗ ῥίζαι ἀκά-
16 θαρτοι ἐπ' ἀκροτόμου πέτρας. †(θ) Ἄχει ἐπὶ παντὸς ὕδατος ϗ
17 (ι) χείλους ποταμοῦ †πρὸ παντὸς χόρτου ἐκτιλήσεται. †Χάρις ὡς
παράδεισος ἐν εὐλογίαις, †ϗ ἐλεημοσύνη εἰς τὸν αἰῶνα διαμενεῖ.
18 †Ζωὴ αὐτάρκους ἐργάτου γλυκανθήσεται, †ϗ ὑπὲρ (κ) ἀμφότερα
19 ὁ εὑρίσκων θησαυρόν. †Τέκνα ϗ οἰκοδομὴ πόλεως στηρίζουσιν
20 ὄνομα, †ϗ ὑπὲρ ἀμφότερα γυνὴ ἄμωμος λογίζεται. †Οἶνος
ϗ μουσικὰ εὐφραίνουσι καρδίαν, †ϗ ὑπὲρ ἀμφότερα ἀγάπησις
21 σοφίας. †Αὐλὸς ϗ ψαλτήριον ἡδύνουσι (λ) μέλη, †ϗ ὑπὲρ
22 ἀμφότερα γλῶσσα ἡδεῖα. †Χάριν ϗ κάλλος ἐπιθυμήσει (μ) ὁ ὀφθαλ-
23 μός σου, †ϗ ὑπὲρ ἀμφότερα χλόην σπόρου. †Φίλος ϗ ἑταῖρος
εἰς καιρὸν ἀπαντῶντες, †ϗ ὑπὲρ ἀμφότερα γυνὴ ([illegible]) μετ' ἀνδρός.
24 †Ἀδελφοὶ ϗ βοήθεια εἰς καιρὸν θλίψεως, ϗ ὑπὲρ ἀμφότερα
25 ἐλεημοσύνη (ν) ῥύσεται. †Χρυσίον ϗ ἀργύριον ἐπιστήσουσι πόδα,
†ϗ ὑπὲρ ἀμφότερα βουλὴ εὐδοκιμεῖται.

MS. A. (ε) πάντα ταῦτα, (ζ) ἀναστρέψει, (η) ἐκθλίψουσιν.
(θ) Ἄχι (ι) χεῖλος (κ)* ἀμφοτέρας εὑρίσκων (λ) μέλη, (μ) ὀφθαλμός, ϗ ὑπὲρ ([illegible]) μετ' (ν) ῥύεται.

Ad hæc, mors, & ſanguis, & contentio, & rom- 9
phæa, oppreſſiones, fames & contritio, & flagel-
lum: Super peccatores creata ſunt hæc omnia: & 10
propter illos factus eſt cataclyſmus. Omnia, quæ 11
de terra ſunt, in terram revertuntur, & ab aquis
in mare reflectunt. Omne munus et iniquitas de- 12
lebitur: & fides in ſeculum ſtabit. Subſtantiæ in- 13
juſtorum ſicut fluvius exiccabuntur: &, ſicut
tonitruum magnum in pluvia perſonabit: In ape- 14
riendo ipſam manus, lætabitur: ſic præva-
ricatores in conſummationem deficient. Nepotes 15
impiorum non (b) multiplicant ramos: et radices
immundæ ſuper duram petram. (c) Achi ſuper 16
omnem aquam, & oram fluminis, ante omne fœ-
num evelletur. Gratia, ſicut paradiſus, in bene- 17
dictionibus: & miſericordia in ſeculum perma-
net. Vita ſufficientis ſibi operarii condulcabi- 18
tur, & ſuper utraque, qui invenit theſaurum.
Filii, & ædificatio civitatis confirmant nomen: 19
& ſuper utraque mulier immaculata computa-
tur. Vinum, & muſica lætificant cor, & ſuper 20
utraque dilectio ſapientiæ. Tibia, & pſalterium 21
jucundam faciunt melodiam, & ſuper utraque
lingua ſuavis. Gratiam & ſpeciem deſiderabit 22
oculus (d) tuus: & ſuper utraq; viriditatem ſa-
tionis. Amicus, & ſodalis in tempore occurren- 23
tes: & ſuper utraque, mulier cum viro. Fratres 24
et adjutorium in tempore tribulationis: & ſuper
utraq; eleemoſyna liberabit. Aurũ, et argentũ ſta- 25
tuent pedem: & ſuper utraq; conſiliũ benè placet.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

9 * ܟܠܗܘܢ ܒܢܝ ܒܣܪܐ ܨܦܬܗܘܢ ܥܡܗܘܢ. ܘܥܘܬܪܐ ܡܢܕ ܫܢܬܗܘܢ. * ܟܠ
10 11 ܡܕܡ ܕܡܢ ܐܪܥܐ ܗܘ ܠܐܪܥܐ ܗܦܟ. ܘܡܕܡ ܕܡܢ ܪܘܡܐ ܠܪܘܡܐ. * ܟܠ ܡܢ ܕܚܛܐ ܘܡܕܓܠ
12 13 ܢܒܛܠ. * ܘܛܘܒܝܗܘܢ ܕܥܠܡܐ ܐܦ ܗܢܘܢ ܢܬܩܝܡܘܢ. * ܢܟܣܐ ܕܥܘܠܐ. ܐܝܟ ܢܚܠܐ
ܢܬܢܓܪܦܘܢ. ܘܐܝܟ ܢܗܪܘܬܐ ܕܡܠܝܢ ܡܢ ܥܢܢܐ ܩܠܝܠܬܐ :· ܟܕ ܗܢܘܢ ܥܒܪܝܢ.
15 ܢܓܡܪܘܢ. * ܘܢܒܟܐ ܠܐܢܫܐ ܪܫܝܥܐ ܠܐ ܢܗܘܐ. ܡܛܠ ܕܥܩܪܗܘܢ ܕܚܛܝܐ. ܐܝܟ ܫܒܠܐ
16 ܕܥܠ ܫܢܐ ܕܫܘܥܐ ܕܡܬܥܠܝܐ. * ܘܐܝܟ ܚܠܦܐ ܕܥܠ ܓܐܦܐ ܕܢܚܠܐ. ܕܩܕܡ ܟܠ
17 ܥܣܒܐ ܗܘ ܝܒܫ. * ܘܥܒܕܐ ܕܟܐܢܐ ܒܥܕܢܗܘܢ ܡܬܒܪܟܝܢ. ܘܥܒܕܐ ܕܙܕܝܩܐ ܠܥܠܡ
18 ܡܬܩܝܡܝܢ. * ܘܡܢ ܕܡܬܩܪܒ ܠܗܘܢ :· ܐܝܟ ܐܢܫ ܕܡܫܟܚ ܣܝܡܬܐ. * ܪܒܘܬܐ ܘܐܝܩܪܐ
19 ܡܪܝܡܝܢ ܫܡܐ. ܘܡܢ ܬܪܝܗܘܢ ܡܢ ܕܡܫܟܚ ܚܟܡܬܐ. ܒܢܝܢܐ ܘܢܨܒܬܐ ܡܚܕܬܝܢ
20 ܫܡܐ. ܘܡܢ ܬܪܝܗܘܢ ܐܢܬܬܐ ܚܟܝܡܬܐ. * ܚܡܪܐ ܥܬܝܩܐ ܡܚܕܐ ܠܒܐ. ܘܛܒ ܡܢܗ
21 ܪܚܡܬܗ ܕܪܚܡܐ. * ܐܒܘܒܐ ܘܟܢܪܐ ܡܒܣܡܝܢ ܙܡܪܐ. ܘܡܢ ܬܪܝܗܘܢ ܠܫܢܐ
22 23 ܕܟܝܐ. * ܫܘܦܪܐ ܘܝܐܝܘܬܐ ܪܓܬܐ ܕܥܝܢܐ. ܘܡܢ ܬܪܝܗܘܢ ܫܒܠܐ ܕܚܩܠܐ. * ܪܚܡܐ ܘܚܒܪܐ
24 ܒܥܕܢܗܘܢ ܡܬܒܪܟܝܢ. ܘܡܢ ܬܪܝܗܘܢ ܐܢܬܬܐ ܛܒܬܐ. * ܐܚܐ ܘܡܥܕܪܢܐ ܒܥܕܢܐ ܕܐܘܠܨܢܐ. ܘܡܢ
25 ܬܪܝܗܘܢ ܡܦܨܝܐ ܙܕܩܬܐ. * ܕܗܒܐ ܘܣܐܡܐ ܡܩܝܡܝܢ ܪܓܠܐ. ܘܡܢ ܬܪܝܗܘܢ ܡܠܟܐ ܛܒܐ.

* Omnes mortales curam ſuam ſecum por- 9
tant, & divitiæ ſomnum eorum expellunt
Quicquid è terra eſt, in terram revertitur: 10
& quicquid ex alto, in altum. Quicunque 11
peccat ac decipit, deficiet: At *hujus* mun- 12
di fœlices, ipſi quoque perſiſtent. Opes 13
ex injuſtitia *partæ*, quaſi torrens exhauri-
entur, & quaſi flumina leviſſimis plena nu-
bibus ablatæ deficient. Surculus impiis 15
hominibus non erit, quia radix ſceleſtorum
ſimilis eſt ſpicæ ſuper rupis promontorio e-
natæ. Et ſimilis algæ ſuper torrentis an- 16
tibus enatæ, quæ ante omnem herbam are-
ſcit. Opera verò piorum oportunè bene- 17
dicentur, & opera juſtorum in perpetuum
conſiſtent: Et qui accedit ad ipſos, ſi- 18
milis eſt homini theſaurum invenienti. Ma- 19
jeſtas & honor nomen erigunt; ſed utro-
que magìs qui nanciſcitur ſapientiam. Ædi-
ficium & plantatio famam renovant; ſed
plus utroque uxor prudens. Vinum vetus 20
cor exhilarat; hoc autem melior eſt amor
amici. Tibia & fides ſuavem reddunt can- 21
tum; præ utroque verò lingua pura. De- 22
cor & pulchritudo ſunt appetitus oculorum;
utrumque verò *ſuperant* agri ſpicæ. Ami- 23
cus & ſocius tempeſtivè benedicuntur; ſed
utroque magìs uxor bona. Frater & adjutor, 24
tempore calamitatis; ſed plus utroque li-
berat eleemoſyna. Aurum & argentum 25
ſtabiliunt pedem; at *firmiùs* utroque con-
ſilium bonum.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

9 10 * حرص كل ذي لحم معهم * والهم يطير نومهم * كلما خلق من الارض الي الارض
11 يرجع * وما كان من السماء الي السماء يرتفع * وكل من اثم وكذب * يتبدد ويبطل *
12 13 * الابرار ذكرهم دايم الي الابد * اموال جمعت من الحرام ستباح مثل الاودية * ومثل
الانهار التي تملي من السحاب المعتمة * كذلك يفنا مالهم كانهم لم يتمتعوا بها
15 قط * وليس للرجل السوء فداء * لان اصل الخاطيين مثل السنبلة النابتة على ظهر
16 الجبل * وكشبه البقلة التي تنبت على شاطي الوادي * الذي ييبس قبل جميع البقول *
17 18 * واعمال الابرار في حينها تبرك واعمال الصديقين تثبت الي الابد * والذي يدنوا منها
19 مثل انسان يجد الدفين * الكرامة والانفة يثبتها الاسم * وافضل منها من اراد الحكمة * الاغراس
20 والبناء تجدد الاسم * وافضل منها الامراة العاقلة * الخمر العتيق يفرح القلب * وافضل منه اخوة
21 22 الصديق * الزمر والعود يلهبان القلب ويطيبان الغناء * وافضل منهما اللسان الذكي * البهاء
23 والحسن شهوة العينين * ومن كليهما الحقل * والصديق والصاحب في كل ساعة يتبركا *
24 ومن كليهما المراة الصالحة * الاخ والعون الصالح في ساعة الشدة * وافضل منهما ينقذ
25 الصدقة * الذهب والفضة يثبتا الرجل * وافضل من كليهما المشورة الصالحة *

Solicitudo omnium carne præditorum co- 9
mitatur illos, & cura abigit ſomnum
ipſorum. Quicquid de terra creatum eſt, 10
in terram redit: & quod è cœlo eſt, ad
cœlum aſcendit. Et quiſquis deliquerit 11
ac mentitus fuerit, diſſipabitur & abole-
bitur. Juſtorum memoria manet in æter- 12
num. Pecuniæ ex illicitis collectæ, ceu 13
torrentes evellentur: & tanquam flu-
mina caliginoſis referta nubibus, ita de-
ficiet eorum pecunia, ac ſi nunquam fu-
iſſent eâ fruiti. Præterea homini ſcele- 15
rato non erit ſucceſſio, quia radix pecca-
torum eſt veluti ſpica ſuper montis ſu-
perficie naſcens, Et velut olus quod 16
ſecus torrentis ripam natum, ante
omnes herbas areſcit. At opera ſancto- 17
rum ſuo tempore benedicentur, & opera
juſtorum manebunt in æternum: Et qui 18
acceſſerit ad ea, ſimilis eſt homini theſau-
ſaurum invenienti. Honorem & mode- 19
ſtiam fama confirmat, at his præſtantior
eſt qui ſapientiam expetit. Plantatio &
ædificium nomen renovant; ſed his po-
tior eſt uxor cordata. Vinum vetus 20
lætificat animum; ſed magìs quàm ipſum
amicitia vera. Fiſtula & fides cor ac- 21
cendunt, & muſicam reddunt jucundam;
utroque verò præſtantior eſt lingua pura.
Nitor & pulchritudo ſunt deſiderium o- 22
culorum; ſed utroque magìs ager allicit.
Item, amicus & ſocius ſingulis horis 23
benedicuntur, plus autem utroque uxor
bona. Frater & auxilium bonum, tem- 24
pore anguſtiæ: ſed utroque meliùs libe-
rat eleemoſyna. Aurum & argentum
confirmant pedem; at meliùs utroque con- 25
ſilium bonum.

Verſio VULG. LAT.

26 Facultates & virtutes exaltant cor, & ſuper hæc timor Do-
27 mini. Non eſt in timore Domini minoratio, & non
28 eſt in eo inquirere adjutorium. Timor Domini ſicut pa-
radiſus benedictionis, & ſuper omnem gloriam ope-
29 ruerunt illum. Fili, in tempore vitæ tuæ ne indigeas:
30 melius eſt enim mori, quàm indigere. Vir reſpiciens
in menſam alienam, non eſt vita ejus in cogitatione victûs:
31 alit enim animam ſuam cibis alienis. Vir autem diſcipli-
32 natus & eruditus cuſtodiet ſe. In ore imprudentis con-
culcabitur inopia, & in ventre ejus ignis ardebit.

CAP. XLI.

1 O Mors, quàm amara eſt memoria tua, homini pacem
2 habenti in ſubſtantiis ſuis; Viro quieto, & cujus viæ
directæ ſunt in omnibus, & adhuc valenti accipere ci-
3 bum! O mors, bonum eſt judicium tuum homini in-
4 digenti, & qui minoratur viribus, Defecto ætate,
& cui de omnibus cura eſt, & incredibili, qui per-
5 dit patientiam! Noli metuere judicium mortis. Me-
mento quæ ante te fuerunt, & quæ ſuperventura ſunt
6 tibi: hoc judicium à Domino omni carni. Et quid
7 ſuperveniet tibi in beneplacito Altiſſimi? ſive decem,
ſive centum, ſive mille anni. Non eſt enim in inferno
8 accuſatio vitæ. Filii abominationum fiunt filii pecca-
9 torum, & qui converſantur ſecus domos impiorum. Fi-
liorum peccatorum periet hæreditas, & cum ſemine il-
lorum aſſiduitas opprobrii.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

26 † Χρήματα καὶ ἰσχὺς (ξ) ἀνυψώσει καρδίαν, † καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα
27 φόβος κυρίου. † Οὐκ ἔστι (ο) φόβῳ κυρίου ἐλάττωσις, † καὶ οὐκ ἔστιν ἐπι-
28 ζητῆσαι ἐν αὐτῷ βοήθειαν. † Φόβος κυρίου ὡς παράδεισος εὐ-
29 λογίας, † καὶ ὑπὲρ πᾶσαν δόξαν (π) ἐκάλυψαν αὐτόν. † Τέκνον,
ζωὴν ἐπαιτήσεως μὴ βιώσῃς, † κρεῖσσον ἀποθανεῖν ἢ ἐπαιτεῖν.
30 † Ἀνὴρ βλέπων εἰς τράπεζαν ἀλλοτρίαν, † οὐκ ἔστιν αὐτοῦ ὁ βίος ἐν
λογισμῷ ζωῆς, † ἀλισγήσει (ϱ) τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν ἐδέσμασιν
31 ἀλλοτρίοις. † Ἀνὴρ δὲ ἐπιστήμων καὶ πεπαιδευμένος φυλάξεται.
32 † Ἐν στόματι ἀναιδοῦς γλυκανθήσεται ἐπαίτησις, † καὶ ἐν κοιλίᾳ αὐ-
τοῦ πῦρ καήσεται.

MS. A. (ξ) ἀνυψοῦσιν (ο) ἐν φόβῳ (π) ἐκάλυψεν (ϱ) ψυχὴν

ΚΕΦ. μα΄.

1 † Ω Θάνατε, ὡς πικρόν σου τὸ μνημόσυνόν ἐστιν † ἀνθρώπῳ
2 εἰρηνεύοντι ἐν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ, † Ἀνδρὶ ἀπερισπάστῳ, καὶ
εὐοδουμένῳ ἐν πᾶσι, † καὶ ἔτι ἰσχύοντι ἐπιδέξασθαι τροφήν;
3 † Ὦ θάνατε, καλόν σου τὸ κρίμα ἐστὶν † ἀνθρώπῳ (δ) ἐπιδεομένῳ καὶ
4 ἐλαττουμένῳ ἰσχύϊ, † Ἐσχατογήρῳ, καὶ περισπωμένῳ περὶ πάντων,
5 † καὶ ἀπειθοῦντι, καὶ ἀπολωλεκότι ὑπομονήν. † Μὴ εὐλαβοῦ κρίμα
θανάτου· † μνήσθητι προτέρων σου καὶ ἐσχάτων, † τοῦτο (α) τὸ κρίμα
6 παρὰ κυρίου πάσῃ σαρκί. † Καὶ τί ἀπαναίνῃ ἐν εὐδοκίᾳ ὑψίστου;
7 † εἴτε δέκα, εἴτε ἑκατόν, εἴτε χίλια ἔτη· † Οὐκ ἔστιν ἐν ᾅδου
8 ἐλεγμὸς ζωῆς. † Τέκνα (β) βδελυκτὰ γίνεται τέκνα ἁμαρτωλῶν,
9 † καὶ συναναστρεφόμενα παροικίαις ἀσεβῶν. † Τέκνων ἁμαρτωλῶν
ἀπολεῖται κληρονομία, † καὶ μετὰ τοῦ σπέρματος αὐτῶν (γ) ἐνδελεχιεῖ
ὄνειδος.

MS. A. (δ) ἐπιδευομένῳ (α) κρίμα (β) βδελυρὰ (γ) * ἐνδελεχεῖ

Cum Tranſlatione LATINA.

Facultates & fortitudo exaltabunt cor: & ſu- 26
per utraque, timor Domini. Non eſt (c) timor 27
Domini minoratio: & non eſt in eo inquirere
adjutorium. Timor Domini, ſicut paradiſus be- 28
nedictionis: & ſuper omnem gloriam (ſ) operu-
erunt illum. Fili, vitam mendicationis ne vi- 29
vas: melius eſt mori, quàm mendicare. Vir 30
reſpiciens in menſam alienam, non eſt vita ejus
in computatione vitæ: contaminabit animam
ſuam in cibis alienis. Vir autem ſciens & di- 31
ſciplinatus cuſtodiet ſe. In ore impudentis con- 32
dulcabitur mendicatio: & in ventre ejus ignis
ardebit.

CAP. XLI.

O Mors, quàm amara eſt memoria tua homi- 1
ni pacem habenti in ſubſtantiis ſuis, Viro quieto, 2
& proſperè agenti in omnibus, & adhuc valenti
accipere cibum. O mors, bonum eſt judicium tuum 3
homini indigenti, & qui minoratur viribus,
Defecto ætate, et cui cura eſt de omnibus, et diffi- 4
denti, & qui perdidit patientiam. Noli metuere 5
judicium mortis. Memento priorum te, & no-
viſſimorum: Hoc judicium à Domino omni car-
ni. Et quid renues in beneplacito Altiſſimi? Si- 6
ve decem, ſive centum, ſive mille anni: Non eſt 7
in inferno accuſatio vitæ. Filii abominabiles 8
fiunt filii peccatorum, & (a) qui converſantur 9
parœciis impiorum. Filiorum peccatorum peri-
et hæreditas: & cum ſemine illorum, erit aſſi-
duitas improperii.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

26 * ܚܝܠܐ ܘܥܘܫܢܐ ܡܪܝܡܝܢ ܠܒܐ. ܘܝܬܝܪ ܡܢ ܬܪܝܗܘܢ ܕܚܠܬܗ ܕܐܠܗܐ. * ܠܝܬ ܒܕܚܠܬܗ
27 ܕܐܠܗܐ ܚܘܣܪܢܐ. ܘܠܝܬ ܠܡܒܥܐ ܥܡܗ ܡܥܕܪܢܐ. ܕܚܠܬܗ ܕܐܠܗܐ ܥܠ ܟܠ ܡܬܝܬܪܐ
28 ܐܬܬܙܝܥ ܒܗ. * ܐܚܘܕܝܗ ܒܪܝ. ܘܠܐ ܬܪܦܝܗ. ܡܛܠ ܕܠܝܬ ܠܗ ܦܘܚܡܐ. ܕܚܠܬܗ ܕܐܠܗܐ
29 ܒܥܕܢܐ ܡܬܒܪܟܐ. ܘܥܠ ܟܠ ܐܝܩܪ ܗܝ ܡܫܬܒܚܐ. * ܒܪܝ. ܡܢ ܕܫܐܠ ܠܟ
30 ܠܐ ܬܟܠܝܘܗܝ. ܠܐ ܬܗܘܐ ܡܫܟܚ ܠܡܩܛܠ. ܐܠܐ ܗܘܝ ܡܫܟܚ ܠܡܢܛܪܘ. * ܓܒܪܐ ܕܣܒܪܗ ܥܠ
ܦܬܘܪܐ ܕܢܘܟܪܝܐ. ܠܐ ܐܢܫ ܚܫܒ ܠܗ ܕܚܝ ܗܘ. ܣܢܐ ܢܦܫܗ. ܡܢ ܕܪܚܡ
31 ܦܘܢܩܐ. * ܘܠܓܒܪܐ ܕܝܕܥ ܗܠܝܢ. ܟܐܒܐ ܐܢܘܢ ܕܡܥܝܐ. * ܒܦܘܡܗ ܕܚܨܝܦܐ
32 ܚܠܝܐ ܫܐܠܬܗ. ܘܐܝܟ ܢܘܪܐ ܝܩܕܐ ܒܓܘܗ. * ܩܦܠܐܘܢ * ܡܐ *

1 * ܐܘ ܡܘܬܐ. ܡܐ ܡܪܝܪ ܐܢܬ. ܠܓܒܪܐ ܥܬܝܪܐ ܕܝܬܒ ܥܠ ܩܢܝܢܘܗܝ. * ܠܓܒܪܐ ܕܚܣܝܢ
2 ܘܡܨܠܚ ܒܟܠ ܚܝܢ. ܘܬܘܒ ܐܝܬ ܒܗ ܚܝܠܐ ܠܡܬܦܢܩܘ ܒܦܘܢܩܐ. * ܐܘ ܡܘܬܐ. ܡܐ
3 ܫܦܝܪ ܐܢܬ ܠܓܒܪܐ ܬܒܝܪܐ ܘܚܣܝܪ ܢܦܫܐ. * ܓܒܪܐ ܣܒܐ ܕܡܬܬܩܠ ܒܟܠ ܫܥܐ.
4 ܘܚܣܝܪ ܡܢ ܣܝܒܪܬܐ. ܘܠܐ ܡܫܟܚ ܠܡܦܠܚ. * ܠܐ ܬܕܚܠ ܡܢ ܡܘܬܐ. ܡܛܠ ܕܗܘܝܘ
5 ܡܢܬܟ. ܥܗܕ ܕܩܕܡܝܐ ܘܐܚܪܝܐ ܩܪܝܒܝܢ ܠܟ. ܡܛܠ ܕܗܢܐ ܗܘ ܣܘܦܐ ܕܟܠܗܘܢ ܒܢܝ
ܐܢܫܐ ܩܕܡ ܐܠܗܐ. * ܙܪܥܐ ܡܣܠܝܐ. ܒܢܝ ܚܛܝܐ. ܘܫܪܒܬܐ ܕܘܝ ܠܗ. ܝܠܕܐ
8 ܕܪܫܝܥܐ. * ܡܢ ܒܪܐ ܥܘܠܐ. ܬܐܒܕ ܫܘܠܛܢܐ. ܘܥܡ ܙܪܥܗ. ܬܥܡܪ ܚܘܣܪܢܐ.
9

* Robur & potentia erigunt animum; at plus 26
utroque religio Dei. Non eſt in religione 27
Dei defectus, nec eſt quòd cum ipſa quæras
adjutorem: Religio Dei res omnes ſuperat.
Apprehende illam fili mi, nec dimittas eam; 28
quia nihil eſt ei comparandum. Religio Dei
tempeſtivè benedicitur, & ſupra quemlibet
honorem ipſa commendatur. Fili mi, abs 29
te petenti ne deneges. Ne ſis idoneus ad oc-
cidendum, ſed eſto idoneus ad ſervandum.
Hominem qui in aliena menſa ſpem collo- 30
cat, nemo ut vivum reputabit. Seipſum
odit qui delitias amat, Et viro hæc ſcienti 31
dolor ſunt viſcerum. In ore impudentis ju- 32
cunda eſt petitio ſua, & tanquam ignis ardet
in intimis ejus.

CAP. XLI.

HEu mors, quàm acerba es viro diviti, 1
ſuis opibus aſſidenti! Viro potenti, ſem- 2
perque fœlici, & frui delitiis adhuc valen-
ti. O mors, quàm fauſta es homini fracto 3
animiſque defecto! Homini ſeni, ſingulis 4
momentis impingenti, annonâ carenti, &
operari minimè valenti. Mortem ne formi- 5
des, quoniam ipſa eſt portio tua. Memen-
to anteriores ac poſteriores propè tibi ad-
eſſe; quoniam is eſt finis omnium hominum
coram Deo. Semen abominandum eſt pro- 8
genies peccatorum, & generatio miſera,
progenies impiorum. A filio ſcelerato ex- 9
cidet principatus, & cum ſemine ejus co-
habitabit jactura.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

26 * النعمة والقوة يرفعا القلب * وافضل منهما خشية الله * ليس بخشية الله نقص * ولا يحتاج 27
28 منها الى عون احد * خشية الله عالية على كل شي * الزمها يا بني ولا تدعها لان ليس
29 لها نظير * خشية الله في كل حين تبارك * وفوق كل كرامة تمدح * من سالك فلا تمنعه *
30 لا تعجل على القتل بل احرص ان تحيي * من ينتظر مايدة غير فلا يحسبه احد انه حي *
31 * من احب الشهوات يبغض نفسه * والرجل الذي يبغض هذه الامور فانها عنده حزن
32 وكآبة ووجع الاحشاء * مسئلة المرح حسنة في فمه * وتلهب في جوفه مثل النار *

* الفصل الحادي والاربعون *

1 * يا ايها الموت ما اشد مرارتك على الرجل الغني المستند على ماله * رجل مفلح وهو قوي 2
3 بعد ليقبل اللذات والنعيم * يا ايها الموت ما اكرمك وانفعك لشيخ مسكين محتاج * وهو 4
5 ضعيف يعثر كل ساعة * وهو مع ذلك مقتر من المعيشة * ولا يقدر على الكد والعمل * لا تجزع
من الموت لانه حصتك * اذكر ان الاولين والآخرين بك يلحقون * لان الى هذا مصير
8 الناس حكم من الله عليهم * الزرع المرذول اولاد الخطية * والعشيرة التي لها الويل نسل
9 الفجار * من الولد الفاسق يهلك السلطان ويلزمه ريبة الخسران والمنقصة *

* *Favor & potentia exaltant animum:* 26
at plus utroque timor Dei. Nullus eſt 27
in Dei timore defectus, nec opus eſt præ-
ter illam ſubſidio cujuſpiam: timor Dei
præſtat rebus omnibus. Adhæreto illi 28
fili mi, nec deſeras eum; quia nihil eſt
illi ſimile. Timor Dei ſingulis benedi-
citur momentis, & ſupra omnem hono-
rem laudatur. Abs te poſtulanti ne 29
deneges. Ne ſis celer ad necem, imo
ſtude ut ſerves. Eum qui alterius 30
menſam expectat, nemo vivere cenſebit.
Qui amat libidines, odit animam 31
ſuam: & apud virum qui res hujuſ-
modi execratur, eadem ſunt apud i-
pſum triſtitiæ, mœrori, ac dolori viſce-
rum. Petitio petulantis pulchra eſt in 32
ore proprio, & ardet in præcordiis ejus
velut ignis.

CAP. XLI.

O Mors, quàm gravis eſt amaritudo
tua homini diviti, pecuniæ ſuæ innitenti!
Homini proſpero, delitias & voluptates
capere adhuc valenti. O mors, quàm
ſpectabilis & commoda es ſeni pauperi
egeno, Debili, ſingulis horis impingen-
ti, adeóque victûs penuriâ laboranti,
nec labori aut operi vacare valenti.
Mortem ne metuas; quandoquidem illa
eſt ſors tua. Memento primos ac poſtre-
mos te ſecuturos: huc enim conditio om-
nis hominum, juſſis à Deo præfixa.
Semen execrabile ſunt filii peccati
& gens cui væ, ſoboles impiorum.
filio flagitioſo peribit dominium,
jacturæ atque penuriæ conditio coha-
bitabit cum.

Verſio VULG. LAT.

10 De patre impio queruntur filii, quoniam propter illum
11 ſunt in opprobrio. Væ vobis viri impii, qui dereliquiſtis
12 legem Domini altiſſimi. Et ſi nati fueritis, in maledictione
naſcemini : & ſi mortui fueritis, in maledictione
13 erit pars veſtra. Omnia, quæ de terra
ſunt, in terram convertentur; ſic impii à maledicto
14 in perditionem. Luctus hominum in corpore
15 ipſorum, nomen autem impiorum delebitur. Curam habe
de bono nomine : hoc enim magis permanebit tibi quàm
16 mille theſauri pretioſi & magni. Bonæ vitæ numerus
dierum; bonum autem nomen permanebit in ævum.
17 Diſciplinam in pace conſervate, filii, ſapientia enim abſcondita,
& theſaurus inviſus, quæ utilitas in utriſque?
18 Melior eſt homo qui abſcondit ſtultitiam ſuam, quàm
19 homo qui abſcondit ſapientiam ſuam. Veruntamen reveremini
20 in his, quæ procedunt de ore meo. Non
eſt enim bonum omnem reverentiam obſervare : & non
21 omnia omnibus benè placent in fide. Erubeſcite à
patre & à matre de fornicatione : & à præſidente & à
22 potente de mendacio : A principe & à judice de delicto
23 : à ſynagoga & plebe de iniquitate : A ſocio
24 & amico de injuſtitia : & de loco in quo habitas, De
furto, de veritate Dei, & teſtamento : de diſcubitu in
25 panibus, & ab obfuſcatione dati & accepti : A ſalutantibus
de ſilentio : à reſpectu mulieris fornicariæ : &
26 ab averſione vultûs cognati. Ne avertas faciem à proximo
tuo, & ab auferendo partem & non reſtituendo.
27 Ne reſpicias mulierem alieni viri, & ne ſcruteris ancillam
28 ejus, neque ſteteris ad lectum ejus. Ab amicis
de ſermonibus improperii : & cùm dederis, ne improperes.

CAP. XLII.

1 Non duplices ſermonem auditûs de revelatione ſermonis
abſconditi, & eris verè ſine confuſione, & invenies
gratiam in conſpectu omnium hominum : ne pro his
omnibus confundaris, & ne accipias perſonam ut delinquas.
2 De lege Altiſſimi, & teſtamento, & de judicio
3 juſtificare impium, De verbo ſociorum & viatorum, &
4 de datione hæreditatis amicorum, De æqualitate ſtateræ
5 & ponderum, de acquiſitione multorum & paucorum, De
corruptione emptionis & negotiatorum, & de multa diſciplina
6 filiorum & ſervo peſſimo latus ſanguinare. Super
7 mulierem nequâ bonum eſt ſignum. Ubi manus multæ ſunt,
claude; & quodcunque trades, numera, & appende : datum
8 verò, & acceptum omne deſcribe. De diſciplina inſenſati
& fatui, & de ſenioribus, qui judicantur ab adoleſcentibus
: & eris eruditus in omnibus, & probabilis
9 in conſpectu omnium vivorum. Filia patris abſcondita
eſt vigilia, & ſolicitudo ejus aufert ſomnum, ne
fortè in adoleſcentia ſua adulta efficiatur, & cum viro
commorata odibilis fiat :

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

10 † Πατρὶ ἀσεβεῖ μέμψεται τέκνα, † ὅτι δι' αὐτὸν ὀνειδισθήσονται.
11 † Οὐαὶ ὑμῖν ἄνδρες ἀσεβεῖς, † οἵτινες ἐγκατελίπετε
12 νόμον Θεοῦ ὑψίστου. † Καὶ ἐὰν γεννηθῆτε, εἰς κατάραν γεννηθήσεσθε·
13 † καὶ ἐὰν ἀποθάνητε, εἰς κατάραν μερισθήσεσθε. † Πάντα ὅσα ἐκ
γῆς, εἰς γῆν ἀπελεύσεται, † οὕτως ἀσεβεῖς ἀπὸ κατάρας εἰς ἀπώλειαν.
14 † Πένθος ἀνθρώπων ἐν σώμασιν αὐτῶν, † ὄνομα δὲ ἁμαρτωλῶν
15 οὐκ ἀγαθὸν ἐξαλειφθήσεται. † Φρόντισον περὶ ὀνόματος, αὐτὸ
γάρ σοι διαμενεῖ, † ἢ χίλιοι μεγάλοι θησαυροὶ χρυσίου.
16 † Ἀγαθῆς ζωῆς ἀριθμὸς ἡμερῶν, † καὶ ἀγαθὸν ὄνομα εἰς αἰῶνα
17 διαμενεῖ. † Παιδείαν ἐν εἰρήνῃ συντηρήσατε τέκνα, † σοφία δὲ
κεκρυμμένη καὶ θησαυρὸς ἀφανής, † τίς ὠφέλεια ἐν ἀμφοτέροις;
18 † Κρείσσων ἄνθρωπος ἀποκρύπτων τὴν μωρίαν αὐτοῦ, † ἢ ἄνθρωπος
19 ἀποκρύπτων τὴν σοφίαν αὐτοῦ. † Τοιγαροῦν ἐντράπητε ἐπὶ τῷ
20 ῥήματί μου· † Οὐ γάρ ἐστι πᾶσαν αἰσχύνην διαφυλάξαι καλόν,
21 † καὶ οὐ πάντα πᾶσιν ἐν πίστει εὐδοκιμεῖται. † Αἰσχύνεσθε ἀπὸ πατρὸς
καὶ μητρὸς περὶ πορνείας, † καὶ ἀπὸ ἡγουμένου καὶ δυνάστου περὶ ψεύδους,
22 † Ἀπὸ κριτοῦ καὶ ἄρχοντος περὶ πλημμελείας. † ἀπὸ συναγωγῆς καὶ
23 λαοῦ περὶ (δ) ἀνομίας, Ἀπὸ κοινωνοῦ καὶ φίλου περὶ ἀδικίας, καὶ
24 ἀπὸ τόπου οὗ παροικεῖς, Περὶ κλοπῆς, † καὶ ἀπὸ ἀληθείας Θεοῦ καὶ
διαθήκης, † (ε) καὶ ἀπὸ πήξεως ἀγκῶνος ἐπ' ἄρτοις, † (ζ) ἀπὸ σκορακισμοῦ
25 λήψεως καὶ δόσεως, † Καὶ ἀπὸ ἀσπαζομένων περὶ σιωπῆς,
† (η) ἀπὸ ὁράσεως γυναικὸς ἑταίρας, † Καὶ ἀπὸ ἀποστροφῆς
26 προσώπου συγγενοῦς, † Ἀπὸ ἀφαιρέσεως μερίδος καὶ δόσεως,
27 (θ) † Καὶ ἀπὸ κατανοήσεως γυναικὸς ὑπάνδρου, † ἀπὸ περιεργείας
28 παιδίσκης αὐτοῦ. † καὶ μὴ ἐπιστῇς ἐπὶ τὴν κοίτην αὐτῆς, † Ἀπὸ
φίλων περὶ (ι) λόγων ὀνειδισμοῦ, † καὶ μετὰ τὸ δοῦναι, μὴ ὀνείδιζε.

MS. A. (δ) ἀνομίας, Καὶ ἀπὸ τόπου (ε) ἀπὸ πήξεως (ζ) καὶ ἀπὸ (η) καὶ ἀπὸ (θ) Ἀπὸ (ι) λόγου

ΚΕΦ. μβ'.

1 † Ἀπὸ δευτερώσεως καὶ λόγου ἀκοῆς, † καὶ ἀπὸ (α) ἀποκαλύψεων
λόγων κρυφίων· † καὶ ἔσῃ αἰσχυντηρὸς ἀληθινῶς, † καὶ εὑρίσκων
χάριν ἔναντι παντὸς ἀνθρώπου. † μὴ περὶ τούτων αἰσχυνθῇς,
2 † καὶ μὴ λάβῃς πρόσωπον τοῦ ἁμαρτάνειν· † Περὶ νόμου ὑψίστου καὶ
3 διαθήκης, † καὶ περὶ κρίματος δικαιῶσαι τὸν ἀσεβῆ, † Περὶ λόγου
κοινωνοῦ καὶ ὁδοιπόρων, † (β) καὶ περὶ δόσεως κληρονομίας ἑταίρων,
4 † Περὶ ἀκριβείας ζυγοῦ καὶ σταθμίων, † (γ) περὶ κτήσεως πολλῶν καὶ
5 ὀλίγων, † Περὶ (δ) ἀδιαφόρου (ε) πράσεως, καὶ ἐμπόρων, † καὶ περὶ
6 παιδείας τέκνων πολλῆς, † καὶ οἰκέτῃ πονηρῷ πλευρὰν (ζ) αἱμάξαι.
7 † Ἐπὶ γυναικὶ πονηρᾷ καλὸν σφραγίς· † Καὶ ὅπου χεῖρες πολλαί,
κλεῖσον. † ὃ ἐὰν παραδίδως, ἐν ἀριθμῷ καὶ σταθμῷ, † καὶ δόσις
8 καὶ λῆψις (η) παντὶ ἐν γραφῇ. † Περὶ παιδείας ἀνοήτου καὶ μωροῦ
† καὶ (θ) ἐσχατογήρου κρινομένου πρὸς νέους, † καὶ ἔσῃ πεπαιδευμένος
ἀληθινῶς, † καὶ δεδοκιμασμένος ἔναντι παντὸς ζῶντος.
9 † Θυγάτηρ πατρὶ ἀπόκρυφος ἀγρυπνία, † καὶ ἡ μέριμνα (ι) αὐτῆς
ἀφιστᾷ ὕπνον· † ἐν νεότητι αὐτῆς μήποτε παρακμάσῃ, † καὶ συνῳκηκυῖα
μήποτε μισηθῇ,

MS. A. (α) ἀποκαλύψεως (β) περὶ (γ) καὶ περὶ (δ) διαφόρου (ε) πράσεως ἐμπόρων, (ζ) ἐμάξας. (η) πάντα (θ) ἐσχατογήρῳ κρινομένῳ (ι) αὐτοῦ

De patre impio querentur filii : quoniam propter 10
illum in opprobrio erunt. Væ vobis viri 11
impii, qui dereliquiſtis legem Dei (b) altiſſimi.
Et, ſi nati fueritis ; ad maledictionem naſcemini 12
: &, ſi mortui fueritis ; in maledictionem
ſeparabimini. Omnia quæ de terra ſunt, 13
in terram revertentur : ſic impii à maledicto
in perditionem. Luctus hominum in corporibus 14
ipſorum : nomen autem peccatorum non bonum
delebitur. Curam habe de nomine. Hoc enim 15
magis permanet tibi, quàm mille magni theſauri
auri. Bonæ vitæ numerus dierum, & bonum 16
nomen permanet in ævum. Diſciplinam in 17
pace conſervate, filii : Sapientia autem abſcondita,
& theſaurus occultus, quæ utilitas in
utriſque ? Melior eſt homo, qui abſcondit ſtultitiam 18
ſuam, quàm homo, qui abſcondit ſapientiam
ſuam. Igitur revereamini in verbo 19
meo : Non eſt enim bonum omnem reverentiam 20
obſervare : & non omnia omnibus in fide placent.
Erubeſcite à patre & matre, de fornicatione 21
: & à præſidente & potente, de mendacio :
A judice & principe, de delicto : à ſynagoga 22
& plebe, de iniquitate : A ſocio & amico, 23
de injuſtitia : & à loco, in quo habitas, De furto : 24
& à veritate Dei, & teſtamenti : & à fixione
cubiti in panibus, ab obfuſcatione accepti, &
dati : Et à ſalutantibus, de ſilentio : ab aſpectu 25
mulieris fornicariæ, & ab averſione vultûs
(c) cognati : Ab ablatione partis, & dationis : 26
Et à conſideratione mulieris conjugatæ : à ſolicitatione 27
ancillæ ejus : &, ne ſteteris ſuper lectum
ejus : Ab amicis, de ſermonibus improperii : 28
& poſtquàm dederis ; ne improperes.

CAP. XLII.

Ab iteratione, & ſermone auditûs, et à 1
revelationibus ſermonum abſconditorum : Et
eris verecundus verè, et inveniens gratiam coram
omni homine. Ne pro his confundaris ; et
ne accipias perſonam, ut delinquas : De lege 2
Altiſſimi, et teſtamento, et de judicio, juſtificando
impium : De verbo ſocii, et viatorum, et 3
de datione hæreditatis amicorum : De exacta 4
ratione ſtateræ, et ponderum : de acquiſitione
multorum, et paucorum : De (a) indifferenti
venditione, et mercatorum : et de multa diſciplina 5
filiorum : et ſervo peſſimo latus ſanguinare.
Super mulierem nequam bonum eſt ſigillum. 6
Et, ubi manus multæ ſunt ; claude. 7
Quodcunque tradideris ; in numero et pondere :
et datio et acceptio, omnibus in ſcriptura. De
diſciplina inſenſati, et ſtulti, et decrepiti litigantis 8
cum adoleſcentibus. Et eris eruditus verè,
et probatus in conſpectu omnis viventis. Filia 9
patri, abſcondita vigilia : et ſolicitudo ejus
aufert ſomnum : in juventute ſua, ne fortè fiat
ſuperadulta : et cum viro commorata, ne fortè
odio habeatur :

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

10 11 * ܠܐܒܐ ܥܘܠܐ ܢܠܘܛܘܢ ܒܢܘܗܝ ܟܐܢܐ. ܕܡܛܠܬܗ ܗܘܘ ܫܝܛܐ ܒܥܠܡܐ. * ܘܝ ܠܗܘܢ
12 ܠܓܒܪ̈ܐ ܥܘܠܐ. ܕܥܕܡܐ ܠܝܘܡܐ ܕܡܘܬܗܘܢ ܐܘܠܨܢܐ ܡܠܘܐ ܠܗܘܢ. * ܐܢܬܬܐ ܝܠܘܕܬܐ ܚܕܘܬܐ
14 ܠܥܡܗ̇. ܘܐܢ ܢܡܘܬ ܐܒܐ ܥܘܠܐ. ܒܢܘܗܝ ܟܐܢܐ ܠܐ ܢܬܐܒܠܘܢ ܥܠܘܗܝ. * ܚܪܬܐ ܓܝܪ
15 ܕܓܒܪܐ ܥܘܠܐ ܠܐܒܕܢܐ ܗܝ. ܘܫܡܐ ܕܥܒܕܝ ܛܒ̈ܬܐ ܠܐ ܢܬܥܛܐ ܠܥܠܡ. * ܚܘܣ ܥܠ ܫܡܟ ܕܗܘ
25 ܢܠܘܝܟ. ܡܢ ܐܠܦܐ ܣܝ̈ܡܬܐ ܕܢܟܠܐ. ܡܛܠ ܕܢܟܠܐ ܡܘܗ̈ܒܬܐ ܘܩܝ̈ܡܐ ܡܒܛܠ. * ܟܠ
ܕܡܫܬܐܠ ܫܠܡܗ ܘܫܬܩ. ܗܘ ܗܘ ܢܟܘܠܐ ܪܒܐ. ܡܛܠ ܕܫܠܡܐ ܕܝܗܒܬ ܠܗ
ܠܐ ܡܦܢܐ ܠܟ. ܡܫܟܘܢܐ ܕܝܗܒܬ ܠܗ ܐܝܟܢܐ ܡܦܢܐ ܠܟ.
10 * ܦܘܠܓܐ * ܡܒ * ܒܪܬܐ ܠܐܒܘܗ̇ ܣܓܝ ܝܩܝܪܐ. ܘܨܦܬܗ̇ ܡܢܕܐ ܫܢܬܗ.
ܒܛܠܝܘܬܗ̇. ܕܠܐ ܬܬܛܠܡ. ܘܥܡ ܒܥܠܗ̇ ܕܠܐ ܬܣܬܢܐ.

Patrem impium proprii liberi juſti maledicent, 10
quòd ipſius cauſâ viles in mundo facti
ſint. Væ impiis hominibus, quoniam afflictio 11
ad diem mortis uſque comitatur illos.
Mulier fœtifera gaudio eſt genti ſuæ : at 12
moriente patre ſceleroſo, filii ejus juſti non
lugebunt eum. Impii enim *hominis* exitus, 14
ad interitum : at nomen bona opera facientium
nunquam delebitur. Fove nomen 15
tuum ; hoc enim te comitabitur potiùs quàm
mille theſauri per dolum *parti* : nam *dolus*
tum munera tum fœdera abolet. Quicunque 25
ſalutatus tacuerit, is fraudator eſt inſignis.
Nam ſi ſalutationem quam tribuis illi,
tibi non reddat ; pignus quod dederis illi,
quomodo reſtituat ?

CAP. XLII.

Filia patri ſuo eſt admodùm cara, & ſolicitudo 10
de ea expellit ſomnum ejus : *tum*
in pueritia ipſius, ne injuriam patiatur :
tum à marito, ne odio habeatur :

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* والولد الفاجر يلعنوه بنوا الصالحين * لانهم صاروا من اجله محقورين في هذه الدنيا * الويل 10 11
للاثمة * لان الندامة والشقاء يصحبهم الي يوم موتهم * الامراة الكثيرة الولاد تفرح قومها * 12
وان مات الوالد الفاجر لا يحزن اولاده الابرار عليه * لان اخر المنافقين الي الهلاك * ولا 14
ينسا ذكر عاملي الصالحات * اقبض علي اسمك * فهو اخير لك من ذخاير الاثم * لان اسم سو 15
يبطل الوصايا والعهود * من سلمت عليه فلم يرد عليك السلام * فهو الجاحد الكبير * 25
لانك عارية السلام اودعته فلم يردها عليك * فكيف ان استودعته الودايع يردها عليك *

* الفصل الثاني والاربعون *

* البنت كرامها علي ابيها جدا * وهمها ينزف نومه * في صباها لكيلا تقذف * وعند زوجها لا تبغض * 10

Filium item ſceleratum maledicent filii 10
probi, eo quod facti ſint propter ipſum abjecti in hoc mundo. Væ ſceleroſis ; nam 11
dolor & miſeria comitabitur eos uſque
ad diem obitûs. Mulier ſobole fœcunda 12
gentem ſuam lætificat : at ſi pater impius
moriatur, filii ejus probi non contriſtabuntur de ipſo. Nam finis impiorum, ad 14
interitum : at memoria eorum qui bona
opera exercent, nunquam oblivioni tradetur. Strictè tene nomen tuum ; quoniam 15
ipſum utilius tibi eſt theſauris iniquitatis : malum enim nomen præcepta fœderaque
violat. Is quem ſalutaveris, nec ſalutationem 25
tibi reddiderit, ſanè ſummus eſt
ejurator. Nam ſalutationis mutuum quod
ei commiſiſti, cum tibi non reſtituat :
quomodo, ſi pignora commiſeris ei, reſtituat
tibi ?

CAP. XLII.

Filiæ honor patrem vehementer premit ; 10
cujuſque cura ſomnum ipſius extenuat : in
adoleſcentia quidem ejus, ne afficiatur
injuriâ : & apud maritum ſuum ne eddatur exoſa :

Verſio VULG. LAT.

10 Nequando polluatur in virginitate ſua, & in paternis
ſuis gravida inveniatur: ne forte cum viro commorata
11 tranſgrediatur, aut certe ſterilis efficiatur. Super filiam
luxurioſam confirma cuſtodiam: ne quando faciat te in
opprobrium venire inimicis, à detractione in civitate, &
objectione plebis, & confundat te in multitudine popu-
12 li. Omni homini noli intendere in ſpecie: & in me-
13 dio mulierum noli commorari: De veſtimentis enim
14 procedit tinea, & à muliere iniquitas viri. Melior eſt
enim iniquitas viri, quàm mulier benefaciens, & mu-
15 lier confundens in opprobrium. Memor ero igitur ope-
rum Domini, & quæ vidi annuntiabo. In ſermonibus
16 Domini opera ejus. Sol illuminans per omnia reſpe-
17 xit, & gloriâ Domini plenum eſt opus ejus. Nónne
Dominus fecit Sanctos enarrare omnia mirabilia ſua,
quæ confirmavit Dominus omnipotens ſtabiliri in gloria
18 ſua? Abyſſum, & cor hominum inveſtigavit: & in a-
19 ſtutia eorum excogitavit. Cognovit enim Dominus o-
mnem ſcientiam, & inſpexit in ſignum ævi, annuntians
quæ præterierunt, & quæ ſuperventura ſunt, revelans
20 veſtigia occultorum. Non præterit illum omnis cogi-
21 tatus, & non abſcondit ſe ab eo ullus ſermo. Magnalia
ſapientiæ ſuæ decoravit: qui eſt ante ſeculum & uſque
22 in ſeculum, neque adjectum eſt, Neque minuitur, &
23 non eget alicujus conſilio. Quàm deſiderabilia omnia
opera ejus, & tanquam ſcintilla, quæ eſt conſiderare!

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

10 † Ἐν παρθενίᾳ μήποτε βεβηλωθῇ, † καὶ ἐν τοῖς πατρικοῖς αὐτῆς
ἔγκυος γένηται, † μετ' ἀνδρὸς οὖσα μήποτε παραβῇ, † καὶ συνῳ-
11 κηκυῖα μήποτε (κ) στειρώσῃ. † Ἐπὶ θυγατρὶ ἀδιατρέπτῳ στερέωσον
φυλακὴν, † μήποτε (ι) ποιήσῃ σε ἐπίχαρμα ἐχθροῖς, † λαλιὰν ἐν
πόλει, καὶ ἔκκλητον λαοῦ. † καὶ (ι) καταισχύνῃ σε ἐν πλήθει πολλῶν.
12 † Παντὶ ἀνθρώπῳ μὴ ἔμβλεπε ἐν κάλλει, † καὶ ἐν μέσῳ γυναι-
13 κῶν μὴ συνέδρευε. † Ἀπὸ γὰρ ἱματίων ἐκπορεύεται σὴς, † καὶ ἀπὸ
14 γυναικὸς πονηρία γυναικός. † Κρείσσων πονηρία ἀνδρὸς ἢ ἀγα-
15 θοποιὸς γυνὴ, † καὶ γυνὴ καταισχύνουσα εἰς ὀνειδισμόν. † Μνη-
σθήσομαι δὴ τὰ ἔργα κυρίου, † καὶ ἃ (λ) ἑώρακα, ἐκδιηγήσομαι· † ἐν
16 λόγοις κυρίου τὰ ἔργα αὐτοῦ. † Ἥλιος φωτίζων κατὰ πᾶν ἐπέβλε-
17 ψε, † καὶ τῆς δόξης (μ) αὐτοῦ πλῆρες τὸ ἔργον αὐτοῦ. † Οὐκ ἐνε-
ποίησε τοῖς ἁγίοις κύριος † ἐκδιηγήσασθαι πάντα τὰ θαυμάσια
αὐτοῦ, † ἃ ἐστερέωσε κύριος ὁ παντοκράτωρ, † στηριχθῆναι ἐν δόξῃ
18 αὐτοῦ τὸ πᾶν; † Ἄβυσσον καὶ καρδίαν ἐξίχνευσε, † καὶ ἐν (ν) πανουρ-
19 γεύμασιν αὐτῶν διενοήθη. † Ἔγνω γὰρ ὁ (ν) κύριος πᾶσαν εἴδη-
σιν, † καὶ ἐνέβλεψεν εἰς σημεῖον αἰῶνος· ἀπαγγέλλων τὰ
παρεληλυθότα καὶ (ξ) ἐπεσόμενα, † καὶ ἀποκαλύπτων ἴχνη ἀπο-
20 κρύφων. † Οὐ παρῆλθεν αὐτὸν πᾶν διανόημα, † οὐκ ἐκρύβη ἀπ'
21 αὐτοῦ (ο) οὐδὲ εἷς λόγος. † Τὰ μεγαλεῖα τῆς σοφίας αὐτοῦ ἐκόσμη-
σε, † (π) καὶ ἕως ἐστὶ πρὸ τοῦ αἰῶνος καὶ εἰς τὸν αἰῶνα, οὔτε προσετέθη
22 Οὔτε (ρ) ἠλαττώθη, † καὶ οὐδὲ προσεδεήθη οὐδενὸς συμβούλου. Ὡς
23 πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐπιθυμητὰ, † καὶ ὡς σπινθῆρός ἐστι θεωρῆσαι.

MS. A. (κ) στερωθῇ. (ι) ποιήσῃς (ι) καταισχύνῃς (λ) ἑόρακα, (μ) κυρίου
(ν) πανουργήμασιν (ν) ὕψιστος (ξ) τὰ ἐσόμενα, (ο) εἷς λόγος. (π) ὅς ἐστιν (ρ) ἠλλατώθη, καὶ οὐ προσεδεήθη

In virginitate, ne forte polluatur, & in paternis 10
ſuis gravida inveniatur: cum viro manens ne
forte tranſgrediatur, & cum cohabitaverit,
ne forte ſit ſterilis. Super filia non avertente ſe 11
confirma cuſtodiam: ne quando faciat te gau-
dium inimicis, fabulam in civitate & vocatum
populi: & confundat te in multitudine pluri-
morum. Omni homini noli intendere in ſpeciem: 12
& in medio mulierum noli conſidere. De veſti- 13
mentis enim procedit tinea, & à muliere ini-
quitas (b) mulieris. Melior eſt iniquitas viri, 14
quam mulier benefaciens, & mulier confundens
in opprobrium. Memor ero igitur operum 15
Domini, & quæ vidi, enarrabo: in ſer-
monibus Domini opera ejus. Sol illuminans 16
per omnia reſpexit, & gloriâ ejus plenum eſt
opus ejus. (c) Nónne indidit Sanctis Dominus 17
enarrare omnia mirabilia ejus, quæ confirmavit
Dominus omnipotens, ut firmaretur in gloria
ipſius univerſum? Abyſſum, & cor inveſtiga- 18
vit, & in aſtutiis eorum meditatus eſt. Cogno- 19
vit enim Dominus omnem ſcientiam: & inſpe-
xit in (d) ſignum ævi: annuntians, quæ præ-
terierunt, & quæ ſuperventura ſunt: & reve-
lans veſtigia occultorum. Non præterit illum 20
omnis cogitatus: non abſcondit ſe ab eo ullus
ſermo. Magnalia ſapientiæ ſuæ decoravit, & 21
(e) quatenus eſt ante ſeculum, & in ſeculum, ne-
que adjectũ eſt [ei,] Neq; imminutũ, & non eguit 22
aliquo conſiliario. Quàm deſiderabilia omnia o- 23
pera ejus, & (f) tanquam ſcintillæ eſt conſiderare.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

11 * ܒܬܘܠܘܬܗ̇ ܠܐ ܬܬܛܢܦ. ܘܥܠ ܒܥܠܗ̇ ܠܐ ܬܣܛܐ ܒܡܕܥܗ̇. ܘܒܬܪ ܓܒܪܐ
12 ܐܚܪܢܐ. * ܒܪܝ ܥܠ ܒܪܬܟ ܐܩܝܡ ܡܛܪܬܐ. ܕܠܡܐ ܬܥܒܕܟ ܫܡܐ ܒܝܫܐ ܘܫܘܥܝܬܐ.
ܘܪܛܢܐ ܒܥܡܐ. ܘܒܟܢܘܫܬܐ ܕܡܕܝܢܬܟ ܬܒܗܬܟ. ܡܛܠ ܪܛܢܐ ܕܥܡܐ. ܐܬܪ ܕܥܡܪܐ ܠܐ
13 ܬܫܒܘܩܝܗ̇ ܬܦܘܩ. ܘܒܒܬܐ ܠܐ ܬܗܘܐ ܚܕܪܐ. * ܠܟܠ ܒܪܢܫ ܠܐ ܬܓܠܐ ܡܕܡ ܕܒܠܒܟ.
14 ܘܒܝܢܬ ܢܫܐ ܠܐ ܬܓܕܘܠ ܡܫܥܝܬܐ. * ܡܛܠ ܕܐܝܟ ܕܒܠܒܘܫܐ ܢܦܠ ܣܣܐ. ܗܟܢܐ
16 ܛܢܢܐ ܒܐܢܬܬܐ. ܡܢ ܒܝܫܘܬܐ ܕܚܒܪܬܗ̇. * ܐܬܕܟܪܘ ܗܫܐ ܥܒܕܘܗܝ ܕܐܠܗܐ. ܘܡܢܗܘܢ
ܡܢܐ ܕܚܙܝܬ ܐܢܐ ܡܫܬܥܐ. ܒܡܠܬܗ ܐܬܒܪܝܘ ܥܒܕܘܗܝ. ܘܟܠܗܘܢ ܒܪܝܬܗ ܥܒܕܝܢ
17 ܨܒܝܢܗ. * ܐܝܟ ܫܡܫܐ ܕܕܢܚ ܥܠ ܟܠ. ܐܬܓܠܝܘ ܪ̈ܚܡܘܗܝ ܕܡܪܝܐ ܥܠ ܟܠܗܘܢ ܥܒܕܘܗܝ.
18 ܥܒܕܘܗܝ. * ܠܐ ܢܦܩܘ ܩܕܝܫܘܗܝ ܕܡܪܝܐ. ܠܡܫܬܥܝܘ ܓܒܪܘܬܐ ܕܬܕܡܪܬܗ.
19 ܓܒܪܘܬܐ ܝܗܒ ܠܦܠܚܘܗܝ. ܠܡܩܡ ܩܕܡ ܐܝܩܪܗ. * ܠܬܗܘܡܐ ܘܠܠܒܐ ܗܘ ܒܨܐ.
20 ܘܟܠܗܘܢ ܟܣܝܬܗܘܢ ܕܒܢܝܢܫܐ. ܐܝܟ ܫܡܫܐ ܓܠܝܢ ܩܕܡܘܗܝ. * ܡܛܠ ܕܠܐ ܟܣܐ
ܡܢ ܐܠܗܐ ܡܕܡ. ܐܠܐ ܟܠܗܘܢ ܕܐܬܝܢ ܠܥܠܡܐ. ܘܥܒܪܘ ܘܕܥܬܝܕܝܢ.
21 ܘܟܠܗܘܢ ܟܣܝܬܐ. ܓܠܝܢ ܩܕܡܘܗܝ. * ܘܠܐ ܥܒܪܐ ܡܢܗ ܝܕܥܬܐ. ܘܠܐ ܟܣܐ
22 ܡܢ ܩܕܡܘܗܝ ܟܠ ܐܪܙܐ. * ܓܒܪܘܬܐ ܘܚܟܡܬܐ. ܩܕܡܘܗܝ ܩܝܡܢ ܐܡܝܢܐܝܬ.
24 * ܘܟܠܗܘܢ ܥܒܕܘܗܝ. ܒܬܚܘܡܐ ܕܟܐܢܘܬܐ ܡܥܡܪ ܠܥܠܡ. ܘܟܠܡܕܡ ܒܩܕܝܫܘܬܐ ܡܩܕܫܝܢ ܟܠܗܘܢ.

* Virginitas ejus ne conſtupretur: & erga maritum ejus, ne mente aberrans alium virum ſectetur. Fili mi, filiæ tuæ adhibe cuſtodiam, ne te famoſum reddat, fabulam, & murmurationem inter populum; teque in congregatione civitatis tuæ pudore afficiat ob murmurationem populi. E loco ubi habitat, egredi ne permittas; & per domos ne circuncurſitet. Cuivis homini ne aperias quod habes in animo: & inter mulieres ne lepidos nectas ſermones. Nam quemadmodum in veſtem cadit tinea, ſic æmulatio in mulierem ex malitia ſociæ ipſius. Mementote jam operum Dei; & quidem ex his quæ vidi ego narrabo. Verbo ipſius creata ſunt opera ejus, & omnes creaturæ ejus perficiunt voluntatem ipſius. Solis inſtar ſuper omnia exorientis manifeſtatæ ſunt miſericordiæ Domini ſuper omnia opera ejus. Impares Sancti Domini fortiſſimis miraculorum ejus factis recenſendis, fortitudinem præſtitit cultoribus ſuis ſtandi coram majeſtate ſua. Abyſſum & cor ipſe ſcrutatur, & omnia hominum ſecreta, ut ſol aperta ſunt coram ipſo. Nihil enim Deum latet, ſed quicunque veniunt in mundum, præterierunt, ac futuri ſunt, patent in conſpectu illius; & abdita quæque manifeſta ſunt coram ipſo: Nec ulla præterit eum ſcientia, nec ullum occultum eſt ei myſterium. Fortitudo & ſapientia coram eo ſemper aſſiſtunt. Et omnia opera ſua intra æquitatis *terminos* habitare facit in æternum, & omnia ſanctè laudant:

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

11 * اذ هي عذرا لا تفتضح • ولا تسيء علي زوجها • وتعشق رجلا اخر * اكثر الحفاظ على
12 ابنتك • لا تورثك اسم سوء وعارا قبيحا • وتجعلك حديثا وتذمرا في قومك • حيث ما سكنت
13 فلا تدعها تدخل وتخرج • ولا تطوف وتجول البيوت * ولا تطلع على ما في قلبك كل احد •
14 ولا تكثر الكلام في مجمع النساء * لانه كما يقع السوس في الثياب • كذلك الغيرة في المراة
16 من شر صواحبها * اذكروا الان افعال الله • لاني احدثك مما رايت • بكلمته خلق خلايقه •
17 وتصنع ارادته جميع بريته * يا بني كالشمس المشرقة الطالعة على كل شي ظهرت رحمة الله
18 على جميع خلايقه • ولن يقدروا على احصائها * والرب لن تحصي قدرة جبروته • لقد رزق
19 اصفياءه قوة • ليقفوا بين يدي كرامته * وانه ليعلم ما في قعر العمق الاكبر وضماير
20 القلوب وجميع سراير الناس خاصة كالشمس بين يديه * لانه لا يخفا على الله خافية وجميع
21 الامور العتيدة المزمعة بالكون فانها واضحة بين يديه ظاهرة * ولا يبعد عنه شي من
22 الحكمة • ولا يعزب عليه شي من السراير * بل الجبروت والقوة والحكمة بينه قدامه ابدا •
24 * وجميع اعماله علي الدهر بالقسط تحل • بالتقديس والتطهير كلهم عاملية •

Dum virgo eſt, ne ſtupretur; neve f... agat cum marito, & alium virum a... met. Filiæ tuæ multam adhibe cu... diam, ne malum nomen turpemque in... miam tibi conciliet, & fabulam a... commurmurationem te reddat in ge... tua. Ubicunque habitaverit, ne permi... tas ei ingredi & egredi, neque vagari... perluſtrare domos. Quod eſt in cor... tuo, cuilibet ne declares: & ne multi... plices verba inter mulieres; Quia quem... admodum tinea cadit in veſtes, ita z... in mulierem e ſociarum nequitia. Me... mentote modo operum Dei: nam ex... quæ vidi commemorabo tibi. Verbo... condidit creaturas ſuas, & volunta... ejus operatur univerſa creatura... O fili mi, tanquam ſol oriens, res om... illuſtrans, apparuit miſericordia Dei... per omnes creaturas ſuas, eamque nu... rare nequaquam poſſunt: Nam pote... roboris Domini innumerabilis eſt... mentibus ſe tribuit facultatem... coram majeſtate ſua. Et ipſe co... novit quicquid eſt in ima profunda... maxima: & cordium cogitationes. Etaque hominum ſecreta ſunt ut... ram eo præſentia. Nulla enim eſt... [illegible] Deum latet; imò res omnes f... [illegible] exiſtentes, claræ [illegible] atque manifeſtæ: Nec [illegible] [illegible] notitia, nec ullum [illegible] ſecretum. Quin potius [illegible] robur, ac ſapientia ſemper [illegible] conſpectu illius. Et omnia [illegible] in [illegible] diguntur [illegible] ſanctitate ac puritate omni... [illegible]

Verſio VULG. LAT.

24 Omnia hæc vivunt, & manent in ſeculum, & in omni
25 neceſſitate omnia obaudiunt ei. Omnia duplicia, unum
26 contra unum, & non fecit quidquam deeſſe. Uniuſcujuſque
confirmavit bona. Et quis ſatiabitur videns gloriam ejus?

CAP. XLIII.

1 Altitudinis firmamentum pulchritudo ejus eſt, ſpecies
2 cœli in viſione gloriæ. Sol in aſpectu annuntians in exitu,
3 vas admirabile opus Excelſi. In meridiano exurit
terram, & in conſpectu ardoris ejus quis poterit ſuſtinere?
4 Fornacem cuſtodiens in operibus ardoris: Tripliciter
Sol exurens montes, radios igneos exufflans, & refulgens
5 radiis ſuis obcæcat oculos. Magnus Dominus qui
6 fecit illum, & in ſermonibus ejus feſtinavit iter. Et
Luna in omnibus in tempore ſuo, oſtenſio temporis, &
7 ſignum ævi. A luna ſignum diei feſti, luminare quod
8 minuitur in conſummatione. Menſis ſecundùm nomen
9 ejus eſt, creſcens mirabiliter in conſummatione. Vas
caſtrorum in excelſis, in firmamento cœli reſplendens
10 glorioſé. Species cœli gloria ſtellarum, mundum illuminans
11 in excelſis Dominus. In verbis Sancti ſtabunt
12 ad judicium, & non deficient in vigiliis ſuis. Vide arcum,
& benedic eum qui fecit illum: valdè ſpecioſus
13 eſt in ſplendore ſuo. Gyravit cœlum in circuitu
14 gloriæ ſuæ, manus Excelſi aperuerunt illum. Imperio
ſuo acceleravit nivem, & accelerat coruſcationes emittere
15 judicii ſui. Propterea aperti ſunt theſauri, & evolaverunt
16 nebulæ ſicut aves. In magnitudine ſua poſuit
17 nubes, & confracti ſunt lapides grandinis. In conſpectu
ejus commovebuntur montes, & in voluntate
18 ejus aſpirabit Notus. Vox tonitrui ejus verberabit terram,
tempeſtas Aquilonis, & congregatio ſpiritûs:
19 Et ſicut avis deponens ad ſedendum, aſpergit nivem,
20 & ſicut locuſta demergens deſcenſus ejus. Pulchritudinem
candoris ejus admirabitur oculus, & ſuper imbrem ejus expaveſcet cor.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

24 † Πάντα ταῦτα ζῇ καὶ μένει εἰς τὸν αἰῶνα ἐν πάσαις χρείαις, καὶ πάντα
25 ὑπακούει. † Πάντα δισσὰ ἓν κατέναντι τοῦ ἑνός, † καὶ οὐκ ἐποίησεν
26 οὐδὲν (σ) ἐκλεῖπον. † Ἓν τοῦ ἑνὸς ἐστερέωσε τὰ ἀγαθά, † καὶ τίς πλησθήσεται ὁρῶν δόξαν αὐτοῦ;

MS. A. (σ) ἐλλεῖπον.

ΚΕΦ. μγ'.

1 † Γαυρίαμα ὕψους στερέωμα καθαριότητος, † εἶδος οὐρανοῦ ἐν
2 ὁράματι δόξης. † Ἥλιος ἐν ὀπτασίᾳ (α) διαγγέλλων ἐν ἐξόδῳ,
3 † σκεῦος θαυμαστόν, ἔργον ὑψίστου. † Ἐν μεσημβρίᾳ αὐτοῦ ἀναξηραίνει χώραν, † καὶ ἐναντίον καύματος αὐτοῦ τίς ὑποστήσεται;
4 † Κάμινον φυσῶν ἐν ἔργοις καύματος, † (β) τριπλασίως ἥλιος
ἐκκαίων ὄρη· † ἀτμίδας πυρώδεις (ʹ) ἐμφυσῶν, † καὶ ἐκλάμπων
5 ἀκτῖνας ἀμαυροῖ ὀφθαλμούς. † Μέγας (γ) κύριος ὁ ποιήσας αὐτόν,
6 † καὶ ἐν λόγοις αὐτοῦ κατέσπευσε πορείαν. † Καὶ ἡ σελήνη ἐν πᾶσιν
7 εἰς καιρὸν αὐτῆς, † ἀνάδειξιν χρόνων, καὶ σημεῖον αἰῶνος. † Ἀπὸ
σελήνης σημεῖον ἑορτῆς, † φωστὴρ μειούμενος ἐπὶ (δ) συντελείας.
8 † Μὴν κατὰ τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐστιν, † (ε) αὐξανομένη θαυμαστῶς ἐν ἀλλοιώσει.
9 † Σκεῦος παρεμβολῶν ἐν ὕψει, † ἐν στερεώματι οὐρανοῦ
10 ἐκλάμπων. † Κάλλος οὐρανοῦ, δόξα ἄστρων, † κόσμος φωτίζων,
11 ἐν ὑψίστοις (ζ) κύριος. † Ἐν λόγοις ἁγίου στήσονται κατὰ κρίμα,
12 † καὶ οὐ μὴ ἐκλυθῶσιν ἐν φυλακαῖς αὐτῶν. † Ἴδε τόξον, καὶ εὐλόγησον τὸν ποιήσαντα (η) αὐτό, † σφόδρα ὡραῖον ἐν τῷ αὐγάσματι
13 αὐτοῦ. † Ἐγύρωσεν οὐρανὸν ἐν κυκλώσει δόξης, † χεῖρες ὑψίστου
14 (θ) ἐτάνυσαν αὐτό. † Προστάγματι αὐτοῦ κατέσπευσε χιόνα,
15 καὶ ταχύνει ἀστραπὰς κρίματος αὐτοῦ. † Διὰ τοῦτο ἠνεῴχθησαν
16 θησαυροί, † καὶ ἐξέπτησαν νεφέλαι ὡς πετεινά. † Ἐν μεγαλείῳ
17 αὐτοῦ ἴσχυσε (ι) νεφέλας, † καὶ διεθρύβησαν λίθοι χαλάζης. † Καὶ
ἐν (κ) ὀπτασίαις αὐτοῦ σαλευθήσεται ὄρη, † ἐν θελήματι πνεύσεται
18 νότος. † Φωνὴ βροντῆς αὐτοῦ ὠδίνησε (λ) γῆν, † καὶ καταιγὶς
19 Βορέου καὶ συστροφὴ πνεύματος. † Ὡς πετεινὰ καθιπτάμενα πάσσει
20 χιόνα, † καὶ ὡς ἀκρὶς καταλύουσα ἡ κατάβασις αὐτῆς. † Κάλλος
λευκότητος αὐτῆς ἐκθαυμάσει ὀφθαλμός, † καὶ ἐπὶ τοῦ ὑετοῦ αὐτῆς ἐκστήσεται καρδία.

MS. A. (α) διαγγέλλων (β) τριπλασίων (ʹ) ἐκφυσῶν, (γ) ὁ κύριος (δ) συντελείᾳ. (ε) αὐξανόμενος (ζ) κυρίου. (η) *αὐτόν, (θ) ἐτάνυσε (ι) νεφέλαις, (κ) ὀπτασίᾳ αὐτοῦ σαλευθήσονται ὄρη, καὶ ἐν θελήματι αὐτοῦ (λ) γῆ,

Omnia hæc vivunt, & manent in ſeculum in 24
omnibus neceſſitatibus, & omnia obediunt.
Omnia duplicia, unum contra unum: & non 25
fecit quicquam deficiens. Unum unius confirma- 26
vit bona. Et quis ſatiabitur videns gloriam ejus?

CAP. XLIII.

Gloriatio altitudinis firmamentum purita- 1
tis, ſpecies cœli in viſione gloriæ. Sol in aſpectu 2
annuntians in (a) exitu, vas admirabile, opus
Excelſi. In meridiano ſuo exiccat regionem: & 3
in conſpectu ardoris ejus quis ſuſtinebit? For-
nacem (b) ſufflans in operibus ardoris: Tripli- 4
citer Sol exurens montes, vapores igneos (c) in-
ſufflans, & refulgens radiis obfuſcat oculos.
Magnus Dominus, qui fecit illum: & in ſer- 5
monibus ejus (d) feſtinavit iter. Et Luna in 6
omnibus in tempore ſuo, (e) oſtenſionem tempo-
rum, & ſignum ævi. A Luna ſignum diei feſti, 7
luminare, quod minuitur ſuper conſummationem.
Menſis ſecundùm nomen ejus eſt: creſcens mi- 8
rabiliter (f) mutatione. Vas caſtrorum in cel- 9
ſitudine, in firmamento cœli reſplendens. Species 10
cœli, gloria ſtellarum, (g) ornatus illuminans,
in excelſis (h) Dominus. In verbis Sancti ſta- 11
bunt ad judicium, & (i) non deficient in vigi-
liis ſuis. Vide arcum, & benedic eum qui fecit 12
illum: valdè ſpecioſus eſt in fulgore ſuo. Gyravit 13
cœlum in circuitu gloriæ: manus Excelſi ape-
ruerunt illum. Imperio ſuo acceleravit nivem, 14
& accelerat coruſcationes judicii ſui. Propter- 15
cà aperti ſunt theſauri, & evolaverunt nubes,
ſicut aves. In magnitudine ſua confortavit 16
nubes: & confracti ſunt lapides grandinis. Et 17
in aſpectibus ejus commovebuntur montes: in
(k) voluntate ſpirabit Notus. Vox tonitrui ejus 18
parturire fecit terram: & tempeſtas Aquilonis,
& vortex ſpiritûs. Sicut aves deorſum volan- 19
tes, diſpergit nivem: & ſicut locuſta divertens,
deſcenſus ejus. Pulchritudinem candoris ejus 20
admirabitur oculus: & ſuper imbrem ejus ex-
paveſcet cor.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

25 *ܘܚܝܝܢ ܘܩܝܡܝܢ ܠܥܠܡ. ܘܠܟܠܗܘܢ ܨܒܝܢܘܗܝ ܟܠܗܘܢ ܡܛܝܒܝܢ. ܘܡܫܪܗܒܝܢ
26 ܛܒ ܠܬܫܡܫܬܗܘܢ. *ܘܟܠܗܘܢ ܬܪܝܢ ܬܪܝܢ. ܚܕ ܠܘܩܒܠ ܚܕ. ܘܠܐ ܒܪܐ ܚܕ ܡܢܗܘܢ
27 ܒܣܪܝܩܘܬܐ. *ܐܠܐ ܗܢܐ ܥܡ ܗܢܐ ܙܘܓܝܢ ܙܘܓܝܢ. ܘܡܢܘ ܢܣܒܥ ܠܡܚܙܐ ܐܝܩܪܗܘܢ.
*ܩܦܠܐܘܢ *ܡܓ* *ܠܫܡܫܐ ܥܒܕ ܠܡܚܙܝܬܐ ܘܠܡܫܒܚܘܬܗ. ܡܐܢܐ ܕܬܕܡܘܪܬܐ 2
3 ܥܒܕܗ ܕܡܪܝܡܐ. *ܒܡܨܥܬܗ ܕܛܗܪܐ ܡܘܩܕ ܠܗ ܠܐܪܥܐ. ܘܩܕܡ ܚܘܡܗ ܡܢܘ
4 ܡܫܟܚ ܠܡܩܡ. *ܥܠ ܚܕ ܬܠܬܐ ܡܢ ܟܘܪܐ ܕܢܦܚ ܒܥܒܕܐ ܕܢܦܚܐ. ܫܡܫܐ ܠܛܘܪܐ ܡܘܩܕ.
5 ܚܡܝܡܘܬܗ ܐܝܟ ܠܗܒܐ ܕܢܘܪܐ. ܘܡܢܗܪ ܙܠܝܩܘܗܝ ܘܡܥܘܪ ܥܝܢܐ. *ܪܒ ܗܘ
6 ܡܪܝܐ ܕܥܒܕܗ. ܘܒܡܠܘܗܝ ܕܩܕܝܫܐ ܡܣܪܗܒ ܗܠܟܬܗ. *ܘܣܗܪܐ ܩܐܡ ܠܡܬܚܡܘ
7 ܙܒܢܐ. ܘܐܬܐ ܕܡܢ ܥܠܡ. *ܡܢ ܣܗܪܐ ܓܝܪ ܐܬܘܬܐ ܕܥܐܕܐ. *ܢܗܝܪܐ ܕܒܨܪ ܠܫܘܠܡܐ.
8
9 ܝܪܚܐ ܐܝܟ ܫܡܗ ܐܝܬܘܗܝ. ܘܡܬܪܒܐ ܡܬܪܡܪܡܐܝܬ ܒܫܘܚܠܦܐ. *ܡܐܢܐ ܕܡܫܪܝܬܐ
10 ܕܪܘܡܐ. ܕܡܢܗܪ ܒܪܩܝܥܐ ܕܫܡܝܐ. *ܬܪܬܝܗܝܢ ܫܘܦܪܗ ܕܫܡܝܐ ܘܫܘܒܚܐ ܕܟܘܟܒܐ. *ܒܡܠܬܗ
11 ܕܩܕܝܫܐ ܩܝܡܝܢ ܐܝܟ ܕܦܩܝܕܝܢ. ܘܒܗܘܦܟܗܘܢ ܠܐ ܡܫܬܚܠܦܝܢ.

Vivunt, & in perpetuum manent, & ad omnes 25
voluntates ejus ſingula ſunt parata, &
admodum velocia ſunt ad officia ſua. Omnia 26
bina ſunt, unum ex oppoſito alterius; nec
ullum ex eis fruſtrà creavit: Sed hoc cum 27
illo, gemina: & quis gloriam eorum ſpectando
ſaturetur?

CAP. XLIII.

Solem fecit ad ſpectandum, atque laudan- 2
dum; inſtrumentum admirabile, opus Al- 3
tiſſimi. Summo meridie terram adurit, &
ante æſtum ipſius quis valeat ſubſiſtere?
Duplo triplóque magis quàm fornax per- 4
flans ad opus fabri ferrarii, ſol montes
adurit. Vapor ejus ſimilis eſt exhalationi
igneæ, ſuoſque radios accendens, hebetat
oculos. Magnus eſt Dominus qui fecit illum. 5
Præterea, ad verba Sancti accelerat greſſus
ſuos. Luna etiam ad *ſignanda* tempora ex- 6
iſtit, indicium temporum, ac ſignum à ſecu-
lo. Nam à luna *ſumuntur* ſigna dierum 7
feſtorum. Luminare quod ad finem uſque 8
deficit, menſis juxta nomen ipſius eſt (i. *ab
eo denominatur*) & creſcit modo ſublimi 9
cum mutationibus. Inſtrumentum caſtrorum
excelſi, lucens in firmamento cœli: *Ambo* 10
cœli decus, & gloria aſtrorum. Ad imperi- 11
um Sancti ſuo conſiſtent ordine, nec ullam
patientur in ſuo curſu mutationem.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ويحيون ويثبتون الى الابد * وكلهم مستعدين لاكمال وصيته ومشيئته * وهم مستبشرين في 25
سلطانهم جدا * وخلقوا كلهم زوجا زوجا واحد مقابل صاحبه * ولم يخلق منها شيا باطلا * بل 26 27
خلق هذا مع هذا زواجا زوجا لمنفعة عباده * فمن يشبع ويكل من النظر الى كرامته *
* الفصل الثالث والاربعون * خلق الشمس ليستنيروا بها ويمجدوه * الالة العجيبة 2
صنعة العلي * وفي صميم الظهر تحرق الارض * ومن الذي يستطيع يصبر على حر 3
الكور الذي ينفخ فيه النار الصانع * فان الشمس اشد حرا منه ثلثة اضعاف * وان حرها 4
على الجبال مثل شهاب النار * وتضي شعاعها حتى لا تقدر ان تلحظها * ما اعظم قدرة 5
الرب خالقها * وبامر الطاهر تسير في الدنيا * واما القمر فلحفظ المواقيت وعلامة الازمان * واية 6
دايمة * من القمر تعرف مواقيت الاعياد * وانه نورا نقيا في اخر الشهر وهو شهر كاسمه لانه 7 8
يعظم وينقص * وهو نور لجميع الخلايق * يضي في اديم السماء * وهو زينة السماء وبها 9 10
النجوم * بامر الطاهر يثبتون كما قدروا * ولا يتغيرون في مسيرهم * 11

Vivunt, ac manent in æternum: ad præ- 25
ceptum & voluntatem ejus peragendum
prompta ſunt omnia, & in munere ſuo
ſunt admodum alacria. Omnia autem bi- 26
na creata ſunt, unum ex adverſo alterius,
nec ullum ex eis inutile creavit: Sed hoc 27
cum illo bina creavit ad utilitatem cul-
torum ſuorum: & quis expleatur aut fa-
tigetur contemplatione gloriæ ipſius?

CAP. XLIII.

Solem creavit, ut eo homines *illuſtra-* 2
ti laudarent eum. Machina admiranda,
opus Altiſſimi, Quæ ferveſcente meridie 3
terram adurit. Quis tolerare poſſit æſtum
camini in quo flat ignem artifex? Sol ta- 4
men triplò ardentior eſt quàm ille: hujus
enim æſtus ſuper montes, ſimilis eſt flam-
mæ igneæ; adeóque lucent ejus radii, ut
eos aſpicere minimè poſſis. Quàm magna 5
eſt potentia Domini creatoris ejus! & im-
perio Sancti perluſtrat orbem. At verò 6
luna pro lege temporum eſt, temporum in-
dex, atque ſignum perpetuum. Per lunam 7
tempora feſtorum dignoſcuntur: Ipſa et- 8
iam lux eſt nitida in fine menſis: ipſáque
eſt menſis juxta nomen ſuum, quia creſcit
ac decreſcit: Ipſa lux eſt omnium creatu- 9
rarum, lucens in firmamento cœli: Ipſa 10
denique eſt ornamentum cœli, & ſyderum
nitor. Sancti juſſu perſeverant prout ſta- 11
tutum eſt eis, & in ſuo curſu non mu-
tantur.

Verſio VULG. LAT.

21 Gelu ſicut ſalem effundet ſuper terram : & dum gelave-
22 rit, fiet tanquam cacumina tribuli. Frigidus ventus Aqui-
lo flavit, & gelavit cryſtallus ab aqua, ſuper omnem con-
gregationem aquarum requieſcet, & ſicut loricâ indu-
23 et ſe aquis. Et devorabit montes, & exuret deſertum,
24 & exſtinguet viride, ſicut igne. Medicina omnium in fe-
ſtinatione nebulæ : & ros obvians ab ardore venienti
25 humilem efficiet eum. In ſermone ejus ſiluit ventus, &
cogitatione ſuâ placavit abyſſum, & plantavit in illa Do-
26 minus inſulas. Qui navigant mare, enarrent pericu-
27 la ejus : & audientes auribus noſtris admirabimur. Illic
præclara opera, & mirabilia; varia beſtiarum genera,
28 & omnium pecorum, & creatura belluarum. Propter
ipſum confirmatus eſt itineris finis, & in ſermone ejus
29 compoſita ſunt omnia. Multa dicemus, & deficiemus in
verbis : conſummatio autem ſermonum, ipſe eſt in omni-
30 bus. Gloriantes ad quid valebimus? ipſe enim omni-
31 potens ſuper omnia opera ſua. Terribilis Dominus, &
32 magnus vehementer; & mirabilis potentia ipſius. Glo-
rificantes Dominum quantumcunque potueritis, ſuper-
valebit enim adhuc, & admirabilis magnificentia ejus.
33 Benedicentes Dominum, exaltate illum quantum pote-
34 ſtis : major enim eſt omni laude. Exaltantes eum re-
plemini virtute : ne laboretis : non enim comprehende-
35 tis. Quis videbit eum, & enarrabit? & quis magni-
36 ficabit eum ſicut eſt ab initio? Multa abſcondita ſunt
37 majora his : pauca enim vidimus operum ejus. Omnia
autem Dominus fecit, & piè agentibus dedit ſapientiam.

CAP. XLIV.

1 LAudemus viros glorioſos, & parentes noſtros in ge-
2 neratione ſua. Multam gloriam fecit Dominus magni-
3 ficentiâ ſuâ à ſeculo. Dominantes in poteſtatibus ſuis,
homines magni virtute, & prudentiâ ſuâ præditi, nun-
4 tiantes in prophetis dignitatem prophetarum, Et im-
perantes in præſenti populo, & virtute prudentiæ po-
5 pulis ſanctiſſima verba. In peritia ſua requirentes mo-
6 dos muſicos, & narrantes carmina ſcripturarum. Ho-
mines divites in virtute, pulchritudinis ſtudium haben-
7 tes : pacificantes in domibus ſuis. Omnes iſti in ge-
nerationibus gentis ſuæ gloriam adepti ſunt, & in die-
8 bus ſuis habentur in laudibus. Qui de illis nati ſunt,
9 reliquerunt nomen narrandi laudes eorum : Et ſunt
quorum non eſt memoria : perierunt quaſi qui non fuerint :
10 Et nati ſunt, quaſi non nati, & filii ipſorum cum ipſis. Sed
illi viri miſericordiæ ſunt, quorum pietates non defuerunt.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

21 † Καὶ πάχνην ὡς ἅλα ἐπὶ γῆς χέει, † καὶ παγεῖσα γίνεται σκολό-
22 πων ἄκρα. † Ψυχρὸς ἄνεμος (μ) Βορέης πνεύσει, † καὶ παγή-
σεται κρύσταλλος (ʹ) ἀφ' ὕδατος· † Ἐπὶ πᾶσαν συναγωγὴν ὕδατος
23 καταλύσει, † καὶ ὡς θώρακα ἐνδύσεται τὸ ὕδωρ. † Καταφάγεται
24 ὄρη, καὶ ἔρημον ἐκκαύσει, † καὶ ἀποσβέσει χλόην ὡς πῦρ. † Ἴασις
πάντων κατὰ σπουδὴν ὁμίχλη, † δρόσος ἀπαντῶσα ἀπὸ καύσωνος
25 ἱλαρώσει. † Λογισμῷ αὐτοῦ ἐκόπασεν ἄβυσσον, † καὶ ἐφύτευσεν αὐτὴν
26 Ἰησοῦς. † (ν) Οἱ πλέοντες τὴν θάλασσαν διηγοῦνται (ξ) τὸν κίν-
27 δυνον αὐτῆς, † (ο) καὶ ἀκοαῖς ὠτίων ἡμῶν θαυμάζομεν. † Καὶ ἐκεῖ
τὰ παράδοξα καὶ θαυμάσια ἔργα, † ποικιλία παντὸς ζώου, (π) κτί-
28 σις κητῶν. † Δι' αὐτὸν (ρ) εὐοδία τέλος αὐτοῦ, † καὶ ἐν λόγῳ
29 αὐτοῦ σύγκειται (σ) πάντα. † Πολλὰ ἐροῦμεν καὶ οὐ μὴ (τ) ἀφι-
30 κώμεθα, † καὶ συντέλεια λόγων τὸ πᾶν ἐστιν αὐτός. † Δοξάζοντες
ποῦ (υ) ἰσχύσομεν; † αὐτὸς γὰρ ὁ μέγας παρὰ πάντα τὰ ἔργα
31 αὐτοῦ. † Φοβερὸς Κύριος καὶ σφόδρα μέγας, † καὶ θαυμαστὴ ἡ δυνα-
32 στεία αὐτοῦ. † Δοξάζοντες Κύριον ὑψώσατε † καθ' ὅσον ἂν δύνησθε,
33 ὑπερέξει γὰρ καὶ ἔτι· † Καὶ ὑψοῦντες αὐτὸν πληθύνατε ἐν ἰσχύϊ,
35 † μὴ κοπιᾶτε, οὐ γὰρ μὴ (ʹ) ἐφίκησθε. † Τίς (φ) ἑώρακεν αὐτὸν καὶ
36 ἐκδιηγήσεται; † καὶ τίς μεγαλυνεῖ αὐτὸν καθώς ἐστι; † Πολλὰ
ἀπόκρυφά ἐστι μείζονα τούτων, † ὀλίγα γὰρ ἑωράκαμεν τῶν ἔργων
37 αὐτοῦ. † Πάντα γὰρ ἐποίησεν ὁ Κύριος, † καὶ τοῖς εὐσεβέσιν
(χ) ἔδωκε σοφίαν.

MS. A. (μ) Βορέας (ʹ) ἐφ' (ν) καὶ ἀκοαῖς ὠτίων ἡμῶν θαυμάζομεν. Οἱ πλέοντες (ξ) κίνδυνον (ο) Καὶ ἐκεῖ τὰ θαυμάσια καὶ παράδοξα (π) κτῆσιν κητῶν. (ρ) εὐδοκία (σ) τὰ πάντα. (τ) ἀφικώμεθα, (υ) ἰσχύσομεν;

ΚΕΦ. μδʹ.

ΠΑΤΈΡΩΝ ὝΜΝΟΣ.

1 † ΑἸνέσωμεν δὴ ἄνδρας ἐνδόξους, † καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν τῇ
2 γενέσει. † Πολλὴν δόξαν ἔκτισεν ὁ Κύριος, † τὴν μεγαλωσύνην
3 αὐτοῦ ἀπ' αἰῶνος. † Κυριεύοντες ἐν ταῖς βασιλείαις (α) αὐτῶν,
† καὶ ἄνδρες ὀνομαστοὶ ἐν δυνάμει· † (β) βουλεύσονται ἐν συνέσει αὐ-
4 τῶν, † ἀπηγγελκότες ἐν προφητείαις· † Ἡγούμενοι λαοῦ ἐν διαβου-
5 λίοις, † καὶ συνέσει γραμματείας λαοῦ· † Σοφοὶ (γ) λόγοι ἐν παιδείᾳ
αὐτῶν· † ἐκζητοῦντες μέλη μουσικῶν, † (δ) διηγούμενοι ἔπη ἐν
6 γραφῇ· † Ἄνδρες πλούσιοι κεχορηγημένοι (ε) ἰσχύϊ, † εἰρηνεύοντες
7 ἐν παροικίαις αὐτῶν· † Πάντες οὗτοι ἐν γενεαῖς ἐδοξάσθησαν, † καὶ
8 ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν καύχημα. † Εἰσὶν αὐτῶν οἳ κατέλιπον ὄνομα
9 † τοῦ ἐκδιηγήσασθαι ἐπαίνους. † Καὶ εἰσὶν ὧν οὐκ ἔστι μνημόσυνον,
† καὶ ἀπώλοντο ὡς οὐχ ὑπάρξαντες, † καὶ ἐγένοντο ὡς οὐ γεγονότες,
10 † καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν μετ' αὐτούς. † Ἀλλ' ἢ οὗτοι ἄνδρες ἐλέους,
† ὧν αἱ δικαιοσύναι οὐκ ἐπελήσθησαν.

MS. A. (α) αὐτοῦ, (β) βουλεύεται (γ) ἐν λόγοις παιδείᾳ αὐτῶν· (δ) καὶ διηγούμενοι (ε) ἐν ἰσχύϊ, εἰρηνεύοντες ἐν κατοικίαις

Et pruinam, ſicut ſalem, effundit ſuper terram: & cum congelaverit, fit cacumina tribulorum. Frigidus ventus Aquilo flabit: & gelabit cryſtallus ab aqua: ſuper omnem congregationem aquæ requieſcet, & tanquam loricam induet aqua. Devorabit montes, & exuret deſertum, & extinguet viride, ſicut ignis. Medicina omnium in feſtinatione nebula; ros obvians ab ardore exhilarabit. Cogitatione ſuâ pacavit abyſſum: & plantavit eam (l) Jeſus. Qui enavigant mare; enarrant pericula ejus: & audientes auribus noſtris admiramur. Et illic incredibilia, & admirabilia opera, varietas omnis animalis, creatura cetorum. Per ipſum (m) proſper proceſſus, finis ejus: & in verbo ejus compoſita ſunt. Multa dicemus, & non aſſequemur: & conſummatio ſermonum ipſe eſt in (n) omnibus. Glorificantes quò valebimus? Ipſe enim eſt magnus ſuper omnia opera ſua. Terribilis Dominus, & magnus vehementer, & mirabilis potentia ipſius. Glorificantes Dominum exaltate, quantumcunque potueritis: excedet enim & adhuc. Et exaltantes illum, abundate in virtute, ne laboretis: non enim comprehendetis. Quis vidit eum, & enarrabit? & quis magnificat eum, ſicut eſt? Multa abſcondita ſunt majora his: Pauca enim vidimus operum ejus. Omnia enim fecit Dominus: & piis dedit ſapientiam.

(ʹ) ἀφίκησθε. (φ) ἑόρακεν (χ) δέδωκεν

CAP. XLIV.

PATRUM HYMNUS.

LAudemus nunc viros glorioſos, & parentes noſtros generatione. Multam gloriam creavit Dominus, (a) magnificentiam ſuam à ſeculo. Dominantes in regnis ſuis, & viri nominati in potentia: conſiliantes in intellectu ſuo, annuntiantes in prophetiis: Rectores populi in conſiliis, & intellectu literaturæ populi: Sapientes ſermones in diſciplina eorum: requirentes modos muſicos, narrantes carmina in ſcriptura. Homines divites ſubminiſtrati in fortitudine, pacem habentes in (b) habitationibus ſuis. Omnes iſti in generationibus gloriam adepti ſunt; & in diebus ipſorum gloriatio. Sunt eorum, qui reliquerunt nomen ad enarrandum laudes: Et ſunt, quorum non eſt memoria, & perierunt, quaſi qui non fuerint, & nati ſunt, quaſi non nati, & filii eorum poſt eos. Sed hi, viri miſericordiæ, quorum juſtitiæ non ſunt traditæ oblivioni.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܡܕ *

1 * ܘܐܦ ܐܢܐ ܐܫܒܚ ܠܓܒܪ̈ܐ ܚܣܝܕ̈ܐ. ܠܐܒܗ̈ܝܢ ܕܗܘܘ ܒܕܪ̈ܝܗܘܢ. * ܣܓܝ ܐܝܩܪܐ ܢܦܠܓ
2
3 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 * ܗܠܝܢ ܕܝܢ ܓܒܪ̈ܐ ܕܛܝܒܘܬܐ ܘܙܕܝܩܘܬܐ. ܛܝܒܘܬܗܘܢ ܠܐ ܥܒܪܐ.

CAP. XLIV.

IAm etiam viros gratioſos laudibus ego proſequar. Parentibus noſtris qui ſeculis ſuis floruerunt, Multum impertiamur honorem : etenim omnis eorum magnificentia ſuperat orbis ſecula. Suâ prophetiâ ſigna præmonſtrârunt, & conſilia prudentiâ ſuâ. Sapientes ex eorum ſapientia didicerunt, adhibitis citharis fidibuſque. Demum proverbiorum ſcriptores, in album fortiſſimorum virorū, & inter ſuffultos robore, & eos qui in ſuo quieſcūt inſtituto, *retulêre*. Omnes iſti ſuis ætatibus honorem, & ſuis diebus meritas ſibi laudes adepti ſunt. Sunt ex his qui nomen reliquerunt ad enarrandas laudes ſuas: Et ex iiſdem ſunt quorum nulla eſt memoria, quippe defecerunt quemadmodum defecêre. Horum autem gratiæ juſtitiæque virorum gratia nunquam ceſſabit :

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* الفصل الرابع والاربعون *

1 * وانه لواجب ان امدح انا اهل
2 الفضل والصلاح * اباونا الذين كانوا في احقابهم * يخصون بافضل الكرامة * وبعض
3 فضلهم وشرفهم كله على خلوف الدنيا * واظهرت الآيات بنبوتهم * والمشورة الحسنة
5 بفهمهم * الحكماء ازدادوا حكمة من حكمتهم * وذوو السلطان اظهروا مدحهم * ونطقوا
6 بها * وفرحوا بثناء منطقهم على ضرب الوتر والعود * واثبتوا امثالهم في كتب الناس من اهل
7 الجلد والقوة * والمعتمدين على شدتهم وشجاعتهم * العادلين المطمئنين في مواطنهم * وجميع
8 هولاء في احقابهم كان لهم الفضل والكرامة * ومدحهم في معاشرهم في ايامهم * فمنهم من
خلف اسما يذكر به ويمدح * ومنهم من لم يخلف اسما يذكر به * وبطل ذكرهم كما بطلوا
10 هم من هذه الحياة * فاما هولاء الناس الذين هم من اهل النعمة والبر * فضلهم لا يبيد

CAP. XLIV.

ET verò decens omnino eſt ut præclaros probóſq; viros commendem. Patribus noſtris qui ſuis floruerunt ævis, Præſtantiſſimus honor præcipuè debetur. Horum pars excellentiæ totáque nobilitas, mundi poſteritates excellit. Per horū prophetiā indicata ſunt ſigna, bonumque conſiliū per prudentiam eorū. Sapientes per illorum ſapientiā, ampliorem adepti ſunt ſapientiam, & poteſtate præditi gloriam eorum manifeſtârunt, locutique ſunt; illorum dicta nabli fidiumque pulſu celebrare delectati ſunt, Et eorū proverbia ſcripſerunt in libris virorū robore virtuteque illuſtriū, propriâ fortitudine & magnanimitate fidentiū, qui ſarti tecti ac tuti erant in domiciliis ſuis. Hi omnes ævis ſuis gloriam & honorem ſunt conſecuti, & laus eorū fuit ipſorum conſortio dum agerent dies ſuos. Et ex his nonnulli reliquerunt nomen memorabile laudabileq; reddentur. Ex iiſdem verò aliqui non reliquerunt nomen quo celebrarentur, ſed eorū memoria [illegible] quemadmodum ipſi ex hac vita deſiêre. At verò iſtorum hominum qui ſunt è numero virorum gratiâ & pietate præditorum, gloria nunquam peribit.

Verſio VULG. LAT.

11 Cum ſemine eorum permanent bona,
12 Hæreditas ſancta nepotes eorum, & in teſtamentis ſtetit ſemen eorum:
13 Et filii eorum propter illos uſque in æternum manent :
14 ſemen eorum & gloria eorum non derelinquetur. Corpora ipſorum in pace ſepulta ſunt, & nomen eorum vivit in generationem & generationem.
15 Sapientiam ipſorum narrent populi, & laudem eorum nuntiet eccleſia.
16 Henoch placuit Deo, & tranſlatus eſt in paradiſum, ut det gentibus pœnitentiam.
17 Noë inventus eſt perfectus, juſtus, & in tempore iracundiæ factus eſt reconciliatio.
18 Ideò dimiſſum eſt reliquum terræ, cùm factum eſt diluvium.
19 Teſtamenta ſeculi poſita ſunt apud illum, ne deleri poſſit diluvio omnis caro.
20 Abraham magnus pater multitudinis gentium, & non eſt inventus ſimilis illi in gloria : qui conſervavit legem Excelſi, & fuit in teſtamento cum illo.
21 In carne ejus ſtare fecit teſtamentum, & in tentatione inventus eſt fidelis.
22 Ideò jurejurando dedit illi gloriam in gente ſua, creſcere illum quaſi terræ cumulum,
23 Et ut ſtellas exaltare ſemen ejus, & hæreditare illos à mari uſque ad mare, & à flumine uſque ad terminos terræ.
24 Et in Iſaac eodem modo fecit propter Abraham patrem ejus.
25 Benedictionem omnium Gentium dedit illi Domin⁹, & teſtamentũ confirmavit ſuper caput Jacob.
26 Agnovit eum in benedictionibus ſuis, & dedit illi hæreditatem, & diviſit illi partem in tribubus duodecim.
27 Et conſervavit illi homines miſericordiæ, invenientes gratiam in oculis omnis carnis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

11
12 † Μετὰ τοῦ σπέρματος αὐτῶν διαμενεῖ † Ἀγαθὴ κληρονομία,
13 ἔκγονα αὐτῶν † ἐν ταῖς διαθήκαις. ἔστη (ζ) σπέρμα αὐτῶν † Καὶ τέκνα
αὐτῶν δι᾽ αὐτούς· † ἕως αἰῶνος μενεῖ σπέρμα αὐτῶν, † καὶ ἡ
14 δόξα αὐτῶν οὐκ (η) ἐξαλειφθήσεται. † Τὸ σῶμα αὐτῶν ἐν εἰρήνῃ
15 ἐτάφη, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν ζῇ εἰς γενεάς. † Σοφίαν αὐτῶν διη-
16 γήσονται λαοί, † καὶ τὸν ἔπαινον (θ) ἐξαγγέλλει ἐκκλησία. † Ἐνὼχ
εὐηρέστησε κυρίῳ, καὶ μετετέθη † ὑπόδειγμα μετανοίας ταῖς γενεαῖς.
17 † Νῶε εὑρέθη τέλειος δίκαιος, † ἐν καιρῷ ὀργῆς ἐγένετο ἀν-
18 τάλλαγμα. † Διὰ τοῦτο ἐγενήθη κατάλειμμα τῇ γῇ, † (ι) διὰ
19 τοῦτο ἐγένετο κατακλυσμός. † Διαθῆκαι αἰῶνος ἐτέθησαν πρὸς
20 αὐτόν, † ἵνα μὴ ἐξαλειφθῇ (κ) κατακλυσμῷ πᾶσα σάρξ. † Ἀβραὰμ
μέγας πατὴρ πλήθους ἐθνῶν, † καὶ οὐχ εὑρέθη ὅμοιος (λ) ἐν τῇ
δόξῃ, † ὃς συνετήρησεν νόμον ὑψίστου, † καὶ ἐγένετο ἐν διαθήκῃ
21 μετ᾽ αὐτοῦ· † (μ) Καὶ ἐν σαρκὶ αὐτοῦ ἔστησε διαθήκην, † καὶ ἐν πειρα-
22 σμῷ εὑρέθη πιστός. † Διὰ τοῦτο ἐν ὅρκῳ ἔστησεν αὐτῷ, † ἐνευλο-
γηθῆναι ἔθνη (ν) ἐν τῷ σπέρματι αὐτοῦ, † πληθῦναι αὐτὸν ὡς
23 χοῦν τῆς γῆς, † Καὶ † ὡς ἄστρα ἀνυψῶσαι τὸ σπέρμα αὐτοῦ, † καὶ κα-
τακληρονομῆσαι αὐτοὺς ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης, † καὶ ἀπὸ
24 ποταμοῦ ἕως ἄκρου (ξ) γῆς. † Καὶ ἐν τῷ Ἰσαὰκ ἔστησεν οὕτως
25 † διὰ Ἀβραὰμ τὸν πατέρα αὐτοῦ, † Εὐλογίαν πάντων ἀνθρώ-
26 πων καὶ διαθήκην. † καὶ κατέπαυσεν ἐπὶ κεφαλὴν Ἰακώβ. † Ἐπέ-
γνω αὐτὸν ἐν εὐλογίαις αὐτοῦ, † καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἐν κληρονομίᾳ. † καὶ
27 (ο) διέστειλε μερίδας αὐτοῦ, † ἐν φυλαῖς ἐμέρισεν δεκαδύο. † Καὶ
ἐξήγαγεν ἐξ αὐτοῦ ἄνδρα ἐλέους, † εὑρίσκοντα χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς
πάσης σαρκός.

Cum ſemine eorum (c) permanebit Bona hæreditas, nepotes eorum, in teſtamentis ſtetit ſemen eorum, Et filii eorum propter illos: uſque in æternũ 11 12 13
manebit ſemen eorum: & gloria illorum non delebitur. Corpus ipſorum in pace ſepultum eſt : & 14
nomen eorum vivit in generationes. Sapientiam 15
ipſorum narrabunt populi, & laudem annuntiat Eccleſia. Enoch placuit Domino : & tranſlatus 16
eſt, exemplum pœnitentiæ generationibus. Noe 17
inventus eſt perfectus juſtus: in tempore iracundiæ factus eſt reconciliatio. Ideò fuerunt reli- 18
quiæ ipſi terræ : (d) ideò factum eſt diluvium. Teſtamenta ſeculi poſita ſunt apud illum; ne de- 19
leretur diluvio omnis caro. Abraam magnus pa- 20
ter multitudinis gentium : & non eſt inventus ſimilis in gloria: Qui conſervavit legẽ Excelſi: & fuit in teſtamento cum illo : Et in carne ſua 21
ſtare fecit teſtamentum, & in tentatione inventus eſt fidelis. Ideò in jurejurando ſtatuit illi, be- 22
nedicere gentes in ſemine ipſius, multiplicare illum quaſi terræ cumulum, Et ſicut ſtellas exal- 23
tare ſemen illius, & hæreditatem dare illis à mari uſque ad mare, et à flumine uſque ad extremum terræ. Et in Iſaac ſtatuit ita propter Abraã 24
patrem ejus, Benedictionem omnium hominum, & 25
teſtamentũ. Et requievit ſuper caput Jacob. Agno- 26
vit eum in benedictionibus ſuis: & dedit illi (e) in hæreditate: et diviſit partes ej⁹: in tribus partitus eſt duodecim. Et eduxit ex eo virũ miſeri- 27
cordiæ, invenientẽ gratiã in oculis omnis carnis.

MS. A. (ζ) τὸ σπέρμα αὐτῶν Καὶ τὰ τέκνα (η) ἐξαλειφθήσεται. Τὰ σώματα (θ) αὐτῶν ἐξαγγελεῖ (ι) ὅτε ἐγένετο ὁ κατακλυσμός (κ) πᾶσα σάρξ. Ἀβραάμ (λ) αὐτῷ ἐν (μ) Ἐν σαρκὶ (ν) ἐν σπέρματι (ξ) τῆς γῆς. (ο) διέστησεν

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

11 * ܘܥܡ ܙܪܥܗܘܢ ܩܐܡ ܛܘܒܗܘܢ. ܥܩܪܗܘܢ ܠܒܢܝ ܒܢܝܗܘܢ. * ܘܒܩܝܡܗܘܢ ܩܐܡ
12 ܙܪܥܗܘܢ. ܘܒܢܝ ܒܢܝܗܘܢ ܒܥܒܕܐ ܛܒܐ. * ܘܥܕܡܐ ܠܥܠܡ ܩܐܡ ܕܘܟܪܢܗܘܢ.
13 ܘܫܘܒܚܗܘܢ ܠܐ ܢܬܛܥܐ. * ܦܓܪܝܗܘܢ ܒܫܠܡܐ ܐܬܟܢܫܘ. ܘܫܡܗܘܢ ܚܝ ܡܢ ܕܪ ܠܕܪ.
14 * ܘܬܫܒܚܬܗܘܢ ܢܫܬܥܐ ܥܡܐ. * ܢܘܚ ܙܕܝܩܐ. ܐܫܬܟܚ ܒܕܪܗ ܫܠܝܡ.
15 * ܒܙܒܢܐ ܕܛܘܦܢܐ. ܗܘܐ ܚܠܦܐ ܠܥܠܡܐ. ܘܡܛܠܬܗ ܗܘܬ ܦܠܝܛܘܬܐ. * ܘܝܡܐ
17
18 ܠܗ ܐܠܗܐ ܕܠܐ ܢܗܘܐ ܬܘܒ ܛܘܦܢܐ. ܘܡܘܡܬܐ ܕܫܪܪܐ ܝܡܐ ܠܗ ܒܡܫܪܪܐ. ܕܠܐ ܢܐܒܕ ܟܠ ܒܣܪ.
19
20 * ܐܒܪܗܡ ܐܒܐ ܕܟܢܫܐ ܕܥܡܡܐ. ܠܐ ܝܗܒܘ ܡܘܡܐ ܒܐܝܩܪܗ. ܕܢܛܪ ܦܘܩܕܢܘܗܝ
21 ܕܡܪܝܡܐ. ܘܥܠ ܒܩܝܡܐ ܥܡܗ. * ܒܒܣܪܗ ܐܬܩܝܡ ܠܗ ܩܝܡܐ. ܘܒܢܣܝܘܢܗ ܐܫܬܟܚ
22 ܡܗܝܡܢ. * ܡܛܠ ܗܢܐ ܒܡܘܡܬܐ ܝܡܐ ܠܗ ܐܠܗܐ. ܕܢܬܒܪܟܘܢ ܒܙܪܥܗ ܟܠܗܘܢ
23 ܥܡܡܐ. * ܕܢܣܓܐ ܙܪܥܗ ܐܝܟ ܚܠܐ ܕܝܡܐ. ܘܢܥܠܐ ܙܪܥܗ ܥܠ ܟܠܗܘܢ
24 ܥܡܡܐ. ܠܡܘܪܬܘ ܐܢܘܢ ܡܢ ܝܡܐ ܘܥܕܡܐ ܠܝܡܐ. ܘܡܢ ܦܪܬ ܘܥܕܡܐ ܠܣܘܦܝܗ ܕܐܪܥܐ. * ܐܦ ܠܐܝܣܚܩ
25 ܝܡܐ. ܡܛܠ ܐܒܪܗܡ ܐܒܘܗܝ. * ܘܒܘܪܟܬܐ ܕܟܠ ܩܕܡܝܐ ܫܠܝܐ ܥܠ ܪܫܗ ܕܐܝܣܪܐܝܠ.
26 * ܕܩܪܝܗܝ ܒܪܝ ܒܘܟܪܝ ܐܝܣܪܐܝܠ. ܘܝܗܒ ܠܗ ܝܪܬܘܬܐ. ܘܐܩܝܡܗ ܐܒܐ ܠܫܒܛܐ.
27 ܘܢܦܩ ܘܐܬܦܠܓ ܠܬܪܥܣܪ ܫܒܛܝܢ. * ܘܢܦܩܘ ܡܢܗ ܓܒܪܐ ܙܕܝܩܐ.

Imò cum ipſorum ſemine manet fœlicitas eorum, radix eorum in filios filiorum : 11
In eorum fœdere perſeverat ſemen ipſorum, & filii filiorum in bonis operibus. 12
In ſeculum uſque permanebit memoria eorum, & eorum gloria oblivioni minimè tradetur. 13
Corpora *quidem* illorum in pace condita ſunt, at nomen eorum vivit à progenie in progeniem, 14
Et laudes eorum enarrabit populus. 15
Nohe juſtus, inventus eſt in ævo ſuo pacificus, 17
Tempore diluvii conſtitutus eſt mundi vicarius, & propter ipſum facta fuit ſalus : 18
Juravitque illi Deus non fore ampliùs diluvium, jurejurando cum veritate præſtito non perituram omnem carnem. 19
Abrahami turbarum Gentilium parentis honori nulla illata eſt labes. Is Altiſſimi ſermones perfecit, & in fœdera ivit cum illo. 20
In carne ipſius ſtatutum fuit illi pactum, & in tentatione ſua compertus eſt fidelis. 21
Quapropter juramento aſſeruit illi Deus benedicendas per ſemen ejus omnes gentes; 22
Multiplicaturum ſe ſemen illius ut arenam maris; & ſemen ejus ſuper omnes gentes collocaturum, ad dandam eis hæreditatem à mari uſque ad mare, & ab Euphrate uſque ad terminos terræ. 23
Iſhaco etiam juravit, propter Abraham patrem ejus. 24
Item benedictio prædeceſſorum omnium requieſcit ſuper caput Iſraelis. 25
Quem appellavit, Filium meum, primogenitum meum Iſrael. Hæreditatem dedit illi, & tribuum parentem conſtituit eum, procedenſque diviſus eſt in duodecim tribus : 26
Et prodierunt ex eo viri juſti: 27

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

11 * وبرهم ثابت مع ذريتهم * واصلهم لاولاد اولادهم * وذريتهم ثابتة في عهدهم * وبنو بنيهم
12
13 في اعمالهم الصالحة * وذكرهم دايم الي الابد ولا تنسا كرامتهم * جمعت اجسادهم بالسلام
14
15 واسماوهم ثابتة من خلف الي خلف * وينطق الشعب بمدايحهم * نوح البار الصديق وجد
17
18 في خلقه سليم القلب * وفي حين الطوفان صار بدلا من الدنيا * ومن اجله نجا من
19 نجا * وكان الاستنقاذ بوساطته * واقسم الله الا يعيد الطوفان * والقسم الذي له بالحق الا
20 يبيد كل ذي لحم * ابراهيم اب جامع الشعوب لم يوجد في كرامته عيب * لانه سلك
21 في رضوان العلي * وعاهده عهدا دايما * وفي لحمه ثبت له عهد الجبار الذي عاهده * وفي
22 تجربته وجد مومنا موعنا * فلذلك اقسم له بايمان لا يحنث بها * ان يبارك بزرعه جميع
23 اهل الارض * وان يكثر ذريته لترث الارض * ويجعل ذريته فوق جميع الامم * ليورثهم
24 من البحر الي البحر * ومن الفرات الي اقاصي الارض * وحلف لاسحق من اجل ابراهيم ابيه *
25 * وبركة جميع الاولين تحل على راس اسرائيل * الذي دعاه ابني بكري اسرائيل *
26
27 واعطاه الميراث * وجعله اب الاسباط * فنموا وكثروا وصاروا اثني عشر سبطا * وخرج من
صلبه رجال اتقيا *

Imò juſtitia ipſorum manet cum poſteritate eorum, & radix eorum in filios filiorum ſuorum : 11
Poſteritas eorum perſiſtit in pacto illorum, & filii filiorum ipſorum in bonis illorum operibus: 12
Memoria eorum perſeverabit in æternum, & laus ipſorum oblivione minimè delebitur. 13
Corpora eorum in pace collecta ſunt, nomina autem eorum permanent à poſteritate in poſteritatem, 14
Et laudem eorum enuntiabit populus. 15
Nohe ſanctus ac juſtus, inventus eſt in ſeculo ſuo integer corde, 17
Et tempore diluvii vice mundi conſtitutus eſt, propter eum ſalvati ſunt quotquot ſervati fuerunt, ejuſque interventu facta eſt redemptio : 18
Juravitque Deus non reducturum ſe diluvium: juramentum autem ipſi cum veritate aſſertum fuit non periturum omne carne præditum. 19
In Abraham cœtuum populorum parentis gloriâ, nulla inventa eſt macula : ambulavit enim ſecundùm Altiſſimi beneplacitum, inivitque cum eo pactum ſempiternum, 20
Et in carne ipſius firmatum fuit illi fœdus Fortiſſimi quod cum eo pepigit, & in tentatione ſua inventus eſt fidus ac integerrimus. 21
Ac proindè inviolabili ſacramento juravit ei benedicturum ſe per ſemen ejus terricolas omnes ; 22
Progeniem ejus adeo multiplicaturum, ut terram poſſideret ; & progeniem ejus ſuperiorem cunctis gentibus facturum, ad tribuendum eis hæreditatem à mari ad mare, & ab Euphrate ad extremitates terræ. 23
Juravit etiam Iſhaco propter Abraham patrem ejus. 24
Et benedictio omnium anteceſſorum collocatur ſuper caput Iſraelis. 25
Quem vocavit, Filium meum, primogenitum meum Iſrael : hæreditatem illi dedit, & tribuum patrem conſtituit eum : & creſcentes multiplicati ſunt, factique tribus duodecim : 26
Et egreſſi ſunt ex ejus dorſo viri religioſiſſimi. 27

Verſio VULG. LAT.

CAP. XLV.

1 DIlectus Deo & hominibus Moyſes : cujus memoria
2 in benedictione eſt. Similem illum fecit in gloria San-
ctorum, & magnificavit eum in timore inimicorum, &
3 in verbis ſuis monſtra placavit. Glorificavit illum in
conſpectu regum, & juſſit illi coram populo ſuo, &
4 oſtendit illi gloriam ſuam. In fide & lenitate ipſius
5 ſanctum fecit illum, & elegit eum ex omni carne. Au-
divit enim eum, & vocem ipſius, & induxit illum in
6 nubem. Et dedit illi coràm præcepta, & legem vitæ
& diſciplinæ, docere Jacob teſtamentum ſuum, & ju-
7 dicia ſua Iſrael. Excelſum fecit Aaron fratrem ejus,
8 & ſimilem ſibi de tribu Levi : Statuit ei teſtamentum
æternum, & dedit illi ſacerdotium gentis : & beatifi-
9 cavit illum in gloria, Et circumcinxit eum zonâ glo-
riæ, & induit eum ſtolam gloriæ, & coronavit eum in
10 vaſis virtutis. Circumpedes, & femoralia, & humera-
le poſuit ei, & cinxit illum tintinnabulis aureis plurimis
11 in gyro, Dare ſonitum in inceſſu ſuo, auditum facere
12 ſonitum in templo, in memoriam filiis gentis ſuæ. Sto-
lam ſanctam, auro, & hyacintho, & purpurâ, opus tex-
13 tile, viri ſapientis, judicio & veritate præditi : Torto
cocco opus artificis, gemmis pretioſis figuratis in li-
gatura auri, & opere lapidarii ſculptis, in memoriam
14 ſecundùm numerum tribuum Iſraël. Corona aurea ſu-
per mitram ejus expreſſa ſigno ſanctitatis, & gloria ho-
noris : opus virtutis, & deſideria oculorum ornata.
15 Sic pulchra ante ipſum non fuerunt talia uſque ad ori-
16 ginem. Non eſt indutus illâ alienigena aliquis, ſed tan-
17 tùm filii ipſius ſoli, & nepotes ejus per omne tempus.
18 Sacrificia ipſius conſumpta ſunt igne quotidié. Comple-
19 vit Moyſes manus ejus, & unxit illum oleo ſancto. Fa-
ctum eſt illi in teſtamentum æternum, & ſemini ejus ſi-
cut dies cœli, fungi ſacerdotio, & habere laudem, &
20 glorificare populum ſuum in nomine ejus. Ipſum ele-
git ab omni vivente, offerre ſacrificium Deo, incenſum,
& bonum odorem, in memoriam placare pro populo ſuo.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

ΚΕΦ. με΄.

1 †Ἠγαπημένον ὑπὸ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων †(α) Μωυσῆν, οὗ τὸ
2 μνημόσυνον ἐν εὐλογίαις. †Ὡμοίωσεν αὐτὸν (β) δόξῃ ἁγίων,
†καὶ ἐμεγάλυνεν αὐτὸν ἐν φόβοις ἐχθρῶν. †ἐν λόγοις αὐτοῦ σημεῖα
3 κατέπαυσεν, †Ἐδόξασεν αὐτὸν κατὰ πρόσωπον βασιλέων· †ἐνε-
τείλατο αὐτῷ πρὸς λαὸν αὐτοῦ, †καὶ ἔδειξεν αὐτῷ τῆς δόξης
4 αὐτοῦ. †Ἐν πίστει καὶ (γ) πραΰτητι (δ) αὐτοῦ ἡγίασεν, †ἐξελέξατο
5 αὐτὸν ἐκ πάσης σαρκός. †Ἠκούτισεν αὐτὸν τῆς φωνῆς αὐτοῦ, †καὶ
6 εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν γνόφον· †Καὶ ἔδωκεν αὐτῷ κατὰ πρόσωπον ἐν-
τολάς, †νόμον ζωῆς καὶ ἐπιστήμης, †διδάξαι τὸν Ἰακὼβ διαθήκην,
7 †καὶ κρίματα αὐτοῦ τὸν Ἰσραήλ. †Ἀαρὼν ὕψωσεν ἅγιον ὅμοιον αὐ-
8 τῷ, †ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐκ φυλῆς Λευί. †Ἔστησεν αὐτῷ διαθήκην
αἰῶνος, †καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἱερατείαν λαοῦ. †ἐμακάρισεν αὐτὸν ἐν
9 εὐκοσμίᾳ, †Καὶ περιέζωσεν αὐτὸν (ε) στολὴν δόξης. †ἐνέδυσεν
αὐτὸν συντέλειαν καυχήματος, †καὶ ἐστερέωσεν αὐτὸν σκεύεσιν
10 ἰσχύος, Περισκελῆ καὶ ποδήρη καὶ ἐπωμίδα, †καὶ ἐκύκλωσεν αὐτὸν
11 ῥοΐσκοις †χρυσοῖς, κώδωσι πλείστοις κυκλόθεν, †Ἠχῆσαι φωνὴν
ἐν βήμασιν αὐτοῦ, †ἀκουστὸν ποιῆσαι ἦχον ἐν ναῷ †εἰς μνημόσυνον
12 υἱοῖς λαοῦ αὐτοῦ, †Στολῇ ἁγίᾳ, χρυσῷ, καὶ ὑακίνθῳ, †καὶ πορφύρᾳ,
13 ἔργῳ ποικιλτοῦ. †λογείῳ κρίσεως, δήλοις ἀληθείας, †Κεκλω-
σμένῃ κόκκῳ, ἔργῳ τεχνίτου, †λίθοις πολυτελέσιν γλύμματος
σφραγῖδος, †ἐν δέσει χρυσίου, ἔργῳ λιθουργοῦ, †εἰς μνημό-
συνον ἐν γραφῇ κεκολαμμένῃ †κατ' ἀριθμὸν φυλῶν Ἰσραήλ·
14 †Στέφανον χρυσοῦν ἐπάνω κιδάρεως, †ἐκτύπωμα σφραγῖδος
ἁγιάσματος, †καύχημα τιμῆς, ἔργον ἰσχύος, †ἐπιθυμήματα
15 ὀφθαλμῶν κοσμούμενα †Ὡραῖα. πρὸ αὐτοῦ οὐ γέγονε τοιαῦτα
16 †ἕως αἰῶνος, Οὐκ ἐνεδύσατο ἀλλογενής, †πλὴν τῶν υἱῶν αὐτοῦ
17 μόνον, †καὶ τὰ ἔκγονα αὐτοῦ διαπαντός. Θυσίαι αὐτοῦ ὁλοκαρπω-
18 θήσονται †καθημέραν ἐνδελεχῶς δίς. †Ἐπλήρωσε (ζ) Μωυσῆς
19 τὰς χεῖρας, †καὶ ἔχρισεν αὐτὸν ἐν ἐλαίῳ ἁγίῳ. Ἐγενήθη αὐτῷ
εἰς διαθήκην αἰώνιον, †καὶ (η) ἐν τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἐν ἡμέραις
οὐρανοῦ, †λειτουργεῖν αὐτῷ ἅμα καὶ ἱερατεύειν, †καὶ εὐλογεῖν τὸν
20 λαὸν αὐτοῦ ἐν τῷ (θ) ὀνόματι αὐτοῦ. †Ἐξελέξατο αὐτὸν ἀπὸ παντὸς
ζῶντος, †προσαγαγεῖν κάρπωσιν κυρίῳ, †θυμίαμα καὶ (ι) εὐω-
δίαν εἰς μνημόσυνον, †ἐξιλάσκεσθαι περὶ τοῦ λαοῦ σου.

MS.A. (α) Μωσῆν, (β) ἐν δόξῃ (γ) πραότητι (δ) αὐτὸν (ε) περιστολῇ (ζ) Μωσῆς (η) τῷ σπέρματι (θ) ὀνόματι. Ἐξελέξατο (ι) εὐωδία

CAP. XLV.

DILECTUM (a) à Deo & hominibus Moyſem, cujus memoria in benedictionibus eſt. Similem illum fecit gloriæ Sanctorum: & magnificavit eum in timoribus inimicorum: [&] in verbis ejus ſigna ceſſare fecit: Glorificavit eum in conſpectu regum: mandavit illi ad populum ſuum: & oſtendit illi gloriam ſuam. In fide & lenitate ipſius ſanctum (b) fecit, elegit eum ex omni carne. Auditam fecit ei vocem ſuam: & induxit illum in caliginem. Et dedit illi coràm præcepta, legem vitæ, & ſcientiæ, docere Jacob teſtamentum [ſuum,] & judicia ſua Iſrael. Excelſum fecit Aaron ſanctum ſimilem illi, fratrem ejus, de tribu Levi. Statuit ei teſtamentum ſeculi, & dedit illi ſacerdotium populi, beatificavit illum in decore, Et circumcinxit eum (c) ſtolâ gloriæ. Induit eum conſummatione gloriationis, & confirmavit eum (d) vaſis virtutis, Femoralia, & poderem, & humerale: & circundedit eum malis punicis aureis, tintinnabulis plurimis in gyro, Ad ſonandum vocem in greſſibus ſuis, ad faciendum audiri ſonitum in templo in memoriam filiis populi ſui : Stolâ ſanctâ auro, & hyacintho, & purpurâ, opere variatoris, rationali judicii, manifeſtationibus veritatis, (e) Tortâ cocco, opere artificis, lapidibus pretioſis ſculpturæ ſigilli, in ligatura auri opere lapidarii in memoriam in ſcriptura ſculpta ſecundum numerum tribuum Iſrael: Coronam auream ſuper mitram, efformationem ſignaculi ſanctitatis, gloriam honoris, opus virtutis, deſideria oculorum ornata, Pulchra. Ante ipſum non fuerunt talia uſque in ſeculum : Non eſt indutus alienigena, ſed filii ejus ſoli, & nepotes ejus per omne tempus. Sacrificia ipſius fient holocarpomata quotidiè aſſiduè bis. Implevit Moyſes manus, & unxit illum oleo ſancto. Factum eſt illi in teſtamentum æternum, & in ſemine ejus in diebus cœli, miniſtrare ei ſimul, & ſacerdotio fungi, & benedicere populū ejus in nomine ejus. Ipſum elegit ex omni vivente, offerre oblationem Domino, incenſum, & bonum odorem in memoriam, placare pro populo ſuo.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

1 * ܩܦܠܐܘܢ * ܡܗ * ܘܡܬܪܚܡ ܐܢܫܐ ܒܥܝܢܝ ܟܠܗܘܢ ܚܝܐ. ܘܪܚܝܡ
2 ܡܢ ܐܠܗܐ ܐܦ ܩܕܡ ܒܢܝ ܐܢܫܐ . ܡܘܫܐ ܕܕܘܟܪܢܗ ܠܒܘܪܟܬܐ. * ܘܒܘܪܟܬܗ
3 ܒܚܘܒܬܐ. ܐܠܨܗ ܒܕܚܠܬܐ. ܐܩܝܡܗ ܩܕܡ ܡܠܟܐ. * ܘܦܩܕܗ ܥܠ ܥܡܐ.
4 ܘܚܘܝܗ ܐܝܩܪܗ ܘܐܫܡܥܗ ܩܠܗ. * ܒܗܝܡܢܘܬܗ ܘܒܡܟܝܟܘܬܗ. ܓܒܝܗ ܡܢ
5 6 ܟܠܗܘܢ ܒܢܝ ܐܢܫܐ. * ܘܩܪܒܗ ܠܥܪܦܠܗ. * ܘܣܡ ܩܕܡܘܗܝ ܢܡܘܣܐ ܕܚܝܐ. ܘܒܘܪܟܬܐ.
7 ܠܡܠܦܘ ܠܒܝܬ ܐܝܣܪܝܠ ܢܡܘܣܘܗܝ. ܘܩܝܡܘܗܝ ܘܕܝܢܘܗܝ ܠܝܥܩܘܒ. * ܘܐܪܝܡ
8 ܩܕܝܫܐ ܕܐܟܘܬܗ. ܠܐܗܪܘܢ ܡܢ ܫܒܛܐ ܕܠܘܝ. * ܘܐܩܝܡܗ ܠܫܪܪܐ ܕܥܡܐ. ܘܡܢ ܫܘܒܚܗ
9 ܦܠܓ ܐܝܩܪܗ ܘܫܘܒܚܗ. * ܒܪܘܡܐ ܕܪܒܘܬܗ ܓܒܝܗ. ܘܐܠܒܫܗ ܢܚܬܐ ܕܬܟܠܬܐ.
18 ܘܐܝܩܪܗ ܒܡܐܢܐ ܕܥܘܫܢܐ. * ܘܣܡ ܥܠܘܗܝ ܐܝܕܗ ܡܘܫܐ. ܘܡܫܚܗ ܒܡܫܚܐ ܕܩܘܕܫܐ.
19 * ܘܗܘܬ ܠܗ ܘܠܙܪܥܗ ܠܩܝܡܐ ܕܠܥܠܡ. ܐܝܟ ܝܘܡܬܐ ܕܫܡܝܐ. ܠܡܫܡܫܘ
20 ܘܠܡܒܪܟܘ ܠܥܡܗ ܒܫܡܗ. * ܘܓܒܝܗ ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܚܝܐ. ܠܡܩܪܒܘ ܥܠܘܬܐ.
ܘܕܒܚܐ ܘܒܣܡܐ. ܘܠܡܚܣܝܘ ܥܠ ܟܠܗ ܐܝܣܪܝܠ.

CAP. XLV.

NEc non gratioſus in oculis omnium viventium, & apud Deum atque etiam in conſpectu hominum dilectus Moſes, cujus memoria ſit in benedictionem, Quem in benedictionibus enutritum corroboravit in timidorum *utilitatem*, ſtatuit coram rege, Populo præfecit, oſtendit illi gloriam ſuam, vocemque ſuam audire fecit eum: Ob fidem & humilitatem ipſius elegit eum ex omnibus hominibus, Et admovit eum ad caliginem ſuam : Ordinavit coram ipſo legem vitæ, & benedictiones : ut Iſraelitas doceret leges ejus, & fœdera atque judicia ejus Jacobum. Et ſanctum ipſi ſimilem evexit Aharonem de tribu Levi, Quem conſtituit ad veritatem populo *decernendam*, et honore & gloria ſua impertiens illi : Sublimitate ſuæ majeſtatis elegit eum, hyacinthinis veſtibus induit, & inſtrumentis roboris honeſtavit. Imponenſque illi manum ſuam Moſes, unxit eum oleo ſanctitatis: Factumque eſt illi ac ſemini ejus in fœdus ſempiternum ſicut dies cœli, ad miniſtrandum, populumque ejus benedicendum in nomine ipſius. Hunc itaque ex vivis omnibus elegit ad offerendum holocauſta, ſacrificia, atque incenſa, & ad expiandum pro toto Iſraele.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

1 * الفصل الخامس والاربعون * منهم الطاهر بالرحمة علي جميع الاحياء * المحبوب
2 عند الله تعالي وعند جميع الناس موسي ذكره للبركة * ورباه للبركات * وشجعه وجلله
3 بالخوف والهيبة * واقامه امام فرعون * واوصا به الشعب * واراه كرامته * واسمعه صوته *
4 6 * بايمانه واناته اصطفاه من جميع الناس * وادناه من ضبابه * وتلا عليه سنة الحياة والبركات *
7 ليعلم اسرائيل سننه * وعهوده واحكامه الي يعقوب * واقام نظيره هارون الطاهر من سبط
8 لاوي * وصيره عدلا ليعدل بين الشعوب * وافرغ عليه من كرامته وهيبته ومجده *
9 18 * وانتخبه بارتفاع وجلالة بهاء * والبسه ثياب الجمال والبهاء * واكرمه في الناس * ووضع
19 موسي يده عليه * ومسحه بدهن القدس * وصار له ذلك عهدا وميثاقا الي الابد * له
20 ولنسله من بعده كايام السماء * ليخدم ويدعو بالبركة لشعبه باسمه * واصطفاه من
جميع الاحياء * ليقرب القرابين والبخور * ويستغفر لجميع اسرائيل *

CAP. XLV.

INter quos eſt ille proſper in miſericordia præ cunctis viventibus, apud Deum excelſum & apud omnes homines dilectus Moſes, cujus memoria ſit in benedictionem. Hunc ad benedictiones educavit, magnanimū ac formidabilem reddidit, metu ac timore inſtruxit, coram Pharaone conſtituit, Populóq; commendavit: gloriam ſuam oſtendit illi, & vocem ſuam audire fecit eum: Propter fidem & patientiam ejus elegit illum ex omnibus hominibus, & ad caliginem ſuā admovit: Legem vitæ & benedictiones recitavit illi, ut Iſraelem doceret jura ipſius, & fœdera ac judicia ejus Jacobū. Erexitque ſimilem ipſi Haronem ſanctū de tribu Levi, Et ſtatuit eum ad juſtitiam, ut juſtitiam exerceret inter populos; & ex honore, veneratione, & gloriâ ſuâ effudit ſuper eum: Cum eminentia & eximio ſplendore elegit illum, decoris ac nitoris indumentis veſtivit, & inter homines cohoneſtavit. Impoſuitque ei Moſes manū ſuam, & oleo ſanctitatis unxit illum: Et factū eſt id ipſi pactum ac teſtamentū æternum, ipſi inquam ac progeniei ejus poſt ipſū, ſicut dies cœli, ut miniſtraret, populoque ejus benedictionem precaretur in nomine ipſius. Elegit autem eum ex omnibus viventibus ad offerendum ſacrificia & incenſum, & veniam petendam toti Iſraeli.

Verſio VULG. LAT.

21 Et dedit illi in præceptis ſuis poteſtatem, in teſtamentis
judiciorum, docere Jacob teſtimonia, & in lege ſua lucem
22 dare Iſrael. Quia contra illum ſteterunt alieni, &
propter invidiam circumdederunt illum homines in deſerto,
qui erant cum Dathan & Abiron, & congregatio
23 Core in iracundia. Vidit Dominus Deus, & non
24 placuit illi, & conſumpti ſunt in impetu iracundiæ. Fecit
25 illis monſtra, & conſumpſit illos in flamma ignis. Et
addidit Aaron gloriam, & dedit illi hæreditatem, &
26 primitias frugum terræ diviſit illi. Panem ipſis in primis
paravit in ſatietatem: nam & ſacrificia Domini edent,
27 quæ dedit illi & ſemini ejus. Cæterùm in terra gentes
non hæreditabit, & pars non eſt illi in gente: ipſe eſt
28 enim pars ejus, & hæreditas. Phinees filius Eleazari
tertius in gloria eſt, imitando eum in timore Domini:
29 Et ſtare in reverentia gentis: in bonitate & alacritate
30 animæ ſuæ placuit Deo pro Iſrael. Ideò ſtatuit illi teſtamentum
pacis, principem Sanctorum & gentis ſuæ, ut ſit
31 illi & ſemini ejus ſacerdotii dignitas in æternum. Et teſtamentum
David regi filio Jeſſe de tribu Juda, hæreditas
ipſi & ſemini ejus, ut daret ſapientiam in cor noſtrum
judicare gentem ſuam in juſtitia, ne abolerentur bona
ipſorum, & gloriam ipſorum in gentem eorum æternam
fecit.

CAP. XLVI.

1 Fortis in bello Jeſus Nave, ſucceſſor Moyſi in prophetis, qui fuit magnus ſecundùm nomen ſuum,

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

21 † Ἔδωκεν (κ) αὐτὸν ἐν ἐντολαῖς αὐτοῦ, † ἐξουσίαν ἐν διαθήκαις κριμάτων,
† διδάξαι τὸν Ἰακὼβ (λ) τὰ μαρτύρια, † καὶ ἐν νόμῳ αὐτοῦ
22 φωτίσαι (μ) Ἰσραήλ. † Ἐπισυνέστησαν αὐτῷ ἀλλότριοι, † καὶ
ἐζήλωσαν αὐτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ, † ἄνδρες οἱ περὶ Δαθὰν καὶ Ἀβειρὼν,
23 † καὶ ἡ συναγωγὴ Κορὲ ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ. † Εἶδε κύριος
24 καὶ οὐκ (ν) εὐδόκησε, † καὶ συνετελέσθησαν ἐν θυμῷ ὀργῆς. Ἐποίησεν
αὐτοῖς τέρατα, † καταναλῶσαι ἐν πυρὶ φλογὸς (ξ) αὐτοῦ.
25 † Καὶ προσέθηκεν Ἀαρὼν δόξαν, † καὶ ἔδωκεν αὐτῷ κληρονομίαν·
26 † ἀπαρχὰς (ο) πρωτογεννημάτων ἐμέρισεν (π) αὐτοῖς· † Ἄρτον
(ρ) ἐν πρώτοις ἡτοίμασε πλησμονήν. † καὶ γὰρ θυσίας κυρίου φάγονται,
27 † ἃς ἔδωκεν αὐτῷ τε καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ. † Πλὴν ἐν γῇ
λαοῦ οὐ κληρονομήσει, † καὶ μερὶς οὐκ ἔστιν αὐτῷ ἐν λαῷ, † αὐτὸς γὰρ
28 μερίς σου, (σ) κληρονομία. † Καὶ Φινεὲς υἱὸς Ἐλεάζαρ τρίτος εἰς
29 δόξαν, † ἐν τῷ ζηλῶσαι αὐτὸν ἐν φόβῳ κυρίου, † Καὶ (τ) στῆσαι
αὐτὸν ἐν τροπῇ λαοῦ, † ἐν ἀγαθότητι προθυμίας ψυχῆς αὐτοῦ, † καὶ
30 ἐξιλάσατο περὶ τοῦ Ἰσραήλ. † Διὰ τοῦτο ἐστάθη αὐτῷ διαθήκη
εἰρήνης, † προστάτην ἁγίων καὶ λαοῦ αὐτοῦ, † ἵνα αὐτῷ ᾖ καὶ τῷ
31 σπέρματι αὐτοῦ † ἱερωσύνης μεγαλεῖον εἰς τοὺς αἰῶνας. † Καὶ διαθήκην
τῷ Δαυὶδ † υἱῷ (υ) ἐκ φυλῆς Ἰούδα, † κληρονομία βασιλέως
υἱοῦ ἐξ υἱοῦ μόνου· κληρονομία (φ) Ἀαρὼν καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ.
† (χ) Δῴη ὑμῖν σοφίαν ἐν καρδίᾳ ὑμῶν, † κρίνειν τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν
δικαιοσύνῃ, ἵνα μὴ ἀφανισθῇ τὰ ἀγαθὰ αὐτῶν, † καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν
εἰς (ψ) γενεὰς αὐτῶν.

MS. A. (κ) αὐτῷ ἐν ταῖς ἐντολαῖς (λ) μαρτυρίαν, (μ) τὸν Ἰσραήλ. (π) αὐτῷ· (ρ) πρώτοις ἡτοίμασεν ἐν πλησμονῇ. (σ) καὶ κληρονομία. (τ) στῆναι (υ) ἐκ Ἰεσσαὶ (φ) αὐτῷ καὶ (χ) δοίη (ψ) γενεάν

ΚΕΦ. μϛʹ.

1 † ΚΡαταιὸς ἐν (α) πολέμοις Ἰησοῦς Ναυῆ, † καὶ διάδοχος (β) Μωϋσῆ ἐν προφητείαις· † ὃς ἐγένετο κατὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ

MS.A. (α) πολέμῳ Ἰησοῦς υἱὸς Ναυῆ, (β) Μωσῆ

Dedit (f) illum in mandatis ſuis poteſtatem in 21
teſtamentis judiciorum, docere Jacob teſtimonia,
& in lege ſua lucem dare Iſrael. Contra eum ſteterunt 22
alieni, et zelaverunt eum in deſerto, homines,
qui erant (g) cum Dathan, & Abiron, &
congregatio Core in furore, & ira. Vidit Dominus, 23
& non placuit illi: & conſumpti ſunt in
impetu iracundiæ. Fecit illis monſtra ad conſumendum 24
in igne flammæ (h) ſuæ. Et addidit 25
Aaron gloriam, & dedit illi hæreditatem. Primitias
primitivorum diviſit (i) illis: Panem in 26
primis paravit (k) ſatietatem: nam & ſacrificia
Domini edent, quæ dedit & ei, & ſemini
ejus. Cæterùm in terra populi non hæreditabit: 27
& pars non eſt illi in populo. Ipſe enim (l) pars
tua, hæreditas. Et Phinees filius Eleazari tertius 28
eſt in gloria, in zelando eum in timore Domini,
Et ſtando in verſione populi, in bonitate 29
alacritatis animæ ſuæ: & placavit pro Iſrael.
Ideò (m) ſtatutum eſt illi teſtamentum pacis, 30
præſidem ſanctorum, & populo ſuo; ut ſit illi
& ſemini ejus ſacerdotii dignitas in (n) ſecula.
Et teſtamentum Davidi (o) filio ex tribu Juda: 31
Hæreditas regis, filii ex filio ſolo: hæreditas
Aaron & ſemini ejus. Det (p) vobis ſapientiam
in corde veſtro, judicare populum ſuum in
juſtitia: ne aboleantur bona ipſorum: & gloriam
eorum in generationes eorum.

(ν) ηὐδόκησεν, (ξ) αὐτούς. (ο) πρωτογεννημάτων

CAP. XLVI.

FORTIS in bellis Jeſus Nave, & ſucceſſor Moyſi in prophetiis. Qui fuit ſecundùm nomen ſuum 1

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

21 22 * ܘܝܗܒ ܠܗ ܦܘܩܕܢܐ. ܘܐܫܠܛܗ ܒܢܡܘܣܐ ܘܕܝܢܐ. * ܘܐܬܚܪܝܘ ܥܡܗ ܢܘܟܪܝܐ. ܘܛܢܘ
23 ܒܗ ܒܡܕܒܪܐ ܐܢܫܐ ܕܕܬܢ ܘܕܐܒܝܪܡ. ܘܟܢܘܫܬܐ ܕܩܘܪܚ ܒܚܡܬܗܘܢ. * ܘܚܙܐ ܐܠܗܐ ܘܐܬܚܡܬ.
24 25 ܘܐܘܩܕ ܐܢܘܢ ܒܢܘܪܐ. * ܘܒܪܐ ܠܗܘܢ ܡܚܘܬܐ. ܘܐܫܠܡ ܐܢܘܢ ܒܚܡܬܐ ܕܪܘܓܙܗ. * ܘܣܡ
26 ܠܐܗܪܘܢ ܐܝܩܪܐ. ܘܝܗܒ ܠܗ ܝܪܬܘܬܗ. ܘܪܫܝܬܐ ܕܩܘܕܫܐ. * ܘܣܕܪܐ ܕܠܚܡܐ ܠܗ
27 ܘܠܙܪܥܗ. * ܒܪܡ ܒܐܪܥܗܘܢ ܠܐ ܐܚܕ ܝܪܬܘܬܐ. ܘܐܦ ܦܠܓܐ ܠܝܬ ܠܗ ܥܡܗܘܢ. ܡܛܠ
28 ܕܡܪܝܐ ܡܢܬܗ ܘܝܪܬܘܬܗ. ܒܝܬ ܒܢܝ ܝܣܪܝܠ. * ܘܐܦ ܦܝܢܚܣ ܒܪ ܐܠܥܙܪ. ܬܠܬ ܒܓܢܒܪܘܬܗ
29 ܢܣܒ ܫܘܒܚܐ ܕܛܢܢ: ܒܡܕܝܢܝܬܐ ܘܒܒܪ ܝܣܪܝܠ. * ܘܩܡ ܒܬܘܪܥܬܐ
30 ܕܥܡܗ. ܘܒܥܐ ܥܠ ܝܣܪܝܠ. * ܡܛܠ ܗܢܐ ܩܝܡ ܠܗ ܐܠܗܐ. ܕܢܒܢܐ ܠܗ ܡܕܒܚܐ.
31 ܘܠܗܘܐ ܠܗ ܘܠܙܪܥܗ. ܟܘܡܪܘܬܐ ܪܒܬܐ ܠܥܠܡ. * ܘܐܦ ܕܘܝܕ ܒܪ ܐܝܫܝ. ܝܪܬܘܬܐ ܕܡܠܟܐ
32 ܝܪܬ ܒܠܚܘܕܘܗܝ. ܘܝܪܬܘܬܐ ܕܐܗܪܘܢ. ܠܗ ܘܠܙܪܥܗ. * ܘܗܫܐ ܒܪܟܘ ܠܐܠܗܐ ܕܝܗܒ
ܠܟܘܢ ܚܟܡܬܐ ܕܠܒܐ. ܠܡܕܢ ܠܥܡܗ ܒܫܡܗ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܢܬܛܥܐ ܛܒܬܗܘܢ
ܘܫܘܠܛܢܗܘܢ. ܠܟܠ ܕܪܐ ܕܥܠܡܐ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܡܘ *

1 * ܓܒܪܐ ܗܘ ܚܝܠܬܢܐ. ܝܫܘܥ ܒܪ ܢܘܢ. ܕܒܢܒܝܘܬܐ ܐܬܢܛܪ. ܕܢܗܘܐ ܐܝܟ ܡܘܫܐ ܪܒܐ.

Huic etiam dedit mandata, eidémque ſtatuta ac judicia commiſit. Contendentibus au- 21 22
tem adverſùs eum alienis, & Dathani atque
Abirami gente unâ cum factione Corch ſæviter
invidientibus ei in deſerto, Vidit Deus, 23
iratúſque ſuccendit eos igne; Et *inauditas* 24
creans illis plagas, conſumpſit eos vehementiâ
furoris ſui. Aharoni verò ſuperimpoſuit 25
gloriam, & hæreditatem ipſius conſtituit
illi primitias Sanctuarii, Et ordinem 26
panis, ipſi *inquam* & ſemini ejus. Cæterùm 27
in terra eorum nullam poſſedit hæreditatem,
nec ſortitus eſt portionem cum eis: Dominus
enim eſt pars & hæreditas ipſius inter
Iſraelitas. Phinches etiam Eleazari filius triplicem 28
ſuâ fortitudine gloriam eſt adeptus,
ob zelum quo in Medianitidem, & Iſraelitam
exarſit, Et quòd populi ſui ruinæ ſeſe objecerit, 29
& pro Iſraele *Deum* exorârit. Quapropter 30
juravit illi Deus ædificaturum ſe ei
altare, & ſummum ſacerdotium ipſi fore ac
ſemini ejus in perpetuum. David etiam 31
Iſai filius hæreditatem regum & hæreditatem
Aharonis ſibi ac ſemini ſuo ſolus poſſedit.
Igitur benedicite Deum qui vobis indidit 32
ſapientiam cordis ad judicandum populum
ſuum in nomine ſuo, ne oblivioni tradatur
fœlicitas & principatus eorum in
omnes ſeculi generationes.

CAP. XLVI.

VIr robuſtiſſimus Jeſus filius Nun per prophetiam aſſervatus eſt ut eſſet ſimilis magno Moſi; 1

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

21 22 * وعلمه الشرايع والوصايا * وسلطه علي الشروط والاحكام * وشاجره الغرباء * وحسده في
23 الصحراء آل داثان وابيرم وجماعة قورح بالمنعة * فراي ذلك فغضب * فاحرقهم الله
24 25 تعالي بالنار * واعد لهم البلاء والعقوبة * وحشي بهم بشدة نكاله * وجعل علي هرون
26 27 الهيبة والتكرمة * واعطاه ميراثه اوايل القرابين * ووصف الخبز له ولنسله * ولكنهم لم
يرثوا في ارضهم ميراثا * ولم يقاسموهم القسمة * لان الرب حصته ووريثه بين بني اسراييل *
28 * وفنحاس ابن العزر الذي بجبروته نال ثلثة انواع من الكرامة في الغيرة التي غار علي
29 30 المدينية والاسراييلي * وانه قام دون قومه * ورغب الي الله تعالي في اسراييل * فاحتسب
31 الله تعالي له بصنيعه البر الي الابد * وايضا داوود ابن يسي رد ميراث الملوك * واخذ ميراث
32 هارون له ولذريته * فمن الان مجدوا الله الذي اعطاكم اللب والحكمة ان تقضوا بين
شعبه باسمه * ليلا ينسا سياستهم * ويحفظهم ويثبتهم في جميع احقاب الدنيا *

الفصل السادس والاربعون *

1 * ذو الرجلة والشجاعة يسوع ابن نون حفظ ليصير خلفا من موسي العظيم *

Jura atque præcepta docuit illum, & pactis 21
atque judiciis præfecit. Alienigenæ 22
cum eo jurgati ſunt, & familia Dathani
& Abirami, nec non cœtus Corch
vehementer inviderunt illi in deſerto.
Quod videns, iratus eſt, ignéque combuſſit 23
eos Deus excelſus; Et afflictionem 24
ac pœnam præparens illis, obruit eos vehementiâ
ſupplicii ſui: Super Haronem 25
verò terrorem poſuit ac venerationem, tribuens
illi hæreditatem ipſius primitias
oblationum, Et ordinem panis, ipſi inquam 26
& progeniei ejus. At verò in terra 27
eorum nullam poſſederunt hæreditatem,
nec portionem cum eis partiti ſunt;
quia Dominus eſt pars & hæreditas ejus
inter filios Iſraelis. Præterea Phinches 28
Eleazari filius, ſuâ generoſitate tria obtinuit
gloriæ genera: Propter zelum quo
Medianitidem & Iſraelitam eſt æmulatus:
Tum quod pro gente ſua ſteterit: & 29
Deum excelſum pro Iſraele ſupplicârit.
Iccircò reputavit illi Deus excelſus ob 30
præclarum ejuſmodi facinus, juſtitiam
in ſempiternum uſque. David etiam Jeſſe 31
filius regum hæreditatem reduxit, &
Haronis hæreditatem ſibi ac poſteritati
ſuæ accepit. Jam igitur Deum glorificate, 32
qui tribuit vobis ſenſum & ſapientiam
ad judicandum inter populum ſuum
in nomine ſuo, ut non obliviſcatur ductum
eorum, ſed ſervet ac ſtabiliat eos in
omnia mundi ſecula.

CAP. XLVI.

FOrtitudine & magnanimitate præditus Jeſus filius Nun aſſervatus eſt ut eſſet ſucceſſor magni Moſis. 1

Versio VULG. LAT.

2 Maximus in salutem electorum Dei, expugnare insur-
3 gentes hostes, ut consequeretur hæreditatem Israel. Quam
gloriam adeptus est in tollendo manus suas, & jactan-
4 do contra civitates rhomphæas? Quis ante illum sic re-
5 stiterit? Nam hostes ipse Dominus perduxit. An non
in iracundia ejus impeditus est Sol, & una dies facta est
6 quasi duo? Invocavit Altissimum potentem in oppu-
gnando inimicos undique, & audivit illum magnus &
sanctus Deus in saxis grandinis virtutis valdè fortis.
7 Impetum fecit contra gentem hostilem, & in descen-
8 su perdidit contrarios, Ut cognoscant Gentes poten-
tiam ejus, quia contra Deum pugnare non est facile. Et
9 secutus est à tergo potentis: Et in diebus Moysi mi-
sericordiam fecit ipse, & Caleb filius Jephone, stare
contra hostem, & prohibere gentem à peccatis, & per-
10 fringere murmur malitiæ. Et ipsi duo constituti, à pe-
riculo liberati sunt à numero sexcentorum millium pedi-
tum, inducere illos in hæreditatem, in terram quæ ma-
11 nat lac & mel. Et dedit Dominus ipsi Caleb fortitu-
dinem, & usque in senectutem permansit illi virtus,
ut ascenderet in excelsum terræ locum, & semen ipsi-
12 us obtinuit hæreditatem: Ut viderent omnes filii Israel,
13 quia bonum est obsequi sancto Deo. Et judices sin-
guli suo nomine, quorum non est corruptum cor: qui
14 non aversi sunt à Domino, Ut sit memoria illorum in
benedictione, & ossa eorum pullulent de loco suo,

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

2 † Μέγας ἐπὶ σωτηρίᾳ ἐκλεκτῶν αὐτοῦ, † ἐκδικῆσαι ἐπεγειρομένους
3 ἐχθρούς, † ὅπως (γ) κληρονομήσῃ τὸν Ἰσραήλ. † Ὡς ἐδοξάσθη ἐν
τῷ ἐπᾶραι χεῖρας αὐτοῦ, † καὶ (δ) τῷ ἐκκλῖναι ῥομφαίαν ἐπὶ πόλεις;
4 † Τίς (ε) πρότερον αὐτοῦ οὕτως ἔστη; † τοὺς γὰρ πολεμίους (ζ) κύριος
5 αὐτὸς (η) ἐπήγαγεν. † Οὐχὶ ἐν χειρὶ αὐτοῦ (θ) ἀνεπόδισεν ὁ ἥλιος,
6 † καὶ μία ἡμέρα ἐγενήθη πρὸς δύο; † Ἐπεκαλέσατο τὸν ὕψιστον
δυνάστην, † ἐν τῷ θλῖψαι αὐτὸν ἐχθροὺς κυκλόθεν· † καὶ ἐπήκουσεν
(ι) αὐτῶν μέγας κύριος † (κ) ἐν λίθοις χαλάζης δυνάμεως κραταιᾶς.
7 † Κατέρραξεν ἐπ' ἔθνος πόλεμον, † καὶ ἐν καταβάσει ἀπώλεσεν
8 ἀνθεστηκότας· † Ἵνα γνῶσιν ἔθνη πανοπλίαν (λ) αὐτῶν, † ὅτι ἐναντίον
κυρίου ὁ πόλεμος αὐτοῦ, † καὶ γὰρ ἐπηκολούθησεν ὀπίσω δυνάστου.
9 † Καὶ ἐν ἡμέραις (μ) Μωϋσέως ἐποίησεν ἔλεος, † αὐτὸς καὶ Χαλὲβ
υἱὸς Ἰεφοννῆ, † ἀντιστῆναι ἔναντι ἐχθροῦ, † κωλῦσαι λαὸν ἀπὸ ἁμαρτίας,
10 † καὶ κοπάσαι γογγυσμὸν πονηρίας. † Καὶ αὐτοὶ δύο ὄντες διεσώθησαν
† ἀπὸ ἑξακοσίων χιλιάδων πεζῶν, (ν) † εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς
11 εἰς κληρονομίαν, † εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. † Καὶ ἔδωκεν
ὁ κύριος τῷ Χαλὲβ ἰσχύν, † καὶ ἕως γήρους διέμεινεν αὐτῷ, † ἐπιβῆναι
αὐτὸν ἐπὶ (ξ) ὕψος τῆς γῆς, † καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ (ο) κατέσχε
12 κληρονομίαν· † Ὅπως ἴδωσι πάντες οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ, † ὅτι
13 καλὸν τὸ πορεύεσθαι ὀπίσω κυρίου. † Καὶ οἱ κριταὶ ἕκαστος τῷ αὐτοῦ
ὀνόματι, ὅσων οὐκ ἐξεπόρνευσεν ἡ καρδία, † καὶ ὅσοι οὐκ ἀπεστράφησαν
14 ἀπὸ κυρίου, † Εἴη τὸ μνημόσυνον αὐτῶν ἐν εὐλογίαις· † τὰ
ὀστᾶ αὐτῶν ἀναθάλοι ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν,

MS. A. (γ) κατακληρονομήσῃ (δ) ἐν τῷ ἐκκλῖναι (ε) πρότερος (ζ) κυρίου (η) ἀπήγαγεν. (θ) ἐνεποδίσθη (ι) αὐτοῦ (κ) λίθοις (λ) αὐτοῦ, (μ) Μωσέως (ν) εἰσάγειν (ξ) τὸ ὕψος (ο) καὶ τὴν κληρονομίαν·

Magnus in salutem electorum ejus, expugnare insurgentes hostes, ut hæreditaret Israel. Quam gloriam adeptus est in tollendo manus suas, & (a) declinando rompheam contra civitates? Quis ante illum sic stetit? Nam (b) hostes ipse Dominus perduxit. An non in manu ejus retrocessit Sol? & una dies facta est quasi duæ? Invocavit Altissimum potentem, in oppugnando eum inimicos undiq; Et audivit (c) eos magnus Dominus: in saxis grandinis virtutis fortis, Erupit contra gentem bellum, & in descensu perdidit contrarios. Ut cognoscant gentes integram armaturam eorum: quia coram Domino bellum ejus. Etenim sequutus est post potentem: Et in diebus Moysi fecit misericordiam, ipse, & Caleb filius Jephonne, stare (d) contra inimicum, prohibere populum à peccato, et sedare murmur malitiæ. Et ipsi, cùm duo essent, salvati sunt è sexcentis millibus peditum, inducere illos in hæreditatem, in terram, quæ manat lac, & mel. Et dedit Dominus ipsi Caleb fortitudinem, et usq; in senectutem permansit illi, ut ascenderet ipse in excelsum terræ locum: & semen ejus obtinuit hæreditatem: Ut viderent omnes filii Israel, quia bonum est obsequi Domino. Et judices, singuli suo nomine, quorumcunque cor non est fornicatum, & quicunque non sunt aversi à Domino; Sit memoria eorum in benedictionibus: ossa eorum pullulent de loco suo,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

2 * ܠܡܝܬܝܘ ܒܐܝܕܗ ܦܘܪܩܢܐ ܠܓܒܝܘܗܝ. ܘܠܡܬܒܥ ܬܒܥܬܐ ܡܢ ܓܒܪ̈ܐ ܒܥܠܕܒܒ̈ܐ. ܘܠܡܚܣܢܘ
3 ܠܒܢܝ̈ ܐܝܣܪܝܠ ܐܪܥܐ ܕܡܘܠܟܢܐ. * ܡܐ ܝܐܝܐ ܗܘ. ܟܕ ܡܪܝܡ ܪܘܡܚܐ ܕܒܐܝܕܗ. ܘܡܢܝܦ
4 [illegible]
5 6 [illegible]
[illegible]
7 8 [illegible]
[illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
[illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 14 [illegible]
[illegible]

Ad afferendam per ipsum salutem dilectis suis, ad sumendam vindictam à viris inimicis, & ad hæreditate tradendam filiis Israel terram promissionis. Quàm decorum est illi, cùm hastam quam manu tenet, attollit, ac vibrat in urbes! Quis illi resistere valeat? Bellum enim Domini ipse gessit: Ipsius enim operâ stetit sol, & dies unus factus est biduum: Oravit enim coram Domino, & exaudivit eum, perque ipsum dedit potentiam: (i. victoriam:) exaudivit autem illum lapidibus grandinis *immissis*, & sulphur è cœlo demisit, Populum inimicum quassavit, omnésque interemit. Et cognoverunt omnes gentes maledictæ Deum cum illis pugnâsse. Hic etiam Deum perfectè secutus est, Idémque in diebus Mosis præclarum facinus patravit unà cum Caleb Jophane filio, ruinæ populi obsistendo cœtum cohibendo, & improbam terræ promissionis famam abolendo. Atque hi *duo* soli servati fuerunt è sexcentis millibus, ut induceret eos *Deus* in hæreditatem ipsorum, in terram lacte ac melle manantem. Dedítque *Dominus* Calebo robur quod ad senectutem ipsius usque cum eo permansit, quatenus robori terræ præponeret eum, & semen ejus hæreditatem possideret: Ut sciret semen Jacobi, quòd ipse legem ac judicia Dei complêsset. Singulorum nominatim, Omnium *videlicet* quorum cor minimè seductum fuerit, quique à lege Dei non recesserint, memoria manebit in benedictionem,

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

2 * وان يجري الله تعالي علي يديه الاستنقاذ والخلاص لاحبابه * ولينتقم من الاعداء الباغين *
3 وليورث آل بني اسرائيل ارض المواعيد * ما احسنه واهيبه * واهيب الحربة بيده * وحين
4 يسيرها علي المداين * من يقدر ان ينتصب له ويثبت امامه * لانه كان يقاتل بدل شعب
5 6 الله تعالي * لان الشمس علي يده وقفت * وكان اليوم يومين * لانه صلا قدام الله تعالي
فاستجاب دعاه * واداه الشدة والصلاعة * واجابه بحجارة البرد * وانزل كبريتا من السماء
7 8 * وطرح علي الاعداء اعداء الله * واحرقهم جميعا * وعلموا الشعوب الاثمه ان الله تعالي كان
9 معه في قتاله * فصدق ثم عرف الله واخلص له نيته * واعاد المعروف والهيبة علي عهد
موسي هو وكالاب بن يوفنا * وقاما دون الشعب * وردوهم عن سوء اعمالهم وابطلوا الخبر
10 السوء الذي اشاعوا الطلايع علي ارض المواعيد * وهما وحدهما نجوا من ستماية الف
11 رجل * يدخلان الشعب الي ميراثهم * الي الارض التي تفيض اللبن والعسل * وكل كالاب
الشجاعة * وبقيت له ذلك الي الهرم والكبر * ليتسلط علي اعداء الارض وابطالها * وورث
12 13 عقبه ايضا الميراث * لكي تعرف ذرية يعقوب انه اكمل سنة الله تعالي واحكامه * وكل
14 امر من الصالحين باسمه * كل من لم يضل قلبه ولم يزيغ عن وصية الله يدوم
ذكرهم للبركة

Et ut afferret Deus excelsus per manus ejus redemptionem ac salutem dilectis suis, ut hostes infensos ulcisceretur, ut progeniem filiorum Israel hæredem faceret terræ promissionum. Quàm speciosus ac terribilis est, & horrenda lancea in manu ipsius! Cúmque illâ adversus urbes innuit, Quis contra ipsum assurgere aut coram eo sistere possit? Nam pro populo Dei excelsi ipse pugnabat: Nam sol ejus operâ stetit, & dies unus factus est biduum: Nam coram summo Deo oravit, ejúsque preces exaudivit, eique [illegible] bur ac fortitudine dedit: exaudivit autem illum lapidibus grandinis, & sulphur è cœlo demisit, Projecitque super hostes, hostes Dei, omnésque combussit. Et cognoverunt populi scelerati Deum excelsum cum ipso esse dum pugnaret. Quapropter credidit, Deumq; cognovit, & sincera se dedidit illi conscientia. Et obsequium ac venerationē restituit tempore Mosis unà cum Caleb Jophanne filio: ambo enim pro populo steterunt, à malis operibus revocârunt eos, & malam famam quam de terra promissionum exploratores evulgârant, abrogârunt: Atque hi duo tantùm è sexcentis virorum millibus evaserunt, ut populum introducerent in hæreditatem ipsorum, in terram quæ affluit lacte & melle. Calebo etiam dedit fortitudinem, quæ ad decrepitam usque senectutem mansit ei, ut inimicis ac potentibus terræ præficeretur. Et posteritas quoque ipsius hæreditatem obtinuit; Ut progenies Jacobi cognosceret ipsum esse excelsi Dei legem ac judicia executum; Et quoniam [illegible] speciatim proborum virorum, Omnium [illegible] qui [illegible] memoria [illegible] in benedictione [illegible]

Verſio VULG. LAT.

15 Et nomen eorum permaneat in æternum, permanens ad 16 filios illorum, ſanctorum virorum gloria. Dilectus à Domino Deo ſuo Samuel propheta Domini, renovavit imperium, & unxit principes in gente ſua. 17 In lege Domini congregationem judicavit, & vidit Deus Jacob, & in fide 18 ſua probatus eſt propheta. Et cognitus eſt in verbis ſuis fidelis, quia vidit Deum lucis: 19 Et invocavit Dominum omnipotentem, in oppugnando hoſtes circumſtantes undique, in oblatione agni inviolati. 20 Et intonuit de cœlo Dominus, & in ſonitu magno auditam fecit vocem ſuam, 21 Et contrivit principes Tyriorum, & omnes duces Philiſthiim: 22 Et ante tempus finis vitæ ſuæ & ſeculi, teſtimonium præbuit in conſpectu Domini, & Chriſti; pecunias & uſque ad calceamenta ab omni carne non accepit, & non accuſavit illum homo. 23 Et poſt hoc dormivit, & notum fecit regi, & oſtendit illi finem vitæ ſuæ, & exaltavit vocem ſuam de terra in prophetia delere impietatem gentis.

CAP. XLVII.

1 Poſt hæc ſurrexit Nathan propheta in diebus David. 2 Et quaſi adeps ſeparatus à carne, ſic David à filiis Iſrael. 3 Cum leonibus luſit quaſi cum agnis: & in urſis ſimiliter fecit ſicut in agnis ovium, in juventute ſua. 4 Numquid non occidit gigantem, & abſtulit opprobrium de gente? 5 In tollendo manum, ſaxo fundæ dejecit exultationem Goliæ:

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

15 † Καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν ἀντικαθιστάμενον, † ἐφ' υἱοῖς δεδοξασμένων 16 αὐτῶν. † Ἠγαπημένος ὑπὸ κυρίου αὐτοῦ Σαμουὴλ † προφήτης κυρίου κατέστησε βασιλείαν, † καὶ ἔχρισεν ἄρχοντας ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ. 17 † Ἐν νόμῳ κυρίου ἔκρινε συναγωγὴν, † καὶ ἐπεσκέψατο κύριος τὸν 18 Ἰακώβ. † Ἐν πίστει αὐτοῦ ἠκριβάσθη προφήτης, † Καὶ ἐγνώσθη 19 (π) ἐν πίστει αὐτοῦ πιστὸς ὁράσεως. † Καὶ ἐπεκαλέσατο τὸν κύριον δυνάστην, † ἐν τῷ θλίψαι ἐχθροὺς αὐτοῦ κυκλόθεν, † ἐν προσφορᾷ 20 ἀρνὸς γαλαθηνοῦ. † Καὶ ἐβρόντησεν ἀπ' οὐρανοῦ κύριος, † καὶ ἐν 21 ἤχῳ μεγάλῳ ἀκουστὴν ἐποίησε τὴν φωνὴν αὐτοῦ. † Καὶ ἐξέτριψεν 22 ἡγουμένους Τυρίων, † καὶ πάντας ἄρχοντας Φυλιστιείμ. † Καὶ πρὸ καιροῦ κοιμήσεως αἰῶνος † ἐπεμαρτύρατο ἔναντι κυρίου καὶ χριστοῦ, † Χρήματα καὶ ἕως ὑποδημάτων † ἀπὸ πάσης σαρκὸς οὐκ εἴληφα. 23 † καὶ οὐκ ἐνεκάλεσεν αὐτῷ ἄνθρωπος. † Καὶ μετὰ τὸ ὑπνῶσαι αὐτὸν (ρ) προεφήτευσε, † καὶ ὑπέδειξε βασιλεῖ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ, † καὶ ἀνύψωσεν ἐκ γῆς (σ) τὴν φωνὴν αὐτοῦ, † ἐν προφητείᾳ ἐξαλεῖψαι ἀνομίαν λαοῦ.

MS. A. (π) ἐν ῥήμασιν (ρ) ἐπροφήτευσεν, (σ) φωνὴν

ΚΕΦ. μζʹ.

1 † ΚΑὶ μετὰ (*) τοῦτο ἀνέστη Νάθαν † προφητεύειν ἐν ἡμέραις Δαυίδ. 2 † Ὥσπερ στέαρ ἀφωρισμένον ἀπὸ σωτηρίου, † οὕτως Δαυὶδ ἀπὸ 3 (α) τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. † Ἐν λέουσιν (β) ἔπαιξεν ὡς ἐν ἐρίφοις, † καὶ ἐν ἄρκοις ὡς ἐν ἄρνασι προβάτων. 4 † Ἐν νεότητι αὐτοῦ οὐχὶ ἀπέκτεινε γίγαντα, † καὶ ἐξῆρεν ὀνειδισμὸν ἐκ λαοῦ, 5 † Ἐν τῷ ἐπᾶραι (γ) χεῖρα ἐν λίθῳ σφενδόνης, † καὶ καταβαλεῖν γαυρίαμα τοῦ Γολιάθ;

MS. A. (*) τοῦτον (α) υἱῶν (β) ἔπαιζεν (γ) χεῖρας

Et nomen eorum reſtauratum, glorificatis ipſis in 15 *filiis. Dilectus à Domino ſuo Samuel propheta* 16 *Domini conſtituit regnum, & unxit principes ſuper gentem ſuam. In lege Domini judicavit* 17 *ſynagogam: & viſitavit Dominus Jacob. In fide ſua probatus eſt propheta, Et cognitus eſt* 18 *(e) in fide ſua fidelis viſionis. Et invocavit* 19 *Dominum potentem, in oppugnando hoſtes ſuos undique in oblatione (f) agni lactentis. Et intonuit* 20 *de cœlo Dominus: & in ſonitu magno auditam fecit vocem ſuam. Et contrivit princi-* 21 *pes Tyriorum, & omnes duces Phyliſtiim. Et ante* 22 *tempus dormitionis ſeculi conteſtatus eſt in conſpectu Domini, & Chriſti; Pecunias, & uſque ad calceamenta ab omni carne non accepi. Et non accuſavit eum homo. Et poſtquàm dormivit* 23 *ipſe; prophetavit, & oſtendit regi finem ejus: & exaltavit vocem ſuam de terra in prophetia, delere iniquitatem populi.*

CAP. XLVII.

ET poſt hoc ſurrexit Nathan (a) prophetare in 1 *diebus David. Quaſi adeps ſeparatus à ſalu-* 2 *tari; ſic David à filiis Iſrael. Cum leonibus* 3 *luſit, quaſi cum agnis; & in urſis, ſicut in agnis ovium. In juventute ſua Nunquid non occidit* 4 *gigantem, & abſtulit opprobrium de gente, In* 5 *tollendo manum in ſaxo fundæ, & dejiciendo exultationem Goliæ?*

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

15 * ܘܓܪܡܝܗܘܢ ܢܦܪܥܘܢ ܐܝܟ ܫܘܫܢܐ. ܘܫܡܗܘܢ ܛܒܐ ܢܫܒܩܘܢ ܠܒܢܝܗܘܢ. ܘܠܟܠܗ
16 ܥܡܐ ܬܫܒܘܚܬܗܘܢ. * ܘܪܚܝܡ ܠܒܪܘܝܗ. ܡܢ ܕܐܬܦܪܫ ܡܢ ܟܪܣܐ ܕܐܡܗ. ܢܙܝܪܐ
ܒܢܒܝܘܬܐ. ܫܡܘܐܝܠ ܕܝܢܐ ܘܟܗܢܐ. ܕܒܡܠܬܗ ܐܬܩܝܡܬ ܡܠܟܘܬܐ. ܘܡܫܚ
17 ܫܠܝܛܢܐ ܘܡܠܟܐ ܠܥܡܐ. * ܒܢܡܘܣܗ ܦܩܕ ܠܟܢܫܐ. ܐܝܟܢܐ ܕܦܩܕ ܡܪܝܐ ܠܝܥܩܘܒ.
19 * ܘܐܦ ܗܘ ܐܒܕ ܣܢܐܐ. ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܣܚܪܢܘܗܝ. ܒܕܒܚܘܬܗ ܐܡܪܐ ܕܝܢܩܐ. * ܘܪܥܡ 20
21 ܡܢ ܫܡܝܐ. ܡܪܝܐ. ܘܒܩܠܐ ܚܣܝܢܐ ܐܫܡܥ ܩܠܗ. * ܐܕܩ ܟܠܗܘܢ ܫܠܝܛܢܐ
22 ܕܨܘܪ. ܘܐܘܒܕ ܟܠܗܘܢ ܛܘܪܢܐ ܕܦܠܫܬܝܐ. * ܘܒܥܕܢܐ ܕܡܬܬܢܝܚ ܥܠ ܥܪܣܗ. ܐܣܗܕ
ܩܕܡ ܡܪܝܐ. ܘܩܕܡ ܡܫܝܚܗ. ܕܫܘܚܕܐ ܘܡܘܗܒܬܐ. ܡܢ ܐܢܫ ܠܐ ܢܣܒ. ܘܟܠ ܒܣܪ
23 ܠܐ ܐܣܗܕ ܥܠܘܗܝ. * ܘܡܢ ܒܬܪ ܕܡܝܬ ܐܫܬܐܠ. ܘܚܘܝ ܠܡܠܟܐ ܐܘܪܚܗ. ܘܐܪܝܡ
ܡܢ ܐܪܥܐ ܩܠܗ ܒܢܒܝܘܬܐ. ܠܡܫܒܩܘ ܚܛܗܐ.

Et oſſa velut lilia niteſcent, noménque ſuum 17 bonum filiis ſuis relinquent, & univerſo populo laudes ſuas. Item dilectus creatori ſuo 16 ex quo è ventre matris ſuæ extractus eſt, Nazaræus per prophetiam Samuel judex & ſacerdos, cujus verbo inſtauratum eſt regnum, quippe principes ac reges unxit populo. Secundùm legem ipſius turbis impe- 17 ravit, quemadmodum præceperat Jacobi Dominus. Hic etiam hoſtes profligavit ex 19 omnibus confinibus ſuis, agnum lactentem immolando. Tum Dominus de cœlo tonu- 20 it, & fragore vehementi vocem ſuam audire fecit. Attrivit omnes Tyri principes, 21 omnéſque Paleſtinorum tyrannos abſumpſit. Et quo tempore ſuper lectum ſuum quieſce- 22 bat, conteſtatus eſt coram Domino & coram uncto ipſius, ſe nec munus nec donum à quoquam accepiſſe: nec verò ulla caro teſtimonium perhibuit adversùs eum. Etiam 23 poſt obitum ſuum interrogatus, oſtendit regi viam ejus: & ſuſtulit è terra vocem ſuam cum prophetia, ad abolenda peccata.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܡܙ *

1 * ܘܒܬܪܗ ܩܡ ܢܬܢ. ܢܒܝܐ ܠܡܫܡܥܘ ܩܕܡ ܕܘܝܕ. * ܐܝܟ ܬܪܒܐ ܕܪܡ ܐܬܪܝܡ
2 ܡܩܕܫܐ. ܗܟܢܐ ܪܡ ܕܘܝܕ ܡܢ ܐܝܣܪܝܠ. * ܐܪܝܘܬܐ ܐܝܟ ܓܕܝܐ ܩܛܠ. ܘܕܒܐ ܐܝܟ 3
4 ܐܡܪܐ. * ܒܛܠܝܘܬܗ ܩܛܠ ܠܓܢܒܪܐ. ܘܐܥܒܪ ܚܣܕܐ ܕܥܡܗ. * ܐܝܕܗ ܐܪܝܡ
5 ܩܠܥܐ. ܘܬܒܪ ܟܠܗ ܫܘܒܗܪܗ ܕܓܘܠܝܕ.

CAP. XLVII.

POſt hunc ſurrexit Nathan propheta ad 1 audire faciendum *ſermonem* coram Davide. Nam quo eminentior eſt adeps ſanctuario, 2 eò eminentior David Iſrael. Leones quaſi 3 hœdos occîdit, & urſos perinde ac agnos. In adoleſcentia ſua gigantem interfecit, & 4 abſtulit opprobrium populi ſui. Manu ſuâ 5 fundam vibravit, totámque Goliadi ſuperbiam confregit.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

15 * ويزهر عظامهم مثل السوسن * ويخلفون اسماء صالحة لعقبهم * ولجميع الشعب مدحهم *
16 * والمحبوب الى خالقه منذ نسل من بطن امه * والمحصور بالنبوة شموايل الحاكم الكاهن * الذي
17 اصلح الملك وثبته بقوله * ومسح السلاطين والملوك للشعب * بسنته امر الجماعات بحفظ
19 السنة * كالذي امر رب يعقوب * وهو ايضا هزم الاعداء وابادهم من حولهم * بالحمل الرضيع
20 الذي قربه لله تعالى قربانا * وغضب الله العلي من السماء * واسمع صوته برعد شديد *
21 * وهزم جميع سلاطين مدينة صور * واباد جميع جبابرة الفلسطينيين * وعند موته حين 22
استراح على سريره * استشهد امام الله وقدام مسيحه * انه لم ياخذ من احد رشوة * ولا هدية *
23 ولم يشهد عليه بذلك احد * وسيل بعد وفاته ايضا * واخبر الملك عن طريقه *
ورفع صوته بالنبوة * ليبطل الخطايا من الارض *

Et fore ut oſſa eorum quaſi lilia flore- 15 *ſcant, bona ſuæ poſteritati nomina, totiq; populo laudes ſuas relicturos. Præterea* 16 *dilectus creatori ſuo ex quo procreatus eſt ex utero matris ſuæ, & caſtus per prophetiam Samuel judex & ſacerdos, qui regnum inſtauravit, verbóq; ſuo ſtabilivit, & imperatores ac reges unxit populo. Lege ſua turbis juſſit obſervan-* 17 *tiam legis, prout juſſerat Dominus Jacobi. Hic etiam hoſtes debellavit, &* 19 *è circunjacentibus ſibi locis perdidit, per agnum lactentem quem excelſo Deo obtulit ſacrificium: Iratuſque Deus al-* 20 *tiſſimus è cœlo, audire fecit vocem ſuam vehementi cum tonitru. Profligavit et-* 21 *iam omnes urbis Tyri duces, & peremit omnes Paleſtinorum gigantes: Et* 22 *morti vicinus, dum ſuper lecto ſuo quieviſſet, conteſtatus eſt coram Deo & coram uncto ejus, ſe nec munus nec donum à quoquam accepiſſe; &* quidem *nemo in his contra eum teſtatus eſt. Rogatus* 23 *etiam poſt obitum ſuum, indicavit regi viam ejus; extulitque vocem ſuam cum prophetia, ad abrogandas è terra iniquitates.*

* الفصل السابع والاربعون *

1 * وقام بعده ناثان النبي * ليسمع قدام داود بالنبوة * كفصل الشحم على القدس * كذلك فصل 2
3 داود على اسرائيل * قتل الليوث كالجدي * والادباب كالحملان * قتل الجبار في حداثته * ورفع 4
5 العار عن شعبه * وادار يده بالعراقة * وكسر جميع تطاول جليات وتعديه *

CAP. XLVII.

POſt hunc ſurrexit Nathan propheta, 1 *ut audire faceret coram Davide prophetiam. Ut præſtat adeps ſanctuario, ita* 2 *præſtat David Iſraeli. Leones quaſi* 3 *hœdos interfecit, & urſos quaſi agnos. Interemit gigantem in adoleſcentia ſua,* 4 *& probrum ſuſtulit è populo ſuo. Ma-* 5 *num ſuam cum funda circumegit, omnémque Goliadi ſuperbiam & pervicaciam confregit.*

Verſio VULG. LAT.

6 Nam invocavit Dominum omnipotentem, & dedit in
dextera ejus tollere hominem fortem in bello, & exal-
7 tare cornu gentis ſuæ. Sic in decem millibus glorifica-
vit eum, & laudavit eum in benedictionibus Domini, in
8 offerendo illi coronam gloriæ: Contrivit enim inimi-
cos undique, & extirpavit Philiſthiim contrarios uſque in
hodiernum diem: contrivit cornu ipſorum uſque in æter-
9 num. In omni opere dedit confeſſionem Sancto, & Ex-
10 celſo in verbo gloriæ, De omni corde ſuo laudavit Do-
minum, & dilexit Deum, qui fecit illum: & dedit illi
11 contra inimicos potentiam: Et ſtare fecit cantores con-
12 tra altare, & in ſono eorum dulces fecit modos. Et dedit
in celebrationibus decus, & ornavit tempora uſque ad
conſummationem vitæ, ut laudarent nomen ſanctum Do-
13 mini, & amplificarent manè Dei ſanctitatem. Dominus
purgavit peccata ipſius, & exaltavit in æternum cornu
ejus: & dedit illi teſtamentum regni, & ſedem gloriæ
14 in Iſrael. Poſt ipſum ſurrexit filius ſenſatus, & propter
15 illum dejecit omnem potentiam inimicorum. Salomon
imperavit in diebus pacis, cui ſubjecit Deus omnes hoſtes,
ut conderet domum in nomine ſuo, & pararet ſanctita-
tem in ſempiternum: quemadmodùm eruditus es in ju-
16 ventute tua, Et impletus es, quaſi flumen, ſapientiâ, &
17 terram retexit anima tua. Et replêſti in comparationibus
ænigmata: ad inſulas longè divulgatum eſt nomen tuum,
18 & dilectus es in pace tua. In cantilenis, & proverbiis,
& comparationibus, & interpretationibus, miratæ ſunt
19 terræ, Et in nomine Domini Dei, cui eſt cognomen,
20 Deus Iſrael. Collegiſti quaſi aurichalcum aurum, & ut
21 plumbum complêſti argentum. Et inclinâſti femora tua
22 mulieribus: poteſtatem habuiſti in corpore tuo. Dediſti
maculam in gloria tua, & profanâſti ſemen tuum inducere
iracundiam ad liberos tuos, & incitari ſtultitiam tuam

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

6 † Ἐπεκαλέσατο γὰρ κύριον τὸν ὕψιστον, † καὶ ἔδωκεν ἐν τῇ δεξιᾷ
αὐτοῦ κράτος † ἐξᾶραι ἄνθρωπον δυνατὸν ἐν πολέμῳ, † ἀνυψῶσαι
7 κέρας λαοῦ αὐτοῦ. † Οὕτως ἐν μυριάσιν ἐδόξασεν αὐτὸν, † καὶ ᾔνε-
σεν αὐτὸν ἐν εὐλογίαις κυρίου, † ἐν τῷ φέρεσθαι αὐτῷ διάδημα
8 δόξης. † Ἐξέτριψε γὰρ ἐχθροὺς κυκλόθεν, † καὶ ἐξουδένωσεν Φυλι-
στιεὶμ τοὺς ὑπεναντίους· † ἕως σήμερον συνέτριψεν αὐτῶν κέρας.
9 Ἐν παντὶ ἔργῳ αὐτοῦ ἔδωκεν ἐξομολόγησιν † ἁγίῳ ὑψίστῳ ῥήματι
10 δόξης. † Ἐν πάσῃ καρδίᾳ αὐτοῦ ὕμνησε, † καὶ ἠγάπησεν τὸν ποιήσαντα
11 αὐτόν. † Καὶ ἔστησε ψαλτῳδοὺς κατέναντι (δ) τοῦ θυσιαστηρίου, † καὶ ἐξ
12 ἤχου αὐτῶν γλυκαίνει μέλη. † Ἔδωκεν ἐν ἑορταῖς εὐπρέπειαν, † καὶ
ἐκόσμησεν καιροὺς μέχρι συντελείας· † ἐν τῷ αἰνεῖν αὐτοὺς τὸ ἅγιον
13 ὄνομα αὐτοῦ, † καὶ ἀπὸ (ε) πρωῒ ἠχεῖν τὸ ἁγίασμα. † Κύριος
ἀφεῖλε τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ, † καὶ ἀνύψωσεν εἰς αἰῶνα τὸ κέρας
αὐτοῦ, † καὶ ἔδωκεν αὐτῷ διαθήκην βασιλέων † καὶ θρόνον δόξης ἐν
14 τῷ Ἰσραήλ. † Μετὰ (ϛ) τοῦτον ἀνέστη υἱὸς ἐπιστήμων, † καὶ δι' αὐτὸν κατ-
15 έλυσεν ἐν πλατυσμῷ. † (ζ) Σαλωμὼν ἐβασίλευσεν ἐν ἡμέραις
εἰρήνης, † ᾧ ὁ θεὸς κατέπαυσε κυκλόθεν, † ἵνα στήσῃ οἶκον ἐπ'
ὀνόματι αὐτοῦ, † καὶ ἑτοιμάσῃ ἁγίασμα εἰς τὸν αἰῶνα. † Ὡς ἐσο-
16 φίσθης ἐν νεότητί σου, † Καὶ ἐνεπλήσθης ὡς ποταμὸς συνέσεως.
17 † γῆν ἐπεκάλυψεν ἡ ψυχή σου, † Καὶ ἐνέπλησας ἐν παραβολαῖς αἰ-
νιγμάτων. † εἰς νήσους πόρρω ἀφίκετο τὸ ὄνομά σου, † καὶ ἠγαπήθης
18 ἐν τῇ εἰρήνῃ σου. † (η) Ἐν ᾠδαῖς καὶ παροιμίαις καὶ παραβολαῖς, † καὶ
19 ἐν (θ) ἑρμηνείαις ἀπεθαύμασάν σε χῶραι. Ἐν ὀνόματι κυρίου τοῦ
20 θεοῦ † τοῦ ἐπικεκλημένου θεοῦ Ἰσραήλ, † Συνήγαγες ὡς κασσίτερον
21 τὸ χρυσίον, † καὶ ὡς (ι) μόλιβδον ἐπλήθυνας ἀργύριον. (κ) † Παρενέ-
κλινας τὰς λαγόνας σου γυναιξὶ, † καὶ ἐνεξουσιάσθης ἐν τῷ σώματί
22 σου. † Ἔδωκας μῶμον ἐν τῇ δόξῃ σου, † καὶ ἐβεβήλωσας τὸ σπέρ-
μα σου, † ἐπαγαγεῖν ὀργὴν ἐπὶ τὰ τέκνα σου, † καὶ κατενύγην
ἐπὶ τῇ ἀφροσύνῃ σου,

Nam invocavit Dominum altiſſimum: & dedit 6
in dextera ejus robur tollere hominem fortem in
bello, exaltare cornu gentis ſuæ. Sic in decem 7
millibus glorificavit eum, & laudavit eum in
benedictionibus Domini, in offerendo illi coro-
nam gloriæ. Contrivit enim inimicos undique, 8
& extirpavit Phyliſtiim contrarios: uſque in
hodiernum diem contrivit cornu ipſorum. In 9
omni opere ſuo dedit confeſſionem Sancto excelſo,
verbo gloriæ: In omni corde ſuo laudavit, &
dilexit eum qui fecit ipſum. Et ſtare fecit can-
tores contra altare, & ex ſono eorum (b) dulces
facit modos. Dedit in celebritatibus decus, &
ornavit tempora uſque ad conſummationem: in
laudando ipſos nomen ſanctum ejus, & à manè
perſonando ſanctitatem. Dominus abſtulit pec-
cata ipſius, & exaltavit in æternum cornu ejus,
& dedit illi teſtamentum (c) regum, & thronum
gloriæ in Iſrael. (d) Cum hoc ſurrexit filius
ſciens, & propter illum habitavit in latitudine.
Solomon regnavit in diebus pacis, (e) cui Deus
requiem dedit in circuitu; ut conderet domum
in nomine ejus, & pararet ſanctitatem in ſempi-
ternum. Quàm (f) ſapiens fuiſti in juventute
tua, Et impletus es, quaſi flumen, intellectu.
Terram contexit anima tua, Et replêſti in pa-
rabolis ænigmatum. Ad inſulas longè pervenit
nomen tuum, & dilectus fuiſti in pace tua. In
cantilenis, & proverbiis, et parabolis, & inter-
pretationibus te miratæ ſunt terræ. In nomine
Domini Dei, cui cognomen eſt Deus Iſrael, col-
legiſti quaſi ſtannum, aurum; &, ut plumbum,
multiplicâſti argentum. Inclinâſti femora tua
mulieribus, & ſubjugatus es in corpore tuo
Dediſti maculam in gloria tua, & prophanâſti
ſemen tuum, inducere iram ſuper filios tuos, (&
(g) compunctus ſum ſuper ſtultitia tua,)

MS. A. (δ) θυσιαστηρίου, καὶ ἐξ ἤχους αὐτῶν γλυκαίνειν μέλη.
(ε) πρωΐας (ϛ) τοῦτον (ζ) Σολομὼν (η) Καὶ ἐν (θ) * ἑρμηνίαις (ι) * μόλιβον (κ) παρενέκλινας

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

6 * ܡܛܠ ܕܒܥܐ ܡܢ ܐܠܗܐ. ܘܝܗܒ ܒܐܝܕܗ ܚܝܠܐ. ܠܡܩܛܠ ܓܢܒܪܐ ܝܕܘܥ ܩܪܒܐ.
7 8 ܠܡܪܡܘ ܩܪܢܐ ܕܥܡܗ ܐܝܣܪܝܠ. * ܡܛܠ ܗܢܐ ܫܒܚܘܗ ܢܫܐ ܒܪ̈ܒܘܬܐ. * ܩܠܝܠ
ܐܬܟܬܫ. ܘܐܚܪܒ ܒܥܠܕܒܒܐ ܡܢ ܟܠ ܚܕܪܘܗܝ. ܘܐܬܦܪܥ ܡܢ ܦܠܫܬܝܐ. ܘܥܕܡܐ
9 ܠܝܘܡܢܐ ܬܒܪ ܩܪܢܗܘܢ. * ܡܛܠ ܗܢܐ ܐܦܩ ܗܘܐ ܡ̈ܠܐ ܒܩܠܐ ܕܬܘܕܝܬܐ ܘܐܝܩܪܐ.
10 11 * ܘܒܟܠܗ ܠܒܗ ܪܚܡ ܠܒܪܘܝܗ. * ܘܒܟܠܝܘܡ ܐܡܝܢܐܝܬ ܠܬܫܒܚܬܗ ܩܕܡ ܡܕܒܚܐ ܗܘܐ ܐܡܪ
12 13 ܗܘܐ. * ܥܒܕ ܬܫ̈ܒܚܬܐ ܪ̈ܘܪܒܬܐ ܒܫܢܝܐ ܫܢܝܐ. * ܘܐܦ ܐܠܗܐ ܫܒܩ ܠܗ
ܚܛ̈ܗܘܗܝ. ܘܐܪܝܡ ܠܥܠܡ ܩܪܢܗ. ܘܝܗܒ ܠܗ ܟܘܪܣܝܐ ܕܡܠܟܘܬܐ ܥܠ ܐܝܣܪܝܠ.
14 15 * ܘܩܡ ܒܬܪܗ ܡܠܟܐ ܚܝܠܬܢܐ. ܥܡܘܪ ܒܫܠܡܐ ܫܠܝܡܘܢ. * ܘܐܠܗܐ ܐܢܝܚ ܠܗ ܡܢ
16 ܟܠ ܚܕܪܘܗܝ. ܕܢܒܢܐ ܒܝܬܐ ܠܫܡܗ ܠܥܠܡ. * ܡܐ ܚܟܝܡ ܗܘܝܬ ܒܛܠܝܘܬܟ
17 ܫܠܝܡܘܢ. ܣܓܝܬ ܐܝܟ ܢܗܪܐ ܚܟܡܬܐ ܒܣܘܟܠܟ. * ܘܒܪܘܡܐ ܕܫܘܒܚܐ ܕܡ̈ܠܟܐ.
18 19 ܥܕܡܐ ܠܓ̈ܙܪܬܐ ܪ̈ܚܝܩܬܐ ܡܛܐ ܫܡܟ. ܘܫܡܥܝܢ ܠܟ. * ܦܫܩ ܡ̈ܬܠܐ
20 ܕܚܟܡܬܐ ܒܟܬܒܐ. ܒܢܒܝܘܬܐ ܬܗܪܐ ܥܒܕܬ ܠܥܡ̈ܡܐ. * ܘܐܬܩܪܝܬ ܒܫܡܐ ܕܐܠܗܐ.
21 ܕܗܘ ܐܝܬܘܗܝ ܫܘܒܚܐ ܕܐܬܩܪܝ ܥܠ ܐܝܣܪܝܠ. * ܘܟܢܫܬ ܐܝܟ ܐܒܪܐ ܕܗܒܐ. ܘܐܝܟ
22 ܥܦܪܐ ܣܐܡܐ. * ܘܝܗܒܬ ܠܢܫ̈ܐ ܚܝܠܟ. ܘܫܠܛܬ ܠܗܝܢ ܒܦܓܪܟ.

Deum enim deprecatus eſt, deditque in manum ejus robur ad interficiendum gigantem belli gnarum, ad erigendum cornu populi ſui Iſraelis. Propterea mulieres in decem millium turmas laudaverunt eum. Parùm pugnavit, attamen hoſtes ex omnibus confinibus ſuis debellavit, Philiſtæos ultus eſt, & ad hunc uſque diem fregit cornu eorum. Idcircò protulit verba cum voce gratiarum actionis & honoris. Toto corde ſuo dilexit creatorem ſuum, Et quotidie inceſſanter laudes ejus coram altari dicebat. Edidit ingentia cantica per ſingulos annos. Unde pepercit ei Deus peccata ipſius, & cornu ejus in æternum erexit, deditque ei ſolium regni ſuper Iſraelem. Poſt eum ſurrexit rex potentiſſimus, habitans in pace Solomon. Quem Deus reddidit circunquaque pacatum, 15 ut ædem extrueret nomini ipſius perpetuam. Quàm ſapiens fuiſti 16 in adoleſcentia tua Salomon! nam profudiſti fluminis inſtar ſapientiam intelligentiâ tuâ, Et celſitudine gloriæ regum. Ad inſulas uſq; remotiſſimas pervenit nomen tuum, téque audire cupiunt Interpretantem proverbia ſapientiæ in libro. In prophetia ſtuporem creâſti gentibus, Et vocatus es in nomine Dei: ejus eſt enim gloria, qui nominatus eſt ſuper Iſraele. Aurum congeſſiſti ut plumbum, & ut pulverem argentum. Dediſti mulieribus robur tuum, & poteſtatem tribuiſti eis in corpus tuum.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

6 * لانه صلا امام الرب الله * واجري الغلبة علي يده * لقتل المجبر المدل بحسن القتال *
7 8 ليرفع براس شعبه اسرائيل * ولذلك مدحته النساء بقتل الرئيس * جاهد قليلا * وهزم
9 الاعداء وابادهم من حوله * انتقم من الفلسطينيين * والي اليوم انكسر قوتهم * ولذلك
10 11 رتل بقصائد المجد وصوت الشكر والكرامة * واحب خالقه من كل قلبه * وكان جميع
12 ايامه دائما يقص ويحدث تسابيحه امام المذبح * واحدث تسابيح عظاما سنة من سنة *
13 14 * وغفر الله له ايضا خطاياه * واعلا كلمته الي الابد * واعطاه رتبة الملك علي اسرائيل * واقام
16 بعده الملك الشديد النازل في الراحة سليمن * ما كان اعقلك من صغرك يا سليمن *
17 18 وفاضت الحكمة اليك مثل النهر * علوت بالكرامة الملوك * بلغ ذكرك الي اقاصي الجزائر
19 النائية * ويؤملون سماع كلامك * ويرغبون من علمك * مفسر الحكمة بالكتاب * واعجبت الامم
20 21 بالنبوة * وسميت باسم الله الذي له الكرامة والهيبة التي خص بها اسرائيل ودعي بها * وجمعت
22 الذهب كثير * والفضة مثل التراب * واعطيت قوتك للنساء * وسلطتهن علي جسدك *

Oravit enim ad Dominum Deum, qui dedit victoriam in manum ejus ad occidendum gigantem rectè pugnandi arte inſtructum, ut populi ſui Iſraelis caput attolleret. Et iccircò laudaverunt eum mulieres ob cædem ducis. Parùm dimicavit, hoſtéſque profligavit ac perdidit è circunjectis ſibi regionibus, & vindictam ſumpſit à Philiſtæis, quorum vires ad hodiernum uſque diem confractæ ſunt. Ac propterea carminibus honorificis & voce gratiarum actionis ac laudis plena cecinit. Creatorem ſuum toto corde dilexit, Omnibúſque diebus ſuis laudes ejus coram altari aſſiduè narrabat ac recitabat: Maximaque ſcripſit cantica ex anno in annum. Quare dimiſit etiã illi Deus peccata ipſius, verbum ejus in æternum extulit, dedítque ei dignitatem regiam ſuper Iſraele. Poſt eum conſtituit regem potentiſſimum, pacatè commorantem Salomonem. Quàm prudens fuiſti inde à pueritia tua ô Salomon! exuberavit enim in te ſapientia quaſi flumen: Reges gloriâ ſuperâſti: Memoria tua ad ultimos penitiſſimarum inſularum terminos pervenit, quæ et ſermones tuos cupiunt audire, & doctrinam tuam exoptant, Dum interpretaris in libro ſapientiã. Prophetiâ populos admirationem excitâſti, Et vocatus es in nomine Dei, cujus eſt honor & majeſtas quæ attributa eſt Iſraeli, et per quã cognominatus eſt. Aurum ſummâ copiâ acervâſti, & argentum pulveris inſtar. Vires tuas dediſti mulieribus, & eorum ditioni corpus tuum ſubdidiſti.

Verſio VULG. LAT.

23 Ut faceres imperium bipartitum, & ex Ephraim imperare
24 imperium durum. Deus autem non derelinquet miſericordiâ
ſuam, & non corrumpet nec delebit opera ſua, neq;
perdet à ſtirpe nepotes electi ſui: & ſemen ejus, qui diligit
25 Dominum, non corrumpet. Dedit autem reliquum Jacob,
26 & David de ipſa ſtirpe. Et finem habuit Salomon
27 cum patribus ſuis. Et dereliquit poſt ſe de ſemine ſuo,
28 gentis ſtultitiam, Et imminutum à prudentia Roboam, qui
29 avertit gentem conſilio ſuo: Et Jeroboam filium Nabat,
qui peccare fecit Iſrael, & dedit viam peccandi Ephraim,
30 & plurima redundaverunt peccata ipſorum. Valdè aver-
31 terunt illos à terra ſua. Et quæſivit omnes nequitias, uſq;
dum perveniret ad illos defenſio, & ab omnibus peccatis
liberavit eos.

CAP. XLVIII.

1 ET ſurrexit Elias propheta, quaſi ignis, & verbum ipſius
2 quaſi facula ardebat. Qui induxit in illos famem, &
irritantes illum invidiâ ſuâ pauci facti ſunt: non enim poterant
3 ſuſtinere præcepta Domini. Verbo Domini continuit
4 cœlum, & dejecit de cœlo ignem ter. Sic amplificatus
eſt Elias in mirabilibus ſuis. Et quis poteſt ſimiliter
5 ſic gloriari tibi? Qui ſuſtuliſti mortuum ab inferis de ſorte
6 mortis in verbo Domini Dei. Qui dejeciſti reges ad
perniciem, & confregiſti facilè potentiam ipſorum, &
7 glorioſos de lecto ſuo. Qui audis in Sina judicium, & in
8 Horeb judicia defenſionis. Qui ungis reges ad pœnitentiam,
& prophetas facis ſucceſſores poſt te.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

23 † Γενέσθαι δίχα τυραννίδα, † καὶ ἐξ Ἐφραὶμ ἄρξαι βασιλείαν
24 ἀπειθῆ. † Ὁ δὲ κύριος οὐ μὴ (η) καταλίπῃ τὸ ἔλεος αὐτοῦ, † καὶ οὐ μὴ
(θ) διαφθαρῇ ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ· † οὐδὲ μὴ ἐξαλείψῃ (ι) ἐκλεκτοῦ
ἔκγονα, † καὶ σπέρμα τοῦ ἀγαπήσαντος αὐτὸν οὐ μὴ ἐξάρῃ.
25 † Καὶ τῷ Ἰακὼβ ἔδωκεν κατάλειμμα, † καὶ τῷ Δαυὶδ ἐξ αὐτοῦ ῥίζαν.
26 † Καὶ ἀνεπαύσατο Σαλωμὼν μετὰ τῶν πατέρων (κ), † Καὶ κατέ-
27 λιπε (λ) μετ' αὐτὸν ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ, † λαοῦ ἀφροσύνην
28 Καὶ ἐλαττούμενον συνέσει, † Ῥοβοὰμ, ὃς ἀπέστησε (μ) λαὸν ἐκ
29 βουλῆς αὐτοῦ· † Καὶ Ἱεροβοὰμ υἱὸν Ναβὰτ, ὃς ἐξήμαρτε τὸν
Ἰσραὴλ, † καὶ ἔδωκε τῷ Ἐφραὶμ ὁδὸν ἁμαρτίας. † καὶ ἐπλη-
30 θύνθησαν αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν Σφόδρα, † ἀποστῆσαι αὐτοὺς ἀπὸ
31 τῆς γῆς αὐτῶν. Καὶ πᾶσαν πονηρίαν ἐξεζήτησαν, † (ν) ἕως
ἐκδίκησις ἔλθῃ ἐπ' αὐτούς.

MS. A. (η) ἐγκαταλείπῃ (θ) διαφθείρῃ (ι) ἐκλεκτοῦ αὐτοῦ ἔκγονα, καὶ τὸ σπέρμα (κ) αὐτοῦ, (λ) μεθ' (μ) τὸν λαὸν (ν) ὡς

ΚΕΦ. μη'.

1 † ΚΑὶ ἀνέστη Ἠλίας προφήτης ὡς πῦρ, † καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ ὡς
2 λαμπὰς ἐκαίετο. Ὃς ἐπήγαγεν ἐπ' αὐτοὺς λιμὸν, † καὶ τῷ ζήλῳ
3 αὐτοῦ (α) ὠλιγοποίησεν αὐτούς. † Ἐν λόγῳ κυρίου ἀνέσχεν οὐρανὸν,
4 † κατήγαγεν οὕτως τρὶς πῦρ. † Ὡς ἐδοξάσθης Ἠλία (β) ἐν τοῖς
5 θαυμασίοις σου; † καὶ τίς ὅμοιός σοι (γ) καυχᾶσθαι; Ὁ ἐγείρας
6 † νεκρὸν ἐκ θανάτου καὶ ἐξ ᾅδου ἐν λόγῳ ὑψίστου· † Ὁ καταγαγὼν
7 βασιλεῖς εἰς ἀπώλειαν, † καὶ δεδοξασμένους ἀπὸ κλίνης αὐτῶν· † (δ) Ὁ
8 ἀκούων ἐν Σινᾶ ἐλεγμὸν, † καὶ ἐν Χωρὴβ κρίματα ἐκδικήσεως· † Ὁ
χρίων βασιλεῖς εἰς ἀνταπόδομα, † καὶ προφήτας διαδόχους μετ' αὐτόν·

MS. A. (α) ὀλιγοποίησεν (β) ἐν θαυμασίοις (γ) καυχήσεται; (δ) Ἀκούων

Cum Tranſlatione LATINA.

Ut fieret imperium bipertitum, & ex Ephræm inciperet regnum inobediens. Dominus autem non derelinquet miſericordiam ſuam, & non (h) corrumpet opera ſua: nec delebit electi nepotes: & ſemen ejus, qui ipſum dilexit, non tollet. Et dedit reliquias Jacob, & Davidi ex ipſo radicem. Et requievit Solomon cum patribus: Et reliquit poſt ſe de ſemine ſuo, gentis ſtultitiam, Et imminutum prudentiâ Roboam, qui avertit gentem conſilio ſuo: Et Hieroboam filium Nabat, qui peccare fecit Iſrael, & dedit viam peccati ipſi Ephræm. Et redundaverunt peccata ipſorum Valdè: ut averteret eos à terra. Et quæſiverunt omnem nequitiam; donec vindicta veniret ſuper eos. 23 24 25 26 27 28 29 30 31

CAP. XLVIII.

ET ſurrexit Elias propheta quaſi ignis: & verbum illius quaſi facula ardebat. Qui induxit in illos famem: & zelo ſuo paucos fecit eos. In verbo Domini continuit cœlum: deduxit ſic (a) ter ignem. Quàm glorificatus fuiſti, Elias, in mirabilibus tuis: & quis ſimilis tibi, ut glorietur? Qui ſuſcitâſti cadaver à morte, & ab inferis, in verbo Altiſſimi. Qui dejeciſti reges in perniciem, & glorioſos de lecto ſuo. Qui audis in Sina correptionem, & in Choreb judicia vindictæ. Qui ungis reges in retributionē, & prophetas ſucceſſores poſt te ipſum. 1 2 3 4 5 6 7 8

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

23 * ܘܝܗܒܬ ܡܘܡܐ ܒܐܝܩܪܟ. ܘܛܢܦܬ ܥܪܣܟ. ܠܡܝܬܝܘ ܥܘܠܐ ܥܠ ܒܢܝ ܒܢܝܟ.
ܕܢܬܬܢܚܘܢ ܥܠ ܡܫܟܒܗܘܢ. ܠܡܗܘܐ ܡܠܟܘܬܐ ܬܪܬܝܢ ܦܠܓܘܬܐ. ܘܡܢ ܒܢܝ ܐܦܪܝܡ
24 ܡܠܟܘܬܐ ܚܢܦܬܐ. * ܘܠܐ ܫܒܩ ܐܠܗܐ ܛܝܒܘܬܗ. ܘܠܐ ܢܪܡܐ ܡܠܘܗܝ ܥܠ ܐܪܥܐ.
25 26 * ܘܠܐ ܢܘܒܕ ܙܪܥܐ ܕܪ̈ܚܡܘܗܝ. ܘܒܢ̈ܝ ܙܕܝܩܘܗܝ ܠܐ ܢܫܝܨ. * ܘܢܬܠ ܠܝܥܩܘܒ ܦܘܪܩܢܐ.
27 28 ܘܠܕܘܝܕ ܡܠܟܘܬܐ ܪܒܬܐ. * ܘܫܟܒ ܫܠܝܡܘܢ. * ܘܩܡ ܒܬܪܗ ܥܬܝܪ ܫܛܝܘܬܐ.
29 ܘܚܣܝܪ ܚܟܡܬܐ ܪܚܒܥܡ. ܕܒܪ ܒܡܪܥܝܬܗ ܠܥܡܗ. * ܘܠܐ ܢܗܘܐ ܠܗ ܕܘܟܪܢܐ
ܠܝܘܪܒܥܡ ܒܪ ܢܒܛ. ܕܚܛܐ ܘܐܚܛܝ ܠܐܝܣܪܝܠ. ܘܝܗܒ ܠܒܢܝ ܐܦܪܝܡ ܬܘܩܠܬܐ.
30 31 * ܠܡܓܠܝܘ ܐܢܘܢ ܡܢ ܐܪܥܗܘܢ. * ܘܐܣܓܝܘ ܚܛܗܝܗܘܢ ܛܒ. ܘܥܠ ܟܠ ܒܝܫܬܐ ܐܬܡܠܟܘ.
1 * ܩܦܠܐܘܢ * ܡܚ * ܥܕܡܐ ܕܩܡ ܢܒܝܐ ܕܕܡܐ ܠܢܘܪܐ. ܘܡܠܬܗ ܐܝܟ ܬܢܘܪܐ
2 3 ܝܩܝܕܐ ܕܡܫܠܗܒ. * ܘܐܝܬܝ ܥܠܝܗܘܢ ܟܦܢܐ. ܘܒܛܢܢܗ ܨܪܐ ܐܢܘܢ. * ܒܡܠܬܗ ܕܡܪܝܐ
ܟܠܐ ܫܡܝܐ. ܘܐܚܬ ܠܗ ܢܘܪܐ ܡܢ ܫܡܝܐ ܬܠܬ ܙܒܢܝܢ. ܥܠ ܡܕܒܚܐ. ܘܥܠ ܐܢܫܐ ܥܘܠܐ.
4 5 * ܡܐ ܕܚܝܠ ܐܢܬ ܐܠܝܐ. ܘܡܢ ܕܕܡܐ ܠܟ ܢܫܬܒܚ. * ܕܐܚܝܬ ܡܝܬܐ ܡܢ ܫܝܘܠ. ܐܝܟ
6 7 ܨܒܝܢܗ ܕܡܪܝܐ. * ܕܐܚܬ ܡܠܟܐ ܡܢ ܟܘܪܣܘܬܗܘܢ. * ܘܐܫܡܥܬ ܒܢܣܝܘܢܟ
8 ܟܘܣܢܗܘܢ. * ܕܡܫܚܬ ܡܠܟܐ ܠܡܥܒܕ ܛܒܬܐ. ܘܢܒܝܐ ܕܗܘܐ ܒܬܪܟ.

Intuliſti labem gloriæ tuæ, & lectum tuum ſtuprâſti, ad inducendā iniquitatem ſuper filios filiorum tuorum, ut ingemiſcerent ſuper cubili ſuo, ut in duo regna dividerentur, & ex Aphremiticis regnum ethnicum *oriretur*. 23
Non tamen omiſit Deus gratiam ſuam, neque projiciet verba ſua ſuper terram, Neque diſperdet ſemen dilectorum ſuorum, & juſtorum ſuorum filios minimè conſumet: Sed dabit Jacobo ſalutem, & Davidi regnū maximum. 24 25 26
Occumbente autem Salomone, Surrexit poſt ipſum ſtultitiâ locuples, inops ſapientiâ Rehabham, *qui* conſilio ſuo rexit populum ſuum. Et Jorobham Nabati filio nulla ſit memoria, quia peccavit, ac peccare fecit Iſraelem, & exhibuit Aphremiticis offendiculum, Adeò ut expulerit eos è patria ipſorum: Multiplicavit admodùm peccata eorum, & de omnibus ſceleribus conſilium inivit. 27 28 29 30 31

CAP. XLVIII.

DOnec ſurrexit propheta igni ſimilis, cujus ſermo tanquam fornax inflammatus ardebat; Et famem ſuper eos adduxit, zeloque ſuo diſrupit illos. Verbo Domini cœlum inhibuit, & ignē de cœlo ter deduxit; ſuper altare *ſcilicet*, & ſuper homines impios. Quàm formidabilis es Elia! & quiſquis tuî ſimilis eſt, is eſt laudandus. Qui mortuum è ſepulchro vitæ reſtituiſti ſecundùm voluntatem Domini. Qui glorioſos de thronis ſuis deturbâſti, Et in tentatione tua ſentire feciſti eos increpationem ipſorum. Qui unxiſti reges ad beneficia præſtanda, & prophetam qui tibi ſucceſſit. 1 2 3 4 5 6 7 8

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

23 * وجعلت عيبا في كرامتك * والشتيمة لمضجعك. فصار ذلك عقوبة على بني بنيك * ليتنفسوا
صعداء على مضاجعهم. ليفترق ملك بني اسرائيل فيصير فرقتين * من آل افرام ملك عابد
24 25 الاصنام * ولكن الله لم يدع فضله * ولم تسقط كلمته وعهده على الارض * ولا يهلك ذرية
26 27 احبائه * ولا يسحق اصل ابراره * ليري آل يعقوب النجاة * وآل داوود ملكا عظيما * وتوفي
28 29 سليمن * وقام ابنه بعده كثير الجهل ناقص العقل رحبعم * دبر قومه برايه * ولا ابقى الله
30 ذكرا ليوربعام ابن ناباط الذي اخطا واخطا اسرائيل * ونصب عثرة لآل افرام * ليجليهم عن
31 مواطنهم * لكثرة خطاياهم وفجورهم جدا * واشار عليهم بجميع الشر *
1 الفصل الثامن والاربعون * حتى بعث الله تعالى نبيا شبيها بالنار * وكلمته
2 3 تتوقد مثل الاتون الذي يسجر * وبعث عليهم القحط * وبشدة غيرته لله ارهبهم * باذن
الله منع السماء من القطر * وانزل النار من السماء ثلثة مرار على المذبح وعلى القوم المنافقين *
4 5 6 * ما اشد هيبتك يا ايليا * ومن كان مثلك هو يمدح * لانك اقمت الميت من القبر باذن
7 8 الله ومسرته * وكببت الجبابرة عن كراسيهم * واسمعت بتجربتك تبكيتهم * ومسحت الملوك
ليهزموا في البلاد * والنبي الذي قام من بعدك *

Maculam honori tuo inuſſiſti, & contumeliam cubili tuo: ceſſitque id in pœnam adverſùs filios filiorum tuorum, ut profundo gemitu ſuſpirarent ſuper cubilibus ſuis, ut diſcinderetur regnum filiorum Iſrael, fierétque bipertitum, & ex Aphremi progenie regnum adorans idola. 23
Nihilominus Deus gratiam ſuam nequaquam dereliquit, nec verbum ac fœdus ejus decidit in terram, Nec perdet progeniem dilectorum ſuorum, nec ſanctorum ſuorum ſtirpem conteret: Ut oſtendat familiæ Jacobi ſalutem, & familiæ Davidis regnum maximum. 24 25 26
Defunctus eſt autem Salomon, Succeſſitque illi filius ejus abundans ſtultitiâ, carens prudentiâ, Rahabham, qui populum ſuum ſuopte judicio gubernavit. Nec ullam Deus relinquat memoriam Jorabhamo Nabati filio, qui peccavit, & in peccatum induxit Iſraelem, & offenſaculum erexit genti Aphremiticæ; Ut eos propriis è regionibus pelleret, Ob multitudinem peccatorum & ſcelerum eorum innumeram. Suo demum conſilio adegit illos ad omnia flagitia: 27 28 29 30

CAP. XLVIII.

DOnec miſit Deus excelſus prophetam igni ſimilem, cujus verbum ardebat veluti caminus accenſus: Immiſitque in eos ſiccitatem, ſuóque ardente in Deum zelo terruit illos. Permiſſu Dei ſtillare cœlum vetuit, ignémque de cœlo ter deſcendere fecit, ſuper altare, & ſuper homines impios. Quàm vehemens eſt terror tuus ô Elia! & qui tibi par eſt, ipſe laudabitur. Tu enim permiſſu ac voluntate divinâ mortuum è ſepulchro ſuſcitâſti: Gigantes è ſedibus ſuis evertiſti: In tentatione tua redargutionem eorum ſentire feciſti: Reges unxiſti ad debellandum impios in regionibus, & prophetam qui poſt te ſurrexit: 1 2 3 4 5 6 7 8

Verſio VULG. LAT.

9 Qui receptus es in turbine ignis, in curru equorum igne-
10 orum. Qui ſcriptus es in judiciis temporum lenire ira-
cundiam Domini; conciliare cor patris ad filium, & re-
11 ſtituere tribus Jacob. Beati ſunt, qui te viderunt, & in
12 amicitia tua decorati ſunt. Nam nos vitâ vivimus tantùm,
13 poſt mortem autem non erit tale nomen noſtrum. Elias
quidem in turbine tectus eſt, & in Eliſeo completus eſt
ſpiritus ejus: in diebus ſuis non pertimuit principem, &
14 potentiâ nemo vicit illum. Nec ſuperavit illum verbum
15 aliquod, & mortuum prophetavit corpus ejus. In vita ſua
16 fecit monſtra, & in morte mirabilia operatus eſt. In omni-
bus iſtis non pœnituit populus, & non receſſerunt à pec-
catis ſuis, uſq; dum ejecti ſunt de terra ſua, & diſperſi ſunt
17 in omnem terram: Et relicta eſt gens perpauca, & prin-
18 ceps in domo David. Quidam ipſorum fecerunt quod
placeret Deo: alii autem multa commiſerunt peccata.
19 Ezechias munivit civitatem ſuam, & induxit in medium
ipſius aquam, & fodit ferro rupem, & ædificavit ad aquam
20 puteum. In diebus ipſius aſcendit Sennacherib, & miſit
Rabſacen, & ſuſtulit manum ſuam contra illos, & extulit
manum ſuam in Sion, & ſuperbus factus eſt potentiâ ſuâ.
21 Tunc mota ſunt corda, & manus ipſorum: & doluerunt
22 quaſi parturientes mulieres. Et invocaverunt Dominum
miſericordem, & expandentes manus ſuas, extulerunt ad
cœlum: & ſanct⁹ Dominus Deus audivit citò vocem ipſo-
23 rum. Non eſt commemoratus peccatorum illorum, neq; de-
dit illos inimicis ſuis, ſed purgavit eos in manu Iſaiæ ſancti
24 prophetæ. Dejecit caſtra Aſſyriorum, & contrivit illos An-
25 gelus Domini. Nam fecit Ezechias quod placuit Deo, &
fortiter ivit in via David patris ſui, quam mandavit illi
Iſaias propheta magnus, & fidelis in conſpectu Dei.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

9 † Ὁ ἀναληφθεὶς ἐν (ε) λαίλαπι πυρὸς † ἐν ἅρματι ἵππων πυρίνων·
10 † Ὁ καταγραφεὶς (ζ) ἐν ἐλεγμοῖς εἰς καιροὺς, † κοπάσαι ὀργὴν
πρὸ θυμοῦ, † (η) καὶ ἐπιστρέψαι καρδίαν πατρὸς πρὸς υἱὸν, † καὶ καταστῆσαι
11 φυλὰς Ἰακώβ. † Μακάριοι οἱ ἰδόντες σε, † καὶ οἱ ἐν
12 ἀγαπήσει κεκοσμημένοι· † Καὶ γὰρ ἡμεῖς (θ) ζωῇ ζησόμεθα. † Ἠλίας,
13 ὃς ἐν λαίλαπι ἐσκεπάσθη· † καὶ Ἐλισαιὲ (ι) ἐνεπλήσθη πνεύματος
αὐτοῦ· † καὶ ἐν ἡμέραις αὐτοῦ οὐκ ἐσαλεύθη ὑπὸ ἄρχοντος, † καὶ οὐ κατεδυνάστευσεν
14 αὐτὸν οὐδείς. † Πᾶς λόγος οὐχ ὑπερῆρεν αὐτὸν, † καὶ
15 ἐν κοιμήσει ἐπροφήτευσε τὸ σῶμα αὐτοῦ. † Καὶ ἐν ζωῇ αὐτοῦ ἐποίησε
16 τέρατα, † καὶ ἐν τελευτῇ θαυμάσια τὰ ἔργα αὐτοῦ. † Ἐν πᾶσι τούτοις
οὐ μετενόησεν ὁ λαὸς, † καὶ οὐκ ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν,
† ἕως ἐπρονομεύθησαν ἀπὸ (κ) τῆς γῆς αὐτῶν, † καὶ ἐσκορπίσθησαν
17 ἐν πάσῃ τῇ γῇ. † Καὶ κατελείφθη ὁ λαὸς ὀλιγοστὸς, † καὶ ἄρχων
18 (λ) τῷ οἴκῳ Δαυίδ. † Τινὲς μὲν αὐτῶν ἐποίησαν τὸ ἀρεστὸν,
19 † τινὲς δὲ ἐπλήθυναν ἁμαρτίας. † Ἐζεκίας ὠχύρωσε τὴν πόλιν αὐτοῦ,
† καὶ εἰσήγαγεν εἰς μέσον (μ) αὐτῶν τὸν Γώγ· † ὤρυξε σιδήρῳ
20 ἀκρότομον, † καὶ ᾠκοδόμησε κρήνας εἰς ὕδατα. † Ἐν ἡμέραις αὐτοῦ
ἀνέβη Σενναχηρεὶμ, καὶ ἀπέστειλε Ῥαψάκην, καὶ ἀπῆρεν· † καὶ ἐπῆρεν
(ν) ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἐπὶ Σιὼν, † καὶ ἐμεγαλαύχησεν ὑπερηφανίᾳ αὐτοῦ.
21 † Τότε ἐσαλεύθησαν καρδίαι καὶ (ξ) χεῖρες αὐτῶν, † καὶ ὠδίνησαν
22 ὡς αἱ τίκτουσαι. † Καὶ ἐπεκαλέσαντο τὸν κύριον τὸν ἐλεήμονα, † ἐκπετάσαντες
τὰς χεῖρας αὐτῶν πρὸς αὐτόν· † καὶ ὁ ἅγιος ἐξ οὐρανοῦ
23 ταχὺ ἐπήκουσεν αὐτῶν, † Καὶ ἐλυτρώσατο αὐτοὺς ἐν χειρὶ Ἡσαΐου.
24 † Ἐπάταξε τὴν παρεμβολὴν τῶν Ἀσσυρίων, † καὶ ἐξέτριψεν αὐτοὺς
25 ὁ ἄγγελος αὐτοῦ. † Ἐποίησε γὰρ Ἐζεκίας τὸ ἀρεστὸν κυρίῳ, † καὶ ἐνίσχυσεν
ἐν ὁδοῖς Δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, † ἃς ἐνετείλατο Ἡσαΐας ὁ
προφήτης † ὁ μέγας, καὶ πιστὸς ἐν ὁράσει αὐτοῦ.

MS. A. (ε) λαμπάδι (ζ) ἐλεγμὸς (η) ἐπιστρέψαι (θ) ζωῆς (ι) ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου· (κ) γῆς αὐτῶν, καὶ διεσκορπίσθησαν (λ) ἐν τῷ οἴκῳ (μ) αὐτῆς ὕδωρ· (ν) χεῖρα (ξ) αἱ χ

Qui aſſumptus es in turbine ignis, in curru equorum igneorum. Qui deſcriptus es in correptionibus ad tempora lenire iram (b) ante furorem, & conciliare cor patris ad filium, & reſtituere tribus Jacob. Beati, qui te viderunt, et qui (c) in amicitia decorati ſunt. Nam & nos vita vivemus. Elias, qui in turbine tectus eſt: Et Eliſæus impletus eſt ſpiritu illius. Et in diebus ſuis non eſt commotus à principe: & non ſubjugavit eū quiſquam. Non ſuperavit illū aliquod verbū; et in dormitione prophetavit corpus ejus. Et in vita ſua fecit monſtra: & in morte mirabilia opera ejus. In omnibus his non pœnituit populus, & non receſſerunt à peccatis; uſq; dum direpti ſunt de terrā ſuā, et diſperſi ſunt in omnem terram. Et relicta eſt gens perpauca, & princeps (d) domui David. Quidā ſanè ipſorum fecerunt quod placeret: quidam autem multa commiſerunt peccata. Ezecias munivit civitatem ſuam: & induxit in medio (e) ipſorum Gog. Fodit ferro rupem, & ædificavit puteos ad aquas. In diebus ipſius aſcendit (f) Nacherim; & miſit Rapſacem: & (g) promovit. Et (h) promovit manū ejus in Sion: & jactavit ſe in ſuperbia ſua. Tunc commota ſunt corda, et manus ipſorum: & doluerunt, quaſi parturientes. Et invocaverunt Dominum miſericordem, expandentes manus ſuas ad eum. Et Sanctus de cœlo citò exaudivit eos, Et redemit eos in manu Eſaiæ. Percuſſit caſtra Aſſyriorum: & contrivit eos angelus ejus. Nam fecit Ezecias, quod placuit Domino, & fortiter fuit in viis David patris ſui, quas mandavit Eſaias propheta magnus, & fidelis in viſione ipſius.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

9 ܘܐܬܕܒܪܬ ܒܥܠܥܠܐ ܠܥܠ. ܒܪܟܫܐ ܕܢܘܪܐ ܠܫܡܝܐ. * ܘܗܘ ܥܬܝܕ ܕܐܬܐ. ܩܕܡ ܕܢܐܬܐ
10 ܝܘܡܗ ܕܡܪܝܐ. ܠܡܦܢܝܘ ܒܢܝܐ ܥܠ ܐܒܗܐ. ܘܠܡܣܒܪܘ ܠܫܒܛܐ ܕܝܥܩܘܒ. * ܛܘܒܘܗܝ
11 ܠܡܢ ܕܚܙܟ ܘܡܝܬ. * ܒܪܡ ܠܐ ܡܐܬ ܐܠܐ ܚܝܐ ܚܝܐ. * ܐܠܝܐ ܕܒܐܘܨܪܐ ܐܬܕܒܪ ܠܫܡܝܐ.
12 13 ܘܥܦܝܦܘܬܐ ܕܢܒܝܘܬܐ ܩܒܠ ܐܠܝܫܥ. ܘܢܣܝܘܢܐ ܣܓܝܐܐ ܘܐܬܘܬܐ ܡܠܠ ܦܘܡܗ. ܘܟܠ ܝܘܡܘܗܝ.
14 15 ܠܐ ܙܥ ܡܢ ܒܪܢܫܐ. ܘܠܐ ܫܠܛ ܒܗ ܟܠ ܒܣܪ. * ܘܟܠ ܡܕܡ ܠܐ ܐܬܟܣܝ ܡܢܗ. * ܒܚܝܘܗܝ
16 ܦܪܝܫܬܐ ܥܒܕ. ܘܒܡܘܬܗ ܐܚܝ ܡܝܬܐ. * ܘܒܟܠܗܝܢ ܗܠܝܢ ܠܐ ܬܒ ܥܡܐ. ܘܠܐ
ܦܪܩܘ ܡܢ ܥܒܕܝܗܘܢ ܒܝܫܐ. ܥܕܡܐ ܕܐܫܬܒܝܘ ܡܢ ܐܪܥܗܘܢ. ܘܐܬܒܕܪܘ ܒܟܠ ܡܕܝܢܬܐ.
17 18 * ܘܫܪܟ ܝܗܘܕܐ ܒܠܚܘܕܘܗܝ ܙܥܘܪܐ ܒܫܘܠܛܢܐ ܠܒܝܬ ܕܘܝܕ. * ܐܝܬ ܡܢܗܘܢ ܕܬܒܘ
19 ܘܐܝܬ ܡܢܗܘܢ ܕܐܣܓܝܘ ܚܛܗܐ. * ܚܙܩܝܐ ܚܣܢ ܡܕܝܢܬܗ. ܘܐܥܠ ܠܓܘܗ ܡܝܐ.
20 * ܒܝܘܡܘܗܝ ܣܠܩ ܣܢܚܪܝܒ. ܘܫܕܪ ܥܠܝܗܘܢ ܠܪܒܫܩܐ. ܘܐܪܝܡ ܐܝܕܗ ܥܠ ܨܗܝܘܢ.
22 23 ܘܓܕܦ ܒܡܪܚܘܬܐ ܥܠ ܐܠܗܐ. * ܘܦܪܫ ܚܙܩܝܐ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܐܝܕܘܗܝ. * ܘܐܠܗܐ
24 ܫܡܥ ܠܗ ܒܥܓܠ ܠܨܠܘܬܗ. ܘܦܪܩ ܐܢܘܢ ܒܝܕ ܐܫܥܝܐ ܢܒܝܐ. * ܘܡܚܐ ܡܫܪܝܬܗ ܕܐܬܘܪܝܐ.
25 ܘܡܚܐ ܐܢܘܢ ܡܚܘܬܐ ܪܒܬܐ. * ܥܒܕ ܓܝܪ ܚܙܩܝܐ ܛܒܬܐ. ܘܗܠܟ ܒܐܘܪܚܬܗ ܕܕܘܝܕ
ܕܦܩܕܗ ܐܫܥܝܐ ܢܒܝܐ ܡܫܒܚܐ ܕܢܒܝܐ.

Turbine raptus es ſublimè, equis igneis in cœlum. Idémque venturus es antequam veniat dies Domini, ad reducendum filios ad parentes, & annuntiandum tribubus Jacobi. Beatus qui te viſo, mortuus eſt: Verùm non moritur, imò vitâ vivit. Eliâ in horrea recepto in cœlum, duplicatam adeptus eſt prophetiam Eliſæus, cujus os multas tentationes & ſigna locutum eſt: nullo vitæ ſuæ tempore hominem extimuit, nec ullus mortalium dominatus eſt ei, Nec ulla res latuit ipſum. Prodigia fecit in vita ſua, & in morte ſua mortuum vivificavit. Ob hæc tamen omnia non reſipuit populus, neque deſtiterunt ab operibus ſuis malignis, donec è patria ſua captivi ſunt abducti, & in omnes urbes diſperſi. Remanſitq; ſolus Juda parvus dominio domui Davidis. Quidam eorum pœnitentiam egerunt, alii verò peccata multiplicârunt. Hezechia munivit urbem, & aquas in medium ejus induxit. In diebus ejus aſcendit Sanherib, & miſit contra eos Rab-ſocke, (*i. magnorum crurum hominem*) manum ſuam extulit in Sionem, & audacter blaſphemavit in Deum. Expandit autem Hezechia coram Domino manus ſuas, Et Deus illicò audivit orationem ejus, & liberavit eos per Eſaiam prophetam: Et profligatis Aſſyriis caſtris, plagâ magnâ percuſſit illos. Nam fecit Hezechia quod bonum erat, & ambulavit in itineribus Davidis, quæ præceperat ei Eſaia propheta glorioſiſſimus prophetarum.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* واختطفتك الريح العاصف الي الفردوس بخيول النار * وانك لمزمع ان تاتي امام الرب العزيز قبل
يومه * لترد قلوب الابناء علي ابائهم * وتبشر اسباط يعقوب * فطوبي لمن عاينك ومات * ولعمري ما
كان يموت * بل كان يحيي ويصعد * ايلياء روح الي خزاين السماء * فنال اليسع نبوه مضاعفه
وعجايب كثيره وتجارب شي نطق بفيه * ما ذهل باحد قط * ولا خاف احدا قط * ولم يتسلط
14 15 عليه ذو لحم بدنه * ولم يخفا عليه شي من امور الدنيا * لقد اكثر من العجايب في حياته *
16 واحيا ميتا وهو ميت * وفي جميع هذه العجايب لم تتوب بنوا اسرائيل * فلم يدعوا افعالهم
17 الخبيثه حتي سبيوا عن بلادهم وفرقوا في جميع الافاق * وبقي سبط يهودا وحده سلطان قليل
18 19 لال داوود * فمنهم من تاب ورجع عن اثمه * ومنهم من زاد علي خطاياه * حزقيا حصن المدينه
20 وبنيها واجري الماء في جوفها * علي عهده حاصرهم سنحاريب الملك * وبعث اليهم ربسا في
22 حليقتهم * ورفع يده علي صهيون وافتري علي الله عز وجل * وذلك ان حزقيا بسط يده قدام
23 24 الرب * فستجاب الله دعاه وسمعا * خلصهم علي يدي اشعياء النبي * وهزم عساكر الاردني
25 وضرب فيهم ضربه منكره * لان حزقيا سعي في رضوان الله تعالي * وسلك في طرق داوود
ابيه الذي كان يوصيه بها اشعياء النبي الممدوح في الانبياء *

Te ventus vehemens rapuit in paradiſum equis igneis: Tu denique præcurſurus es Dominū potentiſſimum ante diem ipſius, ut corda filiorum ad parentes ſuos reducas, & Jacobi tribubus annunties. Beatus qui te vidit, ac mortuus eſt. Et quidem non mori, ſed vivere & in cœlum aſcendere debuiſſet. Elia in cæleſtes cellas evecto, obtinuit Eliſæus prophetiam duplicatam. Is multa miracula, variaſque tentationes ore ſuo pronuntiavit: nullius unquam ſtupore dejectus eſt, neminem unquā metuit, nemo unquam carne præditus dominatus eſt illi, Nec ullum hujus mundi negotium latuit eum, Multa patravit miracula in vita ſua; dumque eſſet mortuus, mortuū vivificavit. Ob tantam talium miraculorum turbam non egerunt pœnitentiam filii Iſrael, nec à ſceleratis operibus ſuis deſtiterunt, donec è patria ſua captivi ſunt abducti, et in climata quæque diſperſi, Sola tribu Juda exiguo principatu manente familiæ Davidicæ. Inter hos quidam reſipiſcentes retraxerunt ſe ab iniquitate ſua, & inter eoſdem nonnulli aggravârunt ſcelera ſua. Hezechias urbem liberavit ac munivit, & aquam fluere fecit in medium ejus. Hujus tempore Sanherib rex obſedit illos, miſitque ad eos ducem ſuū Rabſacam, manum ſuā levavit ſuper Sion, fuitque ſuperbus blaſphemans in Deū. Nam Hezechias extendit manū ſuā coram Domino, Et precationem protinus exaudivit Deus, & liberavit eos per manus Eſaiæ prophetæ. Exercitus principis Jordani profligavit, & plagâ acerbâ percuſſit illos: Quia Hezechia ſecundum Dei voluntatem ſe geſſit, & ambulavit in viis David patris ſui, quas mandabat illi Eſaia propheta ſummè laudatus inter prophetas.

Verſio VULG. LAT.

26 In diebus ipſius retrò rediit Sol, & addidit regi vi-
27 tam. Spiritu magno vidit ultima, & conſolatus eſt lu-
28 gentes in Sion. Uſque in ſempiternum Oſtendit fu-
tura, & abſcondita antequàm evenirent.

CAP. XLIX.

1 MEmoria Joſiæ in compoſitionem odoris facta opus
2 pigmentarii. In omni ore quaſi mel indulcabitur ejus
3 memoria, & ut muſica in convivio vini. Ipſe eſt di-
rectus divinitùs in pœnitentiam gentis, & tulit abo-
4 minationes impietatis. Et gubernavit ad Dominum cor
ipſius, & in diebus peccatorum corroboravit pietatem.
5 Præter David, & Ezechiam, & Joſiam, omnes pecca-
6 tum commiſerunt : Nam reliquerunt legem Altiſſimi
7 reges Juda, & contempſerunt timorem Dei. Dederunt
enim regnum ſuum aliis, & gloriam ſuam alienigenæ
8 genti. Incenderunt electam ſanctitatis civitatem, &
9 deſertas fecerunt vias ipſius in manu Jeremiæ. Nam
malè tractaverunt illum, qui à ventre matris conſecra-
tus eſt propheta, evertere, & eruere, & perdere, &
10 iterùm ædificare, & renovare. Ezechiel qui vidit con-
ſpectum gloriæ, quam oſtendit illi in curru Cherubim.
11 Nam commemoratus eſt inimicorum in imbre, bene-
12 facere illis qui oſtenderunt rectas vias. Et duodecim
prophetarum oſſa pullulent de loco ſuo : nam corro-
boraverunt Jacob, & redemerunt ſe in fide virtutis.
13 Quomodò amplificemus Zorobabel ? nam & ipſe quaſi
ſignum in dextera manu ;

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

26 † Ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἀνεπόδισεν ὁ ἥλιος, † καὶ προσέθηκε ζωὴν
27 βασιλεῖ. † Πνεύματι μεγάλῳ εἶδε τὰ ἔσχατα, † καὶ παρεκάλεσε τοὺς
28 πενθοῦντας ἐν Σιών. † ἕως τοῦ αἰῶνος ὑπέδειξε τὰ ἐσόμενα,
† καὶ τὰ ἀπόκρυφα πρὶν ἢ παραγενέσθαι αὐτά.

ΚΕΦ. μθ'.

1 † ΜΝημόσυνον Ἰωσίου εἰς σύνθεσιν θυμιάματος, † ἐσκευασμένον
2 (α) ἔργῳ μυρεψοῦ. † Ἐν παντὶ στόματι ὡς μέλι γλυκανθήσεται, † καὶ
3 ὡς μουσικὰ ἐν συμποσίῳ οἴνου. † Αὐτὸς (β) κατευθύνθη ἐν ἐπιστροφῇ
4 λαοῦ, † καὶ ἐξῆρε βδελύγματα ἀνομίας. † Κατεύθυνε πρὸς κύριον
τὴν (γ) καρδίαν αὐτοῦ, † ἐν ἡμέραις ἀνόμων κατίσχυσε τὴν εὐσέβειαν.
5 † Πάρεξ Δαυὶδ, καὶ Ἐζεκίου, καὶ Ἰωσίου, † πάντες (δ) πλημμέλειαν
6 ἐπλημμέλησαν. † Κατέλιπον γὰρ τὸν νόμον τοῦ ὑψίστου, † οἱ βασιλεῖς
7 Ἰούδα ἐξέλιπον. † Ἔδωκαν γὰρ τὸ κέρας αὐτῶν ἑτέροις, † καὶ τὴν δόξαν
8 αὐτῶν ἔθνει ἀλλοτρίῳ. † Ἐνεπύρισαν ἐκλεκτὴν πόλιν ἁγιάσματος, † καὶ ἠρή-
9 μωσαν τὰς ὁδοὺς αὐτῆς † ἐν χειρὶ (ʹ) Ἱερεμίου. Ἐκάκωσαν γὰρ αὐτὸν, † καὶ αὐτὸς
ἐν μήτρᾳ ἡγιάσθη προφήτης † ἐκριζοῦν καὶ κακοῦν καὶ ἀπολλύειν, † ὡσαύ-
10 τως οἰκοδομεῖν καὶ καταφυτεύειν. † Ἰεζεκιὴλ ὃς εἶδεν ὅρασιν δόξης,
11 † ἣν ὑπέδειξεν αὐτῷ ἐπὶ ἅρματος χερουβίμ. † Καὶ γὰρ ἐμνήσθη τῶν
12 ἐχθρῶν ἐν ὄμβρῳ, † καὶ ἀγαθῶσαι τοὺς εὐθύνοντας ὁδούς. † Καὶ τῶν
δώδεκα προφητῶν τὰ ὀστᾶ † ἀναθάλοι ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν. † (ε) παρ-
εκάλεσε γὰρ τὸν Ἰακὼβ, † καὶ ἐλυτρώσατο αὐτοὺς ἐν πίστει ἐλπίδος.
13 † Πῶς μεγαλύνωμεν τὸν Ζοροβάβελ, † καὶ αὐτὸς ὡς σφραγὶς ἐπὶ
δεξιᾶς χειρός.

MS.A. (α) ἔργον * μυρεψοῦ, (β) κατηυθύνθη (γ) ὁδὸν (δ) πλημ-
μέλεια (ʹ) Ἱερεμίου. (ε) παρεκάλεσαν γὰρ τὸν Ἰακὼβ, καὶ ἐλυτρώσαντο

In diebus ipſius retrò rediit Sol, & addidit regi 26
vitam. Spiritu magno vidit ultima, & conſola- 27
tus eſt lugentes in Sion. Uſque in ſempiternum
Oſtendit futura, & abſcondita, antequàm ipſa 28
evenirent.

CAP. XLIX.

MEmoria Joſiæ in compoſitionem incenſi, 1
facta opere unguentarii. In omni ore, quaſi mel, 2
indulcabitur, & ut muſica in convivio vini.
Ipſe directus eſt in converſione populi, & abſtulit 3
abominationes iniquitatis. Direxit ad Dominum 4
cor ſuum : in diebus iniquorum corroboravit
pietatem. Præter David, & Ezechiam, & Jo- 5
ſiam, omnes delictum deliquerunt. Nam reli- 6
querunt legem Altiſſimi, reges Juda defecerunt.
(a) Dederunt enim cornu ſuum aliis, & glo- 7
riam ſuam alienæ genti. Incenderunt electam 8
ſanctitatis civitatem, & deſertas fecerunt vias
ipſius in manu Hieremiæ. Nam malè tractave- 9
rant illum : & ipſe in utero conſecratus eſt pro-
pheta, eradicare, & affligere, & perdere, ſimi-
liter ædificare, & plantare. Jezeciel, qui vidit 10
conſpectum gloriæ, quam oſtendit illi in curru
Cherubim. Nam commemoratus eſt inimicorum 11
in imbre, (b) & benefacere illis qui dirigunt
vias. Et duodecim prophetarum (c) oſſa pullu- 12
lent de loco ſuo. Conſolatus eſt autem Jacob, &
redemit eos in fide ſpei. Quomodò amplificemus 13
Zorobabel ? Nam & ipſe quaſi ſignaculum in
dextra manu.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

26 * ܡܛܠ ܕܒܐܝܕܗ ܩܡ ܫܡܫܐ. ܘܐܬܬܘܣܦ ܠܗ ܚܝܘܗܝ ܕܡܠܟܐ. * ܒܪܘܚܐ
27 ܕܓܢܒܪܘܬܐ ܚܙܐ ܚܕܬܬܐ. ܘܢܚܡ ܠܐܒܝܠܝ ܕܨܗܝܘܢ. * ܘܟܕ ܒܥܠܡܐ ܗܘܐ. ܚܙܐ ܐܬܘܬܐ 28
ܘܢܣܝܘܢܐ. ܥܕܠܐ ܢܐܬܘܢ.

Ipſius enim operâ ſol ſtetit, & aucta fuit 26
vita regis. Spiritu fortitudinis nova vidit, 27
& mœſtos Sionis conſolatus eſt. Et dum 28
eſſet in mundo, ſigna ac tentationes prævi-
dit antequam evenirent.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܡܛ *

1 * ܫܡܗ ܕܝܘܫܝܐ. ܐܝܟ ܦܝܪܡܐ ܕܒܣܡܐ ܕܡܚܠܛ ܒܟܠ ܓܢܣܝܢ ܕܒܣܡܐ. * ܐܝܟ ܕܒܫܐ 2
ܚܠܝܐ ܒܚܟܐ ܕܘܟܪܢܗ. ܘܐܝܟ ܙܡܪܬܐ ܒܡܫܬܝܐ ܕܚܡܪܐ. * ܡܛܠ ܕܙܕܝܩ ܗܘܐ ܡܢ 3
ܢܣܝܘܢܐ. ܘܒܛܠ ܥܒܕܐ ܕܛܠܝܘܬܐ. * ܘܫܠܡ ܠܐܠܗܐ ܠܒܗ. ܘܒܝܘܡܬܐ ܕܚܛܗܐ ܥܒܕ 4
ܩܘܫܬܐ. * ܠܒܪ ܡܢ ܕܘܝܕ ܘܚܙܩܝܐ ܘܝܘܫܝܐ. ܟܠܗܘܢ ܚܒܠܘ. * ܘܫܒܩܘ 5 6
ܢܡܘܣܐ ܡܠܟܐ ܕܒܝܬ ܝܗܘܕܐ ܥܕܡܐ ܠܚܪܬܐ. * ܘܝܗܒܘ ܠܐܚܪܢܐ ܚܝܠܗܘܢ. ܘܐܝܩܪܗܘܢ 7
ܠܥܡܐ ܢܘܟܪܝܐ. * ܘܚܪܒܘ ܡܕܝܢܬܐ ܩܕܝܫܬܐ. ܘܐܘܪܒܘ ܚܘܪܒܗܝܢ. ܒܝܘܡܬܗ 8
ܕܐܪܡܝܐ. * ܕܗܘܐ ܢܒܝܐ ܡܢ ܟܪܣܐ ܕܐܡܗ. * ܘܚܙܩܝܐܝܠ ܚܙܐ ܕܡܘܬܐ ܕܡܪܟܒܬܐ 9 10
ܘܚܙܘܐ ܚܘܝ. * ܘܐܦ ܥܠ ܐܝܘܒ ܐܡܪ. ܕܟܠܗܘܢ ܐܘܪܚܬܗ ܕܙܕܝܩܘܬܐ ܗܘܝ. * ܐܦ ܬܪܥܣܪ 11 12
ܢܒܝܐ. ܓܪܡܝܗܘܢ ܢܕܢܚܘܢ ܬܚܬܝܗܘܢ. ܕܐܣܝܘ ܠܝܣܪܝܠ. ܘܐܘܟܠܘ ܐܢܘܢ
ܕܢܬܦܪܩܘܢ. * ܡܢܐ ܢܫܒܚܝܘܗܝ ܠܙܪܘܒܒܠ. ܕܗܘܐ ܐܝܟ ܥܙܩܬܐ ܥܠ ܐܝܕܐ ܕܝܡܝܢܐ. 13

CAP. XLIX.

NOmen Joſiæ ſimile eſt thuribulo aroma- 1
tario multigenis odoramentis permixto. Ut 2
mel palato, dulcis eſt memoria ejus, & ut
canticum in convivio vinoſo. Tectus enim 3
fuit à tentationibus, & abolevit opera juve-
nilia. Tradidit Deo cor ſuum, & in diebus 4
ſcelerum operatus eſt veritatem. Præter 5
ſolum Davidem, Hezechiam, & Joſiam cor-
ruptelis indulſerunt omnes, Et reges do- 6
mûs Judæ legem dereliquerunt ad finem
uſque: Dederúntque aliis robur ſuum, & 7
gloriam ſuam genti alienæ: Urbem ſanctiſ- 8
ſimam funditùs everterunt, & ruinas ejus
deſolaverunt in diebus Jeremiæ, Qui fuit 9
propheta ab utero matris ſuæ. Hezechiel 10
etiam ſpeciem currûs oſtendit, & viſionem
vidit : Et de Jobo aſſeruit omnes vias ejus 11
fuiſſe juſtitiam : Duodecim quoque Pro- 12
phetarum oſſa ſub ipſis ſplendeſcant : nam
Iſraelitas ſanârunt, eiſque polliciti ſunt eos
eſſe ſalvandos. Quid laudibus Zorobabe- 13
lem proſequamur, qui fuit ſicut annulus
ſuper manu dextera :

Verſio *ARABICA* cum Interpreta ione *LATINA.*

26 * لان بيده قامت الشمس * ومد في عمر الملك * وبروح التطهير ابصر الامور العتيدة * 27
28 وبعث الي الذين يحزنون على صهيون * وغذاهم واسقاهم بالخبز * واذا كان في الدنيا ابصر
الايات والعجايب قبل كونها *

* الفصل التاسع والاربعون *

1 * اسم يوسيا مثل
بجمر البخور التي فيها من كل دخنة طيبة * وذكره في الفم احلا من العسل في الحنك * 2
ومن التسبيح على الشراب ذكره * لان الرب ستره من البلايا لبره * واصرف اعمال الصبا * 3
* واخلص قلبه لله تعالى وسلم لامره * في زمان كثير الاثم كان بارا وانا احسانا * فمن 4 5
كان من الملوك سوى داود وحزقيا ويوسيا فعصوا وافسدوا واسوا * ورفضوا لسنة الله ملوك 6
يهودا حتى المنتهى * ودفعوا عزهم لغيرهم * وكرامهم لشعب غريب * وهدمت مدينة التطهير 7 8
باياميهم * وكثرت خرابها * واوحشت في ايام ارميا * الذي كان من بطن امه نبيا * 9
* وحزقيال ابصر شبه مركب * واتان هذه الرويا * وقال عن ايوب الصديق ايضا ان طرقه 10 11
كانت بالبر والتقوى * فاما النبيون الاثنا عشر * فلتكن عظامهم نهية ولحمهم * لانهم 12
سعوا آل اسرائيل * واوعدوهم بالخلاص * بماذا نمدح زربابل الذي كان حماله كشبه 13
الخاتم على اليد اليمنى *

Ejus enim operâ ſol ſtetit, & regis æta- 26
tem protraxit. Per Spiritum purifican- 27
tem res futuras prævidit: & miſſus ad
eos qui de Sion mœrebant, cibo ac potu
recreavit illos. Et dum eſſet in mundo, 28
prævidit ſigna ac prodigia antequàm ex-
titiſſent.

CAP. XLIX.

JOſiæ nomen eſt velut acerra thuraria 1
quolibet ſuavi ſuffitu referta. Ejúſque 2
memoria in ore dulcior eſt quàm mel in
palato, & quàm canticum inter potandum
memoria ipſius. Dominus enim protexit 3
illum à tentationibus propter innocenti-
am ejus. Miſſas fecit actiones pueriles,
Cor ſuum Deo altiſſimo integrè commiſit, 4
ejúſque præcepto ſe tradidit, in tempore
ſceleribus abundante fuit innoxius, re-
ctéque ſe geſſit. Quotquot igitur extite- 5
runt reges præter Davidem, Hezekiam,
& Joſiam, rebellârunt, corrupti ſunt, &
iniquè egerunt: Et reges Judæ legem Dei
ad finem uſque rejecerunt, Et dederunt 6
alienis potentiam ſuam, gloriámque ſuam 7
genti peregrinæ. Et everſa eſt civitas
ſancta in diebus eorum, multiplicatæ ſunt 8
ruinæ ejus, & deſolata eſt diebus Jere-
miæ, Qui conſecratus fuerat ex utero 9
matris ſuæ propheta. Hezekiel currûs fi- 10
guram aſpexit, & viſionem illam patefe-
cit: Dixit etiam de Job juſto, quod viæ 11
ejus innoxiæ fuerint ac piæ. Cæterùm 12
duodecim Prophetarum oſſa & caro ful-
gida ſunto, quòd ſanârint Iſraelitas, &
ſalutem promiſerint eis. Quibus verbis 13
laudabimus Zorobabelem, cujus decus fu-
it tanquam annulus manui dexteræ im-
poſitus ;

Verſio VULG. LAT.

14 Sic & Jeſum filium Joſedec? qui in diebus ſuis ædificaverunt domum, & exaltaverunt templum ſanctum Domi-
15 no, paratum in gloriam ſempiternam. Et Nehemias in memoriam multi temporis, qui erexit nobis muros everſos, & ſtare fecit portas & ſeras, qui erexit domos noſtras.
16 Nemo natus eſt in terra qualis Henoch: nam & ipſe re-
17 ceptus eſt à terra. Neque ut Joſeph; qui natus eſt homo, princeps fratrum, firmamentum gentis, rector fratrum, ſta-
18 bilimentum populi: Et oſſa ipſius viſitata ſunt, & poſt
19 mortem prophetaverunt. Seth & Sem apud homines gloriam adepti ſunt; & ſuper omnem animam in origine Adam.

CAP. L.

1 Simon Oniæ filius, ſacerdos magnus, qui in vita ſua ſuffulſit domum, & in diebus ſuis corroboravit templum.
2 Templi etiam altitudo ab ipſo fundata eſt, duplex ædifi-
3 catio & excelſi parietes templi. In diebus ipſius emanaverunt putei aquarum, & quaſi mare adimpleti ſunt ſupra
4 modum. Qui curavit gentem ſuam, & liberavit eam à
5 perditione. Qui prævaluit amplificare civitatem, qui adeptus eſt gloriam in converſatione gentis: & ingreſſum
6 domûs & atrii amplificavit. Quaſi ſtella matutina in me-
7 dio nebulæ, & quaſi Luna plena in diebus ſuis lucet. Et
8 quaſi Sol refulgens, ſic ille effulſit in templo Dei. Quaſi arcus refulgens inter nebulas gloriæ, & quaſi flos roſarum in diebus vernis, & quaſi lilia quæ ſunt in tranſitu aquæ,
9 & quaſi thus redolens in diebus æſtatis. Quaſi ignis efful-
10 gens, & thus ardens in igne. Quaſi vas auri ſolidum, ornatum omni lapide pretioſo.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

14 † Οὕτως Ἰησοῦς υἱὸς Ἰωσεδέκ· † οἳ ἐν ἡμέραις αὐτῶν ᾠκοδόμησαν (ζ) οἶκον, † καὶ ἀνύψωσαν λαὸν ἅγιον κυρίῳ † ἡτοιμασμένον εἰς δόξαν
15 αἰῶνος. † Καὶ Νεεμίου ἐπὶ πολὺ τὸ μνημόσυνον, † τοῦ ἐγείραντος ἡμῖν τείχη πεπτωκότα, † καὶ στήσαντος πύλας καὶ μοχλοὺς, † καὶ
16 ἀνεγείραντος τὰ οἰκόπεδα ἡμῶν. † (η) Οὐδὲ εἷς ἐκτίσθη (θ) οἷος Ἐνὼχ τοιοῦτος ἐπὶ τῆς γῆς, † καὶ γὰρ αὐτὸς ἀνελήφθη ἀπὸ τῆς
17 γῆς. † Οὐδὲ ὡς Ἰωσὴφ (ι) ἐγεννήθη ἀνὴρ, † ἡγούμενος ἀδελφῶν,
18 Στήριγμα λαοῦ, † καὶ τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ ἐπεσκέπησαν. † Σὴμ καὶ Σὴθ ἐν
19 ἀνθρώποις ἐδοξάσθησαν, † καὶ ὑπὲρ πᾶν ζῶον ἐν τῇ κτίσει Ἀδάμ.

MS.A. (ζ) πύργον, ἀνύψωσαν ναὸν ἅγιον (η) Οὐδ' (θ) ἐπὶ τῆς γῆς τοιοῦτος οἷος Ἐνὼχ, καὶ αὐτὸς μετετέθη ἀπὸ (ι) ἐγεννήθη

ΚΕΦ. ν'.

1 † Σίμων Ὀνίου υἱὸς (α) ἱερεὺς ὁ μέγας, † ὃς ἐν ζωῇ αὐτοῦ (β) ὑπέρραψεν
2 οἶκον, † καὶ ἐν ἡμέραις αὐτοῦ ἐστερέωσε (γ) τὸν ναόν· † Καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἐθεμελιώθη ὕψος διπλῆς, † ἀνάλημμα ὑψηλὸν περιβόλου
3 ἱεροῦ. † Ἐν ἡμέραις αὐτοῦ ἠλαττώθη (δ) ἀποδοχεῖον ὑδάτων,
4 † (ε) χαλκὸς ὡσεὶ θαλάσσης τὸ περίμετρον. † Ὁ φροντίζων τοῦ λαοῦ
5 αὐτοῦ ἀπὸ πτώσεως, † Καὶ ἐνισχύσας πόλιν ἐμπολιορκῆσαι, † (ϛ) ὡς ἐδοξάσθη ἐν περιστροφῇ λαοῦ, † ἐν ἐξόδῳ οἴκου καταπετάσματος;
6 † Ὡς ἀστὴρ ἑωθινὸς ἐν μέσῳ νεφέλης, † ὡς σελήνη πλήρης ἐν ἡμέ-
7 ραις, † Ὡς ἥλιος ἐκλάμπων ἐπὶ ναὸν ὑψίστου, † (ζ) Καὶ ὡς τόξον
8 φωτίζον ἐν νεφέλαις δόξης, † ὡς ἄνθος ῥόδων ἐν ἡμέραις νέων, † (η) ὡς κρίνα ἐπ' ἐξόδων ὕδατος, † ὡς βλαστὸς Λιβάνου ἐν
9 ἡμέραις θέρους, † Ὡς πῦρ καὶ λίβανος ἐπὶ πυρείου, † Ὡς σκεῦος
10 χρυσίου ὁλοσφύρητον † κεκοσμημένον παντὶ λίθῳ πολυτελεῖ,

MS.A. (α) ὁ ἱερεὺς (β) ὑπέρραψεν (γ) ναόν· (δ) ἀποδοχεῖα (ε) λάκκος· (ϛ) ὃς (ζ) Ὡς τόξον (η) ὡσεὶ κρίνα ἐπ' ἐξόδῳ

Sic Jeſus filius Joſedec. Qui in diebus ſuis ædificaverunt domum, & exaltaverunt (d) populum ſanctum Domino paratum in gloriam ſempiternam. Et (e) Neemiæ memoria in multum tempus: qui erexit nobis muros everſos, & ſtare fecit portas, & ſeras, & erexit ſola domorum noſtrarum. Nemo creatus eſt, qualis Enoch, talis in terra: nam & ipſe aſſumptus eſt à terra. Neque, ſicut Joſeph, natus eſt vir, princeps fratrum, ſtabilimentum populi. Et oſſa ipſius viſitata ſunt. Sem & Seth apud homines gloriam adepti ſunt. Et ſuper omne animal in creatione Adam.

CAP. L.

Simon Oniæ filius Sacerdos magnus, qui in vita ſua ſuffulſit domum, & in diebus ſuis corroboravit templum. Et ab ipſo fundata eſt altitudo (a) duplicis, reparatio excelſa ambitûs templi. In diebus ipſius imminutum eſt (b) receptaculũ aquarum, (c) æs quaſi maris perimetrum. Curã gerens populi ſui à caſu, Et fortificans civitatem (d) ad obſidendum. (e) Quàm glorificatus eſt in converſatione populi, in egreſſu domûs velamenti? Quaſi ſtella matutina in medio nubis, quaſi Luna plena in diebus Quaſi Sol refulgens ſuper templum Altiſſimi, Et quaſi arcus refulgens inter nubes gloriæ, quaſi flos roſarum in diebus vernis, quaſi lilia ſuper tranſitus aquæ, quaſi germen Libani in diebus æſtatis. Quaſi ignis, & thus ſuper focum, Quaſi vas auri ſolidum ornatum omni lapide pretioſo,

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

14 * ܘܐܦ ܝܫܘܥ ܒܪ ܝܘܨܕܩ. ܕܒܡܦܝܣܢܘܬܗܘܢ ܐܩܝܡܘ ܡܕܒܚܐ. ܘܒܢܘ ܗܝܟܠܐ ܩܕܝܫܐ
15 ܕܥܬܝܕ ܠܫܘܒܚܐ ܕܠܥܠܡ. * ܢܚܡܝܐ ܢܣܓܐ ܕܘܟܪܢܗ. ܕܐܩܝܡ ܚܪܒܬܢ. ܘܒܢܐ
16 ܡܦܘܠܬܢ. ܘܥܒܕ ܬܪ̈ܥܝܢ ܘܡܘܟ̈ܠܝܢ. * ܙܥܘܪܝܢ ܐܬܒܪܝܘ ܥܠ ܐܪܥܐ ܐܝܟ ܚܢܘܟ.
17
18 * ܘܐܡܐ ܐܝܟ ܝܘܣܦ ܠܐ ܝܠܕܬ. * ܘܐܦ ܦܓܪܗ ܒܫܠܡܐ ܐܬܩܒܪ. * ܫܝܬ ܘܫܝܡ
19 ܘܐܢܘܫ. ܒܒ̈ܢܝ ܐܢܫܐ ܐܬܒܪܝܘ. ܘܥܠ ܟܠܗܘܢ ܗܠܝܢ. ܬܫܒܘܚܬܗ ܕܐܕܡ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܢ *

1 * ܪܒ ܐܚܘ̈ܗܝ. ܘܟܠܝܠܐ ܕܥܡܗ. ܫܡܥܘܢ ܒܪ ܢܬܢܝܐ ܟܗܢܐ ܪܒܐ. ܕܒܝܘܡܘ̈ܗܝ
2 ܐܬܒܢܝ ܒܝܬܐ. ܘܐܬܚܝܠ ܗܝܟܠܐ. * ܘܐܬܬܣܝܡ ܫܘܪܐ ܘܟܘܡܬܐ. ܘܐܬܒܢܝܬ ܐܣܛܘܐ.
3
4 * ܘܚܦܝܪ ܡܥܡܘܕܐ. * ܘܦܪܩ ܠܥܡܗ ܡܢ ܣܢ̈ܐܐ. * ܡܐ ܫܦܝܪ ܗܘܐ ܒܡܦܩܢܗ
6 ܡܢ ܗܝܟܠܐ: ܟܕ ܡܬܚܙܐ ܡܢ ܬܚܝܬ ܦܪܣܐ. ܐܝܟ ܟܘܟܒ ܢܓܗܐ ܒܝܬ ܥܢܢܐ
7
8 ܥܢ̈ܢܐ. ܘܐܝܟ ܣܗܪܐ ܒܝܘܡܝ ܢܝܣܢ. * ܘܐܝܟ ܫܡܫܐ ܕܕܢܚ ܥܠ ܗܝܟ̈ܠܐ. * ܘܐܝܟ
ܩܫܬܐ ܒܥܢ̈ܢܐ. ܘܐܝܟ ܫܒ̈ܠܐ ܕܚܩܠܐ. ܘܐܝܟ ܫܘܫܢܬܐ ܡܠܟܬܐ ܒܡܒܘ̈ܥܝ ܡܝ̈ܐ. ܘܐܝܟ
9
10 ܐܪ̈ܙܐ ܕܠܒܢܢ ܒܝܘܡܝ ܩܛܦܐ. * ܘܐܝܟ ܪܝܚܐ ܕܠܒܘܢܬܐ ܥܠ ܦܝܡ̈ܛܐ. * ܘܐܝܟ ܫܪܐ
ܕܕܗܒܐ ܕܡܨܒܬ ܒܚܘܫܒܐ. ܘܡܨܒܬ ܒܟܐܦ̈ܐ ܝܩܝܪ̈ܬܐ.

* Et Jeſum Jozedeki filium, qui cohortatione ſuâ erexerunt altare, ſacrúmque templum quod ad ſempiternam gloriam futurum eſt, extruxêre? Nehemiæ frequens ſit memoria, qui ruinas noſtras erexit, collapſa noſtra reædificavit, & portas ſeráſque noſtras effecit. Pauci ſuper terram creati ſunt Henocho ſimiles. Et nulla mater Joſepho ſimilem genuit: Unde & corpus ejus in pace conditum eſt. Seth, Sem, & Enos inter homines creati fuerunt. Porrò ſuper hæc omnia, laudes Adam.

CAP. L.

* Maximus fratrum ſuorum, populíque ſui corona Simeon Nethaniæ filius, ſacerdos magnus, cujus diebus ædificata fuit ædes, templum munitum, Mœnia collocata, & antes, ambitus extructus, Fons effoſſus, Ejuſque populus ab hoſtibus ereptus. Quàm gratioſus erat quum egrederetur è templo, de ſub tentoriolo appareret quaſi ſtella matutina inter nubes, & perinde ac luna diebus Niſan, Veluti ſol irradians ædes, Ut arcus in nubibus, ut ariſtæ agri, ut roſa regia in ſcatebris aquarum, & ut arbores Libani diebus vindemiæ. Ut odor thuris acerris impoſiti, Quaſi torques aureus eleganter diſtinctus, optimíſque lapidibus ornatus,

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

14 * ويسوع ابن صادوق ايضا اللذين جددا المذبح * واقاماه لعقبهما * وبنيا الهيكل الطاهر
15 المزمع للكرامة الدائمة * فاما نحميا فليكثر ذكره * لانه بنا وعمر الامكنة الوحشة * وجدد
16
17 ابوابنا واغلاقنا * اقل في الناس من يشبه اخنوخ * ولم يولد في النساء مثل يوسف بحسن
18
19 صبره * ولذلك وقاه الله تعالى * ودفن جسده بكرامة وسلم * واما شيث وسيم وانوش في
اوايل خلق الله العالي * وعلى جميع الناس مما ذكرنا مدحة ابينا آدم *

* الفصل الخمسون *

1 * اكبر من اخوته واكليل شعبه شمعون برنتنيا الكاهن الاكبر * ان في ايامه بني البيت *
2
3 وعمر الهيكل العظيم * واسس السور * وشرف الشرف * وبنيت الرواقات * وحفرت الينبوع *
4
6 * وخلص شعبه من الاعداء * ما احسن خروجه من الهيكل * اذا نظرته تحت الستر مثل
7 الكوكب الصبح بين السحاب * ومثل البدر ايام نيسان * ومثل الشمس الطالعة على
8 القصور * ومثل القوس في السحاب * ومثل سنبل الحقل * وسوسنة الملك على ينابيع الماء *
9
10 ومثل شجر لبنان في ايام القطاف * ومثل ريح اللبان على المجامر * ومثل القلادة المذهبة *
الحسنة النظام * المزخرفة في الجوهر الفايق *

* *Itidémque Jeſum Sadoki filium, qui ambo renovârunt & erexerunt altare poſteris ſuis, templúmque ſanctum ad perpetuam gloriam futurum ædificârunt. At vero Nehemiæ multiplex ſit memoria, quòd loca deſolata ædificiis populóque inſtaurârit, & portas vectéſque noſtros renovârit. Pauciſſimi ſunt inter homines, qui cum Enocho comparentur. Nec natus eſt in mulieribus par Joſepho in laude patientiæ: Atque ideo tutatus eſt eum Deus altiſſimus, & corpus ejus honorificè & in pace ſepultum eſt. Verùm Seth, Sem, & Enos ſunt è præcipuis excelſi Dei creaturis. At omnes homines quos memoravimus, ſuperat laus parentis noſtri Adæ.*

CAP. L.

Maximus fratrum ſuorum, & populi ſui diadema Simeon Bar Nathania, ſacerdos maximus. Hujus quidem temporibus extructa fuit ædes, templum maximum convaluit, Fundati ſunt muri, antes aptati, porticus extructæ, Et fons effoſſus. Hic etiam populum ſuum liberavit ab inimicis. Quàm ſpecioſus erat exitus ejus è templo, dum eum ſub velo vidiſſes tanquam ſtellam micantem inter nubes, & veluti plenilunium diebus Niſan, Ut ſolem ſuper palatia exorientem, & ſicut arcum in nubibus, Velut ariſtas agri, ſicut lilium regium ſecus fontes aquæ, & ſicut arbores Libani diebus vindemiæ, Ut odorem thuris acerris impoſiti, Et ut torquem auratum concinnè diſpoſitum gemmiſque præſtantiſſimis decoratum,

Versio VULG. LAT.

11 Quaſi oliva pullulans, & cypreſſus in altitudinem ſe ex-
tollens, in accipiendo ipſum ſtolam gloriæ, & veſtiri eum
12 in conſummationem virtutis. In aſcenſu altaris ſancti,
gloriam dedit ſanctitatis amictum. In accipiendo autem
13 partes de manu ſacerdotum, & ipſe ſtans juxta aram.
Et circa illum corona fratrum: quaſi plantatio cedri in
14 monte Libano. Sic circa illum ſteterunt quaſi rami pal-
15 mæ, & omnes filii Aaron in gloria ſua. Oblatio autem
Domini in manibus ipſorum, coram omni ſynagoga
Iſraël: & conſummatione fungens in ara, amplificare
16 oblationem excelſi regis, Porrexit manum ſuam in li-
17 batione, & libavit de ſanguine uvæ. Effudit in fun-
damento altaris odorem divinum excelſo princi-
18 pi. Tunc exclamaverunt filii Aaron, in tubis pro-
ductilibus ſonuerunt, & auditam fecerunt vocem ma-
19 gnam in memoriam coram Deo. Tunc omnis popu-
lus ſimul properaverunt, & ceciderunt in faciem ſuper
terram, adorare Dominum Deum ſuum, & dare preces
20 omnipotenti Deo excelſo. Et amplificaverunt pſallen-
tes in vocibus ſuis, & in magna domo auctus eſt ſonus
21 ſuavitatis plenus. Et rogavit populus Dominum ex-
celſum in prece, uſquedum perfectus eſt honor Domini,
22 & munus ſuum perfecerunt. Tunc deſcendens, manus ſuas
extulit in omnem congregationem filiorum Iſrael dare
23 gloriam Deo à labiis ſuis, & in nomine ipſius gloriari: Et
iteravit orationem ſuam, volens oſtendere virtutem Dei.
24 Et nunc orate Deum omnium, qui magna fecit in omni
terra, qui auxit dies noſtros à ventre matris noſtræ, & fecit
25 nobiſcum ſecundùm ſuam miſericordiam: Det nobis ju-
cunditatem cordis, & fieri pacem in diebus noſtris in Iſraël
26 per dies ſempiternos; Credere Iſraël nobiſcum eſſe Dei
miſericordiam, ut liberet nos in diebus ſuis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

11 † Ὡς ἐλαία ἀναθάλλουσα καρποὺς, † καὶ ὡς κυπάρισσος ὑψουμένη ἐν
νεφέλαις. † ἐν τῷ ἀναλαμβάνειν αὐτὸν στολὴν δόξης, † καὶ ἐνδιδύ-
12 σκεσθαι αὐτὸν συντέλειαν (ϑ) καυχήματος, † Ἐν ἀναβάσει θυσια-
στηρίου ἁγίου † ἐδόξασε περιβολὴν ἁγιάσματος. † Ἐν δὲ τῷ
13 δέχεσθαι μέλη ἐκ χειρῶν ἱερέων, † καὶ αὐτὸς (ι) ἑστὼς
παρ' ἐσχάρᾳ βωμοῦ, † κυκλόθεν αὐτοῦ στέφανος ἀδελφῶν,
14 † ὡς βλάστημα (κ) κέδρου ἐν τῷ Λιβάνῳ· † Καὶ ἐκύκλωσαν αὐ-
τὸν ὡς στελέχη φοινίκων, † καὶ πάντες οἱ υἱοὶ Ἀαρὼν ἐν δόξῃ
15 αὐτῶν· † Καὶ προσφορὰ κυρίου ἐν χερσὶν αὐτῶν † ἔναντι πάσης ἐκ-
κλησίας Ἰσραήλ. † Καὶ συντέλειαν λειτουργῶν ἐπὶ βωμῶν, † κο-
16 σμῆσαι προσφορὰν ὑψίστου παντοκράτορος, † Ἐξέτεινεν ἐπὶ σπον-
17 δείου χεῖρα αὐτοῦ, † καὶ ἔσπεισεν ἐξ αἵματος σταφυλῆς· † Ἐξέχεεν
εἰς θεμέλια θυσιαστηρίου † ὀσμὴν εὐωδίας ὑψίστῳ παμβασιλεῖ.
18 † Τότε ἀνέκραγον (λ) υἱοὶ Ἀαρὼν, † ἐν σάλπιγξιν ἐλαταῖς ἤχησαν·
† ἀκουστὴν ἐποίησαν φωνὴν μεγάλην † εἰς μνημόσυνον ἔναντι ὑψίστου.
19 † Τότε πᾶς ὁ λαὸς κοινῇ (μ) κατέσπευσε, † καὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόσω-
πον ἐπὶ τὴν γῆν, † προσκυνῆσαι (ν) τῷ κυρίῳ αὐτῶν παντοκράτορι
20 θεῷ τῷ ὑψίστῳ. † Καὶ ᾔνεσαν οἱ (ξ) ψαλμῳδοὶ ἐν φωναῖς αὐτῶν,
21 † ἐν πλείστῳ οἴκῳ (ο) ἐγλυκάνθη μέλος. † Καὶ ἐδεήθη ὁ λαὸς
κυρίου ὑψίστου † ἐν προσευχῇ κατέναντι ἐλεήμονος, † ἕως συντελεσθῇ
22 κόσμος κυρίου, † καὶ τὴν λειτουργίαν αὐτοῦ ἐτελείωσαν. † (π) Τότε
καταβὰς ἐπῆρε χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ πᾶσαν ἐκκλησίαν υἱῶν Ἰσ-
ραήλ, † δοῦναι εὐλογίαν κυρίῳ ἐκ χειλέων αὐτοῦ, † καὶ ἐν ὀνόματι
23 αὐτοῦ (ρ) καυχᾶσθαι. † Καὶ ἐδευτέρωσεν ἐν προσκυνήσει † ἐπι-
24 δέξασθαι τὴν εὐλογίαν παρὰ ὑψίστου. † Καὶ νῦν εὐλογήσατε τῷ
θεῷ (σ) πάντες † τῷ μεγαλοποιοῦντι πάντῃ, † τὸν ὑψοῦντα ἡμέρας
25 ἡμῶν ἐκ μήτρας, † καὶ ποιοῦντα μεθ' ἡμῶν κατὰ τὸ ἔλεος αὐτοῦ. † Δῴη
ἡμῖν εὐφροσύνην καρδίας, † καὶ γενέσθαι εἰρήνην ἐν ἡμέραις ἡμῶν
26 † ἐν Ἰσραὴλ κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ αἰῶνος, † Ἐμπιστεῦσαι μεθ' ἡμῶν
τὸ ἔλεος αὐτοῦ, † καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ λυτρωσάσθω ἡμᾶς.

Quaſi oliva pullulans fructus, & quaſi cypreſ- 11
ſus exaltata in nubibus. In accipiendo ipſũ ſtolã
gloriæ, & induendo ipſum conſummationem glo-
riationis, In aſcenſu altaris ſancti gloriam dedit 12
amictui ſanctitatis. In accipiendo autem mem- 13
bra de manibus ſacerdotum & ipſe ſtans juxta
focum aræ, circa illum corona fratrum, quaſi
plantatio cedri in Libano: Et circumdederunt 14
illum, quaſi rami palmarum, & omnes filii Aaron
in gloria ſua. Et oblatio Domini in manibus 15
ipſorum coram omni Eccleſia Iſrael. Et conſum-
matione fungens ſuper (f) aras ad ornandum ob-
lationem Excelſi omnipotentis, Porrexit manum 16
ſuam ſuper libatorium, & libavit de ſanguine
uvæ: Effudit ad fundamenta altaris odorem 17
ſuavitatis excelſo omnium regi. Tunc exclama- 18
verunt filii Aaron, in tubis ductilibus ſonue-
runt: auditam fecerunt vocem magnam in me-
moriam coram Altiſſimo. Tunc omnis populus ſi- 19
mul properavit, & ceciderunt in faciẽ ſuper ter-
rã, adorare Dominum ſuum omnipotentem Deũ
excelſum. Et laudaverunt pſallentes in vocibus 20
ſuis: in (g) magna domo dulce factum eſt melos.
Et rogavit populus Dominum excelſum in prece 21
ante miſericordem, uſque dum perfectus eſt honor
Domini, & miniſteriũ ejus perfecerunt. Tunc de- 22
ſcendens manus ſuas extulit in omnem Eccleſiam
filiorum Iſrael, dare benedictionem Domino in la-
biis ſuis, & in nomine ipſius gloriari. Et (h) ite- 23
ravit in adoratione, ad oſtendendum benedictio-
nem ab Altiſſimo. Et nunc benedicite Deum o- 24
mnes, qui magna facit ubique, qui exaltat dies
noſtros ab utero; & facit nobiſcum ſecundùm
miſericordiam ſuam. Det nobis jocunditatem 25
cordis, & fieri pacem in diebus noſtris in Iſrael
ſecundùm dies ſeculi, Fidelem faciendo nobiſ- 26
cum miſericordiam ſuam: & in diebus (i) ejus
liberet nos.

MS.A. (ϑ) * καύματος, (ι) ἑστηκὼς (κ) κέδρων (λ) οἱ υἱοὶ (μ) κατέσπευδε, (ν) κυρίῳ παντοκράτορι θεῷ ὑψίστῳ. (ξ) ψαλτῳδοὶ (ο) ἐμεγαλύνθη
(π) Τότε ἐπῆρεν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ ἐκκλησίαν (ρ) καυχήσασθαι. (σ) πάντων ·· μεγάλα ποιοῦντι

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܐܝܟ ܙܝܬܐ ܫܦܝܪܬܐ ܕܣܘܟܝܗ ܪܘܪܒܢ. ܘܐܝܟ ܐܝܠܢܐ ܕܡܫܚܐ ܕܡܟܠܠ ܒܣܘܟܘܗܝ. 11
ܟܕ ܠܒܫ ܗܘܐ ܢܚܬܐ ܕܩܘܕܫܐ. ܘܡܬܥܛܦ ܗܘܐ ܢܚܬܐ ܕܫܘܒܚܐ. * ܟܕ ܢܦܩ ܗܘܐ ܠܡܩܒܠܘ 12
ܬܫܒܘܚܬܐ. ܒܝܩܪܐ ܕܚܝܠܐ ܕܡܩܕܫܐ. * ܟܕ ܡܩܒܠ ܗܘܐ ܗܕܡܐ ܕܒܣܪܐ ܡܢ ܐܝܕܝ 13
ܐܚܘܗܝ. ܘܗܘ ܩܐܡ ܥܠ ܕܪܓܐ. * ܘܟܕ ܚܕܪܝܢ ܠܗ ܐܝܟ ܟܠܝܠܐ ܐܚܘܗܝ. ܟܠܗܘܢ 14
ܒܢܝ ܐܗܪܘܢ ܒܐܝܩܪܗܘܢ. * ܘܩܘܪܒܢܐ ܒܐܝܕܝܗܘܢ. ܠܩܘܒܠ ܟܠܗ ܩܗܠܐ ܕܐܝܣܪܝܠ. 15
ܥܕܡܐ ܕܫܠܡ ܬܫܡܫܬܐ ܕܡܕܒܚܐ. ܘܠܡܫܡܠܝܘ ܩܘܕܫܐ ܒܚܕܘܬܐ ܕܩܘܕܫܐ. * ܐܘܫܛ ܠܘܬ ܡܙܓܐ 16
ܐܝܕܗ. ܘܢܣܒ ܚܡܪܐ ܥܬܝܩܐ. * ܘܐܫܕ ܠܘܬ ܓܒ ܡܕܒܚܐ ܠܪܝܚܐ ܕܢܝܚܐ. * ܘܗܝܕܝܢ 17 18
ܐܙܥܩܘ ܒܢܝ ܐܗܪܘܢ ܒܩܪܢܬܐ ܩܕܡ ܟܠܗ ܥܡܐ ܕܐܝܣܪܝܠ. ܘܐܫܡܥܘ ܩܠܐ ܥܫܝܢܐ.
ܠܡܒܪܟܘ ܩܕܡ ܟܠܗ ܥܡܐ. * ܘܟܠܗ ܥܡܐ ܢܦܠܘ ܥܠ ܐܦܝܗܘܢ ܥܠ ܐܪܥܐ ܠܡܣܓܕ ܠܐܠܗܐ 19
ܡܪܝܡܐ. * ܘܝܗܒܘ ܒܬܘܕܝܬܐ ܩܠܗܘܢ. ܘܐܬܒܣܡܘ ܐܟܚܕܐ ܒܨܠܘܬܐ. * ܘܡܟܝܠ 20 24
ܥܡܐ ܕܐܪܥܐ ܫܒܚܘ ܠܐܠܗܐ. ܕܥܒܕ ܓܒܪܘܬܐ ܒܐܪܥܐ. ܕܒܪܐ ܒܢܝ ܐܢܫܐ ܡܢ ܟܪܣܐ ܕܐܡܗܝܗܘܢ.
ܘܡܕܒܪ ܠܗܘܢ ܐܝܟ ܨܒܝܢܗ. ܢܬܠ ܠܗܘܢ ܚܟܡܬܐ ܕܠܒܐ. * ܘܢܗܘܐ ܫܠܡܐ 25
ܒܝܢܬܗܘܢ. ܘܢܬܩܝܡ ܥܡ ܫܡܥܘܢ ܚܣܕܐ. ܘܥܡ ܙܪܥܗ ܐܝܟ ܝܘܡܬܐ ܕܫܡܝܐ.

Tanquam oliva decora cujus rami ſunt in- 11
gentes, & velut arbor olei ſuis inſtructa ra-
muſculis, cùm indueret veſtes ſanctitatis,
ſeſeque accingeret indumentis gloriæ, Cùm 12
ad laudem ſuſcipiendam procederet cum de-
côre potentiæ ſanctuarii, Cùm carnis 13
membra ſumeret è manu fratrum ſuorum
ſuper gradus exiſtens, Et cingentibus il- 14
lum velut corona fratribus ejus, omnibus
Aharonis filiis cum gloria ſua, Manibus 15
oblationes tenentibus in conſpectu totius
populi Iſraelitici, donec abſolveret mini-
ſterium altaris & conſecrationem, cum læti-
tia ſanctitatis! Extendit ad craterem ma- 16
num ſuam & vinum vetus accipiens, Effu- 17
dit ad latus altaris, in odorem gratiſſimum.
Et tunc clanxerunt filii Aharonis buccinis 18
coram univerſo populo Iſraelis, & vehemen-
tem edidêre ſonitum, ad benedicendum *De-
um* in conſpectu totius populi. Et totus ſi- 19
mul populus prociderunt in facies ſuas ſu-
per terram, ad adorandum Deum, Dede- 20
runtque gratiarum actioni vocem ſuam, &
jucundati ſunt ſimul in oratione: Cæterùm 24
popule terræ, laudate Deum qui præclara
facinora patravit in orbe, qui filios homi-
num creavit ex utero matris eorum, eoſ-
que pro ſua voluntate gubernat, ad præ-
ſtandum eis ſapientiam cordis. Et ſit pax 25
inter ipſos, & ſtabiliatur cum Simeone mi-
ſericordia, & cum ſemine ipſius, tanquam
dies cœli.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* ومثل شجر الزيتون الطويلة شجوبها * ومثل شجر الدهن الملتفة قضبانها * في 11
لباسه ثياب التطهير * ورداءه رداء الكرامة * وفي خروجه يقبل المدحة * وفي عز بهاء 12
بيت الله المقدس * وياخذ اعضاء لحم الذبائح من ايدي اخوته * وهو واقف في صدر 13
الصفوف * واخوته يحوطون به شبه الاكليل * جميع اولاد هارون بكراماتهم * والقرابين 14 15
بايديهم * يقابلونهما جميع بني اسراييل * حتى يفرغوا من خدمة المذبح والبيت * ومن
طهارة القدس بالفرح العظيم * ومد يده الى القسط * واخذ خمرا عتيقا * وصبه على 16 17
المذبح لريح الراحة والكرامة * وعند ذلك نادى بنو هارون بالقرن تجاه الشعب اسراييل * 18
واسمعوا بصوت رفيع ليمجدوا الرب امام الشعب * وخروا على الارض على وجوههم * 19
وسجدوا جميع الشعب * ورفعوا اصواتهم بالشكر * وتمموا جميعا بالصلوة * فسبحوا 24
شعب الارض للرب الذي صنع العجايب * انه خالق الناس من بطون امهاتهم * ويسوسهم
برحمته ومسرته * ويوتيهم الحكمة والعقل * ويجري السلام بينهم * ويثبت الرافة والرحمة 25
مع سمعون وذريته كعدد ايام السماء *

Ut oleam arborem proceris vigentem 11
ramis, & ut arborem olei ſuis crebram
ſurculis, dum indueretur veſtibus ſancti-
ficationis, dum accingeretur amictu
gloriæ, Dum egrederetur ad accipiendam 12
laudem, & majeſtate decoris ſacratiſſi-
mæ domûs Dei fulgeret, *Dum accipe-* 13
ret membra carnis victimarum de ma-
nibus fratrum ſuorum anteſtans ordini-
bus, Et fratribus eum veluti corona 14
cingentibus, omnibus inquam *filiis Ha-*
ronis cum magnificentiis ſuis, Mani- 15
bus oblationes geſtantibus, ſtantibus ex
amborum adverſo cunctis Iſraclitis, do-
nec altaris ædiſque miniſterium, &
ſanctuarii mundationem ſummâ cum
lætitia abſolverent. Et manum ſuam 16
porrexit ad craterem, vinumque vetus
accipiens, Effudit illud ſuper altare 17
in odorem quietis & honoris. Tum et- 18
iam filii Haronis buccinâ clanxêre co-
ram populo Iſraele, altámque edidêre
vocem glorificandi causâ Domini co-
ram populo: Et humi procumbentes 19
ſuper facies ſuas adoraverunt univer-
ſus populus, vocéſque ſuas cum gratia-
rum actione attollentes, ſimul oblectati
ſunt in oratione. Laudaverunt igitur 24
populus terræ Dominum qui prodigia
fecit, quòd homines creet ex uteris ma-
trum ſuarum, miſericorditer, & ad ar-
bitrium ſuum regat eos, ſapientiam at-
que prudentiam concedat eis, Pacém- 25
que inter eos immittat, & clementiam
atque miſericordiam erga Simeonem ac
progeniem ejus confirmet, quâ firmita-
te perdurant ſunt dies cœli

Verſio VULG. LAT.

27 Duas gentes odit anima mea : tertia autem non eſt gens,
28 quam oderim : Qui ſedent in monte Seir, & Philiſthiim,
29 & ſtultus populus qui habitat in Sichimis. Doctrinam
ſapientiæ & diſciplinæ ſcripſit in codice iſto Jeſus filius
Sirach Jeroſolymita, qui renovavit ſapientiam de
30 corde ſuo. Beatus, qui in iſtis verſatur bonis : qui
31 ponit illa in corde ſuo, ſapiens erit ſemper. Si enim
hæc fecerit, ad omnia valebit : quia lux Dei, veſtigium
ejus eſt.

CAP. LI.

1 ORatio Jeſu filii Sirach : Confitebor tibi, Domine rex,
2 & collaudabo te Deum ſalvatorem meum. Confitebor
nomini tuo : quoniam adjutor & protector factus es
3 mihi, Et liberâſti corpus meum à perditione, à laqueo
linguæ iniquæ, & à labiis operantium mendacium, &
4 in conſpectu aſtantium factus es mihi adjutor. Et liberâſti
me ſecundùm multitudinem miſericordiæ nominis
5 tui à rugientibus, præparatis ad eſcam. De manibus
quærentium animam meam, & de portis tribu-
6 lationum, quæ circumdederunt me : A preſſura flammæ
quæ circumdedit me, & in medio ignis non ſum
7 æſtuatus : De altitudine ventris inferi, & à lingua
coinquinata, & à verbo mendacii, à rege iniquo, &
8 à lingua injuſta : Laudabit uſque ad mortem anima mea
9 Dominum. Et vita mea appropinquans erat in inferno
10 deorſùm. Circumdederunt me undique, & non erat
qui adjuvaret. Reſpiciens eram ad adjutorium hominum,
11 & non erat. Memoratus ſum miſericordiæ tuæ, Do-
12 mine, & operationis tuæ, quæ à ſeculo ſunt : Quoniam
eruis ſuſtinentes te, Domine, & liberas eos de
manibus gentium.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

27 † Ἐν δυσὶν ἔθνεσι προσώχθισεν ἡ ψυχή μου, † καὶ τὸ τρίτον οὐκ ἔστιν
28 ἔθνος. † Οἱ καθήμενοι ἐν ὄρει Σαμαρείας, (τ) Φυλιστιεὶμ, † καὶ ὁ λαὸς
29 (υ) μωρὸς ὁ κατοικῶν ἐν Σικίμοις. † Παιδείαν συνέσεως
καὶ ἐπιστήμης † ἐχάραξα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ, Ἰησοῦς υἱὸς Σιρὰχ
(φ) Ἱεροσολυμίτης, † ὃς ἀνώμβρησε σοφίαν ἀπὸ καρδίας αὐτοῦ.
30 † Μακάριος ὃς ἐν τούτοις ἀναστραφήσεται, (ψ) καὶ ὁ θεὶς αὐτὰ ἐπὶ καρ-
31 δίαν αὐτοῦ σοφισθήσεται. † Ἐὰν γὰρ (χ) αὐτὰ ποιήσῃ, πρὸς πάντα
ἰσχύσει, ὅτι φῶς κυρίου τὸ ἴχνος αὐτοῦ.

MS. A. (τ) καὶ Φυλιστιεὶμ, (υ) ὁ μωρὸς (φ) Ἐλεάζαρ ὁ Ἱεροσολυμίτης, (ψ) καὶ θεὶς (χ) ταῦτα

ΚΕΦ. να΄.

ΠΡΟΣΕΥΧΗ ἸΗΣΟΥ ὙΙΟΥ ΣΕΙΡἈΧ.

1 (α) † Ἐξομολογήσομαί σοι κύριε βασιλεῦ, † καὶ αἰνέσω (β) σε θεὸν
2 τὸν σωτῆρά μου. † Ἐξομολογοῦμαι τῷ ὀνόματί σου, † ὅτι σκεπαστὴς
3 καὶ βοηθὸς ἐγένου μοι, † Καὶ ἐλυτρώσω τὸ σῶμά μου ἐξ ἀπωλείας,
καὶ ἐκ παγίδος διαβολῆς γλώσσης, † ἀπὸ χειλέων ἐργαζομένων
4 ψεῦδος, καὶ ἔναντι τῶν παρεστηκότων † ἐγένου (γ) μοι βοηθὸς, Καὶ ἐλυ-
τρώσω με, † κατὰ τὸ πλῆθος ἐλέους καὶ ὀνόματός σου, † ἐκ βρυγμῶν
5 (δ) ἑτοίμων εἰς βρῶμα, † Ἐκ χειρὸς ζητούντων τὴν ψυχήν μου, † ἐκ
6 πλειόνων θλίψεων ὧν ἔσχον, † Ἀπὸ πνιγμοῦ (ε) πυρὸς κυκλόθεν,
7 † καὶ ἐκ μέσου πυρὸς οὗ οὐκ ἐξέκαυσα, Ἐκ βάθους κοιλίας ᾅδου,
† καὶ ἀπὸ γλώσσης ἀκαθάρτου, καὶ λόγου ψευδοῦς, † Βασιλεῖ διαβολὴ
8 γλώσσης ἀδίκου. † Ἤγγισεν ἕως θανάτου ἡ ψυχή μου, † Καὶ ἡ
9 ζωή μου ἦν σύνεγγυς ᾅδου κάτω. † Περιέσχον με πάντοθεν, καὶ οὐκ
10 ἦν ὁ βοηθῶν· † (ζ) ἐμβλέπων εἰς ἀντίληψιν ἀνθρώπων, καὶ οὐκ ἦν.
11 † Καὶ ἐμνήσθην τοῦ ἐλέους σου κύριε, † καὶ τῆς ἐργασίας σου τῆς
12 ἀπ᾽ αἰῶνος· † Ὅτι (η) ἐξαιρῇ τοὺς ὑπομένοντάς σε, † καὶ σώζεις
αὐτοὺς ἐκ χειρὸς (θ) ἐθνῶν.

MS. A. (α) Ἐξομολογοῦμαι (β) θεὸν (γ) βοηθὸς, (δ) ἕτοιμον (ε) πυρᾶς (ζ) ἔβλεπον (η) ἐξαιρῇ (θ) ἐχθρῶν·

Cum Tranſlatione LATINA.

Duas gentes odit anima mea : tertia autem non eſt gens : Qui ſedent in monte Samariæ, (k) Philiſtiim, & ſtultus populus, qui habitat in Sicimis. Doctrinam intellectûs & ſcientiæ (l) ſcripſi in codice iſto, Jeſus filius (m) Sirach Hieroſolymita, qui diffudit ſapientiam de corde ſuo. Beatus, qui in iſtis verſabitur, & qui poſuerit illa in corde ſuo, ſapiens erit. Si enim hæc fecerit ; ad omnia valebit : quia lux Domini veſtigium ejus.

CAP. LI.

ORATIO JESU FILII SIRACH

COnfitebor tibi, Domine rex, & collaudabo te Deum ſalvatorem meum. Confiteor nomini tuo : quoniam protector & adjutor factus es mihi. Et liberâſti corpus meum à perditione, & à laqueo calumniæ linguæ, à labiis operantium mendacium : (a) & in conſpectu aſtantium factus es mihi adjutor. Et liberâſti me ſecundùm multitudinem miſericordiæ, (b) & nominis tui, à rugitibus præparatorum ad eſcam, De manu quærentium animam meam : de multis tribulationibus, quas habui : A ſuffocatione flammæ in circuitu, & de (c) medio ignis, ubi non ſum æſtuatus : Ab altitudine ventris inferni, & à lingua coinquinata, & à verbo mendacii, regi (d) calumnia linguæ injuſtæ. Appropinquavit uſque ad mortem anima mea : Et vita mea erat appropinquans inferno deorſùm. Circundederunt me undique, & non erat qui adjuvaret : (e) Reſpiciens ad adjutorium hominum ; & non erat. Et memoratus ſum miſericordiæ tuæ, Domine, & operationis tuæ, quæ à ſeculo. Quoniam eruis ſubſtinentes te, & ſalvas eos de manu gentium.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

26 ܠܬܪܝܢ ܥܡܡܝܢ ܐܬܚܡܬ ܢܦܫܝ. ܘܬܠܝܬܝܐ ܠܐ ܗܘܐ ܥܡܐ. * ܥܡܘܪܝ ܓܒܠ ܘܦܠܫܬܝܐ.
27
28 ܘܥܡܐ ܣܟܠܐ ܕܥܡܪ ܒܫܟܝܡ. * ܟܠ ܡܬܠܐ ܕܚܟܝܡܐ ܘܐܘܚܕܬܗܘܢ. ܟܬܝܒܝܢ ܒܗܢܐ
29 ܟܬܒܐ. * ܛܘܒܘܗܝ ܠܓܒܪܐ ܕܒܗܠܝܢ ܗܓܐ. ܘܝܠܦ ܠܗܝܢ. ܘܝܕܥ ܠܗܝܢ. ܘܥܒܕ
30 ܠܗܝܢ. * ܪܡܘܬܐ ܕܕܚܠܬܗ ܕܐܠܗܐ. ܥܠ ܟܠܡܕܡ ܐܬܪܝܡܬ. * ܐܬܚܒܩ ܒܗ ܒܪܝ ܘܠܐ ܬܫܒܩܝܗ.
31
1 * ܨܠܘܬܗ * ܕܒܪ * ܐܘܕܐ ܠܟ ܡܪܝܐ ܡܠܟܐ. ܘܐܫܒܚ ܫܡܟ ܡܪܝܐ ܟܠܝܘܡ.
2 * ܘܐܫܬܥܐ ܫܡܟ ܒܬܫܒܚܬܐ. ܘܣܒܪܝ ܡܢ ܥܠܡ ܡܪܝܡܐ. ܕܦܨܝܬ ܢܦܫܝ ܡܢ
3 ܡܘܬܐ. ܘܦܓܪܝ ܟܠܝܬ ܡܢ ܚܒܠܐ. * ܡܢ ܐܝܕ ܫܝܘܠ ܦܨܝܬ ܪܓܠܝ. * ܘܦܪܩܬܢܝ
4
5 ܒܣܘܓܐܐ ܕܪܚܡܝܟ. ܡܢ ܬܘܩܠܬܐ ܘܡܢ ܐܒܕܢܐ ܦܪܩܬܢܝ. * ܡܢ ܐܝܕܐ ܕܒܥܐ ܢܦܫܝ
6 ܦܪܩܬܢܝ. ܘܡܢ ܣܓܝܐܐ ܕܐܘܠܨܢܝ ܦܨܝܬܢܝ. * ܘܡܢ ܫܠܗܒܝܬܐ ܕܢܘܪܐ ܕܐܚܕܬܢܝ.
8
9 * ܥܕܡܐ ܠܫܝܘܠ ܡܛܬ ܢܦܫܝ. * ܘܚܝܝ ܠܡܘܬܐ ܩܪܒܘ. * ܘܐܬܦܢܝܬ ܠܡܥܕܪܢܝ
10
11 ܘܠܝܬ. ܘܣܟܝܬ ܠܡܣܡܟܢܝ ܘܠܐ ܐܫܟܚܬ. * ܘܐܬܕܟܪܬ ܪܚܡܘܗܝ ܕܡܪܝܐ. ܘܛܝܒܘܬܗ ܕܡܢ ܥܠܡ.
12 * ܕܡܦܨܐ ܠܟܠ ܕܡܬܟܠܝܢ ܥܠܘܗܝ. ܘܦܪܩ ܠܗܘܢ ܡܢ ܡܢ ܕܐܥܫܢ ܡܢܗܘܢ.

Duas gentes faſtidit anima mea, & tertia non eſt gens : Habitatores Gebel, & Palæſtinos, & populum ſtultum degentem in Sichim. Omnes ſapientum ſententiæ & ænigmata eorum ſcripta ſunt in hoc libro. Beatus vir qui hæc meditatur, addiſcit, novit, et exequitur. Celſitudo, religionis Dei eſt ; *& hæc* ſuper omnia exaltata eſt. Intuere eam fili mi, & ne deſeras illam.

CAP. LI.

GRatias agam tibi Domine rex, & laudabo nomen tuum Domine, ſingulis diebus. Nomenque tuum cum canticis enarrabo, fiducia mea ab æterno, Altiſſime, quòd eripueris animam meam de morte, & corpus meum à corruptione prohibueris : De manu inferi liberaveris pedes meos, Et pro multitudine miſerationum tuarum me redemeris : ab offendiculo & interitu me ſalvaveris, De manu quærentis animam meam eripueris me, meque à plurimis afflictionibus meis liberaveris, Et à flamma ignis, quæ me circundedit. Ad infernum uſque devenerat anima mea, Et ſpiritus meus ad mortem appropinquârat. Retro me converti ut auxilium nanciſcerer, & fulcientem expectavi, nec adfuit. Tum Domini miſerationum ac beneficiorum quæ à ſeculo ſunt, recordatus ; Quòd omnes in ſe confidentes liberet, & ab eo qui potentior eſt ipſis, eripiat.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

26 * في امتين من الناس يحمى كرب روحي * والثالثة ليست بامة * سكان جبيل * والفلسطينيين *
27
28 والشعب الجاهل الساكن في اشكيم * جميع امثال الحكماء واحاديثهم * مكتوبة في هذا
29 الكتاب * فطوبا للرجل المهتم بهذه الاشياء * ويتعلمها ويحكمها ويعقلها * عز الله ومجده
30
31 على * وارتفعت من جميع الاشياء * تشبث بها يا بني * ولا تبغضها *

* الفصل الحادي والخمسون *

1 * اللهم الملك العلي اشكرك وامجدك * واسبح لاسمك ربنا كل يوم * اذكر اسمك بالمدحة
2 نعمي ورجاي من الدهر العلي * انك خلصت نفسي من الموت * ومنعت لحمي من الفساد *
3 * وفكيت قدمي من الهاوية * وخلصتني بكثر رحمتك * وانقذتني من العثر والهلاك *
4
5
6 * وفكيتني من يدي من يطلب نفسي * وروحت عني كثر همومي واحزاني * ومن لهيب
8
9 النار التي احاطت بي * بلغت نفسي الى الهاوية * واشرفت الى الموت * والتفت لاطلب عونا *
10
11 وتلبثت من يدعمني * ولم اجد * وذكرت نعم الله * ورحمته التي منذ قديم الدهر * المنقذ
12 المتكلين عليه * ويخلصهم ممن هو اشد منهم

Ob duas hominum gentes agitatur mæſtitia ſpiritûs mei, & tertia non eſt gens. Incolas Gjobail, Paleſtinos, & populum ſtultum habitantem in Secem. Omnia ſapientum proverbia & ſententiæ ſcriptæ ſunt in hoc libro. Beatus vir qui ſtudet rebus iſtis, diſcit, poſſidet, & percipit eas. Majeſtas & gloria Dei res omnes ſuperat & antecellit. Adhæreto illi fili mi, & ne oderis illam.

CAP. LI.

DEus rex altiſſime, gratias ago tibi, teque glorifico, & nomen tuum Domine noſter, ſingulis diebus celebro : Nomenque tuum cum laude memorabo : fiducia mea & ſpes mea ab ævo ſublimi. Tu enim animã meam à morte ſervâſti, & carnem meam à corruptione exemiſti : Pedes meos à fovea liberâſti. Salvâſti me pro multitudine miſericordiæ tuæ, & ab offenſaculo & exitio eripuiſti : Dimiſiſti me de manibus quærentium animam meam, & curarum atque mœrorum meorum copiam mihi levâſti, Et à flamma ignis, quæ me obſidebat liberâſti. Ad foveam uſque devenerat anima mea, Et mors mihi imminebat. Converti me autem ad petendum auxilium, & expectavi qui fulciret, ſed non reperi. Tum recordatus ſum favorum & miſericordiæ quæ inde ab antiquo ſeculo, Redimentis eos qui freti ſunt ipſo, eo quòd vindicantis ab eo qui fortior eſt ipſis.

Verſio VULG. LAT.

13 Exaltâſti ſuper terram habitationem meam, & pro mor-
14 te defluente deprecatus ſum. Invocavi Dñm patrem
Dñi mei, ut non derelinquat me in die tribulationis meæ,
15 et in tempore ſuperborum ſine adjutorio. Laudabo no-
men tuum aſſiduè, & collaudabo illud in confeſſione, &
16 exaudita eſt oratio mea. Et liberâſti me de perditi-
17 one, & eripuiſti me de tempore iniquo. Propterea con-
fitebor, & laudem dicam tibi, & benedicam nomini
18 Domini. Cùm adhuc junior eſſem, priuſquam oberra-
19 rem, quæſivi ſapientiam palàm in oratione mea. Ante
templum poſtulabam pro illa, & uſque in noviſſimis
20 inquiram eam. Et effloruit tanquam præcox uva, Læ-
tatum eſt cor meum in ea. Ambulavit pes meus iter
21 rectum, à juventute mea inveſtigabam eam. Inclinavi
22 modicè aurem meam, & excepi illam. Multam inve-
23 ni in meipſo ſapientiam, & multùm profeci in ea. Dan-
24 ti mihi ſapientiam, dabo gloriam. Conſiliatus ſum e-
nim ut facerem illam: zelatus ſum bonum, & non con-
25 fundar. Colluctata eſt anima mea in illa, & in facien-
26 do eam confirmatus ſum. Manus meas extendi in altum,
27 & inſipientiam ejus luxi. Animam meam direxi ad il-
28 lam, & in agnitione inveni eam. Poſſedi cum ipſa cor
29 ab initio: propter hoc non derelinquar. Venter me-
us conturbatus eſt quærendo illam: propterea bonam
30 poſſidebo poſſeſſionem. Dedit mihi Dominus linguam
31 mercedem meam: & in ipſa laudabo eum. Appro-
piate ad me indocti, & congregate vos in domum
32 diſciplinæ. Quid adhuc retardatis? & quid dicitis in
33 his? animæ veſtræ ſitiunt vehementer. Aperui os me-
um, & locutus ſum; Comparate vobis ſine argento,
34 Et collum veſtrum ſubjicite jugo, & ſuſcipiat anima
veſtra diſciplinam: in proximo eſt enim invenire
eam.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

13 † Καὶ ἀνύψωσα (″) ἐπὶ γῆς ἱκετείαν μου, † καὶ (ι) ὑπὲρ θανάτου ῥύσεως
14 ἐδεήθην. † Ἐπεκαλεσάμην κύριον πατέρα κυρίου μου, † μή με ἐγκα-
ταλιπεῖν ἐν ἡμέραις θλίψεως, † ἐν καιρῷ ὑπερηφάνων ἀβοηθησίας.
15 † Αἰνέσω τὸ ὄνομά σου ἐνδελεχῶς, † καὶ ὑμνήσω ἐν ἐξομολογήσει·
16 † καὶ εἰσηκούσθη ἡ δέησίς μου. † Ἔσωσας γάρ με ἐξ ἀπωλείας, † καὶ
17 (κ) ἐξείλου με ἐκ καιροῦ πονηροῦ. † Διὰ τοῦτο (λ) ἐξομολογήσομαι
18 καὶ αἰνέσω σοι, καὶ εὐλογήσω τῷ ὀνόματι κυρίου. † Ἔτι ὢν νεώ-
τερος, πρὶν ἢ πλανηθῆναί με, † ἐζήτησα σοφίαν προφανῶς ἐν
19 προσευχῇ μου. † Ἔναντι ναοῦ ἠξίουν περὶ αὐτῆς, † καὶ ἕως ἐσχάτων
20 ἐκζητήσω αὐτήν, † ἐξ ἄνθους (″) ὡς περκαζούσης σταφυλῆς· † (″) Εὐ-
φράνθη ἡ καρδία μου ἐν αὐτῇ, † ἐπέβη ὁ πούς μου ἐν εὐθύτητι· † ἐκ
21 νεότητός μου (μ) ἴχνευσα αὐτήν. † Ἔκλινα ὀλίγον τὸ οὖς μου, καὶ
22 ἐδεξάμην, † Καὶ πολλὴν εὗρον ἐμαυτῷ παιδείαν. † Προκοπὴ ἐγένετό
23 μοι ἐν αὐτῇ. † Τῷ διδόντι (ν) μοι σοφίαν, δώσω δόξαν. † Διενοήθην
24 γὰρ τοῦ (ξ) ποιῆσαι αὐτήν, † καὶ ἐζήλωσα τὸ ἀγαθόν, καὶ οὐ μὴ αἰσχυνθῶ.
25 † (ο) Διαμεμάχηται ἡ ψυχή μου ἐν αὐτῇ, καὶ ἐν ποιήσει (π) λιμοῦ διηκρι-
26 βωσάμην. † Τὰς χεῖράς μου ἐξεπέτασα πρὸς ὕψος, † καὶ τὰ
27 ἀγνοήματα αὐτῆς ἐπένθησα. † Τὴν ψυχήν μου κατεύθυνα
28 εἰς (ρ) αὐτήν, † Καρδίαν ἐκτησάμην (σ) μετ' αὐτῶν ἀπ' ἀρχῆς, † καὶ ἐν
καθαρισμῷ εὗρον αὐτήν· † διὰ τοῦτο οὐ μὴ (τ) ἐγκαταλειφθῶ·
29 † Καὶ ἡ κοιλία μου ἐταράχθη (υ) ἐκζητῆσαι αὐτήν. † διὰ τοῦτο ἐκτη-
30 σάμην ἀγαθὸν κτῆμα. † Ἔδωκε κύριος γλῶσσάν (φ) μοι μισθόν
31 μου, † καὶ ἐν αὐτῇ αἰνέσω αὐτόν. † Ἐγγίσατε πρός με ἀπαίδευτοι,
32 † καὶ (χ) αὐλίσθητε ἐν οἴκῳ παιδείας. † (ψ) Διότι ὑστερεῖτε ἐν τούτοις,
33 † καὶ αἱ ψυχαὶ ὑμῶν διψῶσι σφόδρα; † Ἤνοιξα τὸ στόμα μου,
34 καὶ ἐλάλησα, † Κτήσασθε ἑαυτοῖς ἄνευ ἀργυρίου. † Τὸν τράχηλον
ὑμῶν ὑπόθετε ὑπὸ ζυγόν, † καὶ ἐπιδεξάσθω ἡ ψυχὴ ὑμῶν παιδείαν·
† ἐγγύς ἐστιν εὑρεῖν αὐτήν.

Et exaltavi ſuper terram ſupplicationem meam, 13
& pro mortis liberatione deprecatus ſum. In- 14
vocavi Dominum patrem Domini mei, ut non
derelinquat me in diebus tribulationis, in
tempore ſuperborum deſtitutionis. Laudabo no- 15
men tuum aſſiduè, & collaudabo in confeſſione.
Et exaudita eſt oratio mea. Salvâſti enim me 16
de perditione, & eripuiſti me de tempore iniquo.
Propterea confitebor, & laudem dicam tibi, & 17
benedicam nomen Domini. Cùm adhuc junior 18
eſſem, priuſquàm oberrarem; quæſivi ſapi-
entiam palàm in oratione mea: Ante templum 19
poſtulabam pro illa: & uſque in noviſſima
inquiram eam. Ex flore tanquam matureſcen-
tis uvæ, Lætatum eſt cor meum in ea: aſcen- 20
dit pes meus in rectitudine: à juventute mea
(f) inveſtigavi eam. Inclinavi modicè aurem 21
meam, & excepi, Et multam inveni mihi 22
doctrinam: profectus eſt mihi factus in ea.
Danti mihi ſapientiam dabo gloriam. Con- 23
ſiliatus ſum enim, ut facerem illam: & ze- 24
latus ſum bonum, & non confundar. Colluctata 25
eſt anima mea in illa, & (g) in ſatietate famis
diligenter egi. Manus meas extendi in altum, 26
& ignorantias ejus (h) luxi. Animam meam di- 27
rexi ad illam: Cor acquiſivi (i) cum eis ab in- 28
itio, & in purificatione inveni eam. Propter
hoc non derelinquar: Et venter meus contur- 29
batus eſt quærendo eam. Propterea bonam poſſedi
poſſeſſionem. Dedit Dominus linguam mihi mer- 30
cedem meam: & in ea laudabo eum. Appro- 31
piate ad me indocti, & commoramini in domo
diſciplinæ. Quid tardatis (k) in his, & animæ 32
veſtræ ſitiunt vehementer? Aperui os meum, & 33
locutus ſum; Comparate vobis ſine argento.
Collum veſtrum ſubjicite jugo: & ſuſcipiat 34
anima veſtra diſciplinam: in proximo eſt in-
venire eam.

MS. A. (″) ἀπὸ (ι) ἀπὸ θανάτου (κ) ἐξελοῦμαι ἐκ χειρὸς πονηροῦ, καὶ σὺ ἰδοῦμαι. Διὰ (λ) ἐξομολογήσομαί σοι, καὶ αἰνέσω (″) ἕως (″) Ηὐφράνθη (μ) ἴχνευον αὐτήν. (ν) σοφίαν, (ξ) ποιῆσαί με αὐτήν, (ο) Διαμεμάχισται (π) μου διηκριβωσάμην. (ρ) αὐτήν, καὶ ἐν καιρῷ θερισμοῦ εὗρον αὐτήν. Καρδίαν (σ) μετ' αὐτῆς ἀπ' ἀρχῆς· διὰ τοῦτο (τ) ἐγκαταλειφθῶ· (υ) τὸ ἐκζητῆσαι (φ) μου (χ) αὐλισθήσεσθε (ψ) Τί ὅτι ὑστερεῖτε, λέγετε ἐν

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

13 14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 18 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
23 24 [illegible]
25 [illegible]
26 27 [illegible]
28 29 [illegible]
30 31 [illegible]
32 [illegible]
33 34 [illegible]
35 [illegible]
[illegible]

Suſtuli è terra vocem meam, ac deprecatus 13
ſum, Et invocavi patrem meum ab alto, 14
dicens, Domine fortiſſime ac ſalvator, ne me
deſeras in die tribulationis calamitoſæ. Lau- 15
dabo nomen tuum aſſiduè, & memoriam
tuam canticis recolam. Tunc audivit Do-
minus vocem meam, & ſupplicationem me-
am admiſit, Ab omni malo me liberavit, 16
omnique calamitate exemit. Propterea gra- 17
tias agam, laudabo, benedicam nomini ejus 18
ſancto. Adhuc juvenis oblectatus ſum eo,
& quæſivi eum. Pes meus rectà inceſſit 20
Domine mi, & pueritiâ meâ doctrinam
didici. Preces ejus fudi cùm parvulus 21
eſſem, Multamque comparavi doctrinam. 22
Jugum ejus mihi fuit honori; Quapropter 23
præceptori meo gratias agam. Benefacere 24
decrevi, nec me retractabo, quoties id po-
tuero. Abhæſit illi anima mea, & faciem 25
meam non avertam ab illa: animum contu-
li ad eam ſectandam, & in ſeculum ſeculo-
rum non obliviſcar illius. Manus mea oſti- 26
um ejus aperuit. Perluſtravi eam, & intel- 27
lexi illam, & in puritate inveni illam, Et 28
cor poſſedi mihi ab initio: Propterea non 29
dimittam illam. Viſcera mea quaſi clibanus 30
exardeſcunt *cupiditate* aſpiciendi eam: pro-
pterea pro optima poſſeſſione acquiſivi eam.
Dominus meus linguæ meæ mercedem dedit; 31
quapropter labiis meis laudabo illum. De- 32
flectite ad me inſipientes, inque domo diſci-
plinæ commoramini. Uſquequo his deficie- 33
mini, & erit anima veſtra penitùs ſitibunda?
Ore meo aperto ſum locutus, Sumite vobis 34
ſapientiam abſque argento. Collum veſtrum 35
jugo ejus ſubmittite, & ſuſcipiat anima veſtra diſciplinam. Propè adeſt quærenti illam, & qui animum adjicit, inveniet illam.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

13 14 * ورفعت صوتي من الارض * صليت * ودعوت ابي من السماء * اي رب ذا الجبروت
15 والخلاص [illegible] عند الكرب وحزن المكرب * اسبح لاسمك كل حين * واذكرك
16 بالمحامد * [illegible] الرب صوتي * وانصت لتضرعي * وانقذني من كل باس
17 32 وخلصني من [illegible] * فلذلك اشكرك واحمدك * وابارك اسمك القدوس * * * يا معشر
33 الجهال فروا [illegible] العلم * حتى متى تحرمون انفسكم هذا * وانما انفسكم ظمية
34 لواحدة * اعني [illegible]ل والباطل * فتحت فمي ونطقت بالعلم * يا معشر الناس استفيدوا
35 الحكمة بلا ثمن * وادخلوا رقابكم في اصارها * لتقبل انفسكم الادب * فانها قريبة
لمن طلبها * ومن بذل نفسه للعلم علمه

* *Extuli ergò è terra vocem meam, oravi,* 13
Et invocavi patrem meum de cœlo, di- 14
cens; Pater mi, Domine poſſeſſor forti-
tudinis & ſalutis, ne me deſtituas
tempore angoris & calamitatis ærum-
noſæ. Nomen tuum ſemper laudabo, 15
teque carminibus celebrabo. Tunc au-
divit Dominus vocem meam, & ſup-
plicationem meam auſcultavit. Eri- 16
puit me ab omni miſeria, & ab omni
mœrore me liberavit. Propterea gratias 17
ago tibi, glorifico te, nomenque ſanctum
tuum benedico. O cœtus inerudito- 32
rum, verſamini in ſcientiæ ſeminariis.
Quouſque animas veſtras talibus re- 33
bus privabitis? veruntamen unum ſi-
tiunt animæ veſtræ, nempe ignoran-
tiam & falſitatem. Os meum aperui, 34
& de ſcientia locutus ſum, O cœtus
hominum, ſcientiam abſque pretio com-
parate, Veſtraſque cervices in jugum 35
ejus inducite, ut eruditionem per-
cipiant animæ veſtræ: nam proxima
eſt quærenti illam, & qui ſcientiæ ſe
dedit, aſſequitur eam.

Verſio VULG. LAT.

35 Videte oculis veſtris, quia modicùm laboravi, & in-
36 veni mihi multam requiem. Aſſumite diſciplinam in multo numero argenti, & copioſum aurum poſſidete
37 in ea. Lætetur anima veſtra in miſericordia ejus, &
38 non confundemini in laude ipſius. Operamini opus veſtrum ante tempus, & dabit vobis mercedem veſtram in tempore ſuo.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

35 † Ἴδετε ἐν ὀφθαλμοῖς ὑμῶν ὅτι ὀλίγον ἐκοπίασα, † καὶ εὗρον ἐμαυ-
36 τῷ πολλὴν ἀνάπαυσιν. † Μετάσχετε παιδείας ἐν πολλῷ ἀριθμῷ
37 ἀργυρίου, † καὶ πολὺν χρυσὸν κτήσασθε ἐν αὐτῇ. † Εὐφρανθείη ἡ ψυχὴ ὑμῶν ἐν τῷ ἐλέει αὐτοῦ, † καὶ μὴ αἰσχυνθείητε ἐν αἰνέσει αὐτοῦ.
38 † Ἐργάζεσθε τὸ ἔργον ὑμῶν πρὸ καιροῦ, † καὶ δώσει τὸν μισθὸν ὑμῶν ἐν καιρῷ αὐτοῦ. (†)

Videte oculis veſtris, quia modicùm laboravi, 35 *& inveni mihi multam requiem. Acquirite* 36 *diſciplinam in multo numero argenti: & copioſum aurum poſſidete in ea. Lætetur anima ve-* 37 *ſtra in miſericordia ejus: & non confundamini in laude ipſius. Operamini opus veſtrum* 38 *ante tempus: & dabit mercedem veſtram in tempore ſuo.*

(†) MS. A. Σοφία Ἰησοῦ υἱοῦ Σειράχ.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܚܙܘ ܒܥܝ̈ܢܝܟܘܢ. ܕܩܠܝܠ ܐܪܕܘܬܗ ܥܡܠܬ ܒܗ̇. ܘܐܫܟܚܬܗ̇ ܣܓܝ. * ܫܡܥܘ 36
37 ܡܠܦܢܘܬܝ ܟܕ ܙܥܘܪܐ. ܘܣܐܡܐ ܘܕܗܒܐ ܬܩܢܘܢ ܒܝ. * ܬܚܕܐ ܢܦܫܟܘܢ ܒܬܝܒܘܬܝ. 38
ܘܠܐ ܢܒܗܬܘܢ ܒܬܫܒܚܬܝ. * ܥܒܕܘ ܥܒܕܝܟܘܢ ܠܐ ܒܙܒܢܗ. ܘܢܬܝܗܒ ܠܟܘܢ ܐܓܪܟܘܢ 39
ܒܙܒܢܗ. ܒܪܝܟ ܐܠܗܐ ܠܥܠܡ. ܘܡܫܒܚ ܫܡܗ ܠܕܪ ܕܪܝܢ.

ܫܠܡܬ ܚܟܡܬܐ ܕܒܪ ܐܣܝܪܐ. ܕܥܣܪܝܢ ܪ̈ܫܝܢ. ܘܠܐܠܗܐ ܫܘܒܚܐ ܠܥܠܡܝܢ.

Aſpicite oculis veſtris: parum enim in ea laboravi, eamque multùm acquiſivi. Audite doctrinam meam licet exiguam, & argentum & aurum per me poſſidebitis. Lætetur anima veſtra de pœnitentia mea, & ne pudeat vos canticorum meorum. Operamini opus veſtrum extra tempus, & dabitur vobis merces veſtra tempeſtivé. Benedictus Deus in ſeculum, & laudabile nomen ejus in generationem generationum.

Sapientiæ filii Aſiro viginti capitibus contentæ Finis. Deo autem gloria in ſecula.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* فانظروا باعينكم * لاني انما طلبتها قليلا فاصبتها كثيرا * اسمعوا يا معشر الناس 36 37
علمي بكلام يسير * وتقتنوا اداء الذهب والفضة * ولتطرب انفسكم بتوبتي * فلا تخزوا 38
بمحامدي * اعملوا عملكم بلا خيانة * وتوفوا اجركم في حينه * تبارك الله ابدا * والشكر 39
لاسمه الى الابد امين *

* والسبح لله دايما * وعلينا رحمته اجمعين *

Videte oculis veſtris: parum enim quæſivi eam, multúmque inveni. Audite ô cœtus hominum doctrinam meam brevi ſermone, & aureas argenteáſque ſententias poſſidebitis. Geſtiant animæ veſtræ de pœnitentia mea, & laudationes meas ne erubeſcatis. Opus veſtrum præter tempus operamini, & merces veſtra tempeſtivè rependetur vobis. Benedictus ſit ſemper Deus, & gratiarum actio nomini ipſius in æternum, Amen.

LAUS DEO SEMPER,
Ejuſque miſericordia ſuper nos omnes.

EPISTOLA
PRIMA ET SECUNDA
BARUCHI,
ET EPISTOLA
JEREMIÆ.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

Hæc EPISTOLA quæ extat in Edit. PARISIENSI differt omnino a VULGATA & LXX. Aliam ergo quæ cum LAT. & GRÆC. convenit, illic adjunximus ex MSS. Syr. USS. & POC.

EPISTOLA PRIMA BARUCHI SCRIBÆ.

CAPUT I.

Atque hi ſunt ſermones quos miſit Baruch filius Neriæ ad novem tribus ac dimidiam quæ erant trans fluvium Euphratem: & hæc ſcripta erant in ea *epiſtola*. Sic dicit Baruch Neriæ filius; Fratribus captivis miſericordiam & pacem. Memor, fratres mei, dilectionis ejus qui creavit nos, quâ nos anteà dilexit, nec unquam nos odit, licèt nos caſtigaverit; & verè cognoſcens quòd ecce colligati ſumus omnes duodecim tribus eodem vinculo, utpote ab uno eodemque patre geniti: Ideò magis ſtudui relinquere vobis verba hujus epiſtolæ antequam morerer, tum ut conſolationem perciperetis in malis quæ vobis acciderunt, tum etiam ut doleatis de malo quod contigit fratribus veſtris, tum demùm ut juſtificetis judicium ejus qui ſententiam captivitatis in vos tulit: (minus enim eſt quod paſſi eſtis quàm quod feciſtis:) ut poſtremis temporibus inveniamini digni majoribus veſtris. Si nimirùm animo cenſeatis hæc, vos in bonum veſtrum nunc eſſe paſſos, ne poſtremò judicaremini & ſuppliciis deputaremini; tunc recipietis ſpem æternam: ſi præſertim auferatis è corde veſtro errorem vanum propter quem hinc demigrâſtis. Si enim hæc ita feceritis, ſemper recordabitur veſtri is qui ſingulis temporibus causâ noſtri pollicitus eſt iis qui præſtantiores nobis erant, ſe non in perpetuum obliturum noſtri aut derelicturum nos, ſed multâ clementiâ denuò collecturum eos qui diſperſi ſunt. Itaque fratres mei, ſciendum vobis eſt primùm quid acciderit Sioni: quòd ſcilicet aſcenderit contra nos Nebuchadnoſar rex Babylonis. (Nam quia peccavimus in eum qui fecit nos, neque ſervavimus præcepta quæ mandaverat nobis; etiam nobis accidit quod contigit vobis, ac multò quidem magis cruciat nos caſus noſter.) Jam inquam fratres mei, notum facio vobis quum obſediſſent hoſtes urbem, miſſos fuiſſe angelos Altiſſimi, deſtruxiſſe arces mœnium fortiſſimorum, & evertiſſe angulos muniſſimos illos ferreos qui evelli non poterant. Veruntamen vaſa quædam vaſorum ſanctuarii abſconderunt, ne comprehenderentur ab hoſtibus: & quum hæc feciſſent, tunc tradiderunt hoſtibus mœnia jam everſa, domum direptam, templum ſuccenſum, & populum devictum ubi traditus fuiſſet: Ne gloriarentur inimici ac dicerent, Tanto robore excelluimus, ut vel ipſam domum Altiſſimi bello deſtruxerimus. Præterea fratres veſtros vinctos abduxerunt Babylonem, ibique collocârunt; adeóque remanſimus hîc admodùm pauci. Hic eſt dolor quem ſcribo vobis: nam optimè novi quòd magnam afferebat vobis conſolationem habitatio Sionis. Quò certiores eratis eam eſſe fœlicem, tantò quidem major fuit dolor quo affecti eſtis quòd ab ea receſſeritis. Verùm quoad conſolationem, audite verbum: Equidem lugenti mihi Sionem, & miſericordiam petenti ab Altiſſimo, ac dicenti; Quouſque tandem hæc perdurabunt nobis, & incunctanter advenient nobis mala iſta quæ fecit Potentiſſimus ſecundùm miſericordiam ſuam, & Altiſſimus pro magnitudine clementiæ ſuæ? revelavit mihi verbum ut conſolarer, & oſtendit mihi viſiones ut ampliùs non dolerem, notum fecit mihi ſecretum temporum, & momentorum adventum indicavit mihi. Propterea fratres mei, ſcribo vobis, ut conſolemini à multitudine mœroris veſtri. Noveritis autem omninò ulturum nos factorem noſtrum à cunctis hoſtibus noſtris eodem prorſus modo quo fecerunt nobis; item valdè propinquum eſſe finem quem facturus eſt Altiſſimus, & miſerationes ejus ut veniant; neque procul diſtare terminum judicii ejus.

* ܐܓܪܬܐ ܩܕܡܝܬܐ ܕܒܪܘܟ ܣܦܪܐ *

* ܩܦܠܐܘܢ * ܐ *

[illegible]

ܗܐ ܓܝܪ ܚܙܝܢܢ ܗܫܐ ܣܘܓܐܐ ܕܡܨܠܚܢܘܬܗܘܢ ܕܥܡܡܐ. ܟܕ ܗܢܘܢ ܡܪܫܥܝܢ. ܐܠܐ
ܠܠܗܓܐ ܗܘ ܕܡܝܢ. ܘܚܙܝܢܢ ܣܘܓܐܐ ܕܫܘܠܛܢܗܘܢ. ܟܕ ܗܢܘܢ ܡܥܘܠܝܢ. ܐܠܐ
ܠܢܘܛܦܬܐ ܕܡܝܢ. ܘܚܙܝܢܢ ܬܘܩܦܐ ܕܚܝܠܗܘܢ. ܟܕ ܗܢܘܢ ܠܘܩܒܠ ܚܣܝܢܐ
ܩܝܡܝܢ ܒܟܠ ܫܥܐ. ܐܠܐ ܐܝܟ ܪܘܩܐ ܡܬܚܫܒܝܢ. ܘܡܬܒܩܝܢܢ ܠܫܘܒܚܐ
ܕܪܒܘܬܗܘܢ. ܟܕ ܗܢܘܢ ܠܐ ܢܛܪܝܢ ܦܘܩܕܢܘܗܝ ܕܡܪܝܡܐ. ܐܠܐ ܐܝܟ ܬܢܢܐ ܢܥܒܪܘܢ. ܘܡܬܪܢܝܢ
ܠܫܘܦܪܐ ܕܚܝܘܬܗܘܢ. ܟܕ ܗܢܘܢ ܒܛܢܦܘܬܐ ܡܬܕܒܪܝܢ. ܐܠܐ ܐܝܟ ܥܣܒܐ ܕܝܒܫܐ
ܢܒܠܘܢ. ܘܡܬܒܩܝܢܢ ܠܥܘܫܢܐ ܕܩܫܝܘܬܗܘܢ. ܟܕ ܗܢܘܢ ܚܪܬܐ ܠܐ ܡܬܕܟܪܝܢ. ܐܠܐ
ܐܝܟ ܓܠܠܐ ܕܥܒܪܝܢ ܢܬܬܒܪܘܢ. ܘܡܬܦܢܝܢܢ ܠܫܘܦܪܐ ܕܚܝܠܗܘܢ. ܟܕ ܗܢܘܢ
ܟܦܪܝܢ ܒܛܝܒܘܬܗ ܕܗܘ ܕܝܗܒ ܠܗܘܢ. ܐܠܐ ܐܝܟ ܥܢܢܐ ܕܥܒܪܐ ܢܥܒܪܘܢ. ܡܪܝܡܐ
ܓܝܪ ܡܣܪܗܒ ܡܣܪܗܒ ܙܒܢܘܗܝ. ܘܡܝܬܐ ܡܝܬܐ ܫܥܘܗܝ. ܘܕܐܢ ܕܐܢ ܠܐܝܠܝܢ
ܕܒܥܠܡܗ. ܘܒܨܐ ܒܫܪܪܐ ܟܠܡܕܡ. ܒܥܒܕܐ ܕܟܠ ܚܛܗܝܗܘܢ ܕܡܛܫܝܢ. ܘܡܥܩܒ ܕܝܢ
ܡܚܫܒܬܐ ܟܣܝܬܐ. ܘܟܠ ܕܒܬܘܢܐ ܕܗܕܡܝܗܘܢ ܕܒܢܝܢܫܐ ܣܝܡ. ܘܠܓܠܝܐ ܡܦܩ
ܩܕܡ ܟܠ ܒܟܐܘܬܐ. ܡܛܠ ܗܢܐ ܠܐ ܢܦܠ ܠܒܢ ܥܠ ܚܕܐ ܡܢ ܗܠܝܢ ܕܩܝܡܝܢ. ܐܠܐ
ܢܣܝܒܪ ܡܣܝܒܪܢܘܬܐ. ܡܛܠ ܕܐܬܐ ܗܘ ܡܕܡ ܕܐܫܬܘܕܝ ܠܢ. ܘܠܐ ܢܚܘܪ ܗܫܐ ܒܒܘܣܡܗܘܢ ܕܥܡܡܐ.
ܐܠܐ ܢܬܕܟܪ ܡܕܡ ܕܐܫܬܘܕܝ ܠܢ ܠܚܪܬܐ. ܡܛܠ ܕܡܥܒܪܢ ܥܒܪܝܢ ܫܘܠܡܗܘܢ ܕܙܒܢܐ
ܘܕܥܕܢܐ. ܘܟܠ ܕܐܝܬ ܒܗܘܢ ܐܟܚܕܐ. ܒܫܘܠܡܗ ܕܝܢ ܕܥܠܡܐ ܗܘ ܢܚܘܐ ܚܝܠܗ ܪܒܐ
ܡܕܒܪܢܗ. ܟܕ ܟܠ ܡܕܡ ܢܐܬܐ ܠܕܝܢܐ. ܐܛܝܒܘ ܗܟܝܠ ܠܒܘܬܟܘܢ ܠܡܕܡ
ܕܡܢ ܩܕܝܡ ܗܝܡܢܬܘܢ. ܕܠܐ ܡܢ ܬܪܝܗܘܢ ܥܠܡܐ ܬܬܚܪܡܘܢ. ܕܗܪܟܐ ܐܫܬܒܝܬܘܢ. ܘܬܡܢ
ܬܫܬܢܩܘܢ.

* ܦܠܓܘܬܐ * ܒ *

* ܡܕܡ ܓܝܪ ܕܩܐܡ ܗܫܐ. ܐܘ ܕܥܒܪ. ܐܘ ܕܐܬܐ ܒܟܠܗܘܢ ܗܠܝܢ. ܐܦܠܐ
ܒܝܫܬܐ ܒܝܫܐ ܓܡܝܪܐܝܬ. ܐܦܠܐ ܛܒܬܐ ܗܝ ܡܫܡܠܝܐܝܬ ܛܒܬܐ ܐܝܬܝܗ. ܟܠ ܓܝܪ
ܚܘܠܡܢܐ ܕܗܫܐ. ܗܦܟܝܢ ܠܟܘܪܗܢܐ. ܘܟܠ ܚܝܠܬܢܘܬܐ ܕܗܫܐ. ܗܦܟܐ ܠܡܚܝܠܘܬܐ:
ܘܟܠ ܚܝܠܐ ܕܗܫܐ. ܗܦܟ ܠܙܘܥܐ. ܘܟܠ ܚܝܠܐ ܕܛܠܝܘܬܐ. ܗܦܟ ܠܣܝܒܘܬܐ
ܘܠܫܘܠܡܐ. ܘܟܠ ܫܘܦܪܐ ܕܨܒܝܘܬܐ ܕܗܫܐ. ܗܦܟ ܚܡܐ ܘܡܬܣܢܝܐ. ܘܟܠ ܫܘܠܛܢܐ
ܕܡܬܪܘܪܒܘܬܐ ܕܗܫܐ. ܗܦܟ ܠܡܘܟܟܐ ܘܠܒܗܬܬܐ ܕܫܬܩܐ. ܘܟܠ ܫܘܒܗܪܐ ܘܫܒܗܪܘܬܐ
ܕܗܫܐ. ܗܦܟܐ ܠܡܬܦܟܟܘܬܐ ܕܚܪܒܐ. ܘܟܠ ܒܘܣܡܐ ܘܦܘܢܩܐ ܕܗܫܐ. ܗܦܟ ܠܬܘܠܥܐ
ܘܠܚܒܠܐ. ܘܟܠ ܩܠܐ ܕܫܘܒܗܪܐ ܕܗܫܐ. ܗܦܟ ܠܥܦܪܐ ܘܠܫܬܩܐ. ܘܟܠ
ܩܢܝܢܐ ܕܥܘܬܪܐ ܕܗܫܐ. ܗܦܟ ܠܫܝܘܠ ܒܠܚܘܕܝܗ. ܘܟܠ ܚܛܘܦܝܐ ܕܪܓܬܐ ܕܗܫܐ.
ܗܦܟܝܢ ܠܡܘܬܐ ܕܠܐ ܨܒܝܢܗܘܢ. ܘܟܠ ܪܓܬܐ ܕܚܫܐ. ܗܦܟܐ ܠܕܝܢܐ ܕܬܫܢܝܩܐ. ܘܟܠ
ܢܟܠܐ ܘܨܢܝܥܘܬܐ ܕܗܫܐ. ܗܦܟܐ ܠܡܟܣܢܘܬܐ ܕܫܪܪܐ. ܘܟܠ ܚܠܝܘܬܐ ܕܡܫܚܐ ܕܗܫܐ.
ܗܦܟܐ ܠܕܝܢܐ ܘܠܚܝܒܘܬܐ. ܘܟܠ ܪܚܡܬܐ ܕܕܓܠܘܬܐ. ܗܦܟܐ ܠܡܚܣܕܐ ܒܫܪܪܐ. ܟܕ
ܗܟܝܠ ܟܠܗܝܢ ܗܘܝܢ ܗܫܐ. ܡܣܒܪ ܐܢܫ ܕܠܐ ܡܬܬܒܥܢ. ܒܡܠܬܐ ܕܝܢ ܟܠ ܠܫܪܪܐ ܐܬܝܐ.
ܐܢܐ ܗܟܝܠ ܗܐ ܐܘܕܥܬܟܘܢ ܟܕ ܚܝ ܐܢܐ. ܐܡܪܬ ܓܝܪ ܕܬܐܠܦܘܢ ܠܝܬܝܪܬܐ. ܦܩܕܢܝ ܓܝܪ
ܚܝܠܬܢܐ ܕܐܙܗܪܟܘܢ. ܘܐܣܝܡ ܩܕܡܝܟܘܢ ܩܠܝܠ ܡܢ ܦܘܩܕܢܐ ܕܕܝܢܗ. ܩܕܡ ܕܐܡܘܬ.
ܐܬܕܟܪܘ ܕܡܢ ܩܕܝܡ ܐܣܗܕ ܒܟܘܢ ܡܘܫܐ ܫܡܝܐ ܘܐܪܥܐ. ܘܐܡܪ. ܕܐܢ ܬܥܒܪܘܢ ܥܠ
ܢܡܘܣܐ. ܬܬܒܕܪܘܢ. ܘܐܢ ܬܛܪܘܢܝܗܝ. ܬܬܢܛܪܘܢ. ܐܦ ܐܚܪܢܝܬܐ ܐܡܪ ܗܘܐ ܠܟܘܢ. ܕܟܕ
ܐܬܟܢܫܬܘܢ ܗܘܝܬܘܢ ܐܟܚܕܐ ܬܪܥܣܪ ܫܒܛܝܢ ܒܡܕܒܪܐ. ܘܡܢ ܒܬܪ ܡܘܬܗ. ܕܫܕܝܬܘܢ
ܐܢܝܢ ܡܢܟܘܢ. ܡܛܠ ܗܢܐ ܡܛܝܗܝܢ ܠܟܘܢ. ܗܠܝܢ ܕܐܡܝܪܢ ܗܘܝ ܩܕܡܝܢ. ܘܗܫܐ ܡܘܫܐ ܐܡܪ
ܗܘܐ ܠܟܘܢ. ܥܕ ܠܐ ܢܓܕܫܢ ܠܟܘܢ. ܘܗܐ ܓܕܫ ܠܟܘܢ. ܫܒܩܬܘܢ ܓܝܪ ܢܡܘܣܐ. ܐܦ ܐܢܐ
ܗܐ ܐܡܪ ܐܢܐ ܠܟܘܢ. ܡܢ ܒܬܪ ܕܚܫܬܘܢ. ܕܐܢ ܬܫܬܡܥܘܢ ܠܗܠܝܢ ܕܐܬܐܡܪܝ ܠܟܘܢ. ܬܩܒܠܘܢ
ܡܢ ܚܝܠܬܢܐ. ܟܠ ܡܕܡ ܕܣܝܡ ܘܢܛܝܪ ܠܟܘܢ. ܬܗܘܐ ܕܝܢ ܗܕܐ ܐܓܪܬܐ. ܒܝܢܝ ܠܒܝܢܝܟܘܢ
ܣܗܕܘܬܐ. ܕܬܗܘܘܢ ܥܗܝܕܝܢ ܠܦܘܩܕܢܘܗܝ ܕܚܝܠܬܢܐ. ܐܦ ܬܗܘܐ ܠܝ ܡܦܩ ܒܪܘܚܐ ܩܕܡ
ܗܘ ܕܫܕܪܢܝ. ܘܗܘܝܬܘܢ ܥܗܝܕܝܢ ܠܢܡܘܣܐ ܘܠܨܗܝܘܢ. ܘܠܐܪܥܐ ܩܕܝܫܬܐ.
ܘܠܐܚܝܟܘܢ. ܘܠܩܝܡܐ ܕܐܒܗܝܟܘܢ. ܘܠܥܐܕܐ ܘܫܒܬܐ. ܠܐ ܬܛܥܘܢ.

Ecce quidem videmus jam multitudinẽ proſperitatis gentium, licèt ipſæ impiè agant; ſed vapori ſimiles ſunt. Intuemur multitudinem ditionis earum, quanvis ex perverſè ſe gerant; ſed guttulæ ſimiles erunt. Videmus etiam firmitatem roboris earum, licèt ipſæ Potentiſſimo reſiſtant omni momento; verùm quaſi ſputum reputabuntur. Contemplamur gloriam magnitudinis earum, quum ipſæ non ſervent præcepta Altiſſimi; at ſicut fumus elabentur. Mente concipimus nitorem vitæ earum, quanvis ipſæ turpiter ſe gerant; ſed velut herba flaccida areſcent. Conſideramus immanitatem crudelitatis earum, quum ex finis nequaquam recordentur; at quaſi fluctus labentes conterentur. Animo pervolvimus pulchritudinem potentiæ earum, licèt ipſæ negent gratiam largitoris; verùm tanquam nubes prætervolans elabentur. Nam Altiſſimus velociſſimè accelerabit tempora ſua, & quamprimùm adducet momenta ſua, ac planè judicabit eos qui ſunt in orbe ſuo: omnia veritate examinabit per quaſcunque actiones earum occultas, & exactè perveſtigabit cogitationes arcanas, & quicquid in penetralibus omnium hominis membrorum reconditum eſt, & in apertum coram omnibus hominibus cum objurgatione prodet. Quapropter ne adjiciatis animum ad ullam iſtarum rerum præſentium, ſed potiùs patienter agamus; quoniam adveniet quod promiſſum eſt nobis. Ne ſpectemus modò gentium voluptates, ſed memores ſimus eorum quæ ad finem promiſſa ſunt nobis. Nam illicò tranſituri ſunt termini temporum ac momentorum unà cum omnibus iis quæ continentur in eis, in fine verò ſeculi tunc oſtendet potentiam ſuam magnam moderator ipſius, quum omnia ad judicium venerint. Vos itaque parate corda veſtra ad ea quæ jamdudum crediſtiſtis, ne utroque ſeculo concludamini; hìc captivi, ibi cruciandi.

CAP. II.

Quod enim modò præſens eſt, aut quod præteriit, aut quod venturum eſt in his omnibus, neque malum eſt abſolutè malum, neque bonum perfectè bonum: Siquidem ſanitates omnes præſentes in morbum vertuntur, fortitudo quæque præſens vertitur in imbecillitatem, omnis potentia præſens vertitur in anxietatem, omnis vigor juventutis vertitur in ſenectutem & interitum, omnis pulchritudo decôris præſentis mutatur, flacceſcit & fit exoſa, omne dominium ſuperbum præſens vertitur in abjectionem & in pudorem ſilentii, omnis ſplendor & faſtus præſens vertitur in ruinam defectûs, omnis voluptas & jucunditas præſens vertitur in vermem & corruptionem, omnis rumor gloriæ præſentis vertitur in pulverem & ſilentium, omnis poſſeſſio divitiarum præſens revertitur ad ſolam foveam, omnes rapinæ aviditatis præſentes vertentur in mortem invitam, omnis concupiſcentia paſſionis vertetur in judicium tormenti, omnis fraus & aſtus præſens vertetur in objurgationem veritatis, omnis dulcedo unguentorum præſens vertetur in judicium & condemnationem, omnis amor falſitatis vertetur in probrum per veritatem. Cùm hæc omnia nunc fiant, putátne aliquis ea non eſſe ulciſcenda? Uno denique verbo, omnia ad veritatem ventura ſunt. Ego igitur ecce ſignificavi vobis dum vivo; dixi enim quòd virtutes addiſceretis. Nam præcepit mihi Potentiſſimus ut hortarer vos & proponerem vobis tantillum ex præcepto judicii ejus, antequàm morerer. Mementote quòd aliquando conteſtando conteſtatus eſt in vos Moſes cœlum ac terram, dicens; Si legem tranſgreſſi fueritis, diſpergemini; ſin autem ſervaveritis eam, cuſtodiemini. Sed & alia prædixit vobis, quæ quoniam dum ſimul eſſetis duodecim tribus in deſerto, poſt obitum ejus rejeciſtis à vobis; iccircò evenerunt vobis ea quæ prædicta fuerant. Nam Moſes quidem prædixerat vobis antequàm acciderent vobis, & en acciderunt vobis; dereliquiſtis enim legem. Ego etiam ecce dico vobis poſtquam paſſi eſtis; quòd ſi obtemperaveritis iis quæ dicta ſunt vobis, accipietis à Potentiſſimo quicquid repoſitum & reſervatum eſt vobis. Sit autem hæc epiſtola inter me & vos teſtimonio quòd eritis memores mandatorum Potentiſſimi; ut mihi quoque ſit excuſatio coram illo qui me miſit. Memores etiam eſtote legis, Sionis, terræ ſanctæ, & fratrum veſtrorum, Et fœderis majorum veſtrorum, ſolennitatum atque ſabbathorum ne obliviſcamini.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

Tradite hanc epiſtolam cum traditione le
gis filiis veſtris poſt vos, quemadmodum vo
bis etiam tradiderunt patres veſtri. Et jug
ter omni tempore precamini, & orate di
genter ex toto animo veſtro, ut placetur vo
bis Potentiſſimus, & non aſcribat vobi
multitudinem peccatorum veſtrorum, ſe
recordetur rectitudinis majorum veſtrorum
nam niſi pro multitudine miſerationum
ſuarum judicet nos, væ nobis omnibus ge
nitis. Præterea ſciendum vobis eſt, quo
priſcis temporibus & ævis antiquis, ma
jores illi noſtri habebant adjutores, nem
pe juſtos & prophetas ſanctos: quin etia
quum in terra noſtra eſſemus, adjuvaba
nos cùm peccaremus, & deprecabantur p
nobis eum qui fecit nos, (quippe qui fre
eſſent operibus ſuis,) & Potentiſſimus a
diebat orationem eorum, & miſereba
noſtri. Nunc autem juſti ablati ſunt,
prophetæ occubuerunt, nos etiam è ter
noſtra exivimus, & Sion ablata eſt à nob
& nihil jam reſtat nobis præter Potenti
mum & legem ipſius. Quòd ſi diriga
& diſponamus corda noſtra, recuperabi
omnia quæ amiſimus, imò multò multi
modis præſtantiora iis quæ amiſimus: q
enim amiſimus, corruptioni erant obno
quæ verò accepturi ſumus, incorruptib
ſunt. In hunc etiam modum ſcripſi fratri
noſtris Babylonem, & ipſis quoque
eadem conteſtor. Sint autem ſemper
oculos veſtros hæc omnia quæ prædicta
quoniam adhuc in ſpiritu (i. *animati*)
mus & poteſtate libertatis noſtræ. Ini
etiam Altiſſimus patienter hîc agit no
cum, notum fecit nobis quæ futura
neque abſcondit à nobis quæ ſunt even
Priuſquam ergò judex exigat quod
eſt, & veritas quod ſibi debetur, para
animum noſtrum ut accipiamus, no
accipiamur; & ut ſperemus, non ut
beſcamus; ut requieſcamus cum m
ribus noſtris, non ut cruciemur cum h
bus noſtris. Juventus enim mundi præ
iit, & vigor creaturæ jamdudum de
& ſpatium temporum perbreve eſt,
tranſierunt: proxima eſt amphora pu
& navis portui, curſus itineris urbi,
vita termino. Præterea parate vos
ad quieſcendum poſtquam navigaveritis
è navi aſcenderitis, non autem ad quieſce
dum dum iter facitis. Ecce enim quum
duxerit Altiſſimus hæc omnia, non erit il
ampliùs locus pœnitentiæ, neque termini
temporibus, neque dilatio momentis, neq
mutatio viis, neque locus precibus, neq
emiſſio poſtulationum, neque ad capeſſe
dam ſcientiam, neque condonator culp
neque locus pœnitudini, neque depreca
pro delictis, neque ſupplicatio parentu
neque oratio prophetarum, neque au
lium juſtorum. Erit *autem* illic ſente
corruptionis, iter ad ignem, & ſemita p
ducens ad gehennam. Propterea unum
aliud, una lex, unum ſeculum, & hi
in eo ſunt, omnes finem habebunt: ac
ſervabit eos quorum miſereri poterit,
mulque perdet eos qui fuerint peccatis
voluti. Quum ergò meam hanc epiſto
acceperitis, legite eam in cœtibus ve
accuratè, eamque contemplamini,
cipuè diebus jejuniorum veſtrorum: m
memores eſtote per epiſtolam iſtam, q
admodum & ego veſtri memor ſum in
& ſemper valete.

* ܫܠܡܬ ܐܓܪܬܐ ܕܒܪܘܟ *

Epiſtolæ Baruch finis.

Verſio VULG. LAT.

PROPHETIA. BARUCH.

CAPUT I.

1 ET Hæc verba libri, quæ ſcripſit Baruch filius Neriæ,
filii Maaſiæ, filii Sedeciæ, filii Sedei, filii Helciæ, in Babylonia,
2 In anno quinto, in ſeptimo die menſis, in
tempore quo ceperunt Chaldæi Jeruſalem, & ſuccenderunt
3 eam igni. Et legit Baruch verba libri hujus ad aures
Jechoniæ filii Joakim regis Juda, & ad aures univerſi
4 populi venientis ad librum, Et ad aures potentium
filiorum regum, & ad aures presbyterorum, & ad aures
populi, à minimo uſque ad maximum, eorum omnium
5 habitantium in Babylonia, ad flumen Sodi. Qui
audientes plorabant, & jejunabant, & orabant in conſpectu
6 Domini. Et collegerunt pecuniam ſecundùm
7 quod potuit uniuſcujuſque manus, Et miſerunt in Jeruſalem
ad Joakim filium Helciæ, filii Salom, Sacerdotem,
& ad Sacerdotes, & ad omnem populum, qui inventi
8 ſunt cum eo in Jeruſalem : Cùm acciperet vaſa
templi Domini, quæ ablata fuerant de templo, revocare
in terram Juda decimi die menſis Sivan, vaſa
argentea, quæ fecit Sedecias filius Joſiæ rex Juda,

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

ΒΑΡΟΥΧ.

ΚΕΦ. α΄.

1 ΚΑὶ οὗτοι οἱ λόγοι τοῦ βιβλίου, οὓς ἔγραψε Βαροὺχ υἱὸς Νηρίου,
(α) υἱοῦ Μαασαίου, (β) υἱοῦ Σεδεκίου, υἱοῦ (γ) Ἀσαδίου, υἱοῦ Χελκίου,
2 ἐν Βαβυλῶνι, Ἐν τῷ ἔτει τῷ πέμπτῳ, (δ) ἐν ἑβδόμῃ τοῦ μηνὸς,
ἐν τῷ καιρῷ, ᾧ ἔλαβον οἱ Χαλδαῖοι τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐνέπρησαν
3 αὐτὴν ἐν πυρί. Καὶ ἀνέγνω Βαροὺχ τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τούτου
ἐν ὠσὶν Ἰεχονίου υἱοῦ Ἰωακεὶμ βασιλέως Ἰούδα, καὶ ἐν ὠσὶ παντὸς
4 τοῦ λαοῦ τῶν ἐρχομένων πρὸς τὴν βίβλον, Καὶ ἐν ὠσὶ τῶν δυνατῶν,
καὶ υἱῶν (ε) τῶν βασιλέων, καὶ ἐν ὠσὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἐν ὠσὶ
παντὸς τοῦ λαοῦ, ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου (ζ), πάντων τῶν κατοικούντων
5 ἐν Βαβυλῶνι ἐπὶ (η) ποταμοῦ Σούδ. Καὶ ἔκλαιον, καὶ ἐνήστευον,
6 καὶ (θ) ηὔχοντο ἐναντίον κυρίου. Καὶ συνήγαγον ἀργύριον, (ι) καθὸ
7 ἑκάστου ἠδύνατο ἡ χεὶρ, Καὶ ἀπέστειλαν εἰς Ἱερουσαλὴμ πρὸς
Ἰωακεὶμ υἱὸν Χελκίου, υἱοῦ Σαλὼμ, τὸν ἱερέα, καὶ πρὸς τοὺς ἱερεῖς,
καὶ πρὸς πάντα τὸν λαὸν, τοὺς εὑρεθέντας μετ᾽ αὐτοῦ (κ) ἐν Ἱερουσαλὴμ,
8 Ἐν τῷ λαβεῖν αὐτὸν τὰ σκεύη οἴκου κυρίου, τὰ ἐξενεχθέντα
ἐκ τοῦ ναοῦ, ἀποστρέψαι εἰς γῆν Ἰούδα, τῇ δεκάτῃ τοῦ (λ) Σιουὰν,
σκεύη ἀργυρᾶ ἃ ἐποίησε Σεδεκίας υἱὸς Ἰωσία βασιλεὺς
Ἰούδα,

MS. A. (†) Βαροὺχ. (α)* υἱὸς (β)* υἱὸς (γ) Σαδαίου, (δ) ἑβδόμῃ (ε) τοῦ βασιλέως, (ζ) αὐτῶν, πάντων (η) τοῦ ποταμοῦ (θ) ηὔχοντο εὐχὰς ἔναντι κυρίου. (ι) καθὰ (κ) εἰς (λ) Σιουὰν,

BARUCH

CAP. I.

ET hæc verba libri, quæ ſcripſit Baruch 1
filius Neriæ, filii Maaſææ, filii Sedeciæ,
filii Aſadiæ, filii Chelciæ, in Babylone, In 2
anno quinto in ſeptima menſis, in tempore,
quo ceperant Chaldæi Hieruſalem, & incenderant
eam in igne. Et legit Baruch verba libri 3
hujus in auribus Jechoniæ filii Joacim regis
Juda, & in auribus univerſi populi venientium
ad librum, Et in auribus potentum, & 4
filiorum regum, & in auribus ſeniorum, & in
auribus univerſi populi, à parvo uſque ad magnum,
omnium habitantium in Babylone ſuper
flumen Sud. Et plorabant, & jejunabant, & 5
orabant ante Dominum. Et collegerunt argentum, 6
ſecundùm quod cujuſque potuit manus :
Et miſerunt in Hieruſalem ad Joacim filium 7
Chelciæ, filii Salom, Sacerdotem, & ad Sacerdotes,
& ad omnem populum, qui ſunt inventi
cum eo in Hieruſalem : In accipiendo ipſum 8
vaſa domûs Domini, quæ fuerant exportata
è templo, ad reducendum in terram Juda, decimâ
Sival : vaſa argentea, quæ fecerat Sedecias
filius Joſiæ rex Juda ;

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܬܘܒ ܐܓܪܬܐ ܕܬܪ̈ܬܝܢ ܕܒܪܘܟ ܣܦܪܐ *

* ܩܦܠܐܘܢ * ܐ̄ *

* ܘܗܠܝܢ ܡ̈ܠܝܗ ܕܐܓܪܬܐ ܗܕܐ. ܕܟܬܒ ܒܪܘܟ ܣܦܪܐ ܒܪ ܡܥܣܝܐ. ܒܪ ܨܕܩܝܐ. ܒܪ 1
ܣܪܝܐ ܒܪ ܚܠܩܝܐ. ܗܠܝܢ ܟܬܒ ܠܒܒܠ. * ܒܫܢܬܐ ܚܡܫ. ܒܫܒܥܐ ܒܝܪܚܐ 2
ܒܙܒܢܐ ܗܘ ܕܫܒܘ ܟܠܕ̈ܝܐ ܠܐܘܪܫܠܡ. ܘܐܘܩܕܘܗ̇ ܒܢܘܪܐ. * ܘܩܪܐ ܒܪܘܟ ܗܠܝܢ 3
ܦܬ̈ܓܡܐ ܗܠܝܢ. ܕܟܬܝܒܝܢ ܒܟܪܟܐ ܗܢܐ. ܒܐܕ̈ܢܝ ܝܘܟܢܝܐ ܒܪ ܝܘܝܩܝܡ ܡܠܟܐ
ܕܝܗܘܕܐ. ܘܒܐܕ̈ܢܝ ܟܠܗ ܥܡܐ ܕܐܬܘ ܠܡܫܡܥ ܟܬܒܐ ܗܢܐ. * ܘܒܐܕ̈ܢܝ ܙܘܪ̈ܒܢܐ 4
ܙܘܪ̈ܒܢܝ ܡܠܟܐ. ܘܒܐܕ̈ܢܝ ܩܫܝ̈ܫܐ ܘܒܐܕ̈ܢܝ ܟܠܗ ܥܡܐ. ܡܢ ܙܥܘܪܐ ܘܥܕܡܐ ܠܪܒܐ.
* ܠܟܠܗܘܢ ܐܝܠܝܢ ܕܥܡܪܝܢ ܒܒܒܠ. ܘܥܠ ܢܗܪܐ ܕܣܘܕ. * ܘܒܟܝܢ ܗܘܘ ܘܨܝܡܝܢ 5 6
ܘܡܨܠܝܢ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. ܘܟܢܫܘ ܟܣܦܐ ܐܝܟ ܐܝܟ ܕܡܛܝܐ ܗܘܐ ܒܐܝ̈ܕܝܗܘܢ ܘܐܝܟ ܕܡܫܟܚܝܢ.
* ܘܫܕܪ ܠܐܘܪܫܠܡ ܠܘܬ ܝܘܝܩܝܡ ܒܪ ܚܠܩܝܐ ܒܪ ܫܠܘܡ ܟܗܢܐ. ܘܠܘܬ ܟܗ̈ܢܐ 7
ܘܠܘܬ ܟܠܗ ܥܡܐ. ܐܝܠܝܢ ܕܐܫܬܟܚܘ ܥܡܗ ܒܐܘܪܫܠܡ. * ܟܕ ܢܣܒ ܡܐ̈ܢܐ 8
ܐܝܠܝܢ ܕܐܦܩܘ ܡܢ ܗܝܟܠܐ. ܐܝܟ ܕܢܗܦܟ ܐܢܘܢ ܠܐܪܥܐ ܕܝܗܘܕܐ. ܒܥܣܪܐ ܒܢܝܣܢ.
ܡܐ̈ܢܐ ܕܥܒܕ ܨܕܩܝܐ ܒܪ ܝܘܫܝܐ ܡܠܟܐ ܕܝܗܘܕܐ.

SEQUITUR EPISTOLA SECUNDA BARUCHI SCRIBÆ.

CAPUT I.

HÆc autem verba ſunt Epiſtolæ hujus 1
quam ſcripſit Baruch Scriba, filius Maaſiæ,
filii Zedekiæ, filii Seraiæ, filii Hilkiæ : Hæc 2
ad Babylonem ſcripſit, Anno quinto, ſeptimâ
menſis, quando captivârunt Chaldæi
Jeroſolyma, & igne incenderunt. Legitque 3
Baruch verba hæc, quæ in hoc volumine
ſcripta ſunt, in auribus Jeconiæ filii
Joaikimi regis Judæ, & in auribus omnis
populi qui venerant ad hoc volumen
audiendum : Et in auribus dynaſtarum 4
magnatum regis, & in auribus ſeniorum,
& in auribus totius populi, à parvo
uſque ad magnum ; Omnium habitantium 5
Babylone, & ad fluvium Sud. Flebant 6
enim, & jejunabant & orabant coram Domino,
colligebantque pecuniam quouſque
pertingebat facultas cujuſque, & ut poterat;
Mittebantque Jeroſolyma ad Joaikim 7
filium Hilkiæ, filii Sallum, ſacerdotem,
& ad ſacerdotes populumque totum
qui cum eo reperiebantur Jeroſolymis ; Cùm 8
auferret vaſa quæ extulerant templo, ut
afferret ea in terram Judæam, decimo Niſan.
Vaſa quæ fecerat Sedekias filius Joſiæ rex Judæ ;

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* الفصل الاول *

* الاصحاح الثالث والثلاثون *

* وهذه كلمات السفر التي كتبها باروخ بن نيريو بن ماساو بن صداقيا بن صاداآو بن 1
حلقيا في بابل * في السنة الخامسة في السابع من الشهر * في الزمان الذي فيه اخذ 2
الكلدانيون ايروسليم واحرقوها بالنار * وقري باروخ كلمات هذا السفر في اذني يوحنيا بن 3
يوياقيم ملك يهودا * وفي مسامع كل الشعب الآتين للكتاب * في مسامع الاقوياء وبني 4
الملك * وفي مسامع الشيوخ وفي مسامع كل الشعب من صغيرهم الى كبيرهم * جميع السكان
ببابل * على نهر سود * فبكوا وصاموا ونذروا نذورا امام الرب * وجمعوا فضة كالذي 5 6
يستطيعه يد كل احد * وارسلوا لايروسليم الى يوياقيم بن حلقيا بن صالوم الكاهن * 7
والى الكهنة والى كل الشعب الموجودين معه بايروسليم * لياخذ اواني بيت الرب 8
المخرجة من الهيكل ويعيدها الى ارض يهودا في عاشر سيوان * اواني فضة التي صنعها
صداقيا بن يوشيا ملك يهودا *

CAPUT I.

Textus trigeſimus tertius.

HÆc autem ſunt verba libri quæ Baruch 1
filius Neriæ, filii Maaſiæ, fili Sedeciæ,
filii Saadiæ, filii Helciæ, ſcripſit in
Babele, Anno quinto, ſeptimâ die menſis, 2
quo tempore ceperunt Chaldæi Jeroſolyma,
igneque combuſſerunt. Hujus libri verba 3
cùm legiſſet Baruch audiente Jochaniâ
filio Joacimi rege Judæ, Et 4
audiente univerſâ turbâ quæ ad libri
lectionem convenerat, audientibus potentioribus
& filiis regis, audientibus
ſenioribus, audiente denique toto populo,
à minimo ad maximum, omnibus habitantibus
in Babele, ſecus flumen Sud :
Fleverunt, jejunaverunt, votaque voverunt 5
coram Domino: Et collegerunt 6
pecuniam prout poterat cujuſque facultas,
Et miſerunt Jeroſolyma ad Joacimum 7
filium Helciæ, filii Salomi ſacerdotem,
& ad ſacerdotes, & ad univerſum
populum qui cum eo extabant
Jeroſolymis ; Ut reciperet vaſa domûs 8
Domini templo exportata, & reſtitueret
ea in terram Judæ, die decimâ Sivanis;
vaſa ſcilicet argentea quæ fecerat
Sedecia filius Joſiæ rex Judæ,

Versio VULG. LAT

9 Posteaquàm cepisset Nabuchodonosor rex Babylonis
Jechoniam, & principes, & cunctos potentes, & populum
terræ, ab Jerusalem, & duxit eos vinctos in
10 Babylonem. Et dixerunt; Ecce misimus ad vos pecunias,
de quibus emite holocautomata, & thus, &
facite manna, & offerte pro peccato ad aram Domini
11 Dei nostri: Et orate pro vita Nabuchodonosor regis
Babylonis, & pro vita Baltassar filii ejus, ut sint
12 dies eorum sicut dies cœli super terram: Et ut det Dominus
virtutem nobis, & illuminet oculos nostros, ut
vivamus sub umbra Nabuchodonosor regis Babylonis,
& sub umbra Baltassar filii ejus, & serviamus
eis multis diebus, & inveniamus gratiam in conspectu
13 eorum. Et pro nobisipsis orate ad Dominum Deum
nostrum: quia peccavimus Domino Deo nostro,
& non est aversus furor ejus à nobis usque in hunc
14 diem. Et legite librum istum, quem misimus ad vos
recitari in templo Domini, in die solenni, & in die
15 opportuno: Et dicetis; Domino Deo nostro justitia,
nobis autem confusio faciei nostræ: sicut est dies
16 hæc omni Juda, & habitantibus in Jerusalem, Regibus
nostris, & principibus nostris, & sacerdotibus nostris,
17 et prophetis nostris, & patribus nostris. Peccavimus ante
Dñm Deum nostrum, & non credidimus, diffidentes in
18 eum: Et non fuimus subjectibiles illi, & non audivimus
vocem Domini Dei nostri, ut ambularemus in mandatis
ejus, quæ dedit nobis.

Versio GRÆCA LXX. Interp. Cum Translatione LATINA.

9 Μετὰ τὸ ἀποικίσαι Ναβουχοδονόσορ βασιλέα Βαβυλῶνος τὸν Ἰεχονίαν,
καὶ τοὺς ἄρχοντας, καὶ τοὺς δεσμώτας, καὶ τοὺς δυνατοὺς, καὶ τὸν
λαὸν τῆς γῆς ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ, καὶ (μ) ἤγαγεν αὐτὸν εἰς Βαβυλῶνα·
10 Καὶ εἶπαν, Ἰδοὺ ἀπεστείλαμεν πρὸς ὑμᾶς ἀργύριον, καὶ ἀγοράσατε
τοῦ ἀργυρίου ὁλοκαυτώματα, καὶ περὶ ἁμαρτίας, καὶ λίβανον, καὶ ποιήσατε
μάννα, καὶ ἀνοίσατε ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κυρίου τοῦ θεοῦ (ν) ἡμῶν,
11 Καὶ προσεύξασθε περὶ τῆς ζωῆς Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Βαβυλῶνος,
καὶ εἰς ζωὴν Βαλτάσαρ υἱοῦ αὐτοῦ, ἵνα ὦσιν αἱ ἡμέραι (ξ) αὐτῶν
12 ὡς αἱ ἡμέραι τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ δώσει κύριος ἰσχὺν
ἡμῖν, καὶ (ʹ) φωτίσει τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν, καὶ ζησόμεθα ὑπὸ τὴν σκιὰν
Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Βαβυλῶνος, καὶ ὑπὸ τὴν σκιὰν Βαλτάσαρ
υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ δουλεύσομεν αὐτοῖς ἡμέρας πολλὰς, καὶ εὑρήσομεν χάριν
13 ἐναντίον αὐτῶν. Καὶ προσεύξασθε περὶ ἡμῶν πρὸς κύριον
(ο) τὸν θεὸν ἡμῶν, ὅτι ἡμάρτομεν (π) τῷ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν, καὶ οὐκ ἀπέστρεψεν
ὁ θυμὸς κυρίου καὶ ἡ ὀργὴ αὐτοῦ ἀφ᾽ ἡμῶν, ἕως τῆς ἡμέρας
14 ταύτης. Καὶ ἀναγνώσεσθε τὸ βιβλίον τοῦτο ὃ ἀπεστείλαμεν πρὸς
(ρ) ὑμᾶς, ἐξαγορεῦσαι ἐν οἴκῳ κυρίου, ἐν (σ) ἡμέρᾳ ἑορτῆς,
15 καὶ ἐν ἡμέραις καιροῦ, Καὶ ἐρεῖτε, Τῷ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν ἡ δικαιοσύνη,
ἡμῖν δὲ (τ) αἰσχύνη τῶν προσώπων, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, ἀνθρώπῳ
16 Ἰούδα, καὶ τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλὴμ, Καὶ τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν,
καὶ τοῖς ἄρχουσιν ἡμῶν, καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἡμῶν, καὶ τοῖς προφήταις
17 ἡμῶν, καὶ τοῖς πατράσιν ἡμῶν, Ὧν ἡμάρτομεν (υ) ἔναντι κυρίου,
18 καὶ ἠπειθήσαμεν αὐτῷ, Καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς κυρίου θεοῦ ἡμῶν,
πορεύεσθαι (φ) τοῖς προστάγμασι κυρίου, οἷς ἔδωκε κατὰ πρόσωπον ἡμῶν,

MS. A. (μ) εἰσήγαγεν αὐτοὺς (ν) ὑμῶν, ξ) αὐτοῦ (ʹ) φωτίσῃ (ο) θεὸν ὑμῶν, (π) κυρίῳ (ρ) * ἡμᾶς, (σ) ἡμέραις (τ) ἡ αἰσχύνη (υ) ἐναντίον (φ) ἐν τοῖς

Postquàm Nabuchodonosor rex Babylonis tra tulit Jechoniem, & principes, & vinctos, & potentes, & populum terræ, ab Hierusalem, & duxit eum in Babylonem. Et dixerunt; Ecce misimus ad vos argentum: & emite argento holocaustomata, & pro peccato, & thus, & facite (a) Manna: & offerte super altare Domini Dei nostri: Et orate pro vita Nabuchodonosor regis Babylonis, & ad vitam Baltasar filii ejus; ut sint dies eorum, sicut dies cœli, super terram. Et dabit Dominus fortitudinem nobis, & illuminabit oculos nostros & vivemus sub umbra Nabuchodonosor regis Babylonis, & sub umbra Baltasar filii ejus & serviemus eis dies multos, & inveniemus gratiam coram eis. Et orate pro nobis ad Dominum Deum nostrum: quia peccavimus Domino Deo nostro: & non avertit se furor Domini, & ira ejus à nobis usque ad diem hunc. Et legetis librum hunc, quem misimus ad vos recitari in domo Domini in die solennitatis, & in diebus temporis: Et dicetis Domino Deo nostro justitia: nobis autem confusio facierum, sicut dies hæc, homini Juda & inhabitantibus Hierusalem, Et regibus nostris, & principibus nostris, & sacerdotibus nostris, & prophetis nostris, & patribus nostris: Quæ peccavimus ante Dominum, & non credidimus ei, Et non audivimus vocem Domini Dei nostri, ut ambularemus in mandatis Domini, quæ dedit ante faciem nostram,

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܡܢ ܒܬܪ ܕܫܒܐ ܢܒܘܟܕܢܨܪ ܡܠܟܐ ܠܝܟܘܢܝܐ ܘܠܪܘܪܒܢܐ ܘܠܐܣܝܪܐ. ܘܠܐܘܡܢܐ 9
ܘܠܚܝܠܘܬܐ ܡܢ ܐܘܪܫܠܡ. ܘܐܘܒܠ ܐܢܘܢ ܠܒܒܠ. * ܘܐܡܪܝܢ ܗܐ ܫܕܪܢ ܠܟܘܢ 10
ܟܣܦܐ. ܙܒܘ ܒܟܣܦܐ ܗܢܐ ܥܠܘܬܐ ܘܕܒܚܐ ܚܠܦ ܚܛܗܐ ܘܠܒܘܢܬܐ. ܘܥܒܕܘ ܩܘܪܒܢܐ ܘܩܪܒܘ
ܥܠ ܡܕܒܚܗ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܢ. * ܘܨܠܘ ܥܠ ܚܝܘܗܝ ܕܢܒܘܟܕܢܨܪ ܡܠܟܐ ܕܒܒܠ. 11
ܘܥܠ ܚܝܘܗܝ ܕܒܠܛܫܐܨܪ ܒܪܗ ܕܢܗܘܘܢ ܝܘܡܬܗܘܢ ܥܠ ܐܪܥܐ ܐܝܟ ܝܘܡܬܐ ܕܫܡܝܐ.
* ܘܢܬܠ ܠܢ ܡܪܝܐ ܕܢܦܠܚܝܘܗܝ ܘܢܢܗܪܢ ܥܝܢܝܢ. ܘܢܚܐ ܬܚܝܬ ܛܠܠܗ ܕܢܒܘܟܕܢܨܪ 12
ܡܠܟܐ ܕܒܒܠ. ܘܕܒܠܛܫܐܨܪ ܒܪܗ. ܘܢܦܠܘܚ ܐܢܘܢ ܝܘܡܬܐ ܣܓܝܐܐ. ܘܢܫܟܚ ܪܚܡܐ
ܩܕܡܝܗܘܢ. * ܘܨܠܘ ܥܠܝܢ ܡܢ ܡܪܝܐ ܐܠܗܢ. ܕܐܚܛܝܢ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܐܠܗܢ. 13
ܘܠܐ ܗܦܟ ܚܡܬܗ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܢ ܘܪܘܓܙܗ ܡܢܢ. ܥܕܡܐ ܠܝܘܡܢܐ. * ܘܩܪܘ ܟܬܒܐ 14
ܗܢܐ ܕܫܕܪܢ ܠܟܘܢ. ܘܐܘܕܘ ܚܠܦܝܢ ܒܒܝܬܗ ܕܡܪܝܐ. ܩܕܡ ܡܪܝܐ. * ܒܥܐܕܐ 15
ܘܒܝܘܡܬܐ ܐܘ ܒܝܘܡܬܗ ܕܡܪܝܐ. ܘܐܡܪܝܢ ܕܠܡܪܝܐ ܐܠܗܢ ܙܕܝܩܘܬܐ. ܘܠܢ ܒܗܬܬܐ
ܕܐܦܐ ܐܝܟ ܝܘܡܐ ܗܢܐ ܠܓܒܪܐ ܝܗܘܕܝܐ ܘܠܥܡܘܪܝܗ ܕܐܘܪܫܠܡ. * ܘܠܡܠܟܝܢ 16
ܘܠܪܘܪܒܢܝܢ. ܘܠܟܗܢܝܢ ܘܠܢܒܝܝܢ ܘܠܐܒܗܝܢ. * ܕܐܚܛܝܢ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܐܠܗܢ. 17
ܘܠܐ ܫܡܥܢܝܗܝ. * ܘܦܘܩܕܢܘܗܝ ܒܣܪܢ. ܘܠܐ ܐܬܛܦܝܣܢ. ܘܠܐ ܫܡܥܢ ܠܩܠܗ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܢ 18
ܕܢܗܠܟ ܒܦܘܩܕܢܘܗܝ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܢ. ܕܣܡ ܩܕܡ ܐܦܝܢ.

Postquàm in captivitate abduxisset Nebucadnosar rex Jeconiam & magnates & satellites & artifices & exercitus Jerosolymis, Babylonemque duxisset: Dicentes; Ecce misimus vobis pecuniam: emite ea holocausta, victimásque pro peccatis, & thus, & oblationem facite, & offerte in altari Domini Dei nostri: Et orate pro vita Nebucadnosaris regis Babylonis, vitaque Belteshasaris filii ejus ut sint dies eorum in terra instar dierum cœli: Utque det nobis Dñs ut serviamus ipsi, & illustretur oculi nostri, & vivamus sub umbra Nebucadnosaris Regis Babylonis, filiique ejus Belteshasaris, utque servientes ipsis, diebus multis, inveniamus gratiam coram eis. Orate autem, & petite pro nobis à Domino Deo nostro: quia peccavimus coram Deo nostro, nec aversus est furor Domini Dei nostri, & ira ejus à nobis usque in hodiernum diem. Et legetis volumen hoc quod misimus vobis, & confitebimini pro nobis in domo Domini coram Domino, In die festo aut in diebus Domini, dicentes; Domini Dei nostri est justitia, nostra autem confusio vultûs, sicut die isto hodierno, viris Judæis, & habitatoribus Jerosolymorum; Regibusque nostris & magnatibus, sacerdotibusque nostris & prophetis patribúsque nostris; Quia peccavimus coram Domino Deo nostro, nec audivimus ipsum; Sed præcepta ejus sprevimus, nec acquievimus & obedivimus voci Domini Dei nostri, ut ambularemus in præceptis Domini Dei nostri quæ proposuit nobis;

Versio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* بعد ان سبي بختنصر ملك بابل يوحانيا والروساء والأسري والأقوياء وشعب الأرض من 9
ايروسليم وادخلهم الي بابل * وقالوا ها ارسلنا اليكم فضة فابتاعوا بالفضة محرقات من اجل 10
الخطية ولبانا * واصنعوا منا واصعدوا الي مذبح الرب الهنا * وصلوا من اجل حياة بختنصر 11
ملك بابل وحياة بلطاصار ابنه * كي تكون ايامه مثل ايام السماء على الأرض * ويعطينا 12
الرب قوة وينير عيوننا ونعيش تحت ظل بختنصر ملك بابل وتحت ظل بلطاصار ابنه *
ونعبد لهم اياما كثيرة * ونجد نعمة امامهم * وصلوا من اجلنا الي الرب الهنا * لانا اخطانا 13
الي الرب الهنا ولم يرتد غضب الرب ورجزه عنا الي هذا اليوم * وتقرون هذا السفر الذي 14
ارسلناه اليكم لتخبروا به * في بيت الرب في ايام العيد في ايام الزمان * وقولوا * للرب 15
الهنا العدل * ولنا خزي الوجوه مثل هذا اليوم * لانسان يهودا وسكان ايروسليم *
* ولملوكنا ولروسائنا ولكهنتنا ولانبيائنا ولابائنا * نحن الذين اخطانا قدام الرب 16 17
وعصيناه * ولم نسمع صوت الرب الهنا لنسير في اوامر الرب التي اعطانا اياها 18
لوجهنا *

Postquàm Bochtonassar rex Babelis, Jochaniam, & principes, ac mancipia, potentiores, terræque populum captivos abduxisset Jerosolymis, eósque Babelem introduxisset. Et dixerunt, Ecce misimus ad vos pecuniam, emite hâc pecuniâ holocausta pro peccato, ac thus, conficite minna, & offerte ad aram Domini Dei nostri: Et orate pro vita Bochtonassaris regis Babelis, & pro vita Baltasaris filii ejus, ut sint dies ejus sicut dies cœli super terram: Détque nobis Dominus vires, & oculos nostros illuminet, ut vivamus sub umbra Bochtonassaris regis Babelis, sub umbra Baltasaris filii ejus, & serviamus eis diebus multis, & gratiam apud eos consequamur. Orate etiam pro nobis Dominum Deum nostrum, quia peccavimus in Dominum Deum nostrum, necdum aversa est indignatio Domini & ira ejus à nobis ad hunc usque diem. Et legetis hunc libellum quem misimus vobis ut annuntietis eum, in domo Domini diebus festis, diebus statuti temporis. Et dicite; Domino Deo nostro justitia, nobis autem erubescentia vultuum ut hodierna die, hominibus Judæ & habitatoribus Jerosolymorum, Regibus nostris, principibus, sacerdotibus, prophetis, & patribus nostris: Nobis inquam qui peccavimus coram Domino, rebellavimus in eum, Nec auscultavimus voci Domini Dei nostri, ut incederemus in præceptis Domini quæ proposuit in conspectu nostro.

Verſio VULG. LAT.

19 A die, quâ eduxit patres noſtros de terra Ægypti,
uſque ad diem hanc, eramus incredibiles ad Dominum
Deum noſtrum; & diſſipati receſſimus, ne audiremus
20 vocem ipſius. Et adhæſerunt nobis multa mala,
& maledictiones, quæ conſtituit Dominus Moyſi
ſervo ſuo : qui eduxit patres noſtros de terra Ægypti,
dare nobis terram fluentem lac & mel, ſicut hodiernâ
21 die. Et non audivimus vocem Domini Dei
noſtri ſecundùm omnia verba prophetarum, quos miſit
22 ad nos : Et abivimus unuſquiſque in ſenſum cordis
noſtri maligni, operari diis alienis, facientes mala ante
oculos Domini Dei noſtri.

CAP. II.

1 PRopter quod ſtatuit Dominus Deus noſter verbum
ſuum, quod locutus eſt ad nos, & ad judices noſtros, qui
judicaverunt Iſraël, & ad reges noſtros, & ad principes
2 noſtros, & ad omnem Iſraël, & Juda : Ut adduceret Dñs
ſuper nos mala magna, quæ non ſunt facta ſub cœlo,
quemadmodùm facta ſunt in Jeruſalem, ſecundùm quæ
3 ſcripta ſunt in lege Moyſi, Ut manducaret homo carnes
4 filii ſui, & carnes filiæ ſuæ. Et dedit eos ſub manu
regum omnium, qui ſunt in circuitu noſtro, in improperium,
& in deſolationem in omnibus populis, in
5 quibus nos diſperſit Dominus. Et facti ſumus ſubtùs,
& non ſuprà : quia peccavimus Domino Deo noſtro,
non obaudiendo voci ipſius.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

19 Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἐξήγαγε κύριος τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου,
ϗ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης ἤμεθα ἀπειθοῦντες πρὸς κύριον θεὸν
20 ἡμῶν, ϗ (*) ἐσχεδιάζομεν πρὸς τὸ μὴ ἀκούειν τῆς φωνῆς αὐτοῦ. Καὶ ἐκολλήθη
εἰς ἡμᾶς τὰ κακὰ, ϗ ἡ ἀρὰ ἣν συνέταξε κύριος (χ) τῷ
Μωϋσῇ παιδὶ αὐτοῦ, ἐν ἡμέρᾳ ᾗ ἐξήγαγε τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐκ
γῆς Αἰγύπτου, δοῦναι ἡμῖν γῆν ῥέουσαν γάλα ϗ μέλι, ὡς ἡ ἡμέρα
21 (†) αὕτη. Καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς κυρίου (ω) τοῦ θεοῦ ἡμῶν, κατὰ
22 πάντας τοὺς λόγους τῶν προφητῶν (α) ὧν ἀπέστειλε πρὸς ἡμᾶς. Καὶ
ᾠχόμεθα ἕκαστος ἐν διανοίᾳ καρδίας (β) αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς, ἐργάζεσθαι
θεοῖς ἑτέροις, ποιῆσαι τὰ κακὰ κατ' ὀφθαλμοὺς κυρίου θεοῦ
ἡμῶν.

MS. A. (*) ἐσχεδιάσαμεν (χ) Μωϋσῇ (†) ταύτῃ. (ω) θεοῦ (α) οὓς (β) ἡμῶν

ΚΕΦ. β'.

1 ΚΑὶ ἔστησε κύριος τὸν λόγον αὐτοῦ, ὃν ἐλάλησεν ἐφ' ἡμᾶς, ϗ ἐπὶ
τοὺς δικαστὰς ἡμῶν, τοὺς δικάσαντας τὸν Ἰσραὴλ, ϗ ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς
ἡμῶν, ϗ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἡμῶν, ϗ ἐπὶ ἄνθρωπον Ἰσραὴλ
2 ϗ Ἰούδα, Τοῦ ἀγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς κακὰ μεγάλα, ἃ οὐκ ἐποιήθη
ὑποκάτω παντὸς τοῦ οὐρανοῦ, καθὰ ἐποίησεν ἐν Ἱερουσαλὴμ, κατὰ τὰ
3 γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωϋσῆ, Τοῦ φαγεῖν ἡμᾶς, ἄνθρωπον
4 σάρκας (α) υἱοῦ αὐτοῦ, ϗ ἄνθρωπον σάρκας θυγατρὸς αὐτοῦ. Καὶ
ἔδωκεν αὐτοὺς ὑποχειρίους πάσαις ταῖς βασιλείαις ταῖς κύκλῳ ἡμῶν, εἰς
ὀνειδισμὸν, ϗ (β) ἄβατον ἐν πᾶσι τοῖς λαοῖς τοῖς κύκλῳ (γ), οὗ
5 διέσπειρεν αὐτοὺς κύριος ἐκεῖ. Καὶ ἐγενήθησαν ὑποκάτω ϗ οὐκ ἐπάνω,
ὅτι ἡμάρτομεν (δ) κυρίῳ θεῷ ἡμῶν, πρὸς τὸ μὴ ἀκούειν τῆς φωνῆς
αὐτοῦ.

MS. A. (α) υἱῶν (β) εἰς ἄβατον (γ) ἡμῶν, (δ) τῷ κυρίῳ

A die, qua eduxit Dominus patres noſtros de 19
terra Ægypti. Et uſque ad diem hanc fuimus
increduli erga Dominum Deum noſtrum, &
(b) vagabamur, ne audiremus vocem ipſius.
Et adhæſerunt in nos mala, & maledictio, quam 20
conſtituit Dominus Moyſi puero ſuo in die quâ
eduxit patres noſtros de terra Ægypti, ad dandam
nobis terram fluentem lac & mel, ſicut dies
hæc. Et non audivimus vocem Domini Dei noſtri 21
ſecundùm omnia verba prophetarum, quos
miſit ad nos. Et abivimus unuſquiſque in ſenſu 22
cordis ſui maligni, operari diis alienis, facere
mala ante oculos Domini Dei noſtri.

CAP. II.

ET ſtatuit Dominus verbum ſuum, quod locutus 1
eſt ſuper nos, & ſuper judices noſtros
judicantes Iſrael, & ſuper reges noſtros,
& ſuper principes noſtros, & ſuper hominem
Iſrael, & Juda : Ut adduceret ſuper 2
nos mala magna, quæ non (a) facta ſunt
ſub omni cœlo, quemadmodùm fecit in Hieruſalem,
ſecundùm quæ ſcripta ſunt in lege Moyſi :
Ut manducaremus nos, homo carnes filii ſui, & 3
homo carnes filiæ ſuæ. Et dedit eos ſubjectos 4
omnibus regnis, quæ in circuitu noſtro, in improperium,
& invium in omnibus populis in
circuitu, quò diſperſit eos Dominus illuc. Et 5
facti ſunt ſubtùs, & non ſuprà : quia peccavimus
Domino Deo noſtro, non audiendo vocem
ipſius.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܡܛܠ ܕܡܢ ܝܘܡܐ ܕܐܦܩ ܠܐܒܗܝܢ ܡܢ ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ. ܘܥܕܡܐ ܠܝܘܡܢܐ ܗܢܐ. ܗܘܝܢ 19
ܗܘܝܢ ܕܠܐ ܡܬܛܦܝܣܝܢ ܠܡܪܝܐ ܐܠܗܢ. ܘܦܫܪܢ ܕܠܐ ܢܫܡܥ ܠܩܠܗ. * ܘܐܬܬ ܥܠܝܢ ܒܝܫܬܐ 20
ܘܠܘܛܬܐ. ܐܝܟ ܕܦܩܕ ܡܪܝܐ ܠܡܘܫܐ ܥܒܕܗ. ܟܕ ܐܦܩ ܠܐܒܗܝܢ ܡܢ ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ.
ܠܡܬܠ ܠܢ ܐܪܥܐ ܕܡܪܕܝܐ ܚܠܒܐ ܘܕܒܫܐ. * ܘܠܐ ܫܡܥܢ ܠܩܠܗ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܢ، 21
ܠܡܥܒܕ ܟܠܗܘܢ ܦܬܓܡܐ ܕܥܒܕܘܗܝ ܢܒܝܐ ܕܫܕܪ ܠܘܬܢ. * ܘܗܠܟܢ ܐܢܫ ܐܢܫ 22
ܒܪܓܝܓܬܐ ܕܠܒܗ ܒܝܫܐ. ܠܡܦܠܚ ܠܐܠܗܐ ܢܘܟܪܝܐ. ܘܢܥܒܕ ܒܝܫܬܐ ܩܕܡ ܥܝܢܘܗܝ
ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܢ.

* ܫܠܡܘ * ܒ *

* ܘܐܩܝܡ ܡܪܝܐ ܦܬܓܡܘܗܝ ܡܕܡ ܕܡܠܠ ܥܠܝܢ. ܘܥܠ ܕܝ̈ܢܐ ܐܝܠܝܢ ܕܕܢܘ ܗܘܘ 1
ܠܐܝܣܪܝܠ ܘܠܝܗܘܕܐ. ܘܥܠ ܡܠܟܝܢ ܘܪܘܪܒܢܝܢ ܘܥܠ ܟܠ ܓܒܪܐ ܕܥܡܐ ܐܝܣܪܝܠܝܐ ܘܝܗܘܕܝܐ.
* ܘܐܝܬܝ ܥܠܝܢ ܡܪܝܐ ܒܝܫܬܐ ܪܘܪܒܬܐ. ܕܠܐ ܐܬܥܒܕܝ ܐܟܘܬܗܝܢ. ܬܚܝܬ ܫܡܫܐ ܥܠ ܟܠܗ 2
ܐܪܥܐ. ܐܝܟ ܕܐܬܥܒܕܝ ܒܐܘܪܫܠܡ ܐܝܟ ܕܟܬܝܒ ܒܢܡܘܣܗ ܕܡܘܫܐ: * ܕܢܐܟܘܠ ܟܠ 3
ܓܒܪ ܒܣܪܐ ܕܒܪܗ. ܘܢܐܟܘܠ ܟܠ ܓܒܪ ܒܣܪܐ ܕܒܪܬܗ. * ܘܝܗܒ ܐܢܘܢ ܒܐܝܕܝ̈ܐ ܕܟܠܗܝܢ 4
ܡܠܟܘܬܐ ܕܚܕܪܝܢ. ܠܚܣܕܐ ܘܠܚܘܪܒܐ. ܒܟܠܗܘܢ ܥܡܡܐ ܕܚܕܪܝܢ ܠܢ. ܠܐܝܟܐ ܕܒܕܪ
ܐܢܘܢ ܡܪܝܐ. * ܘܗܘܝܢ ܠܬܚܬ ܠܬܚܬ: ܘܠܐ ܠܥܠ ܠܥܠ. ܡܛܠ ܕܚܛܝܢ ܠܡܪܝܐ 5
ܐܠܗܢ. ܘܠܐ ܫܡܥܢ ܠܩܠܗ.

Quia, à die quo eduxit patres noſtros de 19
terra Ægypti uſque in diem hodiernum, inobſequentes
fuimus Domino Deo noſtro
& defecimus ab auſcultando voci ipſius.
Supervenitque nobis malum & maledictio, 20
ſicut mandavit Dominus Moſi ſervo ſuo
cùm eduxit patres noſtros de terra Ægypti
ut daret nobis terram fluentem lacte &
melle. Et non obedivimus voci Domini 21
Dei noſtri, ut faceremus verba omnia ſervorum
ejus, prophetarum quos ad nos miſit
: Sed ambulavimus in cupiditatibus 22
cordis quiſque ſui mali, colendo deos alienos,
ut faciemus quæ mala ſunt coram
oculis Domini Dei noſtri.

CAP. II.

COnfirmavitque Dominus verba ſua, id 1
quod locutus fuerat de nobis deque judicibus
noſtris qui judicaverant Iſraël, & Judam,
deque regibus & magnatibus noſtris,
viriſque generis Iſraelitici & Judaici. Induxitque 2
in nos Dominus mala magna, quorum
inſtar nulla evenerunt ſub ſole ſuper
univerſam terram; eorum ſcilicet quæ facta
ſunt Jeroſolymis, ſecundùm id quod ſcriptũ
eſt in Lege Moſis: Ut ederemus carnes filii 3
quiſque ſui ac filiæ quiſque ſuæ. Deditque 4
ipſos in poteſtatem omnium regnorum quæ
in circuitu noſtrûm, in opprobrium & deſolationem
in omnibus circa nos populis quo
diſperſit eos Dominus. Factique ſumus inferiores 5
admodùm, non autem ſuperiores,
quia peccavimus Domino Deo noſtro, nec
obedivimus voci ipſius.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* منذ اليوم الذي فيه اخرج الرب اباءنا من ارض مصر والي هذا اليوم كنا عصاة للرب 19
الهنا واجتمعنا ان لا نسمع صوته * فلصقت بنا الشرور واللعنة التي امر بها الرب لموسي 20
عبده في اليوم الذي اخرج فيه اباءنا من ارض مصر ليعطينا ارضا تفيض لبنا وعسلا
مثل هذا اليوم * فلم نسمع صوت الرب الهنا بجميع اقوال الانبياء الذين ارسلهم الينا * 21
* وبعد كل واحد بضمير قلبنا الشرير لنعمل للالهة الغريبة * لنصنع الشرور 22
لعيني الرب الهنا *

* الفصل الثاني *

* فاقام الرب كلمته التي تكلم بها علينا وعلي قضاتنا الذين يقضون لاسرائيل * وعلي 1
ملوكنا وعلي روسائنا * وعلي انسان اسرائيل ويهودا * ليجلب علينا شرورا عظيمة هذه التي 2
لم تصنع تحت كل السماء كما صنعت بيروسليم * كالمكتوبات في ناموس موسي * لياكل 3
انسان لحم بنيه * وانسان لحم بنته * ودفعهم غلمانا في كل الممالك التي حولنا * للتعيير 4
والقفر في جميع الشعوب التي حولنا حيث بددهم الرب هناك * وصاروا اسفل وليس فوق * 5
لانا اخطانا للرب الهنا الا نسمع صوته *

Inde à die quo eduxit Dominus majores 19
noſtros è terra Ægypti, ad hodiernum
diem fuimus rebelles in Dominum
Deus noſtrum, & turmatim convenimus
ne auſcultaremus voci ejus. Quapropter 20
adhæſerunt nobis mala & maledictio
quam præceperat Dominus Moſi
ſervo ſuo die quâ eduxit majores noſtros
è terra Ægypti, ut daret nobis terram
affluentem lacte & melle, ut hodierno
die : Attamen non auſcultavimus 21
voci Domini Dei noſtri in omnibus
dictis prophetarum quos miſit ad nos;
Sed receſſit unuſquiſque pro cogitatione 22
cordis noſtri peſſimi, ut coleremus
deos alienos, & perpetraremus flagitia
in oculis Domini Dei noſtri.

CAP. II.

IDeò præſtitit Dominus verbum ſuum 1
quod locutus erat contra nos, & contra
judices noſtros qui judicabant Iſraelem,
contra reges ac principes noſtros, denique
contra Iſraelitas & Judæos; Se 2
adducturum in nos mala hæc magna,
quæ non ſunt facta ſub toto cœlo, qualia
facta ſunt Jeroſolymis, ſecundùm
ea quæ ſcripta ſunt in lege Moſis :
Adeò ut comederit quiſpiam carnes filiorum 3
ſuorum, & quiſpiam carnes
filiæ ſuæ : Et reddiderit eos famulos in 4
omnibus regnis quæ circumſtant nos,
probro atque deſolationi inter omnes
gentes circumjacentes nobis, ubicunque
diſperſit eos Dominus : Factique ſunt 5
inferiores non autem ſuperiores : eo
quòd peccaverimus in Dominum Deum
noſtrum, haud auſcultantes voci ipſius

Verſio VULG. LAT.

6 Domino Deo noſtro juſtitia : nobis autem, & patribus
7 noſtris confuſio faciei, ſicut eſt dies hæc. Quia locutus
eſt Dominus ſuper nos omnia mala hæc, quæ venerunt
8 ſuper nos : Et non ſumus deprecati faciem Domini
Dei noſtri, ut reverteremur unuſquiſque noſtrûm à
9 viis noſtris peſſimis. Et vigilavit Dominus in malis,
& adduxit ea ſuper nos : quia juſtus eſt Dominus in
10 omnibus operibus ſuis, quæ mandavit nobis : Et non
audivimus vocem ipſius ut iremus in præceptis Domini,
11 quæ dedit ante faciem noſtram. Et nunc, Domine
Deus Iſrael, qui eduxiſti populum tuum de terra Ægypti
in manu valida, & in ſignis, & in prodigiis, & in
virtute tua magna, & in brachio excelſo, & feciſti tibi
12 nomen ſicut eſt dies iſte : Peccavimus, impiè egimus,
iniquè geſſimus, Domine Deus noſter, in omnibus
13 juſtitiis tuis. Avertatur ira tua à nobis : quia dere-
14 licti ſumus pauci inter gentes, ubi diſperſiſti nos. Exaudi,
Domine, preces noſtras, & orationes noſtras, &
educ nos propter te : & da nobis invenire gratiam
15 ante faciem eorum, qui nos abduxerunt : Ut ſciat
omnis terra quia tu es Dominus Deus noſter, & quia
nomen tuum invocatum eſt ſuper Iſrael, & ſuper genus
16 ipſius. Reſpice, Domine, de domo ſancta tua in nos,
17 & inclina aurem tuam, & exaudi nos. Aperi oculos
tuos, & vide : quia non mortui, qui ſunt in inferno,
quorum ſpiritus acceptus eſt à viſceribus ſuis, dabunt
honorem & juſtificationem Domino.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

6 Τῷ κυρίῳ Θεῷ ἡμῶν ἡ δικαιοσύνη, ἡμῖν δὲ καὶ τοῖς πατράσιν ἡμῶν
7 ἡ αἰσχύνη τῶν προσώπων, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. Ἃ ἐλάλησε κύριος ἐφ᾽
8 ἡμᾶς, πάντα τὰ κακὰ ταῦτα ἃ ἦλθεν ἐφ᾽ ἡμᾶς. Καὶ οὐκ ἐδεήθημεν
τοῦ προσώπου κυρίου, τοῦ ἀποστρέψαι ἕκαστον ἀπὸ τῶν νοημάτων τῆς καρ-
9 δίας (ε) αὐτῶν τῆς πονηρᾶς. Καὶ ἐγρηγόρησε κύριος ἐπὶ τοῖς κακοῖς,
καὶ ἐπήγαγε κύριος ἐφ᾽ ἡμᾶς, ὅτι δίκαιος (ζ) ὁ κύριος ἐπὶ πάντα
10 τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἃ ἐνετείλατο ἡμῖν. Καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς αὐτοῦ,
πορεύεσθαι τοῖς προστάγμασι κυρίου, οἷς ἔδωκε κατὰ πρόσωπον ἡμῶν.
11 (η) Καὶ νῦν κύριε ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ, ὃς ἐξήγαγες τὸν λαόν σου ἐκ γῆς
Αἰγύπτου, ἐν χειρὶ κραταιᾷ, καὶ ἐν σημείοις, καὶ ἐν τέρασι, καὶ ἐν
δυνάμει μεγάλῃ, καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ ἐποίησας σεαυτῷ
12 ὄνομα, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, Ἡμάρτομεν, ἠσεβήσαμεν, ἠδικήσαμεν
13 κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐπὶ πᾶσι τοῖς δικαιώμασί σου. Ἀποστραφήτω
(θ) ὁ θυμός σου ἀφ᾽ ἡμῶν, ὅτι κατελείφθημεν ὀλίγοι ἐν τοῖς ἔθνεσιν
14 οὗ διέσπειρας ἡμᾶς ἐκεῖ. Εἰσάκουσον κύριε τῆς προσευχῆς ἡμῶν καὶ
τῆς δεήσεως ἡμῶν, καὶ ἐξελοῦ ἡμᾶς (ι) ἕνεκέν σου, καὶ δὸς ἡμῖν
χάριν κατὰ πρόσωπον τῶν ἀποικισάντων ἡμᾶς, Ἵνα γνῷ πᾶσα ἡ
15 γῆ, ὅτι σὺ κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὅτι τὸ ὄνομά σου (κ) ἐπεκλήθη
16 ἐπὶ Ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸ γένος αὐτοῦ. Κύριε κάτιδε ἐκ τοῦ οἴκου
τοῦ ἁγίου σου, καὶ ἐννόησον (λ) εἰς ἡμᾶς, καὶ κλῖνον κύριε τὸ οὖς σου,
17 καὶ (μ) ἄκουσον. Ἄνοιξον ὀφθαλμούς σου, καὶ ἴδε, ὅτι οὐχ οἱ (ν) τε-
θνηκότες ἐν τῷ ᾅδῃ, ὧν ἐλήφθη τὸ πνεῦμα αὐτῶν ἀπὸ τῶν σπλάγ-
χνων αὐτῶν, (ξ) δώσουσι δόξαν καὶ δικαίωμα τῷ κυρίῳ·

MS.A. (ε) αὐτοῦ (ζ) κύριος (η) Κύριε ὁ Θεὸς (θ) δὴ ὁ (ι) ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου, (κ) ἐπικέκληται (λ) ἡμᾶς, κλῖνον (μ) εἰσάκουσον. Καὶ ἄνοιξον κύριε τοὺς ὀφθαλμούς σου, (ν) τεθνεῶτες (ξ) δώσουσίν σοι δόξαν

Domino Deo noſtro juſtitia : nobis autem, & pa-
tribus noſtris confuſio facierum, ſicut eſt dies h
Quæ locutus eſt Dominus ſuper nos, omnia m
la hæc, quæ venerunt ſuper nos : Et non ſu
deprecati faciem Domini ; ut reverteretur un
quiſque à cogitationibus cordis ſui peſſimi. Et
gilavit Dominus in malis, & adduxit Domin
ſuper nos : quia juſtus eſt Dominus in omnibus
peribus ſuis, quæ mandavit nobis. Et nõ audi
mus vocẽ ipſius, ut iremus in præceptis Domi
quæ dedit ante faciem noſtram. Et nunc, Domi
Deus Iſrael, qui eduxiſti populum tuum de te
Ægypti in manu valida, & in ſignis, & in p
digiis, & in virtute magna, & in brachio e
celſo, & feciſti tibi nomen, ſicut eſt dies iſt
Peccavimus, impiè egimus, iniquè geſſim
Domine Deus noſter, in omnibus juſtificationib
tuis. Avertatur ira tua à nobis : quia dereli
ſumus pauci inter gentes, quò diſperſiſti nos i
luc. Exaudi, Domine, preces noſtras, & oratio
nem noſtram : & erue nos propter te : & da n
bis gratiam ante faciem eorum, qui nos abdux
runt : Ut ſciat omnis terra, quia tu es Domin
Deus noſter : quia nomen tuum invocatum
ſuper Iſrael, & ſuper genus ipſius. Reſpice, D
mine, de domo ſancta tua, & intende in no
& inclina, Domine, aurem tuam, & audi : A
peri oculos tuos, & vide : quia non mortui, q
ſunt in inferno, quorum aſſumptus eſt ſpiri
eorum à viſceribus ſuis, dabunt honorem, &
juſtificationem Domino :

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ܕܡܪܝܐ ܗܘ ܐܠܗܢ ܙܕܝܩܘܬܐ. ܕܝܠܢ ܕܝܢ ܘܕܐܒܗܝܢ ܒܗܬܬܐ ܕܦܐܐ ܐܝܟ ܕܝܘܡܢܐ. 6
* ܡܡܠܠ ܗܘܐ ܥܠܝܢ ܡܪܝܐ ܐܠܗܢ ܟܠܗܝܢ ܒܝܫܬܐ ܗܠܝܢ ܕܐܬܝ ܥܠܝܢ. * ܘܠܐ ܒܥܝܢ ܡܢ 7 8
ܡܪܝܐ: ܕܢܗܦܘܟ ܟܠ ܐܢܫ ܡܢ ܪ̈ܓܝܓܬܐ ܕܠܒܗ ܒܝܫܐ. * ܘܐܫܩܕ ܡܪܝܐ ܠܒ̈ܝܫܬܐ ܘܐܝܬܝܢ 9
ܐܢܝܢ ܥܠܝܢ. ܡܛܠ ܕܙܕܝܩ ܡܪܝܐ ܐܠܗܢ ܒܟܠܗܘܢ ܥܒ̈ܕܘܗܝ ܕܦܩܕܢ ܡܪܝܐ. * ܘܠܐ ܫܡܥܢ 10
ܒܩܠܗ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܢ. ܕܢܗܠܟ ܒܦܘܩܕ̈ܢܘܗܝ ܕܡܪܝܐ: ܕܣܡ ܕܢܗܘܐ ܩܕܡ ܐܦ̈ܝܢ.
* ܘܗܫܐ ܡܪܝܐ ܐܠܗܗ ܕܐܝܣܪܝܠ. ܐܢܬ ܗܘ ܕܐܦܩܬ ܠܥܡܟ ܡܢ ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ. ܒܐܝܕܐ 11
ܚܣܝܢܬܐ. ܒܐܬܘܬܐ ܘܒܬܕ̈ܡܪܬܐ ܘܒܚܝܠܐ ܪܒܐ. ܘܒܕܪܥܐ ܪܡܐ. ܘܥܒܕܬ ܠܟ ܫܡܐ ܐܝܟ
ܕܝܘܡܢܐ. * ܚܛܝܢ ܘܐܣܟܠܢ ܘܐܪܫܥܢ ܡܪܝܐ ܐܠܗܢ ܒܟܠܗܘܢ ܦܘܩܕ̈ܢܝܟ ܒܟܠܗ ܙܕܝܩܘܬܟ. 12
* ܐܗܦܘܟ ܚܡܬܟ ܡܢܢ. ܡܛܠ ܕܒܨܝܪܐ ܗܘ ܐܫܬܚܪܢ ܡܢ ܣܓܝܐܐ. ܘܐܝܠܝܢ ܒܥܡܡܐ 13
ܒܗܠܝܢ ܥܡ̈ܡܐ ܕܒܕܪܬܢ ܒܝܢܬܗܘܢ. * ܐܠܐ ܫܡܥ ܡܪܝܐ ܨܠܘܬܢ ܘܒܥܘܬܢ ܘܦܪܘܩ 14
ܡܛܠ ܫܡܟ. ܘܗܒ ܠܢ ܪ̈ܚܡܐ ܩܕܡ ܫܒܘܝܢ. * ܕܢܕܥܘܢ ܟܠܗ ܐܪܥܐ. ܕܐܢܬ ܗܘ ܡܪܝܐ ܐܠܗܢ. 15
ܡܛܠ ܕܫܡܟ ܩܕܝܫܐ ܐܬܩܪܝ ܥܠ ܐܝܣܪܝܠ ܘܥܠ ܫܪܒܬܗ: * ܚܘܪ ܡܪܝܐ ܘܚܙܝ ܡܢ 16
ܡܥܡܪܟ ܩܕܝܫܐ ܘܐܨܬ ܠܢ ܡܪܝܐ: ܘܐܪܟܢ ܐܕܢܟ ܘܫܡܥܝܢ: * ܦܬܚ ܡܪܝܐ ܥܝܢܝܟ 17
ܘܚܙܝ ܡܛܠ ܕܠܐ ܡܝ̈ܬܐ ܕܢܚܬܘ ܠܫܝܘܠ ܕܐܬܢܣܒܬ ܪܘܚܗܘܢ ܡܢ ܓܘܗܘܢ
ܢܬܠܘܢ ܠܡܪܝܐ ܬܫܒܘܚܬܐ ܘܬܘܕܝܬܐ ܘܙܕܝܩܘܬܐ ܠܡܪܝܐ.

Domini Dei noſtri eſt juſtitia, noſtra aute
& Patrum noſtrorum confuſio vultûs ut ho
dierno die. Locutus enim fuerat de no
bis Dominus Deus noſter omnia mala qu
ſupervenerunt nobis. Neque ſupplicam
Domino, ita ut rediremus quiſque à cu
piditatibus cordis ſui mali. Invigilav
que Deus malis, & ea in nos indux
Quia juſtus eſt Dominus Deus noſter i
omnibus operibus ſuis, quæ præcepit no
bis Dominus. Nec obedivimus voci Do
mini Dei noſtri, ut ambularemus in præ
ceptis Domini quæ propoſuit nobis. Nu
autem Domine Deus Iſraelis, Tu is es q
eduxiſti populum tuum è terra Ægypti ma
forti, figuris & mirabilibus, virtutéque ma
gnâ, & manu elatâ, feciſtique tibi nome
quale hodierno die. Peccavimus, ſtultè fe
cimus, impiè egimus, Domine Deus noſte
in omnia præcepta, in univerſam juſtitia
tuam. Averte furorem tuam à nobis, qu
de multo paululum reliqui facti ſumus, pa
cique ſumus in Gentibus his inter quas di
ſperſiſti nos. Sed audi Domine, oration
preceſque noſtras, & redime nos propte
nomen tuum, & da nobis gratiam coram e
qui in captivitatem nos abduxerunt : Ut ſci
at omnis terra te eſſe Dominum Deum no
ſtrum, quia nomen tuum ſanctum impoſitu
eſt Iſraeli, generique ejus. Intuere Domin
& reſpice de habitaculo tuo ſancto, & in
tuere nos Domine, inclina aurem tuam, &
audi nos ; Aperi, Deus oculos tuos, quonia
qui ad inferos deſcenderunt mortui, quoru
è viſceribus demptus eſt ſpiritus, non red
dent Dño laudem et confeſſionem & juſtiti

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

6 * للرب الهنا العدل ولنا ولاباينا خزي الوجوه مثل هذا اليوم * كما تكلم الرب علينا بجميع 7
8 هذه الشرور التي اتت علينا * ولم نطلب وجه الرب ليرد كل واحد عن ضماير قلبه
9 الشريرة * وسهر الرب بالشرور وجلبها الرب علينا . لان الرب عدل في جميع اعماله التي
10 11 اوصي بها لنا * ولم نسمع صوته لنسير باوامر الرب التي اعطاها لوجهنا * ايها الرب اله
اسرايل الذي اخرجت شعبك من ارض مصر بيد عزيزة وايات وجرايح * وبقوة عظيمة وبذراع
12 رفيعة * وصنعت لك اسما مثل هذا اليوم * اخطانا نافقنا ظلمنا ايها الرب الهنا في كل معادلك *
13 14 * ليرتد غضبك عنا . لانا تركنا قليلون في الامم حيث بددتنا هناك * اسمع يا رب
15 صلاتنا وطلبتنا وخلصنا من اجل اسمك . واعطنا نعمة لوجه الذين سبونا * كي تعلم
16 كل الارض انك انت الرب الهنا . لان اسمك دعي على اسرايل وعلى جنسه * انظر يا رب من
17 بيتك المقدس وتاملنا . امل يا رب سمعك واستجب * وافتح يا رب الحاظك وانظر انه
ليس الاموات الذين في الجحيم الذين اخذت روحهم من جوانحهم يعطون لك مجدا
ومعدلة يا رب .

Domino Deo noſtro juſtitia, nobis aute
& majoribus noſtris erubeſcentia vu
tuum, ut hodierno die : Quemadmodu
prædixerat Dominus contra nos omn
mala iſta quæ nobis evenerunt, Neq
tamen deprecati ſumus faciem Dom
ni ; ut revocaret quemque à cogitatio
bus cordis ejus maligni : Ideò invigila
vit Dominus malis iſtis, & adduxit e
Dominus ſuper nos : juſtiſſimus eſt in o
mnibus operibus ſuis quæ mandavit no
bis. Nos verò non auſcultavimus voc
ejus, ut ambularemus in præceptis Do
mini, quæ propoſuerat conſpectui noſ
O Domine Deus Iſraelis, qui eduxi
populum tuum è terra Ægypti manu v
lidâ, & ſignis ac portentis, magnâq
potentiâ, & brachio excelſo, & compa
ſti tibi nomen, ut hodierno die : Pecca
vimus, impiè egimus, iniquè geſſimus O
Domine Deus noſter, in omnes juſtitia
tuas. Avertatur indignatio tua à nob
quoniam pauci remanſimus inter gen
ubi nos diſperſiſti. Exaudi O Domi
orationem ac petitionem noſtram, & li
bera nos propter nomen tuum, & redd
nos gratioſos apud eos qui captivos du
xerunt nos : Ut agnoſcat univerſa ter
te eſſe Dominum Deum noſtrum, quia
nomen tuum invocatum ſit ſuper Iſra
lem & ſuper genus ipſius. Intuere O
Domine de domo tua ſancta, & conſid
ra nos : inclina ô Domine aurem tuam
& exaudi : Aperi O Domine ocu
tuos, & vide quòd non mortui qui
in inferno, quorum ſpiritus recept
è lateribus eorum, daturi ſunt tibi
riam atque juſtitiam, O Domine.

Verſio VULG. LAT.

18 Sed anima quæ triſtis eſt ſuper magnitudine mali, &
incedit curva, & infirma, & oculi deficientes, & anima
eſuriens dat tibi gloriam & juſtitiam Domino.
19 Quia non ſecundùm juſtitias patrũ noſtrorum nos fundimus
preces, & petimus miſericordiã ante conſpectum tuum,
20 Domine Deus noſter: Sed quia miſiſti iram tuam,
& furorem tuum ſuper nos, ſicut locutus es in manu puerorum
21 tuorum prophetarum, dicens; Sic dicit Dominus;
Inclinate humerum veſtrum, & cervicem veſtram,
& opera facite regi Babylonis: & ſedebitis in terra quam
22 dedi patribus veſtris. Quòd ſi non audieritis vocem Domini
Dei veſtri operari regi Babyloniæ: defectionem veſtram
faciam de civitatibus Juda, & à foris Jeruſalem,
23 Et auferam à vobis vocem jucunditatis, & vocem gaudii,
& vocem ſponſi, & vocem ſponſæ, & erit omnis terra
24 ſine veſtigio ab inhabitantibus eam. Et non audierunt vocem
tuam, ut operarentur regi Babylonis: & ſtatuiſti verba
tua, quæ locutus es in manibus puerorum tuorum prophetarum,
ut transferrentur oſſa regum noſtrorum, & oſſa patrum
25 noſtrorum de loco ſuo: Et ecce projecta ſunt in calore
Solis, & in gelu noctis: & mortui ſunt in doloribus
26 peſſimis, in fame & in gladio, & in emiſſione. Et poſuiſti
templum, in quo invocatum eſt nomen tuum in ipſo, ſicut
hæc dies, propter iniquitatem domûs Iſrael, & domûs
27 Juda. Et feciſti in nobis, Domine Deus noſter, ſecundùm
omnem bonitatem tuam, & ſecundùm omnem miſerationem
tuam illam magnam:

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

18 (ο) Ἀλλὰ ἡ ψυχὴ ἡ λυπουμένη ἐπὶ τὸ μέγεθος, ὃ βαδίζει κύπτον καὶ
ἀσθενοῦν, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ ἐκλείποντες, καὶ ἡ ψυχὴ ἡ πεινῶσα, (π) δώσουσί
19 σοι δόξαν, καὶ δικαιοσύνην κύριε. Ὅτι οὐκ ἐπὶ τὰ δικαιώματα
τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ τῶν βασιλέων ἡμῶν ἡμεῖς καταβάλλομεν τὸν ἔλεον
20 (ρ) κατὰ πρόσωπόν σου κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν. Ὅτι ἐνῆκας τὸν θυμόν σου καὶ
τὴν ὀργήν σου (σ) εἰς ἡμᾶς, καθάπερ ἐλάλησας ἐν χειρὶ τῶν παίδων σου τῶν
21 (τ) προφητῶν· Οὕτως εἶπε κύριος, Κλίνατε τὸν ὦμον ὑμῶν, καὶ (υ) ἐργάσασθε
τῷ βασιλεῖ Βαβυλῶνος, καὶ καθίσατε ἐπὶ (φ) τὴν γῆν, ἣν δέδωκα
22 τοῖς πατράσιν ὑμῶν. Καὶ ἐὰν μὴ ἀκούσητε τῆς φωνῆς κυρίου, (ᵈ) ἐργάσασθαι
τῷ βασιλεῖ Βαβυλῶνος, ἐκλείψειν ποιήσω ἐκ (χ) πόλεων Ἰούδα
23 καὶ ἔξωθεν Ἱερουσαλὴμ φωνὴν εὐφροσύνης, καὶ φωνὴν χαρμοσύνης,
φωνὴν νυμφίου, καὶ φωνὴν νύμφης, καὶ ἔσται πᾶσα ἡ γῆ εἰς ἄβατον
24 ἀπὸ ἐνοικούντων. Καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς σου, (ᵃ) ἐργάσασθαι τῷ
βασιλεῖ Βαβυλῶνος· καὶ ἔστησας τοὺς λόγους σου, οὓς ἐλάλησας ἐν
χερσὶ τῶν παίδων σου τῶν προφητῶν, τοῦ ἐξενεχθῆναι τὰ ὀστᾶ (ψ) βασιλέων
25 ἡμῶν, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν πατέρων ἡμῶν ἐκ τοῦ τόπου (ω) αὐτῶν. Καὶ
ἰδού ἐστιν ἐξερριμμένα τῷ καύματι τῆς ἡμέρας, καὶ τῷ παγετῷ τῆς
νυκτός· καὶ ἀπέθανον ἐν πόνοις πονηροῖς, ἐν λιμῷ, καὶ ἐν ῥομφαίᾳ,
26 καὶ ἐν ἀποστολῇ. Καὶ ἔθηκας τὸν (α) οἶκον, οὗ ἐπεκλήθη τὸ ὄνομά
σου ἐπ᾽ αὐτῷ, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, διὰ πονηρίαν οἴκου Ἰσραὴλ καὶ οἴκου
27 Ἰούδα. Καὶ ἐποίησας εἰς ἡμᾶς κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν κατὰ πᾶσαν ἐπιείκειάν
σου, καὶ κατὰ πάντα οἰκτιρμόν σου τὸν μέγαν,
MS.A. (ο) Ἀλλ᾽ ἡ (π) δώσουσιν δόξαν σοι, (ρ) ἡμῶν κατὰ (σ) ἐφ᾽ ἡμᾶς,
(τ) προφητῶν, λέγων, Οὕτως (υ) ἐργάζεσθε (φ) τῆς γῆς, ἧς ἔδωκα
(ᵈ) ἐργάζεσθε (χ) πόλεως (ᵃ) ἐργάζεσθαι (ψ) τῶν βασιλέων ἡμῶν, καὶ τὰ
ὀστᾶ τῶν ἀρχόντων ἡμῶν, καὶ τὰ ὀστᾶ (ω) αὐτοῦ. Καὶ ἰδού εἰσιν ἐξερριμμένα (α) οἶκόν σου,

Sed anima, quæ triſtatur (b) in magnitudinem, 18
(c) qui incedit curvus, & infirmus, & oculi deficientes,
& anima eſuriens dabunt tibi gloriam,
& juſtitiam, Domine. Quia non ſuper juſtificationibus 19
patrum noſtrorum, et regũ noſtrorũ nos
fundimus miſericordiam ante faciem tuam, Domine
Deus noſter: Quia immiſiſti furorem tuum, 20
& iram tuam in nos; ſicut locutus es in manu
puerorum tuorũ (d) prophetarũ; Sic dixit Dominus;
Inclinate humerũ veſtrũ, & (e) opera facite 21
regi Babylonis: & ſedete ſuper terrã, quam dedi
patribus veſtris. Quòd ſi non audieritis vocem 22
Domini, operari regi Babylonis, (f) deficere faciã
de civitatibus Juda, & à foris Hieruſalem, Vocem
lætitiæ, & vocem gaudii, vocem ſponſi, et 23
vocem ſponſæ: & erit omnis terra ſine veſtigio ab
inhabitantibus. Et non audivimus vocem tuam, 24
ut operaremur regi Babylonis. Et ſtatuiſti verba
tua, quæ locutus es in manibus puerorum
tuorum prophetarum; ut transferrentur oſſa regum
noſtrorum, & oſſa patrum noſtrorum de loco
ſuo. Et ecce projecta ſunt æſtui diei, & gelu noctis: 25
& mortui ſunt in doloribus peſſimis, in
fame, & in gladio, & in (g) emiſſione. Et poſuiſti 26
domum, in qua invocatum eſt nomen tuum
in ipſa; ſicut hæc dies, propter iniquitatem domûs
Iſrael, & domûs Juda. Et feciſti in nos, 27
Domine Deus noſter, ſecundùm omnem bonitatem
tuam, & ſecundùm omnem miſerationem tuam
illam magnam:

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܐܠܐ ܢܦܫܐ ܡܟܝܟܬܐ ܕܟܪܝܐ ܠܗ̇ ܛܒ ܝܬܝܪ: ܘܡܗܠܟܐ ܡܬܡܟܟܐ ܘܟܪܝܗܐ܂ ܘܥܝܢ̈ܝܗ 18
ܡܣܬܪ̈ܩܢ: ܘܢܦܫܐ ܟܦܢܬܐ ܢܬܠܘܢ ܠܟ ܬܫܒܘܚܬܐ ܘܙܕܝܩܘܬܐ ܡܪܝܐ: * ܡܛܠ ܕܠܐ ܗܘܐ ܥܠ 19
ܙܕܝܩܘܬܢ ܘܥܠ ܙܕܝܩܘܬܐ ܕܐܒܗ̈ܝܢ ܘܕܡܠܟ̈ܝܢ ܬܟܝܠܝܢ܂ ܒܥܝܢܢ ܡܢ
ܦܪܨܘܦܟ ܪ̈ܚܡܝܟ܂ ܘܪ̈ܡܝܢܢ ܒܥܘܬܢ ܩܕܡܝܟ ܡܪܝܐ ܐܠܗܢ܂ * ܡܛܠ ܕܐܗܦܟܬ ܟܠܗ ܚܡܬܟ 20
ܘܪܘܓܙܟ ܥܠܝܢ܂ ܐܝܟ ܕܡܠܠܬ ܒܝܕ ܥܒ̈ܕܝܟ ܢܒ̈ܝܐ ܘܐܡܪܬ܂ * ܕܐܪܟܢܘ ܟܬܦܝܟܘܢ 21
ܘܦܠܘܚܘ ܠܡܠܟܐ ܕܒܒܠ: ܘܬܒܘ ܒܐܪܥܐ ܕܝܗܒܬ ܠܐܒܗ̈ܬܟܘܢ܂ * ܘܐܢ ܠܐ ܬܫܡܥܘܢ ܠܩܠܗ 22
ܕܡܪܝܐ ܠܡܦܠܚ ܠܡܠܟܐ ܕܒܒܠ܂ ܫܘܠܡܐ ܐܥܒܕ ܒܡܕܝܢ̈ܬܐ ܕܝܗܘܕܐ: ܘܒܚܕ̈ܪܝܗ̇
ܕܐܘܪܫܠܡ܂ * ܘܐܘܒܕ ܡܢܗܘܢ ܩܠܐ ܕܚܕܘܬܐ܂ ܘܩܠܐ ܕܒܣܝܡܘܬܐ܂ ܘܩܠܐ ܕܚܬܢܐ܂ ܘܩܠܐ ܕܟܠܬܐ܂ ܘܬܗܘܐ ܟܠܗ̇ ܐܪܥܐ 23
ܠܚܘܪܒܐ܂ ܕܠܐ ܐܢܫ ܕܥܡܪ ܒܗ̇܂ * ܘܠܐ ܫܡܥܢ ܒܩܠܟ܂ ܠܡܦܠܚ ܠܡܠܟܐ ܕܒܒܠ܂ 24
ܘܐܩܝܡܬ ܦܬܓ̈ܡܝܟ ܕܡܠܠܬ ܒܐܝܕܐ ܕܥܒ̈ܕܝܟ ܢܒ̈ܝܐ܂ ܕܢܦܩܘܢ ܓܪ̈ܡܐ ܕܡܠܟ̈ܝܢ ܘܕܐܒ̈ܗܝܢ
ܡܢ ܐܬܪܗܘܢ܂ * ܘܗܐ ܫܕܝܢ ܒܚܘܡܐ ܕܐܝܡܡܐ܂ ܘܒܓܠܝܕܐ ܕܠܠܝܐ܂ ܘܡܝܬܘ 25
ܒܟܐܒ̈ܐ ܒܝܫ̈ܐ܂ ܒܟܦܢܐ ܘܒܚܪܒܐ܂ ܘܒܫܒܝܐ܂ * ܘܥܒܕܬܝܗ ܠܒܝܬܐ ܕܐܬܩܪܝ 26
ܫܡܟ ܥܠܘܗܝ ܚܪܝܒܐ ܐܝܟ ܕܝܘܡܢܐ܂ ܡܛܠ ܥܘܠܐ ܕܒܝܬ ܐܝܣܪܝܠ܂ ܘܕܝܗܘܕܐ
ܘܠܢ ܕܝܢ܂ * ܥܒܕܬ ܠܢ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܐܝܟ ܒܣܝܡܘܬܟ: ܘܐܝܟ ܟܠܗ̇ 27
ܛܝܒܘܬܟ܂ ܘܐܝܟ ܪ̈ܚܡܝܟ ܣܓܝ̈ܐܐ܂

* Sed anima oppreſſa mœrore quàm poteſt 18
maximo, quæq; humilis incedit et ægrota, oculíq;
deſiderio ſuo orbi, & anima eſuriens, dabunt
tibi laudem & juſtitiam, Domine. Non 19
enim juſtitiæ noſtræ nec juſtitiæ patrum regumq;
noſtrorum confiſi petimus à conſpectu
tuo miſericordiã, & projicimus coram te ſupplicationem
noſtram, Dñe Deus noſter; Quia
convertiſti omnem furorem irámq; tuã ſuper 20
nos, ſicut locutus es per prophetas ſervos tuos,
dicens; Inclinate humerum veſtrum, & ſervite 21
regi Babylonis, & habitate terram quam dedi
patribus veſtris. Quòd ſi non audiveritis vocem 22
Domini, ſerviendo regi Babylonis, conſummationem
faciam in civitatibus Judææ, &
in locis Jeroſolymis circumpoſitis. Perdámq; 23
vocem lætitiæ & vocem gaudii, vocémque
ſponſi & vocem ſponſæ, eritq; tota terra deſolata
ſine quoquam qui ipſam habitet. Neq; 24
obedivimus voci tuæ ſerviendo regi Babylonis,
firmáq; præſtitiſti verba tua quæ locutus es
per ſervos tuos prophetas, ut efferrent oſſa regum
patrúmq; noſtrorum de loco ſuo: Quæ, 25
ecce, projecta ſunt æſtui diurno gelúque nocturno.
Mortuíq; ſunt doloribus peſſimis, fame,
& extermino gladii, & captivitate. Feciſtíq; 26
domum cui impoſitum erat nomen tuum,
ut hodierno die deſolatam, propter iniquitatem
eorũ qui de domo Iſraelis & Judæ.
Nobis autem, Domine Deus, feciſti ſecundùm 27
ſuavitatem tuam, & ſecundùm omnem benevolentiam
tuam & miſericordiam magnam;

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* لكن النفس الحزينة على العظم الذي تسير به منحنية وضعيفة * والعيون الفانيات والنفس 18
الجائعة يعطون لك مجدا وعدلا يا رب * لانا ليس على معدلات ابائنا وملوكنا نحن نلقي 19
رحمتنا لوجهك ايها الرب الهنا * لانك جلبت غضبك وسخطك علينا * كما تكلمت 20
بيد عبيدك الانبياء قائلا * هكذا قال الرب * احنوا كتفكم واعملوا لملك بابل واجلسوا 21
على الارض التي اعطيت لابائكم * وان لم تسمعوا صوت الرب لتعملوا لملك بابل * 22
* ابيد من مدينة يهودا ومن خارج ايروسليم صوت السرور وصوت الفرح * صوت العريس 23
وصوت العروس * وتصير كل الارض للخراب من السكان * فلم نسمع صوتك لنعمل 24
لملك بابل * واقمت كلماتك التي تكلمت بها بايدي عبيدك الانبياء * ان تخرج عظام
ملوكنا وعظام رؤسائنا وعظام ابائنا من هذا الموضع * وها هم مطروحات لحر النهار 25
وصقيع الليل * وماتوا باتعاب شديدة بالجوع وبالسيف وبالرسالة * ووضعت بيتك حيث 26
دعي اسمك عليه مثل هذا اليوم * لشر بيت اسرايل وبيت يهودا * وصنعت لنا ايها 27
الرب الهنا مثل كل دعتك ومثل كل رأفتك العظمة *

Sed anima dolens ob exceſſum quo ambulat 18
depreſſa & infima; & oculi deficientes,
& anima famelica, dabunt tibi
gloriam atque juſtitiam ô Domine.
Non enim freti juſtitiis patrum & regum 19
noſtrorum nos effundimus miſericordiam
noſtram ob oculos tuos ô Domine
Deus noſter. Nam induxiſti iram & 20
indignationem tuam ſuper nos, quemadmodum
locutus eras per ſervos tuos prophetas,
dicens; Sic ait Dominus, Inclinate 21
humerum veſtrum, & colite regem
Babelis, & conſidete in terra quam
dedi majoribus veſtris. Quòd ſi non 22
auſcultaveritis voci Domini ut colatis
regem Babelis, Perdam ex urbe Judæ 23
& extra Jeruſalem vocem gaudii &
vocem lætitiæ, vocem ſponſi & vocem
ſponſæ, evadétque tota terra deſerta habitatoribus;
Attamen non acquievimus 24
voci tuæ ut coleremus regem Babelis.
Unde præſtitiſti verba tua quæ
locutus eras per ſervos tuos prophetas,
fore ut efferrentur oſſa regum noſtrorum,
& oſſa principum noſtrorum & oſſa patrum
noſtrorum ex hoc loco. Nam ecce 25
projecta ſunt ad æſtum diei & gelu
noctis, & mortui ſunt in laboribus graviſſimis,
fame, gladio, & exilio. Domum 26
quoque tuam ſuper quam invocatum
eſt nomen tuum, talem effeciſti qualis
hodierno die conſpicitur, ob malitiam
domûs Iſraelis & domûs Judæ.
Equidem egiſti nobiſcum ô Domine Deus 27
noſter, ſecundùm omnimodam manſuetudinem
tuam, & ſecundùm omnem benignitatem
tuam maximam.

Verſio VULG. LAT.

28 Sicut locutus es in manu pueri tui Moyſi, in die quâ præ-
29 cepiſti ei ſcribere legem tuam coram filiis Iſrael, Dicens; Si non audieritis vocem meam, multitudo hæc magna convertetur in minimam inter Gentes, quò ego eos di-
30 ſpergam: Quia ſcio quòd me non audiet populus: populus eſt enim durâ cervice: & convertetur ad cor ſuum
31 in terra captivitatis ſuæ: Et ſcient quia ego ſum Dominus Deus eorum, & dabo eis cor, & intelligent; aures, &
32 audient. Et laudabunt me in terra captivitatis ſuæ, &
33 memores erunt nominis mei. Et avertent ſe à dorſo ſuo duro, & à malignitatibus ſuis: quia reminiſcentur viam
34 patrum ſuorum qui peccaverunt in me. Et revocabo illos in terram, quam juravi patribus eorum, Abraham, Iſaac, & Jacob, & dominabuntur eis: & multiplicabo eos, &
35 non minorabuntur. Et ſtatuam illis teſtamentum alterum ſempiternum, ut ſim illis in Deum, & ipſi erunt mihi in populum: & non movebo ampliùs populum meum, filios Iſrael, à terra quam dedi illis.

CAP. III.

1 ET nunc, Domine omnipotens, Deus Iſrael, anima in
2 anguſtiis, & ſpiritus anxius clamat ad te: Audi, Domine, & miſerere, quia Deus es miſericors, & miſerere noſtri:
3 quia peccavimus ante te. Quia tu ſedes in ſempiternum, & nos peribimus in ævum?

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

28 Καθὰ ἐλάλησας ἐν χειρὶ παιδός σου Μωϋσῆ, ἐν ἡμέρᾳ ἐντειλαμένου
29 σου αὐτῷ γράψαι τὸν νόμον σου (β) ἐναντίον υἱῶν Ἰσραήλ, λέγων, Ἐὰν μὴ ἀκούσητε τῆς φωνῆς μου, ἦ μὴν ἡ βόμβησις ἡ μεγάλη (γ) ἡ πολλὴ αὕτη ἀποστρέψει εἰς (δ) μικρὰν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, οὗ διασπερῶ αὐτοὺς ἐκεῖ·
30 Ὅτι ἔγνων ὅτι οὐ μὴ (δ) ἀκούσωσί μου, ὅτι λαὸς σκληροτράχηλός ἐστι. καὶ ἐπιστρέψουσιν ἐπὶ καρδίαν αὐτῶν ἐν γῇ ἀποικισμοῦ αὐτῶν.
31 Καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν. καὶ δώσω αὐτοῖς καρ-
32 δίαν καὶ ὦτα ἀκούοντα, Καὶ αἰνέσουσί με ἐν γῇ ἀποικισμοῦ αὐτῶν·
33 καὶ μνησθήσονται τοῦ ὀνόματός μου, Καὶ (ε) ἀποστρέψουσιν ἀπὸ τοῦ νώτου αὐτῶν τοῦ σκληροῦ, καὶ (ζ) ἀπὸ πονηρῶν πραγμάτων αὐτῶν, ὅτι μνησθήσονται τῆς ὁδοῦ πατέρων αὐτῶν τῶν (η) ἁμαρτόντων ἔναντι κυρίου.
34 Καὶ ἀποστρέψω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν αὐτῶν, τῷ Ἀβραάμ, καὶ τῷ Ἰσαάκ, καὶ τῷ Ἰακώβ, καὶ κυριεύσουσιν αὐτῆς·
35 καὶ πληθυνῶ αὐτούς, καὶ οὐ μὴ σμικρυνθῶσι. Καὶ στήσω αὐτοῖς διαθήκην αἰώνιον, τοῦ εἶναί με αὐτοῖς εἰς θεόν, καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν. καὶ οὐ κινήσω ἔτι τὸν λαόν μου Ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς γῆς, ἧς ἔδωκα αὐτοῖς.

MS. A. (β) ἐνώπιον (γ) καὶ ἡ (δ) μακρὰν (δ) εἰσακούσωσίν (ε) ἐπιστρέψουσιν ἀπὸ νώτου (ζ) ἀπὸ τῶν πονηρῶν (η) ἁμαρτανόντων

ΚΕΦ. γ'.

1 ΚΥΡΙΕ παντοκράτωρ ὁ θεὸς Ἰσραήλ, ψυχὴ ἐν στενοῖς καὶ πνεῦμα ἀ-
2 κηδιῶν (α) κέκραγε πρὸς σέ. Ἄκουσον κύριε καὶ ἐλέησον, (β) ὅτι ἡ-
3 μάρτομεν ἐναντίον σου· Ὅτι σὺ καθήμενος τὸν αἰῶνα, καὶ ἡμεῖς ἀπολλύμενοι τὸν αἰῶνα.

MS. A. (α) ἐκέκραξε (β) ὅτι θεὸς ἐλεήμων εἶ· καὶ ἐλέησον, ὅτι ἡμάρτομεν

Sicut locutus es in manu pueri tui Moyſi, in die, qua præcepiſti ei ſcribere legem tuam coram filiis Iſrael, dicens; Si non audieritis vocem meam, profectò turba magna multa hæc convertetur in parvam in gentibus, quò diſpergam eos illuc: Quia ſcio, quòd non audiant me, quia populus eſt duræ cervice. Et convertentur ad cor ſuum in terra tranſmigrationis ſuæ: Et ſcient quia ego ſum Dominus Deus eorum. Et dabo eis cor, & aures audientes: Et laudabunt me in terra captivitatis ſuæ: & memores erunt nominis mei: Et avertent ſe à dorſo ſuo duro, & à malignis (h) negotiis ſuis: quia reminiſcentur viæ patrum ſuorum peccantium ante Dominum. Et revocabo illos in terram, quam juravi patribus eorum, Abraam, & Iſaac, & Jacob: & dominabuntur ejus: & multiplicabo eos, & non minorabuntur. Et ſtatuam illis teſtamentum ſempiternum: ut ſim illis in Deum: & ipſi erunt mihi in populum. Et non movebo ampliùs populum meum Iſrael à terra, quam dedi eis.

CAP. III.

DOmine omnipotens Deus Iſrael, anima in anguſtiis, & ſpiritus anxiatus clamat ad te: Audi, Domine, & (a) miſerere: quia peccavimus ante te. Quia tu ſedes in ſempiternum: & nos perimus in ævum.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

28 * ܐܝܟܢܐ ܕܡܠܠܬ ܒܝܕ ܡܘܫܐ ܥܒܕܟ܂ ܟܕ ܦܩܕܬܝܗܝ ܠܡܟܬܒ ܢܡܘܣܟ ܩܕܡ
ܒܢܝ̈ ܐܝܣܪܐܝܠ ܟܕ ܐܡܪ܂ * ܐܢ ܠܐ ܫܡܥܬܘܢ ܩܠܝ܂ ܐܠܐ ܥܡܐ ܗܢܐ ܣܓܝܐܐ ܘܪܒܐ: 29
ܢܬܗܦܟ ܠܙܥܘܪܘܬܐ. ܘܢܬܒܨܪ ܒܝܢ ܥܡܡ̈ܐ. ܕܒܕܪܬ ܐܢܘܢ ܠܬܡܢ܂ * ܡܛܠ ܕܝܕܥܬ 30
ܐܢܘܢ ܕܠܐ ܫܡܥܝܢ ܠܝ. ܡܛܠ ܕܥܡܐ ܗܘ ܩܫܐ ܩܕܠܐ. ܘܢܬܦܢܘܢ ܠܠܒܗܘܢ ܒܐܪܥܐ
ܕܫܒܝܬܗܘܢ܂ * ܘܢܕܥܘܢ ܕܐܢܐ ܐܢܐ ܡܪܝܐ ܐܠܗܗܘܢ * ܘܐܬܠ ܠܗܘܢ ܠܒܐ ܡܣܬܟܠܢܐ 31 32
ܘܐܕܢܐ ܕܫܡܥܢ. ܘܢܫܒܚܘܢܢܝ ܒܐܪܥܐ ܕܫܒܝܬܗܘܢ. ܘܢܬܕܟܪܘܢ ܫܡܝ. * ܘܢܬܦܢܘܢ 33
ܡܢ ܩܫܝܘܬ ܩܕܠܗܘܢ ܘܡܢ ܥܒܕ̈ܝܗܘܢ ܒܝ̈ܫܐ. ܡܛܠ ܕܡܬܕܟܪܝܢ ܐܘܪܚܐ ܕܐܒܗ̈ܝܗܘܢ ܕܚܛܘ
ܩܕܡ ܡܪܝܐ. * ܘܐܗܦܘܟ ܐܢܘܢ ܠܐܪܥܐ ܗܝ ܕܝܡܝܬ ܠܐܒܗ̈ܝܗܘܢ. ܠܐܒܪܗܡ ܘܠܐܝܣܚܩ 34
ܘܠܝܥܩܘܒ. ܘܢܫܬܠܛܘܢ ܒܗ. ܘܐܣܓܐ ܐܢܘܢ. ܘܠܐ ܢܙܥܪܘܢ. * ܘܐܩܝܡ ܠܗܘܢ 35
ܩܝܡܐ ܠܥܠܡ. ܘܐܗܘܐ ܠܗܘܢ ܠܐܠܗܐ. ܘܗܢܘܢ ܢܗܘܘܢ ܠܝ ܠܥܡܐ. ܘܠܐ ܐܙܝܥ ܬܘܒ ܠܥܡܝ
ܐܝܣܪܐܝܠ. ܡܢ ܐܪܥܐ ܕܝܗܒܬ ܠܗܘܢ. * ܫܠܡ * ܒ *
* ܡܪܝܐ ܐܚܝܕ ܟܠ ܐܠܗܗ ܕܐܝܣܪܐܝܠ. ܢܦܫܐ ܕܒܐܘܠܨܢܐ ܘܪܘܚܐ ܕܒܥܩܬܐ ܘܦܓܪܐ ܡܟܝܟܐ 1
ܩܥܘ ܠܘܬܟ. * ܫܡܥ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܘܐܬܪܚܡ. ܡܛܠ ܕܡܪܚܡܢܐ ܐܢܬ ܘܚܢܢܐ. 2
ܘܐܬܪܚܡ ܥܠܝܢ܂ ܚܛܝܢ ܓܝܪ ܩܕܡܝܟ. * ܡܛܠ ܕܐܢܬ ܚܝ ܐܢܬ ܠܥܠܡ. 3
ܘܚܢܢ ܐܒܕܝܢ ܠܥܠܡ.

* Sicut locutus fueras per Moſen ſervum ſuum cùm mandâſti ei ſcribere legem tuam coram filiis Iſrael, dicens; Niſi audiveritis vocem meã, ſanè populus iſte numeroſus & magnus paucitatẽ convertetur, & minuetur inter gentes inter quos diſperſi eos. Novi enim eos me non audituros, quia populus eſt duræ cervicis. Redibunt autem ad cor ſuum in terra captivitatis ſuæ; Et cognoſcent me eſſe Dominum Deum ſuum, Et dabo eis cor intelligens, & aures quæ audiant, & laudabunt me in terra captivitatis ſuæ, & recordabuntur nominis mei: Et avertent ſe à duritie cervicis ſuæ, & ab operib' ſuis malis, quia recordabuntur viæ patrum ſuorum qui peccaverunt coram Domino. Et reducam eos in terram quam juramento promiſi patribus eorum Abrahamo, Iſaaco, Jacobo, & domini ejus erunt, & multiplicabo eos, nec minuentur. Et firmumque præſtabo pactum in ſeculum, eróque ipſis in Deum, & ipſi mihi in populum, neque amovebo ampliùs populum meum Iſrael à terra quam dedi ipſis.

CAP. III.

DOmine omnipotens Deus Iſrael, anima in anguſtiis, & ſpiritus in mœrore poſitus, corpus afflictum ad te clamârunt; Audi Domine Deus & miſerere, quia miſericors es & clemens, & miſerere noſtrî: peccavimus enim coram te. Quia tu vivis in æternum, nos autem perimus in æternum.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

28 * كما تكلمت بيد عبدك موسى في يوم اوصيته ان يكتب ناموسك امام بني اسرائيل • قايلا •
29 * ان لم تسمعوا صوتي حقا الرجفة العظيمة الكثيرة تصرفكم بعيدا في الامم حيث ابددهم
30 31 هناك * لاني علمت انهم لا يسمعون مني • لانه شعب غليظ الرقبة هو * ويرجعون الي قلوبهم
32 في جلوتهم • ويعلمون اني انا هو الرب الههم • واعطيهم قلبا واذانا سامعة * ويسبحوني في
33 ارض جلوتهم ويذكرون اسمي * ويرجعون عن ظهرهم القاسي ومن اعمالهم الشريرة • لانهم
34 يذكرون طرق ابايهم الذين اخطوا امام الرب * واردهم الي الارض التي حلفت لابايهم ابرهيم
35 اسحق ويعقوب • ويسودون عليها • واكثرهم فلا يقلون * واقيم لهم عهدا ابديا لاكون لهم
الها وهم يكونون لي شعبا • ولا احرك ايضا شعبي اسرائيل من الارض التي اعطيتهم اياها •

* الفصل الثالث *

1 * ايها الرب الضابط الكل اله اسرائيل • النفس في الضوايق والروح من الضجرات صرخت
2 3 اليك * استجب يا رب وارحم لانك اله رحيم انت • فارحم لانا اخطانا قدامك * لانك انت
دايم ابدا ونحن هالكون ابدا •

* *Quemadmodum locutus fueras per ſervum tuum Moſen, quâ die præceperas ut ſcriberet legem tuam coram filiis Iſraelis, dicens; Niſi voci meæ auſcultaveritis, tremor magnus ac multus procul amandabit vos inter gentes quò diſpergam: Novi enim eos non audituros me, quòd populus ſit duræ cervicis. Verùm reſipiſcent in captivitate ſua, & cognoſcent me eſſe Dominum Deum ipſorum; ac tum indam eis cor & aures audientes, Et laudabunt me in terra captivitatis ſuæ, & recordabuntur nominis mei, Et revertentur à dorſo ſuo duro & ab operibus ſuis improbis, eò quòd recordaturi ſint viarum majorum ſuorum qui peccaverunt coram Domino: Et reducam eos in terram pro qua juravi majoribus eorum Abrahamo, Iſahaco, & Jacobo, & potientur: & multiplicabo eos & non minuantur. Et ſtatuam eis pactum ſempiternum, ut ſim ipſis Deus & ipſi fiant mihi populus: neque amovebo amplius populum meum Iſraelem à terra quam dederam eis.*

CAP. III.

O Domine omnia tenens, Deus Iſraelis, anima in anguſtiis deprehenſa & ſpiritus è moleſtiis ad te clamat: audi ô Domine, & miſerere quia Deus es miſericors: miſerere itaque noſtri, peccavimus coram te. Quia tu maneas in æternum, nos verò perimus.

Verſio VULG. LAT.

4 Domine omnipotens, Deus Iſrael, audi nunc orationem
mortuorum Iſrael, & filiorum ipſorum, qui peccaverunt
ante te, & non audierunt vocem Domini Dei ſui, & agglutinata
5 ſunt nobis mala. Noli meminiſſe iniquitatum
patrum noſtrorum, ſed memento manûs tuæ, & nominis
6 tui in tempore iſto: Quia tu es Dominus Deus noſter, &
7 laudabimus te, Domine: Quia propter hoc dediſti timorem
tuum in cordibus noſtris, & ut invocemus nomen tuum,
& laudemus te in captivitate noſtra, quia convertimur
ab iniquitate patrum noſtrorum, qui peccaverunt ante
8 te. Et ecce nos in captivitate noſtra ſumus hodiè, quâ
nos diſperſiſti in improperium, & in maledictum, & in
peccatum, ſecundùm omnes iniquitates patrum noſtrorum,
9 qui receſſerunt à te, Domine Deus noſter. Audi, Iſrael,
mandata vitæ: auribus percipe, ut ſcias prudentiam.
10 Quid eſt Iſrael quòd in terra inimicorum es? Inveterâſti
11 in terra aliena, coinquinatus es cum mortuis:
12 deputatus es cum deſcendentibus in infernum. Dereliquiſti
13 fontem ſapientiæ. Nam ſi in via Dei ambulâſſes,
14 habitâſſes utique in pace ſempiterna. Diſce ubi ſit
prudentia, ubi ſit virtus, ubi ſit intellectus: ut ſcias ſimul
ubi ſit longiturnitas vitæ & victus, ubi ſit lumen oculorum,
15 & pax. Quis invenit locum ejus? & quis intravit
16 in theſauros ejus? Ubi ſunt principes Gentium, & qui
dominantur ſuper beſtias, quæ ſunt ſuper terram?

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

4 Κύριε παντοκράτωρ ὁ θεὸς Ἰσραὴλ, ἄκουσον δὴ τῆς προσευχῆς
τῶν τεθνηκότων Ἰσραὴλ, καὶ υἱῶν τῶν ἁμαρτανόντων ἐναντίον σου, οἳ
οὐκ ἤκουσαν τῆς φωνῆς (γ) σου θεοῦ αὐτῶν, καὶ ἐκολλήθη ἡμῖν τὰ κακά.
5 Μὴ μνησθῇς ἀδικιῶν πατέρων ἡμῶν, ἀλλὰ μνήσθητι χειρός σου καὶ
6 ὀνόματός σου ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ. Ὅτι σὺ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ
7 αἰνέσομέν σε κύριε. Ὅτι διὰ τοῦτο ἔδωκας τὸν φόβον σου ἐπὶ καρδίαν
ἡμῶν, (δ) καὶ ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομά σου· καὶ αἰνέσομέν σε ἐν
τῇ ἀποικίᾳ ἡμῶν, ὅτι ἀπεστρέψαμεν (ε) ἀπὸ καρδίας ἡμῶν πᾶσαν
8 ἀδικίαν πατέρων ἡμῶν, τῶν ἡμαρτηκότων ἐναντίον σου. Ἰδοὺ ἡμεῖς
σήμερον ἐν τῇ ἀποικίᾳ ἡμῶν, οὗ διέσπειρας ἡμᾶς ἐκεῖ εἰς ὀνειδισμὸν,
καὶ εἰς ἀρὰν, καὶ εἰς ὄφλησιν κατὰ πάσας (ζ) τὰς ἀδικίας πατέρων ἡμῶν,
9 οἳ ἀπέστησαν ἀπὸ κυρίου θεοῦ ἡμῶν. Ἄκουε Ἰσραὴλ ἐντολὰς ζωῆς,
10 ἐνωτίσασθε γνῶναι φρόνησιν. Τί ἐστιν Ἰσραὴλ; (η) τί ὅτι ἐν γῇ τῶν
11 ἐχθρῶν εἶ; Ἐπαλαιώθης ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ, συνεμιάνθης τοῖς νεκροῖς,
12 προσελογίσθης μετὰ τῶν εἰς ᾅδου, Ἐγκατέλιπες τὴν πηγὴν τῆς
13 σοφίας. Τῇ ὁδῷ τοῦ θεοῦ εἰ ἐπορεύθης, κατῴκεις ἂν ἐν εἰρήνῃ τὸν
14 (θ) αἰῶνα. Μάθε ποῦ ἐστι †φρόνησις, ποῦ ἐστιν ἰσχὺς, ποῦ ἐστι σύνεσις,
τοῦ γνῶναι ἅμα ποῦ ἐστι μακροβίωσις καὶ ζωὴ, ποῦ ἐστι φῶς ὀφθαλμῶν καὶ
15 εἰρήνη. Τίς εὗρε τὸν τόπον αὐτῆς, καὶ τίς εἰσῆλθεν εἰς τοὺς θησαυροὺς
16 αὐτῆς; Ποῦ εἰσιν οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν, καὶ οἱ κυριεύοντες τῶν
θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς,

MS. A. (γ) θεοῦ αὐτῶν, καὶ προσεκολλήθη (δ) τοῦ ἐπικαλεῖσθαι
(ε) ἐπὶ καρδίαν (ζ) ἀδικίας (η) ὅτι ἐν τῇ γῇ (θ) αἰῶνα χρόνον.

Domine omnipotens Deus Iſrael, audi nunc orationem 4
mortuorum Iſrael, & filiorum eorum, qui
peccaverunt ante te, qui non audierunt vocem
(b) tuam Dei ſui: & agglutinata ſunt nobis mala.
Noli meminiſſe iniquitatum patrum noſtrorum: 5
ſed memento manûs tuæ, & nominis tui in
tempore iſto. Quia tu es Dominus Deus noſter: 6
& laudabimus te, Domine: Quia propter hoc 7
dediſti timorem tuum in cor noſtrum, (c) & ut
invocemus nomen tuum. Et laudabimus te in captivitate
noſtra: quia avertimus (d) à corde noſtro
omnem iniquitatem patrum noſtrorum, qui
peccaverunt ante te. Ecce nos hodiè in transmigratione 8
noſtra, (*) quò nos diſperſiſti illuc in improperium,
& in maledictum, & in debitum ſecundùm
omnes iniquitates patrum noſtrorum:
qui diſceſſerunt à Domino Deo noſtro. Audi, Iſrael, 9
mandata vitæ: auribus percipite, ut ſciatis
prudentiam. Quid eſt Iſrael; (e) quid, quòd in 10
terra inimicorum es? Inveterâſti in terra alie- 11
na: coinquinatus es cum mortuis: deputatus
es cum iis qui in infernum: Dereliquiſti fon- 12
tem ſapientiæ. In via Dei ſi ambulâſſes; habi- 13
tâſſes utique in pace in ſeculum. Diſce, ubi ſit 14
prudentia, ubi ſit virtus, ubi ſit intellectus; ut
ſcias ſimul, ubi ſit longiturnitas vitæ, & victus;
ubi ſit lumen oculorum, & pax. Quis invenit 15
locum ejus? & quis intravit in theſauros ejus?
Ubi ſunt principes gentium, & qui dominantur 16
beſtiis, quæ ſunt ſuper terram,

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

* ܡܪܝܐ ܐܚܝܕ ܟܠ ܐܠܗܗ ܕܐܝܣܪܐܝܠ. ܫܡܥ ܨܠܘܬܐ ܕܐܝܠܝܢ ܕܡܝܬܘ ܒܐܝܣܪܐܝܠ. ܘܕ 4
ܕܒܢ̈ܝܗܘܢ ܐܝܠܝܢ ܕܚܛܘ ܩܕܡܝܟ: ܘܠܐ ܫܡܥܘ ܠܩܠܗ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܗܘܢ. ܘܕܒܩܘ ܒܢ
ܠܘ̈ܛܬܐ ܘܒܝ̈ܫܬܐ. * ܠܐ ܬܬܕܟܪ ܥܘܠܐ ܘܣܟܠܘ̈ܬܐ ܕܐܒܗ̈ܝܢ. ܐܠܐ ܐܬܕܟܪ ܐܝܕܟ ܘܫܡܟ ܒܙܒܢܐ 5
ܗܢܐ. * ܡܛܠ ܕܐܢܬ ܗܘ ܡܪܝܐ ܐܠܗܢ. ܘܢܫܒܚܢܟ ܡܪܝܐ. * ܡܛܠ ܗܢܐ ܓܝܪ ܣܡܬ 6 7
ܕܚܠܬܟ ܒܠܒܢ ܕܢܩܪܐ ܠܫܡܟ ܩܕܝܫܐ. ܘܢܫܒܚܝܘܗܝ ܒܫܒܝܢ. ܡܛܠ ܕܐܗܦܟܬ ܠܠܒܢ
ܟܠܗܝܢ ܒܝ̈ܫܬܐ. ܘܥܘܠܐ ܕܐܒܗ̈ܝܢ ܗܠܝܢ ܕܚܛܘ ܩܕܡܝܟ. * ܘܗܐ ܚܢܢ ܝܘܡܢܐ ܒܫܒܝܢ. 8
ܕܒܕܪܬܢ ܠܬܡܢ ܠܠܘܛܬܐ ܘܠܚܣܕܐ. ܘܠܨܥܪܐ ܘܠܚܘܒܬܐ ܐܝܟ ܟܠܗܘܢ ܣܟܠܘ̈ܬܐ. ܘܥܘ̈ܠ
ܕܐܒܗ̈ܝܢ ܐܝܠܝܢ ܕܐܬܪܚܩܘ ܡܢܟ ܡܪܝܐ ܐܠܗܢ. * ܫܡܥܘ ܐܝܣܪܐܝܠ ܦܘܩܕ̈ܢܐ ܕܚܝ̈ܐ. ܘܨܘܬ 9
ܠܡܣܟܠ ܣܘܟܠܐ ܘܚܟܡܬܐ. * ܡܢܘ ܐܝܣܪܐܝܠ. ܕܒܐܪܥܐ ܕܒܥܠܕܒܒ̈ܐ ܥܬܩܬ. 10
* ܘܒܐܪܥܐ ܢܘܟܪܝܬܐ ܐܬܛܢܦܬ. ܥܡ ܡܝ̈ܬܐ ܐܬܚܫܒܬ. ܘܥܡ ܢ̈ܚܬܝ ܫܝܘܠ. * ܕܫܒܩܬ 11 12
ܡܒܘܥܐ ܕܚܟܡܬܐ. * ܐܠܘ ܗܠܟܬ ܒܐܘܪܚܗ ܕܡܪܝܐ: ܥܡܪ ܗܘܝܬ ܒܫܝܢܐ ܙܒܢܐ ܕܥܠ 13
ܕܥܠܡܥܠܡܝܢ. * ܝܠܦ ܐܝܟܐ ܗܝ ܚܟܡܬܐ. ܘܐܝܟܐ ܗܘ ܚܝܠܐ ܘܐܝܟܢܐ ܗܘ ܣܘܟܠܐ. ܕܐܟܚܕܐ 14
ܬܠܦ ܐܝܟܐ ܗܘ ܢܘܓܪܐ ܕܝܘܡ̈ܬܐ ܕܚܝ̈ܐ. ܐܝܟܐ ܐܢܘܢ ܚܝ̈ܐ ܐܝܟܐ ܗܘ ܢܘܗܪܐ ܕܥܝ̈ܢܐ. ܘܫܠܡܐ.
* ܡܢܘ ܐܫܟܚ ܐܬܪܗ. ܐܘ ܡܢܘ ܥܠ ܠܐܘܨܪܘܗܝ ܠܓܘ. * ܐܝܟܐ ܐܢܘܢ ܫܠܝ̈ܛܢܐ ܕܥܠܡܐ. 15 16
ܘܐܝܠܝܢ ܕܡܫܬܠܛܝܢ ܥܠ ܚܝܘܬܐ ܕܐܪܥܐ.

Domine omnipotens Deus Iſraelis, audi orationem 4
eorum qui mortui ſunt in Iſraele, filiorúmque
eorum qui peccârunt in conſpectu
tuo, nec obtemperârunt voci Domini Dei
ſui, hæſerúntque nobis maledictiones &
mala. Noli meminiſſe iniquitatum errorúmq; 5
patrum noſtrorum, ſed memento hoc tempore
manûs nominíſque tui: Quia tu Domine, 6
Deus noſter es, & laudabimus te Domine.
Propterea enim poſuiſti timorem tui 7
in cordibus noſtris, ut invocemus & laudemus
nomen tuum ſanctum in captivitate noſtra,
quia convertiſti in cor noſtrum omnia
mala & iniquitates patrum noſtrorum qui
peccârunt coram te. Et ecce nos hodie in 8
captivitate noſtra *ſumus*, quò nos diſperſiſti,
in maledictionem, & opprobrium, & ignominiam,
& reatum, ſecundùm omnes errores
& iniquitates patrum noſtrorum, qui defecerunt
à te, Domine Deus noſter. Audite Iſrael 9
præcepta vitæ, & auſculta ut intelligas
prudentiam & ſapientiam. Quid eſt, Iſrael, 10
quòd in terra hoſticâ inveterâſti; Et in terra 11
peregrinâ inquinatus es? computatus es
cum mortuis, cum deſcendentibus ad inferos? 12
Quòd reliquiſti fontem ſapientiæ: Si ambu- 13
lâſſes in via Domini, habitâſſes in pace tempus
ſeculi ſeculorum. Diſce ubi ſit ſapientia, 14
ubi robur, ubi intelligentia, ut pariter diſcas
ubi ſit dierum vitæ extenſio, ubi vita, & ubi
oculorum lumen, & pax. Quis invenit locum 15
ejus, aut quis ingreſſus eſt in penetralia theſauri
ejus? Ubi ſunt principes ſeculi, & qui 16
dominantur feris terræ?

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* أَيُّهَا ٱلرَّبُّ ضَابِطُ ٱلْكُلِّ إِلٰهُ إِسْرَائِيلَ ٱسْمَعْ صَلَاةَ أَمْوَاتِ إِسْرَائِيلَ وَبَنِي ٱلْخَاطِئِينَ قُدَّامَكَ . 4
ٱلَّذِينَ لَمْ يَسْمَعُوا صَوْتَ إِلٰهِهِمْ فَلَصِقَتْ بِنَا ٱلشُّرُورُ * لَا تَذْكُرْ ظُلَامَاتِ آبَائِنَا . لٰكِنِ 5
ٱذْكُرْ يَدَكَ وَٱسْمَكَ فِي هٰذَا ٱلزَّمَانِ * لِأَنَّكَ أَنْتَ ٱلرَّبُّ إِلٰهُنَا . وَنُسَبِّحُكَ يَا رَبُّ * لِأَنَّكَ 6 7
لِأَجْلِ هٰذَا أَعْطَيْتَ خَوْفَكَ عَلَى قُلُوبِنَا . لِنَدْعُوَ ٱسْمَكَ وَنُسَبِّحَكَ فِي جَلْوَتِنَا . لِأَنَّا صَرَفْنَا
عَنْ قُلُوبِنَا كُلَّ ظُلْمِ آبَائِنَا ٱلَّذِينَ أَخْطَأُوا أَمَامَكَ * هَا نَحْنُ ٱلْيَوْمَ فِي جَلْوَتِنَا حَيْثُ بَدَّدْتَنَا 8
هُنَاكَ لِلتَّعْيِيرِ وَلِلَّعْنَةِ وَلِلْقَضَاءِ لِكُلِّ ظُلَامَاتِ آبَائِنَا ٱلَّذِينَ تَبَاعَدُوا مِنَ ٱلرَّبِّ إِلٰهِنَا .
* ٱسْمَعْ يَا إِسْرَائِيلُ وَصَايَا ٱلْحَيَاةِ . أَنْصِتُوا لِتَتَعَلَّمُوا عِلْمًا * مِنْ أَيْنَ هُوَ إِسْرَائِيلُ لِأَنَّكَ فِي 9 10
أَرْضِ ٱلْأَعْدَاءِ أَنْتَ . تَعَتَّقْتَ فِي ٱلْأَرْضِ ٱلْغَرِيبَةِ * تَنَجَّسْتَ بِٱلْأَمْوَاتِ . حُسِبْتَ مَعَ ٱلَّذِينَ 11
فِي ٱلْجَحِيمِ * تَرَكْتَ يَنْبُوعَ ٱلْحِكْمَةِ * فِي طَرِيقِ ٱللّٰهِ لَمْ تَسْلُكْ . سَكَنُوا فِي ٱلسَّلَامَةِ 12 13
دَهْرًا زَمَنًا * اِعْلَمْ أَيْنَ هُوَ ٱلْعِلْمُ . أَيْنَ هِيَ ٱلْقُوَّةُ * أَيْنَ هُوَ ٱلْفَهْمُ . لِتَعْلَمَ مَعًا أَيْنَ هُوَ طُولُ 14
ٱلْأَيَّامِ وَٱلْحَيَاةُ . أَيْنَ هُوَ نُورُ ٱلْأَعْيُنِ وَٱلسَّلَامَةُ * مَنْ وَجَدَ مَوْضِعَهَا . وَمَنْ دَخَلَ فِي كُنُوزِهَا . 15
* أَيْنَ هُمْ رُؤَسَاءُ ٱلْأُمَمِ وَٱلَّذِينَ يَسُودُونَ ٱلْوُحُوشَ ٱلَّذِينَ عَلَى ٱلْأَرْضِ . 16

O Domine omnipotens, Deus Iſraelis, 4
audi orationem mortuorum Iſraelis, &
filiorum in te peccantium, qui non auſcultaverunt
voci Dei ſui, unde hæc
mala nobis adhæreſcunt. Ne memineris 5
perverſitatum majorum noſtrorum, ſed
manûs tuæ nominíſque tui memineris
hoc tempore: Quia tu es Dominus 6
Deus noſter, téque laudabimus O Domine.
Hac enim de cauſa timorem tuum 7
indidiſti cordi noſtro, ut invocaremus
nomen tuum, téq; celebraremus in exilio
noſtro; quippe qui abdicaverimus à
cordibus noſtris omnem perverſitatem
majorum noſtrorum qui peccaverunt coram
te. Ecce nos hodie in exilio noſtro 8
quò diſſeminâſti nos, ſumus improperio
execrationi & ſententiæ, pro cunctis perverſitatibus
majorum noſtrorum qui receſſerunt
à Domino Deo noſtro. Audi O 9
Iſrael mandata vitæ, auſcultate ut
ſcientiam addiſcatis. Unde eſt Iſrael 10
quòd in terra hoſtili verſeris, conſenueris
in terra aliena, Mortuis contamina- 11
tus ſis, annumeratus cum his qui ſunt
in inferis? Deſeruiſti fontem ſapientiæ, 12
In via Dei non ambulaviſti: in tran- 13
quillitate degiſſent perpetuo tempore.
Diſce ubi ſit ſcientia, ubi ſit fortitudo, 14
ubi ſit intelligentia; ut ſimul ſcias
ubi ſit longitudo dierum ac vita, ubi ſit
lumen oculorum & tranquillitas. Quis 15
invenit locum ejus, & quis ingreſſus
eſt in theſauros ejus? Ubi ſunt princi- 16
pes gentium, & ii qui dominantur belluis
quæ extant ſuper terram?

Verſio VULG. LAT.

17 Qui in avibus cœli ludunt, 18 Qui argentum theſaurizant, & aurum, in quo confidunt homines, & non eſt finis acquiſitionis eorum? qui argentum fabricant & ſo-
19 liciti ſunt, nec eſt inventio operum illorum? Exterminati ſunt, & ad inferos deſcenderunt, & alii loco
20 eorum ſuerexerunt. Juvenes viderunt lumen, & habitaverunt ſuper terram: viam autem diſciplinæ ignora-
21 verunt, Neque intellexerunt ſemitas ejus, neque filii eorum ſuſceperunt eam, à facie ipſorum longè facta eſt:
22 Non eſt audita in terra Chanaan, neque viſa eſt in
23 Theman. Filii quoque Agar, qui exquirunt prudentiam quæ de terra eſt, negotiatores Merrhæ, & Theman, & fabulatores, & exquiſitores prudentiæ & intelligentiæ: viam autem ſapientiæ neſcierunt, neque commemorati
24 ſunt ſemitas ejus. O Iſrael, quàm magna eſt domus Dei,
25 & ingens locus poſſeſſionis ejus! Magnus eſt, & non ha-
26 bet finem: excelſus & immenſus. Ibi fuerunt gigantes nominati illi, qui ab initio fuerunt, ſtaturâ magnâ,
27 ſcientes bellum. Non hos elegit Dominus, neque vi-
28 am diſciplinæ invenerunt: propterea perierunt. Et quoniam non habuerunt ſapientiam, interierunt pro-
29 pter ſuam inſipientiam. Quis aſcendit in cœlum, & ac-
30 cepit eam, & eduxit eam de nubibus? Quis transfretavit mare, & invenit illam? & attulit illam ſuper aurum electum?

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

17 Οἱ ἐν τοῖς ὀρνέοις τοῦ οὐρανοῦ ἐμπαίζοντες, καὶ τὸ ἀργύριον θησαυρίζοντες, καὶ τὸ χρυσίον ᾧ ἐπεποίθησαν ἄνθρωποι, καὶ οὐκ ἔστι τέλος
18 τῆς κτήσεως αὐτῶν; Ὅτι οἱ τὸ ἀργύριον τεκταίνοντες καὶ μερι-
19 μνῶντες, καὶ οὐκ ἔστιν ἐξεύρεσις τῶν ἔργων αὐτῶν. Ἠφανίσθησαν, καὶ
20 εἰς ᾅδου κατέβησαν, καὶ ἄλλοι (ι) ἀνέστησαν ἀντ' αὐτῶν. Νεώτεροι ἴδον φῶς, καὶ κατῴκησαν ἐπὶ τῆς γῆς, ὁδὸν δὲ ἐπιστήμης οὐκ ἔγνωσαν,
21 Οὐδὲ συνῆκαν τρίβους αὐτῆς, οὐδὲ ἀντελάβοντο αὐτῆς. οἱ υἱοὶ
22 αὐτῶν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτῶν πόῤῥω ἐγενήθησαν. Οὐδὲ ἠκούσθη ἐν
23 Χαναὰν, οὐδὲ ὤφθη ἐν Θαιμάν, (ᵏ) Οἵτε υἱοὶ Ἄγαρ οἱ ἐκζητοῦντες τὴν σύνεσιν οἱ ἐπὶ τῆς γῆς, οἱ ἔμποροι τῆς Μεῤῥὰν, καὶ Θαιμὰν, καὶ οἱ μυθολόγοι, καὶ οἱ ἐκζητηταὶ τῆς συνέσεως, (κ) ὁδὸν δὲ σο-
24 φίας οὐκ ἔγνωσαν, οὐδὲ ἐμνήσθησαν τὰς τρίβους αὐτῆς. Ὦ Ἰσραὴλ, ὡς μέγας ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ; καὶ ἐπιμήκης ὁ τόπος τῆς κτήσεως
25 αὐτοῦ; Μέγας, καὶ οὐκ ἔχει τελευτὴν, ὑψηλὸς καὶ ἀμέτρητος.
26 Ἐκεῖ (λ) ἐγενήθησαν οἱ γίγαντες οἱ ὀνομαστοὶ, (μ) ἀπ' ἀρχῆς
27 γενόμενοι εὐμεγέθεις, ἐπιστάμενοι πόλεμον. Οὐ τούτους ἐξελέξατο
28 ὁ θεὸς, οὐδὲ ὁδὸν ἐπιστήμης ἔδωκεν αὐτοῖς. καὶ ἀπώλοντο Παρὰ
29 τὸ μὴ ἔχειν φρόνησιν, ἀπώλοντο διὰ τὴν ἀβουλίαν αὐτῶν. Τίς ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἔλαβεν αὐτὴν, καὶ κατεβίβασεν αὐτὴν
30 ἐκ τῶν νεφελῶν; Τίς διέβη πέραν τῆς θαλάσσης, καὶ εὗρεν αὐτὴν, καὶ οἴσει αὐτὴν χρυσίου ἐκλεκτοῦ;

MS. A. (ι) ἀντανέστησαν (ᵏ) Οὔτε (κ) ὁδὸν τῆς σοφίας (λ) ἐγεννήθησαν (μ) οἱ ἀπ'

Qui in avibus cæli ludunt, & argentum theſaurizant, & aurum, in quo confidunt homines, & non eſt finis acquiſitionis eorum? Qui enim argentum fabricant; & ſoliciti ſunt, nec eſt inventio operum illorum. Exterminati ſunt, & ad inferos deſcenderunt: & alii loco eorum exurrexerunt. Juvenes viderunt lumen, & habitaverunt ſuper terram: viam autem ſcientiæ ignoraverunt, Neque intellexerunt ſemitas ejus: neque ſuſceperunt eam filii eorum: à via ipſorum longè (f) facti ſunt. Neq; audita eſt in Chanaan: neq; viſa eſt in Thæman: Filiique Agar exquirentes prudentiã, (g) qui ſuper terram, negotiatores Merran, & Thæman, & fabulatores, et exquiſitores intelligentiæ: viã autem ſapientiæ neſcierunt: neq; commemorati ſunt ſemitas ejus. O Iſrael, quàm magna eſt domus Dei: & ingens locus poſſeſſionis ejus: Magnus eſt, & non habet finem; excelſus, & immenſus. Ibi fuerunt gigantes nominati, qui ab initio fuerunt ſtaturâ magnâ, ſcientes bellum. Non hos elegit Deus: neque viam ſcientiæ dedit eis: & perierunt, Eò quòd non haberent prudentiam: perierunt propter temeritatem ſuam. Quis aſcendit in cœlum, & accepit eam, & deduxit eam de nubibus? Quis transfretavit mare, & invenit illam, (h) & afferet eam auro electo?

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܐܝܠܝܢ ܕܒܦܪ̈ܚܬܐ ܕܫܡܝܐ ܡܫܬܥܝܢ. ܘܟܣܦܐ ܣܝܡܝܢ ܠܗܘܢ ܒܣܝ̈ܡܬܐ. ܘܕܗܒܐ ܗܘ 17
ܕܬܟܝܠܝܢ ܥܠܘܗܝ ܒܢܝ̈ܢܫܐ. ܘܠܝܬ ܣܘܦܐ ܠܩܢܝܢܗܘܢ. * ܐܝܠܝܢ ܕܟܣܦܐ ܩܢܝܢ 18
ܘܡܬܒܛܠܝܢ ܥܠܘܗܝ. ܘܠܝܬ ܡܢܝܢܐ ܠܥܒ̈ܕܝܗܘܢ. * ܐܬܚܒܠܘ ܘܢܚܬܘ ܠܫܝܘܠ. 19
ܘܩܡܘ ܐܚܪ̈ܢܐ ܒܕܘܟܬܗܘܢ. * ܥܠܝܡ̈ܐ ܚܙܘ ܢܘܗܪܐ. ܘܥܡܪܘ ܒܐܪܥܐ. ܐܘܪܚܐ ܕܝܢ ܕܣܘܟܠܐ 20
ܘܕܚܟܡܬܐ ܠܐ ܝܕܥܘ: * ܘܠܐ ܐܣܬܟܠܘ ܒܫܒܝ̈ܠܝܗ. ܐܦܠܐ ܐܚܕܘܗ. ܘܒܢ̈ܝܗܘܢ ܡܢ ܐܘܪܚܗ 21
ܐܬܪܚܩܘ ܠܗܘܢ ܘܣܛܘ. * ܠܐ ܐܫܬܡܥܬ ܒܟܢܥܢ. ܐܦܠܐ ܐܬܚܙܝܬ ܒܬܝܡܢ. * ܐܦܠܐ 22 23
ܒܒܢ̈ܝ ܗܓܪ. ܗܢܘܢ ܕܒܥܝܢ ܣܘܟܠܐ ܕܒܐܪܥܐ. ܬܓܪ̈ܐ ܕܡܘܪܬ ܘܕܬܝܡܢ: ܘܐܝܠܝܢ
ܕܡܫܬܥܝܢ ܡܬܠ̈ܐ ܐܝܠܝܢ ܕܒܨܝܢ ܘܒܥܝܢ ܣܘܟܠܐ. ܐܘܪܚܐ ܕܝܢ ܕܚܟܡܬܐ ܠܐ ܝܕܥܘ.
ܐܦܠܐ ܐܕܪܟܘ ܫܒܝ̈ܠܝܗ. * ܐܘ ܐܝܣܪܐܝܠ ܟܡܐ ܪܒ ܒܝܬܗ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܐ. ܘܐܪܝܟ ܘܦܬܝܚ. 24
ܐܬܪܐ ܕܩܢܝܢܗ * ܘܠܝܬ ܠܗ ܣܘܦܐ. ܪܡ ܗܘ ܘܠܝܬ ܠܗ ܡܫܘܚܬܐ. * ܬܡܢ ܐܬܝܠܕܘ 25 26
ܓܢܒܪ̈ܐ ܗܢܘܢ ܕܫܡܗܐ ܕܡܢ ܒܪܫܝܬ. ܗܢܘܢ ܕܗܘܘ ܪܘܪ̈ܒܐ ܛܒ. ܘܝܕܥܝܢ ܩܪܒܐ. * ܠܐ 27
ܗܘܐ ܒܗܘܢ ܓܒܐ ܐܠܗܐ. ܐܦܠܐ ܐܘܪܚܐ ܕܚܟܡܬܐ ܝܗܒ ܠܗܘܢ. ܘܐܒܕܘ ܡܛܠ ܕܠܐ
ܗܘܐ ܒܗܘܢ ܚܟܡܬܐ ܘܣܘܟܠܐ. * ܘܐܒܕܘ ܡܢ ܚܣܝܪܘܬ ܡܠܟܐ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܗܘܐ ܒܗܘܢ 28
ܐܬܪܥܝܬܐ. * ܡܢ ܣܠܩ ܠܫܡܝܐ ܘܢܣܒܗ̇ ܘܐܚܬܗ̇ ܡܢ ܥܢ̈ܢܐ. * ܐܘ ܥܒܪ ܠܥܒܪܘܗܝ 29 30
ܕܝܡܐ ܘܕܝܒܫܐ ܘܐܫܟܚܗ̇ ܘܐܦܩܗ̇ ܐܝܟ ܕܗܒܐ ܓܒܝܐ.

* Qui volucribus cœli illudunt, & argentum theſauris reponunt, aurúmque cui fidunt homines, nec eſt ipſis divitiarum terminus? Qui pecuniam acquirunt & ſolicitudinem de ea ſuſcipiunt, nec eſt numerus operibus ipſorum; Exterminati ſunt; & ad inferos deſcenderunt, ſurrexerúntque alii loco ipſorum. Viderunt juvenes lucem, & habitârunt in terra, viam autem intelligentiæ ſapientiæ non noverunt. Semitas ejus non intellexerunt, nec ipſã arripuerunt, filii ipſorum à via ejus defecerunt, & prævaricati ſunt. Non eſt audita in Canaan, nec viſa in Teman: Nec inter Agarenos, qui intelligentiam quæ in terra eſt, quærunt. Mercatores Murath & Teman, qui fabulas narrant, inveſtigantes & quærentes intelligentiam, viam tamen ſapientiæ non noverunt, nec aſſecuti ſunt ſemitas ejus. O Iſrael, quàm magna eſt domus Domini Dei, longúſque & latus locus poſſeſſionis ejus! Neque finem habet, altus & immenſuratus; Ibi nati ſunt gigantes illi famoſi ab initio, qui valdè magni fuerunt bellandíque periti. Hos non elegit Deus, nec dedit eis viam ſapientiæ: ſed perierunt quòd non eſſet in eis ſapientia & intelligentia, Inopiâ conſilii interierunt quod in eis conſideratio non eſſet. Quis aſcendit in cœlum, & acceptam detraxit è nubibus? Aut trajecit extrema maris & tera, & inventam eam eduxit inſtar auri eximii?

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* الذين يلعبون بطيور السماء * ويكنزون الفضة والذهب التي بها يثق البشر وليس نهاية 17
لقنيتهم * لان الذين يصوغون الفضة ويهتمون بها وليس فحص لاعمالهم * بادوا والى 18 19
الجحيم نزلوا * واخرون قاموا عوضهم * شباب راوا نورا وسكنوا على الارض * طريق 20
الفطنة ما عرفوها * ولم يفهموا سبلها * ولم تدركها بنوهم * صاروا بعيدا من طريقهم * 21
* ما سمع في كنعان * ولا ظهر في تامان * ولا بنو هاجر الذين يطلبون الفهم الذين 22 23
على الارض * تجار مران وتامان والخرفون وطالبي الفهم لم يعرفوا طريق الحكمة ولا
ذكروا سبلها * واه يا اسرائيل ما اعظم بيت الله واطول بيت قنيته * عظيم وليس 24 25
له نهاية * مرتفع وغير مقيس * هناك صارت الجبابرة المسميون الذين منذ البدو 26
صاروا عظماء عارفين بالحرب * وليس اختار الله هولاء ولا اعطاهم طريق الفطنة * 27
* فهلكوا من ان لا يكون لهم علما * وهلكوا لاجل عدم رايهم * من صعد 28 29
الى السماء فاخذها وانزلها من السحب * من جاز عبر البحر فوجدها ويساويها بالذهب 30
المختار *

Qui illudunt volucribus cœli, & condunt argentum & aurum quibus fidunt mortales, quorum acquiſitioni nullus modus? Nam qui fabrefaciunt argentum, & in eo ſolliciti ſunt, quorum opera perveſtigari nequeunt; Perierunt & ad inferos deſcenderunt, aliique pro eis ſurrexerunt, Juvenes qui viderunt lucem, & habitaverunt ſuper terram. Viam prudentiæ non cognoverunt. Neque intellexerunt ſemitas ejus, neque aſſecuti ſunt eas filii eorum, procul abfuerunt è via eorum: Non eſt audita in Canaan, neque conſpecta in Theman: Neque Hagareni inveſtigatores intelligentiæ, qui ſunt ſuper terram, mercatores Meran & Theman, dicaces, & exploratores prudentiæ, non noverunt viam ſapientiæ, neque recordati ſunt calles ejus. Heu ô Iſrael, quàm ingens eſt domus Dei, & ampla domus poſſeſſionis ejus! Ingens eſt & infinita, alta eſt & immenſa. Ibi extiterunt gigantes illi celeberrimi, qui inde à primo diis magni fuerunt & belli periti: Non hos elegit Deus, neque tradidit eis viam prudentiæ: Sed perierunt eò quòd carerent ſcientia; perierunt inopiâ mentis ſuæ. Quis aſcendens in cœlum accepit eam, & deduxit eam e nubibus? Quis trajecit littus maris & invenit eam, & æquipararet eam auro electiſſimo?

Verſio VULG. LAT.

31 Non eſt qui poſſit ſcire vias ejus, neque qui exquirat
32 ſemitas ejus: Sed qui ſcit univerſa, novit eam, & ad-
invenit eam prudentiâ ſuâ: qui præparavit terram
in æterno tempore, & replevit eam pecudibus, &
33 quadrupedibus: Qui emittit lumen, & vadit: & vo-
34 cavit illud, & obêdit illi in tremore. Stellæ autem de-
35 derunt lumen in cuſtodiis ſuis, & lætatæ ſunt: Vocatæ
ſunt, & dixerunt; Adſumus: & luxerunt ei cum jucun-
36 ditate, qui fecit illas. Hic eſt Deus noſter, & non æſti-
37 mabitur alius adversùs eum. Hic adinvenit omnem vi-
am diſciplinæ, & tradidit illam Jacob puero ſuo, & Iſ-
38 rael dilecto ſuo. Poſt hæc in terris viſus eſt, & cum ho-
minibus converſatus eſt.

CAP. IV.

1 Hic liber mandatorum Dei, & lex, quæ eſt in æternum:
omnes qui tenent eam, pervenient ad vitam: qui autem
2 dereliquerunt eam, in mortem. Convertere Jacob, &
apprehende eam, ambula per viam ad ſplendorem ejus
3 contra lumen ejus. Ne tradas alteri gloriam tuam, &
4 dignitatem tuam genti alienæ. Beati ſumus Iſrael: quia
5 quæ Deo placent, manifeſta ſunt nobis. Animæquior eſto,
6 populus Dei, memorabilis Iſrael: Venundati eſtis Gen-
tibus non in perditionem: ſed propter quòd in ira ad ira-
cundiam provocâſtis Deum, traditi eſtis adverſariis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

31 Οὐκ ἔστιν ὁ γινώσκων τὴν ὁδὸν αὐτῆς, οὐδὲ ὁ ἐνθυμούμενος τὴν τρίβον
32 αὐτῆς. Ἀλλ' ὁ εἰδὼς τὰ πάντα γινώσκει αὐτὴν, ἐξεῦρεν αὐτὴν
τῇ συνέσει αὐτοῦ. ὁ κατασκευάσας τὴν γῆν εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον,
33 ἐνέπλησεν αὐτὴν κτηνῶν τετραπόδων. Ὁ ἀποστέλλων τὸ φῶς καὶ
34 πορεύεται, ἐκάλεσεν αὐτὸ, καὶ ὑπήκουσεν αὐτῷ τρόμῳ. Οἱ δὲ
35 ἀστέρες ἔλαμψαν ἐν ταῖς φυλακαῖς αὐτῶν, καὶ (μ)εὐφράνθησαν. Ἐκά-
λεσεν αὐτοὺς, καὶ εἶπον, Πάρεσμεν· (ν) ἔλαμψαν μετ' εὐφροσύνης
36 τῷ ποιήσαντι αὐτούς. Οὗτος ὁ θεὸς ἡμῶν, οὐ λογισθήσεται ἕτερος
37 πρὸς αὐτόν. Ἐξεῦρε πᾶσαν ὁδὸν ἐπιστήμης, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν
Ἰακὼβ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, καὶ Ἰσραὴλ τῷ ἠγαπημένῳ (ξ) ὑπ' αὐτοῦ.
38 Μετὰ τοῦτο (ο) ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη, καὶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις συναν-
εστράφη.

MS. A. (μ) ηὐφράνθησαν· (ν) καὶ ἔλαμψαν (ξ) αὐτοῦ. (ο) ἐπὶ γῆς

ΚΕΦ. δ'.

1 Αὕτη ἡ βίβλος τῶν προσταγμάτων τοῦ θεοῦ, καὶ ὁ νόμος ὁ ὑπάρχων
εἰς τὸν αἰῶνα. πάντες οἱ κρατοῦντες (α) αὐτὴν, εἰς ζωήν· οἱ δὲ κα-
2 ταλείποντες αὐτὴν, ἀποθανοῦνται. Ἐπιστρέφου Ἰακὼβ, καὶ ἐπιλαβοῦ
αὐτῆς, διόδευσον πρὸς τὴν λάμψιν κατέναντι τοῦ φωτὸς αὐτῆς.
3 Μὴ δῷς ἑτέρῳ τὴν δόξαν σου, καὶ τὰ συμφέροντά σοι ἔθνει ἀλλοτρίῳ.
4 Μακάριοι ἐσμὲν Ἰσραὴλ, ὅτι τὰ ἀρεστὰ (β) τοῦ θεοῦ ἡμῖν γνωστά ἐστιν.
5 6 Θαρσεῖτε λαός μου, μνημόσυνον Ἰσραήλ. Ἐπράθητε τοῖς ἔθνε-
σιν οὐκ εἰς ἀπώλειαν, διὰ (γ) τὸ παροργίσαι ὑμᾶς τὸν θεόν· παρε-
δόθητε τοῖς ὑπεναντίοις.

MS. A. (α) αὐτῆς, (β) τῷ θεῷ (γ) δὲ τὸ παροργίσαι ἡμᾶς

Non eſt qui ſciat viam ejus: nec qui excogitet 31
ſemitam ejus. Sed, qui ſcit univerſa, novit eam: 32
adinvenit eam intellectu ſuo. Qui præparavit
terram in æternum tempus, replevit eam jumen-
tis quadrupedibus: Qui mittit lumen, & vadit: 33
vocavit illud; & obedivit illi in tremore:
Stellæ autem fulſerunt in cuſtodiis ſuis, & læ- 34
tatæ ſunt: Vocavit eas; & dixerunt; Adſu- 35
mus: luxerunt cum jucunditate ei, qui fecit
illas: Hic eſt Deus noſter: non æſtimabi- 36
tur alius ad eum. Adinvenit omnem viam 37
ſcientiæ, & dedit eam Jacob puero ſuo, &
Iſrael dilecto ſuo. Poſt hoc in terra viſus eſt, 38
& cum hominibus converſatus eſt.

CAP. IV.

Hic liber mandatorum Dei, & lex, quæ eſt in 1
æternum. Omnes, qui tenent eam; ad vitam:
qui autem dereliquerint eam; morientur. Con- 2
vertere, Jacob, & apprehende eam: ambula
per viam ad ſplendorem contra lumen ejus. Ne 3
tradas alteri gloriam tuam, & quæ conferunt
tibi, genti alienæ. Beati ſumus, Iſrael: quia 4
quæ Deo placent, manifeſta ſunt nobis. Confidite, 5
populus meus, memoriale Iſrael. Venundati 6
eſtis gentibus non in perditionem: eò quòd ad
iracundiam provocâſtis Deum; traditi eſtis
adverſariis.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

31 * ܠܝܬ ܕܝܕܥ ܐܘܪܚܗ̇ : ܐܦܠܐ ܕܡܬܪܥܐ ܫܒܝܠܝܗ̇. * ܐܠܐ ܗܘ ܕܝܕܥ ܟܠ. ܗܘܝܘ ܝܕܥ ܠܗ̇.
32 ܘܐܫܟܚܗ̇ ܒܚܟܡܬܗ. ܗܘ ܕܐܬܩܢ ܐܪܥܐ ܠܥܠܡ ܥܠܡܝܢ. ܘܡܠܝܗ̇ ܒܒܥܝܪܐ ܕܐܪܒܥ ܪ̈ܓܠܝܗ.
33 34 * ܗܘ ܕܡܫܕܪ ܢܘܗܪܐ ܘܐܙܠ. ܘܩܪܐ ܠܗ ܘܐܫܬܡܥ ܠܗ. ܘܡܥܢܝܐ ܠܗ ܐܪܥܐ ܒܪܬܝܬܐ. * ܟܘ̈ܟܒܐ
35 ܕܝܢ ܢܗܪܘ ܒܕܘܟܝ̈ܬܗܘܢ ܘܐܬܒܣܡܘ. * ܘܩܪܐ ܠܗܘܢ ܘܐܡܪܝܢ. ܗܐ ܚܢܢ. ܢܗܪܘ ܒܚܕܘܬܐ.
36 ܠܗܘ ܕܥܒܕ ܐܢܝܢ. * ܗܢܘ ܐܠܗܐ ܘܠܝܬ ܐܚܪܝܢ ܠܒܪ ܡܢܗ. ܘܠܐ ܢܬܚܫܒ
37 ܐܚܪܝܢ ܩܕܡܘܗܝ. * ܗܢܘ ܕܐܫܟܚ ܠܟܠܗ̇ ܐܘܪܚܐ ܕܚܟܡܬܐ. ܘܝܗܒܗ̇ ܠܝܥܩܘܒ
38 ܥܒܕܗ. ܘܠܐܝܣܪܝܠ ܚܒܝܒܗ. * ܘܡܢ ܒܬܪ ܗܠܝܢ ܚܘܝ ܢܦܫܗ ܥܠ ܐܪܥܐ ܘܐܬܚܙܝ.
ܘܥܡ ܒܢ̈ܝܢܫܐ ܐܬܗܦܟ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܕ *

1 * ܗܢܐ ܟܬܒܐ ܕܘܟܪܢܐ. ܕܦܘܩܕܢܘܗܝ ܕܐܠܗܐ. ܘܢܡܘܣܐ ܕܩܐܡ ܠܥܠܡ. ܠܚܝ̈ܐ ܢܗܘܘܢ ܠܐܝܠܝܢ
2 ܕܐܚܝܕܝܢ ܠܗ̇. ܐܝܠܝܢ ܕܝܢ ܕܫܒܩܝܢ ܠܗ̇ ܢܡܘܬܘܢ. * ܐܬܦܢܝ
3 ܝܥܩܘܒ ܘܐܬܢܩܦ ܠܗ̇ ܘܐܚܘܕ ܠܗ̇ : ܘܗܠܟ ܒܐܘܪܚܗ̇ ܠܙܝܘܐ ܕܢܘܗܪܗ̇. * ܠܐ ܬܬܠ ܠܐܚܪܢܐ
4 ܬܫܒܘܚܬܟ ܘܐܝܩܪܟ. ܘܠܐ ܛܒܬܐ ܕܦܩܚܐ ܠܟ. ܠܥܡܐ ܢܘܟܪܝܐ. * ܛܘܒܝܢ ܚܢܢ
5 ܛܘܒܝܟܝ ܐܝܣܪܝܠ. ܡܛܠ ܕܝܕܥܝܢ ܚܢܢ ܕܫܦܪ ܠܐܠܗܢ. * ܐܬܒܝܐܘ ܥܡܗ ܕܐܠܗܐ.
6 ܘܕܘܟܪܢܗ ܕܐܝܣܪܝܠ. * ܡܛܠ ܕܐܙܕܒܢܬܘܢ ܠܥܡܡܐ. ܠܐ ܗܘܐ ܠܐܒܕܢܐ. ܐܠܐ ܡܛܠ ܕܐܪܓܙܬܘܢ
ܠܐܠܗܐ. ܐܫܬܠܡܬܘܢ ܠܒܥܠܕܒܒܝܟܘܢ.

* Nec eſt qui noverit viam ejus, aut ex- 31
cogitet ſemitam ejus. Sed qui novit 32
omnia, ipſe novit eam, invenit eam ſa-
pientiâ ſuâ: Qui ſtabilivit terram in ſe-
culum ſeculorum, implevítque quadru-
* pedibus. Qui mittit lucem & vadit: Et 33
vocat eam, dictóque ei obſequitur cui
reſpondet terra tremore. Stellæ autem 34
in ſuis locis luxerunt & lætitiâ affectæ
ſunt, Quas cùm vocat, dicunt; Ecce 35
nos: Lucent, cum lætitiâ ei qui fecit
ipſas. Hic Deus eſt, nec alius præter 36
ipſum, nec æſtimabitur alius præ eo. Hic 37
is eſt qui invenit totam viam ſapientiæ,
dedítque eam Jacobo ſervo ſuo, & Iſ-
raeli dilecto ſuo. Et poſt hæc oſtendit ſe 38
in terra, & apparuit: & inter homines
verſatus eſt.

CAP. IV.

* Hic eſt liber memorialis præceptorum 1
Dei, & lex quæ in æternum manet: Quæ
in vitam erit eis qui ipſam retinent; qui
autem ipſam deſerunt, morientur. Re- 2
ſpice Jacob, & ſectare eam, & retine, &
incede viam ipſius ad ſplendorem lucis
ejus. Noli alii dare laudem & gloriam 3
tuam: Nec bonum quod tibi conducit,
populo peregrino. Beatos nos, Beatum 4
te Iſrael: novimus enim id quod Deo
noſtro placet. Conſolamini populus Dei, 5
memoria Iſraelis *durat.* Venditi enim 6
eſtis Gentibus; non ut pereatis, ſed quia
irritâſtis Deum, traditi eſtis hoſtibus
veſtris.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

31 32 * من هو العارف لطريقها • ولا المفكر في سبيلها * لكن العالم بكل شي يعرفها • وجدها
33 بفهمه الذي هيا الارض الي الدهر زمانا • ملاها من الدواب ذي الاربع قوايم * المرسل نوره
34 فيسير • دعاه فاطاعه برعدة * والكواكب اشرقت في محارسها وفرحوا • دعاهم فقالوا ها نحن
35 36 * واشرقوا بسرور لخالقهم * الاصحاح الرابع والثلاثون * هذا الهنا لا يحسب
37 38 معه اخر * هذا وجد كل طريق الفطنة • واعطاها ليعقوب عبده ولاسرائيل المحبوب منه * ومن
بعد هذا على الارض ظهر وتصرف مع البشر * الفصل الرابع *
1 * هذا سفر اوامر الله والناموس الباقي الي الابد • جميع المتمسكين به للحياة • والذين يتركونه
2 3 يموتون * ارجع يا يعقوب واقبله • اسلك في الاشراق بازاء نوره * لا تعط مجدك لاخر •
4 وموافقاتك لامة غريبة * مغبوطون نحن يا اسرائيل • لان مرضاة الله هي لنا معلومة •
5 6 * تقووا يا شعبي ذكر اسرائيل * ابعتم للامم ليس للهلاك • من اجل انكم اغضبتم الله •
اسلمتم للمعاندين *

Quis eſt qui viam ejus agnoſcat, aut ſe- 31
mitam ejus mente revolvat? Sed is qui 32
novit omnia, cognoſcit eam; invenit eam
intellectu ſuo is qui terram præparavit
in æternum tempus, implevit eam jumen-
tis quadrupedibus: quo mittente lucem 33
ſuam, abit; revocanti obſequitur treme-
bunda: Stellæ exoriuntur in excubiis 34
ſuis, et lætantur; eas vocanti, dicunt Ad-
ſumus, Et hilares fulgent Creatori ſuo. 35

Textus trigeſimus quartus.

Iſte Deus noſter cum quo alius non eſt 36
comparandus, Iſte adinvenit omnem viam 37
prudentiæ, et dedit eam Jacobo ſervo ſuo
et Iſraeli ab eo dilecto: Ac deinde ſuper 38
terram apparuit, & cum mortalibus con-
verſatus eſt.

CAP. IV.

Is eſt liber mandatorum Dei, & lex in 1
æternum duratura, quam quicunque ap-
prehenderint, ad vitam deſtinantur; qui-
cunque verò deſtituerint eam, morientur.
Revertere O Jacob, & ſuſcipe eam; am- 2
bula in ſplendore ante lumen ejus. Ne de- 3
deris alteri gloriam tuam, & quæ te de-
cent genti alienæ. Beati ſumus O Iſrael, 4
quia placita Dei nota ſunt nobis. Confor- 5
tare O popule meus, monimentum Iſrae-
lis. Venditi eſtis gentibus, non ad interi- 6
tum, quoniam irritâſtis Deum: traditi
eſtis adverſariis,

Verſio VULG. LAT.

7 Exacerbâſtis enim eum qui fecit vos, Deum æternum,
8 immolantes dæmoniis, & non Deo. Obliti enim eſtis
Deum, qui nutrivit vos, & contriſtâſtis nutricem ve-
9 ſtram Jeruſalem. Vidit enim iracundiam à Deo veni-
entem vobis, & dixit; Audite, confines Sion: adduxit
10 enim mihi Deus luctum magnum: Vidi enim captivi-
tatem populi mei, filiorum meorum, & filiarum, quam
11 ſuperduxit illis Æternus. Nutrivi enim illos cum jucun-
12 ditate: dimiſi autem illos cum fletu & luctu. Nemo
gaudeat ſuper me viduam, & deſolatam: à multis de-
relicta ſum propter peccata filiorum meorum, quia de-
13 clinaverunt à lege Dei. Juſtitias autem ipſius neſcierunt,
nec ambulaverunt per vias mandatorum Dei, neque per
14 ſemitas veritatis ejus cum juſtitia ingreſſi ſunt. Veni-
ant confines Sion, & memorentur captivitatem filiorum,
15 & filiarum mearum, quam ſuperduxit illis Æternus. Ad-
duxit enim ſuper illos gentem de longinquo, gentem
16 improbam, & alterius linguæ: Qui non ſunt reveriti
ſenem, neque puerorum miſerti ſunt, & abduxerunt
17 dilectos viduæ, & à filiis unicam deſolaverunt. Ego
18 autem quid poſſum adjuvare vos? Qui enim adduxit
ſuper vos mala, ipſe vos eripiet de manibus inimico-
19 rum veſtrorum. Ambulate, filii, ambulate: ego enim de-
relicta ſum ſola.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

7 Παρωξύνατε γὰρ τὸν ποιήσαντα ὑμᾶς, θύσαντες δαιμονίοις, καὶ
8 οὐ θεῷ. Ἐπελάθεσθε (δ) τὸν τροφεύσαντα (ᵈ) ὑμᾶς θεὸν αἰώνιον,
9 ἐλυπήσατε δὲ καὶ τὴν ἐκθρέψασαν ὑμᾶς Ἱερουσαλήμ. (ε) Εἶδε γὰρ
τὴν ἐπελθοῦσαν ὑμῖν ὀργὴν παρὰ τοῦ θεοῦ, καὶ εἶπεν, Ἀκούσατε αἱ
10 πάροικοι Σιών, (ζ) ἐπήγαγέ μοι ὁ θεὸς πένθος μέγα. Εἶδον γὰρ
τὴν αἰχμαλωσίαν (η) τῶν υἱῶν μου καὶ τῶν θυγατέρων ἣν ἐπήγαγεν αὐτοῖς
11 ὁ αἰώνιος. Ἔθρεψα γὰρ αὐτοὺς μετ' εὐφροσύνης, ἐξαπέστειλα δὲ
12 μετὰ κλαυθμοῦ καὶ πένθους. Μηδεὶς ἐπιχαιρέτω μοι τῇ χήρᾳ καὶ
καταλειφθείσῃ ὑπὸ πολλῶν, ἠρημώθην διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν τέκνων
13 μου, διότι ἐξέκλιναν ἐκ νόμου θεοῦ, (θ) Καὶ δικαιώματα αὐτοῦ οὐκ
ἔγνωσαν, οὐδὲ ἐπορεύθησαν ὁδοῖς ἐντολῶν θεοῦ, οὐδὲ τρίβους παι-
14 δείας ἐν δικαιοσύνῃ αὐτοῦ ἐπέβησαν. (ι) Ἐλθέτωσαν αἱ πάροικοι
Σιών, καὶ (ι) μνήσθητε τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν υἱῶν μου (κ) καὶ θυγατέρων
15 ἣν ἐπήγαγεν αὐτοῖς ὁ αἰώνιος. Ἐπήγαγεν γὰρ ἐπ' αὐτοὺς (λ) ἔθνος
16 μακρόθεν, ἔθνος ἀναιδὲς καὶ ἀλλόγλωσσον· (μ) Ὅτι οὐκ ᾐσχύνθησαν
πρεσβύτην, οὐδὲ παιδίον ἠλέησαν, καὶ (ν) ἀπήγαγον τοὺς ἀγα-
17 πητοὺς τῆς χήρας, καὶ ἀπὸ τῶν θυγατέρων τὴν (ξ) μόνην ἠρήμωσαν. Ἐγὼ
18 δὲ τί (ο) δυνατὴ βοηθῆσαι ὑμῖν; Ὁ γὰρ ἐπαγαγὼν τὰ κακὰ (π),
19 ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν ὑμῶν. Βαδίζετε τέκνα, βαδί-
ζετε, ἐγὼ γὰρ κατελείφθην ἔρημος.

MS. A. (δ) δὲ τὸν (ᵈ) * ἡμᾶς (ε) Ἴδεν τὴν (ζ) ἐπήγαγεν γάρ μοι (η) τοῦ λαοῦ τῶν (θ) Δικαιώματα δὲ αὐτοῦ οὐκ ἐφύλαξαν, οὐδὲ (ι) Ἐλθέτωσαν (κ) καὶ τῶν (λ) ὁ θεὸς ἔθνος (μ) Οἳ οὐκ (ν) ᾔγαγον (ξ) μονογενῆ (ο) δύναμαι (π) ὑμῖν,

Exacerbâſtis enim eum, qui fecit vos, immolantes dæmoniis, & non Deo. Obliti eſtis eum, qui nutrivit vos, Deum æternum: Contriſtâſtis autem & nutricem veſtram Hieruſalem. Vidit enim ſupervenientem vobis iram à Deo, & dixit: Audite, (a) confines Sion: adduxit mihi Deus luctum magnum. Vidi enim captivitatem filiorum meorum, & filiarum, quam ſuperduxit illis Æternus. Nutrivi enim illos cum jocunditate: dimiſi autem cum fletu, & luctu. Nemo gaudeat ſuper me viduam, & relictam à multis: Deſolata ſum propter peccata filiorum meorum: quia declinaverunt à lege Dei. Et juſtificationes ejus neſcierunt, nec ambulaverunt per vias mandatorum Dei, neque per ſemitas diſciplinæ in juſtitia ejus aſcenderunt. Veniant confines Sion: & memoremini captivitatem filiorum meorum, & filiarum, quam ſuperduxit illis Æternus. Adduxit enim ſuper illos gentem de longinquo, gentem impudentem, & alterius linguæ: Quia non reveriti ſunt ſenem, neque parvuli miſerti ſunt: & abduxerunt dilectos viduæ, & à filiabus (b) ſolam deſolaverunt. Ego autem quid poſſum adjuvare vos? Qui enim adduxit mala; eripiet vos de manu inimicorum veſtrorum. Ambulate filii, ambulate: ego enim derelicta ſum deſerta.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

* ܐܪܓܙܬܘܢ ܓܝܪ ܠܗܘ ܕܥܒܕܟܘܢ. ܠܐܠܗܐ ܕܠܥܠܡ. ܡܛܠ ܕܕܒܚܬܘܢ ܠܫܐܕܐ ܘܠܐ ܠܐܠܗܐ. 7
* ܘܛܥܝܬܘܢ ܠܡܪܒܝܢܟܘܢ: ܠܐܠܗܐ ܕܠܥܠܡ ܐܟܪܝܬܘܢ ܕܝܢ ܐܦ ܠܡܪܒܝܢܝܬܟܘܢ ܐܘܪܫܠܡ 8
* ܚܙܬ ܓܝܪ ܪܘܓܙܐ ܕܐܬܐ ܠܟܘܢ. ܘܚܡܬܐ ܡܢ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ. ܘܐܡܪܬ ܫܡܥܢܝ 9
ܫܒܒܬܐ ܕܨܗܝܘܢ. ܐܝܬܝ ܓܝܪ ܥܠܝ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ. ܐܒܠܐ ܪܒܐ ܕܠܥܠܡ. * ܚܙܝܬ ܓܝܪ 10
ܫܒܝܬܐ ܕܒܢܝ ܘܕܒܢܬܝ. ܕܐܝܬܝ ܥܠܝ ܡܪܐ ܥܠܡܐ. * ܪܒܝܬ ܐܢܘܢ ܓܝܪ ܒܚܕܘܬܐ ܘܫܒܩܬ 11
ܐܢܘܢ ܒܒܟܝܐ ܘܒܐܒܠܐ ܘܒܐܢܚܬܐ. * ܠܐ ܐܢܫ ܢܚܕܐ ܠܐܪܡܠܘܬܝ ܕܐܫܬܒܩܬ ܝܬܡܬܐ ܡܢ ܥܡܐ 12
ܣܓܝܐܐ ܡܛܠ ܚܛܗܐ ܕܒܢܝ. ܡܛܠ ܕܣܛܘ ܡܢ ܐܘܪܚܗ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܐ. * ܘܦܘܩܕܢܘܗܝ 13
ܘܕܝܢܘܗܝ ܠܐ ܝܕܥܘ. ܘܠܐ ܗܠܟܘ ܒܐܘܪܚܐ ܕܦܘܩܕܢܘܗܝ ܕܐܠܗܐ. ܘܠܐ ܕܪܟܘ ܫܒܝܠܐ ܕܡܪܕܘܬܐ ܕܩܘܫܬܐ.
ܒܙܕܝܩܘܬܐ ܕܝܠܗ ܐܘ ܐܫܬܒܚܘ. * ܫܒܒܝܗ ܕܨܗܝܘܢ. ܐܬܕܟܪܘ ܫܒܝܬܐ ܕܒܢܝ ܘܕܒܢܬܝ 14
ܕܐܝܬܝ ܥܠܝ ܡܪܐ ܥܠܡܐ. * ܐܝܬܝ ܓܝܪ ܥܠܝܗܘܢ ܥܡܐ ܡܢ ܪܘܚܩܐ. ܥܡܐ ܚܨܝܦܐ 15
ܘܡܡܠܠ ܒܠܫܢܐ ܢܘܟܪܝܐ. * ܘܠܐ ܒܗܬܘ ܡܢ ܣܒܐ. ܘܥܠ ܥܠܝܡܐ ܠܐ ܐܬܪܚܡܘ. ܘܫܒܘ 16
ܚܒܝܒܘܗܝ ܕܐܪܡܠܬܐ ܘܒܢܬܗ. ܘܝܚܝܕܝܬܐ ܘܫܪܟܢܝܬܐ ܐܚܪܒܘ. * ܐܢܐ 17
ܕܝܢ ܠܐ ܡܫܟܚܐ ܐܢܐ ܕܐܥܕܪܟܘܢ. * ܗܘ ܓܝܪ ܡܢ ܕܐܝܬܝ ܒܝܫܬܐ ܥܠܝܟܘܢ. ܗܘ 18
ܦܪܩ ܠܟܘܢ. ܡܢ ܐܝܕܐ ܕܒܥܠܕܒܒܝܟܘܢ. * ܙܠܘ ܒܢܝ ܙܠܘ. ܐܢܐ ܓܝܪ ܐܫܬܒܩܬ 19
ܚܪܒܬܐ ܘܨܕܝܬܐ.

Irritâſtis enim eum qui fecit vos, Deum in ſeculum, quia ſacrificâſtis dæmoniis & non Deo. Et obliti eſtis nutritium veſtrum Deum æternum: contriſtâſtis etiam nutricem veſtram Jeroſolyma. Vidit enim iram quæ ſuperveniebat vobis, & furorem à facie Domini Dei, & dixit; Audite me incolæ Sionis, adduxit enim in me Dñs Deus luctum magnum æternum: Vidi enim captivitatem filiorum meorum, & filiarum, quam in me adduxit Dominus ſeculorum. Educavi enim eos cum lætitia, dimiſi autem cum fletu, & luctu, & gemitibus. Nequis lætetur de viduitate mea, quæ relicta ſum orba populo multo propter peccata filiorum meorum, quia declinârunt à via Domini Dei, Præceptáq; ejus & judicia non noverunt, neque ambulârunt in via præceptorum Dei; neque ſemitas eruditionis veræ in juſtitia calcârunt, aut approbârunt. O vicinæ Sionis, recordamini captivitatis filiorum meorum & filiarum, quam adduxit in me Dominus ſeculorum. Adduxit enim in eos populum à longinquo, populum impudentem, & peregrinâ linguâ loquentem: Nec reveriti ſunt ſenes, nec miſerti juvenes, & captivos abduxerunt dilectos viduæ, filiáſque ejus, unicámque & reſiduam deſolârunt. Ego autem vobis opem ferre non poſſum; Nam qui induxit in vos malum, ipſe eſt qui redimat vos à manu hoſtium veſtrorum. Ite, filii mei, ite: Ego enim excisa relicta ſum & deſolata.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* لانكم اسخطتم صانعكم * ذبحتم للشياطين وليس لله * ونسيتم الاله الذي عالكم 7 8
الاله الابدي * واحزنتموه وايروسليم مغذيتكم * نظرت الرجز الاتي عليكم من 9
قبل الله وقالت * اسمعن يا ساكنات صهيون لان الله جلب علي حزنا عظيما * لاني 10
نظرت سبي شعب بني وبناتي الذي جلبه عليهم الابدي * لاني غذوتهم بسرور وارسلتهم 11
ببكا وحزن * لا يشمت بي احد انا الارملة المبقية من كثيرين * اخربت لاجل خطايا 12
اولادي * من لاجل انهم مالوا عن ناموس الله * ولم يحفظوا معدلاته * ولا سلكوا في طريق 13
وصايا الله * ولا ساروا سبل الادب بعدله * لتاتي ساكنات صهيون * واذكروا سبي 14
بني وبناتي الذي جلبه عليهم الابدي * لان الله جلب عليهم امة من البعد * امة 15
وقحة وذي لسان غريب * الذين لم يوقروا شيخا ولم يرحموا صبيا * وساقوا احباء الارملة 16
واخربوا الوحيدة من البنات * وانا ماذا استطيع ان اعينكم * لان الذي جلب 17 18
عليكم الشرور ينقذكم من يد اعدايكم * امضوا يا اولادي امضوا * لاني انا 19
بقيت خربة *

Quia ad iram provocâſtis factorem veſtrum, ſacrificâſtis dæmonibus & non Deo, Obliti eſtis Dei qui vos educavit, Dei illius æterni, & eum atque Jeroſolymam nutricem veſtram dolore affeciſtis: Quæ videns iram vobis ſuperventuram à Deo, dixit; Audite ô habitatrices Sionis, nam Deus induxit ſuper me dolorem magnum: Quia vidi captivitatem populi, filiorum filiarumque mearum, quam ſuper eos adduxit Æternus. Quos enim educavi cum lætitia, eoſdem cum luctu atque mœrore dimiſi. Nemo inſultet mihi viduæ à multis derelictæ: deſolata ſum propter peccata liberorum meorum; quia declinaverunt à lege Dei, Non cuſtodierunt juſtitias ejus, neque ambulaverunt in via mandatorum Dei, neque inceſſerunt in ſemitis diſciplinæ in jure ipſius. Accedant habitatrices Sionis, & recordamini captivitatem filiorum filiarumque mearum, quam intulit eis Æternus. Intulit enim Deus in eos gentem de longinquo, gentem impudentem & peregrini idiomatis, Qui nec ſenem reveriti ſunt, nec pueri miſerti, & abduxerunt charos viduæ, & filiabus orbatam deſolaverunt. Ego vero qua in re poſſem vos juvare? Nam qui mala vobis intulit, eripiat vos è manu inimicorum veſtrorum. Adite ô filii mei, adeſte: ego quidem relicta ſum deſolata:

Verſio VULG. LAT.

20 Exui me ſtolâ pacis, indui autem me ſacco obſecrationis,
21 & clamabo ad Altiſſimum in diebus meis. Animæquiores
eſtote, filii, clamate ad Dominum, & eripiet
22 vos de manu principum inimicorum. Ego enim
ſperavi in Æternum ſalutem veſtram: & venit mihi gaudium
à Sancto ſuper miſericordia, quæ veniet vobis ab
23 Æterno ſalutari noſtro. Emiſi enim vos cum luctu &
ploratu: reducet autem vos mihi Dominus cum gaudio
24 & jucunditate in ſempiternum. Sicut enim viderunt
vicinæ Sion captivitatem veſtram à Deo, ſic videbunt
& in celeritate ſalutem veſtram à Deo, quæ
ſuperveniet vobis cum honore magno, & ſplendore
25 æterno. Filii, patienter ſuſtinete iram, quæ ſupervenit
vobis: perſecutus eſt enim te inimicus tuus, ſed
citò videbis perditionem ipſius: & ſuper cervices ipſius
26 aſcendes. Delicati mei ambulaverunt vias aſperas:
27 ducti ſunt enim ut grex direptus ab inimicis. Animæquiores
eſtote, filii, & proclamate ad Dominum: erit
28 enim memoria veſtra ab eo qui duxit vos. Sicut enim
fuit ſenſus veſter ut erraretis à Deo: decies tantum
29 iterùm convertentes requiretis eum. Qui enim induxit
vobis mala, ipſe rurſum adducet vobis ſempiternam
30 jucunditatem cum ſalute veſtra. Animæquior eſto, Jeruſalem:
exhortatur enim te, qui te nominavit.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

20 Ἐξεδυσάμην τὴν στολὴν τῆς εἰρήνης, (ρ) ἐνεδυσάμην δὲ σάκκον τῆς
δεήσεώς μου· κεκράξομαι πρὸς τὸν αἰώνιον (σ) ἐν ταῖς ἡμέραις μου.
21 (τ) Θαῤῥεῖτε τέκνα, βοήσατε πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ἐξελεῖται ὑμᾶς (υ) ἐκ
22 δυναστείας, ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν. Ἐγὼ γὰρ (φ) ἤλπισα ἐπὶ τῷ αἰωνίῳ
τὴν σωτηρίαν ὑμῶν· καὶ ἦλθέ μοι χαρὰ παρὰ τοῦ (χ) ἁγίου ἐπὶ τῇ
ἐλεημοσύνῃ, ᾗ ἥξει ὑμῖν ἐν τάχει παρὰ τοῦ αἰωνίου σωτῆρος ὑμῶν.
23 Ἐξέπεμψα γὰρ ὑμᾶς μετὰ (ψ) κλαυθμοῦ καὶ πένθους, ἀποδώσει
δέ μοι ὁ Θεὸς ὑμᾶς μετὰ χαρμοσύνης καὶ εὐφροσύνης εἰς τὸν αἰῶνα.
24 Ὥσπερ γὰρ νῦν ἑωράκασιν αἱ πάροικοι Σιὼν τὴν ὑμετέραν αἰχμαλωσίαν,
οὕτως ὄψονται ἐν τάχει τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ (ʹ) ὑμῶν σωτηρίαν,
ἣ ἐπελεύσεται (ω) ὑμῖν μετὰ δόξης μεγάλης καὶ λαμπρότητος τοῦ αἰωνίου.
25 Τέκνα μακροθυμήσατε τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐπελθοῦσαν ὑμῖν ὀργήν,
(α) κατεδίωξέ σε ὁ ἐχθρός, καὶ ὄψει αὐτοῦ τὴν ἀπώλειαν ἐν τάχει,
26 καὶ (β) ἐπὶ τραχήλους αὐτῶν ἐπιβήσῃ. Οἱ τρυφεροί μου ἐπορεύθησαν
ὁδοὺς τραχείας, ἤρθησαν ὡς ποίμνιον ἡρπασμένον (γ) ὑπὸ ἐχθρῶν.
27 Θαρσήσατε τέκνα καὶ βοήσατε πρὸς τὸν Θεόν, ἔσται γὰρ ὑμῶν ὑπὸ τοῦ
28 ἐπάγοντος μνεία. Ὥσπερ γὰρ ἐγένετο ἡ διάνοια ὑμῶν εἰς τὸ πλανηθῆναι
(δ) ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, δεκαπλασιάσατε ἐπιστραφέντες ζητῆσαι
29 αὐτόν. Ὁ γὰρ ἐπαγαγὼν ὑμῖν τὰ κακά, ἐπάξει ὑμῖν τὴν αἰώνιον
30 εὐφροσύνην μετὰ τῆς σωτηρίας ὑμῶν. Θάρσει Ἱερουσαλήμ, (ε) παρακαλέσει
σε ὁ ὀνομάσας σε.

MS.A. (ρ) καὶ ἐνεδυσάμην σάκκον (σ) ὕψιστον ἐν (τ) Θαρσεῖτε τέκνα, καὶ βοήσατε (υ) ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν ὑμῶν. (φ) ἐπὶ τῷ αἰωνίῳ ἤλπισα τὴν (χ) ἁγίου, ἣ ἥξει (ψ) πένθους καὶ κλαυθμοῦ, (ʹ) ἡμῶν (ω) ἡμῖν (α) κατεδίωξεν γάρ σε ὁ ἐχθρός σου, καὶ ὄψῃ (β) ἐπὶ τοὺς (γ) ἀπὸ (δ) ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, οὕτω νῦν δεκαπλασιάσατε (ε) παρακαλεῖ

Exui me ſtolâ pacis: indui autem me ſacco obſecrationis meæ: clamabo ad Æternum in diebus 20
meis. Confidite, filii, clamate ad Deum: & eripiet 21
vos de dominatione, de manu inimicorum.
Ego enim ſperavi in Æterno ſalutem veſtram: 22
et venit mihi gaudium à Sancto ſuper miſericordia,
quæ veniet vobis velociter ab Æterno ſalvatore
veſtro. Emiſi enim vos cum ploratu, & 23
luctu: reddet autem vos mihi Deus cum gaudio
& jocunditate in ſempiternum. Sicut enim 24
nunc viderunt vicinæ Sion capivitatem veſtram;
ſic videbunt in celeritate veſtram,
quæ à Deo, ſalutem, quæ ſuperveniet vobis
cum gloria magna, & (c) ſplendore ipſius Æterni.
Filii, patienter ſuſtinete ſupervenientem vobis 25
à Deo iram: perſequutus eſt te inimicus:
& videbis ipſius perditionem citò: & ſuper
cervices eorum aſcendes. Delicati mei 26
ambulaverunt vias aſperas: ablati ſunt, ut
grex direptus ab inimicis. Confidite, filii, 27
& clamate ad Deum: erit enim veſtri memoria
ab eo, qui induxit. Sicut enim fuit 28
ſenſus veſter, ut erraretis à Deo; decies tantum
converſi quæretis eum. Qui enim induxit 29
vobis mala; inducet vobis ſempiternam jocunditatem
cum ſalute veſtra. Confide, Hieruſalem: 30
conſolabitur te, qui te nominavit.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܫܠܚܬ ܐܣܛܠܐ ܕܫܠܡܐ. ܘܠܒܫܬ ܣܩܐ ܒܨܠܘܬܝ. ܐܩܪܐ ܠܘܬ ܚܝ ܠܥܠܡ ܒܝܘܡܬܝ. 20
* ܐܬܬܥܝܪܘ ܒܢܝ ܘܩܥܘ ܠܘܬ ܡܪܝܐ. ܘܢܦܨܝܟܘܢ ܡܢ ܐܝܕܝ ܥܫܝܢܐ. ܘܡܢ ܐܝܕܝ ܫܠܝܛܢܐ. ܘܡܢ 21
ܐܝܕܝ ܒܥܠܕܒܒܐ. * ܐܢܐ ܓܝܪ ܣܒܪܬ ܒܗ ܒܚܝ ܠܥܠܡ ܥܠ ܦܘܪܩܢܟܘܢ. ܘܐܬܬ ܠܝ ܚܕܘܬܐ ܡܢ 22
ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܕܠܥܠܡ. ܡܛܠ ܕܡܚܕܐ ܐܬܪܚܡ ܥܠܝܗܘܢ. ܡܛܠ ܪܚܡܘܗܝ ܕܐܠܗܐ
ܦܪܘܩܟܘܢ ܕܠܥܠܡ. * ܫܪܝܬܟܘܢ ܓܝܪ ܒܐܒܠܐ ܘܒܒܟܝܐ. ܘܢܦܢܝܟܘܢ ܠܝ ܐܠܗܐ ܕܢܣܒܬܟܘܢ 23
ܡܢܗ ܒܚܕܘܬܐ ܘܒܒܣܝܡܘܬܐ ܕܠܥܠܡ. * ܐܝܟܢܐ ܕܗܫܐ ܚܙܘ ܫܒܒܘܬܗ ܕܨܗܝܘܢ 24
ܫܒܝܬܟܘܢ. ܗܟܢܐ ܒܥܓܠ ܢܚܙܘܢ ܦܘܪܩܢܟܘܢ ܕܡܢ ܠܘܬ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟܘܢ. ܘܢܝܬܝܗ
ܒܚܕܘܬܐ ܪܒܬܐ. ܘܒܫܘܒܚܐ ܘܒܢܘܗܪܐ ܕܡܪܝܐ ܕܠܥܠܡ. * ܒܢܝ ܐܓܪܘ ܪܘܚܟܘܢ. ܘܣܝܒܪܘ 25
ܪܘܓܙܐ ܕܐܬܐ ܥܠܝܟܘܢ ܡܢ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ. ܪܕܦܟ ܓܝܪ ܒܥܠܕܒܒܟ. ܡܛܠܗܢܐ ܒܥܓܠ ܬܚܙܐ
ܐܒܕܢܗ. ܘܥܠ ܨܘܪܝܗܘܢ ܬܕܘܫ. * ܡܦܢܩܝ ܐܙܠܘ ܒܫܒܝܐ. ܘܐܘܪܚܬܐ ܥܣܩܬܐ ܕܥܪܝܨܐ 26
ܗܠܟܘ. ܘܐܬܒܕܪܘ ܒܐܘܪܚܬܐ ܥܣܩܬܐ. ܐܬܒܕܪܘ ܐܝܟ ܥܢܐ ܕܡܬܒܙܙܐ ܡܢ ܒܥܠܕܒܒܐ.
* ܘܐܬܒܝܐܘ ܒܢܝ. ܘܩܥܘ ܠܘܬ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ. ܢܗܘܐ ܓܝܪ ܕܘܟܪܢܟܘܢ ܠܘܬ ܡܪܝܐ ܡܢ 27
ܗܘ ܕܐܝܬܝ ܥܠܝܟܘܢ ܗܠܝܢ. * ܡܛܠ ܕܐܝܟܢܐ ܕܛܥܬ ܗܘܬ ܪܢܝܢܟܘܢ ܡܢ ܡܪܝܐ. ܚܕ 28
ܒܥܣܪܐ ܬܘܒܘ. ܘܐܬܦܢܘ ܠܘܬ ܡܪܝܐ. ܘܐܬܒܥܘܗܝ ܠܐܠܗܐ. * ܗܘ ܓܝܪ ܡܢ ܕܐܝܬܝ 29
ܥܠܝܟܘܢ ܒܝܫܬܐ. ܗܘ ܢܝܬܐ ܠܟܘܢ ܚܕܘܬܐ ܠܥܠܡ ܥܡ ܦܘܪܩܢܟܘܢ. * ܐܬܒܝܐܝ 30
ܐܘܪܫܠܡ. ܡܒܝܐ ܠܟܝ ܗܘ ܡܢ ܕܣܡ ܠܟܝ ܫܡܐ.

* Exui ſtolam pacis, & indui ſaccum in ora- 20
tione mea; clamabo ad eum qui vi-
vit in ſecula, in diebus meis. Expergiſci- 21
mini filii mei, & clamate ad Dominum,
& eripiet vos è manibus robuſtorum, è
manibus dominantium, è manibus hoſti-
um. Ego enim in eo qui vivit in ſecula 22
ſpero de ſalute veſtra: Venitque lætitia
mihi à facie Domini Dei æterni, quia ſta-
tim miſertus eſt eorū, propter miſericor-
dias redemptoris veſtri æterni. Dimiſi 23
enim vos cum luctu & fletu: ſed reſtituet
vos mihi Deus à quo acceperam vos cum
gaudio & lætitiâ æternâ. Ita ut, ſicut nunc 24
viderūt vicinæ Sionis captivitatē veſtrā,
ſic ſtatim videbunt redemptionē veſtrā à
Domino Deo veſtro, quam adducet vobis
cum gaudio magno & gloriâ & luce Do-
mini æterni. O filii, longanimes eſtote 25
& portate iram quæ in vos venit à Domi-
no Deo: Perſecutus te eſt hoſtis tuus, pro-
pterea citò videbis interitum ejus, & cer-
vices ipſorum calcabis. Delicati mei in 26
captivitatem iverunt, vias aſpretorum du-
ras inceſſerunt, in viis difficilibus diſperſi
ſunt, diſperſi ſunt inſtar gregis qui diri-
pitur ab hoſtibus. Conſolamini filii mei, 27
& clamate ad Dominū Deum: Erit enim
memoria veſtrî apud Dominū, ab eo qui
hæc in vos induxit. Quia ſicut erravit co- 28
gitatio veſtra à Domino, decuplo tanto
reverſi convertimini ad Dñm, & Deum
quærite. Nam qui induxit in vos mala, 29
ipſe adducet vobis lætitiam in æternum,
cum ſalute veſtra. Conſolare Jeruſalem: 30
conſolabitur te is qui nomē tibi impoſuit.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

20 * خلعت حلة السلامة ولبست مسح طلبتي * أصرخ إلى العلي الأبدي في أيامي * تقووا يا 21
أولادي واصرخوا إلى الله فينقذكم من الاقتدار من يد أعدائكم * لأني أنا رجوت خلاصكم 22
من عند الأبدي * ووافاني الفرح من عند القدوس بالرحمة التي تأتي لكم بسرعة من عند
مخلصكم الأبدي * لأني شيعتكم بنحب وبكاء * وسيردكم الله لي بسرور وفرح إلى الدهر * 23
* لأنه كما أبصرت الآن سكان صهيون سبيكم * هكذا يعاينون بسرعة خلاصكم من عند الله * 24
الذي يأتي لكم بمجد عظيم وبهاء أبدي * أيها الأولاد أطيلوا أرواحكم على الزجر الذي 25
وافاكم من عند الله * لأن عدوك طردك وتعاين هلاكه بسرعة وعلى عنقه ستركب *
26 * منعمي سلكوا طرقا خشنة * لأنهم استلبوا مثل قطيع تختطف من الأعداء * تقووا أيها 27
الأولاد واصرخوا إلى الله * لأنه يكون لكم ذكر من الذي يجلبكم * وكما كانت 28
نيتكم لتضلوا عن الله * هكذا الآن تضاعفوا عشر أضعاف راجعين لتطلبوه * لأن 29
الذي جلب لكم الشرور يجلب السرور الأبدي مع خلاصكم * تقوي يا أورشليم * 30
يعزيك الذي سماك *

Exui ſtolam pacis, & indui cilicium de- 20
precationis meæ, Excelſum & Æternum
diebus meis inclamatura. Bono animo 21
eſtote ô filii mei, & Deum inclamate, iſque
vos eripiet è poteſtate, è manu inimico-
rum veſtrorum. Ego enim ſalute veſtrā ab 22
Æterno illo ſperavi, et advenit mihi læ-
titia à Sancto, propter miſericordiam quæ
brevi ventura vobis eſt ab Æterno illo
ſervatore veſtro. Dimiſi quidem vos cum 23
luctu fletuque, ſed reducturus eſt mihi
vos Deus cum gaudio & lætitia in ſem-
piternum uſque. Nam quemadmodùm vi- 24
derunt modò habitatores Sionis capti-
vitatem veſtram, ita brevi conſpecturi ſunt
ſalutem veſtram à Deo, quæ adventura
vobis eſt cum gloria magna & ſplendore
æterno. Heus filii, longanimes eſtote in ira 25
à Deo vobis immiſſa: licèt enim inimicus
tuus perſecutus eſt te, brevì tamen exiti-
um ejus videbis, & in ejus cervice equi-
tabis. Delicati mei vias confecerūt aſpe- 26
ras, quia deprædati ſunt quaſi grex di-
reptus ab inimicis. Bono ſitis animo ô fi- 27
lii, & Deum inclamate: erit enim memo-
ria veſtrî apud eum qui reducturus eſt
vos. Et quemadmodùm fuit animus ve- 28
ſter aberrandi à Deo, ita nunc decuplo ma-
gis revertimini ad quærendum eum. Nam 29
qui vobis intulit hæc mala, idem vobis
inferet gaudium perpetuum cum ſalute
veſtra. Tuta eſto ô Jeruſalem, conſolabi- 30
tur te qui te nominavit.

Verſio VULG. LAT.

31 Nocentes peribunt, qui te vexaverunt: & qui gratulati
32 ſunt in tua ruina, punientur. Civitates, quibus ſervierunt
filii tui, punientur; & quæ accepit filios tuos.
33 Sicut enim gaviſa eſt in tua ruina, & lætata eſt in caſu
34 tuo, ſic contriſtabitur in ſua deſolatione. Et amputabitur
exultatio multitudinis ejus, & gaudimonium
35 ejus erit in luctum. Ignis enim ſuperveniet ei ab Æterno
in longiturnis diebus, & habitabitur à dæmoniis in
36 multitudine temporis. Circumſpice, Jeruſalem, ad Orientem,
& vide jucunditatem à Deo tibi venientem.
37 Ecce enim veniunt filii tui, quos dimiſiſti diſperſos, veniunt
collecti ab Oriente uſque ad Occidentem, in verbo
Sancti gaudentes in honorem Dei.

CAP. V.

1 Exue te, Jeruſalem, ſtolâ luctûs, & vexationis tuæ:
& indue te decore, & honore ejus, quæ à Deo tibi eſt,
2 ſempiternæ gloriæ. Circumdabit te Deus diploide ju-
3 ſtitiæ, & imponet mitram capiti honoris æterni. Deus
enim oſtendet ſplendorem ſuum in te, omni qui ſub
4 cœlo eſt. Nominabitur enim tibi nomen tuum à Deo
in ſempiternum; Pax juſtitiæ, & honor pietatis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp.

31 Δείλαιοι οἱ σὲ κακώσαντες, καὶ ἐπιχαρέντες τῇ σῇ πτώσει·
32 Δείλαιαι αἱ πόλεις αἷς ἐδούλευσαν τὰ τέκνα σου, δειλαία ἡ δεξα-
33 μένη τοὺς υἱούς σου. Ὥσπερ γὰρ ἐχάρη ἐπὶ τῇ σῇ πτώσει, καὶ (δ) εὐφράν-
θη ἐπὶ τῷ πτώματί σου, οὕτως λυπηθήσεται ἐπὶ τῇ ἑαυτῆς ἐρημίᾳ.
34 Καὶ περιελῶ αὐτῆς τὸ (ζ) ἀγαλλίαμα τῆς πολυοχλίας, καὶ τὸ ἀγαυ-
35 ρίαμα αὐτῆς (η) εἰς πένθος. Πῦρ γὰρ ἐπελεύσεται αὐτῇ παρὰ τοῦ
αἰωνίου εἰς ἡμέρας μακράς, καὶ κατοικηθήσεται ὑπὸ δαιμονίων τὸν πλεί-
36 ονα χρόνον. (θ) Περίβλεψον πρὸς ἀνατολὰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἴδε
37 τὴν εὐφροσύνην τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ σοι (ι) ἐρχομένην. Ἰδοὺ ἔρχονται
οἱ υἱοί σου οὓς ἐξαπέστειλας, (κ) ἔρχονται συνηγμένοι ἀπὸ ἀνατολῶν
ἕως δυσμῶν τῷ ῥήματι τοῦ ἁγίου, χαίροντες τῇ τοῦ θεοῦ δόξῃ.

MS.A. (δ) ηὐφράνθη ἐπὶ πτώματι (ζ) ἄγαλμα (η) ἔσται εἰς (θ) Περίβλεψαι (ι) ἐπερχομένην. (κ) συνηγμένοι ἔρχονται ἀπὸ ἀνατολῆς

ΚΕΦ. ε´.

1 Ἔκδυσαι Ἱερουσαλὴμ τὴν στολὴν τοῦ πένθους (α) καὶ τῆς κακώσεώς σου,
καὶ ἔνδυσαι τὴν εὐπρέπειαν τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ (β) δόξης εἰς τὸν αἰῶνα.
2 Περιβαλοῦ τὴν διπλοΐδα τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ δικαιοσύνης, ἐπίθου τὴν μίτραν
3 ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου τῆς δόξης τοῦ (γ) αἰωνίου. Ὁ γὰρ θεὸς (δ) δείξει
4 τῇ ὑπ᾽ οὐρανὸν πάσῃ τὴν σὴν λαμπρότητα. Κληθήσεται γάρ σου
τὸ ὄνομα παρὰ τοῦ θεοῦ εἰς τὸν αἰῶνα, Εἰρήνη δικαιοσύνης, καὶ δόξα
θεοσεβείας.

MS.A. (α) κακώσεως (β) σοι δόξης (γ) ἁγίου. (δ) δείξῃ

Cum Tranſlatione LATINA.

Miſeri, qui te vexaverunt, & qui gratulati 31
ſunt in ruina tua. Miſeræ civitates, quibus ſer- 32
vierunt filii tui: miſera, quæ accepit filios tuos.
Sicut enim gaviſa eſt in tua ruina, & lætata eſt 33
in caſu tuo; ſic contriſtabitur in ſua deſolatione.
Et amputabo ab ea exultationem multitudinis: 34
& exultatio (d) ejus in luctum. Ignis enim ſu- 35
perveniet ei ab Æterno in dies longos: & habi-
tabitur à dæmoniis multo tempore. Circunſpice, 36
Hieruſalem, ad Orientem, & vide jocunditatem
à Deo tibi venientem. Ecce veniunt filii tui, 37
quos dimiſiſti, veniunt collecti ab Oriente uſque
ad Occidentem, in verbo Sancti gaudentes Dei
gloriâ.

CAP. V.

Exue te, Hieruſalem, ſtolâ luctûs, & vexa- 1
tionis tuæ, & indue te decore gloriæ, quæ à Deo,
in ſempiternum. Circunda te diploide juſtitiæ, 2
quæ à Deo, impone mitram ſuper caput tuum glo-
riæ Æterni. Deus enim oſtendet univerſæ, quæ 3
ſub cœlo, ſplendorem tuum. Vocabitur enim 4
nomen tuum à Deo in ſempiternum; Pax juſti-
tiæ, & gloria pietatis.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

31 32 * ܢܕܚܠܢ ܡܕܝܢܬܐ ܕܐܒܐܫ ܥܒܕܝ ܠܟܝ. ܘܚܕܝ ܥܠ ܡܦܘܠܬܟܝ. * ܢܬܬܙܝܥܢ
ܡܕܝܢܬܐ ܐܝܠܝܢ ܕܫܥܒܕܘ ܠܒܢܝܟܝ ܚܕܝܬܝ ܥܠ ܡܦܘܠܬܗܝܢ. ܢܕܚܠܘܢ ܐܝܠܝܢ
33 ܕܐܒܐܫܘ ܠܟܝ. ܬܬܬܙܝܥ ܗܝ ܕܩܒܠܬ ܠܒܢܝܟܝ. * ܐܝܟܢܐ ܓܝܪ ܕܚܕܝܬ ܥܠ ܡܦܘܠܬܟܝ
34 ܗܟܢܐ ܐܦ ܥܠ ܚܘܪܒܗ̇ ܬܗܘܐ ܒܟܐܒܐ ܘܒܐܘܠܨܢܐ. * ܘܐܥܒܪ ܡܢܗ̇ ܦܬܟܪ̈ܐ. ܘܚܕܘܬܐ ܕܟܢܫ̈ܐ
35 ܪ̈ܘܪܒܐ. ܘܚܕܘܬܗ̇ ܠܐܒܠܐ ܬܗܘܐ. * ܢܘܪܐ ܓܝܪ ܫܬܕܪܬ ܠܗ̇ ܡܢ ܚܝ ܠܥܠܡܐ. ܙܒܢܐ
36 ܣܓܝܐܐ. ܘܢܥܡܪܘܢ ܒܗ̇ ܫܐܕ̈ܐ ܠܥܠܡ ܥܠܡܝܢ. * ܚܘܪܝ ܠܡܕܢܚܐ ܐܘܪܫܠܡ ܘܚܙܝ ܚܕܘܬܐ
37 ܕܐܬܝܐ ܠܟܝ ܡܢ ܠܘܬ ܐܠܗܐ. * ܗܐ ܓܝܪ ܐܬܝܢ ܠܟܝ ܒܢܝܟܝ ܐܝܠܝܢ ܕܫܕܪܬܝ ܐܬܝܢ
ܘܡܬܟܢܫܝܢ ܡܢ ܡܕܢܚ ܫܡܫܐ. ܥܕܡܐ ܠܡܥܪܒܐ: ܒܡܠܬܗ ܕܡܪܝܐ ܩܕܝܫܐ.
ܘܚܕܝܢ ܒܫܘܒܚܗ ܕܐܠܗܐ.

Timebunt provinciæ quæ tibi malefecerunt, & de caſu tuo lætatæ ſunt: Contremiſcent civitates quæ filios tuos ſervitute preſſerunt. Gaudebis de caſu ipſarum. Timebunt quæ nocuerunt tibi: Contremiſcat quæ filios tuos excepit. Ut enim de caſu tuo lætata eſt, ſic exterminio ſuo in dolore & anguſtiis erit. Auferámque ipſi ſculptilia: & lætitia cœtuum magnorum, & gaudium ipſius in luctum erit. Ignis enim immiſſus eſt illi, ab eo qui vivit in ſecula, longo tempore: Et inhabitabunt eam dæmones in perpetuum. Reſpice Jeruſalem in Orientem, & vide lætitiam quæ venit tibi à Domino. Ecce enim veniunt tibi filii tui quos dimiſeras, veniunt & congregantur ab oriente ſole uſque ad occidentem verbo Domini ſancti, & lætantur in gloria Dei.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܗ *

1 * ܫܠܚܝ ܐܘܪܫܠܡ ܐܣܛܠܐ ܕܐܒܠܟܝ ܘܕܫܘܥܒܕܟܝ ܘܚܫܟܝ. ܘܠܒܫܝ ܫܘܦܪܐ ܗܘ
2 ܕܡܢ ܠܘܬ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܠܫܘܒܚܐ ܕܠܥܠܡ. * ܘܠܒܫܝ ܠܒܘܫܐ ܕܙܕܝܩܘܬܐ ܡܢ
3 ܠܘܬ ܐܠܗܐ. ܘܣܝܡܝ ܒܪܫܟܝ ܟܘܒܥܐ ܕܫܘܒܚܐ ܕܡܪܝܐ ܕܠܥܠܡ. * ܡܚܘܐ ܓܝܪ ܐܠܗܐ
4 ܠܟܠܗܘܢ ܒܢܝ̈ܢܫܐ ܕܥܠ ܐܪܥܐ ܢܘܗܪܟܝ. * ܢܬܩܪܐ ܠܟܝ ܓܝܪ ܫܡܟܝ ܡܢ ܠܘܬ
ܐܠܗܐ ܕܠܥܠܡ. ܫܠܡܐ ܕܙܕܝܩܘܬܐ ܘܫܘܒܚܐ ܕܕܚܠܬܗ ܕܐܠܗܐ.

CAP. V.

Exue Jeruſalem ſtolam luctûs & vexationis ac paſſionis tuæ, & indue decorem qui à Domino Deo, in gloriam æternam. Veſtite veſte juſtitiæ à Deo, & impone capiti tuo galeam gloriæ à Domino æterno. Oſtendet enim Deus omnibus ſuper terram hominibus lucem tuam. Vocabitur enim nomen tuum à Deo æterno, Pax juſtitiæ, & gloria timoris Dei.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

31 32 * يجرعون الذين اساوا اليك وشمتوا بسقطتك * تجرع المدن التي فيها تعبدت اولادك *
33 تجرع القابلة لبنيك * لانها كما فرحت بسقطتك وسرت بحينك * هكذا تحزن بخرابها *
34 35 * وانزع صنم جمعها الكثير * وتصير سماحتها للحزن * لان نارا تاتي لها من عند
36 الابدي لايام طويلة * وتسكن من الشياطين زمانا كثيرا * تطلعي نحو المشارق يا
37 اورشليم * وانظري السرور الاتي لك من قبل الله * ها بنوك يقبلون الذين سرحتهم *
ياتون مجمعين من المشرق الى المغارب بكلمة القدوس * فرحين بمجد الله *

Tabeſcent qui te malo affecerunt, & 31
lætati ſunt de caſu tuo: Tabeſcent 32
urbes in quibus ſerviverunt liberi
tui: tabeſcet quæ liberos tuos acce-
pit. Nam quemadmodum lætata eſt 33
de ruina tua, déque tuo caſu gaviſa;
ita dolebit de deſolatione ſua: Si- 34
quidem auferam idolum turbæ ipſius
copioſæ, & inſolentia ipſius in mæſti-
tiam vertetur. Ignis enim ſuperve- 35
niet ei ab Æterno ad longos dies, &
habitabitur à dæmonibus tempore mul-
to. Reſpice Orientem versùs ô Je- 36
ruſalem, & vide lætitiam à Deo tibi
venientem. Ecce filii tui quos e- 37
miſeras, adveniunt; accedunt con-
gregati ab Oriente ad Occidentem
uſque verbo Sancti, lætantes de glo-
ria Dei.

* الفصل الخامس *

1 * اخلعي يا اورشليم حلة حزن سوءك * والبسي حسن بهاء المجد الذي لك من قبل
2 الله الى الابد * التحفي ببطنة العدل الذي من قبل الله * ضعي تاج مجد القدس على
3 4 راسك * لان الله يظهر لكل التي تحت السماء بهاءك * لان اسمك يدعى من الله الى
الابد سلامة عدل ومجد عبادة الله *

CAP. V.

Depone ô Jeruſalem, ſtolam doloris 1
calamitatis tuæ, & indue pulchritu-
dinem decoris gloriæ quam habes à
Deo in ſempiternum. Amicias te 2
diploide juſtitiæ quæ à Deo eſt, im-
pone diadema gloriæ ſanctitatis ca-
piti tuo. Deus enim oſtenſurus eſt 3
toti terræ quæ ſub cœlo eſt, ſplendo-
rem tuum. Nam nomen tuum voca- 4
bitur à Deo in æternum, Pax juſtitiæ
& gloria cultûs Dei.

Verſio VULG. LAT.

5 Exurge Jeruſalem, & ſta in excelſo : & circumſpice
ad Orientem, & vide collectos filios tuos ab oriente
Sole uſque ad occidentem, in verbo Sancti gaudentes
6 Dei memoriâ. Exierunt enim abs te pedibus ducti ab
inimicis : adducet autem illos Dominus ad te porta-
7 tos in honore ſicut filios regni. Conſtituit enim Deus
humiliare omnem montem excelſum, & rupes peren-
nes, & convalles replere in æqualitatem terræ : ut am-
8 bulet Iſraël diligenter in honorem Dei. Obumbra-
verunt autem & ſylvæ, & omne lignum ſuavitatis, Iſ-
9 raël ex mandato Dei. Adducet enim Deus Iſraël cum
jucunditate in lumine majeſtatis ſuæ, cum miſericor-
dia, & juſtitia, quæ eſt ex ipſo.

CAP. VI.

Exemplar Epiſtolæ, quam miſit Jeremias ad abducendos captivos in Babyloniam à rege Babyloniorum, ut annuntiaret illis ſecundùm quod præceptum eſt illi à Deo. 1 PROPTER peccata, quæ peccâſtis ante Deum, abducemini in Babyloniam captivi à Nabuchodonoſor rege Babyloniorum.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

5 Ἀνάστηθι Ἱερουσαλὴμ, καὶ στῆθι ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ, καὶ περίβλεψαι πρὸς
ἀνατολὰς, καὶ ἴδε (δ) σου συνηγμένα τὰ τέκνα σου ἀπὸ ἡλίου δυσμῶν
(ε) ἕως ἀνατολῶν τῷ ῥήματι τοῦ ἁγίου, (ζ) χαίροντας τῇ τοῦ θεοῦ μνείᾳ.
6 Ἐξῆλθον γὰρ παρὰ σοῦ πεζοὶ ἀγόμενοι ὑπὸ ἐχθρῶν, εἰσάγει δὲ
αὐτοὺς ὁ θεὸς πρὸς σὲ αἰρομένους μετὰ δόξης (η) ὡς θρόνον βασι-
7 λείας. Συνέταξε γὰρ ὁ θεὸς ταπεινοῦσθαι πᾶν ὄρος ὑψηλὸν, καὶ
θῖνας ἀεννάους, καὶ φάραγγας πληροῦσθαι εἰς ὁμαλισμὸν τῆς γῆς,
8 ἵνα βαδίσῃ Ἰσραὴλ ἀσφαλῶς τῇ τοῦ θεοῦ δόξῃ. Ἐσκίασαν δὲ
καὶ οἱ δρυμοὶ καὶ πᾶν ξύλον εὐωδίας τῷ Ἰσραὴλ προστάγματι τοῦ θεοῦ.
9 Ἡγήσεται γὰρ ὁ θεὸς Ἰσραὴλ μετ' εὐφροσύνης τῷ φωτὶ τῆς δόξης
αὐτοῦ, σὺν ἐλεημοσύνῃ καὶ (θ) δικαιοσύνῃ τῇ παρ' αὐτοῦ.

MS. A. (δ) σου συνηγμένα τὰ τέκνα ἀπὸ (ε) καὶ ἕως (ζ) χαίροντες (η) υἱοὺς βασιλείας. (θ) τῇ παρὰ τοῦ θεοῦ δικαιοσύνῃ. (†) Βαρούχ.

ἘΠΙΣΤΟΛῊ ἹΕΡΕΜΙΟΥ.

Ἀντίγραφον ἐπιστολῆς, ἧς ἀπέστειλεν Ἱερεμίας πρὸς τοὺς ἀχθησομένους αἰχμαλώτους εἰς Βαβυλῶνα ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Βαβυλωνίων, ἀναγγεῖλαι αὐτοῖς καθότι (α) ἐπετάγη αὐτῷ ὑπὸ τοῦ θεοῦ. 1 Διὰ τὰς ἁμαρτίας ἃς ἡμαρτήκατε (ª) ἐναντίον τοῦ θεοῦ, ἀχθήσεσθε εἰς Βαβυλῶνα αἰχμάλωτοι ὑπὸ Ναβουχοδονόσορ (β) βασιλέως τῶν Βαβυλωνίων.

MS. A. (α) ὑπετάγη αὐτοῖς (ª) ἔναντι (β) τοῦ βασιλέως

Exurge, Hieruſalem, & ſta in excelſo, & cir- 5
cumſpice ad Orientem : & vide collectos filios
tuos ab Occaſu Solis uſque ad Ortum verbo
Sancti, gaudentes Dei memoriâ. Exierunt enim 6
abs te pedibus ducti ab inimicis : adducit au-
tem illos Deos ad te portatos cum gloria, ſicut
(a) ſolium regni. Conſtituit enim Deus humi- 7
liare omnem montem excelſum, & cumulos
perennes, & valles replere in æqualitatem terræ,
ut ambulet Iſrael ſecurè in Dei gloria. Obum- 8
braverunt autem etiam ſylvæ, & omne lignum
ſuavitatis ipſi Iſrael mandato Dei. Adducet 9
enim Deus Iſrael cum jocunditate lumine ma-
jeſtatis ſuæ cum juſtitia, & miſericordia, quæ
ex ipſo eſt.

EPISTOLA HIEREMIÆ

EXEMPLUM Epiſtolæ, quam miſit Hieremias ad abducendos captivos in Babylonem à rege Babyloniorum, ut annuntiaret illis, ſecundùm quod præceptum eſt illi à Deo. Propter peccata, quæ peccâſtis ante Deum, 1 abducemini in Babylonem captivi à Nabuchodonoſor rege Babyloniorum.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

5 * ܐܬܬܥܝܪܝ ܐܬܬܥܝܪܝ ܐܘܪܫܠܡ ܘܩܘܡܝ ܥܠ ܡ̈ܛܠܠܐ. ܘܚܘܪܝ ܠܘܩܒܠ ܡܕܢܚܐ
ܘܡܥܪܒܐ. ܘܚܙܝ ܠܒܢ̈ܝܟܝ ܕܡܬܟܢܫܝܢ ܘܐܬܝܢ ܠܟܝ ܡܢ ܡܕܢܚܗ ܕܫܡܫܐ
6 ܘܥܕܡܐ ܠܡܥܪܒܗ. ܒܡܠܬܗ ܕܩܕܝܫܐ. ܟܕ ܚܕܝܢ ܒܕܘܟܪܢܗ ܕܐܠܗܐ. * ܢܦܩܘ
ܓܝܪ ܡܢܟܝ ܒܪ̈ܓܠܐ ܟܕ ܡܬܕܒܪܝܢ ܡܢ ܒܥܠܕ̈ܒܒܐ. ܡܝܬܐ ܠܗܘܢ ܕܝܢ ܐܠܗܐ
7 ܠܘܬܟܝ ܟܕ ܡܬܪ̈ܡܪܡܝܢ ܒܫܘܒܚܐ ܥܠ ܟܘܪܣܝܐ ܕܡܠܟܘܬܐ. * ܦܩܕ ܓܝܪ ܐܠܗܐ
ܠܟܠ ܛܘܪ ܪܡܐ ܕܢܬܡܟܟ. ܘܥܪܩܐ ܢܗܘܐ ܠܦܫܝܩܐ. ܘܠܡܫܝܢܘܬܐ. ܘܟܠܗܘܢ ܢ̈ܚܠܐ
ܢܬܡܠܘܢ. ܘܬܫܬܘܐ ܐܪܥܐ ܕܢܗܠܟ ܐܝܣܪܝܠ ܠܫܠܝܐ. ܘܢܫܪܪ ܒܬܫܒܘܚܬܗ
8 ܕܐܠܗܐ. * ܛܠܠܘ ܥܠ ܐܝܠܢ̈ܐ ܕܥܒܐ. ܘܟܠ ܩܝܣ ܕܒܣܡܐ ܥܠ ܐܝܣܪܝܠ ܒܦܘܩܕܢܗ
9 ܕܐܠܗܐ. * ܢܕܒܪ ܓܝܪ ܩܕܡܝܢ ܐܠܗܐ ܕܐܝܣܪܝܠ. ܒܚܕܘܬܐ ܘܒܢܘܗܪܐ ܕܫܘܒܚܗ
ܥܡ ܡܪܚܡܢܘܬܐ ܘܙܕܝܩܘܬܐ ܕܡܢ ܠܘܬܗ ܕܐܠܗܢ.

* ܫܠܡܬ ܐܓܪܬܐ ܕܬܪܬܝܢ ܕܒܪܘܟ ܣܦܪܐ *

* ܩܦܠܐܘܢ * ܘ *

* ܬܘܒ ܐܓܪܬܐ ܕܐܪܡܝܐ ܢܒܝܐ *

ܦܘܚܡܐ ܕܐܓܪܬܐ ܕܫܕܪ ܐܪܡܝܐ ܠܫܒܝܐ ܕܐܬܕܒܪܘ ܠܒܒܠ. ܕܫܒܐ ܢܒܘܟܕܢܨܪ
1 ܡܠܟܐ ܕܒܒܠ. ܠܡܣܒܪܘ ܐܢܘܢ ܐܝܟ ܕܐܬܦܩܕ ܡܢ ܡܪܝܐ. * ܡܛܠ ܚܛܗ̈ܝܟܘܢ
ܕܚܛܝܬܘܢ. ܐܫܬܒܝܬܘܢ ܠܒܒܠ. ܡܢ ܢܒܘܟܕܢܨܪ ܡܠܟܐ ܕܒܒܠ.

Surge, ſurge Jeruſalem ; & ſta in cortinis, 5
& circumſpice Orientem verſùs & Occi-
dentem : Et vide filios tuos qui congre-
gantur & veniunt tibi ab ortu ſolis uſque
ad occaſum ejus, verbo Sancti, gauden-
tes de memoria Dei. Exierunt enim à te 6
pedibus, ducti ab hoſtibus : adducet au-
tem eos ad te Deus glorioſè elatos, in thro-
no regio. Præcepit enim Deus omni mon- 7
ti excelſo, humiliari. Et aſpretum in læ-
ve & planum convertetur, & omnes valles
replebuntur, & complanabitur terra ut Iſ-
raël ſecurus incedat & firmus in gloria
Dei. Umbram facite omnes arbores ſyl- 8
væ & omne lignum odoriferum Iſraëli, præ-
cepto Dei. Ibit enim ante nos Deus Iſ- 9
raelis cum gaudio & luce glorioſâ, comi-
tante miſericordiâ & juſtitiâ quæ à Deo no-
ſtro.

Abſoluta eſt epiſtola ſecunda Baruch ſcribæ.

CAP. VI.

Sequitur Epiſtola Jeremiæ prophetæ.

Exemplum Epiſtolæ quam miſit Jeremias captivis qui Babylonem ducti ſunt, quos abduxit Nebuchadnoſar rex Babylonis, ut annuntiaret ipſis juxta id quod ipſi à Domino mandatum erat. 1 Propter peccata veſtra quæ feciſtis, abducti eſtis captivi à Nebucadnoſare rege Babylonis.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

5 * قومي يا اورسليم وقفي على الرابية * وتطلعي نحو المشارق وانظري اولادك مجتمعين
6 من مغارب الشمس والى المشارق بكلمة القدوس فرحين بذكر الله * لانهم خرجوا منك مشاة
7 مساقون من الاعداء * ويدخلهم الله اليك مرتفعين بمجد * بني مملكة * لان الله امر ان
يتضع كل جبل عال * والسواحل الدايمة النبع والاودية لتمتلي لاستواية الارض *
8 كي يغدوا اسرائيل باستيثاق في مجد الله * وظللت الغياض وكل عود عرف طيب
9 لاسرائيل بامر الله * لان الله يجلب اسرائيل بسرور في نور مجده * برحمة وبالعدل الذي
من قبل الله *

* الفصل السادس * الاصحاح السابع والثلثون *

* رسالة ارميا * الرسالة التي ارسلها ارميا الى المساقين المسبيين الى بابل من
ملك البابليين * ليخبرهم كما انه وضع لهم من قبل الله *

1 * لاجل الخطايا التي اخطاتم بها امام الله * تساقون الى بابل مسبيين من بختنصر ملك البابليين *

* *Exurge O Jeruſalem, & ſta ſuper lo-* 5
cum editum, reſpice Orientem verſùs,
& vide liberos tuos congregatos ab oc-
caſu ſolis ad ortum uſque verbo Sancti,
lætos de recordatione Dei. Nam egreſſi 6
ſunt à te pedites ab hoſtibus abacti :
at reducet eos Deus ad te gloriâ ſub-
limes, filios regni. Præcepit enim 7
Deus ut deprimatur omnis mons ex-
celſus, & convalles perenniter ſcatentes
cum torrentibus ut impleantur ad æquan-
dam terram ; quatenus Iſrael ſecurus
permeet in gloriam Dei. Umbram quoque 8
præbuerunt ſylvæ omnéq; lignum ſuave
olens Iſraeli, ex præcepto Dei. Ad- 9
ducet enim Deus Iſraelem hilarem lu-
mine gloriæ ſuæ, cum miſericordia &
juſtitiâ quæ à Deo eſt.

Textus trigeſimus ſeptimus *ſecundùm verſionem Arabicam, in qua hæc Epiſtola Jeremiæ immediatè ſequitur Threnos.*

Epiſtola Jeremiæ, **Epiſtola** *ſcilicet* illa quam miſit Jeremia ad captivos Babylonem abductos à rege Babyloniorum, ut annuntiaret eis ac ſi propoſitum eſſet ipſis à Deo.

Propter peccata quæ perpetrâſtis coram Deo, abducemini Babylonem captivi à Bochtonaſſare rege Babyloniorum. 1

Versio VULG. LAT.

2 Ingreſſi itaque in Babylonem, eritis ibi annis plurimis,
& temporibus longis, uſque ad generationes ſeptem:
3 poſt hoc autem educam vos indè cum pace. Nunc au-
tem videbitis in Babylonia deos aureos, & argenteos,
& lapideos, & ligneos in humeris portari, oſtentantes
4 metum Gentibus. Videte ergò ne & vos ſimiles effi-
ciamini factis alienis, & metuatis, & metus vos ca-
5 piat in ipſis. Viſa itaque turba de retrò, & ab antè,
adorantes, dicite in cordibus veſtris; Te oportet ado-
6 rari, Domine. Angelus enim meus vobiſcum eſt: ipſe
7 autem exquiram animas veſtras. Nam lingua ipſorum
polita à fabro, ipſa etiam inaurata & inargentata, fal-
8 ſa ſunt, & non poſſunt loqui. Et ſicut virgini amanti or-
9 namenta, ita accepto auro fabricati ſunt. Coronas certè
aureas habent ſuper capita ſua dii illorum: unde ſubtra-
hunt ſacerdotes ab eis aurum, & argentum, & erogant
10 illud in ſemetipſos. Dant autem & ex ipſo proſtitutis,
& meretrices ornant: & iterùm cùm receperint illud
11 à meretricibus, ornant deos ſuos. Hi autem non libe-
12 rantur ab ærugine & tinea. Opertis autem illis veſte
purpureâ, extergunt faciem ipſorum propter pulverem
13 domûs, qui eſt plurimus inter eos. Sceptrum autem ha-
bet ut homo, ſicut judex regionis, qui in ſe peccantem non
14 interficit. Habet etiam in manu gladium, & ſecurim: ſe
autem de bello, & à latronibus non liberat. Unde vo-
bis notum ſit quia non ſunt dii.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. cum Tranſlatione LATINA.

2 Εἰσελθόντες οὖν εἰς Βαβυλῶνα, ἔσεσθε ἐκεῖ ἔτη πλείονα καὶ χρόνον
μακρὸν, ἕως γενεῶν ἑπτά. μετὰ τοῦτο δὲ ἐξάξω ὑμᾶς ἐκεῖθεν μετ' εἰρή-
3 νης. Νυνὶ δὲ ὄψεσθε ἐν Βαβυλῶνι θεοὺς ἀργυροῦς καὶ χρυσοῦς καὶ ξυλί-
4 νους ἐπ' ὤμοις αἰρομένους, δεικνύντας φόβον τοῖς ἔθνεσιν. Εὐλαβή-
θητε οὖν μὴ καὶ ὑμεῖς ἀφομοιωθέντες τοῖς ἀλλοφύλοις ἀφομοιωθῆτε,
5 καὶ φόβος ὑμᾶς λάβῃ ἐπ' αὐτοῖς, (γ) Ἰδόντας ὄχλον ἔμπροσθεν καὶ
ὄπισθεν (δ) αὐτῶν προσκυνοῦντας αὐτά. εἴπατε δὲ τῇ διανοίᾳ,
6 Σοὶ δεῖ προσκυνεῖν δέσποτα. Ὁ γὰρ ἄγγελός μου μεθ' ὑμῶν ἐστιν, αὐ-
7 τός τε ἐκζητῶν τὰς ψυχὰς ὑμῶν. Γλῶσσα γὰρ αὐτῶν (ε) ἐστι κατεξυ-
σμένη ὑπὸ τέκτονος, αὐτά τε περίχρυσα καὶ περιάργυρα, ψευδῆ
8 (α) δ' ἐστι, καὶ οὐ δύνανται λαλεῖν. Καὶ ὥσπερ παρθένῳ φιλοκόσμῳ
9 λαμβάνοντες χρυσίον, Κατασκευάζουσι στεφάνους ἐπὶ τὰς κεφαλὰς
τῶν θεῶν αὐτῶν. ἔστι δὲ καὶ ὅτε (α) ὑφαιρούμενοι οἱ ἱερεῖς ἀπὸ τῶν θεῶν
10 αὐτῶν χρυσίον καὶ ἀργύριον εἰς ἑαυτοὺς (ζ) καταναλοῦσι. Δώσουσι
δὲ ἀπ' αὐτῶν καὶ ταῖς ἐπὶ τοῦ (η) στέγους πόρναις. (θ) κοσμοῦσί τε αὐτοὺς,
ὡς ἀνθρώπους, τοῖς ἐνδύμασι, θεοὺς (ι) ἀργυροῦς, καὶ θεοὺς χρυ-
11 σοῦς, καὶ ξυλίνους. Οὗτοι δὲ οὐ διασώζονται ἀπὸ ἰοῦ καὶ βρωμάτων,
12 Περιβεβλημένων αὐτῶν ἱματισμὸν πορφυροῦν. ἐκμάσσονται τὸ
πρόσωπον αὐτῶν διὰ τὸν ἐκ τῆς οἰκίας κονιορτὸν, ὅς ἐστι πλείων ἐπ'
13 αὐτοῖς. Καὶ σκῆπτρον ἔχει ὡς ἄνθρωπος κριτὴς χώρας, ὃς τὸν εἰς
14 αὐτὸν ἁμαρτάνοντα οὐκ ἀνελεῖ. Ἔχει δὲ ἐγχειρίδιον (κ) δεξιᾷ, καὶ
πέλεκυν· ἑαυτὸν δὲ ἐκ (λ) πολέμου καὶ λῃστῶν οὐκ ἐξελεῖται. ὅθεν
γνώριμοί εἰσιν οὐκ ὄντες θεοί·

Ingreſſi itaque in Babylonem eritis ibi annis plu-
rimis, & tempore longo uſque ad generationes ſe-
ptem. Poſt hoc autem educã vos indè in pace. Nunc 3
autem videbitis in Babylonia Deos argenteos &
aureos, & ligneos in humeris portari, oſtentantes
metum gentibus. Cavete ergò, ne et vos aſſimilati 4
aſſimilemini alienigenis, & metus vos capiat in
ipſis, Videntes turbam ab antè, et de retrò eorum, 5
adorantes eos. Dicite autem mente; Te oportet ad-
orare; Domine: Angelus enim meus vobiſcum eſt: 6
et ipſe exquirens animas veſtras. Nam lingua i- 7
pſorum eſt polita à fabro, ipſáque inaurata, & in-
argentata: falſa autem ſunt, & non poſſunt loqui:
Et ſicut virgini amanti ornamenta, accipientes 8
aurum, Fabricant coronas ſuper capita deorum 9
ſuorum. Eſt autem et quando ſubtrahentes ſacer-
dotes à diis ſuis aurũ, & argentum, in ſemetipſos
inſumunt. Dabunt autem de eis etiam meretrici- 10
bus, quæ ſub tecto. Ornántque eos, quaſi homines,
veſtimentis, deos argenteos, & deos aureos, &
ligneos. Hi autem non liberantur ab ærugine, & 11
tineis, Opertis ipſis veſte purpureâ. Extergent 12
faciem ipſorum propter pulverem, qui ex domo,
qui eſt plurimus ſuper eos. Et ſceptrum habet, ut 13
homo judex regionis, qui in ſe peccantem non
interficiet. Habet autem gladiolum dexterâ, & 14
ſecurim: ſe autem de bello, & de latronibus non
liberabit. Unde manifeſti ſunt non eſſe dii.

MS.A. (γ) Ἰδόντες (δ) προσκυνοῦντας αὐτά. Ὁ γὰρ ἄγγελος (ε) κατεξυσμένη (α) δὲ (α) ὑφαιρούμενοι (ζ) καταναλώσουσιν. (η) τέγους (θ) κοσμοῦσιν δὲ (ι) χρυσοῦς, καὶ ἀργυροῦς, (κ) ἐν τῇ δεξιᾷ, (λ) πολέμων.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܟܕ ܕܝܢ ܥܠܠܬܘܢ ܠܒܒܠ ܬܗܘܘܢ ܬܡܢ ܫܢܝ̈ܐ ܣܓܝ̈ܐܬܐ. ܘܙܒܢܐ ܢܓܝܪܐ. ܥܕܡܐ ܠܫܒܥܝܢ 2
ܫܢܝ̈ܢ. ܘܡܢ ܒܬܪ ܫܒܥܝܢ ܫܢܝ̈ܢ ܐܦܩܟܘܢ ܡܢ ܬܡܢ ܒܫܠܡܐ. * ܗܐ ܕܝܢ ܗܐ ܚܙܝܢ ܐܢܬܘܢ 3
ܒܒܒܠ ܠܐܠܗ̈ܐ ܕܕܗܒܐ ܘܕܣܐܡܐ. ܘܕܩܝ̈ܣܐ ܘܕܟܐ̈ܦܐ. ܕܡܫܬܩܠܝܢ ܥܠ ܟܬ̈ܦܬܐ. ܘܡܚܘܝܢ
ܕܚܠܬܐ ܠܥܡ̈ܡܐ. * ܐܙܕܗܪܘ ܗܟܝܠ ܕܐܦ ܐܢܬܘܢ ܠܐ ܬܬܕܡܘܢ ܠܗܘܢ ܠܥܡ̈ܡܐ. ܠܐ 4
ܬܕܚܠܘܢ ܡܢܗܘܢ ܘܠܐ ܬܙܘܥܘܢ. * ܟܕ ܬܚܙܘܢ ܟܢ̈ܫܐ ܣܓܝ̈ܐܐ ܡܢ ܩܕܡܝܗܘܢ ܘܡܢ ܒܣܬܪܗܘܢ 5
ܣܓܕܝܢ ܠܗܘܢ. ܐܠܐ ܐܡܪܘ ܐܢܬܘܢ ܒܬܪܥܝܬܟܘܢ. ܠܟ ܗܘ ܡܪܝܐ ܘܠܐ ܠܡܣܓܕ ܒܠܚܘܕܝܟ.
* ܡܠܐܟܗ ܕܡܪܝܐ ܓܝܪ ܥܡܟܘܢ ܗܘ. ܘܗܘ ܬܒܥ ܠܢܦ̈ܫܬܟܘܢ. * ܠܫܢܐ ܓܝܪ ܐܝܬ ܠܗܘܢ 6 7
ܕܡܫܦܪ ܡܢ ܢܓܪܐ. ܘܡܪ̈ܩܥܝܢ ܒܕܗܒܐ ܘܒܣܐܡܐ. ܘܠܐ ܡܫܟܚܝܢ ܠܡܡܠܠܘ ܡܛܠ ܕܣܪ̈ܝܩܝܢ
ܐܢܘܢ. ܘܡܝ̈ܬܝܢ. * ܘܐܝܟ ܕܫܦܝܪ ܨܒܬܐ ܠܒܬܘܠܬܐ ܢܣܒܝܢ ܕܗܒܐ. ܘܢܦܚܝܢ ܟܠܝ̈ܠܐ 8
ܘܣܝܡܝܢ ܒܪ̈ܫܐ ܕܐܠܗ̈ܝܗܘܢ. * ܝܕܝܥܐ ܕܝܢ ܕܟܘܡܪ̈ܝܗܘܢ ܒܣܝܡܝܢ ܠܗܘܢ ܕܢܣܒܘܢ 9
ܘܕܗܒܐ ܡܢ ܐܠܗ̈ܝܗܘܢ ܘܡܦܩܝܢ ܠܗܘܢ ܒܢܦ̈ܫܗܘܢ. * ܘܝܗܒܝܢ ܡܢܗ ܐܦ ܠܙܢܝ̈ܬܐ. 10
ܘܡܨܒܬܝܢ ܠܗܘܢ ܐܝܟ ܒܢܝ̈ܢܫܐ ܒܠܒ̈ܘܫܐ. ܠܐܠܗ̈ܐ ܕܕܗܒܐ ܘܕܣܐܡܐ ܘܕܩܝܣܐ. * ܗܢܘܢ ܕܝܢ 11
ܠܐ ܡܬܦܪܩܝܢ ܡܢ ܫܘܚܬܐ ܘܡܢ ܣܣܐ. ܟܕ ܠܒܝܫܝܢ ܠܒܘܫܐ ܕܐܪܓܘܢܐ. * ܘܡܟܦܪܝܢ ܐܦ̈ܝܗܘܢ 12
ܡܛܠ ܥܦܪܐ ܕܣܠܩ ܠܗܘܢ ܡܢ ܒܝܬܐ. * ܘܫܒܛܐ ܐܚܝܕ ܐܝܟ ܕܝܢܐ ܕܐܬܪܐ ܗܢܐ: ܕܠܐܝܠܝܢ 13
ܕܚܛܝܢ ܠܗ ܠܡܘܒܕܘ ܠܐ ܡܫܟܚ. * ܘܐܚܝܕ ܣܝܦܐ ܒܝܡܝܢܗ ܘܢܪܓܐ ܒܣܡܠܗ. ܘܢܦܫܗ 14
ܡܢ ܩܪܒܐ ܘܡܢ ܓܝ̈ܣܐ ܠܐ ܡܫܟܚ ܠܡܦܪܩܘ. ܡܛܠ ܗܢܐ ܡܬܝܕܥܝܢ ܕܠܐ ܗܘܘ ܐܠܗ̈ܐ.

Ingreſſi autem Babylonem ibi manſuri eſtis annis multis & tempore longo, uſque ad ſeptuaginta annos: Poſt annos autem ſeptuaginta educam vos inde in pace. Ecce igitur videbitis Babylone deos aureos & argenteos, ligneoſque & lapideos, qui humeris portantur, & oſtentant terrores Gentibus. Cavete igitur ne vos etiam ſimiles ſitis Gentibus: Nolite vobis ab ipſis timere, nec conſternari, Cùm cœtus magnos videbitis coram ipſis, & à tergo adorantes eos; ſed dicite in mentibus veſtris; Te ſolum Domine, adorare oportet. Angelus enim Domini vobiſcum eſt, & is animas veſtras requiret. Linguam enim habent manu aurifabri politam: Incruſtati auro & argento: Nec loqui poſſunt inanes & mortui. Et quaſi decorum virgini ornamentum ſumpto auro conflatas coronas imponunt capitibus deorum ſuorum. Notum autem eſt ſacerdotes eorum, quum ipſis jucundè eſſe libet, ablatum à deis ſuis argentum & aurum in ſeipſos inſumere, Quin & de opere iſto meretricibus dare. Ornant autem veſtibus inſtar hominum deos aureos argenteos & ligneos: Verùm illi non liberantur ab ærugine & putredine, veſtibus è purpura induti. Abſtergunt vultus ipſorum propter pulverem qui è domo in ipſos aſcendit. Sceptrumque manu tenet tanquam judex regionis hujus, qui peccantes in ipſum perdere non poteſt. Gladium etiam dextrâ tenet, & ſiniſtrâ ſecurim, qui ſeipſum à bello & latronibus ſalvum præſtare non poteſt. Ut hinc cognoſcantur non eſſe dei.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* تدخلون ايضا الي بابل وتكونون هناك سنين كثيرة وزمانا طويلا الي سبعة اجيال * 2
ومن بعد هذا اخرجكم من هناك بسلامة * والان تعاينون ببابل الهة فضة وذهبا وخشبا 3
تحمل على الاكتاف تظهر خوفا للامم * تورعوا الآن ولا تتشبهوا انتم متشبهين بالقبائل 4
الغريبة وخوفهم ياخذكم * تنظرون جمعا من قدامها وخلفها يسجدون لها * لان ملاكي 5 6
هو معكم * وهو يطلب نفوسكم * لان صورهم تصير من النجار * وهي موشاة بالذهب وموشاة 7
بالفضة * وهي كاذبة فلا تقدر ان تتكلم * يتخذون لها ذهبا مثل عذري محبة للزينة * 8
* يهيئون تاجات علي روس الهتهم * وهي لما تنزع الكهنة من الهتها ذهبا وفضة لذواتهم 9
يهلكون * ويعطون منها للزواني للذين * يزينونهم مثل بشر باللباس الهة فضة وذهبا وخشبا * 10
* وهم لا يخلصون من السم ولا من الاطعمة * اذ يكسوهم لباسا برفيرا ويمسحون وجوههم 11 12
من غبار البيوت الذي هو مشتمل عليهم * ولكل واحد علم مثل انسان حاكم كورة 13
الذي لا يقتل من يخطي اليه * ومعه سكين في يده ومعول * ولا يخلص نفسه من الحروب 14
واللصوص * لاجل هذا هي معروفة ان ليس هي الهة *

Ingrediemini iterum Babylonem, ibique manebitis annos multos & tempus longum, uſque in ſeptem generationes: tum poſteà educam vos inde cum pace. Jam verò viſuri eſtis in Babele deos argenteos, aureos, ac ligneos, humeris vectos, metum oſtentantes gentibus. Cavete igitur ne reddatis vos pares nationibus alienigenis, & timor illorum occupet vos. Videbitis turbam præeuntem & ſequentem illos, adorare eos. Nam angelus meus vobiſcum eſt, idemque repoſciturus eſt animas veſtras. Illorum ſane figura componitur à fabro lignario, ſuntque auro concinnati, & ornati argento: verùm falſi ſunt, nec loqui poſſunt. Adhibent illis aurum ut virgini amanti ornatum: Aptant coronas capitibus deorum ſuorum: tum verò quum detrahunt ſacerdotes illi à diis ſuis aurum & argentum, in proprios uſus conſumunt: Imò ex illis donant meretricibus ad illecebras. Ornant tanquam homines veſtimentis deos illos argenteos aureos ligneóſque: Hi verò non ſervant eos ab olfactu neque à guſtu. Dum veſtiunt eos indumentis purpureis, & extergunt faciem eorum pulvere ædium qui circundat eos. Et eorum quiſque habet inſigne ut judex aliquis provinciæ, qui tamen non occidit peccantem in ſe. Tenet etiam cultrum manu ſuâ, & ſecurim, neque tamen ſeipſum ſervat à bellis & latronibus: proinde manifeſtum eſt eos non eſſe deos.

Verſio VULG. LAT.

15 Non ergò timueritis eos. Sicut enim vas hominis con-
16 fractum inutile efficitur, tales ſunt & dii illorum. Con-
ſtitutis illis in domo, oculi eorum pleni ſunt pulvere à
17 pedibus introeuntium. Et ſicut alicui qui regem offen-
dit, circumſeptæ ſunt januæ; aut ſicut ad ſepulchrum
adductum mortuum, ita tutantur ſacerdotes oſtia clau-
18 ſuris & ſeris, ne à latronibus expolientur. Lucernas ac-
cendunt illis, & quidem multas, ex quibus nullam videre
19 poſſunt: ſunt autem ſicut trabes in domo. Corda verò
eorum dicunt elingere ſerpentes, qui de terra ſunt, dum
comedunt eos, & veſtimentum ipſorum, & non ſenti-
20 unt. Nigræ fiunt facies eorum à fumo, qui in domo fit.
21 Supra corpus eorum, & ſupra caput eorum volant no-
ctuæ, & hirundines, & aves etiam ſimiliter & cattæ. Un-
22 de ſciatis quia non ſunt dii. Ne ergò timueritis eos.
23 Aurum etiam quod habent, ad ſpeciem eſt. Niſi ali-
quis exterſerit æruginem, non fulgebunt: neque enim
24 dum conflarentur, ſentiebant. Ex omni pretio empta
25 ſunt, in quibus ſpiritus non ineſt ipſis. Sine pedibus in
humeris portantur, oſtentantes ignobilitatem ſuam ho-
26 minibus. Confundantur etiam qui colunt ea. Propter-
eà ſi ceciderint in terram, à ſemetipſis non conſurgunt:
neque ſiquis eum ſtatuerit rectum, per ſemetipſum
ſtabit, ſed ſicut mortuis munera eorum illis apponentur.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

15 Μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς. ὥσπερ γὰρ σκεῦος ἀνθρώπου συντριβὲν
16 (μ) ἀχρεῖον γίνεται, τοιοῦτοι ὑπάρχουσιν οἱ θεοὶ αὐτῶν. Καθι-
δρυμένων αὐτῶν ἐν τοῖς (ν) οἴκοις. οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν πλήρεις
17 εἰσὶ κονιορτοῦ ἀπὸ τῶν ποδῶν τῶν εἰσπορευομένων. Καὶ ὥσπερ τινὶ ἠδι-
κηκότι βασιλέα, περιπεφραγμέναι εἰσὶν αἱ αὐλαί, (ʹ) ὡς ἐπὶ θανάτῳ
ἀπηγμένῳ, τοὺς οἴκους αὐτῶν ὀχυροῦσιν οἱ ἱερεῖς (ξ) θυρώμασί τε
καὶ κλείθροις καὶ μοχλοῖς, ὅπως (ο) ὑπὸ τῶν λῃστῶν μὴ συληθῶσιν.
18 Λύχνους καίουσι, καὶ (π) πλείους ἢ ἑαυτοῖς, ὧν οὐδένα δύνανται ἰδεῖν.
19 Ἔστι (ρ) μὲν ὥσπερ δοκὸς τῶν ἐκ τῆς οἰκίας, Τὰς δὲ καρδίας αὐτῶν φασιν
ἐκλείχεσθαι τῶν ἀπὸ τῆς γῆς ἑρπετῶν, κατεσθιόντων αὐτούς τε καὶ τὸν ἱμα-
20 τισμὸν αὐτῶν οὐκ αἰσθάνονται. Μεμελανωμένοι τὸ πρόσωπον αὐτῶν
21 ἀπὸ τοῦ καπνοῦ τοῦ ἐκ τῆς (σ) οἰκίας. Ἐπὶ τὸ σῶμα αὐτῶν καὶ ἐπὶ τὴν
κεφαλὴν αὐτῶν ἐφίπτανται (τ) νυκτερίδες, χελιδόνες, καὶ τὰ ὄρνεα,
22 ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ αἴλουροι. Ὅθεν γνώσεσθε ὅτι οὔκ εἰσι θεοί· μὴ
23 οὖν (υ) φοβεῖσθε αὐτά. Τὸ γὰρ χρυσίον ὃ περίκειται εἰς κάλλος, ἐὰν
μή τις ἐκμάξῃ τὸν ἰόν, οὐ μὴ στίλψωσιν, οὐδὲ γὰρ ὅτε ἐχωνεύοντο,
24 ᾐσθάνοντο. Ἐκ πάσης τιμῆς ἠγορασμένα ἐστίν, ἐν οἷς οὐκ ἔστι πνεῦμα.
25 Ἄνευ ποδῶν ἐπ᾽ ὤμοις (φ) φέρονται, ἐνδεικνύμενοι τὴν ἑαυτῶν ἀτιμίαν
τοῖς ἀνθρώποις. (χ) αἰσχύνονταί τε καὶ οἱ θεραπεύοντες αὐτά,
26 Διὰ τό, (ψ) εἴποτε ἐπὶ τὴν γῆν πέσῃ, (ω) μὴ δι᾽ αὐτῶν ἀνίστασθαι,
(α) μήτε ἐάν τις αὐτὸ ὀρθὸν στήσῃ, δι᾽ ἑαυτοῦ κινηθήσεται, (β) μήτε
ἐὰν κλιθῇ, οὐ μὴ ὀρθωθῇ, (γ) ἀλλ᾽ ὥσπερ νεκροῖς τὰ δῶρα αὐτοῖς πα-
ρατίθεται.

Non ergò timeatis eos. Sicut enim vas hominis 15
contritum efficitur inutile; tales ſunt dii illo-
rum, Conſtitutis illis in domibus. Oculi eorum 16
pleni ſunt pulvere à pedibus introeuntium. Et 17
ſicut alicui, qui regem offendit, circunſepta ſunt
atria; ſicut ad mortem abducto, domos eorum
muniunt ſacerdotes & oſtiis, & clauſtris, &
ſeris, ne à latronibus expolientur. Lucernas ac- 18
cendunt, & plures, quàm ſibi ipſis: ex quibus
nullam videre poſſunt. Eſt quidem, ſicut trabs
earum, quæ è domo: Corda verò eorum dicunt 19
elingi ab iis qui de terra ſunt, ſerpentibus: dum
comedunt et eos et veſtimentũ eorũ, non ſentiũt:
Nigri facti faciem ſuam à fumo, qui è domo fit. 20
Supra corpus eorum, & ſupra caput eorum vo- 21
lant noctuæ, hirundines, & aves, ſimiliter autem
& catti. Unde ſcietis, quia non ſunt dii. Ne ergò 22
timueritis ea. Aurum enim quo circundati ſunt 23
ad ſpeciem, niſi aliquis exterſerit æruginem;
non fulgebunt: neque enim dum conflarentur,
ſentiebant. Ex omni pretio empta ſunt; in quibus 24
non eſt ſpiritus. Sine pedibus in humeris portan- 25
tur, oſtentantes ignobilitatem ſuam hominibus:
confunduntúrque etiam, qui colunt ea, Propter- 26
eà quòd, ſi fortè ceciderint in terram; à ſemet-
ipſis non conſurgunt: neque ſi quis illud ſtatuerit
rectum, per ſeipſum movebitur: neque, ſi incli-
natum fuerit, dirigetur: ſed ſicut mortuis munera ipſis apponuntur.

MS. A. (μ) ἄχρηστον (ν) κήποις. (ʹ) ἢ ὡς (ξ) αὐτῶν (ο) μὴ ὑπὸ τῶν λῃστῶν συληθῶσιν. (π) πλείονας αὐτοῖς, ὧν οὐ δύνανται (ρ) δὲ (σ) γῆς κειμένου. (τ) χελιδόνες, καὶ νυκτερίδες, (υ) φοβηθῆτε (φ) αἴρονται, (χ) αἰσχύνονται δὲ (ψ) μήποτε (ω) δι᾽ ἑαυτῶν (α) μήποτε ἐάν τις αὐτὸν (β) μήποτε (γ) ἀλλὰ

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

15 * ܠܐ ܬܕܚܠܘܢ ܡܢܗܘܢ ܐܝܟ ܓܝܪ ܕܡܐܢܐ ܕܦܚܪܐ ܡܐ ܕܐܬܬܒܪ ܠܡܕܡ ܠܐ ܚܫܚ ܀ ܗܟܢܐ
16 ܐܝܟܢܐ ܐܠܗܝܗܘܢ܂ * ܐܬܬܣܝܡܘ ܒܗܘܢ ܒܒܬܐ܂ ܘܥܝܢܝܗܘܢ ܡܠܝܢ ܒܥܦܪܐ ܡܢ ܚܠܐ
17 ܕܪ̈ܓܠܝܗܘܢ ܕܐܝܠܝܢ ܕܥܐܠܝܢ ܘܢܦܩܝܢ܂ * ܘܐܝܟ ܐܝܟ ܕܠܡܬܚܝܒܝܢ ܡܢ ܡܠܟܐ܂ ܗܟܢܐ
ܡܬܚܝܢ ܠܗܘܢ ܕ̈ܪܥܝܗܘܢ ܐܝܟ ܡܫܬܥܒܕܝܢ ܒܡܘܬܐ܂ ܒܬ̈ܝܗܘܢ ܡܚܣܢܝܢ ܟܘܡܪ̈ܝܗܘܢ܂ ܘܐܚܝܕܝܢ
18 ܒܡܘܟ̈ܠܐ ܘܒܩܠ̈ܘܕܐ ܕܠܐ ܢܬܓܢܒܘܢ ܡܢ ܓܝ̈ܣܐ܂ * ܘܫܪ̈ܓܐ ܣܓܝ̈ܐܐ ܡܕܠܩܝܢ ܠܗܘܢ܂
19 ܠܐܝܠܝܢ ܕܥ̈ܝܢܝܗܘܢ ܠܐ ܚܙܝܢ܂ ܐܝܬܝܗܘܢ ܕܝܢ ܐܝܟ ܩܘ̈ܪܝܬܐ ܕܡܢ ܒܝܬܐ܂ * ܘܠܒܘܬܗܘܢ ܛܦܫ
20 ܘܛܥܐ܂ ܘܡܬܐܟܠܝܢ ܡܢ ܪܚܫܐ ܕܐܪܥܐ܂ ܘܡܬܐܟܠܝܢ ܗܢܘܢ ܘܠܒܘܫܝܗܘܢ܂ * ܘܠܐ
ܝܕܥܝܢ ܕܡܬܘܫܝܢ ܐܦ̈ܝܗܘܢ ܘܐܘܟܡܝܢ ܡܢ ܬܢܢܐ ܕܣܠܩ ܡܢ ܒܝܬܐ ܥܠ ܦܓܪ̈ܝܗܘܢ܂
21 * ܘܥܠ ܪ̈ܫܝܗܘܢ ܡܬܢܚܝܢ ܥܛܠ̈ܦܐ ܘܣܢܘܢܝ̈ܬܐ ܘܥܘܪ̈ܒܐ ܐܟܚܕܐ ܘܐܦ ܫܘܢܪ̈ܐ * ܘܡܢ
22 ܗܠܝܢ ܡܬܝܕܥܝܢ ܕܠܐ ܗܘܘ ܐܠܗ̈ܐ܂ ܘܠܐ ܬܕܚܠܘܢ ܡܢܗܘܢ܂ * ܕܗܒܐ ܓܝܪ ܕܡܬܩܢ ܠܫܘܦܪܗܘܢ
23 ܒܫܘܦܪܐ܂ ܐܢ ܗܘ ܕܠܐ ܢܬܡܫܘܫܘܢ ܡܢ ܫܘܚܬܐ ܠܐ ܢܨܡܚܘܢ܂ ܐܦܠܐ ܟܕ ܡܬܬܣܝܟܝܢ
24 ܗܘܘ ܡܪܓܫܝܢ ܗܘܘ܂ * ܡܛܠ ܕܒܕܡܝ̈ܐ ܣܓܝ̈ܐܐ ܙܒܝܢܝܢ܂ ܘܪܘܚܐ ܠܝܬ ܒܗܘܢ܂ * ܥܠ
25 ܟܬܦ̈ܬܐ ܡܫܬܩܠܝܢ܂ ܡܛܠ ܕܠܐ ܡܗܠܟܝܢ ܘܡܚܘܝܢ ܒܗܬܬܗܘܢ ܠܒܢ̈ܝܢܫܐ܂ ܢܒܗܬܘܢ ܕܝܢ
26 ܐܦ ܡܫܡܫܢܝܗܘܢ܂ * ܡܛܠ ܕܐܢ ܢܦܠܝܢ ܥܠ ܐܪܥܐ ܠܐ ܡܫܟܚܝܢ ܠܡܩܡ܂ ܘܐܦܠܐ ܐܢ ܐܢܫ
ܢܩܝܡ ܐܢܘܢ ܡܬܬܙܝܥܝܢ܂ ܘܐܦܠܐ ܐܢ ܡܬܪܟܢܝܢ ܡܫܟܚܝܢ ܠܡܬܬܪܨܘ܂ ܐܠܐ ܐܝܟ ܡܝ̈ܬܐ ܣܝܡܝܢ
ܠܗܘܢ ܩܘܪ̈ܒܢܐ܂

Nolite ipſos timere. Ut enim vas figuli- 15
num cùm confractum fuerit, nulli uſui
ſervit, tales ſunt dii eorum. Collocatis 16
ipſis in domibus, oculi pulvere op-
pleti ſunt à pulvere pedum ingredienti-
um & egredientium. Utque à rege ad 17
mortem damnatis, ita ipſis extenſa ſunt
brachia. Ædes ipſorum obfirmant ſacer-
dotes ipſorum, ſeriſque & vectibus clau-
dunt, ne furto tollantur à latronibus.
Multaſque eis lucernas accendunt, quo- 18
rum oculi nihil vident. Prorſus inſtar
trabium ſunt de domo ***prominentium.***
Stultum eſt cor eorum & errat: Con- 19
ſumunturque à reptilibus terræ, & exe-
duntur tam ipſi quàm veſtes eorum. Non 20
nôrunt denigrari ſibi vultus, & atrorem
contrahere à fumo qui de domo in cor-
pora eorum aſcendit. Capitibus eorum 21
inſident veſpertiliones & hirundines, cor-
vique ſimul & catti. Et ex his dignoſcun- 22
tur, quia non ſunt Dii, & nolite ipſos
timere. Aurum ipſis decoris cauſâ in- 23
ductum, niſi quis ab ærugine mundet,
non ſplendet: Neque enim cùm funde-
rentur, ſentiebant. Quia magno empti 24
ſunt, nec eſt in ipſis ſpiritus. Humeris 25
portantur, quia non incedunt: Oſten-
duntque pudorem ſuum hominibus:
Confundentur autem & qui colunt eos,
Quia ſi in terram cadunt, ſurgere non 26
poſſunt. Nec ſi quis eos erigat, move-
buntur: nec ſi inclinati fuerint, ſeipſos
erigere poſſunt. Tanquam mortuis au-
tem cibos ipſis apponunt.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

15 16 * فلا تخافوها لانها تصير مثل اناء انسان مكسور غير صالح * هاولاء هم الهتهم * هم
17 منصوبون في البساتين * عيونهم هي مملوة غبارا من ارجل الداخلين اليها * وكمثل
لملك ما ظالم ديار مسيج عليها * او كمثل لموت هاجم * تحصن الكهنة بيوتهم بابواب واقفال
18 ومتاريس * كي لا يسرقون من اللصوص * يوقدون لهم سرجا كثيرة * وهم لا يستطيعون ان ينظروا
19 هي مثل سارية في البيت * يزعمون ان قلوبهم تبتلع الحشرات من الارض وتاكلها * وهم
20 لا يحسون بلباسهم * وجوههم مسودة من الدخان المتوقد من الارض على جسمهم * السنونو
21 22 تلمسهم على راسهم والوطاويط والطيور هكذا والعموس * فلهذا تعلمون انها ليست الهة
23 فلا تخافوها * لان الذهب الذي توشت به للحسن * ان لم يمسح احد وسخها لا تبرق * لانها
24 25 ولا تحس اذا سبكوها * هي مشتراة بكل ثمن * ليس فيها روح * وبغير رجلين * يحملونها
26 على الاكتاف * يظهرون اهانتها للبشر * يخزى الذي يخدمونها * من اجل انها اذا سقطت
على الارض لا تقوم من ذاتها * وان اقامها احد مقومة لا تتحرك من ذاتها * وان هي
مالت فلا تستقيم * لكن كمثل الاموات توضع لها قرابينها *

Ne igitur metuatis eos; ſicut enim, 15
quaſi vas alicujus hominis confractum,
inutile: Hujuſmodi ſunt dii eorum.
Iidem erecti ſunt in hortis, oculi eo-
rum pleni ſunt pulvere à pedibus in- 16
gredientium in illos: Et veluti regem 17
aliquem tyrannum, atrium circunſepit
eos, aut veluti mortem rapidam: mu-
niunt ſacerdotes ædes eorum januis
ſeris & vectibus, ne à furibus compi-
lentur. Accendunt eis lucernas mul- 18
tas, quum ipſi videre nequeant: ſunt
quaſi trabs in domo. Aiunt corda eo- 19
rum deglutire inſecta de terra, eáque
comedere; cùm tamen ipſi minimè ſen-
tiant veſtimenta ſua. Facies eorum 20
denigratæ ſunt fumo è terra accenſo ſu-
per corpus eorum. Hirundines tangunt 21
eos ſuper capita eorum, veſpertiliones, &
volucres pariter ac martes. Unde per- 22
ſpicuum vobis erit illos non eſſe Deos:
ideò ne metuatis eos. Nam auri quo 23
ſunt ornati ad pulchritudinem, niſi
quis abſtergat ſordes, minimè fulgebunt:
nam neque ſenſerunt quum funderentur.
Empti ſunt quocunque pretio, nullus in- 24
eſt eis ſpiritus: Cumque ſine pedibus 25
exiſtentes illos geſtent humeris, produnt
mortalibus ignominiam illorum. Pude- 26
fiant qui miniſtrant illis, quia ſi quan-
do in terram ceciderint, non exurgunt
per ſe; neque ſi quis eos erectos ſta-
tuerit, per ſe moventur; neque ſi in-
clinati fuerint, erigunt ſe: ſed tan-
quam mortuis proponuntur eis oblatio-
nes eorum;

Verſio VULG. LAT.

27 Hoſtias illorum vendunt ſacerdotes ipſorum, & abutuntur: ſimiliter & mulieres eorum decerpentes, neque
28 infirmo, neque mendicanti aliquid impertiunt: De ſacrificiis eorum fœtæ & menſtruatæ contingunt. Scientes itaque ex his quia non ſunt dii, ne timeatis eos.
29 Unde enim vocantur dii? Quia mulieres apponunt
30 diis argenteis, & aureis, & ligneis: Et in domibus eorum ſacerdotes ſedent, habentes tunicas ſciſſas, & capita, & barbam raſam, quorum capita nuda ſunt.
31 Rugiunt autem clamantes contra deos ſuos, ſicut in
32 cœna mortui. Veſtimenta eorum auferunt ſacerdotes,
33 & veſtiunt uxores ſuas, & filios ſuos. Neque ſiquid mali patiuntur ab aliquo, neque ſiquid boni, poterunt retribuere: neque regem conſtituere poſſunt,
34 neque auferre. Similiter neque dare divitias poſſunt, neque malum retribuere. Siquis illis votum voverit,
35 & non reddiderit; neque hoc requirunt. Hominem à morte non liberant, neque infirmum à potentiori eripiunt.
36 Hominem cæcum ad viſum non reſtituunt, de
37 neceſſitate hominem non liberabunt. Viduæ non miſerebuntur,
38 neque orphanis benefacient. Lapidibus de monte ſimiles ſunt dii illorum, lignei, & lapidei, & aurei, & argentei. Qui autem colunt ea, confundentur.
39 Quomodò ergò æſtimandum eſt, aut dicendum, illos eſſe deos?

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

27 Τὰς δὲ θυσίας αὐτῶν ἀποδόμενοι οἱ ἱερεῖς αὐτῶν καταχρῶνται· ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ γυναῖκες (δ) ἀπ᾽ αὐτῶν ταριχεύουσαι, οὔτε πτω-
28 χῷ οὔτε ἀδυνάτῳ (ε) μὴ μεταδῶσι. Τῶν θυσιῶν αὐτῶν ἀποκαθημένη καὶ (ζ) λεχὼ ἅπτονται. γνόντες οὖν ἀπὸ τούτων ὅτι οὐκ εἰσὶ
29 θεοί, μὴ φοβηθῆτε αὐτούς. Πόθεν γὰρ (η) κληθείησαν θεοί; ὅτι
30 γυναῖκες παρατιθέασι θεοῖς ἀργυροῖς καὶ χρυσοῖς καὶ ξυλίνοις. Καὶ ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν οἱ ἱερεῖς (θ) διφρεύουσιν, ἔχοντες τοὺς χιτῶνας διεῤῥωγότας, καὶ τὰς κεφαλὰς καὶ τοὺς πώγωνας (ι) ἐξυρημένους, ὧν
31 αἱ κεφαλαὶ ἀκάλυπτοί εἰσιν. (κ) Ὠρύονται δὲ βοῶντες ἐναντίον
32 τῶν θεῶν αὐτῶν, ὥσπερ τινὲς ἐν (λ) περιδείπνῳ νεκροῦ. Ἀπὸ τοῦ ἱματισμοῦ αὐτῶν ἀφελόμενοι οἱ ἱερεῖς, ἐνδύσουσι τὰς γυναῖκας αὐ-
33 τῶν καὶ τὰ παιδία. Οὔτε ἐὰν κακὸν πάθωσιν ὑπό τινος, οὔτε ἐὰν ἀγαθόν, δυνήσονται ἀνταποδοῦναι· οὔτε καταστῆσαι βασιλέα
34 δύνανται, οὔτε ἀφελέσθαι. Ὡσαύτως οὔτε πλοῦτον, οὔτε χαλκὸν οὐ μὴ δύνωνται διδόναι. ἐάν τις (μ) εὐχὴν αὐτοῖς εὐξάμενος μὴ
35 ἀποδῷ, οὐ μὴ ἐπιζητήσωσιν. Ἐκ θανάτου ἄνθρωπον οὐ μὴ ῥύσωνται,
36 οὔτε ἥττονα ἀπὸ ἰσχυροῦ (ν) μὴ ἐξέλωνται. Ἄνθρωπον τυφλὸν εἰς ὅρασιν οὐ μὴ (ο) περιστήσωσιν, ἐν ἀνάγκῃ ἄνθρωπον ὄντα οὐ μὴ ἐξέλωνται.
37 Χήραν οὐ μὴ ἐλεήσωσιν, οὔτε ὀρφανὸν εὖ ποιήσωσι. Τοῖς ἀπὸ τοῦ
38 ὄρους λίθοις ὡμοιωμένοι εἰσὶ τὰ ξύλινα, καὶ τὰ περίχρυσα, καὶ τὰ
39 περιάργυρα, οἱ δὲ θεραπεύοντες αὐτὰ καταισχυνθήσονται. Πῶς οὖν νομιστέον ἢ κλητέον (ξ) ὑπάρχειν αὐτοὺς θεούς;

Hoſtias autem illorum vendentes ſacerdotes, ipſis 27
abutuntur. Similiter autem & mulieres de eu
condientes, neq; mendicanti, neq; infirmo impartiunt.
Sacrificia eorum, menſtruata & puerpera 28
tangunt. Scientes itaque ex his, quia non ſunt
dii, ne timeatis eos. Unde enim vocentur dii? 29
quia mulieres apponunt diis argenteis, & aureis,
& ligneis. Et in domibus eorum ſacerdotes 30
ſedent, habentes tunicas ſciſſas, & capita, &
barbas raſas: quorum capita nuda ſunt: Rugiunt 31
autem clamantes ante deos ſuos, ſicut
aliqui in cœna mortui. De veſtimento eorum 32
auferentes ſacerdotes veſtient uxores ſuas, &
filios. Neque ſiquid mali patiantur ab aliquo, 33
neque ſi quid boni, poterunt retribuere: neque
conſtituere regem poſſunt, neque auferre. Similiter 34
neque divitias, neque æs dare poſſunt. Si
quis illis votum voverit, & non reddiderit, non
requirent: A morte hominem non liberabunt: 35
neque infirmiorem à potenti eripient: Hominem 36
cæcum ad viſum non reſtituent: de neceſſitate
hominem non liberabunt: Viduæ non miſerebuntur: 37
neque orphano benefacient: Lapidibus 38
de monte ſimiles ſunt, lignea, & inaurata,
& inargentata: qui autem colunt ea; confundentur:
Quomodò ergò æſtimandum eſt, aut 39
dicendum, illos eſſe deos?

MS.A. (δ) αὐτῶν ἀπ᾽ (ε) μεταδιδόασιν. (ζ) *λοχῶ (η) κληθήσονται (θ) διαφθείρουσιν, (ι) ἐξυρημένοι, (κ) Ὀρύονται (λ) *παιδίπνῳ (μ) αὐτοῖς εὐχὴν (ν) οὐ μὴ (ο) περιστήσωσιν, (ξ) αὐτοὺς ὑπάρχειν θεούς;

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܕܒܚ̈ܝܗܘܢ ܕܝܢ ܕܡܬܩܪܒܝܢ ܠܗܘܢ ܐܟܠܝܢ ܟܘܡܪ̈ܝܗܘܢ. ܘܢܫ̈ܝܗܘܢ ܡܬܡܠܝܢ 27
ܡܢܗܘܢ. ܘܠܡܣܟܢܐ ܘܠܡܚܝܠܐ ܠܐ ܝܗܒܝܢ ܡܢ ܕܒܚ̈ܝܗܘܢ. ܘܐܢܬܬܐ ܒܛܡܐܘܬܗ
ܘܒܛܢܦܘܬܗ ܡܬܩܪܒܐ ܠܗܘܢ. * ܐܝܕܥܘ ܕܝܢ ܡܢ ܗܠܝܢ ܕܠܐ ܗܘܘ ܐܠܗ̈ܐ. ܘܠܐ ܬܕܚܠܘܢ 28
ܠܗܘܢ. * ܐܝܟܢܐ ܓܝܪ ܢܬܩܪܘܢ ܐܠܗ̈ܐ. ܕܗܐ ܢܫ̈ܐ ܡܛܝܒܢ ܠܗܘܢ ܠܐܠܗ̈ܐ ܕܕܗܒܐ ܘܕܣܐܡܐ 29
ܘܕܩܝܣܐ. * ܘܒܡܘܬܒ̈ܝܗܘܢ ܝܬܒܝܢ ܟܘܡܪ̈ܐ ܕܝܠܗܘܢ. ܟܕ ܡܨܪܝܢ ܢܚ̈ܬܝܗܘܢ. ܘܓܙܝܙܝܢ ܣܥܪܗܘܢ 30
ܘܓܠܝܚܝܢ ܕܩܢ̈ܝܗܘܢ. ܘܦܪܝܥܝܢ ܪ̈ܫܝܗܘܢ. * ܘܢܗܡܝܢ ܒܩܥܬܐ ܩܕܡ 31
ܐܠܗ̈ܝܗܘܢ. ܐܝܟ ܕܥܒܕܝܢ ܥܠ ܡܫܪܘܬܐ ܕܡܝܬܐ. * ܘܡܢ ܠܒܘܫ̈ܝܗܘܢ ܢܣܒܝܢ ܟܘܡܪ̈ܐ 32
ܘܡܠܒܫܝܢ ܠܢܫ̈ܝܗܘܢ ܘܒܢ̈ܝܗܘܢ. * ܐܦܠܐ ܐܢ ܐܢܫ ܢܥܒܕ ܠܗܘܢ ܛܒܬܐ ܐܘ ܒܝܫܬܐ. 33
ܡܫܟܚܝܢ ܕܢܦܪܥܘܢܗ. ܐܦܠܐ ܡܠܟܐ ܡܫܟܚܝܢ ܕܢܩܝܡܘܢ ܐܘ ܕܢܥܒܪܘܢܗ. * ܘܗܟܢܐ ܐܦܠܐ 34
ܥܘܬܪܐ ܐܦܠܐ ܟܣܦܐ ܡܫܟܚܝܢ ܠܡܬܠ ܠܐܢܫ. ܘܐܢ ܐܢܫ ܢܕܪ ܠܗܘܢ ܢܕܪܐ ܘܠܐ ܢܦܪܥܝܘܗܝ
ܠܐ ܬܒܥܝܢܗ. * ܠܒܪܢܫܐ ܡܢ ܡܘܬܐ ܠܐ ܦܪܩܝܢ. ܘܠܐ ܠܟܪܝܗܐ ܡܢ ܚܝܠܬܢܐ ܢܦܨܘܢ. 35
* ܘܠܒܪܢܫܐ ܣܡܝܐ ܠܐ ܡܫܟܚܝܢ ܠܡܬܠ ܠܗ ܚܙܬܐ. ܘܠܡܚܢܩܐ ܡܢ ܐܘܠܨܢܐ ܠܐ ܦܪܩܝܢ. 36
* ܥܠ ܐܪܡܠܬܐ ܠܐ ܡܪܚܡܝܢ. ܘܠܐ ܠܝܬܡܐ ܡܛܝܒܝܢ. ܘܠܐ ܠܡܣܟܢܐ ܡܬܪܣܝܢ. * ܠܟܐܦ̈ܐ 37 38
ܫܕܝܢ ܒܛܘܪܐ. ܕܡܝܢ ܐܠܗ̈ܐ ܕܟܐܦܐ ܘܕܩܝܣܐ ܘܕܣܐܡܐ ܘܕܕܗܒܐ. ܘܡܫܡܫܢ̈ܝܗܘܢ ܕܝܢ
ܢܒܗܬܘܢ. ܕܝܕܥܝܢ ܕܠܡܕܡ ܠܐ ܚܫܝܢ. ܘܡܛܥܝܢ ܠܗܘܢ ܠܒܢܝ̈ܢܫܐ. * ܐܝܟܢܐ ܗܟܝܠ 39
ܡܬܝܕܥܝܢ ܕܐܠܗ̈ܐ ܐܢܘܢ.

Sacrificiáque quæ ipſis offeruntur edunt ſacerdotes eorum, uxoreſque eorum ſe ipſis ingurgitant. Pauperibus & afflictis de ſacrificiis ſuis nihil dant: Et mulier in pollutione & immunditie ſua ad ipſos accedit. Ex his itaque cognoſcite Deos ipſos non eſſe, nec timete eos. Quomodo enim vocentur Dii. Quia ecce mulieres ipſos aptant in deos aureos argenteos & ligneos. Et in ſedibus eorum ſedent ſacerdotes eorum ſciſſis veſtibus, ſectis capillis, tonſis barbis, raſis nudiſque capitibus, Gementes clamore coram diis ſuis, ut faciunt homines in cœna mortui. Déque veſtibus ipſorum ſumentes ſacerdotes, uxores ſuas liberoſque veſtiunt. Quòd ſi quis bonum ipſis aut malum faciat, retribuere non poſſunt. Regem etiam nec conſtituere poſſunt, nec amovere: Nec cuiquam opes dare aut argentum. Si quis votum ipſis voveat, nec ſolvat, non exigent ab eo. Nec quenquam à morte liberant, nec infirmum à potente eripiunt. Homini cæco viſum dare non poſſunt, nec afflictum ex anguſtiis liberare. Viduæ non miſerentur, nec pupillo benefaciunt, aut pauperem paſcunt. Lapidibus in montem projectis ſimiles ſunt dii lapidei, lignei, argentei, aurei. Qui miniſtrant eis, confundentur; qui ipſos nulli eſſe uſui nôrunt, & tamen homines eis ſeducunt. Quomodo igitur cognoſcentur quòd Dii ſunt?

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* وكهنتها الذين يعطون لها الذبايح يستعملونها * هكذا ونساوهم منها يتلذذون * لا 27
لفقير ولا لعديم القوة يعطون من ذبايحهم * الحايض والجنب يلمسونها * فمن هنا 28
تعلمون انها ليست الهة * فلا تخافوها * لان من اين تدعي الهة * لان النساء يصنعون 29
لالهة الذهب والفضة والخشب * وفي بيوتهم الكهنة يفسدون * لها ثياب مخرقة * 30
محلقة الروس واللحي * روسها غير مغطاة * يعجون صارخين امام الهتهم مثل قوم 31
في جنازة ميت * تخرج الكهنة من ثيابها ويلبسوها لنسايهم ولاولادهم * لانها لا ان نالت 32 33
من احد شرا ولا خيرا تستطيع ان تكافي * ولا تقدر ان تقيم ملكا ولا ان تخلعه * هكذا 34
ولا غناء ولا نحاسا لا تقدر ان تعطي * ان نذر لها احد نذرا لا يفي ولا تطلب * ولا تنجي 35
انسانا من الموت * ولا تخلص دنيا من قوي * ولا تعيد انسانا اعمي الي النظر * ولا تخلص 36
انسانا كاينا في شدة * لا ترحم ارملة * ولا تحسن الي يتيم * هي مشبهة بحجارة من الجبل * 37 38
اخشاب مموهة بالذهب ومموهة بالفضة * الذين يخدمونها يخزون * كيف ينبغي ان تظنوا 39
وينبغي ان تدعوها الهة *

Et ſacerdotes eorum, qui offerunt eis ſacrificia, utuntur illis: ita quoque uxores eorum fruuntur illis, nihil pauperi aut impotenti tribuentes de ſacrificiis eorum, Quæ menſtruo laborant & immundi attrectant. Ex his igitur cognoſcetis hos non eſſe Deos: ne ergò metuatis illos. Unde enim vocarentur Dii, quandoquidem mulieres offerunt diis aureis, argenteis, & ligneis; Et in ædibus eorum ſacerdotes corruptelis indulgent? veſtes habent ſciſſas, capita barbáſque raſas, retectis capitibus. Mugiunt clamantes coram diis ſuis ceu turba in funere mortui. Detrahunt ſacerdotes veſtes illorum, iiſque induunt uxores & liberos ſuos. Nam ſive injurias acceperint à quopiam ſive officia, non poſſunt rependere; neque valent regem ullum conſtituere, neque deponere: Similiter neque divitias neque æs dare queunt: ſi quis votum eis voverit, nec ſolvat, minimè repoſcunt. Neminem à morte liberant, humilem à potente non eripiunt: Hominem cæcum ad viſum non reſtituunt, neque ſervant hominem in calamitate verſantem: Viduæ non miſerentur, neque pupillo benefaciunt: Similes ſunt lapidibus è monte erutis: ligna ſunt auro concinnata, ornata argento: qui miniſtrant eis, pudore ſuffundentur. Quomodo hi exiſtimandi ſunt à vobis & vocandi Dii,

Verſio VULG. LAT.

40 Adhuc enim ipſis Chaldæis non honorantibus ea: qui
cùm audierint mutum non poſſe loqui, offerunt illud ad
41 Bel, poſtulantes ab eo loqui: Quaſi poſſint ſentire qui
non habent motum, & ipſi cùm intellexerint, relinquent
ea: ſenſum enim non habent ipſi dii illorum.
42 Mulieres autem circumdatæ funibus in viis ſedent, ſuccendentes
43 oſſa olivarum. Cùm autem aliqua ex ipſis
attracta ab aliquo tranſeunte dormierit cum eo, proximæ
ſuæ exprobrat quòd ea non ſit digna habita, ſicut
44 ipſa, neque funis ejus diruptus ſit. Omnia autem quæ
illis fiunt, falſa ſunt. Quomodò æſtimandum aut dicendum
45 eſt, illos eſſe deos? A fabris autem, & ab aurificibus
facta ſunt. Nihil aliud erunt, niſi id quod
46 volunt eſſe ſacerdotes. Artifices etiam ipſi, qui ea faciunt,
non ſunt multi temporis. Numquid ergò
47 poſſunt ea quæ fabricata ſunt ab ipſis eſſe dii? Reliquerunt
48 autem falſa, & opprobrium poſteà futuris. Nam
cùm ſupervenerit illis prælium, & mala; cogitant
49 ſacerdotes apud ſe, ubi ſe abſcondant cum illis. Quomodò
ergò ſentiri debeant quoniam dii ſunt, qui nec
50 de bello ſe liberant, neque de malis ſe eripiunt? Nam
cùm ſint lignea, inaurata, & inargentata, ſcietur poſteà
quia falſa ſunt, ab univerſis Gentibus, & regibus: quæ
manifeſta ſunt quia non ſunt dii, ſed opera manuum hominum,
& nullum Dei opus cum illis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

40 Ἔτι δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Χαλδαίων ἀτιμαζόντων αὐτά; Οἳ ὅταν ἴδωσιν
ἐνεὸν (ξ) μὴ δυνάμενον λαλῆσαι, προσενεγκάμενοι τὸν (ο) Βῆλον,
41 ἀξιοῦσι φωνῆσαι, Ὡς δυνατοῦ ὄντος αὐτοῦ αἰσθέσθαι. καὶ οὐ δύνανται
42 αὐτοὶ (π) νοήσαντες καταλιπεῖν αὐτά, αἴσθησιν γὰρ οὐκ ἔχουσιν. Αἱ δὲ
γυναῖκες (ρ) περιθέμεναι σχοινία ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐγκάθηνται, (ς) θυμιῶσαι
43 τὰ πίτυρα. Ὅταν δέ τις αὐτῶν (σ) ἐφελκυσθεῖσα ὑπό τινος τῶν
παραπορευομένων κοιμηθῇ (τ), τὴν πλησίον (υ) ὀνειδίζει, ὅτι οὐκ ἠξίωται
44 ὥσπερ καὶ αὐτή, (φ) οὔτε τὸ σχοινίον αὐτῆς διερράγη. Πάντα τὰ (χ) γινόμενα
ἐν αὐτοῖς ἐστι ψευδῆ· πῶς οὖν νομιστέον ἢ κλητέον (ψ) ὡς θεοὺς
45 αὐτοὺς ὑπάρχειν; Ὑπὸ τεκτόνων καὶ χρυσοχόων κατεσκευασμένα
(ω) εἰσίν· οὐθὲν ἄλλο μὴ γένηται, ἢ ὃ (α) βούλονται οἱ τεχνῖται αὐτὰ γενέσθαι.
46 Αὐτοί τε οἱ κατασκευάζοντες αὐτά, οὐ μὴ γένωνται πολυχρόνιοι· (β)
47 πῶς τε δὴ μέλλει τὰ ὑπ᾽ αὐτῶν κατασκευασθέντα (γ); Κατέλιπον
48 γὰρ ψευδῆ καὶ ὄνειδος τοῖς ἐπιγινομένοις. Ὅταν (δ) γὰρ ἐπέλθῃ ἐπ᾽
αὐτὰ πόλεμος καὶ κακά, βουλεύονται πρὸς ἑαυτοὺς οἱ ἱερεῖς, ποῦ συναποκρυβῶσι
49 μετ᾽ αὐτῶν. Πῶς οὖν οὐκ ἔστιν αἰσθέσθαι ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί,
50 (ε) οἳ οὔτε σώζουσιν ἑαυτοὺς ἐκ πολέμου, οὔτε ἐκ κακῶν; Ὑπάρχοντα
γὰρ ξύλινα καὶ περίχρυσα καὶ περιάργυρα, γνωσθήσεται μετὰ
ταῦτα ὅτι (ζ) ἐστὶ ψευδῆ· τοῖς ἔθνεσι πᾶσι (η) τοῖς τε βασιλεῦσι
φανερὸν ἔσται ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί, ἀλλὰ ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων,
καὶ οὐδὲν (θ) θεοῦ ἔργον ἐν αὐτοῖς ἐστι.

Adhuc autem & ipſis Chaldæis inhonoranti- 40
bus ea? Qui, cùm viderint mutum non poſſe
loqui, offerentes, Belum poſtulant loqui: Quaſi 41
potens ipſe ſit ſentire: Et non poſſunt ipſi intelligentes
relinquere ea: ſenſum enim non habent.
Mulieres autem circundatæ funibus in viis 42
ſedent, adolentes furfura. Cùm autem aliqua 43
ex ipſis attracta ab aliquo tranſeuntium dormierit;
proximæ ſuæ exprobrat; quòd non ſit
digna habita, ſicut & ipſa, neque funis ejus
diruptus ſit. Omnia, quæ fiunt in illis, falſa 44
ſunt. Quomodò ergò æſtimandum eſt, aut dicendum,
illos eſſe ut deos? A fabris & auri- 45
ficibus facta ſunt. Nihil aliud erunt, niſi id
quod volunt artifices ea eſſe. Et ipſi, qui fa- 46
bricant ea, non erunt longi temporis: quomodò
igitur futura ſunt, quæ ab illis ſunt (a) fabricata?
Reliquerunt enim falſa, & opprobrium 47
poſteà futuris. Nam cùm ſupervenerit illis 48
bellum, & mala; cogitant ſecum ipſi ſacerdotes,
ubi ſe abſcondant cum illis. Quomodò ergò 49
non eſt ſentire, quia non ſunt dii? qui nec de
bello ſalvant ſemetipſos, neque de malis? Nam 50
cùm ſint lignea, & inaurata, & inargentata;
ſcietur poſteà, quia falſa ſunt: gentibus univerſis
& regibus manifeſtum erit, quia non ſunt
dii, ſed opera manuum hominum: & nullum
Dei opus in ipſis eſt.

MS. A. (ξ) οὐ δυνάμενον (ο) Βὴλ, ἀξιοῦσι τότε λαλῆσαι, Ὡς (π) τοῦτο νοήσαντες (ρ) περιθέμεναι (ς) θυμιῶντες (σ) ἀπελκυσθεὶς (τ) μετ᾽ αὐτῆς, (υ) αὐτῆς (φ) οὐδὲ (χ) γινόμενα περὶ αὐτοῖς (ψ) ὥστε (ω) ἐστίν· οὐθὲν γὰρ ἄλλο οὐ μὴ γένωνται, (α) βούλονται. Αὐτοί τε οἱ (β) πῶς οὖν μέλλει (γ) ἐστὶ θεοί; (δ) γὰρ ἐπ᾽ αὐτοὺς πόλεμος καὶ (ε) οὔτε σώζουσιν αὐτοὺς ἐκ πολέμων, (ζ) εἰσίν (η) τοῖς βασιλεῦσι φανερόν ἐστιν (θ) οὐδὲν ἔργον

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܗܐ ܐܦ ܟܠܕܝ̈ܐ ܡܫܝܛܝܢ ܠܗܘܢ. ܕܟܕ ܚܙܝܢ ܚܪܫܐ ܕܠܐ ܡܫܟܚ ܠܡܡܠܠܘ. ܘܡܩܪܒܝܢ 40
ܠܗ ܠܘܬ ܐܦ̈ܝ ܬܪܥܐ. * ܘܒܥܝܢ ܕܢܡܠܠ. ܘܢܪܝܡ ܐܝܟ ܕܡܫܟܚ ܠܡܣܬܟܠܘ. ܘܠܐ ܡܫܟܚܝܢ 41
ܗܢܘܢ. ܕܢܫܒܩܘܢ ܠܡܫܒܩܗ ܐܢܘܢ. ܗܘܢܐ ܓܝܪ ܠܝܬ ܠܗܘܢ. * ܢܫ̈ܐ ܕܝܢ ܡܨܒ̈ܬܢ 42
ܒܚܒܠܐ ܘܝܬܒ̈ܢ ܒܐܘܪ̈ܚܬܐ. ܘܣܝܡܢ ܒܣܡ̈ܐ ܦܐܪ̈ܐ. * ܟܕ ܕܝܢ ܐܬܢܓܕܬ ܚܕܐ ܡܢܗܝܢ 43
ܡܢ ܐܢܫ ܡܢ ܥܒܪ̈ܝ ܐܘܪܚܐ ܕܢܫܟܒ ܥܡܗ. ܡܚܣܕܐ ܠܚܒܪܬܗ ܘܐܡܪܐ. ܕܠܐ ܐܬܚܫܒܬܝ ܐܝܟܘܬܝ.
ܐܦ ܚܒܠܟܝ ܠܐ ܐܬܦܣܩ. * ܟܠܡܕܡ ܕܝܢ ܕܡܬܥܒܕ ܠܗܘܢ ܣܪܝܩ ܗܘ. ܐܝܟܢܐ ܗܟܝܠ 44
ܢܣܗܕܘܢ ܥܠܝܗܘܢ ܕܐܠܗ̈ܐ ܐܢܘܢ. ܐܘ ܐܝܟܢܐ ܢܬܩܪܘܢ ܐܠܗ̈ܐ. * ܕܒܐܝ̈ܕܝ ܢܓܪ̈ܐ ܘܩܝܢ̈ܝܐ 45
ܐܬܥܒܕܘ. ܘܠܐ ܡܕܡ ܐܢܘܢ. ܘܠܐ ܐܝܟ ܕܨܒܝܢ ܐܬܥܒܕܘ. ܐܠܐ ܐܝܟ ܕܨܒܝܢ ܐܘܡ̈ܢܝܗܘܢ ܥܒܕܝܢ
ܠܗܘܢ. * ܐܢ ܗܟܝܠ ܐܘܡ̈ܢܝܗܘܢ ܠܐ ܡܟܬܪܝܢ ܙܒܢܐ ܣܓܝܐܐ. ܐܝܟܢܐ ܗܟܝܠ ܡܫܟܚܐ ܕܢܗܘܘܢ 46
ܐܠܗ̈ܐ ܕܗܢܘܢ ܥܒܕܘ ܐܢܘܢ. * ܫܒܩܘ ܓܝܪ ܕܓܠܘܬܐ ܘܚܣܕܐ ܠܕܡܬܝܠܕܝܢ 47
* ܟܕ ܓܝܪ ܕܐܬܐ ܥܠܝܗܘܢ ܚܪܒܐ ܘܒܝܫܬܐ. ܡܬܪܥܝܢ ܒܢܦܫܗܘܢ ܟܘܡܪ̈ܝܗܘܢ ܐܝܟܢܐ ܥܡܗܘܢ 48
ܢܛܫܘܢ ܐܢܘܢ. * ܐܝܟܢܐ ܗܟܝܠ ܠܐ ܡܣܬܟܠܐ ܕܠܐ ܗܘܘ ܐܠܗ̈ܐ. ܐܠܐ ܥܒܕ ܐܝ̈ܕܝܐ 49
ܐܢܫ̈ܝܐ. ܘܠܐ ܡܬܦܨܝܢ ܢܦܫܗܘܢ ܡܢ ܩܪܒܐ. ܘܐܦܠܐ ܡܢ ܒܝܫܬܐ. * ܥܒܝܕܐ ܓܝܪ ܕܩܝܣܐ 50
ܘܕܣܐܡܐ ܘܕܕܗܒܐ. ܢܬܝܕܥܘܢ ܠܚܪܬܐ ܠܟܠܗܘܢ ܥܡ̈ܡܐ. ܕܕܓܠܘܬܐ ܐܢܘܢ. ܠܡܠܟ̈ܐ ܕܝܢ
ܓܠܝܐ ܬܗܘܐ. ܕܠܐ ܗܘܘ ܐܠܗ̈ܐ. ܐܠܐ ܥܒܕ ܐܝ̈ܕܝܐ ܕܒܢܝ̈ܢܫܐ. ܘܡܕܡ ܡܢ ܥܒ̈ܕܐ
ܕܐܠܗܐ ܠܝܬ ܒܗܘܢ.

Nam & Chaldæi, ecce ſpernunt eos, qui 40
cùm vident mutum qui loqui non poteſt,
amoventes eum veſtibulo, Orant ut 41
loquatur & vocem efferat, quaſi intelligere
poſſet, cùm ipſi intelligere nequeant
relinquendos eos eſſe: intellectum
enim non habent. Mulieres autem fu- 42
nibus ornatæ ſedent in viis, imponentes
pro thymiamate, furfures. Cùm igi- 43
tur attracta fuerit aliqua ipſarum à viatore
ut cubet cum eo, exprobrat ſociæ
ſuæ, dicens; Non es æſtimata inſtar mei,
nec ruptus eſt funis tuus. Quin, quic- 44
quid ipſis fit, inane eſt: Quomodo igitur
teſtabuntur de eis quòd Dii ſint? Aut
quomodo vocentur Dii, Qui manibus 45
fabrorum & aurificum facti ſunt, nec
quicquam ſunt? Nec ut volunt ipſi facti
ſunt, ſed faciunt eos ut volunt artifices
ipſorum. Si igitur artifices eorum 46
longo tempore non durant, quomodo fieri
poteſt ut Dii ſint quos illi fecerunt.
Reliquerunt enim mendacium & oppro- 47
brium poſt-genitis. Cùm enim in illos 48
venit gladius & malum, cogitant apud
ſe ſacerdotes ipſorum quomodo ſecum
ipſos abſcondant. Quomodo igitur non 49
intelligendum eſt, non eſſe ipſos Deos,
ſed manuum humanarum opus? Neque
à bello ſe neque à malo liberant: Fa- 50
cti enim ex ligno, argentoque, & auro:
cognoſcentur tandem omnibus Gentibus
quòd ſint mendacium. Regibus autem
manifeſtò conſtabit quòd non ſint Dii,
ſed opus manuum humanarum, nec quicquam
ex Dei operibus in eis eſt.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* إذ الكلدانيون نفسهم يهينوها * الذين اذا نظروا اخرسا لا يستطيع ان يتكلم يقدمون 40
بيل * ويكرمونه ليتكلم حينئذ * اذ يظنون انه قادر بالحقيقة * فلا يستطيعون هاولاء 41
المتاملون هذا ان يتركوها * لان ليس لها حاسة * والنساء يتوشحن بالحبال ويجلسن في الطرقات 42
ويبخرن بالنخال * واذا اجتذب واحد من المارين من احداهن يرقد معها * وتعير رفيقتها 43
كيف لم تحظ مثل هذه ولا حبلها تمزق * كل الصائرات منهم هي كذب * كيف ينبغي 44
ان تظنوا وينبغي ان تدعوها الهة * من النجارين والصياغ هي مهيات * لانها ليس شي 45
آخر ولا تكون الا ما هاولاء يريدون * والذين يهيئوها لا يصيرون طويلي الاعمار 46
* لانه فكيف المهياه منهم تكون الهة * لانهم تركوا الكذب والعار للمكونين * لانه 47 48
اذا قام عليهم حرب وشرور * تتشاور الكهنة في اياهم اين يختبون معهم * كيف لا 49
يكونون حيث هي * لانها ليست الهة تخلصهم من الحروب ولا من الشرور * لانها خشب 50
مموساة بالذهب وموساة بالفضة * يعرف بعد هذا انها كذب في الامم * ولكل الملوك
هي ظاهر انها ليست الهة * لكن اعمال ايادي البشر *

Cùm ipſi Chaldæi deſpiciant eos? qui 40
videntes mutum loqui minimè valentem,
adducunt Bilum, Eúmque honoribus af- 41
ficiunt, ut tunc loquatur; putantes eum
reverà id poſſe: Non tamen poſſunt hi,
talia conſiderantes, relinquere illos,
quòd nullum ſenſum habeant. Præterea 42
mulieres funibus accinctæ viis inſident,
& furfurem adolent: Et cùm quis præ- 43
tereuntium à quapiam ipſarum allectus
concubuerit cum ea, exprobrat ſodali
ſuæ quòd non peccaverit ut ipſa, neque
funiculus ejus diruptus fuerit: Quæ- 44
cunque fiunt ab eis, falſa ſunt: quomodò
ergò cenſendi aut nominandi ſunt
Dii? A fabris lignariis & aurificibus 45
iſti ſunt aptati, & aliud nihil ſunt aut
erunt, niſi quòd illi volunt. Sanè qui 46
fabricant eos, haudquaquam futuri ſunt
longævi: quomodò igitur ab ipſis fabricata,
eſſent Dii? Etenim reliquerunt 47
mendacium & probrum creaturis:
Nam ingruente eis bello ac malis, con- 48
ſultant ſacerdotes apud ſe ubinam ſe
abdant cum eis; Quomodò non ſit 49
morandum ubi ſunt illi, cùm non ſint
Dii qui liberent eos à bellis nec à malis,
Quandoquidem ligna ſunt auro or- 50
nata & concinnata argento. Notum
ſit poſt hæc inter gentes eos eſſe falſos;
& omnibus regibus apertiſſima
res eſt hos non eſſe Deos, ſed opificia
manuum humanarum;

Verſio VULG. LAT.

51 Unde ergò notum eſt, quia non ſunt dii, ſed opera ma-
52 nuum hominum, & nullum Dei opus in ipſis eſt? Re-
gem regioni non ſuſcitant, neque pluviam hominibus
53 dabunt. Judicium quoque non diſcernent, neque re-
giones liberabunt ab injuria: quia nihil poſſunt, ſicut
54 corniculæ inter medium cœli & terræ. Etenim cùm
inciderit ignis in domum deorum ligneorum, argen-
teorum, & aureorum, ſacerdotes quidem ipſorum fu-
gient, & liberabuntur: ipſi verò ſicut trabes in me-
55 dio comburentur. Regi autem, & bello non reſiſtent.
Quomodò ergò æſtimandum eſt, aut recipiendum quia
56 dii ſunt? Non à furibus, neque à latronibus ſe li-
berabunt dii lignei, & lapidei, & inaurati, & inar-
57 gentati: quibus hi qui fortiores ſunt, Aurum, &
argentum, & veſtimentum, quo operti ſunt, auferent
58 illis, & abibunt, nec ſibi auxilium ferent. Itaque melius
eſt eſſe regem oſtentantem virtutem ſuam; aut vas in
domo utile, in quo gloriabitur qui poſſidet illud; vel
oſtium in domo, quod cuſtodit quæ in ipſa ſunt, quàm
59 falſi dii. Sol quidem, & Luna, ac ſydera cùm ſint ſplen-
60 dida, & emiſſa ad utilitates, obaudiunt. Similiter &
fulgur cùm apparuerit, perſpicuum eſt: idipſum au-
61 tem & ſpiritus in omni regione ſpirat. Et nubes,
quibus cùm imperatum fuerit à Deo perambulare uni-
verſum orbem, perficiunt quod imperatum eſt eis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

51 52 Τίνι οὖν (ι) γνωστέον ἐστὶν ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί; Βασιλέα γὰρ χώρας
53 οὐ μὴ ἀναστήσωσιν, οὔτε ὑετὸν ἀνθρώποις οὐ μὴ δῶσι. Κρίσιν τε οὐ μὴ
διακρίνωσιν (κ) ἑαυτῶν, οὐδὲ μὴ ῥύσωνται (λ) ἀδίκημα, ἀδύνατοι
54 ὄντες· ὥσπερ (μ) γὰρ κορῶναι ἀναμέσον τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. Καὶ γὰρ ὅταν
ἐμπέσῃ εἰς οἰκίαν θεῶν ξυλίνων ἢ περιχρύσων ἢ (*) περιαργύρων πῦρ,
οἱ μὲν ἱερεῖς αὐτῶν φεύξονται καὶ διασωθήσονται, αὐτοὶ δὲ ὥσπερ δοκοὶ
55 μέσοι κατακαυθήσονται. Βασιλεῖ (ν) δὲ καὶ πολεμίοις οὐ μὴ ἀντιστῶσι·
55 πῶς οὖν (ξ) ἐκδεκτέον ἢ νομιστέον ὅτι εἰσὶ θεοί; Οὔτε ἀπὸ κλεπτῶν, οὔτε
ἀπὸ λῃστῶν οὐ μὴ (ο) διασωθῶσι θεοὶ ξύλινοι, καὶ περιάργυροι, καὶ περί-
57 χρυσοι· ὧν οἱ ἰσχύοντες περιελοῦνται τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον καὶ τὸν
ἱματισμὸν τὸν περικείμενον αὐτοῖς (π) ἀπελεύσονται ἔχοντες, οὔτε
58 ἑαυτοῖς οὐ μὴ βοηθήσωσιν. Ὥστε (ρ) κρεῖσσον εἶναι βασιλέα ἐπιδεικνύ-
μενον τὴν ἑαυτοῦ ἀνδρείαν, ἢ σκεῦος ἐν οἰκίᾳ χρήσιμον ἐφ᾽ ᾧ (σ) κε-
χρήσεται ὁ κεκτημένος, ἢ οἱ ψευδεῖς θεοί· ἢ καὶ θύρα ἐν οἰκίᾳ
διασώζουσα τὰ ἐν αὐτῇ ὄντα, ἢ οἱ ψευδεῖς θεοί· καὶ ξύλινος στῦ-
59 λος ἐν βασιλείοις, ἢ οἱ ψευδεῖς θεοί. Ἥλιος μὲν γὰρ καὶ σελήνη καὶ
ἄστρα ὄντα λαμπρά, καὶ ἀποστελλόμενα ἐπὶ χρείας, εὐήκοα (τ) εἰσιν.
60 Ὡσαύτως καὶ ἀστραπὴ ὅταν ἐπιφανῇ, εὔοπτός ἐστι· (υ) τὸ δ᾽ αὐτὸ καὶ
61 πνεῦμα ἐν πάσῃ χώρᾳ πνεῖ. Καὶ (φ) νεφέλαις ὅταν ἐπιταγῇ
ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἐπιπορεύεσθαι ἐφ᾽ ὅλην τὴν οἰκουμένην, συντελοῦσι τὸ
ταχθέν.

MS.A. (ι) γνωστὸν οὐκ ἔσται ὅτι (κ) αὐτῶν, (λ) ἀδικούμενον, (μ) αἱ κορῶναι αἱ ἀναμέσον (*) περιαργύρων * οἱ (ν) τε (ξ) ἢ νομιστέον ἢ δεκτέον (ο) διασώσουσιν (π) καὶ ἀπελεύσονται ἔχοντες, οἱ δὲ ἑαυτοῖς (ρ) κρείσσων (σ) χρήσεται ὁ κτησάμενος, (τ) ἐστιν. (υ) τὸ αὐτὸ πνεῦμα (φ) νεφέλη

Quo ergò cognoſcendum eſt, quia non ſunt dii? 51
Regem enim regionis non ſuſcitabunt: neque 52
pluviam hominibus dabunt: Judicium quo- 53
que non diſcernent (b) ſuiipſorum, neque eripient
injuriam, quia impotentes ſunt: ſicut enim
corniculæ inter medium cœli, & terræ. Etenim 54
ſi inciderit ignis in domum deorum ligneorum,
aut inauratorum, aut inargentatorum; ſacer-
dotes quidem ipſorum fugient, & ſalvabuntur:
ipſi verò ſicut trabes medii comburentur. Regi 55
autem, & hoſtibus non reſiſtent. Quomodò ergò
recipiendum eſt, aut æſtimandum, quia dii ſunt?
Neque à furibus, neque à latronibus ſe libera- 56
bunt dii lignei, & inargentati, & inaurati:
quorum fortes (c) Circumauferent aurum & ar- 57
gentum, & veſtimentum circumpoſitum illis, ab-
ibunt habentes: nec ſibiipſis auxilium ferent.
Itaque melius eſt eſſe regem oſtentantem virtu- 58
tem ſuam, aut vas in domo utile, in quo uſum
habebit, qui poſſidet illud, quàm falſi dii: vel
etiam oſtium in domo, quod ſalvat ea quæ in
ipſa ſunt, quàm falſi dii: & lignea columna in
regiis, quàm falſi dii. Nam Sol quidem, & Luna, 59
ac ſydera, cùm ſint ſplendida, & emiſſa ad utili-
tates; obedientia ſunt. Similiter & fulgur, cùm 60
apparuerit; perſpicuum eſt. Idipſum autem &
ſpiritus in omni regione ſpirat. Et nubibus cùm 61
imperatum fuerit à Deo perambulare in uni-
verſum orbem; perficiunt quod imperatum eſt.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

51 52 * ܗܐ ܠܟܠܢܫ ܝܕܝܥ ܗܘ ܕܠܐ ܗܘܘ ܐܠܗܐ. * ܡܛܠ ܕܡܠܟܐ ܥܠ ܐܪܥܐ ܠܐ ܡܩܝܡܝܢ. ܘܠܐ
53 ܠܡܒܐܫܘ ܘܠܡܦܪܩܘ ܡܫܟܚܝܢ. ܘܡܛܪܐ ܠܒܢܝ̈ ܐܢܫܐ ܠܐ ܝܗܒܝܢ. * ܕܝܢܐ ܕܝܢ ܠܐ ܕܝܢܝܢ
ܐܦܠܐ ܕܢܦܫܗܘܢ. ܐܦܠܐ ܠܡܬܥܠܒܐ ܢܦܨܘܢ ܠܡܦܨܝܘ ܡܢ ܡܢ ܕܥܫܝܢ ܡܢܗ. ܡܛܠ
54 ܕܠܐ ܡܫܟܚܝܢ. ܘܠܐ ܐܝܟ ܥܘܪ̈ܒܐ ܕܒܝܬ ܫܡܝܐ ܠܐܪܥܐ ܦܪܚܝܢ ܒܐܐܪ. * ܗܐ ܓܝܪ ܡܐ ܕܢܦܠܬ ܢܘܪܐ
ܒܒܝܬܐ ܕܐܠܗܐ. ܟܘܡܪ̈ܝܗܘܢ ܥܪܩܝܢ ܢܦܩܝܢ ܠܒܪ. ܘܡܫܘܙܒܝܢ ܢܦܫܗܘܢ. ܗܢܘܢ ܕܝܢ ܐܝܟ
55 ܩܘܪ̈ܝܬܐ ܒܡܨܥܬܐ ܡܬܝܩܕܝܢ. * ܠܘܩܒܠ ܡܠܟܐ ܕܝܢ. ܐܘ ܐܢܫ ܩܪܒܬܢܐ ܠܐ ܡܩܘܡܝܢ. ܐܝܟܢܐ
56 ܗܟܝܠ ܢܬܝܕܥܘܢ. ܐܘ ܢܬܗܝܡܢܘܢ ܕܐܠܗܐ ܐܢܘܢ. * ܗܐ ܓܝܪ ܐܦܠܐ ܡܢ ܓܢܒ̈ܐ. ܐܦܠܐ ܡܢ
57 ܓܝ̈ܣܐ ܡܨܝܢ ܡܫܘܙܒܝܢ ܢܦܫܗܘܢ. ܐܠܗܐ ܕܩܝܣܐ ܘܕܟܣܦܐ ܘܕܕܗܒܐ. * ܗܐ ܓܝܪ ܐܚܝܕܝܢ
ܕܥܫܝܢ ܘܡܫ̈ܠܛܢܝܢ. ܫܩܠܝܢ ܕܗܒܐ ܘܟܣܦܐ ܘܡܐܢ̈ܐ ܕܥܠܝܗܘܢ ܘܐܙܠܝܢ. ܘܐܢܫ
58 ܡܢܗܘܢ ܠܐ ܡܫܟܚ ܡܥܕܪܘ ܢܦܫܗ. * ܡܝܬܪ ܗܘ ܕܝܢ ܡܢܗܘܢ ܡܠܟܐ ܐܝܢܐ ܕܡܚܘܐ
ܚܝܠܗ. ܘܡܐܢܐ ܕܡܬܚܫܚ ܕܐܝܬ ܒܒܝܬܐ. ܘܡܬܚܫܚ ܒܗ ܡܪܗ : ܝܬܝܪ ܡܢ
59 ܐܠܗܐ ܕܕܓܠܘܬܐ. * ܫܡܫܐ ܕܝܢ ܘܣܗܪܐ. ܘܟܘܟܒ̈ܐ ܐܢܘܢ ܢܗܝܪ̈ܝܢ ܒܫܡܝܐ
60 ܥܠ ܐܪܥܐ. ܘܡܫܬܕܪܝܢ ܠܨܒܘ̈ܬܗܘܢ ܘܡܫܬܡܥܝܢ. * ܐܦ ܒܪ̈ܩܐ ܡܐ ܕܕܢܚܝܢ ܝܐܝܢ ܗܘ ܛܒ
61 ܗܟܢ. ܘܗܟܢܐ ܐܦ ܪܘܚܐ ܕܢܫܒܐ ܒܟܠܗ ܐܬܪܐ. * ܘܥܢ̈ܢܐ ܡܐ ܕܐܬܦܩܕܝ ܡܢ ܐܠܗܐ ܕܢܐܙܠܘܢ
ܘܢܝܬܘܢ ܡܛܪܐ ܥܠ ܟܠܗ ܐܪܥܐ. ܐܙܠܝܢ ܘܡܫ̈ܡܠܝܢ ܡܕܡ ܕܦ̈ܩܝܕܝܢ.

* Ecce omnib⁹ notũ eſt quòd non ſint Dii. 51
Regem enim ſuper terrã non conſtituunt, 52
malefacere aut ſalvare non poſſunt, plu-
viam hominibus non dant, Cauſam non 53
judicant, ne ſuam quidem, nec injuriâ
affectum liberare poſſunt à potentiori,
utpote invalidi. Neque inſtar cor-
vorum inter cœlum & terram in aëre
volant. Ecce enim, cùm ceciderit ignis 54
in ædes deorum, ſacerdotes ipſorum e-
greſſi fugiunt ut ſervent ſeipſos, ipſi au-
tem tanquam trabes in medio comburen-
tur. Regi autem aut bellatori cuiquam 55
non reſiſtunt. Quomodo igitur cogno-
ſcentur aut credentur Dii eſſe. Neque 56
enim, ecce à furibus neque à latronibus
ſeipſos ſervare poſſunt dii lignei, argen-
tei, & aurei. Fortes enim & potentes 57
ablato auro & argento veſtibuſque quæ
in eis ſunt, diſcedunt, nec quiſquam e-
orum opem ſibi ferre poteſt. Præſtat 58
igitur rex qui potentiam ſuam oſtendit,
Et vas in domo utile, quo opus habet
Dominus, diis falſis. Sol autem & lu- 59
na, & ſtellæ lucentes in cœlis ſuper ter-
ram, mittuntur in expeditiones ſuas, &
obſequuntur. Fulgura etiam quoties 60
ſplendent, decora ſunt admodúm. Sic et-
iam & ventus omnem regionem per-
flans. Nubes etiam cum ire jubentur à 61
Deo, & pluviam in totum orbem terra-
rum inducere, euntes implent quod ipſis
præceptum eſt.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

51 52 * وليس فيها ولا عمل واحد يكون معروفا لواحد ما * لانها ليست الهة * لانها لا تقيم
53 ملكا للمدينة * ولا تعطي مطرا للبشر * ولا تفحص حكمهم * ولا تنجي مظلوما * اذ
54 هي عديمة القوة مثل الغربان التي بين السماء والارض * ولان اذا سقطت في بيت الالهة
الخشب او الذهب او الفضة نار * اما كهنتها فيهربون ويخلصون * واما هي فمثل الخشب تحترق *
55 56 * لا تقاوم ملكا ولا محاربين * كيف ينبغي ان تظنوا او تدعوها انها الهة * وليست تخلص
57 من السراق ولا من اللصوص آلهة خشب وفضة وذهب * الذين يقتدرون ينزعون ذهبها
58 وفضتها ولباسها الموضوع عليها ويذهبون * فهي لا تعين ذواتها * لان الفاضل اذا صار ملكا
يظهر شجاعته * لا الاناء المستعمل في البيت الذي يستعمله المقتني * الا ان الالهة كاذبة * هكذا
والباب في البيت يخلص من كان فيه * الا ان الالهة كاذبة * والعمود الخشبي في بيوت الملوك *
59 لكن الالهة كاذبة * لان اما الشمس والقمر والنجوم هم مهديون ومرسلون للحاجة وسريعي
60 الاجابة * هكذا والبرق اذا ظهر هو حسن المنظر * والريح نفسها في كل بلدة تهب * والسحابة
61 اذا امرت من قبل الله لتمر على كل المسكونة تكمل المامور *

* *Nec ullam eis actionem ineſſe quæ nota* 51
ſit cuipiam. Nam neque Dii ſunt: Non 52
enim creant ubi regem, neque pluviam
dant mortalibus, Neque cauſas eorum 53
percontantur, neque oppreſſum vindi-
cant; quum ipſi ſint impotentes ceu
corvi qui cœlum inter ac terram pen-
dent. Etenim cùm inciderit in ædem 54
deorum ligneorum aut aureorum aut ar-
genteorum ignis, ſacerdotes quidem fu-
gientes eripiunt ſeſe, illi verò non ſe-
cus ac ligna comburuntur. Non reſi- 55
ſtunt regi neque militibus: quomodò
ergo cenſendi aut vocandi ſunt Dii?
Neque fures neque latrones effugiunt 56
dii lignei, argentei, & aurei; Cùm 57
illi valeant detrahere aurum argentum
ac veſtes his impoſitas, & abire, nec
opem iſti ſibi ferre. Equidem cùm 58
præſtans aliquis ſit rex, oſtendit forti-
tudinem ſuam; non autem vas domi
adhibitum quo utitur poſſeſſor: ſed ni-
mirum hi dii falſi ſunt. Ita quoque
janua in domo, ſervat eum qui intra il-
lam fuerit: at verò dii iſti falſi ſunt.
Etiam columna lignea in ædibus regiis
eſt; verùm hujuſmodi dii falſi ſunt.
Nam ſol quidem ac luna ſtellæque
promptæ ſunt, & ad negotium miſſa
ſtatim obtemperant: Similiter etiam
fulgur, cùm apparet, pulchrum eſt:
& ventus ipſe omnem regionem per-
flat: Et nubes quum à Deo jubentur
totum orbem permeare, exequuntur
mandatum:

Verſio VULG. LAT.

62 Ignis etiam miſſus deſupèr ut conſumat montes, & ſylvas,
facit quod præceptum eſt ei. Hæc autem neque ſpeciebus,
63 neque virtutibus uni eorum ſimilia ſunt. Unde neque ex-
iſtimandum eſt, neque dicendum, illos eſſe deos, quando
non poſſunt neque judicium judicare, neque quidquam
64 facere hominibus. Scientes itaque quia non ſunt dii, ne
65 ergò timueritis eos. Neque enim regibus maledicent,
66 neque benedicent. Signa etiam in cœlo Gentibus non
oſtendunt, neq; ut Sol lucebunt, neq; illuminabunt ut Lu-
67 na. Beſtiæ meliores ſunt illis, quæ poſſunt fugere ſub
68 tectum, ac prodeſſe ſibi. Nullo itaque modo nobis eſt
manifeſtum quia ſunt dii: propter quod ne timeatis eos.
69 Nam ſicut in cucumerario formido nihil cuſtodit: ita
70 ſunt dii illorum lignei, & argentei, & inaurati. Eodem
modo & in horto ſpina alba, ſupra quam omnis avis ſe-
det. Similiter & mortuo projecto in tenebris, ſimiles ſunt
71 dii illorum lignei, & inaurati, & inargentati. A purpura
quoque & murice, quæ ſupra illos tineant, ſcietis itaque
quia non ſunt dii. Ipſi etiam poſtremò comeduntur, &
72 erunt opprobrium in regione. Melior eſt homo juſtus,
qui non habet ſimulachra: nam erit longè ab opprobiis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

62 (†)Τό, τε πῦρ ἐξαποσταλὲν ἄνωθεν ἐξαναλῶσαι ὄρη καὶ δρυμοὺς, ποιεῖ
τὸ συνταχθέν. ταῦτα δὲ (χ) οὔτε ταῖς ἰδέαις, (ψ) οὔτε ταῖς δυνάμεσιν αὐ-
63 τῶν ἀφωμοιωμένα ἐστίν. Ὅθεν οὔτε νομιστέον, οὔτε (ω) κλητέον
ὑπάρχειν αὐτοὺς θεοὺς, οὐ δυναμένων ὄντων αὐτῶν οὔτε κρίσιν κρῖναι, οὔτε
64 εὖ (α) ποιῆσαι ἀνθρώποις. Γνόντες οὖν ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοὶ, μὴ φο-
65 βηθῆτε αὐτούς. Οὔτε γὰρ βασιλεῦσιν οὐ μὴ (β) καταράσωνται,
66 οὔτε μὴ εὐλογήσωσιν. Σημεῖά τε ἐν ἔθνεσιν ἐν οὐρανῷ οὐ μὴ δείξω-
σιν, (γ) οὐδὲ ὡς ὁ ἥλιος λάμψουσιν, οὔτε φωτιοῦσιν ὡς ἡ σελήνη.
67 Τὰ θηρία (δ) αὐτῶν ἐστι κρείττω, ἃ δύναται ἐκφυγόντα εἰς σκέπην
68 (ε) ἑαυτὰ ὠφελῆσαι. Κατ' οὐδένα οὖν τρόπον (ζ) ἡμῖν ἐστι φανε-
69 ρὸν ὅτι εἰσὶ θεοί· διὸ μὴ φοβηθῆτε αὐτούς. Ὥσπερ γὰρ ἐν (") σικυηράτῳ
προβασκάνιον οὐδὲν (η) φυλάσσον, οὕτως οἱ θεοὶ αὐτῶν εἰσι ξύλινοι
70 καὶ περίχρυσοι καὶ περιάργυροι. Τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τῇ ἐν κήπῳ
ῥάμνῳ, ἐφ' ἧς πᾶν ὄρνεον ἐπικάθηται, ὡσαύτως (θ) δὲ καὶ νεκρῷ ἐρ-
ριμμένῳ ἐν σκότει ἀφωμοίωνται οἱ θεοὶ αὐτῶν ξύλινοι καὶ περίχρυσοι
καὶ περιάργυροι. Ἀπό τε τῆς πορφύρας καὶ τῆς μαρμάρου τῆς ἐπ' (ι) αὐ-
71 τοὺς σηπομένης γνωσθήσονται ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί· αὐτά τε ἐξ
72 ὑστέρου βρωθήσονται (κ), καὶ ἔσται ὄνειδος ἐν τῇ χώρᾳ. Κρεῖσσον οὖν
ἄνθρωπος δίκαιος οὐκ ἔχων εἴδωλα, ἔσται γὰρ (λ) μακρὰν ἀπὸ
ὀνειδισμοῦ.

Ignis etiam miſſus deſupèr, ut conſumat mon- 62
tes, & ſylvas, facit quod præceptum eſt. Hæc
autem neque ſpeciebus, neque virtutibus ipſorum
aſſimilia ſunt. Unde neque æſtimandum eſt, neq; 63
dicendum illos eſſe deos: quando non poſſunt neq;
judicium judicare, neque benefacere hominibus.
Scientes itaque, quia non ſunt dii; ne timue- 64
ritis eos. Neque enim regibus maledicent, neque 65
benedicent. Signáque in gentibus in cœlo non 66
oſtendent, neque ut Sol, lucebunt, neque illumi-
nabunt ut Luna. Beſtiæ meliores ſunt illis; quæ 67
poſſunt fugientes ſub tectum prodeſſe ſibi. Nullo 68
itaque modo nobis eſt manifeſtum quia ſunt dii:
propter quod ne timeatis eos. Nam ſicut in cu- 69
cumerario (d) formido nihil cuſtodiens; ita ſunt
dii illorum lignei, & inaurati, & inargentati.
Eodem modo & (e) ſpinæ, quæ in horto, ſupra 70
quam omnis avis ſedet, ſimiliter autem & mor-
tuo projecto in tenebris ſimiles ſunt dii illorum
lignei, & inaurati, & inargentati. A purpura 71
quoque, & murice, quæ ſuper eos putreſcit, cogno-
ſcentur, quia non ſunt dii. Et ipſa poſtremò com-
edentur: & erit opprobrium in regione. Melior 72
igitur homo juſtus, qui non habet idola: nam
erit longè ab opprobrio.

MS.A. (†) Τὸ δὲ (χ) οὐδὲ (ψ) οὐδὲ (ω) ἐνδεχταίον αὐτοὺς ὑπάρχειν (α) ποιεῖν (β) καταράσονται, οὔτε μὴ εὐλογήσουσιν. Σημεῖά τε ἐν οὐρανῷ καὶ ἐν ἔθνεσιν (γ) οὔτε ὡς ὁ ἥλιος οὐ μὴ ἐκλάμψουσιν, οὔτε μὴ φωτιοῦσιν (δ) κρείσσων ἐστὶν αὐτῶν, (ε) αὐτὰ (ζ) ἐστὶν ἡμῖν (") συκηεράτῳ (η) φυλάσσων, (θ) καὶ νεκρῷ (ι) αὐτῶν σηπομένης γνώσεως (κ) ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἔσται ὄνειδος ἐν χώρᾳ. Κρείσσων (λ) αὐτὸς μακρὰν

(†) Ἱερεμίας προφήτης, Βαροὺχ, Θρῆνοι, καὶ Ἐπιστολή.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ܘܐܦ ܢܘܪܐ ܕܡܫܬܕܪܐ ܡܢ ܠܥܠ. ܕܢܘܩܕ ܛܘܪ̈ܐ ܘܓܒܥܬܐ ܘܚܘܪܫܐ. ܥܒܕܐ ܡܕܡ ܕܐܬܦܩܕ ܠܗ. 62
* ܘܗܠܝܢ ܕܝܢ ܐܦܠܐ ܒܕܡܘܬܐ ܐܦܠܐ ܒܚܝܠܐ. ܘܠܐ ܒܥܒܕܐ ܐܝܟ ܚܕ ܡܢ ܗܠܝܢ ܒܪ̈ܝܬܐ. ܡܛܠ 63
ܗܢܐ ܐܝܟܢܐ ܢܬܩܪܘܢ ܐܠܗܐ. ܐܘ ܢܣܒܪܘܢ ܥܠܝܗܘܢ ܕܐܠܗܐ ܐܢܘܢ. ܕܗܐ ܠܐ ܡܫܟܚܝܢ ܐܦܠܐ ܕܝܢܐ
ܕܢܕܘܢ. ܘܠܐ ܕܢܒܐܫܘܢ. ܘܠܐ ܕܢܛܝܒܘܢ. ܠܒܢܝ̈ܢܫܐ. * ܕܥܘ ܗܟܝܠ ܕܠܐ ܗܘܘ ܐܠܗܐ. ܘܠܐ 64
ܬܕܚܠܘܢ ܡܢܗܘܢ. * ܠܐ ܓܝܪ ܕܢܒܪܟܘܢ ܠܡܠܟ̈ܐ ܡܫܟܚܝܢ. ܘܠܐ ܕܢܠܘܛܘܢ. * ܘܐܬܘ̈ܬܐ ܒܫܡܝܐ 65 66
ܠܥܡ̈ܡܐ ܠܐ ܡܚܘܝܢ. ܘܐܦܠܐ ܐܝܟ ܫܡܫܐ ܡܕܢܚܝܢ ܢܘܗܪܗܘܢ. ܘܠܐ ܡܢܗܪܝܢ ܐܝܟ ܣܗܪܐ.
* ܝܬܝܪ̈ܐ ܕܒܪܐ ܚܝ̈ܘܬܐ ܡܢܗܘܢ. ܕܥܪܩܝܢ ܡܫܟܚܝܢ ܕܢܦܪܩܘܢ ܢܦܫܗܘܢ. 67
* ܡܕܡ ܕܝܢ ܠܐ ܡܬܚܙܐ ܠܢ ܕܐܠܗܐ ܐܢܘܢ. ܡܛܠܗܢܐ ܠܐ ܬܕܚܠܘܢ ܡܢܗܘܢ. * ܐܝܟ ܓܢܢܐ 68 69
ܕܒܡܩܫܬܐ ܕܡܕܡ ܠܐ ܢܛܪ. ܗܟܢܐ ܐܦ ܒܐܠܗܝܗܘܢ ܕܩܝܣܐ ܘܕܟܣܦܐ ܘܕܕܗܒܐ. ܠܝܬ
ܒܗܘܢ ܝܘܬܪܢܐ. ܘܐܝܟ ܐܛܕܐ ܕܒܓܢܬܐ. ܕܟܠ ܦܪܚܬܐ ܥܠܘܗܝ ܫܪܝܐ. ܗܟܢܐ ܐܢܘܢ.
* ܘܠܡܝܬܐ ܕܫܕܐ ܒܚܫܘܟܐ. ܕܡܝܢ ܐܢܘܢ ܐܠܗܝܗܘܢ. ܕܟܐܦܐ. ܘܕܟܣܦܐ. ܘܕܕܗܒܐ. * ܡܢ 70 71
ܐܪܓܘܢܐ ܓܝܪ ܘܫܐܪܝܩܘܢ ܕܠܒܝܫܝܢ ܕܡܬܚܒܠܝܢ. ܬܕܥܘܢ ܕܠܐ ܗܘܘ ܐܠܗܐ. ܐܦ ܗܢܘܢ
ܕܝܢ ܒܚܪܬܐ. ܢܬܚܒܠܘܢ ܠܥܠܡ. ܘܢܗܘܘܢ ܚܣܕܐ ܒܐܪܥܐ. * ܛܘܒܘܗܝ ܕܝܢ ܠܓܒܪܐ ܙܕܝܩܐ 72
ܕܠܝܬ ܠܗ ܦܬܟܪܐ. ܕܪܚܝܩ ܡܢ ܚܣܕܐ ܘܡܣܟܐ ܠܡܪܝܐ ܐܠܗܐ.

* ܫܠܡܬ ܐܓܪܬܐ ܕܐܪܡܝܐ ܢܒܝܐ * ܕܨܠܘܬܗ ܥܡܢ *

* Ignis etiam ab alto miſſus ut montes 62
incendat, colleſque ac ſylvas, quòd ipſi
præceptum eſt facit. Hi autem, nec 63
ſpecie, nec viribus, nec opere, cuiquam
harum creaturarum ſimiles ſunt. Quare,
quomodo vocabuntur Dii? quomodo
putabunt de ipſis quòd Dii ſint? Neque
neim cauſam judicare poſſunt, nec ho-
minibus malè aut benè facere. Sci- 64
tote igitur quòd Dii non ſunt, & ipſos 65
timere nolite. Regibus enim benedice-
re equeunt, aut maledicere: Signáque 66
in cœlis non oſtendunt Gentibus: Nec
ſolis inſtar lucem ſuam hominibus at- 67
tollunt, nec lucent inſtar lunæ. Præ-
ſtant eis feræ agreſtes, fugientes enim
ſervare ſe poſſunt. Nihil itaque nobis 68
apparet quare Dii ſint, propterea nolite
ipſos timere. Ut enim tugurium in cu- 69
cumerario quod nihil ſervat, ſic in diis
eorum ligneis, argenteis, aureis nihil eſt
lucri. Utque rhamnus in horto cui omnis
volucris inſidet, ſic ſunt illi. Etiam mor- 70
tuo in tenebras projecto ſimiles ſunt dii
eorum lapidei, argentei, aurei. De pur- 71
pura enim & ſerico induti ſunt, utique
quæ corrumpuntur, ſcietis non eſſe ipſos
Deos; Nam ipſi tandem corrumpentur
in perpetuum, & opprobrio erunt in
terra. Beatus autem vir juſtus cui non 72
eſt idolum, qui longè eſt ab opprobrio,
& Dominum Deum expectat.

Finis Epiſtolæ Jeremiæ Prophetæ,
cujus oratio nobiſcum ſit.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

62 * وأما النار المرسلة من فوق لتبيد الجبال والغياض تصنع ما أمرت به * وهن لا بالمناظر ولا 63
بقوى السنين مشبهة * لأجل هذا لا ينبغي أن تظنوها ولا ينبغي أن تختاروها آلهة * إذ هي
64 عديمة القوة ولا تحكم حكما ولا تحسن للبشر * اعلموا أيضا أنها ليست آلهة * لا تخافوها * لأنها 65
66 ولا للملوك لا تلعن ولا تبارك * ولا تظهر علامات في السماء ولا في الأمم * ولا تضيء مثل الشمس
67 ولا تنير مثل القمر * الوحوش هي أفضل منها لأن يمكنها أن تلتجي إلى ظلها لنفعها * ولا بنوع 68
69 واحد يظهر لنا أنها آلهة * لأجل هذا لا تخافوها * وكما أن الخيال في المقثاة لا يحرس شيئا * هكذا
وآلهتهم الخشب والذهب والفضة على هذا النوع * وكالشجر في البستان يجلس عليها كل
70 طير * هكذا وآلهتهم تشبه الميت المطروح في الظلمة * خشب وذهب وفضة * من البرفير 71
والمرمر المصفوف عليها تعلمون أنها ليست آلهة * ولأنها أخيرا تؤكل منهم * وتصير للعار
72 في الكون * الإنسان الفاضل العدل ليس له آلهة * إنه يكون بعيدا من التعيير *

* تمت نبوة إرميا النبي * وباروخ * والمراثي *
والرسالة * والمجد لله دائما *

Et ignis quidem ſupernè demiſſus ad mon- 62
tes ſylvaſque conſumendas, perficit quod
juſſum eſt ei: Iſti verò neque ſpectaculis 63
neque virtutibus annorum ſimiles ſunt.
Quamobrem neque putare debetis neque
arbitrari debetis eos eſſe Deos, quum ſint
impotentes, neq; judicium exerceant, neq;
benefaciant hominibus. Scitote iterũ eos 64
non eſſe Deos: ne metuatis eos. Nam neque 65
maledicunt regibus, neq; benedicunt: Non 66
edunt ſigna in cœlo neque in gentibus: non
lucent ut ſol, neque ut luna ſplendent. Bel- 67
luæ ſunt illis præſtantiores, quia poſſunt
in ſuum commodum ad umbram illorum
confugere. Ne ullo quidem modo patet no- 68
bis illos eſſe Deos, iccircò ne metuatis il-
los. Et quemadmodum ſpectrũ in cucume- 69
rario nihil defendit, ita quoque dii eorum
lignei aurei atque argentei, ejuſdem ſunt
modi: et qualis eſt arbor in horto, cui inſi-
det quælibet avis; Tales ſunt dii eorum, 70
ſimiles mortuo in tenebris projecto: utpo-
te lignum, aurum, & argentum. A purpura 71
et marmore ipſis inſtrato cognoſcetis ipſos
nequaquam eſſe Deos, & inde quòd ab il-
lis tandem comedendi ſunt, & dedecori in
regione futuri. Homo virtute præditus 72
ac juſtus non habens deos, procul qui-
dem erit ab ignominia.

Prophetiæ Jeremiæ Prophetæ, Baruch, Lamentationum, & Epiſtolæ,

FINIS.

Laus Deo ſemper.

O

CA

HISTORIA
SUSANNÆ.
ORATIO AZARIÆ,
CUM
CANTICO TRIUM PUERORUM:
ET HISTORIA
BELI ET DRACONIS.

Verſio VULG. LAT.

Quæ ſequuntur uſque ad finem libri, de Theodotionis editione tranſlata ſunt.

CAP. XIII.

1 ET erat vir habitans in Babylone, & nomen ejus Joakim:
2 Et accepit uxorem nomine Suſannam, filiam Helciæ,
3 pulchram nimis, & timentem Deum: Parentes enim
illius, cùm eſſent juſti, erudierunt filiam ſuam ſecundùm
4 legem Moyſi. Erat autem Joakim dives valdè, & erat
ei pomarium vicinum domui ſuæ: & ad ipſum confluebant
5 Judæi, eò quòd eſſet honorabilior omnium. Et
conſtituti ſunt de populo duo ſenes judices in illo anno:
de quibus locutus eſt Dominus; Quia egreſſa eſt iniquitas
de Babylone à ſenioribus judicibus, qui videbantur
regere populum.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

†ΔΑΝΙΗΛ.

1 ΚΑὶ ἦν ἀνὴρ οἰκῶν ἐν Βαβυλῶνι, καὶ ὄνομα αὐτῷ Ἰωακείμ.
2 Καὶ ἔλαβε γυναῖκα ᾗ ὄνομα (α) Σωσάννα, θυγάτηρ Χελκίου, καλὴ
3 σφόδρα, καὶ φοβουμένη τὸν κύριον. Καὶ οἱ γονεῖς αὐτῆς δίκαιοι, καὶ
4 ἐδίδαξαν τὴν θυγατέρα αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον (β) Μωϋσῆ. Καὶ ἦν
Ἰωακεὶμ πλούσιος σφόδρα, καὶ ἦν αὐτῷ παράδεισος γειτνιῶν τῷ
οἴκῳ αὐτοῦ· καὶ πρὸς αὐτὸν προσήγοντο οἱ Ἰουδαῖοι, διὰ τὸ εἶναι
5 αὐτὸν ἐνδοξότερον πάντων. Καὶ ἀπεδείχθησαν δύο πρεσβύτεροι
ἐκ τοῦ λαοῦ κριταὶ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ, περὶ ὧν ἐλάλησεν ὁ δεσπότης,
Ὅτι ἐξῆλθεν ἀνομία ἐκ Βαβυλῶνος ἐκ πρεσβυτέρων
κριτῶν, οἳ ἐδόκουν κυβερνᾶν τὸν λαόν.

MS. A. † Δανιήλ. (α) Σουσάννα, (β) Μωσῆ.

DANIEL.

ET erat vir habitans in Babylone: & nomen ejus Joacim. Et accepit uxorem nomine Suſannam, filiam Chelciæ, pulchram nimis, & timentem Dominum. Et parentes ejus juſti: & docuerunt filiam ſuam juxta legem Moyſi. Erat autem Joacim dives valdè: & erat ei pomarium vicinum domui ſuæ, & ad ipſum confluebant Judæi, eò quòd eſſet honorabilior omnium. Et conſtituti ſunt duo ſenes de populo judices in anno illo: de (a) quibus locutus eſt Dominus; Quia egreſſa eſt iniquitas de Babylone à ſenibus judicibus, qui videbantur regere populum.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

ܬܘܒ ܬܫܥܝܬܐ ܕܫܘܫܢ

* ܐܝܬ ܗܘܐ ܓܒܪܐ ܚܕ ܕܥܡܪ ܗܘܐ ܒܒܒܠ. ܘܫܡܗ ܝܘܝܩܝܡ. * ܘܢܣܒ ܠܗ ܐܢܬܬܐ 1 2
ܘܫܡܗ̇ ܫܘܫܢ ܒܪܬܗ ܕܚܠܩܝܐ. ܘܫܦܝܪܐ ܗܘܬ ܛܒ. ܘܕܚܠܐ ܗܘܬ ܡܢ ܡܪܝܐ. * ܘܐܒܗ̈ܝܗ̇ 3
ܟܠܗܘܢ ܙܕܝ̈ܩܝܢ ܗܘܘ. ܘܐܠܦܘܗ̇ ܠܒܪܬܗܘܢ ܟܠܗܘܢ ܦܘܩ̈ܕܢܐ ܕܡܘܫܐ. * ܘܗܘ 4
ܝܘܝܩܝܡ ܒܥܠܗ̇ ܥܬܝܪ ܗܘܐ ܛܒ ܣܓܝܐܐ. ܘܐܝܬ ܗܘܐ ܠܗ ܦܪܕܝܣܐ ܣܛܪ ܒܝܬܗ.
ܘܠܘܬܗ ܟܢܝܫܝܢ ܗܘܘ ܟܠܗܘܢ ܝܗܘ̈ܕܝܐ. ܡܛܠ ܕܡܝܩܪ ܗܘܐ ܡܢ ܟܠܗܘܢ. * ܒܙܒܢܐ 5
ܗܘ ܩܡܘ ܬܪܝܢ ܩܫܝ̈ܫܐ. ܪ̈ܝܫܝ ܥܡܐ ܘܕܝ̈ܢܐ ܕܫܢܬܐ ܗܝ. ܕܥܠܝܗܘܢ ܡܠܠ
ܐܠܗܐ. ܕܡܢܗܘܢ ܢܦܩ ܥܘܠܐ. ܡܢ ܒܒܠ. ܡܢܗܘܢ ܡܢ ܩܫܝ̈ܫܐ. ܘܡܢ ܕܝ̈ܢܐ
ܗܢܘܢ ܕܡܫܡܫܝܢ ܗܘܘ ܒܗܝܟܠܐ.

Sequitur Hiſtoria

SUSANNÆ.

VIr quidam erat qui habitabat Babylone nomine Joacim: Accepitque ſibi uxorem Suſannam nomine, Helcanæ filiam; pulchra admodùm erat, & Deum timebat: Cognatique ejus juſti erant omnes, & docuerant filiam ſuam omnia præcepta Moſis. Et maritus ejus Joacim divitias habebat benè multas, & Paradiſum circa ædes ſuas. Conveniebantque ad eum omnes Judæi, quia honorabilior erat eis omnibus. Tempore eo ſurrexerunt duo Preſbyteri, Principes populi, & Judices ejus anni, de quibus dixit Deus, quòd ab eis, nimirùm Preſbyteris, Babylone, & Judicibus illis qui miniſtrant in Templo, egreſſa eſt impietas.

Verſio SYRIACA altera cum Interpretatione LATINA.

* ܬܘܒ ܟܬܒܝܢܢ ܟܬܒܐ ܕܕܢܝܐܝܠ ܙܥܘܪܐ ܬܫܥܝܬܐ
ܕܫܘܫܢ ܡܦܩܬܐ ܚܪܩܠܝܬܐ *

* ܟܕ ܒܪ ܬܪ̈ܬܥܣܪܐ ܫܢ̈ܝܢ ܐܝܬܘ̄ ܗܘܐ ܕܢܝܐܝܠ ܁ ܐܝܬ ܗܘܐ ܓܒܪܐ ܕܫܡܗ ܗܘܐ 1
ܝܘܝܩܝܡ. * ܘܗܘܬ ܠܗ ܐܢܬܬܐ ܕܫܡܗ̇ ܫܘܫܢ. ܒܪܬܗ ܕܚܠܩܝܐ ܟܘܡܪܐ. ܝܐܝܐ ܗܘܬ 2
ܘܫܦܝܪܐ ܛܒ. ܘܚܟܝܡܬܐ ܘܕܚܠܐ ܡܢ ܐܠܗܐ. * ܡܛܠ ܕܐܒܗ̈ܝܗ̇ ܙܕܝ̈ܩܝܢ ܗܘܘ. ܘܐܠܦܘܗ̇ 3
ܚܟܡܬܐ ܐܝܟ ܕܒܢܡܘܣܐ ܕܡܘܫܐ. * ܘܝܘܝܩܝܡ ܥܬܝܪ ܗܘܐ ܛܒ. ܘܐܝܬ ܗܘܐ ܠܗ 4
ܦܪܕܝܣܐ ܠܘܬ ܒܝܬܗ. ܘܟܢܝܫܝܢ ܗܘܘ ܠܘܬܗ ܝܗܘ̈ܕܝܐ. ܡܛܠ ܕܡܝܩܪ ܗܘܐ ܛܒ.
ܘܟܢܘܫܬܐ ܒܒܝܬܗ ܗܘܬ. ܘܩܠܝܠ ܝܘ̈ܡܬܐ ܗܘܬ ܫܘܫܢ ܥܡ ܒܥܠܗ̇ ܘܫܪܟܐ
ܕܥܘܡܪܗ̇ ܒܐܪܡܠܘܬܐ ܗܘܬ ܘܐܝܡܡܐ ܘܠܠܝܐ ܒܬܫܡܫܬܗ ܕܡܪܝܐ ܚܒܝܫܐ ܗܘܬ. * ܒܗ 5
ܒܙܒܢܐ ܗܘ : ܥܡܝܕ ܘܐܒܝܕ ܪ̈ܫܐ ܕܥܡܐ ܗܘܘ. ܕܥܠܝܗܘܢ ܗܘ ܐܡܪ ܡܪܝܐ ܕܢܦܘܩ
ܥܘܠܐ ܡܢ ܒܒܠ ܁ ܥܠ ܕܝ̈ܢܐ ܘܥܠ ܩܫܝ̈ܫܐ ܗܢܘܢ ܕܡܬܚܫܒܝܢ ܪ̈ܝܫܢܘܗܝ ܕܥܡܐ.

Scribimus prætereà librum
DANIELIS parvuli: nempè,
HISTORIAM
SUSANNÆ,
ex editione Heraclienſi.

CUm eſſet Daniel annorum duodecim, vir erat nomine Joacim, Qui uxorem habebat nomine Suſannam, filiam Helcanæ Sacerdotis, quæ formoſa erat pulchráque admodùm, ſapiens etiam & Dei metuens. Juſti enim erant parentes ejus, & docuerant eam ſapientiam ſecundùm legem Moſis. Joacim autem dives erat, hortumque juxta ædes habebat, & ad eum conveniebant Judæi, quia valdè honorabilis erat, eratque Synagoga in ædibus ejus. Paucos autem dies agebat Suſanna cum marito ſuo, & reliquum ætatis ſuæ in viduitate degens, die noctéque in cultu Domini ſe exercebat. Tempore eo Principes populi erant Amid & Abid, de quibus Dominus dixit; Egredietur iniquitas Babylone, in Judices & Preſbyteros, qui Principes populi cenſentur.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* بِسْمِ ٱلْآبِ وَٱلِٱبْنِ وَٱلرُّوحِ ٱلْقُدُسِ ٱلْإِلٰهِ ٱلْوَاحِدِ *
* نَبْدَأُ بِعَوْنِ ٱللّٰهِ بِتَرْجَمَةِ نُبُوَّةِ دَانِيَالَ ٱلنَّبِيِّ
صَلَاتُهُ مَعَنَا آمِينَ *

IN NOMINE PATRIS
& Filii, & Spiritûs ſancti,
unius Dei,
Incipimus juvante Deo interpretationem Prophetiæ DANIELIS
Prophetæ cujus oratio nobis adſit, Amen.

* ٱلْإِصْحَاحُ ٱلْأَوَّلُ *

* وَكَانَ رَجُلٌ سَاكِنًا فِي بَابِلَ * وَٱسْمُهُ يُوَاقِيمُ * وَأَخَذَ ٱمْرَأَةً ٱسْمُهَا سُوسَنَّة ٱبْنَةَ حَلْقِيَا * حَسَنَة 1 2
جِدًّا وَخَائِفَة مِنَ ٱلرَّبِّ * وَأَبَوَاهَا صِدِّيقَانِ * وَعَلَّمَا ٱبْنَتَهُمَا كَنَامُوسِ مُوسَى * وَكَانَ يُوَاقِيمُ 3 4
غَنِيًّا جِدًّا * وَكَانَ لَهُ بُسْتَانٌ مُجَاوِرًا لِبَيْتِهِ * وَإِلَيْهِ يَجْتَمِعُ ٱلْيَهُودُ لِأَجْلِ أَنَّهُ كَانَ أَشْرَفَ جَمِيعِهِمْ *
* فَظَهَرَ شَيْخَانِ مِنَ ٱلشَّعْبِ قَاضِيَانِ فِي تِلْكَ ٱلسَّنَةِ * مِنْ أَجْلِهِمْ تَكَلَّمَ ٱلسَّيِّدُ أَنَّهُ خَرَجَ 5
ٱلْإِثْمُ مِنْ بَابِلَ مِنَ ٱلْمَشَايِخِ ٱلْحُكَّامِ ٱلَّذِينَ ظُنَّ بِهِمْ أَنَّهُمْ يُدَبِّرُوا ٱلشَّعْبَ *

Textus primus.

ERat vir quidem habitans in Babele, cujus nomen erat Joacim. Is duxit uxorem nomine Suſannam filiam Helciæ, admodùm formoſam & timentem Dominum. Parentes enim ejus cùm juſti eſſent, inſtituerunt filiam ſuam juxta legem Moſaicam. Erat autem Joacim valdè dives, habebátque hortum domui ſuæ vicinum: & ad eum confluebant Judæi, quòd eſſet omnium nobiliſſimus. Itaque prodierunt è populo duo ſenes anno illo judices: (de quibus locutus eſt Dominus, quòd exorta eſt iniquitas de Babele è ſenatoribus judicibus qui populum recturi credebantur:)

Verſio VULG. LAT.

6 Iſti frequentabant domum Joakim, & veniebant ad
7 eos omnes qui habebant judicia. Cùm autem populus
revertiſſet per meridiem, ingrediebatur Suſanna,
8 & deambulabat in pomario viri ſui. Et videbant eam
ſenes quotidiè ingredientem, & deambulantem: &
9 exarſerunt in concupiſcentiam ejus: Et everterunt
ſenſum ſuum, & declinaverunt oculos ſuos ut non viderent
cœlum, neque recordarentur judiciorum juſtorum.
10 Erant ergò ambo vulnerati amore ejus, nec
indicaverunt ſibi viciſſim dolorem ſuum: Erubeſcebant
11 enim indicare ſibi concupiſcentiam ſuam
12 volentes concumbere cum ea: Et obſervabant quotidiè
ſolicitiùs videre eam. Dixítque alter ad alterum;
13 Eamus domum, quia hora prandii eſt. Et egreſſi receſſerunt
14 à ſe. Cúmque revertiſſent, venerunt in unum:
& ſciſcitantes ab invicèm cauſam, confeſſi
ſunt concupiſcentiam ſuam: & tunc in communi ſtatuerunt
tempus, quando eam poſſent invenire ſolam.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

6 Οὗτοι προσεκαρτέρουν ἐν τῇ οἰκίᾳ Ἰωακεὶμ, καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτοὺς
7 πάντες οἱ κρινόμενοι. Καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἀπέτρεχεν ὁ λαὸς μέσον
ἡμέρας, εἰσεπορεύετο (γ) Σωσάννα, καὶ περιεπάτει ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ
8 ἀνδρὸς αὐτῆς. Καὶ ἐθεώρουν αὐτὴν οἱ δύο πρεσβύτεροι καθ' ἡμέραν
9 εἰσπορευομένην, καὶ περιπατοῦσαν, καὶ ἐγένοντο ἐν ἐπιθυμίᾳ αὐτῆς, Καὶ
διέστρεψαν τὸν ἑαυτῶν νοῦν, καὶ ἐξέκλιναν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, τοῦ μὴ
10 βλέπειν εἰς τὸν οὐρανὸν, μηδὲ μνημονεύειν κριμάτων δικαίων. Καὶ ἦσαν
ἀμφότεροι κατανενυγμένοι περὶ αὐτῆς, καὶ οὐκ (δ) ἀνήγγειλαν ἀλλήλοις
11 τὴν ὀδύνην (ε) ἑαυτῶν· Ὅτι ᾐσχύνοντο (ζ) ἀναγγεῖλαι τὴν ἐπιθυμίαν
12 αὐτῶν, ὅτι ἤθελον συγγενέσθαι αὐτῇ. Καὶ παρετηροῦσαν φιλοτίμως
13 καθ' ἡμέραν ὁρᾷν αὐτήν. καὶ (η) εἶπαν ἕτερος τῷ ἑτέρῳ, Πορευθῶμεν
δὴ εἰς οἶκον, ὅτι (θ) ἀρίστου ὥρα ἐστί. καὶ ἐξελθόντες
14 διεχωρίσθησαν ἀπ' ἀλλήλων, Καὶ ἀνακάμψαντες ἦλθον ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ
ἀνετάζοντες ἀλλήλους τὴν αἰτίαν, ὡμολόγησαν τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶν·
καὶ τότε κοινῇ συνετάξαντο καιρὸν, ὅτε αὐτὴν δυνήσονται εὑρεῖν
μόνην.

MS.A. (γ) Σουσάννα, (δ) ἀπήγγελλον (ε) αὐτῶν· (ζ) ἀπαγγεῖλαι (η) εἶπεν (θ) ὥρα ἀρίστου

Iſti frequentabant domum Joacim & veniebant 6
ad eos, omnes qui habebant judicia.
Cùm autem populus receſſiſſet per meridiem; 7
ingrediebatur Soſanna, & deambulabat in pomario
viri ſui. Et videbant eam duo *ſenes quotidiè* 8
ingredientem, & deambulantem: & exarſerunt
in concupiſcentiam ejus, Et everterunt 9
ſenſum ſuum, & declinaverunt oculos
ſuos, ut non viderent cœlum, neque meminiſſent
judiciorum juſtorum. Erant ergò ambo(b)vulnerati 10
amore ejus: nec indicaverunt ſibi viciſſim
dolorem ſuum. Erubeſcebant enim indicare 11
concupiſcentiam ſuam, volentes concumbere
cum ea: Et obſervabant quotidiè ſolicitè 12
videre eam. Dixitque alter ad alterum; Eamus 13
domum, quia prandii hora eſt. Et egreſſi
receſſerunt à ſe mutuò. Cúmque revertiſſent; 14
venerunt in unum: & ſciſcitantes ad invicèm
cauſam, confeſſi ſunt concupiſcentiam ſuam:
& tunc in commune ſtatuerunt tempus, quando
eam poſſent invenire ſolam.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

*ܗܢܘܢ ܗܟܝܠ ܐܡܝܢܝܢ ܗܘܘ ܠܒܝܬܗ ܕܝܘܝܩܝܡ ܡܬܩܪܒܝܢ. ܘܐܬܝܢ ܗܘܘ ܟܠ ܐܝܠܝܢ ܕܐܝܬ 6
ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܕܝܢܐ ܘܡܬܕܝܢܝܢ. * ܘܗܘܐ ܕܟܕ ܐܙܠ ܟܠܗ ܥܡܐ .· ܒܦܠܓܗ ܕܝܘܡܐ. 7
ܐܙܠܐ ܗܘܬ ܫܘܫܢ ܥܡ ܐܡܗܬܗ ܠܦܪܕܝܣܐ ܕܒܥܠܗ. * ܘܚܙܝܢ ܗܘܘ ܠܗ ܟܠܝܘܡ 8
ܗܢܘܢ ܩܫܝܫܐ. ܟܕ ܡܬܗܠܟܐ ܗܘܬ ܘܐܙܠܐ ܠܦܪܕܝܣܐ. ܕܒܥܠܗ ܘܪܓܒܘܗ. * ܘܐܬܗܦܟܘ 9
ܡܕܥܝܗܘܢ. ܘܐܨܠܝܘ ܥܝܢܝܗܘܢ ܕܠܐ ܢܚܘܪܘܢ ܒܫܡܝܐ. ܘܠܐ ܢܥܗܕܘܢ ܠܘܬ ܕܝܢܐ ܙܕܝܩܐ.
*ܘܪܓܒܘܗ ܬܪܘܝܗܘܢ ܠܡܗܘܐ ܥܡܗ ܐܝܟ ܐܘܪܚܐ ܕܢܫܐ. * ܘܠܐ ܓܠܝܘ ܡܚܘܬܗܘܢ ܚܕ ܠܚܕ. 10 11
ܡܛܠ ܕܪܓܝܓܝܢ ܗܘܘ ܕܢܗܘܘܢ ܥܡܗ ܒܛܘܫܝܐ. * ܘܢܛܪܝܢ ܗܘܘ ܠܗ ܟܠܝܘܡ 12
ܒܚܦܝܛܘܬܐ ܠܡܚܙܝܗ. * ܘܐܡܪܘ ܚܕ ܠܚܒܪܗ. ܢܐܙܠ ܡܢ ܗܪܟܐ. ܡܛܠ ܕܡܛܐ ܗܘܐ 13
ܥܕܢܐ ܕܫܪܘܬܐ. * ܘܢܦܩܘ ܐܟܚܕܐ ܠܡܦܪܫ ܒܛܘܫܝܐ ܚܕ ܡܢ ܚܕ. ܘܗܦܟܘ 14
ܬܪܘܝܗܘܢ ܟܕ ܠܐ ܝܕܥܝܢ ܗܘܘ. ܘܐܬܘ ܠܘܬ ܚܕ̈ܕܐ ܐܦ ܬܡܢ. ܘܟܕ ܒܗܬܘ ܒܗܘܢ
ܒܡܕܡ ܕܥܒܕܘ ܚܕ ܠܚܕ ܒܢܟܠܐ. ܘܝܬܒܘ ܘܓܠܘ ܚܕ ܠܚܕ ܪܓܬܗܘܢ ܦܟܝܪܬܐ
ܘܡܚܒܠܢܝܬܐ ܕܪܓܝܓܝܢ ܗܘܘ ܠܗ ܠܢܟܦܬܐ. ܘܡܢ ܗܝܕܝܢ ܢܛܪܝܢ ܗܘܘ ܠܗܘܢ
ܥܕܢܐ ܕܢܫܟܚܘܢܗ ܠܒܠܚܘܕܝܗ ܘܢܒܙܚܘܢܗ ܠܢܟܦܬܐ. ܠܛܒܬܐ. ܠܕܘܟܪܢܐ ܛܒܐ.

Hi aſſiduè ad domum Joacim accedebant, 6
venientes enim quibus erant lites *ibi*
judicabantur. Diſcedente autem meridie 7
populo, ibat Suſanna cum ancillis
in hortum mariti ſui. Et videbant eam 8
quotidie Presbyteri illi cùm ambularet,
& in hortum mariti ſui iret: & concupiverunt
eam, Et perverſæ ſunt mentes 9
ipſorum, declinâruntque oculos ſuos ne
in cœlum ſuſpicerent, nec recordarentur
judiciorum juſtorum. Cupiebantque 10
ambo eſſe cum ea more mulierum,
Sed non manifeſtârunt alter alteri vulnus 11
ſuum, quòd clàm cum ea eſſe cupiebant.
Cúmque ipſam quotidiè ſedulò obſervarent, 12
ut viderent ipſam; Dixerunt alter 13
alteri; Diſcedamus hinc, quia prandii
tempus advenit: Et egreſſi ſimul 14
ut diſcederent, clam alter altero, reverſi
ambo ignari, venientes occurrerunt alter
alteri ibidem. Pudoréque affecti de
eo quod inter ſe invicèm dolo feciſſent,
ſedentes revelârunt ſibi invicèm cupiditatem
ſuam inſanam & pernicioſam quâ
verecundam illam concupiſcebant. Indéque
obſervabant tempus quo modeſtam
illam ſolam invenirent, bonâque
memoriâ dignam dehoneſtarent.

Verſio *SYRIACA* altera cum Interpretatione *LATINA.*

*ܗܠܝܢ ܐܡܝܢܝܢ ܗܘܘ ܒܒܝܬܗ ܕܝܘܝܩܝܡ. ܘܐܬܝܢ ܗܘܘ ܠܘܬܗܘܢ ܟܠܗܘܢ ܐܝܠܝܢ ܕܐܝܬ 6
ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܕܝܢܐ ܚܕ ܥܡ ܚܕ. ܘܡܬܕܝܢܝܢ ܗܘܘ ܬܡܢ. * ܘܬܪܘܝܗܘܢ ܪ̈ܫܝ ܥܡܐ 8
ܗܠܝܢ .· ܪܚܡܝܢ ܗܘܘ ܠܫܘܫܢ. ܟܕ ܚܕ ܠܐ ܝܕܥ ܗܘܐ. ܘܐܚܝܕܐ ܗܘܬ ܐܢܘܢ ܪܓܬܐ ܕܫܘܦܪܗ.
*ܘܐܫܬܚܠܦ ܪܥܝܢܗܘܢ. ܘܠܐ ܡܫܟܚܝܢ ܗܘܘ ܕܢܬܕܟܪܘܢ ܠܐܠܗܐ. ܘܠܐ ܥܗܕܝܢ ܠܕܝܢܗ ܟܐܢܐ ܕ 9
ܐܠܗܐ. *ܐܠܐ ܡܣܬܟܠܝܢ ܗܘܘ ܒܗ ܟܕ ܪܓܝܓܝܢ ܗܘܘ ܕܢܨܥܪܘܢܗ. * ܘܢܛܪܝܢ ܗܘܘ 11 12
ܒܚܦܝܛܘܬܐ ܠܡܚܙܝܗ ܒܠܚܘܕܝܗ. ܓܕܫ ܕܝܢ ܝܘܡܐ ܚܕ ܟܕ ܐܫܬܪܝܬ
ܟܢܘܫܬܐ. ܡܣܟܝܢ ܗܘܘ ܠܡܚܙܝܗ. ܐܡܬܝ ܕܥܐܠܐ ܠܦܪܕܝܣܐ. ܘܠܐ ܡܫܬܒܩܝܢ ܗܘܘ
ܚܕ ܡܢ ܚܕ. * ܘܐܡܪܘ ܚܕ ܠܚܒܪܗ ܬܐ ܢܐܙܠ ܟܠ ܓܒܪ ܠܒܝܬܗ. ܡܛܠ ܕܙܒܢܐ ܗܘ 13
ܕܫܪܘܬܐ. * ܟܕ ܦܪܫܘ ܚܕ ܡܢ ܚܕ. ܗܦܟܘ ܗܘܘ ܠܕܘܟܝܬܗܘܢ ܐܝܟܐ ܕܩܝܡܝܢ ܗܘܘ 14
ܟܕ ܡܣܟܝܢ ܗܘܘ ܕܬܥܘܠ ܠܦܪܕܝܣܐ ܠܡܣܚܐ. ܘܓܠܘ ܪܓܬܗܘܢ. ܘܐܘܕܥܘ ܚܕ
ܠܚܕ ܒܝܫܘܬܐ ܕܐܝܬ ܗܘܬ ܒܗܘܢ.

Hi in domo Joacimi aſſidui erant, & 6
ad eos accedebant omnes quibus inter ſe
lites erant, & ibi judicabantur. Ambo 8
hi principes populi amabant Suſannam,
ignari invicém: tenebátque
eos cupido pulchritudinis ejus. Mutatáque 9
eſt mens eorum, nec recordari
poterant Dei, nec memores erant juſti
Dei judicii, Sed ſpeculabantur ipſam, cupientes 11
ipſam ignominiâ afficere. Et obſervabant 12
aſsiduè ut eam ſolam viderent.
Contigit autem die quodam dimiſſo cœtu,
expectare eos ut viderent eam cùm introiret
in hortum, nec à ſe invicèm diſcedere.
Dixeruntque *tandem* alter alteri; 13
Eamus, age, domum quiſque
ſuam, eſt enim prandii tempus. Digreſſique 14
alter ab altero reverſi ſunt in loca
ubi anteà ſtabant, expectantes ut hortum
ingrederetur ad lavandum. Et revelârunt
cupiditatem ſuam, notamque fecerunt
alrer alteri malitiam quæ in eis
erat.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* هولاء كانوا ملازمين في بيت يواقيم * وياتي اليهم جميع المحكمين * وكان حين يذهب 6 7
الشعب وسط النهار تدخل سوسنه وتمشي في بستان رجلها * فنظراها الشيخان كل يوم داخلة 8
وماشية * فصاروا في شهوتها * فاعكسا عقلهما * واما لا اعينهما * الا ينظرا الي السماء * ولا 9
يذكرا حكم الصديقين * وكانا كلاهما مشغوفين بها * ولم يخبرا بوجعهما بعضهما لبعض 10
* لانهما استحيا ان يخبرا بشهوتهما * لانهما ارادا ان يكونا معها * وترصداها بعظم نفس كل 11 12
يوم لينظراها * فقال الاخر للاخر * نمض الي البيت ان وقت الغدا قد حضر * وخرجا وانفصلا 13 14
من بعضهما بعض * وعادا اتيا معا * واستفحصا بعضهما بعض السبب * فاعترفا بشهوتهما
وحينيذ ابتغيا باشتراك على وقت لعلهما يقدران ان يجداها وحدها *

Hi frequentes erant in domo Joacimi, 6
& ad eos veniebant omnes litem habentes.
Erat autem ut abſcedente populo 7
in meridie, ingrederetur Suſanna deambularétque
in horto viri ſui. Hanc 8
vident es illi duo ſenes quotidie ingredientem
& deambulantem, ejus amore
capti, Perverterunt mentem ſuam, 9
& averterunt oculos ſuos, quò minùs
cœlum viderent, neque memores eſſent
judicii juſtorum. Cùmque eſſent ambo 10
ejus amore *dementati, neuter tamen*
dolorem ſuum alteri declarabat.
Erubeſcebant enim declarare libidinem 11
ſuam, quòd uterque appeteret concumbere
cum ea. Et magnanimiter obſervabant 12
eam ſingulis diebus, ut viderent
eam. Dixitque alter ad alterum;
Eamus domum, quia prandii tempus 13
jam inſtat. Cùm itaque egreſſi eſſent, 14
& alter ab altero diſceſſiſſet; Iterum
tamen ſimul venerunt: quare cauſam
alter ab altero ſciſcitatus, tandem
faſſi ſunt libidinem ſuam. Et tunc
communi conſenſu convenerunt de tempore,
ut poſſent eam reperire ſolam.

Verſio VULG. LAT.

15 Factum eſt autem, cùm obſervarent diem aptum, ingreſſa eſt aliquando ſicut herì & nudiuſtertiùs, cum duabus ſolis puellis, voluítque lavari in pomario: æſtus quippe
16 erat: Et non erat ibi quiſquam, præter duos ſenes abſ-
17 conditos, & contemplantes eam. Dixit ergò puellis; Afferte mihi oleum, & ſmigmata, & oſtia pomarii clau-
18 dite, ut laver. Et fecerunt ſicut præceperat: clauſerúntque oſtia pomarii, & egreſſæ ſunt per poſticum, ut afferrent quæ juſſerat: neſciebántque ſenes intùs eſſe abſ-
19 conditos. Cùm autem egreſſæ eſſent puellæ, ſurrexerunt
20 duo ſenes, & accurrerunt ad eam, & dixerunt; Ecce oſtia pomarii clauſa ſunt, & nemo nos videt, & nos in concupiſcentia tuî ſumus: quam ob rem aſſentire
21 nobis, & commiſcere nobiſcum. Quòd ſi nolueris, dicemus contra te teſtimonium, quòd fuerit tecum juvenis, & ob hanc cauſam emiſeris puellas à te.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

15 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ παρατηρεῖν αὐτοὺς ἡμέραν εὔθετον, εἰσῆλθέ ποτε καθὼς (δ) χθὲς καὶ τρίτης ἡμέρας μετὰ δύο μόνων κορασίων, καὶ ἐπεθύ-
16 μησε λούσασθαι ἐν τῷ παραδείσῳ, ὅτι καῦμα ἦν. Καὶ οὐκ ἦν οὐδεὶς ἐκεῖ πλὴν οἱ δύο πρεσβύτεροι κεκρυμμένοι, καὶ παρατηροῦντες αὐτήν.
17 Καὶ εἶπε τοῖς κορασίοις (ε), Ἐνέγκατε δή μοι ἔλαιον καὶ (ζ) σμήγ-
18 ματα, καὶ τὰς θύρας τοῦ παραδείσου κλείσατε, ὅπως λούσωμαι. Καὶ (η) ἐποίησαν καθὼς εἶπε, καὶ ἀπέκλεισαν τὰς θύρας τοῦ (μ) παραδείσου, καὶ ἐξῆλθαν κατὰ τὰς (θ) πλαγίας θύρας, ἐνέγκαι τὰ προστεταγμένα αὐταῖς, καὶ οὐκ (ι) εἴδοσαν τοὺς πρεσβυτέρους, ὅτι ἦσαν κεκρυμμένοι.
19 Καὶ ἐγένετο ὡς (κ) ἐξήλθοσαν τὰ κοράσια, (λ) καὶ ἀνέστησαν οἱ δύο
20 πρεσβῦται, καὶ ἐπέδραμον αὐτῇ, καὶ εἶπον, Ἰδοὺ αἱ θύραι τοῦ παραδείσου κέκλεινται, καὶ οὐδεὶς θεωρεῖ ἡμᾶς, καὶ ἐν ἐπιθυμίᾳ σου ἐσμέν·
21 διὸ συγκατάθου ἡμῖν, καὶ γενοῦ μεθ' ἡμῶν. Εἰ δὲ μή, καταμαρτυρήσομέν σου, ὅτι ἦν μετὰ σοῦ νεανίσκος, καὶ διὰ τοῦτο ἐξαπέστειλας τὰ κοράσια ἀπὸ σοῦ.

MS.A. (δ) ἐχθὲς (ε) αὐτῆς, (ζ) σμῆγμα, (η) ἐποίησε, καὶ ἀπέκλεισε (μ) παραδείσου καθὼς εἶπε, καὶ ἐξῆλθον (θ) πλαγίους (ι) εἶδαν (κ) ἐξῆλθον (λ) ἀνέστησαν οἱ δύο πρεσβύτεροι,

Factum eſt autem, cùm obſervarent diem aptum, (c) ingreſſa eſt aliquando, ſicut herì, & nudiuſtertiùs, cum duabus ſolis puellis: voluítque lavari in pomario: æſtus quippe erat: Et non erat ibi quiſquam præter duos ſenes abſconditos, & contemplantes eam. Dixit ergò puellis; Afferte mihi oleum, & ſmigmata: & oſtia pomarii claudite, ut laver. Et fecerunt ſicut præceperat, clauſerúntque oſtia pomarii: & egreſſæ ſunt per poſticum, ut afferrent quæ juſſerat eis; neſciebántque ſenes eſſe abſconditos. Cùm autem egreſſæ eſſent puellæ; ſurrexerunt duo ſenes, & accurrerunt ad eam, & dixerunt; Ecce oſtia pomarii clauſa ſunt: & nemo nos videt: & in concupiſcentia tuî ſumus. Quamobrèm aſſentire nobis, & commiſcere nobiſcum. Quòd ſi nolueris; dicemus contra te teſtimonium, quòd fuerit tecum juvenis, & ob hanc cauſam emiſeris puellas à te.

(λ) ἀνέστησαν οἱ δύο πρεσβύτεροι,

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

15 ܘܗܘܐ * ܟܕ ܢܛܪܝܢ ܗܘܘ ܠܗ̇. ܚܙܐܘܗ̇ ܕܥܐܠܐ. ܐܝܟ ܕܝܘܡܐ ܐܝܟ ܕܐܬܡܠܝ ܘܐܝܟ ܕܩܕܡ ܐܬܡܠܝ.
ܥܡ ܐܝܟ ܗܘܐ ܥܝܕܐ ܕܬܪܬܝܢ ܥܠܝܡܬܗ̇ ܒܠܚܘܕ. ܘܨܒܝܐ ܗܘܬ ܕܬܣܚܐ ܒܓܢܬܐ. ܡܛܠ ܕܚܘܡܐ
ܗܘܐ. * ܘܐܙܠܘ ܗܢܘܢ ܩܫܝܫܐ. ܘܐܬܛܫܝܘ ܠܗܘܢ ܒܓܢܬܐ. ܘܠܐ ܐܢܫ ܐܚܪܝܢ ܐܝܬ ܗܘܐ ܒܗ̇ 16
ܒܓܢܬܐ. ܐܠܐ ܐܢ ܠܐ ܗܢܘܢ ܬܪܝܢ ܩܫܝܫܐ. * ܘܐܡܪܬ ܫܘܫܢ ܠܥܠܝܡܬܗ̇ ܕܐܝܬܝܢ ܐܙܠܝܢ ܠܝ 17
ܡܫܚܐ ܘܣܡܝܕܐ. ܘܐܚܘܕ ܕܬܪܥܐ ܕܓܢܬܐ ܥܕ ܣܚܝܐ ܐܢܐ. * ܘܥܒܕܝܢ ܐܝܟ ܕܦܩܕܬ ܐܢܝܢ. 18
ܘܐܚܕܝܢ ܬܪܥܐ ܕܓܢܬܐ ܘܐܙܠܝܢ : ܕܢܝܬܝܢ ܡܕܡ ܕܐܬܦܩܕܝ ܘܠܐ ܚܙܝ ܠܩܫܝܫܐ ܗܢܘܢ ܕܡܛܫܝܢ
19 ܬܡܢ ܗܘܘ ܠܗܘܢ. * ܟܕ ܢܦܩܝ ܕܝܢ ܥܠܝܡܬܗ̇ ܪܗܛܝܢ ܠܘܬܗ̇ ܩܫܝܫܐ ܗܢܘܢ ܘܐܡܪܘ ܠܗ̇.
20 * ܗܐ ܬܪܥܐ ܕܓܢܬܐ ܐܚܝܕܝܢ ܐܢܘܢ. ܘܐܢܫ ܠܐ ܚܙܐ ܠܢ. ܐܠܐ ܡܛܠ ܕܒܪܓܬܟܝ ܡܬܚܝܢܢ
21 ܕܡܟܝ ܥܡܢ. * ܘܐܢ ܕܝܢ ܠܐ ܨܒܝܐ ܐܢܬܝ ܠܡܕܡܟ ܥܡܢ. ܡܣܗܕܝܢܢ ܥܠܝܟܝ ܣܗܕܘܬܐ
ܕܓܠܬܐ : ܕܕܡܟ ܥܡܟܝ ܥܠܝܡܐ ܚܕ. ܘܡܛܠ ܗܕܐ ܫܕܪܬܝ ܠܥܠܝܡܬܟܝ ܡܢ ܠܘܬܟܝ.

Contigítque obſervantes eos videre eam euntem, ſicut quotidie herì & nudiuſtertiùs ſolebat, cum duabus ancillis ſtudio lavandi in horto, quia æſtus erat. Euntesque Presbyteri iſti, abſconderunt ſe in horto: Nec quiſquam alius in horto erat præter hos duos Presbyteros. Dixitque Suſanna ancillis ſuis; Ite, afferte mihi oleum & ſmegma, & fores horti occludite dum lavo. Feceruntque ut præceperat ipſis, occluſiſque horti foribus, iverunt ut afferrent quod præceptum ipſis fuerat, non videntes Presbyteros iſtos ibi abſconditos. Egreſſis autem ancillis ejus, currentes ad ipſam Presbyteri iſti, dixerunt ei; Ecce clauſæ ſunt horti fores, nec quiſquam eſt qui nos videat: Quin, quia cupiditate tuî ferimur, dormi nobiſcum. Quòd ſi recuſas dormire nobiſcum, feremus in te falſum teſtimonium, dormiſſe tecum Juvenem quendam, & propterèà ancillas te tuas à te dimiſiſſe.

Verſio SYRIACA altera cum Interpretatione LATINA.

15 ܘܟܕ ܐܫܬܘܝܘ ܬܪܝܗܘܢ. ܒܚܕ ܪܥܝܢܐ. ܕܒܛܗܪܐ ܕܢܚܒܠܘܢܗ̇ ܒܡܣܚܝܬܐ ܕܝܠܗ̇. ܥܠܬ
ܗܘܬ ܫܘܫܢ ܐܝܟ ܥܝܕܐ ܕܐܝܬ ܗܘܐ ܠܗ̇ ܠܡܣܚܝܘ ܐܦ ܬܪܬܝܢ ܥܠܝܡܬܗ̇ ܥܡܗ̇. ܘܟܕ
16 ܨܒܝܐ ܕܬܚܘܬ ܠܡܣܚܝ. ܡܛܠ ܕܡܫܬܚܢ ܗܘܐ ܠܗ̇. * ܗܢܘܢ ܕܝܢ ܬܪܝܢ ܪܫܝ ܟܢܘܫܬܐ ܛܫܝܘ
17 ܗܘܘ ܠܗܘܢ ܠܡܨܥܪܘܬܗ̇. * ܗܝܕܝܢ ܐܡܪܬ ܫܘܫܢ ܠܥܠܝܡܬܗ̇. ܙܠܝܢ ܐܝܬܝܢ ܠܝ ܡܫܚܐ
18 ܘܐܫܢܐ. ܘܐܚܘܕܝܢ ܬܪܥܐ ܕܓܢܬܐ. * ܘܢܦܩܝ ܕܢܐܙܠܢ ܢܝܬܝܢ ܡܕܡ ܕܐܡܪܬ ܡܪܬܗܝܢ. * ܟܕ
19 ܢܦܩܝ ܕܝܢ ܩܡܘ ܪܫܝ ܟܢܘܫܬܐ ܗܢܘܢ ܡܢ ܕܘܟܬܗܘܢ. ܘܪܗܛܘ ܠܘܬܗ̇.
20 ܘܐܡܪܘ ܠܗ̇. * ܗܐ ܬܪܥܐ ܕܓܢܬܐ ܐܚܝܕ ܗܘ. ܘܐܢܫ ܠܐ ܚܙܐ ܠܢ. ܐܚܝܕ ܕܝܢ ܠܢ ܪܓܬܟܝ
21 ܫܡܥܝ ܠܢ ܗܫܐ. ܘܗܘܝ ܥܡܢ. * ܘܐܢ ܠܐ ܡܫܬܡܥܐ ܐܢܬܝ ܠܢ : ܡܣܗܕܝܢܢ ܥܠܝܟܝ ܒܥܡܐ
ܕܐܝܬ ܗܘܐ ܥܡܟܝ ܐܢܫ. ܘܡܛܠ ܗܕܐ ܫܕܪܬܝ ܠܥܠܝܡܬܟܝ ܡܢ ܠܘܬܟܝ.

Cúmque ambo unâ mente conſenſiſſent ut lavantem eam meridie opprimerent, ingreſſa eſt Suſanna ſecundùm morem quem habebat lavandi, (duæ etiam ancillæ ejus cum ea erant,) cupiens deſcendere lavatum; calore enim afficiebatur. Duo autem iſti Archiſynagogi occultaverant ſe ibi ut eam dehoneſtarent. Tum dixit Suſanna ancillis ſuis; Ite, afferte mihi oleum & ſaponariam, & occludite portam horti. Egreſſæque ſunt, ut euntes afferrent quod dixerat domina earum. Egreſſis illis, ſurrexerunt Archiſynagogi iſti de locis ſuis, & currentes ad eam, dixerunt ei; Ecce, porta horti clauſa eſt, nec quiſquam eſt qui nos videat, tenet autem nos cupido tuî, audi nos jam, & ſis nobiſcum. Quòd ſi non auſcultas nobis, teſtimonium de te feremus in populo, fuiſſe tecum quendam, propteréáque te ancillas tuas à te dimiſiſſe.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

15 * وكان لما ترصدا يوما موافقا • دخلت كالعادة كامس وقبل امس مع جاريتين وحدهن *
16 واشتهت ان تستحم في بستان رجلها • لانه كان حر * ولم يكن هناك ولا واحد الا
17 الشيخين مختفيين يترصدانها * فقالت لجاريتيها ايتوني بزيت وغسلة • واغلقا ابواب البستان
18 لكي استحم * فصنعتا كما قالت • واغلقتا ابواب البستان • وخرجتا من ابواب الجنبات
19 لتجيبا ما امرتا به • ولم تنظرا الشيخين • لانهما كانا مختفيين * وكان لما خرجتا الجاريتان *
20 وثب الشيخان واسرعا نحوها وقالا * ها ابواب البستان مغلقة • ولا واحد ينظرنا • فنحن في
21 شهوتك • لاجل هذا وافقينا وكوني معنا * والا نشهد عليك انه كان معك شاب • فلاجل
هذا سرحت الجاريتين عنك •

Accidit autem ut cùm opportunum diem obſervâſſent, ingrederetur illa pro more, ut herì & nudiuſtertiùs, cum duabus tantùm ancillis, cupierétque ſe lavare in horto viri ſui: æſtus quippe erat: Et nemo ibi erat præter duos illos ſenes latentes & obſervantes eam. Dixit ergò duabus ancillis ſuis; Afferte mihi oleum & ſmegma, & claudite oſtia horti, ut me lavem. Fecerunt illæ prout dixit; & clauſis foribus horti, egreſſæ ſunt per fores obliquas ut afferrent quod juſſæ fuerant, nec viderunt ſenes, quòd eſſent latentes. Egreſſis verò duabus ancillis, exilierunt illi duo ſenes, & accurrentes ad eam, dixerunt; En oſtia horti clauſa ſunt, & nemo nos vidit: nos verò amore tuî tenemur: quapropter aſſentire nobis, & eſto nobiſcum. Alioqui teſtabimur adverſùm te, quòd juvenis tecum fuerit, eáque de cauſa dimiſeris ancillas à te.

Verſio VULG. LAT.

22 Ingemuit Suſanna, & ait; Anguſtiæ ſunt mihi undique:
ſi enim hoc egero, mors mihi eſt: ſi autem non egero,
23 non effugiam manus veſtras. Sed melius eſt mihi abſque
opere incidere in manus veſtras, quàm peccare in conſpectu
24 Domini. Et exclamavit voce magnâ Suſanna: exclamaverunt
25 autem & ſenes adverſùs eam. Et cucurrit
26 unus ad oſtia pomarii, & aperuit. Cùm ergò audiſſent
clamorem famuli domûs in pomario, irruerunt per poſticum
27 ut viderent quidnam eſſet. Poſtquàm autem
ſenes locuti ſunt, erubuerunt ſervi vehementer:
quia nunquam dictus fuerat ſermo hujuſcemodi de
Suſanna.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

22 Καὶ ἀνεστέναξε (μ) Σωσάννα, καὶ εἶπε, Στενά μοι πάντοθεν· ἐάν τε
γὰρ τοῦτο πράξω, θάνατός μοι ἐστίν· ἐάν τε μὴ πράξω, οὐκ ἐκφεύξομαι
23 τὰς χεῖρας ὑμῶν. (ν) Αἱρετώτερόν μοι ἐστὶ μὴ πράξασαν
ἐμπεσεῖν εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν, ἢ ἁμαρτεῖν (ξ) ἐνώπιον κυρίου.
24 Καὶ ἀνεβόησε φωνῇ μεγάλῃ (ο) Σωσάννα· ἐβόησαν δὲ καὶ οἱ δύο
25 (π) πρεσβύται κατέναντι αὐτῆς. Καὶ δραμὼν ὁ εἷς, ἤνοιξε τὰς
26 θύρας τοῦ παραδείσου. Ὡς δὲ ἤκουσαν τὴν κραυγὴν ἐν τῷ παραδείσῳ
οἱ (ϙ) ἐκ τῆς οἰκίας, εἰσεπήδησαν διὰ τῆς πλαγίας θύρας ἰδεῖν (ρ) τὸ
27 συμβεβηκὸς αὐτῇ. Ἡνίκα δὲ εἶπαν οἱ (σ) πρεσβύται τοὺς λόγους
αὐτῶν, κατῃσχύνθησαν οἱ δοῦλοι σφόδρα, ὅτι πώποτε οὐκ ἐῤῥήθη
λόγος τοιοῦτος περὶ (τ) Σωσάννης.

MS. A. (μ) Σουσάννα, (ν) Αἱρετόν (ξ) με ἐνώπιον (ο) Σουσάννα· (π) πρεσβύτεροι (ϙ) ἀπὸ τῆς (ρ) τί τὸ (σ) πρεσβύτεροι (τ) Σουσάννας.

Et ingemuit Soſanna, & ait; Anguſtiæ mihi 22
ſunt undique: Si enim hoc egero; mors
mihi eſt: ſi autem non egero; nequaquàm
effugiam manus veſtras. Melius mihi eſt abſque 23
opere incidere in manus veſtras, quàm peccare
in conſpectu Domini. Et exclamavit voce magnâ 24
Soſanna. Clamaverunt autem & duo ſenes
adverſùs eam. Et cucurrit unus ad oſtia pomarii, 25
& aperuit. At, cùm audiſſent clamorem 26
in pomario famuli domûs ejus, irruerunt per
poſticum, ut viderent quidnam accidiſſet ei.
Poſtquàm autem ſenes dixerunt ſermones ſuos; 27
erubuerunt ſervi vehementer: quia nunquam
dictus fuerat ſermo hujuſmodi de Soſanna.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ܘܐܬܪܢܝܬ ܫܘܫܢ ܘܐܡܪܬ: ܐܠܨܢܐ ܗܘ ܠܝ. ܡܢ ܬܪ̈ܝܢ ܓܒܝ̈ܢ. ܐܢ ܓܝܪ ܐܥܒܕ ܡܘܬܐ ܗܘ 22
ܠܝ ܡܢ ܠܘܬ ܐܠܗܐ. ܡܛܠ ܕܡܚܝܬ ܠܥܪܣܗ ܕܒܥܠܝ ܝܘܝܩܝܡ ܒܨܥܪܐ. ܘܐܢ ܠܐ ܐܥܒܕ ܡܘܬܐ ܒܝܫܐ
ܡܢ ܐܝ̈ܕܝܟܘܢ. ܐܩܒܠ ܥܡ ܫܡܐ ܒܝܫܐ ܕܠܐ ܝܐܐ ܠܚܐܪܘܬܝ. ܘܒܗܬܬܐ ܐܫܒܘܩ ܠܟܠܗ
ܒܝܬܝ. ܡܛܠ ܣܗܕܘܬܐ ܕܓܠܬܐ ܕܓܒܪ̈ܐ ܥܘ̈ܠܐ ܕܡܘܣܦܝܢ ܥܠ ܬܒܪܐ. ܘܥܠ ܒܝܫܬܗ
ܕܐܝܣܪܝܠ ܒܡܘܚܟܐ. ܒܝܬ ܥܡ̈ܡܐ ܢܘܟܪ̈ܝܐ. * ܐܠܐ ܦܩܚ ܠܝ ܕܐܡܘܬ ܡܢ ܐܝ̈ܕܝܟܘܢ ܒܛܠܘܡܝܐ 23
ܘܠܐ ܐܚܛܐ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. ܗܘ ܡܕܡ ܠܐ ܛܥܐ ܠܗ. ܕܡܗܝܡܢܐ ܐܢܐ ܒܗ. ܕܡܢ ܐܝ̈ܕܝܟܘܢ
ܢܦܪܩܢܝ. * ܘܩܥܬ ܒܩܠܐ ܪܡܐ ܫܘܫܢ ܡܛܠ ܐܘܠܨܢܗ ܕܡܢ ܐܝܕܝ ܓܒܪ̈ܐ ܦܚܙ̈ܐ. ܘܩܥܘ ܐܦ 24
ܗ̇ܢܘܢ ܩܫܝ̈ܫܐ ܠܘܩܒܠܗ̇. * ܘܪܗܛ ܚܕ ܡܢܗܘܢ ܘܦܬܚ ܬܪ̈ܥܐ ܕܦܪܕܝܣܐ. * ܘܗܘܐ ܕܟܕ 25 26
ܫܡܥܘ ܩܠܐ ܗܢܐ. ܒܦܪܕܝܣܐ ܒܢ̈ܝ ܒܝܬܗ ܕܫܘܫܢ. ܪܗܛܘ ܥܠܘ ܕܢܚܙܘܢ ܡܢܐ ܓܕܫ ܠܗ̇.
* ܘܟܕ ܐܬܟܢܫܘ ܟܠܗ ܒܢ̈ܝ ܒܝܬܗ ܕܫܘܫܢ. ܫܪܝܘ ܗ̇ܢܘܢ ܩܫܝ̈ܫܐ ܕܢܣܗܕܘܢ ܥܠܝܗ̇ ܥܘܠܐ. ܕܟܕ ܗܘܝܢ
ܥܒܪܝܢ ܠܒܪ ܡܢ ܦܪܕܝܣܐ. ܐܝܟ ܕܢܚܙܐ ܦܪܕܝܣܐ. ܘܚܙܝܢ ܕܥܡ ܥܠܝܡܐ ܚܕ ܕܡܟܐ
ܥܡܗ ܫܘܫܢ. ܘܪܗܛܢ ܠܡܐܚܕܗ ܠܗܘܢ. ܘܠܐ ܐܫܟܚܢ ܠܡܐܚܕܗ ܠܗܘ ܥܠܝܡܐ. 27
ܡܛܠ ܕܚܝܠܬܢ ܗܘܐ ܡܢܢ. * ܘܟܕ ܫܡܥܘ ܟܠܗܘܢ ܒܢ̈ܝ ܒܝܬܗ ܕܫܘܫܢ ܡܠܝ̈ܗܘܢ
ܕܩܫܝ̈ܫܐ ܒܗܬܘ ܥܠ ܡܕܡ ܕܐܡܪܘ ܕܥܒܕܬ.

Et Suſanna cogitavit, & dixit; Angu- 22
ſtiæ mihi ſunt utrinque: Si hoc faciam,
mors mihi à Deo imminet quia cubile
mariti mei Joacim probro affeci: Si
non faciam, mortem malam à manibus
veſtris accipiam, cum mala fama quæ
nobilitatem meam non decet, pudorem-
que toti familiæ meæ relinquam, pro-
pter teſtimonium falſum virorum iniquo-
rum, qui addunt fracturæ, maloque Iſ-
raelis, cum ludibrio, inter gentes exte-
ras. Sed expedit mihi per vos injuriâ 23
mori, quàm peccare coram Domino. Is
ne quicquam obliviſcitur, quòd ipſi cre-
dam, à vobis liberaturum me ipſum.
Clamavitque Suſanna voce magnâ pro- 24
pter afflictionem ſuam per homines im-
pudicos: Clamârúntque Presbyteri ex
adverſo ejus. Currenſque alter eorum
aperuit fores horti. Audito autem ſo- 25
nitu hoc in horto, famuli Suſannæ cur-
rentes ingreſſi ſunt ut viderent quid ipſi
acciditſſet. Coactâque totâ familiâ Su- 26
ſannæ, cœperunt Presbyteri iſti teſtari
in eam iniqua: Quòd cùm tranſiremus
extra hortum, proſpicientes ut intuere-
mur illum, vidimus Suſannam cum ju-
vene quodam dormientem. Cucurri-
muſque ut prehenderemus eos: Juvenem
autem illum prehendere non potuimus,
quia validior nobis erat. Audiens au- 27
tem tota familia Suſannæ verba Presby-
terorum, confuſi ſunt de eo quod feciſſe
ipſam dixerant.

Verſio *SYRIACA* altera cum Interpretatione *LATINA*.

* ܘܐܬܬܐܢܚܬ ܫܘܫܢ ܘܒܟܬ. ܘܐܡܪܬ ܠܗܘܢ. ܐܘܠܨܢܐ ܚܕܪܢܝ. ܡܢ ܟܠ ܓܒܝ̈ܢ. ܐܢ ܓܝܪ 22
ܐܥܒܕ ܨܒܝܢܟܘܢ ܐܝܟ ܕܐܡܪܬܘܢ ܠܝ. ܡܘܬܐ ܐܝܬ ܠܝ ܡܢ ܐܠܗܐ. * ܐܠܐ ܛܒ ܠܝ ܕܠܐ ܐܥܒܕ 23
ܨܒܝܢܟܘܢ. ܘܠܐ ܐܚܛܐ ܠܐܠܗܐ. * ܘܐܬܪܝܡܬ ܫܘܫܢ. ܒܩܠܐ ܪܡܐ. ܘܐܦ ܗܢܘܢ ܪ̈ܝܫܝ ܟܢܘܫܬܐ 24
ܩܥܘ ܥܡܗ̇ ܠܘܩܒܠܗ̇. * ܘܪܗܛ ܚܕ ܡܢܗܘܢ. ܘܦܬܚ ܬܪܥܐ ܕܦܪܕܝܣܐ. * ܟܕ 25 26
ܫܡܥܘ ܕܝܢ ܒܢ̈ܝ ܒܝܬܗ ܕܫܘܫܢ ܩܠܐ ܕܒܦܪܕܝܣܐ. ܪܗܛܘ ܠܬܪܥܐ ܕܦܪܕܝܣܐ ܕܢܚܙܘܢ ܡܛܠ
ܡܢܐ ܐܬܪܝܡܬ ܫܘܫܢ. * ܘܟܕ ܪܗܛܘ ܒܢ̈ܝ ܒܝܬܗ ܘܥܡܐ ܣܓܝܐܐ ܠܩܠܗܘܢ. ܫܐܠܘ ܗܝܕܝܢ 27
ܠܗܘܢ ܠܪ̈ܝܫܝ ܟܢܘܫܬܐ. ܕܡܢܐ ܗܘ ܗܢܐ ܩܠܐ. ܘܐܘܣܦܘ ܬܘܒ ܥܠ ܚܛܗ̈ܝܗܘܢ.
ܟܕ ܐܡܪܝܢ ܒܡ̈ܠܐ ܛܢܦ̈ܬܐ. ܕܓܪܬ ܫܘܫܢ. ܘܥܡ ܥܠܝܡܐ ܐܚܕܢܝܗ̇ ܒܦܪܕܝܣܐ. ܘܒܗܬܘ
ܥܒ̈ܕܐ ܘܐܡܗ̈ܬܐ ܕܫܘܫܢ. ܕܠܐ ܐܫܬܡܥܬ ܐܟܘܬ ܗܕܐ ܥܠ ܫܘܫܢ. ܘܐܪܡܝܘ
ܫܫܠܬܐ ܠܫܘܫܢ. ܘܗܘܬ ܒܝܬ ܢܛܘܪ̈ܬܐ. ܬܠܬܐ ܝܘܡ̈ܝܢ.

Ingemuitque Suſanna, & flens dixit eis; 22
Anguſtiæ me circundant undique: Nam
ſi faciam voluntatem veſtram, quemad-
modum mihi dixiſtis, mors mihi à Deo
imminet. Sed melius eſt mihi non face- 23
re voluntatem veſtram, nec peccare in
Deum. Clamavitque Suſanna voce al- 24
tâ, Archiſynagogi etiam iſti exclamârunt
cum eâ, ex adverſo ejus. Currenſque al- 25
ter eorum, aperuit portam horti. Au- 26
dientes autem domeſtici Suſannæ vocem
in horto, accurrerunt ad portam horti,
ut viderent quare exclamaret Suſanna.
Cúmque accurriſſent ad vocem eorum 27
domeſtici ejus cum populo multo, quæ-
ſiverunt tunc ab Archiſynagogis, quid
ſibi vellet vox illa. Et addiderunt inſu-
per peccatis ſuis, dicentes verbis impu-
ris; Adulterium commiſit Suſanna, &
cum adoleſcente ipſam in horto depre-
hendimus. Et pudefacti ſunt ſervi an-
cillæque Suſannæ, quia nihil tale de Su-
ſanna auditum fuerat. Injeceruntque vin-
cula Suſannæ, & in cuſtodia fuit tres dies.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* فتنهدت سوسنة وقالت * الضايقة بي من كل ناحية * ان انا فعلت هذا هو لي موت * وان 22
انا لم افعله لم افر من ايديكما * الاصلح لي ان لا اعمله لاقع في ايديكما * من ان 23
اخطي امام الرب * وصرخت سوسنة بصوت عظيم * وصرخا الشيخان امامها * واسرع الواحد 24 25
وفتح ابواب البستان * ولما سمعوا الذين في البيت الصراخ في البستان حاضروا من ابواب 26
الجنبات * لينظروا ما عرض لها * وحين قالا الشيخان كلامهما * خزي العبيد جدا * لانه 27
ما قيل قط هذا الكلام عن سوسنة *

Ingemuit Suſanna, & ait; Anguſtiæ 22
me premunt undique: ſi ego hoc egero,
erit mihi morti: ſi non egero, non effu-
giam manus veſtras. Conſultius mihi 23
eſt hoc non agere, ut incidam in manus
veſtras, quàm peccare coram Domino.
Simúlque exclamavit Suſanna voce 24
magnâ: contra verò exclamaverunt &
ſenes: Et cucurrit alter eorum, & 25
aperuit oſtia horti. Cùm ergò audiſ- 26
ſent qui domi erant clamorem in horto,
accurrerunt per fores obliquas, viſuri
quidnam accidiſſet illi. Ubi verò di- 27
xiſſent illi duo ſenes verba ſua, eru-
buerunt ſervi vehementer: quia nun-
quam dictus fuerat hujuſmodi ſermo
de Suſanna.

Verſio VULG. LAT.

28 Et facta eſt dies craſtina. Cúmque veniſſet populus ad
Joakim virum ejus, venerunt & duo preſbyteri pleni iniquâ
cogitatione adverſùs Suſannam, ut interficerent eam.
29 Et dixerunt coram populo; Mittite ad Suſannam filiam
30 Helciæ uxorem Joakim. Et ſtatim miſerunt. Et venit
31 cum parentibus, & filiis, & univerſis cognatis ſuis. Porrò
32 Suſanna erat delicata nimis, & pulchra ſpecie. At iniqui
illi juſſerunt ut diſcooperiretur, (erat enim cooperta,)
33 ut vel ſic ſatiarentur decore ejus. Flebant igitur ſui, &
34 omnes qui noverant eam. Conſurgentes autem duo
preſbyteri in medio populi, poſuerunt manus ſuas ſuper
35 caput ejus. Quæ flens ſuſpexit ad cœlum: erat enim cor
36 ejus fiduciam habens in Domino. Et dixerunt preſbyteri;
Cùm deambularemus in pomario ſoli, ingreſſa eſt hæc cum
duabus puellis: & clauſit oſtia pomarii, & dimiſit à ſe
puellas.

Verſio GRÆCA LXX. Interp Cum Tranſlatione LATINA.

28 καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον, Ὡς συνῆλθεν ὁ λαὸς πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς
Ἰωακεὶμ, ἦλθον οἱ δύο (υ) πρεσβύτεροι πλήρεις τῆς ἀνόμου
ἐννοίας κατὰ (φ) Σωσάννης, τοῦ θανατῶσαι αὐτὴν, Καὶ εἶπαν
29 ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ, Ἀποστείλατε ἐπὶ (χ) Σωσάνναν θυγατέρα
30 Χελκίου, ἥ ἐστι γυνὴ Ἰωακείμ. οἱ δὲ ἀπέστειλαν. Καὶ ἦλθεν
αὐτὴ, καὶ οἱ γονεῖς αὐτῆς, καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ πάντες οἱ συγγενεῖς
31 αὐτῆς. Ἡ δὲ (ψ) Σωσάννα ἦν τρυφερὰ σφόδρα, καὶ καλὴ
32 τῷ εἴδει. Οἱ δὲ παράνομοι ἐκέλευσαν ἀποκαλυφθῆναι αὐτὴν,
ἦν γὰρ κατακεκαλυμμένη, ὅπως ἐμπλησθῶσι τοῦ κάλλους αὐτῆς.
33 Ἔκλαιον δὲ οἱ παρ' αὐτῆς, καὶ πάντες οἱ ἰδόντες αὐτήν. Ἀναστάντες
34 δὲ οἱ δύο (ω) πρεσβῦται ἐν μέσῳ (ɥ) τοῦ λαοῦ, ἔθηκαν τὰς χεῖρας
35 ἐπὶ (α) τὴν κεφαλὴν αὐτῆς. Ἡ δὲ κλαίουσα ἀνέβλεψεν εἰς τὸν οὐρανὸν,
36 ὅτι ἦν ἡ καρδία αὐτῆς πεποιθυῖα ἐπὶ (β) κυρίῳ. Εἶπον δὲ
οἱ πρεσβῦται, Περιπατούντων ἡμῶν ἐν τῷ παραδείσῳ μόνων,
εἰσῆλθεν αὕτη μετὰ δύο παιδισκῶν, καὶ (γ) ἀπέκλεισε τὰς θύρας τοῦ
παραδείσου, καὶ ἀπέλυσε τὰς παιδίσκας.

MS. A. (υ) πρεσβύτεροι (φ) Σουσάννας, (χ) Σουσάνναν (ψ) Σουσάννα (ω) πρεσβύτεροι (ɥ) τοῦ λαοῦ, (α) τῆς κεφαλῆς (β) τῷ κυρίῳ. Εἶπαν δὲ οἱ πρεσβύτεροι, (γ) ἀπέλυσεν τὰς παιδίσκας, καὶ ἀπέκλεισεν τὰς θύρας τοῦ παραδείσου. Καὶ ἦλθεν

Et factum eſt die craſtina, Cùm conveniſſet populus 28
ad virum ejus Joacim; venerunt duo
preſbyteri pleni iniquâ cogitatione adverſus
Soſannam, ut interficerent eam: Et dixerunt coram 29
populo; Mittite ad Soſannam filiam Chelciæ
uxorem Joacim. Illi verò miſerunt. Et venit 30
cum parentibus, & filiis, & univerſis cognatis
ſuis. Porrò Soſanna erat delicata nimis, & 31
pulchra ſpecie. At iniqui illi juſſerunt, ut diſcooperiretur, 32
(erat enim cooperta,) ut vel ſic ſatiarentur
de decore ejus. Flebant igitur ſui, 33
& omnes qui noverant eam. Conſurgentes 34
autem duo preſbyteri in medio populi, poſuerunt
manus ſuper caput ejus. Quæ flens ſuſpexit 35
ad cœlum: Erat enim cor ejus fiduciam habens
in Domino. Et dixerunt preſbyteri; Cùm 36
deambularemus in pomario ſoli; ingreſſa eſt hæc
cum duabus puellis, & clauſit oſtia pomarii, &
dimiſit puellas.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

28 * ܘܗܘܐ ܒܝܘܡܐ ܐܚܪܢܐ ܐܬܟܢܫܘ ܟܠܗ ܥܡܐ ܠܘܬ ܝܘܝܩܝܡ ܒܥܠܗ̇. ܕܢܒܥܘܢ ܒܥܠܗ̇
ܥܠ ܫܘܫܢ. ܕܐܢ ܫܪܝܪܐܝܬ ܥܒܕܬ ܒܛܢܦܘܬܐ ܗܕܐ. ܘܥܪܣܐ ܕܒܥܠܗ̇ ܝܘܝܩܝܡ ܨܥܪܬ.
29 ܬܬܩܛܠ. ܘܐܬܘ ܐܦ ܩܫܝ̈ܫܐ ܗܢܘܢ ܬܪܝܗܘܢ. ܕܢܛܠܡܘܢܗ̇ ܒܥܘܠܐ. * ܘܐܡܪܘ ܩܕܡ ܥܡܐ
30 ܫܕܪܘ ܒܬܪ ܫܘܫܢ ܒܪܬܗ ܕܚܠܩܢܐ. ܐܢܬܬܗ ܕܝܘܝܩܝܡ. ܘܫܕܪܘ ܒܬܪܗ̇. * ܘܐܬܬ. ܗܝ ܘܟܠܗ̇
31 ܫܪܒܬܗ̇. ܘܟܠܗܘܢ ܝܕ̈ܘܥܝܗ̇ ܘܪ̈ܚܡܝܗ̇. ܘܩܡܬ ܒܡܨܥܬ ܟܠܗ ܟܢܘܫܐ ܕܥܡܐ. * ܘܐܢܬܬܐ
ܫܦܝܪܬܐ ܗܘܬ ܒܚܙܘܗ̇ ܛܒ. ܘܡܬܢܟܦܐ ܝܬܝܪ ܡܢ ܟܠܗܝܢ ܢܫ̈ܐ. ܘܡܟܣܝܐ ܗܘܬ ܛܒ ܒܢܟܦܘܬܗ̇.
32 * ܘܟܕ ܚܙܐܘܗ̇ ܥܘܠܐ. ܦܩܕܘ ܕܢܓܠܘܢܗ̇ ܠܬܟܣܝܬܗ̇. ܕܐܦܢ ܒܚܙܬܐ ܢܣܒܥܘܢ
33 ܒܫܘܦܪܗ̇. * ܘܒܟܝܢ ܗܘܘ ܟܠܗܘܢ ܕܚܙܝܢ ܗܘܘ ܥܡ ܟܠܗܘܢ ܐܢܫܝܗ̇. * ܘܟܕ ܟܢܝܫ
34 ܟܢܫܐ ܣܓܝܐܐ ܗܘܐ ܠܗ̇: ܥܠܘ ܗܢܘܢ ܩܫܝ̈ܫܐ ܬܪܝܗܘܢ. ܘܐܣܗܕܘ ܥܠܝܗ̇ ܫܘܩܪܐ. ܘܣܡܘ
35 ܐܝ̈ܕܝܗܘܢ ܥܠ ܪܫܗ̇ ܕܫܘܫܢ ܘܐܡܪܝܢ. ܕܗܕܐ ܚܙܝܢ ܥܡ ܥܠܝܡܐ ܚܕ ܫܟܝܒܐ ܡܢ ܐܬܡܠܝ. * ܗܝ ܕܝܢ
ܫܘܫܢ ܡܢ ܡܪܝܪܘܬ ܢܦܫܗ̇ ܥܠ ܗܝ ܕܓܕܫ ܠܗ̇. ܐܪܝܡܬ ܥܝ̈ܢܝܗ̇ ܠܫܡܝܐ ܠܘܬ ܡܪܝܐ. ܡܛܠ
36 ܕܠܒܗ̇ ܣܝܡ ܗܘܐ ܥܠ ܡܪܝܐ. * ܘܐܡܪܘ ܗܢܘܢ ܩܫܝ̈ܫܐ ܬܪܝܗܘܢ. ܕܟܕ ܡܗܠܟܝܢ
ܐܬܡܠܝ ܠܒܪ ܡܢ ܦܪܕܝܣܐ. ܐܬܬ ܫܘܫܢ ܘܬܪܬܝܢ ܥܠܝ̈ܡܬܗ̇ ܥܡܗ̇. ܘܥܠܝܢ ܠܦܪܕܝܣܐ.
ܘܫܪܬ ܐܢܝܢ ܠܥܠܝ̈ܡܬܗ̇ ܘܐܚܕܬ ܬܪܥܐ ܕܦܪܕܝܣܐ.

Et factum eſt die craſtino, coactus eſt totus 28
populus ad maritum ejus Joacim, ut quærerent
de Suſanna; ut ſi reverà immunditiâ
hanc feciſſet, & lectum mariti ſui Joacim
dehoneſtâſſet, moreretur. Venerúntque
etiam duo iſti Preſbyteri, ut per
injuriam ipſam opprimerent. Dixerúntq; 29
coram populo; Arceſſite Suſannam filiam
Helcanæ uxorem Joacim; Et arceſſiverunt
ipſam. Venítque ipſa, & tota 30
familia ejus, omnéſq; noti & amici ejus,
ſtetitque in medio totius cœtûs populi.
Erátq; fœmina aſpectu valdè pulchra, 31
modeſtior autem omnibus fœminis, &
velata verecundè admodúm. Videntes 32
autem eam impii, juſſerunt velo ipſam nudari,
ut ſaltem formâ ejus videndâ ſatiarentur.
Flebántq; omnes qui videbant, 33
cum cognatis ejus omnibus. Circumfuſo 34
autem coetu magno, ingreſſi duo iſti Preſbyteri,
teſtati ſunt adverſùs eam falſum,
manibúſque capiti Suſannæ impoſitis,
dixerunt; Vidimus hanc cum juvene
quodam dormientem. Tum Suſanna amaro 35
animo propter id quod ſibi contigerat,
ſuſtulit in cœlum ad Dominum oculos,
quia cor ejus in Dominum repoſitum
erat. Dixerúntque Preſbyteri illi duo; 36
Ambulantibus nobis herì extra hortum,
venit Suſanna cum duabus ancillis ſuis,
& ingreſſæ ſunt hortum, dimiſsíſque ancillis
occluſit fores horti.

Verſio SYRIACA altera cum Interpretatione LATINA.

28 * ܘܒܬܪ ܬܠܬܐ ܝܘܡ̈ܝܢ. ܐܬܟܢܫܘ. ܘܐܬܬܣܝܡܘ ܟܘܪ̈ܣܘܬܐ. ܘܝܬܒܘ ܕܝܢ̈ܐ ܕܥܘܠܐ ܕܢܕܘܢܘܢ
ܠܫܘܫܢ. ܘܐܬܘ ܗܢܘܢ ܬܪܝܢ ܪ̈ܝܫܝ ܟܢܘܫܬܐ ܟܕ ܡܠܝܢ ܚܡܬܐ. ܘܛܢܢܐ ܥܠ ܫܘܫܢ. ܕܢܩܛܠܘܢ
29 30 ܢܩܛܠܘܢܗ̇. * ܘܐܡܪܘ ܩܕܡ ܟܠܗ ܥܡܐ. ܘܫܕܪܘ. * ܘܐܝܬܝܘܗ̇ ܠܫܘܫܢ ܐܢܬܬܗ ܕܝܘܝܩܝܡ
33 ܒܪܬܗ ܕܚܠܩܢܐ ܘܒ̈ܢܝ ܒܝܬܗ̇. ܘܚ̈ܝܢܝ ܫܪܒܬܗ̇ ܥܡܗ̇. * ܘܒܟܝܐ ܗܘܬ ܫܘܫܢ ܛܒ. ܘܒܟܐ
32 ܥܡܐ ܟܠܗ ܕܚܙܐ ܗܘܐ ܠܗ̇. ܒܟܝܢ ܗܘܘ. * ܗܢܘܢ ܕܝܢ ܪ̈ܝܫܝ ܟܢܘܫܬܐ. ܥܒ̈ܪܝ ܥܠ ܦܘܩܕܢܐ
ܕܐܠܗܐ ܐܡܪܘ. ܕܢܓܠܘܢ ܪܫܗ̇ ܕܫܘܫܢ ܕܡܟܣܝ ܗܘܐ. ܐܝܟ ܕܢܬܡܠܘܢ ܡܢ ܪܓܬܐ ܕܫܘܦܪܗ̇.
34 36 * ܘܩܡܘ ܬܪܝܗܘܢ ܒܡܨܥܬ ܥܡܐ. ܘܣܡܘ ܐܝ̈ܕܝܗܘܢ ܥܠ ܪܫܗ̇ ܕܫܘܫܢ. * ܘܐܡܪܘ. ܕܟܕ
ܡܗܠܟܝܢ ܗܘܝܢ ܒܦܪܕܝܣܐ ܥܠܬ ܗܕܐ. ܘܬܪܬܝܢ ܥܠܝ̈ܡܬܗ̇ ܥܡܗ̇ ܒܦܪܕܝܣܐ.
ܘܫܪܬ ܐܢܝܢ ܠܥܠܝ̈ܡܬܗ̇ ܡܢ ܠܘܬܗ̇.

Et poſt tres dies, coacto cœtu, poſitíſque 28
ſubſelliis, ſederunt Judices iniqui ut judicarent
Suſannam, Venerúntque duo iſti
Archiſynagogi pleni irâ & zelo adverſùs
Suſannam ut occiderent eam. Et dixerunt 29
coram toto populo, miſerúntque, Et adduxerunt 30
Suſannam uxorem Joacimi, filiá
Helcanæ, & familiares & cognatos ejus
cum ea, Flebâtque Suſanna magnoperè, 33
& flebat populus omnis qui intuebatur
eam. Archiſynagogi autem iſti, præcepti 32
Dei tranſgreſſores, revelari caput
Suſannæ juſſerunt, quòd velatū erat, ut explerentur
cupiditate formæ ejus. Stantéſq; 34
ambo in medio populo, impoſuerunt
manus capiti Suſannæ, Dicentes; Ambulantibus 36
nobis in horto, ingreſſa hæc, cum
duabus ancillis ſuis, dimiſit eas à ſe.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

28 * وكان في الغد لما اجتمع الشعب الي رجلها يواقيم * اتيا الشيخان ممتليان ضماير
29 رديه على سوسنه ليميتاها * وقالا امام الشعب * ارسلوا الي سوسنه ابنه حلقيا التي هي امراه
30 31 يواقيم * فارسلوا * واتت هي وابواها * واولادها وجميع اقاربها * وكانت سوسنه منعمه جدا
32 وحسنه الشكل * فاما مخالفا الناموس امرا ان تكشف * لانها كانت مخدره * كي يمتليا
33 34 من حسنها * فبكي الذين معها * وجميع الذين يعرفوها * فقاما الشيخان في وسط
35 الشعب * ووضعا ايديهما على راسها * فبكت ونظرت الي السماء * لان قلبها كان
36 متوكلا على الرب * فقالا الشيخان * بينما نحن ماشيان في البستان وحدنا * دخلت هذه
مع جاريتين * فسرحت الجاريتين * واغلقت ابواب البستان *

** Porrò cùm poſtridie conveniſſet populus 28*
ad maritum ejus Joacimum, venerunt
illi duo ſenes pleni cogitationibus
iniquis contra Suſannam, ut eam morte
afficerent: Dixerúntque coram populo; 29
Accerſite Suſannam filiam Helciæ,
quæ eſt uxor Joacimi. Et cùm accerſiſſent 30
eam, venit ipſa cum parentibus
ſuis, filiis ſuis, & omnibus affinibus
ſuis. Erat autem Suſanna admodum 31
delicata, & formoſiſſimæ ſpeciei. At 32
illi duo refragatores legis juſſerunt
eam retegi (erat enim velata) ut pulchritudine
ejus ſatiarentur. Flevêre 33
tunc ii qui erant cum ea, & omnes
qui noverant eam. Sed exurgentes illi 34
duo ſenes in medio populi, impoſuerunt
manus ſuas capiti illius. Flevit illa, 35
& in cœlum ſuſpexit; cor enim ipſius
fretum erat Domino. Tum dixerunt illi 36
duo ſenes; Deambulantibus nobis in
horto ſolis, ingreſſa eſt hæc cum duabus
ancillis: deinde dimiſſis ancillis, occluſit
januas horti:

Verſio VULG. LAT.

37 Venítque ad eam adoleſcens, qui erat abſconditus, & concubuit cum ea. 38 Porrò nos cùm eſſemus in angulo pomarii, videntes iniquitatem, cucurrimus ad eos. & vidimus eos pariter commiſceri. 39 Et illum quidem non quivimus comprehendere, quia fortior nobis erat, & apertis oſtiis exilivit: 40 Hanc autem cùm apprehendiſſemus, interrogavimus, quiſnam eſſet adoleſcens, & noluit indicare nobis: hujus rei teſtes ſumus. 41 Credidit eis multitudo, quaſi ſenibus & judicibus populi, & condemnaverunt eam ad mortem. 42 Exclamavit autem voce magnâ Suſanna, & dixit; Deus æterne, qui abſconditorum es cognitor, qui nôſti omnia antequàm 43 fiant, Tu ſcis quoniam falſum teſtimonium tulerunt contra me: & ecce morior, cùm nihil horum fecerim, quæ iſti malitioſè compoſuerunt adverſùm me. 44 Exaudivit autem Dominus vocem ejus.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

37 Καὶ ἦλθε πρὸς αὐτὴν νεανίσκος ὃς ἦν κεκρυμμένος, ϗ ἀνέπεσε 38 μετ' αὐτῆς. Ἡμεῖς δὲ ὄντες ἐν τῇ γωνίᾳ τοῦ παραδείσου, ἰδόντες τὴν ἀνομίαν, ἐδράμομεν ἐπ' αὐτούς. καὶ ἰδόντες συγγινομένους 39 αὐτοὺς, Ἐκείνου μὲν οὐκ ἠδυνήθημεν (δ) ἐγκρατεῖς γενέσθαι, διὰ τὸ ἰσχύειν αὐτὸν ὑπὲρ ἡμᾶς, ϗ ἀνοίξαντα τὰς θύρας ἐκπεπηδηκέναι. 40 Ταύτης δὲ ἐπιλαβόμενοι, ἐπηρωτῶμεν τίς ἦν ὁ νεανίσκος· ϗ οὐκ 41 ἠθέλησεν (ε) ἀγγεῖλαι ἡμῖν. ταῦτα μαρτυροῦμεν. Καὶ ἐπίστευσεν αὐτοῖς ἡ συναγωγὴ ὡς πρεσβυτέροις τοῦ λαοῦ ϗ κριταῖς· ϗ κατέκριναν 42 αὐτὴν ἀποθανεῖν. (ζ) Ἀνεβόησε δὲ φωνῇ μεγάλῃ Σωσάννα, ϗ εἶπεν, Ὁ Θεὸς ὁ αἰώνιος, ὁ τῶν κρυπτῶν γνώστης, ὁ εἰδὼς τὰ πάντα πρὶν γενέσεως αὐτῶν, 43 Σὺ ἐπίστασαι ὅτι ψευδῆ μου κατεμαρτύρησαν· ϗ ἰδοὺ ἀποθνήσκω μὴ ποιήσασα μηδὲν ὧν 44 οὗτοι ἐπονηρεύσαντο κατ' ἐμοῦ. Καὶ (η) εἰσήκουσε κύριος τῆς φωνῆς αὐτῆς.

MS. A. (δ) ἐπικρατεῖς (ε) ἀπαγγεῖλαι (ζ) Καὶ ἀνεβόησεν φωνῇ μεγάλῃ Σουσάννα, (η) ἐπήκουσεν ὁ Θεὸς τῆς

Venitque ad eam adoleſcens, qui erat abſconditus, & concubuit cum ea. 37 *Porrò nos cùm eſſemus in angulo pomarii, videntes iniquitatem, cucurrimus ad eos: & vidimus eos pariter commiſceri.* 38 *Et illum quidem non quivimus comprehendere, quia fortior nobis erat: & apertis oſtiis exiliit.* 39 *Hanc autem cùm apprehendiſſemus; interrogavimus, quiſnam eſſet adoleſcens: & noluit indicare nobis. Hujus rei teſtes ſumus.* 40 *Et credidit eis multitudo, quaſi ſenibus populi, & judicibus: & condemnaverunt eam ad mortem.* 41 *Exclamavit autem Soſanna voce magnâ, & dixit; Deus æterne, qui abſconditorum es cognitor, qui nôſti omnia, antequàm fiant,* 42 *Tu ſcis, quoniam falſum contra me tulerunt teſtimonium. Et ecce ego morior, cùm nihil horum fecerim, quæ iſti malitioſè compoſuerunt adverſùm me.* 43 *Exaudivit autem Dominus vocem ejus.* 44

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

37 ܘܐܬܐ ܠܘܬܗ ܥܠܝܡܐ ܚܕ܂ ܗܘ ܕܡܛܫܐ ܗܘܐ ܠܗ ܘܕܡܟ ܥܡܗ܂ * ܚܢܢ ܕܝܢ ܟܕ ܥܠܝܢ ܗܘܝܢ
38 ܠܗ ܠܓܘ ܦܪܕܝܣܐ܂ ܘܚܙܝܢ ܥܘܠܐ ܘܪܗܛܢ ܒܬܪܗܘܢ܂ ܘܐܫܟܚܢ ܐܢܘܢ ܟܕ ܕܡܟܝܢ܂ * ܠܗܘ
39 ܕܝܢ ܥܠܝܡܐ ܠܐ ܐܫܟܚܢ ܠܡܐܚܕܗ܂ ܡܛܠ ܕܚܝܠܬܢ ܗܘܐ ܡܢܢ܂ ܘܦܬܚ ܬܪܥܐ ܕܦܪܕܝܣܐ
40 ܘܥܪܩ܂ * ܘܠܗܕܐ ܕܝܢ ܐܚܕܢܗ ܘܫܐܠܢܗ ܕܡܢܘ ܗܢܐ ܥܠܝܡܐ ܕܕܡܟ ܗܘܐ ܥܡܟܝ܂ ܘܠܐ
41 ܨܒܐ ܕܢܘܕܐ ܠܢ ܡܢ ܗܘ ܗܢܐ܂ ܗܠܝܢ ܡܣܗܕܝܢ ܚܢܢ ܥܠܝܗ ܩܕܡܝܟܘܢ܂ * ܘܗܝܡܢܘ
ܐܢܘܢ ܟܠܗ ܟܢܘܫܬܐ܂ ܐܝܟ ܕܠܩܫܝܫܐ ܕܥܡܐ܂ ܘܐܝܟ ܕܠܕܝ̈ܢܐ ܗܘܘ܂ ܘܚܝܒܘܗ
42 ܥܠܝܗ ܕܝܢܐ ܕܡܘܬܐ܂ * ܗܝܕܝܢ ܩܥܬ ܫܘܫܢ ܒܩܠܐ ܪܡܐ ܘܐܡܪܬ܂ ܐܘ ܐܠܗܐ
43 ܕܥܠܡ܂ ܕܝܕܥ ܟܣܝ̈ܬܐ ܘܝܕܥ ܟܠ ܡܕܡ ܡܢ ܩܕܡ܂ * ܐܢܬ ܝܕܥ ܐܢܬ ܕܒܫܘܩܪܐ ܡܣܗܕܝܢ
44 ܥܠܝ܂ ܘܗܐ ܡܝܬܐ ܐܢܐ ܟܕ ܠܐ ܥܒܕܬ ܡܕܡ ܕܡܫܬܥܝܢ ܥܠܝ ܗܠܝܢ܂ * ܘܫܡܥ ܐܠܗܐ
ܩܠܗ ܟܕ ܕܢܦܩܘܗ ܠܩܛܠܐ܂

Venítq; ad eam juvenis quidam qui abſconditus fuerat, & dormivit cum ea. 37 Nos autem hortum ingreſſi, & videntes iniquitatem, curſu ipſos petentes invenimus eos dormientes. 38 Juvenem autem tenere non potuimus, quia validior nobis erat, & apertâ portâ horti, aufugit. 39 Hanc autem prehenſam interrogavimus; Quiſnam iſte juvenis fuit qui tecum dormivit? Noluit autem confiteri nobis quis eſſet. Hæc de ea teſtamur coram vobis. 40 Credidítq; eis totus cœtus, tanquam Preſbyteris populi, & qui Judices eſſent, decreverúntq; de ea ſententiâ mortis. 41 Tum Suſanna exclamans altâ voce, dixit; O Deus æterne, qui nôſti occulta, qui nôſti omnia olim: 42 Tu nôſti hos falſum in me teſtari. Ecce autem morior, quæ illud non feci, in quo injuriam mihi faciunt iſti. 43 Et audivit Deus vocem ejus cum ad occiſionem duceretur; 44

Verſio *SYRIACA* altera cum Interpretatione *LATINA*.

37 ܘܐܬܐ ܥܠܝܡܐ ܚܕ ܠܘܬܗ ܕܡܛܫܐ ܗܘܐ ܠܗ ܒܦܪܕܝܣܐ ܘܕܡܟ ܥܡܗ܂ * ܚܢܢ ܕܝܢ ܟܕ
38 ܚܙܝܢ ܥܘܠܐ ܕܡܬܥܒܕܐ ܪܗܛܢ ܠܘܬܗܘܢ܂ ܘܚܙܝܢ ܐܢܘܢ ܟܕ ܪܡܝܢ ܠܘܬ ܚܕ̈ܕܐ܂ * ܘܠܗܘ
39 ܥܠܝܡܐ ܕܥܡܗ ܗܘܐ ܠܐ ܐܫܟܚܢ ܠܡܐܚܕܗ܂ ܡܛܠ ܕܚܝܠܬܢ ܗܘܐ ܡܢܢ܂ ܘܪܗܛ ܦܬܚ
40 ܬܪܥܐ ܕܦܪܕܝܣܐ ܘܥܪܩ܂ * ܠܗܕܐ ܕܝܢ ܐܚܕܢܗ ܘܫܐܠܢ ܠܗ܂ ܕܡܢܘ ܥܠܝܡܐ ܗܢܐ܂ ܕܗܘܐ
41 ܥܡܟܝ܂ ܘܠܐ ܨܒܐ ܕܢܚܘܐ܂ ܗܠܝܢ ܚܙܝܢ ܣܗܕܝܢܢ܂ * ܘܗܝܡܢܘ ܟܠܗ ܥܡܐ ܠܣܗܕܘܬܗܘܢ
ܐܝܟ ܕܠܪ̈ܫܝ ܟܗܢܐ܂ ܘܕܢܘܗ ܠܫܘܫܢ ܒܡܘܬܐ܂ ܘܐܡܪܝܢ܂ ܕܡܢ ܕܓܐܪ ܠܡܘܬܐ ܗܘ
ܚܝܒ ܘܢܬܪܓܡ ܒܟܐ̈ܦܐ܂ ܘܒܗ ܒܫܥܬܐ ܐܫܬܠܡܬ ܫܘܫܢ܂ ܕܢܫܕܘܢܗ ܡܢ ܕܘܟܬܐ
42 ܕܡܫܬܕܝܢ ܓܝ̈ܪܬܐ܂ ܘܐܬܟܢܫܘ ܗܘܘ ܣܓܝ̈ܐܐ ܠܡܚܙܐ܂ * ܫܘܫܢ ܕܝܢ ܟܕ ܒܟܝܐ ܗܘܬ܂ ܐܪܝܡܬ
ܥܝ̈ܢܝܗ ܠܫܡܝܐ܂ ܘܠܒܗ ܡܬܟܝܠ ܗܘܐ ܥܠ ܐܠܗܐ܂ ܘܩܥܬ ܒܩܠܐ ܪܡܐ܂ ܘܐܡܪܬ܂ ܐܢܬ ܡܪܝܐ
43 ܕܡܠܟܘܬܟ ܗܝ ܕܠܥܠܡ܂ ܘܝܕܥ ܟܣܝ̈ܬܐ ܕܠܒܐ܂ ܘܝܕܥ ܟܠ ܡܕܡ ܕܗܘܐ ܥܕܠܐ ܢܗܘܐ܂ * ܐܢܬ
ܡܪܝܐ ܝܕܥ ܐܢܬ ܕܒܫܘܩܪܐ ܐܣܗܕܘ ܥܠܝ܂ ܘܗܐ ܡܝܬܐ ܐܢܐ܂ ܟܕ ܠܐ ܥܒܕܬ ܡܕܡ
44 ܕܐܣܗܕܘ ܥܠܝ ܗܠܝܢ܂ * ܘܫܡܥ ܐܠܗܐ ܩܥܬܗ ܕܫܘܫܢ܂

Veniénſque adoleſcens quidam qui abſconditus erat in horto, concubuit cum ea. 37 Nos autem iniquitatem videntes quæ fiebat, currentes in eos vidimus eos juxta ſe invicèm poſitos. 38 Adoleſcentem autem illum qui cum ipſa erat tenere non potuimus, quia fortior erat nobis; curréníque aperuit portam horti & aufugit. 39 Hanc autem prehenſam interrogavimus, Quiſnam iſte adoleſcens erat, qui fuit tecum? Noluit autem indicare nobis. Hæc nos vidiſſe teſtamur. 40 Credidítque totus populus teſtimonio ipſorum, tanquam principibus ſacerdotum: & judicantes Suſannam morte damnârunt, dicentes; Qui adulterium cõmiſit dignus eſt mori, conjectis in eum lapidibus, Et horâ nonâ tradita eſt Suſanna ut dejicerent eam de loco unde præcipitantur adulteræ. Congregatíq; ſunt multi ad ſpectandum. 41 Flens autem Suſanna oculos ad cœlum ſuſtulit, mente in Deum intentâ, clamanſq; altâ voce dixit; Tu Domine, cujus æternum eſt regnum, quíque nôſti occulta cordis, & quicquid eſt, antequam ſit; 42 Tu Domine nôſti falſum eos in me teſtimonium dixiſſe. Et ecce morior quæ non feci quod iſti de me teſtati ſunt. 43 Audivítq; Dominus clamorem Suſannæ; 44

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

37 * فدخل اليها شاب هذا كان مختفيا واتكى معها * ونحن كنا في زاوية البستان نظرنا
38 الاثم فاسرعنا اليهما ورايناهما مع بعضهما بعض * اما ذاك فلم نستطع ان نمسكه
39 من اجل انه كان اقوى منا وفتح الابواب وفر هاربا * وهذه مسكناها وسالناها
40 من هو الشاب فلم ترد ان تخبرنا هذا نشهد به * فصدقهما الجمع مثل شيخين
41 وقاضيين للشعب وحكما عليها بان تموت * فصرخت سوسنه بصوت عظيم
42 يا الله الابدي العالم الخفيات العارف بجميع الاشياء قبل كونها * انت تعلم
43 انهما شهدا علي كذبا وها انا اموت ولم اصنع شيا مما تشاورا هذان علي به
44 * وسمع الرب صوتها

Et ingreſſus eſt ad eam juvenis quidam qui latens erat, & concubuit cum ea. 37 *Porrò nos qui in angulo horti exiſtebamus, videntes iniquitatem, accurrimus ad eos, & vidimus eos alterum cum altera.* 38 *Illum quidem tenere nequivimus, quia fortior nobis erat: quare fores aperuit, & exiliens aufugit.* 39 *Hanc autem comprehenſam interrogavimus quiſnam eſſet ille juvenis: at noluit indicare nobis. Hujus rei teſtes ſumus.* 40 *His cùm cœtus ille fidem præſtitiſſet ut ſenibus & populi judicibus, illamque morte condemnâſſent:* 41 *Exclamavit Suſanna voce magnâ; O Deus æterne, cui patent occulta, qui nôſti res omnes antequàm fiant;* 42 *Tu nôſti quòd hi falſum contra me teſtimonium tulerunt: & en ego moritura ſum, cùm nihil fecerim eorum quæ malitioſè contra me machinati ſunt hi duo.* 43 *Et exaudivit Dominus vocem ejus:* 44

Verſio VULG. LAT.

45 Cúmque duceretur ad mortem, ſuſcitavit Dominus ſpiritum ſanctum pueri junioris, cujus nomen Daniel:
46 Et exclamavit voce magnâ; Mundus ego ſum à ſanguine hujus.
47 Et converſus omnis populus ad eum, dixit; Quis eſt iſte ſermo, quem tu locutus es?
48 Qui cùm ſtaret in medio eorum, ait; Sic fatui filii Iſrael, non judicantes, neque quod verum eſt cognoſcentes, condemnâſtis filiam Iſrael?
49 Revertimini ad judicium, quia falſum teſtimonium locuti ſunt adverſùs eam.
50 Reverſus eſt ergò populus cum feſtinatione, & dixerunt ei ſenes; Veni, & ſede in medio noſtrûm, & indica nobis: quia tibi Deus dedit honorem ſenectutis.
51 Et dixit ad eos Daniel; Separate illos ab invicèm procul, & dijudicabo eos.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

45 Καὶ ἀπαγομένης αὐτῆς ἀπολέσθαι, (ϑ) ὁ Θεὸς ἐξήγειρε τὸ πνεῦμα
46 τὸ ἅγιον παιδαρίου νεωτέρου, ᾧ ὄνομα Δανιήλ. Καὶ ἐβόησε
47 φωνῇ μεγάλῃ, (ι) Ἀθῷος ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος ταύτης. Ἐπέστρεψε δὲ πᾶς ὁ λαὸς πρὸς αὐτὸν, καὶ εἶπαν, Τίς ὁ λόγος οὗτος,
48 ὃν σὺ λελάληκας; Ὁ δὲ στὰς ἐν μέσῳ αὐτῶν, εἶπεν, Οὕτως μωροὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ; οὐκ ἀνακρίναντες, οὐδὲ τὸ σαφὲς ἐπιγνόντες,
49 κατεκρίνατε θυγατέρα Ἰσραήλ; Ἀναστρέψατε εἰς τὸ κριτήριον,
50 ψευδῆ γὰρ οὗτοι κατεμαρτύρησαν αὐτῆς. Καὶ ἀνέστρεψε πᾶς ὁ λαὸς μετὰ σπουδῆς. καὶ εἶπαν αὐτῷ οἱ πρεσβύτεροι, Δεῦρο κάθισον ἐν μέσῳ ἡμῶν, καὶ ἀνάγγειλον ἡμῖν, ὅτι (κ) Σοὶ δέδωκεν ὁ Θεὸς τὸ
51 πρεσβεῖον. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς Δανιήλ, Διαχωρίσατε αὐτοὺς ἀπ᾽ ἀλλήλων μακρὰν, καὶ ἀνακρινῶ αὐτούς.

MS. A. (ϑ) ἐξήγειρεν ὁ Θεὸς τὸ (ι) Καθαρὸς ἐγὼ (κ) σοὶ ἔδωκεν ὁ Θεὸς τὸ πρεσβυτέριον.

Cúmque duceretur ad mortem; ſuſcitavit Deus ſpiritum ſanctum pueri junioris: cujus nomen Daniel. 45
Et exclamavit voce magnâ; Mundus ego ſum à ſanguine hujus. 46
Et converſus omnis populus ad eum, dixit; Quis eſt iſte ſermo, quem tu locutus es? 47
Qui cum ſtaret in medio eorum, ait; Sic fatui filii Iſrael, non judicantes, neque quod manifeſtum eſt, cognoſcentes, condemnâſtis filiam Iſrael? 48
Revertimini ad judicium: quia falſum teſtimonium locuti ſunt iſti adverſùs eam. 49
Reverſus eſt ergò omnis populus cum feſtinatione. Et dixerunt ei ſenes; Veni, & ſede in medio noſtrûm, & indica nobis: quia tibi Deus dedit honorem ſenectutis. 50
Et dixit ad eos Daniel; Separate illos ab invicèm procul, & dijudicabo eos. 51

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

45 46 ܘܐܥܝܪ ܐܠܗܐ ܪܘܚܐ ܕܩܘܕܫܐ ܒܕܢܝܐܝܠ ܛܠܝܐ. * ܘܩܥܐ ܒܩܠܐ ܪܒܐ ܘܐܡܪ. ܕܟܐ ܐܢܐ ܡܢ
47 ܕܡܗ ܕܗܕܐ ܐܢܬܬܐ. * ܘܪܗܛ ܠܘܬܗ ܟܠܗ ܥܡܐ ܘܐܡܪ ܠܗ ܡܢܘ ܗܝ ܡܠܬܐ ܕܐܡܪܬܗ.
48 * ܘܩܡ ܕܢܝܐܝܠ ܡܨܥܬ ܥܡܐ ܘܐܡܪ. ܗܟܢܐ ܕܣܟ̈ܠܝܢ ܐܝܣܪܝܠܝܐ ܗܘܝܬܘܢ ܐܝܬܝܟܘܢ. ܘܠܐ ܕܐܢܝܢ
ܐܢܬܘܢ ܒܩܘܫܬܐ. ܘܠܐ ܒܦܘܩܕܢܐ ܓܠܝܐ ܡܠܦܝܢ. ܟܕ ܕܐܢܝܢ ܠܒܪܬ ܐܝܣܪܝܠ ܕܠܐ ܒܫܪܪܐ.
49 50 ܗܦܘܟܘ ܠܒܝܬ ܕܝܢܐ. ܡܛܠ ܕܗܠܝܢ ܣܗܕܘܬܐ ܕܓܠܬܐ ܣܗܕܘ ܥܠ ܗܕܐ ܐܢܬܬܐ. * ܘܗܦܟܘ
ܥܡܐ ܟܠܗ ܥܡܗ ܒܣܘܪܗܒܐ. ܘܐܡܪܘ ܠܗ ܗܢܘܢ ܩܫ̈ܝܫܐ ܬܪ̈ܝܢ. ܬܐ ܬܒ ܒܡܨܥܬܢ
51 ܕܝܠܢ. ܡܛܠ ܕܐܠܗܐ ܝܗܒ ܠܟ ܩܫܝܫܘܬܐ ܐܡܪ ܠܢ. * ܘܐܡܪ ܕܢܝܐܝܠ ܠܟܠܗ ܥܡܐ.
ܦܪܘܫܘ ܠܗܠܝܢ ܡܢ ܚܕܕܐ. ܘܐܪܚܩܘ ܐܢܘܢ ܚܕ ܡܢ ܚܕ ܛܒ. ܘܐܢܐ ܐܒܩܐ ܐܢܘܢ.

Et excitavit Deus ſpiritum ſanctum in Daniele puero. 45
Et clamavit voce magnâ, dicens: Mundus ſum à ſanguine fœminæ hujus. 46
Et concurrens ad eum univerſus populus dixit; Quiſnam eſt ſermo quem dixiſti? 47
Et ſtans Daniel in medio populo dixit; Itáne ſtulti eſtis Iſraelitæ, nec verè judicatis, nec præcepto manifeſto docetis, judicantes Iſraelem non in veritate? 48
Revertimini ad conſeſſum. Hi enim falſum teſtimonium dixerunt adverſùm hanc fœminam. 49
Reverſo itaque toto populo cum eo feſtinanter, dixerunt ei duo iſti Presbyteri; Veni, ſede in medio noſtrûm, quia Deus dedit tibi Presbyterii honorem. Dic nobis. 50
Dixítque populo Daniel; Separate hos ab invicèm, magno interpoſito intervallo: Et ego ipſos examinabo. 51

Verſio SYRIACA altera cum Interpretatione LATINA.

45 * ܟܕ ܕܒܪܝܢ ܠܗ̇ ܘܐܙܠܝܢ ܠܡܩܛܠܗ̇. ܘܡܚܕܐ ܫܪܬ ܪܘܚܐ ܕܩܘܕܫܐ ܥܠ ܕܢܝܐܝܠ ܛܠܝܐ
46 ܕܗܘܐ ܒܪ ܬܪܬܥܣܪܐ ܫܢܝܢ. * ܘܐܙܥܩ ܒܩܠܐ ܪܡܐ ܘܐܡܪ: ܙܟܝ ܐܢܐ ܡܢ ܕܡܗ̇ ܕܗܕܐ
47 ܐܢܬܬܐ: ܡܛܠ ܕܗܝ ܙܟܝܐ ܡܢ ܗܕܐ ܛܢܦܘܬܐ. * ܘܐܬܦܢܝ ܟܠܗ ܥܡܐ ܘܐܡܪܝܢ ܠܕܢܝܐܝܠ.
48 ܡܢܐ ܗܝ ܡܠܬܐ ܗܕܐ ܕܐܡܪܬ. * ܟܕ ܩܐܡ ܗܘܐ ܕܢܝܐܝܠ ܒܝܢܬܗܘܢ. ܐܬܢܒܝ ܘܐܡܪ: ܨܘܬܘ
ܠܡܠܬܗ ܕܡܪܝܐ ܘܫܡܥܘ ܩܠܗ ܕܢܒܝܗ. ܘܠܐ ܬܚܝܒܘܢ ܠܙܟܝܐ ܒܕܝܢܐ ܬܪܝܨܐ ܕܐܠܗܐ.
ܕܘܢܘ ܕܝܢܐ ܕܩܘܫܬܐ. ܕܠܐ ܢܫܕܪ ܥܠܝܟܘܢ ܡܪܝܐ ܚܡܬܐ ܕܪܘܓܙܗ. ܕܚܝܠ ܗܘ ܓܝܪ ܡܚܘܬܗ.
ܘܠܐ ܡܫܟܚܝܢ ܐܢܬܘܢ ܠܡܣܝܒܪܘܬܗ. ܗܟܢܐ ܣܟ̈ܠܝܢ ܐܝܬܝܟܘܢ ܒܢ̈ܝ ܐܝܣܪܝܠ.
ܕܠܐ ܕܐܢܝܢ ܐܢܬܘܢ ܕܝܢܐ ܕܩܘܫܬܐ. ܐܠܐ ܡܒܙܚܝܢ ܐܢܬܘܢ ܒܟܐܢܘܬܐ. ܗܐ ܓܝܪ ܚܝܒܬܘܢܗ̇
[illegible]
50 [illegible]
[illegible]
[illegible]
51 [illegible]
[illegible]
[illegible]
ܥܠ ܫܘܫܢ. ܫܘܩܪܐ.

Cùm ducentes eam irent ut eam occiderent. 45
Statimq; reſedit ſpiritus ſanctus in Daniele duodecim annorum puero, Clamavítque voce magnâ, dicens; Innocens ſum ſanguinis fœminæ hujus, quia ipſa innocens eſt hujus turpitudinis. 46
Converſúſque populus totus ad Danielem, dixit; Quodnam eſt verbum hoc quod dixiſti? 47
Stans autem Daniel inter eos prophetavit & dixit; Auſcultate ſermonem Domini, & audite vocem Prophetæ ejus, & nolite damnare innocentem in recto judicio Domini. Judicate verum judicium, ne immittat in vos Dominus furorem iræ ſuæ. Terribilis enim eſt plaga ejus, nec ipſam ferre poteſtis. Adeóne fatui eſtis Iſraelitæ, ut non judicetis verùm judicium, ſed illudatis juſtitiæ? Quia ecce Iſraelitidem hanc damnâſtis, ferentibus in Suſannam falſum teſtimonium Archiſynagogis iſtis. Et miratus eſt omnis populus. 48
Dixerúntque Danieli Archiſynagogi illi; Age, conſide, ut ſciamus Deum dediſſe tibi Presbyterium. Et allatam ex Gazophylacio ſellam poſuerunt Danieli ut ſederet. Cœpítque Daniel judices iſtos iniquos judicare: Tunc Suſannã vinculis ſolverunt. 50
Dixítq; Daniel, non de ſubſellio judicabo Suſannam, ſed ſtans in pedibus. Dixítque Daniel toti cœtui; Separate mihi Presbyteros iſtos, alterum ab altero, tunc examinabo eos, prout mihi dederit Dominus, & oſtendam, falſum ipſos per iniquitatem de Suſanna teſtatos eſſe. 51

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

45 46 * وهي مساقة لتهلك * فاقام الله الروح القدس في حدث شاب اسمه دانيال * فصرخ
47 بصوت عظيم * طاهر انا من دم هذه * فرجع اليه كل الشعب وقالوا * ما هي هذه
48 الكلمة التي تكلمت انت بها * فوقف في وسطهم وقال * هكذا ايها الجهال بنو اسرايل
49 لم تفحصوا ولم تعرفوا بتحقيق * ودنتم ابنة اسرايل * ارجعوا الي موضع القضاء * لان
50 هذين شهدا عليها زورا * فرجع كل الشعب بسرعة * فقال له الشيخان * تعال اجلس في
51 وسطنا * واخبرنا انك الذي اعطاك الله الشيخوخة * فقال لهم دانيال * افصلوهما بعضهما
من بعض بعيدا فاستفحصهما *

Cúmque duceretur ad interitum, ſuſcitavit Deus ſpiritum ſanctum in puero quodam adoleſcente cui nomen erat Daniel. Is exclamavit voce magnâ; Mundus ego ſum à ſanguine iſtius. Unde converſus ad eum totus populus, dixerunt; Quid eſt hoc verbum quod tu locutus es? Tum ille ſtans in medio eorum; Itáne, inquit, O ſtolidi Iſraelitæ citra diſquiſitionem, & re nondum liquido conſtante condemnâſtis filiam Iſraelis? Revertimini ad locum judicii, quoniam hi duo falſum in eam teſtimonium dixerunt. Cùm itaque totus populus properè reverſus eſſet, dixerunt ei duo illi ſenes; Adeſto, ac ſede inter nos, & nobis declara quomodo tu ſis ille cui Deus contulit ſenectutem. Tunc dixit illis Daniel; Alterum ab altero procul ſeparate, ut [illegible] eos

Verſio VULG. LAT.

52 Cùm ergò diviſi eſſent alter ab altero, vocavit unum de
eis, & dixit ad eum; Inveterate dierum malorum, nunc
53 venerunt peccata tua, quæ operabaris priùs; Judicans
judicia injuſta, innocentes opprimens, & dimittens
noxios, dicente Domino; Innocentem & juſtum non
54 interficies. Nunc ergò ſi vidiſti eam, dic ſub qua arbore
videris eos colloquentes ſibi. Qui ait; Sub
55 ſchino. Dixit autem Daniel; Rectè mentitus es in caput
tuum: Ecce enim Angelus Dei acceptâ ſententiâ
56 ab eo, ſcindet te medium. Et, amoto eo, juſſit venire
alium, & dixit ei; Semen Chanaan, & non Juda,
ſpecies decepit te, & concupiſcentia ſubvertit cor tuum:
57 Sic faciebatis filiabus Iſrael, & illæ timentes loquebantur
vobis: ſed filia Juda non ſuſtinuit iniquitatem
veſtram.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

52 Ὡς δὲ διεχωρίσθησαν εἷς ἀπὸ τοῦ ἑνὸς, ἐκάλεσε τὸν ἕνα αὐτῶν, ϗ
εἶπε πρὸς αὐτὸν, Πεπαλαιωμένε ἡμερῶν κακῶν, νῦν ἥκασιν αἱ
53 ἁμαρτίαι σου, ἃς ἐποίεις τοπρότερον, Κρίνων κρίσεις ἀδίκους·
ϗ τοὺς μὲν ἀθώους κατακρίνων, ἀπολύων δὲ τοὺς αἰτίους, λέγοντος
54 τοῦ (λ) Θεοῦ, Ἀθῶον ϗ δίκαιον οὐκ ἀποκτενεῖς. Νῦν οὖν ταύτην
εἴπερ εἶδες, εἰπὸν, ὑπὸ τί δένδρον (μ) εἶδες αὐτοὺς ὁμιλοῦντας ἀλλήλοις;
55 ὁ δὲ εἶπεν, Ὑπὸ σχῖνον. Εἶπε δὲ Δανιὴλ, Ὀρθῶς
ἔψευσαι εἰς τὴν σεαυτοῦ κεφαλήν· ἤδη γὰρ ἄγγελος (ν) φάσιν Θεοῦ
56 λαβὼν παρὰ τοῦ Θεοῦ, σχίσει σε μέσον. Καὶ μεταστήσας αὐτὸν,
ἐκέλευσε προσαγαγεῖν τὸν ἕτερον, ϗ εἶπεν αὐτῷ, Σπέρμα Χαναὰν,
ϗ οὐκ Ἰούδα, τὸ κάλλος ἐξηπάτησέ σε, ϗ (ξ) ἐπιθυμία διέστρεψε
57 τὴν καρδίαν σου. Οὕτως ἐποιεῖτε θυγατράσιν Ἰσραὴλ, (ο) ϗ
ἐκεῖναι φοβούμεναι ὡμίλουν ὑμῖν· ἀλλ᾽ οὐ θυγάτηρ Ἰούδα ὑπέμεινε
τὴν ἀνομίαν ὑμῶν.

MS. A. (λ) κυρίου, (μ) κατείλαβες (ν) τοῦ Θεοῦ λαβὼν φάσιν παρὰ τοῦ Θεοῦ, (ξ) ἡ ἐπιθυμία (ο) κἀκεῖναι

Cùmque diviſi eſſent alter ab altero; vocavit 52
unum de eis, & dixit ad eum; Inveterate dierum
malorum, nunc venerunt peccata tua, quæ
operabaris prius, Judicans judicia injuſta, & 53
innocentes condemnans, dimittens autem noxios:
dicente Deo; Innocentem & juſtum non
interficies. Nunc igitur ſi vidiſti eam: dic, ſub 54
qua arbore videris eos colloquentes ſibi? Qui
ait; Sub ſchino. Dixitque Daniel; Rectè mentitus 55
es in caput tuum. Ecce enim angelus Dei
acceptâ ſententiâ à Deo, ſcindet te medium. Et 56
amoto eo juſſit venire alium: & dixit ei; Semen
Chanaan, & non Juda, ſpecies decepit te,
& concupiſcentia ſubvertit cor tuum. Sic faciebatis 57
filiabus Iſrael: & illæ timentes loquebantur
vobis. Sed non filia Juda ſuſtinuit iniquitatem
veſtram.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ܟܕ ܕܝܢ ܦܪܫܘ ܐܢܘܢ ܚܕ ܡܢ ܚܕ. ܩܪܐ ܕܢܝܐܝܠ ܠܚܕ ܡܢܗܘܢ ܘܐܡܪ ܠܗ. ܐܘ ܕܥܬܩܬ 52
ܒܝܘܡ̈ܬܐ ܒ̈ܝܫܬܐ. ܗܫܐ ܐܬܘ ܠܟ ܚܛܗ̈ܝܟ ܕܥܒܕܬ ܒܕܝܢܐ ܕܥܩܡܬܐ. * ܕܕܐܢ ܐܢܬ ܙܟ̈ܝܐ ܘܫܪܐ 53
ܐܢܬ ܠܚ̈ܝܒܐ ܕܢܩܛܠܘܢ ܒܡܘܬܐ. ܘܡܪܝܐ ܙܕܝܩܐ. ܘܙܟܝܐ. * ܗܫܐ ܐܫܬܥܐ ܠܢ ܥܠ ܐܢܬܬܐ 54
ܗܕܐ. ܡܢܐ ܚܙܝܬ. ܘܬܚܝܬ ܐܝܢܐ ܐܝܠܢܐ ܚܙܝܬ ܐܝܠܝܢ ܕܡܡܠܠܝܢ : * ܘܐܡܪ ܠܬܚܝܬ ܐܝܠܢܐ 55
ܕܒܠܘܛܐ. ܘܐܡܪ ܕܢܝܐܝܠ ܠܬܪܝܨܐ ܐܙܠ ܟܘܕܒܟ ܠܪܫܟ. ܡܛܠ ܕܡܠܐܟܗ ܕܡܪܝܐ.
ܐܬܐ ܕܝܢܐ ܚܟܝܡܐ ܡܢ ܠܘܬ ܐܠܗܐ. ܕܬܬܦܠܓ ܡܢ ܡܨܥܬܟ ܘܬܫܬܕܐ ܠܣܛܪ ܚܕ.
* ܘܐܡܪ ܕܢܝܬܘܢ ܠܗ ܠܩܫܝܫܐ ܐܚܪܢܐ. ܘܐܡܪ ܠܗ ܕܢܝܐܝܠ. ܐܘ ܙܪܥܐ ܟܢܥܢܝܐ ܘܠܐ ܝܗܘܕܝܐ 56
ܫܘܦܪܐ ܕܦܐܝܬܐ ܓܪܓܘܟ. ܘܪܓܬܐ ܒܝܫܬܐ ܐܗܦܟܬ ܠܒܟ. * ܗܟܢܐ ܥܒܕܬܘܢ ܠܒ̈ܢܬܗ 57
ܕܐܝܣܪܐܝܠ. ܡܛܠ ܕܐܬܬܙܝܥ ܘܐܬܚܡܬ ܥܡܟܘܢ : ܐܠܐ ܒܪܬ ܝܗܘܕܐ ܠܐ ܣܝܒܪܬ ܠܟܘܢ.

Cúmque alterum ab altero ſejunxiſſent, 52
appellans Daniel alterum eorum dixit ei;
O qui diebus malis inſenuiſti, nunc venerunt
in te peccata tua quæ perverſè judicando
feciſti; Condemnans innocentes 53
& ſolvens damnandos morte dignos.
Dominus autem juſtus eſt & innocens.
Nunc, narra nobis, de hac fœminâ, quid 54
vidiſti, & ſub qua arbore vidiſti quæ
dicta ſunt? Et dixit; Sub arbore quercûs.
Dixit autem Daniel; Revera rectâ pergit 55
mendacium tuum in caput tuum; Angelus
enim Domini judicium ſapiens à
Deo deducit, ut per medium fiſſus in alteram
partem projiciaris. Juſsítque adduci 56
ad ſe alterum Presbyterum: Dixítq;
ei Daniel; O ſemen Canaaniticum, non
Judaicum, formæ pulchræ irritârunt te, &
concupiſcentia mala pervertit cor tuum.
Sic feciſtis Iſraelitidibus, quæ commoverunt 57
vos & provocârunt: ſed Judæa vos
non tulit.

Verſio *SYRIACA* altera cum Interpretatione *LATINA*.

* ܘܦܪܫܬ ܐܢܘܢ ܟܢܘܫܬܐ ܚܕ ܡܢ ܚܕ ܘܩܪܐ ܠܚܕ ܡܢܗܘܢ. ܘܐܡܪ ܠܗ. ܓܒܪܐ ܐܢܬ 52
ܕܥܬܩܬ ܒܝ̈ܘܡܬܐ ܒ̈ܝܫܬܐ. ܗܫܐ ܕܝܢ ܩܪܒܘ ܚܛܗ̈ܝܟ. ܗܠܝܢ ܕܥܒܕܬ ܗܘܝܬ ܡܢ ܩܕܝܡ
ܟܕ ܕܐܢ ܗܘܝܬ ܕܝ̈ܢܐ ܕܥܘܠܐ : * ܘܡܚܝܒ ܗܘܝܬ ܠܙܕܝܩ̈ܐ ܘܡܘܒܕ ܗܘܝܬ ܠܡܟܝܟ̈ܐ : 53
ܘܠܚ̈ܝܒܐ ܡܫܪܐ ܗܘܝܬ. * ܗܫܐ ܕܝܢ. ܐܡܪ ܠܝ ܗܕܐ : ܩܕܡ ܟܠܗ ܟܢܘܫܬܐ ܗܕܐ. 54
ܬܚܝܬ ܐܝܢܐ ܐܝܠܢܐ : ܚܙܝܬ ܠܗܕܐ ܥܡܗ ܠܥܠܝܡܐ ܗܢܐ ܕܕܡܟܝܢ ܐܟܚܕܐ. ܐܡܪ ܠܗ
ܗܘ ܣܒܐ ܬܚܝܬ ܦܣܬܩܐ. * ܐܡܪ ܠܗ ܕܢܝܐܝܠ. ܗܕܐ ܕܝܢ ܕܥ. ܕܐܢ ܫܪܝܪܐܝܬ ܕܓܠܬ 55
ܒܪܫܟ ܣܠܩܐ. ܡܠܐܟܐ ܓܝܪ ܗܘ ܕܡܪܝܐ ܟܕ ܢܣܒ ܦܘܩܕܢܐ ܡܢ ܐܠܗܐ : ܕܢܦܠܓ ܦܘܣܩܐ ܡܢ ܦܘܣ
ܐܠܗܐ : ܕܢܦܪܘܫ ܡܢ ܪܫܐ ܠܪܓܠܐ. * ܘܒܬܪ ܟܢ ܩܪܐ ܠܗܘ ܐܚܪܢܐ ܕܥܡܗ. ܘܐܡܪ 56
ܠܗ. ܐܘ ܙܪܥܗ. ܕܟܢܥܢ ܘܠܐ ܕܝܗܘܕܐ : ܦܪܨܘܦܗ ܗܘ ܕܗܕܐ ܫܥܒܕܟ : ܘܪܓܬܗ
ܗܦܟܬ ܠܒܟ. * ܗܟܢܐ ܥܒܕܝܢ ܗܘܝܬܘܢ ܠܒ̈ܢܬܗ ܕܐܝܣܪܐܝܠ. ܟܕ ܠܐ ܠܒܝܢ ܗ̈ܘܝ ܡܫܬܡܥܢ ܠܟܘܢ. 57

Et ſeparavit eos cœtus alterum ab altero: 52
Et vocavit alterum eorum, & dixit
ei; O homo qui diebus malis inſenuiſti,
nunc utique appropinquârunt peccata
tua quæ olim feciſti, ferendo ſententias
iniquas; Condemnans juſtos, & perdens 53
humiles, & ſontes abſolvens. Nunc igitur, 54
dic mihi hoc coram toto cœtu iſto;
Sub quanã arbore vidiſti hanc cum adoleſcente
iſto concumbentem? dixit ei
presbyter, Sub piſtacio. Dixit ei Daniel; 55
Hoc igitur ſcito, quod certò ſi mentitus
es, in caput tuum aſcendet. Angelus enim
Domini, accepto à Deo mandato, ab extremo
te in extremum diffiſſurus eſt.
Poſtea vocavit alterum ſocium ejus, & 56
dixit ei; Semen Canaaniticum, non Judaicum,
forma hujus ſubjugavit te, & cupido
ejus pervertit cor tuum: Sic faciebatis 57
Iſraelitidibus, cum non obſequerentur
vobis,

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* فلما انفصلا واحد من واحد * دعا احدهما وقال له * يا متعتق الايام الردية * الآن اتت 52
خطاياك التي انت صنعتها في الاول * اذ حكمت حكومات ظالمة * اما البريون 53
فتدينهم * واما المذنبين فتسرحهم * اذ الله يقول بريا وصديقا لا تقتل * والآن ان كنت 54
رايت هذه قل تحت اي شجرة رايتهما يتحدثان بعضهما مع بعض * فقال * تحت شجرة
سماق * فقال دانيال * باستقامة كذبت على راسك * لان ملاك الرب قد اخذ اذنا من 55
قبل الله ليشقك من وسطك * وابعده * وامر ان يقدموا له الاخر * فقال له يا زرع كنعان 56
وليس يهودا * الحسن خدعك * والشهوة اعكست قلبك * هكذا صنعتم ببنات اسرائيل 57
واولئك خائفات ان يتكلمن معكم * هذه بنات يهودا لم تصبر لاثمكما

Cùmque ſeparati fuiſſent alter ab altero, 52
advocavit alterum eorum, & dixit ei;
O inveterate in diebus malignis, nunc
produnt ſe peccata tua quæ antehac perpetrabas,
Cùm ſententias injuſtas decerneres, 53
& inſontes quidem condemnares,
ſontes verò abſolveres, cùm Deus
dicat; Inſontem & juſtum ne interficias.
Jam ergò, ſiquidem hanc vidiſti, 54
dic ſub qua arbore vidiſti eos colloquentes
alterum cum altera? Qui dixit, Sub
arbore Summac (quam Græci Rhus
vocant.) *Dixit Daniel, Rectè mentitus* 55
es in tuum ipſius caput: nam Angelus
Domini jam obtinuit permiſſum à
Deo diſſecandi te medium. Eo amoto, 56
juſſit ut adducerent ad ſe alterum; cui
dixit, O ſemen Chanaanis, ac non Judæ,
pulchritudo te decepit, & libido animum
tuum pervertit. Sic faciebatis filiabus 57
Iſraelis, & illæ metuebant alloqui vos:
hæ filiæ Judæ non ſuſtinent iniquitatem
veſtram.

Verſio VULG. LAT.

58 Nunc ergò dic mihi, ſub qua arbore comprehenderis eos
59 loquentes ſibi. Qui ait; Sub prino. Dixit autem ei
Daniel; Rectè mentitus es & tu in caput tuum: manet enim
Angelus Domini, gladium habens, ut ſecet te medium, &
60 interficiat vos. Exclamavit itaque omnis cœtus voce
magnâ, & benedixerunt Deum, qui ſalvat ſperantes in ſe.
61 Et conſurrexerunt adverſùs duos preſbyteros, (convicerat
enim eos Daniel ex ore ſuo falſum dixiſſe teſtimonium,)
fecerúntque eis ſicut malè egerant adverſùs proximum,
62 Ut facerent ſecundùm legem Moyſi: & interfecerunt
eos, & ſalvatus eſt ſanguis innoxius in die illa.
63 Helcias autem & uxor ejus laudaverunt Deum pro filia
ſua Suſanna, cum Joakim marito ejus, & cognatis omnibus,
64 quia non eſſet inventa in ea res turpis. Daniel autem
factus eſt magnus in conſpectu populi à die illa, &
deincéps.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

58 Νῦν οὖν λέγε μοι, ὑπὸ τί δένδρον κατέλαβες αὐτοὺς ὁμιλοῦντας
59 ἀλλήλοις; ὁ δὲ εἶπεν, Ὑπὸ πρῖνον. Εἶπε δὲ αὐτῷ Δανιὴλ, Ὀρθῶς
ἔψευσαι καὶ σὺ εἰς τὴν σεαυτοῦ κεφαλήν· μένει γὰρ ὁ ἄγγελος τοῦ
θεοῦ, τὴν ῥομφαίαν ἔχων πρίσαι σε μέσον, ὅπως (π) ἐξολοθρεύσῃ
60 ὑμᾶς. Καὶ ἀνεβόησε πᾶσα ἡ συναγωγὴ φωνῇ μεγάλῃ, καὶ (ρ) εὐ-
61 λόγησαν τῷ θεῷ τῷ σώζοντι τοὺς ἐλπίζοντας ἐπ' αὐτόν. Καὶ
ἀνέστησαν ἐπὶ τοὺς δύο (σ) πρεσβύτας, ὅτι συνέστησεν αὐτοὺς Δανιὴλ
ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν ψευδομαρτυρήσαντας. καὶ ἐποίησαν αὐ-
62 τοῖς ὃν τρόπον ἐπονηρεύσαντο τῷ πλησίον· Ποιῆσαι κατὰ τὸν νόμον
(τ) Μωϋσῆ. καὶ ἀπέκτειναν αὐτοὺς, καὶ ἐσώθη αἷμα ἀναίτιον ἐν τῇ ἡμέρᾳ
63 ἐκείνῃ. Χελκίας δὲ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ᾔνεσαν (υ) περὶ τῆς θυγατρὸς αὐτῶν
(φ) μετὰ Ἰωακεὶμ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ τῶν συγγενῶν (χ) αὐτῶν, ὅτι οὐχ
64 εὑρέθη ἐν αὐτῇ ἄσχημον πρᾶγμα. Καὶ Δανιὴλ ἐγένετο μέγας ἐνώ-
πιον τοῦ λαοῦ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καὶ ἐπέκεινα.

MS.A. (π) ἐξολεθρεύσει ὑμᾶς. Καὶ ἀνεβόησε (ρ) ἐβόησε (σ) πρεσβυτέρους, (τ) Μωσῆ. (υ) τὸν θεὸν περὶ (φ) Σουσάννας μετὰ (χ) πάντων,

Nunc ergò dic mihi, ſub qua arbore comprehenderis 58
eos loquentes ſibi? Qui ait; Sub prino.
Dixitque ad eum Daniel; Rectè mentitus es 59
& tu in caput tuum. Manet enim angelus Dei,
gladium habens, ut ſecet te mediũ, & interficiat
vos. Exclamavit autem omnis ſynagoga voce 60
magnâ: & benedixerunt Deum, qui ſalvat ſperantes
in ſe. Et conſurrexerunt adverſùs duos 61
presbyteros: Convicerat enim eos Daniel ex ore
ipſorum, falſum dixiſſe teſtimonium. Et fecerunt
eis ſicut malè egerant adverſùs proximum:
Ut facerent ſecundùm legem Moyſi. Et interfecerunt 62
eos: & ſalvatus eſt ſanguis innoxius in
die illa. Chelcias autem, & uxor ejus, (d) laudaverunt 63
pro filia ſua cum Joacim marito ejus,
& cognatis (e) ſuis, quia non eſſet inventa in
ea res turpis. Daniel autem factus eſt magnus 64
in conſpectu populi à die illa, & deincéps.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

58 * ܗܫܐ ܐܡܪ ܠܢ ܬܚܝܬ ܐܝܢܐ ܐܝܠܢܐ ܚܙܝܬܘܢ ܐܢܘܢ ܟܕ ܡܫܬܥܝܢ. ܘܐܡܪ ܣܒܐ ܬܚܝܬ ܐܝܠܢܐ
59 ܕܒܠܘܛܐ. * ܘܐܡܪ ܠܗ ܕܢܝܐܝܠ ܕܓܠܘܬܟ ܠܟ ܢܚܘܬ ܒܪܫܟ. ܗܐ ܓܝܪ ܡܠܐܟܗ ܕܐܠܗܐ ܘܣܦܣܪܗ
60 ܒܣܝܦܐ ܕܒܗ ܘܢܦܠܓܟ ܒܡܨܥܬܐ ܕܢܘܒܕܟܘܢ: * ܘܩܥܘ ܟܠܗܘܢ ܟܢܫ̈ܐ ܡܢܗ ܒܩܠܐ ܪܡܐ
61 ܘܒܪܟܘ ܠܐܠܗܐ ܕܦܪܩ ܠܡܣܬܟܝܢ ܒܗ. * ܘܩܡܘ ܥܠ ܬܪܝܢ ܗܢܘܢ ܩܫܝ̈ܫܐ
ܕܕܢܝܐܝܠ ܡܢ ܦܘܡܗܘܢ ܣܗܕܘܬܗܘܢ ܕܫܘܩܪܐ ܐܩܝܡ ܡܢ ܦܘܡܗܘܢ ܘܥܒܕ ܠܗܘܢ ܐܝܟ ܒܝܫܘܬܗܘܢ
62 ܠܘܬ ܫܘܫܢ ܒܪܬ ܝܗܘܕܝܐ ܐܝܟ ܕܟܬܝܒ ܒܢܡܘܣܗ ܕܡܘܫܐ. * ܘܩܛܠܘ ܐܢܘܢ
63 ܘܦܨܘ ܕܡܐ ܙܟܝܐ ܒܗܘ ܝܘܡܐ. * ܗܝܕܝܢ ܚܠܩܢܐ ܘܐܢܬܬܗ ܫܒܚܘ ܠܐܠܗܐ ܘܐܘܕܝܘ ܠܗ.
ܘܫܒܚܘ ܒܪܬܗܘܢ ܫܘܫܢ ܥܡ ܝܘܝܩܝܡ ܒܥܠܗ. ܘܥܡ ܟܠܗܘܢ ܩܪ̈ܝܒܝܗܘܢ. ܕܠܐ ܐܫܬܟܚ
64 ܒܗ ܨܒܘܬܐ ܕܓܘܪܐ. * ܘܐܬܪܘܪܒ ܕܢܝܐܝܠ ܩܕܡ ܥܡܐ ܕܐܝܣܪܝܠ ܡܢ ܗܘ ܝܘܡܐ.

* ܫܠܡܬ ܬܫܥܝܬܐ ܕܫܘܫܢ *

Nunc dic nobis, Sub quanam arbore congreſſos eos vidiſtis? Et dixit Presbyter, 58
Sub arbore caſtaneæ. Dixit autem ei Daniel; Mendacium tuum in caput tuum 59
deſcendet: Ecce enim Angelus Dei cum
gladio ſuo qui medium te dividet, ut perdat vos. Tum clamans voce excelſâ totus 60
cœtus benedixit Deo, qui ſalvat ſperantes in ſe. Et ſurgens in iſtos duos 61
Presbyteros, quòd eorum teſtimonia Daniel ex ore ipſorum falſa conſtituerat,
fecit ipſis ſecundùm malitiam ipſorum in
Suſannam Judæam, ſecundùm id quod
ſcriptum eſt in lege Moſis. Occiſiſque 62
eis, liberârunt ſanguinem innocentem die
iſto. Tum Helcana & uxor ejus cantârunt 63
gratiáſq; egerunt: laudaveruntque
filiam ſuam Suſannam, cum Joacimo marito
ejus omnibúſq; propinquis ipſorum,
quòd adulterii crimen in ea nullum inventum
eſſet. Et magnificatus eſt Daniel 64
coram populo Iſraelis, ab iſto die.

Finis Hiſtoriæ Suſannæ.

Verſio SYRIACA altera cum Interpretatione LATINA.

58 * ܐܢܬ ܕܝܢ ܐܡܪ ܠܝ ܩܕܡ ܟܠܗ ܟܢܘܫܬܐ ܗܕܐ: ܬܚܝܬ ܐܝܢܐ ܐܝܠܢܐ ܚܙܝܬ ܐܢܘܢ ܐܟܚܕܐ. ܕܡܝܟܝܢ ܐܢܘܢ
ܠܗܕܐ ܘܠܗܘ ܥܠܝܡܐ ܕܐܦܩܬܘܢ ܐܢܬܘܢ. ܥܢܐ ܘܐܡܪ ܗܘ ܕܒܗ ܟܢܘܫܬܐ ܬܚܝܬ ܪܘܡܢܐ
ܘܩܥܬ ܟܠܗ ܟܢܘܫܬܐ ܒܩܠܐ ܪܡܐ ܐܟܚܕܐ. ܘܫܒܚܘ ܠܐܠܗܐ ܓܠܝܐ ܕܟܣ̈ܝܬܐ ܕܦܪܥ ܠܙܟܝܐ ܐܝܟ
59 ܙܟܘܬܗ. ܘܦܪܥ ܠܥܘܠܐ ܐܘܪܚܗ ܒܪܫܗ. * ܐܡܪ ܠܗ ܕܢܝܐܝܠ. ܒܫܪܪܐ ܒܥܘܠ ܡܠܠܬ
ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܥܠ ܗܕܐ ܚܠܫܬܐ. ܘܪܓܝܢ ܐܢܬܘܢ ܠܡܐܫܕ ܕܡܐ ܙܟܝܐ ܒܥܘܠܐ. ܗܫܐ ܕܝܢ ܣܠܩܬ
ܒܝܫܬܟ ܒܪܫܟ. ܐܝܟ ܕܟܬܝܒ ܒܢܡܘܣܐ ܕܡܘܫܐ. ܗܐ ܓܝܪ ܡܠܐܟܗ ܕܐܠܗܐ ܐܫܬܕܪ
60 ܠܘܬܟ. ܘܐܚܝܕ ܣܝܦܐ ܒܐܝܕܗ ܕܢܦܠܓܟ ܡܢ ܪܝܫ ܠܪܝܫ ܘܢܘܒܕ ܠܬܪ̈ܝܟܘܢ ܐܟܚܕܐ. * ܘܥܢܬ
ܟܠܗ ܟܢܘܫܬܐ ܒܩܠܐ ܪܡܐ ܘܐܡܪܬ ܐܟܚܕܐ. ܫܘܒܚܐ ܠܐܠܗܐ ܕܢܛܪ ܠܟܠ ܕܡܗܝܡܢܝܢ ܒܫܡܗ.
61 ܘܟܣ ܐܢܘܢ ܕܢܝܐܝܠ ܒܥܘܠܬܐ ܕܥܒܕܘ. * ܘܩܡܬ ܥܠܝܗܘܢ ܟܠܗ ܟܢܘܫܬܐ: ܘܥܒܕܘ
62 ܠܗܘܢ ܐܝܟ ܦܘܩܕܢܗ ܕܡܘܫܐ: * ܘܩܛܠܘ ܐܢܘܢ: ܘܐܦܪܥ ܠܗܘܢ ܡܪܝܐ ܦܘܪܥܢܐ
63 ܒܝܫܐ ܐܝܟ ܕܫܘܝܢ ܗܘܘ. ܘܢܛܪ ܕܡܐ ܙܟܝܐ ܒܗܘ ܝܘܡܐ. * ܚܠܩܢܐ ܕܝܢ ܘܐܢܬܬܗ. ܚܕܝܘ
ܒܒܪܬܗܘܢ ܫܘܫܢ ܐܢܬܬܗ ܕܝܘܝܩܝܡ. ܕܠܐ ܐܫܬܟܚ ܒܗ ܡܘܡܐ. ܘܫܒܚܘ ܠܐܠܗܐ ܟܠܗ
64 ܥܡܐ. ܘܒܢܝܗ ܕܫܘܫܢ ܕܐܫܬܩܠ ܫܡܐ ܕܚܒܠܐ ܕܙܢܝܘܬܐ ܡܢܗܘܢ: * ܕܢܝܐܝܠ ܕܝܢ
ܪܒܐ ܗܘܐ ܘܪܒܐ ܒܛܝܒܘܬܐ ܩܕܡ ܟܠܗ ܫܪܒܬܗ ܕܫܘܫܢ. ܘܩܕܡ ܟܠܗ ܟܢܘܫܬܐ ܕܐܝܣܪܝܠ.
ܘܒܟܠܙܒܢ ܕܝܢܐ ܘܙܕܝܩܘܬܐ ܥܒܕ ܗܘܐ ܒܥܡܗ. ܘܐܬܟܪܙ ܠܗ ܛܒܐ ܕܬܫܒ̈ܚܬܗ ܒܟܠܗ ܥܡܐ:
ܥܡ ܟܣ̈ܝܬܐ ܘܡܛܫܝ̈ܬܐ ܕܐܥܩܒ ܒܗ.

* ܫܠܡ ܟܬܒܐ ܕܫܘܫܢ *

Tu igitur dic mihi coram toto cœtu iſto, 58
Sub quanam arbore vidiſti eos ſimul concumbentes,
hanc, & adoleſcentem illum?
reſpondens dixit, ſub malogranato. Et
exclamans altâ voce cœtus totus ſimul,
laudârunt Deum occultorũ revelatorem,
qui reddit innocenti ſecundùm innocentiam
ſuam, & retribuens injuriam facienti,
viam ejus in caput ejus reddit. Dixítq; ei 59
Daniel; Reverà locutus es iniquitatem
coram Dño de imbelli hâc, cupientibus
vobis fundere ſanguinem innnocentẽ per
injuriam. Nunc autem aſcendit malum
tuum in caput tuum, ſicut ſcriptum eſt
in lege Moſis. Ecce enim Angelus Domini
miſſus eſt adverſùs te, gladium manu
ſuâ tenens, ut findat te ab extremo ad
extremum, & ambos ſimul perdat. Et reſpondit 60
totus cœtus voce altâ, dixítque
ſimul; Laus Deo qui ſervat omnes credentes
in nomine ejus. Arguítque ipſos
Daniel de injuria quam fecerant. Surrexítque 61
in eos totus cœtus, & fecerunt
ipſis ſecundùm præceptum Moſis. Et occiderunt 62
eos, & retribuit ipſis Dominus
vindictam malam prout digni erant, &
ſervavit ſanguinem innocentem die iſto.
Helcana autem & uxor ejus gaviſi ſunt de 63
filia ſua Suſannâ uxore Joacimi, quòd
non inventa fuerat in eu vitiũ, laudavítq;
Deum totus populus, & nati Suſannæ,
ſublatum eſſe ab ipſis nomen corruptelæ.
Daniel autem creſcebat in gratia coram 64
tota familia Suſannæ, & coram toto cœtu
Iſraelis, ſempérque judicium & juſtitiam
in populo ſuo faciebat, prædicabatúrque
fama glorioſorum factorũ ejus in toto populo,
cum occultis & ſecretis quæ inveſtigaverat.

Finis libri Suſannæ.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

58 * والآن قل لي تحت أي شجرة نظرتهما يتحدثان بعضهما مع بعض * فقال تحت شجرة
59 سنديان * فقال له دانيال * بالاستقامة كذبت وأنت على رأسك * لأن ملاك الله وافق معه
60 سيف ليشقك من وسطك * كي يستاصلكما * فصرخ كل الجمع بصوت عظيم * وباركوا
61 الله مخلص المتوكلين عليه * وقاموا على الشيخين * لأن دانيال أخذهما من فيهما إذ
62 كانا شهود زور * وصنعوا بهما كما تساررا على القريب ليصنعا * كناموس موسى *
63 وقتلوهما * وخلص دم لا ذنب له في ذلك اليوم * وحلقياس وامرأته سبحا الله من أجل
ابنتهما سوسنة * مع يواقيم رجلها وجميع أقاربهما * لأنه لم يوجد فيها أمر نكر *
64 * وصار دانيال عظيما أمام الشعب من ذلك اليوم وما بعده *

Jam ergò dic mihi ſub qua arbore vidiſti 58
eos unà colloquentes: Qui dixit,
Sub arbore aquifolia. Ait illi Daniel; 59
Rectè mentitus es tu quoque in tuum
ipſius caput: nam Angelus Domini adeſt
cum gladio ad ſecandum te medium,
ut vos ambos extirpet. Tunc exclamavit 60
cœtus univerſus magnâ voce, &
benedixerunt Deum ſervatorem in ſe
confidentium. Et inſurgentes in illos 61
duos ſenes (nam Daniel convicerat eos
ex ſuo ipſorum ore, quòd eſſent falſi teſtes,)
Fecerunt eis quemadmodum malitioſè 62
intenderant facere contra propinquum,
juxta legem Moſaicam; & peremerunt
eos: ita ſervatus fuit ſanguis
minimè noxius, illo die. Helcia verò et 63
uxor ejus laudaverunt Deum pro filia
ſua Suſanna, cum Joacimo marito ejus,
& omnibus cognatis ejus, quòd non eſſet
deprehenſum in ea turpe facinus. Et 64
Daniel effectus eſt magnus apud populum
à die illo in poſterum.

Canticum Azariæ, & Hymnus trium Puerorum, quæ in exemplaribus Syr. Arab. Græc. & Vulg. Lat. habentur Dan. 3. verſ. 24.

Verſio VULG. LAT.

Quæ ſequuntur in Hebræis voluminibus non reperi.

24 Et ambulabant in medio flammæ laudantes Deum, & be-
25 nedicentes Domino. Stans autem Azarias oravit ſic, ape-
26 riénſque os ſuum in medio ignis ait; Benedictus es, Do-
mine Deus patrum noſtrorum, & laudabile, & glorioſum
27 nomen tuum in ſecula: Quia juſtus es in omnibus, quæ
feciſti nobis, & univerſa opera tua vera, & viæ tuæ rectæ,
28 & omnia judicia tua vera. Judicia enim vera feciſti,
juxta omnia quæ induxiſti ſuper nos, & ſuper civitatem
ſanctam patrum noſtrorum Jeruſalem: quia in veritate,
& in judicio, induxiſti omnia hæc propter peccata noſtra.
29 Peccavimus enim, & iniquè egimus recedentes à te: &
30 deliquimus in omnibus: Et præcepta tua non audivimus
nec obſervavimus, nec fecimus ſicut præceperas nobis ut
31 benè nobis eſſet. Omnia ergò, quæ induxiſti ſuper nos,
32 & univerſa, quæ feciſti nobis, in vero judicio feciſti: Et
tradidiſti nos in manibus inimicorum noſtrorum iniquorum, & peſſimorum, prævaricatorúmque, & regi injuſto
33 & peſſimo ultra omnem terram. Et nunc non poſſumus
aperire os: confuſio & opprobrium facti ſumus ſervis
34 tuis, & his qui colunt te. Ne, quæſumus, tradas nos in
perpetuum propter nomen tuum, & ne diſſipes teſtamen-
35 tum tuum: Neque auferas miſericordiam tuam à nobis,
propter Abraham dilectum tuum, & Iſaac ſervum tuum,
& Iſrael Sanctum tuum:

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

24 Καὶ περιεπάτουν ἐν μέσῳ τῆς φλογὸς, ὑμνοῦντες τὸν Θεὸν, καὶ
25 εὐλογοῦντες τὸν Κύριον. Καὶ συστὰς Ἀζαρίας προσηύξατο οὕτως·
26 καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐν μέσῳ τοῦ πυρὸς, εἶπεν, † Εὐλογητὸς εἶ
Κύριε ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ (α) αἰνετὸς, καὶ δεδοξασμένον τὸ ὄνο-
27 μά σου εἰς τοὺς αἰῶνας. † Ὅτι δίκαιος εἶ ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίησας (β),
† καὶ πάντα τὰ ἔργα σου ἀληθινὰ, καὶ εὐθεῖαι αἱ ὁδοί σου, † καὶ πᾶσαι αἱ
28 κρίσεις σου ἀλήθεια. † Καὶ κρίματα ἀληθείας ἐποίησας κατὰ πάντα ἃ
ἐπήγαγες ἡμῖν, † καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν (*) τὴν τῶν πατέρων ἡμῶν Ἱε-
ρουσαλήμ· † ὅτι ἐν ἀληθείᾳ καὶ κρίσει ἐπήγαγες ταῦτα πάντα διὰ τὰς
29 ἁμαρτίας ἡμῶν. † Ὅτι ἡμάρτομεν καὶ ἠνομήσαμεν (γ) ἀποστῆναι ἀπὸ
30 σοῦ, † καὶ ἐξημάρτομεν ἐν πᾶσι, Καὶ τῶν ἐντολῶν σου οὐκ ἠκούσα-
μεν, οὐδὲ συνετηρήσαμεν, οὐδὲ ἐποιήσαμεν † καθὼς ἐνετείλω ἡμῖν,
31 ἵνα εὖ ἡμῖν γένηται. † Καὶ πάντα ὅσα (δ) ἐπήγαγες ἡμῖν, καὶ πάντα
32 ὅσα ἐποίησας ἡμῖν, ἐν ἀληθινῇ κρίσει ἐποίησας. † Καὶ παρέδωκας
ἡμᾶς εἰς χεῖρας ἐχθρῶν ἀνόμων, (ε) καὶ ἐχθίστων ἀποστατῶν, † καὶ
33 βασιλεῖ ἀδίκῳ καὶ πονηροτάτῳ παρὰ πᾶσαν τὴν γῆν. † Καὶ νῦν
οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀνοῖξαι τὸ (ζ) στόμα ἡμῶν· † αἰσχύνη καὶ ὄνειδος
34 ἐγενήθημεν τοῖς δούλοις σου, καὶ τοῖς σεβομένοις σε. † Μὴ δὴ
(η) παραδῴης ἡμᾶς εἰς τέλος διὰ τὸ ὄνομά σου, † καὶ μὴ διασκεδά-
35 σῃς τὴν διαθήκην σου, † Καὶ μὴ ἀποστήσῃς τὸ ἔλεός σου ἀφ' ἡμῶν,
† διὰ Ἀβραὰμ τὸν ἠγαπημένον ὑπὸ σοῦ, † καὶ διὰ Ἰσαὰκ τὸν δοῦλόν
σου, † καὶ Ἰσραὴλ τὸν ἅγιόν σου,

MS.A. (α) αἰνετὸν, (β) ἡμῖν, (*) σου τὴν (γ) ἀποστάντες (δ) ἐποίησας ἡμῖν, (ε) ἐχθίστων (ζ) στόμα· αἰσχύνη καὶ ὄνειδος ἐγενήθη (η) παραδῷς

Et (l) ambulabant in medio flammæ laudantes 24
Deum, & benedicentes Dominum. Et ſtans 25
Azarias oravit ſic: & aperiens os ſuum in
medio ignis, dixit; Benedictus es, Domine 26
Deus patrum noſtrorum, & (m) laudabilis:
& glorioſum nomen tuum in ſecula: Quia 27
juſtus es in omnibus, quæ feciſti: & univerſa
opera tua vera: & rectæ viæ tuæ, & omnia
judicia tua veritas. Et judicia veritatis fe- 28
ciſti juxta omnia quæ induxiſti ſuper nos, &
ſuper civitatem ſanctam patrum noſtrorum
Hieruſalem: quia in veritate & judicio in-
duxiſti omnia hæc propter peccata noſtra. Pec- 29
cavimus enim, & iniquè egimus recedentes à
te: & deliquimus in omnibus: Et præcepta 30
tua non audivimus, nec obſervavimus: nec
fecimus, ſicut præceperas nobis; ut benè nobis
eſſet. Omnia ergò, quæ induxiſti ſuper nos, 31
& univerſa quæ feciſti nobis, in vero judicio
feciſti: Et tradidiſti nos in manibus inimico- 32
rum iniquorum, & peſſimorum prævaricatorum,
& regi injuſto & peſſimo ultra omnem terram.
Et nunc non poſſumus aperire os noſtrum: Con- 33
fuſio, & opprobrium facti ſumus ſervis tuis, &
his qui colunt te. Ne, quæſumus, tradas nos in 34
finem propter nomen tuum: & ne diſſipes teſta-
mentum tuum: Neque auferas miſericordiam 35
tuam à nobis propter Abraam dilectum à te, &
Iſaac ſervum tuum, & Iſrael Sanctum tuum:

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ܘܩܡܘ ܗܘܘ ܘܡܗܠܟܝܢ ܒܟܒܠܝܗܘܢ ܒܓܘ. ܫܠܗܒܝܬܐ ܕܢܘܪܐ. ܘܡܫܒܚܝܢ ܗܘܘ 24
ܠܐܠܗܐ. ܘܡܒܪܟܝܢ ܗܘܘ ܠܡܪܝܐ. * ܨܠܘܬܐ ܕܚܒܪܘܗܝ ܕܚܢܢܝܐ *
* ܘܩܡ ܥܙܪܝܐ. ܘܦܬܚ ܦܘܡܗ ܠܡܒܪܟܘ ܒܓܘ ܢܘܪܐ. ܘܦܬܚ ܦܘܡܗ ܘܨܠܝ. 25
ܘܐܡܪ ܗܟܢܐ. * ܡܒܪܟ ܐܢܬ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܕܐܒܗܝܢ. ܘܡܬܪܘܡܡ ܘܡܫܬܒܚ ܫܡܟ 26
ܠܥܠܡ. * ܡܛܠ ܕܟܐܢ ܐܢܬ ܒܟܠ ܡܐ ܕܥܒܕܬ ܠܢ. ܘܟܠܗܘܢ ܥܒܕܝܟ ܟܐܢܝܢ 27
ܬܪܝܨܢ ܐܘܪܚܬܟ. ܘܟܠܗܘܢ ܕܝܢܝܟ ܡܗܝܡܢܝܢ. * ܡܛܠ ܕܒܬܪܝܨܘܬܐ ܕܡܫܦܛܐ ܥܒܕܬ 28
ܒܢ ܟܠܡܕܡ ܕܐܝܬܝܬ ܥܠܝܢ. ܘܥܠ ܡܕܝܢܬܐ ܗܕܐ ܩܕܝܫܬܐ ܕܐܒܗܝܢ ܥܠ ܐܘܪܫܠܡ. ܡܛܠ
ܕܒܬܪܝܨܘܬܐ ܐܝܬܝܬ ܥܠܝܢ ܟܠܗܝܢ ܗܠܝܢ. * ܡܛܠ ܚܛܗܝܢ ܕܚܛܝܢ ܘܐܥܘܠܢ ܡܢܟ. 29
ܘܐܪܚܩܢ ܡܢܟ. ܘܡܠܬܟ ܥܒܪܢ ܥܠܝܗ. ܘܚܛܝܢ ܠܟ ܒܟܠ. * ܘܠܦܘܩܕܢܝܟ ܠܐ ܫܡܥܢ. 30
ܘܠܐ ܢܛܪܢ. ܘܠܐ ܥܒܕܢ ܐܝܟ ܡܐ ܕܦܩܕܬܢ ܕܢܛܐܒ ܠܢ. * ܘܡܕܡ ܕܐܝܬܝܬ ܥܠܝܢ ܘܡܕܡ 31
ܕܥܒܕܬ ܠܢ. ܒܬܪܝܨܘܬܐ ܕܡܫܦܛܐ ܥܒܕܬ ܠܢ. * ܘܐܫܠܡܬܢ ܒܐܝܕܝ ܒܥܠܕܒܒܝܢ ܥܘܠܐ. 32
ܕܪܚܝܩܝܢ ܡܢܟ. ܘܠܡܠܟܘܬܐ ܕܪܘܫܥܐ ܥܘܠܬܐ. ܕܒܝܫܐ ܡܢ ܟܠܗܝܢ ܡܠܟܘܬܐ ܕܐܪܥܐ.
* ܘܗܫܐ ܡܪܝܐ. ܠܝܬ ܠܢ ܕܢܦܬܚ ܦܘܡܢ ܩܕܡܝܟ. ܡܛܠ ܒܗܬܬܐ ܘܚܣܕܐ ܕܗܘܐ 33
ܠܥܒܕܝܟ ܘܠܕܚܠܝܟ. * ܠܐ ܬܫܠܡܢ ܠܓܡܪ ܠܚܣܪܐ ܡܛܠ ܫܡܟ. ܘܠܐ ܬܒܛܠ ܕܝܬܩܝܟ 34
ܠܟ. * ܘܠܐ ܬܪܚܩ ܪܚܡܝܟ ܘܛܝܒܘܬܟ ܡܢܢ. ܡܛܠ ܐܒܪܗܡ ܪܚܡܟ. ܘܡܛܠ ܐܝܣܚܩ 35
ܥܒܕܟ. ܘܡܛܠ ܐܝܣܪܝܠ ܩܕܝܫܟ.

Surrexerunt, & cum vinculis ſuis ambu- 14
labant in medio flammæ ignis, laudabant
Deum, & benedicebant Dominum.

Oratio ſociorum Hananiæ.

Stans enim Azaria aperuit os ſuum ad be- 25
nedicendum in medio igne; aperuit in-
quam os ſuum, & oravit, atq; ita dixit; Be- 26
nedictus ſis Domine Deus patrum noſtro-
rum, exaltetur laudibuſque celebretur no-
men tuum in perpetuum: Quandoquidem 27
juſtus es in rebus omnibus quibus nos af-
ficis, omnia opera tua juſta ſunt, rectæ viæ
tuæ, & omnia judicia tua fidelia. Nam 38
æquo judicio exercuiſti in nos quicquid
intuliſti nobis, ſanctæq; huic patrum no-
ſtrorum urbi Jeroſolymæ: Æquo ſiqui-
dem jure intuliſti nobis hæc omnia, Pro- 29
pter ſcelera noſtra quæ commiſimus &
iniquè geſſimus in te; quòd à te receſſe-
rimus, dictúmq; tuum tranſgreſſi ſumus:
omninò peccavimus in te, Mandatis tuis 30
non obtemperavimus, & non obſervavi-
mus neque præſtitimus prout præceperas
nobis, ut benè eſſet nobis. Ideò quicquid 31
intuliſti nobis, & quicquid feciſti nobis;
legitimo quidem judicio feciſti nobis: Et 32
tradidiſti nos in manum hoſtium noſtro-
rum impiorum, qui remotiſſimi ſunt à te,
& dominio impii regni, omnium orbis
regnorum peſſimi. Jam ergò Domine, 33
non licet nobis os aperire coram te, pro-
pter dedecus & opprobriū quod factum
eſt ſervis & cultoribus tuis. Ne prodas 34
nos in finem uſque, propter nomen tuum
ne reſcindas pactum tuum, Neve miſeri- 35
cordiam & benevolentiam tuam amove-
as à nobis, propter Abraham dilectum
tuum, propter Iſahac ſervum tuum, &
propter Iſraelem ſanctum tuum,

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ومشوا في وسط اللهيب يسبحون الله * ويباركون الرب * تسبحة عزريا * 24
* ووقف معهم عزريا وصلى هكذا * وفتح فمه في وسط النار وقال * مبارك انت ايها الرب 25 26
اله ابائنا * ومسبح وممجد اسمك الى الدهور * لانك عادل انت في كل ما صنعته بنا * وكل 27
اعمالك حق * وطرقك مستقيمة * وكل احكامك حقيقية * وصنعت احكام حق في كل ما جلبته 28
علينا وعلى مدينة ابائنا المقدسة اورشليم * لانك بحق وحكم جلبت هذه كلها علينا لاجل
خطايانا * لاننا اخطانا واثمنا لنتباعد منك * واخطانا في كل شي * ولم نسمع وصاياك * ولم نحفظ ولم 29 30
نصنع كما اوصيتنا لكي يكون لنا الخير * وكل ما جلبته علينا وكل ما صنعته بنا 31
بحكم حقيقي صنعته * واسلمتنا في ايدي اعداء اثمة مبغضين مارقين * وملك ظالم 32
واشر من كل الارض * والان ليس لنا ان نفتح فمنا * لان الخزي والعار صار لعبيدك 33
ولعابديك * فلا تسلمنا الى الغاية لاجل اسمك * ولا تبطل عهدك * ولا تبعد رحمتك 34 35
عنا لاجل ابرهيم المحبوب منك * ولاجل اسحق عبدك * واسرايل قديسك *

Ambulabant in medio flammæ laudantes 24
Deum, & benedicentes Dominum.

Canticum Azariæ.

Et ſtans cum eis Azaria, ſic oravit; 25
apériénſque os ſuum in medio ignis, di-
xit; Benedictus ſis ô Domine Deus pa- 26
trum noſtrorum; laudandum et glorifican-
dum nomen tuum in ſecula. Tu enim ju- 27
ſtiſſimus es in omnibus quæ feciſti nobis,
& omnia opera tua vera, viæ tuæ re-
ctæ, & omnia judicia tua vera ſunt: Et 28
æquo jure feciſti quicquid intuliſti nobis
& urbi patrum noſtrorum ſanctæ Jeru-
ſalem. Tu enim juſto judicio hæc omnia
nobis intuliſti propter peccata noſtra. Si- 29
quidem peccavimus & deliquimus rece-
dendo à te, & peccavimus in omnibus
rebus. Non audivimus præcepta tua, ne- 30
que cuſtodivimus; neque egimus quem-
admodum præceperas nobis, ut benè con-
tingeret nobis. Et quicquid intuliſti no- 31
bis, & quicquid feciſti nobis, vero judi-
cio feciſti: Tradendo nos in manus ini- 32
micorum ſceleratorum oſorum, impiorum,
& regis iniqui, totiúſque terræ peſſimi.
Nunc itaque non eſt nobis quòd os aperi- 33
amus, eò quòd ignominia & improperium
acciderit ſervis et cultoribus tuis. Ve- 34
rùm nè planè prodas nos, propter nomen
tuum, neve irritum facias pactum tuum:
Neque avoces miſericordiam tuam à no- 35
bis, propter Abrahamum à te dilectum, et
propter Iſhacum ſervum tuum, et Iſrae-
lem Sanctum tuum;

Verſio VULG. LAT.

36 Quibus locutus es pollicens quòd multiplicares ſemen
eorum ſicut ſtellas cœli, & ſicut arenam quæ eſt in littore
37 maris: Quia, Domine, imminuti ſumus plus quàm omnes
gentes, ſumúſque humiles in univerſa terra hodiè propter
38 peccata noſtra. Et non eſt in tempore hoc princeps, &
dux, & propheta, neque holocauſtum, neque ſacrificium,
neque oblatio, neque incenſum, neque locus primitiarum
39 coram te. Ut poſſimus invenire miſericordiam tuam:
ſed in animo contrito, & ſpiritu humilitatis ſuſcipiamur.
40 Sicut in holocauſto arietum, & taurorum, & ſicut in
millibus agnorum pinguium: ſic fiat ſacrificium noſtrum
in conſpectu tuo hodiè, ut placeat tibi: quoniam non
41 eſt confuſio confidentibus in te. Et nunc ſequimur te in
toto corde, & timemus te, & quærimus faciem tuam.
42 Ne confundas nos: ſed fac nobiſcum juxta manſuetudinem tuam, & ſecundùm multitudinem miſericordiæ
43 tuæ. Et erue nos in mirabilibus tuis, & da gloriam
44 nomini tuo, Domine: Et confundantur omnes, qui oſtendunt ſervis tuis mala, confundantur in omni potentia
45 tua, & robur eorum conteratur: Et ſciant quia tu es
Dominus Deus ſolus, & glorioſus ſuper orbem terrarum.
46 Et non ceſſabant qui miſerant eos miniſtri regis
ſuccendere fornacem, naphthâ, & ſtuppâ, & pice,
& malleolis.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

36 † Οἷς ἐλάλησας (θ) πληθῦναι τὸ σπέρμα αὐτῶν, ὡς τὰ ἄστρα
37 τοῦ οὐρανοῦ, † καὶ ὡς τὴν ἄμμον τὴν παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης. † Ὅτι
δέσποτα ἐσμικρύνθημεν παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, † καὶ ἐσμὲν ταπεινοὶ
38 ἐν πάσῃ τῇ γῇ σήμερον, διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν. † Καὶ οὐκ ἔστιν
ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ἄρχων καὶ προφήτης καὶ ἡγούμενος, † οὐδὲ ὁλοκαύτωσις, οὐδὲ θυσία, † οὐδὲ προσφορά, οὐδὲ θυμίαμα, † (ι) οὐδὲ
39 τόπος τοῦ καρπῶσαι (ᶥ) ἐναντίον σου, Καὶ εὑρεῖν ἔλεος. † Ἀλλ' ἐν ψυχῇ
συντετριμμένῃ, καὶ πνεύματι ταπεινώσεως προσδεχθείημεν,
40 † Ὡς ἐν (κ) ὁλοκαυτώσει κριῶν καὶ ταύρων, † καὶ (λ) ἐν μυριάσιν ἀρνῶν
πιόνων, † οὕτως γενέσθω (μ) ἡ θυσία ἡμῶν ἐνώπιόν σου σήμερον,
καὶ ἐκτελέσαι ὄπισθέν σου· † ὅτι οὐκ (ν) ἔσται αἰσχύνη τοῖς πε-
41 ποιθόσιν ἐπὶ σοί. † Καὶ νῦν ἐξακολουθοῦμεν ἐν ὅλῃ καρδίᾳ, καὶ φοβού-
42 μεθά σε, † καὶ ζητοῦμεν τὸ πρόσωπόν σου. Μὴ καταισχύνῃς ἡμᾶς,
† ἀλλὰ ποίησον μεθ' ἡμῶν κατὰ τὴν ἐπιείκειάν σου, † καὶ κατὰ τὸ πλῆθος
43 τοῦ ἐλέους σου. † Καὶ ἐξελοῦ ἡμᾶς κατὰ τὰ θαυμάσιά σου, † καὶ δὸς δόξαν
44 τῷ ὀνόματί σου κύριε· † Καὶ ἐντραπείησαν πάντες οἱ ἐνδεικνύμενοι
τοῖς δούλοις σου κακά, † καὶ καταισχυνθείησαν ἀπὸ πάσης (ξ) τῆς
45 δυναστείας, † καὶ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν συντριβείη, † (ᵘ) Καὶ γνώτωσαν
ὅτι σὺ εἶ κύριος, (ο) θεὸς μόνος, † καὶ ἔνδοξος ἐφ' ὅλην τὴν οἰκου-
46 μένην. Καὶ οὐ διέλιπον οἱ ἐμβάλλοντες αὐτοὺς ὑπηρέται τοῦ βασιλέως, καίοντες τὴν κάμινον νάφθαν καὶ πίσσαν καὶ στιππύον καὶ
(π) κληματίδα.

MS. A. (θ) πρὸς αὐτοὺς πληθῦναι τὸ (ι) οὐ τόπος (ᶥ) ἐνώπιόν (κ) ὁλοκαυτώμασιν (λ) ὡς ἐν (μ) θυσία (ν) ἔστιν (ξ) δυνάμεως καὶ δυναστείας, (ᵘ) Γνώτωσαν (ο) ὁ θεὸς (π) κληματίδας. Καὶ διεχεῖτο

Quibus locutus es, quòd multiplicares ſemen eorum, ſicut ſtellas cœli, & ſicut arenam, quæ eſt apud labium maris. Quoniam, Domine, imminuti ſumus plusquàm omnes gentes: & ſumus humiles in univerſa terra hodiè propter peccata noſtra: Et non eſt in tempore hoc princeps, & propheta, & dux, neque holocauſtum, neque ſacrificium, neque oblatio, neque incenſum, neque locus offerendi primitias coram te, Et inveniendi miſericordiam. Sed in anima contrita, & ſpiritu humilitatis ſuſcipiamur, Sicut in holocauſto arietum, & taurorum, & in millibus agnorum pinguium: ſic fiat ſacrificium noſtrum in conſpectu tuo hodiè: & (n) perficiatur poſt te: quoniam non erit confuſio confidentibus in te. Et nunc ſequimur in toto corde, & timemus te, & quærimus faciem tuam. Ne confundas nos, ſed fac nobiſcum juxta manſuetudinem tuam, & ſecundùm multitudinem miſericordiæ tuæ: Et erue nos ſecundùm mirabilia tua. Et da gloriam nomini tuo, Domine: Et confundantur omnes qui oſtendunt ſervis tuis mala: & confundantur ab omni potentia: & robur eorum conteratur: Et ſciant, quia tu es Dominus Deus ſolus, & glorioſus ſuper univerſum orbem terrarum. Et non ceſſabant, qui miſerant eos, miniſtri regis ſuccendere fornacem naphthâ, & pice, & ſtuppâ, & malleolis:

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܕܡܠܠܬ ܥܡܗܘܢ ܕܐܣܓܐ ܙܪܥܗܘܢ ܐܝܟ ܟܘܟܒܐ ܕܫܡܝܐ. ܘܐܝܟ ܚܠܐ ܕܥܠ ܣܦܬܗ ܕܝܡܐ. 36
* ܡܛܠ ܕܗܫܐ ܡܪܝܐ. ܐܬܡܟܟܢ ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܥܡܡܐ. ܘܚܢܢ ܡܒܕܪܝܢ ܝܘܡܢܐ 37
ܒܟܠܗ ܐܪܥܐ. ܡܛܠ ܚܛܗܝܢ ܘܣܟܠܘܬܢ * ܘܠܐ ܐܝܬ ܒܗܢܐ ܙܒܢܐ ܪܫܐ. ܘܠܐ ܢܒܝܐ. ܘܠܐ ܡܕܒܪܢܐ. ܘܠܐ 38
ܡܕܒܚܐ. ܘܠܐ ܕܒܚܐ. ܘܠܐ ܩܘܪܒܢܐ. ܘܠܐ ܕܘܟܬܐ ܕܢܩܪܒ ܒܣܡܐ ܐܘ ܕܒܚܬܐ.
ܘܢܫܟܚ ܚܢܢܐ ܘܪܚܡܐ. * ܐܠܐ ܒܠܒܐ ܬܒܝܪܐ. ܘܒܪܘܚܐ ܡܟܝܟܬܐ. ܗܐ ܡܩܪܒܝܢܢ ܠܢܦܫܢ 39
ܕܢܘܪܐ. * ܟܕ ܡܬܟܫܦܝܢܢ. ܕܐܝܟ ܡܢ ܬܘܪܐ ܘܕܟܪܐ. ܘܐܡܪܐ ܣܓܝܐܐ ܫܡܝܢܐ. ܡܝܬܪ ܝܘܡܢܐ 40
ܩܘܪܒܢܐ ܕܢܦܫܢ ܘܡܟܝܟܘܬܢ. ܘܠܐ ܢܒܗܬܘܢ ܥܒܕܝܟ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܒܗܬܝܢ ܐܝܠܝܢ ܕܬܟܝܠܝܢ
ܥܠܝܟ. * ܘܗܫܐ ܗܐ ܐܬܝܢܢ ܒܬܪܟ. ܒܟܠܗ ܠܒܢ. ܘܕܚܠܝܢܢ ܠܟ. ܘܒܥܝܢܢ ܦܪܨܘܦܟ. 41
* ܡܪܝܐ. ܠܐ ܬܒܗܬܢ. ܐܠܐ ܥܒܕ ܥܡܢ ܐܝܟ ܣܘܓܐܐ ܕܛܝܒܘܬܟ. ܘܕܪܚܡܝܟ ܣܓܝܐܐ. * ܘܦܨܢ 42 43
ܐܝܟ ܣܘܓܐܐ ܕܬܕܡܪܬܟ. ܘܗܒ ܫܘܒܚܐ ܘܟܢܫܐ ܠܫܡܟ ܡܪܝܐ.. ܡܛܠ ܫܡܟ ܝܩܝܪܐ. * ܘܢܒܗܬܘܢ 44
ܟܠܗܘܢ ܐܝܠܝܢ ܕܡܚܘܝܢ ܒܝܫܬܐ ܠܥܒܕܝܟ. ܘܢܒܗܬܘܢ. ܒܟܠܗ ܚܝܠܗܘܢ.
ܘܥܘܫܢܗܘܢ ܢܬܬܒܪ. * ܘܢܕܥܘܢ ܕܐܢܬ ܗܘ ܐܠܗܐ ܒܠܚܘܕܝܟ. ܘܡܫܒܚ ܐܢܬ 45
ܒܟܠܗܘܢ ܥܒܕܝܟ. * ܘܠܐ ܫܠܝܢ ܗܘܘ ܗܢܘܢ ܕܡܘܩܕܝܢ ܗܘܘ ܐܬܘܢܐ ܕܢܘܪܐ. ܡܪܡܝܢ ܗܘܘ 46
ܒܗ ܢܦܛܐ: ܘܙܦܬܐ ܘܟܒܪܝܬܐ. ܘܩܢܝܐ. ܘܫܒܫܐ.

Quibus pollicitus es te ſemen eorum ut ſtellas cœli & ut arenam quæ eſt in ora maris, multiplicaturum. Nunc enim Domine, humiliati ſumus præ omnib⁹ populis, & nos diſperſi ſumus hodie in totam terram propter culpas & peccata noſtra: Nec adeſt hoc tempore princeps, neque dux, neq; propheta, neq; gubernator, neq; altare, neq; ſacrificia, neq; oblationes, neq; locus ubi thus aut victimam offeramus, ut clementiam & miſericordiam conſequamur. Verùm corde contrito, humilique ſpiritu ecce noſipſos offerimus incendio ignis: Deprecantes ut bobus, arietibus, & agnis multis opimis præſtantior hodiè ſit oblatio animæ noſtræ. Et ne pudore ſuffundantur ſervi tui, quandoquidem ii qui tibi fidunt, nequaquam pudefiunt. Sane jam nos te ſequimur animo ſincero, te reveremur, & vultum tuum quærimus. Domine, ne pudefacias nos, ſed age nobiſcum pro ubertate beneficiorum, & miſerationum tuarum plurimarum: Et libera nos pro multitudine miraculorũ tuorum, gloriámq; concilia nomini tuo *Domine*, propter nomen tuum auguſtum. *Imò* pudefiant omnes qui mala meditantur in ſervos tuos; pudefiant, inquam, tota cum potentia ſua, & robore ſuo deſtituantur: Ut experiantur te ſolum unum eſſe Deum, & in cunctis operibus tuis glorioſum. Interim non ceſſabant qui fornacem ignis accendebant, injicere in eam naphta, picem, ſulphur, arundines, atque ſarmenta;

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* الذين تكلمت معهم قايلا ان نكثر زرعهم مثل نجوم السماء وكالرمل الذي على 36
شاطي البحر * لانا يا سيد صغرنا اكثر من كل الامم * وصرنا اذلاء في كل الارض 37
اليوم * من اجل خطايانا * وليس في هذا الزمان رييس ولا نبي ولا مقدم * ولا محرقه 38
ولا ذبيحة * ولا قربان ولا بخور * ولا موضع ليقدم امامك * ونجد رحمة * لكن بنفس 39
منسحقه وروح متواضع نقبل * كما بمحرقات كباش وثيران * وكما بربوات خراف 40
سمان * هكذا فلتكن ذبيحتنا امامك اليوم * ولتكمل من خلفك * لانه ليس
خزي للمتوكلين عليك * والان نتبعك بكل قلب * ونخافك * ونطلب وجهك * 41
* فلا تخزنا * لكن اصنع معنا كدعتك وككثرة رحمتك * وخلصنا كعجايبك * 42 43
واعط مجدا لاسمك يا رب * وليخجل جميع الذين يظهرون لعبيدك الاسواء * 44
وليخزوا من كل القوة والقدرة * وجبروتهم تنسحق * ليعلموا انك انت الرب الاله 45
وحدك الممجد على كل المسكونه *

* الاصحاح الرابع *

* ولم يفتر الذين جعلوا بهم خدام 46
الملك يقدوا الاتون نفطا وزفتا وسراقه وزرجونا *

Quibuſcum locutus es dicens te multiplicaturum ſemen eorum ſicut ſtellas cœli & ſicut arenam quæ extat in littore maris: Nam O Domine, minimi evaſimus omnium gentium, & abjectiſſimi facti ſumus hodiè in tota terra, propter peccata noſtra. Et non extat hoc tempore princeps, neque propheta, neque dux, neque holocauſtum, neque ſacrificium, neque oblatio, neque thus; neque locus ad ſacrificandum coram te, & miſericordiam conſequendam. Attamen cum animo contrito & ſpiritu humilitatis ſuſcipiamur. Perinde ac in holocauſtis arietum atque taurorum, & perinde ac in denis millibus agnis pinguibus; ita ſit victima noſtra coram te hodiè, & perficiatur poſt te: quoniam non eſt erubeſcentia confidentibus in te. Nunc ergò toto corde te ſequimur & metuimus, vultúmque tuum quærimus: Ne pudore nos afficias, ſed age nobiſcum ſecundùm manſuetudinem tuam & ſecundùm multitudinem miſericordiæ tuæ: Erue nos ſecundùm miracula tua, & da gloriam nomini tuo, O Domine. Rubore afficiantur omnes qui oſtendunt ſervis tuis mala, & confundantur ab omni potentia & robore, & fortitudo eorum conteratur: Ut ſciant te eſſe Dominum Deum ſolum, glorificandum ſuper univerſum orbem.

Textus quartus.

Interim non ceſſabant ii qui accenderant illos, miniſtri regis, accendere fornacem naphthâ, pice, ſtuppâ, & ſarmentis:

Verſio VULG LAT.

47 Et effundebatur flamma ſuper fornacem cubitis quadra-
48 ginta novem : Et erupit, & incendit quos reperit
49 juxta fornacem de Chaldæis. Angelus autem Domi-
ni deſcendit cum Azaria, & ſociis ejus, in fornacem:
50 & excuſſit flammam ignis de fornace, Et fecit medium
fornacis quaſi ventum roris flantem, & non tetigit eos
omnino ignis, neque contriſtavit, nec quidquam mo-
51 leſtiæ intulit. Tunc hi tres quaſi ex uno ore lauda-
bant, & glorificabant, & benedicebant Deum in for-
52 nace, dicentes ; Benedictus es, Domine Deus patrum
noſtrorum : & laudabilis, & glorioſus, & ſuperexal-
tatus in ſecula : & benedictum nomen gloriæ tuæ ſan-
ctum : & laudabile, & ſuperexaltatum in omnibus
53 ſeculis. Benedictus es in templo ſancto gloriæ tuæ :
54 & ſuperlaudabilis, & ſuperglorioſus in ſecula. Be-
nedictus es in throno regni tui : & ſuperlaudabilis,
55 & ſuperexaltatus in ſecula. Benedictus es, qui in-
tueris abyſſos, & ſedes ſuper Cherubim : & lauda-
56 bilis & ſuperexaltatus in ſecula. Benedictus es in fir-
mamento cœli : & laudabilis, & glorioſus in ſecu-
57 la. Benedicite omnia opera Domini Domino : lau-
date & ſuperexaltate eum in ſecula.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

47 Καὶ διεχεῖτο ἡ φλὸξ ἐπάνω τῆς καμίνου ἐπὶ πήχεις (ρ) τεσσαρακονταεννέα. 48 Καὶ διώδευσε, καὶ ἐνεπύρισεν οὓς εὗρε περὶ τὴν κάμινον τῶν Χαλδαίων. 49 Ὁ δὲ ἄγγελος κυρίου συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν εἰς τὴν κάμινον, καὶ ἐξετίναξε τὴν φλόγα τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς καμίνου, 50 Καὶ ἐποίησε τὸ μέσον τῆς καμίνου, ὡς πνεῦμα δρόσου διασυρίζον· καὶ οὐχ ἥψατο αὐτῶν τὸ καθόλου τὸ πῦρ, καὶ οὐκ ἐλύπησεν, οὐδὲ παρηνώχλησεν αὐτοῖς. 51 Τότε οἱ τρεῖς ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος ὕμνουν, καὶ ἐδόξαζον, καὶ ηὐλόγουν τὸν θεὸν ἐν τῇ καμίνῳ, λέγοντες, 52 † Εὐλογητὸς εἶ κύριε ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ αἰνετὸς καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς αἰῶνας. † Καὶ εὐλογημένον τὸ ὄνομα τῆς δόξης σου τὸ ἅγιον, καὶ ὑπεραινετὸν καὶ ὑπερυψούμενον εἰς (σ) πάντας τοὺς αἰῶνας. 53 † Εὐλογημένος εἶ ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγίας δόξης σου, καὶ ὑπερυμνητὸς καὶ ὑπερένδοξος εἰς τοὺς αἰῶνας. 55 † Εὐλογημένος εἶ ὁ (τ) ἐπιβλέπων ἀβύσσους, καθήμενος ἐπὶ (υ) χερουβὶμ, καὶ αἰνετὸς καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς αἰῶνας. 54 † Εὐλογημένος εἶ ἐπὶ θρόνου τῆς βασιλείας σου, καὶ ὑπερυμνητὸς καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς αἰῶνας. 56 † (φ) Εὐλογητὸς εἶ ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ (χ) ὑμνητὸς καὶ δεδοξασμένος εἰς τοὺς αἰῶνας. 57 † Εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα κυρίου τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. 59 † Εὐλογεῖτε οὐρανοὶ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

MS. A. (ρ) τεσσερακονταεννέα. (σ) τοὺς αἰῶνας. (τ) βλέπων (υ) τῶν χερουβεὶμ, καὶ ὑπεραινετὸς (φ) Εὐλογημένος (χ) ὑπερυμνητὸς

Et effundebatur flamma ſuper fornacem cubitis 47
quadraginta novem: Et erupit, & incendit quos 48
repperit juxta fornacem, de Chaldæis. Angelus 49
autem Domini deſcendit cum Azaria, & ſociis
ejus in fornacem, & excuſſit flammam ignis de
fornace, Et fecit medium fornacis, quaſi ventum 50
roris ſuſurrantem: & non tetigit eos omnino
ignis, neque contriſtavit, nec quicquam moleſtiæ
intulit eis. Tunc hi tres quaſi ex uno ore lauda- 51
bant, & glorificabant, & benedicebant Deum
in fornace, dicentes; Benedictus es, Domine 52
Deus patrū noſtrorum, & (o) laudabilis, & ſuper-
exaltatus in ſecula. Et benedictum nomen glo-
riæ tuæ ſanctum, & ſuperlaudabile, & ſuper-
exaltatum in omnibus ſeculis. Benedictus es in 53
templo ſanctæ gloriæ tuæ, & ſuperlaudabilis,
& ſupergloriosus in ſecula. Benedictus es, qui 55
intueris abyſſos, ſedens ſuper Cherubim, & lau-
dabilis, & ſuperexaltatus in ſecula. Bene- 54
dictus es in throno regni tui, & ſuperlaudabi-
lis, & (p) ſuperexaltatus in ſecula. Bene- 56
dictus es in firmamento cœli, & laudabilis, &
glorioſus in ſecula. Benedicite omnia opera Do- 57
mini Domino: laudate, & ſuperexaltate eum
in ſecula. Benedicite cœli Domino: laudate, & 59
ſuperexaltate eum in ſecula.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܡܛܠ ܗܕܐ ܩܠܐ ܝܗܒܐ ܗܘܬ ܫܠܗܒܝܬܐ ܕܢܘܪܐ . ܘܡܬܥܠܝܐ ܥܠ ܐܬܘܢܐ ܐܪܒܥܝܢ ܘܬܫܥ 47
ܐܡܝܢ. * ܘܗܘܬ ܡܘܩܕܐ ܘܡܘܟܠܐ ܢܘܪܐ . ܠܟܠܗܘܢ ܕܡܫܟܚܐ ܚܕܪܝܗ̇ ܕܐܬܘܢܐ . ܡܢ 48
ܟܠܕܝܐ ܘܐܟܠܝ ܩܪܨܐ. * ܘܡܠܐܟܐ ܕܝܢ ܕܛܠܐ . ܢܚܬ ܥܡ ܚܢܢܝܐ ܘܥܙܪܝܐ ܘܡܝܫܐܝܠ ܠܓܘ 49
ܐܬܘܢܐ ܕܢܘܪܐ . ܘܢܦܨܗ̇ ܠܫܠܗܒܝܬܐ ܕܢܘܪܐ ܡܢ ܐܬܘܢܐ. * ܘܥܒܕ ܒܡܨܥܬܗ̇ ܕܐܬܘܢܐ 50
ܐܝܟ ܪܘܚܐ ܕܛܠܐ. ܘܠܐ ܩܪܒܬ ܒܗܘܢ ܢܘܪܐ ܐܦܠܐ ܩܠܝܠ. ܘܠܐ ܐܒܐܫܬ ܠܗܘܢ. ܘܠܐ ܐܟܪܝܬ ܠܗܘܢ.
* ܗܝܕܝܢ ܬܠܬܝܗܘܢ ܐܝܟ ܡܢ ܚܕ ܦܘܡܐ . ܡܫܒܚܝܢ ܗܘܘ ܘܡܒܪܟܝܢ ܠܐܠܗܐ ܡܢ ܓܘ 51
ܐܬܘܢܐ ܕܢܘܪܐ. ܘܐܡܪܝܢ ܗܘܘ. * ܡܒܪܟ ܐܢܬ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܕܐܒܗܬܢ . ܡܫܒܚ ܐܢܬ 52
ܘܡܪܘܪܡ ܐܢܬ ܠܥܠܡ. ܘܡܒܪܟ ܫܡܐ ܕܫܘܒܚܟ ܩܕܝܫܐ. ܡܫܒܚ ܐܢܬ
ܘܡܪܘܪܡ ܐܢܬ ܠܥܠܡ. * ܡܒܪܟ ܐܢܬ ܒܗܝܟܠܐ ܕܩܘܕܫܟ. ܡܫܒܚ ܐܢܬ ܘܡܪܘܪܡ 53
ܐܢܬ ܠܥܠܡ. * ܡܒܪܟ ܐܢܬ ܕܚܙܐ ܐܢܬ ܠܬܗܘܡܐ. ܘܝܬܒ ܐܢܬ ܥܠ ܟܪܘܒܐ. ܡܫܒܚ 54
ܐܢܬ ܘܡܪܘܪܡ ܐܢܬ ܠܥܠܡ. * ܡܒܪܟ ܐܢܬ ܥܠ ܟܘܪܣܝܐ ܕܡܠܟܘܬܟ. ܡܫܒܚ 55
ܐܢܬ ܘܡܪܘܪܡ ܐܢܬ ܠܥܠܡ. * ܡܒܪܟ ܐܢܬ ܒܪܩܝܥܐ ܕܫܡܝܐ. ܡܫܒܚ ܐܢܬ 56
ܘܡܪܘܪܡ ܐܢܬ ܠܥܠܡ.

Quæ ſequuntur uſque ad ver. 88. ſupplevimus ex Cod. Uſſ.

* ܒܪܟܘ ܟܠܗܘܢ ܥܒܕܘܗܝ ܕܡܪܝܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘܗܝ ܘܪܘܡܡܘܗܝ ܠܥܠܡ. 57
* ܒܪܟܘ ܫܡܝܐ ܕܡܪܝܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܪܘܡܡܘ ܠܥܠܡ. 58

Adeò ut flamma ignis crepitum ederet, 47
& fornacem quadraginta novem cubitis
ſuperaret, Et cremaret conſumeretque 48
ignis quotquot circa fornacem offende-
bat Chaldæos & accuſatores. Angelus 49
autem roris deſcendit unà cum Hanania,
Azaria, & Miſaele in fornacem ignis;
diſcuſſâque flammâ ignis è fornace, Ex- 50
citavit in medio fornacis ventum quaſi
roſcidum, ut ne minimùm quidem tan-
geret eos ignis, neque ullâ eos moleſtiâ
aut incommodo afficeret. Tunc tres illi 51
uno ore celebrabant & benedicebant
Deum è fornace ignis, & dicebant;
Benedictus ſis Domine Deus patrum no- 52
ſtrorum, laudandus & exaltandus in ſe-
culum: benedictum nomen gloriæ tuæ
ſanctum: celebrandus tu & exaltandus
in ſeculum. Benedictus es in templo ſan- 53
ctitatis tuæ, laudandus & exaltandus in
ſeculum. Benedictus ſis qui intueris abyſ- 54
ſos dum inſides Cherubinis, laudandus
& exaltandus in ſeculum. Benedictus ſis 55
ſuper ſolio regni tui, laudandus & exal-
tandus in ſeculum. Benedictus ſis in firma- 56
mento cœli, laudandus & exaltandus in
ſeculum.
Benedicite Domino omnia opera Domini, 57
laudate & exaltate eum in ſeculum. Be- 58
nedicite Domino, cœli Domini, laudate
& exaltate eum in ſeculum.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* وارتفع اللهيب فوق الاتون تسعة واربعون ذراعا * ودار احرق الذين وجدهم حول الاتون 47 48
من الكلدانيين * وملاك الرب نزل مع اصحاب عزريا الي الاتون * ونفض لهيب 49
النار من الاتون * وصنع وسط الاتون مثل ريح ندا يصفر * ولم تلمسهم النار البتة 50
ولم تحزنهم * ولم تؤذهم * حينيذ الثلثة مثل من فم واحد سبحوا ومجدوا وباركوا الله في 51
الاتون قايلين *

* تسبحة الثلاثة فتية *

* مبارك انت ايها الرب اله اباينا * وفوق المسبح وفوق المتعالي الي الدهور * مبارك 52
اسم مجدك القدوس * وفوق المسبح وفوق المتعالي الي الدهور * مبارك انت في 53
هيكل مجدك المقدس * وفوق المسبح وفوق المتعالي الي الدهور * مبارك انت 54
الناظر الاعماق الجالس على الشاروبيم * وفوق المسبح وفوق المتعالي الي الدهور
* مبارك انت على كرسي مجد ملكك * وفوق المسبح وفوق المتعالي الي الدهور 55
* مبارك انت في جلد السماء * وفوق المسبح وفوق المتعالي الي الدهور * باركوا 56 57
الرب يا جميع اعمال الرب * سبحوه وارفعوه الي الدهور * باركي الرب ايها السموات 58
سبحوه وارفعوه الي الدهور *

Ita ut efferret ſe flamma ſupra for- 47
nacem quadraginta novem cubitis, Et 48
circumfuſa combureret Chaldæos quos
offendit circa fornacem. Verùm An- 49
gelus Domini deſcendit cum ſociis
Azariæ in fornacem, & excuſſâ flam-
mâ ignis è fornace, Excitavit in 50
medio fornacis quaſi ventum roris ſibi-
lantem; ita ut nullatenus tangeret
eos ignis, aut contriſtaret, aut læderet
eos. Tunc tres illi quaſi uno ex ore 51
laudaverunt, glorificaverunt, & bene-
dixerunt Deum in fornace, dicentes;

Canticum Trium Puerorum.

Benedictus es ô Domine Deus pa- 52
trum noſtrorum, & ſuperlaudabilis,
& ſuperexaltandus in ſecula. Bene-
dictum nomen gloriæ tuæ ſanctum,
& ſuperlaudabile & ſuperexaltandum
in ſecula. Benedictus es in tem- 53
plo gloriæ tuæ ſancto, & ſuper-
laudabilis & ſuperexaltandus in ſe-
cula. Benedictus es qui intueris 54
profunda ſedens ſuper Cherubim, &
ſuperlaudabilis & ſuperexaltandus
in ſecula. Benedictus es ſuper 55
thronum gloriæ regni tui, & ſuper-
laudabilis & ſuperexaltandus in ſe-
cula. Benedictus es in firmamen- 56
to cœli, & ſuperlaudabilis & ſuper-
exaltandus in ſecula. Benedicite 57
Dominum ô omnia opera Domini, lau-
date & exaltate eum in ſecula. Be- 58
nedicite Dominum ô cœli, laudate &
exaltate eum in ſecula.

Verſio VULG. LAT.

58 Benedicite Angeli Domini Domino : laudate & ſu-
59 perexaltate eum in ſecula. Benedicite cœli Domino:
60 laudate & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite aquæ
omnes, quæ ſuper cœlos ſunt, Domino : laudate
61 & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite omnes virtutes
Domini Domino : laudate & ſuperexaltate eum
62 in ſecula. Benedicite Sol & Luna Domino : laudate &
63 ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite ſtellæ cœli
64 Domino : laudate & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite
omnis imber & ros Domino : laudate & ſuperexaltate
65 eum in ſecula. Benedicite omnes ſpiritus
Dei Domino : laudate & ſuperexaltate eum in ſecula.
66 Benedicite ignis & æſtus Domino : laudate & ſuperexaltate
67 eum in ſecula. Benedicite frigus & æſtus Domino
68 : laudate & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite
rores & pruina Domino : laudate & ſuperexaltate
69 eum in ſecula. Benedicite gelu & frigus Domino
70 : laudate & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite
glacies & nives Domino : laudate & ſuperexaltate
71 eum in ſecula. Benedicite noctes & dies Domino
72 : laudate & ſuperexaltate eum in ſæcula. Benedicite
lux & tenebræ Domino : laudate & ſuperexaltate
73 eum in ſecula. Benedicite fulgura & nubes Domino
74 : laudate & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicat
terra Dominum : laudet & ſuperexaltet eum in
75 ſecula. Benedicite montes & colles Domino : laudate
& ſuperexaltate eum in ſecula.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

58 † Εὐλογεῖτε ἄγγελοι κυρίου τὸν κύριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν
60 εἰς τοὺς αἰῶνας. † Εὐλογεῖτε (ψ) ὕδατα ϗ πάντα τὰ ὑπεράνω τοῦ
οὐρανοῦ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.
61 (ω) † Εὐλογείτω πᾶσα ἡ δύναμις κυρίου τὸν κύριον, ὑμνεῖτε ϗ
62 ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. † Εὐλογεῖτε ἥλιος ϗ σελήνη τὸν
63 κύριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. † Εὐλογεῖτε
ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς
64 αἰῶνας. † Εὐλογείτω πᾶς ὄμβρος ϗ δρόσος τὸν κύριον, ὑμνεῖτε
65 ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. † Εὐλογεῖτε πάντα τὰ πνεύματα
τὸν κύριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.
66 † Εὐλογεῖτε πῦρ ϗ καῦμα τὸν κύριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε
71 αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. † (α) Εὐλογεῖτε νύκτες ϗ ἡμέραι τὸν κύριον,
72 ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. † Εὐλογεῖτε φῶς ϗ
σκότος τὸν κύριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.
67 † (β) Εὐλογεῖτε ψῦχος ϗ καῦμα τὸν κύριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε
69 αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. † Εὐλογεῖτε πάχναι ϗ χιόνες τὸν
κύριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. † Εὐλογεῖτε
73 ἀστραπαὶ ϗ νεφέλαι τὸν κύριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν
74 εἰς τοὺς αἰῶνας. † Εὐλογείτω ἡ γῆ τὸν κύριον, ὑμνείτω ϗ ὑπερυψούτω
75 αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. † Εὐλογεῖτε ὄρη ϗ βουνοὶ τὸν κύριον,
ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

MS.A. (ψ) ὕδατα πάντα τὰ ἐπάνω (ω) Εὐλογεῖτε πᾶσαι αἱ δυνάμεις (α) Εὐλογεῖτε ψῦχος ϗ καύσων τὸν κύριον, ὑμνεῖτε, ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. Εὐλογεῖτε δρόσοι ϗ νιφετοὶ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. Εὐλογεῖτε νύκτες (β) Εὐλογεῖτε πάγος ϗ ψῦχος τὸν κύριον, ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. Εὐλογεῖτε πάχναι

Benedicite angeli Domini Domino : laudate, & 58
ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite (q) a- 60
quæ, & omnia quæ ſuper cœlum ſunt, Domino :
laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula. (r) Be- 61
nedicat omnis virtus Domini Dominum : lau-
date, & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedi- 62
cite Sol, & Luna Domino : laudate, & ſuper-
exaltate eum in ſecula. Benedicite ſtellæ cœli 63
Domino : laudate, & ſuperexaltate eum in ſe-
cula. Benedicat omnis imber, & ros Domino: 64
laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula. Bene- 65
dicite omnes ſpiritus Dominum : laudate, & ſu-
perexaltate eum in ſecula. Benedicite ignis & 66
æſtus Domino : laudate, & ſuperexaltate eum
in (ſ) ſecula. Benedicite noctes & dies Do- 71
mino : laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula.
Benedicite lux & tenebræ Domino : laudate, 72
& ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite 67
(t) frigus & æſtus Domino : laudate, & ſuper-
exaltate eum in ſecula. Benedicite glacies 69
& nives Domino : laudate, & ſuperexaltate
eum in ſecula. Benedicite fulgura & nubes 73
Domino : laudate, & ſuperexaltate eum in ſe-
cula. Benedicat terra Dominum : laudet, & 74
ſuperexaltet eum in ſecula. Benedicite montes 75
& colles Domino : laudate, & ſuperexaltate
eum in ſecula :

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

59 60 * ܒܪܟܘ ܠܡܪܝܐ ܟܠܗܘܢ ܡܠܐܟܘܗܝ ܕܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܐܪܝܡܘܗܝ ܠܥܠܡ. * ܒܪܟܘ ܠܡܪܝܐ ܟܠܗܘܢ
61 ܚܝܠܘܗܝ ܕܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܐܪܝܡܘܗܝ ܠܥܠܡ. * ܒܪܟܘ ܡܝܐ ܕܠܥܠ
ܡܢ ܫܡܝܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܐܪܝܡܘܗܝ ܠܥܠܡ. ܒܪܟܘ ܠܡܪܝܐ ܟܠܗܘܢ ܕܕܚܠܝܢ ܠܡܪܝܐ
62 ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܐܪܝܡܘܗܝ ܠܥܠܡ. * ܒܪܟܘ ܫܡܫܐ ܘܣܗܪܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘܗܝ
63 ܘܐܪܝܡܘܗܝ ܠܥܠܡ. * ܒܪܟܘ ܟܘܟܒܐ ܕܒܫܡܝܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܐܪܝܡܘܗܝ ܠܥܠܡ.
64 * ܒܪܟܘ ܛܠܐ ܘܡܛܪܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܐܪܝܡܘܗܝ ܠܥܠܡ. ܒܪܟܘ ܡܝܐ ܘܪܘܚܐ
66 ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܐܪܝܡܘܗܝ ܠܥܠܡ. * ܒܪܟܘ ܢܘܪܐ ܘܫܘܒܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ
65 ܘܐܪܝܡܘܗܝ ܠܥܠܡ. * ܒܪܟܘ ܟܠܗܝܢ ܢܦܫܬܐ ܕܙܕܝܩܐ ܠܡܪܝܐ ܫܒܚܘܗܝ ܘܐܪܝܡܘܗܝ
71 72 ܠܥܠܡ. * ܒܪܟܘ ܐܝܡܡܐ ܘܠܠܝܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܐܪܝܡܘܗܝ ܠܥܠܡ. * ܒܪܟܘ
67 ܢܘܗܪܐ ܘܚܫܘܟܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܐܪܝܡܘܗܝ ܠܥܠܡ. * ܒܪܟܘ ܩܘܪܫܐ ܘܚܘܡܐ ܠܡܪܝܐ.
ܫܒܚܘ ܘܐܪܝܡܘܗܝ ܠܥܠܡ. * ܒܪܟܘ ܣܬܘܐ ܘܩܝܛܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘܗܝ ܘܐܪܝܡܘܗܝ
69 73 ܠܥܠܡ. * ܒܪܟܘ ܬܠܓܐ ܘܓܠܝܕܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܐܪܝܡܘܗܝ ܠܥܠܡ. * ܒܪܟܘ ܒܪܩܐ
74 ܘܥܢܢܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘܗܝ ܘܐܪܝܡܘܗܝ ܠܥܠܡ. * ܒܪܟܝ ܟܠܗ ܐܪܥܐ ܠܡܪܝܐ.
75 ܫܒܚܝ ܘܐܪܝܡܝ ܠܥܠܡ. * ܒܪܟܘ ܛܘܪܐ ܘܪܡܬܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܐܪܝܡܘܗܝ ܠܥܠܡ.

Benedicite Domino omnes Angeli Domini : laudate & exaltate eum in ſeculum. 59 Benedicite Domino omnes exercitus Domini : laudate & exaltate eum in ſeculum. 60 Benedicite Domino aquæ ſupercœleſtes : laudate & exaltate eum in ſeculum. 61 Benedicite Domino omnes timentes Dominum : laudate & exaltate eum in ſeculum. 62 Benedicite Domino Sol & Luna : laudate & exaltate eum in ſeculum. 63 Benedicite Domino ſtellæ quæ in cœlis : laudate & exaltate eum in ſeculum. 64 Benedicite Dño ros & pluvia : laudate et exaltate eum in ſeculum. Benedicite Dño aqua & ventus : laudate & exaltate eum in ſeculum. 66 Benedicite Dño ignis & calor : laudate & exaltate eum in ſeculum. 65 Benedicite omnes animæ juſtorum Domino : laudate & exaltate eum in ſeculum. 71 Benedicite dies noctesque Domino : laudate & exaltate eum in ſeculum. 72 Benedicite Lux & tenebræ Domino : laudate & exaltate eum in ſeculum. 67 Benedicite frigus & æſtus Domino : laudate & exaltate eum in ſeculum. Benedicite Domino hyems & æſtus : laudate & exaltate eum in ſeculum. 69 Benedicite Domino nix & gelu : laudate & exaltate eum in ſeculum. 73 Benedicite Domino fulgura & nubes : laudate & exaltate eum in ſeculum. 74 Benedicito tota terra Domino : lauda exaltáque eum in ſeculum. 75 Benedicite montes colleſque Domino : laudate & exaltate eum in ſeculum.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

59 60 * باركي الرب يا ملايكة الرب * سبحوه وارفعوه الي الدهور * باركي الرب يا جميع المياه التي
61 فوق السماء * سبحوه وارفعوه الي الدهور * باركي الرب يا جميع قوات الرب * سبحوه
62 63 وارفعوه الي الدهور * باركي الرب ايها الشمس والقمر * سبحوه وارفعوه الي الدهور * باركي
65 الرب يا نجوم السماء * سبحوه وارفعوه الي الدهور * باركي الرب يا جميع الرياح * سبحوه
66 وارفعوه الي الدهور * باركي الرب ايها النار والحر * سبحوه وارفعوه الي الدهور *
67 68 * باركوا الرب ايها البرد والسموم * سبحوه وارفعوه الي الدهور * باركوا الرب ايها
69 الانديه والامطار * سبحوه وارفعوه الي الدهور * باركوا الرب ايها الليالي والايام * سبحوه
70 وارفعوه الي الدهور * باركي الرب ايها النور والظلمه * سبحوه وارفعوه الي الدهور *
71 72 * باركي الرب ايها الجليد والبرد * سبحوه وارفعوه الي الدهور * باركي الرب ايها الصقيع
73 والثلج * سبحوه وارفعوه الي الدهور * باركي الرب ايها البروق والسحب * سبحوه وارفعوه
74 75 الي الدهور * لتبارك الرب الارض * تسبحه وترفعه الي الدهور * باركي الرب ايها الجبال
والاكام * سبحوه وارفعوه الي الدهور *

Benedicite Dominum ô Angeli Domini, 59 laudate & exaltate eum in ſecula. Benedicite Dominum ô aquæ omnes 60 quæ ſuper cœlos eſtis, laudate & exaltate eum in ſecula. Benedicite Do- 61 minum ô omnes Domini virtutes, laudate & exaltate eum in ſecula. Be- 62 nedicite Dominum ô ſol & luna, laudate & exaltate eum in ſecula. Be- 63 nedicite Dominum ô ſtellæ cœli, laudate & exaltate eum in ſecula. Be- 65 nedicite Dominum ô omnes venti, laudate & exaltate eum in ſecula. Be- 66 nedicite Dominum ô ignis & æſtus, laudate & exaltate eum in ſecula. Benedicite Dominum ô frigus & ca- 67 lor, laudate & exaltate eum in ſecula. Benedicite Dominum ô rores et 68 imbres, laudate & exaltate eum in ſecula. Benedicite Dominum ô noctes 69 & dies, laudate & exaltate eum in ſecula. Benedicite Dominum ô lux 70 & tenebræ, laudate & exaltate eum in ſecula. Benedicite Dominum ô 71 gelu & frigus, laudate & exaltate eum in ſecula. Benedicite Dominum 72 ô glacies & nix, laudate & exaltate eum in ſecula. Benedicite Domi- 73 num ô fulgura & nubes, laudate & exaltate eum in ſecula. Benedicat 74 terra Dominum, laudet & exaltet eum in ſecula. Benedicite Dominum 75 ô montes & colles, laudate & exaltate eum in ſecula.

Verſio VULG. LAT.

76 Benedicite univerſa germinantia in terra Domino: lau-
77 date & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite fontes
78 Domino: laudate & ſuperexaltate eum in ſecula. Be-
nedicite maria & flumina Domino: laudate & ſuper-
79 exaltate eum in ſecula. Benedicite cete, & omnia quæ
moventur in aquis Dño: laudate & ſuperexaltate eum
80 in ſecula. Benedicite omnes volucres cœli Domino:
81 laudate & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite
omnes beſtiæ & pecora Domino: laudate & ſuper-
82 exaltate eum in ſecula. Benedicite filii hominum Do-
83 mino: laudate & ſuperexaltate eum in ſæcula. Be-
nedicat Iſrael Dominum: laudet & ſuperexaltet eum
84 in ſecula. Benedicite ſacerdotes Dñi Dño: laudate &
85 ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite ſervi Dñi Dño:
86 laudate & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite ſpiri-
tus & animæ juſtorum Dño: laudate & ſuperexaltate eum
87 in ſecula. Benedicite ſancti & humiles corde Domino:
88 laudate & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite Ana-
nia, Azaria, Miſael Domino: laudate & ſuperexal-
tate eum in ſecula. Quia eruit nos de inferno, & ſal-
vos fecit de manu mortis, & liberavit nos de medio ar-
89 dentis flammæ, & de medio ignis eruit nos. Confi-
temini Domino quoniam bonus; quoniam in ſeculum
90 miſericordia ejus. Benedicite omnes religioſi Domi-
no Deo deorum: laudate & confitemini ei, quia in
omnia ſecula miſericordia ejus.

Hucuſque in Hebræo non habetur: & quæ poſuimus, de Theodotionis editione tranſlata ſunt.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

76 †Εὐλογεῖτε πάντα τὰ φυόμενα ἐν τῇ γῇ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυ-
78 ψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. †Εὐλογεῖτε (γ) θάλασσα καὶ ποταμοὶ
τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. (δ) †Εὐλο-
77 γεῖτε αἱ πηγαὶ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.
79 †Εὐλογεῖτε κήτη καὶ πάντα τὰ κινούμενα ἐν τοῖς ὕδασι τὸν κύριον,
80 ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. †Εὐλογεῖτε πάντα
τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς
81 τοὺς αἰῶνας. †Εὐλογεῖτε (ε) πάντα τὰ θηρία καὶ τὰ κτήνη τὸν
82 κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. †Εὐλο-
γεῖτε υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς
83 τοὺς αἰῶνας. †(ζ) Εὐλογεῖτε Ἰσραὴλ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ
84 ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. †Εὐλογεῖτε ἱερεῖς (η) τὸν κύ-
85 ριον, †ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. †Εὐλογεῖτε
δοῦλοι (ι) τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.
86 †Εὐλογεῖτε πνεύματα καὶ ψυχαὶ δικαίων τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ
87 ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. †Εὐλογεῖτε ὅσιοι καὶ ταπεινοὶ
(θ) τῇ καρδίᾳ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶ-
88 νας. †Εὐλογεῖτε Ἀνανία, Ἀζαρία, Μισαὴλ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε
καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας· †ὅτι (α) ἐξείλετο ἡμᾶς ἐξ ᾅδου,
καὶ ἐκ χειρὸς θανάτου ἔσωσεν ἡμᾶς· καὶ ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ (ι) μέσου
καμίνου καιομένης φλογὸς, καὶ ἐκ μέσου πυρὸς (κ) ἐρρύσατο ἡμᾶς.
89 †Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ὅτι χρηστὸς, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
90 †Εὐλογεῖτε πάντες οἱ σεβόμενοι τὸν κύριον τὸν θεὸν τῶν θεῶν, ὑμνεῖτε
καὶ ἐξομολογεῖσθε, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

MS. A. (γ) αἱ πηγαὶ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. Εὐλογεῖτε θάλασσα (δ) Εὐλογεῖτε κήτη (ε) τὰ θηρία καὶ πάντα τὰ κτήνη (ζ) Εὐλογείτω (η) κυρίου τοῦ (ι) κυρίου τοῦ (θ) καρδίᾳ (α) ἐξείλατο (ι) καμίνου μέσης καιομένης (κ) ἐρύσατο

Benedicite omnia germinantia in terra Domino: 76
laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula. Bene- 78
dicite mare & flumina Domino: laudate, &
ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite fontes 77
Domino: laudate, & ſuperexaltate eum in ſe-
cula. Benedicite cete; & omnia quæ moven- 79
tur in aquis, Domino: laudate, & ſuperexal-
tate eum in ſecula. Benedicite omnes volucres 80
cœli Domino: laudate, & ſuperexaltate eum
in ſecula. Benedicite omnes beſtiæ & pecora 81
Domino: laudate, & ſuperexaltate eum in ſe-
cula. Benedicite filii hominum Domino: lau- 82
date, & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedi- 83
cite Iſrael Domino: laudate, & ſuperexaltate
eum in ſecula. Benedicite (η) ſacerdotes Do- 84
mino: laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula.
Benedicite ſervi Domino: laudate, & ſuper- 85
exaltate eum in ſecula. Benedicite ſpiritus, 86
& animæ juſtorum Domino: laudate, & ſuper-
exaltate eum in ſecula. Benedicite ſancti, & 87
humiles corde, Domino: laudate, & ſuperex-
altate eum in ſecula. Benedicite Anania, Aza- 88
ria, Miſael, Domino: laudate, & ſuperexal-
tate eum in ſecula. Qui eruit nos de inferno:
& ſalvos fecit nos de manu mortis: & libe-
ravit nos de medio fornacis ardentis flammæ:
& de medio ignis eruit nos. Confitemini 89
Domino, quoniam bonus: quoniam in ſeculum
miſericordia ejus. Benedicite omnes religioſi 90
Domino Deo deorum: laudate, & confitemini:
quia in (κ) ſeculum miſericordia ejus.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

76 * ܒܪܟܘ ܟܠܗܘܢ ܥܣ̈ܒܐ ܕܐܪܥܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܐܪܝܡܘܗ̄ ܠܥܠܡܝܢ. ܒܪܟܘ ܟܠ
78 ܕܢܥܒܝܢ ܟܠ ܕܒܐܪܥܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘܗܝ ܘܐܪܝܡܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܘ ܝܡ̈ܡܐ ܘܢܗܪ̈ܘܬܐ
77 ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܐܪܝܡܘܗ̄ ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܘ ܡܒܘ̈ܥܐ ܘܟܠܗܘܢ ܥܝܢ̈ܬܐ ܠܡܪܝܐ.
79 ܫܒܚܘ ܘܐܪܝܡܘܗ̄ ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܘ ܢܘ̈ܢܐ ܘܟܠ ܪ̈ܚܫܐ ܕܝܡܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘܗܝ
80 ܘܐܪܝܡܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܝ ܟܠܗ ܦܪܚܬܐ ܕܫܡܝܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܝܗܝ ܘܐܪܝܡܝܗ̄
81 ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܝ ܟܠܗ ܚܝܘܬܐ ܘܒܥܝܪܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܝܗܝ ܘܐܪܝܡܝܗܝ ܠܥܠܡܝܢ.
82 ܒܪܟܘ ܟܠ ܪ̈ܚܫܐ ܕܥܠ ܐܪܥܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܐܪܝܡܘܗ̄ ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܘ ܟܠܗܘܢ ܒܢܝ̈ܢܫܐ
83 ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘܗܝ ܘܐܪܝܡܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܘ ܟܠܗܘܢ ܕܒܝܬ ܐܝܣܪܝܠ ܠܡܪܝܐ
84 ܫܒܚܘ ܘܐܪܝܡܘܗ̄ ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܘ ܟܠܗܘܢ ܟܗ̈ܢܘܗܝ ܕܡܪܝܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܐܪܝܡܘܗ̄
85 ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܘ ܟܠܗܘܢ ܥܒ̈ܕܘܗܝ ܕܡܪܝܐ ܠܡܪܝܐ ܫܒܚܘܗܝ ܘܐܪܝܡܘܗ̄ ܠܥܠܡܝܢ.
86 * ܒܪܟܘ ܟܠܗܝܢ ܢܦܫ̈ܬܐ ܘܪ̈ܘܚܐ ܕܙܕܝ̈ܩܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܐܪܝܡܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܘ
87 ܬܡܝ̈ܡܐ ܘܡܟܝ̈ܟܝ ܠܒܐ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘܗܝ ܘܐܪܝܡܘܗ̄ ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܘ ܚܢܢܝܐ ܘܥܙܪܝܐ
88 ܘܡܝܫܐܝܠ ܠܡܪܝܐ. ܫܒܚܘ ܘܐܪܝܡܘܗ̄ ܠܥܠܡܝܢ. ܡܛܠ ܕܦܪܩܢ ܡܢ ܡܘܬܐ ܘܡܢ ܐܝ̈ܕܝ ܫܝܘܠ
89 ܦܨܢ. ܘܦܪܩܢ ܡܢ ܫܠܗܒܝܬܐ ܕܝܩܕܐ. ܘܡܢ ܡܨܥܬ ܢܘܪܐ ܦܪܩܢ. * ܐܘܕܘ ܠܡܪܝܐ ܕܛܒ ܗܘ.
90 ܘܠܥܠܡ ܛܝܒܘܬܗ. ܫܒܚܘܗܝ ܘܐܪܝܡܘܗܝ ܠܥܠܡܝܢ. * ܒܪܟܘ ܟܠܗܘܢ ܕܕܚܠܝܢ ܠܐܠܗܐ
ܠܐܠܗܐ ܕܐܠܗ̈ܐ. ܫܒܚܘ ܘܐܪܝܡܘܗ̄ ܠܥܠܡܝܢ. ܐܘܕܘ ܠܡܪܝܐ ܕܛܒ ܗܘ. ܘܠܥܠܡ ܛܝܒܘܬܗ.

Benedicite omnes herbæ terræ Domino: 76
laudate & exaltate eum in ſeculum. Be-
nededicite Domino omnia germinantia
in terra: laudate & exaltate eum in ſecu-
lum. Benedicite maria & flumina Do- 78
mino: laudate & exaltate eum in ſe-
culum. Benedicite Domino ſcatebræ o- 77
mneſque fontes: laudate & exaltate eum
in ſeculum. Benedicite Domino piſces 79
& omnia reptilia maris: laudate & ex-
altate eum in ſeculum. Benedic omnis 80
avis cœli Domino: lauda & exalta eum
in ſeculum. Benedic omnis fera be- 81
ſtiáque Domino: lauda & exalta eum
iu ſeculum. Benedicite omnia reptilia
terræ Domino: laudate & exaltate
eum in ſeculum. Benedicite omnes 82
homines Domino: laudate & exaltate
eum in ſeculum. Benedicite omnes Iſra- 83
elitæ Domino: laudate & exaltate eum
in ſeculum. Benedicite Domino omnes 84
ſacerdotes Domini: laudate & exaltate
eum in ſeculum. Benedicite Domino 85
omnes ſervi Domini: laudate & exalta-
te eum in ſeculum. Benedicite Domino 86
omnes animæ ſpirituſque juſtorum: lau-
date & exaltate eum in ſeculum. Bene- 87
dicite integri humileſq; corde Dño: lau-
date & exaltate eum in ſeculum. Bene- 88
dicite Dño O Hanania & Azaria, & Mi-
ſhael, laudate & exaltate eum in ſeculum
Quoniam eripuit nos à morte, & de ma-
nibus inferni ſervavit nos, liberavit nos à
flamma ardente, & è medio ignis eruit
nos. Gratias agite Domino, quia beni- 89
gnus eſt, & in ſeculum bonitas ejus: lau-
date & exaltate eum in ſeculum. Bene- 90
dicite omnes Deum timentes, Deo deo-
rum: laudate & exaltate eum in ſecu-
lum. Gratias agite Domino, quia bonus
eſt, & in ſeculum benignitas ejus.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

76 * باركي الرب يا جميع النبات في الارض * سبحوه وارفعوه الي الدهور * باركي الرب ايها
77 الينابيع * سبحوه وارفعوه الي الدهور * باركوا الرب ايها البحار والانهار * سبحوه وارفعوه الي 78
79 الدهور * باركوا الرب ايها الحيتان وجميع المتحركات في المياه * سبحوه وارفعوه الي الدهور
80 * باركي الرب يا جميع طيور السماء سبحوه وارفعوه الي الدهور * باركي الرب ايها الوحوش 81
82 وجميع البهايم * سبحوه وارفعوه الي الدهور * باركوا الرب يا بني البشر * سبحوه وارفعوه
83 الي الدهور * ليبارك اسرايل الرب * يسبحه ويرفعه الي الدهور * باركوا الرب يا كهنة الرب 84
85 سبحوه وارفعوه الي الدهور * باركوا الرب يا عبيد الرب * سبحوه وارفعوه الي الدهور
86 * باركوا الرب يا ارواح ونفوس الصديقين * سبحوه وارفعوه الي الدهور * باركوا الرب ايها 87
88 الابرار ومتواضعي القلب * سبحوه وارفعوه الي الدهور * باركوا الرب يا حنانيا وعزاريا وميصايل
سبحوه وارفعوه الي الدهور * لانه انقذنا من الجحيم * وخلصنا من الموت ونجانا من وسط اتون
89 لهيب متوقد * ومن وسط نار نجانا * اعترفوا للرب لانه صالح * وان رحمته الي الدهور * باركوا يا 90
جميع الاتقياء الرب اله الالهة * سبحوه واعترفوا له * لان رحمته الي جميع الدهور *

Benedicite Dominum ô omnes herbæ in 76
terra, laudate & exaltate eum in ſecu-
la. Benedicite Dominum ô fontes, lau- 77
date & exaltate eum in ſecula. Benedi- 78
cite Dominum ô maria & flumina, lau-
date & exaltate eum in ſecula. Bene- 79
dicite Dominum ô piſces, & omnia quæ
movemini in aquis, laudate et exaltate
eum in ſecula. Benedicite Dominum ô 80
omnes cœli volucres, laudate & exaltate
eum in ſecula. Benedicite Dominum ô 81
beſtiæ & omnia jumenta, laudate & ex-
altate eum in ſecula. Benedicite Domi- 82
num ô filii hominum, laudate & exalta-
te eum in ſecula. Benedicat Iſrael Do- 83
minum, laudet & exaltet eum in ſecula.
Benedicite Dominum ô ſacerdotes Domi- 84
ni, laudate & exaltate eum in ſecula.
Benedicite Dominum ô ſervi Domini, 85
laudate & exaltate eum in ſecula. Be- 86
nedicite Dominum ô ſpiritus & animæ
juſtorum, laudate & exaltate eum in
ſecula. Benedicite Dominum ô innocen- 87
tes & humiles corde, laudate & exalta-
te eum in ſecula. Benedicite Dominum 88
ô Hanania, Azaria, & Miſael, laudate
& exaltate eum in ſecula: quoniam
eripuit nos è gehenna, & liberavit nos
à morte, ſalvavit nos è medio fornacis
flammæ ardentis, & de medio ignis red-
emit nos. Confitemini Domino quia 89
bonus eſt, & quia miſericordia ejus in
ſecula. Benedicite ô omnes religioſi 90
Dominum Deum deorum, laudate eum,
& gratias agite illi, quia miſericordia
ejus in ſecula.

Verſio VULG. LAT.

65 Et rex Aſtyages appoſitus eſt ad patres ſuos, & ſuſcepit Cyrus Perſes regnum ejus.

CAP. XIV.

1 Erat autem Daniel conviva regis, & honoratus
2 ſuper omnes amicos ejus. Erat quoque idolum
apud Babylonios nomine Bel: & impendebantur in
eo per dies ſingulos ſimilæ artabæ duodecim, & oves
3 quadraginta, vinique amphoræ ſex. Rex quoque
colebat eum, & ibat per ſingulos dies adorare eum:
porrò Daniel adorabat Deum ſuum. Dixitque ei
4 rex; Quarè non adoras Bel? Qui reſpondens ait
ei; Quia non colo idola manu facta, ſed viventem
Deum, qui creavit cœlum & terram, & habet
5 poteſtatem omnis carnis. Et dixit rex ad eum;
Non videtur tibi eſſe Bel vivens Deus? An non
6 vides quanta comedat & bibat quotidiè? Et ait
Daniel arridens; Ne erres, rex: iſte enim intrinſecus
luteus eſt, & forinſecus æreus neque comedit
7 aliquandò. Et iratus rex vocavit ſacerdotes ejus,
& ait eis; Niſi dixeritis mihi, quis eſt qui comedat
impenſas has, moriemini.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

65 (α) Καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀστυάγης προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας
αὐτοῦ· καὶ παρέλαβε Κῦρος ὁ Πέρσης τὴν βασιλείαν αὐτοῦ. Καὶ
1 ἦν Δανιὴλ συμβιωτὴς τοῦ βασιλέως, καὶ ἔνδοξος ὑπὲρ πάντας
2 τοὺς φίλους αὐτοῦ. Καὶ ἦν εἴδωλον τοῖς Βαβυλωνίοις ᾧ ὄνομα
Βὴλ, καὶ ἐδαπανῶντο εἰς αὐτὸν ἑκάστης ἡμέρας σεμιδάλεως
ἀρτάβαι (β) δώδεκα, καὶ πρόβατα (γ) τεσσαράκοντα, καὶ οἴνου
3 μετρηταὶ ἕξ. Καὶ ὁ βασιλεὺς ἐσέβετο αὐτὸν, καὶ ἐπορεύετο
καθ' (δ) ἑκάστην ἡμέραν προσκυνεῖν αὐτῷ. Δανιὴλ δὲ προσεκύνει
τῷ Θεῷ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς, Διατί οὐ προσκυνεῖς
4 τῷ Βήλ; Ὁ δὲ εἶπεν, Ὅτι οὐ σέβομαι εἴδωλα χειροποίητα, ἀλλὰ
τὸν ζῶντα Θεὸν, τὸν κτίσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ ἔχοντα
5 πάσης σαρκὸς κυρείαν. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς, Οὐ δοκεῖ
σοι Βὴλ εἶναι ζῶν Θεός; ἢ οὐχ ὁρᾷς ὅσα ἐσθίει καὶ πίνει καθ' ἑκάστην
6 ἡμέραν; Καὶ εἶπε Δανιὴλ γελάσας, Μὴ πλανῶ, βασιλεῦ,
(ε) οὗτος γὰρ ἔσωθεν μέν ἐστι πηλὸς, ἔξωθεν δὲ χαλκὸς, καὶ οὐ βέβρωκεν
7 (ζ) οὐδέποτε. Θυμωθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς ἐκάλεσε τοὺς ἱερεῖς αὐτοῦ·
καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ἐὰν μὴ (η) εἴποιτέ μοι τίς ὁ κατέσθων τὴν δαπάνην
ταύτην, ἀποθανεῖσθε.

MS. A. (α) ὍΡΑΣΙΣ ΙΒ'. (β) δεκαδύο, (γ) τεσσαράκοντα, (δ) ἡμέραν (ε) αὐτὸς (ζ) οὐδὲ πέπωκεν πώποτε. Καὶ θυμωθεὶς ὁ (η) εἴπητέ μοι τίς ὁ κατεσθίων

(α) Et rex Aſtyages appoſitus eſt ad patres ſuos: 65
& ſuſcepit Cyrus Perſes regnum ejus. Et erat
Daniel conviva regis, & honoratus ſuper 1
omnes amicos ejus. Erat autem idolum Babylonii, 2
cui nomen Bel: & impendebantur in eo
per ſingulos dies ſimilæ artabæ duodecim, &
oves quadraginta, & vini metretæ ſex. Et 3
rex colebat eum: & ibat per ſingulos dies
adorare eum. Porrò Daniel adorabat Deum
ſuum. Dixitque ei rex; Quarè non adoras
Bel? At ille dixit; Quia non colo idola manufacta, 4
ſed viventem Deum, qui creavit
cœlum, & terram, & habet poteſtatem omnis
carnis. Et ait rex ad eum; Non videtur 5
tibi Bel eſſe vivens Deus? An non vides,
quanta comedat, & bibat quotidiè? Et 6
ait Daniel ridens; Ne erres, rex. Iſte enim
eſt intrinſecus quidem lutum, forinſecus autem
æreus: nec comedit aliquando. Iratus autem 7
rex vocavit ſacerdotes ejus: & ait eis; Niſi
dixeritis mihi, quis eſt iſte qui comedit impenſas
has; moriemini:

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܒܝܠ ܦܬܟܪܐ *

* ܘܡܠܟܐ ܐܣܛܝܓܘܣ ܐܬܬܘܣܦ ܠܘܬ ܐܒܗܘܗܝ. ܘܩܒܠ ܟܘܪܫ ܦܪܣܝܐ ܡܠܟܘܬܗ. 1
ܘܕܢܝܐܝܠ ܡܫܬܘܐ ܗܘܐ ܒܐܝܩܪܗ ܕܡܠܟܐ. ܘܥܡܪ ܗܘܐ ܥܡ ܡܠܟܐ. ܘܡܝܩܪ ܗܘܐ
ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܪ̈ܚܡܘܗܝ ܕܡܠܟܐ. * ܐܝܬ ܗܘܐ ܕܝܢ ܦܬܟܪܐ ܠܒܒܠܝ̈ܐ. ܘܫܡܗ ܗܘܐ 2
ܒܝܠ. ܘܡܬܢܦܩܝܢ ܗܘܘ ܒܗ ܡܦܩܬܐ ܟܠ ܝܘܡ. ܣܡܝܕܐ ܐܪ̈ܛܒܐ ܬܪܬܥܣܪ. ܘܕܟܪ̈ܐ
ܐܪ̈ܒܥܝܢ. ܘܚܡܪܐ ܡܛܪ̈ܝܛܐ ܫܬܐ. * ܘܗܘܐ ܡܠܟܐ ܕܚܠ ܗܘܐ ܠܗ. ܘܐܙܠ ܗܘܐ ܟܠܝܘܡ 3
ܘܣܓܕ ܗܘܐ ܠܗ. ܘܕܢܝܐܝܠ ܣܓܕ ܠܐܠܗܐ. ܘܐܡܪ ܡܠܟܐ ܠܕܢܝܐܝܠ ܡܛܠ ܡܢܐ
ܠܐ ܣܓܕ ܐܢܬ ܠܒܝܠ ܐܠܗܝ. * ܘܐܡܪ ܠܗ ܕܢܝܐܝܠ ܠܐ ܣܓܕ ܐܢܐ ܠܨܘܪ̈ܬܐ ܘܠܓܠܝ̈ܦܬܐ 4
ܘܠܦܬܟܪ̈ܐ. ܡܛܠ ܕܥܒܕ ܐܝܕܝܐ ܐܢܘܢ ܕܒܢ̈ܝܢܫܐ. ܐܠܐ ܐܢܐ ܣܓܕ ܐܢܐ ܠܐܠܗܐ ܚܝܐ. ܗܘ
ܕܥܒܕ ܫܡܝܐ ܘܐܪܥܐ. ܘܫܘܠܛܢܗ ܡܫܠܛ ܥܠ ܟܠ ܒܣܪ. ܠܗ ܗܘ ܣܓܕ ܐܢܐ. * ܘܐܡܪ ܡܠܟܐ 5
ܠܕܢܝܐܝܠ. ܘܠܐ ܡܬܚܙܐ ܠܟ ܕܚܝ ܗܘ ܒܝܠ. ܐܘ ܠܐ ܚܙܐ ܐܢܬ ܕܗܘ ܐܟܠ ܘܫܬܐ ܟܠ ܝܘܡ.
* ܘܓܚܟ ܕܢܝܐܝܠ ܓܚܟ ܘܐܡܪ ܠܡܠܟܐ. ܠܐ ܬܛܥܐ ܡܠܟܐ. ܗܢܐ ܓܝܪ ܡܢ ܠܓܘ 6
ܛܝܢܐ ܗܘ. ܘܡܢ ܠܒܪ ܕܢܚܫܐ. ܘܡܢܝܘܡ ܡܢ ܝܘܡܘܗܝ ܠܐ ܐܟܠ ܘܠܐ ܐܫܬܝ. * ܗܝܕܝܢ 7
ܐܬܚܡܬ ܡܠܟܐ. ܘܩܪܐ ܠܟܘܡܪ̈ܘܗܝ ܕܒܝܠ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܐܢ ܠܐ ܬܐܡܪܘܢ ܠܝ ܡܢ ܕܐܟܠ
ܟܠܗ ܢܦܩܬܐ ܗܕܐ ܒܡܘܬ ܬܡܘܬܘܢ.

BEL IDOLUM,

Et rex Aſtyages additus eſt patribus ſuis, & Cyrus Perſa accepit regnum ejus. Et Daniel honore Regi ſuppar erat: Et habitabat cum Rege honoratior omnibus amicis ejus. Erat autem Babyloniis idolum Bil nomine, in quod impendebant quotidie ſimilæ Artabas duodecim, arietes quadraginta, & vini metretas ſex. Et rex illud colebat, ibatque quotidie & adorabat illud. Daniel autem Deum colebat: dicebatque Rex Danieli; Quare Bil deum meum non colis? Dixitque ei Daniel, Ego imagines & ſculptilia & idola non adoro, quia opus manuum humanarum ſunt: ſed Deum vivum colo qui fecit cœlum & terram, & Dominus eſt univerſæ carnis: Hunc ego adoro. Dixitque rex Danieli; Nonne videtur tibi Bil vivere? Aut non vides edere ipſum quotidie & bibere? Tunc Daniel ridens Regi dixit; Noli errare rex: Hic enim intrinſecus quidem lutum eſt, extrinſecus autem æs, nec quicquam à diebus ſuis edit aut bibit. Tunc rex excanduit & vocavit Sacerdotes Bil, & dixit eis; Niſi dicatis mihi quis totam hanc impenſam edit, moriemini:

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* الرويا الثاني عشر * * خبر بيل الصنم *

* وان الملك أستياغس زيد على ابايه * واخذ كيرس الفارسي مملكته * وكان دانيال 1
معاشر الملك * وممجدا اكثر من جميع اصحابه * وكان صنم للبابليين اسمه بيل * 2
وينفقون عليه كل يوم من السميذ اثني عشر اردبا * واربعين خروفا * ومن الخمر ستة
امطار * والملك يعبده * ويمضي اليه كل يوم ليسجد له * ودانيال يسجد لالهه * فقال 3
له الملك * لماذا لا تسجد لبيل * فقال * لاني لا اعبد اصناما صنعة الايدي * لكن 4
الاله الحي الذي خلق السماء والارض * وله السيادة على كل ذي لحم * فقال له الملك * 5
اما تظن ان بيل اله حي * او لا ترى ما ياكل ويشرب كل يوم * فقال دانيال ضاحكا * 6
لا تضل ايها الملك * لان اما هذا فهو من داخل طين * ومن خارج نحاس * ولا ياكل
ولا يشرب البتة * فحنق الملك * ودعا كهنته * وقال لهم * ان لم تقولوا لي من ياكل 7
هذه النفقة تموتون *

Viſio duodecima. Hiſtoria Bil idoli.

Cum rex Aſtyages aggregatus eſſet majoribus ſuis, ſuſcepit Cyrus Perſa regnum ipſius. Erat autem Daniel cohabitans cum rege, & omnium amicorum ejus honoratiſſimus. Porrò idolum erat Babyloniis nomine Bil, in quod conſumebant ſingulis diebus ſimilæ artabas duodecim, agnos quadraginta, et vini ſex metretas. Rex quoque colebat illud, & abibat quotidie ad adorandum illud: Daniel verò adorabat Deum ſuum. Quamobrem dicente illi rege; Quare non adoras Bilum? Reſpondit; Quia non adoro ſimulacra manu facta, ſed Deum vivum qui cœlum terramque creavit, cui dominium eſt in omne præditum carne. Dixit ad eum rex; An non putas Bilum eſſe Deum vivum? annon vides quantum edat bibatque ſingulis diebus? Reſpondit Daniel ridens; Ne errato ô rex: nam iſte quidem intus lutum eſt, foris autem æs, & non edit neque bibit unquam. Tunc indignatus rex accerſivit ſacerdotes ejus, & ait illis; Niſi dixeritis mihi quis comedat impenſam iſtam, moriemini:

Verſio VULG. LAT.

8 Si autem oſtenderitis, quoniam Bel comedat hæc,
morietur Daniel, quia blaſphemavit in Bel. Et di-
9 xit Daniel regi; Fiat juxta verbum tuum. Erant
autem ſacerdotes Bel ſeptuaginta, exceptis uxoribus,
& parvulis, & filiis. Et venit rex cum Daniele in
10 templum Bel. Et dixerunt ſacerdotes Bel; Ecce
nos egredimur foras; & tu rex pone eſcas, & vi-
num miſce, & claude oſtium, & ſigna annulo tuo:
11 Et cùm ingreſſus fueris manè, niſi inveneris omnia
comeſta à Bel, morte moriemur, vel Daniel qui
12 mentitus eſt adverſùm nos. Contemnebant autem,
quia fecerant ſub menſa abſconditum introitum, &
per illum ingrediebantur ſemper, & devorabant ea.
13 Factum eſt igitur poſtquàm egreſſi ſunt illi, rex po-
ſuit cibos ante Bel: præcepit Daniel pueris ſuis,
& attulerunt cinerem, & cribravit per totum tem-
plum coram rege: & egreſſi clauſerunt oſtium: &
ſignantes annulo regis abierunt. Sacerdotes autem
14 ingreſſi ſunt nocte juxta conſuetudinem ſuam, & u-
xores, & filii eorum: & comederunt omnia, &
15 biberunt. Surrexit autem rex primo diluculo, &
Daniel cum eo.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

8 Ἐὰν δὲ (θ) δείξητε ὅτι Βὴλ κατεσθίει αὐτὰ, ὁ Δανιὴλ ἀποθανεῖται,
ὅτι ἐβλασφήμησεν εἰς τὸν Βήλ. καὶ εἶπε Δανιὴλ τῷ βασιλεῖ,
9 Γινέσθω κατὰ τὸ ῥῆμά σου. Καὶ ἦσαν (ι) ἱερεῖς τοῦ Βὴλ ἑβδομήκοντα
(κ) ἐκτὸς γυναικῶν καὶ τέκνων. καὶ ἦλθεν ὁ βασιλεὺς μετὰ Δανιὴλ
10 εἰς τὸν οἶκον τοῦ Βήλ. Καὶ εἶπαν οἱ ἱερεῖς τοῦ Βήλ, Ἰδοὺ ἡμεῖς
ἀποτρεχόμεθα ἔξω, σὺ δὲ βασιλεῦ παράθες τὰ βρώματα, καὶ τὸν
οἶνον κεράσας θὲς, καὶ ἀπόκλεισον τὴν θύραν, καὶ σφράγισον τῷ (λ) δα-
11 κτυλίῳ σου. Καὶ ἐλθὼν πρωῒ, ἐὰν μὴ εὕρῃς πάντα βεβρωμένα ὑπὸ
τοῦ Βὴλ, ἀποθανούμεθα· ἢ Δανιὴλ ὁ (μ) ψευδόμενος καθ' ἡμῶν.
12 Αὐτοὶ δὲ (ν) κατεφρόνουν, ὅτι πεποιήκεισαν ὑπὸ τὴν τράπεζαν κε-
κρυμμένην εἴσοδον, (ξ) καὶ δι' αὐτῆς εἰσεπορεύοντο διόλου, καὶ
13 ἀνήλουν αὐτά. Καὶ ἐγένετο ὡς (ο) ἐξήλθοσαν ἐκεῖνοι, καὶ ὁ βα-
σιλεὺς παρέθηκε τὰ βρώματα τῷ Βήλ. καὶ ἐπέταξε Δανιὴλ τοῖς
παιδαρίοις αὐτοῦ, καὶ ἤνεγκαν τέφραν· καὶ κατέσησαν ὅλον τὸν ναὸν
ἐνώπιον τοῦ βασιλέως μόνου. καὶ ἐξελθόντες ἔκλεισαν τὴν θύραν, καὶ
(π) ἐσφραγίσαντο ἐν τῷ δακτυλίῳ τοῦ βασιλέως, καὶ ἀπῆλθον.
14 Οἱ δὲ ἱερεῖς ἦλθον τὴν νύκτα κατὰ τὸ ἔθος αὐτῶν, καὶ αἱ (ρ) γυναῖκες
αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ κατέφαγον πάντα, καὶ ἐξέ-
15 πιον. Καὶ ὤρθρισεν ὁ βασιλεὺς τὸ πρωῒ, καὶ Δανιὴλ μετ'
αὐτοῦ.

MS.A. (θ) ἀποδείξητε ὅτι ὁ Βὴλ κατεσθίει αὐτὰ, ἀποθανεῖται Δα-
νιὴλ, (ι) οἱ ἱερεῖς (κ) χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων. (λ) * δακτύλῳ
(μ) ψευσάμενος (ν) * κατεφρόνουν, (ξ) καὶ * αὐτῆς (ο) ἐξῆλθον (π) ἐσφράγισαν τῷ (ρ) γυναῖκες, καὶ τὰ

Si autem oſtenderitis, quoniam Bel comedat 8
hæc; morietur Daniel, quia blaſphemavit in
Bel. Et dixit Daniel regi; Fiat juxta verbum
tuum. Erant autem ſacerdotes Bel ſeptuaginta, 9
exceptis uxoribus, & filiis. Et venit rex
cum Daniele in domum Belis. Et dixerunt ſa- 10
cerdotes Belis; Ecce nos egredimur foras: tu
autem, rex, appone eſcas: & vinum miſcens
pone, & claude oſtium, & ſigna annulo tuo.
Et veniens manè, niſi inveneris omnia comeſta 11
à Bel; moriemur: vel Daniel, qui mentitus
eſt adverſùs nos. Ipſi autem contemnebant, 12
quia fecerant ſub menſa abſconditum introi-
tum, & per illum ingrediebantur ſemper, & de-
vorabant ea. Factum eſt igitur, poſtquàm e- 13
greſſi ſunt illi, & rex poſuit cibos ante Bel; &
præcepit Daniel pueris ſuis, & attulerunt ci-
nerem: & (ſ) decuſſerunt totum templum
coram rege ſolo. Et egreſſi clauſerunt oſtium,
& ſignaverunt annulo regis, & abierunt.
Sacerdotes autem venerunt nocte juxta con- 14
ſuetudinem ſuam, & uxores eorum, & filii
eorum: & comederunt omnia, & biberunt.
Surrexit autem rex primo diluculo, & Da- 15
niel cum eo.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ܐܢ ܕܝܢ ܡܚܘܝܬܘܢ ܕܒܝܠ ܗܘ ܐܟܠ ܀ ܢܡܘܬ ܕܢܝܐܝܠ ܕܓܕܦ ܥܠ ܒܝܠ. ܘܐܡܪ 8
ܕܢܝܐܝܠ ܠܡܠܟܐ. ܢܗܘܐ ܐܝܟ ܡܠܬܟ ܡܠܟܐ. * ܘܗܘܝܢ ܗܘܘ ܕܝܢ ܟܘܡܪ̈ܘ ܕܒܝܠ ܫܒܥܝܢ. 9
ܣܛܪ ܡܢ ܢܫ̈ܝܗܘܢ ܘܒܢ̈ܝܗܘܢ. ܘܐܬܐ ܡܠܟܐ ܗܘ ܘܕܢܝܐܝܠ ܠܒܝܬܗ ܕܒܝܠ. * ܘܐܡܪܝܢ 10
ܟܘܡܪ̈ܐ ܠܡܠܟܐ. ܗܐ ܚܢܢ ܢܦܩܝܢ ܠܢ ܠܒܪ. ܐܢܬ ܕܝܢ ܡܠܟܐ ܣܝܡ ܡܐܟ̈ܠܬܐ
ܠܒܝܠ. ܘܚܡܪܐ ܡܙܝܓܐ ܩܪܒ. ܘܐܚܘܕ ܬܪܥܐ ܘܚܬܘܡ ܒܥܙܩܬܟ. * ܘܩܕܡ ܐܬܐ 11
ܒܨܦܪܐ. ܐܢ ܠܐ ܡܫܟܚ ܐܢܬ ܕܐܟܠܗܘܢ ܡܐܟ̈ܠܬܐ ܕܐܬܬܣܝܡ ܠܒܝܠ. ܢܡܘܬ ܚܢܢ.
12 ܘܐܢܗܘ ܕܐܟܠ ܐܢܝܢ ܒܝܠ ܀ ܢܡܘܬ ܕܢܝܐܝܠ. ܗܘ ܕܓܕܦ ܥܠܝܢ. * ܗܢܘܢ ܕܝܢ ܡܬܬܟܠܝܢ
ܗܘܘ ܥܠ ܢܦܫܗܘܢ. ܕܥܒܕܝܢ ܗܘܘ ܠܗܘܢ ܬܚܝܬ ܦܬܘܪܐ ܡܥܠܢܐ ܒܛܘܫܝܐ. ܘܒܗ ܥܐܠܝܢ
ܗܘܘ ܘܢܦܩܝܢ. ܘܐܟܠܝܢ ܗܘܘ ܟܠ ܡܕܡ ܕܡܬܬܣܝܡ ܗܘܐ ܩܕܡ ܒܝܠ.
ܘܫܩܠܝܢ ܗܘܘ ܡܕܡ ܕܝܬܪ. ܟܕ ܕܝܢ ܢܦܩܘ ܟܘܡܪ̈ܘ ܕܒܝܠ ܐܝܬܝ ܡܠܟܐ ܡܐܟ̈ܠܬܐ.
ܘܡܠܐ ܦܬܘܪܐ ܘܣܡ ܩܕܡ ܒܝܠ. ܘܡܠܐ ܡܐ̈ܢܐ ܚܡܪܐ ܐܝܟ ܥܝܕܗܘܢ ܘܢܦܩ. * ܘܐܡܪ 13
ܕܢܝܐܝܠ ܠܛܠܝ̈ܘܗܝ ܐܝܬܘ ܠܝ ܩܛܡܐ. ܘܐܝܬܝܘ ܠܗ ܩܛܡܐ. ܘܢܦܗ ܒܢܦܘܠܐ
ܩܕܡܘܗܝ ܕܡܠܟܐ. ܒܟܠܗ ܒܝܬܐ ܕܒܝܠ. ܘܚܙܐ ܡܠܟܐ ܘܢܦܩ ܘܐܚܕ ܬܪܥܐ.
14 ܘܚܬܡܗ ܒܥܙܩܬܐ ܕܡܠܟܐ ܘܕܕܢܝܐܝܠ. * ܘܐܙܠܘ ܟܘܡܪ̈ܐ ܒܠܠܝܐ ܐܝܟ ܕܡܥܕܝܢ
ܗܘܘ. ܗܢܘܢ ܘܢܫ̈ܝܗܘܢ ܘܒܢ̈ܝܗܘܢ. ܘܐܟܠܘ ܗܘܘ ܟܠ ܡܕܡ ܕܣܝܡ ܗܘܐ ܠܗ ܠܒܝܠ.
15 ܘܐܫܬܝܘ ܚܡܪܐ. * ܘܩܡ ܡܠܟܐ ܒܨܦܪܐ ܘܕܢܝܐܝܠ ܥܡܗ. ܘܐܙܠܘ ܠܗܝܟܠܐ.

* Quòd ſi oſtendatis mihi, quod Bil il- 8
lud edit, morietur Daniel, qui blaſpe-
miam dixit in Bil. Dixitque Daniel re-
gi; Fiat ſecundum verbum tuum, ô rex.
Erant Sacerdotes Bil ſeptuaginta, præ- 9
ter uxores & liberos eorum. & venit
rex cum Daniele in domum Bil: Di- 10
xeruntque ſacerdotes regi; Ecce egre-
dimur foras: Tu autem, Rex, pone
cibos Bili, & vinum miſtum appo-
ne, clauſamque portam obſigna annu-
lo tuo. Et manè ſurgens veni: et 11
ſi inveneris non ediſſe cibos Bil, mo-
riemur nos: ſi autem Bil ederit eos,
morietur Daniel, qui blaſphemiam in
nos dixit. Illi autem *hæc dicebant* 12
præ fiduciâ ſuâ: Fecerant enim ſibi
ſub menſâ ingreſſum occultum, per
quem ingredientes & egredientes, ede-
bant quicquid apponebatur Bil, & quod
ſupererat auferebant: Egreſſis igitur ſa-
cerdotibus Bil, adduxit rex cibos, re-
plevitque menſam, et poſuit coram Bil:
Impletiſque vino vaſis ſecundùm mo-
rem ipſorum, exiit. Dixítque Daniel 13
pueris ſuis; Afferte mihi cinerem: et
attulerunt ei cinerem, quem cribro
in totam ædem Bil increvit coram re-
ge. Videnſque rex, egreſſus eſt, clau-
ſis foribus, ſignatiſque ſigillo ſuo &
Danielis. Eunteſque ſacerdotes no- 14
ctu, ut ſoliti erant, ipſi, uxoreſque, &
liberi, ederunt quicquid appoſitum e-
rat Bil, vinumque biberunt. Surgenſque 15
manè rex cum Daniele, eò profecti
ſunt.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وَإِنْ أَظْهَرْتُمْ أَنْ بِيلَ يَأْكُلُ هٰذِهِ * يَمُوتُ دَانِيَالُ * لِأَنَّهُ جَدَّفَ عَلَى بِيلٍ * فَقَالَ دَانِيَالُ 8
لِلْمَلِكِ * لِيَكُنْ كَكَلِمَتِكَ * وَكَانَ كَهَنَةُ بِيلٍ سَبْعِينَ غَيْرَ ٱلنِّسَاءِ وَٱلْأَوْلَادِ * وَجَاءَ 9
ٱلْمَلِكُ مَعَ دَانِيَالَ إِلَى بَيْتِ بِيلٍ * وَقَالَتْ كَهَنَةُ بِيلٍ * هُوَذَا نَحْنُ نَنْصَرِفُ خَارِجًا * وَأَنْتَ 10
أَيُّهَا ٱلْمَلِكُ ضَعِ ٱلْأَطْعِمَةَ * وَٱمْزِجِ ٱلْخَمْرَ وَضَعْهُ * وَأَغْلِقِ ٱلْبَابَ وَٱخْتِمْهُ بِخَاتَمِكَ * وَتَعَالَ 11
بَاكِرًا * فَإِنْ لَمْ تَجِدِ ٱلْجَمِيعَ مَأْكُولًا مِنْ بِيلٍ * نَمُوتُ أَوْ دَانِيَالُ ٱلَّذِي كَذَبَ عَلَيْنَا * وَهُمْ 12
وَثِقُوا * لِأَنَّهُمْ صَنَعُوا تَحْتَ ٱلْمَائِدَةِ مَدْخَلًا خَفِيًّا * وَمِنْهُ يَدْخُلُونَ كُلُّهُمْ وَيَأْكُلُونَهَا * وَكَانَ لَمَّا 13
خَرَجُوا أُولٰئِكَ * وَٱلْمَلِكُ وَضَعَ ٱلْأَطْعِمَةَ لِبِيلٍ * فَأَمَرَ دَانِيَالُ غِلْمَانَهُ * فَجَاءُوا لَهُ رَمَادًا وَفَرَشُوا
ٱلْهَيْكَلَ كُلَّهُ أَمَامَ ٱلْمَلِكِ وَحْدَهُ * وَخَرَجُوا وَأَغْلَقُوا ٱلْبَابَ * وَخَتَمُوهُ بِخَاتَمِ ٱلْمَلِكِ وَمَضَوْا
14 * فَدَخَلَتِ ٱلْكَهَنَةُ لَيْلًا كَعَادَتِهِمْ وَنِسَاؤُهُمْ وَأَوْلَادُهُمْ * وَأَكَلُوا ٱلْجَمِيعَ وَشَرِبُوا * وَبَكَّرَ 15
ٱلْمَلِكُ بِٱلْغَدَاةِ وَدَانِيَالُ مَعَهُ *

* *Sin autem oſtenderitis Bilum iſta come-* 8
dere, morietur Daniel, quòd in Bilum
blaſphemârit. Dixit Daniel regi; Fiat
ſecundùm verbum tuum. (Erant autem 9
ſacerdotes Bili ſeptuaginta, exceptis u-
xoribus et liberis) venitque rex cum Da-
niele in ædem Bili, ubi ſacerdotes Bili 10
dixerunt; Ecce nos foras egrediemur, tu
verò O rex, appone cibos, tempera vinum,
& appone illud, oſtium claude, annuloque
tuo conſigna: Et niſi manè veniens, in- 11
veneris omnia à Bilo comeſta, moriemur
nos, aut Daniel, qui mentitus eſt adver-
ſùm nos. Porrò illi ſecuri erant, quia 12
fecerant ſub menſa aditum clandeſtinum,
indeque ingrediebantur omnes, & come-
debant eam. Fuit igitur cùm illi e- 13
greſſi eſſent, & rex Bilo cibos appoſuiſſet;
ut præciperet Daniel pueris ſuis, affer-
rentque cinerem, totumque templum co-
ram ſolo rege conſternerent: poſtea e-
greſſi clauderent oſtium, annulo regis
obſignarent, ac diſcederent: Sacerdo- 14
tes autem noctu pro more ſuo ingreſſi,
cum uxoribus & liberis, omnia comede-
rent biberentque. Cùm verò ſurre- 15
xiſſet rex ſummo diluculo, & Daniel
eſſet cum eo;

Verſio VULG. LAT.

16 Et ait rex ; Salváne ſunt ſignacula, Daniel ? Qui
17 reſpondit ; Salva, rex. Statímque cùm aperuiſſet
oſtium, intuitus rex menſam, exclamavit voce ma-
gnâ ; Magnus es Bel, & non eſt apud te dolus quiſ-
18 quam. Et riſit Daniel : & tenuit regem ne ingre-
deretur intró : & dixit ; Ecce pavimentum, anim-
19 adverte cujus veſtigia ſint hæc. Et dixit rex ; Vi-
deo veſtigia virorum, & mulierum, & infantium.
20 Et iratus eſt rex. Tunc apprehendit ſacerdotes, &
uxores, & filios eorum : & oſtenderunt ei abſcon-
dita oſtiola, per quæ ingrediebantur, & conſume-
21 bant quæ erant ſuper menſam. Occídit ergò illos
rex, & tradidit Bel in poteſtatem Danielis : qui ſub-
22 vertit eum, & templum ejus. Et erat draco
23 magnus in loco illo, & colebant eum Babylonii. Et
dixit rex Danieli ; Ecce nunc non potes dicere, quia
24 iſte non ſit Deus vivens : adora ergò eum. Dixít-
que Daniel ; Dominum Deum meum adoro : quia
ipſe eſt Deus vivens : iſte autem non eſt Deus vi-
25 vens. Tu autem, rex, da mihi poteſtatem, & in-
terficiam draconem abſque gladio & fuſte. Et ait
rex ; Do tibi.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

16 Καὶ εἶπεν (σ), Σῶοι αἱ σφραγῖδες Δανιήλ; ὁ δὲ εἶπε, Σῶοι, βα-
17 σιλεῦ. Καὶ ἐγένετο ἅμα τῷ ἀνοῖξαι τὰς θύρας, ἐπιβλέψας
(τ) ἐπὶ τὴν τράπεζαν ὁ βασιλεὺς, ἐβόησε φωνῇ μεγάλῃ,
18 Μέγας εἶ Βὴλ, καὶ οὐκ ἔστι παρὰ σοὶ δόλος οὐδὲ εἷς. Καὶ
(υ) ἐγέλασε Δανιὴλ, καὶ ἐκράτησε τὸν βασιλέα, τοῦ μὴ εἰσελθεῖν
αὐτὸν (φ) ἔσω· καὶ εἶπεν, Ἴδε δὴ τὸ ἔδαφος, καὶ γνῶθι τίνος τὰ
19 ἴχνη ταῦτα. Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς, Ὁρῶ τὰ ἴχνη ἀνδρῶν,
20 καὶ γυναικῶν, καὶ παιδίων. καὶ ὀργισθεὶς ὁ βασιλεὺς Τότε
(χ) συνέλαβε τοὺς ἱερεῖς, καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ
ἔδειξαν αὐτῷ τὰς κρυπτὰς θύρας, δι᾽ ὧν εἰσεπορεύοντο, καὶ ἐδα-
21 πάνων τὰ ἐπὶ (ψ) τῆς τραπέζης. Καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς ὁ βα-
σιλεὺς, καὶ ἔδωκε τὸν Βὴλ ἔκδοτον τῷ Δανιήλ. καὶ κατέστρεψεν αὐ-
22 τὸν, καὶ τὸ ἱερὸν αὐτοῦ. Καὶ ἦν Δράκων μέγας (ω), καὶ ἐσέβοντο
23 αὐτὸν οἱ Βαβυλώνιοι. Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ Δανιήλ, Μὴ
καὶ τοῦτον ἐρεῖς ὅτι χαλκοῦς ἐστιν; ἰδοὺ ζῇ, καὶ ἐσθίει, καὶ πίνει· οὐ δύνα-
24 σαι εἰπεῖν, ὅτι οὐκ ἔστιν οὗτος θεὸς ζῶν. καὶ προσκύνησον αὐτῷ. Καὶ
εἶπε Δανιήλ, Κυρίῳ τῷ θεῷ μου προσκυνήσω, ὅτι οὗτός ἐστι θεὸς
25 ζῶν. Σὺ δὲ βασιλεῦ δός μοι ἐξουσίαν, καὶ ἀποκτενῶ τὸν δράκοντα
ἄνευ (ʹ) μαχαίρας καὶ ῥάβδου. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς, Δίδωμί σοι.

MS.A. (σ) ὁ βασιλεὺς, Σῶαι (τ) ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν τράπεζαν,
(υ) γελάσας Δανιὴλ ἐκράτησεν (φ) ἔσω· * Εἶδε δὴ (χ) συνελάβετο
(ψ) τῇ τραπέζῃ. (ω) ἐν τῷ τόπῳ, καὶ (ʹ) μαχαίρης

Et ait ; Salvane ſunt ſignacula, Daniel ? At 16
ille dixit ; Salva, rex. Et factum eſt, ſimul 17
atque aperuiſſet oſtia, aſpiciens rex ſuper men-
ſam, exclamavit voce magnâ ; Magnus es Bel :
& non eſt apud te ullus dolus. Et riſit Daniel, 18
& tenuit regem, ne ingrederetur intró : & dixit ;
Vide nunc pavimentum, & animadverte, cujus
veſtigia ſunt hæc. Et dixit rex ; Video veſti- 19
gia virorum, & mulierum, & parvulorum. Et
iratus rex Tunc apprehendit ſacerdotes, & u- 20
xores, & filios eorum, & oſtenderunt ei abſ-
condita oſtia, per quæ ingrediebantur, & con-
ſumebant quæ erant ſuper menſam, Occídit 21
ergò illos rex : & tradidit Bel in poteſtatem Da-
nielis : qui ſubvertit eum, & templum ejus.
Et erat draco (g) magnus : & colebant illum 22
Babylonii. Et dixit rex Danieli ; Nunquid & 23
hunc dices æreum eſſe ? Ecce vivit, & come-
dit, & bibit : non potes dicere, quia iſte non ſit
Deus vivens. Adora ergò eum. Dixitque Da- 24
niel ; Dominum Deum meum adorabo : quia ipſe
eſt Deus vivens. Tu autem, rex, da mihi pote- 25
ſtatem : & interficiam draconem, abſque gla-
dio, & fuſte. Et ait rex ; Do tibi.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

16 * ܘܐܡܪ ܡܠܟܐ ܠܕܢܝܐܝܠ. ܫܠܡܝܢ ܚܬܡܐ ܕܕܢܝܐܝܠ. ܘܐܡܪ ܕܢܝܐܝܠ ܫܠܡܝܢ ܡܪܝ
17 ܡܠܟܐ. * ܘܗܘܐ ܕܟܕ ܦܬܚ ܬܪܥܐ. ܚܪ ܡܠܟܐ ܥܠ ܦܬܘܪܐ: ܘܚܙܐ ܕܐܟܝܠܝܢ ܟܠܗܝܢ
ܕܐܬܬܣܝܡ ܗܘܐ ܠܒܝܠ. ܘܩܥܐ ܒܩܠܐ ܪܒܐ ܠܒܪ ܡܢ ܬܪܥܐ. ܘܐܡܪ. ܪܒ ܐܢܬ ܒܝܠ. ܘܠܝܬ ܥܡܟ
18 ܢܟܠܐ ܩܠܝܠ. ܐܦܠܐ ܡܕܡ. * ܘܚܙܐ ܕܢܝܐܝܠ ܘܐܚܕܗ ܠܡܠܟܐ ܕܠܐ ܢܥܘܠ ܠܗܝܟܠ
ܗܕܐ. ܘܐܡܪ ܕܢܝܐܝܠ ܠܡܠܟܐ. ܚܙܝ ܡܪܝ ܡܠܟܐ. ܘܐܬܒܩܐ ܒܐܪܥܐ. ܥܩܒܬܐ
19 ܗܠܝܢ ܕܡܢ ܐܢܘܢ * ܘܐܡܪ ܡܠܟܐ ܚܙܐ ܐܢܐ ܒܐܪܥܐ ܥܩܒܬܐ ܕܓܒܪܐ ܘܕܢܫܐ
20 ܘܕܛܠܝܐ. ܘܪܓܙ ܐܬܡܠܟ ܡܠܟܐ. * ܘܐܚܕ ܐܢܘܢ ܠܟܘܡܪܐ ܘܠܢܫܝܗܘܢ ܘܠܒܢܝܗܘܢ.
ܘܚܘܝܘܗܝ ܠܡܠܟܐ ܡܥܠܬܐ ܕܐܝܬ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܒܛܘܫܝܐ: ܗܘ ܕܒܗ ܥܐܠܝܢ ܗܘܘ
21 ܘܢܦܩܝܢ: ܘܐܟܠܝܢ ܗܘܘ ܡܕܡ ܕܡܬܬܣܝܡ ܗܘܐ ܠܒܝܠ ܥܠ ܦܬܘܪܐ. * ܘܩܛܠ ܐܢܘܢ
ܡܠܟܐ ܠܟܠܗܘܢ. ܘܡܘܗܒܬܐ ܝܗܒ ܠܒܝܠ ܠܕܢܝܐܝܠ. ܘܬܒܪܗ ܕܢܝܐܝܠ
ܘܣܚܦܗ ܠܗܝܟܠܗ. * ܫܠܡ ܕܢܝܐܝܠ *

* ܬܘܒ ܕܬܢܝܢܐ *

22 * ܐܝܬ ܗܘܐ ܕܝܢ ܬܘܒ ܬܡܢ ܬܢܝܢܐ ܪܒܐ. ܕܣܓܕܝܢ ܗܘܘ ܠܗ ܒܒܠܝܐ. * ܘܐܡܪ ܡܠܟܐ
23 ܠܕܢܝܐܝܠ. ܗܫܐ ܥܠ ܗܢܐ ܠܐ ܡܫܟܚ ܐܢܬ ܕܬܐܡܪ ܕܠܐ ܗܘܐ ܐܠܗܐ ܗܘ.
24 ܣܓܘܕ ܠܗ ܡܛܠ ܕܐܠܗܐ ܗܘ ܚܝܐ. * ܘܐܡܪ ܕܢܝܐܝܠ ܠܡܠܟܐ. ܐܢܐ ܠܡܪܝܐ ܗܘ
25 ܐܠܗܐ ܣܓܕ ܐܢܐ ܡܛܠ ܕܗܘܝܘ ܐܠܗܐ ܚܝܐ. * ܐܢܬ ܕܝܢ ܡܠܟܐ: ܗܒ ܠܝ ܫܘܠܛܢܐ
ܥܠܘܗܝ. ܘܐܩܛܘܠ ܐܢܐ ܠܬܢܝܢܐ ܗܢܐ. ܕܠܐ ܣܝܦܐ ܘܕܠܐ ܚܘܛܪܐ. ܘܐܡܪ ܠܗ
ܡܠܟܐ ܝܗܝܒ ܠܟ.

Dixitque rex Danieli; Salva ſigilla Dani- 16
el ? Et dixit; Salva, domine rex. Cum-
que aperuiſſet portam, proſpiciens rex 17
menſam, et videns conſumpta eſſe omnia
quæ appoſita fuerant Bilo, elatâ voce
magna, à porta exteriùs, dixit; Magnus
es Bil; Nec eſt apud te fraudis vel
minimum. Tunc videns Daniel te- 18
nuit Regem, ne introiret ad tempus:
dixitque Daniel regi ; Vide Domine
rex, & conſidera ſolum : Veſtigia hæc
quorumnam ſunt ? Dixitque rex, Vi- 19
deo in ſolo veſtigia virorum & mu-
lierum & puerorum : et iratus eſt rex,
Et apprehendit Sacerdotes, uxoreſque 20
& liberos eorum, & oſtenderunt Regi
introitum quem in occulto habebant,
per quem ingredientes & egredientes
conſumebant quod in menſâ Bili ap-
ponebatur. Et occîdit eos omnes rex, 21
& Bel dono dedit Danieli : Con-
fregitque Daniel eum, & deſtruxit tem-
plum ejus.

Finis Danielis.

Sequitur Res Draconis.

Erat autem ibi præterea Draco ma- 22
gnus, quem adorabant Babylonii. 23
Dixitque rex Danieli; Jam, de hoc non
potes dicere, Quod non ſit Deus: Ado-
ra ipſum quia Deus vivus eſt. Et di- 24
xit Daniel Regi ; Ego Dominum De-
um adoro : Is enim ipſe Deus vivus
eſt. Tu autem O rex, da mihi po- 25
teſtatem in eum, & occidam Draco-
nem hunc, ſine gladio aut baculo. Di-
xitque rex; Data eſt tibi.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA.*

16 * فقال الملك * الختوم صحاح يا دانيال * فقال صحاح ايها الملك * وكان لما فتح الباب * تطلع 17
الملك الي المايدة * وصرخ بصوت عظيم عاظيم انت يا بيل * وليس عندك غش ولا قليل *
* فضحك دانيال * وامسك الملك ان لا يدخل الي داخل * وقال انظر الارض * واعرف هذه 18
الاثار لمن * فقال الملك * اري اقدام رجال ونسآء وصبيان * فحنق الملك حينئذ * واخذ 19 20
الكهنة ونساهم واولادهم * واظهر له الطرق الخفية التي منها يدخلون وياكلون ما علي
21 المايدة * فقتلهم الملك * واعطي بيل هبة لدانيال * فهدمه وهيكله *

* خبر التنين *

* وكان تنين عظيم في موضع * وعبده البابليون * فقال الملك لدانيال * هل وهذا تقول انه 22 23
نحاس هو * هوذا هو حي وياكل ويشرب * ولا تستطيع ان تقول ان هذا ليس هو اله حي * فاسجد له *
* فقال دانيال * للرب الهي اسجد * لانه هو الاله الحي * وانت ايها الملك اعطني سلطانا * 24 25
فاقتل التنين بغير سيف وعصا * فقال الملك اعطي لك *

Dixit rex, Sigilla integra ſunt ó Da- 16
niel ? qui dixit, Integra O rex. Et ubi
primùm januam aperuiſſet, rex menſam 17
intuitus exclamavit voce magnâ, Ma-
gnus es O Bil, & ne minimus eſt apud
te dolus. Ridens verò Daniel, detinuit 18
regem ne ingrederetur intrò, & dixit;
Aſpice ſolum, & agnoſce cujus hæc
veſtigia ſint. Dixit rex ; Veſtigia vi- 19
rorum, mulierum, ac puerorum video.
Tunc rex indignatus comprehendit ſa- 20
cerdotes cum uxoribus & liberis eorum
(nam oſtenderat ei vias clandeſtinas
quibus ingreſſi comedebant quæ appone-
bantur menſæ,) Peremitque eos rex, 21
& Bilum dono dedit Danieli, qui eum
cum templo ipſius evertit.

Hiſtoria draconis.

Erat quoque draco ingens quodam in lo- 22
co, & colebant eum Babylonii. Dixit- 23
que rex Danieli ; Num & hunc dicte-
res æneum eſſe ? En vivus eſt, edit ac
bibit, nec dicere potes, hunc non eſſe
Deum vivum : hunc igitur adora. At 24
Daniel, Dominum, inquit, Deum meum
adoro ; quoniam ipſe eſt Deus vivus.
Tu verò O rex, da mihi facultatem, & 25
hunc draconem ſine gladio & fuſte in-
terficiam. Ait rex, Do tibi.

Verſio VULG. LAT.

26 Tulit ergò Daniel picem, & adipem, & pilos, & coxit
pariter: fecítque maſſas, & dedit in os draconis, &
diruptus eſt draco. Et dixit; Ecce quem colebatis.
27 Quod cùm audiſſent Babylonii, indignati ſunt vehe-
menter: & congregati adverſùm regem, dixerunt; Ju-
dæus factus eſt rex: Bel deſtruxit, draconem interfecit,
28 & ſacerdotes occîdit. Et dixerunt cùm veniſſent ad re-
gem; Trade nobis Danielem, alioquin interficiemus te,
29 & domum tuam. Vidit ergò rex quòd irruerent in eum
vehementer: & neceſſitate compulſus tradidit eis Da-
30 nielem. Qui miſerunt eum in lacum leonum; & erat ibi
31 diebus ſex. Porrò in lacu erant leones ſeptem, & da-
bantur eis duo corpora quotidiè, & duæ oves: & tunc
32 non data ſunt eis, ut devorarent Danielem. Erat autem
Habacuc propheta in Judæa, & ipſe coxerat pulmen-
tum, & intriverat panes in alveolo: & ibat in campum
33 ut ferret meſſoribus. Dixítque Angelus Domini ad Ha-
bacuc; Fer prandium, quod habes, in Babylonem Da-
34 nieli, qui eſt in lacu leonum. Et dixit Habacuc; Do-
35 mine, Babylonem non vidi, & lacum neſcio. Et ap-
prehendit eum Angelus Domini in vertice ejus, & por-
tavit eum capillo capitis ſui, poſuítque eum in Baby-
lone ſupra lacum in impetu ſpiritûs ſui.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

26 Καὶ ἔλαβεν (α) ὁ Δανιὴλ πίσσαν ϗ στέαρ ϗ τρίχας, ϗ ἥψησεν
ἐπὶ τὸ αὐτό· ϗ ἐποίησε μάζας, ϗ ἔδωκεν εἰς τὸ στόμα τοῦ δράκον-
τος, ϗ φαγὼν διεῤῥάγη ὁ δράκων. ϗ εἶπεν, (β) Ἴδετε τὰ σε-
27 βάσματα ὑμῶν. Καὶ ἐγένετο, ὡς ἤκουσαν οἱ Βαβυλώνιοι, ἠγα-
28 νάκτησαν λίαν, ϗ συνεστράφησαν ἐπὶ τὸν βασιλέα, Καὶ
(γ) εἶπαν, Ἰουδαῖος γέγονεν ὁ βασιλεύς, τὸν Βὴλ (δ) κατέσπασε,
ϗ τὸν δράκοντα ἀπέκτεινε, ϗ τοὺς ἱερεῖς κατέσφαξε. ϗ εἶπαν ἐλθόν-
τες πρὸς τὸν βασιλέα, Παράδος ἡμῖν τὸν Δανιήλ· εἰ δὲ μή, ἀποκτενοῦμέν
29 σε, ϗ τὸν οἶκόν σου. Καὶ εἶδεν ὁ βασιλεὺς ὅτι ἐπείγουσιν αὐτὸν
σφόδρα, ϗ ἀναγκασθεὶς (ε) ὁ βασιλεὺς παρέδωκεν αὐτοῖς τὸν Δανιήλ.
30 Οἱ δὲ (ζ) ἔβαλον αὐτὸν εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων, ϗ ἦν ἐκεῖ ἡμέ-
31 ρας ἕξ. Ἦσαν δὲ ἐν τῷ λάκκῳ ἑπτὰ λέοντες, ϗ ἐδίδοτο αὐτοῖς
τὴν ἡμέραν δύο σώματα ϗ δύο πρόβατα· τότε δὲ οὐκ ἐδόθη αὐτοῖς,
32 ἵνα καταφάγωσι τὸν Δανιήλ. Καὶ ἦν Ἀμβακοὺμ ὁ προφήτης ἐν
τῇ Ἰουδαίᾳ, ϗ (η) αὐτὸς ἥψησεν ἕψεμα, ϗ ἐνέθρυψεν ἄρτους εἰς
σκάφην, ϗ (θ) ἐπορεύετο εἰς τὸ πεδίον ἀπενέγκαι τοῖς θερισταῖς.
33 Καὶ εἶπεν (ι) ὁ ἄγγελος κυρίου τῷ Ἀμβακούμ, Ἀπένεγκε τὸ
ἄριστον ὃ ἔχεις εἰς Βαβυλῶνα τῷ Δανιὴλ εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόν-
34 των. Καὶ εἶπεν Ἀμβακούμ, Κύριε, Βαβυλῶνα οὐχ ἑώρακα, ϗ
35 τὸν λάκκον οὐ γινώσκω (κ). Καὶ ἐπελάβετο ὁ ἄγγελος (λ) κυρίου
τῆς κορυφῆς αὐτοῦ, ϗ βαστάσας τῆς κόμης τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, ἔθηκεν αὐτὸν
εἰς Βαβυλῶνα ἐπάνω τοῦ λάκκου, ἐν τῷ ῥοίζῳ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ.

MS.A. (α) Δανιὴλ πίσσαν ϗ στῆρ (β) Ἰδοὺ δὴ τὰ (γ) εἶπον, (δ) κατέ-
στρεψεν, (ε) παρέδωκεν (ζ) ἐνέβαλον (η) αὐτὸς (θ) ἐπορεύθη (ι) ἄγγελος
κυρίου πρὸς Ἀμβακούμ, (κ) ποῦ ἐστίν. (λ) τῆς χειρὸς αὐτοῦ,

Tulit ergò Daniel picem, & adipem, & pilos, 26
& coxit pariter, fecitque maſſas: & dedit in
os draconis: & comedens diruptus eſt draco.
Et dixit; Videte ea quæ vos colitis. Et fa- 27
ctum eſt, ut audierunt Babylonii; indignati
ſunt vehementer: & congregati adverſus re-
gem dixerunt; Judæus factus eſt rex: Bel de-
ſtruxit, & draconem interfecit, & ſacerdotes
occîdit. Et dixerunt, cùm veniſſent ad re- 28
gem; Trade nobis Danielem: alioquin inter-
ficiemus te, & domum tuam. Vidit ergò rex, 29
quòd irruerent in eum vehementer: & neceſ-
ſitate compulſus rex tradidit eis Danielem.
Qui miſerunt eum in lacum leonum: & erat 30
ibi diebus ſex. Porrò in lacu erant leones ſe- 31
ptem: & dabantur eis duo corpora quotidiè, &
duæ oves: tunc autem non ſunt data eis; ut
devorarent Danielem. Erat autem Ambacum 32
propheta in Judæa: & ipſe coxerat pulmen-
tum, & intriverat panes in alveolo, & ibat
in campum, ut ferret meſſoribus. Dixitque an- 33
gelus Domini ad Ambacum; Fer prandium,
quod habes, in Babylonem, Danieli in lacum le-
onum. Et dixit Ambacum; Domine, Babylo- 34
nem non vidi: & lacum neſcio. Et appreben- 35
dit angelus Domini verticem ejus: & portans
capillo capitis ejus, poſuit eum in Babylonem
ſuper lacum in impetu ſpiritûs ſui.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ܘܢܣܒ ܕܢܝܐܝܠ ܙܦܬܐ ܘܣܥܪܐ ܘܬܪܒܐ. ܘܒܫܠ ܐܢܘܢ ܐܟܚܕܐ. ܘܥܒܕ ܡܢܗܘܢ ܓܦ̈ܬܐ. 26
ܘܫܕܐ ܐܢܝܢ ܒܦܘܡܗ ܕܬܢܝܢܐ ܘܒܠܥ ܐܢܝܢ ܬܢܝܢܐ ܘܐܬܦܠܓ ܘܡܝܬ. ܘܐܡܪ ܕܢܝܐܝܠ. ܗܐ
ܚܙܘ ܕܣܓܕܬܘܢ ܒܒ̈ܠܝܐ. * ܘܗܘܐ ܕܟܕ ܫܡܥܘ ܒܒ̈ܠܝܐ ܐܬܒܐܫ ܠܗܘܢ ܛܒ. ܘܐܬܟܢܫܘ 27
ܥܠ ܡܠܟܐ. ܘܐܬܦܢܝܘ ܠܘܬܗ. ܘܐܡܪܝܢ ܚܕ ܠܚܕ. * ܝܗܘܕܝܐ ܗܘܐ ܠܗ ܡܠܟܐ. ܠܒܝܠ 28
ܬܒܪ. ܘܠܬܢܝܢܐ ܗܐ ܩܛܠ. ܘܠܟܘܡܪ̈ܐ ܩܛܠ ܐܢܘܢ. ܘܐܬܘ ܠܘܬ ܡܠܟܐ ܘܐܡܪܝܢ ܠܗ. ܐܘ
ܐܫܠܡ ܠܢ ܠܕܢܝܐܝܠ ܐܘ ܩܛܠܝܢ ܚܢܢ ܠܟ ܘܠܒܝܬܟ. * ܘܚܙܐ ܡܠܟܐ ܕܩܡܘ ܥܠܘܗܝ ܟܠܗܘܢ 29
ܟܠܗܘܢ ܐܟܚܕܐ. ܘܐܬܐܠܨ ܠܗ. ܘܐܬܩܛܪ ܘܐܫܠܡ ܠܗܘܢ ܠܕܢܝܐܝܠ. * ܗܢܘܢ ܕܝܢ 30
ܕܒܪܘܗܝ ܠܕܢܝܐܝܠ. ܘܐܙܠܘ ܐܪܡܝܘܗܝ ܒܓܘܒܐ ܕܐܪ̈ܝܘܬܐ. ܘܗܘܐ ܬܡܢ ܫܬܐ ܝܘܡ̈ܝܢ.
ܕܢܟܦܢܘܢ ܐܪ̈ܝܘܬܐ ܘܢܐܟܠܘܢܝܗܝ. * ܐܝܬ ܗܘܐ ܕܝܢ ܒܗ ܒܓܘܒܐ ܗܘ. ܐܪ̈ܝܘܬܐ ܫܒܥܐ. ܘܝܗܒܝܢ 31
ܗܘܘ ܠܗܘܢ: ܬܪ̈ܝܢ ܦܓܪ̈ܝܢ ܒܟܠܝܘܡ ܘܬܪ̈ܝܢ ܕܟܪ̈ܝܢ. ܒܗܢܘܢ ܕܝܢ ܝܘܡ̈ܬܐ. ܠܐ ܝܗܒܘ
ܠܗܘܢ ܡܕܡ ܕܢܐܟܠܘܢ. ܕܢܟܦܢܘܢ ܘܢܐܟܠܘܢܝܗܝ ܠܕܢܝܐܝܠ. * ܐܝܬ ܗܘܐ ܕܝܢ ܚܒܩܘܩ 32
ܢܒܝܐ ܒܝܗܘܕ. ܘܒܫܠ ܗܘܐ ܒܫܘܠܐ. ܘܦܬܬ ܦܬ̈ܐ ܒܩܢܩܢܐ ܘܐܪܡܝ ܒܗ. ܘܐܙܠ ܠܚܩܠܐ
ܠܚܨܘ̈ܕܐ. * ܘܐܡܪ ܠܗ ܡܠܐܟܗ ܕܡܪܝܐ. ܐܘܒܠ ܠܡܐܟܘܠܬܐ ܗܕܐ ܕܠܘܬܟ. ܠܕܢܝܐܝܠ 33
ܕܐܫܬܕܝ ܒܓܘܒܐ ܕܐܪ̈ܝܘܬܐ ܒܒܒܠ. * ܐܡܪ ܚܒܩܘܩ. ܡܪܝ. ܠܐ ܚܙܝܬܗ ܠܒܒܠ. ܘܠܓܘܒܐ 34
ܠܐ ܝܕܥ ܐܢܐ ܠܗ. * ܘܐܪܡܝ ܡܠܐܟܐ ܐܝܕܗ ܥܠ ܪܝܫܗ ܕܚܒܩܘܩ ܘܫܩܠܗ ܒܣܥܪܐ ܕܪܝܫܗ: 35
ܘܣܡܗ ܒܒܒܠ ܥܠ ܓܘܒܐ. ܒܚܝܠܐ ܕܪܘܚܐ ܕܩܘܕܫܐ.

* Sumſítque Daniel picem, & pilos, & 26
adipem, coxítque ſimul, fecítque ex eis
placentas, injecítque in os Draconis, de-
glutivítque eas Draco, & diſruptus, &
mortuus eſt. Dixítque Daniel; Ecce, vi-
dete, quæ colitis, O Babylonii! Fa- 27
ctúmque eſt, cùm audirent Babylonii,
magnopere ipſis diſplicuit: Et congre-
gregati ſunt adverſus regem, in eúmque
converſi, dixerunt alter ad alterum; Rex 28
Judæus factus eſt: Confregit Bil; et Dra-
conem, ecce, occîdit; et ſacerdotes in-
terfecit: Et venientes, ad regem dixerunt;
Aut trade nobis Danielem, aut occide-
mus te & familiam tuam, Vidénſque eos 29
rex ſibi omnes ſimul inſtantes, arctatus
eſt; et coactus tradidit ipſis Danielem.
Illi autem acceptum Danielem, euntes, in 30
foveam leonum projecerunt. Fuítque ibi
dies ſex, ut eſurientes leones ipſum de-
vorarent. Erant autē in iſtâ foveâ ſeptem 31
leones, quibus dabant quotidiè bina
corpora, binóſque arietes: Illis autem
diebus nihil ipſis dederunt quod ederent,
ut famelici, comederent Danielem. Erat 32
autem Propheta Habakuk in Judæâ, qui
pultem coxerat, & intriverat fruſta panis
in patinam, injectâ *pulte*, ibátq; in agrum
ad meſſores. Dixítq; ei Angelus Domini; 33
Adduc cibum hunc qui apud te eſt ad
Danielē, qui projectus eſt in foveam leo-
num Babylone. Dixítq; Habakuk, Do- 34
mine, Babylonem non vidi, nec foveam
novi. Injecítque Angelus manum ſuam 35
in caput Habakuk, ſublatúmque eum
capillo capitis, poſuit in Babilone ſupra
foveam, viribus Spiritûs ſancti.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* فاخذ دانيال زفتا وشحما وشعرا * فطبخهم وصنعهم ارغفة * واعطاهم لفم التنين. 26
فانشق التنين * وقال انظروا معبوداتكم * وكان لما سمع البابليون * تعصبوا واجتمعوا 27
على الملك * وقالوا الملك صار يهوديا * هدم بيل * وقتل التنين * وذبح الكهنة * وجاؤوا 28
الى الملك وقالوا * اسلم لنا دانيال * والا نقتلك وبيتك * فراى الملك انهم وثبوا عليه 29
جدا * ومضطرا سلم لهم دانيال * فطرحوه في جب الاسد * وكان هناك ستة ايام * وكان 30 31
في الجب سبعة اسد * يعطوهم كل يوم جسدين وخروفين * وحينئذ لم يعطوها * لكي
تاكل دانيال * وحبقوق النبي كان في اليهودية * وهو طبخ طبيخا * وثرد خبزا في جفنة * ومضى 32
الى البقعة ليقدمها للحصادين * فقال ملاك الرب لحبقوق * ود هذا الطعام الذي لك الى بابل 33
لدانيال في جب الاسد * فقال حبقوق * يا سيد بابل لم اراها * والجب لم اعرف اين هو * 34
* فاخذ ملاك الرب بناصيته * وحمله بشعر راسه * ووضعه في بابل فوق الجب بتاييد روحه * 35

Accipiens ergò Daniel picem, ſevū, & pi- 26
los, coxit eos, in panes compoſuit, & indi-
dit ori draconis; unde diſruptus eſt draco.
Tunc dixit, Videte numina veſtra. Quæ 27
cùm audiſſent Babylonii, coiverunt, ſeſéq;
contra regem congregaverunt, & dixe-
runt; Rex iſte Judæus factus eſt: Bilum
evertit, Draconem peremit, & ſacerdotes
jugulavit. Poſtea venientes ad regem, 28
dixerunt; Trade nobis Danielem, ſin mi-
nus occidemus te, & domum tuam. Vi- 29
dens itaque rex eos ferociter in ſe irru-
entes, neceſſitate compulſus, tradidit eis
Danielem. Illi verò conjecerunt eum in 30
foveam leonum, & manſit ibi ſex dies.
Erant autem in illa fovea ſeptem leones, 31
quibus dabantur quotidie duo corpora,
& agni duo: ſed tunc data non ſunt eis,
ut Danielem devorarent. Porrò Ha- 32
bacuc propheta erat in Judæa, atque is
pultem coxerat, & panem intriverat in
diſco, & abibat in agrum ut ferret meſ-
ſoribus. Dixit ergò Angelus Domini ad 33
Habacuc; Hunc cibum quem habes, defer
Danieli Babylonem in foveam leonum.
Reſpondit Habacuc; O domine, Babylonem 34
non vidi, & fovea illa ubi ſit ignoro.
Tunc apprehendens Angelus Domini cæ- 35
ſariem ejus, tulit eum comâ capitis ejus,
poſuítque Babylone ſuper foveam illam,
adjuvante ſpiritu ſuo.

Verſio VULG. LAT.

36 Et clamavit Habacuc, dicens; Daniel ſerve Dei, tolle
37 prandium, quod miſit tibi Deus. Et ait Daniel; Recor-
38 datus es mei, Deus, & non dereliquiſti diligentes te. Sur-
génſque Daniel comêdit. Porrò Angelus Domini reſti-
39 tuit Habacuc confeſtim in loco ſuo. Venit ergò rex die
ſeptimo ut lugeret Danielem: & venit ad lacum, & in-
40 troſpexit, & ecce Daniel ſedens in medio leonum. Et
exclamavit voce magnâ rex, dicens; Magnus es, Do-
mine Deus Danielis. Et extraxit eum de lacu leonum.
41 Porrò illos, qui perditionis ejus cauſa fuerant, in-
tromiſit in lacum, & devorati ſunt in momento coram
42 eo. Tunc rex ait; Paveant omnes habitantes in uni-
verſa terra Deum Danielis: quia ipſe eſt ſalvator, fa-
ciens ſigna & mirabilia in terra: qui liberavit Danielem
de lacu leonum.

Verſio GRÆCA LXX. Interp. Cum Tranſlatione LATINA.

36 Καὶ (μ) ἐβόησεν Ἀμβακοὺμ, λέγων, Δανιὴλ, Δανιὴλ, λάβε τὸ
37 ἄριστον ὃ ἀπέστειλέ σοι ὁ θεός. Καὶ εἶπε Δανιὴλ, Ἐμνήσθης
38 γάρ μου ὁ θεὸς, καὶ οὐκ ἐγκατέλιπες τοὺς ἀγαπῶντάς σε. Καὶ ἀναστὰς
Δανιὴλ, ἔφαγε. ὁ δὲ ἄγγελος τοῦ θεοῦ ἀπεκατέστησε τὸν Ἀμβα-
39 κοὺμ παραχρῆμα (ν) εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἦλθε
τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ πενθῆσαι τὸν Δανιὴλ, καὶ ἦλθεν ἐπὶ τὸν
40 λάκκον, καὶ ἐνέβλεψε, καὶ ἰδοὺ, Δανιὴλ καθήμενος. Καὶ ἀνα-
βοήσας φωνῇ μεγάλῃ, εἶπε, Μέγας εἶ κύριε ὁ θεὸς τοῦ Δανιὴλ,
41 καὶ οὐκ ἔστιν (ξ) ἄλλος πλὴν σοῦ. καὶ ἀνέσπασεν αὐτόν. Τοὺς δὲ
αἰτίους τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ ἐνέβαλεν εἰς τὸν λάκκον· καὶ κατεβρώθησαν
παραχρῆμα ἐνώπιον αὐτοῦ. (†)

MS.A. (μ) ἐβόησεν, λέγων, (ν) ἐπὶ τὸ (ξ) πλὴν σοῦ ἄλλος.

(†) Τέλος Δανιὴλ προφήτου

Et clamavit Ambacum, dicens; Daniel, 36
Daniel, tolle prandium, quod miſit tibi Deus.
Et ait Daniel; Recordatus es quippe mei, 37
Deus: & non dereliquiſti diligentes te. Surgenſ- 38
que Daniel comêdit. Porrò angelus Dei reſti-
tuit Ambacum confeſtim in locum ejus. Rex 39
autem venit die ſeptimo, ut lugeret Danielem,
& venit ad lacum, & introſpexit: & ecce
Daniel ſedens. Et exclamans voce magnâ dixit; 40
Magnus es, Domine Deus Danielis: & non
eſt alius præter te. Et extraxit eum. Porrò 41
illos, qui perditionis ejus cauſa fuerant,
intromiſit in lacum: & devorati ſunt in mo-
mento coram eo.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ܘܩܪܐ ܚܒܩܘܩ ܘܐܡܪ. ܕܢܝܐܝܠ ܕܢܝܐܝܠ: ܩܘܡ ܣܩܘܠ ܫܪܘܬܐ ܗܢܐ ܕܫܕܪ ܠܟ ܐܠܗܐ. 36
* ܘܐܡܪ ܕܢܝܐܝܠ. ܐܬܕܟܪܢܝ ܡܪܝܐ. ܘܠܐ ܫܒܩ ܪ̈ܚܡܘܗܝ ܡܢܝ. ܝܕܥ ܐܢܐ ܓܝܪ ܕܠܐ ܫܒܩܬ 37
ܠܗܘܢ ܠܐܝܠܝܢ ܕܪܚܡܝܢ ܠܟ. * ܘܩܡ ܕܢܝܐܝܠ ܘܐܟܠ. ܘܫܩܠܗ ܡܠܐܟܐ ܠܚܒܩܘܩ ܥܡܗ 38
ܟܚܕܐ. ܘܐܘܬܒܗ ܒܐܬܪܐ ܕܡܢܗ ܗܘܐ ܫܩܠܗ. * ܘܐܬܐ ܡܠܟܐ ܒܝܘܡܐ ܫܒܝܥܝܐ 39
ܠܡܒܟܝܘ ܥܠ ܕܢܝܐܝܠ. ܡܛܠ ܕܟܪܝܐ ܗܘܐ ܠܗ ܥܠ ܕܢܝܐܝܠ. ܘܐܬܐ ܠܘܬ ܓܘܒܐ. ܘܐܕܝܩ
ܒܓܘܒܐ. ܘܚܙܝܗ ܠܕܢܝܐܝܠ. ܟܕ ܝܬܒ. * ܘܪܝܡ ܩܠܐ ܪܒܐ ܘܐܡܪ. ܪܒ ܗܘ ܐܠܗܗ 40
ܕܕܢܝܐܝܠ. ܘܐܣܩܘܗܝ ܡܢ ܓܘܒܐ ܠܕܢܝܐܝܠ. * ܘܒܥܠܕܒܒܘܗܝ ܕܕܢܝܐܝܠ ܗܢܘܢ. 41
ܕܐܟܠܘ ܩܪ̈ܨܘܗܝ. ܘܒܥܝܢ ܗܘܘ ܠܡܩܛܠܗ. ܐܪܡܝܘ ܐܢܘܢ ܒܓܘܒܐ. ܘܡܚܕܐ ܐܟܠܘ
ܐܢܘܢ ܐܪ̈ܝܘܬܐ. ܩܕܡܘܗܝ ܕܡܠܟܐ ܘܩܕܡ ܕܢܝܐܝܠ.

* Et clamans Habakuk dixit; Daniel, 36
Daniel: ſurgens cape prandium hoc
* quod Deus tibi miſit. Dixítque Daniel; 37
Recordatus eſt meî Dominus, nec dimiſit
miſericordiam ſuam à me. Novi enim
quod non deſeris eos, qui te amant. Sur- 38
génſque Daniel edit: Sublatúmque ſi-
mul Habakuk, ſtatuit Angelus Domini
eodem in loco, è quo eum prius ſubſtu-
lerat. Venit autem rex die ſeptimo ut 39
lugeret Danielem: Dolebat enim ei de
Daniele. Venienſque ad foveam, &
proſpiciens in eam, vidit Danielem ſe-
dentem. Editâque voce magnâ, dixit; 40
Magnus eſt Deus Danielis. Et extule-
runt de fovea Danielem: Inimicos au- 41
tem Danielis, qui accuſaverant ipſum,
& interficere ipſum voluerunt, in foveam
conjecerunt: ſtatímque devorârunt ipſos
leones coram rege, & Daniele.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

وصرخ حبقوق قائلاً ٭ يا دانيال يا دانيال ٭ خذ الطعام الذي أرسله لك الله * فقال دانيال ٭ 36 37
إنك اللهم ذكرتني ٭ ولم تترك الذين يحبونك * وقام دانيال وأكل ٭ وملاك الله أعاد 38
حبقوق من ساعته إلى موضعه * والملك أتى في اليوم السابع ليبكي دانيال ٭ وأتى إلى 39
الجب ٭ فنظر وإذا دانيال جالس * فصرخ الملك بصوت عظيم وقال ٭ عظيم أنت أيها 40
الرب إله دانيال ٭ وليس آخر غيرك ٭ ونشله * والذين كانوا سبب هلاكه ٭ ألقاهم في الجب ٭ 41
فأكلوا من ساعتهم أمامه ٭

٭ تمت نبوة دانيال النبي ٭ بركاته تكون معنا ٭ آمين ٭

Clamavitque Habacuc, dicens; O Da- 36
niel, O Daniel, accipe cibum quem mit-
tit tibi Deus. Dixit Daniel; Equidem 37
ô Deus recordatus es meî, neque deſti-
tuis eos qui te diligunt: Simul ſurre- 38
xit Daniel, & comedit. Angelus autem
Dei confeſtim reſtituit Habacuc in lo-
cum ſuum. Rex verò venit die ſepti- 39
mo ad lugendum Danielem: ſed cùm
veniſſet ad foveam, & aſpexiſſet, ecce
Daniel ſedebat. Quamobrem excla- 40
mans rex altâ voce, dixit: Summus
es tu ô Domine Deus Danielis, nec alius
eſt præter te. Et extraxit eum: Illos 41
autem qui fuerant cauſa perditionis e-
jus, projecit in foveam; qui protinus
devorati ſunt, illo præſente.

Abſoluta eſt Prophetia Danielis
Prophetæ, cujus benedictiones
adſint nobis, Amen,

Verſio VULG. LAT.

LIBER PRIMUS MACHABÆORUM.

CAPUT PRIMUM.

1 Et factum eſt, poſtquàm percuſſit Alexander Philippi
Macedo, qui primus regnavit in Græcia, egreſſus
de terra Cethim, Darium regem Perſarum &
2 Medorum: Conſtituit prælia multa, & obtinuit
3 omnium munitiones, & interfecit reges terræ, Et
pertranſiit uſque ad fines terræ: & accepit ſpolia
multitudinis Gentium: & ſiluit terra in conſpectu
4 ejus. Et congregavit virtutem, & exercitum fortem
5 nimis: & exaltatum eſt, & elevatum cor ejus: Et
obtinuit regiones Gentium, & tyrannos: & facti
6 ſunt illi in tributum. Et poſt hæc decidit in lectum,
7 & cognovit quia moreretur. Et vocavit pueros ſuos
nobiles, qui ſecum erant nutriti à juventute: & diviſit
8 illis regnum ſuum, cùm adhuc viveret. Et regnavit
Alexander annis duodecim, & mortuus eſt.
9 Et obtinuerunt pueri ejus regnum, unuſquiſque in
10 loco ſuo: Et impoſuerunt omnes ſibi diademata
poſt mortem ejus, & filii eorum poſt eos annis multis,
11 & multiplicata ſunt mala in terra. Et exiit ex
eis radix peccatrix, Antiochus Illuſtris, filius Antiochi
regis, qui fuerat Romæ obſes: & regnavit in
anno centeſimo trigeſimo ſeptimo regni Græcorum.
12 In diebus illis exierunt ex Iſrael filii iniqui, & ſuaſerunt
multis, dicentes; Eamus, & diſponamus teſtamentum
cum Gentibus, quæ circa nos ſunt: quia ex
quo receſſimus ab eis, invenerunt nos multa mala.
13 Et bonus viſus eſt ſermo in oculis eorum. Et deſtinaverunt
14 aliqui de populo, & abierunt ad regem:
& dedit illis poteſtatem ut facerent juſtitiam Gentium.
15 Et ædificaverunt gymnaſium in Jeroſolymis
16 ſecundùm leges Nationum: Et fecerunt ſibi
præputia, & receſſerunt à teſtamento ſancto, & juncti
ſunt Nationibus, & venundati ſunt ut facerent
17 malum. Et paratum eſt regnum in conſpectu Antiochi,
& cœpit regnare in terra Ægypti, ut regnaret
ſuper duo regna.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΏΝ ΠΡΏΤΟΣ.

ΚΕΦ. α΄.

1 Καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ πατάξαι Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου τὸν
Μακεδόνα, ὃς ἐξῆλθεν ἐκ τῆς γῆς Χεττιείμ, καὶ ἐπάταξε τὸν Δαρεῖον
βασιλέα Περσῶν καὶ Μήδων, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ᾽ αὐτοῦ (α) πρότερος
2 ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ συνεστήσατο πολέμους πολλοὺς, καὶ ἐκράτησεν
3 (β) ὀχυρωμάτων πολλῶν, καὶ ἔσφαξε βασιλεῖς τῆς γῆς. Καὶ διῆλθεν
ἕως ἄκρων τῆς γῆς, καὶ ἔλαβε σκῦλα πλήθους ἐθνῶν· καὶ ἡσύχασεν
4 ἡ γῆ ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ὑψώθη, καὶ ἐπήρθη ἡ καρδία αὐτοῦ. Καὶ
5 (γ) συνήγαγε δύναμιν ἰσχυρὰν σφόδρα, Καὶ ἦρξε χωρῶν, καὶ ἐθνῶν,
6 καὶ τυράννων, καὶ ἐγένοντο αὐτῷ εἰς φόρον. Καὶ μετὰ ταῦτα ἔπεσεν
7 ἐπὶ τὴν κοίτην, καὶ ἔγνω ὅτι ἀποθνήσκει. Καὶ ἐκάλεσε τοὺς παῖδας
αὐτοῦ τοὺς ἐνδόξους τοὺς (δ) συντρόφους αὐτοῦ ἀπὸ νεότητος, καὶ διεῖλεν
8 αὐτοῖς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ἔτι ζῶντος αὐτοῦ. Καὶ ἐβασίλευσεν Ἀλέξανδρος
9 ἔτη δώδεκα, καὶ ἀπέθανε. Καὶ ἐπεκράτησαν οἱ παῖδες αὐτοῦ
10 ἕκαστος ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ. Καὶ ἐπέθεντο πάντες διαδήματα μετὰ τὸ
ἀποθανεῖν αὐτὸν, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν ὀπίσω αὐτῶν ἔτη πολλὰ, καὶ ἐπλήθυναν
11 κακὰ ἐν τῇ γῇ. Καὶ ἐξῆλθεν ἐξ αὐτῶν ῥίζα ἁμαρτωλὸς Ἀντίοχος
(ε) Ἐπιφανὴς, υἱὸς Ἀντιόχου (ζ) βασιλέως, ὃς ἦν ὅμηρα ἐν τῇ
Ῥώμῃ· καὶ ἐβασίλευσεν (η) ἐν ἔτει ἑκατοστῷ καὶ (θ) τριακοστῷ καὶ ἑβδόμῳ
12 βασιλείας Ἑλλήνων. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξῆλθον ἐξ Ἰσραὴλ (ι) υἱοὶ
παράνομοι, καὶ ἀνέπεισαν πολλοὺς, λέγοντες, Πορευθῶμεν, καὶ διαθώμεθα
διαθήκην μετὰ τῶν ἐθνῶν τῶν κύκλῳ ἡμῶν, ὅτι ἀφ᾽ ἧς ἐχωρίσθημεν
13 (κ) ἀπ᾽ αὐτῶν, εὗρεν ἡμᾶς κακὰ πολλά. Καὶ ἠγαθύνθη ὁ λόγος
14 ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶν. Καὶ προεθυμήθησάν τινες ἀπὸ τοῦ λαοῦ, καὶ
ἐπορεύθησαν πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ (λ) ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν ποιῆσαι
15 τὰ δικαιώματα τῶν ἐθνῶν. Καὶ ᾠκοδόμησαν γυμνάσιον ἐν Ἱεροσολύμοις
16 κατὰ τὰ νόμιμα τῶν ἐθνῶν. Καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς (μ) ἀκροβυστίας,
καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ διαθήκης ἁγίας, καὶ (ν) ἐζεύχθησαν τοῖς
17 ἔθνεσι, καὶ ἐπράθησαν (ξ) τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρόν. Καὶ ἡτοιμάσθη
ἡ βασιλεία (ο) ἐναντίον Ἀντιόχου· καὶ ὑπέλαβε βασιλεῦσαι (π) τῆς
Αἰγύπτου, ὅπως βασιλεύσῃ ἐπὶ τὰς δύο βασιλείας.

MS.A. Μακκαβαίων α΄. (α) πρότερον (β) ὀχυρωμάτων, καὶ ἔσφαξεν βασιλεῖς. Καὶ διῆλθεν (γ) συνῆξεν (δ) συνεκτρόφους (ε) Ἐπιφανεὶς, (ζ) τοῦ βασιλέως, (η) ἔτι (θ) ἑβδόμῳ καὶ τριακοστῷ (ι) υἱὸς παράνομος, (κ) ὑπ᾽ (λ) ἔδωκαν (μ) ἀκροβυστίαν, (ν) ἐζευγίσθησαν (ξ) ποιῆσαι πονηρόν. (ο) ἐνώπιον (π) γῆς

MACCABÆORUM PRIMUS.

CAP. I.

Et factum eſt, poſtquàm percuſſit Alexander 1
Philippi Macedo, qui egreſſus eſt de terra Chettiim,
& percuſſit Darium regem Perſarum,
& Medorum; & regnavit pro eo primus in
Græcia: Et conſtituit prælia multa, & obtinuit 2
munitiones multas, & interfecit reges terræ.
Et pertranſiit uſque ad fines terræ: & 3
accepit ſpolia multitudinis gentium. Et ſiluit
terra in conſpectu ejus. Et exaltatum eſt, &
elevatum cor ejus: Et congregavit virtutem 4
fortem valdé: Et obtinuit (a) regiones, & 5
gentes, & (b) tyrannos: & facti ſunt illi in
tributum. Et poſt hæc decidit in lectum, & 6
cognovit, quia moritur. Et vocavit pueros 7
ſuos nobiles, qui ſecum erant nutriti à juventute;
& diviſit illis regnum ſuum, cùm adhuc
viveret. Et regnavit Alexander annis duodecim: 8
& mortuus eſt. Et obtinuerunt pueri ejus 9
regnum unuſquiſque in loco ſuo. Et impoſuerunt 10
omnes ſibi diademata poſt mortem ejus: &
filii eorum pòſt eos annis multis: et multiplicata
ſunt mala in terra. Et exiit ex eis radix peccatrix, 11
Antiochus Illuſtris, filius Antiochi regis,
qui fuerat obſes Romæ: et regnavit in anno
centeſimo trigeſimo ſeptimo regni Græcorum. In 12
diebus illis exierunt ex Iſrael filii iniqui, &
ſuaſerunt multis, dicentes; Eamus, et diſponamus
teſtamentum cum gentibus, quæ circa nos
ſunt: quia ex quo receſſimus ab eis; invenerunt
nos mala multa. Et bonus eſt viſus ſermo 13
in oculis eorum. Et deſtinaverunt quidam de 14
populo, et abierunt ad regem: et dedit illis
poteſtatem faciendi juſtitias gentium. Et ædificaverunt 15
gymnaſium in Hieroſolymis ſecundùm
leges nationum: Et fecerunt ſibi præputia: et 16
receſſerunt à teſtamento ſancto: et juncti ſunt
nationibus: et venundati ſunt, ut facerent malum.
Et paratum eſt regnum in conſpectu Antiochi: 17
et conſilium cepit regnare in Ægypto; ut
regnaret ſuper duo regna.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܬܘܒ ܟܬܒܐ ܕܡܩܒ̈ܝܐ. * ܦܢܩܝܬܐ ܩܕܡܝܬܐ *

* ܩܦܠܐܘܢ * ܐ *

[illegible]

SEQUITUR LIBER MACHABÆORUM. VOLUMEN PRIMUM.

CAPUT PRIMUM.

Fuit autem poſtquam interfecit Alexander 1
filius Philippi Macedo, qui egreſſus eſt è terra
Chetæorũ, percuſſit inquam, & interfecit
Dariũ regem Perſarũ & Medorũ; ut regnaret
loco ipſius, quum priùs regnâſſet in Elda. Fecit 2
enim prælia magna, & obtinuit munitiones
multas; Adeóque ſiluit & quievit terra 3
coram eo. Unde intumeſcente & inſoleſcente 4
animo ipſius, Congregavit ſibi exercitum 5
maximum & copioſiſſimum, & potitus eſt
populorum, gentium, atque tyrannorum,
fuerúntque illi tributarii. Poſthæc autem incidit 6
Alexander in lectum; & intelligens ſe
moriturum, Vocavit ſervos ſuos glorioſos 7
qui educati fuerant cum ipſo à pueritia, &
diviſit eis regnum ſuum dum adhuc viveret.
Cùm ergo regnâſſet Alexander duodecim 8
annis, & mortuus eſſet; Occupaverunt ſervi 9
ejus, quiſque regionem ſuam: Et impoſuerunt 10
ſibi diademata poſt mortem illius, ac
filii eorum poſt eos, annis multis; qui multiplicaverunt
mala ſuper terram. Prodiit 11
autem ex iis radix peccatrix Antiochus rex,
Epiphanius filius Antiochi regis qui fuerat
legatus Romæ; regnavítque anno centeſimo
trigeſimo ſeptimo regni Græcorum. Illis 12
autem diebus prodierunt ex Iſraële homines
impii, & perſuaſerunt multis, dicentes eis,
Eamus & conſtituamus fœdus cum populis
adjacentibus nobis: nam ex qua die ſeparavimus
nos ab eis, invenimus mala multa.
Qui ſermo cùm placuiſſet eis, Expediti fuerunt 13
è populo quidam, qui profecti ſunt ad 14
regem: dedítque eis rex facultatem faciendi
ſecundùm ritus gentium: Quamobrem ædificaverunt
iniqui palæſtram in Jeruſalem ſecundùm 15
ritum gentium: Protraxerunt ſibi
præputium, receſſerunt à fœdere ſancto, 16
immiſcuerunt ſe gentibus, & delectabantur
mala facere. Comparato diſpoſitóque regno
coram Antiocho, voluit etiam regnare 17
ſuper terram Ægypti; ut regnaret ſuper
utrumque regnum.

Verſio VULG. LAT.

18 Et intravit in Ægyptum in multitudine gravi, in curribus, & elephantis, & equitibus, & copioſa navium
19 multitudine: Et conſtituit bellum adverſus Ptolemæum regem Ægypti, & veritus eſt Ptolemæus à facie
20 ejus, & fugit, & ceciderunt vulnerati multi. Et comprehendit civitates munitas in terra Ægypti: &
21 accepit ſpolia terræ Ægypti. Et convertit Antiochus, poſtquam percuſſit Ægyptum in centeſimo & quadrageſimo tertio anno: & aſcendit ad Iſrael, Et aſcendit
22 Jeroſolymam in multitudine gravi. Et intravit in ſanctificationem cum ſuperbia, & accepit altare aureum,
23 & candelabrum luminis, & univerſa vaſa ejus, & menſam propoſitionis, & libatoria, & phialas, & mortariola aurea, & velum, & coronas, & ornamentum aureum, quod in facie templi erat: & comminuit o-
24 mnia. Et accepit argentum, & aurum, & vaſa concupiſcibilia: & accepit theſauros occultos quos inve-
25 nit: & ſublatis omnibus abiit in terram ſuam. Et fecit cædem hominum, & locutus eſt in ſuperbia ma-
26 gna. Et factus eſt planctus magnus in Iſrael, & in o-
27 mni loco eorum: Et ingemuerunt principes, & ſeniores: virgines & juvenes infirmati ſunt: & ſpecioſi-
28 tas mulierum immutata eſt. Omnis maritus ſumpſit lamentum: & quæ ſedebant in thoro maritali, luge-
29 bant: Et commota eſt terra ſuper habitantes in ea,
30 & univerſa domus Jacob induit confuſionem. Et poſt duos annos dierum, miſit rex principem tributorum in civitates Juda, & venit Jeruſalem cum turba
31 magna. Et locutus eſt ad eos verba pacifica in do-
32 lo: & crediderunt ei. Et irruit ſuper civitatem repente, & percuſſit eam plagâ magnâ, & perdidit po-
33 pulum multum ex Iſrael. Et accepit ſpolia civitatis: & ſuccendit eam igni, & deſtruxit domos ejus,
34 & muros ejus in circuitu: Et captivas duxerunt
35 mulieres: & natos, & pecora poſſederunt. Et ædificaverunt civitatem David muro magno & firmo, &
36 turribus firmis, & facta eſt illis in arcem: Et poſuerunt illic gentem peccatricem, viros iniquos, & convaluerunt in ea: & poſuerunt arma, & eſcas, & con-
37 gregaverunt ſpolia Jeruſalem: Et repoſuerunt illic: & facti ſunt in laqueum magnum.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Α'.

18 Καὶ εἰσῆλθεν εἰς Αἴγυπτον (ρ) ἐν ὄχλῳ βαρεῖ, ἐν ἅρμασι, (σ) ϗ ἐν
19 ἐλέφασι ϗ ἐν ἱππεῦσι, ϗ ἐν στόλῳ μεγάλῳ. Καὶ συνεστήσατο πόλεμον πρὸς Πτολεμαῖον (τ) βασιλέα Αἰγύπτου. ϗ ἐνετράπη Πτολεμαῖος ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, ϗ ἔφυγε· ϗ (υ) ἔπεσον τραυματίαι πολλοί.
20 Καὶ κατελάβοντο τὰς πόλεις τὰς ὀχυρὰς ἐν γῇ Αἰγύπτῳ· ϗ ἔλαβε
21 τὰ σκῦλα γῆς Αἰγύπτου. Καὶ ἐπέστρεψεν Ἀντίοχος μετὰ τὸ πατάξαι Αἴγυπτον ἐν τῷ ἑκατοστῷ ϗ (φ) τεσσαρακοστῷ ϗ τρίτῳ ἔτει· ϗ
22 ἀνέβη ἐπὶ Ἰσραὴλ, Καὶ (χ) ἀνέβη εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐν ὄχλῳ βαρεῖ.
23 Καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἁγίασμα ἐν ὑπερηφανίᾳ, ϗ ἔλαβε τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν, ϗ τὴν λυχνίαν τοῦ φωτὸς, ϗ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, Καὶ τὴν τράπεζαν τῆς προθέσεως, ϗ τὰ σπονδεῖα, ϗ τὰς φιάλας, ϗ τὰς θυΐσκας τὰς χρυσᾶς, ϗ τὸ καταπέτασμα, ϗ τοὺς στεφάνους, ϗ τὸν κόσμον τὸν χρυσοῦν τὸν κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ, ϗ
24 ἐλέπισε πάντα. Καὶ ἔλαβε τὸ ἀργύριον, ϗ τὸ χρυσίον, ϗ τὰ σκεύη τὰ ἐπιθυμητά· ϗ ἔλαβε τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἀποκρύφους οὓς εὗρε.
25 καὶ λαβὼν πάντα ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. Καὶ (ψ) ἐποίησε φονοκτο-
26 νίαν, ϗ (ω) ἐλάλησεν ὑπερηφανίαν μεγάλην. Καὶ ἐγένετο πένθος
27 μέγα ἐπὶ Ἰσραὴλ ἐν παντὶ τόπῳ αὐτῶν. Καὶ ἐστέναξαν ἄρχοντες ϗ πρεσβύτεροι, παρθένοι ϗ νεανίσκοι ἠσθένησαν, ϗ τὸ κάλλος τῶν
28 γυναικῶν ἠλλοιώθη. Πᾶς νυμφίος ἀνέλαβε θρῆνον, (α) ϗ καθη-
29 μένη ἐν παστῷ ἐγένετο ἐν πένθει. Καὶ ἐσείσθη ἡ γῆ ἐπὶ τοὺς κατοι-
30 κοῦντας αὐτήν· ϗ πᾶς ὁ οἶκος Ἰακὼβ ἐνεδύσατο αἰσχύνην. (β) Καὶ μετὰ δύο ἔτη ἡμερῶν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ἄρχοντα (γ) φορολογίας εἰς τὰς πόλεις Ἰούδα, ϗ ἦλθεν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐν ὄχλῳ βαρεῖ.
31 Καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς λόγους εἰρηνικοὺς ἐν δόλῳ· ϗ (δ) ἐνεπίστευ-
32 σαν αὐτῷ. Καὶ ἐπέπεσεν ἐπὶ τὴν πόλιν ἐξάπινα, ϗ ἐπάταξεν αὐτὴν πληγὴν μεγάλην, ϗ ἀπώλεσε λαὸν πολὺν ἐξ Ἰσραήλ.
33 Καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα τῆς πόλεως, ϗ ἐνεπύρισεν αὐτὴν πυρί, Καὶ καθ-
34 εῖλε τοὺς οἴκους αὐτῆς ϗ τὰ τείχη αὐτῆς κύκλῳ. Καὶ (ͻ) ᾐχμαλώτευσαν
35 τὰς γυναῖκας ϗ τὰ τέκνα, ϗ τὰ κτήνη ἐκληρονόμησαν. Καὶ ᾠκοδόμησαν τὴν πόλιν Δαυὶδ τείχει μεγάλῳ ϗ (ͣ) ἰσχυρῷ, πύργοις ὀχυροῖς,
36 ϗ ἐγένετο αὐτοῖς εἰς ἄκραν. Καὶ ἔθηκαν ἐκεῖ ἔθνος ἁμαρτωλὸν, ἄνδρας παρανόμους, ϗ ἐνίσχυσαν ἐν αὐτῇ. Καὶ παρέθεντο ὅπλα ϗ
37 (ε) τροφὰς, ϗ συναγαγόντες τὰ σκῦλα Ἱερουσαλὴμ, Ἀπέθεντο ἐκεῖ· ϗ (ζ) ἐγένοντο εἰς μεγάλην παγίδα.

MS. A. (ρ) ὄχλῳ (σ) ϗ ἐλέφασιν (τ) τὸν βασιλέα (υ) ἔπεσαν (φ) τεσσαρακοστῷ (χ) Ἱεροσόλυμα (ψ) ἐποίησαν (ω) ἐλάλησαν (α) καθημένη (β) Μετὰ δύο (γ) φορολογίας (δ) ἐπίστευσαν, (ͻ) ᾐχμαλώτευσεν (ͣ) ὀχυρῷ, (ε) τροφήν, (ζ) ἐγένετο

Interp. LAT.

Et intravit in Ægyptum in multitudine gravi, in curribus, & elephantis, & equitibus, & in claſſe magna. Et (c) conſtituit bellum adverſus Ptolemæum regem Ægypti: & veritus eſt Ptolemæus à facie ejus, & fugit: & ceciderunt vulnerati multi. Et comprehenderunt civitates munitas in terra Ægypti: & accepit ſpolia terræ Ægypti. Et convertit Antiochus, poſtquàm percuſſit Ægyptum in centeſimo & quadrageſimo & tertio anno. Et aſcendit ad Iſrael, Et (d) aſcendit in Hieruſalem in multitudine gravi. Et (e) intravit in ſanctificationem cum ſuperbia: & accepit altare aureum, & candelabrum luminis, & univerſa vaſa ejus, & menſam propoſitionis, & libatoria, & phialas, & mortariola aurea, & velum, & coronas, & ornamentum aureum, quod in facie templi erat: & comminuit omnia. Et accepit argentum, & aurum, & vaſa concupiſcibilia: & accepit theſauros occultos, quos invenit. Et ſublatis omnibus abiit in terram ſuam. Et fecit cædem hominum: & locutus eſt ſuperbiam magnam. Et factus eſt planctus magnus in Iſrael in omni loco eorum. Et ingemuerunt principes, & ſeniores: virgines & juvenes infirmati ſunt: & ſpecioſitas mulierum immutata eſt. Omnis ſponſus ſumpſit lamentum: & quæ ſedebat in toro maritali, lugebat. Et commota eſt terra ſuper habitantes in ea: & univerſa domus Jacob induit confuſionem. Et poſt duos annos dierum miſit rex principem tributorum in civitates Juda: & venit Hieruſalem cum turba magna: Et locutus eſt ad eos verba pacifica in dolo: & crediderunt ei. Et irruit ſuper civitatem repentè: & percuſſit eam plagâ magnâ: & perdidit populum multum ex Iſrael. Et accepit ſpolia civitatis, & ſuccendit eam igni, et deſtruxit domos ejus, et muros ejus in circuitu. Et captivas fecerunt mulieres, et natos: et pecora poſſederunt. Et ædificaverunt civitatem David muro magno, et firmo, turribus firmis: et facta eſt illis in arcem. Et poſuerunt illic gentem peccatricem, viros iniquos: et convaluerunt in ea. Et poſuerunt arma, et eſcas; et congregaverunt ſpolia Hieruſalem, Et repoſuerunt illic. Et facti ſunt in laqueum magnum:

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܥܠ ܐܢܛܝܘܟܘܣ ܠܡܨܪܝܢ ܒܚܝܠܐ ܥܫܝܢܐ ܘܪܒܐ. ܒܡܪܟܒܬܐ ܘܒܦܝܠܐ ܘܒܦܪܫܐ 18
ܘܒܡܥܒܪܢܘܬܐ ܪܒܬܐ. * ܘܥܒܕ ܩܪܒܐ ܥܡ ܦܛܠܡܘܣ ܡܠܟܐ ܕܡܨܪܝܢ. ܘܐܙܕܟܝ 19
ܦܛܠܡܘܣ ܡܢ ܩܕܡܘܗܝ: ܘܥܪܩܘ ܘܢܦܠܘ ܩܛܝܠܐ ܣܓܝܐܐ. * ܘܐܚܕܘ ܡܕܝܢܬܐ 20
ܚܣܝܢܬܐ ܕܡܨܪܝܢ. ܘܢܣܒܘ ܒܙܬܐ ܕܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ. * ܘܗܦܟ ܐܢܛܝܘܟܘܣ ܡܢ ܒܬܪ ܕܡܚܐ 21
ܠܡܨܪܝܢ. ܒܫܢܬ ܡܐܐ ܘܐܪܒܥܝܢ ܘܬܠܬ. * ܘܣܠܩ ܐܦ ܥܠ ܐܝܣܪܝܠ. ܘܐܬܐ ܠܐܘܪܫܠܡ 22
ܒܚܝܠܐ ܥܫܝܢܐ. * ܘܥܠ ܠܒܝܬ ܡܩܕܫܐ ܒܡܣܪܩܘܬܐ. ܘܢܣܒ ܠܡܕܒܚܐ ܕܕܗܒܐ ܘܠܡܢܪܬܐ 23
ܕܢܘܗܪܐ. ܥܡ ܟܠܗܘܢ ܡܐܢܝܗ ܕܥܒܕܗ. ܘܠܦܬܘܪܐ ܕܠܚܡ ܐܦܐ. ܘܠܡܢܩܝܬܐ ܘܠܦܝܠܐ.
ܘܠܡܐܢܝ ܕܒܚܐ ܘܩܘܪܒܢܐ ܕܕܗܒܐ. ܘܠܐܦܝ ܬܪܥܐ. ܘܠܟܠܝܠܐ: ܘܠܟܠܗ ܨܒܬܐ ܕܕܗܒܐ ܕܒܐܣܬܐ
ܕܗܝܟܠܐ. ܘܟܠܗ ܥܒܕܐ ܩܠܦ. * ܘܢܣܒ ܕܗܒܐ ܘܣܐܡܐ. ܘܟܠܗܘܢ ܡܐܢܐ ܕܪܓܝܓܐ. ܘܢܣܒ 24
ܣܝܡܬܐ ܡܛܫܝܬܐ. ܕܐܫܟܚ. ܘܢܣܒ ܟܠܗܝܢ ܐܢܛܝܘܟܘܣ. ܘܐܙܠ ܠܐܪܥܗ.
* ܘܥܒܕ ܩܛܠܐ ܪܒܐ. ܘܡܠܠ ܒܡܪܘܪܒܘܬܐ ܪܒܬܐ. * ܘܗܘܐ ܐܒܠܐ ܪܒܐ ܒܐܝܣܪܝܠ. ܒܟܠ 25 26
ܕܘܟ ܡܥܡܪܝܗܘܢ. * ܘܐܬܐܢܚܘ ܪܘܪܒܢܐ ܘܣܒܐ. ܘܥܠܝܡܐ ܘܒܬܘܠܬܐ ܐܬܡܚܠܘ 27
ܘܐܫܬܢܝܬ ܫܘܦܪܗܝܢ ܕܢܫܐ. * ܘܟܠ ܚܬܢܐ ܢܣܒ ܠܗ ܐܒܠܐ. ܘܝܬܒܬܐ 28
ܒܓܘ ܓܢܘܢܐ. ܐܬܐܒܠܬ. * ܘܐܬܬܙܝܥܬ ܐܪܥܐ ܥܠ ܥܡܘܪܝܗ. ܘܟܠܗ ܒܝܬ ܝܥܩܘܒ 29
ܠܒܫܘ ܒܗܬܬܐ. * ܘܡܢ ܒܬܪ ܬܪܬܝܢ ܫܢܝܢ. ܫܕܪ ܐܢܛܝܘܟܘܣ ܡܠܟܐ ܢܓܘܫܐ 30
ܕܡܕܐܬܐ ܠܐܪܥܐ ܕܝܗܘܕ. ܘܐܬܐ ܠܐܘܪܫܠܡ ܒܚܝܠܐ ܥܫܝܢܐ ܘܪܒܐ. * ܘܡܠܠ ܥܡܗܘܢ 31
ܡܠܐ ܕܫܠܡܐ ܒܢܟܠܐ. ܘܗܝܡܢܘܗܝ. * ܘܢܦܠ ܥܠ ܡܕܝܢܬܐ ܡܢ ܫܠܝܐ. ܘܡܚܝܗ̇ 32
ܡܚܘܬܐ ܪܒܬܐ. ܘܐܘܒܕ ܥܡܐ ܣܓܝܐܐ ܡܢ ܐܝܣܪܝܠ. * ܘܢܣܒ ܒܙܬܗ ܕܡܕܝܢܬܐ. 33
ܘܐܘܩܕܗ̇ ܒܢܘܪܐ. ܘܣܚܦ ܒܬܝܗ̇. ܘܫܘܪܗ̇ ܕܚܕܪܝܗ̇. * ܘܫܒܐ ܢܫܝܗܘܢ ܘܒܢܝܗܘܢ 34
ܘܒܥܝܪܗܘܢ. ܘܝܪܬܘ ܡܢܗܘܢ ܩܢܝܢܐ. * ܘܒܢܘ ܠܡܕܝܢܬܐ ܕܕܘܝܕ ܒܫܘܪܐ ܪܒܐ ܘܚܣܝܢܐ. 35
ܘܒܡܓܕܠܐ ܥܫܝܢܐ. ܘܗܘܬ ܠܗܘܢ ܠܚܘܣܢܐ. * ܘܐܘܬܒܘ ܒܗ̇ ܥܡܐ ܚܛܝܐ. ܐܢܫܐ ܥܘܠܐ 36
ܕܐܬܚܝܠܘ ܒܗ̇. * ܘܐܥܠܘ ܒܗ̇ ܙܝܢܐ ܘܙܘܕܐ. ܘܟܢܫܘ ܟܠܗ̇ ܒܙܬܐ ܕܐܘܪܫܠܡ 37
ܘܣܡܘ ܬܡܢ. ܘܗܘܬ ܠܦܚܐ ܪܒܐ.

* Itaque ingreſſus eſt Antiochus in Ægyptum 18
cum exercitu potenti & magno, cum curribus, elephantis, equitibus, claſſéque maximo: Commiſſáque pugnâ cum Ptolomæo 19
rege Ægypti, victus eſt Ptolomæus ante illum; & fugerunt, atque ceciderunt confoſſi multi. Et occupaverunt urbes munitas 20
Ægypti, & acceperunt ſpolia terræ Ægypti. Reverſus Antiochus poſtquàm percuſſit Æ- 21
gyptum anno centeſimo quadrageſimo tertio, Aſcendit etiam contra Iſraëlem; & 22
perveniens Jeroſolymam potenti cum exercitu, Ingreſſus eſt ſanctuarium cum inſo- 23
lentia, abſtulítque altare aureum, candelabrum luminis, cum omnibus inſtrumentis fabricæ ejus, menſam panis faciei, libatoria, phialas, inſtrumenta ſacrificiorum & oblationum aurea, faciem portæ, coronas, omne denique ornatum aureum qui erat in parietibus templi; totúmque opus decruſtavit:
Abſtulit quoque aurum & argentum, omni- 24
áque vaſa exquiſita: abſtulit theſauros reconditos quos invenit: omnia demum abſtulit Antiochus, rediítque in terram ſuam.
Exercuit cædem magnam, & locutus eſt ma- 25
gna cum inſolentia. Fuítque planctus magnus 26
in Iſraële, in omnibus habitationibus eorum: Et gemuerunt principes; & ſenes, 27
juvenes, ac virgines infirmati ſunt: & immutata eſt pulchritudo mulierum. Omnis 28
ſponſus aſſumpſit ſibi luctum; & quæ ſedebat intra thalamum, luxit. Commota eſt 29
terra ſuper habitatores ſuos; & tota domus Jacobi induerunt pudorem. Poſt duos au- 30
tem annos miſit rex Antiochus exactorem tributorum in terram Judææ; qui veniens Jeruſalem cum exercitu potenti & magno,
Locutus eſt verbis pacificis doloſé: & cre- 31
diderunt ei. Ipſe verò irruit in urbem re- 32
pentè, percuſſítque eam cæde magnâ, peremit populum numeroſum ex Iſraëlitis, Ac- 33
cepit ſpolia urbis, ſuccendit eam igni, deſtruxit domos, & murum ejus per circuitum,
Captivos duxit mulieres, & filios eorum, & 34
jumenta eorum & acquiſiêrunt ex eis poſſeſſionem. Poſteà ædificaverunt urbem Da- 35
vidis muro magno ac munito, & turribus fortiſſimis, fuitque eis pro munitione:
Et collocaverunt in ea gentem peccatricem, 36
homines iniquos, qui ſe confirmaverunt in ea: Et comportaverunt in eam arma lan- 37
ceáſque: & congregaverunt cuncta ſpolia Jeroſolymorum, & poſuerunt illic; fuitque laqueo magno;

Verſio VULG. LAT.

38 Et factum eſt hoc ad inſidias ſanctificationi, & in
39 diabolum malum in Iſrael: Et effuderunt ſanguinem innocentem per circuitum ſanctificationis, &
40 contaminaverunt ſanctificationem. Et fugerunt habitatores Jeruſalem propter eos, & facta eſt habitatio exterorum, & facta eſt extera ſemini ſuo, & nati
41 ejus reliquerunt eam. Sanctificatio ejus deſolata eſt ſicut ſolitudo, dies feſti ejus converſi ſunt in luctum,
42 ſabbata ejus in opprobrium, honores ejus in nihilum. Secundùm gloriam ejus multiplicata eſt ignominia
43 ejus: & ſublimitas ejus converſa eſt in luctum. Et ſcripſit rex Antiochus omni regno ſuo, ut eſſet omnis
44 populus, unus: & relinqueret unuſquiſque legem
45 ſuam. Et conſenſerunt omnes Gentes ſecundùm verbum regis Antiochi? Et multi ex Iſrael conſen-
46 ſerunt ſervituti ejus, & ſacrificaverunt idolis, & coinquinaverunt ſabbatum. Et miſit Rex libros per manus nuntiorum in Jeruſalem, & in omnes civitates
47 Juda: ut ſequerentur leges Gentium terræ: Et prohiberent holocauſta, & ſacrificia, & placationes fie-
48 ri in templo Dei: Et prohiberent celebrari ſabba-
49 tum, & dies ſolennes: Et juſſit coinquinari ſancta,
50 & ſanctum populum Iſrael. Et juſſit ædificari aras, & templa, & idola, & immolari carnes ſuillas, &
51 pecora communia, Et relinquere filios ſuos incircumciſos, & coinquinari animas eorum in omnibus immundis, & abominationibus, ita ut obliviſcerentur legem, & immutarent omnes juſtificationes Dei.
52 Et quicunque non feciſſent ſecundùm verbum re-
53 gis Antiochi, morerentur. Secundùm omnia verba hæc ſcripſit omni regno ſuo: & præpoſuit prin-
54 cipes populo, qui hæc fieri cogerent. Et juſſerunt
55 civitatibus Juda ſacrificare. Et congregati ſunt multi de populo, ad eos qui dereliquerant legem Domi-
56 ni: & fecerunt mala ſuper terram: Et effugaverunt populum Iſrael in abditis, & in abſconditis fugi-
57 tivorum locis. Die quintadecimâ menſis Caſleu, quinto & quadrageſimo & centeſimo anno, ædificavit rex Antiochus abominandum idolum deſolationis ſuper altare Dei, & per univerſas civitates Juda in circuitu
58 ædificaverunt aras: Et ante januas domorum, & in
59 plateis incendebant thura, & ſacrificabant: Et libros legis Dei combuſſerunt igni, ſcindentes eos:

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α΄.

38 Καὶ ἐγένετο εἰς ἔνεδρον τῷ ἁγιάσματι, καὶ εἰς διάβολον πονηρὸν
39 τῷ Ἰσραὴλ διαπαντός. Καὶ ἐξέχεαν αἷμα ἀθῶον κύκλῳ τοῦ ἁγιά-
40 σματος, καὶ ἐμόλυναν τὸ ἁγίασμα. Καὶ ἔφυγον οἱ κάτοικοι Ἱερουσαλὴμ δι' αὐτοὺς, καὶ ἐγένετο κατοικία ἀλλοτρίων· καὶ ἐγένετο ἀλλοτρία τοῖς (ζ) γεννήμασιν αὐτῆς, καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἐγκατέλιπον
41 αὐτήν. Τὸ ἁγίασμα αὐτῆς ἠρημώθη ὡς ἔρημος, αἱ ἑορταὶ αὐτῆς ἐστράφησαν εἰς πένθος, τὰ σάββατα αὐτῆς εἰς ὀνειδισμὸν, (η) ἡ
42 τιμὴ αὐτῆς εἰς ἐξουδένωσιν. Κατὰ τὴν δόξαν αὐτῆς ἐπληθύνθη (θ)
43 ἡ ἀτιμία αὐτῆς, καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς ἐστράφη εἰς πένθος. Καὶ ἔγραψεν ὁ βασιλεὺς (ι) Ἀντίοχος πάσῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ εἶναι πάντας
44 (κ) λαὸν ἕνα, καὶ ἐγκαταλιπεῖν ἕκαστον τὰ νόμιμα αὐτοῦ. Καὶ
45 (ʺ) ἐπεδέξατο πάντα τὰ ἔθνη κατὰ τὸν λόγον τοῦ βασιλέως. Καὶ πολλοὶ ἀπὸ Ἰσραὴλ (λ) εὐδόκησαν τῇ λατρείᾳ αὐτοῦ, καὶ ἔθυσαν
46 τοῖς εἰδώλοις, καὶ ἐβεβήλωσαν τὸ (μ) σάββατον. Καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς βιβλία ἐν χειρὶ ἀγγέλων εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ τὰς πόλεις
47 Ἰούδα, πορευθῆναι ὀπίσω νομίμων ἀλλοτρίων τῆς γῆς, Καὶ
48 κωλῦσαι ὁλοκαυτώματα καὶ (ν) θυσίαν καὶ σπονδὴν ἐκ τοῦ ἁγιάσματος,
49 Καὶ βεβηλῶσαι σάββατα καὶ ἑορτὰς, Καὶ μιᾶναι ἁγίασμα καὶ ἁγίους,
50 (ʺ) Οἰκοδομῆσαι βωμοὺς, καὶ τεμένη, καὶ (ξ) εἰδώλια, καὶ θύειν ὕεια,
51 καὶ κτήνη κοινὰ, Καὶ ἀφιέναι τοὺς υἱοὺς αὐτῶν ἀπεριτμήτους, βδελύξαι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐν παντὶ ἀκαθάρτῳ καὶ (ο) βεβηλώσει, ὥστε ἐπιλαθέσθαι τοῦ νόμου, καὶ ἀλλάξαι πάντα τὰ δικαιώματα.
52 Καὶ ὃς ἂν μὴ ποιήσῃ κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως, ἀποθανεῖται. Κατὰ
53 πάντας τοὺς λόγους τούτους ἔγραψε (π) πάσῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐποί-
54 ησεν ἐπισκόπους ἐπὶ πάντα τὸν λαόν. Καὶ ἐνετείλατο ταῖς πόλεσιν Ἰούδα
55 θυσιάζειν κατὰ πόλιν καὶ πόλιν. Καὶ συνηθροίσθησαν ἀπὸ τοῦ λαοῦ πρὸς αὐτοὺς πολλοὶ, πᾶς ὁ ἐγκαταλείπων τὸν νόμον· καὶ ἐποίησαν
56 κακὰ ἐν τῇ γῇ, Καὶ ἔθεντο τὸν Ἰσραὴλ ἐν (ρ) κρύφοις ἐν παντὶ
57 φυγαδευτηρίῳ αὐτῶν. Καὶ (σ) τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ Χασελεῦ, τῷ πέμπτῳ καὶ (τ) τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει ᾠκοδόμησαν βδέλυγμα ἐρημώσεως ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐν πόλεσιν Ἰούδα κύκλῳ
58 ᾠκοδόμησαν βωμούς. Καὶ ἐπὶ τῶν (υ) θυρῶν τῶν οἰκιῶν, καὶ ἐν ταῖς πλα-
59 τείαις ἐθυμίων. Καὶ τὰ βιβλία τοῦ νόμου ἃ εὗρον, ἐνεπύρισαν πυρὶ κατασχίσαντες.

MS. A. (ζ) γεννήμασιν (η) τιμὴ αὐτῆς εἰς ἐξουθένωσιν. (θ) ἀτιμασμὸς (ι) πάσῃ τῇ (κ) εἰς λαὸν (ʺ) ἐπεδέξαντο (λ) ηὐδόκησε (μ) ἁγίασμα. (ν) θυσίας (ʺ) Ὠκοδομῆσαι (ξ) εἴδωλα, (ο) βεβηλῶσαι, (π) τῇ βασιλείᾳ (ρ) κρυφίοις (σ) πεντεκαιδεκάτῃ (τ) τεσσαρακοστῷ ἔτει (υ) θυρίδων

Interp. LAT.

Et factum eſt hoc ad inſidias ſanctificationis, 38
& in diabolum malum Iſraeli ſemper. Et effu- 39
derunt ſanguinem innocentem per circuitum ſanctificationis: & contaminaverunt ſanctificationem. Et fugerunt habitatores Hieruſalem 40
propter eos: & facta eſt habitatio exterorum: & facta eſt extera geniminibus ſuis: & nati ejus reliquerunt eam. Sanctificatio ejus de- 41
ſolata eſt, ſicut ſolitudo: dies feſti ejus converſi ſunt in luctum, ſabbata ejus in opprobrium, honor ejus in nihilum. Secundùm gloriam ejus 42
multiplicata eſt ignominia ejus: & ſublimitas ejus converſa eſt in luctum. Et ſcripſit rex 43
Antiochus omni regno ſuo, ut eſſent omnes populus unus, & relinqueret unuſquiſque leges ſuas. Et conſenſerunt omnes gentes ſecundum 44
verbum regis. Et multi ex Iſrael conſenſerunt 45
religioni ejus, & ſacrificaverunt idolis, & coinquinaverunt ſabbatum. Et miſit rex libros 46
per manum nuntiorum in Hieruſalem, & civitates Juda, ut ſequerentur leges exterorum terræ: Et prohiberent holocauſta, & ſacrificium, 47
& libationem ex ſanctificatione: Et coinqui- 48
narent ſabbata, & dies ſolennes, Et pollue- 49
rent ſanctificationem, & ſanctos: Ædifica- 50
rent aras, & (f) templa, & idolia, & immolarent ſuilla, & pecora communia: Et relin- 51
querent filios ſuos incircumciſos, coinquinarent animas eorum in omni immunditia, & abominatione; ita ut obliviſcerentur legem, & immutarent omnes juſtificationes. Et quicunque 52
non fecerit ſecundùm verbum regis; morietur. Secundùm omnia verba hæc ſcripſit omni regno 53
ſuo: & fecit (g) viſitatores ſuper omnem populum. Et juſſit civitatibus Juda ſacrificare per 54
civitatē, & civitatē. Et congregati ſunt de popu- 55
lo ad eos multi, omnis qui dereliquerat legem, & fecerant mala ſuper terram. Et poſuerunt Iſrael in 56
abditis in omni confugio eorum. Et die quintade- 57
*cimâ Caſleu, quinto & quadrageſimo & * centeſimo anno, ædificaverunt abominationem deſolationis ſuper altare: & in civitatibus Juda in circuitu ædificaverunt aras: Et ante januas* 58
domorum, & in plateis incendebant thura. Et 59
libros legis, quos invenerunt, combuſſerunt igni, ſcindentes eos.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

38 [illegible] *
39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]
46 [illegible]
[illegible]
47 [illegible]
48 [illegible]
49 [illegible]
50 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
52 [illegible]
53 [illegible]
54 [illegible]
55 [illegible]
56 [illegible]
57 [illegible]
[illegible]
58 [illegible]
59 [illegible]

[illegible]

* Fuit enim obici Sanctuario, & ſcandalo at- 38
que offendiculis pernicioſis Iſraeli, omni
tempore. Effuderunt ſanguinem innoxium 39
circa Sanctuarium, & polluerunt ipſum Sanctuarium. Itaque fugerunt cauſâ iſtorum 40
incolæ Jeruſalem; & facta eſt habitatio exterorum; fuitque extera natis ſuis, & filii
ejus dereliquerunt eam. Sanctuarium de- 41
ſolatum eſt veluti deſertum, ſolennitates
ejus verſæ ſunt in luctum, ſabbatha ejus in
probrum, & honor ejus in ignominiam.
Quanta fuerat gloria ejus, tantùm crevit 42
ignominia ejus, & celſitudo ejus verſa eſt
in humilitatem. Cùm autem ſcripſiſſet rex 43
Antiochus toti regno ſuo, ut coaleſcerent
omnes in populum unum, & derelinqueret
quiſque ritus ſuos; Conſenſerunt omnes 44
gentes facere juxta verbum regis. Et mul- 45
ti ex Iſraëlitis libenter ſe ſubdiderunt obſequio ejus, ſacrificaverunt idolis ejus, &
profanaverunt ſabbathum. Miſit etiam 46
rex Antiochus per nuntios ſuos in Jeruſalem, & in civitates Judæ, ut ſequerentur
ritus alienos terræ: Et ut interdiceren- 47
tur ſacrificia, libamina, & oblationes in Sanctuario: Ut profanarentur ſabbatha, & 48
dies feſti: Sanctuarium & Sanctum pol- 49
luerentur: Altaria & ædes idolorum ex- 50
truerentur: erigerentur ſimulachra, ſues &
animantia immunda mactarentur: Ut di- 51
mitterent filios ſuos incircuncisos, & contaminarent ſeipſos omnigenis immunditiis: ita demum profanaret eos, ut obliviſcerentur legis, & immutarent omnia
ſtatuta. Quiſquis autem non faceret ſecun- 52
dùm verbum regis, moreretur. In hanc ſen- 53
tentiam ſcripſit toti regno ſuo, & præfecit
inſpectores toti populo. Juſſit etiam urbibus 54
Judæorum, ut ſacrificarent in ſingulis urbibus. Ita congregati ſunt ad eos multi ex po- 55
pulo, quicunque legem deſeruerant, & fe- 56
cerunt mala multa in terra: Ponentes Iſ- 56
raëlem in abditis, in omni loco perfugii eo-
rum. Decimâ quintâ menſis Kanun prio- 57
ris, anno centeſimo quadrageſimo quinto,
ædificaverunt abominationem deſolationis
ſuper altare in urbe Judæ, & ædificaverunt
aras circa illud: Et ad oſtia domorum & 58
in plateis ſacrificabant. Libros legis 59
quos invenerunt, laceraverunt, & igne combuſſerunt.

Verſio VULG. LAT.

60 Et apud quemcunque inveniebantur libri teſtamenti
Domini, & quicunque obſervabat legem Domini,
61 ſecundùm edictum regis trucidabant eum. In virtute
ſua faciebant hæc populo Iſrael, qui inveniebatur
62 in omni menſe & menſe in civitatibus. Et quintâ
& vigeſimâ die menſis ſacrificabant ſuper aram, quæ
63 erat contra altare. Et mulieres, quæ circumcidebant
filios ſuos, trucidabantur ſecundùm juſſum regis
64 Antiochi, Et ſuſpendebant pueros à cervicibus
per univerſas domos eorum: & eos, qui circumciderant
65 illos, trucidabant. Et multi de populo Iſrael definierunt
apud ſe, ut non manducarent immunda:
& elegerunt magìs mori, quàm cibis coinquinari immundis:
66 Et noluerunt infringere legem Dei ſanctam,
67 & trucidati ſunt: Et facta eſt ira magna ſuper
populum valdé.

CAP. II.

1 In diebus illlis ſurrexit Mathathias filius Joannis, filii
Simeonis, ſacerdos ex filiis Joarib ab Jeruſalem, &
2 concedit in monte Modin: Et habebat filios quinque,
3 Joannem qui cognominabatur Gaddis: Et Simonem,
4 qui cognominabatur Thaſi: Et Judam qui
5 vocabatur Machabæus: Et Eleazarum, qui cognominabatur
Abaron: & Jonathan, qui cognominabatur
6 Apphus. Hi viderunt mala, quæ fiebant in populo
7 Juda, & in Jeruſalem. Et dixit Mathathias; Væ
mihi, ut quid natus ſum videre contritionem populi
mei, & contritionem civitatis ſanctæ, & ſedere illic,
8 cùm datur in manibus inimicorum? Sancta in manu
extraneorum facta ſunt: templum ejus ſicut homo
9 ignobilis. Vaſa gloriæ ejus captiva abducta ſunt: trucidati
ſunt ſenes ejus in plateis, & juvenes ejus ceciderunt
10 in gladio inimicorum. Quæ gens non hæreditavit
11 regnum ejus, & non obtinuit ſpolia ejus? Omnis
compoſitio ejus ablata eſt. Quæ erat libera facta eſt
12 ancilla. Et ecce ſancta noſtra, & pulchritudo noſtra,
& claritas noſtra deſolata eſt, & coinquinaverunt ea
13 Gentes. Quò ergò nobis adhuc vivere? Et ſcidit veſtimenta
14 ſua Mathathias, & filii ejus: & operuerunt ſe
15 ciliciis, & planxerunt valdé. Et venerunt illuc qui
miſſi erant à rege Antiocho, ut cogerent eos, qui confugerant
in civitatem Modin, immolare, & accendere
thura, & à lege Dei diſcedere.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α'.

60 Καὶ ὅπου εὑρίσκετο παρά τινι βιβλίον διαθήκης, ϗ εἴ τις
συνευδόκει τῷ νόμῳ, τὸ σύνταγμα τοῦ βασιλέως ἐθανάτου αὐτόν.
61 Ἐν ἰσχύι αὐτῶν ἐποίουν (ᵗ) οὕτως τῷ Ἰσραὴλ τοῖς εὑρισκομένοις ἐν
62 παντὶ μηνὶ ϗ μηνὶ ἐν ταῖς πόλεσι. Καὶ (φ) τῇ πέμπτῃ ϗ εἰκάδι
63 τοῦ μηνὸς θυσιάζοντες ἐπὶ τὸν βωμὸν ὃς ἦν ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου. Καὶ
τὰς γυναῖκας τὰς περιτετμηκυίας τὰ τέκνα αὐτῶν, ἐθανάτωσαν κατὰ
64 τὸ πρόσταγμα. Καὶ ἐκρέμασαν τὰ βρέφη ἐκ τῶν τραχήλων αὐτῶν, ϗ
τοὺς (χ) οἴκους αὐτῶν προνομεύοντες, ϗ τοὺς περιτετμηκότας αὐτοὺς
65 ἐθανάτωσαν. Καὶ πολλοὶ ἐν Ἰσραὴλ ἐκραταιώθησαν ϗ ὠχυρώθησαν
66 ἐν (ψ) ἑαυτοῖς τοῦ μὴ φαγεῖν κοινά. Καὶ ἐπελέξαντο ἀποθανεῖν,
67 ἵνα μὴ μιανθῶσι τοῖς βρώμασι, Καὶ μὴ (ᵃ) βεβηλώσωσι διαθήκην
ἁγίαν· ϗ ἀπέθανον. Καὶ ἐγένετο ὀργὴ μεγάλη ἐπὶ Ἰσραὴλ σφόδρα.

MS. A. (ᵗ) οὕτω (φ) πέμπτῃ (χ) οἴκους αὐτῶν, ϗ τοὺς περιτετμηκότας αὐτούς. Καὶ πολλοὶ ἐν Ἰσραὴλ * ἐκρεμάσθησαν, ϗ ὠχυρώθησαν (ψ) αὐτοῖς (ᵃ) βεβηλώσουσιν

ΚΕΦ. β'.

1 Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἀνέστη Ματταθίας Ἰωάννου τοῦ Συμεών,
ἱερεὺς τῶν υἱῶν (α) Ἰωαρὶβ ἀπὸ Ἱερουσαλήμ, ϗ ἐκάθισεν ἐν (ᵇ) Μωδεΐν.
2 Καὶ αὐτῷ υἱοὶ πέντε, (β) Ἰωάννης ὁ ἐπικαλούμενος (γ) Καδδίς,
3 Σίμων ὁ καλούμενος (δ) Θασσί, Ἰούδας ὁ (ᵉ) ἐπικαλούμενος Μακκα-
4 βαῖος. Ἐλεάζαρ ὁ (ε) ἐπικαλούμενος Αὐαράν, (ζ) Ἰωνάθαν ὁ ἐπι-
5 καλούμενος Ἀπφοῦς. Καὶ εἶδε τὰς βλασφημίας τὰς γινομένας
6 ἐν Ἰούδα ϗ ἐν Ἱερουσαλήμ. Καὶ εἶπεν, (η) Οἴμοι, ἵνα τί τοῦτο
7 (ᵃ) ἐγεννήθην ἰδεῖν (θ) τὸ σύντριμμα τοῦ λαοῦ μου, ϗ τὸ σύντριμμα τῆς
πόλεως τῆς ἁγίας, ϗ καθίσαι ἐκεῖ ἐν τῷ δοθῆναι αὐτὴν ἐν χειρὶ
8 ἐχθρῶν, (ι) Καὶ τὸ ἁγίασμα ἐν χειρὶ ἀλλοτρίων; ἐγένετο ὁ ναὸς
9 αὐτῆς ὡς ἀνὴρ (κ) ἄδοξος, Τὰ σκεύη τῆς δόξης (λ) αὐτοῦ αἰχ-
μάλωτα ἀπήχθη, ἀπεκτάνθη τὰ νήπια αὐτῆς ἐν ταῖς πλατείαις (μ),
10 οἱ νεανίσκοι αὐτῆς ἐν ῥομφαίᾳ ἐχθροῦ. Ποῖον ἔθνος οὐκ ἐκληρο-
νόμησε (ν) βασιλείαν αὐτῆς, ϗ οὐκ ἐκράτησε τῶν σκύλων αὐτῆς;
11 Πᾶς ὁ κόσμος αὐτῆς ἀφῃρέθη, ἀντὶ ἐλευθέρας (ξ) ἐγένετο εἰς
12 δούλην. Καὶ ἰδοὺ τὰ ἅγια ἡμῶν ϗ ἡ καλλονὴ ἡμῶν ϗ ἡ δόξα
13 ἡμῶν ἠρημώθη, ϗ ἐβεβήλωσαν αὐτὰ (ο) τὰ ἔθνη. Ἱνατί
14 ἡμῖν ἔτι ζῆν; Καὶ διέρρηξε Ματταθίας ϗ (ᶠ) υἱοὶ αὐτοῦ τὰ ἱμάτια
15 αὐτῶν, ϗ περιεβάλοντο σάκκους, ϗ ἐπένθησαν σφόδρα. Καὶ
ἦλθον οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως οἱ καταναγκάζοντες τὴν ἀποστασίαν,
εἰς (π) Μωδεῒν τὴν πόλιν, ἵνα θυσιάσωσι.

MS. A. (α) Ἰωαρείμ, (ᵇ) Μωδεΐμ. (β) Ἰωάννης (γ) Γαδδὶς. (δ) Θασσὶς, (ᵉ) καλούμενος (ε) καλούμενος (ζ) Ἰωνάθας ὁ καλούμενος Σαφφοῦς. (η) Οἴμμοι, (ᵃ) ἐγενήθην (θ) τὰ συντρίμματα (ι) Τὸ ἁγίασμα (κ) ἔνδοξος, (λ) αἰχμάλωτα (μ) αὐτῆς, (ν) βασιλείαν, ϗ (ξ) ἐγενήθη (ο) ἔθνη. (ᶠ) οἱ υἱοὶ (π) Μωδεΐν

Interp. LAT.

Et apud quemcunque inveniebatur liber teſtamenti, & ſi quis conſentiebat legi; edictum regis (b) occidebat illum. In virtute ſua faciebant ſic Iſraeli, his, qui inveniebantur in omni menſe, & menſe in civitatibus. Et quinta & vigeſima menſis ſacrificabant ſuper aram quæ erat (i) ſuper altare. Et mulieres, quæ circumcidebant filios ſuos, trucidabant juxta edictum: Et ſuſpendebant pueros à cervicibus ipſorum, & domos eorum diripiebant; & eos, qui circumciderant illos, trucidabant. Et multi in Iſrael confirmârunt ſe, & munierunt in ſeipſis, ut non manducarent communia. Et elegerunt magis mori, ut non coinquinarentur cibis, Et non polluerent teſtamentum ſanctum: Et mortui ſunt: Et facta eſt ira magna ſuper Iſrael valde.

CAP. II.

In diebus illis ſurrexit Mattathias, filius Joannis, filii Symeonis, ſacerdos ex filiis Joarib ab Jeruſalem: & conſedit in Modin. Et habebat filios quinque: Joannem, qui cognominabatur Caddis; Simonem, qui vocabatur Thaſſi; Judam, qui cognominabatur Maccabæus, Eleazarum, qui cognominabatur Auaran; Jonathan, qui cognominabatur Apphus. Et vidit blaſphemias, quæ fiebant in Juda, & in Hieruſalem, Et dixit; Væ mihi: ut quid natus ſum videre contritionem populi mei, & contritionem civitatis ſanctæ, & ſedere illic, cùm datur in manu inimicorum, Et Sanctuarium in manu extraneorum? Factum eſt templum ejus, ſicut homo ignobilis: Vaſa gloriæ ejus captiva abducta ſunt: trucidati ſunt infantes ejus in plateis; juvenes ejus in gladio inimici. Quæ gens non hæreditavit regnum ejus, & non obtinuit ſpolia ejus? Omnis compoſitio ejus ablata eſt: quæ erat libera, facta eſt ancilla. Et ecce ſancta noſtra, & pulchritudo noſtra, et claritas noſtra deſolata eſt: & coinquinaverunt ea gentes. Quò ergò nobis adhuc vivere? Et ſcidit veſtimenta ſua Mattathias, & filii ejus: & operuerunt ſe ciliciis, & planxerunt valde. Et venerunt qui miſſi erant à rege, qui cogebant ad apoſtaſiam, in Modin civitatem; ut ſacrificarent.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

60 [illegible]
61 [illegible]
62 [illegible]
[illegible]
63 [illegible]
64 [illegible]
65 [illegible]
66 [illegible]
67 [illegible]

Et ubicunque inveniebatur liber legis *apud aliquem*, aut quiſquis oblectabatur ipſâ lege; hæc erat ſententia regis, ut moreretur. Atq; ita violenter cogebant Iſraelitas omnes qui extabant in urbibus, ſingulis menſibus. Vigeſimâ quintâ ejuſdem menſis, cùm ſacrificarent ſuper aram illã quæ erat ſuper altare, Venire jubebant mulieres illas quæ circumciderant filios ſuos, & occidebant eas ſecundùm edictum, Suſpendentes filios earum de collis ipſarum; domos earum diripiebant; & eos qui circumciderant illos, trucidabant. Multi tamen ex Iſraelitis confortati & corroborati ſunt, ne comederent quod erat immundum: Eligentes ſibi mori potiùs, quam polluere ſe cibis, & ſanctum fœdus profanare; & mortui ſunt. Ita fuit ira magna in Iſraele.

CAP. II.

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4
5 [illegible]
6
7 [illegible]
[illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
[illegible]

Is diebus ſurrexit Mathitha, filius Johannis, filii Simeonis, ſacerdos (*de filiis Jonadab*) ex Jeruſalem, & habitavit in Moraim. Is habebat quinque filios, Johannem qui cognominabatur Gadi, Simeon qui cognominabatur Tharſi, Juda qui cognominabatur Macbi, Eliazar qui cognominabatur Horan, & Jonathan qui cognominabatur Haphus. Is videns blaſphemias quæ committebantur in Juda, & in Jeruſalem, Dixit, Heu mihi: quare natus ſum ut viderem confractionem filiæ populi mei, & urbis ſanctæ, ibíque ſediſſe extraneos? quandoquidem tradita eſt in manum inimicorum, Et ſanctuarium ejus in manum extraneorum. Fuit aliquando templum ejus ut vir glorioſus, Nunc autem vaſa gloriæ ejus abierunt in captivitatem: infantes ejus interfecti ſunt in plateis ejus, & juvenes lanceâ hoſtis. Quæ gens non obtinuit *aliquid* in regno ejus, & accepit de ſpoliis ejus? Omnis ornatus ejus ablatus eſt ab ea, & pro libertate ejus redacta eſt in ſervitutem: Et ecce ſanctuarium noſtrum, & ornatus, atque gloria noſtra verſa ſunt in deſolationem, & contaminaverunt ea gentes. Quid jam prodeſt nobis vivere? Et lacerantes Mathitha & filii ejus veſtimenta ſua, induerunt ſaccos, & luxerunt vehementer. Deinde venientibus miniſtris regis, qui cogebant ad apoſtaſiam, in urbem Moraim, ut ſacrificarent;

Verſio VULG. LAT.

16 Et multi de populo Iſrael conſentientes acceſſerunt
ad eos: ſed Mathathias, & filii ejus conſtanter ſtete-
17 runt. Et reſpondentes qui miſſi erant ab Antiocho di-
xerunt Mathathiæ; Princeps & clariſſimus & magnus
18 es in hac civitate, & ornatus filiis & fratribus. Ergò
accede prior, & fac juſſum regis, ſicut fecerunt omnes
Gentes, & viri Juda, & qui manſerunt in Jeruſalem:
& eris tu & filii tui, inter amicos regis, & amplifica-
19 tus auro & argento, & muneribus multis. Et reſpon-
dit Mathathias, & dixit magnâ voce; Et ſi omnes Gen-
tes regi Antiocho obediunt, ut diſcedat unuſquiſque à
ſervitute legis patrum ſuorum, & conſentiat mandatis
20 ejus: Ego & filii mei, & fratres mei, obediemus le-
21 gi patrum noſtrorum. Propitius ſit nobis Deus, non
22 eſt nobis utile relinquere legem & juſtitias Dei: Non
audiemus verba regis Antiochi, nec ſacrificabimus
tranſgredientes legis noſtræ mandata, ut eamus alterâ
23 viâ. Et ut ceſſavit loqui verba hæc, acceſſit quidam
Judæus in omnium oculis ſacrificare idolis ſuper aram
24 in civitate Modin, ſecundùm juſſum regis: Et vidit
Mathathias, & doluit, & contremuerunt renes ejus,
& accenſus eſt furor ejus ſecundùm judicium legis,
25 & inſiliens trucidavit eum ſuper aram: Sed & virum
quem rex Antiochus miſerat, qui cogebat immolare,
26 occidit in ipſo tempore, & aram deſtruxit. Et zela-
tus eſt legem, ſicut fecit Phinees Zamri filio Salomi.
27 Et exclamavit Mathathias voce magnâ in civitate,
dicens; Omnis, qui zelum habet legis ſtatuens teſta-
28 mentum, exeat poſt me. Et fugit ipſe, & filii ejus
in montes, & reliquerunt quæcunque habebant in
29 civitate. Tunc deſcenderunt multi quærentes judi-
30 cium, & juſtitiam, in deſertum: Et ſederunt ibi
ipſi, & filii eorum, & mulieres eorum, & pecora eo-
31 rum: quoniam inundaverunt ſuper eos mala. Et
renuntiatum eſt viris regis, & exercitui, qui erat in
Jeruſalem civitate David, quoniam diſceſſiſſent viri
quidam, qui diſſipaverunt mandatum regis, in loca
occulta in deſerto, & abiiſſent poſt illos multi.
32 Et ſtatim perrexerunt ad eos, & conſtituerunt ad-
33 verſùs eos prælium in die ſabbatorum, Et dixerunt
ad eos; Reſiſtitis & nunc adhuc? exite, & facite ſe-
cundùm verbum regis Antiochi, & vivetis.

16 Καὶ πολλοὶ ἀπὸ Ἰσραὴλ πρὸς αὐτοὺς (ρ) προσῆλθον· καὶ Ματτα-
17 θίας καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ συνήχθησαν. Καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ παρὰ τοῦ
βασιλέως, καὶ (σ) εἶπον τῷ Ματταθίᾳ, λέγοντες, Ἄρχων καὶ
ἔνδοξος καὶ μέγας εἶ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, καὶ ἐστηριγμένος ἐν υἱοῖς
18 καὶ ἀδελφοῖς. Νῦν (τ) οὖν πρόσελθε πρῶτος, καὶ ποίησον τὸ
πρόσταγμα τοῦ βασιλέως, ὡς ἐποίησαν πάντα τὰ ἔθνη, καὶ οἱ (υ) ἄν-
δρες Ἰούδα, καὶ οἱ καταλειφθέντες ἐν Ἰερουσαλήμ· καὶ ἔσῃ σὺ καὶ ὁ
οἶκός σου τῶν φίλων τοῦ βασιλέως, καὶ σὺ καὶ οἱ υἱοί σου δοξασθήσεσθε
19 ἀργυρίῳ, καὶ χρυσίῳ, καὶ ἀποστολαῖς πολλαῖς. Καὶ ἀπεκρίθη Ματ-
ταθίας, καὶ εἶπε φωνῇ μεγάλῃ, Εἰ πάντα τὰ ἔθνη τὰ ἐν οἴκῳ
τῆς βασιλείας τοῦ βασιλέως ἀκούουσιν αὐτοῦ, ἀποστῆναι ἕκαστος ἀπὸ
λατρείας πατέρων αὐτοῦ, καὶ ᾑρετίσαντο ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ,
20 (φ) Ἀλλ' ἐγὼ καὶ οἱ υἱοί μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου πορευσόμεθα ἐν
21 διαθήκῃ πατέρων ἡμῶν. Ἵλεως ἡμῖν καταλιπεῖν νόμον καὶ δι-
22 καιώματα. (χ) Τῶν λόγων τοῦ βασιλέως οὐκ ἀκουσόμεθα, (⊥) τοῦ
23 παρελθεῖν τὴν λατρείαν ἡμῶν, δεξιὰν ἢ ἀριστεράν. Καὶ ὡς ἐπαύ-
σατο λαλῶν τοὺς λόγους τούτους, προσῆλθεν ἀνὴρ Ἰουδαῖος ἐν ὀφθαλ-
μοῖς πάντων, (†) θυσιάσαι ἐπὶ τοῦ βωμοῦ (‡) τοῦ ἐν Μωδεῒν κατὰ
24 τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως. Καὶ εἶδε Ματταθίας καὶ ἐζήλωσε,
καὶ ἐτρέμησαν οἱ νεφροὶ αὐτοῦ, καὶ ἀνήνεγκε θυμὸν κατὰ τὸ κρίμα,
25 καὶ δραμὼν ἔσφαξεν αὐτὸν ἐπὶ τὸν βωμόν. Καὶ τὸν ἄνδρα τοῦ
βασιλέως τὸν ἀναγκάζοντα θύειν, ἀπέκτεινεν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ,
26 καὶ τὸν βωμὸν καθεῖλε. Καὶ ἐζήλωσε τῷ νόμῳ καθὼς ἐποίησε
27 (ω) Φινεὲς τῷ Ζαμβρὶ υἱῷ Σαλώμ. Καὶ ἀνέκραξε Ματταθίας
ἐν τῇ πόλει φωνῇ μεγάλῃ, λέγων, Πᾶς ὁ ζηλῶν τῷ νόμῳ (α) καὶ
28 ἱστῶν διαθήκην, ἐξελθέτω ὀπίσω μου. Καὶ ἔφυγον αὐτὸς καὶ οἱ
29 υἱοὶ αὐτοῦ εἰς τὰ ὄρη, καὶ ἐγκατέλιπον ὅσα εἶχον ἐν τῇ πόλει. Τότε
κατέβησαν πολλοὶ ζητοῦντες δικαιοσύνην καὶ κρίμα, εἰς τὴν ἔρη-
30 μον, Καθίσαι ἐκεῖ, αὐτοὶ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν καὶ αἱ γυναῖκες
αὐτῶν καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν, ὅτι (β) ἐπληθύνθη ἐπ' αὐτοὺς τὰ
31 κακά. Καὶ ἀπηγγέλη τοῖς ἀνδράσι τοῦ βασιλέως καὶ ταῖς δυνά-
μεσιν αἳ ἦσαν ἐν Ἰερουσαλὴμ πόλει Δαυίδ, ὅτι κατέβησαν ἄνδρες,
οἵτινες διεσκέδασαν τὴν ἐντολὴν τοῦ βασιλέως, εἰς τοὺς κρύφους ἐν
32 τῇ ἐρήμῳ. καὶ ἔδραμον ὀπίσω αὐτῶν πολλοί. Καὶ καταλαβόν-
τες αὐτοὺς παρενέβαλον ἐπ' αὐτούς, καὶ (γ) συνεστήσαντο πρὸς αὐτοὺς
33 πόλεμον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, Καὶ (*) εἶπον πρὸς αὐτούς, Ἕως
τοῦ νῦν (δ) ἱκανόν· ἐξέλθετε καὶ ποιήσατε κατὰ τὸν λόγον τοῦ
βασιλέως, καὶ ζήσεσθε.

MS. A. (ρ) προσῆλθαν· (σ) εἶπαν (τ) πρόσελθε (υ) ἄρχοντες
(φ) Κἀγὼ (χ) τὸν νόμον (⊥) παρελθεῖν (†) θυμιᾶσαι (‡) ἐν Μωδεείμ
(ω) Φινεὼς (α) ἱστῶν (β) ἐσκληρύνθη (γ) συνεστείλαντο (*) εἶπαν (δ) ἐξελθόντες ποιήσατε

Interp. LAT.

Et multi de Iſrael acceſſerunt ad eos. Et Mat- 16
tathias, & filii ejus congregati ſunt. Et 17
reſponderunt, qui miſſi erant à rege, & dixe-
runt Mattathiæ, dicentes; Princeps, &
clariſſimus, & magnus es in civitate hac, &
confirmatus in filiis, & fratribus: Nunc 18
ergo accede primus, & fac juſſum regis, ſicut
fecerunt omnes gentes, & viri Juda, & qui
remanſerunt in Hieruſalem. Et eris tu, &
domus tua, inter amicos regis: & tu, & filii
tui glorificabimini argento, & auro, & mu-
neribus multis. Et reſpondit Mattathias, & 19
dixit magnâ voce; Et ſi omnes gentes, quæ
ſunt in domo regni regis, obediunt ei, ut
diſcedat unuſquiſque à ſervitute legis patrum
ſuorum, & conſenſerunt mandatis ejus; At- 20
tamen ego, & filii mei, & fratres mei am-
bulabimus in teſtamento patrum noſtrorum.
(a) Propitius ſit nobis, relinquere legem, & ju- 21
ſtificationes. Non audiemus verba regis, 22
tranſgredientes religionem noſtram, in dexte-
ram vel in ſiniſtram. Et, ut ceſſavit loqui 23
verba hæc; acceſſit vir Judæus in oculis
omnium ſacrificare ſuper aram, quæ in Mo-
din; ſecundùm juſſum regis. Et vidit Mat- 24
tathias, & zelavit: & contremuerunt re-
nes ejus, & affectus eſt furore ſecundùm
judicium: & currens jugulavit eum ſuper
aram. Et virum regis, qui cogebat immolare, 25
occidit in tempore illo, & aram deſtruxit: Et 26
zelatus eſt legem, ſicut fecit Phinees Zambri
filio Salom. Et exclamavit Mattathias in 27
civitate voce magnâ, dicens; Omnis qui zelum
habet legis, & ſtatuit teſtamentum; exeat poſt
me. Et fugerunt ipſe & filii ejus, in montes: 28
& reliquerunt quæcunque habebant in civita-
te. Tunc deſcenderunt multi quærentes juſtiti- 29
am, & judicium, in deſertum, Sedentes ibi, ipſi, 30
& filii eorum, & mulieres eorum, & pecora eo-
rum: quoniam inundaverunt ſuper eos mala.
Et renuntiatum eſt viris regis, & exercitibus, 31
qui erant in Hieruſalem civitate David, quo-
niam deſcenderunt viri quidam, qui diſſipaverant
mandatum regis, in loca occulta in deſerto: &
cucurrerunt poſt eos multi: Et aſſecuti eos 32
caſtrametati ſunt ſuper eos, & conſtituerunt ad-
verſùs eos prælium in die ſabbatorum: Et 33
dixerunt ad eos; Uſque nunc ſufficiat. Exite, &
facite ſecundùm verbum regis, et vivetis.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܣܓܝܐܐ ܡܢ ܐܝܣܪܝܠ ܐܬܘ ܠܘܬܗܘܢ. ܐܦ ܡܬܝܬܐ ܘܐܝܠܝܢ ܕܥܡܗ ܐܬܟܢܫܘ. 16
* ܘܥܢܘ ܦܠܚܘܗܝ ܕܡܠܟܐ ܘܐܡܪܘ ܠܡܬܝܬܐ. ܐܢܬܘ ܗܘ ܪܫܐ ܘܪܒܐ ܘܡܫܒܚܐ 17
ܒܡܕܝܢܬܐ ܗܕܐ. ܕܡܥܫܢ ܐܢܬ ܘܡܫܪܪ ܒܢܝܐ ܘܐܚܐ. * ܗܫܐ ܗܟܝܠ ܬܩܪܘܒ 18
ܐܢܬ ܩܕܡܝܐ. ܘܥܒܕ ܦܘܩܕܢܐ ܕܡܠܟܐ. ܐܝܟ ܕܥܒܕܘ ܟܠܗܘܢ ܥܡܡܐ. ܘܓܒܪܐ ܕܝܗܘܕ
ܐܝܠܝܢ ܕܐܫܬܚܪܘ ܒܐܘܪܫܠܡ. ܘܬܗܘܐ ܐܢܬ ܘܒܢܝܟ ܒܝܬ ܪܚܡܘܗܝ ܕܡܠܟܐ. ܘܐܢܬ ܘܒܢܝܟ
ܬܬܝܩܪܘܢ ܒܕܗܒܐ ܘܒܣܐܡܐ ܘܒܫܪܟܐ ܕܡܘܗܒܬܐ. * ܘܥܢܐ 19
ܡܬܝܬܐ ܒܩܠܐ ܪܡܐ ܘܐܡܪ. ܐܢ ܗܘ ܕܟܠܗܘܢ ܥܡܡܐ ܕܡܫܥܒܕܝܢ ܠܫܘܠܛܢܐ ܕܡܠܟܐ
ܡܫܬܡܥܝܢ ܠܗ. ܘܦܪܫܝܢ ܡܢ ܦܘܠܚܢܐ ܕܐܒܗܝܗܘܢ. ܘܡܫܬܘܝܢ ܠܦܘܩܕܢܘܗܝ.
* ܐܠܐ ܐܢܐ ܘܒܢܝ ܘܐܚܝ. ܒܕܝܬܩܐ ܕܐܒܗܝܢ ܢܗܠܟ. * ܚܣ ܠܢ ܕܢܫܒܘܩ ܢܡܘܣܗ 20 21
ܕܡܪܝܐ ܘܦܘܩܕܢܘܗܝ. * ܠܐ ܡܫܬܡܥܝܢܢ ܚܢܢ ܠܡܠܬܗ ܕܡܠܟܐ. ܕܢܥܒܪ ܥܠ ܩܝܡܢ 22
ܘܦܘܠܚܢܢ. ܐܘ ܕܢܣܛܐ ܡܢܗܘܢ ܠܝܡܝܢܐ ܐܘ ܠܣܡܠܐ. * ܘܟܕ ܫܠܡ ܡܬܝܬܐ ܡܢ 23
ܕܡܡܠܠ ܗܠܝܢ ܡܠܐ. ܩܪܒ ܓܒܪܐ ܚܕ ܝܗܘܕܝܐ ܠܥܝܢܝ ܟܠܗ ܥܡܐ ܠܡܕܒܚܘ
ܥܠ ܡܕܒܚܐ ܕܒܡܘܪܥܝܢ. ܐܝܟ ܦܘܩܕܢܗ ܕܡܠܟܐ. * ܘܚܙܐ ܡܬܝܬܐ ܘܛܢ. ܘܙܥ 24
ܟܘܠܝܬܗ. ܘܐܬܚܡܬ ܐܝܟ ܕܝܢܐ. ܘܪܗܛ ܩܛܠܗ ܥܠ ܡܕܒܚܐ. * ܘܐܦ ܠܪܒܐ 25
ܕܡܠܟܐ. ܗܘ ܕܐܠܨ ܗܘܐ ܕܢܕܒܚܘܢ. ܩܛܠܗ ܒܗ ܒܪܓܥܐ ܗܘ. ܘܡܕܒܚܐ ܦܫܚܗ.
* ܘܛܢ ܡܬܝܬܐ ܥܠ ܢܡܘܣܐ. ܐܝܟ ܕܥܒܕ ܦܝܢܚܣ ܠܙܡܪܝ ܒܪ ܣܠܘ. * ܘܩܥܐ ܡܬܝܬܐ 26 27
ܒܡܕܝܢܬܐ ܒܩܠܐ ܪܡܐ ܘܐܡܪ. ܟܠ ܡܢ ܕܛܢܢ ܠܢܡܘܣܐ. ܘܩܝܡ ܕܝܬܩܐ. ܢܐܬܐ
ܒܬܪܝ. * ܘܥܪܩܘ ܗܘ ܘܒܢܘܗܝ ܠܛܘܪܐ. ܘܫܒܩܘ ܟܠ ܡܐ ܕܐܝܬ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܒܡܕܝܢܬܐ. 28
* ܗܝܕܝܢ ܢܚܬܘ ܣܓܝܐܐ ܕܒܥܝܢ ܗܘܘ ܙܕܝܩܘܬܐ ܘܕܝܢܐ. ܠܐܪܥܐ ܕܡܕܒܪܐ. * ܕܢܥܡܪܘܢ 29 30
ܬܡܢ. ܗܢܘܢ ܘܢܫܝܗܘܢ ܘܒܢܝܗܘܢ ܘܒܥܝܪܗܘܢ. ܡܛܠ ܕܣܓܝ ܥܠܝܗܘܢ ܒܝܫܬܐ.
* ܘܐܫܬܡܥܬ ܠܦܠܚܘܗܝ ܕܡܠܟܐ. ܘܠܚܝܠܐ ܕܐܝܬ ܗܘܘ ܒܐܘܪܫܠܡ ܒܡܕܝܢܬܐ 31
ܕܕܘܝܕ. ܕܢܚܬܘ ܓܒܪܐ ܗܢܘܢ ܕܥܒܪܘ ܥܠ ܦܘܩܕܢܗ ܕܡܠܟܐ. ܘܡܬܛܫܝܢ ܒܡܥܪܬܐ ܕܡܕܒܪܐ.
* ܘܪܗܛܘ ܥܠܝܗܘܢ ܣܓܝܐܐ. ܘܐܕܪܟܘ ܐܢܘܢ. ܘܣܕܪܘ ܥܠܝܗܘܢ ܩܪܒܐ ܒܝܘܡܐ ܕܫܒܬܐ. 32
ܘܐܡܪܘ ܠܗܘܢ. * ܣܦܩ ܠܟܘܢ ܥܕܡܐ ܠܗܪܟܐ ܕܢܦܩܬܘܢ. ܦܘܩܘ ܘܥܒܕܘ ܐܝܟ ܦܘܩܕܢܗ ܕܡܠܟܐ ܘܚܝܘ. 33

Multi ex Iſraele venerunt ad eos: etiam 16
Mathitha, & ii qui erant cum ipſo, con-
gregati ſunt. Et reſpondentes miniſtri re- 17
gis, dixerunt Mathithæ; Tu es caput, prin-
ceps, & glorioſus in hac urbe, qui confor-
tas & confirmas filios ac fratres. Nunc ita- 18
que accede tu prior, & fac mandatum regis,
quemadmodum fecerunt omnes populi & vi-
ri Judæ, qui ſuperſtites manſerunt in Jeruſa-
lem: eriſque tu, ac filii tui inter amicos re-
gis, & tu, ac filii tui honorabimini auro &
argento, & reliquis aliis muneribus. Re- 19
ſpondens Mathitha elatâ voce ait, Tametſi
omnes populi ſubditi dominio regis obtem-
perant ei, recedendo à cultu majorum ſuo-
rum, & conſentiendo mandatis ejus; Ego 20
verò & filii fratreſque mei ambulabimus in
fœdere majorum noſtrorum. Abſit ut relin- 21
quamus legem Domini & mandata ejus.
Non obtemperabimus verbo regis, ut tranſ- 22
grediamur fœdus & cultum noſtrum, aut ab
iis declinemus dextrorſum, aut ſiniſtrorſum.
Cúmque ceſſâſſet Mathitha proloqui ſermo- 23
nes iſtos, acceſſit vir quidam Judæus, præſen-
te univerſo populo, ad ſacrificandum ſuper
aram, quæ erat in Moraim, ſecundùm præce-
ptum regis. Quod videns Mathitha, zelo 24
commotus eſt, & contremiſcentibus renibus
ejus efferbuit indignatione tanquam judex, &
accurrens interfecit illum ſuper aram. Quin 25
etiam principem illum regium qui cogebat
ad ſacrificandum, occîdit eodem momento,
& aram deſtruxit. Et zelo affectus eſt Ma- 26
thitha pro lege, quemadmodũ fecerat Phine-
hes Zamri filio Sallu. Deinde exclamavit Ma- 27
thitha in urbe altâ voce, et dixit; Quicunq; ze-
lotypus eſt legis, tenetq; fœdus, ſequatur me.
Et fugerunt ipſe, & filii ejus ad montem, deſe- 28
rentes quicquid poſſidebant in urbe. Tunc 29
deſcenderunt multi qui quærebant juſtitiam
& judicium, ad terram deſerti, Ut illic ha- 30
bitarent cum uxoribus, liberis, ac jumentis
ſuis, eò quòd multiplicata fuiſſent ſuper eos
mala. Cùm autem dictum fuiſſet miniſtris 31
regis, & copiis quæ erant Jeroſolymis in urbe
Davidis, deſcendiſſe homines illos qui man-
datum regis infregerant, & verſari in late-
bris deſerti; Cucurrerunt ſuper eos multi, 32
& aſſecuti ſunt eos, & prælium inierunt ad-
verſùs eos in die ſabbathi: & dixerunt eis; 33
Sat eſt vobis hucuſque *proceſſiſſe*; egredi-
mini & facite ſecundùm præceptum regis,
& vivite.

Verſio VULG. LAT.

34 Et dixerunt; Non exibimus, neque faciemus verbum
35 regis, ut polluamus diem ſabbatorum. Et conci-
36 taverunt adverſùs eos prælium. Et non reſponde-
runt eis, nec lapidem miſerunt in eos, nec oppilave-
37 runt loca occulta, Dicentes; Moriamur omnes in
ſimplicitate noſtra: & teſtes erunt ſuper nos cœ-
38 lum, & terra, quòd injuſtè perditis nos. Et intule-
runt illis bellum ſabbatis: & mortui ſunt ipſi, &
uxores eorum, & filii eorum, & pecora eorum, uſque
39 ad mille animas hominum. Et cognovit Matha-
thias, & amici ejus, & luctum habuerunt ſuper eos
40 valdé. Et dixit vir proximo ſuo; Si omnes feceri-
mus ſicut fratres noſtri fecerunt, & non pugnaveri-
mus adverſùs gentes pro animabus noſtris, & juſtifi-
cationibus noſtris: nunc citiùs diſperdent nos à ter-
41 ra. Et cogitaverunt in die illa, dicentes; Omnis
homo quicunque venerit ad nos in bello die ſabba-
torum, pugnemus adverſùs eum: & non moriemur
omnes, ſicut mortui ſunt fratres noſtri in occultis.
42 Tunc congregata eſt ad eos ſynagoga Aſſidæorum
fortis viribus ex Iſrael omnis voluntarius in lege:
43 Et omnes, qui fugiebant à malis, additi ſunt ad eos,
44 & facti ſunt illis ad firmamentum. Et collegerunt
exercitum, & percuſſerunt peccatores in ira ſua, &
viros iniquos in indignatione ſua: & cæteri fugerunt
45 ad nationes, ut evaderent. Et circuivit Mathathias,
46 & amici ejus, & deſtruxerunt aras: Et circumde-
derunt pueros incircumciſos quotquot invenerunt in
47 finibus Iſrael: & in fortitudine. Et perſecuti ſunt
filios ſuperbiæ, & proſperatum eſt opus in manibus
48 eorum: Et obtinuerunt legem de manibus gentium,
& de manibus regum: & non dederunt cornu pec-
49 catori. Et appropinquaverunt dies Mathathiæ mo-
riendi, & dixit filiis ſuis; Nunc confortata eſt ſuper-
bia, & caſtigatio, & tempus everſionis, & ira indi-
50 gnationis. Nunc ergò, ô filii, æmulatores eſtote le-
gis, & date animas veſtras pro teſtamento patrum ve-
51 ſtrorum, Et mementote operum patrum, quæ fece-
runt in generationibus ſuis: & accipietis gloriam
52 magnam, & nomen æternum. Abraham nónne in
tentatione inventus eſt fidelis, & reputatum eſt ei ad
53 juſtitiam? Joſeph in tempore anguſtiæ ſuæ cuſtodi-
vit mandatum & factus eſt Dominus Ægypti.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΏΝ Α΄.

34 Καὶ (γ) εἶπον, Οὐκ ἐξελευσόμεθα, οὐδὲ (′) ποιήσομεν τὸν λόγον τοῦ
35 βασιλέως, (δ) τοῦ βεβηλῶσαι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων. Καὶ ἐτά-
36 χυναν ἐπ' αὐτοὺς πόλεμον. Καὶ οὐκ ἀπεκρίθησαν αὐτοῖς, οὐδὲ λίθον
37 ἐνετίναξαν αὐτοῖς, οὐδὲ ἐνέφραξαν τοὺς κρύφους, Λέγοντες, Ἀπο-
θάνωμεν (ε) πάντες ἐν τῇ ἁπλότητι ἡμῶν· μαρτυρεῖ ἐφ' ἡμᾶς ὁ
38 οὐρανὸς ϗ ἡ γῆ, ὅτι ἀκρίτως ἀπόλλυτε ἡμᾶς. Καὶ ἀνέστησαν
ἐπ' αὐτοὺς ἐν τῷ πολέμῳ τοῖς σάββασι, ϗ ἀπέθανον αὐτοὶ ϗ αἱ
γυναῖκες αὐτῶν, ϗ τὰ τέκνα αὐτῶν, ϗ τὰ κτήνη αὐτῶν, ἕως χιλί-
39 ων ψυχῶν ἀνθρώπων. Καὶ ἔγνω Ματταθίας ϗ οἱ φίλοι αὐτοῦ,
40 καὶ ἐπένθησαν ἐπ' αὐτοὺς ἕως σφόδρα. Καὶ εἶπεν ἀνὴρ (ζ) τῷ
πλησίον αὐτοῦ, Ἐὰν πάντες ποιήσωμεν ὡς οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν
ἐποίησαν, ϗ μὴ πολεμήσωμεν (η) πρὸς τὰ ἔθνη ὑπὲρ (θ) τῶν ψυ-
χῶν ἡμῶν ϗ τῶν δικαιωμάτων ἡμῶν, νῦν τάχιον ἡμᾶς (ι) ἐξολο-
41 θρεύσουσιν ἀπὸ τῆς γῆς. Καὶ ἐβουλεύσαντο τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ,
λέγοντες, Πᾶς ἄνθρωπος ὃς ἐὰν ἔλθῃ πρὸς ἡμᾶς εἰς πόλεμον
τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, πολεμήσωμεν κατέναντι αὐτοῦ, ϗ οὐ μὴ
ἀποθάνωμεν πάντες καθὼς ἀπέθανον οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐν τοῖς
42 κρύφοις. Τότε συνήχθησαν πρὸς αὐτοὺς συναγωγὴ (κ) Ἰουδαί-
ων, ἰσχυροὶ δυνάμει ἀπὸ Ἰσραήλ, πᾶς ὁ ἑκουσιαζόμενος τῷ
43 νόμῳ. Καὶ πάντες οἱ φυγαδεύοντες ἀπὸ τῶν κακῶν προσετέθησαν
44 αὐτοῖς, καὶ ἐγένοντο αὐτοῖς εἰς στήριγμα. Καὶ συνεστήσαντο
δύναμιν, καὶ ἐπάταξαν ἁμαρτωλοὺς ἐν ὀργῇ (λ) αὐτῶν, ϗ ἄνδρας ἀνό-
μους ἐν θυμῷ αὐτῶν· ϗ οἱ λοιποὶ ἔφυγον εἰς τὰ ἔθνη σωθῆναι.
45 Καὶ ἐκύκλωσε Ματταθίας καὶ οἱ (ʒ) φίλοι αὐτοῦ, ϗ καθεῖλον τοὺς
46 βωμούς. Καὶ περιέτεμον τὰ παιδάρια τὰ ἀπερίτμητα ὅσα
47 (μ) εὗρον ἐν ὁρίοις Ἰσραὴλ ἐν ἰσχύϊ. Καὶ ἐδίωξαν τοὺς υἱοὺς τῆς
48 ὑπερηφανίας, καὶ (†) κατευωδώθη τὸ ἔργον ἐν χειρὶ αὐτῶν. Καὶ
ἀντελάβοντο τοῦ νόμου ἐκ χειρὸς τῶν ἐθνῶν ϗ ἐκ χειρὸς τῶν βα-
49 σιλέων· καὶ οὐκ ἔδωκαν κέρας τῷ ἁμαρτωλῷ. Καὶ ἤγγισαν αἱ
ἡμέραι τοῦ Ματταθίου ἀποθανεῖν, ϗ εἶπε τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, Νῦν
ἐστηρίχθη ὑπερηφανία ϗ ἐλεγμὸς ϗ καιρὸς καταστροφῆς ϗ ὀργὴ θυ-
50 μοῦ. Καὶ νῦν τέκνα ζηλώσατε τῷ νόμῳ, καὶ δότε τὰς ψυχὰς ὑμῶν
51 ὑπὲρ διαθήκης πατέρων ἡμῶν. Μνήσθητε τῶν πατέρων ἡμῶν τὰ ἔρ-
γα ἃ ἐποίησαν (ν) ἐν ταῖς γενεαῖς αὐτῶν, ϗ δέξασθε δόξαν μεγάλην
52 ϗ (ξ) ὄνομα αἰώνιον. Ἀβραὰμ (ο) οὐχὶ ἐν πειρασμῷ εὑρέθη πιστὸς,
53 ϗ ἐλογίσθη αὐτῷ (π) εἰς δικαιοσύνην; Ἰωσὴφ ἐν καιρῷ στενοχω-
ρίας αὐτοῦ ἐφύλαξεν ἐντολὴν, ϗ ἐγένετο κύριος Αἰγύπτου.

MS.A. (γ) εἶπαν, (⊥) ποιήσωμεν (δ) βεβηλῶσαι (ε) οἱ πάντες (ζ) πρὸς τὸν πλησίον (η) εἰς (θ) τῆς ψυχῆς (ι) ὀλεθρεύσουσιν (κ) Ἀσιδαίων, ἰσχυροὶ (λ) αὐτῶν, ἄνδρας (ʒ) υἱοὶ (μ) εὗρεν (†) κατευοδώθη (ν) ταῖς γενεαῖς (ξ) * δόξαν (ο) οὐκ (π) δικαιοσύνη;

Interp. LAT.

Et dixerunt; Non exibimus, neque faciemus 34
verbum regis, ut polluamus diem ſabbatorum. 35
Et concitaverunt adverſus eos prælium. Et 36
non reſponderunt eis, nec lapidem miſerunt in
eos, nec oppilaverunt loca occulta: Dicentes; 37
Moriamur omnes in ſimplicitate noſtra. Teſtis
eſt ſuper nos cœlum, & terra, quòd injuſtè per-
ditis nos. Et intulerunt illis bellum ſabbatis; 38
& mortui ſunt ipſi, & uxores eorum, & filii
eorum, & pecora eorum, uſque ad mille animas
hominum. Et cognovit Mattathias, & amici 39
ejus: & luctum habuerunt ſuper eos uſque val-
de. Et dixit vir proximo ſuo; Si omnes fece- 40
rimus, ſicut fratres noſtri fecerunt, & non pu-
gnaverimus adverſus gentes pro animabus no-
ſtris, & juſtificationibus noſtris; nunc citius
diſperdent nos à terra. Et cogitaverunt in die 41
illa, dicentes; Omnis homo, quicunque vene-
rit ad nos in bello, die ſabbatorum; pugnemus
adverſus eum: & non moriamur omnes, ſicut
mortui ſunt fratres noſtri in occultis. Tunc 42
congregata eſt ad eos ſynagoga (b) Judæorum,
fortes viribus ex Iſrael, omnis voluntarius in
lege. Et omnes qui fugiebant à malis, additi 43
ſunt ad eos: & facti ſunt illis ad firmamen-
tum. Et collegerunt exercitum, & percuſſe- 44
runt peccatores in ira ſua; & viros iniquos
in indignatione ſua. Et cæteri fugerunt ad na-
tiones, ut evaderent. Et circuivit Mattathias, 45
& amici ejus, & deſtruxerunt aras. Et cir- 46
cunciderunt pueros incircunciſos, quotquot inve-
nerunt in finibus Iſrael, in fortitudine. Et 47
perſecuti ſunt filios ſuperbiæ; & proſperatum
eſt opus in manibus eorum. Et obtinuerunt le- 48
gem de manu gentium, & de manu regum: &
non dederunt cornu peccatori. Et appropinqua- 49
verunt dies Mattathiæ moriendi: & dixit
filiis ſuis; Nunc confortata eſt ſuperbia, &
caſtigatio, & tempus everſionis, & ira indi-
gnationis. Nunc ergo, filii, æmulatores eſtote legis: 50
& date animas veſtras pro teſtamento patrum
noſtrorum. Memento operum patrum noſtro- 51
rum, quæ fecerunt in generationibus ſuis: & ac-
cipite gloriam magnam, & nomen æternum. A- 52
braam nónne in tentatione inventus eſt fidelis? &
reputatum eſt ei ad juſtitiam? Joſeph in tem- 53
pore anguſtiæ ſuæ cuſtodivit mandatum: &
factus eſt dominus Ægypti.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

34 [illegible]
35 36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
[illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
[illegible]
41 [illegible]
[illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]
[illegible]
45 [illegible]
46 [illegible]
47 48 [illegible]
[illegible]
49 [illegible]
50 [illegible]
51 [illegible]
52 [illegible]
53 [illegible]
[illegible]

Qui dixerunt, Non egrediemur, neque fa- 34
ciemus verbum regis, ſolvendo & irritum
faciendo diem ſabbathi. Itaque accelera- 35
verunt in eos prælium. Sed nullum red- 36
diderunt eis reſponſum, neque lapidem je-
cerunt in eos, neque clauſerunt ante fa-
ciem eorum latebras: ſed dixerunt, Mori- 37
emur omnes in ſimplicitate noſtrâ: & ecce
atteſtantur pro nobis cœlum ac terra, quòd
ſine jure perditis nos. Ita inſurgentes in 38
eos die ſabbathi, peremerunt eos, & uxo-
res, liberos, ac jumenta eorum, animas hu-
manas circiter mille. Quod audientes Ma- 39
thitha & amici ejus, luxerunt eos luctu
magno. Et dixerunt alter alteri, Si fecerimus 40
omnes quemadmodum fecerunt fratres no-
ſtri, & non dimicaverimus contra gentes
pro vita & lege noſtrâ; brevi perdent, au-
ferentque nos de terra. Et inito eâ die 41
conſilio, dixerunt; Quiſquis venerit con-
tra nos in prælium die ſabbathi, pugnabi-
mus adverſùs eum, ne moriamur omnes,
quemadmodum mortui ſunt omnes fratres
noſtri in latebris. Tunc congregati ſunt 42
ad hos Mathithæos congregatio Iſraëlita-
rum ex Iſraële, valentes robore, quicunque
adhærebant legi: Et adjunxerunt ſe eis 43
omnes illi qui fugiebant mala, fueruntque
eis confirmationi. Et compoſito exer- 44
citu, peremerunt iniquos in ira ſuâ, &
tranſgreſſores legis in æſtu ſuo: reliqui
autem fugerunt inter gentes, ut ſervaren-
tur. Et obeuntes Mathitha & amici ejus
deſtruxerunt aras, Et circunciderunt infan-
tes qui nondum circuncisi fuerant, quos in-
venerunt in terminis Iſraëlis, fortiter ac ge-
neroſè: Et perſecuti ſunt ſuperbos: &
proſperè ſucceſſit negotium in manibus eo-
rum. Ita aſſeruerunt legem de manu gen-
tium, & de manu regum earum; & non per-
miſerunt ut attolleretur cornu improbi.
Verùm appropinquantibus diebus Mathi-
thæ ut moreretur, dixit filiis ſuis; Nunc
confirmata eſt ſuperbia & caſtigatio, &
tempus deſtructionis, & æſtuans ira. Nunc
filii mei, zelotypi eſtote legis, & exponi-
te animam veſtram pro fœdere majorum
noſtrorum, Quod exercentes in ævis ſuis,
comparaverunt ſibi gloriam magnam &
nomen æternum. Abraham nonne in ten-
tatione inventus eſt fidelis, & aſcriptum eſt
ei ad juſtitiam? Joſeph tempore calami-
tatis ſuæ ſervavit præceptum, & factus eſt
dominus Ægypti.

Verſio VULG. LAT.

Phinees pater noſter, zelando zelum Dei, accepit teſtamentum ſacerdotii æterni. Jeſus dum implevit verbum, factus eſt dux in Iſrael. Caleb, dum teſtificatur in eccleſia, accepit hæreditatem. David in ſua miſericordia conſecutus eſt ſedem regni in ſecula. Elias dum zelat zelum legis, receptus eſt in cœlum. Ananias & Azarias & Miſael credentes, liberati ſunt de flamma. Daniel in ſua ſimplicitate liberatus eſt de ore leonum. Et ita cogitate per generationem & generationem: quia omnes qui ſperant in eum, non infirmantur. Et à verbis viri peccatoris ne timueritis: quia gloria ejus, ſtercus & vermis eſt: Hodiè extollitur, & cras non invenietur: quia converſus eſt in terram ſuam, & cogitatio ejus periit. Vos ergò filii, confortamini, & viriliter agite in lege: quia in ipſa glorioſi eritis. Et ecce Simon frater veſter, ſcio quòd vir conſilii eſt: ipſum audite ſemper, & ipſe erit vobis pater. Et Judas Machabæus fortis viribus à juventute ſua, ſit vobis princeps militiæ, & ipſe aget bellum populi. Et adducetis ad vos omnes factores legis: & vindicate vindictam populi veſtri. Retribuite retributionem Gentibus, & intendite in præceptum legis. Et benedixit eos, & appoſitus eſt ad patres ſuos. Et defunctus eſt anno centeſimo & quadrageſimo ſexto: & ſepultus eſt à filiis ſuis in ſepulchris patrum ſuorum in Modin, & planxerunt eum omnis Iſrael planctu magno.

CAP. III.

Et ſurrexit Judas, qui vocabatur Machabæus, filius ejus pro eo: Et adjuvabant eum omnes fratres ejus, & univerſi qui ſe conjunxerant patri ejus, & præliabantur prælium Iſrael cum lætitia. Et dilatavit gloriam populo ſuo, & induit ſe loricam ſicut gigas, & ſuccinxit ſe arma bellica ſua in prœliis, & protegebat caſtra gladio ſuo. Similis factus eſt leoni in operibus ſuis, & ſicut catulus leonis rugiens in venatione.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΏΝ Α΄.

54 Φινεὲς ὁ πατὴρ ἡμῶν ἐν τῷ ζηλῶσαι ζῆλον, ἔλαβε διαθήκην ἱερω-
55 σύνης (ρ) αἰωνίας. Ἰησοῦς ἐν τῷ πληρῶσαι λόγον, ἐγένετο κριτὴς
56 ἐν Ἰσραήλ. Χαλὲβ ἐν τῷ ἐπιμαρτύρασθαι (σ) ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ,
57 ἔλαβε γῆς κληρονομίαν. Δαυὶδ ἐν τῷ (τ) ἐλέῳ αὐτοῦ ἐκληρο-
58 νόμησε θρόνον βασιλείας (υ) εἰς αἰῶνα αἰῶνος. Ἠλίας ἐν τῷ
59 ζηλῶσαι ζῆλον νόμου, ἀνελήφθη (⊥) ἕως εἰς τὸν οὐρανόν. Ἀνανίας,
60 Ἀζαρίας, Μισαήλ, πιστεύσαντες ἐσώθησαν ἐκ φλογός. Δανιὴλ ἐν
61 τῇ ἁπλότητι αὐτοῦ (φ) ἐρρύσθη ἐκ στόματος λεόντων. Καὶ οὕτως
ἐννοήθητε κατὰ (χ) γενεὰν καὶ γενεάν, ὅτι πάντες οἱ ἐλπίζοντες ἐπ'
62 αὐτὸν οὐκ ἀσθενήσουσι. Καὶ ἀπὸ λόγων ἀνδρὸς ἁμαρτωλοῦ μὴ
63 φοβηθῆτε, ὅτι ἡ δόξα αὐτοῦ εἰς κοπρίαν καὶ εἰς σκώληκας. Σήμερον
ἐπαρθήσεται, (ψ) καὶ αὔριον οὐ μὴ εὑρεθῇ, ὅτι (ω) ἐπέστρεψεν εἰς τὸν χοῦν
64 αὐτοῦ, καὶ ὁ διαλογισμὸς αὐτοῦ ἀπώλετο. Καὶ ὑμεῖς τέκνα (α) ἰσχύσα-
65 τε καὶ ἀνδρίζεσθε ἐν τῷ (˜) νόμῳ, ὅτι ἐν αὐτῷ δοξασθήσεσθε. Καὶ
ἰδοὺ Συμεὼν ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν, οἶδα ὅτι ἀνὴρ βουλῆς ἐστιν, αὐτοῦ ἀκού-
66 ετε πάσας τὰς ἡμέρας, αὐτὸς ὑμῖν ἔσται εἰς πατέρα. Καὶ Ἰούδας
(β) Μακκαβαῖος ἰσχυρὸς δυνάμει ἐκ νεότητος αὐτοῦ, οὗτος ὑμῖν ἔσται
67 (γ) ἄρχων στρατιᾶς, καὶ πολεμήσει πόλεμον λαῶν. Καὶ ὑμεῖς
(†) προσάξετε πρὸς ὑμᾶς πάντας τοὺς ποιητὰς τοῦ νόμου καὶ ἐκδικήσα-
68 τε ἐκδίκησιν τοῦ λαοῦ ὑμῶν. (δ) Ἀνταπόδοτε ἀνταπόδομα τοῖς
69 ἔθνεσι, καὶ προσέχετε εἰς (ε) τὰ προστάγματα τοῦ νόμου. Καὶ (ζ)
70 εὐλόγησεν αὐτούς· καὶ προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ. Καὶ
ἀπέθανεν ἐν τῷ ἕκτῳ καὶ (η) τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει. καὶ
ἔθαψαν αὐτὸν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἐν τάφοις πατέρων (θ) αὐτοῦ ἐν Μωδεΐν,
καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν πᾶς Ἰσραὴλ κοπετὸν μέγαν.

MS.A. (ρ) ἁγίας. (σ) τῇ ἐκκλησίᾳ, ἔλαβεν γῆν κληρονομίαν. (τ) ἐλέει (υ) αἰωνίας. (⊥) ὡς (φ) ἐρύσθη (χ) γενεάν, ὅτι πάντες (ψ) καὶ οὐ μὴ (ω) ἐπέστρεψεν (α) ἰσχύεται (˜) νόμῳ ὑμῶν, ὅτι (β) ὁ Μακκαβαῖος αὐτὸς ἰσχυρὸς ἐν δυνάμει * αὐτὸς ἐκ (γ) εἰς ἄρχοντα στρατιᾶς, καὶ πολεμήσετε (†) προσάξεται (δ) Ἀνταποδίδοτε (ε) προστάγματα (ζ) ηὐλόγησεν (η) τεσσερακοστῷ (θ) αὐτοῦ ἐν Μωδεΐν,

ΚΕΦ. γ΄.

1 Καὶ ἀνέστη Ἰούδας ὁ καλούμενος Μακκαβαῖος, υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐ-
2 τοῦ. Καὶ ἐβοήθουν αὐτῷ πάντες οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ πάντες ὅσοι
ἐκολλήθησαν τῷ πατρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐπολέμουν τὸν πόλεμον Ἰσραὴλ μετ'
3 εὐφροσύνης. Καὶ ἐπλάτυνε δόξαν τῷ λαῷ αὐτοῦ, καὶ ἐνεδύσατο
θώρακα ὡς γίγας, καὶ συνεζώσατο τὰ σκεύη (α) αὐτοῦ τὰ πολεμικά·
4 καὶ συνεστήσατο πολέμους σκεπάζων παρεμβολὴν ἐν ῥομφαίᾳ. Καὶ
ὡμοιώθη λέοντι ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ὡς σκύμνος ἐρευγόμενος
εἰς θήραν.

MS.A. (α) τὰ πολεμικὰ αὐτοῦ· πολέμους συνεστήσατο

Interp. LAT.

Phinees pater noſter zelando zelum accepit te- 54
ſtamentum ſacerdotii æterni. Jeſus, dum im- 55
plevit verbum, factus eſt judex in Iſrael. Ca- 56
leb, dum teſtificatur in Eccleſia, accepit terræ
hæreditatem. David in ſua miſericordia con- 57
ſecutus eſt ſedem regni in ſeculum ſeculi. He- 58
lias, dum zelat zelum legis, receptus eſt uſque
in cœlum. Ananias, Azarias, Miſael, creden- 59
tes liberati ſunt de flamma. Daniel in ſua ſim- 60
plicitate liberatus eſt de ore leonum. Et ita 61
cogitate per generationem & generationem, quia
omnes qui ſperant in eum, non infirmabuntur.
Et à verbis viri peccatoris ne timueritis: quia 62
gloria ejus in ſtercus, & in vermes: Hodiè 63
extolletur, & cras non invenietur: quia rever-
ſus eſt in pulverem ſuum, & cogitatio ejus
periit. Vos ergò, filii, confortamini & viriliter 64
agite in lege, quia in ipſa glorioſi eritis. Et 65
ecce Symeon frater veſter, ſcio quòd vir conſilii
eſt: ipſum audite omnibus diebus: ipſe vobis
erit in patrem. Et Judas Maccabæus fortis 66
viribus à juventute ſua, hic vobis erit princeps
militiæ, & bellabit (c) bellum populorum.
Et vos adducite ad vos omnes factores legis: 67
& vindicate vindictam populi veſtri. Retri- 68
buite retributionem gentibus: & intendite in
præcepta legis. Et benedixit eos: & appoſi- 69
tus eſt ad patres ſuos. Et defunctus eſt ſexto 70
& quadrageſimo & centeſimo anno: & ſepul-
tus eſt à filiis ſuis in ſepulchris patrum ſuorum
in Modin: & planxerunt eum omnis Iſrael
planctu magno.

C A P. III.

Et ſurrexit Judas, qui vocabatur Macca- 1
bæus, filius ejus pro eo. Et adjuvabant 2
eum omnes fratres ejus, et univerſi qui ſe
conjunxerant patri ejus, et præliabantur præ-
lium Iſrael cum lætitia. Et dilatavit gloriam 3
populo ſuo; et induit ſe loricam, ſicut gigas,
et ſuccinxit ſe arma bellica ſua: et commiſit
prælia protegens caſtra in gladio. Et ſimilis 4
factus eſt leoni in operibus ſuis, et ſicut
catulus leonis rugiens in venationem.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

54 [illegible]

* ܓ * [illegible] *

1 [illegible]

Phinehes pater noſter pro zelo quo affectus 54
eſt, obtinuit fœdus & ſacerdotium æternum.
Jeſus perficiendo verbum, factus eſt judex 55
ſuper Iſraëlem. Chaleb teſtimonium red- 56
dendo apud congregationem, acquiſivit
terram hæreditatis. David per clemen- 57
tiam obtinuit thronum regni ſempiter-
ni. Elia zelum habendo pro lege, elatus 58
eſt in cœlum. Hanania, Azaria, & Miſa- 59
el, quòd crediderint, erepti fuerunt è flam-
mâ ignis. Daniel propter ſimplicitatem 60
ſuam ereptus eſt ex ore leonum. Ita co- 61
gitate quomodo in ſingulis quibuſque ge-
nerationibus, quicunque ſperaverunt in eo,
nunquam depreſſi, aut infirmati ſunt. Ver- 62
ba viri iniqui ne pertimeſcatis; nam glo-
ria ejus in ſtercus & vermem abitura eſt:
Hodie extollitur, cras autem non erit: quo- 63
niam redibit in pulverem ſuum & conſi-
lium ejus peribit. Vos ergo filii mei, con- 64
fortamini & corroboramini in lege, quia
per ipſam acquiretis gloriam. Ecce Sime- 65
onem fratrem veſtrum novi eſſe virum
conſilii atque prudentiæ; ipſi obedite cun-
ctis diebus veſtris, ipſéque ſit vobis ca-
put & rector. Juda verò Macbæus va- 66
lens robore à pueritia ſua, ipſe ſit vo-
bis dux & rector bellorum, ipſéque bel-
lum gerat contra gentes. Et vos, adducite 67
ad vos omnes factores legis, & ſumite vin-
dictam populi veſtri: Et retribuite retribu- 68
tionem gentibus, & reſpicite ad mandata
legis. Cúmque benedixiſſet eis, collectus 69
eſt ad majores ſuos. Ita mortuus eſt Ma- 70
thitha anno centeſimo quadrageſimo octa-
vo regni, & ſepelierunt eum filii ipſius in
ſepulchro patrum ejus in Moraim: & plan-
xerunt eum omnes Iſraëlitæ planctu magno.

CAP. III.

Itaque ſurrexit pro eo filius ejus Juda 1
Macbæus: Et adjuvabant eum omnes 2
fratres ejus, & omnes ii qui adhærebant
patri ejus: & gerebant prælium Iſraëlis li-
benti hilarique animo. Et magnam mul- 3
tamque gloriam conciliavit Juda populo
ſuo; nam indutus loricam ut gigas, & in-
ſtrumentis ſuis bellicis accinctus, prælia
geſſit, & caſtra jugulavit gladio ſuo: Et 4
ſimilis effectus leoni in operibus ſuis, &
ut catulus leonis rugiens ad prædam;

Verſio VULG. LAT.

5 Et perſecutus eſt iniquos perſcrutans eos : & qui conturbabant populum ſuum, eos ſuccendit flammis : 6 Et repulſi ſunt inimici ejus præ timore ejus, & omnes operarii iniquitatis conturbati ſunt : 7 & directa eſt ſalus in manu ejus. Et exacerbabat reges multos, & lætificabat Jacob in operibus ſuis, & in ſeculum memoria ejus in benedictione. 8 Et perambulavit civitates Juda, & perdidit impios 9 ex eis, & avertit iram ab Iſrael. Et nominatus eſt uſque ad noviſſimum terræ, & congregavit per- 10 euntes. Et congregavit Apollonius Gentes, & à Samaria virtutem multam & magnam, ad bellan- 11 dum contra Iſrael. Et cognovit Judas, & exiit obviàm illi : & percuſſit, & occîdit illum : & ceciderunt vulnerati multi, & reliqui fugerunt. 12 Et accepit ſpolia eorum : & gladiũ Apollonii abſtulit 13 Judas, & erat pugnans in eo omnibus diebus. Et audivit Seron princeps exercitûs Syriæ, quòd congregavit Judas congregationem fidelium & eccle- 14 ſiam ſecum, Et ait ; Faciam mihi nomen, & glorificabor in regno, & debellabo Judam, & eos qui cum ipſo ſunt, qui ſpernebant verbum regis. Et præparavit ſe : & aſcenderunt cum eo caſtra impiorum, fortes auxiliarii, ut facerent vindictam in filios Iſrael. Et appropinquaverunt uſque ad Bethoron : & exivit Judas obviàm illi cum paucis. Ut autem viderunt exercitum venientem ſibi obviàm, dixerunt Judæ ; Quomodò poterimus pauci pugnare contra multitudinem tantam, & tam fortem, & nos fatigati ſumus jejunio hodié ? Et ait Judas ; Facile eſt concludi multos in manus paucorum : & non eſt differentia in conſpectu Dei cœli liberare in multis, & in paucis : Quoniam non in multitudine exercitûs victoria belli, ſed de cœlo fortitudo eſt. Ipſi veniunt ad nos in multitudine contumaci & ſuperbia, ut diſperdant nos, & uxores noſtras, & filios noſtros, & ut ſpolient nos : 21 Nos verò pugnabimus pro animabus 22 noſtris, & legibus noſtris : Et ipſe Dominus conteret eos ante faciem noſtram : vos autem ne timueritis eos.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ´ΩΝ Α´.

5 Καὶ ἐδίωξεν ἀνόμους ἐξερευνῶν, καὶ τοὺς ταράσσοντας (†) τὸν λαὸν 6 αὐτοῦ ἐφλόγισε. Καὶ συνεστάλησαν οἱ ἄνομοι ἀπὸ τοῦ φόβου αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἐργάται τῆς ἀνομίας συνεταράχθησαν, καὶ εὐωδώθη σωτη- 7 ρία ἐν χειρὶ αὐτοῦ. Καὶ (β) ἐπίκρανε βασιλεῖς πολλοὺς, καὶ (γ) εὔφρανε τὸν Ἰακὼβ ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος τὸ 8 μνημόσυνον αὐτοῦ εἰς εὐλογίαν. Καὶ διῆλθεν ἐν πόλεσιν Ἰούδα, καὶ (δ) ἐξωλόθρευσεν ἀσεβεῖς (ε) ἐξ αὐτῆς, καὶ ἀπέστρεψεν ὀργὴν 9 ἀπὸ Ἰσραήλ. Καὶ ὠνομάσθη ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς, καὶ συνήγαγεν 10 ἀπολλυμένους. Καὶ συνήγαγεν Ἀπολλώνιος ἔθνη, καὶ ἀπὸ Σαμα- 11 ρείας δύναμιν μεγάλην τοῦ πολεμῆσαι πρὸς Ἰσραήλ. Καὶ ἔγνω Ἰούδας, καὶ ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν αὐτῷ, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν, καὶ (ζ) ἀπέκτεινεν αὐτόν· καὶ ἔπεσον τραυματίαι πολλοὶ, καὶ οἱ ἐπίλοι- 12 ποι ἔφυγον. Καὶ (η) ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῶν, καὶ τὴν μάχαιραν Ἀπολλωνίου ἔλαβεν Ἰούδας, καὶ ἦν πολεμῶν ἐν αὐτῇ πάσας τὰς 13 ἡμέρας. Καὶ ἤκουσε Σήρων ὁ ἄρχων τῆς δυνάμεως Συρίας, ὅτι ἤθροισεν Ἰούδας ἄθροισμα, καὶ ἐκκλησίαν πιστῶν μετ᾽ αὐτοῦ (θ) 14 ἐκπορευομένων εἰς πόλεμον. Καὶ εἶπε, Ποιήσω ἐμαυτῷ ὄνομα καὶ δοξασθήσομαι ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ πολεμήσω τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς σὺν 15 αὐτῷ, (ι) τοὺς ἐξουδενοῦντας τὸν λόγον τοῦ βασιλέως. Καὶ (κ) προσέθετο τοῦ ἀναβῆναι· καὶ ἀνέβη μετ᾽ αὐτοῦ παρεμβολὴ ἀσεβῶν ἰσχυρὰ 16 βοηθῆσαι αὐτῷ, καὶ ποιῆσαι τὴν ἐκδίκησιν ἐν υἱοῖς Ἰσραήλ. Καὶ (λ) ἤγγισαν ἕως ἀναβάσεως (μ) Βαιθωρῶν· καὶ ἐξῆλθεν Ἰούδας 17 εἰς συνάντησιν (ʹ) αὐτῶν ὀλιγοστός. Ὡς δὲ (ν) ἴδον τὴν παρεμβολὴν ἐρχομένην εἰς συνάντησιν (ξ) αὐτοῖς, εἶπον τῷ Ἰούδᾳ, Πῶς δυνησόμεθα ὀλιγοστοὶ ὄντες πολεμῆσαι πρὸς πλῆθος (ο) τοσοῦτον 18 ἰσχυρόν; καὶ ἡμεῖς ἐκλελύμεθα ἀσιτοῦντες σήμερον. Καὶ εἶπεν Ἰούδας, Εὔκοπόν ἐστι συγκλεισθῆναι πολλοὺς ἐν χερσὶν ὀλίγων. καὶ οὐκ ἔστι διαφορὰ ἐναντίον (π) τοῦ Θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ σώζειν ἐν 19 πολλοῖς ἢ ἐν ὀλίγοις. Ὅτι οὐκ ἐν πλήθει δυνάμεως νίκη πολέ- 20 μου ἐστὶν, ἀλλ᾽ ἢ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ (ρ) ἡ ἰσχύς. Αὐτοὶ ἔρχονται πρὸς ἡμᾶς (σ) ἐν πλήθει ὕβρεως καὶ ἀνομίας, τοῦ ἐξᾶραι ἡμᾶς καὶ τὰς 21 γυναῖκας ἡμῶν καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν, τοῦ σκυλεῦσαι ἡμᾶς. Ἡμεῖς 22 δὲ πολεμοῦμεν περὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν καὶ τῶν νομίμων ἡμῶν. Καὶ αὐτὸς συντρίψει αὐτοὺς πρὸ προσώπου ἡμῶν· ὑμεῖς δὲ μὴ φοβεῖσθε ἀπ᾽ αὐτῶν.

MS.A. (†) τὸν * αὐτοῦ (β) ἐπίκραναν (γ) ηὔφραναν (δ) ἐξωλόθρευσεν (ε) ἐπ᾽ αὐτῆς, (ζ) ἀπέκτεινεν· καὶ ἔπεσον (η) ἔλαβον τὰ σκεύη (θ) καὶ ἐκπορευομένων (ι) καὶ τοὺς (κ) προσέθετο, καὶ ἀνέβη (λ) ἤγγισεν (μ) Μεθωρῶν (ʹ) αὐτῷ (ν) ἴδαν (ξ) αὐτῷ, εἶπαν τῷ Ἰούδα, Τί δυνησόμεθα (ο) τοσοῦτο; καὶ ἡμεῖς (π) τοῦ οὐρανοῦ (ρ) ἰσχύς. (σ) πλήθει

Interp. LAT.

Et perſecutus eſt iniquos, perſcrutans : & qui conturbabant populum ſuum, eos ſuccendit flammis. 5 *Et compulſi ſunt iniqui à timore ejus :* 6 *& omnes operarii iniquitatis conturbati ſunt : & directa eſt ſalus in manu ejus. Et exacerbabat reges multos :* 7 *& lætificabat Jacob in operibus ſuis : & in ſeculum memoria ejus in benedictione. Et perambulabat civitates Juda,* 8 *& perdidit impios ex ea : & avertit iram ab Iſrael. Et nominatus eſt uſque ad noviſſimum terræ :* 9 *& congregavit pereuntes. Et* 10 *congregavit Apollonius gentes, & à Samaria virtutem magnam ad bellandum contra Iſrael. Et cognovit Judas, & exivit obviàm illi :* 11 *& percuſſit illum, & occîdit illum : & ceciderunt vulnerati multi : & reliqui fugerunt. Et ac-* 12 *cepit ſpolia eorum : & gladium Apollonii abſtulit Judas : & erat pugnans in eo omnibus diebus. Et audivit Seron princeps exercitûs* 13 *Syriæ, quòd congregavit Judas congregationem & eccleſiam fidelium ſecum exeuntium in prælium : Et ait ; Faciam mihi nomen, & glorificabor* 14 *in regno : & debellabo Judam, & eos qui cum ipſo ſunt, qui ſpernebant verbum regis. Et præparavit ſe ad aſcendendum : & aſcen-* 15 *derunt cum eo caſtra impiorum fortia auxiliari ei, & facere vindictam in filios Iſrael. Et* 16 *appropinquaverunt uſque ad aſcenſum Bathoron. Et exivit Judas obviàm illis cum paucis. Ut autem viderunt exercitum venientem* 17 *ſibi obviàm, dixerunt Judæ ; Quomodò poterimus pauci pugnare contra multitudinem hanc tantam, fortem ; & nos fatigati ſumus jejunio hodié ? Et ait Judas ; Facile eſt concludi mul-* 18 *tos in manibus paucorum : & non eſt differentia in conſpectu (a) Dei cœli, liberare in multis, aut in paucis ; Quoniam non in multitu-* 19 *dine exercitûs victoria belli eſt : ſed de cœlo fortitudo. Ipſi veniunt ad nos in multitudine* 20 *contumeliæ, & iniquitatis ; ut diſperdant nos, & uxores noſtras, & filios noſtros, ut ſpolient nos. Nos verò pugnamus pro animabus* 21 *noſtris, & legibus noſtris. Et ipſe conteret eos* 22 *ante faciem noſtram. Vos autem ne timueritis eos.*

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]

Sedulò perſecutus eſt iniquos ; & eos qui 5 conterebant populum ſuum, flammis exuſſit : Adeò ut fugerent & exterrerentur ini- 6 qui metu ipſius, & omnes flagitioſi perturbarentur, & oriretur ſalus per manum ipſius. Sic exaſperans & affligens reges 7 multos, lætitia & jucunditate affecit Iſraëlem operibus ſuis ; ita ut in ſeculum uſque perduratura ſit memoria ejus in benedictionem. Et perluſtrans urbes Judæ, per- 8 didit ex eis impios, & receſſit ira ab Iſraële, Factus eſt celebris uſque ad extre- 9 ma terræ, & congregavit diſperſos. Quam- 10 obrem congregavit Apollonius gentes, & ex Samaria copias multas, ut pugnaret adversùs Iſraëlem. Quod cùm cognoviſſet 11 Juda, proceſſit obviam illis, & percuſſit ac proſtravit eum : & cadentibus ex eis confoſſis multis, reliqui fugerunt : Et 12 ceperunt ſpolia eorum : quin etiam gladium Apollonii accepit Juda, eoque bellum gerebat cunctis diebus. Audiens 13 autem Hiron dux copiarum Syriæ collegiſſe Judam cœtum fidelium apud ſe, prodeuntium ad bellum ; dixit : Com- 14 parabo mihi nomen, & glorioſus reddar in regno, debellans Judam, & eos qui ſunt cum ipſo, eos qui deſpiciunt verbum regis. Cum itaque adjeciſſet aſcendere, 15 & aſcendiſſet cum eo claſſis magna & valida hominum impiorum in auxilium ejus, ad exercendam ultionem in filios Iſraëlis, Perveniſſétque uſque ad clivum Beth horo- 16 nis ; proceſſit Juda obviam ei cum paucis hominibus. At cùm vidiſſent hi qui 17 erant cum Juda claſſem venientem obviam ſibi, dixerunt Judæ ; Quomodo poterimus cùm pauci ſimus, pugnare adversùs totum hunc exercitum validiſſimum, quum nos præſertim languidi ſimus, quòd nil comederimus hodiè ? Quibus dixit Ju- 18 da, Facile hoc eſt, ut tradantur multi in manum paucorum, nec ullus eſt obex coram habitatore cœli, per multos ſervare, an per paucos. Neque enim robore mul- 19 to reportatur victoria certaminis, ſed è cœlo quidem datur robur. Iſti adoriuntur 20 nos cum multitudine exercitûs, iniquitatis, & injuriarum, ut tollant deleántq; nos cum uxoribus & filiis noſtris, & ut nos prædentur. Nos verò pugnamus pro anima- 21 bus noſtris & lege noſtrâ. Dominus con- 22 teret eos coram nobis : vos ergò ne metuatis eos.

Verſio VULG. LAT.

23 Ut ceſſavit autem loqui, inſiluit in eos ſubitò : &
contritus eſt Seron, & exercitus ejus in conſpectu
24 ipſius : Et perſecutus eſt eum in deſcenſu Bethoron
uſque in campum, & ceciderunt ex eis octingenti vi-
25 ri : reliqui autem fugerunt in terram Philiſthiim. Et
cecidit timor Judæ, ac fratrum ejus, & formido, ſuper
26 omnes gentes in circuitu eorum. Et pervenit ad
regem nomen ejus, & de præliis Judæ narrabant o-
27 mnes gentes. Ut audivit autem rex Antiochus ſer-
mones iſtos, iratus eſt animo : & miſit, & congrega-
vit exercitum univerſi regni ſui, caſtra fortia valde :
28 Et aperuit ærarium ſuum, & dedit ſtipendia exer-
citui in annum : & mandavit illis ut eſſent parati ad
29 omnia. Et vidit quòd defecit pecunia de theſauris
ſuis, & tributa regionis modica propter diſſenſio-
nem, & plagam, quam fecit in terra, ut tolleret le-
30 gitima, quæ erant à primis diebus. Et timuit ne non
haberet ut ſemel & bis, in ſumptus & donaria, quæ
dederat antè largâ manu : & abundaverat ſuper re-
31 ges, qui ante eum fuerant. Et conſternatus erat
animo valdè, & cogitavit ire in Perſidem, & ac-
cipere tributa regionum, & congregare argentum
32 multum. Et reliquit Lyſiam hominem nobilem de
genere regali, ſuper negotia regia, à flumine Eu-
33 phrate uſque ad flumen Ægypti : Et ut nutriret An-
34 tiochum filium ſuum, donec rediret. Et tradidit ei
medium exercitum, & elephantos : & mandavit ei
de omnibus quæ volebat, & de inhabitantibus Ju-
35 dæam & Jeruſalem : Et ut mitteret ad eos exerci-
tum, ad conterendam & extirpandam virtutem Iſ-
rael, & reliquias Jeruſalem, & auferendam memo-
36 riam eorum de loco : Et ut conſtitueret habita-
tores filios alienigenas in omnibus finibus eorum,
37 & ſorte diſtribueret terram eorum. Et rex aſſum-
pſit partem exercitûs reſidui, & exivit ab Antio-
chia civitate regni ſui, anno centeſimo & quadra-
geſimo ſeptimo : & transfretavit Euphraten flu-
38 men, & perambulabat ſuperiores regiones. Et
elegit Lyſias Ptolemæum filium Dorymini, & Ni-
canorem, & Gorgiam, viros potentes ex amicis
regis :

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α΄.

23 Ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, ἐνήλατο (τ) εἰς αὐτοὺς ἄφνω, καὶ συνετρίβη
24 Σήρων καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ἐνώπιον αὐτοῦ. Καὶ ἐδίωκον (υ) αὐτὸν
ἐν τῇ καταβάσει Βαιθωρὼν ἕως τοῦ πεδίου. καὶ ἔπεσον ἀπ' αὐτῶν εἰς
25 ἄνδρας ὀκτακοσίους· οἱ δὲ λοιποὶ ἔφυγον εἰς γῆν Φυλιστιείμ. Καὶ
ἤρξατο ὁ φόβος Ἰούδα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ καὶ ἡ (φ) πτόησις ἐπιπί-
26 πτειν ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ αὐτῶν. Καὶ ἤγγισεν ἕως τοῦ βασιλέως
τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ὑπὲρ τῶν παρατάξεων Ἰούδα ἐξηγεῖτο πᾶν
27 ἔθνος. Ὡς δὲ ἤκουσεν Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς τοὺς λόγους τούτους,
ὠργίσθη θυμῷ. καὶ ἀπέστειλε καὶ συνήγαγε τὰς δυνάμεις πάσας τῆς
28 βασιλείας αὐτοῦ, παρεμβολὴν ἰσχυρὰν σφόδρα. Καὶ ἤνοιξε τὸ γα-
ζοφυλάκιον αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν ὀψώνια ταῖς δυνάμεσιν αὐτοῦ εἰς (χ)
ἐνιαυτόν· καὶ ἐνετείλατο (ψ) εἶναι αὐτοὺς ἑτοίμους εἰς πᾶσαν χρείαν.
29 Καὶ εἶδεν ὅτι ἐξέλιπε τὸ ἀργύριον ἀπὸ τῶν θησαυρῶν, καὶ οἱ (ω) φορο-
λόγοι τῆς χώρας ὀλίγοι, χάριν τῆς διχοστασίας καὶ πληγῆς ἧς κατεσκεύ-
ασεν ἐν τῇ γῇ, τοῦ ἆραι τὰ νόμιμα ἃ ἦσαν ἀφ' ἡμερῶν τῶν πρώ-
30 των. Καὶ εὐλαβήθη μὴ οὐκ (″) ἔχῃ ὡς ἅπαξ καὶ δὶς εἰς τὰς δαπάνας
καὶ τὰ δόματα ἃ ἐδίδου (α) ἔμπροσθεν δαψιλεῖ χειρί, (β) καὶ ἐπερίσ-
31 σευσεν ὑπὲρ τοὺς βασιλεῖς τοὺς ἔμπροσθεν. Καὶ ἠπορεῖτο τῇ
ψυχῇ αὐτοῦ σφόδρα, καὶ (γ) ἐβουλεύσατο τοῦ πορευθῆναι εἰς τὴν Περ-
σίδα, καὶ λαβεῖν τοὺς φόρους τῶν χωρῶν, καὶ συναγαγεῖν ἀργύριον (δ)
32 πολύ. Καὶ κατέλιπε Λυσίαν ἄνθρωπον ἔνδοξον καὶ ἀπὸ γένους τῆς
βασιλείας, ἐπὶ τῶν πραγμάτων τοῦ βασιλέως ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ
33 Εὐφράτου, ἕως τῶν ὁρίων Αἰγύπτου. Καὶ τρέφειν Ἀντίοχον τὸν υἱὸν
34 αὐτοῦ ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι αὐτόν. Καὶ παρέδωκεν αὐτῷ τὰς ἡμίσεις
τῶν δυνάμεων καὶ τοὺς ἐλέφαντας· καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ περὶ πάντων ὧν
ἐβούλετο, καὶ περὶ (ε) τῶν κατοικούντων τὴν Ἰουδαίαν καὶ Ἱερουσαλήμ,
35 Ἀποστεῖλαι ἐπ' αὐτοὺς δύναμιν, τοῦ (ζ) ἐκτρίψαι καὶ ἐξᾶραι τὴν ἰσχὺν
Ἰσραὴλ, καὶ τὸ κατάλειμμα Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἆραι τὸ μνημόσυνον (η)
36 αὐτῶν ἀπὸ τοῦ τόπου, Καὶ κατοικῆσαι υἱοὺς (θ) ἀλλογενεῖς ἐν πᾶσι
37 τοῖς ὁρίοις αὐτῶν, καὶ (ι) κατακληροδοτῆσαι τὴν γῆν αὐτῶν. Καὶ ὁ
βασιλεὺς παρέλαβε τὰς ἡμίσεις τῶν δυνάμεων τὰς καταλειφθεί-
σας, καὶ ἀπῆρεν ἀπὸ Ἀντιοχείας ἀπὸ πόλεως βασιλείας αὐτοῦ, ἔτους ἑ-
βδόμου καὶ (κ) τεσσαρακοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ· καὶ διεπέρασε τὸν
38 Εὐφράτην ποταμὸν, καὶ διεπορεύετο τὰς ἐπάνω χώρας. Καὶ ἐπέ-
λεξε Λυσίας Πτολεμαῖον τὸν Δορυμένους, (λ) καὶ Νικάνορα, καὶ
Γοργίαν, ἄνδρας δυνατοὺς τῶν φίλων τοῦ βασιλέως.

MS. A. (τ) ἐπ' (υ) αὐτοὺς (φ) πτόη ἔπιπτεν (χ) τὸν ἐνιαυτόν. (ψ) αὐτοῖς εἰς ἐνιαυτὸν εἶναι ἑτοίμους (ω) φόροι (″) ἔχει (α) ἔμπροσθεν δαψιλῆ (β) Καὶ ἠπορεῖτο (γ) ἐβουλεύσαντο (δ) πολύν. (ε) πάντων τῶν (ζ) ἐκτρίψαι (η) αὐτοῦ (θ) ἀλλοτρίους (ι) κατακληρονομῆσαι (κ) τεσσερακοστοῦ (λ) Νικάνορα,

Interp. LAT.

Ut ceſſavit autem loqui ; inſiluit in eos ſubitò : 23
& contritus eſt Seron, & exercitus ejus in con-
ſpectu ipſius. Et perſecutus eſt eum in deſcen- 24
ſu Bethoron uſque in campum : & ceciderunt
ex eis octingenti circiter viri : reliqui autem
fugerunt in terram Phyliſtiim. Et cœpit timor 25
Judæ, & fratrum ejus, & formido, cadere
ſuper gentes quæ in circuitu eorum. Et perve- 26
nit uſque ad regem nomen ejus : & de præliis
Judæ narrabant omnes gentes. Ut audivit au- 27
tem rex Antiochus ſermones iſtos ; iratus eſt
animo : & miſit, & congregavit exercitum
univerſum regni ſui, caſtra fortia valdè. Et 28
aperuit ærarium ſuum, et dedit ſtipendia exer-
citui ſuo in annum : & mandavit, ut (b) eſſent
parati ad omnem uſum. Et vidit, quòd defecit 29
pecunia de theſauris, & (c) collectores tribu-
torum regionis pauci propter diſſenſionem ; &
plagam, quam fecit in terra ; ut tolleret legiti-
ma quæ erant à primis diebus. Et timuit, ne 30
non haberet, ut ſemel, & bis, in ſumptus, &
donaria, quæ dederat antè largâ manu : &
abundaverat ſuper reges qui anteà fuerant. Et 31
conſternatus erat animo ſuo valdè : & cogitavit
ire in Perſidem, & accipere tributa regio-
num, & congregare argentum multum. Et 32
reliquit Lyſiam, hominem nobilem, & de genere
regali, ſuper negotia regia à flumine Euphrate
uſque ad fines Ægypti : Et ut nutriret Antio- 33
chum filium ſuum, donec rediret. Et tradidit ei 34
dimidium exercituum, & elephantos, & man-
davit ei de omnibus quæ volebat, & de inha-
bitantibus Judæam, & Hieruſalem : Ut mit- 35
teret ad eos exercitum ad conterendam & ex-
tirpandam virtutem Iſrael, & reliquias Hie-
ruſalem, & auferendam memoriam eorum de
loco : Et ut conſtitueret habitatores filios ali- 36
enigenas in omnibus finibus eorum, & ſorte
diſtribueret terram eorum. Et rex aſſumpſit 37
dimidium exercitûs reſiduum : & exivit ab
Antiochia, à civitate regni ſui, anno ſeptimo
& quadrageſimo et centeſimo : et transfretavit
Euphratem flumen : et perambulabat ſuperiores
regiones. Et elegit Lyſias Ptolemæum filium 38
Dorymenis, et Nicanorem, et Gorgiam, viros po-
tentes, ex amicis regis.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

[illegible]

Cúmque deſiiſſet Juda loqui, exiliens irruit 23
in eos repentè, corruitque Hiron, & militia
ipſius coram illo : Et perſecuti ſunt eum 24
Judæi in declivi Beth-horonis ad planitiem
uſque ; & ceciderunt ex eis fermè octingen-
ti viri, reliqui verò fugerunt in regionem
Palæſtinorum. Ita cœpit metus Judæ & 25
fratrum ipſius, eorúmque formido, irruere
in omnes populos circuniacentes : Et per- 26
venit nomen ejus ad regem uſque : & ge-
ſta Judæ narrabant omnes gentes. Ut au- 27
tem audivit Antiochus verba iſta, irâ per-
citus eſt ; & mittens congregavit totum ex-
ercitum regni ſui, militiam ingentem ac va-
lidam: Apertiſq; theſauris ſuis dedit ſtipen- 28
dia copiis ſuis in annum unum, præcipiens
eis, ut parati et expediti eſſent ad omne opus.
Sed videns deficere ſibi pecuniam ex ærario 29
ſuo, & coactiones pecuniæ terræ modicas
eſſe propter ſeditionem & plagam quam
fecerat in terra, quódque voluiſſet abolere
priſtinos ritus majorum eorum ; Veritúſ- 30
que quin ſuppeteret ſibi quod daret ſecun-
dâ vice (non deſiſtebat enim donare lar-
gâ manu, pluſquam reges qui præceſſerant 31
eum) Ac proinde animo valdè afflictus ;
cogitavit Antiochus de eundo Perſidem ad
exigendum tributa terræ, & colligendum
pecuniam multam. Itaque reliquit Lyſi- 32
am virum glorioſum, qui erat è genere
regio, præfectum negotiis regis, à fluvio
Euphrate uſque ad terminum Ægypti ; Et ad 33
educandum filium ſuum Antiochum uſq; ad
reditum & adventum ſuum. Et tradidit ei 34
elephantos et dimidium exercitûs ſui, dedit-
que mandata de omnibus iis quæ volebat,
& de habitatoribus Judææ & Jeruſalem,
Ut mitteret in eos exercitum, & deleret 35
abſumeretque nomen Iſraëlis, perderet
reliquias Jeruſalem, tolleréque memori-
am eorum ex eo loco, Collocaret alie- 36
nigenas in omnibus finibus eorum, & ter-
ram eorum daret in hæreditatem. Rex au- 37
tem abduxit dimidium exercitûs quod re-
liquum erat, & profectus eſt Antioch â
urbe ſuâ regiâ : & anno centeſimo qua-
drageſimo ſeptimo, trajiciens fluvium Eu-
phratem perluſtrabat regiones ſuperiores.
Porrò Lyſias elegit Ptolomæum filium 38
Dorymenis, & Nicanorem, & Gorgiam
homines potentes, et amicis regis;

Verſio VULG. LAT.

39 Et miſit cum eis quadraginta millia virorum, & ſeptem
millia equitum, ut venirent in terram Juda, &
40 diſperderent eam ſecundùm verbum regis. Et proceſſerunt
cum univerſa virtute ſua, & venerunt, &
41 applicuerunt Emmaum in terra campeſtri. Et audierunt
mercatores regionum nomen eorum: & acceperunt
argentum & aurum multum valdè, & pueros:
& venerunt in caſtra, ut acciperent filios Iſrael
in ſervos: & additi ſunt ad eos exercitus Syriæ, &
42 terræ alienigenarum. Et vidit Judas, & fratres ejus,
quia multiplicata ſunt mala, & exercitus applicabant
ad fines eorum: & cognoverunt verba regis,
quæ mandavit populo facere in interitum & conſummationem:
43 Et dixerunt unuſquiſque ad proximum
ſuum; Erigamus dejectionem populi noſtri, & pugnemus
44 pro populo noſtro, & ſanctis noſtris. Et
congregatus eſt conventus ut eſſent parati in prælium;
& ut orarent, & peterent miſericordiam &
45 miſerationes. Et Jeruſalem non habitabatur, ſed
erat ſicut deſertum: non erat qui ingrederetur & egrederetur
de natis ejus: & ſanctum conculcabatur:
& filii alienigenarum erant in arce, ibi erat habitatio
Gentium: & ablata eſt voluptas à Jacob, & defecit
46 ibi tibia & cithara. Et congregati ſunt, &
venerunt in Maſpha contra Jeruſalem: quia locus
47 orationis erat in Maſpha antè in Iſrael. Et jejunaverunt
illâ die, & induerunt ſe ciliciis, & cinerem impoſuerunt
capiti ſuo & diſciderunt veſtimenta ſua:
48 Et expanderunt libros legis, de quibus ſcrutabantur
49 Gentes ſimilitudinem ſimulachrorum ſuorum: Et
attulerunt ornamenta ſacerdotalia, & primitias, &
decimas: & ſuſcitaverunt Nazaræos, qui impleverant
50 dies: Et clamaverunt voce magnâ in cœlum, dicentes;
Quid faciemus iſtis, & quò eos ducemus?
51 Et ſancta tua conculcata ſunt, & contaminata ſunt, &
ſacerdotes tui facti ſunt in luctum, & in humilitatem.
52 Et ecce Nationes convenerunt adverſùm nos ut nos
53 diſperdant: tu ſcis quæ cogitant in nos. Quomodò
poterimus ſubſiſtere ante faciem eorum, niſi tu, Deus,
54 adjuves nos? Et tubis exclamaverunt voce magnâ.
55 Et poſt hæc conſtituit Judas duces populi, tribunos,
& centuriones, & pentacontarchos, & decuriones.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α΄.

39 Καὶ ἀπέστειλε μετ' αὐτῶν (μ) τεσσαράκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν καὶ
(ν) ἑπτακισχιλίαν ἵππον, τοῦ ἐλθεῖν εἰς γῆν Ἰούδα, καὶ καταφθεῖραι
40 αὐτὴν, κατὰ τὸν λόγον τοῦ βασιλέως. Καὶ ἀπῆραν σὺν πάσῃ
τῇ δυνάμει αὐτῶν, καὶ ἦλθον, καὶ (ξ) παρενέβαλον πλησίον
41 Ἐμμαοὺμ ἐν τῇ γῇ τῇ πεδινῇ. Καὶ ἤκουσαν οἱ ἔμποροι τῆς χώρας
τὸ ὄνομα αὐτῶν, καὶ ἔλαβον ἀργύριον καὶ χρυσίον (ο) πολὺ σφόδρα
καὶ παῖδας, καὶ ἦλθον εἰς τὴν παρεμβολὴν τοῦ λαβεῖν τοὺς υἱοὺς
Ἰσραὴλ εἰς παῖδας· καὶ (π) προσετέθησαν πρὸς αὐτοὺς δύναμις
42 Συρίας καὶ γῆς ἀλλοφύλων. Καὶ εἶδεν Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ
ὅτι ἐπληθύνθη τὰ κακὰ, καὶ αἱ δυνάμεις παρεμβάλλουσιν ἐν τοῖς
ὁρίοις αὐτῶν· καὶ ἐπέγνωσαν τοὺς λόγους (ρ) τοῦ βασιλέως οὓς ἐνετείλατο
43 ποιῆσαι τῷ λαῷ εἰς ἀπώλειαν καὶ συντέλειαν· Καὶ (σ)
εἶπεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, Ἀναστήσωμεν τὴν καθαίρεσιν
τοῦ λαοῦ ἡμῶν, (τ) καὶ πολεμήσωμεν περὶ τοῦ λαοῦ ἡμῶν καὶ τῶν
44 ἁγίων. Καὶ (υ) συνηθροίσθη ἡ συναγωγὴ τοῦ εἶναι ἑτοίμους εἰς πόλεμον,
45 καὶ τοῦ προσεύξασθαι, καὶ αἰτῆσαι ἔλεον καὶ οἰκτιρμούς. Καὶ
Ἱερουσαλὴμ ἦν ἀοίκητος ὡς ἔρημος, οὐκ ἦν ὁ εἰσπορευόμενος
καὶ ἐκπορευόμενος ἐκ τῶν (φ) γεννημάτων αὐτῆς· καὶ τὸ ἁγίασμα
καταπατούμενον, καὶ υἱοὶ ἀλλογενῶν ἐν τῇ ἄκρᾳ, (χ) κατάλυμα
τοῖς ἔθνεσι· καὶ ἐξήρθη τέρψις ἐξ Ἰακὼβ, καὶ ἐξέλιπεν
46 αὐλὸς καὶ κινύρα. Καὶ συνήχθησαν, καὶ ἤλθοσαν εἰς Μασσηφὰ
κατέναντι Ἱερουσαλὴμ, ὅτι τόπος προσευχῆς εἰς Μασσηφὰ τὸ
47 πρότερον τῷ Ἰσραήλ. Καὶ ἐνήστευσαν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ περιεβάλοντο
σάκκους καὶ σποδὸν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ διέρρηξαν τὰ ἱμάτια
48 αὐτῶν. Καὶ ἐξεπέτασαν τὸ βιβλίον τοῦ νόμου, περὶ ὧν ἐξηρεύνων
49 τὰ ἔθνη τὰ ὁμοιώματα τῶν εἰδώλων αὐτῶν. Καὶ ἤνεγκαν
τὰ ἱμάτια τῆς ἱερωσύνης, καὶ τὰ (ψ) πρωτογεννήματα, καὶ τὰς δεκάτας·
50 καὶ ἤγειραν τοὺς Ναζιραίους, οἳ ἐπλήρωσαν τὰς ἡμέρας. Καὶ ἐβόησαν
φωνῇ εἰς τὸν οὐρανὸν, λέγοντες, Τί ποιήσωμεν τούτοις, καὶ ποῦ αὐτοὺς
51 ἀπαγάγωμεν; Καὶ τὰ ἅγιά σου καταπεπάτηνται, καὶ βεβήλωνται· καὶ οἱ
52 ἱερεῖς σου ἐν πένθει καὶ ταπεινώσει. Καὶ ἰδοὺ τὰ ἔθνη συνῆκται ἐφ'
53 ἡμᾶς τοῦ ἐξᾶραι ἡμᾶς. σὺ οἶδας ἃ λογίζονται ἐφ' ἡμᾶς. Πῶς
δυνησόμεθα ὑποστῆναι κατὰ πρόσωπον αὐτῶν, ἐὰν μὴ σὺ βοηθήσῃς
54 ἡμῖν; Καὶ ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγξι, καὶ ἐβόησαν φωνῇ μεγάλῃ.
55 Καὶ μετὰ τοῦτο κατέστησεν Ἰούδας ἡγουμένους τοῦ λαοῦ, χιλιάρχους, καὶ
ἑκατοντάρχους, καὶ πεντηκοντάρχους, καὶ (ω) δεκάρχους.

MS.A. (μ) τεσσεράκοντα (ν) ἑπτακισχίλιον (ξ) παρέβαλον πλησίον Ἀμμαοὺμ (ο) πολὺν (π) προσεγενήθησαν (ρ) τῆς βασιλείας (σ) εἶπαν (τ) καὶ τῶν ἁγίων. Καὶ (υ) ἠθροίσθησαν (φ) γεννημάτων (χ) κατάλυμα ἐν τοῖς (ψ) πρωτογενήματα, (ω) δεκαδάρχους. Καὶ εἶπεν

Interp. LAT.

Et miſit cum eis quadraginta millia virorum, & ſeptem millia equitum, ut venirent in terram Juda, & diſperderent eam ſecundùm verbum regis. Et proceſſerunt cum univerſa virtute ſua, & venerunt, & applicuerunt prope Emmaum in terra campeſtri. Et audierunt mercatores regionis nomen eorum: & acceperunt argentum, & aurum multum valdè, & pueros: & venerunt in caſtra; ut acciperent filios Iſrael in ſervos. Et additi ſunt ad eos exercitus Syriæ, & terra alienigenarum. Et vidit Judas, & fratres ejus, quia multiplicata ſunt mala, & exercitus caſtrametabantur in finibus ipſorum, & cognoverunt verba regis, quæ mandavit populo facere in interitum, & conſummationem. Et dixit unuſquiſque ad proximum ſuum; Erigamus dejectionem populi noſtri, & pugnemus pro populo noſtro, & ſanctis. Et congregatus eſt conventus, ut eſſent parati in prælium, & ut orarent, & peterent miſericordiam, & miſerationes. Et Hieruſalem erat inhabitata, ſicut deſertum: non erat qui ingrederetur, & egrederetur, de natis ejus: & ſanctum conculcabatur: & filii alienigenarum erant in arce: ibi erat habitatio gentibus. Et ablata eſt voluptas à Jacob: & defecit tibia, & cithara. Et congregati ſunt, & venerunt in Maſſepha contra Hieruſalem: quia locus orationis erat in Maſſepha anteà Iſraeli. Et jejunaverunt illâ die, & induerunt ſe ciliciis, & cinere ſuper capita ſua, & diſciderunt veſtimenta ſua. Et expanderunt (d) librum legis, de quibus ſcrutabantur gentes ſimilitudines ſimulachrorum ſuorum. Et attulerunt veſtimenta ſacerdotalia, & primitias, & decimas. Et ſuſcitaverunt Naziræos: qui impleverunt dies. Et clamaverunt voce in cœlum, dicentes; Quid faciemus iſtis, & quò eos ducemus? Et ſancta tua conculcata ſunt, & contaminata ſunt: & ſacerdotes tui in luctu, & humilitate. Et ecce nationes convenerunt adverſùm nos, ut nos diſperdant. Tu ſcis quæ cogitant in nos. Quomodò poterimus ſubſiſtere ante faciem eorum; niſi tu adjuves nos? Et cecinerunt tubis, & exclamaverunt voce magnâ. Et poſt hæc conſtituit Judas duces populi, tribunos, & centuriones, & pentacontarchos, & decuriones.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
[illegible]
[illegible]
42 [illegible]
[illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]
[illegible]
[illegible]
46 [illegible]
47 [illegible]
48 [illegible]
49 [illegible]
[illegible]
50 [illegible]
51 [illegible]
52 [illegible]
53 [illegible]
54 55 [illegible]
[illegible]

Et miſit cum eis decem millia peditum & ſeptem millia equitum, ut irent in terram Judæ ad vaſtandum eam ſecundùm verbum regis. Ptolomenſes itaque profecti cum univerſo exercitu ſuo, venerunt & caſtrametati ſunt ad latus Emaus in terra campeſtrium. Horum famam cùm audiſſent mercatores terræ, aſſumpſerunt argentum & aurum multum, catenaſque, & compedes, & venerunt ad caſtra, ad accipiendum Iſraëlitas in ſervos, quibuſcum adjunxerunt ſe copiæ Syriæ & populus Palæſtinorum. Videns ergo Juda & fratres ejus quòd multiplicata eſſent mala, & exercitus valláſſet terminos ſuos; reſcientes etiam verba regis quæ mandaverat de populo perdendo atque delendo: dixerunt alter alteri, Reſtauremus deſtructionem populi noſtri, & pugnemus pro populo & ſanctuario noſtro. Et congregatus eſt cœtus eorum, ut eſſet paratus ad pugnam, & ad orandum, petendúmque miſericordiam & clementiam. Quoniam verò Jeruſalem erat deſerta, inhabitata, nulluſque natorum ejus erat qui ingrederetur aut egrederetur in ea, ſanctuarium ejus conculcabatur, alienigenæ habitabant in arce ipſius, eratque diverſorium gentium, & ablata erat lætitia à Jacobo, & defecerant ab eo citharæ fidéſque: Ideò congregaverunt ſe, & ingreſſi ſunt in Maſphiam è regione Jeruſalem, quia locus orationis fuerat olim Maſphia Iſraëlitis. Et jejunantes eo die, ſeſéque ciliciis tegentes, impoſuerunt pulverem capitibus ſuis, lacerârunt veſtimenta ſua, Expanderunt volumen legis, & expoſuerunt coram Sancto, causâ gentium quæ cogebant eos ad gerendum ſe instar ipſarum. Attulerunt etiam veſtes ſacerdotales, & primitias proventuum, ac decimas: excitaverunt Nazaræos illos qui perfecerant dies abſtinentiæ ſuæ: Exclamaverunt ad habitatorem cœli, & dixerunt; Quid faciemus iſtis, aut quò transferemus eos? Et ecce ſanctuarium tuum conculcatur & contaminatur, & ſacerdotes tui in luctu & humilitate verſantur: Et ecce gentes congregatæ ſunt adversùm nos, ut tollant nos, tu nôſti quid machinantur contra nos. Quomodo poterimus reſiſtere eis, niſi tu opem feras nobis? Clanxeruntque buccinis, & exclamaverunt elatâ voce. Poſthæc conſtituit Juda duces populi, tribunos, centuriones, & duces quinquagenorum.

Verſio VULG. LAT.

56 Et dixit his, qui ædificabant domos, & ſponſabant uxores,
& plantabant vineas, & formidoloſis, ut redirent
unuſquiſque in domum ſuam ſecundùm legem.
57 Et moverunt caſtra, & collocaverunt ad Auſtrum Em-
58 maum. Et ait Judas; Accingimini, & eſtote filii potentes,
& eſtote parati in mane, ut pugnetis adverſùs
Nationes has, quæ convenerunt adverſùs nos, diſperdere
59 nos & ſancta noſtra: Quoniam melius eſt nos
mori in bello, quàm videre mala gentis noſtræ, & ſanctorum.
60 Sicut autem fuerit voluntas in cœlo, ſic fiat.

CAP. IV.

1 ET aſſumpſit Gorgias quinque millia virorum, &
2 mille equites electos: & moverunt caſtra nocte, Ut
applicarent ad caſtra Judæorum, & percuterent eos
3 ſubitò: & filii, qui erant ex arce, erant illis duces. Et
audivit Judas, & ſurrexit ipſe, & potentes, percutere
4 virtutem exercituum regis, qui erant in Emmaum.
5 Adhuc enim diſperſus erat exercitus à caſtris. Et venit
Gorgias in caſtra Judæ noctu, & neminem invenit,
& quærebat eos in montibus: quoniam dixit;
6 Fugiunt hi à nobis. Et cùm dies factus eſſet, apparuit
Judas in campo cum tribus millibus virorum tantùm,
7 qui tegumenta & gladios non habebant: Et viderunt
caſtra Gentium valida, & loricatos, & equitatus in
8 circuitu eorum, & hi docti ad prælium. Et ait Judas
viris, qui ſecum erant; Ne timueritis multitudinem
9 eorum, & impetum eorum ne formidetis. Mementote
qualiter ſalvi facti ſunt patres noſtri in mari rubro,
10 cùm ſequeretur eos Pharao cum exercitu multo. Et
nunc clamemus in cœlum; & miſerebitur noſtri Dominus,
& memor erit teſtamenti patrum noſtrorum,
& conteret exercitum iſtum ante faciem noſtram hodiè:
11 Et ſcient omnes gentes, quia eſt qui redimat &
12 liberet Iſrael. Et elevaverunt alienigenæ oculos ſuos,
13 & viderunt eos venientes ex adverſo. Et exierunt de
caſtris in prælium, & tubâ cecinerunt hi qui erant cum
14 Juda. Et congreſſi ſunt, & contritæ ſunt Gentes, &
15 fugerunt in campum. Noviſſimi autem omnes ceciderunt
in gladio, & perſecuti ſunt eos uſque Gezeron,
& uſque in campos Idumææ, & Azoti, & Jamniæ: &
ceciderunt ex illis uſque ad tria millia virorum.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α'.

56 Καὶ εἶπον τοῖς οἰκοδομοῦσιν (†) οἰκίας, ϗ μνηστευομένοις γυναῖκας, ϗ
φυτεύουσιν ἀμπελῶνας, ϗ δειλοῖς, ἀποστρέφειν ἕκαστον εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ,
57 κατὰ τὸν νόμον. Καὶ ἀπῆρεν ἡ παρεμβολὴ, καὶ (α) παρενέβαλε κατὰ Νό-
58 τον Ἐμμαούμ. Καὶ εἶπεν Ἰούδας, Περιζώσασθε, ϗ γίνεσθε εἰς υἱοὺς δυνατοὺς,
ϗ γίνεσθε ἕτοιμοι εἰς τὸ πρωῒ τοῦ πολεμῆσαι ἐν τοῖς ἔθνεσι τούτοις,
τοῖς ἐπισυνηγμένοις ἐφ' ἡμᾶς ἐξᾶραι ἡμᾶς, ϗ τὰ ἅγια ἡμῶν.
59 Ὅτι κρεῖσσον ἡμᾶς ἀποθανεῖν ἐν τῷ πολέμῳ ἢ (β) ἐπιδεῖν ἐπὶ τὰ κακὰ
60 τοῦ ἔθνους ἡμῶν ϗ τῶν ἁγίων. Ὡς δ' ἂν ᾖ θέλημα ἐν οὐρανῷ,
(˜) οὕτω ποιήσει. MS.A. (†) οἰκείαν,
(α) παρενεβάλοσαν κατὰ Νότου Ἀμμαούμ. (β) ἐφιδεῖν (˜) οὕτως,

ΚΕΦ. Δ'.

1 ΚΑὶ παρέλαβε Γοργίας πεντακισχιλίους ἄνδρας ϗ χιλίαν ἵππον
2 ἐκλεκτὴν, ϗ ἀπῆρεν ἡ παρεμβολὴ νυκτὸς, Ὥστε ἐπιβαλεῖν ἐπὶ
τὴν παρεμβολὴν τῶν Ἰουδαίων, καὶ πατάξαι αὐτοὺς ἄφνω· ϗ οἱ υἱοὶ
3 τῆς ἄκρας ἦσαν αὐτῷ ὁδηγοί. Καὶ ἤκουσεν Ἰούδας, καὶ ἀπῆρεν αὐ-
τὸς καὶ οἱ δυνατοὶ πατάξαι τὴν δύναμιν τοῦ βασιλέως τὴν ἐν Ἐμ-
4 μαούμ, Ἕως ἔτι αἱ δυνάμεις ἐσκορπισμέναι ἦσαν ἀπὸ τῆς παρεμβο-
5 λῆς. Καὶ ἦλθε Γοργίας εἰς τὴν παρεμβολὴν Ἰούδα νυκτὸς, ϗ οὐδένα
εὗρε. ϗ ἐζήτει αὐτοὺς ἐν τοῖς ὄρεσιν, ὅτι εἶπε, Φεύγουσιν οὗτοι ἀφ'
6 ἡμῶν. Καὶ ἅμα (α) τῇ ἡμέρᾳ, ὤφθη Ἰούδας ἐν τῷ πεδίῳ ἐν τρισχιλί-
οις ἀνδράσι· πλὴν καλύμματα ϗ (β) μαχαίρας οὐκ εἶχον καθὼς ἠβού-
7 λοντο. Καὶ εἶδον παρεμβολὴν ἐθνῶν ἰσχυρὰν, τεθωρακισμένην,
8 καὶ ἵππον κυκλοῦσαν αὐτὴν, ϗ οὗτοι διδακτοὶ πολέμου. Καὶ εἶπεν
Ἰούδας τοῖς ἀνδράσι τοῖς μετ' αὐτοῦ, Μὴ φοβεῖσθε τὸ πλῆθος αὐτῶν,
9 ϗ τὸ ὅρμημα αὐτῶν μὴ (γ) δειλωθῆτε. Μνήσθητε (†) πῶς ἐσώθησαν
οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν θαλάσσῃ ἐρυθρᾷ, ὅτε ἐδίωξεν αὐτοὺς Φαραὼ
10 ἐν δυνάμει. Καὶ νῦν βοήσωμεν εἰς (δ) τὸν οὐρανὸν, εἴπως ἐλεήσει
ἡμᾶς, ϗ μνησθήσεται διαθήκης (ε) πατέρων ἡμῶν, ϗ συντρίψει τὴν παρ-
11 εμβολὴν ταύτην κατὰ πρόσωπον ἡμῶν σήμερον. Καὶ (˜) γνώσεται πάν-
12 τα τὰ ἔθνη, ὅτι ἐστὶν ὁ λυτρούμενος ϗ σώζων τὸν Ἰσραήλ. Καὶ ἦραν
οἱ ἀλλόφυλοι τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, ϗ (ζ) ἴδον αὐτοὺς ἐρχομένους
13 ἐξεναντίας, Καὶ (η) ἐξῆλθον ἐκ τῆς παρεμβολῆς εἰς πόλεμον· ϗ
14 ἐσάλπισαν οἱ (θ) μετὰ Ἰούδα. Καὶ συνῆψαν, ϗ συνετρίβησαν τὰ ἔθνη,
15 ϗ ἔφυγον εἰς τὸ πεδίον. Οἱ δὲ ἔσχατοι πάντες (ι) ἔπεσον ἐν ῥομ-
φαίᾳ. καὶ ἐδίωξαν αὐτοὺς ἕως (κ) Γαζηρὼν καὶ ἕως τῶν πεδίων τῆς
(λ) Ἰδουμαίας ϗ Ἀζώτου καὶ (μ) Ἰαμνίας, ϗ ἔπεσον ἐξ αὐτῶν εἰς
ἄνδρας τρισχιλίους.

MS. A. (α) ἡμέρᾳ, (β) μάχαιραν (γ) διωθῆται. (†) ὡς (δ) οὐρανὸν, ἡ
θελήσει (ε) πατέρων, καὶ (˜) γνώσονται (ζ) ἴδαν αὐτοὺς ἐχομένους (η)
ἐξῆλθαν (θ) παρὰ Ἰούδου. (ι) ἔπεσαν (κ) Γασηρὼν (λ) * Ἰουδαίας
(μ) Ἰαννείας, καὶ ἔπεσαν

Interp. LAT.

Et dixerunt his qui ædificabant domos, & ſponſabant 56
uxores, & plantabant vineas, & formidoloſis,
ut redirent unuſquiſque in domum ſuam, ſecundùm
legem. Et moverunt caſtra, & collocaverunt 57
ad Auſtrum Emmaum. Et ait Judas; 58
Accingimini, & eſtote filii potentes, & eſtote
parati in mane, ut pugnetis adverſùs nationes
has quæ convenerunt ſuper nos diſperdere nos, &
ſancta noſtra. Quoniam melius eſt nos mori in 59
bello, quàm videre mala gentis noſtræ, & ſanctorum.
Sicut autem fuerit voluntas in cœlo, ſic 60
faciat.

CAP. IV.

ET (a) aſſumpſit Gorgias quinque millia virorum, 1
& mille equites electos: & moverunt caſtra
nocte: Ut applicarent ad caſtra Judæorum, 2
& percuterent eos ſubitò. Et filii arcis erant illi
duces itineris. Et audivit Judas, & ſurrexit 3
ipſe, & potentes, percutere virtutem regis, quæ
erat in Emmaum: Adhuc enim diſperſi erant 4
exercitus à caſtris. Et venit Gorgias in caſtra 5
Judæ noctu, & neminem invenit. Et quærebat
eos in montibus: quoniam dixit; Fugiunt hi à
nobis. Et ſimul cum die apparuit Judas in 6
campo cum tribus millibus virorum: (b) tantùm
tegumenta, & gladios non habebant, ſicut volebant.
Et viderunt caſtra gentium valida, loricata, 7
& equitatum in circuitu eorum: & hi
docti ad prælium. Et ait Judas viris, qui ſecum 8
erant; Ne timueritis multitudinem eorum,
& impetum eorum ne formidetis. Mementote, 9
qualiter ſalvati ſunt patres noſtri in mari rubro,
cùm ſequeretur eos Pharao cum exercitu. Et 10
nunc clamemus in cœlum, ſi quo modo miſerebitur
noſtri, & memor erit teſtamenti patrum noſtrorum,
& conteret exercitum iſtum ante faciem noſtram
hodiè. Et ſcient omnes gentes, quia eſt qui redimat 11
& liberet Iſrael. Et elevaverunt alienigenæ 12
oculos ſuos, & viderunt eos venientes ex
adverſo: Et exierunt de caſtris in prælium. 13
Et tubâ cecinerunt qui erant (c) cum Juda:
Et congreſſi ſunt: & contritæ ſunt gentes, & fugerunt 14
in campum. Noviſſimi autem omnes ceciderunt 15
in gladio. Et perſecuti ſunt eos uſque
(d) Gazeron, & uſque in campos Idumææ, &
Azoti, & Jamniæ: & ceciderunt ex illis ad
tria millia virorum.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

56 * ܘܐܡܪ ܠܐܝܠܝܢ ܕܒܢܝܢ ܠܗܘܢ ܒܬܐ. ܘܡܟܝܪܝܢ ܠܗܘܢ ܢܫܐ : ܘܢܨܒܝܢ ܗܘܘ ܠܗܘܢ ܟܪܡܐ.
57 ܘܠܕܚܝܠܝܢ. ܕܢܗܦܟܘܢ ܐܢܫ ܠܒܝܬܗ ܐܝܟ ܕܐܡܪ ܢܡܘܣܐ. * ܘܫܩܠܬ ܡܫܪܝܬܐ
58 ܘܫܪܬ ܡܢ ܬܝܡܢܗ ܕܥܡܐܘܣ. * ܘܐܡܪ ܝܗܘܕܐ. ܐܬܥܫܢܘ ܘܗܘܘ ܒܢܝ ܚܝܠܐ. ܘܗܘܘ ܡܛܝܒܝܢ
ܠܨܦܪܐ ܠܡܬܟܬܫܘ ܥܡ ܥܡܡܐ ܗܠܝܢ ܕܐܬܟܢܫܘ ܥܠܝܢ ܕܢܘܒܕܘܢ ܠܢ ܘܠܡܩܕܫܢ.
59 60 * ܕܦܩܚ ܗܘ ܠܢ ܕܢܡܘܬ ܒܩܪܒܐ. ܐܘ ܕܢܚܙܐ ܒܒܝܫܬܗ ܕܥܡܢ ܘܕܡܩܕܫܢ. * ܘܐܝܟ ܕܨܒܐ
1 ܨܒܝܢܐ ܩܕܡ ܥܡܘܪܐ ܕܒܫܡܝܐ. ܗܟܢܐ ܢܥܒܕ. * ܩܦܠܐܘܢ * ܕ * ܘܕܒܪ ܓܘܪܓܝܐ ܥܡܗ
2 ܚܡܫܐ ܐܠܦܝܢ ܪܓܠܝܐ. ܘܐܠܦܐ ܦܪܫܐ ܓܒܝܐ. ܘܫܩܠܬ ܡܫܪܝܬܗ ܒܠܠܝܐ. * ܐܝܟ
ܕܢܣܒܘܢ ܠܐ ܡܫܪܝܬܗ ܕܝܗܘܕܐ ܒܠܠܝܐ : ܘܢܩܛܠܘܢ ܐܢܘܢ ܡܢ ܫܠܝܐ. ܘܐܝܠܝܢ ܕܥܡܪܝܢ ܗܘܘ
3 ܒܩܪܝܬܐ. ܗܢܘܢ ܗܘܘ ܠܗܘܢ ܡܕܒܪܢܐ. * ܘܟܕ ܫܡܥ ܝܗܘܕܐ. ܢܦܩ ܗܘ ܘܚܝܠܘܬܗ
4 ܕܥܡܗ. ܠܡܬܩܦܘ ܥܠ ܚܝܠܗ ܕܡܠܟܐ ܕܒܥܡܐܘܣ. * ܟܕ ܡܒܕܪ ܗܘܐ ܚܝܠܗ ܡܢ
5 ܡܫܪܝܬܗ. * ܘܐܬܐ ܓܘܪܓܝܐ ܠܡܫܪܝܬܗ ܕܝܗܘܕܐ. ܘܟܕ ܠܐ ܐܫܟܚ. ܒܥܐ ܗܘܐ ܐܢܘܢ
6 ܒܛܘܪܐ. ܡܛܠ ܕܐܡܪ ܗܘܐ ܕܥܪܩܘ ܠܗܘܢ ܗܠܝܢ ܡܢܢ. * ܘܟܕ ܗܘܐ ܨܦܪܐ. ܐܬܚܙܝ ܝܗܘܕܐ
ܒܦܩܥܬܐ. ܥܡ ܬܠܬܐ ܐܠܦܝܢ ܪܓܠܝܐ. ܟܕ ܠܝܬ ܗܘܐ ܠܗܘܢ. ܐܠܐ ܐܢ ܣܝܦܐ ܘܬܪܣܐ ܒܠܚܘܕ.
7 ܥܠܝܗܘܢ ܐܝܟ ܕܨܒܘ ܗܘܘ. * ܘܚܙܘ ܡܫܪܝܬܐ ܚܣܝܢܬܐ ܕܡܙܝܢܐ ܒܙܝܢܐ. ܘܡܚܕܪܐ ܠܗ
8 ܦܪܫܐ. ܘܗܢܘܢ ܡܠܦܝܢ ܗܘܘ ܩܪܒܐ. * ܘܐܡܪ ܝܗܘܕܐ ܠܓܒܪܐ ܕܥܡܗ. ܠܐ ܬܕܚܠܘܢ ܡܢ
9 ܣܘܓܐܗܘܢ. ܘܡܢ ܛܘܟܣܗܘܢ ܠܐ ܬܬܪܗܒܘܢ. * ܐܬܕܟܪܘ ܐܝܟܢܐ ܐܬܦܨܝܘ ܐܒܗܝܢ ܒܝܡܐ
10 ܕܣܘܦ. ܟܕ ܪܕܦ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܦܪܥܘܢ ܒܚܝܠܐ ܪܒܐ. * ܘܗܫܐ ܢܩܥܐ ܠܘܬ ܥܡܘܪܐ
ܕܫܡܝܐ. ܕܟܒܪ ܢܬܪܚܡ ܥܠܝܢ. ܘܢܬܕܟܪ ܡܪܝܐ ܕܝܬܩܐ ܕܐܒܗܝܢ. ܘܢܬܒܪܘܢ
11 ܠܡܫܪܝܬܐ ܗܕܐ ܩܕܡܝܢ ܝܘܡܢܐ. * ܘܢܕܥܘܢ ܟܠܗܘܢ ܥܡܡܐ ܕܐܝܬܘܗܝ ܡܢ ܕܦܪܩ ܘܡܦܨܐ
12 13 ܠܐܝܣܪܐܝܠ. * ܘܐܪܝܡܘ ܦܠܫܬܝܐ ܥܝܢܝܗܘܢ. ܘܚܙܘ ܐܢܘܢ ܕܐܬܝܢ ܠܐܘܪܥܗܘܢ. * ܘܢܦܩܘ
14 ܡܢ ܡܫܪܝܬܗܘܢ ܠܩܪܒܐ. ܘܩܪܘ ܒܩܪܢܬܐ ܝܗܘܕܝܐ. * ܘܢܦܩܘ ܠܘܩܒܠܗܘܢ. ܘܐܬܬܒܪܘ
15 ܥܡܡܐ ܗܢܘܢ ܘܥܪܩܘ ܠܦܩܥܬܐ. * ܫܪܟܐ ܕܝܢ ܕܐܫܬܚܪܘ. ܢܦܠܘ ܒܚܪܒܐ. ܘܪܕܦܘ ܐܢܘܢ
ܥܕܡܐ ܠܓܙܪ. ܘܥܕܡܐ ܠܦܩܥܬܐ ܕܐܕܘܡ. ܘܥܕܡܐ ܠܥܙܐ. ܘܥܕܡܐ ܠܝܡܢܝܢ.
ܘܢܦܠܘ ܡܢܗܘܢ ܐܝܟ ܬܠܬܐ ܐܠܦܝܢ ܓܒܪܝܢ.

Dixitque iis qui ædificabant ſibi domos, deſponderant 56
ſibi uxores, plantaverant ſibi vineas,
timidiſque, ut reverterentur quiſque
domum ſuam, prout ait lex. Tum profecta 57
ſunt caſtra, & metati ſunt ad plagam auſtralem
Emaus. Et dixit Juda, Accingimini, & 58
eſtote ſtrenui, ſitiſque parati manè ad bellandum
contra gentes iſtas, quæ congregatæ
ſunt adverſùm nos, ut tollant nos & ſanctuarium
noſtrum. Conſultius enim eſt nobis 59
occumbere in bello, quàm videre malum populi
noſtri, & ſanctuarii noſtri. Prout autem 60
fuerit voluntas coram habitante in cœlo,
ſic faciat.

CAP. IV.

DUxit autem Gorgia ſecum quinque millia 1
peditum, & equites mille ſelectos: & profecta
ſunt hæc ipſius caſtra noctu: Ut incauta 2
occuparent caſtra Judæ noctu, & trucidarent
eos ex improviſo: & hi qui habitabant
in arce, ipſi fuerunt ductores eorum. Quod 3
audiens Juda, profectus eſt ipſe cum copiis
quæ ſecum erant, ad opprimendum exercitum
regis qui erat in Emaus, Dum diſperſus 4
eſſet exercitus ej⁹ à caſtris ſuis. Veniens 5
itaq; Gorgia in caſtra Judæ, cùm neminem
inveniſſet, quæſivit eos in montibus; dicebat
enim, Fugerunt iſti à nobis. Sed illuceſcente 6
die, conſpectus eſt Juda in planitie cum
tribus millibus peditum, nihil habentibus
præter gladios & clypeos tantùm, prout
voluerant. Cùm itaque vidiſſent caſtra fortiſſima 7
armis præcincta, ſtipata equitibus, atque
iis quidem belli peritis; Dixit Juda viris 8
qui ſecum erant, Ne metuite multitudinem
iſtorum, & ab inſtructione eorum ne
trepidate. Mementote quomodo liberati fuerint 9
majores noſtri in mari Suph, quando
perſequebatur eos Pharaon magno cum exercitu.
Et nunc clamemus ad habitatorem 10
cœli; fortè miſerebitur noſtri, & recordabitur
Domin⁹ fœderis majorum noſtrorum,
contereretque caſtra hæc coram nobis hodie: 11
Ut diſcant omnes gentes, eſſe qui liberet ſervetque
Iſraëlem. Attollentes autem Palæſtini 12
oculos ſuos, & videntes eos obviam
ſibi venientes; Proceſſerunt è caſtris ſuis 13
ad bellum Clanxerúntque buccinis Judæi,
Et proceſſerunt adverſùs eos: & profligatæ 14
fuerunt gentes illæ, fugerúntque ad planitiem;
Reliqui verò qui remanſerant, gladio 15
ceciderunt: & perſecuti ſunt illos uſque
ad Gazar, uſque ad planitiem Adum, uſque
ad Azam, & uſque ad Jamnin, ceciderúntque
ex eis, quaſi tria millia virorum.

Verſio VULG. LAT.

16 Et reverſus eſt Judas, & exercitus ejus, ſequens
17 eum. Dixítque ad populum; Non concupiſcatis
18 ſpolia: quia bellum contra nos eſt, Et Gorgias
& exercitus ejus prope nos in monte: ſed ſtate
nunc contra inimicos noſtros, & expugnate eos, &
19 ſumetis poſteà ſpolia ſecuri. Et adhuc loquente
Judâ hæc, ecce apparuit pars quædam proſpiciens
20 de monte. Et vidit Gorgias quòd in fugam con-
verſi ſunt ſui, & ſuccenderunt caſtra: fumus enim,
21 qui videbatur, declarabat quod factum eſt. Qui-
bus illi conſpectis timuerunt valdè, aſpicientes
ſimul & Judam, & exercitum in campo paratum
22 ad prælium. Et fugerunt omnes in campum alie-
23 nigenarum: Et Judas reverſus eſt ad ſpolia caſtro-
rum, & acceperunt aurum multum, & argentum,
& hyacinthum, & purpuram marinam, & opes
24 magnas. Et converſi, hymnum canebant, & be-
nedicebant Deum in cœlum, quoniam bonus eſt,
25 quoniam in ſeculum miſericordia ejus. Et facta
26 eſt ſalus magna in Iſrael in die illa. Quicunque
autem alienigenarum evaſerunt, venerunt, & nun-
27 tiaverunt Lyſiæ univerſa quæ acciderant. Quibus
ille auditis, conſternatus animo deficiebat: quòd
non qualia voluit, talia contigerunt Iſrael, & qua-
28 lia mandavit rex. Et ſequenti anno congregavit
Lyſias virorum electorum ſexaginta millia, & equi-
29 tum quinque millia, ut debellaret eos. Et vene-
runt in Judæam, & caſtra poſuerunt in Bethoron,
& occurrit illis Judas cum decem millibus viris.
30 Et viderunt exercitum fortem, & oravit, & dixit;
Benedictus es, Salvator Iſrael, qui contriviſti impe-
tum potentis in manu ſervi tui David, Et tradi-
diſti caſtra alienigenarum in manu Jonathæ filii
31 Saul, & armigeri ejus. Conclude exercitum iſtum
in manu populi tui Iſrael, & confundantur in ex-
32 ercitu ſuo & equitibus. Da illis formidinem, &
tabefac audaciam virtutis eorum, & commoveantur
33 tur contritione ſuâ. Dejice illos gladio diligen-
tium te: & collaudent te omnes, qui noverunt
34 nomen tuum in hymnis. Et commiſerunt prælium:
& ceciderunt de exercitu Lyſiæ quinque millia vi-
rorum.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α'.

16 Καὶ ἐπέστρεψεν Ἰούδας καὶ ἡ δύναμις ἀπὸ τοῦ διώκειν ὄπισθεν αὐτῶν,
17 Καὶ εἶπε πρὸς τὸν λαόν, Μὴ ἐπιθυμήσητε τῶν σκύλων, ὅτι πόλε-
18 μος ἐξεναντίας ἡμῶν, Καὶ Γοργίας καὶ ἡ δύναμις ἐν τῷ ὄρει
ἐγγὺς ἡμῶν· ἀλλὰ στῆτε νῦν ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ πολε-
μήσατε αὐτούς, καὶ μετὰ ταῦτα (ν) λήψεσθε τὰ σκῦλα μετὰ παῤῥησίας.
19 Ἔτι λαλοῦντος Ἰούδα ταῦτα, ὤφθη μέρος τι ἐκκύπτον ἐκ τοῦ ὄρους.
20 Καὶ εἶδεν ὅτι (ξ) τετρόπωνται, καὶ ἐμπυρίζουσιν οἱ περὶ Ἰούδαν τὴν παρεμ-
21 βολήν, ὁ γὰρ καπνὸς (") θεωρούμενος ἐνεφάνιζε τὸ γεγονός. Οἱ δὲ ταῦ-
τα (ο) συνιδόντες ἐδειλώθησαν σφόδρα· συνιδόντες δὲ (") τὴν Ἰούδα
22 παρεμβολὴν ἐν τῷ πεδίῳ ἑτοίμην εἰς παράταξιν, Ἔφυγον πάντες
23 εἰς γῆν ἀλλοφύλων. Καὶ (π) ἀνέστρεψεν Ἰούδας ἐπὶ τὴν σκυλείαν
τῆς παρεμβολῆς· καὶ (ρ) ἔλαβον χρυσίον πολὺ καὶ ἀργύριον καὶ
24 ὑάκινθον καὶ πορφύραν (σ) θαλασσίαν καὶ πλοῦτον μέγαν. Καὶ
(τ) ἐπιστραφέντες ὕμνουν καὶ εὐλόγουν εἰς οὐρανὸν τὸν κύριον, ὅτι καλόν,
25 ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Καὶ (υ) ἐγένετο σωτηρία μεγάλη
26 τῷ Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. Ὅσοι δὲ τῶν ἀλλοφύλων διεσώ-
θησαν, παραγενηθέντες ἀπήγγειλαν τῷ Λυσίᾳ πάντα τὰ συμβε-
27 βηκότα. Ὁ δὲ ἀκούσας (φ) συνεχύθη καὶ ἠθύμει, ὅτι οὐχ οἷα ἤθε-
λε, τοιαῦτα (") γεγόνει τῷ Ἰσραήλ, καὶ οὐχ οἷα ἐνετείλατο αὐτῷ ὁ βα-
28 σιλεύς, (χ) τοιαῦτα ἐξέβη. Καὶ ἐν τῷ ἐρχομένῳ ἐνιαυτῷ συν-
ήθροισεν (ψ) ὁ Λυσίας ἀνδρῶν ἐπιλέκτων ἑξήκοντα χιλιάδας καὶ
29 πεντακισχιλίαν ἵππον, ὥστε ἐκπολεμῆσαι αὐτούς. Καὶ ἦλθον
εἰς τὴν Ἰδουμαίαν, καὶ παρενέβαλον ἐν Βαιθσούροις, καὶ συνήντη-
30 σεν αὐτοῖς Ἰούδας ἐν δέκα χιλιάσιν ἀνδρῶν. Καὶ εἶδε τὴν παρ-
εμβολὴν ἰσχυράν, καὶ προσηύξατο, καὶ εἶπεν, Εὐλογητὸς εἶ ὁ
σωτὴρ (ω) τοῦ Ἰσραήλ, ὁ συντρίψας τὸ ὅρμημα τοῦ δυνατοῦ ἐν χει-
ρὶ τοῦ δούλου σου Δαυίδ, καὶ παρέδωκας τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων εἰς
χεῖρας (α) Ἰωνάθαν υἱοῦ Σαούλ, καὶ τοῦ αἴροντος τὰ σκεύη αὐτοῦ.
31 Σύγκλεισον τὴν παρεμβολὴν ταύτην (β) ἐν χειρὶ λαοῦ σου Ἰσραήλ,
32 καὶ αἰσχυνθήτωσαν ἐπὶ τῇ δυνάμει καὶ τῇ ἵππῳ αὐτῶν. Δὸς αὐτοῖς
δειλίαν, καὶ τῆξον θράσος ἰσχύος αὐτῶν, καὶ σαλευθήτωσαν τῇ
33 συντριβῇ αὐτῶν. Κατάβαλε αὐτοὺς ῥομφαίᾳ ἀγαπώντων σε, καὶ
αἰνεσάτωσάν σε πάντες οἱ (γ) εἰδότες τὸ ὄνομά σου ἐν ὕμνοις.
34 Καὶ συνέβαλον ἀλλήλοις, καὶ ἔπεσον ἐκ τῆς παρεμβολῆς Λυσίου εἰς
πεντακισχιλίους ἄνδρας, καὶ ἔπεσον ἐξεναντίας αὐτῶν.

MS.A. (ν) λάβετε σκῦλα καὶ μετὰ παῤῥησίας. Ἔτι πληροῦντος Ἰούδου (ξ) τετρόπωται, καὶ ἐνπυρίζουσιν τὴν (") ὁ θεωρούμενος (ο) συνιδόντες (") καὶ τὴν (π) Ἰούδας ἀνέστρεψεν (ρ) ἔλαβεν χρυσίον καὶ ἀργύριον πολύν, καὶ (σ) καὶ θαλασσίαν (τ) ἐπιστρέψαντες ὕμνουν καὶ ηὐλόγουν εἰς οὐρανόν, ὅτι καλὸν εἰς τὸν αἰῶνα (υ) ἐγενήθη (φ) πάντα (") γέγονεν (χ) ἐξέβη. Καὶ ἐν τῷ ἐρχομένῳ (ψ) ἄνδρων (ω) Ἰσραήλ, (α) Ἰωνάθου (β) εἰς χεῖρας (γ) ἰδόντες

Interp. LAT.

Et reverſus eſt Judas, & exercitus à ſequendo 16
poſt eos, Dixitque ad populum; Non concupi- 17
ſcatis ſpolia: quia bellum contra nos eſt: Et Gor- 18
gias, & exercitus [ejus] prope nos in monte. Sed
ſtate nunc contra inimicos noſtros, & expugnate
eos: & ſumetis poſteà ſpolia ſecurè. Adhuc lo- 19
quente Juda hæc, apparuit pars quædam proſpi-
ciens de monte: Et vidit quòd in fugam con- 20
verſi ſunt, & ſuccendunt, (c) qui circa Judam,
caſtra: fumus enim qui videbatur, declarabat
quod factum eſt. Quibus illi conſpectis timu- 21
erunt valdè: aſpicientes autem ſimul & Judæ
exercitum in campo paratum ad prælium, Fu- 22
gerunt omnes in terram alienigenarum. Et 23
Judas reverſus eſt ad ſpolia caſtrorum: & ac-
ceperunt aurum multum, & argentum, & hya-
cinthum, & purpuram marinam, & opes ma-
gnas. Et converſi hymnum canebant, & bene- 24
dicebant Dominum in cælum, quoniam bonum,
quoniam in ſeculum miſericordia ejus. Et facta 25
eſt ſalus magna Iſraeli in die illa. Quicunque 26
autem alienigenarum evaſerunt; advenientes
nuntiaverunt Lyſiæ univerſa quæ acciderant.
Quibus ille auditis, conſternatus animo deficie- 27
bat: quòd non qualia voluit, talia contigerunt
Iſraeli: & non qualia mandavit ei rex, talia
evenerunt. Et in (f) proximo anno congregavit 28
Lyſias virorum electorum ſexaginta millia, &
equitum quinque millia; ut debellaret eos. Et 29
venerunt in (g) Idumæam, & caſtra poſuerunt
in Bethſuris. Et occurrit illis Judas cum de-
cem millibus viris. Et vidit exercitum for- 30
tem, & oravit, & dixit; Benedictus es, Salvator
Iſrael, qui contriviſti impetum potentis in ma-
nu ſervi tui David, & tradidiſti caſtra ali-
enigenarum in manus Jonathæ filii Saul, & ar-
migeri ejus. Conclude exercitum iſtum in manu 31
populi tui Iſrael: & confundatur in virtute &
equitatu ſuo. Da illis formidinem, & tabefac 32
audaciam virtutis eorum; & commoveantur
contritione ſuâ. Dejice illos gladio diligenti- 33
um te: & collaudent te omnes qui noverunt no-
men tuum, in hymnis. Et commiſerunt prælium 34
inter ſe: & ceciderunt de exercitu Lyſiæ ad
quinque millia virorum: & ceciderunt ex ad-
verſo ipſorum.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

16 ܘܗܦܟ ܝܗܘܕܐ ܘܚܝܠܗ ܡܢ ܒܬܪܗܘܢ ܕܪܕܦܝܢ ܗܘܘ ܒܗܘܢ. * ܘܐܡܪ ܠܥܡܐ. ܠܐ
17
18 ܬܪܓܪܓܘܢ ܠܒܙܬܐ. ܡܛܠ ܕܥܕܟܝܠ ܩܪܒܐ ܩܐܡ ܩܕܡܝܢ. * ܘܓܘܪܓܝܐ ܘܚܝܠܗ
ܒܛܘܪܐ ܐܢܘܢ. ܘܡܪܚܩܝܢ ܐܢܘܢ ܡܢܢ. ܐܠܐ ܩܘܡܘ ܗܫܐ ܠܘܩܒܠ ܒܥܠܕܒܒܝܢ. ܘܐܬܟܬܫܘ
19 ܥܡܗܘܢ. ܘܡܢ ܒܬܪ ܗܟܢ ܣܒܘ ܒܙܬܗܘܢ ܒܦܪܗܣܝܐ. * ܘܟܕ ܝܗܘܕܐ ܡܡܠܠ ܗܠܝܢ.
20 ܚܙܘ ܡܢ ܛܘܪܐ ܐܢܫܝܢ ܕܐܝܬ ܗܘܘ ܥܡ ܓܘܪܓܝܐ. * ܘܚܙܘ ܕܐܙܕܟܝ ܗܘ. ܘܝܗܘܕܝܐ
ܡܘܩܕܝܢ ܗܘܘ ܡܫܪܝܬܗܘܢ. ܬܢܢܐ ܓܝܪ ܕܡܬܚܙܐ ܗܘܐ. ܗܘ ܡܚܘܐ ܗܘܐ ܡܕܡ
21 ܕܗܘܐ. * ܘܟܕ ܚܙܘ ܗܠܝܢ ܕܚܠܘ ܛܒ. ܘܬܘܒ ܚܙܘ ܡܫܪܝܬܗ ܕܝܗܘܕܐ ܡܛܝܒܐ
22 ܒܦܩܥܬܐ ܠܩܪܒܐ. * ܘܥܪܩܘ ܟܠܗܘܢ ܠܐܪܥܐ ܕܦܠܣܛܝܢܝܐ. * ܘܗܦܟ ܝܗܘܕܐ ܥܠ ܒܙܬܐ
23 ܕܡܫܪܝܬܐ. ܘܢܣܒ ܕܗܒܐ ܣܓܝܐܐ. ܘܣܐܡܐ. ܘܟܐܦܐ ܝܩܝܪܬܐ ܕܣܘܓܠܝܢ. ܘܐܪܓܘܢܐ
24 ܕܝܡܐ. ܘܥܘܬܪܐ ܪܒܐ. * ܘܗܦܟܘ ܘܡܫܒܚܝܢ ܗܘܘ ܘܡܘܕܝܢ ܠܡܪܝܐ ܕܒܫܡܝܐ ܕܛܒ ܗܘ
25 ܘܠܥܠܡ ܚܢܢܘܗܝ. * ܘܗܘܬ ܦܘܪܩܢܐ ܠܐܝܣܪܝܠ ܒܗܘ ܝܘܡܐ. * ܗܢܘܢ ܕܝܢ ܕܐܫܬܚܪܘ
26
27 ܡܢ ܦܠܣܛܝܢܝܐ. ܐܬܘ ܘܚܘܝܘ ܠܠܘܣܝܐ ܡܕܡ ܕܓܕܫ. * ܗܘ ܕܝܢ ܟܕ ܫܡܥ. ܐܬܟܡܪ
ܘܐܬܥܝܩ ܛܒ. ܕܠܐ ܗܘܐ ܐܝܟ ܕܨܒܐ ܗܘܐ. ܗܟܢܐ ܗܘܬ ܠܐܝܣܪܝܠ. ܘܠܐ ܗܘܐ ܐܝܟ
28 ܕܦܩܕܗ ܡܠܟܐ. ܗܟܢܐ ܥܒܕ. * ܘܒܫܢܬܐ ܕܒܬܪܗ ܟܢܫ ܠܘܣܝܐ ܓܒܪܐ ܓܒܝܐ
29 ܫܬܐ ܐܠܦܝܢ ܦܪܫܐ. ܐܝܟ ܕܢܬܟܬܫܘܢ ܥܡ ܐܝܣܪܝܠ. * ܘܐܬܘ ܠܐܕܘܡ. ܘܫܪܘ ܒܒܝܬ
30 ܨܘܪ. ܘܐܪܥ ܐܢܘܢ ܝܗܘܕܐ ܒܥܣܪܐ ܐܠܦܝܢ ܓܒܪܝܢ. * ܘܚܙܐ ܡܫܪܝܬܐ ܚܣܝܢܬܐ
ܕܒܥܠܕܒܒܘܗܝ. ܘܨܠܝ. ܘܐܡܪ. ܒܪܝܟ ܐܢܬ ܦܪܘܩܗ ܕܐܝܣܪܝܠ. ܗܘ ܕܬܒܪܬ
ܠܬܘܟܠܢܗ ܕܓܢܒܪܐ ܒܐܝܕܗ ܕܕܘܝܕ ܥܒܕܟ. ܘܐܫܠܡܬ ܡܫܪܝܬܐ ܕܦܠܣܛܝܢܝܐ ܒܐܝܕܗ
31 ܕܝܘܢܬܢ ܒܪ ܫܐܘܠ ܘܕܫܩܠ ܡܐܢܘܗܝ. * ܘܗܫܐ ܐܚܘܕ ܡܫܪܝܬܐ ܗܕܐ ܒܐܝܕܗ
32 ܕܥܡܟ ܐܝܣܪܝܠ. ܘܢܒܗܬܘܢ ܒܚܝܠܗܘܢ ܘܒܦܪܫܝܗܘܢ. * ܘܐܪܡܐ ܒܗܘܢ ܕܚܠܬܐ.
33 ܘܫܘܦ ܬܘܩܦܐ ܕܚܝܠܗܘܢ. ܘܢܬܙܝܥܘܢ ܒܬܒܪܗܘܢ. * ܐܪܡܐ ܐܢܘܢ ܒܣܝܦܐ
34 ܕܪܚܡܝܟ. ܘܢܫܒܚܘܢܟ ܟܠܗܘܢ ܝܕܥܝ ܫܡܟ ܒܬܫܒܚܬܐ. * ܘܐܬܩܪܒܘ ܚܕ ܥܡ ܚܕ
ܘܢܦܠܘ ܡܢ ܡܫܪܝܬܗ ܕܠܘܣܝܐ. ܐܝܟ ܚܡܫܐ ܐܠܦܝܢ ܓܒܪܝܢ. ܘܐܬܬܒܪܘ ܡܢ ܩܕܡܝܗܘܢ.

* Reverſus autem Juda cum exercitu ſuo ab 16
iis quos perſequebantur, Dixit populo, 17
Ne concupiſcatis ſpolia; nam adhuc bel-
lum viget coram nobis, Et Gorgia cum 18
exercitu ſuo in montibus ſunt, nec procul
diſtant à nobis: ſed ſtate nunc adverſùm
inimicos noſtros, ut expugnetis eos, ac poſt-
eà ſpolia eorum liberè ſumetis. Dum Juda 19
talia loqueretur, proſpexerunt è montibus
quidam ex iis qui erant cum Gorgia, Et 20
viderunt eum devictum eſſe, & Judæos
comburentes caſtra ipſorum: fumus enim
qui conſpiciebatur, factum demonſtra-
bat. Cùm autem hæc vidiſſent, timue- 21
runt valdè: & videntes adhuc caſtra Ju-
dæ in planitie ad prælium inſtructa,
Fugerunt omnes in terram Paleſtinorum. 22
Tunc reverſus Juda ad ſpolia caſtrorum, 23
accepit aurum multum, & argentum, la-
pides pretioſos hyacinthi, purpuras mari-
nas, & divitias magnas. Ita redeuntes 24
laudabant & gratias agebant Domino
qui in cœlis eſt, quòd bonus eſſet, &
in æternum miſerationes ejus. Factáque 25
eſt ſalus Iſraëli eo die. Reliqui verò 26
qui remanſerant è Paleſtinis, venientes
indicaverunt Lyſiæ quod acciderat. Is 27
autem cùm audîſſet, languore mœrore-
que magno captus eſt, quòd non prout
optabat ita eveniſſet Iſraëli, neque pro-
ut mandaverat ſibi rex, ita feciſſet. An- 28
no autem ſequente, collegit Lyſia viro-
rum ſelectorum ſexies mille equites, ut
debellarent Iſraëlem. Et venientes in 29
Adum, caſtra fixerunt in Beth-ſure, oc-
curritque eis Juda cum decies mille vi-
ris: Et videns caſtra munitiſſima ho- 30
ſtium ſuorum, oravit ac dixit; Benedi-
ctus ſis ſervator Iſraëlis; qui contriviſti
confidentiam gigantis per manum Davi-
dis ſervi tui, & tradidiſti caſtra Palæſti-
norum in manum Jonathanis filii Saulis,
& bajuli armorum ejus; Nunc etiam 31
conclude caſtra hæc in manu populi tui
Iſraëlis, & erubeſcant in robore & equi-
tibus ſuis: Injice in eos timorem, & 32
contere fortitudinem exercitûs eorum, &
concutiantur contritione ſuâ: Dejice il- 33
los gladiis dilectorum tuorum, ut laudi-
bus te celebrent omnes cognoſcentes no-
men tuum. Tum unâ congreſſi ſunt, 34
ceciderúntque de caſtris Lyſiæ ferè quin-
que millia virorum, & profligati ſunt co-
ram eis.

Verſio VULG. LAT.

35 Videns autem Lyſias fugam ſuorum, & Judæorum audaciam, & quòd parati ſunt aut vivere, aut mori fortiter, abiit Antiochiam, & elegit milites, ut multiplicati rurſus venirent in Judæam. 36 Dixit autem Judas, & fratres ejus; Ecce contriti ſunt inimici noſtri: aſcendamus nunc mundare ſancta, & renovare. 37 Et congregatus eſt omnis exercitus, & aſcenderunt in montem Sion. 38 Et viderunt ſanctificationem deſertam, & altare profanatum, & portas exuſtas, & in atriis virgulta nata ſicut in ſaltu vel montibus, & paſtophoria diruta. 39 Et ſciderunt veſtimenta ſua, & planxerunt planctu magno, & impoſuerunt cinerem ſuper caput ſuum. 40 Et ceciderunt in faciem ſuper terram, & exclamaverunt turbis ſignorum, & clamaverunt in cœlum. 41 Tunc ordinavit Judas viros, ut pugnarent adverſùs eos qui erant in arce, donec emundarent ſancta. 42 Et elegit ſacerdotes ſine macula: voluntatem habentes in lege Dei: 43 Et mundaverunt ſancta, & tulerunt lapides contaminationis in locum immundum. 44 Et cogitavit de altari holocauſtorum, quod profanatum erat, quid de eo faceret. 45 Et incidit illis conſilium bonum, ut deſtruerent illud: ne fortè illis eſſet in opprobrium, quia contaminaverunt illud Gentes, & demoliti ſunt illud. 46 Et repoſuerunt lapides in monte domûs in loco apto, quoadusque veniret propheta, & reſponderet de eis. 47 Et acceperunt lapides integros ſecundùm legem, & ædificaverunt altare novum, ſecundùm illud quod fuit priùs: 48 Et ædificaverunt ſancta, & quæ intra domum erant intrinſecus: & ædem, & atria ſanctificaverunt. 49 Et fecerunt vaſa ſancta nova, & intulerunt candelabrum, & altare incenſorum, & menſam in templum. 50 Et incenſum poſuerunt ſuper altare, & accenderunt lucernas, quæ ſuper candelabrum erant, & lucebant in templo. 51 Et poſuerunt ſuper menſam panes, & appenderunt vela, & conſummaverunt omnia opera quæ fecerant. 52 Et ante matutinum ſurrexerunt quintâ & vigeſimâ die menſis noni (hic eſt menſis Caſleu) centeſimi quadrageſimi octavi anni: 53 Et obtulerunt ſacrificium ſecundùm legem, ſuper altare holocauſtorum novum quod fecerunt.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α΄.

35 Ἰδὼν δὲ Λυσίας τὴν γενομένην τροπὴν τῆς αὐτοῦ συντάξεως, τῆς δὲ Ἰούδα τὸ γεγενημένον θάρσος, καὶ ὡς ἕτοιμοί εἰσιν ἢ ζῆν ἢ (δ) τεθνάναι γενναίως, ἀπῆρεν εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ ἐξενολόγει· καὶ (ε) πλεονάσας τὸν γενηθέντα στρατὸν, ἐλογίζετο πάλιν παραγενέσθαι εἰς τὴν Ἰουδαίαν. 36 Εἶπε δὲ Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, Ἰδοὺ συνετρίβησαν οἱ ἐχθροὶ 37 ἡμῶν, ἀναβῶμεν καθαρίσαι τὰ ἅγια καὶ ἐγκαινίσαι. Καὶ συνήχθη 38 ἡ παρεμβολὴ πᾶσα, καὶ ἀνέβησαν εἰς ὄρος Σιών. Καὶ εἶδον τὸ ἁγίασμα (ζ) ἠρημωμένον, καὶ τὸ θυσιαστήριον βεβηλωμένον, καὶ τὰς πύλας κατακεκαυμένας, καὶ ἐν ταῖς αὐλαῖς φυτὰ πεφυκότα ὡς ἐν δρυμῷ ἢ ὡς ἐν ἑνὶ τῶν ὀρέων, καὶ τὰ παστοφόρια καθῃρημένα. 39 Καὶ διέρρηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐκόψαντο κοπετὸν μέγαν, καὶ ἐπέθεντο σποδὸν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν. 40 Καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγξι 41 τῶν σημασιῶν, καὶ ἐβόησαν εἰς (η) τὸν οὐρανόν. Τότε ἐπέταξεν Ἰούδας (ʹ) ἄνδρας πολεμεῖν τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ, ἕως (θ) ἂν καθαρίσῃ τὰ ἅγια. 42 Καὶ ἐπέλεξεν ἱερεῖς ἀμώμους, θελητὰς νόμου. 43 Καὶ ἐκαθάρισαν τὰ ἅγια, καὶ ἦραν τοὺς λίθους τοῦ μιασμοῦ εἰς τόπον ἀκάθαρτον. 44 Καὶ ἐβουλεύσαντο περὶ τοῦ θυσιαστηρίου τῆς ὁλοκαυτώσεως τοῦ βεβηλωμένου, 45 τί αὐτῷ ποιήσωσι. Καὶ (ι) ἐπέπεσεν αὐτοῖς βουλὴ ἀγαθὴ, καθελεῖν αὐτὸ, μήποτε γένηται αὐτοῖς εἰς ὄνειδος, ὅτι ἐμίαναν 46 τὰ ἔθνη αὐτό. καὶ καθεῖλον τὸ θυσιαστήριον, Καὶ ἀπέθεντο τοὺς λίθους ἐν τῷ ὄρει τοῦ οἴκου, ἐν τόπῳ ἐπιτηδείῳ, μέχρι τοῦ παραγενηθῆναι προφήτην 47 τοῦ ἀποκριθῆναι περὶ αὐτῶν. Καὶ (κ) ἔλαβον λίθους ὁλοκλήρους κατὰ τὸν νόμον, καὶ (λ) ᾠκοδόμησαν τὸ θυσιαστήριον καινὸν κατὰ τὸ πρότερον. 48 Καὶ ᾠκοδόμησαν τὰ ἅγια καὶ τὰ ἐντὸς τοῦ οἴκου, καὶ τὰς αὐλὰς 49 (μ) ἡγίασαν. Καὶ ἐποίησαν (ν) σκεύη ἅγια καινὰ, καὶ εἰσήνεγκαν τὴν λυχνίαν καὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν (ξ) θυμιαμάτων καὶ τὴν τράπεζαν εἰς 50 τὸν ναόν. Καὶ ἐθυμίασαν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐξῆψαν τοὺς 51 λύχνους τοὺς ἐπὶ τῆς λυχνίας, καὶ ἐφαίνοσαν ἐν τῷ ναῷ. Καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ τὴν τράπεζαν ἄρτους, καὶ ἐξεπέτασαν τὰ καταπετάσματα, καὶ 52 ἐτέλεσαν πάντα τὰ ἔργα ἃ ἐποίησαν. Καὶ ὤρθρισαν τὸ πρωῒ τῇ πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς τοῦ ἐνάτου· οὗτος ὁ μὴν (ᵃ) Χασελεῦ τοῦ ὀγδόου 53 καὶ (ο) τεσσαρακοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἔτους. Καὶ ἀνήνεγκαν θυσίαν κατὰ τὸν νόμον ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὁλοκαυτωμάτων τὸ καινὸν ὃ ἐποίησαν.

MS. A. (δ) τεθνηκέναι (ε)* πλεονας τὸ πάλιν γενηθέντα παραγενέσθαι (ζ) ἡμῶν ἠρημωμένον, (η) οὐρανόν. (ʹ) ἀνδράσιν (θ) καθαρίσῃ (ι) ἔπεσεν (κ) ἔλαβεν (λ) ᾠκοδόμησεν θυσιαστήριον (μ) ἡγίασεν. (ν) τὰ σκεύη τὰ ἅγια (ξ) ὁλοκαυτωμάτων καὶ θυμιαμάτων, καὶ (ᵃ) Χασελεῦ (ο) τεσσερακοστοῦ

Interp. LAT.

Videns autem Lyſias fugam aciei ſuæ, ejus autem, quæ Judæ audaciam, & quòd parati ſunt aut vivere, aut mori generoſè; abiit Antiochiam, & colligebat externos milites: & cùm multiplicâſſet priorem exercitum, cogitabat rurſus venire in Judæam. 35 *Dixit autem Judas, & fratres ejus; Ecce contriti ſunt inimici noſtri: aſcendamus mundare ſancta, & renovare.* 36 *Et congregatus eſt omnis exercitus: & aſcenderunt in montem Sion.* 37 *Et viderunt ſanctificationem deſertam, & altare prophanatum, & portas exuſtas, & in atriis virgulta nata, ſicut in ſaltu, vel ſicut in uno ex montibus, & paſtophoria diruta.* 38 *Et ſciderunt veſtimenta ſua, & planxerunt planctu magno, & impoſuerunt cinerem ſuper caput ſuum:* 39 *Et ceciderunt in faciem ſuper terram.* 40 *Et exclamaverunt tubis ſignorum, & clamaverunt in cœlum. Tunc ordinavit Judas viros, ut pugnarent adverſùs eos qui erant in arce; donec emundaret ſancta.* 41 *Et elegit ſacerdotes ſine macula, voluntatem habentes in lege.* 42 *Et mundaverunt ſancta, & tulerunt lapides contaminationis in locum immundum.* 43 *Et cogitaverunt de altari holocauſtorum, quod prophanatum erat, quid de eo facerent.* 44 *Et incidit (b) illis conſilium bonum, ut deſtruerent illud, ne fortè illis eſſet in opprobrium: quia contaminaverant illud gentes. Et demoliti ſunt altare:* 45 *Et repoſuerunt lapides in monte domûs, in loco apto, quoaduſque veniret propheta; et reſponderet de eis.* 46 *Et acceperunt lapides integros, ſecundùm legem: Et ædificaverunt altare novum ſecundùm illud, quod fuit priùs.* 47 *Et ædificaverunt ſancta, et quæ intra domum, et atria ſanctificaverunt:* 48 *Et fecerunt vaſa ſancta nova: et intulerunt candelabrum, et altare incenſorum, et menſam in templum.* 49 *Et incenſum poſuerunt ſuper altare, et accenderunt lucernas, quæ ſupra candelabrum erant: et lucebant in templo.* 50 *Et poſuerunt ſuper menſam panes: et expanderunt velamina: et conſummaverunt omnia opera quæ fecerant.* 51 *Et ante matutinum ſurrexerunt quintâ et vigeſimâ die menſis noni: hic eſt menſis Chaſleu octavi et quadrageſimi et centeſimi anni.* 52 *Et obtulerunt ſacrificium ſecundùm legem ſuper altare holocauſtorum novum, quod fecerant.* 53

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Cùm autem videret Lyſia devicta caſtra ſua, caſtra verò Judæ confortata & generoſè parata ad moriendum aut vivendum; profectus inde contulit ſe Antiochiam: & coactis ſibi copiis permultis, diſpoſuit ſeſe: cogitabat enim denuò aggredi Judæam. 35 Dixit autem Juda fratribus ſuis; Ecce profligati ſunt inimici noſtri, aſcendamus & purgemus Sanctuarium, ac renovemus illud. 36 Quamobrem congregata tota caſtra, aſcenderunt ad montem Sionis: 37 Ubi videntes Sanctuarium deſtructum, altare demolitum, portas exuſtas, in atriis natas arbores ut in ſaltu, aut velut in aliquo montium, omnia denique ornamenta deſtructa; 38 Sciderunt veſtimenta ſua, planxerunt planctum magnum, impoſuerunt pulverem capitibus ſuis, 39 Prociderunt in facies ſuas ſuper terram, clanxerunt tubis peculiaribus, & clamaverunt ad habitatorem cœli. 40 Tunc præcepit Juda, & conſtituit viros ad bellandum & oppugnandum eos qui habitabant in arce, tantiſperdum ipſe mundaret Sanctuarium. 41 Electiſque ſacerdotibus immaculatis legiſque amantibus, mundavit Sanctuarium. 42 Et ablatos lapides abominationis collocavit in loco immundo. 43 Deinde conſilium inierunt de altari oblationum quod contaminatum fuerat, quid ei facturi eſſent; 44 Accidit eis conſilium bonum diſſolvendi illud, ne unquam foret eis probro; quia contaminaverant illud gentes. 45 Itaque diſſoluto altari, poſuerunt lapides in loco peculiari, ad latus circuitûs ædis; donec veniret propheta & diceret, quid faciendum eſſet eis: 46 Aſſumptiſque lapidibus integris, prout ſcriptum eſt in lege, ædificaverunt altare quemadmodum erat antea. 47 Deinde ædificaverunt Sanctuarium, & omnia interiora domûs, & atria conſecraverunt: 48 Fecerunt vaſa Sanctuarii nova, intulerunt candelabrum, & altare thymiamatum, ac menſam in templum: 49 Sacrificaverunt ſuper altare, accenderunt lucernas ſuper candelabrum, & lucebant in templo: 50 Impoſuerunt menſæ panem, appenderunt aulæa portarum, & perfecerunt omnia opera ſua. 51 Tum ſurgentes diluculò diei vigeſimæ quintæ menſis noni, qui eſt Kanun prior, anno centeſimo quadrageſimo octavo regni; 52 Obtulerunt ſacrificia ſecundùm legem ſuper altare holocauſtorum illud novum, quod fecerant. 53

Verſio VULG. LAT.

54 Secundùm tempus & ſecundùm diem, in qua contaminaverunt illud gentes, in ipſa renovatum eſt in canticis, & citharis, & cinyris, & in cymbalis. 55 Et cecidit omnis populus in faciem, & adoraverunt, & benedixerunt in cœlum eum, qui proſperavit eis. 56 Et fecerunt dedicationem altaris diebus octo, & obtulerunt holocauſta cum lætitia, & ſacrificium ſalutaris & laudis. 57 Et ornaverunt faciem templi coronis aureis & ſcutulis: & dedicaverunt portas, & paſtophoria, & impoſuerunt eis januas. 58 Et facta eſt lætitia in populo magna valdè, & averſum eſt opprobrium Gentium. 59 Et ſtatuit Judas, & fratres ejus, & univerſa Eccleſia Iſrael, ut agatur dies dedicationis altaris in temporibus ſuis, ab anno in annum, per dies octo, à quinta & vigeſima die menſis Caſleu, cum lætitia & gaudio. 60 Et ædificaverunt in tempore illo montem Sion, & per circuitum muros altos, & turres firmas, ne quando venirent Gentes, & conculcarent eum ſicut anteà fecerunt. 61 Et collocavit illic exercitum, ut ſervarent eum, & munivit eum ad cuſtodiendam Bethſuram, ut haberet populus munitionem contra faciem Idumææ.

CAP. V.

1 ET factum eſt, ut audierunt Gentes in circuitu, quia ædificatum eſt altare & ſanctuarium ſicut priùs, iratæ ſunt valdè: 2 Et cogitabant tollere genus Jacob, qui erant inter eos, & cœperunt occidere de populo, & perſequi. 3 Et debellabat Judas filios Eſau in Idumæa, & eos qui erant in Acrabathane, quia circumſedebant Iſraelitas, & percuſſit eos plagâ magnâ. 4 Et recordatus eſt malitiam filiorum Bean, qui erant populo in laqueum, & in ſcandalum, inſidiantes ei 5 in via. Et concluſi ſunt ab eo in turribus, & applicuit ad eos, & anathematizavit eos, & incendit tur-6 res eorum igni, cum omnibus qui in eis erant. Et tranſivit ad filios Ammon, & invenit manum fortem, & populum copioſum, et Timotheum ducem ipſo-7 rum: Et commiſit cum eis prælia multa, et contriti ſunt in conſpectu eorum, et percuſſit eos:

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α'.

54 Κατὰ τὸν καιρὸν (σ) ϗ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐν ᾗ ἐβεβήλωσαν αὐτὸ τὰ ἔθνη, ἐν ἐκείνῃ ἐνεκαινίσθη ἐν ᾠδαῖς ϗ κιθάραις ϗ κινύραις, ϗ 55 ἐν κυμβάλοις. Καὶ ἔπεσον πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ πρόσωπον, ϗ προσεκύνησαν, ϗ (ʼ) εὐλόγησαν εἰς οὐρανὸν τὸν εὐοδώσαντα (ρ) αὐτοῖς. 56 Καὶ ἐποίησαν τὸν (˜) ἐγκαινισμὸν τοῦ θυσιαστηρίου ἡμέρας ὀκτὼ, ϗ προσήνεγκαν ὁλοκαυτώματα μετ' εὐφροσύνης, ϗ ἔθυσαν θυσίαν 57 (σ) σωτηρίου ϗ αἰνέσεως. Καὶ κατεκόσμησαν τὸ κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ στεφάνοις χρυσοῖς ϗ ἀσπιδίσκαις, ϗ (τ) ἐνεκαίνισαν τὰς πύλας 58 ϗ τὰ παστοφόρια, ϗ ἐθύρωσαν αὐτά. Καὶ ἐγενήθη εὐφροσύνη μεγάλη 59 ἐν τῷ λαῷ σφόδρα, ϗ ἀπεστράφη ὀνειδισμὸς ἐθνῶν. Καὶ ἔστησεν Ἰούδας ϗ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ϗ πᾶσα (υ) ἡ ἐκκλησία Ἰσραὴλ, ἵνα ἄγωνται (φ) αἱ ἡμέραι ἐγκαινισμοῦ τοῦ θυσιαστηρίου ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν ἐνιαυτὸν κατ' ἐνιαυτὸν ἡμέρας ὀκτὼ ἀπὸ τῆς πέμπτης ϗ εἰκάδος τοῦ μηνὸς Χασελεῦ, μετ' 60 εὐφροσύνης ϗ χαρᾶς. Καὶ ᾠκοδόμησαν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ τὸ ὄρος Σιὼν, κυκλόθεν τείχη ὑψηλὰ ϗ πύργους (ʺ) ὀχυροὺς, μήποτε παραγενηθέντα τὰ ἔθνη καταπατήσωσιν αὐτὰ, ὡς ἐποίησαν τὸ πρότερον. 61 Καὶ (ˆ) ἀπέταξεν ἐκεῖ δύναμιν τηρεῖν αὐτὸ, ϗ ὠχύρωσαν αὐτὸ τηρεῖν τὴν Βαιθσούραν, τοῦ ἔχειν τὸν λαὸν ὀχύρωμα κατὰ πρόσωπον τῆς Ἰδουμαίας.

MS. A. (σ) κατὰ τὸν (ʼ) ἠυλόγησαν (ρ) αὐτοὺς. (˜) ἐνκαινιασμὸν (σ) σωτηρίου ** [ἡμέρας ὀκτὼ, ϗ προσήνεγκαν ὁλοκαυτώματα μετ' εὐφροσύνης, ϗ ἔθυσαν θυσίαν σωτηρίου] ϗ αἰνέσεως. (τ) ἐνεκαίνισεν (υ) ἐκκλησία (φ) ἡμέραι (ʺ) ἰσχυροὺς, (ˆ) ἀπέταξαν (χ) Βιθσούρα

ΚΕΦ. ε'.

1 ΚΑὶ ἐγένετο ὅτε ἤκουσαν τὰ ἔθνη κυκλόθεν ὅτι ᾠκοδομήθη τὸ θυσιαστήριον, ϗ ἐνεκαινίσθη τὸ ἁγίασμα ὡς τὸ πρότερον, ϗ (α) ὠργίσθησαν σφόδρα. 2 Καὶ ἐβουλεύσαντο τοῦ ἆραι τὸ γένος Ἰακὼβ τοὺς ὄντας ἐν μέσῳ αὐτῶν, ϗ ἤρξαντο τοῦ θανατοῦν ἐν τῷ λαῷ ϗ ἐξαίρειν. 3 Καὶ ἐπολέμει Ἰούδας πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἡσαῦ ἐν τῇ (β) Ἰδουμαίᾳ τὴν Ἀκραβαττίνην, ὅτι περιεκάθηντο τὸν Ἰσραὴλ, ϗ ἐπάταξεν αὐτοὺς πληγὴν μεγάλην, ϗ συνέστειλεν αὐτοὺς, ϗ ἔλαβε τὰ (ʼ) σκῦλα αὐτῶν. 4 Καὶ ἐμνήσθη τῆς κακίας υἱῶν Βαιὰν, οἳ ἦσαν τῷ λαῷ εἰς παγίδα ϗ εἰς σκάνδαλον ἐν τῷ ἐνεδρεύειν αὐτοὺς ἐν ταῖς ὁδοῖς. Καὶ 5 (γ) συνεκλείσθησαν ὑπ' αὐτοῦ ἐν τοῖς πύργοις, ϗ παρενέβαλεν ἐπ' αὐτοὺς, ϗ ἀνεθεμάτισεν (δ) αὐτοὺς, ϗ ἐνεπύρισε τοὺς πύργους 6 αὐτῆς ἐν πυρὶ σὺν πᾶσι τοῖς ἐνοῦσι. Καὶ διεπέρασεν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς Ἀμμὼν, ϗ εὗρε χεῖρα κραταιὰν ϗ λαὸν πολὺν, ϗ Τιμόθεον 7 ἡγούμενον αὐτῶν. Καὶ συνῆψε πρὸς αὐτοὺς πολέμους πολλοὺς, ϗ συνετρίβησαν πρὸ προσώπου αὐτοῦ, ϗ ἐπάταξεν αὐτούς.

MS. A. (α) ὠργίσθη (β) * Ἰουδαίᾳ τὴν Ἀκραβαττήνην, (ʼ) * ἄσκυλα (γ) διεκλείσθησαν ὑπ' αὐτοὺς εἰς τοὺς πύργους, ϗ παρέβαλεν (δ) * ἑαυτοὺς,

Interp. LAT.

Secundùm tempus, & ſecundùm diem, in qua contaminaverunt illud gentes; in ipſa renovatum eſt in canticis, et citharis, et cinyris, et in cymbalis. 55 *Et cecidit omnis populus in faciem; & adoraverunt, & benedixerunt in cœlum, eum qui proſperavit eis.* 56 *Et fecerunt dedicationem altaris diebus octo: & obtulerunt holocauſta cum lætitia: & ſacrificaverunt ſacrificium ſalutaris, & laudis.* 57 *Et ornaverunt faciem templi coronis aureis, & ſcutulis: & dedicaverunt portas, & paſtophoria: & impoſuerunt eis januas.* 58 *Et facta eſt lætitia in populo magna valdè: & averſum eſt opprobrium gentium.* 59 *Et ſtatuit Judas, & fratres ejus, & univerſa Eccleſia Iſrael, ut agantur dies dedicationis altaris in temporibus ſuis ab anno in annum per dies octo à quinta & vigeſima die menſis Chaſleu, cum lætitia, & gaudio.* 60 *Et ædificaverunt in tempore illo montem Sion, per circuitum muros altos, & turres firmas; ne quando venirent gentes, & conculcarent ea, ſicut anteà fecerant.* 61 *Et collocavit illic exercitum, ut ſervaret eum: & munierunt eum ad cuſtodiendam Bæthſuram; ut haberet populus munitionem contra faciem Idumææ.*

CAP. V.

1 *ET factum eſt, ut audierunt gentes in circuitu, quia ædificatum eſt altare, & renovatum eſt ſanctuarium, ſicut priùs; iratæ ſunt valdè.* 2 *Et cogitabant tollere genus Jacob, qui erant inter eos: & cœperunt occidere de populo, & tollere.* 3 *Et bellabat Judas adverſùs filios Eſau in Idumæa ipſam Acrabattinam: quia circumſedebant Iſraelitas: & percuſſit eos plagâ magnâ: & compreſſit eos, & cepit ſpolia eorum.* 4 *Et recordatus eſt malitiæ filiorum Bæan, qui erant populo in laqueum, et in ſcandalum, inſidiantes ei in viis.* 5 *Et concluſi ſunt ab eo in turribus: et applicuit ad eos: et anathematizavit eos, et incendit turres (a) ejus igni cum omnibus qui in eis erant.* 6 *Et tranſivit ad filios Ammon, et invenit manum fortem, et populum copioſum, et Timotheum ducem ipſorum.* 7 *Et commiſit cum eis prælia multa: et contriti ſunt in conſpectu ejus: & percuſſit eos.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

54 [illegible]
55 [illegible]
56 [illegible]
57 [illegible]
[illegible]
58 59 [illegible]
[illegible]
[illegible]
60 [illegible]
[illegible]
61 [illegible]
[illegible]

54 Quibus diebus, quibuſque temporibus contaminaverunt illud gentes, eodem die facta fuit renovatio ejus cum pſalteriis, citharis, fidibúſque. 55 Et procidentes univerſus populus in facies ſuas adoraverunt & benedixerunt habitatorem cœli, qui complanaverat & præparaverat viam ipſorum. 56 Et celebraverunt renovationem altaris octo diebus, & obtulerunt ſacrificia cum jucunditate, & ſacrificaverunt ſacrificia ſalutis & laudis. 57 Ornaverunt etiam anteriorem templi faciem coronis aureis & ſcutulis, renovarunt portas & omnia inſtrumenta ornatûs. 58 Denique fuit jucunditas magna, & lætitia plurima populo, & averſum eſt opprobrium gentium. 59 Et ſtatuit Juda & fratres ejus, totúſque cœtus Iſraëlis, ut agerentur dies renovationis altaris ſuis temporibus annuatim, octo diebus, à vigeſima quinta Kanun prioris, cum lætitia & jucunditate. 60 Et ædificaverunt eodem tempore monti Sionis circumquaque muros altos & turres munitas, nequando venientes gentes conculcarent eum, ut fecerant antea; 61 Ponentes ibi exercitum ut is cuſtodiret eum: & muniverunt Beth ſore, ut haberet populus munitionem contra Idumæam.

* ܗ * ܩܦܠܐܘܢ *

CAP. V.

1. [illegible]
2 [illegible]
[illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
[illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
[illegible]
7 [illegible]

1 FUit autem ut cùm audiſſent gentes quæ circunjacebant eis, ædificatum eſſe altare, & Sanctuarium renovatum ut antea; iratæ ſunt vehementer: 2 Et cogitantes aſcendere & delere ſemen Jacobi, eos qui habitabant inter ipſas, inciperent occidere & necem inferre populo. 3 Verùm Juda bellum gerebat adversùs filios Eſau in Edom in Ecrabath, quia cum Iſraëlitis degebant: & percuſſit eos plagâ magnâ, diſperſit illos, tulítque ſpolia eorum. 4 Deinde recordatus malorum filiorum Beanis, qui fuerant populo in laqueos & offendicula, ſtruentes eis inſidias in itineribus; 5 Concluſit illos in turres, obſedit illos, anathemati devovit illos, & igne ſuccendit turres illius *regionis*, cum omnibus quæ erant in eis. 6 Inde tranſivit Juda contra Ammonitas, ubi invenit populum fortem & manum validam, quorum Timotheus dux erat. 7 Habitíſque cum eis bellis graviſſimis, tandem profligati fuerunt ante conſpectum ipſius, & percuſſit eos.

Verſio VULG. LAT.

8 Et cepit Gazer civitatem, & filias ejus, & reverſus
9 eſt in Judæam. Et congregatæ ſunt gentes quæ ſunt
in Galaad, adverſùs Iſraelitas qui erant in finibus eo-
rum, ut tollerent eos: & fugerunt in Datheman mu-
10 nitionem, Et miſerunt literas ad Judam & fratres
ejus, dicentes; Congregatæ ſunt adverſùm nos gen-
11 tes per circuitum, ut nos auferant: Et parant veni-
re, & occupare munitionem, in quam confugimus:
12 & Timotheus eſt dux exercitûs eorum. Nunc ergò
veni, & eripe nos de manibus eorum, quia cecidit
13 multitudo de nobis. Et omnes fratres noſtri, qui
erant in locis Tubin, interfecti ſunt: & captivas du-
xerunt uxores eorum, & natos, & ſpolia, & pere-
14 merunt illîc ferè mille viros. Et adhuc epiſtolæ le-
gebantur, & ecce alii nuntii venerunt de Galilæa con-
15 ſciſſis tunicis, nuntiantes ſecundùm verba hæc: Di-
centes conveniſſe adverſùm ſe à Ptolemaida, & Ty-
ro, & Sidone: & repleta eſt omnis Galilæa alienige-
16 nis, ut nos conſumant. Ut audivit autem Judas, &
populus ſermones iſtos, convenit Eccleſia magna co-
gitare quid facerent fratribus ſuis, qui in tribulatio-
17 ne erant, & expugnabantur ab eis. Dixítque Ju-
das Simoni fratri ſuo; Elige tibi viros, & vade, &
libera fratres tuos in Galilæa: ego autem & frater
18 meus Jonathas ibimus in Galaaditim. Et reliquit
Joſephum filium Zachariæ & Azariam, duces po-
puli, cum reſiduo exercitu in Judæa ad cuſtodiam:
19 Et præcepit illis, dicens; Præſtote populo huic:
& nolite bellum committere adverſùm gentes, do-
20 nec revertamur. Et partiti ſunt Simoni viri tria
millia, ut iret in Galilæam: Judæ autem octo mil-
21 lia in Galaaditim. Et abiit Simon in Galilæam,
& commiſit prælia multa cum gentibus: & con-
tritæ ſunt gentes à facie ejus, & perſecutus eſt eos
22 uſque ad portam Ptolemaidis: & ceciderunt de
Gentibus ferè tria millia virorum, & accepit ſpo-
23 lia eorum. Et aſſumpſit eos, qui erant in Gali-
læa, & in Arbatis, cum uxoribus, & natis, & o-
mnibus quæ erant illis, & adduxit in Judæam cum
24 lætitia magna. Et Judas Machabæus & Jonathas fra-
ter ejus tranſierunt Jordanem, & abierunt viam trium
dierum per deſertum.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α'.

8 Καὶ (ε) προκατελάβετο τὴν Ἰαζὴρ καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς, καὶ ἀνέ-
9 στρεψεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. Καὶ ἐπισυνήχθησαν τὰ ἔθνη τὰ ἐν τῇ
(ζ) Γαλαὰδ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ τοὺς ὄντας ἐπὶ τοῖς ὁρίοις αὐτῶν τοῦ
10 ἐξᾶραι αὐτούς. καὶ ἔφυγον εἰς (η) Διάθεμα τὸ ὀχύρωμα. Καὶ ἀπέ-
στειλαν γράμματα πρὸς Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, λέγοντες, Ἐπι-
συνηγμένα ἐστὶν ἐφ' ἡμᾶς τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ ἡμῶν τοῦ ἐξᾶραι ἡμᾶς,
11 Καὶ ἑτοιμάζονται ἐλθεῖν καὶ προκαταλαβέσθαι τὸ ὀχύρωμα εἰς ὃ κατέ-
12 φυγομεν, καὶ Τιμόθεος ἡγεῖται τῆς (θ) δυνάμεως αὐτῶν. Νῦν
οὖν ἐλθὼν ἐξελοῦ ἡμᾶς ἐκ χειρὸς αὐτῶν, ὅτι πέπτωκεν ἐξ ἡμῶν πλῆθος.
13 Καὶ πάντες οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν οἱ ὄντες ἐν τοῖς (') Τωβίου τεθανάτωνται,
καὶ (˜) ᾐχμαλωτίκασι τὰς γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ τὴν ἀπο-
14 σκευήν, καὶ ἀπώλεσαν ἐκεῖ ὡς μίαν (ι) χιλιαρχίαν ἀνδρῶν. Ἔτι
αἱ ἐπιστολαὶ ἀνεγινώσκοντο, καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι ἕτεροι παρεγένοντο ἐκ
τῆς Γαλιλαίας διερρηχότες τὰ ἱμάτια, ἀπαγγέλλοντες κατὰ τὰ ῥήματα
15 ταῦτα, Λέγοντες (κ) ἐπισυνῆχθαι ἐπ' αὐτοὺς ἐκ Πτολεμαΐδος καὶ
Τύρου καὶ Σιδῶνος καὶ (λ) πᾶσαν Γαλιλαίαν ἀλλοφύλων, τοῦ ἐξαναλῶσαι
16 ἡμᾶς. Ὡς δὲ ἤκουσεν Ἰούδας καὶ ὁ λαὸς τοὺς λόγους τούτους, ἐπισυνήχθη
ἐκκλησία μεγάλη, (μ) βουλεύσασθαι τί ποιήσωσι τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν
17 τοῖς οὖσιν ἐν θλίψει, καὶ πολεμουμένοις ὑπ' (ν) αὐτῶν. Καὶ εἶπεν
Ἰούδας Σίμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, Ἐπίλεξον σεαυτῷ ἄνδρας, καὶ πο-
ρεύου καὶ ῥῦσαι τοὺς ἀδελφούς σου (ξ) τοὺς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ· ἐγὼ δὲ καὶ
18 Ἰωνάθαν ὁ ἀδελφός μου πορευσόμεθα εἰς τὴν Γαλααδῖτιν. Καὶ κατέλι-
πεν Ἰώσηπον τὸν τοῦ Ζαχαρίου, καὶ Ἀζαρίαν, (ο) ἡγουμένους τοῦ λαοῦ, μετὰ
19 τοῦ ἐπιλοίπου τῆς δυνάμεως, ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ εἰς τήρησιν. Καὶ ἐνε-
τείλατο αὐτοῖς, λέγων, Πρόστητε τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ μὴ συνάψητε πόλεμον
20 πρὸς τὰ ἔθνη ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι ἡμᾶς. Καὶ ἐμερίσθησαν Σίμωνι ἄν-
δρες τρισχίλιοι τοῦ πορευθῆναι εἰς τὴν Γαλιλαίαν, Ἰούδᾳ δὲ ἄνδρες ὀκτα-
21 κισχίλιοι εἰς τὴν Γαλααδῖτιν. Καὶ ἐπορεύθη Σίμων εἰς τὴν Γαλιλαίαν,
καὶ συνῆψε πολέμους πολλοὺς πρὸς τὰ ἔθνη, καὶ συνετρίβη τὰ ἔθνη
22 ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἐδίωξεν αὐτοὺς ἕως (π) τῆς πύλης Πτο-
λεμαΐδος. καὶ ἔπεσον ἐκ τῶν ἐθνῶν εἰς τρισχιλίους ἄνδρας, καὶ ἔλαβεν τὰ
23 σκῦλα αὐτῶν. Καὶ παρέλαβε (ρ) τοὺς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ καὶ ἐν Ἀρβάττοις
σὺν ταῖς γυναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις, καὶ πάντα ὅσα ἦν αὐτοῖς, καὶ (σ) ἤγαγεν
24 εἰς τὴν Ἰουδαίαν μετ' εὐφροσύνης μεγάλης. Καὶ Ἰούδας ὁ Μακκαβαῖος
καὶ Ἰωνάθαν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ διέβησαν τὸν Ἰορδάνην, καὶ ἐπορεύθησαν
ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ.

MS. A. (ε) προκατέλαβε τὴν Ἰαζὴν (ζ) Γαλααδίτι (η) Δάθεμα
(θ) παρεμβολῆς (') Τουβίου (˜) αἰχμαλωτίκασι (ι) χιλιάδαν (κ) ἐπισυνή-
χθη (λ) πᾶσαν Γαλιλαίαν (μ) βουλεύεσθαι (ν) αὐτοῦ. (ξ) ἐν τῇ (ο) ἡγούμενον
(π) τῶν πόλεων (ρ) αὐτοὺς ἐκ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἐν Ἀρβάκτοις (σ) ἤγαγον

Interp. LAT.

Et cepit Gazer, & filias ejus: & reverſus eſt 8
in Judæam. Et congregatæ ſunt gentes, quæ in 9
Galaad, adverſùs Iſraelitas, qui erant in finibus
eorum, ut tollerent eos. Et fugerunt in Dathema
munitionem; Et miſerunt literas ad Judam, & 10
fratres ejus, dicentes; Congregatæ ſunt adverſùm
nos gentes, quæ in circuitu noſtro, ut nos aufe-
rant: Et parant venire, & occupare munitio- 11
nem, in quam confugimus: & Timotheus eſt dux
exercitûs eorum. Nunc ergò veni, & eripe nos 12
de manibus eorum: quia cecidit multitudo de no-
bis: Et omnes fratres noſtri, qui erant in locis 13
Tobiu, interfecti ſunt; & captivas duxerunt
uxores eorum, & natos eorum, & ſupellectilem:
& peremerunt illîc ferè mille viros. Adhuc epi- 14
ſtolæ legebantur: & ecce alii nuntii venerunt de
Galilæa conſciſſis veſtibus, nuntiantes ſecundùm
verba hæc, Dicentes conveniſſe adverſùm ſe à 15
Ptolemaide, & Tyro, & Sidone, & omni Galilæa
alienigenarum, ut nos conſumant. Ut audivit 16
autem Judas, & populus, ſermones iſtos; con-
venit eccleſia magna cogitare quid facerent fra-
tribus ſuis, qui in tribulatione erant, & expugna-
bantur ab eis. Dixítque Judas Simoni frati ſuo; 17
Elige tibi viros, & vade, & libera fratres tuos,
qui in Galilæa. Ego autem, & Jonathan frater
meus, ibimus in Galaaditin. Et reliquit Joſe- 18
phum filium Zachariæ, & Azariam, duces po-
puli, cum reſiduo exercitu in Judæa ad cuſto-
diam. Et præcepit illis, dicens; Præſtote populo 19
huic: & nolite bellum committere adverſùm gen-
tes, donec nos revertamur. Et diſtributa ſunt 20
Simoni virorum tria millia, ut iret in Galilæam:
Judæ autem octo millia virorum in Galaaditim.
Et abiit Simon in Galilæam: & commiſit prælia 21
multa cum gentibus: & contritæ ſunt gentes à fa-
cie ejus: & perſecutus eſt eos uſque ad portam
Ptolemaidis. Et ceciderunt de gentibus ferè tria 22
millia virorum: & accepit ſpolia eorum. Et 23
aſſumpſit eos qui erant in Galilæa, & in Arbattis,
cum uxoribus, & natis, & omnibus quæ erant
illis: & adduxit in Judæam cum lætitia magna.
Et Judas Maccabæus, et Jonathan frater ejus 24
tranſierunt Jordanem, et abierunt viam trium
dierum in deſerto:

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

8 ܘܟܒܫܗ̇ ܠܝܥܙܪ ܘܠܒܢܬܗ̇. ܘܗܦܟ ܝܗܘܕܐ ܠܐܕܘܡ. * ܘܐܬܟܢܫܘ ܥܡܡܐ ܕܒܓܠܥܕ
9 10 ܥܠ ܐܝܣܪܝܠ ܗܢܘܢ ܕܐܝܬܝܗܘܢ ܗܘܘ ܒܬܚܘܡܝܗܘܢ. ܐܝܟ ܕܢܘܒܕܘܢ ܐܢܘܢ. * ܘܥܪܩܘ
11 ܠܪܡܬܐ ܚܣܢܐ. ܘܫܕܪܘ ܐܓܪܬܐ ܠܘܬ ܝܗܘܕܐ ܘܠܘܬ ܐܚܘܗܝ ܟܕ ܐܡܪܝܢ ܠܗ. * ܕܐܬܟܢܫܘ ܥܠܝܢ
ܥܡܡܐ ܕܚܕܪܝܢ ܠܢ ܐܝܟ ܕܢܘܒܕܘܢܢ. ܘܗܐ ܡܛܝܒܝܢ ܕܢܐܬܘܢ ܘܢܟܒܫܘܢ ܚܣܢܐ ܗܢܐ
12 ܕܥܪܩܢܢ ܠܗ. ܘܛܝܡܬܐܘܣ ܗܘ ܪܫܐ ܕܚܝܠܗܘܢ. * ܗܫܐ ܕܝܢ ܬܐ ܘܦܪܘܩܝܢ ܡܢ ܐܝܕܝܗܝܢ
13 ܕܢܦܠ ܡܢܢ ܥܡܐ ܣܓܝܐܐ. * ܘܟܠܗܘܢ ܐܚܝܢ ܕܐܝܬܝܗܘܢ ܗܘܘ ܒܛܘܒܝܢ
ܡܝܬܘ. ܘܫܒܘ ܢܫܝܗܘܢ ܘܒܢܝܗܘܢ ܘܟܠܗ ܩܢܝܢܗܘܢ. ܘܐܘܒܕܘ ܬܡܢ ܐܝܟ ܐܠܦ ܢܦܫܢ.
14 * ܥܕ ܗܠܝܢ ܐܓܪܬܐ ܡܬܩܪܝܢ ܗܘܝ. ܗܐ ܡܠܐܟܐ ܡܟܪܙܢܐ ܐܚܪܢܐ ܐܬܘ ܡܢ ܓܠܝܠܐ. ܟܕ
15 ܡܨܪܝܢ ܠܢܚܬܝܗܘܢ. ܘܡܣܒܪܝܢ ܐܝܟ ܗܠܝܢ ܡܠܐ. * ܘܐܡܪܝܢ ܕܐܬܟܢܫܘ ܥܠܝܗܘܢ ܡܢ
ܦܛܠܡܝܣ ܘܨܘܪ ܘܨܝܕܢ. ܘܟܠܗ ܓܠܝܠܐ. ܥܡܡܐ ܢܘܟܪܝܐ ܐܝܟ ܕܢܘܒܕܘܢ ܘܢܣܦܘܢ ܠܢ.
16 * ܟܕ ܫܡܥܘ ܕܝܢ ܝܗܘܕܐ ܘܟܠܗ ܥܡܐ ܗܠܝܢ ܡܠܐ. ܐܬܟܢܫܘ ܒܟܢܫܐ ܪܒܐ
ܕܢܡܠܟܘܢ. ܕܡܢܐ ܢܥܒܕܘܢ ܠܐܚܝܗܘܢ. ܗܢܘܢ ܕܐܝܬܝܗܘܢ ܗܘܘ ܒܐܘܠܨܢܐ.
17 ܕܡܬܐܠܨܝܢ ܗܘܘ ܡܢܗܘܢ. * ܘܐܡܪ ܝܗܘܕܐ ܠܫܡܥܘܢ ܐܚܘܗܝ. ܟܢܘܫ ܠܟ ܓܒܪܐ. ܘܙܠ
ܦܪܘܩ ܠܐܚܝܟ. ܗܢܘܢ ܕܐܝܬܝܗܘܢ ܒܓܠܝܠܐ. ܐܢܐ ܕܝܢ ܘܝܘܢܬܢ ܐܚܝ ܢܐܙܠ ܠܓܠܥܕ.
18 * ܘܫܒܩ ܠܝܘܣܦ ܒܪ ܙܟܪܝܐ. ܘܠܥܙܪܝܐ ܡܕܒܪܢܐ ܕܥܡܐ. ܥܡ ܫܪܟܐ ܕܚܝܠܐ ܕܒܝܗܘܕ
19 ܕܢܗܘܘܢ ܢܛܘܪܐ. * ܘܦܩܕ ܐܢܘܢ. ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܚܙܘ ܙܗܝܪܝܢ ܗܘܘ ܒܥܡܐ. ܘܠܐ ܬܥܒܕܘܢ
20 ܩܪܒܐ ܥܡ ܥܡܡܐ. ܥܕܡܐ ܕܢܗܦܘܟ ܘܢܐܬܐ. * ܘܐܬܦܪܫܘ ܥܡ ܫܡܥܘܢ ܬܠܬܐ
ܐܠܦܝܢ ܓܒܪܝܢ. ܕܢܐܙܠܘܢ ܥܡܗ ܠܓܠܝܠܐ. ܘܥܡ ܝܗܘܕܐ ܬܡܢܝܐ ܐܠܦܝܢ ܓܒܪܝܢ.
21 * ܘܐܙܠ ܫܡܥܘܢ ܠܓܠܝܠܐ. ܘܥܒܕ ܩܪܒܐ ܪܘܪܒܐ ܥܡ ܥܡܡܐ. ܘܐܬܬܒܪܘ ܥܡܡܐ ܡܢ
22 ܩܕܡ ܐܦܘܗܝ. ܘܪܕܦ ܐܢܘܢ ܥܕܡܐ ܠܦܛܠܡܝܣ. * ܘܢܦܠܘ ܡܢ ܥܡܡܐ. ܐܝܟ
23 ܬܠܬܐ ܐܠܦܝܢ ܓܒܪܝܢ. ܘܢܣܒܘ ܒܙܬܗܘܢ. * ܘܕܒܪ ܫܡܥܘܢ ܐܝܠܝܢ ܕܒܓܠܝܠܐ
ܘܒܐܪܕܒܘܬ. ܥܡ ܢܫܝܗܘܢ ܘܒܢܝܗܘܢ ܘܟܠܗ ܩܢܝܢܗܘܢ. ܘܐܝܬܝ ܐܢܘܢ ܠܝܗܘܕ
24 ܒܚܕܘܬܐ ܪܒܬܐ. * ܘܝܗܘܕܐ ܡܩܒܝܐ ܘܝܘܢܬܢ ܐܚܘܗܝ. ܥܒܪܘ ܝܘܪܕܢܢ. ܘܐܙܠܘ
ܐܘܪܚܐ ܕܬܠܬܐ ܝܘܡܝܢ ܒܡܕܒܪܐ.

Captâque Jazere & filiabus ejus, demum re- 8
verſus eſt Juda in Edom. Et congregatis 9
gentibus quæ erant in Galaad, contra Iſraëli-
tas illos qui erant in finibus ſuis, ut delerent
eos; Fugerunt hi ad Ramatham munitionem, 10
miſerúntque epiſtolas ad Judam & fratres
ejus, dicentes ei; Congregatæ ſunt con- 11
tra nos gentes quæ nos circumſtant, ad
delendum nos, & ecce parant ſe ad ve-
niendum, & capiendam munitionem hanc
ad quam confugimus, & Timotheus eſt
dux earum. Nunc ergò veni & eripe nos 12
è manibus earum: nam cecidit è nobis
populus multus. Et omnes fratres noſtri 13
qui erant in Tobin, mortui ſunt, & capti-
vas abduxerunt uxores eorum, & filios, atq;
omnem ſupellectilem ipſorũ, & perdiderunt
ibi ferè mille animas. Dum epiſtolæ iſtæ 14
legerentur, ecce nuntii præcones alii vene-
runt è Galilæa, qui ſciſſis veſtibus talia ver-
ba nuntiabant; Ac dicebant, Congregatas 15
eſſe contra ipſos è Ptolomaide, Tyro, Si-
done, totâque Galilæa, gentes exteras ad
delendum & abſumendum nos. Cùm autem 16
audîſſent Juda totúſque populus hujuſmo-
di ſermones, congregati ſunt cœtu magno,
ut conſilium inirent quid agendum eſſet fra-
tribus ſuis qui verſabantur in calamitate,
qui vexabantur ab illis. Tunc dixit Juda 17
Simoni fratri ſuo, Congrega tibi viros, &
vade, libera fratres tuos qui ſunt in Gali-
læa: ego verò & Jonathan frater meus ibi-
mus in Galaad. Et relictis Joſepho filio 18
Zachariæ, & Azaria duce populi, cum re-
liquo exercitu qui erat in Judæa, ut eſſent
cuſtodes; Præcepit eis, & dixit eis; Vi- 19
dete, curam gerite hujus populi, & ne bel-
lum committatis adversùm gentes, donec
revertamur ac veniamus. Itaque ſegregati 20
fuerunt cum Simone ter mille viri, ut abi-
rent cum eo in Galilæam: cum Juda verò
octies mille viri. Et profectus Simon in 21
Galilæam commiſit prælia magna cum gen-
tibus, & profligatæ ſunt gentes à conſpectu
ejus, & perſecutus eſt eas uſque ad Ptolo-
maidem: Et ceciderunt è gentibus ferè tria 22
millia virorum, ceperúntque ſpolia earum:
Et tulit Simon eos qui erant in Galilæa, 23
quique in Ardabot, cum uxoribus ac li-
beris eorum, & ſupellectili eorum, adduxítq;
eos in Judæam ſumma cum jucunditate. 24
Juda verò Machabæus, & Jonathan frater
ejus trajecto Jordane, abierunt itinere tri-
um dierum in deſerto:

Verſio VULG. LAT.

25 Et occurrerunt eis Nabuthæi, & ſuſceperunt eos pacificè,
& narraverunt eis omnia, quæ acciderant fratribus
26 eorum in Galaaditide, Et quia multi ex eis
comprehenſi ſunt in Baraſa, & Boſor, & in Alimis,
& in Caſphor, & Mageth, & Carnaim: hæ omnes
27 civitates munitæ, & magnæ. Sed in cæteris civitatibus
Galaaditidis tenentur comprehenſi, & in craſtinum
conſtituerunt admovere exercitum civitatibus
his, & comprehendere, & tollere eos in una die.
28 Et convertit Judas, & exercitus ejus, viam in deſertum
Boſor repentè, & occupavit civitatem: & occidit
omnem maſculum in ore gladii, & accepit omnia
29 ſpolia eorum, & ſuccendit eam igni. Et ſurrexerunt
indè nocte, & ibant uſque ad munitionem.
30 Et factum eſt diluculò, cùm elevâſſent oculos ſuos,
ecce populus multus, cujus non erat numerus, portantes
ſcalas & machinas, ut comprehenderent munitionem,
31 & expugnarent eos. Et vidit Judas quia
cœpit bellum, & clamor belli aſcendit ad cœlum
32 ſicut tuba, & clamor magnus de civitate: Et dixit
exercitui ſuo; Pugnate hodiè pro fratribus veſtris.
33 Et venit tribus ordinibus poſt eos, & exclamaverunt
34 tubis, & clamaverunt in oratione. Et cognoverunt
caſtra Timothei quia Machabæus eſt, & refugerunt
à facie ejus: & percuſſerunt eos plagâ magnâ, &
ceciderunt ex eis in die illa ferè octo millia virorum.
35 Et divertit Judas in Maſpha, & expugnavit, & cepit
eam: & occidit omnem maſculum ejus, & ſumpſit
36 ſpolia ejus, & ſuccendit eam igni. Indè perrexit,
& cepit Caſbon, & Mageth, & Boſor, & reliquas
37 civitates Galaaditidis. Poſt hæc autem verba congregavit
Timotheus exercitum alium, & caſtra po-
38 ſuit contra Raphon trans torrentem. Et miſit Judas
ſpeculari exercitum: & renuntiaverunt ei, dicentes;
Quia convenerunt ad eum omnes gentes,
quæ in circuitu noſtro ſunt, exercitus multus nimis:
39 Et Arabas conduxerunt in auxilium ſibi, & caſtra
poſuerunt trans torrentem, parati ad te venire in
40 prælium. Et abiit Judas obviàm illis. Et ait Timotheus
principibus exercitûs ſui, Cum appropinquaverit
Judas, & exercitus ejus ad torrentem aquæ: ſi
tranſierit ad nos prior, non poterimus ſuſtinere eum:
quia potens poterit adverſùm nos.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α΄.

25 Καὶ συνήντησαν τοῖς Ναβαταίοις, καὶ ἀπήντησαν αὐτοῖς εἰρηνικῶς, καὶ διηγήσαντο αὐτοῖς ἅπαντα τὰ (τ) συμβάντα τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν
26 ἐν τῇ Γαλααδίτιδι. Καὶ ὅτι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν συνειλημμένοι εἰσὶν εἰς Βόσορα, καὶ (υ) Βοσὸρ, ἐν Ἀλέμοις, Χασφὼρ, Μακὲδ, καὶ Καρναΐν·
27 πᾶσαι αἱ πόλεις αὗται ὀχυραὶ καὶ μεγάλαι· Καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς πόλεσι τῆς Γαλααδίτιδός εἰσι συνειλημμένοι, (φ) καὶ εἰς αὔριον τάσσονται παρεμβάλλειν ἐπὶ τὰ ὀχυρώματα, καὶ καταλαβέσθαι, καὶ ἐξᾶραι πάντας
28 (χ) τούτους ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ. Καὶ ἀπέστρεψεν Ἰούδας καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ὁδὸν εἰς τὴν ἔρημον εἰς Βοσὸρ ἄφνω· καὶ κατελάβετο τὴν πόλιν, καὶ ἀπέκτεινε πᾶν ἀρσενικὸν ἐν στόματι ῥομφαίας, καὶ ἔλαβε πάντα τὰ
29 σκῦλα αὐτῶν, καὶ ἐνέπρησεν αὐτὴν πυρί. Καὶ ἀπῆρεν ἐκεῖθεν νυκτὸς,
30 καὶ ἐπορεύετο ἕως ἐπὶ τὸ ὀχύρωμα. Καὶ ἐγένετο ἑωθινὴ, καὶ ἦραν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, καὶ ἰδοὺ λαὸς πολὺς (ψ) οὐκ ἦν ἀριθμὸς, αἴροντες κλίμακας καὶ μηχανὰς καταλαβέσθαι τὸ ὀχύρωμα, καὶ ἐπολέμουν
31 αὐτούς· Καὶ εἶδεν Ἰούδας ὅτι ἦρκται ὁ πόλεμος, καὶ ἡ κραυγὴ τῆς
32 πόλεως ἀνέβη (ω) εἰς τὸν οὐρανὸν σάλπιγξι καὶ φωνῇ μεγάλῃ. Καὶ εἶπε τοῖς ἀνδράσι τῆς δυνάμεως, Πολεμήσατε σήμερον ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν (α) ὑμῶν.
33 Καὶ ἐξῆλθεν ἐν τρισὶν ἀρχαῖς ἐξόπισθεν αὐτῶν, καὶ (β) ἐσάλπισαν
34 ταῖς σάλπιγξι, καὶ ἐβόησαν ἐν προσευχῇ. Καὶ ἐπέγνω ἡ παρεμβολὴ Τιμοθέου ὅτι (γ) Μακκαβαῖος ἐστι, καὶ ἔφυγον ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς (δ) πληγὴν μεγάλην, καὶ ἔπεσον ἐξ αὐτῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ εἰς
35 ὀκτακισχιλίους ἄνδρας. Καὶ ἀπέκλινεν εἰς (ε) Μασσὰ, καὶ ἐπολέμησεν αὐτὴν, καὶ (ζ) προκατελάβετο αὐτὴν, καὶ ἀπέκτεινε πᾶν ἀρσενικὸν αὐτῆς, καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῆς, καὶ ἐνέπρησεν αὐτὴν (η) πυρί.
36 Ἐκεῖθεν ἀπῆρε, καὶ προκατελάβετο τὴν (θ) Χασφὼν, Μακὲδ, Βοσὸρ,
37 καὶ τὰς λοιπὰς πόλεις τῆς Γαλααδίτιδος. Μετὰ δὲ τὰ ῥήματα ταῦτα συνήγαγε Τιμόθεος παρεμβολὴν ἄλλην, καὶ παρενέβαλε κατὰ πρόσωπον
38 Ῥαφὼν ἐκ πέραν τοῦ χειμάρρου. Καὶ ἀπέστειλεν Ἰούδας (″) κατασκοπεῦσαι τὴν παρεμβολήν· καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ, λέγοντες, (ι) Ἐπισυνηγμένα εἰσὶ πρὸς αὐτοὺς πάντα τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ ἡμῶν, δύναμις πολλὴ σφό-
39 δρα. Καὶ (κ) Ἄραβας μεμίσθωνται εἰς βοήθειαν αὐτοῖς, καὶ (λ) παρεμβάλλουσι πέραν τοῦ χειμάρρου ἕτοιμοι τοῦ ἐλθεῖν ἐπὶ σὲ εἰς πόλεμον.
40 Καὶ ἐπορεύθη Ἰούδας εἰς συνάντησιν αὐτῶν. Καὶ εἶπε Τιμόθεος τοῖς ἄρχουσι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, Ἐν τῷ ἐγγίζειν Ἰούδαν καὶ τὴν παρεμβολὴν αὐτοῦ ἐπὶ τὸν χείμαρρον τοῦ ὕδατος, ἐὰν διαβῇ πρὸς ἡμᾶς πρότερος, οὐ δυνησόμεθα (″) ὑποστῆναι αὐτὸν, ὅτι δυνάμενος δυνήσεται πρὸς ἡμᾶς.

MS. A. (τ) συμβεβηκότα (υ) Βοσὸρ, ἐν Ἀλάμοις, Κασφὼρ, Μακὲβ, καὶ Καρνεΐν· (φ) εἰς αὔριον (χ) αὐτοὺς (ψ) ὃς (ω) ἕως τοῦ οὐρανοῦ σάλπιγξι καὶ κραυγῇ (α) ἡμῶν. (β) ἐσάλπισεν (γ) ὁ Μακκαβαῖος (δ) πληγῇ μεγάλῃ, (ε) Μαφὰ, (ζ) κατελάβετο (η) ἐν πυρί. (θ) Χασφὼθ, (″) κατασκοπῆσαι (ι) Ἐπισυνηγμένοι (κ) Ἄραβες (λ) παρεμβάλλουσιν (″) ἀποστῆναι

Interp. LAT.

Et facti ſunt obviam Nabathæis: & occurrerunt eis pacificè: et narraverunt eis omnia quæ acciderant fratribus eorum in Galaaditide: Et quia multi ex eis comprehenſi ſunt in Boſora, 26 et Boſor, in Alimis, Chaſphor, Maced, et Carnain: hæ omnes civitates munitæ, et magnæ: Et in 27 cæteris civitatibus Galaditidis tenentur comprehenſi: et in craſtinum conſtituunt admovere exercitum ad munitiones, et comprehendere, et tollere omnes hos in una die. Et convertit Judas, et 28 exercitus ejus viâ in deſertum in Boſor repentè: et occupavit civitatem: et occidit omnem maſculum in ore gladii, et accepit omnia ſpolia eorum: et ſuccendit eam igni. Et ſurrexit indè nocte: et 29 ibat uſque ad munitionem. Et factum eſt (b) diluculum: et elevaverunt oculos ſuos; et ecce populus 30 multus, cujus non erat numerus, portantes ſcalas et machinas, ut comprehenderent munitiones: et expugnabant eos. Et vidit Judas, quia 31 cœpit bellum: et clamor civitatis aſcendit ad cœlum tubis, et voce magnâ. Et dixit viris 32 exercitus; Pugnate hodiè pro fratribus veſtris. Et exiit tribus ordinibus poſt eos: et exclama- 33 verunt tubis, et clamaverunt in oratione. Et 34 cognoverunt caſtra Timothei, quia Maccabæus eſt: et refugerunt à facie ejus. Et percuſſit eos plagâ magnâ: et ceciderunt ex eis in die illa ferè octo millia virorum. Et divertit in Maſpha, et ex- 35 pugnavit eam, et cepit eam, et occidit omnem maſculum ejus: et ſumpſit ſpolia ejus: et ſuccendit eam igni. Indè perrexit, et cepit Chaſphon, 36 Maced, Boſor, et reliquas civitates Galaaditidis. Poſt hæc autē verba congregavit Timotheus exer- 37 citum alium, et caſtra poſuit contra faciem Raphon trans torrentem. Et miſit Judas ſpeculari exer- 38 citum: et nuntiaverunt ei, dicentes; Convenerunt ad eos omnes gentes, quæ in circuitu noſtro ſunt, exercitus multus nimis. Et Arabas con- 39 duxit in auxilium ſibi: et caſtra poſuerunt trans torrentem, parati ad te venire in prælium. Et abiit Judas obviàm illis. Et ait Timotheus 40 principibus exercitûs ſui; Cùm appropinquaverit Judas, et exercitus ejus, ad torrentem aquæ; ſi tranſierit ad nos prior; non poterimus ſuſtinere eum: quia potens poterit adverſùm nos.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
[illegible]
28 [illegible]
[illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
[illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 34 [illegible]
[illegible]
35 [illegible]
[illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]
[illegible]
40 [illegible]
[illegible]
[illegible]

Ubi occurrerunt eis Nabatæi, & pacificè ſuſcipientes eos, narraverunt eis quicquid acciderat fratribus eorum in Galaad; Et multos ex ipſis concluſos eſſe in Boſra, in Boſira, in Olim, in Cheſphor, in Macor, & in Carna, quæ omnes urbes magnæ ſunt ac munitæ: In reliquis etiam urbibus quæ ſunt in Galaad, eos eſſe concluſos, & poſtridiè paratos eſſe ad obſidendas munitiones & deſtruendas eas, & illos omnes unicâ die perdendos. Quapropter reverſus Juda cum univerſis copiis ſuis per viam deſerti Boſræ, irruerunt ex improviſo in urbem, occiderunt in ea omnem maſculum acie gladii, ceperunt omnia ſpolia eorum, eamque ſuccenderunt igni. Inde verò nocte movens Juda, contulerunt ſe uſque ad munitionem. Sed ad auroram diei ſublatis oculis viderunt, & ecce populus multus & innumerus ſcalas funéſque portabant admovebántque ad occupandam munitionem. Videns itaque Juda grave eſſe prælium, & clamorem urbis ad cœlum uſque aſcendiſſe, vocem urbis, atque perturbationem plurimam, dixit Juda viris militibus; Pugnate hodiè pro fratribus veſtris. Tum procedens Juda cum tribus ducibus à tergo illorum, clanxerunt tubis, & cum oratione clamaverunt. Agnoſcentes autem copiæ Timothei, quòd is eſſet Macabæus, fugerunt à conſpectu ipſius: quare percuſſit eos plagâ magnâ, adeò ut occubuerint ex eis illâ die ferè octo millia virorum. Inde declinans Juda ad Olim, prælium inivit cum ea, omnem maſculum qui erat in ea cecidit, ſpolia abſtulit, eamque igni combuſſerunt. Inde movens Juda occuparunt Echſephorem, Macorem, Boſeriam & reliquas urbes quæ erant in Galaade. Poſt hæc autem congregavit Timotheus copias alteras, & caſtrametatus eſt prope Raphin ad latus fluminis. Juda verò miſit *quoſdam* ut explorarent copias, qui redeuntes dixerunt ei; Congregatæ ſunt adverſùm te omnes gentes circunjacentes nobis, exercitus magnus ac validus: Quin etiam Arabes mercede conducti ſunt ab eis ad auxilium, & caſtra habent ad latus fluminis, paratique ſunt adoriri te certamine. Igitur abeunte Juda obviàm illis, Dixit Timotheus ducibus exercitûs ſui; Cùm appropinquaverit Juda cum copiis ſuis ad latus ripæ fluminis, ſi ille tranſierit ad nos, non poterimus ei reſiſtere; quia omnino prævalebit viribus noſtris.

Verſio VULG. LAT.

Si verò timuerit tranſire, & poſuerit caſtra extra flumen, transfretemus ad eos, & poterimus adverſus illum. Ut autem appropinquavit Judas ad torrentem aquæ, ſtatuit ſcribas populi ſecus torrentem, & mandavit eis, dicens, Neminem hominum reliqueritis: ſed veniant omnes in prælium. Et transfretavit ad illos prior, & omnis populus poſt eum: & contritæ ſunt omnes gentes à facie eorum, & projecerunt arma ſua, & fugerunt ad fanum, quod erat in Carnaim. Et occupavit ipſam civitatem, & fanum ſuccendit igni, cum omnibus qui erant in ipſo: & oppreſſa eſt Carnaim, & non potuit ſuſtinere contra faciem Judæ. Et congregavit Judas univerſos Iſraelitas, qui erant in Galaaditide, à minimo uſque ad maximum, & uxores eorum, & natos, & exercitum magnum valdè, ut venirent in terram Juda. Et venerunt uſque Ephron: & hæc civitas magna in ingreſſu poſita, munita valdè, & non erat declinare ab ea dexterâ vel ſiniſtrâ, ſed per mediam iter erat. Et incluſerunt ſe qui erant in civitate, & obſtruxerunt portas lapidibus: & miſit ad eos Judas verbis pacificis, Dicens; Tranſeamus per terram veſtram, ut eamus in terram noſtram: & nemo vobis nocebit: tantùm pedibus tranſibimus. Et nolebant eis aperire. Et præcepit Judas prædicare in caſtris, ut applicarent unuſquiſque in quo erat loco. Et applicuerunt ſe viri virtutis: & oppugnavit civitatem illam totâ die, & totâ nocte, & tradita eſt civitas in manu ejus: Et peremerunt omnem maſculum in ore gladii, & eradicavit eam, & accepit ſpolia ejus, & tranſivit per totam civitatem ſuper interfectos. Et tranſgreſſi ſunt Jordanem in campo magno, contra faciem Bethſan. Et erat Judas congregans extremos, & exhortabatur populum per totam viam, donec venirent in terram Juda. Et aſcenderunt in montem Sion cum lætitia & gaudio, & obtulerunt holocauſta, quòd nemo ex eis cecidiſſet, donec reverterentur in pace. Et in diebus, quibus erat Judas & Jonathas in terra Galaad, & Simon frater ejus in Galilæa contra faciem 56 Ptolemaidis, Audivit Joſephus Zachariæ filius, & Azarias princeps virtutis, res benè geſtas, & prælia quæ facta ſunt.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α΄.

41 Ἐὰν δὲ δειλωθῇ, καὶ παρεμβάλῃ πέραν τοῦ ποταμοῦ, διαπεράσομεν
42 πρὸς (μ) αὐτὸν, καὶ δυνησόμεθα πρὸς αὐτόν. Ὡς δὲ ἤγγισεν Ἰούδας ἐπὶ τὸν χειμάῤῥουν τοῦ ὕδατος, ἔστησε τοὺς γραμματεῖς τοῦ λαοῦ ἐπὶ τοῦ χειμάῤῥου, καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς, λέγων, Μὴ ἀφῆτε (ν) πάντα ἄνθρωπον παρεμ-
43 βαλεῖν, (ᵈ) ἀλλ' ἐρχέσθωσαν πάντες εἰς τὸν πόλεμον. Καὶ διεπέρασεν (ξ) ἐπ' αὐτοὺς πρότερος, καὶ πᾶς ὁ λαὸς (ο) ὄπισθεν αὐτοῦ. καὶ συνετρίβησαν πρὸ προσώπου αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ (π) ἔῤῥιψαν τὰ ὅπλα αὐτῶν, καὶ
44 ἔφυγον εἰς τὸ τέμενος ἐν Καρναΐν. Καὶ προκατελάβοντο τὴν πόλιν, καὶ τὸ τέμενος ἐνεπύρισαν ἐν πυρὶ σὺν πᾶσι τοῖς (ρ) ἐν αὐτῷ. καὶ ἐτροπώθη ἡ Καρναΐν, καὶ οὐκ (σ) ἐδύναντο ἔτι ὑποστῆναι κατὰ πρόσωπον
45 Ἰούδα. Καὶ συνήγαγεν Ἰούδας πάντα Ἰσραὴλ τοὺς ἐν τῇ Γαλααδίτιδι ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ τὴν ἀποσκευὴν, παρεμβολὴν μεγάλην
46 σφόδρα, ἐλθεῖν εἰς γῆν Ἰούδα. Καὶ ἦλθον ἕως Ἐφρών· καὶ αὕτη ἡ πόλις μεγάλη (τ) ἐπὶ τῆς εἰσόδου ὀχυρὰ σφόδρα· οὐκ ἦν ἐκκλῖναι ἀπ'
47 αὐτῆς δεξιὰν ἢ ἀριστερὰν, ἀλλ' ἢ διὰ μέσου αὐτῆς πορεύεσθαι. Καὶ ἀπέκλεισαν αὐτοὺς οἱ ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἐνέφραξαν τὰς πύλας λίθοις.
48 καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς Ἰούδας λόγοις εἰρηνικοῖς, Λέγων, (υ) Διελευσόμεθα διὰ τῆς γῆς σου τοῦ ἀπελθεῖν εἰς τὴν γῆν ἡμῶν, καὶ οὐδεὶς κακοποιήσει ὑμᾶς, πλὴν τοῖς ποσὶ παρελευσόμεθα. καὶ οὐκ ἠβούλοντο ἀνοῖξαι αὐτῷ.
49 Καὶ ἐπέταξεν Ἰούδας κηρύξαι ἐν τῇ παρεμβολῇ, τοῦ παρεμβαλεῖν
50 ἕκαστον ἐν ᾧ ἐστι τόπῳ. Καὶ παρενέβαλον οἱ ἄνδρες τῆς (φ) δυνάμεως, καὶ ἐπολέμησαν τὴν πόλιν ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ ὅλην τὴν νύκτα, καὶ
51 παρεδόθη ἡ πόλις ἐν χερσὶν αὐτοῦ. Καὶ ἀπώλεσε πᾶν ἀρσενικὸν ἐν στόματι ῥομφαίας, καὶ (χ) ἐξεῤῥίζωσεν αὐτὴν, καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα (ᵃ) αὐτῆς, καὶ διῆλθε διὰ τῆς πόλεως ἐπάνω τῶν
52 ἀπεκταμμένων. Καὶ διέβησαν τὸν Ἰορδάνην εἰς τὸ πεδίον τὸ μέγα
53 κατὰ πρόσωπον Βαιθσάν. Καὶ ἦν Ἰούδας ἐπισυνάγων τοὺς ἐσχατίζοντας, καὶ παρακαλῶν τὸν λαὸν κατὰ πᾶσαν τὴν ὁδὸν, (ψ) ἕως οὗ ἦλθον εἰς
54 γῆν Ἰούδα. Καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸ ὄρος Σιὼν ἐν εὐφροσύνῃ καὶ χαρᾷ. καὶ προσήγαγον ὁλοκαυτώματα, ὅτι οὐκ ἔπεσεν ἐξ αὐτῶν οὐθεὶς ἕως τοῦ
55 ἐπιστρέψαι ἐν εἰρήνῃ. Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αἷς ἦν Ἰούδας καὶ Ἰωνάθαν ἐν τῇ Γαλαὰδ, καὶ Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ κατὰ πρόσωπον
56 Πτολεμαΐδος, Ἤκουσεν Ἰωσὴφ ὁ τοῦ (˜) Ζαχαρίου, καὶ Ἀζαρίας, ἄρχοντες (ω) τῆς δυνάμεως, τῶν ἀνδραγαθιῶν καὶ τοῦ πολέμου οἷα ἐποίησαν,

MS. A. (μ) αὐτόν. Ὡς δὲ (ν) ἄνθρωπον (ᵈ) ἀλλὰ (ξ) πρὸς αὐτοὺς πρότερον, (ο) αὐτοῦ ἔμπροσθεν (π) ἔρριψαν πάντα τὰ ὅπλα (ρ) οὖσιν ἐν (σ) ἐδύνατο (τ) * αἱ τῆς εἰσόδου ἰσχυρά (υ) Διελεύσομαι εἰς τὴν γῆν σου (φ) * πόλεως, (χ) ἐξερίζωσεν (ᵃ) τῆς πόλεως, (ψ) ἕως ἦλθεν (˜) Ζαχαρία, καὶ Ζαχαρίας, (ω) τῶν δυνάμεων, τῶν ἀνδραγαθιῶν

Interp. LAT.

Si verò timuerit, & poſuerit caſtra ultra flumen; transfretabimus ad eum, & poterimus adverſus illum. Ut autem appropinquavit Judas ad torrentem aquæ, ſtatuit ſcribas populi ſecus torrentem: & mandavit eis, dicens; Neminem hominum reliqueritis in caſtris: ſed veniant omnes in prælium. 41 42
Et transfretavit ad illos prior, et omnis populus poſt eum. Et contritæ ſunt omnes gentes à facie ejus: et projecerunt arma ſua, et fugerunt ad phanum, quod erat in Carnain. 43
Et occupaverunt ipſam civitatem: et phanum ſuccenderunt igni cum omnibus quæ erant in ipſo. Et oppreſſa eſt Carnain: et non potuerunt ultra ſuſtinere contra faciem Judæ. 44
Et congregavit Judas univerſos Iſraelitas, qui erant in Galaaditide à minimo uſque ad maximum, et uxores eorum, et natos eorum, et apparatum, caſtra magna valdè, ut venirent in terram Juda. 45
Et venerunt uſque ad Ephron: et hæc civitas magna in ingreſſu munita valdè: non erat declinare ab ea ad dexteram vel ſiniſtram: ſed per medium ejus iter erat. 46
Et incluſerunt ſe, qui erant de civitate, et obſtruxerunt portas lapidibus. Et miſit ad eos Judas verba pacifica, 47
Dicens; Tranſibimus per terram tuam, ut eamus in terram noſtram: et nemo vobis nocebit: tantùm pedibus tranſibimus. Et nolebant ei aperire. 48
Et præcepit Judas prædicari in caſtris, ut applicarent unuſquiſque, in quo erat loco. 49
Et applicuerunt viri virtutis: et oppugnaverunt civitatem, totâ die illâ, et totâ nocte. Et tradita eſt civitas in manibus ejus. 50
Et peremit omnem maſculum in ore gladii: et eradicavit eam: et accepit ſpolia ejus: et tranſivit per civitatem ſuper interfectos. 51
Et tranſgreſſi ſunt Jordanem in campum magnum contra faciem Bæthſan. 52
Et erat Judas congregans extremos, et exhortabatur populum per totam viam, donec venerunt in terram Juda. 53
Et aſcenderunt in montem Sion cum lætitia, et gaudio: et obtulerunt holocauſta; quòd nemo ex eis cecidiſſet, donec reverterentur in pace. 54
Et in diebus, quibus erat Judas et Jonathan in Galaad, et Simon frater ejus in Galilæa contra faciem Ptolemaidis, 55
Audivit Joſeph Zachariæ filius, et Azarias, principes virtutis, res benè geſtas, et prælia, quæ facta ſunt. 56

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

41 * ܐܢ ܕܝܢ ܢܕܚܠ ܘܢܫܪܐ ܡܢ ܗܘ ܥܒܪܐ ܕܢܗܪܐ . ܢܥܒܪ ܠܘܬܗ ܘܢܬܚܝܠ ܥܠܘܗܝ . * ܘܟܕ
42 ܩܪܒ ܝܗܘܕܐ ܠܢܗܪܐ . ܐܩܝܡ ܠܣܦܪܘܗܝ ܕܥܡܐ ܥܠ ܢܗܪܐ . ܘܦܩܕ ܐܢܘܢ . ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ .
43 ܠܐ ܬܫܒܩܘܢ ܐܢܫ ܠܡܩܘܝܘ ܒܡܫܪܝܬܐ : ܐܠܐ ܢܐܬܘܢ ܟܠܗܘܢ ܠܩܪܒܐ . * ܘܥܒܪ ܗܘ ܩܕܡܝܐ ܥܠܝܗܘܢ .
ܘܟܠܗ ܥܡܐ ܒܬܪܗ . ܘܐܬܬܒܪܘ ܡܢ ܩܕܡܘܗܝ ܥܡܡܐ . ܘܫܕܘ ܙܝܢܝܗܘܢ ܘܥܪܩܘ
44 ܠܒܝܬ ܦܬܟܪܐ ܕܒܩܪܢܐ . * ܘܐܚܕܘ ܠܡܕܝܢܬܐ . ܘܠܒܝܬ ܦܬܟܪܐ ܐܘܩܕܘ ܒܢܘܪܐ .
ܥܡ ܟܠܡܕܡ ܕܐܝܬ ܒܗ . ܘܐܬܙܟܝܬ ܩܪܢܐ . ܘܠܐ ܬܘܒ ܐܫܟܚܬ ܠܡܩܡ ܩܕܡ ܝܗܘܕܐ .
45 * ܘܟܢܫ ܝܗܘܕܐ ܠܟܠܗ ܐܝܣܪܝܠ ܕܒܓܠܥܕ . ܡܢ ܙܥܘܪܐ ܘܥܕܡܐ ܠܪܒܐ . ܘܠܢܫܝܗܘܢ
ܘܠܒܢܝܗܘܢ . ܘܠܟܠܗ ܩܢܝܢܗܘܢ . ܡܫܪܝܬܐ ܪܒܬܐ ܘܚܝܠܬܢܝܬܐ . ܠܡܐܬܐ ܠܐܪܥܐ ܕܝܗܘܕܐ .
46 * ܘܐܬܐ ܥܕܡܐ ܠܥܦܪܝܢ . ܗܝ ܕܝܢ ܡܕܝܢܬܐ ܪܒܬܐ ܕܥܠ ܐܘܪܚܐ . ܘܚܣܝܢܐ ܛܒ
47 ܘܠܝܬ ܕܢܣܛܐ ܡܢܗ . ܠܐ ܠܝܡܝܢܐ ܘܠܐ ܠܣܡܠܐ ܐܠܐ ܒܡܨܥܬܗ ܥܒܪܝܢ ܒܗ . * ܘܐܚܕܘ
48 ܐܦܝܗܘܢ ܥܡܘܪܝܗ ܕܡܕܝܢܬܐ . * ܘܣܟܪܘ ܬܪܥܝܗ ܒܟܐܦܐ . * ܘܫܕܪ ܠܘܬܗܘܢ ܝܗܘܕܐ ܒܡܠܐ
49
50 ܕܫܠܡܐ . ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ . * ܐܥܒܪ ܒܐܪܥܟܘܢ ܘܐܙܠ ܠܐܬܪܝ ܘܐܢܫ ܠܐ ܢܒܐܫ ܠܟܘܢ . ܐܠܐ
51 ܒܠܚܘܕ ܒܪܓܠܝܢ ܢܥܒܪ . ܘܠܐ ܨܒܘ ܕܢܦܬܚܘܢ ܠܗܘܢ . * ܘܦܩܕ ܝܗܘܕܐ ܕܢܟܪܙܘܢ
ܒܡܫܪܝܬܐ . ܕܟܠܢܫ ܢܫܪܐ ܠܘܩܒܠ ܕܘܟܬܗ . ܘܫܪܘ ܐܢܫܐ ܕܚܝܠܐ . ܘܐܩܪܒܘ ܥܠ ܡܕܝܢܬܐ ܟܠܗ
52 ܗܘ ܝܘܡܐ . ܘܟܠܗ ܠܠܝܐ . ܘܐܫܬܠܡܬ ܡܕܝܢܬܐ ܒܐܝܕܘܗܝ . * ܘܐܘܒܕ ܡܢܗ ܟܠ ܕܟܪܐ
ܒܦܘܡܐ ܕܣܝܦܐ . ܘܥܩܪܘܗ . ܘܒܙܘ ܒܙܬܗ . ܘܥܒܪܘ ܒܓܘ ܡܕܝܢܬܐ ܥܠ
53 ܩܛܝܠܐ . ܘܥܒܪܘ ܝܘܪܕܢܢ ܠܦܩܥܬܐ ܪܒܬܐ . ܠܘܩܒܠ ܒܝܬ ܝܫܢ . * ܘܝܗܘܕܐ ܕܝܢ
ܡܟܢܫ ܗܘܐ ܠܐܚܪܝܐ . ܘܡܒܝܐ ܗܘܐ ܠܥܡܐ . ܒܟܠܗ ܐܘܪܚܐ . ܥܕܡܐ ܕܐܬܘ ܠܐܪܥܐ
54 ܕܝܗܘܕܐ . * ܘܣܠܩܘ ܠܛܘܪܐ ܕܨܗܝܘܢ ܒܒܣܝܡܘܬܐ ܘܒܚܕܘܬܐ . ܘܩܪܒܘ ܕܒܚܐ ܘܥܠܘܬܐ . ܥܠ
55 ܕܠܐ ܢܦܠ ܡܢܗܘܢ ܐܦܠܐ ܚܕ . ܘܗܦܟܘ ܒܫܠܡܐ . * ܘܒܗܘܢ ܒܝܘܡܬܐ ܕܐܝܬܝܗܘܢ ܗܘܘ
ܝܗܘܕܐ ܘܝܘܢܬܢ ܐܚܘܗܝ ܒܐܪܥܐ ܕܓܠܥܕ . ܘܫܡܥܘܢ ܐܚܘܗܝ ܒܓܠܝܠܐ ܠܘܩܒܠ
56 ܦܛܠܡܐܝܣ . * ܫܡܥ ܝܘܣܦ ܒܪ ܙܟܪܝܐ ܘܥܙܪܝܐ ܪܫܝ ܚܝܠܘܬܐ . ܠܓܢܒܪܘܬܗ
ܘܠܨܠܝܚܘܬܗ ܘܠܩܪܒܘܗܝ ܕܝܗܘܕܐ ܘܐܡܪܘ .

At ſi formidaverit caſtráque fixerit ab illâ parte fluminis, tranſeamus ad eum, & prævalebimus viribus ejus. 41
Itaque cùm appropinquâſſet Juda ad flumen, ſtatuit ſcribas populi ſecus flumen, præcepítque eis, & dixit illis; Nemini permiſeritis in caſtris degere, ſed veniant omnes in prælium: 42
Trajecitque ipſe prior in illos, totúſque populus poſt ipſum: & profligatæ ſunt gentes illæ à conſpectu ipſius, projectíſque armis ſuis fugerunt ad fanum idolorum quod erat in Carna. 43
Sed captâ urbe, fanum idolorum igni ſuccenderunt cum iis omnibus quæ erant in ipſo: & devicta fuit Carna, ita ut non poſſet ampliùs reſiſtere Judæ. 44
Tum collegit Juda cunctos Iſraelitas qui erant in Galaad, à parvo ad magnum uſque, uxores & liberos eorum, totámque ſupellectilem eorum, caſtra magna & ingentia, ut venirent in terram Judæ. 45
Cùm autem veniſſet Ophraim uſque (porrò hæc eſt urbs magna, ſuper viâ ſita, valde munita, à qua deflecti non poterat dextrorſum aut ſiniſtrorſum, ſed per medium ejus tranſeundum,) 46
Clauſerunt ante facies eorum incolæ civitatis, 47
Et obſtruxerunt portas ejus lapidibus. 48
Miſit verò ad eos Juda verbis pacificis, & dixit eis; 49
Tranſibo per terram veſtram, ut redeam in patriam meam, nemoque damnum vobis inferet, ſed tantùm pedibus noſtris tranſibimus: at noluerunt aperire eis. 50
Quamobrem mandavit Juda ut prædicaretur in caſtris, caſtrametandũ eſſe unicuique contra locum ſuum: & caſtrametati ſunt viri exercitûs, impugnaverúntque urbem toto die illo, totáque nocte: tum demum tradita eſt urbs in manus ejus: 51
Perdidítque ex ea omnem maſculum acie gladii, & funditùs everterunt eam, ceperunt ſpolia ejus, & pervaſerunt per mediam urbem ſuper occiſos: inde trajecerunt Jordanem ad planitiem magnam è regione Beth-jaſanis. 52
Juda verò congregabat extremos, & conſolabatur populum toto in itinere, donec perveniſſent ad terram Judææ. 53
Et aſcendentes in montem Sionis cum jucunditate & lætitia, obtulerunt ſacrificia et holocauſta, quòd ne unus quidem ex eis cecidiſſet, & pacificè reverſi eſſent. 54
Iis diebus quibus erant Juda & Jonathan frater ejus in terra Galaad, & Simon frater ejus in Galilæa contra Ptolomaidem: 55
Audiens Joſeph filius Zachariæ, & Azaria duces copiarum, fortitudinem, præclara facinora, & bella Judæ, dixerunt; 56

Verſio VULG. LAT.

57 Et dixit; Faciamus & ipſi nobis nomen, & eamus
pugnare adverſùs gentes, quæ in circuitu noſtro
58 ſunt. Et præcepit his qui erant in exercitu ſuo,
59 & abierunt Jamniam. Et exivit Gorgias de civi-
60 tate, & viri ejus obviàm illis in pugnam. Et fu-
gati ſunt Joſephus & Azarias uſque ad fines Ju-
dææ: & ceciderunt illo die de populo Iſrael ad
duo millia viri, & facta eſt fuga magna in po-
61 pulo: Quia non audierunt Judam & fratres ejus,
62 exiſtimantes fortiter ſe facturos. Ipſi autem non
erant de ſemine virorum illorum, per quos ſalus
63 facta eſt in Iſrael. Et viri Juda magnificati ſunt
valdè in conſpectu omnis Iſrael, & gentium o-
64 mnium ubi audiebatur nomen eorum. Et conve-
65 nerunt ad eos fauſta acclamantes. Et exivit Judas,
& fratres ejus, & expugnabant filios Eſau, in
terra quæ ad Auſtrum eſt, & percuſſit Chebron
& filias ejus: & muros ejus & turres ſuccendit igni
66 in circuitu. Et movit caſtra ut iret in terram a-
67 lienigenarum, & perambulabat Samariam. In die
illo ceciderunt ſacerdotes in bello, dum volunt
fortiter facere, dum ſine conſilio exeunt in præ-
68 lium. Et declinavit Judas in Azotum in terram
alienigenarum, & diruit aras eorum, & ſculptilia
deorum ipſorum ſuccendit igni: & cepit ſpolia ci-
vitatum, & reverſus eſt in terram Juda.

CAP. VI.

1 ET rex Antiochus perambulabat ſuperiores re-
giones, & audivit eſſe civitatem Elymaidem in
Perſide nobiliſſimam, & copioſam in argento &
2 auro, Templúmque in ea locuples valdé: & illic
velamina aurea, & loricæ, & ſcuta, quæ reliquit
Alexander Philippi, rex Macedo, qui regnavit pri-
3 mus in Græcia. Et venit, & quærebat capere ci-
vitatem, & deprædari eam: & non potuit, quo-
niam innotuit ſermo his qui erant in civitate:
4 Et inſurrexerunt in prælium, & fugit indè, &
abiit cum triſtitia magna, & reverſus eſt in Ba-
bylonіam.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α'.

57 Καὶ (α) εἶπεν, Ποιήσωμεν καὶ αὐτοὶ ἑαυτοῖς ὄνομα, καὶ πορευθῶμεν
58 πολεμῆσαι πρὸς τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ ἡμῶν. Καὶ παρήγγειλαν τοῖς
ἀπὸ τῆς δυνάμεως τῆς μετ' αὐτῶν, καὶ ἐπορεύθησαν ἐπὶ Ἰάμνειαν.
59 Καὶ ἐξῆλθε Γοργίας ἐκ τῆς πόλεως, καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ εἰς συνάν-
60 τησιν αὐτοῖς εἰς πόλεμον. Καὶ ἐτροπώθη (β) Ἰώσηπος καὶ Ἀζαρίας,
καὶ ἐδιώχθησαν ἕως τῶν ὁρίων τῆς Ἰουδαίας. καὶ ἔπεσον ἐν τῇ ἡμέρᾳ
ἐκείνῃ ἐκ τοῦ λαοῦ (γ) τοῦ Ἰσραὴλ εἰς δισχιλίους ἄνδρας. καὶ ἐγενήθη
61 τροπὴ μεγάλη ἐν τῷ (δ) λαῷ Ἰσραὴλ, Ὅτι οὐκ ἤκουσαν (ε) Ἰούδα καὶ
62 τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, οἰόμενοι ἀνδραγαθῆσαι (ζ). Αὐτοὶ δὲ οὐκ ἦσαν
ἐκ τοῦ σπέρματος τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, οἷς ἐδόθη σωτηρία Ἰσραὴλ
63 διὰ χειρὸς αὐτῶν. Καὶ ὁ ἀνὴρ Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐδοξάσθησαν
σφόδρα ἐναντίον παντὸς Ἰσραὴλ, καὶ τῶν ἐθνῶν πάντων, οὗ ἠκούετο
64 τὸ ὄνομα αὐτῶν. Καὶ ἐπισυνήγοντο πρὸς αὐτοὺς εὐφημοῦντες.
65 Καὶ ἐξῆλθεν Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ἐπολέμουν τοὺς υἱοὺς Ἠσαῦ
ἐν τῇ γῇ πρὸς Νότον, καὶ ἐπάταξε τὴν Χεβρὼν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς,
καὶ καθεῖλε τὸ ὀχύρωμα αὐτῆς, καὶ τοὺς πύργους αὐτῆς (ᵈ) ἐνέπρησε κυκλό-
66 θεν. Καὶ ἀπῆρε τοῦ πορευθῆναι εἰς γῆν ἀλλοφύλων, καὶ διεπορεύετο
67 τὴν Σαμάρειαν. Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ (η) ἔπεσον ἱερεῖς ἐν πολέμῳ
βουλόμενοι ἀνδραγαθῆσαι, ἐν τῷ (θ) αὐτοὺς ἐξελθεῖν εἰς (ᵃ) πόλεμον
68 ἀβουλεύτως. Καὶ ἐξέκλινεν Ἰούδας εἰς Ἄζωτον γῆν ἀλλοφύλων, καὶ
καθεῖλε τοὺς βωμοὺς αὐτῶν, καὶ τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν αὐτῶν κατέκαυσε
(ι) πυρὶ, καὶ ἐσκύλευσε τὰ σκῦλα τῶν πόλεων, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν
(κ) γῆν Ἰούδα.

MS. A. (α) εἶπαν, Ποιήσωμεν (β) Σιώσηπος (γ) *σου (δ) λαῷ, Ὅτι οὐκ (ε) Ἰούδου (ζ) αὐτόν. ᵈ ἐνεπύρισεν (η) ἔπεσον ἱερεῖς πολέμῳ βουλόμενοι αὐτῶν (θ) αὐτὸν (ᵃ) τὸν πόλεμον (ι) καὶ ἐσκύλευσεν (κ) Ἰουδαίαν.

ΚΕΦ. ϛʹ.

1 ΚΑὶ ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος διεπορεύετο τὰς ἐπάνω χώρας, καὶ ἤκου-
σεν ὅτι ἐστὶν (α) Ἐλυμαΐς ἐν τῇ Περσίδι πόλις ἔνδοξος πλούτῳ,
2 (β) ἀργυρίῳ τε καὶ χρυσίῳ, Καὶ τὸ ἱερὸν τὸ ἐν αὐτῇ πλούσιον σφόδρα,
καὶ ἐκεῖ καλύμματα χρυσᾶ, καὶ θώρακες, καὶ ὅπλα ἃ κατέλιπεν ἐκεῖ
Ἀλέξανδρος ὁ (γ) Φιλίππου, βασιλεὺς ὁ Μακεδὼν, ὃς ἐβασίλευσε
3 (δ) πρῶτος ἐν τοῖς Ἕλλησι. Καὶ ἦλθε καὶ ἐζήτει (ε) καταλαβέσθαι τὴν
πόλιν, καὶ προνομεῦσαι αὐτὴν, καὶ οὐκ ἠδυνάσθη, ὅτι ἐγνώσθη ὁ λόγος
4 τοῖς ἐκ τῆς πόλεως. Καὶ ἀνέστησαν αὐτῷ εἰς πόλεμον, καὶ ἔφυγε καὶ
(ζ) ἀπῆρεν ἐκεῖθεν μετὰ λύπης μεγάλης, ἀποστρέψαι εἰς Βαβυλῶνα.

MS. A. (α) ἐν Ἐλυμαΐς (β) ἀργυρίῳ καὶ (γ) τοῦ Φιλίππου, ὁ βασιλεὺς (δ) τοῖς Ἕλλησι πρῶτος. (ε) καταλαβεῖν (ζ) ἀπῆλθεν

Interp. LAT.

Et dixit; Faciamus & ipſi nobis nomen, & eamus pugnare adverſum gentes, quæ in circuitu noſtro ſunt. Et præceperunt his qui erant in exercitu ſuo: & abierunt Jamniam. Et exivit Gorgias de civitate, & viri ejus obviàm illis in pugnam. Et fugati ſunt Joſeph, & Azarias, & propulſati uſque in fines Judææ. Et ceciderunt die illa de populo Iſrael ad duo millia viri: & facta eſt plaga magna in populo Iſrael: Quia non audierunt Judam, & fratres ejus, exiſtimantes fortiter ſe facturos. Ipſi autem non erant de ſemine virorum illorum, quibus data eſt ſalus Iſrael per manum eorum. Et vir Judas, & fratres ejus glorificati ſunt valde in conſpectu omnis Iſrael, & gentium omnium, ubi audiebatur nomen eorum. Et convenerunt ad eos fauſta acclamantes. Et exivit Judas, & fratres ejus: & expugnabant filios Eſau in terra, quæ ad Auſtrum eſt: & percuſſit Chebron, & filias ejus: & deſtruxit munitionem ejus: & turres ejus ſuccendit in circuitu. Et movit caſtra, ut iret in terram alienigenarum: & perambulabat Samariam. In die illa ceciderunt ſacerdotes (c) in bello, dum volunt fortiter facere, dum ſine conſilio exeunt in prælium. Et declinavit Judas in Azotum terram alienigenarum: & diruit aras eorum: & ſculptilia deorum eorum ſuccendit igni: & cepit ſpolia civitatum: & reverſus eſt in terram Juda.

CAP. VI.

ET rex Antiochus perambulabat ſuperiores regiones: & audivit eſſe Elymaidem in Perſide civitatem nobiliſſimam divitiis, argentóque, & auro: Templúmque, quod in ea, locuples valde: & illic velamina aurea, & loricæ, & ſcuta, quæ reliquit ibi Alexander Philippi, rex Macedo, qui regnavit primus in Græcis. Et venit, & quærebat capere civitatem, & deprædari eam: & non potuit; quoniam innotuit ſermo his qui erant de civitate. Et inſurrexerunt in eum in prælium: et fugit, et abiit indè cum triſtitia magna, ut reverteretur Babyloniam.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

57 * ܢܥܒܕ ܠܢ ܐܦ ܚܢܢ ܫܡܐ. ܘܢܐܙܠ ܘܢܩܪܘܒ ܥܡ ܥܡܡܐ ܕܚܕܪܝܢ. * ܘܦܩܕܘ
58 ܠܚܝܠܐ ܕܥܡܗܘܢ. ܘܐܙܠܘ ܠܝܡܢܝܢ. * ܘܢܦܩܘ ܓܘܪܓܝܐ ܡܢ ܡܕܝܢܬܐ ܘܓܒܪܐ
59 ܕܥܡܗ. ܠܐܘܪܥܗܘܢ ܠܩܪܒܐ. * ܘܐܙܕܟܝܘ ܝܘܣܦ ܘܥܙܪܝܐ. ܘܪܕܦ ܐܢܘܢ. ܥܕܡܐ
60 ܠܬܚܘܡܐ ܕܐܕܘܡ. ܘܢܦܠܘ ܒܗܘ ܝܘܡܐ ܡܢ ܥܡܐ ܕܝܣܪܝܠ. ܐܝܟ ܬܪܝܢ ܐܠܦܝܢ
ܓܒܪܝܢ. ܘܗܘܬ ܬܒܪܐ ܪܒܐ ܒܝܣܪܝܠ. * ܥܠ ܕܠܐ ܐܫܬܡܥܘ ܠܝܗܘܕܐ ܘܠܐܚܘܗܝ. ܕܨܒܝܢ
61 ܗܘܘ ܐܦ ܗܢܘܢ. ܕܢܥܒܕܘܢ ܠܗܘܢ ܫܡܐ ܘܢܨܚܢܐ. * ܗܢܘܢ ܕܝܢ ܠܐ ܐܝܬܝܗܘܢ ܗܘܘ ܡܢ
62 ܙܪܥܐ ܕܗܢܘܢ ܓܒܪܐ. ܕܒܐܝܕܝܗܘܢ ܝܗܒ ܐܠܗܐ ܦܘܪܩܢܐ ܠܝܣܪܝܠ. * ܘܝܗܘܕܐ ܘܐܚܘܗܝ
63 ܐܫܬܒܚܘ ܝܬܝܪܐܝܬ ܩܕܡ ܟܠܗ ܐܝܣܪܝܠ. ܘܒܝܢܝ ܟܠܗܘܢ ܥܡܡܐ. ܘܐܝܟܐ ܕܡܐ
64 ܕܡܫܬܡܥ ܗܘܐ ܫܡܥܗܘܢ. * ܡܬܟܢܫܝܢ ܗܘܘ. ܘܐܬܝܢ ܡܫܒܚܝܢ ܠܗܘܢ.
65 * ܘܢܦܩ ܝܗܘܕܐ ܘܐܚܘܗܝ. ܘܡܩܪܒܝܢ ܗܘܘ ܥܡ ܒܢܝ ܥܝܣܘ ܒܐܪܥܐ ܕܬܝܡܢܐ.
66 ܘܡܚܝܘܗ ܠܚܒܪܘܢ ܘܠܒܢܬܗ. ܘܚܣܢܝܗ ܣܚܦܘ. * ܘܡܓܕܠܝܗ ܐܘܩܕܘ
ܒܢܘܪܐ ܚܕܪܝܢ. ܘܢܦܩ ܝܗܘܕܐ ܡܢ ܬܡܢ. ܕܢܐܙܠ ܠܐܪܥܐ ܕܦܠܣܛܝܐ. ܘܥܒܪ ܗܘܐ
67 ܒܫܡܪܝܢ. * ܘܒܗܘ ܝܘܡܐ ܢܦܠܘ ܟܗܢܐ ܒܩܪܒܐ. ܕܨܒܘ ܕܢܥܒܕܘܢ ܠܗܘܢ ܙܟܘܬܐ.
68 ܘܢܦܩܘ ܠܩܪܒܐ ܕܠܐ ܡܠܟܐ. * ܘܐܙܠ ܝܗܘܕܐ ܠܐܙܘܛܘܣ ܕܒܐܪܥܐ ܕܦܠܣܛܝܐ. ܘܣܚܦܘ
ܠܡܕܒܚܝܗܘܢ. ܘܓܠܝܦܐ ܕܦܬܟܪܝܗܘܢ. ܐܘܩܕܘ ܒܢܘܪܐ. ܘܒܙܘ ܒܙܬܐ ܕܡܕܝܢܬܐ.
ܘܗܦܟܘ ܠܝܗܘܕ.

Comparemus nos etiam nobis nomen, & eamus pugnatum contra gentes quæ circumſtant nos: Præceptóque dato copiis quæ ſecum erant, abierunt ad Jamnin. Sed egreſſi ſunt Gorgia ex urbe & viri qui cum eo erant, adverſùs eos in prælium: Et devicti ſunt Joſeph & Azaria, & perſecutus eſt eos uſque ad limites Edom, ceciderúntque eo die ex populo Iſraëlitico fermè duo millia virorum, & fuit contritio magna in Iſraële: Eò quòd non obtemperaſſent Judæ & fratribus ejus, volentes etiam ipſi comparare ſibi nomen & claritatem. Iſti verò non erant de ſemine virorum illorum quorum opera præſtiterat Deus ſalutem in Iſraële. Ita Juda & fratres ejus magis laudati fuerunt apud omnes Iſraelitas, & inter cunctas gentes & ubicunque audiebatur fama illorum. Congregabantur, & venientes celebrabant eos. Deinde procedens Juda & fratres ejus, pugnabant contra filios Eſau in terra Auſtrali: & percuſſerunt Hebronem & filias ejus, Arces ejus everterunt, & turres ejus igne ſuccenderunt per circuitum. Tum profectus eſt inde Juda ut abiret in terram Palæſtinorum, tranſivítque per Samariam. Eo die ceciderunt ſacerdotes in bello præſtare volentes præclara facinora, & procedentes ad bellum ſine conſilio. Et declinavit Juda in Azotum quæ eſt in terra Palæſtinorum, & demoliti ſunt aras eorum, ſculptilia idolorum eorum igne combuſſerunt, diripuerunt ſpolia urbium, & reverſi ſunt in Judæam.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܘ *

1 * ܐܢܛܝܘܟܘܣ ܕܝܢ ܡܠܟܐ. ܟܕ ܡܬܟܪܟ ܗܘܐ ܒܐܬܪܘܬܐ ܥܠܝܬܐ. ܫܡܥ ܕܐܝܬ ܒܦܪܣ
2 ܡܕܝܢܬܐ ܡܝܬܪܬܐ ܒܥܘܬܪܐ ܕܕܗܒܐ ܘܕܣܐܡܐ. * ܘܗܝܟܠܐ ܕܒܝܬ ܦܬܟܪܘܗܝ
ܥܬܝܪ ܛܒ. ܘܐܝܬ ܬܡܢ ܟܘܒܥܐ ܕܕܗܒܐ ܘܫܪܝܢܐ ܘܡܐܢܝ ܙܝܢܐ. ܕܫܒܩ ܗܘܐ
ܬܡܢ ܐܠܟܣܢܕܪܘܣ ܒܪ ܦܝܠܝܦܘܣ ܡܠܟܐ ܡܩܕܘܢܝܐ. ܗܘ ܕܗܘ ܗܘܐ ܩܕܡܝ ܡܠܟܐ
3 ܕܝܘܢܝܐ. * ܘܐܬܐ ܨܒܐ ܗܘܐ ܕܢܟܒܫܝܗ ܠܡܕܝܢܬܐ ܘܢܒܙܝܗ. ܘܠܐ ܐܫܟܚ. ܡܛܠ
4 ܕܐܬܓܠܝܬ ܡܠܬܐ ܠܒܢܝ ܡܕܝܢܬܐ. * ܘܩܡܘ ܠܘܩܒܠܗ ܒܩܪܒܐ. ܟܠܗܘܢ ܒܢܝ ܡܕܝܢܬܐ.
ܘܥܪܩ. ܘܐܙܠ ܡܢ ܬܡܢ ܒܟܪܝܘܬܐ ܪܒܬܐ ܕܢܗܦܘܟ ܠܒܒܠ.

CAP. VI.

REx autem Antiochus perluſtrans regiones ſuperiores, audivit eſſe in Perſide Elymaidem urbem nobilem divitiis auri & argenti, Et templum loci idolorum ejus eſſe valde opulentum, ibique extare galeas aureas, thoraces, & vaſa bellica, quæ reliquerat ibi Alexander Philippi filius rex Macedo, iſque primus fuerat rex Græcorum. Quamobrem venit animo capiendi eam urbem atque diripiendi: ſed non potuit, quoniam re civibus urbis patefactâ, Reſtiterunt ei cives illius bello; ita ut fugiens proficiſceretur inde magna cum triſtitia, ut Babylonem remearet.

Verſio VULG. LAT.

5 Et venit qui nuntiaret ei in Perſide, quia fugata ſunt
6 caſtra, quæ erant in terra Juda: Et quia abiit Lyſias
cum virtute forti in primis, & fugatus eſt à facie
Judæorum, & invaluerunt armis, & viribus, & ſpoliis
multis, quæ ceperant de caſtris, quæ exciderunt:
7 Et quia diruerunt abominationem, quam ædificaverat
ſuper altare, quod erat in Jeruſalem, & ſanctificationem,
ſicut priùs, circumdederunt muris excelſis,
8 ſed & Bethſuram civitatem ſuam. Et factum
eſt ut audivit rex ſermones iſtos, expavit, & commotus
eſt valdè: & decidit in lectum, & incidit in languorem
præ triſtitia, quia non factum eſt ei ſicut cogitabat.
9 Et erat illic per dies multos: quia renovata
eſt in eo triſtitia magna, & arbitratus eſt ſe
10 mori. Et vocavit omnes amicos ſuos, & dixit illis;
Receſſit ſomnus ab oculis meis, & concidi, & corrui
11 corde præ ſolicitudine: Et dixi in corde meo;
In quantam tribulationem deveni, & in quos fluctus
triſtitiæ, in qua nunc ſum: qui jucundus eram, &
12 dilectus in poteſtate mea! Nunc verò reminiſcor
malorum, quæ feci in Jeruſalem, unde & abſtuli omnia
ſpolia aurea & argentea, quæ erant in ea, &
13 miſi auferre habitantes Judæam ſine cauſa. Cognovi
ergò quia propterea invenerunt me mala iſta: &
14 ecce pereo triſtitiâ magnâ in terra aliena. Et vocavit
Philippum, unum de amicis ſuis, & præpoſuit
15 eum ſuper univerſum regnum ſuum: Et dedit ei
diadema, & ſtolam ſuam, & annulum, ut adduceret
Antiochum filium ſuum, & nutriret eum, & regnaret.
16 Et mortuus eſt illic Antiochus rex, anno
17 centeſimo quadrageſimo nono. Et cognovit Lyſias
quoniam mortuus eſt rex, & conſtituit regnare Antiochum
filium ejus, quem nutrivit adoleſcentem:
18 & vocavit nomen ejus Eupator. Et hi qui erant in
arce, concluſerant Iſrael in circuitu ſanctorum: &
quærebant eis mala ſemper, & firmamentum Gentium.
19 Et cogitavit Judas diſperdere eos: & con-
20 vocavit univerſum populum, ut obſiderent eos. Et
convenerunt ſimul, & obſederunt eos, anno centeſimo
quinquageſimo, & fecerunt baliſtas & machinas.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α'.

5 Καὶ ἦλθεν ἀπαγγέλλων τις αὐτῷ εἰς τὴν Περσίδα, ὅτι τετρόπωνται
6 αἱ παρεμβολαὶ αἱ πορευθεῖσαι εἰς γῆν Ἰούδα, Καὶ ἐπορεύθη Λυσίας
δυνάμει ἰσχυρᾷ ἐν πρώτοις, ϗ ἀνετράπη ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, ϗ
ἐπίσχυσαν ὅπλοις (η) ϗ δυνάμει ϗ σκύλοις πολλοῖς οἷς ἔλαβον ἀπὸ
7 τῶν παρεμβολῶν ὧν ἐξέκοψαν, Καὶ (θ) καθεῖλον τὸ βδέλυγμα ὃ
ᾠκοδόμησεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἐν Ἱερουσαλὴμ, ϗ τὸ ἁγίασμα
καθὼς τὸ πρότερον ἐκύκλωσαν τείχεσιν ὑψηλοῖς, ϗ τὴν (ι) Βαιθσούραν
8 πόλιν αὐτοῦ. Καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς τοὺς λόγους τούτους,
ἐθαμβήθη ϗ ἐσαλεύθη σφόδρα· ϗ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν κοίτην, ϗ ἐνέπεσεν
εἰς ἀῤῥωστίαν ἀπὸ τῆς λύπης, ὅτι οὐκ ἐγένετο αὐτῷ καθὼς
9 ἐνεθυμεῖτο. Καὶ ἦν ἐκεῖ ἡμέρας πλείους, ὅτι ἀνεκαινίσθη ἐπ᾽ αὐτὸν
10 λύπη μεγάλη, ϗ ἐλογίσατο ὅτι ἀποθνήσκει. Καὶ ἐκάλεσε πάντας
τοὺς φίλους αὐτοῦ, ϗ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Ἀφίσταται (κ) ὁ ὕπνος ἀπὸ
11 τῶν ὀφθαλμῶν μου, ϗ συμπέπτωκα τῇ καρδίᾳ ἀπὸ τῆς μερίμνης. Καὶ
εἶπα τῇ καρδίᾳ (λ) μου, Ἕως τίνος θλίψεως ἦλθον ϗ κλύδωνος
μεγάλου, ἐν ᾧ νῦν εἰμι; ὅτι χρηστὸς ϗ ἀγαπώμενος ἤμην ἐν τῇ
12 ἐξουσίᾳ μου. Νῦν δὲ (μ) μιμνήσκομαι τῶν κακῶν ὧν ἐποίησα ἐν
Ἱερουσαλὴμ, ϗ ἔλαβον πάντα τὰ σκεύη (ν) τὰ χρυσᾶ ϗ τὰ ἀργυρᾶ
τὰ ἐν αὐτῇ, ϗ ἐξαπέστειλα (ξ) ἐξᾶραι τοὺς κατοικοῦντας Ἰούδα διὰ
13 κενῆς. Ἔγνων (ο) οὖν ὅτι χάριν τούτων εὗρόν με τὰ κακὰ ταῦτα·
14 ϗ ἰδοὺ ἀπόλλυμαι λύπῃ μεγάλῃ ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ. Καὶ ἐκάλεσε
Φίλιππον ἕνα τῶν φίλων αὐτοῦ, ϗ κατέστησεν αὐτὸν ἐπὶ πάσης τῆς
15 βασιλείας αὐτοῦ. Καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὸ διάδημα ϗ τὴν στολὴν αὐτοῦ ϗ
τὸν δακτύλιον, τοῦ ἀγαγεῖν Ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ϗ ἐκθρέψαι
16 αὐτὸν τοῦ (π) βασιλεύειν. Καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ Ἀντίοχος ὁ βασι-
17 λεὺς ἔτους ἐνάτου ϗ (ʹ) τεσσαρακοστοῦ ϗ ἑκατοστοῦ. Καὶ ἐπέγνω Λυσίας
ὅτι τέθνηκεν ὁ βασιλεὺς, ϗ κατέστησε βασιλεύειν Ἀντίοχον τὸν υἱὸν
αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ, ὃν ἐξέθρεψε νεώτερον, ϗ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ
18 (ρ) Εὐπάτορα. Καὶ οἱ ἐκ τῆς ἄκρας ἦσαν συγκλείοντες τὸν Ἰσραὴλ κύκλῳ
19 τῶν ἁγίων, ϗ ζητοῦντες (σ) τὰ κακὰ δι᾽ ὅλου, ϗ στήριγμα τοῖς ἔθνεσι.
Καὶ ἐλογίσατο Ἰούδας ἐξᾶραι αὐτούς· καὶ ἐξεκκλησίασε πάντα τὸν
20 λαὸν τοῦ περικαθίσαι ἐπ᾽ (τ) αὐτούς. Καὶ συνήχθησαν ἅμα, καὶ περιεκάθισαν
ἐπ᾽ αὐτοὺς ἔτους πεντηκοστοῦ ϗ ἑκατοστοῦ, ϗ ἐποίησεν ἐπ᾽ αὐτοὺς
(ʺ) βελοστάσεις ϗ μηχανάς.

MS. A. (η) οἷς ἔλαβον (θ) καθεῖλαν (ι) Βεθσούρα (κ) ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου ὁ ὕπνος, (λ) Ἕως τίνος (μ) μιμνήσκομαι (ν) τὰ ἀργυρᾶ ϗ τὰ χρυσᾶ (ξ) τοῦ ἐξᾶραι (ο) ὅτι χάριν (π) *μὴ βασιλεύειν (ʹ) τεσσαρακοστοῦ (ρ) Εὐπάτωρ. (σ) κακὰ (τ) αὐτοὺς, ἔτους πεντηκοστοῦ (ʺ) βελοστασίας

Interp. LAT.

Et venit qui annuntiaret ei in Perſide: quia fu- 5
gata ſunt caſtra, quæ iverant in terram Juda;
Et ivit Lyſias cum virtute forti in primis, & 6
fugatus eſt à facie eorum; & invaluerunt armis,
& viribus, & ſpoliis multis, quæ ceperunt de
caſtris, quæ exciderunt: Et diruerunt abomi- 7
nationem, quam ædificaverat ſuper altare, quod
erat in Hieruſalem; et ſanctificationem, ſicut
priùs, circundederunt muris excelſis, et Bæthſu-
ram civitatem ſuam. Et factum eſt, ut audivit 8
rex ſermones iſtos; expavit, et commotus eſt
valde: et decidit in lectum, et incidit in lan-
guorem præ triſtitia, quia non eſt factum ſibi,
ſicut cogitabat. Et erat illic per dies multos: 9
quia renovata eſt in eo triſtitia magna: et arbi-
tratus eſt ſe mori. Et vocavit omnes amicos 10
ſuos, et dixit illis; Receſſit ſomnus ab oculis
meis, et concidi corde præ ſolicitudine: Et 11
dixi in corde meo; In quantam tribulationem
deveni, et tempeſtatem magnam, in qua nunc ſum?
quia jucundus eram, et dilectus in poteſtate
mea. Nunc verò reminiſcor malorum, quæ feci 12
in Hieruſalem, et abſtuli omnia vaſa aurea, et
argentea, quæ erant in ea: et miſi auferre ha-
bitantes Judæam, ſine cauſa. Cognovi ergò, 13
quia proptereà invenerunt me mala iſta: et ecce
pereo triſtitiâ magnâ in terra aliena. Et vocavit 14
Philippum unum de amicis ſuis, et præpoſuit
eum ſuper univerſum regnum ſuum: Et dedit 15
ei diadema, et ſtolam ſuam, et annulum; ut
adduceret Antiochum filium ſuum, et nutriret
eum, ut regnaret. Et mortuus eſt illîc Antio- 16
chus rex anno nono et quadrageſimo et centeſimo.
Et cognovit Lyſias, quoniam mortuus eſt rex, et 17
conſtituit regnare Antiochum filium ſuum pro ſe,
quem nutrivit adoleſcentem, et vocavit nomen
ejus Eupatorem. Et qui erant in arce, con- 18
cluſerant Iſrael in circuitu ſanctorum, et quæ-
rebant mala ſemper, (a) et firmamentum gentibus.
Et cogitavit Judas diſperdere eos: et convocavit 19
univerſum populum, ut obſiderent eos. Et con- 20
venerunt ſimul, et obſederunt eos anno centeſimo
quinquageſimo. Et fecit ſuper eos baliſtas, et
machinas.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

Venerunt etiam *quidam*, & dixerunt An- 5
tiocho in Perſide, devictas eſſe copias ejus
illas quæ profectæ fuerunt in Judæam. Et 6
quomodo abiiſſet Lyſia primùm magno cum
exercitu, devictúſque eſſet ab eis: & in-
valuiſſent armis Judæi, copiis, ſpoliíſque
permultis, quæ ceperant à caſtris quæ devi-
cerant: Evertiſſent abominationem illam 7
quæ ædificata fuerat ſuper altare Jeroſoly-
mitanum: Sanctuarium cinxiſſent muris in-
gentibus ut antea, & Beth-ſuram urbem
ſuam reædificaſſent. Et factum eſt, cùm au- 8
diſſet rex hujuſmodi ſermones, ut obſtupe-
ſceret ac magnopere turbaretur, decumbe-
rétque ſuper lectum ſuum; & ægrotaret
præ triſtitia; eò quòd res pro votis ejus
minimè ſucceſſiſſet. Fuit ergo ibi diebus 9
multis, quia renovata fuerat in ipſo triſti-
tia ipſius. Et arbitratus Antiochus ſe mori- 10
turum, advocavit omnes amicos ſuos, &
dixit eis; Receſſit ſomnus ab oculis meis,
& cor meum contabuit in præcordiis meis
præ nimia anxietate. Et dixi cordi meo, 11
Ad quantam uſque calamitatem deveni, tan-
támque tempeſtatem quâ jactor! Nam ju- 12
cundus eram atque dilectus in dominio meo:
nunc autem ecce recordor malorum quæ
commiſi in Jeruſalem, accipiens vaſa au-
rea & argentea quæ erant in ipſa, & mit-
tens ut delerentur habitatores Judææ gratis.
Equidem novi has ob res acciſſe mihi 13
omnia iſta mala: & ecce multam ob tri-
ſtitiam pereo in terra aliena. Tum advo- 14
cans Antiochus Philippum unum ex amicis
ſuis, præfecit eum toti regno ſuo; Dedítque 15
ei diadema, ſtolam ſuam, annulúmque ſuum,
ut deferret ea Antiocho filio ſuo, & nutri-
ret eum ut eſſet rex. Ita mortuus eſt illic 16
Antiochus rex, anno centeſimo quadrage-
ſimo nono. Et cognoſcens Lyſia mortuum 17
eſſe regem, ſtatuit Antiochum filium ejus
in regno ipſius, quem ipſe educaverat inde
ab ejus pueritia, vocavítque nomen ejus
Eupatorem. Illi autem qui degebant in 18
arce, concludebant Iſraëlem ex omni parte
Sanctuarii, & ſtudebant omnia ei inferre
mala, erántque auxilio gentibus. Qua- 19
propter decrevit Juda tollere eos, congre-
gavítque univerſum populum, ut obſide-
rent eos. Itaque ſimul congregati, obſe- 20
derunt eos anno centeſimo quinquageſimo,
& fecerunt adverſùs eos turrim & machi-
nam ad impugnandum eos.

Verſio VULG. LAT.

21 Et exierunt quidam ex eis qui obſidebantur, &
22 adjunxerunt ſe illis aliqui impii ex Iſrael, Et abierunt
ad regem, & dixerunt; Quouſque non facis
23 judicium, & vindicas fratres noſtros? Nos decrevimus
ſervire patri tuo, & ambulare in præceptis
24 ejus, & obſequi edictis ejus: Et filii populi noſtri
propter hoc alienabant ſe à nobis, & quicunque
inveniebantur ex nobis, interficiebantur, & hæreditates
25 noſtræ diripiebantur. Et non ad nos tantùm
extenderunt manum, ſed & in omnes fines noſtros.
26 Et ecce applicuerunt hodiè ad arcem Jeruſalem
occupare eam, & munitionem Bethſuram munierunt:
27 Et niſi præveneris eos velociùs, majora
28 quàm hæc facient, & non poteris obtinere eos. Et
iratus eſt rex, ut hæc audivit: & convocavit omnes
amicos ſuos, & principes exercitûs ſui, & eos qui
29 ſuper equites erant. Sed & de regnis aliis, & de
inſulis maritimis, venerunt ad eum exercitus conductitii.
30 Et erat numerus exercitûs ejus, centum millia
peditum, & viginti millia equitum, & elephanti
31 trigintaduo, docti ad prælium. Et venerunt per
Idumæam, & applicuerunt ad Bethſuram, & pugnaverunt
dies multos, & fecerunt machinas: & exierunt,
& ſuccenderunt eas igni, & pugnaverunt viriliter.
32 Et receſſit Judas ab arce, & movit caſtra ad
33 Bethzacharam contra caſtra regis. Et ſurrexit rex
ante lucem, & concitavit exercitus in impetum contra
viam Bethzacharam: & comparaverunt ſe exercitus
34 in prælium, & tubis cecinerunt: Et elephantis
oſtenderunt ſanguinem uvæ & mori, ad acuendos
35 eos in prælium: Et diviſerunt beſtias per legiones:
& aſtiterunt ſingulis elephantis mille viri
in loricis concatenatis, & galeæ æreæ in capitibus
eorum: & quingenti equites ordinati unicuique beſtiæ
36 electi erant. Hi ante tempus ubicunque erat
beſtia, ibi erant: & quocunque ibat, ibant, & non
diſcedebant ab ea.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ͂ΩΝ Α'.

21 Καὶ ἐξῆλθον ἐξ (υ) αὐτῶν ἐκ τοῦ συγκλεισμοῦ, ϗ ἐκολλήθησαν
22 αὐτοῖς τινες τῶν ἀσεβῶν ἐξ Ἰσραήλ, Καὶ ἐπορεύθησαν πρὸς τὸν
βασιλέα, ϗ (φ) εἶπον, Ἕως πότε οὐ ποιήσῃ κρίσιν, ϗ ἐκδικήσεις
23 τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν; Ἡμεῖς εὐδοκοῦμεν δουλεύειν τῷ πατρί σου,
ϗ πορεύεσθαι τοῖς ὑπ' αὐτοῦ λεγομένοις, ϗ κατακολουθεῖν τοῖς
24 προστάγμασιν αὐτοῦ. (χ) Καὶ περιεκάθηντο εἰς τὴν ἄκραν υἱοὶ
τοῦ λαοῦ ἡμῶν, χάριν τούτου (ψ) ϗ ἀλλοτριοῦνται ἀφ' ἡμῶν. πλὴν ὅσοι
εὑρίσκοντο ἀφ' ἡμῶν, ἐθανατοῦντο, ϗ αἱ κληρονομίαι ἡμῶν διηρπάζοντο.
25 Καὶ οὐκ ἐφ' ἡμᾶς μόνον ἐξέτειναν χεῖρα, ἀλλὰ ϗ ἐπὶ
26 πάντα τὰ ὅρια αὐτῶν. Καὶ ἰδοὺ παρεμβεβλήκασι σήμερον ἐπὶ
τὴν ἄκραν ἐν Ἱερουσαλήμ, τοῦ καταλαβέσθαι αὐτήν, ϗ τὸ ἁγίασμα,
27 ϗ τὴν Βαιθσούραν (ʹ) ὠχύρωσαν. Καὶ ἐὰν μὴ προκαταλάβῃ αὐτοὺς
διὰ τάχους, μείζονα τούτων ποιήσουσι, ϗ οὐ (~) δυνήσῃ τοῦ κατασχεῖν αὐτῶν.
28 Καὶ ὠργίσθη ὁ βασιλεὺς ὅτε ἤκουσε, ϗ συνήγαγε πάντας τοὺς
φίλους αὐτοῦ, (ω) ϗ τοὺς ἄρχοντας τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, ϗ τοὺς ἐπὶ τῶν
29 (α) ἡνιῶν. Καὶ ἀπὸ βασιλειῶν ἑτέρων ϗ ἀπὸ νήσων θαλασσῶν
30 ἦλθον πρὸς αὐτὸν δυνάμεις μισθωταί. Καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς τῶν δυνάμεων
αὐτοῦ ἑκατὸν χιλιάδες (β) τῶν πεζῶν, ϗ εἴκοσι χιλιάδες
31 (γ) ἵππων, ϗ ἐλέφαντες δύο ϗ τριάκοντα εἰδότες πόλεμον. Καὶ
ἦλθοσαν διὰ τῆς Ἰδουμαίας, ϗ παρενεβάλοσαν ἐπὶ (δ) Βαιθσούραν,
ϗ ἐπολέμησαν (ε) ἡμέρας πολλάς, ϗ ἐποίησαν μηχανάς· ϗ
ἐξῆλθον, ϗ ἐνεπύρισαν (ζ) αὐτὰς ἐν πυρί, ϗ ἐπολέμησαν ἀνδρωδῶς.
32 Καὶ ἀπῆρεν Ἰούδας ἀπὸ τῆς ἄκρας, ϗ παρενέβαλεν
33 εἰς Βαιθζαχαρία ἀπέναντι τῆς παρεμβολῆς τοῦ βασιλέως. Καὶ
ὤρθρισεν ὁ βασιλεὺς πρωΐ, ϗ ἀπῆρε τὴν παρεμβολὴν ἐν ὁρμήματι
αὐτῆς κατὰ τὴν ὁδὸν Βαιθζαχαρία, ϗ διεσκευάσθησαν αἱ δυνάμεις
34 εἰς τὸν πόλεμον, ϗ ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγξι. Καὶ τοῖς ἐλέφασιν
ἔδειξαν αἷμα σταφυλῆς ϗ μόρων, τοῦ παραστῆσαι αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον.
35 Καὶ διεῖλον τὰ θηρία εἰς τὰς (~) φάλαγγας, ϗ παρέστησαν
(η) ἑκάστῳ ἐλέφαντι χιλίους ἄνδρας (·) τεθωρακισμένους ἐν ἁλυσιδωτοῖς,
ϗ περικεφαλαῖαι χαλκαῖ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν, ϗ (θ) πεντακόσιοι
36 ἵπποι διατεταγμένοι ἑκάστῳ θηρίῳ ἐκλελεγμένοι. Οὗτοι πρὸ
καιροῦ, οὗ (ι) ἐὰν ἦν τὸ θηρίον, ἦσαν, ϗ οὗ (κ) ἐὰν ἐπορεύετο, ἐπορεύοντο
ἅμα, οὐκ ἀφίσταντο ἀπ' αὐτοῦ.

MS. A. (υ) αὐτοῦ (φ) εἶπαν, Ἕως πότε οὐ ποιήσεις (χ) ὅτι* οἱ τοῦ λαοῦ ἡμῶν (ψ) ἠλλοτριοῦντο (ʹ) ὀχύρωσαν. (~) δυνήσει (ω) ἄρχοντας δυνάμεως (α) ἡνιῶν. Καὶ ἀπὸ βασιλέων (β) πεζῶν, (γ) τῶν ἵππων, (δ) Βεθσούρα, (ε) ἐπὶ ἡμέρας (ζ) αὐτοὺς (~) φάραγγας, (η) ἐφ' ἑκάστῳ (·) τεθωρακισμένοις (θ) πεντακόσια ἵππος διατεταγμένη ἑκάστῳ θηρίῳ ἐκλελεγμένη. (ι) ἂν ᾖ (κ) ἂν ἐπορεύετο,

Interp. LAT.

Et exierunt [quidam] ex eis de clauſura: & 21 adjunxerunt ſe illis aliqui impii ex Iſrael: Et 22 abierunt ad regem, & dixerunt; Quouſque non facies judicium, & vindicabis fratres noſtros? Nos decrevimus ſervire patri tuo, & 23 ambulare in præceptis ejus, & obſequi edictis ejus. Et (b) obſeſſi ſunt in arce filii populi 24 noſtri: propter hoc & alienant ſe à nobis: & quicunque inveniebantur ex nobis, interficiebantur, & hæreditates noſtræ diripiebantur. Et 25 non ad nos tantùm extenderunt manum, ſed & in omnes fines noſtros. Et ecce applicuerunt 26 hodiè ad arcem in Hieruſalem occupare eam; & ſanctificationem, & Bæthſuram munierunt. Et, niſi præveneris eos velocius, 27 majora, quàm hæc, facient, & non poteris obtinere eos. Et iratus eſt rex, ut audivit: 28 & convocavit omnes amicos ſuos, & principes exercitûs ſui, & eos qui ſuper equites erant. Et de regnis aliis, & de inſulis maritimis 29 venerunt ad eum exercitus conductitii. Et 30 erat numerus exercituum ejus centum millia peditum, & viginti millia equitum, & elephanti triginta duo docti ad prælium. Et 31 venerunt per Idumæam, & applicuerunt ad Bæthſuram: & pugnaverunt dies multos: & fecerunt machinas. Et exierunt, & ſuccenderunt eas igni, & pugnaverunt viriliter. Et 32 receſſit Judas ab arce, & movit caſtra ad Bæthzacharia contra caſtra regis. Et ſurrexit 33 rex ante lucem, & concitavit exercitum in impetu ejus contra viam Bæthzacharia. Et comparaverunt ſe exercitus in prælium, & tubis cecinerunt. Et Elephantis oſtenderunt 34 ſanguinem uvæ, & mororum, ad acuendos eos in prælium. Et diviſerunt beſtias in 35 legiones, & ſtatuerunt ſingulis elephantis mille viros in loricis concatenatis: & galeæ æreæ in capitibus eorum: & quingenti equites ordinati unicuique beſtiæ electi. Hi ante tempus, 36 ubicunque erat beſtia, ibi erant; & quocunque ibat, ibant ſimul, non diſcedebant ab ea.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

21 * ܘܢܦܩܘ ܐܢܫܝܢ ܡܢܗܘܢ ܡܢ ܒܝܬ ܚܒܘܫܝܐ. ܘܢܩܦܘ ܠܗܘܢ ܐܢܫܐ ܪܫܝܥܐ ܡܢ
22 ܐܝܣܪܝܠ. ܘܐܙܠܘ ܠܘܬ ܡܠܟܐ. ܘܐܡܪܘ ܠܗ. * ܥܕܡܐ ܠܐܡܬܝ ܠܐ ܥܒܕܬ ܕܝܢܐ ܘܬܒܥܬܐ
23 ܡܢ ܐܚܝܢ. * ܚܢܢ ܡܨܛܒܝܢܢ. ܕܢܦܠܘܚ ܠܐܒܘܟ ܠܡܫܬܡܥܘ. ܘܢܬܢܩܦ ܒܟܠܗܘܢ
ܦܘܩܕܢܘܗܝ. ܘܢܐܚܘܕ ܠܟܠܗܘܢ ܨܒܝܢܘܗܝ. ܘܗܐ ܒܢܝ ܥܡܢ ܝܬܒܝܢ ܥܠ ܚܩܪܐ
24 ܡܛܠܬܗ ܕܗܕܐ. ܘܡܬܚܫܒܝܢܢ ܠܗܘܢ ܐܝܟ ܢܘܟܪܝܐ. * ܘܟܠ ܡܢ ܕܡܫܬܟܚ ܡܢܢ.
25 ܩܛܠܝܢ. ܘܝܪܬܘܬܢ ܡܬܒܙܙܐ ܡܢܗܘܢ. * ܘܠܐ ܗܘܐ ܒܠܚܘܕ ܠܘܬܢ ܐܘܫܛܘ ܐܝܕܝܐ. ܐܠܐ
26 ܐܦ ܥܠ ܟܠܗܘܢ ܬܚܘܡܝܢ. * ܘܗܐ ܫܪܝܢ ܝܘܡܢܐ ܥܠ ܚܩܪܐ ܕܒܐܘܪܫܠܡ.
27 ܕܢܐܚܕܘܢܗ. ܘܠܒܝܬ ܩܘܕܫܐ ܘܠܒܝܬ ܨܘܪ ܐܚܕܘ. * ܘܐܠܐ ܒܥܓܠ ܬܩܕܘܡ
ܐܢܘܢ. ܝܬܝܪܬܐ ܘܣܓܝܐܬܐ ܡܢ ܗܠܝܢ ܥܒܕܝܢ. ܘܠܐ ܡܫܬܟܚܝܬ ܐܢܬ ܠܚܝܠܗܘܢ.
28 * ܘܐܬܚܡܬ ܡܠܟܐ ܟܕ ܫܡܥ ܗܠܝܢ. ܘܟܢܫ ܠܟܠܗܘܢ ܪܚܡܘܗܝ ܘܪܘܪܒܢܘܗܝ ܕܚܝܠܗ.
29 ܘܠܐܝܠܝܢ ܕܡܫܠܛܝܢ ܥܠ ܡܪܟܒܬܐ. * ܘܡܢ ܡܠܟܘܬܐ ܐܚܪܢܝܬܐ. ܘܡܢ ܓܙܪܬܐ
30 ܣܓܝܐܬܐ. ܐܬܝ ܠܘܬܗ ܚܝܠܐ ܕܐܓܝܪܝܢ ܗܘܘ ܠܗ. * ܘܗܘܐ ܡܢܝܢܐ ܕܚܝܠܗ.
ܡܐܐ ܐܠܦܝܢ ܪܓܠܝܐ. ܘܥܣܪܝܢ ܐܠܦܝܢ ܦܪܫܐ. ܘܦܝܠܐ ܬܠܬܝܢ ܘܬܪܝܢ. ܝܕܥܝܢ
31 ܩܪܒܐ. * ܘܐܬܘ ܥܠ ܐܕܘܡ. ܘܫܪܘ ܥܠ ܒܝܬ ܨܘܪ. ܘܐܬܩܪܒܘ ܥܡܗ ܝܘܡܬܐ ܣܓܝܐܐ. ܘܥܒܕܘ
32 ܡܟܢܘܬܐ. ܘܢܦܩܘ ܘܐܘܩܕܘ ܐܢܝܢ ܒܢܘܪܐ. ܘܐܬܟܬܫܘ ܓܢܒܪܐܝܬ. * ܘܫܩܠ ܝܗܘܕܐ
33 ܡܢ ܚܩܪܐ. ܘܫܪܐ ܠܘܩܒܠ ܒܝܬ ܙܟܪܝܐ ܠܘܩܒܠ ܡܫܪܝܬܗ ܕܡܠܟܐ. * ܘܩܡ
ܡܠܟܐ ܒܨܦܪܐ. ܘܕܒܪܗ ܠܡܫܪܝܬܗ ܒܚܐܦܐ ܒܐܘܪܚܐ ܕܒܝܬ ܙܟܪܝܐ. ܘܐܬܛܝܒ ܚܝܠܐ
34 ܠܩܪܒܐ. ܘܩܪܘ ܒܩܪܢܬܐ. * ܘܚܘܝܘ ܠܦܝܠܐ ܕܡܐ ܕܥܢܒܐ ܘܕܬܘܬܐ. ܘܐܛܝܒܘ
35 ܐܢܘܢ ܠܩܪܒܐ. * ܘܦܠܓܘ ܐܢܘܢ ܠܦܠܓܘܬܐ. ܘܐܫܠܡܘ ܠܟܠ ܚܕ ܚܕ ܡܢ ܦܝܠܐ.
ܐܠܦ ܓܒܪܝܢ ܕܠܒܝܫܝܢ ܫܪܝܢܐ ܕܦܪܙܠܐ. ܘܣܢܝܩܝܢ ܣܢܘܪܝܬܐ ܕܢܚܫܐ ܒܪܫܝܗܘܢ.
36 ܘܚܡܫܡܐܐ ܦܪܫܝܢ ܕܡܠܘܝܢ ܠܟܠ ܚܕ ܡܢ ܦܝܠܐ. * ܘܗܠܝܢ ܓܒܝܐ ܗܘܘ
ܡܢ ܩܕܡ ܙܒܢܐ. ܘܠܐܝܟܐ ܕܐܙܠ ܗܘܐ ܚܕ ܡܢܗܘܢ. ܬܡܢ ܗܘܘ ܗܘܘ ܐܦ
ܗܢܘܢ. ܘܠܐ ܦܪܫܝܢ ܗܘܘ ܡܢ ܠܘܬܗ.

Et egreſſis quibuſdam illorum è clauſura, adhæſerunt illis quidam impii ex Iſraële; qui abeuntes ad regem, dixerunt ei; Quouſque non exercebis judicium & ultionem contra fratres noſtros? Nos ultrò volebamus ſervitutem exhibere patri tuo, obſequi omnibus mandatis ejus, & cunctis placitis ejus hærere: at ecce populares noſtri obſident arcem hanc ob cauſam, & cenſemur ab eis veluti extranei, Quemcunque repereunt è nobis, occîdunt, & poſſeſſio noſtra diripitur ab eis. Et non in nos tantùm extenderunt manus, ſed etiam in omnes terminos ſuos. Et ecce caſtra habent hodiè contra arcem quæ eſt in Jeruſalem, ut capiant eam: & Sanctuarium atque Beth-ſuram muniverunt. Et niſi celeriter præoccupes eos, his majora & plura facient, neque præpollebitis viribus eorum. Iratus eſt rex cùm hæc audîſſet, convocavítque omnes amicos ſuos, & duces copiarum ſuarum, & eos qui præerant curribus. Et ex aliis regnis, multíſque ex inſulis venerunt ad eum copiæ ab eo conductæ: Adeò ut eſſet numerus exercitûs ejus centum millia peditum & viginti millia equitum, elephantorúmque triginta duorum, belli peritorum. Tum venientes per Edom, caſtra poſuerunt contra Beth-ſuram, & oppugnaverunt eam diebus multis, fabricatis machinis: at egreſſi *cives*, combuſſerunt igni, & ſtrenuè dimicaverunt. Movens itaque Juda ab arce, caſtrametatus eſt propè Beth Zachariam ex adverſo caſtrorum regis. Et rex manè ſurgens, duxit caſtra impetu per viam Beth-Zachariæ: diſpoſitóque ad bellum exercitu, clanxerunt tubis. Et cùm oſtendiſſent elephantis ſanguinem uvæ & mororum, & paráſſent eos ad bellum; Diviſerunt eos in phalangas, & tradiderunt cuique elephanto mille viros veſtitos loricis ferreis, & galeas æreas geſtantes capitibus ſuis: & quingenti equites comitabantur unumquemque elephantum; Hi multò ante delecti fuerant, & quocunque proficiſcebatur unus ex illis *elephantis*, ibi aderant etiam iſti, nec recedebant ab eo.

Verſio VULG. LAT.

37 Sed & turres ligneæ ſuper eos firmæ protegentes
ſuper ſingulas beſtias : & ſuper eas machinæ : &
ſuper ſingulas viri virtutis trigintaduo, qui pu-
38 gnabant deſuper, & Indus magiſter beſtiæ. Et
reſiduum equitatum hinc & indè ſtatuit in duas
partes, tubis exercitum commovere, & perurgere
39 conſtipatos in legionibus ejus. Et ut refulſit Sol
in clypeos aureos, & æreos, reſplenduerunt mon-
tes ab eis, & reſplenduerunt ſicut lampades ignis.
40 Et diſtincta eſt pars exercitûs regis per montes ex-
celſos, & alia per loca humilia : & ibant cautè
41 & ordinaté. Et commovebantur omnes inhabitan-
tes terram à voce multitudinis, & inceſſu turbæ,
& colliſione armorum : erat enim exercitus ma-
42 gnus valdè, & fortis. Et appropiavit Judas, &
exercitus ejus in prælium : & ceciderunt de exer-
43 citu regis ſexcenti viri. Et vidit Eleazar filius
Saura unam de beſtiis loricatam loricis regis : &
erat eminens ſuper cæteras beſtias : & viſum eſt
44 ei quòd in ea eſſet rex : Et dedit ſe ut libera-
ret populum ſuum, & acquireret ſibi nomen æ-
45 ternum. Et concurrit ad eam audacter in medio
legionis, interficiens à dextris & à ſiniſtris, & ca-
46 debant ab eo huc atque illuc. Et ivit ſub pedes
elephantis, & ſuppoſuit ſe ei, & occìdit eum : &
cecidit in terram ſuper ipſum, & mortuus eſt il-
47 lic. Et videntes virtutem regis, & impetum ex-
48 ercitûs ejus, diverterunt ſe ab eis. Caſtra autem
regis aſcenderunt contra eos in Jeruſalem, & ap-
plicuerunt caſtra regis ad Judæam & montem Sion.
49 Et fecit pacem cum his qui erant in Bethſura : &
exierunt de civitate, quia non erant eis ibi ali-
50 menta concluſis, quia ſabbata erant terræ. Et
comprehendit rex Bethſuram : & conſtituit illîc cu-
51 ſtodiam ſervare eam. Et convertit caſtra ad lo-
cum ſanctificationis dies multos : & ſtatuit illîc
baliſtas, & machinas, & ignis jacula, & tormen-
ta ad lapides jactandos, & ſpicula, & ſcorpios
52 ad mittendas ſagittas, & fundibula. Fecerunt au-
tem & ipſi machinas adverſùs machinas eorum, &
pugnaverunt dies multos.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α΄.

37 Καὶ πύργοι ξύλινοι ἐπ' αὐτοὺς ὀχυροὶ σκεπαζόμενοι ἐφ' ἑκάστου
θηρίου, ἐζωσμένοι ἐπ' (ˇ) αὐτοῦ μηχαναῖς· ϗ ἐφ' ἑκάστου ἄνδρες
(λ) δυνάμεως δύο καὶ τριάκοντα οἱ πολεμοῦντες ἐπ' (μ) αὐ-
38 τοῖς, ϗ ὁ Ἰνδὸς αὐτοῦ. Καὶ τὴν ἐπίλοιπον ἵππον ἔνθεν καὶ
ἔνθεν (ν) ἔστησαν ἐπὶ τὰ δύο μέρη τῆς παρεμβολῆς, κατασείοντες
39 ϗ καταφρασσόμενοι ἐν ταῖς (˜) φάραγξιν. Ὡς δὲ ἔστιλβεν ὁ ἥλιος
ἐπὶ τὰς (¨) χρυσᾶς καὶ χαλκᾶς ἀσπίδας, ἔστιλβε τὰ ὄρη ἀπ' αὐτῶν,
40 ϗ κατηύγαζεν ὡς λαμπάδες πυρός. Καὶ ἐξετάθη μέρος τι τῆς
παρεμβολῆς τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ ὄρη, καί τινες ἐπὶ
41 (˙) ταπεινά· καὶ ἤρχοντο ἀσφαλῶς ϗ τεταγμένως. Καὶ ἐσαλεύοντο
πάντες οἱ ἀκούοντες φωνῆς πλήθους αὐτῶν, καὶ ὁδοιπορείας τοῦ
πλήθους, ϗ (ξ) συγκρουσμοῦ τῶν ὅπλων· ἦν γὰρ ἡ παρεμβο-
42 λὴ μεγάλη σφόδρα ϗ ἰσχυρά. Καὶ ἤγγισεν Ἰούδας ϗ ἡ παρεμβολὴ
αὐτοῦ εἰς παράταξιν· καὶ (ο) ἔπεσον ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς τοῦ βασιλέως
43 ἑξακόσιοι ἄνδρες. Καὶ εἶδεν Ἐλεάζαρ ὁ Σαυαρὰν ἓν τῶν θηρίων
τεθωρακισμένον (π) θώραξι βασιλικῷ, ϗ ἦν ὑπεράγον πάντα τὰ
44 θηρία, ϗ ὤφθη ὅτι ἐν αὐτῷ ἐστιν ὁ βασιλεύς. Καὶ ἔδωκεν ἑαυτὸν
45 τοῦ σῶσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ, ϗ περιποιῆσαι (ρ) ἑαυτῷ ὄνομα αἰώνιον. Καὶ
ἐπέδραμεν αὐτῷ θράσει εἰς μέσον τῆς (σ) φάλαγγος, ϗ ἐθανάτου
46 δεξιὰ ϗ εὐώνυμα, ϗ ἐσχίζοντο ἀπ' αὐτοῦ ἔνθα καὶ ἔνθα. Καὶ εἰσέδυ
ὑπὸ τὸν ἐλέφαντα, καὶ ὑπέθηκεν αὐτῷ, ϗ ἀνεῖλεν αὐτόν, καὶ ἔπε-
47 σεν ἐπὶ τὴν γῆν ἐπάνω αὐτοῦ, ϗ ἀπέθανεν ἐκεῖ. Καὶ ἴδον τὴν
ἰσχὺν τῆς βασιλείας ϗ (τ) τὸ ὅρμημα τῶν δυνάμεων, ϗ ἐξέκλιναν
48 ἀπ' αὐτῶν. (υ) Οἱ δὲ ἐκ τῆς παρεμβολῆς τοῦ βασιλέως (") ἀνέβαινον
εἰς συνάντησιν αὐτῶν εἰς Ἱερουσαλήμ. ϗ παρενέβαλεν ὁ βασιλεὺς
49 εἰς τὴν Ἰουδαίαν ϗ εἰς τὸ ὄρος Σιών. Καὶ ἐποίησεν (φ) εἰρήνην
μετὰ τῶν ἐκ Βαιθσούρων· ϗ (χ) ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως, ὅτι οὐκ ἦν αὐ-
τοῖς ἐκεῖ διατροφὴ τοῦ συγκεκλεῖσθαι ἐν αὐτῇ, ὅτι σάββατον ἦν τῇ
50 γῇ. Καὶ κατελάβετο (ψ) βασιλεὺς τὴν Βαιθσούραν, ϗ ἀπέταξεν ἐκεῖ
51 φρουρὰν τηρεῖν αὐτήν. Καὶ παρενέβαλεν ἐπὶ τὸ ἁγίασμα ἡμέρας
πολλάς, καὶ ἔστησεν ἐκεῖ βελοστάσεις ϗ μηχανὰς ϗ πυροβόλα καὶ λι-
52 θόβολα ϗ σκορπίδια εἰς τὸ βάλλεσθαι βέλη, ϗ σφενδόνας. Καὶ
ἐποίησαν ϗ αὐτοὶ μηχανὰς πρὸς τὰς μηχανὰς αὐτῶν, ϗ ἐπολέμησαν
ἡμέρας πολλάς.

MS. A. (ˇ) αὐτοὺς (λ) δύο καὶ τριάκοντα (μ) αὐτοὺς, (ν) ἔστησεν (˜) φάλαγξιν. (¨) χρυσᾶς ἀσπίδας (˙) τὰ ταπεινά· (ξ) συγκρουσμοὺς (ο) ἔπεσαν (π) θώραξιν βασιλικοῖς, (ρ) αὐτῷ (σ) φάραγγος, (τ) τὰ ὁρμήματα (υ) Καὶ ἐκ (") ἀνέβεννον (φ)* μετὰ τῶν (χ) ἐξῆλθεν (ψ) ὁ βασιλεὺς

Interp. LAT.

Et turres ligneæ ſuper eos firmæ, protegentes 37
ſuper unamquamque beſtiam, accinctæ ſuper
eam machinis : & ſuper unamquamque viri
virtutis triginta duo, qui pugnabant in eis, &
magiſter ejus. Et reſiduum equitatum hinc & 38
indè ſtatuerunt in duas partes caſtrorum, com-
moventes, & conſtipati in (c)vallibus. Ut 39
autem refulſit Sol in clypeos aureos, & æreos;
reſplenduerunt montes ab eis, & reſplendue-
runt ſicut lampades ignis. Et extendit ſe pars 40
quædam exercitûs regis per montes excelſos, &
quidam per loca humilia : & ibant cautè, &
ordinatè. Et commovebantur omnes audientes 41
vocem multitudinis eorum, & inceſſum tur-
bæ, & colliſionem armorum. Erat enim exer-
citus magnus valdè, & fortis. Et appro- 42
piavit Judas, & exercitus ejus, in prælium :
& ceciderunt de exercitu regis ſexcenti viri.
Et vidit Eleazar filius Savaran unam de be- 43
ſtiis loricatam loricâ regis : & erat eminens
ſuper cæteras beſtias : & viſum eſt, quòd in ea
eſſet rex. Et dedit ſe, ut liberaret populum 44
ſuum, & acquireret ſibi nomen æternum. Et 45
cucurrit ad eam audacter in medium legionis
interficiens à dextris & ſiniſtris : & ſcinde-
bantur ab eo hinc & indé. Et ſubiit ſub ele- 46
phantum, & ſuppoſuit ſe ei, & occîdit eum :
& cecidit in terram ſuper ipſum, & mortuus
eſt illic. Et videntes virtutem regni, & im- 47
petum exercituum, diverterunt ſe ab eis. Qui 48
autem erant de caſtris regis, aſcenderunt con-
tra eos in Hieruſalem : & applicuit rex ad
Judæam, & montem Sion : Et fecit pacem 49
cum his qui erant in Bæthſuris. Et exierunt
de civitate : quia non erant eis ibi alimenta
concluſis in ea : quia Sabbatum erat terræ. Et 50
comprehendit rex Bæthſuram : & conſtituit ibi
cuſtodiam, ſervare eam. Et caſtra habuit ad 51
locum ſanctificationis dies multos. Et ſtatuit
illîc baliſtas, et machinas, et ignis jacula, et
tormenta ad lapides jactandos, et ſcorpios ad
mittendas ſagittas, et fundibula. Fecerunt 52
autem et ipſi machinas adverſùs machinas
eorum : et pugnaverunt dies multos.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

37 [illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]
46 [illegible]
47 [illegible]
48 [illegible]
49 [illegible]
50 [illegible]
51 [illegible]
52 [illegible]

Erant quoque iis impoſitæ turres ligneæ 37
ingentes, obtegentes unumquemque ele-
phantum, adeoque erant machinis accincti :
& ſuper unumquemque eorum, viri bellato-
res triginta, qui bellabant ſuper eum, nec-
non gubernator ej⁹. Reliquos autem equites 38
hinc inde ſtatuerunt in utrâque extremitate
caſtrorum, bellantes & oſtentantes nitorem
armorum ſuorum inter phalangas. Fiebat 39
enim ut oriente ſole, & ſuper clypeos au-
reos æneoſque fulgente, ſplenderent fulge-
rentque montes ab eis, ceu lampades ignitæ.
Pars autem exercitûs ejus ordine diſpoſita 40
ſtabat ſuper montes excelſos, pars verò ſu-
per montes exiguos : atque ita procedebant
ſecurè in ordinibus ſuis : Et commoveban- 41
tur omnes qui audiebant vocem exercitûs
eorum, & inceſſum multitudinis eorum, ſo-
nitumque armorum ; erat quippe exercitus
maximus & admodum fortis. Verùm acce- 42
dente Juda cum exercitu ſuo in prælium,
ceciderunt è caſtris regis ſexcenti viri. Vi- 43
dens autem Eliazar qui vocabatur Horam,
unum ex elephantis accinctum armis regiis,
& omnium elephantorum præſtantiſſimum ;
ratus in eo regem adeſſe, Expoſuit ſeipſum 44
ut ſervaret populum ſuum, & compa-
raret ſibi nomen æternum. Incurrens 45
enim in illum viriliter ac generosè inter
exercitus & phalangas, & dextrorſum at-
que ſiniſtrorſum occîdens, ita ut fugerent
à conſpectu ejus hinc inde : Subiit ſub 46
elephantum illum, & ventrem ejus gladio
feriens, occîdit illum, corruitque ſuper eum
in terram, & mortuus eſt ibi. Cúmque vi- 47
diſſet Juda potentiam regiam, & apparatum
exercitûs, declinavit ab eis. E caſtris au- 48
tem regis aſcendebant quidam contra eos
in Jeruſalem, quòd rex caſtra poſuiſſet
contra Judæam & montem Sionis. Nam 49
pace initâ cum his qui erant in Bethſura,
egreſſi ſunt ex urbe, eò quòd non haberent
commeatum ut concluſi manerent in ea, quia
ſabbatum erat terræ. Captâ rex igitur Beth- 50
ſurâ, ſtatuit ibi cuſtodiam ad ſervandam
illam : Tum caſtra poſuit contra Sanctua- 51
rium, oppugnavitque illud multis die-
bus : & erexit ibi turres & machinas
ad pugnandum contra eos, & ad eja-
culandum baliſtis ſagittas, lapides, ig-
nemque. Fecerunt autem illi quoque 52
machinas contra machinas eorum, & præ-
liati ſunt diebus multis.

Verſio VULG. LAT.

53 Eſcæ autem non erant in civitate, eò quòd ſeptimus
annus eſſet : & qui remanſerant in Judæa de Gentibus,
conſumpſerant reliquias eorum, quæ repoſitæ
54 fuerant. Et remanſerunt in ſanctis viri pauci, quoniam
obtinuerat eos fames : & diſperſi ſunt unuſquiſque
55 in locum ſuum. Et audivit Lyſias quòd Philippus
quem conſtituerat rex Antiochus, cùm adhuc viveret,
ut nutriret Antiochum filium ſuum, & regnaret,
56 Reverſus eſſet à Perſide, & Media, & exercitus
qui abierat cum ipſo, & quia quærebat ſuſcipere regni
57 negotia : Feſtinavit ire, & dicere ad regem, &
duces exercitûs ; Deficimus quotidiè, & eſca nobis
modica eſt, & locus, quem obſidemus, eſt munitus,
58 & incumbit nobis ordinare de regno. Nunc itaque
demus dexteras hominibus iſtis, & faciamus cum illis
59 pacem, & cum omni gente eorum : Et conſtituamus
illis ut ambulent in legitimis ſuis ſicut priùs, propter
legitima enim ipſorum quæ deſpeximus, irati
60 ſunt, & fecerunt omnia hæc. Et placuit ſermo in
conſpectu regis & principum : & miſit ad eos pacem
61 facere, & receperunt illam. Et juravit illis rex, &
62 principes : & exierunt de munitione. Et intravit
rex montem Sion, & vidit munitionum loci : & rupit
citò juramentum, quod juravit : & mandavit deſtruere
63 murum in gyro. Et diſceſſit feſtinanter, & reverſus
eſt Antiochiam, & invenit Philippum dominantem
civitati : & pugnavit adverſùs eum, & occupavit
civitatem.

CAP. VII.

1 ANno centeſimo quinquageſimo primo, exiit Demetrius
Seleuci filius ab urbe Roma, & aſcendit cum
paucis viris in civitatem maritimam, & regnavit illic.
2 Et factum eſt, ut ingreſſus eſt domum regni patrum
ſuorum, comprehendit exercitus Antiochum &
3 Lyſiam, ut adducerent eos ad eum. Et res ei innotuit,
& ait ; Nolite mihi oſtendere faciem eorum. Et
4 occidit eos exercitus. Et ſedit Demetrius ſuper ſedem
5 regni ſui : Et venerunt ad eum viri iniqui & impii
ex Iſrael : & Alcimus dux eorum, qui volebat fieri
6 ſacerdos. Et accuſaverunt populum apud regem, dicentes,
Perdidit Judas, & fratres ejus, omnes amicos
tuos, & nos diſperſit de terra noſtra.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α΄.

53 Βρώματα δὲ οὐκ ἦν ἐν τοῖς (ω) ἀγγείοις, διὰ τὸ ἕβδομον ἔτος
εἶναι, καὶ οἱ ἀνασωζόμενοι εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπὸ τῶν ἐθνῶν
54 κατέφαγον τὸ ὑπόλειμμα τῆς παραθέσεως. Καὶ ὑπελείφθησαν
ἐν τοῖς ἁγίοις ἄνδρες ὀλίγοι, ὅτι κατεκράτησεν αὐτῶν ὁ λιμός·
55 καὶ ἐσκορπίσθησαν ἕκαστος εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. Καὶ ἤκουσε Λυσίας,
ὅτι Φίλιππος, ὃν κατέστησεν ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος ἔτι (α) ζῶν,
56 ἐκθρέψαι Ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸ βασιλεῦσαι αὐτόν, Ἀπέστρεψεν
ἀπὸ τῆς Περσίδος καὶ Μηδείας, καὶ αἱ δυνάμεις αἱ πορευθεῖσαι
τοῦ βασιλέως μετ' αὐτοῦ, καὶ ὅτι ζητεῖ παραλαβεῖν τὰ (β)
57 πράγματα. Καὶ κατέσπευσεν τοῦ ἀπελθεῖν, καὶ εἶπεν πρὸς τὸν βασιλέα
καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῆς δυνάμεως, καὶ τοὺς ἄνδρας, Ἐκλείπομεν καθ'
ἡμέραν, καὶ ἡ τροφὴ ἡμῖν ὀλίγη, καὶ ὁ τόπος οὗ παρεμβάλλομέν ἐστιν
58 ὀχυρός, καὶ ἐπίκειται ἡμῖν τὰ τῆς βασιλείας. Νῦν οὖν δῶμεν δεξιὰν
τοῖς ἀνθρώποις τούτοις, καὶ ποιήσωμεν μετ' αὐτῶν εἰρήνην καὶ
59 μετὰ παντὸς ἔθνους αὐτῶν, Καὶ στήσωμεν αὐτοῖς τοῦ πορεύεσθαι τοῖς
νομίμοις αὐτῶν, ὡς τὸ πρότερον· χάριν γὰρ τῶν νομίμων αὐτῶν ὧν
60 διεσκεδάσαμεν, ὠργίσθησαν, καὶ ἐποίησαν ταῦτα πάντα. Καὶ ἤρεσεν
ὁ λόγος ἐναντίον τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἀρχόντων, καὶ ἀπέστειλε
61 πρὸς αὐτοὺς εἰρηνεῦσαι, καὶ (γ) ἐπεδέξαντο. Καὶ ὤμοσεν αὐτοῖς
ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἄρχοντες· ἐπὶ τούτοις ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ὀχυρώματος.
62 Καὶ εἰσῆλθεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ ὄρος Σιών, καὶ εἶδε τὸ
ὀχύρωμα τοῦ τόπου· καὶ ἠθέτησε τὸν ὁρκισμὸν ὃν ὤμοσε, καὶ ἐνετείλατο
63 (δ) καθελεῖν τὸ τεῖχος κυκλόθεν. Καὶ (ε) ἀπῆρε κατὰ σπουδήν,
καὶ ἀπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ εὗρε Φίλιππον κυριεύοντα τῆς
πόλεως, καὶ ἐπολέμησε πρὸς αὐτόν, καὶ κατελάβετο τὴν πόλιν βίᾳ.

MS.A. (ω) ἁγίοις, (α) ζῶντος αὐτοῦ, (β) τῶν πραγμάτων. Καὶ κατέσπευδον καὶ ἐπενεύσαντο τοῦ ἀπελθεῖν, καὶ εἶπεν (γ) ἐπεδέξατο. (δ) καὶ καθεῖλεν (ε) ἀπῆραν

ΚΕΦ. ζʹ.

1 ἜΤους ἑνὸς καὶ (*) πεντηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἐξῆλθε Δημήτριος ὁ τοῦ Σε-
λεύκου ἐκ Ῥώμης, καὶ ἀνέβη σὺν ἀνδράσιν ὀλίγοις εἰς πόλιν παραθαλασσίαν,
2 καὶ ἐβασίλευσεν ἐκεῖ. Καὶ ἐγένετο ὡς εἰσεπορεύετο εἰς
οἶκον βασιλείας πατέρων αὐτοῦ, συνέλαβον αἱ δυνάμεις τὸν Ἀντίοχον
3 καὶ τὸν Λυσίαν (α) ἄγειν αὐτοὺς αὐτῷ. Καὶ ἐγνώσθη αὐτῷ τὸ πρᾶγμα,
4 καὶ εἶπε, Μή μοι δείξητε τὰ πρόσωπα αὐτῶν. Καὶ ἀπέκτειναν αὐ-
τοὺς αἱ δυνάμεις, καὶ ἐκάθισε Δημήτριος ἐπὶ θρόνου βασιλείας αὐ-
5 τοῦ. Καὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν πάντες ἄνδρες ἄνομοι καὶ ἀσεβεῖς ἐξ
6 Ἰσραήλ, καὶ (β) Ἄλκιμος ἡγεῖτο αὐτῶν, βουλόμενος ἱερατεύειν. Καὶ
κατηγόρησαν τοῦ λαοῦ πρὸς τὸν βασιλέα, λέγοντες, Ἀπώλεσεν Ἰούδας καὶ οἱ
ἀδελφοὶ αὐτοῦ (˜) τοὺς φίλους σου, καὶ ἡμᾶς (γ) ἐσκόρπισαν ἀπὸ τῆς γῆς ἡμῶν.

MS. A. (*) * πεντηκοστοῦ ἐξῆλθεν (α) ἀγαγεῖν (β) Ἄλκιμος (˜) πάντας τοὺς (γ) ἐσκόρπισεν

Interp. LAT.

Eſcæ autem non erant in vaſis, eò quòd ſeptimus 53
annus eſſet : & qui evaſerant in Judæam de
gentibus, comederant reliquias eorum quæ repoſita
fuerant. Et remanſerunt in ſanctis viri pauci, 54
quoniam obtinuerat eos fames : & diſperſi
ſunt unuſquiſque in locum ſuum. Et audivit 55
Lyſias, quòd Philippus, quem conſtituerat rex
Antiochus, cùm adhuc viveret, ut nutriret
Antiochum filium ſuum ad faciendum illum regnare,
Reverſus eſt à Perſide & Media, & exer- 56
citus regis, qui abierant cum ipſo, & quia quærit
ſuſcipere negotia. Et feſtinavit ire, & (d)
dixit ad regem, & duces exercitûs, & viros ; 57
Deficimus quotidie, & eſca nobis modica eſt, &
locus quem obſidemus, eſt munitus : & incumbunt
nobis negotia regni. Nunc igitur demus 58
dexteram hominibus iſtis, & faciamus cum illis
pacem, & cum omni gente eorum : Et conſtitu- 59
amus illis, ut ambulent in legitimis ſuis, ſicut
priùs. Propter legitima enim ipſorum, quæ
diſperſimus irati ſunt, & fecerunt omnia hæc.
Et placuit ſermo in conſpectu regis, & princi- 60
pum. Et miſit ad eos pacem facere : & accepe-
runt. Et juravit illis rex, & principes : tunc 61
exierunt de munitione. Et intravit rex in mon- 62
tem Sion, & vidit munitionem loci : & rupit
juramentum, quod juravit, & mandavit de-
ſtruere murum in gyro. Et diſceſſit feſtinanter, 63
& reverſus eſt Antiochiam : & invenit Philippum
dominantem civitati : & pugnavit adverſùs
eum, & occupavit civitatem vi.

CAP. VII.

ANno uno & quinquageſimo, & centeſimo, 1
exiit Demetrius Seleuci filius è Roma : & aſcendit
cum paucis viris in civitatem maritimam :
& regnavit illic. Et factum eſt, ut ingreſ- 2
ſus eſt domum regni patrum ſuorum, comprehendit
exercitus Antiochum, & Lyſiam, ut adducerent
eos ad eum. Et res ei innotuit, & ait ; 3
Nolite mihi oſtendere facies eorum. Et occiderunt 4
eos exercitus. Et ſedit Demetrius ſuper ſedem regni
ſui. Et venerunt ad eum omnes viri iniqui, 5
& impii ex Iſraele : Alcimus dux erat eorum qui
et volebat fieri ſacerdos. Et accuſaverunt populum 6
apud regem, dicentes ; Perdidit Judas & fratres
ejus, amicos tuos : & nos diſperdiderunt de terra
noſtra.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

53 [illegible]
[illegible]
54 [illegible]
55 [illegible]
56 [illegible]
57 [illegible]
[illegible]
[illegible]
58 [illegible]
59 [illegible]
[illegible]
60 [illegible]
61 [illegible]
62 [illegible]
63 [illegible]
[illegible]
1 [illegible]
2 [illegible]
[illegible]
3 [illegible]
4
5 [illegible]
[illegible]
6 [illegible]
[illegible]

Sed cùm commeatus non eſſet in Sanctuario, 53
quoniam annus erat ſeptimus ; & qui
evaſerant è gentibus, comederant reſiduum
annonæ eorum : Remanſerunt in Sanctuario 54
homines pauci, quia prævalente eis fame,
diſperſi ſunt quiſque in locum ſuum.
Audiens autem Lyſia Philippum illum cui 55
provinciam demandaverat Antiochus dum
viveret, educandi filium ſuum, eumque regem
conſtituendi ; Reverſum eſſe è Perſide 56
& Media ſtipatum copiis omnibus quæ profectæ
fuerant cum rege, & velle uſurpare
negotia regni, ac feſtinum ſe conferre : Dixit 57
Lyſia regi & ducibus exercitûs, atque
principibus populi ; Conſumimur hìc, &
alimenta pauca ſunt nobis, hujus loci quem
obſidemus, arx munitiſſima eſt, & negotia
regni nobis incumbunt : Demus ergo dexteram 58
hominibus iſtis, pacemque ineamus
cum eis, & cum tota gente ipſorum : Et con- 59
ſtituamus eis ut ambulent in legibus ſuis, ut
antea : nam quia leges eorum abrogavimus,
indignati ſunt ; & irati fecerunt hæc omnia.
Placuit ſermo coram rege & principibus 60
ejus, miſitque ad eos ut pacem iniret cum
eis ; & acquieverunt eis : Cúmq; juràſſet eis 61
rex, et principes ejus, iccirco egreſſi ſunt ex
arce ſua At ingreſſus rex in montem Sionis, 62
cùm vidiſſet munitionem loci, reſcidit juſjurandum
quod juraverat, præcepitque ut deſtruerent
murum circunquaque. Tum inde 63
profectus, & Antiochiam diligenter reverſus,
invenit Philippum urbem à ſe vi rapuiſſe.

CAP. VII.

ANno centeſimo quinquageſimo primo, 1
egreſſus Demetrius Seleuci filius Româ,
aſcendit paucis cum hominibus contra urbes
litoribus maris adjacentes & regnavit illic.
Fuit autem ut cùm ingrederetur in domum 2
regiam patrum ſuorum, caperent duces copiarum
Antiochum & Lyſiam, ut perducerent
eos ad ipſum. At re ab eo cognitâ, 3
dixit ; Ne oſtendatis mihi facies eorum :
Quare occiderunt eos copiæ. Itaque ſedente 4
Demetrio ſuper ſolio regni ſui, Confluxerunt 5
ad eum omnes viri ſcelerati & impii
ex Iſraele : & Elcimus erat dux eorum,
qui volebat eſſe ſummus ſacerdos. Is accu- 6
ſavit populum apud regem, & ait ; Perdidit
Juda cum fratribus ſuis amicos tuos, &
nos diſperſerunt è terra.

Verſio VULG. LAT.

7 Nunc ergò mitte virum, cui credis, ut eat, & videat
exterminium omne, quod fecit nobis, & regionibus
regis: & puniat omnes amicos ejus, & adjutores
8 eorum. Et elegit rex ex amicis ſuis Bacchidem, qui
dominabatur trans flumen, magnum in regno, & fidelem
9 regi: & miſit eum, Ut videret exterminium,
quod fecit Judas: ſed & Alcimum impium conſtituit
in ſacerdotium, & mandavit ei facere ultionem in filios
10 Iſrael. Et ſurrexerunt, & venerunt cum exercitu
magno in terram Juda: & miſerunt nuntios, &
locuti ſunt ad Judam, & ad fratres ejus, verbis pacificis
11 in dolo. Et non intenderunt ſermonibus eorum:
viderunt enim quia venerunt cum exercitu magno.
12 Et convenerunt ad Alcimum & Bacchidem congregatio
13 ſcribarum requirere quæ juſta ſunt: Et primi,
Aſſidæi qui erant in filiis Iſrael, & exquirebant
14 ab eis pacem. Dixerunt enim; Homo ſacerdos de
15 ſemine Aaron venit, non decipiet nos. Et locutus
eſt cum eis verba pacifica: & juravit illis, dicens;
Non inferemus vobis malum, neque amicis veſtris.
16 Et crediderunt ei: & comprehendit ex eis ſexaginta
viros, & occidit eos in una die, ſecundùm verbum
17 quod ſcriptum eſt; Carnes Sanctorum tuorum, &
ſanguinem ipſorum effuderunt in circuitu Jeruſalem,
18 & non erat qui ſepeliret. Et incubuit timor & tremor
in omnem populum: quia dixerunt; Non eſt veritas
& judicium in eis: tranſgreſſi ſunt enim conſtitutum,
19 & jusjurandum quod juraverunt. Et movit
Bacchides caſtra ab Jeruſalem, & applicuit in Bethzecha:
& miſit, & comprehendit multos ex eis qui à
ſe effugerant, & quoſdam de populo mactavit, & in
20 puteum magnum projecit. Et commiſit regionem
Alcimo, & reliquit cum eo auxilium in adjutorium
21 ipſi. Et abiit Bacchides ad regem: Et ſatis agebat
22 Alcimus pro principatu ſacerdotii ſui. Et convenerunt
ad eum omnes, qui perturbabant populum ſuum,
& obtinuerunt terram Juda, & fecerunt plagam magnam
23 in Iſrael. Et vidit Judas omnia mala quæ fecit
Alcimus, & qui cum eo erant, filiis Iſrael, multò
24 plus quàm Gentes. Et exiit in omnes fines Judææ in
circuitu, & fecit vindictam in viros deſertores, & ceſſaverunt
ultrà exire in regionem.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α'.

7 Νῦν οὖν ἀπόστειλον ἄνδρα ᾧ πιστεύεις, καὶ πορευθεὶς ἰδέτω τὴν (γ) ἐξολόθρευσιν
πᾶσαν ἣν ἐποίησεν ἡμῖν καὶ τῇ χώρᾳ τοῦ βασιλέως, καὶ (δ) κολα-
8 σάτω αὐτοὺς καὶ πάντας τοὺς ἐπιβοηθοῦντας αὐτοῖς. Καὶ ἐπέλεξεν ὁ
βασιλεὺς τὸν (ε) Βακχίδην τῶν φίλων τοῦ βασιλέως, κυριεύοντα ἐν τῷ
πέραν τοῦ ποταμοῦ, καὶ μέγαν ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ πιστὸν τῷ βασιλεῖ.
9 καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν, καὶ Ἄλκιμον τὸν ἀσεβῆ, καὶ (ζ) ἔστησεν αὐτῷ
τὴν ἱερωσύνην, καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ ποιῆσαι τὴν ἐκδίκησιν ἐν τοῖς
10 υἱοῖς Ἰσραήλ. Καὶ (η) ἀπῆραν, καὶ ἦλθον μετὰ δυνάμεως πολλῆς εἰς
γῆν Ἰούδα, καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς Ἰούδαν, καὶ (θ) τοὺς ἀδελ-
11 φοὺς αὐτοῦ, λόγοις εἰρηνικοῖς μετὰ δόλου. Καὶ οὐ (ι) προσέσχον τοῖς
12 λόγοις αὐτῶν, ἴδον γὰρ ὅτι ἦλθον μετὰ δυνάμεως πολλῆς. Καὶ
ἐπισυνήχθησαν πρὸς (κ) Ἄλκιμον καὶ Βακχίδην συναγωγὴ γραμματέων
13 ἐκζητῆσαι δίκαια. Καὶ πρῶτοι οἱ Ἀσιδαῖοι ἦσαν ἐν υἱοῖς Ἰσ-
14 ραήλ, καὶ ἐπεζήτουν (ʺ) παρὰ αὐτῶν εἰρήνην. Εἶπαν γάρ, Ἄνθρωπος
ἱερεὺς ἐκ σπέρματος Ἀαρὼν ἦλθεν ἐν ταῖς δυνάμεσι, καὶ οὐκ ἀδική-
15 σει ἡμᾶς. Καὶ ἐλάλησε μετ' αὐτῶν (λ) λόγους εἰρηνικοὺς, καὶ ὤμοσεν
αὐτοῖς, λέγων, Οὐκ ἐκζητήσομεν ὑμῖν κακὸν, καὶ τοῖς φίλοις ὑμῶν.
16 Καὶ ἐνεπίστευσαν αὐτῷ. καὶ συνέλαβεν ἐξ αὐτῶν ἑξήκοντα ἄνδρας, καὶ
ἀπέκτεινεν αὐτοὺς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ κατὰ (μ) τὸν λόγον ὃν ἔγραψε,
17 Σάρκας ὁσίων σου καὶ αἵματα αὐτῶν ἐξέχεαν κύκλῳ Ἱερουσαλήμ, καὶ
18 οὐκ ἦν αὐτοῖς ὁ θάπτων. Καὶ ἐπέπεσεν αὐτῶν ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος
(ν) ἐπὶ πάντα τὸν λαὸν, ὅτι εἶπαν, Οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ἀλήθεια καὶ
19 (ξ) κρίσις· παρέβησαν γὰρ τὴν στάσιν καὶ τὸν ὅρκον ὃν ὤμοσαν. Καὶ ἀπῆρε
Βακχίδης ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ, καὶ παρενέβαλεν ἐν Βηζὲθ, καὶ ἀπέ-
στειλε καὶ συνέλαβε πολλοὺς ἀπὸ τῶν (ο) ἀπ' αὐτοῦ αὐτομολησάντων
ἀνδρῶν, καί τινας τοῦ λαοῦ, καὶ ἔθυσεν αὐτοὺς εἰς τὸ φρέαρ τὸ μέγα.
20 Καὶ κατέστησε τὴν χώραν τῷ Ἀλκίμῳ, καὶ ἀφῆκε μετ' αὐτοῦ δύναμιν
21 τοῦ βοηθεῖν αὐτῷ. καὶ ἀπῆλθε Βακχίδης πρὸς τὸν βασιλέα. Καὶ
22 ἠγωνίσατο Ἄλκιμος περὶ τῆς (~) ἀρχιερωσύνης. Καὶ συνήχθησαν πρὸς
αὐτὸν πάντες οἱ ταράσσοντες τὸν λαὸν αὐτῶν, καὶ κατεκράτησαν γῆν
23 Ἰούδα, καὶ ἐποίησαν πληγὴν μεγάλην ἐν Ἰσραήλ. Καὶ εἶδεν Ἰούδας
πᾶσαν τὴν κακίαν ἣν ἐποίησεν (¨) Ἄλκιμος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἐν υἱοῖς
24 Ἰσραήλ, ὑπὲρ τὰ ἔθνη. Καὶ ἐξῆλθεν εἰς πάντα τὰ ὅρια τῆς Ἰου-
δαίας (π) κυκλόθεν, καὶ ἐποίησεν ἐκδίκησιν ἐν τοῖς ἀνδράσι (ρ) τοῖς
αὐτομολήσασι, καὶ ἀνεστάλησαν τοῦ (σ) πορεύεσθαι εἰς τὴν χώραν.

MS.A. (γ) ἐξολέθρευσιν ἅπασαν (δ) ἐκολάσατο (ε) Βαραχχίδην (ζ) ἔστησαν (η) ἀπῆλθεν, (θ) πρὸς τοὺς (ι) προσεῖχον (κ) Ἄλκινον (ʺ) παρ' (λ) εἰρηνικοὺς λόγους, (μ) τοὺς λόγους οὓς (ν) εἰς (ξ)* κρίσι (ο) μετ' αὐτοῦ (~) ἀρχιεροσύνης. (¨) Ἄλκινος (π) καὶ κυκλόθεν, (ρ) καὶ τοῖς (σ) πορευθῆναι εἰς χώραν.

Interp. LAT.

Nunc ergò mitte virum, cui credis, & profectus 7
videat exterminium omne quod fecit nobis, &
regioni regis: & puniat eos, & omnes adjutores
eorum. Et elegit rex Bacchidem ex amicis 8
regis, qui dominabatur trans flumen, & magnum
in regno, & fidelem regi. Et miſit eum,
Et Alcimum impium: & ſtatuit ei ſacerdotium: 9
& mandavit ei facere ultionem in filios Iſrael. Et 10
ſurrexerunt, & venerunt cum exercitu magno
in terram Juda. Et miſit nuntios ad Judam, &
fratres ejus verbis pacificis cum dolo. Et non 11
intenderunt ſermonibus eorum. Viderunt enim,
quia venerant cum exercitu magno. Et con- 12
venerunt ad Alcimum & Bacchidem congregatio
ſcribarum, requirere quæ juſta ſunt. (a) Et pri- 13
mi Aſidæi erant in filiis Iſrael: & exquirebant
ab eis pacem. Dixerunt enim; Homo ſacerdos 14
de ſemine Aaron venit in exercitu: & non no-
cebit nobis. Et locutus eſt cum eis verba pa- 15
cifica, & juravit illis, dicens; Non quæremus
vobis malum, neque amicis veſtris. Et credi- 16
derunt ei. Et comprehendit ex eis ſexaginta
viros: & occidit eos in una die ſecundùm ver-
bum, quod (b) ſcripſit; Carnes Sanctorum tuo- 17
rum, & ſanguinem ipſorum effuderunt in circui-
tu Hieruſalem; & non erat eis qui ſepeliret. Et 18
incubuit eorum timor, & tremor in omnem
populum: quia dixerunt; Non eſt veritas, &
judicium in eis. Tranſgreſſi ſunt enim conſtitu-
tum, & jusjurandum, quod juraverunt. Et 19
movit Bacchides caſtra ab Hieruſalem, & ap-
plicuit in Bezeth: & miſit, & comprehendit
multos ex viris, qui à ſe refugerant, & quoſdam
de populo: & mactavit eos in puteum ma-
gnum. Et commiſit regionem Alcimo: & reli- 20
quit cum eo exercitum in adjutorium ipſi. Et
abiit Bacchides ad regem. Et ſatagebat Alci- 21
mus pro principatu ſacerdotii. Et convenerunt 22
ad eum omnes qui perturbabant populum ſuum:
& obtinuerunt terram Juda: & fecerunt
plagam magnam in Iſrael. Et vidit Judas 23
omnia mala, quæ fecit Alcimus, & qui cum
eo erant, filiis Iſrael, pluſquàm (c) gentes. Et 24
exiit in omnes fines Judææ in circuitu, & fecit
vindictam in viros deſertores: & ceſſaverunt
ire in regionem.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Jam mitte virum tibi fidum, qui abeat, vi- 7
deátque totam perditionem quam fecerunt
nobis & regioni regis, & quomodo excru-
ciaverit illos & omnes adjutores eorum.
Elegit ergò rex Bacherium amicum ſuum 8
qui præerat regioni transfluviali, & ma-
gnus ac fidus erat in regno ſuo; Miſitque 9
eum & Elcimum impium cui inſtituit ſacer-
dotium; præcepítque ei ut exerceret vin-
dictam in filios Iſraëlis. Itaque profecti 10
venerunt in terram Judæ multo cum exerci-
tu, miſitque legatum ad Judam & fratres
ejus verbis pacificis cum dolo. Sed non 11
attenderunt, neque animum adhibuerunt
verbis eorum, viderant enim illos veniſſe
ad ſe magno cum exercitu. Et convene- 12
runt apud Elcimum & Bacherium cœtus
Scribarum ad exquirendam & petendam
æquitatem: Et præcipui, erant cantores 13
inter filios Iſraëlis, & petebant ab eis pa-
cem. Dicebant enim; Vir ſacerdos de ſe- 14
mine Aharonis venit cum exercitu, neque
lædent nos. Ille verò allocutus eſt eos ver- 15
bis pacificis, & juravit eis, dixítque;
Non procurabimus neque machinabimur
malum contra vos & amicos veſtros. Sed 16
cùm crediſſent ei, prehendit ex eis ſexa-
ginta viros, & peremit eos eodem die, ſe-
cundùm verbum quod dixit propheta:
Carnem ſanctorum tuorum, & ſanguinem 17
eorum effuderunt circum Jeruſalem, &
non eſt eis qui ſepeliat. Et occupavit ter- 18
ror eorum totum populum, dicebant enim;
Non ineſt his veritas neque jus, quando-
quidem tranſgreſſi ſunt jus & juramentum
ac pactum quod inierant. Deinde movens 19
Bacherius de Jeruſalem, caſtra poſuerunt
contra Beth-dara: & mittens prehendit ex
hominibus qui rebellaverant in eum, ac
etiam *quoſdam* è populo, & jugulavit eos
juxta puteum magnum. Tum committens 20
regionem Elcimo, & relictis apud eum
copiis in præſidium ejus, venit Bacherius
ad regem. Elcimus autem contendebat de 21
principatu ſacerdotii: Et convenerunt ad 22
eum omnes ii qui conturbabant gentem ſu-
am, & occupaverunt terram Judæ, & fe-
cerunt plagam magnam in Iſraële. Videns 23
itaque Juda totum malum quod intulerant
Elcimus & comites ejus filiis Iſraëlis, de-
teriùs quàm gentes ipſæ; Prodiens ad 24
omnes terminos Judææ circunquaque,
exercuit judicium in viros illos qui re-
bellaverant, & miſſi fuerant ad curſitan-
dum per regionem.

Verſio VULG. LAT.

25 Vidit autem Alcimus quòd prævaluit Judas, & qui
cum eo erant: & cognovit quia non poteſt ſuſtinere
eos, & regreſſus eſt ad regem, & accuſavit eos multis
26 criminibus. Et miſit rex Nicanorem, unum ex prin-
cipibus ſuis nobilioribus: qui erat inimicitias exer-
cens contra Iſrael: & mandavit ei evertere popu-
27 lum. Et venit Nicanor in Jeruſalem cum exercitu
magno, & miſit ad Judam & ad fratres ejus verbis
28 pacificis cum dolo, Dicens; Non ſit pugna inter
me & vos: veniam cum viris paucis, ut videam facies
29 veſtras cum pace. Et venit ad Judam, & ſalutave-
runt ſe invicèm & pacificé: & hoſtes parati erant ra-
30 pere Judam. Et innotuit ſermo Judæ, quoniam cum
dolo venerat ad eum: & conterritus eſt ab eo, &
31 ampliùs noluit videre faciem ejus. Et cognovit Ni-
canor quoniam denudatum eſt conſilium ejus: & exi-
vit obviàm Judæ in pugnam juxta Capharſalama.
32 Et ceciderunt de Nicanoris exercitu ferè quinque
33 millia viri, & fugerunt in civitatem David. Et poſt
hæc verba aſcendit Nicanor in montem Sion: & exi-
erunt de ſacerdotibus populi ſalutare eum in pace, &
demonſtrare ei holocautomata, quæ offerebantur pro
34 rege. Et irridens ſprevit eos, & polluit: & locutus
35 eſt ſuperbè, Et juravit cum ira, dicens; Niſi tradi-
tus fuerit Judas, & exercitus ejus in manus meas,
continuò cum regreſſus fuero in pace, ſuccendam do-
36 mum iſtam. Et exiit cum ira magna. Et intraverunt
ſacerdotes, & ſteterunt ante faciem altaris & templi:
37 & flentes dixerunt; Tu, Domine, elegiſti domum
iſtam ad invocandum nomen tuum in ea, ut eſſet do-
38 mus orationis & obſecrationis populo tuo. Fac vin-
dictam in homine iſto, & exercitu ejus, & cadant in
gladio: memento blaſphemias eorum, & ne dederis
39 eis ut permaneant. Et exiit Nicanor ab Jeruſalem,
& caſtra applicuit ad Bethoron: & occurrit illi ex-
40 ercitus Syriæ. Et Judas applicuit in Adarſa cum tri-
41 bus millibus viris: & oravit Judas, & dixit; Qui
miſſi erant à rege Sennacherib, Domine, quia blaſphe-
maverunt te, exiit angelus, & percuſſit ex eis centum
octogintaquinque millia:

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α'.

25 Ὡς δὲ εἶδεν Ἄλκιμος ὅτι ἐνίσχυσεν Ἰούδας ϗ οἱ μετ' αὐτοῦ, ϗ ἔγνω
(ʹ) ὅτι οὐ δύναται ὑποστῆναι αὐτοὺς, ϗ ἐπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα, ϗ
26 κατηγόρησεν αὐτῶν πονηρά. Καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Νικάνο-
ρα, ἕνα τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ τῶν ἐνδόξων, ϗ μισοῦντα ϗ ἐχθραίνοντα
27 τῷ Ἰσραὴλ, ϗ ἐνετείλατο αὐτῷ ἐξᾶραι τὸν λαόν. Καὶ ἦλθε Νι-
κάνωρ εἰς Ἱερουσαλὴμ δυνάμει πολλῇ, καὶ ἀπέστειλε πρὸς Ἰούδαν ϗ
28 τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ μετὰ δόλου λόγοις εἰρηνικοῖς, Λέγων, Μὴ ἔστω
μάχη ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν· ἥξω ἐν ἀνδράσιν ὀλίγοις, ἵνα (τ)
29 ὑμῶν ἴδω τὰ πρόσωπα μετ' εἰρήνης. Καὶ ἦλθε πρὸς Ἰούδαν, καὶ
ἠσπάσαντο ἀλλήλους εἰρηνικῶς. ϗ οἱ πολέμιοι ἦσαν ἕτοιμοι ἐξαρ-
30 πάσαι τὸν Ἰούδαν. Καὶ ἐγνώσθη ὁ λόγος τῷ Ἰούδᾳ, ὅτι μετὰ δόλου
ἦλθεν ἐπ' αὐτόν· ϗ ἐπτοήθη ἀπ' αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐβουλήθη ἔτι ἰδεῖν τὸ
31 πρόσωπον αὐτοῦ. Καὶ ἔγνω Νικάνωρ ὅτι ἀπεκαλύφθη ἡ βουλὴ αὐτοῦ,
ϗ ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν τῷ (υ) Ἰούδᾳ ἐν πολέμῳ κατὰ Χαφαρσαλα-
32 μά. Καὶ (φ) ἔπεσον τῶν παρὰ Νικάνορος (˜) ὡσεὶ πεντακισχίλιοι
33 ἄνδρες, ϗ ἔφυγον εἰς τὴν πόλιν Δαυίδ. Καὶ μετὰ τοὺς λόγους τούτους
ἀνέβη Νικάνωρ εἰς τὸ ὄρος Σιών. καὶ (χ) ἐξῆλθον ἀπὸ τῶν ἱερέων
ἐκ τῶν ἁγίων καὶ ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ ἀσπάσασθαι αὐτὸν
εἰρηνικῶς, ϗ δεῖξαι αὐτῷ τὴν ὁλοκαύτωσιν τὴν προσφερομένην ὑπὲρ
34 τοῦ βασιλέως. Καὶ ἐμυκτήρισεν αὐτοὺς, ϗ κατεγέλασεν αὐτῶν,
35 ϗ ἐμίανεν αὐτοὺς, ϗ ἐλάλησεν ὑπερηφάνως. Καὶ ὤμοσε μετὰ θυ-
μοῦ, λέγων, Ἐὰν μὴ παραδοθῇ Ἰούδας καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ (ψ)
εἰς χεῖράς μου τὸ νῦν, ϗ ἔσται ἐὰν ἐπιστρέψω ἐν εἰρήνῃ, ἐμπυριῶ τὸν οἶ-
36 κον τοῦτον. ϗ ἐξῆλθε μετὰ (ω) θυμοῦ μεγάλου. Καὶ εἰσῆλθον οἱ
ἱερεῖς, ϗ ἔστησαν κατὰ πρόσωπον τοῦ θυσιαστηρίου ϗ τοῦ ναοῦ, ϗ (¨) ἔκλαυσαν, ϗ
37 εἶπον, Σὺ (α) κύριε ἐξελέξω τὸν οἶκον τοῦτον ἐπικληθῆναι τὸ ὄνο-
μά σου ἐπ' (β) αὐτῷ, εἶναι οἶκον προσευχῆς καὶ δεήσεως τῷ λαῷ
38 σου. Ποίησον ἐκδίκησιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ ϗ ἐν τῇ παρεμβο-
λῇ αὐτοῦ, ϗ (˝) πεσέτωσαν ἐν ῥομφαίᾳ· μνήσθητι τῶν δυσφημιῶν αὐ-
39 τῶν, ϗ μὴ δῷς αὐτοῖς μονήν. Καὶ ἐξῆλθε Νικάνωρ ἐξ Ἱερου-
σαλὴμ, ϗ (γ) παρενέβαλεν ἐν Βαιθωρὼν, ϗ συνήντησεν αὐτῷ
40 δύναμις Συρίας, Καὶ Ἰούδας παρενέβαλεν ἐν Ἀδασὰ ἐν τρισχι-
41 λίοις ἀνδράσι· ϗ προσηύξατο Ἰούδας, ϗ εἶπεν, Οἱ παρὰ τοῦ βα-
σιλέως (δ) Ἀσσυρίων ὅτε ἐδυσφήμησαν, ἐξῆλθεν ἄγγελός (ε) σου
κύριε, καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐτοῖς ἑκατὸν ὀγδοηκονταπέντε χιλιάδας.

MS.A. (ʹ) ὅτι * δύναται (τ) ἴδω ὑμῶν (υ) Ἰούδᾳ κατὰ Χαρφαρσα-
ραμά. (φ) ἔπεσαν (˜) ὡς * πεντακισχιλίους (χ) ἐξῆλθαν (ψ) τὸ νῦν εἰς
χεῖράς μου, (ω) θυμοῦ. Καὶ εἰσῆλθον (¨) * ἔκλαυσεν, καὶ εἶπαν, (α)
ἐξελέξω (β) αὐτὸν, (˝) πεσάτωσαν (γ) παρενέβαλον (δ) ὅτε
ἐδυσφήμησαν (ε) σου, καὶ

Interp. LAT.

Ut autem vidit Alcimus, quòd prævaluit Judas, 25
& qui cum eo erant, & cognovit, quia non poteſt
ſuſtinere eos; & regreſſus eſt ad regem: Et accu-
ſavit eos criminibus. Et miſit rex Nicanorem 26
unum ex principibus ſuis nobilioribus, & qui
odio habebat, & inimicitias exercebat contra
Iſrael: & mandavit ei evertere populum. Et 27
venit Nicanor in Hieruſalem cum exercitu ma-
gno: & miſit ad Judam, & fratres ejus, cum
dolo verbis pacificis; Dicens: Non ſit pugna 28
inter me & vos. Veniam cum viris paucis; ut
videam facies veſtras cum pace. Et venit ad 29
Judam: & ſalutaverunt ſe invicèm pacificè:
& hoſtes parati erant rapere Judam. Et inno- 30
tuit ſermo Judæ; quoniam cum dolo venerat ad
eum: & conterritus eſt ab eo, & amplius noluit
videre faciem ejus. Et cognovit Nicanor, quoni- 31
am denudatum eſt conſilium ejus: & exivit
obviàm Judæ in pugnam juxta Chapharſalama.
Et ceciderunt de Nicanoris exercitu ferè quinque 32
mille viri: & fugerunt in civitatem David.
Et poſt hæc verba aſcendit Nicanor in montem 33
Sion: & exierunt de ſacerdotibus è ſanctis, & de
ſenioribus populi ſalutare eum in pace, & demon-
ſtrare ei holocauſtomata, quæ offerebantur pro 34
rege. Et irridens ſprevit eos, & polluit eos, &
locutus eſt ſuperbè. Et juravit cum ira, di- 35
cens; Niſi traditus fuerit Judas, & exercitus
ejus in manus meas nunc; & erit, cùm regreſſus
fuero in pace, ſuccendam domum iſtam. Et exiit
cum ira magna. Et intraverunt ſacerdotes, & 36
ſteterunt ante faciem altaris, & templi: & flen-
tes dixerunt; Tu, Domine, elegiſti domum iſtam 37
ad invocandum nomen tuum in ea, ut eſſet do-
mus orationis, & obſecrationis populo tuo. Fac 38
vindictam in homine iſto, & exercitu ejus: &
cadant in gladio. Memento blaſphemias eorum:
& ne dederis eis ut permaneant. Et exiit Nica- 39
nor ab Hieruſalem: & caſtra applicuit ad Be-
thoron: et occurrit illi exercitus Syriæ. Et Ju- 40
das applicuit in Adaſa cum tribus millibus vi-
ris. Et oravit Judas, & dixit; Qui miſſi erant 41
à rege Aſſyriorum, quando blaſphemaverunt; exiit
angelus tuus, Domine, et percuſſit ex eis centum
octoginta quinque millia.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

25 * ܘܟܕ ܕܝܢ ܚܙܐ ܐܠܟܝܡܘܣ ܕܐܬܚܝܠ ܝܗܘܕܐ ܘܐܝܠܝܢ ܕܥܡܗ. ܘܝܕܥ ܕܠܐ ܡܫܟܚ ܠܡܩܡ
26 ܠܘܩܒܠܗܘܢ. ܗܦܟ ܠܘܬ ܡܠܟܐ. ܘܐܟܠ ܩܪܨܘܗܝ ܒܥܠܬܐ ܣܓܝܐܬܐ. * ܘܫܕܪ ܡܠܟܐ
ܕܡܝܛܪܝܘܣ ܠܢܝܩܢܘܪ ܚܕ ܡܢ ܡܝܩܪܐ ܕܪܘܪܒܢܘܗܝ. ܕܣܢܐ ܗܘܐ ܘܒܥܠܕܒܒܐ
27 ܐܚܝܕ ܗܘܐ ܠܗ ܠܥܡܐ ܕܐܝܣܪܝܠ. ܘܦܩܕܗ ܕܢܘܒܕܝܘܗܝ ܘܢܥܩܪܝܘܗܝ ܠܥܡܐ. * ܘܐܬܐ
ܢܝܩܢܘܪ ܠܐܘܪܫܠܡ ܒܚܝܠܐ ܣܓܝܐܐ. ܘܫܕܪ ܠܘܬ ܝܗܘܕܐ ܘܠܐܚܘܗܝ. ܡܠܐ ܕܫܠܡܐ ܒܢܟܠܐ.
28 ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. * ܠܐ ܢܗܘܐ ܚܪܝܢܐ ܒܝܢܝ ܘܒܝܢܝܟܘܢ. ܥܡ ܓܒܪܐ ܒܨܝܪܐ ܐܬܐ ܐܢܐ ܕܐܚܙܐ ܐܦܝܟܘܢ
29 ܒܫܠܡܐ. * ܘܐܬܘ ܠܘܬ ܝܗܘܕܐ ܘܫܐܠܘ ܒܫܠܡܐ ܚܕ ܕܚܕ. ܚܝܠܐ ܕܝܢ ܡܛܝܒܝܢ ܗܘܘ
30 ܕܢܚܛܦܘܢܝܗܝ ܠܝܗܘܕܐ. * ܘܐܬܝܕܥܬ ܡܠܬܐ ܠܝܗܘܕܐ ܕܒܢܟܠܐ ܐܬܘ ܠܘܬܗ. ܘܥܪܩ
31 ܡܢܗ. ܘܬܘܒ ܠܐ ܨܒܐ ܗܘܐ ܕܢܚܙܐ ܐܦܘܗܝ. * ܘܝܕܥ ܢܝܩܢܘܪ ܕܐܬܓܠܝܬ ܡܠܟܗ
32 ܘܢܦܩ ܠܐܘܪܥܗ ܕܝܗܘܕܐ. ܠܘܩܒܠ ܩܪܝܬܐ ܕܫܠܡܐ. * ܘܢܦܠܘ ܡܢ ܓܒܪܐ
33 ܕܥܡ ܢܝܩܢܘܪ ܐܝܟ ܚܡܫܡܐܐ. ܘܥܪܩܘ ܠܡܕܝܢܬܗ ܕܕܘܝܕ. * ܘܒܬܪ ܗܠܝܢ ܣܠܩ
ܗܘܐ ܢܝܩܢܘܪ ܠܛܘܪܐ ܕܨܗܝܘܢ. ܘܢܦܩܘ ܟܗܢܐ ܡܢ ܒܝܬ ܡܩܕܫܐ. ܘܡܢ ܩܫܝܫܐ ܕܥܡܐ.
ܕܢܫܐܠܘܢ ܒܫܠܡܗ. ܘܢܚܘܘܢܝܗܝ ܥܠܬܐ ܘܩܘܪܒܢܐ ܕܡܬܩܪܒܝܢ ܗܘܘ ܥܠ ܐܦܝ ܡܠܟܐ.
34 * ܘܡܒܙܚ ܘܡܓܚܟ ܒܗܘܢ ܘܫܛ ܐܢܘܢ. ܘܡܠܠ ܒܡܪܚܘܬܐ. * ܘܝܡܐ ܒܚܡܬܐ. ܘܐܡܪ.
35 ܕܐܢ ܠܐ ܡܫܬܠܡ ܗܫܐ ܝܗܘܕܐ ܘܡܫܪܝܬܗ ܒܐܝܕܝ. ܡܐ ܕܗܦܟܬ ܒܫܠܡܐ. ܐܘܩܕܝܘܗܝ
36 ܠܒܝܬܐ ܗܢܐ. ܘܢܦܩ ܒܚܡܬܐ ܪܒܬܐ. * ܘܥܠܘ ܟܗܢܐ ܘܩܡܘ ܩܕܡ ܡܕܒܚܐ
37 ܘܩܕܡ ܦܘܪܡܐ. ܘܒܟܘ ܘܐܡܪܘ. * ܐܢܬ ܡܪܝܐ ܓܒܝܬ ܠܟ ܒܝܬܐ ܗܢܐ. ܕܢܬܩܪܐ
38 ܫܡܟ ܥܠܘܗܝ. ܘܢܗܘܐ ܒܝܬ ܨܠܘܬܐ ܘܒܥܘܬܐ ܠܥܡܟ. * ܥܒܕ ܬܒܥܬܐ ܡܢ ܓܒܪܐ
ܗܢܐ ܘܡܢ ܡܫܪܝܬܗ. ܘܢܦܠܘܢ ܒܚܪܒܐ. ܐܬܕܟܪ ܓܘܕܦܝܗܘܢ. ܘܠܐ ܬܬܠ ܠܗܘܢ ܚܝܠܐ
39 ܘܡܩܘܝܡܘܬܐ. * ܘܢܦܩ ܢܝܩܢܘܪ ܡܢ ܐܘܪܫܠܡ. ܘܫܪܐ ܠܘܬ ܒܝܬ ܚܘܪܘܢ. ܘܐܪܥܗ
40 ܚܝܠܐ ܕܣܘܪܝܐ. * ܝܗܘܕܐ ܕܝܢ ܫܪܐ ܠܘܬ ܐܪܣܐ. ܒܬܠܬܐ ܐܠܦܝܢ ܓܒܪܝܢ. ܘܨܠܝ ܝܗܘܕܐ
41 ܘܐܡܪ. * ܡܪܝܐ ܐܢܬܘ ܗܘ ܕܟܕ ܓܕܦ ܚܝܠܗ ܕܡܠܟܐ ܐܬܘܪ. ܢܦܩ ܡܠܐܟܟ. ܘܩܛܠ
ܐܢܘܢ ܡܐܐ ܘܬܡܢܝܢ ܘܚܡܫܐ ܐܠܦܝܢ.

Ut autem vidit Elcimus prævaluiſſe Judam & 25
comites ejus; & agnovit ſe non poſſe reſi-
ſtere eis; reverſus eſt ad regem, & accuſavit
eos multis criminibus. Quamobrem miſit 26
rex Demetrius Nicanorem unum ex honeſti-
oribus principibus ſuis, qui odio & inimi-
citiâ proſequebatur populum Iſraëliticum,
& mandavit ei ut deleret tolleretque popu-
lum. Veniens itaque Nicanor Jeroſolymam 27
multo cum exercitu, miſit ad Judam & fra-
tres ejus verbis pacificis ſub dolo, dixitque
eis: Ne eſto jurgium inter me & vos: pau- 28
cis cum viris veni ad videndum facies ve-
ſtras pacificè. Ita venerunt ad Judam, & 29
ſalutarunt alter alterum: copiæ tamen pa-
ratæ erant ad abripiendum Judam. Sed re- 30
innoteſcente Judæ, quod *ſcilicet* cum dolo
veniſſent ad ſe; receſſit ab eo, nec voluit in-
poſterum videre faciem ejus. Agnoſcens 31
itaque Nicanor detectum eſſe conſilium,
proceſſit in occurſum Judæ è regione op-
pidi pacis: Cecideruntque de viris qui 32
erant cum Nicanore, quaſi quingenti: tum fu-
gerunt in urbem Davidis. His rebus geſtis, 33
aſcendit Nicanor in montem Sionis, egreſ-
ſique ſunt ſacerdotes è Sanctuario, &
quidam è ſenioribus populi, ut ſalutarent
eum, & ſignificarent ei holocauſta & ſacri-
ficia quæ offerebant pro rege. Verùm ſub- 34
ſannans & irridens eos contempſit eos, &
locutus eſt inſolenter. Juravitque cum furo- 35
re, & ait; Niſi tradat ſe nunc Juda & ex-
ercitus ejus in manus meas, cùm rediero
incolumis, amburam domum iſtam: & e-
greſſus eſt magno furore percitus. Ingreſſi 36
verò ſacerdotes, ſteterunt ante altare &
ſcamnum, & fleverunt dicentes; Tu Do- 37
mine, elegiſti tibi domum iſtam, ut voce-
tur nomen tuum ſuper illam, & ſit domus
orationis & precationis populo tuo. Fac 38
ultionem de viro iſto & de exercitu ejus,
cadantque gladio: recordare blaſphemias
eorum, & ne præſtes eis robur & conſiſten-
tiam. Egreſſus autem Nicanor Jeroſoly- 39
mis, caſtra poſuit ad Beth-horonem, oc-
curritque illi exercitus Syriæ: Juda verò 40
caſtra poſuit ad Arſam cum tribus millibus
virorum. Oravitque Juda, & ait; Do- 41
mine, tu is es, in quem cùm blaſphemaſſet
exercitus regis Aſſur, egreſſus eſt Angelus
tuus, & occidit centum illa & octoginta
quinque millia.

Verſio VULG. LAT.

42 Sic contere exercitum iſtum in conſpectu noſtro hodie: & ſciant cæteri quia malè locutus eſt ſuper ſancta tua: & judica illum ſecundùm malitiam illius. 43 Et commiſerunt exercitus prælium tertiadecimâ die menſis Adar: & contrita ſunt caſtra Nicanoris, & 44 cecidit ipſe primus in prælio. Ut autem vidit exercitus ejus quia cecidiſſet Nicanor, projecerunt arma 45 ſua, & fugerunt: Et perſecuti ſunt eos viam unius diei, ab Adazer uſquequò veniatur in Gazara, & 46 tubis cecinerunt poſt eos cum ſignificationibus: Et exierunt de omnibus caſtellis Judææ in circuitu, & ventilabant eos cornibus, & convertebantur iterùm ad eos, & ceciderunt omnes gladio, & non eſt re-47 lictus ex eis nec unus. Et acceperunt ſpolia eorum in prædam: & caput Nicanoris amputaverunt, & dexteram ejus, quam extenderat ſuperbè, & attule-48 runt & ſuſpenderunt contra Jeruſalem. Et lætatus eſt populus valdè, & egerunt diem illam in lætitia 49 magna. Et conſtituit agi omnibus annis diem iſtam, 50 tertiadecimâ die menſis Adar. Et ſiluit terra Juda dies paucos.

CAP. VIII.

1 ET audivit Judas nomen Romanorum, quia ſunt potentes viribus, & acquieſcunt ad omnia, quæ poſtulantur ab eis: & quicunque acceſſerunt ad eos, ſtatuerunt cum eis amicitias, & quia ſunt potentes 2 viribus. Et audierunt prælia eorum, & virtutes bonas, quas fecerunt in Galatia, quia obtinuerunt eos, 3 & duxerunt ſub tributum: Et quanta fecerunt in regione Hiſpaniæ, & quòd in poteſtatem redegerunt metalla argenti & auri quæ illic ſunt, & poſſe-4 derunt omnem locum conſilio ſuo, & patientiâ: Locaque quæ longè erant valdè ab eis; & Reges qui ſupervenerant eis ab extremis terræ, contriverunt, & percuſſerunt eos plagâ magnâ: cæteri autem dant 5 eis tributum omnibus annis. Et Philippum & Perſen Ceteorum regem, & cæteros qui adverſùm eos arma tulerant, contriverunt in bello, & obtinuerunt 6 eos: Et Antiochum magnum regem Aſiæ, qui eis pugnam intulerat habens centum viginti elephantos, & equitatum, & currus, & exercitum magnum valdè, contritum ab eis.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α'.

42 (ζ)Οὕτω σύντριψον τὴν παρεμβολὴν ταύτην ἐνώπιον ἡμῶν σήμερον, καὶ γνώτωσαν οἱ ἐπίλοιποι, ὅτι κακῶς (η) ἐλάλησαν ἐπὶ τὰ ἅγιά 43 σου, καὶ κρῖνον αὐτὸν κατὰ τὴν κακίαν αὐτοῦ. Καὶ συνῆψαν αἱ παρεμβολαὶ εἰς πόλεμον τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς Ἀδάρ, καὶ συνετρίβη ἡ παρεμβολὴ Νικάνορος, καὶ ἔπεσεν αὐτὸς πρῶτος ἐν 44 τῷ πολέμῳ. Ὡς δὲ εἶδεν ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ὅτι ἔπεσε Νικάνωρ, 45 ῥίψαντες τὰ ὅπλα αὐτῶν ἔφυγον. Καὶ κατεδίωκον αὐτοὺς ὁδὸν ἡμέρας μιᾶς ἀπὸ Ἀδασὰ ἕως τοῦ ἐλθεῖν εἰς Γάζηρα, καὶ ἐσάλπι-46 σαν ὀπίσω αὐτῶν ταῖς σάλπιγξι τῶν σημασιῶν. Καὶ ἐξῆλθον ἐκ πασῶν τῶν κωμῶν τῆς Ἰουδαίας κυκλόθεν, καὶ ὑπερεκέρων αὐτούς, καὶ ἀνέστρεφον οὗτοι πρὸς τούτους· καὶ (θ) ἔπεσον πάντες ῥομφαίᾳ, καὶ οὐ 47 κατελείφθη ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἷς. Καὶ ἔλαβον τὰ σκῦλα καὶ τὴν προνομήν, καὶ τὴν κεφαλὴν Νικάνορος (ι) ἀφεῖλον, καὶ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ἣν ἐξέτεινεν ὑπερηφάνως, καὶ ἤνεγκαν, καὶ ἐξέτειναν 48 παρὰ τὴν Ἱερουσαλήμ. Καὶ (ᵈ) εὐφράνθη ὁ λαὸς σφόδρα, καὶ ἤγαγον 49 τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡμέραν εὐφροσύνης (κ) μεγάλης. Καὶ ἔστησαν τοῦ (λ) ἄγειν κατ' ἐνιαυτὸν τὴν ἡμέραν ταύτην (μ) τὴν τρισκαιδεκάτην 50 τοῦ Ἀδάρ. Καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ Ἰούδα ἡμέρας ὀλίγας.

MS.A.(ζ)Οὕτως* συνέτριψεν(η) ἐλάλησεν(θ) ἔπεσαν(ι) ἀφεῖλαν, (ᵈ)ηὐφράνθη(κ) μεγάλην. (λ) ἀγαγεῖν κατ'(μ) τῇ τρισκαιδεκάτῃ

ΚΕΦ. η'.

1 ΚΑὶ ἤκουσεν Ἰούδας τὸ ὄνομα τῶν Ῥωμαίων, ὅτι εἰσὶ δυνατοὶ (α) ἰσχύϊ, καὶ αὐτοὶ εὐδοκοῦσιν ἐν πᾶσι τοῖς (˜) προστιθεμένοις αὐτοῖς, (β) καὶ ὅσοι ἂν προσέλθωσιν αὐτοῖς, ἱστῶσιν αὐτοῖς φιλί-2 αν, καὶ ὅτι εἰσὶ δυνατοὶ ἰσχύϊ· Καὶ διηγήσαντο αὐτῷ τοὺς πολέμους αὐτῶν, καὶ τὰς ἀνδραγαθίας ἃς ποιοῦσιν ἐν τοῖς Γαλάταις, καὶ 3 ὅτι κατεκράτησαν αὐτῶν καὶ ἤγαγον αὐτοὺς ὑπὸ φόρον, Καὶ ὅσα ἐποίησαν ἐν χώρᾳ (γ) Ἱσπανίας, τοῦ κατακρατῆσαι τῶν μετάλλων τοῦ ἀργυρίου καὶ τοῦ χρυσίου τοῦ ἐκεῖ· καὶ κατεκράτησαν τοῦ τόπου 4 παντὸς τῇ βουλῇ αὐτῶν καὶ τῇ μακροθυμίᾳ, Καὶ ὁ τόπος ἦν μακρὰν ἀπέχων ἀπ' αὐτῶν σφόδρα· καὶ τῶν βασιλέων τῶν ἐπελθόντων ἐπ' αὐτοὺς ἀπ' ἄκρου τῆς γῆς (†) συνέτριψαν αὐτούς, καὶ ἐπάταξαν ἐν αὐτοῖς πληγὴν μεγάλην, καὶ οἱ ἐπίλοιποι διδόασιν αὐτοῖς 5 φόρον κατ' ἐνιαυτόν· Καὶ τὸν Φίλιππον καὶ τὸν Περσέα Κιτιέων βασιλέα, καὶ τοὺς ἐπηρμένους ἐπ' αὐτούς, συνέτριψαν αὐτοὺς (δ) 6 ἐν πολέμῳ, καὶ κατεκράτησαν αὐτῶν· Καὶ Ἀντίοχον τὸν μέγαν βασιλέα τῆς Ἀσίας, τὸν πορευθέντα ἐπ' αὐτοὺς εἰς πόλεμον ἔχοντα ἑκατὸν εἴκοσι ἐλέφαντας καὶ ἵππον καὶ ἅρματα καὶ δύναμιν πολλὴν σφόδρα, καὶ συνετρίβη ἀπ' αὐτῶν·

MS.A.(α)ἐν ἰσχύϊ,(˜)προστεθειμένοις(β) καὶ ὅσοι ἐὰν προσέλθωσιν αὐτοῖς, καὶ ὅσοι ἐὰν (γ) Σπανίας, (†) ἕως συνέτριψαν αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν (δ) πολέμῳ,

Interp. L A T.

42 *Sic contere exercitum iſtum in conſpectu noſtro hodie: & ſciant cæteri quia malè locuti ſunt ſuper ſancta tua: & judica illum ſecundùm malitiam illius.* 43 *Et commiſerunt exercitus prælium tertiadecimâ die menſis Adar: & contrita ſunt caſtra Nicanoris: & cecidit ipſe primus in prælio.* 44 *Ut autem vidit exercitus ejus, quia cecidiſſet Nicanor; projecerunt arma ſua, & fugerunt.* 45 *Et perſecuti ſunt eos viam unius diei ab Adaſa, uſquequò veniatur in Gazera. Et cecinerunt poſt eos tubis ſignificationum;* 46 *Et exierunt de omnibus pagis Judææ in circuitu, & ventilabant eos in cornibus: & convertebantur iſti ad iſtos. Et ceciderunt omnes gladio: & non eſt relictus ex eis nec unus.* 47 *Et acceperunt ſpolia, & prædam: & caput Nicanoris amputaverunt, & dexteram ejus, quam extenderat ſuperbè: & attulerunt, & ſuſpenderunt contra Hieruſalem.* 48 *Et lætatus eſt populus valdè: & egerunt diem illam diem lætitiæ magnæ.* 49 *Et conſtituerunt agi ſingulis annis diem iſtam (d) tertiam decimam Adar.* 50 *Et ſiluit terra Juda dies paucos.*

CAP. VIII.

1 *ET audivit Judas nomen Romanorum, quia ſunt potentes viribus: & ipſi bene ſentiunt in iis qui ſe ad ipſos applicant: & quicunque acceſſerint ad eos, ſtatuunt cum illis amicitiam, & quia ſunt potentes viribus.* 2 *Et narraverunt ei prælia eorum, & virtutes bonas, quas faciunt in Galatis, & quia obtinuerunt eos, & duxerunt ſub tributum:* 3 *Et quanta fecerunt in regione Hiſpaniæ, in poteſtatem redigendo metalla argenti, & auri, quod illic eſt: & poſſederunt omnem locum conſilio ſuo, & patientiâ:* 4 *Et locus erat longè diſtans ab eis valdè: & reges, qui ſupervenerant eis ab extremis terræ, (a) contriverunt, & percuſſerunt eos plagâ magnâ: cæteri autem dant eis tributum quolibet anno;* 5 *Et Philippum, & Perſea Citiorum regem, & qui adverſùs eos arma tulerant, contriverunt in bello, & obtinuerunt eos;* 6 *Et Antiochum magnum regem Aſiæ, qui eis pugnam intulerat, habens centum viginti Elephantes, & equitatum, & currus, & exercitum magnum valdè, contritum ab eis:*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

42 Ita contere & confringe exercitum hunc hodie coram nobis, ut cognoſcant reliqui exteri hos malè oblocutos eſſe de Sanctuario tuo: & judica eos ſecundùm malitiam ipſorum. 43 Cœperunt itaque caſtra dimicare decimâ tertiâ menſis Adar, & confractus eſt exercitus Nicanoris, ipſeque primus occubuit in bello. 44 Cùm autem vidiſſet exercitus Nicanoris eum occubuiſſe, abjectis armis ſuis fugerunt. 45 Sed perſecuti ſunt eos Judæi itinere diurno, ab Arſa quouſque devenerint ad Geziram; & clanxerunt poſt eos tubis peculiaribus. 46 Et egreſſi ex omnibus oppidis Judææ, cogebant reducebantque illos unum ad alterum, donec occumberent omnes acie gladii, ita ut ne unus quidem ex eis reliquus maneret. 47 Et acceperunt ſpolia & prædam eorum; caput autem Nicanoris & dexteram ejus quam inſolenter levaverat, amoventes detulerunt & ſuſpenderunt in Jeruſalem. 48 Et gaviſus eſt populus vehementer, & celebrârunt diem illum cum jucunditate & lætitia. 49 Et inſtituerunt, ut celebrarent eum quotannis decimâ tertiâ menſis Adar. 50 Ita quievit terra Judæ paucis diebus.

CAP. VIII.

1 AUdiens autè Juda famam Romanorum, eos eſſe valentes robore, & gratos habere omnes qui ſe jungebant eis, & cum iis omnibus qui accedebant ad eos, amicitias inire: 2 (Narratum enim fuerat ei de fortitudine ipſorum, deque præliis quæ geſſerant in Galatia, & quomodo prævaluiſſent eis, & effeciſſent eos ſibi tributarios: 3 De rebus etiam quas præſtiterant in regione Hiſpaniæ, & quomodo obtinuiſſent metalla auri & argenti quæ ſunt ibi: 4 Et conſiliis atque longanimitate ſuâ poſſediſſent omnem locum, licet locus ille longè diſſitus eſſet ab eis: quomodo etiam contriviſſent reges qui venerant adverſùs eos ab extremis terræ, & percuſſiſſent eos plagâ magnâ, reliqui verò redderent eis tributum quotannis: 5 Philippum quoque, & regem Cetæorum, & eos qui ſe extulerant in eos, ſubegiſſent belliſque contriviſſent atque deviciſſent: 6 Necnon Antiochi regis Macedonis, qui bello invaſerat eos, habens ſecum centum viginti elephantos, equites, currus, & exercitum copioſum validumque; totum exercitum contriviſſent,

Verſio VULG. LAT.

7 Et quia ceperunt eum vivum, & ſtatuerunt ei ut daret ipſe, & qui regnarent poſt ipſum, tributum ma-
8 gnum, & daret obſides, & conſtitutum, Et regionem Indorum, & Medos, & Lydos, de optimis regionibus eorum : & acceptas eas ab eis, dederunt Eu-
9 meni regi. Et quia qui erant apud Helladam, volu-
10 erunt ire, & tollere eos : & innotuit ſermo his, Et miſerunt ad eos ducem unum, & pugnaverunt contra illos, & ceciderunt ex eis multi, & captivas duxerunt uxores eorum, & filios, & diripuerunt eos, & terram eorum poſſederunt, & deſtruxerunt muros eorum, & in ſervitutem illos redegerunt uſque in
11 hunc diem : Et reſidua regna, & inſulas, quæ aliquando reſtiterant illis, exterminaverunt, & in po-
12 teſtatem redegerunt. Cum amicis autem ſuis, & qui in ipſis requiem habebant, conſervaverunt amicitiam, & obtinuerunt regna; quæ erant proxima, & quæ erant longé : quia quicunque audie-
13 bant nomen eorum, timebant eos. Quibus verò vellent auxilio eſſe ut regnarent, regnabant : quos autem vellent, regno deturbabant : & exaltati ſunt
14 valdé. Et in omnibus iſtis nemo portabat diadema, nec induebatur purpurâ, ut magnificaretur in
15 ea. Et quia curiam fecerunt ſibi, & quotidiè conſulebant trecentos viginti, conſilium agentes ſemper de multitudine, ut quæ digna ſunt, gerant:
16 Et committunt uni homini magiſtratum ſuum per ſingulos annos dominari univerſæ terræ ſuæ, & omnes obediunt uni, & non eſt invidia, neque ze-
17 lus inter eos. Et elegit Judas Eupolemum, filium Joannis, filii Jacob, & Jaſonem, filium Eleazari, & miſit eos Romam conſtituere cum illis amici-
18 tiam, & ſocietatem : Et ut auferrent ab eis jugum Græcorum, quia viderunt quòd in ſervitutem
19 premerent regnum Iſrael. Et abierunt Romam viam multam valdè, & introierunt curiam, & di-
20 xerunt; Judas Machabæus, & fratres ejus, & populus Judæorum miſerunt nos ad vos ſtatuere vobiſcum ſocietatem & pacem, & conſcribere nos ſocios & amicos veſtros.

7 Καὶ ἔλαβον αὐτὸν ζῶντα, καὶ ἔστησαν αὐτοῖς διδόναι αὐτόν τε καὶ τοὺς βασιλεύοντας μετ' αὐτὸν φόρον μέγαν, (ε) διδόναι ὅμηρα καὶ
8 διαστολὴν, Καὶ χώραν τὴν Ἰνδικὴν, καὶ Μηδίαν, καὶ Λυδίαν, καὶ ἀπὸ τῶν καλλίστων χωρῶν αὐτῶν, καὶ λαβόντες αὐτὰς παρ' αὐτοῦ
9 ἔδωκαν αὐτὰς Εὐμένει τῷ βασιλεῖ· Καὶ ὅτι οἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἐβουλεύσαντο ἐλθεῖν καὶ ἐξᾶραι αὐτοὺς, καὶ ἐγνώσθη ὁ λόγος
10 αὐτοῖς, Καὶ ἀπέστειλαν ἐπ' αὐτοὺς στρατηγὸν ἕνα, καὶ ἐπολέμησαν πρὸς αὐτοὺς, καὶ (ζ) ἔπεσον ἐξ αὐτῶν τραυματίαι πολλοὶ, καὶ (η) ᾐχμαλώτευσαν τὰς γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ (θ) προενόμευσαν αὐτοὺς, καὶ κατεκράτησαν τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ καθεῖλον τὰ ὀχυρώματα αὐτῶν, (ι) καὶ κατεδουλώσαντο αὐτοὺς ἕως τῆς
11 ἡμέρας ταύτης· Καὶ τὰς ὑπολοίπους βασιλείας, καὶ τὰς νήσους, ὅσοι ποτὲ (ʹ) ἀντέστησαν αὐτοῖς, κατέφθειραν, καὶ ἐδούλωσαν (κ) αὐ-
12 τούς· Μετὰ δὲ τῶν φίλων αὐτῶν καὶ τῶν ἐπαναπαυομένων αὐτοῖς συνετήρησαν (λ) φιλίαν, καὶ κατεκράτησαν τῶν βασιλειῶν τῶν ἐγγὺς καὶ τῶν μακρὰν, καὶ ὅσοι (μ) ἤκουον τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐφοβοῦντο ἀπ'
13 αὐτῶν. (ν) Ὅσοις δ' ἂν βούλωνται βοηθεῖν καὶ βασιλεύειν, (˜) βασιλεύουσιν· οὓς δ' ἂν βούλωνται, μεθιστῶσι, καὶ ὑψώθησαν σφόδρα·
14 Καὶ ἐν (ξ) πᾶσι τούτοις οὐκ (ο) ἐπέθετο οὐδεὶς αὐτῶν διάδημα, καὶ
15 οὐ περιεβάλοντο πορφύραν, ὥστε ἁδρυνθῆναι ἐν αὐτῇ· Καὶ βουλευτήριον ἐποίησαν ἑαυτοῖς, καὶ καθ' ἡμέραν ἐβουλεύοντο τριακόσιοι καὶ εἴκοσι βουλευόμενοι διαπαντὸς περὶ τοῦ πλήθους, τοῦ εὐκοσμεῖν (π)
16 αὐτούς. Καὶ πιστεύουσιν ἑνὶ ἀνθρώπῳ (ρ) τὴν ἀρχὴν αὐτῶν κατ' ἐνιαυτὸν, καὶ κυριεύειν πάσης τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ πάντες ἀκούουσι τοῦ
17 ἑνὸς, καὶ οὐκ ἔστι φθόνος (σ) οὐδὲ ζῆλος ἐν αὐτοῖς· Καὶ ἐπέλεξεν Ἰούδας τὸν Εὐπόλεμον υἱὸν Ἰωάννου τοῦ (τ) Ἀκκὼς, καὶ Ἰάσονα υἱὸν Ἐλεαζάρου, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς Ῥώμην, στῆσαι αὐ-
18 τοῖς φιλίαν καὶ συμμαχίαν, Καὶ τοῦ ἆραι τὸν ζυγὸν (υ) ἀπ' αὐτῶν, ὅτι εἶδον τὴν βασιλείαν τῶν Ἑλλήνων καταδουλουμένους
19 τὸν Ἰσραὴλ δουλείᾳ. Καὶ ἐπορεύθησαν εἰς Ῥώμην, καὶ ἡ ὁδὸς πολλὴ σφόδρα, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ βουλευτήριον, καὶ ἀπεκρίθη-
20 σαν, (φ) καὶ εἶπον, Ἰούδας ὁ Μακκαβαῖος καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων ἀπέστειλαν ἡμᾶς πρὸς ὑμᾶς, στῆσαι μεθ' ὑμῶν συμμαχίαν καὶ εἰρήνην, καὶ γραφῆναι ἡμᾶς συμμάχους καὶ φίλους ὑμῶν.

MS.A. (ε) καὶ διδόναι (ζ) ἔπεσαν (η) ᾐχμαλώτισαν (θ) ἐπρονόμευσαν (ι) καὶ ἐπρονόμευσαν αὐτοὺς καὶ (ʹ) ἀνέστησαν (κ) αὐτοῖς· (λ) αὐτοῖς φιλίων, (μ) ἤκουσαν (ν) Οἷς δ' ἂν (˜) βασιλεύσουσιν (ξ) ἅπασιν (ο) ἐπέθεντο (π) ἑαυτούς. (ρ) ἄρχειν (σ) οὔτε (τ) Ἀκχὼς, (υ) αὐτῶν, (φ) Ἰούδας ὁ καὶ Μακκαβαῖος

Interp. LAT.

Et ceperunt eum vivum : & ſtatuerunt, ut ipſis daret & ipſe, & qui regnarent poſt ipſum, tributum magnum, daret obſides, & conſtitutum, 7
Et regionem Indicam, & Mediam, & Lydiam, & de optimis regionibus (b) eorum : & acceptas eas ab eo dederunt Eumeni regi : 8
Et quia qui erant ex Hellade, conſilium inierunt ire, & tollere eos, & innotuit ſermo his, 9
Et miſerunt in eos ducem unum, & pugnaverunt contra illos : & ceciderunt ex eis interfecti multi, & captivas duxerunt uxores eorum, & filios eorum, & diripuerunt eos : & terram eorum poſſederunt, & deſtruxerunt munitiones eorum, & in ſervitutem redegerunt eos uſque in hunc diem : 10
Et reſidua regna, & inſulas, quæ aliquando reſtiterant illis, exterminaverunt, & in ſervitutem redegerunt eos : 11
Cum amicis autem ſuis, & qui in ipſis requiem habebant, conſervaverunt amicitiam, & obtinuerunt regna, quæ erant proxima, & quæ erant longè : & quicunque audiebant nomen eorum, timebant eos : 12
Quibus verò vellent auxilio eſſe, ut regnarent; regnabant : quos autem vellent, regno deturbabant : & exaltati ſunt valdè. 13
Et in omnibus iſtis nemo eorum portabat diadema, nec induebatur purpurâ, ut magnificaretur in ea. 14
Et curiam fecerunt ſibi, & quotidiè conſultabant treceni & viginti, conſilium agentes ſemper de multitudine, ut rectè gubernent eos : 15
Et committunt uni homini magiſtratum ſuum per ſingulos annos, & ut dominetur univerſæ terræ ipſorum : & omnes obediunt uni : & non eſt invidia, neque zelus inter eos. 16
Et elegit Judas Eupolemum filium Joannis filii Accos, & Jaſonem filium Eleazari : & miſit eos Romam, conſtituere cum illis amicitiam, & ſocietatem, 17
Et ut auferrent jugum ab eis : quia viderunt regnum Græcorum, quod ſervitute premeret Iſrael. 18
Et abierunt Romam, & via multa valdè : & introierunt in curiam, & 19
reſponderunt, & dixerunt ; Judas Maccabæus, & fratres ejus, & populus Judæorum miſerunt nos ad vos, ſtatuere vobiſcum ſocietatem, et pacem, et conſcribere nos ſocios, et amicos veſtros. 20

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

7 * ܘܟܕ ܐܚܕܘܗܝ ܟܕ ܚܝ. ܘܐܩܝܡܘ ܕܢܗܘܐ ܡܫܩܠ ܠܗܘܢ. ܗܘ ܘܡܠܟܐ ܕܩܡ ܒܬܪܗ.
8 ܡܕܐܬܐ ܪܒܬܐ: ܟܠ ܫܢܐ ܘܫܢܐ. ܘܢܬܠ ܗܘܢ ܗܢܘܢ ܡܫܟܢܐ ܘܦܘܠܓܐ. * ܘܐܪܥܐ ܕܗܢܕܘ
ܘܕܡܕܝ ܘܕܠܘܕܝܐ ܡܢ ܐܬܪܘܬܗ. ܐܬܪܘܬܐ ܓܒܝܬܐ. ܘܟܕ ܢܣܒܘ ܐܢܝܢ ܡܢܗ. ܝܗܒܘ
9 ܐܢܝܢ ܠܐܘܡܢܝܘܣ ܡܠܟܐ. * ܘܟܕ ܨܒܘ ܕܢܐܬܘܢ ܡܢ ܝܘܢ ܕܢܘܒܕܘܢ ܘܢܫܝܨܘܢ
10 ܐܢܘܢ. ܘܐܬܝܕܥܬ ܠܗܘܢ ܡܠܬܐ. * ܘܫܕܪܘ ܠܘܬܗܘܢ ܚܕ ܡܢ ܐܣܛܪܛܝܓܐ. ܘܐܩܪܒܘ
ܥܡܗܘܢ. ܘܢܦܠܘ ܡܢܗܘܢ ܩܛܝܠܐ ܣܓܝܐܐ. ܘܫܒܘ ܢܫܝܗܘܢ ܘܒܢܝܗܘܢ. ܘܒܙܘ ܐܢܘܢ.
ܘܐܚܕܘ ܘܐܬܦܠܓܘ ܠܗ ܐܪܥܗܘܢ. ܘܣܚܦܘ ܚܣܢܝܗܘܢ. ܘܫܥܒܕܘ ܐܢܘܢ. ܥܕܡܐ
11 ܠܝܘܡܐ ܗܢܐ. * ܘܫܪܟܐ ܕܡܠܟܘܬܐ ܘܓܙܪܬܐ. ܘܐܦ ܗܢܘܢ ܟܠܗܘܢ ܐܝܠܝܢ ܕܩܝܡܝܢ ܗܘܘ
ܠܘܩܒܠܗܘܢ. ܘܡܘܒܕܝܢ ܗܘܘ ܠܗܘܢ ܘܒܙܝܢ ܘܫܒܝܢ. ܘܡܫܥܒܕܝܢ ܗܘܘ ܠܗܘܢ
12 ܠܥܒܕܘܬܐ. * ܥܡ ܪܚܡܝܗܘܢ ܕܝܢ ܘܥܡ ܐܝܠܝܢ ܕܡܬܢܝܚܝܢ ܗܘܘ ܒܗܘܢ. ܢܛܪܝܢ ܗܘܘ
ܪܚܡܘܬܐ. ܘܐܚܕܘ. ܘܐܬܟܒܫܘ ܠܗ ܡܠܟܐ ܕܪܚܝܩܝܢ ܘܩܪܝܒܝܢ. ܘܟܠ ܕܫܡܥܝܢ ܗܘܘ
ܫܡܥܗܘܢ. ܘܕܚܠܝܢ ܗܘܘ ܡܢܗܘܢ. ܘܟܠ ܡܢ ܕܨܒܝܢ ܗܘܘ ܕܢܥܕܪܘܢ ܘܢܡܠܟܘܢ.
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]

Ipſúmque vivum cepiſſent, & ſtatuiſſent ut 7 tam ipſe quàm reges ſucceſſores ejus tributum magnũ redderent quotannis, & ut darét obſides & diviſiones; Nempe regionem In- 8 diæ, Mediæ, ac Lydiæ de regionibus ipſius, regiones ſelectiſſimas; quas cùm accepiſſent ab eo, dederunt Eunemio regi. Item cùm è 9 Græcia venire voluiſſent, ut delerent & conſumerent eos, re ab eis cognitâ, Miſerint in 10 eos unum è ducibus, qui bellaverit adversùs eos, & eeciderint ex eis interfecti multi, captivos abduxerint uxores & liberos eorum, diripuerint eos, obtinuerint atque diviſerint terrã eorũ, arces eorum deſtruxerint, & ſubjecerint eos ad hunc uſq; diem: Reliqua re- 11 gna & inſulas, deniq; eos omnes qui reſtiterant eis, perdiderint, diripuerint, captivos abduxerint, & in ſervitutem redegerint. Cum amicis verò ſuis & cum iis qui acqui- 12 eſcunt eis, ſervent amicitiam: & obtinuerint atque ſuperaverint reges longinquos & propinquos : quicunque audiebant famam illorum, metuerent ab eis : & quoſcunque vel- 13 lent adjuvare & regnare, ii regnent : Quoſcunque verò deprimere vellent, ii humiles eſſent: denique ſummoperè exaltati & magnificati ſint: Nemo tamen illorum diadema 14 ſibi nexuiſſet, neque purpureis indutus eſſet, ut iis magnificaret ſeſe; Sed feciſſent ſibi 15 Senatum, & quotidiè conſilium ſimul inirent trecenti viginti viri conſiliarii, & cogitarent quomodo curam agerent & regerent populum : Deferrent principatum uni viro in 16 annum, qui præciperet & dominaretur tota terra eorum : & omnes *ita* obtemperarent uni illi viro, ut nulla eſſet inter eos invidia aut æmulatio) Elegit Juda Eupole- 17 mum filium Johannis filii Acoſi, & Jaſonem filium Lazari, miſitque eos Romam ad ſtatuendum cum eis amicitiam & auxilium; Et ut tollerent ab eis jugum ; nam regnum 18 Græcorum Iſraëlem ſervitute premebat. Itaque Eupolemi caterva Romam profecti 19 (iter autem maximum erat) & ſenatum illorum ingreſſi, reſponderunt & dixerunt il- 20 lis ; Juda Machabæus, & fratres ejus, & populus Judæorum nos miſerunt ad vos, ut conſtituamus vobiſcum *mutuum* auxilium & amicitiam, & ut ſcribatis nos in amicos & adjutores veſtros.

Verſio VULG. LAT.

21 Et placuit ſermo in conſpectu eorum. Et hoc reſcri-
22 ptum eſt, quod reſcripſerunt in tabulis æreis, & mi-
ſerunt in Jeruſalem, ut eſſet apud eos ibi memoriale
23 pacis & ſocietatis. BENE SIT ROMANIS,
& genti Judæorum, in mari & in terra in æternum:
24 gladiúſque & hoſtis procul ſit ab eis. Quòd ſi inſti-
terit bellum Romanis priùs, aut omnibus ſociis eo-
25 rum in omni dominatione eorum: Auxilium feret
gens Judæorum, prout tempus dictaverit, corde ple-
26 no: Et præliantibus non dabunt, neque ſubmini-
ſtrabunt triticum, arma, pecuniam, naves, ſicut pla-
cuit Romanis: & cuſtodient mandata eorum, nihil
27 ab eis accipientes. Similiter autem & ſi genti Ju-
dæorum priùs acciderit bellum, adjuvabunt Romani
28 ex animo, prout eis tempus permiſerit: Et adjuvan-
tibus non dabitur triticum, arma, pecunia, naves, ſic-
ut placuit Romanis: & cuſtodient mandata eorum
29 abſque dolo. Secundùm hæc verba conſtituerunt
30 Romani populo Judæorum. Quòd ſi poſt hæc ver-
ba hi aut illi addere aut demere ad hæc aliquid volu-
erint, facient ex propoſito ſuo: & quæcunque addi-
31 derint, vel dempſerint, rata erunt. Sed & de malis,
quæ Demetrius rex fecit in eos, ſcripſimus ei, dicen-
tes; Quarè gravâſti jugum tuum ſuper amicos no-
32 ſtros, & ſocios Judæos? Si ergò iterùm adierint
nos, adverſùm te faciemus illis judicium, & pugna-
bimus tecum mari terrâque.

CAP. IX.

1 INtereà ut audivit Demetrius, quia cecidit Nicanor
& exercitus ejus in prælio, appoſuit Bacchidem &
Alcimum rurſum mittere in Judæam, & dextrum cor-
2 nu cum illis. Et abierunt viam, quæ ducit in Galga-
la, & caſtra poſuerunt in Maſaloth, quæ eſt in Arbel-
lis: & occupaverunt eam, & peremerunt animas ho-
3 minum multas. In menſe primo anni centeſimi &
quinquageſimi ſecundi, applicuerunt exercitum ad Je-
4 ruſalem: Et ſurrexerunt, & abierunt in Beream vi-
5 ginti millia virorum, & duo millia equitum. Et Ju-
das poſuerat caſtra in Laiſa, & tria millia viri electi
cum eo:

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Α'.

21 Καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον αὐτῶν. Καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῆς (χ)
22 ἐπιστολῆς ἧς ἀντέγραψεν ἐπὶ δέλτοις χαλκαῖς, καὶ ἀπέστειλεν εἰς Ἱε-
ρουσαλὴμ εἶναι παρ' αὐτοῖς ἐκεῖ μνημόσυνον εἰρήνης καὶ συμμαχίας·
23 Καλῶς γένοιτο Ῥωμαίοις καὶ τῷ ἔθνει (ϯ) Ἰουδαίων ἐν τῇ θαλάσσῃ καὶ
ἐπὶ τῆς ξηρᾶς εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ῥομφαία καὶ ἐχθρὸς μακρυνθείη ἀπ'
24 αὐτῶν. Ἐὰν δὲ ἐνστῇ πόλεμος (˝) ἐν Ῥώμῃ προτέρᾳ ἢ πᾶσι τοῖς συμ-
25 μάχοις αὐτῶν ἐν πάσῃ κυριείᾳ αὐτῶν, Συμμαχήσει τὸ ἔθνος τῶν
26 Ἰουδαίων, ὡς ἂν ὁ καιρὸς ὑπογράφῃ αὐτοῖς, καρδίᾳ πλήρει. Καὶ
τοῖς πολεμοῦσιν οὐ δώσουσιν οὐδὲ ἐπαρκέσουσι σῖτον, ὅπλα, ἀργύριον,
πλοῖα, ὡς ἔδοξε (ω) Ῥωμαίοις· καὶ φυλάξονται τὰ φυλάγματα αὐ-
27 τῶν (α) οὐθὲν λαβόντες. Κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ ἐὰν ἔθνει Ἰουδαίων
συμβῇ προτέροις πόλεμος, συμμαχήσουσιν οἱ Ῥωμαῖοι ἐκ ψυχῆς,
28 ὡς ἂν αὐτοῖς ὁ καιρὸς ὑπογράφῃ. Καὶ τοῖς συμμαχοῦσιν οὐ δοθή-
σεται σῖτος, ὅπλα, ἀργύριον, (˜) πλοῖα, ὡς ἔδοξε Ῥώμῃ· καὶ φυλά-
29 ξονται τὰ φυλάγματα (β) αὐτῶν, καὶ οὐ μετὰ δόλου. Κατὰ τοὺς λόγους
30 τούτους (γ) ἔστησαν Ῥωμαῖοι τῷ δήμῳ τῶν Ἰουδαίων. Ἐὰν δὲ μετὰ τοὺς
λόγους τούτους βουλεύσωνται οὗτοι καὶ οὗτοι προσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν, ποιήσον-
ται ἐξ αἱρέσεως αὐτῶν, καὶ ὃ ἐὰν προσθῶσιν ἢ ἀφέλωσιν, ἔσται κύ-
31 ρια. Καὶ περὶ τῶν κακῶν ὧν ὁ βασιλεὺς Δημήτριος συντελεῖται
εἰς αὐτούς, ἐγράψαμεν αὐτῷ, λέγοντες, Διατί ἐβάρυνας τὸν ζυγόν
32 σου ἐπὶ τοὺς φίλους ἡμῶν τοὺς συμμάχους Ἰουδαίους; Ἐὰν οὖν ἔτι ἐντύ-
χωσι κατὰ σοῦ, ποιήσομεν αὐτοῖς τὴν κρίσιν, καὶ πολεμήσομέν σε διὰ
τῆς θαλάσσης καὶ διὰ τῆς ξηρᾶς.

MS.A. (χ) γραφῆς ἀντέγραψεν ἐπὶ *δέλτοις χαλκαῖς, καὶ ἀπέστειλαν (ϯ) τῶν Ἰουδαίων (˝) Ῥώμῃ (ω) Ῥώμῃ· (α) *ὅθεν (˜) ὡς (β) ταῦτα, καὶ (γ) οὕτως ἔστησαν

ΚΕΦ. θʹ.

1 ΚΑὶ ἤκουσε Δημήτριος ὅτι (α) ἔπεσε Νικάνωρ καὶ αἱ δυνάμεις
αὐτοῦ (β) ἐν πολέμῳ, καὶ προσέθετο τὸν Βακχίδην καὶ τὸν Ἄλκιμον
ἐκ δευτέρου ἀποστεῖλαι εἰς γῆν Ἰούδα, καὶ τὸ δεξιὸν κέρας μετ' αὐ-
2 τῶν. Καὶ ἐπορεύθησαν ὁδὸν τὴν εἰς Γάλγαλα, καὶ (γ) παρενέβαλον ἐπὶ
Μαισαλὼθ τὴν ἐν Ἀρβήλοις, καὶ προκατελάβοντο αὐτήν, καὶ (δ)
3 ἀπώλεσαν ψυχὰς ἀνθρώπων πολλάς. Καὶ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου
ἔτους (ε) τοῦ δευτέρου καὶ πεντηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ παρενέβαλον (ζ) ἐπὶ
4 Ἱερουσαλήμ. Καὶ ἀπῆραν καὶ ἐπορεύθησαν εἰς Βερέαν ἐν εἴκοσι
5 χιλιάσιν ἀνδρῶν καὶ (η) δισχιλίᾳ ἵππῳ. Καὶ Ἰούδας ἦν παρεμβε-
βληκὼς ἐν (θ) Ἐλεασὰ, καὶ τρισχίλιοι ἄνδρες ἐκλεκτοὶ μετ' αὐτοῦ.

MS.A. (α) *ἐποίησεν (β) *πόλεμον, (γ) παρενεβάλοσαν ἐπὶ Μεσαλὼθ (δ) ἀπώλεσεν (ε) δευτέρου (ζ) εἰς (η) δισχιλιάσιν ἵππων. (θ) Ἀλασὰ,

Interp. LAT.

Et placuit ſermo in conſpectu eorum. Et hoc eſt 21
reſcriptum epiſtolæ, quam reſcripſerunt in tabulis 22
æreis, & miſerunt in Hieruſalem, ut eſſet apud
eos ibi memoriale pacis, & ſocietatis: Benè 23
ſit Romanis, & genti Judæorum, in mari & in
terra in æternum: gladiúſque & hoſtis procul
ſit ab eis. Quòd ſi inſtiterit bellum Romanis 24
priùs, aut omnibus ſociis eorum in omni domi-
natione eorum; Auxilium feret gens Judæorum, 25
prout tempus dictaverit eis, corde pleno: Et 26
præliantibus non dabunt, neque ſubminiſtrabunt
triticum, arma, pecuniam, naves; ſicut placuit
Romanis: & cuſtodient (c) mandata eorum,
nihil accipientes. Similiter autem, ſi genti 27
Judæorum priùs acciderit bellum; adjuvabunt
Romani ex animo, prout eis tempus permiſe-
rit: Et adjuvantibus non dabitur triticum, 28
arma, pecunia, naves; ſicut placuit Romanis:
& cuſtodient mandata eorum, & abſque do-
lo. Secundùm hæc verba conſtituerunt Romani 29
populo Judæorum. Quòd ſi poſt hæc verba hi 30
& illi addere, aut demere voluerint; facient
ex propoſito ſuo: & quæcunque addiderint, vel
dempſerint, rata erunt. Et de malis quæ De- 31
metrius rex facit in ipſos, ſcripſimus ei, dicen-
tes; Quarè gravâſti jugum tuum ſuper amicos
noſtros ſocios Judæos? Si ergò iterum adie- 32
rint nos adverſùm te; faciemus illis judicium:
& pugnabimus tecum mari terrâque.

CAP. IX.

ET audivit Demetrius, quia cecidit Nicanor, 1
& exercitus ejus, in prælio: & appoſuit, Bacchi-
dem & Alcimum rurſùm mittere in Judæam, &
dextrum cornu cum illis. Et abierunt viam, 2
quæ ducit in Galgala: & caſtra poſuerunt ſuper
Mæſaloth, quæ eſt in Arbelis: & occupave-
runt eam: & peremerunt animas hominum mul-
tas. Et menſe primo anni ſecundi & quinqua- 3
geſimi & centeſimi applicuerunt exercitum ad
Hieruſalem. Et ſurrexerunt & abierunt in Be- 4
ream viginti millia virorum, & duo millia
equitum. Et Judas poſuerat caſtra in Eleaſa; 5
& tria millia viri electi cum eo.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
[illegible]
[illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
[illegible]
27 [illegible]
[illegible]
28 [illegible]
[illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
[illegible]
31 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Placuit eis res. Atque hoc eſt exemplar 21
epiſtolæ quam ſcripſerunt in tabula ænea, 22
miſeruntque Jeroſolymam ut eſſet in moni-
mentum amicitiæ, auxilii, & pacis: Bene 23
optiméque ſit Judæ & populo Judæorum
mari terrâque in perpetuum, & gladius at-
que hoſtis longè ſit ab eis. Quòd ſi bel- 24
lum concitetur in Romanos priùs, aut in
adjutores eorum, aut in quemcunque locum
ditionis eorum; Veniet ad auxilium eorum 25
populus Judæorum, prout tempus requiſi-
erit, corde pleno: Hoſtibus oppugnanti- 26
bus eos non præbebunt refocillationem, at-
que negabunt eis frumentum, arma, argen-
tum, ac naves, prout placuerit Romanis:
& cuſtodient mandata eorum, nihil accipi-
entes ab eis. Quòd ſi genti Judæorum con- 27
tigerit priùs bellum, pugnabunt & auxilia-
buntur ei Romani ex toto animo ſuo, pro-
ut tempus poſtulaverit: Et pugnantibus 28
bellumque gerentibus in eos, non ſuppedi-
tabuntur frumentum, arma, argentum, aut
naves, ut placuerit Romanis: & cuſtodi-
ent mandata eorum, nihil accipientes ab
eis: idque ſine dolo. In hæc verba ſtatu- 29
erunt *fœdus* Romani cum cœtu Judæorum.
Quòd ſi poſt has res voluerint iſti aut illi 30
addere aut detrahere, facient quicquid pla-
cuerit mentibus eorum: & quicquid detra-
xerint aut addiderint, fas eis eſto. Quòd 31
autem ad mala quibus afficit vos Demetrius
rex, ſcripſimus & miſimus ad eum; Quare
grave durumq; jugũ tuũ imponis amicis &
adjutoribus noſtris Judæis? Si inpoſterum 32
de te querantur, faciemus eis ultionem &
jus, teque mari terrâve oppugnabimus.

CAP. IX.

AUdiens autem Demetrius cecidiſſe Ni- 1
canorem & exercitum ejus in bello, perre-
xit etiam mittere Bacherium & Alcimum
ſecundò in terram Judæorum, & copias
dexteras cum ipſis. Profecta igitur gens 2
Bacherii per viam Geladis, obſederunt
Maſaloth quæ eſt in Arbella: & quum
cepiſſent eam, perdiderunt animas homi-
num multorum. Anno verò centeſimo 3
quinquageſimo ſecundò, menſe primo, ob-
ſederunt Jeruſalem. Et inde moventes ab- 4
ierunt in Birach cum viginti millibus
peditum & duobus millibus equitum. Ju- 5
da verò caſtra metatus eſt in Elſa, habens
ſecum ter mille viros electos;

Verſio VULG. LAT.

6 Et viderunt multitudinem exercitûs quia multi ſunt,
& timuerunt valdé : & multi ſubtraxerunt ſe de caſtris,
& non remanſerunt ex eis niſi octingenti viri.
7 Et vidit Judas quòd defluxit exercitus ſuus, & bellum
perurgebat eum, & confractus eſt corde, quia
non habebat tempus congregandi eos, & diſſolutus
8 eſt. Et dixit his qui reſidui erant ; Surgamus, &
eamus ad adverſarios noſtros, ſi poterimus pugnare
9 adverſùs eos. Et avertebant eum, dicentes ; Non
poterimus, ſed liberemus animas noſtras modò, &
revertamur ad fratres noſtros, & tunc pugnabimus
10 adverſùs eos : nos autem pauci ſumus. Et ait Judas ;
Abſit iſtam rem facere ut fugiamus ab eis : &
ſi appropiavit tempus noſtrum, moriamur in virtute
propter fratres noſtros, & non inferamus crimen gloriæ
11 noſtræ. Et movit exercitus de caſtris, & ſteterunt
illis obviám : & diviſi ſunt equites in duas partes,
& fundibularii & ſagittarii præibant exercitum,
12 & primi certaminis omnes potentes. Bacchides
autem erat in dextro cornu, & proximavit legio
13 ex duabus partibus, & clamabant tubis : Exclamaverunt
autem & hi, qui erant ex parte Judæ, etiam
ipſi, & commota eſt terra à voce exercituum : &
commiſſum eſt prælium à manè uſque ad veſperam.
14 Et vidit Judas, quòd firmior eſſet pars exercitûs Bacchidis
in dextris, & convenerunt cum ipſo omnes
15 conſtantes corde : Et contrita eſt dextera pars ab
16 eis, & perſecutus eſt eos uſque ad montem Azoti. Et
qui in ſiniſtro cornu erant, viderunt quòd contritum
eſt dextrum cornu, & ſecuti ſunt poſt Judam, & eos
17 qui cum ipſo erant, à tergo: Et ingravatum eſt prælium,
18 & ceciderunt vulnerati multi ex his & ex illis. Et
19 Judas cecidit, & cæteri fugerunt. Et Jonathas & Simon
tulerunt Judam fratrem ſuũ, & ſepelierunt eum
20 in ſepulchro patrum ſuorum in civitate Modin, Et fleverunt
eum omnis populus Iſrael planctu magno, &
21 lugebant dies multos. Et dixerunt ; Quomodò cecidit
potens, qui ſalvum faciebat populum Iſrael !
22 Et cætera verba bellorum Judæ, & virtutum quas fecit,
& magnitudinis ejus, non ſunt deſcripta : multa
enim erant valdé.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΏΝ Α΄.

6 Καὶ ἴδον τὸ πλῆθος τῆς δυνάμεως ὅτι πολλοί εἰσι, καὶ ἐφοβήθησαν
σφόδρα· καὶ (ˇ) ἐξεῤῥύησαν πολλοὶ ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς, οὐ κατελείφθησαν
7 ἐξ αὐτῶν ἀλλ' ἢ ὀκτακόσιοι ἄνδρες. Καὶ εἶδεν Ἰούδας,
ὅτι ἀπεῤῥύη ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ, καὶ ὁ πόλεμος ἔθλιβεν αὐτόν· καὶ
συνετρίβη τῇ καρδίᾳ, ὅτι οὐκ εἶχε καιρὸν συναγαγεῖν αὐτούς.
8 καὶ ἐξελύθη, Καὶ εἶπε τοῖς καταλειφθεῖσιν, Ἀναστῶμεν καὶ ἀναβῶμεν
ἐπὶ τοὺς ὑπεναντίους (˜) ἡμῶν, ἐὰν ἄρα δυνώμεθα πολεμῆσαι αὐτούς.
9 Καὶ ἀπέστρεφαν αὐτὸν, λέγοντες, Οὐ μὴ (¨) δυνώμεθα, ἀλλ' ἢ σώζωμεν
τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς τὸ νῦν, (ι) καὶ ἐπιστρέψωμεν μετὰ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν,
10 καὶ πολεμήσωμεν πρὸς αὐτοὺς, ἡμεῖς δὲ ὀλίγοι. Καὶ εἶπεν Ἰούδας,
Μή μοι γένοιτο ποιῆσαι τὸ πρᾶγμα τοῦτο, φυγεῖν ἀπ' αὐτῶν,
(κ) καὶ εἰ ἤγγικεν ὁ καιρὸς ἡμῶν, καὶ ἀποθάνωμεν (λ) ἐν ἀνδρείᾳ
χάριν τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, καὶ μὴ καταλίπωμεν αἰτίαν τῇ δόξῃ ἡμῶν.
11 Καὶ ἀπῆρεν ἡ δύναμις ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἔστησαν εἰς συνάντησιν
αὐτοῖς, καὶ ἐμερίσθη ἡ ἵππος εἰς δύο μέρη, καὶ οἱ σφενδονῆται
καὶ οἱ τοξόται προεπορεύοντο τῆς δυνάμεως, καὶ οἱ πρωταγωνισταὶ
12 πάντες οἱ δυνατοί. Βακχίδης δὲ ἦν ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι, καὶ ἤγγισεν
13 ἡ φάλαγξ ἐκ τῶν δύο μερῶν, καὶ ἐφώνουν ταῖς σάλπιγξι. Καὶ ἐσάλπισαν
(μ) οἱ παρὰ Ἰούδα καὶ αὐτοὶ ταῖς σάλπιγξι, καὶ (ν) ἐσαλεύθη ἡ
γῆ ἀπὸ τῆς φωνῆς τῶν παρεμβολῶν. καὶ ἐγένετο ὁ πόλεμος (ξ) συνημμένος
14 ἀπὸ πρωΐθεν ἕως ἑσπέρας. Καὶ εἶδεν Ἰούδας ὅτι Βακχίδης
καὶ τὸ στερέωμα τῆς παρεμβολῆς ἐν τοῖς δεξιοῖς· καὶ συνῆλθον
15 αὐτῷ πάντες οἱ εὔψυχοι τῇ καρδίᾳ. Καὶ συνετρίβη τὸ δεξιὸν
κέρας ἀπ' αὐτῶν, καὶ (ο) ἐδίωκον ὀπίσω αὐτῶν ἕως Ἀζώτου
16 ὄρους. Καὶ οἱ εἰς τὸ ἀριστερὸν κέρας ἴδον ὅτι συνετρίβη τὸ δεξιὸν
κέρας, καὶ ἐπέστρεψαν κατὰ πόδας Ἰούδα καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ ἐκ τῶν
17 ὄπισθεν. Καὶ ἐβαρύνθη ὁ πόλεμος, καὶ (π) ἔπεσον τραυματίαι
18 πολλοὶ ἐκ τούτων καὶ ἐκ τούτων. Καὶ Ἰούδας ἔπεσε καὶ οἱ λοιποὶ
19 ἔφυγον. Καὶ ἦραν Ἰωνάθαν καὶ Σίμων Ἰούδαν τὸν ἀδελφὸν (ρ) αὐτῶν,
καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν τῷ τάφῳ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν Μωδεείμ.
20 Καὶ ἔκλαυσαν αὐτὸν (σ), καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν πᾶς Ἰσραὴλ κοπετὸν
21 μέγαν, καὶ ἐπένθουν ἡμέρας πολλὰς, καὶ (τ) εἶπον, Πῶς ἔπεσε
22 δυνατὸς, σώζων τὸν Ἰσραήλ ; Καὶ τὰ (υ) περισσὰ τῶν λόγων Ἰούδα,
καὶ τῶν πολέμων, καὶ τῶν ἀνδραγαθιῶν ὧν ἐποίησε, καὶ τῆς μεγαλωσύνης
(ˉ) αὐτῶν, οὐ κατεγράφη, πολλὰ γὰρ ἦν σφόδρα.

MS.A. (ˇ) ἐξερύησαν (˜) ἡμῖν, (¨) δυνησώμεθα, (ι) ἐπιστρέψωμεν (κ) καὶ ἤγγικεν (λ) ἀνδρείᾳ (μ) καὶ οἱ παρὰ Ἰούδου (ν) ἐσείσθη ἡ γῆ ἀπὸ τῶν παρεμβολῶν αὐτῶν. (ξ) συνημμένος (ο) ἐδίωκεν (π) ἔπεσαν (ρ) αὐτοῦ, (σ) ἐκεῖ, καὶ (τ) εἶπαν, (υ)* περισσὰ τῶν λόγων Ἰούδου, (ˉ) αὐτοῦ

Interp. LAT.

Et viderunt multitudinem exercituum quia multi ſunt : & timuerunt valde : & multi ſubtraxerunt ſe de caſtris : non remanſerunt ex eis, niſi octingenti viri. Et vidit Judas, quod defluxit exercitus ſuus, & bellum perurgebat eum : & confractus eſt corde ; quia non habebat tempus congregandi eos. Et diſſolutus eſt : Et dixit his qui reſidui erant ; Surgamus, & aſcendamus ſuper adverſarios noſtros ; ſi fortè poſſimus debellare eos. Et avertebant eum, dicentes ; Non poterimus : Sed liberemus animas noſtras modò ; & (a) revertamur cum fratribus noſtris : & pugnabimus adverſus eos. Nos autem pauci ſumus. Et ait Judas ; Abſit mihi iſtam rem facere, ut fugiamus ab eis. Et, ſi appropiavit tempus noſtrum ; moriamur in virtute propter fratres noſtros : & non relinquamus crimen gloriæ noſtræ. Et movit exercitus de caſtris, & ſteterunt illis obviam. Et diviſi ſunt equites in duas partes : & fundibularii & ſagittarii præibant exercitum : & primi certaminis omnes potentes. Bacchides autem erat in dextro cornu : & proximavit legio ex duabus partibus, & clamabant tubis. Exclamaverunt autem & hi qui erant ex parte Judæ, etiam ipſi tubis : & commota eſt terra à voce exercituum : & commiſſum eſt prælium à mane uſque ad veſperam. Et vidit Judas, quòd Bacchides, & firmior pars exercitûs eſt in dextris : & convenerunt cum ipſo omnes conſtantes corde : Et contritum eſt dexterum cornu ab eis : & perſecuti ſunt eos uſque ad montem Azoti. Et, (b) qui in ſiniſtro cornu erant, viderunt, quod contritum eſt dextrum cornu : & converterunt ſe ad pedes Judæ & eorum, qui cum ipſo erant à tergo. Et ingravatum eſt prælium : & ceciderunt vulnerati multi ex his & ex illis. Et Judas cecidit, & cæteri fugerunt. Et Jonathas & Simon tulerunt Judam fratrem ſuum : & ſepelierunt eum in ſepulchro patrum ejus in Modeim. Et ploraverunt eum, & fleverunt eum omnis [populus] Iſrael planctu magno : & lugebant dies multos : & dixerunt ; Quomodò cecidit potens, qui ſalvum faciebat [populum] Iſrael ? Et cætera verborum Judæ, & bellorum, & virtutum, quas fecit, & magnitudinis ejus non ſunt deſcripta : multa enim erant valdé.

λόγων Ἰούδου, (ˉ) αὐτοῦ

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

6 [illegible]
7 [illegible]
[illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
[illegible]
10 [illegible]
[illegible]
11 [illegible]
[illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
[illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
[illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
[illegible]

Qui videntes exercitum hoſtium ſuorum ingentem valde, timuerunt admodum; & diffluentibus multis ab exercitu, non remanſerunt niſi octingenti ſolùm viri. Videns itaque Juda diſſipatum exercitum ſuum, ſeque bello urgeri; confractus eſt animo, adeoque diſſolutus, quòd non eſſet ei tempus congregandi eos. Quamobrem dixit iis qui remanſerant apud ipſum; Agite, aſcendamus contra inimicos noſtros; forte poterimus oppugnare eos. Sed averterunt ſe ab eo, dicentes; Non poſſumus: verùm nunc ſervemus animas noſtras, cum redeuntes veniemus cum fratribus noſtris, & oppugnabimus eos : nam pauci ſumus. Dixit Juda; Abſit à me ut hoc faciam, & fugiam à conſpectu eorum : & quidem ſi propè eſt tempus noſtrum, generosè moriamur pro fratribus noſtris, & ne relinquamus vitium in gloria noſtra. Sic movens exercitus è caſtris, ſtitit ſe ad certamen : & diviſis equitibus in duas partes ſagittarii & fundis jaculantes præcedebant exercitum unà cum omnibus belligeris & fortioribus. Bacherius autem erat in ala dextera : & accedentes phalanges ab utroque latere, clangebant tubis. Clanxerunt etiam Judæ ſodales tubis ſuis, & commota eſt terra clamore caſtrorum : cœperunt dimicare à matutino ad veſperam uſque. Sed videns Juda quòd Bacherius & robur exercitûs eſſet in latere dextro, expoſuerunt ſe ſodales ejus toto animo ſuo : Et confractum atque contritum fuit à conflictu eorum latus illud dexterum, & perſecutus eſt eos uſq; ad montem Zotum. Hi tem qui erant à latere ſiniſtro, cùm viderent ſuperatū eſſe latus dexterū, reverſi ſunt poſt Judam, & comites ejus à tergo ipſorum: Ita ingraveſcente bello ceciderunt ex his & ex illis. Juda quoque cecidit; & qui reliqui ſupererant, fugerunt. Tulerunt autem Jonathan & Simon Judam fratrem ſuum, & ſepelierunt eum in ſepulchro majorum ejus in Moraim. Et fleverunt planxeruntque Judam omnes Iſraëlitæ, & doluerunt de eo dolore maximo diebus multis, & dixerunt: Quomodo cecidit fortis ac potens, ſervator Iſraëlis? Reliquæ res Judæ, & bella ejus, præclara facinora ipſius, & robur atque fortitudo ipſius non ſunt deſcripta: nam multa admodum erant.

Verſio VULG. LAT.

23 Et factum eſt : poſt obitum Judæ emerſerunt iniqui
in omnibus finibus Iſrael, & exorti ſunt omnes qui
24 operabantur iniquitatem. In diebus illis facta eſt fames magna valdè, & tradidit ſe Bacchidi omnis re-
25 gio eorum cum ipſis. Et elegit Bacchides viros im-
26 pios, & conſtituit eos dominos regionis : Et exquirebant, & perſcutabantur amicos Judæ, & adducebant eos ad Bacchidem, & vindicabat in illos, & il-
27 ludebat. Et facta eſt tribulatio magna in Iſrael,
qualis non fuit ex die, quâ non eſt viſus propheta in
28 Iſrael. Et congregati ſunt omnes amici Judæ, & di-
29 xerunt Jonathæ; Ex quo frater tuus Judas defunctus
eſt, vir ſimilis ei non eſt, qui exeat contra inimicos
noſtros, Bacchidem, & eos qui inimici ſunt gentis
30 noſtræ. Nunc itaque te hodiè elegimus eſſe pro eo
nobis in principem, & ducem ad bellandum bellum
31 noſtrum. Et ſuſcepit Jonathas tempore illo princi-
32 patum, & ſurrexit loco Judæ fratris ſui. Et cogno-
33 vit Bacchides, & quærebat eum occidere. Et cognovit Jonathas, & Simon frater ejus, & omnes qui
cum eo erant : & fugerunt in deſertum Thecuæ, &
34 conſederunt ad aquam lacûs Aſphar. Et cognovit
Bacchides, & die ſabbatorum venit ipſe, & omnis
35 exercitus ejus, trans Jordanem. Et Jonathas miſit
fratrem ſuum ducem populi, & rogavit Nabuthæos
amicos ſuos, ut commodarent illis apparatum ſuum,
36 qui erat copioſus. Et exierunt filii Jambri ex Madaba, & comprehenderunt Joannem, & omnia quæ
37 habebat, & abierunt habentes ea. Poſt hæc verba,
nuntiatum eſt Jonathæ, & Simoni fratri ejus, quia filii Jambri faciunt nuptias magnas, & ducunt ſponſam
ex Madaba, filiam unius de magnis principibus Cha-
38 naan, cum ambitione magna. Et recordati ſunt ſanguinis Joannis fratris ſui : & aſcenderunt, & abſcon-
39 derunt ſe ſub tegumento montis. Et elevaverunt
oculos ſuos, & viderunt : & ecce tumultus, & apparatus multus : & ſponſus proceſſit, & amici ejus, &
fratres ejus obviàm illis cum tympanis & muſicis, &
armis multis.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α΄.

23 Καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν τελευτὴν (φ) Ἰούδα, ἐξέκυψαν οἱ ἄνομοι ἐν πᾶσι
τοῖς ὁρίοις Ἰσραήλ, καὶ ἀνέτειλαν πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀδικίαν.
24 Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐγενήθη λιμὸς (χ) μέγας σφόδρα, καὶ ηὐτομό-
25 λησεν ἡ χώρα μετ' αὐτῶν. Καὶ ἐξέλεξε Βακχίδης τοὺς ἀσεβεῖς ἄν-
26 δρας, καὶ κατέστησεν αὐτοὺς κυρίους τῆς χώρας. Καὶ ἐξεζήτουν καὶ
(ψ) ἐξηρεύνων τοὺς φίλους (ω) Ἰούδα, καὶ ἦγον αὐτοὺς πρὸς Βακχίδην.
27 καὶ (α) ἐξεδίκει ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐνέπαιζεν αὐτοῖς. Καὶ ἐγένετο θλίψις
μεγάλη ἐν τῷ Ἰσραήλ, ἥτις οὐκ ἐγένετο ἀφ' ἧς ἡμέρας οὐκ ὤφθη
28 προφήτης (β) ἐν αὐτοῖς. Καὶ ἠθροίσθησαν πάντες οἱ φίλοι (γ) Ἰούδα,
29 καὶ εἶπον τῷ Ἰωνάθαν, Ἀφ' οὗ ὁ ἀδελφός σου Ἰούδας τετελεύτηκε, καὶ
ἀνὴρ ὅμοιος αὐτῷ οὐκ ἔστιν ἐξελθεῖν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς, καὶ Βακχίδην,
30 καὶ ἐν τοῖς ἐχθραίνουσι τοῦ ἔθνους ἡμῶν. Νῦν οὖν σὲ ᾑρετισάμεθα σήμερον, τοῦ εἶναι ἀντ' αὐτοῦ ἡμῖν εἰς ἄρχοντα, καὶ ἡγούμενον, τοῦ πολεμῆσαι
31 τὸν πόλεμον ἡμῶν. Καὶ ἐπεδέξατο Ἰωνάθαν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ τὴν
32 (δ) ἡγησιν, καὶ ἀνέστη ἀντὶ (ε) Ἰούδα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. Καὶ ἔγνω
33 Βακχίδης, καὶ ἐζήτει αὐτὸν ἀποκτεῖναι. Καὶ ἔγνω Ἰωνάθαν, καὶ
Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἔφυγον εἰς τὴν
ἔρημον Θεκωὲ, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ τὸ ὕδωρ λάκκου (ζ) Ἀσφάρ.
34 Καὶ ἔγνω Βακχίδης τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, καὶ ἦλθεν αὐτὸς, καὶ
35 πᾶν τὸ στράτευμα αὐτοῦ πέραν τοῦ (η) Ἰορδάνου. Καὶ ἀπέστειλεν
Ἰωνάθαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἡγούμενον τοῦ ὄχλου, καὶ παρεκάλεσε τοὺς (θ) Ναυαταίους φίλους αὐτοῦ παραθέσθαι αὐτοῖς τὴν ἀπο-
36 σκευὴν αὐτῶν τὴν πολλήν. Καὶ ἐξῆλθον (ι) υἱοὶ Ἰαμβρὶ ἐκ Μηδαβὰ, καὶ συνέλαβον Ἰωάννην, καὶ πάντα ὅσα εἶχεν, καὶ ἀπῆλθον
37 ἔχοντες. Μετὰ δὲ τοὺς λόγους τούτους ἀπήγγειλαν (κ) τῷ
Ἰωνάθαν καὶ Σίμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, ὅτι (λ) οἱ υἱοὶ Ἰαμβρὶ
ποιοῦσι γάμον μέγαν, καὶ ἄγουσι τὴν νύμφην ἀπὸ Ναδαβὰθ,
θυγατέρα ἑνὸς τῶν (μ) μεγιστάνων μεγάλων τῶν Χαναὰν, μετὰ παρα-
38 πομπῆς μεγάλης. Καὶ ἐμνήσθησαν Ἰωάννου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν,
καὶ ἀνέβησαν, καὶ ἐκρύβησαν ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ ὄρους. Καὶ
39 ἦραν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, καὶ (ι) εἶδον, καὶ ἰδοὺ θροῦς, καὶ ἀποσκευὴ πολλή, καὶ ὁ νυμφίος ἐξῆλθε, καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἰς συνάντησιν αὐτῶν μετὰ τυμπάνων, καὶ μουσικῶν, καὶ ὅπλων
πολλῶν.

MS. A. (φ) Ἰούδου, (χ) μεγάλη σφόδρα, καὶ αὐτομόλησεν (ψ) ἐξηρεύνων (ω) Ἰούδου, (α) ἐξεδίκα αὐτοὺς, καὶ ἐνέπαιζον (β) αὐτοῖς. (γ) Ἰούδου, (δ) * ηπισιν, (ε) Ἰούδου (ζ) Ἀσφάδ. (η) Ἰορδάνη. Καὶ ἀπέστειλεν τὸν ἀδελφὸν (θ) Ναβαταίους (ι) οἱ υἱοὶ Ἰαμβρεὶν (κ) Ἰωνάθαν, (λ) υἱοὶ Ἰαμβρὶν (μ) μεγάλων μεγιστάνων Χαναὰν, (ν) ἴδαν,

Interp. LAT.

Et factum eſt poſt obitum Judæ, emerſerunt iniqui in omnibus finibus Iſrael : & exorti 23
ſunt omnes qui operabantur iniquitatem. In 24
diebus illis facta eſt fames magna valdè, &
tradidit ſe regio cum ipſis. Et elegit Bacchides 25
viros impios, & conſtituit eos dominos regionis.
Et exquirebant, & perſcrutabantur amicos Judæ, 26
& adducebant eos ad Bacchidem : & vindicabat in illos, & illudebat eis. Et facta eſt tri- 27
bulatio magna in Iſrael : qualis non fuit ex die
quâ non eſt viſus propheta inter eos. Et con- 28
gregati ſunt omnes amici Judæ, & dixerunt Jo-
nathæ; Ex quo frater tuus Judas defunctus eſt; 29
et vir ſimilis ei non eſt, qui exeat contra inimicos,
& Bacchidem, & in eos qui inimici ſunt gentis noſtræ : Nunc itaque te hodiè elegimus, eſſe 30
pro eo nobis in principem, & ducem ad bellandum
bellum noſtrum. Et ſuſcepit Jonathas tempore 31
illo principatum : & ſurrexit loco Judæ fratris
ſui. Et cognovit Bacchides; & quærebat eum 32
occidere. Et cognovit Jonathas, & Simon frater 33
ejus, & omnes qui cum eo erant : & fugerunt
in deſertum Thecoe : & conſederunt ad aquam
lacûs Aſphar. Et cognovit Bacchides die ſabba- 34
torum, & venit ipſe, & omnis exercitus ejus
trans Jordanem. Et Jonathas miſit fratrem 35
ſuum ducem populi : & rogavit Navathæos
amicos ſuos, ut commodarent ſibi apparatum
ſuum, qui erat copioſus. Et exierunt filii Zam- 36
bri ex Medaba, & comprehenderunt Joannem,
& omnia quæ habebat, & abierunt habentes.
Poſt hæc autem verba renuntiatum eſt Jonathæ 37
& Simoni fratri ejus; quia filii Zambri faciunt nuptias magnas, & ducunt ſponſam ex
Nadabath, filiam unius de magnis principibus
Chanaan, cum ambitione magna. Et recordati 38
ſunt (c) Joannis fratris ſui : & aſcenderunt,
& abſconderunt ſe ſub tegumento montis. Et 39
elevaverunt oculos ſuos, & viderunt : & ecce
tumultus, & apparatus multus : & ſponſus
proceſſit, et amici ejus, & fratres ejus, obviàm illis cum tympanis, & muſicis, & armis
multis.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

23 * ܘܗܘܐ ܕܝܢ ܒܬܪ ܡܘܬܗ ܕܝܗܘܕܐ ܕܢܦܩܘܢ ܘܢܬܚܙܘܢ ܓܒܪܐ ܥܘܠܐ ܒܟܠܗܘܢ ܬܚܘܡܘܗܝ
24 ܕܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ. ܘܢܬܚܙܘܢ ܟܠܗܘܢ ܪܫܝܥܐ ܘܥܒܪܝ ܢܡܘܣܐ. * ܘܒܗܘܢ ܒܝܘܡܬܐ ܗܘܐ
25 ܟܦܢܐ ܪܒܐ. ܘܐܬܚܪܒܬ ܐܦ ܐܪܥܐ ܥܡܗܘܢ. * ܘܓܒܐ ܒܟܪܝܣ ܠܐܢܫܐ ܪܫܝܥܐ. ܘܐܩܝܡ
26 ܐܢܘܢ ܡܪܘܬܐ ܘܫܠܝܛܢܐ ܥܠ ܐܪܥܐ. * ܘܡܥܩܒܝܢ ܗܘܘ ܘܒܥܝܢ ܠܪܚܡܘܗܝ ܕܝܗܘܕܐ.
27 ܘܡܝܬܝܢ ܗܘܘ ܠܗܘܢ ܠܘܬ ܒܟܪܝܣ. ܘܡܒܙܚ ܗܘܐ ܒܗܘܢ ܘܡܫܢܩ ܠܗܘܢ. * ܘܗܘܬ
ܐܘܠܨܢܐ ܪܒܐ ܠܐܝܣܪܝܠ. ܐܝܟ ܕܠܐ ܐܬܚܙܝܬ ܡܢ ܗܝܕܝܢ ܡܢ ܝܘܡܐ ܕܠܐ ܐܬܚܙܝ ܢܒܝܐ ܒܝܢܬܗܘܢ.
28 29 * ܘܐܬܟܢܫܘ ܟܠܗܘܢ ܪܚܡܘܗܝ ܕܝܗܘܕܐ. ܘܐܡܪܘ ܠܝܘܢܬܢ. * ܡܢ ܝܘܡܐ ܕܡܝܬ ܝܗܘܕܐ ܐܚܘܟ ܠܐ ܐܝܬ
ܐܢܫ. ܠܐ ܐܝܬ ܓܒܪܐ ܕܕܡܐ ܠܗ ܕܢܦܘܩ ܠܘܩܒܠ ܒܥܠܕܒܒܝܢ ܘܠܘܩܒܠ ܒܟܪܝܣ
ܘܠܘܩܒܠ ܟܠܗܘܢ ܐܝܠܝܢ ܕܡܬܟܬܫܝܢ ܥܡܢ ܘܣܢܝܢ ܠܢ. ܡܢ ܒܢܝ ܥܡܢ.
30 * ܗܫܐ ܕܝܢ ܫܦܪ ܠܢ ܝܘܡܢܐ ܕܬܗܘܐ ܠܢ ܪܫܐ ܘܡܕܒܪܢܐ. ܠܡܥܒܕ ܩܪܒܝܢ.
31 * ܘܩܒܠ ܝܘܢܬܢ ܒܗܘ ܙܒܢܐ. ܘܗܘܐ ܡܕܒܪܢܐ. ܘܩܡ ܚܠܦ ܝܗܘܕܐ ܐܚܘܗܝ.
32 33 * ܘܟܕ ܝܕܥ ܒܟܪܝܣ. ܨܒܐ ܗܘܐ ܕܢܩܛܠܝܘܗܝ. * ܘܟܕ ܝܕܥ ܝܘܢܬܢ ܘܫܡܥܘܢ ܐܚܘܗܝ.
ܘܟܠܗܘܢ ܐܝܠܝܢ ܕܐܝܬ ܗܘܘ ܥܡܗ. ܥܪܩܘ ܠܡܕܒܪܐ ܕܬܩܘܥ. ܘܫܪܘ ܥܠ ܡܝܐ
34 ܕܒܐܪܐ ܕܐܣܦܪ. * ܘܟܕ ܝܕܥ ܒܟܪܝܣ ܒܝܘܡܐ ܕܫܒܬܐ. ܐܬܐ ܗܘ ܘܟܠܗ ܚܝܠܗ
35 ܠܥܒܪܐ ܕܝܘܪܕܢܢ ܢܗܪܐ. * ܘܫܕܪ ܝܘܢܬܢ ܠܝܘܚܢܢ ܐܚܘܗܝ ܕܢܗܘܐ ܡܕܒܪܢܐ
36 ܠܥܡܐ. ܘܒܥܐ ܡܢ ܢܒܛܝܐ ܪܚܡܘܗܝ ܕܢܣܝܡ ܠܘܬܗܘܢ ܟܠܗ ܩܢܝܢܗ. * ܘܢܦܩܘ
ܒܢܝ ܐܡܒܪܝ ܡܢ ܡܕܝܒܐ. ܘܐܚܕܘܗܝ ܠܝܘܚܢܢ ܘܠܟܠ ܐܝܠܝܢ ܕܥܡܗ ܗܘܘ. ܘܕܒܪܘ
37 ܘܐܙܠܘ. * ܡܢ ܒܬܪ ܕܝܢ ܗܠܝܢ ܡܠܐ ܐܬܐܡܪ ܠܝܘܢܬܢ. ܘܠܫܡܥܘܢ ܐܚܘܗܝ. ܕܒܢܝ
ܐܡܒܪܝ ܥܒܕܝܢ ܡܫܬܘܬܐ ܪܒܬܐ. ܘܡܝܬܝܢ ܟܠܬܐ ܡܢ ܢܒܛ ܒܪܬ ܚܕ ܪܘܪܒܢܐ
38 ܡܢ ܪܘܪܒܢܐ ܕܟܢܥܢ. ܒܫܘܒܗܪܐ ܪܒܐ ܘܥܡܐ ܣܓܝܐܐ. * ܘܐܬܕܟܪ ܝܘܢܬܢ
39 ܠܝܘܚܢܢ ܐܚܘܗܝ. ܘܣܠܩܘ ܘܐܬܛܫܝܘ ܬܚܝܬ ܓܦܐ ܕܛܘܪܐ. * ܘܟܕ ܐܪܝܡܘ ܥܝܢܝܗܘܢ ܘܚܙܘ.
ܘܗܐ ܩܠܐ ܕܥܡܐ ܣܓܝܐܐ. ܘܚܬܢܐ ܥܡ ܪܚܡܘܗܝ. ܢܦܩܘ ܓܝܪ ܪܚܡܘܗܝ ܘܐܚܘܗܝ
ܠܘܩܕܡܘܗܝ ܒܟܢܪܐ ܘܒܨܢܬܐ ܘܒܡܐܢܝ ܩܪܒܐ ܣܓܝܐܐ.

Fuit autem poſt obitum Judæ, ut emergerent & apparerent viri iniqui in omnibus terminis Iſraëlis, & conſpicerentur omnes impii & tranſgreſſores legis. 23

Iiſdem quoque diebus accidit fames magna, quâ deſtructa eſt regio cum ipſis. 24

Elegit verò Bacherius homines impios, & conſtituit eos dominos atque præfectos regionis : 25

Qui perveſtigantes & exquirentes amicos Judæ, adducebant eos ad Bacherium ; atque is illudebat eis & excruciabat eos. 26

Ita fuit afflictio maxima Iſraëli, qualis non fuerat viſa inde à die quo non eſt viſus propheta inter ipſos. 27

Quare congregati omnes amici Judæ, dixerunt Jonathani; 28

Ab eo die quo mortuus eſt Juda frater tuus, non eſt vir ſimilis ei, qui procedat contra inimicos noſtros, contra Bacherium, & contra eos omnes qui oppugnant & oderunt nos è popularibus noſtris. 29

Jam ergò perplacet nobis hodie, ut ſis nobis princeps & rector ad gerendum bella noſtra. 30

Et acquievit Jonathan eo tempore, fuitque dux, & ſurrexit loco Judæ fratris ſui. 31

Quod reſciſcens Bacherius, volebat interficere eum. 32

Sed cognoſcens Jonathan & Simon frater ejus, & omnes qui erant cum eo, fugerunt in deſertum Tecoæ, & caſtra poſuerunt ad aquas putei Aſpharis. 33

Quod ubi reſcivit Bacherius die ſabbathi, venit ipſe cum toto exercitu ſuo ad ulteriores partes fluminis Jordanis. 34

Interea miſerat Jonathan Johannem fratrem ſuum ut eſſet dux populi, rogavítque Nabatæos amicos ſuos, ut deponeret apud ipſos totam ſuppellectilem ſuam. 53

Sed egreſſi filii Ambri de Madeba, comprehenderunt Johannem & omnes qui erant cum ipſo, & abducentes abierunt. 36

His autem rebus geſtis, dictum fuit Jonathani & Simoni fratri ejus, filios Ambri facere convivium magnum, & ſponſam adducere è Nabat filiam præcipui cujuſdam inter magnates Chanaanis, maximâ cum pompa, plurimóque populo. 37

Quare recordatus Jonathan Johannis fratris ſui, aſcenderunt abdiderúntque ſe ſub ala montis : 38

Et cùm ſublatis oculis ſuis aſpexiſſent, & ecce tumultus turbæ plurimæ, & ſponſus cum amicis ſuis (exierant enim amici & fratres ejus in occurſum ejus cum citharis & ſiſtris, multíſque inſtrumentis bellicis.) 39

Verſio VULG. LAT.

40 Et ſurrexerunt ad eos ex inſidiis, & occiderunt eos,
& ceciderunt vulnerati multi, & reſidui fugerunt in
41 montes: & acceperunt omnia ſpolia eorum: Et
converſæ ſunt nuptiæ in luctum, & vox muſicorum
42 ipſorum in lamentum. Et vindicaverunt vindictam
ſanguinis fratris ſui: & reverſi ſunt ad ripam Jor-
43 danis. Et audivit Bacchides, & venit die ſabbato-
44 rum uſque ad oram Jordanis in virtute magna. Et
dixit ad ſuos Jonathas; Surgamus, & pugnemus con-
tra inimicos noſtros: non eſt enim hodiè ſicut herì
45 & nudiuſtertiùs. Ecce enim bellum ex adverſo, a-
qua verò Jordanis hinc & indè, & ripæ, & paludes,
46 & ſaltus: & non eſt locus divertendi. Nunc ergò
clamate in cœlum, ut liberemini de manu inimico-
47 rum veſtrorum. Et commiſſum eſt bellum. Et ex-
tendit Jonathas manum ſuam percutere Bacchidem,
48 & divertit ab eo retró: Et diſſiliit Jonathas, &
qui cum eo erant, in Jordanem, & tranſnataverunt
49 ad eos Jordanem. Et ceciderunt de parte Bacchi-
dis die illâ mille viri. Et reverſi ſunt in Jeruſalem,
50 Et ædificaverunt civitates munitas in Judæa, muniti-
onem, quæ erat in Jericho, & in Ammaum, & in
Bethoron, & in Bethel, & Thamnata, & Phara, &
51 Thopo muris excelſis, & portis, & ſeris. Et po-
ſuit cuſtodiam in eis, ut inimicitias exercerent in
52 Iſrael: Et munivit civitatem Bethſuram, & Ga-
zaram, & arcem, & poſuit in eis auxilia, & ap-
53 paratum eſcarum: Et accepit filios principum re-
gionis obſides, & poſuit eos in arce in Jeruſalem
54 in cuſtodiam. Et anno centeſimo quinquageſimo
tertio, menſe ſecundo, præcepit Alcimus deſtrui
muros domûs ſanctæ interioris, & deſtrui opera
55 prophetarum: & cœpit deſtruere. In tempore il-
lo percuſſus eſt Alcimus: & impedita ſunt opera
illius, & occluſum eſt os ejus, & diſſolutus eſt pa-
ralyſi, nec ultrà potuit loqui verbum, & mandare
56 de domo ſua. Et mortuus eſt Alcimus in tempo-
57 re illo cum tormento magno. Et vidit Bacchides
quoniam mortuus eſt Alcimus: & reverſus eſt ad
regem, & ſiluit terra annis duobus.

ΜΑΚΚΑΒΑΊΩΝ Α΄.

40 Καὶ ἐξανέστησαν ἐπ' αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ ἐνέδρου (ι) οἱ περὶ τὸν Ἰωνάθαν,
ϗ ἀπέκτειναν αὐτοὺς, ϗ ἔπεσον τραυματίαι πολλοὶ, ϗ οἱ ἐπίλοιποι
41 ἔφυγον εἰς τὸ ὄρος. ϗ ἔλαβον πάντα τὰ (ʺ)σκῦλα αὐτῶν. Καὶ μετε-
στράφη ὁ γάμος εἰς πένθος, ϗ (ο) ἡ φωνὴ μουσικῶν αὐτῶν εἰς θρῆνον.
42 Καὶ ἐξεδίκησαν τὴν ἐκδίκησιν αἵματος ἀδελφοῦ αὐτῶν, ϗ ἀπέ-
43 στρεψαν εἰς τὸ (π) ἕλος τοῦ Ἰορδάνου. Καὶ ἤκουσε Βακχίδης, ϗ ἦλθε
τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἕως τῶν κρηπίδων τοῦ Ἰορδάνου ἐν δυνάμει πολλῇ.
44 Καὶ εἶπεν Ἰωνάθαν τοῖς (ρ) παρ' αὐτοῦ, Ἀναστῶμεν νῦν ϗ πολεμή-
σωμεν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν, οὐ γάρ ἐστι σήμερον ὡς ἐχθὲς ϗ τρίτην
45 ἡμέραν. Ἰδοὺ γὰρ ὁ πόλεμος ἐξεναντίας ἡμῶν ϗ ἐξόπισθεν ἡμῶν·
τὸ δὲ ὕδωρ τοῦ Ἰορδάνου ἔνθεν ϗ ἔνθεν, ϗ ἕλος ϗ δρυμὸς, (σ) οὐκ ἔστι
46 τόπος τοῦ ἐκκλῖναι. Νῦν οὖν κεκράξατε εἰς οὐρανὸν, ὅπως διασω-
47 θῆτε ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν (τ) ὑμῶν. ϗ συνῆψεν ὁ πόλεμος. Καὶ
ἐξέτεινεν Ἰωνάθαν τὴν χεῖρα αὐτοῦ πατάξαι τὸν Βακχίδην, ϗ ἐξέκλι-
48 νεν ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω. Καὶ ἐνεπήδησεν Ἰωνάθαν ϗ οἱ μετ' αὐτοῦ
εἰς τὸν Ἰορδάνην, ϗ διεκολύμβησαν εἰς τὸ πέραν. ϗ οὐ διέβησαν ἐπ'
49 αὐτοὺς τὸν Ἰορδάνην. Καὶ (υ) ἔπεσον παρὰ Βακχίδου τῇ ἡμέρᾳ
50 ἐκείνῃ εἰς χιλίους ἄνδρας. καὶ (ʻ) ἐπέστρεψεν εἰς Ἱερουσαλὴμ, Καὶ
(φ) ᾠκοδόμησε πόλεις ὀχυρὰς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, τὸ ὀχύρωμα τὸ ἐν
Ἱεριχῷ, ϗ τὴν Ἐμμαοὺμ, ϗ τὴν Βαιθωρὼν, ϗ τὴν Βαιθήλ, ϗ τὴν Θαμνα-
θὰ (χ) Φαραθωνὶ, ϗ τὴν Τεφὼν ἐν τείχεσιν ὑψηλοῖς ϗ πύλαις ϗ
51 μοχλοῖς. Καὶ (ψ) ἔθετο φρουρὰν ἐν αὐτοῖς τοῦ ἐχθραίνειν τῷ Ἰσραήλ.
52 Καὶ (ω) ὠχύρωσε τὴν πόλιν τὴν ἐν Βαιθσούρᾳ, ϗ τὴν Γάζαρα,
ϗ τὴν ἄκραν, ϗ (α) ἔθετο ἐν αὐταῖς δυνάμεις ϗ παραθέσεις βρω-
53 μάτων. Καὶ (β) ἔλαβε τοὺς υἱοὺς τῶν ἡγουμένων τῆς χώρας ὅμηρα,
54 ϗ (γ) ἔθετο αὐτοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐν φυλακῇ. Καὶ
ἐν ἔτει τρίτῳ ϗ πεντηκοστῷ ϗ (δ) ἑκατοστῷ, μηνὶ τῷ δευτέρῳ,
ἐπέταξεν Ἄλκιμος καθαιρεῖν τὸ τεῖχος τῆς αὐλῆς τῶν ἁγίων τῆς
ἐσωτέρας, ϗ καθεῖλε τὰ ἔργα τῶν προφητῶν, ϗ ἐνήρξατο τοῦ καθαι-
55 ρεῖν. Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐπλήγη Ἄλκιμος, ϗ ἐνεποδίσθη
τὰ ἔργα αὐτοῦ, ϗ ἀπεφράγη τὸ στόμα αὐτοῦ, ϗ παρελύθη, ϗ οὐκ ἐδύνατο
56 ἔτι λαλῆσαι λόγον ϗ ἐντείλασθαι περὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ. Καὶ ἀπέθανεν
57 Ἄλκιμος ἐν τῷ καιρῷ (ε) ἐκείνῳ μετὰ βασάνου μεγάλης. Καὶ εἶδε
Βακχίδης ὅτι ἀπέθανεν Ἄλκιμος, ϗ ἀπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα,
ϗ ἡσύχασεν ἡ γῆ Ἰούδα ἔτη δύο.

MS. A. (ξ) ϗ ἀπέκτειναν (ʺ) σκεύη (ο) φωνὴ (π) *ὄρος (ρ) ἀδελφοῖς αὐτοῦ, (σ) ϗ οὐκ (τ) ἡμῶν. (υ) *διέβησαν παρὰ Βακχίδου (ʻ) ἀπέστρεψαν (φ) ᾠκοδόμησαν (χ) Φαραθὼν, (ψ) ἔθεντο (ω) ὠχύρωσαν τὴν πόλιν ϗ Βεθσούραν, ϗ Γαζάραν, (α) ἔθεντο (β) ἔλαβον (γ) ἔθεντο (δ) *ἐνάτῳ, τῷ μηνὶ (ε) *ἐκείνου

Interp. LAT.

Et ſurrexerunt in eos ex inſidiis illi qui erant 40
circa Jonatham, & occiderunt eos: & ceci-
derunt vulnerati multi: & reſidui fugerunt
in montem. Et acceperunt omnia ſpolia eorum:
Et converſæ ſunt nuptiæ in luctum: et vox 41
muſicorum ipſorum in lamentum: Et vindicave- 42
runt vindictam ſanguinis fratris ſui: et reverſi
ſunt ad ripam Jordanis. Et audivit Bacchides, 43
et venit die ſabbatorum uſque ad oras Jordanis
in virtute magna. Et dixit ad ſuos Jonathas; 44
Surgamus nunc, et pugnemus pro animabus no-
ſtris. Non eſt enim hodiè, ſicut herì, et nudiuſter-
tiùs. Ecce enim bellum ex adverſo nobis, et à 45
tergo nobis: aqua verò Jordanis hinc et indè,
et palus, et ſaltus: non eſt locus divertendi.
Nunc ergò clamate in cœlum, ut liberemini de 46
manu inimicorum veſtrorum. Et commiſſum eſt
prælium. Et extendit Jonathas manum ſuam
percutere Bacchidem: et divertit ab eo retró. 47
Et inſiliit Jonathas, et qui cum eo erant, in
Jordanem: et tranſnataverunt in ulteriora: 48
et non tranſierunt ad eos Jordanem. Et ceci- 49
derunt de parte Bacchidis die illâ ferè mille
viri. Et reverſus eſt in Hieruſalem. Et ædifi- 50
cavit civitates munitas in Judæa, munitionem,
quæ in Hiericho, et Emmaum, et Bæthoron, et
Bæthel, et Thamnatha Pharathoni, et Tephon,
muris excelſis, et portis, et ſeris. Et poſuit 51
cuſtodiam in eis, ut inimicitias exercerent in
Iſrael. Et munivit civitatem, quæ in Bæth- 52
ſura, et Gazaram, et arcem: et poſuit in eis
præſidia, et apparatus eſcarum. Et accepit fi- 53
lios principum regionis obſides: et poſuit eos in
arce in Hieruſalem in cuſtodia. Et anno cen- 54
teſimo quinquageſimo tertio, menſe ſecundo,
præcepit Alcimus deſtrui murum atrii ſanctorum
interioris: et deſtruxit opera prophetarum:
Et cœpit deſtruere. In tempore illo percuſſus 55
eſt Alcimus: et impedita ſunt opera illius: et
occluſum eſt os ejus: et diſſolutus eſt paralyſi,
nec ultrà potuit loqui verbum, et mandare de
domo ſua. Et mortuus eſt Alcimus in tempore 56
illo cum tormento magno. Et vidit Bacchides, 57
quoniam mortuus eſt Alcimus: et reverſus
eſt ad regem, et ſiluit terra Juda annis duo-
bus.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

40 [illegible]
41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]
[illegible]
46 [illegible]
47 [illegible]
[illegible]
48 [illegible]
49 [illegible]
50 [illegible]
[illegible]
51 [illegible]
52 [illegible]
[illegible]
53 [illegible]
54 [illegible]
[illegible]
55 [illegible]
[illegible]
56 [illegible]
57 [illegible]
[illegible]

Inſurrexerunt in eos ex inſidiis comites Jo- 40
nathanis, & occiderunt eos, adeò ut cade-
rent confoſſi multi, & reliqui fugerent ad
montes; ceperúntque omnia ſpolia eorum.
Ita verſum eſt convivium in luctum, & vox 41
muſices eorum in lamentum. Illi autem 42
ſumptâ vindictâ ſanguinis fratris ſui, reverſi
ſunt in ulteriorem partem Jordanis. Audi- 43
ens itaque Bacherius rediiſſe Jonathanem,
venit ad terminos Jordanis die ſabbathi nu-
meroſo cum exercitu. Tunc ait Jonathan 44
iis qui ſecum erant; Surgite, pugnemus pro
animabus noſtris; non enim eſt hodierna
dies, ut herì & antehac: Nam ecce bel- 45
lum paratum eſt contra nos ex adverſo no-
ſtrì & à tergo noſtro, & aquæ Jordanis cir-
cunſtant nos hinc inde, & ſaltus in medio,
nec patet locus declinandi ab eo. Clamate 46
jam ad Cœlicolam, quonam pacto eripiendi
ſitis è manu inimicorum veſtrorum. Com- 47
miſſo itaque certamine extulit Jonathan ma-
num ſuam ut percuteret Bacherium, at is de-
clinavit ab illo retrorſum. Tunc reverſi 48
tranſnatârunt Jordanem Jonathan & qui e-
rant cum eo: illi verò non trajecerunt poſt
eos. Ceciderunt autem è comitibus Ba- 49
cherii eo die, quaſi mille viri. Inde rever- 50
ſus Bacherius in Jeruſalem, extruxit urbes
munitas in Judæa, arcem quæ erat in Jeri-
cho, & Emaus, & Beth-horonem, & Beth-
il, & Temnath, & Perath, & Taphum,
muris altis, & portis, vectibúſque: Et 51
ſtatuit in eis cuſtodes ad inimicitiam Iſrae-
lis. Munivit quoque Beth-ſuram urbem, & 52
Geziram, nec non munitionem: & collo-
cavit in eis copias, condiditque eis comme-
atum in illis, Et accepit Bacherius filios 53
principum terræ illius obſides, & poſuit eos
in cuſtodia in arce Jeroſolymorum. Anno 54
centeſimo quinquageſimo tertio, menſe ſe-
cundo, præcepit Elcimus ut deſtruerentur
murus atrii interioris Sanctuarii, & everte-
rentur opera prophetarum: cœpérúntque animo ab-
ſolvendi. Sed eodem momento percuſſus
fuit Elcimus, ita ut ceſſarent functiones e-
jus, & diſſolveretur, occluderetur os ejus,
nec ullum verbum loqui poſſet, aut præce-
pta mandare de domo ſua: Adeóque mor-
tuus fit Elcimus eodem momento magno
cum cruciatibus. Videns itaque Bacherius
mortuum eſſe Elcimum, reverſus eſt ad re-
gem; atque ita quievit ſiluitque terra Judæ
duobus annis.

Verſio VULG. LAT.

58 Et cogitaverunt omnes iniqui dicentes; Ecce Jona-
thas, & qui cum eo ſunt, in ſilentio habitant confi-
denter: nunc ergò adducamus Bacchidem, & com-
59 prehendet eos omnes unâ nocte. Et abierunt, &
60 conſilium ei dederunt. Et ſurrexit ut veniret cum
exercitu multo: & miſit occultè epiſtolas ſociis
ſuis, qui erant in Judæa, ut comprehenderent Jona-
than, & eos qui cum eo erant: ſed non potuerunt,
61 quia innotuit eis conſilium eorum. Et apprehendit
de viris regionis, qui principes erant malitiæ, quin-
62 quaginta viros, & occidit eos: Et ſeceſſit Jona-
thas, & Simon, & qui cum eo erant, in Bethbeſſen,
quæ eſt in deſerto: & extruxit diruta ejus, & firma-
63 verunt eam. Et cognovit Bacchides, & congrega-
vit univerſam multitudinem ſuam: & his, qui de Ju-
64 dæa erant, denuntiavit. Et venit, & caſtra poſuit
deſuper Bethbeſſen: & oppugnavit eam dies mul-
65 tos, & fecit machinas. Et reliquit Jonathas Simo-
nem fratrem ſuum in civitate, & exiit in regionem,
66 & venit cum numero. Et percuſſit Odaren, & fra-
tres ejus, & filios Phaſeron in tabernaculis ipſorum:
67 & cœpit cædere, & creſcere in virtutibus. Simon
verò & qui cum ipſo erant, exierunt de civitate, &
68 ſuccenderunt machinas. Et pugnaverunt contra
Bacchidem, & contritus eſt ab eis: & afflixerunt eum
valdè, quoniam conſilium ejus, & congreſſus ejus erat
69 inanis. Et iratus contra viros iniquos, qui ei con-
ſilium dederant ut veniret in regionem ipſorum, mul-
tos ex eis occidit: ipſe autem cogitavit cum reli-
70 quis abire in regionem ſuam. Et cognovit Jona-
thas, & miſit ad eum legatos componere pacem
71 cum ipſo, & reddere ei captivitatem. Et libenter
accepit, & fecit ſecundùm verba ejus, & juravit
ſe nihil facturum ei mali omnibus diebus vitæ e-
72 jus. Et reddidit ei captivitatem, quam priùs erat
prædatus de terra Juda: & converſus abiit in ter-
ram ſuam, & non appoſuit ampliùs venire in fines
73 ejus. Et ceſſavit gladius ex Iſrael: & habitavit
Jonathas in Machmas, & cœpit Jonathas ibi judi-
care populum, & exterminavit impios ex Iſrael.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Α'.

58 Καὶ ἐβουλεύσαντο (ϛ) πάντες οἱ ἄνομοι, λέγοντες, Ἰδοὺ Ἰωνάθαν καὶ
οἱ παρ' αὐτοῦ ἐν ἡσυχίᾳ κατοικοῦσι πεποιθότες· νῦν οὖν ἄξομεν
τὸν Βακχίδην, καὶ συλλήψεται αὐτοὺς πάντας ἐν νυκτὶ μιᾷ.
59 60 Καὶ πορευθέντες συνεβουλεύσαντο αὐτῷ. Καὶ ἀπῆρε τοῦ ἐλθεῖν
μετὰ δυνάμεως πολλῆς, καὶ ἀπέστειλεν ἐπιστολὰς λάθρα πᾶσι τοῖς
συμμάχοις αὐτοῦ τοῖς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, ὅπως συλλάβωσι τὸν
Ἰωνάθαν, καὶ τοὺς (ζ) μετ' αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐδύναντο, ὅτι ἐγνώσθη
61 αὐτοῖς ἡ βουλὴ αὐτῶν. Καὶ (η) συνελάβοντο ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τῆς
χώρας τῶν ἀρχηγῶν τῆς κακίας, εἰς πεντήκοντα ἄνδρας, καὶ (θ) ἀπέ-
62 κτειναν αὐτούς. Καὶ ἐξεχώρησεν Ἰωνάθαν, καὶ Σίμων, καὶ οἱ
μετ' αὐτοῦ εἰς Βαιθβασὶ τὴν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ᾠκοδόμησε τὰ
63 καθῃρημένα αὐτῆς, καὶ (ι) ἐστερέωσαν αὐτήν. Καὶ ἔγνω Βακ-
χίδης, καὶ συνήγαγε πᾶν τὸ πλῆθος αὐτοῦ, καὶ τοῖς ἐκ τῆς
64 Ἰουδαίας παρήγγειλε. Καὶ ἐλθὼν παρενέβαλεν ἐπὶ Βαιθβασὶ, καὶ
65 ἐπολέμησεν αὐτὴν ἡμέρας πολλὰς, καὶ ἐποίησε μηχανάς. Καὶ
ἀπέλιπεν Ἰωνάθαν Σίμωνα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει, καὶ
66 ἐξῆλθεν εἰς τὴν χώραν, καὶ (κ) ἐξῆλθεν ἐν ἀριθμῷ. Καὶ ἐπά-
ταξεν (λ) Ὀδοαρρὴν, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, καὶ τοὺς υἱοὺς Φασιρὼν
ἐν τῷ σκηνώματι αὐτῶν, καὶ ἤρξατο τύπτειν, καὶ ἀναβαίνειν
67 ἐν (μ) δυνάμει. Καὶ Σίμων, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἐξῆλθον ἐκ
68 τῆς πόλεως, καὶ ἐνεπύρισαν τὰς μηχανάς. Καὶ ἐπολέμησαν
πρὸς τὸν Βακχίδην, καὶ συνετρίβη ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἔθλιβον αὐτὸν
69 σφόδρα, ὅτι ἦν ἡ βουλὴ αὐτοῦ καὶ ἡ ἔφοδος αὐτοῦ κενή. Καὶ (ν) ὠρ-
γίσθη θυμῷ τοῖς ἀνδράσι τοῖς ἀνόμοις τοῖς συμβουλεύσασιν αὐτῷ
ἐλθεῖν εἰς τὴν χώραν, καὶ ἀπέκτειναν ἐξ αὐτῶν πολλοὺς, καὶ ἐβου-
70 λεύσατο τοῦ ἀπελθεῖν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. Καὶ ἐπέγνω Ἰωνάθαν,
καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν πρέσβεις, τοῦ συνθέσθαι πρὸς αὐτὸν εἰρήνην,
71 καὶ ἀποδοῦναι αὐτοῖς τὴν αἰχμαλωσίαν. Καὶ ἀπεδέξατο, καὶ ἐποίησε
κατὰ τοὺς λόγους αὐτοῦ, καὶ ὤμοσεν αὐτῷ μὴ ἐκζητῆσαι αὐτῷ κακὸν
72 πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ. Καὶ ἀπέδωκεν αὐτῷ τὴν
αἰχμαλωσίαν ἣν ᾐχμαλώτευσε τὸ πρότερον ἐκ γῆς Ἰούδα· καὶ ἀπο-
στρέψας ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ οὐ προσέθετο ἔτι ἐλθεῖν εἰς
73 τὰ ὅρια αὐτῶν. Καὶ κατέπαυσε ῥομφαία ἐξ Ἰσραήλ. καὶ ᾤκησεν
Ἰωνάθαν ἐν Μαχμάς· καὶ ἤρξατο Ἰωνάθαν κρίνειν τὸν λαὸν, καὶ ἠφάνισε
τοὺς ἀσεβεῖς ἐξ Ἰσραήλ.

MS. A. (ϛ) οἱ ἄνομοι πάντες, (ζ) σὺν αὐτῷ, καὶ οὐκ ἠδύνατο, (η) συνέλαβον (θ) ἀπέκτεινεν (ι) ἐστερέωσεν (κ) ἦλθεν ἀριθμῷ. (λ) Ὀδομηρὰ, (μ) ταῖς δυνάμεσιν. (ν) ὠργίσθη.

Interp. LAT.

Et cogitaverunt omnes iniqui, dicentes; Ecce 58
Jonathas, & qui cum eo ſunt, in ſilentio habi-
tant confidenter. Nunc ergò adducamus Bacchi-
dem: & comprehendet eos omnes unâ nocte.
Et abierunt, & conſilium ei dederunt. Et ſur- 59
rexit, ut veniret cum exercitu multo: & miſit 60
occultè epiſtolas omnibus ſociis ſuis, qui erant in
Judæa; ut comprehenderent Jonatham, & eos
qui cum eo erant: & non potuerunt, quia innotuit
eis conſilium eorum. Et apprehenderunt de viris 61
regionis, qui principes erant malitiæ, ad quin-
quaginta viros, & occiderunt eos. Et ſeceſſit 62
Jonathas, & Simon, & qui cum eo erant, in
Bæthbaſi, quæ eſt in deſerto: & extruxit diruta
ejus: & firmaverunt eam. Et cognovit Bac- 63
chides, & congregavit univerſam multitudinem
ſuam, & his qui de Judæa erant, denuntiavit.
Et venit, & caſtra poſuit deſuper Bæthbaſi: 64
& oppugnavit eam dies multos, & fecit machi-
nas. Et reliquit Jonathas Simonem fratrem 65
ſuum in civitate, & exivit in regionem, &
exivit in numero. Et percuſſit Odoarrem, & 66
fratres ejus, & filios Phaſiron, in tabernaculo
eorum: & cœpit cædere, & aſcendere in vir-
tutibus. Simon verò, & qui cum eo erant, 67
exierunt de civitate, & ſuccenderunt machi-
nas. Et (d) pugnaverunt contra Bacchidem: 68
& contritus eſt ab eis: & afflixerunt eum
valdé: quoniam conſilium ejus, et egreſſus ejus
erat inanis. Et iratus eſt furore contra viros 69
iniquos, qui ei conſilium dederant, ut veniret
in regionem: & (e) occiderunt ex eis multos:
ipſe autem cogitavit abire in terram ſuam. Et 70
cognovit Jonathas, & miſit ad eum legatos
componere pacem cum ipſo, et reddere ei captivi-
tatem. Et libenter accepit, et fecit ſecundùm 71
verba ejus: et juravit ei non ſe quæſiturum ei
malum omnibus diebus vitæ ejus. Et reddidit 72
ei captivitatem, quam priùs erat prædatus de
terra Juda. Et converſus abiit in terram ſuam:
et non appoſuit ampliùs venire in fines eorum. 73
Et ceſſavit gladius ex Iſrael. Et habitavit Jo-
nathas in Machmas: et cœpit Jonathas judi-
care populum: et exterminavit impios ex Iſ-
rael.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܐܬܡܠܟܘ ܟܠܗܘܢ ܐܢܫܐ ܥܘܠܐ܆ ܘܐܡܪܝܢ܂ ܗܐ ܝܘܢܬܢ ܘܐܝܠܝܢ ܕܥܡܗ܂ ܫܠܝܢ ܝܬܒܝܢ ܒܬܘܟܠܐ 58
ܠܡܬܟܠܢܘ܂ ܗܫܐ ܢܝܬܐ ܠܒܟܪܝܘܣ ܕܢܐܚܘܕ ܐܢܘܢ ܒܚܕ ܠܠܝܐ܂ * ܘܐܙܠܘ ܘܡܠܟܘܗܝ܂ 59
* ܘܙܥ ܒܟܪܝܘܣ ܕܢܐܬܐ ܒܚܝܠܐ ܪܒܐ܂ ܘܫܕܪ ܐܓܪܬܐ ܡܛܫܝܐܝܬ ܠܟܠܗܘܢ ܡܥܕܪܢܘܗܝ 60
ܕܒܝܗܘܕ܂ ܕܢܐܚܕܘܢܝܗܝ ܠܝܘܢܬܢ ܘܠܟܠܗܘܢ ܒܢܝ ܚܒܪܘܗܝ܂ ܘܠܐ ܐܫܟܚܘ ܗܘܘ܂ ܡܛܠ
ܕܐܬܓܠܝܬ ܗܘܬ ܠܗ ܡܠܟܬܗܘܢ ܠܝܘܢܬܢ܂ * ܘܐܚܕܘ ܚܡܫܝܢ ܓܒܪܝܢ ܡܢ ܒܢܝ 61
ܐܪܥܐ ܪܫܢܝܗ ܕܒܝܫܬܐ܂ ܘܩܛܠܘ ܐܢܘܢ܂ * ܘܦܪܫ ܝܘܢܬܢ ܘܫܡܥܘܢ ܘܐܝܠܝܢ 62
ܕܥܡܗ܂ ܠܒܝܬ ܒܣܢ ܕܒܡܕܒܪܐ܂ ܘܒܢܘ ܡܦܘܠܬܗ ܘܫܪܪܘܗ܂ * ܘܝܕܥ ܒܟܪܝܘܣ܂ 63
ܘܟܢܫ ܟܠܗ ܚܝܠܗ܂ ܘܦܩܕ ܠܐܝܠܝܢ ܕܒܝܗܘܕ ܗܘܘ܂ * ܘܢܦܩ ܘܫܪܐ ܥܠ ܒܝܬ ܒܣܢ܂ 64
ܘܐܬܟܬܫ ܥܡܗ ܝܘܡܬܐ ܣܓܝܐܐ܂ ܘܥܒܕ ܡܢܓܢܝܩܐ܂ * ܘܫܒܩܗ ܝܘܢܬܢ ܠܫܡܥܘܢ 65
ܐܚܘܗܝ ܒܡܕܝܢܬܐ܂ ܘܢܦܩ ܗܘ ܠܐܪܥܐ܂ ܘܢܦܩ ܒܡܢܝܢܐ܂ * ܘܡܚܝܗܝ ܠܥܘܕܪܐ 66
ܘܠܐܚܘܗܝ ܘܠܒܢܝ ܦܣܝܪܘܢ ܒܡܫܟܢܝܗܘܢ܂ * ܘܫܪܝܘ ܡܡܚܝܢ ܘܡܣܩܝܢ ܒܚܝܠܘܬܐ 67
ܘܫܡܥܘܢ ܘܐܝܠܝܢ ܕܥܡܗ ܢܦܩܘ ܡܢ ܡܕܝܢܬܐ܂ ܘܐܘܩܕܘ ܐܢܝܢ ܠܡܢܓܢܝܩܐ܂
* ܘܐܬܟܬܫܘ ܥܡ ܒܟܪܝܘܣ܂ ܘܐܬܬܒܪ ܡܢܗܘܢ܂ ܘܐܠܨܘܗܝ ܗܘܘ ܠܗ ܛܒ܂ 68
ܡܛܠ ܕܣܪܝܩܐ ܗܘܬ ܡܠܟܗ ܘܡܥܠܬܗ܂ * ܘܐܬܚܡܬ ܒܟܪܝܘܣ 69
ܒܪܘܓܙܐ ܥܠ ܓܒܪܐ ܥܘܠܐ܂ ܗܢܘܢ ܕܡܠܟܘܗܝ ܗܘܘ ܕܢܐܬܐ ܥܠ ܐܪܥܐ܂ ܘܩܛܠ
ܡܢܗܘܢ ܣܓܝܐܐ܂ ܘܐܬܚܫܒ ܕܢܗܦܘܟ ܠܐܪܥܗ܂ * ܘܟܕ ܝܕܥ ܝܘܢܬܢ ܫܕܪ ܠܘܬܗ 70
ܐܝܙܓܕܐ ܕܢܥܒܕܘܢ ܥܡܗ ܫܠܡܐ܂ ܘܢܗܦܟܘܢ ܠܗܘܢ ܫܒܝܗܘܢ܂ * ܘܫܡܥ 71
ܒܟܪܝܘܣ܂ ܘܥܒܕ ܐܝܟ ܡܠܘܗܝ܂ ܘܝܡܐ ܠܗ ܕܠܐ ܢܒܐܫ ܠܗ ܒܟܠܗܘܢ ܝܘܡܬܐ
ܕܚܝܘܗܝ܂ * ܘܗܦܟ ܠܗ ܫܒܝܐ ܗܘ ܕܫܒܐ ܗܘܐ ܡܢ ܩܕܡ ܡܢ 72
ܐܪܥܐ ܕܝܗܘܕ܂ ܘܗܦܟ ܘܐܙܠ ܒܟܪܝܘܣ ܠܐܪܥܗ܂ ܘܠܐ ܬܘܒ ܐܘܣܦ ܠܡܚܙܐ
ܬܚܘܡܝܗܘܢ܂ * ܘܫܠܝ ܣܝܦܐ ܡܢ ܐܝܣܪܝܠ܂ ܘܥܡܪ ܝܘܢܬܢ ܒܡܟܡܣ܂ 73
ܘܫܪܝ ܝܘܢܬܢ ܠܡܕܢ ܠܥܡܐ ܕܐܝܣܪܝܠ܂ ܘܠܡܚܒܠܘ ܘܠܡܘܒܕܘ ܡܢܗ
ܐܢܫܐ ܪܫܝܥܐ܂

Porrò conſilium ineuntes omnes iniqui ho- 58
mines, dixerunt; Ecce Jonathan & qui
cum eo ſunt, quieti ſedent confidenter:
nunc adducamus Bacherium, qui compre-
hendat eos unâ nocte. Et abeuntes conſi- 59
lium dederunt ei. Movit ergo Bacherius 60
ut veniret cum exercitu magno: miſitque
clám epiſtolas ad omnes adjutores ſuos qui
erant in Judæa, ut caperent Jonathanem &
omnes ſodales ejus. At non potuerunt,
quia eorum conſilio Jonathani detecto,
Comprehenderunt quinquaginta viros ex 61
incolis terræ, illius præcipuis auctoribus
ſceleris, & occiderunt eos. Inde ſece- 62
dens Jonathan & Simon cum ſodalibus
ſuis ad Beth-jaſan quæ eſt in deſerto, re-
ſtauraverunt ruinas ejus, & firmaverunt
eam. Quod cognoſcens Bacherius coëgit 63
totam militiam ſuam, recenſuit eos qui
erant in Judæa. Et egreſſus obſedit Beth- 64
jaſanem, oppugnavítque eam diebus mul-
tis, & fecit machinas. Jonathan autem 65
relinquens Simonem fratrem ſuum in urbe,
proceſſit ipſe in regionem: proceſſit, in-
quam, certo cum *militum* numero, Per- 66
cuſsíque Oduram & fratres ejus, & filios
Peſironis in tentoriis eorum. Cúmque 67
cœpiſſent percutere & progredi inter co-
pias, egreſſus eſt etiam Simon cum ſociis
ſuis ex urbe, & combuſſerunt machinas.
Ita pugnaverunt contra Bacherium, & 68
contritus eſt ab eis, & afflixerunt eum val-
dé. Quoniam *igitur* conſilium & adven-
tus ejus fuit inanis; Irâ percitus eſt Ba- 69
cherius in viros illos iniquos, qui conſilium
dederant ei, ut veniret adverſùs regionem
illam, & occîdit multos ex eis: tum cogi-
tavit redire in terram ſuam. Quod ſciens 70
Jonathan, miſit ad eum nuntios, ut pacem
cum eo componerent, & redderet eis
captivos eorum. Acquievit Bacherius, fe- 71
cítque juxta ſermones ejus, & juravit ei ſe
non læſurum eum cunctis diebus vitæ ſuæ:
Et redditis ei captivis illis quos anteà ab- 72
duxerat è terra Judæ, reverſus abiit Ba-
cherius in terram ſuam, neque perrexit
ampliùs videre terminos eorum. Ita qui- 73
eſcente gladio ab Iſraële, habitavit Jona-
than in Machmas: cœpítque Jonathan ju-
dicare populum Iſraëliticum, & homi-
nes impios ex eo conſumere atque de-
lere.

Verſio VULG. LAT.

CAP. X.

1 ET anno centeſimo ſexageſimo aſcendit Alexander
Antiochi filius, qui cognominatus eſt Nobilis : &
occupavit Ptolemaidam : & receperunt eum, & re-
2 gnavit illîc. Et audivit Demetrius rex, & congre-
gavit exercitum copioſum valdè, & exivit obviàm
3 illi in prælium. Et miſit Demetrius epiſtolam ad Jo-
4 nathan verbis pacificis, ut magnificaret eum. Dixit
enim; Anticipemus facere pacem cum eo, priuſquàm
5 faciat cum Alexandro adverſùm nos : Recordabitur
enim omnium malorum, quæ fecimus in eum, & fra-
6 trem ejus, & in gentem ejus. Et dedit ei poteſtatem
congregandi exercitum, & fabricare arma, & eſſe i-
pſum ſocium ejus : & obſides, qui erant in arce, juſſit
7 tradi ei. Et venit Jonathas in Jeruſalem, & legit e-
piſtolas in auditu omnis populi, & eorum qui in arce
8 erant. Et timuerunt timore magno, quoniam audi-
erunt quòd dedit ei rex poteſtatem congregandi exer-
9 citum Et traditi ſunt Jonathæ obſides, & reddidit
10 eos parentibus ſuis : Et habitavit Jonathas in Jeru-
11 ſalem, & cœpit ædificare & innovare civitatem. Et
dedit facientibus opera, ut extruerent muros, & mon-
tem Sion in circuitu lapidibus quadratis ad munitio-
12 nem : & ita fecerunt. Et fugerunt alienigenæ, qui
erant in munitionibus quas Bacchides ædificaverat :
13 Et reliquit unuſquiſque locum ſuum, & abiit in ter-
14 ram ſuam : Tantùm in Bethſura remanſerunt aliqui,
ex his qui reliquerant legem & præcepta Dei : erat
15 enim hæc eis ad refugium. Et audivit Alexander rex
promiſſa, quæ promiſit Demetrius Jonathæ : & narra-
verunt ei prælia, & virtutes, quas ipſe fecit, & fratres
16 ejus, & labores, quos laboraverunt. Et ait; Numquid
inveniemus aliquem virum talem ? & nunc faciemus
17 eum amicum, & ſocium noſtrum. Et ſcripſit epiſtolam,
18 & miſit ei ſecundùm hæc verba, dicens; REX Ale-
19 xander fratri Jonathæ ſalutem. Audivimus de te, quòd
vir potens ſis viribus, & aptus es ut ſis amicus no-
20 ſter : Et nunc conſtituimus te hodiè ſummum ſacer-
dotem gentis tuæ, & ut amicus voceris regis, (&
miſit ei purpuram, & coronam auream,) & quæ no-
ſtra ſunt ſentias nobiſcum, & conſerves amicitias ad
nos.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Α.

ΚΕΦ. ί.

1 ΚΑὶ ἐν ἔτει ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἀνέβη Ἀλέξανδρος ὁ τοῦ Ἀντιόχου
ὁ Ἐπιφανὴς, καὶ κατελάβετο (α) Πτολεμαΐδα, καὶ (β) ἐπεδέξαντο αὐτὸν,
2 καὶ ἐβασίλευσεν ἐκεῖ. Καὶ ἤκουσε Δημήτριος ὁ βασιλεὺς, καὶ συνήγαγε
δυνάμεις πολλὰς σφόδρα, καὶ ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν αὐτῷ εἰς πόλε-
3 μον. Καὶ ἀπέστειλε (γ) Δημήτριος πρὸς Ἰωνάθαν ἐπιστολὰς λόγοις
4 εἰρηνικοῖς, ὥστε μεγαλῦναι αὐτόν. Εἶπε γὰρ, Προφθάσωμεν τοῦ εἰρήνην
θεῖναι μετ᾽ (δ) αὐτοῦ, πρὶν ἢ θεῖναι αὐτὸν μετὰ Ἀλεξάνδρου καθ᾽ ἡμῶν.
5 Μνησθήσεται γὰρ πάντων τῶν κακῶν ὧν συνετελέσαμεν πρὸς αὐτὸν, καὶ εἰς
6 τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, καὶ εἰς τὸ ἔθνος αὐτοῦ. Καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἐξουσίαν
συναγαγεῖν δυνάμεις, καὶ κατασκευάζειν ὅπλα, καὶ εἶναι αὐτὸν σύμμαχον
7 αὐτοῦ, καὶ τὰ ὅμηρα τὰ ἐν τῇ ἄκρᾳ εἶπε παραδοῦναι αὐτῷ. Καὶ
ἦλθεν Ἰωνάθαν (ε) εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀνέγνω τὰς ἐπιστολὰς εἰς τὰ
8 ὦτα παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ τῶν ἐκ τῆς ἄκρας. Καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν
ὅτε ἤκουσαν ὅτι ἔδωκεν (ζ) αὐτῷ ὁ βασιλεὺς ἐξουσίαν συναγαγεῖν
9 δυνάμεις. Καὶ παρέδωκαν οἱ ἐκ τῆς ἄκρας Ἰωνάθαν τὰ ὅμηρα, καὶ
10 (η) ἀπέδωκεν αὐτοὺς τοῖς γονεῦσιν αὐτῶν. Καὶ (θ) ᾤκησεν Ἰωνάθαν
11 ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἤρξατο οἰκοδομεῖν, καὶ καινίζειν τὴν πόλιν. Καὶ
εἶπε πρὸς τοὺς ποιοῦντας τὰ ἔργα, οἰκοδομεῖν τὰ τείχη, καὶ τὸ ὄρος
Σιὼν κυκλόθεν ἐκ λίθων τετραγώνων εἰς ὀχύρωσιν. καὶ ἐποίησαν οὕτως.
12 Καὶ ἔφυγον οἱ ἀλλογενεῖς οἱ ὄντες ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν οἷς ᾠκοδόμησε
13 (ʹ) Βακχίδης. Καὶ κατέλιπεν ἕκαστος τὸν τόπον αὐτοῦ, καὶ ἀπῆλθεν εἰς
14 τὴν γῆν αὐτοῦ. Πλὴν ἐν (ι) Βαιθσούρᾳ ὑπελείφθησάν τινες τῶν καταλι-
πόντων τὸν νόμον, καὶ τὰ προστάγματα, ἦν γὰρ αὐτοῖς φυγαδευτήριον.
15 Καὶ ἤκουσεν (κ) Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς τὰς ἐπαγγελίας ὅσας ἀπέστειλε
Δημήτριος τῷ Ἰωνάθαν, καὶ διηγήσαντο αὐτῷ τοὺς πολέμους, καὶ τὰς
ἀνδραγαθίας ἃς ἐποίησεν αὐτὸς, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ τοὺς κόπους
16 οὓς (λ) ἔσχον, Καὶ εἶπε, Μὴ εὑρήσομεν ἄνδρα τοιοῦτον ἕνα; καὶ νῦν
17 ποιήσωμεν αὐτὸν φίλον, καὶ σύμμαχον ἡμῶν. Καὶ ἔγραψεν ἐπιστολὰς,
18 καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ κατὰ τοὺς λόγους τούτους, λέγων, Βασιλεὺς Ἀλέ-
19 ξανδρος τῷ ἀδελφῷ Ἰωνάθαν χαίρειν. Ἀκηκόαμεν περὶ σοῦ, ὅτι
20 ἀνὴρ (a) δυνατὸς ἰσχύϊ, καὶ ἐπιτήδειος εἶ τοῦ εἶναι (μ) ἡμῖν φίλος. Καὶ
νῦν καθεστάκαμέν σε σήμερον ἀρχιερέα τοῦ ἔθνους σου, καὶ φίλον βασιλέως
καλεῖσθαι· καὶ (ν) ἀπέστειλεν αὐτῷ πορφύραν καὶ στέφανον χρυσοῦν· καὶ
φρονεῖν τὰ ἡμῶν, καὶ συντηρεῖν φιλίαν πρὸς ἡμᾶς.

MS. A. (α) Πτολεμαΐδαν, (β) ἐπεδέξατο (γ) πρὸς Ἰωνάθαν ἐπιστολὰς Δημήτριος λόγοις (δ) αὐτῶν, (ε) ἐν (ζ) αὐτοῖς (η) ἀπέδωκαν (θ)* ἤκουσεν (ʹ) ὁ Βακχίδης. (ι) Βεθσούροις (κ) ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος (λ) ἔσχοσαν, (a) ἀγαθὸς (μ) ἡμῶν (ν) ἀπέστειλαν

Interp. LAT.

CAP. X.

ET anno centeſimo ſexageſimo aſcendit Alexan- 1
der Antiochi filius (a) Epiphanes : et occupavit
Ptolemaidam : & receperunt eum : & regnavit
illic. Et audivit Demetrius rex, & congregavit 2
exercitum copioſum valdè, et exivit obviàm illi
in prælium. Et miſit Demetrius epiſtolas ad Jo- 3
natham, verbis pacificis, ut magnificaret eum.
Dixit enim; Anticipemus facere pacem cum eo, 4
priuſquàm ipſe faciat cum Alexandro adverſùm
nos. Recordabitur enim omnium malorum quæ 5
fecimus in eum, et in fratres ejus, et in gentem
ejus. Et dedit ei poteſtatem congregandi exerci- 6
tum, et fabricare arma, et eſſe ipſum ſocium ejus:
et obſides, qui erant in arce, juſſit tradi ei. Et 7
venit Jonathas in Hieruſalem: et legit epiſtolas
in auditu omnis populi, et eorum qui in arce
erant. Et timuerunt timore magno: quoniam 8
audierunt quòd dedit ei rex poteſtatem congre-
gandi exercitum. Et tradiderunt, qui erant in 9
arce, Jonathæ obſides: et reddidit eos parentibus
ſuis. Et habitavit Jonathas in Hieruſalem: et 10
cœpit ædificare, et innovare civitatem. Et dixit 11
facientibus opera, ut extruerent muros, et montem
Sion in circuitu lapidibus quadratis ad munitio-
nem. Et ita fecerunt. Et fugerunt alienigenæ, 12
qui erant in munitionibus, quas Bacchides ædi-
ficaverat: Et reliquit unuſquiſque locum ſuum, 13
et abiit in terram ſuam. Tantùm in Bæthſura 14
remanſerunt aliqui ex his, qui reliquerant legem,
et præcepta : erat enim eis refugium. Et audivit 15
Alexander rex promiſſa, quæ miſit Demetrius
Jonathæ: et narraverunt ei prælia, et virtutes,
quas ipſe fecerat, et fratres ejus, et labores, quos
habuerant. Et ait; Nunquid inveniemus virum 16
unum talem? Et nunc faciemus eum amicum, et
ſocium noſtrum. Et ſcripſit epiſtolas, et miſit ei 17
ſecundùm hæc verba, dicens; Rex Alexander 18
fratri Jonathæ ſalutem. Audivimus de te, quòd 19
vir potens ſis viribus, et aptus ut ſis amicus no-
ſter. Et nunc conſtituimus te hodiè ſummum ſa- 20
cerdotem gentis tuæ, & ut amicus regis voceris,
(et miſit ei purpuram, et coronam auream,) et
ſentias nobiſcum, & conſerves amicitiam ad
nos.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܝ *

* ܒܫܢܬ ܡܐܐ ܘܫܬܝܢ. ܣܠܩ ܐܠܟܣܢܕܪܘܣ ܒܪ ܐܢܛܝܘܟܘܣ. ܐܦܝܦܢܘܣ ܒܪܗ 1
ܕܐܢܛܝܘܟܘܣ. ܘܐܚܕܗ ܠܦܛܘܠܡܝܣ ܘܩܒܠܘܗܝ ܒܢܝܗ. ܘܐܡܠܟ ܬܡܢ. * ܘܫܡܥ 2
ܕܡܛܪܝܘܣ ܡܠܟܐ. ܘܟܢܫ ܚܝܠܐ ܣܓܝܐܐ. ܘܢܦܩ ܠܐܘܪܥܗ ܠܩܪܒܐ. * ܘܫܕܪ 3
ܕܡܛܪܝܘܣ ܐܓܪܬܐ ܠܘܬ ܝܘܢܬܢ. ܒܡܠܐ ܕܫܠܡܐ. ܐܝܟ ܕܢܫܒܚܝܘܗܝ. * ܐܡܪ ܓܝܪ 4
ܕܡܛܪܝܘܣ. ܢܩܕܡ ܘܢܥܒܕ ܥܡܗ ܫܝܢܐ. ܥܕܠܐ ܢܐܙܠ ܘܢܥܒܕ ܥܡ
ܐܠܟܣܢܕܪܘܣ. ܘܢܗܘܐ ܠܢ ܒܥܠܕܒܒܐ. * ܡܬܕܟܪ ܓܝܪ ܒܟܠܗܝܢ ܒܝܫܬܐ ܕܥܒܕܢ ܠܗ 5
ܘܠܐܚܘܗܝ ܘܠܥܡܗ. * ܘܝܗܒ ܠܗ ܫܘܠܛܢܐ ܕܢܟܢܫ ܚܝܠܐ ܘܢܬܩܢ ܙܝܢܐ. ܘܢܗܘܐ 6
ܡܥܕܪܢܗ. ܘܡܗܝܡܢܐ ܕܐܝܬ ܗܘܐ ܒܩܪܝܐ. ܐܡܪ ܕܢܫܬܠܡܘܢ ܠܗ. * ܘܐܬܐ ܝܘܢܬܢ ܠܐܘܪܫܠܡ. 7
ܘܩܪܐ ܐܓܪܬܐ ܒܐܕܢܝܗܘܢ ܕܟܠܗ ܥܡܐ ܘܕܥܡܡܐ ܕܩܪܝܐ. * ܘܕܚܠܘ ܕܚܠܬܐ ܪܒܬܐ. ܟܕ ܫܡܥܘ 8
ܕܝܗܒ ܠܗ ܡܠܟܐ ܫܘܠܛܢܐ ܕܢܟܢܫ ܚܝܠܐ. * ܘܝܗܒܘ ܠܗ ܒܢܝ ܩܪܝܐ ܡܗܝܡܢܐ ܠܝܘܢܬܢ. 9
ܘܐܗܦܟ ܐܢܘܢ ܠܐܒܗܝܗܘܢ. * ܘܥܡܪ ܝܘܢܬܢ ܒܐܘܪܫܠܡ. ܘܫܪܝ ܗܘܐ ܡܒܢܐ ܘܡܚܕܬ 10
ܠܡܕܝܢܬܐ. * ܘܐܡܪ ܝܘܢܬܢ ܠܥܒܕܝ ܥܒܕܐ ܕܢܒܢܘܢ ܫܘܪܐ ܘܛܘܪܐ ܕܨܗܝܘܢ ܡܢ ܚܕܪ. 11
ܒܟܐܦܐ ܡܪܒܥܬܐ ܠܚܘܣܢܐ. ܘܥܒܕܘ ܗܟܢܐ. * ܘܥܪܩܘ ܒܢܝ ܢܘܟܪܝܐ ܐܝܠܝܢ ܕܐܝܬ ܗܘܘ 12
ܒܚܘܣܢܐ ܗܢܘܢ. ܕܒܢܐ ܗܘܐ ܒܟܚܝܕܣ. * ܘܫܒܩ ܟܠܢܫ ܕܘܟܬܗ. ܘܐܙܠ ܠܐܬܪܗ. * ܒܪܡ 13 14
ܒܒܝܬ ܨܘܪ ܐܫܬܚܪܘ ܡܢ ܐܝܠܝܢ ܕܫܒܩܘ ܢܡܘܣܐ ܘܦܘܩܕܢܐ. ܕܐܝܬ ܗܘܐ ܠܗܘܢ
ܓܝܪ ܒܝܬ ܡܥܪܩܐ. * ܘܫܡܥ ܐܠܟܣܢܕܪܘܣ ܡܠܟܐ. ܟܠܡܕܡ ܕܫܠܚ ܘܐܫܬܘܝ 15
ܕܡܛܪܝܘܣ ܠܝܘܢܬܢ. ܘܐܫܬܥܝܘ ܠܗ ܩܪܒܐ ܘܓܢܒܪܘܬܐ ܘܥܒܕܐ ܕܥܒܕ ܗܘ
ܘܐܚܘܗܝ. * ܘܐܡܪ. ܕܠܡܐ ܢܫܟܚ ܓܒܪܐ ܐܝܟ ܗܢܐ ܐܚܪܢܐ. ܐܠܐ ܗܫܐ ܢܥܒܕܝܘܗܝ ܠܢ ܪܚܡܐ 16
ܘܡܥܕܪܢܐ. * ܘܟܬܒ ܐܓܪܬܐ ܘܫܕܪ ܠܗ ܐܝܟ ܗܠܝܢ ܡܠܐ. * ܐܠܟܣܢܕܪܘܣ ܡܠܟܐ. 17 18
ܠܝܘܢܬܢ ܐܚܘܢ ܫܠܡ. * ܫܡܥܢ ܥܠܝܟ ܕܓܒܪܐ ܐܢܬ ܚܝܠܬܢܐ. ܘܫܘܐ ܐܢܬ ܠܢ 19
ܕܬܗܘܐ ܪܚܡܐ. * ܘܗܫܐ ܐܩܝܡܢܟ ܝܘܡܢܐ ܪܒ ܟܘܡܪܐ ܠܥܡܟ. ܘܪܚܡܐ ܬܬܩܪܐ ܕܡܠܟܐ 20
ܘܫܕܪ ܠܗ ܐܪܓܘܢܐ ܘܟܠܝܠܐ ܕܕܗܒܐ. ܐܡܪ ܓܝܪ. ܕܢܗܘܐ ܠܟ ܫܘܝܘܬܐ
ܥܡ ܡܠܟܢ. ܘܬܛܪ ܪܚܡܘܬܐ ܕܠܘܬܢ.

CAP. X.

ANno centeſimo ſexageſimo, aſcendit 1
Alexander filius Antiochi Epiphanis, filii
Antiochi, cepítque Ptolomaidem & occu-
pavit eam: & acceperunt eum *cives*, &
regnavit illic. Quod audiens Demetrius 2
rex, congregavit copias multas, & egreſſus
eſt obviam illi in prælium. Miſítque De- 3
metrius epiſtolas ad Jonathanem verbis pa-
cificis, ut eum laudibus extolleret. (Dixit 4
enim Demetrius, Anticipemus amicitiam cum
eo contrahere, antequam abeat contrahátq;
cum Alexandro, & fiat nobis adverſarius:
Nam recordatur omnium malorum quæ com- 5
miſimus in eum, & in fratrem gentémque
ipſius.) Et dedit ei facultatem congregandi 6
exercitum & arma parandi, ut eſſet ſibi ad-
jutor : & obſides qui erant in arce, juſſit
reddi ei. Venit ergò Jonathan Jeroſoly- 7
mam, legítque epiſtolam audiente toto po-
pulo & incolis arcis : Et timuerunt timore 8
magno cùm audierunt conceſſam ei à rege
facultatem congregandi exercitum : Et red- 9
diderunt arcis incolæ obſides Jonathani, quos
reſtituit parentibus eorum. Tunc habitavit 10
Jonathan in Jeruſalem, cœpítque ædifica-
re & inſtaurare urbem : Et dixit Jonathan 11
opificibus, ut ædificarent murum & montem
Sionis circumquaque lapidibus quadratis, in
munitionem ; & fecerunt ita. Quare fuge- 12
runt alienigenæ qui erant in munitionibus
illis quas ædificaverat Bacherius : Et relin- 13
quens quiſque locum ſuum, rediit in patri-
am ſuam. At verò in Beth-ſura remanſerunt 14
quidam ex iis qui deſeruerant leges & præ-
cepta, erat enim illis perfugii locus. Audi- 15
ens autem rex Alexander quæcunque miſerat
& ſpoponderat Demetrius Jonathani, cúmq;
narrâſſent ei bella & fortia atque præclara
facinora quæ præſtiterat ipſe & fratres ejus;
Dixit, Num reperiemus talem virum? immò 16
nunc faciamus eum nobis amicum & adjuto-
rem Proinde ſcripſit ac miſit ei epiſtolam 17
in hæc verba : Alexander rex Jonathani fra- 18
tri meo ſalutem. Audivimus de te quòd 19
ſis vir ſtrenuus, & nobis idoneus ut ſis ami-
cus noſter. Itaque conſtituimus te 20
ſummum ſacerdotem populi tui, ut voce-
ris Amicus regis: miſit quoque ei purpuram
& coronas aureas : dixit enim, Erit tibi
conſenſus cum conſilio noſtro, & ſervabit
amicitiam erga nos.

Verſio VULG. LAT.

21 Et induit ſe Jonathas ſtolâ ſanctâ ſeptimo menſe, anno
centeſimo ſexageſimo, in die ſolenni ſcenopegiæ:
22 & congregavit exercitum, & fecit arma copioſa. Et
audivit Demetrius verba iſta, & contriſtatus eſt nimis,
23 & ait; Quid hoc fecimus, quòd præoccupavit nos
Alexander apprehendere amicitiam Judæorum ad munimen
24 ſui? Scribam & ego illis verba deprecatoria,
& dignitates, & dona: ut ſint mecum in adjutorium.
25 Et ſcripſit eis in hæc verba: Rex Demetrius genti Judæorum
26 ſalutem: Quoniam ſervâſtis ad nos pactum,
& manſiſtis in amicitia noſtra, & non acceſſiſtis ad
27 inimicos noſtros, audivimus, & gaviſi ſumus. Et nunc
perſeverate adhuc conſervare ad nos fidem, & retribuemus
vobis bona pro his quæ feciſtis nobiſcum:
28 Et remittemus vobis præſtationes multas, & dabimus
29 vobis donationes. Et nunc abſolvo vos & omnes
Judæos à tributis, & pretia ſalis indulgeo, & coronas
30 remitto, & tertias ſeminis: Et dimidiam partem
fructûs ligni, quod eſt portionis meæ, relinquo
vobis ex hodierno die, & deincèps, ne accipiatur à
terra Juda, & à tribus civitatibus, quæ additæ ſunt
illi ex Samaria & Galilæa, ex hodierna die & in totum
31 tempus: Et Jeruſalem ſit ſancta & libera cum
32 finibus ſuis: & decimæ & tributa ipſius ſint. Remitto
etiam poteſtatem arcis, quæ eſt in Jeruſalem:
& do eam ſummo ſacerdoti, ut conſtituat in ea viros
33 quoſcunque ipſe elegerit, qui cuſtodiant eam. Et omnem
animam Judæorum, quæ captiva eſt à terra Juda
in omni regno meo, relinquo liberam gratìs, ut omnes
34 à tributis ſolvantur, etiam pecorum ſuorum. Et
omnes dies ſolennes, & ſabbata, & neomeniæ, &
dies decreti, & tres dies ante diem ſolennem, & tres
dies poſt diem ſolennem, ſint omnes immunitatis &
remiſſionis omnibus Judæis, qui ſunt in regno meo:
35 Et nemo habebit poteſtatem agere aliquid, & movere
negotia adverſùs aliquem illorum, in omni cauſa.
36 Et adſcribantur ex Judæis in exercitu regis ad triginta
millia virorum: & dabuntur illis copiæ ut oportet
omnibus exercitibus regis, & ex eis ordinabuntur qui
37 ſint in munitionibus regis magni: Et ex his conſtituentur
ſuper negotia regni, quæ aguntur ex fide, &
principes ſint ex eis, & ambulent in legibus ſuis,
ſicut præcepit rex in terra Juda.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α´.

21 Καὶ ἐνεδύσατο Ἰωνάθαν τὴν ἁγίαν στολὴν τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ ἔτους ἑξηκοστοῦ
καὶ ἑκατοστοῦ ἐν ἑορτῇ σκηνοπηγίας, καὶ συνήγαγε δυνάμεις, καὶ
22 κατεσκεύασεν ὅπλα πολλά. Καὶ ἤκουσε Δημήτριος τοὺς λόγους τούτους,
23 καὶ ἐλυπήθη, καὶ εἶπε, Τί τοῦτο ἐποιήσαμεν, ὅτι προέφθακεν ἡμᾶς
ὁ Ἀλέξανδρος τὴν φιλίαν (ξ) καταθέσθαι τοῖς Ἰουδαίοις εἰς στήριγμα;
24 Γράψω (ο) αὐτοῖς κἀγὼ λόγους παρακλήσεως, καὶ ὕψους, καὶ δομάτων,
25 ὅπως ὦσι σὺν ἐμοὶ εἰς βοήθειαν. Καὶ ἀπέστειλεν αὐτοῖς κατὰ τοὺς
λόγους τούτους· Βασιλεὺς Δημήτριος τῷ ἔθνει τῶν Ἰουδαίων χαίρειν.
26 Ἐπεὶ συνετηρήσατε τὰς πρὸς ἡμᾶς συνθήκας, καὶ ἐνεμείνατε τῇ
φιλίᾳ ἡμῶν, καὶ οὐ προσεχωρήσατε τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν, ἠκούσαμεν,
27 καὶ ἐχάρημεν. Καὶ νῦν ἐμμείνατε ἔτι τοῦ συντηρῆσαι πρὸς ἡμᾶς
πίστιν, καὶ ἀνταποδώσομεν ὑμῖν ἀγαθὰ, ἀνθ᾽ ὧν ποιεῖτε μεθ᾽ ἡμῶν.
28 Καὶ ἀφήσομεν ὑμῖν ἀφέματα πολλὰ, καὶ δώσομεν ὑμῖν δόματα. Καὶ
29 νῦν ἀπολύω ὑμᾶς, καὶ ἀφίημι πάντας τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ τῶν φόρων,
καὶ τῆς τιμῆς τοῦ ἁλὸς, καὶ ἀπὸ τῶν στεφάνων, καὶ ἀντὶ τοῦ τρίτου τῆς σπορᾶς,
30 Καὶ ἀντὶ τοῦ ἡμίσους τοῦ καρποῦ τοῦ ξυλίνου τοῦ ἐπιβάλλοντός μοι λαβεῖν,
ἀφίημι ἀπὸ τῆς σήμερον καὶ ἐπέκεινα τοῦ λαβεῖν ἀπὸ τῆς γῆς Ἰούδα,
καὶ ἀπὸ τῶν τριῶν νομῶν τῶν προστιθεμένων αὐτῇ ἀπὸ τῆς Σαμαρείτιδος καὶ
31 Γαλιλαίας, (π) καὶ ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας καὶ εἰς τὸν (d)αἰῶνα χρόνον. Καὶ
Ἱερουσαλὴμ ἤτω ἁγία καὶ (a)ἀφειμένη, καὶ τὰ ὅρια αὐτῆς, αἱ δεκάται καὶ τὰ
32 τέλη. Ἀφίημι καὶ τὴν ἐξουσίαν τῆς ἄκρας τῆς ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ δίδωμι
τῷ ἀρχιερεῖ, ὅπως ἂν (e)καταστήσῃ ἐν αὐτῇ ἄνδρας οὓς ἂν ἐκλέξηται
33 αὐτὸς τοῦ φυλάσσειν αὐτήν. Καὶ πᾶσαν ψυχὴν Ἰουδαίων τὴν αἰχμαλωτισθεῖσαν
ἀπὸ γῆς Ἰούδα εἰς πᾶσαν βασιλείαν μου ἀφίημι ἐλευθέραν
δωρεάν· καὶ πάντες ἀφιέτωσαν τοὺς φόρους καὶ (ρ) τῶν κτηνῶν αὐτῶν.
34 Καὶ πᾶσαι αἱ ἑορταὶ καὶ τὰ σάββατα καὶ νουμηνίαι, καὶ
ἡμέραι ἀποδεδειγμέναι, καὶ τρεῖς ἡμέραι πρὸ ἑορτῆς καὶ
τρεῖς ἡμέραι μετὰ ἑορτὴν, ἔστωσαν πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἀτελείας
καὶ ἀφέσεως πᾶσι τοῖς Ἰουδαίοις τοῖς οὖσιν ἐν (σ) τῇ βασιλείᾳ μου.
35 Καὶ οὐκ ἕξει ἐξουσίαν οὐδεὶς πράσσειν καὶ παρενοχλεῖν τινα αὐτῶν
36 περὶ παντὸς πράγματος. Καὶ προσγραφήτωσαν τῶν Ἰουδαίων εἰς τὰς
δυνάμεις τοῦ βασιλέως εἰς τριάκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν, καὶ δοθήσεται
αὐτοῖς ξένια ὡς καθήκει πάσαις ταῖς δυνάμεσι τοῦ βασιλέως.
37 Καὶ κατασταθήσονται ἐξ αὐτῶν ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τοῦ βασιλέως τοῖς
μεγάλοις, καὶ ἐκ τούτων κατασταθήσεται ἐπὶ χρειῶν τῆς βασιλείας
τῶν οὐσῶν εἰς πίστιν· καὶ οἱ ἐπ᾽ αὐτῶν καὶ οἱ ἄρχοντες (τ) ἔστωσαν ἐξ
αὐτῶν· καὶ πορευέσθωσαν τοῖς νόμοις αὐτῶν, καθὰ καὶ προσέταξεν
ὁ βασιλεὺς ἐν γῇ Ἰούδα.

MS. A. (ξ) καταλαβέσθαι (ο) κἀγὼ αὐτοῖς (π) ἀπὸ τῆς (d) ἅπαντα χρόνον. (a) ἀφειμένη, (e) καταστῇ (ρ) κτηνῶν (σ) πάσῃ τῇ (τ) ἐξ αὐτῶν ἔστωσαν.

Interp. LAT.

Et induit ſe Jonathas ſtolam ſanctam ſeptimo 21
menſe, anni ſexageſimi & centeſimi in die ſolenni
Scenopegiæ: & congregavit exercitum, & paravit
arma copioſa. Et audivit Demetrius verba 22
iſta, & contriſtatus eſt, & ait; Quid hoc fecimus, 23
quòd præoccupavit nos Alexander (b) componere
amicitiam cum Judæis ad munimen? Scribam 24
et ego illis verba deprecatoria, & dignitatis,
& donorum; ut ſint mecum in adjutoriū. Et ſcripſit
eis in hæc verba; Rex Demetrius genti Judæorum 25
ſalutem. Quoniam ſervâſtis ad nos pacta, & manſiſtis 26
in amicitia noſtra, & non acceſſiſtis ad inimicos
noſtros; audivimus, & gaviſi ſumus. Et nunc 27
perſeverate adhuc conſervare ad nos fidem: &
retribuemus vobis bona pro his quæ facitis nobiſcum:
Et remittemus vobis remiſſiones multas: 28
& dabimus vobis donationes. Et nunc abſolvo 29
vos, & demitto omnes Judæos, à tributis, &
pretio ſalis, & à coronis: & pro tertia parte
ſeminis, Et pro dimidia parte fructûs ligni, quod 30
eſt portionis meæ, dimitto ex hodierna die, &
deincèps accipere à terra Juda, & à tribus
(c) civitatibus, quæ additæ ſunt illi ex Samaritide,
& Galilæa, & ex hodierna die, & in ſempiternum
tempus. Et Hieruſalem ſit ſancta, & 31
libera, & fines ejus, & decimæ, & vectigalia.
Remitto etiam poteſtatem arcis, quæ eſt in Hieruſalem, 32
& do ſummo ſacerdoti: ut conſtituat in
ea viros, quo cunque ipſe elegerit, qui cuſtodiant
eam. Et omnem animam Judæorum, quæ captiva 33
eſt à terra Juda in omni regno meo, relinquo
liberam gratis: & omnes à tributis ſolvantur
etiam pecorum ſuorum. Et omnes dies ſolennes, 34
& ſabbata, & neomeniæ, & dies decreti, &
tres dies ante diem ſolennem, & tres dies poſt
diem ſolennem, ſint omnes dies immunitatis, &
remiſſionis omnibus Judæis, qui ſunt in regno
meo. Et nemo habebit poteſtatem agere, & perturbare 35
aliquem illorum de ulla re. Et aſcribantur 36
ex Judæis in exercitum regis ad triginta millia
virorum: & dabuntur illis xenia: ut oportet
omnibus exercitibus regis. Et ex eis ordinabuntur, 37
qui ſint in munitionibus regis magnis: &
ex his conſtituentur ſuper negotia regni, quæ aguntur
ex fide, & qui ſunt ſuper eos, & principes
ſint ex eis. Et ambulent in legibus ſuis; ſicut &
præcepit rex in terra Juda.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܠܒܫ ܝܘܢܬܢ ܐܣܛܠܐ ܩܕܝܫܬܐ. ܒܝܪܚܐ ܫܒܝܥܝܐ. ܒܫܢܬ ܡܐܐ ܘܫܬܝܢ. ܒܥܐܕܐ 21
ܕܡܛܠܠܐ. ܘܟܢܫ ܚܝܠܐ. ܘܥܒܕ ܙܝܢܐ ܣܓܝܐܐ. * ܘܫܡܥ ܕܡܛܪܝܘܣ ܗܠܝܢ ܡܠܐ 22
ܘܐܬܥܝܩ. * ܘܐܡܪ. ܡܢܐ ܥܒܕܢ ܕܩܕܡ ܐܠܟܣܢܕܪܘܣ. ܠܡܩܪܒܘ ܪܚܡܘܬܐ ܥܡ ܝܗܘܕܝܐ. 23
ܕܢܗܘܘܢ ܠܗ ܡܥܕܪܢܐ. * ܐܟܬܘܒ ܠܗܘܢ ܐܦ ܐܢܐ ܡܠܐ ܕܒܥܘܬܐ ܘܕܪܘܪܒܘܬܐ ܘܕܡܘܗܒܬܐ 24
ܕܢܗܘܘܢ ܠܢ ܠܡܥܕܪܢܘܬܐ. * ܘܫܕܪ ܠܗܘܢ ܐܝܟ ܗܠܝܢ ܡܠܐ * ܕܡܛܪܝܘܣ ܡܠܟܐ ܠܥܡܐ 25
ܕܝܗܘܕܝܐ ܫܠܡ. * ܡܛܠ ܕܩܘܝܬܘܢ ܒܩܝܡܐ ܕܥܡܢ: ܘܢܛܪܬܘܢ ܪܚܡܘܬܐ ܕܠܘܬܢ: ܘܠܐ 26
ܢܩܦܬܘܢ ܠܒܥܠܕܒܒܝܢ. ܫܡܥܢ ܘܚܕܝܢ. * ܘܗܫܐ ܩܘܘ ܒܗ ܒܪܥܝܢܐ ܕܠܘܬܢ. 27
ܘܢܦܪܘܥ ܠܟܘܢ ܛܒܬܐ ܣܓܝܐܬܐ. ܐܝܟ ܕܥܒܕܬܘܢ ܠܘܬܢ. * ܘܢܫܒܘܩ ܠܟܘܢ ܡܕܐܬܐ ܣܓܝܐܬܐ. 28
ܘܢܬܠ ܠܟܘܢ ܡܘܗܒܬܐ ܣܓܝܐܬܐ. * ܘܗܫܐ ܫܪܐ ܐܢܐ ܠܟܘܢ. ܘܡܫܒܩ ܐܢܐ ܠܟܠܗܘܢ 29
ܝܗܘܕܝܐ ܡܢ ܡܕܐܬܐ ܘܡܢ ܕܡܝܗ ܕܡܠܚܐ ܘܡܢ ܟܠܝܠܐ. * ܘܚܕܐ ܡܢ ܬܠܬ ܡܢܘܬܐ ܕܙܪܥܐ. 30
ܘܡܕܡ ܕܗܘܐ ܗܘܐ ܠܝ ܡܢ ܦܐܪܐ ܕܐܝܠܢܐ. ܫܒܩ ܐܢܐ ܡܢ ܝܘܡܢܐ ܘܠܗܠ ܕܠܐ ܐܣܒ ܡܢ
ܐܪܥܐ ܕܝܗܘܕܝܐ. ܘܐܦ ܫܒܩ ܐܢܐ ܬܠܬ ܡܕܐܬܐ ܕܐܬܬܣܝܡ ܥܠܝܗ. ܡܢ ܫܡܪܝܢ ܘܡܢ
ܓܠܝܠܐ. ܡܢ ܝܘܡܢܐ ܘܠܗܠ. * ܘܐܘܪܫܠܡ ܬܗܘܐ ܩܕܝܫܐ ܘܚܐܪܐ. ܘܬܚܘܡܝܗ 31
ܥܡܗ. ܘܡܥܣܪܐ ܘܡܕܐܬܐ ܫܒܩ ܐܢܐ. * ܘܫܘܠܛܢܐ ܝܗܒ ܐܢܐ ܠܪܒ ܟܘܡܪܐ ܥܠ 32
ܩܠܥܐ ܕܐܘܪܫܠܡ. ܕܢܩܝܡ ܥܠܝܗ ܓܒܪܐ ܕܢܛܪܘܢܗ. ܐܝܟ ܕܨܒܐ ܗܘ. * ܘܟܠ ܢܦܫܐ 33
ܕܝܗܘܕܝܐ ܕܫܒܝܬ ܡܢ ܐܪܥܐ ܕܝܗܘܕ. ܠܟܠܗ ܡܠܟܘܬܝ. ܫܒܩ ܐܢܐ ܒܢܝ ܚܐܪܐ ܡܓܢ.
* ܘܟܠܢܫ ܢܫܒܘܩ ܡܕܐܬܗܘܢ. ܕܒܥܝܪܗܘܢ. ܘܟܠܗܘܢ ܥܐܕܘܗܝ ܘܫܒܬܘܗܝ. ܘܪܝܫ 34
ܝܪܚܐ. ܘܝܘܡܬܐ ܡܝܩܪܐ. ܘܬܠܬܐ ܝܘܡܝܢ ܡܢ ܒܬܪ ܥܐܕܐ. ܢܗܘܘܢ ܡܚܪܪܝܢ
ܘܫܒܝܩܝܢ ܡܢ ܡܕܐܬܐ: ܠܟܠܗܘܢ ܝܗܘܕܝܐ ܕܥܡܪܝܢ ܒܡܠܟܘܬܝ. * ܘܠܐ ܢܗܘܐ 35
ܫܘܠܛܢܐ ܠܐܢܫ ܕܢܬܒܥ. ܐܘ ܕܢܐܠܨ ܚܕ ܡܢܗܘܢ ܠܐ ܥܠ ܨܒܘ ܕܢܗܘܐ.
* ܘܢܬܟܬܒܘܢ ܡܢ ܝܗܘܕܝܐ. ܒܚܝܠܘܬܗ ܕܡܠܟܐ. ܬܠܬܐ ܐܠܦܝܢ. ܘܢܬܝܗܒ ܠܗܘܢ 36
ܡܣܝܒܪܢܘܬܐ ܐܝܟ ܕܘܐܐ ܠܚܝܠܘܬܗ ܕܡܠܟܐ. * ܘܡܢܗܘܢ ܡܢܗܘܢ ܢܬܩܝܡܘܢ ܥܠ ܚܘܣܢܐ 37
ܕܡܠܟܐ. ܘܡܕܒܪܢܝܗܘܢ ܘܪܫܢܝܗܘܢ ܢܗܘܘܢ ܡܢܗܘܢ. ܘܢܬܕܒܪܘܢ ܒܢܡܘܣܝܗܘܢ.
ܐܝܟ ܕܦܩܕ ܡܠܟܐ. ܒܐܪܥܐ ܕܝܗܘܕ.

Sic induit Jonathan ſtolam ſanctam menſe 21
ſeptimo, anno centeſimo ſexageſimo, feſto
tabernaculorum, congregavit exercitum, &
paravit arma permulta. Audiens autem Demetrius 22
hæc verba, contriſtatus eſt, Et dixit, 23
Quid fecimus, quòd anticipavit nos Alexander
ad contrahendam cum Judæis amicitiam,
ut ſint ſibi adjutores? Scribam illis 24
ego etiam verba deprecationis & magnificationis
atque donorum, ut ſint nobis adjutorio.
Et miſit ad eos hujuſmodi verba: 25
Demetrius rex genti Judæorum ſalutem.
Quòd perſtiteritis in fœdere nobiſcum inito, 26
& ſervaveritis amicitiam erga nos, nec
adhæſeritis inimicis noſtris, audivimus &
gaviſi ſumus. Nunc itaque permanete in 27
eodem erga nos animo, & rependemus vobis
bona multa, prout præſtitiſtis erga nos:
Dimittemúſque vobis tributa multa, dabimúſque 28
vobis munera multa. Quin jam 29
vos abſolvo, & remitto omnibus Judæis, à
tributis, & à pretio ſalis, & à corona. Tertiam 30
quoque partem ſeminis, & quod ad me
pertinebat de fructibus arborum, deſino ab
hac die & deinceps percipere de terra Judæorum:
Item dimitto tria vectigalia quæ impoſita
fuerant ei *exigenda* ex Samaria & ex
Galilæa, ab hodierno die & deinceps. Et Jeruſalem 31
eſto ſancta & immunis cum omnibus
terminis ſuis: & decimas atque tributa dimitto.
Poteſtatem quoque do ſummo ſacerdoti 32
in arcem Jeroſolymæ, ut conſtituat
ſuper eam viros ad cuſtodiendum eam, &
prout ipſe voluerit. Prætereà omnem animam 33
Judæorum quam abduxi captivam è terra
Judææ in totum regnum meum, dimitto
liberam gratis. Item unuſquiſque dimittito 34
vectigalia ipſorum pro jumentis eorum.
Et omnes ſolennitates & ſabbatha ejus, initia
menſium, dies celebres, tréſque poſt ſolennitatem
dies, ſunto liberi & immunes à
vectigalibus cunctis Judæis qui commorantur
in regno meo. Nemini eſto facultas 35
exigendi aut cogendi quenquam eorum pro
ulla re. Prætereà inſcribuntor ex Judæis in 36
copias regias tria millia, quibus dabuntur
ſtipendia prout decet copias regias: Et 37
horum quidam præficiuntor munitionibus
regis magnis, & rectores ac duces eorum
ſunto ex ipſis, gerántque ſe juxta leges
ſuas, quemadmodum præcepit rex, in terra
Judææ.

Verſio VULG. LAT.

38 Et tres civitates, quæ additæ ſunt Judææ ex regione Samariæ, cum Judæa reputentur: ut ſint ſub uno, & non obediant alii poteſtati, niſi ſummi ſacerdotis. 39 Ptolemaida, & confines ejus, quas dedi donum ſanctis, qui ſunt in Jeruſalem, ad neceſſarios ſumptus 40 ſanctorum. Et ego do ſingulis annis quindecim millia ſiclorum argenti de rationibus regis, quæ me 41 contingunt: Et omne quod reliquum fuerit, quod non reddiderant qui ſuper negotia erant annis pri- 42 oribus, ex hoc dabunt in opera domûs. Et ſuper hæc quinque millia ſiclorum argenti, quæ accipiebant de ſanctorum ratione per ſingulos annos: & hæc ad ſacerdotes pertineant, qui miniſterio fungun- 43 tur. Et quicunque confugerint in templum, quod eſt Jeroſolymis, & in omnibus finibus ejus, obnoxii regi in omni negotio dimittantur, & univerſa, quæ 44 ſunt eis in regno meo, libera habeant. Et ad ædificanda vel reſtauranda opera ſanctorum, ſumptus da- 45 buntur de ratione regis: Et ad extruendos muros Jeruſalem, & communiendos in circuitu, ſumptus dabuntur de ratione regis, & ad conſtruendos muros 46 in Judæa. Ut audivit autem Jonathas & populus ſermones iſtos, non crediderunt eis, nec receperunt eos: quia recordati ſunt malitiæ magnæ, quam fecerat in 47 Iſrael, & tribulaverat eos valdé. Et complacuit eis in Alexandrum, quia ipſe fuerat eis princeps ſermonum pacis, & ipſi auxilium ferebant omnibus diebus. 48 Et congregavit rex Alexander exercitum magnum, & 49 admovit caſtra contra Demetrium. Et commiſerunt prælium duo reges, & fugit exercitus Demetrii, & inſecutus eſt eum Alexander, & incubuit ſuper eos. 50 Et invaluit prælium nimis, donec occidit Sol: & ce- 51 cidit Demetrius in die illa. Et miſit Alexander ad Ptolemæum regem Ægypti legatos ſecundùm hæc 52 verba, dicens; QUONIAM regreſſus ſum in regnum meum & ſedi in ſede patrum meorum, & obtinui principatum, & contrivi Demetrium, & poſ- 53 ſedi regionem noſtram, Et commiſi pugnam cum eo, & contritus eſt ipſe, & caſtra ejus, à nobis, & ſedimus in ſede regni ejus:

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α΄.

38 Καὶ τοὺς τρεῖς νομοὺς τοὺς προστεθέντας τῇ Ἰουδαίᾳ ἀπὸ τῆς χώρας Σαμαρείας, προστεθήτω τῇ Ἰουδαίᾳ πρὸς τὸ λογισθῆναι τοῦ γενέσθαι ὑφ᾽ ἕνα, τοῦ 39 μὴ ὑπακοῦσαι ἄλλης ἐξουσίας ἀλλ᾽ ἢ τοῦ ἀρχιερέως. Πτολεμαΐδα καὶ τὴν προσκυροῦσαν αὐτῇ δέδωκα δόμα τοῖς ἁγίοις τοῖς ἐν Ἱερουσαλὴμ εἰς 40 τὰς (υ) προσηκούσας δαπάνας τοῖς ἁγίοις. Κἀγὼ δίδωμι κατ᾽ ἐνιαυτὸν δεκαπέντε χιλιάδας σίκλων ἀργυρίου ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ βασιλέως, 41 ἀπὸ τῶν τόπων τῶν ἀνηκόντων. Καὶ πᾶν τὸ πλεονάζον ὃ οὐκ ἀπεδίδοσαν (φ) οἱ ἀπὸ τῶν χρειῶν, ὡς ἐν τοῖς πρώτοις ἔτεσιν, ἀπὸ τοῦ νῦν (˘) δώσουσιν εἰς τὰ ἔργα τοῦ οἴκου. 42 Καὶ ἐπὶ τούτοις πεντακισχιλίους σίκλους ἀργυρίου, οὓς ἐλάμβανον ἀπὸ τῶν χρειῶν (χ) τοῦ ἁγίου ἀπὸ τοῦ λόγου κατ᾽ ἐνιαυτὸν, καὶ ταῦτα ἀφίεται διὰ τὸ ἀνήκειν αὐτὰ τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσι. 43 Καὶ ὅσοι ἐὰν φύγωσιν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτοῦ, (ψ) ὀφείλοντες βασιλικὰ, καὶ πᾶν πρᾶγμα, 44 ἀπολελύσθωσαν, καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ μου. Καὶ τοῦ οἰκοδομηθῆναι καὶ τοῦ ἐπικαινισθῆναι τὰ ἔργα τῶν ἁγίων, καὶ ἡ δαπάνη δοθήσεται 45 ἐκ τοῦ λόγου τοῦ βασιλέως. Καὶ τοῦ (ω) οἰκοδομηθῆναι τὰ τείχη Ἱερουσαλὴμ καὶ ὀχυρῶσαι κυκλόθεν, καὶ ἡ δαπάνη δοθήσεται ἐκ τοῦ λόγου τοῦ 46 βασιλέως, καὶ τοῦ (ω) οἰκοδομηθῆναι τὰ τείχη τὰ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ. Ὡς δὲ ἤκουσεν Ἰωνάθαν καὶ ὁ λαὸς τοὺς λόγους τούτους, οὐκ (α) ἐπίστευσαν αὐτοῖς οὐδὲ ἐπεδέξαντο, ὅτι ἐπεμνήσθησαν τῆς κακίας τῆς μεγάλης ἧς ἐποίησεν 47 ἐν Ἰσραὴλ, καὶ ἔθλιψεν αὐτοὺς σφόδρα. Καὶ (˜) εὐδόκησαν ἐν Ἀλεξάνδρῳ, ὅτι αὐτὸς ἐγένετο αὐτοῖς ἀρχηγὸς λόγων εἰρηνικῶν, καὶ συνε- 48 μάχουν αὐτῷ πάσας τὰς ἡμέρας. Καὶ συνήγαγεν Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς δυνάμεις μεγάλας, καὶ παρενέβαλεν ἐξεναντίας Δημητρίου. 49 Καὶ συνῆψαν πόλεμον οἱ δύο βασιλεῖς, καὶ ἔφυγεν ἡ παρεμβολὴ (˝) Δημητρίου, καὶ ἐδίωξεν αὐτὸν ὁ (´) Ἀλέξανδρος, καὶ ἴσχυσεν ἐπ᾽ αὐτούς. 50 Καὶ ἐστερέωσε (˘) τὸν πόλεμον σφόδρα ἕως ἔδυ ὁ ἥλιος, καὶ ἔπεσεν ὁ Δη- 51 μήτριος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. Καὶ ἀπέστειλεν Ἀλέξανδρος πρὸς Πτολεμαῖον βασιλέα Αἰγύπτου πρέσβεις κατὰ τοὺς λόγους τούτους, λέγων, 52 Ἐπεὶ ἀνέστρεψα εἰς (β) γῆν βασιλείας μου, καὶ ἐκάθισα ἐπὶ θρόνου πατέρων μου, καὶ ἐκράτησα τῆς ἀρχῆς, καὶ συνέτριψα τὸν Δημήτριον, καὶ 53 ἐπεκράτησα τῆς χώρας ἡμῶν· Καὶ συνῆψα πρὸς αὐτὸν μάχην, καὶ συνετρίβη αὐτὸς καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ὑφ᾽ ἡμῶν, καὶ ἐκαθίσαμεν ἐπὶ θρόνου βασιλείας αὐτοῦ·

MS. A. (υ) προσανήκουσαν (φ) ἀπὸ τῶν (˘) δώσωσιν (χ) ὡς ἐν τοῖς πρώτοις * ἔθεσιν τοῦ ἁγίου (ψ) ὀφείλων (ω) οἰκοδομῆσαι τὰ τείχη ἐν τῇ (α) ἐπίστευσαν (˜) * εὐδοκήσαμεν Ἀλεξάνδρῳ, (˝) * Ἀλεξάνδρου (´) * Δημήτριος (˘) πόλεμον (β) τὴν βασιλείαν

Interp. LAT.

Et tres civitates, quæ additæ ſunt Judææ in regione Samariæ, addat Judææ (d) ad hoc, ut reputentur eſſe ſub uno, ut non obediant alienæ poteſtati, niſi ſummo ſacerdoti. Ptolemaidam, & regionem addictam ei, dedi donum ſanctis qui ſunt in Hieruſalem ad neceſſarios ſumptus ſanctorum. Et ego do per ſingulos annos quindecim millia ſiclorum argenti de rationibus regis, ex locis quæ me contingunt. Et omne reliquum, quod non reddiderant, qui ſuper negotia erant, ut in primis annis, ex hoc nunc dabunt in opera domûs. Et ſuper hæc quinque millia ſiclorum argenti, quos accipiebant de negotiis (e) ſanctuarii de ratione per ſingulos annos: Et hæc remittuntur, eò quòd ipſa pertineant ad ſacerdotes, qui miniſterio funguntur. Et quicunque confugerit in templum, quod eſt Hieroſolymis, & omnes fines ejus, debentes regalia, & quamlibet rem, dimittantur, & univerſa quæ ipſi habent in regno meo. Et ad ædificanda & inſtauranda opera ſanctorum etiam ſumptus dabuntur de ratione regis. Et ad extruendos muros Hieruſalem, & communiendum in circuitu, etiam ſumptus dabuntur de ratione regis, & ad conſtruendos muros, qui in Judæa. Ut audivit autem Jonathas, & populus ſermones iſtos; non crediderunt eis, nec receperunt: quia recordati ſunt malitiæ magnæ, quam fecerat in Iſrael, & tribulaverat eos valdé. Et complacuit eis in Alexandrum; quia ipſe fuerat eis princeps ſermonum pacis: & ei auxilium ferebant omnibus diebus. Et congregavit Alexander rex exercitum magnum, & admovit caſtra contra Demetrium. Et commiſerunt prælium duo reges, & fugit exercitus Demetrii: & inſecutus eſt eum Alexander, & invaluit ſuper eos: Et confirmavit prælium nimis, donec occidit Sol, & cecidit Demetrius in die illa. Et miſit Alexander ad Ptolemæum regem Ægypti legatos ſecundùm hæc verba, dicens; Quoniam regreſſus ſum in terram regni mei, & ſedi in ſede patrum meorum, & obtinui principatum, & contrivi Demetrium, & poſſedi regionem noſtram: Et commiſi pugnam cum eo: & contritus eſt ipſe, & caſtra ejus à nobis: & ſedimus in ſede regni ejus:

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

38 ܘܬܠܬܐ ܡܟܣܝܢ ܕܐܬܬܣܝܡܘ ܥܠ ܝܗܘܕܐ ܡܢ ܐܪܥܐ ܕܫܡܪܝܢ ܘܡܢ ܓܠܝܠܐ ܕܢܬܝܗܒܘܢ *
ܠܗ ܠܝܗܘܕܐ. ܕܢܗܘܘܢ ܟܠܗܘܢ ܬܚܝܬ ܚܕ ܫܘܠܛܢܐ. ܘܠܐ ܐܢܫ ܐܚܪܢ ܢܫܬܠܛ ܒܗܘܢ.
39 ܐܠܐ ܐܢ ܪܒ ܟܘܡܪܐ ܒܠܚܘܕ. * ܠܦܛܠܡܝܣ ܕܝܢ ܘܟܠܗ ܫܘܠܛܢܗ. ܝܗܒܬܗ
40 ܠܩܕܝܫܐ ܕܒܐܘܪܫܠܡ. ܠܢܦܩܬܐ ܕܒܝܬ ܡܩܕܫܐ. * ܘܐܢܐ ܝܗܒ ܐܢܐ ܒܟܠ ܫܢܐ
41 ܚܡܫܬܥܣܪ ܐܠܦܝܢ ܕܟܣܦܐ ܡܢ ܒܝܬ ܓܙܐ ܕܡܠܟܐ. * ܘܟܠܡܕܡ ܕܡܬܚܝܒ ܠܝ
ܡܢ ܨܒܘܬܐ ܐܝܠܝܢ ܕܠܐ ܐܬܦܪܥ ܠܝ ܐܝܟ ܕܒܥܡܡܐ ܩܕܡܝܐ. ܡܟܝܠ ܢܬܝܗܒ ܠܥܒܕܐ
42 ܕܒܝܬܐ. * ܘܐܦ ܚܡܫܐ ܐܠܦܝܢ ܕܟܣܦܐ. ܗܢܘܢ ܕܬܒܥ ܗܘܝܬ ܡܢ ܨܒܘܬܐ
ܕܒܝܬ ܡܩܕܫܐ ܒܟܠ ܫܢܐ ܫܒܩ ܐܢܐ. ܡܛܠ ܕܠܟܗܢܐ ܗܘ ܕܝܠܗܘܢ ܕܡܫܡܫܝܢ ܠܗܝܟܠܐ.
43 * ܘܟܠ ܐܝܠܝܢ ܕܥܪܩܘ ܘܐܬܛܫܝܘ ܒܗܝܟܠܐ ܕܐܘܪܫܠܡ. ܘܒܟܠܗܘܢ ܬܚܘܡܘܗܝ
ܕܚܝܒܝܢ ܚܘܒܬܐ ܠܡܠܟܐ. ܐܘ ܒܟܠ ܨܒܘ. ܢܫܬܒܩܘܢ ܥܡ ܟܠ ܡܕܡ ܕܐܝܬ ܠܗܘܢ
44 45 ܒܡܠܟܘܬܝ. * ܘܢܬܒܢܐ ܘܢܬܚܕܬ ܒܝܬ ܡܩܕܫܐ. * ܘܢܬܒܢܐ ܫܘܪܐ ܕܐܘܪܫܠܡ
ܘܢܬܚܝܠ. ܡܢ ܚܕܪ. ܘܢܦܩܬܐ ܢܬܝܗܒ ܠܗܘܢ ܡܢ ܒܝܬ ܡܠܟܐ. ܘܢܒܢܘܢ ܫܘܪܐ
46 ܕܐܘܪܫܠܡ. * ܘܟܕ ܫܡܥ ܝܘܢܬܢ ܘܥܡܐ ܡܠܐ ܗܠܝܢ ܕܫܕܪ ܕܡܛܪܝܘܣ. ܠܐ
ܗܝܡܢܘܗܝ ܘܠܐ ܩܒܠܘܗ. ܡܛܠ ܕܐܬܕܟܪܘ ܟܠܗܘܢ ܒܝܫܬܐ ܕܥܒܕ ܠܐܝܣܪܝܠ ܘܕܐܥܝܩ ܐܢܘܢ
47 ܛܒ. * ܐܠܐ ܐܫܬܦܝܘ ܠܐܠܟܣܢܕܪܘܣ. ܡܛܠ ܕܗܘ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܪܫܐ ܕܡܠܐ ܕܫܠܡܐ.
48 49 * ܘܟܢܫ ܐܠܟܣܢܕܪܘܣ ܡܠܟܐ ܚܝܠܐ ܪܒܐ. ܘܫܪܐ ܠܘܩܒܠ ܕܡܛܪܝܘܣ. * ܘܟܕ ܩܪܒܘ
ܒܩܪܒܐ ܬܪܝܗܘܢ ܡܠܟܐ. ܘܥܪܩ ܡܫܪܝܬܗ ܕܕܡܛܪܝܘܣ. ܘܪܕܦ ܐܢܘܢ
50 ܐܠܟܣܢܕܪܘܣ ܘܐܬܚܝܠ ܥܠܝܗܘܢ. * ܘܟܕ ܩܪܒܐ ܬܩܦ ܛܒ. ܥܕܡܐ ܕܥܪܒ ܫܡܫܐ.
51 ܘܢܦܠ ܕܡܛܪܝܘܣ ܒܗܘ ܝܘܡܐ. * ܘܫܕܪ ܐܠܟܣܢܕܪܘܣ ܒܗܘ ܝܘܡܐ. ܠܘܬ
52 ܦܛܠܡܝܘܣ ܡܠܟܐ ܕܡܨܪܝܢ. ܐܝܙܓܕܐ ܒܡܠܝܢ ܗܠܝܢ. * ܡܛܠ ܕܗܦܟܬ
ܠܡܠܟܘܬܝ. ܘܝܬܒܬ ܥܠ ܟܘܪܤܝܐ ܕܐܒܗܝ. ܘܐܚܕܬ ܫܘܠܛܢܐ ܘܬܒܪܬܗ ܠܕܡܛܪܝܘܣ.
53 ܘܐܚܕܬ ܐܬܪܢ. * ܐܬܟܬܫ ܓܝܪ ܥܡܗ. ܘܐܬܬܒܪ ܗܘ ܘܡܫܪܝܬܗ ܩܕܡܝ.
ܘܝܬܒܬ ܥܠ ܟܘܪܤܝܐ ܕܡܠܟܘܬܗ.

Tria quoque vectigalia quæ impoſita fuerant Judæ è terra Samariæ & Galilææ *percipienda.* ipſi Judæ conceduntor; ut ſint omnes ſub eadem poteſtate, nec ullus alius dominetur eis, niſi ſoli ſummi pontifices. Ptolemaidam verò totúmque dominium ejus dono dedi ſanctis qui ſunt in Jeruſalem, pro ſumptibus Sanctuarii. Item ego do quotannis quindena millia argenteorum ex ærario regis. Et quicquid mihi debetur ex iis rebus quæ non fuerunt mihi redditæ ut populis præcedentibus, deinceps detur ad opus domûs. Præterea quinque millia argenteorum quæ repetebam quotannis ex negotiis Sanctuarii, dimitto; quia pertinent ad ſacerdotes qui miniſtrant templo. Quicunque confugerint ſeſéque receperint in templum quod eſt Jeroſolymis, & quicunque in omnibus terminis ejus obnoxii fuerint alicui culpæ contra regem, aut ob rem quampiam; abſolvuntor cum omnibus iis quæ habent in regno meo. Item ædificetur & reſtauretur Sanctuarium. Et ut extruatur murus Jeruſalem atque firmetur circumquaque: ſumptus autem ſuppeditabuntur eis è domo regis: atq; ut ædificent muros Jeroſolymorũ. Quum autem audîſſet Jonathan & populus hujuſmodi verba quæ miſit Demetrius, non crediderunt ei, neque acquieverunt: quippe qui recordarentur omnium malorum quibus affecerat Iſraëlem, quòdque vehementer afflixerat eos: Sed acquieverunt Alexandro, quoniam ipſe fuit apud eos primus auctor verborum pacis. Deinde congregavit rex Alexander exercitum magnum, caſtráque poſuit adversùs Demetrium: Et prælium committentibus hiſce duobus regibus, fugit exercitus Demetrii: ſed inſecutus eſt eos Alexander, & prævaluit eis. Et prælio multùm ingraveſcente uſquedum ſol occumberet, cecidit etiam Demetrius eo die. Eodem die miſit Alexander ad Ptolomæum regem Ægypti legatos in hanc ſententiam: Quoniam reverſus ſum ad regnum meum, inſedi throno majorum meorum, & principatum obtinui, fractóque Demetrio prævalui, & regiones noſtras obtinui: (Pugnavi enim contra eum, & contritus eſt ipſe & exercitus ejus coram me, inſedíque ſolio regni ipſius)

Versio VULG. LAT.

54 Et nunc statuamus ad invicèm amicitiam : & da mihi
filiam tuam uxorem ; & ego ero gener tuus, & dabo
55 tibi dona, & ipsi, digna te. Et respondit rex Ptolemæus,
dicens ; FOELIX dies, in qua reversus es ad
terram patrum tuorum, & sedisti in sede regni eorum.
56 Et nunc faciam tibi quod scripsisti : sed occurre
mihi Ptolemaidam, ut videamus invicèm nos,
57 & spondeam tibi sicut dixisti. Et exivit Ptolemæus
de Ægypto, ipse, & Cleopatra filia ejus, & venit
Ptolemaidam anno centesimo sexagesimo secundo.
58 Et occurrit ei Alexander rex, & dedit ei Cleopatram
filiam suam : & fecit nuptias ejus Ptolemaidæ, sicut
59 reges, in magna gloria. Et scripsit rex Alexander Jonathæ,
60 ut veniret obviàm sibi. Et abiit cum gloria
Ptolemaidam, & occurrit ibi duobus regibus, & dedit
illis argentum multum, & aurum, & dona : & invenit
61 gratiam in conspectu eorum. Et convenerunt
adversùs eum viri pestilentes ex Israel, viri iniqui interpellantes
adversùs eum : & non intendit ad eos
62 rex. Et jussit spoliari Jonathan vestibus suis, & indui
eum purpurâ : & ita fecerunt. Et collocavit eum
63 rex sedere secum. Dixitque principibus suis ; Exite
cum eo in medium civitatis, & prædicate, ut nemo
adversùs eum interpellet de ullo negotio, nec quisquã
64 ei molestus sit de ulla ratione. Et factum est, ut
viderunt qui interpellabant gloriam ejus, quæ prædicabatur,
& opertum eum purpurâ, fugerunt omnes:
65 Et magnificavit eum rex, & scripsit eum inter primos
amicos, & posuit eum ducem, & participem
66 principatûs. Et reversus est Jonathas in Jerusalem
67 cum pace, & lætitia. In anno centesimo sexagesimo
quinto, venit Demetrius filius Demetrii à Creta
68 in terram patrum suorum. Et audivit Alexander
rex, & contristatus est valdè, & reversus est Antiochiam.
69 Et constituit Demetrius rex Apollonium
ducem, qui præerat Cœlesyriæ : & congregavit exercitum
magnum, & accessit ad Jamniam : & misit
70 ad Jonathan summum sacerdotem, Dicens ; Tu solus
resistis nobis : ego autem factus sum in derisum,
& in opprobrium, propterea quia tu potestatem adversùm
nos exerces in montibus.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α΄.

54 Καὶ (γ) νῦν στήσωμεν πρὸς ἑαυτοὺς φιλίαν, καὶ νῦν δός μοι τὴν θυγατέρα
σου εἰς γυναῖκα, καὶ ἐπιγαμβρεύσω σοι, καὶ δώσω σοι δόματα, καὶ αὐτῇ
55 ἄξιά σου. Καὶ ἀπεκρίθη Πτολεμαῖος ὁ βασιλεὺς, λέγων, Ἀγαθὴ
ἡμέρα ἐν ᾗ ἀνέστρεψας εἰς γῆν πατέρων σου, καὶ ἐκάθισας ἐπὶ θρόνου
56 βασιλείας αὐτῶν. Καὶ νῦν ποιήσω σοι ἃ ἔγραψας, (δ) ἀλλ' ἀπάντησον
εἰς Πτολεμαΐδα, ὅπως ἴδωμεν ἀλλήλους, καὶ ἐπιγαμβρεύσω σοι καθὼς
57 εἴρηκας. Καὶ ἐξῆλθε Πτολεμαῖος ἐξ Αἰγύπτου αὐτὸς καὶ Κλεοπάτρα
ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ, καὶ (ε) εἰσῆλθον εἰς Πτολεμαΐδα ἔτους δευτέρου καὶ ἑξηκοστοῦ
58 καὶ ἑκατοστοῦ. Καὶ ἀπήντησεν αὐτῷ Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς,
καὶ ἐξέδοτο αὐτῷ Κλεοπάτραν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸν γάμον
59 αὐτῆς ἐν Πτολεμαΐδι, καθὼς οἱ βασιλεῖς ἐν δόξῃ μεγάλῃ. Καὶ
ἔγραψεν (ζ) Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς τῷ Ἰωνάθαν ἐλθεῖν εἰς συνάντησιν
60 αὐτῷ. Καὶ ἐπορεύθη μετὰ δόξης εἰς Πτολεμαΐδα, καὶ ἀπήντησε
τοῖς δυσὶ βασιλεῦσι· καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀργύριον καὶ χρυσίον, καὶ τοῖς
φίλοις αὐτῶν, καὶ (η) δόματα πολλὰ, καὶ εὗρε χάριν ἐναντίον αὐτῶν.
61 Καὶ (θ) ἐπισυνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ἄνδρες λοιμοὶ ἐξ Ἰσραὴλ, ἄνδρες
παράνομοι ἐντυχεῖν κατ' αὐτοῦ, καὶ οὐ προσέσχεν αὐτοῖς ὁ βασιλεύς.
62 Καὶ προσέταξεν (ι) ὁ βασιλεὺς, καὶ (κ) ἐξέδυσαν Ἰωνάθαν τὰ ἱμάτια
αὐτοῦ, καὶ (λ) ἐνέδυσαν αὐτὸν πορφύραν, καὶ ἐποίησαν οὕτως. καὶ ἐκάθισεν
63 αὐτὸν ὁ βασιλεὺς μετ' αὐτοῦ, Καὶ εἶπε τοῖς ἄρχουσιν αὐτοῦ, Ἐξέλθετε
μετ' αὐτοῦ εἰς μέσον τῆς πόλεως, καὶ κηρύξατε τοῦ μηδένα ἐντυγχάνειν
(ᵘ) κατ' αὐτοῦ περὶ μηδενὸς πράγματος, καὶ μηδεὶς αὐτῷ (μ) παρενοχλείτω
64 περὶ παντὸς λόγου. Καὶ ἐγένετο ὡς εἶδον οἱ ἐντυγχάνοντες τὴν δόξαν
αὐτοῦ καθὼς (ν) ἐκήρυξαν, καὶ περιβεβλημένον αὐτὸν (ξ) πορφύραν, καὶ
65 ἔφυγον πάντες. Καὶ ἐδόξασεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἔγραψεν αὐτὸν
66 τῶν πρώτων φίλων, καὶ ἔθετο αὐτὸν στρατηγὸν καὶ μεριδάρχην. Καὶ
ἐπέστρεψεν Ἰωνάθαν εἰς Ἱερουσαλὴμ μετ' εἰρήνης καὶ εὐφροσύνης.
67 Καὶ ἐν ἔτει πέμπτῳ καὶ ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἦλθε Δημήτριος (ο) υἱὸς
68 Δημητρίου ἐκ Κρήτης εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων αὐτοῦ. Καὶ ἤκουσεν Ἀλέξανδρος
ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐλυπήθη σφόδρα, καὶ ἀπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν.
69 Καὶ κατέστησε Δημήτριος Ἀπολλώνιον τὸν ὄντα ἐπὶ κοίλης
Συρίας, καὶ συνήγαγε δύναμιν μεγάλην, καὶ παρενέβαλεν ἐν Ἰαμνείᾳ·
70 καὶ ἀπέστειλε πρὸς Ἰωνάθαν τὸν ἀρχιερέα, λέγων, Σὺ μονώτατος
ἐπαίρῃ ἐφ' ἡμᾶς, ἐγὼ δὲ ἐγενήθην εἰς καταγέλωτα καὶ (π) εἰς ὀνειδισμὸν
διὰ σέ· καὶ διατί σὺ ἐξουσιάζῃ ἐφ' ἡμᾶς ἐν τοῖς ὄρεσι;

MS. A. (γ) Συστήσωμεν πρὸς αὐτὸν (δ) ἀλλὰ (ε) ἦλθον (ζ) ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος Ἰωνάθῃ (η) *δυνατὰ (θ) συνήχθησαν ἐπ' αὐτὸν (ι) αὐτοῖς ὁ (κ) ἐξέδυσεν (λ) ἐνέδυσεν (ᵘ) κατὰ τοῦ σοῦ (μ) ἐνοχλείτω (ν) ἐκήρυξεν, (ξ) σινδόνα, (ο) ὁ υἱὸς (π) ὀνειδισμὸν διὰ σέ· καὶ διατί ἐξουσιάζῃ

Interp. LAT.

Et nunc statuamus ad invicèm amicitiam : & 54
nunc da mihi filiam tuam uxorem, & ero gener
tuus, & dabo tibi dona, & ipsi digna te.
Et respondit Ptolemæus rex, dicens ; Fœlix dies, 55
in qua reversus es ad terram patrum tuorum, &
sedisti in sede regni eorum. Et nunc faciam tibi, 56
quæ scripsisti. Sed occurre in Ptolemaidam, ut videamus
invicèm nos, & contraham tecum affinitatem,
sicut dixisti. Et exivit Ptolemæus de Ægypto, 57
ipse, & Cleopatra filia ejus, et venerunt
Ptolemaidam anno centesimo sexagesimo secundo.
Et occurrit ei Alexander rex : & dedit ei Cleopatram 58
filiam suam : & fecit nuptias ejus Ptolemaidæ,
sicut reges in magna gloria. Et scripsit 59
Alexander rex Jonathæ, ut veniret obviàm sibi.
Et abiit cum gloria Ptolemaidam, & occurrit 60
duobus regibus : & dedit illis argentum, et aurum,
et amicis eorum, et dona multa : et invenit
gratiam in conspectu eorum, Et convenerunt adversùs 61
eum viri pestilentes ex Israel, viri iniqui
interpellantes adversùs eum : et non intendit
ad eos rex. Et jussit rex spoliari Jonatham vestibus 62
suis, et indui eum purpurâ. Et ita fecerunt.
Et fecit eum rex sedere secum, Dixitque principibus 63
suis ; Exite cum eo in medium civitatis, et
prædicate, ut nemo adversùs eum interpellet de
ullo negotio, nec quisquam ei molestus sit de ulla
ratione. Et factum est, ut viderunt, qui interpellabant, 64
gloriam ejus, sicut prædicaverant ; et
opertum eum purpurâ ; fugerunt omnes. Et magnificavit 65
eum rex, et scripsit eum inter primos
amicos : et posuit eum ducem, et participem principatûs.
Et reversus est Jonathas in Hierusalem 66
cum pace, et lætitia. Et in anno centesimo sexagesimo 67
quinto venit Demetrius filius Demetrii
à Creta in terram patrum suorum. Et audivit 68
Alexander rex, et contristatus est valdé : et reversus
est Antiochiam. Et constituit ducem Demetrius 69
Apollonium, qui præerat Cœlesyriæ, et
congregavit exercitum magnum, et posuit castra
ad Jamniam : et misit ad Jonatham summum
sacerdotem, dicens ; Tu omnino solus elevaris super 70
nos : ego autem factus sum in derisum, et in
opprobrium propter te. Et (g) cur tu potestatem
adversùm nos exerces in montibus ?

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܗܫܐ ܢܩܝܡ ܚܕ ܥܡ ܚܕ ܪܚܡܘܬܐ. ܘܗܒ ܠܝ ܒܪܬܟ ܠܐܢܬܬܐ :. ܘܐܗܘܐ ܠܟ ܚܬܢܐ. ܘܐܬܠ 54
ܠܟ ܡܘܗܒܬܐ ܕܫܘܝܢ ܠܟ : * ܘܥܢܐ ܦܛܘܠܡܐܘܣ ܡܠܟܐ. ܘܐܡܪ. ܛܒ ܢܗܘܐ ܗܘ ܝܘܡܐ 55
ܕܗܦܟܬ ܠܐܪܥܐ ܕܐܒܗܝܟ. ܘܝܬܒܬ ܥܠ ܟܘܪܣܝܐ ܕܡܠܟܘܬܐ. * ܘܗܫܐ ܐܥܒܕ ܠܟ ܟܠ 56
ܡܕܡ ܕܫܠܚܬ. ܐܠܐ ܬܐ ܠܦܛܘܠܡܐܝܣ. ܘܬܡܢ ܢܚܙܐ ܚܕ ܠܚܕ. ܘܐܬܠ ܠܟ ܒܪܬܝ ܐܝܟ
ܕܐܡܪܬ. * ܘܢܦܩ ܦܛܘܠܡܐܘܣ ܡܢ ܡܨܪܝܢ ܗܘ ܘܩܠܐܘܦܛܪܐ ܒܪܬܗ. ܘܐܬܘ ܠܦܛܘܠܡܐܝܣ 57
ܒܫܢܬ ܡܐܐ ܘܫܬܝܢ ܘܬܪܬܝܢ. * ܘܐܪܥܗ ܐܠܟܣܢܕܪܘܣ ܡܠܟܐ. ܘܝܗܒ ܠܗ ܠܩܠܐܘܦܛܪܐ 58
ܒܪܬܗ. ܘܥܒܕܘ ܡܫܬܘܬܐ ܒܦܛܘܠܡܐܝܣ ܐܝܟ ܡܠܟܐ ܒܫܘܒܚܐ ܪܒܐ. * ܘܟܬܒ 59
ܐܠܟܣܢܕܪܘܣ ܡܠܟܐ ܠܝܘܢܬܢ ܕܢܐܬܐ ܠܐܘܪܥܗ. * ܘܐܙܠ ܝܘܢܬܢ ܒܫܘܒܚܐ 60
ܠܦܛܘܠܡܐܝܣ. ܘܐܪܥ ܠܬܪܝܗܘܢ ܡܠܟܐ. ܘܝܗܒܘ ܠܗ ܕܗܒܐ ܘܣܐܡܐ
ܘܡܘܗܒܬܐ. ܘܠܪܚܡܘܗܝ. ܘܐܫܟܚ ܛܝܒܘܬܐ ܩܕܡ ܥܝܢܝܗܘܢ. * ܘܐܬܟܢܫܘ ܠܘܬܗ ܐܢܫܐ 61
ܒܝܫܐ ܡܢ ܐܝܣܪܝܠ. ܓܒܪܐ ܥܘܠܐ. ܠܡܩܛܪܓܘ ܥܠ ܝܘܢܬܢ. ܘܠܐ ܚܪ ܒܗܘܢ ܡܠܟܐ. ܘܠܐ
ܩܒܠ ܐܢܘܢ. * ܘܦܩܕ ܡܠܟܐ ܘܐܫܠܚܘܗܝ ܠܝܘܢܬܢ ܢܚܬܘܗܝ. ܘܐܠܒܫܘܗܝ ܐܪܓܘܢܐ. 62
* ܘܟܕ ܥܒܕܘ ܠܗ ܗܟܢܐ. ܐܘܬܒܗ ܥܡܗ ܡܠܟܐ. ܘܐܡܪ ܠܪܘܪܒܢܘܗܝ. ܦܘܩܘ ܥܡܗ 63
ܠܡܨܥܬ ܡܕܝܢܬܐ. ܘܐܟܪܙܘ ܕܠܐ ܐܢܫ ܢܩܛܪܓ ܥܠܘܗܝ. ܥܠ ܟܠ ܨܒܘ ܕܐܝܬ. ܘܠܐ
ܢܗܪܘܢܘܗܝ ܥܠ ܟܠ ܡܕܡ ܕܐܝܬ. * ܘܟܕ ܚܙܘ ܗܢܘܢ ܕܡܩܛܪܓܝܢ ܗܘܘ ܥܠ ܝܘܢܬܢ 64
ܫܘܒܚܗ. ܐܝܟ ܕܐܟܪܙܘ ܩܕܡܘܗܝ ܟܪܘܙܐ ܟܕ ܠܒܝܫ ܐܪܓܘܢܐ. ܥܪܩܘ ܟܠܗܘܢ.
* ܘܫܒܚܗ ܡܠܟܐ ܠܝܘܢܬܢ. ܘܟܬܒܗ ܥܡ ܪܚܡܘܗܝ ܪܘܪܒܐ. ܘܣܡܗ ܪܝܫ ܚܝܠܐ ܘܪܝܫ 65
ܥܡܐ. * ܘܗܦܟ ܝܘܢܬܢ ܠܐܘܪܫܠܡ ܒܫܠܡܐ ܘܒܚܕܘܬܐ. * ܘܒܫܢܬ ܡܐܐ ܘܫܬܝܢ 66 67
ܘܚܡܫ. ܐܬܐ ܕܡܛܪܝܘܣ ܒܪ ܕܡܛܪܝܘܣ ܡܢ ܩܪܛܐ ܠܐܪܥܐ ܕܐܒܗܘܗܝ. * ܘܟܕ 68
ܫܡܥ ܐܠܟܣܢܕܪܘܣ ܡܠܟܐ. ܐܬܟܪܝ ܠܗ ܛܒ. ܘܗܦܟ ܠܐܢܛܝܘܟܝܐ. * ܘܐܩܝܡ ܕܡܛܪܝܘܣ 69
ܠܐܦܘܠܘܢܝܘܣ. ܗܘ ܕܡܫܠܛ ܗܘܐ ܥܠ ܐܬܘܪܝܐ. ܘܟܢܫ ܚܝܠܐ ܣܓܝܐܐ. ܘܫܪܐ ܥܠ ܝܡܢܝܢ
ܘܫܕܪ ܠܘܬ ܝܘܢܬܢ ܪܒ ܟܘܡܪܐ. ܘܐܡܪ ܠܗ. * ܐܢܬ ܒܠܚܘܕܝܟ ܡܬܬܪܝܡ ܐܢܬ ܥܠܝܢ. ܘܐܢܐ 70
ܗܘܝܬ ܠܚܣܕܐ ܘܠܡܒܙܚܢܘܬܐ ܡܛܠܬܟ. ܘܡܛܠ ܡܢܐ ܐܢܬ ܥܠܝܢ ܡܫܬܠܛ ܒܬܚܘܡܝܢ.

Statuamus jam alter cum altero amicitiam, 54
& da mihi filiam tuam in uxorem, simque
gener tuus ; dabóque tibi munera te digna.
Respondit Ptolomæus rex, & dixit ; Faustus 55
sit ille dies quo reversus es in terram majorum
tuorum, & insedisti throno regni : Et 56
nunc facturus sum tibi quicquid *ad me* misisti,
sed veni Ptolemaidam ut ibi videamus
alter alterum, & dabo tibi filiam meam, ut
proposuisti. Egressus itaque Ptolomæus ex 57
Ægypto ipse & Cleopatra filia ipsius, venerunt
Ptolemaidam anno centesimo sexagesimo
secundo : Occurrítque ei rex Alexander : 58
& dedit illi Cleopatram filiam suam :
& fecerunt convivium in Ptolemaida more
regum summo cum splendore. Scripserat 59
autem rex Alexander Jonathani ut obviàm
veniret ei : Abiítque Jonathan cum fastu 60
Ptolemaidam, & occurrit utrique regi, qui
dederunt ei aurum, argentum atque munera,
necnon amicis ejus, & adeptus est gratiam
in oculis eorum. Congregati sunt autem 61
ad eum quidam maligni ex Israële, viri iniqui,
ad accusandum Jonathanem : sed non
respexit eos rex, neque accepit illos. Deinde 62
præcipiente rege, exuerunt Jonathanem
vestibus ejus, & induerunt eum purpurâ :
Et cùm ita fecisset ei, sedere jussit eum rex 63
secum : tum edixit principibus suis ; Exite
cum eo mediam in urbem, & proclamate ne
quisquam accuset eum ulla de re, néve molestus
sit ipsi ullam ob causam. Cùm ergò 64
vidissent ii qui Jonathanem criminabantur,
gloriam ejus qualem proclamaverant præcones
ante ipsum purpureis indutum, fugerunt
omnes. Postquam rex gloriâ affecisset 65
Jonathanem, & conscripsisset eum inter
præcipuos amicos suos, & collocâsset eum
ducem exercitûs & principem populi ; Reversus 66
est Jonathan in Jerusalem cum pace
& jucunditate. Anno verò centesimo sexagesimo 67
quinto, venit Demetrius filius Demetrii
è Creta in terram majorum suorum :
Quo audito, rex Alexander contristatus est 68
admodum, & reversus est Antiochiam.
Præfecit autem Demetrius Apollonium illum 69
qui præpositus erat Assyriæ, qui coacto
exercitu copioso, castrametatus est contra
Jamnin : tum misit ad Jonathanem summum
sacerdotem, & dixit ei ; Tu solus 70
efferris in nos, & ego factus sum improperio
& ludibrio propter te : & qua de
causa dominatum exerces in nos in terminis
nostris ?

Verſio VULG. LAT.

71 Nunc ergò ſi confidis in virtutibus tuis, deſcende ad
nos in campum, & comparemus illìc invicém: quia
72 mecum eſt virtus bellorum. Interroga, & diſce quis
ſum ego, & cæteri, qui auxilio ſunt mihi, qui & dicunt
quia non poteſt ſtare pes veſter ante faciem noſtram,
quia bis in fugam converſi ſunt patres tui in
73 terra ſua: Et nunc quomodò poteris ſuſtinere equitatum
& exercitum tantum in campo, ubi non eſt
74 lapis, neque ſaxum, neque locus fugiendi? Ut audivit
autem Jonathas ſermones Apollonii, motus eſt
animo: & elegit decem millia virorum, & exiit ab
Jeruſalem, & occurrit ei Simon frater ejus in adjutorium:
75 Et applicuerunt caſtra in Joppen, & exclusit
eum à civitate (quia cuſtodia Apollonii Joppe
76 erat) & oppugnavit eam. Et exterriti qui erant in
civitate, aperuerunt ei, & obtinuit Jonathas Joppen.
77 Et audivit Apollonius, & admovit tria millia equitum,
78 & exercitum multum. Et abiit Azotum tanquam
iter faciens, & ſtatim exiit in campum, eò quòd
haberet multitudinem equitum, & confideret in eis.
Et inſecutus eſt eum Jonathas in Azotum, & commiſerunt
79 prælium. Et reliquit Apollonius in caſtris
80 mille equites poſt eos occultè. Et cognovit Jonathas
quoniam inſidiæ ſunt poſt ſe, & circuierunt caſtra
ejus, & ejecerunt jacula in populum à manè uſque
81 ad veſperam. Populus autem ſtabat, ſicut præceperat
82 Jonathas: & laboraverunt equi eorum. Et
ejecit Simon exercitum ſuum, & commiſit contra legionem:
equites enim fatigati erant: & contriti
83 ſunt ab eo, & fugerunt. Et qui diſperſi ſunt per
campum, fugerunt in Azotum, & intraverunt in Bethdagon
84 idolum ſuum, ut ibi ſe liberarent. Et ſuccendit
Jonathas Azotum, & civitates, quæ erant in circuitu
ejus, & accepit ſpolia eorum, & templum Dagon:
& omnes, qui fugerunt in illud, ſuccendit igni.
85 Et fuerunt qui ceciderunt gladio, cum his qui ſuccenſi
86 ſunt, ferè octo millia virorum. Et movit indè Jonathas
caſtra, & applicuit ea Aſcalonem: & exierunt de
87 civitate obviàm illi in magna gloria. Et reverſus
eſt Jonathas in Jeruſalem cum ſuis, habentibus ſpolia
88 multa. Et factum eſt: ut audivit Alexander rex ſermones
iſtos, addidit adhuc glorificare Jonathan.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΏΝ Α΄.

71 Νῦν οὖν εἰ πέποιθας ἐπὶ τῇ δυνάμεσί σου, κατάβηθι πρὸς ἡμᾶς εἰς τὸ
πεδίον, καὶ συγκριθῶμεν ἑαυτοῖς ἐκεῖ, ὅτι μετ' ἐμοῦ ἐστι δύναμις τῶν
72 πόλεων. Ἐρώτησον καὶ μάθε τίς εἰμι καὶ οἱ λοιποὶ οἱ βοηθοῦντες
ἡμῖν, καὶ λέγουσιν, Οὐκ ἔστιν ὑμῖν στάσις ποδὸς κατὰ πρόσωπον ἡμῶν·
73 ὅτι δὶς ἐτροπώθησαν οἱ πατέρες σου ἐν τῇ γῇ αὐτῶν. Καὶ νῦν οὐ δυνήσῃ
ὑποστῆναι τὴν ἵππον καὶ δύναμιν τοιαύτην ἐν τῷ πεδίῳ, ὅπου οὐκ ἔστι λίθος
74 οὐδὲ κόχλαξ οὐδὲ τόπος (ρ) τοῦ φυγεῖν. Ὡς δὲ ἤκουσεν Ἰωνάθαν
τῶν λόγων Ἀπολλωνίου, ἐκινήθη τῇ διανοίᾳ, καὶ ἐπέλεξε δέκα χιλιάδας
ἀνδρῶν, καὶ ἐξῆλθεν ἐξ Ἱερουσαλήμ, καὶ συνήντησεν αὐτῷ Σίμων ὁ ἀδελφὸς
75 αὐτοῦ ἐπὶ βοήθειαν αὐτοῦ. Καὶ παρενέβαλεν ἐπὶ Ἰόππην, καὶ ἀπέκλεισαν
αὐτὸν (σ) ἐκ τῆς πόλεως, ὅτι φρουρὰ Ἀπολλωνίου ἐν Ἰόππῃ, καὶ ἐπολέμησαν
76 αὐτήν. Καὶ φοβηθέντες ἤνοιξαν οἱ ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἐκυρίευσεν
77 Ἰωνάθαν Ἰόππης. Καὶ ἤκουσεν Ἀπολλώνιος, καὶ παρενέβαλε τρισχιλίαν
78 ἵππον, καὶ δύναμιν πολλήν· Καὶ ἐπορεύθη εἰς Ἄζωτον ὡς διοδεύων,
καὶ ἅμα (τ) προῆγεν εἰς τὸ πεδίον, (υ) διὰ τὸ ἔχειν αὐτὸν πλῆθος
ἵππου καὶ πεποιθέναι (φ) ἐπ' αὐτῇ. καὶ κατεδίωξεν Ἰωνάθαν ὀπίσω αὐτοῦ
79 εἰς Ἄζωτον, καὶ συνῆψαν αἱ παρεμβολαὶ (χ) εἰς πόλεμον. Καὶ ἀπέλιπεν
80 Ἀπολλώνιος χιλίαν ἵππον (ψ) ἐν κρυπτῷ κατόπισθεν αὐτῶν. Καὶ ἔγνω
Ἰωνάθαν ὅτι ἐστὶν ἔνεδρον κατόπισθεν αὐτοῦ, καὶ ἐκύκλωσαν αὐτοῦ τὴν παρεμβολήν,
καὶ ἐξετίναξαν τὰς σχίζας εἰς τὸν λαὸν ἐκ πρωΐθεν ἕως (ω) ἑσπέρας.
81 Ὁ δὲ λαὸς εἱστήκει, καθὼς ἐπέταξεν Ἰωνάθαν, καὶ ἐκοπίασαν
82 οἱ ἵπποι αὐτῶν. Καὶ εἵλκυσε Σίμων τὴν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ συνῆψε
πρὸς τὴν φάλαγγα· ἡ γὰρ ἵππος ἐξελύθη· καὶ συνετρίβησαν (α) ὑπ'
83 αὐτοῦ, καὶ ἔφυγον. Καὶ ἡ ἵππος ἐσκορπίσθη ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ ἔφυγον
εἰς Ἄζωτον, καὶ εἰσῆλθον εἰς Βηθδαγὼν τὸ εἰδωλεῖον αὐτῶν, τοῦ σωθῆναι.
84 Καὶ ἐνεπύρισεν Ἰωνάθαν τὴν Ἄζωτον καὶ τὰς πόλεις τὰς
κύκλῳ αὐτῆς, καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῶν, καὶ τὸ ἱερὸν Δαγών, (β) καὶ
85 τοὺς συμφυγόντας εἰς αὐτὸ ἐνεπύρισε πυρί. Καὶ ἐγένοντο οἱ πεπτωκότες
86 μαχαίρᾳ σὺν τοῖς ἐμπυρισθεῖσιν εἰς ἄνδρας ὀκτακισχιλίους. Καὶ
ἀπῆρεν ἐκεῖθεν Ἰωνάθαν, καὶ παρενέβαλεν (γ) ἐπὶ Ἀσκάλωνα, καὶ ἐξῆλθον
87 οἱ ἐκ τῆς πόλεως εἰς συνάντησιν αὐτῷ ἐν δόξῃ μεγάλῃ. Καὶ
ἐπέστρεψεν Ἰωνάθαν (δ) εἰς Ἱερουσαλὴμ σὺν τοῖς παρ' αὐτοῦ, ἔχοντες
88 σκῦλα πολλά. Καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς
τοὺς λόγους τούτους, καὶ προσέθετο δοξάσαι τὸν Ἰωνάθαν.

MS. A. (ρ) τοῦ φυγεῖν. (σ) οἱ ἐκ (τ) προσῆγεν (υ) καὶ διὰ (φ) ἐπ' αὐτήν. καὶ κατεδίωξεν ὀπίσω αὐτοῦ εἰς (χ) ὀπίσω αὐτοῦ εἰς (ψ) κρυπτῶς (ω) δείλης. (α) ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἔφυγον. (β) καὶ τὸ ἱερὸν αὐτοῦ ἐνεπύρισεν ἐν πυρί. Καὶ (γ) εἰς (δ) σὺν τοῖς

Interp. LAT.

Nunc ergò, ſi confidis in virtutibus tuis, deſcende 71
ad nos in campum, & comparemus nos
illìc invicém: quia mecum eſt virtus (b) civitatum.
Interroga, & diſce, quis ſum ego, & 72
cæteri, qui auxilio ſunt mihi, & dicunt; Non poteſt
ſtare pes veſter ante faciem noſtram: quia
bis in fugam converſi ſunt patres tui in terra ſua.
Et nunc non poteris ſuſtinere equitatum, & exercitum 73
talem in campo, ubi non eſt lapis, neque
ſaxum, neque locus fugiendi. Ut audivit autem 74
Jonathas ſermones Apollonii; motus eſt animo:
& elegit decem millia virorum, & exiit ab Hieruſalem:
& occurrit ei Simon frater ejus in adjutorium
ejus. Et applicuit caſtra in Joppen. 75
Et excluſerunt eum à civitate; quia cuſtodia
Apollonii in Joppe erat. Et oppugnaverunt eam.
Et exterriti qui erant in civitate, aperuerunt: 76
& obtinuit Jonathas Joppen. Et audivit Apollonius: 77
& admovit tria millia equitum, &
exercitum multum: Et abiit Azotum, tanquam 78
iter faciens: & ſtatim exiit in campum, eò quòd
haberet multitudinem equitum, & confideret in
eos. Et inſecutus eſt eum Jonathas in Azotum:
& commiſerunt exercitus prælium. Et reliquit 79
Apollonius mille equites occultè poſt eos. Et 80
cognovit Jonathas, quoniam inſidiæ ſunt poſt
ſe, & circumierunt caſtra ejus, & ejecerunt jacula
in populum à mane uſque ad veſperam. Populus 81
autem ſtabat, ſicut præceperat Jonathas.
Et laboraverunt equi eorum. Et emiſit Simon 82
exercitum ſuum, & commiſit contra legionem:
equites enim fatigati erant. Et contriti ſunt ab
eo, et fugerunt: Et equitatus diſperſus eſt in campo: 83
& fugerunt in Azotum: & intraverunt in
Bethdagon Idolium ſuum, ut ſalvarent ſe. Et 84
ſuccendit Jonathas Azotum, & civitates, quæ
erant in circuitu ejus: & accepit ſpolia eorum:
& templum Dagon, & eos, qui confugerant in
illud ſuccendit igni. Et fuerunt, qui ceciderunt 85
gladio, cum his qui ſuccenſi ſunt, ferè octo millia
virorum. Et movit indè Jonathas caſtra, & applicuit 86
ea Aſcalonem: & exierunt, qui de civitate,
obviàm illi, in magna gloria. Et reverſus eſt Jonathas 87
in Hieruſalem cum ſuis, habentes ſpolia
multa. Et factum eſt, ut audivit Alexander rex 88
ſermones iſtos, addidit adhuc glorificare Jonathan.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

* ܗܫܐ ܐܢ ܗܘ ܕܬܟܝܠ ܐܢܬ ܥܠ ܚܝܠܟ. ܚܘܬ ܠܘܬܢ ܠܦܩܥܬܐ. ܘܢܦܓܥ ܠܐܦܝ ܚܕ ܕܚܕ ܬܡܢ. 71
ܡܛܠ ܕܥܡܝ ܐܝܬ ܚܝܠܐ ܕܡܕܝܢ̈ܬܐ. * ܫܐܠ ܘܚܙܝ ܕܡܢܘ ܐܢܐ ܘܡܢ ܐܢܘܢ ܡܥܕܪܢܝܢ. ܘܐܡܪܝܢ 72
ܕܠܝܬ ܠܟܘܢ ܩܝܡܐ ܕܪ̈ܓܠܐ ܩܕܡܝܢ. ܡܛܠ ܕܬܪܬܝܢ ܙܒܢܝܢ ܐܙܕܟܝܘ ܐܒ̈ܗܝܟ ܒܐܪܥܗܘܢ.
* ܘܗܫܐ ܠܐ ܡܫܟܚܐ ܐܝܬ ܚܝܠܐ ܠܡܩܡ ܩܘܡ ܚܝ̈ܠܝܢ ܘܦܪ̈ܫܝܢ ܒܦܩܥܬܐ: ܐܬܪܐ ܕܠܝܬ ܒܗ ܠܐ 73
ܟܐܦܐ ܘܠܐ ܫܘܥܐ. ܐܦܠܐ ܐܬܪܐ ܠܡܥܪܩ. * ܘܟܕ ܫܡܥ ܝܘܢܬܢ ܡ̈ܠܘܗܝ ܕܐܦܘܠܘܢܝܘܣ. 74
ܐܬܚܡܬ ܘܐܬܬܙܝܥ ܒܪܥܝܢܗ. ܘܓܒܐ ܥܣܪܐ ܐܠܦܝܢ ܓܒܪܝܢ ܡܢ ܐܘܪܫܠܡ. ܘܐܪܥܗ
ܫܡܥܘܢ ܐܚܘܗܝ ܠܥܘܕܪܢܗ. * ܘܫܪܐ ܝܘܢܬܢ ܥܠ ܝܘܦܐ. ܘܐܚܕܘܗ ܒܢ̈ܝ ܡܕܝܢܬܐ ܠܡܕܝܢܬܐ. 75
ܡܛܠ ܕܡܛܪܬܐ ܕܐܦܘܠܘܢܝܘܣ ܗܘܬ ܒܗ. * ܘܐܬܟܬܫܘ ܥܡܗܘܢ ܒܢ̈ܝ ܡܕܝܢܬܐ. 76
ܘܦܬܚܘ ܠܗܘܢ. ܘܐܫܬܠܛ ܝܘܢܬܢ ܥܠ ܝܘܦܐ. * ܘܫܡܥ ܐܦܘܠܘܢܝܘܣ. ܘܕܒܪ ܬܠܬܐ 77
ܐܠܦܝܢ ܦܪ̈ܫܝܢ ܘܚܝܠܐ ܣܓܝܐܐ. ܘܐܙܠ ܠܐܙܘܛܘܣ ܐܝܟ ܕܥܒܪ. ܘܩܕܡ ܗܘܐ ܠܗܘܢ
ܒܦܩܥܬܐ. ܡܛܠ ܚܝܠܐ ܕܦܪ̈ܫܐ ܕܐܝܬ ܗܘܐ ܠܘܬܗ. ܘܬܟܝܠ ܗܘܐ ܥܠܝܗܘܢ. * ܘܪܕܦ ܝܘܢܬܢ 78
ܒܬܪܗ ܠܐܙܘܛܘܣ. ܘܩܪܒܘ ܡܫܪܝ̈ܬܐ ܐܟܚܕܐ ܠܩܪܒܐ. * ܘܫܒܩ ܐܦܘܠܘܢܝܘܣ ܐܠܦ ܦܪ̈ܫܝܢ 79
ܡܢ ܒܣܬܪܗܘܢ ܒܟܡܐܢܐ. * ܘܝܕܥ ܝܘܢܬܢ ܕܟܡܐܢܐ ܐܝܬ ܒܣܬܪܗ. ܘܐܬܟܪܟܘܗ 80
ܠܡܫܪܝܬܗ. ܘܫܕܘ ܘܐܬܓܡܪܘ ܓܐܪ̈ܝܗܘܢ ܕܥܡܐ. ܡܢ ܨܦܪܐ ܘܥܕܡܐ ܠܡܨܠܝܢܐ. * ܥܡܐ 81
ܕܝܢ ܩܐܡ ܗܘܐ ܐܝܟ ܕܦܩܕ ܝܘܢܬܢ. ܘܠܐܝܘ ܦܪ̈ܫܝܗܘܢ. * ܘܢܓܕ ܫܡܥܘܢ ܚܝܠܗ. ܘܩܪܒ 82
ܥܡ ܦܠܓ̈ܘܬܐ ܥܕܡܐ ܕܐܫܬܪܝܘ ܦܪ̈ܫܐ ܘܚܝܠܐ. ܘܐܬܬܒܪܘ ܘܥܪܩܘ ܡܢ ܩܕܡܘܗܝ. * ܘܦܪ̈ܫܐ 83
ܐܬܒܕܪܘ ܒܦܩܥܬܐ ܘܥܪܩܘ ܠܐܙܘܛܘܣ. ܘܥܠܘ ܠܒܝܬ ܕܓܘܢ ܦܬܟܪܗܘܢ ܕܢܫܬܘܙܒܘܢ.
* ܘܐܘܩܕ ܝܘܢܬܢ ܠܒܝܬ ܦܬܟܪܗܘܢ. ܘܠܐܝܠܝܢ ܕܥܪܩܘ ܠܡܬܟܢܫܘ ܠܒܝܬ ܕܓܘܢ. ܐܘܩܕ 84
ܐܢܘܢ ܥܡܗ. ܘܠܐܙܘܛܘܣ ܘܠܡܕܝܢ̈ܬܐ ܕܚܕܪܝܗ̇. ܥܡܗ̇ ܐܘܩܕ ܐܢܝܢ ܒܢܘܪܐ. ܘܢܣܒ ܒܙܬܗܝܢ.
* ܘܗܘܘ ܐܝܠܝܢ ܕܢܦܠܘ ܥܡ ܐܝܠܝܢ ܕܐܬܘܩܕܘ. ܐܝܟ ܬܡܢܝܐ ܐܠܦܝܢ ܓܒܪܝܢ. * ܘܫܩܠ 85 86
ܡܢ ܬܡܢ ܝܘܢܬܢ. ܘܫܪܐ ܥܠ ܐܫܩܠܘܢ. ܘܢܦܩܘ ܒܢ̈ܝ ܡܕܝܢܬܐ ܠܐܘܪܥܗ.
ܒܫܘܒܚܐ ܪܒܐ. * ܘܗܦܟ ܝܘܢܬܢ ܠܐܘܪܫܠܡ. ܥܡ ܐܝܠܝܢ ܕܥܡܗ. ܟܕ ܐܝܬ 87
ܠܗܘܢ ܒܙܬܐ ܣܓܝܐܐ. * ܘܟܕ ܫܡܥ ܐܠܟܣܢܕܪܘܣ ܡܠܟܐ ܠܗܠܝܢ ܡ̈ܠܐ. 88
ܐܘܣܦ ܠܡܫܒܚܘܬܗ ܠܝܘܢܬܢ.

Jam ſi confidis copiis tuis, deſcende ad nos 71
in planitiem, ibique alter alterius aſpectui
occurramus; nam mecum eſt potentia urbium.
Sciſcitare, ~~& vide~~ quis ego ſim, & qui 72
ſint adjutores noſtri; qui referent non eſſe
vobis conſiſtentiam pedum coram nobis: nam
bis victi fuerunt majores tui in terra ſua: Et 73
nunc non ſunt tibi vires ſuſtinendi copias
noſtras & equites noſtros in planitie, ubi
neque lapis, neque ſaxum eſt, neque locus
effugiendi. Cùm igitur audiſſet Jonathan 74
ſermones Apollonii, iratus atque commotus
eſt animo, delegitque decem millia virorum
ex Jeruſalem, & occurrit ei Simon frater ejus
in auxilium ipſius: Et caſtra poſuit Jonathan 75
contra Joppen, at clauſerunt urbem
cives ejus, quia præſidium Apollonii erat in
ea: Et cùm cives urbis oppugnâſſent eos, 76
tandem aperuerunt eis, & potitus eſt Jonathan
Joppe. Quod audiens Apollonius, 77
aſſumpſit tria millia equitum & copias permultas,
abiitque in Azotum quaſi tranſiens,
& prævenit eos in planitie, propter militiam
equitum quam ſecum habebat, cui confidebat.
Et perſecutus eſt eum Jonathan à 78
tergo ad Azotum uſque, & congreſſæ ſunt
acies ſimul ad prælium, Reliquerat autem 79
Apollonius mille equites à tergo eorum in
inſidiis. Sed cognoſcente Jonathane inſidias 80
eſſe à tergo ſuo, circundederunt caſtra
illius: cùmque jaculati eſſent adeò ut deficerent
jacula populi illius, à manè ad flexum
uſque *diei*, Populus tamen conſiſtebat, ut 81
mandaverat Jonathan. Demum fatigatis equitibus
eorum. Traxit Simon exercitum 82
ſuum, bellúmque commiſit cum phalangibus,
quouſque diſſoluti equites, et copiæ frangerentur,
& fugerent à conſpectu ipſius. Equitibus 83
itaque per planitiem diſſipatis, &
fugientibus in Azotum, ingreſſiſq; ædem Dagonis
idoli ſui ut eriperent ſeſe, Succendit 84
Jonathan ædem idoli eorum, & eos qui fugerant
ut ſe reciperent in ædem Dagonis, ſuccendit
unà cum illa: & Azotum urbeſque ipſi
adjacentes igne combuſſit, abſtulitque ſpolia
earum. Fuerunt autem qui ceciderunt 85
cum iis qui combuſti ſunt, quaſi octo millia
virorum. Movens inde Jonathan, caſtra poſuit 86
contra Aſcalonem: & proceſſerunt incolæ
urbis in occurſum ejus cum gloria magna.
Poſtea reverſus eſt Jonathan in Jeruſalem 87
unà cum ſociis ſuis, habentes ſpolia opima.
Cùm autem audiſſet Alexander rex res iſtas, 88
ampliore gloriâ Jonathanem affecit,

Verſio VULG. LAT.

89 Et miſit ei fibulam auream, ſicut conſuetudo eſt dari cognatis regum. Et dedit ei Accaron, & omnes fines ejus, in poſſeſſionem.

CAP. XI.

1 ET rex Ægypti congregavit exercitum, ſicut arena quæ eſt circa oram maris, & naves multas: & quærebat obtinere regnum Alexandri dolo, & addere illud regno ſuo. 2 Et exiit in Syriam verbis pacificis, & aperiebant ei civitates, & occurrebant ei: quia mandaverat Alexander rex exire ei obviàm, eò quòd 3 ſocer ſuus eſſet. Cùm autem introiret civitatem Ptolemæus, ponebat cuſtodias militum in ſingulis 4 civitatibus. Et ut appropiavit Azoto, oſtenderunt ei templum Dagon ſuccenſum igni, & Azotum & cætera ejus demolita, & corpora projecta, & eorum qui cæſi erant in bello tumulos, quos fecerant ſecus 5 viam. Et narraverunt regi quia hæc fecit Jonathas, 6 ut invidiam facerent ei: & tacuit rex. Et occurrit Jonathas regi in Joppen cum gloria, & invicèm ſe 7 ſalutaverunt, & dormierunt illic. Et abiit Jonathas cum rege uſque ad fluvium, qui vocatur Eleutherus: 8 & reverſus eſt in Jeruſalem. Rex autem Ptolemæus obtinuit dominium civitatum uſque Seleuciam maritimam, & cogitabat in Alexandrum conſilia mala. 9 Et miſit legatos ad Demetrium, dicens; VENI, componamus inter nos pactum, & dabo tibi filiam meam, quam habet Alexander, & regnabis in regno 10 patris tui. Pœnitet enim me quòd dederim illi fi- 11 liam meam: quæſivit enim me occidere. Et vituperavit eum, propterea quòd concupierat regnum 12 ejus. Et abſtulit filiam ſuam, & dedit eam Demetrio, & alienavit ſe ab Alexandro, & manifeſtatæ 13 ſunt inimicitiæ ejus. Et intravit Ptolemæus Antiochiam, & impoſuit duo diademata capiti ſuo, Æ- 14 gypti & Aſiæ. Alexander autem rex erat in Cilicia illis temporibus: quia rebellabant qui erant in 15 locis illis. Et audivit Alexander, & venit ad eum in bellum: & produxit Ptolemæus rex exercitum, & occurrit ei in manu valida, & fugavit eum.

ΜΑΚΚΑΒΑΊΩΝ Α'.

89 Καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ πόρπην χρυσῆν, ὡς ἔθος ἐστὶ δίδοσθαι τοῖς (ε) συγγενέσι τῶν βασιλέων· καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν Ἀκκαρὼν καὶ πάντα τὰ ὅρια αὐτῆς εἰς κληροδοσίαν.

MS.A. (ε) συγγενεῦσιν

ΚΕΦ. ια'.

1 ΚΑὶ ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου ἤθροισε δυνάμεις πολλὰς, ὡς (α) τὴν ἄμμον τὴν περὶ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης, καὶ πλοῖα πολλά· καὶ ἐζήτησε κατακρατῆσαι τῆς βασιλείας Ἀλεξάνδρου δόλῳ, καὶ προσθεῖναι 2 αὐτὴν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. Καὶ ἐξῆλθεν εἰς Συρίαν λόγοις εἰρηνικοῖς, καὶ ἤνοιγον αὐτῷ οἱ ἀπὸ τῶν πόλεων, καὶ συνήντων αὐτῷ, ὅτι ἐντολὴ ἦν Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως συναντᾷν αὐτῷ, διὰ τὸ πεν- 3 θερὸν αὐτοῦ εἶναι. Ὡς δὲ εἰσεπορεύετο εἰς τὰς πόλεις (β) ὁ Πτολε- 4 μαῖος, ἀπέτασσε τὰς δυνάμεις φρουρεῖν ἐν ἑκάστῃ πόλει. Ὡς δὲ ἤγγισεν Ἀζώτου, ἔδειξαν αὐτῷ τὸ ἱερὸν Δαγὼν (γ) ἐμπεπυρισμένον, καὶ Ἄζωτον, καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς καθῃρημένα, καὶ τὰ σώματα ἐῤῥιμμένα, καὶ τοὺς ἐμπεπυρισμένους οὓς ἐνεπύρισεν ἐν τῷ 5 πολέμῳ· ἐποίησαν γὰρ θημωνίας αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ. Καὶ διηγήσαντο τῷ βασιλεῖ ἃ ἐποίησεν Ἰωνάθαν, εἰς τὸ (δ) ψογῆσαι αὐτόν. 6 καὶ ἐσίγησεν ὁ βασιλεύς. Καὶ συνήντησεν Ἰωνάθαν τῷ βασιλεῖ εἰς Ἰόππην μετὰ δόξης, καὶ ἠσπάσαντο ἀλλήλους, καὶ ἐκοιμήθησαν 7 ἐκεῖ. Καὶ ἐπορεύθη Ἰωνάθαν μετὰ τοῦ βασιλέως ἕως τοῦ ποταμοῦ 8 τοῦ καλουμένου Ἐλευθέρου, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς Ἱερουσαλήμ. Ὁ δὲ βασιλεὺς Πτολεμαῖος ἐκυρίευσε τῶν πόλεων τῆς παραλίας ἕως Σελευκείας τῆς παραθαλασσίας, καὶ διελογίζετο περὶ Ἀλεξάνδρου 9 λογισμοὺς πονηρούς. Καὶ ἀπέστειλε πρέσβεις πρὸς Δημήτριον (δ) τὸν βασιλέα, λέγων, Δεῦρο συνθώμεθα πρὸς ἑαυτοὺς διαθήκην, καὶ δώσω σοι τὴν θυγατέρα μου ἣν ἔχει Ἀλέξανδρος, καὶ βασιλεύσεις 10 τῆς βασιλείας τοῦ πατρός σου. Μεταμεμέλημαι γὰρ δοὺς αὐτῷ τὴν 11 θυγατέρα μου, ἐζήτησε γὰρ ἀποκτεῖναί με. Καὶ (ε) ἐψόγησεν αὐτὸν 12 χάριν τοῦ ἐπιθυμῆσαι αὐτὸν τῆς βασιλείας αὐτοῦ. Καὶ ἀφελόμενος αὐτοῦ τὴν θυγατέρα, ἔδωκεν αὐτὴν τῷ Δημητρίῳ, καὶ ἠλλοιώθη (ε) 13 τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ ἐφάνη ἡ ἔχθρα αὐτῶν. Καὶ εἰσῆλθε Πτολεμαῖος εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ περιέθετο (ζ) δύο διαδήματα περὶ τὴν κεφαλὴν 14 αὐτοῦ, τὸ τῆς Ἀσίας καὶ Αἰγύπτου. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ βασιλεὺς ἦν (η) ἐν Κιλικίᾳ κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους, ὅτι ἀπεστάτουν οἱ ἀπὸ τῶν τόπων 15 ἐκείνων. Καὶ ἤκουσεν Ἀλέξανδρος, καὶ ἦλθεν ἐπ' αὐτὸν (θ) πολέμῳ. καὶ ἐξήγαγε Πτολεμαῖος (ι) τὴν δύναμιν, καὶ ἀπήντησεν αὐτῷ ἐν χειρὶ ἰσχυρᾷ, καὶ ἐτροπώσατο αὐτόν.

MS.A. (α) ἡ ἄμμος ἡ παρὰ τὸ (β) Πτολεμαῖος, (γ) ἐνεπυρισμένον, (δ) ψογίσαι (δ) βασιλέα, (ε) ἐψόγισεν (ε) τὸ πρόσωπον Ἀλεξάνδρου, καὶ ἐφάνη ἔχθρα (ζ) τὸ διάδημα τῆς Ἀσίας, καὶ περιέθετο δύο (η) εἰς Κιλικίαν (θ) ἐν πολέμῳ. (ι) καὶ ἀπήντησεν

Interp. LAT.

Et miſit ei fibulam auream, ſicut conſuetudo eſt dari cognatis regnum. Et dedit ei Accaron, & omnes fines ejus, in poſſeſſionem. 89

CAP. XI.

ET rex Ægypti congregavit exercitus multos, ſicut arenam, quæ eſt circa oram maris, & naves multas: & quærebat obtinere regnum Alexandri dolo, & addere illud regno ſuo. 1 *Et exiit in Syriam, verbis pacificis: & aperiebant ei illi qui de civitatibus, & occurrebant ei: quia mandaverat Alexander rex exire ei obviàm, eò quòd ſocer ſuus eſſet.* 2 *Ut autem introibat in civitates (a) Ptolemæus; ponebat cuſtodias militum in ſingulis civitatibus.* 3 *Ut autem appropiavit Azoto; oſtenderunt ei templum Dagon ſuccenſum igni, & Azotum, & ſuburbana ejus deſtructa, & corpora projecta, & combuſtos, quos combuſſerat in bello. Fecerant enim tumulos eorum in via ejus:* 4 *Et narraverunt regi quæ fecerat Jonathas, ut criminarentur eum. Et tacuit rex.* 5 *Et occurrit Jonathas* regi *in Joppen cum* gloria *: & invicèm ſe ſalutaverunt: & dormierunt illic.* 6 *Et abiit Jonathas cum rege uſque ad fluvium, qui vocabatur Eleutherus: & reverſus eſt in Hieruſalem.* 7 *Rex autem Ptolemæus obtinuit dominium civitatum maritimæ uſque Seleuciam maritimam: & cogitabat in Alexandrum conſilia mala.* 8 *Et miſit legatos ad Demetrium regem, dicens; Veni, componamus inter nos pactum: & dabo tibi filiam meam quam habet Alexander: & regnabis in regno patris tui.* 9 *Pœnitet enim me, quod dederim illi filiam meam. Quæſivit enim me occidere.* 10 *Et vituperavit eum, propterea quòd ipſe concupierat regnum ejus.* 11 *Et abſtulit filiam ſuam, & dedit eam Demetrio: & alienavit ſe ab Alexandro; & manifeſtatæ ſunt inimicitiæ eorum.* 12 *Et intravit Ptolemæus Antiochiam: & impoſuit duo diademata capiti ſuo, Ægypti, & Aſiæ.* 13 *Alexander autem rex erat in Cilicia illis temporibus: quia rebellabant qui erant in locis illis.* 14 *Et audivit Alexander: & venit ad eum in bellum. Et produxit Ptolemæus exercitum: & occurrit ei in manu valida, & fugavit eum.* 15

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

Et miſit ei fibulam auream; prout mos eſt dari cognatis regis, deditque illi Ecronem & omnes terminos ejus in hæreditatem. 89

CAP. XI.

REx autem Ægypti congregatis ſibi copiis multis, arenæ quæ jacet ſuper litore maris comparandis, plurimiſque navibus; voluit obtinere regnum Alexandri dolo, ut adjungeret illud regno ſuo. 1 Quare illi in Syriam pacificis verbis prodeunti aperiebant cives urbium, occurrentes ipſi; quòd Alexander præcepiſſet ut occurrerent ei quaſi ſocero ſuo. 2 Verùm Ptolomæus urbem aliquam ingrediens, relinquebat copias & cuſtodes in iis omnibus. 3 Quum autem perveniſſet Azotum, oſtenderunt ei ædem Dagonis idoli exuſtam, & Azotum omniáque ipſi adjacentia deſtructa, corpora projecta, & incendia illa quæ flagraverat *Jonathan* in bellis, fecerátque varios tumulos in via: 4 Et narraverunt regi quicquid fecerat quaſi in opprobrium ipſius: quæ cùm audîſſet rex, conticuit. 5 Occurrit autem Jonathan regi magna cum gloria, & poſtquam ſalutem precati eſſent alter alteri, & pernoctâſſent ibi, 6 Abiiſſétque Jonathan cum rege uſque ad fluvium qui vocatur Ingenuus; reverſus eſt Jeroſolymam.. 7 Ptolomæus autem rex potitus omnium urbium quæ erant in tractu maritimo, uſque ad Seleuciam quæ jacet ſecus mare; machinabatur in Alexandrum conſilium perniciosum. 8 Quamobrem miſſis epiſtolis ad Demetrium regem, dixit ei; Age, ſtatuamus fœdus alter cum altero, dabóque tibi filiam meam quam duxit Alexander, & regnabis in regno patris tui. 9 Pœnitet enim me dediſſe illi filiam meam: 10 nam voluit interficere me, Illam verò 11 ſpernit ac parvipendit: nimirum concupiſcebat regnum ejus. Itaque ablatam ab 12 eo filiam ſuam dedit Demetrio, & alienatus eſt ab Alexandro, & declarata eſt inimicitia. Et ingreſſus Ptolomæus Antiochiam, impoſuit ſibi diadema Aſiæ, impoſuítque duo diademata capiti ſuo, ab Aſia in Ægyptum uſque. 13 Rex autem Alexander erat eo tempore in Cilicia, quia rebellârant in eum incolæ loci illius. 14 Quod audiens Alexander, venit ad debellandum eum: ſed procedens Ptolomæus adverſus eum copioſo cum exercitu & manu validâ, vicit Alexandrum: 15

Verſio VULG. LAT.

16 Et fugit Alexander in Arabiam, ut ibi protegeretur:
17 rex autem Ptolemæus exaltatus eſt. Et abſtulit Zabdiel
18 Arabs caput Alexandri, & miſit Ptolemæo. Et
rex Ptolemæus mortuus eſt in die tertia: & qui erant
in munitionibus, perierunt ab his qui erant intra
19 caſtra. Et regnavit Demetrius anno centeſimo
20 ſexageſimo ſeptimo. In diebus illis congregavit Jonathas
eos qui erant in Judæa, ut expugnarent arcem,
quæ eſt in Jeruſalem: & fecerunt contra eam machinas
21 multas. Et abierunt quidam qui oderant gentem
ſuam viri iniqui ad regem Demetrium, & nuntiaverunt
ei quòd Jonathas obſideret arcem. Et ut audivit,
iratus eſt: & ſtatim venit ad Ptolemaidam, &
ſcripſit Jonathæ ne obſideret arcem, ſed occurreret
23 ſibi ad colloquium feſtinatò. Ut audivit autem Jonathas,
juſſit obſidere: & elegit de ſenioribus Iſrael,
24 & de ſacerdotibus, & dedit ſe periculo. Et
accepit aurum, & argentum, & veſtem, & alia xenia
multa, & abiit ad Regem Ptolemaidam, & invenit
25 gratiam in conſpectu ejus. Et interpellabant
26 adverſùs eum quidam iniqui ex gente ſua. Et
fecit ei rex, ſicut fecerat ei qui ante eum fuerant:
& exaltavit eum in conſpectu omnium amicorum
27 ſuorum, Et ſtatuit ei principatum ſacerdotii, &
quæcunque alia habuit priùs pretioſa, & fecit eum
28 principem amicorum. Et poſtulavit Jonathas à rege,
ut immunem faceret Judæam, & tres toparchias,
& Samariam, & confines ejus: & promiſit ei talenta
29 trecenta. Et conſenſit rex: & ſcripſit Jonathæ
epiſtolas de his omnibus, hunc modum continentes:
30 REX Demetrius fratri Jonathæ ſalutem, &
31 genti Judæorum. Exemplum epiſtolæ, quam ſcripſimus
Laſtheni parenti noſtro de vobis, miſimus ad
32 vos ut ſciretis: Rex Demetrius Laſtheni parenti ſalutem.
33 Genti Judæorum, amicis noſtris, & conſervantibus
quæ juſta ſunt apud nos, decrevimus benefacere
propter benignitatem ipſorum, quam erga nos
34 habent. Statuimus ergò illis omnes fines Judææ, &
tres civitates, Lydan, & Ramathan, quæ additæ ſunt
Judææ ex Samaria, & omnes confines earum, ſequeſtrari
omnibus ſacrificantibus in Jeroſolymis, pro his
quæ ab eis priùs accipiebat rex per ſingulos annos,
& pro fructibus terræ & pomorum.

16 Καὶ ἔφυγεν Ἀλέξανδρος εἰς τὴν Ἀραβίαν, τοῦ σκεπασθῆναι αὐτὸν
17 ἐκεῖ· ὁ δὲ βασιλεὺς Πτολεμαῖος ὑψώθη. Καὶ ἀφεῖλε Ζαβδιὴλ ὁ
18 Ἄραψ τὴν κεφαλὴν Ἀλεξάνδρου, καὶ ἀπέστειλε τῷ Πτολεμαίῳ. Καὶ
ὁ βασιλεὺς Πτολεμαῖος ἀπέθανεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, καὶ οἱ ὄντες
19 ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν (κ) ἀπώλοντο ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς ὀχυρώμασι. Καὶ
20 ἐβασίλευσε Δημήτριος ἔτους ἑβδόμου καὶ ἑξηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ. Ἐν
ταῖς ἡμέραις ἐκείναις συνήγαγεν Ἰωνάθαν τοὺς ἐκ τῆς Ἰουδαίας, τοῦ ἐκπολεμῆσαι
τὴν ἄκραν τὴν ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ (λ) ἐποίησεν ἐπ' αὐτὴν μηχανὰς
21 πολλάς. Καὶ ἐπορεύθησάν τινες μισοῦντες τὸ ἔθνος αὐτῶν,
ἄνδρες παράνομοι, πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ ὅτι Ἰωνάθαν
22 περικάθηται τὴν ἄκραν. Καὶ ἀκούσας ὠργίσθη. ὡς δὲ ἤκουσεν,
εὐθέως ἀναζεύξας ἦλθεν εἰς Πτολεμαΐδα, καὶ ἔγραψεν Ἰωνάθαν, τοῦ
μὴ περικαθῆσθαι (μ) τῇ ἄκρᾳ, καὶ τοῦ ἀπαντῆσαι αὐτὸν αὐτῷ συμμίσγειν
23 εἰς Πτολεμαΐδα τὴν ταχίστην. Ὡς δὲ ἤκουσεν Ἰωνάθαν, ἐκέλευσε
περικαθῆσθαι, καὶ ἐπέλεξε τῶν πρεσβυτέρων Ἰσραὴλ, καὶ τῶν ἱερέων,
24 καὶ ἔδωκεν (ν) ἑαυτὸν τῷ κινδύνῳ. Καὶ λαβὼν ἀργύριον, καὶ χρυσίον, καὶ
ἱματισμὸν, καὶ ἕτερα ξένια πλείονα, (ξ) ἐπορεύθη πρὸς τὸν βασιλέα εἰς
25 Πτολεμαΐδα, καὶ εὗρε χάριν (ο) ἐνώπιον αὐτοῦ. Καὶ ἐνετύγχανον κατ'
26 αὐτοῦ τινες ἄνομοι (π) τῆς ἐκ τοῦ ἔθνους. Καὶ ἐποίησεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς
καθὼς ἐποίησαν αὐτῷ οἱ πρὸ αὐτοῦ, καὶ ὕψωσεν αὐτὸν ἐναντίον
27 πάντων τῶν φίλων αὐτοῦ. Καὶ ἔστησεν αὐτῷ τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ ὅσα
ἄλλα εἶχε τίμια τὸ πρότερον, καὶ ἐποίησεν αὐτὸν τῶν πρώτων φίλων
28 ἡγεῖσθαι. Καὶ ἠξίωσεν Ἰωνάθαν τὸν βασιλέα ποιῆσαι τὴν Ἰουδαίαν
ἀφορολόγητον, καὶ τὰς τρεῖς τοπαρχίας, καὶ τὴν Σαμαρῖτιν, καὶ (ρ) ἐπηγγείλατο
29 αὐτῷ τάλαντα τριακόσια. Καὶ εὐδόκησεν ὁ βασιλεὺς, καὶ
ἔγραψε τῷ Ἰωνάθαν ἐπιστολὰς περὶ πάντων τούτων ἐχούσας τὸν τρόπον
30 τοῦτον. Βασιλεὺς Δημήτριος Ἰωνάθαν τῷ ἀδελφῷ χαίρειν, καὶ ἔθνει
31 Ἰουδαίων. Τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ἧς ἐγράψαμεν Λασθένει τῷ
συγγενεῖ ἡμῶν περὶ ὑμῶν, γεγράφαμεν καὶ πρὸς ὑμᾶς, ὅπως εἰδῆτε.
32 Βασιλεὺς Δημήτριος Λασθένει τῷ πατρὶ χαίρειν. Τῷ ἔθνει τῶν
33 Ἰουδαίων φίλοις ἡμῶν, καὶ συντηροῦσι τὰ πρὸς ἡμᾶς δίκαια ἐκρίναμεν
34 ἀγαθοποιῆσαι χάριν (σ) τῆς ἐξ αὐτῶν εὐνοίας πρὸς ἡμᾶς. Ἑστάκαμεν
οὖν αὐτοῖς (τ) τά τε ὅρια τῆς Ἰουδαίας, καὶ τοὺς τρεῖς νομοὺς, Ἀφαίρεμα, καὶ
(υ) Λύδδαν, καὶ Ῥαμαθὲμ, αἵτινες προσετέθησαν τῇ Ἰουδαίᾳ ἀπὸ τῆς
Σαμαρείτιδος, καὶ πάντα τὰ συγκυροῦντα αὐτοῖς πᾶσι τοῖς θυσιάζουσιν
εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀντὶ τῶν βασιλικῶν ὧν ἐλάμβανεν ὁ βασιλεὺς
παρ' αὐτῶν τὸ πρότερον κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῶν (φ) γενημάτων
τῆς γῆς, καὶ ἀπὸ τῶν ἀκροδρύων.

MS.A. (κ) αὐτοῦ (λ) ἐποίησαν (μ) καὶ τοῦ (ν) αὐτὸν (ξ) καὶ ἐπορεύθη (ο) ἐναντίον (π) τῶν (ρ) ἐπηγγείλατο
(σ) τῆς ἑαυτῶν (τ) τά (υ) Λύδδα, καὶ Ῥαθαμεὶν προσετέθησαν (φ) γεννημάτων τῆς γῆς, καὶ τῶν

Interp. LAT.

Et fugit Alexander in Arabiam, ut ibi protegeretur. Rex autem Ptolemæus exaltatus eſt. Et 16 17
abſtulit Zabdiel Arabs caput Alexandri, & miſit
Ptolemæo. Et rex Ptolemæus mortuus eſt in die 18
tertia: & qui erant in munitionibus, perierunt
ab iis qui in munitionibus. Et regnavit Deme- 19
trius anno centeſimo ſexageſimo ſeptimo. In die- 20
bus illis congregavit Jonathas eos qui erant de
Judæa, ut expugnarent arcem quæ erat in Hieru-
ſalem: & fecit contra eam machinas multas. Et 21
abierunt quidam, qui oderant gentem ſuam, viri
iniqui, ad regem: & renuntiaverunt ei, quòd Jo-
nathas obſideret arcem. Et audiens, iratus eſt. 22
Ut autem audivit, ſtatim iter faciens venit Ptole-
maidam, & ſcripſit Jonathæ, ne obſideret arcem,
ſed occurreret ſibi ad colloquium in Ptolemai-
dam feſtinatò. Ut audivit autem Jonathas, juſſit 23
obſidere: & elegit de ſenioribus Iſrael, & de ſa-
cerdotibus: & dedit ſe periculo. Et accepit ar- 24
gentum et aurum, & veſtem, & alia xenia multa:
& abiit ad regem in Ptolemaidam: & invenit
gratiam in conſpectu ejus. Et interpellabant ad- 25
verſùs eum quidam iniqui ex gente. Et fecit ei 26
rex, ſicut fecerant ei qui ante eum fuerant: &
exaltavit eum in conſpectu omniū amicorum ſuo-
rum. Et ſtatuit ei principatū ſacerdotii, & quæ- 27
cunque alia habuit priùs pretioſa: & fecit eum
principem amicorum. Et poſtulavit Jonathas à 28
rege, ut immunem faceret Judæam, & tres Topar-
chias & (b) Samaritidem: & promiſit ei talenta
trecenta. Et conſenſit rex: & ſcripſit Jonathæ 29
epiſtolas de his omnibus, huac modum continentes:
Rex Demetrius Jonathæ fratri ſalutem, & genti 30
Judæorum. Exemplum epiſtolæ, quam ſcripſimus 31
Laſtheni cognato noſtro de vobis, ſcripſimus etiam
ad vos, ut ſciretis. Rex Demetrius Laſtheni pa- 32
renti ſalutem. Genti Judæorum, amicis noſtris, 33
& conſervantibus quæ juſta ſunt erga nos, decre-
vimus benefacere propter benevolentiā quæ ab i-
pſis præſtatur erga nos. Statuimus ergò illis fines 34
Judææ, & tres civitates, (c) Aphærema, et Lyddā,
& Rhamathē, quæ additæ ſunt Judææ ex Sama-
ritide; & omnia pertinentia ad ipſas omnibus ſa-
crificantibus in Hieroſolymis, pro regalibus, quæ ab
eis priùs accipiebat rex per ſingulos annos de
fructibus terræ, & de fructibus arborum.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]

Fugitque Alexander in Arabiam, ut prote- 16
geretur illic: Ptolomæus autem rex exalta-
tus eſt. Deinde tollens Zariel Arabs caput 17
Alexandri, miſit illud Ptolomæo. Sed rex 18
etiam Ptolomæus mortuus eſt poſt triduum,
& ex his quos reliquerat in munitionibus,
mortui ſunt in iiſdem munitionibus. Ita 19
regnavit Demetrius anno centeſimo ſexa-
geſimo ſeptimo. Iis diebus congregavit 20
Jonathan populum ex Juda, ut oppugna-
ret habitantes in arce quæ erat in Jeruſa-
lem, fecitque contra eam machinas mul-
tas. Sed abeuntes quidam odio habentes 21
gentem ſuam, iniqui, ad regem, dixerunt
ei; Ecce Jonathan obſidet arcem. Quod 22
cùm audîſſet rex, iratus eſt; & ſtatim ut
audivit, profectus eſt & venit Ptolemai-
dem, ſcripſitque Jonathani ne obſiderent
arcem, ſed veniret ipſe quamprimùm ob-
viam ſibi Ptolemaidem. Ut autem audivit 23
Jonathan, præcepit ut obſiderent arcem:
tum eligens *quoſdam* è ſacerdotibus & ſe-
nioribus Iſraëlis, expoſuit ſeipſum pericu-
lo: Et accipiens aurum, argentum, ve- 24
ſtes, aliaque munera, abiit Ptolemaidem
ad regem, & nactus eſt gratiam apud
eum: Et quamvis accuſarent eum qui- 25
dam iniqui ex popularibus; Tamen 26
fecit ei rex quemadmodum fecerat ei
anteceſſor ipſius, & exaltavit eum coram
omnibus amicis ſuis, Deditque ei ſacerdo- 27
tium & omnes honores quos priùs habebat,
& magnificavit eum, aſcripſitque eum in-
ter amicos ſuos majores & honeſtiores.
Tum deprecante Jonathane regem ut Ju- 28
dæam faceret immunem tributi, necnon
tres præfectos provinciæ, & Samariam,
promittendo illi trecenta talenta: Ac- 29
quievit rex, & ſcripſit Jonathani epiſtolas
de omnibus iis quæ poſtulaverat; ſcripſit
autem in eis ſic: Demetrius rex Jonathani 30
fratri meo & genti Judæorum ſalutem.
Exemplar epiſtolæ quam ſcripſimus Laſthe- 31
ni conſanguineo noſtro de vobis, ſcri-
bimus etiam vobis, ut vos etiam ſciatis.
Demetrius rex Laſtheni patri meo ſalutem. 32
Populo amico noſtro, & ſinceritatem erga 33
nos ſervanti, voluimus gratiam præſtare
propter animum ipſorum erga nos. Con- 34
ſtituimus autem eis, & dedimus eis termi-
nos Judææ cum tribus vectigalibus Aphrem
Lydda & Ramathaim, quæ adjecta fuerant
Judææ ex Samaria, cumque omnibus ditio-
nibus earum, ad ſacrificium quod fit Jero-
ſolymis: pro tributis regis quæ exigebantur
ab eis antea de ſemine terræ, deque fructi-
bus arborum;

Verſio VULG. LAT.

35 Et alia quæ ad nos pertinebant decimarum & tributorum, ex hoc tempore remittimus eis: & areas ſalinarum, & coronas quæ nobis deferebantur, 36 Omnia ipſis concedimus: & nihil horum irritum erit ex hoc, 37 & in omne tempus. Nunc ergò curate facere horum exemplum, & detur Jonathæ; & ponatur in monte 38 ſancto, in loco celebri. Et videns Demetrius rex quòd ſiluit terra in conſpectu ſuo, & nihil ei reſiſtit, dimiſit totum exercitum ſuum, unumquemque in locum ſuum, excepto peregrino exercitu, quem contraxit ab inſulis Gentium: & inimici erant ei omnes exercitus patrum ejus. 39 Tryphon autem erat quidam partium Alexandri priùs: & vidit quoniam omnis exercitus murmurabat contra Demetriū, & ivit ad Emalchuel Arabem, qui nutriebat Antiochum filium Alexandri: 40 Et aſſidebat ei, ut traderet eum ipſi, ut regnaret loco patris ſui: & enuntiavit ei quanta fecit Demetrius, & inimicitias exercituum ejus adverſùs illum. Et manſit ibi diebus multis. 41 Et miſit Jonathas ad Demetrium regem, ut ejiceret eos, qui in arce erant in Jeruſalem, & qui in præſidiis erant: quia impugnabant Iſrael. 42 Et miſit Demetrius ad Jonathan, dicens; Non hæc tantùm faciam tibi, & genti tuæ: ſed gloriâ illuſtrabo te, & gentem tuam, cùm fuerit opportunum. 43 Nunc ergò rectè feceris, ſi miſeris in auxilium mihi viros: quia diſceſſit omnis exercitus meus. 44 Et miſit ei Jonathas tria millia virorum fortium Antiocham: & venerunt ad regem, & delectatus eſt rex in adventu eorum. 45 Et convenerunt qui erant de civitate, centum viginti millia virorum, & volebant interficere regem. 46 Et fugit rex in aulam: & occupaverunt qui erant de civitate itinera civitatis, & cœperunt pugnare. 47 Et vocavit rex Judæos in auxilium, & convenerunt omnes ſimul ad eum, & diſperſi ſunt omnes per civitatem: 48 Et occiderunt in illa die centum millia hominum, & ſuccenderunt civitatem, & ceperunt ſpolia multa in die illa, & liberaverunt regem. 49 Et viderunt qui erant de civitate, quòd obtinuiſſent Judæi civitatem ſicut volebant: & infirmati ſunt mente ſuâ, & clamaverunt ad regem cum precibus, dicentes;

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α'.

35 Καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἀνήκοντα ἡμῖν ἀπὸ τοῦ νῦν τῆς δεκάτης, καὶ τὴν τελῶν τῶν ἀνηκόντων ἡμῖν, καὶ τὰς τοῦ ἁλὸς λίμνας, καὶ τοὺς ἀνήκοντας ἡμῖν στεφάνους, 36 Πάντα (χ) ἐπαρκῶς παρίεμεν αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἀθετηθήσεται οὐδὲ ἓν τούτων ἀπὸ τοῦ νῦν (ψ) καὶ εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον. 37 Νῦν οὖν ἐπιμελέσθε τοῦ ποιῆσαι τούτων ἀντίγραφον· καὶ δοθήτω Ἰωνάθαν, καὶ τεθήτω ἐν (ω) τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ ἐν τόπῳ (α) ἐπισήμῳ. 38 Καὶ εἶδε Δημήτριος ὁ βασιλεὺς ὅτι ἡσύχασεν ἡ γῆ ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ (β) οὐδὲν αὐτῷ ἀνθειστήκει, καὶ ἀπέλυσε πάσας τὰς δυνάμεις αὐτοῦ ἕκαστον (γ) εἰς τὸν ἴδιον τόπον, πλὴν τῶν ξένων δυνάμεων ὧν ἐξενολόγησεν ἀπὸ τῶν νήσων τῶν ἐθνῶν· καὶ (δ) ἤχθραναν αὐτῷ πᾶσαι αἱ δυνάμεις (ε) τῶν πατέρων αὐτοῦ. 39 Τρύφων δὲ ἦν τῶν παρὰ Ἀλεξάνδρου τοπρότερον, καὶ εἶδεν ὅτι πᾶσαι αἱ δυνάμεις καταγογγύζουσι (ζ) τοῦ Δημητρίου, καὶ ἐπορεύθη πρὸς (η) Εἰμαλκουαὶ τὸν Ἄραβα, ὃς ἔτρεφε τὸν Ἀντίοχον τὸ παιδάριον τὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου· 40 Καὶ προσήδρευεν αὐτῷ, ὅπως παραδοῖ αὐτὸν αὐτῷ, ὅπως βασιλεύσῃ ἀντὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ (θ) ἀπήγγειλεν αὐτῷ ὅσα συνετέλεσε Δημήτριος, καὶ τὴν ἔχθραν ἣν ἐχθραίνουσιν αὐτῷ αἱ δυνάμεις αὐτοῦ. καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ ἡμέρας πολλάς. 41 Καὶ ἀπέστειλεν Ἰωνάθαν πρὸς Δημήτριον τὸν βασιλέα, ἵνα ἐκβάλῃ τοὺς ἐκ τῆς ἄκρας ἐξ Ἱερουσαλήμ, 42 καὶ τοὺς ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν, ἦσαν γὰρ πολεμοῦντες τὸν Ἰσραήλ. Καὶ ἀπέστειλε Δημήτριος πρὸς Ἰωνάθαν, λέγων, Οὐ μόνον ταῦτα ποιήσω σοὶ καὶ τῷ ἔθνει σου, (ᴸ) ἀλλὰ δόξῃ δοξάσω σε καὶ τὸ ἔθνος σου, ἐὰν 43 εὐκαιρίας τύχω. Νῦν οὖν ὀρθῶς ποιήσεις ἀποστείλας (¨) μοι ἄνδρας οἳ 44 (ι) συμμαχήσουσιν, ὅτι ἀπέστησαν πᾶσαι αἱ δυνάμεις μου. Καὶ ἀπέστειλεν Ἰωνάθαν ἄνδρας τρισχιλίους δυνατοὺς ἰσχύϊ (˜) αὐτῷ εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ ἦλθοσαν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ (ʺ) εὐφράνθη ὁ βασιλεὺς ἐπὶ 45 τῇ ἐφόδῳ αὐτῶν. Καὶ ἐπισυνήχθησαν οἱ ἐκ τῆς πόλεως εἰς μέσον τῆς πόλεως (κ) εἰς δώδεκα μυριάδας ἀνδρῶν, καὶ ἐβούλοντο ἀνελεῖν τὸν 46 βασιλέα. Καὶ ἔφυγεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν αὐλήν, καὶ κατελάβοντο οἱ ἐκ τῆς πόλεως τὰς διόδους τῆς πόλεως, καὶ ἤρξαντο (λ) πολεμεῖν. 47 Καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς τοὺς Ἰουδαίους ἐπὶ βοήθειαν, καὶ ἐπισυνήχθησαν πρὸς αὐτὸν πάντες ἅμα· καὶ διεσπάρησαν ἐν τῇ (μ) πόλει 48 πάντες ἅμα· Καὶ ἀπέκτειναν ἐν τῇ πόλει ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς μυρι- 49 άδας δέκα. καὶ ἐνεπύρισαν τὴν πόλιν, καὶ ἐλάβοσαν σκῦλα πολλὰ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἔσωσαν τὸν βασιλέα. Καὶ ἴδον οἱ ἀπὸ τῆς πόλεως ὅτι κατεκράτησαν οἱ Ἰουδαῖοι τῆς πόλεως, ὡς ἠβούλοντο, καὶ ἠσθένησαν ταῖς διανοίαις αὐτῶν, καὶ ἐκέκραξαν πρὸς τὸν βασιλέα μετὰ δεήσεως, λέγοντες,

MS.A. (χ) ἐπαρκέσομεν αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἀθετήσεται οὐδὲ (ψ) ἐπὶ τὸν (ω) ὄρει (α) ἐπιτηδείῳ, ἐπισήμῳ. (β) οὐθὲν (γ) ἴδιον (δ) ἤχθρασαν αὐτῷ (ε) αἱ ἀπὸ τῶν πατέρων. Τρύφων (ζ) κατὰ τοῦ (η) Σιμαλκουὴ (θ) ἀπήγγειλαν (ᴸ) ἀλλ' οὐ (¨) ἡμῖν (ι) συμμαχήσουσίν μοι, (˜) αὐτῶν (ʺ) ηὐφράνθη (κ) ἄνδρας δώδεκα μυριάδας, καὶ (λ) ἐκπολεμεῖν. (μ) πόλει· Καὶ ἀπέκτειναν

Interp. LAT.

Et alia quæ ad nos pertinebant ex hoc tempore decimarum, & tributorum pertinentium ad nos, & ſalis ſtagna, & pertinentes ad nos coronas. 35

Omnia liberaliter ipſis remittimus. Et nihil horum irritum erit ex hoc & in omne tempus. 36

Nunc ergò curate facere horum exemplum: & detur Jonathæ, & ponatur in monte ſancto in loco celebri. 37

Et videns Demetrius rex, quod ſiluit terra in conſpectu ſuo, & nihil ei reſiſtebat, dimiſit omnes exercitus ſuos, unumquemque in locum ſuum, excepto peregrino exercitu, quem traxit ab inſulis gentium: & inimici erant ei omnes exercitus patrum ejus. 38

Tryphon autem erat quidam partium Alexandri prius: & vidit, quoniam omnes exercitus murmuraverunt contra Demetrium; & ivit ad Emalcue Arabem, qui nutriebat Antiochum filium Alexandri. 39

Et aſſidebat ei, ut traderet eum ipſi, ut regnaret in loco patris ſui. Et enuntiavit ei quanta fecit Demetrius, & inimicitias exercituū ejus adverſùs illum: & manſit ibi diebus multis. 40

Et miſit Jonathas ad Demetrium regem, ut ejiceret eos qui in arce erant, in Hieruſalem, & qui in præſidiis erant: quia impugnabant Iſrael. 41

Et miſit Demetrius ad Jonathan, dicens; Non hæc tantùm faciam tibi, & genti tuæ, ſed gloriâ illuſtrabo te, & gentem tuam, ſi opportunitatem nactus fuero. 42

Nunc ergò recte feceris; ſi miſeris in auxilium mihi viros: quoniam diſceſſerunt omnes exercitus mei. 43

Et miſit ei Jonathas tria millia virorum fortium Antiochiam: & venerunt ad regem: & delectatus eſt rex in adventu eorum. 44

Et convenerunt qui erant de civitate, in medium civitatis, ad centum viginti millia virorum: & volebant interficere regem. 45

Et fugit rex in aulam: & occupaverunt, qui erant de civitate, itinera civitatis, & cœperunt pugnare. 46

Et vocavit rex Judæos in auxilium: & convenerunt omnes ſimul ad eum: et diſperſi ſunt in civitate (d) omnes ſimul: 47

Et occiderunt in civitate in illa die ad centum millia: & ſuccenderunt civitatem, & ceperunt ſpolia multa in illa die, & liberaverunt regem. 48

Et viderunt, qui erant de civitate, quòd obtinuiſſent Judæi civitatem, ſicut volebant; & infirmati ſunt mente ſuâ, & clamaverunt ad regem cum precibus, dicentes; 49

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

35 [illegible] 36 [illegible] 37 [illegible] 38 [illegible] 39 [illegible] 40 [illegible] 41 [illegible] 42 [illegible] 43 [illegible] 44 [illegible] 45 [illegible] 46 [illegible] 47 [illegible] 48 [illegible] 49 [illegible]

Reliqua etiam quæ proveniebant nobis ex decimis, vectigalibus, ſtagnis ſalis & coronis ad nos pertinentibus, omnia dimiſimus eis: 35

Et nulla harum rerum violetur ex hoc & deinceps. 36

Et nunc cura ut horum exemplar deſcribas, deſque Jonathani, & ponatur in loco celebri & aperto, in monte ſancto. 37

Videns autem Demetrius ſilentem & quietam eſſe terram coram ipſo, & neminem adverſari ſibi; dimiſit omnes copias, quemque in locum ſuum, præter illas quas elegit ex inſulis gentium: unde conceperunt in eum inimicitiam omnes copiæ majorum ipſius. 38

Triphon autem qui fuerat olim ex Alexandri familia, videns omnes copias murmurare contra Demetrium, contulit ſe ad Malchum Arabem qui educabat Antiochum filium Alexandri; 39

Dixitque ei ut traderet illum ſibi quatenus regem conſtitueret eum pro patre ipſius: ſignificans ei quicquid fecerat Demetrius, & inimicitiā quam contraxerant cum eo copiæ ipſius: manſitque ibi dies multos. 40

Miſit verò Jonathan ad Demetrium regem ut ejiceret habitatores arcis ex Jeruſalem, & habitatores munitionum: oppugnabant enim Iſraëlem. 41

Et remiſit Demetrius ad Jonathanem, & dixit ei; Non ſolùm hæc facturus ſum tibi & genti tuæ, ſed etiam gloriâ affecturus te, gentemque tuam, ubi commoditatem nactus fuero. 42

Nunc autem rectè feceris, ſi miſeris ad me viros in auxilium meum; nam defecerunt à me omnes copiæ. 43

Miſit ergò Jonathan ter mille viros ſtrenuiſſimos Antiochiam, quibus ad regem pervenientibus gaviſus eſt rex de adventu eorum. 44

Et congregati omnes cives urbis quaſi duodecim myriades intra urbem, volebant interficere regem Demetrium: 45

Sed fugiente rege, & in atrium ingreſſo, occupaverunt cives urbis omnes exitus urbis, & pugnare cœperunt. 46

Quum autem advocaſſet rex Judæos ad auxilium ſuum, iique omnes ſimul congregati eſſent ad eum, diſperſerunt ſe omnes per urbem, 47

Et occiderunt in urbe eo die fermè decem myriades, incenderunt urbem, & abſtulerunt eo die ſpolia multa, regemque ſervaverunt. 48

Quare videntes cives urbis prævaluiſſe Judæos, & totam urbem obtinuiſſe pro libitu; debilitatæ ſunt mentes eorum, & ſupplices clamaverunt ad regem, dicentes; 49

Versio VULG. LAT.

50 Da nobis dextras, & cessent Judæi oppugnare nos &
51 civitatem. Et projecerunt arma sua, & fecerunt
pacem, & glorificati sunt Judæi in conspectu regis,
& in conspectu omnium qui erant in regno ejus, &
nominati sunt in regno : & regressi sunt in Jerusalem
52 habentes spolia multa. Et sedit Demetrius rex in
53 sede regni sui : & siluit terra in conspectu ejus. Et
mentitus est omnia quæcunque dixit, & abalienavit
se à Jonatha, & non retribuit ei secundùm beneficia
54 quæ sibi tribuerat, & vexabat eum valdé. Post hæc
autem reversus est Tryphon, & Antiochus cum eo
puer adolescens, & regnavit, & imposuit sibi dia-
55 dema. Et congregati sunt ad eum omnes exercitus,
quos dispersérat Demetrius, & pugnaverunt contra
56 eum : & fugit, & terga vertit. Et accepit Tryphon
57 bestias, & obtinuit Antiochiam : Et scripsit Antio-
chus adolescens Jonathæ, dicens ; Constituo tibi sa-
cerdotium, & constituo te super quatuor civitates, ut
58 sis de amicis regis. Et misit illi vasa aurea in mi-
nisterium, & dedit ei potestatem bibendi in auro, &
59 esse in purpura, & habere fibulam auream : Et Si-
monem fratrem ejus constituit ducem à terminis Tyri
60 usque ad fines Ægypti. Et exiit Jonathas, & peram-
bulabat trans flumen civitatis : & congregatus est ad
eum omnis exercitus Syriæ in auxilium, & venit
Ascalonem, & occurrerunt ei honorificè de civitate.
61 Et abiit indè Gazam : & concluserunt se qui erant
Gazæ : & obsedit eam, & succendit quæ erant in cir-
62 cuitu civitatis, & prædatus est ea. Et rogaverunt
Gazenses Jonathan, & dedit illis dexteram : & acce-
pit filios eorum obsides, & misit illos in Jerusalem :
63 & perambulavit regionem usque Damascum. Et au-
divit Jonathas quòd prævaricati sunt principes De-
metrii in Cades, quæ est in Galilæa, cum exercitu
64 multo, volentes eum removere à negotio regni : Et
occurrit illis : fratrem autem suum Simonem reliquit
65 intra provinciam. Et applicuit Simon ad Bethsu-
ram, & expugnabat eam diebus multis, & conclu-
66 sit eos. Et postulaverunt ab eo dextras accipere, &
dedit illis : & ejecit eos indè, & cepit civitatem, &
posuit in ea præsidium.

ΜΑΚΚΑΒΑΪΩΝ Α´.

50 Δὸς ἡμῖν δεξιὰς, καὶ παυσάθωσαν οἱ Ἰουδαῖοι πολεμοῦντες ἡμᾶς καὶ
51 τὴν πόλιν. Καὶ (υ) ἔρριψαν τὰ ὅπλα, καὶ ἐποίησαν εἰρήνην· καὶ ἐδο-
ξάσθησαν οἱ Ἰουδαῖοι ἐναντίον τοῦ βασιλέως, καὶ ἐνώπιον πάντων τῶν ἐν
τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἔχοντες σκῦλα
52 πολλά. Καὶ ἐκάθισε (ξ) Δημήτριος ὁ βασιλεὺς ἐπὶ θρόνου τῆς βα-
53 σιλείας αὐτοῦ, καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ ἐνώπιον αὐτοῦ. Καὶ ἐψεύσατο πάντα
ὅσα εἶπε, καὶ ἠλλοτριώθη τῷ Ἰωνάθαν, καὶ οὐκ ἀνταπέδωκε (ο) κατὰ τὰς
54 εὐνοίας ἃς ἀνταπέδωκεν αὐτῷ, καὶ (π) ἔθλιβεν αὐτὸν σφόδρα. Μετὰ
δὲ ταῦτα ἀπέστρεψε Τρύφων καὶ Ἀντίοχος μετ᾽ αὐτοῦ παιδάριον νεώ-
55 τερον· καὶ ἐβασίλευσε καὶ ἐπέθετο διάδημα. Καὶ ἐπισυνήχθησαν πρὸς
αὐτὸν πᾶσαι αἱ δυνάμεις ἃς (ρ) ἀπεσκόρπισε Δημήτριος, καὶ ἐπολέ-
56 μησαν πρὸς αὐτὸν, καὶ ἔφυγε καὶ ἐτροπώθη. Καὶ ἔλαβε Τρύφων τὰ
57 θηρία, καὶ κατεκράτησεν Ἀντιοχείας. Καὶ ἔγραψεν Ἀντίοχος ὁ νεώ-
τερος (σ) τῷ Ἰωνάθαν, λέγων, Ἵστημί σοι τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ καθί-
στημί σε ἐπὶ τῶν τεσσάρων νομῶν, καὶ εἶναί σε τῶν φίλων τοῦ βασιλέως.
58 Καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ χρυσώματα καὶ διακονίαν, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἐξου-
σίαν πίνειν ἐν χρυσώμασι, καὶ εἶναι ἐν πορφύρᾳ, καὶ ἔχειν πόρπην
59 χρυσῆν. Καὶ Σίμωνα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ κατέστησε στρατηγὸν ἀπὸ τῆς
60 κλίμακος Τύρου ἕως τῶν ὁρίων Αἰγύπτου. Καὶ ἐξῆλθεν Ἰωνάθαν, καὶ
διεπορεύετο πέραν τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἐν ταῖς πόλεσι, καὶ ἠθροίσθησαν πρὸς
αὐτὸν πᾶσαι αἱ δυνάμεις Συρίας εἰς συμμαχίαν, καὶ ἦλθεν εἰς Ἀσκά-
61 λωνα, καὶ ἀπήντησαν αὐτῷ οἱ ἐκ τῆς πόλεως ἐνδόξως. Καὶ ἀπῆλθεν
ἐκεῖθεν εἰς Γάζαν, καὶ ἀπεκλείσθησαν οἱ ἀπὸ Γάζης, καὶ περιεκάθισε περὶ αὐ-
τὴν, καὶ ἐνεπύρισε τὰ περιπόλια αὐτῆς (τ) πυρὶ, καὶ ἐσκύλευσεν (υ)
62 αὐτά. Καὶ ἠξίωσαν οἱ ἀπὸ Γάζης (φ) τὸν Ἰωνάθαν, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς
δεξιὰς, καὶ ἔλαβε τοὺς υἱοὺς (χ) ἀρχόντων αὐτῶν εἰς ὅμηρα, καὶ ἐξα-
πέστειλεν αὐτοὺς εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ διῆλθε τὴν χώραν ἕως Δαμασκοῦ.
63 Καὶ ἤκουσεν Ἰωνάθαν ὅτι παρῆσαν οἱ ἄρχοντες Δημητρίου εἰς (ψ)
Κάδης τὴν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, μετὰ δυνάμεως πολλῆς, βουλόμενοι
64 μεταστῆσαι αὐτὸν τῆς χρείας. Καὶ συνήντησεν αὐτοῖς, τὸν δὲ
65 ἀδελφὸν αὐτοῦ Σίμωνα κατέλιπεν ἐν τῇ χώρᾳ. Καὶ παρενέβαλε
Σίμων (ʾ) ἐπὶ Βαιθσούρα, καὶ ἐπολέμει αὐτὴν ἡμέρας πολλὰς, καὶ συνέ-
66 κλεισεν αὐτήν. Καὶ ἠξίωσαν αὐτὸν τοῦ δεξιὰς λαβεῖν, καὶ ἔδωκεν
αὐτοῖς, καὶ ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἐκεῖθεν, καὶ κατελάβετο τὴν πόλιν, καὶ
ἔθετο ἐπ᾽ (ω) αὐτῇ φρουράν.

MS. A. (υ) ἔρριψαν (ξ) ὁ βασιλεὺς Δημήτριος (ο) τὰς εὐνοίας (π) ἔθλιψεν (ρ) ἀπεσκοράκισεν (σ) Ἰωνάθα, (τ) ἐν πυρὶ, (υ) αὐτάς. (φ) Ἰωνάθαν, (χ) τῶν ἀρχόντων (ψ) Κάδες (ʾ) ἐν (ω) αὐτὴν

Interp. L A T.

Da nobis dexteras : & cessent Judæi oppugnare 50
nos, & civitatem. Et projecerunt arma, & 51
fecerunt pacem. Et glorificati sunt Judæi in con-
spectu regis, & in conspectu omnium qui erant
in regno ejus : & regressi sunt in Hierusalem ha-
bentes spolia multa. Et sedit Demetrius rex in 52
sede regni sui, & siluit terra in conspectu ejus.
Et mentitus est omnia quæcunque dixit : & ab- 53
alienavit se à Jonatha : & non retribuit se-
cundùm beneficia quæ sibi tribuerat : & vexa-
bat eum valde. Post hæc autem reversus est 54
Tryphon, & Antiochus cum eo puer adolescens.
Et regnavit & imposuit sibi diadema. Et con- 55
gregati sunt ad eum omnes exercitus, quos disper-
serat Demetrius : & pugnaverunt contra eum :
& fugit, & terga vertit. Et accepit Tryphon 56
bestias, & obtinuit Antiochiam. Et scripsit 57
Antiochus adolescens Jonathæ, dicens ; Constituo
tibi summum sacerdotium : & constituo te super
quatuor civitates, & ut sis de amicis regis. Et 58
misit illi vasa aurea, & ministerium : & de-
dit ei potestatem bibendi in auro, & esse in
purpura, & habere fibulam auream. Et Si- 59
monem fratrem ejus constituit ducem ab ascensu
Tyri usque ad fines Ægypti. Et exiit Jona- 60
thas : & perambulabat trans fluvium, & in
civitatibus : & congregati sunt ad eum omnes
exercitus Syriæ in auxilium. Et venit Ascalo-
nem : & occurrerunt ei illi qui de civitate,
honorificè. Et abiit indè Gazam : & conclu- 61
serunt se qui erant Gazæ : & obsedit eam : &
succendit igni quæ erant in circuitu civitatis,
& prædatus est ea. Et rogaverunt Gazenses 62
Jonathan : & dedit illis dexteras : & accepit
filios principum eorum obsides : & misit illos
in Hierusalem. Et perambulavit regionem usque
Damascum. Et audivit Jonathas, quòd ade- 63
rant principes Demetrii in Cades, quæ est in
Galilæa, cum exercitu multo, volentes removere
eum à (c)provincia. Et occurrit illis : fratrem 64
autem suum Simonem reliquit in provincia. Et 65
applicuit Simon ad Bethsuram : & oppugnabat
eam diebus multis : Et conclusit eam. Et 66
postulaverunt ab eo dexteras accipere : & dedit
illis : & ejecit eos indè, & cepit civitatem,
& posuit in ea præsidium.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

50 51 * ܗܒܘ ܠܢ ܐܝܡܢܐ. ܘܢܫܠܘܢ ܡܢܢ ܝܗܘܕܝܐ ܕܡܬܟܬܫܝܢ ܥܡܢ ܘܥܡ ܡܕܝܢܬܐ. * ܘܫܕܘ
ܙܝܢܗܘܢ ܘܝܗܒܘ ܐܝܡܢܐ. ܘܥܒܕܘ ܫܝܢܐ. ܘܐܫܬܒܚܘ ܝܬܝܪܐܝܬ ܝܗܘܕܝܐ ܩܕܡ ܡܠܟܐ
52 ܘܩܕܡ ܟܠܗ ܟܢܘܫܬܐ. ܘܗܦܟܘ ܠܐܘܪܫܠܡ. ܟܕ ܐܝܬ ܥܡܗܘܢ ܒܙܬܐ ܣܓܝܐܬܐ. * ܘܝܬܒ
ܕܡܛܪܝܘܣ ܡܠܟܐ ܥܠ ܟܘܪܣܝܐ ܕܡܠܟܘܬܗ. ܘܫܠܝܬ ܘܐܫܬܠܝܬ ܐܪܥܐ ܩܕܡܘܗܝ.
53 * ܘܕܓܠ ܒܟܠܡܕܡ ܕܐܡܪ. ܘܐܫܬܢܝ ܠܗ ܡܢ ܝܘܢܬܢ. ܘܠܐ ܦܪܥܗ ܟܠ ܕܐܫܬܘܕܝ ܗܘܐ
54 ܠܗ. ܘܐܠܨܝ ܗܘܐ ܠܗ ܡܓܢ. * ܒܬܪ ܗܠܝܢ ܕܝܢ ܗܦܟ ܛܪܝܦܘܢ. ܘܡܠܟ ܥܡ
55 ܐܢܛܝܘܟܘܣ ܛܠܝܐ ܙܥܘܪܐ. ܘܢܣܒ ܬܐܓܐ. * ܘܐܬܟܢܫܘ ܠܘܬܗ ܟܠܗ ܚܝܠܐ ܕܒܕܪ
56 57 ܗܘܐ ܕܡܛܪܝܘܣ. * ܘܢܣܒ ܛܪܝܦܘܢ ܚܝܘܬܗ ܟܠܗ. ܘܐܚܕܗ ܠܐܢܛܝܘܟܝܐ. * ܘܟܬܒ
ܐܢܛܝܘܟܘܣ ܙܥܘܪܐ ܠܝܘܢܬܢ. ܘܐܡܪ. ܡܫܪܪ ܐܢܐ ܠܟ ܪܫܘܬ ܟܘܡܪܘܬܐ. ܘܡܫܠܛ ܐܢܐ
58 ܠܟ ܥܠ ܐܪܒܥܬܝܗܘܢ ܟܘܪܐ. ܘܨܒܐ ܐܢܐ ܕܬܗܘܐ ܡܢ ܪܚܡܘܗܝ ܕܡܠܟܐ. * ܘܫܕܪ ܠܗ ܡܐܢܐ
ܕܕܗܒܐ ܘܬܫܡܫܬܐ. ܘܝܗܒ ܠܗ ܫܘܠܛܢܐ ܕܢܗܘܐ ܫܬܐ ܒܡܐܢܐ. ܘܢܠܒܫ ܐܪܓܘܢܐ ܕܐܝܬ
59 ܒܗ ܦܝܒܠܐ ܕܕܗܒܐ. * ܘܠܫܡܥܘܢ ܐܚܘܗܝ ܐܩܝܡܗ ܪܫܐ. ܡܢ ܬܚܘܡܘܗܝ ܕܨܘܪ
60 ܘܥܕܡܐ ܠܬܚܘܡܐ ܕܡܨܪܝܢ. * ܘܢܦܩ ܝܘܢܬܢ. ܘܐܙܠ ܗܘܐ ܒܥܒܪܗ ܕܢܗܪܐ ܘܒܡܕܝܢܬܐ.
61 ܘܐܬܟܢܫܘ ܠܘܬܗ ܟܠܗ ܚܝܠܐ ܕܣܘܪܝܐ ܠܥܘܕܪܢܗ. * ܘܐܬܐ ܝܘܢܬܢ ܠܐܫܩܠܘܢ. ܘܐܪܥܘܗܝ
ܒܢܝ ܡܕܝܢܬܐ ܒܫܘܒܚܐ ܪܒܐ. ܘܐܙܠ ܡܢ ܬܡܢ ܠܥܙܐ. ܘܐܚܕܘ ܩܕܡܘܗܝ ܒܢܝ
62 ܥܙܐ. ܘܝܬܒ ܥܠܝܗ. ܘܐܘܩܕܗ ܒܢܘܪܐ ܥܡ ܟܠܗܘܢ ܣܘܪܝܗ. ܘܒܙܗ. * ܘܒܥܘ ܒܢܝ
ܥܙܐ ܡܢ ܝܘܢܬܢ. ܘܝܗܒ ܠܗܘܢ ܐܝܡܢܐ. ܘܢܣܒ ܒܢܝܗܘܢ ܠܡܗܘܢܐ. ܘܫܕܪ ܐܢܘܢ
63 ܠܐܘܪܫܠܡ. ܘܗܠܟ ܒܐܪܥܐ ܥܕܡܐ ܠܕܪܡܣܘܩ. * ܘܫܡܥ ܝܘܢܬܢ ܕܐܬܘ ܪܘܪܒܢܐ ܕܕܡܛܪܝܘܣ.
64 ܠܩܕܫ ܕܒܓܠܝܠܐ ܒܚܝܠܐ ܣܓܝܐܐ. ܕܨܒܝܢ ܗܘܘ ܕܢܦܪܩܘܢܝܗܝ ܡܢ ܨܒܘܬܗ. * ܘܐܙܠ
65 ܘܐܪܥ ܐܢܘܢ. ܠܫܡܥܘܢ ܕܝܢ ܐܚܘܗܝ ܫܒܩܘܗܝ ܒܐܬܪܐ. * ܘܝܬܒ ܫܡܥܘܢ ܥܠ
ܒܝܬ ܨܘܪ. ܘܟܕ ܐܬܟܬܫ ܗܘܐ ܥܡܗܘܢ ܝܘܡܬܐ ܣܓܝܐܐ. ܘܐܚܕ ܐܢܘܢ ܠܥܡܘܪܝܗ.
66 * ܘܒܥܘ ܡܢܗ ܕܢܬܠ ܠܗܘܢ ܐܝܡܢܐ. ܘܐܦܩ ܐܢܘܢ ܡܢ ܬܡܢ. ܘܐܚܕܗ ܠܡܕܝܢܬܐ.
ܘܣܡ ܒܗ ܡܛܪܬܐ.

Da nobis dexteras, cessentque à nobis 5
Judæi qui nos & urbem oppugnant. Et 5
abjicientes arma sua, dederunt dexteras,
& inierunt pacem. Judæi verò majo-
rem gloriam adepti apud regem & apud
omnem cœtum, reversi sunt Jerosoly-
mam, habentes secum multa spolia. Ita 5
sedit rex Demetrius super throno regni
sui, & siluit quievitque terra coram eo.
Sed mentitus est in omnibus quæ dixe- 5
rat : nam abalienatus est à Jonathane,
nihilque dedit ei ex his quæ promiserat
ipsi ; imò gratis opprimebat eum. Ve- 54
rùm posthæc reversus Triphon unà cum
Antiocho puero parvulo regnavit, assum-
psitque diadema. Et congregatæ sunt 5
ad eum omnes copiæ quas dispersérat
Demetrius. Et abstulit Triphon omnes 56
bestias ejus, cepitque Antiochiam. Tum 5
scripsit Antiochus parvulus Jonathani,
dicens ; Confirmo tibi principatum sa-
cerdotii, & præficio te quatuor tributis,
& *volo*, ut sis ex amicis regis : Et misit 5
ei vasa aurea & ministerium, deditque ei
facultatem bibendi aureo *vase*, & in-
duendi purpuram fibulâ aureâ insignitam,
Simonem quoque fratrem ejus principem 5
constituit à terminis Tyri usque ad ter-
minum Ægypti. Deinde egressus Jona- 6
than perlustrabat regionem transfluvia-
lem & urbes : & congregatæ sunt ad
eum omnes copiæ Syriæ in auxilium ipsius.
Deinde veniente Jonathane Ascalonem,
occurerunt ei cives urbis magna cum glo-
ria. Inde abiit Azam, ubi occludentibus
Azanis, obsederunt eam, igneq combusse-
runt eam cum omnibus suburbiis ejus, &
diripuerunt eam. Sed rogantibus Azanis
Jonathanem, dedit eis dexteras ; & ac-
ceptos filios eorum obsides misit in Je-
rusalem, lustravitque terram Damascum
usque. Audiens autem Jonathan venisse
principes Demetrii in Cades quæ est in
Galilæa multo cum exercitu, volentes eum
avocare à negotiis ejus, Abiit & occurrit
illis : Simoneum verò fratrem ejus reliquerunt
in regione illa. Obseditque Simon
Beth-suram, & ubi oppugnâsset eos diebus
multis, & conclusisset habitatores ejus ;
Rogaverunt eum ut daret sibi dexteras.
Quare iis inde expulsis, cepit urbem,
posuitque in ea præsidium.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α'.

Verſio VULG. LAT.

67 Et Jonathas, & caſtra ejus applicuerunt ad aquam Geneſar,
68 & ante lucem vigilaverunt in campo Aſor. Et
ecce caſtra alienigenarum occurrebant in campo, &
tendebant ei inſidias in montibus: ipſe autem occurrit
69 ex adverſo. Inſidiæ verò exurrexerunt de locis
70 ſuis, & commiſerunt prælium. Et fugerunt qui erant
ex parte Jonathæ omnes, & nemo relictus eſt ex eis,
niſi Mathathias filius Abſolomi, & Judas filius Calphi,
71 princeps militiæ exercitûs. Et ſcidit Jonathas
veſtimenta ſua, & poſuit terram in capite ſuo, & oravit.
72 Et reverſus eſt Jonathas ad eos in prælium, & convertit
73 eos in fugam, & pugnaverunt. Et viderunt qui
fugiebant partis illius, & reverſi ſunt ad eum, & inſequebantur
cum eo omnes uſque Cades ad caſtra ſua,
74 & pervenerunt uſque illuc. Et ceciderunt de alienigenis
in die illa tria millia virorum: & reverſus eſt
Jonathas in Jeruſalem.

CAP. XII.

1 ET vidit Jonathas quia tempus eum juvat, & elegit
viros, & miſit eos Romam, ſtatuere & renovare cum
2 eis amicitiam: Et ad Spartiatas, & ad alia loca miſit
3 epiſtolas ſecundùm eandem formam. Et abierunt
Romam, & intraverunt curiam, & dixerunt; Jonathas
ſummus ſacerdos, & gens Judæorum miſerunt nos, ut
renovaremus amicitiam & ſocietatem ſecundùm priſtinum.
4 Et dederunt illis epiſtolas ad ipſos per loca,
5 ut deducerent eos in terram Juda cum pace. Et hoc
eſt exemplum epiſtolarum, quas ſcripſit Jonathas
6 Spartiatis: JONATHAS ſummus ſacerdos, &
ſeniores gentis, & ſacerdotes, & reliquus populus Judæorum,
7 Spartiatis fratribus ſalutem. Jampridem
miſſæ erant epiſtolæ ad Oniam ſummum ſacerdotem
à Ario, qui regnabat apud vos, quoniam eſtis fratres
noſtri, ſicut reſcriptum continet, quod ſubjectum eſt.
8 Et ſuſcepit Onias virum, qui miſſus fuerat, cum honore:
& accepit epiſtolas, in quibus ſignificabatur
9 de ſocietate & amicitia. Nos, cùm nullo horum indigeremus,
habentes ſolatio ſanctos libros, qui ſunt
10 in manibus noſtris, Maluimus mittere ad vos renovare
fraternitatem, & amicitiã, ne fortè alieni efficiamur
à vobis: multa enim tempora tranſierũt, ex quo miſiſtis
11 ad nos. Nos ergò in omni tempore ſine intermiſſione
in diebus ſolennibus, & cæteris quibꝰ oportet, memores
ſumus veſtrî in ſacrificiis quæ offerimus, & in obſervationibus,
ſicut fas eſt & decet meminiſſe fratrum.

67 Καὶ Ἰωνάθαν, ϗ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ παρενέβαλον ἐπὶ τὸ ὕδωρ (α) Γεννησὰρ,
68 ϗ ὤρθρισαν τὸ πρωῒ εἰς τὸ πεδίον Νασώρ. Καὶ ἰδοὺ παρεμβολὴ
ἀλλοφύλων ἀπήντα αὐτῷ ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ ἐξέβαλον ἔνεδρον
69 ἐπ' αὐτὸν ἐν τοῖς ὄρεσιν, αὐτοὶ δὲ ἀπήντησαν ἐξεναντίας. Τὰ δὲ ἔνεδρα
70 ἐξανέστησαν ἐκ τῶν τόπων (˜) αὐτῶν, καὶ συνῆψαν πόλεμον. Καὶ
ἔφυγον οἱ παρὰ (β) Ἰωνάθαν πάντες, οὐδὲ εἷς κατελείφθη ἀπ' αὐτῶν, πλὴν
Ματταθίας ὁ τοῦ (γ) Ἀβεσσαλώμου, ϗ Ἰούδας ὁ τοῦ Χαλφὶ, ἄρχοντες τῆς
71 στρατιᾶς τῶν δυνάμεων. Καὶ διέρρηξεν Ἰωνάθαν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ϗ
72 (δ) ἐπέθηκε γῆν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ϗ προσηύξατο. Καὶ (ε) ὑπέστρεψε
73 πρὸς αὐτοὺς πολέμῳ, καὶ ἐτροπώσατο αὐτοὺς, ϗ ἔφυγον. Καὶ
ἴδον οἱ φεύγοντες (ζ) οἱ παρ' αὐτοῦ, ϗ ἐπέστρεψαν πρὸς αὐτὸν, ϗ ἐδίωκον
μετ' αὐτοῦ ἕως Κάδης ἕως τῆς παρεμβολῆς αὐτῶν, καὶ παρενέβαλον
74 ἐκεῖ. Καὶ ἔπεσον ἐκ τῶν ἀλλοφύλων ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς ἄνδρας
τρισχιλίους. ϗ ἐπέστρεψεν Ἰωνάθαν εἰς Ἱερουσαλήμ.

MS.A. (α) τοῦ Γενησὰρ, (˜) ἑαυτῶν, (β) Ἰωνάθου (γ) Ἀψαλώμου, (δ) ἐπέθετο (ε) ἐπέστρεψεν (ζ) παρ' αὐτοῦ,

ΚΕΦ. ιβ'.

1 ΚΑὶ εἶδεν Ἰωνάθαν ὅτι ὁ καιρὸς αὐτῷ συνεργεῖ, ϗ ἐπέλεξεν ἄνδρας,
ϗ ἀπέστειλεν εἰς Ῥώμην, στῆσαι καὶ (α) ἀνανεώσασθαι τὴν πρὸς αὐτοὺς φιλίαν.
2 Καὶ πρὸς Σπαρτιάτας, ϗ τόπους ἑτέρους ἀπέστειλεν ἐπιστολὰς κατὰ
3 (˜) τὰ αὐτά. Καὶ ἐπορεύθησαν εἰς Ῥώμην, ϗ (˜) εἰσῆλθον εἰς τὸ βουλευτήριον,
ϗ (β) εἶπον, Ἰωνάθαν ὁ ἀρχιερεὺς, ϗ τὸ ἔθνος τῶν Ἰουδαίων,
(γ) ἀπέστειλεν ἡμᾶς ἀνανεώσασθαι τὴν φιλίαν αὐτοῖς, ϗ τὴν συμμαχίαν
4 κατὰ τὸ πρότερον. Καὶ ἔδωκαν ἐπιστολὰς αὐτοῖς πρὸς αὐτοὺς
κατὰ τόπον, ὅπως προπέμπωσιν αὐτοὺς εἰς γῆν Ἰούδα μετ' εἰρήνης.
5 Καὶ τοῦτο (δ) τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐπιστολῶν ὧν ἔγραψεν Ἰωνάθαν τοῖς
6 Σπαρτιάταις· Ἰωνάθαν ἀρχιερεὺς (ε), ϗ ἡ γερουσία τοῦ ἔθνους, ϗ οἱ
ἱερεῖς, καὶ ὁ λοιπὸς δῆμος τῶν Ἰουδαίων, Σπαρτιάταις τοῖς ἀδελφοῖς
7 χαίρειν. Ἔτι πρότερον ἀπεστάλησαν ἐπιστολαὶ πρὸς Ὀνίαν τὸν
ἀρχιερέα παρὰ Δαρείου τοῦ βασιλεύοντος ἐν ὑμῖν, ὅτι ἐστὲ ἀδελφοὶ
8 ἡμῶν, ὡς τὸ ἀντίγραφον ὑπόκειται. Καὶ ἐπεδέξατο Ὀνίας τὸν ἄνδρα
τὸν ἀπεσταλμένον ἐνδόξως, καὶ ἔλαβε τὰς ἐπιστολὰς ἐν αἷς διεσαφεῖτο
9 περὶ συμμαχίας, ϗ φιλίας. Καὶ ἡμεῖς οὖν ἀπροσδεεῖς τούτων ὄντες,
παράκλησιν ἔχοντες τὰ βιβλία τὰ ἅγια τὰ ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν,
10 Ἐπειράθημεν ἀποστεῖλαι τὴν πρὸς ὑμᾶς ἀδελφότητα καὶ φιλίαν ἀνανεώσασθαι,
πρὸς τὸ μὴ ἐξαλλοτριωθῆναι ὑμῶν· πολλοὶ γὰρ καιροὶ διῆλθον
11 ἀφ' οὗ ἀπεστείλατε πρὸς ἡμᾶς. Ἡμεῖς οὖν ἐν παντὶ καιρῷ ἀδιαλείπτως (ζ)
ἔν τε ταῖς ἑορταῖς, καὶ (η) ταῖς λοιπαῖς καθηκούσαις ἡμέραις μιμνησκόμεθα
ὑμῶν, ἐφ' ὧν προσφέρομεν θυσιῶν, ϗ ἐν ταῖς προσευχαῖς, ὡς
δέον ἐστὶ καὶ πρέπον μνημονεύειν ἀδελφῶν.

MS.A. (α) ἀνανεώσαι (˜) ταῦτα. (˜) ἐπορεύθησαν (β) εἶπαν, (γ) ἀπέστειλαν (δ) ἀντίγραφον (ε) τοῦ ἔθνους, καὶ ἡ γερουσία, καὶ οἱ (ζ) ἐν ταῖς (η) ἐν ταῖς

Interp. LAT.

Et Jonathas, & caſtra ejus applicuerunt ad aquã 67
Genneſar: & ante lucem ſurrexerunt in campo
Nazor. Et ecce caſtra alienigenarũ occurrebant 68
ei in campo, & tetenderant inſidias ei in montibus:
ipſi autem occurrerunt ex adverſo: Inſidiæ 69
verò exurrexerunt de locis ſuis, & commiſerunt
prælium. Et fugerunt, qui erant ex parte Jonathæ, 70
omnes: & nemo relictus eſt ex eis, niſi Mattathias
filius Abeſſalomi, & Judas filius Calphi,
principes militiæ exercituũ. Et ſcidit Jonathas 71
veſtimenta ſua, & poſuit terram in capite ſuo, &
oravit. Et reverſus eſt ad eos in prælium: & 72
convertit eos in fugam: & fugerunt. Et viderunt 73
qui fugiebant partis illius, & reverſi ſunt ad eum,
& inſequebantur cum eo uſq; Cades, uſque ad
caſtra eorum: & caſtrametati ſunt illic. Et ceciderunt 74
de alienigenis in die illa ad tria millia virorum.
Et reverſus eſt Jonathas in Hieruſalem.

CAP. XII.

ET vidit Jonathas, quia tempus eum juvat: & 1
elegit viros, & miſit Romam, ſtatuere & renovare
cum eis amicitiam. Et ad Spartiatas, & alia 2
loca, miſit epiſtolas, ſecundùm eandem formam. Et 3
abierunt Romam, & intraverunt curiam, & dixerunt;
Jonathas, ſummus ſacerdos, & gens Judæorum,
miſerunt nos, ut renovaremus amicitiam
cum ipſis & ſocietatem ſecundùm priſtinum. Et 4
dederunt illis epiſtolas (a) ad ipſos per loca, ut
deducerent eos in terram Juda cum pace. Et hoc eſt 5
exemplum epiſtolarum, quas ſcripſit Jonathas
Spartiatis: Jonathas ſummus ſacerdos, & ſe- 6
niores gentis, & ſacerdotes, & reliquus populus
Judæorũ, Spartiatis fratribus ſalutem. Jampri- 7
dem miſſæ erant epiſtolæ ad Oniam ſummum ſacerdotem,
à Dario, qui regnabat apud vos, quoniam
eſtis fratres noſtri, ſicut exemplum ſubjectum eſt.
Et ſuſcepit Onias virum, qui miſſus fuerat cum 8
honore: & accepit epiſtolas, in quibus ſignificabatur
de ſocietate, et amicitia. Et nos igitur, cũ nullo 9
horũ indigeremus, ſolatio habentes ſanctos libros,
qui ſunt in manibus noſtris, Aggreſſi ſumus mit- 10
tere ad vos renovare fraternitatem, & amicitiam;
ne alieni efficiamur à vobis. Multa enim tempora
tranſierũt, ex quo miſiſtis ad nos. Nos ergò in omni 11
tempore, ſine intermiſſione & in diebus ſolennibus,
& cæteris quibus oportet, memores ſumus veſtrî
in ſacrificiis, quæ offerimus, & in orationibus,
ſicut fas eſt, & decet meminiſſe fratrum.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

67 * ܘܝܘܢܬܢ ܘܡܫܪܝܬܗ ܫܪܘ ܥܠ ܡܝܐ ܕܓܢܣܪ. ܘܩܕܡ ܒܨܦܪܐ ܠܡܝܫܪܐ ܕܐܣܘܪ. * ܘܗܐ
68 ܡܫܪܝܬܐ ܕܦܠܫܬܝܐ ܐܪܥܬܗ ܒܗ ܒܡܝܫܪܐ. ܘܫܕܪܘ ܠܘܩܒܠܗ ܟܡܐܢܐ. * ܘܟܕ ܩܡܘ ܡܢ
69 ܒܣܬܪܗܘܢ ܘܩܪܒܘ ܩܪܒܐ. * ܘܥܪܩܘ ܟܠܗܘܢ ܦܠܚܘܗܝ ܕܝܘܢܬܢ. ܘܐܢܫ ܡܢܗܘܢ ܠܐ
70 ܐܫܬܒܩ ܥܡܗ. ܐܠܐ ܐܢ ܡܬܝܬܐ ܒܪ ܐܒܫܠܘܡ. ܘܝܗܘܕܐ ܒܪ ܚܦܝ. ܘܪܘܪܒܢܐ ܕܚܝܠܐ
71 ܚܝܠܐ. * ܘܒܙܥ ܝܘܢܬܢ ܢܚܬܘܗܝ. ܘܪܡܐ ܥܦܪܐ ܥܠ ܪܫܗ. ܘܨܠܝ. * ܘܗܦܟ ܠܘܬܗܘܢ
72 ܠܩܪܒܐ. ܘܙܟܐ ܐܢܘܢ. ܘܥܪܩܘ. * ܘܟܕ ܚܙܘ ܐܢܘܢ ܕܥܪܩܝܢ ܗܢܘܢ ܕܐܝܬ ܗܘܘ ܥܡܗ
73 ܗܦܟܘ ܘܐܬܘ ܠܘܬܗ. ܘܪܕܦܘ ܐܢܘܢ ܥܕܡܐ ܠܣܠܘܩ ܐܝܟܐ ܕܐܝܬ ܗܘܐ ܡܫܪܝܬܗܘܢ. ܘܫܪܘ
74 ܬܡܢ. * ܘܢܦܠܘ ܡܢ ܦܠܫܬܝܐ ܒܗܘ ܝܘܡܐ. ܐܝܟ ܬܠܬܐ ܐܠܦܝܢ ܓܒܪܝܢ. ܘܗܦܟ
ܝܘܢܬܢ ܠܐܘܪܫܠܡ. * ܩܦܠܐܘܢ * ܝܒ *

1 * ܘܚܙܐ ܝܘܢܬܢ ܕܙܒܢܐ ܡܥܕܪ ܠܗ. ܘܓܒܐ ܓܒܪܐ ܘܫܕܪ ܠܪܗܘܡܝ. ܠܡܩܡܘ ܘܠܡܚܕܬܘ
2 ܫܝܢܐ ܥܡܗܘܢ. * ܘܠܘܬ ܐܣܦܪܛܝܐ ܘܠܐܬܪܘܬܐ ܐܚܪܢܝܬܐ. ܫܕܪ ܐܓܪܬܐ ܐܟܘܬܗܘܢ
3 ܗܟܢܐ. * ܘܐܙܠܘ ܠܪܗܘܡܝ ܘܥܠܘ ܠܒܝܬ ܡܠܟܐ ܕܝܠܗܘܢ. ܘܐܡܪܘ ܠܗܘܢ. ܝܘܢܬܢ
ܟܗܢܐ ܪܒܐ ܘܥܡܐ ܕܝܗܘܕܝܐ ܫܕܪܘܢ ܠܡܚܕܬܘ ܫܝܢܐ ܘܥܘܕܪܢܐ ܐܝܟ ܕܠܘܩܕܡܝܢ.
4 * ܘܩܒܠܘ ܐܢܘܢ ܪܗܘܡܝܐ ܒܚܕܘܬܐ. ܘܝܗܒܘ ܠܗܘܢ ܐܓܪܬܐ. ܕܒܟܠ ܐܬܪ ܕܡܬܟܪܟܝܢ.
5 ܢܠܘܘܢ ܐܢܘܢ ܒܫܠܡܐ ܠܐܪܥܐ ܕܝܗܘܕ. * ܘܗܢܘ ܦܬܫܓܢܐ ܕܐܓܪܬܐ ܕܫܕܪ ܝܘܢܬܢ
6 ܠܐܣܦܪܛܝܐ. * ܝܘܢܬܢ ܟܗܢܐ ܪܒܐ ܘܩܫܝܫܐ ܘܟܗܢܐ. ܘܟܠܗ ܥܡܐ ܕܝܗܘܕܝܐ. ܠܐܣܦܪܛܝܐ ܐܚܝܢ
ܫܠܡ. * ܐܦ ܗܫܐ ܗܘܬ ܐܫܬܕܪܬ ܐܓܪܬܐ ܡܢ ܕܪܝܘܫ ܡܠܟܟܘܢ. ܠܘܬ ܚܘܢܝܐ ܪܒ ܟܗܢܐ
ܕܐܝܬܝܟܘܢ ܐܚܝܢ. ܐܝܟ ܕܐܓܪܬܐ ܡܘܕܥܐ. * ܘܩܒܠܗ ܚܘܢܝܐ ܠܓܒܪܐ ܗܘ ܕܐܫܬܕܪ
ܒܐܝܩܪܐ. ܘܩܒܠ ܐܓܪܬܐ ܗܠܝܢ ܕܟܬܝܒܢ ܗܘܝ ܥܠ ܥܘܕܪܢܐ. ܘܥܠ ܫܝܢܐ. * ܚܢܢ
ܕܝܢ ܠܐ ܗܘܝܢ ܬܟܝܠܝܢ ܥܠ ܗܠܝܢ ܡܕܡ. ܡܛܠ ܕܒܘܝܐܐ ܗܘ ܠܢ ܟܬܒܐ ܩܕܝܫܐ ܕܒܐܝܕܝܢ
10 * ܡܛܠ ܗܢܐ ܨܒܝܢ ܕܢܫܕܪ ܠܘܬܟܘܢ. ܕܢܚܕܬ ܫܝܢܐ ܘܐܘܡܝܐ ܕܥܡܟܘܢ. ܕܠܐ ܢܗܘܐ ܠܟܘܢ
11 ܐܝܟ ܢܘܟܪܝܐ. ܗܐ ܓܝܪ ܙܒܢܐ ܣܓܝܐܐ ܥܒܪ. ܡܢ ܕܫܕܪܬܘܢ ܠܘܬܢ. * ܚܢܢ ܕܝܢ ܒܟܠ ܙܒܢ
12 ܕܠܐ ܫܠܝܐ ܒܥܐܕܐ ܘܒܝܘܡܬܐ ܡܝܩܪܐ. ܥܗܕܝܢܢ ܠܟܘܢ: ܒܟܠ ܩܘܪܒܢܐ ܕܡܩܪܒܝܢܢ
ܘܒܟܠ ܨܠܘܬܐ ܐܝܟ ܕܘܠܐ: ܘܝܐܐ ܕܢܥܗܕ ܐܢܫ ܠܐܚܘܗܝ.

Jonathan verò & exercitus ejus caſtrametati 67
ſunt ad aquas Geneſar, & prætervertit
manè ad planitiem Aſoris: Cùm ecce exercitus 63
Palæſtinorum occurrit ei in eadem
planitie, & emiſerunt in eum inſidias. Quibus 69
à tergo illorum exurgentibus, bellumque
miſcentibus; Fugerunt omnes milites 70
Jonathanis, nemine eorum cum ipſo
manente, præter Mathitham filium Abiſalomi,
& Judam filium Haphi, & præcipuos
duces militiæ. Tunc Jonathan lacerans 71
veſtimenta ſua, & pulverem capiti ſuo imponens,
oravit; Reverſúſque ad eos in 72
prælium, devicit eos, ita ut fugerent. Videntes 73
autem hos fugientes, illi qui erant cũ
ipſo, reverſi venerunt ad eum, & perſecuti
ſunt eos uſque ad Seleuc *ubi erant* caſtra
eorum; ibique caſtrametati ſunt: Et ceciderunt 74
è Palæſthinis eo die, quaſi tria millia
virorũ: tum rediit Jonathan Jeroſolymã.

CAP. XII.

VIdens itaque Jonathan tempus hoc eſſe 1
ſibi adjumento, elegit viros, miſitque Romam
ad ſtatuendam & renovandam cum eis
amicitiam: Ad Spartiatas quoque & alia 2
loca miſit epiſtolas eodem modo. Ergò Romam 3
profecti & Senatum eorum ingreſſi,
dixerunt eis; Jonathan ſummus ſacerdos &
gens Judæorum miſerunt nos ad renovandam
amicitiam & auxilium ut antea. Et acceperunt 4
eos Romani cum gaudio, dederúntque
eis literas, ut ubicunque commorarentur,
deducerent eos cum pace in terram
Judææ. Porrò hoc eſt exemplar epiſtolæ 5
quam miſit Jonathan Spartiatis: Jonathan 6
ſummꝰ ſacerdos, & ſeniores, atq; ſacerdotes,
totáq; gens Judæorũ, Spartiatis fratribꝰ noſtris
ſalutem. Etiã nuper miſſæ ſunt literæ à 7
Dario rege veſtro ad Honiam ſummum ſacerdotem,
vos eſſe fratres noſtros, ut eædem
literæ declarant. Et accepit Honia virum 8
illum qui miſſus fuerat, honorificè; accepítque
literas illas quæ ſcriptæ erant de auxilio
deque amicitia. Nos autem his rebus 9
minimè confiſi (nam conſolationi ſunt nobis
libri ſacri quos præ manibus habemus)
Propterea voluimus ad vos mittere ad renovandam 10
amicitiam & concordiã quã vobiſcũ
habemus, ne ſimus vobis quaſi alieni;
nam ecce tempus multũ elapſum eſt ex quo
miſiſtis ad nos. Nos quidẽ omni tempore indeſinenter, 11
feſtis & diebus celebrioribus recordamur
veſtrî in omnibus ſacrificiis quæ
offerimus, & in omnibus orationibus, prout
oportet ac decet quempiam meminiſſe fratrum
ſuorum.

Verſio VULG. LAT.

12 Lætamur itaque de gloria veſtra. Nos autem cir-
13 cumdederunt multæ tribulationes, & multa prælia, & impugnaverunt nos reges, qui ſunt in circuitu no-
14 ſtro. Noluimus ergò vobis moleſti eſſe, neque cæ-
15 teris ſociis & amicis noſtris, in his præliis. Habuimus enim de cœlo auxilium, & liberati ſumus nos, & hu-
16 miliati ſunt inimici noſtri. Elegimus itaque Numenium Antiochi filium, & Antipatrem Jaſonis filium, & miſimus ad Romanos renovare cum eis amicitiam
17 & ſocietatem priſtinam. Mandavimus itaque eis ut veniant etiam ad vos, & ſalutent vos: & reddant vobis epiſtolas noſtras de innovatione fraternitatis
18 noſtræ. Et nunc benè facietis reſpondentes nobis
19 ad hæc. Et hoc eſt reſcriptum epiſtolarum, quod
20 miſerat Oniæ: Arius, rex Spartiatarum, Oniæ ſa-
21 cerdoti magno ſalutem. Inventum eſt in ſcriptura de Spartiatis & Judæis, quoniam ſunt fratres, &
22 quòd ſunt de genere Abraham. Et nunc ex quo hæc cognovimus, benè facitis ſcribentes nobis de pace
23 veſtra. Sed & nos reſcripſimus vobis; Pecora no-ſtra, & poſſeſſiones noſtræ, veſtræ ſunt; & veſtræ,
24 noſtræ: mandavimus itaque hæc nuntiari vobis. Et audivit Jonathas, quoniam regreſſi ſunt principes Demetrii cum exercitu multo ſupra quàm priùs, pu-
25 gnare adverſùs eum. Et exiit ab Jeruſalem, & occurrit eis in Amathite regione: non enim dederat
26 eis ſpatium ut ingrederentur regionem ejus. Et miſit ſpeculatores in caſtra eorum: & reverſi renuntiaverunt quòd conſtituunt ſupervenire illis noctè.
27 Cùm occidiſſet autem Sol, præcepit Jonathas ſuis vigilare, & eſſe in armis paratos ad pugnam totâ noctè, & poſuit cuſtodes per circuitum caſtrorum.
28 Et audierunt adverſarii quòd paratus eſt Jonathas cum ſuis in bello: & timuerunt, & formidaverunt in corde ſuo: & accenderunt focos in caſtris ſuis.
29 Jonathas autem, & qui cum eo erant, non cognoverunt uſque mané: videbant autem luminaria arden-
30 tia: Et ſecutus eſt eos Jonathas, & non comprehendit eos: tranſierant enim flumen Eleutherum.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Α'.

12 Εὐφρανόμεθα δὲ ἐπὶ τῇ δόξῃ ὑμῶν. Ἡμᾶς δὲ ἐκύκλωσαν πολλαὶ
13 θλίψεις, ϗ πόλεμοι πολλοὶ, ϗ ἐπολέμησαν ἡμᾶς οἱ βασιλεῖς οἱ
14 κύκλῳ ἡμῶν. (θ) Καὶ οὐκ ἠβουλόμεθα οὖν παρενοχλεῖν ὑμῖν, ϗ (ι) τοῖς λοιποῖς συμμάχοις, καὶ φίλοις ἡμῶν, ἐν τοῖς πολέμοις
15 τούτοις. Ἔχομεν γὰρ τὴν ἐξ (κ) οὐρανοῦ βοήθειαν βοηθοῦσαν ἡμῖν, καὶ (λ) ἐρρύσθημεν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, ϗ ἐταπεινώθησαν οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν.
16 Ἐπελέξαμεν οὖν Νουμήνιον Ἀντιόχου ϗ Ἀντίπατρον (†) Ἰάσωνος, καὶ ἀπεστάλκαμεν πρὸς Ῥωμαίους ἀνανεώσασθαι τὴν πρὸς αὐτοὺς
17 φιλίαν, ϗ συμμαχίαν τὴν (μ) προτέραν. Ἐνετειλάμεθα οὖν αὐτοῖς καὶ πρὸς ὑμᾶς πορευθῆναι, ϗ ἀσπάσασθαι ὑμᾶς, ϗ ἀποδοῦναι ὑμῖν
18 τὰς παρ' ἡμῶν ἐπιστολὰς περὶ τῆς ἀνανεώσεως καὶ τῆς ἀδελφότητος ἡμῶν.
19 Καὶ νῦν καλῶς (ν) ποιήσετε ἀντιφωνήσαντες ἡμῖν πρὸς ταῦτα. Καὶ
20 τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐπιστολῶν (ξ) ὧν ἀπέστειλεν. Ὀνιάρης βασι-
21 λεὺς Σπαρτιατῶν Ὀνίᾳ ἱερεῖ μεγάλῳ (ο) χαίρειν. Εὑρέθη ἐν γραφῇ περί τε τῶν Σπαρτιατῶν ϗ Ἰουδαίων, ὅτι (π) εἰσὶν ἀδελφοὶ, καὶ ὅτι
22 εἰσὶν ἐκ γένους Ἀβραάμ. Καὶ νῦν ἀφ' οὗ ἔγνωμεν ταῦτα, καλῶς
23 ποιήσετε γράφοντες ἡμῖν περὶ τῆς εἰρήνης ὑμῶν. Καὶ ἡμεῖς δὲ ἀντιγράφομεν ὑμῖν, Τὰ κτήνη ὑμῶν ϗ ἡ ὕπαρξις ὑμῶν ἡμῖν ἐστι, ϗ τὰ ἡμῶν ὑμῖν ἐστιν. ἐντελλόμεθα οὖν ὅπως ἀπαγγείλωσιν ὑμῖν κατὰ
24 ταῦτα. Καὶ ἤκουσεν Ἰωνάθαν ὅτι ἐπέστρεψαν οἱ ἄρχοντες Δημητρίου μετὰ δυνάμεως πολλῆς ὑπὲρ τὸ πρότερον τοῦ πολεμῆσαι πρὸς αὐτόν.
25 Καὶ ἀπῆρεν ἐξ Ἱερουσαλὴμ, ϗ ἀπήντησεν αὐτοῖς εἰς τὴν Ἀμαθῖτιν χώραν· οὐ γὰρ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀνοχὴν (ρ) ἐμβατεῦσαι εἰς τὴν χώραν αὐ-
26 τοῦ. Καὶ ἀπέστειλε κατασκόπους εἰς τὴν παρεμβολὴν (σ) αὐτῶν, ϗ (τ) ἀπέστρεψαν, ϗ ἀπήγγειλαν αὐτῷ, ὅτι (υ) οὕτω τάσσονται ἐπιπεσεῖν ἐπ'
27 αὐτοὺς τὴν νύκτα. Ὡς δὲ ἔδυ ὁ ἥλιος, ἐπέταξεν Ἰωνάθαν τοῖς παρ' αὐτοῦ γρηγορεῖν, ϗ εἶναι ἐπὶ τοῖς ὅπλοις, (φ) καὶ ἑτοιμάζεσθαι εἰς πόλεμον δι' ὅλης τῆς νυκτὸς, ϗ ἐξέβαλε προφύλακας κύκλῳ τῆς παρεμβο-
28 λῆς. Καὶ ἤκουσαν οἱ ὑπεναντίοι ὅτι ἡτοίμασται Ἰωνάθαν ϗ οἱ παρ' αὐτοῦ εἰς πόλεμον, ϗ ἐφοβήθησαν ϗ (χ) ἔπτηξαν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν,
29 ϗ ἀνέκαυσαν πυρὰς ἐν τῇ παρεμβολῇ αὐτῶν. Ἰωνάθαν δὲ ϗ οἱ παρ' αὐτοῦ οὐκ ἔγνωσαν ἕως πρωὶ, ἔβλεπον γὰρ τὰ φῶτα καιόμενα.
30 Καὶ (ψ) κατεδίωξεν Ἰωνάθαν ὀπίσω αὐτῶν, ϗ οὐ κατέλαβεν αὐτοὺς, διέβησαν γὰρ τὸν Ἐλεύθερον ποταμόν.

MS.A. (θ) Οὐκ (ι) τοὺς λοιποὺς συμμάχους, καὶ φίλους (κ) οὐρανῶν (λ) ἐρύσθημεν (†) Ἰάσονος, (μ) πρότερον. (ν) ἐποιήσατε (ξ) ἀπέστειλαν. Ὀνεσάρης (ο) χαίρων. (π) ἀδελφοί εἰσιν, (ρ) τοῦ ἐμβατεῦσαι (σ) αὐτοῦ, (τ) ἐπέστρεψαν, (υ) οὕτως (φ) ἑτοιμάζεσθαι (χ) ἔντηξαν τὴν καρδίαν (ψ) κατεδίωξαν ὀπίσω αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐκατέλαβεν

Interp. LAT.

Lætamur itaque de gloria veſtra. Nos autem circumdederunt multæ tribulationes, & multa prælia, & impugnaverunt nos reges, qui ſunt in circuitu noſtro. Et noluimus ergo vobis moleſti eſſe, neque cæteris ſociis & amicis noſtris, in his præliis. Habemus enim auxilium quod è cœlo, adjuvans nos, & liberati ſumus ab inimicis noſtris: & humiliati ſunt inimici noſtri. Elegimus itaque Numenium Antiochi filium, & Antipatrum Jaſonis filium: & miſimus ad Romanos renovare cum eis amicitiam, & ſocietatem priſtinam. Mandavimus itaque eis, ut veniant etiam ad vos, & ſalutent vos, & reddant vobis epiſtolas noſtras de innovatione etiam fraternitatis noſtræ. Et nunc benè facietis reſpondentes nobis ad hæc. Et hoc reſcriptum epiſtolarum, quas (c) miſit Onias. Rex Spartiatarum Oniæ ſacerdoti magno ſalutem. Inventum eſt in ſcriptura de Spartiatis & Judæis, quoniam ſunt fratres, & quia ſunt de genere Abraam. Et nunc, ex quo hæc cognovimus, benè facietis ſcribentes nobis de pace veſtra. Sed & nos reſcribimus vobis; Pecora veſtra, & poſſeſſiones veſtræ noſtræ ſunt; & noſtræ, veſtræ. Mandamus itaque hæc nunciari vobis. Et audivit Jonathas, quoniam regreſſi ſunt principes Demetrii cum exercitu multo ſuper quàm priùs, pugnare adverſùs eum. Et exiit ab Hieruſalem, & occurrit eis in Amathite regione: Non enim dederat eis ſpatium, ut ingrederentur regionem ejus. Et miſit ſpeculatores in caſtra eorum: & reverſi renuntiaverunt ei, quòd conſtituunt ſupervenire illis noctè. Cum occidiſſet autem Sol; præcepit Jonathas ſuis vigilare, & eſſe in armis, & paratos eſſe ad pugnam totâ noctè. Et emiſit cuſtodes per circuitum caſtrorum. Et audierunt adverſarii, quod paratus eſt Jonathas cum ſuis in prælium: & timuerunt, & formidaverunt corde ſuo: & accenderunt pyras in caſtris (d) ſuis. Jonathas autem, & qui cum eo erant, non cognoverunt uſque mane. Videbant enim luminaria accenſa. Et ſecutus eſt eos Jonathas, & non comprehendit eos: tranſierant enim flumen Eleutherum.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

12 13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
[illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 21 [illegible]
[illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
[illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
[illegible]
27 [illegible]
[illegible]
28 [illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
[illegible]

Et vehementer gaudemus de gloria veſtra. Nos verò licèt circundati calamitatibus plurimis & bellis graviſſimis quibus oppugnaverunt nos omnes reges circumjacentes nobis; Noluimus tamen inferre moleſtiam vobis neque cæteris amicis & adjutoribus noſtris in cunctis bellis noſtris. Habemus enim auxilium de cœlo quod opitulatur nobis, liberavit nos ab inimicis noſtris, & humiliavit eos coram nobis. Etenim elegimus Eumenium filium Antiochi, & Antipatrum filium Aſionis, & miſimus eos ad Romanos, ut renovarent auxilium & amicitiam cum eis. Iiſdémque mandavimus ut ad vos quoque irent, & ſalutarent vos, ac redderent vobis epiſtolas noſtras de renovatione fraternitatis vobiſcum. Et nunc rectè feceritis, ſi de his reſponſum reſcribatur nobis. Cæterùm hoc eſt exemplum epiſtolæ quam ſcripſerat Anris rex Spartiatarum. Honiæ ſummo ſacerdoti ſalutem. Inventum eſt in libro apud Spartiatas de Judæis, eſſe eos fratres, & eſſe ipſos de ſemine Abrahami. Jam ergò ex his quæ novimus, rectè feceritis, ſi ſcribatis nobis de ſalute veſtra. Nos quidem ſcribimus vobis de his omnibus quæ apud nos ſunt; quia quicquid veſtrum eſt, noſtrum eſt; & quicquid noſtrum eſt, veſtrum eſt: mandavimus autem eis ut hæc omnia dicerent vobis. Interim audiens Jonathan reverſos eſſe duces copiarum Demetrii majore & copioſiore cum exercitu quàm præcedente ut oppugnarent eum; Movit Jonathan è Jeruſalem, occurritque eis in terra Hamathæorum; non enim concedebat illis tempus, conculcare terram ipſius. Et miſit ſpeculatores in caſtra illorum, qui reverſi dixerunt ei; Ita machinantur, occupare ſcilicet vos *incautos*. Quum itaque ſol occubuiſſet, præcepit Jonathan iis qui erant cum ipſo ut vigilarent totâ noctè, & prompta parataque haberent arma ſua: emiſitque cuſtodias extra caſtra circunquaque. Audientes verò hoſtes eorum paratum eſſe Jonathanem & ſocios ejus ad bellum, timuerunt & trepidaverunt in corde ſuo; & relicto igne in caſtris ſuis fugerunt. Sed Jonathan & ſocii ejus neſciérunt ad matutinum uſque, videbant enim ignem ardentem. Tunc perſecutus eſt eos Jonathan, at non aſſecutus eſt eos; trajecerant enim fluvium, qui vocatur Ingenuus.

Versio VULG. LAT.

31 Et divertit Jonathas ad Arabas, qui vocantur Zaba-
32 dæi, & percuſſit eos, & accepit ſpolia eorum. Et
junxit, & venit Damaſcum, & perambulabat omnem
33 regionem illam. Simon autem exiit, & venit uſque
ad Aſcalonem, & ad proxima præſidia: & declina-
34 vit in Joppen, & occupavit eam: (Audivit enim
quòd vellent præſidium tradere partibus Demetrii,)
35 & poſuit ibi cuſtodes ut cuſtodirent eam. Et rever-
ſus eſt Jonathas, & convocavit ſeniores populi, &
36 cogitavit cum eis ædificare præſidia in Judæa. Et
ædificare muros in Jeruſalem, & exaltare altitudinem
magnam inter medium arcis & civitatis, ut ſepara-
ret eam à civitate, ut eſſet ipſa ſingulariter, & neque
37 emant, neque vendant. Et convenerunt, ut ædifica-
rent civitatem: & cecidit murus, qui erat ſuper tor-
rentem ab ortu Solis, & reparavit eum, qui vocatur
38 Caphetetha: Et Simon ædificavit Adiada in Se-
phela, & munivit eam, & impoſuit portas & ſeras.
39 Et cùm cogitâſſet Tryphon regnare Aſiæ, & aſſume-
re diadema, & extendere manum in Antiochum re-
40 gem: Timens ne fortè non permitteret eum Jona-
thas, ſed pugnaret adverſùs eum, quærebat compre-
hendere eum, & occidere. Et exurgens abiit in Beth-
41 ſan. Et exivit Jonathas obviàm illi cum quadragin-
ta millibus virorum electorum in prælium, & venit
42 Bethſan. Et vidit Tryphon quia venit Jonathas
cum exercitu multo ut extenderet in eum manus, &
43 timuit. Et excepit eum cum honore, & commenda-
vit eum omnibus amicis ſuis, & dedit ei munera:
& præcepit exercitibus ſuis ut obedirent ei, ſicut ſibi.
44 Et dixit Jonathæ; Ut quid vexâſti univerſum popu-
45 lum, cùm bellum nobis non ſit? Et nunc remitte
eos in domos ſuas: elige autem tibi viros paucos,
qui tecum ſint, & veni mecum Ptolemaidam, &
tradam eam tibi, & reliqua præſidia, & exercitum,
& univerſos præpoſitos negotii, & converſus abi-
46 bo: propterea enim veni. Et credidit ei, & fecit
ſicut dixit: & dimiſit exercitum, & abierunt in ter-
47 ram Juda. Retinuit autem ſecum tria millia viro-
rum: ex quibus remiſit in Galilæam duo millia, mil-
le autem venerunt cum eo.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α΄.

31 Καὶ ἐξέκλινεν Ἰωνάθαν ἐπὶ τοὺς Ἄραβας τοὺς καλουμένους ( ) Ζαβεδαί-
32 ους, ϗ ἐπάταξεν αὐτοὺς, ϗ ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῶν. Καὶ ἀναζεύξας
33 ἦλθεν εἰς Δαμασκὸν, καὶ διώδευσεν ἐν πάσῃ τῇ χώρᾳ. Καὶ Σί-
μων ἐξῆλθε, ϗ διώδευσεν ἕως Ἀσκάλωνος, ϗ (ω) τῶν πλησίον
ὀχυρωμάτων, ϗ ἐξέκλινεν εἰς Ἰόππην, ϗ προκατελάβετο αὐτήν.
34 Ἤκουσε γὰρ ὅτι βούλονται τὸ ὀχύρωμα παραδοῦναι τοῖς παρὰ Δημητρίου,
35 ϗ ἔθετο ἐκεῖ φρουρὰν ὅπως φυλάσσωσιν αὐτήν. Καὶ ἐπέστρεψεν
Ἰωνάθαν, ϗ ἐξεκκλησίασε τοὺς πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ, καὶ ἐβουλεύσατο
36 μετ᾽ αὐτῶν τοῦ οἰκοδομῆσαι ὀχυρώματα ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, Καὶ προσυ-
ψῶσαι τὰ τείχη Ἱερουσαλὴμ, ϗ ὑψῶσαι ὕψος μέγα ἀναμέσον τῆς
ἄκρας ϗ τῆς πόλεως, εἰς τὸ (α) διαχωρίζειν αὐτὴν τῆς πόλεως, ἵνα ᾖ
37 αὕτη κατὰ μόνας, ὅπως μήτε ἀγοράζωσι μήτε πωλῶσι. Καὶ συνή-
χθησαν τοῦ οἰκοδομεῖν (β) τὴν πόλιν, καὶ ἤγγισε τοῦ τείχους τοῦ χειμάρρου τοῦ
38 ἐξ ἀπηλιώτου, ϗ (γ) ἐπεσκεύασαν τὸ καλούμενον Χαφεναθά. Καὶ
Σίμων ᾠκοδόμησε τὴν Ἀδιδὰ ἐν τῇ Σεφηλᾷ, ϗ ὠχύρωσεν θύρας, ϗ
39 μοχλούς. Καὶ ἐζήτησε Τρύφων βασιλεῦσαι τῆς Ἀσίας, ϗ περιθέσθαι τὸ
40 διάδημα, ϗ ἐκτεῖναι (δ) χεῖρα ἐπ᾽ Ἀντίοχον τὸν βασιλέα. Καὶ (ε)
ἐφοβήθη μήποτε οὐκ ἐάσῃ αὐτὸν Ἰωνάθαν, καὶ μήποτε πολεμήσῃ
πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐζήτει πόρον τοῦ συλλαβεῖν (ζ) τὸν Ἰωνάθαν τοῦ ἀπο-
41 λέσαι αὐτὸν, ϗ ἀπάρας ἦλθεν εἰς Βαιθσάν. Καὶ ἐξῆλθεν Ἰωνάθαν εἰς
ἀπάντησιν αὐτῷ ἐν ( ) τεσσαράκοντα χιλιάσιν ἀνδρῶν ἐπιλελεγμένοις
42 εἰς παράταξιν, ϗ ἦλθεν εἰς Βαιθσάν. Καὶ εἶδε Τρύφων ὅτι πάρεστι
(η) Ἰωνάθαν μετὰ δυνάμεως πολλῆς, ϗ ἐκτεῖναι χεῖρας ἐπ᾽ αὐτὸν
43 (θ) ηὐλαβήθη. Καὶ ἐπεδέξατο αὐτὸν ἐνδόξως, ϗ συνέστησεν αὐτὸν πᾶ-
σι τοῖς φίλοις αὐτοῦ, ϗ ἔδωκεν αὐτῷ δόματα, καὶ ἐπέταξε (ι) ταῖς δυνά-
44 μεσιν αὐτοῦ ὑπακούειν αὐτοῦ ὡς ἑαυτοῦ. Καὶ εἶπε τῷ Ἰωνάθαν, Ἱνατί
45 ἔκοψας πάντα τὸν λαὸν τοῦτον, πολέμου μὴ ἐνεστηκότος ἡμῖν; Καὶ νῦν
ἀπόστειλον αὐτοὺς εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν, ( ) ἐπίλεξαι δὲ σεαυτῷ ἄνδρας
ὀλίγους οἵτινες ἔσονται μετὰ σοῦ, ϗ δεῦρο μετ᾽ ἐμοῦ εἰς Πτολεμαΐδα, καὶ
παραδώσω σοι αὐτὴν ϗ τὰ λοιπὰ ὀχυρώματα ϗ τὰς δυνάμεις τὰς
(κ) λοιπὰς ϗ πάντας τοὺς ἐπὶ τῶν χρειῶν, ϗ ἐπιστρέψας ἀπελεύσομαι,
46 τούτου γὰρ χάριν πάρειμι. Καὶ ἐμπιστεύσας αὐτῷ ἐποίησε καθὼς
47 εἶπε, ϗ ἐξαπέστειλε τὰς δυνάμεις, ϗ ἀπῆλθον εἰς γῆν Ἰούδα. Κατ-
έλιπε δὲ μεθ᾽ ἑαυτοῦ ἄνδρας τρισχιλίους, (λ) ὧν δισχιλίους ἀφῆκεν ἐν
τῇ Γαλιλαίᾳ, χίλιοι δὲ συνῆλθον αὐτῷ.

MS.A. ( ) Ζαβαδέους, (ω) τὰ πλησίον ὀχυρώματα, (α) διαχωρῆσαι (β) καὶ ἔπεσεν τοῦ τείχους (γ) ἐπεσκεύασεν (δ) χεῖρας (ε) ηὐλαβήθη (ζ) αὐτὸν τοῦ ἀποκτεῖναι, καὶ ( ) τεσσαράκοντα (η) μετὰ δυνάμεως (θ) ηὐλαβήθη. (ι) τοῖς φίλοις αὐτοῦ καὶ ταῖς ( ) ἐπίλεξον (κ) πόλλας (λ) * ὡς

Interp. LAT.

Et divertit Jonathas ad Arabas, qui vocaban- 31
tur Zabedæi: & percuſſit eos, & accepit ſpolia
eorum. Et junxit, & venit Damaſcum: & 32
perambulavit omnem regionem. Et Simon exiit, 33
& venit uſque Aſcalonem, & ad proxima præ-
ſidia: & declinavit in Joppen, & occupavit
eam. Audivit enim, quòd vellent præſidium tra- 34
dere partibus Demetrii: & poſuit ibi cuſtodiam,
ut cuſtodirent eam. Et reverſus eſt Jonathas, 35
& convocavit ſeniores populi, & cogitavit cum
eis ædificare præſidia in Judæa, Et exaltare 36
muros Hieruſalem, & exaltare altitudinem
magnam inter medium arcis, & civitatis, ut
ſepararet eam à civitate: ut eſſet ipſa ſingulari-
ter, ut neque emant, neque vendant. Et conve- 37
nerunt, ut ædificarent civitatem: & (e) appropin-
quavit muro torrentis, qui eſt à Subſolano: &
reparaverunt eum qui vocatur Chaphenatha. Et 38
Simon ædificavit Adida in (f) Sephela: & mu-
nivit portas, & ſeras. Et quæſivit Tryphon 39
regnare Aſiæ, & aſſumere diadema, & extendere
manum in Antiochum regem. Et timens, ne fortè 40
non permitteret eum Jonathas, & ne fortè pugna-
ret adverſus eum, quærebat viam comprehendendi
Jonatham, ut occideret eum. Et exurgens venit
in Bethſan. Et exiit Jonathas obviam ei cum 41
quadraginta millibus virorum electis in præ-
lium: & venit in *Bæthſan. Et vidit Tryphon,* 42
quia adeſt Jonathas cum exercitu multo: & ex-
tendere manus in eum timuit. Et excepit eum 43
cum honore, & commendavit eum omnibus ami-
cis ſuis, & dedit ei munera, & præcepit
exercitibus ſuis, ut obedirent ei, ſicut ſibi. Et 44
dixit Jonathæ; Ut quid vexâſti univerſum po-
pulum iſtum; cùm bellum nobis non ſit? Et 45
nunc remitte eos in domos ſuas: elige autem tibi
viros paucos, qui tecum ſint: & veni mecum
Ptolemaidam: & tradam eam tibi, & reliqua
præſidia, & reliquos exercitus, & univerſos
præpoſitos negotiis: & converſus abibo. Pro- 46
pterea enim veni. Et credidit ei, et fecit, ſicut
dixit: et dimiſit exercitus: et abierunt in ter-
ram Juda. Retinuit autem ſecum tria millia 47
virorum: ex quibus remiſit in Galilæam duo
millia: mille autem venerunt cum eo.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

* ܘܗܦܟ ܝܘܢܬܢ ܠܘܬ ܥܪ̈ܒܝܐ ܗܢܘܢ ܕܡܬܩܪܝܢ ܙܒܕ̈ܝܐ. ܘܡܚܐ ܐܢܘܢ. ܘܢܣܒ ܒܙܬܗܘܢ. 31
* ܘܫܩܠ ܘܐܬܐ ܠܕܪܡܣܘܩ. ܘܟܪܟ ܐܬܪ̈ܘܬܐ. * ܘܫܡܥܘܢ ܢܦܩ ܘܐܙܠ ܥܕܡܐ ܠܐܣܩܠܘܢ. 32
ܘܠܚܨܢ̈ܐ ܕܚܕܪܝܗ̇. ܘܣܛܐ ܠܘܬ ܝܘܦܐ ܘܟܒܫܗ̇. * ܫܡܥ ܓܝܪ ܕܨܒܝܢ ܗܘܘ 33 34
ܕܢܫܠܡܘܢܗ̇ ܠܚܨܢܐ ܗܘ ܠܕܡܛܪܝܢܝ̈ܐ. ܘܐܘܬܒ ܬܡܢ ܢܛܘܪ̈ܐ ܕܗܘܘ ܢܛܪܝܢ ܠܗ̇. * ܘܗܦܟ 35
ܝܘܢܬܢ ܘܟܢܫ ܠܩܫܝ̈ܫܐ ܕܥܡܐ. ܘܐܬܡܠܟ ܥܡܗܘܢ ܕܢܒܢܘܢ ܒܝܗܘܕ ܚܨܢ̈ܐ.
ܘܢܪܝܡܘܢ ܫܘܪܝܗ̇ ܕܐܘܪܫܠܡ. * ܘܥܒܕܘ ܪܘܡܐ ܪܒܐ. ܒܝܬ ܚܩܪܐ ܠܡܕܝܢܬܐ. ܘܗܘܬ 36
ܦܪܝܫܐ ܡܢ ܡܕܝܢܬܐ. ܕܬܗܘܐ ܡܕܝܢܬܐ ܠܒܪ ܡܢܗ̇. ܐܝܟ ܕܠܐ ܗܘܘ ܙܒܢܝܢ ܐܦ ܠܐ
ܡܙܒܢܝܢ. * ܘܟܕ ܐܬܟܢܫܘ ܠܡܒܢܝܗ̇ ܠܡܕܝܢܬܐ. ܢܦܠ ܡܢ ܫܘܪܐ ܠܘܬ ܢܚܠܐ ܕܡܕܢܚܐ. 37
ܘܛܡܪ ܠܪܡܬܐ ܕܡܬܩܪܝܐ ܟܣܦܢܝܬܐ. * ܘܫܡܥܘܢ ܒܢܐ ܠܐܕܝܪܐ ܒܨܦܝܐ. ܘܚܣܢܗ̇ 38
ܒܬܪ̈ܥܐ ܘܡܘܟܠܐ. * ܘܨܒܐ ܛܪܝܦܘܢ ܕܢܡܠܟ ܥܠ ܐܣܝܐ ܘܢܣܝܡ ܬܓܐ. ܘܢܘܫܛ ܐܝܕܐ ܥܠ 39
ܐܢܛܝܘܟܘܣ ܡܠܟܐ. * ܘܕܚܠ ܕܠܡܐ ܠܐ ܢܫܒܩܝܘܗܝ ܝܘܢܬܢ. ܐܘ ܕܠܡܐ ܢܩܪܘܒ ܥܡܗ. 40
ܘܒܥܐ ܗܘܐ ܠܗ ܥܠܬܐ ܕܢܐܚܘܕܝܘܗܝ ܠܝܘܢܬܢ ܘܢܘܒܕܝܘܗܝ. ܘܫܩܠ ܘܐܬܐ ܠܒܝܬ ܫܢ.
* ܘܢܦܩ ܝܘܢܬܢ ܠܐܘܪܥܗ ܒܐܪܒܥܝܢ ܐܠܦܝܢ ܓܒܪ̈ܝܢ ܓܒܝ̈ܐ ܠܩܪܒܐ. ܘܢܦܩ ܘܐܬܐ ܠܒܝܬ 41
ܫܢ. * ܘܚܙܐ ܛܪܝܦܘܢ ܕܐܬܐ ܝܘܢܬܢ ܒܚܝܠܐ ܣܓܝܐܐ. ܘܕܚܠ ܕܢܘܫܛ ܒܗ ܐܝܕܗ. 42
* ܘܩܒܠܗ ܒܐܝܩܪܐ. ܘܐܝܩܪܗ ܩܕܡ ܟܠܗܘܢ ܪ̈ܚܡܘܗܝ ܘܝܗܒ ܠܗ ܡܘܗܒܬܐ. 43
ܘܐܡܪ ܠܪ̈ܚܡܘܗܝ ܘܝܗܒܘ ܐܦ ܗܢܘܢ ܡܘܗܒ̈ܬܐ ܠܗ ܘܠܚܝܠܗ. ܘܦܩܕ ܕܢܗܘܘܢ
ܡܫܬܡܥܝܢ ܠܗ ܐܝܟ ܕܠܗ. * ܘܐܡܪ ܠܗ ܠܝܘܢܬܢ. ܠܡܢܐ ܐܠܨܬ ܘܐܝܬܝܬ 44
ܠܟܠܗ ܥܡܐ ܗܢܐ. ܟܕ ܩܪܒܐ ܠܝܬ ܠܢ. * ܘܗܫܐ ܫܪܝ ܐܢܘܢ ܐܢܫ ܠܒܝܬܗ. ܘܓܒܐ 45
ܠܟ ܐܢܫܐ ܙܥܘܪ̈ܐ ܕܢܗܘܘܢ ܥܡܟ. ܘܬܐ ܥܡܝ ܠܦܛܘܠܡܝܣ ܘܐܫܠܡܝܗ̇ ܠܟ. ܘܫܪܟܐ
ܕܚܨܢ̈ܐ ܘܫܪܟܐ ܕܚܝܠܐ. ܘܠܟܠܗܘܢ ܐܝܠܝܢ ܕܩܝܡܝܢ ܥܠ ܨܒܘ̈ܬܐ. ܘܐܗܦܘܟ ܘܐܙܠ. ܡܛܠ
ܗܕܐ ܓܝܪ ܐܬܝܬ. * ܘܗܝܡܢܗ ܘܥܒܕ ܐܝܟ ܕܐܡܪ ܠܗ. ܘܫܪܐ ܚܝܠܗ ܝܘܢܬܢ. 46
ܘܐܙܠ ܠܐܪܥܐ ܕܝܗܘܕܐ. * ܫܒܩ ܕܝܢ ܠܘܬܗ ܬܠܬܐ ܐܠܦܝܢ ܓܒܪ̈ܝܢ. ܘܡܢܗܘܢ ܐܠܦܝܢ 47
ܫܒܩ ܗܘܐ ܒܓܠܝܠܐ. ܐܠܦ ܕܝܢ ܐܙܠܘ ܥܡܗ.

Inde reverſus eſt Jonathan adverſùs Ara- 31
bas illos qui vocantur Zebidæi, & percuſ-
ſit eos, accepitque ſpolia eorum. Inde mo- 32
vens venit Damaſcum, luſtravitque regio-
nes. Interea Simon egreſſus abiit ad Aſca- 33
lonem uſque, & ad arces circuniacentes:
tum deflectens ad Joppen, occupavit eam,
(Audierat enim eos velle arcem illam tra- 34
dere Demetrianis) & collocavit ibi præſi-
dium ut cuſtodirent eam. Reverſus Jona- 35
than congregavit ſeniores populi, & con-
ſilium inivit cum eis ædificandi in Judæa
munitiones, & elevandi muros Jeruſalem.
Fecerunt ergò molem magnam inter arcem 36
& urbem, adeoque ſeparata manſit ab ur-
be, ut urbs citra illam eſſet, nec emere aut
vendere *poſſent*. Et cùm congregati eſſent 37
ad extruendam urbem, corruit pars muri
prope torrentem Orientalem, & obruit col-
lem qui vocatur Cheſpanaita (*i. argente-
us.*) Simon verò ædificavit Adiram in Sa- 38
phia, & munivit eam portis & vectibus.
Volebat autem Triphon regnare ſuper Aſi- 39
am & imponere ſibi diadema, manumque
extendere in Antiochum regem. Sed ti- 40
mens ne fortè Jonathan non permitteret ei,
aut oppugnâret ipſum; quærebat ſibi oc-
caſionem capiendi Jonathanem & perden-
di eum: & movens venit Beth-jaſanem.
Proceſſitque Jonathan cum quadraginta 41
millibus viris delectis ad prælium, & egreſ-
ſus venit Beth-jaſanem. Videns itaque 42
Triphon adveniſſe Jonathanem magno cum
exercitu, & timens extendere manum in
eum, Excepit eum honorificè, & exaltavit 43
eum coram omnibus amicis ſuis, deditque
ei munera: dixitque amicis ſuis, & dederunt
hi quoque munera ipſi & militibus ejus: &
præcepit ut obedirent ei, quemadmodum ſi-
bi. Tum dixit Jonathani, Quare vexâſti 44
& adduxiſti totum hunc populum, cùm bel-
lum non ſit nobis? Remitte igitur eos quem- 45
que domum ſuam, & delige tibi homines
paucos qui tecum ſint, & veni mecum Pto-
lomaidem, ut tradam eam tibi cum reliquis
arcibus, & reliquis copiis, & omnibus iis
qui præſunt negotiis; ut revertar & abeam:
ad hoc enim veni. Fidem adhibuit ei, & 46
fecit quemadmodum dixerat ipſi; nam re-
miſit exercitum ſuum Jonathan, qui rever-
ſus eſt in terram Judæ; Reliquit autem apud 47
ſe ter mille viros: atque horum bis milli-
bus in Galilæa relictis, mille abierunt cum
eo.

Verſio VULG. LAT.

48 Ut autem intravit Ptolemaidam Jonathas, clauſerunt
portas civitatis Ptolemenſes : & comprehenderunt
eum : & omnes qui cum eo intraverant, gladio interfecerunt.
49 Et miſit Tryphon exercitum & equites in
Galilæam, & in campum magnum, ut perderent omnes
50 ſocios Jonathæ. At illi cùm cognoviſſent quia
comprehenſus eſt Jonathas, & periit, & omnes qui
cum eo erant, hortati ſunt ſemetipſos, & exierunt parati
51 in prælium. Et videntes hi, qui inſecuti fuerant,
52 quia pro anima res eſt illis, reverſi ſunt : Illi autem
venerunt omnes cum pace in terram Juda. Et planxerunt
Jonathan, & eos qui cum ipſo fuerant, valdè: &
53 luxit Iſrael luctu magno. Et quæſierunt omnes gentes,
quæ erant in circuitu eorum, conterere eos: dixerunt
54 enim; Non habent principem, & adjuvantem :
nunc ergò expugnemus illos, & tollamus de hominibus
memoriam eorum.

CAP. XIII.

1 ET audivit Simon quòd congregavit Tryphon exercitum
copioſum, ut veniret in terram Juda, & attereret
2 eam. Videns quia in tremore populus eſt, & in
timore, aſcendit Jeruſalem, & congregavit populum:
3 Et adhortans dixit ; Vos ſcitis quanta ego, & fratres
mei, & domus patris mei, fecimus pro legibus & pro
4 ſanctis prælia, & anguſtias quales vidimus : Horum
gratiâ perierunt fratres mei omnes propter Iſrael, &
5 relictus ſum ego ſolus. Et nunc non mihi contingat
parcere animæ meæ in omni tempore tribulationis :
6 non enim melior ſum fratribus meis. Vindicabo itaque
gentem meam, & ſancta, natos quoque noſtros,
& uxores: quia congregatæ ſunt univerſæ gentes conterere
7 nos inimicitiæ gratia Et accenſus eſt ſpiritꝰ populi
8 ſimul ut audivit ſermones iſtos : Et reſponderunt
voce magnâ, dicentes ; Tu es dux noſter loco Judæ
9 & Jonathæ fratris tui : Pugna prælium noſtrum :
10 & omnia, quæcunque dixeris nobis, faciemus. Et congregans
omnes viros bellatores, acceleravit conſummare
univerſos muros Jeruſalem, & munivit eam in
11 gyro. Et miſit Jonathan filium Abſalomi, & cum eo
exercitum novum, in Joppen ; & ejectis his, qui erant
12 in ea, remanſit illic ipſe. Et movit Tryphon à Ptolemaida
cum exercitu multo, ut veniret in terram Juda,
& Jonathas cum eo in cuſtodia.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Α'.

48 Ὡς δὲ εἰσῆλθεν Ἰωνάθαν εἰς Πτολεμαΐδα, ἀπέκλεισαν οἱ (μ) Πτολεμαεῖς τὰς πύλας, καὶ συνέλαβον αὐτὸν, καὶ πάντας τοὺς (ν) εἰσελθόντας
49 μετ' αὐτοῦ ἀπέκτειναν ἐν ῥομφαίᾳ. Καὶ ἀπέστειλε Τρύφων δυνάμεις, καὶ ἵππον εἰς (ξ) τὴν Γαλιλαίαν, καὶ τὸ πεδίον τὸ μέγα, τοῦ ἀπολέσαι πάντας
50 τοὺς παρὰ (ʺ) Ἰωνάθαν. Καὶ ἐπέγνωσαν ὅτι συνελήφθη (ο) Ἰωνάθαν καὶ ἀπόλωλε, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, καὶ παρεκάλεσαν ἑαυτοὺς, καὶ ἐπορεύοντο
51 συνεστραμμένοι ἕτοιμοι εἰς πόλεμον. Καὶ ἴδον οἱ διώκοντες ὅτι περὶ
52 ψυχῆς (π) αὐτοῖς ἐστι, καὶ ἐπέστρεψαν. Καὶ ἦλθον πάντες μετ' εἰρήνης εἰς γῆν Ἰούδα, καὶ ἐπένθησαν τὸν Ἰωνάθαν, καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐφο-
53 βήθησαν σφόδρα, καὶ ἐπένθησε πᾶς Ἰσραὴλ πένθος μέγα. Καὶ ἐζήτησαν πάντα τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ αὐτῶν ἐκτρίψαι αὐτούς· εἶπον
54 γὰρ, Οὐκ ἔχουσιν (ρ) ἄρχοντα καὶ βοηθοῦντα· νῦν οὖν πολεμήσωμεν αὐτοὺς, καὶ (σ) ἐξάρωμεν ἐξ ἀνθρώπων τὸ μνημόσυνον αὐτῶν. MS.A.

(μ) Πτολεμαῖται (ν) συνελθόντας (ξ) Γαλιλαίαν, εἰς τὸ (ʺ) Ἰωνάθου. (ο) καὶ ἀπόλωλεν, (π) ἐστιν αὐτοῖς, (ρ) ἄνδρα ἄρχοντα (σ) ἐξαροῦμεν

ΚΕΦ. ιγʹ.

1 ΚΑὶ ἤκουσε Σίμων ὅτι συνήγαγε Τρύφων δύναμιν πολλὴν τοῦ ἐλθεῖν
2 εἰς γῆν Ἰούδα, (α) καὶ ἐκτρίψαι αὐτήν. Καὶ εἶδε τὸν λαὸν ὅτι ἐστὶν ἔντρομος, καὶ (β) ἔμφοβος, καὶ ἀνέβη εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἤθροισε τὸν λαόν.
3 Καὶ παρεκάλεσεν αὐτοὺς, καὶ (γ) εἶπεν αὐτοῖς, Αὐτοὶ οἴδατε ὅσα ἐγὼ, καὶ οἱ ἀδελφοί μου, καὶ (δ) ὁ οἶκος τοῦ πατρός μου, ἐποιήσαμεν περὶ τῶν νόμων,
4 καὶ τῶν ἁγίων, καὶ τοὺς πολέμους, καὶ τὰς (ε) στενοχωρίας ἃς εἴδομεν. Τούτου χάριν ἀπώλοντο οἱ ἀδελφοί μου πάντες χάριν τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ κατελεί-
5 φθην ἐγὼ μόνος. Καὶ νῦν μή μοι γένοιτο φείσασθαί μου τῆς ψυχῆς
6 ἐν παντὶ καιρῷ θλίψεως, οὐ γάρ εἰμι κρείσσων τῶν ἀδελφῶν μου. Πλὴν ἐκδικήσω περὶ τοῦ ἔθνους μου, καὶ περὶ τῶν ἁγίων, καὶ περὶ τῶν γυναικῶν, καὶ τῶν τέκνων ἡμῶν, ὅτι συνήχθησαν πάντα τὰ ἔθνη ἐκτρίψαι ἡμᾶς
7 ἔχθρας χάριν. Καὶ ἀνεζωπύρησε τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ (ζ) ἅμα τῷ
8 ἀκοῦσαι τῶν λόγων τούτων, Καὶ ἀπεκρίθησαν φωνῇ μεγάλῃ, λέγοντες, Σὺ εἶ ἡμῶν ἡγούμενος ἀντὶ (η) Ἰούδα, καὶ (θ) Ἰωνάθαν τοῦ ἀδελφοῦ
9 σου. Πολέμησον τὸν πόλεμον ἡμῶν, καὶ πάντα ὅσα (ι) ἂν εἴπῃς ἡμῖν, ποι-
10 ήσομεν. Καὶ συνήγαγε πάντας τοὺς ἄνδρας τοὺς πολεμιστὰς, καὶ ἐτάχυνε τοῦ τελέσαι τὰ τείχη Ἱερουσαλὴμ, καὶ ὠχύρωσεν αὐτὴν κυκλόθεν.
11 Καὶ ἀπέστειλεν Ἰωνάθαν τὸν τοῦ (κ) Ἀβεσσαλώμου, καὶ μετ' αὐτοῦ δύναμιν ἱκανὴν εἰς Ἰόππην, καὶ ἐξέβαλε τοὺς (λ) ὄντας ἐν αὐτῇ, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ
12 ἐν αὐτῇ. Καὶ ἀπῆρε Τρύφων ἀπὸ Πτολεμαΐδος μετὰ δυνάμεως πολλῆς εἰσελθεῖν εἰς γῆν Ἰούδα, καὶ Ἰωνάθαν μετ' αὐτοῦ ἐν φυλακῇ.

MS.A. (α) τοῦ ἐκτρίψαι (β) ἔκφοβος, (γ) * εἶπον (δ) οἶκος (ε) στενοχωρίας. Τούτου χάριν (ζ) αὐτοῦ ἀκοῦσαι (η) * Ἰούδου, (θ) Ἰωνάθου (ι) ἐὰν (κ) Ἀψαλώμου, (λ) ἐν αὐτῇ ὄντας,

Interp. LAT.

Ut autem intravit Ptolemaidam Jonathas clauſerunt portas Ptolemenſes, & comprehenderunt eum : & omnes qui cum eo intraverunt, gladio interfecerunt. Et miſit Tryphon exercitum, & equites in Galilæam, & campum magnum, ut perderent omnes ſocios Jonathæ. At illi, cùm cognoviſſent, quia comprehenſus eſt Jonathas, & perit, & qui cum eo erant ; hortati ſunt ſemetipſos, & exierunt conglobati parati in prælium. Et videntes hi, qui inſecuti fuerant, quia pro anima res eſt illis, reverſi ſunt. Et venerunt omnes cum pace in terram Juda : & planxerunt Jonatham, & eos qui cum ipſo erant : & timuerunt valdè : & luxit univerſus Iſrael luctu magno. Et quæſierunt omnes gentes, quæ erant in circuitu eorum, conterere eos. Dixerunt enim ; Non habent principem, & adjuvantem. Nunc ergo expugnemus illos, & tollamus de hominibus memoriam eorum.

CAP. XIII.

ET audivit Simon, quòd congregavit Tryphon exercitum copioſum, ut veniret in terram Judæ, & attereret eam. Et videns, quia in tremore populus eſt, & in timore, aſcendit Hieruſalem, & congregavit populum : Et adhortans eos dixit eis : Vos ipſi ſcitis, quanta ego, & fratres mei, & domus patris mei fecimus pro legibus, & pro ſanctis, & prælia, & anguſtias, quas vidimus. Hujus rei gratiâ perierunt fratres mei omnes propter Iſrael : & relictus ſum ego ſolus. Et nunc non mihi contingat parcere animæ meæ in omni tempore tribulationis : non enim melior ſum fratribus meis. Quinimò vindicabo gentem meam, & ſancta, uxores quoque, & natos noſtros : quia congregatæ ſunt univerſæ gentes conterere nos inimicitiæ gratiâ. Et accenſus eſt ſpiritus populi, ſimul ut audivit ſermones iſtos : Et reſponderunt voce magnâ, dicentes ; Tu es dux noſter loco Judæ, & Jonathæ fratris tui : Pugna prælium noſtrum : & omnia quæcunq; dixeris nobis, faciemus. Et congregavit omnes viros bellatores : & acceleravit conſummare muros Hieruſalē, & munivit eam in gyro. Et miſit Jonatham filiū Abeſſalomi, & cum eo exercitū, qui ſatis eſſet, in Joppen : & ejectis his qui erant in ea, remanſit illic ipſe. Et movit Tryphon à Ptolemaida cum exercitu multo, ut veniret in terram Juda : & Jonathas cum eo in cuſtodia.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

48 * ܟܕ ܕܝܢ ܥܠ ܝܘܢܬܢ ܠܦܛܘܠܡܐܝܣ ܡܕܝܢܬܐ. ܣܟܪܘܗܝ ܬܡܢ. ܘܟܠܗܘܢ ܐܝܠܝܢ
49 ܕܥܠܘ ܥܡܗ. ܩܛܠܘ ܐܢܘܢ ܒܣܝܦܐ.* ܘܫܕܪ ܛܪܘܦܘܢ ܚܝܠܐ ܘܦܪ̈ܫܐ ܠܓܠܝܠܐ ܘܠܦܩܥܬܐ
50 ܪܒܬܐ. ܠܡܘܒܕܘ ܠܟܠܗܘܢ ܝܗܘܕܝܐ ܗܢܘܢ. * ܘܟܕ ܝܕܥܘ ܕܐܬܐܚܕ ܠܗ ܝܘܢܬܢ. ܘܐܒܕ ܠܗ
51 ܗܘ ܘܐܝܠܝܢ ܕܥܡܗ. ܘܐܬܠܒܒܘ ܘܒܝܐܘ ܢܦܫܗܘܢ. ܘܗܦܟܘ ܟܕ ܟܢܝܫܝܢ ܠܩܪܒܐ. * ܘܚܙܘ
ܪ̈ܕܘܦܝܗܘܢ : ܕܡܪܝܪܐ ܠܗܘܢ ܥܕܡܐ ܠܢܦܫܐ. ܘܕܥܡ ܟܠܗ ܚܝܠܗܘܢ ܡܬܟܬܫܝܢ.
52 ܘܗܦܟܘ ܠܗܘܢ ܡܢܗܘܢ. * ܘܐܬܘ ܟܠܗܘܢ ܟܕ ܫܠܝܡܝܢ ܠܐܪܥܐ ܕܝܗܘܕܐ. ܘܐܠܝܘ ܥܠ ܝܘܢܬܢ
53 ܘܥܠ ܐܝܠܝܢ ܕܥܡܗ. ܘܕܚܠܘ ܕܚܠܬܐ ܪܒܬܐ. ܘܐܬܐܒܠ ܟܠܗ ܐܝܣܪܝܠ ܐܒܠܐ ܪܒܐ. * ܘܨܒܘ
54 ܟܠܗܘܢ ܥܡ̈ܡܐ ܕܚܕܪܝܗܘܢ ܠܡܫܬܪܝܘ ܐܢܘܢ. * ܐܡܪܝܢ ܗܘܘ ܓܝܪ ܕܠܝܬ ܠܗܘܢ ܪܫܐ ܕܡܥܕܪ ܐܢܘܢ.
ܗܫܐ ܢܬܟܬܫ ܥܡܗܘܢ. ܘܢܘܒܕ ܕܘܟܪܢܗܘܢ ܡܢ ܒܢܝ̈ܢܫܐ. * ܫܠܡ * ܝܒ *

1 * ܘܫܡܥ ܫܡܥܘܢ ܕܟܢܫ ܛܪܘܦܘܢ ܚܝܠܐ ܣܓܝܐܐ. ܕܢܐܬܐ ܠܐܪܥܐ ܕܝܗܘܕܐ ܘܢܚܪܒܝܗ.
2 * ܘܚܙܐ ܠܥܡܐ ܕܪܬܝܬ ܘܕܚܝܠ. ܘܣܠܩ ܠܐܘܪܫܠܡ. ܘܟܢܫ ܠܥܡܐ. * ܘܒܝܐ ܐܢܘܢ ܘܐܡܪ
3 ܠܗܘܢ. ܐܢܬܘܢ ܝܕܥܝܢ ܐܢܬܘܢ ܟܡܐ ܥܒܕܬ ܐܢܐ ܘܐܚܝ ܘܒܝܬ ܐܒܝ : ܥܠ ܢܡܘܣܐ
4 ܘܥܠ ܡܩܕܫܐ ܩܪ̈ܒܐ ܘܐܘܠܨ̈ܢܐ ܕܚܙܝܢ. ܡܛܠ ܗܕܐ ܓܝܪ ܡܝܬܘ ܐܚܝ ܟܠܗܘܢ ܡܛܠ
5 ܟܠܗ ܐܝܣܪܝܠ. ܘܐܫܬܒܩܬ ܐܢܐ ܒܠܚܘܕܝ. * ܘܗܫܐ ܚܣ ܠܝ ܕܐܚܘܣ ܥܠ
6 ܢܦܫܝ ܒܟܠ ܙܒܢ ܕܐܘܠܨܢܐ. ܡܛܠ ܕܠܐ ܗܘܝܬ ܡܝܬܪ ܡܢ ܐܚܝ. * ܒܪܡ ܐܬܒܥ ܥܠ
ܥܡܢ ܘܥܠ ܡܩܕܫܢ. ܘܥܠ ܒܢܝܢ. ܡܛܠ ܕܐܬܟܢܫܘ ܟܠܗܘܢ ܥܡ̈ܡܐ
7 ܠܡܫܬܪܝܘ ܠܢ ܡܛܠ ܣܢܐܬܗܘܢ. * ܘܐܬܬܥܝܪ ܘܐܬܚܡܬ ܪܘܚܗ ܕܥܡܐ
8 ܡܚܕܐ ܕܫܡܥܘ ܡܠܘ̈ܗܝ. * ܘܥܢܘ ܒܩܠܐ ܪܡܐ ܘܐܡܪܝܢ ܠܗ. ܐܢܬ ܗܘ ܪܫܢ
9 ܚܠܦ ܝܗܘܕܐ ܘܝܘܢܬܢ ܐܚܝܟ. * ܐܬܟܬܫ ܩܪܒܢ. ܘܟܠ ܕܐܡܪܬ ܠܢ ܢܥܒܕ. * ܘܟܢܫ
10 ܫܡܥܘܢ ܟܠܗܘܢ ܓܒܪ̈ܐ ܥܒ̈ܕܝ ܩܪܒܐ. ܘܐܣܪܗܒ ܠܡܫܠܡܘ ܘܠܡܓܡܪܘ ܫܘܪܐ
11 ܕܐܘܪܫܠܡ. ܘܚܣܢܗ ܟܠܗ ܡܢ ܚܕܪܝܗ. * ܘܫܕܪ ܠܝܘܢܬܢ ܒܪ ܐܒܫܠܘܡ. ܘܥܡܗ
12 ܚܝܠܐ ܣܓܝܐܐ ܠܝܘܦܐ. ܘܐܦܩ ܠܐܝܠܝܢ ܕܗܘܘ ܒܗ. ܘܩܘܝ ܬܡܢ ܗܘ. * ܘܫܩܠ
ܛܪܘܦܘܢ ܡܢ ܦܛܘܠܡܐܝܣ ܥܡ ܚܝܠܐ ܣܓܝܐܐ. ܠܡܐܬܐ ܠܐܪܥܐ ܕܝܗܘܕܐ. ܘܝܘܢܬܢ
ܥܡܗ ܗܘܐ ܒܢܛܪܬܐ. *

Sed cùm ingreſſus eſſet Jonathan urbem Ptolomaidem, concluſerunt eum illic; & eos omnes qui ingreſſi fuerant cum eo, peremerunt gladio. Tum miſit Triphon copias & equites in Galilæam & in planitiem magnam, ad perdendum omnes Judæos illos: Qui ſcientes comprehenſum eſſe Jonathanem, & periiſſe tam ipſum quàm omnes qui erant cum eo; confortârunt & conſolati ſunt ſeipſos, & redibant collecti in prælium. Videntes autem perſecutores eorum eos amaritudine tactos ad animam uſque, & totis viribus dimicare; regreſſi ſunt ab eis. Ita pervenerunt omnes incolumes in terram Judææ, & luxerunt Jonathanem & comites ejus, timueruntque timore magno: luxit etiam totus Iſrael luctu magno. Tum volebant omnes gentes quæ circum illos erant, conſumere eos : Dicebant enim, Non habent principem qui adjuvet eos, agite nunc, oppugnemus eos, & auferamus memoriam eorum ex hominibus.

CAP. XIII.

AUdiens autem Simon congregâſſe Triphonem exercitum copioſum, ut veniret in terram Judææ & deleret eam; Et videns populum timidum ac trepidum : aſcendit Jeroſolymam, congregavitque populum: Et conſolatus eſt eos, dicens eis : Noſtis quanta fecerim ego & fratres mei, totaque familia mea paterna, pro lege & pro Sanctuario, bella & calamitates quas experti ſumus : Ob id enim mortui ſunt omnes fratres mei causâ totius Iſraëlis, & remanſi ego ſolus. Et nunc abſit à me ut parcam animæ meæ toto tempore calamitoſo, quia non ſum præſtantior fratribus meis. Verùm pugnabo pro gente noſtra, pro Sanctuario noſtro, & pro liberis noſtris; quandoquidem congregatæ ſunt omnes gentes ad conſumendum nos ob inimicitiam ſuam. Ita expergefactus et accenſus eſt ſpiritus populi, ſtatim atq; audierunt verba illius; & reſpondentes elatâ voce, dixerunt illi ; Tu es dux noſter loco Judæ & Jonathanis fratrum tuorum. Gere bella noſtra, & quicquid edixeris nobis, exequemur. Itaque congregavit Simon omnes viros bellatores, & acceleravit abſolvere atque perficere murum Jeroſolymorũ, munivitque totum circunquaque. Et miſit Jonathanem filium Abiſalomi, & cum eo exercitum numeroſum in Joppen : qui ejectis iis qui erant in ea, manſit illic ipſe. Movit autẽ Triphon è Ptolomaide multo cum exercitu, ut ingrederetur in terrã Judæ, habens Jonathanem ſecum in cuſtodia.

Verſio VULG. LAT.

13 Simon autem applicuit in Addus contra faciem campi. 14 Et ut cognovit Tryphon quia ſurrexit Simon loco fratris ſui Jonathæ: & quia commiſſurus eſſet cum eo prælium, miſit ad eum legatos, 15 Dicens; Pro argento, quod debebat frater tuus Jonathas in ratione regis, propter negotia quæ habuit, detinuimus eum. 16 Et nunc mitte argenti talenta centum, & duos filios ejus obſides, ut non dimiſſus fugiat à nobis, & remittemus eum. 17 Et cognovit Simon quia cum dolo loqueretur ſecum, juſſit tamen dari argentum, & pueros: ne inimicitiam magnam ſumeret ad populum Iſrael, 18 dicentem; Quia non miſit ei argentum, & pueros, propterea periit. 19 Et miſit pueros, & centum talenta: & mentitus eſt, & non dimiſit Jonathan. 20 Et poſt hæc venit Tryphon intra regionem, ut contereret eam: & gyraverunt per viam quæ ducit Ador: & Simon, & caſtra ejus ambulabant in omnem locum quocunque ibant. 21 Qui autem in arce erant, miſerunt ad Tryphonem legatos, ut feſtinaret venire per deſertum, & mitteret illis alimonias. 22 Et paravit Tryphon omnem equitatum, ut veniret illâ nocte: erat autem nix multa valdè, & non venit in Galaaditim. 23 Et cùm appropinquâſſet Baſcaman, 24 occîdit Jonathan & filios ejus illîc. Et convertit Tryphon, & abiit in terram ſuam. 25 Et miſit Simon, & accepit oſſa Jonathæ fratris ſui, & ſepelivit ea in Modin civitate patrum ejus. 26 Et planxerunt eum omnis Iſrael planctu magno, & luxerunt eum dies multos. 27 Et ædificavit Simon ſuper ſepulchrum patris ſui & fratrum ſuorum ædificium altum viſu lapide polito retrò & ante: 28 Et ſtatuit ſeptem pyramidas, unam contra unam patri & matri, & quatuor fratribus: 29 Et his circumpoſuit columnas magnas; & ſuper columnas arma, ad memoriam æternam; & juxta arma naves ſculptas, quæ viderentur ab omnibus navigantibus mare. 30 Hoc eſt ſepulchrum, quod fecit in Modin, uſque in hunc diem. 31 Tryphon autem cùm iter faceret cum Antiocho rege adoleſcente, dolo occîdit eum.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΏΝ Α΄.

13 Σίμων δὲ παρενέβαλεν ἐν (μ) Ἀδιδὰ κατὰ πρόσωπον τοῦ πεδίου. 14 Καὶ ἐπέγνω Τρύφων ὅτι ἀνέστη Σίμων ἀντὶ (ν) Ἰωνάθαν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ὅτι συνάπτειν αὐτῷ μέλλει (ξ) πόλεμον, καὶ ἀπέστειλε πρὸς 15 αὐτὸν πρέσβεις, Λέγων, Περὶ ἀργυρίου οὗ ὤφειλεν Ἰωνάθαν (ο) ὁ ἀδελφός σου εἰς τὸ βασιλικὸν δι᾽ ἃς εἶχε χρείας συνέχομεν αὐτόν. 16 Καὶ νῦν ἀπόστειλον ἀργυρίου (π) τάλαντα ἑκατόν, καὶ δύο τῶν υἱῶν αὐτοῦ ὅμηρα, ὅπως μὴ ἀφεθεὶς (ϙ) ἀποστατήσῃ ἀφ᾽ ἡμῶν, καὶ ἀφήσομεν αὐτόν. 17 Καὶ ἔγνω Σίμων ὅτι δόλῳ λαλοῦσι πρὸς αὐτόν, καὶ πέμπει τὸ ἀργύριον, καὶ τὰ παιδάρια, (ρ) μήποτε ἔχθραν ἄρῃ μεγάλην πρὸς τὸν λαόν, 18 (σ) λέγων, Ὅτι οὐκ ἀπέστειλα αὐτῷ τὸ ἀργύριον, καὶ τὰ παιδάρια, 19 (τ) καὶ ἀπώλετο. Καὶ ἀπέστειλε τὰ παιδάρια, καὶ τὰ ἑκατὸν τάλαντα. 20 καὶ διεψεύσατο, καὶ οὐκ ἀφῆκε τὸν Ἰωνάθαν. Καὶ μετὰ ταῦτα ἦλθε Τρύφων τοῦ ἐμβατεῦσαι εἰς τὴν (υ) χώραν, καὶ ἐκτρῖψαι αὐτήν, καὶ ἐκύκλωσεν ὁδὸν τὴν εἰς Ἄδωρα. καὶ Σίμων, καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ 21 ἀντιπαρῆγεν αὐτῷ εἰς πάντα τόπον οὗ (φ) ἂν ἐπορεύετο. Οἱ δὲ ἐκ τῆς ἄκρας ἀπέστελλον (χ) πρὸς Τρύφωνα πρεσβευτὰς κατασπεύδοντας αὐτὸν τοῦ ἐλθεῖν πρὸς (ψ) αὐτοὺς διὰ τῆς ἐρήμου, καὶ ἀποστεῖλαι αὐ- 22 τοῖς τροφάς. Καὶ ἡτοίμασε Τρύφων πᾶσαν τὴν ἵππον αὐτοῦ (ω) ἐλθεῖν ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ· καὶ ἦν χιὼν πολλὴ σφόδρα, καὶ οὐκ ἦλθε διὰ τὴν χιό- 23 να. καὶ ἀπῆρε, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Γαλααδῖτιν. Ὡς δὲ ἤγγισε (α) τῇ 24 Βασκαμᾷ, ἀπέκτεινε τὸν Ἰωνάθαν, καὶ ἐτάφη ἐκεῖ. Καὶ ἐπέστρεψε 25 Τρύφων, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. Καὶ ἀπέστειλε Σίμων, καὶ ἔλαβε τὰ ὀστᾶ Ἰωνάθαν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ἔθαψεν (β) αὐτὰ ἐν Μω- 26 δεῒν πόλει τῶν πατέρων αὐτοῦ. Καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν πᾶς Ἰσραὴλ 27 κοπετὸν μέγαν, καὶ ἐπένθησαν αὐτὸν ἡμέρας πολλάς. Καὶ ᾠκοδόμησε Σίμων ἐπὶ τὸν τάφον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ ὕψωσεν αὐτὸν τῇ ὁράσει λίθῳ (γ) ξεστῷ ἐκ τῶν ὄπισθεν καὶ ἐκ τῶν (δ) ἔμ- 28 προσθεν. Καὶ ἔστησεν (ε) ἐπ᾽ αὐτὰ ἑπτὰ πυραμίδας, μίαν κατέναντι 29 τῆς μιᾶς, τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ καὶ (ζ) τοῖς τέτρασιν ἀδελφοῖς. Καὶ ταύταις ἐποίησε μηχανήματα, περιθεὶς στύλους μεγάλους, καὶ ἐποίησεν ἐπὶ τοῖς στύλοις πανοπλίας εἰς ὄνομα αἰώνιον, καὶ παρὰ ταῖς πανοπλίαις πλοῖα ἐγγεγλυμμένα, εἰς τὸ θεωρεῖσθαι ὑπὸ πάντων τῶν πλεόντων 30 τὴν θάλασσαν. Οὗτος ὁ τάφος ὃν ἐποίησεν ἐν (η) Μωδεΐν, ἕως 31 τῆς ἡμέρας ταύτης. Ὁ δὲ Τρύφων ἐπορεύετο δόλῳ μετὰ Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως τοῦ νεωτέρου, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν,

MS. A. (μ) Ἀδίδοις (ν) Ἰωνάθου (ξ) εἰς πόλεμον, (ο) ἀδελφός (π) ἑκατὸν τάλαντα, (ϙ) ἀποστατήσει (ρ) καὶ μήποτε (σ) λέγοντες, (τ) ἀπώλετο. (υ) πόλιν, (φ) ἐπορεύετο. (χ) πρεσβευτὰς καὶ κατασπεύδοντας (ψ) αὐτὸν (ω) ἐλθεῖν· καὶ ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἦν χιών (α) τῇ Βασκαμᾷ (β) αὐτὸν ἐν Μωδεεὶμ (γ) ξυστῷ (δ) *ὄπισθεν. (ε) ἑπτὰ (ζ) τέσσαρσιν (η) Μωδεεὶμ,

Interp. LAT.

Simon autem applicuit in Adida contra faciem campi. 13 *Et cognovit Tryphon, quia ſurrexit Simon loco Jonathæ fratris ſui, & quia commiſſurus eſſet cum eo prælium: & miſit ad eum legatos,* 14 *Dicens; Pro argento, quod debebat frater tuus Jonathas in ratione regis propter negotia quæ habuit, (a) detinemus eum.* 15 *Et nunc mitte argenti talenta centum, & duos filios ejus obſides, ut dimiſſus non recedat à nobis: & remittemus eum.* 16 *Et cognovit Simon, quia cum dolo loquerentur ſecum. Mittit tamen argentum, & pueros; ne inimicitiam magnam ſumeret ad populum, dicentem;* 17 *Quia non miſit ei argentum, & pueros; & periit.* 18 *Et miſit pueros, & centum talenta. Et mentitus eſt, & non dimiſit Jonatham.* 19 *Et poſt hæc venit Tryphon, ut intraret in regionem, & contereret eam: & gyravit per viam, quæ ducit in Adora. Et Simon, & caſtra ejus opponebant ſe ei, in omnem locum quocunque ibat.* 20 *Qui autem in arce erant, miſerunt ad Tryphonem legatos, qui urgerent eum, ut veniret ad eos per deſertum, & mitteret illis alimonias.* 21 *Et paravit Tryphon omnem equitatum ſuum, ut veniret illâ nocte, & fuit nix multa valdè: & non venit propter nivem. Et movit caſtra, & venit in Galaaditim.* 22 *Ut autem appropinquavit ad Baſcaman; occîdit Jonatham: & ſepultus eſt illîc.* 23 *Et convertit Tryphon, & abiit in terram ſuam.* 24 *Et miſit Simon, & accepit oſſa Jonathæ fratris ſui: & ſepelivit ea in Modin civitate patrum ejus.* 25 *Et planxerunt eum omnis Iſrael planctu magno, & luxerunt eum dies multos.* 26 *Et ædificavit Simon ſuper ſepulchrum patris ſui, & fratrum ſuorum: & exaltavit illud ad aſpectum lapide polito retrò, & ante.* 27 *Et ſtatuit (b) ſuper ea ſeptem pyramidas, unam contra unam, patri et matri, et quatuor fratribus.* 28 *Et his fecit machinamenta, circumponens columnas magnas: et fecit ſuper columnas arma ad nomen æternum, et juxta arma naves ſculptas, ut viderentur ab omnibus navigantibus mare.* 29 *Hoc eſt ſepulchrum, quod fecit in Modin uſque in hunc diem.* 30 *Tryphon autem iter faciebat dolo cum Antiocho rege adoleſcente, et occîdit eum:*

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

13 * ܫܡܥܘܢ ܕܝܢ ܫܪܐ ܠܘܬ ܐܕܝܪܐ ܒܦܢܝܬܐ ܕܦܩܥܬܐ. * ܘܟܕ ܝܕܥ ܛܪܝܦܘܢ ܕܩܡ ܫܡܥܘܢ
14 ܚܠܦ ܝܘܢܬܢ ܐܚܘܗܝ. ܘܕܡܛܝܒ ܗܘ ܠܡܩܪܒ ܥܡܗ. ܫܕܪ ܠܘܬܗ ܐܝܙܓܕܐ. ܘܐܡܪ ܠܗ.
15 * ܡܛܠ ܟܣܦܐ ܗܘ ܕܚܝܒ ܗܘܐ ܐܚܘܟ ܒܒܝܬ ܡܠܟܐ ܡܛܠ ܨܒܘܬܐ ܕܣܥܪ ܗܘܐ. ܟܠܝܢܢ
16 ܠܗ. * ܘܗܫܐ ܫܕܪ ܡܐܐ ܟܟܪܝܢ ܕܣܐܡܐ. ܘܬܪܝܢ ܒܢܘܗܝ ܠܡܗܡܢܘܬܐ. ܕܠܐ ܟܕ ܢܫܪܝܘܗܝ
17 ܢܣܛܐ ܘܢܦܪܘܩ ܡܢܢ. ܘܢܫܪܝܘܗܝ ܠܗ. * ܘܟܕ ܝܕܥ ܫܡܥܘܢ ܕܒܢܟܠܐ ܗܘ
18 ܡܡܠܠܝܢ ܥܡܗ. ܫܕܪ ܟܣܦܐ ܘܛܠܝܐ. ܕܠܐ ܟܒܪ ܢܩܢܐ ܒܥܠܕܒܒܘܬܐ ܪܒܬܐ
19 ܠܐܝܣܪܝܠ. ܟܕ ܐܡܪܝܢ. * ܕܠܐ ܫܕܪ ܟܣܦܐ ܘܛܠܝܐ ܗܠܝܢ. ܐܒܕ. * ܫܕܪ ܛܠܝܐ
20 ܘܡܐܐ ܟܟܪܝܢ. ܘܕܓܠ ܘܠܐ ܫܪܝܗ ܠܝܘܢܬܢ. * ܘܡܢ ܒܬܪ ܗܠܝܢ. ܐܬܐ ܛܪܝܦܘܢ
ܠܡܬܟܪܟܘ ܒܐܪܥܐ ܕܝܗܘܕ ܐܝܟ ܕܢܚܪܒܝܗ. ܘܐܙܠ ܒܐܘܪܚܐ ܕܐܕܘܪ. ܘܫܡܥܘܢ ܘܡܫܪܝܬܗ
21 ܩܕܡ ܗܘܐ ܠܟܠ ܐܬܪ ܕܐܙܠ ܗܘܐ. * ܘܫܕܪܘ ܥܡܘܪܐ ܕܩܠܥܬܐ ܠܘܬ ܛܪܝܦܘܢ ܐܝܙܓܕܐ. ܕܢܐܬܐ
22 ܠܘܬܗܘܢ ܒܚܦܝܛܘܬܐ ܒܡܕܒܪܐ. ܘܢܫܕܪ ܠܗܘܢ ܙܘܕܐ. * ܘܛܝܒ ܛܪܝܦܘܢ ܠܟܠܗܘܢ
ܦܪܫܘܗܝ ܕܢܐܬܐ ܒܗܘ ܠܠܝܐ. ܘܟܕ ܬܠܓܐ ܣܓܝ ܗܘܐ ܘܠܐ ܐܫܟܚ ܕܢܐܬܐ. ܡܛܠ ܬܠܓܐ.
23 ܘܫܩܠ ܘܐܬܐ ܠܓܠܥܕ. * ܟܕ ܕܝܢ ܡܛܐ ܛܪܝܦܘܢ ܠܒܣܩܡܐ ܩܛܠܗ ܠܝܘܢܬܢ
24 ܘܐܬܩܒܪ ܬܡܢ. * ܘܗܦܟ ܛܪܝܦܘܢ ܘܐܙܠ ܠܐܪܥܗ. * ܘܫܕܪ ܫܡܥܘܢ ܘܫܩܠ
25 ܓܪܡܘܗܝ ܕܝܘܢܬܢ ܐܚܘܗܝ. ܘܩܒܪܗ ܒܡܘܕܥܝܢ ܒܡܕܝܢܬܐ ܕܐܒܗܘܗܝ. * ܘܒܟܘ
26 ܘܐܬܐܒܠܘ ܥܠܘܗܝ ܟܠܗ ܐܝܣܪܝܠ. ܝܘܡܬܐ ܣܓܝܐܐ. * ܘܒܢܐ ܫܡܥܘܢ ܒܝܬ
27 ܩܒܪܐ ܥܠ ܩܒܪܐ ܕܐܒܘܗܝ ܘܕܐܚܘܗܝ. ܘܐܪܝܡܗ ܒܟܐܦܐ ܦܣܝܠܬܐ ܡܢ ܬܪܝܢ ܓܒܝܢ
28 ܓܠܝܦܢ. * ܘܐܩܝܡ ܫܒܥ ܢܦܫܢ ܚܕܐ ܠܘܩܒܠ ܚܕܐ. ܠܐܒܘܗܝ ܘܠܐܡܗ
29 ܘܠܐܪܒܥܐ ܐܚܘܗܝ. * ܘܥܒܕ ܡܟܢܘܢܝܬܐ ܘܐܩܝܡ ܠܗܘܢ ܐܣܛܘܢܐ ܪܘܪܒܐ
ܘܓܠܦ ܥܠ ܐܣܛܘܢܐ. ܟܠ ܡܐܢܝ ܙܝܢܐ ܕܩܪܒܐ. ܠܫܡܐ ܕܠܥܠܡ. ܘܥܠ ܓܢܒ
ܡܐܢܝ ܙܝܢܐ. ܥܒܕ ܐܠܦܐ ܓܠܝܦܬܐ ܘܐܪܝܡ. ܕܢܬܚܙܝܢ ܠܟܠ ܕܪܕܝܢ ܝܡܐ.
30 * ܗܢܐ ܩܒܪܐ ܕܥܒܕ ܫܡܥܘܢ ܒܡܘܕܥܝܢ ܥܕܡܐ ܠܝܘܡܢܐ. * ܛܪܝܦܘܢ ܕܝܢ ܡܗܠܟ ܗܘܐ
31 ܒܢܟܠܐ ܥܡ ܐܢܛܝܘܟܘܣ ܡܠܟܐ ܪܒܐ. ܘܩܛܠܗ.

Simon verò caſtra fixit ſecus Adiram è regione planitiei. 13 Et ſciens Triphon ſurrexiſſe Simonem loco Jonathanis fratris ſui, 14 eumque paratum eſſe ad pugnandum adverſùm ſe; miſit ad eum legatos, & dixit ei; Propter pecuniam illam quam debebat frater tuus in domo regia cauſâ negotiorum 15 quæ gerebat, detinemus eum: Sed nunc 16 mitte centum argenti talenta, & duos filios ejus obſides; ne cùm dimiſerimus eum, deflectat recedátque à nobis: & dimittemus eum. Et licet nôſſet Simon dolosè eos lo- 17 qui ſecum, tamen miſit pecuniam & pueros, ne fortè contraheret inimicitiam magnam cum Iſraëlitis dicentibus; Quia non miſit 18 pecuniam & pueros illos, periit. Miſit ergò 19 pueros & centum talenta: ſed *ille* mentitus eſt, neque remiſit Jonathanem. Poſt hæc 20 venit Triphon ad peragrandam regionem Judææ, ut deleret eam, abiítque per viam Adoir: Simon verò cum exercitu ſuo præveniebat quocunque ille abibat. Porrò habita- 21 tores arcis miſerunt ad Triphonem legatos, ut veniret ad ipſos diligenter per deſertum, & mitteret ipſis annonam. Paravit ergò 22 Triphon omnes equites ſuos, ut veniret eâdem nocte; ſed cùm multum ninxiſſet, non potuit venire propter nivem: deinde movens venit Galaadem. Cùm autem perveniſſet 23 Triphon ad Baſcamas, interfecit Jonathanem, qui ſepultus fuit illic: Inde reverſus 24 Triphon abiit in terram ſuam. Mitténſque 25 Simon tulit oſſa Jonathanis fratris ſui, & ſepelivit eum in Moraim, in urbe majorum ſuorum. Et planxerunt luxerúntque eum o- 26 mnes Iſraëlitæ diebus multis. Et ædificium 27 fecit Simon ſupra ſepulchrum patris ſui & fratrum ſuorum, extulítque ornatum illius lapidibus elaboratis, utrâque parte ſculptis: Et erexit ſeptē *monumenta*, unum ex adver- 28 ſo alterius; patri matríque ſuæ, & quatuor fratribus ſuis: Et ſtruxit machinas, erexítque 29 illis columnas magnas, & columnis inſculpſit omnia inſtrumenta armorum bellicorum, ad nomen æternum: & ad latus inſtrumentorum bellicorum fecit naves ſculptas, quas ita extulit ut conſpicerentur ab omnibus mare ſulcantibus. Hoc ſepulchrum quod 30 fecit Simon, extat in Moraim ad hunc uſque diem. Cæterum Triphon doloſè ambula- 31 bat cum Antiocho rege magno: tum demum interfecit illum.

Verſio VULG. LAT.

32 Et regnavit loco ejus, & impoſuit ſibi diadema Aſiæ,
33 & fecit plagam magnam in terra. Et ædificavit Simon præſidia Judææ, muniens ea turribus excelſis, & muris magnis, & portis, & ſeris: & poſuit alimen-
34 ta in munitionibus. Et elegit Simon viros, & miſit ad Demetrium regem, ut faceret remiſſionem regioni: quia actus omnes Tryphonis per direptionem
35 fuerant geſti. Et Demetrius rex ad verba iſta re-
36 ſpondit ei, & ſcripſit epiſtolam talem: REX Demetrius Simoni ſummo ſacerdoti: & amico regum,
37 & ſenioribus & Genti Judæorum, ſalutem. Coronam auream, & bahem, quem miſiſtis, ſuſcepimus: & parati ſumus facere vobiſcum pacem magnam & ſcribere præpoſitis regis remittere vobis quæ in-
38 dulſimus. Quæcunque enim conſtituimus, vobis con-
39 ſtant. Munitiones, quas ædificâſtis, vobis ſint. Remittimus quoque ignorantias, & peccata uſque in hodiernum diem, & coronā quam debebatis: & ſi quid aliud erat tributarium in Jeruſalem, jam non ſit tributarium.
40 Et ſi qui ex vobis apti ſunt conſcribi inter noſtros,
41 conſcribantur, & ſit inter nos pax. Anno centeſimo ſeptuageſimo ablatum eſt jugum Gentium ab Iſrael.
42 Et cœpit populus Iſrael ſcribere in tabulis & geſtis publicis; Anno primo ſub Simone ſummo ſacerdote,
43 magno duce, & principe Judæorum. In diebus illis applicuit Simon ad Gazam, & circumdedit eam caſtris, & fecit machinas, & applicuit ad civitatem, &
44 percuſſit turrem unam, & comprehendit eam. Et eruperant qui erant intra machinam in civitatem: &
45 factus eſt motus magnus in civitate. Et aſcenderunt qui erant in civitate, cùm uxoribus & filiis ſupra murum, ſciſſis tunicis ſuis, & clamaverunt voce magnâ,
45 poſtulantes à Simone dextras ſibi dari, Et dixerunt; Non nobis reddas ſecundùm malitias noſtras, ſed
47 ſecundùm miſericordias tuas. Et flexus Simon, non debellavit eos: ejecit tamen eos de civitate, & mundavit ædes in quibus fuerant ſimulachra, & tunc intravit in eam cum hymnis benedicens Dominum:
48 Et ejectâ ab ea omni immunditiâ, collocavit in ea viros qui legem facerent: & munivit eam, & fecit ſibi habitationem.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Α'.

32 Καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ᾽ αὐτοῦ, ϗ περιέθετο (θ) διάδημα τῆς Ἀσίας, ϗ
33 ἐποίησε πληγὴν μεγάλην ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ ᾠκοδόμησε Σίμων (ι) τὰ ὀχυρώματα τῆς Ἰουδαίας, ϗ περιετείχισε πύργοις ὑψηλοῖς, ϗ τείχεσι μεγάλοις, (κ) ϗ πύλαις, ϗ μοχλοῖς, ϗ ἔθετο βρώματα ἐν τοῖς
34 ὀχυρώμασι. Καὶ (λ) ἐπέλεξε Σίμων ἄνδρας, ϗ ἀπέστειλε πρὸς Δημήτριον τὸν βασιλέα τοῦ ποιῆσαι ἄφεσιν τῇ χώρᾳ, ὅτι πᾶσαι
35 αἱ πράξεις Τρύφωνος ἦσαν (μ) ἁρπαγαί. Καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ Δημήτριος ὁ βασιλεὺς κατὰ τοὺς λόγους τούτους, ϗ ἀπεκρίθη αὐτῷ,
36 ϗ ἔγραψεν αὐτῷ ἐπιστολὴν τοιαύτην· Βασιλεὺς Δημήτριος Σίμωνι ἀρχιερεῖ ϗ φίλῳ βασιλέων, ϗ πρεσβυτέροις, ϗ ἔθνει Ἰουδαίων χαί-
37 ρειν. Τὸν στέφανον τὸν χρυσοῦν, ϗ τὴν (ν) βαΐνην ἣν ἀπεστείλατε, κεκομίσμεθα, ϗ ἕτοιμοί ἐσμεν τοῦ ποιεῖν ὑμῖν εἰρήνην μεγάλην, ϗ γράφειν
38 τοῖς ἐπὶ τῶν χρειῶν τοῦ (")ἀφιέναι ὑμῖν ἀφέματα. Καὶ ὅσα (ξ) ἐστήκαμεν πρὸς ὑμᾶς, ἕστηκε· ϗ τὰ ὀχυρώματα ἃ (")ᾠκοδομήκατε ὑπαρχέτω
39 ὑμῖν. Ἀφίεμεν δὲ (ο) ἀγνοήματα ϗ τὰ ἁμαρτήματα ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας, ϗ τὸν στέφανον ὃν ὠφείλετε, ϗ εἴ τι ἄλλο ἐτελωνεῖτο
40 ἐν Ἱερουσαλήμ, μηκέτι τελωνείσθω. Καὶ εἴ τινες ἐπιτήδειοι ὑμῶν γραφῆναι εἰς τοὺς περὶ ἡμᾶς, ἐγγραφέσθωσαν, ϗ γινέσθω ἀναμέσον ἡμῶν
41 εἰρήνη. Ἔτους (π) ἑβδομηκοστοῦ ϗ ἑκατοστοῦ ἤρθη ὁ ζυγὸς τῶν ἐθνῶν
42 ἀπὸ τοῦ Ἰσραήλ. Καὶ ἤρξατο ὁ λαὸς Ἰσραὴλ γράφειν ἐν ταῖς συγγραφαῖς ϗ συναλλάγμασιν, Ἔτους πρώτου ἐπὶ Σίμωνος ἀρχιερέως μεγάλου
43 ϗ στρατηγοῦ ϗ ἡγουμένου Ἰουδαίων. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παρενέβαλε (ρ) Σίμων ἐπὶ Γάζαν, ϗ ἐκύκλωσεν αὐτὴν παρεμβολαῖς, ϗ ἐποίησεν (σ) ἑλεπόλεις ϗ προσήγαγε τῇ πόλει, ϗ ἐπάταξε πύργον ἕνα ϗ
44 κατελάβετο. Καὶ ἐξήλλοντο οἱ ἐν τῇ (τ) ἑλεπόλει εἰς τὴν πόλιν, ϗ
45 ἐγένετο κίνημα μέγα ἐν τῇ πόλει. Καὶ ἀνέβησαν οἱ ἐν τῇ πόλει σὺν ταῖς γυναιξὶ ϗ τοῖς τέκνοις ἐπὶ τὸ τεῖχος διερρηχότες τὰ ἱμάτια αὐτῶν, ϗ ἐβόησαν φωνῇ μεγάλῃ, ἀξιοῦντες Σίμωνα δεξιὰς
46 αὐτοῖς δοῦναι, Καὶ (υ) εἶπον, Μὴ (") ἡμῖν χρήσῃ κατὰ τὰς πονηρίας
47 ἡμῶν, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔλεός σου. Καὶ συνελύθη (φ) Σίμων αὐτοῖς, ϗ οὐκ ἐπολέμησεν αὐτούς· ϗ ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἐκ τῆς πόλεως, ϗ ἐκαθάρισε τὰς οἰκίας ἐν αἷς ἦν τὰ εἴδωλα, ϗ οὕτως εἰσῆλθεν εἰς
48 αὐτὴν ὑμνῶν ϗ εὐλογῶν. Καὶ ἐξέβαλεν ἐξ αὐτῆς πᾶσαν ἀκαθαρσίαν, ϗ (χ) κατῴκισεν ἐν αὐτῇ ἄνδρας οἵτινες τὸν νόμον ποιοῦσι, ϗ προσωχύρωσεν αὐτὴν, ϗ ᾠκοδόμησεν ἑαυτῷ ἐν αὐτῇ οἴκησιν.

MS. A. (θ) τὸ διάδημα (ι) τὸ ὀχύρωμα (κ)* ϗ πύργοις, ϗ πύλαις, (λ) ἐπελέξατο (μ) ἁρπαγαὶ (ν) βαΐν (") ἀφεῖναι (ξ) ἐστήκαμεν (") ᾠκοδομήκατε (ο) ὑμῖν ἀγνοήματα (π) ἑκατοστοῦ ἑβδομηκοστοῦ (ρ) ἐπὶ Γάζαν, (σ) ϗ προσήγαγεν (τ) πόλει (υ) εἶπαν, (") ἢ μὴν (φ) αὐτοῖς Σίμων, (χ) κατοίκισεν ἐν αὐτῇ ἄνδρας

Interp. LAT.

Et regnavit loco ejus: & impoſuit ſibi diadema Aſiæ: & fecit plagam magnam in terra. Et ædificavit Simon præſidia Judææ, muniens turribus excelſis, & muris magnis, & portis & ſeris: & poſuit alimenta in munitionibus. Et elegit Simon viros, & miſit ad Demetrium regem ut faceret remiſſionem regioni: quia omnes actus Tryphonis fuerant direptiones. Et miſit ei Demetrius rex ſecundùm verba iſta; & reſpondit ei, & ſcripſit ei epiſtolam talem: Rex Demetrius Simoni ſummo ſacerdoti, et amico regum, et ſenioribus, et genti Judæorum ſalutem. Coronam auream, et bainem, quam miſiſtis, accepimus: et parati ſumus facere vobiſcum pacem magnam, et ſcribere iis qui præſunt negotiis, remittere vobis remiſſiones. Et quæcunque conſtituimus vobis, conſtant: et munitiones, quas ædificâſtis, vobis ſint. Remittimus 39 quoque ignorantias, et peccata uſque in hodiernum diem, et coronam, quam debebatis: et ſiquid aliud erat tributarium in Hieruſalem; non ſit ampliùs tributarium: Et ſi qui ex vobis 40 apti ſunt conſcribi inter eos qui circa nos; conſcribantur: et ſit inter nos pax. Anno centeſimo 41 ſeptuageſimo ablatum eſt jugum gentium ab Iſrael. Et cœpit populus Iſrael ſcribere in ſyngraphis, et 42 contractibus; Anno primo ſub Simone ſummo ſacerdote magno, et duce, et principe Judæorum. In diebus illis applicuit Simon ad Gazam, et 43 circundedit eam caſtris: et fecit machinas, et admovit civitati, et percuſſit turrim unam, et comprehendit. Et eruperunt, qui erant in machina, in civitatem: et factus eſt motus magnus 44 in civitate. Et aſcenderunt qui erant in civitate, cum uxoribus et filiis, ſupra murum, 45 ſciſſis tunicis ſuis, et clamaverunt voce magnâ, poſtulantes à Simone dexteras ſibi dari: Et 46 dixerunt; Non nobis utaris ſecundùm malitias noſtras, ſed ſecundùm miſericordiam tuam. Et flexus eis Simon non debellavit eos: ejecit 47 tamen eos de civitate: et emundavit domos, in quibus fuerant ſimulachra: et ſic intravit in eam hymnos canens, et benedicens. Et ejectâ 48 ab ea omni immunditiâ collocavit ibi viros, qui legem facerent: et munivit eam: et ædificavit ſibi in ea habitationem.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

32 [illegible]
33 [illegible]
[illegible]
34 [illegible]
[illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
[illegible]
37 [illegible]
[illegible]
38 [illegible]
39 [illegible]
[illegible]
40 [illegible]
[illegible]
41 [illegible]
[illegible]
42 [illegible]
[illegible]
[illegible]
43 [illegible]
[illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]
46 [illegible]
47 [illegible]
[illegible]
48 [illegible]
[illegible]

Et regnavit loco ipſius, aſſumpſitq; diadema Aſiæ, & fecit plagam magnam in terra. Ædificavit quoq; Simon munitiones Judææ, 33 cinxitque turribus altis, muris ingentibus, & portis, ac vectibus, & poſuit annonam in munitionibus. Tum elegit Simon viros, 34 miſitque ad Demetrium regem, ut indulgentiâ uteretur erga regionem, eò quòd omnes actiones Triphonis eſſent rapinæ. Remiſitque rex Demetrius talia verba, & 35 ſcripſit ei per epiſtolam hujuſmodi reſponſum: Demetrius rex Simoni ſummo ſacerdoti & amico regis, ſenioribúſque & genti Judæorum ſalutem.

A ver. 36. ad 41. ſupplevimus ex MSS. *Uſſer. & Poc.* Coronam auream, & 37 veſtem quam miſiſtis nobis, accepim⁹: & parati ſumus facere vobiſcum pacem magnā, & ſcribere præfectis negotiorum, ut remittant vobis vectigalia. Et quæcunque miſimus vobis, firma ſint: & munitiones quas ædificaviſtis, vobis ſunto. Et remittimus 39 etiam peccata & ſtultitias uſq; in hodiernum diem, & coronam quam debebatis: & quicunque tributum pendebat in Iſraële, ampliùs ne pendito. Et ſiqui ex vobis lubentes ſunt conſcribi inter noſtros, conſcribantur, & pax ſit inter nos. Anno centeſimo ſeptuageſimo ſublatum eſt jugum gentium ab Iſraële; Cœpitque populus ſcribere, accipere, & dare anno primo ſub nomine Simonis ſummi ſacerdotis, principis, ducis & rectoris Judæorum. Iis temporibus obſedit Simon Azam, & vallavit eam copiis factíſque turribus ligneis ingentibus, acceſſit ad murum urbis; & deſtructâ una turrium, occupavit urbem. Nam exilientibus & è lignea turri egredientibus viris bellatoribus, & in urbem erumpentibus; fuit perturbatio magna intra urbem. Quamobrem aſcenderunt cives urbis cum uxoribus & liberis ſuis diſciſſis veſtibus, exclamantes altâ voce, & Simonem rogantes, ut daret eis dexteras, Atque dicentes; Ne agas nobiſcum ſecundum nequitiā noſtram, ſed pro tua bonitate. Itaque reliquit eos Simon, nec oppugnavit eos; ſed ejecit eos ab urbe, tum purgavit domos ubi erant ſimulacra, & ſic ingreſſus eſt eam laudans ac benedicens. Cùmq; ejeciſſet ex ea omnem immunditiem, collocavit ibi viros amatores legis; & arcem ædificavit in ea, fecítque in ea ſibi domum.

Verſio VULG. LAT.

49 Qui autem erant in arce Jeruſalem, prohibebantur egredi & ingredi regionem, & emere, ac vendere: & eſurierunt valdè, & multi ex eis fame perierunt. 50 Et clamaverunt ad Simonem ut dextras acciperent: & dedit illis: & ejecit eos indè, & mundavit arcem à contaminationibus: 51 Et intraverunt in eam tertiâ & vigeſimâ die ſecundi menſis, anno centeſimo ſeptuageſimo primo, cum laude, & ramis palmarum, & cinyris, & cymbalis, & nablis, & hymnis, & canticis, quia contritus eſt inimicus magnus ex Iſrael. 52 Et conſtituit ut omnibus annis agerentur dies hi cum lætitia. 53 Et munivit montem templi, qui erat ſecus arcem, & habitavit ibi ipſe, & qui cum eo erant. 54 Et vidit Simon Joannem filium ſuum, quod fortis prælii vir eſſet: & poſuit eum ducem virtutum univerſarum: & habitavit in Gazaris.

CAP. XIV.

1 ANno centeſimo ſeptuageſimo ſecundo congregavit rex Demetrius exercitum ſuum, & abiit in Mediam ad contrahenda ſibi auxilia, ut expugnaret Tryphonem. 2 Et audivit Arſaces rex Perſidis, & Mediæ, quia intravit Demetrius confines ſuos, & miſit unum de principibus ſuis ut comprehenderet eum vivum, & adduceret eum ad ſe. 3 Et abiit, & percuſſit caſtra Demetrii: & comprehendit eum, & duxit eum ad Arſacem, & poſuit eum in cuſtodiam. 4 Et ſiluit omnis terra Juda omnibus diebus Simonis, & quæſivit bona genti ſuæ: & placuit illis poteſtas ejus, & gloria ejus, omnibus diebus. 5 Et cum omni gloria ſua accepit Joppen in portum, & fecit introitum in inſulis maris. 6 Et dilatavit fines gentis ſuæ, & obtinuit regionem. 7 Et congregavit captivitatem multam, & dominatus eſt Gazaræ, & Bethſuræ, & arci: & abſtulit immunditias ex ea, & non erat qui reſiſteret ei. 8 Et unuſquiſque colebat terram ſuam cum pace: & terra Juda dabat fructus ſuos, & ligna camporum fructum ſuum. 9 Seniores in plateis ſedebant omnes, & de bonis terræ tractabant, & juvenes induebant ſe gloriam & ſtolas belli. 10 Et civitatibus tribuebat alimonias, & conſtituebat eas ut eſſent vaſa munitionis, quoadusque nominatum eſt nomen gloriæ ejus uſque ad extremum terræ. 11 Fecit pacem ſuper terram, & lætatus eſt Iſrael lætitiâ magnâ.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α΄.

49 Οἱ δὲ ἐκ τῆς ἄκρας ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐκωλύοντο (†) ἐκπορεύεσθαι ϗ εἰσπορεύεσθαι εἰς τὴν χώραν, ϗ ἀγοράζειν ϗ πωλεῖν, ϗ ἐπείνασαν σφόδρα, ϗ ἀπώλοντο ἐξ αὐτῶν ἱκανοὶ τῇ λιμῷ. 50 Καὶ ἐβόησαν πρὸς Σίμωνα δεξιὰς λαβεῖν, ϗ ἔδωκεν αὐτοῖς, ϗ ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἐκεῖθεν, 51 ϗ ἐκαθάρισε τὴν ἄκραν ἀπὸ τῶν μιασμάτων. Καὶ εἰσῆλθεν εἰς αὐτὴν τῇ τρίτῃ ϗ εἰκάδι τοῦ δευτέρου μηνὸς ἔτους ἑνὸς ϗ ἑβδομηκοστοῦ ϗ ἑκατοστοῦ μετὰ αἰνέσεως ϗ βαΐων, ϗ ἐν κινύραις, ϗ ἐν κυμβάλοις, ϗ ἐν νάβλαις, ϗ ἐν ὕμνοις, ϗ ἐν ᾠδαῖς, ὅτι συνετρίβη 52 ἐχθρὸς μέγας ἐξ Ἰσραήλ. Καὶ ἔστησε κατ᾽ ἐνιαυτὸν τοῦ ἄγειν 53 τὴν ἡμέραν (ω) ταύτην μετ᾽ εὐφροσύνης. Καὶ προσωχύρωσε τὸ ὄρος τοῦ ἱεροῦ τὸ παρὰ τὴν ἄκραν, ϗ ᾤκει ἐκεῖ αὐτὸς ϗ οἱ παρ᾽ αὐτοῦ. 54 Καὶ εἶδε Σίμων τὸν Ἰωάννην (α) υἱὸν αὐτοῦ, ὅτι ἀνήρ ἐστι, ϗ ἔθετο αὐτὸν ἡγούμενον τῶν δυνάμεων πασῶν, ϗ ᾤκει ἐν Γαζάροις.

MS. A. (†) ἐκπορεύεσθαι* εἰς τὴν χώραν, (ω) ταύτην. Καὶ προσωχύρωσεν (α) τὸν υἱὸν

ΚΕΦ. ιδ΄.

1 ΚΑὶ ἐν ἔτει δευτέρῳ ϗ ἑβδομηκοστῷ ϗ ἑκατοστῷ, συνήγαγε Δημήτριος ὁ βασιλεὺς τὰς δυνάμεις αὐτοῦ· ϗ ἐπορεύθη εἰς Μηδίαν τοῦ (α) ἐπισπάσασθαι βοήθειαν αὐτῷ, ὅπως πολεμήσῃ τὸν Τρύφωνα. 2 Καὶ ἤκουσεν Ἀρσάκης ὁ βασιλεὺς (ʼ) τῆς Περσίδος ϗ Μηδίας, ὅτι ἦλθε Δημήτριος εἰς τὰ ὅρια αὐτοῦ, ϗ ἀπέστειλεν ἕνα τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ 3 συλλαβεῖν αὐτὸν ζῶντα. Καὶ ἐπορεύθη ϗ ἐπάταξε τὴν παρεμβολὴν Δημητρίου, ϗ συνέλαβεν αὐτὸν, ϗ ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς Ἀρσάκην, 4 καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν φυλακῇ. Καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ (β) Ἰούδα πάσας τὰς ἡμέρας Σίμωνος· καὶ ἐζήτησεν ἀγαθὰ τῷ ἔθνει αὐτοῦ, καὶ ἤρεσεν αὐτοῖς ἡ ἐξουσία αὐτοῦ καὶ ἡ δόξα αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας. 5 Καὶ μετὰ πάσης τῆς δόξης αὐτοῦ ἔλαβε τὴν Ἰόππην εἰς λιμένα, καὶ 6 ἐποίησεν εἴσοδον ταῖς νήσοις τῆς θαλάσσης. Καὶ ἐπλάτυνε τὰ ὅρια τῷ 7 ἔθνει αὐτοῦ, καὶ ἐκράτησε τῆς χώρας. Καὶ συνήγαγεν αἰχμαλωσίαν πολλὴν, καὶ ἐκυρίευσε Γαζάρων καὶ Βαιθσούρων καὶ τῆς ἄκρας· καὶ ἐξῆρε τὰς ἀκαθαρσίας ἐξ αὐτῆς, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀντικείμενος αὐτῷ. 8 Καὶ ἦσαν γεωργοῦντες τὴν γῆν αὐτῶν μετ᾽ εἰρήνης, καὶ ἡ γῆ ἐδίδου τὰ (γ) γενήματα αὐτῆς, καὶ τὰ ξύλα τῶν πεδίων τὸν καρπὸν αὐτῶν. 9 Πρεσβύτεροι ἐν ταῖς πλατείαις ἐκάθηντο, πάντες περὶ ἀγαθῶν (δ) ἐκοινολογοῦντο, καὶ οἱ νεανίσκοι ἐνεδύσαντο δόξας καὶ στολὰς πολέμου. 10 Ταῖς πόλεσιν ἐχορήγησε βρώματα, καὶ ἔταξεν αὐτὰς ἐν σκεύεσιν ὀχυρώσεως, ἕως ὅτου ὠνομάσθη τὸ ὄνομα τῆς δόξης αὐτοῦ ἕως ἄκρου 11 (ʼ) τῆς γῆς. Ἐποίησε τὴν εἰρήνην ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ (ε) εὐφράνθη Ἰσραὴλ εὐφροσύνην μεγάλην.

MS. A. (α) ἐπισπάσασθαι βοήθειαν ἑαυτῷ, (ʼ) Περσίδος (β) πάσας (γ) γεννήματα (δ) ἐκοινολόγουν, (ʼ) γῆς. (ε) ηὐφράνθη

Interp. LAT.

Qui autem erant in arce in Hieruſalem, prohibebantur egredi & ingredi regionem, & emere, ac vendere: & eſurierunt valde: & multi ex eis fame perierunt. 49 *Et clamaverunt ad Simonem, ut dexteras acciperent: & dedit illis: & ejecit eos inde, & mundavit arcem à contaminationibus.* 50 *Et intravit in eam tertia & vigeſimâ die ſecundi menſis anno centeſimo ſeptuageſimo primo cum laude, & ramis, & cynaris, & cymbalis, & nablis, & hymnis, & canticis: quia contritus eſt inimicus magnus ex Iſrael.* 51 *Et conſtituit ut omnibus annis ageretur dies hæc cum lætitia.* 52 *Et munivit montem templi, qui erat ſecus arcem: & habitavit ibi ipſe; et qui cum eo erant.* 53 *Et vidit Simon Joannem filium ſuum, quòd vir eſſet: & poſuit eum ducem virtutum univerſarum: et habitabat in Gazaris.* 54

CAP. XIV.

ET anno centeſimo ſeptuageſimo ſecundo congregavit Demetrius rex exercitus ſuos: & abiit in Mediam ad contrahenda ſibi auxilia; ut expugnaret Tryphonem. 1 *Et audivit Arſaces rex Perſidis, & Mediæ, quia intravit Demetrius fines ſuos: & miſit unum de principibus ſuis, ut comprehenderet eum vivum.* 2 *Et abiit, & percuſſit caſtra Demetrii: & comprehendit eum: et duxit eum ad Arſacem: et poſuit eum in cuſtodia.* 3 *Et ſiluit terra Juda omnibus diebus Simonis.* 4 *Et quæſivit bona genti ſuæ: et placuit illis poteſtas ejus, et gloria ejus omnibus diebus.* 5 *Et cum omni gloria ſua accepit Joppen in portum: & fecit introitum inſulis maris:* 6 *Et dilatavit fines genti ſuæ, et obtinuit regionem:* 7 *Et congregavit captivitatem multam, et dominatus eſt Gazaræ, et Bæthſuræ, et arci: et abſtulit immunditias ex ea: et non erat qui reſiſteret ei.* 8 *Et erant colentes terram ſuam cum pace: et terra dabat fructus ſuos, et ligna camporum fructum ſuum.* 9 *Seniores in plateis ſedebant, omnes de bonis communiter tractabant: et juvenes induebant ſe glorias, et ſtolas belli.* 10 *Civitatibus tribuebat alimonias: et conſtituit eas in vaſis munitionis; quoadusque nominatum eſt nomen gloriæ ejus uſque ad extremum terræ.* 11 *Fecit pacem ſuper terram: et lætatus eſt Iſrael lætitiâ magnâ.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

49 [illegible]
50 [illegible]
51 [illegible]
52 [illegible]
53 [illegible]
54 [illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]

49 Habitatores autem arcis quæ erat in Jeruſalem, prohibebantur ingredi & egredi emere ac vendere; adeò ut multùm eſurirent, & multi ex eis fame perirent. 50 Sed Simonem rogantibus ut daret illis dexteras, dedit illis: & ejiciens illos indè, mundavit arcem omnibus immunditiis. 51 Et ingreſſi ſunt arcem vigeſimâ tertiâ menſis ſecundi, anno centeſimo ſeptuageſimo primo, cum lætitia & canticis, hoſannis, citharis, fidibúſque; eò quòd attritus eſſet hoſtis magnus ab Iſraële, & deſiiſſent alienigenæ oppugnare Iſraëlem. 52 Et ſtatuerunt ut celebraretur ea dies quotannis, cum jucunditate & lætitia. 53 Et confirmârunt ſtationes præſidiarias templi, quæ erant à latere arcis, ibique habitabat Simon, ejúſque familia cum ipſo. 54 Tum videns Simon Johannem filium ſuum ſtrenuum eſſe, conſtituit eum ducem copiarum omnium; & habitavit ipſe in Gazira.

CAP. XIV.

1 ANno centeſimo ſeptuageſimo ſecundo, congregavit Demetrius copias ſuas, abiítque in Mediam, ut coacto ſibi exercitu Triphonem debellaret. 2 Audiens autem Arſaces rex Perſidis & Mediæ veniſſe Demetrium ad terminos ſuos, miſit unum è principibus ſuis ad capiendum eum vivum: 3 Qui profectus percuſſit exercitum Demetrii, captúmque perduxit ad Arſacem, 4 Et ſiluit quievítque terra cunctis diebus Simonis: fecítque bona genti ſuæ, & placuit illis dominium & gloria ipſius, cunctis diebus ejus. 5 Et profectus Joppen ad portum, fecit aditum navibus maris: 6 Dilatavit ampliavítque terminos gentis ſuæ, & obtinuit totam terram: 7 Congregavit captivos multos, & potitus eſt Gaziræ, & Beth-ſuræ, atque arcis; & delevit abſtulítque ab eis omnem immunditiem, nemine reſiſtente. 8 Ita laborabant colebántque tellurem ſuam pacificè, & tellus reddebat proventus, & arbores terræ fructus ſuos: 9 Senes in plateis ſedebant, & omnes de bonis rebus conſilium habebant: juvenes induebantur gloriâ, non veſtimentis militaribus: 10 Suppeditabat annonam urbibus, eáſque muniebat inſtrumentis munitionum: adeóque celebrabatur fama gloriæ ipſius in cunctis finibus terræ: 11 Conciliavit pacem in terra: & jucundabatur Iſraël jucunditate magnâ:

Verſio VULG. LAT.

12 Et ſedit unuſquiſque ſub vite ſua, & ſub ficulnea
13 ſua: & non erat qui eos terreret. Defecit impugnans eos ſuper terram: reges contriti ſunt in diebus
14 illis. Et confirmavit omnes humiles populi ſui, & legem exquiſivit, & abſtulit omnem iniquum & ma-
15 lum: Sancta glorificavit, & multiplicavit vaſa ſan-
16 ctorum. Et auditum eſt Romæ quia defunctus eſſet Jonathas, & uſque in Spartiatas: & contriſtati ſunt
17 valdè. Ut audierunt autem quòd Simon frater ejus factus eſſet ſummus ſacerdos loco ejus, & ipſe obti-
18 neret omnem regionem, & civitates in ea; Scripſerunt ad eum in tabulis æreis, ut renovarent amicitias & ſocietatem, quam fecerant cum Juda, & cum
19 Jonatha fratribus ejus. Et lectæ ſunt in conſpectu eccleſiæ in Jeruſalem. Et hoc exemplum epiſtolarum,
20 quas Spartiatæ miſerunt: SPARTIANORUM principes, & civitates, Simoni Sacerdoti magno, & ſenioribus, & ſacerdotibus, & reliquo populo Judæ-
21 orum, fratribus, ſalutem. Legati, qui miſſi ſunt ad populum noſtrum, nuntiaverunt nobis de veſtra gloria, & honore, ac lætitia: & gaviſi ſumus in introitu
22 eorum. Et ſcripſimus quæ ab eis erant dicta in conciliis populi, ſic: Numenius Antiochi, & Antipater Jaſonis filius, legati Judæorum, venerunt ad nos, re-
23 novantes nobiſcum amicitiam priſtinam. Et placuit populo excipere viros glorioſè, & ponere exemplum ſermonum eorum in ſegregatis populi libris, ut ſit ad memoriam populo Spartiatarum. Exemplum au-
24 tem horum ſcripſimus Simoni magno ſacerdoti. Poſt hæc autem miſit Simon Numenium Romam, habentem clypeum aureum magnum, pondo mnarum mille, ad ſtatuendā cum eis ſocietatem. Cùm autē audiſſet po-
25 pulus Romanus Sermones iſtos, dixerunt; Quam gratiarum actionem reddemus Simoni, & filiis ejus?
26 Reſtituit enim ipſe fratres ſuos, & expugnavit inimicos Iſrael ab eis: & ſtatuerunt ei libertatem, & deſcripſerunt in tabulis æreis, & poſuerunt in titulis
27 in monte Sion. Et hoc eſt exemplum ſcripturæ: OCTAVA decimâ die menſis Elul, anno centeſimo ſeptuageſimo ſecundo, anno tertio ſub Simone ſacerdote magno in Aſaramel.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α΄.

12 Καὶ ἐκάθισεν ἕκαστος ὑπὸ τὴν ἄμπελον αὐτοῦ καὶ τὴν συκῆν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν
13 ὁ ἐκφοβῶν αὐτούς. Καὶ ἐξέλιπεν (ζ) ὁ πολεμῶν αὐτοὺς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ οἱ
14 βασιλεῖς (η) συνετρίβησαν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις. Καὶ ἐστήριξε πάντας τοὺς ταπεινοὺς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ· τὸν νόμον ἐξεζήτησε, καὶ ἐξῆρε πάντα ἄνο-
15 μον καὶ πονηρόν. Τὰ ἅγια ἐδόξασε, καὶ ἐπλήθυνε τὰ σκεύη τῶν ἁγίων.
16 Καὶ (θ) ἠκούσθη ἐν Ῥώμῃ ὅτι ἀπέθανεν Ἰωνάθαν, καὶ ἕως Σπάρτης· καὶ
17 ἐλυπήθησαν σφόδρα. Ὡς δὲ ἤκουσαν ὅτι Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ γέγονεν ἀντ᾽ αὐτοῦ ἀρχιερεύς, καὶ ἐπικρατεῖ τῆς χώρας καὶ τῶν πόλεων τῶν ἐν αὐτῇ,
18 (ι) Ἔγραψαν πρὸς αὐτὸν δέλτοις χαλκαῖς, τοῦ ἀνανεώσασθαι πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ τὴν συμμαχίαν ἣν ἔστησαν πρὸς Ἰούδαν καὶ Ἰωνάθαν τοὺς ἀδελ-
19 φοὺς αὐτοῦ. Καὶ ἀνεγνώσθησαν ἐνώπιον (d) τῆς ἐκκλησίας ἐν Ἱερουσαλήμ. καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐπιστολῶν ὧν ἀπέστειλαν οἱ Σπαρτιᾶται·
20 Σπαρτιατῶν ἄρχοντες καὶ ἡ πόλις Σίμωνι ἱερεῖ μεγάλῳ, καὶ τοῖς πρεσβυτέροις, καὶ τοῖς ἱερεῦσι, καὶ τῷ λοιπῷ δήμῳ τῶν Ἰου-
21 δαίων ἀδελφοῖς χαίρειν. Οἱ πρεσβευταὶ οἱ ἀποσταλέντες πρὸς τὸν δῆμον ἡμῶν ἀπήγγειλαν ἡμῖν περὶ τῆς δόξης ὑμῶν καὶ τιμῆς,
22 καὶ (κ) εὐφράνθημεν ἐπὶ τῇ ἐφόδῳ αὐτῶν. Καὶ (λ) ἀνεγράψαμεν τὰ ὑπ᾽ αὐτῶν εἰρημένα ἐν ταῖς βουλαῖς τοῦ δήμου οὕτως, Νουμήνιος Ἀντιόχου καὶ Ἀντίπατρος (a) Ἰάσωνος πρεσβευταὶ Ἰουδαίων ἦλθον
23 πρὸς ἡμᾶς ἀνανεούμενοι τὴν πρὸς ἡμᾶς φιλίαν. Καὶ ἤρεσε τῷ δήμῳ ἐπιδέξασθαι τοὺς ἄνδρας ἐνδόξως, καὶ τοῦ θέσθαι τὸ ἀντίγραφον τῶν λόγων αὐτῶν ἐν τοῖς ἀποδεδειγμένοις (μ) τοῦ δήμου βιβλίοις, τοῦ (ν) ἔχειν μνημόσυνον τὸν δῆμον τῶν Σπαρτιατῶν. τὸ δὲ ἀντίγραφον
24 τούτων (ξ) ἔγραψαν Σίμωνι τῷ ἀρχιερεῖ. Μετὰ ταῦτα ἀπέστειλε Σίμων τὸν Νουμήνιον εἰς Ῥώμην ἔχοντα ἀσπίδα χρυσῆν μεγάλην (ο) ὁλκῆς μνῶν χιλίων εἰς τὸ στῆσαι πρὸς αὐτοὺς τὴν συμμαχίαν.
25 ὡς δὲ ἤκουσεν ὁ δῆμος Τῶν λόγων τούτων, (π) εἶπον, Τίνα χάριν ἀπο-
26 δώσομεν Σίμωνι καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ; Ἐστήρισε γὰρ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐπολέμησαν τοὺς ἐχθροὺς Ἰσραὴλ ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ ἔστησαν αὐτῷ ἐλευθερίαν. καὶ (ρ) κατέγραψαν
27 ἐν δέλτοις χαλκαῖς, καὶ ἔθεντο ἐν (σ) στήλαις ἐν ὄρει Σιών. Καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῆς γραφῆς· Ὀκτωκαιδεκάτῃ Ἐλοὺλ, ἔτους δευτέρου (τ) καὶ ἑβδομηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ· καὶ τοῦτο τρίτον ἔτος ἐπὶ Σίμωνος (υ) ἀρχιερέως ἐν Σαραμέλ,

MS. A. (ζ) πολεμῶν (η) αὐτῶν (θ) ἤκουσεν (ι) Καὶ ἔγραψαν (d) ἐκκλησίας (κ) ηὐφράνθημεν (λ) ἀναγραψόμενοι (a) Ἰάσονος (μ) τῷ δήμῳ (ν) μνημόσυνον ἔχειν (ξ) ἔγραψαν (ο) ὁλκὴν (π) εἶπαν, (ρ) κατέγραψεν (σ) στήλῃ (τ) ἑβδομηκοστοῦ (υ) τοῦ ἀρχιερέως

Interp. LAT.

Et ſedit unuſquiſque ſub vite ſua, & ficu ſua: & non erat qui eos terreret. Et defecit impugnans eos ſuper terram: & reges contriti ſunt in diebus illis. Et confirmavit omnes humiles populi ſui: legem exquiſivit, & abſtulit omnem iniquum, & malum: Sancta glorificavit, & multiplicavit vaſa ſanctorum. Et auditum eſt Romæ, quia defunctus eſſet Jonathas: & uſque in Spartam: & contriſtati ſunt valde. Ut audierunt autem, quia Simon frater ejus factus eſſet ſummus ſacerdos loco ejus, & obtineret regionem, & civitates quæ in ea: Scripſerunt ad eum tabulis æreis, ut renovarent cum eo amicitiam, & ſocietatem, quam ſtatuerant cum Juda & Jonatha fratribus ejus. Et lectæ ſunt in conſpectu Eccleſiæ in Hieruſalem. Et hoc, exemplum epiſtolarum, quas Spartiatæ miſerunt. Spartiatarum principes, & civitas Simoni ſacerdoti magno, & ſenioribus, & ſacerdotibus, & reliquo populo Judæorum, fratribus, ſalutem. Legati, qui miſſi ſunt ad populum noſtrum, nuntiaverunt nobis de veſtra gloria, & honore: & gaviſi ſumus in introitu eorum. Et ſcripſimus, quæ ab eis erant dicta in conciliis populi, ſic: Numenius Antiochi, & Antipater Jaſonis filius legati Judæorum venerunt ad nos: renovantes nobiſcum amicitiam [priſtinam.] Et placuit populo excipere viros glorioſe, & ponere exemplum ſermonum eorum in ſegregatis populi libris, ut ſit ad memoriam populo Spartiatarum. Exemplum autem horum (a) ſcripſimus Simoni ſummo ſacerdoti. Poſt hæc miſit Simon Numenium Romam, habentem clypeum aureum magnum, pondo minarum mille, ad ſtatuendam cum eis ſocietatem. Cùm autem audiſſet populus Sermones iſtos, dixerunt; Quas gratias reddemus Simoni, & filiis ejus? Firmavit enim ipſe, & fratres ejus, & domus fratris ejus: et expugnaverunt inimicos Iſrael à ſe, & ſtatuerunt ei libertatem. Et deſcripſerunt in tabulis æreis: & poſuerunt in titulis in monte Sion. Et hoc eſt exemplum ſcripturæ: Octavâ decimâ die [menſis] Elul, anno centeſimo ſeptuageſimo ſecundo, (& hic annus tertius ſub Simone ſacerdote magno) in Saramel.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

12 * ܘܝܬܒ ܐܢܫ ܬܚܝܬ ܓܦܬܗ ܘܬܚܝܬ ܬܐܢܬܗ. ܘܠܐ ܐܝܬ ܗܘܐ ܕܡܙܝܥ ܠܗܘܢ.
13 * ܕܐܬܓܡܪܘ ܘܐܬܚܪܒܘ ܡܢܗܘܢ ܒܥܠܕܒܒܐ ܘܩܪܒܬܢܐ ܡܢ ܐܪܥܐ. ܐܦ ܡܠܟܐ ܕܐܬܬܒܪܘ
14 ܒܗܘܢ ܒܝܘܡܬܐ. * ܘܫܪܪ ܠܟܠܗܘܢ ܡܣܟܢܐ ܕܥܡܗ. ܘܡܚܐ ܘܐܥܒܪ ܟܠ ܪܘܫܥܐ
15 ܘܥܘܠ ܘܒܝܫܘܬܐ. * ܢܡܘܣܐ ܒܨܐ. ܡܩܕܫܐ ܫܒܚ. ܘܐܣܓܝ ܡܐܢܐ ܕܒܝܬ ܩܘܕܫܐ.
16 * ܘܟܕ ܫܡܥܘ ܪܗܘܡܝܐ ܕܡܝܬ ܝܘܢܬܢ. ܐܦ ܠܣܦܪܛܝܐ ܐܫܬܡܥܬ. ܘܐܬܟܪܝܘ ܟܪܝܘܬܐ ܪܒܬܐ.
17 * ܟܕ ܕܝܢ ܫܡܥܘ. ܕܫܡܥܘܢ ܐܚܘܗܝ ܗܘܐ ܚܠܦܘܗܝ ܪܒ ܟܘܡܪܐ: ܘܐܚܝܕ ܐܪܥܐ ܘܡܕܝܢܬܐ ܘܟܠ
18 ܕܒܗܝܢ. * ܟܬܒܘ ܠܗ ܒܠܘܚܐ ܕܢܚܫܐ. ܠܡܚܕܬܘ ܥܡܗ ܪܚܡܘܬܐ ܘܥܘܕܪܢܐ ܕܐܩܝܡܘ:
19 20 ܥܡ ܝܗܘܕܐ ܘܥܡ ܝܘܢܬܢ ܐܚܘܗܝ. * ܘܐܬܩܪܝܬ ܩܕܡ ܟܢܘܫܬܐ ܒܐܘܪܫܠܡ. * ܘܗܢܘ
ܦܘܚܡܗ ܕܐܓܪܬܐ ܕܫܕܪܘ ܣܦܪܛܝܐ: ܪܫܝ ܣܦܪܛܝܐ ܘܡܕܝܢܬܐ. ܠܫܡܥܘܢ ܪܒ ܟܘܡܪܐ ܪܒܐ.
21 ܘܠܩܫܝܫܐ ܘܠܟܘܡܪܐ ܘܠܫܪܟܐ ܕܥܡܐ ܕܝܗܘܕܝܐ ܐܚܝܢ ܫܠܡ. [* ܩܫܝܫܐ ܕܐܫܬܕܪܘ ܠܘܬܢ.
ܐܘܕܥܘܢ ܠܢ ܥܠ ܕܝܠܟܘܢ. ܥܠ ܐܝܩܪܟܘܢ ܘܥܠ ܫܘܒܚܟܘܢ. ܘܚܕܝܢ ܛܒ
22 ܒܡܐܬܝܬܗܘܢ: * ܘܟܬܒܢ ܟܠܡܐ ܕܐܬܐܡܪ ܡܢܗܘܢ ܒܟܢܫܐ ܕܥܡܢ ܗܟܢܐ:
ܝܘܡܢܝܣ ܒܪ ܐܢܛܝܘܟܘܣ ܘܐܢܛܝܦܛܪܘܣ ܒܪ ܐܝܣܘܢ. ܩܫܝܫܐ ܕܝܗܘܕܝܐ ܐܬܘ ܠܘܬܢ.
23 ܟܕ ܡܚܕܬܝܢ ܪܚܡܘܬܗܘܢ ܥܡܢ. * ܘܫܦܪ ܠܥܡܐ ܕܢܩܒܠ ܐܢܘܢ ܒܛܝܒܘܬܐ. ܘܩܒܠܘ
ܐܢܘܢ ܠܓܒܪܐ ܒܫܘܒܚܐ. ܘܣܡܘ ܦܘܚܡܐ ܕܐܓܪܬܗܘܢ ܒܒܝܬ ܓܙܐ ܕܟܬܒܐ. ܕܢܗܘܘܢ
ܠܥܘܗܕܢܐ ܕܥܡܐ ܕܣܦܪܛܝܐ. ܦܘܚܡܗܘܢ ܕܝܢ ܕܗܠܝܢ ܘܕܥܒܕܝܗܘܢ
24 ܟܬܒܘ ܠܫܡܥܘܢ ܪܫ ܟܘܡܪܐ.] * ܡܢ ܒܬܪ ܕܝܢ ܗܠܝܢ ܫܕܪ ܫܡܥܘܢ
ܠܢܘܡܢܝܘܣ ܠܪܗܘܡܝ ܟܕ ܛܥܝܢ ܡܓܢܐ ܪܒܐ ܕܕܗܒܐ ܕܐܠܦ ܡܢܝܢ. ܠܡܩܡܘ
25 ܥܡܗܘܢ ܥܘܕܪܢܐ. * ܟܕ ܫܡܥ ܕܝܢ ܥܡܐ ܗܠܝܢ ܡܠܐ. ܐܡܪܘ. ܡܢܐ ܢܦܪܘܥܝܘܗܝ ܠܫܡܥܘܢ
26 ܪܒ ܟܘܡܪܐ ܘܠܒܢܘܗܝ. * ܐܬܚܝܠܘ ܓܝܪ ܗܘ ܘܐܚܘܗܝ ܘܟܠܗ ܒܝܬ ܐܒܘܗܝ. ܘܐܬܟܬܫܘ
ܥܡ ܒܥܠܕܒܒܘܗܝ ܕܐܝܣܪܝܠ. ܘܕܚܩܘ ܐܢܘܢ ܡܢܗܘܢ. ܘܩܢܘ ܐܢܘܢ. ܘܐܩܝܡܘ
ܠܫܡܥܘܢ ܚܐܪܘܬܐ. ܘܟܬܒܘ ܒܠܘܚܐ ܕܢܚܫܐ. ܘܣܡܘ ܥܠ ܐܣܛܘܢܐ ܒܛܘܪܐ ܕܨܗܝܘܢ.
27 [* ܘܗܢܘ ܦܘܚܡܗ ܕܟܬܒܐ. ܒܬܡܢܬܥܣܪ ܒܐܝܠܘܠ ܫܢܬ ܡܐܐ ܘܫܒܥܝܢ ܘܬܪܬܝܢ.
ܗܝ ܫܢܬܐ ܬܠܝܬܝܬܐ ܠܫܡܥܘܢ ܪܒ ܟܘܡܪܐ ܕܐܝܣܪܝܠ.

Nam ſedebat quiſque ſub vitibus ſuis & ſub ficis ſuis, nemine eos deterrente; Quia nimirum conſumpti fuerant & evanuerant ab eis hoſtes, & bellatores de terra, reges quoque ipſi contriti fuerant iis diebus. Mittebat etiam confirmabat omnes pauperes populi ſui, & delebat auferebátque omnem impietatem, iniquitatem, & ſcelus: Legem viſitabat, Sanctuarium glorificabat, & multiplicabat vaſa Sanctuarii. Ubi verò audiſſent Romani mortuum eſſe Jonathanem, idque à Spartiatis auditum eſſet, affecti ſunt magno mœrore. Sed cùm audiſſent Simonem fratrem ejus factum eſſe loco ipſius ſummum ſacerdotem, & obtinere regionem, ac civitates, omniáque quæ in iis ſunt; Scripſerunt ad eum tabulâ æneâ ad renovandum apud eum amicitiam & auxilium, quod ſtatuerant cum Juda & cum Jonathane fratribus ejus: Quæ lecta fuit coram cœtu in Jeruſalem. Atque hoc eſt exemplar epiſtolæ quam miſerunt Spartiatæ: Principes Spartiatarū & urbes, Simoni ſummo ſacerdoti excelſo, & ſenioribus, atque ſacerdotibus, necnon reliquo Judæorum populo fratribus noſtris ſalutem. *A verſu 21. ad 24. ſupplevimus ex* MSS. *Uſſer. & Poc.* Seniores qui miſſi ſunt ad nos renuntiaverunt *nobis* de rebus veſtris, tum de veſtro honore, tum de gloria, adeo ut de adventu eorum valdè lætati ſumus. Et reſcripſimus quæcunque ab ipſis dicta ſunt in conciliis populi noſtri ſic: Jaumenis Antiochi, & Antipater Jaſonis filius ſeniores Judæorum venerunt ad nos renovantes ſuam nobiſcum amicitiam: Et placuit populo ipſos benevolè fore excipiendos: proinde viros illos glorioſè exceperunt, & poſuerunt exemplar epiſtolarum ſuarum in *publico* ſcriptorū theſauro, ut eſſent in monumentum populo Spartiatarum. Exemplar autem horū, ſuarumque tranſactionum ſcripſerunt Simoni principi ſacerdotum. Poſthæc autem miſit Simon Numenium Romam, portantem clypeum magnum aureum mille minarum, ad ſtatuendum cum eis auxilium. Cùm autem audiſſet populus res iſtas, dixerunt; Quid rependemus Simoni ſummo ſacerdoti & filiis ejus? Nam animoſè ſe geſſerunt ipſe & fratres ejus, totáque paterna domus ejus; & bellantes adverſùm hoſtes Iſraëlis, propulſaverunt eos ab ipſis, & obtinuerunt eos. Et ſtatuentes Simoni nobilitatem, ſcripſerunt in tabula ænea, impoſuerúntque columnæ in monte Sionis. *Deſunt verſus 8, in edit. Pariſienſ. quos ſupplevimus ex* MSS. *Uſſer. & Poc.* Atque hoc eſt exemplar ſcripturæ. *Die* decimo octavo Elulis, anno centeſimo ſeptuageſimo ſecundo, iſte tertius eſt annus, Simone *ſacerdote* ſummo Iſraëlis

Verſio VULG. LAT.

28 In conventu magno ſacerdotum, & populi, & principum gentis, & ſeniorum regionis, nota facta ſunt hæc: Quoniam frequenter facta ſunt prælia in regione noſtra. 29 Simon autem Mathathiæ filius ex filiis Jarib, & fratres ejus dederunt ſe periculo, & reſtiterunt adverſariis gentis ſuæ, ut ſtarent ſancta ipſorum, & lex: & gloriâ magnâ glorificaverunt gentem ſuam. 30 Et congregavit Jonathas gentem ſuam, & factus eſt illis ſacerdos magnus, & appoſitus eſt ad populum ſuum. 31 Et voluerunt inimici eorum calcare & atterere regionem ipſorum, & extendere manus in ſancta eorum. 32 Tunc reſtitit Simon, & pugnavit pro gente ſua, & erogavit pecunias multas, & armavit viros virtutis gentis ſuæ, & dedit illis ſtipendia: 33 Et munivit civitates Judææ, & Bethſuram, quæ erat in finibus Judææ, ubi erant arma hoſtium anteà: & poſuit illic præſidium viros Judæos. 34 Et Joppen munivit, quæ erat ad mare; & Gazaram, quæ eſt in finibus Azoti, in qua hoſtes anteà habitabant, & collocavit illic Judæos: & quæcunque apta erant ad correptionem eorum, poſuit in eis. 35 Et vidit populus actum Simonis, & gloriam quam cogitabat facere genti ſuæ, & poſuerunt eum ducem ſuum, & principem ſacerdotum, eò quòd ipſe fecerat hæc omnia, & juſtitiam, & fidem, quam conſervavit genti ſuæ, & exquiſivit omni modo exaltare populum ſuum. 36 Et in diebus ejus proſperatum eſt in manibus ejus, ut tollerentur gentes de regione ipſorum, & qui in civitate David erant in Jeruſalem, in arce, de qua procedebant, & contaminabant omnia quæ in circuitu ſanctorum ſunt, & inferebant plagam magnam caſtitati: 37 Et collocavit in ea viros Judæos ad tutamentum regionis, & civitatis, & exaltavit muros Jeruſalem. 38 Et rex Demetrius ſtatuit illi ſummum ſacerdotium. 39 Secundùm hæc fecit eum amicum ſuum, & glorificavit eum gloriâ magnâ. 40 Audivit enim quòd appellati ſunt Judæi à Romanis amici, & ſocii, & fratres, & quia ſuſceperunt legatos Simonis glorioſe:

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩ͂Ν Α'.

28 Ἐπὶ συναγωγῆς μεγάλης (ˇ) ἱερέων, καὶ λαοῦ, καὶ ἀρχόντων ἔθνους, καὶ τῶν πρεσβυτέρων τῆς χώρας ἐγνώρισεν ἡμῖν, ἐπεὶ πολλάκις 29 ἐγενήθησαν πόλεμοι ἐν τῇ χώρᾳ· Σίμων δὲ ὁ υἱὸς Ματταθίου ὁ υἱὸς τῶν υἱῶν (φ) Ἰαρὶβ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἔδωκαν ἑαυτοὺς τῷ κινδύνῳ, καὶ ἀντέστησαν τοῖς ὑπεναντίοις τοῦ ἔθνους αὐτῶν, ὅπως σταθῇ τὰ ἅγια αὐτῶν, καὶ ὁ νόμος, καὶ δόξῃ μεγάλῃ ἐδόξασαν 30 τὸ ἔθνος αὐτῶν. Καὶ ἤθροισεν Ἰωνάθαν τὸ ἔθνος αὐτῶν, καὶ (ˇ) ἐγενήθη αὐτοῖς ἀρχιερεὺς, καὶ προσετέθη πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. 31 Καὶ ἐβουλήθησαν οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν ἐμβατεῦσαι εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, τοῦ ἐκτρῖψαι (χ) τὴν χώραν αὐτῶν, καὶ ἐκτεῖναι 32 (ψ) χεῖρας ἐπὶ τὰ ἅγια αὐτῶν. Τότε ἀνέστη Σίμων, καὶ ἐπολέμησε περὶ τοῦ ἔθνους αὐτοῦ, καὶ ἐδαπάνησε χρήματα πολλὰ τῶν ἑαυτοῦ, καὶ ὡπλοδότησε τοὺς ἄνδρας τῆς δυνάμεως τοῦ ἔθνους αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὀψώνια, 33 Καὶ ὠχύρωσε τὰς πόλεις τῆς Ἰουδαίας, καὶ τὴν Βαιθσούραν τὴν ἐπὶ τῶν ὁρίων τῆς Ἰουδαίας, οὗ ἦν τὰ ὅπλα τῶν πολεμίων 34 τοπρότερον, καὶ ἔθετο ἐκεῖ φρουρὰν ἄνδρας Ἰουδαίους. Καὶ Ἰόππην ὠχύρωσε τὴν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ τὴν (ω) Γάζαρα τὴν ἐπὶ τῶν ὁρίων Ἀζώτου, ἐν ᾗ (α) ᾤκουν οἱ πολέμιοι τοπρότερον ἐκεῖ, καὶ κατῴκισεν ἐκεῖ Ἰουδαίους, καὶ ὅσα ἐπιτήδεια (β) ἦν πρὸς τὴν τούτων ἐπανόρθωσιν ἔθετο 35 ἐν αὐτοῖς. Καὶ εἶδεν ὁ λαὸς τὴν (γ) πρᾶξιν τοῦ Σίμωνος, καὶ τὴν δόξαν ἣν ἐβουλεύσατο ποιῆσαι τῷ ἔθνει αὐτοῦ, καὶ ἔθεντο αὐτὸν ἡγούμενον αὐτῶν καὶ ἀρχιερέα, διὰ τὸ (δ) αὐτὸν πεποιηκέναι πάντα ταῦτα, καὶ τὴν δικαιοσύνην, καὶ τὴν πίστιν ἣν συνετήρησε τῷ ἔθνει αὐτοῦ, καὶ 36 (ˇ) ἐζήτησε παντὶ τρόπῳ ὑψῶσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ. Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ (ˇ) εὐωδώθη ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, τοῦ ἐξαρθῆναι τὰ ἔθνη ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν, καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει Δαυὶδ τοὺς ἐν Ἱερουσαλὴμ, οἳ ἐποίησαν ἑαυτοῖς (ε) ἄκραν, ἐξ ἧς ἐξεπορεύοντο καὶ ἐμίαινον κύκλῳ 37 τῶν ἁγίων, καὶ (ζ) ἐποίουν πληγὴν μεγάλην ἐν τῇ ἁγνείᾳ. Καὶ (ˇ) κατῴκισεν ἐν αὐτῇ ἄνδρας Ἰουδαίους, καὶ ὠχύρωσεν αὐτὴν πρὸς ἀσφάλειαν τῆς χώρας καὶ τῆς πόλεως, καὶ ὕψωσε τὰ τείχη Ἱερου- 38 σαλήμ. Καὶ ὁ βασιλεὺς Δημήτριος ἔστησεν αὐτῷ τὴν ἀρχιερω- 39 σύνην Κατὰ ταῦτα, καὶ ἐποίησεν αὐτὸν τῶν φίλων αὐτοῦ, 40 καὶ ἐδόξασεν αὐτὸν δόξῃ μεγάλῃ. (η) Ἤκουσε γὰρ ὅτι (θ) προσηγόρευνται οἱ Ἰουδαῖοι ὑπὸ Ῥωμαίων φίλοι καὶ σύμμαχοι καὶ (ι) ἀδελφοὶ, καὶ ὅτι ἀπήντησαν τοῖς πρεσβευταῖς Σίμωνος ἐνδόξως·

MS. A. (ˇ) τῶν ἱερέων, (φ) Ἰωαρὶβ, δύο καὶ (ˇ) ἐγένη (χ) εἰς τὸ (ψ) τὰς χεῖρας (ω) Γάζαραν (α) ᾤκησαν (β) πρὸς τὴν τούτων ἐπανορθώσει (γ) πίστιν (δ) πεποιηκέναι αὐτὸν ταῦτα πάντα, (ˇ) ἐξεζήτησεν (ˇ) εὐωδώθη (ε) * ἄκρας, (ζ) ἐποίουσαν (ˇ) κατοίκησε (η) Ἠκούσθη (θ) προσαγορεύονται Ἰουδαῖοι (ι) οἱ ἀδελφοί,

Interp. LAT.

28 *In conventu magno ſacerdotum, & populi, & principum gentis, & ſeniorum regionis, innotuit nobis, quoniam frequenter facta ſunt prælia in regione.* 29 *Simon autem filius Mattathiæ filius ex filiis Jarib, & fratres ejus dederunt ſeipſos periculo, & reſtiterunt adverſariis gentis ſuæ, ut ſtarent ſancta ipſorum & lex: & gloriâ magnâ glorificaverunt gentem ſuam:* 30 *Et congregavit Jonathas gentem ſuam, & factus eſt illis ſacerdos magnus: & appoſitus eſt ad populum ſuum:* 31 *Et voluerunt inimici eorum penetrare in regionem ipſorum, ut attererent regionem ipſorum, & extenderent manus in ſancta ipſorum.* 32 *Tunc ſurrexit Simon, & pugnavit pro gente ſua, & erogavit pecunias multas ex ſuis, & armavit viros virtutis gentis ſuæ, & dedit illis ſtipendia:* 33 *Et munivit civitates Judææ, & Bethſuram, quæ in finibus Judææ, ubi erant arma hoſtium anteà: & poſuit illic præſidium* 34 *viros Judæos: Et Joppen munivit, quæ ad mare, & Gazaram, quæ eſt in finibus Azoti, in qua hoſtes anteà habitabant: & collocavit illic Judæos: & quæcunque apta erant ad cor-* 35 *rectionem horum, poſuit in eis. Et vidit populus (b) actum Simonis, & gloriam, quam cogitabat facere genti ſuæ: & poſuerunt eum ducem ſuum, & principem ſacerdotum, eò quòd ipſe fecerit hæc omnia, & juſtitiam, & fidem, quam conſervavit genti ſuæ, et exquiſivit* 36 *omni modo exaltare populum ſuum. Et in diebus eius proſperatū eſt in manibus ejus, ut tollerentur gentes de regione ipſorum, et qui in civitate David erant in Hieruſalem, qui fecerant ſibi arcem, de qua procedebant, et contaminabant in circuitu ſanctuarium et inferebant plagam magnam caſtitati.* 37 *Et collocavit in ea viros Judæos: et munivit eam ad tutamentum regionis, et civitatis: et exaltavit muros Hieruſalem.* 38 *Et rex Demetrius ſtatuit illi ſummum ſacerdotium* 39 *Secundùm hæc, et fecit eum ex amicis ſuis, et glorificavit eum gloriâ magnâ.* 40 *Audivit enim, quòd appellati ſunt Judæi à Romanis amici, et ſocii, et fratres, et quia obviàm ierant (c) legatis Simonis glorioſe:*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

28 In conventu magno ſacerdotum & populi, & principum gentis, ſeniorúmque regionis, innotuit nobis, quoniam frequenter facta ſunt prælia in regione: 29 Quippe Simon Mattithiæ filius ex poſteris Jonadab, & fratres ejus, expoſuerunt ſeipſos periculo, reſiſtentes adverſariis gentis ſuæ, ut hoc pacto ſtaret lex eorum, & locus ſanctus eorum, & gloriâ magnâ glorificaverunt gentem ſuam. 30 Nam congregans Jonathan gentem ſuam, factus eſt eis ſacerdos ſummus: eóque ad populum ſuum appoſito, 31 Voluerunt inimici eorum invadere regionem ipſorum, ut abſumerent eam, manúſque extenderent in locum ſanctum eorum: 32 Tunc ſurgens Simon, propugnavit gentem ſuam, & expendens pecunias multas de ſuo, arma dedit viris copiarum, popularibus ſuis, & largitus eſt eis munera, 33 Munivítque civitates Judææ, & Beth ſuram quæ erat in finibus Judææ, ubi poſita erant anteà arma civitatum, & conſtituit ibi præſidiarios viros Judæos. 34 Joppen etiam ad mare ſitam munivit arce, & Gazaram ad terminos Azoti, ubi priùs hoſtes habitaverant, & collocavit illic Judæos, & quæcunque commoda erant eis vel ad alimentum, vel ad ſtabilimentum, pro eis illic diſpoſuit. 35 Videns itaque populus præclara facta Simonis & gloriam quam volebat comparare genti ſuæ, inſtituerunt eum ſibi ducem & ſummum ſacerdotem, eò quòd ipſe hæc omnia præſtaret; *videns* etiam juſtitiam & fidem quam ſervaverat genti ſuæ, & quòd in rebus omnibus quæ occurrebant, voluiſſet exaltare populum ſuum: 36 In diebus ejus rectificata eſſet via, operâ ipſius; ita ut gentes conſumpſiſſet è terra ipſorum: & eos etiam qui erant in urbe Davidis & in Jeruſalem, deleviſſet & illinc abſtuliſſet, qui fecerant ſibi arcem, unde exeuntes contaminabant adjacentia Sanctuario *loca*, & faciebant plagam magnam in Sanctuario: 37 Et collocâſſet in ea Simon viros Judæos, eámque munitionibus firmâſſet, ut eſſet aſylo urbi & regioni: & extuliſſet elevâſſétque murum Jeroſolymorum, 38 Demetrius quoque rex confirmavit eidem Simoni principatum ſacerdotii, 39 Conſcripſit eum inter amicos regis, & cohoneſtavit illum gloriâ magnâ. 40 Nam auditum fuerat quòd appellarentur Judæi à Romanis fratres, amici, & adjutores, & quòd occurriſſent legatis Simonis honorificè.

Verſio VULG. LAT.

41 Et quia Judæi, & ſacerdotes eorum conſenſerunt eum
eſſe ducem ſuum, & ſummum ſacerdotem in æternum,
42 donec ſurgat propheta fidelis: Et ut ſit ſuper eos dux,
& ut cura eſſet illi pro ſanctis, & ut conſtitueret præ-
poſitos ſuper opera eorum, & ſuper regionem, & ſu-
43 per arma, & ſuper præſidia: Et cura ſit illi de ſanctis:
& ut audiatur ab omnibus, & ſcribantur in nomine
ejus omnes conſcriptiones in regione: & ut operiatur
44 purpurâ, & auro: Et ne liceat ulli ex populo, & ex
ſacerdotibus, irritum facere aliquid horum, & con-
tradicere his quæ ab eo dicuntur, aut convocare con-
ventum in regione ſine ipſo: & veſtiri purpurâ, & uti
45 fibulâ aureâ. Qui autem fecerit extra hæc, aut irri-
46 tum fecerit aliquid horum, reus erit. Et complacuit
omni populo ſtatuere Simonem: & facere ſecundùm
47 verba iſta. Et ſuſcepit Simon, & placuit ei ut ſummo
ſacerdotio fungeretur, & eſſet dux & princeps gentis
48 Judæorum, & ſacerdotum, & præeſſet omnibus. Et
ſcripturam iſtam dixerunt ponere in tabulis æreis, &
ponere eas in peribolo ſanctorum, in loco celebri:
49 Exemplum autem eorum ponere in ærario, ut habeat
Simon, & filii ejus.

CAP. XV.

1 ET miſit rex Antiochus filius Demetrii epiſtolas ab
inſulis maris Simoni ſacerdoti & principi gentis Ju-
2 dæorum, & univerſæ genti: Et erant continentes
hunc modum: REX Antiochus Simoni ſacerdoti
3 magno, & genti Judæorum, ſalutem. Quoniam qui-
dam peſtilentes obtinuerunt regnum patrum noſtro-
rum, volo autem vendicare regnum, & reſtituere il-
lud ſicut erat anteá: & electam feci multitudinem ex-
4 ercitûs, & feci naves bellicas. Volo autem procede-
re per regionem, ut ulciſcar in eos, qui corruperunt
regionem noſtram, & qui deſolaverunt civitates mul-
5 tas in regno meo. Nunc ergò ſtatuo tibi omnes oblati-
ones, quas remiſerũt tibi ante me omnes reges, & quæ-
6 cunque alia dona remiſerunt tibi: Et permitto tibi
facere percuſſuram proprii numiſmatis in regione tua:
7 Jeruſalem autem ſanctam eſſe & liberam: & omnia
arma quæ fabricata ſunt, & præſidia quæ conſtruxiſti,
quæ tenes, maneant tibi.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΏΝ Α΄.

41 Καὶ ὅτι (κ) εὐδόκησαν οἱ Ἰουδαῖοι, ϗ οἱ ἱερεῖς, τοῦ εἶναι Σίμωνα ἡγού-
μενον, ϗ ἀρχιερέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἕως τοῦ ἀναστῆναι προφήτην πιστόν·
42 Καὶ τοῦ εἶναι ἐπ' αὐτῶν στρατηγόν, ϗ ὅπως (ˡ) μέλοι αὐτῷ περὶ τῶν ἁγίων
καθιστάναι (λ) αὐτοὺς ἐπὶ τῶν ἔργων αὐτῶν, ϗ ἐπὶ τῆς χώρας, ϗ ἐπὶ τῶν ὅπλων,
43 ϗ ἐπὶ τῶν ὀχυρωμάτων· Καὶ ὅπως (μ) μέλοι αὐτῷ περὶ τῶν ἁγίων, ϗ
ὅπως ἀκούηται ὑπὸ πάντων, ϗ ὅπως γράφωνται ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ
πᾶσαι συγγραφαὶ ἐν τῇ χώρᾳ, ϗ ὅπως (ⁿ) περιβάληται πορφύραν, ϗ
44 χρυσοφορῇ. Καὶ οὐκ (ν) ἐξέσται οὐδενὶ τοῦ λαοῦ ϗ τῶν ἱερέων ἀθετῆσαί τι
τούτων, ϗ ἀντειπεῖν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ ῥηθησομένοις, ϗ ἐπισυστρέψαι
συστροφὴν ἐν τῇ χώρᾳ ἄνευ αὐτοῦ, καὶ (ξ) περιβάλλεσθαι πορφύραν,
45 ϗ ἐμπορπᾶσθαι πόρπην χρυσῆν. Ὃς δ' ἂν παρὰ ταῦτα ποιήσῃ
46 ἢ ἀθετήσῃ τι τούτων, ἔνοχος ἔσται. Καὶ εὐδόκησε πᾶς ὁ λαὸς
47 θέσθαι Σίμωνι, (ο) ϗ ποιῆσαι κατὰ τοὺς λόγους τούτους. Καὶ ἐπεδέξατο
Σίμων, ϗ εὐδόκησεν (ϖ) ἀρχιερατεύειν, ϗ εἶναι στρατηγός, ϗ ἐθνάρ-
48 χης τῶν Ἰουδαίων, ϗ ἱερέων, ϗ τοῦ προστατῆσαι πάντων. Καὶ τὴν γρα-
φὴν ταύτην (ρ) εἶπον θέσθαι ἐν δέλτοις χαλκαῖς, καὶ (σ) στῆσαι αὐτὰς
49 ἐν περιβόλῳ τῶν ἁγίων ἐν τόπῳ (τ) ἐπισήμῳ, Τὰ δὲ ἀντίγραφα αὐ-
τῶν θέσθαι ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ, ὅπως ἔχῃ Σίμων, ϗ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ.

MS. A. (κ) οἱ Ἰουδαῖοι ϗ οἱ ἱερεῖς εὐδόκησαν, τοῦ εἶναι αὐτῶν Σίμωνα (ˡ) μέλη (λ) δι' αὐτοῦ (μ) μέλη (ⁿ) περιβάλληται (ν) ἔξεστιν (ξ) περιβάλλεσθαι (ο) ποιῆσαι (ϖ) ἀρχιερατεῦσαι, (ρ) εἶπαν (σ) θῆσαι (τ) πιστῷ,

ΚΕΦ. ιε.

1 ΚΑὶ ἀπέστειλεν (α) ὁ Ἀντίοχος υἱὸς Δημητρίου τοῦ βασιλέως ἐπι-
στολὰς ἀπὸ τῶν νήσων τῆς θαλάσσης Σίμωνι ἱερεῖ ϗ ἐθνάρχῃ τῶν Ἰουδαίων,
2 ϗ παντὶ τῷ ἔθνει. Καὶ ἦσαν περιέχουσαι τὸν τρόπον τοῦτον· Βασι-
λεὺς Ἀντίοχος Σίμωνι ἱερεῖ μεγάλῳ, ϗ ἐθνάρχῃ, ϗ ἔθνει Ἰου-
3 δαίων χαίρειν. (β) Ἐπειδὴ ἄνδρες λοιμοὶ κατεκράτησαν τῆς βασι-
λείας τῶν πατέρων ἡμῶν, (γ) βούλομαι δὲ ἀντιποιήσασθαι τῆς βασι-
λείας, ὅπως ἀποκαταστήσω αὐτὴν ὡς ἦν (δ) πρότερον, ἐξενολόγησα
4 δὲ πλῆθος δυνάμεων, ϗ κατεσκεύασα πλοῖα πολεμικά, Βούλομαι
δὲ ἐκβῆναι κατὰ τὴν χώραν, ὅπως μετέλθω τοὺς κατεφθαρκότας
5 τὴν χώραν ἡμῶν, καὶ τοὺς ἠρημωκότας πόλεις πολλὰς ἐν
τῇ βασιλείᾳ· Νῦν οὖν ἵστημί σοι πάντα τὰ ἀφαιρέματα ἃ ἀφῆκάν
6 σοι οἱ πρὸ ἐμοῦ βασιλεῖς, ϗ ὅσα ἄλλα (ε) δόματα ἀφῆκάν σοι.
7 Καὶ ἐπέτρεψά σοι ποιῆσαι κόμμα ἴδιον νόμισμα (ζ) τῇ χώρᾳ σου,
Ἱερουσαλὴμ δὲ ϗ τὰ ἅγια εἶναι ἐλεύθερα· ϗ πάντα τὰ ὅπλα ὅσα (η) κατε-
σκεύασας, ϗ τὰ ὀχυρώματα ἃ ᾠκοδόμησας, ὧν κρατεῖς, μενέτω σοι.

MS. A. (α) Ἀντίοχος (β) Ἐπειδή τινες λοιμοὶ (γ) βουλεύομαι (δ) τὸ πρότερον, (ε) ἀφαιρέματα ἀφῆκάν σοι, Ποιῆσαι (ζ) τῆς χώρας (η) * κατεσκεύασες,

Interp. LAT.

Et quia Judæi, & ſacerdotes eorum, conſenſerunt Simonem eſſe ducem, & ſummum ſacerdotem in æternum, donec ſurgat propheta fidelis: Et ut ſit ſuper eos dux, & ut cura eſſet illi pro ſanctis, ut conſtitueret (d) eos ſuper opera eorum, & ſuper regionem, & ſuper arma, & ſuper præſidia: Et, ut cura ſit illi de ſanctis, & ut audiatur ab omnibus: & ſcribantur in nomine ejus omnes conſcriptiones in regione, & ut operiatur purpurâ, & auro. Et ne liceat ulli ex populo, & ex ſacerdotibus, irritum facere aliquid horum, & contradicere his quæ ab ipſo dicentur, & convocare conventum in regione ſine ipſo, & veſtiri purpura, & uti fibulâ aureâ. Qui autem fecerit extra hæc, aut irritum fecerit aliquid horum; reus erit. Et complacuit omni populo ſtatuere Simoni, & facere ſecundum verba iſta. Et ſuſcepit Simon, & placuit ei ut ſummo ſacerdotio fungeretur, & eſſet dux, & princeps gentis Judæorum, & ſacerdotum, & præeſſet omnibus. Et ſcripturam iſtam dixerunt ponere in tabulis æreis, & ponere eas in peribolo ſanctorum, in loco celebri: Exempla autem earum poni in ærario; ut habeat Simon, & filii ejus.

CAP. XV.

ET miſit Antiochus filius Demetrii regis epiſtolas ab inſulis maris, Simoni ſacerdoti, & principi gentis Judæorum, et univerſæ genti. Et erant continentes hunc modum: Rex Antiochus Simoni ſacerdoti magno, et principi gentis, et genti Judæorum ſalutem. Quoniam viri peſtilentes obtinuerunt regnum patrum noſtrorum, volo autem vendicare regnum, ut reſtituam illud ſicut erat anteà, et electam feci multitudinem exercitûs, et paravi naves bellicas, Volo autem procedere per regionem, ut ulciſcar eos, qui corruperunt regionem noſtram, et qui deſolaverunt civitates multas in regno; Nunc ergò ſtatuo tibi omnes oblationes, quas remiſerunt tibi reges, qui ante me, & quæcunque alia dona remiſerunt tibi. Et permiſi tibi facere percuſſuram proprii nomiſmatis in regione tua. Hieruſalem autem et ſancta eſſe libera: Et omnia arma, quæ fabricâſti, et præſidia, quæ conſtruxiſti, quæ tenes, maneant tibi.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

41 [illegible]
42 [illegible]
43 [illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]
46 [illegible]
47 [illegible]
48 [illegible]
49 [illegible]

[illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]

Quódque voluiſſent Judæi & ſacerdotes eſſet dux & ſummus ſacerdos in perpetuum: Donec exurgeret propheta fidelis, ipſe eſſet dux eorum, & curam ageret Sanctuarii; præficiendo eos muneribus, armis, & arcibus eorum; Utque curam gereret Sanctuarii: ut omnes obedirent ei: ut ſcriberentur de nomine ipſius omnes ſcripturæ dandi & accipiendi, quæ *fiebant* in regione ipſius: ut indueretur purpurâ & auro: Non liceret ſacerdotibus neque ulli ex populo violare quicquam ex iſtis, aut obſiſtere ulli mandatorum ejus, aut quenquam ullum ſuſcipere negotium ipſo inſcio, aut indui purpurâ, & geſtare fibulam auream: Quicunque prætergreſſus fuerit, aut violaverit quicquam horum, reus foret. Et placuit univerſo populo ut hæc omnia fierent Simoni, & ut facerent ſecundùm res iſtas. Accepitque Simon, & placuit ei eſſe ſummum ſacerdotem & ducem ac principem populi Judaici & ſacerdotum, omniúmque curam gerere. Tum dixerunt exarandam eſſe hanc ſcripturam in tabula ænea, Et in Sanctuario collocandam in loco celebri: eorum autem exemplar ponendum in ærario, & inſervirent Simoni & filiis ejus.

CAP. XV.

MIſit autem Antiochus filius Demetrii regis literas ex inſulis maris ad Simonem ſummum ſacerdotem, & principem gentis Judaicæ, totúmque populum: In quibus ſcriptum erat; Antiochus rex Simoni ſummo ſacerdoti eminentiſſimo, & principi gentis Judaicæ, ſalutem. Quia maligni quidam uſurpaverunt regnum majorum meorum: Nunc autem ego volo ſurgere & vindicare atque repetere illud ab ipſis, illúdque reſtituere ut anteà; congregavi exercitum copioſum, & inſtruxi naves bellicas. Volo igitur egredi per regionem, & invadere eos qui corruperunt terram noſtram, & perdiderunt urbes multas in regno. Nunc itaque relinquo tibi omnia tributa quæ dimiſerunt reges anteceſſores mei, cunctáque dona quæ dederunt: Item do tibi facultatem decidendi ſententias & condendi præcepta prout volueris: Jeroſolyma verò & Sanctuarium ſunto libera: & omnia arma quæ parâſti, & arces quas ædificâſti, quas obtines, tua ſunto.

Verſio VULG. LAT.

8 Et omne debitum regis, & quæ futura ſunt regi, ex
9 hoc & in totum tempus remittuntur tibi. Cùm autem
obtinuerimus regnum noſtrum, glorificabimus
te, & gentem tuam, & templum gloriâ magnâ, ita
10 ut manifeſtetur gloria veſtra in univerſa terra. Anno
centeſimo ſeptuageſimo quarto exiit Antiochus in
terram patrum ſuorum, & convenerunt ad eum omnes
exercitus, ita ut pauci relicti eſſent cum Tryphone.
11 Et inſecutus eſt eum Antiochus rex, & venit
12 Doram fugiens per maritimam. Sciebat enim
quòd congregata ſunt mala in eum, & reliquit eum
13 exercitus. Et applicuit Antiochus ſuper Doram cum
centum viginti millibus virorum belligeratorum, &
14 octo millibus equitum: Et circuivit civitatem, &
naves à mari acceſſerunt: & vexabant civitatem à
terra & mari, & neminem ſinebant ingredi vel egredi.
15 Venit autem Numenius, & qui cum eo fuerant,
ab urbe Roma, habentes epiſtolas regibus & regionibus
16 ſcriptas, in quibus continebantur hæc: LUCIUS
conſul Romanorum, Ptolemæo regi ſalutem.
17 Legati Judæorum venerunt ad nos amici noſtri, renovantes
priſtinam amicitiam & ſocietatem, miſſi à Simone
principe Sacerdotum, & populo Judæorum.
18 Attulerunt autem & clypeum aureum mnarum mille.
19 Placuit itaque nobis ſcribere regibus, & regionibus,
ut non inferant illis mala, neque impugnent eos, &
civitates eorum, & regiones eorum: & ut non ferant
20 auxilium pugnantibus adverſùs eos. Viſum autem
21 eſt nobis accipere ab eis clypeum. Si qui ergò
peſtilentes refugerunt de regione ipſorum ad vos,
tradite eos Simoni principi ſacerdotum, ut vindicet
22 in eos ſecundùm legem ſuam. Hæc eadem ſcripta
ſunt Demetrio regi, & Attalo, & Ariarathi, & Arſaci,
23 Et in omnes regiones: & Lampſaco, & Spartiatis,
& in Delum, & in Myndum, & in Sicyonem,
& in Cariam, & in Samum, & in Pamphyliam. &
in Lyciam, & in Alicarnaſſum, & in Coo, & in Siden,
& in Aradon, & in Rhodum, & in Phaſelidem,
& in Gortynam, & Gnidum, & Cyprum, & Cyrenen.
24 Exemplum autem eorum ſcripſerunt Simoni
principi ſacerdotum, & populo Judæorum.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΏΝ Α'.

8 Καὶ πᾶν ὀφείλημα βασιλικὸν, καὶ τὰ ἐσόμενα βασιλικὰ, ἀπὸ
9 τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον ἀφιέσθω σοι. Ὡς δ' ἂν (θ) κρατήσωμεν
τῆς βασιλείας ἡμῶν, (") δοξάσομεν σε, καὶ τὸ ἔθνος σου, καὶ
τὸ ἱερὸν δόξῃ μεγάλῃ, ὥστε φανερὰν γενέσθαι τὴν δόξαν ὑμῶν ἐν πάσῃ
10 τῇ γῇ. Ἔτους τετάρτου καὶ ἑβδομηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἐξῆλθεν Ἀντίοχος
εἰς τὴν γῆν (ι) πατέρων αὐτοῦ, καὶ συνῆλθον πρὸς αὐτὸν
πᾶσαι αἱ δυνάμεις, ὥστε ὀλίγους εἶναι (κ) τοὺς καταλειφθέντας σὺν
11 Τρύφωνι. Καὶ ἐδίωξεν αὐτὸν Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς, καὶ ἦλθε
12 (λ) φεύγων εἰς Δωρᾶ τὴν ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Εἶδε γὰρ ὅτι συνῆκται ἐπ'
αὐτὸν τὰ κακὰ, καὶ ἀφῆκαν αὐτὸν αἱ δυνάμεις.
13 Καὶ παρενέβαλεν Ἀντίοχος ἐπὶ Δωρᾶ, καὶ σὺν αὐτῷ δώδεκα μυριάδες ἀνδρῶν πολεμιστῶν,
14 καὶ ὀκτακισχιλία ἵππος. Καὶ ἐκύκλωσε τὴν πόλιν, καὶ τὰ
πλοῖα ἀπὸ θαλάσσης συνῆψαν, καὶ (μ) ἔθλιβε τὴν πόλιν ἀπὸ τῆς γῆς,
καὶ (") τῆς θαλάσσης, καὶ οὐκ εἴασεν οὐδένα ἐκπορεύεσθαι, καὶ εἰσπορεύεσθαι.
15 Καὶ ἦλθε Νουμήνιος, καὶ οἱ παρ' αὐτοῦ, ἐκ Ῥώμης, ἔχοντες ἐπιστολὰς
16 τοῖς βασιλεῦσι, καὶ ταῖς χώραις, ἐν αἷς ἐγέγραπτο τάδε· Λεύκιος
17 ὕπατος Ῥωμαίων Πτολεμαίῳ βασιλεῖ χαίρειν. Οἱ πρεσβευταὶ
τῶν Ἰουδαίων (") ἦλθον πρὸς ἡμᾶς φίλοι ἡμῶν, καὶ σύμμαχοι ἀνανεούμενοι
τὴν ἐξ ἀρχῆς φιλίαν, καὶ συμμαχίαν, ἀπεσταλμένοι ἀπὸ Σίμωνος
18 τοῦ ἀρχιερέως, καὶ τοῦ δήμου τῶν Ἰουδαίων. Ἤνεγκαν δὲ ἀσπίδα χρυσῆν
19 ἀπὸ μνῶν (ν) χιλίων. Ἤρεσεν οὖν ἡμῖν γράψαι τοῖς βασιλεῦσι, καὶ
ταῖς χώραις, ὅπως μὴ ἐκζητήσωσιν αὐτοῖς κακὰ, καὶ μὴ πολεμήσωσιν
αὐτοὺς, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν, καὶ (ξ) τὴν χώραν αὐτῶν, καὶ ἵνα μὴ
20 (ο) συμμαχήσωσι τοῖς πολεμοῦσιν αὐτούς. Ἔδοξε δὲ ἡμῖν δέξασθαι
21 τὴν ἀσπίδα παρ' αὐτῶν. Εἴ τινες οὖν λοιμοὶ διαπεφεύγασιν ἐκ τῆς
χώρας αὐτῶν πρὸς ὑμᾶς, παράδοτε αὐτοὺς (π) Σίμωνι τῷ ἀρχιερεῖ,
22 ὅπως (ρ) ἐκδικήσῃ ἐν αὐτοῖς κατὰ τὸν νόμον αὐτῶν. Καὶ (σ) τὰ
αὐτὰ ἔγραψε Δημητρίῳ τῷ βασιλεῖ, καὶ Ἀττάλῳ, (τ) Ἀριαράθῃ,
23 καὶ Ἀρσάκῃ, Καὶ εἰς πάσας τὰς χώρας, καὶ (υ) Σαμψάκῃ, καὶ Σπαρτιάταις,
καὶ εἰς Δῆλον, καὶ εἰς Μύνδον, καὶ εἰς (φ) Σικυῶνα, καὶ εἰς
τὴν (χ) Καρίαν, καὶ εἰς Σάμον, καὶ εἰς τὴν Παμφυλίαν, καὶ (ψ) εἰς
τὴν Λυκίαν, καὶ εἰς Ἀλικαρνασσὸν, καὶ εἰς (ω) Ῥόδον, καὶ εἰς Φασηλίδα,
καὶ εἰς Κῶ, καὶ εἰς Σίδην, καὶ εἰς Ἄραδον, (α) καὶ εἰς Γόρτυναν, καὶ Κνίδον,
24 καὶ Κύπρον, καὶ Κυρήνην. Τὸ δὲ ἀντίγραφον αὐτῶν (") ἔγραψαν
Σίμωνι τῷ ἀρχιερεῖ.

MS.A. (θ) καταστήσωμεν τὴν βασιλείαν (") δοξάσομεν (ι) τῶν πατέρων (κ) σὺν Τρύφωνι. (λ) εἰς Δωρᾶ φεύγων τὴν ἐπὶ τὴν θάλασσαν. Ἤδει γὰρ ὅτι ἐπισυνῆκται ἐπ' αὐτὸν κακά. (μ) συνέθλιβεν (") ἀπὸ τῆς (") ἦλθαν (ν) πεντακισχιλίων. (ξ) τὰς χώρας (ο) συμμαχῶσι τοῖς πολεμοῦσιν (π) τῷ Σίμωνι (ρ) ἐκδικήσῃ αὐτοὺς (σ) ταῦτα (τ) καὶ Ἀράθῃ, (υ) Σαμψάκῃ, (φ) Σικυῶνα, (χ) Καρίδα, (ψ) Λυκίαν, (ω) Κῶ, (α) καὶ εἰς Ῥόδον, καὶ εἰς τὴν Βασιληΐδαν, καὶ Γόρτυναν, (") ἔγραψεν

Interp. LAT.

Et omne debitum regium, & quæ futura ſunt 8
regia ex hoc & in omne tempus remittantur tibi.
Cum autem obtinuerimus regnum noſtrum, glo- 9
rificabimus te, & gentem tuam, & templum,
gloriâ magnâ: ita ut manifeſtetur gloria veſtra
in univerſa terra. Anno centeſimo ſeptuageſimo 10
quarto exiit Antiochus in terram patrum ſuorum:
& convenerunt ad eum omnes exercitus;
ita ut pauci relicti eſſent cum Tryphone. Et 11
inſecutus eſt eum Antiochus rex: & venit
(a) fugiens in Doram, quæ ad mare. Sciebat 12
enim quòd congregata ſunt mala in eum, & reliquit
eum exercitus. Et applicuit Antiochus 13
ſuper Doram cum centum viginti millibus virorum
belligeratorum, & octo millibus equitum.
Et circuivit civitatem: & naves à mari ac- 14
ceſſerunt, & vexabat civitatem à terra, & mari:
& neminem ſinebat egredi, vel ingredi. Venit 15
autem Numenius, & qui cum eo fuerant,
ab urbe Roma habentes epiſtolas regibus, &
regionibus: in quibus continebantur hæc: Lu- 16
cius conſul Romanorum Ptolemæo regi ſalutem.
Legati Judæorum venerunt ad nos amici noſtri, 17
& ſocii, renovantes priſtinam amicitiam, &
ſocietatem, miſſi à Simone principe ſacerdotum,
et populo Judæorum. Attulerunt autem clypeum 18
aureum minarum mille. Placuit itaque nobis 19
ſcribere regibus, et, regionibus ut non quærant eis
mala, neque impugnent eos, et civitates eorũ, et regionem
eorũ, et ut non ferant auxiliũ pugnantibus
adverſùs eos. Viſum autem eſt nobis accipere 20
ab eis clypeum. Si qui ergò peſtilentes fugerint 21
de regione ipſorum ad vos, tradite eos Simoni
principi ſacerdotum; ut vindicet in eos ſecundùm
legem ſuam. (b) Hæc eadem ſcripſit De- 22
metrio regi, et Attalo, Ariarathæ, et Arſaci,
Et in omnes regiones; et Sampſamæ, et Spartia- 23
tis, et in Delum, et in Myndum, et in Sicyonem,
et in Cariam, et in Samum, et in Pamphyliam,
et in Lyciam, et in Alicarnaſſum, et Rhodum,
et Phaſelida, et Coo, et Sidon, et Aradon, et
Gortynam, et Cnidum, et Cyprum, et Cyrenen.
Exemplum autem earum ſcripſerunt Simoni prin- 24
cipi ſacerdotum.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

8 * ܘܟܠܗ ܚܘܒܐ ܕܡܠܟܐ. ܘܟܠ ܕܥܬܝܕ ܗܘܐ ܠܡܐܬܐ ܠܡܠܟܐ. ܟܠܗ ܫܒܝܩ ܠܟ ܡܢ ܗܫܐ
9 ܘܠܥܠܡ. * ܘܡܐ ܕܐܫܬܪܪܬ ܡܠܟܘܬܢ. ܢܫܒܚܟ ܘܠܗܝܟܠܐ ܘܠܥܡܟ. ܒܫܘܒܚܐ ܪܒܐ
10 ܐܝܟ ܕܢܬܓܠܐ ܫܘܒܚܟܘܢ ܒܟܠܗ ܐܪܥܐ. * ܒܫܢܬ ܡܐܐ ܘܫܒܥܝܢ ܘܐܪܒܥ. ܢܦܩ
ܐܢܛܝܟܘܣ ܠܐܪܥܐ ܕܐܒܗܘܗܝ. ܘܐܬܟܢܫܘ ܠܘܬܗ ܟܠܗܘܢ ܚܝܠܘܬܐ. ܐܝܟ ܕܠܐ ܢܫܬܚܪܘܢ
11 ܠܘܬ ܛܪܘܦܘܢ. ܐܠܐ ܐܢ ܐܢܫܐ ܒܨܝܪܐ. * ܘܪܕܦܗ ܐܢܛܝܟܘܣ ܡܠܟܐ. ܘܐܬܐ ܛܪܘܦܘܢ ܟܕ
12 ܥܪܩ ܠܪܘܕܐ. ܕܥܠ ܣܦܪ ܝܡܐ. * ܚܙܐ ܓܝܪ ܕܣܓܝ ܥܠܘܗܝ ܒܝܫܬܐ. ܘܫܒܩܘܗܝ
13 ܚܝܠܐ. * ܘܫܪܐ ܐܢܛܝܟܘܣ ܥܠ ܪܘܕܐ. ܘܥܡܗ ܬܪܬܥܣܪܐ ܪܒܘܢ ܓܒܪܐ ܩܪܒܬܢܐ. ܘܬܡܢܝܐ
14 ܐܠܦܝܢ ܦܪܫܐ. * ܘܐܚܕܗ ܠܡܕܝܢܬܐ. ܘܐܝܬܝ ܐܠܦܐ ܘܐܠܨܗ ܗܘܐ ܠܗ ܡܢ ܝܡܐ ܘܡܢ
15 ܝܒܫܐ ܘܠܐ ܫܒܩ ܗܘܐ ܐܢܫ ܠܡܥܠ ܘܠܡܦܩ. * ܘܐܬܐ ܢܘܡܢܝܘܣ ܘܐܝܠܝܢ ܕܥܡܗ ܡܢ
ܪܗܘܡܐ. ܟܕ ܐܝܬ ܗܘܐ ܠܘܬܗܘܢ ܐܓܪܬܐ ܠܘܬ ܡܠܟܐ ܘܐܬܪܘܬܐ. ܕܟܬܝܒ ܗܘܐ ܒܗܝܢ ܗܟܢܐ.
16 17 * ܠܘܩܝܣ ܗܦܛܘܣ ܕܪܗܘܡܝܐ. ܠܦܛܠܡܝܘܣ ܡܠܟܐ ܫܠܡ. * ܐܬܘ ܠܘܬܢ ܩܫܝܫܐ
ܕܝܗܘܕܝܐ ܪܚܡܝܢ ܘܡܥܕܪܢܝܢ. ܠܡܚܕܬܘ ܪܚܡܘܬܐ ܘܥܘܕܪܢܐ ܕܡܢ ܩܕܝܡ. ܟܕ ܫܕܝܪܝܢ ܡܢ
18 ܪܒ ܟܘܡܪܐ ܘܡܢ ܥܡܐ ܕܝܗܘܕܝܐ. * ܘܐܝܬܝܘ ܥܡܗܘܢ ܠܘܬܢ ܬܪܣܐ ܕܕܗܒܐ ܕܐܠܦ ܡܢܝܢ.
19 * ܫܦܪ ܕܝܢ ܗܫܐ ܠܡܟܬܒ ܠܡܠܟܐ ܘܠܐܬܪܘܬܐ ܕܠܐ ܐܢܫ ܢܥܒܕ ܠܗܘܢ ܒܝܫܬܐ. ܘܠܐ
ܢܩܪܒܘܢ ܥܡܗܘܢ ܐܘ ܥܡ ܡܕܝܢܬܗܘܢ. ܐܘ ܥܡ ܐܬܪܘܬܗܘܢ. ܘܠܐ ܢܗܘܘܢ ܡܥܕܪܢܐ
20 21 ܠܐܝܠܝܢ ܕܡܩܪܒܝܢ ܥܡܗܘܢ. * ܘܫܦܪ ܠܢ ܕܢܣܒ ܡܢܗܘܢ ܐܦ ܬܪܣܐ. * ܟܠܗܘܢ
ܗܟܝܠ ܒܝܫܐ: ܕܥܪܩܘ ܡܢ ܐܪܥܗܘܢ. ܘܐܬܘ ܠܘܬܟܘܢ. ܐܫܠܡܘ ܐܢܘܢ ܠܫܡܥܘܢ ܪܒ ܟܘܡܪܐ.
22 ܕܢܥܒܕ ܒܗܘܢ ܕܝܢܐ ܘܬܒܥܬܐ. ܐܝܟ ܢܡܘܣܗܘܢ. * ܘܐܦ ܗܠܝܢ ܡܠܐ ܟܬܒ
23 ܠܕܡܛܪܝܘܣ ܡܠܟܐ ܘܠܐܛܠܘܣ. ܘܠܐܕܝܪܬܐ. ܘܠܐܪܫܩܐ. * ܘܠܟܠܗܘܢ ܐܬܪܘܬܐ. ܘܠܫܡܫܢܘܣ
ܘܠܐܣܦܪܛܝܐ. ܘܠܕܠܘܣ. ܘܠܡܢܕܘܣ. ܘܠܣܩܝܢܘܣ. ܘܠܩܪܝܐ. ܘܠܣܡܘܣ. ܘܠܦܡܦܘܠܝܐ. ܘܠܠܘܩܝܐ. ܘܠܐܠܝܩܪܢܣܘܣ.
ܘܠܪܘܕܘܣ. ܘܠܦܠܣܐ. ܘܠܩܐܘ. ܘܠܣܝܕܐ. ܘܠܕܘܪܛܝܢܐ. ܘܠܩܢܝܕܘܣ. ܘܠܩܘܦܪܘܣ. ܘܠܐܕܘܪܘܣ.
24 ܘܠܩܘܪܝܢܝܐ. * ܘܦܪܨܘܦܐ ܕܗܠܝܢ ܟܬܒ ܠܫܡܥܘܢ
[illegible]

Omne debitum regi, & quæcunq; proveniebant 8
regi, omnia dimittuntor ex hoc *et* impoſterum.
Cùm autem ſtabilitum fuerit regnum 9
noſtrum, te ac templum gentémque tuam
tantâ gloriâ proſequemur, ut clara ſit gloria
veſtra in tota terra. Anno centeſimo 10
ſeptuageſimo quarto, prodeunte Antiocho
ad terram majorum ſuorum, convenerunt
ad eum omnes copiæ, ita ut non remanerent
apud Tryphonem niſi homines perpauci.
Et perſecutus eſt eum rex Antiochus, 11
& venit Tryphon fugiens Rodam quæ ſita eſt
ad oras maritimas: Videbat enim multi- 12
plicata ſuper ſe mala, & deſtitutum ſe eſſe
militibus. Itaque caſtra poſuit Antiochus 13
contra Rodam, ſecum habens duodecim
myriadas virorum bellatorum, & octo millia
equitum; Obſeditque urbem: & ad- 14
hibitis navibus urgebat eam mari terráque,
neque ſinebat quenquam ingredi aut egredi.
Interim remeavit Numenius & comi- 15
tes ejus Româ, deferentes ſecum literas ad
reges atque regiones, in quibus ita ſcriptum
erat: Lucius Conſul Romanus Ptolomæo 16
regi ſalutem Venerunt ad nos ſeniores 17
Judæorum amicorum & adjutorum noſtrorum,
ad renovandam amicitiam & auxilium
priſtinum, miſſi à ſummo ſacerdote & gente
Judæorum. Attulerunt autem nobis ſecum 18
clypeum aureum mille minarum. Placuit 19
autem nunc ſcribere regibus atque regionibus,
ne quiſquam malum ipſis intentet,
neque oppugnent eos, aut urbes eorum,
aut regiones eorum, neque ſint adjumento
iis qui oppugnant eos. Et placuit nobis 20
accipere ab eis etiam clypeum. Omnes 21
igitur homines improbos qui fugerunt è
terra ſua, ſéque receperunt ad vos; tradite
Simoni ſummo Sacerdoti, ut exerceat
in eos judicium, & ultionem juxta legem
ipſorum. Similia quoque his verba ſcripſit 22
Demetrio regi, & Attalo, Adirathæ, Ar- 23
ſaci, omnibúſque regionibus, & Samſano,
& Spartiatis, Delo, Mindo, Seciano, Cariæ,
Samo, Pamphiliæ, Lyciæ, Alicarnaſſo,
Rhodo, Phaleſæ, Cao, Sidæ, Durtinæ, Cnido,
Cypro, Aduro, & Cyrenenſibus: Ex- 24
emplum autem horum ſcripſit ad Simonem
ſummum Sacerdotem.

Versio VULG. LAT.

25 Antiochus autem rex applicuit castra in Doram secundò,
admovens ei semper manus, & machinas
26 faciens: & conclusit Tryphonem, ne procederet. Et
misit ad eum Simon duo millia virorum electorum
in auxilium, & argentum, & aurum, & vasa copiosa:
27 Et noluit ea accipere, sed rupit omnia, quæ
28 pactus est cum eo anteà, & alienavit se ab eo. Et
misit ad eum Athenobium unum de amicis suis, ut
tractaret cum ipso, dicens; Vos tenetis Joppen, &
Gazaram, & arcem quæ est in Jerusalem, civitates
29 regni mei: Fines earum desolâstis, & fecistis plagam
magnam in terra, & dominati estis per loca
30 multa in regno meo. Nunc ergò tradite civitates,
quas occupâstis; & tributa locorum, in quibus dominati
31 estis extra fines Judææ. Sin autem, date pro
illis quingenta talenta argenti, & exterminii, quod
exterminâstis, & tributorum civitatum alia talenta
quingenta: sin autem, veniemus, & expugnabimus
32 vos. Et venit Athenobius amicus regis in Jerusalem,
& vidit gloriam Simonis, & claritatem in auro
& argento, & apparatum copiosum: & obstupuit:
33 & retulit ei verba regis. Et respondit ei Simon,
& dixit ei; Neque alienam terram sumpsimus, neque
aliena detinemus: sed hæreditatem patrum nostrorum,
quæ injustè ab inimicis nostris aliquo tempore
34 possessa est. Nos verò tempus habentes, vindicamus
35 hæreditatem patrum nostrorum. Nam de Joppe
& Gazara quæ expostulas, ipsi faciebant in populo
plagam magnam, & in regione nostra: horum damus
talenta centum. Et non respondit ei Athenobius
36 verbum. Reversus autem cum ira ad regem, renuntiavit
ei verba ista, & gloriam Simonis, & universa
37 quæ vidit: & iratus est rex irâ magnâ. Tryphon
38 autem fugit navi in Orthosiada. Ecce statuit
rex Cendebæum ducem maritimum, & exercitum peditum
39 & equitum dedit illi. Et mandavit illi movere
castra contra faciem Judææ: & mandavit ei
ædificare Gedorem, & obstruere portas civitatis, &
debellare populum. Rex autem persequebatur Tryphonem.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α΄.

25 Ἀντίοχος δὲ ὁ βασιλεὺς παρενέβαλεν ἐπὶ Δωρὰ ἐν τῇ δευτέρᾳ,
προσάγων διαπαντὸς αὐτῇ τὰς χεῖρας, καὶ μηχανὰς ποιούμενος, καὶ συν-
26 έκλεισε τὸν Τρύφωνα (β) τοῦ μὴ εἰσπορεύεσθαι, καὶ ἐκπορεύεσθαι. Καὶ ἀπέστειλεν
αὐτῷ Σίμων δισχιλίους ἄνδρας ἐκλεκτοὺς συμμαχῆσαι αὐτῷ, καὶ ἀρ-
27 γύριον καὶ χρυσίον, καὶ σκεύη ἱκανά. Καὶ οὐκ ἠβούλετο αὐτὰ δέξασθαι, (*)
ἀλλ᾽ ἠθέτησε πάντα ὅσα (γ) συνέθετο αὐτῷ τὸ πρότερον, καὶ ἠλλοτριοῦτο
28 αὐτῷ. Καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν Ἀθηνόβιον ἕνα τῶν φίλων αὐτοῦ (**) κοι-
νολογησάμενον αὐτῷ, λέγων, Ὑμεῖς κατακρατεῖτε τῆς Ἰόππης καὶ (δ)
29 Γαζάρων καὶ τῆς (ε) ἄκρας τῆς ἐν Ἱερουσαλὴμ, πόλεις τῆς βασιλείας μου. Τὰ ὅρια
αὐτῶν ἠρημώσατε, καὶ ἐποιήσατε πληγὴν μεγάλην ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐκυρι-
30 εύσατε τόπων πολλῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ μου. Νῦν οὖν παράδοτε τὰς
πόλεις ἃς κατελάβεσθε, καὶ τοὺς φόρους τῶν τόπων ὧν κατεκυριεύσατε
31 (ζ) ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς Ἰουδαίας. Εἰ δὲ μὴ, δότε ἀντ᾽ αὐτῶν πεντα-
κόσια τάλαντα ἀργυρίου, καὶ τῆς καταφθορᾶς ἧς κατεφθάρκατε, καὶ
τῶν φόρων τῶν πόλεων ἄλλα τάλαντα πεντακόσια· εἰ δὲ μὴ, παραγενόμενοι
32 (η) ἐκπολεμήσομεν ὑμᾶς. Καὶ ἦλθεν Ἀθηνόβιος φίλος τοῦ βασι-
λέως εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ εἶδε τὴν δόξαν Σίμωνος, καὶ κυλικεῖον μετὰ
χρυσωμάτων, καὶ ἀργυρωμάτων, καὶ παράστασιν ἱκανὴν, καὶ ἐξίστατο,
33 καὶ ἀπήγγειλεν (θ) αὐτῷ τοὺς λόγους τοῦ βασιλέως. Καὶ ἀποκριθεὶς
Σίμων εἶπεν αὐτῷ, Οὔτε γῆν ἀλλοτρίαν εἰλήφαμεν, οὔτε ἀλλοτρίων
κεκρατήκαμεν, ἀλλὰ τῆς κληρονομίας τῶν πατέρων ἡμῶν, ὑπὸ δὲ
34 ἐχθρῶν ἡμῶν (ι) ἔν τινι καιρῷ ἀκρίτως κατεκρατήθη. Ἡμεῖς δὲ καιρὸν
35 ἔχοντες ἀντεχόμεθα τῆς κληρονομίας (κ) τῶν πατέρων ἡμῶν. Περὶ δὲ
Ἰόππης καὶ (λ) Γαζάρων ὧν αἰτεῖς, αὗται ἐποίουν ἐν τῷ λαῷ πληγὴν
μεγάλην (μ) κατὰ τὴν χώραν ἡμῶν, τούτων δώσομεν τάλαντα ἑκατόν.
36 Καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ (ν) Ἀθηνόβιος λόγον. Ἀπέστρεψε δὲ μετὰ
θυμοῦ πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ τοὺς λόγους τούτους, καὶ
τὴν δόξαν Σίμωνος, καὶ πάντα ὅσα εἶδε. καὶ ὠργίσθη ὁ βασιλεὺς
37 ὀργὴν μεγάλην. Τρύφων δὲ ἐμβὰς εἰς πλοῖον ἔφυγεν εἰς (ξ) Ὀρθω-
38 σιάδα. Καὶ κατέστησεν ὁ βασιλεὺς τὸν Κενδεβαῖον (ο) στρατηγὸν
39 τῆς παραλίας, καὶ δυνάμεις πεζικὰς καὶ ἱππικὰς ἔδωκεν αὐτῷ. Καὶ
ἐνετείλατο αὐτῷ παρεμβαλεῖν κατὰ πρόσωπον τῆς Ἰουδαίας· καὶ ἐνετεί-
λατο αὐτῷ οἰκοδομῆσαι τὴν Κεδρὼν, καὶ ὀχυρῶσαι τὰς (*) πύλας, καὶ
ὅπως (π) πολεμήσῃ τὸν λαόν· ὁ δὲ βασιλεὺς ἐδίωκε τὸν Τρύφωνα.

MS. A. (β) τοῦ εἰσπορεύεσθαι, (*) ἀλλὰ (γ) ἐσυνέθετο (**) κοινολογησάμενον (δ) Γαζαρηνῶν (ε) ἄκρας ἐν (ζ) τῶν ὁρίων τῶν ἐκ τῆς (η) ἐκπολεμήσουσιν (θ) αὐτοῖς (ι) ἀκρίτως ἔν τινι καιρῷ (κ) ἡμῶν καὶ τῶν (λ) Γαζαρηνῶν ἐτεῖς, (μ) καὶ τῇ γῇ ἡμῶν, (ν) λόγον. (ξ) Ὀρθωσίαν. (ο) ἐπιστρατηγὸν (*) πόλεις, (π) πολεμ

Interp. LAT.

Antiochus autem rex applicuit castra in Do secundò, admovens ei semper manus, & machinas faciens, & conclusit Tryphonem, ne in deretur, & egrederetur. Et misit ad eum Si duo millia virorum electorum in auxilium & argentum & aurum, & vasa copio noluit ea accipere, sed rupit omnia quæ est cum eo anteà, & alienavit se ab eo. Et mi ad eum Athenobium unum de amicis su tractaret cum ipso, dicens; Vos tenetis Joppen & Gazaram, & arcem, quæ est in Hierusalem civitates regni mei: Fines earum desolastis fecistis plagam magnam in terra, & domina estis locorum multorum in regno meo. Nunc tradite civitates, quas occupastis, & tribu locorum, in quibus dominati estis extra fines dææ. Sin autem; date pro illis quingenta ta argenti, & exterminii, quod exterminastis & tributorum civitatum alia talenta quinge Sin autem; veniemus, & expugnabimus Et venit Athenobius amicus regis in Hie & vidit gloriam Simonis, & abacum cum aureis, & argenteis, & apparatum copiosum: obstupuit, & retulit ei verba regis. Et re dit Simon, & dixit ei; Neque alienam te sumpsimus: neque aliena detinuimus sed reditatem patrum nostrorum: ab inimicis nostris injuste aliquo tempore possessa est. verò tempus habentes, vindicamus hæredita patrum nostrorum. Nam de Joppe, & Ga quæ expostulas, ipsæ faciebant in populo pla magnam (c) per regionem nostram: harum da mus talenta centum. Et non respondit ei A nobius verbum. Reversus autem cum ira regem renuntiavit ei verba ista, & glori Simonis, & universa quæ vidit. Et iratus rex irâ magnâ. Tryphon autem conscendens vim fugit in Orthosiada. Et constituit rex Ce debæum ducem maritimæ: & exercitum pe tum & equitum dedit illi. Et mandavit admovere castra contra faciem Judeæ: mandavit ei ædificare Cedronem, & munire tas, & ut debellet populum. Rex autem pe quebatur Tryphonem.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

Verùm Antiochus obsessâ Rodâ, sequenti die fecit machinas, & proximè accessit ad eam, & Triphonem undique conclusit, ita ut egredi non posset. Et misit ad eum Simon duo millia virorum electorum in auxilium ejus, & aurum, argentum, vasaque multa: At noluit accipere ea, sed mentitus est in omnibus iis quæ promiserat anteà, & abalienatus est ab eo; Misitque ad eum quendam ex amicis suis Athenobium, cui mandavit seorsim quid esset acturus, & ut diceret eis; Vos tenetis Joppen, & Gazerem, & arces quæ sunt in Jerusalem, urbes regni mei: Destruxistis terminos earum, & fecistis plagam magnam in terra, & usurpâstis loca multa ditionis regni mei. Nunc itaque tradite urbes quas occupâstis, & tributa locorum illorum quæ usurpâstis extra terminos Judææ: Sin minus date pro eis quingenta talenta argenti, & pro vastatione quam vastâstis, & vectigalibus urbium, quingenta alia talenta: Quòd si non dederitis, veniemus oppugnatum vos. Veniens igitur Athenobius amicus regis Jerosolymam, vidit gloriam Simonis, & ministerium aureum & argenteum, vasáque pretiosa præstantissima, retulitque Simoni verba regis. Respondit Simon, & dixit ei; Neque terram alienam occupavimus, neque quicquam detinemus quod non sit nostrum: sed tantùm hæreditatem majorum nostrorum: quondam enim usurpata fuerat ab hostibus injustè & imprudenter, Nos autem occasionem nacti recuperavimus hæreditatem majorum nostrorum. Quod autem ad Joppen & Gazarem quas petis, ipsæ infligebant plagam magnam populo, & terræ nostræ; pro his dabimus centum talenta: sed non reddidit ei responsum Athenobius. Reversus cum ira ad regem, renuntiavit ei omnes res istas, & gloriam Simonis, & quicquid viderat, æstuavitque rex irâ magnâ. Triphon autem conscensâ navi, fugit Orthosiam. Et constituit rex Cendebium ducem super Pharhelum, commisítque ei copias equitum, peditumque: Et dixit ei, ut castra poneret adversùs Judæam, & mandavit ei ut ædificaret Hebronem, muniretque portas ejus, & pugnaret adversùs populum: Rex verò persecutus est Triphonem.

Verſio VULG. LAT.

40 Et pervenit Cendebæus Jamniam, & cœpit irritare plebem, & conculcare Judæam, & captivare populum, & interficere, & ædificare Gedorem. 41 Et collocavit illic equites, & exercitum: ut egreſſi perambularent viam Judææ, ſicut conſtituit ei rex.

CAP. XVI.

1 ET aſcendit Joannes de Gazaris, & nuntiavit Simoni patri ſuo quæ fecit Cendebæus in populo ipſorum. 2 Et vocavit Simon duos filios ſeniores, Judam & Joannem, & ait illis; Ego, & fratres mei, & domus patris mei, expugnavimus hoſtes Iſrael ab adoleſcentia uſque in hunc diem: & proſperatum eſt in manibus noſtris liberare Iſrael aliquoties. 3 Nunc autem ſenui; ſed eſtote loco meo, & fratris mei, & egreſſi pugnate pro gente noſtra: auxilium verò de cœlo vobiſcum ſit. 4 Et elegit de regione viginti millia virorum belligeratorum, & equites; & profecti ſunt ad Cendebæum: & dormierunt in Modin. 5 Et ſurrexerunt manè, & abierunt in campum: & ecce exercitus copioſus in obviam illis peditum, & equitũ, & fluvius torrens erat inter medium ipſorum. 6 Et admovit caſtra contra faciem eorum ipſe, & populus ejus, & vidit populum trepidantem ad transfretandum torrentem, & transfretavit primus: & viderunt eum viri, & tranſierunt poſt eum. 7 Et diviſit populum, & equites in medio peditum: erat autem equitatus adverſariorum copioſus nimis. 8 Et exclamaverunt ſacris tubis, & in fugam converſus eſt Cendebæus, & caſtra ejus: & ceciderunt ex eis multi vulnerati: reſidui autem in munitionem fugerunt. 9 Tunc vulneratus eſt Judas frater Joannis: Joannes autem inſecutus eſt eos, donec venit Cedronem, quam ædificavit: 10 Et fugerunt uſque ad turres, quæ erant in agris Azoti, & ſuccendit eas igni. Et ceciderunt ex illis duo millia virorum, & reverſus eſt in Judæam in pace. 11 Et Ptolemæus filius Abobi conſtitutus erat dux in campo Jericho, & habebat argentum & aurum multum. 12 Erat enim gener ſummi ſacerdotis. 13 Et exaltatum eſt cor ejus, & volebat obtinere regionem, & cogitabat dolum adverſus Simonem, & filios ejus, ut tolleret eos.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Α΄.

40 Καὶ παρεγενήθη Κενδεβαῖος εἰς Ἰάμνειαν, καὶ ἤρξατο τοῦ ἐρεθίζειν τὸν λαὸν, καὶ ἐμβατεύειν εἰς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ αἰχμαλωτίζειν τὸν λαὸν καὶ φονεύειν. 41 καὶ ᾠκοδόμησε τὴν(ε) Κεδρὼν. Καὶ ἔταξεν ἐκεῖ ἱππεῖς καὶ δυνάμεις, ὅπως ἐκπορευόμενοι ἐξοδεύωσι τὰς ὁδοὺς τῆς Ἰουδαίας, καθὰ συνέταξεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς.

ΚΕΦ. ιϚ΄.

1 ΚΑὶ ἀνέβη Ἰωάννης ἐκ Γαζάρων, καὶ ἀπήγγειλε Σίμωνι τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἃ συνετέλει Κενδεβαῖος. 2 Καὶ ἐκάλεσε Σίμων τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ τοὺς πρεσβυτέρους Ἰούδαν καὶ Ἰωάννην, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ἐγὼ καὶ οἱ ἀδελφοί μου, καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός μου, ἐπολεμήσαμεν τοὺς(ʼ) πολεμίους Ἰσραὴλ ἀπὸ νεότητος ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας, καὶ εὐωδώθη ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν ῥύσασθαι τὸν Ἰσραὴλ πλεονάκις. 3 Νῦν δὲ γεγήρακα, καὶ ὑμεῖς δὲ ἐν τῷ ἐλέει ἱκανοί ἐστε ἐν τοῖς ἔτεσι· γίνεσθε ἀντ' ἐμοῦ, καὶ τοῦ ἀδελφοῦ μου, καὶ ἐξελθόντες ὑπερμαχεῖτε ὑπὲρ τοῦ ἔθνους ἡμῶν, ἡ δὲ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ βοήθεια (α) ἔστω μεθ' ὑμῶν. 4 Καὶ ἐπέλεξεν ἐκ τῆς χώρας εἴκοσι χιλιάδας ἀνδρῶν πολεμιστῶν, καὶ ἱππεῖς, καὶ ἐπορεύθησαν ἐπὶ τὸν Κενδεβαῖον, καὶ ἐκοιμήθησαν ἐν (˜) Μωδεΐν. 5 Καὶ ἀναστάντες τοπρωῒ ἐπορεύοντο εἰς τὸ πεδίον, καὶ ἰδοὺ δύναμις πολλὴ εἰς συνάντησιν αὐτοῖς(β) πεζικὴ, καὶ ἱππεῖς, καὶ(γ) ἦν χειμάρρους ἀναμέσον αὐτῶν. 6 Καὶ παρενέβαλε κατὰ πρόσωπον αὐτῶν αὐτὸς, καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ. καὶ εἶδε τὸν λαὸν δειλούμενον διαπεράσαι τὸν χειμάρρουν, καὶ διεπέρασε πρῶτος, καὶ εἶδον αὐτὸν οἱ ἄνδρες, καὶ (δ) διεπέρασαν κατόπισθεν αὐτοῦ. 7 Καὶ διεῖλε τὸν λαὸν, καὶ τοὺς ἱππεῖς ἐν μέσῳ τῶν πεζῶν· ἦν δὲ ἵππος τῶν ὑπεναντίων πολλὴ σφόδρα. 8 Καὶ ἐσάλπισαν ταῖς(ε) ἱεραῖς σάλπιγξι, καὶ ἐτράπη Κενδεβαῖος καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ, καὶ ἔπεσον ἐξ(ζ) αὐτῶν τραυματίαι πολλοί· οἱ δὲ καταλειφθέντες ἔφυγον εἰς τὸ ὀχύρωμα. 9 Τότε ἐτραυματίσθη Ἰούδας ὁ ἀδελφὸς Ἰωάννου· Ἰωάννης δὲ κατεδίωξεν αὐτοὺς ἕως (ʻ) ἦλθεν εἰς Κεδρὼν ἣν ᾠκοδόμησε. 10 Καὶ ἔφυγον (η) ἕως εἰς τοὺς πύργους τοὺς ἐν (θ) τοῖς ἀγροῖς Ἀζώτου, καὶ ἐνεπύρισεν αὐτὴν ἐν πυρὶ, καὶ (ι) ἔπεσον ἐξ αὐτῶν εἰς ἄνδρας (κ) δισχιλίους· καὶ ἀπέστρεψεν εἰς(λ) γῆν Ἰούδα μετ' εἰρήνης. 11 Καὶ Πτολεμαῖος ὁ τοῦ Ἀβούβου ἦν καθεσταμένος στρατηγὸς εἰς τὸ πεδίον Ἱεριχὼ, καὶ εἶχεν ἀργύριον, καὶ χρυσίον πολύ. 12 Ἦν γὰρ γαμβρὸς τοῦ ἀρχιερέως. 13 Καὶ ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ ἠβουλήθη κατακρατῆσαι τῆς χώρας, καὶ ἐβουλεύετο δόλῳ κατὰ Σίμωνος, καὶ (μ) τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ἆραι αὐτούς.

MS. A. (ʼ) πολέμους (α) ἤτω (˜) Μωδαεὶμ. (β) πεζικοὶ, (γ) χειμάρρους ἦν (δ) διεπέρασεν (ε) σάλπιγξιν, (ζ) αὐτοῦ (ʻ) ἐλθεῖν (η) εἰς τοὺς (θ) τῷ ἀγρῷ (ι) ἔπεσε (κ) χιλίους (λ) τὴν Ἰουδαίαν (μ) κατὰ τῶν

Interp. LAT.

40 *Et pervenit Cendebæus Jamniam: & cœpit irritare plebem, & penetrare in Judæam, & captivare populum, & interficere. Et ædificavit Cedronem:* 41 *Et collocavit illic equites, & exercitus, ut egreſſi perambularent vias Judææ, ſicut conſtituit ei rex.*

CAP. XVI.

1 *ET aſcendit Joannes de Gazaris: & nuntiavit Simoni patri ſuo, quæ faciebat Cendebæus.* 2 *Et vocavit Simon duos filios ſuos ſeniores, Judam, & Joannem, & ait illis; Ego, & fratres mei, & domus patris mei, expugnavimus hoſtes Iſrael ab adoleſcentia uſque in hunc diem: & proſperatum eſt in manibus noſtris liberare Iſrael ſæpenumero.* 3 *Nunc autem ſenui: & vos autem in miſericordia ſufficientes eſtis in annis. Eſtote loco meo, & fratris mei: & egreſſi pugnate pro gente noſtra. Auxilium verò de cœlo vobiſcum ſit.* 4 *Et elegit de regione viginti millia virorum belligeratorum, & equites: & profecti ſunt ad Cendebæum, & dormierunt in Modin.* 5 *Et ſurrexerunt manè, & abierunt in campum: Et ecce exercitus copioſus in obviàm illis, peditum & equitum: & torrens erat inter medium ipſorum.* 6 *Et admovit caſtra contra faciem eorum, ipſe, & populus ejus. Et vidit populum trepidantem ad transfretandum torrentem: & transfretavit primus: & viderunt eum viri, & tranſierunt poſt eum.* 7 *Et diviſit populum, & equites in medio peditum. Erat autem equitatus adverſariorum copioſus nimis.* 8 *Et exclamaverunt ſacris tubis: & in fugam converſus eſt Cendebæus, & caſtra ejus: & ceciderunt ex eis multi vulnerati: reſidui autem in munitionem fugerunt.* 9 *Tunc vulneratus eſt Judas frater Joannis. Joannes autem inſecutus eſt eos, donec venit Cedronem, quam ædificavit.* 10 *Et fugerunt uſque ad turres, quæ erant in agris Azoti: & ſuccendit eam igni. Et ceciderunt ex illis ad duo millia virorum: & reverſus eſt in terram Juda cum pace.* 11 *Et Ptolemæus filius Abubi conſtitutus erat dux in campo Hiericho: & habebat argentum, & aurum multum.* 12 *Erat enim gener ſummi ſacerdotis.* 13 *Et exaltatum eſt cor ejus: & volebat obtinere regionem: & cogitabat dolum adverſùs Simonem, & filios ejus, ut tolleret eos.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

40 [illegible]
41 [illegible]
[illegible]

[illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
[illegible]
[illegible]
3 [illegible]
[illegible]
4 [illegible]
[illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
[illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
[illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
[illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
[illegible]

40 Cendebius ergò Jamniam veniens, cœpit laceſſere & minitari populo; & ingrediebatur ibátque in Judæam, occidebat, & captivos abducebat. 41 Ædificatâ quoque Hebrone Cendebius, poſuit ibi copias equitum peditúmque, quæ procedentes percurrebant viam Judææ, prout mandaverat illi rex.

CAP. XVI.

1 QUare aſcendens Johannes e Gazare, indicavit patri ſuo quicquid fecerat Cendebius. 2 Et is accerſitis duobus filiis ſuis majoribus, *nempè* Juda & Johanne; dixit eis; Ego & fratres mei, domúſque mea paterna geſſimus bella Iſraëlis à pueritia noſtra ad hodiernum uſque diem, & conceſſum eſt nobis ut ſæpe liberaremus Iſraëlem. 3 Nunc autem ſenui, vos verò per miſericordiam Dei valentes eſtis: Surgite, & ſuccedite loco meo & loco fratrum meorum, & prodeuntes pugnate pro gente noſtra; & auxilium de cœlo vobis adeſto. 4 Tum deligens Johannes è regione viginti millia virorum electiſſimorum ad bellum, cum equitibus, profecti ſunt contra Cendebium, & pernoctârunt in Moraim. 5 Inde manè ſurgentes, dum procederent per planitiem, en exercitus numeroſus occurrit eis peditum equitúmque: ſed torrens erat inter ipſos. 6 Cúmque caſtra poſuiſſet ex adverſo illorum ipſe & populus ejus, viderétque populum timentem trajicere torrentem, trajecit ipſe primus: quem videntes trajeciſſe, trajecerunt etiam ipſi poſt eum. 7 Tum diviſit populum, & equites collocavit inter acies eorum (equites autem inimicorum, multò plures erant) 8 Et clanxerunt tubis, victúſque eſt Cendebius cum exercitu ipſius, & ceciderunt ex eis confoſſi multi; qui autem reliqui manſerunt, fugerunt ad arces. 9 Juda verò frater Johannis vulneratus eſt: ſed Johannes perſecutus eſt eos uſque ad Hebronem illam quam ædificaverant. 10 Fugientibus autem illis ad turrim quæ eſt in Azoto, ſuccenderunt illam igni: & ceciderunt ex illis quaſi tria millia virorum: comites verò Johannis reverſi ſunt in Judæam incolumes. 11 Verùm Ptolomæus filius Habubi, qui conſtitutus fuerat dux & gubernator in planitie Jerichuntis, & poſſidebat aurum & argentum multum: 12 Erat enim gener ſummi ſacerdotis: 13 Hujus cùm elatus eſſet animus, & vellet obtinere & dominari ſuper terram: machinabatur dolum in Simonem & filios ejus, quonam pacto interficeret eos.

Verſio VULG. LAT.

14 Simon autem, perambulans civitates quæ erant in regione Judææ, & ſolicitudinem gerens earum, deſcendit in Jericho ipſe, & Mathathias filius ejus, & Judas, anno centeſimo ſeptuageſimo ſeptimo, menſe un-
15 decimo: hic eſt menſis Sabath. Et ſuſcepit eos filius Abobi in munitiunculam, quæ vocatur Doch, cum dolo, quam ædificavit: & fecit eis convivium ma-
16 gnum, & abſcondit illic viros. Et cùm inebriatus eſſet Simon, & filii ejus, ſurrexit Ptolemæus cum ſuis, & ſumpſerunt arma ſua, & intraverunt in convivium, & occiderunt eum, & duos filios ejus, & quoſdam
17 pueros ejus. Et fecit deceptionem magnam in Iſrael,
18 & reddidit mala pro bonis. Et ſcripſit hæc Ptolemæus, & miſit regi, ut mitteret ei exercitum in auxilium, & traderet ei regionem, & civitates eorum,
19 & tributa. Et miſit alios in Gazaram tollere Joannem: & tribunis miſit epiſtolas, ut venirent ad ſe, &
20 daret eis argentum, & aurum, & dona. Et alios mi-
21 ſit occupare Jeruſalem, & montem templi. Et præcurrens quidam, nuntiavit Joanni in Gazara, quia periit pater ejus, & fratres ejus, & quia miſit te quo-
22 que interfici. Ut audivit autem, vehementer expavit: & comprehendit viros, qui venerant perdere eum, & occidit eos: cognovit enim quia quærebant
23 eum perdere. Et cætera ſermonum Joannis, & bellorum ejus, & bonarum virtutum, quibus fortiter geſſit, & ædificii murorum, quos extruxit, & rerum ge-
24 ſtarum ejus: Ecce hæc ſcripta ſunt in libro dierum ſacerdotii ejus, ex quo factus eſt princeps ſacerdotum poſt patrem ſuum.

14 Σίμων δὲ ἦν ἐφοδεύων τὰς πόλεις τὰς ἐν τῇ χώρᾳ, ϗ φροντίζων (ν) τῆς ἐπιμελείας αὐτῶν, ϗ κατέβη εἰς Ἱεριχὼ αὐτὸς, ϗ Ματταθίας ϗ Ἰούδας (ξ) οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, ἔτους ἑβδόμου καὶ ἑβδομηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ, ἐν
15 μηνὶ ἑνδεκάτῳ, οὗτος ὁ μὴν Σαβάτ. Καὶ ὑπεδέξατο αὐτοὺς ὁ τοῦ Ἀβούβου εἰς τὸ ὀχυρωμάτιον τὸ καλούμενον Δὼκ, μετὰ δόλου, ὃ ᾠκοδό-
16 μησε, ϗ ἐποίησεν αὐτοῖς πότον (") μέγαν, ϗ ἐνέκρυψεν ἐκεῖ ἄνδρας. Καὶ ὅτε ἐμεθύσθη Σίμων καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, ἐξανέστη Πτολεμαῖος ϗ οἱ (") παρ' αὐτοῦ, ϗ ἐλάβοσαν τὰ ὅπλα αὐτῶν, ϗ ἐπεισήλθοσαν τῷ Σίμωνι εἰς τὸ συμπόσιον, ϗ ἀπέκτειναν αὐτὸν ϗ τοὺς (ο) δύο υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ
17 τινας τῶν παιδαρίων αὐτοῦ. Καὶ ἐποίησεν ἀθεσίαν μεγάλην, ϗ
18 (π) ἀπέδωκε κακὰ ἀντὶ ἀγαθῶν. Καὶ ἔγραψε ταῦτα Πτολεμαῖος, ϗ ἀπέστειλε τῷ βασιλεῖ ὅπως ἀποστείλῃ αὐτῷ δυνάμεις εἰς βοήθει-
19 αν, ϗ παραδῷ (ρ) αὐτῷ τὴν χώραν αὐτῶν, ϗ τὰς πόλεις. Καὶ ἀπέστειλεν ἑτέρους εἰς Γάζαρα ἆραι τὸν Ἰωάννην, ϗ τοῖς χιλιάρχοις ἀπέστειλεν ἐπιστολὰς παραγενέσθαι πρὸς αὐτὸν, ὅπως δῷ αὐτοῖς ἀργύ-
20 ριον ϗ χρυσίον ϗ δόματα. Καὶ ἑτέρους ἀπέστειλε καταλαβέ-
21 σθαι τὴν Ἱερουσαλὴμ, ϗ τὸ ὄρος τοῦ ἱεροῦ. Καὶ (˜) προδραμών τις ἀπήγγειλεν Ἰωάννῃ εἰς Γάζαρα, ὅτι ἀπώλετο ὁ πατὴρ αὐτοῦ ϗ
22 οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ϗ ὅτι ἀπέσταλκε ϗ σὲ ἀποκτεῖναι. Καὶ ἀκούσας ἐξέστη σφόδρα· καὶ συνέλαβε τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐλθόντας ἀπολέσαι αὐτὸν, ϗ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς, (σ) ἐπέγνω γὰρ ὅτι ἐζή-
23 τουν αὐτὸν ἀπολέσαι. Καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων Ἰωάννου, καὶ τῶν πολέμων αὐτοῦ, ϗ τῶν ἀνδραγαθιῶν αὐτοῦ ὧν (") ἠνδραγάθησε, ϗ τῆς οἰκοδομῆς τῶν τειχέων ὧν ᾠκοδόμησε, ϗ τῶν πράξεων αὐτοῦ,
24 ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ (τ) βιβλίῳ ἡμερῶν ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ, ἀφ' οὗ ἐγενήθη ἀρχιερεὺς μετὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ. (†) ΤΕΛΟΣ Α'.

MS.A. (ν) τὰς (ξ) καὶ οἱ (") μέγα, (") μετ' αὐτοῦ, (ο) υἱοὺς (π) ἀνταπέδωκεν (ρ) τὴν χώραν (˜) * προδραμὼν ἀπήγγειλεν Ἰωάννης εἰς (σ) ἔγνω γὰρ ὅτι ἐζήτουσαν (") ἠνδραγάθην, ϗ τῆς ᾠκοδομῆς (τ) βιβλίου (†) Μακκαβαίων Α'.

Interp. LAT.

Simon autem perambulans civitates, quæ erant in regione, & ſolicitudinem gerens de curatione earum, deſcendit in Hiericho, ipſe, & Mattathias & Judas, filii ejus, anno centeſimo ſeptuageſimo ſeptimo menſe undecimo: hic eſt menſis Sabat. Et ſuſcepit eos filius Abubi in munitiunculam, quæ vocatur Doc, cum dolo, quam ædificavit: & fecit eis convivium magnum: & abſcondit illic viros. Et cùm inebriatus eſſet Simon, & filii ejus; ſurrexit Ptolemæus cum ſuis: & ſumpſerunt arma ſua, & irruerunt in Simonem in convivio, & occiderunt eum; & duos filios ejus, & quoſdam pueros ejus. Et fecit deceptionem magnam, & reddidit mala pro bonis. Et ſcripſit hæc Ptolemæus, & miſit regi, ut mitteret ei exercitum in auxilium, & traderet ei regionem, & civitates eorum. Et miſit alios in Gazaram tollere Joannem: & tribunis miſit epiſtolas, ut venirent ad ſe, ut daret eis argentum, & aurum, & dona. Et alios miſit occupare Hieruſalē, & montem templi. Et præcurrens quidam nuntiavit Joanni in Gazara, quia periit pater ejus, & fratres ejus, & quia miſit te quoque interficere. Ut audivit autem; vehementer expavit: & comprehendit viros qui venerant perdere eum, & occidit eos. Cognovit enim quia quærebant perdere eum. Et cætera ſermonum Joannis, & bellorum ejus, & bonarum actionum ejus, quas fortiter egit, & ædificii murorum, quos extruxit, & rerum geſtarum ejus, Ecce hæc ſcripta ſunt in libro dierum ſacerdotii ejus; ex quo factus eſt princeps ſacerdotum poſt patrem ſuum.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]

* ܫܠܡ ܣܦܪܐ ܕܡܩ̈ܒܝܐ *

Interea Simon obibat inviſens urbes regionis, & providens iis omnibus quæ neceſſaria erant illis: cumque deſcendiſſent Jerichuntem ipſe & Mathitha atque Juda filii ejus, anno centeſimo ſeptuageſimo ſeptimo, menſe undecimo qui eſt Sebat; Excepit eos Ptolomæus Habubi filius doloſè in arce quadam quæ vocatur Doac, quam ipſe ædificaverat, fecitque eis convivium magnum, & abſcondit ibi viros. Cúmque bibiſſent & jucundati eſſent Simon & filii ejus, exurgens Ptolomæus & qui erant cum ipſo, ceperunt arma illorum; & adorti Simonem in convivio, interfecerunt eum, & filios ejus, cum nonnullis ex ſervis ejus. Ita commiſit ſcelus magnum, & rependit malum pro bono. Tum ſcripſit miſitque hæc Ptolemæus ad regem, ut mitteret ipſi copias ad auxilium, quatenus traderet ei regiones & urbes. Miſit etiam viros alios in Gazarem, ut occiderent Johannem: chiliarchis autem ſcripſit ut venirent ad ſe, ut daret ipſis aurum, argentum, & munera. Alios verò miſit ad occupandum Jeroſolymam & montem templi. Et abeuntes quidam indicarunt Johanni in Gazare, mortuos eſſe patrem & fratres ejus: & miſit *inquiunt* ad occidendum te quoque. Quibus auditis, Johannes, extimuit obſtupuitque vehementer, & comprehendens viros qui abierant adversùs eum, interfecit illos: cognoverat enim Johannes velle eos ipſum interficere. Reliqua facta Johannis, & bella, atque victoriæ quas reportavit ac vicit, ædificium muri quem extruxit, & geſta ipſius; Ecce hæc ſcripta ſunt in libro dierum ſummi ſacerdotii ipſius: nam fuit ſummus Sacerdos loco patris ſui poſt ipſum.

Libri Machabæorum finis.

Verſio VULG. LAT.

LIBER SECUNDUS
MACHABÆORUM.
CAP. PRIMUM.

1 FRatribus, qui ſunt per Ægyptum, Judæis, ſalutem dicunt fratres, qui ſunt in Jeroſolymis, Judæi, & qui
2 in regione Judææ, & pacem bonam. Benefaciat vobis Deus, & meminerit teſtamenti ſui, quod locutus eſt ad Abraham, & Iſaac, & Jacob, ſervorũ ſuorum fi-
3 deliũ: Et det vobis cor omnibus, ut colatis eum, & faciatis ejus voluntatem, corde magno, & animo volenti.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ
ΔΕΥΤΕΡΟΣ.
ΚΕΦ. α'.

1 ΤΟῖς ἀδελφοῖς τοῖς κατ' Αἴγυπτον Ἰουδαίοις χαίρειν. οἱ ἀδελφοὶ οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις Ἰουδαῖοι, ϗ οἱ ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Ἰουδαίας, εἰρήνην
2 ἀγαθήν. Καὶ ἀγαθοποιήσαι ὑμῖν ὁ θεὸς, ϗ (α) μνησθείη τῆς διαθήκης αὐτοῦ τῆς πρὸς Ἀβραὰμ, ϗ Ἰσαὰκ, ϗ Ἰακὼβ τῶν δούλων
3 αὐτοῦ τῶν πιστῶν. Καὶ δῴη ὑμῖν καρδίαν πᾶσιν εἰς τὸ σέβεσθαι αὐτὸν, ϗ ποιεῖν αὐτοῦ τὰ θελήματα καρδίᾳ μεγάλῃ, ϗ ψυχῇ βουλομένῃ.

MS.A. Μακκαβαίων Β'. (α) μνησθῆναι

MACCABAEORUM
SECUNDUS.
CAP. I.

FRatribus, qui ſunt per Ægyptum, Judæis Salutem. Fratres, qui ſunt in Hieroſolymis Judæi, & qui in regione Judææ, pacem bonam. Et benefaciat vobis Deus, & meminerit teſtamenti ſui, quod ad Abraam, & Iſaac, & Jacob ſervos ſuos fideles. Et det vobis cor omnibus, ut colatis eum, & faciatis ejus voluntatem corde magno, & animo volenti.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ܬܘܒ ܣܦܪܐ ܕܬܪܝܢ ܕܡܩ̈ܒܝܐ *

* ܩܦܠܐܘܢ * ܐ *

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]

Sequitur liber ſecundus
MACHABÆORUM.

CAP. I.

FRatres Judæi qui *ſunt* Jeroſolymis, & in terra Judææ, fratribus Judæis qui *ſunt* in Ægypto, ſalutem. Pax & gratia vobiſcum ſit. Et benefaciat vobis Deus, & recordetur fœderis ſui, quod iniuit cum Abrahamo, & Iſaaco, & Jacobo ſervis ſuis fidelibus. Et det vobis omnibus cor ut timeatis ipſum, & faciatis mandata ejus corde pleno, & animo valenti.

Verſio VULG. LAT.

4 Adaperiat cor veſtrum in lege ſua, & in præceptis
5 ſuis, & faciat pacem. Exaudiat orationes veſtras, &
reconcilietur vobis, nec vos deſerat in tempore malo.
6 Et nunc hic ſumus orantes pro vobis. Regnante
7 Demetrio, anno centeſimo ſexageſimo nono, nos Judæi
ſcripſimus vobis in tribulatione, & impetu, qui
ſupervenit nobis in iſtis annis, ex quo receſſit Jaſon à
8 ſancta terra, & à regno. Portam ſuccenderunt, &
effuderunt ſanguinem innocentem : & oravimus ad
Dominum, & exauditi ſumus, & obtulimus ſacrificium,
& ſimilaginem, & accendimus lucernas, & propoſuimus
9 panes. Et nunc frequentate dies ſcenopegiæ
10 menſis Caſleu. Anno centeſimo octogeſimo octavo,
populus qui eſt Jeroſolymis, & in Judæa, Senatúſq; &
Judas, Ariſtobolo magiſtro Ptolemæi regis, qui eſt
de genere chriſtorum ſacerdotum, & his, qui in Ægypto
11 ſunt Judæis, ſalutem & ſanitatem. De magnis
periculis à Deo liberati, magnificè gratias agimus ipſi,
12 utpotè qui adverſùs talem regem dimicavimus. Ipſe
enim ebullire fecit de Perſide eos, qui pugnaverunt
13 contra nos, & ſanctam civitatem. Nam cùm in Perſide
eſſet dux ipſe, & cum ipſo immenſus exercitus, cecidit
in templo Naneæ, conſilio deceptus ſacerdotum
14 Naneæ. Etenim cum ea habitaturus venit ad locum
Antiochus, & amici ejus, & ut acciperet pecunias
15 multas dotis nomine. Cúmque propoſuiſſent eas ſacerdotes
Naneæ, & ipſe cum paucis ingreſſus eſſet intra
16 ambitum fani, clauſerunt templum, Cùm intrâſſet
Antiochus : apertóque occulto aditu templi, mittentes
lapides percuſſerunt ducem & eos qui cum eo erant,
& diviſerunt membratim, & capitibus amputatis
17 foras projecerunt. Per omnia benedictus Deus,
18 qui tradidit impios. Facturi igitur quintâ & vigeſimâ
die menſis Caſleu purificationem templi, neceſſarium
duximus ſignificare vobis : ut & vos quoque agatis
diem ſcenopegiæ, & diem ignis qui datus eſt quando
Nehemias ædificato templo & altari obtulit ſacrificia.
19 Nam cùm in Perſidem ducerentur patres noſtri; ſacerdotes
qui tunc cultores Dei erant, acceptum ignem
de altari occultè abſconderunt in valle, ubi erat puteus
altus & ſiccus, & in eo contutati ſunt eum, ita ut
omnibus ignotus eſſet locus.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β΄.

4 Καὶ διανοίξαι τὴν καρδίαν ὑμῶν ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς προστάγμασι,
5 καὶ εἰρήνην ποιήσαι, Καὶ (β) ἐπακούσαι ὑμῶν τῶν δεήσεων, καὶ καταλλαγείη ὑμῖν, καὶ μὴ ὑμᾶς ἐγκαταλίποι ἐν καιρῷ πονηρῷ.
6 Καὶ νῦν ὧδέ ἐσμεν προσευχόμενοι περὶ ὑμῶν.
7 Βασιλεύοντος Δημητρίου ἔτους ἑκατοστοῦ ἑξηκοστοῦ (") ἐννάτου, ἡμεῖς οἱ Ἰουδαῖοι (γ) γεγράφηκαμεν ὑμῖν ἐν τῇ θλίψει, καὶ ἐν τῇ ἀκμῇ τῇ ἐπελθούσῃ ἡμῖν ἐν τοῖς ἔτεσι τούτοις, ἀφ᾽ οὗ ἀπέστη Ἰάσων καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἁγίας γῆς,
8 καὶ τῆς βασιλείας· Καὶ ἐνεπύρισαν τὸν πυλῶνα, καὶ ἐξέχεαν αἷμα ἀθῷον. καὶ ἐδεήθημεν τοῦ κυρίου, καὶ εἰσηκούσθημεν, (") καὶ προσηνέγκαμεν θυσίαν, καὶ σεμίδαλιν, καὶ (δ) ἐξήψαμεν τοὺς λύχνους, καὶ προεθήκαμεν
9 τοὺς ἄρτους. Καὶ νῦν ἵνα ἄγητε τὰς ἡμέρας τῆς σκηνοπηγίας τοῦ
10 Χασελεῦ μηνός. Ἔτους (ε) ἑκατοστοῦ ὀγδοηκοστοῦ καὶ ὀγδόου (ζ) οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, καὶ ἡ γερουσία, καὶ Ἰούδας Ἀριστοβούλῳ διδασκάλῳ Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως, ὄντι δὲ ἀπὸ τοῦ τῶν χριστῶν ἱερέων γένους, καὶ τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ Ἰουδαίοις, χαίρειν καὶ
11 ὑγιαίνειν. Ἐκ μεγάλων κινδύνων ὑπὸ τοῦ θεοῦ σεσωσμένοι, μεγάλως εὐχαριστοῦμεν αὐτῷ, ὡς ἂν πρὸς βασιλέα παρατασσόμενοι.
12 Αὐτὸς γὰρ ἐξέβρασε τοὺς (η) παραταξαμένους ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει.
13 Εἰς (θ) γὰρ τὴν Περσίδα γενόμενος ὁ ἡγεμὼν, καὶ ἡ περὶ αὐτὸν ἀνυπόστατος δοκοῦσα εἶναι δύναμις, κατεκόπησαν ἐν τῷ τῆς Ναναίας ἱερῷ, παραλογισμῷ χρησαμένων τῶν περὶ τὴν Ναναίαν ἱερέων.
14 Ὡς γὰρ (ι) συνοικήσων αὐτῇ παρεγένετο εἰς τὸν τόπον ὅ τε Ἀντίοχος, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ φίλοι, χάριν τοῦ λαβεῖν τὰ χρήματα (κ) εἰς φερνῆς λόγον.
15 Καὶ προθέντων αὐτὰ τῶν ἱερέων (") τῆς Ναναίας, κἀκείνου προσελθόντος μετ᾽ ὀλίγων εἰς τὸν περίβολον τοῦ τεμένους, συγκλείσαντες τὸ ἱερὸν,
16 Ὡς εἰσῆλθεν Ἀντίοχος, ἀνοίξαντες τὴν τοῦ φατνώματος κρυπτὴν θύραν, βάλλοντες πέτρους συνεκεραύνωσαν τὸν ἡγεμόνα, καὶ μέλη ποιήσαντες, καὶ τὰς κεφαλὰς (λ) ἀφελόντες, τοῖς ἔξω παρέρριψαν.
17 Κατὰ πάντα εὐλογητὸς ἡμῶν ὁ θεὸς, ὃς (") παρέδωκε τοὺς ἀσεβήσαντας.
18 Μέλλοντες (") οὖν ἄγειν ἐν τῷ Χασελεῦ πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τὸν καθαρισμὸν τοῦ ἱεροῦ, δέον ἡγησάμεθα διασαφῆσαι ὑμῖν, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἄγητε (·) τῆς σκηνοπηγίας καὶ τοῦ πυρὸς, ὅτε Νεεμίας (') οἰκοδομήσας τό τε (-) ἱερὸν
19 καὶ τὸ θυσιαστήριον, ἀνήνεγκε (") θυσίαν. Καὶ γὰρ ὅτε εἰς τὴν Περσικὴν ἤγοντο (") οἱ πατέρες ἡμῶν, (μ) οἱ τότε εὐσεβεῖς ἱερεῖς λαβόντες ἀπὸ τοῦ πυρὸς τοῦ θυσιαστηρίου λαθραίως, κατέκρυψαν ἐν κοιλώματι φρέατος τάξιν (ν) ἔχοντος ἀνύδρου, ἐν ᾧ κατησφαλίσαντο, ὥστε πᾶσιν ἄγνωστον εἶναι τὸν τόπον.

MS. A. (β) ὑπακούσαι (") ἐάσου, (γ) γεγράφαμεν (") προσηνέγκαμεν (δ) ἐξήψαμεν (ε) * ὀγδοηκοστοῦ (ζ) ἐν Ἱεροσολύμοις, (η) παραταξαμένους (θ) τὴν Περσίδα γενόμενος γὰρ ὁ (ι) συνοικῶν (κ) πλείονα εἰς (") τοῦ Ναναίου, (λ) τοῖς ἔξω παρεῤῥίψαντες. (") ἔδωκεν (") ἄγειν (·) σκηνοπηγίας (') ὁ (-) τὸ (") θυσίας. (") ἡμῶν οἱ πατέρες, (μ) οὗτοι (ν) ἔχοντες ἄνυδρον,

Interp. LAT.

4 Et adaperiat cor veſtrum in lege ſua, & in præceptis: & faciat pacem; 5 Et exaudiat orationes veſtras, & reconcilietur vobis, nec vos deſerat in tempore malo. 6 Et nunc hic ſumus orantes pro vobis. 7 Regnante Demetrio anno centeſimo ſexageſimo nono, nos Judæi ſcripſimus vobis in tribulatione & impetu, qui ſupervenit nobis in iſtis annis; ex quo receſſit Jaſon, & qui cum eo, à ſancta terra, et à regno. 8 Et portam ſuccenderunt, & effuderunt ſanguinem innocentem. Et oravimus ad Dominum: & exauditi ſumus: et obtulimus ſacrificium, et ſimilaginem, et accendimus lucernas, et propoſuimus panes. 9 Et nunc, ut agatis dies ſcenopegiæ menſis Chaſleu. 10 Anno centeſimo octogeſimo octavo, qui ſunt in Hieroſolymis, et qui in Judæa, Senatuſq;, et Judas, Ariſtobulo magiſtro Ptolemæi regis, qui eſt de genere chriſtorum ſacerdotum, & his qui in Ægypto ſunt, Judæis, ſalutem, & ſanitatem. 11 De magnis periculis à Deo liberati, magnificè gratias agimus ei, ut potè qui adverſùs regem dimicamus. 12 Ipſe enim ebullire fecit eos qui pugnaverunt in ſancta civitate. 13 Nam cùm in Perſide eſſet dux ipſe, & qui cum ipſo exercitus, qui intolerabilis videbatur eſſe; percuſſi ſunt in templo Nanææ, fraude utentibus iis qui circa Nanæam, ſacerdotibus. 14 Et enim quaſi cum ea habitaturus venit ad locum Antiochus, & amici ejus, ut acciperet pecunias dotis nomine. 15 Cúmque propoſuiſſent eas ſacerdotes Nanææ, & ipſe cum paucis ingreſſus eſſet intra ambitum phani, clauſerunt templum. 16 Cùm autem intrâſſet Antiochus, aperto occulto oſtio laquearis, mittentes lapides, percuſſerunt ducem, & diviſerunt membratim, & capitibus amputatis, ad eos qui foris erant, projecerunt. 17 Per omnia benedictus Deus noſter, qui tradidit impios. 18 Facturi igitur quintâ & vigeſimâ die menſis Chaſleu purificationem templi, neceſſarium duximus ſignificare vobis; ut & vos quoq; agatis [diem] ſcenopegiæ, et ignis: quando Neemias ædificato templo, & altari, obtulit ſacrificium. 19 Nam cùm in Perſidem ducerentur patres noſtri; ſacerdotes, qui tunc erant (a) cultores Dei, acceperunt de igne altaris occultè, & abſconderunt in cavitate putei ſitum habentis ſiccum: in quo contutati ſunt eum; ita ut omnibus ignotus eſſet locus.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

4 Et aperiat aures & corda veſtra legibus & præceptis ſuis: Et pacem faciat vobiſcum, 5 Et exaudiat ſupplicationem veſtram, & acceptos vos habeat, neque deſerat vos temporibus malis. 6 Nunc autem nos hîc preces fundimus pro vobis. 7 Anno autem centeſimo ſexageſimo nono, *regnante* Demetrio, nos Judæi ſcripſimus vobis in anguſtiis & preſſuris quæ acciderunt his annis, ex quo miſſus eſt Jaſon, & qui cum eo, à regno, in terram ſanctam. 8 Et *incenderunt* januas, & *fuderunt* ſanguinem innocentem. Et oravimus & precati ſumus à Domino, & exaudivit vocem noſtram. Et obtulimus oblationem & ſimilam, & accendimus luminaria, & panes propoſitionis propoſuimus. 9 Nunc autem agite dies Scenopegii menſis Conun prioris. 10 Anno centeſimo octogeſimo octavo; Qui Jeroſolymis ſunt & in Judæa, cum ſenioribus Judæorum, Ariſtobulo doctori Regis Ptolemæi, qui eſt de familia Sacerdotum Unctorum, Judæis item qui in Ægypto ſunt, ſalvere & valere. 11 Multùm magnoque opere confitemur Domino, qui aſtitit nobis, & liberavit nos ex omnibus anguſtiis quæ ſupervenerunt nobis. 12 Cùm enim veniſſet in nos Rex, ad bellum contra civitatem ſanctam gerendam, depulit eum, & in Perſiam ejecit. 13 Cùm enim eò veniſſet ipſe & totus exercitus ejus, qui putabatur inſuperabilis, interfectus eſt in templo Nanææ, dolo ipſos capientibus & ligantibus ſacerdotibus Nanææ. 14 Ipſe enim Antiochus & amici ejus eò profectus fuerat, quaſi ipſam uxorem ducturus, ut opes magnas acquireret ratione dotis. 15 Sacerdotes autem Nanææ dolo ipſi aſſenſi ſunt. Cùm autem ingreſſus eſſet murum templi cum paucis; 16 Apertâ parvâ portâ intraverunt contra eum, jactiſque in eum lapidibus interfecerunt eum, & reſectum caput ejus ad eos qui foris erant projecerunt. 17 In omnibus autem benedictus ſit Deus noſter, qui impios illos tradidit. 18 Quoniam igitur acturi ſumus mundationem Templi viceſimâ quintâ Conun prioris, vobis idpſum notum facere volumus, ut & ipſi eam agatis inſtar Feſti Scenopegiæ. Sed & de igni ad vos verba faciemus: Cùm ædificaret Nehemias Templum & Altare, offerretque oblationes; 19 Et cùm irent Patres in Perſiam, Sacerdotes juſti qui erant tunc temporis acceperunt clam de igni altaris, & abſconderunt in puteo, in quo non erat aqua, & occultârunt, ne cui homini notus eſſet locus ejus.

Verſio VULG. LAT.

20 Cùm autem præteriiſſent anni multi, & placuit Deo
ut mitteretur Nehemias à rege Perſidis: nepotes ſacerdotum
illorum, qui abſconderant, miſit ad requirendum
ignem: & ſicut narraverunt nobis, non invenerunt
21 ignem, ſed aquam craſſam. Et juſſit eos
haurire, & afferre ſibi: & ſacrificia, quæ impoſita erant,
juſſit ſacerdos Nehemias aſpergi ipſa aquâ, &
22 ligna, & quæ erant ſuperpoſita. Utque hoc factum
eſt, & tempus affuit, quo Sol refulſit, qui priùs erat in
nubilo, accenſus eſt ignis magnus, ita ut omnes mirarentur.
23 Orationem autem faciebant omnes ſacerdotes,
dum conſummaretur ſacrificium, Jonathâ inchoante,
24 cæteris autem reſpondentibus. Et Nehemiæ
erat oratio hunc habens modum: DOMINE
Deus, omnium creator, terribilis & fortis, juſtus &
25 miſericors, qui ſolus es bonus rex, Solus præſtans,
ſolus juſtus, & omnipotens, & æternus, qui liberas
Iſrael de omni malo, qui feciſti patres electos & ſanctificâſti
26 eos: Accipe ſacrificium pro univerſo populo
tuo Iſrael, & cuſtodi partem tuam, & ſanctifica.
27 Congrega diſperſionem noſtram, libera eos qui ſerviunt
Gentibus, & contemptos & abominatos reſpice:
28 ut ſciant Gentes quia tu es Deus noſter. Afflige opprimentes
nos, & contumeliam facientes in ſuperbia.
29 Conſtitue populum tuum in loco ſancto tuo, ſicut
30 dixit Moyſes. Sacerdotes autem pſallebant hymnos,
31 uſquequò conſumptum eſſet ſacrificium. Cùm autem
conſumptum eſſet ſacrificium, ex reſidua aqua Nehemias
32 juſſit lapides majores perfundi. Quod ut factum
eſt, ex eis flamma accenſa eſt: ſed ex lumine,
33 quod refulſit ab altari, conſumpta eſt. Ut verò manifeſtata
eſt res, renuntiatum eſt regi Perſarum, quòd
in loco, in quo ignem abſconderant hi qui tranſlati
fuerant ſacerdotes, aqua apparuit, de qua Nehemias,
34 & qui cum eo erant, purificaverunt ſacrificia. Conſiderans
autem rex, & rem diligenter examinans, fecit
35 ei templum, ut probaret quod factum erat. Et
cùm probâſſet, ſacerdotibus donavit multa bona, &
alia atque alia munera, & accipiens manu ſuâ, tribuebat
36 eis. Appellavit autem Nehemias hunc locum
Nephthar, quod interpretatur, Purificatio. Vocatur
autem apud plures, Nephi.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Β'.

20 Διελθόντων δὲ ἐτῶν ἱκανῶν, ὅτε ἔδοξε τῷ Θεῷ, ἀποσταλεὶς
Νεεμίας (ξ) ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Περσίδος, τοὺς ἐκγόνους τῶν
ἱερέων τῶν ἀποκρυψάντων ἔπεμψεν ἐπὶ τὸ πῦρ. (ο) ὡς δὲ διεσάφησαν
21 ἡμῖν μὴ εὑρηκέναι πῦρ, ἀλλὰ ὕδωρ παχύ, Ἐκέλευσεν αὐτοὺς
ἀποβάψαντας φέρειν. ὡς δὲ ἀνηνέχθη τὰ τῶν θυσιῶν,
ἐκέλευσε τοὺς ἱερεῖς Νεεμίας (π) ἐπιρρᾶναι τῷ ὕδατι τά τε ξύλα, καὶ
22 τὰ ἐπικείμενα. Ὡς δὲ (ρ) ἐγένετο τοῦτο, καὶ χρόνος διῆλθεν ὅτε
ἥλιος ἀνέλαμψε (σ) πρότερον ἐπινεφὴς ὤν, ἀνήφθη πυρὰ μεγάλη,
23 ὥστε θαυμάσαι πάντας. Προσευχὴν δὲ ἐποιήσαντο οἱ ἱερεῖς
δαπανωμένης τῆς θυσίας, οἵ τε ἱερεῖς, καὶ πάντες, κατ-
24 αρχομένου Ἰωνάθου, (τ) τῶν δὲ λοιπῶν ἐπιφωνούντων, Ὡς Νεεμίου.
ἦν δὲ ἡ προσευχὴ τὸν τρόπον ἔχουσα τοῦτον· (υ) Κύριε
κύριε ὁ Θεὸς ὁ πάντων κτίστης, ὁ φοβερός, καὶ (φ) ἰσχυρός, καὶ δί-
25 καιος, καὶ ἐλεήμων, ὁ μόνος βασιλεὺς καὶ χρηστός, Ὁ μόνος
χορηγός, ὁ μόνος δίκαιος, καὶ παντοκράτωρ, καὶ αἰώνιος,
ὁ διασώζων τὸν Ἰσραὴλ ἐκ παντὸς κακοῦ, ὁ ποιήσας
26 τοὺς πατέρας ἐκλεκτούς, καὶ ἁγιάσας αὐτούς, Πρόσδεξαι τὴν
θυσίαν ὑπὲρ παντὸς τοῦ λαοῦ σου Ἰσραήλ, καὶ διαφύλαξον
27 τὴν μερίδα σου καὶ καθαγίασον. Ἐπισυνάγαγε τὴν διασπορὰν
ἡμῶν, ἐλευθέρωσον τοὺς δουλεύοντας ἐν τοῖς ἔθνεσι, τοὺς ἐξουθενημένους,
καὶ βδελυκτοὺς ἔπιδε, καὶ γνώτωσαν τὰ ἔθνη ὅτι
28 σὺ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν. Βασάνισον τοὺς καταδυναστεύοντας, καὶ
29 ἐξυβρίζοντας ἐν ὑπερηφανίᾳ. Καταφύτευσον τὸν λαόν σου εἰς
30 τὸν τόπον τὸν ἅγιόν σου, καθὼς εἶπε (χ) Μωυσῆς. Οἱ δὲ ἱερεῖς
31 ἐπέψαλλον τοὺς ὕμνους. Καθὼς δὲ ἀνηλώθη τὰ τῆς θυσίας,
καὶ τὸ περιλειπόμενον ὕδωρ ὁ Νεεμίας ἐκέλευσε λίθους μείζονας
32 καταχεῖν. Ὡς δὲ τοῦτο ἐγενήθη, φλὸξ ἀνήφθη· τοῦ δὲ ἀπὸ τοῦ
33 θυσιαστηρίου ἀντιλάμψαντος φωτὸς ἐδαπανήθη. Ὡς δὲ φανερὸν
ἐγενήθη τὸ πρᾶγμα, καὶ διηγγέλη τῷ βασιλεῖ τῶν Περσῶν,
ὅτι εἰς τὸν τόπον οὗ τὸ πῦρ (ψ) ἀπέκρυψαν οἱ μεταχθέντες ἱερεῖς,
τὸ ὕδωρ ἐφάνη, ἀφ᾽ οὗ καὶ οἱ περὶ τὸν Νεεμίαν ἥγνισαν (ω) τὰ τῆς
34 θυσίας. Περιφράξας δὲ ὁ βασιλεὺς ἱερὸν ἐποίησε, δοκιμάσας
35 τὸ πρᾶγμα. Καὶ (α) οἷς ἐχαρίζετο ὁ βασιλεὺς πολλὰ διάφορα
36 ἐλάμβανε καὶ μετεδίδου. Προσηγόρευσαν δὲ οἱ περὶ τὸν Νεεμίαν
τοῦτο Νέφθαρ, ὃ διερμηνεύεται Καθαρισμός· καλεῖται δὲ παρὰ τοῖς
πολλοῖς (β) Νεφθαεί.

MS. A. (ξ) ἀπὸ (ο) ὡς διεσάφισαν (π) ἐπιρρᾶναι (ρ) ἐγένετο, καὶ (σ) ἐπινεφὴς (τ) τῶν τε (υ) Κύριος ὁ Θεὸς (φ) ὁ ἰσχυρός, (χ) Μωσῆς. (ψ) ἔκρυψαν (ω) τὰς θυσίας. (α) εἷς ὁ βασιλεὺς (β) Νεφθάρ.

Interp. LAT.

Cùm autem pertranſiiſſent anni multi, quando placuit Deo, miſſus Neemias à rege Perſidis, nepotes ſacerdotum illorum, qui abſconderant, miſit ad ignem. Ut autem narraverunt nobis, non inveniſſe ignem, ſed aquam craſſam; juſſit eos haurientes ferre. Ut autem oblata ſunt ea quæ ad ſacrificia; juſſit ſacerdotes Neemias aſpergere aqua ipſa, & ligna, & quæ erant ſuperpoſita. Utque hoc factum eſt, & tempus affuit quo Sol refulſit, qui priùs erat in nubilo; accenſus eſt ignis magnus; ita ut omnes mirarentur. Orationem autem faciebant ſacerdotes, dum conſummaretur ſacrificium, & ſacerdotes, & omnes Jonatha inchoante, cæteris autem reſpondentibus, ut Neemias. Erat autem oratio hunc habens modum: Domine, Domine Deus, omnium creator, terribilis & fortis, & juſtus, & miſericors: qui ſolus es rex, & bonus, Solus præſtans, ſolus juſtus, & omnipotens, & æternus: qui liberas Iſrael de omni malo: qui feciſti patres electos & ſanctificâſti eos: Accipe ſacrificium pro univerſo populo tuo Iſrael: & cuſtodi partem tuam, & ſanctifica. Congrega diſperſionem noſtram, libera eos qui ſerviunt in gentibus: & contemptos & abominatos reſpice: Et ſciant gentes, quia tu es Deus noſter. Afflige opprimentes, & contumeliam facientes in ſuperbia. Planta populum tuum in loco ſancto tuo, ſicut dixit Moſes. Sacerdotes autem pſallebant hymnos. Cum autem conſumptum eſſet ſacrificium ex reſidua aqua juſſit Neemias lapides majores perfundi. Quod ut factum eſt, flamma accenſa eſt: ſed lumine refulgente, ab altari conſumpta eſt. Ut verò manifeſtata eſt res; nuntiatum eſt regi, quòd in loco, in quo ignem abſconderant qui tranſlati fuerant ſacerdotes, aqua apparuit; de qua (b) Neemias, & qui cum eo erant, purificaverunt quæ ad ſacrificium. Circumſepiens autem rex (c) templum fecit, ut rem probaret. Et quibus gratificabatur rex, multa eximia accipiebat, & tribuebat. Appellavit autem Neemias hunc locum Nephthar, quod interpretatur, Purificatio. Vocatur autem apud plures Nephthai.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible] 20.
[illegible]
[illegible] 21.
[illegible]
[illegible] 22
[illegible] 23
[illegible]
[illegible] 24.
[illegible]
[illegible] 25.
[illegible]
[illegible] 26
[illegible] 27.
[illegible] 28
[illegible] 29.
[illegible] 30. 31.
[illegible]
[illegible] 32
[illegible] 33
[illegible]
[illegible] 34
[illegible] 35.
[illegible] 36.
[illegible]

Cùm autem tranſiiſſent anni multi, & Deo viſum eſſet, miſſus eſt Nehemias à rege Perſiæ, cum filiis Sacerdotum illorum qui abſconderant ignem, Et miſit eos ut afferrent ignem. Et venientes dixerunt non inveniſſe ſe ignẽ, ſed aquas turbidas. Et juſſit eos tollere indè & afferre. Cúmq; aſcendiſſent ſacrificia et oblationes, præcepit Nehemias Sacerdotibus ut aſpergerent eis ligna & ſacrificia: Cúmq; ita feciſſent, effulſit ſol anteà nubibus involutus, poſtquam tranſiiſſet modicum tempus, & tunc accenſus eſt ignis magnus, ita ut omnes mirarentur. Sacerdotes autem ſtabant orantes donec perfectum eſſet miniſterium ignis. Sacerdotes autem & Jonathan & reliqui deſcendentes dixerunt quod precibus Nehemiæ accenſus eſt ignis. Fuit autem oratio ejus in hunc modum: Domine Deus Omnipotens, & Creator omnium, terribilis & potens, juſte & miſericors, ſolus Rex & bonus ſolus, Solus nutritius, juſtus, in ſecula vivens, Omnipotens Redemtor Iſraëlis de omnibus malis, qui elegiſti Patres noſtros, & ſanctificâſti eos, Accipe oblationem hanc, pro toto populo tuo Iſraële, & cuſtodi & ſanctifica partem tuam & hæreditatem tuam: Et congrega diſperſionem noſtram, & libera illos qui ſervituti addicti ſunt inter Gentes immundas & reprobas: & intuere nos, & ſciant Gentes te eſſe Deum noſtrum. Et crucia illos qui attollunt ſe, & ſervitute nos premunt cum ſuperbia: Et firma populum tuum in loco tuo ſancto ſicut dixit Moſes. Sacerdotes autem ſtantes pſallebant hymnis. Cúmque perfecta eſſent ſacrificia & oblationes, reſiduas aquas reponi juſſit Nehemias, & circundari locum lapidibus magnis. Quo facto accenſa eſt flamma ignis, eouſque ut conſumeretur lux ignis qui erat ſuper altari. Cùm autem innotuiſſet hoc, & revelatum eſſet Regi Perſarum; In loco, nempe, ubi abſconderunt ignem qui deportabantur inventam eſſe aquam turbidam, eámque conſecrâſſe Nehemiam & qui cum ipſo erant, oblationes & ſacrificia; Acceſſit Rex ad locum, & re examinatâ, in eo Templum extruxit, Et dedit eis Rex dona magna & eximia: Quæ illi accepta dederunt eis quibus opus erat. Vocârunt autem eam *aquam* domeſtici Nehemiæ G naphtar; quod interpretatur Mundatio. Apud vulgus autem appellatur Naphta

Versio VULG. LAT.

CAP. II.

1 INvenitur autem in deſcriptionibus Jeremiæ prophetæ, quòd juſſit eos ignem accipere qui tranſmigrabant : ut ſignificatum eſt, & ut mandavit tranſmi-
2 gratis. Et dedit illis legem ne obliviſcerentur præcepta Domini, & ut non exerrarent mentibus videntes ſimulachra aurea & argentea, & ornamenta eo-
3 rum. Et alia hujuſmodi dicens, hortabatur ne legem
4 amoverent à corde ſuo. Erat autem in ipſa ſcriptura, quomodò tabernaculum & arcam juſſit propheta divino reſponſo ad ſe facto comitari ſecum, uſquequò exiit in montem, in quo Moyſes aſcendit, & vi-
5 dit Dei hæreditatem. Et veniens ibi Jeremias invenit locum ſpeluncæ : & tabernaculum, & arcam, &
6 altare incenſi intulit illuc, & oſtium obſtruxit. Et acceſſerunt quidam ſimul, qui ſequebantur, ut nota-
7 rent ſibi locum : & non potuerunt invenire. Ut autem cognovit Jeremias, culpans illos, dixit ; Quòd ignotus erit locus, donec congreget Deus congrega-
8 tionem populi, & propitius fiat : Et tunc Dominus oſtendet hæc, & apparebit majeſtas Domini, & nubes erit, ſicut & Moyſi manifeſtabatur, & ſicut cùm Salomon petiit ut locus ſanctificaretur magno Deo,
9 manifeſtabat hæc. Magnificè etenim ſapientiam tractabat : & ut ſapientiam habens, obtulit ſacrifi-
10 cium dedicationis & conſummationis templi. Sicut & Moyſes orabat ad Dominum, & deſcendit ignis de cœlo, & conſumpſit holocauſtum, ſic & Salomon oravit, & deſcendit ignis de cœlo, & conſumpſit ho-
11 locauſtum. Et dixit Moyſes, Eò quòd non ſit come-
12 ſtum quod erat pro peccato, conſumptum eſt. Similiter & Salomon octo diebus celebravit dedicatio-
13 nem. Inferebantur autem in deſcriptionibus & commentariis Nehemiæ hæc eadem : & ut conſtruens Bibliothecam congregavit de regionibus libros, & Prophetarum, & David, & epiſtolas regum, & de do-
14 nariis. Similiter autem & Judas ea, quæ deciderant per bellum, quod nobis acciderat, congregavit o-
15 mnia, & ſunt apud nos. Si ergò deſideratis hæc,
16 mittite qui perferant vobis. Acturi itaque purificationem ſcripſimus vobis : benè ergò facietis, ſi egeritis hos dies.

ΜΑΚΚΑΒΑΪ́ΩΝ Β΄.

ΚΕΦ. β΄.

1 Εὑρίσκεται δὲ ἐν ταῖς ἀπογραφαῖς Ἱερεμίας ὁ προφήτης, ὅτι ἐκέλευσε
τοῦ πυρὸς λαβεῖν τοὺς (α) μεταγινομένους, ὡς σεσήμανται, καὶ
2 ὡς ἐνετείλατο τοῖς μεταγενομένοις ὁ προφήτης, Δοὺς αὐτοῖς τὸν
νόμον, ἵνα μὴ ἐπιλάθωνται τῶν προσταγμάτων τοῦ κυρίου, καὶ ἵνα μὴ
ἀποπλανηθῶσι ταῖς διανοίαις, βλέποντες ἀγάλματα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ,
3 καὶ τὸν περὶ αὐτὰ κόσμον. Καὶ ἕτερα τοιαῦτα λέγων, παρεκάλει
4 μὴ ἀποστῆναι τὸν νόμον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν. Ἦν δὲ
ἐν τῇ γραφῇ, ὡς τὴν σκηνὴν καὶ τὴν κιβωτὸν ἐκέλευσεν ὁ προφήτης,
χρηματισμοῦ γενηθέντος, αὐτῷ συνακολουθεῖν, ὡς δὲ ἐξῆλθεν
5 εἰς τὸ ὄρος οὗ ὁ Μωϋσῆς ἀναβὰς ἐθεάσατο τὴν τοῦ θεοῦ κληρονομίαν. Καὶ
ἐλθὼν ὁ Ἱερεμίας εὗρεν οἶκον ἀντρώδη, καὶ τὴν σκηνήν, καὶ τὴν κιβωτόν,
καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος εἰσήνεγκεν ἐκεῖ, καὶ τὴν
6 θύραν ἐνέφραξε. Καὶ (β) προσελθόντες τινὲς τῶν συνακολουθούντων ὥστε
7 (γ) ἐπισημήνασθαι τὴν ὁδόν, καὶ οὐκ (δ) ἠδυνήθησαν εὑρεῖν. Ὡς δὲ ὁ Ἱερεμίας
ἔγνω, μεμψάμενος αὐτοῖς εἶπεν, Ὅτι καὶ ἄγνωστος ὁ τόπος
ἔσται ἕως ἂν (ε) συναγάγῃ ὁ θεὸς ἐπισυναγωγὴν τοῦ λαοῦ, καὶ (ζ) ἵλεως
8 γένηται. Καὶ τότε ὁ κύριος ἀναδείξει ταῦτα, καὶ ὀφθήσεται ἡ δόξα
τοῦ κυρίου καὶ ἡ νεφέλη, (η) ὡς καὶ ἐπὶ Μωϋσῇ ἐδηλοῦτο, ὡς καὶ ὁ Σαλωμῶν
9 ἠξίωσεν ἵνα ὁ τόπος καθαγιασθῇ μεγάλως. Διεσαφεῖτο δὲ καὶ
ὡς σοφίαν ἔχων ἀνήνεγκε θυσίαν ἐγκαινισμοῦ, καὶ τῆς τελειώ-
10 σεως τοῦ ἱεροῦ. Καθὼς καὶ Μωϋσῆς προσηύξατο πρὸς κύριον, καὶ
κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὰ τῆς θυσίας ἐδαπάνησεν·
οὕτως (θ) καὶ Σαλωμὼν προσηύξατο, καὶ καταβὰν τὸ πῦρ ἀνήλωσε τὰ
11 ὁλοκαυτώματα. Καὶ εἶπε (ι) Μωϋσῆς, Διὰ τὸ μὴ βεβρῶσθαι τὸ περὶ
12 τῆς ἁμαρτίας, ἀνηλώθη. Ὡσαύτως καὶ ὁ Σαλωμὼν (κ) τὰς ὀκτὼ
13 ἡμέρας ἤγαγεν. Ἐξηγοῦντο δὲ καὶ ἐν ταῖς ἀναγραφαῖς, καὶ ἐν τοῖς
ὑπομνηματισμοῖς τοῖς κατὰ τὸν Νεεμίαν τὰ αὐτά, καὶ ὡς καταβαλλόμενος
βιβλιοθήκην, ἐπισυνήγαγε τὰ περὶ τῶν βασιλέων καὶ
(λ) προφητῶν, καὶ τὰ τοῦ Δαυίδ, καὶ ἐπιστολὰς βασιλέων περὶ ἀνα-
14 θεμάτων. Ὡσαύτως δὲ καὶ Ἰούδας, τὰ διαπεπτωκότα διὰ τὸν
(μ) πόλεμον τὸν γεγονότα ἡμῖν ἐπισυνήγαγε (ν) πάντα, καὶ ἔστι παρ'
15 ἡμῖν. Ὧν οὖν ἐὰν χρείαν ἔχητε, τοὺς ἀποκομιοῦντας ὑμῖν ἀπο-
16 στέλλετε. Μέλλοντες οὖν ἄγειν τὸν καθαρισμόν, ἐγράψαμεν ὑμῖν·
καλῶς οὖν ποιήσετε (ξ) ἄγοντες τὰς ἡμέρας.

MS. A. (α) μεταγενομένους, (β) πρόσελθόν τινες (γ) ἐπισημάνασθαι (δ) ἐδυνήθησαν (ε) συνάγῃ (ζ) ἔλεος (η) ὡς ἐπὶ Μωσῆ (θ) Σαλωμῶν προσηύξατο πρὸς κύριον, καὶ (ι) Μωσῆς, (κ) μετὰ ὀκτὼ (λ) προφητῶν βιβλία, καὶ (μ) γεγονότα πόλεμον (ν) ταῦτα, καὶ (ξ) ἄγειν

Interp. LAT.

CAP. II.

INvenitur autem in deſcriptionibus Hieremiæ 1
prophetæ, quòd juſſit eos ignem accipere, qui tranſmigrabantur, ut ſignificatum eſt ; & ut mandavit tranſmigratis propheta, Dans eis legem, 2
ne obliviſcerentur præcepta Domini, & ut non exerrarent mentibus, videntes ſimulachra aurea, & argentea : & ornamenta eorum. Et alia 3
hujuſmodi dicens, hortabatur ne legem amoverent à corde ſuo. Erat autem in ipſa ſcriptura, 4
quomodò tabernaculum & arcam juſſit propheta divino reſponſo ad ſe facto comitari ſecum, uſquequò exiit in montem, in quo Moyſes aſcendit, & vidit Dei hæreditatem. Et veniens Hieremias 5
invenit domum ſpeluncæ : & tabernaculum, & arcam, & altare incenſi intulit illuc : & oſtium obſtruxit. Et acceſſerunt quidam ex 6
his qui ſimul ſequebantur, ut notarent viam : & non potuerunt invenire. Ut autem cognovit 7
Hieremias, culpans illos dixit ; Quod ignotus erit locus, donec congreget Deus congregationem populi, & propitius fiat : Et tunc Dominus o- 8
ſtendet hæc : & apparebit majeſtas Domini, & nubes, ſicut & in Moyſe manifeſtabatur, & ſicut Salomon petiit, ut locus ſanctificaretur magnificè. Manifeſtabatur autem, & ut ſapientiam 9
habens obtulit ſacrificium dedicationis, & conſummationis templi : Sicut & Moyſes oravit; 10
ad Dominum, & deſcendit ignis de cœlo, & conſumpſit holocauſtum. Sic & Salomon oravit; & deſcendit ignis de cœlo, & conſumpſit holocauſta. Et dixit Moyſes ; Eò quòd non ſit comeſtum, 11
quod erat pro peccato, conſumptum eſt. Similiter 12
& Salomon octo diebus celebravit. Narrabantur 13
autem & in deſcriptionibus, & in commentariis, qui ſecundùm Neemiam, hæc eadem : & qualiter conſtruens bibliothecam congregavit, quæ de regibus, & prophetis, & quæ ipſius David, & epiſtolas regum de donariis. Similiter 14
autem & Judas, quæ deciderant per bellum, quod nobis acciderat, congregavit omnia, & ſunt apud nos. Si ergò deſideratis hæc; mittite qui perferant 15
vobis. Acturi itaque purificationem, ſcripſimus 16
vobis. Benè ergò feceritis ; ſi egeritis hos dies.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

[illegible]

CAP. II.

INvenitur autem in ſcripto Jeremiæ 1
Prophetæ, quod præceperit eis qui poſt futuri eſſent, ut ignem acciperent : Sicut declarat & præcepit poſt futuris propheta ; Et legem eis dedit, ne oblivi- 2
ſcerentur præcepta Domini, nec converterentur cogitationes ipſorum, cùm viderent ſimulachra aurea & argentea, ornatúmque ipſorum : Et hujuſmodi alia 3
dicebat, petebátque ab eis ne ſeponerent legē à corde ſuo. Continebatur autem in 4
hoc libro ſecundùm revelationem ſibi factam, præcepiſſe prophetam, ut comitaretur ſe arca & tabernaculum. Cùm autem aſcendiſſet in montem, in quem aſcendens Moſes viderat hæreditatem Domini ; Venit Jeremias & reperit domum 5
ſpeluncæ ; Et ingreſſus repoſuit ibi tabernaculum & arcam & altare ſuffitûs, & oſtium obſtruxit. Et egreſſi quidam 6
ex eis qui cum eo venerant, ut viam & locum agnoſcerent, non potuerunt. Quod cùm reſciviſſet Jeremias, reprehen- 7
dit eos ; & dixit ; Non cognitū iri locum, donec congregaret Dominus ſynagogam populi, & propitius eſſet eis. Tunc 8
iſta revelabit eis Dominus, & apparebit gloria Domini, & nubes, ſicut revelata eſt ſuper Moſem, ſicut & Solomon petiit ut magnopere locus ſanctificaretur. Lo- 9
quebatur autem, & ſecundùm ſapientiam quæ ipſi erat, offerebat oblationes & ſacrificia initiati & conditi Templi. Sicut 10
& Moſes oravit ad Dn̄m, & deſcendit ignis de cœlo, & conſumpſit ſacrificia & oblationes: ſic etiam oravit & Solomon, & deſcendit ignis & conſumpſit ſacrificia & holocauſta. Dicebat enim Moſes ; 11
Quia non eſt comeſtus hircus pro peccato, conſumptus eſt igne: Sic etiam de- 12
nuò Solomon octo dies egit. Narrabant 13
autem in libris & commentariis, eadem feciſſe Nehemiam, & congregâſſe ordinâſſéque libros regnorum & prophetarum, & Davidis, epiſtolas etiam regūm de oblationibus & ſacrificiis. Eodem au- 14
tem modo & Judas, quæ diſperſa erant propter bella quæ fuerunt apud nos collegit univerſa, & penes nos ſunt. Si 15
quid igitur eorum requiritis mittentes accipite vobis. Quoniam igitur feſtum 16
mundationis acturi ſumus, ſcripſimus vobis, ut & vos agatis.

Verſio VULG. LAT.

17 Deus autem, qui liberavit populum ſuum, & reddidit hæreditatem omnibus, & regnum, & ſacerdoti-
18 um, & ſanctificationem, Sicut promiſit in lege, ſperamus quòd citò noſtrì miſerebitur, & con-
19 gregabit de ſub cœlo in locum ſanctum. Eripuit enim nos de magnis periculis, & locum purgavit.
20 De Juda verò Machabæo, & fratribus ejus, & de tem-
21 pli magni purificatione, & de aræ dedicatione; Sed & de prœliis, quæ pertinent ad Antiochum Nobilem,
22 & filium ejus Eupatorem; Et de illuminationibus quæ de cœlo factæ ſunt ad eos, qui pro Judæis fortiter fecerunt, ita ut univerſam regionem, cùm pauci eſſent, vindicarent, & barbaram multitudinem fuga-
23 rent, Et famoſiſſimum in toto orbe templum recuperarent, & civitatem liberarent, & leges, quæ abolitæ erant, reſtituerentur, Domino cum omni tran-
24 quillitate propitio facto illis; Itémque ab Jaſone Cyrenæo quinque libris comprehenſa, tentavimus nos
25 uno volumine breviare. Conſiderantes enim multitudinem librorum, & difficultatem volentibus aggredi narrationes hiſtoriarum propter multitudinem re-
26 rum, Curavimus volentibus quidem legere, ut eſſet animi oblectatio: ſtudioſis verò, ut faciliùs poſſint memoriæ commendare: omnibus autem legentibus
27 utilitas conferatur. Et nobis quidem ipſis, qui hoc opus breviandi causâ ſuſcepimus, non facilem laborem, immò verò negotium plenum vigiliarum & ſu-
28 doris aſſumpſimus. Sicut hi qui præparant convivium, & quærunt aliorum voluntati parêre propter
29 multorum gratiam, libenter laborem ſuſtinemus. Veritatem quidem de ſingulis, auctoribus concedentes, ipſi autem ſecundùm datam formam brevitati ſtudentes.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Β'.

17 Ὁ δὲ θεὸς ὁ σώσας τὸν πάντα λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἀποδοὺς τὴν κληρονομίαν (α) πᾶσι, καὶ τὸ βασίλειον, καὶ τὸ ἱεράτευμα, καὶ
18 τὸν ἁγιασμὸν, Καθὼς ἐπηγγείλατο διὰ τοῦ νόμου· ἐλπίζομεν γὰρ ἐπὶ τῷ θεῷ ὅτι ταχέως ἡμᾶς (β) ἐλεήσει, καὶ ἐπισυνάξει
19 ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν εἰς τὸν ἅγιον τόπον. (γ) Ἐξείλετο γὰρ
20 ἡμᾶς ἐκ μεγάλων κακῶν, καὶ τὸν τόπον (δ) ἐκαθάρισε. Τὰ δὲ κατὰ τὸν Ἰούδαν τὸν Μακκαβαῖον, καὶ τοὺς τούτου ἀδελφοὺς, καὶ τὸν τοῦ ἱεροῦ τοῦ (ε) μεγάλου καθαρισμὸν, καὶ τὸν τοῦ βωμοῦ ἐγκαι-
21 νισμὸν, Ἔτι τε τοὺς πρὸς Ἀντίοχον τὸν Ἐπιφανῆ, καὶ τὸν
22 τούτου υἱὸν Εὐπάτορα πολέμους, Καὶ τὰς ἐξ οὐρανοῦ γενομένας ἐπιφανείας τοῖς ὑπὲρ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ φιλοτίμως ἀνδραγαθήσασιν, (ζ) ὥστε τὴν ὅλην χώραν ὀλίγους ὄντας λεηλατεῖν, καὶ τὰ βάρβαρα
23 πλήθη διώκειν, Καὶ τὸ περιβόητον καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην ἱερὸν ἀνακομίσασθαι, καὶ τὴν πόλιν ἐλευθερῶσαι, καὶ τοὺς μέλλοντας καταλύεσθαι νόμους ἐπανορθῶσαι, τοῦ κυρίου μετὰ πάσης
24 ἐπιεικείας (η) ἵλεω γενομένου αὐτοῖς, (θ) Τὰ ὑπὸ Ἰάσωνος τοῦ (ι) Κυρηναίου δεδηλωμένα διὰ πέντε βιβλίων, πειρασόμεθα δι' ἑνὸς
25 συντάγματος ἐπιτεμεῖν. Συνορῶντες γὰρ τὸ χύμα τῶν ἀριθμῶν, καὶ τὴν οὖσαν δυσχέρειαν τοῖς θέλουσιν εἰσκυκλεῖσθαι
26 τοῖς τῆς ἱστορίας διηγήμασι διὰ τὸ πλῆθος τῆς ὕλης, Ἐφροντίσαμεν τοῖς μὲν βουλομένοις ἀναγινώσκειν ψυχαγωγίαν, τοῖς δὲ φιλοφρονοῦσιν εἰς τὸ διὰ μνήμης ἀναλαβεῖν εὐκοπίαν,
27 πᾶσι δὲ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὠφέλειαν. Καὶ ἡμῖν μὲν τοῖς τὴν κακοπάθειαν (κ) ἐπιδεδεγμένοις τῆς ἐπιτομῆς οὐ ῥᾴδιον, ἱδρῶτος
28 δὲ καὶ ἀγρυπνίας τὸ πρᾶγμα. Καθάπερ τῷ παρασκευάζοντι συμπόσιον, καὶ ζητοῦντι τὴν ἑτέρων λυσιτέλειαν οὐκ (λ) εὐχερὲς μὲν, ὅμως διὰ τὴν τῶν πολλῶν εὐχαριστίαν, ἡδέως τὴν κακοπά-
29 θειαν ὑποίσομεν, Τὸ μὲν διακριβοῦν περὶ ἑκάστων τοῖς συγγραφεῦσι παραχωρήσαντες, τὸ δὲ ἐπιπορεύεσθαι τοῖς ὑπογραμμοῖς τῆς ἐπιτομῆς (μ) διαπονοῦντες.

MS. A. (α) αὐτοῦ πᾶσιν, (β) ἐλεήσῃ, (γ) Ἐξείλατο (δ) ἐκαθάρισεν. (ε) μεγίστου (ζ) ὡς (η) ἵλεως (θ) Ὑπὸ (ι) Κυρηναίου (κ) ἐπιδεδειγμένοις (λ) εὐχερὲς, ὅμως (μ)* ἀτονοῦντες

Interp. LAT.

Deus autem qui liberavit populum ſuum, & reddidit hæreditatem omnibus, & regnum, & ſacerdotium, & ſanctificationem, Sicut pro- miſit in lege; (a) ſperamus enim in Deo, quòd citò noſtrî miſerebitur, & congregabit [nos] de ea quæ ſub cœlo, in locum ſanctum. Eri enim nos de magnis periculis, & locum pur- gavit. De Juda verò Maccabæo, & fratribus ejus, & de templi magni purificatione, & de aræ dedicatione, Sed & de præliis quæ per- tinent ad Antiochum Nobilem, & filium e Eupatorem, Et de illuminationibus, quæ cœlo factæ ſunt ad eos qui pro Judaiſmo ab dè fortiter fecerunt, ita ut univerſam regio nem, cùm pauci eſſent, popularentur, & bar ram multitudinem fugarent, Et famoſiſſimum in toto orbe templum recuperarent, & civita tem liberarent, & leges, quæ futurum erat abolerentur, reſtituerent, Domino cum om tranquillitate propitio facto illis; Quæ a Jaſone Cyrenæo quinque libris declarata ſu tentavimus nos uno volumine breviare. Con ſiderantes enim effuſionem numerorum, & dif cultatem quæ adeſt volentibus aggredi narrati ones hiſtoriarum, propter multitudinem rerum Curavimus, volentibus quidem legere, ut eſ animi oblectatio, ſtudioſis verò, ut facili poſſint memoriæ commendare, omnibus autem legentibus utilitas conferatur. Et nobis qui dem, qui laborem breviandi ſuſcepimus, non fa cile, ſed ſudoris & vigiliarum negotium (Sicut ei qui præparat convivium, & quæren ti aliorum utilitatem, non facile quidem tamen propter multorum gratiam libenter labo rem ſuſtinebimus, Subtilem quidem & expo ſitam de ſingulis tractationem hiſtoriog concedentes, perſequi autem delineationes e tomes (b) ſtudentes.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

17 * ܐܠܗܐ ܕܝܢ ܕܦܪܩܗ ܠܥܡܗ ܒܟܠ ܡܕܡ. ܘܝܗܒ ܝܪܬܘܬܐ ܠܟܠܗܘܢ ܒܢܝܢܫܐ: ܘܡܠܟܘܬܐ
18 ܘܟܗܢܘܬܐ ܘܩܘܕܫܐ. * ܐܝܟ ܕܐܫܬܘܕܝ ܒܝܕ ܢܡܘܣܐ : ܗܘ ܕܒܗ ܡܣܟܝܢܢ ܕܒܥܓܠ :
19 ܢܪܚܡ ܥܠܝܢ. ܘܢܟܢܫܢ ܡܢ ܬܚܝܬ ܫܡܝܐ ܠܐܬܪܐ ܩܕܝܫܐ. * ܦܪܩܢ ܓܝܪ
20 ܡܢ ܒܝܫܬܐ ܣܓܝܐܬܐ. ܘܕܟܝ ܠܗ ܠܐܬܪܐ. * ܥܠ ܝܗܘܕܐ ܕܝܢ ܡܩܒܝܐ ܘܥܠ ܐܚܘܗܝ
21 ܘܥܠ ܕܘܟܝܐ ܕܗܝܟܠܐ ܪܒܐ ܘܡܫܒܚܐ. ܘܥܠ ܚܘܕܬܗ ܕܡܕܒܚܐ. * ܘܬܘܒ ܐܦ
22 ܥܠ ܩܪܒܐ. ܕܗܘܘ ܡܢ ܡܪܐ ܐܢܛܝܘܟܘܣ ܐܦܝܦܢܣ. ܘܒܪܗ ܐܘܦܛܘܪ : * ܘܥܠ
ܬܕܡܪܬܐ ܕܗܘܝ ܓܠܝܐܝܬ ܡܢ ܫܡܝܐ. ܥܠ ܐܝܠܝܢ ܕܚܠܦ ܝܗܘܕܝܐ ܓܢܒܪܐܝܬ
ܡܬܟܬܫܝܢ ܗܘܘ. ܐܝܟܢܐ ܕܐܦ ܟܕ ܙܥܘܪܝܢ ܗܘܘ ܒܡܢܝܢܐ: ܠܟܠܗܘܢ ܥܡܡܐ
ܕܐܪܥܬܐ. ܐܝܠܝܢ ܕܒܚܡܝܡܘܬܐ ܘܒܫܢܝܘܬܐ ܥܠܝܗܘܢ ܗܘܘ ܪܗܛܝܢ. ܢܪܕܦܘܢ ܘܢܒܕܪܘܢ
23 ܐܝܟܢ. * ܗܝܟܠܐ ܕܗܝܟܠܐ ܘܡܩܕܫܐ ܡܫܡܗܐ : ܗܘ ܕܡܫܬܡܥ ܒܟܠܗ ܐܪܥܐ. ܒܫܠܡܐ
ܘܒܫܝܢܐ ܢܗܘܐ. ܘܡܕܝܢܬܐ ܕܐܬܚܪܪܬ ܡܢ ܫܥܒܕܐ ܕܥܡܡܐ. ܘܢܡܘܣܐ
ܕܩܪܝܒܝܢ ܗܘܘ ܠܡܬܒܕܪܘ. ܢܬܟܢܫܘܢ ܘܢܬܬܩܢܘܢ ܒܨܒܝܢܗ ܕܡܪܝܐ ܘܒܪܚܡܘܗܝ ܕܗܘܘ
24 ܥܡܗܘܢ. * ܗܠܝܢ ܕܝܢ ܟܠܗܝܢ ܕܗܘܝ ܘܐܬܟܬܒ ܒܚܡܫܐ ܟܬܒܝܢ. ܡܢ ܐܝܣܘܢ
ܩܘܪܝܢܝܐ. ܐܬܥܠܝܬ ܒܗ ܒܥܡܠܐ ܣܓܝܐܐ. ܕܒܟܬܒܐ ܚܕ ܐܟܬܘܒ ܐܢܝܢ ܒܦܣܝܩܬܐ.
25 * ܟܕ ܚܙܝܢ ܓܝܪ ܫܘܦܥܐ ܕܦܬܓܡܐ ܣܓܝܐܐ ܘܕܥܠܬܗ ܠܐܝܠܝܢ ܕܒܥܝܢ ܕܢܕܥܘܢ
ܥܠ ܬܫܥܝܬܐ ܕܥܒܕܐ ܘܥܠ ܬܢܝܢܐ ܕܦܬܓܡܐ ܣܓܝܐܐ ܡܛܠ ܣܓܝܐܘܬܐ ܕܬܢܝܢܐ
26 ܦܬܓܡܐ. ܐܬܒܛܠ ܠܢ ܕܒܥܡܠܐ ܢܟܬܘܒ ܘܢܦܣܘܩ ܒܦܣܝܩܬܐ. * ܠܐܝܠܝܢ ܕܩܪܝܢ
ܢܬܠ ܢܝܚܐ ܠܢܦܫܗܘܢ ܒܫܪܪܐ. ܘܠܐܝܠܝܢ ܕܪܚܡܝܢ ܕܢܕܥܘܢ ܒܕܘܟܪܢܐ ܢܐܚܕܘܢ ܕܟܠ
ܕܠܐ ܥܡܠܐ. ܘܠܟܠܗܘܢ ܐܝܠܝܢ ܕܩܪܝܢ .. ܢܬܚܙܐ ܠܗܘܢ ܥܘܕܪܢܐ ܒܓܠܝܐ.
27 * ܠܢ ܕܝܢ ܕܐܬܒܛܠ ܥܠܝܢ ܗܠܝܢ ܘܟܬܒܢ ܒܦܣܝܩܬܐ. ܠܐ ܦܫܝܩܐ ܗܘܬ
ܠܢ ܗܕܐ. ܐܠܐ ܒܕܘܥܬܐ ܘܒܥܡܠܐ ܘܒܠܐܝܘܬܐ. ܘܫܗܪܐ ܣܓܝܐܐ. ܦܣܩܢ ܘܐܟܬܒܢ
28 ܘܟܬܒܢ ܒܦܣܝܩܬܐ. * ܐܝܟܢܐ ܓܝܪ ܕܐܝܢܐ ܕܨܒܐ ܕܢܛܝܒ ܘܢܬܩܢ ܚܫܡܝܬܐ
ܘܢܫܦܪ ܠܣܓܝܐܐ. ܠܗ ܕܝܢ ܠܐ ܗܘܐ ܦܫܝܩܐ : ܐܠܐ ܡܛܠ ܕܨܒܐ ܕܢܫܦܪ
ܘܢܝܚܐ ܠܐܝܠܝܢ ܕܩܪܝܢ. ܢܩܢܐ ܡܩܒܠ ܒܨܒܝܢܗ ܥܡܠܐ ܘܠܐܝܘܬܐ. ܘܗܟܢܐ ܐܦ
ܚܢܢ ܕܢܫܦܪ ܠܣܓܝܐܐ ܘܢܝܚܐ ܕܢܦܫܐ ܢܩܢܐ ܠܣܓܝܐܐ. ܒܨܒܝܢ ܩܒܠܢ ܥܠܝܢ ܥܡܠܐ ܘܠܐܝܘܬܐ.
29 ܘܩܒܠܢ ܚܫܐ ܣܓܝܐܐ. * ܕܢܟܬܘܒ ܗܟܝܠ ܥܠ ܟܠܗܘܢ ܬܫܥܝܬܐ. ܡܢ ܗܕܐ ܫܒ
ܩ ܠܢ. ܘܦܪܝܫ ܕܒܚܦܝܛܘܬܐ ܘܒܥܡܠܐ ܣܓܝܐܐ. ܒܦܣܝܩܬܐ ܢܐܡܪ ܐܝܠܝܢ ܕܒܣܓܝܐܐ ܟܬܝܒܢ ܘܐܡܝܪܢ.

Deus autem qui redemit populum um in omnibus, & dedit hæreditat omnibus hominibus, & regnum & cerdotium, & ſanctificationem. ut pollicitus eſt per Legem; ip in quo ſperamus, quòd citò miſerebi noſtrî, & congregabit nos de ſub c lis in locum ſanctum: Eripuit e nos de magnis malis, & locum pur vit. De Juda autem Maccabæo, & f tribus ejus, deque mundatione Temp magni & famigerati, & dedicatione Al ris; Præterea, de bellis ab Antioch Epiphane filióque ejus Antiocho Eupa tore illatis, Et de mirandis cælitùs p làm factis, pro eis qui pro Judæis vi liter pugnabant, ita ut numero pauc omnes terrarum populos qui cum fervo & inſania in eos irruebant, perſequ rentur, & diſpergerent, Ita ut templ ac Sanctuarium totâ terrâ famige ratu pacatum ac quietum evaderet, & urb ſervitute Gentium liberaretur, & le quæ propè erant ut diſpergerentur colli rent, & ordinarent, voluntate Dom & miſericordiâ quæ ipſis adfuit; H igitur omnia quæ acciderunt, & ſcrip ſunt quinque libris à Jaſone Cyrenæo, mihi fuit labore magno, uno in lib brevibus conſcribere. Cùm enim vide mus diffuſum verſuum numerum diffi tati eſſe quærentibus de rerum hiſto deque narratione verboſa, propter m torum verſuum narrationem, curæ no fuit, cum labore ea brevibus, ſed or ne exponere; Ut legentium animos lectemur veritate: Utque quibus ſtu eſt memoriam rerum aſſequi, teneant ne difficultate: lectoribus autem unive ſis manifeſtum adjumentum appa Nobis autem, quibus hæc res curæ quique hæc breviter ſcripſimus, non facile hoc facere, ſed cum ſudore & la re laſſitudinéque & vigiliis multis c tulimus, digeſſimúſque & breviter ſc pſimus. Ut enim qui inſtruere cupit parare convivium, multíſque placere, quidem non eſt facile, ſed quia pla ſtudet, & animi remiſſionem eis qui cati ſunt conciliare, libenter in ſe lab rem & ſolicitudinem ſuſcipit; Sic nos, ut placeamus, & remiſſionem a mi conciliemus multis, libenter labor & ſolicitudinem in nos ſuſcepimus, ærumnam magnam ſubivimus. Ig ut de omnibus quæ narrantur ſcri dum vobis ſit, hinc excuſati ſimus ligenter autem & ſtudioſè ea bre dicere cupimus, quæ multis ſcripta dicta ſunt.

Verſio VULG. LAT.

30 Sicut enim novæ domûs architecto de univerſa ſtru-
ctura curandum eſt: ei verò qui pingere curat, quæ
apta ſunt ad ornatum, exquirenda ſunt: ita æſtiman-
31 dum eſt & in nobis. Etenim intellectum colligere,
& ordinare ſermonem, & curioſiùs partes ſingulas
32 quaſque diſquirere, hiſtoriæ congruit auctori: Bre-
vitatem verò dictionis ſectari, & executiones rerum
33 vitare, brevianti concedendum eſt. Hinc ergò nar-
rationem incipiemus: de præfatione tantum dixiſſe
ſufficiat: ſtultum etenim eſt ante hiſtoriam effluere, in
ipſa autem hiſtoria ſuccingi.

CAP. III.

Igitur cùm ſancta civitas habitaretur in omni pa-
ce, leges etiam adhuc optimè cuſtodirentur, propter
Oniæ pontificis pietatem, & animos odio habentes
2 mala, Fiebat ut & ipſi reges & principes locum
ſummo honore dignum ducerent, & templum maxi-
3 mis muneribus illuſtrarent: Ita ut Seleucus Aſiæ rex
de reditibus ſuis præſtaret omnes ſumptus ad mini-
4 ſterium ſacrificiorum pertinentes. Simon autem de
tribu Benjamin præpoſitus templi conſtitutus, con-
tendebat, obſiſtente ſibi principe ſacerdotum, ini-
5 quum aliquid in civitate moliri. Sed cùm vincere
Oniam non poſſet, venit ad Apollonium Tharſeæ fi-
lium, qui eo tempore erat dux Cœleſyriæ, & Phœ-
6 nicis: Et nuntiavit ei, pecuniis innumerabilibus
plenum eſſe ærarium Jeroſolymis, & communes co-
pias immenſas eſſe, quæ non pertinent ad rationem ſa-
crificiorum: eſſe autem poſſibile ſub poteſtate regis
7 cadere univerſa. Cúmque retuliſſet ad regem Apol-
lonius de pecuniis quæ delatæ erant, ille accitum He-
liodorum, qui erat ſuper negotia ejus, miſit cum man-
8 datis, ut prædictam pecuniam tranſportaret. Sta-
timque Heliodorus iter eſt aggreſſus, ſpecie quidem
quaſi per Cœleſyriam & Phœnicem civitates eſſet
peragraturus, re vera autem regis propoſitum perfe-
9 cturus. Sed cùm veniſſet Jeroſolymam, & benignè
à ſummo ſacerdote in civitate eſſet exceptus, narra-
vit de dato indicio pecuniarum: &, cujus rei gratiâ
adeſſet, aperuit: interrogabat autem, ſi verè hæc ita
eſſent.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Βʹ.

30 Καθάπερ γὰρ τῆς καινῆς οἰκίας ἀρχιτέκτονι τῆς ὅλης καταβολῆς φροντι-
στέον, τῷ δὲ (α) ἐγκαίειν καὶ ζωγραφεῖν ἐπιχειροῦντι, τὰ ἐπιτήδεια
31 πρὸς διακόσμησιν ἐξεταστέον· (β) οὕτω δοκῶ καὶ ἐπὶ ἡμῖν. Τὸ μὲν ἐμβα-
τεύειν, καὶ (γ) περὶ πάντων ποιεῖσθαι λόγον, καὶ πολυπραγμονεῖν ἐν τοῖς
32 κατὰ μέρος, τῷ τῆς ἱστορίας (δ) ἀρχηγέτῃ καθήκει. Τὸ δὲ σύντο-
μον τῆς λέξεως μεταδιώκειν, καὶ τὸ ἐξεργαστικὸν τῆς πραγματείας
33 παραιτεῖσθαι, (ε) τῷ τὴν μετάφρασιν ποιουμένῳ συγχωρητέον. Ἐντεῦ-
θεν οὖν ἀρξώμεθα τῆς διηγήσεως, τοῖς προειρημένοις τοσοῦτον ἐπιζεύ-
ξαντες· εὔηθες γὰρ τὸ μὲν πρὸ τῆς ἱστορίας πλεονάζειν, τὴν δὲ ἱστορίαν
(ζ) ἐπιτεμεῖν. MS.A. (α) ἐγκαινίζειν (β) οὕτως δοκῶν καὶ ἐπὶ
ἡμῶν. (γ) * περίπατον ποιεῖσθαι λόγῳ, καὶ πολυπραγμονεῖ ἐν ταῖς
(δ) ἀρχηγενήτῃ (ε) τὴν τῶν μετάφρασιν ποιουμένων (ζ) ἐπιτέμνειν.

ΚΕΦ. γʹ.

1 Τῆς (α) ἁγίας τοίνυν πόλεως κατοικουμένης μετὰ πάσης εἰρήνης, καὶ τῶν
νόμων (β) ὅτι κάλλιστα συντηρουμένων διὰ τὴν Ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως εὐσέβει-
2 αν τε καὶ μισοπονηρίαν, Συνέβαινε καὶ αὐτοὺς τοὺς βασιλεῖς τιμᾶν τὸν τόπον,
3 καὶ τὸ ἱερὸν ἀποστολαῖς ταῖς κρατίσταις δοξάζειν, Ὥστε καὶ Σέλευκον
τὸν τῆς Ἀσίας βασιλέα χορηγεῖν ἐκ τῶν ἰδίων προσόδων πάντα (γ)
4 τὰ πρὸς τὰς λειτουργίας τῶν θυσιῶν (δ) ἐπιβάλλοντα δαπανήματα. Σί-
μων δέ τις ἐκ τῆς Βενιαμὶν φυλῆς προστάτης τοῦ ἱεροῦ καθεσταμένος,
5 διηνέχθη τῷ ἀρχιερεῖ (ε) περὶ τῆς κατὰ τὴν πόλιν παρανομίας. Καὶ νικῆ-
σαι τὸν Ὀνίαν μὴ δυνάμενος, ἦλθε πρὸς Ἀπολλώνιον Θρασαίου, τὸν
6 κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν κοίλης Συρίας καὶ Φοινίκης στρατηγόν· Καὶ προσ-
ήγγειλε περὶ τοῦ χρημάτων ἀμυθήτων γέμειν τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις γαζο-
φυλάκιον, ὥστε τὸ πλῆθος τῶν διαφόρων (ζ) ἀναρίθμητον εἶναι, καὶ μὴ προσή-
κειν αὐτὰ πρὸς τὸν τῶν θυσιῶν λόγον, εἶναι δὲ δυνατὸν ὑπὸ τὴν τοῦ βασιλέως
7 ἐξουσίαν (η) πεσεῖν ἅπαντα ταῦτα. Συμμίξας δὲ (θ) ὁ Ἀπολλώνιος τῷ
βασιλεῖ, περὶ τῶν μηνυθέντων αὐτῷ χρημάτων ἐνεφάνισεν. ὁ δὲ (ι) προχει-
ρισάμενος Ἡλιόδωρον τὸν ἐπὶ τῶν πραγμάτων, ἀπέστειλε δοὺς ἐντολὰς,
8 τὴν τῶν προειρημένων χρημάτων ἐκκομιδὴν ποιήσασθαι. Εὐθέως δὲ ὁ Ἡλι-
όδωρος ἐποιεῖτο τὴν πορείαν, τῇ μὲν ἐμφάσει ὡς τὰς κατὰ κοίλην
Συρίαν καὶ Φοινίκην πόλεις (κ) ἐφοδεύσων, τῷ πράγματι δὲ τὴν τοῦ βασι-
9 λέως πρόθεσιν (λ) ἐπιτελέσων. Παραγενηθεὶς δὲ εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ φι-
λοφρόνως (μ) ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως τῆς πόλεως ἀποδεχθεὶς, ἀνέθετο περὶ
τοῦ γεγονότος ἐμφανισμοῦ, καὶ τίνος ἕνεκεν πάρεστι (ν) διεσάφησεν· ἐπυν-
θάνετο δὲ εἰ ταῖς ἀληθείαις ταῦτα οὕτως ἔχοντα τυγχάνει.

MS.A. (α) ἁγίας πόλεως (β) ὅτι (γ) τὰς (δ) ἐπιβάλλοντας (ε) τῆς κα-
τὰ τὴν πόλιν ἀγορανομίας. (ζ) ἀναρίθμητον, καὶ μὴ προσενεγκεῖν (η) παισὶν ταῦτα. (θ) Ἀπολλώνιος (ι) προχειρησάμενος (κ) ἐφόδευσεν (λ) ἐπιτελεῖν. (μ) ὁ ἀρχιερεὺς (ν) διεσάφησεν.

Interp. LAT.

Sicut enim novæ domûs architecto de univerſa 30
ſtructura curandum eſt, ei verò qui inurere &
pingere aggreditur, quæ apta ſunt ad ornatum,
exquirenda ſunt; ita æſtimo & in nobis. Nam pe- 31
netrare quidem, & de omnibus facere ſermonem,
& curioſiùs ſingulas quaſque partes diſquirere,
hiſtoriæ congruit auctori. Brevitatem verò di- 32
ctionis ſectari, & ſubtilem executionem rerum
vitare brevianti concedendum eſt. Hinc ergò 33
narrationem incipiemus, prædictis hactenus con-
nectentes. Stultum enim eſt ante hiſtoriam effluere,
re, in ipſa autem hiſtoria ſuccingi.

CAP. III.

Igitur cùm ſancta civitas habitaretur cum o- 1
mni pace, leges autem adhuc optime cuſtodiren-
tur propter Oniæ pontificis pietatem, & odium
malorum: Fiebat ut & ipſi reges locum hono- 2
rarent, & templum maximis muneribus illuſtra-
rent: Ita ut Seleucus Aſiæ rex de redditibus ſu- 3
is præſtaret omnes ſumptus ad miniſteria ſacrifi-
ciorum pertinentes. Simon autem quidam de 4
tribu Benjamin præpoſitus templi conſtitutus,
contendebat cum principe ſacerdotum de ea quæ
in civitate fiebat, (a) legum tranſgreſſione. Sed 5
cùm vincere Oniam non poſſet; venit ad Apollo-
nium Thraſeæ filium, qui illo tempore erat dux
Cæleſyriæ, & Phœnicis: Et nuntiavit pe- 6
cuniis immenſis plenum eſſe ærarium Hieroſolymis,
ita ut multitudo (b) communium copiarum eſſet
innumerabilis, & ea non pertinere ad rationem
ſacrificiorum, eſſe autem poſſibile ſub poteſtate
regis cadere univerſa hæc. Collocutus autem 7
Apollonius cum rege, de indicatis ſibi pecuniis
aperuit. Ille verò eligens Heliodorum, qui erat
ſuper negotia ejus, miſit cum mandatis, ut præ-
dictam pecuniam aſportaret. Statimque Helio- 8
dorus iter eſt aggreſſus, ſpecie quidem quaſi eas
quæ per Cæleſyriam & Phœnicen, civitates eſſet
peregraturus, reverà autem regis propoſitum per-
fecturus. Sed cùm veniſſet Hieroſolymam, & 9
benignè à ſummo ſacerdote civitatis eſſet exce-
ptus, narravit de dato indicio, & cujus rei gra-
tiâ adeſſet, aperuit. Interrogabat autem, ſi ve-
rè hæc ita eſſent.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

30 [illegible]
[illegible]
[illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

1 [illegible]
[illegible]
[illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
6 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
8 [illegible]
[illegible]
9 [illegible]
[illegible]

Sicut enim architecto, cùm domum ædifi- 30
cat, de tota ædificii ſtructura cura eſt,
Ei autem qui figuris & coloribus ornat,
quærendum eſt quicquid uſui eſt ad orna-
tum domûs; Ita & nobis rem ſe habe-
re puto. De ſingulis enim inquirere & 31
inveſtigare, & omnia ſimul ſcribere,
auctoris eſt. Capita autem rerum per- 32
ſequi, & à ſcribendo multis excuſatum
eſſe, ei concedendum eſt, qui breviter
multa paucis exponit. Hinc igitur inci- 33
piamus narrationem eorum quæ prædi-
cta ſunt; & breviter compoſita: Ut
enim quis ante narrandum multis propo-
nat, & conciliet, narrationem autem i-
pſam breviter exponat, rectum eſt.

CAP. III.

Habitante quietè & pacificè civitate 1
Sanctâ, & legibus benè obſervatis, ob ju-
ſtitiam Chuniæ Sacerdotis ſummi, & quòd
mala odio haberet, Etiam Regem ipſum 2
templum & locum glorificare contigit
honoribus & oblationibus multis & glo-
rioſis: Adeò ut Seleucus Rex Aſiæ quic- 3
quid ad oblationum miniſterium pertine-
ret, de ſuo largiretur. Simon autem qui 4
erat de tribu Benjamin, Templo præfe-
ctus, reſiſtebat Sacerdoti; quippe, qui
auxilio eſſet iniquitati quæ in civitate ex-
ercebatur. Et cùm Chuniæ ſacerdoti 5
ſummo prævalere non poſſet, profectus eſt
ad Apollonium filium Thraſiſi, tunc tem-
poris præfectum & ducem Syriæ & Phœ-
nices; Et indicavit ipſi de gaza quæ eſſet 6
in templo Jeroſolymitano: Immenſam eſſe
dicens, nec numerari poſſe divitias quæ
ibi eſſent: Neque eas in rationem ſacri-
ficiorum & oblationum adduci poſſe. ſed
in poteſtate Regis eſſe debere. Profectus 7
autem Apollonius indicavit Regi, quod de
gaza hac & divitiis dictum ſibi fuerat: &
rex vocatum Heliodorum rebus præfe-
ctum, miſit cum mandatis ut gazam oẽm
& opes de quibus indicatum ſibi fuerat, ac-
ciperet & ad ſe afferret. Heliodorus autẽ 8
ſtatim profectus obibat civitates Syriæ &
Phœnices, feſtinans tranſire, ut Regis
præceptum perficeret. Veniens autem 9
Jeroſolyma Heliodorus, cum honore ma-
gno à Sacerdote ſummo & civitate acce-
ptus eſt. Et declaravit ipſis id cujus
causâ miſſus eſſet, quod regi indicatum
fuerat: Et ab ipſis quæſivit, num verè
hæc ita ſe haberent.

Verſio VULG. LAT.

10 Tunc ſummus ſacerdos oſtendit depoſita eſſe hæc, & 11 victualia viduarum & pupillorum: Quædam verò eſſe Hircani Tobiæ viri valdè eminentis, in his quæ detulerat impius Simon: univerſa autem argenti ta- 12 lenta eſſe quadringenta, & auri ducenta. Decipi verò eos, qui crediſſent loco & templo, quod per univerſum mundum honoratur, pro ſui veneratione 13 & ſanctitate omnino impoſſibile eſſe. At ille pro his quæ habebat in mandatis à rege, dicebat omni gene- 14 re regi ea eſſe deferenda. Conſtitutâ autem die intrabat de his Heliodorus ordinaturus. Non modica ve- 15 rò per univerſam civitatem erat trepidatio. Sacerdotes autem ante altare cum ſtolis ſacerdotalibus jactaverunt ſe, & invocabant de cœlo eum, qui de depoſitis legem poſuit, ut his, qui depoſuerant ea, ſalva 16 cuſtodiret. Jam verò qui videbat ſummi ſacerdotis vultum, mente vulnerabatur: facies enim & color 17 immutatus, declarabat internum animi dolorem. Circumfuſa enim erat mœſtitia quædam viro, & horror corporis, per quem manifeſtus aſpicientibus dolor 18 cordis ejus efficiebatur. Alii etiam gregatim de domibus confluebant, publicâ ſupplicatione obſecrantes, pro eo quòd in contemptum locus eſſet venturus. 19 Accinctæque mulieres ciliciis pectus, per plateas confluebant: ſed & virgines, quæ concluſæ erant, procurrebant ad Oniam, aliæ autem ad muros, quædam verò 20 per feneſtras aſpiciebant: Univerſæ autem proten- 21 dentes manus in cœlum deprecabantur. Erat enim miſera commiſtæ multitudinis, & magni ſacerdotis in 22 agone conſtituti expectatio. Et hi quidem invocabant omnipotentem Deum, ut credita ſibi, his qui cre- 23 diderant, cum omni integritate conſervarentur. Heliodorus autem, quod decreverat, perficiebat eodem 24 loco ipſe cum ſatellitibus circa ærarium præſens. Sed Spiritus omnipotentis Dei magnâ fecit ſuæ oſtenſionis evidentiam, ita ut omnes, qui auſi fuerant parêre ei, ruentes Dei virtute, in diſſolutionem & formidinem converterentur.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Β'.

10 Τοῦ δὲ ἀρχιερέως ὑποδείξαντος (α) παραθήκας εἶναι χηρῶν τε καὶ 11 ὀρφανῶν, Τινὰ δὲ καὶ Ὑρκανοῦ τοῦ Τωβίου σφόδρα ἀνδρὸς ἐν ὑπεροχῇ κειμένου, οὐχ (β) ὥσπερ ἦν διαβάλλων ὁ δυσσεβὴς Σίμων, τὰ δὲ πάντα ἀργυρίου τετρακόσια τάλαντα, χρυσίου δὲ διακόσια, 12 (γ) Ἀδικηθῆναι δὲ τοὺς πεπιστευκότας τῇ τοῦ τόπου ἁγιωσύνῃ, καὶ τῇ τοῦ τετιμημένου κατὰ τὸν σύμπαντα κόσμον ἱεροῦ σεμνότητι καὶ 13 ἀσυλίᾳ, (δ) πάντως ἀμήχανον εἶναι. (ε) Ὁ δὲ Ἡλιόδωρος δι' ἃς εἶχε βασιλικὰς ἐντολὰς, πάντως ἔλεγεν εἰς τὸ βασιλικὸν ἀναληπτέα 14 ταῦτα εἶναι. Ταξάμενος δὲ ἡμέραν εἰσῄει τὴν περὶ τούτων ἐπίσκεψιν οἰκονομήσων· ἦν δὲ οὐ μικρὰ καθ' ὅλην τὴν πόλιν ἀγωνία. 15 Οἱ δὲ ἱερεῖς πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου ἐν ταῖς ἱερατικαῖς στολαῖς ῥίψαντες ἑαυτοὺς, ἐπεκαλοῦντο εἰς οὐρανὸν τὸν περὶ (ζ) παραθήκης νομοθετήσαντα 16 τοῖς παρακαταθεμένοις ταῦτα σῶα διαφυλάξαι. Ἦν δὲ ὁρῶντα τὴν τοῦ ἀρχιερέως ἰδέαν, τιτρώσκεσθαι τὴν διάνοιαν· ἡ γὰρ ὄψις καὶ τὸ τῆς χρόας παρηλλαγμένον ἐνέφαινε τὴν κατὰ ψυχὴν ἀγωνίαν. 17 Περιεκέχυτο γὰρ περὶ τὸν ἄνδρα δέος τι καὶ φρικασμὸς σώματος, (η) δι' ὧν πρόδηλον (θ) ἐγένετο τοῖς θεωροῦσι τὸ κατὰ καρδίαν ἐνεστὸς ἄλ- 18 γος. Οἱ δὲ ἐκ τῶν οἰκιῶν ἀγεληδὸν ἐξεπήδων ἐπὶ πάνδημον ἱκετείαν, διὰ τὸ (ι) μέλλειν εἰς καταφρόνησιν ἔρχεσθαι τὸν τόπον. 19 Ὑπεζωσμέναι δὲ ὑπὸ τοὺς μαστοὺς αἱ γυναῖκες σάκκους κατὰ τὰς ὁδοὺς (κ) ἐπλήθυον. αἱ δὲ κατάκλειστοι τῶν παρθένων, αἱ μὲν συνέτρεχον ἐπὶ τοὺς πυλῶνας, αἱ δὲ ἐπὶ τὰ τείχη, τινὲς δὲ διὰ τῶν θυρί- 20 δων (λ) διεξέκυπτον. Πᾶσαι δὲ προτείνουσαι τὰς χεῖρας εἰς τὸν 21 οὐρανὸν, ἐποιοῦντο τὴν λιτανείαν. Ἐλεεῖν (μ) δ' ἦν τὴν τοῦ πλήθους παμμιγῆ πρόπτωσιν, τήν τε τοῦ μεγάλως (ν) διαγωνιῶντος ἀρχιερέως 22 προσδοκίαν. Οἱ μὲν οὖν ἐπεκαλοῦντο τὸν (ξ) παντοκράτορα θεὸν τὰ πεπιστευμένα τοῖς πεπιστευκόσι σῶα διαφυλάσσειν μετὰ πάσης 23 ἀσφαλείας. Ὁ δὲ Ἡλιόδωρος τὸ διεγνωσμένον ἐπετέλει. αὐτόθι δὲ αὐτοῦ σὺν τοῖς δορυφόροις κατὰ τὸ γαζοφυλάκιον ἤδη παρ- 24 όντος, Ὁ τῶν (ο) πατέρων κύριος καὶ πάσης ἐξουσίας δυνάστης ἐπιφάνειαν μεγάλην ἐποίησεν, ὥστε πάντας τοὺς κατατολμήσαντας συνελθεῖν, καταπλαγέντας τὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν, εἰς ἔκλυσιν καὶ δειλίαν τραπῆναι.

MS.A. (α) παρακαταθήκας (β) οὕτως διαβάλλων (γ) Ἀδικῆσαί τε (δ) παντελῶς (ε) * Ὁ δ' ἕτερος (ζ) παρακαταθήκας (η) δι' ἣν (θ) ἐγίνετο (ι) μὴ μέλλειν (κ) ἐπλήθυνον. (λ) διέκυπτον (μ) δὲ τὴν (ν) ἀγωνιῶντος (ξ) παντοκράτορα κύριον, τὰ (ο) πνευμάτων καὶ πάσης

Interp. L A T.

Tunc ſummus ſacerdos oſtendit depoſita eſſe viduarum & pupillorum, Quædam verò etiam Hyrcani Tobiæ viri valdè eminentis, non ſicut detulerat impius Simon, univerſa autem argenti talenta eſſe quadringinta, & auri ducenta; Fraudari verò eos qui credidiſſent loci ſanctitati, & honorati per univerſum mundum templi majeſtati, & ſecuritati, (c) omninò impoſſibile eſſe. At Heliodorus pro his quæ habebat in mandatis à rege, omninò dicebat in (d) regium fiſcum referenda hæc eſſe. Conſtitutâ autem die intrabat de his viſitationem ordinaturus. Non modica verò per univerſam civitatem erat trepidatio. Sacerdotes autem ante altare cum ſtolis ſacerdotalibus jactantes ſe, invocabant in cœlum eum qui de depoſito legem poſuit; ut his qui depoſuerant ea ſalva cuſtodiret. Jam verò, qui videret ſummi ſacerdotis vultum, mente vulnerabatur. Facies enim & color immutatus declarabat eam, quæ in animo, agoniam. Circumfuſa enim erat mœſtitia quædam viro, & horror corporis; per quæ manifeſtus aſpicientibus dolor cordis ejus efficiebatur. Alii autem de domibus gregatim proſiliebant ad publicam ſupplicationem, pro eo quòd in contemptum locus eſſet venturus. Accinctæque mulieres ciliciis ſub (e) mammis, per vias confluebant. Sed & virgines, quæ concluſæ erant, aliæ quidem concurrebant ad januas, aliæ autem ad muros, aliquæ verò per feneſtras aſpiciebant. Univerſæ autem protendentes manus in cœlum, deprecabantur. Erat autem miſerabilis commiſtæ multitudinis ruina, & ſummi ſacerdotis in magna agonia conſtituti expectatio. Et hi quidem invocabant omnipotentem Deum, ut credita ſalva his qui crediderant, cum omni integritate conſervaret. Heliodorus autem, quod decreverat, perficiebat. Ibi autem ipſo cum ſatellitibus ad ærarium jam præſente, Patrum dominus, & omnis poteſtatis dominator magnam fecit oſtenſionem; ita ut omnes, qui auſi fuerant convenire, obſtupeſcentes Dei virtutem, in diſſolutionem & formidinem converterentur.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

10 [illegible]
11 [illegible]
[illegible]
12 [illegible]
[illegible]
13 [illegible]
[illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
[illegible]
16 [illegible]
[illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
[illegible]
19 [illegible]
[illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
[illegible]
23 [illegible]
[illegible]
24 [illegible]
[illegible]
[illegible]

Dixit autem ei, & oſtendit ſacerdos ſummus depoſita eſſe pupillorum & viduarum. Partim autem Hyrcani Tobiæ filii, viri honorati & divitis, neque juxta quod per calumniam veniens dixerat Simon ille impius: Sed rem totam, talenta eſſe argenti quadringenta, auri ducenta: Fieri autem non poſſe, ut per vim & rapinam ſpoliarentur qui crediderant ſanctitati loci, & reverentiæ Templi, nominique ejus maximo, per totum orbem, quaſi Aſyli & à latrocinio immunis, glorioſo. Heliodorus autem, propter mandatum regis, in Regiam afferenda hæc, ibique rèponenda dicebat. Et constituit ipſis diem, quo ingrediens ea inſpiceret, & in poteſtatem ſuam acciperet. Non erat igitur exigua per totam civitatem agonia. Sacerdotes autem ſacerdotalia induti projiciebant ſe in terram, & clamabant petebántque à Legiſlatore, depoſita dominis ſuis tutò conſervari. At qui ſacerdotem ſummum videbant omnibus colliqueſcebant corda: Oris enim ſpecies & vultûs immutatio paſſionem animi indicâbat. Effuſa enim diffluebat in virum gratia, & ſpeciei pulchritudo in corpus ejus, propterea dolor quem in animo patiebatur, notus evadebat. Præterea procedebant de ædibus per cœtus, petebántque & ſupplicabant pro Templo, ne riſui eſſet & ludibrio. Succinctæ autem ſaccis lumbos mulieres errabant per vias: et concluſæ virgines, hæ quidam ad portas currebant, illæ ad muros, aliæ per feneſtras perſpiciebant. Omnes autem paſſis manibus clamantes habitatori cœlorum ſupplicabant. Erat autem miſeratione dignum videre contritionem & afflictionem populi, agoniámque, & anguſtias, & expectationem ſummi Sacerdotis. Clamantes autem omnes petebant à Deo Omnipotente, ut quæ credita eſſent, eis qui credidiſſent, infra depoſitorum, cum omni cautione conſervarentur. Heliodorus autem ſolicitus erat ut perficeret negotium cujus cauſa venerat. Incipiebátque ingredi Gazophylacium armatus cum ſatellitibus: Et ſtatim apparuit Dñs Spirituum, & Deus omnis virtutis, omniſq; dominii, ac fecit eis miraculum & revelationem magnam, ita ut omnes qui auſi fuerant introire, ſolverentur & caderent præ ſtupore virtutis divinæ quæ apparuit ſuper eos.

Verſio VULG. LAT.

25 Apparuit enim illis quidam equus terribilem habens
ſeſſorem, optimis operimentis adornatus: iſque cum
impetu Heliodoro priores calces eliſit: qui autem ei
26 ſedebat, videbatur arma habere aurea. Alii etiam
apparuerunt duo juvenes virtute decori, optimi gloriâ,
ſpecioſique amictu: qui circumſteterunt eum,
& ex utraque parte flagellabant, ſine intermiſſione
27 multis plagis verberantes. Subitò autem Heliodorus
concidit in terram, eúmque multâ caligine circumfuſum
rapuerunt, atque in ſella geſtatoria poſitum
28 ejecerunt. Et is, qui cum multis curſoribus &
ſatellitibus prædictum ingreſſus eſt ærarium, portabatur
nullo ſibi auxilium ferente, manifeſtâ Dei cognitâ
29 virtute: Et ille quidem per divinam virtutem
jacebat mutus, atque omni ſpe & ſalute privatus.
30 Hi autem Dominum benedicebant, quia magnificabat
locum ſuum: & templum, quod paulò antè timore
ac tumultu erat plenum, apparente omnipotente Domino,
31 gaudio & lætitiâ impletum eſt. Tunc verò
ex amicis Heliodori quidam rogabant confeſtim Oniam,
ut invocaret Altiſſimum, ut vitam donaret ei,
32 qui in ſupremo ſpiritu erat conſtitutus. Conſiderans
autem ſummus ſacerdos, ne fortè rex ſuſpicaretur malitiam
aliquam ex Judæis circa Heliodorum conſummatam,
obtulit pro ſalute viri hoſtiam ſalutarem.
33 Cúmque ſummus ſacerdos exoraret, iidem juvenes
eiſdem veſtibus amicti, aſtantes Heliodoro, dixerunt;
Oniæ ſacerdoti gratias age: nam propter eum Dominus
34 tibi vitam donavit. Tu autem à Deo flagellatus,
nuntia omnibus magnalia Dei, & poteſtatem. Et his
35 dictis, non comparuerunt. Heliodorus autem, hoſtiâ
Deo oblatâ, & votis magnis promiſſis ei, qui vivere
illi conceſſit, & Oniæ gratias agens, recepto exercitu,
36 repedabat ad regem. Teſtabatur autem omnibus
ea quæ ſub oculis ſuis viderat opera magni
37 Dei. Cùm autem rex interrogâſſet Heliodorum,
quis eſſet aptus adhuc ſemel Jeroſolymam mitti, ait;

25 Ὤφθη γάρ (α) τις ἵππος αὐτοῖς φοβερὸν ἔχων τὸν ἐπιβάτην, καὶ καλλίστῃ
σαγῇ διακεκοσμημένος, φερόμενος δὲ ῥύδην (β) ἐνέσεισε τῷ
Ἡλιοδώρῳ τὰς (γ) ἐμπροσθίους ὁπλάς. ὁ δὲ ἐπικαθήμενος ἐφαίνετο
26 χρυσῆν πανοπλίαν ἔχων. Ἕτεροι δὲ δύο (δ) προσεφάνησαν αὐτῷ
νεανίαι, τῇ ῥώμῃ μὲν ἐκπρεπεῖς, κάλλιστοι δὲ (ε) τῇ δόξῃ, διαπρεπεῖς
δὲ τὴν περιβολήν· οἳ καὶ παραστάντες ἐξ ἑκατέρου μέρους, ἐμαστίγουν
αὐτὸν ἀδιαλείπτως, πολλὰς (ζ) ἐπιρριπτοῦντες αὐτῷ πληγάς.
27 Ἄφνω δὲ πεσόντα πρὸς τὴν γῆν, καὶ πολλῷ σκότει περιχυθέντα, συναρπάσαντες,
28 καὶ εἰς φορεῖον ἐνθέντες, Τὸν ἄρτι μετὰ πολλῆς παραδρομῆς
καὶ πάσης δορυφορίας εἰς τὸ προειρημένον εἰσελθόντα γαζοφυλάκιον,
ἔφερον ἀβοήθητον (η) ἑαυτῷ καθεστῶτα, φανερῶς τὴν τοῦ
29 θεοῦ δυναστείαν ἐπεγνωκότες. Καὶ ὁ μὲν διὰ τὴν θείαν ἐνέργειαν
30 ἄφωνος καὶ πάσης ἐστερημένος ἐλπίδος καὶ σωτηρίας (θ) ἔρριπτο. Οἱ
δὲ τὸν κύριον εὐλόγουν τὸν παραδοξάζοντα τὸν ἑαυτοῦ τόπον· καὶ τὸ
μικρῷ πρότερον δέους καὶ ταραχῆς γέμον ἱερὸν, τοῦ παντοκράτορος
31 ἐπιφανέντος κυρίου, χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης (ι) ἐπεπλήρωτο. Ταχὺ δέ
τινες τῶν τοῦ Ἡλιοδώρου συνήθων ἠξίουν τὸν Ὀνίαν ἐπικαλέσασθαι
τὸν ὕψιστον, καὶ τὸ ζῆν χαρίσασθαι τῷ παντελῶς ἐν ἐσχάτῃ πνοῇ
32 κειμένῳ. Ὕποπτος δὲ γενόμενος ὁ ἀρχιερεὺς, μήποτε διάληψιν
ὁ βασιλεὺς σχῇ, κακουργίαν τινὰ περὶ τὸν Ἡλιόδωρον ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων
συντετελέσθαι, προσήγαγε θυσίαν ὑπὲρ τῆς τοῦ ἀνδρὸς σωτηρίας.
33 Ποιουμένου δὲ τοῦ ἀρχιερέως τὸν ἱλασμὸν, οἱ αὐτοὶ νεανίαι πάλιν
ἐφάνησαν τῷ Ἡλιοδώρῳ ἐν ταῖς αὐταῖς ἐσθήσεσιν ἐστολισμένοι,
καὶ στάντες (κ) εἶπον, Πολλὰς (λ) τῷ Ὀνίᾳ τῷ ἀρχιερεῖ χάριτας ἔχε,
34 διὰ γὰρ αὐτόν σοι κεχάρισται τὸ ζῆν (μ) ὁ κύριος. Σὺ δὲ (ν) ὑπ' αὐτοῦ
μεμαστιγωμένος (ξ) διάγγελλε πᾶσι τὸ μεγαλεῖον τοῦ θεοῦ κράτος.
35 ταῦτα δὲ εἰπόντες ἀφανεῖς ἐγένοντο. Ὁ δὲ Ἡλιόδωρος θυσίαν
(ο) ἀνενέγκας τῷ κυρίῳ, καὶ εὐχὰς μεγίστας εὐξάμενος τῷ τὸ ζῆν
περιποιήσαντι, καὶ τὸν Ὀνίαν ἀποδεξάμενος, ἀνεστρατοπέδευσε
36 πρὸς τὸν βασιλέα. Ἐξεμαρτύρει δὲ πᾶσιν ἅπερ ἦν ὑπ' ὄψιν
37 τεθεαμένος ἔργα τοῦ μεγίστου θεοῦ. Τοῦ δὲ βασιλέως ἐπερωτήσαντος
τὸν Ἡλιόδωρον, ποῖός τις εἴη ἐπιτήδειος ἔτι ἅπαξ διαπεμφθῆναι
εἰς Ἱεροσόλυμα, ἔφησεν,

MS.A. (α) *τοῖς ἵπποις (β) ἔσεισεν (γ) ἐμπροσθεσίους (δ) ἐφάνησαν (ε) τὴν γλῶσσαν, (ζ) ἐπιριπτοῦντες (η) αὐτὸν τοῖς *χόλοις καθεστῶτα, φανερῶς τὴν δυναστείαν ἐπεγνωκότες. (θ) ἔκειτο. (ι) ἐπλήρωτο. (κ) εἶπαν, (λ) Ὀνίᾳ (μ) κύριος. (ν) ἐξ οὐρανοῦ (ξ) διάγγελλε (ο) ἀνενεγκὼν τῷ θεῷ,

Interp. LAT.

Apparuit enim illis quidam equus, terribilem 25
habens ſeſſorem, & optimo operimento adornatus:
invectus autem cum impetu incuſſit Heliodoro
anteriores ungulas. Qui autem ei inſidebat,
videbatur arma habere aurea. Alii 26
autem duo apparuerunt ei juvenes, virtute decori,
optimi gloriâ, ſpecioſique amictu: qui
etiam circunſtantes ex utraque parte flagellabant
eum ſine intermiſſione, multas inferentes ei plagas.
Subitò autem concidentem in terram, & 27
multâ caligine circumfuſum, rapientes, et
in ſellam geſtatoriam imponentes, Eum qui nuper 28
cum multo curſorum comitatu, & omni ſatellitio
prædictum ingreſſus erat ærarium, portabant
nullius ſibi ipſi auxilii ferendi (f) compotem,
manifeſtò Dei poteſtatem cognoſcentes. Et ille 29
quidem per divinam virtutem jacebat mutus,
atque omni ſpe & ſalute privatus. Hi autem 30
Dominum benedicebant, qui magnificabat locum
ſuum. Et templum, quod paulo antè timore ac
tumultu erat plenum, apparente omnipotente
Domino, gaudio & lætitiâ impletum eſt. Confeſtim 31
verò ex amicis Heliodori quidam rogabant
Oniam, ut invocaret Altiſſimum, & vitam
donaret ei qui omnino in ſupremo ſpiritu erat
conſtitutus. Suſpicatus autem ſummus ſacerdos, 32
ne forte rex ſuſpicaretur maleficium aliquod circa
Heliodorum à Judæis eſſe conſummatum, obtulit
hoſtiam pro viri ſalute. Faciente autem 33
ſummo ſacerdote propitiationem, iidem juvenes
rurſus apparuerunt Heliodoro eiſdem veſtibus
amicti: & ſtantes dixerunt; Multas Oniæ
ſacerdoti gratias habe: nam propter eum tibi
Dominus vitam donavit. Tu autem ab (g) eo 34
flagellatus nuntia omnibus magnam Dei poteſtatem.
Et his dictis non comparuerunt. Heliodorus 35
autem hoſtiâ Domino oblatâ, & votis
maximis promiſſis ei qui vivere conceſſit, &
Oniæ gratias agens, rediit cum exercitu ad regem.
Teſtabatur autem omnibus ea quæ ſub 36
oculis ſuis viderat, opera maximi Dei. Cùm 37
autem rex interrogâſſet Heliodorum, quis eſſet
aptus adhuc ſemel Hieroſolymam mitti, ait;

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

25 [illegible]
[illegible]
[illegible]
26 [illegible]
[illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
[illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
[illegible]
[illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
[illegible]
33 [illegible]
[illegible]
[illegible]
34 [illegible]
[illegible]
35 [illegible]
[illegible]
36 [illegible]
[illegible]
[illegible]

Apparuit enim ipſis equus quidam robuſtus, 25
ſeſſorem habens virum ſpecie valdè
formoſum, & amictu veſtitûs glorioſum:
Veniebat autem cum impetu, & ſonitum
pulſationis armorum ſuorum in Heliodorum
incutiebat. Videbatur autem inſeſſor
ejus armis aureis accinctus. Apparuerunt 26
autem cum ipſo duo alii juvenes ſpecie
formoſi, & viribus glorioſi, veſtibúſque
decori & ſtupendi, ſtabántque ab utroque
latere Heliodori, & flagellabant ipſum flagellis
magnis. Cecidítque repentè in terram, 27
circumfuſus caligine magnâ: & ſublatum
eum extulerunt extra in atrium.
Qui paulò anteà cum ſuperbia & copiis 28
magnis ingreſſus erat in Gazophylacium,
nunc autem projectus ſine viribus, nec ſibi
ipſi opem ferre valebat. Et palàm apparuit 29
virtus Dei, & projectus erat quaſi reſolutus
operatione veritatis, ſine ſpe vitæ
aut expectatione. Populus autem benedicebat 30
Deum qui fecerat glorioſa pro
loco templi, quod cum paulò anteà plenum
fuerat commotione & trepidatione, opere
& revelatione Dei omnipotentis plenum
factum fuerat hilaritate & gaudio. Ibi 31
ſtatim acceſſerunt ex amicis Heliodori quidam,
& à Chunia petierunt, ut oraret &
à Domino peteret, ut vitam daret ei qui
omninò projectus ſine ſpe jacebat. Cogitans 32
autem apud ſe ſummus ſacerdos, ne
fortè putaret rex operationem aliquam inſtitutam
fuiſſe à Judæis adverſùs Heliodorum,
obtulit ſacrificium pro ſalute viri.
Cùm autem ſtans ſummus ſacerdos propitiationem 33
faceret pro eo, rurſus apparuerunt
Heliodoro iſti duo juvenes eiſdem
quibus anteà veſtibus amicti, & dixerunt
ei; Magnam gratiam accepit Chunias
princeps ſacerdotum: propter eum
enim indulſit tibi Dominus vitam. Tu 34
autem à Deo flagellatus, abi & prædica
omnibus hominibus magnitudinem & vires
poteſtatis ejus. Et his dictis non apparuerunt
amplius. Heliodorus autem obtulit 35
oblationes Deo, & ſupplicavit & oravit
coram eo oratione magnâ, quòd ipſi vitam
reddiderat: Chuniam autem magnopere
honoravit: Itaque reverſus ad regem diſceſſit,
cum toto comitatu ſuo. Teſtabatur 36
autem & prædicabat univerſis opera
& virtutem fortem Domini, qui ipſi
coram oculis apparuerat. Rex autem 37
quærebat ab Heliodoro de hac re quomodo
facta fuerat: Volebátque adhuc
vice alterâ mittere Jeroſolyma

Verſio VULG. LAT.

38 Si quem habes hoſtem, aut regni tui inſidiatorem, mitte illuc, & flagellatum eum recipies, ſi tamen evaſerit: eò quòd in loco ſit verè Dei quædam virtus.
39 Nam ipſe, qui habet in cœlis habitationem, viſitator & adjutor eſt loci illius, & venientes ad malefacien-
40 dum percutit, ac perdit. Igitur de Heliodoro, & ærarii cuſtodia, ita res ſe habet.

CAP. IV.

1 Simon autem prædictus, pecuniarum & patriæ delator, malè loquebatur de Onia, tanquam ipſe Heliodorum inſtigâſſet ad hæc, & ipſe fuiſſet incentor malo-
2 rum: Proviſorémque civitatis, ac defenſorem gentis ſuæ, & æmulatorem legis Dei audebat inſidiato-
3 rem regni dicere. Sed, cùm inimicitiæ in tantum procederent, ut etiam per quoſdam Simonis neceſſa-
4 rios homicidia fierent: Conſiderans Onias periculum contentionis, & Apollonium inſanire, utpotè ducem Cœleſyriæ & Phœnicis, ad augendam mali-
5 tiam Simonis, ad regem ſe contulit, Non ut civium accuſator, ſed communem utilitatem apud ſemet-
6 ipſum univerſæ multitudinis conſiderans. Videbat enim ſine regali providentia impoſſibile eſſe pacem rebus dari, nec Simonem poſſe ceſſare à ſtultitia ſua.
7 Sed poſt Seleuci vitæ exceſſum, cùm ſuſcepiſſet regnum Antiochus, qui Nobilis appellabatur, ambie-
8 bat Jaſon frater Oniæ ſummum ſacerdotium: Adito rege, promittens ei argenti talenta trecenta ſexa-
9 ginta, & ex reditibus aliis talenta octoginta. Super hæc promittebat & alia centum quinquaginta, ſi poteſtati ejus concederetur gymnaſium & ephebiam ſibi conſtituere, & eos, qui in Jeroſolymis erant, Antio-
10 chenos ſcribere. Quod cùm rex annuiſſet, & obtinuiſſet principatum, ſtatim ad gentilem ritum contribules ſuos transferre cœpit.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β'.

38 Εἴ τινα ἔχεις πολέμιον ἢ πραγμάτων ἐπίβουλον, πέμψον αὐτὸν ἐκεῖ, ϗ μεμαστιγωμένον αὐτὸν προσδέξῃ, ἐάνπερ καὶ (α) διασωθείη, διὰ τὸ
39 περὶ τὸν τόπον ἀληθῶς εἶναί τινα Θεοῦ δύναμιν. Αὐτὸς γὰρ ὁ τὴν κατοικίαν ἐπουράνιον ἔχων, ἐπόπτης ἐστὶ ϗ βοηθὸς ἐκείνου τοῦ τόπου,
40 ϗ τοὺς παραγινομένους ἐπὶ κακώσει, τύπτων (β) ἀπόλλυσιν. Καὶ τὰ μὲν (γ) κατὰ Ἡλιόδωρον, ϗ τὴν τοῦ γαζοφυλακίου τήρησιν οὕτως ἐχώρησεν.

MS. A. (α) διασωθῇ, (β) ἀπολλύει, (γ) κατ' Ἡλιόδωρον

ΚΕΦ. δ'.

1 Ὁ δὲ προειρημένος Σίμων ὁ τῶν χρημάτων ϗ τῆς πατρίδος ἐνδείκτης γεγονώς, ἐκακολόγει τὸν Ὀνίαν, ὡς (α) αὐτός τε εἴη τὸν
2 Ἡλιόδωρον ἐπισεσεικὼς, ϗ τῶν κακῶν δημιουργὸς καθεστηκώς. Καὶ τὸν εὐεργέτην τῆς πόλεως, ϗ τὸν κηδεμόνα τῶν ὁμοεθνῶν, ϗ ζηλωτὴν τῶν νόμων, ἐπίβουλον τῶν πραγμάτων ἐτόλμα λέγειν.
3 Τῆς δὲ ἔχθρας ἐπὶ τοσοῦτον προβαινούσης, ὥστε ϗ διά τινος τῶν
4 ὑπὸ τοῦ Σίμωνος δεδοκιμασμένων φόνους συντελεῖσθαι, Συνορῶν (β) ὁ Ὀνίας τὸ χαλεπὸν τῆς φιλονεικίας, ϗ Ἀπολλώνιον μαίνεσθαι, (γ) ὡς τὸν κοίλης Συρίας ϗ Φοινίκης στρατηγὸν συναύξοντα τὴν κα-
5 κίαν τοῦ Σίμωνος, (δ) ὡς τὸν βασιλέα (ε) διεκομίσθη, Οὐ γινόμενος τῶν πολιτῶν κατήγορος, τὸ δὲ (ζ) συμφέρον κοινῇ καθ' ἰδίαν παντὶ
6 τῷ πλήθει σκοπῶν. Ἑώρα γὰρ ἄνευ βασιλικῆς προνοίας ἀδύνατον εἶναι τυχεῖν εἰρήνης (η) ἔτι τὰ πράγματα, ϗ τὸν Σίμωνα
7 παῦλαν οὐ ληψόμενον τῆς ἀνοίας. Μεταλλάξαντος δὲ τὸν βίον Σελεύκου, ϗ παραλαβόντος τὴν βασιλείαν Ἀντιόχου τοῦ προσαγορευθέντος Ἐπιφανοῦς, ὑπενόθευσεν Ἰάσων ὁ ἀδελφὸς Ὀνίου τὴν
8 ἀρχιερωσύνην, Ἐπαγγειλάμενος τῷ βασιλεῖ δι' ἐντεύξεως ἀργυρίου τάλαντα ἑξήκοντα πρὸς τοῖς τριακοσίοις, ϗ προσόδου τινὸς ἄλλης
9 τάλαντα ὀγδοήκοντα. Πρὸς δὲ τούτοις ὑπισχνεῖτο ϗ ἕτερα (θ) διαχαράξαι πεντήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατὸν, ἐὰν (ι) συγχωρηθῇ διὰ τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ, γυμνάσιον ϗ ἐφηβεῖον αὐτῷ συστήσασθαι, ϗ τοὺς ἐν
10 Ἱεροσολύμοις Ἀντιοχεῖς ἀναγράψαι. Ἐπινεύσαντος δὲ τοῦ βασιλέως, ϗ τῆς ἀρχῆς κρατήσας, εὐθέως (κ) ἐπὶ τὸν Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα τοὺς ὁμοφύλους (λ) μετῆγε.

MS. A. (α) οὗτος (β) Ὀνίας (γ)* ἕως τῶν κοίλης Φυνίκης ϗ Συρίας στρατηγὸν συναύξαντο (δ) πρὸς τὸν (ε) διεκομίσθη, (ζ) σύμφορον κοινῇ, ϗ καθ' (η) ἐπὶ τὰ (θ) διαχαράξειν (ι) ἐπιχορηγηθῇ (κ) πρὸς τὸν (λ) μετέστησε.

Interp. LAT.

Si quem habes hoſtem, aut rerum inſidiatorem, mitte eum illuc: & flagellatum eum recipies, ſi tamen evaſerit: eò quòd in loco ſit verè Dei quædam virtus. Nam ipſe qui habet (b) ſuper-cœleſtem habitationem, viſitator & adjutor eſt loci illius: & venientes ad malefaciendum percutit, & perdit. Igitur de Heliodoro, & ærarii cuſtodia, ita res ſe habet.

CAP. IV.

Simon autem prædictus, pecuniarum & patriæ delator factus, malè loquebatur de Onia, tanquam ipſe Heliodorum inſtigâſſet, & malorum artifex fuiſſet: Benefactorémque civitatis, & proviſorem gentis ſuæ, & æmulatorem legum, audebat inſidiatorem rerum dicere. Sed cùm inimicitiæ in tantum procederent, ut etiam per quendam ex iis qui à Simone probati erant, homicidia fierent: Conſiderans Onias periculum contentionis, & Apollonium inſanire, ut potè ducem Cœleſyriæ & Phœnicis, augentem malitiam Simonis; ad regem ſe contulit, Non civium accuſator factus: ſed communem utilitatem (a) apud ſemetipſum univerſæ multitudinis conſiderans. Videbat enim ſine regali providentia impoſſibile eſſe pacem ulteriùs rebus dari, nec Simonem ceſſaturum à ſtultitia. Sed poſt Seleuci vitæ exceſſum, cùm ſuſcepiſſet regnum Antiochus, qui Nobilis appellabatur, ambiebat Jaſon frater Oniæ ſummum Sacerdotium; Adito rege promittens ei argenti talenta trecenta ſexaginta, & ex reditu quodam alio talenta octoginta. Super hæc autem promittebat alia centum quinquaginta ſe tributurum; ſi per poteſtatem ejus (b) concederetur gymnaſium & ephebiam ſibi conſtituere, & eos qui in Hieroſolymis erant, Antiochenos ſcribere. Quod cùm rex annuiſſet, et obtinuiſſet principatum; ſtatim ad gentilem ritum contribules transferre cœpit.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

38 [illegible]

39 [illegible]

40 [illegible]

[illegible]

1 [illegible]

2 [illegible]

3 [illegible]

4 [illegible]

5 [illegible]

6 [illegible]

7 [illegible]

8 [illegible]

9 [illegible]

10 [illegible]

Cui dixit Heliodorus, Si quis eſt reus tibi, & rerum tuarum hoſtis, eum mitte illuc, ut accipias flagellatum & tortum, ſi tamen adhuc vivum: Quia verò virtus Dei in illo loco eſt. Qui enim in cœlis habitat, viſitat & cuſtodit locum illum; & qui veniunt ut malum ipſi faciant, eos flagellat, cruciat, ac perdit. Et de rebus quidem Heliodori, & conſervatione Gazophylacii, ita res fuit.

CAP. IV.

Simon autem iſte malus, quem ſupra diximus, indicem & proditorem urbis & Gazophylacii fuiſſe, calumniabatur Chuniam, & verbis innuebat, omnium quæ Heliodoro acciderant ipſum geſtorem fuiſſe: omniúmque quæ evenerant malorum opificem: Et de eo qui bona civitatis procurabat, & pro popularibus ſolicitus erat, & onus legis portabat, audebat dicere eum omnium malorum opificem fuiſſe. Creſcebat autem eo uſque malum inimicitiarum ipſius, ut cædes multæ ab eis fierent qui à Simone inſtigabantur. Videns igitur Chunias zelum malefaciendi & Apollonium Syriæ & Phœnices præfectum ac ducem, ſtudio adjuvandi incaleſcentem, addere malis Simonis; Adeò ut ad regem uſque diffamaretur quaſi accuſator & proditor civium ſuorum; circumſpiciebat propterea Chunias & conſiderabat, quomodo popularibus opitularetur. Conſiderans autem videbat nullam reliquam eſſe pacis habendæ rationem, præter Dei gratiam & miſericordiam, nec inſtaurari res poſſe abſque Deo, nec quieſcere Simonem à malo ſuo & zelo, niſi cœlitùs auxilium accederet. Mortuo autem rege Seleuco cùm poſt eum accepiſſet regnum Antiochus qui Epiphanes dictus eſt, dolo profectus, Chuniæ ſummi ſacerdotis frater Jaſon, accepit à rege poteſtatem ſacerdotii ſummi. Pollicitus ipſi dare talenta argenti tercentum ſexaginta, aliíſque de cauſis octoginta. Pollicitus præterea centum ſexaginta alia, ſi concederet ipſi rex ædificare gymnaſium Jeroſolymis, more Græcorum, & inſtituere Agones certaminum quæ in ſtadio certabantur, & ut Jeroſolymitæ Antiochenſes ſcriberentur. Cúmque regi perſuaſiſſet, & obtinuiſſet ſummum ſacerdotium & principatum in malo, ſtatim convertit omnes populares ſuos ad ſtudium Gentiliſmi.

Versio VULG. LAT.

11 Et amotis his, quæ humanitatis causâ Judæis à regibus
fuerant constituta, per Joannem patrem Eupolemi,
qui apud Romanos de amicitia & societate functus
est legatione legitimâ, civium jura destituens,
12 prava instituta sanciebat. Etenim ausus est sub ipsa
arce gymnasium constituere, & optimos quosque epheborum
13 in lupanaribus ponere. Erat autem hoc
non initium, sed incrementum quoddam, & profectus
gentilis & alienigenæ conversationis, propter
impii & non sacerdotis Jasonis nefarium & inauditum
14 scelus: Ita ut sacerdotes jam non circa altaris
officia dediti essent, sed contempto templo, & sacrificiis
neglectis festinarent participes fieri palæstræ, &
15 præbitionis ejus injustæ, & in exercitiis disci. Et patrios
quidem honores nihil habentes, Græcas glorias
16 optimas arbitrabantur: Quarum gratiâ periculosa
eos contentio habebat, & eorum instituta æmulabantur,
ac per omnia his consimiles esse cupiebant, quos
17 hostes & peremptores habuerant. In leges enim divinas
impiè agere impunè non cedit: sed hoc tempus
18 sequens declarabit. Cùm autem quinquennalis agon
19 Tyri celebraretur, & rex præsens esset, Misit Jason
facinorosus ab Jerosolymis viros peccatores, portantes
argenti didrachmas trecentas in sacrificium Herculis:
quas postulaverunt hi qui asportaverant ne in sacrificiis
erogarentur, quia non oporteret, sed in alios
20 sumptus eas deputari. Sed hæ oblatæ sunt quidem
ab eo, qui miserat, in sacrificium Herculis: propter
præsentes autem datæ sunt in fabricam navium triremium.
21 Misso autem in Ægyptum Apollonio Mnesthei filio, propter primates Ptolemæi Philometoris
regis, cùm cognovisset Antiochus alienum se à negotiis
regni effectum, propriis utilitatibus consulens,
profectus indè venit Joppen, & indè Jerosolymam.
22 Et magnificè ab Jasone & civitate susceptus, cum facularum
luminibus & laudibus ingressus est: & indè
in Phœnicen exercitum convertit.

MAKKABAIΏN B'.

11 Καὶ τὰ κείμενα τοῖς Ἰουδαίοις φιλάνθρωπα βασιλικὰ διὰ Ἰωάννου
τοῦ πατρὸς Εὐπολέμου, τοῦ ποιησαμένου τὴν πρεσβείαν ὑπὲρ
φιλίας καὶ συμμαχίας πρὸς τοὺς Ῥωμαίους, (α) παρώσατο· καὶ τὰς
μὲν (β) νομίμους καταλύων πολιτείας, παρανόμους ἐθισμοὺς ἐκαίνιζεν.
12 Ἀσμένως γὰρ ὑπ' αὐτὴν (γ) τὴν ἀκρόπολιν γυμνάσιον καθίδρυσε.
13 καὶ τοὺς κρατίστους τῶν ἐφήβων ὑποτάσσων, ὑπὸ πέτασον (δ) ἦγεν. Ἦν δ'
οὕτως ἀκμή (ε) τις Ἑλληνισμοῦ, καὶ πρόσβασις ἀλλοφυλισμοῦ διὰ
τὴν τοῦ ἀσεβοῦς καὶ οὐκ ἀρχιερέως Ἰάσωνος (ζ) ὑπερβάλλουσαν ἀναγνείαν,
14 Ὥστε μηκέτι περὶ τὰς τοῦ θυσιαστηρίου λειτουργίας προθύμους εἶναι τοὺς
ἱερεῖς, ἀλλὰ (η) τοῦ μὲν ναοῦ καταφρονοῦντες, καὶ τῶν θυσιῶν ἀμελοῦντες,
ἔσπευδον μετέχειν τῆς ἐν (θ) παλαίστρᾳ παρανόμου χορηγίας, μετὰ τὴν
15 τοῦ δίσκου (ι) πρόκλησιν. Καὶ τὰς μὲν (κ) πατρῴους τιμὰς ἐν οὐδενὶ (λ) τιθέμενοι,
16 τὰς δὲ Ἑλληνικὰς δόξας (μ) καλλίστας ἡγούμενοι. Ὧν (ν) χάριν
περιέσχεν αὐτοὺς χαλεπὴ περίστασις, καὶ ὧν ἐζήλουν τὰς ἀγωγάς, καὶ
(ξ) καθάπαν ἤθελον ἐξομοιοῦσθαι, (ο) τούτους πολεμίους καὶ τιμωρητὰς ἔσχον.
17 Ἀσεβεῖν γὰρ εἰς τοὺς θείους νόμους οὐ ῥᾴδιον, ἀλλὰ ταῦτα ὁ ἀκόλουθος
18 καιρὸς δηλώσει. Ἀγομένου δὲ πενταετηρικοῦ ἀγῶνος ἐν Τύρῳ, καὶ
19 τοῦ βασιλέως παρόντος, Ἀπέστειλεν Ἰάσων ὁ μιαρὸς θεωροὺς (π) ἀπὸ
Ἱεροσολύμων, (ρ) Ἀντιοχεῖς ὄντας, παρακομίζοντας ἀργυρίου
δραχμὰς (σ) τριακοσίας εἰς τὴν τοῦ Ἡρακλέους θυσίαν· ἃς καὶ ἠξίωσαν
οἱ (τ) παρακομίσαντες μὴ χρῆσθαι (υ) πρὸς θυσίαν διὰ τὸ μὴ καθήκειν,
20 εἰς ἑτέραν δὲ καταθέσθαι δαπάνην. Ἔπεμψεν οὖν ταῦτα,
διὰ μὲν τὸν ἀποστείλαντα εἰς τὴν τοῦ Ἡρακλέους θυσίαν, ἕνεκεν δὲ
21 τῶν παρακομιζόντων, εἰς τὰς τῶν τριήρων κατασκευάς. Ἀποσταλέντος δὲ
εἰς Αἴγυπτον Ἀπολλωνίου τοῦ Μενεσθέως (φ) διὰ τὰ πρωτοκλίσια Πτολεμαίου
τοῦ Φιλομήτορος βασιλέως, μεταλαβὼν Ἀντίοχος ἀλλότριον
αὐτὸν τῶν (χ) αὐτοῦ γεγονέναι πραγμάτων, τῆς κατ' αὐτὸν ἀσφαλείας
ἐφρόντιζεν· ὅθεν εἰς (ψ) Ἰόππην παραγενόμενος, κατήντησεν εἰς Ἱεροσόλυμα.
22 (ω) Μεγαλοπρεπῶς δὲ ὑπὸ τοῦ (α) Ἰάσωνος καὶ τῆς πόλεως
(β) παραδεχθείς, μετὰ δᾳδουχίας καὶ βοῶν (γ) εἰσεπορεύθη, εἶθ' οὕτως εἰς τὴν
Φοινίκην κατεστρατοπέδευσε.

MS.A. (α) παρώσας· (β) νομίμας (γ) ἀκρόπολιν (δ) ἤγαγεν. (ε) τοῦ (ζ) ὑπερβάλλουσ* αν ἀγνείαν, (η) τοὺς μὲν ναῶ καταφρονοῦντας, (θ) παλαίστρῃ (ι) πρόσκλησιν. (κ) πατρῴας (λ) τιθέμενοι, (μ)* καλλίστοις (ν) καὶ χάριν (ξ) καθ' ὃ ἅπαν (ο) τοὺς πολεμίους (π) ὡς ἀπὸ (ρ) Ἀντιοχείας, παρακομίζοντας (σ) τριακοσίους (τ) παρακομίζοντες (υ) εἰς θυσίαν ** ἕνεκα δὲ τῶν παρόντων, εἰς τὰς τῶν τριηρέων (φ) ὡς διὰ τὰ πρωτοκλήσια τοῦ Φιλομήτορος (χ) αὐτοῦ γεγονότων (ψ) ἴππην (ω) Μεγαλομερῶς (α) Ἰάσονος (β) ὑποδεχθείς, (γ) εἰσεδέχθη.

Interp. LAT.

Et amotis his quæ humanitate regiâ Judæis fuerant 11
constituta per Joannem patrem Eupolemi,
qui apud Romanos de amicitia & societate functus
est legatione, legitima quidem civium jura
dissolvens, prava instituta innovabat. Alacriter 12
enim sub ipsa arce gymnasium constituit, & optimos
quosque epheborum subjiciens, sub velum
duxit. Erat autem sic vigor quidam gentilitatis; 13
& profectus alienigenæ conversationis, propter
impii, & non sacerdotis, Jasonis eximium scelus:
Ita ut sacerdotes jam non circa altaris 14
officia dediti essent, sed contempto templo, &
sacrificiis neglectis, festinarent participes fieri
ejus quæ in palæstra fiebat, præbitionis iniquæ,
post disci provocationem. Et patrios quidem honores 15
pro nihilo habentes, Græcas glorias optimas
arbitrabantur. Quarum rerum gratiâ occupavit 16
eos grave infortunium: & quorum instituta
æmulabantur, ac per omnia consimiles esse cupiebant,
hos hostes & punitores habuerunt. In leges 17
enim divinas impiè agere non facile est. Sed hæc
tempus sequens declarabit. Cùm autem quinquennalis 18
agon Tyri celebraretur, & rex præsens esset;
Misit Jason facinorosus ministros ab Hierosolymis, 19
qui erant Antiocheni, portantes argenti drachmas
trecentas in sacrificium Herculis, quas etiam postulaverunt
hi qui asportaverant, ne in sacrificium
erogarentur, quia non oporteret, sed in alium
sumptum deputarentur. Misit igitur hæc, quantum 20
quidem ad se qui mittebat, pertinebat, in sacrificium
Herculis, propter eos autem qui portabant,
in fabricam triremium. Misso autem in 21
Ægyptum Apollonio Mnesthei filio, propter primates
Ptolemæi Philometoris regis, cùm cognovisset
Antiochus alienum se (c) à negotiis ipsis effectum,
propriæ securitati consuluit. Quare Joppen veniens
profectus est Hierosolymam. Magnificè autem 22
à Jasone & civitate susceptus, cum facularum
luminibus, & acclamationibus introductus
est: & inde in Phœnicem exercitum convertit.

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Et quæ misericordiâ Dei Judæis constituta 11
fuerant & ordinata per Joannem patrem
Eupolemi, qui legatus ad Romanos de
pace profectus fuerat; Hæc ille amovit
& abolevit: Solutisque ritibus & legibus
veritatis, leges morésque malos ponebat
& innovabat. Studiosè enim & 12
festinatò sub muro Jerosolymorum gymnasium
struxit, & viribus robustos subegit,
& subter pileum traduxit. Ea autem 13
fuit ad Gentilitatem, stultitiámque
Hellenismi, & errorem nationum festinatio,
per Jasonem illum impium non summum
sacerdotem, adeoque crescebat immunditia;
Ut sacerdotibus non ultra curæ 14
esset ministerium altaris, sacrificiorúmque
& oblationum, sed templum & ministerium
ejus spernerent, festinarent autem
spectare & delectari certaminibus impiis,
& præbitionibus certaminis athleticæ: Et 15
spernebant gloriam vultûs paterni, & delectabantur
inani gloriâ rituum Gentilium.
Propterea occupavit eos malum: Et quo- 16
rum æmulabantur instituta, quosque in
omnibus imitari studebant, hi ipsis conversi,
hostes facti sunt, perque eos punita
sunt opera eorum. In legem enim sanctam 17
impiè agere, bonum non est, neque
convenit: Sed hæc semper suo tempore
nota facit. Cùm autem ageretur agon 18
certaminum quem Tyri per quinquennia
agebant, venit spectandi causâ & rex. Et 19
misit Jason ille abominandus & immundus
Jerosolymis spectatores, qui Antiochienses
erant: Per quos etiam ter mille
trecentos argenteos misit ad sacrificium
Herculis afferendos. Noluerunt autem
qui pecuniã afferebant impendi eam in ministerium
sacrificii, quod hoc fieri non oporteret,
sed consenserunt ut in aliarum rerum
expensas erogaretur. Cecidit autem quo- 20
ad eum qui misit, in hunc usum; Quoad
eos autem qui consenserant simpliciter hoc
modo rem gerere, in ministerium diversum.
Misso autem Apollonio Menestesaris 21
filio, majoris honoris ergô, ad Philometorem
Ægypti regem, putabat eum apud
se Antiochus alienum à regni sui rebus,
& sibi cavebat: Propterea veniens
Joppam negotiorum causâ, inde ascendit
Jerosolyma. Exceptus autem est à Jasone 22
honore eximio, & à civitate honore &
acclamatione, & postea inde in Phœnicem
profectus est.

Verſio VULG. LAT.

23 Et poſt triennii tempus miſit Jaſon Menelaum, ſupradicti
Simonis fratrem, portantem pecunias regi, & de
24 negotiis neceſſariis reſponſa perlaturum. At ille commendatus
regi, cùm magnificâſſet faciem poteſtatis
ejus, in ſemetipſum retorſit ſummum ſacerdotium, ſuperponens
25 Jaſoni talenta argenti trecenta. Acceptiſque
à rege mandatis venit, nihil quidem habens
dignum ſacerdotio; animos verò crudelis tyranni, &
26 feræ belluæ iram gerens. Et Jaſon quidem, qui proprium
fratrem captivaverat, ipſe deceptus profugus
27 in Ammanitem expulſus eſt regionem. Menelaus autem
principatum quidem obtinuit: de pecuniis verò
regi promiſſis, nihil agebat, cùm exactionem faceret
28 Soſtratus, qui arci erat præpoſitus: (Nam ad hunc
exactio vectigalium pertinebat) quam ob cauſam utrique
29 ad regem ſunt evocati. Et Menelaus amotus
eſt à ſacerdotio, ſuccedente Lyſimacho fratre ſuo:
30 Soſtratus autem prælatus eſt Cypriis. Et cùm hæc
agerentur, contigit, Tharſenſes & Mallotas ſeditionem
movere, eò quòd Antiochidi regis concubinæ
31 dono eſſent dati. Feſtinanter itaque rex venit ſedare
illos, relicto ſuffecto uno ex comitibus ſuis Andronico.
32 Ratus autem Menelaus accepiſſe ſe tempus opportunum,
aurea quædam vaſa è templo furatus donavit
Andronico, & alia vendiderat Tyri, & per vicinas
33 civitates. Quod cùm certiſſimè cognoviſſet
Onias, arguebat eum, ipſe in loco tuto ſe continens
34 Antiochiæ ſecus Daphnem. Unde Menelaus accedens
ad Andronicum, rogabat ut Oniam interficeret. Qui
cùm veniſſet ad Oniam, & datis dextris cum jurejurando
35 (quamvis eſſet ei ſuſpectus) ſuaſiſſet de Aſylo
procedere, ſtatim eum peremit, non veritus juſtitiam.
Ob quam cauſam non ſolùm Judæi, ſed aliæ quoque
nationes indignabantur, & moleſtè ferebant de nece
tanti viri injuſta.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β'.

23 Μετὰ δὲ τριετῆ χρόνον ἀπέστειλεν Ἰάσων Μενέλαον τὸν τοῦ προσσημαινομένου
Σίμωνος ἀδελφὸν, παρακομίζοντα τὰ χρήματα τῷ βασιλεῖ,
καὶ περὶ πραγμάτων ἀναγκαίων ὑπομνηματισμοὺς (α) τελέσοντα.
24 Ὁ δὲ συσταθεὶς τῷ βασιλεῖ, καὶ δοξάσας αὐτὸν τῷ προσώπῳ τῆς
ἐξουσίας, εἰς ἑαυτὸν κατήντησε (β) τὴν ἀρχιερωσύνην, ὑπερβαλὼν τὸν
25 Ἰάσωνα τάλαντα ἀργυρίου τριακόσια. Λαβὼν δὲ τὰς βασιλικὰς
ἐντολὰς (γ) παρεγένετο, τῆς μὲν ἀρχιερωσύνης οὐδὲν ἄξιον φέρων,
26 θυμοὺς δὲ ὠμοῦ τυράννου, καὶ θηρὸς βαρβάρου ὀργὰς ἔχων. Καὶ ὁ
μὲν Ἰάσων ὁ τὸν ἴδιον ἀδελφὸν ὑπονοθεύσας, (δ) ὑπονοθευθεὶς ὑφ'
27 ἑτέρου φυγὰς εἰς τὴν Ἀμμανῖτιν χώραν συνήλαστο. Ὁ δὲ Μενέλαος
τῆς μὲν ἀρχῆς ἐκράτει, τῶν δὲ ἐπηγγελμένων τῷ βασιλεῖ
28 χρημάτων οὐδὲν εὐτάκτει, Ποιουμένου δὲ τὴν ἀπαίτησιν Σωστράτου
τοῦ τῆς ἀκροπόλεως ἐπάρχου· πρὸς τοῦτον γὰρ ἦν ἡ τῶν (ε) φόρων πρᾶξις·
29 δι' ἣν αἰτίαν οἱ δύο ὑπὸ τοῦ βασιλέως προσεκλήθησαν. Καὶ ὁ μὲν
Μενέλαος ἀπέλιπε τῆς ἀρχιερωσύνης διάδοχον Λυσίμαχον τὸν ἑαυτοῦ
30 ἀδελφὸν, Σώστρατος δὲ, Κράτητα τὸν ἐπὶ τῶν Κυπρίων. Τοιούτων
δὲ συνεστηκότων, συνέβη Ταρσεῖς καὶ Μαλλώτας στασιάζειν, διὰ τὸ
31 Ἀντιοχίδι τῇ παλλακῇ τοῦ βασιλέως ἐν δωρεᾷ (ζ) δεδόσθαι. Θᾶττον οὖν ὁ
βασιλεὺς ἧκε καταστεῖλαι τὰ πράγματα, καταλιπὼν τὸν διαδεχόμενον
32 Ἀνδρόνικον, τῶν ἐν ἀξιώματι κειμένων. Νομίσας δὲ ὁ Μενέλαος
εἰληφέναι καιρὸν εὐφυῆ, χρυσώματά τινα τῶν τοῦ ἱεροῦ νοσφισάμενος
ἐχαρίσατο τῷ Ἀνδρονίκῳ, καὶ ἕτερα ἐτύγχανε πεπρακὼς εἴς τε
33 Τύρον, καὶ τὰς κύκλῳ πόλεις. (η) Ἃ καὶ σαφῶς ἐπεγνωκὼς ὁ Ὀνίας,
(θ) παρήλεγχεν ἀποκεχωρηκὼς εἰς ἄσυλον τόπον, ἐπὶ Δάφνης τῆς
34 πρὸς (ι) Ἀντιόχειαν κειμένης. Ὅθεν ὁ Μενέλαος λαβὼν ἰδίᾳ τὸν
Ἀνδρόνικον, παρεκάλει χειρώσασθαι τὸν Ὀνίαν. Ὁ δὲ παραγενόμενος
ἐπὶ τὸν Ὀνίαν, καὶ πεισθεὶς ἐπὶ δόλῳ, καὶ δεξιὰς (κ) μεθ' ὅρκων δοὺς,
καίπερ ἐν ὑποψίᾳ κείμενος ἔπεισεν ἐκ τοῦ ἀσύλου προελθεῖν, ὃν καὶ
35 παραχρῆμα παρέκλεισεν, οὐκ αἰδεσθεὶς τὸ δίκαιον. Δι' ἣν αἰτίαν
οὐ μόνον Ἰουδαῖοι, πολλοὶ δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἐδείναζον, καὶ ἐδυσφόρουν
ἐπὶ τῷ τοῦ ἀνδρὸς ἀδίκῳ φόνῳ.

MS. A. (α) τελέσοντας. (β) ἀρχιερωσύνην, (γ) παραγίνεται, (δ) ὑπονομευθεὶς (ε, διαφορῶν (ζ) δίδοσθαι. (η) Καὶ σαφῶς (θ) ἀπήλεγχεν (ι) Ἀντιοχείας (κ) θεὶς μετ' ὅρκων, δοὺς δεξιὰν, καίπερ

Interp. LAT.

Poſt triennii autem tempus miſit Jaſon Menelaum ſupradicti Simonis fratrem, portantem pecunias regi, & de negotiis neceſſariis commonitiones facturum. At ille commendatus regi, & (d) magnificans ſe facie poteſtatis, in ſemetipſum retorſit ſummum ſacerdotium, ſuperans Jaſonem talentis argenti trecentis. Acceptiſque à rege mandatis venit, nihil quidem habens dignum ſacerdotio, animos verò crudelis tyranni, & feræ barbaræ iras gerens. Et Jaſon quidem, qui proprium fratrem circumvenerat, circumventus ab alio, profugus in Ammanitem expulſus eſt regionem. Menelaus autem principatum quidem obtinuit: de pecuniis verò regi promiſſis nihil benè diſponebat; Cùm exactionem faceret Soſtratus, qui arci erat præpoſitus. Nam ad hunc exactio (e) vectigalium pertinebat. Quam ob cauſam utrique à rege ſunt evocati. Et Menelaus quidem reliquit ſacerdotii ſucceſſorem Lyſimachum fratrem ſuum: Soſtratus autem Cratetem, qui erat præpoſitus Cypriis. His autem conſtitutis, contigit Tharſenſes & Mallotas ſeditionem movere, eò quòd Antiochidi regis concubinæ dono eſſent dati. Feſtinanter itaque rex venit ſedare res, relinquens ſuffectum Andronicum, ex eis qui in dignitate poſiti erant. Ratus autem Menelaus accepiſſe ſe tempus opportunum, aurea quædam vaſa templi furatus donavit Andronico, & alia vendiderat Tyri, & per circumjacentes civitates. Quæ cùm certiſſimè cognoviſſet Onias, arguebat, in loco tuto ſe continens in Daphne, quæ ad Antiochiam poſita eſt. Unde Menelaus aſſumens ſeorſùm Andronicum hortabatur, ut Oniam interficeret. Ille autem veniens ad Oniam, & ſuadens cum dolo, & dexteram dans cum jurejurando, quamvis eſſet ſuſpectus, perſuaſit de aſylo procedere: quem etiam ſtatim in carcere peremit, non veritus juſtitiam. Ob quam cauſam non ſolùm Judæi, ſed etiam multi ex aliis nationibus indignabantur, & moleſtè ferebant de nece viri injuſta.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

23 [illegible]
[illegible]
24 [illegible]
[illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
[illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
[illegible]
29 [illegible]
[illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
[illegible]
32 [illegible]
[illegible]
33 [illegible]
34 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
35 [illegible]
[illegible]

Poſt tres autem annos, miſit Jaſon Menelaum fratrem Simonis illius impii, ut afferret donum regi, quod traditurum ſe ei ſpoponderat, & illum allocuturum de magni momenti negotiis, quæ in quæſtione erant ipſis. Profectus autem, cùm glorioſum ſe regi ſtitiſſet, petiit ſummum ſacerdotium: Et dolo uſus adverſùs Jaſonem, ſuperavit eum dono talentorum tercentum. Accepto igitur mandato regis, venit qui nihil dignum ſummo ſacerdotio fecerat, ſed iram & furorem induerat, cogitatione inſani zeli repletus. Et Jaſon quidem, qui proprium fratrem circumvenerat, ipſe ab alio circumventus, fugiens in Ammonitidem profectus eſt. Et Menelaus quidem principatum tenuit: quod autem regi pollicitus erat præſtare non poterat. Exigente autem illud Soſtrato: qui arci præfectus erat, (cui numorum exigendorum poteſtas commiſſa erat) hujus rei cauſâ ambo ad regem evocati ſunt. Menelaus quidem ſummi ſacerdotii vicarium reliquit Lyſimachum fratrem ſuum: Soſtratus autem Cratetem Cypriis præfectum. Hæc cum ita ſe haberent, contigit tumultuari Tarſenſes & Mallotas, quòd Antiochia pellici regis data eſſet. Quibus auditis, profectus feſtinatò rex venit ut ipſos componeret. Reliquit autem ibi vicarium Andronici rebus honoratis præfecti. Putans autem Menelaus inventum ſibi locum, furatus aurea templi vaſa quædam Andronico dedit, alia Tyrum & ad circumjacentes civitates miſſa vendidiſſe deprehenſus eſt. Quæ cùm verè reſciviſſet Chunias, correpto ipſo, Daphnen, quæ juxta Antiochiam eſt, ſeceſſit. Propterea, clàm profectus ad Andronicum Menelaus petebat ab ipſo, ut Chuniam occideret: Ipſe autem ad Chuniam veniens, dolo pacificè cum ipſo locutus eſt, & deprecantibus ipſis cum juramento dextram dedit. Perſuaſerunt autem ipſi ex aſylo progredi, & hæſitans animo proceſſit, egreſſum autem ſtatim interfecit, non erubeſcens juſtitiam ejus. Quare non ſolùm Judæi exprobrabant ipſi, & maledicebant, ſed & ex Gentilibus multi per contumeliam ipſi maledicebant, propter cædem viri impiè factam.

Verſio VULG. LAT.

36 Sed regreſſum regem de Ciliciæ locis, adierunt Judæi
apud Antiochiam, ſimul & Græci, conquerentes de
37 iniqua nece Oniæ. Contriſtatus itaque animo Antiochus
propter Oniam, & flexus ad miſericordiam,
lachrymas fudit, recordatus defuncti ſobrietatem, &
38 modeſtiam. Accenſiſque animis, Andronicum purpurâ
exutum, per totam civitatem jubet circumduci:
& in eodem loco, in quo in Oniam impietatem commiſerat,
ſacrilegum vitâ privari, Domino illi condignam
39 retribuente pœnam. Multis autem ſacrilegiis
in templo à Lyſimacho commiſſis Menelai conſilio,
& divulgatâ famâ, congregata eſt multitudo adverſùm
40 Lyſimachum, multo jam auro exportato. Turbis
autem inſurgentibus, & animis irâ repletis, Lyſimachus
armatis ferè tribus millibus iniquis manibus
uti cœpit, duce quodam tyranno, ætate pariter
41 & dementiâ provecto. Sed, ut intellexerunt conatum
Lyſimachi, alii lapides, alii fuſtes validos arripuêre:
quidam verò cinerem in Lyſimachum jecêre.
42 Et multi quidem vulnerati, quidam autem & proſtrati,
omnes verò in fugam converſi ſunt: ipſum etiam ſa-
43 crilegum ſecus ærarium interfecerunt. De his ergò
44 cœpit judicium adverſùs Menelaum agitari. Et cùm
veniſſet rex Tyrum, ad ipſum negotium detulerunt
45 miſſi tres viri à ſenioribus. Et cùm ſuperaretur Menelaus,
promiſit Ptolemæo multas pecunias dare ad
46 ſuadendum regi. Itaque Ptolemæus in quodam atrio
poſitum quaſi refrigerandi gratiâ regem adiit, & de-
47 duxit à ſententia: Et Menelaum quidem univerſæ
malitiæ reum criminibus abſolvit: miſeros autem,
qui, etiamſi apud Scythas cauſam dixiſſent, inno-
48 centes judicarentur, hos morte damnavit. Citò
ergò injuſtam pœnam dederunt, qui pro civitate,
& populo, & ſacris vaſis, cauſam proſecuti ſunt.
49 Quam ob rem Tyrii quoque indignati, erga ſepulturam
eorum liberaliſſimi exciterunt.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩ͂Ν Β'.

36 Τοῦ δὲ βασιλέως ἐπανελθόντος ἀπὸ τῶν κατὰ Κιλικίαν τόπων, ἐνετύγχανον οἱ κατὰ πόλιν Ἰουδαῖοι συμμισοπονηρούντων, καὶ τῶν Ἑλ-
37 λήνων, ὑπὲρ τοῦ παρὰ λόγον τὸν Ὀνίαν (α) ἀπεκτάνθαι. Ψυχικῶς
οὖν ὁ Ἀντίοχος (β) ἐπιλυπηθεὶς, καὶ τραπεὶς (γ) εἰς ἔλεον, καὶ δακρύσας
38 διὰ τὴν τοῦ μετηλλαχότος σωφροσύνην, καὶ πολλὴν εὐταξίαν, Καὶ
πυρωθεὶς τοῖς θυμοῖς, παραχρῆμα τὴν τοῦ Ἀνδρονίκου πορφύραν
περιελόμενος, καὶ τοὺς χιτῶνας (δ) περιῤῥήξας, περιαγαγὼν καθ'
ὅλην τὴν πόλιν, ἐπ' αὐτὸν τὸν τόπον (ε) οὗ περ εἰς τὸν Ὀνίαν ἠσέβησεν,
ἐκεῖ τὸν μιαιφόνον ἀπεκόσμησε, τοῦ κυρίου τὴν ἀξίαν αὐτῷ (ζ) κόλασιν
39 ἀποδόντος. Γενομένων δὲ πολλῶν ἱεροσυλημάτων κατὰ τὴν πόλιν
ὑπὸ τοῦ Λυσιμάχου μετὰ τῆς (η) Μενελάου γνώμης, καὶ διαδοθείσης ἔξω
τῆς φήμης, ἐπισυνήχθη τὸ πλῆθος ἐπὶ τὸν Λυσίμαχον, χρυσωμάτων
40 ἤδη πολλῶν διενηνεγμένων. Ἐπεγειρομένων δὲ τῶν ὄχλων, καὶ τῶν ὀργαῖς
(θ) διεμπιμπλαμένων, καθοπλίσας ὁ Λυσίμαχος πρὸς τρισχιλίους,
κατήρξατο χειρῶν ἀδίκων, προηγησαμένου τινὸς (ι) Τυράννου προβεβηκότος
41 τὴν ἡλικίαν, οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ τὴν (κ) ἄνοιαν. Συνιδόντες
δὲ καὶ τὴν ἐπίθεσιν τοῦ Λυσιμάχου, συναρπάσαντες οἱ μὲν πέτρους, οἱ δὲ
ξύλων πάχη, τινὲς δὲ ἐκ τῆς παρακειμένης σποδοῦ δρασσόμενοι, φύρδην
42 ἐνετίνασσον εἰς τοὺς περὶ τὸν Λυσίμαχον. Δι' ἣν αἰτίαν πολλοὺς
μὲν αὐτῶν τραυματίας ἐποίησαν, τινὰς (λ) δὲ καὶ κατέβαλον, πάντας
δὲ εἰς φυγὴν συνήλασαν, αὐτὸν δὲ τὸν ἱερόσυλον παρὰ τὸ γαζοφυλά-
43 κιον ἐχειρώσαντο. Περὶ δὲ τούτων ἐνέστη κρίσις (μ) πρὸς τὸν Μενέλαον.
44 Καταντήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως εἰς Τύρον, ἐπ' αὐτοῦ τὴν δικαιολογί-
45 αν ἐποιήσαντο οἱ πεμφθέντες (ν) ἄνδρες τρεῖς ὑπὸ τῆς γερουσίας. Ἤδη
δὲ λελειμμένος ὁ Μενέλαος ἐπηγγείλατο χρήματα ἱκανὰ τῷ Πτολε-
46 μαίῳ (ξ) τοῦ Δορυμένους πρὸς τὸ πεῖσαι τὸν βασιλέα. Ὅθεν ἀπολαβὼν ὁ
Πτολεμαῖος εἴς τι περίστυλον ὡς (ο) ἀναψύξοντα τὸν βασιλέα, μετέθηκε.
47 Καὶ τὸν μὲν τῆς ὅλης κακίας αἴτιον Μενέλαον ἀπέλυσε τῶν (π) κατηγορημά-
των, τοῖς δὲ ταλαιπώροις, οἵτινες εἰ καὶ ἐπὶ Σκυθῶν ἔλεγον,
48 ἀπελύθησαν (ρ) ἂν ἀκατάγνωστοι, τούτοις θάνατον ἐπέκρινε. Ταχέως
οὖν τὴν ἄδικον ζημίαν ὑπέσχον οἱ (σ) ὑπὲρ πόλεως καὶ δήμων καὶ τῶν
49 ἱερῶν σκευῶν (τ) προηγορήσαντες. Δι' ἣν αἰτίαν καὶ Τύριοι (υ) μισο-
πονηρήσαντες τὰ πρὸς τὴν κηδείαν αὐτῶν (φ) μεγαλοπρεπῶς ἐχορήγησαν.

Interp. LAT.

Sed regreſſum regem de Ciliciæ locis adierunt Judæi, 36
qui per civitatem, ex iis qui ſimul ſcelus oderant, &
Græci, de eò quòd præter rationem Onias interfectus
fuerat. Contriſtatus itaque animo Antiochus, & 37
flexus ad miſericordiam, & lachrymas fundens, propter
defuncti ſobrietatem, & magnam modeſtiam,
Accenſuſque animis, confeſtim Andronico purpuram 38
auferens, & veſtes ſcindens, circunducens per totam
civitatem, in eodem loco, in quo in Oniam impietatem
commiſerat, ibi homicidam è mundo ſuſtulit,
Domino illi condignam retribuente pœnam. Multis 39
autem ſacrilegiis per civitatem à Lyſimacho commiſſis
Menelai conſilio, & divulgatâ famâ, congregata
eſt multitudo adverſùs Lyſimachum, multis
jam vaſis aureis exportatis. Turbis autem inſurgentibus, 40
& irâ repletis, Lyſimachus armatis ferè
tribus millibus, iniquis manibus uti cœpit, duce
quodam (f) Tyranno: ætate pariter & (g) dementiâ
provecto. Intelligentes autem & conatum Lyſimachi, 41
alii lapides, alii fuſtes validos arripuêre: quidam
verò ex vicino cinere apprehendentes, mixtum
in (h) eos qui circa Lyſimachum, jecerunt. Quam 42
ob cauſam multos quidem eorum vulnerârunt, quoſdam
autem & proſtraverunt, omnes verò in fugam
compulerunt: ipſum verò ſacrilegum apud ærarium
interfecerunt. De his autem inſtabat judicium 43
adverſùs Menelaum. At, cùm veniſſet rex Tyrum, 44
ad ipſum retulerunt judicium miſſi tres viri à ſenioribus.
Et cùm jam ſuperaretur Menelaus, promiſit 45
pecunias multas Ptolemæo Dorymenis filio, ut ſuaderet
regi. Itaque Ptolemæus adiens in quodam 46
atrio, quaſi refrigerandi gratiâ, poſitum regem, deduxit
à ſententia: Et Menelaum quidem univerſæ 47
malitiæ reum criminibus abſolvit; miſeros autem,
qui etiamſi apud Scythas cauſam dixiſſent, abſoluti
eſſent innocentes judicati, hos morte damnavit.
Citò ergò injuſtam pœnam dederunt, qui pro civitate, 48
& populis, & ſacris vaſis cauſam perſecuti ſunt.
Quamobrèm Tyrii quoque in malefactum indignati, 49
quæ ad ſepulturam eorum pertinebant, magnificè
ſuppeditaverunt.

MS. A. (α) ἀπεκτόνησεν. (β) ὑπολυπηθεὶς, (γ) ἐπὶ ἔλεος,
(δ) περιῤῥήξας, (ε) οὗ περ τὸν (ζ) * κόλασιν (η) τοῦ Μενελάου (θ) διεμπιπλαμένων, (ι) Αὐράνου (κ) * ἄγνοιαν. Συνειδότες (λ) δὲ κατέβαλον, (μ) ἐπὶ τὸν (ν) τρεῖς ἄνδρες (ξ) Δορυμένου πρὸς
τὸ * πεῖσαι (ο) ἀναψύχοντα (π) κατηγορημένων, (ρ) ἀκατάγνωστοι, (σ) περὶ (τ) προηγορήσαντες. (υ) μισοπονηρούσαντες (φ) μεγαλομερῶς

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

Reverſum autem regem de locis Ciliciæ, 36
adibant Judæi ex omnibus civitatibus,
de iniquitate quæ in occidendo Chuniâ
facta fuerat: quos & multi Græci adjuvabant,
quòd diſpliceret ipſis cædes
Chuniæ contra jus facta. Audiens autem 37
rex Antiochus ex animo doluit,
flevitque multùm, & reſolutus eſt dolore
ſuo, propter mortem viri juſti,
modeſti, ac humilis, pacificique & boni.
Itaque magnâ accenſus, præcepit ſpoliari 38
purpurâ ſuâ Andronicum, & ſciſſis
veſtibus, traductum per totam civitatem,
in loco ubi impietatem in Chuniam
commiſerat interfecit impium, redditque
ipſi Dominus quam commeritus
fuerat pœnam. Congregati autem 39
Jeroſolymitani in civitate, conſcio Menelao,
adverſùs Lyſimachum, de auro
multo quod ſuſtulerat, ipſum interrogabant.
Quâ famâ extra *urbem* auditâ, venerunt 40
multi contra Lyſimachum: Vidente
autem Lyſimacho clamare turbas
& incaleſcere, arma ſumpſerunt cum Lyſimacho
viri quaſi tria millia: Et manibus
impiis cædem cœpit: Fuit autem
ipſi adjutor, & princeps ſicariorum immundus
quidam & abominandus, ætate
provectus, ſenſu animi valdè alienato.
Videntes autem impetum & malitiam 41
Lyſimachi, arreptis lapidibus & fuſtibus,
partim autem cineribus, pavorem
incuſſerunt & tumultum Lyſimachianis,
eiſque qui ab ipſo erant. Et ipſorum 42
quidem multos interfectos ſtraverunt,
alios terræ afflixerunt, reliquis autem
fugientibus, ipſum templi expilatorem
juxta gazophylacium occiderunt. Ad- 43
verſùs hos autem ſtetit in judicio Menelaus;
Cúmque rex Tyrum veniſſet, 44
coram eo cauſam dixerunt tres viri, à
ſenioribus ſynagogæ miſſi. Et cùm 45
jam vinci ſe videret Menelaus, promiſit
dona multa Ptolemæo, ut perſuaderet
regi: Et acceptum regem Ptolo- 46
mæus ſeduxit ab eis paululum, quaſi requieſcendi
causâ, & animum ejus mutavit,
Et Menelaum, qui omnium ma- 47
lorum cauſa fuerat, abſolvit ab accuſatoribus
ſuis, pauperes autem illos ac
miſeros, qui etiamſi coram Scythis cauſam
dixiſſent, abſoluti fuiſſent, morte
damnavit. Statímque impoſita eſt mul- 48
cta civibus, quaſi pro injuriâ pendenda
pro civitate, & populo, & vaſis ſacris.
Quare & Tyriis ipſis diſplicuit judicium 49
iniquum, quòd ſine cauſa viros interfeciſſet,
qui & acceptos ipſos ſepeliverunt
cum honore magno.

Verſio VULG. LAT.

50 Menelaus autem propter eorum, qui in potentia e-
rant, avaritiam, permanebat in poteſtate, creſcens in
malitia ad inſidias civium.

CAP. V.

1 EOdem tempore Antiochus ſecundam profectio-
2 nem paravit in Ægyptum. Contigit autem per
univerſam Jeroſolymorum civitatem videri diebus
quadraginta per aëra equites diſcurrentes, auratas ſto-
3 las habentes, & haſtis, quaſi cohortes, armatos, Et
curſus equorum per ordines digeſtos, & congreſſio-
nes fieri cominùs, & ſcutorum motus, & galeatorum
multitudinem gladiis diſtrictis, & telorum jactus, &
aureorum armorum ſplendorem, omníſque generis
4 loricarum. Quapropter omnes rogabant in bonum
5 monſtra converti. Sed cùm falſus rumor exiſſet, tan-
quam vitâ exceſſiſſet Antiochus, aſſumptis Jaſon non
minùs mille viris, repentè aggreſſus eſt civitatem: &
civibus ad murum convolantibus, ad ultimum appre-
6 henſâ civitate, Menelaus fugit in arcem: Jaſon verò
non parcebat in cæde civibus ſuis, nec cogitabat pro-
ſperitatem adverſum cognatos malum eſſe maximum,
arbitrans hoſtium & non civium ſe trophæa captu-
7 rum. Et principatum quidem non obtinuit, finem
verò inſidiarum ſuarum confuſionem accepit, & pro-
8 fugus iterùm abiit in Ammanitem. Ad ultimum,
in exitium ſui concluſus ab Areta Arabum ty-
ranno, fugiens de civitate in civitatem, omnibus
odioſus, ut refuga legum & execrabilis, ut patriæ &
9 civium hoſtis, in Ægyptum extruſus eſt: Et qui mul-
tos de patria ſua expulerat, peregrè periit, Lacedæ-
monas profectus, quaſi pro cognatione ibi refugium
10 habiturus: Et qui inſepultos multos abjecerat,
ipſe & illamentatus, & inſepultus abjicitur, ſepultu-
râ neque peregrinâ uſus, neque patrio ſepulchro
participans.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β΄.

50 Ὁ δὲ Μενέλαος διὰ τὰς τῶν κρατούντων πλεονεξίας, ἔμενεν ἐπὶ (α) τῆς
ἀρχῆς, ἐπιφυόμενος τῇ κακίᾳ, μέγας τῶν πολιτῶν ἐπίβουλος
καθεστώς.

MS. A. (α) τῇ ἀρχῇ,

ΚΕΦ. ε΄.

1 ΠΕρὶ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον τὴν δευτέραν ἔφοδον ὁ Ἀντίοχος εἰς
2 Αἴγυπτον ἐστείλατο. Συνέβη δὲ καθ᾽ ὅλην τὴν πόλιν σχεδὸν ἐφ᾽ ἡμέ-
ρας (α) τεσσαράκοντα φαίνεσθαι διὰ (β) τοῦ ἀέρος τρέχοντας ἱππεῖς
διαχρύσους στολὰς ἔχοντας, καὶ λόγχας σπειρηδὸν (γ) ἐξωπλισμένους,
3 Καὶ ἴλας ἵππων διατεταγμένας, καὶ προσβολὰς γινομένας,
καὶ καταδρομὰς ἑκατέρων, καὶ ἀσπίδων κινήσεις, καὶ (δ) κα-
μάκων πλήθη, καὶ μαχαιρῶν σπασμοὺς, καὶ βελῶν βολὰς, καὶ
4 χρυσῶν κόσμων ἐκλάμψεις, καὶ παντοίους θωρακισμούς. Διὸ
5 πάντες ἠξίουν ἐπ᾽ ἀγαθῷ τὴν ἐπιφάνειαν (ε) γεγενῆσθαι. Γενομένης
δὲ λαλιᾶς ψευδοῦς, ὡς (ζ) μετηλλαχότος τὸν βίον Ἀντιόχου,
παραλαβὼν ὁ Ἰάσων οὐκ ἐλάττους τῶν χιλίων, αἰφνιδίως ἐπὶ τὴν πόλιν
συνετελέσατο ἐπίθεσιν. Τῶν δὲ ἐπὶ τῷ τείχει συνελασθέντων, καὶ
τέλος ἤδη καταλαμβανομένης τῆς πόλεως, ὁ Μενέλαος εἰς τὴν
6 ἀκρόπολιν ἐφυγάδευσεν. Ὁ δὲ Ἰάσων ἐποιεῖτο σφαγὰς (η) τῶν πολι-
τῶν τῶν ἰδίων ἀφειδῶς, οὐ συννοῶν τὴν εἰς (θ) τοὺς συγγενεῖς εὐημερίαν,
δυσημερίαν εἶναι τὴν μεγίστην· δοκῶν δὲ πολεμίων καὶ (ι) οὐχ ὁμοεθνῶν
7 τρόπαια καταβάλλεσθαι. Τῆς μὲν ἀρχῆς οὐκ ἐκράτησε, τὸ δὲ
τέλος τῆς ἐπιβουλῆς αἰσχύνην λαβὼν, φυγὰς πάλιν εἰς τὴν Ἀμμανῖ-
8 τιν (κ) ἀπῆλθεν. Πέρας οὖν κακῆς (λ) ἀναστροφῆς ἔτυχεν ἐγκλεισθεὶς
πρὸς Ἀρέταν τὸν τῶν Ἀράβων τύραννον, πόλιν ἐκ πόλεως
φεύγων, διωκόμενος ὑπὸ πάντων, (μ) καὶ στυγούμενος ὡς τῶν νόμων
ἀποστάτης, καὶ βδελυσσόμενος ὡς πατρίδος καὶ πολιτῶν δή-
9 μιος, εἰς Αἴγυπτον (ν) συνεβράσθη. Καὶ ὁ (ξ) συχνοὺς τῆς πατρί-
δος ἀποξενώσας, ἐπὶ ξένης ἀπώλετο πρὸς Λακεδαιμονίους
10 ἀναχθεὶς, ὡς διὰ τὴν συγγένειαν τευξόμενος σκέπης. Καὶ
ὁ πλῆθος ἀτάφων ἐκρίψας ἀπένθητος ἐγενήθη, καὶ κηδείας οὐδ᾽
(ο) ἡστινοσοῦν οὔτε πατρῴου (π) τάφου μετέσχε.

MS. A. (α) τεσσαράκοντα (β) τῶν ἀέρων (γ) ἐξωπλισμένους, καὶ μαχαιρῶν σπασμοὺς, Καὶ εἴλας (δ)* κημάτων
καὶ βελῶν βολὰς, καὶ χρυσέων (ε) γεγενῆσθαι. (ζ) μετηλλαχόντος Ἀντιόχου τὸν βίον, (η) τῆς πόλεως (θ) τὴν (ι) οὐκ (κ) πα
(λ) καταστροφῆς (μ) στυγούμενος (ν) ἐξεβράσθη. (ξ) συγχυθεὶς (ο) ἥστινος οὔτε (π) νομοῦ

Interp. LAT.

*Menelaus autem, propter eorum qui in potenti
erant, avaritiam, permanebat in principatu
creſcens in malitia, magnus civium inſidia
conſtitutus.*

CAP. V.

*CIrca hoc autem tempus Antiochus ſecunda
profectionem paravit in Ægyptum. Contigit a
tem per univerſam civitatem ferè per dies quad
ginta videri per aëra equites currentes, aura
ſtolas habentes, & haſtis, quaſi cohortes, a
matos, Et turmas equorum per ordinem diſp
ſtas, & congreſſiones fieri, & incurſiones utrinque,
& ſcutorum motus, & ſpiculorum multitudin
& gladiorum eductiones, & telorum jactus, &
aureorum ornamentorum ſplendores, omniſque g
neris loricas. Quamobrem omnes rogabant in b
num oſtenta converti. Sed cùm falſus rumor exiſſ
tanquam vitâ exceſſiſſet Antiochus; aſſumptis
Jaſon non minùs mille viris, aggreſſus eſt civi
tatem repentè. His autem ad murum convol
& ad ultimum jam apprehenſâ civitate, Menela
fugit in arcem. Jaſon vero non parcebat in cæ
civibus ſuis, non cogitans, proſperitatem adve
ſùs cognatos, calamitatem eſſe maximam. A
bitrans autem, hoſtium & non civium ſe tropæ
dejicere. Principatum quidem non obtinuit, fin
verò inſidiarum confuſionem accipiens, profug
iterùm abiit in Ammanitem. Itaque ad ultim
nactus malum (a) reditum, eſt incluſus apud A
tam Arabum tyrannum, fugiens de civitate i
civitatem, expulſus ab omnibus, odioſus ut
fuga legum, & execrabilis ut patriæ & civi
hoſtis, in Ægyptum extruſus eſt: Et qui mu
de patria expellendo peregrinos fecerat, pereg
periit, ad Lacedæmonas delatus, quaſi pro cog
tione refugium habiturus. Et qui inſepultos m
tos abjecerat; (b) illamentatus fuit, neque ſe
quiis ullis omninò, neque patrio ſepulchro pa
pavit.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܡܢܠܐܘܣ ܕܝܢ ܫܕܪ ܗܘܐ ܕܢܬܒܥ ܣܘܥܪܢܐ ܕܒܥܘܠܐ ܕܐܫܬܘܕܝ ܗܘܐ. ܘܡܬܪܘܪܒ ܗܘܐ 50
ܘܡܬܚܝܠ ܒܒܝܫܘܬܗ. ܘܗܘܐ ܗܘܐ ܣܛܢܐ ܪܒܐ ܠܒܢ̈ܝ ܡܕܝܢܬܗ.

Menelaus autem miſit qui exige
mulctam iniquam quam promiſer
creſcebátque malitiâ & fortificaba
magnúſque civibus ſuis adverſa
fuit.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܗ *

* ܒܗܘ ܕܝܢ ܒܙܒܢܐ ܐܙܠ ܗܘܐ ܐܢܛܝܘܟܘܣ ܠܡܨܪܝܢ ܕܬܪ̈ܬܝܢ ܙܒ̈ܢܝܢ. * ܓܕܫ ܕܝܢ ܒܟܠܗ 1 2
ܡܕܝܢܬܐ ܐܝܟ ܐܪܒܥܝܢ ܝܘ̈ܡܝܢ. ܕܡܬܚܙܝܢ ܗܘܘ ܕܪܗܛܝܢ ܒܐܐܪ ܦܪ̈ܫܐ ܕܠܒܝܫܝܢ
ܐܣܛܠܐ ܕܕܗܒܐ ܘܐܚܝܕܝܢ ܗܘܘ ܪ̈ܘܡܚܐ ܘܡܙܝܢܝܢ ܒܟܠ ܙܝܢܐ. * ܘܡܦܓܪܝܢ ܗܘܘ 3
ܪ̈ܟܫܝܗܘܢ. ܘܪܗܛܝܢ ܗܪܟܐ ܘܬܡܢ. ܘܡܬܪܝܡܝܢ ܬܪ̈ܣܝܗܘܢ. ܘܫܠܝܦܝܢ ܣܝ̈ܦܝܗܘܢ.
ܘܡܬܚܝܢ ܗܘܘ ܩܫ̈ܬܬܗܘܢ. ܘܠܒܝܫܝܢ ܗܘܘ ܒܫܪ̈ܝܢܐ. ܘܡܙܝܢܝܢ ܒܟܠ ܙܝܢܐ ܕܩܪܒܐ
ܕܕܗܒܐ ܘܡܙܗܪܝܢ ܗܘܘ ܘܡܬܢܗܪܝܢ ܟܠܗܘܢ ܐܟܚܕܐ. * ܟܠܗ ܕܝܢ ܥܡܐ ܒܥܐ ܗܘܐ 4
ܡܢ ܐܠܗܐ. ܕܢܗܦܟܝܗ ܠܗܕܐ ܐܬܐ ܠܛܒܬܐ. * ܒܗܘ ܕܝܢ ܙܒܢܐ ܐܬܥܫܢܬ ܗܘܬ ܫܘܥܝܬܐ ܥܠ ܐܢܛܝܘܟܘܣ 5
ܕܡܝܬ ܗܘ. ܘܕܒܪ ܝܐܣܘܢ ܐܝܟ ܐܠܦ ܓܒܪܝܢ. ܘܐܬܐ ܘܐܣܬܥܪ ܥܠ ܡܕܝܢܬܐ ܡܢ ܫܠܝܐ.
ܘܐܠܨ ܗܘܐ ܘܡܬܚܝܠ ܥܠ ܡܕܝܢܬܐ. ܘܥܡܐ ܕܝܠܗ. ܕܪܗܛܝܢ ܗܘܘ ܘܣܠܩܝܢ ܠܫܘܪܐ.
ܡܛܠ ܕܩܪܝܒܐ ܗܘܬ ܕܬܚܪܒ ܡܕܝܢܬܐ ܠܓܡܪ. ܘܡܢܠܐܘܣ ܥܪܩ ܗܘܐ ܘܣܠܩ ܠܗ ܠܩܠܥܐ
ܡܪܝܐ. * ܝܐܣܘܢ ܕܝܢ ܡܩܛܠ ܗܘܐ ܒܢ̈ܝ ܡܕܝܢܬܗ. ܘܠܐ ܡܚܫܒ ܗܘܐ ܘܡܣܬܟܠ. ܕܚܕܘܬܐ 6
ܕܟܪܝܘܬܐ ܡܠܝܐ ܗܝ. ܘܟܐܒܐ ܪܒܐ. * ܘܩܪܒܐ ܘܩܛܠܐ ܪܒܐ ܕܥܒܕ ܒܒ̈ܢܝ ܥܡܗ ܘܒܫܪܒܬܗ 7
ܚܕܝ ܗܘܐ. ܘܡܢ ܗܠܝܢ ܒܟܠܗܝܢ ܪܫܢܘܬܐ ܠܐ ܐܫܟܚ ܕܢܐܚܘܕ. ܐܠܐ ܚܪܬܗ ܒܒܗܬܬܐ
ܗܘܬ. ܘܫܒܩ ܪܫܢܘܬܗ ܘܥܪܩ ܬܘܒ ܠܐܪܥܐ ܕܥܡܘܢ. * ܘܫܘܠܡܐ ܕܝܠܗ. ܒܝܫܐ ܘܡܪܝܪܐ ܗܘܐ. 8
ܐܬܚܒܫ ܓܝܪ ܡܢ ܐܪܛܐ ܡܠܟܐ ܕܛܝ̈ܝܐ. ܘܥܪܩ ܡܢ ܬܡܢ ܘܥܪܩ ܗܘܐ ܡܢ
ܡܕܝܢܬܐ ܠܡܕܝܢܬܐ ܟܕ ܡܬܪܕܦ ܗܘܐ ܡܢ ܟܠܢܫ ܐܝܟ ܡܥܒܪܢܐ ܕܢܡܘܣܐ.
ܘܡܫܬܛܝܢ ܗܘܘ ܒܗ ܐܝܟ ܕܠܡܫܠܡܢܐ ܕܡܕܝܢܬܗ ܘܕܥܡܗ: ܘܒܒܗܬܬܐ
ܪܒܬܐ ܥܪܩ ܠܡܨܪܝܢ. * ܘܐܝܟ ܙܒܠܐ ܕܡܫܬܕܐ ܡܢ ܒܝܬܐ. ܗܟܢܐ ܐܫܬܕܝ 9
ܡܢ ܐܬܪܗ. ܘܒܠܩܕܝܡܘܢܐ ܒܐܪܥܐ ܢܘܟܪܝܬܐ ܐܒܕ. ܐܙܠ ܗܘܐ ܓܝܪ ܠܬܡܢ ܠܚܝ̈ܢܘܗܝ: ܐܝܟ
ܕܢܫܟܚ ܡܥܪܩܐ ܠܘܬܗܘܢ. * ܘܟܕ ܡܝܬ ܠܗ. ܘܠܐ ܐܫܬܘܝ ܠܩܒܪܐ ܕܐܒܗ̈ܘܗܝ 10
ܘܠܐ ܠܒܟܝܬܐ ܘܠܐ ܠܐܠܝܐ. ܘܠܐ ܠܟܠ ܕܡܬܬܩܒܪܝܢ ܒܗ ܒܢ̈ܝܢܫܐ.

CAP. V.

HOc eodem tempore profectus e
ſecundò Antiochus in Ægyptum. Con-
tigit autem, per totam civitatem, qu
quadraginta diebus videri diſcurrent
in aëre equites, indutos ſtolis aure
haſtas tenentes, & panopliis accinct
Frænati erant equi eorum, & huc illu
diſcurrebant, ſublatis ſcutis, gladiis
vaginatis, tenſiſque arcubus, loricis
induti, omniáque quibus pugnatur a
ma ex auro accincti, ſplendebant a
tem ſimul omnes & fulgebant. Popu
lus autem omnis precibus peteba
hoc oſtentum in bonum converti. E
dem tempore fama invaluit de An
ocho, mortuum eum eſſe: Et Jaſo
aſſumptis quaſi mille viris, repentè ve
impetumq; in civitatem fecit, premeba
que, & invaleſcebat in civitatem, & mu
è populo curſu aſcendebant in muru
quia propè erat civitas ut perire
Menelaus autem in arcem fugie
aſcendit. Jaſon autem cives ſuos in
terficiebat, non reſpiciens impius, ne
conſiderans, gaudium ſuum triſtitia
plenam eſſe, & dolorem magna
Qui bellum & cædem magnam civi
ſuorum & gentis ſuæ faciebat, & i
omnibus factis principatum tenere no
potuit, ſed extremum ejus pudor fu
& dimiſſo *principatu* rurſus in Amma
nitidem fugit. Finis ejus demùm ma
lus & amarus fuit; captus enim a
Aretâ Arabum rege, evaſit inde, &
fugiens de civitate in civitatem, pe
ſequentibus omnibus tanquam apoſt
tam legis, & ſpernentibus contemne
tibúſque tanquam civitatis & popu
ſui proditorem, cum pudore mag
in Ægyptum fugit. Utque fimus
ædibus projicitur, ſic de loco ſuo eject
Lacedæmone, in terra peregrina per
cò profectus, tanquam ad cognatos,
refugium inveniret apud eos; Ibi
mortuus, non eſt dignus habitus ſep
chro parentum, non fletu, non lu
non illis omnibus quibus ſepeliun
homines.

Verſio VULG. LAT.

11 His itaque geſtis, ſuſpicatus eſt rex ſocietatem deſerturos
Judæos, & ob hoc profectus ex Ægypto efferatus
12 animis, civitatem quidem armis cepit. Juſſit
autem militibus interficere, nec parcere occurſantibus,
13 & per domos aſcendentes trucidare. Fiebant
ergò cædes juvenum ac ſeniorum, & mulierum & natorum
exterminia, virginúmque & parvulorum neces.
14 Erant autem toto triduo octoginta millia interfecti,
quadraginta millia vincti, non minus autem venundati.
15 Sed nec iſta ſufficiunt: auſus eſt etiam intrare
templum univerſâ terrâ ſanctius, Menelao ductore,
16 qui legum & patriæ fuit proditor: Et ſceleſtis
manibus ſumens ſancta vaſa, quæ ab aliis regibus
& civitatibus erant poſita ad ornatum loci, & gloriam,
17 contrectabat indignè, & contaminabat. Ita alienatus
mente Antiochus, non conſiderabat, quòd
propter peccata habitantium civitatem, modicùm
Deus fuerat iratus: propter quod & accidit circa locum
18 deſpectio: Alioquin niſi contigiſſet eos multis
peccatis eſſe involutos, ſicut Heliodorus, qui miſſus
eſt à Seleuco rege ad expoliandum ærarium, etiam
hic ſtatim adveniens flagellatus, & repulſus utique
19 fuiſſet ab audacia. Verùm non propter locum, gentem;
20 ſed propter gentem, locum Deus elegit. Ideóque
& ipſe locus particeps factus eſt populi malorum:
poſteà autem fiet ſocius bonorum, & qui derelictus
in ira Dei omnipotentis eſt, iterùm in magni
Domini reconciliatione cum ſumma gloria exaltabitur.
21 Igitur Antiochus mille & octingentis ablatis
de templo talentis, velociter Antiochiam regreſſus
eſt, exiſtimans ſe præ ſuperbia terram ad navigandum,
pelagus verò ad iter agendum deducturum propter
22 mentis elationem. Reliquit autem & præpoſitos
ad affligendam gentem: Jeroſolymis quidem Philippum
genere Phrygem, moribus crudeliorem eo ipſo,
23 à quo conſtitutus eſt: In Garizim autem Andronicum
& Menelaum, qui graviùs quàm cæteri imminebant
civibus.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β'.

11 Προσπεσόντων δὲ τῷ βασιλεῖ περὶ τῶν γεγονότων, διέλαβεν ἀποστατεῖν
τὴν Ἰουδαίαν· ὅθεν ἀναζεύξας ἐξ Αἰγύπτου τεθηριωμένος
12 τῇ ψυχῇ, ἔλαβε τὴν μὲν πόλιν (α)δορυάλωτον. Καὶ ἐκέλευσε τοῖς
στρατιώταις κόπτειν ἀφειδῶς τοὺς ἐμπίπτοντας, καὶ τοὺς (β)εἰς τὰς οἰ-
13 κίας ἀναβαίνοντας κατασφάζειν. Ἐγίνοντο δὲ νέων καὶ πρεσβυτέρων
ἀναιρέσεις, (γ)ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν καὶ τέκνων ἀφανισμός, παρθένων
14 τε καὶ νηπίων σφαγαί. Ὀκτὼ δὲ μυριάδες ἐν ταῖς πάσαις ἡμέραις
τρισὶ κατεφθάρησαν, (δ)τέσσαρες μὲν ἐν χειρῶν (ε)νομαῖς, οὐχ ἧττον δὲ
15 τῶν ἐσφαγμένων ἐπράθησαν. (ζ)Καὶ οὐκ ἀρκεσθεὶς δὲ τούτοις, κατετόλμησεν
εἰς τὸ πάσης τῆς γῆς ἁγιώτατον ἱερὸν εἰσελθεῖν, ὁδηγὸν
ἔχων τὸν Μενέλαον, τὸν καὶ τῶν νόμων καὶ τῆς πατρίδος προδότην
16 γεγονότα. Καὶ ταῖς μιαραῖς χερσὶ τὰ ἱερὰ σκεύη λαμβάνων,
καὶ τὰ (η)ὑπ' ἄλλων βασιλέων ἀνατεθέντα πρὸς αὔξησιν καὶ δόξαν
17 τοῦ τόπου καὶ τιμήν, ταῖς βεβήλοις χερσὶ (θ)συσσύρων ἐπεδίδου. Καὶ
ἐμετεωρίζετο τὴν διάνοιαν ὁ Ἀντίοχος, οὐ συνορῶν ὅτι διὰ τὰς
ἁμαρτίας τῶν τὴν πόλιν οἰκούντων ἀπώργισται βραχέως ὁ δεσπότης,
18 διὸ γέγονε περὶ τὸν τόπον παρόρασις. Εἰ δὲ μὴ (ι)συνέβαινε προσενέχεσθαι
πολλοῖς ἁμαρτήμασι, καθάπερ (κ)ὁ Ἡλιόδωρος ὁ πεμφθεὶς
ὑπὸ Σελεύκου τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ γαζοφυλακίου,
19 οὗτος προσαχθεὶς παραχρῆμα μαστιγωθεὶς ἀνετράπη τοῦ θράσους. Ἀλλ'
οὐ διὰ τὸν τόπον τὸ ἔθνος, ἀλλὰ διὰ τὸ ἔθνος τὸν τόπον ὁ Κύριος
20 ἐξελέξατο. Διόπερ καὶ αὐτὸς ὁ τόπος συμμετασχὼν (λ)τῶν τοῦ ἔθνους
δυσπετημάτων γενομένων, ὕστερον εὐεργετημάτων (μ)ὑπὸ τοῦ Κυρίου
ἐκοινώνησε· καὶ ὁ καταλειφθεὶς ἐν τῇ τοῦ παντοκράτορος ὀργῇ, πάλιν
ἐν τῇ τοῦ μεγάλου δεσπότου καταλλαγῇ μετὰ πάσης δόξης ἐπαν-
21 ωρθώθη. Ὁ (ν)γοῦν Ἀντίοχος ὀκτακόσια πρὸς τοῖς χιλίοις ἀπενεγκάμενος
ἐκ τοῦ ἱεροῦ τάλαντα, θᾶττον εἰς (ξ)Ἀντιόχειαν ἐχωρίσθη,
οἰόμενος ἀπὸ τῆς ὑπερηφανίας τὴν μὲν γῆν (ο)πλωτήν, καὶ τὸ πέλαγος
22 πορευτὸν θέσθαι διὰ τὸν μετεωρισμὸν τῆς καρδίας. Κατέλιπε δὲ καὶ
ἐπιστάτας τοῦ κακοῦν τὸ γένος, ἐν μὲν Ἱεροσολύμοις Φίλιππον, τὸ μὲν
23 γένος Φρύγα, τὸν δὲ τρόπον βαρβαρώτερον ἔχοντα τοῦ καταστήσαντος.
Ἐν δὲ Γαριζὶν Ἀνδρόνικον, πρὸς δὲ τούτοις Μενέλαον, ὃς
χείριστα τῶν ἄλλων ὑπερήρετο τοῖς πολίταις,

MS. A. (α)δοριάλωτον. (β)ἐν ταῖς οἰκίαις (γ)ἀνήβων τε καὶ (δ)τέσσαρας (ε) νομοῖς, (ζ) Οὐκ (η) ὑπὸ πολλῶν βασιλέων ἀνατεθέντα (θ) συνσύρων. Καὶ (ι)συνέβη προσενέχεσθαι (κ) ἦν ὁ (λ) τοῦ (μ)ἐκοινώνησαν· καὶ ὁ καταληφθεὶς (ν) οὖν (ξ) τὴν Ἀντιόχειαν (ο)* πρώτην,

Interp. LAT.

Cùm innotuiſſent autem regi, pro his rebus geſtis 11
ſuſpicatus eſt ſocietatem deſerturos Judæos: & ob
hoc profectus ex Ægypto, efferatus animo, civitatem
quidem armis cepit. Juſſit autem militibus 12
interficere occurſantes, nemini parcendo, & eos qui
in domos aſcenderent, trucidare. Fiebant ergò cædes 13
juvenum ac ſeniorum, virorúmque & mulierum,
& natorum exterminium, virginumque &
parvulorum neces. Erant autem toto triduo octoginta 14
millia interfecti, quadraginta quidem millia
in ipſo manuum conflictu. Non minus autem jugulatis
venundati. Non contentus autem his, auſus 15
eſt intrare templum univerſæ terræ ſanctiſſimum,
Menelao ductore, qui legum & patriæ fuit proditor:
Et ſceleſtis manibus ſumens ſancta vaſa, etiam quæ 16
ab aliis (c) regibus erant poſita ad augmentum, &
gloriam loci, & honorem, prophanis manibus contrectans
procedebat. Et elevatus eſt mente Antiochus, 17
non conſiderans, quòd propter peccata habitantium
civitatem, modicùm Dominus fuerat iratus:
propter quod accidit circa locum deſpectio.
Alioquin, niſi contigiſſet eos multis peccatis eſſe involutos; 18
ſicut Heliodorus, qui miſſus eſt à Seleuco
rege ad viſitationem ærarii, hic adveniens ſtatim
flagellatus, repulſus fuiſſet ab audacia. Verùm 19
non propter locum gentem, ſed propter gentem locum
Dominus elegit. Ideóque & ipſe locus particeps factus 20
malorum gentis, quæ acciderunt, poſteà beneficiorum
à Domino particeps fuit: & qui derelictus
in ira Omnipotentis fuit; iterùm in magni Domini
reconciliatione cum ſumma gloria exaltatus eſt.
Igitur Antiochus mille & octingentis ablatis de 21
templo talentis, velociter Antiochiam regreſſus eſt,
exiſtimans præ ſuperbia ſe terram quidem navigabilem,
pelagus verò deambulabile facturum propter
cordis elationem. Reliquit autem & præpoſitos ad 22
affligendam gentem, Hieroſolymis quidem Philippum,
genere quidem Phrygem, moribus autem magis barbarum
eo ipſo à quo conſtitutus eſt: In Garizin 23
autem Andronicum: præterea verò Menelaum, qui
graviùs quàm cæteri, imminebat civibus.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

11 [illegible]
[illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
[illegible]
[illegible]
16 [illegible]
[illegible]
17 [illegible]
[illegible]
18 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
19 20 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
22 [illegible]
[illegible]
23 [illegible]
[illegible]

Cùm autem de his omnibus quæ acciderant regi 11
miſiſſent, putabat defectionem
ſtruere Judæam. Feſtinatò igitur ex
Ægypto reverſus cum ira & furore, multos
in civitate gladio interfecit. Præceperat 12
enim ſervis ſuis, ut omnes qui
in manus ſuas caderent, occiderent ſine
miſericordia: ſed & in domos ingreſſi
interficiebant. Facta eſt itaq; cædes ſenum 13
& puerorū, juvenum & virginum:
filiíque ac filiæ cum parvulis interibant.
Adeò ut tribs diebs interierint perditáq; 14
ſint octoginta millia, cæſis quadraginta,
reliquis in ſervitutem venundatis. Neq; 15
hiſce omnibus contentus rex, auſus eſt
præterea ingredi templum illud magnum
& ſanctum, per totam terram glorioſum;
Dux enim ei erat Menelaus, legis traditor
& terræ ſuæ. Accipiénſque manibus 16
immundis vaſa ſancta, etiam quæ
ab aliis regibus data fuerant, quæque à
civitatibus repoſita in honorem & magnitudinem
& gloriam templi, per totum
Sanctuarium in honorem ejus, manibus
ſuis immundis accipiens dedit
eis. Elatus autem ſuperbiâ mentis ſuæ 17
Antiochus non reſpiciebat neque conſiderabat,
propter peccata incolarum
civitatis iratum Dominum, in tempus
exiguum aſpectum ſuum à loco avertiſſe.
Nam ſi peccatis multis impliciti 18
non fuiſſent, non hæc paſſi fuiſſent, nec
tuliſſent. Ut cùm miſſus eſt à Seleuco rege
Heliodorus propter theſaurum Gazophylacii:
Quò cùm ingredi vellet, immiſſi
ſunt ipſi flagellatores amari, itaque
à cogitatione ſua altâ humiliatus, reverſus
eſt. Non enim propter locum, populum, 19
ſed propter populum locum elegit
Dominus. Propterea cum populo, 20
locus etiam malorum populi vindictam
tulit: Et poſtea cùm exiſteret redemptio
à Domino, bonorum ipſius particeps
factus eſt. Templum quod Dei
irâ relictum fuerat, rurſus conſilio Altiſſimi
honori magno reſtitutum eſt.
Antiochus autem mille octingenta talenta 21
de templo ſuſtulit, & feſtinans
ſubitò Antiochiam profectus eſt: Putavítque
præ ſuperbia ſuâ terram ſe in
mare verſurum, mare autem in aridam,
adeò multùm animi ſuperbiâ ſublatus
erat. Reliquit autem præfectos qui 22
Gentem noſtram affligerent, Jeroſolymis
autem Philippum genere Phrygem,
mente immundum, tyrannum, & abominandum,
pejorem eo qui ipſum reliquerat.
Gazaris autem Andronicum, 23
cúmque ipſis Menelaum miſit, qui utrumque
iniquitate & ſuperbiâ maleficiíſque in cives ſuos ſuperabat.

Verſio VULG. LAT.

24 Cúmque appoſitus eſſet contra Judæos, miſit odioſum principem Apollonium cum exercitu viginti & duobus millibus, præcipiens ei omnes perfectæ ætatis in-
25 terficere, mulieres ac juvenes vendere. Qui cùm veniſſet Jeroſolymam, pacem ſimulans, quievit uſque ad diem ſanctum ſabbati: & tunc feriatis Judæis, arma
26 capere ſuis præcepit. Omnéſque qui ad ſpectaculum proceſſerant, trucidavit: & civitatem cum armatis diſcurrens, ingentem multitudinem peremit.
27 Judas autē Machabæus, qui decimus fuerat, ſeceſſerat in deſertum locum, ibíque inter feras vitam in montibus cum ſuis agebat: & fœni cibo veſcentes, demorabantur, ne participes eſſent coinquinationis.

CAP. VI.

1 SEd non poſt multum temporis, miſit rex ſenem quendam Antiochenum, qui compelleret Judæos, ut
2 ſe transferrent à patriis & Dei legibus: Contaminare etiam quod in Jeroſolymis erat templū, & cognominare Jovis Olympii: & in Gazirim, prout erant hi, qui locum inhabitabant, Jovis Hoſpitalis.
3 Peſſima autem & univerſis gravis erat malorum in-
4 curſio: Nam templum luxuriâ & comeſſationibus Gentium erat plenum, & ſcortantium cum meretricibus, ſacratíſque ædibus mulieres ſe ultrò ingere-
5 bant, intrò ferentes ea, quæ non licebat. Altare etiam plenum erat illicitis, quæ legibus prohibebantur.
6 Neque autem ſabbata cuſtodiebantur, neque dies ſolennes patrii ſervabantur, nec ſimpliciter Judæum ſe
7 eſſe quiſquam confitebatur. Ducebantur autem cum amara neceſſitate in die natalis regis ad ſacrificia: &, cùm Liberi ſacra celebrarentur, cogebantur hederâ
8 coronati Libero circuire. Decretum autem exiit in proximas Gentilium civitates, ſuggerentibus Ptolemæis, ut pari modo & ipſi adverſùs Judæos agerent,
9 ut ſacrificarent: Eos autem, qui nollent tranſire ad inſtituta Gentium, interficerent: erat ergò videre miſeriam.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Βʹ.

24 Ἀπεχθῆ δὲ πρὸς τοὺς πολίτας Ἰουδαίους ἔχων διάθεσιν, ἔπεμψε δὲ τὸν μυσάρχην Ἀπολλώνιον μετὰ στρατεύματος (α) δισμυρίων
25 πρὸς τοῖς δισχιλίοις, προστάξας τοὺς ἐν ἡλικίᾳ πάντας κατασφάξαι, τὰς δὲ γυναῖκας καὶ (β) νεωτέρους πωλεῖν. Οὗτος δὲ παραγενόμενος εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν εἰρηνικὸν ὑποκριθεὶς, ἐπέσχεν ἕως
26 τῆς ἁγίας ἡμέρας τοῦ σαββάτου· καὶ λαβὼν ἀργοῦντας τοὺς Ἰουδαίους, τοῖς ὑφ᾽ ἑαυτὸν ἐξοπλησίαν παρήγγειλε. Καὶ τοὺς (γ) ἐξελθόντας
27 πάντας ἐπὶ τὴν θεωρίαν συνεξεκέντησε, καὶ εἰς τὴν πόλιν σὺν τοῖς ὅπλοις εἰσδραμὼν ἱκανὰ (δ) κατέστρωσε πλήθη. Ἰούδας δὲ (ε) ὁ Μακκαβαῖος δέκατός που (ζ) γενηθεὶς, καὶ ἀναχωρήσας εἰς τὴν ἔρημον, θηρίων τρόπον ἐν τοῖς ὄρεσι διέζη σὺν τοῖς μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ τὴν χορτώδη τροφὴν σιτούμενοι διετέλουν, πρὸς τὸ μὴ μετασχεῖν τοῦ μολυσμοῦ.

MS. A. (α) δισμυρίοις δὲ τοῖς (β) τοὺς νεωτέρους (γ) ἐλθόντας (δ) κατέστησεν (ε) ὁ καὶ Μακκαβαῖος (ζ) γεννηθεὶς, καὶ ἀναχωρήσας ἐν τοῖς ὄρεσιν θηρίων τρόπον διέζη

ΚΕΦ. ϛʹ.

1 ΜΕτ᾽ οὐ πολὺν δὲ χρόνον ἐξαπέστειλεν ὁ βασιλεὺς γέροντα Ἀθηναῖον, ἀναγκάζειν τοὺς Ἰουδαίους μεταβαίνειν (α) ἐκ τῶν πατρῴων
2 νόμων, καὶ τοῖς τοῦ θεοῦ (β) νόμοις μὴ πολιτεύεσθαι, Μολῦναι δὲ καὶ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις νεὼν, καὶ προσονομάσαι, Διὸς Ὀλυμπίου, καὶ τὸν ἐν (γ) Γαριζὶν, καθὼς ἐτύγχανον οἱ τὸν τόπον οἰκοῦντες, (δ) Διὸς
3 Ξενίου. Χαλεπὴ δὲ καὶ τοῖς (ε) ὄχλοις ἦν καὶ δυσχερὴς ἡ ἐπίστασις τῆς
4 κακίας. Τὸ μὲν γὰρ ἱερὸν ἀσωτίας καὶ (ζ) κώμων ἐπεπλήρωτο ὑπὸ τῶν ἐθνῶν ῥαθυμούντων μεθ᾽ ἑταιρῶν, καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς (η) περιβόλοις γυναιξὶ πλησιαζόντων, ἔτι δὲ τὰ μὴ καθήκοντα ἔνδον (θ) φερόντων.
5 Τὸ δὲ θυσιαστήριον τοῖς (ι) ἀποδιεσταλμένοις ἀπὸ τῶν νόμων ἀθεμίτοις
6 ἐπεπλήρωτο. Ἦν δ᾽ οὔτε σαββατίζειν, οὔτε πατρῴους ἑορτὰς
7 διαφυλάττειν, οὔτε ἁπλῶς Ἰουδαῖον ὁμολογεῖν εἶναι. (κ) Ἤγοντο δὲ μετὰ πικρᾶς ἀνάγκης εἰς τὴν κατὰ μῆνα τοῦ βασιλέως γενέθλιον ἡμέραν ἐπὶ σπλαγχνισμόν· γενομένης δὲ Διονυσίων ἑορτῆς, (λ) ἠναγκάζοντο
8 οἱ Ἰουδαῖοι κισσοὺς ἔχοντες πομπεύειν τῷ Διονύσῳ. Ψήφισμα δὲ ἐξέπεσεν εἰς τὰς (μ) ἀστυγείτονας πόλεις Ἑλληνίδας, Πτολεμαίου ὑποθεμένου, τὴν αὐτὴν ἀγωγὴν κατὰ τῶν Ἰουδαίων, ἄγειν καὶ σπλαγ-
9 χνίζειν· Τοὺς δὲ μὴ προαιρουμένους μεταβαίνειν ἐπὶ τὰ Ἑλληνικὰ, κατασφάζειν. παρῆν οὖν ὁρᾷν τὴν ἐνεστῶσαν ταλαιπωρίαν.

MS. A. (α) ἀπὸ τῶν πατρίων (β) νόμου (γ) Γαριζεὶ, (δ) Διοξενίου. (ε) * ὅλοις ἦν δυσχερὴς (ζ) κώμων ὑπὸ τῶν ἐθνῶν ἐπεπληροῦτο ῥαθυμούντων (η) * περιβόλων (θ) εἰσφερόντων. (ι) ἀπο- σταλμένων (κ) Ἦγον (λ) ἠναγκάζοντο κισσοὺς (μ) * ἀστυγεῖς Ἑλληνίδας πόλις, Πτολεμαίου ὑποθεμένου

Interp. LAT.

Inimicè autem erga cives Judæos affectus, miſit verò odioſum principem Apollonium, cum exercitu viginti & duorum millium, præcipiens omnes perfectæ ætatis interficere, mulieres autem ac juvenes vendere. Qui cùm veniſſet Hieroſolymam, & pacificum ſe ſimulâſſet; quievit uſque ad diem ſanctum ſabbati: & nactus feriatos Judæos, arma capere ſuis præcepit: Omneſque ſimul qui ad ſpectaculum proceſſerant, trucidavit: & civitatem cum armatis diſcurrens, ingentem multitudinem peremit. Judas autem Maccabæus, qui decimus fuerat, & ſeceſſerat in deſertum, ferarum more vitam in montibus cum ſuis agebat: & fœni cibo veſcentes demorabantur, ne participes eſſent coinquinationis.

CAP. VI.

SEd non poſt multum tempus miſit rex ſenem Athenienſem, compellere Judæos ut ſe transferrent à patriis legibus: nec ſe Dei legibus regerent: Contaminare etiam quod in Hieroſolymis erat, templum, & cognominare Jovis Olympii, & quod in Garizin, prout erant hi qui locum inhabitabant, Jovis Hoſpitalis. Difficilis autem etiam turbis erat, & gravis malorum incurſio. Nam templum luxuriâ & comeſſationibus erat plenum à gentibus ſcortantibus cum ſodalibus, & in ſacris ſeptis cum mulieribus ſe miſcentibus; prætereà verò intrò ferentibus ea quæ non licebant. Altare etiam plenum erat illicitis, quæ legibus prohibebantur. Neque autem ſabbata cuſtodire erat, neque dies ſolennes patrios ſervare, neque omninò ſe Judæum confiteri. Ducebantur autem cum amarâ neceſſitate, in die qui per menſem natali regis ad viſcerationem; & cùm celebraretur Bacchanalium ſolennitas, cogebantur Judæi hederas habentes, pompam agere Baccho. Decretum autem exiit in proximas civitates Græcas, (a) ſuggerentibus Ptolemæis, eandem rationem contra Judæos adhibere, & ſacrificare: Eos autem, qui nollent tranſire ad Græcos ritus, jugulare. Erat ergò videre præſentem miſeriam.

Verſio SIRIACA cum Interpretatione LATINA.

24 * [illegible]
[illegible]
25 [illegible]
[illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
[illegible]
[illegible]
1 * [illegible]
2 [illegible]
[illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
[illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
[illegible]
7 [illegible]
[illegible]
8 [illegible]
[illegible]
[illegible]
9 [illegible]
[illegible]

Antiochus autem præ furore dura cogitans de Judæis, Apollonium omnium immundorum principem miſit cum exercitu viginti duorum millium, ut ſenes ætate provectos occiderent, mulieres autem junioréſque venderent. Hic Jeroſolyma veniens dolo, cum ipſis pacifica locutus eſt: Cúmque diem ſanctum ſabbati expectâſſet, videns Judæos otium agere, armavit omnes qui cum ipſo erant: Præcepítque ut omnes, qui, tanquam ad ſpectaculum civitatem egreſſi erant, interficerent: Et ad civitatem currens, armatúſque ingreſſus ipſe & exercitus ejus, interfecit populum multum. Judas autem Maccabæus novem aliis comitatus, ſecedens in eremum abiit: qui ferarum inſtar, in montibus habitantes, radicibus herbarum terræ victitabant, ne pollutionis participes eſſent.

CAP. VI.

POſt paulum autem temporis miſit rex alium quendam Athenienſem, ut cogeret Judæos tranſgredi leges & præcepta patrum ſuorum, neque vitam ex lege Dei inſtituerent: Templum autem Jeroſolymitanum polluerent & dei cœlorum Olympii, nominarent, Gaziratanum autem, dei cœlorum Hoſpitalis; prout hoſpites erant qui locum habitabant. Dura enim & amara erat triſtitia & afflictio quæ omnibus acciderat. Templum enim odoribus, & conviviis, & hilaritatibus Gentilibus plenum erat, magnoperéque ipſum ſpernebant, etiam cum mulieribus per totum peribolum coëuntes, & quæ nefas erat, inferentes. Altare autem quod ſeparationi legali inſtitutum fuerat, plenum erat omni pollutione & immunditiâ. Adeò autem invaluerat afflictio, ne quis ſabbatum poſſet, vel feſta patrum agere & obſervare: vel verbis Judæum ſe profiteri. Singulis autem menſibus, in natali regis, vi amarâ adigebant eos ad ſacrificandum. Fuit autem feſtum quoddam Dionyſiorū: & cogebant ipſos ſumtis thyrſis circumire ludentes die Dionyſiorum. Miſit etiam præceptum ad urbes Gentilium quæ propè erant, & Ptolemaidem, quæ eodem modo Judæos affligebant, *ut qui* auſcultarent ipſis, & facerent quæ vellent, eis miſericordiam impenderent; Qui autem ad ſenſum Gentilem converti nollent, interficerent: Ut autem videat quis & affligatur ſuper mœrore & afflictione ejus

Versio VULG. LAT.

10 Duæ enim mulieres delatæ ſunt natos ſuos circumci-
diſſe: quas, infantibus ad ubera ſuſpenſis, cùm pub-
licè per civitatem circumduxiſſent, per muros præci-
11 pitaverunt. Alii verò ad proximas coëuntes ſpelun-
cas, & latenter ſabbati diem celebrantes, cùm indi-
cati eſſent Philippo, flammis ſuccenſi ſunt, eò quòd
verebantur, propter religionem & obſervantiam,
12 manu ſibimet auxilium ferre. Obſecro autem eos,
qui hunc librum lecturi ſunt, ne abhorreſcant pro-
pter adverſos caſus, ſed reputent, ea quæ accide-
runt, non ad interitum, ſed ad correptionem eſſe ge-
13 neris noſtri. Etenim multo tempore non ſinere pec-
catoribus ex ſententia agere, ſed ſtatim ultiones ad-
14 hibere, magni beneficii eſt indicium. Non enim, ſic-
ut in aliis nationibus, Dominus patienter expectat, ut
eas, cùm judicii dies advenerit, in plenitudine pec-
15 catorum puniat: Ita & in nobis ſtatuit, ut peccatis
noſtris in finem devolutis, ita demum in nos vindicet.
16 Propter quod nunquam quidem à nobis miſericor-
diam ſuum amovet: corripiens verò in adverſis, po-
17 pulum ſuum non derelinquit. Sed hæc nobis ad
communionem legentium dicta ſint paucis. Jam au-
18 tem veniendum eſt ad narrationem. Igitur Eleaza-
rus unus de primoribus ſcribarum, vir ætate prove-
ctus, & vultu decorus, aperto ore hians compelleba-
19 tur carnem porcinam manducare. At ille glorioſiſſi-
mam mortem magis quàm odibilem vitam comple-
20 ctens, voluntariè præibat ad ſupplicium. Intuens
autem quemadmodùm oporteat accedere; patienter
ſuſtinens, deſtinavit non admittere illicita propter vi-
21 tæ amorem. Hi autem qui aſtabant, iniquâ miſerati-
one commoti, propter antiquam viri amicitiam, tol-
lentes eum ſecretò rogabant afferri carnes, quibus
veſci ei licebat, ut ſimularetur manducâſſe, ſicut rex
22 imperaverat, de ſacrificii carnibus: Ut, hoc facto,
à morte liberaretur: & propter veterem viri amici-
23 tiam, hanc in eo faciebant humanitatem. At ille co-
gitare cœpit ætatis ac ſenectutis ſuæ eminentiam di-
gnam, & ingenitæ nobilitatis canitiem, atque à pue-
ro optimæ converſationis actus: & ſecundùm ſanctæ
& à Deo conditæ legis conſtituta, reſpondit citò, di-
cens; præmitti ſe velle in infernum.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΏΝ Β'.

10 Δύο γὰρ γυναῖκες (α) ἀνηνέχθησαν περιτετμηκυῖαι τὰ (β) τέκνα αὐτῶν·
τούτων δὲ ἐκ τῶν μαστῶν κρεμάσαντες τὰ βρέφη, καὶ δημοσίᾳ
περιαγαγόντες αὐτὰς τὴν πόλιν, κατὰ τοῦ τείχους ἐκρήμνισαν.
11 Ἕτεροι δὲ πλησίον συνδραμόντες εἰς τὰ σπήλαια, λεληθότως ἄ-
γειν τὴν ἑβδομάδα, μηνυθέντες τῷ Φιλίππῳ συνεφλογίσθησαν,
διὰ τὸ εὐλαβῶς ἔχειν βοηθῆσαι (γ) ἑαυτοῖς κατὰ τὴν δόξαν τῆς
12 σεμνοτάτης ἡμέρας. Παρακαλῶ οὖν τοὺς ἐντυγχάνοντας τῇδε τῇ
βίβλῳ, μὴ συστέλλεσθαι διὰ τὰς συμφοράς, λογίζεσθαι δὲ τὰς τι-
μωρίας μὴ πρὸς ὄλεθρον, ἀλλὰ πρὸς παιδείαν τοῦ γένους ἡμῶν εἶναι.
13 Καὶ (δ) τὸ μὴ πολὺν χρόνον ἐᾶσθαι τοὺς δυσσεβοῦντας, ἀλλ᾽ εὐθέως
14 περιπίπτειν (ε) ἐπιτιμίοις, μεγάλης εὐεργεσίας σημεῖόν ἐστιν. Οὐ γὰρ,
καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἀναμένει μακροθυμῶν ὁ δεσπό-
της, (ζ) μέχρι τοῦ καταντήσαντας αὐτοὺς πρὸς ἐκπλήρωσιν ἁμαρτι-
15 ῶν, (η) κολάσαι, Οὕτω καὶ ἐφ᾽ ἡμῶν ἔκρινεν εἶναι, ἵνα μὴ πρὸς
τέλος ἀφικομένων ἡμῶν τῶν ἁμαρτιῶν, ὕστερον ἡμᾶς ἐκδικᾷ.
16 Διόπερ οὐδέποτε μὲν τὸν (θ) ἔλεον αὐτοῦ ἀφ᾽ ἡμῶν ἀφίστησι· παιδεύ-
17 ων δὲ μετὰ συμφορᾶς, οὐκ ἐγκαταλείπει τὸν ἑαυτοῦ λαόν. Πλὴν
ἕως ὑπομνήσεως (ι) ταῦθ᾽ ἡμῖν εἰρήσθω· δι᾽ ὀλίγων (κ) δ᾽ ἐλευστέον ἐπὶ
18 τὴν διήγησιν. Ἐλεάζαρός τις τῶν πρωτευόντων γραμματέων,
ἀνὴρ ἤδη προβεβηκὼς τὴν ἡλικίαν, καὶ τὴν πρόσοψιν τοῦ προσ-
ώπου (λ) κάλλιστος τυγχάνων, ἀναχανὼν ἠναγκάζετο φαγεῖν ὕειον
19 κρέας. Ὁ δὲ τὸν μετ᾽ εὐκλείας θάνατον μᾶλλον ἢ τὸν μετὰ μύσους
βίον ἀναδεξάμενος, αὐθαιρέτως ἐπὶ τὸ τύμπανον προσῆγε,
20 Προσπτύσας δὲ, καθ᾽ ὃν ἔδει τρόπον προσέρχεσθαι τοὺς ὑπομέ-
νοντας (μ) ἀμύνεσθαι, ὧν οὐ θέμις (ν) γεύσασθαι διὰ τὴν πρὸς τὸ
21 ζῆν φιλοστοργίαν. Οἱ δὲ πρὸς τῷ παρανόμῳ σπλαγχνισμῷ τε-
ταγμένοι, διὰ τὴν ἐκ τῶν παλαιῶν χρόνων πρὸς τὸν ἄνδρα γνῶ-
σιν, (ξ) ἀπολαβόντες αὐτὸν κατ᾽ ἰδίαν (ο) παρεκάλουν, ἐνέγκαντα κρέα
οἷς καθῆκον αὐτῷ (π) χρήσασθαι δι᾽ αὐτοῦ παρασκευασθέντα, (ρ) ὑποκρι-
θῆναι δὲ ὡς ἐσθίοντα τὰ ὑπὸ τοῦ βασιλέως (σ) προστεταγμένα τῶν
22 ἀπὸ τῆς θυσίας κρεῶν, Ἵνα τοῦτο πράξας ἀπολυθῇ τοῦ θανάτου,
23 καὶ διὰ τὴν ἀρχαίαν πρὸς αὐτοὺς φιλίαν (τ) τύχῃ φιλανθρωπίας. Ὁ
δὲ λογισμὸν ἀστεῖον ἀναλαβὼν καὶ ἄξιον τῆς ἡλικίας, καὶ τῆς τοῦ (υ)
γήρως ὑπεροχῆς, καὶ τῆς (φ) ἐπικτήτου καὶ ἐπιφανοῦς (χ) πολιᾶς, καὶ τῆς ἐκ
παιδὸς καλλίστης ἀνατροφῆς, μᾶλλον δὲ τῆς ἁγίας καὶ θεοκτίστου
νομοθεσίας, ἀκολούθως ἀπεφήνατο, ταχέως λέγων προπέμπειν εἰς
τὸν ᾅδην.

MS.A. (α) ἀνήχθησαν (β τέκνα· τούτων (γ) αὐτοῖς κατὰ δόξαν (δ) γὰρ τὸ (ε) τοῖς ἐπιτιμίοις, (ζ) μέχρι τοῦ καταντήσαντος (η) κολάσῃ, Οὕτως (θ) ἔλεον ἀφ᾽ (ι) ταῦτ᾽ (κ) δὲ (λ) κάλλιστος, ἀναχανὼν (μ) ἀμύνασθαι, (ν) γεύσασθαι πρὸς (ξ) ἀπολαμβάνοντες (ο) ἐνεκάλουν, (π) χρᾶσθαι (ρ) ὑποκρῖναι (σ) τεταγμένα (τ) τύχοι (υ) γήρους (φ) ἐπικλήτου (χ) * πολιτείας,

Interp. LAT.

Duæ enim mulieres (b) delatæ ſunt natos ſuos 10
circumcidiſſe: quas ad ubera infantibus ſuſpen-
ſis cùm publicè per civitatem circumduxiſſent,
per murum præcipitaverunt. Alii verò ad proxi- 11
mas concurrentes ſpeluncas, ut latenter ſepti-
mam diem celebrarent, cùm indicati eſſent Phi-
lippo, ſimul ſuccenſi ſunt, eò quòd verebantur
propter gloriam honoratiſſimæ diei ſibimet auxili-
um ferre. Obſecro autem eos qui hunc librum 12
lecturi ſunt, ne abhorreſcant propter adverſos
caſus, ſed reputent ſupplicia non ad interitum,
ſed ad correptionem eſſe generis noſtri. Atqui non 13
multo tempore ſini impiè agere, ſed ſtatim inci-
dere in ſupplicia, magni beneficii eſt indicium.
Non enim ſicut & in aliis nationibus, Domi- 14
nus patienter expectat, donec eos cùm ad pleni-
tudinem peccatorum devenerint, puniat, Ita 15
& in nobis ſtatuit: ne peccatis noſtris ad finem
pervenientibus, demum in nos vindicet. Propter 16
quod nunquam quidem à nobis miſericordiam
ſuam amovet: corripiens verò cum calamitate,
populum ſuum non derelinquit. Sed hæc nobis 17
ad commonitionem dicta ſint. Per pauca au-
tem (c) veniendum eſt ad narrationem. Ele- 18
azarus unus de primoribus ſcribarum, vir jam
provectus ætate, & vultu maximè decorus,
hians compellebatur carnem porcinam mandu- 19
care. At ille glorioſam mortem magis quàm
odibilem vitam complectens, voluntariè ad ſup-
plicium accedebat, Expuens autem (quemad- 20
modùm oportebat accedere eos qui ſuſtinebant
puniri,) ea quæ non licebat guſtare propter vitæ
amorem. Qui autem iniquo ſacrificio aſſiſte- 21
bant, propter antiquam viri notitiam, aſſu-
mentes eum ſeorſùm, hortabantur, afferentem car-
nes quibus veſci ei licebat, à ſe paratas, ſi-
mulare tantùm, quaſi manducaret quæ à rege
erant imperata de ſacrificii carnibus, Ut hoc 22
facto à morte liberaretur, & propter veterem er-
ga ipſos amicitiam conſequeretur humanitatem.
At ille civile conſilium capiens, dignúmque æ- 23
tate, ac ſenectutis eminentiâ, & adjunctâ
illuſtríque canitie, & optimâ à puero educa-
tione, potiùs autem ſanctâ, & à Deo conditâ
legum conſtitutione, congruenter reſpondit, citò
dicens præire ſe in infernum.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܐܝܬܝܘ ܗܘܘ ܓܝܪ ܬܪܬܝܢ ܢܫ̈ܐ ܕܓܙܪ̈ܝ ܒܢܝ̈ܗܝܢ. ܘܬܠܘ ܒܬ̈ܕܝܗܝܢ ܠܒܢ̈ܝܗܝܢ. ܘܐܟܪܟܘ 10
ܐܢܝܢ ܒܟܠܗ ܡܕܝܢܬܐ. ܘܒܚܪܬܐ ܣܠܩܘ ܫܕܘ ܐܢܝܢ ܡܢ ܫܘܪܐ. * ܘܐܚܪ̈ܢܐ ܥܪܩܘ 11
ܘܐܙܠܘ ܠܡܥܪ̈ܬܐ ܕܢܫܒܬܘܢ ܬܡܢ ܒܛܘܫܝܐ. ܘܐܬܘ ܘܐܘܕܥܘ ܠܦܝܠܝܦܘܣ. ܘܐܙܠܘ
ܘܐܘܩܕܘ ܐܢܘܢ. ܡܛܠ ܕܕܚܠܝܢ ܗܘܘ ܕܒܝܘܡܐ ܫܒܝܚܐ ܕܫܒܬܐ ܢܥܕܪܘܢ ܢܦܫܗܘܢ. * ܒܥܐ 12
ܐܢܐ ܡܢ ܟܠ ܡܢ ܕܩܪܝܢ ܒܗܢܐ ܟܬܒܐ. ܕܠܐ ܢܬܪܗܒܘܢ ܘܢܬܙܝܥܘܢ ܥܠ ܡܕܡ
ܕܓܕܫ. ܐܠܐ ܢܬܪܥܘܢ. ܕܕܝܢܐ ܕܐܬܐ ܥܠܝܢ. ܠܐ ܗܘܐ ܐܝܟ ܕܠܐܒܕܢܐ. ܐܠܐ ܠܡܪܕܘܬܗ ܕܥܡܐ. * ܗܢܐ 13
ܗܘ ܓܝܪ ܕܠܐ ܐܫܬܒܩܘ ܙܒܢܐ ܣܓܝܐܐ ܕܢܥܒܕܘܢ. ܐܠܐ ܕܢܦܠܘܢ ܒܡܚܘ̈ܬܐ ܣܓܝ̈ܐܬܐ: ܐܬܐ ܗܘ
ܕܛܝܒܘܬܐ ܪܒܬܐ. * ܠܐ ܗܘܐ ܓܝܪ ܐܝܟ ܕܠܥܡ̈ܡܐ ܐܚܪ̈ܢܐ ܡܓܪܓ ܡܪܝܐ ܘܡܣܝܒܪ. ܥܕܡܐ 14
ܕܢܫܠܡܘܢ ܚܛܗܝ̈ܗܘܢ. ܘܠܐ ܚܪܬܐ ܢܦܪܘܥ ܐܢܘܢ ܒܬܫܢܝܩܐ. * ܗܟܢܐ ܐܦ ܥܒܕ 15
ܠܘܬܢ. ܐܠܐ ܡܢ ܗܫܐ ܦܪܥ ܕܠܐ ܠܚܪܬܐ ܢܫܢܩܢ. * ܡܛܠ ܗܢܐ ܠܐ ܡܥܒܪ ܐܢܘܢ ܡܢ 16
ܪ̈ܚܡܘܗܝ ܡܢܢ. ܪܕܐ ܓܝܪ ܠܚܛܝ̈ܐ. ܐܠܐ ܠܐ ܫܒܩ ܠܥܡܗ. * ܗܠܝܢ ܕܝܢ ܡܛܠ ܙܘܗܪܐ ܢܣܦܩܢ 17
ܗܫܐ ܢܗܦܘܟ ܠܬܫܥܝܬܐ. * ܐܠܥܙܪ ܪܝܫܐ ܕܣܦܪ̈ܐ ܓܒܪܐ ܣܒܐ ܕܚܙܘܐ ܕܦܘܡܗ 18
ܪܓܝܓܐ ܗܘܐ. ܘܫܦܝܪ ܗܘܐ ܛܒ. ܡܬܐܠܨ ܗܘܐ ܕܢܐܟܘܠ ܒܣܪܐ
ܕܚܙܝܪܐ. * ܗܘ ܕܝܢ ܓܒܐ ܒܡܘܬܐ ܕܫܘܒܚܐ ܕܥܡ ܟܐܒܐ. ܘܠܐ ܕܢܚܐ ܙܒܢܐ ܙܥܘܪܐ ܕܥܡ 19
ܒܗܬܬܐ. * ܘܡܢ ܨܒܝܢܗ ܩܪܒ ܘܐܫܠܡ ܢܦܫܗ ܠܫܘܐܠܐ ܘܠܬܫܢܝܩܐ ܐܝܟ ܡܐ ܕܘܠܐ ܠܡܫܠܡܘ 20
ܢܦܫܗܘܢ ܐܢܫܐ ܡܣܝܒܪܢܐ. ܘܠܐ ܢܬܛܡܐܘܢ ܘܢܐܟܠܘܢ ܡܕܡ ܕܠܐ ܙܕܩ. ܡܛܠ ܚܝܐ
ܘܣܒܪܐ ܕܡܛܝܒ ܠܗܘܢ. * ܗܢܘܢ ܕܝܢ ܕܡܩܝܡܝܢ ܗܘܘ ܡܢ ܡܠܟܐ ܥܠ ܫܘܐܠܐ ܘܢܓܕܐ 21
ܕܥܘܠܐ. ܕܒܪܘܗܝ ܠܐܠܥܙܪ ܡܛܠ ܕܝܕܝܥ ܗܘܐ ܠܗܘܢ. ܡܛܠ ܕܝܕܥܝܢ ܗܘܘ ܠܗ ܡܢ ܩܕܡ ܙܒܢܐ
ܣܓܝܐܐ. ܘܒܥܘ ܗܘܘ ܡܢܗ. ܕܢܝܬܐ ܒܣܪܐ ܐܝܢܐ ܕܨܒܐ ܠܗ ܕܡܛܝܒ ܠܗ ܘܢܐܟܘܠ
ܘܢܬܪܥܐ ܕܝܢ ܘܢܬܚܙܐ. ܒܡܠܬܐ ܕܐܝܟ ܕܡܢ ܦܘܩܕܢܗ ܕܡܠܟܐ ܐܟܠ ܒܣܪܐ ܕܕܒܚܐ 22
* ܕܡܐ ܕܥܒܕ ܗܕܐ ܢܫܬܪܐ ܡܢ ܡܘܬܐ. ܘܡܛܠ ܪܚܡܘܬܗܘܢ ܕܥܡܗ ܢܫܟܚ ܡܕܡ ܪܚܡܐ.
ܡܢܗܘܢ ܡܪܚܡܢܘܬܐ. * ܗܘ ܕܝܢ ܐܬܪܥܝ ܬܪܥܝܬܐ ܚܝܠܬܢܝܬܐ ܘܫܒܝܚܬܐ ܕܫܘܝܐ 23
ܠܣܝܒܘܬܗ ܘܠܡܝܩܪܘܬܐ ܕܩܫܝܫܘܬܗ. ܘܠܡܪܕܘܬܗ ܘܠܝܘܠܦܢܗ ܐܠܗܝܐ ܕܡܢ ܛܠܝܘܬܗ.
ܘܥܢܐ ܘܐܡܪ. ܡܚܕܐ ܘܒܣܘܪܗܒܐ ܒܠܘܝܐ ܠܫܝܘܠ ܫܕܪܘܢܝ.

Adduxerunt enim duas mulieres qui 10
circunciderant filios ſuos, quas filiis
ad ubera appenſis per totam civitatem
traduxerunt, tandem autē aſcendentes
de muro projecerunt. Alii autē fugien- 11
tes venerunt ad ſpeluncas, ut ibi clam
ſabbatizarent. Et venientes indicârunt
Philippo: Et euntes incenderunt ipſos,
verentes, glorioſâ ſabbati die opem ſi-
bi ferre. Obſecro autem eos qui le- 12
gunt hunc librum, ne metu trepident
commoveantúrque de eo quod acci-
dit; Sed reputent, judicium quod no-
bis ſupervenit, non quaſi ad interi-
tum, ſed caſtigationem populi fuiſſe.
Nam hoc, quod nō permiſſū fuit ipſis longo 13
tempore impia iſta facere, ſed ſtatim
in damnationes multas inciderint, bo- 14
nitatis magnæ ſignum eſt. Non enim,
ut alias gentes patienter expectat Do-
minus, donec completa fuerint pecca-
ta ipſorum, ut tandem ipſis pœnam
reddat; Ita & erga nos ſe gerit: 15
ſed extemplò punit nos ne nos
in fine torqueat. Nunquam igitur à 16
nobis miſericordiam ſuam amovet,
caſtigat enim peccatores, ſed non de-
ſerit populum ſuum. Sed hæc com- 17
monitionis causâ ſufficiant, revertamur
dehinc ad narrationem. Eleazar Prin- 18
ceps Scribarum, vir ſenex, oris aſpe-
ctu deſiderabili, pulchróque admodum,
cogebatur edere carnes porcinas. At 19
ille mortē cum dolore glorioſè elegit,
potiùs quàm exigui temporis cum pu-
dore quietem. Sponte igitur accedens 20
tradidit ſe quæſtionibus & torturis,
quomodo tradere ſe convenit viris pa-
tientibus, ne polluantur edendo quæ
nefas eſt, propter vitam & ſpem ipſis
paratam. Præfecti autem â Rege quæ- 21
ſtionibus & flagellationibus iniquis,
ſeductum Eleazarum (quod ipſis à
multo tempore notus eſſet) rogârunt
ut afferret quas vellet carnes ſibi para-
tas & ederet: Dolo ſcilicet ſimulans,
& verbis innuens, quaſi ex præcepto
Regis idolothyto veſceretur; Ut hoc 22
facto morte abſolveretur, & propter
amicitiam ipſorum aliquam miſericor-
diam experiretur. Ipſe autem cogita- 23
tionem iniens fortem & glorioſam,
dignámque ſenio ſuo & ætate hono-
rabili, eruditionéque ac inſtitutione
divinâ à juventute, reſpondens dixit;
Statim & feſtinatò comitantes me ad
inferos dimittite:

Verſio VULG. LAT.

24 Non enim ætati noſtræ dignum eſt, inquit, fingere:
ut multi adoleſcentium, arbitrantes Eleazarum nonaginta
annorum tranſiſſe ad vitam alienigenarum:
25 Et ipſi propter meam ſimulationem, & propter modicum
corruptibilis vitæ tempus decipiantur; & per
hoc, maculam atque execrationem meæ ſenectuti conquiram.
26 Nam, etſi in præſenti tempore ſuppliciis hominum
eripiar, ſed manum Omnipotentis nec vivus,
27 nec defunctus effugiam. Quamobrèm fortiter vitâ
28 excedendo, ſenectute quidem dignus apparebo: Adoleſcentibus
autem exemplum forte relinquam, ſi
prompto animo, ac fortiter pro graviſſimis ac ſanctiſſimis
legibus honeſtâ morte perfungar. His dictis,
29 confeſtim ad ſupplicium trahebatur. Hi autem, qui
eum ducebant, & paulò antè fuerant mitiores, in
iram converſi ſunt propter ſermones ab eo dictos,
quos illi per arrogantiam prolatos arbitrabantur.
30 Sed, cùm plagis perimeretur, ingemuit, & dixit; Domine,
qui habes ſanctam ſcientiam, manifeſtè tu ſcis,
quia, cùm à morte poſſem liberari, duros corporis
ſuſtineo dolores: ſecundùm animam verò propter timorem
31 tuum libenter hæc patior. Et iſte quidem hoc
modo vitâ deceſſit, non ſolùm juvenibus, ſed & univerſæ
genti memoriam mortis ſuæ ad exemplum
virtutis & fortitudinis derelinquens.

CAP. VII.

1 Contigit autem & ſeptem fratres unà cum matre
ſua apprehenſos, compelli à rege edere contra fas carnes
2 porcinas, flagris & taureis cruciatos. Unus autem
ex illis, qui erat primus, ſic ait; Quid quæris, &
quid vis diſcere à nobis? parati ſumus mori, magìs
3 quàm patrias Dei leges prævaricari. Iratus itaque
rex, juſſit ſartagines & ollas æneas ſuccendi: quibus
4 ſtatim ſuccenſis, Juſſit, ei qui prior fuerat locutus,
amputari linguam: &, cute capitis abſtractâ, ſummas
quoque manus & pedes ei præſcindi, cæteris ejus fratribus
& matre inſpicientibus.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Βʹ.

24 Οὐ γὰρ τῆς ἡμετέρας ἡλικίας ἄξιόν ἐστιν ὑποκριθῆναι, ἵνα πολλοὶ
τῶν νέων ὑπολαβόντες Ἐλεάζαρον τὸν ἐνενηκονταετῆ (α) μεταβεβηκέναι
25 εἰς ἀλλοφυλισμόν, Καὶ αὐτοὶ διὰ τὴν ἐμὴν ὑπόκρισιν, καὶ
διὰ τὸ μικρὸν καὶ (β) ἀκαριαῖον ζῆν πλανηθῶσι δι᾽ ἐμὲ, καὶ μύσος
26 καὶ κηλῖδα τοῦ γήρως (γ) κατακτήσομαι. Εἰ γὰρ καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος
ἐξελοῦμαι τὴν ἐξ ἀνθρώπων τιμωρίαν, ἀλλὰ τὰς τοῦ παντοκράτορος
27 χεῖρας οὔτε ζῶν οὔτε ἀποθανὼν ἐκφεύξομαι. Διόπερ
ἀνδρείως μὲν νῦν διαλλάξας τὸν βίον, τοῦ μὲν γήρως ἄξιος φανήσομαι,
28 Τοῖς δὲ νέοις ὑπόδειγμα γενναῖον καταλελοιπὼς, εἰς τὸ προθύμως
καὶ γενναίως ὑπὲρ τῶν σεμνῶν καὶ ἁγίων νόμων ἀπευθανατίζειν.
29 τοσαῦτα δὲ (δ) εἰπὼν, ἐπὶ τὸ τύμπανον εὐθέως ἦλθε. Τῶν δὲ
ἀγόντων (ε) τὴν μικρῷ πρότερον εὐμένειαν (ζ) πρὸς αὐτὸν εἰς δυσμένειαν
μεταβαλόντων διὰ τὸ τοὺς προειρημένους λόγους, ὡς αὐτοὶ διελάμβανον,
30 ἀπόνοιαν εἶναι. Μέλλων δὲ ταῖς πληγαῖς τελευτᾷν, ἀναστενάξας
εἶπε, Τῷ κυρίῳ τῷ τὴν ἁγίαν γνῶσιν ἔχοντι φανερόν ἐστιν,
ὅτι δυνάμενος ἀπολυθῆναι τοῦ θανάτου, σκληρὰς ὑποφέρω κατὰ τὸ
σῶμα ἀλγηδόνας μαστιγούμενος, κατὰ ψυχὴν δὲ ἡδέως διὰ τὸν αὐτοῦ
31 φόβον ταῦτα πάσχω. Καὶ οὗτος οὖν τοῦτον τὸν τρόπον μετήλλαξεν, οὐ
μόνον τοῖς νέοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς πλείστοις τοῦ ἔθνους τὸν ἑαυτοῦ θάνατον
ὑπόδειγμα γενναιότητος καὶ μνημόσυνον ἀρετῆς καταλιπών.

MS.A. (α) μεταβῆναι (β) ἀκαριαῖον (γ) κατακτήσωμαι. (δ) εἰπὼς, (ε) πρὸς αὐτὸν τὴν (ζ) ἢ δυσμένειαν διὰ τῶν προειρημένων λόγων, ὡς αὐτοὶ ὑπελάμβανον,

ΚΕΦ. ζʹ.

1 Συνέβη δὲ καὶ ἑπτὰ ἀδελφοὺς μετὰ τῆς μητρὸς συλληφθέντας ἀναγκάζεσθαι
ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀπὸ τῶν ἀθεμίτων ὑείων κρεῶν ἐφάπτεσθαι,
2 μάστιξι καὶ νευραῖς αἰκιζομένους. Εἷς δὲ αὐτῶν γενόμενος προήγορος,
(α) οὕτως ἔφη, Τί μέλλεις ἐρωτᾶν, καὶ μανθάνειν (β) παρ᾽ ἡμῶν;
ἕτοιμοι γὰρ ἀποθνήσκειν ἐσμὲν (γ) ἢ παραβαίνειν τοὺς πατρίους νόμους.
3 Ἔκθυμος δὲ γενόμενος ὁ βασιλεὺς, προσέταξε τήγανα, καὶ λέβητας
4 ἐκπυροῦν. τῶν δὲ (δ) ἐκπυρωθέντων, παραχρῆμα Τὸν γενόμενον
αὐτῶν προήγορον προσέταξε γλωσσοτομεῖν, καὶ περισκυθίσαντας
ἀκρωτηριάζειν, τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν, καὶ τῆς μητρὸς, συνορώντων.

MS.A. (α) εἶπεν, Μέλλεις (β) ἡμῶν; (γ) ἢ πατρῴους νόμους παραβαίνειν. (δ) παραχρῆμα ἐκπυρωθέντων, Τὸ

Interp. LAT.

Non enim ætate noſtrâ dignum eſt fingere: ut multi adoleſcentes, arbitrantes Eleazarum nonaginta annorum tranſiſſe ad vitam alienigenarum, Et ipſi propter meam ſimulationem, & propter medicam & brevem vitam, decipiantur propter me, & execrationem ac maculam ſenectuti conquiram. Nam etſi in præſenti tempore ſupplicium hominum eripiar: ſed manus Omnipotentis nec vivus nec defunctus effugiam. Quamobrèm fortiter nunc vitâ excedendo, ſenectute quidem dignus apparebo, Adoleſcentibus autem exemplum generoſum relinquam, ad promptè ac generoſè pro graviſſimis ac ſanctis legibus honeſtâ morte perfungendum. His autem dictis, confeſtim ad ſupplicium venit. Hi autem qui eum ducebant, eam, quam paulò antè erga ipſum mititatem habebant, in aſperitatem converterant, eò quòd prædicti ſermones, ut ipſi arbitrabantur, arrogantiæ pleni eſſent. Sed cùm ei ſub plagis moriendum eſſet; ingemuit, & dixit; Domino, qui habet ſanctam ſcientiam, manifeſtum eſt, quia, cùm à morte poſſem liberari; duros corpore ſuſtineo dolores flagellatus; ſecundùm animam verò propter ipſius timorem libenter hæc patior. Et iſte quidem hoc modo vitâ deceſſit, non ſolùm juvenibus, ſed & plurimis gentis mortem ſuam exemplum fortitudinis, & memoriale virtutis, relinquens.

CAP. VII.

Contigit autem & ſeptem fratres unà cum matre apprehenſos compelli à rege de illicitis carnibus porcinis tangere, flagris & taureis cruciatos. Unus autem ex illis factus primus concionator, ſic ait; Quid vis quærere & diſcere à nobis? Parati enim ſumus mori magìs, quàm patrias leges prævaricari. Iratus itaque rex, juſſit ſartagines & ollas æneas ſuccendi. Quibus ſuccenſis, ſtatim Juſſit ei ex ipſis, qui prior fuerat locutus, amputari linguam; & excoriato extremas quoque partes præcidi, cæteris fratribus, & matre inſpicientibus.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

24 [illegible]
25 [illegible]
[illegible]
26 [illegible]
[illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
[illegible]
29 [illegible]
[illegible]
[illegible]
30 [illegible]
[illegible]
[illegible]
31 [illegible]
[illegible]
[illegible]

* ܙ * ܩܦܠܐܘܢ *

1 [illegible]
[illegible]
2 [illegible]
[illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
[illegible]

Neque enim annis meis convenit ut per hypocriſin ſimulem, dicántque juvenes multi Eleazarum nonaginta annos natum ad Gentiliſmum converſum; Ipſíque propter hypocriſin meam, temporiſque exigui vitam errantes pereant; Ego autem opprobrio & irriſioni ſim, ſpernarque & contemnar in ſenectute meâ. Si potuero mortem hanc quæ ad tempus ab hominibus irrogatur evadere, manus dei nec vivus nec mortuus evadere potero. Propterea igitur, fortiter & viriliter mundo digrediens, reddam ſenectuti meæ honorem ipſâ dignum, Juventuti autem exemplum fortitudinis virilis relinquam, & confortationem, ut cum gaudio tradant ſe afflictionibus & tormentis, mortíque pro lege modeſta ſancta & glorioſa. Quibus dictis ſtatim ad tormenta & dolores ipſum abripuerunt. Qui autem paulò antea quaſi amici ipſi fuerant, in inimicos converſi ſunt, propter verba hæc quæ locutus erat, quæ per ſuperbiam & arrogantiam dicta putabant. Cœperúntque ipſum flagellare: & cùm propè eſſet ut moreretur tormentis, ingemiſcens dixit; Notum hoc eſt coram Domino, qui cognitionem ſanctam habet, quòd cùm poſſem morte hâc abſolvi & liberari, afflictiones has & tormenta & dolores corpore ſuſtineo, animo autem gaudeo, quòd propter legem & timorem ejus hæc tolero. Itaque his dictis de mundo egreſſus eſt, relicto non ſolum juventuti, ſed & multis de populo noſtro morte ſuâ exemplo, & demonſtratione fortitudinis & virtutis, glorizque commonitione & recordatione.

CAP. VII.

Contigit autem comprehendentes ſeptē fratres cum matre ſuâ cogi à rege ad immundas porcinas comedendas. Attuleruntque & præpoſuerunt ipſis flagella reliquáque torturæ & cruciatus inſtrumenta. Quorum unus, ipſorum primus, reſpondens, ſic dixit regi; Quid à nobis diſcere vis? Parati enim ſumus mori potiùs quàm leges patrum noſtrorū tranſgredi: Quo audito vehementer incenſus rex, ſartagines & ollas ſuccendi juſſit: Quibus ſuccenſis ei qui ipſorum primus fuerat linguam exſcindi juſſit, & extrema membrorum præſcindi, ſtantibus intuentibuſque matre ac fratribus.

Verſio VULG. LAT.

5 Et, cùm jam per omnia inutilis factus eſſet, juſſit ignē
admoveri, & adhuc ſpirantem torreri in ſartagine :
in qua cùm diu cruciaretur, cæteri unà cum matre invicèm
6 ſe hortabantur mori fortiter, Dicentes ; Dominus
Deus aſpiciet veritatem, & conſolabitur in nobis,
quemadmodùm in proteſtatione Cantici declaravit
7 Moyſes ; Et in ſervis ſuis conſolabitur. Mortuo
itaque illo primo, hoc modo, ſequentem deducebant
ad illudendum : &, cute capitis ejus cum capillis
abſtractâ, interrogabant, ſi manducaret priùs,
quàm toto corpore per membra ſingula puniretur.
8 At ille, reſpondens patriâ voce, dixit ; Non faciam.
Propter quod & iſte, ſequenti loco, primi tormenta
9 ſuſcepit : Et in ultimo ſpiritu conſtitutus, ſic ait ;
Tu quidem, ſceleſtiſſime, in præſenti vita nos perdis :
ſed Rex mundi defunctos nos pro ſuis legibus in æternæ
10 vitæ reſurrectione ſuſcitabit. Poſt hunc tertius
illuditur, & linguam poſtulatus citò protulit, & manus
11 conſtanter extendit : Et cum fiducia ait ; E cœlo
iſta poſſideo, ſed propter Dei leges nunc hæc ipſa
deſpicio, quoniam ab ipſo me ea recepturum ſpero :
12 Ita ut rex & qui cum ipſo erant, mirarentur adoleſcentis
animum, quòd tanquam nihilum duceret cruciatus.
13 Et hoc ita defuncto, quartum vexabant ſimiliter
14 torquentes. Et, cùm jam eſſet ad mortem, ſic
ait ; Potius eſt ab hominibus morti datos ſpem expectare
à Deo, iterùm ab ipſo reſuſcitandos : tibi enim
15 reſurrectio ad vitam non erit. Et cùm admoviſſent
quintum, vexabant eum. At ille reſpiciens in eum, dixit ;
16 Poteſtatem inter homines habens, cùm ſis corruptibilis,
facis quod vis : noli autem putare genus noſtrum
17 à Deo eſſe derelictum. Tu autem patienter ſuſtine,
& videbis magnam poteſtatem ipſius, qualiter te
18 & ſemen tuum torquebit. Poſt hunc ducebant ſextum,
& is, mori incipiens, ſic ait ; Noli fruſtrà errare :
nos enim propter noſmetipſos hæc patimur, peccantes
in Deum noſtrum, & digna admiratione facta
19 ſunt in nobis : Tu autem ne exiſtimes tibi impunè
futurum, quòd contra Deum pugnare tentaveris.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Β'.

5 Ἄχρηστον δὲ αὐτὸν τοῖς (α) ὅλοις γενόμενον, ἐκέλευσε τῇ πυρᾷ προσάγειν
ἔμπνουν, καὶ τηγανίζειν. τῆς δὲ ἀτμίδος ἐφ᾽ ἱκανὸν (β) διαδιδούσης
τοῦ τηγάνου, ἀλλήλους παρεκάλουν σὺν τῇ μητρὶ γενναίως τελευτᾶν,
6 Λέγοντες οὕτως, Ὁ κύριος ὁ Θεὸς ἐφορᾷ, καὶ ταῖς ἀληθείαις ἐφ᾽ ἡμῖν
παρακαλεῖται, καθάπερ διὰ τῆς κατὰ πρόσωπον ἀντιμαρτυρούσης ᾠδῆς
διεσάφησε (γ) Μωϋσῆς, λέγων, Καὶ ἐπὶ τοῖς δούλοις αὐτοῦ παρακληθήσεται.
7 Μεταλλάξαντος δὲ τοῦ πρώτου τὸν τρόπον τοῦτον, τὸν δεύτερον
ἦγον ἐπὶ τὸν ἐμπαιγμὸν καὶ τὸ τῆς κεφαλῆς δέρμα σὺν ταῖς θριξὶ (δ)
περισύραντες, ἐπηρώτων, Εἰ φάγεσαι πρὸ τοῦ τιμωρηθῆναι (ε) τὸ σῶμα
8 κατὰ μέλος ; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς τῇ πατρίῳ φωνῇ (ζ) εἶπεν, Οὐχί.
9 διόπερ καὶ οὗτος τὴν ἑξῆς ἔλαβε βάσανον, ὡς ὁ πρῶτος. Ἐν
ἐσχάτῃ δὲ πνοῇ γενόμενος, εἶπε, Σὺ μὲν ἀλάστωρ ἐκ τοῦ παρόντος
ἡμᾶς ζῆν ἀπολύεις, ὁ δὲ τοῦ κόσμου βασιλεὺς ἀποθανόντας ἡμᾶς ὑπὲρ
10 τῶν αὐτοῦ νόμων εἰς αἰώνιον (η) ἀναβίωσιν ζωῆς ἡμᾶς ἀναστήσει. Μετὰ
δὲ τοῦτον ὁ τρίτος ἐνεπαίζετο, καὶ τὴν γλῶσσαν αἰτηθεὶς ταχέως
11 (θ) προέβαλε, καὶ τὰς χεῖρας (ι) εὐθαρσῶς προέτεινε, Καὶ γενναίως
εἶπεν, Ἐξ οὐρανοῦ ταῦτα (κ) κέκτημαι, καὶ διὰ τοὺς αὐτοῦ νόμους
12 ὑπερορῶ ταῦτα, καὶ παρ᾽ αὐτοῦ ταῦτα πάλιν ἐλπίζω (λ) κομίσασθαι. Ὥστε
αὐτὸν τὸν βασιλέα καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἐκπλήσσεσθαι τὴν τοῦ νεανίσκου
13 ψυχὴν, ὡς ἐν οὐδενὶ τὰς ἀλγηδόνας ἐτίθετο. Καὶ τούτου δὲ μεταλλάξαντος,
14 τὸν τέταρτον ὡσαύτως ἐβασάνιζον αἰκιζόμενοι. Καὶ γενόμενος
(μ) πρὸς τὸ τελευτᾶν, οὕτως ἔφη, Αἱρετὸν μεταλλάσσοντας (ν) ὑπ᾽ ἀνθρώπων
τὰς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ προσδοκᾷν ἐλπίδας, πάλιν ἀναστήσεσθαι ὑπ᾽
15 αὐτοῦ. σοὶ μὲν γὰρ ἀνάστασις εἰς ζωὴν οὐκ ἔσται. Ἐχομένως δὲ τὸν
16 πέμπτον προσάγοντες ᾐκίζοντο. ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν ἰδὼν, εἶπεν, Ἐξουσίαν
ἐν ἀνθρώποις ἔχων (ξ) φθαρτὸς ὢν, ὃ θέλεις ποιεῖς· μὴ δόκει δὲ τὸ
17 γένος ἡμῶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καταλελεῖφθαι. Σὺ δὲ καρτέρει, καὶ
θεώρει τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ κράτος, ὡς σὲ καὶ τὸ σπέρμα σου (ο) βασανίσει.
18 Μετὰ δὲ τοῦτον ἦγον τὸν ἕκτον, καὶ μέλλων ἀποθνήσκειν,
ἔφη, Μὴ πλανῶ (π) μάτην, ἡμεῖς γὰρ δι᾽ ἑαυτοὺς ταῦτα πάσχομεν
(ρ) ἁμαρτάνοντες εἰς τὸν ἑαυτῶν Θεὸν, (σ) διὸ ἄξια θαυμασμοῦ γέγονε.
19 Σὺ δὲ μὴ νομίσῃς ἀθῷος ἔσεσθαι, θεομαχεῖν ἐπιχειρήσας.

MS.A. (α) λοιποῖς (β) διδούσης (γ) Μωσῆς, (δ) περισύροντες, ἐπηρώτων, Εἰ φάγεσθαι (ε) κατὰ μέλος τὸ σῶμα ; (ζ) προσεῖπεν, (η) * ἡμᾶς ἀναβίωσιν ζωῆς ἡμᾶς ἀναστήσει. (θ) προέβαλλεν, (ι) εὐθαρσέως (κ) * κέκληται, (λ) κομίζεσθαι. (μ) πρὸς τῷ (ν) ἀπὸ (ξ) ὃ θέλεις ποίεις, φθαρτὸς ὢν· (ο) βασανιεῖ. (π) μᾶλλον, (ρ) ἁμαρτόντες (σ) ἄξια

Interp. LAT.

Et cùm jam per omnia inutilis factus eſſet ; juſſit 5
pyræ admoveri ſpirantem, & torreri in ſartagine.
Vapore autem multùm ſe dilatante ex ſartagine ;
invicèm ſe cum matre hortabantur mori
fortiter, Dicentes ſic ; Dominus Deus aſpicit, & 6
verè conſolatur in nobis ; quemadmodùm per Canticum
illud, quod in faciem proteſtatur, declaravit
Moyſes, dicens ; Et in ſervis ſuis conſolabitur.
Mortuo itaque illo primo hoc modo, ſecundum 7
deducebant ad ludibrium, & cute capitis
cum capillis abſtractâ, interrogabant ; Si manducabis,
priuſquàm corpus per ſingula membra cruciêtur? At ille reſpondens patriâ voce dixit ; 8
Non. Propter quod & iſte reliquum tormentum
ſuſcepit, ſicut primus. In ultimo autem ſpiritu 9
conſtitutus ait ; Tu quidem, ſceleſte, à præſenti
nos vita abſolvis : ſed rex mundi defunctos
nos pro ſuis legibus in æternam reſurrectionem vitæ
nos ſuſcitabit. Poſt hunc autem tertius illudebatur : 10
& linguam poſtulatus, citò protulit, &
manus conſtanter extendit. Et generoſè ait ; 11
E cœlo iſta poſſedi ; & propter eius leges hæc ipſa
deſpicio : & ab ipſo ea me rurſus recepturum
ſpero : Ita ut ipſe rex, & qui cum eo erant, mirarentur 12
adoleſcentis animum, quòd nihil duceret cruciatus.
Et hoc defuncto, quartum vexabant 13
ſimiliter torquentes. Et cùm jam eſſet ad 14
mortem, ſic ait ; Eligibile eſt ab hominibus (a)
morti datos, eas, quæ ſunt à Deo, ſpes expectare,
iterùm ab ipſo reſuſcitandos. Tibi enim reſurrectio
ad vitam non erit. Deincèps autem cùm admoviſſent 15
quintum, vexabant eum. At ille reſpiciens
in eum, dixit ; Poteſtatem inter homines 16
habens, cùm ſis corruptibilis, facis quod vis : Noli
autem putare genus noſtrum à Deo eſſe derelictum.
Tu autem ſuſtine, & vide magnam poteſtatem 17
ipſius, qualiter te & ſemen tuum torquebit.
Poſt hunc ducebant ſextum : & is mori incipiens 18
ait ; Noli fruſtrà errare. Nos enim propter
nos ipſos hæc patimur, (b) peccantes in Deum
noſtrum : (c) quare digna admiratione facta ſunt.
Tu autem ne exiſtimes tibi impunè futurum, quòd 19
contra Deum pugnare tentaveris.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܟܕ ܒܛܠܘ ܠܟܠܗܘܢ ܗܕܡܘܗܝ. ܦܩܕ ܕܢܝܬܘܢܝܗܝ ܟܕ ܚܝ ܠܘܬ ܛܓܢܐ 5
ܕܢܘܪܐ. ܘܟܕ ܣܠܩ ܗܘܐ ܬܢܢܐ ܣܓܝܐܐ ܕܡܢ ܝܩܕܢܐ ܕܦܓܪܗ. ܡܬܟܫܦܝܢ ܚܕ ܡܢ ܚܕ
ܗܘܘ ܥܡ ܐܡܗܘܢ ܘܐܡܪܝܢ ܗܘܘ * ܕܢܡܘܬ ܓܢܒܪܐܝܬ. ܘܗܘܐ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܚܙܐ 6
ܘܐܝܟ ܕܫܪܝܪܐ ܒܢ ܡܬܒܝܐ. ܐܝܟ ܕܐܡܪ ܡܘܫܐ ܒܬܫܒܘܚܬܗ. ܕܒܥܒܕܘܗܝ ܡܬܒܝܐ.
* ܘܟܕ ܫܠܡ ܩܕܡܝܐ ܘܢܦܩ ܡܢ ܥܠܡܐ. ܐܝܬܝܘ ܠܗ ܠܬܪܝܢ ܠܢܓܕܐ ܘܠܡܒܙܚܘ 7
ܘܐܪܝܡܘ ܡܫܟܐ ܕܪܫܗ ܥܡ ܣܥܪܗ. ܘܡܫܐܠܝܢ ܗܘܘ ܠܗ ܐܢ ܨܒܐ ܗܘ ܕܢܐܟܘܠ ܥܕ
ܡܐ ܕܠܐ ܢܬܒܛܠ ܟܠܗ ܦܓܪܗ. * ܗܘ ܕܝܢ ܥܢܐ ܘܐܡܪ ܒܠܫܢܐ ܕܐܒܗܬܐ ܕܠܐ ܐܟܘܠ. 8
ܡܛܠ ܗܢܐ ܐܦ ܠܗ ܒܫܘܢܩܐ ܩܛܠܘܗܝ. * ܘܟܕ ܩܪܝܒ ܕܢܡܘܬ ܐܡܪ. ܐܢܬ ܐܘ ܥܘܠܐ 9
ܡܢ ܚܝܐ ܕܙܒܢܐ ܫܪܝܬ ܠܢ. ܡܠܟܐ ܕܝܢ ܕܥܠܡܐ: ܗܘ ܕܡܛܠ ܢܡܘܣܗ ܡܝܬܝܢܢ.
ܗܘ ܢܩܝܡܢ ܠܚܝܐ ܕܠܥܠܡ. * ܘܡܢ ܒܬܪ ܗܕܐ ܐܝܬܝܘ ܠܗ ܠܬܠܝܬܝܐ ܘܡܒܙܚܝܢ ܗܘܘ 10
ܘܡܫܬܢܕܝܢ ܒܗ. ܘܦܩܕ ܕܢܦܣܩܘܢ ܠܫܢܗ. ܘܗܘ ܒܪ ܫܥܬܗ ܐܦܩ ܠܫܢܗ. ܘܦܫܛ
ܒܨܒܝܢܗ ܐܦ ܐܝܕܘܗܝ. ܘܥܢܐ ܘܐܡܪ ܓܢܒܪܐܝܬ. * ܗܠܝܢ ܡܢ ܥܡܘܪܐ ܕܫܡܝܐ ܢܣܒܬ 11
ܘܡܛܠ ܢܡܘܣܗ ܒܨܒܝܢܝ ܡܫܠܡ ܐܢܐ ܠܗܝܢ. ܘܡܣܒܪ ܐܢܐ ܕܬܘܒ ܡܢܗ ܐܣܒ
ܐܢܝܢ. * ܗܟܢܐ ܕܐܦ ܡܠܟܐ ܘܐܝܠܝܢ ܕܥܡܗ. ܐܬܕܡܪܘ ܥܠ ܚܝܠܐ ܕܢܦܫܗ ܕܛܠܝܐ 12
ܗܢܐ. ܕܐܦܠܐ ܠܡܕܡ ܚܫܒ ܐܢܘܢ ܠܢܓܕܐ ܘܠܫܘܢܩܐ. * ܘܟܕ ܫܠܡ ܗܢܐ 13
ܐܝܬܝܘ ܠܗܘ ܕܐܪܒܥܐ. ܐܦ ܠܗ ܒܫܘܢܩܐ ܗܘܘ ܡܫܬܢܕܝܢ ܒܗ. * ܘܟܕ ܩܪܒ ܕܢܡܘܬ ܥܢܐ 14
ܘܐܡܪ ܗܘ ܕܝܢ. ܦܩܚ ܡܘܬܐ ܕܒܟܐܒܐ ܕܡܢ ܒܢܝ ܐܢܫܐ. ܡܛܠ ܣܒܪܐ ܕܚܝܐ ܕܢܘܚܡܐ
ܕܡܢ ܐܠܗܐ ܒܥܠܡܐ ܕܥܬܝܕ. ܠܟ ܓܝܪ ܢܘܚܡܐ ܕܚܝܐ ܠܐ ܢܗܘܐ ܠܟ. * ܘܟܕ ܫܠܡ ܗܢܐ 15
ܐܝܬܝܘ ܠܗ ܠܕܚܡܫܐ. ܘܢܓܕܘܗܝ ܘܫܢܕܘܗܝ. ܗܘ ܕܝܢ ܚܪ ܒܡܠܟܐ ܘܐܡܪ ܠܗ.
* ܫܘܠܛܢܐ ܕܒܢܝܢܫܐ ܐܝܬ ܠܟ. ܘܟܕ ܐܝܬܝܟ ܕܡܬܚܒܠ. ܥܒܕ ܐܢܬ ܐܝܟ ܕܨܒܐ ܐܢܬ. ܠܐ 16
ܕܝܢ ܬܣܒܪ ܕܫܒܝܩ ܥܡܢ ܡܢ ܐܠܗܐ. * ܣܒܪ ܕܝܢ ܘܚܙܝ ܠܚܝܠܐ ܕܪܒܘܬܗ. ܕܐܝܟܢܐ 17
ܠܟ ܘܠܙܪܥܟ ܡܢ ܟܕܘ ܢܫܢܕ. * ܘܡܢ ܒܬܪ ܗܢܐ. ܐܝܬܝܘ ܠܗ ܠܕܫܬܐ. ܘܟܕ 18
ܩܪܝܒ ܕܢܡܘܬ ܥܢܐ ܘܐܡܪ. ܠܐ ܬܛܥܐ ܣܪܝܩܐܝܬ. ܚܢܢ ܓܝܪ ܡܛܠ ܢܦܫܢ ܗܠܝܢ
ܡܣܝܒܪܝܢܢ. ܡܛܠ ܕܚܛܝܢ ܠܐܠܗܐ. ܡܛܠ ܗܢܐ ܗܘܝܢ ܠܬܕܡܘܪܬܐ ܕܫܘܒܚܐ. * ܐܢܬ ܕܝܢ 19
ܠܐ ܬܣܒܪ ܕܙܟܐ ܐܢܬ. ܕܒܥܝܬ ܕܬܬܟܬܫ ܥܡ ܐܠܗܐ.

Cùm autem omnia membra ipſius inutilia 5
reddidiſſent, præcepit adductum
vivũ in ſartaginẽ ignis projici ; aſcendente
autem vapore multo ex uſtione
corporis ejus, orabant fratres alter
alterum & matrem, dicentes ;
Moriamur fortiter, intuente Domino 6
Deo, & verè de nobis conſolationem
capiente, ut in cantico ſuo dicit Moſes ;
Eum de ſervis ſuis conſolationem
capere. Abſoluto autem primo, deq; 7
ſeculo egreſſo, ſecundum ad flagella
& ludibria adduxerunt : & ſublatum
cum cute capitis capillitium cùm exuiſſent,
interrogabant, num edere vellet,
priuſquam totum corpus inutile
redderetur. At ille reſpondens linguâ 8
patriâ, dixit ; Non edam. Propterea
illum etiam per tormenta occiderunt.
Et cùm propè eſſet morti, 9
dixit ; Tu impie, vitâ temporali abſolvis
nos : Rex autem ſeculorum,
propter cujus legem morimur, exaltabit
nos ad vitam æternam. Poſtea 10
adduxerunt tertium illudentes &
torquentes ipſum : Præcepítque ut linguam
ejus exſcinderent, quam ipſe ſtatim
exeruit, libentérque paſſis manibus
reſpondens, dixit viriliter ; Hæc 11
ab habitatore cœli accepi, eáque propter
legem ipſius libenter trado, ſperans
ab ipſo recepturum. Adeò ut 12
rex & qui cum eo erant, ſtuperent fortitudinem
animi invenis iſtius tantam,
ut ne minimo quidem flagella & tormenta
reputaret. Et cùm defunctus 13
eſſet, quartum adduxerunt, quem etiam
torturis affligebant. Cùm autem propè 14
eſſet ut moreretur reſpondens, dixit ; Utilis
eſt mors cum dolore ab hominibus
illata, propter ſpem vitæ reſurrectionis,
quæ à Deo eſt, in ſeculo futuro : Tibi
enim reſurrectio ad vitam non erit.
Et cùm hic defunctus eſſet, adduxerunt 15
quintum : quem flagellârunt & torſerunt :
Is autem regem intuens, dixit
ei ; Poteſtatem in homines habes, & 16
cùm corruptibilis ſis, quod vis, facis,
Noli autem putare genus noſtrũ à Deo
deſertum eſſe, Sed expecta, & videbis 17
potentem ejus magnitudinem, quomodo
te, ac ſemen tuum poſthac torquebit.
Et poſt hunc, adduxerunt ſextum : 18
Is morti propinquus reſpondens,
dixit ; Noli inaniter errare. Nos
enim propter noſipſos hæc ſuſtinemus,
quia peccavimus Deo : ideo in ſtupendam
gloriam evaſimus : Tu autem noli 19
te victurum putare, qui in Deum pugnare
voluiſti.

Verſio VULG. LAT.

20 Supra modum autem mater mirabilis, & bonorum
memoriâ digna, quæ pereuntes ſeptem filios ſub unius
diei tempore conſpiciens, bono animo ferebat,
21 propter ſpem quam in Deum habebat: Singulos
illorum hortabatur voce patriâ fortiter, repleta ſapientiâ:
& fœmineæ cogitationi maſculinum animum
22 inſerens, Dixit ad eos; Neſcio qualiter in utero
meo apparuiſtis: neque enim ego ſpiritum & animam
donavi vobis & vitam, & ſingulorum membra non
23 ego ipſa compegi: Sed enim mundi Creator, qui
formavit hominis nativitatem, quíque omnium invenit
originem, & ſpiritum vobis iterùm cum miſericordia
reddet & vitam, ſicut nunc voſmetipſos deſpicitis
24 propter leges ejus. Antiochus autem, contemni
ſe arbitratus, ſimul & exprobrantis voce deſpectâ,
cùm adhuc adoleſcentior ſupereſſet, non ſolùm
verbis hortabatur, ſed & cum juramento affirmabat,
ſe divitem & beatum facturum, & tranſlatum
à patriis legibus amicum habiturum, & res neceſſarias
25 ei præbiturum. Sed ad hæc cùm adoleſcens nequaquam
inclinaretur, vocavit rex matrem, & ſuade-
26 bat ei ut adoleſcenti fieret in ſalutem. Cùm autem
multis eam verbis eſſet hortatus, promiſit ſuaſuram
27 ſe filio ſuo. Itaque inclinata ad illum, irridens crudelem
tyrannum, ait patriâ voce; Fili mi, miſerere
meî, quæ te in utero novem menſibus portavi, & lac
triennio dedi & alui, & in ætatem iſtam perduxi.
28 Peto, nate, ut aſpicias ad cœlum & terram, & ad omnia
quæ in eis ſunt: & intelligas, quia ex nihilo fe-
29 cit illa Deus, & hominum genus: Ita fiet, ut non
timeas carnificem iſtum; ſed dignus fratribus tuis effectus
particeps, ſuſcipe mortem, ut in illa miſeratio-
30 ne cum fratribus tuis te recipiam. Cùm hæc illa
adhuc diceret, ait adoleſcens; Quem ſuſtinetis? non
obedio præcepto regis, ſed præcepto legis, quæ data
eſt nobis per Moyſen.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Β'.

20 Ὑπεραγόντως δὲ ἡ μήτηρ (α) θαυμαστὴ καὶ μνήμης ἀγαθῆς ἀξία,
ἥτις ἀπολλυμένους υἱοὺς ἑπτὰ συνορῶσα μιᾶς ὑπὸ καιρὸν ἡμέρας,
21 εὐψύχως ἔφερε διὰ τὰς ἐπὶ κύριον ἐλπίδας. Ἕκαστον
δὲ (β) αὐτῶν παρεκάλει τῇ πατρίῳ φωνῇ, γενναίῳ (γ) πεπληρωμένη
φρονήματι, καὶ τὸν θῆλυν λογισμὸν ἄρσενι θυμῷ διεγείρασα,
22 λέγουσα πρὸς αὐτούς, Οὐκ οἶδ' ὅπως εἰς τὴν ἐμὴν ἐφάνητε
κοιλίαν, οὐδὲ ἐγὼ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ζωὴν ὑμῖν ἐχαρισάμην,
23 καὶ τὴν ἑκάστου στοιχείωσιν οὐκ ἐγὼ διερύθμισα. Τοιγαροῦν
ὁ τοῦ κόσμου κτίστης ὁ πλάσας ἀνθρώπου γένεσιν, καὶ
πάντων ἐξευρὼν γένεσιν, καὶ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ζωὴν ὑμῖν
πάλιν (δ) ἀποδώσει μετ' ἐλέους, ὡς νῦν ὑπερορᾶτε ἑαυτοὺς διὰ τοὺς
24 αὐτοῦ νόμους. Ὁ δὲ Ἀντίοχος οἰόμενος καταφρονεῖσθαι, καὶ τὴν
ὀνειδίζουσαν ὑφορώμενος φωνήν, ἔτι τοῦ νεωτέρου περιόντος, οὐ
μόνον διὰ λόγων ἐποιεῖτο τὴν παράκλησιν, ἀλλὰ καὶ δι' ὅρκων
ἐπίστου, ἅμα πλουτιεῖν καὶ μακαριστὸν ποιήσειν (ε) μεταθέμενον ἀπὸ τῶν
25 πατρίων νόμων, καὶ φίλον ἕξειν, καὶ χρείας ἐμπιστεύσειν. Τοῦ δὲ
νεανίου μηδαμῶς προσέχοντος, προσκαλεσάμενος ὁ βασιλεὺς
τὴν μητέρα, παρῄνει (ζ) τοῦ μειρακίου γενέσθαι σύμβουλον ἐπὶ σωτηρίᾳ.
26 Πολλὰ δὲ αὐτοῦ παραινέσαντος, ἐπεδέξατο πείσειν τὸν
27 υἱόν. Προσκύψασα δὲ αὐτῷ, χλευάσασα τὸν ὠμὸν τύραννον,
οὕτως ἔφησε τῇ (η) πατρῴᾳ φωνῇ, Υἱὲ ἐλέησόν με τὴν ἐν γαστρὶ περιενέγκασάν
σε μῆνας ἐννέα, καὶ θηλάσασάν σε ἔτη τρία, καὶ ἐκθρέψασάν
σε καὶ ἀγαγοῦσαν εἰς τὴν ἡλικίαν ταύτην, καὶ τροφοφορήσασαν.
28 Ἀξιῶ σε τέκνον ἀναβλέψαντα εἰς τὸν οὐρανὸν
καὶ τὴν γῆν, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα ἰδόντα, γνῶναι ὅτι
(θ) ἐξ οὐκ ὄντων ἐποίησεν αὐτὰ ὁ θεός, καὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων
29 γένος (ι) Οὕτως γίγνεται. μὴ φοβηθῇς τὸν δήμιον τοῦτον, ἀλλὰ
τῶν ἀδελφῶν (κ) ἄξιος γενόμενος, ἐπίδεξαι τὸν θάνατον, ἵνα ἐν
30 τῷ ἐλέει σὺν τοῖς ἀδελφοῖς σου (λ) κομίσωμαί σε. Ἔτι δὲ ταύτης
(μ) καταληγούσης ὁ νεανίας εἶπε, Τίνα μένετε; οὐχ ὑπακούω τοῦ προστάγματος
τοῦ βασιλέως· τοῦ δὲ προστάγματος ἀκούω τοῦ νόμου τοῦ
δοθέντος τοῖς πατράσιν ἡμῶν διὰ (ν) Μωυσέως.

MS. A. (α) ἀγαθή (β) τῶν ἀνθρώπων παρεκάλει (γ)* πεπληρωμένῳ (δ) ἀποδίδωσιν (ε) καὶ μεταθέμενον ἀπὸ τῶν πατρίων*, καὶ (ζ) γενέσθαι τοῦ μειρακίου (η) πατρίῳ (θ) οὐκ ἐξ ὄντων (ι) Οὕτω γίνεται. (κ) σου ἄξιος (λ) κομίσαι μέ σε. (μ) καταληγούσης (ν) Μωσῆν.

Interp. LAT.

Supra modum autem mater mirabilis, & bonæ memoriâ digna: quæ pereuntes ſeptem filios ſub unius diei tempore conſpiciens, bono animo ferebat, propter ſpes quas in Domino habebat: Singuloſque illorum hortabatur, voce patriâ, fortiter repleta ſapientiâ, & fœmineæ cogitationi maſculinum animum inſerens, Dicens ad eos; Neſcio, qualiter in utero meo apparuiſtis: neque ego ſpiritum & vitam donavi vobis: & ſingulorum compagem non ego compoſui. Sed enim mundi creator, qui formavit hominis nativitatem, quique omnium invenit originem, & ſpiritum vobis iterùm cum miſericordia reddet, & vitam; ſicut nunc voſmetipſos deſpicitis propter leges ejus. Antiochus autem contemni ſe arbitratus, ſimul & exprobrantis voce deſpectâ, cùm adhuc adoleſcentior ſupereſſet; non ſolùm verbis hortabatur; ſed & cum juramento affirmabat, divitem ſe & beatum illum facturum, tranſlatum à patriis legibus, & amicum habiturum, & negotia crediturum. Sed adoleſcente nequaquam attendente, advocavit rex matrem, & ſuadebat ei ut adoleſcenti fieret conſultrix in ſalutem. Cùm autem multis eam eſſet hortatus; promiſit ſuaſuram ſe filio. Itaque inclinata ad illum, irridens (d) crudelem tyrannum, ſic ait patriâ voce; Fili, miſerere meî, quæ te in utero novem menſibus portavi, & lac triennio dedi, & alui te, & in iſtam ætatem perduxi, & moleſtias educationis ſuſtinui. *Obſecro te, nate, ut aſpiciens ad cœlum, & terram, & omnia quæ in eis ſunt videns, intelligas, quia cùm non eſſent fecit Deus; & hominum genus (e) Sic factum eſt. Ne timeas carnificem iſtum: ſed dignus fratribus effectus ſuſcipe mortem; ut in illa miſeratione cum fratribus tuis te recipiam. Cùm hæc adhuc peroraret, ait adoleſcens; Quem ſuſtinetis? Non obedio præcepto regis, ſed præceptum audio legis, quæ data eſt patribus noſtris per Moyſem.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

Supra modũ autẽ glorioſa mater ipſorum memoriâ & commemoratione benedictâ digna; Quæ cùm ſeptem filios ſuos uno die interire videret, cum gaudio tulit, propter ſpem futuram apud Deum, Et à ſingulis ipſorum petebat patriâ linguâ in hæc verba; Miſerere meî, fili mi: plena cũ eſſet forti ſenſu, & fœmineam cogitationem irâ in ſenſum virilem excitâſſet. Et ſupplicans ipſis dicebat; Filii mei: Ego non novi quomodo in ventre meo comparuiſtis: Nec vitam aut ſpiritum vobis dedi ego: Nec ſpeciem aut formam ſingulorum compoſui; Sed creator mundi, qui genus humanum finxit, & ſenſus cogitationéſque ipſorum inveſtigat; ipſe reſtituet vobis vitam ac ſpiritum per miſericordiam ſuam, propterea quod tradidiſtis corpora veſtra propter leges ejus ſanctas. Antiochus autem ſperni ſe videns, & contemptui eſſe, avertebat ſe à voce exprobrantis, ſpeciem ejus induens, qui non audiret; Et juvenẽ unum adhuc manentẽ, non verbis rogando ſuadebat, ſed & juramentis multis affirmabat, ſi ipſe auſcultaret, & à ſenſu patrum ſuorum diſcederet, valdè locupletaturũ ſeipſum, & amicum ſuum facturum, & res regni ipſi crediturum. Cùm autem non attenderet juvenis, ſed diſſimularet verba ejus, vocavit rex matrem, & ſuaſit ipſi, ut filio conſilium daret, ne moreretur. Cúmq; multa verba faceret, dixit; Se ipſi ſuaſuram. Et ad pedes filii ſui procidens, orabat ipſum, ludibrio habens tyrannum, & abominandum: Et linguâ patriâ ipſi dicebat; Miſerere meî, fili mi, quæ te novem menſibus in utero geſtavi, & tribus annis lactavi, & educavi te, & ad hanc ſtaturam adduxi: obſecro te fili, reſpice ad cœlum & terram, & quicquid in eis eſt, & conſidera ac vide Deum ea ex eo, quod non eſt, feciſſe: Etiam genus humanum eodem modo extitiſſe. Noli igitur damnatum hunc timere, ſed fratribus tuis dignus eſto, & mortem in te ſuſcipe, ut per miſericordiam quæ in te fiat, recipiam te cum fratribus tuis. Stante autem eâ, & hæc ab ipſo petente, reſpondit juvenis, & dixit; Quid expectatis? Non auſcultabo præcepto regis, ſed legibus patriis per Moſe datis.

Verſio VULG. LAT.

31 Tu verò, qui inventor omnis malitiæ factus es in 32 Hebræos, non effugies manum Dei. Nos enim pro 33 peccatis noſtris hæc patimur. Et ſi nobis propter increpationem & correptionem Dominus Deus noſter modicùm iratus eſt: ſed iterùm reconciliabitur 34 ſervis ſuis. Tu autem, ô ſceleſte, & omnium hominum flagitioſiſſime, noli fruſtrà extolli vanis ſpebus, 35 in ſervos ejus inflammatus. Nondum enim omnipotentis Dei, & omnia inſpicientis, judicium effugi-36 ſti. Nam fratres mei, modico nunc dolore ſuſtentato, ſub teſtamento æternæ vitæ effecti ſunt: tu verò 37 judicio Dei juſtas ſuperbiæ tuæ pœnas exolves. Ego autem, ſicut & fratres mei, animam & corpus meum trado pro patriis legibus: invocans Deum maturiùs genti noſtræ propitium fieri, teque cum tormentis & 38 verberibus confiteri quòd ipſe eſt Deus ſolus. In me verò & in fratribus meis deſinet Omnipotentis ira, quæ ſuper omne genus noſtrum juſtè ſuperducta 39 eſt. Tunc rex accenſus irâ, in hunc ſuper omnes 40 crudeliùs deſævit, indignè ferens ſe deriſum. Et hic itaque mundus obiit, per omnia in Domino confi-41 dens. Noviſſimè autem poſt filios & mater conſum-42 pta eſt. Igitur de ſacrificiis, & de nimiis crudelitatibus ſatis dictum eſt.

CAP. VIII.

1 Judas verò Machabæus, & qui cum illo erant, introibant latenter in caſtella: & convocantes cognatos & amicos, & eos, qui permanſerunt in Judaiſmo, aſſumentes, eduxerunt ad ſe ſex millia virorum. 2 Et invocabant Dominum, ut reſpiceret in populum, qui ab omnibus calcabatur: & miſereretur 3 templo, quod contaminabatur ab impiis: Miſereretur etiam exterminio civitatis, quæ eſſet illicò complananda, & vocem ſanguinis ad ſe clamantis audi-4 ret: Memoraretur quoque iniquiſſimas mortes parvulorum innocentum, & blaſphemias nomini ſuo illatas, & indignaretur ſuper his.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β΄.

31 Σὺ δὲ πάσης κακίας εὑρετὴς γενόμενος εἰς τοὺς Ἑβραίους, οὐ μὴ δια-32 φύγῃς τὰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ. Ἡμεῖς γὰρ διὰ τὰς ἑαυτῶν ἁμαρτίας 33 πάσχομεν. Εἰ δὲ χάριν ἐπιπλήξεως καὶ παιδείας ὁ ζῶν κύριος ἡμῶν βραχέως ἐπώργισται, καὶ πάλιν καταλλαγήσεται τοῖς ἑαυτοῦ δούλοις. 34 Σὺ δὲ ὦ ἀνόσιε, καὶ πάντων ἀνθρώπων μιαρώτατε, μὴ μάτην μετεωρίζου (α) φρυαττόμενος ἀδήλοις ἐλπίσιν, ἐπὶ τοὺς (β) δούλους 35 αὐτοῦ ἐπαιρόμενος χεῖρα. Οὔπω γὰρ τὴν τοῦ παντοκράτορος ἐπόπτου Θεοῦ 36 κρίσιν ἐκπέφευγας. Οἱ μὲν γὰρ νῦν ἡμέτεροι ἀδελφοὶ βραχὺν (γ) ὑπενέγκαντες πόνον, (δ) ἀενάου ζωῆς ὑπὸ διαθήκην Θεοῦ πεπτώκασι· σὺ δὲ τῇ τοῦ Θεοῦ κρίσει δίκαια τὰ πρόστιμα τῆς ὑπερηφα-37 νίας ἀποίσῃ. Ἐγὼ δὲ καθάπερ οἱ (ε) ἀδελφοί μου, καὶ σῶμα, καὶ (ζ) ψυχὴν προδίδωμι περὶ τῶν πατρίων νόμων, (η) ἐπικαλούμενος τὸν Θεὸν (θ) ἵλεων ταχὺ τῷ ἔθνει γενέσθαι, καὶ σὲ μετὰ ἐτασμῶν καὶ 38 μαστίγων ἐξομολογήσασθαι, διότι μόνος αὐτὸς Θεός ἐστιν. Ἐν ἐμοὶ δὲ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς μου (ι) στῆσαι τὴν τοῦ παντοκράτορος ὀργὴν 39 τὴν ἐπὶ (κ) τὸ σύμπαν ἡμῶν γένος δικαίως (λ) ἐπηγμένην. Ἔκθυμος δὲ γενόμενος ὁ βασιλεὺς, τούτῳ παρὰ τοὺς ἄλλους χειρίστως ἀπήντησε, 40 πικρῶς φέρων ἐπὶ τῷ μυκτηρισμῷ. Καὶ οὗτος οὖν (μ) καθαρὸς τὸν βίον 41 μετήλλαξε, παντελῶς ἐπὶ τῷ κυρίῳ πεποιθώς. Ἐσχάτη δὲ τῶν υἱῶν 42 ἡ μήτηρ ἐτελεύτησε. Τὰ μὲν οὖν περὶ (ν) σπλαγχνισμοὺς, καὶ τὰς ὑπερβαλλούσας αἰκίας ἐπὶ τοσοῦτον δεδηλώσθω.

MS. A. (α) * φρυττόμενος (β) οὐρανίους παῖδας ἐπαιρόμενος (γ) ἐπενέγκαντες (δ) ἀενάου (ε) ἀδελφοί, καὶ (ζ) * τύχην (η) ἐπικαλούμενοι (θ) ἵλεως (ι) στῆσαι (κ) * τοῦ (λ) ἐπηγμένην. (μ) καθαρῶς μετήλλαξεν, (ν) τοὺς * σπλαγχισμοὺς,

ΚΕΦ. η΄.

1 Ἰούδας δὲ (α) ὁ Μακκαβαῖος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, παρεισπορευόμενοι λεληθότως εἰς τὰς κώμας προσεκαλοῦντο τοὺς συγγενεῖς, καὶ τοὺς μεμενηκότας ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ (β) προσλαβόμενοι, συνήγαγον εἰς 2 ἑξακισχιλίους. Καὶ ἐπεκαλοῦντο τὸν κύριον (γ) ἐπιδεῖν ἐπὶ τὸν ὑπὸ πάντων (δ) καταπατούμενον λαὸν, οἰκτεῖραι δὲ καὶ τὸν ναὸν, τὸν 3 ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων βεβηλωθέντα. Ἐλεῆσαι δὲ καὶ τὴν καταφθειρομένην πόλιν καὶ μέλλουσαν ἰσόπεδον γίνεσθαι, καὶ 4 τῶν (ε) καταβοώντων πρὸς αὐτὸν αἱμάτων εἰσακοῦσαι, (ζ) Μνησθῆναι δὲ καὶ τῆς τῶν ἀναμαρτήτων νηπίων παρανόμου ἀπωλείας, καὶ περὶ τῶν γενομένων εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ βλασφημιῶν, καὶ μισοπονηρῆσαι.

MS.A. (α) ὁ καὶ Μακκαβαῖος καὶ (β) προσλαμβανόμενοι, (γ) ἐφιδεῖν τὸν (δ) καταπονούμενον (ε) καταβοώντων (ζ) Καὶ μνησθῆναι δὲ καὶ τῆς τῶν * ἁμαρτητων

Interp. LAT.

Tu verò, qui omnis malitiæ inventor factus es in 31 Hebræos, non effugies manus Dei. Nos autem 32 pro peccatis noſtris patimur. Et, ſi nobis propter 33 increpationem & correptionem vivens Dominus noſter modicùm iratus eſt; ſed iterum reconciliabitur ſervis ſuis: Tu autem, ô ſceleſte, & omnium hominum flagitioſiſſime, noli fruſtrà extolli 34 fremens vanis ſpebus, in (β) ſervos ejus elevans manum. Nondum enim omnipotentis inſpectoris 35 Dei judicium effugiſti. Nam fratres quidem noſtri, modico nunc dolore ſuſtentato, æternæ vitæ 36 ſub teſtamento Dei ceciderunt: tu verò judicio Dei juſtas ſuperbiæ pœnas exolves. Ego autem, 37 ſicut fratres mei, & corpus, & animam trado pro patriis legibus, invocans Deum maturiùs genti propitium fieri, teque cum tormentis & verberibus confiteri, quòd ipſe eſt Deus ſolus. In 38 me verò & fratribus meis deſinere Omnipotentis iram, quæ ſuper omne genus noſtrum juſtè ſuperducta eſt. Tunc rex accenſus irâ, in hunc ſuper 39 cæteros crudeliſſimè deſævit, indignè ferens ſe deriſum. Et hic itaque mundus obiit, per omnia 40 in Domino confidens. Noviſſimè autem poſt filios 41 mater conſumpta eſt. Quæ igitur ad ſacrificia, 42 & nimias crudelitates, hucuſque declarata ſint.

CAP. VIII.

JUDAS verò Maccabæus, & qui cum illo erant, 1 introibant latenter in caſtella: & convocantes cognatos, & eos qui permanſerant in Judaiſmo, aſſumentes, collegerunt ad ſex mille viros. Et in- 2 vocabant Dominum, ut reſpiceret in populum, qui ab omnibus calcabatur; & miſereretur etiam templo, quod ab impiis hominibᵘ erat contaminatū: Miſereretur etiam exterminatæ civitati, & quæ 3 eſſet illicò complananda; & ſanguines ad ſe clamantes exaudiret: Memoraretur quoque ini- 4 quiſſimam mortem parvulorum innocentium, & blaſphemias nomini ſuo illatas, & ſuper ſceleribus indignaretur.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܐܢܬ ܕܝܢ ܕܐܬܚܫܒܬ ܘܥܒܕܬ ܒܝܫܬܐ ܣܓܝܐܬܐ ܠܥܒܪܝܐ. ܠܐ ܬܥܪܘܩ ܡܢ ܐܝܕܘܗܝ 31

ܕܐܠܗܐ. * ܚܢܢ ܓܝܪ ܡܛܠ ܚܛܗܝܢ ܗܠܝܢ ܡܣܝܒܪܝܢܢ. * ܘܐܝܟ ܕܠܡܟܣܢܘܬܐ ܘܠܡܪܕܘܬܐ. 32 33

ܘܪܓܙ ܥܠܝܢ ܩܠܝܠ ܙܒܢܐ ܡܪܝܐ ܐܠܗܢ. ܘܬܘܒ ܡܬܪܥܐ ܠܥܒܕܘܗܝ. * ܐܢܬ ܕܝܢ 34

ܥܘܠܐ ܘܛܢܦܐ ܕܡܢ ܟܠܗܘܢ ܒܢܝܢܫܐ. ܠܐ ܬܬܪܝܡ ܘܬܫܬܒܗܪ ܒܣܒܪܐ ܣܪܝܩܐ

ܥܠ ܥܒܕܘܗܝ ܕܐܠܗܐ. * ܠܐ ܓܝܪ ܥܪܩܬ ܡܢ ܕܝܢܗ ܕܐܠܗܐ ܐܚܝܕ ܟܠ. 35

* ܐܚܝ ܓܝܪ ܕܝܠܝ ܕܣܝܒܪܘ ܐܘܠܨܢܐ ܩܠܝܠ ܙܒܢܐ. ܒܚܝܐ ܘܒܢܘܗܪܐ ܒܫܘܒܚܐ ܕܡܠܟܘܬܗ 36

ܕܐܠܗܐ ܒܗܘܢ ܚܝܝܢ. ܐܢܬ ܕܝܢ ܒܕܝܢܗ ܬܪܝܨܐ ܕܐܠܗܐ ܬܩܒܠ ܦܘܪܥܢܐ ܕܥܒܕܝܟ.

ܐܝܟ ܕܫܘܐ ܐܢܬ. * ܐܢܐ ܕܝܢ ܘܐܚܝ. ܢܦܫܝ ܘܦܓܪܝ ܡܫܠܡ ܐܢܐ ܥܠ ܢܡܘܣܐ ܕܐܒܗܬܐ 37

ܕܐܠܗܐ. ܘܡܬܟܫܦ ܐܢܐ ܠܐܠܗܐ. ܕܒܥܓܠ ܢܬܪܥܐ ܘܢܬܚܢܢ ܥܠ ܥܡܢ. ܘܐܢܬ ܒܫܢܕܐ

ܘܒܬܫܢܝܩܐ ܬܬܒܚܪ. ܘܬܘܕܐ ܕܗܘܝܘ ܐܠܗܐ ܒܠܚܘܕܘܗܝ. * ܘܒܝ ܕܝܢ ܘܒܐܚܝ 38

ܢܫܠܡ ܪܘܓܙܗ ܕܪܡܐ. ܕܐܬܐ ܥܠ ܥܡܢ ܒܙܕܩܐ. * ܗܘ ܕܝܢ ܫܡܥ ܗܠܝܢ ܡܠܟܐ ܛܒ 39

ܐܬܚܡܬ ܛܒ. ܘܐܬܢܩܡ ܡܢܗ ܡܪܝܪܐܝܬ ܝܬܝܪ ܡܢ ܐܚܘܗܝ ܘܫܢܩܗ ܣܓܝ. * ܘܗܘ 40

ܕܝܢ ܢܦܩ ܡܢ ܥܠܡܐ ܟܕ ܬܟܝܠ ܗܘܐ ܥܠ ܡܪܝܐ ܫܡܠܝܐܝܬ. * ܘܒܬܪ ܟܠܗܘܢ 41

ܡܝܬܬ ܐܦ ܐܡܗܘܢ. * ܥܠ ܫܘܐܠܐ ܕܝܢ. ܘܥܠ ܫܢܕܐ ܘܡܓܕܐ ܪܘܪܒܐ ܘܩܫܝܐ 42

ܥܕܡܐ ܠܗܪܟܐ ܣܘܦ ܡܡܠܠܢ.

Tu autem qui multa mala excogitâſti & feciſti Hebræis, non effugies manus Dei. 31 Nos enim propter peccata 32 noſtra hæc ſuſtinemus; Et quaſi ad 33 correptionem & caſtigationem: Iratúſque nobis modicum temporis Dominus Deus noſter, reconciliabitur ſervis ſuis. Tu autem impie & immun- 34 de, omniúmqne hominum abominandiſſime, noli te extollere, & ſpe vanâ in ſervos Dei ſuperbire. Non- 35 dum enim judicium Dei omnipotentis effugiſti. Fratres enim mei, to- 36 leratis parvo tempore afflictionibus, vitâ ac luce in gloriâ regni Dei, cum ipſo fruuntur. Tu autem, recto Dei judicio, vindictam operum tuorum ſuſtinebis, prout dignus es. Ego qui- 37 dem & fratres mei, animam & corpus pro lege patrum trado, obſecrans Deum, ut citò concilietur & propitius ſit populo noſtro; tu autem cruciatu & tormentis examinatus fatearis, illum ſolum Deum eſſe: Et in me, fra- 38 tribúſque meis deficiat ira Excelſi, quæ in populum noſtrum meritò ſupervenit. His autem auditis magnopere 39 accenſus rex, ultra modum acerbè torſit ipſum ſupra fratres, & cruciavit. Verùm & hic etiam mundus è 40 ſæculo deceſſit, perfectè Domino confiſus. Poſt omnes autem mortua eſt 41 & mater ipſorum. De quæſtioni- 42 bus igitur, & tormentis flagellationibúſque magnis & duris, hucuſque dicendi terminus promotus ſit.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܚ *

* ܝܗܘܕܐ ܕܝܢ ܡܩܒܝܐ ܘܐܝܠܝܢ ܕܥܡܗ. ܟܕ ܥܠܘ ܗܘܘ ܒܛܘܫܝܐ ܠܡܕܝܢܬܐ ܟܢܫܘ 1

ܗܘܘ ܐܚܝܢܝܗܘܢ. ܘܐܝܠܝܢ ܕܩܘܘ ܒܢܡܘܣܐ ܕܝܗܘܕܝܘܬܐ. ܘܐܬܟܢܫܘ

ܗܘܘ ܐܝܟ ܫܬܐ ܐܠܦܝܢ ܓܒܪܝܢ. * ܘܒܥܘ ܗܘܘ ܡܢ ܡܪܝܐ. ܕܢܚܘܪ ܒܥܡܐ 2

ܕܡܬܕܝܫ ܗܘܐ ܡܢ ܣܓܝܐܐ. ܘܢܪܚܡ ܥܠ ܗܝܟܠܐ ܕܐܬܛܢܦ ܡܢ ܥܘܠܐ. * ܘܢܦܪܘܩ 3

ܐܦ ܠܡܕܝܢܬܐ ܕܡܬܚܪܒܐ. ܘܩܪܝܒܐ ܗܘܬ ܕܬܗܘܐ ܐܝܟ ܡܕܒܪܐ. ܘܢܚܙܐ ܕܝܢ ܠܗܘܢ ܐܦ

ܠܩܛܝܠܐ ܕܐܬܐܫܕ ܕܡܗܘܢ ܡܓܢܐܝܬ. * ܘܢܬܕܟܪ ܐܦ ܠܝܠܘܕܐ ܕܠܐ ܚܛܗܐ ܕܐܒܕܘ 4

ܒܥܘܠܐ. ܘܥܠ ܓܘܕܦܐ ܕܥܒܕܘ ܥܠ ܫܡܗ. ܘܢܬܚܡܬ ܥܠܝܗܘܢ ܒܛܢܢܐ

ܕܚܡܬܐ.

CAP. VIII.

Judas autem Maccabæus & qui cum 1 eo erant clàm ingreſſi civitates congregabant cognatos ſuos, & qui manſerant in lege Judaiſmi, & coacta ſunt ad ſex millia virorū. Et oraverunt 2 Dñm ut reſpiceret populum à multis conculcatum, miſereretúrque Templi ab impiis polluti; Redimerétque ci- 3 vitatem exterminatam, & penè in deſertum converſam, intueretúrque etiam occiſos, quorum ſine cauſa fuſus ſanguis fuerat; Et recordaretur par- 4 vulos peccati expertes, qui per iniquitatem interierant, & blaſphemias quas nomini ſuo intulerant, & exurgeret in ipſos in zelo furoris.

Verſio VULG. LAT.

5 At Machabæus, congregatâ multitudine, intolerabilis
gentibus efficiebatur: ira enim Domini in miſeri-
6 cordiam converſa eſt. Et ſuperveniens caſtellis &
civitatibus improviſus, ſuccendebat eas: & oppor-
tuna loca occupans, non paucas hoſtium ſtrages da-
7 bat: Maximè autem noctibus ad hujuſcemodi ex-
curſus ferebatur, & fama virtutis ejus ubîque dif-
8 fundebatur. Videns autem Philippus paulatim vi-
rum ad profectum venire, ac frequentiùs res ei ce-
dere proſperè, ad Ptolemæum ducem Cœleſyriæ &
Phœnicis ſcripſit, ut auxilium ferret regis negotiis.
9 At ille velociter miſit Nicanorem Patrocli de primo-
ribus amicum, datis ei de permiſtis gentibus, arma-
tis non minùs viginti millibus, ut univerſum Judæo-
rum genus deleret, adjuncto ei & Gorgiâ viro mili-
10 tari, & in bellicis rebus experientiſſimo. Conſtituit
autem Nicanor, ut regi tributum, quod Romanis erat
dandum, duo millia talentorum, de captivitate Judæ-
11 orum ſuppleret: Statímque ad maritimas civita-
tes miſit, convocans ad coëmptionem Judaicorum
mancipiorum, promittens ſe nonaginta manci-
pia talento diſtracturum, non reſpiciens ad vindi-
ctam, quæ eum ab Omnipotente eſſet conſecutura.
12 Judas autem ubi comperit, indicavit his qui ſecum
13 erant Judæis, Nicanoris adventum. Ex quibus qui-
dam formidantes, & non credentes Dei juſtitiæ, in
14 fugam vertebantur: Alii verò ſi quid eis ſupererat
vendebant, ſimúlque Dominum deprecabantur, ut
eriperet eos ab impio Nicanore, qui eos, priuſquàm
15 cominùs veniret, vendiderat; Et ſi non propter
eos, propter teſtamentum tamen quod erat ad patres
eorum, & propter invocationem ſancti & magnifici
16 nominis ejus ſuper ipſos. Convocatis autem Ma-
chabæus ſeptem millibus, qui cum ipſo erant, roga-
bat ne hoſtibus reconciliarentur, neque metuerent
iniquè venientium adverſùm ſe hoſtium multitudi-
nem, ſed fortiter contenderent,

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β΄.

5 Γενόμενος δὲ (α) ἐν συστήματι ὁ Μακκαβαῖος, ἀνυπόστατος ἤδη τοῖς
6 ἔθνεσιν ἐγίνετο, τῆς ὀργῆς τοῦ κυρίου εἰς ἔλεον (β) τραπείσης. Πόλεις
δὲ καὶ (γ) κώμας ἀπροσδοκήτως ἐρχόμενος ἐνεπίμπρα, καὶ τοὺς ἐπικαί-
ρους τόπους ἀπολαμβάνων, οὐκ ὀλίγους τῶν πολεμίων (δ) ἐνίκα τροπού-
7 μενος. Μάλιστα τὰς νύκτας πρὸς τὰς τοιαύτας (ε) ἐπιβουλὰς συν-
εργοὺς ἐλάμβανε· καὶ (ζ) λαλιά τις τῆς εὐανδρίας αὐτοῦ (η) διεχεῖτο παν-
8 ταχῆ. Συνορῶν δὲ ὁ Φίλιππος κατὰ μικρὸν εἰς προκοπὴν (θ) ἐρχό-
μενον τὸν ἄνδρα, πυκνότερον δὲ ἐν ταῖς εὐημερίαις προβαίνον-
τα, πρὸς Πτολεμαῖον τὸν κοίλης Συρίας καὶ Φοινίκης στρατηγὸν
9 ἔγραψεν ἐπιβοηθεῖν τοῖς τοῦ βασιλέως πράγμασιν. Ὁ δὲ τα-
χέως προχειρισάμενος, Νικάνορα τὸν τοῦ Πατρόκλου, τῶν πρώτων
φίλων, ἀπέστειλεν, ὑποτάξας παμφύλων ἔθνη οὐκ ἐλάττους τῶν δισ-
μυρίων, (ι) τὸ σύμπαν τῶν Ἰουδαίων ἐξᾶραι γένος. Συνέστησε δὲ αὐ-
τῷ καὶ Γοργίαν ἄνδρα στρατηγὸν, καὶ ἐν πολεμικαῖς χρείαις
10 (κ) πεῖραν ἔχοντα. Διεστήσατο δὲ ὁ Νικάνωρ τὸν φόρον τῷ
βασιλεῖ τοῖς Ῥωμαίοις ὄντα ταλάντων δισχιλίων ἐκ τῆς τῶν
11 Ἰουδαίων αἰχμαλωσίας ἐκπληρώσειν. Εὐθέως δὲ εἰς τὰς παραθα-
λασσίους πόλεις ἀπέστειλε (λ) προσκαλούμενος ἐπ᾽ ἀγορασμὸν (μ) Ἰουδαϊ-
κῶν σωμάτων, (ν) ὑπισχνούμενος ἐνενήκοντα σώματα ταλάντου παρα-
χωρήσειν· οὐ προσδεχόμενος τὴν παρὰ τοῦ παντοκράτορος μέλλουσαν
12 (ξ) παρακολουθήσειν ἐπ᾽ αὐτῷ δίκην. Τῷ δὲ Ἰούδᾳ προσέπεσε περὶ
τῆς τοῦ Νικάνορος ἐφόδου· καὶ μεταδόντος (ο) αὐτοῦ τοῖς σὺν αὐτῷ τὴν
13 παρουσίαν τοῦ στρατοπέδου, Οἱ δειλανδροῦντες καὶ ἀπιστοῦντες τὴν τοῦ
14 θεοῦ δίκην, (π) διεδίδρασκον, καὶ ἐξετόπιζον ἑαυτούς. Οἱ δὲ τὰ
περιλελειμμένα πάντα ἐπώλουν, ὁμοῦ δὲ τὸν κύριον (ρ) ἠξίουν ῥύσασθαι
15 τοὺς ὑπὸ τοῦ δυσσεβοῦς Νικάνορος πρὶν συντυχεῖν πεπραμένους· Καὶ
εἰ μὴ δι᾽ αὐτούς, ἀλλὰ διὰ τὰς πρὸς τοὺς πατέρας αὐτῶν δια-
θήκας, καὶ (σ) ἕνεκεν τῆς ἐπ᾽ (τ) αὐτοὺς ἐπικλήσεως τοῦ σεμνοῦ καὶ μεγα-
16 λοπρεποῦς ὀνόματος αὐτοῦ. Συναγαγὼν δὲ ὁ Μακκαβαῖος τοὺς
περὶ αὐτὸν ὄντας (υ) τὸν ἀριθμὸν ἑξακισχιλίους, παρεκάλει μὴ καταπλα-
γῆναι (φ) τοὺς πολεμίους, μηδὲ εὐλαβεῖσθαι τὴν τῶν ἀδίκως παρα-
γινομένων ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐθνῶν πολυπληθίαν, ἀγωνίσασθαι δὲ
γενναίως,

MS.A. (α) ὁ Μακκαβαῖος ἐν συστήματι, (β) * τραπεισιν. (γ) χώρας (δ) τροπούμενος. (ε) ἐπιβολὰς (ζ) λαλιὰν τῆς (η) διηχεῖτο (θ) * ἐρχόμενος (ι) τὸ πᾶν τῆς Ἰουδαίας (κ) ἔχοντα πεῖραν. (λ) προσκαλούμενος (μ) Ἰουδαίων (ν) ὑπισχνούμενος, (ξ) παρακολουθοῦσαν αὐτῷ (ο) τοῖς σὺν (π) διεδίδρασκον ἑαυτοὺς καὶ ἐξετόπιζον. (ρ) * ἠξίουν (σ) ἕνεκα (τ) αὐτοῦ (υ) ἀριθμὸν (φ) τοῖς δεσμίοις,

Interp. LAT.

At Maccabæus congregatâ multitudine, intolerabilis jam gentibus efficiebatur, irâ Domini in miſericordiam converſâ. Et ſuperveniens civitatibus, & caſtellis improviſus, ſuccendebat eas: & opportuna loca occupans; non paucas hoſtium ſtrages dabat: Maximè autem noctes ad hujuſcemodi incurſiones adjutrices aſſumebat. Et fama quædam virtutis ejus ubîque diffundebatur. Videns autem Philippus paulatim virum ad profectum venire, ac frequentiùs ei res cedere proſperè, ad Ptolemæum ducem Cœleſyriæ & Phœnicis ſcripſit, ut auxilium ferret regis negotiis. At ille velociter deligens, Nicanorem Patrocli de primoribus amicorum, miſit, ſubdens de permiſtis gentibus non minùs viginti millibus, ut univerſum Judæorum genus deleret. Adjunxit autem ei & Gorgiam virum militarem, & in bellicis rebus experientiſſimum. Conſtituit autem Nicanor, tributum, quod à rege Romanis dandum erat, duo millia talentorum, de captivitate Judæorum ſupplere: Statimque ad maritimas civitates miſit, convocans ad coëmptionem (a) Judaicorum mancipiorum, promittens ſe nonaginta mancipia talento traditurum, non reſpiciens ad vindictam, quæ cum ab Omnipotente eſſet conſecutura. Judæ autem allatum fuit de Nicanoris adventu: &, cùm indicaſſet his qui ſecum erant, exercitûs adventum, Qui formidabant, & non credebant Dei juſtitiæ, diffugiebant, & ſeſe de loco removebant. Alii verò, quæ ſupererant, omnia vendebant: ſimulque Dominum deprecabantur, ut eriperet eos ab impio Nicanore, priuſquàm cominùs veniret, venditos: Et, ſi non propter eos, propter teſtamentum tamen, quod erat ad patres eorum, & propter invocationem ſancti & magnifici nominis ejus ſuper ipſos. Congregatis autem Maccabæus ſex millibus, qui cum ipſo erant, hortabatur ne terrerentur ab hoſtibus, neque metuerent iniquè venientium adverſùm ſe gentium multitudinem, ſed fortiter contenderent,

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܟܕ ܐܬܚܝܠ ܘܐܬܥܫܢ ܡܩܒܝܐ ܥܡ ܟܢܫܐ ܕܥܡܗ. ܐܪܡܝ ܕܚܠܬܗ ܘܪܬܝܬܗ ܥܠ 5
ܥܡ̈ܡܐ ܟܠܗܘܢ. ܐܬܗܦܟ ܗܘܐ ܓܝܪ ܪܘܓܙܗ ܕܡܪܝܐ. ܘܗܘܐ ܥܠܝܗܘܢ ܠܪ̈ܚܡܐ. * ܘܥܐܠ 6
ܗܘܐ ܡܢ ܫܠܝܐ. ܘܡܘܒܕ ܗܘܐ ܡܕܝܢ̈ܬܐ ܘܩܘܪ̈ܝܐ. ܘܐܬܪ̈ܘܬܐ ܕܩܪܝܒܝܢ ܗܘܘ ܠܗܘܢ
ܢܣܒ ܗܘܐ. ܘܙܟܐ ܗܘܐ ܒܩܪܒܐ ܘܩܛܠ ܗܘܐ ܠܣܓܝ̈ܐܐ. * ܘܝܬܝܪܐܝܬ ܕܝܢ ܒܠܠܘ̈ܬܐ 7
ܢܦܠ ܗܘܐ ܘܥܫܩ ܠܣܓܝ̈ܐܐ. ܘܡܬܡܠܠܐ ܗܘܬ ܘܡܫܬܡܥܐ ܗܘܬ ܫܡܗ ܘܓܢܒܪܘܬܗ ܒܟܠ ܐܬܪ
* ܘܟܕ ܚܙܐ ܕܝܢ ܦܝܠܝܦܘܣ ܕܡܬܪܒܐ ܪܒ ܘܡܫܬܡܗ ܡܩܒܝܐ. ܘܙܟܐ ܗܘܐ ܘܢܦܩ 8
ܒܟܠ ܡܩܪ̈ܒܘܗܝ. ܟܬܒ ܗܘܐ ܠܦܛܠܡܐܘܣ ܪܫܐ ܘܡܕܒܪܢܐ ܕܣܘܪܝܐ ܘܦܘܢܝܩܐ ܕܢܥܕܪ
ܠܨܒܘ̈ܬܐ ܕܡܠܟܐ. * ܦܛܠܡܐܘܣ ܕܝܢ ܡܚܕܐ ܫܕܪܗ ܠܢܝܩܢܘܪ ܒܪܗ ܕܦܛܪܩܠܘܣ 9
ܕܐܝܬܘܗܝ ܗܘܐ ܡܢ ܩ̈ܕܡܝܐ ܕܪ̈ܚܡܘܗܝ ܘܦܩܕܗ ܥܡ ܐܓܪ̈ܬܐ ܘܝܗܒ ܠܗ ܐܝܟ ܥܣܪܝܢ ܐܠܦܝܢ ܚܝܠܐ.
ܕܢܘܒܕ ܠܟܠܗ ܫܪܒܬܐ ܕܝܗܘ̈ܕܝܐ. ܫܕܪ ܕܝܢ ܥܡܗ ܐܦ ܠܓܘܪܓܝܐ ܪܫܐ ܘܡܕܒܪܢܐ ܘܓܒܪܐ
ܘܡܕܪܫܐ ܕܩܪ̈ܒܐ ܘܕܦܘܠܡܘ̈ܣܐ. * ܐܫܬܘܕܝ ܗܘܐ ܕܝܢ ܢܝܩܢܘܪ ܠܡܠܟܐ ܘܐܫܪܪ ܕܢܥܠ ܠܒܝܬ ܓܙܐ 10
ܕܡܠܟܐ. ܕܢܝܬܐ ܠܗ ܡܢ ܫܒܝܬܐ ܕܝܗܘ̈ܕܝܐ ܬܪܬܝܢ ܐܠܦܝܢ ܟܟܪ̈ܝܢ.
* ܘܟܕ ܫܕܪܗ ܡܚܕܐ ܠܘܬ ܡܕܝܢ̈ܬܐ ܕܥܠ ܣܦܬ ܝܡܐ. ܘܩܪܐ ܐܢܘܢ ܕܢܐܬܘܢ ܘܢܙܒܢܘܢ 11
ܝܗܘ̈ܕܝܐ ܠܫܒܝܬܐ. ܘܐܫܬܘܕܝ ܗܘܐ ܕܢܬܠ ܠܬܫܥܝܢ ܢܦ̈ܫܢ ܒܚܕ ܟܟܪܐ. ܘܠܐ ܚܪ ܘܣܟܝ
ܠܕܝܢܐ ܕܐܠܗܐ ܐܚܝܕ ܟܠ ܕܢܕܪܟܝܘܗܝ. * ܘܐܬܘ ܘܐܘܕܥܘ ܠܝܗܘܕܐ ܥܠ 12
ܡܐܬܝܬܗ ܕܢܝܩܢܘܪ. ܘܐܫܬܥܝܘ ܠܗ ܥܠ ܟܠܗ ܚܝܠܐ ܕܥܡܗ. * ܘܟܕ ܫܡܥܘ 13
ܝܗܘ̈ܕܝܐ. ܣܓܝ̈ܐܐ ܡܢܗܘܢ ܕܚܠܘ. ܘܐܬܦܠܓܘ ܥܠ ܕܝܢܐ ܟܐܢܐ ܕܐܠܗܐ. ܘܫܪܝܘ ܥܪܩܝܢ
ܠܗܘܢ. * ܐܚܪ̈ܢܐ ܕܝܢ ܡܕܡ ܕܐܫܬܚܪ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܙܒܢܘ ܗܘܘ. ܘܟܠܗܘܢ ܕܝܢ ܐܟܚܕܐ 14
ܐܬܟܫܦܘ ܗܘܘ ܡܢ ܡܪܝܐ. ܕܢܦܪܘܩ ܐܢܘܢ ܡܢ ܐܝܕܘܗܝ ܕܢܝܩܢܘܪ ܪܘܫܥܐ. ܗܘ ܕܥܕܠܐ ܚܙܐ ܐܢܘܢ
ܙܒܢ ܗܘܐ ܐܢܘܢ. * ܐܦܢ ܠܐ ܡܛܠܬܗܘܢ. ܐܠܐ ܡܛܠ ܩܝܡܐ ܕܐܩܝܡ ܥܡ ܐܒܗ̈ܬܗܘܢ. ܘܡܛܠ ܫܡܗ ܪܒܐ 15
ܘܩܕܝܫܐ ܘܡܫܒܚܐ ܕܡܬܩܪܐ ܗܘܐ ܥܠܝܗܘܢ. * ܟܕ ܟܢܫ 16
ܗܘܐ ܐܢܘܢ ܝܗܘܕܐ ܡܩܒܝܐ ܠܗܠܝܢ ܕܥܡܗ. ܐܝܟ ܫܬܐ ܐܠܦܝܢ ܓܒܪܝܢ. ܒܥܐ ܗܘܐ ܡܢܗܘܢ ܘܡܫܪܪ ܗܘܐ
ܠܗܘܢ. ܕܠܐ ܢܕܚܠܘܢ ܡܢ ܩܪܒܐ. ܘܠܐ ܢܪܬܬܘܢ ܘܠܐ ܢܬܙܝܥܘܢ. ܡܢ
ܣܘܓܐܐ ܕܥܡ̈ܡܐ ܕܐܬܝܢ ܗܘܘ ܥܠܝܗܘܢ ܒܥܘܠܐ.

Confirmatus igitur & corroboratus cum cœtu populi ſui Maccabæus, timorem ſui & trepidationem gentibus omnibus incuſſit: Converſa enim fuerat ira Domini erga ipſos in miſericordiam. Ingreſſus igitur derepente, urbes & oppida perdebat, locáque ipſis propinqua capiebat, victóſque bello multos interficiebat; Præſertim autem noctu in multos incidens proterebat, & in omni loco divulgabatur nomen ejus & virtus. Videns autem Philippus creſcere Maccabæum & famigerari, & in omnibus congreſſibus ſuis ſuperiorem diſcedere & victorem, ſcripſit Ptolemæo præfecto ac duci Syriæ & Phœnices, ut ſuccurreret rebus regis. Ptolemæus autem ſtatim Nicanorem Patrocli filium, ex primis amicorum ſuorum cum mandatis miſit, (tradito ei quaſi viginti milliū exercitu) ut univerſum Judæorū gen⁹ deleret: miſit etiam cum ipſo Gorgiam præfectum ac ducem, virúmque certaminum & bellorum expertum. Pollicitus autem fuerat Nicanor regi & confirmaverat, illaturum ſe in ærarium regis, de captivitate Judæorum, bis mille talenta. Et ſtatim ad urbes maritimas mittens, advocavit eos, ut Judæos in captivitatem emerent, nonaginta pro talento daturum ſe pollicitus: judiciū Dei omnipotentis, aſſecuturum ſe, non reſpiciems nec expectans. Venientes autem indicârunt Judæ de adventu Nicanoris, de copiis exercitûs ejus narrantes: Quibus auditis, Judæorum multi timore de judicio juſto Dei dubitantes, cœperunt huc illuc diffugere. Alii, quod ipſis reliquum fuerat vendiderunt, omnes autem univerſim Domino ſupplicabant, ut redimeret eos à manibus impii Nicanoris, qui ipſos, priuſquam veniens videret, vendiderat: Etſi non propter ipſos, tamen propter fœdus quod ſtatuerat cum patribus ſuis, & propter nomen ſuum magnum, & ſanctum & glorioſum, quo vocabantur. Coactos autem eos qui ſecum erant, numero quaſi ſex mille viri, Judas Maccabæus orabat & corroborabat, ne prælium timerent, neque trepidarent aut commoverentur, propter multitudinem Gentium quæ in ipſos veniebant per iniquitatem.

Verſio VULG. LAT.

17 Ante oculos habentes contumeliam, quæ loco ſan-
cto ab his injuſtè eſſet illata, itémque & ludibrio
habitæ civitatis injuriam, adhuc etiam veterum in-
18 ſtituta convulſa. Nam illi quidem armis confidunt,
ait, ſimul & audaciâ: nos autem in omnipotente
Domino, qui poteſt & venientes adverſùm nos,
& univerſum mundum uno nutu delere, confidi-
19 mus. Admonuit autem eos & de auxiliis Dei, quæ
facta ſunt erga parentes: & quòd ſub Sennacherib
20 centum octogintaquinque millia perierunt: Et
de prælio, quod eis adverſùs Galatas fuit in Baby-
lonia, ut omnes, ubi ad rem ventum eſt, Macedo-
nibus ſociis hæſitantibus, ipſi ſex millia ſoli pere-
merunt centum viginti millia, propter auxilium il-
lis datum de cœlo, & beneficia pro his plurima
21 conſecuti ſunt. His verbis conſtantes effecti ſunt,
22 & pro legibus & patria mori parati. Conſtituit
itaque fratres ſuos duces utrique ordini, Simonem,
& Joſephum, & Jonatham, ſubjectis unicuique mille-
23 nis & quingentenis. Ad hoc etiam ab Eſdra lecto il-
lis ſancto libro, & dato ſigno adjutorii Dei, in pri-
24 ma acie ipſe dux commiſit cum Nicanore. Et fa-
cto ſibi adjutore Omnipotente, interfecerunt ſuper
novem millia hominum: majorem autem partem ex-
ercitûs Nicanoris vulneribus debilem factam fuge-
25 re compulerunt. Pecuniis verò eorum, qui ad emi-
ptionem ipſorum venerant, ſublatis, ipſos uſque-
26 quaque perſecuti ſunt. Sed reverſi ſunt horâ conclu-
ſi: nam erat ante ſabbatum: quam ob cauſam non
27 perſeveraverunt inſequentes. Arma autem ipſo-
rum & ſpolia congregantes, ſabbatum agebant:
benedicentes Dominum, qui liberavit eos in iſto
28 die, miſericordiæ initium ſtillans in eos. Poſt
ſabbatum verò debilibus, & orphanis, & viduis
diviſerunt ſpolia: & reſidua ipſi cum ſuis ha-
buere.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΏΝ Β'.

17 Πρὸ ὀφθαλμῶν λαβόντας τὴν ἀνόμως εἰς τὸν ἅγιον τόπον συντετε-
λεσμένην ὑπ' αὐτῶν ὕβριν, καὶ τὸν τῆς ἐμπεπαιγμένης πόλεως αἰκι-
18 σμὸν, ἔτι δὲ τὴν τῆς προγονικῆς πολιτείας κατάλυσιν. Οἱ μὲν γὰρ
ὅπλοις (α) πεποίθασιν ἅμα καὶ τόλμαις, (β) ἔφησεν, ἡμεῖς δὲ ἐπὶ τῷ
παντοκράτορι Θεῷ δυναμένῳ καὶ τοὺς ἐρχομένους ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τὸν ὅ-
19 λον κόσμον (γ) ἐν ἑνὶ νεύματι (δ) καταβαλεῖν, πεποίθαμεν. Προσανα-
λεξάμενος δὲ αὐτοῖς καὶ τὰς ἐπὶ τῶν προγόνων γενομένας ἀντιλή-
ψεις, καὶ τὴν ἐπὶ Σενναχηρεὶμ (ε) τῶν ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε (ζ)
20 χιλιάδων ὡς ἀπώλοντο, Καὶ τὴν ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ τὴν πρὸς (η) αὐτοὺς
Γαλάτας παράταξιν γενομένην, ὡς οἱ πάντες ἐπὶ τὴν χρείαν ἦλθον
ὀκτακισχίλιοι σὺν Μακεδόσι τετρακισχιλίοις· τῶν Μακεδόνων ἀπορου-
μένων, οἱ (θ) ὀκτακισχίλιοι τὰς δώδεκα μυριάδας ἀπώλεσαν διὰ τὴν
(ι) γενομένην αὐτοῖς ἀπ' οὐρανοῦ βοήθειαν, καὶ ὠφέλειαν πολλὴν ἔλα-
21 βον. Ἐφ' οἷς εὐθαρσεῖς αὐτοὺς παραστήσας, καὶ ἑτοίμους ὑπὲρ τῶν
νόμων καὶ τῆς πατρίδος ἀποθνήσκειν, τετραμερές π(κ) τὸ στράτευμα
22 ἐποίησε· Τάξας καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ προηγουμένους ἑκατέρας
τάξεως, Σίμωνα καὶ (λ) Ἰώσηπον καὶ Ἰωνάθαν, ὑποτάξας ἑκάστῳ
23 χιλίους πρὸς τοῖς πεντακοσίοις, Ἔτι δὲ καὶ Ἐλεάζαρον, (μ) παραγνοὺς
τὴν ἱερὰν βίβλον, καὶ δοὺς σύνθημα Θεοῦ βοηθείας, τῆς πρώτης (ν) σπεί-
24 ρας αὐτὸς προηγούμενος, συνέβαλε τῷ Νικάνορι. Γενομένου δὲ
αὐτοῖς τοῦ παντοκράτορος συμμάχου, κατέσφαξαν τῶν πολε-
μίων ὑπὲρ τοὺς ἐννακισχιλίους, τραυματίας δὲ καὶ τοῖς μέλεσιν
(ξ) ἀναπήρους τὸ πλεῖστον μέρος τῆς τοῦ Νικάνορος (ο) στρατιᾶς ἐποίη-
25 σαν, πάντας δὲ (π) φυγεῖν ἠνάγκασαν. Τὰ δὲ χρήματα τῶν
(ρ) παραγεγονότων ἐπὶ τὸν ἀγορασμὸν αὐτῶν ἔλαβον. Συνδιώ-
26 ξαντες δὲ αὐτοὺς ἐφ' ἱκανὸν, Ἀνέλυσαν (σ) ὑπὸ τῆς ὥρας συγ-
κλειόμενοι. ἦν γὰρ ἡ πρὸ τοῦ (τ) σαββάτου, δι' ἣν αἰτίαν οὐκ
27 (υ) ἐμακροθύμησαν κατατρέχοντες αὐτούς. Ὁπλολογήσαντες δὲ αὐ-
τοὺς, καὶ τὰ σκῦλα ἐκδύσαντες τῶν πολεμίων, περὶ τὸ σάββα-
τον ἐγίνοντο, περισσῶς εὐλογοῦντες, καὶ ἐξομολογούμενοι τῷ κυ-
ρίῳ τῷ διασώσαντι (φ) αὐτοὺς εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην, ἀρχὴν ἐλέους
28 τάξαντος αὐτοῖς. Μετὰ δὲ τὸ σάββατον τοῖς ᾐκισμένοις, καὶ
ταῖς χήραις, καὶ ὀρφανοῖς, μερίσαντες ἀπὸ τῶν σκύλων, τὰ
λοιπὰ αὐτοὶ, καὶ τὰ παιδία, (χ) ἐμερίσαντο.

Interp. LAT.

Ante oculos habentes contumeliam, quæ loco 17
ſancto injuſtè ab his eſſet illata, itémque lu-
dibrio habitæ civitatis injuriam, adhuc etiam
avitæ reipublicæ diſſolutionem. Nam illi qui- 18
dem armis confidunt, ait, ſimul & audaciâ,
nos autem in omnipotente Deo, qui poteſt &
advenientes adverſùm nos, & univerſum mun-
dum uno nutu delere, confidimus: Admo- 19
nens etiam eos & de auxiliis, quæ facta ſunt
erga parentes, & de illo, quòd ſub Sennache-
rim centum octoginta quinque millia perierunt:
Et de prælio, quod eis adverſus Galatas fuit 20
in Babylonia, quomodò omnes ad rem vene-
runt octo mille cum Macedonibus quatuor mil-
libus: Macedonibus hæſitantibus, ipſi octo
mille peremerunt centum viginti millia, propter
auxilium illis datum de cœlo: Et utilitatem
multam acceperunt. His verbis cùm beneſi- 21
dentes illos effeciſſet, paratóſque pro legibus &
patria mori; quadripertitum exercitum fecit,
Conſtituens etiam fratres ſuos duces utrique 22
ordini, Simonem, & Joſephum, & Jonathan,
ſubjectis unicuique millenis & quingentenis.
Adhuc etiam, cùm (c) juſſiſſet Eleazarum le- 23
gere ſacrum librum, & dediſſet teſſeram ad-
jutorii Dei, primæ aciei ipſe dux commiſit cum
Nicanore. Et facto ſibi adjutore Omnipotente, 24
interfecerunt ſuper novem millia hoſtium: vul-
neratos autem, & membris mutilos majorem
partem exercitûs Nicanoris fecerunt: omnes
autem fugere compulerunt: Pecunias verò eo- 25
rum, qui ad emptionem ipſorum venerant, tu-
lerunt. Perſecuti autem eos multùm, Re- 26
verſi ſunt ab hora concluſi. Nam erat ante ſab-
batum: quam ob cauſam non diu perſeverave-
runt inſequentes illos. Arma autem ipſorum 27
congregantes, & ſpolia exuentes hoſtium, ſab-
batum agebant, valdè benedicentes, & con-
fitentes Domino, qui liberavit eos in iſto die,
principium miſericordiæ (d) ſtatuendo in eos.
Poſt ſabbatum verò, debilibus, & viduis, & 28
orphanis diſtribuerunt de ſpoliis: reſidua ipſi, &
pueri, partiti ſunt.

MS.A. (α) πεποίθασιν (β) ἔφησε, (γ) ἑνὶ (δ) * καταλαβεῖν, (ε) ἑκατὸν (ζ) χιλιάδες (η) τοὺς Γαλάτας (θ) ἑξακισχίλιοι (ι) γενομένην (κ) ἐποίησεν τὸ στράτευμα· Τάξας ἀδελφοὺς (λ) Ἰώσηπον καὶ Ἰωνάθην, (μ) παραναγνοὺς (ν) σπείρης (ξ) ἀναπείρους τὸ πλεῖον (ο) στρατείας, πάντας (π) φεύγειν ἠνάγκασεν. (ρ) παραγενομένων (σ) ἀπὸ τῆς χώρας (τ) σαββάτου δίκη, δι' ἣν (υ) ἐμακροθύμησε (φ) εἰς τὴν (χ) διεμερίσαντο.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܐܡܪ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܕܚܘܪܘ ܘܚܙܘ ܒܨܥܪܐ ܕܐܬܥܒܕ ܡܢ ܐܢܘܢ ܒܛܠܘܡܝܐ ܐܬܪܐ ܩܕܝܫܐ. 17
ܘܗܒܘ ܢܦܫܟܘܢ ܘܐܬܟܬܫܘ ܓܢܒܪܐܝܬ. ܘܡܠܦ ܗܘܐ ܠܗܘܢ. ܥܠ ܨܥܪܐ ܕܡܕܝܢܬܐ
ܕܗܘܐ ܒܡܫܝܛܘܬܐ ܡܢ ܐܢܘܢ. ܘܥܠ ܕܫܪܝܘ ܢܡܘܣܐ ܕܐܒܗܬܐ ܕܒܐܝܕܝܗܘܢ.
* ܘܐܡܪ ܗܘܐ ܠܗܘܢ. ܕܗܠܝܢ ܬܟܝܠܝܢ ܥܠ ܙܝܢܐ ܘܥܠ ܚܝܠܐ ܕܒܣܪܐ. ܘܚܢܢ ܕܝܢ 18
ܬܟܝܠܝܢ ܥܠ ܡܪܝܐ ܐܠܗܢ ܐܚܝܕ ܟܠ ܗܘ ܕܡܨܐ ܒܚܝܠܐ ܕܢܚܪܘܒ ܒܪܘܚ ܦܘܡܗ ܒܠܚܘܕ
ܠܐ ܗܘܐ ܠܒܥܠܕܒܒܝܢ ܕܝܠܢ. ܐܠܐ ܐܦ ܠܟܠܗ ܥܠܡܐ. * ܡܥܗܕ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܬܘܒ. ܐܦ 19
ܦܘܪܩܢܐ ܕܗܘܘ ܥܡ ܐܒܗܬܐ ܒܝܘܡܬܗܘܢ. ܘܦܘܪܩܢܐ ܕܗܘܐ ܒܝܘܡܬܗ ܕܣܢܚܪܝܒ.
ܐܝܟܢܐ ܕܐܒܕܘ ܗܘܘ ܡܐܐ ܘܬܡܢܝܢ ܘܚܡܫܐ ܐܠܦܝܢ. * ܘܩܪܒܐ ܕܗܘܐ ܗܘܐ ܥܡ ܓܠܛܝܐ. 20
ܐܝܟܢܐ ܕܐܬܘ ܥܠܝܗܘܢ ܒܥܘܫܢܐ ܕܚܝܠܐ ܬܡܢܝܢ ܐܠܦܝܢ: ܣܛܪ ܡܢ ܐܪܒܥܝܢ ܐܠܦܝܢ
ܐܚܪܢܝܢ ܕܡܩܕܘܢܝܐ: ܕܐܬܘ ܗܘܘ ܠܡܥܕܪܢܘܬܗܘܢ. ܘܕܢܦܩܘ ܥܠܝܗܘܢ ܒܚܝܠܐ ܙܥܘܪܐ
ܘܙܟܘ ܐܢܘܢ. ܡܛܠ ܥܘܕܪܢܐ ܕܡܢ ܫܡܝܐ ܕܗܘܐ ܠܗܘܢ. * ܘܟܕ ܫܡܥܘ ܗܠܝܢ ܐܬܚܝܠܘ 21
ܘܐܬܥܕܪܘ ܘܐܬܥܫܢܘ. ܘܐܫܠܡܘ ܢܦܫܗܘܢ ܓܢܒܪܐܝܬ ܥܠ ܢܡܘܣܐ ܘܥܠ ܐܬܪܗܘܢ.
ܘܦܠܓܘܗܝ ܠܚܝܠܐ ܠܐܪܒܥ ܡܢܘܢ. * ܘܐܩܝܡ ܐܚܘܗܝ ܫܡܥܘܢ ܘܝܘܣܦ ܘܝܘܢܬܢ. ܥܠ ܚܕ ܚܕ ܡܢܗܘܢ 22
ܡܢܬܐ ܪܫܐ ܘܡܕܒܪܢܐ. ܘܐܫܠܡ ܠܟܠ ܚܕ ܡܢܗܘܢ.. ܐܠܦ ܘܚܡܫܡܐܐ
ܓܒܪܝܢ. * ܘܐܦ ܠܐܠܥܙܪ ܦܩܕ ܕܢܩܪܐ ܢܡܘܣܐ ܩܕܝܫܐ ܠܥܡܐ. ܘܢܬܠ 23
ܐܬܐ ܕܦܘܪܩܢܐ ܕܥܘܕܪܢܗ ܕܐܠܗܐ. ܘܗܘ ܗܘܐ ܪܫܐ ܘܡܕܒܪܢܐ ܕܦܠܓܘܬܐ ܩܕܡܝܬܐ. * ܘܫܪܝ 24
ܗܘܐ ܕܢܩܪܘܒ ܥܡ ܢܝܩܢܘܪ. ܘܗܘܐ ܠܗܘܢ ܐܠܗܐ ܐܚܝܕ ܟܠ ܡܥܕܪܢܐ ܡܢ ܫܡܝܐ. ܘܩܛܠܘ
ܡܢܗܘܢ ܐܝܟ ܬܫܥܐ ܐܠܦܝܢ. ܠܣܓܝܐܐ ܕܝܢ ܡܢ ܚܝܠܐ ܩܛܥܘ ܐܝܕܝܗܘܢ. ܘܥܝܢܝܗܘܢ ܥܘܪܘ
ܘܗܕܡܝܗܘܢ ܫܚܩܘ. ܘܟܠܗ ܕܝܢ ܫܪܟܐ ܕܚܝܠܐ ܥܪܩ. * ܘܫܩܠܘ ܟܠܗ 25
ܥܘܬܪܐ ܕܗܢܘܢ ܕܐܬܘ ܗܘܘ ܠܡܙܒܢ ܐܢܘܢ. ܘܪܕܦܘ ܒܬܪܗܘܢ ܣܓܝ ܘܗܦܟܘ
* ܡܛܠ ܕܡܣܪܗܒܝܢ ܗܘܘ. ܕܩܪܝܒ ܗܘܐ ܓܝܪ ܙܒܢܐ ܕܡܥܠܝ ܫܒܬܐ. ܘܡܛܠ ܗܢܐ 26
ܠܐ ܩܘܝܘ ܠܡܪܕܦ ܒܬܪܗܘܢ. * ܘܫܠܚܘ ܘܫܩܠܘ ܟܠ ܡܕܡ ܕܐܝܬ ܗܘܐ ܠܗܘܢ. ܘܗܦܟܘ 27
ܕܢܐܬܘܢ ܘܢܫܒܬܘܢ. ܘܡܘܕܝܢ ܘܡܫܒܚܝܢ ܗܘܘ ܠܡܪܝܐ ܛܒ. ܕܥܒܕ ܠܗܘܢ ܦܘܪܩܢܐ
ܒܗܘ ܝܘܡܐ. ܘܫܪܝ ܠܡܥܒܕ ܥܡܗܘܢ ܪܚܡܐ.
* ܘܡܢ ܒܬܪ ܝܘܡܐ ܕܫܒܬܐ ܦܠܓܘ ܡܢ ܒܙܬܐ ܕܝܠܗܘܢ ܠܡܣܟܢܐ. ܘܠܝܬܡܐ ܘܠܐܪܡܠܬܐ. 28
ܘܫܪܟܐ ܦܠܓܘ ܒܝܢܬܗܘܢ ܗܢܘܢ ܘܥܠܝܡܐ ܕܥܡܗܘܢ.

Dicebátque ipſis; Reſpicite ac intue- 17
mini quâ affectus eſt contumeliâ ab
ipſis per injuriam locus ſanctus. &
expoſitis vitis veſtris pugnate viriliter.
Monebátq; ipſos factæ ab ipſis civita-
ti, per contemptum, contumeliæ: præ-
terea, ſolutarum per ipſos, legum pa-
triarum: Et dicebat eis; Hi armis 18
& viribus carnis fidunt, nos autem
Domino Deo noſtro omnipotenti con-
fidimus, qui viribus pollet, ut non
hoſtes noſtros tantùm, ſed totum or-
bem oris ſpiritu deſtruat. Commemo- 19
rabat ipſis etiam quæ cum patribus ef-
fectæ fuerant in dieb⁹ eorũ redemptio-
nes, quæq; tempore Sennacherib quo-
modo interierint centum octoginta
quinque millia; Et prælium quod 20
cum Gallis factum fuerat, qui cum
robore exercitûs octoginta millium
ipſos aggreſſi fuerant, præter quadra-
ginta alia Macedonum millia, qui au-
xilio ipſis venerant: Et quod egreſſi
in ipſos cum exercitu exiguo vicerunt
ipſos, propter auxilium cælitùs eis fa-
ctum. Quibus auditis confortati, & 21
adjuti, & corroborati tradiderunt ſe-
ipſos viriliter pro legibus & loco ſuo:
& exercitu in quatuor partibus divi-
ſo, Fratres ſuos, Simeonem, Joſephũ 22
& Jonathan, ſingulis partibus capi-
ta & duces præfecit, traditis ſingulis
mille quingintis viris. Eliezarum etiã 23
præterea juſſit legere populo legem ſan-
ctam, & teſſeram ſalutarem edere au-
xilii divini, & primæ quidem partis
caput ipſe ac dux erat. Cœpítque 24
cum Nicanore congredi: Et Deus
omnipotens ipſis auxilio fuit de cœ-
lo, & occiderunt ex eis quaſi novem
millia, pleríſque autem exercitûs eo-
rum manus præciderunt, vel oculos
eruerunt, vel membra inutilia reddi-
derunt: toti⁹ autem exercitûs reſidui fu-
gerunt. Ceperúntque divitias omnes 25
illorum qui ipſos vendituri venerant:
& perſecuti ipſos multùm, ita reverſi
ſunt, quia feſtinabant. Propè enim 26
erat tempus introitûs Sabbati, propter-
ea non perſeverârunt inſequi ipſos.
Spoliârunt autem & tulerunt quic- 27
quid apud ipſos erat: Reverſíque ſunt
ut venirent & Sabbatum agerent, con-
fitentes & laudantes magnopere Do-
minum, qui fecerat ipſis ſalutem die
iſto, & miſericordiam erga ipſos face-
re cœperat. Poſt diem autem Sab- 28
bati diſtribuerunt de præda ipſorum
ærumnoſis, egenis, pupillis & viduis:
Reſiduum *inter ſe* ipſi, ac adoleſcen-
tes qui cum ipſis erant, diviſerunt.

Verſio VULG. LAT.

29 His itaque geſtis, & communiter ab omnibus factâ
obſecratione, miſericordem Dominum poſtulabant,
30 ut in finem ſervis ſuis reconciliaretur. Et ex his,
qui cum Timotheo & Bacchide erant contra ſe contendentes,
ſuper viginti millia interfecerunt, & munitiones
excelſas obtinuerunt: & plures prædas diviſerunt,
æquam portionem debilibus, pupillis, &
31 viduis, ſed & ſenioribus facientes. Et cùm arma
eorum diligenter collegiſſent, omnia compoſuerunt
in locis opportunis: reſidua verò ſpolia Jeroſolymam
32 detulerunt: Et Philarchen, qui cum Timotheo erat,
interfecerunt, virum ſceleſtum, qui in multis Judæos
33 afflixerat. Et cùm epinicia agerent Jeroſolymis,
eum, qui ſacras januas incenderat, id eſt, Calliſthenem,
cùm in quoddam domicilium refugiſſet, incenderunt,
dignâ ei mercede pro impietatibus ſuis reddidâ.
34 Facinoroſiſſimus autem Nicanor, qui mille
negotiantes ad Judæorum venditionem adduxerat,
35 Humiliatus auxilio Domini, ab his quos nullos exiſtimaverat,
depoſitâ veſte gloriæ, per mediterranea
fugiens, ſolus venit Antiochiam, ſummam infœlicitatem
36 de interitu ſui exercitûs conſecutus. Et qui
promiſerat Romanis ſe tributum reſtituere de captivitate
Jeroſolymorum, prædicabat nunc protectorem
Deum habere Judæos, & ob ipſum invulnerabiles
eſſe, eò quòd ſequerentur leges ab ipſo conſtitutas.

CAP. IX.

1 EOdem tempore Antiochus inhoneſtè revertebatur
2 de Perſide. Intraverat enim in eam, quæ dicitur
Perſepolis, & tentavit expoliare templum, &
civitatem opprimere: ſed multitudine ad arma concurrente,
in fugam verſi ſunt: & ita contigit ut
3 Antiochus poſt fugam turpiter rediret. Et cùm veniſſet
circa Echatanam, recognovit quæ erga Nicanorem
& Timotheum geſta ſunt.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΏΝ Β'.

29 Ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι, καὶ κοινὴν ἱκετείαν ποιησάμενοι, τὸν
ἐλεήμονα κύριον ἠξίουν, εἰς τέλος καταλλαγῆναι τοῖς αὐτοῦ
30 δούλοις. Καὶ (α) τῶν περὶ Τιμόθεον καὶ Βακχίδην (β) συνεριζόντων,
ὑπὲρ τοὺς δισμυρίους αὐτῶν ἀνεῖλον, καὶ (γ) ὀχυρωμάτων ὑψηλῶν εὖ
μάλα ἐγκρατεῖς ἐγένοντο· καὶ λάφυρα (δ) πλεῖστα ἐμερίσαντο,
ἰσομοίρους (ε) ἑαυτοὺς καὶ τοῖς ᾐκισμένοις, καὶ ὀρφανοῖς, καὶ χήραις,
31 ἔτι δὲ καὶ πρεσβυτέροις, ποιήσαντες. Ὁπλολογήσαντες
δὲ αὐτοὺς, ἐπιμελῶς πάντα συνέθηκαν εἰς τοὺς ἐπικαίρους
32 τόπους, τὰ δὲ λοιπὰ τῶν σκύλων ἤνεγκαν εἰς Ἱεροσόλυμα. Τὸν
δὲ Φυλάρχην τῶν περὶ Τιμόθεον ἀνεῖλον, ἀνοσιώτατον ἄνδρα
33 καὶ πολλὰ τοὺς Ἰουδαίους ἐπιλελυπηκότα. Ἐπινίκια δὲ (ζ) ἄγοντες
ἐν τῇ πατρίδι, τοὺς ἐμπρήσαντας τοὺς (η) ἱεροὺς πυλῶνας,
Καλλισθένην, (θ) καί τινας ἄλλους ὑφῆψαν εἰς ἓν οἰκίδιον πεφευγότας,
34 οἵτινες ἄξιον τῆς δυσσεβείας (ι) ἐκομίσαντο μισθόν. Ὁ δὲ
(κ) τρισαλιτήριος Νικάνωρ, ὁ (λ) τοὺς χιλίους ἐμπόρους ἐπὶ τὴν πρᾶσιν
35 τῶν Ἰουδαίων ἀγαγὼν, Ταπεινωθεὶς ὑπὸ τῶν (μ) κατ' αὐτὸν νομιζομένων
ἐλαχίστων εἶναι, τῇ τοῦ κυρίου βοηθείᾳ, τὴν δοξικὴν
ἀποθέμενος ἐσθῆτα, διὰ τῆς μεσογείου, (ν) δραπέτου τρόπον ἔρημον
ἑαυτὸν ποιήσας, ἧκεν εἰς Ἀντιόχειαν, (ξ) ὑπεράγαν δυσημερήσας
36 ἐπὶ τῇ τοῦ στρατοῦ διαφθορᾷ. Καὶ ὁ τοῖς Ῥωμαίοις ἀναδεξάμενος
φόρον ἀπὸ τῆς τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις αἰχμαλωσίας
κατορθώσασθαι, κατήγγελλεν ὑπέρμαχον ἔχειν (ο) τὸν θεὸν τοὺς Ἰουδαίους,
καὶ διὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἀτρώτους εἶναι τοὺς Ἰουδαίους, διὰ
τὸ ἀκολουθεῖν (π) τοῖς ὑπ' αὐτοῦ προστεταγμένοις νόμοις.

MS.A. (α) τοῖς (β) συνερείσαντες (γ) τὸ ὀχύρωμα τῶν ὑψηλῶν (δ) πλείονος (ε) αὐτοῖς (ζ) ἄγοντας (η) * ἱεροῖς (θ) ὑφ * εἰς ἓν οἰκεῖον πεφυγότα. καὶ τὸν ἄξιον (ι) ἐκομίσατο (κ) τρισαλιτήριος (λ) τρισχιλίους (μ) καθ' αὐτὸν (ν) * τ.. πέτου τόπον (ξ) ὑπὲρ ἅπαν * εὐημερηκὼς (ο) τοὺς Ἰουδαίους, (π) τοῖς ἑαυτοῦ προστεταγμένοις

ΚΕΦ. Θ'.

1 ΠΕρὶ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐτύγχανεν Ἀντίοχος ἀναλελυκὼς
2 ἀκόσμως ἐκ τῶν (α) κατὰ τὴν Περσίδα τόπων. Εἰσεληλύθει γὰρ εἰς
τὴν λεγομένην Περσέπολιν, καὶ ἐπεχείρησεν ἱεροσυλεῖν, καὶ τὴν πόλιν
συνέχειν. διὸ δὴ τῶν πληθῶν ὁρμησάντων, ἐπὶ τὴν τῶν ὅπλων
βοήθειαν ἐτράπησαν· καὶ συνέβη τροπωθέντα τὸν Ἀντίοχον ὑπὸ
3 τῶν ἐγχωρίων, ἀσχήμονα τὴν ἀναζυγὴν ποιήσασθαι. Ὄντι δὲ
αὐτῷ κατ' Ἐκβάτανα, προσέπεσε τὰ κατὰ Νικάνορα, καὶ τοὺς περὶ
Τιμόθεον, γεγονότα. MS.A. (α) περὶ τὴν

Interp. LAT.

His itaque geſtis, & communi factâ obſecratione,
miſericordem Dominum poſtulabant,
ut in finem ſervis ſuis reconciliaretur. Et ex 30
his qui cum Timotheo & Bacchide erant, (e)
contra ſe contendentes ſuper viginti millia interfecerunt,
& munitiones excelſas valde obtinuerunt,
& plures prædas diviſerunt, æquam
ſecum portionem debilibus, pupillis, & viduis,
ſed & ſenioribus facientes. Et cùm arma eorum 31
collegiſſent, diligenter omnia compoſuerunt in locis
opportunis: Reſidua verò ſpolia Hieroſolymam
detulerunt. Et Phylarchen, qui cum Ti- 32
motheo erat, interfecerunt, virum ſceleſtiſſimum,
& qui in multis Judæos afflixerat. Et cum 33
epinicia agerent in patria; eos qui ſacras januas
incenderant, id eſt, Calliſthenem, (f) & quoſdam
alios, cùm in quoddam domicilium refugiſſent,
incenderunt: & dignam impietate reportarunt
mercedem. Facinoroſiſſimus autem Nicanor, 34
qui mille negotiantes ad Judæorum venditionem
adduxerat, Humiliatus auxilio Domini, 35
ab his quos nullos exiſtimaverat, depoſitâ veſte
gloriæ per mediterranea fugitivi modo ſolitariam
ſe faciens, venit Antiochiam, ſummam
infœlicitatem de interitu exercitûs conſecutus.
Et qui promiſerat Romanis ſe tributum reſti- 36
tuere de eorum qui in Hieroſolymis, captivitate,
prædicabat protectorem Deum habere Judæos,
& hoc modo invulnerabiles eſſe Judæos,
eò quòd ſequerentur leges ab ipſo conſtitutas.

CAP. IX.

CIRCA illud autem tempus Antiochus inhoneſtè revertebatur ex iis qui circa Perſidem, locis. Intraverat enim in eam quæ dicitur Perſepolis; & tentavit ſpoliare templa, & civitatem opprimere. Sed multitudine ad armorum auxilium concurrente, in fugam verſi ſunt: & contigit ut fugatus Antiochus à regionis habitatoribus turpiter rediret. Et cùm eſſet Ecbatanis, allata ſunt, quæ erga Nicanorem & Timotheum geſta ſunt.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

29 [illegible]
30 [illegible]
[illegible]
[illegible]
31 [illegible]
[illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
[illegible]
[illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
[illegible]
[illegible]
36 [illegible]
[illegible]
[illegible]

* ܩܦܠܐܘܢ * ܛ *

1 [illegible]
2 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
3 [illegible]
[illegible]

Cúmque ita feciſſent, clamârunt omnes & precati ſunt coram Domino miſericorde, ut tandem reconciliaretur ſervis ſuis. Tum venerunt contra ipſos Timotheus & Bicrius, & interfecerunt ex ipſis ſupra triginta millia, & ſubegerunt & ceperunt munitiones magnas & fortes, cepérúntque ac diviſerunt prædam multam: Pupillis etiam, viduis & egenis qui in populo erant diſtribuerunt, diviſerúntque ibi etiam ſenibus. Sumptáque omnia arma eorum collegerunt, & in locis notis repoſuerunt: Reliquam autem prædam Jeroſolyma ad principem populi attulerunt. Et et domeſticis Timothei impium quendam occiderunt, qui multum preſſerat Judæos. Cùm autem in terram ſuam reverſi, victoriam belli hujus celebrarent, adductum Calliſthenem & qui cum eo erant, in domo quadam igni incenderunt, propterea quòd januas ſacras incenderant, & demoliti fuerant; & vindictam dignam malis impietatis ſuæ operibus reportârunt. Nicanor autem ille damnatus & immundus, apud quem mille mercatores erant qui Judæos emerent, Afflictus cecidit ſub eis quos minores ſe viribus putaverat, à Deo autem adjuti fuerant: Et glorioſâ ſuâ veſte dimiſſâ, inſtar ſervi fugiens Antiochiam venit, dolore & pudore multo affectus ob exercitûs ſui jacturam. Qui pollicitus fuerat Romanis tributum ſe ipſis ex captivitate Jeroſolymâ confecturum, prædicabat & dicebat; Deũ Judæis adjutorẽ eſſe ac propterea vinci eos non poſſe, quòd in præceptis ejus ambularent.

CAP. IX.

EOdem tempore contigit reverti & aſcendere è Perſide Antiochum regem, cum confuſione & pudore multo. Deſcenderat enim Perſopolim quæ dicitur, urbem capere ſtudens, & templum quod in ea erat ſpoliare. Quòd cùm acies vidiſſent, coacti ſunt adverſùs eum cum exercitu magno, & vicerunt totum exercitum ejus. Et cùm ſe victum videret, rediit confuſus cum toto exercitu ſuo: Cúmque propè eſſet Antiochus ut veniret Bainan, indicârunt ei de rebus Nicanoris & Timothei.

Verſio VULG. LAT.

4 Elatus autem in ira, arbitrabatur ſe, injuriam illorum
qui ſe fugaverant, poſſe in Judæos retorquere: ideóque
juſſit agitari currum ſuum, ſine intermiſſione agens
iter, cœleſti eum judicio perurgente, eò quòd
ita ſuperbè locutus eſt ſe venturum Jeroſolymam, &
5 congeriem ſepulchri Judæorum eam facturum. Sed
qui univerſa conſpicit Dominus Deus Iſrael, percuſſit
eum inſanabili & inviſibili plagâ. Ut enim finivit
hunc ipſum ſermonem, apprehendit eum dolor dirus
6 viſcerum, & amara internorum tormenta: Et quidem
ſatis juſtè, quippe qui multis & novis cruciatibus
aliorum torſerat viſcera, licèt ille nullo modo à
7 ſua malitia ceſſaret. Super hoc autem ſuperbiâ repletus,
ignem ſpirans animo in Judæos, & præcipiens
accelerari negotium, contigit illum impetu euntem
de curru cadere, & gravi corporis colliſione
8 membra vexari. Iſque qui ſibi videbatur etiam fluctibus
maris imperare, ſupra humanum modum ſuperbiâ
repletus, & montium altitudines in ſtatera
appendere, nunc humiliatus ad terram in geſtatorio
portabatur, manifeſtam Dei virtutem in ſemetipſo
9 conteſtans: Ita ut de corpore impii vermes ſcaturirent,
ac viventis in doloribus carnes ejus effluerent,
odore etiam illius & fœtore exercitus gravaretur.
10 Et qui paulò antè ſidera cœli contingere ſe arbitrabatur,
eum nemo poterat propter intolerantiam fœtoris
11 portare. Hinc igitur cœpit ex gravi ſuperbia
deductus ad agnitionem ſuî venire, divinâ admonitus
plagâ, per momenta ſingula doloribus ſuis augmenta
12 capientibus. Et cùm nec ipſe jam fœtorem ſuum ferre
poſſet, ita ait; Juſtum eſt ſubditum eſſe Deo, & mortalem
13 non paria Deo ſentire. Orabat autem hic ſceleſtus
Dominum, à quo non eſſet miſericordiam conſecuturus.
14 Et civitatem, ad quam feſtinans veniebat
ut eam ad ſolum deduceret, ac ſepulchrum congeſtorum
15 faceret, nunc optat liberam reddere: Et Judæos,
quos nec ſepulturâ quidem ſe dignos habiturum,
ſed avibus ac feris diripiendos traditurum, & cum
parvulis exterminaturum dixerat, æquales nunc Athenienſibus
facturum pollicetur.

ΜΑΚΚΑΒΑΪΩΝ Β'.

4 Ἐπαρθεὶς δὲ τῷ θυμῷ ᾤετο καὶ τὴν τῶν πεφυγαδευκότων αὐτὸν
κακίαν εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἀναπερείσασθαι· διὸ συνέταξε τὸν ἁρ-
ματηλάτην ἀδιαλείπτως ἐλαύνοντα (α) κατανύειν τὴν πορείαν, τῆς
ἐξ οὐρανοῦ δὴ κρίσεως συνούσης αὐτῷ. (β) οὕτω γὰρ ὑπερηφάνως εἶπε,
Πολυάνδριον Ἰουδαίων Ἱεροσόλυμα ποιήσω παραγενόμενος ἐκεῖ.
5 Ὁ δὲ (γ) πανεπόπτης Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ ἐπάταξεν αὐτὸν
ἀνιάτῳ καὶ ἀοράτῳ πληγῇ· ἄρτι δὲ αὐτοῦ καταλήξαντος τὸν λόγον,
ἔλαβεν αὐτὸν ἀνήκεστος τῶν σπλάγχνων ἀλγηδὼν, καὶ πικραὶ τῶν
6 ἔνδον βάσανοι, Πάνυ δικαίως, τὸν πολλαῖς καὶ ξενιζούσαις συμ-
7 φοραῖς ἑτέρων σπλάγχνα βασανίσαντα. Ὁ δ' οὐδαμῶς
τῆς ἀγερωχίας ἔληγεν· ἔτι δὲ καὶ τῆς ὑπερηφανίας ἐπεπλήρωτο,
πῦρ πνέων τοῖς θυμοῖς ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους, καὶ κελεύων ἐποξύνειν
τὴν πορείαν. Συνέβη δὲ καὶ πεσεῖν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἅρματος
φερομένου ῥοίζῳ, καὶ (δ) δυσχερεῖ πτώματι περιπεσόντα, πάντα τὰ
8 μέλη τοῦ σώματος ἀποστρεβλοῦσθαι. Ὁ δ' (ε) ἄρτι δοκῶν τοῖς τῆς
θαλάσσης (ζ) κύμασιν ἐπιτάσσειν, διὰ τὴν ὑπὲρ ἄνθρωπον ἀ-
λαζονείαν, καὶ πλάστιγγι τὰ τῶν ὀρέων οἰόμενος (η) ὕψη στή-
σειν, κατὰ γῆν γενόμενος, ἐν φορείῳ παρεκομίζετο, φανερὰν
9 τοῦ Θεοῦ πᾶσι τὴν δύναμιν ἐνδεικνύμενος· Ὥστε καὶ ἐκ τοῦ σώ-
ματος τοῦ δυσσεβοῦς σκώληκας ἀναζεῖν, καὶ ζῶντος ἐν ὀδύναις
καὶ ἀλγηδόσι τὰς σάρκας αὐτοῦ διαπίπτειν, ὑπὸ δὲ τῆς ὀσμῆς αὐτοῦ
10 πᾶν τὸ στρατόπεδον βαρύνεσθαι (θ) τῇ σαπρίᾳ. Καὶ τὸν μικρῷ
πρότερον τῶν οὐρανίων ἄστρων ἅπτεσθαι δοκοῦντα, παρακομίζειν
11 οὐδεὶς ἐδύνατο, διὰ τὸ τῆς ὀσμῆς ἀφόρητον βάρος. Ἐνταῦθα
οὖν ἤρξατο τὸ πολὺ τῆς ὑπερηφανίας (ι) λήγειν τεθραυσμένος,
καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἔρχεσθαι θείᾳ μάστιγι κατὰ στιγμὴν ἐπιτεινόμενος
12 ταῖς ἀλγηδόσι. Καὶ μηδὲ τῆς ὀσμῆς αὐτοῦ (κ) δυνάμενος ἀνέχεσθαι,
ταῦτ' ἔφη, Δίκαιον ὑποτάσσεσθαι τῷ Θεῷ, καὶ μὴ θνητὸν ὄντα
13 (λ) ἰσόθεα φρονεῖν ὑπερηφάνως. Ηὔχετο δὲ ὁ μιαρὸς πρὸς τὸν οὐκέτι
14 αὐτὸν ἐλεήσοντα δεσπότην, (μ) οὕτω λέγων, Τὴν μὲν ἁγίαν πόλιν
ἣν σπεύδων παραγίνετο ἰσόπεδον ποιῆσαι, καὶ πολυάνδριον
15 οἰκοδομῆσαι, ἐλευθέραν ἀναδεῖξαι· Τοὺς δὲ Ἰουδαίους (ν) οὓς
διεγνώκει μηδὲ ταφῆς ἀξιῶσαι, οἰωνοβρώτους (ξ) δὲ σὺν τοῖς
νηπίοις (ο) ἐκρίψειν θηρίοις, πάντας αὐτοὺς ἴσους Ἀθηναίοις
ποιήσειν·

Interp. LAT.

Elatus autem ira, arbitrabatur ſe etiam illorum 4
qui ſe fugaverant, injuriam in Judæos
retorquere: ideóque juſſit aurigam ſine intermiſſione
agitantem expedire iter, cœleſti eum
judicio jam perurgente. Sic enim ſuperbe locutus
erat; Congeriem ſepulchri Judæorum faciam
Hieroſolymam, cùm illuc venero. Sed, qui (a) univerſa 5
conſpicit Dominus Deus Iſrael, percuſſit
eum inſanabili & inviſibili plagâ. Ut enim finivit
hunc ipſum ſermonem; apprehendit eum dolor
dirus viſcerum, & amara internorum tormenta,
Valdè juſtè; quippe qui multis et novis cruciatibus 6
aliorum torſerat viſcera. Ille autem nullo modo ab
inſolentia ceſſabat: Adhuc autem, & ſuperbiâ 7
repletus erat, ignem ſpirans animo in Judæos,
& præcipiens accelerari iter. Contigit autem
& cadere ipſum de curru, qui impetu ferebatur,
& gravi ruinâ decidentem omnibus corporis membris
diſtorqueri. Iſque, qui nuper ſibi videbatur 8
fluctibus maris imperare, ſupra humanum modum
ſuperbiâ repletus, & montium altitudines
in ſtatera putabat apprehendere, humiliatus ad
terram, in geſtatorio portabatur, manifeſtam
Dei virtutem omnibus conteſtans: Ita, ut de 9
corpore impii vermes etiam ſcaturirent, & vivatis
in doloribus & cruciatibus carnes ejus
diffluerent; odore etiam illius univerſus exercitus
gravaretur ob putredinem. Et eum, qui paulò 10
antè ſydera cœli ſe contingere arbitrabatur, eum
nemo poterat propter intolerabilem odoris gravitatem
portare. Hic igitur cœpit à magnitudine 11
ſuperbiæ deſiſtere, vulneratus; & ad agnitionem
venire, divino flagello per momenta ſingula doloribus
ſuis augmenta capientibus. Et cùm nec 12
ipſe jam fœtorem ſuum ferre poſſet, hæc ait;
Juſtum eſt ſubditum eſſe Deo, & mortalem non
paria Deo ſentire ſuperbè. Orabat autem hic 13
ſceleſtus Dominum, à quo non eſſet ampliùs miſericordiam
conſecuturus, ſic dicens; Ipſam quidem 14
ſanctam civitatem, ad quam feſtinans veniebat, ut
eam ad ſolum deduceret, ac ſepulchrorum congeriem
faceret liberam redditurum; Judæos autem quos 15
ne ſepulturâ quidem ſe dignos habiturum, ſed avibus
devorandos unà cum parvulis projecturum feris dixerat,
omnes æquales Athenienſibus facturum:

MS. A. (α) καταλύειν (β) οὕτως (γ) παντεπόπτης (δ) δυσχερῆ (ε) ἀντιδοκῶν (ζ) κύμασιν * διὰ τὴν ὑπὲρ ἄνθρωπον ὑπερηφανίαν, καὶ πλάστιγγι τῶν (η) ὕψει (θ) τὴν σαπρίαν. (ι) λήγειν τεθραυσμένος, (κ) ἀνέχεσθαι δυνάμενος, (λ) ὑπερήφανα φρονεῖν. (μ) οὕτως (ν) ὡς (ξ) σὺν τοῖς (ο) ἐκρίψας

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

4 * ܘܟܕ ܫܡܥ ܐܬܚܝܠ ܘܐܬܬܪܝܡ ܒܚܡܬܗ ܛܒ. ܘܡܬܪܥܐ ܗܘܐ ܕܟܠ ܡܕܡ ܕܥܒܕܘ ܒܗ
ܒܦܪܣ ܒܝܗܘܕܝܐ ܐܬܐ ܘܢܬܒܥܝܘܗܝ. ܘܦܩܕ ܗܘܐ ܠܡܪܟܒܬܗ. ܕܢܪܗܛ ܛܒ. ܘܡܣܪܗܒܐܝܬ
ܢܕܒܪܝܗ ܠܪܟܒܐ ܕܢܣܩ ܥܓܠ. ܘܗܟܢܐ ܐܡܪ ܗܘܐ. ܕܐܚܪܘܒ ܡܕܝܢܬܐ ܕܝܗܘܕܝܐ. ܐܘܪܫܠܡ. ܘܐܥܒܕܝܗ
5 ܒܝܬ ܡܥܡܪܐ ܠܥܡܡܐ. * ܘܡܚܕܐ ܥܠܘܗܝ ܩܡ ܩܘܒܠܗ ܕܝܢܐ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܕܐܝܣܪܝܠ ܐܚܝܕܟܠ
ܘܡܚܝܗܝ ܠܗ. ܒܡܚܘܬܐ ܡܪܝܪܬܐ ܘܠܐ ܡܬܚܙܝܢܝܬܐ. ܘܟܕ ܒܥܐ ܗܘܐ ܕܢܦܘܩ ܟܠܗ ܡܠܬܗ.
6 ܐܚܕܗ ܟܐܒܐ ܡܪܝܪܐ ܘܩܫܝܐ ܕܡܥܝܐ ܘܕܓܘܐ. * ܘܦܪܥܗ ܒܟܐܢܘܬܐ. ܕܗܘ ܕܒܟܐܒܐ
ܘܒܫܘܢܩܐ ܘܒܡܫܬܢܕܢܘܬܐ ܣܓܝܐܬܐ ܫܢܕ ܗܘܐ. ܘܣܚܦ ܗܘܐ ܡܥܝܐ ܕܐܚܪܢܐ. ܘܟܕ ܗܠܝܢ ܟܠܗܝܢ ܓܕܫ ܠܗ.
7 ܥܕܟܝܠ ܡܬܚܝܠ ܗܘܐ ܘܡܬܬܪܝܡ ܒܪܥܝܢܗ. * ܘܡܠܐ ܗܘܐ ܚܡܬܐ ܕܝܩܕܐ ܗܘܬ ܐܝܟ
ܢܘܪܐ ܥܠ ܝܗܘܕܝܐ. ܘܦܩܕ ܗܘܐ ܕܢܪܗܛ ܒܥܓܠܐ ܝܬܝܪ ܡܢ ܡܫܘܚܬܐ ܠܡܕܒܪܢܗ. ܪܗܛܐ ܕܝܢ ܕܡܪܟܒܬܗ
ܐܬܬܪܝܡ ܘܢܦܠ ܡܢܗ ܒܡܦܘܠܬܐ ܩܫܝܬܐ ܘܡܪܝܪܬܐ. ܘܐܬܬܒܪܘ ܟܠܗܘܢ
8 ܗܕܡܘܗܝ. * ܗܘ ܕܝܢ ܕܩܠܝܠ ܡܢ ܩܕܡ ܗܕܐ ܣܒܪ ܗܘܐ: ܕܢܦܩܘܕ ܐܦ ܠܓܠܠܘܗܝ ܕܝܡܐ.
ܡܛܠ ܫܘܒܗܪܗ ܕܢܦܩ ܗܘܐ ܡܢ ܕܟܠܗܘܢ ܒܢܝܢܫܐ ܘܕܢܟܒܘܫ ܠܟܠܗܘܢ ܛܘܪܐ ܪܡܐ.
9 ܐܬܪܡܝ ܗܘܐ ܥܠ ܐܪܥܐ. ܘܡܚܘܐ ܗܘܐ ܓܠܝܐܝܬ ܠܟܠܟܘܢ ܚܝܠܗ ܕܐܠܗܐ. * ܘܗܟܢܐ ܕܝܢ ܩܫܐ
ܗܘܐ ܚܫܐ ܕܣܒܠ ܗܘܐ ܥܘܠܐ. ܕܡܢ ܦܓܪܗ ܪܚܫܝܢ ܗܘܘ ܬܘܠܥܐ. ܘܟܕ ܚܝ ܗܘܐ ܢܦܠ ܗܘܐ
ܒܣܪܗ ܘܢܦܠ ܡܢܗ. ܘܣܪܝ ܗܘܐ ܦܓܪܗ. ܕܐܦܠܐ ܡܢ ܚܝܠܗ ܐܢܫ ܠܐ ܡܫܟܚ ܗܘܐ
10 ܠܡܣܒܠ. * ܘܗܘ ܕܩܠܝܠ ܡܢ ܩܕܡ ܗܕܐ ܣܒܪ ܗܘܐ ܕܢܦܩܘܕ ܐܦ ܠܟܘܟܒܐ ܕܫܡܝܐ. ܐܢܫ
11 ܠܐ ܡܫܟܚ ܗܘܐ ܕܢܬܩܪܒ ܠܘܬܗ ܡܛܠ ܣܪܝܘܬܗ. * ܡܢ ܗܪܟܐ ܕܝܢ ܫܪܝ ܕܢܬܒܨܪ ܡܢ
ܪܒܘܬܐ ܕܫܘܒܗܪܗ. ܘܟܕ ܐܬܡܟܟ. ܐܬܦܢܝ ܠܘܬ ܝܕܥܬܐ ܕܫܪܪܐ. ܡܛܠ ܕܡܫܬܢܩ ܗܘܐ
12 ܡܢ ܫܡܝܐ. ܒܟܠ ܡܚܘܢ ܕܡܚܐ ܗܘܐ. * ܘܟܕ ܠܐ ܡܫܟܚ ܕܢܣܝܒܪ ܣܪܝܘܬܗ. ܥܢܐ ܘܐܡܪ
ܗܟܢܐ. ܙܕܩ ܗܘ ܠܒܪܢܫܐ ܕܢܫܬܥܒܕ ܠܐܠܗܐ. ܘܠܐ ܕܗܘ ܡܝܘܬܐ ܡܚܫܒܬܐ ܢܬܚܫܒ
13 ܠܘܩܒܠ ܐܠܗܐ. * ܡܨܠܐ ܗܘܐ ܕܝܢ ܥܘܠܐ ܘܒܥܐ ܡܢ ܡܪܝܐ. ܗܘ ܕܬܘܒ ܠܐ ܐܬܪܚܡ ܥܠܘܗܝ
14 ܘܐܡܪ ܗܘܐ ܗܟܢܐ. * ܕܠܡܕܝܢܬܐ ܩܕܝܫܬܐ ܕܠܘܬܗ ܡܣܪܗܒ ܗܘܝܬ ܐܘܪܚܐ ܕܐܚܪܒܝܗ. ܘܐܥܒܕܝܗ
15 ܒܝܬ ܡܥܡܪܐ ܠܟܠ ܥܡܡܝܢ. ܐܒܢܝܗ ܘܐܚܪܪܝܗ. * ܥܠ ܝܗܘܕܝܐ ܕܝܢ ܐܡܪ ܗܘܐ. ܕܚܫܒܬ ܗܘܝܬ
ܥܠܝܗܘܢ. ܕܐܦܠܐ ܢܬܩܒܪܘܢ. ܐܠܐ ܕܢܗܘܘܢ ܡܐܟܘܠܬܐ ܠܦܪܚܬܐ ܕܫܡܝܐ
ܘܠܚܝܘܬܐ ܕܐܪܥܐ. ܥܡ ܢܫܝܗܘܢ ܘܒܢܝܗܘܢ. ܠܟܠܗܘܢ ܐܥܒܕ ܐܢܘܢ ܐܬܢܝܐ.

Quibus auditis, confirmatus & elatus 4
furore majorem in modum, cogitabat
quicquid in Perſide ſibi fecerant, venientem
ſe de Judæis exacturum. Juſſitque
aurigam validè ac cum feſtinatione agitare
currum ut citò aſcenderet: Et
ſic dicebat; Civitatem Judæorum Jeroſolyma
diruam, faciámque habitaculum
Gentium. Statímque obviam 5
ipſi factum eſt judicium Domini
Dei Iſraëlis omnipotentis: percuſſitque
ipſum plagâ amarâ *et* inviſibili. Cúmq;
egreſſum quæreret omnis ſermo ejus, apprehendit
eum dolor amarus & durus
inteſtinorum ac viſcerum: Juſtam vindictam 6
accipientem, qui doloribus tormentiſque
ac cruciatibus multis cruciaverat,
torſerátque viſcera aliorum.
Cúmque hæc omnia ipſi accidiſſent, adhuc
confortabatur & elevabat ſe cogitatione
ſuâ. Plenúſque furore inſtar 7
ignis adverſùs Judæos accenſo, ſupra
modum velociter agere aurigæ ſuo præcepit:
curſûs autem currûs ſui impetu
excuſſus eſt, & excidit eo, caſu duro
& amaro, fractis omnibus membris
ejus. Qui autem paulò anteà præceptorum 8
ſe fluctibus maris putabat, præ
ſuperbiâ quâ omnes homines ſuperabat,
& montes omnes altos depreſſurum,
projectus in terram, palàm omnibus
virtutem Dei demonſtrabat. Adeò autem 9
dura erant quæ patiebatur impius,
ut ex corpore ejus ebullirent vermes,
& vivi caro deflueret & ab ipſo decideret,
adeóque fœteret corporis ejus
odor, ut ne quis de exercitu ejus ferre
poſſet. Et qui paulò antè etiam ſtellis 10
cœli imperaturũ ſe putabat, ad eũ nemo
appropinquare poterat, propter fœtorem
ejus. Hinc autem de magnitudine 11
ſuperbiæ ſuæ decedere cœpit, & humiliatus
ad veri cognitionem reſpexit, cruciatus
cœlitùs, ac omnibus plagis tortus.
Cúmque odorem ſuum ferre non 12
poſſet, reſpondens ſic dixit; Oportet
hominem ſubjici Deo: Non autem,
mortalis qui ſit, cogitationem adverſùs
Deum cogitare. Orabat autem impius, 13
& ſupplicabat Domino, qui miſericordiam
ultra aſſecuturus non erat, ſic
dicens; Urbem ſanctam, quò feſtinabam 14
iter, ut eam diruerem, & facerem
omnium Gentium habitaculum; eam
ædificabo liberámque faciam: De Judæis 15
autem ſic dicebat; Cogitabam de
eis, ne ſepultum quidem iri eos, ſed
volucri cœli, & feræ terræ pabulum
fore, cum uxoribus liberiſque ſuis: Hos
omnes Athenienſes faciam.

Verſio VULG. LAT.

15 Templum etiam ſanctum, quod priùs expoliaverat, optimis donis ornaturum, & ſancta vaſa multiplicaturum, & pertinentes ad ſacrificia ſumptus de reddi-
17 tibus ſuis præſtaturum: Super hæc, & Judæum ſe futurum, & omnem locum terræ perambulaturum,
18 & prædicaturum Dei poteſtatem. Sed non ceſſantibus doloribus (ſupervenerat enim in eum juſtum Dei judicium) deſperans ſcripſit ad Judæos in modum deprecationis epiſtolam hæc continentem:
19 OPTIMIS civibus Judæis plurimam ſalutem, & benè valere, & eſſe felices, rex & princeps Antio-
20 chus. Si benè valetis, & filii veſtri, & ex ſenten-
21 tia vobis cuncta ſunt, maximas agimus gratias. Et ego in infirmitate conſtitutus, veſtrî autem memor benignè, reverſus de Perſidis locis, & infirmitate gravi apprehenſus, neceſſarium duxi pro communi
22 utilitate curam habere: Non deſperans memetipſum, ſed ſpem multam habens effugiendi infirmi-
23 tatem. Reſpiciens autem quòd & pater meus, quibus temporibus in locis ſuperioribus ducebat exercitum, oſtendit qui poſt ſe ſuſciperet principatum:
24 Ut ſi quid contrarium accideret, aut difficile nuntiaretur, ſcientes hi qui in regionibus erant, cui eſſet
25 rerum ſumma derelicta, non turbarentur. Ad hæc conſiderans de proximo potentes quoſque & vicinos temporibus inſidiantes, & eventum expectantes, deſignavi filium meum Antiochum regem, quem ſæpè recurrens in ſuperiora regna multis veſtrûm commendabam: & ſcripſi ad eum quæ ſubjecta ſunt.
26 Oro itaque vos & peto, memores beneficiorum publicè & privatim, ut unuſquiſque conſervet fidem
27 ad me & ad filium meum. Confido enim, eum modeſtè & humanè acturum, & ſequentem propoſitum
28 meum, & communem vobis fore. Igitur homicida & blaſphemus peſſimè percuſſus, & ut ipſe alios tractaverat, peregrè in montibus miſerabili obitu
29 vitâ functus eſt. Transferebat autem corpus Philippus collactaneus ejus: qui metuens filium Antiochi, ad Ptolemæum Philometorem in Ægyptum abiit.

MACHABÆORUM II.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β'.

16 Ὃν δὲ πρότερον ἐσκύλευσεν ἅγιον (α) νεὼν, καλλίστοις ἀναθήμασι
κοσμήσειν, ϗ τὰ ἱερὰ σκεύη πολυπλάσια πάντα ἀποδώσειν,
τὰς δὲ ἐπιβαλλούσας πρὸς τὰς θυσίας συντάξεις ἐκ τῶν ἰδίων
17 προσόδων χορηγήσειν· Πρὸς δὲ τούτοις, ϗ (β) Ἰουδαῖον ἔσεσθαι, ϗ
πάντα τόπον οἰκητὸν (γ) ἐπελεύσεσθαι καταγγέλλοντα τὸ τοῦ Θεοῦ
18 κράτος. Οὐδαμῶς δὲ ληγόντων τῶν πόνων, ἐπεληλύθει γὰρ
ἐπ' αὐτὸν δικαία ἡ τοῦ Θεοῦ κρίσις, τὰ κατ' αὐτὸν ἀπελπίσας,
ἔγραψε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους τὴν ὑπογεγραμμένην ἐπιστολὴν, (δ) ἱκετη-
19 ρίας τάξιν ἔχουσαν, περιέχουσαν δὲ οὕτως· Τοῖς χρηστοῖς Ἰου-
δαίοις τοῖς πολίταις πολλὰ χαίρειν, ϗ ὑγιαίνειν, ϗ εὖ πράττειν,
20 (ε) βασιλεὺς, ϗ στρατηγὸς Ἀντίοχος. Εἰ ἔρρωσθε, ϗ τὰ τέκνα,
ϗ τὰ ἴδια κατὰ γνώμην (ζ) ἐστὶν ὑμῖν, εὔχομαι μὲν τῷ Θεῷ τὴν
21 μεγίστην χάριν, εἰς οὐρανὸν τὴν ἐλπίδα ἔχων. Κἀγὼ δὲ ἀσθενῶς
διεκείμην, ὑμῶν τὴν τιμὴν ϗ τὴν εὔνοιαν (η) ἂν ἐμνημόνευον φι-
λοστόργως. (θ) ἐπανάγων ἐκ τῶν περὶ τὴν Περσίδα τόπων, ϗ περι-
πεσὼν ἀσθενείᾳ δυσχέρειαν ἐχούσῃ, ἀναγκαῖον ἡγησάμην φροντ-
22 ίσαι τῆς κοινῆς πάντων (ι) ἀσφαλείας. Οὐκ ἀπογινώσκων τὰ
(κ) κατ' ἐμαυτὸν, ἀλλὰ ἔχων πολλὴν ἐλπίδα ἐκφεύξεσθαι τὴν ἀσθέ-
23 νειαν, Θεωρῶν δὲ ὅτι ϗ ὁ πατὴρ καθ' οὓς καιροὺς εἰς τοὺς ἄνω
24 τόπους ἐστρατοπέδευσεν, ἀνέδειξε τὸν (λ) διαδεξόμενον, Ὅπως
ἐάν τι παράδοξον ἀποβαίνῃ, (μ) ἢ ϗ προσαγγελθῇ τι δυσχερὲς, εἰδό-
τες οἱ κατὰ τὴν χώραν ᾧ καταλέλειπται τὰ πράγματα, μὴ ἐπι-
25 ταράσσωνται· Πρὸς δὲ τούτοις κατανοῶν τοὺς παρακειμένους
δυνάστας, ϗ γειτνιῶντας (ν) τῇ βασιλείᾳ τοῖς καιροῖς ἐπέχοντας,
(ξ) προσδεχομένους τὸ ἀποβησόμενον, ἀναδέδειχα τὸν (ο) υἱόν μου Ἀντί-
οχον βασιλέα, ὃν πολλάκις ἀνατρέχων εἰς τὰς ἐπάνω σατρα-
πείας τοῖς πλείστοις ὑμῶν (π) παρακατετιθέμην ϗ συνίστων· γέγρα-
26 φα δὲ πρὸς αὐτὸν τὰ ὑπογεγραμμένα· Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ϗ
ἀξιῶ, μεμνημένους τῶν εὐεργεσιῶν κοινῇ ϗ κατ' ἰδίαν, ἕκαστον συν-
27 τηρεῖν τὴν οὖσαν εὔνοιαν εἰς ἐμὲ ϗ τὸν (ρ) υἱόν μου. Πέπεισμαι γὰρ
αὐτὸν ἐπιεικῶς ϗ φιλανθρώπως (σ) παρακολουθοῦντα τῇ ἐμῇ προαι-
28 ρέσει, συμπεριενεχθήσεσθαι ὑμῖν. Ὁ μὲν οὖν ἀνδροφόνος ϗ
βλάσφημος τὰ χείριστα παθὼν, ὡς ἑτέρους διέθηκεν, ἐπὶ ξένης
29 ἐν τοῖς ὄρεσιν οἰκτίστῳ μόρῳ κατέστρεψε τὸν βίον. Παρεκομίζε-
το δὲ τὸ σῶμα Φίλιππος ὁ σύντροφος αὐτοῦ· ὃς ϗ (τ) διαλαβη-
θεὶς τὸν υἱὸν Ἀντιόχου, πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Φιλομήτορα
εἰς Αἴγυπτον διεκομίσθη.

Interp. LAT.

Templum etiam ſanctum, quod priùs expoliaverat, optimis donis ornaturum, & ſacra vaſa multiplicia omnia reſtituturum, & pertinentes ad ſacrificia ſumptus de reditibus ſuis præſtiturum: Super hæc & Judæum ſe futurum, & omnem locum habitabilem perambulaturum, prædicantem Dei poteſtatem. Sed non ceſſantibus doloribus, (ſupervenerat enim in eum juſtum Dei judiciũ,) de ſe deſperans: ſcripſit ad Judæos ſubſcriptam epiſtolam, deprecationis quidem modum habentem; hæc autem continentem: Optimis Judæis civibus plurimam ſalutem, & benè valere, & eſſe fœlices, rex & princeps Antiochus. Si benè valetis, & filii, & veſtra ex ſententia vobis ſunt; (b) ago quidem Deo maximas gratias; in cœlo ſpem habens. Et ego in infirmitate autem conſtitutus, veſtri honoris & benevolentiæ memor eram benignè. Reverſus autem de Perſidis locis, & in infirmitate gravi apprehenſus neceſſarium duxi communis omnium ſecuritatis curam habere. Non deſperans memetipſum, ſed ſpem multam habens effugiendi infirmitatem, Reſpiciens autem, quòd & pater meus, quibus temporibus in loca ſuperiora duxit exercitum, declaravit ſucceſſorem, Ut, ſi quid præter opinionem accideret, aut etiam difficile quid nuntiaretur, ſcientes hi qui in regionibus, cui eſſet rerum ſumma relicta, non turbarentur: Ad hæc autem conſiderans proximos dynaſtas, & vicinos regno, temporibus attendentes, & eventum expectantes; deſignavi filium meum Antiochum regem: quem ſæpè recurrens in ſuperiora regna multis veſtrûm deponebam, & commendabam. Scripſi autem ad eum, quæ ſubjecta ſunt. Oro itaque vos, & peto, memores beneficiorum publicè & privatim, ut unuſquiſque conſervet præſentem benevolentiam ad me, & filium meum. Confido enim eum, modeſtè & humanè, ſequentem propoſitum meum, converſaturum vobiſcum. Igitur homicida & blaſphemus peſſima paſſus ut alios tractaverat, in peregrina terra in montibus miſero obitu vitâ exceſſit. Transferebat autem corpus Philippus collactaneus ejus: qui etiam metuens filium Antiochi, ad Ptolemæum Philometorem in Ægyptum abiit.

MS. A. (α) νεὼ, (β) Ἰουδαῖος (γ) ἐπελεύσεσθαι καταγγέλλοντας (δ) ἔχουσαν ἱκετηρίας τάξιν, (ε) βασιλεὺς Ἀντίοχος ϗ στρατηγός. Ἔρρωσθε (ζ) ἔσται ὑμῖν, εἰς οὐρανὸν τὴν ἐλ- ἔχων. Ὑμῶν τὴν (η) ἐμνημόνευον (θ) ἐπαναγαγὼν ἐκ τῶν κατὰ τὴν (ι) ὑμῶν ἀσφαλείας. (κ) καθ' ἐμαυτὸν, (λ) διαδεξάμενον, (μ) ϗ προσαπέλθῃ (ν) τῆς βασιλείας (ξ) ϗ προσ- χόντας τὸ (ο) υἱὸν Ἀντίοχον (π) παρεκατετιθέμην (ρ) υἱόν. Πέπεισμε (σ) συνεπαθέντα (τ) εὐλαβηθεὶς

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

16 [illegible]
[illegible]
17 [illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
[illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
[illegible]
[illegible]
22 [illegible]
[illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
[illegible]
[illegible]
26 [illegible]
[illegible]
27 [illegible]
28 [illegible]
[illegible]
29 [illegible]
[illegible]
[illegible]

Templum ſanctum quod olim ſperne coronabo, omnibúſq; ornamentis ornabo, vaſáque ſacra multiplicia dabo, impenſámq; quotidianam ſacrificiorum & oblationum de meo præbebo. Et ultra hæc *omnia* Judæus fiam, & quocunque ibo, magnitudinem poteſtatis Dei prædicabo. His omnibus cùm non ceſſarent dolores ejus, (aſſecutum enim eum fuerat juſtum Dei judicium) de ſe ſperans, ſcripſit Judæis ſupplicationis literas in hanc formam; Antiochus rex & imperator, bonis Judæis, civibus meis pacem, ac quietem, ac valetudinem, ipſis ac liberis. Preces fundo ſupplicóque Deo qui eſt in cœlis, in quo ſpero pro magna ejus bonitate. Quòd cùm ægrotâſſem, veſtrî recordatus ſim, ut honorem ac quietem multam vobis reddam. Fervebat enim mihi mens amore veſtrî, ex quo in Perſide aſcendi; Cùm autem propè eſſem ut *ad vos* pervenirem, in infirmitatem duram & amaram incidi: Placuit autem mihi ſuper omnia veſtrî curam gerere: Quippe, qui non novi quid mihi accidere poſſit; ſpem tamen habeo evaſurum me ex hac infirmitate. Video autem & patrem, quum in regiones ſuperiores aſcenderet, declaraſſe ſucceſſorem: Ut ſi quid abominandum accideret, ſcientes qui per loca *habitant* quis conſtitutus ſit, non conflig ant inter ſe. Et ego autem videns magnates regni mei paratos inſurgere in regnum & quid accidet expectantes, Antiochum filium meũ regem declaravi & conſtitui quem ſæpius, in ſuperiores regiones profecturus, vobis commendavi. Scripſi autem & ei hæc quæ ſcripta ſunt: Peto igitur à vobis, & vobis ſuadeo, ut memores beneficiorum meorum erga vos univerſos ac ſingulos, amorem & dilectionem fraternam erga filium meum conſervetis. Novi enim ipſum mentis meæ conſentientem, cum facilitate ac dilectione verſaturum vobiſcum. Igitur homicida Antiochus impiúſque ac blaſphemus mortuus eſt inter montes terra peregrina, in tormentis & plagis & cruciatibus multis, ſicut & ipſe alios cruciaverat. Philippus filius nutricis ejus corpus ejus ſuſtulit ut ſecum ab ret. Cùm autem pervenire cœpe filio Antiocho ſibi metuens, fug evaſit ad Ptolemæum filium Philometoris in Ægyptum.

Verſio VULG. LAT.

CAP. X.

1 MAchabæus autem, & qui cum eo erant, Domino ſe protegente, templum quidem, & civitatem recepit: 2 Aras autem, quas alienigenæ per plateas extruxerant, itémque delubra demolitus eſt. 3 Et purgato templo, aliud altare fecerunt: & de ignitis lapidib⁹ igne concepto ſacrificia obtulerunt poſt biennium, & incenſum, & lucernas, & panes propoſitionis poſuerunt. 4 Quibus geſtis, rogabant Dominum proſtrati in terram, ne ampliùs talibus malis inciderent: ſed & ſi quando peccáſſent, ut ab ipſo mitiùs corriperentur, & non barbaris ac blaſphemis hominibus traderentur. 5 Quo die autem templum ab alienigenis pollutum fuerat, contigit eâdem die purificationem fieri, vigeſimâ quintâ menſis, qui fuit Caſleu. 6 Et cùm lætitia diebus octo egerunt in modum tabernaculorum, recordantes quòd ante modicum temporis, diem ſolennem tabernaculorum in montibus & in ſpeluncis more beſtiarum egerant. 7 Propter quod thyrſos, & ramos virides, & palmas præferebant ei, qui proſperavit mundari locum ſuum. 8 Et decreverunt communi præcepto & decreto, univerſæ genti Judæorum, omnibus annis agere dies iſtos. 9 Et Antiochi quidem, qui appellatus eſt Nobilis, vitæ exceſſus ita ſe habuit. 10 Nunc autem de Eupatore Antiochi impii filio, quæ geſta ſunt narrabimus, breviantes mala, quæ in bellis geſta ſunt. 11 Hic enim ſuſcepto regno, conſtituit ſuper negotia regni Lyſiam quendam, Phœnicis & Syriæ militiæ principem. 12 Nam Ptolemæus, qui dicebatur Macer, juſti tenax erga Judæos eſſe conſtituit, & præcipuè propter iniquitatem quæ facta erat in eos, & pacificè agere cum eis. 13 Sed ob hoc accuſatus ab amicis apud Eupatorem, cùm frequenter proditor audiret, eò quòd Cyprum creditam ſibi à Philometore deſeruiſſet, & ad Antiochum Nobilem tranſlatus etiam ab eo receſſiſſet, veneno vitam finivit.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β'.

ΚΕΦ. Ι'.

1 ΜΑκκαβαῖος δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, (α) τοῦ κυρίου προάγοντος 2 αὐτοὺς, τὸ μὲν ἱερὸν ἐκομίσαντο, καὶ τὴν πόλιν, Τοὺς δὲ κατὰ τὴν ἀγορὰν βωμοὺς ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων (β) δεδημιουργημένους, ἔτι δὲ τεμένη 3 (γ) καθεῖλον. Καὶ τὸν (δ) νεὼν καθαρίσαντες, ἕτερον θυσιαστήριον ἐποίησαν, καὶ πυρώσαντες λίθους, καὶ πῦρ ἐκ τούτων λαβόντες, ἀνήνεγκαν (ε) θυσίαν μετὰ διετῆ χρόνον, καὶ θυμίαμα καὶ λύχνους, καὶ 4 τῶν ἄρτων τὴν πρόθεσιν ἐποιήσαντο. Ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ἠξίωσαν τὸν κύριον πεσόντες ἐπὶ κοιλίαν, μηκέτι (ζ) περιπεσεῖν τοιούτοις κακοῖς, ἀλλ᾽ ἐάν ποτε καὶ ἁμάρτωσιν, ὑπ᾽ αὐτοῦ (η) μετ᾽ ἐπιεικείας παιδεύεσθαι, καὶ μὴ βλασφήμοις καὶ βαρβάροις ἔθνεσι παρα5 δίδοσθαι. Ἐν ᾗ δὲ ἡμέρᾳ ὁ νεὼς ὑπὸ ἀλλοφύλων ἐβεβηλώθη, συνέβη κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τὸν καθαρισμὸν γενέσθαι τοῦ ναοῦ, τῇ πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ αὐτοῦ μηνὸς, (θ) ὅς ἐστι Χασελεῦ. 6 Καὶ μετ᾽ εὐφροσύνης ἦγον ἡμέρας ὀκτὼ σκηνωμάτων τρόπον, μνημονεύοντες ὡς πρὸ μικροῦ χρόνου τὴν τῶν σκηνῶν ἑορτὴν ἐν τοῖς 7 ὄρεσι καὶ ἐν τοῖς σπηλαίοις θηρίων τρόπον ἦσαν νεμόμενοι. Διὸ θύρσους καὶ κλάδους ὡραίους, ἔτι (ι) δὲ φοίνικας ἔχοντες, ὕμνους ἀνέ8 φερον τῷ εὐοδώσαντι καθαρισθῆναι τὸν ἑαυτοῦ τόπον. (κ) Ἐδογμάτισαν δὲ μετὰ κοινοῦ προστάγματος καὶ ψηφίσματος παντὶ τῷ τῶν 9 Ἰουδαίων ἔθνει κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἄγειν (λ) τάσδε τὰς ἡμέρας. Καὶ τὰ μὲν τῆς Ἀντιόχου τοῦ προσαγορευθέντος Ἐπιφανοῦς τελευτῆς οὕτως 10 εἶχε. Νυνὶ δὲ τὰ κατὰ τὸν (μ) Εὐπάτορα Ἀντίοχον, υἱὸν δὲ τοῦ ἀσεβοῦς γενόμενον, δηλώσομεν, αὐτὰ συντέμνοντες (ν) τὰ τῶν πολέμων 11 κακά. Αὐτὸς γὰρ παραλαβὼν (ξ) βασιλείαν, ἀνέδειξεν ἐπὶ τῶν πραγμάτων Λυσίαν τινὰ, κοίλης δὲ Συρίας καὶ Φοινίκης στρατηγὸν 12 πρώταρχον. Πτολεμαῖος γὰρ ὁ καλούμενος Μάκρων τὸ δίκαιον συντηρεῖν προηγούμενος (ο) εἰς τοὺς Ἰουδαίους διὰ τὴν γεγονυῖαν (π) εἰς αὐτοὺς ἀδικίαν, καὶ ἐπειρᾶτο τὰ πρὸς αὐτοὺς εἰρηνικῶς 13 διεξάγειν. Ὅθεν κατηγορούμενος ὑπὸ τῶν φίλων πρὸς τὸν Εὐπάτορα, καὶ προδότης παρέκαστα ἀκούων, διὰ τὸ τὴν Κύπρον ἐμπιστευθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Φιλομήτορος ἐκλιπεῖν, καὶ πρὸς Ἀντίοχον τὸν Ἐπιφανῆ ἀναχωρῆσαι, (ρ) μήτ᾽ εὐγενῆ τὴν (σ) ἐξουσίαν ἔχων, ὑπ᾽ ἀθυμίας φαρμακεύσας ἑαυτὸν ἐξέλιπε τὸν βίον.

Interp. LAT.

CAP. X.

MAccabæus autem, & qui cum eo erant, Domino prævehente eos, templum quidem & civitatem 1 receperunt: Aras autem, quas alienigenæ ad 2 forum extruxerant, itémque delubra demoliti ſunt. Et purgato templo aliud altare fecerunt: & cùm 3 ignivíſſent lapides, & ex his ignem accepiſſent, ſacrificium obtulerunt poſt biennium: & incenſum, & lucernas, & panum propoſitionem fecerunt. Quibus 4 geſtis, rogaverunt Dominum, proſtrati ſuper ventrem; ne ampliùs talibus malis inciderent; ſed, & ſi quando peccâſſent, ab ipſo cum manſuetudine corriperentur, & non blaſphemis ac barbaris gentibus traderentur. Quâ die autem templum ab a- 5 lienigenis pollutum fuerat; contigit eâdem die purificationem templi fieri vigeſimâ & quintâ ejuſdem menſis, qui eſt Chaſleu. Et cum lætitia dies 6 octo egerunt in modum tabernaculorum; recordantes quòd ante modicum temporis diem ſolennem tabernaculorum in montibus & in ſpeluncis more beſtiarum ſolitarii egerant. Propter quod thyrſos & ramos 7 virides, itémque palmas habentes, hymnos referebant ei qui proſperavit mundari locum ſuum. Et 8 decreverunt communi præcepto & decreto, univerſæ genti Judæorum omnibus annis agere dies iſtos. Et Antiochi quidem, qui appellatus eſt Nobilis, vitæ 9 exceſſus ita ſe habuit. Nunc autem, quæ ad Antio- 10 chum Eupatorem pertinent, qui quidem impii filius (a) fuit, narrabimus, ipſa breviantes (b) bellorum mala. Hic enim ſuſcepto regno, conſtituit ſuper ne- 11 gotia Lyſiam quendam Cœleſyriæ & Phœnicis ducem primarium. Nam Ptolemæus, qui dicebatur Macer, 12 juſtitiam conſervare eligens erga Judæos, propter iniquitatem quæ facta erat in eos, etiam conabatur, quæ ad illos pertinebant, pacificè tranſigere. Unde 13 accuſatus ab amicis apud Eupatorem, & frequenter proditor audiens, (eò quòd Cyprum creditam ſibi à Philometore deſeruiſſet, & ad Antiochum Nobilem tranſiiſſet,) (c) neque nobilem poteſtatem habens, præ triſtitia veneno ſumpto vitam reliquit.

MS. A. (α) τῷ τοῦ (β) δεδημιουργημένους (γ) καθεῖλαν. (δ) ναὸν (ε) θυσίας (ζ) περιπεσεῖν (η) μετὰ ἐπιεικείας* μὴ βλασφήμοις (θ) τοῦ Χασελεῦ. (ι) δὲ καὶ φοίνικας ἔχοντες, ηὐχαρίστουν τῷ εὐοδώσαντι καθαρίσαι τὸν (κ) Ἐδογμάτισάν τε (λ) τὰς* δεκάτας ἡμέρας. (μ)* ὕπατον (ν) τὰ συνέχοντα τῶν* πόλεων κακά. Οὗτος (ξ) τὴν βασιλείαν, (ο) πρὸς τοὺς (π) πρὸς αὐτοὺς ἀδικίαν ἐπειρᾶτο (ρ) μήτε (σ) ἐξουσίαν*, εὐγενναστίας φαρμακεύσας

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

CAP. X.

1 MAccabæus autem & qui cum ipſo erant, Dei auxilio ipſos adjuvantis, ceperunt templum & urbem; 2 Deſtruxerúntque altaria & idola quæ ædificaverant gentes in plateis ejus. 3 Et mundárunt templum, fecerúntque altare aliud, (lapides enim per ignem traduxerunt) ſumptóque ex eis igne, ſacrificia & oblationes adoleverunt poſt duos annos. Fecerúntque lucernas & candelabra, & thymiamata & panes propoſitionis. 4 Cúmque hæc feciſſent, procidentes in faciem orabant, ſupplicabántque Domino, ne rurſus in has anguſtias & cruciatus venirent: Sed ſi quando ipſos peccare contingeret, ab ipſo caſtigarentur, nec traderentur gentibus incircumciſis, immundis & blaſphemis. 5 Quo die autem pollutum fuerat templum à nationibus, eodem ipſum mundari contigit, vigeſimo quinto menſis qui Conun prior dicitur. 6 Et cum gaudio tripudiiſque multis egerunt quotannis feſtum inſtar Scenopegiæ octo dies, recordantes paulò antè in Scenopegia, montes & ſpeluncas habitâſſe ſe, ferarum inſtar paſcentes. 7 Propterea palmarum ramos tenentes, cantabant & confitebantur ei qui ſalutem ſibi fecerat, viréſque mundando ſanctificandóque loco ſuo ſuppeditaverat. 8 Cogitârunt autem ſimul omnes agi quotannis hos dies, per totam ſynagogam Judæorum. 9 Et mors quidem Antiochi, qui Epiphanes dictus eſt, hunc finem habuit. 10 Nunc autem de Antiocho Eupatore filio impii dicemus; brevibus ſcilicet, de multis malis quæ in prœliis evenerunt. 11 Conſtitutus enim in regno paterno, præfecit rebus ſuis Lyſiam, olim præfectum factum ac ducem Syriæ & Phœnices. 12 Ptolemæus autem qui Macedo dictus erat, amicitiam cum Judæis conſervabat, angebatúrque animo propter mala quæ apud ipſos contigerant, & pacem erga eos agere volebat. 13 Sed profecti quidam ex amicis ejus accuſabant eum Eupatori, proditorem perpetuò appellantes, quod creditam à Philometore Cyprum relinquens, ad Antiochum Epiphanem veniſſet: Quare nec magnitudinem nec honorem in regno invenit: Et cùm hæc omnia ſibi accidiſſe videret, veneno ſe ipſum ſuſtulit.

Verſio VULG. LAT.

14 Gorgias autem, cùm eſſet dux locorum, aſſumptis
15 advenis frequenter Judæos debellabat. Judæi verò, qui tenebant opportunas munitiones, fugatos ab
16 Jeroſolymis ſuſcipiebant, & bellare tentabant. Hi verò qui erant cum Machabæo, per orationes Dominum rogantes ut eſſet ſibi adjutor, impetum fecerunt
17 in munitiones Idumæorum: Multáque vi inſiſtentes, loca obtinuerunt, occurrentes interemerunt, & omnes ſimul non minùs viginti millibus trucidave-
18 runt. Quidam autem, cùm confugiſſent in duas turres valdè munitas, omnem apparatum ad repu-
19 gnandum habentes, Machabæus ad eorum expugnationem, relicto Simone, & Joſepho, itémque Zachæo, eíſque qui cum ipſis erant ſatis multis, ipſe ad eas, quæ ampliùs perurgebant, pugnas conver-
20 ſus eſt. Hi verò qui cum Simone erant, cupiditate ducti, à quibuſdam qui in turribus erant, ſuaſi ſunt pecuniâ: & ſeptuaginta millibus didrachmis acce-
21 ptis, dimiſerunt quoſdam effugere. Cùm autem Machabæo nuntiatum eſſet quod factum eſt, principibus populi congregatis, accuſavit, quòd pecuniâ fratres vendidiſſent, adverſariis eorum dimiſſis.
22 Hos igitur proditores factos interfecit, & confeſtim
23 duas turres occupavit, Armis autem ac manibus omnia proſperè agendo, in duabus munitionibus
24 plus quàm viginti millia peremit. At Timotheus, qui priùs à Judæis fuerat ſuperatus, convocato exercitu peregrinæ multitudinis, & congregato equitatu Aſiano, advenit quaſi armis Judæam capturus.
25 Machabæus autem, & qui cum ipſo erant, appropinquante illo, deprecabantur Dominum, caput terrâ
26 aſpergentes, lumbóſque ciliciis præcincti, Ad altaris crepidinem provoluti, ut ſibi propitius, inimicis autem eorum eſſet inimicus, & adverſariis adver-
27 ſaretur, ſicut lex dicit. Et ita poſt orationem, ſumptis armis, longiùs de civitate procedentes, & proximi hoſtibus effecti, reſederunt.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β΄.

14 Γοργίας δὲ γενόμενος στρατηγὸς τῶν (α) τόπων, ἐξενοτρόφει, καὶ παρ-
ἕκαστα πρὸς τοὺς (β) Ἰουδαίους ἐπολεμοτρόφει. Ὁμοῦ δὲ (γ) τούτῳ καὶ
15 οἱ Ἰδουμαῖοι ἐγκρατεῖς ἐπικαίρων ὀχυρωμάτων ὄντες, ἐγύμναζον
τοὺς Ἰουδαίους, καὶ τοὺς (δ) φυγαδευθέντας ἀπὸ Ἱεροσολύμων προσ-
16 λαβόμενοι πολεμοτροφεῖν ἐπεχείρουν. Οἱ δὲ περὶ τὸν Μακκαβαῖον
ποιησάμενοι (ε) λιτανείαν, καὶ ἀξιώσαντες τὸν Θεὸν σύμμαχον αὐ-
17 τοῖς γενέσθαι, ἐπὶ τὰ τῶν Ἰδουμαίων ὀχυρώματα ὥρμησαν. Οἷς
καὶ προσβαλόντες εὐρώστως, ἐγκρατεῖς ἐγένοντο τῶν τόπων, πάν-
τας τε τοὺς ἐπὶ τῷ τείχει μαχομένους ἠμύναντο· (ζ) κατέσφαζον
δὲ τοὺς ἐμπίπτοντας, ἀνεῖλον δὲ οὐκ ἧττον τῶν δισμυρίων.
18 Συμφυγόντων δὲ οὐκ ἔλαττον τῶν ἐνακισχιλίων εἰς δύο πύρ-
γους ὀχυροὺς εὖ μάλα καὶ πάντα τὰ πρὸς πολιορκίαν ἔχοντας,
19 Ὁ Μακκαβαῖος εἰς ἐπείγοντας τόπους, ἀπολιπὼν Σίμωνα καὶ
(η) Ἰώσηπον, ἔτι δὲ καὶ Ζακχαῖον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἱκανοὺς πρὸς
20 τὴν τούτων πολιορκίαν, αὐτὸς ἐχωρίσθη. Οἱ δὲ περὶ τὸν Σίμω-
να φιλαργυρήσαντες ὑπό τινων τῶν ἐν τοῖς πύργοις ἐπείσθησαν
ἀργυρίῳ· ἑπτάκις δὲ (θ) μυριάδας δραχμὰς λαβόντες, εἴασάν
21 τινας διαρρυῆναι. (ι) Προσαγγελθέντος δὲ τῷ Μακκαβαίῳ περὶ
τοῦ γεγονότος, συναγαγὼν τοὺς ἡγουμένους τοῦ λαοῦ, κατηγόρησεν
ὡς ἀργυρίου (κ) πεπράκασι τοὺς ἀδελφούς, τοὺς πολεμίους κατ'
22 αὐτῶν ἀπολύσαντες. Τούτους μὲν οὖν προδότας γενομένους ἀπ-
23 έκτεινε, καὶ παραχρῆμα τοὺς δύο πύργους κατελάβετο. Τοῖς
δὲ ὅπλοις τὰ πάντα ἐν ταῖς χερσὶν εὐοδούμενος, ἀπώλεσεν ἐν
24 τοῖς δυσὶν ὀχυρώμασι πλείους τῶν δισμυρίων. Τιμόθεος δὲ ὁ
(λ) πρότερον ἡττηθεὶς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, συναγαγὼν ξένας δυ-
νάμεις παμπληθεῖς, καὶ τοὺς τῆς Ἀσίας γενομένους ἵππους συνα-
θροίσας οὐκ ὀλίγους, παρῆν ὡς δοριάλωτον ληψόμενος τὴν Ἰουδαί-
25 αν. Οἱ δὲ περὶ τὸν Μακκαβαῖον, συνεγγίζοντος αὐτοῦ, πρὸς
(μ) ἱκετείαν τοῦ Θεοῦ ἐτράπησαν, γῇ τὰς κεφαλὰς καταπάσαντες, καὶ
26 τὰς ὀσφύας σάκκοις ζώσαντες, Ἐπὶ τὴν ἀπέναντι τοῦ θυσια-
στηρίου κρηπῖδα προσπεσόντες, ἠξίουν (ν) ἵλεων αὐτοῖς γενόμενον
ἐχθρεῦσαι τοῖς ἐχθροῖς αὐτῶν, καὶ ἀντικεῖσθαι τοῖς ἀντικειμένοις,
27 καθὼς (ξ) ὁ νόμος διασαφεῖ. Γενόμενοι δὲ ἀπὸ τῆς δεήσεως, ἀνα-
λαβόντες τὰ ὅπλα, προῆγον ἀπὸ τῆς πόλεως ἐπὶ πλεῖον· (ο) συν-
εγγίσαντες δὲ τοῖς πολεμίοις, ἐφ' ἑαυτῶν ἦσαν.

MS. A. (α) * τρόπων, (β) ἰδίοις (γ) τούτων (δ) φυγαδεύσαντες, (ε) λιτανίαν, (ζ) κατέσφαζόν τε (η) Ἰώσηπον, ἔπι δὲ Ζακχαῖον (θ) μυρίας (ι) Προσαγγέλλοντες (κ) πέπρακαν (λ) πρῶτον (μ) ἱκεσίαν τοῦ Θεοῦ, γῆ (ν) ἵλεως (ξ) καὶ ὁ (ο) συνεγγίσαντος

Interp. LAT.

Gorgias autem, cum eſſet dux locorum, aſſumptis advenis, aſſiduè contra Judæos bellum gerebat. Simul autem cum hoc & Idumæi, qui tenebant opportunas munitiones, exercebant Judæos, & fugatos ab Hieroſolymis ſuſcipientes, bellum nutrire tentabant. Hi verò qui erant cum Maccabæo, facientes ſupplicationem, & Deum rogantes ut eſſet ſibi adjutor, impetum fecerunt in munitiones Idumæorum: Quibus & inſiſtentes multa vi, loca obtinuerunt, omneſque qui in muro pugnabant, ulti ſunt, occurrentes autem (d) interemerunt: interfecerunt autem non minus viginti millibus. Cum autem (e) confugiſſent non minùs novem millibus in duas turres valdè munitas, & omnia quæ adverſus expugnationem, habentes, Maccabæus ad eorum expugnationem relicto Simone, & Joſepho, itemque Zacchæo, eiſque qui cum ipſo erant, ſatis multis, ipſe ad loca, quæ perurgebant, converſus eſt. Hi vero qui cum Simone erant, argenti cupiditate ducti, à quibuſdam qui in turribus erant, ſuaſi ſunt pecunia: & ſeptuaginta millibus drachmis acceptis, dimiſerunt quoſdam effugere. Cum autem Maccabæo nuntiatum eſſet, quod factum eſt, principibus populi congregatis, accuſavit, quòd pecunia fratres vendidiſſent, adverſariis contra eos dimiſſis. Hos igitur proditores factos interfecit, & confeſtim duas turres occupavit. Armis autem omnia in manibus proſpere agens, in duabus munitionibus pluſquàm viginti millia peremit. At Timotheus, qui prius à Judæis fuerat ſuperatus, convocato magno exercitu peregrinæ multitudinis, & congregato Aſiano equitatu non pauco, advenit quaſi armis Judæam capturus. Maccabæus autem, & qui cum ipſo erant, appropinquante illo, ad ſupplicationem Dei ſe verterunt, caput terra aſpergentes, lumboſque ciliciis præcincti, Ad eam, quæ eſt ante altare, crepidinem provoluti, rogabant ut propitius ſibi factus, inimicis ipſorum eſſet inimicus, & adverſariis adverſaretur, ſicut lex dicit. Et ita poſt orationem ſumptis armis, longiùs de civitate proceſſerunt: proximi autem hoſtibus effecti reſederunt.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

14 [illegible]
15 [illegible]
[illegible]
[illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
[illegible]
18 [illegible]
19 [illegible]
[illegible]
20 [illegible]
[illegible]
[illegible]
21 [illegible]
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
[illegible]
25 [illegible]
[illegible]
26 [illegible]
[illegible]
27 [illegible]
[illegible]
[illegible]

Gorgias autem ejus loco præfectus & dux conſtitutus, coactis ad ſe turbis multis, perpetuò cum Judæis bellabat. Idumæi etiam ipſi adjuncti, venientes pugnabant adverſùs munita loca ſibi propinqua, Judæóſque valdè conterebant, & ſuſcipientes eos qui ab Jeroſolymis fugiebant, bellum cum Iſraële agere parabant. Maccabæus autem cum ſuis cum clamore precantes, ſupplicabant Deo majorem in modum, ut ſibi auxilio eſſet. Et ad arces Idumæorum recta profecti, fortiter cum ipſis ac viriliter pugnarunt, ita ut ipſas ſubigere valuerunt, interfectis iis qui de muro pugnabant: occiderúntque quaſi viginti millia. Fugerunt autem quaſi novem millia, & ingreſſi ſunt duas arces magnas & robuſtas. Judas autem Maccabæus ad ea loca profectus quæ urgebant, reliquit Simeonem, Joſephum & Zacchæum multóſque eorum qui ipſi aderant, ut obſidentes pugnarent in arces, donec eos captivos facerent. Profecto inde Judâ, eorum qui cum Simone erant quidam, corti amore pecuniæ ab eis qui in arce erant, acceptis ab eis ſeptuaginta mille argenteis, quoſdam eorum aufugere permiſerunt. Quod cùm Maccabæo palàm factum eſſet, coactos populi duces arguit, quòd fratres pecuniâ vendidiſſent, dimiſſis hoſtibus ipſorum. Interfectíſque proditoribus arces citò ſubegit; cùm paucos admodum haberet: Et in duobus iſtis arcibus ſupra viginti millia interfecit. Timotheus autem qui à Judæis initio victus fuerat, coacto exercitu peregrino magno ac robuſto, fortibúſque Aſiæ equitibúſque multis, Jeroſolyma venit, Judæam vaſtaturum ſe ſperans, ac quidquid in ea eſſet capturum. Maccabæus autem cum ſuis audito propè eum eſſe ut veniret, ad clamorem & preces coram Deo converſi, pulvere capitibus inſperſo, cinctíſque ſacco lumbis; Coram altari projecti petebant à Domino ut ipſis propitius eſſet, opémque ferret, & cum inimicis eorum pugnaret hoſtibúſque adverſaretur, ut lex dicit. Finitis orationibus ſupplicationibuſque armis captis, cum fiduciâ adverſùs eos profecti ſunt: & cùm ad prælium [illegible], taciti apud ſe erant.

Verſio VULG. LAT.

28 Primo autem Solis ortu utrique commiſerunt: iſti quidem victoriæ & proſperitatis ſponſorem cum virtute Dominum habentes: illi autem ducem belli animum habebant. 29 Sed, cùm vehemens pugna eſſet, apparuerunt adverſariis de cœlo viri quinque in equis, frænis aureis decori, ducatum Judæis præſtantes: 30 Ex quibus duo Machabæum medium habentes, armis ſuis circumſeptum incolumem conſervabant: in adverſarios autem tela & fulmina jaciebant, ex quo & cæcitate confuſi, & repleti perturbatione cadebant. 31 Interfecti ſunt autem viginti millia quingenti, & equites ſexcenti. 32 Timotheus verò confugit in Gazaram præſidium munitum, cui præerat Chæreas. 33 Machabæus autem, & qui cum eo erant, lætantes obſederunt præſidium diebus quatuor. 34 At hi qui intùs erant, loci firmitate confiſi, ſupra modum maledicebant, & ſermones nefandos jactabant. 35 Sed cùm dies quinta illuceſceret, viginti juvenes ex his qui cum Machabæo erant, accenſi animis propter blaſphemiam, viriliter acceſſerunt ad murum, & feroci animo incedentes aſcendebant: 36 Sed & alii ſimiliter adſcendentes, turres portáſque ſuccendere aggreſſi ſunt, atque ipſos maledicos vivos concremare. 37 Per continuum autem biduum præſidio vaſtato, Timotheum occultantem ſe, in quodam repertum loco peremerunt: & fratrem illius Chæream & Apollophanem occiderunt. 38 Quibus geſtis, in hymnis & confeſſionibus benedicebant Dominum, qui magna fecit in Iſrael, & victoriam dedit illis.

CAP. XI.

1 SEd parvo pòſt tempore, Lyſias procurator regis, & propinquus, ac negotiorum præpoſitus, graviter ferens de his quæ acciderant,

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Β'.

28 Ἄρτι δὲ τῆς ἀνατολῆς (α) διαδεχομένης, προσέβαλον ἑκάτεροι. οἱ μὲν (β) ἔγγυον ἔχοντες εὐημερίας καὶ νίκης (γ) μετ' ἀρετῆς τὴν ἐπὶ τὸν κύριον καταφυγὴν, οἱ δὲ καθηγεμόνα τῶν ἀγώνων τιθέμενοι 29 τὸν θυμόν. (δ) Γενομένης δὲ καρτερᾶς μάχης, ἐφάνησαν τοῖς ὑπεναντίοις ἐξ οὐρανοῦ ἐφ' ἵππων χρυσοχαλίνων (ε) ἄνδρες πέντε 30 διαπρεπεῖς, καὶ ἀφηγούμενοι τῶν Ἰουδαίων οἱ δύο, Καὶ τὸν Μακκαβαῖον μέσον λαβόντες, καὶ σκεπάζοντες ταῖς ἑαυτῶν πανοπλίαις ἄτρωτον (ζ) διεφύλαττον· εἰς δὲ τοὺς ὑπεναντίους τοξεύματα καὶ κεραυνοὺς (η) ἐξερρίπτουν· διὸ συγχυθέντες ἀορασίᾳ, (θ) κατεκόπτοντο ταραχῆς πεπληρωμένοι. 31 Κατεσφάγησαν δὲ δισμύριοι πρὸς τοῖς πεντακοσίοις, ἱππεῖς δὲ ἑξακόσιοι. 32 Αὐτὸς δὲ ὁ Τιμόθεος συνέφυγεν εἰς Γάζαρα λεγόμενον ὀχύρωμα, οὗ 33 μάλα φρούριον, στρατηγοῦντος ἐκεῖ Χαιρέου. Οἱ δὲ περὶ τὸν Μακκαβαῖον (ι) ἄσμενοι περιεκάθισαν τὸ φρούριον ἡμέρας (κ) τέσσαρας. 34 Οἱ δὲ ἔνδον τῇ ἐρυμνότητι τοῦ τόπου πεποιθότες, ὑπεράγαν ἐβλασφήμουν καὶ λόγους ἀθεμίτους (λ) προΐεντο. 35 Ὑποφαινούσης δὲ τῆς πέμπτης ἡμέρας, (μ) εἴκοσι νεανίαι τῶν περὶ τὸν Μακκαβαῖον πυρωθέντες τοῖς θυμοῖς διὰ τὰς βλασφημίας, προσβαλόντες τῷ τείχει, ἀρρενωδῶς καὶ θηριώδει θυμῷ τὸν ἐμπίπτοντα ἔκοπτον. 36 Ἕτεροι δὲ ὁμοίως προσαναβάντες ἐν τῷ περισπασμῷ πρὸς τοὺς ἔνδον, ἐνεπίμπρων τοὺς πύργους, καὶ πυρὰς (ν) ἀνάψαντες ζῶντας 37 τοὺς βλασφήμους κατέκαιον. Οἱ δὲ τὰς πύλας διέκοπτον, εἰσδεξάμενοι δὲ τὴν λοιπὴν τάξιν, προκατελάβοντο τὴν πόλιν, καὶ τὸν Τιμόθεον ἀποκεκρυμμένον ἔν τινι λάκκῳ κατέσφαξαν, 38 καὶ τὸν τούτου ἀδελφὸν Χαιρέαν, καὶ τὸν (ξ) Ἀπολλοφάνη. Ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι, μεθ' ὕμνων καὶ (ο) ἐξομολογήσεων εὐλόγουν τῷ κυρίῳ τῷ μεγάλως εὐεργετοῦντι τὸν Ἰσραὴλ, καὶ τὸ νῖκος αὐτοῖς διδόντι.

MS. A. (α) διαχεθμένης, προσέβαλλον (β) ἓν ἔγγυον (γ) μετὰ (δ) Γινομένης (ε) πέντε ἄνδρες (ζ) διεφύλασσον· εἰς δὲ τοὺς ἐναντίους (η) ἐξεσίπτουν· (θ) διεκόπτοντο (ι) ἀσμένως (κ)* τεσσεράκοντα. (λ) παριέντες. Ὑποφαινούσης (μ) καὶ εἰκάσης, (ν) ἀνάπτοντες (ξ) Ἀπολλοφάνην. (ο) ἐξομολογήσεως

ΚΕΦ. ια'.

1 ΜΕτ' ὀλίγον δὲ παντελῶς (α) χρόνον Λυσίας ἐπίτροπος τοῦ βασιλέως καὶ συγγενὴς, καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων, λίαν βαρέως φέρων ἐπὶ τοῖς γεγονόσι,

MS. A. (α)* χρονίσκον

Interp. L A T.

Primo autem Solis ortu utrique commiſerunt, iſti quidem proſperitatis & victoriæ ſponſorem cum virtute refugium in Dominum habentes, illi autem ducem certaminum ſtatuentes furorem. 28

Sed cùm vehemens pugna eſſet, apparuerunt adverſariis de cœlo viri quinque in equis auro frænatis decori, & ducatum Judæis præſtantes duo, 29

Et Maccabæum aſſumentes medium, & armis ſuis tegentes invulneratum conſervabant, in adverſarios autem tela, & fulmina jaciebant: ex quo cæcitate confuſi intercidebantur repleti perturbatione. 30

Interfecti ſunt autem viginti millia quingenti, & equites ſexcenti. 31

Ipſe verò Timotheus confugit in Gazaram dictum præſidium valdè munitum, cui præerat Chæreas. 32

Maccabæus autem & qui cum eo erant, lætantes obſederunt præſidium diebus quatuor. 33

At hi qui intùs erant, loci firmitate confiſi, ſupra modum blaſphemabant, & ſermones nefandos jactabant. 34

Sed cùm dies quinta illuceſceret, viginti juvenes ex his qui cum Maccabæo erant, accenſi animis propter blaſphemias, viriliter acceſſerunt ad murum, & feroci animo occurrentem cædebant. 35

Sed & alii ſimiliter aſcendentes in circumflexione adverſùs eos qui intùs erant, incendebant turres, & pyras incendentes, ipſos blaſphemos vivos concremârunt. 36

Alii autem portas interciderunt: & intromittentes reliquam aciem, occupaverunt civitatem, & Timotheum occultantem ſe in quodam lacu peremerunt, & fratrem illius Chæream, & Apollophanem. 37

Quibus geſtis, cum hymnis & confeſſionibus benedicebant Dominum, qui magnificè benefaciebat Iſrael, & victoriam ipſis dabat. 38

CAP. XI.

SED parvo prorſùs pòſt tempore Lyſias procurator regis, & propinquus, ac negotiorum præpoſitus, valdè graviter ferens de his quæ acciderant, 1

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

28 *ܘܟܕ ܣܠܩ ܢܘܗܪܐ ܘܕܢܚ ܫܡܫܐ. ܫܪܝܘ ܐܢܘܢ ܓܒ̈ܐ ܠܡܬܟܬܫܘ. ܗܢܘܢ ܡܢ ܐܬܬܟܠܘ
ܥܠ ܐܠܗܐ ܕܡܛܝܒ ܠܗܘܢ ܙܟܘܬܐ ܘܦܘܪܩܢܐ. ܘܗܢܘܢ ܥܠ ܡܕܒܪܢܐ ܕܚܝܠܗܘܢ. * ܘܟܕ 29
ܗܘܐ ܩܪܒܐ ܪܒܐ ܘܚܝܠܬܢܐ. ܐܬܚܙܝܘ ܠܒܥܠܕܒܒܝܗܘܢ ܡܢ ܫܡܝܐ. ܚܡܫܐ ܦܪ̈ܫܐ ܫܦܝܪܝܢ
ܘܡܫܒܚܝܢ. ܘܡܣܬܪܓܝܢ ܣܘ̈ܣܘܬܗܘܢ ܒܦܓܘܕܐ ܕܕܗܒܐ ܘܡܥܕܪܝܢ ܠܝܗܘ̈ܕܝܐ. *ܘܠܝܗܘܕܐ ܡܩܒܝܐ ܐܚܝܕܝܢ ܗܘܘ 30
ܒܡܨܥܬܗܘܢ. ܘܡܛܠܝܢ ܗܘܘ ܥܠܘܗܝ ܒܟܠܝ̈ ܙܝܢܝܗܘܢ. ܘܡܢܛܪܝܢ ܗܘܘ ܠܗ ܡܢ ܟܠ
ܡܚܘܬܐ. ܘܒܥܠܕܒܒܝܗܘܢ ܫܕܝܢ ܗܘܘ ܓܐܪ̈ܐ ܘܢܫ̈ܒܐ. ܘܟܕ ܚܙܘ ܗܠܝܢ: ܚܫܟ̈ܝ ܥܝܢܝ̈ܗܘܢ
ܘܐܫܬܪܝ ܟܠܗ ܡܫܪܝܬܗܘܢ. * ܘܩܛܠܘ ܡܢܗܘܢ ܪ̈ܓܠܝܐ ܥܣܪܝܢ ܐܠܦܝܢ ܘܚܡܫܡܐܐ. 31
ܘܦܪ̈ܫܐ ܫܬܡܐܐ. *ܘܛܝܡܬܐܘܣ ܥܪܩ ܠܚܣܢܐ ܥܣܩܐ ܘܥܫܝܢܐ ܕܩܪܝܢ ܗܘܘ ܠܗ ܓܙܪܐ. 32
ܕܐܝܟ ܒܝܬ ܐܣܝܪ̈ܐ ܗܘܐ ܠܗ ܟܐܪܐܘܣ. ܗܘ ܕܗܘܐ ܗܘܐ ܠܘܩܕܡ ܪܫܐ ܕܐܬܪܐ ܘܡܕܒܪܢܐ.
33 * ܕܒܝܬ ܡܩܒܝ ܕܝܢ ܒܬܘܟܠܢܐ ܚܕܪܘܗ ܠܕܘܟܬܐ ܐܪ̈ܒܥܐ ܝܘ̈ܡܝܢ. * ܘܗܢܘܢ
34 ܕܒܗ ܗܘܘ ܒܗ. ܬܟܝܠܝܢ ܗܘܘ ܥܠ ܚܝܠܗ ܘܥܠ ܥܘܫܢܗ ܝܬܝܪܐܝܬ.
ܡܨܚܝܢ ܗܘܘ ܘܡܨܛܪܦܝܢ ܥܠ ܝܗܘܕܐ ܡܩܒܝܐ ܘܥܠ ܕܥܡܗ. ܘܡܫܕܝܢ ܗܘܘ ܥܠܘܗܝ ܡ̈ܠܐ
ܛܢ̈ܦܬܐ ܘܫܝ̈ܛܬܐ. * ܘܟܕ ܢܓܗ ܝܘܡܐ ܕܚܡܫܐ. ܥܣܪܝܢ ܥܠܝ̈ܡܝܢ ܡܢ ܡܩܒܝ̈ܐ 35
ܠܒܫܘ ܛܢܢܐ. ܘܐܬܚܡܬܘ ܒܚܡܬܐ ܡܛܠ ܓܘܕܦܝܗܘܢ. ܘܪܗܛܘ ܠܚܣܢܐ. ܘܫܘܪܘ
ܓܒܪ̈ܐܝܬ ܐܝܟ ܚܝܘ̈ܬܐ ܥܫܝ̈ܢܬܐ. ܘܩܛܠܘ ܠܟܠ ܕܦܓܥ ܗܘܐ ܒܗܘܢ. ܐܚܪ̈ܢܐ ܕܝܢ ܒܫܘܪܬܐ
36 ܣܠܩܘ ܘܐܘܩܕܘ ܠܗܘܢ ܠܐܝܠܝܢ ܕܒܡ̈ܓܕܠܐ ܗܘܘ. * ܘܐܘܩܕܘ ܢܘܪܐ ܘܡܓܕܦܢ̈ܐ
ܐܢܘܢ ܟܕ ܚܝܝܢ ܐܘܩܕܘ ܐܢܘܢ. * ܘܐܚܪ̈ܢܐ ܬܪ̈ܥܐ ܬܒܪܘ. ܘܥܠܘ ܠܡܕܝܢܬܐ ܘܟܒܫܘܗ. 37
ܘܠܛܝܡܬܐܘܣ ܟܕ ܛܫܐ ܗܘܐ ܒܓܘܒܐ ܚܕ ܐܫܟܚܘܗܝ ܘܩܛܠܘܗܝ ܬܡܢ. ܘܠܐܚܘ̈ܗܝ
ܟܐܪܐܘܣ ܘܐܦܘܠܘܢܝܘܣ ܥܡܗ. * ܘܟܕ ܗܠܝܢ ܥܒܕܘ. ܒܬܫ̈ܒܚܬܐ ܘܒܙܡܝܪ̈ܬܐ 38
ܡܒܪܟܝܢ ܗܘܘ ܠܐܠܗܐ. ܕܗܘ ܐܘܪܒ ܚܢܢܗ ܥܡ ܐܝܣܪܝܠ. ܘܝܗܒ ܠܗܘܢ ܙܟܘܬܐ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܝܐ *

1 * ܡܢ ܒܬܪ ܙܒܢܐ ܕܝܢ ܩܠܝܠ ܠܘܣܝܐܣ ܐܦܛܪܘܦܐ ܘܐܚܝܢܐ ܕܡܠܟܐ. ܟܕ ܫܡܥ ܟܠ
ܕܗܘܝ ܐܬܚܡܬ ܘܐܬܡܠܝ ܚܡܬܐ ܛܒ.

Aſcendente autem die, & oriente Sole 28 cœperunt partes committere prælium: Hi quidem Deo fiſi, qui ipſis victoriam ac ſalutem procurabat, illi copiarum ſuarum duci. 29 Facto autem prælio magno & forti, de cœlo apparuerunt hoſtibus quinq; equites ſpecioſi & glorioſi, equis auro frænatis, adjuvantes Judæos. 30 Judam autem Maccabæum in medio ſui tenentes, protegebant orâ armorum ſuorum, & ab omni ictu conſervabant, hoſtibus ſagittas & jacula conjicientibus: quæ cùm viderunt, caligantibus oculis, ſoluta eſt tota acies ipſorum. 31 Et interfecerunt ex ipſis peditum viginti mille quingentos, equites ſexcentos. 32 Timotheus autem ad arcem difficilem atque fortem fugit quam Gazara dicunt, quam pro carcere habuerat Chœreas, olim ejus loci præfectus ac dux. 33 Maccabæani autem cum fiduciâ locum obſederunt quatuor dies. 34 Qui autem in eo erant, confiſi robori ejus ac munitioni majorem in modum, Judam Maccabæum cum ſuis probris ac maledictis afficiebant dicta impura & obſcæna proferentes. 35 Cùm autem illuceſceret in diē quintum, ex Maccabæanis viginti juvenes zelum induti, & furore incenſi propter blaſphemias eorum, curſu arcem petiverunt, & inſilientes viriliter inſtar ferarum validarum, quicquid occurrebat interficiebant. 36 Alii autem ſaltu aſcendentes, eos qui in turribus erant incendebant, & accenſo igne blaſphemos illos vivos exurebant: 37 Alii portas perfregerunt, itáque civitatem ingreſſi ſubegerunt, Timotheúmque in fovea quadam occultatum cùm inveniſſent, occiderunt ibi, ejuſque fratres Chæream & Apollonium cum eo. 38 Quibus geſtis, cum hymnis & canticis Deo benedicebant, qui magnam miſericordiam erga Iſraëlem oſtendiſſet, & ipſis victoriam dediſſet.

CAP. XI.

1 POſt tempus autem exiguum, Lyſias procurator & cognatus regis, auditis quæ acciderant omnibus, incenſus eſt & exacerbatus majorem in modum.

Verſio VULG. LAT.

2 Congregatis octoginta millibus, & equitatu univerſo,
veniebat adverſus Judæos, exiſtimans ſe civitatem
quidem captam Gentibus habitaculum facturum,
3 Templum verò in pecuniæ quæſtum, ſicut cætera delubra
gentium, habiturum, & per ſingulos annos venale
4 ſacerdotium: Nuſquam recogitans Dei poteſtatem,
ſed mente effrænatus, in multitudine peditum,
& in millibus equitum, & in octoginta elephantis
5 confidebat. Ingreſſus autem Judæam, &
appropians Bethſuræ, quæ erat in anguſto loco, ab
Jeroſolyma intervallo quinque ſtadiorum, illud præſidium
6 expugnabat. Ut autem Machabæus, & qui
cum eo erant, cognoverunt expugnari præſidia, cum
fletu & lachrymis rogabant Dominum, & omnis turba
ſimul, ut bonum angelum mitteret ad ſalutem Iſrael.
7 Et ipſe primus Machabæus, ſumptis armis,
cæteros adhortatus eſt ſimul ſecum periculum ſubire,
8 & ferre auxilium fratribus ſuis. Cúmque pariter
prompto animo procederent, Jeroſolymis apparuit
præcedens eos eques in veſte candida, armis aureis
9 haſtam vibrans. Tunc omnes ſimul benedixerunt
miſericordem Dominum, & convaluerunt animis:
non ſolùm homines, ſed & beſtias ferociſſimas, &
10 muros ferreos parati penetrare. Ibant igitur prompti,
de cœlo habentes adjutorem, & miſerantem ſuper
11 eos Dominum. Leonum autem more impetu irruentes
in hoſtes, proſtraverunt ex eis undecim millia
12 peditum, & equitum mille ſexcentos: Univerſos
autem in fugam verterunt, plures autem ex eis
vulnerati nudi evaſerunt. Sed & ipſe Lyſias turpiter
13 fugiens evaſit. Et quia non inſenſatus erat, ſecum
ipſe reputans, factam erga ſe diminutionem, & intelligens
invictos eſſe Hebræos, omnipotentis Dei auxilio
14 innitentes, miſit ad eos: Promiſitque ſe conſenſurum
omnibus quæ juſta ſunt, & regem compulſurum
15 amicum fieri. Annuit autem Machabæus precibus
Lyſiæ, in omnibus utilitati conſulens: & quæcunque
Machabæus ſcripſit Lyſiæ de Judæis, ea rex
16 conceſſit. Nam erant ſcriptæ Judæis epiſtolæ à Lyſia
quidem hunc modum continentes: LYSIAS
populo Judæorum Salutem.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β'.

2 Συναθροίσας περὶ τὰς ὀκτὼ μυριάδας καὶ τὴν ἵππον (α) πᾶσαν, παρεγένετο
ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους, λογιζόμενος τὴν μὲν πόλιν Ἕλλησιν οἰκητήριον
3 ποιήσειν, Τὸ δὲ ἱερὸν ἀργυρολόγητον καθὼς τὰ λοιπὰ
τῶν ἐθνῶν τεμένη, πρατὴν (β) δὲ τὴν ἀρχιερωσύνην κατ' ἔτος
4 ποιήσειν, Οὐδαμῶς ἐπιλογιζόμενος τὸ τοῦ θεοῦ κράτος, πεφρενωμένος
δὲ ταῖς μυριάσι τῶν (γ) πεζῶν καὶ ταῖς χιλιάσι τῶν ἱππέων
5 καὶ τοῖς ἐλέφασι τοῖς ὀγδοήκοντα. Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν Ἰουδαίαν,
καὶ συνεγγίσας (δ) τῷ Βαιθσούρα, ὄντι μὲν ἐρυμνῷ (ε) χωρίῳ,
ἀπὸ δὲ Ἱεροσολύμων ἀπέχοντι ὡσεὶ (ζ) σταδίους πέντε, τοῦτο ἔθλιβεν.
6 Ὡς δὲ μετέλαβον οἱ περὶ τὸν Μακκαβαῖον πολιορκοῦντα αὐτὸν
τὰ ὀχυρώματα, (η) μετ' ὀδυρμῶν καὶ δακρύων ἱκέτευον σὺν τοῖς ὄχλοις
τὸν κύριον, ἀγαθὸν ἄγγελον ἀποστεῖλαι πρὸς σωτηρίαν τῷ Ἰσραήλ.
7 Αὐτὸς δὲ πρῶτος ὁ Μακκαβαῖος ἀναλαβὼν τὰ ὅπλα προετρέψατο
τοὺς ἄλλους, ἅμα αὐτῷ διακινδυνεύοντας, ἐπιβοηθεῖν τοῖς
8 ἀδελφοῖς αὐτῶν. Ὁμοῦ δὲ καὶ προθύμως (θ) ἐξώρμησαν. αὐτόθι
δὲ καὶ πρὸς τοῖς Ἱεροσολύμοις ὄντων, ἐφάνη προηγούμενος
αὐτῶν ἔφιππος ἐν λευκῇ ἐσθῆτι, πανοπλίαν χρυσῆν κραδαίνων.
9 Ὁμοῦ δὲ πάντες εὐλόγησαν τὸν ἐλεήμονα θεὸν, καὶ ἐπερρώσθησαν
ταῖς ψυχαῖς, οὐ μόνον ἀνθρώπους (ι) ἀλλὰ καὶ θῆρας τοὺς ἀγριωτάτους,
10 καὶ σιδηρᾶ τείχη τιτρώσκειν ὄντες ἕτοιμοι. (κ) Προῆγον
ἐν διασκευῇ τὸν ἀπ' οὐρανοῦ σύμμαχον ἔχοντες, ἐλεήσαντος
11 αὐτοὺς τοῦ κυρίου. (λ) Λεοντηδὸν δὲ ἐντινάξαντες εἰς τοὺς
πολεμίους, κατέστρωσαν αὐτῶν χιλίους πρὸς τοῖς μυρίοις,
12 ἱππεῖς δὲ ἑξακοσίους (μ) πρὸς τοῖς χιλίοις· Τοὺς δὲ πάντας ἠνάγκασαν
(ν) φυγεῖν. οἱ πλείονες δὲ αὐτῶν τραυματίαι γυμνοὶ διεσώθησαν·
13 καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Λυσίας αἰσχρῶς φεύγων διεσώθη. Οὐκ
ἄνους δὲ ὑπάρχων, πρὸς ἑαυτὸν ἀντιβάλλων τὸ γεγονὸς περὶ
(ξ) ἑαυτὸν ἐλάττωμα, καὶ συννοήσας ἀνικήτους εἶναι τοὺς Ἑβραίους, (ο) τοῦ
πάντα δυναμένου θεοῦ συμμαχοῦντος αὐτοῖς, προσαποστείλας
14 (π) Ἔπεισε συλλύσασθαι ἐπὶ πᾶσι τοῖς δικαίοις, καὶ διότι καὶ τὸν βασιλέα
15 πείσειν φίλον αὐτοῖς ἀναγκάζειν γενέσθαι. Ἐπένευσε δὲ
ὁ Μακκαβαῖος ἐπὶ πᾶσιν οἷς ὁ Λυσίας παρεκάλει τοῦ συμφέροντος
φροντίζων. ὅσα γὰρ ὁ Μακκαβαῖος ἐπέδωκε τῷ Λυσίᾳ
16 διὰ γραπτῶν περὶ τῶν Ἰουδαίων, συνεχώρησεν (ρ) ὁ βασιλεύς. Ἦσαν
γὰρ αἱ γεγραμμέναι τοῖς Ἰουδαίοις ἐπιστολαὶ παρὰ μὲν Λυσίου περιέχουσαι
τὸν τρόπον τοῦτον· Λυσίας τῷ πλήθει τῶν Ἰουδαίων χαίρειν.

Interp. LAT.

Congregatis octoginta circiter millibus, & equitatu
univerſo, veniebat adverſum Judæos, exiſtimans
ſe civitatem quidem Græcis habitaculum facturum,
Templum verò in pecuniæ quæſtum, ſicut cætera delubra
gentium, venale autem per ſingulos annos ſummum
ſacerdotium facturum, Nuſquam recogitans
Dei poteſtatem, ſed mente effrænatus ob myriades
peditum, & millia equitum, et elephantos octoginta.
Ingreſſus autem Judæam, & appropians Bethſuræ,
munito quidem loco, diſtanti autem ab Hieroſolyma
quaſi ſtadiis quinque, illud vexabat. Ut
autem Maccabæus, & qui cum eo erant, cognoverunt
expugnari ab illo præſidia, cum fletu & lachrymis
rogabant unà cum turbis Dominum, ut bonum
angelum mitteret ad ſalutem Iſrael. Et ipſe
primus Maccabæus ſumptis armis cæteros exhortatus
eſt ſimul ſecum periculum ſubire, & ferre auxilium
fratribus ſuis. Pariter autem & prompto
animo proceſſerunt. Ibidem verò, cùm etiam apud
Hieroſolymam eſſent; apparuit præcedens eos eques
in veſte candida, armaturam auream vibrans. Tunc
omnes ſimul benedixerunt miſericordem Deum, &
convaluerunt animis, non ſolùm homines, ſed &
beſtias ferociſſimas & muros ferreos parati ferire.
Ibant prompti, de cœlo habentes adjutorem, miſerante
ſuper eos Domino. Leonum autem more irruentes
in hoſtes, proſtraverunt ex eis undecim millia,
equitum verò mille ſexcentos: Univerſos autem in
fugam verterunt: plures autem ex eis vulnerati,
nudi evaſerunt: ſed & ipſe Lyſias turpiter fugiens
evaſit. Et quia non inſenſatus erat, ſecum ipſe reputans
factam circa ſe diminutionem, & intelligens
invictos eſſe Hebræos, omnipotente Deo auxilium
eis ferente, miſit ad eos: Perſuaſitque ſe conſenſurum
omnibus quæ juſta ſunt, ideóque regem etiam
compulſurum amicum fieri. Annuit autem Maccabæus
precibus Lyſiæ, in omnibus utilitati conſulens.
Quæcunque enim Maccabæus tradidit Lyſiæ
per ſcripta de Judæis, ea rex conceſſit. Nam erant
ſcriptæ Judæis epiſtolæ à Lyſia ſiquidem hunc modum
continentes. Lyſias populo Judæorum Salutem.

MS. A. (α) ἅπασαν, παρεγίνετο (β) δὲ κατ' ἔτος τὴν ἀρχιερωσύνην ποιήσειν, (γ)* πεδῶν (δ) Βεθσουρῶν, (ε)* χωρίῳ,
Ἱεροσολύμων δὲ ἀπέχοντι (ζ) σχοίνους πέντε, (η) μετὰ (θ) ἐξώρμησαν. αὐτόθι δὲ πρὸς (ι) θῆρας δὲ τοὺς (κ) Προῆγον (λ) Λεόντινον
(μ) πρὸς χιλίοις· (ν) φεύγειν. (ξ) αὐτὸν ἐλάττωμα, (ο) τοῦ δυναμένου (π) * Ἔπεισε συλλύσασθαι (ρ) ὁ γραμματεύς. Ἦσαν γὰρ γεγραμμέναι

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
[illegible]
5 [illegible]
[illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
[illegible]
8 [illegible]
[illegible]
[illegible]
9 [illegible]
[illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
[illegible]
13 [illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
[illegible]
16 [illegible]
[illegible]

Et coacto pluſquam octoginta millium
exercitu, equitibúſqme multis, venit
adverſùs Judæos: putabant autem urbem
ipſam gentibus habitandam; Templum
autem pecuniæ exigendæ aſſignaturum,
inſtar reliquornm Idoliorum,
Sacerdotium autem ſummum ſoluturum
& aboliturum: Nec recordatus eſt, nec
ob oculis poſuit Dei magnitudinẽ ac judicium,
ſed ſuperbiâ elatus eſt, & myriadibus
exercitûs ſui fidebat, equitúmque
millibus & elephantis. Et ingreſſus
Judæam Bethſuræque appropinquans
ad urbem quandam magnam caſtra
poſuit, diſtantem Jeroſolymis quaſi XII
milliaria & quinq; ſtadia, et arctare cœpit.
Maccabæani autem, audito prædari
ipſum cœpiſſe, & arces ſubigere,
cum fletu & lachrymis à Domino petebant,
ut Angelum bonum mitteret redimendo
Iſraëli. Primus autem Maccabæus
ſumptis armis incitavit & confortavit
ſocios, ut ſociis auxilium ferrent,
in anguſtiis hoſtilibus conſtitutis.
Profectiq; ſimul omnes corde prompti,
cùm eſſent juxta Jeroſolyma, apparuit
ipſis dux eorum veſtitu albo, equo inſidens,
arma aurea indutus, quibus fulgebat,
quæque vibrabat: Statímque
omnes elatâ voce benedixerunt Deum
cœli miſericordem: corroborati animis
& certiores facti, non homines
tantum ſe everſuros, ſed & feras ſylveſtres
& muros ferreos deſtructuros,
Profectiq; cum fiducia, credebant Deum
ipſis propitiũ & adjutorium eſſe; Inſtar
leonum in hoſtes incurrentes ſuſtulerunt
ex ipſis quaſi undecim millia, equitéſque
mille ſexcentos; Fugientibus
autem reliquis, vulnerati quidam
ex ipſis fugerunt nudi, ipſe etiam Lyſias
cum pudore multo fugiens evaſit.
Et cùm Lyſias apud ſe eſſet, cogitarétque
quod ſibi acciderat, venit ipſi in mentem
& dixit, inſuperabiles eſſe Ebræos,
quòd ipſis Deus fortis auxilio ſit;
miſitque ad eos; Et amicitiam cum
ipſis facere voluit, dixítque regem etiam
coacturum ſe ut amicus ipſis fieret.
Annuit autẽ Maccabæus eis quæ petebat
Lyſias; quòd, quæ uſui eſſent, fieri vellet
& quicquid Maccabæus de Judæis
ſcripto ad Lyſiam miſerat, indulſerat
ipſis rex. Erant autem epiſtolæ quas
Lyſias Judæis ſcripſit, in hunc modum
Lyſias, Synagogæ Judæorum Salutem.

Verſio VULG. LAT.

17 Joannes & Abeſalom, qui miſſi fuerant à vobis, tra-
dentes ſcripta, poſtulabant ut ea, quæ per illos ſigni-
18 ficabantur, implerem. Quæcunque igitur regi po-
tuerunt perferri, expoſui: & quæ res permittebat,
19 conceſſit. Si igitur in negotiis fidem conſervave-
ritis, & deincèps bonorum vobis cauſa eſſe tenta-
20 bo. De cæteris autem per ſingula verbo mandavi,
& iſtis, & his qui à me miſſi ſunt, colloqui vobiſ-
21 cum. Benè valete. Anno centeſimo quadrageſimo
octavo, menſis Dioſcori die vigeſimâ & quartâ.
22 Regis autem epiſtola iſta continebat: REX Anti-
23 ochus Lyſiæ fratri Salutem. Patre noſtro inter deos
tranſlato, nos volentes eos, qui ſunt in regno noſtro,
ſine tumultu agere, & rebus ſuis adhibere diligenti-
24 am, Audivimus Judæos non conſenſiſſe patri meo
ut transferrentur ad ritum Græcorum, ſed tenere
velle ſuum inſtitutum, ac propterea poſtulare à no-
25 bis concedi ſibi legitima ſua. Volentes igitur hanc
quoque gentem quietam eſſe, ſtatuentes judicavi-
mus, templum reſtitui illis, ut agerent ſecundùm ſuo-
26 rum majorum conſuetudinem. Benè igitur feceris,
ſi miſeris ad eos, & dexteram dederis: ut cognitâ
noſtrâ voluntate, bono animo ſint, & utilitatibus pro-
27 priis deſerviant. Ad Judæos verò regis epiſtola ta-
lis erat: REX Antiochus ſenatui Judæorum, & cæ-
28 teris Judæis Salutem. Si valetis, ſic eſtis ut volu-
29 mus: ſed & ipſi benè valemus. Adiit nos Mene-
laus, dicens velle vos deſcendere ad veſtros, qui ſunt
30 apud nos. His igitur, qui commeant uſque ad diem
trigeſimum menſis Xanthici, damus dextras ſecurita-
31 tis, Ut Judæi utantur cibis & legibus ſuis, ſicut &
priús: & nemo eorum ullo modo moleſtiam patia-
32 tur de his quæ per ignorantiam geſta ſunt. Miſimus
33 autem & Menelaum, qui vos alloquatur. Valete.
Anno centeſimo quadrageſimo octavo, Xanthici men-
34 ſis quintadecimâ die. Miſerunt autem etiam Roma-
ni epiſtolam, ita ſe habentem: QUINTUS
Memmius & Titus Manilius, legati Romanorum, po-
35 pulo Judæorum Salutem. De his quæ Lyſias cogna-
tus regis conceſſit vobis, & nos conceſſimus.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β'.

17 Ἰωάννης καὶ Ἀβεσσαλὼμ οἱ πεμφθέντες παρ' ὑμῶν, ἐπιδόντες
τὸν ὑπογεγραμμένον χρηματισμὸν, ἠξίουν περὶ τῶν δι' αὐτοῦ
18 σημαινομένων. Ὅσα μὲν οὖν ἔδει καὶ τῷ βασιλεῖ προσενε-
χθῆναι, διεσάφησα, ἃ δὲ ἦν ἐνδεχόμενα, συνεχώρησεν.
19 Ἐὰν μὲν οὖν συντηρήσητε τὴν εἰς τὰ πράγματα εὔνοιαν, καὶ
εἰς τὸ λοιπὸν πειράσομαι (α) παραίτιος ὑμῖν ἀγαθῶν γενέσθαι.
20 Ὑπὲρ δὲ (β) τῶν κατὰ μέρος ἐντέταλμαι τούτοις τε καὶ τοῖς παρ'
21 ἐμοῦ διαλεχθῆναι ὑμῖν. Ἔρρωσθε. ἔτους ἑκατοστοῦ (γ) τεσσαρακο-
22 στοῦ ὀγδόου, Διοσκορινθίου (δ) εἰκοστῇ τετάρτῃ. Ἡ δὲ τοῦ βασι-
λέως ἐπιστολὴ περιεῖχεν οὕτως· Βασιλεὺς Ἀντίοχος τῷ ἀδελ-
23 φῷ Λυσίᾳ χαίρειν. Τοῦ πατρὸς ἡμῶν εἰς θεοὺς μεταστάντος,
(ε) βουλόμενοι τοὺς ἐκ τῆς βασιλείας ἀταράχους ὄντας γενέσθαι
24 πρὸς τὴν τῶν (ζ) ἰδίων ἐπιμέλειαν, Ἀκηκοότες τοὺς Ἰουδαίους μὴ
συνευδοκοῦντας τῇ τοῦ πατρὸς (η) ἐπὶ τὰ Ἑλληνικὰ μεταθέσει, ἀλλὰ
τὴν ἑαυτῶν ἀγωγὴν (θ) αἱρετίζοντας, καὶ διὰ τοῦτο ἀξιοῦντας
25 συγχωρηθῆναι αὐτοῖς τὰ (ι) νόμιμα αὐτῶν· Αἱρούμενοι οὖν καὶ
τοῦτο τὸ ἔθνος ἐκτὸς ταραχῆς εἶναι, κρίνομεν τό, τε (κ) ἱερὸν
αὐτοῖς ἀποκαταστῆναι καὶ πολιτεύεσθαι κατὰ τὰ ἐπὶ τῶν προ-
26 γόνων αὐτῶν ἔθη. Εὖ οὖν ποιήσεις διαπεμψάμενος πρὸς αὐ-
τοὺς καὶ δοὺς δεξιάς, ὅπως (λ) εἰδότες τὴν ἡμετέραν προαίρεσιν,
εὔθυμοί τε ὦσι, καὶ ἡδέως διαγίνωνται (μ) πρὸς τῇ τῶν ἰδίων
27 ἀντιλήψει. Πρὸς δὲ τὸ ἔθνος ἡ τοῦ βασιλέως ἐπιστολὴ (ν) τοι-
αύτη ἦν· Βασιλεὺς Ἀντίοχος τῇ γερουσίᾳ τῶν Ἰουδαίων καὶ
28 τοῖς ἄλλοις Ἰουδαίοις χαίρειν. (ξ) Εἰ ἔρρωσθε, εἴη ἂν ὡς βουλό-
29 μεθα· καὶ αὐτοὶ δὲ ὑγιαίνομεν. Ἐνεφάνισεν ἡμῖν (ο) ὁ Μενέλαος
30 βούλεσθαι κατελθόντας ὑμᾶς γίνεσθαι πρὸς τοῖς ἰδίοις. Τοῖς
οὖν (π) καταπορευομένοις μέχρι τριακάδος Ξανθικοῦ ὑπάρξει δεξιὰ
31 μετὰ τῆς (ρ) ἀδείας, Χρῆσθαι τοὺς Ἰουδαίους τοῖς ἑαυτῶν δαπανή-
μασι καὶ νόμοις καθὰ καὶ τὸ πρότερον, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν κατ'
32 οὐδένα τρόπον παρενοχληθήσεται περὶ τῶν ἠγνοημένων. Πέπομ-
33 φα δὲ καὶ τὸν Μενέλαον (σ) παρακαλέσοντα ὑμᾶς. Ἔρρωσθε. ἔτους
34 ἑκατοστοῦ (τ) τεσσαρακοστοῦ ὀγδόου, Ξανθικοῦ (υ) πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ. Ἔ-
πεμψαν δὲ καὶ οἱ Ῥωμαῖοι πρὸς αὐτοὺς ἐπιστολὴν ἔχουσαν οὕτως·
Κόϊντος Μέμμιος, Τίτος (φ) Μάνλιος, πρεσβύται Ῥωμαίων, τῷ
35 δήμῳ τῶν Ἰουδαίων χαίρειν. Ὑπὲρ ὧν Λυσίας ὁ συγγενὴς τοῦ βα-
σιλέως συνεχώρησεν ὑμῖν, καὶ ἡμεῖς συνευδοκοῦμεν.

MS.A. (α) παραίτιος ἀγαθῶν (β) τῶν κατὰ (γ) τεσσαρακοστοῦ (δ) τετράδι καὶ εἰκάδι. (ε) βουλομένου (ζ) Ἰουδαίων (η) εἰς τὰ (θ) αἱρετίζοντας ἀξιοῦν (ι) νόμιμα· Αἱρούμενοι (κ) ἱερὸν ἀποκαταστῆναι αὐτοῖς, (λ) ἰδότας (μ) πρὸς τῇ τῶν ἰδίων ἀντιλήψει. (ν) τοιάδε (ξ) Ἔρρωσθαι, (ο) Μενέλαος βουλόμενος κατελθόντας * ἡμᾶς (π) * καταπορευόμενος (ρ) * ἰδίας, (σ) παρακαλέσαντα (τ) τεσσαρακοστοῦ (υ) πεντεκαιδεκάτῃ. * Ἐπέμψαμεν (φ) Μάνιος

Interp. LAT.

Joannes, & Abeſſalom, qui miſſi fuerant à vo- 17
bis, tradentes ſubſcriptum reſponſum, rogabant
pro iis quæ per illud ſignificabantur. Quæcun- 18
que igitur regi etiam oportebat perferri; expoſui:
quæ autem res permittebat, (a) conceſſit. Si 19
igitur in negotiis fidem conſervaveritis; &
deincèps bonorum vobis cauſa eſſe tentabo. De 20
ſingulis autem quibuſque rebus mandavi & iſtis
& his qui miſſi ſunt à me, colloqui vobiſcum. Be- 21
nè valete. Anno centeſimo quadrageſimo octavo
Dioſcorinthii die vigeſimâ quartâ. Regis au- 22
tem epiſtola hæc continebat: Rex Antiochus
Lyſiæ fratri Salutem. Patre noſtro inter deos 23
tranſlato, nos (b) volentes, eos qui ſunt in re-
gno, ſine tumultu degentes rebus ſuis adhibere di-
ligentiam, Cùm audiſſemus Judæos non conſentire 24
ei quæ à patre juſſa fuit, ad Græcorum ritum
tranſlationi, ſed tenere velle ſuum inſtitutum,
ac propterea poſtulare concedi ſibi legitima ſua;
Volentes igitur hanc quoque gentem quietam eſſe, 25
judicamus & templum reſtitui illis, & ut agant
ſecundùm ſuorum majorum conſuetudinem. Benè 26
igitur feceris, ſi miſeris ad eos & dexteram dede-
ris; ut cognitâ noſtrâ voluntate, & bono animo
ſint, & jucundè rebus propriis deſerviant. Ad 27
gentem verò ipſam regis epiſtola talis erat.
Rex Antiochus ſenatui Judæorum, & cæteris
Judæis Salutem. Si valetis; ſic eſt, ut vo- 28
lumus: ſed & ipſi benè valemus. Significa- 29
vit nobis Menelaus velle vos deſcendere, &
eſſe cum propriis. His igitur qui commeant, 30
uſque ad diem trigeſimum menſis Xanthici erit
dextera cum ſecuritate: Ut Judæi utantur 31
cibis, & legibus ſuis, ſicut & priùs: &
nemo eorum ullo modo moleſtiam patiatur
de his quæ per ignorantiam geſta ſunt. Mi- 32
ſi autem & Menelaum, qui vos alloqua-
tur. Valete: Anno centeſimo quadrageſimo octa- 33
vo, Xanthici menſis quintadecimâ die. Miſe- 34
runt autem etiam Romani ad eos epiſtolam ita
habentem. Quintus Memmius, Titus (c) Man-
lius, legati Romanorum, populo Judæorum Sa-
lutem. De his quæ Lyſias cognatus regis con- 35
ceſſit vobis, & nos conſentimus.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

* ܝܘܚܢܢ ܘܐܒܫܠܘܡ ܕܐܫܬܕܪܘ ܡܢܟܘܢ܂ ܟܕ ܐܫܠܡܘ ܐܓܪ̈ܬܐ ܥܠ ܗܝ ܕܟܬܝܒܐ ܗܘܬ ܒܗ̇ ܫܐܠܘ 17
ܕܢܬܒܥܐ ܡܢܗܘܢ܂ * ܘܡܕܡ ܕܡܬܒܥܐ ܗܘܐ ܕܢܬܩܪܒ ܠܘܬ ܡܠܟܐ܂ ܐܘܕܥܬ ܘܐܡܪܬ ܠܗ܂ ܘܡܕܡ ܕܙܕܩ ܗܘܐ 18
ܕܢܫܒܘܩ ܫܒܩ܂ * ܐܢ ܗܘ ܗܟܝܠ ܕܬܛܪܘܢ ܫܝܢܐ ܕܐܝܬ ܠܟܘܢ ܥܡܢ܂ ܐܗܘܐ ܠܟܘܢ ܥܠܬܐ ܕܟܠܗܝܢ 19
ܛܒ̈ܬܐ܂ * ܘܥܠ ܗܠܝܢ ܕܝܢ ܕܫܕܪܬܘܢ܂ ܟܬܒܬ ܘܦܩܕܬ ܕܟܠܡܕܡ ܕܢܗܘܐ ܠܟܘܢ ܐܝܟ 20
ܨܒܝܢܟܘܢ܂ * ܒܫܢܬ ܡܐܐ ܘܐܪܒܥܝܢ ܘܬܡܢܐ܂ ܒܥܣܪܝܢ ܘܐܪܒܥܐ ܒܬܫܪܝ ܐܚܪܝ܂ 21
* ܐܬܬ ܐܓܪܬܐ ܕܡܠܟܐ ܕܟܬܝܒܐ ܗܟܢܐ܂ * ܐܢܛܝܘܟܘܣ ܡܠܟܐ܂ ܠܠܘܣܝܐ ܐܚܘܗܝ 22 23
ܫܠܡ܂ ܡܛܠ ܕܐܒܘܢ ܠܘܬ ܐܠܗ̈ܐ ܥܒܪ܂ ܨܒܐ ܐܢܐ ܕܢܗܘܐ ܡܠܟܘܬܢ ܕܠܐ ܫܓܘܫܝܐ܂
ܡܛܠ ܗܢܐ ܟܬܒܬ ܥܠ ܨܒܘܬܐ ܕܝܗܘܕ̈ܝܐ܂ * ܡܛܠ ܕܫܡܥܬ ܡܢܗܘܢ ܕܠܐ ܨܒܝܢ ܕܢܫܬܠܡܘܢ 24
ܠܨܒܝܢܗ ܕܐܒܝ ܒܝܘܢܝܘܬܐ܂ ܐܠܐ ܒܢܡܘܣ̈ܝܗܘܢ ܨܒܝܢ ܕܢܩܘܡܘܢ܂ ܘܡܛܠ ܗܢܐ ܡܬܒܥܝܢ
ܕܢܫܬܒܩܘܢ ܠܗܘܢ ܢܡܘܣ̈ܝܗܘܢ܂ * ܐܦ ܚܢܢ ܨܒܝܢ ܕܢܗܘܐ ܗܢܐ ܥܡܐ ܕܠܐ ܫܓܘܫܝܐ 25
ܘܕܠܐ ܕܚܠܬܐ܂ ܘܢܬܬܦܢܐ ܠܗܘܢ ܗܝܟܠܗܘܢ܂ ܘܢܬܕܒܪܘܢ܂ ܘܢܚܘܢ ܐܝܟ ܢܡܘܣܐ ܘܥܝ̈ܕܐ
ܕܐܒܗ̈ܝܗܘܢ܂ * ܫܦܝܪ ܗܟܝܠ ܬܥܒܕ ܐܢ ܬܫܕܪ ܠܘܬܗܘܢ܂ ܘܬܬܠ ܠܗܘܢ ܡܗܝܡܢܘܬܐ ܕܟܕ 26
ܢܚܙܘܢ ܪܥܝܢܢ ܕܠܘܬܗܘܢ܂ ܢܚܕܘܢ ܘܢܬܬܢܝܚܘܢ ܒܥܒ̈ܕܝܗܘܢ܂ * ܘܠܘܬ ܝܗܘܕ̈ܝܐ 27
ܕܝܢ܂ ܟܕ ܟܬܝܒܐ ܗܘܬ ܐܓܪܬܐ ܕܡܠܟܐ ܗܟܢܐ܂ ܐܢܛܝܘܟܘܣ ܡܠܟܐ ܠܣܘܢܩܠܝܛܘܣ ܕܝܗܘܕ̈ܝܐ܂
ܘܠܫܪܟܐ ܕܝܗܘܕ̈ܝܐ܂ ܫܠܡܐ ܘܚܘܠܡܢܐ ܢܗܘܐ܂ * ܐܝܟ ܕܨܒܝܢܢ܂ ܐܦ ܚܢܢ ܕܝܢ ܡܬܚܠܡܝܢ 28
* ܐܘܕܥܢ ܕܝܢ ܡܢܠܐܘܣ ܥܠܝܟܘܢ܂ ܕܨܒܝܢ ܐܢܬܘܢ ܕܬܗܘܘܢ ܫܠܝܢ ܒܥܒ̈ܕܝܟܘܢ 29
ܘܒܬܫܡ̈ܫܬܟܘܢ܂ ܘܐܝܟ ܢܡܘܣ̈ܝܟܘܢ ܡܬܕܒܪܝܢ܂ * ܐܦ ܚܢܢ ܝܗܒܢ ܡܗܝܡܢܘܬܐ܂ ܘܫܒܩܢ ܣܟܠܘ̈ܬܐ 30
ܥܕܡܐ ܠܫܘܠܡܗ ܕܝܪܚܐ ܢܝܣܢ܂ * ܢܚܘܢ ܗܟܝܠ ܝܗܘܕ̈ܝܐ ܒܢܡܘܣ̈ܝܗܘܢ 31
ܐܝܟ ܕܡܢ ܩܕܝܡ܂ ܘܐܢܫ ܠܐ ܢܗܪ ܠܗܘܢ ܡܕܡ܂ ܥܠ ܡܕܡ ܐܝܟ ܗܢܐ܂ * ܫܕܪܢ ܕܝܢ 32
ܠܡܢܠܐܘܣ܂ ܕܢܘܕܥܟܘܢ ܗܠܝܢ܂ ܗܘܘ ܚܠܝܡܝܢ܂ * ܒܫܢܬ ܡܐܐ ܘܐܪܒܥܝܢ 33
ܘܬܡܢܐ܂ ܒܚܡܫܬܥܣܪ ܒܢܝܣܢ܂ * ܫܕܪܘ ܐܦ ܪ̈ܗܘܡܝܐ ܐܓܪܬܐ ܠܘܬ ܝܗܘܕ̈ܝܐ܂ ܕܟܬܝܒܐ 34
ܗܟܢܐ܂ ܩܘܝܢܛܘܣ ܡܡܝܣܛܝܛܘܣ ܘܡܢܝܘܣ ܣܢܩܠܝܛܝ̈ܐ ܕܪ̈ܗܘܡܝܐ ܠܟܢܘܫܬܐ ܕܝܗܘܕ̈ܝܐ ܫܠܡ܂
* ܟܠ ܡܕܡ ܕܫܒܩ ܠܟܘܢ ܠܘܣܝܐ ܐܚܝܢܗ ܕܡܠܟܐ܂ ܐܦ ܚܢܢ ܡܫܬܘܝܢܢ܂ 35

Juchanan & Abiſalom à vobis miſſi, 17
traditis literis, de eo quod in eis ſcri-
ptum erat poſtulârunt: Quod igitur 18
ad regem referendum fuit, retuli &
dixi ei: Quodque ipſum concedere
æquum fuit, conceſſit. Quare ſi con- 19
ferretis amicitiam quam habetis nobiſ-
cum, omnium vobis bonorum cauſa ero.
De eis autem, de quibus miſiſtis, ſcri- 20
pſi & mandavi omnia ſecundùm volun-
tatem veſtram fieri. Anno centeſimo 21
quadrageſimo octavo, viceſimo quarto
Tiſri poſterioris. Venit à rege epi- 22
ſtola, in hunc modum ſcripta; An- 23
tiochus rex, Lyſiæ fratri, Salutem; Pa-
tre in deos tranſlato, regnum noſtrum
ſine motu eſſe cupio: ſcripſi igitur de
negotio Judæorum; Eò quòd accepi 24
de eis, quod nolint annuere voluntati
patris mei de Helleniſmo; ſed in legi-
bus ſuis perſeverare velint, & propter-
ea leges ſibi ſuas concedi poſtulant.
Nos etiam populum illum ſine pertur- 25
batione ac timore degere volumus, tem-
plúmque ipſis ſuum reſtitui, & ſecun-
dùm leges moréſque pátrios degere i-
pſos ac vivere. Si igitur ad eos mi- 26
ſeris, fidémque dederis, & mentem er-
ga eos noſtram videntes læti ac quie-
ti operibus ſe ſuis accingant, rectè fe-
ceris. Ad Judæos autem epiſtola regis 27
ſic ſcripta erat: Antiochus rex Sena-
tui, reliquíſque Judæis, ſalvere ac va-
lere, Sicut & cupimus: nos autem et- 28
iam valemus. Retulit ad nos Menelaus 29
de vobis, quod quieti operibus veſtris
& negotiis adeſſe cupitis, ſecundùm
leges veſtras agentes. Nos etiam, fide 30
datâ, remittimus quod erratum fuerit,
uſque ad finem menſis Niſan. Vivant 31
igitur Judæi legibus ſuis ut olim, nec
quiſquam eis de re quaquam moleſtus
ſit. Miſi autem Menelaum, qui vos 32
horum certiores faciat. Valete. An- 33
no centeſimo quadrageſimo octavo, de-
cimo quinto Niſan. Miſerunt autem 34
& Romani Judæis epiſtolam, ſic ſcri-
ptam; QUINTUS Memiſtitus & Ma-
nius Senatores Romanorum, cœtui
Judæorum Salutem; Quæcunque con- 35
ceſſit vobis Lyſias cognatus regis, eis
nos etiam conſentimus.

Verſio VULG. LAT.

36 De quibus autè ad regem judicavit referendum, confeſtim aliquem mittite, diligentiùs inter vos conferentes, ut decernamus, ſicut congruit vobis: nos
37 enim Antiochiam accedimus. Ideòque feſtinate reſcribere, ut nos quoque ſciamus cujus eſtis volunta-
38 tis. Benè valete. Anno centeſimo quadrageſimo octavo, quintadecimâ die menſis Xanthici.

CAP. XII.

1 His factis pactionibus, Lyſias pergebat ad regem,
2 Judæi autem agriculturæ operam dabant. Sed hi qui reſederant, Timotheus, & Apollonius Gennæi filius, ſed & Hieronymus, & Demophon ſuper hos, & Nicanor Cypriarches, non ſinebant eos in ſilen-
3 tio agere, & quiete. Joppitæ verò tale quoddam flagitium perpetrârunt: rogaverunt Judæos, cum quibus habitabant, aſcendere ſcaphas, quas paraverant, cum uxoribus & filiis, quaſi nullis inimici-
4 tiis inter eos ſubjacentibus. Secundùm commune itaque decretum civitatis, & ipſis acquieſcentibus, paciſque causâ nihil ſuſpectum habentibus: cùm in altum proceſſiſſent, ſubmerſerunt non minùs ducen-
5 tos. Quam crudelitatem Judas in ſuæ gentis homines factam ut cognovit, præcepit viris, qui erant cum
6 ipſo: & invocato juſto judice Deo, Venit adverſùs interfectores fratrum, & portum quidem noctu ſuccendit, ſcaphas exuſſit, eos autem, qui ab igne
7 refugerant, gladio peremit. Et cùm hæc ita egiſſet, diſceſſit quaſi iterum reverſurus, & univerſos
8 Joppitas eradicaturus. Sed cùm cognoviſſet & eos, qui erant Jamniæ, velle pari modo facere habitanti-
9 bus ſecum Judæis, Jamnitis quoque nocte ſupervenit & portum cum navibus ſuccendit: ita ut lumen ignis appareret Jeroſolymis à ſtadiis ducentis qua-
10 draginta. Indè cùm jam abiiſſent novem ſtadiis, & iter facerent ad Timotheum, commiſerunt cum eo Arabes quinque millia viri, & equites quingenti.
11 Cùmque pugna valida fieret, & auxilio Dei proſperè ceſſiſſet, reſidui Arabes victi, petebant à Juda dextrâ ſibi dari, promittentes ſe paſcua daturos, & in cæteris profuturos.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΏΝ Β΄.

36 Ἃ δὲ ἔκρινε (α) προσανενεχθῆναι τῷ βασιλεῖ, πέμψατέ τινα παραχρῆμα ἐπισκεψάμενοι περὶ τούτων, (β) ἵνα ἐκθῶμεν ὡς καθήκει (γ) ὑμῖν·
37 ἡμεῖς γὰρ προσάγομεν πρὸς Ἀντιόχειαν. Διὸ σπεύσατε, καὶ πέμψατέ
38 τινας, ὅπως καὶ ἡμεῖς ἐπιγνῶμεν ὁποίας ἐστὲ γνώμης. Ὑγιαίνετε. Ἔτους ἑκατοστοῦ (δ) τεσσαρακοστοῦ ὀγδόου, Ξανθικοῦ (ε) πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ.

MS.A. (α) προσανενήνεχθαι (β) ἵν᾽ ἔχωμεν (γ) ἡμῖν· (δ) τεσσαρακοστοῦ (ε) πεντεκαιδεκάτη.

ΚΕΦ. ιβ΄.

1 Γενομένων (α) τῶν συνθηκῶν τούτων, ὁ μὲν Λυσίας ἀπῄει πρὸς τὸν βα-
2 σιλέα, οἱ δὲ Ἰουδαῖοι περὶ τὴν γεωργίαν ἐγίνοντο. Τῶν δὲ κατὰ τόπον στρατηγῶν Τιμόθεος καὶ Ἀπολλώνιος ὁ τοῦ Γενναίου, ἔτι δὲ Ἱερώνυμος καὶ Δημοφῶν, πρὸς δὲ τούτοις Νικάνωρ ὁ Κυπριάρχης, οὐκ
3 εἴων αὐτοὺς (β) εὐσταθεῖν, καὶ τὰ τῆς ἡσυχίας ἄγειν. Ἰοππῖται δὲ τηλικοῦτο συνετέλεσαν τὸ δυσσέβημα. παρακαλέσαντες (γ) τοὺς σὺν αὐτοῖς οἰκοῦντας Ἰουδαίους ἐμβῆναι εἰς τὰ (δ) παρασταθέντα ὑπ᾽ αὐτῶν σκάφη σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, ὡς μηδεμιᾶς ἐνεστώσης πρὸς
4 αὐτοὺς δυσμενείας, (ε) Κατὰ δὲ τὸ κοινὸν τῆς πόλεως ψήφισμα, καὶ τούτων ἐπιδεξαμένων ὡς ἂν εἰρηνεύειν θελόντων, καὶ μηδὲν ὕποπτον ἐχόντων, (ζ) ἐπαναχθέντας αὐτοὺς ἐβύθισαν, ὄντας οὐκ ἔλαττον τῶν
5 διακοσίων. Μεταλαβὼν δὲ (η) Ἰούδας τὴν γεγενημένην εἰς τοὺς ὁμοεθνεῖς ὠμότητα, παραγγείλας τοῖς περὶ αὐτὸν ἀνδράσι, καὶ ἐπικα-
6 λεσάμενος τὸν δίκαιον κριτὴν Θεόν, (θ) Παρεγένετο ἐπὶ τοὺς μιαιφόνους τῶν ἀδελφῶν (ι) καὶ τὸν μὲν λιμένα νύκτωρ ἐνέπρησε, καὶ τὰ σκάφη κατέ-
7 φλεξε, τοὺς δὲ ἐκεῖ συμφυγόντας ἐξεκέντησε. Τοῦ δὲ χωρίου συγκλεισθέντος, (κ) ἀνέλυσεν, ὡς πάλιν ἥξων καὶ τὸ σύμπαν τῶν
8 Ἰοππιτῶν ἐκριζῶσαι πολίτευμα. Μεταλαβὼν δὲ καὶ τοὺς ἐν Ἰαμνείᾳ τὸν αὐτὸν ἐπιτελεῖν βουλομένους τρόπον τοῖς (λ) παροικοῦσιν Ἰου-
9 δαίοις, Καὶ τοῖς Ἰαμνίταις νυκτὸς ἐπιβαλὼν, ὑφῆψε τὸν λιμένα σὺν τῷ στόλῳ, ὥστε (μ) φαίνεσθαι τὰς αὐγὰς τοῦ φέγγους εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα,
10 σταδίων ὄντων διακοσίων (ν) τεσσαράκοντα. Ἐκεῖθεν δὲ (ξ) ἀποσπασθέντων σταδίους ἐννέα, ποιουμένων τὴν πορείαν ἐπὶ τὸν Τιμόθεον, (ο) προσέβαλον Ἄραβες αὐτῷ οὐκ ἐλάττους τῶν πεντακισχιλίων, ἱππεῖς δὲ πεντα-
11 κόσιοι. Γενομένης δὲ καρτερᾶς μάχης, καὶ τῶν περὶ τὸν Ἰούδαν διὰ τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ βοήθειαν εὐημερησάντων, (π) ἐλαττωθέντες οἱ Νομάδες Ἄραβες ἠξίουν δοῦναι τὸν Ἰούδαν δεξιὰν αὐτοῖς, ὑπισχνούμενοι καὶ βοσκήματα δώσειν, καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ὠφελήσειν αὐτούς.

MS.A. (α) δὲ τῶν (β) εὐσταθεῖν, καὶ * τὰς ἡσυχίας (γ) τοὺς ἐν ἑαυτοῖς (δ) παρακατασταθέντα (ε) Μετὰ δὲ (ζ) ἀχθέντας (η) ὁ Ἰούδας (θ) Παραγενόμενος (ι) τὸν μὲν * ἔνμενα (κ)* ἀνέχωσεν, πάλιν (λ) κατοικοῦσιν (μ) ἐπιφαίνεσθαι (ν) τεσσαράκοντα. (ξ) ἀποσπάσαντες (ο) ἐπέβαλλον (π) ἐλαττονωθέντες Νομάδες ἠξίουν

Interp. LAT.

De quibus autem ad regem judicavit referen… confeſtim aliquem mittite conſideraturum de… ut decernamus, ſicut congruit vobis. Nos … Antiochiam accedimus. Ideò feſtinate, … mittite aliquos; ut nos quoque ſciamus, cu… eſtis voluntatis. Valete: Anno centeſimo qua… drageſimo octavo quintadecimâ die menſis Xa… thici.

CAP. XII.

His autem factis pactionibus, Lyſias quidem pergebat ad regem; Judæi autem agricultu… operam dabant. Ex ducibus autem qui era… per loca, Timotheus, & Apollonius Gennei … lius, ſed & Hieronymus, & Demophon, præ… hos autem Nicanor Cypriarches, non ſineb… eos in quiete agere, & ſilentio. Joppitæ verò … le quoddam flagitium perpetraverunt. Cum … gâſſent eos qui ſecum habitabant, Judæos, a… dere in paratas ab ipſis ſcaphas, cum uxori… & filiis, quaſi nullis inimicitiis erga eos ſub… centibus, Secundùm autem commune decre… civitatis, & his acquieſcentibus, tanquam pa… cificè agere volentibus, nihilque ſuſpectum ha… bentibus, eos cùm in altum proceſſiſſent, ſubmer… ſerunt, cùm eſſent non minùs ducentis. Quam … crudelitatem Judas in ſuæ gentis homines fa… ctam ut cognovit; præcipiens viris qui erant cum … ipſo, & invocato juſto judice Deo, Venit ad… verſùs interfectores fratrum: & portum quidem … nocte ſuccendit, & ſcaphas exuſſit, eos au… tem, qui illuc refugerant, peremit. Ipſâ au… tem regione concluſâ, diſceſſit quaſi iterum re… verſurus, & univerſam Joppitarum rempublicam … eradicaturus. Sed cùm cognoviſſet, & eos qui … erant Jamniæ, velle pari modo facere habitan… tibus ſecum Judæis; Jamnitis quoque no… ſupervenit, & portum cum navibus ſuccendit: … ita ut lumen ignis appareret Hieroſolymis ab … diis ducentis quadraginta. Indè autem cum … iiſſent novem ſtadiis, & iter facerent con… Timotheum; commiſerunt cum eo Arabes no… pauciores quinque millibus, & equites quingen… Cùmque pugna valida facta eſſet, & his, qui ci… ca Judam, auxilio Dei proſperè ceſſiſſet; … Nomades Arabes petebant à Juda dextras … dari, promittentes, ſe & paſcua daturos, & … cæteris profuturos ipſis.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
[illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
[illegible]
3 [illegible]
[illegible]
4 [illegible]
[illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
[illegible]
7 [illegible]
[illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
[illegible]
11 [illegible]
[illegible]
[illegible]

Quæ autem ad regem de vobis retulit … de eis, qui agant veſtro nomine mittite, ut fiat quod gratum ſit vobis, in omnibus quæ vultis. Antiochiam enim profectnri ſumus: Feſtinatò igitur ad nos mittite qui nos certiores faciant quomodo agatis. Anno centeſimo quadrageſimo octavo, quintodecimo Niſan.

CAP. XII.

His rebus geſtis, profectus Lyſias ad regem diſceſſit, Judæi autem ad agros ſuos colendos converſi ſunt. Præfecti autem & duces qui in locis erant, Timotheus & Apollonius Gannæi filius, & Hieronymus & Ramphon & Nicanor, Cypriique cum eis quietos illos ac pacatos non ſinebant. Joppenſes autem magnum flagitium ſic fecerunt: Judæis qui cum ipſis erant perſuaſerunt ſcaphas habitare cum uxoribus & liberis: nullis intercedentibus inter eos inimicitiis, aut litibus, Sed omnibus, concives ſe reputantibus: quibus conſentientibus, quaſi ſcilicet qui pacem agere cuperent, nec quicquam in mente repoſitum gererent, ingreſſos quaſi ducentos ſubmerſerunt in medio mari. Cùm igitur audîſſet Judas malum & iniquitatem factam popularibus ſuis, præcepit eis qui ſecum erant, & precatus cum clamore Deum judicem juſtum; Venit in fratricidas, portúmque ipſorum noctu incendit, cum navibus qui in eo erant, & qui in eis inventi ſunt, interfecit. Quod cùm perſenſiſſent cives, clauſerunt portas: ipſe autem reverſus diſceſſit, quòd aliam in eos expeditionem meditaretur, quâ Joppam cum incolis funditus everteret. Cùm autem perſenſiſſet Jamnitas etiam idem facere cupere Judæis inquilinis ſuis; Noctu eò profectus incendit portum ipſorum cum omnibus quæ in eo erant, ita ut fulgor ignis incendii Jeroſolyma uſq; conſpiceretur, ducentorum & quadraginta ſtadiorum intervallo. Digreſſos inde quaſi novem ſtadia, quaſi adverſùs Timotheum proficiſcerentur, aggreſſi ſunt Arabum pedites ad quinque millia, cum equitibus quingentis. Facto autem prælio & pugnâ magnâ, vicerunt Maccabæani, propter Dei qui ipſis adfuerat auxilium: victi autem Nomades petierunt à Juda ut dextram ſibi daret, paſcua etiam … ipſi daturos pollicentes.

Verſio VULG. LAT.

12 Judas autem, arbitratus verè in multis eos utiles, promiſit pacem: dextriſque acceptis, diſceſſere ad tabernacula ſua. 13 Aggreſſus eſt autem & civitatem quandam firmam, pontibus muriſque circumſeptam, quæ à turbis habitabatur Gentium promiſcuarum, cui nomen Caſphin. 14 Hi verò qui intùs erant, confidentes in ſtabilitate murorum, & apparatu alimoniarum, remiſſiùs agebant, maledictis laceſſentes Judam, & blaſphemantes, ac loquentes quæ fas non eſt. 15 Machabeus autem, invocato magno mundi principe, qui ſine arietibus & machinis temporibus Jeſu præcipitavit Jericho, irruit ferociter muris: 16 Et captâ civitate per Domini voluntatem, innumerabiles cædes fecit, ita ut adjacens ſtagnum ſtadiorum duorum latitudinis, ſanguine interfectorum fluere videretur. 17 Indè diſceſſerunt ſtadia ſeptingenta quinquaginta, & venerunt in Characa ad eos, qui dicuntur Tubianæi, Judæos: 18 Et Timotheum quidem in illis locis non comprehenderunt, nullóque negotio perfecto regreſſus eſt, relicto in quodam loco firmiſſimo præſidio. 19 Doſitheus autem & Soſipater, qui erant duces cum Machabæo, peremerunt à Timotheo relictos in præſidio, decem millia viros. 20 At Machabæus, ordinatis circum ſe ſex millibus, & conſtitutis per cohortes, adverſùs Timotheum proceſſit, habentem ſecum centum viginti millia peditum, equitúmque duo millia quingentos. 21 Cognito autem Judæ adventu, Timotheus præmiſit mulieres, & filios, & reliquum apparatum, in præſidium, quod Carnion dicitur: erat enim inexpugnabile, & acceſſu difficile propter locorum anguſtias. 22 Cùmque cohors Judæ prima apparuiſſet, timor hoſtibus incuſſus eſt, ex præſentia Dei, qui univerſa conſpicit, & in fugam verſi ſunt alius ab alio, ita ut magìs à ſuis dejicerentur, & gladiorum ſuorum ictibus debilitarentur.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β΄.

12 Ἰούδας δὲ ὑπολαβὼν ὡς ἀληθῶς ὂν πολλοῖς αὐτοὺς χρησίμους,(α) ἐπεχώρησεν εἰρήνην ἄξειν πρὸς αὐτούς. καὶ λαβόντες δεξιάς, εἰς τὰς σκηνὰς(β) αὐτῶν ἐχωρίσθησαν. 13 Ἐπέβαλε δὲ καὶ ἐπί τινα πόλιν γεφυροῦν ὀχυρὰν καὶ τείχεσι περιπεφραγμένην, καὶ παμμιγέσιν 14 ἔθνεσι κατοικουμένην, ὄνομα δὲ Κάσπιν. Οἱ δὲ ἔνδον πεποιθότες τῇ τῶν τειχέων(γ) ἐρυμνότητι, τῇ τε τῶν βρωμάτων παραθέσει, ἀναγωγότερον ἐχρῶντο, τοῖς περὶ τὸν Ἰούδαν λοιδοροῦντες, καὶ προσέτι βλασφημοῦντες, καὶ λαλοῦντες ἃ μὴ θέμις. 15 Οἱ (δ) δὲ περὶ τὸν Ἰούδαν ἐπικαλεσάμενοι τὸν μέγαν τοῦ κόσμου δυνάστην, τὸν ἄτερ κριῶν καὶ μηχανῶν ὀργανικῶν καταχρημνίσαντα τὴν Ἱεριχὼ κατὰ τοὺς Ἰησοῦ χρόνους, ἐνέσεισαν θηριωδῶς τῷ τείχει. 16 Καταλαβόμενοί τε τὴν πόλιν τῇ τοῦ θεοῦ θελήσει, ἀμυθήτους ἐποιήσαντο σφαγάς, ὥστε τὴν παρακειμένην λίμνην τὸ πλάτος ἔχουσαν 17 (ε) σταδίων δύο, καταρρύτον αἵματι πεπληρωμένην φαίνεσθαι. Ἐκεῖθεν δὲ ἀποσπάσαντες σταδίους ἑπτακοσίους πεντήκοντα διήνυσαν 18 εἰς τὸν Χάρακα,(ζ) πρὸς τοὺς λεγομένους Τουβιηνοὺς Ἰουδαίους. Καὶ Τιμόθεον μὲν ἐπὶ τῶν τόπων οὐ κατέλαβον,(η) ἄπρακτόν τε ἀπὸ τῶν τόπων ἐκλελυκότα, καταλελοιπότα δὲ φρουρὰν ἔν τινι τόπῳ, καὶ 19 μάλα ὀχυράν. Δοσίθεος δὲ καὶ Σωσίπατρος τῶν περὶ τὸν Μακκαβαῖον ἡγεμόνων,(θ) ἐξοδεύσαντες ἀπώλεσαν τοὺς ὑπὸ Τιμοθέου καταλειφθέντας 20 ἐν τῷ ὀχυρώματι πλείους τῶν μυρίων ἀνδρῶν. Ὁ δὲ Μακκαβαῖος διατάξας(ι) τὴν ἑαυτοῦ στρατιὰν σπειρηδὸν, κατέστησεν αὐτοὺς ἐπὶ τῶν σπειρῶν, καὶ ἐπὶ τὸν Τιμόθεον(κ) ὥρμησεν ἔχοντα περὶ αὐτὸν μυριάδας δώδεκα πεζῶν, ἱππεῖς δὲ (λ) χιλίους πρὸς τοῖς 21 πεντακοσίοις. Τὴν δὲ ἔφοδον μεταλαβὼν (μ) Ἰούδα, ὁ Τιμόθεος προεξαπέστειλεν τὰς γυναῖκας, καὶ τὰ τέκνα, καὶ τὴν ἄλλην ἀποσκευὴν εἰς τὸ λεγόμενον Καρνίον· ἦν γὰρ δυσπολιόρκητον καὶ δυσπρόσιτον τὸ χωρίον διὰ (ν) τὴν τῶν πάντων τῶν τόπων στενότητα. 22 Ἐπιφανείσης δὲ τῆς (ξ) Ἰούδα σπείρας πρώτης, καὶ γενομένου δέους ἐπὶ τοὺς πολεμίους, φόβου τε ἐκ τῆς τοῦ (ο) πάντα ἐφορῶντος ἐπιφανείας (π) γενομένου ἐπ᾽ αὐτοὺς, (ρ) εἰς φυγὴν ὥρμησαν ἄλλος ἀλλαχῆ φερόμενος, ὥστε πολλάκις ὑπὸ τῶν ἰδίων βλάπτεσθαι, καὶ ταῖς τῶν ξιφῶν ἀκμαῖς ἀναπείρεσθαι.

Interp. LAT

12 Judas autem arbitratus vere in multis eos utiles, conceſſit pacem acturum ſe cum eis: dextriſque acceptis diſceſſere ad tabernacula ſua. 13 Aggreſſus eſt autem & civitatem quandam firmam pontibus, muriſque circumſeptam, quæ à turbis habitabatur gentium promiſcuarum: cui nomen Caſpis. 14 Hi verò qui intùs erant, confidentes in ſtabilitate murorum, & apparatu alimoniarum, remiſſiùs agebant, maledictis laceſſentes Judam, & prætereà blaſphemantes, & loquentes quæ fas non eſt. 15 Qui autem circa Judã erant, invocato magno mundi principe, qui ſine arietibus & machinis temporibus Jeſu præcipitavit Hiericho, irruerunt ferociter in muros. 16 Et captâ civitate per Dei voluntatem, innumerabiles cædes fecerunt: ita ut adjacens ſtagnũ ſtadiorũ duorũ latitudinis repletũ ſanguine fluere videretur. 17 Inde autẽ diſcedentes ſtadia ſeptingenta quinquaginta venerũt in Characa, ad eos qui dicuntur Tubieni, Judæos. 18 Et Timotheum quidem in illis locis non comprehenderunt, nullis rebus geſtis tunc à locis illis regreſſum, relicto autem in quodam loco firmiſſimo præſidio. 19 Doſitheus autem, & Soſipater, ex iis ducibus qui cum Maccabæo, exeuntes, peremerunt à Timotheo relictos in præſidio plures quàm decem millia viros. 20 At Maccabæus ordinato exercitu ſuo per cohortes, conſtituit eos ſuper cohortes, & adverſùs Timotheum proceſſit habentem ſecum centum viginti millia peditum, equitúmque duo millia quingentos. 21 Cognito autem Judæ adventu Timotheus præmiſit mulieres, & filios, & reliquum apparatum, in locum qui Carnion dicitur. Erat enim inexpugnabile & acceſſu difficile caſtellum, propter omnium locorum anguſtias. 22 Cúmque cohors Judæ prima apparuiſſet, & exorto timore in hoſtibus ac terrore, ex præſentia illius qui univerſa conſpicit; in fugam verſi ſunt, alius aliò delatus: ita ut ſæpè à ſuis læderentur, & gladiorum mucronibus trajicerentur.

MS.A. (α) ὑπεχώρησεν (β) ἐχωρίσθησαν. (γ) εὐρυμνότητι, (δ) δὲ τὸν (ε) σταδίους δύο, καταρρεῖν τὸ αἷμα (ζ) καὶ πρὸς τοὺς λεγομένους Τουβιηνούς (η) ἄπρακτον τότε ἐκ τῶν (θ) ἐξοδεύσαντες τοὺς ὑπὸ Τιμοθέου ἀπώλεσαν καταλειφθέντας (ι) τὴν περὶ αὐτὸν στρατιὰν (κ) ὥρμησε (λ) τετρακισχιλίους καὶ πρὸς τοῖς ἑπτακισχιλίοις. (μ) Ἰούδου, προεξαπέστειλεν ὁ Τιμόθεος τὰς γυναῖκας, καὶ τὴν ἄλλην (ν) τὴν πάντων (ξ) Ἰούδου σπείρης, πρώτου (ο) τὰ πάντα (π) γενομένης (ρ) εἰς φυγὴν

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

[illegible]

12 Judas autem cogitans eos ſibi multis in rebus utiles eſſe, annuit pacem cum illis agere: Acceptâque dextrâ, profecti ad tentoria ſua diſceſſerunt. 13 Judas autem in civitatem quandam impetum fecit, fortem & firmis muris circundatam, quam multæ gentes habitabant, nomine Caſpin. 14 Incolæ autem murorum firmitati confiſi, armiſque, quæ multa eis repoſita erant in ea ſupra modum elati Maccabæanos probris & contumeliis afficiebant, dictis immundis, quibus nefas eſt eos impetentes. 15 Maccabæani autem Deum ſeculorum omnipotentem cum clamore precati, qui diebus Joſuæ, muros Jericho ſine petris aut machinis aut artificio humano deſtruxit, accedentes ferarum inſtar in muros impetum fecerunt, 16 Deique voluntate muro diruto civitatem ſubegerunt, multis in ea interfectis, ita ut lacus ipſis propinqua, continens quaſi duo ſtadia, tota ſanguine inficeretur. 17 Inde digreſſi, confectis ſtadiis quaſi ſeptingentis quinquaginta, Charocem, ad Judæos qui Tubieni dicuntur, ingreſſi ſunt. 18 Et Timotheum quidem in loco invenerunt ſine exercitu, manibus remiſſis quòd copias non haberet, reliquerat autem in arce quadam magna & forti cuſtodiam. 19 Profecti autem ex Maccabæanis præfecti ac duces Doſitheus & Soſipater, relictos in arce à Timotheo ſupra decẽ mille interfecerunt. 20 Maccabæus autẽ collectũ exercitũ cùm p cohortes diviſiſſet, ſinguliſq; cohortibus duces præfeciſſet, contra Timotheum profectus eſt, adverſùs ſe, cum centum triginta peditum millibus, equitum bis mille quingentis, venientem. 21 Timotheus cùm de Maccabæanis inaudiviſſet, dimiſit uxores & liberos omniáque impedimenta ipſorum ad civitatem quæ dicitur Karna, quòd difficile acceſſu eſſet caſtellũ, & munitũ, nec facile ſubigi poſſet, aut ſpoliari, quòd anguſtos ab omni parte aditus haberet. 22 Viſâ autem primâ acie Maccabæi, cecidit timor pavorque in hoſtes voluntate Dei omnipotentis, qui adverſùm ſe illis oſtendit, cúmque in pedes ſe dediſſent, in ſuam quiſque partem fugerunt, ita ut alter in alterum incurreret & aſcenderet, altérq; ab altero confoderetur, membriſque impotens redderetur, quòd gladios nudos haberent.

Verſio VULG. LAT.

23 Judas autem vehementer inſtabat puniens profanos, 24 & proſtravit ex eis triginta millia virorum. Ipſe verò Timotheus incidit in partes Doſithei & Soſipatris: & multis precibus poſtulabat ut vivus dimitteretur, eò quòd multorum ex Judæis parentes habe- 25 ret, ac fratres, quos morte ejus decipi eveniret. Et cùm fidem dediſſet reſtiturum ſe eos ſecundùm conſtitutum, illæſum eum dimiſerunt, propter fratrum 26 ſalutem. Judas autem egreſſus eſt ad Carnion, in- 27 terfectis vigintiquinque millibus. Poſt horum fugam & necem, movit exercitum ad Ephron civitatem munitam, in qua multitudo diverſarum gentium habitabat: & robuſti juvenes pro muris conſiſtentes fortiter repugnabant: in hac autem machinæ multæ, 28 & telorum erat apparatus. Sed, cùm Omnipotentem invocâſſent, qui poteſtate ſuâ vires hoſtium confringit, ceperunt civitatem: & ex eis qui intùs erant, 29 vigintiquinque millia proſtraverunt. Indè ad civitatem Scytharum abierunt, quæ ab Jeroſolymis ſex- 30 centis ſtadiis aberat. Conteſtantibus autem his, qui apud Scythopolitas erant, Judæis, quòd benignè ab eis haberentur, etiam temporibus infœlicitatis quòd 31 modeſtè ſecum egerint: Gratias agentes eis, & exhortati etiam de cætero erga genus ſuum benignos eſſe, venerunt Jeroſolymam die ſolenni ſeptimana- 32 rum inſtante. Et poſt Pentecoſten abierunt contra 33 Gorgiam præpoſitum Idumææ. Exivit autem cum peditibus tribus millibus, & equitibus quadringen- 34 tis. Quibus congreſſis, contigit paucos ruere Ju- 35 dæorum. Doſitheus verò quidam de Bacenoris eques, vir fortis, Gorgiam tenebat: &, cùm vellet illum capere vivum, eques quidam de Thracibus irruit in eum, humerúmque ejus amputavit: atque ita Gorgias 36 effugit in Mareſa. At illis, qui cum Eſdrin erant, diutiùs pugnantibus & fatigatis, invocavit Judas 37 Dominum adjutorem & ducem belli fieri: Incipiens voce patriâ, & cum hymnis clamorem extollens, fugam Gorgiæ militibus incuſſit.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Β΄.

23 Ἐποιεῖτο δὲ τὸν διωγμὸν (α) εὐτονώτερον Ἰούδας, συγκεντῶν τοὺς (β) 24 ἀλιτηρίους, διέφθειρέ τε εἰς μυριάδας τρεῖς ἀνδρῶν. Αὐτὸς δὲ ὁ Τιμόθεος ἐμπεσὼν τοῖς περὶ τὸν Δωσίθεον καὶ Σωσίπατρον, ἠξίου μετὰ πολλῆς γοητείας ἐξαφεῖναι σῶον αὐτόν· διὰ τὸ πλειόνων μὲν γονεῖς, ὧν δὲ ἀδελφοὺς ἔχειν, καὶ τούτους ἀλογηθῆναι (γ) συμβήσεται, 25 εἰ ἀποθάνοι. Πιστώσαντος δὲ αὐτοῦ διὰ πλειόνων τὸν ὁρισμὸν (δ) ἀποκαταστήσειν τούτους ἀπημάντους, ἀπέλυσαν αὐτὸν ἕνεκα τῆς τῶν ἀδελφῶν 26 σωτηρίας. Ἐξελθὼν δὲ ἐπὶ τὸ Καρνίον καὶ τὸ (ε) Ἀταργατεῖον, κατ- 27 έσφαξε μυριάδας σωμάτων (ζ) δύο καὶ πεντακισχιλίους. Καὶ μετὰ τὴν τούτων τροπὴν καὶ ἀπώλειαν (η) ἐπεστράτευσεν Ἰούδας καὶ ἐπὶ Ἐφρών, πόλιν ὀχυράν, (θ) ἐν ᾗ κατῴκει Λυσίας, καὶ πάμφυλα πλήθη· νεανίαι δὲ πρὸ τῶν τειχῶν καθεστῶτες ῥωμαλέοι ἀπεμάχοντο εὐρώστως, ἐν- 28 θάδε ὀργάνων καὶ βελῶν πολλαὶ παραθέσεις ὑπῆρχον. Ἐπικαλεσάμενοι δὲ τὸν δυνάστην τὸν μετὰ κράτους συντρίβοντα τὰς τῶν πολεμίων (ι) ἀλκάς, ἔλαβον τὴν πόλιν ὑποχείριον, (κ) καὶ κατέστρωσαν τῶν 29 ἔνδον εἰς μυριάδας (λ) δύο καὶ πεντακισχιλίους. Ἀναζεύξαντες δὲ ἐκεῖθεν, ὥρμησαν ἐπὶ Σκυθῶν πόλιν, ἀπέχουσαν ἀπὸ Ἱεροσολύμων 30 σταδίους ἑξακοσίους. Ἀπομαρτυρησάντων δὲ τῶν ἐκεῖ (μ) κατοικούντων Ἰουδαίων, ἣν οἱ Σκυθοπολῖται ἔσχον πρὸς αὐτοὺς εὔνοιαν, καὶ ἐν τοῖς 31 τῆς ἀτυχίας καιροῖς ἥμερον (ν) ἀπάντησιν ἐποιοῦντο, Εὐχαριστήσαντες αὐτοῖς, καὶ προσπαρακαλέσαντες καὶ εἰς τὰ λοιπὰ πρὸς τὸ γένος εὐμενεῖς εἶναι (ξ) παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα, τῆς τῶν ἑβδομάδων 32 ἑορτῆς οὔσης ὑπογύου. Μετὰ δὲ τὴν λεγομένην Πεντηκοστήν, ὥρμη- 33 σαν ἐπὶ Γοργίαν τὸν τῆς Ἰδουμαίας στρατηγόν. Ἐξῆλθεν δὲ μετὰ πεζῶν 34 τρισχιλίων, ἱππέων δὲ τετρακοσίων. (ο) Καὶ παραταξαμένων συμ- 35 έβη πεσεῖν ὀλίγους τῶν Ἰουδαίων. Δωσίθεος δέ τις τῶν τοῦ Βακήνορος, ἔφιππος ἀνὴρ καὶ καρτερός, εἴχετο τοῦ Γοργίου, καὶ λαβόμενος τῆς χλαμύδος, ἦγεν αὐτὸν εὐρώστως, καὶ (π) βουλόμενος τὸν κατάρατον λαβεῖν ζωγρείαν, τῶν (ρ) ἱππέων Θρακῶν τινος ἐπενεχθέντος 36 αὐτῷ καὶ τὸν ὦμον καθελόντος, διέφυγεν (σ) ὁ Γοργίας εἰς Μαρισά. Τῶν δὲ περὶ τὸν Ἔσδριν ἐπὶ πλεῖον μαχομένων, καὶ κατακόπων ὄντων, ἐπικαλεσάμενος (τ) ὁ Ἰούδας τὸν κύριον σύμμαχον φανῆναι καὶ προοδη- 37 γὸν (υ) τοῦ πολέμου, Καταρξάμενος τῇ πατρίῳ φωνῇ τὴν μεθ᾽ ὕμνων κραυγήν, (φ) ἀναβοήσας, καὶ ἐνσείσας ἀπροσδοκήτως τοῖς περὶ τὸν Γοργίαν, τροπὴν αὐτῶν ἐποιήσατο.

Interp. LAT.

Judas autem vehementer inſtabat, trucidans prophanos, & proſtravit ad triginta millia virorum. Ipſe verò Timotheus incidit in partes Doſithei, & Soſipatris & multis precibus poſtulabat, ut vivus dimitteretur; eò quòd plurium quidem parentes, aliorum verò fratres haberet, quos morte ejus (a) decipi eveniret. Cùm autem multis modis firmâſſet hoc conſtitutum, reſtituturum ſe eos illæſos; dimiſerunt eum propter fratrum ſalutem. Egreſſus autem in Carnion, & (b) Atergatæum, interfecit vigintiquinque millia corporum. Poſt horum autem fugam, & necem, movit exercitum Judas etiam ſuper Ephron civitatem munitam, in qua habitabat Lyſias, & multitudo diverſarum gentium: & robuſti juvenes pro muris conſiſtentes fortiter repugnabant: in hac autem machinarum & telorum multus erat apparatus. Sed cùm Omnipotentem invocâſſent, qui cum poteſtate vires hoſtium confringit; ceperunt civitatem, & ex eis qui intùs erant, ad vigintiquinque millia proſtraverunt. Indè autem abeuntes ad civitatem Scytharum proceſſerunt, quæ ab Hieroſolymis, ſexcentis ſtadiis aberat. Conteſtantibus autem his qui ibi erant, Judæis, quòd benignè à Scythopolitis haberentur, & temporibus infœlicitatis manſuetè ſecum egerint; Gratias agentes, & exhortati etiam de cætero erga genus ipſum benignos eſſe, venerunt Hieroſolymam die ſolenni ſeptimanarum inſtante. Poſt eam verò, quæ dicitur Pentecoſte, abierunt contra Gorgiam præpoſitum Idumææ. Exivit autem cum peditibus tribus millibus, & equitibus quadringentis. Quibus congreſſis contigit paucos cadere Judæorum. Doſitheus verò quidam de iis qui Bacenoris, eques vir, & fortis, Gorgiam tenuit, & apprehendens eum chlamyde ducebat eum fortiter: & cùm vellet ſceleratum illum capere vivum, eques quidam de Thracibus irruit in eum, humerúmque amputavit: atq; ita Gorgias effugit in Mareſa. At illis, qui cum Eſdrin erant, diutiùs pugnantibus & fatigatis; cùm invocâſſet Judas Dominum, ut adjutorem ſe oſtenderet, & ducem belli, Incipiens patriâ voce cum hymnis clamorem, exclamans & irruens improviſò in eos qui circa Gorgiam, in fugam eos vertit.

MS A. (α) εὐτονώτερον* ον Ἰούδας, (β) ἀλητηρίους, διέφθειρεν δὲ (γ) συμβήσεται Πιστώσαντος (δ) ἀποκαταστῆσαι (ε) Ἀτεργατεῖον, (ζ) δυσπεντακισχιλίους. Μετὰ δὲ τὴν (η) ἐπεστράτευσεν καὶ (θ) ἐν ᾗ πάμφυλα ἐν αὐτῇ πλήθη· νεανίαι δὲ ῥωμαλαῖοι πρὸ τῶν τειχῶν καθεστῶτες εὐρώστως ἀπεμάχοντο. ἔνθα ὀργάνων (ι) ὁλκάς, (κ) κατέστρωσαν δὲ τῶν (λ) δυσπεντακισχιλίους. Ἀναζεύξαντές τε (μ) καθεστώτων (ν) ἀπάντησιν, Εὐχαριστήσαντες, καὶ (ξ) παρεγενήθησαν (ο) Παραταξαμένους δὲ (π) βουλόμενοι (ρ) ἱππέων τινὸς Θρακῶν (σ) Γοργηνίας (τ) Ἰούδας (υ)* φανῆναι τὸν (φ) ἐνσείσας (χ) ἐποιήσατο αὐτῶν.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

23 [illegible]
24 [illegible]
[illegible]
25 [illegible]
[illegible]
26 [illegible]
27 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
28 [illegible]
[illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
31 [illegible]
[illegible]
32 [illegible]
33 34 [illegible]
35 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
[illegible]

Judas autem fortiter perſequens, impios cædebat, ita ut triginta millia ex eis interficeret. Timotheus autem in Doſitheanos & Soſipatrianos incidit, comprehenſúſque petebat ab eis ſupplicabátque ut vivum dimitterent. Qui ipſum, quod apud eum eſſent fratres cognatique multorum, quos vivos ſe dimiſſurum pollicebatur, verecundiâ ergà ipſũ, propter vitas fratrũ ſuorum, vivum dimiſerunt. Judas Maccabæus autem egreſſus adverſùs locũ qui dicitur Karna, & Atergata, interfecit ibi viginti quinque millia. Victis his & occiſis, confirmatus Judas cum exercitu ſuo, profectus eſt Ephronem civitatem fortem, in qua morabatur Lyſias, cum cœtu qui ex multis Gentibus conſtabat, & adoleſcentibus robuſtis; Qui fortiter pugnabant pro muro, jaculis & lanceis omníque telo bellico. Supplicantibus autem Deo cum clamore Maccabæanis, qui conterere poteſt & confringere omne robur hoſtile, tradidit civitatem in manus eorum; Quam ingreſſi ſubegerunt, occiſis in ea quaſi viginti quinq; millibus. Inde digreſſi venerunt ad Baiſhan, ab Jeroſolymis quaſi ſexcenta ſtadia diſſitam. Quam qui habitabant Judæi, profeſſi ſunt magnam ſibi cives quietem præſtitiſſe, etiam honoris ſui tenaces. Maccabæani autem benignitatem ipſorum gratam habentes occurrerunt ipſis cum pace; Indè Jeroſolyma conceſſerunt ad agendum feſtum Azymorum. Et poſt Pentecoſten, adverſùs Gorgiam profecti ſunt, præfectum ac ducem Idumæorum. Profectus autem eſt adverſùs eos cum tribus peditum millibus equitibúſq; quadringentis. Et cùm pugnare cœpiſſent, ceciderunt quidam ex Idumæis. Et Doſitheus quidam ex Tubienis eques, vir fortis, prehenſum chlamyde ſuâ Gorgiam trahebat in vallem, vivum abducere damnatum illum ſtudens; Occurrens autem ex ſervis ejus Thrax quidam, percuſſum eum in humerum interfecit, Gorgias autem Samariam evaſit. Azeanis autem vehementiùs pugnantibus, & interficientibus, clamans ad Dominum fortem Judas; ut auxilio ipſis eſſet, impetum præſens in eos fecit, Hymnos voce patriâ cantans: cùmque cœpiſſet interficere ex ipſis quidam, victi Gorgiani fugerunt.

Verſio VULG. LAT.

38 Judas autem collecto exercitu venit in civitatem Odollam: &, cùm ſeptima dies ſuperveniret, ſecundùm conſuetudinem purificati, in eodem loco ſabbatum egerunt. 39 Et ſequenti die venit cum ſuis Judas, ut corpora proſtratorum tolleret, & cum parentibus poneret in ſepulchris paternis. 40 Invenerunt autem ſub tunicis interfectorum de donariis idolorum, quæ apud Jamniam fuerunt, à quibus lex prohibet Judæos: omnibus ergò manifeſtum factum eſt, 41 ob hanc cauſam eos corruiſſe. Omnes itaque benedixerunt juſtum judicium Domini, qui occulta fecerat manifeſta. 42 Atque ita ad preces converſi, rogaverunt, ut id quod factum erat delictum oblivioni traderetur. At verò fortiſſimus Judas hortabatur populum conſervare ſe ſine peccato, ſub oculis videntes quæ facta ſunt pro peccatis eorum qui proſtrati ſunt. 43 Et factâ collatione, duodecim millia drachmas argenti miſit Jeroſolymam offerri pro peccatis mortuorum ſacrificium, benè & religioſè de reſurrectione 44 cogitans: (Niſi enim eos, qui ceciderant, reſurrecturos ſperaret, ſuperfluum videretur & vanum orare pro mortuis:) 45 Et quia conſiderabat quòd hi, qui cum pietate dormitionem acceperant, optimam 46 haberent repoſitam gratiam. Sancta ergò & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis ſolvantur.

CAP. XIII.

1 ANno centeſimo quadrageſimo nono, cognovit Judas Antiochum Eupatorem venire cum multitudine adverſùs Judæam, 2 Et cum eo Lyſiam procuratorem & præpoſitum negotiorum, ſecum habentem peditum centum decem millia, & equitum quinque millia, & elephantos viginti duos, currus cum falcibus 3 trecentos. Commiſcuit autem ſe illis & Menelaus: & cum multa fallacia deprecabatur Antiochum, non pro patriæ ſalute, ſed ſperans ſe conſtitui in principatum.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Β'.

38 Ἰούδας δὲ ἀναλαβὼν τὸ στράτευμα, (α) ἦλθεν εἰς Ὀδολλὰμ πόλιν. τῆς δὲ ἑβδομάδος ἐπιβαλλούσης, κατὰ τὸν ἐθισμὸν ἁγνισθέντες 39 αὐτόθι τὸ σάββατον (β) διήγαγον. Τῇ δὲ ἐχομένῃ ἦλθον οἱ περὶ τὸν Ἰούδαν καθ᾽ ὃν (γ) τρόπον τὸ τῆς χρείας ἐγεγόνει, (δ) τὰ τῶν προπεπτωκότων σώματα ἀνακομίσασθαι, καὶ μετὰ τῶν συγγενῶν ἀποκαταστῆσαι εἰς τοὺς πατρῴους τάφους. 40 Εὗρον δὲ ἑκάστου τῶν τεθνηκότων ὑπὸ τοὺς χιτῶνας ἱερώματα τῶν ἀπὸ Ἰαμνείας εἰδώλων, ἀφ᾽ ὧν ὁ νόμος ἀπείργει τοὺς Ἰουδαίους. τοῖς δὲ πᾶσι σαφὲς ἐγένετο 41 διὰ τήνδε τὴν αἰτίαν τούσδε πεπτωκέναι. Πάντες οὖν εὐλογήσαντες (ε) τοῦ δικαιοκρίτου κυρίου τοῦ τὰ κεκρυμμένα φανερὰ ποι- 42 οῦντος, Εἰς (ζ) ἱκετείαν ἐτράπησαν, ἀξιώσαντες τὸ γεγονὸς ἁμάρτημα τελείως ἐξαλειφθῆναι. ὁ δὲ γενναῖος Ἰούδας παρεκάλεσε τὸ πλῆθος συντηρεῖν (η) ἑαυτοὺς ἀναμαρτήτους εἶναι, ὑπ᾽ ὄψιν ἑωρακότας τὰ γεγονότα, διὰ τὴν τῶν προπεπτωκότων (θ) ἁμαρτίαν. 43 Ποιησάμενός τε (ι) κατ᾽ ἀνδρολογίαν κατασκευάσματα εἰς ἀργυρίου δραχμὰς δισχιλίας, ἀπέστειλεν εἰς Ἱεροσόλυμα προσαγαγεῖν περὶ ἁμαρτίας θυσίαν, πάνυ καλῶς καὶ ἀστείως (κ) πράττων, ὑπὲρ ἀναστά- 44 σεως (λ) διαλογιζόμενος· Εἰ γὰρ μὴ τοὺς προπεπτωκότας ἀναστῆναι προσεδόκα, (μ) περισσὸν ἂν ἦν, καὶ ληρῶδες ὑπὲρ νεκρῶν (ν) προσ- 45 εύχεσθαι· Εἴτ᾽ ἐμβλέπων τοῖς μετ᾽ εὐσεβείας κοιμωμένοις κάλλι- 46 στον ἀποκείμενον (ξ) χαριστήριον· Ὁσία καὶ εὐσεβὴς ἡ ἐπίνοια. ὅθεν περὶ τῶν τεθνηκότων τὸν ἐξιλασμὸν ἐποιήσατο, τῆς ἁμαρτίας ἀπολυθῆναι.

MS. A. (α) ἦκεν (β) διῆγεν. (γ) χρόνον (δ) τὰ σώματα τῶν προπεπτωκότων (ε) τὰ τοῦ (ζ) ἱκεσίαν (η) αὐτοὺς (θ) * ἁμαρτημάτων. (ι) κατ᾽ ἀνδρολόγιον εἰς ἀργυρίου (κ) πράττειν, (λ) ἀναλογιζόμενος· Εἰ μὴ γὰρ (μ) περισσῶς, καὶ (ν) εὔχεσθαι· Εἶτε (ξ) εὐχαριστήριον·

ΚΕΦ. ιγ'.

1 ΤΩι δὲ ἐνάτῳ καὶ (α) τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει προσέπεσε τοῖς περὶ τὸν Ἰούδαν, Ἀντίοχον τὸν Εὐπάτορα παραγενέσθαι σὺν πλή- 2 θεσιν ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν. Καὶ σὺν αὐτῷ Λυσίαν τὸν ἐπίτροπον καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων, ἕκαστον ἔχοντα δύναμιν Ἑλληνικὴν πεζῶν μυριάδας ἕνδεκα, καὶ ἱππεῖς πεντακισχιλίους τριακοσίους, καὶ ἐλέ- 3 φαντας εἰκοσιδύο, ἅρματα δὲ δρεπανηφόρα τριακόσια. (β) Καὶ Μενέλαος δὲ συνέμιξεν αὐτοῖς, καὶ παρεκάλει μετὰ πολλῆς εἰρωνείας τὸν Ἀντίοχον, οὐκ ἐπὶ (γ) σωτηρίᾳ τῆς πατρίδος, οἰόμενος δὲ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς (δ) κατασταθήσεσθαι.

MS.A. (α) τεσσερακοστῷ (β) Συνέμιξεν δὲ αὐτοῖς καὶ Μενέλαος, καὶ (γ) σωτηρίας (δ) κατασταθήσεται.

Interp. LAT.

Judas autem collecto exercitu venit in civitatem 38 Odollam. Et cùm ſeptima dies ſuperveniret; ſecundùm conſuetudinem purificati in eodem loco ſabbatum egerunt. At ſequenti die venit cum 39 ſuis Judas, eo quo oportebat, tempore, ut corpora proſtratorum tolleret, & cum cognatis reponeret in ſepulchris paternis. Invenerunt 40 autem ſub tunicis mortuorum quorumque de ſacris Idolorum, quæ de Jamnia: à quibus lex prohibet Judæos. Omnibus ergò manifeſtum factum eſt ob hanc cauſam eos corruiſſe. Omnes 41 itaque benedixerunt juſtum judicem Dominum, qui occulta facit manifeſta. Atque ita ad pre- 42 ces converſi (c) rogaverunt, ut id quod factum erat, delictum, perfectè deleretur. At verò fortiſſimus Judas hortabatur populum conſervare ſe ſine peccato, ſub oculis videntes quæ facta ſunt peccato eorum qui prostrati ſunt. Et factâ viritim collatione, ad duo millia 43 drachmas argenti miſit Hieroſolymam offerri pro peccato ſacrificium, valdè benè, & religioſè faciens, de reſurrectione cogitans: (Niſi enim 44 eos qui ceciderant reſurrecturos ſperaret; ſuperfluum & vanum eſſet orare pro mortuis:) De- 45 inde conſiderans, his qui cum pietate dormiunt, optimam eſſe repoſitam gratiam. Sancta & 46 pia conſideratio. Quarè pro defunctis propitiationem fecit, ut à peccato ſolverentur.

CAP. XIII.

ANno centeſimo quadrageſimo nono cognovit 1 Judas Antiochum Eupatorem venire cum multitudine adverſùs Judæam. Et cum eo Lyſiam 2 procuratorem, & præpoſitum negotiorum, unumquemque habentem exercitum Græcum, peditum centum decem millia, & equites quinque millia trecentos, & elephantes viginti duos, currus autem cum falcibus trecentos. Commiſcuit 3 autem ſe illis & Menelaus, & hortabatur cum multa ironia Antiochum, non pro patriæ ſalute, ſed ſperans ſe conſtitui in principatum.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

38 [illegible]

39 [illegible]

40 [illegible]

41 [illegible]

42 [illegible]

43 [illegible]

44 [illegible]

45 [illegible]

46 [illegible]

* [illegible] *

[illegible]

Indè profectus cum exercitu Judas, 38 ad civitatem Dullam venit: Accedentéque Sabbato, pro more ſuo ſanctificati Sabbatum in loco ſuo egerunt. Die craſtino Judam accedentes, allo- 39 cuti ſunt, ut ſublata eorum qui occiderant cadavera in ſepulchris paternis ſepelirent. Et invenerunt ſub veſtibus 40 ſingulorum aurum abſconditum Idolis Jamniæ *ablatum*, quorum ſacra vetabat lex à Judæis conſervari, omnibúſque notum evaſit, & creditum eſt ob hanc rem cecidiſſe eos. Et bene- 41 dixerunt omnes, & confeſſi ſunt juſtũ Dei judiciũ, qui abſcondita propterea palã facit. Cœperúntq; omnes orare, & 42 à Deo petere, ne in ipſos propterea ſcriberetur peccatũ completum. Judas autẽ ille fortis populũ omnẽ orabat, ut cuſtodirent ſe, & caverent *ſibi* à peccatis: dicens eis; Quid his acciderit, oculis veſtris vidiſtis. Et impoſuit toti po- 43 pulo ut pecuniam darent: Collectóſque ter mille argenteos Jeroſolyma miſit, ut pro eis oblationes offerrent; Rectè ac juſtè faciens propter ſpem reſurrectionis à mortuis. Niſi enim 44 expectaretur & ſperaretur reſurrectio à mortuis, fatuum eſſet ac ſtultum pro mortuis, oblatis ſacrificiis orare: Intuebatur enim & 45 expectabat mercedem ac ſpem requiémque iis paratam qui ſanctè obdormiunt: Propterea miſit, qui, pro 46 peccatis eorum qui obdormierant propitiationem facerent.

CAP. XIII.

ANno autem centeſimo quadrageſimo nono venit adverſùs Judæos An- 1 tiochus Eupator; Cúmque eo Lyſi- 2 as rebus præfectus, cum exercitu ex multis gentibus conſtante, centum decem millium peditum, equitum quinque millium ter centum, elephantorum viginti duo, curruum ſcutis munitorum ad prælium, tercentum. Commiſcu- 3 it autem ſe cum eis & Menelaus, petebátque & ſupplicabat Antiocho, ut iret ad locum ſuum & cives ſuos deſtruendos, non autem auxilio eis: Quod expectaret, profectum ſe in principatu conſtitutum iri.

Verſio VULG. LAT.

4 Sed Rex regum ſuſcitavit animos Antiochi in peccatorem: & ſuggerente Lyſiâ hunc eſſe cauſam omnium malorum, juſſit (ut eis eſt conſuetudo) ap-
5 prehenſum in eodem loco necari. Erat autem in eodem loco turris quinquaginta cubitorum, aggeſtum undique habens cineris: hæc proſpectum ha-
6 bebat in præceps. Indè in cinerem dejici juſſit ſacrilegum, omnibus eum propellentibus ad inte-
7 ritum. Et tali lege prævaricatorem legis contigit
8 mori, nec terræ dari Menelaum. Et quidem ſatis juſtè: nam quia multa erga aram Dei delicta commiſit, cujus ignis & cinis erat ſanctus, ipſe in ci-
9 neris morte damnatus eſt. Sed rex mente effrænatus veniebat, nequiorem ſe patre ſuo Judæis oſten-
10 ſurus. Quibus Judas cognitis, præcepit populo ut die ac nocte Dominum invocarent, quò, ſicut ſem-
11 per, & nunc adjuvaret eos: Quippe qui lege, & patriâ, ſanctóque templo privari vererentur: ac populum, qui nuper paululùm reſpirâſſet, ne ſineret
12 blaſphemis rurſus nationibus ſubdi. Omnibus itaque ſimul id facientibus, & petentibus à Domino miſericordiam, cum fletu & jejuniis, per triduum continuum proſtratis, hortatus eſt eos Judas
13 ut ſe præpararent. Ipſe verò cum ſenioribus cogitavit, priùs quàm rex admoveret exercitum ad Judæam, & obtineret civitatem, exire, & Domini
14 judicio committere exitum rei. Dans itaque poteſtatem omnium Deo mundi creatori, & exhortatus ſuos ut fortiter dimicarent, & uſque ad mortem pro legibus, templo, civitate, patria, & civibus ſta-
15 rent, circa Modin exercitum conſtituit. Et dato ſigno ſuis Dei victoriæ, juvenibus fortiſſimis electis, nocte aggreſſus aulam regiam, in caſtris interfecit viros quatuor millia, & maximum elephanto-
16 rum cum his qui ſuperpoſiti fuerant: Summóque metu ac perturbatione hoſtium caſtra replentes, re-
17 bus proſperè geſtis, abierunt. Hoc autem factum eſt die illuceſcente, adjuvante eum Domini protectione.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΏΝ Β'.

4 Ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν βασιλέων ἐξήγειρε τὸν θυμὸν τοῦ Ἀντιόχου ἐπὶ τὸν ἀλιτήριον, καὶ Λυσίου ὑποδείξαντος τοῦτον(α)αἴτιον εἶναι πάντων τῶν κακῶν, προσέταξεν, ὡς ἔθος ἐστὶν ἐν τῷ τόπῳ, προσαπολέσαι, ἀγαγόντας
5 αὐτὸν εἰς Βέρροιαν. Ἔστι δὲ ἐν τῷ τόπῳ πύργος πεντήκοντα(β)πηχῶν πλήρης(γ)σποδοῦ, οὗτος δὲ ὄργανον εἶχε περιφερὲς πάντοθεν ἀπόκρη-
6 μνον εἰς τὴν σποδόν. Ἐνταῦθα τὸν ἱεροσυλίας(δ)ἔνοχον ὄντα, ἢ καί τινων ἄλλων κακῶν ὑπεροχὴν πεποιημένον, ἅπαντες προσ-
7 ωθοῦσιν εἰς ὄλεθρον. Τοιούτῳ μόρῳ τὸν παράνομον συνέβη θανεῖν,
8 μηδὲ τῆς γῆς (ε)τυχόντα Μενέλαον· Πάνυ δικαίως. ἐπεὶ γὰρ συνετελέσατο πολλὰ περὶ τὸν βωμὸν ἁμαρτήματα, οὗ τὸ πῦρ ἁγνὸν ἦν καὶ
9 ἡ σποδὸς, ἐν σποδῷ τὸν θάνατον ἐκομίσατο. Τοῖς δὲ φρονήμασιν ὁ βασιλεὺς(ζ)βεβαρβαρωμένος ἤρχετο, τὰ χείριστα τῶν ἐπὶ τοῦ πατρὸς
10 αὐτοῦ γεγονότων ἐνδειξόμενος τοῖς Ἰουδαίοις. Μεταλαβὼν δὲ Ἰούδας ταῦτα, παρήγγειλε τῷ πλήθει δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς(η)ἐπικαλεῖ-
11 σθαι τὸν κύριον, εἴποτε(θ) ἄλλοτε, καὶ νῦν ἐπιβοηθεῖν τοῖς τοῦ νόμου καὶ πατρίδος καὶ ἱεροῦ ἁγίου στερεῖσθαι μέλλουσι, καὶ τὸν ἄρτι βραχέως ἀνεψυχότα λαὸν μὴ ἐᾶσαι τοῖς δυσφήμοις ἔθνεσιν ὑποχειρίους
12 γενέσθαι. Πάντων δὲ τὸ αὐτὸ ποιησάντων ὁμοῦ καὶ καταξιωσάντων τὸν ἐλεήμονα κύριον μετὰ κλαυθμοῦ καὶ νηστειῶν καὶ προπτώσεως (ι)ἐφ' ἡμέρας τρεῖς ἀδιαλείπτως, παρακαλέσας αὐτοὺς ὁ Ἰούδας ἐκέλευσε
13 παραγίνεσθαι. Καθ' ἑαυτὸν δὲ σὺν τοῖς πρεσβυτέροις γενόμενος, ἐβουλεύσατο πρὶν εἰσβαλεῖν (κ)τοῦ βασιλέως τὸ στράτευμα εἰς τὴν Ἰουδαίαν,(λ) καὶ γενέσθαι τῆς πόλεως ἐγκρατεῖς, ἐξελθόντας κρῖναι
14 τὰ πράγματα τῇ τοῦ(μ)κυρίου βοηθείᾳ. Δοὺς δὲ τὴν ἐπιτροπὴν τῷ (ν)κτίστῃ τοῦ κόσμου, παρακαλέσας τοὺς σὺν αὐτῷ γενναίως ἀγωνίσασθαι μέχρι θανάτου περὶ (ξ)νόμων, περὶ ἱεροῦ, πόλεως, πατρίδος,
15 πολιτείας, (ο)ἐποιήσατο περὶ Μωδεῒν τὴν στρατοπεδείαν. Δοὺς δὲ τοῖς περὶ αὐτὸν σύνθημα Θεοῦ(π)νίκης, μετὰ νεανίσκων ἀρίστων κεκριμένων ἐπιβαλὼν νύκτωρ ἐπὶ τὴν βασιλικὴν αὐλὴν,(ρ)ἐν τῇ παρεμβολῇ ἀνεῖλεν εἰς ἄνδρας(σ)τετρακισχιλίους, καὶ τὸν πρωτεύοντα τῶν ἐλεφάντων
16 σὺν τῷ κατ' οἰκίαν (τ)ὄχλῳ συνέθηκε, Καὶ τὸ τέλος τὴν παρεμβολὴν
17 (υ)δέους καὶ ταραχῆς ἐπλήρωσαν, καὶ ἐξέλυσαν εὐημεροῦντες, Ὑποφαινούσης δὲ ἤδη τῆς ἡμέρας (φ)τοῦτ' ἐγεγόνει, διὰ τὴν ἐπαρήγουσαν αὐτῷ (χ)τοῦ κυρίου σκέπην.

MS. A. (α) αἴτιον τῶν κακῶν εἶναι καὶ πάντων, προσέταξεν (β)πήχεων(γ) σποδοῦ, ὄργανον δὲ εἶχεν (δ) ἔνοχον, ἢ καὶ (ε) τυγχάνοντα (ζ) βεβαρημένος(η)ἐπικαλέσασθαι (θ)καὶ ἄλλοτε,(ι) ἐπὶ(κ) τὸ στράτευμα τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὴν (λ) γενέσθαι (μ) θεοῦ βοηθείᾳ. (ν) κυρίῳ τοῦ (ξ) νόμων, ἱεροῦ, (ο) περὶ Μωδεῒμ ἐποιήσατο τὴν στρατιάν. Ἀναδοὺς(π)νίκην,(ρ)τὴν παρεμβολὴν (σ) δισχιλίους, (τ)ὄντι συνέθηκεν,(υ)δέους(φ)τοῦτο(χ)τῷ κυρ

Interp. LAT.

Sed rex regum ſuſcitavit animos Antio in peccatorem: & ſuggerente Lyſiâ hunc eſſe cauſam omnium malorum, juſſit, ut eſt conſuetudo loco, necare, adducentes illum in Beræam. E autem in loco turris quinquaginta cubitorum, aggeſtum habens cineris: hæc autem inſtrumentum habebat rotundum undique præceps in cinerem. Hic ſacrilegii reum, & quorundam etiam aliorum malorum ſummitatem factum, omnes pellunt ad interitum. Tali lege prævaricatorem legis contigit mori, neque etiam terram nactum Menelaum: Valdè juſtè. Nam quia multa erga aram delicta commiſit, cujus ignis, & cinis erat ſanctus; in cinere mortem reportavit. Sed rex ſuperbiâ barbarus factus veniebat peſſima eorum, quæ ſub patre ipſius facta fuerant Judæis repræſentaturus. Quibus Judas cognitis præcepit populo, ut die ac nocte Dominum invocarent, ſiquando & aliàs, etiam nunc adjuvaret eos: Qui lege, & patriâ, & ſancto em privandi eſſent, ac populum, qui nuper paululum reſpirâſſet, ne ſineret blaſphemis nationibus ſubdi. Omnibus itaq; ſimul idem facientibus et obſecrantibus miſericordē Dominū cum fletu, & jejuniis, & proſtratione per triduum continuum; hortatus eos Judas juſſit venire. Ipſe autem ſeorſum cum ſenioribus, conſilium cepit, priuſquàm rex admoveret exercitum ad Judæam, & obtinerent civitatem, egreſſos dijudicare res Domini auxi Dans itaque procurationem creatori mundi, hortatus ſuos, ut fortiter dimicarent uſque ad mortem pro legibus, pro templo, civitate, patria, publica, circa Modin exercitum conſtituit. dato ſigno ſuis Dei victoriæ, cum juvenibus fortiſſimis electis, nocte aggreſſus aulam regiam, caſtris interfecit ad viros(a)quatuor millia, maximum elephantorum cum ea quæ in domo turba coacervavit: Ac demum metu ac perturbatione caſtra repleverunt, rebuſque proſperè geſtis abierunt. Hoc autem factum eſt die illuceſcente, adjuvante eum Domini protectione.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

4 * ܡܪܝܐ ܕܝܢ ܡܠܟ ܡܠܟܐ ܐܥܝܪ ܚܡܬܗ ܕܐܢܛܝܘܟܘܣ ܥܠ ܡܢܠܐܘܣ ܡܚܝܒܐ. ܡܛܠ
7 ܕܐܘܕܥܗ ܗܘܐ ܠܘܣܝܐܣ. ܕܗܘܝܘ ܥܠܬܐ ܕܟܠܗܝܢ ܒܝܫܬܐ. ** * ܒܗܢܐ ܫܢܕܐ ܡܝܬ ܗܘ
8 ܡܚܝܒܐ ܘܥܘܠܐ. ܘܠܐ ܐܫܬܘܝ ܐܦܠܐ ܕܢܬܩܒܪ ܒܐܪܥܐ ܡܢܠܐܘܣ. * ܘܟܐܢܐܝܬ ܦܘܪܥܢܐ ܩܒܠ
ܦܘܪܥܢܐ. ܡܛܠ ܕܥܒܕ ܒܝܫܬܐ ܠܡܕܒܚܐ. ܐܝܟܐ ܕܢܘܪܐ ܗܘܐ ܩܕܝܫܐ ܘܩܛܡܐ.
9 ܘܡܛܠ ܗܢܐ ܒܩܛܡܐ ܩܒܠ ܡܘܬܐ. * ܡܠܟܐ ܕܝܢ ܒܚܡܬܐ ܐܝܬܘܗܝ ܗܘܐ ܒܪܘܓܙܐ
ܘܒܪܥܝܢܐ ܩܫܝܐ ܥܠ ܝܗܘܕܝܐ. ܘܡܬܚܫܒ ܗܘܐ ܕܢܥܒܕ ܠܗܘܢ ܒܝܫܬܐ ܣܓܝܐܬܐ.
10 ܝܬܝܪ ܡܢ ܐܒܘܗܝ. * ܠܝܗܘܕܐ ܕܝܢ ܐܬܓܠܝܬ ܗܘܬ ܡܐܬܝܬܗ ܘܡܫܡܥܬܗ ܕܡܠܟܐ.
ܘܦܩܕ ܠܥܡܐ ܕܢܬܥܝܪܘܢ ܒܨܠܘܬܐ ܒܐܝܡܡܐ ܘܒܠܠܝܐ. ܘܢܩܥܘܢ ܠܘܬ ܐܠܗܐ ܕܢܗܘܐ ܕܢܥܕܪ
11 ܐܢܘܢ. ܘܢܦܪܘܩ ܐܢܘܢ ܗܫܐ ܘܒܟܠܙܒܢ ܡܢ ܐܝܕܐ ܕܥܡܡܐ: * ܗܢܘܢ ܕܒܥܝܢ ܗܘܘ ܕܢܦܩܘܢ ܐܢܘܢ
ܡܢ ܢܡܘܣܐ. ܘܡܢ ܐܬܪܐ ܘܡܢ ܗܝܟܠܐ ܩܕܝܫܐ. ܘܥܡܐ ܗܘ ܕܒܥܠܝܠ ܙܒܢܐ ܐܬܬܢܝܚ
12 ܘܐܬܪܘܚ. ܠܐ ܢܫܒܩܘܢܗ ܕܢܫܬܥܒܕ ܠܥܡܡܐ ܛܢܦܐ ܘܥܘܪܠܐ. * ܟܠܗܘܢ ܕܝܢ ܐܟܚܕܐ
ܗܟܢܐ ܨܠܝܘ. ܘܩܥܘ ܡܢ ܐܠܗܐ ܡܪܚܡܢܐ ܒܒܟܝܐ ܣܓܝܐܐ. ܟܕ ܬܠܬܐ ܝܘܡܝܢ ܗܘܘ
ܨܝܡܝܢ ܠܐ ܫܠܝܐ. ܘܢܦܝܠܝܢ ܗܘܘ ܥܠ ܐܦܝܗܘܢ ܘܩܥܝܢ. ܘܡܢ ܒܬܪ
13 ܬܠܬܐ ܝܘܡܝܢ. ܒܝܐ ܐܢܘܢ ܝܗܘܕܐ. ܘܒܥܐ ܡܢܗܘܢ ܕܢܬܬܙܝܢܘܢ. * ܘܦܢܐ ܕܝܢ ܐܙܠ ܠܘܬ
ܩܫܝܫܐ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܕܡܢ ܩܕܡ ܕܢܥܘܠ ܚܝܠܗ ܕܡܠܟܐ ܠܝܗܘܕ ܘܢܬܠܒܟ
ܠܡܕܝܢܬܐ. ܢܦܘܩ ܘܢܚܙܐ ܣܘܥܪܢܐ ܘܢܕܘܢ ܒܥܘܕܪܢܗ ܕܐܠܗܐ.
14 * ܘܫܠܡܗ ܠܡܕܒܪܢܘܬܐ ܠܐܠܗܐ ܒܪܘܝܗ ܕܥܠܡܐ. ܘܒܥܐ ܡܢ
ܐܝܠܝܢ ܕܥܡܗ. ܕܢܬܟܬܫܘܢ ܓܢܒܪܐܝܬ. ܘܢܫܠܡܘܢ ܢܦܫܗܘܢ ܥܕܡܐ ܠܡܘܬܐ.
ܚܠܦ ܢܡܘܣܐ ܘܗܝܟܠܐ ܘܡܕܝܢܬܐ. ܘܐܬܪܐ ܘܥܡܐ ܟܠܗ. ܘܟܢܫ ܚܝܠܗ ܘܐܬܩܛܝܢ
15 ܒܡܘܕܥܝܢ. * ܘܝܗܒ ܕܝܢ ܠܐܝܠܝܢ ܕܥܡܗ ܐܬܐ ܕܦܘܪܩܢܗ ܕܐܠܗܐ. ܘܕܒܪ ܥܡܗ
ܥܠܝܡܐ ܓܢܒܪܐ ܡܓܒܝܐ. ܘܐܙܠ ܥܠ ܡܫܪܝܬܐ. ܘܐܬܪܡܝ ܒܠܠܝܐ ܥܠ ܕܪܬܗ
ܕܡܠܟܐ. ܘܩܛܠ ܡܢܗܘܢ ܬܠܬܐ ܐܠܦܝܢ ܥܡ ܪܒܐ ܕܦܝܠܐ ܘܟܠܗ ܛܘܪܣܗ
16 ܕܥܡܗ ܕܫ ܘܐܪܡܝ. * ܘܟܠܗ ܡܫܪܝܬܐ ܐܬܡܠܝܬ ܙܘܥܐ ܘܫܓܘܫܝܐ. ܘܗܦܟܘ ܡܢ ܬܡܢ
17 ܒܚܕܘܬܐ ܘܒܣܘܥܪܢܐ. * ܗܢܐ ܕܝܢ ܗܘܐ ܟܕ ܢܓܗ ܨܦܪܐ. ܡܛܠ ܕܥܕܪܗ ܘܐܫܘܙܒܗ
ܕܡܪܝܐ. ܕܡܛܠ ܗܘܐ ܥܠܝܗܘܢ.

Dominus autem Rex regum excitavit iram Antiochi adverſùs damnatum illum Menelaum, propterea quod notum ipſi fecerat Lyſias, illum omnium malorum auctorem eſſe...... Hoc cruciatu mortuus eſt damnatus ille ac impius ille Menelaus, ne dignus quidem habitus qui terrâ conderetur. Et juſtam vindictam tulit: quia in altare malum feciſſet, ubi ignis erat ſacer, & cinis; propterea in cinere mortem ſubiit. Rex autem adhuc in furore, & mente erga Judæos durâ poſitus, cogitabat facere eis mala multa ſupra patrem ſuum. Judæ autem cùm palàm factus eſſet adventus regis, & mens, præcepit populo ut precibus invigilarent die ac nocte, clamantes ad Dominum, ut auxilio ipſis eſſet, & & eriperet eos, nunc, & ſemper, manu gentium; Qui ipſos à lege, & loco temploque ſancto abducere ſtudebant; nec populum hunc, qui parvo tempore quieverat & reſpiraverat, ſervum fieri ſineret gentium impiarum & incircumciſarum. Omnes igitur ſic precati ſunt & clamârunt ſupplicantes fletu multo Deo miſericordi, cum tribus diebus jejunâſſent ſine intermiſſione in facies proſtrati, & clamantes: & poſt tres dies, conſolatus eos Judas, oravit ut cibum ſumerent. Secedénſque ad ſeniores Judas, cum eis conſilium cepit, dixitque: Priuſquam ingrediatur Judæam exercitus regis, ſubigátque, & prævaleat civitati, egreſſi inſpiciamus res & ordinemus, auxilio Dei. Et Deo creatori orbis commendato *rerum* ducatu, eos qui ſecum erant oravit, ut viriliter pugnarent, traderéntque ſeipſos etiam ad mortem uſque, pro lege, templo & civitate, & loco, & gente; coactíſque omnibus copiis, in Modin paratus ſubſtitit. Signóque ſuis dato Salutis Dei, ductis ſecum adoleſcentibus fortitudine eximiis, adverſùs caſtra profectus eſt. Factóque noctu in prætorium regis impetu, interfecit tria millia, cum præfecto elephantorum, omnémque qui cum eo erat apparatum contrivit, & disjecit: Totis caſtris trepidatione & tumultu completis, reverſi ſunt indè cum hilaritate & gaudio. Hoc autem factum cùm illuceſceret aurora, viribus & auxilio Domini, qui ipſos protegebat.

Verſio VULG. LAT.

18 Sed rex, accepto guſtu audaciæ Judæorum, arte difficultatem
19 locorum tentabat: Et Bethſuræ, quæ erat Judæorum præſidium munitum, caſtra admovebat:
ſed fugabatur, impingebat, minorabatur.
20 His autem, qui intùs erant, Judas neceſſaria mittebat.
21 Enuntiavit autem myſteria hoſtibus Rhodocus quidam de Judaico exercitu, qui requiſitus comprehenſus
22 eſt, & concluſus. Iterùm rex ſermonem habuit ad eos qui erant in Bethſuris: dextram dedit:
23 accepit: abiit. Commiſit cum Juda: ſuperatus eſt. Ut autem cognovit rebellâſſe Philippum Antiochiæ,
qui relictus erat ſuper negotia, mente conſternatus, Judæos deprecans, ſubditúſque eis, jurat de omnibus quibus juſtum viſum eſt: & reconciliatus obtulit ſacrificium, honoravit templum, & munera poſuit.
24 Machabæum amplexatus eſt, & fecit eum à Ptolemaide uſque ad Gerrenos ducem & principem.
25 Ut autem venit Ptolemaidam, graviter ferebant Ptolemenſes amicitiæ conventionem, indignantes ne
26 fortè fœdus irrumperent. Tunc aſcendit Lyſias tribunal, & expoſuit rationem, & populum ſedavit, regreſſúſque eſt Antiochiam: & hoc modo regis profectio & reditus proceſſit.

CAP. XIV.

1 SEd poſt triennii tempus, cognovit Judas, & qui cum eo erant, Demetrium Seleuci, cum multitudine valida, & navibus, per portum Tripolis aſcendiſſe
2 ad loca opportuna, Et tenuiſſe regiones adverſùs
3 Antiochum, & ducem ejus Lyſiam. Alcimus autem quidam, qui ſummus ſacerdos fuerat, ſed voluntariè coinquinatus eſt temporibus commiſtionis, conſiderans nullo modo ſibi eſſe ſalutem, neque acceſſum
4 ad altare, Venit ad regem Demetrium, centeſimo quinquageſimo anno, offerens ei coronam auream, & palmam, ſuper hæc & thallos, qui templi eſſe videbantur. Et ipſâ quidem die ſiluit.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Βʹ.

18 Ὁ δὲ βασιλεὺς εἰληφὼς (α) γεῦσιν τῆς τῶν Ἰουδαίων εὐτολμίας, κατ-
19 επείραζε διὰ μεθόδων τοὺς τόπους. Καὶ ἐπὶ (β) Βαιθσοῦρα φρούριον ὀχυρὸν τῶν Ἰουδαίων προσῆγεν (γ) ϗ ἐτροποῦτο, προσέκρουεν,
20 ἠλαττονοῦτο. Τοῖς δὲ ἔνδον Ἰούδας τὰ δέοντα εἰσέπεμψε.
21 Προσήγγειλε δὲ τὰ μυστήρια τοῖς πολεμίοις Ῥόδοκος ἐκ τῆς Ἰουδαϊκῆς τάξεως (δ) ἀνεζητήθη δὲ, ϗ κατελήφθη, ϗ κατεκλεί-
22 σθη. Ἐδευτερολόγησεν ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐν (ε) Βαιθσούρα, δεξιὰν
23 ἔδωκεν, ἔλαβεν, ἀπῄει, Προσέβαλε τοῖς περὶ τὸν Ἰούδαν, ἥττων ἐγένετο, μετέλαβεν ἀπονενοῆσθαι τὸν Φίλιππον ἐν Ἀντιοχείᾳ τὸν ἀπολελειμμένον ἐπὶ τῶν πραγμάτων, συνεχύθη, τοὺς Ἰουδαίους παρεκάλεσεν, ὑπετάγη, ϗ ὤμοσεν ἐπὶ πᾶσι τοῖς δικαίοις, συνελύθη, ϗ θυσίαν προσήγαγε, ἐτίμησε τὸν νεὼ,
24 ϗ τὸν τόπον ἐφιλανθρώπησε, Καὶ τὸν Μακκαβαῖον (ζ) ἀπεδέξατο, κατέλιπε στρατηγὸν ἀπὸ Πτολεμαΐδος ἕως τῶν (η) Γερρηνῶν
25 ἡγεμονίδην, Ἦλθεν εἰς Πτολεμαΐδα (θ) ἐδυσφόρουν περὶ τῶν συνθηκῶν οἱ Πτολεμαεῖς, (ι) ἐδείναζον γὰρ ὑπὲρ ὧν ἠθέλησαν ἀθε-
26 τεῖν τὰς διαστάσεις. Προσῆλθεν ἐπὶ τὸ βῆμα Λυσίας, ἀπελογήσατο ἐνδεχομένως, συνέπεισε, (κ) κατεπράϋνεν, εὐμενεῖς ἐποίησεν, ἀνέζευξεν εἰς Ἀντιόχειαν. οὕτω τὰ (λ) τοῦ βασιλέως τῆς ἐφόδου ϗ τῆς ἀναζυγῆς ἐχώρησε.

MS. A. (α) γεῦμα (β) Βαιθσούροις φρούριον ὀλίγον τῶν (γ) ἐτροποῦτο, προσέκρουσεν (δ) ἀνεζητήθη, καὶ (ε) Βαιθσούροις, (ζ) ἐπεδέξατο, (η) Γεννηρῶν (θ) ἐδυσφόρουν (ι) ἐδιλίαζον γὰρ ὑπεράγαν ἠθέλησαν (κ) καὶ κατεπράϋνεν, (λ) τῆς ἐφόδου τοῦ βασιλέως

ΚΕΦ. ιδʹ.

1 ΜΕτὰ δὲ τριετῆ χρόνον προσέπεσε τοῖς περὶ τὸν Ἰούδαν, Δημήτριον τὸν τοῦ Σελεύκου διὰ τοῦ κατὰ Τρίπολιν λιμένος εἰσπλεύσαν-
2 τα μετὰ πλήθους ἰσχυροῦ ϗ στόλου, Κεκρατηκέναι τῆς χώρας, ἐπανε-
3 λόμενον Ἀντίοχον ϗ τὸν τούτου ἐπίτροπον Λυσίαν. Ἄλκιμος δέ τις (α) προγεγονὼς ἀρχιερεὺς, ἑκουσίως δὲ (β) μεμολυμμένος ἐν τοῖς τῆς (γ) ἐπιμιξίας χρόνοις, συννοήσας ὅτι καθ᾽ ὁντιναοῦν τρόπον οὐκ ἔστιν αὐτῷ σωτηρία, οὐδὲ πρὸς (δ) ἅγιον θυσιαστήριον ἔτι πρόσοδος,
4 (ε) Ἧκε πρὸς τὸν βασιλέα Δημήτριον (ζ) πρώτῳ καὶ πεντηκοστῷ ϗ ἑκατοστῷ ἔτει, προσάγων αὐτῷ στέφανον χρυσοῦν καὶ φοίνικα, πρὸς δὲ τούτοις (η) τῶν νομιζομένων θαλλῶν τοῦ ἱεροῦ· καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡσυχίαν ἔσχε.

MS. A. (α) προγεγονὼς (β) μεμολυσμένος (γ) *ἀμιξίας (δ) τὸ ἅγιον (ε) Ἦλθεν (ζ) ὡς πρώτῳ καὶ ἑκατοστῷ, καὶ πεντηκοστῷ ἔτι, (η) τοῖς νομιζομένοις

Interp. LAT.

Sed rex accepto guſtu audaciæ Judæorum, arte 18
tentabat loca. Et Bæthſuræ, quæ erat Judæ- 19
orum præſidium, caſtra admovit: ſed fugabatur, impingebat, minorabatur. His autem, qui 20
intùs erant, Judas neceſſaria mittebat. E- 21
nuntiavit autem myſteria hoſtibus Rodocus de Judaico exercitu: qui requiſitus, comprehenſus eſt, & concluſus. Iterum rex ſermonem 22
habuit ad eos qui erant in Bæthſura: dexteram dedit, accepit, abiit. Commiſit cum Juda, 23
ſuperatus eſt; cognovit rebellâſſe Philippum Antiochiæ; qui relictus erat ſuper negotia; confuſus eſt: Judæos deprecatus eſt, ſubdituſque eis juravit de omnibus quæ juſta erant, & reconciliatus obtulit ſacrificium, honoravit templum, & in locum humaniter ſe geſſit:
Et Macchabæum amplexatus eſt: reliquit à 24
Ptelemaide uſque ad Gerrenos ducem principem: Venit Ptolemaidam. Graviter ferebant 25
conventiones Ptolomcenſes: indignabantur enim pro quibus voluerant rumpere fœdera. Ac- 26
ceſſit Lyſias ad tribunal, expoſuit rationem, quantum fieri potuit, perſuaſit, ſedavit, tranquillos fecit, regreſſus eſt in Antiochiam. Hoc modo regis profectio & reditus proceſſit.

CAP. XIV.

SEd poſt triennii tempus cognovit Judas, & 1
qui cum eo erant, Demetrium Seleuci, per portum, qui ad Tripolim, adnavigantem cum multitudine valida, & claſſe, Tenuiſſe regio- 2
nem, poſtquàm occîdiſſet Antiochum, & ejus procuratorem Lyſiam. Alcimus autem qui- 3
dam, qui ſummus ſacerdos fuerat, ſed voluntariè coinquinatus temporibus commiſtionis, conſiderans nullo modo ſibi eſſe ſalutem, neque acceſſum ultrà ad ſanctum altare, Venit ad 4
regem Demetrium quaſi centeſimo quinquageſimo primo anno, offerens ei coronam auream, & palmam, ſuper hæc autem thallos, qui templi eſſe videbantur. Et illâ quidem die ſiluit.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

* ܡܠܟܐ ܕܝܢ ܡܢ ܛܥܡܐ ܗܢܐ ܘܚܙܐ ܥܫܝܢܘܬܗܘܢ ܘܡܬܚܦܛܢܘܬܗܘܢ ܕܝܗܘܕܝܐ. ܒܢܟܠܐ ܨܒܐ ܗܘܐ 18
ܕܒܥܠܕܒܒܘܬܐ ܘܒܢܟܠܐ ܢܫܥܒܕ ܐܢܘܢ. * ܘܫܕܪ ܠܘܬ ܒܝܬܨܘܪ ܚܣܝܢܐ ܢܛܘܪܐ ܕܝܗܘܕܝܐ. 19
ܘܐܬܟܬܫܘ ܥܡܗܘܢ. ܘܐܙܕܟܝܘ ܘܐܬܒܨܪܘ ܛܒ. * ܝܗܘܕܐ ܕܝܢ ܠܡܚܒܫ̈ܐ ܫܕܪ ܗܘܐ ܣܝܒܪܬܐ ܕܐܣܢܝܩ 20
ܕܣܢܝܩܝܢ ܗܘܘ ܒܗ ܢܩܫܝܐ. * ܘܐܙܠ ܕܘܪܘܩܘܣ ܡܢ ܐܪܥܐ ܕܝܗܘܕܐ ܘܓܠܐ ܐܪ̈ܙܝܗܘܢ 21
ܠܒܥܠܕܒܒ̈ܝܗܘܢ. ܘܒܦܘܩܕܢܗ ܕܝܗܘܕܐ ܐܫܟܚܘܗܝ ܘܩܛܠܘܗܝ. * ܘܡܠܠ ܬܘܒ ܠܗܘܢ ܡܠܟܐ ܘܐܬܐ ܠܒܝܬ 22
ܨܘܪ ܩܪܝܒܐ. ܘܝܗܒ ܘܢܣܒ ܝܡܝܢܐ ܘܢܦܩ ܘܐܙܠ. ܘܐܙܠܘ ܡܩܒܝܐ ܘܐܬܟܬܫܘ
ܥܡܗ. ܘܐܙܕܟܝ ܘܗܦܟ. * ܟܕ ܣܒܪ ܗܘܐ ܥܠ ܦܝܠܝܦܘܣ. ܗܘ ܕܫܠܛܗ ܗܘܐ ܥܠ 23
ܨܒܘ̈ܬܐ ܕܐܢܛܝܘܟܝܐ. ܕܡܪܕ ܒܗ ܗܘܐ. ܘܥܒܕ ܫܠܡܐ ܥܡ ܝܗܘܕܝܐ. ܘܐܫܬܥܒܕ
ܠܗܘܢ ܘܝܡܐ ܠܗܘܢ. ܘܐܫܪܪ ܥܡܗܘܢ ܪ̈ܚܡܘܬܐ. ܘܩܪܒ ܩܘܪ̈ܒܢܐ ܘܝܩܪܗ ܠܗܝܟܠܐ
ܛܒ. ܘܪܚܡܗ ܐܦ ܠܐܬܪܐ. * ܘܠܡܩܒܝܐ ܩܒܠܗ ܒܚܘܒܐ ܣܓܝܐܐ. ܘܫܒܩ ܪܫܐ 24
ܘܡܕܒܪܢܐ. ܡܢ ܦܛܠܡܝܣ ܘܥܕܡܐ ܠܓܙܪܐ. ܠܗܓܡܘܢܝܕܝܣ. * ܘܐܬܐ ܠܦܛܠܡܝܣ 25
ܘܐܬܟܪܝ ܠܗܘܢ ܠܦܛܠܡܝܣ̈ܝܐ. ܥܠ ܩܝܡܐ ܕܐܩܝܡ ܗܘܐ ܥܡܗܘܢ. ܘܛܒ ܐܬܚܡܬܘ
ܗܘܘ ܥܠܘܗܝ. ܘܨܒܝܢ ܗܘܘ ܕܢܫܪܘܢ ܩܝܡܐ ܕܐܩܝܡ ܗܘܐ ܥܡܗܘܢ. * ܘܩܪܒ 26
ܠܒܝܡ ܠܘܣܝܐ. ܘܚܘܝ ܠܗܘܢ ܪܥܝܢܗ. ܘܦܝܣ ܐܢܘܢ. ܘܫܝܢ ܐܢܘܢ. ܘܢܦܩ ܡܢ
ܬܡܢ ܠܐܢܛܝܘܟܝܐ. ܗܟܢܐ ܗܘܬ ܕܝܢ ܐܘܪܚܗ ܘܡܐܬܝܬܗ ܕܡܠܟܐ.

Rex autem ex hoc guſtu fortitudinem Judæorum animíque promptitudinem videns, arte ipſos ac dolo ſubigere cupiebat. 18
Miſítque ad Bethſuram munimentum Judæorum cuſtodiam, qui cum ipſis confligentes victi ſunt, multóque inferiores tulerunt. 19
Judas autem, obſeſſis cibaria quibus opus erat, miſit. 20
Et Durocus Judæâ profectus, ſecretum ipſorum hoſtibus enuntiavit, quem præcepto Judæ inventum interfecerunt. 21
Iteratò collocutus rex, prope Bethſuram veniens, datâ acceptâque dexterâ profectus diſceſſit. profectíque Maccabæani pugnârunt cum eo, victúſque reverſus eſt. 22
Suſpectans Philippum, quem rebus Antiochienſibus præfecerat, defectionem à ſe parare, pacem fecit cum Judæis, ſubjecítque ſe ipſis, & juravit ipſis, firmavítque cum ipſis amicitiam, oblationéſque obtulit, & templum valdè honoravit, locúmque dilexit, 23
Et Maccabæum cum amore multo ſuſcepit. 24
Reliquit autem præfectum ac ducem, à Ptolemaide uſque ad Gazara, Hegemonidem. Ptolemaidem venit: graviter tulerunt Ptolemaidenſes fœdus quod cum Judæis fecerat; magnoperè ipſi irati ſunt: ſolvere voluerunt pactum quod cum ipſis fecerat: 25
Acceſſit ad tribunal Lyſias, mentem ſuam ipſis expoſuit, perſuaſit ipſis, pacavit eos, indè profectus eſt Antiochiam. Iter enim adventúſque regis ita fuit. 26

* ܫܠܡܘ * ܝܓ *

* ܡܢ ܒܬܪ ܕܝܢ ܠܬܠܬ ܫ̈ܢܝܢ. ܐܬܐ ܥܠ ܡܩܒܝܐ ܕܡܛܪܝܘܣ ܒܪ ܣܠܘܩܘܣ ܥܠ 1
ܠܡܐܢܐ ܕܐܠܣ. ܟܕ ܐܝܬ ܥܡܗ ܚܝܠܐ ܪܒܐ ܘܥܫܝܢܐ. ܟܕ ܡܙܝܢ ܝܬܝܪܐܝܬ: * ܕܢܐܚܘܕ 2
ܠܟܠܗ ܐܪܥܐ. ܡܛܠ ܕܩܛܠ ܗܘܐ ܠܐܢܛܝܘܟܘܣ ܘܠܠܘܣܝܐ ܪܒ ܒܝܬܗ: * ܐܠܩܝܡܘܣ 3
ܕܝܢ ܕܡܢ ܩܕܝܡ ܗܘܐ ܗܘܐ ܪܫ ܟܘܡܪ̈ܐ. ܒܙܒܢܐ ܕܝܢ ܕܚܘܠܛܢܐ ܗܘܐ ܡܫܠܡܢܝܬܐ ܠܗ ܛܡܐܘܬܐ.
ܐܬܚܫܒ ܘܚܙܐ ܕܡܫܘܙܒܢܘܬܐ ܠܐ ܐܝܬ ܠܗ ܡܕܡ. ܐܦܠܐ ܕܢܬܩܪܒ ܠܘܬ 4
ܡܕܒܚܐ. * ܘܐܙܠ ܠܘܬ ܕܡܛܪܝܘܣ. ܒܫܢܬ ܡܐܐ ܘܚܡܫܝܢ ܘܚܕܐ. ܘܐܝܬܝ ܠܗ
ܟܠܝܠܐ ܕܕܗܒܐ. ܘܫܒܠܬܐ ܕܕܗܒܐ. ܘܣܘ̈ܟܐ ܕܕܩܠܐ ܡܢ ܕܒܗܝܟܠܐ. ܘܒܗܘ ܝܘܡܐ
ܕܝܢ ܗܘܐ ܫܠܐ.

CAP. XIV.

POſt tres autem annos venit adverſùs Maccabæanos Demetrius Seleuci filius ingreſſus portum Elas, cum exercitu magno & forti, ſupra modum armis inſtructus; 1
Ut totam terram caperet, quia Antiochum & Lyſiam domo ejus præfectum interfecerat. 2
Alcimus autē qui anteà fuerat ſacerdos princeps, tempore autem commixtionis conſummatam in ſe pollutionem admiſerat, conſiderans & videns nullo modo ſibi ullam ſpem reliquam eſſe, nec poſſe ſe ad altare accedere; 3
Profectus ad Demetrium, anno centeſimo quinquageſimo primo, attulit ei coronam ſpicámque auream, & ramos palmarum ex eis qui in templo ſunt, & die quidem iſto quievit. 4

Verſio VULG. LAT.

5 Tempus autem opportunum dementiæ ſuæ nactus, convocatus à Demetrio ad conſilium, & interrogatus 6 quibus rebus & conſiliis Judæi niterentur, Reſpondit; Ipſi qui dicuntur Aſſidæi Judæorum, quibus præeſt Judas Machabæus, bella nutriunt, & ſeditiones 7 movent, nec patiuntur regnum eſſe quietum. Nam & ego defraudatus parentum gloriâ (dico autem 8 ſummo ſacerdotio) huc veni: Primò quidem utilitatibus regis fidem ſervans, ſecundò autem etiam civibus conſulens: nam illorum pravitate univerſum 9 genus noſtrum non minimè vexatur. Sed oro his ſingulis, ô rex, cognitis, & regioni, & generi, ſecundùm humanitatem tuam pervulgatam omnibus, pro- 10 ſpice. Nam, quamdiu ſupereſt Judas, impoſſibile 11 eſt, pacem eſſe negotiis. Talibus autem ab hoc dictis, & cæteri amici, hoſtiliter ſe habentes ad- 12 verſùs Judam, inflammaverunt Demetrium. Qui ſtatim Nicanorem præpoſitum elephantorum ducem 13 miſit in Judæam: Datis mandatis, ut ipſum quidem Judam caperet; eos verò, qui cum illo erant, diſpergeret, & conſtitueret Alcimum maximi templi 14 ſummum ſacerdotem. Tunc gentes, quæ de Judæa fugerant Judam, gregatim ſe Nicanori miſcebant; miſerias & clades Judæorum, proſperitates rerum 15 ſuarum exiſtimantes. Audito itaque Judæi Nicanoris adventu, & conventu nationum, conſperſi terrâ rogabant eum, qui populum ſuum conſtituit, ut in æternum cuſtodiret, quíque ſuam portionem ſi- 16 gnis evidentibus protegit. Imperante autem duce, ſtatim indè moverunt, convenerúntque ad ca- 17 ſtellum Deſſau. Simon verò frater Judæ commiſerat cum Nicanore: ſed conterritus eſt repentino 18 adventu adverſariorum. Nicanor tamen, audiens virtutem comitum Judæ, & animi magnitudinem, quam pro patriæ certaminibus habebant, ſanguine judicium facere metuebat.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Β'.

5 Καιρὸν δὲ λαβὼν τῆς ἰδίας ἀνοίας συνεργὸν, προσκληθεὶς εἰς συνέδριον ὑπὸ τοῦ Δημητρίου, καὶ ἐπερωτηθεὶς, ἐν τίνι διαθέσει καὶ 6 βουλῇ (α) καθεστήκασιν οἱ Ἰουδαῖοι, Πρὸς ταῦτα ἔφη, Οἱ λεγόμενοι τῶν Ἰουδαίων Ἀσιδαῖοι, ὧν ἀφηγεῖται Ἰούδας ὁ Μακκαβαῖος, πολεμοτροφοῦσι καὶ στασιάζουσιν, οὐκ ἐῶντες τὴν βασιλείαν 7 εὐσταθείας τυχεῖν. Ὅθεν ἀφελόμενος τὴν προγονικὴν δόξαν, (β) λέγω 8 δὴ τὴν ἀρχιερωσύνην, (γ) δεῦρο νῦν ἐλήλυθα, Πρῶτον μὲν ὑπὲρ τῶν ἀνηκόντων τῷ βασιλεῖ γνησίως φρονῶν, δεύτερον δὲ καὶ τῶν ἰδίων πολιτῶν (δ) στοχαζόμενος· τῇ μὲν γὰρ τῶν προειρημένων 9 ἀλογιστίᾳ τὸ σύμπαν ἡμῶν γένος οὐ μικρῶς ἀκληρεῖ. Ἕκαστα δὲ τούτων ἐπεγνωκὼς σὺ βασιλεῦ, καὶ τῆς χώρας καὶ τοῦ περιϊσταμένου γένους ἡμῶν (ε) προνοήθητι, καθ' ἣν ἔχεις πρὸς ἅπαντας εὐαπάντητον 10 φιλανθρωπίαν. Ἄχρι γὰρ Ἰούδας περίεστιν, ἀδύνατον εἰ- 11 ρήνης τυχεῖν τὰ πράγματα. Τοιούτων δὲ ῥηθέντων ὑπὸ τούτου, θᾶττον οἱ λοιποὶ φίλοι δυσμενῶς ἔχοντες τὰ πρὸς τὸν Ἰούδαν προσ- 12 επύρωσαν τὸν Δημήτριον. (ζ) Προσκαλεσάμενος δὲ εὐθέως (η) Νικάνορα τὸν γενόμενον ἐλεφαντάρχην, καὶ στρατηγὸν ἀναδείξας τῆς 13 Ἰουδαίας, ἐξαπέστειλε, Δοὺς (θ) ἐντολὰς, αὐτὸν μὲν τὸν (ι) Ἰούδαν ἐπανελέσθαι, τοὺς δὲ σὺν αὐτῷ σκορπίσαι, καταστῆσαι δὲ Ἄλκιμον 14 ἀρχιερέα τοῦ μεγίστου ἱεροῦ. (κ) Τὰ δὲ ἐκ τῆς Ἰουδαίας πεφυγαδευκότα τὸν Ἰούδαν ἔθνη συνέμισγον ἀγεληδὸν τῷ Νικάνορι, τὰς τῶν Ἰουδαίων ἀτυχίας καὶ συμφορὰς, ἰδίας εὐημερίας δοκοῦντες 15 ἔσεσθαι. Ἀκούσαντες δὲ τὴν τοῦ Νικάνορος ἔφοδον καὶ τὴν ἐπίθεσιν τῶν ἐθνῶν, καταπασάμενοι γῆν (λ) ἐλιτάνευον τὸν ἄχρι αἰῶνος συστήσαντα τὸν (μ) ἑαυτοῦ λαὸν, ἀεὶ δὲ μετ' ἐπιφανείας (ν) ἀντιλαμβανόμενον τῆς 16 ἑαυτοῦ μερίδος. Προστάξαντος δὲ τοῦ ἡγουμένου, ἐκεῖθεν εὐθέως 17 (ξ) ἀνέζευξαν, καὶ συμμίσγουσιν αὐτοῖς ἐπὶ κώμην Δεσσαοῦ. Σίμων δὲ ὁ ἀδελφὸς Ἰούδα συμβεβληκὼς ἦν τῷ Νικάνορι, (ο) βραχέως δὲ 18 διὰ τὴν αἰφνίδιον τῶν ἀντιπάλων ἀφασίαν ἐπταικώς. Ὅμως δὲ ἀκούων ὁ Νικάνωρ ἣν εἶχον οἱ περὶ τὸν Ἰούδαν ἀνδραγαθίαν, καὶ ἐν τοῖς (π) ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀγῶσιν εὐψυχίαν, (ρ) εὐλαβεῖτο τὴν κρίσιν δι' αἱμάτων ποιήσασθαι.

MS.A. (α) *καθέστηκεν (β) λέγων (γ) δεύτερον (δ) στοχασάμενος· (ε) προσνοήθητι, (ζ) Προχειρισάμενος (η) τὸν Νικάνορα (θ) ἐπιστολὰς, (ι) Ἰούδα (κ) Οἱ δὲ ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας πεφυγαδευκότες (λ) ἐλιτάνευσαν (μ) αὐτοῦ (ν) ἀντιλαμβανόμενος (ξ) ἀναζεύξας συνμίσγει (ο) βραδέως (π) περὶ τῆς (ρ) ὑπευλαβεῖτο

Interp. LAT.

Tempus autem opportunum dementiæ ſuæ nactus, convocatus à Demetrio ad conſilium, & interrogatus, quâ diſpoſitione & conſilio Judæi ni[illegible], Ad hæc reſpondit; Ipſi, qui dicuntur Aſſidæi Judæorum, quibus præeſt Judas Maccabæus, bella nutriunt, & ſeditiones movent, nec patiuntur regnum eſſe quietum. Quare defraudatus majorum gloriâ, (dico autem ſummo ſacerdotio,) huc nunc veni, Primò quidem rebus ad regem ſpectantibus legitimè [illegible], ſecundò autem etiam propriis civibus conſulens. Nam illorum pravitate univerſum genus noſtrum non minimè vexatur. Sed his ſingulis, ô rex, cognitis, & regioni, & obſeſſo generi noſtro proſpice pro ea quam erga omnes habes obviam humanitatem. Nam quamdiu ſupereſt Judas; impoſſibile eſt pacem eſſe negotiis. Talibus autem ab hoc dictis, citò cæteri amici hoſtiliter habentes adverſùs Judam inflammaverunt Demetrium. Advocans autem confeſtim Nicanorem præpoſitum elephantorum, & ducem declarans Judææ, miſit: Datis mandatis, ut ipſum quidem Judam occideret; eos verò qui cum illo erant, diſpergeret, & conſtitueret Alcimum maximi templi ſummum ſacerdotem. Tunc gentes quæ de Judæa fugerant Judam, gregatim ſe Nicanori miſcebant, miſerias & clades Judæorum proſperitates rerum ſuarum æſtimantes fore. Audito itaque Nicanoris adventu, & conventu nationum, conſperſi terrâ, rogabant eum qui populum ſuum conſtituit in æternum, quique ſuam portionem ſignis evidentibus protegebat. Imperante autem duce, ſtatim indè moverunt, & commiſcent ſe eis ad caſtellum Deſſau. Simon verò frater Judæ commiſerat cum Nicanore, paululùm verò ob repentinum adverſariorum adventum timore prolapſus. Nicanor tamen audiens virtutem comitum Judæ, & animi magnitudinem quam in certaminibus pro patria habebant; ſanguine judicium facere metuebat.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

5 [illegible]

6 [illegible]

7 [illegible]

8 [illegible]

9 [illegible]

10 [illegible]

11 [illegible]

12 [illegible]

13 [illegible]

14 [illegible]

15 [illegible]

16 [illegible]

17 [illegible]

18 [illegible]

Cùm autẽ inveniſſet Alcimus locum audaciæ & impietati ſuæ, vocatus à Demetrio ad conſeſſũ, interrogante eũ verbis rege; Quâ mente ac cogitatione muniant ſe adeò Judæi; Reſpondens dixit: Judæorum illi qui Zelatores dicuntur, quibus præeſt Judas Maccabæus, defectiones concitant, belláque confirmant, nec regnum pacatum eſſe ſinunt. Quare ego etiam relicto honore paterno, ſacerdotum principatu, veni ecce ad te bis: Quia onus ſolicitudinis rerum regis in me ſuſcepi: deindè propter filios populi noſtri: video enim elationem & ſuperbiam horum quos prædixi, quomodo conterant populum noſtrum, ne minimo quidem tempore quieſcere cum ſinentes. Tu autem rex hæc cùm reſciveris, ſuſcipe onus terræ gentíſque noſtræ mœſtæ & afflictæ, ſecundùm humanitatem quam habes erga omnes homines. Vivo enim Judâ, ut in terra noſtra pax ſit, fieri non poteſt. Quæ cùm ab eo rex accepiſſet, confeſtim amici regis etiam, quòd cum Juda inimicitias gererent, incenderunt iram Demetrii adverſùs eum. Statim igitur Demetrius, vocato Nicanore, qui elephantis præerat, præfecto ac duce, epiſtolis ei datis miſit cum mandatis; Ut Judam interficeret, eos qui cum eo erant diſpergeret, Alcimúmque in ſummo templi magni & glorioſi ſacerdotio conſtitueret. Tunc gentes quæ de Judæa exulabant, venientes cum Nicanore ſe commiſcebant, læti & gaudentes de anguſtiis ac dolore quæ Maccabæanis accidebant. Qui cùm de adventu Nicanoris, deque ſuſurris gentium accepiſſent, injecto capitibus pulvere clamantes orabant coram eo qui ſemper ipſis auxilio fuerat, ſemperque palam hæreditatem ſuam redemit. Cúmq; præcipiente Judâ, armis ſe accinxiſſent, illicò profecti occurrerunt ipſis ad oppidum cui nomen Deſu. Et cùm frater Judæ Simeon feſtinatò in Nicanorem impetum feciſſet, turbati ſunt ab eo, propter repentinum in ipſum incurſum. Nicanor autem auditâ Maccabæorum fortitudine, & victoriis, & quo pacto pro populo & loco ſe ſuo traderent, noluit cæde & ſanguine decernere,

Verſio VULG. LAT.

19 Quam ob rem præmiſit Poſidonium, & Theodotium,
20 & Matthiam, ut darent dextras atque acciperent. Et
cùm diu de his conſilium ageretur, & ipſe dux ad
multitudinem retuliſſet, omnium una fuit ſententia
21 amicitiis annuere. Itaque diem conſtituerunt, quâ
ſecretò inter ſe agerent: & ſingulis ſellæ prolatæ
22 ſunt, & poſitæ. Præcepit autem Judas armatos eſſe
locis opportunis, ne fortè ab hoſtibus repentè mali
aliquid oriretur: & congruum colloquium fecerunt.
23 Morabatur autem Nicanor Jeroſolymis, nihílque iniquè
agebat, gregéſque turbarum, quæ congregatæ
24 fuerant, dimiſit. Habebat autem Judam ſemper charum
25 ex animo, & erat viro inclinatus. Rogavítque
eum ducere uxorem, filióſque procreare. Nuptias
26 fecit: quietè egit, communitérque vivebant. Alcimus
autem, videns charitatem illorum ad invicèm,
& conventiones, venit ad Demetrium, & dicebat,
Nicanorem rebus alienis aſſentire, Judámque regni
27 inſidiatorem ſucceſſorem ſibi deſtinâſſe. Itaque rex
exaſperatus, & peſſimis hujus criminationibus irritatus,
ſcripſit Nicanori, dicens; Graviter quidem ſe
ferre de amicitiæ conventione, jubere tamen Machabæum
28 citiùs vinctum mittere Antiochiam. Quibus
cognitis, Nicanor conſternabatur, & graviter ferebat,
ſi ea, quæ convenerant, irrita faceret, nihil læſus
29 à viro: Sed, quia regi reſiſtere non poterat, opportunitatem
obſervabat, quâ præceptum perficeret.
30 At Machabæus, videns ſecum auſteriùs agere Nicanorem,
& conſuetum occurſum ferociùs exhibentem,
intelligens non ex bono eſſe auſteritatem iſtam,
paucis ſuorum congregatis, occultavit ſe à Nicanore.
31 Quod cùm ille cognovit fortiter ſe à viro præventum,
venit ad maximum & ſanctiſſimum templum:
& ſacerdotibus ſolitas hoſtias offerentibus, juſſit ſibi
32 tradi virum. Quibus cum juramento dicentibus neſcire
ſe ubi eſſet qui quærebatur, extendens manum
ad templum,

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β'.

19 Διόπερ ἔπεμψε Ποσειδώνιον καὶ Θεόδοτον καὶ Ματταθίαν, δοῦναι καὶ
20 λαβεῖν δεξιάς. Πλείονος δὲ γενομένης περὶ τούτων ἐπισκέψεως, καὶ
τοῦ (α) ἡγεμόνος τοῖς πλήθεσιν ἀνακοινωσαμένου, καὶ φανείσης (β) ὁμοψήφου
21 γνώμης, ἐπένευσαν ταῖς συνθήκαις. Ἐτάξαντο δὲ ἡμέραν
ἐν ᾗ κατ' ἰδίαν ἥξουσιν εἰς τὸ αὐτό· καὶ (γ) προῆλθε, καὶ παρ'
22 ἑκάστου διαφόρους ἔθεσαν δίφρους. Διέταξεν Ἰούδας ἐνόπλους
ἑτοίμους ἐν τοῖς ἐπικαίροις τόποις, μήποτε ἐκ τῶν πολεμίων αἰφνιδίως
κακουργία γένηται. τὴν ἁρμόζουσαν ἐποιήσαντο κοινολογίαν.
23 (δ) Διέτριβεν δὲ ὁ Νικάνωρ ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ ἔπραττεν οὐθὲν
24 ἄτοπον· τοὺς δὲ συναχθέντας ἀγελαίους ὄχλους ἀπέλυσε. Καὶ εἶχε
τὸν Ἰούδαν διαπαντὸς ἐν προσώπῳ, ψυχικῶς τῷ ἀνδρὶ
25 προσεκέκλιτο. Παρεκάλεσεν αὐτὸν γῆμαι καὶ παιδοποιήσασθαι.
26 ἐγάμησεν, εὐστάθησεν, ἐκοινώνησε βίου. Ὁ δὲ Ἄλκιμος
συνιδὼν τὴν πρὸς ἀλλήλους εὔνοιαν καὶ τὰς γενομένας συνθήκας,
(ε) ἀναλαβὼν, ἧκε πρὸς τὸν Δημήτριον, καὶ ἔλεγε τὸν Νικάνορα
ἀλλότρια φρονεῖν τῶν πραγμάτων· τὸν γὰρ ἐπίβουλον τῆς βασιλείας
27 (ζ) Ἰούδαν διάδοχον ἀναδέδειχεν ἑαυτοῦ. Ὁ δὲ βασιλεὺς
ἔκθυμος γενόμενος, καὶ ταῖς τοῦ παμπονήρου (η) ἐρεθισθεὶς διαβολαῖς,
ἔγραψε Νικάνορι φάσκων, Ὑπὲρ μὲν τῶν συνθηκῶν βαρέως
φέρειν, κελεύων δὲ τὸν Μακκαβαῖον δέσμιον ἐξαποστέλλειν (θ) ταχέως
28 εἰς Ἀντιόχειαν. Προσπεσόντων δὲ τούτων τῷ Νικάνορι,
συνεκέχυτο καὶ δυσφόρως ἔφερεν, εἰ τὰ διεσταλμένα ἀθετήσει μηδὲν
29 τ' ἀνδρὸς ἠδικηκότος. Ἐπεὶ δὲ τῷ βασιλεῖ ἀντιπράττειν
30 οὐκ ἦν, εὔκαιρον ἐτήρει στρατηγήματι (ι) τοῦτ' ἐπιτελέσαι. Ὁ δὲ
Μακκαβαῖος αὐστηρότερον (κ) διεξάγοντα συνιδὼν τὸν Νικάνορα
(λ) πρὸς αὐτὸν, καὶ τὴν (μ) εἰθισμένην ἀπάντησιν (ν) ἀγροικοτέραν
ἐσχηκότα, νοήσας οὐκ ἀπὸ τοῦ βελτίστου τὴν αὐστηρίαν εἶναι, συστρέψας οὐκ
31 ὀλίγους τῶν περὶ (ξ) ἑαυτὸν, συνεκρύπτετο τὸν Νικάνορα. Συγγνοὺς
δὲ ὁ ἕτερος ὅτι γενναίως ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἐστρατήγηται, παραγενόμενος
ἐπὶ τὸ μέγιστον καὶ ἅγιον ἱερὸν, τῶν ἱερέων τὰς καθηκούσας
32 θυσίας προσαγόντων, ἐκέλευσε παραδιδόναι τὸν ἄνδρα. Τῶν
δὲ μεθ' ὅρκων φασκόντων μὴ γινώσκειν ποῦ ποτ' ἐστὶν ὁ ζητούμενος,
προτείνας τὴν δεξιὰν (ο) εἰς τὸν ναὸν,

MS.A. (α) ἡγουμένου (β) ὁμοιοψήφου συγγνώμης, (γ) προσῆλθεν παρ' ἑκάστου δίφραξ ἔθεσαν (δ) Διέτριβεν ὁ (ε) λαβών, (ζ) αὐτοῦ Ἰούδαν διάδοχον ἀπέδειξεν. Ὁ δὲ (η) διαβολαῖς ἐρεθισθεὶς, ἔγραψεν Νικάνορι, Ὑπὲρ μὲν τῶν συνθηκῶν, φάσκων, βαρέως (θ) εἰς Ἀντιόχειαν ταχέως. (ι) τοῦ ἐπιτελέσαι, (κ) διεξαγαγόντα (λ) τὰ πρὸς (μ) ἠθισμένην (ν) ἀγροικότερον (ξ) αὐτὸν, (ο) ἐπὶ

Interp. LAT.

Quamobrèm miſit Poſidonium, & Theodotum, & 19
Mattathiam, ut darent dextras, atque acciperent.
Et cùm diu de his conſilium ageretur, & 20
ipſe dux ad multitudinem retuliſſet, & omnium
una appareret ſententia, annuerunt conventionibus.
Itaque diem conſtituerunt, quâ ſecretò 21
inter ſe agerent: & (a) proceſſit, & ab unoquoque
diverſas poſuerunt ſellas. Diſpoſuit autem 22
Judas armatos paratos in opportunis locis:
ne fortè ab hoſtibus repente mali aliquid oriretur.
Congruum colloquium fecerunt. Morabatur autem 23
Nicanor Hieroſolymis, nihilque iniqui
agebat, gregéſque turbarum, quæ congregatæ
fuerant, dimiſit: Habebat autem ſemper 24
Judam in conſpectu: ex animo erat viro inclinatus:
Rogavitque eum ducere uxorem, filioſque 25
procrearet. Nuptias fecit, quietè egit, communiter
vivebant. Alcimus autem videns charitatem
illorum ad invicèm, & factas conventiones 26
aſſumens, venit ad Demetrium, & dicebat
Nicanorem aliena ſentire à (b) rebus: Judam
enim regni inſidiatorem ſucceſſorem ſibi deſignavit.
Itaque rex exaſperatus, & peſſimi hujus 27
criminationibus irritatus, ſcripſit Nicanori, dicens;
Graviter quidem ſe ferre de conventionibus,
jubens autem Maccabæum citiùs vinctum
mittere Antiochiam. Quibus cognitis Nicanor 28
confuſus erat, & graviter ferebat, ſi ea quæ convenerant,
irrita faceret, nullâ à viro factâ injuriâ.
Sed quia regi reſiſtere non poterat; opportunitatem 29
obſervabat, ut id ſtratagemate perficeret.
At Maccabæus videns ſecum auſteriùs 30
agere Nicanorem, & conſuetum occurſum ferociùs
exhibentem, intelligens non ex bono eſſe auſteritatem
iſtam, non paucis ſuorum congregatis,
occultabat ſe à Nicanore. Quod cùm ille cognovit, 31
fortiter ſe à viro aſtutiâ præventum; venit
ad maximum & ſanctum templum, & ſacerdotibus
ſolitas hoſtias offerentibus juſſit tradere virum.
Quibus cum juramento dicentibus neſcire 32
ſe, ubi eſſet qui quærebatur, extendens dexteram
ad templum,

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ܐܠܐ ܫܕܪ ܠܦܘܣܝܕܘܢܝܘܣ. ܘܠܬܐܘܕܘܛܘܣ. ܘܠܡܬܝܬܐ ܕܢܬܠܘܢ ܐܝܕܐ ܘܢܩܒܠܘܢ ܝܡܝܢܐ. * ܟܕ 19 20
ܕܝܢ ܫܡܥ ܝܗܘܕܐ. ܐܬܡܠܟ ܥܡ ܥܡܐ. ܘܐܫܬܘܝܘ ܐܢܫܐ. ܘܚܙܘ ܕܡ̈ܠܠܘܗܝ ܕܫܠܡܐ
ܐܢܝܢ. ܘܐܬܪܥܝ ܕܢܥܒܕ ܫܠܡܐ ܥܡܗ ܗܘ. * ܘܐܬܩܒܥ ܝܘܡܐ ܕܢܚܙܘܢ ܚܕ ܥܡ ܚܕ. 21
ܘܚܕܪܝܢ ܚܕ ܡܢܗܘܢ. ܐܝܠܝܢ ܕܗܘܘ ܠܒܝܫܝܢ ܙܝ̈ܢܐ ܒܐܝ̈ܕܝܗܘܢ. ܦܩܕ ܕܝܢ ܝܗܘܕܐ
ܠܕܝܠܗ. ܕܢܠܒܫܘܢ ܙܝܢܝܗܘܢ. * ܘܩܡܘ ܡܛܝܒܝܢ ܘܡܬܛܝܒܝܢ ܒܐܬܪ̈ܘܬܐ ܕܢܛܪܝܢ 22
ܗܘܘ ܡܢܗܘܢ. ܕܠܡܐ ܡܢ ܫܠܝܐ ܡܢ ܐܢܫ ܢܟܠܐ ܢܗܘܐ. ܘܚܙܘ ܚܕ
ܥܡ ܚܕ ܒܫܠܡܐ ܣܓܝܐܐ. ܘܡ̈ܠܠܘ ܥܠ ܡܕܡ ܕܫܝܢܐ. * ܘܐܬܥܟܒ ܗܘܐ ܢܝܩܢܘܪ ܒܐܘܪܫܠܡ. 23
ܘܡܕܡ ܕܒܝܫ ܠܐ ܥܒܕ ܗܘܐ. ܘܠܥܡ̈ܡܐ ܕܐܬܟܢܫܘ ܗܘܘ ܠܘܬܗ ܫܪܐ ܐܢܘܢ. * ܘܐܚܝܕ 24
ܗܘܐ ܠܗ ܠܝܗܘܕܐ ܒܚܘܒܐ ܣܓܝܐܐ. ܘܐܝܬܘܗܝ ܗܘܐ ܥܡܗ ܒܟܠܙܒܢ. ܒܐܦ̈ܐ ܢܗܝܪ̈ܐ.
* ܘܒܥܐ ܡܢܗ ܘܐܦܝܣܗ ܕܢܣܒ ܐܢܬܬܐ ܘܢܘܠܕ ܒܢ̈ܝܐ. ܘܢܣܒ ܐܢܬܬܐ. ܘܐܫܬܘܬܦ 25
ܒܥܠܡܐ. * ܐܠܩܝܡܘܣ ܕܝܢ. ܟܕ ܚܙܐ ܫܘܡܠܝܐ ܕܚܘܒܐ ܕܐܝܬ ܗܘܐ ܒܗܘܢ. ܚܕ ܥܡ ܚܕ. 26
ܠܢܝܩܢܘܪ ܘܠܝܗܘܕܐ. ܐܙܠ ܠܘܬ ܕܡܛܪܝܘܣ ܡܠܟܐ ܘܐܡܪ ܠܗ ܥܠ ܢܝܩܢܘܪ
ܕܗܘܐ ܠܗ ܢܘܟܪܝܐ ܡܢ ܡܠܟܘܬܟ ܘܡܢ ܟܠܗܝܢ ܨܒ̈ܘܬܟ. ܠܝܗܘܕܐ ܓܝܪ ܗܘ ܕܒܥܠܕܒܒܐ
ܕܡܠܟܘܬܟ ܐܝܬܘܗܝ. ܚܒܪܐ ܘܪܚܡܐ ܥܒܕܗ ܠܗ. * ܟܕ ܫܡܥ ܡܠܟܐ ܡܐܟܠܩܪ̈ܨܐ 27
ܕܒܥܠܕܒܒܐ. ܐܬܚܡܬ ܒܚܡܬܐ ܣܓܝܐܬܐ. ܘܟܬܒ ܠܢܝܩܢܘܪ ܥܠ ܚܘܒܐ ܕܥܡ ܝܗܘܕܐ
ܕܥܒܕ ܗܘܐ. ܘܦܩܕ ܕܠܡܩܒܝܐ ܡܢ ܥܓܠ: ܐܣܝܪ ܒܫܫܠ̈ܬܐ ܢܫܕܪ ܠܐܢܛܝܘܟܝܐ.
* ܟܕ ܫܡܥ ܕܝܢ ܢܝܩܢܘܪ ܐܓܪܬܐ ܐܬܐܠܨ ܗܘܐ ܘܐܬܬܥܝܩ ܛܒ. ܕܠܐ ܨܒܐ ܗܘܐ ܕܢܫܚܠܦ 28
ܠܘܬ ܝܗܘܕܐ. ܕܡܕܡ ܠܐ ܐܣܟܠ. * ܦܘܩܕܢܐ ܕܝܢ ܕܡܠܟܐ ܠܐ ܡܫܟܚ ܗܘܐ 29
ܕܢܣܬܪܒ. ܘܒܥܐ ܗܘܐ ܕܒܐܝܕܐ ܥܠܬܐ ܢܐܚܘܕܝܘܗܝ. * ܡܩܒܝܐ ܕܝܢ ܟܕ ܚܙܐ ܐܦ̈ܘܗܝ ܕܢܝܩܢܘܪ: ܕܠܐ 30
ܐܝܟ ܕܡܢ ܩܕܝܡ ܐܢܘܢ ܥܡܗ. ܐܠܐ ܟܡܝܪܝܢ. ܘܡܫܚܠܦܝܢ ܡܢ ܕܒܟܠܙܒܢ.
ܐܫܟܚ ܕܫܚܠܦ ܐܫܬܟܚ ܠܘܬܗ. ܘܟܢܫ ܥܡܗ ܡܢ ܕܝܠܗ ܠܐ ܒܨܝܪܐ:
ܘܥܪܩ ܠܗ ܡܢܗ ܡܢ ܢܝܩܢܘܪ. * ܟܕ ܝܕܥ ܕܝܢ ܕܐܬܛܝܒ ܝܗܘܕܐ. ܘܐܬܚܝܠ ܒܚܝܠܐ ܥܠ 31
ܠܗܝܟܠܐ ܪܒܐ ܘܩܕܝܫܐ. ܟܕ ܩܝܡܝܢ ܟܗ̈ܢܐ ܘܡܩܪܒܝܢ ܩܘܪ̈ܒܢܐ. ܘܐܡܪ. ܗܒܘ ܠܝ
ܠܝܗܘܕܐ. * ܘܗܢܘܢ ܕܝܢ ܝܡܝܢ ܗܘܘ ܘܐܡܪܝܢ ܠܗ ܕܠܐ ܚܙܝܢ ܠܗ ܘܠܐ ܝܕܥܝܢ ܐܝܟܢ ܐܝܬܘܗܝ 32
ܐܝܠܗܘܢ. ܘܐܪܝܡ ܐܝܕܗ ܠܘܩܒܠ ܗܝܟܠܐ.

Sed miſit Poſidonium, Theodotum & 19
Mattitham qui dextram darent & acciperent.
Quod cùm accepiſſet Ju- 20
das, conſilio cum populo capto, collatíſque
ſententiis, quòd viderent verba
hæc eſſe pacifica, pacem cum eo
fieri annuit. Statutúſque eſt dies quo 21
alter alterum viderent: circundati autem
erant utrinque, qui arma induti erant,
Præceperátque ſuis Judas, accingi
armis; Staréque paratos in locis 22
quos cavebant, ne fortè derepentè dolus
aliquis exiſteret: viderúntque alter
alterum cum pace multa, quæque
ad quietem attinent, locuti ſunt. Mo- 23
rabatur autem Nicanor Jeroſolymis, nec
quicquam mali faciebat, gentibus, quæ
ad eum ſe aggregaverant, dimiſſis: Ju- 24
dámque amore multo complectebatur,
eratque perpetuò cum eo, vultu hilari.
Petiit ab eo, perſuaſítque, ut uxo- 25
re ſumptâ ſuſciperet liberos: uxorem
ſumpſit, & communicavit ſeculo. Alci- 26
mus autem, videns amoris ejus integritatem
qui ipſis inter ſe erat, Nicanori
& Judæ, profectus ad regem
Demetrium, dixit ei de Nicanore; Factus
eſt à regno omnibúſque rebus tuis
alienus: Judam enim, regni tui hoſtem,
ſocium ſibi ac amicum fecit.
Cúmque rex calumnias inimici ac- 27
cepiſſet, incenſus furore multo, ſcripſit
Nicanori, de amicitia cum Juda
ſuo aſperè: Juſſítque ut ligatum vinculis
Maccabæum ſtatim Antiochiam
mitteret. Nicanor, epiſtolâ acceptâ, 28
linquente animo anguſtiis preſſus eſt,
ut qui erga Judam, qui nihil in pacta
commiſerat, mutari nollet. Sed regis 29
præcepto repugnari non poterat: Quæ-
rebátque quâ occaſione ipſum prehen- 30
deret. Maccabæus autem videns vultum
erga ſe Nicanoris non eundem eſſe
qui pridem, ſed triſtem, & ab eo diverſû
qui ſemper fuerat, planè mutatû
eum erga ſe eſſe perſpexit: coactíſque
ſuorum non paucis, à Nicanore
digreſſus eſt. Cui cùm paratum eſſe 31
Judam, copiíſque cinctum, innotuiſſet,
ingreſſus templum magnum & ſanctum,
ſtantibus ſacerdotibus, & oblatione
offerentibus; Cedo mihi, inquit Judam.
Qui cùm jurati reſpondiſſent; 32
Non vidiſſe ſe ipſum, nec ubi ſit noſſe;
manu è regione templi elatâ,

Verſio VULG. LAT.

33 Juravit, dicens; Niſi Judam mihi vinctum tradideritis,
iſtud Dei fanum in planitiem deducam, & altare
effodiam, & templum hoc Libero patri conſecrabo.
34 crabo. Et his dictis, abiit. Sacerdotes autem protendentes
manus in cœlum, invocabant eum, qui
ſemper propugnator eſſet gentis ipſorum, hæc dicentes;
35 tes; Tu, Domine univerſorum, qui nullius indiges,
voluiſti templum habitationis tuæ fieri in nobis.
36 Et nunc, ſancte ſanctorum omnium Domine, conſerva
in æternum impollutam domum iſtam, quæ
37 nuper mundata eſt. Razias autem quidam de ſenioribus
ab Jeroſolymis delatus eſt Nicanori, vir
amator civitatis, & benè audiens: qui pro affectu
38 Pater Judæorum appellabatur. Hic multis temporibus
continentiæ propoſitum tenuit in Judaiſmo,
corpúſque & animam tradere contentus pro perſeverantia.
39 verantia. Volens autem Nicanor manifeſtare odium,
quod habebat in Judæos, miſit milites quingentos,
40 gentos, ut eum comprehenderent. Putabat enim,
ſi illum decepiſſet, ſe cladem Judæis maximam illaturum.
41 turum. Turbis autem irruere in domum ejus, &
januam diſrumpere, atque ignem admovere cupientibus,
cùm jam comprehenderetur, gladio ſe
42 petiit; Eligens nobiliter mori potiùs, quàm ſubditus
fieri peccatoribus, & contra natales ſuos indignis
43 dignis injuriis agi. Sed, cùm per feſtinationem
non certo ictu plagam dediſſet, & turbæ intra oſtia
irrumperent, recurrens audacter ad murum, præcipitavit
44 tavit ſemetipſum viriliter in turbas; Quibus velociter
locum dantibus caſui ejus, venit per mediam
45 cervicem: Et cùm adhuc ſpiraret, accenſus animo,
ſurrexit: & cùm ſanguis ejus magno fluxu deflueret,
& graviſſimis vulneribus eſſet ſaucius, curſu
turbam pertranſiit:

ΜΑΚΚΑΒΑΪΩΝ Β΄.

33 (α)Ταῦτα ὤμοσεν, Ἐὰν μὴ δέσμιόν μοι τὸν Ἰούδαν παραδῶτε, (β)τόνδε
τοῦ Θεοῦ σηκὸν εἰς πεδίον ποιήσω, καὶ τὸ θυσιαστήριον κατασκάψω, καὶ
34 ἱερὸν ἐνταῦθα τῷ (γ)Διονύσῳ ἐπιφανὲς ἀναστήσω. Τοσαῦτα δὲ εἰπὼν
ἀπῆλθεν. οἱ δὲ ἱερεῖς προτείναντες τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν,
ἐπεκαλοῦντο τὸν διαπαντὸς ὑπέρμαχον τοῦ ἔθνους ἡμῶν,
35 ταῦτα λέγοντες, Σὺ κύριε τῶν ὅλων ἀπροσδεὴς ὑπάρχων,
(δ) εὐδόκησας ναὸν τῆς σῆς (ε) κατασκηνώσεως ἐν ἡμῖν γενέσθαι.
36 Καὶ νῦν ἅγιε παντὸς ἁγιασμοῦ κύριε, διατήρησον εἰς αἰῶνα
37 ἀμίαντον τόνδε τὸν προσφάτως(ζ) κεκαθαρισμένον οἶκον. Ῥαζὶς
δέ τις τῶν ἀπὸ Ἱεροσολύμων πρεσβυτέρων, ἐμηνύθη τῷ Νικάνορι,
ἀνὴρ φιλοπολίτης καὶ σφόδρα καλῶς ἀκούων, καὶ κατὰ
38 τὴν εὔνοιαν Πατὴρ τῶν Ἰουδαίων προσαγορευόμενος. Ἦν γὰρ
ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις τῆς ἀμιξίας (η) κρίσιν εἰσενηνεγμένος
Ἰουδαϊσμοῦ, καὶ σῶμα, καὶ ψυχὴν ὑπὲρ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ παραβεβλημένος
39 μετὰ πάσης ἐκτενίας. Βουλόμενος δὲ Νικάνωρ
πρόδηλον ποιῆσαι ἣν εἶχε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους δυσμένειαν,
ἀπέστειλε στρατιώτας ὑπὲρ τοὺς πεντακοσίους συλλαβεῖν αὐτόν.
40 Ἔδοξε γὰρ, ἐκεῖνον συλλαβὼν, τούτοις (θ) ἐργάσασθαι συμφοράν.
41 Τῶν δὲ πληθῶν μελλόντων τὸν πύργον καταλαβέσθαι, καὶ τὴν
αὐλαίαν θύραν βιαζομένων, καὶ κελευόντων πῦρ προσάγειν καὶ
τὰς θύρας ὑφάπτειν, περικατάληπτος γενόμενος ὑπέθηκεν
42 ἑαυτῷ (ι) ξίφος, Εὐγενῶς θέλων ἀποθανεῖν, ἤπερ τοῖς ἀλιτηρίοις
ὑποχείριος γενέσθαι, καὶ τῆς ἰδίας εὐγενείας ἀναξίως
43 ὑβρισθῆναι. Τῇ δὲ πληγῇ μὴ (κ) καταθικτήσας διὰ τὴν τοῦ ἀγῶνος
σπουδὴν, καὶ τῶν ὄχλων (λ) εἴσω τῶν θυρωμάτων (μ) εἰσβαλόντων,
ἀναδραμὼν γενναίως ἐπὶ τὸ τεῖχος, κατεκρήμνισεν
44 ἑαυτὸν (ν) ἀνδρείως εἰς τοὺς ὄχλους. Τῶν δὲ ταχέως ἀναποδισάντων,
γενομένου διαστήματος ἦλθε κατὰ μέσον τὸν κενεῶνα.
45 Ἔτι δὲ ἔμπνους ὑπάρχων καὶ πεπυρωμένος τοῖς θυμοῖς, ἐξαναστὰς
φερομένων κρουνηδὸν τῶν αἱμάτων, καὶ (ξ) δυσχερῶν ὄντων
τῶν τραυμάτων, δρόμῳ τοὺς ὄχλους (ο) διελθὼν,

Interp. LAT.

Juravit hæc; Niſi Judam mihi vinctum tradideritis, iſtud Dei phanum in planitiem deducam, & altare effodiam, & templum hoc Libero illuſtre erigam. Et his dictis abiit. Sacerdotes autem protendentes manus in cœlum, invocabant eum qui ſemper protector eſſet gentis noſtræ, hæc dicentes; Tu, Domine univerſorum, qui nullius indiges, voluiſti templum habitationis tuæ fieri in nobis. Et nunc, ſancte omnis ſanctitatis Domine, conſerva in æternum impollutam domum iſtam, quæ nuper mundata eſt. Razias autem quidam de ſenioribus ab Hieroſolymis delatus eſt Nicanori, vir amator civitatis, & valdè benè audiens, & qui pro bono affectu, Pater Judæorum appellabatur. Hic enim ſuperioribus temporibus continentiæ propoſitum tenuerat Judaiſmi, corpúſque & animam pro Judaiſmo tradiderat cum omni perſeverantia. Volens autem Nicanor manifeſtare odium, quod habebat in Judæos, miſit milites ſupra quingentos, ut eum comprehenderent: Putabat enim, ſi illum cepiſſet, cladem ſe iſtis allaturum. Turbis autem jam occupaturis turrim, & aulæ oſtio vim facientibus, & ignem admovere jubentibus, & portas incendi, undique comprehenſus gladium ſibi ſuppoſuit, Eligens nobiliter mori potiùs, quàm ſubditus fieri peccatoribus, & nobilitate ſuâ indignis injuriis affici. Sed cùm per contentionis feſtinationem non recto ictu plagam dediſſet, & turbæ intra oſtia irrupiſſent; recurrens generoſè ad murum, præcipitavit ſemetipſum viriliter in turbas. Quibus velociter locum dantibus, facto ſpatio venit per medium ventrem. Et cùm adhuc ſpiraret, & animo eſſet accenſus, ſurgens, cum ſanguis inſtar fontis deflueret, & graviſſima eſſent vulnera; curſu turbas pertranſiens,

MS. A. (α) Ὤμοσεν ταῦτα, (β) τόνδε τὸν τοῦ (γ) Διανύσῳ (δ) ηὐδόκησας (ε) σκηνώσεως (ζ) κεκαθαρισμένον (η) κρίσις (θ) ἐνεργάσασθαι (ι) τὸ ξίφος, (κ) κατευθυκτήσας (λ) ἔσω (μ) εἰσβαλλόντων, (ν) ἀνδρωδῶς (ξ) δυσχερῶν τῶν τραυμάτων ὄντων, (ο) * διελθόντων,

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

33 [illegible]
[illegible]
34 [illegible]
[illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
[illegible]
37 [illegible]
[illegible]
[illegible]
38 [illegible]
[illegible]
39 [illegible]
[illegible]
40 41 [illegible]
[illegible]
42 [illegible]
[illegible]
43 [illegible]
[illegible]
44 [illegible]
45 [illegible]
[illegible]
[illegible]

Sic ipſis juravit; Niſi mihi vinctum Judam tradatis, hoc Dei templum ſolo æquabo, deſtructóq; altari, illuſtre templũ ejus loco Dionyſio ædificabo. Et his dictis diſceſſit. Sacerdotes autem paſſis ad habitatorem cœli manibus, cum clamore petebant ab eo qui ſemper auxilio fuerat populo ſuo, dicentes; Tu Domine omnium, nullius indigens, voluiſti eligere locum templo tuo, ut inter nos majeſtatem tuam collocares. Et nunc Domine, omnium ſanctorum Sancte, tu cuſtodies locum hunc ac templum, hoc tempore repurgatum, à macula immunem: & omne os impiorum obtura. Vir autem quidam nomine Rageſh, ex ſenioribus Jeroſolymorum, delatus eſt ad Nicanorem, quod amator eſſet civitatis ſuæ, famâque ſupra modum bonâ, qui, propter animum bonum & benignum, vocaretur, Pater Judæorum. Olim autem in judicium vocatus fuerat, quòd non fineret peccatum fieri in populo Judaico, traditâ animâ & corpore, cum omnibus precibus & ſupplicationibus, pro Judaiſmo. Nicanor autem, odium quo Judæos proſequebatur palam facere ſtudens, de ſervis ſuis quaſi quingentos miſit ut eum caperent. Dicebat enim; Hoc capto, ægrè admodum faciam Judæis. Veniens igitur turba cùm atrium circundediſſet, portas aperire ſtudebat ignéque incendere. Ipſe cùm propè eſſe eos cerneret, ut ipſum caperent, ſumpto gladio ventrem percuſſit: Eò quòd liber mori mallet, quàm impiis & iniquis tradi, qui ſenectutem ejus honorandam, probro afficerent. Non reſpondente autem plagâ ipſius, propter feſtinationis trepidationem, turbis atrii portam ingreſſis, exiliens & in murum viriliter fortitérque aſcendens, in medios ipſos ſe projecit. Qui cùm hoc viderent, decedentes, locũ dederunt. Ipſe autẽ adhuc vivus, zelo indignationis accenſus, exiliens ſubſtitit, effluente à ſe ſanguine multo, propter aſperitatem vulnerum: curſúque cùm turbas pertranſiiſſet, 46 Et ſtans ſupra quandam petram præruptam, & jam exſanguis effectus, complexus inteſtina ſua, utriſque manibus projecit ſuper turbas, invocans Dominatorem vitæ ac ſpiritûs, ut hæc illi iterùm redderet: atque ita vitâ defunctus eſt.

CAP. XV.

1 Nicanor autem, ut comperit Judam eſſe in locis Samariæ, cogitavit cum omni impetu die ſabbati committere bellum. 2 Judæis verò, qui illum per neceſſitatem ſequebantur, dicentibus; Ne ita ferociter & barbarè feceris, ſed honorem tribue diei ſanctificationis, & honora eum, qui univerſa conſpicit: 3 Ille infelix interrogavit, Si eſt potens in cœlo, qui imperavit agi diem ſabbatorum. 4 Et reſpondentibus illis; Eſt Dominus vivus ipſe in cœlo potens, qui juſſit agi ſeptimam diem. 5 At ille ait; Et ego potens ſum ſuper terram, qui impero ſumi arma, & negotia regis impleri. Tamen non obtinuit ut conſilium perficeret. 6 Et Nicanor quidem cum ſumma ſuperbia erectus, cogitaverat commune trophæum ſtatuere de Juda. 7 Machabæus autem ſemper confidebat cum omni ſpe auxilium ſibi à Deo affuturum. 8 Et hortabatur ſuos ne formidarent ad adventum nationum, ſed in mente haberent adjutoria ſibi facta de cœlo, & nunc ſperarent ab Omnipotente ſibi affuturam victoriam. 9 Et allocutus eos de lege & prophetis, admonens etiam certamina quæ fecerant priùs, promptiores conſtituit eos: 10 Et ita animis eorum erectis, ſimul oſtendebat Gentium fallaciam, & juramentorum prævaricationem. 11 Singulos autem illorum armavit, non clypei & haſtæ munitione, ſed ſermonibus optimis, & exhortationibus, expoſito digno fide ſomnio, per quod univerſos lætificavit.

46 Καὶ στὰς ἐπί τινος πέτρας (α) ἀποῤῥωγάδος, παντελῶς ἔξαιμος ἤδη (β) γινόμενος, προβαλὼν τὰ ἔντερα, καὶ λαβὼν ἑκατέραις ταῖς χερσὶν, ἐνέσεισε τοῖς ὄχλοις· καὶ ἐπικαλεσάμενος τὸν δεσπόζοντα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ πνεύματος, (γ) ταῦτα αὐτῷ πάλιν ἀποδοῦναι, τόνδε τὸν τρόπον μετήλλαξεν.

MS.A. (α) ἀποῤῥωγὸς, (β) γινόμενος, (γ) τὰ αὐτὰ

ΚΕΦ. ιέ.

1 Ὁ δὲ Νικάνωρ μεταλαβὼν τοὺς περὶ τὸν Ἰούδαν ὄντας ἐν τοῖς κατὰ Σαμάρειαν τόποις, ἐβουλεύσατο τῇ τῆς καταπαύσεως ἡμέρᾳ 2 μετὰ πάσης ἀσφαλείας αὐτοῖς ἐπιβαλεῖν. Τῶν δὲ (α) κατ' ἀνάγκην συνεπομένων αὐτῷ Ἰουδαίων, λεγόντων, Μηδαμῶς οὕτως ἀγρίως καὶ βαρβάρως ἀπολέσῃς, δόξαν δὲ ἀπομέρισον τῇ προτετιμημένῃ ὑπὸ τοῦ 3 πάντα ἐφορῶντος μεθ' ἁγιότητος ἡμέρᾳ· Ὁ δὲ (β) τρισαλιτήριος ἐπηρώτησεν, Εἰ ἔστιν ἐν οὐρανῷ (γ) δυνάστης ὁ προστεταχὼς ἄγειν τὴν τῶν σαββάτων ἡμέραν; 4 Τῶν (δ) δὲ ἀποφηναμένων, Ἔστιν ὁ Κύριος ζῶν αὐτὸς 5 ἐν οὐρανῷ δυνάστης, ὁ κελεύσας ἀσκεῖν τὴν ἑβδομάδα· Ὁ δὲ ἕτερος, (ε) Κἀγώ φησι, δυνάστης ἐπὶ τῆς γῆς ὁ προστάσσων αἴρειν (ζ) ὅπλα, καὶ τὰς βασιλικὰς χρείας ἐπιτελεῖν. ὅμως οὐ κατέσχεν 6 ἐπιτελέσαι τὸ σχέτλιον αὐτοῦ βούλημα. Καὶ ὁ μὲν Νικάνωρ μετὰ πάσης (η) ἀλαζονείας ὑψαυχενῶν, διεγνώκει κοινὸν τῶν περὶ 7 τὸν Ἰούδαν συστήσασθαι (θ) τρόπαιον. Ὁ δὲ Μακκαβαῖος ἦν ἀδιαλείπτως πεποιθὼς μετὰ πάσης ἐλπίδος ἀντιλήψεως 8 τεύξασθαι παρὰ τοῦ Κυρίου. Καὶ παρεκάλει τοὺς σὺν αὐτῷ μὴ δειλιᾷν τὴν τῶν ἐθνῶν ἔφοδον, (ι) ἔχοντας δὲ κατὰ νοῦν τὰ προγεγονότα αὐτοῖς ἀπ' οὐρανοῦ βοηθήματα, καὶ τανῦν προσδοκᾷν τὴν παρὰ τοῦ παντοκράτορος (κ) ἐσομένην αὐτοῖς νίκην καὶ βοήθειαν. 9 Καὶ παραμυθούμενος αὐτοὺς ἐκ τοῦ νόμου, καὶ τῶν προφητῶν, (λ) προσυπομνήσας δὲ αὐτοὺς καὶ τοὺς ἀγῶνας οὓς ἦσαν ἐκτετελεκότες, 10 προθυμοτέρους αὐτοὺς κατέστησε. Καὶ τοῖς θυμοῖς διεγείρας αὐτοὺς, παρήγγελλεν, ἅμα παρεπιδεικνὺς τὴν τῶν ἐθνῶν ἀθεσίαν καὶ τὴν τῶν ὅρκων παράβασιν. 11 Ἕκαστον δὲ αὐτῶν καθοπλίσας, οὐ τὴν ἀσπίδων καὶ λογχῶν ἀσφάλειαν, ὡς τὴν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς λόγοις παράκλησιν, καὶ (μ) προσεξηγησάμενος ὄνειρον ἀξιόπιστον (ν) ὕπαρ τι πάντας εὔφρανεν.

MS.A. (α) κατ' (β) τρισαλιτήριος * ἐπήρωσεν, (γ) ὁ δυνάστης (δ) δ' (ε) * Κάτω φησὶν, (ζ) τὰ ὅπλα, (η) ἀσφαλείας (θ) * τρόπον. (ι) ἔχοντες (κ) ἐσομένην αὐτοῖς νίκην. Καὶ (λ) * προσυμνήσας (μ) προσηγησάμενος (ν) ὕπαρ τι πάντας ηὔφρανεν.

46 *Et ſtans ſupra quandam petram (a) præruptam, penitus jam exanguis effectus, proferens inteſtina, & ſumens utriſque manibus, projecit ſuper turbas: & invocans Dominatorem vitæ ac ſpiritûs, ut hæc ipſi iterùm redderet, ita vitâ defunctus eſt.*

CAP. XV.

1 *Nicanor autem ut comperit Judam eſſe in locis Samariæ; cogitavit quietis die cum omni ſecuritate in ipſos irruere. 2 Judæis verò, qui illum per neceſſitatem ſequebantur, dicentibus; Ne ita ferociter & barbarè diſperdas, ſed honorem tribue præhonoratæ cum ſanctitate ab eo qui univerſa conſpicit, diei; 3 Ille verò ter ſceleſtus interrogavit; Si eſt potens in cœlo, qui imperavit agi diem ſabbatorum? 4 Et reſpondentibus illis; Eſt Dominus vivus ipſe in cœlo potens, qui juſſit agi ſeptimam diem: 5 At ille ait; Et ego potens ſum ſuper terram, qui impero ſumi arma, & negotia regis impleri. Tamen non obtinuit, ut miſerum ſuum conſilium perficeret. 6 Et Nicanor quidem cum ſumma ſuperbia erectus cogitaverat commune trophæum ſtatuere de Juda, & his qui cum ipſo erant. 7 Maccabæus autem ſemper confidebat cum omni ſpe auxilium ſibi à Domino affuturum: 8 Et hortabatur ſuos, ne formidarent adventum nationum, ſed in mente habentes adjutoria ſibi anteà facta de cœlo; & nunc ſperarent ab Omnipotente ſibi affuturam victoriam, & (a) auxilium. 9 Et allocutus eos de lege, & prophetis, admonens etiam eos de certaminibus, quæ confecerant, promptiores conſtituit eos. 10 Et animis eorum erectis, admonebat, ſimul oſtendens gentium fallaciam, & juramentorum prævaricationem; 11 Singulos autem illorum armans, non tam clypeorum & haſtarum munitione, quàm exhortatione per ſermones; etiam expoſito fide digno ſomnio, magnoperè univerſos lætificavit.*

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

46 * ܘܩܡ ܥܠ ܟܐܦܐ ܚܕܐ ܪܡܬܐ: ܟܕ ܡܬܦܠܦܠ ܗܘܐ ܟܠܗ ܒܕܡܐ. ܘܐܦܩ ܡܥܘܗܝ ܘܐܚܕ
ܐܢܘܢ ܒܬܪ̈ܬܝܗܝܢ ܐܝ̈ܕܘܗܝ ܘܚܘܝ ܠܥܡܐ. ܘܨܠܝ ܘܒܥܐ ܗܘܐ ܠܗܘ ܕܡܪܐ ܕܚܝ̈ܐ ܘܪܘܚܐ
ܕܢܬܠ ܠܗ ܘܢܦܢܐ ܐܢܘܢ ܠܗ. ܘܗܝܕܝܢ ܢܦܩ ܡܢ ܥܠܡܐ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܛܘ *

1 * ܢܝܩܢܘܪ ܕܝܢ ܟܕ ܫܡܥ ܥܠ ܝܗܘܕܐ ܕܥܡ ܕܝܠܗ ܐܝܬܘܗܝ ܥܠ ܓܒ ܫܡܪܝܢ. ܘܐܬܪܥܝ
ܕܒܝܘܡܐ ܕܢܝܚܐ ܕܫܒܬܐ. ܢܪܗܛ ܥܠܝܗܘܢ ܡܢ ܫܠܝܐ. ܒܥܡܐ ܣܓܝܐܐ. * 2 ܝܗܘܕܝܐ ܕܝܢ ܕܡܬܥܨܪܝܢ
ܗܘܘ ܠܗ ܒܐܘܠܨܢܐ ܣܓܝ̈ܐܐ. ܘܐܡܪܝܢ ܗܘܘ ܠܗ. ܠܐ ܬܥܒܕ ܗܟܢܐ. ܕܬܘܒܕ ܒܩܫܝܘܬܐ ܓܒܪ̈ܐ
ܕܠܐ ܫܘܝܢ. ܐܠܐ ܗܒ ܐܝܩܪܐ ܠܝܘܡܐ ܪܒܐ ܘܩܕܝܫܐ. ܕܢܣܒ ܡܢ ܒܪܘܝܐ ܘܥܒܘܕܐ ܕܟܠ
3 ܫܘܒܚܐ. * ܪܫܝܥܐ ܕܝܢ ܘܛܢܦܐ. ܫܐܠ ܕܐܢ ܐܝܬܘܗܝ ܚܝܠܬܢܐ ܕܒܫܡܝܐ. ܗܘ ܕܦܩܕ ܥܠ ܝܘܡܐ ܕܫܒܬܐ.
4 * ܘܗܢܘܢ ܕܝܢ ܟܕ ܥܢܘ ܘܐܡܪܘ ܠܗ. ܕܐܝܬܘܗܝ ܡܪܝܐ ܚܝܐ. ܘܗܘܝܘ ܚܝܠܬܢܐ ܒܫܡܝܐ. ܘܗܘ ܦܩܕ
5 ܕܢܬܛܪ ܝܘܡܐ ܕܫܒܬܐ. * ܘܛܢܦܐ ܘܪܫܝܥܐ ܥܢܐ ܘܐܡܪ. ܘܐܦ ܐܢܐ ܚܝܠܬܢܐ ܐܢܐ ܒܐܪܥܐ
ܕܦܩܕ ܐܢܐ ܠܟܘܢ ܕܬܫܩܠܘܢ ܙܝܢܐ ܘܬܥܒܕܘܢ ܨܒܝܢܗ ܕܡܠܟܐ. ܘܠܐ ܐܬܟܠܝ ܕܠܐ ܢܫܠܡ ܬܪܥܝܬܗ
6 ܛܢܦܬܐ. * ܘܡܬܬܪܝܡ ܗܘܐ ܗܘ ܢܝܩܢܘܪ ܘܡܬܪܘܪܒ ܒܫܘܒܗܪܐ ܣܓܝܐܐ. ܘܟܕ ܝܕܥ ܗܘܐ ܕܥܠ
7 ܟܢܫܝܢ ܗܘܘ ܕܡܩܒܝ̈ܐ ܐܟܚܕܐ ܘܡܛܝܒܝܢ. ܗܘܐ ܡܬܚܝܠ ܝܬܝܪܐܝܬ ܗܘܐ. * ܝܗܘܕܐ ܕܝܢ
8 ܡܩܒܝܐ. ܡܣܒܪ ܗܘܐ ܘܬܟܝܠ ܡܫܡܠܝܐܝܬ. ܕܢܗܘܐ ܠܗ ܡܢ ܐܠܗܐ ܦܘܪܩܢܐ. * ܘܡܒܝܐ
ܗܘܐ ܘܐܡܪ ܠܐܢܫܘܗܝ ܕܠܐ ܢܕܚܠܘܢ ܡܢ ܟܢ̈ܫܐ ܕܐܬܝܢ ܥܠܝܗܘܢ. ܡܙܗܪ ܗܘܐ
ܠܗܘܢ ܕܝܢ ܘܡܥܗܕ ܠܗܘܢ. ܒܥܘܕܪܢܐ ܕܗܘܐ ܠܗܘܢ ܡܢ ܩܕܝܡ ܡܢ ܫܡܝܐ. ܘܗܟܢܐ
9 ܐܡܪ ܗܘܐ. ܚܘܪܘ ܘܣܟܘ ܠܙܟܘܬܐ ܕܗܘܝܐ ܠܟܘܢ ܡܢ ܐܠܗܐ ܐܚܝܕ ܟܠ. * ܘܡܙܗܪ ܗܘܐ
ܠܗܘܢ ܡܢ ܢܡܘܣܐ ܘܡܢ ܢܒܝ̈ܐ. ܘܡܥܗܕ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܢܨܚ̈ܢܐ ܘܐܓܘ̈ܢܐ ܕܩܕܡ
10 ܐܬܟܬܫܘ ܒܗܘܢ. ܘܐܚܝܠ ܐܢܘܢ ܘܠܒܒ ܐܢܘܢ. * ܘܐܪܓܙ ܐܢܘܢ ܚܡܬܐ ܘܐܪܬܚܐ. ܟܕ
ܡܚܘܐ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܬܘܒ. ܐܦ ܪܘܫܥܗܘܢ ܕܥܡܡ̈ܐ. ܘܥܒܪܘܬܐ ܕܡܘܡ̈ܬܐ ܕܥܒܪܘ ܥܠܝܗܝܢ:
11 * ܘܐܙܝܢ ܘܐܣܪ ܝܗܘܕܐ ܠܟܠ ܚܕ ܡܢܗܘܢ ܠܐ ܒܪ̈ܘܡܚܐ ܘܠܐ ܒܬܪ̈ܣܐ: ܐܠܐ ܒܡ̈ܠܐ ܛܒ̈ܬܐ.
ܕܒܘܝܐܐ ܘܕܡܠܝܟܘܬܐ ܘܕܡܚܝܠܘܬܐ ܘܐܫܬܥܝ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܬܘܒ ܚܙܘܐ ܕܚܙܐ. ܕܫܘܐ
ܠܡܬܗܝܡܢܘ ܘܡܬܩܒܠܢܘ:

46 Stans in lapide quodam alto totus ſanguine cruentatus, educta viſcera ambabus manibus tenens oſtendit populo: Oránſque ac ſupplicans, invocánſque Dominum vitæ ac ſpiritûs, ut ea ſibi redderet, reſtitueretque, tunc de ſeculo deceſſit.

CAP. XV.

1 Nicanor autem cùm Judam cum ſuis juxta Samariam eſſe audiendo didiciſſet, die quietis Sabbaticæ in eos derepentè impetum facere cogitabat cum populo multo. 2 Judæi autem qui inter magnas anguſtias ipſi annuebant, dicebant ipſi; Noli ita facere, ut per duritiem perdas viros indignos morte: ſed honorem habe diei magno & ſancto, qui à conditore & creatore omnium gloriam accepit. 3 Impius autem ille & immundus quæſivit, Num eſſet in cœlo Deus fortis, qui de die Sabbati præcepiſſet. 4 Qui cùm reſpondentes dicerent; Eſt Dominus vivus, idemque fortis in cœlis, qui obſervari diem Sabbati juſſit. 5 Reſpondit immundus & impius, dicens; Ego etiam potens ſum in terris, qui vos arma capere jubeo, & voluntatem regis facere: neque prohibitus eſt, ne cogitationem ſuam immundam perficeret. 6 Elatus autem Nicanor & exaltatus ſuperbiâ multâ, cùm didiciſſet Maccabæanos in unum coactos, paratos eſſe, ſupra modum ſe corroborabat. 7 Judas autem Maccabæus ſperans & perfectè confiſus, factam iri ſibi à Deo ſalutem; 8 Conſolando ſuos alloquebatur, ne timerent ſibi à turbis quæ adverſùs ipſos venirent: monebat autem, & in mentem ipſis revocabat adjutoria ipſis olim facta de cœlo, ſic dicens; Intuemini & expectate victoriam quæ à Deo omnipotente continget, 9 Admonénſque ipſos de lege & prophetis, & commemorans fortia facta & certamina olim ab ipſis certata, fortes eſſe & bono animo fecit. 10 Excitavítque iram eorum & indignationem, oſtendens eis rurſus impietatem gentium & juramentorum quam tranſgreſſi erant tranſgreſſionem. 11 Armavítque & accinxit Judas ſingulos ipſorum non lanceis, aut clypeis, ſed bonis verbis conſolatoriis animatoriíſque ad virtutem: narravítque ipſis præthereà viſum quod viderat recipi credique dignum.

Verſio VULG. LAT.

12 Erat autem hujuſcemodi viſus : Oniam, qui fuerat
ſummus ſacerdos, virum bonum & benignum, vere-
cundum viſu, modeſtum moribus, & eloquio deco-
rum, & qui à puero in virtutibus exercitatus ſit, ma-
nus protendentem, orare pro omni populo Judæo-
13 rum : Poſt hoc apparuiſſe & alium virum, ætate
& gloriâ mirabilem, & magni decoris habitudine
14 circa illum : Reſpondentem verò Oniam dixiſſe ;
Hic eſt fratrum amator, & populi Iſrael : hic eſt,
qui multùm orat pro populo, & univerſa ſancta ci-
15 vitate, Jeremias propheta Dei. Extendiſſe autem
Jeremiam dextram, & dediſſe Judæ gladium aureum,
16 dicentem ; Accipe ſanctum gladium munus à Deo,
17 in quo dejicies adverſarios populi mei Iſrael. Ex-
hortati itaque Judæ ſermonibus bonis valdè, de qui-
bus extolli poſſet impetus, & animi juvenum con-
fortari, ſtatuerunt dimicare & confligere fortiter,
ut virtus de negotiis judicaret ; eò quòd civitas
18 ſancta & templum periclitarentur. Erat enim pro
uxoribus, & filiis, itémque pro fratribus, & cog-
natis, minor ſolicitudo : maximus verò & pri-
19 mus pro ſanctitate timor erat templi. Sed & eos
qui in civitate erant, non minima ſolicitudo habe-
20 bat pro his qui congreſſuri erant. Et, cùm jam o-
mnes ſperarent judicium futurum, hoſtéſque adeſ-
ſent, atque exercitus eſſet ordinatus, beſtiæ equi-
21 téſque opportuno in loco compoſiti, Conſiderans
Machabæus adventum multitudinis, & apparatum
varium armorum, & ferocitatem beſtiarum, exten-
dens manus in cœlum, prodigia facientem Domi-
num invocavit, qui non ſecundùm armorum poten-
tiam, ſed prout ipſi placet, dat dignis victoriam.
22 Dixit autem invocans hoc modo ; Tu, Domine, qui
miſiſti angelum tuum ſub Ezechia rege Juda, & in-
terfeciſti de caſtris Sennacherib centum octoginta-
23 quinque millia : Et nunc, Dominator cœlorum, mitte
angelum tuum bonum ante nos, in timore & tremore
24 magnitudinis brachii tui, Ut metuant qui cum blaſ-
phemia veniunt adverſùs ſanctum populum tuum.
Et hic quidem ita peroravit.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΏΝ Β΄.

12 Ἦν δὲ ἡ τούτου θεωρία τοιάδε· Ὀνίαν τὸν γενόμενον ἀρχιερέα,
ἄνδρα καλὸν καὶ ἀγαθὸν, αἰδήμονα μὲν τὴν ἀπάντησιν, πρᾶον δὲ
τὸν τρόπον, καὶ λαλιὰν προϊέμενον πρεπόντως, καὶ ἐκ παιδὸς ἐκμε-
μελετηκότα πάντα τὰ τῆς ἀρετῆς (α) οἰκεῖα, τοῦτον τὰς χεῖρας προ-
13 τείναντα κατεύχεσθαι τῷ παντὶ τῶν Ἰουδαίων συστήματι. Εἶθ' οὕτως
ἐπιφανῆναι ἄνδρα πολιᾷ καὶ δόξῃ διαφέροντα, θαυμαστὴν δέ τινα
14 καὶ μεγαλοπρεπεστάτην εἶναι τὴν περὶ αὐτὸν ὑπεροχήν. Ἀποκριθέντα
δὲ τὸν Ὀνίαν εἰπεῖν, Ὁ φιλάδελφος οὗτός ἐστιν ὁ πολλὰ προσευχό-
μενος περὶ τοῦ λαοῦ καὶ τῆς ἁγίας πόλεως, Ἱερεμίας ὁ τοῦ θεοῦ προ-
15 φήτης. Προτείναντα δὲ (β) τὸν Ἱερεμίαν τὴν δεξιὰν παραδοῦναι τῷ
16 Ἰούδᾳ ῥομφαίαν χρυσῆν, διδόντα δὲ προσφωνῆσαι τάδε, Λάβε
τὴν ἁγίαν ῥομφαίαν δῶρον παρὰ τοῦ θεοῦ, δι' ἧς θραύσεις τοὺς ὑπ-
17 εναντίους. Παρακληθέντες δὲ τοῖς (γ) Ἰούδα λόγοις πάνυ καλοῖς καὶ
δυναμένοις ἐπ' ἀρετὴν παρορμῆσαι, καὶ ψυχὰς νέων (δ) ἐπανορθῶσαι,
διέγνωσαν μὴ (ε) στρατοπεδεύεσθαι, γενναίως δὲ ἐμφέρεσθαι, καὶ μετὰ
πάσης (ζ) εὐανδρίας ἐμπλακέντες κρῖναι τὰ πράγματα, διὰ τὸ καὶ
18 τὴν πόλιν, καὶ τὰ ἅγια, καὶ τὸ ἱερὸν κινδυνεύειν. Ἦν γὰρ ὁ περὶ
γυναικῶν καὶ τέκνων, ἔτι δὲ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν ἐν ἥττονι μέρει
κείμενος (η) αὐτοῖς ἀγών, μέγιστος δὲ καὶ πρῶτος ὁ περὶ τοῦ καθηγι-
19 ασμένου ναοῦ φόβος. Ἦν δὲ καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει κατειλημμένοις
οὐ πάρεργος ἀγωνία ταρασσομένοις τῆς ἐν ὑπαίθρῳ προσβολῆς.
20 Καὶ πάντων ἤδη προσδοκώντων τὴν ἐσομένην κρίσιν, καὶ ἤδη (θ) συμ-
μιξάντων τῶν πολεμίων, καὶ τῆς στρατιᾶς ἐκταγείσης, καὶ τῶν θηρίων
ἐπὶ μέρος εὔκαιρον ἀποκατασταθέντων, τῆς τε ἵππου κατὰ κέρας
21 τεταγμένης, Συνιδὼν ὁ Μακκαβαῖος τὴν τῶν πληθῶν παρουσίαν,
καὶ τῶν ὅπλων τὴν ποικίλην παρασκευὴν, τήν τε τῶν (ι) θηρίων ἀγριότητα,
προτείνας τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐπεκαλέσατο τὸν τερατοποιὸν
(κ) κύριον τὸν κατόπτην, γινώσκων ὅτι οὐκ ἔστι δι' (λ) ὅπλων ἡ νίκη,
καθὼς δὲ ἂν αὐτῷ κριθῇ, τοῖς ἀξίοις περιποιεῖται τὴν νίκην.
22 Ἔλεγε δὲ ἐπικαλούμενος τόνδε τὸν τρόπον, Σὺ δέσποτα ἀπέστειλας
τὸν ἄγγελόν σου ἐπὶ Ἐζεκίου τοῦ βασιλέως τῆς Ἰουδαίας, καὶ (μ) ἀνεῖλες
ἐκ τῆς παρεμβολῆς Σενναχηρεὶμ εἰς ἑκατὸν ὀγδοηκονταπέντε χι-
23 λιάδας. Καὶ νῦν δυνάστα τῶν οὐρανῶν ἀπόστειλον ἄγγελον ἀγαθὸν
ἔμπροσθεν ἡμῶν εἰς δέος καὶ (ν) τρόμον. Μεγέθει βραχίονός σου
24 καταπλαγείησαν οἱ μετὰ βλασφημίας (ξ) παραγινόμενοι ἐπὶ τὸν ἅγιόν
σου λαόν. Καὶ οὗτος μὲν ἐν τούτοις ἔληξεν.

Interp. LAT.

Erat autem hujuſmodi viſus : Oniam, qui fuerat 12
ſummus ſacerdos, virum honeſtum & bonum, vene-
randum viſu, modeſtum moribus, & eloquio decorum,
& à puero in omnibus virtutis officiis exercitatum,
hunc manus protendentem orare pro omni populo Ju-
dæorum : Poſt hoc apparuiſſe ſic virum, canitie 13
& gloriâ eximium, mirabilem verò quandam &
maximi decoris eſſe præſtantiam circa illum. Re- 14
ſpondentem verò Oniam dixiſſe ; Hic eſt fratrum a-
mator, qui multùm orat pro populo, & ſancta civi-
tate, Hieremias propheta Dei. Extendiſſe autem 15
Hieremiam dextram, & dediſſe Judæ gladium au-
reum, & cùm daret, acclamaſſe hæc ; Accipe ſan- 16
ctum gladium, munus à Deo : in quo frangas adver-
ſarios. Exhortati itaque Judæ ſermonibus bonis 17
valdè, & qui poſſent ad virtutem incitare, & ani-
mos juvenum (b) erigere, ſtatuerunt non caſtrametari,
ſed generoſè invehi, & cum omni virtute (c) confli-
gentes, de negotiis judicare, eò quòd & civitas, &
ſancta, & templum periclitarentur. Erat enim pro 18
uxoribus, & filiis, itémque pro fratribus, & cogna-
tis, minor eis (d) ſolicitudo : maximus verò & pri-
mus pro ſanctificato templo erat timor. Sed & eos 19
qui in civitate remanſerant, non minima ſolicitudo
habebat, turbatis ipſis illo qui ſub dio, congreſſu. Et 20
cùm omnes jam expectarent judicium futurum, &
jam hoſtes adeſſent, atque exercitus eſſet ordinatus,
& beſtiæ in opportuna parte conſtituti, & equitatus
ad cornua diſpoſitus ; Conſiderans Maccabæus ad- 21
ventum multitudinis, & apparatum varium armo-
rum, ac ferocitatem beſtiarum, extendens manus in
cœlum, prodigia facientem Dominum (e) inſpectorem
invocavit, ſciens, quia (f) victoria non eſt per ar-
ma ; ſed prout ab ipſo judicatum fuerit, dat dignis
victoriam. Dicebat autem invocans hoc modo ; 22
Tu, Domine, miſiſti angelum tuum ſub Ezecia rege
Judææ, & interfeciſti de caſtris Sennacherim ad
centum octoginta quinque millia. Et nunc, Domi- 23
nator cœlorum, mitte angelum bonum ante nos in ti-
morem, & tremorem. Magnitudine brachii tui Ex- 24
terreantur qui cum blaſphemia veniunt adverſùs
ſanctum populum tuum. Et hic quidem ita perora-
vit.

MS.A. (α) ἴδια, (β) Ἱερεμίαν (γ) Ἰούδου (δ) ἐπανδρῶσαι, (ε) στρατεύεσθαι, (ζ) εὐανδρείας (η) αὐτοῖς, μέγιστος (θ) συμμιξάντων (ι) θηρίων * ἐπὶ μέρος εὔκαιρον ἀγριότητα, ἀνατείνας χεῖρας (κ) κύριον, γινώσκων (λ) ὅπλων, καθὼς δὲ ἐὰν αὐτῷ κρίνῃ, (μ) ἀνεῖλεν (ν) * τρόπον (ξ) προσαγγελλόμενοι

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

12 [illegible]
[illegible]
[illegible]
13 [illegible]
[illegible]
14 [illegible]
15 [illegible]
16 [illegible]
17 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
18 [illegible]
[illegible]
19 [illegible]
[illegible]
20 [illegible]
21 [illegible]
[illegible]
[illegible]
22 [illegible]
[illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
[illegible]

Erat autem viſi quod viderat narratio hujuſmodi ; Vidit Oniam ſacerdotem, qui vir fuerat bonitate clarus, occurſu modeſtus, ingenio humilis, eloquio jucundus & decorus, à pueritia edoctus in omnibus fœderi convenientibus & decoris ; Hunc *inquam* per ſomnũ vidit paſſis manibus orantem pro toto populo Judæorum. Præterea poſteà apparuit quidam ſenectute decorâ, cujus aſpectus majeſtaſque decoris qui ipſi inerat, gloriam magnam & excellentem habebat ; Et reſpondens Onias dixit eum eſſe Jeremiam prophetam, amatorem fratrum, qui multùm precatus & ſupplicatus fuerat, oraveratque pro populo, & civitate ſanctâ. Et extendens Jeremias dextram, dedit Judæ lanceam auream, dicens ei ; Hanc lanceam dono à Deo accipe, quâ ferias & confringas omnes hoſtes tuos. Quibus auditis confortati verbis pulchris Judæ ſocii corroboratiq;, (vim enim habebant confirmandi & erigendi muniendique auditores, menteſque juvenum animandi) cogitârunt apud ſe, non confidere ordinibus, copiiſque bellicis, ſed omnibus animi viribus muniti, exponere ſe plenâ mente anguſtiis, pro civitate Temploque ſancto, totoque ſanctuario. De uxoribus enim liberiſque fratribuſque aut cognatis aliquibus minus ſoliciti erant ; de templo ſancto graviori curâ affecti. Nec minori erga eos agoniâ affecti erant qui in urbe ſubſtiterant, ne timore tumultûs bellici inferiores evaderent. Omnibuſque decretum inſtans expectantibus, appropinquantes ordinârunt aciem adverſùs eos : Inſtructique diſpoſuerunt elephantes ordine ſuo, equiteſque armati ſteterunt in locis ſuis. Videns auem Judas Maccabæus ordinem & robur exercitûs hoſtilis, copiamque armorum, paratumque ferociæ Elephantorum, elatis ad cœlum manibus clamans Deum oravit, qui ſtupenda opera & potentia facit : noverat enim non contingere victoriam certamine armorum, ſed ei cui ipſe victoriam dare vellet. Dicebatque precibus ſupplicans, in hunc modum ; Tu Domine, tempore Ezechiæ Regis Judæ miſiſti Angelum tuum, qui occidit in caſtris Senacheribi centum octoginta quinque millia. Et nunc potens habitator cœli, mitte Angelum ſanctũ ante nos qui projiciat & jaculetur in eos terrorem motum & trepidationem. Cadantque robore & majeſtate brachii tui, qui cum blaſphemiis invadunt populum tuum ſanctũ. Et Judas quidem his dictis

Verſio VULG. LAT.

25 Nicanor autem, & qui cum ipſo erant, cum tubis &
26 canticis admovebant. Judas verò, & qui cum eo
erant, invocato Deo, per orationes congreſſi ſunt:
27 Manu quidem pugnantes, ſed Dominum cordibus o-
rantes proſtraverunt non minus trigintaquinque mil-
28 lia, præſentiâ Dei magnificè delectati. Cúmque ceſ-
ſaſſent, & cum gaudio redirent, cognoverunt Nica-
29 norem ruiſſe cum armis ſuis. Facto itaque clamore,
& perturbatione excitatâ, patriâ voce omnipotentem
30 Dominum benedicebant. Præcepit autem Judas, qui
per omnia corpore & animo mori pro civibus paratꝰ
erat, caput Nicanoris, & manum cum humero abſciſ-
31 ſam, Jeroſolymam perferri. Quò cùm perveniſſet,
convocatis contribulibus, & ſacerdotibus ad altare,
32 accerſiit & eos qui in arce erant. Et oſtenſo capite
Nicanoris, & manu nefariâ, quam extendens contra
domum ſanctam omnipotentis Dei, magnificè gloria-
33 tus eſt: Linguam etiam impii Nicanoris præciſam
juſſit particulatim avibus dari: manum autem demen-
34 tis contra templum ſuſpendi. Omnes igitur cœli be-
nedixerunt Dominum, dicentes; Benedictus, qui lo-
35 cum ſuum incontaminatum ſervavit. Suſpendit au-
tem Nicanoris caput in ſumma arce, ut evidens eſſet
36 & manifeſtum ſignum auxilii Dei. Itaque omnes com-
muni conſilio decreverunt nullo modo diem iſtum
37 abſque celebritate præterire: Habere autem cele-
britatem tertiadecimâ die menſis Adar, quod dicitur
38 voce Syriacâ, pridiè Mardochæi diei. Igitur his erga
Nicanorem geſtis, & ex illis temporibus ab Hebræis
civitate poſſeſſâ, ego quoque in his faciam finem ſer-
39 monis. Et ſi quidem bene, & ut hiſtoriæ competit,
hoc & ipſe velim: ſin autem minùs dignè, conceden-
40 dum eſt mihi. Sicut enim vinum ſemper bibere, aut
ſemper aquam, contrarium eſt; alternis autem uti, de-
lectabile: ita legentibus, ſi ſemper exactus ſit ſermo,
non erit gratus. Hic ergò erit conſummatus.

FINIS.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Β′.

25 Οἱ δὲ περὶ τὸν Νικάνορα μετὰ σαλπίγγων καὶ παιάνων προσῆγον.
26 Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἰούδαν (α) μετ' ἐπικλήσεως καὶ εὐχῶν συνέμιξαν τοῖς
27 πολεμίοις. Καὶ ταῖς μὲν χερσὶν ἀγωνιζόμενοι, (β) ταῖς δὲ καρδίαις
πρὸς τὸν Θεὸν εὐχόμενοι, κατέστρωσαν οὐδὲν ἧττον μυριάδων τριῶν καὶ
πεντακισχιλίων, τῇ τοῦ Θεοῦ μεγάλως εὐφρανθέντες (γ) ἐπιφανείᾳ.
28 Γενόμενοι δὲ ἀπὸ τῆς χρείας, καὶ μετὰ χαρᾶς ἀναλύοντες, ἐπέγνωσαν
29 προπεπτωκότα Νικάνορα σὺν τῇ πανοπλίᾳ. Γενομένης δὲ κραυ-
30 γῆς καὶ ταραχῆς, εὐλόγουν τὸν δυνάστην τῇ πατρίῳ φωνῇ. Καὶ
προσέταξεν ὁ καθ' ἅπαν σώματι καὶ ψυχῇ πρωταγωνιστὴς ὑπὲρ
τῶν πολιτῶν, ὁ τὴν τῆς ἡλικίας εὔνοιαν εἰς ὁμοεθνεῖς διαφυλάξας,
τὴν τοῦ Νικάνορος κεφαλὴν ἀποτεμόντας, καὶ τὴν χεῖρα σὺν τῷ ὤμῳ
31 (δ) φέρειν εἰς Ἱεροσόλυμα. Παραγενόμενος δὲ ἐκεῖ, καὶ (ε) συγκαλέσας
τοὺς ὁμοεθνεῖς, καὶ τοὺς ἱερεῖς πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου στήσας, μετεπέμ-
32 ψατο τοὺς ἐκ τῆς ἄκρας. Καὶ ἐπιδειξάμενος τὴν τοῦ (ζ) μιαροῦ Νικάνο-
ρος κεφαλὴν, καὶ τὴν χεῖρα τοῦ δυσφήμου, ἣν (η) ἐκτείνας ἐπὶ τὸν ἅγιον
33 τοῦ παντοκράτορος οἶκον ἐμεγαλαύχησε, Καὶ τὴν γλῶσσαν τοῦ δυσσε-
βοῦς Νικάνορος ἐκτεμὼν, ἔφη κατὰ (θ) μέρος δώσειν τοῖς ὀρνέοις,
34 (ι) τὰ δὲ ἐπίχειρα τῆς ἀνοίας κατέναντι τοῦ ναοῦ κρεμάσαι. Οἱ δὲ
πάντες εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησαν τὸν ἐπιφανῆ κύριον, λέγοντες, Εὐ-
35 λογητὸς ὁ διατηρήσας τὸν ἑαυτοῦ τόπον ἀμίαντον. Ἐξέδησε δὲ
τὴν τοῦ (κ) Νικάνορος κεφαλὴν ἐκ τῆς ἄκρας, ἐπίδηλον πᾶσι καὶ φανε-
36 ρὸν τῆς τοῦ κυρίου βοηθείας σημεῖον. (λ) Καὶ ἐδογμάτισαν πάντες με-
τὰ κοινοῦ ψηφίσματος μηδαμῶς ἐᾶσαι ἀπαρασήμαντον τήνδε
37 τὴν ἡμέραν· Ἔχειν δὲ ἐπίσημον τὴν τρισκαιδεκάτην τοῦ δωδεκάτου
μηνὸς, Ἀδὰρ λέγεται τῇ (μ) Συριακῇ φωνῇ, πρὸ μιᾶς ἡμέρας τῆς
38 Μαρδοχαϊκῆς ἡμέρας. Τῶν οὖν κατὰ Νικάνορα χωρησάντων (ν) οὕτω,
καὶ ἀπ' ἐκείνων τῶν καιρῶν κρατηθείσης τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Ἑβραίων,
39 καὶ αὐτὸς αὐτόθι (ξ) καταπαύσω τὸν λόγον. Καὶ (ο) εἰ μὲν καλῶς καὶ εὐθί-
κτως τῇ συντάξει, τοῦτο καὶ αὐτὸς ἤθελον· εἰ δὲ εὐτελῶς καὶ με-
40 τρίως, τοῦτο ἐφικτὸν ἦν μοι. Καθάπερ (π) γὰρ οἶνον κατὰ μόνας πί-
νειν, ὡσαύτως δὲ καὶ ὕδωρ πάλιν, πολέμιον· ὃν δὲ τρόπον οἶνος
ὕδατι συγκερασθεὶς (ρ) ἡδὺς, καὶ ἐπιτερπῆ τὴν χάριν ἀποτελεῖ· οὕτω
καὶ τὸ τῆς κατασκευῆς τοῦ λόγου τέρπει τὰς ἀκοὰς τῶν ἐντυγχανόντων
τῇ συντάξει. ἐνταῦθα δὲ ἔσται ἡ τελευτή. (†)

MS. A. (α) μετὰ (β) ταῖς δὲ * πρὸς (γ) ἐπιμελείᾳ. (δ) προσφέρειν (ε) συγκαλεσάμενος (ζ) μιαροῦ (η) ἐκτετείνας (θ) μέρος * τοῖς (ι) τὰ δ' (κ) Νικάνορος προτομὴν ἐκ
(λ) Ἐδογμάτισαν δὲ (μ) * Κυριακῇ (ν) οὕτως, (ξ) τὸν λόγον καταπαύσω. (ο) εἰ * μὲν καλῶς * εὐθέκτως (π) οἶνον (ρ) ἤδη, (†) Ἰούδα τοῦ Μακκαβαίου πράξεων Ἐπιτομή.

Interp. LAT.

Nicanor autem, & qui cum ipſo erant, cum tubis & 25
canticis admovebant. Judas verò, & qui cum eo 26
erant, cum invocatione & orationibus congreſſi ſunt
cum hoſtibus: Et manibus quidem pugnantes, ſed 27
& Dominum cordibus orantes proſtraverunt non mi-
nus triginta quinque millia, præſentiâ Dei magni-
ficè delectati. Cumque ceſſaſſent ab opere, & cum 28
gaudio redirent; cognoverunt Nicanorem ruiſſe cum
armis ſuis. Facto itaque clamore, & tumultu, 29
patriâ voce Omnipotentem benedicebant. Præcepit 30
autem ille, qui per omnia animo & corpore primus
pugnator pro civibus erat, qui ætatis benevolentiam
in eos qui ejuſdem gentis, conſervabat; caput Nica-
noris, & manum cum humero, abſciſſum Hieroſoly-
mam perferri. Quò cum perveniſſet, convocatis eis 31
qui ejuſdem gentis, & ſacerdotibus, ante altare
ſtans, accerſiit eos qui in arce erant. Et oſtenſo 32
capite ſceleſti Nicanoris, & manu nefariâ, quam
extendens contra domum ſanctam Omnipotentis, ma-
gnificè gloriatus fuerat, Linguâ etiam impii Ni- 33
canoris præciſâ, juſſit particulatim avibus dari:
præmia autem dementiæ contra templum ſuſpendi.
Omnes igitur in cœlum benedicebant præſentem Do- 34
minum, dicentes; Benedictus, qui locum ſuum in-
contaminatum ſervavit. Suſpendit autem Nica- 35
noris (ξ) caput ex arce, evidens omnibus & mani-
feſtum ſignum auxilii Dei. Itaque omnes communi 36
conſilio decreverunt nullo modo diem iſtum abſque
celebritate præterire, Habere autem celebrem ter- 37
tiam decimam diem menſis duodecimi (Adar dici-
tur Syriacâ voce) pridiè diei Mardochæi. Igitur 38
his erga Nicanorem ſic geſtis, & ex illis temporibus
ab Hebræis civitate poſſeſſâ, ego quoque in his finem
faciam ſermonis. Et ſi quidem benè, &, ut hiſtoriæ 39
competit; hoc & ipſe velim: ſi autem exiliter, &
mediocriter; hoc pro viribus meis fuit. Sicut enim vi- 40
num ſeorſum bibere, ſimiliter autem rurſus & a-
quam, contrarium eſt: ſicut autem vinum aquæ
mixtum ſuave eſt, & jucundam gratiam perficit; ita
etiam hujuſmodi ratio ſtructuræ orationis delectat
aures legentium hiſtoriam. Hic ergò erit finis.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

25 26 [illegible]
27 [illegible]
[illegible]
28 [illegible]
[illegible]
29 [illegible]
30 [illegible]
[illegible]
[illegible]
31 [illegible]
32 [illegible]
33 [illegible]
[illegible]
34 [illegible]
35 [illegible]
36 [illegible]
37 [illegible]
38 [illegible]
[illegible]
39 [illegible]
40 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Et Nicanoriani quidem, cum citharis 25
& pſalteriis, tubíſque canentibus appro-
pinquabant: Maccabæani autem cum 26
oratione ac precibus irruerunt in eos:
Manibus pugnantes, cordibus autem o- 27
rantes & clamantes ad Deum: & deje-
cerunt interfecerúntque eorum triginta
quinque millia, exhilarati exultantéſque
de auxilio Dei, qui cum ipſis fuerat. Re- 28
verſo à prælio cùm quieviſſent, gauden-
tes & confitentes, cantantéſque Deo,
Nicanorem in pugna cecidiſſe didice-
runt, cum omnibus ſervis qui propè
ipſum ſteterant. Factúſq; eſt in caſtris 29
ejus motus & trepidatio: Maccabæani
autem confitentes benedixerunt Domino
linguâ patriâ. Ipſe autem qui in omnibus 30
corpus ac animam omnibus afflictioni-
bus pro gente ac civitate ſuâ expoſue-
rat, libentérque omnibus diebus ſuis
præfectus ac dux bellorum populi ſui
fuerat, reſectum caput manúmque cum
humero Nicanoris Jeroſolyma afferri
juſſit. Et cùm veniſſet Jeroſolyma 31
Maccabæus, convocato populo & ſacer-
dotibus, coram altari, miſit & vocavit
cuſtodes arcis; Oſtenſóque ipſis capite 32
impuri iſtius Nicanoris, manúque blaſ-
phematrice, quam elevaverat adverſùs
templum Dei omnipotentis cum elati-
one ſuperbiæ, Exectam è capite lin- 33
guam impii minutatim concidi juſſit &
volucribus dari: Manum autem è regi-
one templi affixit. Tum benedixerunt 34
omnes habitatori cœli, clamantes &
dicentes; Benedictus eſto Domine, qui
locum tuum mundum conſervâſti. Ca- 35
put autem impuri affixit loco edito, quem
viderent qui in arce erant & ſalutem
Domini ſcirent. Statuerúntq; inter ſe 36
ne diem hanc quaſi ſimplicem tranſmit-
terent. Sed notari ipſis diem decimum 37
tertium menſis duodecimi Adar, qui eſt
linguâ Aramæâ, pridie die Mordechai.
De Nicanore igitur, & de omnibus quæ 38
tempore ejus acciderunt, ſic ſe res ha-
buit. Ab ejus autem tempore tenuerunt
Ebræi & compotes facti ſunt civitatum
ſuarum. Et mihi quidem hinc ſermonis
finis erit. Qui ſi benè & ex arte con- 39
ditus ſit, hoc eſt quod ego etiam cupio:
Si modicè, & exiliter, condonetur mihi
hoc. Ut enim ſi quis vinum ſolum bibat, 40
vel aquam ſolam, voluptatem non affert,
quod ſi vinum aquâ miſceatur, jucundum
evadit, gratiámque ſuam bibentibus im-
pertit; Sic etiam ſermonis compoſitio
conditióq; grata eſt & jucunda auditu ſo-
licitè legentibus, inveſtigantibus ac quæ-
rentibus. Hactenus igitur narrationis
terminus promotus ſit.

Explicit ſecundus liber Maccabæorum.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Γ'.

ΚΕΦ. α'.

1 Ὁ δὲ Φιλοπάτωρ (α) μαθὼν παρὰ τῶν ἀνακομισθέντων τὴν γενομένην τῶν ὑπ᾽ αὐτοῦ κρατουμένων τόπων ἀφαίρεσιν ὑπὸ Ἀντιόχου, παραγγείλας ταῖς πάσαις δυνάμεσι πεζικαῖς (β) τε καὶ ἱππικαῖς
2 αὐτοῦ, Καὶ τὴν ἀδελφὴν Ἀρσινόην συμπαραλαβὼν, ἐξώρμησε μέχρι τῶν κατὰ Ῥαφίαν τόπων, ὅπου
3 παρεμβεβλήκεισαν οἱ περὶ Ἀντίοχον. Θεόδοτος δέ τις ἐκπληρῶσαι τὴν ἐπιβουλὴν διανοηθεὶς, παραλαβὼν τῶν προϋποτεταγμένων αὐτῷ ὅπλων Πτολεμαϊκῶν τὰ κράτιστα, διεκομίσθη νύκτωρ ἐπὶ τὴν τοῦ Πτολεμαίου σκηνὴν, ὡς μόνος κτεῖναι αὐτὸν, καὶ ἐν τούτῳ διαλῦσαι τὸν πόλεμον.
4 Τοῦτον δὲ (γ) διαγαγὼν Δωσίθεος ὁ Δριμύλου λεγόμενος, τὸ γένος Ἰουδαῖος, ὕστερον δὲ μεταβαλὼν τὰ νόμιμα, καὶ τῶν πατρίων δογμάτων ἀπηλλοτριωμένος, ἄσημόν τινα κατέκλινεν ἐν
5 τῇ σκηνῇ, ὃν συνέβη κομίσασθαι τὴν ἐκείνου κόλασιν. Γενομένης δὲ καρτερᾶς μάχης, καὶ τῶν πραγμάτων μᾶλλον ἐρρωμένων τῷ Ἀντιόχῳ, ἱκανῶς ἡ Ἀρσινόη ἐπιπορευσαμένη τὰς δυνάμεις παρεκάλει, μετὰ οἴκτου καὶ δακρύων, τοὺς (δ) πλοκάμους λελυμένη, βοηθεῖν ἑαυτοῖς τε καὶ τοῖς τέκνοις
6 καὶ γυναιξὶ θαῤῥαλέως, ἐπαγγελλομένη δώσειν νικήσασιν ἑκάστῳ δύο μνᾶς χρυσίου. (ε) Καὶ οὕτω συνέβη τοὺς ἀντιπάλους ἐν χειρονομίαις διαφθαρῆναι, πολλοὺς δὲ καὶ δοριαλώτους συλληφθῆναι.
7 Κατακρατήσας δὲ τῆς ἐπιβουλῆς ἔκρινε τὰς πλησίον πόλεις ἐπελθὼν παρακαλέσαι. ποιήσας δὲ τοῦτο, καὶ
8 τοῖς τεμένεσι δωρεὰς ἀπονείμας, εὐθαρσεῖς τοὺς ὑποτεταγμένους κατέστησε. Τῶν δὲ Ἰουδαίων διαπεμψαμένων πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τῆς γερουσίας καὶ τῶν πρεσβυτέρων τοὺς ἀσπασομένους αὐτὸν, καὶ ξένια κομιοῦντας, καὶ ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι (ζ) συγχαρησομένους, συνέβη μᾶλλον αὐτὸν προ-
9 θυμηθῆναι ὡς τάχιστα πρὸς αὐτοὺς παραγενέσθαι. Διακομισθεὶς δὲ εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ θύσας
10 τῷ (η) μεγίστῳ θεῷ, καὶ χάριτας ἀποδιδοὺς, καὶ τῶν ἑξῆς τι τῷ (θ) τόπῳ ποιήσας, Καὶ δὴ παραγενόμενος εἰς τὸν τόπον, καὶ τῇ σπουδαιότητι καὶ εὐπρεπείᾳ (ι) καταπλαγεὶς, θαυμάσας δὲ καὶ τὴν τοῦ
11 ἱεροῦ εὐταξίαν, ἐνεθυμήθη βουλεύσασθαι (κ) εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναόν. Τῶν δὲ εἰπόντων μὴ καθήκειν γίνεσθαι τοῦτο, διὰ τὸ μηδὲ (λ) τοῖς ἐκ τοῦ ἔθνους ἐξεῖναι εἰσιέναι, μηδὲ πᾶσι τοῖς ἱερεῦσιν, ἀλλ᾽ ἢ μόνῳ τῷ προηγουμένῳ πάντων ἀρχιερεῖ, καὶ τούτῳ (μ) ἅπαξ κατ᾽ ἐνιαυτὸν, οὐδαμῶς ἠβούλετο πείθεσθαι.

Interp. LAT.

MACCABÆORUM TERTIUS.

CAPUT I.

Philopator autem, ab iis qui retulerant, cognitâ locorum à ſe poſſeſſorum abſtractione factâ ab Antiocho, denuntians omnibus exercitibus ſuis & pedeſtribus & equeſtribus, Et ſororem Arſinoen ſecum aſſumens, proceſſit uſque ad ea quæ ſunt ad Raphiam, loca; ubi caſtrametati erant qui circa Antiochum. Theodotus autem quidam complere inſidias cogitans, aſſumens ex commiſſis ſuæ cuſtodiæ armis Ptolemaicis optima, contulit ſe noctu ad Ptolemæi tabernaculum, tanquam ſolus interfecturus eum, & in hoc diſſoluturus bellum. Hunc autem deducens quidam, qui Doſitheus Drimyli dicebatur, genere Judæus, poſteà autem abjiciens legitima, & à patriis ſanctionibus alienatus, ignobilem quendam decumbere fecerat in tabernaculo: quem contigit ferre illius ſupplicium. Facto autem ingenti prælio, & rebus melius ſuccedentibus Antiocho, vehementer Arſinoe obambulans exercitus hortabatur cum ejulatione, & lachrymis, crinibus ſolutis, ut auxiliarentur ſibiipſis, & filiis, & uxoribus, audacter, promittens daturam ſe vincentibus, cuique duas minas auri. Et ita contigit adverſarios in conſerendis manibus perire, multos vero etiam captivos fieri. Compos autem factus propoſiti, ſtatuit propinquas civitates adiens conſolari. Quod cum feciſſet, & delubris dona tribuiſſet, bono eſſe animo ſubditos fecit. Cum autem Judæi miſiſſent ad eum ex ſenatu, & ſenioribus, ſalutaturos eum & munera portaturos, & pro his quæ geſta erant, congratulaturos; factum eſt ut magis ille cuperet quàm citiſſime ad eos venire. Cum autem perveniſſet Hieroſolymam, & ſacrificâſſet maximo Deo, & gratias reddidiſſet, & eorum, quæ ordine ſequebantur, aliquid ipſi loco feciſſet, Et jam adveniſſet ad locum, & ſedulitate & decore ſtupefactus eſſet, admiratus etiam ſacræ ædis bonam diſpoſitionem cogitavit conſilium capere introeundi in templum. His autem dicentibus non licere hoc fieri, quia neque his qui ex gente, liceret ingredi, neque omnibus ſacerdotibus, ſed ſoli omnium præfecto ſummo ſacerdoti, & hoc in anno ſemel; ille verò nequaquam acquieſcebat,

MSA. (†) Μακκαβαίων λόγος γ'. (α) παρὰ τῶν ἀνακομισθέντων μαθὼν τὴν γινομένην τῆς (β) καὶ ἱππικαῖς, Καὶ (γ) διάγων (δ) * πολέμους (ε) Καί τε οὕτως (ζ) χαρισομένους, (η) πιστῷ θεῷ, (θ) * τόπον (ι) καταπληγεὶς, (κ) εἰς τὸν ναὸν εἰσελθεῖν. (λ) τοῖς ἔθνεσιν εἰσιέναι, (μ) κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἅπαξ, ὁ δὲ οὐδαμῶς ἐπείθετο.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ܬܘܒ ܣܦܪܐ ܕܬܠܬܐ ܕܡܩܒ̈ܝܐ *

ܩܦܠܐܘܢ ܐ *

[illegible] 1
[illegible]
[illegible] 2
[illegible] 3
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 4
[illegible]
[illegible]
[illegible] 5
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 6
[illegible] 7
[illegible]
[illegible]
[illegible] 8
[illegible]
[illegible] 9
[illegible] 10
[illegible] 11
[illegible]
[illegible]

SEQUITUR

LIBER TERTIUS

MACCABÆORUM.

CAP. I.

Cum autem didiciſſet Ptolomæus Philometor ab iis qui ad ſe digreſſi fuerant, tenere Antiochum loca ſui domini quæ ſibi eripuerat; cùmque omnem exercitum ſuum, equites peditéſque armari juſſiſſet, Sumptâ ſecum ſorore Arſinoë, ad ea quæ circa Raphin ſunt loca profectus eſt, ubi caſtrametabatur exercitus Antiochi. Vir autem quidam nomine Theodotus, cupiens dolum ſuum implere, conſilio capto aſſumpſit ſecum armatos viros fortes, qui antea traditi ſibi fuerant, ex Ptolemæi exercitu; Et accedens noctu aggreſſus eſt tentorium Ptolomæi, ut ipſum ſolum occideret, itáque bellum diſſolveret. Hunc cùm agnoviſſet Doſitheus Drimyli filius, (dictus quidem Judas, ſed qui poſteà legem ſuſcepit, alienus autem erat idem à fœdere patrum) pauperem quendam in tentorium Ptolemæi injecit, quem pro rege occîdi contigit. Facto autem prælio forti, cùm valde firmæ eſſent res Antiochi, Arſinöe tranſiens per exercitum ſolutis capillis flens cum lacrymis multis & ſuſpiriis petebat ab illis, ut ſibi uxoribus liberíſque ſuis opitularentur fortiter pugnando: Pollicita illis daturam ſe ſingulis duas auri minas, ſi pugnando vincerent. Itáque contigit: ceciderúntque coram ipſis adverſarii, & multos eorum pugnantes ceperunt. Victor Ptolemæus conſilium cepit ſubeundi urbes propinquas, ut eas confirmaret: Itáque fecit, templíſque idolorum ipſorum remiſit onera ac indulſit, dedítque dona, confirmavítque eas ac ſtabilivit manu ſuâ. Judæi etiam ad Philometorem ex ſenatu presbyterorum ſuorum quoſdam miſerunt, ut ipſum ſalutarent, donúmque afferrent pro gratulatione victoriæ. Quo accepto gaviſus, ſupra modum cupiebat *Jeroſolyma* accedere. Veniénſque obtulit ſacrificia Deo magno & forti, honoravítque locum multis oblationibus. Cùm enim ædificium loci vidiſſet, ordinémque templi ac gloriam, in mentem ipſi venit etiam in ejus interiora ingredi. Dicentibus autem ei ipſis, Non licet tibi hoc facere: neque enim eis qui de gente noſtra ſunt, ac ne omnibus quidem ſacerdotibus introire permiſſum eſt, ſed ſoli ſummorum ſacerdotum principi ſemel in anno: ipſe nulli horum acquieſcebat.

12 Τοῦ τε νόμου (α) ἀναγνωσθέντος, οὐδαμῶς ἀπέλειπε προσφερόμενος ἑαυτὸν, δεῖν εἰσελθεῖν,
λέγων, ϗ εἰ ἐκεῖνοι ἐστέρηνται ταύτης τῆς τιμῆς, (β) ἐμὲ οὐ δεῖ. καὶ ἐπυνθάνετο, (γ) διὰ τίνα
13 αἰτίαν εἰσερχόμενον αὐτὸν εἰς πᾶν (δ) τέμενος, οὐθεὶς ἐκώλυσε τῶν παρόντων. Καί τις ἀπρονοήτως
ἔφη κακῶς αὐτὸ τοῦτο τερατεύεσθαι. (ε) γενομένου δέ φησι τούτου διά τινα αἰτίαν, οὐχὶ
14 (ζ) πάντως εἰσελεύσεσθαι ϗ θελόντων αὐτῶν ϗ μή; Τῶν δὲ ἱερέων (η) ἐν ταῖς ἁγίαις ἐσθῆσι
προσπεσόντων, ϗ δεομένων τοῦ μεγίστου θεοῦ βοηθεῖν (θ) τῇ ἐνεστώσῃ ἀνάγκῃ, ϗ τὴν ὁρμὴν τοῦ κακῶς
ἐπιβαλλομένου μεταθεῖναι, κραυγῆς τε μετὰ δακρύων τὸ ἱερὸν ἐμπλησάντων, οἱ κατὰ τὴν πόλιν
15 ἀπολειπόμενοι, ταραχθέντες ἐξεπήδησαν, ἄδηλον τιθέμενοι τὸ γινόμενον. Αἵ τε κατάκλειστοι
παρθένοι ἐν θαλάμοις σὺν ταῖς τεκούσαις ἐξώρμησαν (ι) ϗ σποδῷ ϗ κόνει τὰς κεφαλὰς πασάμεναι,
16 γόου τε ϗ στεναγμῶν τὰς πλατείας ἐνεπίμπλων. Αἱ δὲ ϗ προσαρτίως ἐσταλμέναι, τοὺς (κ) πρὸς
ἀπάντησιν διατεταγμένους παστοὺς, ϗ τὴν ἁρμόζουσαν αἰδῶ καταλείπουσαι, δρόμον (λ) ἄτακτον ἐν τῇ
17 πόλει συνίσταντο. Τὰ δὲ νεογνὰ τῶν τέκνων, αἵ τε πρὸς τούτοις μητέρες ϗ τιθηνοὶ παραλιποῦσαι
ἄλλως ϗ ἄλλως, (μ) αἱ μὲν κατ᾽ οἴκους, αἱ δὲ κατὰ τὰς ἀγυιὰς (ν) ἀνεπιστρέπτως εἰς τὸ πανυπέρτατον ἱερὸν
18 ἠθροίζοντο. Ποικίλη δὲ ἦν τῶν εἰς τοῦτο (ξ) συλλεγομένων ἡ δέησις ἐπὶ τοῖς ἀνοσίως ὑπ᾽ ἐκείνου κατεγχειρουμένοις.
19 Σύν τε τούτοις (ο) οἱ τῶν πολιτῶν θρασυνθέντες οὐκ ἠνείχοντο τέλεον αὐτοῦ ἐπικειμένου,
ϗ τὸ τῆς (π) προθέσεως αὐτοῦ ἐκπληροῦν διανοουμένου. Φωνήσαντες δὲ τὴν ὁρμὴν ἐπὶ τὰ ὅπλα
ποιήσασθαι, ϗ θαρραλέως (ρ) ὑπὲρ τοῦ πατρῴου νόμου τελευτᾶν, ἱκανὴν ἐποίησαν ἐν τῷ τόπῳ
20 τραχύτητα. Μόλις (σ) τε ὑπό τε τῶν γεραιῶν ϗ τῶν πρεσβυτέρων ἀποτραπέντες ἐπὶ τὴν αὐτὴν τῆς
21 δεήσεως (τ) ἔστησαν στάσιν. Καὶ τὸ μὲν πλῆθος, ὡς ἔμπροσθεν, (υ) ἐν τούτοις ἀνεστρέφετο δεόμενον.
Οἱ δὲ περὶ τὸν βασιλέα πρεσβύτεροι πολλαχῶς ἐπειρῶντο τὸν ἀγέρωχον αὐτοῦ νοῦν ἐξιστάνειν τῆς
22 ἐντεθυμημένης (φ) βουλῆς. Θρασυνθεὶς δὲ ϗ (χ) πάντα παραπέμψας ἤδη ϗ πρόσβασιν (ψ) ἐποιεῖτο,
23 τέλος ἐπιθήσειν δοκῶν τῷ προειρημένῳ. Ταῦτ᾽ οὖν καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ὄντες θεωροῦντες ἐτράπησαν εἰς
τὸ σὺν τοῖς ἡμετέροις ἐπικαλεῖσθαι τὸν πᾶν κράτος ἔχοντα, τοῖς παροῦσιν ἐπαμῦναι, μὴ
24 παριδόντα τὴν ἄνομον ϗ ὑπερήφανον πρᾶξιν. Ἐκ δὲ τῆς πυκνοτάτης τε ϗ ἐμπόνου τῶν ὄχλων
συναγομένης κραυγῆς, ἀνείκαστός τις ἦν βοή.

Spretáque lege non ceſſabat provehere ſe, Intrandum omninò dicens; Et, ſi 12
illi privati ſunt hoc honore; me non oportet. Et interrogabat, quam ob
cauſam, intrantem ipſum in quodcunque phanum, nemo eorum qui aderant,
prohibuiſſet. Et quidam imprudenter dixit male hoc ipſum prodigioſum 13
eſſe. Factum autem hoc fuerit, inquit, quavis de cauſa; nonne omninò ſe
intraturum, & volentibus ipſis, & nolentibus? Cùm autem ſacerdotes 14
cum omnibus veſtibus procidiſſent, & orarent maximum Deum auxilium
ferre imminenti neceſſitati, & impetum malè irruentis reprimere, clamoréque
cum lachrymis templum implerent; qui in civitate remanſerant, turbati
exilierunt, occultum quid eſſe, quod fiebat, exiſtimantes: Et incluſæ 15
virgines in thalamis, cum genitricibus proruperunt, & cinere & pulvere
aſperſis capitibus, gemitibus & ſuſpiriis plateas implebant. Et aliæ 16
verò nuper aſtrictæ, thalamos ad occurſum aſſignatos, & congruum pudorem
relinquentes, curſum inordinatum in civitate faciebant. Infantes autem 17
filii, & cum his matres, & nutrices defatigatæ aliter & aliter, hæ
quidem per domos, hæ verò per vias irrevocabiliter ad eminentiſſimum
templum congregabantur. Varia autem erat eorum qui in illud conveniebant, 18
oratio, pro his quæ ab illo injuſtè tentabantur. Cum his autem nonnulli 19
ex civibus audaces facti non ferebant illum omninò inſtantem, &
propoſitum ſuum implere ſtatuentem. Clamantes autem ſe ruituros ad arma,
& audacter pro patria lege obituros, magnam fecerunt in loco aſperitatem,
Vixque à ſenibus & presbyteris cohibiti, ad eandem orationis 20
(a) ſteterunt ſtationem. Et turba quidem, ut anteà, in his verſabatur 21
orans. Seniores autem, qui erant circa regem, multis modis conabantur
ſuperbam ejus mentem à ſuſcepto conſilio removere. Induratus autem, & 22
omnia abjiciens, jam & impetum faciebat, finem putans ſe impoſiturum rei
prædictæ. Hæc igitur & qui circa illum erant, ſpectantes, eò ſe converterunt, 23
ut cum noſtris invocarent eum qui omnem poteſtatem habet, ut his
qui aderant, auxilium ferret, non deſpiciens iniquum & ſuperbum facinus.
Ex denſiſſima autem & laborioſa turbarum collecta vociferatione, 24
incomparabilis quidam erat clamor.

MS.A. (α) παραναγνωσθέντος, * οὐδαμῶς (β) ἐμὲ δὲ οὐ δεῖ. (γ) * ἅπνα αἰτίαν αὐτὸν εἰσερχόμενον εἰς (δ) τὸ τέμενος, (ε) γενομένου (ζ) πάντων (η) ἐν πάσαις ταῖς ἐσθήσεσιν προσπιπτόντων (θ) τοῖς ἐνεστῶσιν, ϗ τὴν (ι) ϗ ἀπέδωκαν κόνει τὰς κόμας πασάμεναι, γόου τε ϗ στεναγμῶν ἐνεπίμπλων τὰς πλατείας. (κ) πρὸς * ἀπάντησιν διατεταγμένων, ϗ τὴν ἁρμόζουσαν (λ) ἄτακτον συνίσταντο. (μ) ϗ μὲν (ν) ἀνεπιστρέπτως (ξ) συλλεγέντων (ο) οἱ περὶ τῶν (π) προθέσεως ἐκπληροῦν (ρ) ὑπὸ τοῦ (σ) δὲ (τ) παρῆσαν στάσιν. (υ) τούτοις (φ) ἐπιβουλῆς. (χ) πάντας (ψ) ἤδη ἐποιεῖτο,

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܟܕ ܩܪܘ ܩܕܡܘܗܝ ܢܡܘܣܐ. ܐܦܠܐ ܗܟܝܠ ܡܬܛܦܝܣ ܗܘܐ. ܐܠܐ ܐܡܪ: ܕܘܠܐ ܗܘ ܠܡܥܠ 12
ܠܝ. ܘܐܢܗܘ ܕܗܢܘܢ ܠܝܬܝܗܘܢ ܡܢ ܗܢܐ ܐܝܩܪܐ. ܐܠܐ ܐܢܐ ܠܐ ܡܬܚܪܡ ܐܢܐ ܡܢܗ. ܘܫܐܠ ܗܘܐ
ܠܗܘܢ ܘܐܡܪ. ܕܡܛܠ ܡܢܐ ܟܕ ܥܐܠ ܐܢܐ ܠܟܠܗܘܢ ܗܝܟܠܐ ܕܦܬܟܪܐ. ܐܢܫ ܠܐ ܟܠܐ ܠܝ ܡܢ ܐܝܠܝܢ
ܕܬܡܢ ܐܢܘܢ. * ܘܥܢܐ ܚܕ ܡܢܗܘܢ ܘܐܡܪ ܠܗ ܒܡܪܚܘܬܐ. ܕܒܝܫܐܝܬ ܗܕܐ ܥܒܕܝܢ ܐܢܬܘܢ. 13
ܗܘ ܕܝܢ ܥܢܐ ܘܐܡܪ. ܕܐܢ ܨܒܝܬܘܢ ܘܐܢ ܠܐ. ܠܡܥܠ ܡܬܒܥܐ ܠܝ. * ܟܗܢܐ ܕܝܢ ܐܠܒܫܘ 14
ܡܐܢܝܗܘܢ ܨܪܝܐ. ܘܢܦܠܘ ܥܠ ܐܦܝܗܘܢ. ܘܩܥܝܢ ܗܘܘ ܘܡܬܟܫܦܝܢ ܩܕܡ ܐܠܗܐ ܪܒܐ ܘܚܝܠܬܢܐ.
ܕܢܥܕܪ ܘܢܦܪܘܩ ܐܢܘܢ. ܘܢܗܦܘܟ ܠܬܪܥܝܬܗ ܒܝܫܬܐ. ܘܡܚܫܒܬܗ ܕܥܘܠܐ. ܘܡܠܘܗܝ ܗܘܘ ܕܝܢ
ܠܗܝܟܠܐ ܕܡܥܐ ܘܩܠܐ ܕܩܥܬܐ. ܒܢܝ ܡܕܝܢܬܐ ܕܝܢ ܟܠܗܘܢ ܥܡ ܙܘܥܐ ܘܪܬܝܬܐ. ܢܦܩܝܢ
ܗܘܘ ܘܢܦܩܝܢ. ܘܡܣܟܝܢ ܕܡܢܐ ܗܘܝܐ. * ܘܒܬܘܠܬܐ ܟܠܝܬܐ ܥܡ ܐܡܗܬܗܝܢ ܢܦܩܝ 15
ܗܘܝ. ܟܕ ܪܡܝܢ ܥܦܪܐ ܘܩܛܡܐ ܥܠ ܪ̈ܫܝܗܝܢ. ܘܒܒܟܝܬܐ ܘܒܬܢܚܬܐ ܡܚܕܪܢ
ܗܘܝ ܒܫܘܩܐ. * ܘܟܠܬܐ ܕܝܢ ܐܝܠܝܢ ܕܗܫܐ ܗܘܝ ܠܓܒܪܐ. ܫܒܩܢ ܓܢܘܢܝܗܝܢ ܕܐܬܩܢܢ 16
ܘܐܣܟܡܐ ܕܢܟܦܘܬܗܝܢ. ܘܦܪܚܢ ܗܘܝ ܒܫܘܩܐ. ܕܠܐ ܒܗܬܬܐ. * ܘܢܫܐ 17
ܫܒܩܢ ܠܝܠܘܕܝܗܝܢ. ܘܡܬܟܪܟܢ ܗܘܝ ܗܪܟܐ ܘܬܡܢ ܒܫܘܩܐ ܘܒܦܠܛܝܐ ܕܡܕܝܢܬܐ. * ܘܟܠܗ ܕܝܢ 18
ܥܡܐ ܡܬܟܢܫ ܗܘܐ ܘܐܬܐ ܠܗܝܟܠܐ ܡܫܒܚܐ. ܟܕ ܩܥܝܢ ܗܘܘ ܘܡܨܠܝܢ ܕܢܬܒܛܠ ܬܪܥܝܬܗ.
ܘܟܠ ܡܕܡ ܕܐܬܚܫܒ. * ܒܢܝ ܥܡܐ ܕܝܢ ܟܕ ܚܙܘ ܕܟܠܐ ܗܘܐ ܕܢܥܘܠ ܘܠܐ ܡܬܛܦܝܣ ܕܢܬܟܠܐ 19
ܡܢ ܪܥܝܢܗ ܒܝܫܐ. ܘܐܡܪܘ ܚܕ ܠܚܕ ܕܢܣܒ ܙܝܢܐ. ܘܢܣܒܘܢ ܙܝܢܝܗܘܢ. ܘܢܡܘܬܘܢ ܚܠܦ ܢܡܘܣܐ
ܕܐܒܗܘܗܝ. ܥܠ ܦܘܩܕܢܐ ܘܩܝܡܐ ܕܐܒܗܬܐ. ܘܗܘܐ ܫܓܘܫܝܐ ܪܒܐ ܘܕܝܫܐ ܒܐܬܪܐ.
* ܒܥܛܠܐ ܕܝܢ ܟܠܘ ܐܢܘܢ ܩܫܝܫܐ ܘܟܗܢܐ. ܘܐܦܢܝܘ ܥܡܐ ܠܩܥܬܐ. ܘܐܬܦܢܝܘ ܐܢܘܢ ܠܘܬ 20
ܨܠܘܬܐ. * ܟܠܗ ܕܝܢ ܥܡܐ ܩܐܡ ܗܘܐ ܩܕܡܝܗܘܢ ܒܨܠܘܬܐ ܘܒܒܥܘܬܐ. ܪܘܪܒܢܐ ܕܝܢ ܘܡܝܩܪܝܗܘܢ 21
ܕܐܝܬ ܗܘܘ ܥܡ ܡܠܟܐ. ܡܦܝܣܝܢ ܗܘܘ ܘܡܬܟܫܦܝܢ ܗܘܘ
ܠܗ. ܕܢܬܦܢܐ. ܘܢܦܠ ܡܢ ܪܥܝܢܗ ܒܝܫܐ. ܘܡܢ ܡܚܫܒܬܗ ܕܥܘܠܐ. * ܗܘ ܕܝܢ ܟܕ ܩܫܝ 22
ܡܢ ܗܠܝܢ ܠܐ ܡܬܛܦܝܣ ܗܘܐ. ܐܠܐ ܡܬܬܪܝܡ ܗܘܐ ܘܡܫܬܥܠܐ. ܘܫܪܝ ܗܘܐ
ܕܢܥܘܠ ܒܩܫܝܘܬܗ. ܟܕ ܣܒܪ ܗܘܐ ܕܢܫܠܡ ܬܪܥܝܬܗ. * ܟܕ ܗܘܘ ܕܝܢ ܗܢܘܢ 23
ܐܦ ܐܝܠܝܢ ܕܥܡܗ. ܚܙܘ ܗܘܘ ܘܐܬܦܢܝܘ ܡܢ ܕܚܠܬܗܘܢ. ܚܙܝܢ ܗܘܘ ܠܟܠܗ ܥܡܢ
ܕܡܨܠܝܢ ܗܘܘ. ܘܩܪܝܢ ܠܗܘ ܕܐܝܬ ܫܘܠܛܢܐ ܥܠ ܟܠ. ܕܢܬܒܥ ܦܘܪܥܢܐ ܘܢܩܡܬܐ
ܠܒܥܠܕܒܒܐ. ܘܠܐ ܢܚܘܪ ܒܗܘ ܥܒܕܐ ܕܥܘܠܐ. ܘܡܢ ܫܘܒܗܪܐ ܕܪܡܘܬܐ
ܘܡܫܒܗܪܘܬܐ. ܕܥܒܪ ܥܠ ܢܡܘܣܐ. * ܡܬܟܢܫܝܢ ܗܘܘ ܕܝܢ ܟܠܗܘܢ ܐܟܚܕܐ. 24
ܘܡܨܠܝܢ ܗܘܘ ܘܩܥܝܢ ܒܩܠܐ ܕܬܢܚܬܐ. ܝܬܝܪ ܡܢ ܕܡܫܟܚܐ ܕܢܬܐܡܪ. ܡܛܠ
ܗܘܐ ܥܫܢ :

Cúmq; allatam legē corā eis recitâſſent, 12
adhuc non acquievit, ſed dixit; Oportet
me introire: Et ſiquidem hi honore
hoc carent, ego non carebo. Interrogavitque
eos; Quare cùm ingredior
omnia fana idolorum, nemo ex
eis qui ibi ſunt me prohibet? Reſpondens 13
autem quidam eorum audacter
dixit; Malè hoc facitis. Ipſe autem
reſpondens dixit; Sive volueritis
ſive non, oportet me introire. Sacerdotes 14
autem veſtes ſciſſas induti cadentes
in facies, clamabant & ſupplicabant
coram Deo magno ac potenti,
ut adjuvaret eos & ſalvaret: mentémque
ejus malam & cogitationem
iniquam retrò ageret: impleverúntque
templum lachrymis & voce clamantium.
Cives autem omnes cum motu &
trepidatione exilientes egrediebantur,
quid accideret expectantes. Virginéſque 15
concluſæ cum matribus ſuis prodibant,
pulveréque ac cinere capitibus
inſperſo, cum fletu lachrymíſque ac
ſuſpiriis plateas circuibant. Sponſæque 16
jam viris nuptæ, ejus temporis
thalamos relinquentes, & ſchema indutûs
modeſtiæ ſuæ, ſine pudore curſitantes
per plateas errabant. Uxoréſque 17
relictis infantibus ſuis, hàc illàc per
vicos plateáſque civitatis circumibant.
Totus autem populus in unum coactus 18
ad templum glorioſum venit, clamans,
oránſque ut conſilium ejus, & quæ cogitaverat
omnia irrita fierent. Cùm 19
autem viderent qui de gente erant obſtinatum
eum ut intraret, nec pati ſibi
perſuaderi ut à mente ſuâ malâ ſe cohiberet,
dixerunt alter alteri; Sumenda
arma, promptéque & viriliter moriendum
pro lege & fœdere patrio.
Tumultúſque magnus & conculcatio
in loco extitit: Difficiléque ſurgentes 20
ſacerdotes & presbyteri vi cohibitum
populum ad preces & clamorem
converterunt. Et populus quidem univerſus 21
ſtabat coram eis in oratione &
ſupplicatione: magnates autem & honorati
qui cum rege erant, diviſim petebant,
ſuadebántque ei, ut à mente
ſua malâ & cogitatione iniquâ rediret
ac deſiſteret. Quorum nullo ipſi perſuadebatur, 22
ſed exaltatus & elatus, incipiebat
ingredi, duritie ſuâ; putans
effecturum ſe cogitationem ſuam. Quæ 23
cùm fieri, qui cum ipſo erant viderent,
converſi præ timore ſuo, videbant totum
populum noſtrum orantem &
invocantem eum qui poteſtatem habet
in omnia, ut vindictam malam inimicis
retribueret, nec aſpectum ſuum ab
opere iniquo, ſtudióque ſuperbiæ &
arrogantiæ in tranſgrediendo legem,
averteret. Coactorum autem in unum 24
omnium, orantiumque ac clamantium
cum voce ſuſpirii, ſupra quam dici poſſit,
uſque adeò invaluit ea vox.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Γ'.

25 (α) Δοκεῖν γὰρ ἦν μὴ μόνον τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ τὰ τείχη καὶ τὸ πᾶν ἔδαφος ἠχεῖν, ἅτε δὴ τῶν πάντων τότε θάνατον ἀλλασσομένων ἀντὶ τῆς τοῦ τόπου βεβηλώσεως.

MS. A. (α) * ηδοκειν

ΚΕΦ. β'.

1 (α) Ὁ μὲν οὖν ἀρχιερεὺς Σίμων ἐξεναντίας τοῦ ναοῦ κάμψας τὰ γόνατα, καὶ τὰς χεῖρας προτείνας 2 εὐτάκτως, ἐποιήσατο τὴν δέησιν τοιαύτην· Κύριε κύριε βασιλεῦ τῶν οὐρανῶν, καὶ δέσποτα πάσης (β) κτίσεως, ἅγιε ἐν ἁγίοις, μόναρχε, παντοκράτωρ, πρόσχες ἡμῖν καταπονουμένοις ὑπὸ ἀνοσίου 3 καὶ βεβήλου θράσει καὶ (γ) σθένει πεφρυαγμένου. Σὺ γὰρ ὁ κτίσας τὰ πάντα, καὶ τῶν ὅλων ἐπικρατῶν 4 δυνάστης δίκαιος εἶ, καὶ τοὺς ὕβρει καὶ ἀγερωχίᾳ (δ) πράσσοντάς τι κρίνεις. Σὺ τοὺς ἔμπροσθεν ἀδικίαν ποιήσαντας, ἐν οἷς (ε) καὶ γίγαντες ἦσαν ῥώμῃ καὶ θράσει πεποιθότες, διέφθειρας, ἐπα- 5 γαγὼν (ζ) αὐτοῖς ἀμέτρητον ὕδωρ. Σὺ τοὺς ὑπερηφανίαν ἐργαζομένους Σοδομίτας, (η) διαδήλους ταῖς κακίαις γενομένους, πυρὶ καὶ θείῳ κατέφλεξας, παράδειγμα τοῖς ἐπιγινομένοις καταστήσας. 6 Σὺ τὸν θρασὺν Φαραὼ καταδουλωσάμενον τὸν λαόν σου τὸν ἅγιον Ἰσραήλ, ποικίλαις καὶ πολλαῖς 7 (θ) δοκιμάσας τιμωρίαις, ἐγνώρισας τὴν σὴν (ι) δυναστείαν· ἐφ' οἷς ἐγνώρισας τὸ μέγα σου κράτος. καὶ ἐπιδιώξαντα αὐτὸν σὺν ἅρμασι καὶ ὄχλων πλήθει, ἐπέκλυσας βάθει θαλάσσης, τοὺς δὲ ἐμπιστεύσαντας ἐπὶ σοὶ τῷ τῆς ἁπάσης κτίσεως δυναστεύοντι, σώους διεκόμισας. οἳ καὶ (κ) συνει- 8 δότες ἔργα σῆς χειρός, ᾔνεσάν σε τὸν παντοκράτορα. Σὺ βασιλεῦ κτίσας τὴν (λ) ἀπέραντον καὶ ἀμέτρητον γῆν, ἐξελέξω τὴν πόλιν ταύτην, καὶ (μ) ἁγιάσας τὸν τόπον τοῦτον εἰς ὄνομά σοι τῷ τῶν ἁπάντων ἀπροσδεεῖ, καὶ παρεδόξασας ἐν ἐπιφανείᾳ μεγαλοπρεπεῖ, σύστασιν ποιησάμενος αὐτοῦ 9 πρὸς δόξαν τοῦ μεγάλου καὶ ἐντίμου ὀνόματός σου. Καὶ ἀγαπῶν τὸν οἶκον τοῦ Ἰσραήλ, ἐπηγγείλω (ν) δὴ ὅτι ἐὰν γένηται ἡμῶν ἀποστροφή, καὶ καταλάβῃ ἡμᾶς στενοχωρία, καὶ ἐλθόντες εἰς τὸν (ξ) τόπον 10 τοῦτον δεηθῶμεν, εἰσακούσῃ τῆς δεήσεως ἡμῶν. Καὶ δὴ (ο) πιστὸς εἶ καὶ ἀληθινός. ἐπεὶ δὲ πλεονάκις (π) θλιβέντων τῶν πατέρων ἡμῶν ἐβοήθησας αὐτοῖς ἐν τῇ ταπεινώσει, καὶ ἐρρύσω αὐτοὺς ἐκ 11 (ρ) μεγάλων κινδύνων, Ἰδοὺ δὴ νῦν ἅγιε βασιλεῦ, διὰ τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας ἡμῶν ἁμαρτίας καταπονούμεθα, καὶ ὑπετάγημεν τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν, καὶ παρείμεθα ἐν ἀδυναμίαις. 12 Ἐν δὲ τῇ ἡμετέρᾳ καταπτώσει ὁ θρασὺς καὶ βέβηλος οὗτος ἐπιτηδεύει καθυβρίσαι τὸν ἐπὶ τῆς γῆς 13 ἀναδεδειγμένον τῷ ὀνόματι τῆς δόξης σου ἅγιον τόπον. Τὸ μὲν γὰρ (σ) οἰκητήριόν σου οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ ἀνέφικτος ἀνθρώποις ἐστίν. (τ) ἀλλ' ἐπεὶ εὐδόκησας τὴν δόξαν σου ἐν τῷ λαῷ σου Ἰσραήλ, ἡγίασας τὸν τόπον τοῦτον.

MS. A. (α) * Κύριε κύριε (β) τῆς κτίσεως (γ) * αθενει πεφρυασμένους. Σὺ γὰρ εἶ ὁ (δ) τι πράσσοντας (ε) γίγαντες (ζ) αὐτοὺς (η) ἀδήλους (θ) ἐδοκίμασας (ι) δύναμιν (κ) συνιδόντες (λ) ἀπέρατον (μ) ἡγίασας (ν) διότι (ξ) τόπον ἡμῶν δεηθῶμεν, (ο) πιστὸς καὶ (π) καὶ θλιβέντων (ρ) * μελλον κακῶν, Ἰδοὺ δὲ (σ) κατοικητήριόν (τ) ἀλλὰ

Interp. LAT.

Exiſtimare enim licebat, non modò homines, ſed etiam muros, & totum ſolum reſonare, quaſi jam omnibus tunc mortem obeuntibus pro loci contaminatione.

CAP. II.

Atqui ſummus ſacerdos Simon, ex adverſo templi, flectens genua, & manus extendens honeſtè, talem orationem habebat: Domine, Domine rex cœlorum, & dominator omnis creaturæ, ſancte in ſanctis, monarcha, Omnipotens, intende nobis opppreſſis ab impio, & prophano, qui præ audacia & robore intumuit: Tu enim qui creâſti omnia, & omnia imperio tenes, Dominus juſtus es: & eos qui contumeliâ & ſuperbiâ in agendo utuntur, judicas. Tu illos, qui olim iniquitatem fecerunt, inter quos & gigantes fuerunt, robore & audaciâ freti, perdidiſti, ſuperinducens eis immenſam aquam. Tu ſuperbiam operantes Sodomitas, conſpicuos iniquitatibus factos, igne & ſulphure combuſſiſti, exemplum poſteris conſtituens. Tu confidentem illum Pharaonem, qui ſervitute oppreſſerat populum tuum ſanctum Iſrael, cùm variis & multis ſuppliciis examinâſſes, notam feciſti potentiam tuam: In quibus declarâſti magnitudinem fortitudinis tuæ: & cùm ille perſequeretur cum currubus, & turbarum multitudine, obruiſti profundo mari: eos autem qui ſe tibi crediderant, qui omni creaturæ dominaris, ſalvos traduxiſti. Qui etiam cognoſcentes opera manûs tuæ, laudaverunt te omnipotentem. Tu rex, qui creâſti interminatam immenſamque terram, elegiſti civitatem hanc, & ſanctificâſti locum hunc ad nomen tibi, nullius rei egenti; & mirum in modum glorificâſti apparitione magnificâ commendationem faciens ejus ad gloriam magni & honorati nominis tui. Et diligens domum Iſrael, pollicitus utique es, ſi accidat nobis adverſitas, & apprehendat nos anguſtia, & venientes ad locum hunc oremus, exauditurum te orationem noſtram. Et quidem fidelis es, & verax. Quoniam autem ſæpe afflictis patribus noſtris, auxilium tuliſti eis in humilitate, & eruiſti eos de magnis periculis; Ecce nunc, ſancte rex, propter multa & magna peccata noſtra opprimimur, & ſubjecti ſumus inimicis noſtris, & collabimur in infirmitatibus. In noſtra autem calamitate audax hic & prophanus conatur afficere injuriâ locum hunc ſanctum ſuper terram erectum nomini gloriæ tuæ. Nam habitaculum quidem tuum, cœlum cœli eſt, incomprehenſibile hominibus: ſed quoniam elegiſti gloriam tuam in populo tuo Iſrael, ſanctificâſti locum hunc.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

25 * ܐܝܟ ܕܠܐ ܗܘܐ ܒܢܝ̈ܢܫܐ ܒܠܚܘܕ ܩܥܝܢ ܗܘܘ. ܐܠܐ ܐܦ ܫܘ̈ܪܐ ܘܐܣ̈ܬܐ ܘܐܦ ܗܝ ܐܪܥܐ. ܘܟܠܗܘܢ
ܡܫܠܡܐ ܗܘܬ ܢܦܫܗܘܢ ܠܡܘܬܐ: ܚܠܦ ܗܝܟܠܐ ܕܠܐ ܢܬܛܡܐ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܒ *

1 * ܫܡܥܘܢ ܕܝܢ ܪܒ ܟܗ̈ܢܐ. ܣܡ ܒܘܪ̈ܟܐ ܩܕܡ ܡܕܒܚܐ. ܘܦܫܛ ܐܝ̈ܕܘܗܝ ܘܨܠܝ ܒܚܟܡܬܐ
2 ܘܐܡܪ ܗܟܢܐ. * ܡܪܝܐ ܡܪܝܐ ܡܠܟܐ ܕܫܡܝܐ ܘܡܪܐ ܕܟܠ. ܕܝܢܐ ܩܕܝܫܐ ܕܒܩܕܝ̈ܫܐ ܒܠܚܘܕܘܗܝ.
ܡܪܝܡܐ ܐܚܝܕ ܟܠ. ܚܘܪ ܒܢ ܕܐܝܬܝܢ ܒܐܘܠܨܢܐ. ܡܢ ܥܘܠܐ ܘܡܛܢܦܐ. ܘܡܫܬܒܗܪܢܐ. ܘܚܝܠܐ
3 ܡܚܝܠܐ ܘܕܘܝܐ. * ܐܢܬ ܗܘ ܓܝܪ ܕܒܪܝܬ ܟܠ. ܘܟܠ ܐܚܝܕ ܐܢܬ ܒܫܘܠܛܢܟ ܬܪܝܨܐ. ܐܢܬ ܗܘ ܓܝܪ
4 ܕܒܟܠ ܡܕܡ ܡܬܪܝܡܝܢ ܘܡܫܬܒܗܪܝܢ ܡܚܒܠ ܐܢܬ. * ܠܓܢܒܪ̈ܐ ܕܝܢ ܐܢܬ ܕܢܬ ܥܬܝ̈ܩܐ
ܕܥܒܕܘ ܥܘܠܐ. ܐܦ ܠܓܢܒܪ̈ܐ ܕܥܡܗܘܢ ܕܬܟܝܠܝܢ ܗܘܘ ܥܠ ܚܝܠܐ ܕܚܝܠܗܘܢ. ܐܘܒܕܬ
5 ܒܡܝ̈ܐ ܣܓܝ̈ܐܐ ܕܛܘܦܢܐ ܕܠܐ ܡܬܟܠܝܢ. * ܐܢܬ ܠܣܕܘܡܝ̈ܐ ܕܡܬܪܘܪܒܝܢ ܗܘܘ ܘܡܫܬܒܗܪܝܢ
ܒܥܒ̈ܕܝܗܘܢ. ܟܕ ܓܠܝܐ ܘܝܕܝܥܐ ܥܘܠܗܘܢ ܐܘܩܕܬ ܐܢܘܢ ܒܢܘܪܐ ܘܒܟܒܪܝܬܐ.
6 ܘܥܒܕܬ ܐܢܘܢ ܬܗܪܐ ܠܟܠܗܘܢ ܕܪ̈ܐ ܕܒܬܪܗܘܢ. * ܐܢܬ ܠܦܪܥܘܢ ܪܒܐ
ܘܡܫܬܒܗܪܢܐ. ܕܫܥܒܕ ܗܘܐ ܠܥܡܟ ܩܕܝܫܐ ܕܐܝܣܪܝܠ. ܫܢܩܬ ܘܢܓܕܬ ܒܟܠ ܡܚܘ̈ܢ. ܘܐܘܕܥܬ
7 ܚܝܠܐ ܕܪܒܘܬܟ. * ܘܚܘܝܬ ܐܚܝܕܘܬ ܚܝܠܟ. ܟܕ ܪܕܦ ܗܘܐ ܠܥܡܟ ܒܪ̈ܟܫܐ ܘܒܡܪ̈ܟܒܬܐ
ܘܒܥܡܐ ܣܓܝܐܐ. ܛܒܥܬܝܗܝ ܒܥܘܡܩܐ ܕܝܡܐ ܥܡ ܟܠ ܕܥܡܗ. ܠܗܢܘܢ ܕܝܢ ܕܗܝܡܢܘ
ܒܟ ܗܘܘ ܕܫܠܝܛ ܐܢܬ ܒܟܠ ܕܨܒܐ ܐܢܬ ܒܟܠܗ ܒܪܝܬܐ ܡܢ ܡܚܒܠܢܘܬܐ ܢܛܪܬ ܐܢܘܢ. ܘܟܕ ܚܙܘ
8 ܥܒ̈ܕܝܟ ܫܒܚܘܟ ܠܟ ܐܚܝܕ ܟܠ. * ܐܢܬ ܡܠܟܐ ܕܥܒܕܬ ܐܪܥܐ ܕܠܐ ܡܬܬܕܪ̈ܟܢܐ ܘܠܐ ܡܬܟܝܠܢܐ.
ܟܕ ܠܐ ܣܢܝܩ ܐܢܬ ܠܡܕܡ. ܓܒܝܬ ܠܗ ܠܡܕܝܢܬܐ ܗܕܐ ܘܩܕܫܬ ܠܗ ܠܐܬܪܐ ܗܢܐ ܠܫܡܟ ܘܫܒܚܬܝܗܝ
ܒܓܠܝܢܐ ܕܪܒܘܬ ܫܘܒܚܟ. ܘܥܒܕܬ ܠܗ ܫܡܐ ܘܬܫܒܘܚܬܐ ܠܫܘܒܚܐ ܕܫܡܟ ܪܒܐ
9 ܘܡܝܩܪܐ. * ܘܡܛܠ ܕܪܚܡܬ ܠܗ ܠܥܡܐ ܕܝܣܪܝܠ. ܐܫܬܘܕܝܬ ܠܗܘܢ ܕܐܢ
ܢܚܛܘܢ ܘܢܦܢܘܢ ܡܢܟ ܘܢܦܓܥܘܢ ܒܗܘܢ ܐܘ̈ܠܨܢܐ ܘܟܐܒ̈ܐ: ܘܢܐܬܘܢ
10 ܘܢܨܠܘܢ ܒܐܬܪܐ ܗܢܐ. ܕܫܡܥ ܐܢܬ ܩܠܐ ܕܨܠܘܬܗܘܢ. * ܘܗܫܐ ܡܗܝܡܢ ܐܢܬ ܗܘ
ܘܫܪܝܪ ܐܢܬ. ܡܛܠ ܕܒܙ̈ܒܢܐ ܣܓܝ̈ܐܐ ܕܐܬܐܠܨܘ ܐܒܗ̈ܝܢ. ܦܪܩܬ ܐܢܘܢ ܡܢ ܐܘܠܨ̈ܢܝܗܘܢ.
11 ܘܦܪܩܬ ܐܢܘܢ ܡܢ ܟܠ ܟܐܒ. ܘܟܠ ܣܘܟܢ̈ܝܗܘܢ. * ܘܗܫܐ ܡܠܟܐ ܩܕܝܫܐ.
ܡܛܠ ܚܛܗ̈ܝܢ ܪܘܪ̈ܒܐ ܘܣܓܝ̈ܐܐ. ܗܐ ܡܬܐܠܨܝܢܢ ܘܡܫܬܥܒܕܝܢܢ
12 ܠܒܥܠܕܒ̈ܒܝܢ. ܘܡܫܬܪܝܢܢ ܒܟܘܪܗܢܢ. * ܘܗܐ ܗܢܐ ܪܫܝܥܐ ܘܛܢܦܐ ܘܡܫܝܛܐ.
ܨܒܐ ܕܢܨܥܪ ܠܐܬܪܐ ܩܕܝܫܐ ܕܐܬܓܒܝ ܘܐܬܩܕܫ ܠܫܡܟ ܒܐܪܥܐ ܡܨܥܪܘ ܩܕܝܫܐ.
13 * ܡܥܡܪܟ ܓܝܪ ܫܡܝܐ ܐܝܬܘܗܝ. ܘܠܥܠ ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܒܢܝ̈ܢܫܐ.
ܐܠܐ ܡܛܠ ܕܨܒܝܬ ܕܬܫܪܐ ܫܘܒܚܟ ܒܥܡܟ ܐܝܣܪܝܠ ܩܕܫܬ ܠܐܬܪܐ ܗܢܐ.

Quaſi non homines tantùm ſed & muri, & parietes terráque ipſa clamarent: erántque omnium animæ morti traditæ pro templo, ne pollueretur.

CAP. II.

Simeon autem ſacerdos ſummus, poſitis ad altare genibus, paſſiſque manibus, oravit ſapienter, ſic dicens; Domine, Domine, Rex cœlorum, Domine omnium, Judex, Sancte inter ſanctos ſolus, Princeps, Omnipotens; Intuere nos in anguſtiis poſitos ab immundo hoc & polluto, ſuperbóque, viréſque infirmas & miſeras. Tu enim is es qui creâſti omnia: omniáq; potentiâ tuâ juſtâ obtines: Tu omnes qui ulla in re exaltant ſe extollúntque diruis. Tu fortes illos antiquos judicâſti qui iniquè egerũt, etiã gigantes qui cum ipſis erant, viriũ ſuarũ robori confidẽtes, perdidiſti aquis diluvii multis, quæ cohiberi non potuerunt. Tu Sodomitas exaltantes ſe & extollentes operibus ſuis, palàm factâ notâque iniquitate ipſorum, igne ac ſulphure combuſſiſti: ſpectaculúmque feciſti ſtupendum omnibus ſeculis ſequentibus. Tu Pharaonem illum, magnum & ſuperbum, qui populum tuũ ſanctum Iſraëlis ſervitute premebat, cruciâſti & flagellâſti omnibus plagis, notam faciens majeſtatem tuam, Et oſtendens fortitudinẽ potentiæ tuæ: cúmque perſequeretur populũ tuũ cum equis & curribus populóq; multo, ſubmerſiſti eũ & omnes qui cum eo erant profundo mari. Eos autem qui tibi credebant, qui, quicquid vis potes in tota creatura, ſalvos conſervâſti: Qui cùm vidiſſent opera tua, laudârunt, te Omnipotens. Tu rex qui feciſti terram incomprehenſibilem & immenſurabilem, nullâ re indigens, elegiſti civitatem hanc, & locum hunc ſanctificâſti nomini tuo, glorificâſtíque eum revelatione majeſtatis decoris tui: feciſtique ei nomen & exaltationem, in gloriam nominis tui magni & honorandi. Et quòd feceris & amaveris gentem Iſraelitarum, promiſiſti eis, ſi peccando à te averterentur, occurrerentque ipſis anguſtiæ & dolores, & venientes orarent in loco hoc, auditurum te vocem orationis ipſorum. Jam autem fidus tu & verax es, qui ſæpenumerò in anguſtiis poſitos patres noſtros, ope tuâ ab anguſtiis liberâſti, & ab omni dolore & periculo redemiſti. Et nunc rex ſancte, ecce, propter peccata noſtra magna multáque in anguſtiis & ſervitute hoſtium noſtrorum poſitis, & ægritudine noſtrâ reſolutis nobis, Impius iſte, immundúſque & pollutus, locum ſanctum electum dicatúmque in terra nomini tuo ſancto probro afficere ſtudet. Habitatio enim tua in cœlis cœlorum eſt, ſupra omnes filios hominum; ſed quòd gloriam tuam in populo tuo Iſraële collocare velles, ſanctificâſti locum hoc modo.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Γ'.

μὴ ἐκδικήσῃς ἡμᾶς ἐν τῇ τούτων ἀκαθαρσίᾳ, μηδὲ εὐθύνῃς ἡμᾶς ἐν βεβηλώσει· ἵνα μὴ καυχήσωνται οἱ παράνομοι ἐν θυμῷ αὐτῶν, μηδὲ ἀγαλλιάσωνται ἐν ὑπερηφανίᾳ γλώσσης αὐτῶν, λέγοντες, Ἡμεῖς κατεπατήσαμεν τὸν οἶκον τοῦ ἁγιασμοῦ, ὡς καταπατοῦνται οἱ οἶκοι τῶν προσοχθισμάτων. Ἀπάλειψον τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν καὶ διασκέδασον τὰς (α) ἀμπλακίας ἡμῶν, καὶ ἐπίφανον τὸ ἔλεός σου κατὰ τὴν ὥραν ταύτην. ταχὺ προκαταλαβέτωσαν (β) ἡμᾶς οἱ οἰκτιρμοί σου, καὶ δὸς αἰνέσεις ἐν στόματι τῶν καταπεπτωκότων καὶ συντετριμμένων τὰς ψυχάς, ποιήσας ἡμῖν εἰρήνην. Ἐνταῦθα ὁ πάντων ἐπόπτης θεὸς, (γ) καὶ πρὸ πάντων ἅγιος ἐν ἁγίοις εἰσακούσας τῆς ἐνθέσμου λιτανείας, τὸν ὕβρει καὶ θράσει μεγάλως ἐπηρμένον ἐμάστιξεν αὐτὸν, ἔνθεν καὶ ἔνθεν κραδάνας αὐτὸν ὡς κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου, ὥστε κατ' ἐδάφους ἄπρακτον ἔτι, καὶ τοῖς μέλεσι παραλελυμένον, μηδὲ φωνῆσαι δύνασθαι δικαίᾳ (δ) περιπεπληγμένον κρίσει. Ὅθεν οἵ τε φίλοι (ε) καὶ οἱ σωματοφύλακες αὐτοῦ ταχεῖαν καὶ ὀξεῖαν ἰδόντες τὴν καταλαβοῦσαν αὐτὸν (ζ) εὔθυναν, φοβούμενοι μὴ καὶ τὸ ζῆν ἐκλείπῃ, ταχέως αὐτὸν ἐξείλκυσαν ὑπερβάλλοντι καταπεπληγμένοι φόβῳ. Ἐν χρόνῳ δὲ ὕστερον ἀναλεξάμενος (η) ἑαυτὸν, οὐδαμῶς εἰς μετάμελον ἦλθεν ἐπιτιμηθεὶς, (θ) μετ' ἀπειλῆς δὲ (ι) πικρᾶς ἀνέλυσε. Διακομισθεὶς δὲ εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ τὰ τῆς κακίας (κ) ἐπαύξων, διὰ δὲ τῶν προαποδεδειγμένων συμποτῶν καὶ ἑταίρων τοῦ παντὸς δικαίου κεχωρισμένων, οὐ μόνον ταῖς ἀναριθμήτοις ἀσελγείαις διηρκέσθη, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοσοῦτον θράσους προῆλθεν, ὥστε δυσφημίας ἐν τοῖς τόποις συνίστασθαι, καὶ πολλοὺς τῶν φίλων ἀτενίζοντας εἰς τὴν τοῦ βασιλέως πρόθεσιν καὶ αὐτοὺς ἕπεσθαι τῇ ἐκείνου θελήσει. Προέθετο (λ) δὲ δημοσίᾳ κατὰ τοῦ ἔθνους διαδοῦναι ψόγον· (μ) καὶ ἐπὶ τοῦ κατὰ τὴν αὐλὴν πύργου στήλην ἀναστήσας, (ν) ἐξεκόλαψε γραφὴν, μηδένα τῶν μὴ θυόντων (ξ) εἰς τὰ ἱερὰ αὐτῶν εἰσιέναι, πάντας δὲ τοὺς Ἰουδαίους εἰς λαογραφίαν καὶ οἰκετικὴν διάθεσιν ἀχθῆναι, τοὺς δὲ ἀντιλέγοντας βίᾳ φερομένους τοῦ ζῆν μεταστῆσαι, (ο) Τούς τε ἀπογραφομένους (π) χαράσσεσθαι καὶ διὰ πυρὸς εἰς τὸ σῶμα παρασήμῳ Διονύσου κισσοφύλλῳ, οὓς καὶ (ρ) καταχωρεῖσαι εἰς τὴν προσυνεσταλμένην αὐθεντίαν. Ἵνα δὲ μὴ τοῖς πᾶσιν ἀπεχθόμενος φαίνηται, ὑπέγραψεν, Ἐὰν δέ τινες ἐξ αὐτῶν προαιρῶνται ἐν τοῖς (σ) κατὰ τὰς τελετὰς μεμυημένοις ἀναστρέφεσθαι, τούτους ἰσοπολίτας Ἀλεξανδρεῦσιν εἶναι. Ἔνιοι (τ) μὲν οὖν ἐπὶ πόλεως τὰς τῆς πόλεως εὐσεβείας (υ) ἐπιβάθρας στυγοῦντες, εὐχερῶς ἑαυτοὺς ἐδίδοσαν, ὡς μεγάλης τινὸς κοινωνήσοντες εὐκλείας ἀπὸ τῆς ἐσομένης τῷ βασιλεῖ συναναστροφῆς.

Interp. LAT.

Ne ulciſcaris nos in horum immunditia, neque punias nos in contamina- 14
tione: ne glorientur iniqui in furore ſuo, neque exultent in ſuperbia linguæ
ſuæ, dicentes; Nos conculcavimus domum ſanctificationis, ſicut conculcan-
tur domus abominationum. Dele peccata noſtra, & diſſipa errata noſtra, 15
& oſtende miſericordiam tuam in tempore hoc. Cito præoccupent nos miſe-
rationes tuæ: & da laudationes in ore proſtratorum, & contritorum ani-
mis, faciens nobis pacem. Hic omnium inſpector Deus, & ante omnes 16
ſanctus in ſanctis, exaudita ſancta ſupplicatione, eum qui contumelia &
audaciâ valde elatus erat, flagellavit; hinc & inde vibrans eum, ut a-
rundinem à vento, ita ut in ſolo jam inutilis, & membris reſolutus, ne-
que loqui poſſet, juſto implicatus judicio. Quamobrem amici, & corporis 17
ejus cuſtodes, cum celerem & acutam viderent eum apprehendiſſe pœnam,
timentes ne & vita deficeret, citò illum extraxerunt, ingenti perculſi ti-
more. Sequenti autem tempore cùm ſe collegiſſet, nequaquam ad pœni- 18
tentiam venit caſtigatus: ſed cum amara comminatione diſceſſit. Rever- 19
ſus autem in Ægyptum, & malitiam adaugens, per compotores, & ſodales
jam indicatos, ab omni juſtitia ſemotos, non ſolum in innumerabilibus li-
bidinibus perſeveravit, ſed etiam eo temeritatis proceſſit, ut infanda in lo-
cis conſtitueret, & multi ex amicis intendentes in regis propoſitum etiam
ipſi ſequerentur illius voluntatem. Propoſuit autem publice contra gen- 20
tem diſſeminare vituperationem: & in turri, quæ erat ad aulam, erigens
columnam, inſculpſit ſcripturam, Neminem eorum qui non ſacrificarent, ad
ſacra eorum ingredi; omnes autem Judæos in vulgi (b) deſcriptionem &
ſervilem conditionem abduci; qui autem contradicerent, vi ablatos, vitâ
privari: Hos autem deſcriptos ſignari etiam per ignem inſigni Liberi he- 21
deræ folio, ac ſuccedere ob jam (c) coercitam libertatem. Verùm ne omni- 22
bus infenſus videretur, ſubſcripſit: ſin autem ex eis aliqui elegerint verſa-
ri cum iis qui ſecundùm Teletas initiati ſunt, hos æquo jure cives cum
Alexandrinis eſſe. Igitur nonnulli quidem in civitate civilis religionis 23
gradus (d) honorantes facile ſeipſos dederunt, tanquam magnæ cujuſdam
gloriæ participes futuri ex ea quæ futura eſſet cum rege converſatione.

Ms. A. (α) ἀμβλακίαις (β) οἱ οἰκτιρμοί (γ) καὶ προπάτωρ ἅγιος (δ) πεπληγμένον (ε) καὶ σωματοφύλακες ὀξεῖαν (ζ) εὐθύνας (η) αὐτὸν, (θ) μετὰ (ι) πικραθέμενος ἀνέλυσεν. (κ) * ἐπαυξῶν, διά τε (λ) δημοσίᾳ (μ) ἐπὶ τοῦ (ν) ἐκόλαψεν (ξ) ἐπὶ τὰ (ο) Τοὺς τε (π) χαράσσεσθαι (ρ) προσκαταχωρεῖσαι (σ) κατὰ τελετὰς μεμυημένοις (τ) μὲν ἐπὶ * πόλεως (υ) ἐπιβάθρα συγῶ,

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

14 [illegible]
[illegible]
15 [illegible]
[illegible]
16 [illegible]
[illegible]
[illegible]
17 [illegible]
[illegible]
18 [illegible]
[illegible]
19 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
20 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
21 [illegible]
[illegible]
22 [illegible]
[illegible]
23 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Noli itaque vindictam de nobis ſumere 14
per horum impuritatem, neque per eo-
rum immunditiam nos corripere, ne
extollantur perverſi in impietate ſuâ,
nec lætantes exaltatione linguæ ſuæ di-
cant; Conculcavimus ſanctuarium ſicut
conculcantur idolia: Sed dele peccata 15
noſtra, & dimitte errores noſtros, &
ſerenum oſtende vultum tuum erga nos
hoc tempore, ſtatimque occurrat nobis
miſericordia tua Domine: Pone lau-
des tuas in ore humilium & corde
contritorum, & præſta nobis in hoc
loco pacem. Dominus autem Deus 16
videns omnia, pater patrum, & ſan-
ctus ſanctorum, vocem orationis quâ
ſupplicabat audivit, & eum qui paulò
anteà gloriabatur & ſeſe extollebat,
flagris huc illuc egit, multis anguſtiis
cruciatum, ita ut ſolutus in terram cade-
ret, totus tremens inſtar arundinis vento
agitatæ, ac ne verbum quidem proferre
poſſet, per juſti judicii vindictâ quæ ipſū
occupaverat. Adeò ut videntes amici 17
ac cuſtodes ejus aſperam ultionem quæ
ipſum aſſecuta erat, metuerent ne mo-
riendo etiam moreretur; igitur timore
magno perculſi, tractum eum foràs ex-
tulerunt. Poſt modicum autem tem- 18
pus, reverſâ animâ compos ſui factus,
à mente ſuâ durâ recedere noluit, ſed
minitans ipſis furore magno ac duro,
profectus inde diſceſſit. Profectus igi- 19
tur in Ægyptum Philometor, augeſcente
adhuc & creſcente malitiâ ipſius, ma-
gnatūmq; ej⁹ omniū & amicorū ab omni
juſtitiâ alienorum, non ſatis ipſi factum
eſt iniquitatib⁹ ipſorū innumeris, ſed ad
eam audaciæ ſummam venit, ut verba
blaſphema in locum proferret: multiq; ex
amicis ejus, perſpectâ regis mente, vo-
luntatem impii aſſectarentur. Scripſit 20
igitur rex & decretum conſtituit de
gente noſtra, factum ſimulachrum ſcul-
ptile inter turres palatii poſuit; ſcri-
pto edicens, qui non ſacrificarent ipſi,
ne in Dei templum introiret: deſcri-
ptos autem Judæos omnes abductos in
ſervitutem, ſubigi in ſortem ſervorum;
Quod ſi qui ex eis repugnarent, abdu-
ctos eos per vim cum cruciatu necari.
Deſcriptos autē multos p̄ ignem ſignari 21
notâ Dionyſii, ut in ſervitute regis eſſent.
Utque vulgò non videretur, quaſi per 22
vim nos conſtringere, ſic ſcripſit; Qui-
cunque ex eis ſenſui religionis noſtræ
communicare voluerint, eos Alexandri-
nos eſſe, civitatis regiæ cives. Et 23
pauci quidem eorum quorum mens ſta-
bilis non erat in cultu religionis Dei,
& fœderis civitatis ſuæ, prompti ſe
tradiderunt (quaſi qui bono ſuo eximio
communicarent) præcepto regis.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Γ΄.

24 Οἱ δὲ πλεῖστοι γενναίᾳ ψυχῇ ἐνίσχυσαν, καὶ οὐ διέστησαν τῆς εὐσεβείας· τά τε χρήματα περὶ τοῦ ζῆν ἀντικαταλλασσόμενοι, ἀδεῶς ἐπειρῶντο ἑαυτοὺς ῥύσασθαι ἐκ τῶν ἀπογραφῶν. (α) εὐέλπιδες δὲ καθεστήκεισαν ἀντιλήψεως τεύξεσθαι, 25 Καὶ τοὺς ἀποχωροῦντας ἐξ αὐτῶν ἐβδελύσσοντο, καὶ ὡς πολεμίους τοῦ ἔθνους ἔκρινον, καὶ τῆς κοινῆς συναναστροφῆς καὶ εὐχρηστίας ἐστέρουν.

MS. A. (α) εὐέλπιδές τε

ΚΕΦ. γ΄.

1 Ἃ καὶ μεταλαμβάνων ὁ δυσσεβὴς, ἐπὶ τοσοῦτον (α) ἐχόλησεν, ὥστε οὐ μόνον τοῖς (β) κατ' Ἀλεξάνδρειαν (γ) διοργίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ βαρυτέρως ἐναντιωθῆναι, 2 καὶ προστάξαι (δ) σπεύσαντας συναγαγεῖν πάντας ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ χειρίστῳ μόρῳ τοῦ ζῆν μεταστῆσαι. Τούτων δὲ (ε) οἰκονομουμένων, φήμη δυσμενὴς (ζ) ἐξηχεῖτο κατὰ τοῦ γένους ἀνθρώποις (η) συμφρονοῦσι εἰς κακοποίησιν, 3 ἀφορμῆς (θ) διδομένης εἰς διάθεσιν, ὡς ἂν ἀπὸ τῶν νομίμων αὐτοὺς κωλυόντων. Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι τὴν μὲν πρὸς τοὺς βασιλεῖς εὔνοιαν καὶ πίστιν ἀδιάστροφον ἦσαν (ι) διαφυλάσσοντες, σεβόμενοι δὲ τὸν θεὸν καὶ τῷ τούτου νόμῳ πολιτευόμενοι, χωρισμὸν ἐποίουν (κ) ἐπί τινων καὶ καταστροφάς· δι' ἣν αἰτίαν (λ) ἐνίοις ἀπεχθεῖς ἐφαίνοντο. τῇ δὲ τῶν δικαίων εὐπραξίᾳ κοσμοῦντες τὴν συναναστροφὴν, ἅ- 4 πασιν ἀνθρώποις εὐδόκιμοι καθειστήκεισαν. Τὴν μὲν οὖν περὶ τοῦ γένους ἐν πᾶσι (μ) θρυλλουμένην εὐπραξίαν οἱ ἀλλόφυλοι οὐδαμῶς διηριθμήσαντο. τὴν δὲ περὶ τῶν προσκυνήσεων καὶ τροφῶν διάστασιν (ν) ἐθρύλλουν, φάσκοντες, Μήτε τῷ βασιλεῖ μήτε ταῖς δυνάμεσιν ὁμοσπόνδους τοὺς ἀνθρώπους (ξ) γίνεσθαι, δυσμενεῖς δὲ εἶναι καὶ μέγα τι τοῖς πράγμασιν ἐναντιουμένους· καὶ οὐ τῷ τυχόντι (ο) περιῆψαν ψόγῳ. 5 Οἱ δὲ κατὰ τὴν πόλιν Ἕλληνες οὐδὲν ἠδικημένοι, ταραχὴν ἀπροσδόκητον περὶ τοὺς (π) ἀνθρώπους θεωροῦντες, καὶ συνδρομὰς ἀπροσκόπτους γινομένας, βοηθεῖν μὲν οὐκ (ρ) ἔσθενον· τυραννικὴ γὰρ ἦν ἡ 6 διάθεσις· Παρεκάλουν δὲ καὶ δυσφόρως εἶχον, καὶ μεταπεσεῖσθαι ταῦτα ὑπελάμβανον. μὴ γὰρ (σ) οὕτως 7 παροραθήσεσθαι τηλικοῦτο (τ) σύστημα μηδὲν ἠγνοηκός. Ἤδη δὲ καί τινες γείτονές τε καὶ φίλοι καὶ συμπραγματευόμενοι, μυστικῶς τινας ἐπισπώμενοι, πίστεις ἐδίδουν συνασπιεῖν, καὶ πᾶν ἐκτενὲς 8 προσποιήσεσθαι πρὸς ἀντίληψιν. Ἐκεῖνος μὲν οὖν τῇ κατὰ τὸ παρὸν εὐημερίᾳ γεγαυρωμένος, καὶ οὐ καθορῶν τὸ τοῦ μεγίστου θεοῦ κράτος, (υ) ὑπολαμβάνων δὲ διηνεκῶς ἐν τῇ αὐτῇ διαμένειν βουλῇ, ἔγραψε κατ' αὐτῶν ἐπιστολὴν τήνδε.

MS. A. (α) ἐξεχόλησεν, (β) κατὰ (γ) ὀργίζεσθαι, (δ) σπεύδοντας (ε) οἰκοδομουμένων, (ζ) ἐξεχεῖτο (η) * συμφρονοῦσιν (θ) διδομένης (ι) φυλάσσοντες. (κ) * ἐπὶ τῷ καταστροφάς. (λ) ἀ (μ) θρυλουμένην (ν) ἐθρύλουν, (ξ) γίνεσθαι, (ο) περιήψαντο φόβῳ. (π) ἄνδρας (ρ) ἔσθενον· (σ) οὔπω παροραθήσεσθαι (τ) σύστημα (υ) ὑπολαμβάνειν

Interp. LAT.

Plerique autem (e) generoso animo seipsos confirmaverunt, & à pietate non recesserunt: & pecunias pro vita commutantes, intrepidè conabantur se liberare à descriptionibus. Bonâ autem spe freti perstabant, auxilium se con cuturos; Et suos illos, qui recesserant, abominabantur, & tanquam ho gentis judicabant, & communi consuetudine & utilitate privabant.

CAP. III.

Quæ cùm comperisset impius; adeò iratus est, ut non solùm iis qui ad Alexandriam, succenseret, sed etiam iis qui in regione, gravius adversaretur, juberet festinantes congregare omnes simul, & pessima nece vitam ipsis adimere. His autem constitutis, fama inimica pervulgabatur contra ipsum genus, hominibus consentientibus ad maleficium, occasione datâ ad constitutionem, tanquam eos à legitimis prohiberent. At Judæi erga reges quidem benevolentiam & fidem immutabilem conservabant; venerantes autem Deum, & ex ipsius lege rempublicam gerentes, secessionem in aliquibus faciebant, & mutationes, quamob causam aliquibus odiosi videbantur. Sed justarum actionum functione conversationem ornantes, omnibus hominibus probati extiterunt. Igitur ipsam quidem de genere in omnibus pervulgatam rectè agendi rationem alienigenæ nequaquam recensuerunt: verùm de adorationibus & cibis discrimina pervulgabant, dicentes; Neque regi, neque exercitibus fœderatos esse homines, sed esse odiosos, & majorem in modum negotiis adversari: & non mediocriter excitârunt vituperationem. Græci autem, qui erant in civitate, nullis injuriis affecti tumultum inexpectatum circa homines videntes, & concursus improvisos fieri; auxiliari quidem non poterant (tyrannica enim erat constitutio:) Sed tamen solabantur, & graviter ferebant, & mutatum hæc iri putabant: non enim sic contemnet talem constitutionem, (f) qui nihil ignoraverit. Jam vero quidam vicini, & amici, & qui simul negotiabantur, secretò quosdam attrahentes, fidem dabant contegendi, & omnem (g) diligentiam ad defensionem. Igitur ille quidem præsenti prosperitate exultans, & non considerans maximi Dei potestatem, putans autem perpetuò in eodem perseverare consilio, scripsit contra eos epistolam hanc:

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

24 * ܣܓܝܐܐ ܕܝܢ ܕܥܡܐ. ܐܬܚܝܠܘ ܘܐܬܥܫܢܘ ܓܒܪܐܝܬ. ܘܠܐ ܦܪܩܘ ܡܢ ܟܠܗ ܙܕܝܩܘܬܐ.
ܐܠܐ ܩܢܝܢܗܘܢ ܚܠܦ ܚܝܝܗܘܢ ܝܗܒܘ ܕܢܦܪܩܘܢ ܢܦܫܗܘܢ ܡܢ ܡܟܬܒܢܘܬܐ.
25 ܘܡܣܒܪܝܢ ܗܘܘ ܘܡܣܟܝܢ ܗܘܘ. ܕܗܘܐ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܦܘܪܩܢܐ. * ܘܠܐܝܠܝܢ ܕܦܪܫܝܢ ܠܢܦܫܗܘܢ
ܘܡܛܢܦܝܢ ܗܘܘ ܡܢܗܘܢ. ܐܝܟ ܛܢܦܐ ܐܚܝܕܝܢ ܗܘܘ ܠܗܘܢ. ܘܐܝܟ ܒܥܠܕܒܒܐ ܚܫܝܒܝܢ ܗܘܘ
ܠܗܘܢ. ܘܡܢ ܛܝܒܘܬܐ ܕܫܘܬܦܘܬܐ ܕܥܡܐ ܓܠܝܢ ܗܘܘ ܠܗܘܢ. * ܫܠܡܘ * ܓ̄ *

1 * ܘܟܕ ܫܡܥܗ ܕܝܢ ܪܫܝܥܐ ܗܠܝܢ ܡ̈ܠܐ. ܐܬܚܡܬ ܛܒ. ܘܠܐ ܗܘܐ ܠܒܠܚܘܕ ܥܠ ܗܠܝܢ ܕܥܡܪܝܢ
ܒܐܠܟܣܢܕܪܝܐ ܐܬܚܡܬ. ܐܠܐ ܐܦ ܥܠ ܥܡܐ ܕܥܡܪ ܒܐܬܪܐ. ܦܩܕ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܕܡܬܟܢܫܝܢ ܘܡܢ
ܫܠܝ ܘܡܬܩܛܠܝܢ ܒܡܘܬܐ ܩܫܝܐ ܘܡܪܝܪܐ. ܘܟܕ ܐܬܦܩܕ ܦܘܩܕܢܐ ܗܢܐ ܛܢܦܐ
2 ܘܒܝܫܐ. * ܘܟܕ ܐܬܦܩܕ ܕܝܢ ܗܢܐ ܦܘܩܕܢܐ. ܛܢܦܐ ܘܒܝܫܐ ܘܡܪܝܪܐ. ܕܢܦܩ ܗܘܐ ܥܠ ܟܠܗ ܥܡܢ.
3 ܥܡ ܐܢܫܐ ܕܦܪܩܘ ܡܢ ܢܡܘܣܐ. ܠܐ ܕܠܐ ܫܒܩܘ ܐܢܘܢ ܕܢܫܬܘܬܦܘܢ ܥܡܗܘܢ. * ܝܗܘܕܝܐ ܕܝܢ
ܢܛܪܝܢ ܗܘܘ ܚܘܒܐ ܠܡܠܟܐ. ܐܝܟ ܕܡܠܦܝܢ ܗܘܘ ܒܩܝܡܐ ܘܒܢܡܘܣܘܗܝ ܕܐܠܗܐ. ܘܢܛܪܝܢ
ܗܘܘ ܦܘܪܫܢܐ ܕܡܐܟܘܠܬܐ. ܘܡܬܚܙܝܢ ܗܘܘ ܠܣܓܝܐܐ. ܐܝܟ ܪܡܐ ܘܡܫܬܥܠܢܐ. ܒܪܡ
ܒܟܠ ܦܘܠܚܢܐ ܕܙܕܝܩܘܬܐ ܡܕܒܪܝܢ ܗܘܘ. ܘܡܬܚܙܝܢ ܗܘܘ ܕܓܒܝܢ ܘܡܫܒܚܝܢ ܡܢ
4 ܟܠܗܘܢ ܒܢܝܢܫܐ. * ܠܦܘܩܕܢܐ ܕܝܢ ܕܢܦܩ ܥܠ ܥܡܢ ܕܢܬܡܢܘܢ ܥܡ ܥܡܡܐ. ܠܐ ܐܫܟܚܘ
ܕܢܡܢܘܢ ܐܢܘܢ. ܘܡܛܠ ܕܠܐ ܡܫܬܘܬܦܝܢ ܗܘܘ ܒܡܐܟܘܠܬܗܘܢ ܘܒܣܓܕܬܗܘܢ. ܐܦܩܘ
ܥܠܝܗܘܢ ܛܒܐ ܕܐܡܪܝܢ. ܕܠܐ ܠܡܠܟܐ ܫܡܝܥܝܢ: ܘܠܐ ܠܚܝܠܘܬܗ ܡܫܬܡܥܝܢ ܕܡܪܘܕܝܢ.
ܘܣܓܝ ܕܡܬܚܪܝܢ ܠܦܘܩܕܢܘܗܝ ܕܡܠܟܐ ܘܠܨܒܘܬܗ. ܘܣܢܝܐ ܛܒܐ ܘܠܐ ܫܦܝܪܐ ܐܦܩܘ ܥܠܝܢ.
5 ܥܡܡܐ ܕܝܢ ܕܒܡܕܝܢܬܐ. * ܟܕ ܠܐ ܚܙܘ ܒܝܫܬܐ ܒܝܗܘܕܝܐ ܕܥܡܗܘܢ. ܘܠܐ ܗܘܐ ܥܘܠܐ
ܒܝܗܘܕܝܐ. ܐܠܐ ܕܚܙܘ ܕܒܝܫ ܠܗܘܢ ܘܫܓܘܫܝܐ ܕܐܬܐ ܗܘܐ ܥܠܝܗܘܢ. ܘܪܗܛܐ ܕܥܘܠܐ
ܘܛܠܘܡܝܐ ܕܗܘܐ ܠܗܘܢ. ܘܕܠܐ ܡܫܟܚܝܢ ܗܘܘ ܕܢܥܕܪܘܢ ܐܢܘܢ. ܡܛܠ ܩܫܝܘܬܐ ܘܥܙܝܙܘܬܐ ܕܦܘܩܕܢܐ
6 ܕܐܬܦܪܣܝ ܗܘܐ ܥܠܝܗܘܢ. ܐܠܐ ܒܥܝܢ ܗܘܘ ܘܡܦܝܣܝܢ * ܠܗܠܝܢ ܕܡܥܠܨܝܢ ܗܘܘ ܠܗܘܢ.
ܒܟܪܝܘܬܐ ܣܓܝܐܬܐ ܟܕ ܐܡܪܝܢ ܠܗܘܢ. ܕܠܐ ܗܟܢܐ ܩܫܝܐܝܬ ܬܐܠܨܘܢ ܐܢܘܢ. ܠܐ
7 ܓܝܪ ܡܫܟܚܐ ܕܬܐܒܕ ܗܕܐ ܟܢܫܐ ܕܥܡܐ ܕܠܐ ܣܟܠܘܬܐ. * ܘܫܪܝܘ ܗܘܘ ܐܢܫܝܢ ܡܢ
ܪ̈ܚܡܝܗܘܢ ܘܡܢ ܫܒ̈ܒܝܗܘܢ ܘܕܢܣܒܝܢ ܗܘܘ ܥܡܗܘܢ. ܘܡܦܝܣܝܢ ܗܘܘ ܠܗܘܢ ܒܢܟܠܐ.
ܠܗܠܝܢ ܕܡܥܠܨܝܢ ܠܗܘܢ ܘܐܡܪܝܢ ܗܘܘ ܕܚܢܢ ܥܒܕܝܢܢ ܕܢܕܒܚܘܢ. ܗܢܘܢ ܕܝܢ ܒܨܠܘܬܐ
8 ܘܒܩܥܬܐ ܣܝܡܝܢ ܗܘܘ ܘܡܣܒܪܝܢ ܗܘܘ ܕܢܗܘܐ ܠܗܘܢ ܦܘܪܩܢܐ. * ܡܠܟܐ ܕܝܢ ܡܬܪܘܪܒ ܗܘܐ
ܘܡܬܥܠܐ ܘܡܬܚܡܬ ܒܡܚܫܒܬܗ ܪܡܬܐ. ܘܠܐ ܚܙܐ ܗܘܐ ܘܡܣܬܟܠ. ܠܚܝܠܗ ܕܐܠܗܐ ܪܒܐ.
ܐܠܐ ܒܗܝ ܗܘܬ ܡܚܫܒܬܐ ܒܗܝ ܫܘܠܛܢܐ ܡܛܠ ܕܡܣܒܪ ܗܘܐ. ܘܫܠܝܛ ܒܡܫܠܡܢܘܬܐ ܕܫܠܛܢܗ.
ܘܟܬܒ ܘܫܕܪ ܥܠܝܗܘܢ ܐܓܪܬܐ ܗܕܐ.

Maxima autem pars populi confortati & corroborati viriliter, non desiterunt nec discesserunt ab omni justitia, sed facultates suas pro vitis suis tradiderunt, ut à descriptione se redimerent: sperantes expectantésque redemptum se iri, Eósque qui subducerent se, & ab eis discederent pro pollutis habentes, hostium loco reputabant, privabántque eos vulgus gratiâ conversationis.

CAP. III.

STatim autem ut hæc audivit impius, vehementer irâ incensus est, non solum in eos qui Alexandriã incolebant, sed et plebi quæ regionem habitabat gravis hostis factus, præciperet; coactos statim & derepentè in unum omnes morte dura & amarâ interfici. Sancito decreto hoc impuro malóque & acerbo, inque totum populum nostrum edito, procurantibus quibusdam qui à lege defecerant, quod communicare ipsis non sustinerent, Judæi amorem erga regem, prout pactis legibúsque Dei monebantur, conservabant: Sed quod discrimina ciborum observarent, visi sunt multis elati & arrogantes. In omni tamen justitiæ cultu vitam agebant, ita ut eximii & electi ex omni genere humano viderentur. Quod autem ad decretum attinet, quod prodierat de populo nostro ut numerarentur à gentibus, annumerare ipsos non poterant. Et quod cibis eorum adorationibúsque non annuerent, famam disperserunt de eis dicentes; Neque regem nos in æstimatione habere, neque servituti exercituum ejus assentiri, sed rebelles esse, multúmque præceptis regis & rebus repugnare: neque benè in nos odium & infamiam protulerunt. Gentes autem quæ in civitate erant; cùm nihil mali in Judæis qui cum ipsis erant, viderent: malum autem viderent & perturbationem quæ ipsis derepentè acciderat, festinatúmque violentiæ cursum; neque ipsis quicquam auxiliari possent propter duritiem & asperitatem edicti de eis publicati; Orabant tamen suadebántque angustiatoribus eorum, cum mœstitia magna, dicentes eis; Nolite tam durè ipsos premere: neque enim fieri potest ut pereat tanta gentis multitudo sine errore. Cœperúntque quidam ex amicis vicinísque ipsorum, eorúmque qui cum ipsis commercia exercebant suadere dolo affligentibus eos, dicentes; Nos faciemus ut sacrificent. Illi autem in oratione & clamore positi sperabant spectabántque futuram sibi salutem. Rex autem superbiens exaltatus & infremens cogitatione suâ elatâ, & potentiámque Dei magni non intuebatur nec respectabat, sed in eadem cogitatione, ejusdémque potestatis imperio firmiter per substitutum se sperans, epistolam in eos scriptam misit:

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Γ.

9 Βασιλεὺς Πτολεμαῖος Φιλοπάτωρ τοῖς κατ' Αἴγυπτον, ϗ κατὰ τόπον στρατηγοῖς ϗ στρατιώταις,
10 χαίρειν καὶ ἐρρῶσθαι. ἔρρωμαι δὲ ϗ (α) ἐγὼ αὐτὸς καὶ τὰ πράγματα ἡμῶν. (β) Ἐκ τῆς εἰς τὴν Ἀσίαν
γενομένης ἡμῖν ἐπιστρατείας, ἧς ἴστε ϗ αὐτοί, τῇ τῶν (γ) θεῶν πρὸς ἡμᾶς ἀπροπτώτῳ συμμαχίᾳ,
ϗ τῇ ἡμετέρᾳ δὲ ῥώμῃ κατὰ λόγον ἐπ' ἄριστον τέλος ἀχθείσης, ἡγησάμεθα μὴ βίᾳ δόρατος, ἐπιεικείᾳ δὲ ϗ πολλῇ φιλανθρωπίᾳ τιθηνήσασθαι τὰ κατοικοῦντα κοίλην Συρίαν ϗ Φοινίκην
11 ἔθνη, (δ) εὐποιῆσαί τε ἀσμένως. Καὶ τοῖς κατὰ πόλεσιν ἱεροῖς ἀπονείμαντες προσόδους πλείστας,
(ε) προήχθημεν καὶ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ἀναβάντες τιμῆσαι τὸ ἱερὸν τῶν ἀλιτηρίων ϗ μηδέποτε
12 ληγόντων τῆς ἀνοίας. Οἱ δὲ λόγῳ μὲν τὴν ἡμετέραν ἀποδεξάμενοι παρουσίαν, τῷ δὲ πράγματι νόθως, προθυμηθέντων ἡμῶν εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν αὐτῶν, ϗ τοῖς ἐκπρεπέσι ϗ καλλίστοις
13 (ζ) ἀναθήμασι τιμῆσαι, τύφοις φερόμενοι παλαιοτέροις, εἶρξαν ἡμᾶς τῆς εἰσόδου, (η) Ἀπολειπόμενοι
τῆς ἡμετέρας ἀλκῆς, δι' ἣν ἔχομεν πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους φιλανθρωπίαν. Τὴν δὲ αὐτῶν εἰς
ἡμᾶς δυσμένειαν ἔκδηλον καθιστάντες, ὡς μονώτατοι τῶν ἐθνῶν βασιλεῦσι ϗ τοῖς ἑαυτῶν
14 εὐεργέταις ὑψαυχενοῦντες, οὐδὲν γνήσιον βούλονται φέρειν. Ἡμεῖς δὲ τῇ τούτων ἀνοίᾳ συμπεριενεχθέντες, καὶ μετὰ νίκης διακομισθέντες, καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον τοῖς πᾶσιν ἔθνεσι φιλαν-
15 θρώπως ἀπαντήσαντες, καθὼς ἔπρεπεν ἐποιήσαμεν. Ἐν δὲ τούτοις πρὸς τοὺς ὁμοφύλους
αὐτῶν ἀμνησικακίαν ἅπασι γνωρίζοντες, διά τε τὴν συμμαχίαν καὶ τὰ πεπιστευμένα μετὰ
ἁπλότητος αὐτοῖς ἀρχῆθεν μυρία (θ) πράγματα τολμήσαντες ἐξαλλοιῶσαι, ἐβουλήθημεν ϗ πολιτείας
16 αὐτοὺς Ἀλεξανδρέων καταξιῶσαι, ϗ μετόχους τῶν ἀεὶ ἱερέων καταστῆσαι. Οἱ δὲ τοὐναντίον
ἐκδεχόμενοι, καὶ τῇ συμφύτῳ κακοηθείᾳ τὸ καλὸν ἀπωσάμενοι, διηνεκῶς δὲ εἰς τὸ φαῦλον
ἐκνεύοντες, Οὐ μόνον ἀπεστρέψαντο τὴν ἀτίμητον πολιτείαν, ἀλλὰ καὶ βδελύσσονται λόγῳ
τε καὶ σιγῇ τοὺς ἐν αὐτοῖς ὀλίγους πρὸς ἡμᾶς γνησίως διακειμένους, παρέκαστα ὑφορώμενοι
17 (ι) διὰ τῆς δυσκλεεστάτης ἐμβιώσεως διὰ τάχους ἡμᾶς καταστρέψαι τὰ (κ) κατορθώματα. Διὸ
καὶ τεκμηρίοις καλῶς πεπεισμένοι τούτους κατὰ πάντα δυσνοεῖν ἡμῖν τρόπον, ϗ προνοούμενοι μήποτε αἰφνιδίου μετέπειτα ταραχῆς ἐνστάσης ἡμῖν, τοὺς δυσσεβεῖς τούτους κατὰ νώτου
18 προδότας ϗ βαρβάρους ἔχωμεν πολεμίους, Προστετάχαμεν ἅμα τῷ προσπεσεῖν τὴν ἐπιστολὴν τήνδε,
αὐθωρὶ τοὺς ἐννεμομένους σὺν (λ) γυναιξὶ καὶ τέκνοις μετὰ (μ) ὕβρεων ϗ σκυλμῶν ἀποστεῖλαι πρὸς
ἡμᾶς ἐν δεσμοῖς σιδηροῖς πάντοθεν (ν) κατακεκλεισμένους, εἰς ἀνήκεστον ϗ δυσκλεῆ πρέποντα
δυσμενέσι φόνον.

MS. A. (α) αὐτὸς ἐγὼ (β) Τῆς (γ) θεῶν ἀπροπτώτῳ συμμαχίᾳ, κατὰ λόγον ἐπὶ τέλος ἀχθείσης, (δ) εὐποιήσαντες *μένως. (ε) προσήχθημεν (ζ) ἀνοήμασιν (η) Λειπόμενοι (θ) πράγματα ἐξαλλοιῶσαι, (ι) μετὰ τῆς (κ) πράγματα. (λ) ταῖς γυναιξὶ (μ) ὕβρεως (ν) κατακεκλεισμένοις,

Interp. LAT.

Rex Ptolemæus Philopator iis qui per Ægyptum, & per loca, ducibus, & militibus, 9
gaudere, & valere. Valeo autem & ego ipſe, & res noſtræ. Poſt 10
factam nobis in Aſiam expeditionem, quam ipſi etiam ſcitis, quæ deorum erga
nos improviſo conſilio ; & fortitudine etiam noſtrâ ſecundùm rationem ad
optimum finem perducta eſt, putavimus non violentiâ lanceæ, ſed æquitate, &
multâ humanitate indulgenter tractare gentes, quæ habitant Cœleſyriam, &
Phœnicem, ac libenter benefacere. Et cùm templis, quæ ſunt per civitates, 11
tribuiſſemus reditus multos ; venimus etiam Hieroſolymam, aſcendentes honorare
templum ſceleſtorum illorum, & nunquam deſiſtentium ab amentia. Illi 12
autem verbo quidem noſtram ſuſcipientes præſentiam, re autem falſò, volentibus
nobis introire in templum eorum, & decentibus ac pulcherrimis donis
honorare, tumoribus antiquioribus agitati prohibuerunt nos ab ingreſſu, (Cùm 13
inferiores eſſent noſtris viribus) ob eam quam erga omnes homines habemus,
humanitatem. Suam autem erga nos malevolentiam manifeſtam facientes, quippe
ſoli prorſus gentium contra reges & beneficos ſuos cervicem erigentes, nihil
legitimum ferre volunt. Nos autem cum horum amentia converſati, & cum 14
victoria reverſi, & in Ægypto omnibus nationibus humaniter occurrentes,
prout decebat, fecimus. In his autem erga gentiles eorum oblivionem injuriarum 15
omnibus notam facientes, propter ſocietatem, & commiſſa eis antiquitùs
cum ſimplicitate ſexcenta negotia aggreſſi mutare, voluimus Alexandrinorum
etiam republicâ eos dignari, & participes ſemper ſacerdotum conſtituere. Illi 16
autem in contrariam partem accipientes, & inſitâ improbitate honeſtum repellentes,
perpetuò autem ad malum proni, non ſolùm cum ignominia repudiârunt
jus civitatis ; ſed etiam abominantur, & verbo (h) & ſilentio paucos
quoſdam ex eis erga nos legitimè affectos, ſemper ſuſpicantes, ob infamem vitæ
rationem citò nos everſuros rectè facta. Quamobrèm argumentis etiam probè 17
perſuaſi hos omnibus modis contra nos malè ſentire, & providentes ne fortè
repentinâ poſt hac turbatione nobis imminente hos à tergo proditores, & barbaros
habeamus hoſtes, Juſſimus, ſimul atque allata fuerit epiſtola hæc, eâdem 18
horâ eos qui habitant cum uxoribus & filiis, cum contumeliis & vexationibus
mittere ad nos vinculis ferreis undique concluſos, ad tetram & infamem inimicis
convenientem cædem.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

Ptolemæus Philometor rex, Imperatoribus, ducibúſque & militibus qui in Ægypto ſunt, & per omnia loca, Salvere & valere : Nos autem etiam valemus 9
& res noſtræ. Poſtquam victores à bello Aſiatico auxilio deorum invictorum quod nobis adfuit, reverſi ſumus, cujus nec vos ignari eſtis, non preſſuris neque vi, ſed cum manſuetudine multa & humanitate cum gentibus Syriam & Phœnicem colentibus agere voluimus ; 10
Quod & fecimus, oblatis omnibus omnium civitatum ſacerdotibus, oblationibus multis magníſque : Jeroſolyma etiam egreſſi, templum damnatorum, mentéque ſemper captorum honorare voluimus. 11
Qui verbo quidem adventum noſtrum exceperunt, re autem pro peregrinis nos habuerunt : volentes enim templum ipſorum ingredi, ut donariis illud honoribúſque magnis afficeremus, prohibuerunt nos ; 12
Et honore quidem quem ipſis pro humanitate noſtra erga omnes habere voluimus, exciderunt: ipſi autem odium erga nos ſuum manifeſtò oſtenderunt : qui quaſi gentibus tantùm imperemus etiam eas qui ſibi ſemper benefaciunt, propter elationem arrogantiámque ſuam, cum probro accipiunt, nullum erga nos amorem oſtendentes. 13
Multùm igitur nobis diſplicuit hæc eorum audacia & ſtoliditas, victoréſque in Ægyptum reverſi, omnes gentes læti ac cum pace excepimus, quod nos facere conveniebat, facientes. 14
Cùm autem erga illos, ipſorúmq; populares, nullam iracundiam aut excandeſcentiam foveamus, æquanimitate concordiam colentes, res etiam noſtras ipſis crediderimus, in eorum manibus relictas, errores ipſis, & quæ olim multoties auſi ſunt remittentes, voluimus ipſos Alexandrinos, cives noſtros, ſociósque ſacerdotum patriorum ſcribere. 15
Ipſi autem, odii intuitu & reſpectu, propter inſitam ſibi malignitatem, propulerunt & à ſe projecerunt bonum : ſempérque malum ſpectantes, non ſolum à religione ſua ſtulta & probroſa, non diſceſſerunt, nec defecerunt, ſed & verbo operéque eos rejiciunt, quos paucos eſſe amore erga nos integros invenerunt, ſemper nobis reſiſtentes, 16
Omnéque edictum & legem à nobis poſitam violantes, nobis in omnibus adverſi : adeò ut ſi bellum nobis in hoſtes noſtros accideret, conjungerent ſe ipſis impii iſti & damnati, hoſtes ex proditoribus facti. 17
His igitur de cauſis ſcripto edicimus, acceptâ hâc epiſtolâ quamprimùm comprehenſos in ea ſcriptos, cum uxoribus liberiſq; ac facultatibus ipſorum, cum ignominia vinculorum ad nos mitti, ferro conſtrictos omnibúſque anguſtiis preſſos. 18

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Γ'.

19 Τούτων γὰρ ὁμοῦ κολασθέντων, διειλήφαμεν εἰς τὸν ἐπίλοιπον χρόνον τελείως ἡμῖν τὰ πράγματα
20 ἐν εὐσταθείᾳ καὶ (α) βελτίστῃ διαθέσει κατασταθήσεσθαι. Ὃς δ' ἂν σκεπάσῃ τινὰ τῶν Ἰουδαίων
ἀπὸ γεραιοῦ μέχρι νηπίου (β) μέχρι τῶν ὑπομαστιδίων, αἰσχίσταις βασάνοις ἀποτυμπανισθήσεται (γ) πανοικί.
21 Μηνύειν δὲ τὸν βουλόμενον, ἐφ' ᾧ τὴν οὐσίαν τοῦ ἐμπίπτοντος ὑπὸ τὴν εὔθυναν λήψεται,
καὶ ἐκ τοῦ (δ) βασιλικοῦ ἀργυρίου δραχμὰς δισχιλίας, καὶ τῆς (ε) ἐλευθερίας τεύξεται καὶ στεφανωθήσεται.
22 Πᾶς δὲ τόπος οὗ ἐὰν φωραθῇ τὸ σύνολον σκεπαζόμενος Ἰουδαῖος, ἄβατος καὶ
πυριφλεγὴς γινέσθω, καὶ πάσῃ θνητῇ φύσει (ζ) κατὰ πάντα ἄχρηστος φανήσεται εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον.
καὶ ὁ μὲν τῆς ἐπιστολῆς τύπος οὕτως ἐγέγραπτο.

MS.A. (α) τῇ βελτίστῃ (β) καὶ μέχρι τῶν ὑπομασταίων, ἐχθίσταις (γ) πανοικίᾳ. (δ) βασιλείου δραχμὰς (ε) ἐλευθερίας στεφανωθήσεται. (ζ) καθάπαν

ΚΕΦ. δ'.

1 Πάντη δὲ ὅπου προσέπιπτε τοῦτο τὸ πρόσταγμα, δημοτελὴς συνίστατο τοῖς ἔθνεσιν (α) εὐωχία μετὰ ἀλαλαγμῶν
καὶ χαρᾶς, ὡς ἂν τῆς (β) προκατεσκιρρωμένης αὐτοῖς πάλαι κατὰ διάνοιαν, μετὰ παρρησίας (γ) νῦν
2 ἐκφαινομένης ἀπεχθείας. Τοῖς δὲ Ἰουδαίοις (δ) ἄληκτον πένθος ἦν καὶ (ε) πανόδυρτος μετὰ δακρύων
βοὴ, στεναγμοῖς (ζ) πεπυρωμένης τῆς αὐτῶν πάντοθεν καρδίας, ὀλοφυρομένων τὴν ἀπροσδόκητον ἐξαίφνης
3 (η) ἐπικριθεῖσαν αὐτοῖς ὀλεθρίαν. Τίς νομὸς ἢ πόλις, ἢ τίς τὸ σύνολον (θ) οἰκητὸς τόπος, ἢ τίνες ἀγυιαὶ
4 κοπετοῦ καὶ γόων ἐπ' (ι) αὐτοῖς οὐκ ἐμπιπλῶντο; Οὕτω γὰρ μετὰ (κ) πικρίας καὶ ἀνοίκτου ψυχῆς ὑπὸ τῶν
κατὰ πόλιν στρατηγῶν ὁμοθυμαδὸν ἐξαπεστέλλοντο, ὥστε ἐπὶ ταῖς ἐξάλλοις τιμωρίαις καί τινας
τῶν ἐχθρῶν, λαμβάνοντας πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὸν κοινὸν ἔλεον, καὶ λογιζομένους τὴν ἄδηλον
5 τοῦ βίου καταστροφὴν, δακρύειν (λ) αὐτῶν τρισάθλιον ἐξαποστολήν. Ἤγετο γὰρ (μ) γεραιῶν πλῆθος
πολιᾷ πεπυκασμένων, τὴν ἐκ τοῦ γήρως νωθρότητα ποδῶν (ν) ἐπίκυφον, ἀνατρεπτῆς ὁρμῇ
6 βιαίας, ἁπάσης αἰδοῦς ἄνευ πρὸς (ξ) ὀξεῖαν καταχρωμένων πορείαν. Αἱ δὲ ἄρτι πρὸς βίου κοινωνίαν
γαμικὸν ὑπεληλυθυῖαι παστὸν νεάνιδες, ἀντὶ τέρψεως μεταλαβοῦσαι γόους, καὶ κόνει
τὴν (ο) μυροβρεχῆ πεφυρμέναι κόμην, ἀκαλύπτως δὲ ἀγόμεναι, θρῆνον ἀνθ' ὑμεναίων ὁμοθυμαδὸν
ἐξῆρχον, ὡς ἐσπαραγμέναι (π) σκυλμοῖς ἀλλοεθνέσι. Δέσμιαι δὲ δημοσίᾳ μέχρι τῆς εἰς
7 τὸ πλοῖον ἐμβολῆς εἵλκοντο μετὰ βίας. (ρ) Οἵ τε τούτων συζυγεῖς (σ) βρόχοις ἀντὶ στεφάνων τοὺς αὐχένας
ἀναπεπλεγμένοι μετὰ ἀκμαίας (τ) καὶ νεανικῆς ἡλικίας, ἀντὶ εὐωχίας καὶ νεωτερικῆς ῥαθυμίας
τὰς ἐπιλοίπους τῶν γάμων ἡμέρας ἐν θρήνοις διῆγον, παρὰ πόδας ἤδη τὸν ᾅδην ὁρῶντες
κείμενον.

MS.A. (α) οὖν εὐωχεία (β) προκατεσκηρωμένης (γ) νῦν ἐκφερομένης (δ) ἄλεκτον πένθος (ε) πανόδυρκτος (ζ) πεπυρωμένης πάντοθεν αὐτῶν τῆς καρδίας, (η) αὐτοῖς ἐπικειθεῖσαν (θ) οἴκητος (ι) αὐτοῖς * ; Οὕτως (κ) πικρίας ἀνοίκτου (λ) αὐτῶν τὴν δυσάθλιον (μ) γερῶν πλήρης πολιᾶς πεπυκασμένων, (ν) ἐπίκυφον, (ξ) * ὀξίαν * καταχρωμεν (ο) μυροβρεχῆ (π) * σκύμνοις (ρ) Οἱ δὲ (σ) βρόχους (τ) νεανικῆς

Interp. LAT.

His enim ſimul punitis, putavimus, in reliquum tempus perfecte nobis in bono ſtatu & optima diſpoſitione conſtitutum iri. Quicunque autem quempiam Judæorum texerit à ſene uſque ad infantem uſque ad lactentes turpiſſimis tormentis occidetur cum tota domo: Qui autem indicare fuerit, eo ipſo ſubſtantiam ejus qui incidit in pœnam, accipiet, & de regio argento drachmas bis mille, & libertatem adipiſcetur, & coronabitur. Omnis autem locus, ubicunque deprehenſus fuerit omnino tectus Judæus, invius & igne combuſtus fiat, & omni mortali naturæ ad omnia inutilis extet in ſempiternum tempus. Et formula quidem epiſtolæ ſic ſcripta eſt.

CAP. IV.

UBicunque autem promulgatum fuit hoc edictum; populare convivium conſtitutum eſt gentibus cum jubilationibus, & gaudio, tanquam jam (i) antiquitus indurata in eorum mente, audacter (k) ſimul ſe prodente inimicitia. Judæis autem inſanabilis luctus erat, & prorſus lugubris cum lachrymis clamor, gemitibus undique inflammato ipſorum corde, gementibus improviſam repentè ſibi conſtitutam perniciem. Quæ præfectura, aut civitas, aut quis omninò habitatus locus, vel quæ viæ planctu & gemitibus ſuper his non complebantur? Sic enim acerbo & immiti animo à ducibus qui per civitates, unanimiter ejiciebantur; ut ad eximia ſupplicia quidam etiam ex inimicis ante oculos ſibi ponentes communem miſericordiam, & conſiderantes incertam vitæ mutationem, flerent miſerrimam eorum expulſionem. Agebatur enim ſenum multitudo canitie coopertorum, ob tarditatem, quæ ex ætate, pedibus (m) incurvis, impetu violentæ ejectionis, abſque ullo pudore utentibus ad citam itionem. Quæ autem nuper ad vitæ communionem conjugalem ſubierant thalamum adoleſcentulæ, pro delectatione tranſlatæ ad gemitus, & pulvere unguentatam conſperſæ comam, apertè autem ductæ lamentationem pro hymenæis unanimiter incipiebant, tanquam laceratæ vexationibus alienigenis. Vinctæ autem populares uſque ad aſcenſum in navim trahebantur cum violentia. Ipſique horum conjuges laqueis pro coronis implicati cervices cum florida & juvenili ætate, pro convivio, & juvenili negligentiâ reliquos nuptiarum dies in lamentis agebant, ad pedes jam infernum videntes poſitum.

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

19 [illegible]
20 [illegible]
[illegible]
21 [illegible]
[illegible]
22 [illegible]
[illegible]
[illegible]

* [illegible] *

1 [illegible]
[illegible]
2 [illegible]
[illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
[illegible]
[illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
7 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Qui cùm ſublati interierint, pacatum nobis ac perpetuò tranquillū regnū noſtrū erit, vobíſque augmentum accedet, ad mentem meam accedentibus. Quòd ſi quis Judæum occultaverit, ſive ſenē ſive adoleſcentem, infantem vel lactentem, tortus angore cruciatuque multo morietur, cum tota familia ſua: Eique qui ipſum inveſtigaverit, erunt ejus facultates qui in hoc errore inventus fuerit; è fiſco autem argenteorum tria millia, cum libertate & coronâ accipiet. Ubicunque autem inventus fuerit Judæus occultatus, comburetur locus igni, deſertúſque fiet inſtar ſolitudinis, hominéſque qui in eo erunt, membris inutiles facti, de genere humano delebuntur. Et hæc quidem forma verborum eſt quâ ſcriptæ erant epiſtolæ.

CAP. IV.

UBicunque autem veniret hujus edicti fama, gentibus ingens erat gaudium exultatióque & hilaritas: Ut quibus quod ſperarent futurum, id palàm facere conceſſum erat. Judæis autem luctus magnus, voce flentibus ac clamantibus majorem in modum & gementibus: quòd ad cor uſq; eorum pervaſerat doloris paſſio, anguſtiis undique circundatorum, repentinoque interitûs mortiſque decreto, ubi non expectâſſent. Quæ enim civitas, aut quis habitatus *hominibus* locus, quæ plateæ aut vici luctu planctúque multo pleni non erant? Tantâ enim vi & tam amarâ capiebantur à ducibus omnium civitatum, & cruciabantur, adeóque duræ erant & acerbæ anguſtiæ eorum, ut etiam hoſtes eorum videntes, dolerent flerentque ſuper ipſis. Multos enim venerandos ſenes cum ignominia víque multâ duci videbant, ab eis qui ipſos ne minimum quidem reverebantur. Sponſæ autem jam viris nuptæ, relictis thalamis adoleſcentiæ ſuæ, ſumptóque pro gaudio fletu, & aromatum loco, capitibus cinere conſperſis, projecto quaſi à ſe velo & pudore ſponſali, ligatæq; vinctæque ferro à gentibus exteris ducebantur per vim cum preſſurâ, & per plateas ad naves uſque ibant. Conjuges autem ipſarum vi ducti ibant, pro coronis, vinculis ferreis cervicibus injectis, pro gaudio & hilaritate juventutis, próque exultatione reliquorum convivii ſui dierum, in luctu, fletu & gemitu poſiti, mortem ſuam ante oculos videntes.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Γʹ.

8 Κατήχθησαν δὲ θηρίων τρόπον (α) ἀγόμενοι σιδηροδέσμοις ἀνάγκαις· οἱ μὲν τοῖς ζυγοῖς τῶν πλοίων
προσηλωμένοι τοὺς τραχήλους, οἱ δὲ τοὺς πόδας ἀρρήκτοις κατησφαλισμένοι πέδαις, ἔτι καὶ
τῷ (β) καθύπερθε πυκνῷ σανιδώματι (γ) διακειμένῳ τὸ φέγγος ἀποκλειόμενοι, ὅπως πάντοθεν ἐσκοτι-
σμένοι τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἀγωγὴν ἐπιβούλων ἐν παντὶ τῷ κατάπλῳ λαμβάνωσι. Τούτων δὲ
ἐπὶ τὴν λεγομένην Σχεδίαν ἀχθέντων, καὶ τοῦ παράπλου περανθέντος, καθὼς ἦν δεδογματισμέ-
νον τῷ βασιλεῖ, προσέταξεν αὐτοὺς ἐν τῷ πρὸ τῆς πόλεως ἱπποδρόμῳ παρεμβαλεῖν, (δ) ἀ-
πλάτῳ καθεστῶτι περιμέτρῳ, καὶ πρὸς παραδειγματισμὸν ἄγαν εὐκαιροτάτῳ καθεστῶτι πᾶσι
τοῖς καταπορευομένοις εἰς τὴν πόλιν, καὶ τοῖς ἐκ τούτων εἰς τὴν χώραν στελλομένοις πρὸς
ἐκδημίαν· πρὸς τὸ μηδὲ ταῖς δυνάμεσιν αὐτοῦ (ε) κοινωνεῖν, μηδὲ τὸ σύνολον καταξιῶσαι
10 (ζ) περιβόλων. Ὡς δὲ τοῦτο ἐγενήθη, ἀκούσας τοὺς ἐκ τῆς πόλεως ὁμοεθνεῖς κρυβῇ ἐκπορευο-
μένους πυκνότερον ἀποδύρεσθαι τὴν (η) ἀκλεᾶ τῶν ἀδελφῶν ταλαιπωρίαν, διοργισθεὶς προσέ-
ταξε καὶ τούτοις ὁμοῦ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπιμελῶς ὡς ἐκείνοις ποιῆσαι, μὴ λειπομένοις κα-
τὰ μηδένα τρόπον τῆς ἐκείνων τιμωρίας, ἀπογραφῆναι δὲ πᾶν τὸ φῦλον ἐξ ὀνόματος,
11 (θ) Εἰς τὴν ἔμπροσθε βραχεῖ προδεδηλωμένην τῶν ἔργων (ι) κατάπονον λατρείαν, (κ) στρεβλωθέν-
τας δὲ ταῖς παρηγγελμέναις αἰκίαις τὸ τέλος ἀφανίσαι μιᾶς ὑπὸ καιρὸν ἡμέρας. Ἐγίνετο
12 μὲν οὖν ἡ τούτων ἀπογραφὴ μετὰ πικρᾶς σπουδῆς καὶ φιλοτίμου προσεδρίας ἀπὸ ἀνατολῶν
13 ἡλίου μέχρι δυσμῶν, ἀνήνυτον λαμβάνουσα τὸ τέλος ἐπὶ ἡμέρας (λ) τεσσαράκοντα. Μεγά-
λως δὲ καὶ διηνεκῶς ὁ βασιλεὺς χαρᾷ πεπληρωμένος, συμπόσια ἐπὶ πάντων τῶν εἰδώλων
συνιστάμενος, (μ) πεπλανημένῃ πόρρω τῆς ἀληθείας φρενὶ καὶ βεβήλῳ (ν) στόματι, τὰ μὲν κωφὰ
καὶ μὴ δυνάμενα αὐτοῖς λαλεῖν ἢ ἀρήγειν, ἐπαινῶν, (ξ) εἰς δὲ τὸν μέγιστον θεὸν τὰ μὴ καθ-
14 ήκοντα λαλῶν. Μετὰ δὲ τὸ προειρημένον τοῦ χρόνου διάστημα (ο) προσηνέγκαντο οἱ γραμ-
ματεῖς τῷ βασιλεῖ, μηκέτι ἰσχύειν τὴν τῶν Ἰουδαίων ἀπογραφὴν ποιεῖσθαι διὰ τὴν ἀμέτρη-
τον αὐτῶν πληθὺν, καίπερ ὄντων (π) κατὰ τὴν χώραν ἔτι τῶν πλειόνων, τῶν μὲν κατὰ τὰς οἰκίας
ἔτι συνεστηκότων, τῶν δὲ καὶ κατὰ (ρ) τόπον, ὡς ἀδυνάτου καθεστῶτος πᾶσι τοῖς ἐπ᾽ Αἴγυ-
15 πτον στρατηγοῖς. Ἀπειλήσαντος δὲ αὐτοῖς σκληρότερον ὡς δεδωροκοπημένοις εἰς μηχανὴν
τῆς ἐκφυγῆς, συνέβη σαφῶς αὐτὸν περὶ τούτου (σ) πιστωθῆναι, λεγόντων μετὰ ἀποδείξεως, καὶ
16 τὴν χαρτηρίαν ἤδη καὶ τοὺς γραφικοὺς καλάμους ἐν οἷς ἐχρῶντο ἐκλελοιπέναι. Τοῦτο δὲ ἦν
ἐνέργεια τῆς τοῦ βοηθοῦντος τοῖς Ἰουδαίοις ἐξ οὐρανοῦ προνοίας ἀνικήτου.

MS. A. (α) * ἀγομένοις (β) κατύπερθε (γ) διακειμένῳ * ὅπως (δ) ἀπλάτῳ (ε) κοινωνεῖν τὸ (ζ) περιβόλων. (η) ἀκλαιῆ (θ) Οὐκ εἰς τὴν (ι) κατὰ τρόπον (κ) στρεβλωθέντας δὲ παρηγγελμέναις (λ) τεσσεράκοντα. (μ) * πεπληρωμένη (ν) στόματι, κωφὰ (ξ) εἰς δὲ τὰ μὴ καθήκοντα (ο) προηνέγκαντο (π) ἔτι κατὰ τὴν χώραν τῶν (ρ) τὸν τόπον, ὡς * δυνατοῦ (σ) πεισθῆναι,

Interp. LAT.

Abducebantur autem ferarum more tracti ferreorum vinculorum neceſſitati- 8
bus: hi quidem tranſtris navium affixi collis, illi autem conſtricti pedes
inſolubilibus compedibus, præterea verò deſupèr denſâ tabulâ diſpoſitâ à lu-
mine excluſi, ut undique obtenebratis oculis, vitam inſidiatorum in tota navi-
gatione degerent. His autem ſuper dictam ratem ductis, & navigatione 9
confectâ, ſicut erat ſancitum à rege, juſſit eos in hippodromo, qui eſt ante
civitatem, caſtrametari; cujus ingens erat ſpatium, quique ad manifeſtum
opprobrium valdè erat opportunus, propoſitus omnibus qui pergebant in ci-
vitatem, & qui ex his in regionem proficiſcebantur peregrè: ut neque ex-
ercitibus ejus communicarent, neque muris omninò dignarentur. Poſt- 10
quàm verò id factum eſt, cùm vidiſſet eos qui in civitate ejuſdem gentis
eſſent, clàm egredientes frequentiùs lugere ignominioſam fratrum miſeriam;
iratus juſſit & his ſimul eodem modo diligenter fieri, atque illis, nihil mi-
nus ullo modo habentibus illorum ſupplicio: deſcribi autem omne genus
ex nomine (n) Ad paulò antè demonſtratam operum laborioſam ſervitu- 11
tem, tortos autem denuntiatis tormentis demum deleri ſub unius diei
tempus. Facta igitur eſt horum deſcriptio cum acerbo ſtudio, & ambi- 12
tioſâ aſſeſſione, à Solis ortu uſque ad occaſum, nondum accipiens finem
ad dies quadraginta. Magnificè autem & aſſiduè rex gaudio impletus 13
convivia ad omnia idola celebrans, errante procul à veritate mente, &
prophano ore, muta quidem, & quæ non poſſunt ipſis loqui, neque auxiliari,
laudans, in ſummum autem Deum, quæ non decebat, loquens. Poſt præ- 14
dictum autem temporis intervallum nuntiaverunt ſcribæ regi, non poſſe
ulteriùs Judæorum deſcriptionem fieri propter immenſam eorum multitudi-
nem; quippe cùm adhuc plures eſſent per regionem, hi quidem adhuc domi con-
ſiſtentes, illi verò & per loca, ita ut minimè id præſtari poſſet ab omni-
bus, qui ſuper Ægyptum, ducibus. Cùm autem duriùs illis minatus eſſet, 15
tanquam, qui muneribus corrupti eſſent ad machinationem fugæ; contigit et
manifeſtò de hac re fidem fieri, dicentibus illis cum demonſtratione, &
chartam jam, & ſcriptorios calamos, quibus utebantur, defeciſſe. Hoc 16
autem erat opus invictæ è cœlo auxiliantis Judæis providentiæ.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

8 [illegible]
[illegible]
[illegible]
9 [illegible]
[illegible]
[illegible]
10 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
[illegible]
13 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
14 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
16 [illegible]
[illegible]

Deſcendebántque in naves, ferarum in- 8
ſtar ferro ligati vinctique quidam
quidem colla, alii autem pedes, qui-
dam navium tabulis vincti ligatíque,
ne qua ex parte aut latere undique
preſſis vel minimum quidem laxamen-
ti eſſet. Cúmque in naves deſcendiſ- 9
ſent omnes, & ad regem veniſſent,
extra civitatem eos in loco ſpatioſo
morari, ut quicunque vellet egrediens
videret eos cum probro ignominiáque,
copiis militaribus circundatos & cir-
cumfuſos, ne quis aufugeret. Quibus 10
geſtis, accepit quoſdam ex gente ipſo-
rum, exeuntes ad ipſos, flere geme réq;
mœrorem atq; miſeriam qui fratribus
ſuis acciderat: Incenſúſque irâ gravi,
hos etiam, ad inſtar ſociorum ſuorum,
omnibus anguſtiis conſtringi juſſit, nul-
lâ re ipſis ſuperiores, omnéſque no-
minibus ſuis deſcriptos: Die conſti- 11
tuto quo omnes funditùs perderet;
cœperúntque eos cum afflictione du- 12
râ & amarâ deſcribere feſtinatò ad-
modum, ab Ortu ſolis ad Occaſum
conſtituto, deſcribendis omnibus, tem-
pore quadraginta dierum. Rex au- 13
tem lætus hilaríſque cæcitate & ar-
rogantiâ multâ quâ captus erat, con-
vivium magnum in templo idolorum
ſuorum agebat, oréque ſuo polluto,
ſtolidâque mente cæcos & ſurdos, qui
non viderent neque audirent, lauda-
bat, rectitudinem autem & juſtitiam
ſpernebat, & rejiciebat, verba blaſ-
phema proferens. Poſt tempus autem 14
ſcribis poſitum, accedentes ad regem,
dixerunt ei; Non poſſumus deſcribe-
re omnes Judæos; ſupra modum e-
nim multi ſunt, & innumerabiles,
plenáque eſt ipſorum regio, nec do-
mus, in qua non ſit ex eis quiſpiam:
denique certum eſt, non poſſe duces
Ægypti eos numerare. Rex cùm hoc 15
audiviſſet, excanduit admodum in eos,
quaſi donis à Judæis acceptis, prætex-
tum utique hæc dicendi arripuiſſent.
Illi autē accedebant, & rebus veris ipſi
ſuadebant, oſtendentes chartas in qui-
bus deſcripſerant eos, etiam calamos
conſumptos defeciſſe, cauſantes; Quòd 16
opus invictæ Dei virtutis erat in au-
xilium Judæorum.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Γʹ.

ΚΕΦ. εʹ.

1 Τότε προσκαλεσάμενος Ἕρμωνα τὸν πρὸς τῇ τῶν ἐλεφάντων ἐπιμελείᾳ, βαρείᾳ μεμεστωμένος
ὀργῇ καὶ χόλῳ, κατὰ πᾶν ἀμετάθετος, ἐκέλευσεν ὑπὸ τὴν (α) ἐπερχομένην ἡμέραν δαψιλέσι
δράκεσι λιβανωτοῦ καὶ οἴνῳ πλείονι ἀκεράτῳ ἅπαντας τοὺς ἐλέφαντας ποτίσαι, ὄντας τὸν
ἀριθμὸν πεντακοσίους, καὶ ἀγριωθέντας τῇ τοῦ πόματος (β) ἀφθόνῳ χορηγίᾳ, εἰσαγαγεῖν πρὸς συνάντησιν
2 τοῦ μόρου τῶν Ἰουδαίων. Ὁ μὲν τάδε προστάσσων, ἐτρέπετο πρὸς τὴν εὐωχίαν, συναγαγὼν
τοὺς μάλιστα τῶν φίλων καὶ τῆς στρατιᾶς ἀπεχθῶς ἔχοντας πρὸς τοὺς Ἰουδαίους. ὁ δὲ ἐλεφαντάρχης
3 τὸ προσταγὲν ἀραρότως Ἕρμων συνετέλει. Οἵ τε πρὸς τούτοις λειτουργοὶ κατὰ τὴν
ἑσπέραν ἐξιόντες τὰς τῶν (γ) ταλαιπώρων ἐδέσμευον χεῖρας, τήν τε λοιπὴν ἐμηχανῶντο περὶ αὐτοὺς
4 ἀσφάλειαν, ἔννυχον δόξαντες ὁμοῦ λήψεσθαι τὸ φῦλον πέρας τῆς ὀλεθρίας. Οἱ δὲ πάσης
σκέπης ἔρημοι δοκοῦντες εἶναι τοῖς ἔθνεσιν Ἰουδαῖοι, διὰ τὴν πάντοθεν περιέχουσαν αὐτοὺς μετὰ
δεσμῶν ἀνάγκην, τὸν παντοκράτορα κύριον καὶ πάσης δυνάμεως δυναστεύοντα, ἐλεήμονα Θεὸν αὐτῶν
καὶ πατέρα, δυσκαταπαύστῳ βοῇ πάντες μετὰ δακρύων ἐπεκαλέσαντο δεόμενοι, τὴν κατ᾽ αὐτῶν
μεταστρέψαι βουλὴν ἀνοσίαν, καὶ ῥύσασθαι αὐτοὺς μετὰ μεγαλομερείας ἐπιφανείας ἐκ τοῦ παρὰ πόδας
5 ἐν ἑτοίμῳ μόρου. Τούτων μὲν οὖν (δ) ἐκτενῶς ἡ λιτανεία ἀνέβαινεν εἰς (ε) οὐρανόν. ὁ δὲ
Ἕρμων τοὺς ἀνηλεεῖς ἐλέφαντας ποτίσας πεπληρωμένους τῆς τοῦ οἴνου πολλῆς χορηγίας, καὶ τοῦ
λιβάνου μεμεστωμένους, ὄρθριος ἐπὶ τὴν αὐλὴν παρῆν περὶ τούτων προσαγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ.
6 (ζ) Τοῦτο δ᾽ ἀπ᾽ αἰῶνος χρόνου κτίσμα καλὸν ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τοῦ χαριζομένου
7 πᾶσιν οἷς ἂν αὐτὸς θελήσῃ, ὕπνου μέρος ἀπέστειλε (η) πρὸς τὸν βασιλέα. Καὶ ἡδίστῳ καὶ
βαθεῖ (θ) κατεσχέθη τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ δεσπότου, τῆς ἀθέσμου μὲν προθέσεως πολὺ διεσφαλμένος,
8 τοῦ δὲ ἀμεταθέτου λογισμοῦ μεγάλως διεψευσμένος. (ι) Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι τὴν προσημανθεῖσαν ὥραν
διαφυγόντες, τὸν ἅγιον ᾔνουν Θεὸν αὐτῶν καὶ πάλιν ἠξίουν τὸν εὐκατάλλακτον, δεῖξαι (κ) τὸ μεγαλοσθενὲς
9 αὐτοῦ χειρὸς κράτος ἔθνεσιν ὑπερηφάνοις. Μεσούσης δὲ ἤδη (λ) τῆς δεκάτης ὥρας σχεδὸν, ὁ πρὸς ταῖς
κλήσεσι (μ) τεταγμένος, ἀθρόους τοὺς κλητοὺς ἰδὼν, ἔνυξε προσελθὼν τὸν βασιλέα. καὶ μόλις διεγείρας,
ὑπέδειξε τὸν τῆς συμποσίας καιρὸν ἤδη παρατρέχοντα, τὸν περὶ τούτων λόγον ποιούμενος.
ὃν ὁ βασιλεὺς λογισάμενος, καὶ τραπεὶς εἰς τὸν πότον, ἐκέλευσε τοὺς παραγεγονότας (ν) εἰς τὴν
συμποσίαν ἄντικρυς (ξ) ἀνακλιθῆναι αὐτοῦ.

Interp. LAT.

CAP. V.

Tunc vocans Hermonem præpositum elephantorum curæ, gravi plenus irâ & 1 bile, omninò immutabilis, jussit, in sequenti die, largis pugillis thuris, & vino multo puro omnes potare elephantos, qui erant numero quingenti; & efferatos copiosâ potionis præbitione immittere in occursum mortis Judæorum. 2 Ille quidem hæc præcipiens vertit se ad convivium, congregans eos maximè ex amicis, & exercitu, qui infensi erant Judæis. Præpositus autem elephantorum, Hermon, quod præceptum erat, aptè perficiebat. 3 Ac præterea ministri ad vesperam exeuntes, miserorum manus ligabant, & reliquam sibi moliebantur circa ipsos cautionem, crepusculo matutino existimantes simul accepturam gentem terminum mortis. 4 Qui autem omni protectione destituti videbantur gentibus Judæi, eo quòd undique premeret eos cum vinculis necessitas, omnipotentem Dominum, & omnipotentiæ dominantem misericordem Deum suum, & patrem, incessabili clamore omnes cum lachrymis invocabant, orantes ut removeret impium quod contra se consilium, & ipsos liberaret cum magnifica præsentia, ex ea quæ ad pedes erat in promptu morte. 5 Ergò horum quidem supplicatio assiduè ascendebat in cælum: Hermon autem, cum immites elephantos potâsset, repletos multâ præbitione vini, & thure saturatos, diluculò ad aulam affuit, ut hæc nuntiaret regi. 6 Hanc autem ab æterno tempore creaturam bonam in nocte & die concessam ab eo qui gratificatur omnibus quibuscunque ipse voluerit, somni partem misit ad regem: 7 Et jucundissimâ & profundâ detentus operatione Domini, injusto quidem proposito valdè fraudatus, & ab irrevocabili cogitatione magnificè deceptus. 8 Judæi autem præsignatam horam fugientes sanctum laudabant Deum suum: & iterum rogabant eum qui facilè reconciliatur, ut demonstraret robustissimæ suæ manûs potentiam gentibus superbis. 9 Cùm autem media jam ferè esset decima hora, qui ad vocationes erat ordinatus, confertos videns vocatos, pupugit accedens, regem. Et, cùm vix excitâsset, ostendit compotationis tempus jam præterire, eam quæ de his rebus solet, rationem faciens. Quam rex reputans, & versus ad convivium jussit eos qui venerant ad compotationem, accumbere coram se.

MS.A. (α) ἐρχομένην (β) ἀφθόνως (γ) ταλαιπωρούντων (δ) ἡ λιτανεία ἐκτενῶς (ε) τὸν οὐρανόν. (ζ) Τὸ δὲ ἀπ᾽ αἰῶνος κτίσμα χρόνου (η) εἰς τὸν (θ) κατηχήθη
(ι) Οἵ τε (κ) μεγαλοσθενὲς ἑαυτοῦ (λ) δεκάτης (μ) τεταγμένοις, (ν) ἐπὶ τὴν (ξ) ἀνακλῖναι

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܗ * ܩܦܠܐܘܢ *

* ܗܝܕܝܢ ܩܪܐ ܡܠܟܐ ܠܗܪܡܘܢ. ܗܘ ܕܡܩܝܡ ܗܘܐ ܪܫܐ ܘܡܕܒܪܢܐ ܕܦܝܠܐ. ܘܦܩܕܗ 1
ܕܢܗܘܐ ܚܦܝܛ ܕܦܝܠܐ ܡܛܠ ܕܡܬܚܡܬ ܗܘܐ ܘܡܠܐ ܚܡܬܐ ܘܪܘܓܙܐ. ܕܠܐ ܡܬܕܪܟܢܝܬ.
ܘܐܡܪ ܠܗ ܕܡܚܪ ܐܫܩܐ ܠܒܘܢܬܐ ܘܚܡܪܐ ܣܓܝܐ ܠܟܠܗܘܢ ܦܝܠܐ ܟܠܗܘܢ. ܕܗܘܝܢ
ܗܘܘ ܒܡܢܝܢܐ ܐܝܟ ܚܡܫ ܡܐܐ. ܘܢܫܚܢ ܐܢܘܢ ܒܫܬܝܐ ܣܓܝܐܐ ܕܪܘܝܘܬܐ. ܕܢܥܠ
ܘܢܫܕܪ ܐܢܘܢ ܥܠ ܝܗܘܕܝܐ. ܕܢܚܒܠܘܢ ܘܢܘܒܕܘܢ ܐܢܘܢ. * ܘܗܘ ܕܝܢ ܟܕ ܗܠܝܢ ܦܩܕ. 2
ܐܬܦܢܝ ܠܗ ܠܡܫܬܘܬܐ. ܘܩܪܐ ܠܪܚܡܘܗܝ. ܘܠܪܘܪܒܢܘܗܝ. ܗܢܘܢ ܕܡܬܚܪܝܢ
ܗܘܘ ܠܝܗܘܕܝܐ. ܡܕܒܪܢܗܘܢ ܕܝܢ ܕܦܝܠܐ ܕܫܡܗ ܗܘܐ ܐܪܝܗܪܛ. ܥܒܕ ܕܐܬܦܩܕ ܗܘܐ
ܠܗܪܡܘܢ ܥܒܕ. * ܡܫܡܫܢܝܗܘܢ ܕܝܢ ܕܗܢܘܢ. ܟܠ ܪܡܫ ܢܦܩܝܢ ܗܘܘ ܘܐܣܪܝܢ 3
ܐܝܕܝܗܘܢ ܕܕܘܝܐ ܘܕܡܣܟܢܐ. ܘܡܛܪܝܢ ܗܘܘ ܠܗܘܢ ܒܟܠ ܙܗܝܪܘ. ܘܣܟܝܢ
ܗܘܘ ܘܡܣܟܝܢ ܕܒܨܦܪܐ ܢܗܘܐ ܫܘܠܡܐ ܕܐܒܕܢܗܘܢ * ܝܗܘܕܝܐ ܕܝܢ ܗܢܘܢ ܕܡܬܚܫܒܝܢ 4
ܗܘܘ ܠܗܘܢ ܠܥܡܡܐ. ܕܠܐ ܐܝܬ ܠܗܘܢ ܒܥܘܕܪܢܐ ܐܦܠܐ ܡܢ ܚܕܐ. ܡܛܠ
ܐܣܘܪܝܗܘܢ ܘܐܘܠܨܢܗܘܢ ܡܪܝܪܐ. ܩܥܝܢ ܗܘܘ ܘܒܥܝܢ ܘܡܬܟܫܦܝܢ ܕܠܐ ܫܠܝܐ ܩܕܡ ܐܠܗܐ
ܐܚܝܕ ܟܠ ܘܡܪܝܐ ܕܟܠ ܚܝܠܐ. ܘܠܐܠܗܐ ܡܪܚܡܢܐ ܘܐܒܐ. ܒܬܢܚܬܐ ܘܒܕܡܥܐ
ܣܓܝܐܐ: ܕܢܦܪܘܩ ܐܢܘܢ ܡܢ ܬܪܥܝܬܐ ܘܡܚܫܒܬܐ ܒܝܫܬܐ ܕܡܬܚܫܒܝܢ ܗܘܘ
ܥܠܝܗܘܢ. ܘܢܚܘܐ ܠܗܘܢ ܦܘܪܩܢܗ ܓܠܝܐܝܬ. ܘܢܦܨܐ ܐܢܘܢ ܡܢ ܡܘܬܐ ܡܪܝܪܐ
ܕܡܛܝܒ ܠܗܘܢ. * ܕܗܠܝܢ ܕܝܢ ܨܠܘܬܗܘܢ ܐܡܝܢܐܝܬ ܣܠܩܐ ܗܘܬ. ܠܘܬ ܡܪܘܡܐ. ܗܪܡܘܢ ܕܝܢ 5
ܠܦܝܠܐ ܕܠܐ ܪܚܡܐ ܐܫܩܝ. ܘܪܘܝ ܐܢܘܢ ܒܚܡܪܐ ܕܡܙܝܓ ܥܡ ܠܒܘܢܬܐ. ܘܒܨܦܪܐ 6
ܕܡܛܐ ܠܘܬ ܕܪܬܐ ܕܡܠܟܐ ܕܢܘܕܥܝܘܗܝ. ܗܢܐ ܗܘܐ. * ܡܪܚܡܢܐ ܕܝܢ ܘܡܠܟܗ ܕܡܠܟܐ. 7
ܫܢܬܐ ܪܡܐ ܥܠ ܡܠܟܐ. ܘܢܚܬ ܒܫܢܬܐ ܥܡܝܩܬܐ. ܡܢ ܪܡܫܐ ܘܥܕܡܐ ܠܬܫܥ ܫܥܝܢ.
ܒܡܥܒܕܢܘܬܐ ܕܗܘ ܕܡܕܒܪ ܠܟܠ ܟܠ. * ܘܟܕ ܙܒܢܐ ܕܦܣܝܩ ܗܘܐ ܠܗ ܕܢܘܒܕ 8
ܐܢܘܢ. ܣܓܝ ܐܬܘܚܪ ܘܐܬܒܛܠܬ ܪܢܝܐ ܪܡܐ ܘܡܫܬܥܠܝܢܐ. * ܝܗܘܕܝܐ ܕܝܢ ܟܕ ܚܙܘ
ܕܥܒܪܬ ܡܢ ܫܥܬܗܘܢ. ܕܦܣܝܩܐ ܗܘܬ ܠܗܘܢ. ܐܘܕܝܘ ܘܫܒܚܘ ܠܐܠܗܗܘܢ ܘܒܥܘ
ܘܐܬܟܫܦܘ ܗܘܘ ܡܢ ܡܪܚܡܢܐ ܕܢܬܪܥܐ ܠܗܘܢ ܓܡܝܪܐܝܬ. ܘܢܚܘܐ
ܚܝܠܐ ܕܐܝܕܗ ܘܥܘܕܪܢܗ. ܠܥܡܡܐ ܫܒܝܚܐ ܘܡܫܬܒܗܪܢܐ. * ܟܕ ܩܪܒ ܕܝܢ ܫܥܬܐ ܕܥܣܪ 9
ܫܥܝܢ. ܚܙܐ ܪܒ ܒܝܬܐ. ܕܟܠܗܘܢ ܐܝܠܝܢ ܕܩܪܝܢ ܗܘܘ ܠܡܫܬܘܬܐ ܐܬܘ. ܩܪܒ ܘܪܦܣܗ
ܠܡܠܟܐ ܒܦܓܪܗ ܘܡܬܥܝܪ ܐܬܥܝܪ. ܘܐܘܕܥܗ ܕܡܛܐ ܗܘ ܙܒܢܐ ܕܡܫܬܘܬܐ. ܘܐܡܪ ܠܗ ܥܠ
ܡܠܟܐ ܕܗܘܐ ܡܬܚܫܒ ܗܘܐ ܕܢܥܒܕ. ܗܘ ܕܝܢ ܟܕ ܫܡܥ ܗܘܐ ܐܙܠ ܠܡܫܬܘܬܐ.
ܘܦܩܕ ܕܢܣܬܡܟܘܢ ܩܕܡܘܗܝ ܗܢܘܢ ܕܐܬܘ ܠܡܫܬܘܬܗ ܗܢܘܢ ܕܩܪܝܢ.

CAP. V.

Tunc vocatum Hermonem elephantorum præfectum ac ducé, curâ eorum habere multâ jussit rex, utpote excandescens irâ furoréque incomprehensibili: dixit ei; Crastino die omnibus Elephantis (erant autem numero quasi quingenti) thus merúmque multum da bibendum; calefactos potu multo usque ad ebrietatem, ut induceret in Judæos immitteréque, ut corrumperent eos ac perderent. Qui cùm præcepisset, conversus est ad convivium, vocatis amicis & magnatibus quibus maximè odio erant Judæi, magister autem elephantorum nomine Arihret, fecit quod Hermoni præceptum fuerat. Ministríque ipsorum singulis vesperis egressi, ligabant manus afflictorum illorum ac miserorum, solicitè custodientes ipsos cum omni cautione, sperantes expectantésque manè absolutum iri omnium ipsorum interitum. Judæi autem, quibus gentes ne minimùm quid in ulla ex parte auxilium esse putabant, propter vincula, angustiásque ipsorum amaras, clamantes supplicabant orabántque sine requie, coram Deo omnipotente, Dominóq; omnium virtutum, Deo misericorde ac patre, cum suspiriis lachrymísque multis, ut eriperet ipsos à morte cogitationéque mala quam in eos agitabant, & salutem suam in ipsis palàm ostenderet, liberans eos à morte amara, quæ ipsis parata erat. Horum igitur oratio continuò ascendebat. Hermo autem elephantos misereri nescios potavit ad ebrietatem vino thure mixto: Manéque diei ad aulam venit, hoc ipsum regi significaturus. Misericors autem regum Rex soporem regi injecerat, ut à vespera ad horam usque nonam gravi somno dormiret, faciente omnium Dominatore. Itaque tempus perdendis ipsis statutum multùm moratus est, irrito consilio illo sublimi ac arroganti. Judæi autem ab hora sibi posita liberatos se videntes, confitebantur laudésque Deo suo canebant, amplius supplicando petentes à Misericorde, ut perfectè ipsis reconciliatus brachii sui virtutem & auxilium ostenderet notámque faceret, in gentes superbas & arrogantes. Instante igitur horâ decimâ, videns magister domûs omnes à rege vocatos ad convivium adesse, accedens fodicavit regis latus, vix experrectum monuit horam convi adesse, de omnibus sermone injecto quæ rex facere cogitaverat: qui auditis, ad convivium profectus, adera convivio è sui regione cumbere jussit.

10 Οὗ καὶ γενομένου, παρῄνει εἰς εὐωχίαν δόντας ἑαυτοὺς, τὸ παρὸν τῆς συμποσίας ἐπιπολὺ 11 γεραιρομένους εἰς εὐφροσύνην καταθέσθαι μέρος. Ἐπὶ πλεῖον δὲ (α) προβαινούσης τῆς ὁμιλίας, τὸν Ἕρμωνα (β) μεταπεμψάμενος ὁ βασιλεὺς, μετὰ (γ) πικρᾶς ἀπειλῆς ἐπυνθάνετο, τίνος ἕνεκεν αἰτίας 12 (δ) εἰάθησαν οἱ Ἰουδαῖοι τὴν παροῦσαν ἡμέραν περιβεβιωκότες. Τοῦ δὲ ὑποδείξαντος (ε) νυκτὸς τὸ προσταγὲν ἐπὶ τέλος ἠγηοχέναι, καὶ τῶν φίλων αὐτῷ προσμαρτυρησάντων, τὴν ὠμότητα χεί-13 ρα (ζ) Φαλάριδος ἐσχηκὼς ἔφη, (η) Τῷ τῆς σήμερον ὕπνῳ χάριν ἐχέτωσαν αὐτούς· Ἀνυπερθέτως δὲ εἰς τὴν (θ) ἐπιτέλλουσαν ἡμέραν κατὰ τὸ ὅμοιον ἑτοίμασον τοὺς ἐλέφαντας ἐπὶ τὸν τῶν ἀθεμίτων Ἰουδαίων 14 ἀφανισμόν. Εἴποντος δὲ τοῦ βασιλέως, ἀσμένως πάντες μετὰ χαρᾶς οἱ παρόντες ὁμοῦ (ι) συναινέσαντες, εἰς τὸν ἴδιον οἶκον ἕκαστος ἀνέλυσε. καὶ οὐχ οὕτως εἰς ὕπνον κατεχρήσαντο τὸν 15 χρόνον τῆς νυκτὸς, ὡς εἰς τὸ παντοίους μηχανᾶσθαι τοῖς ταλαιπώροις δοκοῦσιν ἐμπαιγμούς. Ἄρτι δὲ ἀλεκτρυὼν ἐκέκραγεν ὄρθριος, καὶ τὰ θηρία καθωπλικὼς ὁ Ἕρμων ἐν τῷ μεγάλῳ περιστύλῳ διεκίνει. τὰ δὲ κατὰ τὴν πόλιν πλήθη συνήθροιστο πρὸς τὴν οἰκτροτάτην θεωρίαν, προσδο-16 κῶντα τὴν πρωΐαν μετὰ σπουδῆς. Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι κατὰ τὸν ἀμερῆ ψυχουλκούμενοι χρόνον, (κ) πολυδάκρυον ἱκετείαν ἐν μέλεσι γοεροῖς τείνοντες τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐδέοντο τοῦ μεγίστου 17 θεοῦ, πάλιν αὐτοῖς βοηθῆσαι συντόμως. (λ) Οὔπω δὲ ἡλίου βολαὶ (μ) κατεσπείροντο, καὶ τοῦ βασιλέως τοὺς φίλους ἐκδεχομένου, ὁ Ἕρμων παραστὰς, (ν) ἐκάλει πρὸς τὴν ἔξοδον, (ξ) ὑποδεικνύων τὸ πρόθυ-18 μον τοῦ βασιλέως ἐν ἑτοίμῳ κεῖσθαι. Τοῦ δὲ ἀποδεξαμένου καὶ καταπλαγέντος ἐπὶ τῇ (†) παρανόμῳ ἐξόδῳ, κατὰ (ο) πᾶν ἀγνωσίᾳ κεκρατημένος ἐπυνθάνετο, (π) τί τὸ πρᾶγμα ἐφ᾽ οὗ τοῦτο αὐτῷ μετὰ σπουδῆς τετέλεσται. τοῦτο δὲ ἦν (ρ) ἡ ἐνέργεια τοῦ πάντα δεσπόζοντος θεοῦ, τῶν πρὶν αὐτῷ μεμη-19 χανημένων λήθην κατὰ διάνοιαν ἐντεθεικότος. (σ) Ὁ δὲ Ἕρμων ὑπεδείκνυε καὶ πάντες οἱ φίλοι, 20 τὰ θηρία καὶ τὰς δυνάμεις (τ) ἡτοιμάσθαι βασιλεῦ κατὰ τὴν σὴν ἐκτενῆ πρόθεσιν. Ὁ δὲ ἐπὶ τοῖς ῥηθεῖσι πληρωθεὶς βαρεῖ χόλῳ, διὰ τὸ περὶ τούτων προνοίᾳ θεοῦ (υ) διεσκεδάσθαι πᾶν αὐτοῦ 21 (φ) τὸ νόημα, ἐνατενίσας μετὰ ἀπειλῆς εἶπεν, (χ) Εἴ σοι γονεῖς παρῆσαν ἢ παίδων (ψ) γοναὶ, τήνδε θηρσὶν ἀγρίοις ἐσκεύασα (ω) ἂν δαψιλῆ θοίναν, ἀντὶ τῶν ἀνεγκλήτων, ἐμοὶ καὶ προγόνοις ἐμοῖς ἀποδεδειγμένων ὁλοσχερῆ βεβαίαν πίστιν (α) ἐξόχως, Ἰουδαίων. καίπερ εἰ μὴ διὰ τὴν τῆς συντρο-22 φίας (β) στοργὴν καὶ τῆς χρείας, τὸ ζῆν ἀντὶ τούτων ἐστερήθης. Οὕτως ὁ Ἕρμων ἀπροσδόκητον (γ) καὶ ἐπικίνδυνον ὑπήνεγκεν ἀπειλὴν, καὶ τῇ ὁράσει καὶ τῷ προσώπῳ συνεστάλη. ὁ καθεὶς δὲ τῶν φίλων σκυθρωπῶς ὑπεκρέων, τοὺς συνηθροισμένους ἀπέλυσεν ἕκαστον ἐπὶ τὴν ἰδίαν ἀσχολίαν.

Quod etiam cùm factum esset, hortabatur, ut epulis sese dantes præsentem 10 compotationis partem multùm celebrantes in lætitiæ insumerent. Longius autem 11 procedente convivio, Hermonem accersens rex, cum acerbis minis interrogabat, quam ob causam permissi essent Judæi præsentem diem superstites agere. Illo autem ostendente, noctu, quod præceptum erat, se ad finem perduxisse, 12 & amicis ei testimonium dantibus; ille deteriorem Phalaride crudelitatem habens, dixit; Hodierno somno gratiam habeant illi. Sine dilatione autem in 13 advenientem diem similiter para elephantos ad scelestorum Judæorum perditionem. Cùm dixisset autem rex, ultrò omnes qui aderant cum gaudio simul 14 collaudantes, in propriam domum unusquisque reversus est. Neque tam in somno insumpserunt tempus noctis, quàm in excogitandis omnis generis ludibriis in eos qui miseri videbantur. Nuper autem gallus cantaverat matutinus, & bestias 15 cùm armâsset Hermon, in magno porticu concitabat. Turbæ autem quæ in civitate, convenerant ad maximè miserabile spectaculum, expectantes auroram cum aviditate. Judæi autem ad invisibile tempus animo suspensi lachrymosâ 16 supplicatione in canticis luctuosis tendentes manus in cœlum orabant summum Deum, ut rursus ipsis auxiliaretur brevi. Nondum autem Solis radii 17 disseminabantur, & rege amicos admittente, Hermon adstans vocabat ad exitum, ostendens propositum regis in promptu esse. Ille autem, cùm percepisset, 18 & obstupuisset super iniquo exitu, ignoratione prorsùs detentus interrogabat, quodnam negotium esset, pro quo id ei cum festinatione confectum esset. Hoc autem erat opus omnium dominantis Dei, eorum quæ anteà ipsi excogitata erant, oblivionem in mentem immitentis. Hermon autem suggessit, & 19 omnes amici, bestias, & exercitus paratos esse, ô rex, juxta tuum instans propositum. 20 Ille autem super his quæ dicta erant, repletus bile, eò quòd omnis ejus de his cogitatio per Dei providentiam dissipata esset, intuens cum minis dixit; 21 Si tibi parentes essent, aut filiorum fœtus: hunc bestiis ferocibus apparâssent copiosum cibum pro inculpatis, & qui majoribus meis perpetuam firmam fidem eximiè præstiterunt, Judæis. Atqui, nisi intercederet communis educationis 22 amor, & utilitatis ratio; vitâ pro his privatus esses. Ita Hermon improvisam & periculosam subiit comminationem, & aspectu & vultu demissus fuit. Unusquisque autem amicorum mœstè tabescens, eos qui congregati erant, dimiserunt unumquemque ad proprium negotium.

MS. A. (α)* προσκοπτούσης (β) προσκαλεσάμενος (γ)* πικρίας (δ) ἰάθησαν οἱ Ἰουδαῖοι τὴν περιοῦσαν (ε) ὅτι νυκτὸς (ζ) Φαλάριδος (η) Τὸ (θ) ὑποστέλλουσαν (ι)* συνεσταλέντες, (κ) πολύδακρυν (λ) Οὔπου (μ) κατεπείροντο, (ν) ἐπικάλει (ξ) ὑποδίγνυε (†) ἀνόμῳ (ο) πάντα (π)* ὅτι τὸ διασπαρμένον ὑπ᾽ αὐτοῦ (ρ) ἐνέργημα (σ) Ὑπεδίκνυεν ὁ Ἕρμων (τ) ἡτοίμασαι (υ) διεσκέδασεν (φ) νόημα, (χ) Ὅσοι γονεῖς (ψ) γονοί, (ω) δαψιλῆ (α)* ἐξοχῶσιν (β) στοργῆς (γ) ἐπικίνδυνον

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

10 11 * ܘܗܘ ܡܓܚܟ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܠܒܣܝܡܘܬܐ. * ܘܟܕ ܗܘܐ ܪܡܫܐ. ܘܦܫܘ ܡܫܬܥܝܢ ܗܘܘ
ܡܫܬܝܐ ܘܡܡܠܠܐ ܣܓܝܐܐ. ܩܪܝܗܝ ܡܠܟܐ ܠܗܪܡܘܢ ܒܚܡܬܐ ܩܫܝܬܐ ܘܫܐܠܗ
ܗܘܐ ܠܗ ܕܡܛܠ ܐܝܕܐ ܥܠܬܐ ܦܠܛܘ ܝܗܘܕܝܐ ܡܢ ܝܘܡܐ ܕܦܣܝܩ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܕܢܐܒܕܘܢ
ܠܗ. * ܘܗܘ ܥܢܐ ܘܐܡܪ ܠܗ. ܕܟܠ ܡܕܡ ܕܦܩܕܬ ܥܒܝܕ ܘܡܛܝܒ ܡܢ ܠܥܠ. ܟܕ 12
ܣܗܕܝܢ ܗܘܘ ܪܚܡܘܗܝ ܕܗܟܢܐ ܗܝ. ܘܗܘ ܕܝܢ ܟܕ ܫܡܥ. ܠܐ ܐܬܡܟܟ ܡܢ ܪܥܝܢܗ
ܪܡܐ ܘܡܬܪܘܪܒܢܐ. ܐܠܐ ܐܡܪܚ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. ܛܝܒܘܬܐ ܕܝܘܡܢܐ ܠܫܢܬܐ ܢܬܠܘܢ.
* ܠܡܚܪ ܕܝܢ ܕܠܐ ܟܠܝܐ ܟܠ ܡܕܡ ܕܐܬܦܩܕܬ ܛܝܒ. ܘܢܗܘܘܢ ܦܝ̈ܠܐ ܠܐܘܒܕܢܗܘܢ 13
ܘܠܡܚܒܠܢܘܬܗܘܢ ܕܝܗܘܕܝܐ. * ܘܟܕ ܗܠܝܢ ܦܩܕ ܡܠܟܐ. ܟܠܗܘܢ ܪܘܪܒܢܘܗܝ ܚܕܝܐܝܬ 14
ܐܙܠܘ ܠܒܬܝ̈ܗܘܢ. ܘܠܐ ܐܬܬܢܝܚܘ ܠܗܘܢ. ܡܢ ܨܦܬܐ ܘܪܢܝܐ ܕܐܝܟܢܐ ܢܫܬܪܫܘܢ ܗܘܘ
ܝܗܘܕܝܐ ܠܥܩܪܗܘܢ. ܘܫܢܬܐ ܠܐ ܐܬܬ ܠܗܘܢ. * ܟܕ ܩܪܐ ܬܪܢܓܠܐ ܘܩܪܒ ܕܢܢܗܪ. ܐܝܟ 15
ܗܪܡܘܢ ܠܦܝ̈ܠܐ. ܘܐܬܐ ܩܡ ܕܬܪܥܗ ܕܡܠܟܐ. ܡܬܟܢܫܐ ܕܝܢ ܟܠܗ ܡܕܝܢܬܐ ܗܘܬ ܟܠ
ܚܙܘܐ ܕܥܘܠܐ ܕܡܬܛܝܒ ܗܘܐ ܠܝܗܘܕܝܐ: ܠܨܦܪܐ ܕܝܘܡܐ. * ܝܗܘܕܝܐ ܕܝܢ ܟܕ ܚܙܘ 16
ܕܩܪܒܬ ܫܥܬܐ ܕܣܝܡܐ ܕܐܒܕܢܗܘܢ ܠܗ. ܒܟܝܢ ܗܘܘ ܒܕܡ̈ܥܐ ܣܓܝܐܐ. ܘܦܫܛܝܢ ܗܘܘ
ܐܝܕܝ̈ܗܘܢ ܠܫܡܝܐ. ܘܩܥܝܢ ܗܘܘ ܘܒܥܝܢ ܡܢ ܐܠܗܐ ܪܒܐ ܘܚܝܠܬܢܐ ܕܒܥܓܠ ܢܥܕܪܝܢܘܢ
ܢܬܪ ܐܢܘܢ. * ܡܠܟܐ ܕܝܢ ܩܕܡ ܕܠܐ ܢܕܢܚ ܫܡܫܐ. ܡܩܒܠ ܗܘܐ ܠܪ̈ܚܡܘܗܝ 17
ܘܩܪܒ ܗܪܡܘܢ ܘܐܥܒܪ ܩܕܡܘܗܝ ܟܠܗܘܢ ܦܝ̈ܠܐ. ܟܕ ܡܙܪܙܝܢ ܘܡܙܝܢܝܢ ܐܝܟ
ܦܘܩܕܢܗ ܕܡܠܟܐ. * ܗܘ ܕܝܢ ܟܕ ܚܙܐ ܐܢܘܢ. ܘܐܬܕܡܪ ܒܟܠ ܡܚܫܒܬܗ ܕܥܘܠܐ. ܗܘ 18
ܕܟܠ ܡܕܡ ܒܥܐ ܗܘܐ ܒܡܫܬܥܠܢܘܬܗ. ܘܫܐܠ ܗܘܐ ܠܗܘܢ.. ܕܐܢ ܟܠ ܡܕܡ ܕܦܩܕ
ܗܘܐ ܒܚܦܝܛܘܬܐ. ܗܢܐ ܕܝܢ ܐܡܪܝܢ ܗܘܘ ܕܡܕܒܪܢܘܬܐ ܕܐܠܗܐ. ܕܐܪܡܝ ܗܘܐ ܛܥܝܘܬܐ
ܒܠܒܗ. ܟܠ ܡܕܡ ܕܝܢ ܕܐܬܚܫܒ ܡܬܚܫܒ ܗܘܐ ܠܗ. * ܩܪܒ ܕܝܢ ܗܪܡܘܢ ܘܪ̈ܚܡܘܗܝ 19
ܘܐܡܪ ܠܡܠܟܐ. ܟܠ ܡܕܡ ܕܦܩܕܬ ܡܛܝܒ ܘܡܥܬܕ. ܐܦ ܦܝ̈ܠܐ ܐܦ ܚܝ̈ܠܘܬܐ.
* ܗܘ ܕܝܢ ܟܕ ܫܡܥ ܡܢܗܘܢ ܗܠܝܢ. ܐܬܡܠܝ ܚܡܬܐ ܣܓܝܐܬܐ. ܡܛܠ ܕܨܒܐ ܪ̈ܚܡܘܗܝ 20
ܕܐܠܗܐ. ܘܒܛܠ ܟܠܗ ܡܠܟܗ. ܘܚܪ ܒܗܪܡܘܢ ܘܟܐܐ ܒܗ ܒܡ̈ܠܐ
ܩܫ̈ܝܬܐ ܘܐܡܪ ܠܗ. * ܐܠܘ ܗܘܘ ܐܢܫܝܟ ܘܒܢ̈ܝ ܫܪܒܬܟ. ܗܟܢܐ ܕܠܐ ܪܚܡܐ ܐܫܩܝܬ 21
ܗܘܝܬ ܦܝ̈ܠܐ ܘܪܘܝܬ ܐܢܘܢ. ܕܢܐܬܘܢ ܥܠ ܪ̈ܚܡܝ ܘܥܠ ܕܒܟܠ ܡܕܡ ܡܗܝ̈ܡܢܐ
ܗܘܘ ܠܝ ܝܗܘܕܝܐ. ܐܠܘ ܕܝܢ ܠܐ ܣܓܝܐܐ ܪ̈ܚܡܝ ܥܠ ܟܠ ܐܢܫ. ܗܘܐ ܠܟ ܕܚܠܦܝܗܘܢ
ܘܥܠܝܟ ܠܐ ܡܬܪܚܡܢܐ ܗܘܝܬ ܠܚܝ̈ܝܟ. ܗܘܐ ܒܗܪܡܘܢ ܩܪܝܒ ܗܘܐ
* ܘܗܟܢܐ ܕܠܐ ܗܪܡܘܢ ܕܡܘܬܐ ܩܪܝܒ ܗܘܐ. ܐܠܐ ܩܠܝܠ ܡܢܗ ܪܚܝܩ. ܘܐܬܚܠܦ 22
ܓܘܢܗ. ܘܐܬܒܗܬ ܡܢ ܪܘܪܒܘܬܗ ܘܪܚܡܘܗܝ ܟܕ ܚܙܘ ܗܠܝܢ. ܫܢܝܘ ܡܢܗ ܡܢ ܕܚܠܬܐ
ܪܒܬܐ ܘܫܒܩܘ ܠܥܡܐ ܕܥܡܗܘܢ ܗܘܐ. ܐܢܫ ܐܢܫ ܠܐܬܪܗ ܘܠܥܒܕܗ.

Ad hilaritatem eos provocans. Cùm 10 11 autem serò esset, potúsque ac sermo multùm processerat, vocatum Hermonem cum ira dura interrogavit rex, quâ causâ evasissent Judæi diem interitui ipsorum destinatam. Qui respon- 12 dens dixit ei; Quicquid imperaveras paratum in promptu erat: testantibus amicis, ita se rem habere. Is, his auditis, mentem altam superbámque non demittens, ausus est dicere eis; Hodierni diei gratiam somno imputent: Cras sine obstaculo quæ jussus es pa- 13 ra, sintque in promptu elephanti, corrumpendis perdendísque Judæis. Quæ 14 cùm rex præcepisset, læti magnates, ad suas quisque ædes discedentes, præ solicitudine curâque quâ affecti erant, quomodo Judæos funditùs perderent, somnum capere non potuerunt. Cúmque 15 gallus cecinisset, propéque esset ut illucesceret, Hermo, instructis elephantis ad januam regiæ accessit, coactâ totâ civitate ad spectandum iniquitatem quæ parata erat ut Judæis accideret, manè diei. Judæi autem 16 horam interitui suo statutam instare videntes, flentes lachrymis multis manibus ad cœlum passis, cum clamore petebant à Deo magno ac potenti, ut citò ipsis auxilium festinaret. Rex 17 autem, cùm ante solis Ortum surrexisset, amicósque expectaret, accedens Hermo traduxit coram eo omnes elephantes, accinctos armatósque secundùm præceptum regis. Quos cùm vi- 18 deret, in omnibus cogitatione cæcus, quasi mirabundus obstupuit de excessu malorum: Quæsivítque ab eis, num quicquid præceperat studiosè factum esset: Quod Dei ductu factum est, oblivionem eorum quæ præmeditatus fuerat menti ejus injicientis. Hermo autem cum amicis, accedens 19 dixit regi; Quicquid præcepisti paratum est, ac in promptu, sive elephantes, sive copiæ. Ille autem, cùm hæc 20 ab ipsis audivisset, irâ magnâ repletus est, ita volente Dei misericordiâ qui totum ejus consilium irritum fecit. Asperéque Hermonem intuens, increpánsque verbis duris, dixit ei; Si propinqui tui & de genere tuo fu- 21 issent, tam immisericorditer potâsses elephantes ac inebriâsses, ut in amicos mihi charos ac in omnibus fideles Judæos? Quod nisi multa mihi esset in omnes humanitas, pro eis tuam vitam perdidisses. Itaque Hermo, ut 22 qui non longè sed parum à morte aberat, valdè territus est, immutato colore, magnósque illos spiritus deposuit: videntésque hæc amici subduxerunt se præ timore magno, dimittentes populum qui cum ipsis erat, ad suum quemque locum & negotium.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Γ'.

23 Οἵ τε Ἰεδαῖοι τὰ παρὰ τῦ βασιλέως ἀκέσαντες, τὸν ἐπιφανῆ θεὸν καὶ βασιλέα τῶν (α) βασι-
24 λέων ᾔνουν, καὶ τῆσδε τῆς βοηθείας αὐτῦ τετευχότες. Κατὰ δὲ (β) τέτες τὲς νόμους ὁ βα-
σιλεὺς συςησάμενος (γ) πάλιν τὸ συμπόσιον, εἰς εὐφροσύνην τραπῆναι παρεκάλει. Τὸν δὲ
Ἕρμωνα προσκαλεσάμενος μετὰ ἀπειλῆς εἶπε, Ποσάκις (δ) σοι δεῖ περὶ τέτων αὐτῶν (ε) προςάτ-
τειν ἀθλιώτατε, τὲς ἐλέφαντας ἔτι καὶ νῦν καθόπλισον εἰς τὴν αὔριον ἐπὶ τὸν τῶν Ἰεδαίων
25 ἀφανισμόν. Οἱ δὲ συνανακείμενοι συγγενεῖς τὴν (ζ) ἄςατον διάνοιαν αὐτῦ θαυμάζοντες, προε-
φέροντο τάδε, Βασιλεῦ, μέχρι τίνος (η) ὡς ἀλόγους ἡμᾶς διαπειράζεις, προςάσσων ἤδη τρίτον
αὐτὲς ἀφανίσαι, καὶ πάλιν ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἐκ μεταβολῆς ἀναλύων (θ) τὰ σοὶ δεδογ-
26 μένα; Ὧν χάριν ἡ πόλις διὰ τὴν προσδοκίαν ὀχλεῖ· καὶ πληθύνουσα συςροφαῖς, ἤδη καὶ
27 κινδυνεύει πολλάκις διαρπασθῆναι. Ὅθεν ὁ κατὰ πάντα Φάλαρις βασιλεὺς ἐμπληθυνθεὶς
ἀλογιςίας, καὶ τὰς γινομένας πρὸς ἐπισκοπὴν τῶν Ἰεδαίων ἐν αὐτῷ μεταβολὰς τῆς ψυχῆς
28 παρ' ὐδὲν ἡγέμενος, Ἀτελέςατον (ι) ἐβεβαίωσεν ὅρκον, ὁρισάμενος τέτες μὲν ἀνυπερθέτως
πέμψειν εἰς ᾅδην, ἐν γόνασι καὶ ποσὶ θηρίων ᾐκισμένες, ἐπιςρατεύσαντα δὲ ἐπὶ τὴν Ἰουδαί-
αν, ἰσόπεδον πυρὶ καὶ δόρατι (κ) θήσειν διὰ τάχες, καὶ τὸν ἄβατον (λ) αὐτῶν ἡμῖν ναὸν πυρὶ
(μ) πρηνέα ἐν τάχει, καὶ τῶν συντελούντων ἐκεῖ (ν) θυσίας ἔρημον τὸν ἅπαντα χρόνον καταςή-
29 σειν. Τότε περιχαρεῖς ἀναλύσαντες οἱ φίλοι καὶ συγγενεῖς, μετὰ πίςεως διέτασσον τὰς
30 δυνάμεις ἐπὶ τὲς εὐκαιροτάτες τόπες τῆς πόλεως πρὸς (ξ) τήρησιν. Ὁ δὲ ἐλεφαντάρχης, τὰ
θηρία σχεδὸν (ο) εἰπεῖν εἰς κατάςημα μανιῶδες ἀγηοχὼς, εὐωδεςάτοις πόμασιν (π) οἴνου λιβανω-
μένῳ φοβεραῖς κατεσκευασμένα σκευαῖς, περὶ τὴν ἕω, τῆς πόλεως ἤδη πλήθεσιν ἀναριθμή-
τοις κατὰ τῦ ἱπποδρόμε (ρ) καταμεμεςωμένης, εἰσελθὼν εἰς τὴν αὐλὴν, ἐπὶ τὸ προκείμενον
31 ὤτρυνε τὸν βασιλέα. Ὁ δὲ ὀργῇ βαρείᾳ γεμίσας δυσσεβῆ φρένα, παντὶ τῷ βάρει σὺν τοῖς
θηρίοις ἐξώρμησε, βουλόμενος ἀτρώτῳ καρδίᾳ καὶ κόραις ὀφθαλμῶν θεάσασθαι τὴν ἐπίπο-
32 νον καὶ ταλαίπωρον τῶν προσεσημασμένων καταςροφήν. Ὡς δὲ τῶν ἐλεφάντων ἐξιόντων
περὶ πύλην, καὶ τῆς (σ) συνεπομένης ἐνόπλου δυνάμεως, τῆς τε τῦ πλήθους πορείας κονιορτὸν
ἰδόντες, καὶ βαρυηχῆ θόρυβον ἀκέσαντες οἱ Ἰεδαῖοι, ὑςάτην βίου ῥοπὴν αὐτοῖς ἐκείνην
δόξαντες εἶναι τὸ τέλος

MS.A. (α) βασιλευόντων (β) τὲς αὐτὲς νόμους (γ) * παντὸ (δ) δὲ δεῖ σοι περὶ (ε) σοι προςάττειν (ζ) ἀςαθῆ (η) ὡς ἡμᾶς (θ) * τὰς οἰκίας δεδογμένα; (ι) βεβαίως (κ) ςήσεσθαι (λ) ἡμῖν αὐτῶν (μ) πρηνῆ ἐν τάχει τῶν (ν) θυσίαν εἰς τὸν (ξ) τὴν τήρησιν (ο) ὡς εἰπεῖν εἰς κατάςεμα (π) οἴνῳ λελιβανωμένῳ φοβερῶς κεκοσμημένα κατασκευαῖς, (ρ) καταμεμεςωμένοις, (σ) ἑπομένης

Interp. LAT.

At Judæi, cùm audiſſent ea quæ à rege, præſentem Deum, & regem regum laudabant, hoc etiam ipſius auxilium aſſecuti. Verum ſecundùm has leges rex iterum conſtituens convivium, hortabatur ad lætitiam ſe converterent. Accerſito autem Hermone, cum minis dixit; Quoties tibi de his jam præcipiendum eſt infœliciſſime? Elephantos adhuc etiam nunc arma in craſtinum ad Judæorum perditionem. Cognati autem, qui ſimul diſcumbebant, inſtabilem illius mentem admirantes, proferebant hæc; Rex, uſquequò nos tanquam ſtolidos pertentas, præcipiens jam tertio illos deleri, & iterum in rebus ipſis, mutatione diſſolvens ea quæ tibi decreta ſunt? Quamobrem civitas propter expectationem tumultuatur, & plena coitionum, jam etiam periclitatur ſæpe (o) diripi. Quocircà rex in omnibus Phalaris impletus ſtoliditate, & factas in ſe ad viſitationem Judæorum mutationes animi pro nihilo ducens, Impium confirmavit juramentum, ſtatuens hos quidem ſine dilatione mittere in infernum, genibus & pedibus ferarum cruciatos: exercitu autem ducto contra Judæam, ſolo illam æquaturum igne & haſtâ velociter, & navium illorum nobis templum igne citò proſtraturum, & ab illic ſacrificantibus vacuum facturum. Tunc læti diſcedentes amici & cognati, cum fide diſpoſuerunt exercitus opportuniſſimis locis civitatis ad cuſtodiam. Elephantorum autem præpoſitus, cùm feras, quaſi, ut ita dicam, ad inſanam habitudinem adduxiſſet, odoratiſſimis potionibus vini cum thure miſti horribilibus præparationibus præparatas, circa auroram, civitate jam turbis innumerabilibus ad hippodromum refertâ, ingreſſus aulam, ad id quod propoſitum erat, incitavit regem. Ille autem gravi irâ impletus impium cor, omni mole cum feris exiliit, volens immiti corde, etiam pupillis oculorum ſpectare ærumnoſam & miſeram eorum qui jam dicti ſunt, ſubverſionem. Ut autem elephantorum exeuntium circa portam, & ſubſequentis armati exercitûs, & multitudinis euntis pulverem viderunt, & graviſonum tumultum audierunt Judæi, ultimum illud vitæ momentum finem ſibi eſſe putantes

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

23 * ܝܗܘܕܝܐ ܕܝܢ ܟܕ ܫܡܥܘ ܗܠܝܢ ܡܠܘܗܝ ܕܡܠܟܐ. ܡܫܒܚܝܢ ܗܘܘ ܘܡܘܕܝܢ ܠܡܪܝܐ
ܐܠܗܐ ܡܠܟ ܡܠܟܐ. ܕܐܬܦܢܝ ܠܘܬܗܘܢ ܘܗܘܐ ܠܗܘܢ ܡܥܕܪܢܐ. * ܘܟܕ ܦܢܐ 24
ܡܠܟܐ ܡܢ ܬܡܢ. ܐܙܠ ܠܡܫܬܘܬܐ ܗܘ ܘܟܠܗܘܢ ܪ̈ܚܡܘܗܝ. ܘܩܪܝܗ ܠܗܪܡܘܢ
ܘܐܡܪ ܠܗ ܒܚܡܬܐ. ܟܡܐ ܙܒܢ ܢܗܘܐ ܦܩܕ ܠܟ ܒܗܠܝܢ ܕܥܠ ܗܠܝܢ ܕܘ̈ܝܐ.
ܙܠ ܛܝܒ ܦܝ̈ܠܐ ܠܡܚܪ. ܕܢܗܘܘܢ ܡܛܝܒܝܢ ܠܡܘܒܕܗܘܢ ܘܠܡܚܒܠܢܘܬܗܘܢ ܕܝܗܘ̈ܕܝܐ. * ܪ̈ܚܡܘܗܝ ܕܝܢ 25
ܘܐܚ̈ܘܗܝ ܕܣܡܝܟܝܢ ܗܘܘ ܥܡܗ. ܟܕ ܚܙܘ ܪܥܝܢܗ ܕܫܓܝܫ ܘܬܪܥܝܬܗ
ܕܠܐ ܩܝܡܐ. ܥܢܘ ܘܐܡܪܘ ܠܗ. ܡܠܟܐ ܥܕܡܐ ܠܐܡܬܝ ܡܢܣܐ ܐܢܬ ܠܢ. ܗܐ
ܬܠܬ ܙܒ̈ܢܝܢ ܦܩܕܬ ܕܢܐܒܕܘܢ. ܘܗܐ ܗܦܟ ܐܢܬ ܘܫܪܐ ܐܢܬ ܦܘܩܕܢܝܟ. * ܘܡܛܠ 26
ܗܕܐ ܐܦ ܡܕܝܢܬܐ ܡܬܥܨܝܐ. ܘܡܬܕܘܕܐ ܕܟܠܗ ܝܘܡ. ܩܪܝܒܐ ܠܚܘܪܒܐ ܕܟܠܗܘܢ.
* ܘܡܠܟܐ ܟܕ ܫܡܥ ܗܠܝܢ. ܐܬܡܠܝ ܪܡܘܬܐ ܘܫܘܒܗܪܐ. ܘܐܬܥܘܪ ܒܠܒܗ ܡܢ ܟܠܗ. 27
ܘܛܥܐ ܥܘܕܪ̈ܢܐ ܕܗܘܘ ܠܗܘܢ ܠܝܗܘ̈ܕܝܐ ܡܢ ܩܕܝܡ. ܘܐܬܒܛܠܬ ܡܠܟܗ ܬܠܬ ܙܒ̈ܢܝܢ
ܡܢ ܗܫܐ. * ܘܝܡܐ ܡܘܡܬܐ ܗܝ ܕܠܐ ܡܫܬܡܠܝܐ. ܘܐܡܪ ܕܠܡܚܪ ܡܢ ܩܕܡ 28
ܟܠܡܕܡ ܠܫܝܘܠ ܐܫܕܪ ܐܢܘܢ ܥܡ ܐܒ̈ܗܝܗܘܢ ܘܒܢ̈ܝܗܘܢ. ܒܚܡܬܐ ܕܕܘܫܬܐ ܕܪ̈ܓܠܝ
ܦܝ̈ܠܐ. ܐܦ ܟܕ ܣܠܩ ܐܢܐ ܠܝܗܘܕ. ܒܥܓܠ ܐܚܪܒܝܗ ܘܐܘܒܕܝܗ ܒܣܝܦܐ ܘܒܢܘܪܐ.
ܘܐܫܘܝܗ ܐܝܟ ܦܩܥܬܐ. ܘܠܗܝܟܠܗܘܢ ܗܘ ܕܟܠܝܘܢܝ ܕܠܐ ܐܥܘܠ ܠܗ. ܒܢܘܪܐ
ܐܘܩܕܝܘܗܝ ܒܥܓܠ. ܘܐܬܪܐ ܕܡܩܪܒܝܢ ܒܗ ܩܘܪ̈ܒܢܐ ܐܚܪܒܝܘܗܝ
ܐܝܟ ܡܕܒܪܐ. ܠܥܠܡ ܢܫܬܒܩ. * ܗܝܕܝܢ ܪ̈ܚܡܘܗܝ ܘܐܚ̈ܘܗܝ ܚܕܝܘ. ܦܢܘ ܡܢ 29
ܠܘܬܗ ܒܚܕܘܬܐ. ܟܕ ܫܡܥܘ ܕܒܡܘܡܬܐ ܐܫܪ ܕܢܘܒܕ ܐܢܘܢ. ܘܐܙܠܘ ܟܢܫܘ ܘܬܩܢܘ
ܚܝܠܐ: ܒܫܘ̈ܩܐ ܕܡܕܝܢܬܐ: ܕܢܗܘܘܢ ܢܛܪܝܢ ܠܗܘܢ ܠܝܗܘ̈ܕܝܐ. * ܗܘ ܕܝܢ 30
ܕܪܒ ܗܘܐ ܥܠ ܦܝ̈ܠܐ. ܐܝܟ ܕܐܬܦܩܕ ܐܫܩܝ ܠܦܝ̈ܠܐ ܘܐܪܘܝ ܐܢܘܢ. ܘܒܣܡ̈ܐ ܐܢܘܢ
ܚܡܪܐ ܒܠܒܘܢܬܐ: ܘܐܝܬܝ ܐܢܘܢ ܠܫܘܩܐ ܪܒܐ ܕܗܘܐ ܒܡܕܝܢܬܐ. ܥܡܐ
ܣܓܝܐܐ ܡܢ ܠܒܪ ܡܢ ܡܕܝܢܬܐ ܟܢܝܫ ܗܘܐ ܠܚܙܬܐ ܕܥܘܠܐ. ܥܠ ܕܝܢ ܗܘ
ܕܪܒ ܗܘܐ ܥܠ ܦܝ̈ܠܐ ܠܗܝܟܠܗ ܕܡܠܟܐ. ܘܐܡܪ ܠܗ. ܘܐܓܙܝ ܗܘ ܪܥܝܢܗ.
31 * ܗܘ ܕܝܢ ܟܕ ܫܡܥ ܐܬܡܠܝ ܚܡܬܐ ܘܪܘܓܙܐ ܘܡܚܫܒܬܐ ܕܥܘܠܐ. ܘܕܒܪ ܠܟܠܗ
ܚܝܠܗ ܥܡ ܦܝ̈ܠܐ ܘܟܠܗ ܬܘܩܢܗ ܘܢܦܩ. ܘܒܠܒܐ ܗܘܐ ܕܩܫܝܐ ܘܒܥܝܢܐ ܒܝܫܬܐ
ܨܒܐ ܗܘܐ ܠܡܚܙܐ ܡܘܬܗܘܢ ܘܒܝܫܬܗܘܢ ܕܡܣ̈ܟܢܐ ܘܕܐܘ̈ܠܨܐ. * ܘܟܕ ܢܦܩܘ 32
ܦܝ̈ܠܐ ܠܒܪ ܡܢ ܬܪܥܐ ܕܡܕܝܢܬܐ. ܥܡܐ ܣܓܝܐܐ ܕܢܩܝܦ ܗܘܐ ܠܗܘܢ. ܘܟܕ ܚܙܘ
ܝܗܘ̈ܕܝܐ ܚܠܐ ܣܓܝܐܐ ܕܣܠܩ. ܘܩܠܐ ܕܫܓܘܫܝܐ ܕܣܓܝ. ܣܒܪܘ ܕܗܝ ܗܝ ܫܥܬܐ
ܕܫܘܠܡܐ ܕܚܝ̈ܝܗܘܢ.

Judæi autem, acceptis regis verbis, 23 cantabant confitebanturque Domino Deo regum Regi, qui ipſos reſpexerat, eíſque auxilio fuerat. Rex hinc diſ- 24 cedens, ad convivium cum omnibus amicis profectus, vocato Hermoni dixit iratus; Quoties præcipiet quis tibi de his quæ ſpectant ad miſeros iſtos? Abi, para elephantos, ut in craſtinum in promptu ſint perdendis exterminandíſque Judæis. A- 25 mici autem cognatíque ejus, qui cum eo accumbebant, mentem ejus turbatam ſenſúmque inſtabilem videntes, reſpondentes, dixerunt ei; Quouſque nos tentas ô rex! Jam tertiò perdi eos jubes, qui de nuò præcepta ipſe tua ſolvis: Coactâ etiam 26 civitate ad hoc, & conturbatione quotidianâ deſolationi univerſæ propinquâ. Rex, his auditis, elatione ſu- 27 perbiâq; plenus, omninóq; cæcus animi, & oblivíſcens auxilia Judæis olim facta, quibus ter irritum factum fuerat hactenus conſilium ejus, Irritum ju- 28 ramentum jurans, dixit; Cras ante omnia, ad inferos eos mittam, cum patribus & liberis, obtritis furore conculcationis pedum elephantorum. Præter eà in Judæam aſcendens, gladio & igne eam ſtatim peſſundabo ac perdam, planitieíque æquabo, templúmque in quod mihi ingreſſum negânt comburam igne ſtatim, locúmque ubi afferunt oblationes, ad inſtar deſerti deſolabo in perpetuum. Tunc amici 29 cognatíque ejus læti ab ipſo diſcedentes, quòd, audientibus ipſis, perditurum ſe eos juramento affirmâſſet, euntes parârunt coegerúntque copias in plateis civitatis, ut cuſtodirent Judæos. Præfectus autem elephantis, 30 prout juſſus erat, potando eos inebriavit, meróque cum thure incenſos in plateam magnam civitatis adduxit. Populóque multo extra civitatem coacto, ad ſpectaculum impium, ingreſſus præfectus ille elephantis aulam regis, dixit ei; incendens mentem ejus. Is autem audiens repletus eſt 31 irâ & furore cogitationéque impiâ, totúmque cum elephantis exercitum ducens, omnémque ejus apparatum, egreſſus eſt, corde duro oculóque malo intueri cupiens & videre mortem, malúmque miſerorum & afflictorum. Egreſſis autem civitatis por- 32 tam elephantis, hærentéque ipſis populo multo, cùm viderent Judæi pulverem qui multus aſcendebat, clamorémque tumultûs invaleſcentis, putabant horam fini ſuo abſolvendo *adeſſe.*

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Γ'.

33 Τῆς ἀθλιωτάτης προσδοκίας, εἰς οἶκτον ϰ γόοις τραπέντες, κατεφίλουν ἀλλήλους περιπλεκόμενοι τοῖς συγγενέσιν ἐπὶ τὸς τραχήλους ἐπιπίπτοντες, γονεῖς παισὶ ϰ μητέρες νεάνισιν, 34 Ἕτεραι δὲ νεογνὰ πρὸς μασὸς ἔχουσαι βρέφη τρεῦγόμενα ἕλκοντα γάλα. Οὐ μὴν ᾗ ἀλλὰ ϰ 35 τὰς ἔμπροσθεν αὐτῶν γεγενημένας ἀντιλήψεις ἐξ ὀρανοῦ συνιδόντες, πρηνεῖς ὁμοθυμαδὸν ῥίψαντες ἑαυτὸς καὶ τὰ νήπια χωρίσαντες τῶν μασῶν, ἀνεβόησαν φωνῇ μεγάλῃ σφόδρα, 36 τὸν τῆς (α) ἁπάσης δυνάμεως δυνάστην Ἱκετεύοντες, οἰκτεῖραι μετ᾽ ἐπιφανείας αὐτὸς ἤδη πρὸς πύλαις ᾅδου καθεσῶτας.

MS. A. (α) ἁπάσης * δυνάστην

ΚΕΦ. ς'.

1 Ἐλεάζαρος δέ τις ἀνὴρ ἐπίσημος τῶν ἀπὸ τῆς (α) χώρας ἱερέων, ἐν πρεσβείῳ τὴν ἡλικίαν ἤδη λελογχὼς, καὶ πάσῃ τῇ κατὰ τὸν βίον ἀρετῇ κεκοσμημένος, τὸς περὶ αὐτὸν καταστείλας πρεσβυτέρους ἐπικαλεῖσθαι τὸν ἅγιον (β) θεὸν προσηύξατο τάδε· 2 Βασιλεῦ μεγαλοκράτωρ, (γ) ὕψιστε, παντοκράτωρ θεὲ, τὴν πᾶσαν διακυβερνῶν ἐν οἰκτιρμοῖς κτίσιν, ἔπιδε ἐπὶ Ἀβραὰμ σπέρμα, (δ) ἐπὶ ἡγιασμένου τέκνα Ἰακὼβ, μερίδος ἡγιασμένης σου λαὸν ἐν ξένῃ γῇ ξένον ἀδίκως (ε) ἀπολλύμενον, πάτερ. 3 Σὺ Φαραὼ πληθύνοντα ἅρμασι, (ζ) τὸν πρὶν Αἰγύπτου ταύτης δυνάστην, ἐπαρθέντα ἀνόμῳ θράσει ϰ γλώσσῃ (η) μεγαλορρήμονι, σὺν τῇ ὑπερηφάνῳ στρατιᾷ ποντοβρόχους ἀπώλεσας, φέγγος ἐπιφάνας ἐλέους Ἰσραὴλ γένει. 4 Σὺ τὸν ἀναριθμήτοις δυνάμεσι γαυρωθέντα Σενναχηρεὶμ βαρὺν Ἀσσυρίων βασιλέα, δόρατι τὴν πᾶσαν ὑποχείριον ἤδη λαβόντα γῆν, ϰ μετεωρισθέντα ἐπὶ τὴν ἁγίαν σου πόλιν, βαρέα λαλοῦντα κόμπῳ καὶ (θ) θράσει, σὺ δέσποτα ἔθραυσας, ἔκδηλον δεικνὺς ἔθνεσι πολλοῖς τὸ σὸν κράτος. 5 Σὺ τὸς κατὰ τὴν Βαβυλωνίαν τρεῖς ἑταίρους πυρὶ τὴν ψυχὴν αὐθαιρέτως δεδωκότας εἰς τὸ μὴ λατρεῦσαι τοῖς κενοῖς, διάπυρον δροσίσας κάμινον, (ι) ἐρρύσω μέχρι τριχὸς ἀπημάντους, (κ) φλόγα πᾶσιν ἐπιπέμψας τοῖς ὑπεναντίοις. 6 Σὺ τὸν διαβολαῖς φθόνου λέουσι κατὰ γῆς ῥιφέντα θηρσὶ (λ) βορὰν Δανιὴλ εἰς φῶς ἀνήγαγες ἀσινῆ. Τόν τε βυθοτρεφοῦς ἐν γαστρὶ κήτους Ἰωνὰν τηκόμενον ἀφειδῶς, ἀπήμαντον πᾶσιν οἰκείοις ἀνέδειξας, πάτερ.

MS. A. (α) χώρας Ἰουδαίων, ἐν (β) θεὸν, καὶ προσηύξατο (γ) ὕψιστε, (δ) ἐπ᾽ (ε) ἀπολλύμενον * ὑπὸ Φαραὼ (ζ) τὸν πρὶν (η) μεγαλορήμονα, (θ) θράσει, σὺ δέσποτα (ι) * ἐρρύσω (κ) φλόγα * σιν (λ) βορὰ (μ) ἀφειδῶν,

Interp. LAT.

Miserrimæ expectationis, ad miserationem & gemitus conversi, osculabantur se invicem complicati cognatis, super colla procidentes, parentes pueris, & matres puellis, Aliæ autem nuper genitos ad ubera habentes infantes ultimum sugentes lac. Veruntamen & quæ sibi anteà præbita essent de cœlo auxilia, conscii, pronos unanimiter se projicientes, & separatis infantibus ab uberibus, exclamaverunt voce magnâ valdè, omnis potentiæ Dominum Suppliciter orantes, ut ipsorum cum præsentia miseraretur, qui jam ad portas inferni essent. 33 34 35 36

CAP. VI.

Eleazarus autem quidam, vir insignis, ex iis, qui de regione, sacerdotibus, in senio jam ætatem sortitus, & omni virtute ad vitam pertinente ornatus, eos qui circa se cohibens presbyteros ab invocando sancto Deo, precatus est hæc: Rex magnipotens, altissime, omnipotentes Dee, qui creaturam omnem in miserationibus gubernas, respice in semen Abraham, in filios sanctificati Jacob, sanctificatæ portionis tuæ populum in peregrina terra peregrinum injustè pereuntem, pater. Tu Pharaonem abundantem curribus, olim hujus Ægypti dominum elatum iniquâ audaciâ, & linguâ magniloquâ cum superbo exercitu (p) demersos ponto perdidisti, ostenso lumine misericordiæ generi Israel. Tu innumerabilibus exercitibus exultantem Sennacherim gravem Assyriorum regem, qui hastâ universam jam subjugârat terram, & elatus super sanctam civitatem tuam gravia loquebatur fastu, & audaciâ, (q) Domine, fregisti, manifestò ostendens gentibus multis potentiam tuam. Tu tres illos, qui in Babylonia, socios, qui spontè animam igni dederant, ne servirent vanis, ignitum irrorans caminum liberâsti usque ad capillum illæsos, flammâ immissâ in omnes adversarios. Tu calumniis invidiæ per terram leonibus projectum feris cibum Danielem in lucem revocâsti incolumem. Et in ventre ceti in mari educati durè liquescentem Jonam, illæsum omnibus familiaribus ostendisti, pater. 1 2 3 4 5 6

Versio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܘܟܕ ܒܟܝܢ ܘܡܬܬܢܚܝܢ ܗ̈ܘܝ. ܘܡܬܢܫܩܝܢ ܗܘܘ ܚܕ ܥܡ ܚܕ ܘܡܬܚܒܩܝܢ ܗܘܘ 33
ܐܢܫ ܠܐܢܫ ܒܩܪܝܒܘܬܗ. * ܘܐܚܪ̈ܢܐ ܕܝܢ ܟܕ ܚܙܘ ܥܘ̈ܠܐ ܕܝܢܩܝܢ ܚܠܒܐ. ܒܟܝܢ 34
ܗܘܘ ܘܡܬܬܢܚܝܢ ܒܢܦܫܗܘܢ. ܕܡܛܬ ܗܘܬ ܫܥܬܐ ܕܫܘܠܡܗܘܢ. * ܘܟܕ ܐܬܕܟܪܘ 35
ܠܥܘܕܪ̈ܢܐ ܘܦܘܪ̈ܩܢܐ ܕܡܢ ܫܡܝܐ ܕܗܘܘ ܠܗܘܢ ܡܢ ܩܕܝܡ. ܢܦܠܘ ܥܠ ܐܦܝܗܘܢ ܟܠܗܘܢ
ܥܠ ܐܪܥܐ. ܘܦܪܫܘ ܝܠܘ̈ܕܐ ܡܢ ܬܕ̈ܝܐ ܕܐܡܗ̈ܬܗܘܢ. ܘܒܬܢܚܬܐ ܘܒܩܠܐ ܪܒܐ
ܘܚܣܝܢܐ. ܩܥܘ ܠܗܘ ܕܨܒܐ ܚܫܝܚ ܠܗ ܟܠ. * ܕܢܗܘܐ ܠܗܘܢ ܒܬܪܥܐ 36
ܕܡܘܬܐ. ܚܢܢܗ ܕܗܘ ܣܓܝܐܐ ܥܠ ܬܪܥܐ ܕܡܘܬܐ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܘ̄ *

* ܐܠܥܙܪ ܕܝܢ ܓܒܪܐ ܚܕ ܡܢ ܒܘܟܪ̈ܐ ܕܟܗ̈ܢܐ. ܘܐܝܬܘܗܝ ܗܘܐ ܣܒܐ ܒܫܢ̈ܝܐ. ܘܒܬܫܡܫܬܐ 1
ܫܦܝܪ ܗܘܐ. ܘܒܦܘܠܚܢܐ ܕܐܠܗܐ ܡܫܡܠܝ ܗܘܐ ܒܟܠ ܡܕܡ. ܠܩܫܝ̈ܫܐ
ܕܥܡܗ ܗܘܘ ܦܩܕ ܕܢܨܠܘܢ ܘܢܒܥܘܢ ܡܢ ܐܠܗܐ ܩܕܝܫܐ. ܗܘ ܕܝܢ ܟܕ ܡܨܠܐ ܐܡܪ
ܗܟܢܐ. * ܡܠܟܐ ܚܣܝܢ ܒܚܝܠܐ. ܡܪܝܡܐ ܘܐܚܝܕ ܟܠ. ܕܡܕܒܪ ܐܢܬ ܟܠܗ ܒܪܝܬܟ 2
ܒܪ̈ܚܡܝܟ. ܚܘܪ ܘܐܬܒܩܐ ܒܙܪܥܗ ܕܐܒܪܗܡ. ܘܒܒ̈ܢܘܗܝ ܕܝܥܩܘܒ ܩܕܝܫܟ. ܡܢܬܐ
ܩܕܝܫܬܐ ܕܓܒܝܬ ܠܟ. ܥܡܟ ܒܐܪܥܐ ܢܘܟܪܝܬܐ ܥܡܐ ܐܟܣܢܝܐ ܘܡܣܟܢܐ.
ܕܡܬܐܒܕ ܡܓܢ ܒܥܘܠܐ. * ܐܢܬ ܐܒܐ. ܠܦܪܥܘܢ ܚܝܠܬܢܐ ܡܠܟܗ ܕܡܨܪܝܢ: ܕܐܣܓܝ ܗܘܐ ܠܗ 3
ܡܪ̈ܟܒܬܐ ܘܐܬܬܪܝܡ ܘܐܬܥܠܝ. ܒܫܘܒܗܪܐ ܪܒܐ ܘܒܠܫܢܐ ܕܡܡܠܠ ܪ̈ܘܪܒܬܐ ܥܡ
ܚܝܠܗ ܥܫܝܢܐ ܘܪܡܐ ܐܛܒܥܬܗ ܒܥܘܡܩܗ ܕܝܡܐ. ܘܐܘܒܕܬܗ ܘܐܢܗܪܬ ܢܘܗܪܐ
ܕܪ̈ܚܡܝܟ ܠܙܪܥܗ ܕܐܝܣܪܝܠ. * ܐܢܬ ܠܣܢܚܪܝܒ ܡܠܟܐ ܕܐܬܘܪ ܕܐܬܪܝܡ ܘܐܫܬܒܗܪ 4
ܥܠ ܚܝܠܗ ܕܠܐ ܡܬܡܢܐ. ܕܟܒܫ ܘܫܒܐ ܐܪ̈ܥܬܐ ܣܓܝ̈ܐܬܐ ܘܐܬܬܪܝܡ ܐܦ ܥܠ
ܡܕܝܢܬܟ ܩܕܝܫܬܐ. ܘܡܠܠ ܡܠ̈ܐ ܕܓܘܕܦܐ ܘܫܘܒܗܪܐ. ܛܪܦܬ ܘܡܟܟܬ ܡܪܝܐ.
ܟܕ ܡܚܘܐ ܐܢܬ ܠܥܡ̈ܡܐ ܣܓܝ̈ܐܐ ܚܝܠܟ ܘܥܘܫܢܟ.
ܘܐܦ ܠܬܠܬܐ ܓܒܪ̈ܝܢ ܕܒܒܒܠ ܕܐܫܠܡܘ ܢܦܫܗܘܢ ܠܢܘܪܐ. * ܐܢܬ ܠܬܠܬܝܗܘܢ ܓܒܪ̈ܐ 5
ܒܐܬܘܢܐ ܕܢܘܪܐ ܢܛܪܬ ܐܢܘܢ ܕܠܐ ܢܦܠܚܘܢ ܠܣܪ̈ܝܩܬܐ ܘܠܣܪܝܩܘܬܐ.
ܘܐܦܩܬ ܐܢܘܢ ܟܕ ܫܠܝܡܝܢ ܘܕܠܐ ܢܟܝܢ ܥܕܡܐ ܠܣܥܪܐ ܕܪܫܐ: ܘܠܒܥܠܕܒܒ̈ܝܗܘܢ ܐܘܩܕܬ
ܒܫܠܗܒܝܬܐ ܕܢܘܪܐ. * ܐܢܬ ܗܘ ܠܕܢܝܐܝܠ ܕܐܬܪܡܝ ܒܐܟܠܩܪܨܐ ܠܓܘܒܐ ܕܐܪ̈ܝܘܬܐ 6
ܕܢܬܐܒܕ. ܐܦܩܬܝܗܝ ܠܢܘܗܪܐ ܟܕ ܠܐ ܢܟܝܢ. ܘܠܝܘܢܢ ܕܐܫܬܕܝ ܠܥܘܡܩܐ ܕܝܡܐ ܘܐܬܒܠܥ
ܡܢ ܢܘܢܐ. ܘܟܕ ܒܟܐ ܘܡܨܠܐ ܗܘܐ ܩܕܡܝܟ. ܘܫܡܥܬ ܩܠܗ ܡܢ ܟܪܣܗ ܕܢܘܢܐ. ܘܐܚܝܬܗ
ܘܐܦܩܬܗ ܡܢ ܟܪܣܗ ܕܢܘܢܐ. ܟܕ ܡܚܘܐ ܐܢܬ ܠܟܠܗܘܢ ܥܠܡ̈ܐ ܐܒܐ ܚܝܠܟ
ܘܪܒܘܬܟ.

33 Flentésque lachrymis multis cognatos quisque suos osculabatur, alter alterum amplectentes. 34 Alii lactentes parvulos intuentes, flentes ipsis ingemiscebant, quibus hora instabat absolutionis. 35 Auxilia autem & redemptiones cælitùs olim ipsis factas recordantes, omnésq; in terram se projicientes, avulsisque ab uberibus maternis infantibus, suspirio & clamore magno & forti eum qui quicquid vult potest, 36 Invocabant, ut sibi in mortis janua positis misericordiâ multâ auxilio esset.

CAP. VI.

1 Eleazar autem quidam ex primogenitis sacerdotum, vir insignis, senex annis, & in ministerio cultûs Dei per omnia absolutus, 2 Presbyteros qui secum erant orare precaríque Deum sanctum jussit: ipse autem orans sic dixit; Rex potentiâ fortis, excelse & omnipotens, qui totam creaturam tuam cum misericordia gubernas, intuere ac respice semen Abrahami, filiósque Jacobi sancti tui, partem sanctam quam elegisti tibi, populum tuum in terra peregrina hospitem, ac pauperem, sine causa impiè pereuntem. 3 Tu, Pater, Pharaonem potentem illum Ægypti *regem*, qui multiplicaverat sibi currus, elatum & exaltatum superbiâ magnâ, linguâque magna proferente, cum exercitu suo forti & excelso submersum profundo mari perdidisti, lucem misericordiæ semini Israëlis attollens. 4 Tu Sennacheribum Assyriæ regem, exaltantem se gloriantémque de exercitu suo innumerabili, qui subegerat ceperáque terras multas, & contra civitatem tuam sanctam exaltans se, locutus est verba blasphema & superba, contudisti & depressisti Domine, ostendens populis multis potentiam ac robur tuum. 5 Tu tres illos in Babylonia viros, qui tradiderunt seipsos igni comburendos, ne colerent inania & vacua, conservâsti in fornace igneo, eduxistique integros & sine noxâ usque ad pilum capilli, hostes autem ipsorum flamma ignis combussit. 6 Tu igitur Danielem per calumniam in foveam leonum projectum, ut exterminatus interiret, in lucem sine noxa produxisti. Et Jonam in profundum mare projectum & à pisce devoratum, flentémque coram te & orantem, auditâ de ventre piscis voce ejus, vivum servâsti, & de ventre piscis liberâsti, ostendens omnibus seculis, O pater! virtutem tuam majestatémque.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΏΝ Γ΄.

7 Καὶ νῦν (α) μισύβρει, πολυέλεε, τῶν ὅλων (β) σκεπαστὰ, τὸ τάχος ἐπιφάνηθι (γ) τοῖς ἀπὸ Ἰσραὴλ γένους,
8 (δ) ὑπὸ δὲ ἐβδελυγμένων ἀνόμων ἐθνῶν ὑβριζομένοις. Εἰ δὲ ἀσεβείαις κατὰ τὴν ἀποικίαν ὁ βίος
ἡμῶν ἐνέσχηται, ῥυσάμενος ἡμᾶς ἀπὸ ἐχθρῶν χειρὸς, (ε) ὡς προαιρῇ δέσποτα ἀπόλεσον ἡμᾶς μόρῳ.
9 Μὴ τοῖς ματαίοις οἱ ματαιόφρονες εὐλογησάτωσαν ἐπὶ τῇ τῶν ἠγαπημένων σου ἀπωλείᾳ, λέγον-
10 τες, Οὐδὲ ὁ Θεὸς αὐτῶν (ζ) ἐῤῥύσατο αὐτούς. Σὺ δὲ ὁ πᾶσαν ἀλκὴν καὶ δυναστείαν ἔχων ἅπασαν,
11 αἰώνιε, νῦν ἔπιδε· Ἐλέησον ἡμᾶς τοὺς καθ᾽ ὕβριν ἀνόμων ἀλόγιστον ἐκ τοῦ ζῆν (η) μεθισταμέ-
12 νους ἐν ἐπιβούλων τρόπῳ. Πτηξάτω δὲ ἔθνη σὴν δύναμιν ἀνίκητον σήμερον (θ) ἔντιμε, δύνα-
13 μιν ἔχων ἐπὶ (ι) σωτηρίᾳ Ἰακὼβ γένους. Ἱκετεύει σε τὸ πᾶν πλῆθος τῶν νηπίων καὶ οἱ τού-
των γονεῖς μετὰ δακρύων. Δειχθήτω πᾶσιν ἔθνεσιν ὅτι μεθ᾽ ἡμῶν εἶ κύριε, καὶ οὐκ ἀπέστρε-
14 ψας τὸ πρόσωπόν σου ἀφ᾽ ἡμῶν· Ἀλλὰ καθὼς εἶπας, (κ) Ὅτι οὐδ᾽ ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν
15 αὐτῶν ὄντων (λ) ὑπερεῖδες αὐτοὺς, οὕτως ἐπιτέλεσον κύριε. Τοῦ δὲ Ἐλεαζάρου λήγοντος ἄρτι
τῆς προσευχῆς, ὁ βασιλεὺς σὺν τοῖς θηρίοις καὶ παντὶ τῷ τῆς δυνάμεως φρυάγματι κατὰ
16 τὸν ἱππόδρομον παρῆγε. Καὶ θεωρήσαντες οἱ Ἰουδαῖοι, μέγα εἰς οὐρανὸν ἀνέκραξαν, ὥστε καὶ
τοὺς παρακειμένους αὐλῶνας (μ) συνηχήσαντας, ἀκατάσχετον οἰμωγὴν ποιῆσαι παντὶ τῷ στρατοπέ-
17 δῳ. Τότε ὁ μεγαλόδοξος (ξ) παντοκράτωρ καὶ ἀληθινὸς Θεὸς, ἐπιφάνας τὸ ἅγιον αὐτοῦ πρόσ-
ωπον, ἠνέῳξε τὰς οὐρανίους πύλας, ἐξ ὧν δεδοξασμένοι δύο φοβεροειδεῖς ἄγγελοι κατ-
18 έβησαν φανεροὶ πᾶσι πλὴν τοῖς Ἰουδαίοις, Καὶ ἀντέστησαν, καὶ τὴν δύναμιν τῶν ὑπεναν-
τίων ἐπλήρωσαν ταραχῆς καὶ δειλίας, καὶ ἀκινήτοις ἔδησαν πέδαις. καὶ ὑπόφρικον καὶ τὸ τοῦ
19 βασιλέως σῶμα ἐγενήθη, καὶ λήθη τὸ θράσος αὐτοῦ τὸ βαρύθυμον ἔλαβε. Καὶ ἀπέστρεψαν
τὰ θηρία ἐπὶ τὰς συνεπομένας ἐνόπλους δυνάμεις, καὶ κατεπάτουν αὐτὰς καὶ (ο) ὠλόθρευ-
20 ον. Καὶ μετεστράφη τοῦ βασιλέως ἡ ὀργὴ εἰς οἶκτον καὶ δάκρυα ὑπὲρ τῶν ἔμπροσθεν αὐτῷ
21 (π) μεμηχανημένων. Ἀκούσας γὰρ τῆς κραυγῆς, καὶ συνιδὼν πρηνεῖς ἅπαντας εἰς τὴν ἀπώλειαν, δακρύσας
22 μετὰ ὀργῆς τοῖς φίλοις διηπειλεῖτο, λέγων, Παραβασιλεύετε, καὶ τυράννους (ρ) ὑπερβεβήκατε
ὠμότητι· καὶ ἐμὲ αὐτὸν τὸν ὑμῶν εὐεργέτην ἐπιχειρεῖτε τῆς ἀρχῆς ἤδη καὶ τοῦ πνεύματος μεθιστᾶν,
λάθρᾳ μηχανώμενοι τὰ μὴ συμφέροντα τῇ βασιλείᾳ.

Interp. LAT.

Et nunc oſor contumeliæ, multùm miſericors, univerſorum protector, citò ap- 7
pareas his qui de genere Iſrael, qui contumeliis afficiuntur ab abominatis ini-
quis gentibus. Quòd ſi impietatibus per ipſam peregrinationem vita noſtra 8
conſtricta eſt; cùm erueris nos de manu inimicorum, prout elegeris, Domine,
perde nos morte. Non vanis vana ſapientes benedicant ſuper dilectorum tuo- 9
rum perditione, dicentes; Neque Deus eorum liberavit eos. Tu autem, qui 10
omne robur, & potentiam omnem habes, æterne, nunc reſpice: Miſerere no- 11
ſtrî, qui per injuſtam inimicorum injuriam, è vita, more inſidiatorum, ſubmo-
vemur. Admirentur autem gentes invictam tuam potentiam hodiè, honorate, 12
qui poteſtatem habes ad ſalutem generis Jacob. Supplicat tibi univerſa mul-
titudo parvulorum, & horum parentes cum lachrymis. Pateat omnibus gentibus, 13
quòd nobiſcum es, Domine, & non avertiſti faciem tuam à nobis: Sed, ſicut 14
dixiſti, Neque cùm eſſent in terra inimicorum ſuorum, ipſos deſpecturum, ſic per-
fice, Domine. Eleazaro autem finem jam faciente orationis, rex cum feris, & 15
toto exercitûs fremitu ad hippodromum accedebat. Et aſpicientes Judæi, ve- 16
hementer exclamârunt in cœlum, ita ut adjacentes etiam convalles ſimul ſo-
nantes, continuum fletum facerent univerſo exercitui. Tunc magnificè glo- 17
rioſus, omnipotens, & verax Deus, oſtendens ſanctam faciem ſuam, aperuit
cœleſtes portas: è quibus incly ti duo terribiles angeli deſcenderunt, mani-
feſti omnibus, præterquàm Judæis: Et ex adverſo ſteterunt, & exercitum 18
adverſariorum impleverunt turbatione, & formidine, & immobilibus liga-
verunt compedibus. Atqui regis etiam corpus factum eſt horrens, & obli-
vio gravem ejus audaciam occupavit. Et converterunt ſe beſtiæ ſuper 19
ſubſequentes armatos exercitus, & conculcabant eos, & exterminabant.
Et verſa eſt regis ira in miſericordiam & lachrymas pro his quæ antea 20
molitus fuerat. Audiens enim vociferationem, & videns præcipites o- 21
mnes ad perditionem, illachrymatus, cum ira amicis minabatur, dicens;
Regios tranſgredimini mores, & tyrannos ſuperâſtis crudelitate: & me be- 22
nefactorem veſtrum aggredimini à principatu jam & ſpiritu removere, clàm
machinantes quæ non conferunt regno.

MS. A. (α) μισοῦβρει, (β) δικαστὰ, τάχος (γ) τοῖς ἁγίοις Ἰσραὴλ (δ) ὑπὸ βδελυγμένων (ε) * ὡ προαιρῇ (ζ) ἐρύσατο (η) μεθισταμένους (θ) * ἔντιμε, δυνάμει (ι) σωτηρίαν (κ) Οὐδὲ ὂν (λ) ὑπερῖδον (μ) συνεχθήσαντας, (ν) πλοὴν ποιῆσαι (ξ) καὶ παντοκράτωρ (ο) ὠλέθρευον. (π) μεμηχανευμένων. (ρ) ὑπερβεβηκότες

Verſio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ܘܗܫܐ ܡܢ ܗܘ ܐܢܬ ܡܪܚܡܢܐ ܘܡܛܠܠܢܐ ܕܟܠ. ܐܢܬ ܡܚܣܢܢܐ ܕܒܟܢܦܝܟ ܐܢܬ ܡܛܠܠ 7
ܠܟܠ. ܚܘܪ ܘܐܬܒܩܐ ܒܥܡܠܝ̈ ܥܠ ܙܪܥܗ ܕܐܝܣܪܐܝܠ. ܕܗܘ ܡܬܒܙܚ ܡܢ
ܥܡܡ̈ܐ ܥܘ̈ܠܐ ܘܛܡ̈ܐܐ. * ܐܢ ܚܛܗ̈ܝܢ ܘܣܟܠܘ̈ܬܢ ܣܗܕܘ ܒܢ .. ܕܗܟܢܐ ܢܡܘܬ. 8
ܦܪܘܩ ܠܢ ܡܪܝܐ. ܡܢ ܐܝܕܐ ܕܒܥܠܕܒ̈ܒܝܢ ܘܐܢܬ ܐܝܟ ܕܨܒܐ ܐܢܬ ܪܕܝܢ
ܘܐܘܒܕܝܢ. * ܕܠܐ ܢܫܒܚܘܢ ܣܟ̈ܠܐ ܙܢ̈ܝܐ ܠܦܬܟܪ̈ܝܗܘܢ ܣܪ̈ܝܩܐ. ܥܠ ܐܒܕܢܗܘܢ 9
ܕܚܒܝܒ̈ܝܟ. ܘܢܐܡܪܘܢ ܕܐܦܠܐ ܐܠܗܗܘܢ ܐܫܟܚ ܠܡܥܕܪܘ ܐܢܘܢ ܘܠܡܦܪܩ ܐܢܘܢ. * ܐܢܬ ܕܝܢ 10
ܡܪܝܐ. ܕܠܟ ܚܝܠܐ ܘܟܠܗ ܥܘܫܢܐ ܡܢ ܗܘ ܘܡܢ ܥܠܡܐ. ܚܘܪ ܗܫܐ ܡܪܝܐ. * ܘܪܚܡ 11
ܥܠܝܢ. ܥܠ ܗܢܘܢ ܕܐܒܕܝܢ ܡܓܢ ܒܝܕ ܥܘ̈ܠܐ ܘܣܟ̈ܠܐ. * ܐܠܐ 12
ܢܬܓܠܐ ܝܘܡܢܐ ܚܝܠܟ ܗܘ ܕܠܐ ܡܬܙܟܐ ܒܥܡܐ ܗܢܐ. ܢܪܡܐ ܕܚܠܬܐ ܘܙܘܥܬܐ
ܒܗܠܝܢ ܥܡ̈ܡܐ. ܘܢܥܒܪ ܠܒ̈ܘܬܗܘܢ. ܘܢܦܪܘܩ ܠܙܪܥܗ ܕܐܝܣܪܐܝܠ. * ܗܐ 13
ܓܝܪ ܡܬܟܫܦ ܘܡܬܒܥܐ ܠܟ. ܣܓܝܐܘܬܐ ܕܛܠ̈ܝܐ ܘܩܪ̈ܝܒܝܗܘܢ. ܕܥܡ ܕܡ̈ܥܐ ܘܒܟܝܬܐ
ܣܓܝܐܬܐ. ܘܢܬܝܕܥ ܠܟܠܗܘܢ ܥܡ̈ܡܐ ܕܥܡܢ ܐܢܬ ܡܪܝܐ. ܘܠܐ ܐܗܦܟܬ ܐܦ̈ܝܟ ܡܢܢ.
* ܐܠܐ ܐܝܟ ܕܐܡܪܬ. ܕܐܦܠܐ ܟܕ ܐܝܬܝܗܘܢ ܗܘܘ ܒܐܪܥܐ ܕܒܥܠܕܒ̈ܒܝܗܘܢ ܠܐ ܐܗܦܟܬ 14
ܐܦ̈ܝ ܡܢܗܘܢ. ܗܟܢܐ ܐܦ ܗܫܐ ܥܒܕ ܥܡܢ ܡܪܝܐ. * ܘܟܕ ܫܠܡ ܐܠܥܙܪ 15
ܨܠܘܬܗ. ܐܬܐ ܡܠܟܐ ܥܡ ܟܠܗ ܚܝܠܗ ܘܥܡ ܡܫܪܝܬܐ ܕܐܝܬ ܗܘܐ ܥܡܗ. ܠܐܬܪܐ
ܕܝܬܒܝܢ ܗܘܘ ܝܗܘܕ̈ܝܐ. ܘܟܕ ܚܙܘ ܝܗܘܕ̈ܝܐ. ܩܥܘ ܒܩܠܐ ܪܒܐ ܥܕܡܐ ܠܫܡܝܐ. ܐܝܟ ܕܬܬܬܙܝܥ 16
ܟܠܗ ܐܪܥܐ ܘܢܬܪܗܒܘܢ ܟܠܗܘܢ ܚܝ̈ܠܘܬܗ ܕܡܠܟܐ ܡܢ ܩܠ ܩܥܬܗܘܢ. * ܗܝܕܝܢ 17
ܡܪܝܐ ܐܚܝܕ ܟܠ ܘܪܒ ܬܫܒܘܚܬܐ ܘܐܠܗܐ ܕܫܪܪܐ. ܐܢܗܪ ܦܪܨܘܦܗ ܩܕܝܫܐ ܘܦܬܚ
ܬܪ̈ܥܐ ܕܫܡܝܐ. ܘܢܚܬܘ ܬܪ̈ܝܢ ܡܠܐܟ̈ܐ ܡܫܒ̈ܚܐ ܘܕܚܝ̈ܠܐ. ܟܕ ܠܐ ܡܬܚܙܝܢ ܗܘܘ
ܠܟܠܢܫ. ܐܠܐ ܐܢ ܠܝܗܘܕ̈ܝܐ ܒܠܚܘܕ. * ܘܩܡܘ ܠܘܩܒܠ ܒܥܠܕܒ̈ܒܐ. ܘܟܠܗ 18
ܚܝ̈ܠܘܬܗܘܢ ܘܡܫܪ̈ܝܬܗܘܢ. ܡܠܘ ܐܢܘܢ ܕܚܠܬܐ ܘܙܘܥܬܐ ܘܪܬܝܬܐ. ܘܐܣܪܘ ܘܟܒܠܘ ܐܢܘܢ
ܕܠܐ ܢܬܬܙܝܥܘܢ. ܘܐܪܡܝܘ ܙܘܥܐ ܘܪܬܝܬܐ ܒܦܓܪܗ ܕܡܠܟܐ. ܘܛܥܐ ܠܪܥܝܢܗ ܪܡܐ.
ܗܘ ܪܡܐ ܘܡܬܪܘܪܒܢܐ ܕܒܚܡܬܐ ܗܘܐ ܒܥܝܪ ܘܒܪܘܓܙܐ. * ܘܐܬܗܦܟܘ ܦܝ̈ܠܐ ܥܠ 19
ܚܝ̈ܠܘܬܗ. ܘܡܕܝܫܝܢ ܗܘܘ ܘܡܘܒܕܝܢ ܘܡܩܛܠܝܢ ܠܗܘܢ. * ܘܐܬܗܦܟ ܪܘܓܙܗ ܕܡܠܟܐ 20
ܠܪܚܡܐ. ܘܒܟܐ ܥܠ ܟܠ ܡܕܡ ܕܐܬܛܝܒ ܗܘܐ ܘܨܒܐ ܕܢܥܒܕ. * ܟܕ ܫܡܥ ܓܝܪ ܩܠܐ 21
ܕܩܥܬܗܘܢ. ܘܚܙܐ ܕܢܦܠܝܢ ܗܘܘ ܥܠ ܐܦ̈ܝܗܘܢ ܐܝܟ ܕܠܐܒܕܢܐ ܒܟܐ.
ܘܐܬܚܡܬ ܒܪܘܓܙܐ ܥܠ ܪ̈ܚܡܘܗܝ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. * ܕܡܠܟ̈ܐ ܥܠ ܡ̈ܠܟܐ ܘܛܘܪ̈ܢܐ 22
ܥܒܪܬ ܒܒܝܫܘܬܟܘܢ. ܘܐܢܬܘܢ ܟܝܬ ܒܐܝܢܐ ܨܒܝܢܐ ܡܫܬܪܝܢ ܐܢܬܘܢ. ܕܡܢ ܫܘܠܛܢܗ
ܡܪܝܐ ܥܒܕ ܛܒ̈ܬܐ. ܗܐ ܚܙܝܢ ܐܢܬܘܢ. ܕܡܫܬܡܛܐ ܪܘܚܝ ܘܡܬܚܫܒܝܢ ܐܢܬܘܢ ܐܝܠܝܢ
ܕܠܐ ܦܩܚܢ ܠܡܠܟܘܬܐ.

Nunc igitur miſericors Tu, qui omnia 7
alis tuis protegis, nos ſemen Iſraëlis,
in ignominia anguſtiiſque magnis po-
ſitos, intuere & reſpice, ignominia à
gentibus impiis & immundis affectos.
Si peccata & errores noſtri teſtimoni- 8
um in nos tulerunt, ut ita moriamur;
eripe nos Domine, de manu hoſtium
noſtrorum: Ipſe autem, ut volueris,
caſtiga & perde nos. Ne laudent de- 9
mentes idola ſua vana de morte dile-
ctorum tuorum, ne dicant; Ne Deum
quidem potuiſſe ipſos adjuvare & li-
berare. Tu autem, Domine, à quo 10
omnis vis & omne robur eſt, inde
ab ipſo ſeculo, reſpice nunc Domi-
ne, Et miſerere noſtrûm, ſine cau- 11
ſa per iniquos ac ſtultos pereunti-
um. Sed manifeſtetur hodiè vis 12
tua invicta, timorémque & commo-
tionem gentibus iſtis injiciat, pungát-
que corda ipſorum, liberétque ſemen
Iſraëlis. Ecce enim, petit à te, ſup- 13
plicátque tibi multitudo infantium,
propinquíque eorum cum lachrymis &
fletu multo: notúmque omnibus gen-
tibus fiat, te nobiſcum eſſe Domine,
nec avertiſſe vultum tuum à nobis:
Sed quomodo dixiſti; Etiam cùm in 14
terra hoſtium ſuorum ſunt, non aver-
tam vultum meum ab eis; ſic præſta
nobis, Domine. Cúmque finîſſet Ele- 15
azar orationem ſuam, venit rex cum
toto exercitu ſuo, copiíſque quæ cum
eo erant, ad locum ubi morabantur
Judæi. Quibus conſpectis, clamârunt 16
Judæi clamore magno uſque ad cœ-
lum, ita ut commoveretur tota terra,
tremeréntque omnes copiæ regis præ
ſono clamoris ipſorum. Tum Domi- 17
nus omnipotens, gloriâque magnus,
Deúſque veritatis illuſtravit vultum
ſuum ſanctum, aperuítque portas cœ-
li, & deſcenderunt angeli duo glori-
oſi & terribiles, omnibus inviſi præ-
terquam Judæis ſolis. Stantéſque è 18
regione hoſtium, omnes copias exerci-
túmque ipſorum, timore commotioné-
que & trepidatione repletos, vinxe-
runt ligarúntque ut non moverent ſe.
Motúmque & trepidationem corpori
regis injecerunt, ita ut ſenſûs ſui ob-
liviſceretur ſublimis & arrogans qui
furore irâque incenſus fuerat. Con- 19
verſi autem in copias ejus elephanti
conculcantes perdebant eos & occide-
bant. Verſúſque eſt furor regis in 20
miſericordiam, flevítque ſuper omni-
bus quæ facere ſtuduerat, paraverát-
que. Audiens enim vocem clamoris 21
ipſorum, vidénſque eos in facies pro-
jectos quaſi interituros, flevit. Iráq;
in amicos accenſus, dixit eis; Ipſos 22
reges & tyrannos ſuperavit mali-
tia veſtra: & vos quidem re agitis
quo pacto benefactori veſtro principa-
tum auferatis. Videtis enim deficere
mihi ſpiritum: & quæ regno bona
non ſunt, cogitatis.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ Γ.

23 Τίς τοὺς κρατήσαντας ἡμῶν ἐν πίστει τὰ τῆς χώρας ὀχυρώματα, τῆς οἰκίας ἀποστήσας ἕκαστον ἀλόγως
24 ἤθροισεν ἐνθάδε; Τίς τοὺς ἐξ ἀρχῆς εὐνοίᾳ πρὸς ἡμᾶς κατὰ πάντα διαφέροντας πάντων ἐθνῶν, καὶ
τοὺς χειρίστους πλεονάκις ἀνθρώπων (α) ἐπιδεδεγμένους κινδύνους, οὕτως (β) ἀθέσμοις περιβέβληκεν αἰκίαις;
25 Λύσατε, ἐκλύσατε ἄδικα δεσμά· εἰς τὰ ἴδια μετ' εἰρήνης ἐξαποστείλατε, τὰ (γ) προπεπραγμένα
παραιτησάμενοι. Ἀπολύσατε τοὺς υἱοὺς τοῦ παντοκράτορος ἐπουρανίου θεοῦ ζῶντος, ὃς ἀφ' ἡμετέρων
μέχρι τοῦ νῦν προγόνων ἀπερίσπαστον (δ) μετὰ δόξης εὐστάθειαν παρέχει τοῖς ἡμετέροις πράγμασιν.
26 Ὁ μὲν οὖν ταῦτα (ε) ἔλεξεν· οἱ δὲ ἐν ἀμερεῖ χρόνῳ λυθέντες, τὸν ἅγιον σωτῆρα θεὸν αὐτῶν εὐλόγουν,
27 ἄρτι τὸν θάνατον ἐκπεφευγότες. Εἶτα ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν (ζ) πόλιν ἀπαλλαγεὶς, τὸν ἐπὶ τῶν
προσόδων προσκαλεσάμενος, ἐκέλευσεν οἴνους τε καὶ τὰ λοιπὰ πρὸς εὐωχίαν ἐπιτήδεια τοῖς
Ἰουδαίοις χορηγεῖν ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ, κρίνας αὐτοὺς ἐν ᾧ τόπῳ ἔδοξαν τὸν ὄλεθρον ἀναλαμβάνειν,
28 ἐν τούτῳ ἐν εὐφροσύνῃ πάσῃ σωτήρια (η) ἄγειν. Τότε οἱ (θ) πρὶν ἐπονείδιστοι καὶ πλησίον τοῦ ᾅδου,
μᾶλλον (ι) δ' ἐπ' αὐτῷ βεβηκότες, ἀντὶ πικροῦ καὶ (κ) δυσαιάκτου μόρου, κώθωνα σωτήριον συστησάμενοι,
τὸν εἰς πτῶσιν αὐτοῖς καὶ τάφον ἡτοιμασμένον τόπον (λ) κλισίαις κατεμέρισαν πλήρεις χαρμονῆς.
29 Καταλήξαντες δὲ (μ) θρήνων πανόδυρτον μέλος, ἀνέλαβον ᾠδὴν πάτριον, (ν) τὸν σωτῆρα καὶ τερατοποιὸν
αἰνοῦντες θεόν· (ξ) οἰμωγήν τε πᾶσαν καὶ κωκυτὸν ἀπωσάμενοι, χοροὺς συνίσταντο εὐφροσύνης εἰρηνικῆς
30 σημεῖον. Ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς περὶ τούτων συμπόσιον βαρὺ συναγαγὼν, ἀδιαλείπτως εἰς
31 οὐρανὸν ἀνθωμολογεῖτο μεγαλομερῶς ἐπὶ τῇ παραδόξῳ γενηθείσῃ αὐτοῖς σωτηρίᾳ. Οἵ τε πρὶν
εἰς ὄλεθρον καὶ (ο) οἰωνοβρώτους αὐτοὺς ἔσεσθαι τιθέμενοι, (π) μετὰ χαρᾶς ἀπογραψάμενοι, κατεστέναξαν,
32 αἰσχύνην ἐφ' ἑαυτοῖς (ρ) περιβαλλόμενοι, καὶ τὴν πυρίπνουν τόλμαν (σ) ἀκλεῶς ἐσβεσμένοι. Οἵ τε Ἰουδαῖοι,
καθὼς προειρήκαμεν, συστησάμενοι τὸν προειρημένον χορὸν, μετ' εὐωχίας ἐν ἐξομολογήσεσιν
33 ἱλαραῖς καὶ ψαλμοῖς διῆγον. Καὶ κοινὸν ὁρισάμενοι περὶ τούτων θεσμὸν ἐπὶ πᾶσαν τὴν παροικίαν
αὐτῶν εἰς γενεὰς, τὰς προειρημένας ἡμέρας ἄγειν ἔστησαν εὐφροσύνους, οὐ πότου χάριν καὶ λιχνείας,
34 σωτηρίας δὲ τῆς διὰ θεὸν γενομένης αὐτοῖς. Ἐνέτυχον δὲ τῷ βασιλεῖ, τὴν ἀπόλυσιν αὐτῶν εἰς
35 τὰ ἴδια αἰτούμενοι. Ἀπογράφονται δὲ αὐτοὺς ἀπὸ πέμπτης καὶ εἰκάδος τοῦ Παχὼν ἕως τῆς τετάρτης
τοῦ Ἐπιφὶ, ἐπὶ ἡμέρας (τ) τεσσαράκοντα· συνίστανται δὲ αὐτῶν τὴν ἀπώλειαν ἀπὸ πέμπτης τοῦ Ἐπιφὶ ἕως
ἑβδόμης, ἡμέραις τρισίν. ἐν αἷς καὶ μεγαλοδόξως ἐπιφάνας τὸ ἔλεος αὐτοῦ ὁ τῶν (υ) ὅλων δυνάστης,
ἀπταίστους αὐτοὺς ἐρρύσατο ὁμοθυμαδόν.

Interp. LAT.

Quis eos qui obtinent noſtras in fide munitiones regionis, è domo removens 23
ſtultè congregavit huc? Qui eos qui ab initio benevolentiâ erga nos omnibus 24
in rebus ſuperant omnes gentes, & deterrima ſæpe hominum ſusceperunt pericula,
ſic iniquis implicuit ſuppliciis? Solvite, diſſolvite injuſta vincula: 25
ad propria cum pace dimittite, quæ antè facta ſunt, deprecati. Dimittite filios
omnipotentis cœleſtis Dei viventis, qui à noſtris majoribus huc uſque nunc
incolumem cum gloria bonum ſtatum præbet rebus noſtris. Ergò ille quidem hæc 26
dixit. Hi autem indiviſibili tempore ſoluti ſanctum ſalvatorem Deum ſuum
benedicebant, nuper à morte evadentes. Deinde rex in civitatem reverſus, 27
præfectum redituum accerſens, juſſit & vina & cætera ad convivium neceſſaria
præbere Judæis ad dies ſeptem, ſtatuens eos quo in loco perniciem ſubire putabant,
in hoc cum omni lætitia ſalutaria celebrare. Tunc qui anteà ignominioſi, 28
& prope infernum erant, quinimò in eum deſcenderant; pro acerba & lugubri
morte convivium ſalutare inſtruentes, paratum ipſis ad ruinam & ſepulturam
locum tentoriis convivalibus diviſerunt pleni gaudio: Ac deſinentes gemebundum 29
lamentationis canticum, reſumpſerunt cantum patrium, ſalvatorem, &
prodigiorum factorem laudantes Deum: fletúmque omnem & planctum removentes,
choros conſtituerunt pacificæ lætitiæ ſignum. Eodem autem modo 30
& rex pro his magno congregato ſympoſio, ſine intermiſſione erga cœlum confitebatur
magnificè pro inopinata, quæ ſibi obvenerat, ſalute. Quique anteà in 31
perniciem & avium eſcam eos futuros putabant, & cum gaudio deſcripſerant;
gemuerunt confuſione in ſeipſis induti, & ignivomâ audacia inglorie extinctâ:
Judæi autem, ſicut prædiximus, conſtituto prædicto choro, cum epulis, in confeſſionibus 32
hilaribus, & pſalmis, degebant: Et communi de his latâ lege ad 33
omnem habitationem ſuam in generationes, prædictos dies agendos decreverunt
lætos, non potationis cauſâ, & edacitatis, ſed ſalutis ſibi per Deum datæ.
Adierunt autem regem, dimiſſionem ſuam ad propria poſtulantes. Deſcribunt 34
autem eos à vigeſima quinta menſis Pachon uſque ad quartam menſis Epiphi, ad 35
dies quadraginta: ſtatuunt autem eorum perditionem à quinta Epiphi uſque ad
ſeptimam diebus tribus. In quibus etiam magna cum gloria patefaciens miſericordiam
ſuam omnium Dominus, incolumes eos liberavit ſimul.

MS. A. (α) ἐπιδεδιγμένους (β) ἀθέσμως (γ) προστεταγμένα (δ) εὐστάθειαν μετὰ δόξης προσφέρει τοῖς (ε) ἐξέλεξεν· (ζ) πόλιν τὴν ἐπὶ (η) ἀγαγεῖν. (θ) τὸ πρὶν (ι) δὲ (κ) δυσαιάκτου (λ) κλισίας καταμερίσαντο (μ) θρήνων (ν) τὸν Ἰσραὴλ * ὅρα καὶ τερατοποιὸν (ξ) οἰμωγὴν δὲ (ο) οἰνοβρώτους (π) καὶ μετὰ (ρ) περιβαλλόμενοι, καὶ πυρίπνουν (σ) ἀκμαίως (τ) τεσσεράκοντα· (υ) πάντων

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

* ܡܢܘ ܠܗܠܝܢ ܕܢܛܪܘ ܠܘܬܢ ܪܚܡܬܐ ܘܢܛܪܘ ܚܣ̈ܢܐ ܕܐܪܥܢ. ܗܟܢܐ ܟܕ ܐܣܝܪܝܢ ܐܝܬܝ ܐܢܘܢ ܐܝܟ 23
ܕܚܝ̈ܘܬܐ. * ܐܘ ܡܢܘ ܠܗܠܝܢ. ܕܡܢ ܪܝܫ ܘܡܛܠ ܥܡܢ ܗܘܘ ܒܫܝܢܘܬܐ. ܘܢܛܪܘ ܪܚܡܬܐ 24
ܝܬܝܪܐܝܬ ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܥܡܡܐ. ܘܒܥܠܕܒܒ̈ܝܢ ܣܓܝ̈ܐܬܐ ܩܡܘ ܠܘܩܒܠ ܒܐܘܠܨ̈ܢܐ
ܗܟܢܐ. ܟܕ ܘܐܠܨܐ ܒܐܘ̈ܠܨܢܐ ܩܫܝ̈ܐ. * ܫܪܘ ܫܪܘ ܐܣܝ̈ܪܐ ܕܒܥܘܠܐ. ܘܫܕܪܘ ܐܢܘܢ ܒܫܠܡܐ 25
ܠܒ̈ܬܝܗܘܢ. ܕܒܡܠܟܐ ܒܝܫܐ ܐܝܬܝܢ ܐܢܘܢ. ܫܪܘ ܠܒ̈ܢܘܗܝ ܕܐܚܝܕ ܟܠ ܠܐܠܗܐ ܕܫܡܝܐ.
ܗܘ ܕܗܘܐ ܡܢ ܩܕܝܡ ܥܡ ܐܒܗ̈ܬܢ ܘܥܡܢ ܕܝܠܢ. ܘܢܛܪ ܡܠܟܘܬܢ ܡܢ ܟܠ ܫܘܚܩܐ ܘܐܘܠܨܢܐ.
ܘܐܬܪܝܨ ܐܘܪ̈ܚܬܢ ܒܟܠܙܒܢ. * ܘܟܕ ܐܡܪ ܡܠܟܐ ܗܠܝܢ. ܐܫܬܪܝܘ ܟܠܗܘܢ. ܒܪܟܘ ܘܐܘܕܝܘ 26
ܠܐܠܗܐ ܦܪܘܩܗܘܢ. ܟܕ ܦܨܝܘ ܡܢ ܡܘܬܐ. * ܘܡܢ ܒܬܪ ܗܠܝܢ ܥܠ ܡܠܟܐ ܠܡܕܝܢܬܐ ܘܦܩܕ 27
ܕܢܬܝܗܒ ܠܗܘܢ ܠܝܗܘ̈ܕܝܐ ܚܡܪܐ ܘܣܝܒܪܬܐ ܫܒܥܐ ܝܘ̈ܡܝܢ ܘܐܡܪ. ܕܒܗܘ ܐܬܪܐ ܕܒܗ
ܡܛܝܒ ܗܘܐ ܠܗܘܢ. ܕܒܗ ܢܬܩܛܠܘܢ ܘܢܐܒܕܘܢ. ܒܗ ܢܥܒܕܘܢ ܚܕܘܬܐ ܘܪܘܙܐ ܕܦܘܪܩܢܗܘܢ.
* ܗܝܕܝܢ ܗܢܘܢ ܕܡܨܥܪܝܢ ܡܬܚܣܕܝܢ ܗܘܘ. ܘܩܪܝܒܝܢ ܗܘܘ ܠܡܘܬܐ. ܒܪ ܡܢ ܕܐܦ 28
ܡܛܝܘ ܗܘܘ. ܚܠܦ ܟܪܝܘܬܐ ܘܐܒܠܐ ܡܪܝܪܐ. ܥܒܕܘ ܚܕܘܬܐ ܕܦܘܪܩܢܐ. ܘܐܬܪܐ ܗܘ ܕܡܛܝܒ ܗܘܐ
ܠܗܘܢ. ܕܢܦܠܘܢ ܘܢܬܩܒܪܘܢ ܒܗ. ܦܠܓܘܗܝ ܠܡܣܡܟܐ. * ܘܡܠܝܘ ܗܘܘ ܒܚܕܘܬܐ ܘܪܘܙܐ 29
ܘܫܒܩܘ ܟܪܝܘܬܐ ܘܐܒܠܐ. ܘܫܩܠܘ ܬܫܒܘܚܬܐ ܘܡܙܡܘܪܬܐ ܕܐܒܗ̈ܬܐ. ܘܡܘܕܝܢ ܗܘܘ ܘܡܒܪܟܝܢ
ܒܩܠܐ ܘܡܫܒܚܢܐ. ܠܐܠܗܐ ܕܥܒܕ ܥܡܗܘܢ ܬܕܡܪ̈ܬܐ. ܘܚܕܝܢ ܗܘܘ ܘܪܘܙܝܢ ܥܠ ܐܬܐ ܕܫܠܡܐ
ܕܥܒܕ ܠܗܘܢ. * ܐܦ ܡܠܟܐ ܕܝܢ ܥܒܕ ܐܦ ܗܘ ܡܫܬܝܐ ܪܒܐ. ܘܩܪܐ ܠܣܓܝܐܐ ܐܢܫܐ. 30
ܘܠܐ ܫܠܐ ܡܘܕܐ ܗܘܐ ܠܐܠܗܐ ܕܫܡܝܐ ܗܘ ܕܒܫܘܒܚܐ ܪܒܐ ܥܒܕ ܠܗ ܦܘܪܩܢܐ. * ܗܢܘܢ 31
ܕܝܢ ܕܡܢ ܩܕܝܡ ܡܛܝܒܝܢ ܗܘܘ ܠܡܘܒܕܗܘܢ ܕܝܗܘ̈ܕܝܐ. ܘܕܢܗܘܘܢ ܡܐܟܘܠܬܐ ܠܚܝܘܬܐ
ܘܠܦܪ̈ܚܬܐ. ܟܬܒܘ ܗܘܘ ܡܢܝܢܗܘܢ ܒܚܕܘܬܐ. ܘܟܕ ܚܙܘ ܗܠܝܢ ܕܗܘܝ ܠܗܘܢ.· ܐܬܬܢܚܘ
ܘܐܬܟܪܝܘ. ܘܠܒܫܘ ܒܗܬܬܐ. ܘܐܬܕܥܟܬ ܚܨܝܦܘܬܗܘܢ ܘܚܡܬܗܘܢ. ܗܝ ܕܐܝܟ ܢܘܪܐ ܝܩܕܐ. ܗܘܘ
ܒܒܗܬܬܐ ܘܒܚܣܕܐ. * ܝܗܘ̈ܕܝܐ ܕܝܢ ܐܝܟ ܕܩܕܡܢ ܐܡܪܢ. ܒܡܫܬܝܐ ܒܚܕܘܬܐ ܘܪܘܙܐ ܗܘܘ. ܘܒܬܫܒܘܚܬܐ 32
ܘܒܡܙܡܘܪ̈ܬܐ ܘܒܬܫܒܘܚ̈ܬܐ. * ܘܐܬܡܠܟܘ ܒܝܢܬܗܘܢ. ܕܟܠ ܫܢܐ ܢܥܒܕܘܢ ܝܘܡ̈ܬܐ ܗܠܝܢ. ܒܚܕܘܬܐ 33
ܠܗܘܢ ܟܕ ܚܕܝܢ ܡܫܬܝܢ. ܒܟܠ ܐܬܪ ܕܥܡܪܝܢ ܗܘܘ. ܠܐ ܗܘܐ ܡܛܠ ܡܐܟܠܐ ܘܡܫܬܝܐ.
ܐܠܐ ܡܛܠ ܦܘܪܩܢܐ ܕܥܒܕ ܠܗܘܢ ܡܪܝܐ. * ܘܩܪܒܘ ܘܐܡܪܘ ܠܡܠܟܐ ܕܢܫܪܐ ܐܢܘܢ. ܘܢܐܙܠܘܢ 34
ܠܒܬܝܗܘܢ. * ܟܬܒܘ ܗܘܘ ܠܗܘܢ ܕܝܢ. ܡܢ ܥܣܪܝܢ ܘܚܡܫܐ ܒܝܪܚܐ. ܥܕܡܐ ܠܐܪܒܥܐ 35
ܐܪ̈ܒܥܝܢ ܝܘܡܝܢ. ܐܣܝܡܘ ܗܘܘ ܕܝܢ ܕܢܘܒܕܘܢ ܐܢܘܢ. ܡܢ ܚܡܫܐ ܥܕܡܐ ܠܫܒܥܐ.
ܬܠܬܐ ܝܘ̈ܡܝܢ ܕܒܗܘܢ ܚܘܝ ܫܘܒܚܐ ܕܪܒܘܬܗ ܘܪܚܡܘܗܝ. ܡܪܝܐ ܕܡܫܠܛ ܥܠ ܟܠ.
ܦܪܩ ܐܢܘܢ ܒܬܕܡܘܪܬܐ ܪܒܬܐ.

Quis iſtos qui benevolentiam erga nos 23
conſervârunt, cuſtodiverúntque arces
noſtræ terræ, ſic vinctos ferarum inſtar
adduxit? Aut quis iſtos qui ab initio 24
ſemper in pace nobiſcum fuerunt, &
præ omnibus gentibus erga nos benevolentiam
conſervârunt, & hoſtibus
noſtris ſæpenumerò reſtiterunt, tam
duris anguſtiis vinctos aſtrinxit? Solvite, 25
ſolvite per injuſtitiam vinctos,
dimittitéque in pace domum quemque
ſuam, quos malo conſilio adduximus.
Solvite filios Omnipotentis, Dei cœlorum,
qui olim cum patribus noſtris
& nobiſcum fuit, ſervavítque regnum
noſtrum ab omni contritione & anguſtiâ,
ſempérque direxit vias noſtras.
Quæ cùm rex dixiſſet, ſoluti omnes 26
benedixerunt & gratias egerunt Deo
redemptori ſuo, à morte liberati. Poſthæc, 27
ingreſſus urbem rex, Judæis vinum
alimentáque per ſeptem dies dari
juſſit, dicens; Eo loco, quo parata
ipſis mors erat & interitus, ibi lætitiam
gaudiúmque liberationis ſuæ agant.
Tum qui priùs ignominiâ affecti mortíque 28
propinqui fuerant, imò ad *mortem*
pervenerant, pro dolore luctúque
amaro, lætitiam ſalutis ſuæ agebant, locúmque
ipſis paratum in quo cadentes
ſepelirentur, in accubitus partiti ſunt,
Hilaritatéque & gaudio, miſſo dolore 29
& luctu, repleverunt; ſumptíſque canticis
hymníſque patriis, confitebantur
benedicebántque voce clamantes, Deo,
qui fecerat erga ipſos ſtupenda, gaudentes
exultantéſque de ſigno pacifico
quod fecerat ipſis. Rex autem etiam 30
convivium magnum fecit, vocatis quamplurimis,
& inceſſanter confitebatur
Deo cœli, qui cum gloria magna ſalutem
ſibi fecerat. Quique priùs perdendis 31
Judæis prompti fuerant, uſquequo
ferarum aviúmque cibus fierent, lætique
deſcripſerant numerum eorum, videntes
quæ ipſis acciderant, gementes ac
mœſti, pudoréque induti, extinctâ audaciâ
ac furore qui ignis inſtar arſerat,
in confuſione & ignominia verſabantur.
Judæi autem ut prædiximus, 32
convivia exultantes lætíque agebant,
cum pſalmis, canticíſque ac laudibus;
Conſilium inter ſe capientes agendi 33
dies hos cum exultatione & gaudio
ubicunque degerent, non edendi bibendíque
cauſâ, ſed propter ſalutem
quam fecerat ſibi Dominus. Accedentéſque 34
ad regem petierunt, ut dimiſſi
domum quiſque ſuam irent. Deſcripſerant 35
enim eos à viceſima quinta
menſis uſque ad quartam, per quadraginta
dies, ſtatuentes perdere ipſos
tribus diebus, à quinto ad ſeptimum;
quibus Dominus dominator omnium,
majeſtatis & miſericordiæ ſuæ gloriam
oſtendit, liberans eos cum ſtupore magno.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Γ'.

36 Εὐωχοῦντο δὲ πάνθ᾽ ὑπὸ τοῦ βασιλέως χορηγούμενοι μέχρι τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης, Ἐν ᾗ ϗ τὴν ἐν-
37 τυχίαν ἐποιήσαντο περὶ τῆς ἀπολύσεως αὐτῶν. Συναινέσας τε (α) αὐτοὺς ὁ βασιλεύς, ἔγραψεν αὐτοῖς
τὴν ὑπογεγραμμένην ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς κατὰ πόλιν στρατηγοὺς μεγαλοψύχως τὴν ἐκτενίαν
ἔχουσαν.

MS.A. (α) αὐτοῖς

ΚΕΦ. ζ'.

1 Βασιλεὺς Πτολεμαῖος ὁ Φιλοπάτωρ τοῖς κατ᾽ Αἴγυπτον στρατηγοῖς ϗ πᾶσι τοῖς τεταγμένοις ἐπὶ
πραγμάτων, χαίρειν ϗ ἐρρῶσθαι. ἐρρώμεθα δὲ ϗ αὐτοὶ ϗ τὰ τέκνα ἡμῶν, (α) κατευθύναντος ἡμῖν τοῦ μεγάλου
2 θεοῦ (β) τὰ πράγματα καθὼς προαιρούμεθα. Τῶν φίλων τινὲς (γ) κακοηθείᾳ πυκνότερον ἡμῖν παρακείμενοι,
συνέπεισαν ἡμᾶς εἰς τὸ τοὺς ὑπὸ τὴν βασιλείαν Ἰουδαίους, συναθροίσαντας (δ) σύστημα, κολάσασθαι ξενιζούσαις
3 (ε) ἀποστατῶν τιμωρίαις, (ζ) Προσφερόμενοι μήποτε εὐσταθήσειν τὰ πράγματα ἡμῶν, δι᾽ ἣν ἔχουσιν
4 οὗτοι (η) πρὸς πάντα τὰ ἔθνη δυσμένειαν, (θ) μέχρις ἂν συντελεσθῇ τοῦτο. Οἳ ϗ δεσμίους καταγαγόντες αὐτοὺς μετὰ σκυλμῶν ὡς ἀνδράποδα, μᾶλλον δὲ ὡς ἐπιβούλους, ἄνευ πάσης ἀνακρίσεως ϗ
5 ἐξετάσεως ἐπεχείρησαν ἀνελεῖν, νόμου Σκυθῶν ἀγριωτέραν (ι) ἐμπεπορπημένοι ὠμότητα. Ἡμεῖς
δὲ ἐπὶ τούτοις σκληρότερον διαπειλησάμενοι, καθ᾽ ἣν ἔχομεν πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους ἐπιείκειαν,
μόλις τὸ ζῆν αὐτοῖς (κ) χαρισάμενοι, ϗ τὸν ἐπουράνιον θεὸν ἐγνωκότες ἀσφαλῶς ὑπερησπικότα τῶν
Ἰουδαίων, ὡς πατέρα ὑπὲρ υἱῶν διαπαντὸς (λ) ὑπερμαχοῦντα, τήν τε τοῦ φίλου (μ) ἣν ἔχουσι πρὸς
ἡμᾶς βεβαίαν ϗ τοὺς προγόνους ἡμῶν εὔνοιαν ἀναλογισάμενοι, δικαίως ἀπολελύκαμεν πάσης καθ᾽
6 ὁντινοῦν αἰτίας τρόπον· Καὶ προστετάχαμεν ἑκάστῳ πάντας εἰς τὰ ἴδια ἐπιστρέφειν, ἐν παντὶ
(ν) τόπῳ μηθενὸς αὐτοὺς τὸ σύνολον καταβλάπτοντος, μήτε (ξ) ὀνειδίζειν περὶ τῶν γεγενημένων
7 παρὰ λόγον. Γινώσκετε γὰρ ὅτι κατὰ τούτων ἐάν τι κακοτεχνήσωμεν πονηρὸν, ἢ ἐπιλυπήσωμεν
αὐτοὺς τὸ σύνολον, οὐκ ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸν πάσης δεσπόζοντα δυνάμεως θεὸν ὕψιστον ἀντικείμενον
8 ἡμῖν ἐπ᾽ ἐκδικήσει τῶν πραγμάτων κατὰ πᾶν ἀφεύκτως διαπαντὸς ἕξομεν. Ἔρρωσθε. Λαβόντες
δὲ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, οὐκ ἐσπούδασαν (ο) εὐθέως γενέσθαι περὶ τὴν ἄφοδον, ἀλλὰ τὸν βασιλέα
προσηξίωσαν τοὺς ἐκ τοῦ γένους τῶν Ἰουδαίων τὸν ἅγιον θεὸν αὐθαιρέτως (π) παραβεβηκότας ϗ τοῦ θεοῦ
9 τὸν νόμον, τυχεῖν (ρ) δι᾽ αὐτῶν τῆς ὀφειλομένης κολάσεως, Προφερόμενοι τοὺς γαστρὸς ἕνεκεν τὰ
θεῖα παραβεβηκότας προστάγματα, μηδέποτε εὐνοήσειν μηδὲ τοῖς τοῦ βασιλέως (σ) πράγμασιν.

MS.A. (α) κατευθύνοντος (β) τὰ προστάγματα (γ) κατὰ κακοήθειαν (δ) τὰ συστήματα, κολάζεσθαι (ε) ἀποστάντων (ζ) Προσφερόμενοι μηδέποτε (η) πρὸς τὰ ἔθνη (θ) μέχρι (ι) ἐνπεπορπημένοι (κ) χαριζόμενοι, (λ) συμμαχοῦντα, (μ) δι᾽ ἣν ἔχουσιν βεβαίαν πρὸς ἡμᾶς ϗ (ν) τρόπῳ μηθὲν αὐτοὺς (ξ) ὀνειδίζοντος περὶ (ο) εὐθέως περὶ (π) παραβεβηκότας τοῦ θεοῦ (ρ) δι᾽ αὐτῶν (σ) προστάγμασιν.

Interp. LAT.

Epulabantur autem omnibus à rege præbitis uſque ad quartam decimam: 36
In qua etiam adierunt pro dimiſſione ſua. Collaudans autem eos rex, ſcripſit 37
eis ſubjectam epiſtolam ad duces, qui per civitates; quæ magnam animi in-
tentionem præ ſe ferebat.

CAP. VII.

REx Ptolemæus Philopator ducibus per Ægyptum, & omnibus negotiorum 1
præfectis, gaudere, & valere. Valemus autem & ipſi, & filii noſtri, proſperè
dirigente nobis res magno Deo, ſicut volumus. Ex amicis quidam morum im- 2
probitate, frequentiùs nobis aſſiſtentes, perſuaſerunt nobis, ut Judæi, qui ſub
regno ſunt, quod conjurationem congregâſſent, punirentur novis rebellium ſup-
pliciis, Prætendentes nunquam bono in ſtatu collocatum iri res noſtras, pro- 3
pter odium quod hi haberent erga omnes gentes, quoaduſque hoc perficiatur.
Qui & vinctos adducentes eos cum vexationibus tanquam mancipia, po- 4
tiùs autem tanquam inſidiatores, ſine ullo judicio, & inquiſitione aggreſſi
ſunt interficere, lege Scytharum ferociorem induti crudelitatem. Nos autem 5
ſuper his duriùs comminati, pro ea quam habemus erga omnes homines æqui-
tate, vix vitam eis condonantes, & cœleſtem Deum agnoſcentes, qui tutò pro-
texerat Judæos, tanquam pater pro filiis aſſiduè propugnans, & amicitiæ,
quam habent erga nos & majores noſtros, ſtabilem benevolentiam recolentes,
juſtè dimiſimus, quolibet cujuſque cauſæ modo: Et præcepimus cuique, ut 6
omnes ad propria reverterentur, nemine uſquam ipſos prorſus lædente, neque
exprobrarent de iis quæ præter rationem geſta eſſent. Scitote enim, ſi quid 7
contra hos machinemur mali, vel omninò eos contriſtemus; non hominem ſed
omnis potentiæ Dominum Deum altiſſimum adverſarium nobis ad ultionem
rerum uſquequaque inevitabiliter perpetuò nos habituros. Valete. Acceptâ 8
autem epiſtolâ hac, non ſtatim inſerunt abitionem: ſed regem obſecrârunt,
qui ex Judæorum genere ſanctum Deum ſponte deſeruiſſent, & ejus legem;
ii per ipſos debitam pœnam reportarent; Proponentes, qui ventris cauſâ 9
tranſgreſſi eſſent divinas leges, ne in regis quidem rebus unquam benè
ſenſuros.

Verſio SYRIACA cum Interpretatione LATINA.

36 * ܟܠܗܘܢ ܕܝܢ ܡܬܦܨܚܝܢ ܗܘܘ. ܡܛܠ ܡܕܡ ܕܫܒܩ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܡܠܟܐ. ܥܕܡܐ
37 ܠܐܪܒܥܣܪܐ. * ܕܒܗ ܩܪܒܘ ܗܘܘ ܠܡܠܟܐ ܕܢܫܬܪܘܢ. ܡܠܟܐ ܕܝܢ ܫܒܚ ܐܢܘܢ. ܘܟܬܒ
ܠܗܘܢ ܐܓܪܬܐ ܗܟܢܐ. ܠܘܬ ܐܣܛܪܛܝܓܐ ܕܟܠ ܡܕܝܢܬܐ. ܟܕ ܣܗܕ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܛܒ.

* ܩܦܠܐܘܢ * ܙ *

1 * ܦܛܘܠܡܐܘܣ ܦܝܠܘܡܛܘܪ ܡܠܟܐ. ܠܟܠܗܘܢ ܐܣܛܪܛܝܓܐ ܕܡܨܪܝܢ. ܘܠܟܠܗܘܢ
ܐܝܠܝܢ ܕܡܩܝܡܝܢ ܥܠ ܨܒܘܬܐ. ܫܠܡܐ ܘܚܘܠܡܢܐ. ܚܠܝܡܝܢ ܕܝܢ ܐܦ ܚܢܢ ܐܦ ܒܢܝܢ.
2 ܐܦ ܨܒܘܬܢ. * ܡܛܠ ܕܐܠܗܐ ܪܒܐ. ܗܘ ܐܬܩܢ ܨܒܘܬܢ ܐܝܟܢܐ ܕܨܒܝܢ ܗܘܝܢ. ܐܢܫܐ ܕܝܢ ܡܢ
ܪܚܡܝܢ. ܘܐܝܠܝܢ ܕܩܪܝܒܝܢ ܗܘܘ ܠܢ. ܡܛܠ ܣܢܐܬܐ ܕܐܝܬ ܗܘܬ ܠܗܘܢ ܥܡ ܝܗܘܕܝܐ.
ܦܝܣܘܢ ܕܢܐܠܘܨ ܠܟܠܗܘܢ ܝܗܘܕܝܐ ܕܬܚܝܬ ܫܘܠܛܢܢ ܘܢܫܢܩ ܐܢܘܢ. ܘܢܘܒܕ
3 ܐܢܘܢ ܒܟܠ ܐܘܠܨܢܝܢ. * ܟܕ ܐܡܪܝܢ ܗܘܘ ܕܡܛܠܬܗܘܢ ܠܐ ܫܠܝܐ ܠܗ ܡܠܟܘܬܢ. ܕܬܗܘܐ ܫܠܝܐ ܒܗ
4 ܫܠܡܐ ܘܫܝܢܐ. ܡܛܠ ܕܒܥܠܕܒܒܘܬܐ ܕܐܝܬ ܗܘܬ ܠܗܘܢ ܥܡ ܟܠܗܘܢ ܥܡܡܐ. * ܘܡܛܠ ܣܢܐܬܐ ܕܐܝܬ
ܗܘܬ ܠܗܘܢ ܥܠܝܗܘܢ. ܐܝܟ ܐܣܝܪܐ ܘܡܬܬܒܪܐ ܐܝܟ ܕܠܒܝܫܐ ܒܝܫܐ ܘܡܚܝܒܐ. ܕܠܐ ܕܝܢܐ ܘܕܠܐ ܫܘܐܠܐ.
ܐܝܬܝܘ ܕܢܩܛܠܘܢ ܘܢܘܒܕܘܢ ܐܢܘܢ ܐܟܚܕܐ. ܒܒܝܫܘܬܗܘܢ. ܒܚܡܬܐ ܘܒܛܪܘܢܘܬܐ ܕܠܒܝܫܝܢ
5 ܗܘܘ ܝܬܝܪ ܡܢ ܣܩܘܬܝܐ. * ܚܢܢ ܕܝܢ ܟܕ ܗܕܐ ܐܬܒܐܫ ܠܢ. ܘܐܬܚܡܬܢ ܛܒ. ܘܐܦ
ܡܪܚܡܢܘܬܐ ܘܒܣܝܡܘܬܐ ܕܐܝܬ ܠܢ ܠܘܬ ܟܠ ܐܢܫ. ܠܐ ܡܫܟܚܝܢ ܗܘܝܢ ܕܢܦܨܐ ܐܢܘܢ ܡܢ
ܡܘܬܐ. ܘܢܫܒܘܩ ܠܗܘܢ ܚܝܐ. ܘܝܕܥܢ ܫܪܝܪܐܝܬ ܕܐܠܗܐ ܗܘ ܡܥܕܪܢܗܘܢ ܕܝܗܘܕܝܐ.
ܘܐܝܟ ܐܒܐ ܥܠ ܐܦܝ ܒܢܝܐ. ܗܟܢܐ ܡܬܟܬܫ ܚܠܦܝܗܘܢ. ܘܡܛܠ ܪܚܡܬܗܘܢ
ܘܬܡܝܡܘܬܗܘܢ ܕܥܡܢ ܘܥܡ ܐܒܗܝܢ. ܘܐܬܚܫܒܢ ܘܫܒܩܢ ܐܢܘܢ ܒܢܝ ܚܐܪܐ ܡܢ
6 ܟܠ ܥܠܬܐ ܕܐܝܬ. * ܘܦܩܕܢ ܕܟܠ ܐܢܫ ܐܢܫ ܡܢܗܘܢ. ܢܬܦܢܐ ܠܗ ܡܕܡ ܕܐܬܢܣܒ
ܡܢܗ. ܘܠܐ ܐܦ ܡܕܡ ܐܢܫ ܢܬܒܙܚ ܐܢܘܢ ܘܢܚܣܕ ܐܢܘܢ ܥܠ ܟܠ ܡܕܡ ܕܗܘܐ
7 ܠܗܘܢ. * ܕܥܘ ܕܝܢ ܗܕܐ. ܕܐܢ ܗܘ ܕܢܬܚܫܒ ܥܠܝܗܘܢ ܡܕܡ ܕܒܝܫ.
ܐܘ ܢܟܐܐ ܐܢܘܢ ܒܡܕܡ. ܠܐ ܗܘܐ ܠܒܪܢܫܐ ܡܟܐܒܝܢ ܚܢܢ. ܐܠܐ ܠܐܠܗܐ ܡܪܝܡܐ. ܗܘ ܕܫܠܝܛ
ܥܠ ܟܠ ܚܝܠ. ܡܛܠ ܕܗܘܝܘ ܬܒܘܥܐ ܕܥܘܠܐ. ܘܠܝܬ ܕܢܥܪܘܩ ܐܘ ܕܢܬܦܠܛ ܡܢܗ
8 ܠܐ ܡܫܬܟܚ. ܘܗܘܘ ܚܠܝܡܝܢ. * ܘܟܕ ܩܒܠܘ ܕܝܢ ܐܓܪܬܐ. ܠܐ ܨܒܘ ܕܢܦܩܘܢ ܡܚܕܐ
ܐܠܐ ܫܐܠܘ ܡܢ ܡܠܟܐ. ܕܠܝܗܘܕܝܐ ܐܝܠܝܢ ܕܡܢ ܨܒܝܢܗܘܢ ܫܒܩܘ ܘܐܙܠܘ
ܡܢ ܐܠܗܐ ܩܕܝܫܐ ܘܢܡܘܣܗ ܡܛܠ ܪܓܬܐ ܕܟܪܣܗܘܢ. ܢܬܒܥܘܢ ܦܘܪܥܢܐ. ܘܕܢܐܬܐ ܐܝܟ
9 ܕܘܠܐ. * ܡܛܠ ܕܐܦܠܐ ܒܨܒܘܬܗ ܕܝܢ ܕܡܠܟܐ ܐܫܬܟܚܘ ܡܗܝܡܢܝܢ.

Hilares itaque omnes agebant, de eo 36
quod indulſerat ipſis rex, uſque ad de-
cimum quartum, Quo ad regem ac- 37
ceſſerunt ut dimitterentur: collaudans
autem eos rex, ipſis epiſtolam ad omnium
civitatum duces in hæc verba ſcripſit,
quâ multum ipſis atteſtatus eſt.

CAP. VII.

PTolomæus Philometor rex omnibus 1
per Ægyptum ducibus, præfectíſque re-
bus quibuſcunque, ſalvere & valere;
nos autem cum liberis, rebúſque no-
ſtris, valemus. Quia magnus Deus res 2
noſtras ut voluimus ordinavit, ex ami-
cis autem noſtris quidam, nobíſque
proximis, pro odio quod habebant in
Judæos, perſuaſerant nobis, ut coactos
omnes per dominium noſtrum Judæos
cum cruciatu perderemus, omni angu-
ſtiarum genere tortos: Dicentes; Per 3
eos regnum noſtrum pacatum & tran-
quillum eſſe non poſſe: Utique ob ini-
micitias quas cum omnibus Judæis
gerebant. Ac præ odio quo ipſos 4
proſequebantur, vinctos tanquam ma-
leficos & damnatos adduxerunt, ſine
judicio aut interrogatione, ſimul omnes,
pro malitia furoréq; ac tyrannide quam
præ Scythis induerât, interficere atq; per-
dere cupientes. Nobis cum hoc diſpli- 5
ceret, iratis admodum, ſecundùm huma-
nitatem ac manſuetudinem quam erga
omnes habemus, vix tamen ipſos à
morte eripere potuimus, vitámque ipſis
indulgere. Certò autem cognovimus
Deum Judæis auxilio eſſe, próque eis,
tanquam patrem pro filiis pugnare:
benevolentiámq; & integritatem quam
nobiſcum & cum patribus noſtris co-
luerunt, cogitantes, liberos eos, cu-
juſcunque rei cauſâ dimittimus: Sin- 6
gulis ipſorum, quicquid ipſis ablatum
fuerit reſtitui jubentes: injuriáque ipſos
aut probro, ulla de re quæ acciderit,
affici vetantes. Scitote autem, quòd ſi 7
mali quicquam ipſis machinemur aut
faciamus, doloréque aliquo ipſos affi-
ciamus, non homini, ſed Deo excelſo,
omnis potentiæ Domino, vindici eo-
rum, faciemus: & neminem ipſum
effugere poſſe aut evadere. Valete.
Acceptis literis, ſtatim diſcedere nolu- 8
erunt, ſed petierunt à rege, ut de Ju-
dæis, qui ſponte ſuâ, propter cupidi-
tatem ventris à Deo ſancto, legéque
ejus deficientes, diſceſſerant, vindi-
ctam ipſis & ſupplicium quod æquum
erat, ſumere ſibi liceret: Quod ne- 9
in regis quidem rebus fideles inventi
fuerant.

ΜΑΚΚΑΒΑΙ'ΩΝ Γ'.

Ὁ δὲ τ' ἀληθὲς αὐτοὺς λέγειν παραδεξάμενος καὶ (α) συναινέσας, ἔδωκεν αὐτοῖς ἄδειαν πάντων, ὅπως τοὺς παραβεβηκότας τοῦ θεοῦ τὸν νόμον (β) ἐξολοθρεύσωσι κατὰ πάντα τὸν ὑπὸ (γ) τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τόπον μετὰ παρρησίας ἄνευ πάσης βασιλικῆς ἐξουσίας (δ) ἢ ἐπισκέψεως. Τότε κατευφημήσαντες αὐτὸν, ὡς πρέπον ἦν, οἱ τούτων ἱερεῖς, καὶ πᾶν τὸ πλῆθος ἐπιφωνήσαντες (ε) τὸ ἀλληλούια, μετὰ χαρᾶς ἀνέλυσαν. (ζ) Τότε τὸν ἐμπεσόντα τῶν μεμιασμένων ὁμοεθνῆ κατὰ τὴν ὁδὸν (η) ἐκόλαζον, καὶ μετὰ παραδειγματισμῶν ἀνῄρουν. Ἐκείνῃ δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἀνεῖλον ὑπὲρ τοὺς τριακοσίους (θ) ἄνδρας, καὶ ἤγαγον εὐφροσύνην μετὰ χαρᾶς (ι) τοὺς βεβήλους χειρωσάμενοι. Αὐτοὶ δὲ οἱ μέχρι θανάτου τὸν θεὸν ἐσχηκότες, παντελῆ (κ) σωτηρίας ἀπόλαυσιν εἰληφότες, ἀνέζευξαν ἐκ τῆς πόλεως παντοίοις εὐωδεστάτοις ἄνθεσι κατεστεμμένοι μετ' εὐφροσύνης καὶ βοῆς, ἐν αἴνοις καὶ παμμελέσιν ὕμνοις εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ τῶν πατέρων αὐτῶν (λ) αἰωνίῳ σωτῆρι τοῦ Ἰσραήλ. Παραγενηθέντες δὲ εἰς Πτολεμαΐδα τὴν ὀνομαζομένην διὰ τὴν τοῦ τόπου ἰδιότητα (μ) Ῥοδοφόρον, ἐν ᾗ προσέμεινεν αὐτοὺς ὁ στόλος κατὰ κοινὴν αὐτῶν βουλὴν ἡμέρας ἑπτὰ, Ἐκεῖ ἐποίησαν πότον (ν) σωτήριον, τοῦ βασιλέως χορηγήσαντος αὐτοῖς εὐψύχως τὰ πρὸς τὴν ἄφιξιν (ξ) πάντα ἑκάστῳ ἕως (ο) εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν. Καταχθέντες δὲ μετ' εἰρήνης ἐν ταῖς πρεπούσαις ἐξομολογήσεσιν, ὡσαύτως κἀκεῖ ἔστησαν καὶ ταύτας ἄγειν τὰς ἡμέρας ἐπὶ τὸν τῆς παροικίας αὐτῶν χρόνον εὐφροσύνους. Ἃς καὶ ἀνιερώσαντες ἐν στήλῃ κατὰ τὸν τῆς συμποσίας τόπον προσευχῆς (π) καθιδρύσαντες, ἀνέλυσαν ἀσινεῖς, ἐλεύθεροι, ὑπερχαρεῖς, διά τε γῆς καὶ θαλάσσης καὶ ποταμοῦ ἀνασωζόμενοι τῇ τοῦ βασιλέως ἐπιταγῇ, (ρ) ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν, καὶ πλείστην ἢ ἔμπροσθεν ἐν τοῖς ἐχθροῖς ἐξουσίαν ἐσχηκότες μετὰ δόξης καὶ φόβου, Τὸ σύνολον ὑπὸ μηδενὸς διασεισθέντες τῶν ὑπαρχόντων. Καὶ πάντα τὰ ἑαυτῶν πάντες ἐκομίσαντο ἐξ ἀπογραφῆς, ὥστε τοὺς ἔχοντάς τι, μετὰ φόβου μεγίστου ἀποδοῦναι αὐτοῖς, τὰ μεγαλεῖα τοῦ (σ) μεγίστου θεοῦ ποιήσαντος (τ) τελείως ἐπὶ σωτηρίᾳ αὐτῶν. Εὐλογητὸς ὁ ῥύστης Ἰσραὴλ εἰς τοὺς ἀεὶ χρόνους. Ἀμήν.

Interp. LAT.

Ille autem verè eos dicere confessus, & collaudans, dedit eis omnium po- 10
testatem, ut eos qui transgressi erant Dei legem, disperderent per omnem,
qui in regno ipsius, locum fidenter, sine ulla regali auctoritate, aut scientiâ.
Tunc benè precantes ei, sicut par erat, qui ex his erant sacerdotes, & omnis 11
multitudo acclamantes Alleluja, cum gaudio abierunt. Tunc occurrentem 12
ex contaminatis concivem per viam puniebant, & exempla edentes inter-
ficiebant. Illâ autem die sustulerunt supra trecentos viros, & egerunt læ- 13
titiam cum gaudio prophanis interfectis. Illi autem ipsi, qui usque ad 14
mortem Deum retinuerant, integrâ salutis fruitione perceptâ, profecti sunt
è civitate, cujusquemodi optimi odoris floribus coronati, cum lætitia &
clamore, in laudibus & suavissimis hymnis gratias agentes Deo patrum su-
orum æterno salvatori Israel. Cùm venissent autem Ptolemaidam, quæ 15
propter loci proprietatem nominatur Rosifera, in qua expectaverat eos classis
ex communi ipsorum consilio dies septem, Ibi fecerunt convivium salutare, 16
rege prebente eis bono animo, quæ ad discessum, omnia, unicuique usque
ad propriam domum. Delati autem cum pace in confessionibus decentibus, 17
similiter & ibi statuerunt hos agere dies ad tempus sui incolatûs lætos.
Quos etiam consecrantes in columna ad convivii locum, confirmantes vo- 18
tum, abierunt illæsi, liberi, gaudio delibuti, & per terram, & mare, &
flumen, incolumes, regis jussione, unusquisque ad propriam sedem; & ma-
jorem quàm anteà, in inimicos potestatem adepti cum gloria & timore,
Prorsùs à nemine dimoti de substantia. Et omnia sua omnes reportârunt ex 19
descriptione, ita ut, qui aliquid habebant, maximo cum timore eis redde-
rent, cùm magnalia summus Deus fecisset perfectè ad salutem ipsorum.
Benedictus liberator Israel in sempiterna tempora. Amen. 20

ΤΕ'ΛΟΣ ΤΗ͂Σ ΠΑΛΑΙΑ͂Σ ΔΙΑΘΗ'ΚΗΣ ΚΑΤΑ' ΤΟΥ'Σ 'ΕΒΔΟΜΗ'ΚΟΝΤΑ.

FINIS VETERIS TESTAMENTI.

MS. A. (α) παραινέσας, (β) ἐξολεθρεύσωσιν (γ) τῆς βασιλείας (δ) καὶ (ε) * τὸν τὸ (ζ) Οὗτοί τε τὸν (η) ἀπέκτεννον (θ) * ἀνδράθην (ι) βεβήλους (κ) * σωτηρίαν ἀπόλυσιν ἐσχηκότες, ἀνέζευξεν (λ) * ἁγίων σοι τῷ (μ) * Ῥοδοφόρον, (ν) σωτηρίας, (ξ) πάντας (ο) ἐπὶ (π) καθιδρύσαντες, (ρ) ἕκαστον εἰς τὴν * ἔμπροσθεν (σ) μεγάλου (τ) τελείως (†) Μακκαβαίων Γ'.

Versio *SYRIACA* cum Interpretatione *LATINA.*

* ܗܘ ܕܝܢ ܟܕ ܩܒܠ ܕܫܪܝܪܐܝܬ ܐܡܪܝܢ. ܡܠܠ ܥܡܗܘܢ ܘܫܒܚ ܐܢܘܢ. ܘܝܗܒ ܠܗܘܢ 10
ܫܘܠܛܢܐ ܕܥܠ ܡܣܪ̈ܚܢܐ ܘܡܥ̈ܒܪܢܐ ܕܢܡܘܣܐ. ܕܢܩܛܠܘܢ ܘܢܘܒܕܘܢ ܐܢܘܢ. ܟܠ ܕܐܝܬ
ܠܗ ܫܘܠܛܢܐ ܕܡܠܟܘܬܗ. ܐܝܟ ܕܨܒܝܢ. ܗܢܘܢ ܒܫܘܠܛܢܐ ܕܢܦܫܗܘܢ. * ܗܝܕܝܢ 11
ܟܗ̈ܢܐ ܘܥܡܐ. ܫܒܚܘ ܠܡܠܟܐ. ܐܝܟ ܡܐ ܕܘܠܐ ܗܘܐ. ܘܐܪܝܡܘ ܩܠܐ ܕܬܫܒܘܚܬܐ
ܕܗܠܠܘܝܐ. ܘܢܦܩܘ ܟܕ ܚܕܝܢ. * ܟܕ ܐܙܠܝܢ ܗܘܘ ܒܐܘܪܚܐ. ܟܠ ܡܢ ܕܢܦܠ ܗܘܐ 12
ܒܐܝ̈ܕܝܗܘܢ ܡܢ ܡܥ̈ܪܩܢܐ. ܩܛܠܝܢ ܗܘܘ ܠܗ ܒܡܘܬܐ ܒܝܫܐ ܘܡܨ̈ܥܪܢܐ. * ܘܒܗܘ ܝܘܡܐ 13
ܩܛܠܘ ܬܠܬܡܐܐ ܓܒܪ̈ܝܢ. ܘܥܒܕܘ ܒܚܕܘܬܐ ܘܒܪܘܙܐ. ܘܩܛܠܘ ܠܟܠܗܘܢ ܡܣ̈ܝܒܐ.
* ܗܢܘܢ ܕܝܢ ܗܠܝܢ ܕܗܘܐ ܠܗܘܢ ܐܠܗܐ ܡܥܕܪܢܐ ܥܕܡܐ ܠܡܘܬܐ. ܘܦܨܝ ܐܢܘܢ 14
ܡܦܨܝܢܘܬܗ ܡܢ ܟܠ ܐܘܠܨܢܐ. ܘܢܦܩܘ ܡܢ ܡܕܝܢܬܐ ܟܕ ܡܟܠܠܝܢ ܒܟܠ ܗܒ̈ܒܐ
ܒܣ̈ܡܐ ܘܒܚܕܘܬܐ ܘܒܪܘܙܐ ܡܘܕܝܢ ܗܘܘ ܘܡܫܒܚܝܢ ܒܬܫ̈ܒܚܬܐ ܪ̈ܘܪܒܬܐ ܠܐܠܗܐ
ܕܐܒ̈ܗܝܗܘܢ. ܠܥܠܡ ܦܪܘܩܗ ܕܐܝܣܪܐܝܠ. * ܟܕ ܐܬܘ ܕܝܢ ܠܦܛܠܡܐܝܣ. ܗܝ 15
ܕܡܛܠ ܫܘܦܪܐ ܕܐܬܪܐ ܡܬܩܪܝܐ ܡܟܠܠܬ ܒܘܪ̈ܕܐ. ܢܦܩܘ ܟܠܗܘܢ ܒܢ̈ܝ ܡܕܝܢܬܐ
ܐܟܚܕܐ ܘܐܪܥܘ ܐܢܘܢ ܒܫܠܡܐ. ܘܦܫܘ ܬܡܢ ܫܒܥܐ ܝܘܡܝ̈ܢ. * ܘܐܬܒܣܡܘ ܒܚܕܘܬܐ ܪܒܬܐ. 16
ܡܠܟܐ ܓܝܪ ܗܘܐ ܦܩܕ ܕܢܬܠ ܠܗܘܢ ܡܢ ܕܝܠܗ. ܥܕܡܐ ܕܟܠ ܐܢܫ
ܠܒܝܬܗ ܢܦܢܐ ܒܫܠܡܐ. * ܘܥܒܕܘ ܗܢܘܢ ܝܘܡ̈ܬܐ ܒܬܫܒ̈ܚܬܐ ܘܒܙܡܝܪ̈ܬܐ ܐܝܟ ܕܘܠܐ 17
ܗܘܐ ܠܗܘܢ. ܘܐܩܝܡܘ ܐܦ ܬܡܢ. ܕܢܗܘܘܢ ܥܒܕܝܢ ܗܠܝܢ ܝܘܡ̈ܬܐ:
ܟܠܗܘܢ ܝܘܡܬܗܘܢ ܒܚܕܘܬܐ ܘܒܪܘܙܐ. * ܘܒܕܘܟܬܐ ܗܝ ܕܐܬܥܢܝܘ ܗܘܘ ܒܗ. ܐܩܝܡܘ ܒܗ ܥܡܘܕܐ: 18
ܘܥܒܕܘ ܬܡܢ ܒܝܬ ܨܠܘܬܐ ܘܐܙܠܘ ܟܕ ܚܕܝܢ ܘܪܘܙܝܢ ܐܢܫ ܐܢܫ ܠܒܝܬܗ. ܟܕ ܙܕܩܝܢ ܐܢܫ
ܘܡܫܬܒܗܪܝܢ ܒܝܡܐ ܘܒܝܒܫܐ ܘܒܢܗܪ̈ܘܬܐ. ܘܒܦܘܩܕܢܗ ܕܡܠܟܐ ܐܬܪܘܪܒܘ ܘܐܬܥܠܝܘ
ܥܠ ܒܥܠܕܒ̈ܒܝܗܘܢ. * ܘܢܣܒܘ ܟܠ ܡܕܡ ܕܐܬܒܙܙ ܗܘܐ ܡܢܗܘܢ. ܟܕ ܠܐ ܐܢܫ ܡܡܪܚ ܗܘܐ 19
ܕܢܣܟܠ ܠܗܘܢ ܐܦܠܐ ܡܕܡ. ܒܦܘܪܩܢܐ ܪܒܐ ܕܥܒܕ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܐܠܗܐ ܪܒܐ ܘܚܝܠܬܢܐ.
* ܒܪܝܟ ܗܘ ܦܪܘܩܗ ܕܐܝܣܪܐܝܠ. ܠܥܠܡ ܥܠܡܝܢ ܐܡܝܢ. 20

* ܫܠܡ ܣܦܪܐ ܕܬܠܬܐ ܕܡܩܒܝ̈ܐ: ܦܬܓ̈ܡܐ ܐ̈ܬ *

Quibus ipse, cum vera dici accepisset, 10
auscultavit, laudavitque eis potestatem
dedit, omnes defectores transgressoresque legis, regni ipsius dominio subdi-
tos, quomodo ipsis pro arbitrio suo
placeret, occidendi & perdendi. Tum 11
sacerdotes & populus, regem, ut par
erat, laudantes, vocem cantici Halle-
lunoi elevârunt, lætique egressi sunt.
In itinere autem, quicunque ex apo- 12
statis in manus ipsorum incideret, cum
morte malâ & ignominiosâ occiderunt,
Tercentum ipso die interfectis: læti- 13
tiámque cum gaudio egerunt, occisis
omnibus pollutis. Hi autem quibus 14
Deus usque ad mortem auxilio fuerat,
déque omni angustia funditùs ipsos
eripuerat, coronati floribus omnibus
odoratis, lætique cum exultatione civi-
tate egressi, confitebantur & lauda-
bant canticis magnificis Deum patrum
suorum, in seculum salvatorem Israëlis.
Ptolomaidem autem cùm venissent, eam 15
quæ propter sitûs venustatem Rosis co-
ronata dicitur, egressi simul omnes ci-
ves occurrerunt ipsis cum pace, man-
serúntque ibi septem dies, Cum ma- 16
gnâ lætitiâ: rex enim præberi ipsis de
suo jusserat usque dum domum quisque
suam salvi redirent. Egerunt igitur 17
dies hos canticis hymnísque quibus par
erat, ibíque etiam constituerunt, cum
gaudio & lætitiâ agere dies istos,
omnibus diebus suis. In loco autem 18
ubi morati fuerant erectâ columnâ,
fecerunt ibi proseucham: lætíque ac
hilares domum quisque suam ac civi-
tatem, cum gaudio profecti sunt, quà
mari, quà terrâ, quà fluminibus, præ-
ceptóque regis exaltati & elati supra
hostes suos, Receperunt omnia quibus 19
spoliati fuerant, nemine audente vel
minimum ipsis injuriæ facere, propter
salutem magnam quam fecerat ipsis
Deus magnus & fortis. Benedictus sit 20
salvator Israëlis, in seculum seculorum.
Amen.

Finis libri tertii Maccabæorum.

Versus 1400.

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* بسم الله الحي الازلي *

* كتاب المقابيين * وهو الثاني *

IN NOMINE DEI VIVI ÆTERNI.

LIBER MACHABÆORUM SECUNDUS.

Præfatio quæ huic libro in editione Pariſienſi præfigitur.

Liber hic, a cap. I. *uſque ad* 16. *incluſive, inſcribitur* II. Machabæorum ex Hebræorum Tranſlatione, *uti in calce ejuſdem cap.* 16. *videre eſt. Reliquus vero liber ſimpliciter notatur* II. Machabæorum, *continuata tamen cum antecedentibus capitum ſerie. At cum neque textui Syriaco, qui præcipuæ inter Orientales auctoritatis eſt, neque Græco, neque Vulgatæ Editioni conſonet, (quanquam in omnibus ferme Orientalium extet codicibus) illum in calce horum Bibliorum repoſuimus, & quidem deſtitutum apicibus ſuis: tum ne cuiquam inter cæteros Canonicos libros recenſeri a nobis videatur: tum quia ſecundus Machabæorum, qui pro Canonico habetur, ex integro nobis extat, quanquam ſub nomine primi. Habes tamen in hoc, quædam ex primo, & ſecundo: quædam vero alia hactenus forte in lucem non edita, quæ tibi non injucunda fore ſperamus: quandoquidem liber totus eſt quædam Hiſtoriæ continuatio, ab ipſis Machabæis deducta, uſque ad regnum Herodis, & præfecturam Pilati, & conſequenter Chriſti Domini tempora. Tandem hoc unum ſcias velimus, nos ea bona fide textum expreſſiſſe, ut ne ea quidem, quæ facile emendari poterant, mutaverimus*

* الفصل الاول *

كان من رسوم ملوك الروم اليونانيين * ان ينفدوا الي مدينة بيت المقدس في كل سنة
مالًا جزيلًا يُدفع الي الكهنه ليودوه الي خزانة بيت الله لمال الصدقة على اليتاما والارامل *
وكان سلوقوس الملك بمقدونيًا وقد كان له صاحب من قوّاده يُقال له هليدروس * فعُمل
على القبض على الخزانة واخذ كلما فيها من المال * وشاع ذلك عنه فغم ذلك اهل المدينه
وخافوا ان يتخطّي هليدروس من هذا الي سواه * ولم تكن فيهم قدرن تنفد على منعه
مِمّا عزم عليه * فقصدوا الله باجمعهم وصاموا باسرهم وصلّوا بخشوع وخضوع وبكآء
عظيمٍ * ولبسوا المسوح وتمرّغوا في الرماد مع حونيًّا الكاهن الاكبر وساير الروسآء والشيوخ
الي العوام والنسآء والاطفال * فلما كانَ في الغدّ جآء هليدروس الي بيت الله في عُدَّةٍ ودخل
مع رجالةٍ الي البيت وهو راكب يريد الخزانة * فاسمعه الله عز وجل صوتًا عظيمًا هايلًا *
ورآء شخصًا متقلّدًا بالات الحرب راكبًا على فرس عظيم مقبلًا نحوه * فازداد خوفًا ورعبًا
فجاه ذلك الشخص فاقتلعه من سرجه وضرب به الارض فتوهّن بذهنه توهنًا عَظيمًا
وصمت * فلما راوا اصحابه ما لحقه من غير ان يروا احد صنع به ذلك * تبادروا اليه
وحملوه الي منزله وبقي اياما لا يتكلم ولا يغتذي * فاجتمع كبرا اصحابه وصاروا الي
حونيًّا الكاهن وسالوه ان يصفح له وان يدعوا الي الله عز وجل ان لا يعاقبه * ففعل
حونيًّا ذلك وعوفي هليدروس من علته * فرآء الشخص الذي كان راه في القدس وهو
يامر بالمسير الي حونيًّا الكاهن وان يسلّم عليه ويعظّمه * واعلمه ان الله عز وجل اجاب
دعاه وعافاه بمسألته فيه * فبادر هليدروس الي حونيًّا الكاهن وسجد له وسلم عليه
ودفع اليه دنانير ودراهم وسأله ان يضيفها الي ما في الخزانة * ثمّ سار من بيت
المقدس الي بلد مقدونيًّا وعرّف سلوقوس الملك ما كان من امره وساله ان يعفيه
استخلافه ببيت المقدّس * فتعجب الملك مِما ذكر هليدروس * وامر باخبار الناس
بذلك * وتقدم يصرف من بيت المقدس من رجاله وزاد فيما كان يوجه به الي ثمّ
في كل سنه بما كان من امر هليدروس * فاكثرت الملوك من حمل المال الي الكهنه لما
ينصرف الي اليتاما والي الارامل * وما ينصرف في القرابين *

CAPUT I.

Continet hiſtoriam Heliodori a rege Seleuco miſſi ad rapiendos theſauros templi Hieroſolymitani: qui poſt fuſas Judæorum orationes, a Deo percutitur, ſed Oniæ Pontificis ſacrificio & precibus liberatur; actiſque Deo & Oniæ gratiis, narrat regi ac cæteris omnibus Dei magnalia. Eſt ejuſdem argumenti cum Maccab. lib. 2. cap. 3.

IN decretis fuit Græcorum Ethnicorum Regibus, ſingulis annis mittere in ſanctam civitatem pecuniam plurimam tradendam Sacerdotibus, ut eam theſauro domus Dei apponerent, in pecuniam eleemoſinarum pupillis, et viduis. Erat autem rex Seleucus in Macedonia: habebatque amicum, qui dicebatur Heliodorus, ex ducibus ſuis. Hic deſtinatus eſt ad expilandum theſaurum, accipiendumq; quicquid in eo erat pecuniarum. Quod quidem cum divulgatum eſſet, magnum attulit mœrorem civibus, timueruntq; ne ab hoc procederet Heliodorus ad alia, viribus nequaquam ſibi ſuffragantibus eum prohibere a decretis. Quamobrem ad Deum confugiunt omnes, & jejunium cunctis decreverunt, & ſupplices oraverunt cum humilitate, ſubmiſſione, planctuque magno, induentes cilicia, & ſeſe cinere volutantes cum Honia Sacerdote magno, ac reliquis Principibus, & ſenioribus, uſq; ad plebem & mulieres, atque pueros. Cumq; altera eſſet dies, venit Heliodorus in domum Dei cum apparatu, & ingreſſus eſt cum peditibus domum equo inſidens ipſe, ac theſaurum appetens; Cui immiſit Deus Opt. Max. vocem magnam terribilem: viditque perſonam bellicis inſtructam inſtrumentis, inſidentem ingenti equo, illum impetentem, quare timore ac tremore auctus eſt, adititque ei perſona illa, & avulſit illum e ſagmate ipſius, atque in terram percuſſit. Quare mente perculſus maximopere, atq; alienatus obmutuit. Cum autem vidiſſent ſui, quod ei acciderat, & neminem conſpexiſſent, qui hæc ipſi intuliſſet, feſtinantes detulerunt eum in domicilium illius: manſitque dies aliquos, neque loquens, neque ſumens alimentum. Quare convenientes principes amicorum illius, profecti ſunt ad Honiam Sacerdotem, rogantes eum ut propitiaretur ei, ac Deum Opt. Max. deprecaretur, ne illum ſupplicio afficeret. Quod præſtitit Honias, & ſanatus eſt Heliodorus ex morbo ſuo. Et vidit perſonam quam viderat in ſanctuario, præcipientem adire Honiam Sacerdotem, & ſalutare eum, & debitos deferre ei honores, indicantem ei Deum Opt. Max. illius exaudiſſe preces, ipſumque ſanaſſe *Honiæ* rogatu. Feſtina ergo Heliodorus ad Honiam Sacerdotem, quem adorans ſalutavit, & tradidit ei denarios, & drachmas, rogans ut apponeret iis, quæ ſunt in theſauro. Tum profectus eſt ex Jeruſalem in regionem Macedoniæ: & notum fecit Seleuco Regi, quod ſibi evenerat, deprecans, ne illum ſubrogari cogeret in Jeruſalem. Quare demiratus eſt Rex ea quæ meminit Heliodorus: præcepitque ea nota facere hominibus. Et curavit transferri, ac dimitti e Jeruſalem viros ſuos, augens ea, quæ illuc ſingulis annis mittebat, propter ea, quæ evenerant Heliodoro: atque magis addiderunt Reges pecuniam deferri ſacerdotibus, quæ erogaretur in pupillos, & viduas: & quæ erogaretur in ſacrificia.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

* خبر نقل الاربعه وعشرين سفر لتلماي ملك مصر من اللسان العبراني الي اللسان اليوناني * وهو بطليموس *

* الفصل الثاني *

كان رجل من اهل مقدونيا يقال له تلماي * وكان ذا علم وفهم وكان مقيما بمصر * فملكه المصريين علي بلد مصر فازداد حبًّا بطلب العلم وجبي بجميع كتب الحكما من كل موضع * واراد ان يقف على الاربعه وعشرين سفر * فكتب الي الكاهن الاكبر الي بيت المقدس في ان ينفذ اليه من العلما بهذه الاسفار بسبعين شيخًا * وانفذ الكتاب مع هديه الي الكاهن * فلما وصل كتاب الملك الي الكاهن اختار سبعين رجلًا عالمًا وانفذهم مع رجلٍ يُقال له العازر وكان ذا فضلٍ في دينه وعلمه وادبه فصار الي مصر * فلما علم الملك بمسيرهم فرّغ لهم سبعين منزلًا وامر بانزالهم فيها * وامر لكل واحد منهم بكاتب يكتب عنه ترجمة هذه الكتب بالخط اليوناني واللسان اليوناني * ومنع من ان يجتمع احد من هولآي السبعين مع صاحبه ليلا يقع منهم اتفاق على تغيير شيٍّ منها * فكتب الكُتّاب عن كل واحدٍ منهم نسخة الاربعه وعشرين سفرًا * فلما تمت النسخ احضرها العازر الي الملك * فتقدم بالقابله بها بحضرته فقوبل بها فوجدت متفقه * فسرّ الملك بذلك وامر بمال جزيل فرّق في القوم * وجازا العازر بجايزةٍ عظيمةٍ * وَاَطلَقَ في ذلك اليوم لساير السّبي الذي كان حصل في مصر من آل يهودا وآل بنياميين ان يعودوا الي بلادهم الشام * وكان مبلغهم نحو ماية وثلاثين الفا * وامر بمال يُفرق لهم بحيث يصل منه الي كل واحدٍ منهم دنانير كثيره * فاخذوا وساروا الي بلادهم * ثم انه تقدم وامر بان يُصنع مايدةً من ذهبٍ خالصٍ عظيمةً تسع صورة بلد مصر كله وصورة النيل من اول مصبه اليه وافتراقه في جميعه وكيف يسقي جميع البلد * وامر بان تكون مرصّعه بالجواهر الكثيرة فصُنعت هذه المايدة واتقن فيها التصوير وثيقًا * ورُصعت فيها الجواهر * وحُملت الي مدينة بيت المقدس هديةً للبيت المعظم * فوصلت سالمة وجُعلت في البيت كما امر الملك * ولم يري الناس مثلها في حسن شكلها واحكام صنعتها *

* اخبار آل يهودا *

* ذكر ما لحق آل يهودا من انطيوخوس الملك وما جري بينهم وبين اصحابه من الوقايع وما انتهي اليه امره *

* الفصل الثالث *

كان من ملوك المقدونيين رجل يقال له انطيوخوس * وكان من امره انه لما توفي تلماي ملك مصر المذكور قبل سار بجيوشه الي تلماي الثاني وحاربه وظفر بتلماي وقتله وتسلم بلاده مصر وَمَلَكَهُ * ثم قوي امره فملك اكثر الارض واطاعه ملك الفرس وغيره * وشمخ قلبه وداخلته الكبريا * وامر ان تُصنع اصنام بصورته تسجد الناس لها اعظامًا له وعبادة فصُنعت وبُعث بها الي ساير البلدان في مملكته مع رسل يامرون الناس بعبادتها والسجود لها * فاجابته الامم الي ذلك تقيّةً له وخوفًا من سطوته * وكان في اليهوديه في ذلك الوقت ثلثه رجال من اشرار الناس لكل واحد منهم رهط يشبهونه في شرته * اسم احد الثلثه منلاوس والثاني شمعون * والثالث القيموس * وحدثت في ذلك الزمان صُور كان اهل بيت المقدس يرونها في الجو مدّة اربعين يومًا * وهي صور ركبان على خيول من نار يحارب بعضهم بعضًا

HISTORIA TRANSLATIONIS vigintiquatuor librorum Tolomæo Regi Ægypti, ex lingua Hebraica in linguam Græcam : ipſe eſt Ptolomæus.

CAP. II.

Ejuſdem eſt argumenti cum Joſephi Antiq. lib. 12. cap. 2. Edit Græco-Lat. 1611. in fol.

ERat vir Macedo, Tolomæus nuncupatus, ſcientia atque intelligentia præditus ; qui cum habitaret in Ægypto, conſtituerunt eum Ægyptii regem ſuper regionem Ægypti. Quare inquirendarum ſcientiarum amore auctus, omnes ſapientum libros undique collegit. Cupiens autem Vigintiquatuor Libros ſibi acquirere, ſcripſit ſacerdoti magno in Jeruſalem, ut ſibi mitteret ex peritioribus in iſtis libris, ſeptuaginta ſenes, miſitque epiſtolam cum munere ad Sacerdotem. Perveniente itaque epiſtola Regis ad Sacerdotem, ſelegit ſeptuaginta peritos viros, eoſque miſit cum viro, qui dicebatur Eleazarus, præſtans religione, ſcientia atque diſciplina ; qui profectus eſt in Ægyptum. Cum autem innotuiſſet eorum adventus Regi, ſeptuaginta domicilia parari, eoſque ibi excipi juſſit. Præcepit præterea ſingulis deſtinari Scribam, qui exciperet horum librorũ interpretationem characteribus græcis, & græca lingua. Interdixit inſuper, ne quis horum ſeptuaginta cum ſocio conveniret, ne conſpirarent in cujuſquam iſtorum librorum mutationem. Exceperunt itaque Scribæ ex ſingulis eorum, Vigintiquatuor Librorum tranſlationem. Et cum abſolutæ eſſent tranſlationes, illas obtulit Regi Eleazarus, eaſque inter ſe (ipſo præſente) contulit ; quibus collatis, concordare compertæ ſunt ; unde valde lætatus eſt Rex, præcepitque pecuniam plurimam dividi inter gentem. Eleazarum vero maxima cumulavit remuneratione. Dimiſit quoque ea die univerſam captivitatem, quæ inventa eſt in Ægypto de tribu Judæ, & Benjamin : ut reverterentur in ſuam regionem Syriam. Erat autem numerus eorum circiter centum & triginta millia. Juſſit inſuper pecuniam diſtribui eis, ita ut ſingulis obvenirent denarii plures : qui accipientes profecti ſunt in regionem ſuam. Tum menſam magnam fieri præcepit ex auro puriſſimo, quæ totius regionis Ægypti imaginis capax eſſet, imaginiſque Nili, ab origine ejus decurſus, ad illam uſque, omniumque præterea ipſius per illam diviſionum, & quomodo totam alluit regionem. Præcepit quoque multis eam interdiſtingui gemmis. Et facta eſt menſa hæc, atque perfecta ejus figuratio, & gemmis interdiſtincta : & delata eſt in civitatem Jeruſalem, munus Domui magnificæ. Quæ integra perveniens collocata fuit in Domo, ſecundum præceptum Regis. Et ſane ſimilem non viderunt homines quoad pulchritudinem picturarum, & ſapientiam artis.

Hiſtoria Judæorum.

MENTIO EORUM, QUÆ acciderunt Judæis ad Antiocho Rege : & quæ inter eos, & inter illius Duces contigerunt pugnæ : & ad quæ ille tandem devenerit.

CAP. III.

Vid. 1. Macc. cap. 1. & 2. Macc. cap. 5. & Joſeph. Antiq. Jud. lib 12. cap. 7. & de bello Judaic. lib. 1. cap. 1.

ERat ex Regibus Macedonum homo quidam, qui Antiochus dicebatur ; inter cujus geſta id fuit : ut cum defunctus eſſet Tolomæus Rex Ægypti ante memoratus, profectus eſt cum exercitibus ſuis ad Tolomæum ſecundum oppugnandum. Victo autem Tolomæo, atque cæſo, potitus eſt ejus regione Ægypto : eamque obtinuit. Hinc robur accipientibus rebus ipſius, majorem terræ ſubegit partem, obedientiam deferentibus ei Perſidis Rege, aliiſque. Quare elatum eſt cor ejus : & ſuperbia inflatus, idola ad ſuam ſimilitudinem confici juſſit, ut eis deferrent homines adorationem, in illius magnificentiam, & cultum. Quæ quidem cum confecta fuiſſent, miſit in omnes ſui regni regiones per nuntios, jubentes ea coli, & adorari. His annuerunt gentes, timentes, atque metuentes tyrannidem ejus. Erant autem eo tempore in Judæa tres viri mortalium omnium peſſimi : & unicuique in eodem genere mali non abſimilis erat familia. Quorum trium, unius nomen erat, Menelaus : ſecundi, Simeon : tertii, Alcimus. Apparuerunt autem eo tempore imagines quædam, quas quadraginta dierum ſpatio in aere conſpexerunt cives Jeruſalem : erant quidem imagines inſidentium equis igneis in ſeſe decertantium, Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

فمضي هولاي الأشرار الي انطيوخوس لما يريدونه من نيل المنزلة عنك ليتمكنون مِمّا يشتهونه من الفجور واخذ اموال الناس والامر والنهي * فقالوا له * ايها الملك انه قد رُاي في الجو علي بيت المقدس ركبان من نار يتحاربون وقد فرح اليهود بذلك وقالوا ان هذا يدلّ علي ان انطيوخوس الملك يموت * فصدّق الملك قولهم وغضب منه وسار الي بيت المقدس في اسرع وقت * فوافي القوم وليس عندهم منه خبر * فكبسهم رجاله وركبوهم بالسيف واكثروا فيهم القتل واجترحوا اكثرهم وسبوا منهم خلقًا كثيرًا وهُزم منهم قوم الي الجبال والشعاري وقاموا بها زمانًا ياكلون الحشيش * ثم ان انطيوخوس عمل علي الرحيل عن البلد * ولم يكتفي من القوم بما فعله بهم حتي استخلف فيهم رَجُلًا يقال له فيلقوس * وامر ان يطالبهم بالسجود لصورته واكل لحم الخنزير * ففعل فيلقوس ذلك ودعا القوم الي طاعة الملك في ما امر به * فامتنعوا من قبول ما دعاهم اليه * فقتل منهم خلقًا كثيرًا واستبقي الأشرار ورهطهم ورفع منزلتهم *

* خبر قتل العازر الكاهن *

* الفصل الرابع *

ثم قُبض علي العازر الذي كان مضي مع العلماء الي تلماي وهو اذ ذلك شيخ كبير له تسعون سنه * فأُحضر بحضرة فيلقوس * فقال له * يا العازر انك رجل حكيم فهيم وانا احبّك مُنذ سنين كثيرة ولست احب قتلك فاطع الملك واسجد لصورته وكُلْ من قربانه وانج سالمًا * فقال العازر ما كنت بالذي اترك طاعة الله بما اطيع به الملك * فاستدناه فيلقوس وقال سرًّا اعمل علي انك تستدعي مَنْ يجيك بلحم من ذبيحتكم حتي تجعل علي مايدتي وتاكل منه يسيرًا بحضرة الناس فيعلموا انك قد اطعت الملك وتخلص نفسك من حيث لم تضيّع شي من دينك * فقال له العازر ما كنت بالذي اطيع الله بضربٍ من المكر ولكني اصبر علي المكان وانا شيخ ابن تسعين سنه قد دقّ عظمي ونحل جسمي واتجلّد عن ما ينكل به الشباب الاجلاد فيتمثل بي اجلاد قومي وشُبّاب اهل مُلّتي ويقولون كيف يجوز الّا نصبر علي ما صبر عليه مَن كان اضعف مِنّا قوةً وارقّ مِنّا لحمًا وعظمًا * فيكون ذلك اولي بي من ان اخدعهم واظهر طاعة الملك * فيقولون اذا كان هذا الشيخ الفاني الحكيم الفهم شحّ علي الحياة واسف علي الدنيا وترك دينه فانه يسعنا ما يسعه فانه شيخًا وحكيمًا ومن ينبغي لنا ان نتبعه * وانا أحري بان اهلك وقد خلّفت فيهم الثبات علي دينهم والصبر علي ما ينالهم من المكان من ان اعيش وقد اضعفت ثباتهم عن طاعة ربهم واتباع مرضاته فيسعدوا بي ولا يشقوا * فلما سمع فيلقوس مقالة العازر اشتدّ غضبه عليه وامر به فعذب بانواع العذاب الي ان اجهد جهدًا عظيمًا فقال * اللهم انك تعلم اني كنت قادرًا علي ان اخلص نفسي مِمّا وقعت فيه بان اطيع غيرك واني لم افعل ذلك بل اثرت طاعتك واستسهلت في الثبات عليها كل مكروهٍ ينالي * وانا الان مستصغر لما نزل بي في حيث مرضاتك وتحمل له بجهدي * فاسالك ان تقبل ذلك مني وان تميتني قبل ان اضعف عن الصبر * فاستجاب الله دعاه ومات لوقته * وخلّف قومه علي عبادة ربهم محكي العزم علي الثبات علي دينهم والصبر علي ما ينالهم *

Adiverunt itaque impii iſti Antiochum, ad obtinendam aliquam penes eum auctoritatem, ut facile perpetrare poſſent quicquid vellent ſcortationis, expilationis facultatum hominum, ac denique imperare reliquis, itemque coercere. Et dixerunt ei; Rex, jam apparuerunt in aere ſuper Jeruſalem equites ignei in ſeſe decertantes: propterea gaviſi ſunt Hebræi dicentes, indicem hæc eſſe mortis Antiochi. Quibus verbis præſtans fidem Rex, furore percitus, profectus eſt in Jeruſalem quam breviori tempore: ac genti ſupervenit de nulla ejus præmonitæ fama. Invaſeruntque eos viri illius, & gladio percuſſerunt, plurimas perpetrantes clades: pluresque exceperunt vulneribus, ac multitudinem magnam in captivitatem redegerunt. Quidam vero fugientes, ſeſe in montes, ac nemora contulerunt: ubi diu morati ſunt, herbis veſcentes. Poſt hæc a regione abſcedere decrevit Antiochus. At non ſat illi fuit, quod genti intulerat: verum ſubrogavit virum nomine Fœlicem, injungens ei, eos cogere ſuam colere imaginem, ac ſuillam edere carnem. Quod præſtitit Fœlix, gentem accerſens ad obediendum Regi in iis, quæ ipſi præceperat. At illi ea, ad quæ accerſiti fuerunt, ſuſcipere negaverunt: quare magnam multitudinem ex eis peremit, ſervans peſſimos illos, eorumque familiam: & exaltans eorum dignitatem.

Hiſtoria necis Eleazari ſacerdotis.

CAP. IIII.

Eadem eſt quæ 2 Maccab. cap. 6. verſ. 18. uſque ad fin. cap.

POſt hæc captus eſt Eleazarus, qui profectus erat cum doctoribus ad Tolomæum; & tunc erat ſenex, ætate provectus, nonagenarius: & conſtitutus eſt coram Fœlice: cui ait; Eleazare, equidem vir ſapiens es, ac prudens: & ſane a multis te dilexi annis, nec propterea tuam cuperem necem: obtempera ergo Regi, & adora ejus imaginem, & de ejus immolatis comede, & incolumis evade. Cui reſpondit Eleazarus: Profecto non ſum deſerturus obedientiam Dei, ut obediam regi. Cui, accedens Fœlix ſecreto ait; Fac te accerſere quempiam, qui afferat tibi carnes de veſtris immolatis, quas apponito menſæ meæ: & comede aliquid ex illis, hominibus præſentibus, ut agnoſcant te obediviſſe regi: & redimes animam tuam nullo illato religioni tuæ detrimento. Huic ait Eleazarus; Nequaquam Deo obſequor ullo fraudum genere, ſed hanc potius ſuſtinebo violentiam. Etenim cum ſim ſenex nonagenarius, jam extenuata ſunt oſſa mea, & corpus meum contabuit. Si forti ergo animo feram ea, quæ fortiſſimi juvenes metuentes refugiunt: me imitabuntur fortes populi mei, & juvenes meæ nationis, & dicent; Quomodo non licet ea pati, quæ paſſus eſt nobis viribus infirmior, & carne ac oſſe exilior? quod ſane expeditius mihi erit, quam fallere eos, ſimulata regi obedientia: dicent enim; Si ſenex iſte decrepitus, ſapiens, prudens, vitæ eſt cupidus, & rerum caducarum dolore corripitur, ſuam abdicans religionem; nobis profecto licebit, quod ei licuit, cum ſit ſenex, ac ſapiens, & quem ſequi nos oportet. Quare perire malo, relicta eis conſtantia religionis, ac patientia adverſus tyrannidem, quam vivere, ipſorum infirmata conſtantia in obediendo Domino ſuo, & ipſius beneplacitis obſequendo: ut fœlices per me reddantur, non autem infœlices. Cum audiſſet itaque Fœlix Eleazari ſententiam, vehementer in eum iratus eſt, juſſitque ipſum multis ſuppliciorum generibus affici: ita quidem, ut maximum inierit certamen, & ait; Deus utique ſcis, quod liberare potuiſſem memetipſum ab iis, in quæ incidi, alteri a te obediendo. Quod quidem non præſtiti: ſed malui tibi obedire: & facilem exiſtimavi omnem illatam mihi vim pro conſtantia in tua obedientia. Et nunc parum reputo ea, quæ mihi evenerunt ſecundum beneplacitum tuum, eaque ſuſtineo quantum valeo. Rogo te itaque, ut hoc accepte a me, & mori me facias antequam infirmior reddar in ſuſtinendo. Et exaudivit Deus preces illius, & ſtatim obiit. Reliquit autem populum ſuum, cultui Domini ſui deditum, ſanaque præditum fortitudine, ac conſtantia in religione, & patientia, adverſus ea, quæ illis obvenerunt.

* خبر قتل السبعة اخوة *

* الفصل الخامس *

ثم قُبض بعد ذلك على سبعة اخوة وامٍ لهم فأُنفذوا الي الملك لانه لم يكن الي الان بَعُدَ عن بيت المقدس * وأُحضروا بحضرة الملك وأُدخل عليه احدهم * فامر ان يترك دينه * فأَبَى عليه وقال له * ان كنت تظن انك تعلّمنا الحق فليس الامر كذلك * بل الحق هو الذي تعلّمناه من آبائنا وطمّنا علي نفوسنا الاستقبال على عبادة الله وحده والثبات على شريعته وليسنا نرجع عن ذلك اصلاً * فغضب انطيوخوس الملك في قوله وامر باحضار طابق حديد وان يُجعل على النار * ثم امر بقطع لسان الفتي وقطع يديه ورجليه وسلخ جلد راسه وان يُجعل على الطابق ففعل به ذلك * ثم استدعا قدر نحاس كبير وامر ان يُجعل على النار ثم طرح فيها ما بقي من جسمه * فلما قارب الرجل الموت امر بازالة النار من تحته ليطول عذابه اراد بذلك تخويف امه واخوته فما زادهم ذلك الا شجاعة وقوة عزم على الثبات على دينهم واحتمال كل ما يُمَرّ بهم من المكان * فلما مات الاول قُدّم اليه الثاني وقال له بعض غلمانه امتثل ما يامرك به الملك لئلا تهلك كما هلك اخوك * فقال ما انا اضعف من اخي قلبًا ولا اقل يقينًا هاتوا النار والسيف ولا تنقصوني شيئًا مما صنعتم باخي * فَفُعل به ما فُعل باخيه فنادي الملك وقال له * اسمع ايها القاسي الحنق علي الخلق * اعلم انك انما ملكت منّا اجسامنا ولم تملك ارواحنا وعن قليل هي صاير الي الذي خلقها وسيعيدها الي ابداننا في وقت يحيي موتي امته وقتلا شعبه * وأُحضر الثالث فاومي بيده اليمني للملك وقال * ما لك تهول ايُّها العدو * اعلم ان هذا امر وارد علينا من السماء ونحن نقبله من الله بشكر ومنه نرجو ثوابنا * فتعجب الملك والحاضرين من شجاعة الفتي وثبات عقله وحسن لفظه * ثم امر فقُتل * وأُحضر الرابع فقال علي دين الله نبذل نفوسنا ومنه نستوفي اجرنا يومًا لا يكون لك حجّة عند الحساب ولا صبر علي العذاب * فامر به فقُتل * وأُحضر الخامس فقال له لا تظنّ في نفسك ان الله خذلنا بما انزله بنا وانما غرضه به الكرامة ومحبة لنا وهو ياخذ لنا منك ومن ذريتك حقنا * فامر به فقُتل * فأُحضر السادس * فقال له فاما انا معترف لله بذنبي وموقن ان يهدر عني بقتلي واما انت فقد عاديت الله بقتلك المستمسكين بدينه وسيكافيك على فعلك ويستاصلك من عالمه * فامر به فقُتل * وأُحضر السابع وكان صبيًا * فقامت امه حينيذٍ غير جزعة ولا قلقة فنظرت جثث بنيها ثم قالت يا بني لم اعلم علمًا اذ علّقت بكل واحد منكم اني علّقت به ولا قدرت ان اجعل فيه روحه ولا ان اخرجه الي نسيم الدنيا ولا ان ارزقه قدرة وعقلاً. وانما الله عز وجل هو كوّنه بمشيته وصوّره كما اراد واخرجه الي الدنيا بقدرته وجعل له فيها اجلاً معلومًا ورزقًا مقسومًا وتصرّفًا كما احب * واما انتم فقد بذلتم لله اجسامكم الّتي صنعها وارواحكم الّتي خلقها ورضيتم باحكامه الّتي قضاها * فهنيئًا لكم بما قد سعدتم وطوباكم بما به فزتم * وقد كان رأى انطيوخوس لما رآها قامت انها انما قامت جزعًا على ابنها الاصغر واستبشر بانها ستامره بطاعة الملك لئلا يهلك كما هلك اخوته * فلما سمع كلامها خجل واستحي وامر بان يقرب منه الغلام ليلطف به

Hiſtoria necis ſeptem fratrum.

CAP. V.

Concordat cum 2. Maccab. cap. 7. quam Fl. Joſephus lib. peculiariter de eis ſcripto allegoricè, Gregorius Nazianzenus Orat. de eis habitâ encomiaſticè deſcripſit, & exornavit.

ET capti ſunt poſt hæc ſeptem fratres, & mater ipſorum; & miſſi ſunt ad regem: non enim longe adhuc receſſerat a Jeruſalem. Et cum deducti fuiſſent ad regem, introductus eſt unus eorum ad illum: cui propriam juſſit abdicare religionem; qui renuens, ait illi; Si enim nos veritatem docere putas, non ita ſeſe res habet: quippe veritas ea eſt, quam didicimus a patribus noſtris, & qua noſmetipſos obſtrinximus ſolius Dei amplecti cultum, & conſtanter obſervare legem: & ab hac nequaquam recedemus. Et iratus eſt rex Antiochus his dictis: præcepitque afferri ſartaginem ferream, & igni admoveri. Tum juſſit amputari linguam juvenis, & manus, ac pedes præſcindi, & detrahi pellem capitis, & imponi ſartagini: & factum eſt ei ita. Deinde afferri præcepit ollam æneam magnam, & igni admoveri, in quam projectum eſt reliquum corporis. Et cum prope moreretur vir, juſſit removeri ab eo ignem, ut diutius cruciaretur: intendens his matrem deterrere, ac fratres. At ſane hoc fortitudinem, & robur religionis conſtanter ſervandæ illis addidit, ac ſuſtinendi ea omnia, quæ eis per tyrannidem inferri poterant. Mortuo itaque primo, oblatus eſt ei ſecundus. Cui quidam puerorũ aiunt, Obſequere iis, quæ rex tibi præcipiet, ne pereas ſicut periit frater tuus. Qui ait; Non ſum fratre meo infirmior corde, neque minor fide. Afferte ignem, & gladium: nec minuatis quicquam illorum, quæ fecitis fratri meo. Et factum eſt ei, quemadmodum factum fuit fratri ejus. Et appellavit regem, & dixit ei; Audi crudelis ſceleſtiſſime in homines, ac ſcito, quod nihil noſtri obtines, niſi corpora: ſpiritus vero noſtros nequaquam obtines; & paulo poſt pergent ad Creatorem, quos reſtituet corporibus ipſorum cum vivificabit mortuos gentis ſuæ, & cæſos populi ſui. Et deductus eſt tertius, qui annuens manu, dixit regi; Cur terres inimice? ſcito hoc de cœlo nobis immiſſum eſſe, quod & ſuſcipimus, gratias Deo agentes, & ab illo præmia noſtra ſperamus. Et demiratus eſt Rex, itemque adſtantes fortitudinem adoleſcentis, & conſtantiam mentis, & pulchritudinem ſermonis. Tum juſſit; & trucidatus eſt. Et deductus eſt quartus, qui ait; Pro Dei religione animas noſtras venundamus, ac locamus, ut ab eo mercedem exigamus, ea die, cum nulla tibi erit excuſatio in judicio, neque ſuſtinebis cruciatus. Qui juſſit; & trucidatus eſt. Et deductus eſt quintus, cui ait; Ne putes in te ipſo, Deum nos dereliquiſſe propter ea, quæ in nos immiſit. Sed ſane ejus voluntas eſt, his nobis deferre honorem, & amorem; & ipſe ulciſcetur nos de te, & de tua progenie. Et juſſit; et trucidatus eſt. Et deductus eſt ſextus, qui ait; Equidem fateor Deo delicta mea, credo tamen ea mihi dimittenda fore mea nece. At tu jam Deo adverſatus es, occidendo eos, qui ipſius amplectuntur religionem; et certe rependet tibi ſecundum opera tua, et e ſuo mundo te eradicabit. Et præcepit in eum; et trucidatus eſt. Et deductus eſt ſeptimus, qui erat puer. Tunc ſurrexit mater ejus intrepida, atq; imperturbata, et inſpexit cadavera filiorum. Tum ait: Filii mei, neſcio profecto, qualiter concepi unumquemque veſtrum, cum illum concepi. Neque potui apponere illi ſpiritum; neque educere in mundi hujus auram: neque elargiri illi fortitudinem, et intellectũ; ſed enim Deus Opt. Max. ipſe formavit illum, ſecundum voluntatem ſuam: et imaginem ipſi tribuit ſecundum ſuum beneplacitum: et eduxit illum in mundum ſua potentia, conſtituens ei terminum vitæ, & bona ſtatuta, & diſpenſationem, ut ei placet. Vos autem jam venundaſtis Deo corpora veſtra, quæ ipſe fecit, & animas veſtras, quas ipſe creavit: & acquieviſtis judiciis ejus, quæ decrevit. Quare fœlices vos pro iis, quæ fœliciter obtinuiſtis: ac beati vos pro iis, quæ viciſtis. Viſum autem erat Antiocho, cum eam ſurrexiſſe vidiſſet, ipſam id præſtitiſſe timore perculſam pro parvulo filio, et exiſtimavit omnino, illam ipſi præcepturam obedientiam regi, ne pereat, ſicuti perierunt fratres illius. Cum vero audiſſet verba ipſius, eum puduit, et erubuit; præcepitque deduci ad ſe puerum, ut hortaretur eum.

ويرغبه في الحياة ويرهبه في الموت * فلا يتم لهولاي باسرهم الخلاف لامره فيمتثل بهم الخلق الكثير * فلما قرّبوه منه لطف به القول ووعده بالغنا وحلف له انه يجعله وزيرًا له * فلم يلتفت الغلام الي شيءٍ من كلامه ولا حفل به * فالتفت الملك الي امه فقال لها * ايتها الامراه السعيده ارحمي ابنكِ هذا الذي لم يبق غيره والطفي به في ان يقبل امري ليسلم مِمّا نال اخوته * فقالت ادنوه مني حتي الطف به بشيّ من كلام الله * فلما ادنوه منها اعتزلت به عن القوم ثمّ قبّلته وضحكت مِمّا قاله انطيوخوس لها * ثمّ قالت له يا ابني دع ان تطيعني لانّي حملتك وولدتك ورضعتك وربيتك وعلمتك دين الله * ولكن انظر الي السمآء والارض والمآء والنار واعلم ان الاله الواحد الحق هو الذي خلقها وخلق الادمي من لحم ودم يعيش قليلًا ثمّ يموت فخف الله الحق الذي لا يموت واطع الصادق الذي لا يخالف الميعاد ولا تخف من هذا الجبار العاصي ومُت علي دين الله كما مات اخوتك * فلو قد رايت يا ابني كرم مثواهم ونور محلّهم وجليل ما صاروا اليه لما صبرت عن الالحاق بهم * وارجو اني يستعدّني الله عز وجل والحق بكم قريبًا * فقال الغلام حينيذٍ اعلموا انّي اطيع الله ولا اطيع انطيوخوس في ما امرني به فلا توخروني عن الالحاق باخوتي ولا تعوقوني عن المصير الي حيث صاروا * ثم قال الي الملك لك الويل من الله الي اين تهرب منه والي اين تلتجي ام بمن تعتصم من عذابه * لقد احسنت الينا من حيث قدّرت انك تاسي اسأت الي نفسك واهلكت من حيث ظننت انك تحسن لاننا نصير الي الحياة الّتي لا يعقبها موت ونثوي في نور لا يزيله ظلام * واما انت فمثواك الجحيم وعذاب الله الاليم * وانا ارجو ان سخط الله سيزول عن قومه بما احتملناه فيه وانه سيجعل عذابه عليك في الدنيا ويميتك في اشر موته وتصير في الاخر الي العقاب الدايم * فاغتاض انطيوخوس مِمّا راه من مخالفة الغلام لامره * فامر ان يُعذب باشر مِمّا عُذب به اخوته * ففُعل ذلك به ومات * فاتضرعت امهم الي الله وسالته بان يلحقها باولادها فماتت للوقت * ثم سار انطيوخوس الي مقدونيا بلده وكتب الي فيلقوس والي ساير عمّاله في الشام ان يقتلوا آل يهودا كلهم الّا من دخل في دينه * فامتثل اصحابه امره وقتلوا خلقًا كثيرًا *

* خبر متّتيا الكاهن ابن يوحانان * وهو ابن برحشمآي الكاهن *

* الفصل السادس *

هرب رجل يُعرف بمتّتيا ابن يوحانان الي بعض الجبال المنيعه وهرب اليه اناس متفرقون * واستتر قوم في المواضع الغامضه * فلما بَعُدَ انطيوخوس عن البلد انفذ متّتيا ليهودا ابنه في السرّ الي مدن آل يهودا يعرفهم بسلامته وسلامة الجماعه الذين معه ويستنهض اليه منهم من كانت فيه نجده وشجاعه وحميه للدين والحريم والولد * فسار اليه جماعه من خيار القوم الذين بقوا * فلما حصلوا عنده قال لهم لم يبق لنا غير الصلاه الي الله والتوكل عليه والمحاربه لاعداينا لعلّ الله يرزقنا النصر عليهم والظفر بهم * فقبل القوم راي متّتيا وعملوا عليه * فاتصل ذلك بفيلقوس فسار اليهم بعسكر عظيم * فعرف في مسيره خبر القوم من آل يهودا ان نحو من الف انسان رجال ونسآ قد اجتمعوا الي مغار واقاموا بها ليتم لهم حفظ دينهم * فعدل اليهم في عدّه من اصحابه وانفذ وجوه رجاله مع باقي العسكر الي متّتيا *

Et perſuaderet amorem vitæ, & deterreret eum morte; ne omnes illi adverſari viderentur ejus imperio, & eorum ſequerentur exemplum plurimi hominum. Deductum itaque ſermonibus hortabatur, & divitias pollicebatur: & juravit ei; Se illum Proregem ſibi ſuffecturum. Sed cum puer ad ejus verba nequaquam converteretur, neque ea curaret: conversus eſt Rex ad matrem illius, & ait illi; Fœlix mulier, miſerere filii tui hujus, quem ſolum ſuperſtitem habes, & hortare eum, ut amplectatur mea juſſa, & evadat ea, quæ evenerunt fratribus ejus. Quæ ait; Deducite eum ad me, ut horter ipſum verbis Dei. Et cum deduxiſſent illum ad eam, ſeceſſit a turba. Tum oſculata eſt eum, & irriſit ea, quæ ab Antiocho ſibi dicta fuerunt: Deinde dixit ei; Fili mi, age, quod mihi obedias, quoniam peperi te, & lactavi, & educavi, & edocui te divinam religionem: at aſpicito cœlum & terram, & aquam & ignem: & intellige, quod Deus unus verus ipſe creaverit ea: & creaverit hominem ex carne, & ſanguine, qui parum vivit, tum morietur: Quare time Deum verum, qui non moritur: & obtempera veraci, qui non permutat promiſſa: nec timeas hunc Gigantem vulgarem: & morere pro religione Dei, quemadmodum mortui ſunt fratres tui; ſi enim videres fili mi, honorem domicilii ipſorum, & lumen habitationis eorum, & ad quantam pervenerint gloriam, utique haud patieris non ſequi eos: equidem ſpero & ego, Deum Opt. Max. me præparaturum, & prope ſequar vos. Tunc ait puer; Sciatis quod obedio Deo, & non obediam Antiochi præceptis: quare ne differatis me ſequi fratres meos, neque impediatis me abire, quo abierunt. Tum dixit Regi; Væ tibi a Deo, quo fugies ab eo? & quo confugies? aut cujus implorabis opem, ne ſupplicio te afficiat? equidem benefeciſti nobis, cum conſtituiſſes malefacere: malefeciſti animæ tuæ, & perdidiſti eam, cum eſſes arbitratus benefacere Nos autem pergimus ad vitam, quam non ſequetur mors, & habitabimus in lumine, quod non removebunt tenebræ. At habitaculum tuum in inferis erit, cum vehementibus Dei ſuppliciis. Ego vero confido, Dei iram a populo ſuo receſſuram propter ea, quæ ſuſtinuimus pro eo: & te cruciatibus afficiet in hoc mundo, & perdet te peſſima morte: & tandem ad perpetuos cruciatus abibis. Et iratus eſt Antiochus, videns puerum ſuo adverſari imperio: quare juſſit ipſum affici cruciatibus præ fratribus ejus. Et factum eſt id: & mortuus eſt. Rogavit autem mater ipſorum Deum, & deprecata eſt ſequi filios, & illico mortua eſt. Tum profectus eſt Antiochus in Macedoniam regionem ſuam: & ſcripſit Fœlici, & reliquis Præfectis in Syria, ut neci traderent Judæos omnes, exceptis illis, qui ejus amplecterentur religionem. Et obſecuti ſunt ſui imperio ejus, interficientes multitudinem hominum.

HISTORIA MATHATHIÆ SACERDOTIS,

FILII JOCHANAN,

qui eſt filius Heſmai ſacerdotis.

CAP. VI.

Confer cum 1. *Macc. cap.* 2. *v.* 1. *ad v.* 48 *& Joſeph. Antiq. lib.* 12. *cap.* 8 *part.* 1. *& de Bello Jud. lib* 1. *cap.* 1

Fugit vir quidam nomine Mathathias, filius Jochanan, in aliquem montium munitorũ. Et confugerunt ad eum diſperſi homines: & quidam ſeſe abſconderunt in locis abditis. Poſtquam autem longe receſſiſſet Antiochus a regione, miſit Mathathias Judam filium ſuum clam in civitates Judæ, ut certiores eos faceret de ſua, ſuorumque ſalute, & ut pergerent ad eum quotquot commoventur fortitudine, magnanimitate, & zelo erga religionem, uxores, & liberos. Et perrexerunt ad eum quidam de nobilioribus populi, qui remanſerant. Qui cum adeſſent apud eum, ait illis; Nihil nobis reſtat niſi oratio ad Deum, & confidentia in eo, & prælium adverſus hoſtes noſtros, ut forte concedat nobis Deus opem, & victoriam contra eos. Et acquievit populus opinioni Mathathiæ: & fecerunt ſecundum eam. Et renuntiatum eſt Fœlici, & profectus eſt adverſus eos cum exercitu magno. Et nuntiatum eſt ei dum pergeret, de populo Judæorum, eſſe circiter mille homines ex viris, & mulieribus congregatos, & in ſpelunca quadam commorantes, ut ſuam ſervare poſſent religionem. Et declinavit ad eos cum aliquo numero ſuorum, mittens duces virorum ſuorum, cum reliquo exercitu contra Mathathiam.

وطالب فيلقوس مَن في المغار في الخروج اليه وموافقته على الدخول في دينه فامتنعوا عليه * فتوعدهم بانه يدخن عليهم فصبروا على ذلك ولم يخرجوا اليه فدخن عليهم فماتوا باجمعهم * ولما صار وجوه العسكر الي متثيّا ووافوه وهو مستعد الي قتالهم فتقدم اليه بعض اجلّه القواد فاعرض عليه ان يطيع الملك ولا يخالف امره ليحيا هو ومن معه ولا يهلكوا * فقال لهم * اما انا فاني اطيع الله الملك الحق واما انتم فاطيعوا ملككم واصنعوا ما بَدَي لكم * فامسك عنه القول واخذوا في التدبير عليه فجاهم بعض مَن كان معهم مِن اشرار اليهود فحرّضهم على المبادرة اليه ومناجدته الحرب فوثب اليه متثيّا وبيده سيف مجرّد فرمي براس اليهودي ثم ضرب القايد الذي كان اليهودي يخاطبه فقتله ايضًا * فلما نظر اصحاب متثيّا ما صنع تبادروا نحوه وهجموا في عسكر اعداهم وقتلوا منهم خلقًا كثيرًا وهزموهم * ثم انهم تبعوا المنهزمين الي ان قتلوا سايرهم * ثم ضرب متثيّا بالبوق واظهر الخروج على فيلقوس ودخل هو واصحابه الي بلد آل يهودا وتسلم كثيرًا من مدنهم واراحهم الله تعالي علي يده من اصحاب انطيوخوس وعادوا الي حفظ دينهم وزالت عنهم ايادي اعداهم *

* ذكر وفاة متثيّا واخبار ابنه يهودا من بعده *

* الفصل السابع *

ثم ان متثيّا اعتلّ * فلما اجهد استدعي بنيه وكانوا خمسه فقال لهم * انّي اعلم الان انه لا بد ان يهيج في بلاد يهودا حروب كثيرة عظيمه لسبب ما حرّكنا الله عز وجل له من محاربة اعدائنا وانا اوصيكم بان تتقوا الله وتتوكلوا عليه وتغاروا لدينه وقدسه وامّته وان تستعدوا لمحاربة اعدايكم ولا تخافوا الموت فانه حال بجميع الخلق لا محاله * فان نصركم الله فقد بلغتم ما اردتم وان هلكتم لن يضيع لكم ذلك عنده ثم توفّي متثيّا ودُفن * وعمل بنوه على ما اوصاهم به واتّفقوا على تقديم اخيهم يهودا وكان اخوهم اصلحهم رايًا واشدّهم باسًا * فخرج اليهم جيش من قبل فيلقوس مع رجل يقال له شارون فهزمه يهودا واصحابه وقتلوا منهم خلقًا كثيرًا وشاع خبر يهودا وعظمت سمعته فهابه ساير من حوله من الامم * واتّصل ساير ما جري من متثيّا ومن يهودا ابنه بالملك انطيوخوس * وانتهت ايضا هذه الاخبار الي ملك الفرس فشقّ العصا على انطيوخوس وعاصاه تمثّلًا بيهودا * فاكثر ذلك انطيوخوس وعظم عليه فاستحضر رجلًا عظيمًا من اهل بيته يُقال له ليسياس ذا باس ونجده * فقال له * انّي قد عزمت على المسير الي بلد الفرس لمحاربته واريد انّي استخلف ابني في مكاني واخذ معي نصف العسكر واخلف نصفه مع ابني * وقد رددت اليك تدبير ابني وتدبير الرجال الذين اخلفهم معه وقد علمت ما صنعه متثيّا ويهودا باصحابي ورجالي * فتنفذ الي بلد يهودا من يضم عليه عسكرًا قويًّا وتتقدم اليه ببذل السيف في بلد يهودا واستيصالهم وخراب ديارهم وقلع آثارهم * ثم سار انطيوخوس الي بلد فارس * وانفذ ليسيّاس ثلثة قواد ذي باس ونجده ومعرفه بالحروب يقال لاحدهم تلماوس والثاني نيقانور والثالث جرجس * وانفذ معهم من نقاوة الرجال اربعين الفًا وسبعة الاف جنبه *

Fœlix autem petiit ab iis, qui ſunt in ſpelunca, ut egrederentur ad eum, & conſentirent ingredi ſuam religionem; at ipſi recuſarunt: unde comminatus eſt ſe ſuppoſiturum fumum, & ſuſtinuerunt id, & non ſunt egreſſi ad eum, & ſuppoſuit eis fumum, & mortui ſunt univerſi. Cumque pergerent Duces exercitus contra Mathathiam, & pervenerunt ad eum, ipſo parato ad prælium: acceſſit ad eum quidam ex nobilioribus ducibus, proponens ei obedientiam Regi, & ut non adverſetur ipſius imperio, ut viveret ipſe, & qui cum eo erant, & non perirent. Cui ait; Equidem Deo obedio Regi vero: at vos obedite Regi veſtro, & facite quæcunque vobis videtur. Et ſeſe a loquendo continuit. Et cœperunt aſtruere ei inſidias. Et venit quidam de peſſimis Judæorum, qui cum eis erant, & concitavit eos pergere contra eum, & bellum conſtituere. Et irruit in illum Mathathias ſtricto gladio, & amputavit caput Judæi; tum percuſſit ducem, quem Judæus alloquebatur, & occidit eum quoque. Videntes autem ſocii Mathathiæ quod fecerat, feſtinaverunt ad eum, & irruperunt in caſtra inimicorum trucidantes ex eis multitudinem plurimam, & in fugam verterunt eos; deinde ſecuti ſunt fugientes, donec interfecerunt omnes. Poſt hæc cecinit Mathathias buccina, & indixit expeditionem contra Fœlicem. Et ingreſſus eſt ipſe, & ſocii regionem Judæorum, et ſuſcepit plurimas ex civitatibus eorum. Et quieſcere eos fecit Deus excelſus per manus ejus a ducibus Antiochi: et reverſi ſunt ad obſervantiam ſuæ religionis: et receſſerunt ab eis manus hoſtium ipſorum.

MENTIO OBITUS MATHATHIÆ, & geſta Judæ filii ejus poſt eum.

CAP. VII.

Habentur quæ de obitu Mathathiæ, Macc. lib. 2. cap. 2. v. 49. ad finem. Apud Joſeph. Ant. lib. 12. cap. 8. part. 2. & cap. 9. Et de Bello cap. 1. Quæ vero de geſtis Judæ, lib. 1. Macc. partim cap. 3. partim cap. 4. Item lib. Macc. 2. cap. 8. Item apud Joſeph. lib. Antiq. 12. capp. 10. 11.

Mathathias autem infirmatus eſt: & cum prope eſſet ut moreretur, vocavit filios ſuos, qui erant quinque, & ait illis; Certe ſcio excitanda fore in regione Juda bella quampluríma ac magna, cauſa eorum pro quibus commovit nos Deus Opt. Max. ad bellandum contra hoſtes noſtros. Ego autem præcipio vobis ut timeatis Deum, & confidatis in illo, & æmulatores ſitis legis, & Sanctuarii, & populi ipſius, & præparemini ad bellandum contra hoſtes illius: nec timeatis mortem, quoniam omnibus hominibus proculdubio decreta eſt. Quod ſi victores vos reddiderit Deus, jam obtinuiſtis quod deſiderabatis: ſi vero pereatis, non amittitur id vobis apud illum. Et defunctus Mathathias, & ſepultus eſt, & fecerunt filii ejus ſecundum quod præcepit eis. Et conſenſerunt præficere ſibi fratrem ſuum Judam. Erat autem Judas frater eorum, omnium conſilio optimus, & robore fortiſſimus. Et miſſus eſt contra eos exercitus a Fœlice cum viro, qui dicebatur Seron, quem fugavit Judas cum ſociis ſuis, & interfecit multitudinem magnam. Et divulgata eſt fama Judæ, ac percrebuit in aures valde; & timuerunt eum omnes gentes, quæ erant in circuitu ejus. Et perlatum eſt Regi Antiocho quicquid fecerat Mathathias, & Judas filius ejus. Pervenerunt hæc quoque ad Regem Perſarum, unde præuaricatus eſt in Antiochum, deficiens ab eo, ſequens exemplum Judæ. Quod quidem cum maximopere afflixiſſet Antiochum, vocavit ad ſe virum quendam de domeſticis ſuis, qui dicebatur Lyſias, vir ſtrenuus, ac fortis, & ait illi; Jam decrevi proficiſci in Perſidis regionem ad bellandum: volo autem ſufficere poſt me filium meum in locum meum, & ducere mecum dimidiam partem exercitus, & reliquam partem relinquere cum filio meo; & ecce tradidi tibi gubernationem filii mei, & gubernationem virorum, quos relinquo cum illo. Et quidem ſcis quid fecit Mathathias, & Judas amicis meis, & viris meis. Quare mitte in regionem Judæ ducentem exercitum potentem; & jube irruere gladio in regionem Judæ, & eradicare eos, & deſtruere domicilia eorum, & ipſorum veſtigia delere. Dein profectus eſt Antiochus in regionem Perſidis. Lyſias vero expedivit tres duces ſtrenuos, ac fortes, & in bellis peritos; quorum unus dicebatur Tolomæus, alter Nicanor, tertius vero Gorgias. Miſitque cum eis de viris electis quadraginta millia, & ſeptem millia equorum.

حينيذ تقدّم اليهم ان ياخذوا معهم جيشًا من الارمن وجيشًا من فلسطين وتاكد عليهم في استيصال آل يهودا * فسار القوم واخذوا معهم عدّة من التجار حتي يبيعوهم السّبي الذي يحصل لهم من آل يهودا * فاتّصل الخبر بيهودا بن متتيا فقصد بيت الله عز وجل وجمع الناس وامرهم بالصوم والصلاه والدُّعا الي الله عز وجل وسألته بان يظفرهم بعدوهم ففعلوا ذلك * ثم ان يهودا جمع رجاله وجعل علي كل الف ريّسًا وكذلك علي كل مايه رجلا وعلي كل خمسين وعلي كل عشرة * ثم امر بالندا علي كل عسكر بان يرجع منه كل جبان وكل من امر الله برجوعه من العساكر * فرجع منهم خلق كثير وبقي معهم سبعة الاف رجل ذو باس وشجاعة وخبرة بالحروب وعاده لها ولم يعرف احد منهم بهزيمه قطّ * فساروا الي اعدايهم فلما قربوا منهم صلّا يهودا الي ربه وساله ان يكفيه شرّ عدوّه وان ينصره ويظفّره به * ثم امر الكهنه ان يضربوا بالابواق ففعلوا وكبّر اصحابه كلهم ثم حملوا علي عسكر نيقانور فرزقهم الله النّصر عليهم فهزموه ولاصحابه وقتلوا منهم تسعة الاف رجل وتبدد الباقون * وعاد يهودا واصحابه الي عسكر نيقانور فغنموه وغنموا اموال التجار الكثيره وانفذوها الي من فرّقها علي الضُّعفا * وهذا القتال كان يوم الجمعه فاقام يهودا واصحابه في موضعهم الي ان مضي يوم السبت * ثم ساروا الي تلماوس وجرجس فلقوهما وحاربوهما فنُصروا عليهما وقتلوا من عسكرهما عشرين الفًا * وهربا تلماوس وجرجس فتبعهما يهودا واصحابه فلم يدركهما لانهما نجيا الي مدينة الصّنمين وتحصّنا مع بقية رجالهما بها * وادرك يهودا فيلقوس وانهزم من بين يديه وتبعه يهودا فجاء الي بيت كان بقربه فدخله وغلق عليه ابوبه وكان البيت حصينًا * فامر يهودا فضربه بالنار فاحترق البيت واحترق فيلقوس فاخذ منه يهودا بثار العازر وغيره ممّن قتلهم فيلقوس * ثم عاد القوم الي القتلي واخذوا سلبهم وسلاحهم وانفذوا جلّ ما غنموا الي بلد القدس * وامّا نيقانور فانه تنكّر فلم يُعرف ومضي وعاد الي ليسياس فعرّفه في جميع ما جري عليه وعلي اصحابه *

* ذكر عودة انطيوخوس ومسيره الي بلد يهودا * وما عُرض له من العلّه التي مات بها في طريقه *

* الفصل الثامن *

ثم عاد انطيوخوس من بلد فارس مهزومًا مفلولا العسكر * فلما وقف علي ما جري علي عسكره الذي انفذ ليسياس وجميع ساير رجاله خرج في عسكر عظيم قاصدا الي بلد يهودا * ثم سار فلما توسّط في طريقه ضربه الله بالاسهام العظيمه فلم يوقفه ذلك عن المسير بل جدّ فيه وهو مع ذلك يتكلم بكل كون من الفريه علي الله ويقول ان لم يقدر احد يصدّه عن غرضه * فضربه الله عز وجل ايضًا بقروح عمّت جسده فما ارتدع ولا وقف عن المسير * بل ازداد بغيًا وجدّ طمعًا في بلوغ ما نواه وادراك ما قدّره * وكان في عسكره افيلة كثيره فاتّفق لبعضهم ان نفر وصاح فنفرت الخيل الحامله السرير الذي كان انطيوخوس عليه فطرحته * وكان ثقيل الجسم فتوهنت اعضاوه وتخلّع بعض مفاصله وقد كانت قروحه نتنت فزاد نتنها حتي تاذي بها هو ومن قرب منه * فلما سقط تقدم اليه عبيده فحملوه علي ظهورهم * فزادت عليه روايحه فطرحوه وبعدوا عنه *

Tunc præcepit eis quoque, ut adducerent ſecum exercitum de Syris, et Palæſtinis; et præcepit eis omnino extirpare Judæos. Et profecti ſunt, adducentes ſecum multitudinem mercatorum, ut venderent eis captivitatem, quam obtenturi erant de Judæis. Pervenit autem fama ad Judam filium Mathathiæ, et petiit domum Dei Optimi Maximi; et congregavit homines, indixitque eis jejunium, et orationes, et preces ad Deum Opt. Maximum: et ut eum deprecarentur pro victoria contra hoſtes; quod quidem præſtiterunt. Poſt hæc congregans Judas viros ſuos, conſtituit ſingulis millibus, principem: et ſimiliter ſingulis centum virum: et ſingulis quinquaginta: et ſingulis decem. Tum præcepit præconi in exercitu ſuo, ut revertatur quiſquis timidus eſt, & quemcunque præcepit Deus dimitti de exercitibus. Et reverſa eſt multitudo magna: remanſeruntque cum illis ſeptem millia virorum ſtrenuorum, ac fortium, & in bellis peritorum, iiſque aſſuetorum: nec quiſpiam illorum unquam novit fugam; & profecti ſunt contra hoſtes ſuos. Cum autem appropinquaſſent eis, oravit Judas ad Dominum ſuum, rogans eum, ut averteret a ſe malitiam hoſtis ſui, & ut opitularetur ei, & victorem ipſum redderet. Deinde præcepit ſacerdotibus canere buccinis, quod præſtiterunt, & *Deum* invocaverunt omnes ſui, & in exercitum Nicanoris irruerunt. Et conceſſit illis Deus victoriam contra eos, & fugaverunt illum ac ſocios ejus, interficientes ex illis novem millia virorum; reliqui autem diſperſi ſunt. Et reverſus eſt Judas, & amici ejus ad caſtra Nicanoris, et deprædati ſunt ea, diripueruntque bona mercatorum plurima, et miſerunt ea dividenda inter infirmos. Hæc autem pugna fuit feria ſexta; quare ſtetit Judas, et ſui eodem in loco, donec pertranſiret dies Sabbati. Tum profecti ſunt contra Tolomæum, et Gorgiam, quos invenientes expugnaverunt, & victoriam reportaverunt ex eis, occidentes ex eorum exercitu viginti millia. Et fugerunt Tolomæus et Gorgias, quos ſecutus eſt Judas cum ſociis: tamen eos comprehendere non potuit, quoniam ſeſe contulerunt in civitatem duorum Idolorum, et ſeſe munierunt in ea cum reliquis viris ſuis. Et invaſit Judas Fœlicem, et fugatus eſt ante eum, quem ſecutus eſt Judas. Qui veniens in domum quandam proximam, ingreſſus eſt eam, et clauſit januas, erat autem domus munita. Et præcepit Judas: et ſuccendit eam igni, et combuſta eſt domus, et combuſtus eſt Fœlix. Sumpſit ergo de eo Judas vindictam Eleazari, et aliorum, quos interfecerat Fœlix. Poſt hæc reverſus eſt populus ad interfectos, et acceperunt ſpolia, et arma ipſorum: miſerunt autem præſtantiora prædæ in regionem Sanctam. At Nicanor mutato habitu ignotus abivit, & reverſus eſt ad Lyſiam, indicavitque ei omnia, quæ ſibi ſuiſque evenerant.

MENTIO REDITUS ANTIOCHI, et ejus profectionis in regionem Judæ, et morbi, qui accidit ei, ex quo mortuus eſt in ſuo itinere.

CAP. VIII.

Habentur Macc. lib. 1. cap. 6. v. 1. ad 16. & diſtinctius lib. Macc. 2. cap. 9. Vid. in Joſeph. Antiq. lib. 12. cap. 13.

REverſus eſt autem Antiochus de regione Perſidis fugiens dimiſſo exercitu. Qui cum intellexiſſet quod accidit exercitui ſuo, quem miſerat Lyſias, et omnibus viris ſuis, egreſſus eſt cum exercitu magno, petens regionem Judæ. Qui pergens cum ad medium perveniſſet iter, percuſſit illum Deus telis maximis: at id nequaquam illum remorari potuit ab itinere, ſed inſtitit illi, proferens omnia genera injuriarum in Deum, ac dicens; quod nemo illum avertere, aut impedire poſſet a decretis ſuis. Quare percuſſit quoque illum Deus Opt. Max. ulceribus totum invadentibus ejus corpus: nec tamen deſtitit, aut corripuit ſe ab itinere, ſed auctus eſt ira, & aviditate percitus obtinendi quod decreverat, & conſequendi quod deliberaverat. Erant autem in exercitu ejus elephanti quamplurimi. Accidit ergo ut quidam eorum fugeret, & barritum ederet; quamobrem diffugerunt equi portantes lectum in quo jacebat Antiochus, & excuſſerunt illum. Cum autem eſſet corpore obeſus, debilitata ſunt membra ejus, & quædam juncturæ divulſæ fuerunt: & ulcerum quidem ejus, quæ fœtorem jam emittebant, adeo fœtor auctus eſt, ut neque ipſe ſuſtinere amplius poſſet, nec qui ad eum accedebant. Cadentem itaque ſuſtulerunt ſervi, & ſuper humeros portaverunt: ingruente vero fœtore projecerunt illum, & longe receſſe

فلما راي ما قد اجتمع عليه من المكروه ايقن ان ذلك كله عقوبة من الله عز وجل على تعديته على آل يهودا وظلمه لهم وسفكه دماهم بغير حق • ففزع ورجع الي الله واعترف بخطاياه وقال • اللهم اني اهل لما انزلته بي وانت العدل في حكمك وانت الذي تذل من يرتفع وتصغر من تكبّر ولك الكبريا والعظمه والعز والجبروت • حقًا اقول لقد اظلمت هولاى القوم في ما صنعته بهم وجرت في ما حكمت به عليهم • فاقلني اللهم عثرتي واغفر خطيتي وامنن بعافيتي • وعليّ ان املا خزاين بيتك ذهبًا وفضّة وافرش بيت القدس بثياب الارجوان واختتن واناد‍ي في ساير مملكتي انك الاله الحق وحدك لا شريكًا لك ولا الاهًا سواك • فلم يجب الله دعاه ولا قبل صلاته بل زاد ما كان به حتي طرح احشاه وعظم امر القروح حتي تساقط لحمه عن جسمه ثم مات ودفن مكانه وملك ابنه مكانه وكان اسمه اوفطر •

• خبر ايام الحنكه الثمانيه •

• الفصل التّاسع •

لما هزم يهودا تلماوس ونيقانور وجرجس وقتل رجالهم عاد هو ورجاله الي بلد بيت المقدس وامر بهدم ساير المذابح الّتي امر انطيوخوس ببنيانها وازال ساير الاوثان الّتي كانت في القدس وبنوا مذبحًا جديدًا وامر بتقرّب القرابين عليه • وصلّوا الي الله عز وجل في اظهار نارٍ مقدسة تبقي على المذبح • فخرجت نار من بعض حجارة المذبح فاحرقت الحطب والقربان ومنها بقيت النار في المذبح الي الجليه الثالثه • فعملوا حينيذٍ تدشينًا للمذبح الجديد ثمانية ايام اولها يوم خمسه وعشرين من شهر كسلا • وثم نضدوا الخبز على مايدة بيت الله واسرجوا سرج المنار وكانوا في كل يوم من هذه الثمانية ايام يجتمعون للصلاة والتسبيح • ثم جعلوا ذلك رسمًا في كل سنه •

• خبر محاربة يهودا لجرجس وتلماوس •

• الفصل العاشر •

ولما كان بعد ايام الحنكه سار يهودا الي بلد ادوم يعني جبل الشراه وكان جرجس مقيمًا بها • فخرج اليه جرجس بعسكر عظيم فوقع بينهما قتال شديد فهلك فيه من رجال جرجس عشرين الفًا وهرب جرجس الي تلماوس الي ارض الغرب لان انطيوخوس كان ولّاه تلك الناحيه وكان مقيمًا بها وعرّفه ما جري عليه • فخرج تلماوس بعسكر فيه مايه وعشرين الفًا من رجال المقدونيين ورجال الغرب وسار حتي وافي بلد الجرش وما يليه وقتل من آل يهودا كثيرًا وكتبوا الي يهودا يعرفوه ما لحقهم ويستنهضونه اليهم لمحاربة تلماوس ودفعه عنهم • فورد كتابهم اليه في وقت ورد اليه كتاب من اهل جبل الجليل ايضًا يعرّفونه فيه ان المقدونيين الذين في صور وصيدا قد اجتمعوا عليهم وقتلوا منهم • فلما قري يهودا الكتابين جمع رجاله وعرّفهم ما ورد به الكتابان وامرهم بالصوم والصلاة • ثم تقدم الي شمعون اخيه ان ياخذ معه ثلثه الاف رجل من آل يهودا ويبادر بالمسير الي جبل الجليل ويكسر المقدونيين الذين فيه فسار شمعون • وبادر يهودا ورجاله الي لقاء تلماوس • فاما شمعون فانه كبس المقدونيين وقتل منهم ثمانية الاف رجل واراح اهل الجليل منهم • واما يهودا فانه سار حتي وافي لجرجس وتلماوس نازلًا عليهما محاصرًا لهما • فحاربهما وجري بينهما قتال شديد •

Videns itaque quæ mala eum convenerunt, pro certo credidit, id totum ſupplicium ſibi eveniſſe a Deo Opt. Max. propter injuriam, ac tyrannidem Hebræis illatam, & ſanguinis eorum effuſionem injuſte perpetratam. Timens ergo converſus eſt ad Deum, & peccata ſua confitens dixit; Deus utique mereor quæ in me immiſiſti: & quidem juſtus es in judiciis tuis: humilias qui exaltatur, & diminuis qui ſuperbit: tibi vero eſt magnitudo, & magnificentia, & majeſtas, & fortitudo. Vere inquam oppreſſi populum hunc, & tyrannice egi, & decrevi in ipſos. Parce, quæſo, Deus lapſum hunc meum, & dimitte peccatum meum, & elargire mihi ſanitatem meam: & meum erit implere theſauros Domus tuæ auro, & argento: & ſternere Domum ſanctuarii veſtimentis purpureis, & circuncidi, & præconio edicere per univerſum regnum meum; Te eſſe Deum verum ſolum, non habentem participem, nec eſſe Deum præter te. At nequaquam exaudivit Deus illius preces, nec orationem excepit: ſed adeo multiplicata ſunt mala ipſius, ut emitteret viſcera: & adeo creverunt ulcera, ut decideret caro ejus a corpore. Dein mortuus & ſepultus eſt in loco ſuo. Et regnavit filius ejus loco ejus, eratque nomen ipſius Eupator.

HISTORIA DIERUM OCTO Dedicationis.

CAP. IX.

Vid. Macc. lib. 1. cap. 4. à verſ. 36. deinceps, & Macc. lib. 2. cap. 10. in principio. Item Joſeph. Ant. lib. 12. cap. 11. verſus finem.

CUm fugaſſet Judas Tolomæum, & Nicanorem, & Gorgiam, & occidiſſet viros eorum; reverſus eſt ipſe, & viri ejus in regionem Domus ſanctæ. Præcepitque deſtrui omnia altaria, quæ extrui juſſerat Antiochus: & amovit omnia idola, quæ erant in Sanctuario: & ædificarunt altare novum, juſſitque offerri ſacrificia ſuper illud. Oraverunt quoque ad Deum Opt. Max. ad educendum ignem ſanctum, qui maneret in altari; & egreſſus eſt ignis de quibuſdam lapidibus altaris, & combuſſit ligna, ac ſacrificia: & ex eo remanſit ignis in altari uſque ad tertiam tranſmigrationem. Feceruntque tunc ſolennitatem altaris novi octo diebus, incipientibus die quinta & viceſima menſis Caſleu. Tum autem poſuerunt panem ſuper menſam domus Dei, & accenderunt lucernas candelabri. Singulis autem diebus horum octo conveniebant ad orationem, & laudem: conſtitueruntque præterea id in ritum ſingulis annis.

HISTORIA PRÆLIORUM JUDÆ contra Gorgiam, & Tolomæum.

CAP. X.

Habetur partim Macc. lib. 1. cap. 5. partim 2. Macc. cap. 10. part. poſter. Quæ verò à Timotheo geſta fuerint, hic ſub Ptolomæi nomine referuntur; ubi & multæ aliæ in hiſtoria differentiæ. Vid. inſuper Joſeph. Ant. lib. 12. cap. 12.

POſt dies autem Dedicationis, profectus eſt Judas in regionem Idumæorum, videlicet in montem Sarah: Gorgias enim ibi morabatur. Et egreſſus eſt contra ipſum Gorgias cum exercitu magno, & fuerunt inter eos pugnæ magnæ: perieruntque de viris Gorgiæ viginti millia. Et fugit Gorgias ad Tolomæum in terram Occidentis (præfecerat enim illum Antiochus illi regioni, morabaturque ibi) & indicavit ei quod ſibi acciderat. Quare egreſſus eſt Tolomæus cum exercitu, in quo erant centum & viginti millia de viris Macedonum, & viris Occidentis. Profectus autem eſt donec pervenit in regionem Giares, *id eſt Galaad,* & adjacentia: & occidit ex Judæis multitudinem magnam. Scripſerunt itaque Judæ, indicantes ei quod ſibi evenit, invocantes eum ad debellandum Tolomæum, & depellendum a ſe. Et pervenit ad eam epiſtola eorum eodem tempore, quo pervenit ad ipſum epiſtola ab incolis montis Galilææ, indicantibus quoque illi, qualiter Macedones, qui ſunt Tyri & Sydone jam conveniſſent contra eos, & bello impetiviſſent, occidentes ex eis. Cum autem legiſſet Judas utramque epiſtolam, coegit viros ſuos, & ſignificavit eis tenorem epiſtolarum, indixitq; illis jejunium, & orationem. Poſt hæc juſſit fratri ſuo Simeoni, ut ſecum aſſumeret tria millia virorum de Judæis, & feſtinanter pergeret in montem Galilææ, & effringeret Macedones, qui in eo erant: & profectus eſt Simeon. Judas vero feſtinavit in occurſum Tolomæi. At Simeon improviſo irruit in Macedones, interfecitque ex illis octo millia virorum, & attulit quietem Galilæis. Judas vero profectus eſt donec pervenit ad Gorgiam, & Tolomæum: urgens eos, ac obſidens: & decertarunt, interceſſeruntque inter eos acerrimæ pugnæ

لان تلماوس كان في خلقٍ كثيرٍ ذي نجدةٍ وباسٍ ولم يكن يهودا في عدةٍ كثيرةٍ الا ان القوم الذين كانوا معه كانوا ابطالًا شجعًا فثبتوا وطال القتال بينهم وقوي واشتدّ * فصرخ يهودا الي الله عز وجل واستغاث به * فذكر انه راي خمسة ركبان شباب ثلثة يحاربون عسكر تلماوس واثنان واقفان معه * فتاملهم وتبيّن له انهم ملايكة الله * فقوي قلبه وقلوب اصحابه وحملوا على اعدايهم دفعات فهزموهم وقتلوا منهم خلقا كثيرا * فكان مبلغ ما قُتل من عسكر تلماوس من اوّل هذا القتال الي اخره عشرون الفًا وخمس مايه * ثم ان تلماوس ورجاله هربوا الي الساحل فتبعهم يهودا وقتل كل من ظفر به منهم * وصار تلماوس الي غزّة واقام بها واجتمع اليه رجال القليسم * فسار اليهم يهودا ولقيهم وحاربهم * فتبدد على تلماوس رجاله ولجا الي غزّة فتحصّن بها * وتبع رجال يهودا القوم المتبددين فقتل منهم خلقًا كثيرًا * وسار يهودا ومن بقي معه من الرجال غزّة فنزل عليها وحاصرها وعاد رجال يهودا اليه * فصعد من بقي مع تلماوس على الحصن واكثروا من شتم يهودا واقام القتال بينهم وبين اصحاب يهودا خمسة ايام * فلما كان في اليوم الخامس اشرف القوم في شتم يهودا وثلب دينه * فاحتمي من رجال بيت يهودا عشرون رجلًا فاخذوا اتراسهم بايديهم اليسار وسيوفهم بايديهم اليمين وبينهم من يحمل سُلّما قد صنعوه ومضوا حتي انتهوا السور * فوقف منهم ثمانية عشر رجلًا يرمون من على السور وبادر منهم اثنان الي السور ونصبوا السُّلم وصعدوا فيه * فكشف بعض مَن كان في الموضع صعودهما ولحقوهما اصحابهما ونزلوا جميعًا من السور الي داخل المدينه * فنزلوا وراهم من علي السور فحاربوهم وقتلوا من اعدايهم عددًا كثيرًا * وتقدم عسكر يهودا الي باب المدينه ومضي العشرون الي نحو الباب ليفتحوا فدُفعوا عنه اشد مدافعه فكبّروا تكبيرًا كثيرًا * فعلم يهودا واصحابه بقربهم من الباب واشتدّ القتال من خارج الباب ومن ورايه فضرب يهودا واصحابه الباب في النار فسقط الباب وهلك القوم وقبضوا على مَن شتم يهودا وحاربوهم فامر باحراقهم * ثم امر ببذل السيف في المدينه فاقام القتل بها يومين ثم ضربوها بالنّار. فاما تلماوس فانه هرب ولم يُعرف له في الوقت خبر وذلك انه تنكّر واختفي في بعض الابار فخفي خبره * ووقع اخواه فجاوا بهما الي يهودا فامر بضرب ارقابهما * ثم سار الي بلد القدس بغنايم عظيمه * فصلّا فيه هو واصحابه وشكروا الله على ما انعم عليهم *

* ذكر محاربة يهودا وليسياس صاحب اوفطر
بعد هلاك انطيوخوس الملك *

* الفصل الحادي عشر *

كان اسم انطيوخوس الذي تقدم ذكره افيفانيوس واسم ابنه الذي ملك بعده اوفطر واسمه ايضًا انطيوخوس * فلما جري من محاربة يهودا لهولاي القواد ما جري كتبوا بذلك الي اوفطر فانفذ ليسياس ابن عمّه بعسكر عظيم فيه ثمانون الف فارس وثمانون فيلًا فانتهوا الي مدينه كانت تُسمي بيت نير فحطّوا عليها فحاصروها وكانت مدينه عظيمه فيها خلق كثير * فنصب حولها ليسياس المناجنيق وكثرت محاربته لاهلها * فلما اتّصل ذلك بيهودا خرج هو واصحابه الي بعض الجبال المنيعه واقاموا هنالك ليلا يقيموا في مدينه فيقصدها ليسياس فيحاصرها ويضيق عليهم *

Tolomæus enim ducebat multitudinem numeroſam fortem ac ſtrenuam. Judas vero pauciſſimo erat comitatus numero, veruntamen, cum populus qui cum eo erat, conſtaret fortiſſimis, atque robuſtiſſimis, conſtanter reſtitit, & diu duravit pugna inter eos, & invaluit valde. Quare exclamavit Judas ad Deum Opt. Maximum, & invocavit eum. Meminit autem ſe vidiſſe quinque equites juvenes: e quibus tres pugnabant contra exercitum Tolomæi, duo vero ſtabant ſecum. Quos cum attente contemplaretur, viſi ſunt ei Angeli Dei. Quamobrem confortatum eſt cor ejus, & corda ſociorum: & irrumpentes ſæpé in hoſtes fugaverunt eos, occidentes ex eis multitudinem plurimam. Erat autem ſumma corũ, qui interfecti ſunt de exercitu Tolomæi, ab initio pugnæ hujus uſque ad finem, viginti millium quingentorũ. His peractis, fugit Tolomæus, & viri ejus ad oras maritimas, perſequente eos Juda, & interficiente ex illis quotquot ipſe comprehendebat. Tolomæus autem fugit in Gazam, & moratus eſt in ea, & convenerunt ad eum viri Chaliſam. Et profectus eſt Judas ad eos, quos inveniens expugnavit: & diſperſi ſunt viri Tolomæi, qui confugit in Gazam, ac ibi ſeſe munivit. Et perſecuti ſunt viri Judæ palantem populum, interfeceruntque ex illis multitudinem plurimam. Perrexit vero Judas, & qui remanſerunt cum eo viri Gazam, & caſtrametatus eſt, & obſedit eam. Reverſique ſunt viri Judæ ad eum, & aſcenderunt qui ſuperfuerant cum Tolomæo munitionem, multiſque Judam injuriis impetebant: perduravitque bellum inter eos, & viros Judæ quinque dies. Cum autem adeſſet dies quintus, inſtitit populus injuriis inurere Judam, & maledictis inceſſere ipſius religionem: quamobrem incaluerunt de viris Judæ viginti viri, qui acceptis clypeis manu ſiniſtra, dextera vero manu gladiis, habentes ſecum quendam ferentem ſcalam, quam fecerant, profecti ſunt donec pervenerunt ad murum: ſteteruntque ex eis viri octodecim jaculantes in eos, qui erant ſupra murum, duo vero feſtinantes ad murum, erexerunt ſcalam, & aſcenderunt per eam. Animadvertentes autem quidam qui erant eo in loco eos aſcendiſſe, & ſocios inſecutos fuiſſe, & ſimul deſcendiſſe de muro intra civitatem, deſcenderunt poſt eos de muro, quos expugnaverunt, cæſo hoſtium maximo numero. Exercitus vero Judæ applicuit portæ civitatis, accurrentibus viginti verſus portam, ut eam aperirent: at expellebantur inde accerrime; quamobrem invocabant exclamationibus magnis. Cognovit ergo Judas, & ſocii ejus, ipſos prope portã acceſſiſſe: & invaluit pugna extra portã, & intra. Et igne percuſſit Judas, & ſocii portam, quæ cecidit; & periit populus, & comprehenſi ſunt qui Judam injuriis inurebant, quos adductos juſſit comburi. Præterea gladio exterminari civitatem præcepit: perduravitque clades in ea duobus diebus, tum igne percuſſa eſt. Tolomæus vero fugit, nec innotuit eo tempore fama ejus, quoniam mutatis veſtimentis ſeſe abdiderat in quodam puteorũ, & latuit fama ejus. Duo vero fratres ipſius capti ſunt, & ad Judam adducti, quorum colla percuti gladio juſſit. Poſt hæc profectus eſt in regionem Sanctuarii cum præda maxima, oravitque in eo ipſe & ſocii, gratias agentes Deo de acceptis beneficiis.

MENTIO PUGNÆ JUDÆ, ET Lyſiæ ducis Eupatoris, poſt deperditum Antiochum Regem.

CAP. XI.

Vid. Macc. 2. cap. 11.

ERat nomen Antiochi, cujus præceſſit mentio, Epiphanius; nomen vero filii ejus, qui regnavit poſt illum, Eupator, qui & Antiochus quoque nominabatur. Cumque contigiſſent prælia Judæ contra hos duces: ſcripſerunt de hoc Eupatori, qui miſit cum Lyſia filio patruelis ſui magnum exercitum, in quo erant octoginta millia equitum, & octoginta elephanti. Qui pervenientes ad urbem, quæ appellatur Bethner: caſtrametati ſunt circa eam, & obſederunt, quippe urbs ampla erat, & in ea populus multus. Et erexit circa eam Lyſias tormenta bellica, inſtititque oppugnare cives. Quod cum ad Judam perlatum eſſet, egreſſus eſt ipſe cum ſociis ad quoſdam montes munitos: & morati ſunt ibi, ne in aliqua urbe morantes peteret eam Lyſias, & obſideret, & opprimeret eo

فجمع يهودا اصحابه فوافقهم على المسير الي العسكر الذي لليسياس بعد ان يمضوا الي بيت الله ويقربون فيه القرابين ويسلوا الله عز وجل ان يكفيهم شر عدوهم وينصرهم عليه • ففعلوا ذلك • ثم ساروا من بلد بيت المقدس الي بيت نير وقد اتفق رايهم علي كبس العسكر ومنازلته من غير منازعه • فذكروا انه تراآ لهم شخص بين السما والارض وهو راكب علي فرس من نار وبيده رمح عظيم يطعن به عسكر اليونانيين • فزادهم ما راوه في ذلك شجاعه وجراه • وبادروا في العسكر وهجموا فيه وقتلوا من رجاله خلقا كثيرا • فتشوش العسكر واضطرب اضطرابا شديدا وتهاربوا • وركب سيف يهودا واصحابه وقتل منهم احد عشر الفا رجل والف وستماية فارس • ثم انهزم ليسياس واصحابه الي مكان بعيد امكنه المقام فيه • وارسل الي يهودا في ان يكون تحت طاعة الملك بحيث يقر هو وقومه علي اديانهم • فاجابه يهودا الي ذلك بعد ان يكتب الي الملك فيه ويرد الجواب باجابتهم اليه • وكتب ليسياس الي الملك يعرفه بما جري وما شاهد من شدة باس القوم وشجاعتهم • وان مداومة محاربتهم تفني الرجال مثل من فني من قبلهم ويعرفه بما قد اجابوا اليه • ومقامه الي ان يرد له عليه كتابه بما يعمل به • فاجابه بانه قد راي من الصواب مسالمة القوم وترك المعارضه لهم في امر دينهم لانها هي التي حملتهم علي المشاققه والمحاربه لمن تقدم • وامر ان يعاهدهم علي ان يكونوا مسالمين مقيمين علي طاعته بحيث لا يكون عليهم معارضه في شي من امر دينهم * وكتب الي يهودا والي ساير اليهود الذين في بلاد يهودا بمثل ذلك ودام هذا بينهم مدة *

* ذكر ابتدا قوة الروم وظهور ملكهم *

* الفصل الثاني عشر *

ثم بدي في هذا الزمان الذي تقدم ذكره امر الروم ان يعلوا ليتم الله عز وجل ما كان اخبر به دانيال النبي عليه السلام من المملكه الرابعه * وذلك انه كان في هذا الزمان ملك بافريقيه عظيم الشان جدا اسمه انبيل وكانت دار مملكته قرطاجنه فعزم علي اخذ بلد الروم • فاجتمعوا لمحاربته وكثرت الحروب بينهم وبينه ووقعت بينهم وبينه ثمانية عشر وقعه في مدة عشر سنين • ولم يكن لهم طاقه علي اخراجه من بلدهم لكثرة عسكره وقومه • فارادوا ان يجمعوا عسكرا عظيما يشتمل علي جميع شجعانهم وعسكرهم وابطالهم ويقصدوا انبيل للقتال ويصابروه الي ان يكفوا امره ففعلوا ذلك • وولوا علي العسكر رجلين جليلين اسم احدهما اميليوس واسم الثاني واروس • فلقيا انبيل وقاتلاه فقتل من عسكرهما تسعين الفا رجل وقتل من عسكر انبيل اربعين الفا رجل وقتل اميليوس في ذلك الحرب • وهرب واروس الي مدينة عظيمه منيعه يقال لها منوسيه فلم يتبعه انبيل بل سار الي روميه ليفتحها ويقيم بها • واقام عليها ثمانية ايام واخذ في بناء منزل بحذاها • فلما راي ذلك اهلها عملوا علي مسالمته ومعاهدته وتسليم البلد اليه * وكان فيهم فتي يقال له سيفيا • وكان الروم في ذلك الزمان لا ملكا لهم وانما يرجع تدبير امورهم الي ثلثماية وعشرين رجلا يروسهم رجل يسمي الكهل • فجاهم سيفيا وحذرهم من انبيل ومن طاعته فاخبروه علي انهم لم يعزموا علي الاستيمان اليه الا من حيث لا طاقه لهم بمقاومته

Coegit ergo Judas ſocios ſuos, & ſtatuit cum eis proficiſci ad caſtra Lyſiæ, poſtquam adeuntes domum Dei obtulerint in ea ſacrificia, rogantes Deum Opt. Max. ut averteret a ſe malitiam inimicorum ſuorum, & victoriam ſibi in ipſos concederet: quod quidem præſtiterunt. Poſt hæc perrexerunt de regione Domus ſanctæ ad Bethner. Statuerant enim opprimere exercitum improviſo, illumq; debellare ſine contentione. Ferunt autem ſibi apparuiſſe perſonam quandam inter cœlum & terram, inſidentem equo igneo, habentemq; in manu magnam haſtam, qua percutiebat exercitum Græcorum. Quare addidit eis quod viderant fortitudinem, & animos. Et feſtinantes irruperunt in exercitum, interfeceruntque de viris ejus multitudinem plurimam. Unde commotus exercitus, & perturbatus eſt vehementiſſime, & totus in fugam promiſcue converſus: & inſtitit gladius Judæ, & ſociorum; & occidit ex illis undecim millia virorum, & mille ſexcentos equites. Fugatus eſt quoque Lyſias, & ſocii ejus ad remotum locum, in quo tuto morabatur. Et miſit ad Judam, ut ſubjectus ſit Regi, ſalva ejus, populique ſui religione: cui in hoc morem geſſit Judas, dummodo ſcriberetur Regi, & acciperetur reſponſum illorum aſſenſus. *Et ſcripſit Judas de hoc:* ſcripſit quoque Lyſias Regi, ſignificans ei, quæ evenerant, & quæ expertus eſt de robore, & fortitudine gentis, & quod continuatio bellorum cum illis eſſet exterminatura viros, quemadmodum exterminati ſunt præcedentes: indicat ipſi præterea eorum aſſenſum, & moram ſuam, donec reciperet epiſtolam de iis, quæ ſibi agenda ſunt. Cui reſpondit, Rectum ſibi videri pacem inire cum gente, ablato obice eorum exercendæ religionis: etenim hæc ipſa eos induxit ad defectiones, & oppugnationes prædeceſſorum. Præcepit ei quoque inire cum eis fœdus de pace, & obedientia, ita quidem ut nullus opponatur illis obex in negotio religionis. Scripſit etiam Judæ, & omnibus Judæis, qui in regione Judæ, ſecundum hoc: & duravit id inter eos aliquo ſpatio temporis.

MENTIO INITII POTENTIÆ
Romanorum, & ampliationis regni eorum.

CAP. XII.

∴ *Hiſtoriæ externa eſt, & à Romanorum Scriptoribus deſumpta, nec ad res Judæorum niſi obiter pertinens.*

Hoc eodem tempore, cujus præceſſit mentio, cœperunt res Romanorum exaltari; ut adimpleret Deus Opt. Max. quod prædixerat Daniel Propheta (cui pax) de quarto regno. Erat item hoc eodem tempore Rex quidam in Africa munificentiſſimus, nomine Annibal. Erat autem regia regni ipſius Carthago. Hic decrevit Romanorum occupare regionem. Quamobrem ad oppugnandum eum convenerunt: & multiplicata ſunt bella inter eos, ita ut commiſerint octodecim prælia ſpatio decem annorum, nec expellere illum valuerunt de ſua regione ob innumerum exercitum, & populum illius. Decreverunt ergo cogere magnum exercitum ſelectum ex omnibus ſtrenuis, & exercitibus, & fortiſſimis quibuſque ſuis, & impetere Annibalem in bello, & ſuſtinere, donec averterent a ſe res ipſius. Quod quidem præſtiterunt: præfeceruntque exercitui duos viros præclariſſimos, unius nomen erat Æmilius, alterius autem Varro. Qui occurrentes Annibali, commiſerunt cum eo bellum, & cæſa ſunt de exercitu eorum nonaginta millia virorum: de exercitu vero Annibalis ceciderunt virorum quadraginta millia. Interfectus quoque eſt Æmilius eo in bello. Varro autem fugit in civitatem quandam maximam, munitiſſimam, dictam Venuſiam: quem non eſt perſecutus Annibal: ſed Romam profectus eſt ad expugnandam eam, & ibi morandum. Inſtititque contra eam per octo dies, cœpitque extruere e regione illius, domicilia. Quod cum vidiſſent cives, deliberarunt inire pacem, & fœdus cum illo, & dedere regionem. Erat autem inter eos juvenis quidam, nomine Scipio, (erant quippe Romani eo tempore ſine Rege, & tota rerum ipſorum adminiſtratio committebatur trecentis & viginti viris, quibus præerat vir, qui dicebatur Senior) adeſt ergo eis Scipio, qui Annibali, ejuſque obedientiæ nequaquam fidendum eſſe, perſuaſit. Cui reſponderunt: Se nequaquam ipſi fidere, niſi quod illi reſiſtere nequeant

فقال لهم ان بلد افريقيه قد خلي من اهل الحرب لان جميعهم مع انبيل فاعطوني جماعة من نقاوة الرجال حتي امضي الي افريقيه واثر فيها آثارًا تنتهي اليه اخبارها لعلّه ينترك عنكم وتكفوا امره فتستريحون منه وتصلحون احوالكم ويقوي سايركم الي وقت عودة منه ان كانت وتكفوا امره * فاستصابوا رآي سيفيا وضمّوا اليه ثلثين الفا رجل من جبابرتهم وسار الي افريقيه * فلقيه اسدروبال اخو انبيل وحاربه * فظفر به سيفيا وضرب عنقه واخذ راسه وحمله مع ساير ما غنمه وعاد الي روميه * فصعد على الحصن ونادي الي انبيل وقال له * كيف تقدر على بلدنا هذا ولم يكن فيك منّه على ان تطردني عن بلدك الذي صرت اليه فاخربته وقتلت اخاك وجيت براسه ثم رمي اليه الراس * فأحضر الراس الي انبيل فعرفه * وزاد عند ذلك على القوم حنقًا وغضبًا وحلف انه لا فارق او يفتح روميه * فعمل اهلها على ممانعته ومدافعته عنها الي ان يعود سيفيا وينزل على قرطاجنه ويحاصرها * فعاد سيفيا وعسكر الي افريقيه ونزلوا على قرطاجنه وحاصروها حصارًا شديدًا * فكتب اهلها الي انبيل يقول له * انك قد رغبت في غير بلدك ولست تعلم هل يحصل لك او لا * والبلد الذي لك قد صار اليه من يريد اخذه فان تاخرت عنّا سلّمنا البلد اليه وسلّمنا اليه اهل بيتك وجميع اموالك وذخايرك لتسلم نفوسنا واموالنا * فلما بلغه الكتاب رحل عن روميه وجاء مسرعًا حتي وافي افريقيه * فسار اليه سيفيا ولقيه وحاربه حربًا شديدًا في ثلثة دفعات وقتل فيها من رجاله خمسين الفًا * فانهزم انبيل وصار الي بلد مصر وتبعه سيفيا واخذ انبيل اسيرًا وعاد الي افريقيه * فلما حصل بها انف انبيل من ان يراه اهل افريقيه بتلك الحال فسمّ نفسه ومات * وملك سيفيا بلد افريقيه وقبض على ساير اموال انبيل واهله وذخايره فعظم شان الروم وابتدي امرهم منذ ذاك في الزياده *

* ذكر مكاتبة الروم الي يهودا والعهد الذي جري بينهم *

* الفصل الثالث عشر *

من الكهل والثلثمايه وعشرين مدبريه الي يهودا وليّ الحرب والي اهل اليهود السلام عليكم * قد اتّصل بنا ما انتم عليه من النّجاح والباس والقيام بالحروب وسرّنا ذلك * ووقفنا على ما وافقكم عليه انطيوخوس ونحن نكتب لك مثل ذلك على انكم تكونون اصحابًا لنا دون اليونانيّين الذين اسوا اليكم * ونريد نقصد انطاكيه ونحارب من بها * فبادروا تعريفنا من تعادوا ومن توالوا لنعمل على حسب ذلك *

* نسخة العهد *

هذا عهد من الكهل والثلثمايه وعشرين مدبريه ليهودا وليّ الحرب ولآل يهودا على انهم ينضافون الي الروم ويعينون الروم وآل يهودا في التجرد والتظافر ابدا * ومتي كان للروم حرب عاونهم يهودا وقومه ولم يعاونوا عدو الروم بطعام ولا بشيّ من السلاح * ومتي لحق آل يهودا حرب عاونوهم الروم حسب جهدهم وطاقتهم ولم يعاونوا عدوهم بشي من ضروب المعاونه * وكما للروم على آل يهودا فكذلك على آل يهودا للروم بغير زيادة ولا نقص * فقبل ذلك يهودا وقومه وتمّ العهد ودام بينهم وبين الروم مدّة طويلة *

Quibus ait; Regio Africæ militibus omnino deſtituta eſt, quia omnes cum Annibale ſunt: concedite ergo mihi turmam de electis virorum, ut vadam in Africam: & talia in ea perpetrabo geſta, quorum nuntia cum ad illum pervenient, forte relinquet vos, & liberabimini ab eo, & quieſcetis; & reparatis rebus veſtris, & roboratis, ſi iterum pararet reditum, adverſus illum ſatis eritis. Quibus recta viſa eſt Scipionis ſententia; & tradiderunt ei triginta millia virorum de fortiſſimis eorum. Et profectus eſt in Africam; cui occurrens Aſdrubal frater Annibalis, prœliatus eſt cum eo; quem vicit Scipio, & amputavit collum, accepitque caput: & portans cum reliqua præda, reverſus eſt Romam. Et conſcendens munitionem, vocavit Annibalem, & ait illi; Quomodo valebis contra regionem noſtram hanc, cum non valeas expellere me de regione tua, ad quam profectus ſum: deſtruxi eam, & occidi fratrem tuum, & attuli caput ipſius. Tum projecit ad illum caput. Quod cum Annibali allatum eſſet, & illud cognoviſſet, auctus contra populum eſt furore, ac ira, juravitque ſe non diſceſſurum niſi expugnata Roma. At cives ut illum repellerent a ſe, & coercerent, deliberarunt remitti Scipionem, ut obſideret, urgeretque Carthaginem. Reverſuſque eſt Scipio, & exercitus ejus in Africam: & caſtrametati ſunt circumcirca Carthaginem; & obſederunt eam obſidione acerrima. Quamobrem ſcripſerunt cives ad Annibalem, dicentes; Tu alienam cupis regionem, quam neſcis utrum obtinere poteris, necne: ad regionem vero tuã profectus eſt, qui eam occupare intentat. Quamobrem ſi remoratus fueris, dedemus ei regionem, & trademus domeſticos tuos, & omnia bona tua, & theſauros tuos: ut incolumes evadamus nos, & bona noſtra. Cum autem perlata ei fuiſſet epiſtola, receſſit Roma: & feſtinavit, donec pervenit in Africam; ad quem perrexit Scipio & occurrit ei, commiſitque cum illo ter accerrimum bellum; & cæſi ſunt de viris ejus quinquaginta millia. Annibal vero fugatus ſeſe contulit in regionem Ægypti, quem inſecutus eſt Scipio: & cepit Annibalem captivum, & reverſus eſt in Africam. Cumque eſſet ibi, indignatus eſt Annibal ſe videri ab Africanis: quare ſumpto veneno interiit. Et obtinuit Scipio regionem Africæ atque potitus eſt omnium bonorum, & domeſticorum, & theſaurorum Annibalis. Quamobrem magnificata eſt fama Romanorum, cœperuntque inde ſumere incrementum res eorum.

MENTIO EPISTOLÆ ROMANORUM ad Judam, & fœderis quod inter eos interceſſit.

CAP. XIII.

Fœdus hoc ſenſu pari extat Maccab. lib. 1. cap. 8. v. 22. & deinceps. Et apud Joſeph. Antiq. lib. 12. cap. 17. in fine: quod primum fuiſſe inter Romanos & Judæos ſocietatis & amicitiæ fœdus aſſerit.

A Seniore, & trecentis viginti Rectoribus, ad Judam præfectum militiæ, & Judæos, Salus vobis. Jam perlatum eſt ad nos de victoriis, & fortitudine veſtra, & conſtantia in bellis, quibus lætati ſumus. Intelleximus præterea concordiam vobis initam fuiſſe cum Antiocho. Nos ſcribimus vobis ſecundum hæc, ut ſitis nobis amici, non autem Græcis, qui male fecerunt vobis; intendimus præterea petere Antiochiam, & inferre bellum civibus ejus: quare feſtinate indicare nobis, quibus adverſamini, & quibuſcum vobis intercedit amicitia, ut faciamus ſecundum hoc.

Exemplar fœderis.

Hoc eſt fœdus, a Seniore, & trecentis, & viginti ejus Rectoribus, Judæ Præfecto militiæ, & Judæis, ut apponerentur Romanis, & concordes ſint Romani, & Judæi in bellis, & victoria ſemper. Quod ſi inſtiterit Romanis bellum, auxilium ferent eis Judas, & populus ejus, nullo præſtito auxilio inimicis Romanorum, annona, ſive ullo genere armorum. Cum vero acciderit Judæis bellum, auxilium ferent Romani, quantum valent, & poſſunt, nullo præſtito auxilio inimicis eorum in ullo genere auxilii. Quemadmodum vero tenentur Judæi Romanis, ſimiliter Romani Judæis, ſine ullo incremento, aut decremento. Et acceptarunt id Judas, & populus ejus: & remanſit fœdus, atque perduravit inter eos, & inter Romanos longo tempore.

* ذكر وقعة كانت بين يهودا وتلماوس وجرجس *

* الفصل الرابع عشر *

ثم ان تلماوس حشد مايه وعشرين الف رجل والف فارس وقصدوا يهودا * فلقيه يهودا في عشرة الاف فهزمه وقتل من رجال تلماوس * وضرع الي يهودا وساله ان يستبقيه وحلف انه لم عاد يحاربه ابدا وانه يحسن الي اليهود الذين في ساير اعماله * ورحمه يهودا واستبقاه ووفي تلماوس بيمينه * وجمع جرجس ثلثة الاف رجل من جبل الشراه واربع مايه فارس ولقي يهودا فقتل صاحب جيش يهودا وجماعه من رجاله * ثم قصدهم يهودا واصحابه فانهزم جرجس وقتل اكثر رجاله فهرب وطلب ولم يعرف له خبر وقيل انه قتل في الحرب *

MENTIO PUGNÆ, QUÆ FUIT inter Judam, Tolomæum, & Gorgiam.

CAP. XIIII.

Quæ ad Ptolomæum ſpectant, neſcio an alibi legenda ſint: quæ vero de Gorgia hic ſcribuntur, eadem fortaſſe ſunt cum iis quæ Macc. 2. cap. 12. verſ. 31. & aliquot ſeqq. habentur.

POſt hæc coegit Tolomæus centum viginti millia virorum, & equites mille, & petiverunt Judam. Cui occurrens Judas cum decem millibus, fugavit illum, & ceciderunt de viris Tolomæi. Qui ſupplex Judam rogavit, atque deprecatus eſt, ut ſuperſtitem dimitteret ipſū, juravitq; ſe nunquam amplius ei bellum illaturum; & Judæis, qui in cunctis ſuis regionibus, beneficia collaturum. Cujus miſertus eſt Judas, & ſuperſtitem dimiſit, ſtetitque Tolomæus juramento ſuo. Gorgias vero collectis tribus millibus virorum de monte Sarah, *id eſt, Idumeæ*, & quadringentis equitibus, occurrit Judæ, & interfecit ducem militiæ Judæ, & aliquos de viris ejus. Tum ad illos tetendit Judas, & ſui, & fugatus eſt Gorgias, & interfecta eſt major pars virorum ejus, & terga vertit: & quæſitus eſt, & nullum de eo innotuit nuntium: fertur autem ipſum cecidiſſe in pugna.

* ذكر فسخ انطيوخوس عهد الذي عاهد به يهودا ومسيره مع ليسياس ابن عمه اليه بعسكر كبير ومحاربته له *

* الفصل الخامس عشر *

فلما اتصل بانطيوخوس وهو اوفطر قوة امر يهودا وفتوحه الذي فتح اسخطه ذلك وفسخ عهده مع يهودا وجمع جيشا عظيما فيه اثنان وعشرون فيلا * ثم سار هو وليسياس ابن عمه الي بلد يهودا وقصد مدينة بيت نير فنزل عليها وحاصرها * فاتصل ذلك بيهودا فاجتمع هو وجميع اشياخ بني اسرائيل وصلوا الي الله عز وجل وقربوا القرابين الكثيره * ثم سار يهودا في صناديد رجاله وصار الي العسكر بالليل فكبسه وقتل منهم اربعة الاف رجل وفيل من الافيله * ثم عاد الي معسكره الي ان اضاء الصبح * حينيذ اصطف الفريقان وقوي القتال في ما بينهما * فنظر يهودا الي بعض الافيله وعليه تحايف من ذهب فقدر ان الملك راكبا عليه * فنادي في رجاله وقال من منكم يبرز فيقتل هذا الفيل * فبرز فتي من اهل بيته يقال له العازر فهاجم علي المصاف يقتل فيهم يمنه ويسره فتنحا الناس من بين يديه وسار الي ان انتهي الي الفيل فدخل تحته وشق بطنه فسقط الفيل عليه فقتله * فلما راي الملك ذلك نادي برفع الحرب فرفع * وكان مبلغ عدد من قتل في ذلك اليوم من وجوه العسكر ثمانماية رجل غير من قتل من عامه العسكر وسوي من قتل بالليل * ثم ورد الخبر علي الملك ان رجل من اصحابه يقال له فيليفوس قد عصي عليه وان دمتريوس بن سلوقوس خرج اليه من رومية بعسكر عظيم من الروم يريد اخذ الملك من يده * فخاف من ذلك جدا وارسل الي يهودا في ايقاع السلام بينهما * فاجابه يهودا الي ذلك * فحلف له انطيوخوس وليسياس ابن عمه انهما لا يحاربانه ابدا * واخرج الملك مالا جزيلا ودفعه ليهودا هدية لبيت الله * ثم امر الملك بالقبض علي منلاوس وهو احد اشرار اليهود الثلاثه الذين كانوا تشرروا علي اليهود في ايام انطيوخوس ابيه * وامر ان يصعد الي جوسق شاهق ويرمي منه * ففعل به ذلك * وانما اراد الملك هذا ان يسر آل يهودا * وكان هذا الرجل من كبار اعدايهم ومن قتل منهم الخلق الكثير *

MENTIO DISSOLUTIONIS fœderis Antiochi, quod inierat cum Juda, & profectionis ejus cum Lyſia filio patruelis, cum exercitu magno, et bellorum ejus.

CAP. XV.

Referuntur paulò aliter 1. Macc. cap. 6. part. poſt. Quæ verò de Eleazaro hic habentur, Vid. tum in cap. 6. prædicti lib. Macc. tum apud Joſeph. de bello lib. 1. cap. 1. et Antiq. lib. 12. cap. 14. De fœdere Antiochi cum Juda, Vid. Macc. lib. 2. cap. 13. verſ. 23. &c. 11 Joſeph. Ant. lib. 12. cap. 14. in fine. & cap. 15. in princ. De Menelai morte cap. 15. citato, & Macc. lib. 2. cap. 13. v. 4. & deinceps.

CUm autem perlatum eſſet Antiocho, qui eſt Eupator, res Judæ roboratas eſſe, & expugnationes quas expugnaverat, iratus eſt valde: & diſſolvit fœdus, quod inierat cum Juda, & coegit exercitum magnum, in quo erant viginti duo elephanti: ac profectus eſt cum Lyſia filio patruelis ſui in regionem Judæ, petens urbem Beth-ner, circa quam caſtrametatus eſt, & obſedit eam. Quod cum nuntiatum eſſet Judæ, convenit ipſe, & omnes ſeniores filiorum Iſrael, & oraverunt ad Deum Opt. Max. multa offerentes ſacrificia: quibus peractis, perrexit Judas cum ducibus virorum ſuorum, & venit in caſtra noctu, & improviſo irruit in ea, & occidit ex illis quatuor millia virorum, & elephantum unum de elephantis: & reverſus eſt in caſtra ſua, donec illuceſceret diluculum. Tunc utraque acies ordinata eſt, & invaluit pugna inter eos: viditque Judas quendam elephantum cum ornamentis aureis, arbitratuſque eſt illi Regem inſidere: vocavitque viros ſuos, & ait, Quis veſtrum egredietur, & occidet hunc elephantum? Et egreſſus eſt adoleſcens de domeſticis ejus, qui dicebatur Eleazarus, & irruit in aciem trucidans dextrorſum, & ſiniſtrorſum, ita ut declinarent homines de conſpectu ejus, & proceſſit quouſque pervenit ad elephantum: cui ſupponens ſe, diſrupit ventrem ejus, ceciditque elephantus ſuper eum, & occidit. Videns itaque Rex hæc, juſſit receptui canere, & factum eſt. Et fuit ſumma interfectorum ea die de nobilioribus exercitus octingentorum virorum, præter cæſos ex vulgo exercitus, et qui noctu ceciderant. Tunc nuntiatum eſt Regi, quod vir quidam de amicis ejus nomine Philippus defeciſſet ab eo: et Demetrius filius Seleuci egreſſus eſſet Roma cum exercitu magno Romanorum, intendens regnum de manu illius eripere. Quibus valde perterritus, miſit ad Judam de ineunda pace inter ſeſe: cui aſſenſus eſt Judas, juravitque illi Antiochus, et Lyſias filius patruelis ejus, nunquam ſe illi bellum illaturos amplius. Et exhibuit Rex magnam pecuniarum vim, et tradidit eam Judæ in munus domus Dei. Juſſit præterea Rex comprehendi Menelaum, unum trium iniquorum Judæorum, qui mala intulerant Judeis in diebus Antiochi patris ipſius, quem conduci præcepit in excelſum palatium, et inde præcipitem agi: quod quidem præſtitum eſt. Hoc enim intendebat Rex lætitia afficere Judæos, quandoquidem fuit vir iſte ex præcipuis eorum hoſtibus, quique interfecerat ex illis multitudinem plurimam.

* خبر مجي دمتريوس بن سلوقوس الي انطاكيه ومحاربته لاوفطر *

* الفصل السادس عشر *

ثم سار الملك اوفطر الي بلد مقدونيا وعاد الي انطاكيه * فوافاه دمتريوس بجيش الروم وحاربه فقتله ولليسياس ابن عمه وملك بانطاكيه * ثم سار اليه القيموس رييس الاشرار الثلاثه فدخل اليه وطرح نفسه بين يديه وبكي بكاء شديدا ثم قال:

HISTORIA ADVENTUS DEMETRII filii Seleuci Romani, Antiochiam, & oppugnationis ejus contra Eupatorem.

CAP. XVI.

Concordat magna ex parte cum Macc. lib. 1. cap. 7. & Macc. lib. 2. cap. 14. & 15. Vid. Joſeph. Antiq. lib. 12. capp. 17. 18.

POſt hæc profectus eſt rex Eupator in regionem Macedoniæ: tum reverſus eſt Antiochiam. Quem aggreſſus eſt Demetrius cum exercitu Romanorū expugnavitque, ac interfecit una cum Lyſia filio patruelis ejus, & regnavit Antiochiæ. Ad quem autem perrexit Alcimus princeps trium illorum iniquorum, qui ingreſſus ad eum proſtravit ſeſe ante illum, & flevit vehementiſſimo fletu, ac dixit:

ايها الملك ان يهودا واصحابه قد قتلوا منّا خلقًا كثيرًا لانّا خرجنا عن دينهم ودخلنا في دين الملك فانصرنا ايها الملك عليهم وخُذ بحقنا منهم * ثم سعي باليهود اليه وطعّن فيهم وذكّرهم بما اغاظ دمتريوس وحمّله على انفاذه عسكرًا لمحاربته * ففعل ذلك وانفذ قايدًا يقال له نيقانور بعسكر عظيم كثير العُدّة والسلاح * فلما وصل نيقانور الي بلد القدس راسل يهودا في ان يجيه ولم يظهر انه جآء لمحاربة القوم * بل اظهر انه انما جآء لما بينهم وبين القوم من السلامه وانهم في طاعة الروم * فخرج اليه يهودا في نفر من اصحابه ذوي باس ونجدة وامرهم لا يفارقونه ليلا يغتاله دمتريوس * فلما لقي دمتريوس سلّم عليه وطُرح لكل واحدٍ منهما كرسي وجلس عليه فخاطبه دمتريوس بما اراد * ثم سار كل واحدٍ منهما الي خيمةٍ ضُربت له * وسار نيقانور ويهودا الي مدينة بيت المقدس واقاما جميعًا فيها وحصلت بينهما مودّة وكيدة * فلما تبيّن ذلك القيموس مضي الي دمتريوس فاجراه بيهودا وحمّله على ان كتب الي نيقانور يامر بتقييده يهودا وحمله اليه * فوقف يهودا على الخبر فخرج من المدينه بالليل وسار الي سبسطيه وارسل اصحابه بالمسير اليه فاجتمعوا وضرب بالبوق وامرهم بالاستعداد الي محاربة نيقانور * فطلب نيقانور ليهودا طلبًا حثيثًا فلم يقف على خبره * فسار الي بيت الله وطالب الكهنه بان يسلّموه اليه حتي يقيّده ويحمله الي الملك * فحلفوا له انه لم يجي الي بيت الله * فافتري عليهم وعلي البيت وتقال نحو الهيكل وتوعّد بهدمه الي الاساس ومضي مُغضبًا * ثم فتّش كل دارٍ في مدينه بيت المقدس وانفذ اصحابه الي منزل رجل جليل كان قد قُبض عليه في زمان انطيوخوس وعذب عذابًا عظيمًا * فلما مات انطيوخوس رفع اليهود شانه وعظّموا منزلته * فلما وافته رسل نيقانور خاف الرجل بان يلحقه مثل ما لحقه من انطيوخوس فقتل نفسه * فاتّصل ذلك بيهودا فغمّه وسآءه * فراسل نيقانور يقول له لا تطلبني في المدينه فلست فيها فسِر اليّ حتي نلتقي ان شيت في السّهل وان شيت في الجبل * فسار اليه نيقانور وبرز اليه يهودا بعد ان قال * اللهم انت الذي هلكت عسكر سنحاريب الملك وقد كان اعظم من هذا شانًا وسُلطانًا واكثر منه عسكرًا وعددًا وكفيت حزقيًّا ملك يهودا امره لمّا اتّكل عليك وصلّي اليك * فاكفنا اللهم شرّه وظفّرنا به * ثم انه باشر الحرب وقصد نيقانور وقال له * اليك فقد جيتك * فولّي نيقانور منهزمًا ولحقه يهودا فضربه على منكبه فقدّه وانهزم اصحابه وقتل منهم في ذلك اليوم ثلثين الفًا * ثم خرج اليهم اهل القري فقتلوهم حتي انهم لم يبقوا منهم احدًا * ورسموا ان يكون في مثل ذلك اليوم في كل سنه يومًا شكر لله عز وجل ويومًا سرور واكل وشرب *

* الي هاهنا انتهي السفر الثّاني نقل العبرانيين *

* ذكر قتل يهودا *

* الفصل السابع عشر *

فلما كان في مثل ذلك الوقت من العام القابل سار اليه بقيذوس في ثلثين الفًا من شجعان المقدونيين * فوافي من غير ان يكون لهم عنده خبر وهو في قريه يقال لها لاليس في ثلثة الاف رجل فهرب اكثر من كان معه وبقي في ثمانماية رجل ومعه شمعون ويوناثان اخواه * وكان الباقون مع يهودا ذوي باس وشجاعة لقد لقوا الجهد في ساير الحروب التي لقيها * فخرج يهودا واصحابه الي بقيذوس وعسكره *

O Rex, jam Judas, & ſocii ipſius trucidarunt nobis multitudinem plurimam, eo quod deficientes ab eorum religione, religionem Regis amplexati ſumus. Quare adjuva nos Rex contra eos, & ulciſcere nos de illis. Tum egit Judas ad eum, atque concitavit, ſuggerens ipſis ea, quæ provocare poterant Demetrium, & irritare, ut expediret exercitum ad expugnandum illum. Quibus morem gerens, miſit ducem nomine Nicanorem cum exercitu magno, atque copioſo armorum apparatu. Cum autem perveniſſet Nicanor in regionem ſanctam, miſit nuntios ad Judam, ut veniret ad ſe, nec aperuit veniſſe ad oppugnandam gentem, ſed aperuit veniſſe ſolum ob initam inter ſe, & gentem pacem, & quod ſint in obedientia Romanorum. Et egreſſus eſt Judas ad eum cum aliquo numero ſuorum, fortitudine, & robore præditorum, juſſitque ne ſecederent a ſe, ne proderet illum Demetrius. Cum itaque occurriſſet Demetrio, ſalutavit eum, ac poſita unicuique eorum ſede, ſederunt; collocutuſque eſt Demetrius ei quod voluit; dein profectus eſt unuſquiſque eorum in tabernaculum, quod ei tetenderant. Et abiit Nicanor, & Judas in civitatem ſanctam, & morati ſunt in ea ſimul; interceſſitque inter eos firma familiaritas: quod cum innotuiſſet Alcimo, adiit Demetrium, & irritavit illum in Judam, ac induxit ut ſcriberet, & præciperet Nicanori, ut Judam catenis devinctum ad ſe mitteret. Innotuit autem fama Judæ, & egreſſus eſt de civitate noctu, abiitque Sebeſten, & miſit ad ſocios ut ad ſe venirent. Quibus convenientibus cecinit buccina, præcepitque eis ſeſe parare ad oppugnandum Nicanorem. Nicanor vero perquiſivit Judam diligentiſſime, nec de illo quicquam ei innoteſcere potuit. Quare adivit domum Dei, requirens a Sacerdotibus, ut illum ſibi traderent, ut catenis devinctum ad Regem mitteret: qui juraverunt nequaquam ipſum veniſſe in domum Dei. Quamobrem iniuriis eos, & domum Dei inceſſivit, & oblocutus eſt contra Templum, atque comminatus ſe illud everſurum a fundamentis: abiitque indignatus. Inquirere etiam curavit domos univerſas ſanctæ civitatis. Miſit quoque ſuos ad domicilium cujuſdam viri præclariſſimi, qui comprehenſus fuerat tempore Antiochi, & maximis affectus ſuppliciis: mortuo autem Antiocho, exaltaverunt authoritatem illius Judæi, & magnificerunt eum. Ad quem vero cum perveniſſent nuntii Nicanoris, timuit vir ne ſibi inferretur, quemadmodum illatum eſt ei ab Antiocho: quare manus ſibi conſcivit. Quod cum perlatū eſſet ad Judam, contriſtatus eſt valde, & mœrore affectus; miſitque ad Nicanorem, dicens; Ne quæras me in civitate, etenim in ea non ſum: perge itaq; ad me, ut occurramus invicem, ſive in campis, ſive in montibus, uti tibi libet. Et profectus eſt ad illum Nicanor, & occurrit illi Judas, his dictis; Deus, tu es qui exterminaſti exercitum Senacherib regis: & quidem erat major iſto fama, & imperio, & multitudine exercitus: & eripuiſti Ezechiam Regem Judæ ab eo, cum in te confiſus fuiſſet, & ad te oraſſet; eripe quæſo nos Domine a malitia illius, & victores contra illum redde nos. Dein ſeſe ad bellum paravit, & expetivit Nicanorem, dicens; Cave tibi ad te venio. Et terga vertit Nicanor fugiens: quem perſequens Judas percuſſit humeros ejus, quos ſecuit: & fugati ſunt ſui. Et ceciderunt ex illis ea die triginta millia: & egreſſi ſunt incolæ civitatum, & occiderunt eos, ita ut non reliquerint unum quidem. Decreverunt autem ut talis dies ſingulis annis ſit dies gratiarum actionis Deo Opt. Max. ac dies lætitiæ, & commeſſationis, & potus.

Huc uſque abſolutus eſt liber ſecundus ex tranſlatione Hebræorum.

MENTIO NECIS JUDÆ.

CAP. XVII.

Pugna Judæ cum Bacchide & interitus Judæ, habetur Macc. lib. 1. cap. 9. in princ. uſque ad fin. verſ. 22. & apud Joſeph. Antiq. lib. 12. capp. 18. 19.

Cum autem adeſſet idem fere tempus vertentis anni, profectus eſt Bacchides cum triginta millibus de fortiſſimis Macedonum: & ſic pervenit nulla eorum innoteſcente ipſi fama. Cum eſſet in quadam urbe, quæ dicitur Lalis, cum tribus millibus virorum: quamobrem plurimi eorum, qui cum illo erant fugerunt, remanſeruntque cum illo octingenti viri, & Simeon ac Jonathas fratres ejus. Erant autem qui remanſerant cum Juda robuſtiſſimi, ac fortiſſimi, & qui jam multa ſuſtinuerant in cæteris bellis, quæ commiſerat. Et egreſſus eſt Judas, & ſocii ad Bacchidem, & exercitum ejus.

فقسم بقيدوس جيشه فجعل خمسة عشر الاف عن يمنة يهودا واصحابه وجعل خمسة عشر الاف عن يسرتهم * ثم كبّرا الفريقان على يهودا واصحابه * فتامّل الفريقين فوجد حماة العسكر وابطاله في جهة اليمين فعلم ان بقيدوس فيهم * فقسم يهودا اصحابه ايضا واخذ وجوههم معه وجعل بقيتهم مع اخوته * ثم حمل على القوم الذين عن يمينه فقتل هو واصحابه نحو الفي رجل * ثم نظر الي بقيدوس فقارن وقصده وقتل الجبابرة الذين حوله فتكاثر الناس عليه فصبر لهم هو واصحابه فباطح منهم الخلق وقرب من بقيدوس * فلما راه بقيدوس وهو قاصدًا اليه وهو كالاسد وبيده سيف عظيم مخضوب بالدم خافه خوفًا شديدًا وارتعد منه وانهزم من قدامه فتبعه يهودا واصحابه فركبوا القوم بالسيف حتي افنوا اكثر اوليك الخمس عشر الفًا * وانتهت هزيمة بقيدوس الي اسدود * ولحقه الخمس عشر الفًا الذين كانوا عن يسرة يهودا ووافوا يهودا وقد لحقه اخواه ومن معهما وهم متعوبون وكبس عليهم الخمس عشر الفًا ومرّ بينهم وبين يهودا قتال عظيم فوقع بينهم عدّة قتلا وقتل يهودا في الجملة * فاخذه اخواه ودفناه الي جانب قبر متتيّا ابيه رحمهم الله * وبكوا عليه بنو اسراييل اياما كثيرة * وكانت مدّة رياسته سبع سنين وولّي الامر بعده يوناثان اخوه *

* خبر يوناثان بن متتيّا * * الفصل الثّامن عشر *

ثم ولّي يوناثان بعد اخيه فسار الي الاردن في عدّةٍ يسيرة * فاتّصل خبره ببقيدوس فسار اليه بعسكر كبير * فلما راه يوناثان ورجاله جازوا الاردن سباحة فلحقهم بقيدوس وعسكره وحاطوا بهم * فحمل يوناثان على بقيدوس فهزمه وافرج الناس ليوناثان فخرج من بينهم هو واصحابه وساروا الي بيرسبع ووافاه شمعون اخوه فاقاما هنالك واصلحا ما كان في الحصن من الاختلال وتحصّنا به * فسار اليهم بقيدوس وحاصرهم فخرج اليه يوناثان واخوه ومن معهما من الرجال بالليل فقتلوا من العسكر رجالًا كثيرة واحرقوا ما كان فيه من الدُّبابات والمجانيق وتبدد العسكر وهرب بقيدوس الي البريّة ولحقه يوناثان وشمعون ونفر معهما فادركوه فلما راه يقّن بالهلاك * فنادي الي يوناثان بالامان وحلف له انه لا يحاربه ابدًا وانه يرد ساير السّبي الذي سبي من عسكر يهودا فامنه يوناثان وعاد عنه ولم يجر بينهما حرب بعد ذلك * ثم توفّي يوناثان بقرب ذلك الوقت وولّي شمعون اخوه *

* خبر شمعون بن متتيّا * * الفصل التّاسع عشر *

ثم ولّي الامر شمعون بن متتيّا وجمع ساير من بقي من عسكر يهودا وقوي امره وغزي ساير من ظاهر آل يهودا بالعداوة بعد قتل يهودا اخيه واحسن السيرة في قومه واستقام امر بلده * فطمع فيه انطيوخوس وهو دمتريوس بن سلوقوس وانفذ اليه عسكرًا عظيمًا * فخرج اليه شمعون وابناه وقسم عسكره قسمين وجعل احدهما معه والاخر مع ابنيه * ثم سار هو ومن معه الي العسكر وانفذ ابنيه من جهة اخري بمن معهما وواقفهما ان يوافيا العسكر في وقت ذكره لهما * ثم لقي عسكر انطيوخوس وحاربه وبدي ليستظهر عليه فوافيا ابناه ومن معهما وقد اشتبك الحرب وقوي القتال فداروا من خلف العسكر * فحصل عسكر انطيوخوس بين عسكرين فهلك ولم يسلم من رجاله احد ولم يعاود انطيوخوس الي محاربة شمعون

Et diviſit Bacchides exercitum ſuum, conſtituens quindecim millia ad dexteram Judæ, & ſociorum: & quindecim millia ad ſiniſtram eorum. Tum vociferata eſt utraque pars contra Judam, & ſocios. Qui conſiderans utramque, nactus eſt robuſtiſſimos exercitus, & fortiſſimos ejus eſſe in dextera, cognovitque Bacchidem inibi adeſſe. Diviſit quoque Judas ſocios ſuos, & aſſumpſit ſecũ fortiſſimos eorum, reliquos vero tradidit fratribus. Tum impetum fecit in eos qui erant in dextera, occiditque ipſe cum ſociis circiter duo millia virorum. Dein conſpiciens Bacchidem collimavit oculos, & in illum intendit, interfecitque fortiſſimos quoſque, qui erant circa illum: & ingruentem multitudinem ſuſtinuit ipſe cum ſociis, plurimis ex illis proſtratis: acceſſitq; ad Bacchidem. Quem cum vidiſſet Bacchides in ſe intendentem tanquam leonem, ſtringentem manu gladium ingentem ſanguine infectum, timuit illum timore vehementiſſimo, & contremuit, ac fugit e conſpectu illius. Quem perſecutus eſt Judas, & ſocii ipſius, & proſtraverunt gladio gentem, ita ut exterminarent majorem partem illorum quindecim millium: & fugit Bacchides uſque in Aſedod. Et ſecuta ſunt eum quindecim millia, quæ erant a ſiniſtra Judæ, & aggreſſa ſunt Judam, ad quem jam pervenerant fratres ipſius, & qui cum illis erant, defatigati. Et irruerunt in eos quindecim illa millia, & interceſſit inter ea & Judam pugna maxima: ceciditque ex utriſque numerus aliquis interfectorum, in qua ſumma cæſus eſt Judas. Quem ferentes fratres illius, ſepelierunt ad latus ſepulchri Mathathiæ patris ejus (Deus miſereatur illorum) & fleverunt eum filii Iſrael diebus multis. Fuit autem tempus principatus ejus ſeptem annorum. Et ſucceſſit rebus poſt illum Jonathas frater illius.

HISTORIA JONATHÆ FILII Mathathiæ.

CAP. XVIII.

Fuſiùs habetur Macc. lib. 1. cap. 9 v. 28. Capp. inſuper 10. 11. 12. per totum: & cap. 13. v. 23. Item apud Joſeph. Antiq. lib. 13. capp. 1. 2. 4. 5. 7. 8 9. & 10. Vid. etiam de bello Jud. lib. 1. cap. 2. in princip.

ET ſucceſſit Jonathas fratri ſuo, & contendit ad Jordanem cum pauco numero. Quod cum nuntiatum eſſet Bacchidi, profectus eſt ad eum cum exercitu magno. Quem cum vidiſſet Jonathas, & viri ejus, tranſierunt Jordanem natando; & inſecutus eſt eos Bacchides, & exercitus ejus, ac circumdederunt. Jonathas autem irrupit in Bacchidem, & cedentibus hominibus Jonathæ, egreſſuſque eſt de medio illorum ipſe, & ſocii, & abierunt in Berſabee; quem convenit Simeon frater illius, & morati ſunt ibi: & concinnaverunt quicquid in munitione collapſum erat: & munierunt ſe ibi. At Bacchides profectus eſt ad eos, & obſedit; ad quem egreſſus Jonathas, & frater ipſius, & qui cum illis erant viri noctu, interfecerunt de exercitu multitudinem virorum, atque incenderunt arietes, & tormenta bellica, et diſperſus eſt exercitus, fugitq; Bacchides in deſertum: quem inſequens Jonathas, et Simeon, & qui cum illis erant viri, comprehenderunt illum. Qui cum vidiſſet eum, interitum ſibi omnino adeſſe cognovit: quare præconio indixit Jonathæ pacem, juravitque ſe nunquam amplius bellum ipſi illaturum, & inſuper reſtituturum univerſam captivitatem, quam ceperat de exercitu Judæ. Cui dexteram porrigens Jonathas, receſſit ab illo; nec interceſſit amplius poſt hæc inter eos bellum. Non multum autem poſt hæc obiit Jonathas: & ſucceſſit Simeon frater illius.

HISTORIA SIMEONIS FILII Mathathiæ.

CAP. XIX.

Cujus acta pleniùs narrantur Macc. lib. 1. capp. 13. 14. 15. & 16. Cujus morte & ſucceſſione filii ejus Joannis Hircani Macc. lib. 1. terminatur. Habentur etiam apud Joſeph. Ant lib. 13. capp. 11. 12. 13. 14. Vid. eandem de bello lib. 1. cap. 2.

TUm potitus eſt rerum Simeon filius Mathathiæ, & coegit quotquot remanſerant de exercitu Judæ, & invaluerunt res ipſius, debellavitque omnes, qui inimicitias exercuerant in Judæos poſt necem Judæ fratris ſui, & bene ſeſe geſſit erga populum ſuum, & directa ſunt negotia regionis ſuæ. Quare expetivit eum Antiochus, & ipſe eſt Demetrius filius Seleuci: & miſit ad illum exercitum magnum: ad quem egreſſus eſt Simeon, & duo filii ejus, diviſitque exercitum ſuum duas in partes, quarum unam ſecum retinens, alteram tradidit filiis. Tum profectus eſt ipſe, & qui cum eo erant ad exercitum, miſitque filios ſuos, & qui cum eis erant per aliam partem, & convenit cum illis, ut aggrederentur exercitum tempore eis conſtituto. Poſt hæc occurrit exercitui Antiochi, & oppugnavit illum, ac cœpit illi prævalere; veneruntque duo filii ejus, cum jam commixtum eſſet bellum, & pugna invaluiſſet, & circumdederunt terga exercitus: & conſtitutus exercitus Antiochi inter duos exercitus exterminatus eſt, nec evaſit quiſpiam virorum illius: nec reverſus eſt amplius Antiochus ad oppugnandum Simeonem

ودامت لآل يهودا السلامه والهدو طول ايام شمعون * وكانت مدة ولايته سنتين * ثم وثب به تلماي زوج اخته فقتله في دعوة كان فيها وقبض على امراته وابنيه * وولّي ابن شمعون وكان اسمه هرقانوس *

Et perduravit Judæis pax, & quies longitudine dierum Simeonis. Fuit autem tempus ipſius dominii per duos annos. Dein irruit in illum Tolomæus Sororius, interfecitque illum in quodam convivio, cui aderat. Et comprehendit uxorem, & duos filios illius, & ſuffectus eſt filius Simeonis, cujus nomen erat Hyrcanus.

* خبر هرقانوس بن شمعون *

* الفصل العشرون *

كان شمعون في حياته قد قوّد ابنه يوحانان وجمع اليه رجال كثيره وانفذه لمحاربة رجلٍ كان قد خرج عليه يقال له هرقانوس * وكان رجل عظيم الشان شديد الباس قديم الرياسه. فلقيه يوحانان فهزمه وقتله فسمّي شمعون ابنه يوحانان هرقانوس لظفره بهرقانوس وقتله اياه. فلما سمع هرقانوس هذا بقتل تلماي لابيه خاف من تلماي فهرب الي غزّة فتبعه تلماي في رجالٍ كثيرة * فعاون اهل غزّة لهرقانوس واغلقوا ابواب المدينه ومنعوا تلماي من الوصول الي هرقانوس * فرجع تلماي وصار الي داغون ومعه ام هرقانوس واخوته. وكانت داغون يوميذٍ ذات حصن منيع. فسار هرقانوس الي بيت المقدس وقرّب قرابين وولّي في مكان ابيه وجمع عسكرًا عظيمًا ثم سار الي تلماي، فاغلق تلماي باب داغون على نفسه واصحابه وتحصّن بها * فحاصره هرقانوس وعمل كبشًا من حديد ليضرب به السور ويفتحه وطال القتال بينهما واستظهر هرقانوس على تلماي وقرب من الحصن وكاد ان يملكه * فلما راي تلماي ذلك امر ان تصعد ام هرقانوس واخوته على السور ويعذّبوا باشد عذاب * ففُعل ذلك بهم * فلما راي ذلك هرقانوس توقّف خوفًا من ان يُقتلوا وترك القتال * فنادته امه وقالت: يا بني لا ينسيك حبّك اليّ ورحمتك لي ولاخوتك قتل ابيك ولا تدعن بسببنا الاخذ بثارك بل اقتصص حق ابيك وحقي باجدّ ما انت فيه * والذي تخافه علينا من هذا الظالم فليس بُدّ له من فعله بنا على ساير الوجوه فجدّ في القتال ولا تفرّج عنه * فلما سمع هرقانوس كلام والدته جدّ في القتال فزاد تلماي في عذاب امه واخوته وحلف انه يلقيهم من الحصن الي اسفل متي قرب هرقانوس من الحصن * فتخوّف هرقانوس بان يكون سببًا لقتلهم * فعاد الي معسكره ولازم محاصرة تلماي، واتّفق حضور حج المظال فسار هرقانوس الي مدينة بيت المقدس ليحضر العيد والحجّ والقربان * فلما علم تلماي بمسيره الي بيت المقدس واشتغاله عنه عمد الي ام هرقانوس واخوته فقتلهم وهرب الي مكان لم يصل اليه هرقانوس *

HISTORIA HYRCANI filii Simeonis.

CAP. XX.

Reſpondet cap. 15. lib. 13. Joſeph. Antiq. Jud. Vid. & de bello. lib. 1. cap. 2.

Conſtituerat jam Simeon (ipſo vivente) ducem filium ſuum Jochanam, & aggregatis ei viris quamplurimis, mittit illum ad debellandum virum quendam, qui in illum egreſſus erat, dicebaturque Hyrcanus. Erat autem vir magnæ famæ, fortis robore, & vetuſti principatus. Cui occurrens Jochanan, profligavit illum, quapropter nuncupavit Simeon filium ſuum Jochanan, Hyrcanum, ob occiſum Hyrcanum, & victoriam de illo reportatam. Cum autem audiſſet Hyrcanus iſte Tolomæum interfeciſſe patrem ipſius, timuit Tolomæum, fugitque in Gazam, quem inſecutus eſt Tolomæus cum pluribus viris. At opitulati ſunt cives Gazæ Hyrcano, & clauſerunt portas civitatis, prohibueruntque Tolomæum pervenire ad Hyrcanum. Et reverſus Tolomæus abiit in Dagon, habens ſecum matrem Hyrcani, & duos fratres illius. Habebat autem Dagon tunc arcem munitiſſimam. Hyrcanus vero profectus eſt ad Domũ ſanctam, & obtulit ſacrificia, & ſucceſſit patri ſuo, coegitque exercitum magnum, & perrexit ad Tolomæum: quamobrem clauſit Tolomæus portam Dagon ſuper ſe, & ſocios, & ſeſe munivit in ea. Et obſedit illum Hyrcanus fecitqae arietem ferreum ad percutiendum murum, atque aperiendum: & diu duravit inter eos pugna, & prævaluit Hyrcanus contra Tolomæum, & acceſſit prope munitionem, & pene eam obtinuit. Cum ergo vidiſſet hoc Tolomæus, præcepit deduci matrem Hyrcani, & duos fratres illius ſuper murum, & ſupplicio affici vehementiſſimo, quod factum eſt illis. Videns autem hæc Hyrcanus, conſtitit, & timens, ne interficerentur, deſtitit a pugna. Quem interpellavit mater illius, & ait; Fili mi, ne commovearis amore, & pietate erga me, et fratres tuos præ patre tuo, nec molliaris affectibus propter captivitatem noſtram ulciſcendi illum, ſed repoſce vindictam juris patris tui, et mei quantum vales. Quod autem times pro nobis a tyranno iſto, neceſſario omnino nobis facturus eſt: quare inſta oppugnationi, nulla interpolatione data. Cum ergo audiſſet Hyrcanus verba parentis ſuæ, inſtitit oppugnationi: quare auxit Tolomæus ſupplicia matri, et fratribus illius; juravitque ſe præcipitaturum eos ex munitione deorſum, quoties accederet Hyrcanus ad munitionem. Timuit itaque Hyrcanus ne cauſa eſſet necis eorum, et reverſus eſt ad caſtra ſua continuata obſidione Tolomai. Accidit autem ut adeſſet ſolennitas tabernaculorum, quapropter profectus eſt Hyrcanus in civitatem Domus ſanctæ, ut præſto eſſet feſtivitati, et ſolennitati, et ſacrificiis. Cum ergo cognoviſſet Tolomæus conceſſiſſe in Domum ſanctam, & ibi diſtineri, irruit in matrem Hyrcani & fratres illius, & occidit eos, fugitque in locum, ad quem pervenire non poterat Hyrcanus.

* خبر مسير انطيوخوس الي مدينة بيت المقدس الي محاربة هرقانوس *

* الفصل الواحد والعشرون *

فلما سمع انطيوخوس بقتل شمعون عقد جيشًا وسار به حتي وافي مدينة بيت المقدس فنزل عليها وحاصرها ورام فتحها * فلم يقدر عليه لحصانتها وعلو اسوارها وكثرة الرجال المقاتله بها * بعد ما راد الله صدّه عنها فعمد الي الجهه الشماليه من المدينه فبني فيها مقابل السور مايه وثلثين برجًا واصعد الرجال عليها لمحاربة من علو سور المدينة وجعل من حفر تحت الارض في موضع حتي انتهي الي اساس السور فلقيه على خشب ثم اطلق فيه النار فوقعت من السور وقعه عظيمه كبيره * فبادر رجال هرقانوس اليهم فمنعوهم عن الدخول وضبطوا موضع الثغر * ثم خرج هرقانوس في اكثر رجال الحرب الى عسكر انطيوخوس وكثر فيهم القتل *

HISTORIA PROFECTIONIS Antiochi in civitatem Domus ſanctæ, ad oppugnationem Hyrcani.

CAP. XXI.

Habetur cum aliis apud Joſeph. Ant. Jud. lib. 13. cap. 16 & initio cap. 17. Vid. eund. de bello. lib. 1. cap. 2.

Cum autem audiſſet Antiochus Simeonem occubuiſſe, coegit exercitum, & profectus eſt, donec pervenit ad civitatem Domus ſanctæ, & caſtrametatus eſt circa eam, & obſedit, intendens illam expugnare: at non valuit ob firmitatem, & altitudinem mœnium ipſius, et multitudinem virorum bellatorũ in ea. Volente autem Deo, coercitus eſt ab illa: ſeſe enim contulerat ad partem Septentrionalem civitatis, et extruxerat ibi e regione muri centum triginta turres et conſcendere fecit ſuper eas viros ad oppugnationem eorum, qui mœnia civitatis conſcendere intentarent. Et conſtituit qui ſuffoderent terram in quodam loco, donec perventũ eſſet ad fundamentum muri: quod, cum ligneũ compactum eſſet, igni incenderunt, ceciditque ex muro pars magna valde. Et occurrerunt viri Hyrcani ad eos, et prohibuerunt ingredi, cuſtodientes locum ruinæ, et egreſſus eſt Hyrcanus cum potiori parte virorum bellatorum ad exercitum Antiochi, et multam intulit eis cladem.

فانهزم انطيوخوس واصحابه وتبعه هرقانوس واصحابه الي ان كشفوهم عن المدينه ثم عادوا الي الابراج الّتي بناها انطيوخوس فهدموها واقاموا في المدينه وحولها * واقام انطيوخوس في مكان بينه وبين مدينة بيت الله نحو فرسخين * وحضر عيد المظال فراسله هرقانوس برفع الحرب الي ان ينقضي العيد * فاجابه الي ذلك وانفذ قربانًا وذهبًا وفضّةً الي بيت الله * فامر هرقانوس الكهنه يقبلون ما ارسله انطيوخوس ففعلوا * ولما راي هرقانوس والكهنه اعظام انطيوخوس لبيت الله راسله في الصلح * فاجاب انطيوخوس الي ذلك وسار الي بيت المقدس فلقيه هرقانوس ودخلا جميعا الي المدينه * وصنع هرقانوس لانطيوخوس ووجوه اصحابه دعوه واكلوا جميعًا وشربوا واهدا اليه ثلثمايه بدرة ذهب وعاهد كل واحد منهم صاحبه على المسالمه والمعاونه وصار انطيوخوس الي بلده * وحُكي ان هرقانوس فتح كنزًا كان لبعض الملوك من ولد داوود عليه السلام * فاخرج منه مالاً جزيلاً وترك فيه مثله وردّه الي ما كان عليه من الكفيه * ثم بنا ما انهدم من السور واحكمه * ونظر في ساير ما اصلح امر رعيته ومصالحها وسار فيهم احسن سيره * ولما وصل انطيوخوس الي بلده عزم على محاربة ملك فارس لانه كان قد عصي مُنذ زمان انطيوخوس الاول * وراسل هرقانوس بالمسير اليه فسار معه هرقانوس ومضي معه الي بلد الفرس * فلقيه عسكر الفرس وحاربه فنصر عليهم انطيوخوس وظُفر بهم وبذل السيف فيهم * ثم قام بمكانه وبنا بنيانًا عجيبًا ليكون له ذكر في بلدهم * وسار بعد مدّةٍ الي لقآء ملك الفرس وتخلّف عنه هرقانوس لسبت حضرت وكان عيد العنصره يعقبها * فالتقي ملك الفرس وانطيوخوس وجرت بينهما حروب عظيمه هلك فيها انطيوخوس واكثر عسكره * وانتهي الخبر الي هرقانوس فسار الي بلد الشام ونزل في طريقه على حلب فاستامن اليه اهلها وحملوا اليه الخراج فرحل عنهم وعاد الي مدينه القدس واقام بها ايّامًا * ثم سار الي بلد السُّمره ونزل على نابلوس فمانعه اهلها عن الدخول اليها * فهدم ما كان لهم في طور يزبيل من البنيان والهيكل وذلك بعد مايتي سنه مضت له مُنذ بناه سنبلاط السَّامري * ثم قتل مَن كان من الكهنه في سبسطيه * وسار الي بلد ادوم وهي جبال الشّراه فاستامنوا اليه فوافقهم على ان يختتنوا ويدخلوا في دين التوراه * وانهم اجابوه الي ذلك واختتنوا وتهوّدوا وتقوّوا لذلك الي ان خرب البيت الثاني * وسار هرقانوس الي ساير من يجاوره من الامم فاستامن اليه جميعهم وعاهدهم على السلام والطاعه * وارسل رسلاً الي الروم وكاتبهم في تجديد العهد بينهم وبينه * فلما وصلت رسله الي الروم اكرموهم ورفعوا منزلتهم وسمعوا الرساله الّتي جاوا بها وقضوا حوايجهم وكتبوا اليه جواب كتابه *

* الفصل الثّاني والعشرون *

* نسخة كتاب الروم الي هرقانوس *

من الكهل والثلثمايه والعشرين مدبريه الي هرقانوس ملك يهودا عليك السلام قد وصل الينا كتابك وقريناه وسررنا به وسالْنا رسلك عن اخبارك * وعرفنا لهم منزلة فضلهم في العلم والادب والفضل واكرمناهم واجلسناهم بحضرة الكهل فقضي جميع حوايجهم وامر برد ساير المدن الّتي كان انطيوخوس غصبهم عليها اليكم وترك معارضتكم في شي من دينكم * وازالة كل رسم رسمه عليكم انطيوخوس

Et fugatus eſt Antiochus, & ſui, quos perſecutus eſt Hyrcanus cum ſuis, donec removiſſent a civitate. Tum reverſi ad turres, quas extruxerat Antiochus, deſtruxerunt eas, & morati ſunt in civitate, & circa illam. Antiochus vero caſtra metatus eſt in quodam loco, qui diſtabat a civitate domus Dei circiter duo ſtadia. Adveniente autem ſolennitate Tabernaculorum, miſit legatos ad illum Hyrcanus de induciis, donec præteriret ſolennitas: quod conceſſit ei, miſitque victimas, & aurum, & argentum ad domum Dei. Præcepitque Hyrcanus ſacerdotibus, ut ſuſciperent, quod miſerat Antiochus: & præſtiterunt. Cum autem vidiſſet Hyrcanus, & Sacerdotes Antiochi reverentiam erga templum Dei, legatos ad eum miſit de pace. Cui aſſenſus eſt Antiochus, & profectus eſt in Jeruſalem; occurrens ergo ei Hyrcanus ingreſſi ſunt ſimul civitatem. Fecitque Hyrcanus Antiocho, & principibus ejus convivium: & comederunt una, & biberunt, & obtulit ei munus, trecenta talenta auri, & pepigit unuſquiſque eorum cum ſocio ſuo de pace, & auxilio ferendo, & abiit Antiochus in regionem ſuam. Fertur autem, Hyrcanum aperuiſſe theſaurum, qui fuerat quibuſdam Regibus de filiis David, (cui pax) qui protulit inde pecuniam plurimam, & tantundem reliquit, reſtituens illum priſtinæ occultationi. Tum conſtruxit quod dirutum erat ex muro, & reparavit: & gregis ſui utilitati, & commodo, provide conſuluit, & recte erga eos ſeſe geſſit. Cum autem perveniſſet Antiochus in regionem ſuam, decrevit oppugnare Regem Perſidis, defecerat enim a tempore Antiochi primi: & miſit legatos ad Hyrcanum, ut proficiſceretur ad eum: & profectus eſt cum eo Hyrcanus, ac abiit in regionem Perſidis. Cui occurrens exercitus Perſarum congreſſus eſt cum eo, quos profligans Antiochus, reportavit victoriam ex illis, & gladio percuſſit eos. Tum ſtetit in loco ſuo, & conſtruxit mirabile ædificium, ut eſſet ei in memoriam in regione eorum. Et perrexit poſt aliquod tempus in occurſum Regis Perſarum, & moratus eſt retro Hyrcanus cauſa Sabbati, cui Pentecoſte inſtabat. Et ſibi occurrerunt Rex Perſidis, & Antiocbus, ac interceſſere inter eos bella maxima, in quibus periit Antiochus, & plures de exercitu ejus. Perveniente autem nuntio ad Hyrcanum, profectus eſt in regionem Syriæ, & oppugnavit in itinere Halepum: cui ſeſe dederunt cives, deferentes ei tributa, & receſſit ab illis, reverſuſque eſt in Civitatem ſanctam, & moratus eſt ibi aliquos dies. Tum contendit in Samariæ regionem, & oppugnavit Neapolim, quem prohibuerunt cives eam ingredi. Et deſtruxit quicquid habebant ædificiorum in monte Jezabel, & templum: quod quidem fuit poſt ducentos elapſos annos, ex quo ædificaverat illud Sanbalat Samarita. Occidit præterea Sacerdotes, qui erant in Sebaſte. Et profectus eſt in regionem Idumeæ, id eſt, montes Sarah, & ſeſe illi dederunt: quibuſcum convenit, ut circumciderentur, & ingrederentur religionem Torah, *ſeu legis Moſaicæ*. Cui morem gerentes circumciſi, et Judæi facti ſunt, et confirmati fuerunt in hoc uſque ad deſtructionem Domus ſecundæ. Et perrexit Hyrcanus ad omnes circumvicinas gentes, cui omnes in clientelam ſeſe dederunt, et inierunt ſimul fœdus de pace et obedientia. Miſit præterea legatos ad Romanos, ſcribens eis de renovatione fœderis inter ſeſe. Cum perveniſſent itaque ejus legati ad Romanos, honoraverunt eos, et exaltaverunt eorum locum, et auſcultaverunt legationem, cujus cauſa venerant, et fecerunt negotia eorum, ac reſponderunt illius epiſtolæ.

EXEMPLAR EPISTOLÆ Romanorum ad Hyrcanum.

CAP. XXII.

Aliâ paulò formâ à Joſepho recitatur Antiq. lib. 13. cap. 17. poſt initium.

A Seniore, et trecentis viginti rectoribus ejus, Hyrcano Regi Judææ, Salus. Jam pervenit ad nos epiſtola tua, quam legentes gaviſi ſumus. Et interrogavimus legatos tuos de rebus tuis. Agnovimus item locum dignitatis eorum in ſcientia, diſciplina, et virtutibus; et honoravimus eos, et ſedere fecimus in præſentia Senioris, qui expedire curavit omnia negotia illorum, præcipiens reſtitui vobis omnes urbes, quas vi abſtulerat Antiochus, et auferri omnem obicem circa exercitium religionis veſtræ, et irritum fieri quicquid in vos decreverat Antiochus.

وامر ان تقر ساير المدن التي فتحها بيك * وتقدم بالكتاب الي ساير اعماله باكرام رسلك واعزازهم * وقد ارسل معهم رسولاً اليك اسمه قيناوس ومعه كتاباً اليك وحمله ايضاً رسالة يذكرها لك * فلما وصل كتاب الروم الي هرقانوس سُمّي ملكاً وكان يسمي قبل ذلك الكاهن الاكبر * فاجتمعت اليه منزلة المُلك ومنزلة الكهانه * وهو من اول سُمّي بالمُلك من ملوك اليهود في مدّة البيت الثاني *

* خبر حرب هرقانوس الملك مع السمرة * * الفصل الثالث والعشرون *

ثم ان هرقانوس سار الي سبسطيه وحاصر من بها من السمرة مدّة طويلة الي ان اضطرهم الي اكل الجيف وهم مع ذلك صابرين له لخوفهم من سيفه واعتمادهم على من قد استنجدوا به من المقدونيين والمصريين * ثم حضر الصوم الكبير الذي يحتاج هرقانوس ان يكون فيه حاضرا ببيت المقدس ليقرّب فيه القرابين هذا اليوم * فاستخلف ابنيه على الجيش وهما انطيغنوس وارسطبلوس وتقدّم اليهما بمحاصرة السمرة والتضييق عليهم * وتقدّم الي العسكر بطاعة ابنيه هذين واتباع امرهما * وسار الي مدينة بيت المقدس * فسار انطيوخوس المقدوني لينجد اهل سبسطيه * فاتصل خبره بابني هرقانوس فاستخلفا على سبسطيه من يحاصرها * وسارا الي انطيوخوس فحارباه وهزماه وعادا الي سبسطيه * ووافى من مصر ليطرا بن قلبطرة الملكه لنصرة السمرة فلما اتصل خبره بهرقانوس سار اليه بعد انقضي العيد فلقيه وقاتله قتالا شديدًا وقتل من رجاله خلقًا وانهزم ليطرا ولم تعاود اهل مصر بعد هذا الي معاونة السمرة * وعاد الملك هرقانوس الي سبسطيه فاقام عليها الي ان فتحها بالسيف وقتل من بقي من اهلها وخربها وهدم سورها *

* خبر ليطرا بن قلبطرة وخروجه على امه بمصر *

* الفصل الرابع والعشرون *

ثم ان ليطرا بن قلبطرة لما صار قوي بالمال والرجال عصي على امه قلبطرة وعاونه على ذلك اكبر وجوه اهل الدوله * فعمدت قلبطرة الي رجلين من اهل اليهود يقال لاحدهما حلقيا والاخر حننيا * فقدمتهما على من بقي معها من عظماء المصريين وولتهما على جيش مصر * فاحسنا السيره في العامه وحكما السياسه لامور المُلك فانفذتهما قلبطرة لمحاربة ليطرا * فصارا اليه وحارباه وهزماه وقتلا رجاله فهرب الي قبرس واقام بها في نفر بقوا معه *

* ذكر فرق اليهود في ذلك الزمان *

* الفصل الخامس والعشرون *

كان اليهود في ذلك الوقت ثلثه فرق * احدهما الفروشيم وهم المعتزله وقيل النساك * ومذهبهم القول بما في التوراه على ما فسّر سلفهم * والثانيه الصدوقيه وهم اصحاب رجل من العلماء يقال له صادوق * ومذهبهم القول في السمعيّات بنصّ التوراه وما دلّ عليه المكتوب فيها دون ما ليس بمنصوص ولا مدلول عليه بما فيها * والفرقه الثالثه الحسديم وهم الفضلا * ولم يذكر صاحب الكتاب مذهبهم الا ان يقتضيه اسمهم * هذا انهم كانوا يذهبون الي العمل بما هو افضل وهو الاخذ من هذين المذهبين بما هو احوط في الدين واسلم في التوقي *

Præcepit quoque, ut firmæ maneant cunctæ civitates, quas ipſe expugnaverat. Mandavit præterea per epiſtolas omnibus ſuis provinciis honorari legatos tuos, atq; cohoneſtari. Miſit etiam cum illis ad te legatum nomine Cynæum, habentem ſecum epiſtolam: cui & legationem injunxit: ut coram tecum ageret. Cum ergo perveniſſet epiſtola Romanorum ad Hyrcanum, Rex nuncupari cœpit, cum antea Sacerdos magnus nuncuparetur: coaluerunt itaque in eo dignitas Regni, & dignitas Sacerdotii. Fuit autem primus, qui nuncupatus eſt Rex ex Regibus Judæorum tempore domus ſecundæ.

HISTORIA BELLORUM Hyrcani Regis cum Samaritis.

CAP. XXIII.

Habetur apud Joſeph. Ant. lib. 13. cap. 18. in princ. Vid. eund. de bello, lib. 1. cap. 2. ad finem.

HYrcanus autem contendit in Sebeſten, & obſedit Samaritas, qui erant in ea, longo tempore: donec eo neceſſitatis eos redegit, ut coacti fuerint veſci omni genere morticinorum. Hæc nihilominus æquo ferebant animo, timentes gladium ejus, & fiduciam habentes in Macedonibus, & Ægyptiis, quorum opem imploraverant. Interea adeſt jejuniũ majus, cui præesse debebat Hyrcanus in Domo ſancta, ut offerret Sacrificia hoc die. Suffecit itaque duos filios ſuos, nempe Antigonum, & Ariſtobulum exercitui, præcipiens eis obſidere Samaritas, & in anguſtias redigere. Juſſit quoque exercitui illis ſuis obedire, & mandatis eorum obſequi, & profectus eſt in civitatem Domus ſanctæ. Perrexit quoque Antiochus Macedo ad opem ferendam civibus Sebeſtes. & perlata eſt fama ejus duobus filiis Hyrcani, qui, ſuffecto qui Sebeſtes obſeſſioni inſtaret, obviam Antiocho iverunt: quem oppugnantes fugaverunt, & reverſi ſunt Sebeſten. Adventavit præterea ex Ægypto Lythras filius Cleopatræ Reginæ ad opitulandum Samaritis. Hujus nuntium cum perlatum eſſet ad Hyrcanum, contendit ad eum tranſacta jam ſolennitate: cui occurrens oppugnavit acerrime, occiditque de viris ejus quamplures: & fugatus eſt Lythras, nec reverſi ſunt poſthac Ægyptii opem ferre Samaritis. Et reverſus eſt Rex Hyrcanus Sebeſten, & inſtitit in eam, donec gladio expugnavit, & occidit qui remanſerant de civibus, & exterminavit eam, & mœnia deſtruxit.

HISTORIA LYTHRAE FILII Cleopatræ, & egreſſionis ejus contra matrem ſuam in Ægypto.

CAP. XXIIII,

Quædam de his Vid. apud Joſeph. Antiq. lib. 13. c. 18. in medio.

LYthras quidem filius Cleopatræ, cum roboratus eſſet bonis, & viris, deſcivit a matre ſua Cleopatra: opitulantibus ei præclariſſimis Regni. Accitos itaque Cleopatra duos viros ex Judæis, quorum unus dicebatur Chelcias, alter vero Hananias, præpoſuit iis, qui ſecum remanſerant ex magnatibus Ægyptiorum, ac præfecit ambos copiis Ægypti. Hi autem bene gerebant omnia erga plebem, & ſapienter adminiſtrabant negotia regni. Hos miſit Cleopatra ad oppugnandum Lythram: qui profecti ad eum inierunt bellum, & fugaverunt eum, profligatis viris ejus: qui fugit in Cyprum, ibique morabatur cum paucis, qui ſecum remanſerant.

MENTIO SECTARUM Judæorum eo tempore.

CAP. XXV.

Meminit earum Joſephus Ant. lib. 13. cap. 9. [illegible] Defectionis vero Hyrcani, quæ etiam hic habetur, [illegible] ejuſd. lib. De Phariſæis conſule Joſeph. lib. [illegible] cap. 3. poſt initium: de tribus vero ſectis [illegible] cap. 2. ſed præcipue de bello, lib. 2. cap. 7. [illegible]

ERant Judæorum eo tempore tres Sectæ: una Phariſæorum, id eſt, ſegregatorum, ſeu religioſorum, quorum inſtitutum erat aſſerere quicquid in lege continetur, ſecundum prædeceſſorum expoſitiones. Secunda Sadducæorum, & ſunt aſſeclæ viri cujuſdam de doctoribus, nomine Sadoc; quorum inſtitutum erat aſſerere ſecundum ea, quæ percipiuntur ex Textu legis, & de quibus demonſtratur ex ipſa Scriptura, non autem quod in Textu non extat, nec demonſtratur ex eo. Tertia vero Secta erat Chaſidanim, ſeu virtutibus operam navantium: nec meminit auctor libri inſtitutum iſtorum, niſi quatenus hoc elicitur ex nomine: incumbebant enim iis operibus, quæ ad præſtantiores virtutes accedebant, quod eſt, Seligere ex duobus inſtitutis, quod eſt tutius in fide, ſecurius ac cautius.

وقد كان هرقانوس اوّلاً من المعتزله ثم انتقل الي الصدوقيه لما قال له بعض المعتزله ليس يجوز لك ان تكون كاهنًا عظيمًا لان امك سُبيّت قبل ان تلدك في ايام انطيوخوس وولد السَّبيَّةِ لا يصلح ان يكون كاهنًا عظيمًا * وكان خطابهم هذا بحضرة كبراء المعتزله * وكان ذلك سبب انتقاله الي مذهب الصدوقيه * وكانوا الصدوقيه يعادوا المعتزله فضربوا بينهم وبينه وحملوه علي ان قتل منهم من المعتزله خلقًا كثيرًا وال الامر بينهم الي حرب وشرور عظيمه حصلت بينهم علي ممرّ السنين *

* ذكر موتة هرقانوس ومدّة مُلكه * * الفصل السادس والعشرون *

كان لهرقانوس ثلثة بنين انطيغنوس وارسطبلوس والاسكندر وكان هرقانوس محبًّا لانطيغنوس وارسطبلوس ومبغضًا للاسكندر * فراي في منامه ان الذي يملك من بعده من اولاده هو الاسكندر فساه ذلك * وما راي ان يولّي في حياته احد ولديه الذين يحبّهما من اجل روياه ولم يملّك الاسكندر من اجل كراهيته اياه * فترك الامر ليجري من بعد وفاته علي ما يريده الله عز وجل * وكان آل يهودا في زمان ابيه وزمان عمّيه مجمعين علي محبتهم والميل اليهم والطاعه لهم لمحاربتهم لاعداهم وحُسن سيرتهم فيهم * ولم يزالوا ايضًا مجمعين علي محبة هرقانوس الي ان جَرَي منه ما جري من قتل المعتزله وابادة اليهود ومحاربة بعضهم بعض علي الدّين * فتولّدت بينهم العداوات الدايمه والشرور المتّصله والقتل الكثير * وكان ذلك سببًا لكراهية اكثرهم لهرقانوس * وكانت مدّة مُلكه احد وثلثين سنه وتوفّي *

* خبر ارسطبلوس بن هرقانوس * * الفصل السابع والعشرون *

لما توفّي هرقانوس وملك ارسطبلوس ابنه فاظهر كُبرًا وتجبّرًا واقتدارًا وكان يلبس تاجًا عظيمًا علي راسه احتقارًا لتاج الكهانه المقدس * ومال الي اخيه انطيغنوس وقدّمه علي جميع اصحابه وقيّد اخيه الاسكندر وقيّد امه لمحبتها لاخيه الاسكندر * وانفذ اخاه انطيغنوس فحاربه فظفر به وبساير اعوانه واشياعه فقتلهم ثم عاد الي مدينة بيت المقدس ووافق ذلك علّة عرضت لارسطبلوس * فلما قرب انطيغنوس من المدينه ذكرت له علّة اخيه * فلما دخل الي المدينه مضي الي بيت الله ليحمد علي ما تفضل به من خلاصه من عدوه وليسأل الله عز وجل ان يمنّ بعافية اخيه * فمضي بعض من يعادي انطيغنوس ووشي الي ارسطبلوس فقال له ان خبر علّتك قد اتّصل باخيك وقد وافي هو واصحابه متقلّدين بالسلاح وقد صار الي القدس ليوافق اصحابه علي ان يكبسك فيقتلك * فخاف الملك ارسطبلوس ان يكون ما قيل له عن اخيه ان يعاجل علي اخيه قبل ان يتحقّق ما خُبر به عنه * فامر ساير غلمانه ان يقفوا بالسلاح في موضع لا وصول لقصر من غيره * وامر ان ينادي المنادي بان لا يصير احد الي الملك بشي من السلاح الي دار المُلك بغير اذن * ثم انفذ الي انطيغنوس يامره بالمصير اليه فنزع انطيغنوس ما كان عليه من السلاح طاعةً للملك * ووافاه رسول امراة اخيه ارسطبلوس وكانت مبغضه له * فقالت له ان الملك يقول لك قد اتصل بيّ حسن هيئتك في دخولك المدينه وقد اردت ان اراك علي تلك الصوره فصر اليّ بزيّك حتي اشاهدك فاسرّ * فلم يشك انطيغنوس ان هذه الرساله من الملك كما قال الرسول وانه لم يرض له ان يساوي غيره في ازالة السلاح عنه

Hyrcanus autem fuit primo ex Phariſæis, tum migravit ad Sadducæos, eo quod dixerat illi quidam Phariſæorum: Non licet tibi eſſe Sacerdotem magnum, quia mater tua captiva fuit antequam te gigneret in diebus Antiochi: filium vero captivitatis non decet eſſe Sacerdotem magnum. Erat autem colloquium hoc præſentibus Phariſæorum Principibus. Quod quidem cauſa fuit tranſmigrationis ejus ad inſtitutum Sadducæorum. Sadducæi autem inimicitias exercebant cum Phariſæis; quare inter eos diſcordias nutriebant, & eo induxerunt illum, ut interfecerit de Phariſæis multitudinem plurimam, eoque devenit rerum calamitas, ut bella, & mala multa inter eos longo annorum ſpatio duraverint.

MENTIO OBITUS HYRCANI,
& temporis regni illius.
CAP. XXVI.

Vid. Joſeph. Ant. lib. 13. cap. 18. in fine. Et de Bello lib. 1. cap. 3. in initio.

ERant Hyrcano tres filii, Antigonus videlicet, Ariſtobulus, & Alexander. Diligebat autem Hyrcanus Antigonum, & Ariſtobulum: exoſus vero erat ei Alexander. Vidit autem aliquando in ſomniis, quod regnaturus eſſet poſt ſe de filiis Alexander, quod mœrorem ei attulit. Nec illi viſum eſt, ipſo vivente, præficere quempiam filiorum ſuorum, quos diligebat, propter viſionem: nec Alexandrum conſtituere Regem, quod inviſus ei erat. Quare dimiſit negotium, ut eum haberet eventum poſt obitum ſuum, qui Deo Opt. Max. erit in placitis. Erant autem Judæi tempore patris illius, & patruelium, conſentientes in amore illorum, & propenſi ad illorum obedientiam, ob hoſtium ſuorum debellationem, & res optime geſtas ab eis. Perſliterunt quoque conjuncti in amore Hyrcani, donec perpetrata eſt ab illo cædes Phariſæorum, & exterminium Judæorum, ac civilia bella ob religionem. Hinc obortæ ſunt perpetuæ inimicitiæ, & continuata mala, & multæ clades. Quod quidem cauſa fuit multis deteſtari Hyrcanum. Fuit autem tempus regni illius triginta, & unius annorum, & defunctus eſt.

HISTORIA ARISTOBULI
filii Hyrcani.
CAP. XXVII.

Habetur apud Joſeph. Ant. lib. 13. cap. 19. & de Bello lib. 1. cap. 3. paulo poſt initium.

DEfuncto Hyrcano, regnavit poſt illum Ariſtobulus filius ejus, qui oſtentavit faſtum, ſuperbiam, & potentiam, imponebatque capiti ſuo magnum Diadema, in deſpectum Diadematis Sacerdotii ſancti. Propenſus autem erat in fratrem ſuum Antigonum, quem prætulit omnibus amicis ſuis; Alexandrum vero fratrem ſuum in vinculis habuit, itidem & matrem ſuam, ob amorem illius erga Alexandrum. Et miſit fratrem ſuum Antigonũ, qui oppugnavit eum, & vicit eum cum omnibus fautoribus & copiis, quas profligavit, & reverſus eſt in civitatem Domus ſanctæ. Accidit autem hoc, cum infirmus jaceret Ariſtobulus. Cum itaque accederet ad civitatem Antigonus, nuntiata eſt ei fratris ægritudo: qui ingreſſus civitatem, adiit Domum Dei, ut gratias ageret de collato ſibi beneficio liberationis ab hoſte, & efflagitaret Deum Opt. Max. ut fratri valetudinem largiretur. Petunt ergo quidam de hoſtibus, & oſoribus Antigoni Ariſtobulum, & dicunt; Utique ægritudinis tuæ nuntium fratri tuo perlatum eſt, & ecce adventat cum ſociis, inſtructus armis, & jam perrexit in Sanctuarium conciliaturus ſibi ſocios, ut irruat in te, & occidat. Et timuit Rex Ariſtobulus ne ob id, quod ſibi dictum eſt, citius properaret in fratrem ſuum, antequam certior fieret de relatis. Quamobrem præcepit univerſis pueris ſuis, ut armis inſtructi ſiſterent in loco quodam, quem declinare nequit, quicunque ejus petit palatium. Juſſit præterea præconio præcini, ne quis ullo armorum genere inſtructus, in aulam ad Regem injuſſus accederet. Poſt hæc miſit ad Antigonum, præcipiens ad ſe venire: quare exutus eſt Antigonus armis morem gerens Regi. Interim adventavit ad eum legatus uxoris fratris ſui Ariſtobuli (quippe exoſus ei erat) quæ ait illi; Rex tibi dicit; Jam nuntiata mihi eſt pulchritudo habitus tui, cum ingredereris civitatem, & jam cupio te contemplari ſub hac forma: quare perge ad me in hunc modum, ut intuens te gaudeam. Nec dubitavit Antigonus hanc legationem eſſe a Rege ut retulerat legatus, & quod eum nequaquam cæteris in armorum depoſitione vellet æquari.

وسار اليه بزيه وهيئته فلما انتهي الي الموضع الذي امر ارسطبلوس رجاله بالوقوف عليه وقتل من جآء اليه بالسلاح وراوه القوم لابسًا سلاحه شدّوا عليه فقتلوه للوقت وجري دمه علي الرخام في الموضع * فعظمت صرخة النّاس وعلا بكاوهم وضجيجهم اسفًا علي قتل انطيغنوس لحسنه في نفسه وجميل تلاتيه وما فعل * فلما سمع الملك صرخة النّاس سال عن الخبر فعرف بان انطيغنوس قد قُتل * فعظم ذلك عليه لمحبة كانت له عنده ولانه لم يستحق ذلك منه وعلم بان حيلة عُملت علي اخيه * فصرخ وبكي بكآء شديدًا وضرب صدره كثيرًا فتفرّت بعض عروق صدره ففاض الدم من فيه * واقبل اليه غلمانه ووجوه اصحابه بالتعزيه والمداراه والتلطّف به لمنعه عن مثل ذلك الفعل اشفاقًا من هلاكه اذ كان عليلاً واشرف علي نفسه بما فعله * واحضروا طشتًا من ذهب لاستقبال الدم الذي كان ينبعث من فيه * وانفذوا الطشت بما فيه من الدم مع بعض الغلمان الي الطبيب ليشاهد ويشير بما يُستعمل له * فمضي الغلام بالطشت * فلما صار الي الموضع الذي فيه قُتل انطيغنوس وجري فيه دمه زلق الغلام ووقع وانصبّ ما كان في الطشت من دم الملك علي دم المقتول * فعاد الغلام بالطشت وعرّف خاصة الملك بما جري * فاقبلوا عليه بالشتم والتعنيف وهو يبري ويحلف انه لم يقصد ذلك ولا اراده * فسمع الملك ما كانوا فيه فسأل ان يعرّفوه ما يقولونه فامتنعوا من ذلك فجزم عليهم فعرّفوه * فقال سبحان الحاكم العدل الذي صبّ دم الظّالم علي دم المظلوم. ثم شهق فمات للوقت وكانت مدّة مُلكه سنة كاملة وبكاه ساير رعيته لانه كان شجّاعًا مظفرًا جوّادًا * ثم مَلَكَ اخوه الاسكندر بعده *

* ذكر الاسكندر بن هرقانوس * * الفصل الثامن والعشرون *

لمّا مات ارسطبلوس فك القيد عن اخيه الاسكندر واُخرج من الحبس ووُلّي المُلك * وكان صاحب عكّه قد عصي وارسل لليطرا بن قلبطره وساله ان يعينه علي ان يكون من قبله فأبَي عليه كثيرًا خوفًا مِمّا لقيه من هرقانوس * فشجّعه الرسول بمعاضدة صاحب صور وصيدا وغيرهما له * فسار ليطرا بثلثين الف رجل * واتّصل الخبر بالاسكندر فسبقه الي عكّه فنزل عليها واغلق اهل عكّه الباب في وجهه ومانعوه * فضيق عليهم الاسكندر واقام محاصرًا لهم الي ان ورد اليه الخبر بمسير ليطرا فتنحّا عنهم * ووافاهم ليطرا واصحابه * وكان في اهل عكّه شيخ مقبول القول * فاشار علي اهل البلد بان لا يسمحوا بدخول ليطرا الي مدينتهم ولا يستجيبوا الي طاعته اذ هو علي غير دينهم * وقال لهم ان طاعة الاسكندر الذي هو من اهل دينكم اصلح لكم من طاعة ليطرا علي كل وجه * ولم يزل بهم الي ان قبلوا قوله ومنعوا ليطرا من الدخول الي عكّه وامتنعوا عن الدخول في طاعته * فحار ليطرا في امره ولم يَدرِ ما يصنع * فاتّصل ذلك بملك صيدا فراسله ان يعاضده علي محاربة الاسكندر اما ان يظفرا به او ببعض مداينه فيبكتاه بذلك فيرجع ليطرا الي بلاده وقد اثّر اثرًا يُهاب به * فيكون ذلك اصلح له من ان يرجع علي الحال الّتي حصل عليها * فاتّصل ذلك بالاسكندر فراسل ليطرا بالجميل وحمّل اليه هديّة نفيسة ووافقه الّا يعاون صاحب صيدا * فقبل ليطرا هديّة الاسكندر واجاب سواله * وسار الاسكندر الي صيدا وقاتل صاحبها فنصره الله عليه وقتل خلقًا كثيرًا من رجاله وهزمه وتسلم بلاده *

Et adivit illum eo modo & habitu. Qui cum perveniſſet ad locum illum, in quo juſſerat Rex Ariſtobulus viros ſuos ſiſtere, & occidere quicunque illuc armatus adventaret: & vidiſſent illum viri inſtructum armis ſuis, inſtiterunt in illum, & illico occiderunt: & fluxit ſanguis ejus ſuper marmora eo in loco. Et invaluit clamor hominum, ac elevatus eſt eorum fletus, & ululatus, condolentes necem Antigoni ob illius ſpecioſitatem, & ſermonis elegantiam, & ei quæ fecerat. Audiens itaque Rex clamorem hominum interrogavit de re, percepitq; Antigonum cæſum eſſe: quod ſummum attulit ei mœrorem; tum propter amorem, quo illum proſequebatur; tum quod talia non merebatur: & cognovit inſidias fratri tenſas fuiſſe: & exclamavit, flevitque fletu magno, & continenter percuſſit pectus; ita ut diſrumperentur quædam venæ illius pectoris, & erumperet ſanguis de ore ipſius. Acceſſerunt autem ad illum pueri, & principes amicorum ejus, conſolantes, & lenientes, & blandientes ei, ut ipſum diſtinerent ab hujuſcemodi opere, veriti, ne periret, cum eſſet æger, & prope animam exhalaret propter ea, quæ ab ipſo geſta ſunt. Acceperunt autem catinum aureum ad excipiendum erumpentem ex ore ſanguinem, & miſerunt catinum cum ſanguine, qui in eo erat per quendam puerorum, ad medicum, ut videret & conſuleret quid ei adhibendum eſſet. Et abiit puer cum catino, & cum adveniſſet in locum, in quo occiſus fuerat Antigonus, & fluxerat ſanguis ejus, prolapſus eſt puer, & cecidit, & effuſus eſt qui erat in catino ex ſanguine Regis, ſuper ſanguinem *fratris* ſui occiſi. Et reverſus eſt puer cum catino, indicavitque aulicis quod acciderat. Qui injuriis, & contumeliis impetiverunt juſtificantem, & jurantem id ſe haud ex induſtria, vel ſponte intendiſſe. Cum autem audiſſet Rex contendentes, petiit, ut ſibi indicarent quid conquererentur, qui ſe continuerunt; at ubi comminatus eſt, indicaverunt ei. Qui ait: Laus judici juſto, qui effudit ſanguinem oppreſſoris ſuper ſanguinem oppreſſi. Tum ingemuit, & mortuus eſt ſtatim: & fuit tempus regni illius unius exacti anni. Et flevit illum totus grex illius, quia erat magnanimus, victor, liberalis: & regnavit poſt illum frater illius Alexander.

MENTIO ALEXANDRI
filii Hyrcani.
CAP. XXVIII.

Convenit pars prior capitis cum Joſepho Ant. lib. 13. cap. [illegible] vid. etiam de Bello lib. 1. cap. 3. circa medium. Pars poſterior de victo à Lathuro ad Jordanem Alexandro, conveniente Cleopatra in ſubſidium, cæteriſque convenit quadantenus cum Joſepho Ant. lib. 13. cap. 21. partim. Quædam etiam ex eis de Bello lib. 1. cap. 3.

POſtquam mortuus eſt Ariſtobulus, vinculis ſolutus eſt frater illius Alexander, & e carcere eductus ſucceſſit in regnum. Rebellaverat autem Præfectus urbis Acche, *quæ eſt Ptolemais*, & miſerat legatos ad Lythram filium Cleopatræ, flagitans, ut auxilio ſibi eſſet, reciperetque in clientelam, qui multum recuſavit, timens ea, quæ hactenus ſuſtinuerat ab Hyrcano. Cui animos addidit legatus ob promiſſa auxilia Domini Tyri, & Sydonis, aliorumque. Et profectus eſt Lythras cum triginta millibus virorum: & perlata eſt fama Alexandro, qui antevertit eum ad Ptolemaidem, & invaſit eam, clauſeruntq; cives Ptolemaidis portam in faciem ipſius, & prohibere eum conabantur. Quare coarctabat eos Alexander, inſtititque obſidens, donec nuntiatum eſt ei de profectione Lythræ: tunc enim receſſit ab eis, adventante Lythra cum ſuis. Erat autem inter Ptolemaidenſes cives ſenex quidam acceptæ auctoritatis, qui perſuaſit civibus, ne Lythram ingredi civitatem ſuam permitterent, nec ejus obedientiam admitterent, cum ſit alterius religionis. Ait illis quoque: Conducibilior quidem vobis undequaque erit obedientia Alexandro, qui ejuſdem religionis eſt, quam obedientia Lythræ; nec deſtitit donec admiſerunt ipſius ſententiam. Et prohibuerunt Lythram ingredi Ptolemaidem, negantes ei obedientiam. Et hæſit Lythras circa res ſuas, nec deliberabat, quid ſibi agendum eſſet. Et perlatum eſt hoc Regi Sidonis, ad quem miſit legatos, ut ei auxilio eſſet in bello contra Alexandrum, vel ut expugnarent illum, aut aliquas ejus civitates, & punirent eum in hoc, & ſic reverteretur Lythras in regionem ſuam, geſtis iis, quæ illum timendum redderent, quod ſane conducibilius illi fore, quam rebus infectis reverti. Et nuntiatum eſt hoc Alexandro, qui miſit ad Lythram honeſtam legationem cum pretioſiſſimo munere, & ſtatuit cum illo, ne auxilio eſſet Domino Sidonis. Et acceptavit Lythras munus Alexandri, annuens ejus petitioni. Alexander autem profectus eſt Sidonem, & oppugnavit Dominum ejus, quem victorem reddidit Deus adverſus eum, occiditque multitudinem plurimam de viris ejus, & ipſo fugato, obtinuit illius regionem.

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

ثم ان الاسكندر راسل قلبطرى في ان تسيّر عسكرها الي ليطرا ابنها ليسير هو ايضا بعسكره اليه ويقبل اليه ويسلّمه اليها * فعلم ليطرا بذلك فسار الي جبل الجليل فقتل من اهله خلقا كثيره وسبي عشرة الاف وقتل من رجاله خلق كثير * ثم سار حتي وافي الاردن فنزل عليه ليريح برجاله ودوابه ثم يسير لبيت المقدس لمحاربة الاسكندر * فاتصل خبره بالاسكندر فسار اليه في خمسين الف منهم ستة الاف رجل معهم اتراس نحاس ويقال ان كل واحد منهم يقاوم عدّة رجال * فوافاه علي الاردن وواقعه هناك فلم يُرزق ظفرا لانه كان واثقا برجاله معتمدا عليهم وعلي عددهم * وكان مع ليطرا رجال ذا معرفة بالحروب وتدبيرها * فاشار عليه ان يقسم اصحابه قسمين * قسم يكون مع ليطرا ومن معه للحرب * وقسم مع احد اصحابه * فقاتل الي نصف النهار وقتل من رجاله خلق كثيره * وخرج صاحبه بمن معه من بقية العسكر وهم مستريحون علي الاسكندر واصحابه وقد اجهدهم التعب فتمكن منهم كما اراد وقتل منهم خلقا كثيرا * وانهزم الاسكندر ومن بقي من رجاله الي مدينة بيت المقدس * ثم سار ليطرا عند المساء الي قرية بقربه فوافا به نسوه من اليهود وصبيان فامر بقتل بعضهم وطبخ لحمه واظهر ان في اصحابه من ياكل لحوم الناس * وانما اراد بذلك تخويف اهل البلد من اصحابه * ثم وافت قلبطرى فاستقبلها الاسكندر وعرّفها ما صنعه ليطرا باصحابه ووافقها علي ان يسير معها في طلبه * فاتصل ذلك بليطرا وهرب الي حيث كانت سفنه مقيمه وركب فيها وعاد الي قبروس وعادت قلبطرى الي مصر * ولما كان في السنه الاخري سار الاسكندر الي غزّة لان صاحبها عصي عليه وبعث الي بعض ملوك العرب واسمه هرتم ليعاونه * فاجابه الي ذلك وسار الي غزّة فاتصل ذلك بالاسكندر فخلّف بعض رجاله علي غزّة وسار الي هرتم وواقعه فهزمه * ثم عاد الي غزّة واقام عليها الي تمام سنه ففتحها * وكان السبب في فتحه لها ان اخو سلطانها وثب به فقتله * فطلب اهل المدينه ان يقتلوه فجمع اصحابه ومضي الي باب المدينه ونادي الي الاسكندر وساله ان يعطيه ولمن معه الامان ويدخل الي المدينه * فامنهم الاسكندر ودخل الي غزّة وقتل اهلها وخرب هيكلا كان فيها واحرق صنما كان من ذهب في ذلك الهيكل * ثم سار الي مدينة بيت المقدس وعيّد بها عيد المظال * ثم سار بعد انقضاء العيد الي هرتم فحاربه وقتل من رجاله خلقا كثيرا واشتدّ الامر علي هرتم وضاق وخاف التلف علي نفسه * فاستامن الي الاسكندر ودخل تحت طاعته وادّي اليه الخراج فارتحل الاسكندر عنه وسار الي حماة وصور ففتحهما واخذ الخراج من اهلهما وعاد الي مدينة بيت المقدس *

* ذكر ما جري من الحرب بين المعتزله والصدوقيه *

* الفصل التاسع والعشرون *

ثم حدثت شرور بين المعتزله والصدوقيه ودامت مدّة ستة سنين وعاون الاسكندر الصدوقيه علي المعتزله فقتل منهم في مدّة ستة سنين خمسين الفا * وفسد الحال بين الفريقين فسادا تاما وتاكّدت العداوه * واستحضر الاسكندر شيوخ الفريقين ولطف بهم وتضمّن لهم انه يبلغ محبّتهم * فاجابوه بانك تستوجب عندنا القتل لكثرة ما سفكت من الدم الزكي فليس بيننا وبينك الّا السيف *

Poſt hæc miſit Alexander legatos ad Cleopatram, ut proficiſceretur cum exercitu ad Lythram filiũ ſuum, ut pergeret & ipſe cum exercitu ſuo ad eundem, & captum traderet ei. Quod cognoſcens Lythras abiit in montem Galilææ, & occidit de incolis multitudinem plurimam, & decem captivorum millia abduxit: & cæſa eſt de viris ejus multitudo magna. Inde profectus eſt quoadusq; pervenit ad Jordanem, & caſtrametatus eſt ibi, ut requiem caperent viri, & jumenta ipſius; deinde proficiſceretur in Jeruſalem ad oppugnandum Alexandrum. Quod nuntiatum eſt Alexandro, & contendit ad illum cum quinquaginta millibus, e quibus ſex millia virorum habebant æneos clypeos: fertur autem quod unusquisq; eorum aptus eſſet reſiſtere alicui numero virorum. Et invaſit illum ad Jordanem, & congreſſus eſt cum illo ibi, at non obtinuit victoriam, quoniam fidebat in viris ſuis, & in eorum numero collocaverat fiduciam. Erant autem cum Lythra viri peritiſſimi in bellis, & inſtruendis aciebus: qui illi conſuluerunt, ut divideret ſuos duas in partes: ita quidem, ut una pars eſſet cum Lythra, & cum ſuis ad prælia; altera vero cum aliquo ſuorum. Qui pugnavit uſque ad Meridiem, & cæſa eſt de viris ejus multitudo magna. Et prodiit amicus ejus cum iis, qui ſecum erant de reliquo exercitu, integris viribus, contra Alexandrum, & ſuos, quos jam oppreſſerat labor, & obtinuit eos ut voluit, occiditque ex eis multitudinem plurimam: & fugit Alexander, & qui remanſerant cum eo viri in civitatem Domus Sanctæ. Abiit quoque Lythras prope veſperam in oppidum quoddam proximum, & occurrerunt ei caſu mulieres quædam de Judæis, & pueri, mandavitque occidi quoſdam eorum, & coqui carnes, ſimulans inter ſuos eſſe, qui veſcerentur carnibus humanis; intendens his incutere timorem ſuorum incolis regionis. Adventavit poſt hæc Cleopatra, quam excepit Alexander, & indicavit ei, quod fecerat Lythras ſuis, ſtatuitque abire cum ea ad illius inquiſitionem: quod cum perlatum eſſet Lythræ perfugit ad locum, ubi erat ſtatio navium illius, quas conſcendens reverſus eſt in Cyprum: Cleopatra vero in Ægyptum rediit. Exacto autem anno profectus eſt Alexander in Gazam, quippe Dominus illius defecerat ab illo, & miſerat ad quendam Regum Arabum nomine Hartam, ut ſibi auxilio eſſet: cui annuit, & profectus eſt in Gazam, quod perlatum eſt ad Alexandrum, qui relictis quibuſdam de viris ſuis contra Gazam, profectus eſt ad Hartam, & conſeruit cum illo manus, & fugavit eum. Dein reverſus eſt in Gazam, & inſtans adverſus eam, exacto anno expugnavit. Fuit autem expugnationis hujus cauſa, frater Domini illius, qui irruens in illum occidit. Hic, civibus quærentibus illum occidere, cogens amicos, abiit ad portam civitatis, interpellavitque Alexandrum, petens ut data ſibi, ſuiſque ſecuritate, ingrederetur urbem: quibus data Alexander dextra ingreſſus eſt Gazam, & occidit cives ejus, atque evertit templum, quod in ea erat, ac ſuccendit idolum aureum, quod in templo erat. Quibus peractis perrexit in civitatem Domus Sanctæ, ibique celebravit feſtum Tabernaculorum. Exacto itaque feſto ſeſe expedivit contra Hartam, quem oppugnavit, occiditque de viris ejus multitudinem plurimam: & coarctatæ ſunt valde res Hartam, & in anguſtiam redactæ, timuitque ſibi ultimum exterminium. Quare ſecuritatem ab Alexandro poſcens, præſtitit illi obedientiam, & tributa ei contulit. Diſceſſitq; ab eo Alexander, & profectus eſt in Hemat, & Tyrum, & expugnavit eas, & accepto tributo a civibus, reverſus eſt in civitatem Domus Sanctæ.

MENTIO PRÆLIORUM, QUÆ contigerunt inter Phariſæos, & Sadducæos

CAP. XXIX.

De præliis inter Phariſæos & Sadducæos nil Joſephus. At de præliis Alexandri & Judæorum, in fine cap. 21. lib. 13. Antiq. & de Bello lib. 1. cap. 3. De Demetrio verò primùm Alexandrum debellante, poſtea ab eodem devicto, quæ in hoc cap. recenſentur; Cap. 22. prædicti lib. 13. Antiq. & eod. cap. 3. de Bello. Cæterùm & hic, ut & alibi, non conſentire hiſtoriam hanc Arabicam cum Joſepho notandum eſt: quæ Demetrium ab Alexandro occidi refert, quem Joſephus apud Parthorum regem detentum, ſed in honore habitum, morbo abſumptum eſſe ſcribit, in fine cap. 22. lib. 13. Antiq.

DEinde contigerunt mala inter Phariſæos, & Sadducæos, & perduraverunt ſex annorum ſpatio. Et auxilio fuit Alexander Sadducæis contra Phariſæos, e quibus interfecta ſunt ſpatio ſex annorum, quinquaginta millia. Quare rerum ſtatus inter utramque Sectam ad internecionem uſque corruptus eſt, & penitus confirmatæ ſunt inimicitiæ. Accitos itaque Alexander ſeniores utriuſque Sectæ blande allocutus eſt & ad reconciliationem hortatus. Cui reſponderunt: Utique nece ſecundum nos dignus es, ob effuſam ſanguinis innocentis copiam: quare inter nos nihil intercedat niſi gladius.

ثم ظاهر القوم بعد ذلك بالخلاف عليه وراسلوا دمتريوس المقدوني في ان يجيهم في عسكر ويضمنوا له انهم يعاونوه علي الاسكندر واصحابه وانهم يردّون آل يهودا الي طاعة المقدونيين فسار اليهم دمتريوس في جيش عظيم * واتّصل ذلك بالاسكندر فانفذ الي مَن استاجر له ستة الاف رجل من المقدونيين واضافهم الي رجاله وسار الي دمتريوس * وسارت الي دمتريوس جماعة من اليهود المعتزلة * فدسّ دمتريوس الي المقدونيين الذي مع الاسكندر مَن يبيّنهم عنه فلم يجيبوه الي ذلك * ودسّ الاسكندر الي من مع دمتريوس من اليهود مَن يستميلهم اليه فلم يجيبوا الي ذلك * والتقي الاسكندر ودمتريوس ووقع بينهما حرب هلك فيه جميع رجال الاسكندر ونجي هو وحده الي بلد يهودا. فلما سمع اصحابه بانه قد سلم وعرفوا مكانه فاجتمع اليه منهم نحو ستة الاف رجل جبابرة بني اسراييل واستامن اليه جماعة ممّن كان قد مضي الي دمتريوس * ثم تبادروا اليه الناس من كل موضع فعاد الي محاربة دمتريوس في خلق عظيم فهزمه ورجع دمتريوس الي بلده * وسار اليه الاسكندر الي انطاكيه واقام عليها ثلثة سنين فخرج اليه دمتريوس يقاتله فظفر به الاسكندر فقتله * وسار عن المدينة وعاد الي بيت المقدس الي عند اهلها واعظموه واكرموه وشكروه على محاربته لاعدايهم واتّفق آل يهودا على طاعته فاطمنّ قلبه * وانفذ سراياه الي ساير اعدايه فظفر بهم ونصر عليهم * فملك جبال الشراه وبلد عمّان وموآب وبلد فلسطين وساير ما كان بيد العرب المحاربين له الي حدود البريه * واستقام امر ملكه وامّن رعيته وامّن بلاده *

* ذكر وفاة الاسكندر بن هرقانوس * * الفصل الثلثون *

ثم اعتلّ الاسكندر الملك بحمي الرباع فدامت عليه ثلثة سنين * فعصي عليه صاحب مدينه يقال لها رغبه فسار اليها بعسكر قوي واخذ معه زوجته واهله فنزل على المدينه فلما اشرف علي فتحها قويّت عليه العلّة واُشفي منها * فايّست منه زوجته وكان يُقال لها الاسكندره * فتقدّمت اليه وقالت له قد علمت ما بينك وبين المعتزلة وابناك صبيّان صغيران وانا امراه ونحن جميعًا نضعف عن مقاومتهم فما الراي عندك لي ولهم * فقال لها الراي عندي ان تقيمي على هذه المدينه حتي تُفتح لان فتحها قد قرب * فاذا فُتحت قرّرت امرها على حسب ما قُرّرت امثالها * وتظهري في جميع ذلك اني عليل وانك انما تصدرين عن راي في جميع ما تفعلين واكتمي موتي لمن تثقين به من خدمك * فاذا فرغت من ذلك فسيري الي مدينة بيت المقدس بعد ان تكوني قد صبّرتي جسمي الي ان اجفّ ولا تخلّي موضعي من الطيب الكثير حتي لا تظهر مني رايحة مكروه * واذا استقرّ امر البلد وسرتِ من هذا الموضع فادرجيني في طيب كثير وادخليني الي قصري كانّي عليل فاذا حصلت فيه فاستدعي وجوه المعتزلة * فاذا اجوك فاكرميهم وخاطبيهم بالجميل ثم قولي لهم ان الاسكندر قد مات وهوذا اسلّمه اليكم فاصنعوا به ما احببتم وانا لكم من بعد من حيث تحبون * فاذا فعلتِ ذلك فانا اعلم انهم لا يفعلوا بي وبكم الّا الجميل والعامه تتبعهم فيستقيم امرُكِ من بعدي ويكون الامر لكِ الي ان يكبرا ابناك * ثم توفّي الاسكندر واخفت زوجته موته وفتحت المدينه ثم سارت الي بيت المقدس واستدعت وجوه المعتزلة وخاطبتهم بما وصّاها به الاسكندر *

Tum poſt hæc palam exercere inimicitias cœperunt, mittentes legatos ad Demetrium Macedonem, ut cum exercitu ad ſe adventaret, pollicitantes ſe illi auxilio fore contra Alexandrum, & ſuos; & Hebræos in Macedonum obedientiam reducturos: ad quos profectus eſt Demetrius cum exercitu magno. Quod, & Alexandro nuntiatum eſt, qui miſit qui ſibi conduceret mercede ſex millia virorum de Macedonibus, quos viris ſuis adjiciens, contendit ad Demetrium. Abierunt quoque ad Demetrium multi de Judæis Phariſæis: & miſit Demetrius clam ad Macedones, qui erant cum Alexandro, qui illos avocaret ab illo, at nequaquam morem ei geſſerunt. Miſit & Alexander clam ad Judæos, qui erant cum Demetrio, qui illos in ſuam inclinarent partem: at neque hi morem geſſerunt ipſi. Et occurrentes Alexander, & Demetrius prælium commiſerunt, in quo omnes Alexandri viri perierunt: & evaſit ipſe ſolus in regionem Judæ. Obaudientibus autem ſuis, quod incolumis evaſiſſet, & cognoſcentibus locum in quo erat, congregata ſunt ad eum circiter ſex millia virorum fortiſſimorum filiorum Iſrael, & ſeſe ei commiſerunt multi de illis, qui defecerant ad Demetrium. Dein confluxerunt ad eum homines undique, & reverſus eſt ad oppugnationem Demetrii cum multitudine magna, & fugavit eum: reverſuſque eſt Demetrius in regionem ſuam. Et contendit Alexander contra illum in Antiochiam, & obſedit eam tribus annis; egredientem autem Demetrium ad pugnam vicit Alexander, & occidit; receſſitque ab urbe, & reverſus eſt in Jeruſalem ad cives, quem magnificaverunt, honorantes, atque laudantes pro expugnatis hoſtibus: conſenſeruntque Judæi illi obedire, & conquievit cor ejus, miſitque exercitus ſuos ad univerſos hoſtes, quos profligavit, & victoriam reportavit de illis. Potituſque eſt montibus Sarah, & regione Ammon, & Moab, & regione Palæſtinorum, & omnibus, quæ erant in manu Arabum, qui cum illo decertabant, uſque ad terminos ſolitudinis. Et directæ ſunt res Regni illius, & ſecurum reddidit gregem ſuum, & regionem ſuam.

MENTIO OBITUS ALEXANDRI
filii Hyrcani.

CAP. XXX.

Convenit cum Joſephi Ant. lib. 13. c. 23. part. poſt. & de Bello Jud. lib. 1. cap. 4.

DEinde ægrotavit Alexander Rex febri quartana, triennio integro. Deficiente autem ab eo, domino urbis Ragabæ nuncupatæ, duxit illuc exercitum fortem, habens ſecum uxorem, & familiam, obſeditque civitatem. Cum autem prope eſſet, ut expugnaretur, invaluit morbus, & vires collapſæ ſunt: omnemque amiſit uxor, (quæ Alexandra dicebatur) ſpem ſalutis ejus: Quæ accedens ait illi; Jam ſcis quid intercedit inter te, & Phariſæos: Duo vero filii tui parvuli pueri ſunt; & ego mulier, nec ſimul omnes valebimus eis reſiſtere: quid ergo conſilii & mihi, & ipſis dabis? Ait illi; Conſilium meum eſt, ut inſtes contra hanc civitatem, donec expugnabitur, quod prope erit. Cum autem expugnata fuerit, ſtabilies res ejus, juxta quod ſtabilitæ ſunt ſimiles. Cum omnibus tamen his, ſimulabis me ægrum jacere, & quodcunque facies ex meo conſilio te facere ſimula, & mortem meam detege iis famulis, quibus fidis. Cum autem abſolveris hæc, perge in civitatem Domus Sanctæ, recondito ante aromatibus corpore meo, & exſiccato: & cumula locum meum multis aromatibus, ne prodeat à me deteſtabilis fœtor. Et cum regionis ſtatus ſtabilitus fuerit, tum profecta inde, involve me multis aromatibus, & in palatium introducito tanquam ægrum: & cum ibi fuero, accerſito Principes Phariſæorum, quos accedentes honora, & bona verba loquere eis; tum dicito: Alexander jam mortuus eſt, & ecce trado illum vobis, facite de illo quodcunque vobis placuerit: ego vero ero vobis poſthac, ut vobis lubebit. Si enim feceris hoc, optime quidem ſcio, nihil eos facturos mihi & vobis niſi bonum, quos ſequetur plebs, & dirigentur res tuæ poſt me, & tu ſecure dominaberis, donec creverint duo filii tui. Poſt hæc obiit Alexander, cujus mortem uxor celavit, & expugnata civitate, rediit Jeruſalem, & accitos Principes Phariſæorum allocuta eſt, prout monuerat illam Alexander.

فاجابوها القوم بان الاسكندر ملكهم وهم رعيته وخاطبوها بكل خطاب جميل وضمنوا لها بان يولّوها امرهم * ثم خرجوا فجمعوا النّاس واخذوا جسم الاسكندر وساروا به الي مقبرته مكرمًا * واستدعوا النّاس الي تمليك الاسكندره فاجابوا الي ذلك وملّكوها * وكانت سنين مُلك الاسكندر سبعه وعشرين سنه *

* خبر اسكندره الملكه * الفصل الواحد والثلثون *

لما ملكت الاسكندره واستحضرت أُجلّة المعتزله وتقدّمت اليهم بمكاتبة ساير من كان قد هرب منهم في ايام هرقانوس وفي ايام الاسكندر الي مصر وغيرها بالعوده الي بلد يهودا وتعرّفهم ميلها اليهم وانها لم تعارضهم في مذاهبهم ولا منعتهم من اقامة سننهم كما منعهم الاسكندر وهرقانوس * واطلقت ساير من كان منهم في الحبوس * فاجتمع القوم من كل مكان وكفّ الصدوقيه من اذيتهم واستقامت امورهم وصلحت احوالهم وارتفعت المنازعه من بينهم * فلما كبرا هرقانوس وارسطبلوس ابنا الاسكندر جعلت هرقانوس كاهنًا كبيرًا لانه كان متواضعًا وديعًا سليمًا * وجعلت ارسطبلوس ريّسًا الجيش * فكان شديدا الباس ذا قوّة ونجدةٍ * وضمت اليه جيش الصدوقيه ولم تري ان تملّكه لانه كان صبيًّا * وانفذت الي ساير من كان يودّي الخراج الي الاسكندر واخذت اولاد ملوكهم وجعلتهم ليكونوا رهاين عندها فدامت لها الطاعه منهم ودام حملهم الخرجات اليها في كل سنه * واحملت السّيره في الناس واظهرت العدل وامرت به قومها فدامت لها ولهم السلامه ووُرثت منهم المحبّة *

* ذكر ما جري من المعتزله على الصدوقيّه في زمان الاسكندره *
* الفصل الثاني والثلثون *

كان للصدوقيّه ريّسا مقدما عند الاسكندر اسمه دياجنيس * وكان قد حمله على قتل ثمانماية رجل من المعتزله في وقت من الاوقات * فجاء روساء المعتزله الي الملكه وذكروا لها ما كان من دياجنيس وما صنعه وسالوها ان تطلق لهم قتله ففعلت * فاخذوه وجماعة معه من الصدوقيه فقتلوهم * فعظم ذلك على الصدوقيّه * فساروا الي ارسطبلوس فاخذوه معهم ودخلوا الي الملكه فقالوا لها * قد علمتِ ما كان منّا من الصّبر على الاهوال العظيمه والحروب والمجاهدات الكثيرة الّتي مرّت بنا في نصرة الاسكندر وهرقانوس ابيه * وما كان ينبغي ان تطرحي حقّنا وتبسطي علينا ايادي اعداينا ولا تضعي مراتبنا * لان مثل هذا لا يخفي عن هرتم وغيره من اعدايكم ممن عرف باسنا ولم يقدر على مقاومتنا وامتلات قلوبهم خوفًا منّا * ومتي علموا ما جري علينا منكِ تصوّروا ان قلوبنا قد خبثت لكِ * ومتي طمعوا في ذلك لم تامني خلافهم عليكِ وما نصبر ان تقتلنا المعتزله كالغنم فاما ان تكفّي شرهم عنّا والّا فاطلقي لنا ان نخرج عن المدينه الي بعض بلدان يهودا * فقالت لهم افعلوا ذلك ليكفّ اذاهم عنكم * فاخذوا الصدوقيّه في الخروج عن البلد * فخرج روساهم مع ساير تبّاعهم من رجال الحرب فساروا بنعمهم الي قُري اختاروها من قري يهودا واقاموا بها واضاف اليهم المعروفين بالفُضلا *

Cui reſponderunt illi; Alexandrum ipſorum fuiſſe Regem, & ipſos gregem illius; & allocuti ſunt eam omni benevolentia, pollicitantes eam præficere rebus ſuis. Tum egreſſi congregaverunt homines, & accipientes corpus Alexandri, ſumptuoſe extulerunt ad ſepulchrum: atque acciverunt homines ad conſtituendam Alexandram in Reginam, quibus annuentibus conſtituta eſt. Fuerunt autem anni Regni Alexandri ſeptem & viginti.

HITORIA ALEXANDRÆ
Reginæ.
CAP. XXXI.

Quæ hic de Alexandra reg. uxore Alexandri referuntur, habet Joſephus Ant. lib. 13. cap. 24. in initio. Et de Bello lib. 1. cap. 4. in medio.

CUm autem regnaſſet Alexandra, accivit ad ſe Principes Phariſæorum, & præcepit eis ſcribere ad univerſos, qui fugerant ex illis in diebus Hyrcani, & in diebus Alexandri, in Ægyptum, aliaſque partes, ut reverterentur in regionem Juda. Et indicavit illis ſuam erga eos propenſionem, nec ſeſe oppoſuit inſtitutis eorum, neque interdixit eorum cæremonias, quemadmodum interdixerant Alexander, & Hyrcanus. Dimiſit quoque omnes, qui ex illis in carceribus detinebantur. Et convenerunt undequaque, continueruntque ſe Sadducæi illis nocumenta inferre. Et directæ ſunt res, & proſperatus ſtatus ipſorum ſublatis contentionibus. Cum autem creviſſent Hyrcanus, & Ariſtobulus, duo filii Alexandri, conſtituit Hyrcanum Sacerdotem magnum, cum eſſet humilis, manſuetus, ac ſimplex: Ariſtobulum vero conſtituit Principem exercitus, erat enim ſtrenuus, fortis, & magnanimus, adjunxitque ei exercitum Sadducæorum; nec ſibi viſum eſt conſtituere illum Regem, cum eſſet puer. Miſit quoque ad eos omnes, qui deferebant tributa Alexandro, & accepit filios regum ipſorum, & conſtituit eos penes ſe obſides, ac jugiter præſtiterunt ei obedientiam, deferentes ſingulis annis tributa. Et recte ambulavit cum populo, divulgans juſtitiam, eamque præcipiens populo ſuo facere. Quare perduravit utriſque pax: & conſecuta eſt eorum amorem.

MENTIO EORUM QUAE GESTA ſunt a Phariſæis, contra Sadducæos tempore Alexandræ.
CAP. XXXII.

Referuntur à Joſepho Ant. lib. 13. cap. 24. paulò poſt initium: & de Bello lib. 1. cap. 4. verſus finem.

ERat Sadducæis Princeps quidam prælatus apud Alexandrum, nomine Diogenes, qui induxerat illum aliquando ad occidendos octingentos viros de Phariſæis. Veniunt ergo Principes Phariſæorum ad Reginam, & commemorant ei, quod geſſerat Diogenes, & perpetraverat, rogantes, ut ſibi permitteret illum occidere: quæ fecit. Quem accipientes, & multos cum illo Sadducæos jugularunt. Quod multum ægre ferentes Sadducæi, profecti ſunt ad Ariſtobulum, & ſecum ſumentes, adiverunt Reginam, & dixerunt ei; Jam cognoviſti quam terribilia, ac magna ſuſtinuimus: & bella, ac plurima certamina, quæ geſſimus, opem ferentes Alexandro, & Hyrcano patri ejus: nec propterea conſentaneum erat noſtra proterere jura, & extendere ſuper nos manus inimicorum noſtrorum, ac noſtras deprimere dignitates. Hujuſcemodi enim res nequaquam latebit Hartam, & alios de inimicis veſtris, qui experti ſunt noſtram fortitudinem nec reſiſtere nobis valuerunt, & timore noſtri completa ſunt corda eorum. Quoties ergo perceperint, quod nobis intuliſti, concipient, quod corda noſtra in te machinentur: qua de re cum certiores facti fuerint, in te prævaricaturos fore, crede. Nec ſuſtinebimus occidi a Phariſæis, tanquam oves. Aut ergo coerce a nobis malitiam eorum, aut permitte nobis egredi de civitate ad aliqua oppida Judæ. Quibus ait; Facite hoc, ut arceatur a vobis illorum noxa. Et egreſſi ſunt Sadducæi de civitate, egreſſique ſunt Principes eorum cum ſequacibus de viris belli, ac profecti ſunt cum pecoribus ſuis ad civitates, quas elegerant de civitatibus Judæ, & habitaverunt in eis: adjectique ſunt illis operam navantes virtutibus.[a]

---

[a] *Haſdanim.*

* ذكر وفاة الاسكندره *

* الفصل الثالث والثلثون *

ثم اعتلّت الاسكندره العلّه التّي توفّت بها۰ فلما وافت وايس منها خرج ابنها ارسطبلوس من بيت المقدس مع عبدٍ كان له بالليل ومضي الي جبعة الي عند رجلٍ من كُبراء الصدوقيّه وكان صديقًا له فاخذه معه ومضي الي القري التّي فيها الصدوقيّه فعرّفهم علّته واستنهضهم الي الخروج معه ونصرته ومعاونته على محاربة اخيه ومن معه من المعتزله وتمليكه * فاجابوه الي ذلك وظاهروا بالخلاف على الاسكندره * وجمعوا الرجال الي ارسطبلوس من ساير النواحي * فانتهي خبرهم الي هرقانوس الكاهن ابن الاسكندره والي شيوخ المعتزله * فدخلوا الي الاسكندره وهي لما بها فعرّفوها الخبر وذكروا لها شدّة خوفهم من ارسطبلوس ومن معه على ابنها هرقانوس وعلي نفوسهم * فقالت انا على سبيل التلف واهتمامي بامري أبدي وأولي وما الذي اقدر ان اصنع وانا على مثل هذا الحال * ورجالنا واموالنا وعدّتنا معكم وبايديكم فدبّروا الامر بحسب ما يتجّه لكم صوابه واستعينوا بالله علي اموركم واسالوه الكفايه * ثم قضت نحبها * وكانت مدّة عمرها ثلثه وسبعين سنه * ومدّة ملكها تسع سنين *

* ذكر محاربة ارسطبلوس لهرقانوس اخيه بعد موت الاسكندره *

* الفصل الرابع والثلثون *

لما خرج ارسطبلوس من بيت المقدس في ايام الاسكندره خلّف امراته وبنيه ببيت المقدس * فلما اتّصل خبر خروجه بالاسكندره اعتقلتهم في دار ووكّلت بهم * فلما توفّت الاسكندره اخذهم هرقانوس اليه واحسن اليهم وحفظهم ليخلّصوه من اخيه ان يظفر به * ثم ان ارسطبلوس سار في عسكر عظيم حتي صار الي الاردن وخرج اليه هرقانوس في جيش المعتزله * فلما التقيا العسكران قُتل من جيش هرقانوس خلق كثير * وانهزم هرقانوس وبقية عسكره فتبعهم ارسطبلوس ورجاله فقتلوا كل من ظفروا به منهم الّا من استامن اليهم * ثم رحل هرقانوس الي مدينة بيت المقدس ووافاها ارسطبلوس مع عسكره واحاطت بها عساكره من كل جهه وعمل على الاحتيال لهدم الحصن * فخرج اليه شيوخ ال يهودا وشيوخ الكهنه فنهوه عمّا كان قد عمل عليه وسالوا ازالة ما كان في نفسه على اخيه فاجاب الي ذلك * ثم قرّروا الامر بينهما على ان يكون ارسطبلوس ملكًا على آل يهودا وهرقانوس يكون كاهنًا كبيرًا في بيت الله ووزيرًا للملك * فاجابهم ارسطبلوس الي ذلك ودخل الي المدينه واجتمع مع اخيه هرقانوس في بيت الله وتحالفا على الثبات على ما قرّروا الشيوخ بينهما * وملك ارسطبلوس ووزر له هرقانوس * وهدي الناس واستقامت امور هذين الاخوين وصلحت احوال رعيتهما وبلدهما *

* ذكر انطيفاتر اي هيرودس الملك وما اثار من الفتن والحروب بين هرقانوس وارسطبلوس *

* الفصل الخامس والثلثون *

كان انطيفاتر رجلًا من آل يهودا ومن ولد بعض من صعد من بابل مع عزرا الكاهن وكان ذا عقل وتدبير ومكر وشدّة باس وشجاعة قلب وخلق حسن ولطف ومدار وكان موسرًا كثير الضياع والمال والمواشي *

MENTIO OBITUS Alexandræ.

CAP. XXXIII.

Morbus, & Obitus Alexandræ, & Ariſtobuli filii co Hircanum fratrem molitiones referuntur à Joſepho 13 Ant. cap. 24. Hut. in fine: & de Bello lib.

POſt hæc cecidit Alexandra in morbum, ex qu obiit. Cujus cum prope deſperaretur ſalus, egreſſus eſt filius ejus Ariſtobulus de Jeruſalem cum famulo ſuo noctu; abiitque in Gabathan ad quendam virum de Principibus Sadducæorum de amicis ſuis, quem ſecum ſumens, perrexit ad urbes, quas incolebant Sadducæi, notamque fecit eis cauſam ſuam, hortatuſque eſt eos ſecum egredi, & opem ferentes auxilio ſibi eſſe in bello contra fratrem, & Phariſæos, & Regem ſe conſtituere. Cui morem gerentes, palam prævaricati ſunt in Alexandram, cogentes viros ad Ariſtobulum undequaque. Quorum fama perveniente ad Hyrcanum Sacerdotem filium Alexandræ, & ſeniores Phariſæorum, adiverunt Alexandram, cum eſſet eo in ſtatu, & indicaverunt ei rem, inculcantes ipſi magnitudinem timoris, quo ſibi, filioque Hyrcano timebant ab Ariſtobulo, & iis, qui cum eo erant: quibus ait; Ego quidem ſum prope interitum, quare æquius, ac conducibilius mihi e rerum mearum ſatagere: quid ergo facere poſſum in tali conſtituta ſtatu? Viri autem noſtri & bona noſtra, & arma noſtra penes vos, & in manibus veſtris ſunt: dirigite itaque negotium ut rectum vobis videtur, Dei implorantes opem pro rebus veſtris; rogantes ab eo liberationem. tum fatis conceſſit. Fuit autem tempus illius ætatis ſeptuaginta trium annorum, tempus vero regni illius, novem annorum.

MENTIO OPPUGNATIONIS Ariſtobuli contra Hyrcanum fratrem ſuum poſt mortem Alexandræ.

CAP. XXXIV.

Refertur à Joſepho, unà cum conventione inter fratres, Ariſtobulus regno, Hircanus ſacerdotio potiretur, lib. 14 Ant. cap. 1. & de Bello lib. 1. cap. 4. in fine.

CUm egreſſus eſſet Ariſtobulus de Jeruſalem in diebus Alexandræ, reliquerat uxorem, & filios ſuos in Jeruſalem. Cum autem perveniſſet fama egreſſionis ejus ad Alexandram, deligavit eos in domo quadam poſita cuſtodia. Defuncta autem Alexandra, adduxit eos Hyrcanus ad ſe, & benefecit eis, atque ſervavit, ut liberarent eum fratre ſuo, ſi forte vinceret eum. Tum Ariſtobulus duxit exercitum magnum uſque ad Jordanem contra quem egreſſus eſt Hyrcanus cum exercitu Phariſæorum. Cum autem ſibi concurriſſet uterque exercitus, interfecta eſt de exercitu Hyrcani multitudo magna, & fugit Hyrcanus, ac reliquus exercitus ejus. Quos inſequentes Ariſtobulus, & viri ejus, occiderunt quencumque comprehendebant, exceptis iis, qui ſeſe dedebant. Deinde ſeceſſit Hyrcanus in Civitatem ſanctam, quo adventavit & Ariſtobulus cum exercitu ſuo, & concluſerunt eam caſtra undequaque, intentavitque arte deſtruere munitionem. Ad quem egreſſi ſunt Seniores Judæ, & Seniores Sacerdotum, & vetuerunt eum perpetrare, quod machinatus erat, rogantes ut ex animo dimoveret quicquid inerat contra fratrem ſuum: cui rei aſſenſus eſt. Tum ſtabilitum eſt inter eos, ut Ariſtobulus eſſet Rex ſuper Judam, Hyrcanus vero Sacerdos magnus in domo Dei, & ſecundus a Rege. Et aſſenſus eſt eis Ariſtobulus, atque ingreſſus civitatem, & convenit cum fratre ſuo Hyrcano in domo Dei, & juraverunt ſimul, rata habere ea, quæ ſtabilierant inter ſe Seniores. Regnavitque Ariſtobulus, & ſecundus ab eo habitus eſt Hyrcanus. Et conquieverunt homines, ac directæ ſunt res horum duorum fratrum, & pacatus eſt ſtatus gregis, & regionis eorum.

MENTIO ANTIPATRI, ID EST Herodis Regis, &, quas excitavit, ſeditionum, & bellorum inter Hyrcanum, & Ariſtobulum.

CAP. XXXV.

Pars prior hujus cap. de Antipatro patre Herodis con cum Joſepho Ant. lib. 14. cap. 2. poſterior verò de expeditione Aretæ & Hircani contra Ariſtobulum eod. cap. 3. ejuſd. lib. Vid. Joſeph. de Bello lib. 1. in principio ſummatim hæc recenſente.

ERat Antipater vir de Judæis, ac de filiis quorundam eorum, qui aſcenderant de Babylone cum Hezdra Sacerdote. Erat autem ſapiens, prudens, aſtutus, ſtrenuus magnanimus, bonæ indolis, benignus, ac familiaris, dives quoque, & multarum villarum, facultatum, & pecu

وكان الاسكندر الملك قد ولاه على بلد ادوم فتزوج امراه منهم واولدها اربع بنين وهم فاسيلوا وهيروديس الذي ملك يهودا وفرورا ويوسف * ثم صرف عن جبال الشراه وهو بلد ادوم في ايام الاسكندر واقام بمدينة بيت المقدس وكان هرقانوس يحبه ويميل اليه واراد ارسطبلوس ان يقتله فلم يتم له ذلك * وخاف انطيفاتر من ارسطبلوس خوفا شديدا فاخذ في التدبير على دولة ارسطبلوس سرا * فقصد وجوه الدوله وتوثق منهم في كتمان ما يريد ان يفشيه اليهم فوثقوه * فذكر لهم سو طريقة ارسطبلوس وظلمه وتعديته وسفكه الدما واخذ الملك الذي كان اخوه الاكبر احق به منه * ثم خوفهم الله عز وجل متي لم يزيلوا يد الظالم ويوصلوا الحق الي اهله * فلم يبق احد من الوجوه حتي احاط به واستماله الي طاعة هرقانوس ونداه عن طاعة ارسطبلوس وهرقانوس لا يعلم بل قد احكمه انطيفاتر له لانه لم يرد ان يطلعه على ذلك من قبل احكامه * فلما احكم هذا الباب مع القوم صار الي هرقانوس فقال له ان اخاك شديد الخوف منك لانه يري انه على غير الثقه من امن مهما انت حي وهو يترصد وقتا يتم فيه ان يقتلك فلا يبقي عليك * فلم يقبل هرقانوس قوله بخيريته وسلامة قلبه * وكرر انطيفاتر القول عليه في اوقات كثيره وحمل مالا جزيلا الي جماعه ممن كان يثق بهم هرقانوس ويركن اليهم حتي قالوا له نظير ما قاله له انطيفاتر من حيث لم يوهمه انهم علموا انما خاطبه به انطيفاتر * فصدق هرقانوس قولهم ودعته نفسه الي تدبير امر يخلص به من اخيه * فلما عاود انطيفاتر من هذا الامر اعلمه ان قد تبين صدق قوله وعلم نصحته له وساله عن الراي في ذلك * فاشار عليه انطيفاتر بالخروج من المدينه الي من يامن علي نفسه عنده ويكون له عونا وعضدا * ثم مضي انطيفاتر الي هرتم فوافقه علي ان يجيره هرقانوس ويجاوره لانه يوثر مجاورة اخيه * فسر هرتم بذلك فاجاب اليه * فعاهد انطيفاتر علي انه لا يسلم هرقانوس ولا انطيفاتر الي من يعاديهما ابدا وانه يكون عونا لهما وحاميا عنهما * ثم عاد الي بيت المقدس وعرف هرقانوس ما فعله وما تواقف عليه هرتم من المسير اليه * فخرجا من المدينه بالليل وصارا الي هرتم واقاما عنده مدة * ثم ان انطيفاتر اخذ في حمل هرتم علي المسير مع هرقانوس في عسكر لمحاربة اخيه ارسطبلوس والقبض عليه * فامتنع هرتم من ذلك خوفا من انه لا يطيق مقاومة ارسطبلوس فلم يزل انطيفاتر يهون عليه امر ارسطبلوس ويرغبه في المال وعظم السمعه والذكر الي ان اجاب الي المسير علي ان هرقانوس يرد عليه ساير ما اخذ ابوه الاسكندر من القري والضياع التي كانت له * فاجابهم هرقانوس الي ذلك وعاهد عليه * فسار هرتم مع هرقانوس في خمسين الفا فارس وراجل وسار الي بلد يهودا * فخرج اليهما ارسطبلوس وحاربهما * فلما قويت الحرب استامن الي هرقانوس من عسكر ارسطبلوس خلق كثير * فلما راي ذلك ارسطبلوس رفع الحرب ورد الي معسكره خوفا من ان يستامن العسكر كله فيوخذ * فلما كان في الليل خرج ارسطبلوس وحده من معسكره وسار الي مدينة القدس * وعلم العسكر مضيه من غد فاستامن اكثرهم الي هرقانوس وتبدد الباقون * وسار هرقانوس وهرتم وانطيفاتر الي مدينة بيت المقدس بعسكر عظيم فوجدوا ارسطبلوس قد استعد للحصار وغلق ابواب المدينه واوقف على الاسوار من يمانع عنه * فنزل هرقانوس وهرتم وعساكرهما علي المدينه فحاصراها *

Hunc vero præfecerat Alexander Rex Idumæorum regioni, unde duxerat uxorem, ex qua quatuor ſuſcepit filios, Phaſelum videlicet, Herodem, qui regnavit ſuper Judam, Pheroram, ac Joſephum. Dein remotus a montibus Sarah, id eſt regione Idumæorum in diebus Alexandri, habitavit in civitate Domus Sanctæ: diligebatque illum Hyrcanus, & erga ipſum propenſus erat, quare voluit Ariſtobulus illum interficere, quod tamen aſſecutus non eſt. Timuit itaque Antipater Ariſtobulum timore vehementiſſimo, ac propterea clam machinari cœpit in regnum Ariſtobuli. Adivit ergo principes regni: acceptaque arcani celandi ſecuritate circa ea, quæ proditurus erat, memorare eis cœpit peſſimam Ariſtobuli viam, tyrannidem, impietatem, & effuſionem ſanguinis perpetratam ab eo, & uſurpationem regni, quo dignior erat frater ejus major. Tum incuſſit eis timorem Dei Opt. Max. niſi amoverent manum Tyranni, & redderent debitum Domino digno. Nec remanſit quiſpiam de principibus, quem non circumvenerit, & inclinaverit ad obedientiam Hyrcani, removens ab obedientia Ariſtobuli, Hyrcano neſciente, ſed hæc ipſi adſcribebat Antipater, nolens indicare ei antequam id ſtabiliret. Cum itaque ſtabiliviſſet rem hanc cum gente, adivit Hyrcanum, & ait illi; Utique frater tuus valde te timet, eo quod videt res ſuas haudquaquam ſecuras eſſe dum vivis, aucupatur propterea tempus interficiendi te, nec te ſuperſtitem paſſurus eſt. At Hyrcanus verbis ejus fidem non præſtitit, ob bonitatem, & ſimplicitatem cordis ſui. Quare Antipater iteravit illi ſermonem eundem ſemel atque iterum: obtulit quoque pecuniam plurimam viris, quibus fidebat Hyrcanus, eiſque acquieſcebat, ut loquerentur ipſi ſimilia iis, quæ locutus fuerat Antipater, dummodo non imaginaretur ipſos noviſſe, quod allocutus fuerat eum Antipater. Credidit itaque Hyrcanus verbis eorum, & inductus eſt moliri aliquid, quo liberaretur a fratre ſuo. Cum ergo iteraret illi Antipater rem hujuſcemodi, ſignificavit ei, jam patere ſibi veritatem verborum ejus, atque ſcire ipſum bene admonuiſſe, ſciſcitatuſque eſt de conſilio circa hoc. Cui conſuluit Antipater egredi de civitate ad aliquem, cui ſeſe fideret, & ope, atque auxilio illi eſſe poſſet. Et adiit Antipater Hartam, & conſtituit cum eo, ut venientem Hyrcanum exciperet hoſpitem, quoniam ſuſpectam habet cohabitationem fratris. Quo gauiſus eſt Hartam, & amplexatus eſt hoc: pepigitque cum Antipatro ſe nequaquam traditurum Hyrcanum, & Antipatrum hoſtibus eorum, & auxilio fore, ac protecturum eos. Et reverſus eſt Jeruſalem. ac notum fecit Hyrcano quod geſſerat. & ſtatuerat cum Hartam de profectione ad illum. Quare egreſſi ſunt ambo de urbe noctu, & profecti ſunt ad Hartam, moratique ſunt apud illum aliquo tempore. Tum Antipater perſuadere cœpit Hartam, ut duceret exercitum cum Hyrcano ad debellandum, capiendumque Ariſtobulum fratrem illius. At Hartam renuit id proſequi, timens ne impares ſibi eſſent vires ad reſiſtendum Ariſtobulo. Antipater vero nequaquam deſtitit facile ei reddere negotium Ariſtobuli, & pecuniarum vi id ei inſinuare, & magnificentia famæ, & memoriæ, donec acquievit proficiſci, ita tamen, ut reſtitueret ei Hyrcanus quicquid abſtulerat Alexander pater ejus ex urbibus, & oppidis, quæ ad ſe ſpectabant. Quibus acquieſcente Hyrcano, & fœdus feriente, profectus eſt Hartam, & Hyrcanus cum quinquaginta millibus equitum, & peditum, contendens in regionem Judæ: ad quos egrediens Ariſtobulus, congreſſus eſt cum eis. Cumque invaluiſſet pugna, ſeſe contulerunt ad Hyrcanum de exercitu Ariſtobuli viri quamplures. Quod videns Ariſtobulus receptui cecinit, & reverſus eſt ad caſtra, timens ne affluerct exercitus totus, & ipſe caperetur. Ingruente autem nocte, egreſſus eſt Ariſtobulus ſolus de caſtris, & contendit ad civitatem ſanctā. Et cum facto mane innotuiſſet exercitui profectio illius, major pars eorum junxerunt ſe Hyrcano, reliqui vero palantes abſceſſerūt. Hyrcanus vero, Hartam, & Antipater perrexerunt ad civitatem Domus Sanctæ, ducentes exercitum magnum: inveneruntque Ariſtobulum jam paratum obſidionem ſubire, clauſerat enim portas civitatis, atque ſtatuerat ſuper mœnia propugnatores. Et caſtrametati ſunt Hyrcanus, & Hartam cum exercitibus ſuis contra civitatem, & obſederunt eam.

* خبر غنوس ريس عسكر الروم *

* الفصل السادس والثلثون *

واتفق ان خرج غنوس ريس جيش الروم الي تركان الارمني ليحاربه. وكان اهل دمشق وحمص وحلب وما يليها من ارام وهم ينسبون الي الارمن قد عصوا على الروم * فانفذ غنوس سكاوروس الي دمشق واعمالها لياخذها * فاتصل ذلك بارسطبلوس وهرقانوس * فارسل ارسطبلوس الي سكاوروس رسلاً ومالاً عظيماً فساله ان يسير اليه في العسكر ليعينه على هرقانوس * فانفذ اليه هرقانوس ايضاً رسلاً وساله معاونته علي ارسطبلوس ولم ينفذ اليه هدية * فابي سكاوروس ان يسير الي واحد منهما لكنه كتب الي هرتم يامر بالتنحي عن مدينة بيت المقدس هو وعسكره وينهاه عن معاونة هرقانوس على اخيه ويوعده ان خالفه بالمسير اليه الي بلده بعسكر الروم والارمن * فلما وصل كتابه الي هرتم رحل لوقته عن المدينة ورحل هرقانوس ايضاً وتبعهما ارسطبلوس في نفر من اصحابه ولحقهما وحاربهما فقتل في ذلك الحرب من العرب عدة كثيرة وقتل من آل يهودا رجال كثيرة * وعاد ارسطبلوس الي مدينة القدس. ثم وافي غنوس الي دمشق فحمل اليه ارسطبلوس بستاناً وكرماً من ذهب وزن الجميع خمسماية بدرة مع هدية نفيسة بيد رجل يقال له نيقوماذس وساله ان يعاونه على هرقانوس * وارسل ايضا هرقانوس انطيفاتر الي فمفيوس وساله مثال ذلك * فمال فمفيوس وهو غنوس الي معاونة ارسطبلوس ووقف انطيفاتر على ذلك فتسبب الي ان خلا في فمفيوس فقال له ان الذي حصل لك من ارسطبلوس ليس هو شي يسترجع اذا لم تعينه ولك عند هرقانوس اضعافه * وليس يقدر ارسطبلوس ان يدخل آل يهودا في طاعتك وهرقانوس يقدر على ذلك * فتصور فمفيوس ان الامر على ما قال انطيفاتر وسر ان يتم له طاعة آل يهودا * فقال لانطيفاتر انا اعاون صاحبك على ارسطبلوس الا اني اظهر اني اعينه عليكم ليطمئن الي فاني لا آمن به متي علم اني اعاون اخاه عليه ان يعصي بجميع الرجال ويحترز ويبعد امره ولكني استدعيه الي واسير معه الي مدينة القدس وابلغ حينيذ لصاحبك ما يجب عليه مع انه يحمل الينا من الخراج في كل سنه *

HITORIA GNEI PRINCIPIS exercitus Romanorum.

CAP. XXXVI.

Quæ in hoc cap. habentur, de Hyrcani & Aristobuli [illegible] onibus à Scauro petentibus auxilium, et de [illegible] gatos apud Pompeium de regno disceptatione, & ce[illegible] hoc cap. contentis, narrantur à Jos. lib. Ant. 14. cap. 4. 6. 7. & 8. dempto tantum fine: & de Bel. lib. 1. cap. paulò poſt initium, excluſo etiam fine.

ACcidit autem, ut egrederetur Gneus Princeps militiæ Romanorum ad Tyrcanem Armenum expugnandum: Nam Damaſci cives, & Hames, & Halepi, & reliqui Syriæ, qui referuntur ad Armenos, jam rebellaverant contra Romanos: ac propterea miſerat Gneus Scaurum Damaſcum & in ditiones illius, ut occuparet eas: quod quidem Ariſtobulo, Hyrcanoque perlatum eſt. Miſit ergo Ariſtobulus ad Scaurum legatos, & pecuniam plurimam, rogans eum ad ſe venire cum exercitu, ut ſibi auxilio eſſet contra Hyrcanum. Miſit quoque Hyrcanus ad eum legatos, efflagitans ejus opem adverſus Ariſtobulum, ſed non miſit munus. Scaurus vero renuit proficiſci ad quempiam eorum, ſed ſcripſit ad Hartam, præcipiens ei, ut recederet ab urbe Domus Sanctæ cum exercitu ſuo, & prohibuit eum auxilium ferre Hyrcano adverſus fratrem ejus, & minatus eſt ſe venturum in regionem ejus cum exercitu Romanorum & Syrorum, niſi morem ſibi geſſerit. Cum autem perveniſſet epiſtola ad Hartam, ſtatim receſſit ab urbe; receſſit & Hyrcanus quoque, quos inſecutus eſt Ariſtobulus cum aliquo numero ſuorum, & apprehendit eos & conflixit cum illis; occiſuſque eſt ea in pugna de Arabibus magnus numerus, cæſique ſunt de Judæis viri plurimi, & reverſus eſt Ariſtobulus in ſanctam Civitatem. Interim advectavit Gneus Damaſcum, cui detulit Ariſtobulus hortum, & vineam ex auro, pendentes omnes quingenta talenta, cum pretioſiſſimo munere, per virum nomine Nicomedem, rogavitque eum, ut ſibi auxilio eſſet contra Hyrcanum. Miſit quoque Hyrcanus Antipatrum ad Pompeium, ſimilia petens. Et inclinatus eſt Pompeius (& ipſe eſt Gneus) ad auxiliandum Ariſtobulo. Quod videns Antipater, quærebat opportunitatem, donec ſeorſum convenit Pompeium, & ait illi; Utique quod habuiſti ab Ariſtobulo, nequaquam erit reſtituendum, etſi auxilium ei non feras: Hyrcanus tamen duplum tibi offert: nec poterit Ariſtobulus ſubjicere tibi Judæos, Hyrcanus vero id præſtabit. Et arbitratus eſt Pompeius rem ſe habere ut dixerat Antipater, & gaviſus eſt, ſi Judæos ſibi ſubjicere poſſet. Quare dixit Antipatro; Ego opem feram amico tuo contra Ariſtobulum, tamen ſimulem opitulari illi adverſus vos, ut ſe mihi credat. Nam certus ſum, quod quoties cognoverit me opem ferre fratri ſuo adverſus ſe, prævaricabitur cum omnibus viris, ſibique cavebit, & in longius protrahentur res illius. Sed arceſſam illum ad me, & ibo cum illo in Civitatem ſanctam, & faciam tunc, ut amicus tuus aſſequatur ſuum jus, cum hoc tamen, ut deferat nobis ſingulis annis tributum.

* رسول ارسطبلوس *

ثم استدعا نيقوماذس وقال له سر الي صاحبك وعرفه اني قد اجبته الي ما سال وخذ كتابي اليه وقل له يبادر بالمصير الي ولا يتخلف لاني منتظره * وكتب لارسطبلوس كتاباً هاك نسخته *

Legatus Ariſtobuli.

POſt hæc, accito Nicomedi, dixit; Vade ad dominum tuum, & indica ei, quod acquieverim ejus petitioni, & ferto ei meam epiſtolam, & dicto ei, ut feſtinans abſque mora veniat ad me, nam eum expecto. Scripſitque Ariſtobulo epiſtolam cujus hoc eſt exemplar.

من غنوس صاحب جيش رومية الي ارسطبلوس الملك ابن الملك والكهنة سلام عليك * قد وصل البستان والكرم الذهب وقبلتهما وانفذتهما الي الكهل والمدبرين وقد قبلوهما في هيكل رومية وشكروك وكتبوا الي معاونتك وتمليكك على آل يهودا * فان رايت تبادر بالمصير الي لاسير معك الي مدينة القدس وابلغ محابك فعلت ذلك *

Ab Gneo duce militiæ Romanorum Ariſtobulo Regi, filio Regni, & Sacerdotii, Salus tibi. Jam pervenit hortus, & vitis, aurei, & accepi eos, & miſi ad Seniorem, & Rectores, qui ſuſcipientes collocaverunt in templo Romæ, gratias tibi agentes. Scripſerunt præterea, ut auxilio tibi eſſem & conſtituerem te Regem ſuper Judæos. Si ergo tibi viſum fuerit venire ad me feſtinanter, ut contendam tecum ad Civitatem ſanctam, & adimpleam tua optata faciam hoc.

فمضي نيقوماذس الي ارسطبلوس بكتاب غنوس * وعاد انطيفاتر الي هرقانوس وعرفه بما قرر غنوس واشار عليه بالمسير الي دمشق

Erabiit Nicomedes ad Ariſtobulum cum Gnei epiſtola: reverſuſque Antipater ad Hyrcanum indicavit ei promiſſionem Gnei, ſuadens ei, ut pergeret Damaſcum

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

فسار هرقانوس الي دمشق وسار ارسطبلوس واجتمعا بدمشق في مجلس فمفيوس وهو غنوس * فقال انطيفاطر وشيوخ آل يهودا الي غنوس * اعلم ايها القايد الجليل ان ارسطبلوس هذا قد تعدّا علينا واخذ الملك بالسيف من اخيه هرقانوس الذي هو احق منه لانه اخوه الاكبر وهو ايضا خير منه واعدل في سيرته * ولم يقنع في ظلمه لاخيه حتّي ظلم ساير من حولنا من الامم وسفك دماهم واخذ اموالهم بغير حق ووآكّد بيننا وبينهم عداوات لم نريدها. ثم قاموا الف شيخ يشهدوا بصحة ما قاله * فقال ارسطبلوس ان اخي هذا هو احسن مني ولم أُطلب المُلك الّا لمّا رايت ساير مَن كان في طاعة الاسكندر ابينا قد عصانا بعد موته لمّا علموا ما عليه اخي من العجز. فلما رايت ذلك علمت انه يجب عَلَيَّ ان استلم الملك اذ كُنتُ اَقومُ بالحرب واَضبَطُ للمُلك منه فتسلّمته وحاربت مَن عصي علينا ورديته الي الطاعة وهذا وصّي ابونا قبل وفاته * واقام عليه شهود يشهدون بصحة قوله * ثم سار فمفيوس عن مدينة دمشق يريد بيت المقدس * فدسّ انطيفاطر الي اهل المداين الذين حاربهم ارسطبلوس وحرّكهم الي ان يتظلّمون الي غنوس ويذكروا جوره عليهم ففعلوا ذلك * فتقدّم اليه غنوس ان يكتب كتابًا بان لا يدًّا له عليهم وانه لا يتعارض لهم ابدا ففعل ذلك * وخرج القوم عن طاعة آل يهودا * فلما راي ارسطبلوس ما فعل به غنوس سار هو ورجاله من عسكر غنوس بالليل من غير امره وسار الي مدينة بيت المقدس وسار غنوس في طلبهم حتي وافي مدينة بيت المقدس فنزل عليها * فلما نظر ارتفاع اسوارها واحكام بنيانها وكثرة الناس بها وما حولها من الجبال علم بان اللطف والحيله بارسطبلوس عليه اَولَي من مفاسدته * فراسله في الخروج اليه وآمنه * فخرج اليه ارسطبلوس واستقبله غنوس بالجميل ولم يذكر له شيًا مما جري منه * ثم قال ارسطبلوس لغنوس اريد ان تعينني علي اخي ولا تمكن مني احد من اعداي وعلي ذلك كلما تريد * قال غنوس ان اردت ذلك احمل اليَّ جميع ما في الهيكل من الاموال والجواهر حتي ابلّغك ما تحب * فقال ارسطبلوس اني افعل ذلك * فانفذ غنوس قايدًا يقال له غابينيوس في رجال كثيرين للقبض علي ما في الهيكل من المال والجواهر * فامتنع اهل البلد والكهنه من تمكينه من ذلك * فقاتلوا غابينيوس وقتلوا كثيرًا من رجاله واصحابه واخرجوه من المدينة * فسخط غنوس علي ارسطبلوس وقيّده * ثم سار بعسكره ليهجم علي المدينة ويدخلها * فخرج اليه من اهل المدينة خلق كثير فمنعوه من ذلك وقتلوا كثيرًا من رجاله * فهاله ما رآي من كثرتهم وشجاعتهم وشدّة باسهم واتّقاهم وهمّ بالرحيل عنهم * ووقعت الشرور في المدينه بين اصحاب ارسطبلوس واصحاب هرقانوس * لان بعضهم ارادوا يفتحوا لفمفيوس وبعضهم كره ذلك * فوقع بينهم القتال لذلك وعظمت الحال ودام الحرب.

Perrexit itaque Hyrcanus Damaſcum: perrexit quoque Ariſtobulus, & convenerunt Damaſci in conſiſtorio Pompeii, qui eſt Gneus, & dixerunt Antipater, & Seniores Judæorum Gneo: Scias dux præclariſſime, quod Ariſtobulus hic jam prævaricatus ſit adverſus nos, & uſurpaverit gladio regnum fratris ſui Hyrcani, qui dignior eo eſt, cum ſit frater major, melioris quoque, & juſtioris vitæ: nec ſat illi fuit opprimere fratrem, atqui oppreſſit omnes, quæ in circuitu noſtro ſunt gentes, effundens ſanguinem earum, & facultates injuſte expilans, atque confirmans inter nos, & eas inimicitias, a quibus abhorremus. Tum ſteterunt mille ſenes teſtantes veritatem verborum illius. Et ait Ariſtobulus; Sane frater hic meus melior me eſt: at non appetivi regnum, niſi cum vidiſſem univerſos, qui fuerant ſubjecti Alexandro patri noſtro, jam prævaricatos fuiſſe in nos poſt mortem illius, cognoſcentes fratris mei impotentiam. Quæ cum inſpexiſſem, cognovi me oportere ſuſcipere regnum eo quod melior eram ad bella, & aptior eo conſervationi regni: & oppugnavi quicunque contra nos prævaricati ſunt, & reſtitui obedientiæ: & hoc eſt mandatum patris noſtri ante obitum ejus: ſtatuitque teſtes, qui teſtarentur veritatem verborum ſuorum. His geſtis diſceſſit Pompeius ab urbe Damaſco, petens Domum Sanctam: Antipater vero clam miſit ad incolas civitatum, quas expugnaverat Ariſtobulus, concitans eos, ut conquererentur apud Gneum exponentes exercitam in ſe illius tyrannidem: Quod quidem præſtiterunt. Et præcepit ei Gneus, ſcribere libellum manumiſſionis, & quod nequaquam moleſtiam illis foret illaturus; quod quidem fecit, & exemptæ ſunt gentes ab obedientia Judæorum. At Ariſtobulus cum vidiſſet quod fecerat ſibi Gneus, diſceſſit ipſe, & viri ejus de exercitu Gnei noctu, ipſo inconſulto, & profectus eſt ad civitatem Domus Sanctæ, & inſecutus eſt eum Gneus donec pervenit ad civitatem Domus Sanctæ', circa quam caſtrametatus eſt. Cum vero vidiſſet altitudinem murorum, & firmitatem ædificiorum ejus, & multitudinem hominum, qui in ea erant, & montes ambientes, cognovit blanditias, & aſtutiam in Ariſtobulum conducibiliores fore, quam irritamenta: quare legatos ad eum mitit, ut ad ſe egrederetur, promiſſa ſecuritate: & egreſſus eſt ad eum Ariſtobulus, quem benigne ſuſcepit Gneus, nulla mentione facta de antegeſtis ab eo. Poſt hac, ait Ariſtobulus Gneo; Vellem, ut auxilio mihi eſſes adverſus fratrem meum, nulla data hoſtibus meis in me poteſtate, & pro hac re quodcunque vis, habebis. Reſpondit Gneus; Si vis hoc, defer ad me quicquid eſt in templo pecuniarum, & gemmarum, & conſequi te faciam quod optas: Cui ait Ariſtobulus; Profecto id faciam. Et miſit Gneus ducem nomine Gabinium cum plurimis viris ad capeſſendum quicquid erat in templo pecuniarum, & gemmarum. At cives, & Sacerdotes renuerunt permittere id: quare obſtiterunt Gabinio, occidentes plurimos de viris, & amicis ejus, & expulerunt de urbe. Unde iratus Gneus in Ariſtobulum, catenis devinxit. Tum perrexit cum exercitu, ut irrumperet in urbem, & ingrederetur eam. At egreſſi de civibus quam plurimi cohibuerunt eum ab hoc, multis de viris ejus cæſis. Et quidem deterruit illum, quam viderat, multitudo, magnanimitas, atque fortitudo gentis: quibus timore perculſus ſecedere ab eis conſtituerat, niſi oborta fuiſſent mala in urbe inter amicos Ariſtobuli, & amicos Hyrcani. Nam quidam eorum volebant aperire Pompeio, quidam vero ab hoc abhorrebant. Quare congreſſi ſunt propter hoc, & incrementum ſumente hoc rerum ſtatu, perduravit bellum.

ووقف فمفيوس على ذلك فتقدّم هو وعسكره الي باب المدينة * ففتح بعض القوم الباب فدخل وقبض على قصر الملك * ولم يتمكّن من الهيكل لان الكهنة اغلقوا الابواب وضبطوا الطّرقات بالرجال * فانفذ اليهم فمفيوس من يقاتلهم من كل ناحيه فهزمهم * وتقدّم اصحابه الي الهيكل فصعدوا على سوره ونزلوا اليه وفتحوا ابوابه وقتلوا فيه عدّة من الكهنة * وجآ غنوس حتي دخل اليه * فاعجبه ما راي من حسنه وبهجته * وهاله ما راي فيه من المال والجوهر وتوقّف على ان ياخذ منه شيًا * وتقدّم الي الكهنة بتنظيف البيت من القتلا وتقريب القرابين على رسومهم *

* ذكر تمليك هرقانوس بن الاسكندر علي آل يهودا ومسير صاحب جيش الروم الي روميه *

* الفصل السابع والثلثون *

ثم ان فمفيوس ملّك هرقانوس وحمل اخاه ارسطبلوس مقيدًا * وامر بان لا يبقا لآل يهودا يدًا على احد ممّن كان تحت ايدي ملوكهم قبل مجيه واخذ الخراج عن مدينة بيت المقدس * ووافق هرقانوس على بيعته الي الروم في كل سنه * وسار واخذ ارسطبلوس معه وابنيه وبنتيه * وبقي له ابن يقال له الاسكندر لم يصل فمفيوس اليه لانه هرب * وخلّف فمفيوس مدينة بيت المقدس مع هرقانوس وانطيفاتر ومعهما سكاوروس صاحبه *

* خبر الاسكندر بن ارسطبلوس *

* الفصل الثامن والثلثون *

لما سار فمفيوس الي روميه وسار هرقانوس وانطيفاتر الي العرب حتي ادخلوهم تحت طاعة الروم * وكان ذلك من العرب لثقتهم بمودة انطيفاتر لهم وركونهم الي رايه * واراد انطيفاتر ان تكون له هناك يد عند الروم * فلما وقف الاسكندر بن ارسطبلوس على مضي هرقانوس وانطيفاتر وسكاوروس الي العرب وبُعدهم عن مدينة القدس سار حتي وافاها ودخل قصر الملك فاخرج مال انفقه على مرمّة ما كان هدمه فمفيوس من سور المدينه وعقد لنفسه جيشا واحكم ساير ما اراد احكامه قبل ان يعود هرقانوس ومن معه الي مدينة بيت المقدس * فلما عادوا خرج اليهم لقيهم فحاربهم وهزمهم *

* خبر غابينيوس والاسكندر بن ارسطبلوس *

* الفصل التاسع والثلثون *

وكان غابينيوس قد خرج من روميه ليقيم في ارض ارام ليضبطها فاتّصل به خبر ما فعل الاسكندر بن ارسطبلوس من بناية ما هدمه فمفيوس ومحاربته خليفته وقتله لاصحابه * فسار حتي وافي بيت المقدس وسار اليه هرقانوس ومن معه * فخرج اليهم الاسكندر في عشرة الاف راجل والف وخمساية فارس فحاربهم فهزموه وقتلوا من رجاله عدّة * وهرب الي مدينة يقال لها الاسكندرونه في ارض يهودا * فتحصّن بها هو ورجاله * وسار اليه هرقانوس وغابينيوس ومن معهما فحاصراه * وخرج اليهما الاسكندر فحاربهما وقتل خلقًا من رجالهما وبرز اليه مرقوس المسمّي انطونيوس فهزمه الي الاسكندرونه *

Quod percipiens Pompeius ſe applicuit cum exercitu portæ civitatis, cui quidam ex populo januam aperientes, ingreſſus occupavit palatium Regis, at templum obtinere non potuit, quoniam Sacerdotes clauſerant januas, & aditus incluſerant viris. Ad quos miſit Pompeius qui oppugnarent undequaque, & fugaverunt eos. Accedentes autem amici ejus ad templum, aſcenderunt murū, & deſcenderunt in illud, aperueruntque portas ipſius interfecta multitudine Sacerdotum. Venit autem Gneus, donec ingreſſus eſt illud, & demiratus eſt pulchritudinem, & ſplendorem illius, quem viderat, & obſtupuit cum vidiſſet opes, & gemmas, quæ in eo erant, & abſtinuit accipere ex illo quicquam: mandavitque Sacerdotibus repurgare Domum cæſis, & offerre ſacrificia juxta patrios ritus.

MENTIO CONSTITUTIONIS Hyrcani filii Alexandri in regem ſuper Judæos, & profectionis ducis militiæ Romanorum Romam.

CAP. XXXVII.

Quæ hic de Pompeio conſtituente Hircanum in regem (&, Joſeph. in Pontificem;) & Ariſtobulum, & duos pueros (evadente in itinere Alexandro) totidemque filias captivos ſecum abducente Romam, narrantur: quædam ex his & plura referuntur à Joſepho Ant. lib. 14. cap. 8. in fine: & de Bel. lib. 1. cap. 5. iiſdem in fine.

His peractis, conſtituit Pompeius Hyrcanum in Regem, abduxitque fratrem illius Ariſtobulum catenis devinctum; mandavit præterea ne ullam haberent Judæi poteſtatem ſuper eos, qui ſubacti erant a regibus eorum ante ejus adventum, & exegit tributum ab urbe Domus Sanctæ, & convenit cum Hyrcano, ut inauguraretur a Romanis ſingulis annis. Et profectus eſt ducens ſecum Ariſtobulum, & duos filios, & filias ejus: remanſitque ipſi filius nomine Alexander, quem capere non potuit Pompeius, eo quod fugerat. Subrogavit itaq; Pompeius in civitate Domus Sanctæ Hyrcanum, & Antipatrum, atque cum eis Scaurum collegam ſuum.

HISTORIA ALEXANDRI filii Ariſtobuli.

CAP. XXXVIII.

De bello Scauri cum Arabum rege, & fœdo Antipatri necnon de Alexandro Hieroſolymam occupante & inſtaurante, vid. Joſeph. Ant. lib. 14. cap. 9. & de Bel. lib. 1. cap 6. in princip.

Cum profectus eſt Pompeius Romam, perrexerunt Hyrcanus, & Antipater ad Arabes, ut ſubigerent eos Romanorum obedientiæ. Quod quidem præſtiterunt Arabes, confidentes familiaritati Antipatri, & multum tribuentes ejus conſilio: quibus intendebat Antipater ſibi reconciliare Romanos. Cum ergo percepiſſet Alexander filius Ariſtobuli expeditionem Hyrcani, Antipatri, & Scauri contra Arabes, & longe eos receſſiſſe ab urbe Sancta, profectus eſt donec illuc adventavit: & ingreſſus Regiam, protulit inde pecuniam in expenſas reſtaurationis muri civitatis, quem exciderat Pompeius. Coegitque ſibi exercitum, & firmavit ea omnia, quæ voluit, antequam reverteretur Hyrcanus, & qui cum eo erant, in civitatem Domus Sanctæ: revertentibus vero, obviam egreſſus eſt, & oppugnavit, atque profligavit.

HISTORIA GABINII & Alexandri filii Ariſtobuli.

CAP. XXXIX.

De qua conſule Joſeph. lib. Ant. 14. cap. 10. & de Bel. lib. 1. cap. 6. paulò poſt initium. Nota inſuper quòd Alexandrum, quem autor Arabicus hic à Gabinio occiſum narrat, Joſephus, à Scipione occiſum refert, Ant. lib. 14. cap. 13. & de Bel. lib. 1. cap. 7.

Jam egreſſus erat Gabinius Roma, ut moraretur in terra Syriæ, ad illius curam gerendam: & nuntiatum eſt ei quod geſſerat Alexander filius Ariſtobuli, extruendo quod deſtruxerat Pompeius, & oppugnando ſucceſſorem ejus, atque occidendo amicos. Quare perrexit, donec venit Jeruſalem: & contendit ad eum Hyrcanus, & qui cum eo erant. Quibus obviam egreſſus eſt Alexander, cum decem millibus peditum, & mille quingentis equitibus, & decertavit contra eos, quem profligantes occiderunt ex viris ejus aliquem numerum, fugitque in quandam urbem quæ dicitur Alexandrium, in terra Judææ, in qua ſeſe munivit cum viris ſui. Et profectus eſt ad eum Hyrcanus, Gabinius quoque, & qui cum eis erant, & obſederunt eum. Et egreſſus eſt ad eos Alexander, decertavitque cum eis, & occidit de viris eorum multitudinem. Et proceſſit ad eum Marcus, qui nominatur Antonius, & fugavit in Alexandr

Verſio ARABICA cum Interpretatione LATINA.

خرجت ام الاسكندر الي غابينيوس وضرعت اليه وسالته ان يعطي ابنها الاسكندر الامان فاجابها غابينيوس الي ذلك فخرج الاسكندر اليه فقتله غابينيوس * وراي ان يقسم بلدان يهودا خمسة اقسام * احدها بلاد القدس وما يليها والوالي على هذا القسم هرقانوس * والقسم الثاني الغدين وما يليها * والثالث اريحا والاغوار * والرابع حماة الذي في بلد يهودا * والخامس صفوريه * واراد بذلك ان يزيل الحروب والفتن من بلد يهودا فلم تزول *

* خبر هرب ارسطبلوس وابنه انطيغنوس من روميه وعودتهما الي بلد يهودا *

* وذكر موت ارسطبلوس *

* الفصل الاربعون *

ثم ان ارسطبلوس عمل الحيله حتي تمّ له ان هرب من روميه ومعه ابنه انطيغنوس وصار الي مدينة يهودا * واظهر ارسطبلوس امره واستامن اليه خلق كثير اختار منهم ثمانية الاف وسار الي غابينيوس فلقيه وحاربه وقتل من عسكر الروم خلق كثير العدد وقتل من رجاله سبعة الاف وأفلت الف رجل ولحقه العسكر فلم يزل يقاتلهم هو ومن بقي معه الي ان قتلوا عن اخرهم ولم يبق غيره فقاتلهم قتالاً شديداً الي ان اثخنه الجراح ووقع * فأسر وحُمل الي غابينيوس فامر بمعالجته الي ان عوفي * ثم قيّد وحمله الي روميه وبقي محبوساً بها الي ان ملك قيصر فاخرجه من الحبس واخلع عليه واحسن اليه وضمّ اليه قايدين معهما اثنا عشر الف رجل وانفذه الي بلد يهودا ليثنيهم عن نصرة فمفيوس الي طاعة قيصر * وكان فمفيوس يوميذا واليا على بلد القبط * فاتصل خبر ارسطبلوس ومن معه بهرقانوس فخافه جدا * وكاتب انطيفاتر بان يعمل الحيله عليه ويكفيه امره * فانفذ انطيفاتر رجالاً من وجوه رجالة القدس ودفع الي بعضهم سمّاً وامره ان يحتال في ان يسمّ ارسطبلوس به * فلقيه القوم بارض ارام على انهم وفد مدينة القدس اليه * فقبلهم وسرّ بهم واكلوا معه وشربوا واحتال الرجال في ذلك السمّ الي ان وصل اليه فمات ودُفن في بلد ارام * وكانت مدة ملكه الي ان أُسر في المرّة الاوله ثلثه سنين ونصف * وكان رجلاً جباراً شكا حسنا الخلق * وقد كان غابينيوس كاتب الكهل في ان ينفذ بنيه الي امهم لانها سالته ذلك ففعل * وكان لما بعُد فمفيوس عن القدس نقضوا ما كانوا وافقوه عليه من الطاعه للروم * فسار غابينيوس اليهم فحاربهم فنُصر عليهم وردّهم الي طاعة الروم * ثم عُصي ارض مصر على تلماي فطردوه عن بلد المُلك وامتنعوا عن حمل الخراج الي الروم * فكتب تلماي الي غابينيوس في المسير اليه لينصره على المصريين حتي يردّهم الي طاعة الروم * فسار غابينيوس من بلد ارام وكتب الي هرقانوس ان يلقيه في عسكره ليمضيا الي تلماي * فسار انطيفاتر في عسكر عظيم الي غابينيوس فلقيه بدمشق وهنّاه بظفره بالفرس * فامر غابينيوس بالمبادرة الي تلماي ففعل ذلك وحارب المصريين وقتل منهم خلقا كثيرا * ثم وافي غابينيوس وردّ تلماي الي مملكته وعاد الي مدينة القدس وجدّد المُلك لهرقانوس وعاد الي روميه *

Et egreſſa eſt mater Alexandri ad Gabinium, deprecans, atque rogans, ut filio Alexandro daret ſecuritatem; cui acquievit Gabinius in hoc, & egreſſus eſt ad eum Alexander, quem occidit Gabinius: cui viſum eſt dividere regiones Judæ quinque in partes. Una eſt Jeroſolymitana regio, & quæ ei adjacent: & huic parti præfectus eſt Hyrcanus. Altera vero pars eſt Gadira, & quæ ei ſubjacent. Tertia autem Jericho, & campeſtria. Quarta quidem eſt Hemat in regione Judæ. Quinta tandem Sephoris. Intendit his removere bella, & ſeditiones a regione Judæ, ſed nequaquam remota ſunt.

HISTORIA FUGÆ ARISTOBULI, & filii ejus Antigoni Roma, & reditus eorum in regionem Judæ: ac mentio obitus Ariſtobuli.

CAP. XL.

Quæ de Ariſtobulo Romæ vinculis elapſo, cæteriſque, partbujus cap. priore habeatur, referuntur à Joſepho Ant. lib. 14. cap. 11. part. 1. & de Bel. lib. 1. cap. 6. in medio cap. Quæ verò de morte Ariſtobuli referuntur hoc cap. Joſephus paulo aliter refert cap. 13. lib. Ant. 14 in princip. & de Bel, lib. 1. cap. 7 in initio. De liberorum verò Ariſtobuli emiſſione ad matrem, & reſtituto Ptolemæo in regnum, Vid. Joſeph. ſup. cit. cap. 11. lib. 14. Ant. part. med. & de Bel. lib. 1. cap. 6.

Tum machinatus eſt Ariſtobulus, donec res ei ſucceſſiſſet, & fugiſſet Roma cum filio ſuo Antigono, & profectus eſſet in Civitatem Judæ. Et cum in publicum ſeſe protuliſſet Ariſtobulus, affluxit ad eum multitudo magna virorum, e quibus octo millia ſelegit, & contendit ad Gabinium, & oppugnavit illum, cæſaque eſt de exercitu Romanorum multitudo numeroſa valde: ceciderunt quoque de viris ejus ſeptem millia, mille vero evaſerunt, & inſecutus eſt eum exercitus; at non deſtitit eos oppugnare ipſe, & qui cum eo remanſerant uſque ad internecionem ſuorum, nec ſuperfuit niſi ipſe ſolus, qui pugnavit acerrime, donec vulneribus aggravatus cecidit, & captus eſt, & ductus ad Gabinium, qui curari eum juſſit, donec ſanatus eſt. Tum catenis devinctum Romam miſit, remanſitque carcere incluſus uſque ad regnum Cæſaris, qui eductum e carcere muneribus cumulavit, atque beneficiis, adjunctiſque duobus ducibus cum duodecim millibus virorum, miſit eum in regionem Judæ, ut abduceret eos a partibus Pompeii, ad obedientiam Cæſaris: erat quippe Pompeius tunc præfectus ſuper regionem Ægypti. Et pervenit fama Ariſtobuli, & ſuorum ad Hyrcanum, qui timuit valde: ſcripſitque ad Antipatrum, ut ſolitis machinamentis averteret a ſe res ipſius. Miſitque Antipater viros de principibus virorum Jeruſalem, tradens cuidam eorum venenum, præcipiens ei aſtu præbere illud Ariſtobulo. Et occurrerunt ipſi in terra Syriæ tanquam legati Civitatis ſanctæ ad illum: quos ſuſcipiens lætatus eſt, & comederunt cum illo, atque biberunt. Et machinati ſunt viri illi, donec præbuerunt ei venenum illud; & mortuus eſt, & ſepultus in regione Syriæ. Fuit autem tempus regni illius, donec captivus abductus eſt prima vice, trium annorum cum dimidio; & erat quidem vir fortis, gravis, optimæ indolis. Jam vero ſcripſerat Gabinius Senatui, ut dimitteret duos filios ejus ad matrem ſuã, quoniam id ipſum rogaverat; quod quidem præſtitit. Factum eſt autem, ut cum longe receſſiſſet Pompeius a Jeruſalem, diſſoluerunt fœdus obedientiæ Romanis: quamobrem perrexit ad eos Gabinius, oppugnavit, atque vicit, Romanorumque obedientiæ reſtituit. Interea rebellavit terra Ægypti contra Tolomæum, & expulerunt eum de regia urbe, recuſantes deferre tributum Romanis. Qua de cauſa ſcripſit Tolomæus Gabinio, ut contenderet ſibi auxiliaturus adverſus Ægyptios, ut reduceret eos ad obedientiam Romanorum. Et profectus eſt Gabinius de regione Syriæ, ſcripſitque Hyrcano, ut ſibi occurreret cum exercitu, ut contenderent ad Tolomæum. Et profectus eſt Antipater cum exercitu magno ad Gabinium, & occurrit ei Damaſci, congratulans ipſi de victoria a Perſis relata: & mandavit ei Gabinius, ut properaret ad Tolomæum, quod quidem præſtitit, & oppugnavit Ægyptios, occiditque ex illis multitudinem plurimam. Poſt hæc adventans Gabinius, reſtituit Tolomæum in regnum, reverſuſque in Civitatem ſanctam, & innovavit regnum Hyrcano, & rediit Romam.

* خبر كراسّوس *

* الفصل الحادي والاربعون *

لما عاد غابينيوس الي روميه عصت الفرس على الروم * فسار كراسّوس بجيش عظيم وخرج الي الشام وجآء بيت المقدس وطالب الكهنه بان يعطوا ما في بيت الله من المال * فقالوا له كيف يجوز لك هذا وفمفيوس وغابينيوس وغيرهما لم يستجيزوه * فقال لا بدّ لي منه * فقال له العازر الكاهن احلف لي انك لا تمدّ يدك الي شي منه وانا اعطيك ثلثماية منًا ذهبًا * فحلف له انه لا ياخذ شيًا من مال بيت الله بعد ان يعطيه ما ذكر * فدفع اليه العازر سبيكة ذهب حسنة الصنعة كان راسها في حايط خزانة الهيكل يطرح عليها ما يُنزع كل سنه من ستور البيت ليجدّد غيرها * وكان وزن السبيكه ثلثماية منًا ذهبًا وكانت مغطاة بما قد طُرح عليها من الستور على مدّ السنين لا يعلم بها غير العازر * فلما اخذ كراسّوس هذه السبيكه غدر وعاد عمّا وافق عليه العازر وقبض على خزاين الهيكل واخذ جميع ما فيها من المال وكان مبلغه الفي بدرة لانه مال اجتمع من بُني الهيكل الي ذلك الوقت من غنايم ملوك يهودا ونذورهم ومِمّا انفذوه ملوك الامم ايضا * وكان موفرا متزايدا على مرّ السنين فاخذ جميعه * ثم سار كراسّوس هذا بالمال والعسكر الي بلد الفرس وحاربهم فظفروا به وبعسكره وقتلوهم في يوم واحد وغنم عسكر الفرس جميع ما كان في عسكر كراسّوس * ثم ساروا الي بلد ارام فتغلّبوا عليه واخرجوه عن طاعة الروم * واتصل ذلك بالروم فانفذوا قايدًا جليلاً اسمه كاسيوّس بعسكر عظيم فوافي الي بلد ارام فطرد من كان فيه من الفرس * ثم سار الي مدينة القدس فانقذ هرقانوس من محاربة آل يهودا له واصلح بينه وبينهم * ثم جاز الفراة وحارب الفرس وردّهم الي طاعة الروم وردّ الي طاعتهم اثنين وعشرين ملكًا كان فمفيوس قد اذلّهم * وادخل في طاعة الروم ما كان في بلدان الشرق *

* خبر قيصر ملك الروم *

* الفصل الثاني والاربعون *

ذكروا انه كانت بروميه امراة حامل وانها ماتت لما قرب ولادها وهي في اشدّ الطّلق * فبقي ولدها يضطرب فشقّ عنه جوف امه واُخرج منه فعاش وكبر وسمي يوليوس لانه وُلد في الشهر الخامس * وسُمي قيصر لان احشا امه قُطعت حتي اُخرج منها * فلما انفذ الكهل الي الشرق فمفيوس * انفذ ايضا قيصر الي الغرب ليحارب اُممًا كانت قد عُصت على الروم * فسار اليهم قيصر وظفر بهم وردّهم الي طاعة الروم وعاد الي روميه بعزّ عظيم وقوي شانه وكبر امره جدًّا ولحقه كبر عظيم * وطالب اهل روميه ان يسمّوه ملكًا * فقال له الكهل والمدبرون ان اباءنا حلفوا من ايام ترقوينيوس الملك الذي اخذ امراة رجل غصبًا فقتلت نفسها حتي لا يتمكن منها * انهم لا يسموا احدًا ممّن يلي امرهم ملكًا ولسنا نصل الي اجابتك الي ما فيه حيث هذه الايمان * فاثار الفتن واهاج الحروب بروميه وقتل خلقا كثيرا الي ان تغلّب على مملكة الروم وتسمّي ملكًا وجعل التّاج على راسه وتسمت ملوك الروم بعد بالملك وتسموا بقيصر ايضا *

HISTORIA CRASSI.

CAP. XLI.

Hiſtoriam Craſſi in Gabinii provinciam ſuccedentis, ejus contra Parthos expeditionem, iter [illegible] Judæam, [illegible] & ſacrilegium; Craſſi ejuſque exercitus interitum; adventum Caſſii in locum Craſſi, recuperantis omnia quæ Craſſus perdidit, Refert hæc omnia Joſeph. Ant. lib. 14. c. 12. quæ paulo brevius tranſit de Bel. lib. 1 cap. 6 in fine.

REverſo Gabinio Romam, prævaricati ſunt Perſæ adverſus Romanos: & profectus eſt Craſſus ducens magnum exercitum in Syriam, venitque Jeruſalem, requirens a Sacerdotibus, ut traderent quicquid eſt in Domo Dei pecuniarum. Cui inquiunt, Quomodo hoc tibi fas erit, cum Pompejus, Gabinius, & alii, nefas arbitrati ſint? Reſpondit autem; Omnino id mihi faciundum eſt. Cui ait Eleazarus Sacerdos; Jura mihi quod non extendes manum tuam ad quicquam illius, & ego dabo tibi trecentas minas auri. Et juravit ei, ſe nihil accepturum de pecunia Domus Dei, ſi ſibi tradiderit quod meminerat. Et tradidit ei Eleazarus laminam auream fabrefactam, cujus vertex parieti gazophylacii templi inſertus erat, cui apponebantur ſingulis annis exuviæ velaminum Domus, novis ſubſtitutis. Pendebat autem lamina trecentas minas auri, & cooperta erat adjectis longo annorum ſpatio velaminibus, nemini nota niſi Eleazaro. Accepta itaque Craſſus hac lamina, fefellit, recedens ab inito cum Eleazaro pacto, accepitque omnes theſauros Templi, & expilavit quicquid in eis erat pecuniarum, quarum ſumma erat duorum millium talentorum: quoniam hæ pecuniæ congregatæ erant ab ædificatione Templi ad tempus illud uſque, ex prædis regum Judæ, & votis eorum, inſuper & ex iis, quæ miſerant reges gentium, & multiplicabantur, augebanturque annorum decurſu: quas omnes accepit. Tum contendit Craſſus iſte cum pecunia & exercitu in regionem Perſarum, & pugnantem profligarunt cum ejus exercitu, interficientes eos unica die: & deprædatus eſt exercitus Perſarum omne, quod erat in caſtris Craſſi. His peractis profecti ſunt in regionem Syriæ, quam obtinentes abduxerunt ab obedientia Romanorum. Quod cognoſcentes Romani, miſerunt præclarum ducem nomine Caſſium cum exercitu magno: qui in Syriæ regionem adventans, expulit qui erant in ea ex Perſis. Dein in Civitatem ſanctam contendens, exemit Hyrcanum a bello ipſi illato a Judæis, reconcilians partes. Tum prætergrediens Euphratem, expugnavit Perſas, atque reduxit in Romanorum obedientiam: reduxit quoque in eorum obedientiam viginti duos Reges, quos ſubegerat Pompeius: & redegit in Romanorum obedientiam quicquid erat in regionibus Orientis.

HISTORIA CÆSARIS
Regis Romanorum.

CAP. XLII.

Quæ de Cæſare, ejuſque rebus geſtis, uſque ad occupatum imperium Romanorum, interfecto Pompejo [illegible], ejuſque deinceps atque Judæorum conjunctione [illegible] concordant cum Joſepho Ant. lib. 14. cap. 14 & [illegible] part. 1. & de Bel. lib. 1. cap. 7. paulo poſt initium.

FErunt fuiſſe Romæ mulierem quandam prægnantem, quæ mortua eſt cum eſſet prope partum, & vehementioribus angeretur partus doloribus: cum vero infans quateretur, cæſus eſt uterus matris & inde eductus, vixit, atque crevit, ac Julius nuncupatus eſt, quoniam natus menſe quinto; vocatus vero Cæſar, quoniam viſcera matris, e quibus eductus eſt, cæſa ſunt. Cum autem miſit Senior Pompeium in Orientem, miſit Cæſarem quoque in Occidentem ad debellandas gentes quaſdam, quæ jam defecerant a Romanis. Et profectus eſt Cæſar, & vicit, reduxitque eas in obedientiam Romanorum, atque reverſus eſt Romam cum gloria magna, & invaluit fama ejus, & res ipſius percrebuerunt valde, & ſumma ſuperbia ipſum invaſit, Quare petiit a Romanis, ut Regem nuncuparent eum. Cui reſpondit Senior, & Rectores: Utique Patres noſtri juraverunt a diebus Tarquinii Regis, qui vi acceperat uxorem cujuſdam viri, quæ manus ſibi conſcivit, ne illa poteretur; neminem eorum, qui præficerentur ipſorum rebus, nuncupaturos Regem: propter quod autem juramentum tibi ſatisfacere non poſſumus. Quamobrem excitavit ſeditiones & bellis deſæviit Romæ, multis cæſis, donec occupavit regnum Romanorum, & Regem ſeſe nuncupavit, impoſito capiti diademate. Exinde appellati ſunt Reges Romanorum ex regno, appellati quoque ſunt Cæſares

فلما سمع فمفيوس خبر قيصر وانه قتل الثلثمايه وعشرين مدبرًا جمع عساكره وسار الي قفدوقيا فلقيه قيصر محاربه فظفر به وقتله وملك على بلد الروم باسره. ثم ان قيصر سار الي بلد ارام فلقيه متريدات الارمني في عسكره فاعلمه انه جاء مستامنًا اليه ممتثلًا لما يامر به من محاربة اعدايه * فامره بالنفوذ الي مصر فسار متريدات حتي وافي عسقلان * وكان هرقانوس خاف قيصر خوفًا شديدًا لانه كان مشهورًا بطاعة فمفيوس الذي قتله قيصر * فبادر بانفاذ انطيفاتر بعسكر قوي لمعاونة متريدات * فسار انطيفاتر اليه فعاونه على مدينة من مداين مصر ففتحاها. ثم سارا فلقيا عسكرًا من اليهود الذين بمصر مقيمًا في الطريق لمنع متريدات من الدخول الي مصر * فاخرج اليهم انطيفاتر كتابًا من هرقانوس يامرهم بالكف عن معارضة متريدات صاحب قيصر فكفّوا عنه * ثم سارا حتي وافيا الي بلد الملك في ذلك الوقت * فخرج اليهما في ساير جيش المصريين محاربًا فظفر بهما وهزمهما وولّي متريدات هاربًا فاحاط به رجال المصريين فخلّصه انطيفاتر من الموت وثبت انطيفاتر ورجاله في القتال على المصريين فهزمهم وظفر بهم وفتح بلاد مصر باسرها * فكتب متريدات الي قيصر يخبره بما كان من انطيفاتر وبما قاساه من الحروب الكثيره وما لحقه فيها من الجراح الكثيره وان الفتح كانت لانطيفاتر دونه وانه هو الذي ادخل المصريين في طاعة قيصر * فلما قري قيصر كتاب متريدات شكر لانطيفاتر فعله وعمل على تقديمه ورفع شانه * ثم سار متريدات وانطيفاتر الي قيصر وهو بدمشق فلقي من قيصر كل ما يسرّ ووعد بكل ما يحب *

* ذكر مجي انطيغنوس بن ارسطبلوس الي قيصر متظلّمًا من انطيفاتر بسبب قتل ابيه *

* الفصل الثالث والاربعون *

ثم وافي انطيغنوس بن ارسطبلوس الي قيصر فاذكره انفاذ ارسطبلوس ابيه لمحاربة فمفيوس وما كان عليه من طاعته وموالاته * ثم قال له ان هرقانوس وانطيفاتر دسّا على ابيه من قتله بالسّم قصدًا لمعاونة فمفيوس على محاربتك * فاستدعي قيصر لانطيفاتر فساله عن ذلك * فقال انطيفاتر قد كنت لعمري اوالي فمفيوس لانه كان سلطانًا الوقت وكان لي محسنًا * ولم احارب المصريين في هذا الزمان طاعةً لفمفيوس لانه قد مات * ولا صبرت على ما لقيته من الشدايد في حربهم لاردّهم الي طاعة فمفيوس * وانما فعلت ذلك موالاةً لقيصر ولكي اردّهم الي طاعته * ثم كشف انطيفاتر راسه ويديه وقال * هذه الضربات الّتي براسي ويدي تشهد لي بان محبتي لقيصر وطاعتي له اكثر من محبّتي وطاعتي لفمفيوس لاني لم اتعرض في ايام فمفيوس لمثل ما قد تعرضت له في ايام قيصر الملك * فقال له قيصر لك السلامه يا جبّار يهودا ولجميع محبيك حقًّا لقد بيّنت عن شجاعتك وعن نجدتك وعن طاعتك لنا ومحبتك ايانا * وازداد قيصر لانطيفاتر منذ ذلك محبّة وقدّمه على ساير من معه وعقد له الرياسه علي جيوشه واخذه معه الي بلد الفرس * فراي من شجاعته وحسن تدبيره ما زاده فيه رغبه وله محبه * ثم ردّه الي بلاد يهودا علي الاحوال الجليله والامور السّاده * وسار قيصر الي روميه واستقامت امور هرقانوس فعمّر اسوار مدينة القدس وسار في الناس اجمل سيره * وكان خيرًا فاضلًا حسنًا الطريقه الّا انه كان عاجزًا عن الحروب مشهورًا بذلك عند كل احد *

Cum ergo audiſſet Pompeius nuntium Cæſaris, & quod occidiſſet trecentos viginti Rectores; cogens exercitus ſuos, profectus eſt in Cappadociam: cui occurrens Cæſar oppugnavit eum, vicit, atque interfecit, & obtinuit univerſam Romanorum regionem. Poſt hæc Cæſar contendit in Syriæ provinciam: cui obviam occurrit Mithridates Armenus cum exercitu ſuo, certiorem illum faciens ſe pacifice veniſſe, atque paratum quoſcunque præciperet oppugnare hoſtes: quem abire mandavit in Ægyptum: & profectus eſt Mithridates donec pervenit Aſcalonem. Hyrcanus autem Cæſarem maxime timebat, eo quod nota eſſet ejus obedientia erga Pompeium, quem interfecerat Cæſar. Quare feſtinanter expedivit Antipatrum cum exercitu forti in auxilium Mithridatis: & profectus eſt Antipater ad eum, & auxiliatus eſt adverſus quandam civitatem de civitatibus Ægypti, & expugnaverunt eam. Inde vero abeuntes invenerunt exercitum de Judæis Ægypti incolis, obſiſtentem in aditu ad prohibendum Mithridatem ingredi Ægyptum. Et protulit eis Antipater epiſtolam ab Hyrcano præcipiente eos abſtinere, ne ſeſe opponerent Mithridati amico Cæſaris, qui ſe continuerunt. Cæterum profecti ſunt donec pervenerunt ad urbem Regis, eo tempore regnantis: qui egreſſus eſt ad eos cum omnibus exercitibus Ægyptiorum, & congredientes cum eo, vicit, atque profligavit: & terga vertens Mithridates fugit, quem Ægyptiis copiis circumſeptum liberavit Antipater a morte & conſtanter reſtiterunt Antipater & viri ejus in bello adverſus Ægyptios, quos profligavit, & vicit, expugnavitque regionem Ægypti totam. Et ſcripſit Mithridates ad Cæſarem, ſignificans ei quod geſſerat Antipater, & quanta pertulerat bella, quantaque acceperat vulnera, & quod expugnatio Antipatri, non ſibi adſcribenda eſſet, & quod ille reduxiſſet Ægyptios in obedientiam Cæſaris. Cum autem legiſſet Cæſar epiſtolam Mithridatis, commendavit Antipatri geſta, & illum præficere, & exaltare conſtituit. His geſtis perrexerunt Mithridates, & Antipater ad Cæſarem, cum eſſet Damaſci: & nactus eſt apud Cæſarem quicquid jucundum erat, & pollicitus eſt ei quicquid optabat.

MENTIO ADVENTUS ANTIGONI filii Ariſtobuli ad Cæſarem conquerentis de Antipatro, cauſa necis patris ſui.

CAP. XLIII.

Vid. Joſeph. Ant. lib. 14. cap. 15. in fine: & de Bello lib. 1. cap. 8. in initio.

CÆterum venit Antigonus filius Ariſtobuli ad Cæſarem, & commemoravit ei expeditionem Ariſtobuli Patris ſui ad oppugnationem Pompei: & quantum obediens ei, & obſequens erat. Tum ait illi, quod Hyrcanus, & Antipater miſiſſent clam ad Patrem ſuum, qui veneno illum interimeret, intendentes auxiliari Pompeio adverſus tuos. Accerſitum ergo Antipatrum ſciſcitatus eſt Cæſar de re: cui reſpondit Antipater: Profecto obſequebar Pompeio, quoniam rerum tunc potiebatur, & mihi bene faciebat: at non geſſi prælia nunc cum Ægyptiis cauſa Pompeii, qui jam fatis conceſſit, neque ſuſtinui ardua in debellandis iis, atque reſtituendis obedientiæ Pompeii: verum hæc feci, obſequens Cæſari, & ut reſtituerem eos ipſius obedientiæ. Dein aperuit Antipater caput, & manus, ac ait: Hæc vulnera, quæ ſunt in capite, & corpore meo teſtantur meum amorem erga Cæſarem, & obedientiam, majores eſſe amore, & obedientia mea erga Pompeium, quia nequaquam me oppoſui in diebus Pompeii iis quibus memet oppoſui in diebus Cæſaris Regis. Et ait illi Cæſar; Pax tibi, fortiſſime Judæorum, & omnibus amicis tuis: vere enim oſtendiſti fortitudinem, magnanimitatem, obedientiam, & amorem tuum erga nos. Et auctus eſt Cæſar exinde amore erga Antipatrum, illumque prætulit univerſis ſuis, ac principem præpoſuit ſuis exercitibus, & in Perſarum regionem ſecum duxit: viditque ex ejus fortitudine, & rebus bene geſtis quod magis ſibi inſinuavit ejus deſiderium, & amorem: demum reduxit illum in regionem Judæ optime cohoneſtatum, & dominio cumulatum. Et profectus eſt Cæſar Romam directis rebus Hyrcani, qui conſtruxit mœnia [illegible] ſanctæ, & ſeſe geſſit erga populum optimis moribus: erat enim bonus, virtutibus præditus, optimæ vitæ, veruntamen ejus in bellis [illegible] omnibus [illegible]

* ذكر انفاذ هرقانوس الي قيصر رسلا يلتمس منه تجديد العهد بينهما ونسخة العهد الذي انفذ هرقانوس اليه *

* الفصل الرابع والاربعون *

ثم ان هرقانوس انفذ الي قيصر رسلا بكتاب ان يجدد له العهد الذي كان بينه وبين الروم * فلما وصلت رسل هرقانوس الي قيصر امرهم بالجلوس بحضرته ولم يكن يفعل ذلك بساير من ورد اليه من رسل الملوك * واحسن اليهم وقضي حوايجهم وتقدم باجابة هرقانوس عن كتابه وكتب له عهدا هذه نسخته *

من قيصر ملك الملوك الي روساء الروم الذين بصور وصيدا سلام عليكم * اعلمكم بان كتب هرقانوس بن الاسكندر ملوك يهودا وردت علي فسرني ورودها وما تضمنته من ذكر محبته وقومه لي ولامة الروم وقد تبينت صدقه في ما ذكر لانه انفذ انطيفاتر فارس آل يهودا وسبقهم مع متريدات صاحبي فحاربه جيوش المصريين وانقذ متريدات من الموت وفتح لنا بلاد مصر ورد المصريين الي طاعة الروم * وسار معي الي بلاد الفرس قابلا بلا حسب * وقد امرت بان يحمل جميع اهل الساحل من غزه الي صيدا ما لنا عليهم من الخراج سنة بسنة الي بيت الله العظيم الذي في اورشليم غير اهل صيدا فانهم يحملون اليه علي رسمهم في خراجهم عشرين الفا ويبه قمح وخمسمايه وخمسة وخمسون ويبه في كل سنه * وامرت ان ترد اللاذقيه واعمالها وساير ما كان بيد ملوك يهودا الي شط الفراة مع ما كان آل حشموناي استفتحوه من عابر نهر الاردن الي هرقانوس بن الاسكندر ملك يهودا * لان جميعها مما استفتحها اباوه باسيافهم وتعدي فمفيوس في اخراجها علي يد ارسطبلوس وهي من الان والمجز لهرقانوس ولمن بعده من ملوك يهودا * وعهدي هذا هو عني وعن كل ملك من ملوك الروم بعدي * فمن فسخه او فسخ شيا منه يبيده الله بالسيف وتخلا دياره منه ومن امصارها ويخربها * فاذا قراتم كتابي هذا فانسخوه بخط محفور بالواح نحاس بلسان الروم وخطهم وبلسان اليونانيين وخطهم * واجعلوا الالواح في اماكن عاليه في الهياكل التي في صور وصيدا ليراها كل احد ويقف علي ما جعلته لهرقانوس وآل يهودا *

* خبر قتل قيصر *

* الفصل الخامس والاربعون *

كان مع قيصر رجلان من اصحاب فمفيوس يقال لاحدهما كاسيوس وللاخر بروتوس فعملا علي قتل قيصر * فاختبيا في الهيكل الذي كان رسمه ان يصلي فيه في روميه * فلما صار اليه مطمينا وهو غير حذر ولا متحرز وثبا فيه وقتلاه * وتغلب كاسيوس علي الملك وجمع عسكرا عظيما وجاز البحر لانه خاف علي نفسه من آل قيصر متي قام بروميه وصار الي ارض اسيه فاهلكها * ثم صار الي بلد يهودا فرام انطيفاتر محاربته فراي انه لا يطيقه فسالمه * وطرح كاسيوس علي بلد يهودا سبعماية بدن ذهب * فتضمن انطيفاتر المال وتقدم الي ابنه هيرودس بجمعه من بلد يهودا وحمله الي كاسيوس * فاخذه وسار الي بلد المقدونيين واقام به خوفا من اهل روميه *

MENTIO LEGATIONIS Hyrcani ad Cæſarem, poſcentis ab eo renovationem fœderis inter ſeſe: & exemplaris fœderis, quod miſit Hircanus ad eum.

CAP. XLIV.

Habentur literæ Cæſaris & Senatus-conſultum de recipiendis Judæis in amicitiam apud Joſeph. lib. Ant. 14. cap. 16. in principio. Sed ab iis in hoc capite memoratis penitus diverſæ & diſſimiles. Quin etiam in eod. lib. Ant. cap. 17. plura extant Senatus-conſulta & literæ de Hircano in amicitiam cum Romanis accepto: quarum nullæ prorſus eædem ſunt cum prioribus.

MIſit ergo Hyrcanus ad Cæſarem legatos cum epiſtola de renovatione fœderis quod erat inter ſe & Romanos. Pervenientes itaque legatos Hyrcani ad Cæſarem juſſit coram ſedere: quod quidem nemini fecerat legatorum Regum, qui ad eum adventabant. Inſuper beneſecit eis expediens negotia eorum, juſſitque reſponſum dari epiſtolæ Hyrcani: cui ſcripſit & fœdus, cujus hoc eſt *Exemplar*.

A Cæſare Rege Regum principibus Romanorum, qui ſunt Tyri, & Sydoni, pax vobis. Notum facio vobis, quod epiſtolæ Hyrcani filii Alexandri Regum Judæ ad me perlatæ ſint, quarum adventu ſum lætatus ob tenorem benevolentiæ, quam ipſe, & populus ejus erga me, Romanorumque gentem habere ferunt. Et quidem veritatem verborum ejus ex eo confirmavi, quod miſiſſet Antipatrum equitem Judæorum, & equitatum eorum, cum Mithridate amico meo: quem oppugnavere cohortes Ægyptiorum, liberavitque Mithridatem a morte, expugnata nobis Ægypti regione; atque reductis Ægyptiis ad Romanorum obedientiam: & profectus eſt mecum in regionem Perſarum, contendens gratuitus miles. Et idcirco præcipio ut deferant omnes incolæ oræ maritimæ a Gaza, uſque ad Sidonem, omnia, quæ debent nobis tributa, ſingulis annis in Domum Dei magni, quæ eſt in Jeruſalem, præter Sidonios cives: nam hi deferant ad illam juxta ſtatutum tributi eorum, viginti millia Vibarum tritici, & quingentas quinquaginta Vibas ſingulis annis. Præcipio quoque reſtitui Laodiceam, & ditiones ejus, ac omnia quæ erant in manu Regum Judæ uſque ad ripam Euphratis, cum iis omnibus, quæ expugnaverant Haſmonæi a tranſitu Jordanis, Hyrcano filio Alexandri Regis Judæ. Nam omnia hæc expugnaverant patres ejus gladio ſuo, at injuſte alienaverat ea Pompeius tempore Ariſtobuli: quæ ex nunc, & impoſterum Hyrcano ſunto, atque ſuccedentibus Regibus Judæ. Fœdus autem hoc meum eſt pro me, ac omni Rege de Regibus Romanorum poſt me: quicunque ergo diſſolverit illud, aut diſſolverit quicquam illius, perdat illum Deus gladio, & deſeratur domus ejus, & Provincia, atque excidatur. Cum autem legeritis epiſtolam hanc meam, deſcribite eam inciſis characteribus in tabulis æneis lingua Romanorum, & characteribus eorum, & lingua Græcorum, & characteribus eorum: & ponite tabulas in locis editis Templorum, quæ ſunt Tyri & Sidoni, ut videre eos queat unuſquiſque, atque intelligat quæ conſtitui Hyrcano, & Judæis.

HISTORIA NECIS CÆSARIS.

CAP. XLV.

Habetur cum reliquis quæ in hoc cap. apud Joſeph. Antiq. lib. 14. cap. 17. in fine, & initio cap. 18. vid. etiam de Bello, lib. 1. cap. 9. in principio.

ERant cum Cæſare duo viri de amicis Pompeii, quorum unus dicebatur Caſſius, alter vero Brutus: qui moliti ſunt occidere Cæſarem. Quare ſeſe abſconderunt in Templo, quod ſibi Romæ dicaverat ad orandum. Ad quod ergo cum perveniſſet ſecurus, tutus, ac minime ſibi cavens, irruerunt in eum, atque occiderunt. Et potitus eſt Caſſius regno, coegitque exercitum magnum, & transfretavit mare, timens Cæſarianos, ſi Romæ degiſſet. Et profectus eſt in terram Aſiæ, & vaſtavit eam: inde perrexit in regionem Judæ: & voluit Antipater oppugnare illum, at videns impares ſibi eſſe vires, pacem cum illo inivit. Et mulctavit Caſſius regionem Judæ ſeptingentis auri talentis, & ſeſe obſtrinxit Antipater fidejuſſor pro pecunia, præcepitque Herodi filio ſuo eam cogere de regione Judæ, & deferre Caſſio, qui eam accipiens profectus eſt in regionem Macedonum, ibique moratus timens Romanos.

* خبر قتل انطيفاتر *

* الفصل السادس والاربعون *

كان رؤساء يهودا قد عملوا على قتل انطيفاتر * فدسّوا عليه رجلاً يقال له ملكيّا فلم
ملكيّا ذلك فبُعد عليه ونمي الخبر الى انطيفاتر فقصد ملكيّا ليقتله فتبرأ ملكيّا الى
انطيفاتر ممّا اتصل به عنه وحلف له انه خبر غير صحيح فصدّقه انطيفاتر وزال اتهامه له
فحمل ملكيّا مالاً جزيلاً الى ساقي هرقانوس ووافقه على ان يسمّ انطيفاتر اذا حضر مجلس
الشرب بحضرة الملك * ففعل الساقي ذلك ومات الملك انطيفاتر في يومه ولم يكن
لهرقانوس في ذلك راي ولا علم به * ولما مات انطيفاتر جعل هرقانوس ملكيّا في مكانه *

* خبر قتل ملكيّا *

* الفصل السابع والاربعون *

لما وقف هيروديس بن انطيفاتر على ان ملكيّا قتل اباه همّ بالوثوب على ملكيّا فمنعه اخوه
من ذلك واشار ان يُقتل بالحيلة * فمضى هيروديس الى كاسّيوس فعرّفه ما فعله ملكيّا
فقال له اذا صرتُ الى صور وحضر عندي هرقانوس وحضر معه ملكيّا فثب عليه
واقتله * فلما صار كاسّيوس الى صور وصار اليه هرقانوس وملكيّا معه وحضرا جميعاً
بحضرة كاسّيوس في دعوة دعاهم كاسّيوس فيها مع جميع خاصة اصحابه وقد كان تقدّم
كاسّيوس الى خاصة غلمانه ان يمتثلوا ما يامرهم به هيروديس * وحضر هيروديس واخوه
في جملة خاصة هرقانوس * وقد كان هيروديس وافق عدّة من الغلمان على قتل ملكيّا
اذا غمزهم عليه * فلما اكل هرقانوس واصحابه وشربوا ناموا في وقت الظهر فلما استيقظوا
من نومهم تقدّم هرقانوس الى من فرش له قدام باب المجلس الذي ناموا فيه
فرشاً تحت السماء وجلس عليه وامر ملكيّا بالجلوس معه واجلس هيروديس واخاه ايضا
ووقف غلمان كاسّيوس قدام هرقانوس فغمزهم هيروديس على ملكيّا فبطشوا به للوقت
فقتلوه * فخاف هرقانوس جدا وغشي عليه * فلما تنحّى غلمان كاسّيوس ونُحّي
ملكيّا المقتول افاق هرقانوس فسال لهيروديس عن سبب ما جرى من قتل ملكيّا فقال
هيروديس ما عندي من ذلك علم ولا ادري ما السبب فيه * فامسك هرقانوس ولم يعد
في ذلك شيئاً * ورحل كاسّيوس الى مقدونيّا للقي اوكتبيانوس ابن اخي قيصر وانطونيوس
صاحب جيشه * وكانا قد خرجا من رومية في عسكر عظيم لطلب كاسّيوس *

* خبر اوكتبيانوس وهو اوغسطوس ابن اخي قيصر وانطونيوس صاحب جيشه وقتل كاسّيوس *

* الفصل الثامن والاربعون *

لما صار اوكتبيانوس الى مقدونيّا خرج اليه كاسّيوس فحاربه فهزّم كاسّيوس وتبعه
اوكتبيانوس وظفر به فقتله * وملك اوكتبيانوس موضع عمّه قيصر وسمّي ايضا قيصر
باسم عمّه * فلما اتصل الى هرقانوس قتل كاسّيوس انفذ رُسلاً وهدايا ومالاً وجواهر الى
اوغسطوس وانطونيوس * وكتب اليه يساله تجديد العهد الذي كان بينه وبين
قيصر وان يامر باطلاق جميع من في مملكته من سبي يهودا ومن سبي
في ايام كاسّيوس وان ياذن لساير اليهود الذي في بلد اليونانيين وارض اسيا
بالرجوع الى بلاد يهودا بغير مطالبة بثمن او فدي ولا معارضة من احد *

HISTORIA NECIS ANTIPATRI.

CAP. XLVI.

Refert Joſephus Ant. lib. 14. cap. 19. in princip. Et de Bello lib. 1. cap. 9. capitis medio.

JAm inierant Principes Judæ conſilium, ut occiderent Antipatrum, eaque de cauſa immiſerant in illum clanculo virum, qui dicebatur Malchia. Intentavitque id Malchia, ſed in longum protractum eſt, percrebuitque fama uſque ad Antipatrum, qui expetivit Malchiam, ut illum interficeret: at ſeſe purgavit Malchia apud Antipatrum de iis, quæ de ſe ad illum delata erant, juravitque ei, inanem eſſe famam: cui credidit Antipater remota a ſe ſuſpectione. At Malchia plurima oblata pecunia pincernæ Hyrcani, ſtatuit cum illo venenum præbere Antipatro dum adeſſet in triclinio potus, præſente Rege. Et præſtitit id pincerna, mortuuſque eſt Rex Antipater ea eadem die: nec id fuit ex Hyrcani conſilio, aut ſcientia. Mortuo autem Antipatro, ſubſtituit Hyrcanus Malchiam in locum ejus.

HISTORIA NECIS MALCHIÆ.

CAP. XLVII.

Vid. Joſeph. lib. Ant. 14. cap. 20. & de Bello, lib. 1. cap. 9. ad fin. cap.

CUm itaque certior factus eſſet Herodes filius Antipatri, Malchiam occidiſſe patrem ſuum, deliberavit irruere in Malchiam, prohibuitque eum frater ejus, conſulens, ut aſtu interficeretur, Adivitque Herodes Caſſium, & indicavit ei quod fecerat Malchia, cui ait, Cum profectus fuero Tyrum, & fuerit apud me Hyrcanus, & cum eo Malchia, irrue in illum, & occide. Cum ergo profectus eſſet Caſſius Tyrum, & perrexiſſet ad illum Hyrcanus habens ſecum Malchiam, atque adſtitiſſent ſimul coram Caſſio in convivio quodam, ad quod eos invitaverat Caſſius, cum omnibus amicis ſuis: (jam autem mandaverat Caſſius pueris ſuis præſtare quicquid præcepturus erat eis Herodes) adfuit quoque Herodes cum fratre ſuo inter ſodales Hyrcani, & convenit Herodes cum quibuſdam pueris de occidendo Malchia, dato ſigno, oculorum nutu. Cum ergo comediſſet Hyrcanus, atque bibiſſet cum amicis, dormierunt tempore meridiano: quibus experrectis a ſomno, juſſit Hyrcanus cuidam ſternere ſibi ſtratum ſub dio ante januam triclinii in quo dormierant: & ſedit ipſe, præcepitque ſedere ſecum Malchiam, ſedere quoque fecit Herodem, & fratrem illius, adſtiteruntque pueri Caſſii Hyrcano, quibus innuit Herodes contra Malchiam, qui irruentes in illum ſtatim occiderunt: & timuit Hyrcanus valde & in ſyncopem incidit. Cum autem diſceſſiſſent pueri Caſſii, & ſublatus eſſet Malchia cæſus, rediit ad ſe Hyrcanus ſciſcitatuſque eſt ab Herode cauſam necis Malchiæ. Reſpondit autem Herodes; Penitus ignoro, nec ſcio rei cauſam, & tacuit Hyrcanus, nec quicquam de hoc iteravit. Et profectus eſt Caſſius in Macedoniam obviam Octaviano filio fratris Cæſaris, & Antonio Duci militiæ ejus: egreſſi enim erant Roma cum exercitu magno inquirentes Caſſium.

HISTORIA OCTAVIANI, IPSE eſt Auguſtus filius fratris Cæſaris, & Antonii ducis militiæ ejus, & necis Caſſii.

CAP. XLVIII.

Similia quædam his, ſed non per omnia paria, vid. apud Joſeph. Ant. lib. 14. cap. 22. & ibidem Antonii quædam ad Hyrcanum reſcripta. De Cleopatra, Antonio, & accuſatoribus Herodis, vid. eund. lib. 14. Ant. cap. 23. & de Bello lib. 1. cap. 10.

CUm profectus eſſet Octavianus in Macedoniam, obviam exivit ei Caſſius, & conflixit cum eo, fugatuſque eſt Caſſius, quem perſequens Octavianus devicit, atque occidit: regnoque potitus eſt Octavianus loco patrui ſui Cæſaris, & nuncupatus eſt quoque Cæſar nomine patrui. Innoteſcente itaque Hyrcano cæde Caſſii, miſit legatos cum muneribus, opibus, ac gemmis Auguſto, & Antonio, ſcripſitque ei, rogans de renovatione fœderis, quod cum Cæſare habebat, & ut præciperet dimitti omnes, qui ſunt in regno ejus captivi de Juda, & qui captivi ducti fuerant in diebus Caſſii, & ut permitteret omnibus Judæis, qui ſunt in regione Græcorum, & terra Aſiæ, reverti in regionem Judæ, nullo requiſito pretio, aut redemptione, vel obice a quoquam inferendo.

فلما وصل كتاب هرقانوس ورسله وهديته الي اوغسطوس اكرم الرسل وقبل الهديه واجاب الي ساير ما ساله هرقانوس وكتب اليه كتابًا هذ نسخته •

من اوغسطوس ملك الملوك وانطونيوس صاحبه الي هرقانوس ملك يهودا سلام عليك • قد وصل كتابك وسررنا به وبلغنا ما اردته من تجديد العهد والكتاب الي ساير اعمالنا التّي هي من بلد الهند والي اوقيانوس بحر المغرب • والذي اخّرنا عن ان نبتديك بالكتاب بتجديد العهد اشتغالنا بمحاربة كسّيوس الفاسق الظالم الذي عَدَا على نور العالم قيصر فقتله • ولم نجد بُدًّا من محاربته حتي ظفّرنا الله عز وجل به واوقعه بايدينا فقتلناه وقتلنا صاحبه بروتوس وخلصنا بلاد اسيا من يك بعد ما خربها واهلك اهلها ولم يفي بعهدٍ ولا اكرم هيكلًا ولا انصف مظلومًا ولا اتقي على اليهود وغيرهم من اصحاب طاعتنا بل بالغ هو واصحابه بالاسايه الي الكل تعديًّا منه وظلمًا فرد الله كيدهما عليهما وامكن منهما ومن انصارهما • وافرح الان ايها الملك هرقانوس وساير اهل يهودا واهل بلد القدس والكهنه الذي في هيكل يورشليم • ويقبلوا الهديه الذي انفذناها الي الهيكل الجليل • وليصلّوا على اوغسطوس دايمًا • وكتبنا الي ساير اعمالنا بان لا يبقي في شيٍّ منها احد من اليهود عبدًا كان ام آمةً بل يطلق جميعهم بغير ثمن ولا فدا ولا يعارضه احد في مضيه الي بلد يهودا وذلك بامر اوغسطوس ايضا وانطونيوس صاحبه • ثم كتب الي صاحبيه بصور وصيدا وغيرهما بردّ ما اخذاه من بلد يهودا في ايام كاسيوس الفاسق وان يسالموا اهل يهودا ولا يعارضوهم في شيٍّ ويمتثّلوا في امرهم ما كان رسمه قيصر في عهد لهم • ثم اقام انطونيوس في بلد ارام وسارت اليه قلبطرى ملكة مصر وتزوج بها • وكانت حكيمه عالمه بالسحر والخواص فاستمالته وملكت قلبه حتي صار لا يخالفها في شيٍّ مما تريد اصلًا • وسار في ذلك الوقت ماية رجل من كبرآء آل يهودا الي انطونيوس فتظلّموا من هيروديس واخيه فاسيلوا ابني انطيفاتر • وقالوا له احتويا على ساير امر هرقانوس ولم يبق له من الملك غير الاسم وسترتهما مع ذلك فتيسّر سيدهما • فاستعلم انطونيوس من هرقانوس صحة ما ذكر القوم فاكذبهم هرقانوس ونفي عن هيروديس واخيه ما وصفوهما به • فسرّ انطونيوس بذلك لانه كان معتنيًّا بهما ومحبًّا لهما • ثم تظلّم اليه قوم اخرون في هيروديس واخيه في وقت اخر وهو بصور ولم يقبل منهم فيهما قولًا بل قتل منهم وحبس الباقيّين ورفع شان هيروديس واخيه واحسن اليهما وردّهما الي بيت المقدس على اجل حال • وسار انطونيوس الي بلد الفرس وحاربهم فنُصر عليهم وعاد الي روميه •

• خبر انطيغنوس بن ارسطبلوس في خروجه على هرقانوس عمّه واستعانته بملك الفرس •

• الفصل التّاسع والاربعون •

لما حصل اوغسطوس وانطونيوس بروميه فمضي انطيغنوس الي ملك الفرس وضمن له الف بدرة ذهب عينًا وثمانماية جارية من بنات ابكار اهل يهودا ورؤسايهم ذوات جمال وعقل على انه ينفذ معه قايد بعسكر عظيم الي اورشليم ويتقدّم اليه ان يملكه بها على آل يهودا ويقبض على هرقانوس عمه ويقتل هيروديس واخاه •

Pervenientibus itaque cum epiſtola, & muneribus, Hyrcani legatis ad Auguſtum, legatos honoravit, & ſuſcepit munera, acquievitque omnibus, quæ petierat Hyrcanus, ſcribens ei epiſtolam, cujus hoc eſt exemplar.

Ab Auguſto Rege Regum, & Antonio collega ejus, Hyrcano Regi Judæ, Salus tibi. Jam pervenit epiſtola tua, qua gaviſi ſumus, & nobis nota ea, quæ optabas de renovatione fœderis, & ſcripturæ, ad univerſas provincias noſtras, quæ ſunt a regione Indiarum uſque ad Oceanum mare occiduum. Quod autem nobis in mora fuit, quo citius ſcriberemus ad te de renovatione fœderis, extitit noſtra occupatio in expugnando Caſſio fornicario tyranno, qui impie agens in lumen orbis terrarum Cæſarem, occidit illum. Unde totis viribus confliximus contra eum, donec victores nos reddidit Deus Opt. Max. & incidere illum fecit in manus noſtras, quem occidimus: occidimus quoque Brutum collegam ejus, & eximimus regionem Aſiæ de manu ejus, poſtquam vaſtaverat illam, & incolas exterminaverat. Nec ſtetit fœderi ulli, nec templum ullum honoravit, nec jus reddidit oppreſſo, nec miſeratus eſt Judæo, vel cuipiam de ſubditis noſtris: ſed nimis impie egit cum ſuis mala cunctis per oppreſſionem, & tyrannidem; quamobrem convertit Deus malitiam eorum ſuper eos, tradens eos cum confœderatis. Gaude ergo nunc o Rex Hyrcane, & cæteri Judæi, & incolæ Regionis ſanctæ, ac Sacerdotes, qui ſunt in templo Jeruſalem: ſuſcipiantque munus, quod miſimus in Templum glorioſiſſimum, & orent pro Auguſto ſemper. Scripſimus præterea omnibus noſtris provinciis, ne remaneat in ulla earum quiſpiam de Judæis, ſervus ſit ille, vel ancilla, ſed dimittantur omnes ſine pretio, & ſine redemptione: & ne impediatur a quopiam rediens in regionem Judæ, & hoc ex mandato Auguſti, & Antonii quoque ejus Collegæ. Ad hæc ſcripſit amicis ſuis, qui ſunt Tyri, & Sydoni, aliiſque locis, reſtitui quicquid abſtulerant a regione Judæ in diebus Caſſii fornicarii, & tractare Judæos pacifice, nec in quoquam illis opponi, ſed facere illis quicquid decreverat Cæſar in ſuo fœdere cum ipſis. Antonius vero moratus eſt in regione Syriæ, ad quem profecta eſt Cleopatra Regina Ægypti, quam in uxorem duxit. Erat autem ſapiens, artium magicarum, & proprietatum perita: quare allexit eum, & corde ejus adeo potita eſt, ut nihil ei omnino inficiari poſſet. Profecti ſunt eo eodem tempore centum viri de principibus Judæorum ad Antonium, & conqueſti ſunt de Herode, & fratre ejus Phaſelo, filiis Antipatri, dicentes: Jam potiti ſunt omnium rerum Hyrcani, nec remanet ei quicquam de regno præter nomen, & hujus rei occultatio index eſt captivitatis Domini eorum. Cum autem ſciſcitatus eſſet Antonius ab Hyrcano veritatem eorum quæ meminerant illi, mendaces declaravit eos Hyrcanus, removens ab Herode, & fratre ejus quod eis tribuerant: & lætatus eſt his Antonius, propenſus quippe erat in eos, atque eos diligebat. Conqueſti præterea ſunt apud eum alii de Herode, & fratre ejus alio tempore, cum eſſet Tyri, quorum non ſolum non admiſit verba, ſed occidit quoſdam, reliquos vero in carcerem detruſit; exaltavitque dignitatem Herodis, & fratris ejus, ipſis benefaciens, remiſitque in Jeruſalem magno cum honore. Antonius vero pergens in Perſarum regionem debellavit eos, atque devictis iis Romam reuerſus eſt.

HISTORIA ANTIGONI FILII Ariſtobuli, & expeditionis ejus contra Hyrcanum patruum illius: Ac de auxilio a Rege Perſarum impetrato.

CAP. XLIX.

De his & aliis quæ in hoc capite, Vid. Joſeph. Antiq. cap. 24. 25. & de Bello, lib. 1. cap. 11.

Cum factus eſſet Auguſtus, & Antonius Romæ, abiit Antigonus ad Regem Perſarum, & promiſit ei mille talenta auri ſignata, & octingintas puellas de virginibus filiarum Judæ, & Principum eorum, ſpecioſas atque ſapientes, ſi mitteret cum eo Ducem ducentem exercitum magnum in Jeruſalem, & præciperet ei ut illum conſtitueret Regem ſuper Judam, & Hyrcanum patruum ejus caperet, & occideret Herodem, ac fratrem

واجابه الي ذلك وانفذ معه قايد بعسكر عظيم * فساروا حتي وافوا ارض ارام
فقتلوا صاحب انطونيوس وجماعه من رجال الروم الذين كانوا ثمّ * وساروا الي
مدينة القدس واظهروا الامان والسلامه وان انطيغنوس انما جآء ليصلّي في القدس
ويرجع الي صاحبه * فدخل المدينه فلما حصلوا بها غدروا واخذوا بقتل الناس
ونهب المدينه حسب ما كان قد تقدّم به اليهم ملك الفرس * فبادر هيروديس
ورجاله الي حفظ قصر هرقانوس * وبعث باخيه وامره بحفظ الطريق الّتي في السور الي
القصر * فلما استوثق من الموضعين اختار جماعه من اصحابه وصار الي رجال
الفرس الذين في المدينه وتبعه اخوه في عدّةٍ من اصحابه فقتلوا اكثر مَن كان
في المدينه من الفرس وهرب الباقون الي ظاهر المدينه * فلما راي القايد الفارسي
انه لم يتم له ما قدّر راسل هيروديس واخاه بالسلام واعلمهما انه قد تبيّن من
فضلهما ونجدتهما ما اوجب عليه ايثارهما على انطيغنوس * فانه يرغب لصاحبه
من معاونته هرقانوس ومعاونتهما دون انطيغنوس * واكّد قوله بايمان عظيمه وثق بها
هرقانوس وفاسيلوا ولم يثق بها هيروديس * ثم ان هرقانوس وفاسيلوا اخو هيروديس
خرجا الي قايد الفرس واعلماه ثقتهما به * فاشار عليهما بالمسير الي صاحبه وكان
بدمشق فسار * فلما وصلا اليه اكرمهما واظهر اعظامهما واجلالهما وتقدم في
السرّ الي مَن يقبض عليهما * فجاهما قوم من عظمآء الارض اخبروهما بذلك واشاروا
عليهما بالهرب وواعدوهما المعاونه على الخلاص * فلم يثقا بهما وخافا من ان
يكون حيله عليهما فاقاما * فلما كان بالليل قُبض عليهما * فاما فاسيلوا فانه قتل نفسه
وقيّد هرقانوس وامر صاحب ملك الفرس به فقطعت اذنه حتي لا يكون ابدًا
كاهنًا * وانفذ الي العراق الي ملك الفرس * فلما وصل اليه امر بفكّ القيد عنه
واحسن اليه * فاقام بالعراق مكرمًا الي ان طلبه هيروديس من ملك الفرس فانفذه
اليه وكان منه ما كان * ثم سار القايد مع انطيغنوس الي مدينة القدس * واتصل
بهيروديس ما جرَي على هرقانوس وعلي فاسيلوا * فاخذ قيفريس امه وزوجته مريم
بنت ارسطبلوس وامها الاسكندره فانفذهم مع خيل واثقالٍ كثيره الي يوسف
اخيه الي جبل الشراه * وسار هو بعسكره بالف رجل على مهل يتوقّع من يتبعه
من الفرس * فلحقه قايد الفرس في عسكره فحاربهم هيروديس فاستظهر عليهم
وهزمهم * ثم لحقه رجال انطيغنوس فقاتلوا قتالاً شديدًا فضربهم وقتل منهم خلقا
كثيرا ثم سار الي جبال الشراه فلقا يوسف اخاه * فتقدم اليه بتحصين العيال في
مكان حصين واعداد جميع ما يحتاجون اليه ودفع اليهم مالاً واسعًا ليكون
معهم لما يعرض لهم من المون * وخلّف رجاله مع يوسف اخيه حينيذٍ فنفذ هو
في نفر يسير الي مصر ليركب في البحر ويمضي الي بلد الروم * فلقيته
قلبطرا بالجميل وسالته ان يكون ريسًا علي جيشها ومدبرًا لجميع امرها
فعرّفها انه لا بُد له من المسير الي روميه * فاعطته مالاً وسفنًا وسار حتي وافي الي
روميه * فنزل على انطونيوس وعرّفه ما فعله انطيغنوس وما تمّ له على هرقانوس
وعلي اخيه * وان ذلك كان بمعاونة ملك الفرس * فركب معه انطونيوس الي
اوغسطوس والي الكهل فعرّفهما مثل ذلك *

Cui acquieſcens, miſit cum eo Ducem cum exercitu magno, profectique ſunt donec venerunt in terram Syriæ, & occiderunt amicum Antonii, & aliquos de viris Romanorum, qui ibi divertebant. Inde profecti ſunt in Civitatem ſanctam ſimulantes ſecuritatem, & pacem, & quod Antigonus veniſſet tantum, ut oraret in Sanctuario, & rediret ad ſuos. Et ingreſſi ſunt civitatem, in qua cum facti eſſent, deceperunt, cœperuntque occidere homines, & depopulari civitatem, juxta quod mandaverat eis Rex Perſarum. Et accurrit Herodes, & viri ejus ad cuſtodiendum palatium Hyrcani : fratrem vero ſuum miſit, præcepitque cuſtodire viam, quæ ducit a mœnibus ad palatium. Cum autem occupaviſſet utrumque locum, elegit quoſdam de ſuis, & contendit ad viros Perſarum qui erant in civitate, quem inſecutus eſt frater illius cum aliquo numero ſuorum, & occiderunt majorem partem eorum, qui erant in civitate ex Perſis : cæteri vero extra urbem refugerunt. Cumque vidiſſet Dux Perſarum ſibi ex ſententia non ſucceſſiſſe, deſtinavit legatos ad Herodem, & fratrem ejus de pace ineunda, ſignificans eis : Iam ea ſibi conſtitiſſe de eorum virtute, & fortitudine, ut præferantur Antigono : eaque de cauſa ſe perſuaſurum ſuis auxiliari Hyrcano potius, & ipſis, quam Antigono : ſuumque votum maximis confirmavit juramentis ; ita, ut fidem adhibuerint ei Hyrcanus, & Phaſelus, non quidem Herodes. Egreſſi itaque Hyrcanus, & Phaſelus frater Herodis ad Ducem Perſarum, ſignificarunt ei ſuam in ipſum fiduciam : qui conſuluit eis collegam ſuum adire, qui Damaſci morabatur, & profecti ſunt. Qui cum ad illum perveniſſent, honoravit eos, oſtentavitque ſe magni illos facere, atque comiter habuit ; etſi clam juſſerat, ut caperentur. Ad quos venientes quidam de magnatibus terræ id ipſum indicaverunt, conſulentes fugam arripere, ſuam pollicitantes opem pro liberatione. At iſtis confiſi non ſunt, timentes ne eſſet machinamentum aliquod in ſe, propterea morati ſunt. Cumque nox ingrueret capti fuerunt ; Phaſelus quidem manus ſibi conſcivit : Hyrcanus vero catenis fuit devinctus, & præcipiente Duce Regis Perſarum, amputata eſt ipſius auris, ne eſſet unquam Sacerdos, miſitque in Herak ad Perſarum Regem, cujus adventantis vincula ſolui juſſit, & benefecit illi, moratuſque eſt in Herak, cumulatus honoribus, donec requiſivit illum Herodes a rege Perſarum : ad quem remiſſo acciderunt ea, quæ acciderunt. Poſt hæc profectus eſt Dux cum Antigono in Civitatem ſanctam : & perlata ſunt ad Herodem, quæ circa Hyrcanum, & Phaſelum geſta ſunt ; quamobrem ſumpta Cypri matre ejus, & uxore Mariama filia Ariſtobuli, & ejus matre Alexandra, miſit eas cum equis, & multis impedimentis ad Joſephum fratrem in montem Sarah : ipſe vero cum exercitu mille virorum lentius proficiſcebatur, & præſtolabatur eos, qui ex Perſis illum inſequi tentarent. Et perſecutus eſt eum Dux Perſarum cum exercitu ſuo, quos oppugnans Herodes ſuperavit, atque profligavit : poſt hæc perſecuti ſunt quoque eum viri Antigoni, & oppugnarunt eum acerrime, quos percuſſit, occiditque ex illis multitudinem plurimam. Tum profectus eſt in montes Sarah : invenitque fratrem ſuum Joſephum, quem familias in tuto loco munire, & ea parare omnia, quæ illis neceſſaria erant, juſſit : tradiditque eis copioſam pecuniam, ut ſibi alimenta comparare poſſent, ſi res poſtularet. Et relictis viris ſuis cum Joſepho fratre, proceſſit ipſe cum paucis comitibus in Ægyptum, ut conſcenſo mari pergeret in regionem Romanorum. Quem comiter ſuſcepit Cleopatra, rogavitque capeſſere principatum ſuæ militiæ, atque adminiſtrationem omnium rerum ſuarum : cui notificavit omnino Romam ſibi proficiſcendum eſſe. Quæ tradidit ei pecuniam, & naves : profectuſque eſt donec pervenit Romam : & divertit apud Antonium, narravitque ei quod fecerat Antigonus, & quæ egerat contra Hyrcanum, & fratrem ſuum ope Regis Perſarum : & una equitavit Antonius ad Auguſtum, & ad Senatum, & idipſum illis narravit

Tt

* خبر هيروديس لما ملّكته الروم على آل يهودا وخروجه بعسكر من روميه الي بيت المقدس للمحاربه *

* الفصل الخمسون *

لما وقف اوغسطوس والكهل على ما كان من انطيغنوس اجتمع رايهما علي ان يجعلوا هيروديس ملكًا على آل يهودا * وامروا ان يُجعل التاج الذهب علي راسه وان يركب ويُضرب بين يديه بالابواق ويُنادي قدامه بان هيروديس ملك علي آل يهودا وعلي اورشليم مدينة القدس ففعل ذلك * وعاد الي حصن اوغسطوس فركب اوغسطوس وانطونيوس وهيروديس وساروا الي منزل انطونيوس ودعا الكهل وساير وجوه روميه في دعوةٍ دعاهم انطونيوس فيها * فاكلوا وشربوا وفرحوا بهيروديس فرحًا عظيمًا وعاهدوه عهدًا كُتب في الواح النحاس وجُعل في الهياكل * وكتبوا ذلك اليوم انه اول مُلك هيروديس وجُعل من بعد ذلك التواريخ الذي يورّخ بها * ثم سار انطونيوس وهيروديس في البحر في عسكر عظيم كثير العدد * فلما وصلا الي انطاكيه قسما العسكر فاخذ انطونيوس القسم الواحد وسار به الي بلد الفرس وهو العراق وما يليه * واخذ هيروديس القسم الاخر وسار حتي وصل عكّه * فلما سمع انطيغنوس بمسير انطونيوس الي بلد الفرس وموافاة هيروديس الي عكّه سار من بيت المقدس الي جبل الشراه ليقبض على يوسف اخي هيروديس ومن معه * فنزل عليهم وحاصرهم وقطع قناة الما الوارده اليهم فاشتدّ عطشهم وضاق بهم الامر * فعمل يوسف على الهرب وعمل العيال علي الفتح لانطيغنوس اذا هرب يوسف * فاتاهم اللّه بمطرٍ عظيمٍ مَلَا ساير البُرك والاوعيه الّتي عندهم * فقويت قلوبهم وصُلحت احوالهم واقام يوسف على مدافعة انطيغنوس واصحابه عن القلعه فلم يتم لهم عليه شيّ * وسار هيروديس الي بلد الشراه لياخذ اخاه ومن معه من العيال والرجال ويسيروا الي اورشليم * فوافي انطيغنوس محاصرًا اخاه فكبسه وخرج يوسف ومن معه اليهم فهلك اكثر عسكر انطيغنوس وهرب الي اورشليم * فلحقه هيروديس بعسكر عظيم من آل يهودا الذين اجتمعوا اليه من كل جهه لما وقفوا على عودته فاشتدّ عضده بهم وقلّت حاجته الي عسكر الروم * فلما وافي هيروديس الي بلد القدس اغلق انطيغنس ابوابها في وجهه وحاربه وانفذ الي وجوه عسكر الروم مالًا جزيلًا وسالهم الّا يعاونوا هيروديس ففعلوا ذلك وطال امر الحرب بين انطيغنوس وهيروديس ولم يتمكّن احدهما من الاخر *

* خبر في شجاعة بعض رجال هيروديس ونجدتهم *

* الفصل الاحد والخمسون *

كان الدعّار والشراه قد كثروا في ايام انطيغنوس وقد اوي كل قوم منهم الي مغاير في الجبال لا سبيلًا اليها الّا ان يتسلّق الرجل الواحد في موضع قد اصلحوها لا يعرفها سواهم * ومتي عرفها غيرهم لم يمكنه التسلّق الي المغار ممّا على بابها من يدفعه عنها باي شيّ كان * وقد كان قوم منهم اعدّوا لهم في تلك المغار السلاح الكثير والطعام والشراب وساير ما يحتاجون اليه مع ساير ما كانوا يحاويه من قطع الطرق وما اخذوه من الانسان طوعًا وكرهًا *

HISTORIA HERODIS CU

conſtituerunt eum Romani Regem ſuper Ju-
dæos, & egreſſus ejus Roma cum exer-
citu in Domum ſanctam ad bel-
landum.

CAP. L.

Habetur apud Joſeph. Ant. lib. 14. cap. 26. & [illegible]
part. 1. & de Bello, lib. 1. cap. 11. in fine, & [illegible]

Percipiens Auguſtus, & Senatus, quæ fece
Antigonus, unanimi conſenſu conſtitue
Herodem Regem ſuper Judæos, mandantes
capiti ejus Diadema aureum, & equum conſce-
dere, atque præeuntibus buccinis acclamari: re-
gnavit Herodes ſuper Judæos, & Jeruſalem Ci-
vitatem ſanctam, quod quidem factum eſt. E
revertens ad Auguſtum, equitavit Auguſtus,
tonius, & Herodes, protectique ſunt in dom
Antonii, qui invitaverat Senatum, & unive
Romanos principes ad convivium, quod p
verat Antonius. Qui comederunt, & biber
atque gaviſi ſunt in Herode gaudio magno,
nientes cum illo fœdus incitum in tabulis æ
& collocatum eſt in templis, & inſcripſer
diem illum primum regni Herodis, & fact
exinde in æram, ex qua tempora notantur.
geſſus perrexerunt Antonius, & Herodes
mare cum exercitu magno, atque copioſ
pervenientes Antiochiam, exercitum divi
cujus ſumptam partem duxit Antonius in re
nem Perſarum, quæ eſt Herak, & ejus ad
tia: Herodes vero, alia ſumpta parte pe
donec pervenit Ptolomaidem. Audiens
Antigonus, Antonium expeditionem fec
regionem Perſarum, & Herodem adventaſſe
lomaidem; profectus eſt e Domo ſancta in
tem Sarah ad capiendum Joſephum fra
Herodis, & eos, qui cum illo erant. Qu
petivit, atque obſedit, & interrupto ca
aquas ad illos decurrentes intercepit: qu
invaluit ſitis, & in anguſtiam res eorum re
ctæ ſunt. Quamobrem Joſephus decrevit
re, & familiæ ſeſe Antigono dedere, ſi Joſe
fugiſſet, deliberaverant. At immiſit illis
copioſam pluviam, quæ implevit univerſ
ſternas, & vaſa eorum: quare corrob
ſunt corda eorum, & directus eſt ſtatus,
ſtititque Joſephus propellere Antonium, &
ab arce, nec obtinere potuerunt de illo q
quam. Herodes vero perrexit in regio
Sarah ad reducendum fratrem ſuum, & f
lias, ac viros, qui cum illo erant, in Je
ſalem. Et invenit Antigonum obſidentem
trem ſuum, in quem improviſo irruit: e
fuſque eſt ad eos Joſephus, & qui cum
erant, & periit major pars exercitus An
ni, & refugit in Jeruſalem. Quem perſe
eſt Herodes cum exercitu magno ex Ju
qui ad illum convenerant undique, cum
ceperint ipſum rediiſſe, & auctus eſt ad
ut minus indigeret exercitu Romanorum. C
ergo perveniſſet Herodes in Civitatem
ctam, occluſit Antigonus portas ejus in
em ipſius, & pugnavit contra eum, m
ad Principes exercitus Romanorum pecu
copioſam, rogans eos ne opem ferrent He
qui præſtiterunt. Quamobrem diu belli
ravit inter Antigonum, & Herodem, nemi
rum ſocio prævalente.

HISTORIA MAGNANIMIT

quorundam virorum Herodis, & fo
titudinis eorum.

CAP. LI.

Habetur apud Joſeph. lib. 14. Ant. cap. 27. [illegible]
tium: & de Bello lib. 1. cap. 12. [illegible]

JAm fures, & alienis rebus inhiante
plicati erant in diebus Antigoni, ſeſe re
tes in ſpeluncas quaſdam in montibus [illegible]
lo dato acceſſu, niſi uni viro per loca
ab ipſis conſtrata, illiſque ſolis nota
Si ea cognoviſſent, conſcendere in ſpelun
poterant, eo quod [illegible] etiam [illegible]
vel minima re contendentem exp
poterat. Et jam quidam eorum [illegible]
rant ea in ſpelunca arma multa, al
que potum, & cibaria, quibus [illegible]
cum omnibus iis, quibus [illegible]
abant, quæque per [illegible] & rebus [illegible]

فلما وقف هيروديس على اخبارهم وعلم بُعد الوصول اليهم وان الي ذلك لا يمكن يُتسلّق اي يُصعد ولا بسلّم اصلاً * استعمل توابيت خشب كبار موثقة محكمة وجعل فيها رجالاً معهم طعاماً وماء ومعهم كلاليب طوال مرهفة * وامر بان تحدر تلك التوابيت من روس الجبال التي تلك المغاير في اوساطها الي ان يواروا ابوابها * واذا واروها يحاربوا من يقرب منهم بالسيوف ويجذبوا من بعيد في تلك الكلاليب فصُنعت التوابيت وجُعلت الرجال فيها * فلما دُلّي بعضها ووارى باب تلك المغاير ولم يمكن عند من فيها علم منهم * فوثب احد الرجال الذين في التابوت الي المغار ولحقه اصحابه فقتلوا من كان بها من الدعّار واتباعهم وطردوهم الي الاوديه التي تحتها وعقل بهولاي ساير القوم الذين بعث بهم هيروديس في التوابيت وظهر من شجاعتهم في ذلك وقوتهم وجسارتهم ما لم يرى مثله وافنوا ساير الدعّار من جميع تلك المواضع *

* ذكر عودة انطونيوس من بلد الفرس بعد قتله لملك الفرس ولقاء هيروديس له *

* الفصل الثاني والخمسون *

ثم ان انطونيوس لما فارق هيروديس من انطاكيه مضي الي بلد فارس وقاتل ملك الفرس فظفر به وقتله وولّا عليه وردّ الفرس الي طاعة الروم واقام على الفرات. فاتصل خبره بهيروديس فسار اليه ليهنيه بالفتح ويساله المسير معه الي بلد القدس. فوافا جمع عظيم قد اجتمع يريد المسير الي انطونيوس وقد اعترضهم افخاذ كثير من العرب يريد منعهم عن المسير الي انطونيوس * فسار هيروديس الي العرب وقتلهم وفتح الطريق لساير من كان يريد المضي الي انطونيوس * فاتصل ذلك بانطونيوس قبل موافاة هيروديس اليه فانفذ اليه تاجا من ذهب وافراس كثيرة * ثم سار اليه هيروديس فسر به انطونيوس سروراً عظيماً وشكره على ما فعل بالعرب * واضمّ اليه ساسيوس صاحب جيشه في عسكر عظيم وامر بالمسير معه الي مدينة بيت المقدس وكتب له الي ساير بلاد الارمن وهو من دمشق الي الفراة * ومن الفراة الي بلد ارمينيه يقول لهم * ان اوغسطوس ملك الملوك وانطونيوس صاحبه والكهل الذي برومية قد ملّكوا هيروديس على آل يهودا وهم يامروكم ان تجرّدوا مع هيروديس ساير رجالكم الشجعان لمعاونته فان خالفتم ذلك كنتم لنا حرباً * ثم سار انطونيوس الي الساحل ومضي الي مصر وسار هيروديس وساسيوس وعسكره مع عسكر ارم لمّا قرب هيروديس من دمشق عرف ان يوسف اخاه خرج من بيت المقدس بعسكر الروم الي يريحا يحاصرها ويحصد زروعها * خرج اليه فافوس صاحب جيش انطيغنوس فقتل منهم نيف ثلثين الفا وقتل يوسف اخا هيروديس وادخل راسه الي انطيغنوس وان اخاه فرورا اشتراه بخمسين بدرة ودفنه في مقبرة اباية وان انطيغنوس وفافوس قد سارا اليه بعسكر عظيم * فلما وقف هيروديس على ذلك عمل انه يسري الي انطيغنوس ويكبسه ووافق ساسيوس على انه ياخذ من الروم اثني عشر الفا رجل ومن آل يهودا عشرين الفا ويسري بهم الي انطيغنوس ويمضي هو مع بقية العسكر الى ان يسيروا في اثرهم على مهل

Cum ergo intellexiſſet Herodes res eorum, atque cognovit rem iſtorum in longius protrahi, & quod ſcalis illuc aſcendere non daretur, neque ſcandere omnino: uſus eſt arcis ligneis magnis coaptatis, atque compactis, complevitque eas viris, (additis eſcis, & aqua,) haſtas falcatas, ac prolongas geſtantibus; juſſitque dimitti arcas illas e vertice montium, in quorum medio ſpeluncæ illæ erant, donec opponerentur oſtiis earum: quibus cum oppoſitæ fuerint pugnare contra eos cominus gladiis, & eminus attrahere haſtis illis, & factæ ſunt arcæ: atque viris completæ. Cumque dimiſſæ eſſent quædam earum, & oppoſitæ eſſent oſtiis illarum ſpeluncarum, nulla innoteſcente fama degentibus ibi, irruit quidam virorum, qui erant in arca in ſpeluncam, ſequentibus ſociis, & interfecerunt latrones, qui in ea erant cum aſſeclis, & deturbarunt in ſubjectas valles: æmulantibus hos cunctis, quos miſerat Herodes in arcis. Eoque claruit in hoc iſtorum magnanimitas, fortitudo, atque audacia, ut par nunquam viſa fuerit: & exterminarunt cunctos latrones ab omnibus locis illis.

MENTIO REDITUS ANTONII à regione Perſarum, poſt interfectum Regem Perſarum, & occurſus Herodis.

CAP. LII.

Hæc & alia quæ in hoc cap. plene narrantur à Joſepho, Ant. lib. 14. cap. 28. & lib. Ant. 15. cap. 1. part. 1. Et de Bello, lib. 1. cap. 13.

TUm Antonius, poſt relictum Herodem, Antiochia profectus eſt in regionem Perſarum, & pugnavit cum Perſarum Rege, ſuperavit, interfecit, & obtinuit illum: & reductis ad Romanorum obedientiam Perſis, divertit ad Euphratem. Et nuntiata Herodi fama ejus, profectus eſt gratulaturus ei de relata victoria, atque rogaturus, ut ſecum veniret in Regionem ſanctam. Et invenit turbam plurimam collectam, cupientem adire Antonium, cui ſeſe oppoſuerant plures turmæ Arabum, eam adire Antonium impedientes. Profectuſque eſt Herodes ad Arabes, & occidit eos, aperiens viam cunctis, qui Antonium adire vellent. Et nuntiatum eſt hoc Antonio antequam adventaret Herodes: qua de cauſa miſit illi Diadema aureum, & plurimos equos. Pervenientem autem Herodem comiter excepit Antonius, collaudans eum pro geſtis contra Arabes: adjunxitque ei Soſium Ducem militiæ ſuæ cum exercitu magno, præcipiens ei abire cum ipſo ad Civitatem Domus ſanctæ: tradens inſuper ei epiſtolas ad cunctam regionem Syriæ, quæ eſt a Damaſco, uſque ad Euphratem, & ab Euphrate uſque ad regionem Armeniæ, dicens eis: Auguſtus Rex Regum, & Antonius Collega ejus, ac Senatus Romanus, jam conſtituerunt in Regem Herodem ſuper Judæos, ipſique præcipiunt vobis ducere cum Herode univerſos viros veſtros fortes, opem illi ferentes: ſi ergo contrarium feceritis, nobiſcum vobis bellandum erit. Deinde profectus eſt Antonius in oram maritimam, & inde in Ægyptum; Herodes vero, & Soſius, una cum exercitu ſuo ducebant exercitum Syriæ. Cum autem appropinquaſſet Herodes Damaſcum, cognovit Joſephum fratrem ſuum egreſſum fuiſſe e Domo ſancta cum exercitu Romanorum ad obſidendam Jericho, & ſegetes ejus metendas: ad quos egreſſus Pappus Dux militiæ Antigoni, occidit ex illis circiter triginta millia, interfecto & Joſepho fratre Herodis, & oblatum caput Antigono emit frater ejus Pheroras quingentis talentis, & ſepelivit in ſepulchro patrum ſuorum: & quod inſuper Antigonus, & Pappus ſe peterent cum exercitu magno. Quod cum conſtitiſſet Herodi, decrevit expeditionem facere in Antigonum, & improviſo opprimere: & convenit cum Soſio, ut acceptis ex Romanis duodecim millibus virorum, & viginti millibus de Judæis, contenderet ad Antigonum, ille vero cum reliquo exercitu lentius veſtigia ſequeretur.

وسار هيروديس في من جرّد من الرجال فوافي انطيغنوس في جبل الجليل فقاتلوه من الظهر الي الليل ثم افترق العسكر وبات هيروديس وبعض اصحابه في بيت فوقع البيت عليهم وخرجوا باجمعهم من تحت الردم لم يمت منهم احد ولا انكسر منهم عضو * ثم عدا هيروديس الي قتال انطيغنوس فمرّ بينهما قتال عظيم وهرب انطيغنوس الي بيت المقدس وثبت فافوس للقتال وكان شجاعًا جبارًا * فقُتل في ذلك اليوم اكثر عسكر انطيغنوس وقُتل فافّوس وقطع فرورا راسه وحملوه قدام هيروديس فامر بدفنه * فلما لم يبق من عسكر انطيغنوس غير اسيرا وشاردا امر هيروديس لاصحابه ان يستريحوا وياكلوا ويشربوا * ومضي هو الي حمّام كان في القريه الّتي حطوا بقربها فدخل الحمام وليس معه شيء من السلاح وقد كان اختبا في الحمّام ثلث رجال ذوي الباس والقوّه وبايديهم سيوف مجرّده * فلما راوه قد دخل الحمّام وليس معه شي من السلاح بادروا الي الخروج واحد بعد واحد وهم يتوهمونه فنُجّي منهم * ثم وافاه سُاسيوس وسارا جميعا الي مدينة بيت المقدس فحطا عليها وجرت بينهما حروب وبين انطيغنوس كثيره فقُتل منها من رجال سُاسيوس خلق كثير واستظهر عليهم انطيغنوس مرارًا كثيرةً ولم يمكنه ان يهزمهم لثباتهما ومصابرتهما له * ثم استظهر هيروديس علي انطيغنوس فهرب انطيغنوس ودخل المدينه واغلق ابوابها فحاصره هيروديس اياما كثيرةً * فلما كان في بعض الليالي نام بعض حراس السور وعلم بذلك رجال من اصحاب هيروديس فعمد عشرون منهم الي سلالم اخذوها ونصبوها على السور وصعدوا الي الحراس وقتلوهم وبادر هيروديس ورجاله الي باب المدينه الذي يليهم فكسروه ودخلوا الي المدينه * واخذ الروم يكثرون القتل في اهل المدينه * فشق ذلك على هيروديس فقال لسُاسيوس فاذا قتلت قومي فاعلي من تملكني * فنادي سُاسيوس برفع لسيف فلم يُقتل احد بعد النداء * وطلب اصحاب سُاسيوس النهب وقصدوا بيت الله لينهبوه * فوقف هيروديس على باب بيت الله وبيده سيف مجرّد فمنعهم من ذلك * ثم راسل سُاسيوس في ان يكفّ اصحابه ووعده بمال يُحمل اليه * فنادي سُاسيوس باصحابه بالكفّ من النهب فكفّوا * وطلبوا انطيغنوس فوجدوه وقُبض على انطيغنوس * ثم رحل سُاسيوس الي مصر الي انطونيوس صاحبه واخذ انطيغنوس معه مقيّدًا * وانفذ هيرودس لانطونيوس هديةً عظيمةً حسنةً وساله ان يقتل انطيغنوس فقتله انطونيوس وكان ذلك في سنة ثلثه لمُلك هيروديس وهي سنة ثلثه لانطيغنوس *

* خبر هيروديس بعد قتل انطيغنوس * * الفصل الثالث والخمسون *

لما علم هيروديس ان قد قُتل انطيغنوس آمن ان ينازعه احد من آل حشمناي الملك فعمد الي كل من كان يميل اليه ويسير بطاعته فرفع من اقدارهم واحسن اليهم وقدّمهم * وعمد الي من قاومه وعاون عليه فقتلهم وقتل اهلهم واخذ ساير نعمهم ومتاعهم وصادر النّاس واخذ اموالهم وعزّا ساير مَن خرج من طاعة آل يهودا وقتل من قاومه ونهب اموالهم * وصادف ساير مَن اطاعه على الاموال ووافقهم علي حملها * ووكّل بابواب مدينة بيت المقدس مَن يفتش كل من يخرج منها فما وُجد من ذهب وفضه مع احد أُخذ وحمل اليه * وامر بتفتيش جنايز الموتي واخذ ما أُحتيل باخراجه من المال فيها * وجمع ما لم يجمعه ملك من ملوك لبيت الثاني *

Profectuſque eſt Herodes cum collectis viris, & occurrit Antigono in monte Galilææ, & pugnati ſunt contra eum a meridie uſque ad noctem. Tum diviſus eſt exercitus, & obnoctavit Herodes cum quibuſdam de ſuis in domo quadam, & corruit domus ſuper eos, at evaſerunt omnes de ruina nemine mortuo, nec oſſe cuiquam fracto. Mox properavit Herodes ad pugnandum contra Antigonum, interceſſitque inter eos pugna maxima, & fugit Antigonus in domum ſanctam reſiſtente fortiter Pappo, & ſuſtentante pugnam: erat quippe magnanimus, & fortiſſimus. Ceciditque ea die major pars exercitus Antigoni, cæſus quoque eſt Pappus, cujus caput amputavit Pheroras, & Herodi detulerunt, quod ſepeliri juſſit. Cum ergo nulli, niſi aut captivi, aut palantes remanſiſſent ex Antigoni exercitu, præcepit ſuis Herodes, ut quietem caperent, & comederent, atque biberent. Ipſe vero adivit balneum quoddam, quod erat in proximo oppido, inermiſque ingreſſus eſt balneum. Jam vero latuerant in balneo tres viri ſtrenui, ac fortes, habentes in manibus ſtrictos gladios: qui cum ingredientem balneum, atque inermem vidiſſent, feſtinarent egredi unus poſt alium, veriti illum, & ſic evaſit. His peractis adventavit Soſius, ſimulque perrexerunt ad civitatem Domus ſanctæ, quam circumvallantes, interceſſerunt bella plurima inter eos, & Antigonum: caſique ſunt e Soſii viris quamplurimi, ſuperante pluries Antigono, at eos profligare non potuit ob conſtantiam, & tolerantiam in eo ſuſtinendo. Tum prævaluit Herodes contra Antigonum, fugitque Antigonus, & ingreſſus civitatem, portas clauſit: quem diu obſedit Herodes. Quadam autem nocte obdormierunt quidam cuſtodes muri: quod cognoſcentes quidam Herodiani viri, accurrerunt viginti ex illis, & accipientes ſcalas, muro applicuerunt, & ſcandentes occiderunt cuſtodes. Herodes vero feſtinavit cum viris ſuis ad portam civitatis, quæ e regione ipſorum erat, & infringentes ingreſſi ſunt civitatem. Quam capientes Romani infligebant cladem civibus; quod ægre ferens Herodes, ait Soſio: Si conſumpſeris populum meum, ſuper quem me conſtitues Regem? & mandavit Soſius proclamari, ut ſiſteret gladius: nec cecidit quiſquam poſt proclamationem. Duces autem Soſii prædæ inhiantes ad Domum Dei depopulandam accurrerunt: at Herodes ſtans ad portam ſtrictum habens in manu gladium, prohibuit eos; miſitque ad Soſium, ut compeſceret ſuos, promiſſa pecunia. Et proclamari mandavit Soſius ad ſuos, ut ſe continerent a direptione, & ſeſe continuerunt. Et quæſitum Antigonum invenerunt, & captus eſt Antigonus. Poſt hæc ſe recepit Soſius in Ægyptum ad Antonium Collegam, ſecum ducens Antigonum catenis devinctum. Herodes vero miſit Antonio munus maximum, atque pulchrum, rogans, ut interimeret Antigonum: & interemit illum Antonius. fuit autem hoc anno tertio Regni Herodis, qui item eſt annus tertius Antigoni.

HISTORIA HERODIS POST cædem Antigoni.

CAP. LIII.

Hæc, cum regni ejus ordinatione, habetur apud Joſ. Ant. lib. 15. cap. 1. part. altera. Et de Bello cap. 13. in fine.

COgnita Herodes cæde Antigoni, tutus habebatur, quin quiſpiam ex familia Haſmonæi Regis cum illo contenderet: quare operam dabat exaltandi dignitates, benefaciendi, ac præponendi eos, qui in eum propenſi erant, atque obſequebantur. Operam quoque navavit eos interficiendi una cum familiis, & expilandi pecora, & ſupellectilia eorum, qui obſtiterant ei, auxilia contra illum præbentes. Et oppreſſit homines accipiens eorum facultates, & ſpolians univerſos, qui obedientiam Judæorum excuſſerant, & interfecit ibi obſiſtentes, & bona eorum diripuit. Convenit quoque cum omnibus ei obſequentibus, ut pecuniam illi deferrent. Poſuit quoque ad portas civitatis Domus ſanctæ *cuſtodes*, qui ſcrutarentur egredientes, & acciperent quicquid auri, & argenti cum aliquo invenerint, & ad illum deferrent: præcepit quoque ſcrutari fereta mortuorum, & accipi quicquid pecuniarum in aliquo quis efferre conaretur. Et congeſſit quantum nullus Regum ex Regibus Domus ſecundæ congeſſe

٭ خبر هرقانوس بن الاسكندر عمّ انطيغنوس في رجوعه الي يروشليم لمطالبته هيروديس وقتله له ٭

٭ الفصل الربع والخمسون

كان هرقانوس لما اطلقه ملك الفرس مقيمًا بالعراق على اجل حال واتم كفايه
فخاف هيروديس ان يتفق امر يدعو ملك الفرس الي تمليكه وانفاده الي بلاد
يهودا فاراد ان يستريح قلبه منه واحتال لذلك فانفذ لملك الفرس هديه عظيمه
وكتاب يذكر فيه فضل هرقانوس عليه واحسانه وانه صار الي روميه بسبب ما
جري عليه من انطيغنوس ابن اخيه وانه قد ملك واستقامت احواله يريد ان يكافيه
على احسانه اليه كما يجب له٭ فانفذ ملك الفرس رسولا الي هرقانوس يقول ان ردت ان
تمضي الي بلاد يهودا فامضي الا اني احذرك من هيروديس واعلمك انه لم يطلبك
ليحسن اليك وانما اراد ان يستريح منك اذ لم يبق له من يتقيه غيرك فاحذر كل الحذر
ولا تغترّ به٭ واجتمع اليه ايضا يهود بابل فقالوا له مثل ذلك٭ ثم قالوا له انك رجل شيخ
وليس تصلح للكهانه من اجل العيب الذي اعابك به ابن اخيك٭ وهيروديس رجل س
سفّاك الدما وما يستدعيك الّا تحذرًا منك وليس يعوزك عندنا شي كما علمت وانت عند
على ما يجب واهلك هناك مستقيمون الحال فاقم عندنا ولا تعن عدوك على نفسك فل
يقبل هرقانوس قولهم ولا سمع نصح من نصحه وسار حتي اتي مدينة القدس لما كان قد
افرط عليه الشوق الي بيت الله والي اهله وموطنه٭ فلما وافي الي قرب المدينه استقبل
هيروديس واظهر من اكرامه واعظامه ما اغتار به هرقانوس ووثق٭ وكان هيروديس يسميه
في مجلسه وحضور اصحابه ابي ولا يدع مع ذلك الاحتيال في قلبه بحيث لا ينسب
اليه٭ فصارت الاسكندره ومريم ابنتها الي هرقانوس فخوفاه من هيروديس وحذراه منه
فلم يقبل ولا صدقهما٭ فعاوداه في ذلك دفعاتٍ عدّة واشارا عليه بالهرب الي
ملك من ملوك العرب وهو في جميع ذلك لا يقبل منهما حتي الجّا عليه واكثر
من تحذيره وتخويفه٭ فكتب حينيذٍ الي ذلك الملك العربي كتاب واستدعي رجلًا كان
هيروديس قد قتل اخاه واخذ ماله واسآ اليه اسياتٍ كثيرة فعرّفه انه يريد ان يكشف
اليه سرًّا واستحلفه ان لا يخبر به لاحدٍ ودفع اليه مالًا وكتابًا الي ملك العرب وخبر
ما قصد بكتابه٭ فلما اخذ الرسول الكتاب فكر في انه اذا اعلم هيروديس بهذا الام
اتخذ به عنده يدًّا وازال عنه ما يتقيه من شرٍّ ابدا فيكون ذلك انفع له من كتمان
لسرّ هرقانوس مع ما لا يامنه من انكشاف امره لهيروديس فيكون ذلك سببا هلاكه
فمضي بالكتاب الي هيروديس واعلمه بالقضيه٭ فقال له هيروديس امض بالكتاب بحاله ال
ملك العرب واتيني بالجواب لاقف عليه وعرّفني بمكان الرجال الذين ينفذهم ملك العر
ليسير معهم هرقانوس٭ فمضي الرسول واوصل كتاب هرقانوس الي ملك العرب فسرّ ب
وانفذ رجالًا من اصحابه امرهم بالمصير الي مكان بقرب مدينة القدس وان يقيموا فيه ال
ان يوافيهم هرقانوس٭ واذا وافاهم هرقانوس ساروا معه الي ان يوصلوه اليه٭ فكتب ال
هرقانوس جواب كتابه وانفذه مع الرسول٭ فسار القوم مع الرسول الي ذلك المكان واقاموا به
وجاء الرسول بالكتاب الي هيروديس فوقف عليه واعلمه مقام القوم٭ فانفذ اليهم من قبض
عليهم ثم استدعا من شيوخ اليهود سبعين شيخا واستدعا هرقانوس فلما حضر قال له

HISTORIA HYRCANI FILII Alexandri, patrui Antigoni, & ejus reditus in Jeruſalem petente Herode, & necis qua illum affecit.

CAP. LIV.

De reditu Hyrcani Vid. Joſeph. Ant. lib. 15. cap. 2. part. 1. de cæteris vero interfectione in ejus antecedentibus. tum de cæde ipſa Hyrcani, Vid. eund. Ant. lib. 15. cap. 9.

Morabatur Hyrcanus, poſtquam dimiſerat illum Rex Perſarum in Herakin, honeſtiſſimo ſtatu, & abſolutiſſimo honore: quamobrem timuit Herodes, ne res aliqua induceret Perſarum Regem, ut illum in Regem conſtitutum mitteret in Regionem Judæ. Quare animum ſuum quietum reddere volens, machinatus eſt pro hac re, miſitque ad Regem Perſarum maximum munus, & epiſtolam, in qua meminit Hyrcani in ſe merita, & beneficia, & quomodo profectus eſt Romam cauſa eorum, quæ illi intulerat Antigonus filius fratris illius, & quod Regno potitus, & rebus directis vellet rependere illi pro beneficiis collatis, ut par ipſi erat. Miſit itaque Rex Perſarum legatum ad Hyrcanum dicens; Si vis reverti in Regionem Judæ, revertere. ſed moneo, ut caveas ab Herode, & notum tibi facio, illum nequaquam te requirere, ut bene tibi faciat, verum intendit tutum ſeſe reddere, cum nullus remaneat, quem timeat præter te; quare cave ab illo diligentiſſime, & ne decipiaris. Convenerunt quoque ad illum Judæi Babylonis, & dixerunt ei ſimilia his. Rurſum aiunt illi; Utique vir ſenex es, nec aptus ad fungendum Sacerdotio propter maculam, qua te affecit filius fratris tui: Herodes vero vir malus eſt, & ſanguinis effuſor: nec te revocat, niſi quia ſibi timet a te: nec indiges apud nos re aliqua, ut ſcis, & es apud nos, ut par eſt. Familia vero tua ibi in optimo eſt ſtatu; quare mane apud nos, nec auxilio ſis inimico tuo adverſus te ipſum. At non acquievit Hyrcanus verbis eorum, neque auſcultavit admonitiones bene admonentis. Et profectus eſt donec pervenit in Civitatem ſanctam ob maximum deſiderium, quo affectus erat erga Domum Dei, familiam, & patriam. Cumque prope acceſſiſſet ad urbem, occurrit ei Herodes eo exhibito honore, & magnificentia, ut deciperetur Hyrcanus, & ſeſe confideret. Vocabatque illum Herodes in conſiſtorio ſuo, & coram ſuis, Patrem: nec tamen machinamenta corde aſtruere deſiſtebat, dummodo illi imputari non poſſent. Quare adeunt Alexandra, & Mariama filia ejus Hyrcanum, incutientes illi timorem Herodis, & perſuadentes, ut ſibi caveat: at neque acquievit illis, neque fidem adhibuit, etſi iterum atque iterum hoc illi repetunt, conſulentes ei fugam arripere ad aliquem Regem ex Regibus Arabum; his tamen omnibus non acquieſcebat, donec compellentes adegerunt illum repetitis admonitionibus, & terroribus. Scripſit ergo tunc Regi illi Arabi epiſtolam, & accito viro quodam (cujus Herodes interfecerat fratrem, & bona proſcripſerat, multiſque affecerat malis) indicavit ſe velle aperire ei arcanum quoddam, adjurans ne indicaret illud cuiquam, & tradita ipſi pecunia, & epiſtola ad Regem Arabum, ſignificavit ei quid in epiſtola petebat. Accepta itaque epiſtola, ratus eſt legatus ſe magnum obtenturum apud Herodem locum, remoturumque a ſe malum, quod ab illo ſemper timebat, ſi rem detuliſſet, & id utilius ſibi fore occultatione ſecreti Hyrcani: cum nec tutus eſſet, quin res Herodi aliquando pateret, & ſui exterminii cauſa eſſet. Detulit ergo epiſtolam Herodi, & rem totam aperuit, cui ait Herodes: Fer epiſtolam, uti eſt, ad Regem Arabum, & refer mihi reſponſum, ut ſciam illud: indica quoque mihi locum virorum, quos mittet Rex Arabum, ut abeat cum illis Hyrcanus. Profectus eſt autem nuntius, & obtulit epiſtolam Hyrcani Regi Arabum, qui lætatus eſt, miſitque viros ex ſuis, mandans abire ad locum quendam prope Civitatem ſanctam, & ibi morari, donec adventaret ad illos Hyrcanus: & adventantem Hyrcanum comitarentur donec ad ſe perducerent: ſcripſitque ad Hyrcanum reſponſum literarum ejus, & miſit cum nuntio. Profecti itaque viri cum nuntio ad locum ſtatutum, ibique morati ſunt: nuntius vero attulit epiſtolam Herodi, qui intellexit tenorem illius: indicavit inſuper locum virorum, ad quos miſit, qui eos comprehenderent. Poſt hæc, accitis de Senioribus Judæorum ſeptuaginta ſenibus, accito & Hyrcano, qui cum adeſſet, [illegible]

هل بينك وبين ملك العرب مكاتبه • فقال هرقانوس لا • فقال هل راسلته ان تهرب اليه • فقال لا • فامر هيروديس باحضار رسوله واحضار العرب والخيل واخرج جواب كتابه فقري • ثم امر بضرب عُنق هرقانوس فضربت عنقه ولم يجاسر احد ان يخاطبه في امن • وقد كان هرقانوس خلّص هيروديس من قتل وجب عليه في مجلس الحكم وذلك انه امر بتاخير المجلس الي غدّ ذلك اليوم وهرّب هيروديس في الليل فسُلّط عليه حتي قتله ولم يراعي له احسانه اليه ولا الي ابيه من قبله • وقتل هرقانوس وهو ابن ثمانين سنه وكانت مدّة ملكه اربعين سنه ولم يكن من ملوك حشمناي احمد طريقه منه ولا اجمل منه سيره •

Num inter te, & Regem Arabum mutua eſt conſcriptio? Et ait Hyrcanus, Non. Cui dixit, Num miſiſti, ut ad illum confugeres? Et ait, Non. Et præcepit Herodes in medium adeſſe nuntium ejus, & Arabes, & equos, protulit quoque reſponſum epiſtolæ ejus, & lectum eſt. Tum præcepit percuti collum Hyrcani, & percuſſum eſt collum ejus, nec auſus eſt quiſquam alloqui pro eo. Jam vero liberaverat Hyrcanus Herodem a cæde mento illi decreta in conſiſtorio judicii, præcipiens conſiſtorium differri in craſtinum, dimittens Herodem noctu. Hinc deſtinatus eſt, ut illum interficeret, beneficiorum ejus erga ſe, & patrem ſuum immemor. Interfectus eſt autem Hyrcanus cum eſſet octogenarius, & regnavit quadraginta annis: nec fuit quiſpiam de regibus Haſmonæorum laudabilioris viæ, nec eo honeſtioris vitæ.

• خبر ارسطبلوس بن هرقانوس •

• الفصل الخامس والخمسون •

HISTORIA ARISTOBULI filii Hyrcani.

CAP. LV.

Refertur à Joſepho Antiq. lib. 15. cap. 2. part. 2. & cap.

كان ارسطبلوس بن هرقانوس من حسن الصورة وكمال الخلق والعقل على حال لم يعرف مثله • وكانت مريم اخته امراة هيروديس في الحسن مثله وكان هيروديس مايل اليها ميلاً مفرطاً • وكره هيروديس ان يجعل ارسطبلوس كاهناً كبيراً مكان هرقانوس ابيه فتميل آل يهودا اليه لمحبتهم ابيه فيملكوه • فجعل احد عوام الكهنه ممن ليس هو من آل حشمناي كاهناً • فعظم ذلك على الاسكندره ام ارسطبلوس فكتبت الي قلبطره تسالها اخذ كتاب انطونيوس الي هيروديس في ان يزيل الكاهن الذي نصبه ويجعل ارسطبلوس ابنها كاهناً كبيراً بدله • ففعلت قلبطره وسالت انطونيوس ان يكتب كتاباً في ذلك الى هيروديس وينفذه مع اكبر غلام • فكتب انطونيوس الكتاب وانفذه مع جلّيوس غلامه • فوافي جلّيوس الي هيروديس وانفذ اليه كتاب انطونيوس فامتنع هيروديس من فعل ما كتب انطونيوس وقال انّه لم يجر عادة اليهود بعزل كاهن عن مرتبته • فاتفق لجليوس انّه راي ارسطبلوس فراعه ما راي من حسن صورته وكمال خلقه • فصوّر صورة شبهه وانفذها الي انطونيوس وكتب تحت الصّورة • ما اولد ارسطبلوس رجل بل مَلَكٌ باشر الاسكندره فاولدها اياه • فلما وصلت الصورة الي انطونيوس اشتاق الي رويه ارسطبلوس جدا • فكتب الي هيروديس كتاباً يذكر له فيه تمليكه اياه ونصره له علي اعدايه وتعدد احساناته اليه • ثم اتبع ذلك بمسٔلة انفاذه ارسطبلوس اليه وجزم عليه في ذلك ووكّد القول • فلما وصل كتاب انطونيوس الي هيروديس لم تسمح نفسه بانفاذ ارسطبلوس لانه علم ما يريد انطونيوس فانف من ذلك • وبادر الي عزل ذلك الكاهن الذي كان ولّاه وجعل ارسطبلوس في مكانه وكتب الي انطونيوس يخبره بانّه قبل ورود كتابه اليه كان قد امتثل ما كتب به اليه اولاً من توليته ارسطبلوس مكان ابيه وانّه انّما اخّر ذلك لانّه احتاج يسوس الامر مع قوم من الكهنه وآل يهودا في مدّة ايام اذ كان امر لم تجر به عادتهم وان ذلك لمّا تمّ له واستقام ولّاه • وليس يمكن بعد ان يولّي ان يخرج من يروشليم اذ ليس هو ملك وانّما هو كاهن ملازم الي خدمة الهيكل ومتي رام الزامه الخروج مانعه آل يهودا ولم يطلقوه ولو قتل اكثرهم • ولما وصل كتاب هيروديس الي انطونيوس كفّ عن طلب ارسطبلوس وحصل ارسطبلوس كاهناً كبيراً • ثم حضر عيد المظال فاجتمع الناس الي بيت الله وراوا ارسطبلوس في ثياب الكهانه واقفاً على المذبح وسمعوا بركته لهم فعاجب به الناس وظهر من ميلهم اليه امر عظيم •

ERat Ariſtobulus filius Hyrcani, ejus ſpeciei pulchritudinis, & perfectæ habitudinis, & intellectus, cui par ſane non habebatur: erat quoque Mariama ſoror ejus uxor Herodis, ſimilis illi in pulchritudine, erga quam propenſus erat Herodes mirum in modum. Abhorrebat autem Herodes conſtituere Ariſtobulum in Sacerdotem magnum loco Hyrcani patris ejus, ne propenſi in eum Judæi ob amorem patris conſtituerent aliquando in Regem. Quare conſtituit quendam de turba Sacerdotum, qui non erat de familia Haſmonæorum, in Sacerdotem. Quod perquam ægre ferens Alexandra mater Ariſtobuli, ſcripſit Cleopstræ, rogans obtinere literas ab Antonio ad Herodem, ut amoto Sacerdote, quem erexerat, conſtitueret Ariſtobulum filium ſuum in Sacerdotem magnum pro eo. Et præſtitit Cleopatra, rogavitque Antonium, ut literas daret de hac re ad Herodem, & mitteret cum aliquo præcipuo ſervorum. Scripſit itaque Antonius literas, mittens cum Gellio ſervo ſuo: & veniens Gellius ad Herodem obtulit ei literas Antonii. At Herodes præſtare abſtinuit quod ſcripſerat Antonius, aſſerens: Non eſſe conſuetudinem apud Judæos, deponere Sacerdotem quempiam de gradu ejus. Accidit vero, ut Gellius videret Ariſtobulum, & demiratus eſt pulchritudinem formæ, & perfectionem habitudinis, quas viderat. Quamobrem depinxit effigiem illius ſimilitudinis, & miſit ad Antonium ſubdita effigiei ſcriptura, dicens, Haudquaquam homo genuit Ariſtobulum, ſed Angelus congreſſus cum Alexandra illum ex ipſa genuit. Cum ergo perveniſſet effigies ad Antonium, vehementiſſimo deſiderio conflagravit videndi Ariſtobulum. Scripſitque ad Herodem epiſtolam, commemorans ei, quomodo conſtituerat illum Regem, & adverſus hoſtes opem tulerat: recenſcens ſua erga illum beneficia: ad hæc addidit petens, ut mitteret ſibi Ariſtobulum, & minatus eſt ei pro hac re repetitis verbis. Cum autem perlata eſſet epiſtola Antonii ad Herodem, recuſavit mittere Ariſtobulum, ſciens quid intendebat Antonius, ac propterea dedignatus eſt: & feſtinanter depoſuit Sacerdotem illum, quem præfecerat, conſtituens Ariſtobulum in loco ejus. Et ſcripſit ad Antonium ſignificans ei, ſe jam executioni mandaſſe, antequam perlata eſſet ejus epiſtola, quod ſcripſerat ſibi ante de ſufficiendo Ariſtobulo loco patris ejus: quod quidem eo diſtulerat, quia oportuit rem cum aliquibus Sacerdotibus, & Judæis tractare, aliquo dierum intervallo, cum eſſet res præter conſuetudinem: at re ſibi ex ſententia ſuccedente, ſtatim præfeciſſe illum. Nec fas eſſe ipſi jam ſuffecto, egredi de Jeroſolymis, cum non ſit Rex, ſed Sacerdos addictus miniſterio Templi: & quoties vellet illum cogere, ut egrederetur, recuſarent Judæi, nec permitterent illi, et ſi majorem eorum partem interimeret. Perveniente ergo epiſtola Herodis ad Antonium, deſtitit petere Ariſtobulum: & factus eſt Ariſtobulus Sacerdos magnus. Tum adfuit ſolennitas tabernaculorum, & congregatis hominibus ad Domum Dei, viderunt Ariſtobulum veſtibus Sacerdotalibus indutum, ſtantem ad altare, & audierunt eum ſibi benedicentem: & placuit hominibus adeo, ut mirum in modum in illum ſuam oſtentarent propenſionem.

وتبيّن منهم هيروديس ذلك وساه فخاف ان يقوى امر ارسطبلوس عليه ويطالبه بالملك ان طالت ايامه فعمل على قتله * وكان من سنن الملوك ان يخرجوا بعد عيد المظال الي متنزّهات بايريحا ممّا صنعه الملوك الاوليون وهي بساتين كثيره متصله فيها بُرك ماء واسعه عميقه اجروا المياه اليها وبنوا ابنيه حسنه في تلك البساتين وبنوا في ايريحا قصور حسنه وابنيه نفيسه * وحكي صاحب الكتاب ان شجر البلسان كان بايريحا كثيرًا ولم يكن في مكان غيرها وان عدّة من الملوك نقلوا منه الي بلاد انهم فلم يجب الا ما نقل منه الي مصر * وانّه لم يزل بايريحا الي ان خُرب البيت الثاني فجفّ ولم يخلف بعد ذلك * فخرج هيروديس الي ايريحا متنزّهًا وتبعه ارسطبلوس فلما وصلوا الي ايريحا تقدّم هيروديس الي بعض خدمه ان ينزلوا في البُرك فيلعبون كعادتهم فان نزل اليهم ارسطبلوس لعبوا معه وقتًا ثم غرّقوه * وجلس هيروديس في المجلس الذي كان رسمه ان يجلس فيه واستدعي هيروديس ارسطبلوس فاجلسه الي جانبه وجلس وجوه غلمانه واصحابه بحضرته واستدعي في الطعام والشراب فاكلوا وشربوا وفرحوا * وتبادروا الغلمان الي الماء على رسومهم فلعبوا * فاحبّ ارسطبلوس ان ينزل الي الماء معهم لتمكّن الشُراب منهم فاستاذن هيروديس في ذلك * فقال له هذا لا يصلح لك ولا يحسن بمثلك * فالحّ عليه وهو مع ذلك ينهاه ويمنعه * فلما ان كرّر عليه القول ارسطبلوس قال له افعل ما تريد * ثم نهض هيروديس الى بعض القصور لينام فيه ونزل ارسطبلوس الي الماء فلعب مع الغُلمان طويلاً * فلما علموا انّه قد كلّ وتعب وانّه يريد الصعود غرّقوه وقتلوه واصعدوه ميتًا * فوقعت في الناس ضجة وعلَي صراخهم وبكاوهم * فبادر هيروديس فخرج لينظر ما الذي حدث * فلما رآي ارسطبلوس ميتًا حنّ عليه وبكاء عليه برقيه بكاء شديدًا * ثم امر بحمله الي مدينة القدس وسار به حتي وافا المدينه وجمع الناس لحضور جنازته ولم يبق غايةً في اكرامه الا بلّغها * وتوفّي وهو ابن ستة عشر سنه وكانت ولايته ايامًا يسيره * فزادت العداوه بين الاسكندره امه وبنتها مريم امراة هيروديس وبين ام هيروديس واخته * وكانت مريم تعرف بشتمهما والنقص بهما ويتصل ذلك بهيروديس فلم ينهاها عن ذلك ولا يعاتبها فيه لافراط محبته لها واشفاقه من ان تتصوّر بالميل اليهما فدام ذلك بين هولاي النسوه * واخذت اخت هيروديس * وكان فيها شرّ عظيم ومكر شديد * في الحيله على مريم * وكانت مريم ذات دين وطهار وعفاف وكرم الّا انّه كان يمسّها شي من الكبر والزهو والصلف *

* خبر انطونيوس وخروجه على اوغسطوس واستعانته في هيروديس * وذكر الزلزله التّي حدثت في بلاد يهودا والحرب الذي كان بينهم وبين العرب *

* الفصل السادس والخمسون *

كانت قلبطره ملكة مصر امراة انطونيوس * وكانت تحسّن من ابواب الزينه والتصنّع في كل فنّ تعجب به الرجال من النّساء ما لم تحسّنه امراة من النّساء في الدنيا * حتي انّها كانت وهي امراة مسنّه مثل الجاريه الشّابه بل واطري واحسن * ووجد فيها انطونيوس من ضروب الملاحات وانواع اسباب اللذات ما لم يجد في ساير من ملك من النّساء على كثرتهن *

Quod quidem plene recognoſcens Herodes contriſtatus eſt, & timuit ne rebus Ariſtobuli robur accipientibus, requireret ab illo regnum, ſi in longius protraherentur dies ejus: quare cædem illius machinari cœpit. Erat autem Regibus in more poſitum, egredi poſt ſolennitatem Tabernaculorum ad loca quædam voluptatis in Jericho, quæ fecerant priores Reges: & ſunt horti multiplices ſibi contigui, in quibus erant piſcinæ aquarum latæ, ac profundæ, ad quas conduxerant aquas, & pulchra conſtruxerant ædificia in illis hortis: conſtruxerant præterea in Jericho pulchra palatia, & ædificia ſpecioſa. Refert autem auctor libri, arbores Balſami copioſe proveniſſe in Jericho, & nullibi fuiſſe niſi in ea, & Reges multos tranſtuliſſe ex illis in ſuam regionem, at nullæ creverunt, niſi quæ in Ægyptum fuerunt tranſlatæ, nec defeciſſe ex Jericho, niſi deſtructa Domo ſecunda, tunc enim aruerunt, nec germinarunt poſthac. Egreſſus eſt itaque Herodes ad Jericho voluptatem venans, quem ſecutus eſt Ariſtobulus. Quibus pervenientibus Jericho, mandavit Herodes famulis quibuſdam, ut deſcendentes in piſcinas luderent juxta morem: quod ſi vero deſcenderit ad eos Ariſtobulus, ludant cum eo tempus aliquod, tum mergant illum. Sedit autem Herodes in triclinio, quod ſibi conſtituerat ad ſedendum: & accitum Herodes Ariſtobulum, ad latus ſedere fecit: ſederunt quoque & principes puerorum, & amicorum ejus coram eo, afferrique juſſit cibos, & potum, & comederunt & biberunt, & lætati ſunt, & properarunt pueri ad aquas ſecundum morem & luſerunt. Et peroptavit Ariſtobulus deſcendere cum eis ad aquas, prævalente eis potu; pro qua re facultatem petiit ab Herode, cui reſpondit; Hoc neque tibi convenit, nec decet tui ſimilem: ultro vero inſtantem hortabatur, & prohibebat: at cum iteraſſet illi ſermonem Ariſtobulus, ait illi; Fac ut tibi lubet. Inde ſurgens Herodes petit quoddam palatium, ut cubaret ibi. Et deſcendit Ariſtobulus ad aquas, luſitque diu cum pueris: qui cum cognoviſſent, quod jam laſſus, atque defatigatus aſcendere vellet, merſerunt illum, interfecerunt & extulerunt inde mortuum: invaluitque tumultus hominum, & clamor, atque fletus elatus eſt. Et accurrens Herodes, egreſſus eſt ad videndum quid acciderat: qui cum vidiſſet Ariſtobulum mortuum, miſeratus eſt ejus, & flevit ſuper eum tenerrime fletu vehementiſſimo. Tum juſſit deportari in Civitatem ſanctam, & comitatus eſt eum, donec venit in Civitatem, coegitque homines adeſſe funeri illius, nec quicquam ſummi honoris prætermiſit, quod ei non prætulerit. Obiit autem cum eſſet filius ſexdecim annorum, & fuit pontificatus ejus paucorum dierum. Quamobrem creverunt inimicitiæ inter Alexandram matrem ejus, & filiam ejus Mariama uxorem Herodis, & inter matrem Herodis, & ſororem ejus. Nota autem erant maledicta, & opprobria, quæ Mariama in eas congerebat, quæ quidem, licet ad Herodem pervenirent, non prohibebat eam, neque reprehendebat, præ nimio illius erga eam amore, timebat inſuper, ne animo conciperet, illum erga eas eſſe propenſum: hinc perduraverunt hæc inter has mulieres. Cœpitque ſoror Herodis (maxima quippe malignitate, & vehementi fraude prædita erat) machinari contra Mariama: Mariama vero religioſa erar, pura, pudica, atque honeſta: verum tangebatur aliquantulum ſuperbia, faſtu, & odio erga maritum.

HISTORIA ANTONII, ET EXPEditionis illius contra Auguſtum, & implorati ab Herode auxilii. Et mentio terræ motus, qui contigit in regione Judææ, ac belli, quod fuit inter eos, & Arabes.

CAP. LVI.

De bello Herodis contra Arabes, Vid. Joſeph. lib. Ant. 15. cap. 6. & de Bello, lib. 1. cap. 14. De terræ motu Vid. eund. Ant. lib. 15. capp. 7. & 8. Et de Bello lib. 1. cap. cit. viz. 14.

ERat Cleopatra Regina Ægypti uxor Antonii: eoſque adinveniebat ornandi modos, rationeſque fucandi, quibus homines pellicere fœminæ aſſolent, quales fœmina ulla in orbe adinvenit: ita quidem, ut cum eſſet mulier ætate provecta, virguncula puella videretur, imo delicatior, & pulchrior. Nactuſque eſt in ea Antonius eos pulchritudinum modos, & rationes voluptates conciliantes, quales minime nactus fuit in multiplici mulierum numero, quibus fruebatur.

فملكت قلب انطونيوس ولم يبق فيه موضع لمحبة احد سواها * فحملته على محاربة ملوك هم في طاعة الروم لاحوال ارادتها فاطاعها في ذلك وقتل بعض الملوك برايها واستبقا بعضهم بامرها وجعلهم لها خولًا وخدامًا * فانتهي ذلك الي اوغسطوس فكتب اليه ينكر عليه وينهاه عن المعاوده الي مثله * فعرّف انطونيوس قلبطرة ما وردت كتب اوغسطوس اليه * فاشارت عليه بشق العصآء على اوغسطوس وسهّلت ذلك عنده * فقبل قولها واظهر الخلاف على اوغسطوس وجمع العساكر والعدد ليسير في البحر الي انطاكيه ثم يسير في البرّ بعد ذلك ويلقي اوغسطوس حيث ما لقيه * واستدعا هيروديس ليسير معه فسار اليه هيروديس بعسكر عظيم وعدّة كاملة * فلما صار اليه قال له انطونيوس الصواب ان نصير الي العرب فنوقع بهم فانّنا لا نآمن ان يثبوا على آل يهودا وعلي بلد مصر اذا ولّيت انا وانت عنهما * فسار انطونيوس في البحر وسار هيروديس الي العرب فانفذت قلبطرة قايدًا يقال له اثانيوس بعسكر عظيم لمعاونة هيروديس على محاربة العرب وتقدّمت اليه بان يجعل هيروديس ورجاله قدّامه في الحرب ويراسل ملك العرب ان يطبق معه على هيروديس ورجاله فيهلكهم * والذي حمّلها على ذلك هو انّها طمعت ان تملك على ما في يد هيروديس فان الاسكندرة كانت قديمًا تسالها ان تحمّل انطونيوس على قتل هيروديس ففعلت ذلك فلم يحمل عليه انطونيوس * وانضاف الي ذلك ان قلبطرة كانت قد مالت الي هيروديس وطالبته نفسه في بعض الاوقات فامتنع لانّه كان عفيفًا فحمّلتها هذه الاسباب على ما فعلت * فلما وصل اثانيوس الي هيروديس كما امرته قلبطرة راسل ملك العرب ان يطبّق عليه * فلما سار هيروديس واصحابه للقآء العرب ووقع الحرب بينهما وثب اثانيوس ورجاله على هيروديس فحصل بين العسكرين وحصل القتال عليه من قدامه وخلفه * فلما رآي هيروديس ما حصل جمع اصحابه وقاتل قتالًا شديدًا الي ان تخلّصوا من العسكرين بعد جهدٍ شديدٍ وعاود الي بيت المقدس *

وحدثت زلزلة عظيمة في بلاد يهودا لم تحدث مثلها من زمان عربا الملك فهلك بها خلق كثير من الناس والحيوان * فراع ذلك هيروديس وفزّعه جدًّا وكسر قلبه * فجمع رايه ورآي شيوخ بني يهودا على مسالمة ساير الامم الّتي حولهم طلبًا للصّلح والسلامة وكفّ الحروب وسفك الدمآء * فراسل الامم في ذلك فقبل جميعهم ما دعاهم اليه من المسالمة الّا ملك العرب فانّه امر بقتل الرسل الذين انفذهم هيروديس اليه لانّه قدّر ان هيروديس انّما فعل ذلك لان رجاله هلكوا في الزلزلة فضعف ودعاه ذلك الي المسالمة له وعمل على قتال هيروديس فجمع عسكرًا عظيمًا وعدّة كثيرةً جدًّا ليسير اليهم * فاتصل ذلك هيروديس وساه جدًّا لامرين احدهما ما جري من قتل رسله وذلك ما لم يفعله ملك قط * والثاني انّه تجرّي عليه وتصوّر بالضعف وقلّة الرجال فاراد يتبيّن ان الامر بضدّ ذلك ليعلم ساير من كان قد راسله بالمسالمة انّه لم يفعل ذلك لوهن ولا ضعف بل لايثار الجميل والخير ليلا يطمع في آل يهودا احد ولا يتصوّر بضعف * واراد ايضًا ان ياخذ بثار رسله من ملك العرب فعامل على الخروج اليه ومبادرته * فجمع الناس من بلاد يهودا وقال لهم * قد علمتم ما فعل هذا العربي من قتله لرسلنا وان ذلك شي لم يفعله ملك قط وانّه قد تصوّر الضعف والعجز وطمع في الوصول الينا وبلوغ ما يريده فينا ولم يزل يبادر الينا الي الحروب *

Quare adeo potita eſt corde Antonii, ut n ſuperfuerit in eo locus alieni amoris. Indu ergo illum ad expugnandos Reges quoſdam R manorum ſubditos, privatis ſuadentibus rat bus ; qui morem geſſit ei in his, occidens qu dam Reges ipſa ſuadente , quoſdam vero ſ perſtites reliquit , eadem præcipiente, conſti ens eos in famulos, & ſervos illi. Et periat eſt id Auguſto, qui ſcripſit ei, deteſtans hæc, prohibens, ne ſimilia rurſum perpetraret. Ind cavitque Antonius Cleopatræ quod ſcripſer ſibi Auguſtus ; quæ deficere ab Auguſto con ſilium illi dedit, remque reddidit ei perfacilen Cujus ſententiæ morem gerens, palam præva catus eſt in Auguſtum, coegitque exercitus, & apparatus , ut pergeret per mare Antiochiam indeque pergeret per terram ad occurrendum Auguſto, ubicunque caſus ſeſe obtulerit. Acc vitque Herodem , ut ſecum proficiſceretur, & profectus eſt ad illum Herodes, cum validiſſi mo exercitu, abſolutoque apparatu. Qui cum perveniſſet ad illum , ait ei Antonius ; Recta ratio ſuadet , ut expeditionem faciamus in Arabes , & congrediamur cum illis : nam ne quaquam tuti ſumus , quin irrumpant in Ju dæos , & regionem Ægypti , quoties terga verterimus. Et profectus eſt Antonius per mare Herodes vero expeditionem fecit in Arabes : ſitque Cleopatra Ducem nomine Athenionem cum exercitu magno ad opem ferendam Hero in debellandis Arabibus : mandavitque ei, ut conſtitueret Herodem, & viros ejus in prima bel cie, & ſtatueret cum Rege Arabum, ut concludentes ſimul Herodem, & viros ejus exterminarent. Eam autem ad id induxerat cupido obti nendi quod Herodes poſſidebat : Alexandra qu que jampridem rogaverat eam, ut induceret A tonium ad occidendum Herodem, quod quidem præſtiterat : at id perpetrare Antonius renux hæc acceſſit quod Cleopatra jam appetiverat Herodem, & concubitum illius popoſcerat aliquando, qui ſeſe continuit, quoniam pudicus erat ; & hæ quidem ſunt cauſſæ, quæ illam induxerant ad præſtandum hæc. Perveniens ergo Athenio ad Herodem , juxta mandatum Cleopatræ mi ad ſtatuendum cum Rege Arabum , ut illum concluderet. Occurrentibus autem Herode & ſuis Arabibus, & bellum committentibus, aggreſſus eſt Athenio,& viri ejus Herodem, qui incluſus eſt inter utrumq; exercitū, & ingruit pugna contra eum ante & retro. Videns auté Herodes quod acciderat, collegit ſuos, & pugnavit acerrime donec evaſerunt utrumq; exercitum, maximum po laborem, & reverſus eſt in Domum ſanctam.

Et accidit terræ motus magnus in regione Judæ, qualis non accidit a tempore Harbæ Regis, qu periit multitudo magna hominum, & animalium. Et perterruit hoc Herodem, ac timorem illi valde incuſſit, fregitque animum illius. Inivit ergo conſilium cum Senioribus Judæ de concordia ineunda cum omnibus Gentibus, quæ in circuitu eorum erant, intendens pacem, & tranquillitatem, & remotionem bellorum, ac ſanguinis effuſionis. Miſit itaque legatos de his ad Gentes, quæ omnes amplexatæ ſunt pacem, ad quam eas invitaverat, excepto Arabum Rege, qui juſſit occidi legatos, quos miſerat ad illum Herodes, arbitratus nam eſt, Herodem id feciſſe ob deperditos viros ſuos terræmotu, ac propterea debilitatum, conver eſſe ad pacem ineundam. Quare decrevit bell inire cum Herode, coactoque magno, ac copi tiſſimo exercitu profectus eſt ad eum. Et perla eſt id Herodi, & contriſtatus eſt valde duabus cauſis , una propter necem legatorum ſuoru quod nullus Regum hactenus perpetraver altera quoniam auſus eſt contra illum, concip animo illius infirmitatem, & virorum pauci tem. Voluit autem oſtendere rem aliter ſe hab re, ut cognoſcerent omnes, ad quos legatos ſerat de ineunda pace, illum id nequaquam pr ſtitiſſe ob timorem aliquem, aut debilitatem, beneficiorum atque boni deſiderio, ne quiſ auderet in Judæos, aut infirmitatem animo ver ret. Voluit præterea vindictam ſumere ſuo legatorum de Rege Arabum , decrevit propter feſtinanter expeditionem contra illum. Co ergo homines de regione Juda, & ait illis : ſcitis illatam ab Arabe iſto noſtris legatis dem, quod nullus Regum hactenus perpetra exiſtimat enim nos infirmatos eſſe, atque im tentes effectos, auſuſque eſt nos impetere, atque ſua optata de nobis ſe conſecuturum nec deſiſtet quidem nobis bella jugiter inten

فتقدموا على الاهوال لتظهروا باسكم وتذلّوا اعداكم وتغنموا الغنايم وقد كان الامر في
ذلك من لنا ومن علينا علي رسوم الدنيا وجاري عادتها• ويجب عليكم الان ان تخرجوا
بالاخذ بحق هولاي المظلومين وتزيلوا طمع كل من قد طمع فيكم• فان قلتم ان هذه
الزلزله قد اضعفت قلوبنا وافنت خلقًا كثيرًا منا فقد علمتم انها لم تهلك من رجال
الحرب احدًا وانما اهلكت غيرهم• وما يبعد ان تكون اهلكت اشرار الامه وابقت اخيارها•
ولا شك في انها قد اصلحت قلوبكم ونياتكم• وسبيل ان من خلّصه الله من الهلاك
ونجّاه من التلف ان يطيعه ويفعل الخير والجميل• ولا طاعه اعظم قدرًا ولا اجلّ موقعًا
من اخذ حق المظلوم من الظالم ومجاهدة اعداء الله واعداء دينه وامته ونصر اولياه
واهل طاعته• وقد علمتم ما جري لنا بالامس مع هولاي العرب لما طبقوا علينا مع
اثانيوس ان الله عزّ وجلّ اعاننا عليهم ونجّانا منهم• فاتقوا الله واجروا على عادتكم وعادة
اسلافكم المحموده واغزوا هذا العدو قبل ان يغزوكم وابدوا به قبل ان يبدو بكم
والله يعينكم وينصركم على عدوكم• فلما سمعوا الناس كلام هيرودس اجابوه بانهم
يخرجون ولا يتخلّفون• فشكر الله وشكرهم على ذلك وامر بتقريب القرابين الكثيره•
وامرهم بالاجتماع فاجتمع خلق كثير من آل يهودا وبنيامين• وسار الي ملك العرب
فلقيه هيرودس واشتدّ الحرب بينهما وقُتل من العرب خمسة الاف رجل• ثم عادوا
الحرب من ثانيه فقتل من العرب فيها اربعة الاف• فعادت العرب الي حيث كانوا معسكرين
فاقاموا هناك ولم يقدر عليهم هيرودس لان مكانهم كان منيعا ولكنه اقام في عسكره
محاصرًا لهم في موضعهم ومنعهم عن الخروج منه• فاقاموا كذلك خمسة ايام
فلحقهم عطش شديد فانفذوا الي هيرودس رسلاً معهم هديه نفيسه يسالوه ان يرفع
الحرب منهم ويطلق لهم ان يستقوا الماء فيشربوا فما اجابهم الي ذلك بل اقام على
حميته• فقالت العرب عند ذلك نخرج الي القوم اما ان نظفر واما ان نُقتل اخير من ان
نموت عطشًا• فخرجوا اليهم فانتصروا اصحاب هيرودس عليهم وقتلوا منهم تسعة الاف
رجل وهربت العرب وتبعهم هيرودس واصحابه وقتلوا منهم خلقًا كثيرًا ونزل على
مدائنهم ففتحها• فطلبوا منه الامان على ان يكونوا طاعةً له فاجابهم الي ذلك
ورحل عنهم وعاد الي بيت المقدس• والعرب المذكورون في هذا الكتاب هم عرب
كانوا من نحو بلد الشراه الي نحو الحجاز وما يليه وكان لهم شانا وكثرة•

• خبر وقعة انطونيوس مع اوغسطوس وقتل انطونيوس ومسير هيرودس الي اوغسطوس•

• الفصل السابع والخمسون•

فلما سار انطونيوس من مصر الي بلد الروم والتقي اوغسطوس فجرت بينهما حروب
عظيمه كان الظفر فيها لاوغسطوس فهلك انطونيوس في الحرب وقبض اوغسطوس
على عسكره وجميع ما كان فيه ثم سار الي رودس ليركب منها في البحر ويمضي الي
مصر• فانتهى الخبر الي هيرودس فساه هلاك انطونيوس جدًّا وخاف من اوغسطوس
خوفا شديدا فعمل على المسير اليه للسلام عليه وتهنيه• فانفذ امه واخته مع اخيه
الي القلعة التي له في جبل الشراه وانفذ امراته مريم وامها الاسكندره مع يوسف
الصوري الي الاسكندريه واستحلفه ان يقتل امراته وامها متي اتصلت به وفاته

Quare obtendendum vobis eſt in ardua, ut veſtram palam faciatis fortitudinem, & ſubjugetis hoſtes veſtros, & prædas eorum referatis; quanquam res aliquando ſecunda, aliquando vero adverſa ſeſe nobis exhibuerit ſecundum mundi hujus morem, & ſolitas viciſſitudines. Profecto expeditio vobis modo facienda eſt ad ſumendam oppreſſorum illorum vindictam, & compeſcendam audaciam cunctorum, qui vos flocci faciunt. Si vero dixeritis; Terræ motus hic infirmavit corda noſtra, & multitudinem plurimam ex nobis perdidit: Scitis profecto, quod nullum ex bellatoribus viris exterminavit, ſed quoſdam alios. Nec a ratione diſtare exiſtimandum nobis eſt, eum perdidiſſe peſſimos gentis, optimos vero ſuperſtites reliquiſſe. Haud dubium quoque eſt, hunc meliora reddidiſſe corda veſtra, & conſcientias veſtras. Partes autem illius, quem exemit Deus a perditione, & ab exterminio liberavit, exigunt ut ei obediat, faciatque quod bonum, ac rectum eſt. Et quidem nulla obedientia honoratior, aut glorioſior eſt, quam repetere jus oppreſſi ab oppreſſore, & hoſtes Dei, ac religionis ejus, & gentis debellare, opem ferendo iis, qui obedientiam atque obſequium illi exhibent. Nec vos latet; quid nobis jam accidit cum Arabibus iſtis, quando nos incluſerant cum Athenione, & quomodo Deus Optimus Maximus opitulatus nobis eſt contra eos, noſque ab eis eripuit. Timete itaque Deum, ſequentes antiquum morem veſtrum, prædeceſſorumque veſtrorum laudabilem morem, & expedite vos contra hoſtem hunc antequam ſeſe expediat contra vos, & prævenite illum antequam vos præveniat: & Deus ſuppeditabit vobis auxilium, & opem contra inimicum veſtrum. Audita itaque Herodis oratione, reſponderunt homines; Se ad expeditionem paratos eſſe, nec remoraturos. Et gratias egit Deo, & illis pro re, præcepitque multa offerri ſacrificia: item exercitum cogi mandavit: & coacta eſt multitudo magna de tribu Judæ, & Benjamin. Et profectus ad Regem Arabum, occurrit illi Herodes, invaluitque pugna inter eos, interfectis de Arabibus quinque millibus virorum. Rurſus commiſſum eſt prælium, & cæſa de Arabibus quatuor millia: quare reverſi ſunt Arabes ad ſua caſtra, moratique ſunt ibi, nec potuit contra eos Herodes quicquam; quippe munitus erat locus: verum perſtitit cum exercitu ſuo, obſidens eos eodem in loco, atque exire prohibens. Et manſerunt in hoc ſtatu quinque dies, invaſitque eos vehementiſſima ſitis: miſerunt ergo ad Herodem legatos cum pretioſiſſimo munere, rogantes inducias, & facultatem hauriendi aquas ad bibendum: verum nequaquam illis acquievit, ſed eodem in furore perſtitit. Tunc ergo dixerunt Arabes; Egrediamur ad gentem, nam aut vincere, aut mori, conducibilius nobis eſt, quam perire ſiti. Et egreſſi ſunt ad eos, quos ſuperantes Herodiani, interfecerunt ex illis novem millia virorum, & fugientes Arabes ſecutus eſt Herodes cum ſuis, interempta multitudine plurima: & obſedit eorum civitates, atque expugnavit. Quamobrem petunt ſibi ſecuritatem præſtita ei obedientia: quibus acquieſcens receſſit ab eis, & reverſus eſt in Domum ſanctam. Arabes quidem memorati in hoc libro ſunt Arabes, qui habitabant a regione Sarah uſque ad Hegiaz, & adjacentia, erantque magnæ famæ, & multitudinis.

HISTORIA PUGNÆ ANTONII cum Auguſto, & cædis Antonii, atque profectionis Herodis ad Auguſtum.

CAP. LVII.

Vid. Joſeph. Ant. lib. 15. cap. 10. & de Bello lib. 1. cap. 15

CUm profectus eſſet Antonius ex Ægypto in regionem Romanorum, & occurriſſet Auguſto, commiſſa ſunt inter eos maxima prælia, in quibus victoria ceſſit Auguſto, & periit Antonius in bello; obtinuitque Auguſtus caſtra illius, & quicquid in eis erat. His peractis, perrexit in Rhodum, ut exinde conſcenſo mari, proficiſceretur in Ægyptum. Et perlatum eſt nuntium Herodi, anxiatuſque eſt valde de interitu Antonii, & timuit Auguſtum timore vehementiſſimo, decrevitque adire illum ſalutaturus, atque gratulaturus. Quare miſit matrem ſuam, & ſororem cum fratre ſuo ad arcem, quam habebat in monte Sarah: miſit quoque uxorem ſuam Mariamam, & matrem ejus Alexandram cum Joſepho Tyrio in Alexandriam, adjurans eum occidere uxorem, & matrem illius, quoties nuntiatus illi fuerit ejus obitus.

ثم سار بهدية نفيسة الي اوغسطوس وقد كان اوغسطوس عامل علي قتل هيروديس لانه كان صاحبا لانطونيوس ومعاونا له وكان قد عمل علي المسير معه الي اوغسطوس * فلما اخبر اوغسطوس بموافاة هيروديس امر باحضاره بزي الملك الذي عليه الا التاج انه امر ان ينزعه عن راسه * فلما مثل بين يديه وقد نزع التاج عن راسه كما امر اوغسطوس قال * ايها الملك علي حبي لانطونيوس سخطت علي حتي نزعت التاج عن راسي ام علي غير ذلك * فان كنت انما سخطت علي بسبب حبي لانطونيوس فحقا اقول لك اني قد كنت له محبا لانه احسن الي وجعل على راسي التاج الذي انزعته انت عني ولقد استنهضني الي معاونته عليك فنهضت اليه كما قد نهض الي مرارا كثيرة لمعاونتي فلم يتفق لي ان احضر محاربته لك ولم اجرد سيفي عليك ولا حاربتك وكان السبب في ذلك اشتغالي بمحاربة العرب وما تركت مع ذلك معاونته بالرجال والسلاح والطعام حسب ما اقتضته محبته واحسانه الي ولقد ساني بتخلفي عنه اسفا ان يتصورني الناس باني قعدت عن صديقي حين احتاج الي فلو كنت معه لعاونته بجهدي وكنت اشجعه اذا جبن واقويه اذا ضعف وانهضه اذا سقط الي ان يقضي الله بما شاء ولقد كان ذلك ايسر لي من ان يظن بي انني لم انصر من استنصرني فلا يرغب احد في مودتي * ولعمري ان الذي اهلكه سوء رايه وقبوله من قلبطرة الساحرة * ولقد اشرت عليه بان يقتلها ويستريح من شرها ولم يقبل * والان ان كنت قد ازلت التاج عن راسي فانك لم تزل عني عقلي وقوتي ومهما بقيت انا محب لمن احبني وعدو لمن عاداني * فقال له اوغسطوس اننا غلبنا انطونيوس برجالنا ونحن نغلبك باستمالتك ونضاعف مودتك باحساننا اليك لانك اهلا لذلك * وكما جهل انطونيوس براي قلبطرة كذلك جهل حقنا وقابل احساننا اليه بالاسيه وانعامنا عليه بالمعصيه * ونحن نرعي لك محاربتك للعرب الذين هم اعداونا لان من عاداكم فقد عادانا ومن اطاعكم فقد اطاعنا * ثم امر اوغسطوس بان يجعل التاج على راس هيرديس وان يضاف اليه مثل ما في يدك من الاعمال * فسار هيرديس مع اوغسطوس الي مصر فسلم اليه جميع ما كان انطونيوس جعله لقلبطرة ومضي اوغسطوس الي رومية وعاد هيروديس الي مدينة القدس *

* خبر قتل هيروديس لامراته مريم *

* الفصل الثامن والخمسون *

كان يوسف زوج اخت هيروديس قد كشف لمريم ان هيروديس امره بقتلها وقتل امها متى قتل هو في مضيه الي اوغسطوس وقد كانت من قبل تبغض هيروديس منذ قتل اباها واخاها فزادت بغضها له لما وقفت على ما تقدم به في امرها * فلما وافي هيروديس من مصر وجدها على غاية السكر عليه والكراهة له فشق ذلك عليه جدا واخذ يتلافاها بكل ما يجد اليه السبيل * فجاته اخته في بعض الايام بعد خصايم جرت بينها وبين مريم فقالت له ان يوسف زوجي قد خلا مريم فلم يقبل هيروديس قولها لعلمه بطهارة مريم وعفافها * ثم ان هيروديس زار مريم في تلك الليلة التي بعد هذا اليوم فلطف بها وتعطف وذكر لها وده لها واكثر في ذلك * فقالت له هل رايت احد يحب احدا ويامر بقتله وهل يفعل المبغض الا بمثل ذلك *

Poſt hæc adiit cum pretioſiſſimo munere Auguſtum. Jam autem decreverat Auguſtus occidere Herodem, quod fuiſſet amicus Antonii, & fautor illius, quod & jam deliberaſſet proficiſci cum illo contra Auguſtum. Cum ergo nuntiatus eſſet Auguſto adventus Herodis, eum coram adeſſe mandavit cum regio habitu, quem habebat, excepto diademate, deponendum namque e capite juſſerat. Qui cum coram eo adſtitiſſet, depoſito e capite diademate, ut præceperat Auguſtus, ait, O Rex, forte ob amorem meum erga Antonium excanduiſti adverſus me, ut deponeres diadema e capite meo, an alia de cauſſa? quandoquidem ſi excandeſcis adverſus me, obſequii mei cauſſa erga Antonium, vere inquam, illi obſequebar, [illegible] beneméritus eſt de me, & impoſuit capiti meo diadema, quod tu depoſuiſti a me. Et quidem imploraverat opem meam contra te, quam exhibui ei, quemadmodum exhibuit & ipſe mihi plures opem ſuam, at mihi non contigit adfuiſſe prælio, quod in te commiſit, nec ſtrinxi gladium meum contra te, neque conflixi: quod ſane in cauſſa fuit mea occupatio in debellandis Arabibus, [illegible] tamen haudquaquam prætermiſi, quin illi ſuppeditaſſem opem virorum, & armorum, & commeatuum, prout exigebant ejus amicitia, & merita erga me. Et profecto mœreo, me illum deſeruiſſe, ne conciperent homines me dereliquiſſe amicum cum mei indigeret. Equidem ſi cum illo fuiſſem, pro viribus illi opem tuliſſem, & animos addidiſſem ſi timuiſſet, & corroboraſſem ſi infirmatus fuiſſet, & elevaſſem ſi cecidiſſet, donec faceret Deus quæ ſibi placuiſſent. Et ſane hoc mihi levius fuiſſet, quam ut conciperetur, me deſeruiſſe illi, qui meam imploraverat opem, indeque fieret ut flocci haberetur mea amicitia. Mea quidem ſententia ſuo ipſius periit malo conſilio, acquieſcendo Cleopatræ magæ, quam, conſulueram ei, ut occideret, & amoveret a ſe malitiam ejus, verum non acquievit. Nunc vero ſi removiſti a capite meo diadema, certe non removebis a me intellectum, & fortitudinem meam, & qualis qualis ſum, ero amicus amicis, & hoſtis hoſtibus meis. Cui ait Auguſtus; Utique ſuperavimus Antonium viris noſtris, te vero ſuperabimus allicientes te, &, ut duplicior ſit erga nos amor tuus mediantibus beneficiis noſtris in te, curabimus, quoniam his dignus es. Et quemadmodum prævaricatus eſt Antonius conſilio Cleopatræ, pari ratione ingratus ſe geſſit erga nos, rependens pro beneficiis noſtris mala, & pro gratiis rebellionem. Nos vero acceptum habemus bellum, quod intuliſti Arabibus, qui ſunt hoſtes noſtri: nam quicunque vobis hoſtis eſt, is & nobis eſt; qui autem vobis obſequitur, idem & nobis [illegible]. Tum præcepit Auguſtus poni capiti Herodis aureum diadema, ac totidem provincias, quot poſſidebat, ipſi addi. Et profectus eſt Herodes cum Auguſto in Ægyptum, traditaque ſunt ei omnia quæ Antonius decreverat Cleopatræ. Et abiit Auguſtus Romam: Herodes vero reverſus eſt in Civitatem ſanctam.

HISTORIA CÆDIS, QUAM INTULIT Herodes uxori ſuæ Mariamæ.

CAP. LVIII.

Refertur à Joſepho lib. Ant. 15. cap. 11. & de B. [illegible] cap. 17.

JAm vero revelaverat Joſephus maritus ſororis Herodis, Mariamæ, quod Herodes præcepiſſet illam cum Matre interficere, [illegible] ties ipſe occubuiſſet in ſua profectione ad Auguſtum. Et quidem ipſa odio jampridem habebat Herodem, ex quo interfecit patrem & fratrem illius; his non minor facta eſt odii [illegible] ho, cum innotuiſſet ei quod mandaverat [illegible] illam. Cum ergo adventaſſet ex Ægypto Herodes, reperit illam odiis erga ſe quammaxime ebriam: quod ſane perquam ægre ferens, aggreſſus eſt illam ſibi reconciliare omnibus, quos potuerat, modis. Venit autem ſoror ejus quadam die, poſt contentiones, quæ interceſſerant inter illam, & Mariamam, & dixit ei; Utique Joſephus maritus meus ſeceſſit cum Mariama. Herodes vero non acceptavit verba illius, ſciens quod pura eſſet Mariama, atque pudica. Poſtmodum inviſit Herodes Mariamam ea nocte, quæ ſubſequitur diem, & blanditus eſt ei, atque [illegible] tus, commemorans ſuum erga illam amorem, multa de his intimans: cui illa ait; Num [illegible] diſti aliquem amare quempiam, & præcipere illum occidi? [illegible]

فعلم هيروديس حينيذٍ ان يوسف قد كشف لمريم ما كان سرّ به وانه ما كان يفعل ذلك الّا انها مكّنته من نفسها وصدّق ما كانت اخته ذكرت له من هذه الحال فنهض للوقت من عند مريم وكرهها وجفاها • فثبتت اخته ذلك منه وعمدت الي صاحب شرابه فوهبت له مالا ودفعت اليه شيًّا من السّم وقالت له امض بهذا الي الملك وقل له ان مريم امراة الملك دفعت لي هذا السّم وهذا المال وامرتني ان اطرحه في شراب الملك ففعل السّاقي ذلك • فلما رآي الملك السّم لم يشك في صحة الامر • فامر للوقت في ضرب عنق يوسف صهره وامر بمريم فاُعتقلت الي ان يحضر سبعون شيخًا ويحكمون عليها بالواجب فخافت اخت هيروديس ان يُكشف ما فعلته فتهلك هي وتخلص مريم فقالت له ايها الملك انّك ان اخرت قتل مريم الي غدا لم يمكنك قتلها لانّه متي عُلم انك تريد قتلها اجتمع اهل بيت ابيها وساير عبيدهم وحشمهم فحالوا بينك وبينها فلم تصل الي قتلها الّا بعد خُلف كبير • فقال هيروديس افعلوا ما ترون • فبادرت اخت هيروديس بانفاذ من اخرج مريم الي حيث تُقتل وجمعت اليها جوارًا لها ونساء تشتمها وتقذفها بكل قبيح وهي لا تجيب واحدة منهن بشيٍ ولا تنطق بحرف ومع ذلك فلم تغيّر لونها ولا ظهر منها جزع ولا اضطراب ولا تغيّرت مشيتها بل سارت علي رسمها الي الموضع الذي اُخذت اليه لتُقتل فيه وبركت ومدّت عنقها وانصرفت من الدنيا وهي ذات دين وعفاف لم يُعرف لها زلّة ولم يُطعن عليها بشيٍ غير ما كان فيها من الكبر علي رسم اهل بيتها وكان ذلك منها لادلالها علي هيروديس وعلمها بميله اليها وثقتها انّه لا يتغيّر عليها • وقد كان هيروديس اولدها ابنين وهما الاسكندر وارسطبلوس وكانا في وقت قتل امهما برومية لانّه كان قد انفذهما ليتعلّما خطّ الروم ولغتهم • ثم ندم هيروديس علي قتله لزوجته ووجد بفقدها وجدًا مرض منه مرضًا كاد انّه يهلك • ولما هلكت مريم دبّرت الاسكندرة امها علي قتل هيروديس فوقف علي ذلك فقتلها •

• خبر قدوم ابني هيروديس الاسكندر وارسطبلوس لما وقفا علي قتل هيروديس ابيهما لامهما •

• الفصل التّاسع والخمسون •

لما انتهي الي الاسكندر وارسطبلوس خبر قتل هيروديس لامهما ساءهما ذلك جدًّا وسارا من رومية حتي وافيا مدينة القدس ولم يستعملا من اكرام ابيهما هيروديس ما كان يستعملانه من قبل لما حصل في نفوسهما من بغضته بسبب قتله لامهما • وكان الاسكندر قد تزوج بنت ارخلاوس الملك وتزوّج ارسطبلوس بنت اخت هيروديس • فلما راي الملك هيروديس تقصيرهما في اكرامه علم انّهما مبغضين له فاعرض عنهما وتبيّن ذلك منه غلمانه واهل بيته • وكان للملك هيروديس امراة قبل مريم يقال لها دوسيثآي وله منها ابن اسمه انطيفاتر • فلما ظهر لهيروديس من ابنيه ما تقدم ذكره نقل امراته دوسيثآي الي قصره وقرّب ابنه انطيفاتر وردّ ساير امره اليه وجعله وليّ عهده • فانفي انطيفاتر هذا اخوته الاسكندر وارسطبلوس واراد الراحة منهما في حياة ابيه ليلا يكون له من بعده منازع • فقال لابيه ان اخوي يرثان لعشيرة امهما لانّها اجلّ من عشيرة امي وانّهما احق مني بما اهلني الملك وقد عملا علي قتلك وقتلي من بعد •

Tunc cognovit Herodes, Joſephum jam aperuiſſe Mariamæ arcanum, quod illi crediderat, & quod id nequaquam præſtitiſſet, niſi illa ipſi ſui copiam feciſſet: & credidit ea, quæ ſibi ſoror de hac re detulerat: & illico recedens à Mariama, odio illam habuit, atque deteſtatus. De qua re certior facta ſoror ejus, adiit pincernam, & oblata pecunia, tradidit ei nonnihil veneni, & ait, Hoc ferto Regi, & dicito illi; Mariama uxor Regis tradidit mihi hoc venenum, & pecuniam hanc, mandans immiſceri potui Regis: quod præſtitit pincerna. Videns autem Rex venenum, haud hæſit de veritate rei: quare mandat illico percuti collum Joſephi ſororii, mandat præterea Mariamam vinculis haberi, donec adeſſent ſeptuaginta ſenes, & juſtam proferrent in eam ſententiam. Timuit itaque ſoror Herodis, ne revelaretur quod molita erat, & periret ipſa, liberata Mariama: & ait illi; Rex, ſi diſtuleris necem Mariamæ in craſtinum, nequaquam id aſſequi poteris: nam quoties innotuerit, quod illam occidere velles, conveniet tota domus patris ejus, & omnes ſervi, ac propinqui eorum, & ſeſe interponent, nec pervenire valebis ad illius necem, niſi magnos poſt furores: & ait Herodes; Facite quod vobis videtur. Et feſtinanter miſit ſoror Herodis qui educeret Mariamam ad locum cædis, agens in illam ancillas ſuas, aliaſque mulieres, ut injuriis eam afficerent, & objicerent omne genus obſcœnitatis: at ipſa nulli earum quicquam reſpondit, nec apicem quidem protulit: nec his omnibus mutatus eſt color illius, nec timor ullus apparuit in ea, aut perturbatio, neque inceſſus mutatus eſt, ſed ſolito more proceſſit ad locum, quo ducta eſt, ut occideretur, quæ flexis genibus cervices ultro extendit: diſceſſitque à mundo, religione atque pudicitia inſignis, nullo notata ſcelere, aut crimine inuſta: verum ſuperbia non caruit juxta morem generis ſui. Nec minus in cauſa fuit, Herodis erga illam obſequiorum cultus, ac propenſio, ob venuſtatem formæ, unde nihil erga ſe mutationis ſuſpicabatur. Jam autem genuerat ex illa Herodes duos filios, Alexandrum nempe, & Ariſtobulum, qui degebant, cum occiſa eſt mater eorum, Romæ: illuc quippe miſerat eos, ad edicendas Romanorum litteras, & linguam. Poſt hæc pœnituit Herodem uxorem occidiſſe ſuam, eoque mœrore, ob illius obitum affectus eſt, ut inde morbum contraxerit, quo prope perierat. Occumbente Mariama, molita eſt Alexandra mater ejus Herodem occidere, quod cum illi conſtitiſſet, ipſam interemit.

HISTORIA ADVENTUS DUORUM filiorum Herodis, Alexandri, & Ariſtobuli, ſtatim atque perceperunt ab Herode parente, nece affectam fuiſſe matrem ipſorum.

CAP. LIX.

De hiſtoria hac filiorum Herodis, Alexandri & Ariſtobuli, Vid. Joſeph. Ant. lib. 16. capp. præſertim 1. 2. 6. 7. 8. 11. 12. 16. & 17. & de Bello lib. 1. cap. 17. quorum cæde à parente patrata, hiſtoria hæc Arabica, & Joſephi Antiq. lib. 16. ſimul concluduntur.

Cum perlatum eſſet Alexandro, & Ariſtobulo nuntium necis ab Herode matri ipſorum illatæ, maximo affecti ſunt mœrore, & diſcedentes Roma, venerunt in Civitatem ſanctam, nullo exhibito Herodi parenti honore, ut antea conſueverant, ob conceptum in eorum animis odium cauſa maternæ necis. Et jam Alexander in uxorem duxerat filiam Archelai regis: Ariſtobulus vero duxerat filiam ſororis Herodis. Cum ergo vidiſſet Rex Herodes eos minime ſibi deferentes honorem, cognovit ſe illis exoſum eſſe, & devitavit eos: nec id fugit pueros, & familiam ejus. Rex autem Herodes habebat uxorem ante Mariamam, nomine Doſithæam, ex qua ſuſceperat filium, nomine Antipatrum. Cum ergo conſtitiſſet Herodi de duobus filiis ſuis, quod ante memoratum eſt, tranſtulit uxorem ſuam Doſithæam ad Palatium ſuum, adjunxitque ſibi Antipatrum filium ſuum, committens illi univerſa negotia ſua, & ſibi ſucceſſorem ex teſtamento inſtituit. Et inſectatus eſt Antipater iſte fratres ſuos, Alexandrum, & Ariſtobulum, intendens tranquillitatem ſibi comparare, patre vivente, ne poſt obitum illius ullum haberet competitorem. Quare ait patri; Utique fratres mei hæreditatem adeunt ob matris eorum familiam, quia nobilior eſt familia matris eorum, propterea potioris ſunt juris, quam ſum ego ad ea, quibus dignum adjudicavit me Rex; [illegible] moliuntur interficere te, [illegible]

واقبل يكرّر ذلك علي هيروديس ويدسّ اليه من يذكره عنهما ما يقويه علي بغضهما * ثم ان هيروديس سار الي اوغسطوس الي روميه فاخذ ابنه الاسكندر معه * فلما حضر بحضرة اوغسطوس تظلّم اليه هيروديس في ابنه وساله تقويمه له * فقال الاسكندر اما حزني علي امي التّي قُتلت بغير ذنب فلست انكره لان الحيوانات فضلا علي الناس تحنّ علي امهاتهن وتحبّها * واما العمل علي قتل ابي فانّي انكره * وابرو الي اللّه منه لانّه كما يجب عليّ من حق امي وكذلك يجب عليّ من حق ابي * وما كنت بالذي اجمع علي نفسي في العاجل المصيبه بوالدي وفي الآجل العذاب الذي لا ينقضي * ثم بكي الاسكندر بكاءً مرًّا شديدًا فرقّ له اوغسطوس وبكي ساير مَن كان بحضرته من عظماء الروم * ثم سال اوغسطوس لهيروديس ان يعود الي ابنيه بما كان لهما عليه من اللطف والتّقريب وامر الاسكندر بان يقبّل رجلي ابيه ففعل * وامر هيروديس بان يضمّه اليه ويقبله ففعل هيروديس ذلك وامر الملك اوغسطوس بجايزةٍ عظيمةٍ لهيروديس فحُملت قدامه * واقام عنده اياما ثم عاد هيروديس الي بيت المقدس واستحضر شيوخ يهودا وقال لهم اعلموا ان ابني انطيفاتر هو بكري واكبر اولادي الّا ان امه من عشيرةٍ غير جليله * والاسكندر وارسطبلوس ابناي فامهما من عشيرة الكهنه والملوك وقد وسّع اللّه مُلكي وقد بسط يدي وقد رايت ان اجعل ابني هولا الثلاثه بالسواء بحيث لا يكون لانطيفاتر امر علي اخوته ولا لاخوته امر عليه فاطيعوا معشر الناس ثلثتهم ولا تدخلوا بينهم الّا بما الّف قلوبهم ولا تعرضوا لشيٍ يفسد ويوحش ما بينهم ولا تخالطوهم في شرب ولا تكثروا الحديث معهم لان ذلك سبب خروج بعضهم اليكم بما في نفسه علي اخيه ويعقب ذلك طلبكم التّقرّب الي كل واحد بما يرضيه فتهلكوهم وتهلكوا * وعليكم انتم يا بنيّ بطاعة اللّه وطاعتي لتطول اعماركم وتنجح اموركم * ثم ضمّهم اليه وقبّلهم وامر النّاس بالانصراف * فلم ينجح ما فعله هيروديس ولا انصلحت به قلوب بنيه لان انطيفاتر كان يريد ان الامر يكون له وحده حسب ما كان ابوه جعله له من قبل * واخواه يري بان لا يستاهل ان يكون نظيرًا لهما * وكان في انطيفاتر احتمال وكل حُبّ خبيثٍ داهٍ ولم تكن اخواه كذلك * فجعل انطيفاتر علي اخوته عيونًا تجيه باخبارهم وجعل قومًا يرفعون عليهما الي بيلاطوس اخبارًا باطلةً * وكان انطيفاتر اذا حضر عند الملك وسمع القوم يرفعون مثل ذلك عن اخوته نفاه عنهما وكذّب قايله وسال الملك لا يقبله * وانما كان فعل ذلك ليلا يرتاب الملك به ولا يتهمه * فلم يشك الملك في ميله الي اخوته وانّه لا يريد بهما سوًا * فلما علم انطيفاتر بذلك مايل عمّه فرورا وعمّته فكانا يعاديا اخوته من اجل امهما وهدي الي عمّه فرورا هديه نفيسه وساله بان يخبر الملك ان الاسكندر وارسطبلوس قد دبّروا علي قتل الملك * وكان هيروديس يميل الي فرورا اخيه ويقبل قوله لانّه كان يحمل اليه في كل سنه مالًا جزيلًا من العمل الذي كان بيده في شطّ الفراة * ففعل فرورا ذلك * ثم دخل انطيفاتر الي هيروديس فقال له * ايها الملك ان اخوي قد عملا علي قتلي * وحمل انطيفاتر الي ثلثه من خُدّام الملك مالا حتي قالوا ان الاسكندر بذل لنا مالا ليفسق بنا ولنقتلك فامتنعنا منه فتوعّدنا بالقتل *

Et hæc ſæpe repetebat Herodi, ſubmittens quoque qui ea inſinuarent ipſi, quæ majus odium erga eos apud illum concitarent. Interea proficiſcitur Herodes Romam ad Auguſtum, una ducens filium ſuum Alexandrum. Qui cum adeſſet coram Auguſto, conqueſtus eſt apud eum Herodes de filio ſuo, rogans, ut illum corriperet. Ait autem Alexander; Profecto mœrorem meum ob interfectam ſine crimine matrem non [illegible] nam & animalia ipſa excellentius hominibus in matres pietatem exhibent, & diligunt eas: at machinamentum parricidii penitus nego, meque apud Deum juſtifico: iiſdem enim, quibus teneor verſus matrem, teneor & verſus patrem: nec ejus ſum conditionis, ut citius mihi congeram crimina in parentem, ac præſertim cruciatus æternos. Mox flevit Alerander fletu amaro, atque vehementiſſimo, & miſertus eſt illius Auguſtus, fleveruntque omnes adſtantes Romanorum principes. Tum rogavit Auguſtus Herodem, ut in priſtinam reconciliaret filios benignitatem, atque familiaritatem: præcepitque Alexandrum paternos exoſculari pedes: qui præſtitit. Præcepit quoque Herodi, ut amplecteretur illum, & oſculo exciperet: quod obſequutus eſt Herodes. Mox mandavit Rex Auguſtus magnificum munus Herodi, & delatum eſt ei: & poſt tranſactos apud illum dies aliquos, reverſus eſt Herodes Domum ſanctam, & advocatis Senioribus Judæorum ait; Sciatis Antipatrum meum eſſe filium primogenitum, filiorumque meorum majorem, ſed mater ejus ignobilis eſt familia: Alexandri vero, & Ariſtobuli filiorum meorum mater de familia Sacerdotum, & Regum eſt. Ad hæc dilatavit Deus regnum meum, & manum meam extendit, & propterea mihi viſum eſt, tres liberos hos meos conſtituere æqualiter, ita ut nullum habeat Antipater in fratres ſuos imperium, neque fratres ejus imperium in illum habeant. Obſequimini itaque, O cœtus hominum, omnibus tribus, nec interponatis vos niſi in iis, quæ eorum corda componere valeant, neque proponatis quicquam, quod corruptionem, & diſſidium inter eos pariat, neque compotetis, neque nimium confabulemini cum eis. Inde enim fiet, ut aliquis eorum vobis effutiat, quæ in fratrem molitur: ac quæ, ut eos, vobis concilietis, conſequitur veſtra aſſentatio apud unumquemque eorum ſecundum placita ejus, & perdetis eos, ac perdemini vos quoque. Veſtrum quidem eſt filii mei, Deo obſequi, & mihi, ut diutius vivatis, & proſperentur res veſtræ. Mox amplectens eos exoſculatus eſt, præcepitque homines abire. Sed nullum proſperum ſucceſſum habuit quod fecit Herodes, neque filiorum compoſita ſunt corda. Quandoquidem Antipater rem totam ſibi deferri volebat, prout pridem conſtituerat pater ejus: fratribus vero minime æquum videbatur, illum æqualem ſibi haberi. Antipater autem præditus erat tolerantia, ac omni prava amicitia, & [illegible] ſimulata: fratres vero non item: conſtituit ergo Antipater ſpeculatores in fratres, qui ſibi deferrent nuntia eorum: alios quoque poſuit, qui vana nuntia de illis Pilato deferrent. Quando autem apud Regem aderat Antipater, audiebatque aliquos ſimilia de fratribus deferentes, ea ab ipſo amovebat, mendaces declarans auctores, rogabatque Regem ne hæc crederet. Quæ quidem præſtabat Antipater, ne dubitationem, aut ſuſpicionem aliquam de ſe injiceret Regi. Hinc nullum inhæſit Regi dubium, quin eſſet propenſus in fratres, nullum optans illis malum: quod cognoſcens Antipater, inclinavit Pheroram patruum, & Amitam (hi enim inimicitias exercebant cum fratribus cauſſa matris eorum) offerens Pheroræ patruo pretioſiſſimum munus, rogans ut deferret Regi, quod Alexander videlicet, & Ariſtobulus moliti eſſent occidere Regem (Herodes autem propenſus erat in Pheroram fratrem, & ipſius ſententiam excipiebat; deferebat illi quippe is, ſingulis annis, copioſam pecuniam ex provinciis, quibus præerat ad ripam Euphratis) & præſtitit id Pheroras. Poſt hæc adiit Antipater Herodem, & ait illi; O Rex, utique fratres mei moliti ſunt me occidere. Inſuper tradidit Antipater pecuniam tribus Eunuchis Regis, ut dicerent; Alexander obtulit nobis pecuniam, ut nobis abuteretur, & ut occideremus te: & abhorrentibus nobis eadem minatus

فغضب الملك علي الاسكندر وامر بتقييده وقبض على ساير غلمان الاسكندر وامر بعقابهم حتي يقروا له بما وقفوا عليه من امر الاسكندر في ما عمل عليه من قتله. فمات اكثرهم تحت العقوبه ولم يكذبوا على الاسكندر. ولم يطيق بعضهم الصبر علي العقوبه فقال ما لا حقيقة له طمعًا في الخلاص فذكر بان الاسكندر وارسطبلوس عملا علي انهما يثبا بالملك فيقتلاه ويهربا الي روميه وياخذا من اوغسطوس عسكرًا ويسيروا الي بيت المقدس ويقتلا انطيفاتر اخاهما ويملكا علي يهودا * فامر الملك بالقبض علي ارسطبلوس وتقييده فقيّد وجُعل مع اخيه. فلما اتصل خبر الاسكندر في ارخلاوس حميه سار الي هيروديس مظهرًا السّخط على الاسكندر وانّه لما اتّصل به ما عمل عليه من قتل ابيه جآء قاصدًا لينظر ان كانت ابنته امراة الاسكندر وقفت علي ذلك ولم تطلعه عليه قتلها. وان كانت لم تقف على شيٍّ منه طلّقها من الاسكندر واخذها اليه * وكان ارخلاوس هذا رجلا عاقلا حكيما لطيفا * فلما سمع هيروديس من كلامه وتبيّن عقله وفضله وقع من قلبه بموضع جليل وركن اليه ووثق به ولم يشك فيه فلما علم ارخلاوس بميل هيروديس اليه وطال الانس بينهما قال في بعض الايام وقد خلا به * انني فكرت في امرك ايها الملك فوجدتك وانت في زمان شيخوختك واحوج ما كنت الي خلو البال والسرور باولادك وقد حصلت منهم على الغمّ والهمّ وفكرت في ابنيك هذين فلم اجدك قصّرت في الاحسان اليهما لانّك خوّلتهما وملّكتهما فلم تبق شيًا يوجب ظلمهما لقتلك ولا عذرًا لهما في ذلك ولعله ان يكون ذلك من قبل انسان سوء اراد المكروه لك ولهما * او لحسد اما لعداوة فحملك على مكروههما ولما تمكّن منك وانت شيخ ذو علمٍ ومعرفةٍ وخبرٍ بالامور فنقلك عن حنّة الوالد الي القسوة والحنق على اولادك * فكم بالحري ان يكون قد تمكن منهما لما فيهما من الحداثه وقلّة التجاريب والدّربة والخبرة بالناس وبمكرهم فوجد عندهما بذلك ما اراد * فتامّل ايها الملك امرك ولا تركن الي قول الوشاة ولا تعجّل على اولادك وابحث عن من قصد مكروهك ومكروههما * فقال له الامر علي ما ذكرت فياليت شعري من الذي حملهما على ذلك * فقال له ارخلاوس هو فرورا اخوك * فقال الملك يوشك ان يكون كذلك * ثم ان الملك تنكّر على فرورا تنكّرًا عظيمًا. فتنبّه فرورا وخافه وجآء الي ارخلاوس فقال له * انّي اري الملك قد تغيّر عليّ وانا اسالك ان تصلح قلبه لي وتزيل ما في نفسه عليّ. فقال له ارخلاوس انا افعل ذلك بعد ان تضمن لك انّك تصدق الملك عمّا كان منك في امر الاسكندر وارسطبلوس فوافقه على ذلك * فلما كان بعد ايام قال ارخلاوس للملك. ايها الملك ان اهل الرجل هم بمنزلة اعضايه فكما ينبغي للمرء اذا فسد بعض اعضايه بعلة تلحقه ان يصلحه بالمداواة ولو مضّه ذلك ولا ينبغي له ان يقطعه فيعظم ويختلّ بدنه وتنقص اعضاوه ويفقد بفقد العضو كثيرا من المنافع بل يصبر على الادويه لينصلح امر عضوه ويبرا ويعود جسمه الي ما كان عليه من الكمال والقوة وكذلك يجب عليه متي تغيّر عليه بعض اهله باي ما يكرهه ان يستصلحه ويجتلب طاعته ومودته ويقبل عذره ويغفر ذنبه ولا يعاجل بقتله ولا يداوم على ابعاده ولكن فان اهل الانسان هم اعوانه وانصاره وبهم جماله وفخره وبهم يدرك ما يحاول ادراكه

Et iratus eſt Rex in Alexandrum, juſſitque in vincula injici: captoſque cunctos Alexandri pueros tormentis ſubjici mandavit, donec faterentur ea, quæ ſciebant circa illa, quæ Alexander machinatus eſſet de cæde ipſius. Quorum plures licet vi tormentorum ſuccubuiſſent, nequaquam in Alexandrum mentiti ſunt: quidam vero vim cruciatus minime ſuſtinere valentes, falſa ementiti ſunt liberationis libidine, aſſerentes Alexandrum, & Ariſtobulum molitos fuiſſe, irruere in Regem, atque occidere, & Romam arripere fugam, & accepto ab Auguſto exercitu proficiſci in Domum ſanctam, ad occidendum Antipatrum fratrem, & regnum Judææ occupandum. Et mandavit Rex comprehendi Ariſtobulum, & vinculis devinciri: & devinctus eſt, atque conſtitutus cum fratre. Cum autem perlatum eſſet nuntium Alexandri ad Archelaum ejus ſocerum, profectus eſt ad Herodem, furorem præ ſe ferens adverſus Alexandrum: acſi, perlato ſibi machinamento parricidii, veniſſet conſulto ad videndum, utrum filia ſua uxor Alexandri conſcia eſſet facti, illudque ſibi non aperuiſſet, ut illam occideret; ſi vero conſcia non eſſet cujuſquam rei hujus, dirimeret illam ab Alexandro, & ad ſe duceret. Erat autem Archelaus iſte vir prudens, ſapiens, atque diſertus. Cum autem audiſſet Herodes verba ejus, eique conſtitiſſet de prudentia, & virtute illius, mirum in modum corde ejus potitus eſt, & ſeſe ei credidit, atque confiſus eſt nullo inhærente ei dubio. Cognoſcens ergo Archelaus Herodis erga ſe propenſionem, diuturnam poſt familiaritatem, ait illi quadam die cum ſimul ſeceſſiſſent: profecto penſitando res tuas, O Rex compertus ſum te conſtitutum in ſenectute magis indigere mentis tranquillitate, & ut læteris in filiis tuis, ubi e contra contraxiſti ex illis mœrorem, & ſolicitudinem. Penſitavi præterea circa hos duos filios tuos, nec reperio te defuiſſe de illis bene merendo, nam præfeciſti eos, & Reges conſtituiſti, nec quicquam prætermiſiſti, quod illos impie adigat ad tuam necem, nec ullam circa rem hanc cauſſam habent. Sed forte id provenit a maligno homine, aſtruente tibi & illis mala: aut ob invidiam, vel inimicitiam induxit te ad deteſtandos eos. Si igitur iſte tui potitus eſt, cum eſſes ſenex, ſcientia, atque cognitione præditus & rerum experientia, transferens te a paterna clementia ad crudelitatem, & furorem in filios: quanto ergo magis eorum potitus fuiſſet, cum ſint juvenes inexperti imprudentes, ac nullius ſcientiæ circa homines, & fraudes eorum, quapropter nactus eſt penes eos quod optabat circa hæc. Conſidera itaque O Rex, res tuas, & ne præbeas aures verbis delatorum, nec properes in filios tuos, & inquire, quis ſit ille, qui mala tibi, & illis aſtruxit. Cui reſpondit; Res profecto ſe habet, ut meminiſti, utinam ſciam quis induxit eos ad hæc. Cui ait Archelaus; Hic eſt Pheroras frater tuus. Cui reſpondit Rex; Fieri poteſt rem ita ſe habere. Poſt hæc mutatus eſt Rex maximopere contra Pheroram. Quod animadvertens Pheroras timuit illum, venienſque ad Archelaum: ait ei; Video jam Regem mutatum eſſe in me, quamobrem rogo te, ut mihi reconcilies cor illius, removens ea, quæ in animo fovet, adverſus me. Cui reſpondit Archelaus; Faciam profecto ſi promiſeris aperire Regi veritatem circa ea, quæ in Alexandrum, & Ariſtobulum molitus es: & aſſenſus eſt ei de hoc. Cumque eſſet aliquos poſt dies, dixit Archelaus Regi; O Rex, ſane cognati hominis inſtar membrorum ei ſunt: quemadmodum vero homini convenit, ſi membrum aliquod illius corrumpatur ob accidentem morbum, medicamentis illum reparare, etiam ſi dolorem id incutiat, nec convenit illud reſecare, ne augeatur dolor, debilitetur corpus, & deficiant membra, atque privatione illius membri pluribus careat commodis: ſed ſuſtineat dolores medicamentorum, ut melius ſeſe habeat membrum, & ſanetur, redeatque corpus illius ad priſtinam perfectionem, & firmitatem. Ita illi convenit, quoties mutatus fuerit in eum aliquis cognatorum, quacunque de re abominabili, ut ipſum ſibi conciliet, pelliciens ad obſequia, & amicitiam, excuſationes admittens, & dimittens crimina: nec in illius necem feſtinus properet, nec diutius a ſe longe removeat. Nam cognati hominis ſunt fautores illius, & adjutores, ac in iis conſiſtit decor illius, & gloria, ac per eos conſequitur quod alioquin conſequi non potuiſſe

وفرورا هو اخو الملك وابن ابيه وامه وهو معترف بذنبه سايلا الملك ان يصفح عنه ويغفر زلّته * فقال الملك انا افعل ذلك وامر باحضار فرورا فلما مُثّل بين يديه قال له * قد اخطاتُ لله عز وجل وللملك واتيت ما لا يحسن من افساد احواله واحوال ولديه باباطيل اختلقتهما * والذي حمّلني على ذلك اخذ الملك بجاريتي فلانه وتفريقه بيني وبينها * قال الملك لارخلاوس قد صفحت عن فرورا كما سألتني لانّي قد وجدتك داويت الفساد الذي عرض لاحوالنا بلطفك كما يداوي الطبيب الرفيق ما فسد من جسم العليل * وانا اسالك ان تصفح عن الاسكندر وتصلح ابنتك لزوجها فانّها عندي كالابنه لانّي اعلم انّها اعقل منه وانّها تصدّه عن امورٍ كثيرةٍ بعقلها ولطفها * واسالك ان لا تفرق بينه وبينها فتهلكه لانّه يقبل قولها وينتفع بتدبيرها * فقال ارخلاوس اما ابنتي فانّها امة للملك واما هو فقد كرهته نفسي لسوء رايه فياذن الملك ان افرق بينه وبين ابنتي ويزوجها الملك لمن شاءَ من عبيدك * قال له الملك بل لا تتجاوز عن مسالتي وتقرّ ابنتك معه ولا تخالفني * فقال ارخلاوس انا افعل ذلك ولا اخالف الملك في شيءٍ ممّا يامر به * فامر هيروديس للوقت بفكّ القيود عن الاسكندر وارسطبلوس واحضارهما اليه * فلما حضرا طرحا انفسهما بين يديه واعترفا بالخطآء واعتذرا وسالاه الصفح والتجاوز * فامرهما بالقيام واستدناهما اليه وقبّلهما وامرهما بالمضي الي منازلهما والمصير اليه في الغد * فحضرا طعامه وشرابه وعاد لهما الي افضل ما كان لهما عليه * واجاز ارخلاوس بسبعين بدرة وسرير من ذهب وامر ساير وجوه اصحابه بان يهدوا الي ارخلاوس هدايا نفيسه ففعلوا * ثم سار ارخلاوس عن مدينة بيت المقدس الي بلده وسار هيروديس مشيعًا له ثم ودّعه وعاد الي بيت المقدس * ولم يدع انطيفاتر الاحتيال على اخوته بما عاد بمكروههما * فاتّفق انّه قدم الي هيروديس رجل معه ظرايف واشيا حسنه ممّا يُقصد بها الملوك فاهداها الي الملك فقبلها منه وكافاه عليها وحسن موضع الرجل من قلبه وحضي عنده بخدمة وكفّ علي قلبه وكان يُقال له اوريقلس * فلما راي انطيفاتر امكان هذا الرجل من قلب ابيه حمل اليه مالا وساله ان يتلطّف في ان يحقق في قلب هيروديس ان ابنيه الاسكندر وارسطبلوس يريدان قتله * فضمن له الرجل ذلك * ثم دخل الي الاسكندر واكثر الالمام والموانسه له حتي اشتهر بمحبّته وعلم الملك انّه من خاصته * ثم خلا بالملك فقال له * ان لك عليّ ايها الملك من الحقّ ما لا يسعني معه الامساك عن النصح لك وعندي خبر يحتاج الملك الي علمه ويجب عليّ كشفه اليك * فقال له الملك ما عندك * فقال له الرجل سمعت الاسكندر يقول ان اللّه قد اخّر الانتقام من ابي علي قتله امّي وجدّي واهلي بغير حقّ ليجري ذلك علي يدي وارجو ان اخذ بثارهم منه * وقد وافق القوّاد علي البطش به واراد منّي الدّخول معه في ما عزم عليه من ذلك فلم استحسن لما للملك عليّ من الفضل من الايادي الجميله * وما يمكن منّي له من النّصيحه قد انهيت ذلك اليه وهو اعطا عينًا وما يراه فيه * فلما سمع الملك كلامه فلم يدفعه واخذ بالبحث عن صحته * فلم يجد شيًا يتعلق به غير كتاب زور عن الاسكندر وارسطبلوس الي ريس بعض القري * وفي الكتاب اننا نريد نقتل ابانا ونهرب اليك فتعدّ لنا مكانًا نقيم فيه الي ان تجمع الينا الرجال وتستقيم امورنا *

Pheroras quidem Frater Regis eſt, ac filius patris, & matris illius: ſuumque fatetur crimen, Regem deprecans, ut ſibi parcat, dimittatque lapſum. Et reſpondit Rex; Faciam id quidem. Juſſitque adeſſe Pheroram, qui cum coram adſtitiſſet, ait illi; Jam peccavi Deo Opt. Max. & Regi, aſtruens mala, & quæ res ejus, ac filiorum corrumpere potuiſſent, ementitis mendaciis. Quod vero ad hæc me induxit, eſt, quia Rex abſtulit a me meam talem concubinam, ſeparavitque inter me, & illam. Dixit Rex Archelao; Jam peperci Pheroræ, ut rogaſti me: etenim comperio te medelam attuliſſe corruptioni, quæ rebus noſtris acciderat, tuis lenimentis, quemadmodum medetur pius medicus corruptionibus corporis ægroti. Quare rogo te, ut parcas Alexandro reconcilians filiam tuam marito, nam eam inſtar filiæ habeo, cum ſciam eam ipſo prudentiorem eſſe, illumque a multis rebus avertere ſua prudentia, atque adhortationibus. Unde quæſo te, ne ſepares inter eos, & perdas illum: ipſe namque illi acquieſcit, & ex ejus directione multa capit commoda. Reſpondit autem Archelaus; Filia quidem mea, ancilla eſt Regi: at ipſum jam deteſtata eſt anima mea, ob malum ejus conſilium. Permittat ergo Rex, quæſo, ut ſeparem inter illum, & filiam meam, quam copulet Rex, cuicunque vult ſervorum ſuorum. Cui reſpondit Rex; Imo ne prætergrediaris preces meas, maneatque filia tua cum illo, nec mihi contradicas. Et ait Archelaus; Utique præſtabo, nec contradicam Regi in quoquam eorum, quæ mihi præcipiet. Mox mandat Herodes ſolvi Alexandrum, & Ariſtobulum vinculis, & coram ſe venire: qui cum adſtitiſſent, ſeſe ante illum proſtraverunt, crimina ſua confitentes, excuſantes ſe, ac veniam, & remiſſionem deprecantes. Quos ſtare juſſit, & ad ſe accedere faciens exoſculatus eſt, mandavitque abire in domos ſuas in craſtinum reverſuros. Qui adfuerunt cibis, & potui ipſius, reſtituitque eos præſtantiorem in locum. Rependitque Archelao ſeptuaginta talenta, & aureum lectum, præcipiens quoque cunctis Principibus amicorum ſuorum pretioſa munera offerre Archelao: qui fecerunt. His geſtis, diſceſſit Archelaus ab urbe Domus ſanctæ in regionem ſuam, quem comitatus eſt Herodes, ac demum valedicto, reverſus eſt in Domum ſanctam. Nec tamen prætermiſit Antipater machinationes in fratres ſuos, ut exoſos eos redderet. Accidit autem, ut adventaret ad Herodem vir quidam, habens pretioſa quædam, ac ſpecioſa, quibus expeti ſolent Reges, his Regem donavit, quæ ab ipſo accipiens, rependit ei pro illis, ac optimum obtinuit locum vir in corde ejus, illiuſque famulatui adſcriptus potitus eſt corde ipſius: dicebaturque is Eurycles. Cum ergo animadvertiſſet Antipater virum iſtum pæne cor patris ſui occupaſſe, obtulit ei pecuniam, rogans ut dextere inſinuaret cordi Herodis, atque confirmaret, quod duo filii ejus Alexander & Ariſtobulus cædem illius molirentur: quod pollicitus eſt ei vir. Mox adivit Alexandrum, adeoque ejus conſuetudine, & familiaritate eſt uſus, ut notus haberetur in ejus amicitia, compertumque eſſet Regi illum de ipſius eſſe familiaribus. Poſt hæc ſeceſſit cum Rege, & ait illi; Certe id erga me juris habes, O Rex, ut nihil profecto me diſtinere debeat, quin te bene admoneam: & quidem mihi eſt negotium quod Regem ſcire oportet, tibique illud aperire debeam. Cui Rex ait; Quid habes? Reſpondit ei vir; Audivi Alexandrum dicentem; Utique Deus distulit vindictam de patre meo ob necem matris meæ, Avi, & meorum ſine ullo crimine, ut id fieret per manum meam: ſperoque me ſumpturum vindictam de ipſo. Et jam ſtatuit cum ducibus irruere in te, voluitque me immiſcere deliberaverat: at nefas id exiſtimavi, ob me benemerita, atque liberalitatem. Intertem m a eſt illum bene admonere, atque eum deferre, ipſe vero habet oculos, & Cum itaque audiſſet Rex verba ejus, nequaquam ea aſpernatus eſt, ſed mox inveſtigare cœpit eorum veritate: verum nihil eſt compertum inniteretur præter ementitam epiſtolam Alexandri, & Ariſtobuli ad principem juſdam. Erat autem in epiſtola Volumus patrem noſtrum, & confugere ad te, quare para nobis locum, in quo maneamus donec gregentur ad nos viri, & dirigantur res

فاشتبه ذلك علي الملك واجاز ان يكون صحيحا فقبض علي صاحب تلك القريه
فعاقبه ليقرّ بما نظم به ذلك الكتاب فانكر الرجل ذلك وتبرّي ولم يصحّ عليهما
شيا منه من هذا الوجه ولا من غيره مما يحقق ما حكاه الساعي بهما * فامر بالقبض
عليهما واعتقالهما وتقييدهما * ثم سار الي صور وسار من صور الي قيساريه وهما
معه مقيدين فرقّ لهما ساير القواد وجميع من في العسكر ولم يجسر احد ان يشفع
فيهما الي الملك ليلا يحقّق علي نفسه قول السّاعي * وكان في العسكر شيخ من رجال
الحرب وكان له ابن يخدم الاسكندر فلما راي ذلك الشّيخ سو حال ابني هيرودس لم
يتمالك من الوجع عليهما فصاح باعلا صوته * ذهبت الرّحمه وعدم الجميل والاشفاق
وارتفع الحق من العالم * ثم قال للملك * يا منّ لا يرحم اولاده ويعادي احبابه ويوالي
اعداه ويقبل قول الوشاه ومن لا يريد له الخير * فتبادر اليه اعدا الاسكندر
وارسطبلوس فزجروه وقالوا للملك * ايها الملك ان هذا الرجل لم يحمّله علي ما قاله
المحبّه لك ولا لابنيك ولكن اراد ان يظهر ما في قلبه من بغضتك ويطعن
علي رايك وسياستك بحيث يوهّم انّه ناصحا محبا وقد حكي لنا الثقه عنه بانّه قد
وافق مزيّن الملك علي انّه اذا اخذ من شعره ان يذبحه بالموس * فامر الملك بالقبض
علي الشيخ وعلي ابنه وعلي المزيّن * وان يضرب المزيّن والشيخ الي ان يقرّا * فضربا
اشدّ ضربا وعوقبا بانواع العقوبات فلم يقرّا بما لم يفعلا * فلما نظر ابن الشيخ سو
حال ابيه وما قد بلغ اليه رقّ له وظنّ انّه ان قرّ عليه بما قد قيل له بعد ان
ياخذ له الامان من الملك انه يتخلّص * فقال للملك * ايها الملك اعطيني الامان
لابي ولي حتي اخبرك ما سالت عنه * فقال له الملك لك ذلك * فقال * انّه قد كان
الاسكندر وافق ابي علي قتلك فوافق ابي المزيّن علي ما ذُكر لك * فامر الملك عند
ذلك بقتل الشّيخ وابنه والمزيّن * وامر بحمل الاسكندر وارسطبلوس ابنيه الي سبسطيه
وان يُقتلا ويُصلبا بها * فحملا وقتلا وصُلبا بها * وخلّف الاسكندر ابنين تركان
والاسكندر وهما من بنت ارخلاوس الملك * وخلّف ارسطبلوس ثلثه بنين وهم
ارسطبلوس واغريفاس وهيرودس * وخبر انطيفاتر بن هيرودس قد تقدّمت كتابته
في الاخبار المتقدّمه *

تمّت * والحمد لله *

Quod quidem Regi confirmatum eſt, & veriſimile viſum: quare captum principem oppidi illius tormentis ſubdidit, ut fateretur ea quæ in epiſtola contexta erant. Quod negavit vir ille, ſeſe juſtificans, nec approbatum eſt contra eos quicquam de his, aut aliis, quæ impoſuit eis tanquam vera delator. Juſſitque eos comprehendi, & catenis, atque compedibus devinciri. Dein profectus eſt Tyrum, & Tyro Cæſaream eos devinctos ſecum ducens. Et miſerati ſunt eorum cuncti Duces, cunctique milites: at nullus intercedere pro illis apud Regem audebat, ne de ſe pro veris approbaret, quæ dixerat delator. Erat autem in exercitu ſenex quidam de viris belli, habens filium in famulatu Alexandri: cum ergo vidiſſet Senex ille peſſimum ſtatum duorum filiorum Herodis, vices eorum mirum in modum miſeratus eſt, exclamavitque quam alta potuit voce: Periit miſeratio, defecit bonitas, & pietas, ablata eſt veritas de mundo. Tum ait Regi; O immiſericors in filios, hoſtis amicorum, & amicus hoſtium, amplectens verba delatorum, & eorum, qui tibi bona minime exoptant. Ad quem accurrerunt hoſtes Alexandri, & Ariſtobuli, & increpaverunt eum, dixeruntque Regi; O Rex nequaquam virum hunc induxit amor erga te, & filios tuos iſta loqui, ſed effutire voluit odiū, quod in corde adverſus te fovebat, atque obloqui de conſilio, & adminiſtratione tua tanquam amicus admonitor. Et quidem nobis de ipſo detulerunt obſervatores, quod jam conveniſſet cum Tonſore Regis, ut dum illum tonderet, novacula jugularet. Et juſſit Rex comprehendi Senem, & filium ejus, & Tonſorem & virgis cædi Senem & Tonſorem, donec faterentur. Et virgis cæſi ſunt quam acerbiſſime, ac tormentorum multiplici generi ſubjecti: at nihil eorum faſſi ſunt, quæ non fecerant. Cum ergo vidiſſet filius Senis peſſimum patris ſui ſtatum, & ad quæ devenerat, miſeratus eſt ejus, atque arbitratus illum liberatum iri, ſi ipſe fateretur de eo, quæ illi imputabantur, poſt acceptam a Rege pro illo ſecuritatem. Quare ait Regi; O Rex, concede mihi & patri meo ſecuritatem, ut indicem tibi, quæ quæris. Et ait Rex; Sit tibi hoc. Cui dixit; Jam ſtatuerat Alexander cum patre meo, ut te occideret: pater vero meus ſtatuit cum Tonſore, ut tibi relatum eſt. Tum juſſit Rex occidi Senem illum, & filium ejus, & Tonſorem. Mandavit inſuper deduci ambos filios ſuos, Alexandrum, & Ariſtobulum Sebaſten, ibique occidi, & patibulo affigi: qui deducti, occiſi, & patibulo ibi affixi ſunt. Alexander autem duos ſuperſtites reliquit filios, Tyrcanem videlicet, & Alexandrum ex filia Archelai Regis: Ariſtobulus vero tres reliquit filios, Ariſtobulum nempe, Agrippam, & Herodem. Hiſtoriæ autem Antipatri filii Herodis jam præceſſit deſcriptio in prænarratis.

FINIS.

ET LAUS DEO.

P

TRIPLEX TARGUM, SIVE VERSIO
PENTATEUCHI:

I. CHALDAICA JONATHANI Ben-UZIEL aſcripta,
II. CHALDAICA Hieroſolymitana.
III. PERSICA JACOBI TAWUSI.

Cum verſionibus ſingularum Latinis.

תרגום יונתן בן עוזיאל
א

מן אוולא ברא יי ית שמיא וית ארעא : 1
והארץ וארעא הות תהיא ובהיא צדיא 2
מבני נש וריקניא מן כל בעיר וחשוכא על
אפי תהומא ורוח רחמין מן קדם יי מנתבא
על אנפי מיא : ויאמר ואמר יי יהי נהורא לאנהרא עלאה ומן יד הוה נהורא : 3
וירא וחמא יי ית נהורא ארום טב ואפריש יי בין נהורא ובין חשוכא : ויקרא 4
וקרא יי לנהורא יממא ועבדיה למפלח 5
ביה דיירי עלמא ולחשוכא קרא ליליא
ועבדיה למינח ביה ברייתא והוה רמש
והוה צפר יומא חד : ויאמר ואמר יי 6
יהי רקיעא במציעות מיא ויהי מפריש ביני מוי עלאי לביני מוי תתאי : ויעש ועבד 7
יי ית רקיעא סומכיה תלת אצבעתא ביני סטרי שמיא למוי דאוקיינוס ואפריש ביני
מיא דמלרע לרקיעא וביני מיא דלעיל בקובתא דרקיעא והוה כן : ויקרא וקרא יי 8
לרקיע שמיא והוה רמש והוה צפר יום תניין : ויאמר ואמר יי יתכנשון מין תתאין 9
דאשתארו מן לרע לשמיא לדוכתא חד ותתנגב ארעא דתתחמי יבשתא והוה כן :
ויקרא וקרא יי לנגיבתא ארעא ולבית כנישות מיין קרא יממי וחמא יי ארום טב : 10
ויאמר ואמר יי תרבי ארעא דיתאי עישבא דביזריה מזדרע ואילן פירי עביד פירי 11
לזניה דבזריה ביה על ארעא והוה כן : ותוצא והנפקת ארעא דיתאין עיסבא דבזריה 12
מזדרע ואילן עביד פירי לזניה וחמא יי ארום טב : ויהי והוה רמש והוה צפר יום 13
תליתאי : ויאמר ואמר יי יהון נהורין 14
ברקיעא דשמיא למפרשא ביני יממא
וביני ליליא ויהון לסימנין ולזמני מועדין
ולממני בהון חושבן יומין ולמקדשא רישי ירחין ורישי שנין עבורי ירחין ועיבורי שנין
ותקופות שמשא ומולד סיהרא ומחזורין : והיו ויהון לנהורין ברקיעא דשמיא 15
למנהרא עלוי ארעא והוה כן : ויעש ועבד יי ית תרין נהוריא רברביא והוון שוין 16
באיקרהון עשרין וחד שנין בציר מנהון שית מאה ותרין ושובעין חולקי שעתא ומן
בתר כן אשתעית סיהרא עילוי שמשא לישן תליתאי ואזדערת ומני ית שמשא דהוה
נהורא רבה למשלט ביממא וית סיהרא דהוה נהורא זעירא למשלט בליליא וית כוכביא :

ירושלמי
א

1 בחוכמא ברא יי : 2 וארעא הות תהיא
ובהיא וצדו מן בני אנשא וריקניא מכל
בעיר ורוחא דרחמין מן קדם יי הות
מנשבא על אפי מיא :

ירושלמי 5 והוה רמש והוה צפר סדר
עובד בראשית יום קדמי : 6 ויהי מפריש
בין מיא עילאי ובין מיא ארעאי :

ירושלמי 14 ויהון לאתין ולמועדין
ולמקדשא בהון רישי ירחין ושנין :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.
CAPUT I.

A Principio creavit Domin⁹ cœlum & terram. 1 Terra autem erat ſtupor & inanitas, vaſta à filiis hominis & vacua ab omni jumento; & tenebræ erant ſuper facies abyſſi : & ventus miſerationum a facie Domini flabat ſuper facies aquarum. 2 Et dixit Dominus ſit ; Lux ad illuminationem ſuperiorem : & ſtatim fuit Lux. 3 Et vidit Dominus lucem quoniam bona : & ſeparavit Dominus inter lucem & inter tenebras. 4 Et vocavit Dominus lucem Diem, & fecit eum ut in eo operarentur habitatores mundi ; tenebras autem vocavit noctem, quam fecit ut in ea quieſcerent creaturæ. Et fuit veſpera & fuit mane, dies unus. 5 Et dixit Dominus: Sit expanſum in medio aquarum : & ſit ſeparans inter aquas ſuperiores & inter aquas inferiores. 6 Et fecit Dominus expanſum ſuſtentans ipſum, tribus digitis inter extremitates cœlorũ & aquas Oceani; & ſeparavit inter aquas quæ ſunt infra expanſum, & inter aquas ſuperiores quæ ſunt in tentorio expanſi. Et fuit ſic. 7 Et vocavit Dominus expanſum Cœlos. Et fuit veſpera & fuit mane, dies ſecundus. 8 Et dixit Dominus; Congregentur aquæ inferiores, quæ relictæ ſunt deorſum ſub cœlis, in locum unum, & exiccetur terra ut appareat arida : & fuit ſic. 9 Et vocavit Dominus ſiccitatem, Terram, & locum congregationis aquarum vocavit Maria : et vidit Dñs quoniam bonum eſſet. 10 Et dixit Dominus : Producat copioſè terra germina herbæ cujus ſemen ſeminatur, & arborem fructiferam facientem fructus ſecundùm ſpeciem ſuam, cujus ſemen in ipſa ſuper terram : & fuit ſic. 11 Et produxit terra gramina & herbam cujus ſemen ſeminatur, & arborem fructiferam facientem fructus ſecundùm ſpeciem ſuam: & vidit Dominus quòd bonum eſſet. 12 Et fuit veſpera & fuit mane, dies tertius. 13 Et dixit Dominus : ſint luminaria in expanſo cœlorum, ad ſeparandum inter diem & noctem ; & ſint in ſigna, & tempora feſtorum, & ad ſupputandum illis numerum dierum, et ad ſanctificandum neomenias et annorum initia, et intercalationes menſium et annorum, revolutiones ſolis, novilunia et cyclos. 14 Et erunt in luminaria in expanſo cœlorum, ad illuminandũ ſuper terram : et fuit ita. 15 Et fecit Dñs duo luminaria magna, & erant paria in gloria uno et viginti annis, demptis ſexcentis ſeptuaginta duabus partibus horæ; & poſtea protulit luna contra ſolem falſam delationem, et imminuta eſt : et præfecit ſolem luminare majus ut dominaretur diei, et lunam, quæ erat luminare minus, ut præeſſet nocti, et ſtellas. 16

Hieroſolymitanum.
CAP. I.

1 *In ſapientia creavit Deus.* 2 *Terra autem erat ſtupor & inanitas, & deſolatio à filiis hominum, & omni beſtiâ vacua: & ventus miſerationum a conſpectu Domini flabat in ſuperficiem aquarum.*

Hieroſ. 5 *Et fuit veſpera et fuit mane ordine operis creationis dies primus.* 6 *Et ſit ſeparans inter aquas ſuperiores & inter aquas inferiores.*

Hieroſ. 14 *Et ſint in ſigna et in ſtata tempora et ad ſanctificandum illis menſium et annorum initia.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* فصل اوّل *

1
2 در اوّل آفريد خدا مر آن آسمان ومر آن زمين * وآن زمين بود تهي وويران وتاريكي
3 ابر روي تهوم وبادي خدايي وزيده شوا ابر روي آن آب * وگفت خدا باشد روشناي
4 وبود روشنايي * وبديد خدا مر آن روشنايي كه نيكو وجدا كرد خدا ميان آن
5 روشنايي وميان آن تاريكي * وبخواند خدا بروشنايي روز وبتاريكي خواند شب
6 وبود ايوار وبود بامداد روز يكّه * وگفت خدا باشد پرده در ميان آن آب وباشد
7 جدا كنا ميان آب بآب * وبكرد خدا مر آن پرده وجدا كرد ميان آن آب آنچه از فرود
8 بپرده وميان آن آب آنچه از بالا بپرده وبود همچنين * وبخواند خداي بپرده آسمان
9 وبود ايوار وبود بامداد روز دويمي * وگفت خدا جمع شوند آن آب از فرود آن آسمان
10 بجاي يكّه وديدار شود آن خشكي وبود همچنين * وبخواند خدا بخشكي زمين
11 وبجمع جاي آن آبها خواند درياها وبديد خدا كه نيكوست * وگفت خدا رويشن
كند آن زمين رويشن گياه تخم كناي درخت بر كناي بر بنوع او آنچه
12 تخم او درو ابر آن زمين وبود همچنين * وبيرون آورد آن زمين رويشن گياه تخم كنا
13 تخم بنوع او ودرخت كنا بر آنچه تخم او درو بنوع او بديد خدا كه نيكوست * وبود
14 ايوار وبود بامداد روز سيمي * وگفت خدا باشد روشناييها در پردهي آن آسمان بجدا
15 كردن ميان آن روز وميان آن شب وباشند بنشانها وبواعديها وبروزها وسالها * وباشند
16 بروشناييها در پردهي آن آسمان بروشنايي دادن ابر آن زمين وبود همچنين * بكرد خدا مر دو آن روشناييهاي
آن بزرگان مر آن روشنايي آن بزرگتر بتسلط آن روز ومر آن روشنايي آن خردتر بتسلط آن شب ومر آن ستارها

CAPUT PRIMUM.

In principio creavit Deus cœlum et terram : 1 *Terra autem erat vacua & deſolata, tenebræque erant ſuper faciem abyſſi : & ventus Dei ſpirabat ſuper faciem aquæ.* 2 *Tum dixit Deus, Eſto lux : & fuit lux.* 3 *Viditque Deus lucem eſſe bonam, & ſeparavit Deus inter lucem & tenebras.* 4 *Lucémque vocavit Deus, Diem ; tenebras verò vocavit, Noctem : ſic fuit veſpera, & fuit mane dies unus.* 5 *Deinde dixit Deus, Eſto expanſum inter medium aquæ, quod ſeparet inter aquam & aquam.* 6 *Fecit ergò Deus expanſum ; quod diſtinguat inter aquam quæ eſt infra expanſum, & inter aquam quæ eſt ſupra expanſum : & fuit ita.* 7 *Expanſum autem vocavit Deus Cœlum : ſic fuit veſpera, & fuit mane dies ſecundus.* 8 *Poſtea dixit Deus, Congregentur aquæ quæ ſub cœlo ſunt in locum unum, ut appareat arida : & fuit ita.* 9 *Aridam autem vocavit Deus, Terram, et locum collectionis aquarum vocavit, Maria : et vidit Deus quod eſſet bonum.* 10 *Iterum dixit Deus, Creſcere faciat terra creſcentem herbam ſementantem ſemen, arboremque fructiferam edentem fructum in ſpecie ſua, cujus ſemen in ipſa ſit ſuper terram : et fuit ita.* 11 *Nam produxit terra creſcentem herbam ſementantem ſemen in ſpecie ſua, et arborem fructiferam, cujus ſemen in ipſa eſt in ſpecie ſua; & vidit Deus quòd eſſet bonum.* 12 *Sic fuit veſpera, et fuit mane dies tertius.* 13 *Poſt dixit Deus, Sunto lumina in expanſo cœli, ad ſeparandum inter diem et noctem : et ſint in ſigna, et in ſtata tempora, et in dies et annos.* 14 *Sintque lumina in expanſo cœli ad lucem præbendum ſuper terram : et fuit ita.* 15 *Fecit enim Deus duo lumina magna : lumen majus, ut præeſſet diei; et lumen minus, ut præeſſet nocti, atque ſtellas.* 16

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

17 ויתן וסדר יתהון יי על סטריהון ברקיעא דשמייא למנהרא על ארעא:
18 ולמשול ולמשמשא בימָמא ובליליא ולמפרשא בין נהורא דיממא ובין חשוך
19 ליליא וחמא יי ארום טב: ויהי והוה רמש והוה צפר יום רביעאי:
20 ויאמר ואמר יי ירחשון רקקי מוי רחיש נפשא חייתא ועופא דטייס ושרכפתיה על
21 ארעא ושביל טייסיה על אויר רקיע שמיא: ויברא וברא יי ית תניניא רברביא ית
לויתן ובר זוגיה דמתעתדין ליום נחמתא וית כל נפשתא חייתא דריחשא דארחישו
מיא צלילתא לזניהון זני דכיין וזני דלא דכיין וית כל עוף דטייס בגדפין לזנוהי
22 זני דכיין וזני דלא דכיין וחמי יי ארום טב: ויברך ובריך יתהון למימר פושו
23 וסגו ומלו ית מיא בימָמיא ועופיה יסגי בארעא: ויהי והוא רמש והוה צפר יום
24 חמשאי: ויאמר ואמר יי תהנפק גרגישתא דארעא נפשת ברייתא ליזניה זני דכיין
25 וזני דלא דכיין בעירי וריחשי ובריית ארעא ליזניה והוה כן: ויעש ועבד יי ית
חיוות ארעא לזנה זני דכיין וזני דלא דכיין וית בעירא ליזנה וית כל רחיש ארעא לזנה
26 זני דכיין וזני דלא דכיין וחמא יי ארום טב: ויאמר ואמר יי למלאכייא דמשמשין
קומוי דאתבריו ביום תנין לבריית עלמא נעביד אדם בצלמנא בדיוקננא וישלטון
בכוורי ימא ובעופא דבאויר שמייא ובבעירא ובכל ארעא ובכל ריחשא דרחיש
27 עלוי ארעא: ויברא וברא יי ית אדם
בדיוקניה בצלמא יי ברא יתיה במאתן
וארבעין ותמני איברין בתלת מאה ושיתין
וחמשא גידין וקרם עלוי משכא ומלי
28 יתיה בסרא ואדמא דכר ונוקבא בגווהון ברא יתהון: ויברך ובריך יתהון יי
ואמר להון יי פושו וסגו ומלו ית ארעא בנן ובנן ותקופו עלה בנכסין ושלוטו
בכוורי ימא ובעופא דשמיא ובכל ריחשא חייתא דרחשא עלוי ארעא:
29 ויאמר ואמר יי הא יהבית לכון ית כל עיסבא דביזריה מזדרע דעילוי אנפי כל
ארעא וית כל אילני סרקא לצרוך בניינא ולאסקותא ודביה פירי אילנא דביזריה
30 מזדרע לכון יהא למיכל: ולכל ולכל חיות ארעא ולכל עופא דשמיא
ולכל דרחיש על ארעא דביה נפשא חיתא ית כל ירוקי עסבין והוה כן:
31 וירא וחזא יי ית כל דעבד והוה טב לחדא והוה רמש והוה צפר
יום שתיתאי:

ירושלמי 27 וברא מימרא דיי ית אדם
בדמותיה בדמות מן קדם יהוה ברא
יתיה דכר וזוגיה ברא יתהון:

Targum JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et ordinavit ea Dominus ſuper præfecturas ipſorum in expanſo cœlorum, 17
ad lucendum ſuper terram. Et ad miniſtrandum per diem & per noctem, 18
& ad ſeparandum inter lucem diei & inter tenebras noctis: & vidit Do-
minus quoniam bonum. Et fuit veſpera & fuit mane, dies quartus. Et 19
dixit Dominus; proferant paludes aquarum reptile animæ viventis, 20
et volucre quod volet, cujus nidus *ſit* ſuper terram, & ſemita volucris
ſit in aere expanſo cœlorum. Et creavit Dominus cetos magnos, Liviathan 21
& ejus conjugem, qui parandi ſunt in diem conſolationis; & omnem
animam viventem reptilis, quæ abundè produxerunt aquæ profundæ ſe-
cundùm ſpecies ſuas, ſpecies mundas & ſpecies immundas; & omne volucre
quod volet alis ſecundùm ſpecies ſuas, ſpecies mundas & ſpecies immundas:
& vidit Dominus quod bonum. Et benedixit eis, dicens: Creſcite & 22
multiplicamini, & implete aquas in maribus; et volucris multiplicetur
in terra. Et fuit veſpera & fuit mane, dies quintus. Et dixit Dominus; 23
Producat terra argilloſa animam creaturæ ſecundùm ſpeciem ſuam, ſpecies 24
mundas et immundas; jumenta & reptilia, & beſtiam terræ ſecundùm ſpe-
ciem ſuam: & fuit ſic. Et fecit Dominus feram terræ ſecundùm ſpeciem 25
ſuam, mundam et immundam; et jumentum ſecundùm ſpeciem ſuam, et
omne reptile ſecundùm ſpeciem ſuam, ſpecies *inquam* mundas & im-
mundas: & vidit Dominus quòd bonum. Et dixit Dominus angelis 26
miniſtrantibus coram ipſo, qui creati ſunt die ſecundo creationis mundi:
Faciamus hominem in imagine noſtra juxta ſimilitudinem noſtram; ut do-
minentur in piſces maris, & in volucrem aëris cœlorum, & in jumentum &
in omnem terram; et in omne reptile quod reptat ſuper terram. Et crea- 27
vit Dominus hominē in imagine ſua,
juxta ſimilitudinem Dei creavit ipſum;
cum ducentis quadraginta octo mem-
bris, & trecentis ſexaginta quinque
nervis, & obduxit ea pelle, & implevit
eam carne & ſanguine: marem et fœ-
minam in corpore ſuo creavit eos.
Et benedixit eis Dominus, & dixit illis Dominus: Creſcite & multiplica- 28
mini, & replete terram filiis & filiabus, & fortes eſtote ſuper eam opibus;
& dominamini in piſces maris, & in volucres cœlorum, & in omne reptile
feræ, quod reptat ſuper ipſam terram. Et dixit Dominus; Ecce dedi vo- 29
bis omnem herbam cujus ſemen ſeminatur, quæ eſt ſuper facies ter-
ræ; & omnes arbores infructuoſas & ſteriles, in neceſſitatem ædificii
& ad comburendum; ſed eæ in quibus eſt fructus, cujus ſemen ſemi-
natur, vobis erunt in cibum. Sed omni beſtiæ terræ; et omnibus volu- 30
cribus cœlorum, & omni quod reptat ſuper terram, in quo eſt anima
vivens, *dedi* omnes virores herbarum: & fuit ſic. Et vidit Domi- 31
nus omne quod fecerat, & erat bonum valde: & fuit veſpera & fuit
mane, dies ſextus.

Hieroſ. 27 *Et creavit verbum Domini hominem in ſimilitudine ſua, in ſimilitudine à facie Domini creavit eum: marem & conjugem ejus creavit eos.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

17 18 * وبداد ایشانرا خدا در پردهیی آن آسمان بروشنایی دادن ابر آن زمین * وبمسلط بودن در
روز ودر شب وبجدا کردن میان آن روشنایی ومیان آن تاریکی وبدید خدا که
19 20 نیکوست * وبود ایوار بود بامداد روز چهارمین * وگفت خدا جنبش کنند آن آب
21 جنبش جان زنده ومرغ بپرد ابر آن زمین ابر روی پردهیی آن آسمان * وآفرید خدا مر آن
اژدهان آن بزرگان ومر همه جان آن زنده آن جنبش کنا آنچه جنبش کردند آن آبها
22 بنوع ایشان ومر همه مرغ بالوار بنوع او بدید خدا که نیکوست * آفرین کرد ایشانرا
خدا بگفتن برومند شوید وبسیار شوید وپر دارید مر آن آبها در دریاها وآن مرغ
23 24 بسیار شود در زمین * بود ایوار بود بامداد روز پنجمین * وگفت خدا بیرون آورد آن
25 زمین جان زنده بنوع آن چهارپا وجنبش وزندهی زمین بنوع آن وبود همچنین * بکرد
خدا مر زندهیی آن زمین بنوع آن ومر همه چهارپا بنوع آن ومر همه جنبش آن زمین بنوع
26 آن وبدید خدا که نیکوست * گفت خدا بکنیم آدمی در چهرهیی ما چون مانند ایما
ومسلط شوند در ماهی آن دریا ودر مرغ آن آسمان ودر چهارپا ودر همه آن زمین ودر همه آن
27 جنبش آن جنبش کنا ابر آن زمین * وآفرید خدا مر آن آدم در چهرهیی او در چهرهیی
28 شریف آفرید اویرا نر وماده آفرید ایشانرا * آفرین کرد ایشانرا خدا وگفت بایشان
برومند شوید وبسیار شوید وپر دارید مر آن زمین وفرود گیرید اویرا ومسلط شوید
29 در ماهی آن دریا ودر مرغ آن آسمان ودر همه زندهی جنبش کنا ابر آن زمین * وگفت
خدا اینک دادم بشما مر همه گیاه آن دشت آنچه ابر رویی همه آن زمین ومر همه آن
30 درخت آنچه درو بر درخت تخم کنایی تخم بشما باشد بخوردن * وبهمه زندهی آن
زمین وبهمه مرغ آن آسمان وبهمه جنبش کنا ابر آن زمین آنچه درو جان زنده مر همه سبزیی گیاه بخوردن
31 بود همچنین * بدید خدا مر آنچه بکرد واینک نیکو بغایت وبود ایوار وبود بامداد روزی ششمین

Et dedit ea Deus in expanſo cœli, 17
ut lucem præberent ſuper terram. Et 18
ut præeſſent diei & nocti, & ut ſe-
pararent inter lucem ac tenebras: vi-
ditque Deus quòd eſſet bonum. Sic 19
fuit veſpera, et fuit mane dies
quartus. Poſteà dixit Deus, Repere 20
faciant aquæ reptile animæ viventis:
& volatile volet ſuper terram, ſuper
faciem expanſi cœli. Et creavit Deus 21
dracones magnos: & omnem animam
viventem moventem, quam movere
faciebant aquæ, in ſpecie ſua, om-
nemque volucrem alatam in ſpecie
ſua: & vidit Deus quòd eſſet bonum.
Et *benedixit eis Deus, dicendo;* 22
Fœcundi eſtote, ac multiplicamini, et
implete aquas per maria; & multi-
plicetur volucris in terra. Sic *fuit* 23
veſpera, & fuit mane dies quintus.
Deinde dixit Deus, Producat terra 24
animam viventem in ſpecie ſua; qua-
drupedem, ac reptile, & animal
terræ in ſpecie ſua; & fuit ita. Fecit 25
enim *Deus animal terræ in ſpecie*
ſua, & omnem quadrupedem in ſpe-
cie ſua, omnèque reptile terræ in
ſpecie ſua: & vidit Deus quòd eſſet
bonum. Poſteà *Dixit Deus, Fa-* 26
ciamus hominem in forma noſtra, ſe-
cundùm ſimilitudinem noſtram, qui
dominetur in piſcem maris, & in vo-
lucrem cœli; & in quadrupedem, & in
omnem terram, inque omne reptile
quod movet ſuper terram. Itaque 27
creavit Deus hominem in forma ſua,
in forma inquam *nobili creavit eum:*
marem & fœminam creavit eos.
Deinde *benedixit eis Deus, et dixit* 28
illis; Fœcundi eſtote, ac multiplicami-
ni, & replete terram, eamque ſubji-
cite: & dominium exercete in piſcem
maris, & in volucrem cœli, &
in omne animal quod movet ſuper
terram. Præterea dixit Deus, Ecce 29
dedi vobis omnem herbam campeſtrem,
quæ eſt ſuper *faciem totius terræ,*
omnemque arborem cui ineſt fructus
arboris ſementantis ſemen: vobis erit
ad comedendum. Omni autem ani- 30
mali terræ, et omni volucri cœli,
omnique reptanti ſuper terram, cui
ineſt anima vivens, dedi *omnem her-*
bam viridem ad comedendum: & *fuit*
ita. Tum *vidit Deus* omne *quod fe-* 31
cerat, et ecce valdè bonum erat*: ſic*
fuit veſpera, et fuit mane dies ſextus.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

ב

ויכלו וּשְׁלִימוּ בִּרְיָיתֵי שְׁמַיָא וְאַרְעָא וְכָל חֵילְוָותְהוֹן : ויכל וּשְׁלִים יְיָ בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה 1 2
עֲבִידְתֵּיהּ דַּעֲבַד וְעַשְׂרְתֵי עִיסְקִין דִּבְרָא בֵּינֵי שִׁמְשָׁתָא וְנָח בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה מִכָּל
עֲבִידְתֵּיהּ דַּעֲבַד : ויברך וּבָרִיךְ יְיָ יַת יוֹמָא שְׁבִיעָאָה מִן כּוּלְהוֹן יוֹמֵי שְׁבִיעְתָא 3
וְקַדִּישׁ יָתֵיהּ אֲרוּם בֵּיהּ נָח מִכָּל עֲבִידְתֵּיהּ דִּבְרָא יְיָ וְעָתִיד לְמֶעְבַּד : אלה אִלֵּין 4
תּוֹלְדַת שְׁמַיָא וְאַרְעָא כַּד אִתְבְּרִיאוּ בְּיוֹמָא דַּעֲבַד יְיָ אֱלֹהִים אַרְעָא וּשְׁמַיָא : וכל וְכָל 5
אִילָנֵי חַקְלָא עַד כְּדוּ לָא הֲווֹ בְאַרְעָא וְכָל עִסְבֵּי חַקְלָא עַד כְּדוּ לָא צְמַח אֲרוּם לָא
אַמְטַר יְיָ אֱלֹהִים עַל אַרְעָא וֶאֱנָשׁ לַיִת לְמִפְלַח יַת אַדְמְתָא : ואד וַעֲנַן יְקָרָא הֲוָה נָחִית 6
מִתְּחוֹת כּוּרְסֵי יְקָרָא וּמְלֵי מַיָא מִן אוֹקְיָינוֹס וְהָדַר סָלִיק מִן אַרְעָא וּמַחֵית מִטְרָא וּמַשְׁקֵי
יַת כָּל אַפֵּי אַדְמְתָא : וייצר וּבְרָא יְיָ אֱלֹהִים יַת אָדָם בִּתְרֵין יִצְרִין וּדְבַר עַפְרָא מֵאֲתַר 7
בֵּית מַקְדְּשָׁא וּמֵאַרְבַּעַת רוּחֵי עָלְמָא
וּפַתְכָא מִכָּל מֵימֵי עָלְמָא וּבְרָיֵיהּ סוּמָק
שְׁחִים וְחִיוָּר וּנְפַח בִּנְחִירוֹהִי נִשְׁמְתָא דְחַיֵּי וַהֲוַת נִשְׁמְתָא בְּגוּפָא דְאָדָם לְרוּחַ מְמַלְּלָא
לְאַנְהָרוּת עַיְינִין וּלְמַצָּתוּת אוּדְנִין : ויטע וְאִתְנְצִיב בְּמֵימְרָא דַּיְיָ אֱלֹהִים גִּינוּנִיתָא 8
מֵעֵדֶן לְצַדִּיקַיָּא קֳדָם בְּרִיַּית עוֹלָם וְאַשְׁרֵי תַמָּן יַת אָדָם כַּד בְּרָיֵיהּ : ויצמח וְרַבֵּי 9
יְיָ אֱלֹהִים מִן אַדְמְתָא כָּל אִילָן דִּמְרַגַּג
לְמֵיחְמֵי וְטָב לְמֵיכַל וְאִילַן חַיַּיָא בִּמְצִיעוּת
גִּינוּנִיתָא רוּמֵיהּ מַהֲלַךְ חֲמֵשׁ מְאָה שְׁנִין
וְאִילַן דְּאָכְלֵי פֵּירוֹהִי יָדְעִין בֵּין טָב לְבִישׁ : ונהר וְנַהֲרָא נָפִיק מֵעֵדֶן לְאַשְׁקָאָה יַת 10
גִּינוּנִיתָא וּמִתַּמָּן מִתְפָּרַשׁ וַהֲוֵי לְאַרְבַּעַת רֵישֵׁי נַהֲרִין : שם האחד שׁוּם חַד פִּישׁוֹן 11
הוּא דְּמַקִּיף יַת כָּל אֲרַע הִינְדִּיקֵי דְּתַמָּן דַּהֲבָא : וזהב וְדַהֲבָא דְאַרְעָא הַהִיא בְּחִיר 12
תַּמָּן בְּדוֹלְחָא וְאַבְנִין טָבִין דְּבוּרְלִין : ושם וְשׁוּם נַהֲרָא תִּנְיָינָא גִּיחוֹן הוּא דְּמַקִּיף יַת 13
כָּל אַרְעָא דְכוּשׁ : ושם וְשׁוּם נַהֲרָא תְּלִיתָאָה דִּיגְלַת הוּא דִּמְהַלֵּךְ לְמַדְנַח אָתוּר 14
וְנַהֲרָא רְבִיעָאָה הוּא פְּרָת : ויקח וּדְבַר יְיָ אֱלֹהִים יַת אָדָם מִן טוּר פּוּלְחָנָא אֲתַר 15
דְּאִתְבְּרִיָא מִתַּמָּן וְאַשְׁרֵיהּ בְּגִינוּנִיתָא דְעֵדֶן
לְמֶהֱוֵי פָּלַח בְּאוֹרָיְתָא וּלְמִנְטַר פִּקּוּדָהָא :
ויצו וּפַקִּיד יְיָ אֱלֹהִים עַל אָדָם לְמֵימַר 16
מִכָּל אִילַן גִּינוּנִיתָא מֵיכַל תֵּיכוּל : ומעץ
וּמֵאִילָן דְּאָכְלִין פֵּירוֹהִי חַכְמִין לְמִידַע בֵּין טָב לְבִישׁ לָא תֵיכוּל מִנֵּיהּ אֲרֵי בְּיוֹמָא 17
דְּתֵיכוּל תְּהֵי חַיָּיב קְטוֹל :

ירושלמי ב 7 וַהֲוָה אָדָם נְפַשׁ דְּחַיָּה :

ירושלמי 9 וְאִילַן דִּעְתָּא כָּל מַן דְּאָכִיל
מִנֵּיהּ מְפָרֵשׁ בֵּין טָב לְבִישׁ :

ירושלמי 15 וּנְסִיב יְיָ אֱלֹהִים יַת אָדָם
וְאַשְׁרִייֵהּ בְּגַנְּתָא דְעֵדֶן וְאַצְנְעֵיהּ יָתֵיהּ לְמֶהֱוֵי
פָּלַח בְּאוֹרָיְתָא וּלְמִטּוֹר :

CAP. II.

1 ET abſolutæ ſunt creaturæ cœli & terræ, & omnes exercitus eorum. 2 Et abſolvit Dominus die ſeptimo opus ſuum quod fecerat, & decem negotia quæ creavit inter ſoles: & quievit die ſeptimo ab omni opere ſuo quod fecerat. 3 Et benedixit Dominus diei ſeptimo præ omnibus diebus ſeptimanæ, & ſanctificavit ipſum: quoniam quieverat in eo ab omni opere ſuo, quod creaverat Dominus & facturus erat. 4 Iſtæ ſunt generationes cœlorum & terræ, quando creata ſunt; in die quo fecit Dominus terram & cœlos: 5 Et omnes arbores agri adhuc non erant in terra, & omnes herbæ agri adhuc non germaverant: quoniam non pluere fecerat Dominus ſuper terram, & homo non erat ad colendum terram. 6 Sed nubes gloriæ deſcendebat de ſub ſolio gloriæ, & replebatur aquis ex Oceano, & rurſus aſcendebat ex terra & deſcendere faciebat pluviam; & irrigabat omnem faciem terræ. 7 Et creavit Dominus Deus hominem duabus creationibus, & accepit pulverem è loco domus ſanctuarii & ex quatuor plagis mundi, & miſcuit ex omnibus aquis mundi, & creavit ipſum rufum, nigrum, & album, & inflavit in nares ejus animam vitæ: & fuit anima in corpore hominis in ſpiritum loquentem, ad illuminationem oculorum & aurium auditum. 8 Et plantatus eſt verbo Domini Dei hortus ex Eden juſtis, ante creationem mundi: & ibi habitare fecit hominem, poſtquam creâſſet eum. 9 Et creſcere fecit Dominus Deus è terra omnem arborem, quæ deſiderabilis erat ad videndum, & bona ad comedendum: & arborem vitæ in medio horti, cujus altitudo erat itineris quingentorum annorum; & arborem cujus fructum qui edunt cognoſcunt inter bonum & malum. 10 Et fluvius exibat ex Eden, ad irrigandum hortum: & inde ſeparabatur, & erat in quatuor capita fluviorum. 11 Nomen unius Phiſon: ipſe eſt qui circuit totam terram Indicam, ubi eſt aurum. 12 Et aurum terræ illius electum eſt: ibi eſt bdellium & lapides pretioſi Berylli. 13 Et nomen fluminis ſecundi, Gichon: is eſt qui circuit totam terrã Cuſch. 14 Et nomen fluvii tertii, Diglath; is eſt qui abit ad Orientem Aſſyriæ: & fluvius quartus eſt Perath. 15 Et accepit Dominus Deus hominem ex monte cultus, loco in quo creatus erat inde; & habitare fecit eum in horto Eden, ut coleret legem, & obſervaret mandata ejus. 16 Et præcepit Dominus Deus homini dicendo: Ex omni arbore horti comedendo comedes. 17 Sed ex arbore, cujus fructus qui comedunt, ſapientes ſunt ad cognoſcendum inter bonum & malum, non comedes ex ea: quoniam die quo comederis, eris reus mortis.

Hieroſ. *Cap.* II. 7 *Et erat homo anima vitæ.*

Hieroſ. 9 *Et arborem ſcientiæ, quiſquis ex ea comedit diſtinguit inter bonum & malum.*

Hieroſ. 15 *Et accepit Dominus Deus hominem, & habitare fecit eum in horto Eden; & collocavit eum ut eſſet colens legem, & eam cuſtodiret.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* فصل دوم *

*وتمام شدند آن آسمان وآن زمين وجمله سپاه ايشان * وتمام كرد خدا در روز آن هفتمي 1 2
كار او آنچه كرد ومعطلي فرمود در روز آن هفتمي از جمله كار او آنچه كرد *وآفرين 3
كرد خدا مر روز آن هفتمي وخاص كرد اويرا كه درو معطلي فرمود از جمله كار او
آنچه آفريد خدا بكردن * اينان پيدا شدنهاي آن آسمان وآن زمين در آفريده شدن ايشان 4
در روز كردن ״ خدا زمين وآسمان * وهمه درخت آن دشت پيش باشد در زمين وهمه 5
گياه آن دشت پيش برويد كه نه باراند ״ خدا ابر آن زمين وآدم نبود بكار كردن مر
آن زمين * وبخار بر آيد از آن زمين وآب دهد مر همه روي آن زمين * وآفريد ״ خدا مر 6 7
آن آدم خاك از آن زمين وبدميد در بينيي او نفس زندگي وبود آن آدم بجان زنده *
*بنشاند ״ خدا بستان در بهشت از پيش بنهاد آنجا مر آن آدم آنچه آفريد *برويانيد ״ خدا 8 9
از زمين همه درخت آرزومند بديدار ونيكو بخوردن ودرخت آن زندگي در ميان آن
بستان ودرخت آن دانش نيك وبد * ورود برون آيا از بهشت بآب دادن مر بستان واز 10
آنجا جدا شود وباشد بچهار سرها * نام آن يكّه پيشون او آن گردگردا مر همه زمين آن 11
حويله آنچه آنجا آن طلا * وطلا آن زمين آن نيكو آنجا آن بلور وسنگ آن شهم * ونام آن 12 13
رود آن دويمي جيحون او آن گردگردا مر همه زمين حبش * ونام آن رود آن سيمين 14
دجله او آن روا پيش موصل وآن رود آن چهارمين او فرات * بستاند ״ خدا مر آن آدم 15
رها كرد اويرا در بستان بهشت بكار كردن آن ونگاه داشتن آن * بفرمود ״ خدا ابر 16
آن آدم بگفتن از همه درخت آن بستان خوردن بخوري * واز درخت آن دانش نيك وبد 17
نه خوري ازو كه در روزي خوردن تو ازو مردن بميري *

CAP. II.

1 P*Erfectis itaque cœlo & terrâ, omnique illorum exercitu,* 2 *Abſolvit Deus die ſeptimo opus ſuum quod fecerat: & ceſſavit in die ſeptimo ab omni opere ſuo quod fecerat.* 3 *Tum benedixit Deus diei ſeptimo, & ſanctificavit ipſum: quum in eo ceſſâſſet ab omni opere ſuo, quod creaverat Deus, faciendo.* 4 *Iſti ſunt ortus cœli & terræ, cùm crearentur: die quo fecit Dominus Deus terram & cœlum;* 5 *Et omnem arborem campeſtrem, antequàm fuiſſet in terra, omnemque herbam campeſtrem, antequàm creviſſet: quia nondum pluere feciſſet Dominus Deus ſuper terram, neque erat homo qui coleret terram.* 6 *Et vapor aſcendit de terra & adaquavit totam faciem humi.* 7 *Creavit verò Dominus Deus hominem pulverem de humo, inſpiravitque naribus ejus halitum vitæ: & fuit homo in animam viventem.* 8 *Plantaverat autem Dominus Deus hortum in paradiſo, à plaga anteriori, ubi poſuit hominem quem fecerat.* 9 *Et creſcere fecerat Dominus Deus è terra omnem arborem deſiderabilem ad aſpectum, & bonam ad comedendum: arborem quoque vitæ in medio horti, & arborem ſcientiæ boni & mali.* 10 *Fluvius verò exiens è paradiſo ad adaquandum hortum, inde ſeparabatur, eratque in quatuor capita.* 11 *Nomen unius Piſhon: hic eſt qui circundat totam terram Havilah, ubi eſt obryzum.* 12 *Et obryzum illius terræ præſtans: ibidem eſt Beryllus, & lapis Sardonix.* 13 *Nomen vero fluvii ſecundi Gihon: hic circundat totam terram Habaſſiæ.* 14 *Et nomen fluvii tertii Diglah: (i.e. Tigris:) hic dilabitur ante Aſſyriam: fluvius autem quartus, ipſe eſt Euphrates.* 15 *Accipiens itaque Dominus Deus hominem, dimiſit eum in hortum paradiſi, ad elaborandum eum & cuſtodiendum eum.* 16 *Præcepitque Deus homini, dicendo: Ex omni arbore horti liberè comedes:* 17 *De arbore verò ſcientiæ boni & mali, de iſto ne comedas: quo die enim de eo comederis, morte morieris.*

ירושלמי — תרגום יונתן בן עזיאל

Targ. Jonathan. B. Uziel. *Hierosolymitanum.*

18 ויאמר ואמר יי אלהים לא תקין דיהי אדם
דמיך בלחודוהי אעביד ליה איתא דתהי
סמיך בקבליה: ויצר וברא יי אלהים מן אדמתא כל חיות ברא וית כל עופא 19
דשמיא ואייתי לות אדם למיחמי מה יהי קרי ליה שום וכל דקרי ליה אדם
נפשא מן חייתא הוא שמיה: ויקרא וקרא אדם שמהן לכל בעירא ולכל עופא 20
דשמיא ולכל חיות ברא ולאדם לא אשכח עד השתא סמיך בקבליה: ויפל
ורמא יי אלהים שינתא עמיקתא עלוי אדם ודמך ונסיב חדא מעלעוהי היא עלעא 21
תליסרית דמן סטר ימינא ואחד בבישרא: ויבן ובנא יי אלהים ית עילעא דנסב 22
מן אדם לאתתא ואתיא לות אדם: ויאמר ואמר אדם הדא זמנא ולא תוב 23
תתברי אתתא מן גבר היכמא דאתבריאת דא מני גרמא מגרמיי ובשרא מבשרי
לדא חמי למיקרי אתא ארום מגבר אתנסיבת דא: על כן בגין כן ישבוק גברא 24
ומתפרש מן בירת מדמכיה דאבוהי ודאמיה ויתחבר באינתתיה ויהון תרויהון
לבישרא חד: ויהיו והוו תרויהון 25
חכימין אדם ואנתתיה ולא אמתינו
ביקרהון:

ירושלמי 18 אעביד ליה בר זוג כד נפיק ב
20 ולאדם לא אשכח בר זוג כד נפיק ב

ירושלמי 24 על כן ישבוק גבר בית
מדמכא דאבוי ואמיה: 25 ולא הוו ידעין
מה היא בהתתא:

ג

והנחש וחויא הוה חכים לביש מכל חיות ברא דעבד יי אלהים ואמר לאתתא 1
הקושטא דאמר יי אלהים לא תיכלון מכל אילן גינוניתא: ותאמר ואמרת אתתא 2
לחיויא משאר פירי אילן גינוניתא אית לן רשו למיכל: ומפרי ומפירי אילנא 3
דבי מציעות גינוניתא אמר יי לא תיכלון מניה ולא תקרבון ביה דילמא תמותון:
ויאמר בי היא שעתא אמר חויא דלטור על ברייה ואמר לאתתא לא ממת 4
תמותון ברם כל אומנא סני בר אומנותיה: כי ארום גלי קדם יי ארום ביומא 5
דתיכלון מניה ותהוון כמלאכין רברבין דחכמין למנדע בין טב לביש: ותרא 6
וחמת אתתא ית סמאל מלאך מותא ודחילת וידעת ארום טב אילנא למיכל וארום
אסו הוא לנהורא דעיינין ומרגג אילנא לאיסתכלא ביה ונסיבת מאיביה ואכלת
ויהבת אף לבעלה עמה ואכל: ותפקחנה ואתנהרן עיני תרויהון וידעו ארום 7
ערטלאין אינון דאיתערטלו מן לבוש טופרא דאתבריאו ביה והוון חמן בהתתהון
וחטיטו להון מטרפי תינין ועבדו להון
קמורין:

ירושלמי 7 ועבדו להון אצטלין:

Et dixit Dominus Deus, Non rectum eſt ut ſit homo dormiens ſolus: faciam illi mulierem, ut ſit ſuſtentaculum ex adverſo ejus. 18 Et creaverat Dominus Deus ex terra omnem beſtiam agri, & omnem avem cœlorum, & adduxerat ad hominem ut videret quo nomine ea eſſet appellaturus: & quodcunque vocavit homo animam aliquam viventẽ, hoc eſt nomen ejus. 19 Et vocavit homo nomina omni jumento, omni volucri cœlorum, omnique beſtiæ agri: ſed homini non invenit hactenus ſuſtentaculum ex adverſo ejus. 20 Et injecit Dominus Deus ſomnum profundum ſuper Adam, & dormivit: & accepit unam ex coſtis ejus, illa eſt coſta decima tertia lateris dextri, & clauſit carnem. 21 Et ædificavit Dn̄s Deus coſtam quam acceperat ab Adam, in mulierem: & adduxit eam ad Adam. 22 Et dixit Adam hoc tempore & non rurſus creabitur mulier ex viro, quemadmodum creata eſt hæc ex me, os ex oſſibus meis & caro ex carne mea: hanc decet vocare viraginem, quia ex viro ſumpta eſt hæc. 23 Propterea relinquet vir, & ſeparabitur ex domo ipſius cubilis patris ſui & matris ſuæ: & aſſociabitur uxori ſuæ, & erunt ambo ipſi in carnem unam. 24 Et erant ambo ipſi ſapientes Adam & uxor ejus: ſed non moram fecerunt in gloria ſua. 25

Hieroſ. 18. *Faciam illi conjugem quaſi exeuntem cum eo.* 20. *Homini autem non invenit ſocium, quaſi exeuntem cum eo.*

Hieroſ. 24. *Propterea relinquet vir domum accubitus patris ſui & matris ſuæ.* 25. *Non cognoſcebant quid eſſet confuſio.*

CAP. III.

SEd ſerpens erat ſapiens ad malum præ omnibus beſtiis agri, quas fecerat Dominus Deus: & dixit mulieri; An verum eſt quod dixerit Dominus Deus, Non comedetis ex omni arbore horti. 1 Et dixit mulier ſerpenti ex reliquis fructibus arborum horti eſt nobis facultas edendi. 2 Sed ex fructibus arboris, quæ eſt in medio horti, dixit Dn̄s; Non comedetis ex ea neque accedetis ad eam ne moriamini. 3 Ea hora dixit ſerpens accuſans creatorem ſuum, & dixit mulieri: Non moriendo moriemini; verùm omnis opifex odit filium opificii ſui. 4 Quoniam manifeſtum eſt coram Domino, quoniam die quo ex ea comedetis eritis ſicut angeli magni, qui ſapientes ſunt ad cognoſcendum inter bonum & malum. 5 Et vidit mulier Samaelem angelum mortis, & timuit: & cognovit quòd bona eſſet arbor ad edendum, & quòd medicina eſſet ad lucem oculorum, & deſiderabilis ad intelligentiam conſequendam eâ, & accepit ex fructu ejus, & comedit: & dedit etiam marito ſuo ſecum, & comedit. 6 Et illuminati ſunt oculi amborum, & cognoverunt quod nudi eſſent; nudati enim erant à veſte onychina in qua creati ſunt, & viderunt pudenda ſua: & conſuerunt ſibi ex foliis ficuum, & fecerunt ſibi zonas. 7

Hieroſ. 7. *Et fecerunt ſibi ſtolas.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

18 * گفت ״ خدا نه نیکوست بودن آن آدم بتنهایی او بکنم باو یار چون مقابل او
19 * وآفرید ״ خدا از آن زمین همه زندهیی آن دشت وبر همه مرغ آن آسمان بیاورد بآن
آدم بدیدن چه خواند باو وهمه آنچه خواند باو آن آدم جان زنده او نام او * بخواند 20
آن آدم نامها بهمه آن چهارپا وبمرغ آن آسمان وبهمه زندهیی آن دشت وبآدم نه یافت
یاری چون مقابل او * بیانداخت ״ خدا گران خوابهیی ابر آن آدم وخواب شد وبستاند 21
یکّه از دندهایی پهلوی او وببست گوشت بجای آن * آبدان کرد ״ خدا مر آن 22
دنده آنچه بستاند از آن آدم بزن وآورد آنرا بآن آدم * گفت آن آدم این ایمبار 23
استخوان از استخوان من وگوشت از گوشت من باین خوانده شود زن که
از مرد ستانده شد این * ابر همچنین بگذارد مرد مر پدر او ومر مادر او 24
واندوخسیده شود در زن او وباشند بتن یکّه * بودند هر دو ایشان برهنگان آن 25
آدم وزن او ونه شرم داشتند *

* فصل سیم *

1 * وآن مار بود زیرکتر از همه زندهیی آن دشت آنچه بکرد خدا وگفت بآن زن نیز
که گفت خدا نه خورید از همه درخت آن بوستان * گفت آن زن بآن مار از بر 2
درخت آن بوستان بخوریم * واز بر آن درخت آنچه در میان آن بوستان گفت خدا 3
نه خورید ازو ونه رسید درو تا نه میرید * گفت آن مار بآن زن نه مردن بمیرید 4
* که دانست خدا که در روز خوردن شما ازو گشاده شوند چشمان شما وباشید 5
چون فرشتگان دانان نیک وبد * بدید آن زن که نیکوست آن درخت بخوردن 6
ودرمانست او بچشمان وآرزومندست آن درخت بنگاه کردن بستاند از بر او وبخورد وبداد نیز
بشوهری آن او از آن وبخورد * گشاده شدند چشمان هر دو ایشان بدانستند که برهنگان 7
ایشان بدوختند برگ انجیر بکردن بایشان ازار میانها *

Dixit porrò Dominus Deus, Haud bonum eſt hominem per ſe eſſe ſolum; faciam ei ſociam quaſi è regione ipſius. 18 *Nam cùm creâſſet Dominus è terra omne animal agri, & omnem volucrem cœli, adduxit ad Adam, ad videndùm quid vocaret ea: ſiquidem quodcunque Adam vocavit eam animam viventem, id nomen ejus eſt.* 19 *Vocavit ergò Adam nominibus omnem quadrupedem & volucrem cœli, omnéque animal agri: ipſi Adam tamen non invenerat Deus ſociam quaſi è regione ejus.* 20 *Quapropter injecit Dominus Deus ſomnum gravem in Adam, & ſoporatus eſt: tum cepit unam de coſtis lateris ejus, carnémque in ejus loco compegit.* 21 *Tum extruxit Dominus Deus coſtam quam ſumpſerat de Adam, in mulierem; eámque adduxit ad Adam.* 22 *Dixit Adam, Hac vice hæc eſt os ex oſſe meo, & caro ex carne mea: hæc vocabitur, Mulier; quoniam de viro deſumpta eſt hæc.* 23 *Quocirca dimittet vir patrem ſuum matrémque ſuam, & adhærebit uxori ſuæ, eruntque in corpus unum.* 24 *Etſi erant ambo illi nudi, Adam & uxor ejus, non tamen erubeſcebant.* 25

CAP. III.

SErpens verò aſtutior erat omni animali agri, quod fecerat Deus: & dixit mulieri, Etiamnum dixit Deus, Non comedetis ex omni arbore horti? 1 *Reſpondit mulier ſerpenti, De fructu arborum horti veſcimur.* 2 *At de fructu arboris quæ eſt in medio horti, dixit Deus; Non comedetis ex ea, neque accedetis ad eam, ut non moriamini.* 3 *Dixit ſerpens ad mulierem, Non moriendo moriemini:* 4 *Quia novit Deus quòd in die quâ comedetis vos ex ea, aperientur oculi veſtri: eritiſque ſicut angeli, ſcientes bonum ac malum.* 5 *Videns igitur mulier quòd bona eſſet arbor ad veſcendum, quódque ſanaret oculos, & eſſet arbor deſiderabilis ad aſpiciendum: accepit de fructu ejus, & comêdit; deditque etiam marito ſuo ſecum, & comêdit.* 6 *Tum apertis amborum oculis, cognoverunt ſe eſſe nudos: & conſuerunt folia ficulnea ad conficiendum ſibi ſubligacula.* 7

ירושלמי

ג 8 מטייל בגנתא לתוקפא דיומא :
9 וקרא מימרא דיי אלהים לאדם ואמר
ליה הא עלמא דבריית גלי קדמי חשוכא
ונהורא גליאו קדמי ואיך את סבר דלית
גלי קדמי אתרא דאת בגויה הן היא
מצותא דפקדית יתך :

תרגום יונתן בן עוזיאל

8 וישמעו ושמעו ית קל מימרא דיי אלהים
מטייל בגינוניתא למנח יומא ואיטמר
אדם ואנתתיה מן קדם יי אלהים במציעות
אלני גינוניתא : ויקרא וקרא יי אלהים 9
לאדם ואמר ליה הלא כל עלמא דבריתי
גלי קדמי חשוכא כנהורא והיך אנת סבר
בלבך לאיטמרא מן קדמי הלא אתר
דאנת מטמר ביה אנא חמי ואן אינון פקודיא דפקידתך : ויאמר ואמר ית קל מימרך 10
שמעית בגינוניתא ודחלית ארום ערטולאי ומצותא דפקדתני אעברית מיני ואיטמרית
מן כיסופא: ויאמר ואמר מן חוי לך ארום ערטילאי את דלמא מן פירי אילנא דפקידתך 11
דלא למיכל מניה אכלת : ויאמר ואמר אדם אתתא דיהבת גביי היא יהבת לי מן 12
פירי אלנא ואכלית : ויאמר ואמר יי אלהים לאתתא מה דא עבדת ואמרת אתתא חויא 13
אשייני בחוכמתיה ואטעייני ברשעותיה ואכלית : ויאמר ואייתי יי אלהים תלתיהון 14
לדינא ואמר לחויא ארום עבדת דא ליט את מכל בעירא ומכל חיות ברא על מעך
תהא מטייל ורגלך יתקצצון ומשכך תהא משלח חדא לשב שנן ואריסא דמותא
בפמך ועפרא תיכול כל יומי חייך : ואיבה
ודבבו אישוי בינך ובין אתתא בין זרעיית 15
בנך ובין זרעיית בנהא ויהי כד יהון
בנהא דאתתא נטרין מצוותא דאורייתא
יהון מכוונין ומחיין יתך על רישך וכד
שבקין מצוותא דאורייתא תהוי מתכוין
ונכית יתהון בעקביהון ברם להון יהא
אסו ולך לא יהא אסו ועתידין אינון
למעבד שפיותא בעיקבא ביומי מלכא
משיחא : אל האשה לאנתתא אמר 16
אסגא אסגי סיגופיך באדם בתולין
ועידוייך בצער תלדין בנין ולות בעליך
תהי מתויך והוא יהי שליט ביך למזכי ולמחטי : ולאדם אמר ארום קבלת למימר 17
אנתתך ואכלת מן פירי אילנא דפקידתך למימר לא תיכול מניה ליטא ארעא בגין דלא
חויאת לך חובך בעמל תיכלנה כל יומי
חייך : וקוץ וכובין ואטדין תצמח ותרבי 18
בדילך ותיכול ית עשבא דעל אפי ברא
עני אדם ואמר בבעו ברחמין מן קדמך יי
דלא נתחשב כבעירא דניכול עיסבא
דאפי ברא ניקום כען ונלעי בליעות ידיי
וניכול מזון מן מזונא דארעא ובכן
יתאפרש כען קדמך בין בני אינשא ובין
בני בעירא :

ירושלמי 15 ויהי כד יהוון בניא
דאתתא לעין באוריתא ועבדין פקודיא
יהוון מתכוונין ומחין יתך לרישך וקטלין
יתך וכד ישבקון בניא דאתתא מצותא
דאוריתא ולא יעבדון פקודיא תהוי
מתכוין ונכית יתהון בעקביהון וממרע
יתהון ברם יהוי אסו לבנהא דאתתא
ולך חויא לא יהוי אסו ברם עתידין הינון
אלין לאלין למעבד שפיותא בעקבא
בסוף עקב יומיא ביומוי דמלכא
משיחא :

ירושלמי 18 וכובין ודרדרין תרבי
ותיכול ית עשבא דבאפי ברא [illegible]
ואמר בבעו ברחמין מן קדמך יי לא
נתחשב קדמך מן בעירא למיכל ית
עשבא דבאפי ברא נקום כען ונלעי
מליאות ידי וניכול מזון מן פירי ארעא
ובכדין יהוי מפרש קדמך בין בני אנשא
ובין בעירא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Et audiverunt vocem ſermonis Domini 8
Dei deambulantis in horto ad
requiem diei, & abſcondit ſe Adam
& uxor ejus à facie Domini Dei in
medio arborum horti. Et vocavit 9
Dominus Deus Adam, & dixit illi :
Annon totus mundus quem creavi
manifeſtus eſt coram me, tenebræ
ſicut lux ? & quomodo tu cogitas in
corde tuo abſcondere te à facie mea ? annon locum in quo abſconditus es
ego video ? & ubi ſunt mandata quæ ego mandavi tibi ? Et dixit ; Vocem 10
ſermonis tui audivi in horto : & timui quoniam nudus *ſum*, & præcepta
quæ mandâſti mihi tranſgreſſus ſum, ideo occultavi me præ probro. Et 11
dixit, Quis indicavit tibi quod nudus tu ? fortè ex fructibus arboris, de
qua præceperam tibi ne comederes, comediſti. Et dixit Adam ; Uxor quam 12
dediſti penes me, illa dedit mihi ex fructibus arboris, & comedi. Et 13
dixit Dominus Deus mulieri ; Cur hoc feciſti ? Et dixit mulier ; Serpens
decepit me ſapientia ſua , & errare fecit me improbitate ſua & comedi.
Et adduxit Dominus Deus tres iſtos in judicium, & dixit ſerpenti ; Quoniam 14
feciſti hoc, maledictus tu præ omni jumento & præ omni fera agri :
ſuper ventrem tuum eris deambulans, & pedes tui decurtabuntur & pellem
tuam eris exuens ſemel intra ſeptem annos, & venenum mortiferum
in ore tuo ; & pulverem comedes
omnibus diebus vitæ tuæ. Quin inimicitiam 15
ponam inter te & inter mulierem,
inter ſemen filii tui, & inter
ſemen filiorum ejus : & erit quando
erunt filii ipſius mulieris ſervantes
præcepta legis, operam dabunt ut
percutiant te ad caput tuum. Quum
autem relinquent præcepta legis ſtudebis
ut mordeas eos in calcaneis
ipſorum : verùm illis erit medicina,
tibi autem non erit medicina ; quia
medicinam adhibebunt calcaneo in
diebus regis Meſſiæ. Ad mulierem 16
dixit ; Multiplicando multiplicabo
afflictionem tuam per ſanguinem virginitatum,
& conceptum tuum ; in
moleſtia paries filios : & ad maritum tuum erit appetitus tuus, & ipſe dominabitur
tibi, & ad mundandum & ad peccandum. Adamo vero dixit ; 17
Quoniam auſcultâſti ſermoni uxoris tuæ, & comediſti ex fructibus arboris,
de qua præceperam tibi dicendo, Non comedes ex ea : maledicta
terra, eò quòd non indicâvit tibi delictum tuum ; in labore comedes eam
omnibus diebus vitæ tuæ. Et ſpinas 18
& rhamnos pullulabit & proferet
propter te, & comedes herbam quæ
eſt ſuper facies agri. Reſpondit Adam
& dixit ; Peto per miſerationes à
facie tua Domine, ne reputemur
ſicut beſtiæ ut comedamus herbam
ſuperficiei agri : ſurgemus nunc &
laborabimus labore manuum noſtrarum,
& comedemus cibum de cibo
terræ ; & ſic diſcrimen fiat nunc
coram te, inter filios hominis & natos
jumentorum.

Hieroſolymitanum.

Hieroſ. 8 *Deambulantis in horto in robore diei.* 9 *Et vocavit verbum Domini Dei Adamum, & dixit illi : Ecce mundus quem creavi revelatus eſt coram me, tenebræ & lux apertæ ſunt coram me ; quomodo autem putas locum in medio cujus es non eſſe mihi conſpectum ? Ubi eſt mandatum quod ego tibi præcepi ?*

Hieroſ. 15 *Et erit quando filii mulieris operam dabunt legi, & fecerint mandata, ſtudebunt tibi conterere caput & occident te ; quando verò relinquent filii mulieris legis præcepta, nec ſervabunt mandata, tu operã dabis ut mordeas eos in calcaneis ipſorum, & ita noceas eis : verum erit remedium filiis mulieris, tibi verò ſerpenti nullum erit remedium ; quandoquidem futurum eſt ut ipſi alii aliis incolumitatem præſtent in calcaneo, in fine extremitatis dierum, in diebus ejus, nimirum regis Meſſiæ.*

Hieroſ. 18 *Et ſpinas & tribulos producet tibi, & comedes herbam quæ eſt in ſuperficie agri : reſpondit homo & dixit ; Obſecro per miſerationes à coram te Domine, ne reputemur coram te pro beſtiis ad comedendum herbam quæ eſt in ſuperficie agri : ſurgemus nunc & edemus de labore manuum noſtrarum, & edemus cibum ex fructibus terræ ; & ita erit diſcrimen coram te, inter filios hominis & inter beſtias.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* بشنویدند مر آواز ״ خدا رویش کنا در بوستان بهواي آن روز نهان شد آن آدم وزن 8
او از حضرت ״ خدا در میان درخت آن بوستان * بخواند ״ خدا بآن آدم گفت باو 9
کجاي تو * گفت مر آواز تو بشنویدم در بوستان بترسیدم که برهنم من ونهان 10
شدم * گفت که آگاه کرد بتو که برهنهي تو هاز آن درخت آنچه فرمودم ترا 11
بنه خوردن ازو بخوردي * گفت آن آدم آن زن آنچه بدادي بنزد من آن بداد بمن 12
از آن درخت وبخوردم * گفت ״ خدا بزن چه ایــن بکردي گفت آن زن آن 13
مار فریب داد مرا وبخوردم * گفت ״ خدا بآن مار که بکردي این لعنت تو از همه 14
آن چهارپا واز همه زنده آن دشت ابر شکم تو بروي وخاك بخوري همه روزها زندگي تو
* ودشمني بنهم میان تو ومیان آن زن ومیان نسل تو ومیان نسل آن او بکوبد ترا 15
سر وتو بگزي اورا پاشنه * بآن زن گفت بسیار کردن بسیار کنم زحمت تو وحاملگیي 16
تو در زحمت بزایي فرزندان وبشوهر تو محتاجیي تو واو مسلط باشد در تو * وبآدم 17
گفت که شنیدي بآواز زني تو وبخوردي از آن درخت آنچه فرمودم ترا بگفتن نه
خوري ازو لعنتست آن زمین در سبب تو در زحمت بخوري ازان همه روزهاي زندگیي
تو * وخار وخس بروید بتو وبخوري مر گیاه آن دشت۰ 18

Mox ut audiverunt vocem Domini Dei 8
deambulantis in horto in aura diei,
abſcondit ſe homo & uxor ejus à præſentia
Domini Dei in medio arborum
horti. Vocans autem Dominus Deus 9
hominem, dixit ei ; Ubi es tu ? Reſpondit, 10
Auditâ voce tuâ in horto, timui
quia nudus eram ; & abſcondi me.
Dixit, Quis indicavit tibi te nudum 11
eſſe ? Num comediſti de arbore illa
de qua præceperam tibi ne comederes ?
At homo, Mulier quam dediſti ut eſſet 12
mecum, ipſa dedit mihi de arbore, &
comêdi. Dixit Dominus Deus ad mulierem, 13
Quamobrem hoc feciſti ? Reſpondit
mulier, Serpens decepit me, &
comêdi. Tum dixit Dominus Deus ad 14
ſerpentem Quia feciſti hoc, maledictioni eris præ omni quadrupede, &
præ omni animali agreſti : ſuper ventrem
tuum gradieris, & pulverem
comedes cunctis diebus vitæ tuæ.
Præterea, inimicitiam ponam inter te & 15
inter mulierem, & inter ſemen tuum
& ſemen ipſius : ipſum contundet tibi
caput, tu verò mordebis ei calcaneum.
Ad mulierem dixit, Multiplicando 16
multiplicabo dolorem tuum, & prægnationem
tuam ; in dolore paries filios :
& ad maritum tuum erit neceſſitas tua,
atq; ipſe dominabitur tibi. Et ipſi Adã dixit, 17
Quia auſcultâſti voci uxoris tuæ, &
comediſti de arbore de quâ præceperam
tibi, dicendo : Non comedes ex ea ; in
maledictioni erit terra tuâ cauſâ : in
ærumna comedes ex ea omnibus diebus
vitæ tuæ. Spinæq; ac vepres 18
pullulabunt tibi, & comedes herbam
agri.

תרגים יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

19 בועת בליעות כף ידך תיכול מזונא עד דתיהדור לעפרא דמינה אתבריאת ארום
עפרא אנת ולעפרא תתוב דמן עפרא אנת עתיד למיקום למיתן דינא וחושבנא על כל
מה דעבדת ביום דינא רבא : ויקרא וקרא אדם שום אנתתיה חוה ארום היא הות 20
אימא דכל בני נשא : ויעש ועבד יי אלהים לאדם ולאנתתיה לבושין דיקר מן משך 21
חויא דאשלח מניה על משך בשריהון חלף שופריהון דאשתלחו ואלבישינון :

ויאמר ואמר יי אלהים למלאכיא די 22
משמשין קדמוי הא אדם הוה יחידיי
בארעא היכמא דאנא יחידי בשמי מרומא
ועתידין למיקום מניה דידעין למפרשא
בין טב לביש אלו נטר מצותא פקידתיה
אית הוא חי וקיים כאילן חייא עד לעלמין
וכדון על דלא נטר מה דפקידתא נגזור
עלוהי ונטרדיה מן גנתא דעדן קדם עד
לא יפשט ידיה ויסב מן פירי אילן חייא
דהא אין אכיל הוא מניה הוי חי
וקיים עד לעלמין : וישלחהו ותרכיה 23
יי אלהים מגנתא דעדן ואזל ויתיב בטור
מוריה למפלח ית אדמתא דאתבריי
מתמן : ויגרש וטרד ית אדם מן דאשרי 24
יקר שכנתיה מן לקדמין בין תרין כרוביא
קדם עד לא ברא עלמא ברא אורייתא
אתקין גינתא דעדן לצדיקייא דייכלון
ויתפנקון מן פירי אילנא על די פלחו
בחייהון באולפן אורייתא בעלמא הדין
וקיימו פקודייא אתקין גהינם לרשיעייא
דמתילא לחריבא שנינא אכלה מתרין
סטרין אתקין בגווה זיקוקין דינור וגומרין
דאשתא למדן בהון לרשיעייא דמרדו
בחייהון באולפן אורייתא טבתא היא
אורייתא לפלחה מן פירי אילן חייא
דאתקנהא מימר דיי לנטורהא דיהי
קיים ומטייל בשבילי ארחא דחיי לעלמא דאתי :

ירושלמי 22 ואמר מימרא דיי אלהים
הא אדם דברית יתיה יחידי בנו עלמי
היך מה דאנא יחידי בשמי מרומא עתידין
אומין סגיאין למקם מניה מניה תקום
אומה דידעה למפרשא בין טב לביש
וכדון טב דנטרוד יתיה מן גנתא דעדן
קדם עד לא יפשוט ידיה ויסב לחוד מן
פירי אילנא דחייא וייכול ויחי לעלם: וינרש
24 וטרד ית אדם ואשרי יקר שכנתיה מן
לקדמין ממדנח לגנתא דעדן מעלוי תרין
כרוביא קדם עד לא נברא עלמא תרין
אלפין שנין ברא אוריתא ואתקין גיהנם
וגנתא דעדן אתקין גנתא דעדן לצדיקיא
דייכלון ויתפנקון מן פירי אילנא עד
דנטרו מצותא דאוריתא בעלמא הדין
אתקן גהנם לרשיעיא דהיא מדמיא
לחרבא שנינא אכלה מתרין סטרה אתקן
בגווה זיקין דנורא וגומרין מבערין
לרשיעיא להתפרע מנהון לעלמא דאתי
על דלא נטרו מצותא דאוריתא בעלמא
הדין ארום אילן דחייא היא אוריתא כל
דנטר לה בעלמא הדין הוי חי וקיים
כאילנא דחיי טבא היא אוריתא לפלחה
בעלמא הדין היך פרי אילן דחייא
לעלמא דאתי :

In labore volæ manus tuæ comedes cibum, donec revertaris in pulverem 19
ex qua creatus es: quoniam pulvis tu, & in pulverem reverteris; quia ex
pulvere ſuſcitandus es, ut reddas judicium & rationem, omnium quæ fece-
ris, in die judicii magni. Et vocavit Adam nomen uxoris ſuæ Chava; quo- 20
niam ipſa eſt mater omnium filiorum hominis. Et fecit Dominus Deus 21
Adamo & uxori ejus veſtimenta honoris ex pelle ſerpentis, quam exuerat
ex ſe, ſuper cutem carnis eorum, pro pulchritudine ſua quam exuti erant,
& induit eos. Et dixit Dominus 22
Deus Angelis, qui coram ſe miniſtrabant; Ecce Adam eſt ſolus in terra, quemadmodum ego ſolus ſum in cœlis excelſis, & futuri ſunt ut ſurgant ex eo qui cognoſcant diſcernere inter bonum & malum: ſi ſervâſſet mandata, quæ ego præcepi illi, viveret, & æternus eſſet ſicut arbor vitæ uſque in ſeculum. Jam verò quia non ſervavit quæ præcepi, decernamus contra eum ut ejiciamus eum ex horto Eden, antequam extendat manum ſuam, & accipiat ex fructibus arboris vitæ: Nam ecce ſi comedat ipſe ex ea, erit vivens & æternus uſque in ſeculum. Et ejecit 23 eum Dominus Deus ex horto Eden, & profectus habitavit in monte Morija, ad colendum terram ex qua creatus erat. Expulit ergo Adam, 24 ex quo habitare fecit gloriam divinitatis ſuæ ab antiquo inter duos Cherubim. Antequam crearetur mundus creavit legem, præparavit hortum Eden juſtis, ut comedant & delicientur ex fructibus arboris, eò quòd coluerint in vita ſua doctrinam legis in hoc ſeculo & ſervârint mandata: præparavit Gehennam reprobis, quæ aſſimilatur gladio acuto ancipiti: præparavit in medio ejus ſcintillas ignis, & carbones ignitos, ad judicandum illis reprobos qui rebelles fuerunt in vita ſua contra doctrinam legis. Bona eſt lex operanti eam præ fructibus arboris vitæ, quam præparavit ſermo Domini cuſtodienti eam, ut ſit æternus, & ambulet in ſemitis viæ vitæ futuri ſeculi.

Hieroſ. 22 *Et dixit verbum Domini Dei; Ecce Adam quem creavi unicum in ſeculo meo, quemadmodum ego ſolus ſum in cœlis excelſis, futurum eſt ut populi multi proveniant ex ipſo: ex ipſo prodibit populus qui nôrit diſcernere inter bonum & malum: nunc itaque melius eſt ut ejiciamus eum ex horto Eden, priuſquam extendat manum ſuam, & accipiat etiam ex fructibus arboris vitæ, & comedat & vivat in ſeculum.* 24 *Et ejecit hominem; & habitare fecit gloriam majeſtatem ſuam ab antiquo ab Oriente horti Eden, deſuper duos Cherubinos. Antequam crearetur mundus duobus millibus annorum creavit legem, & præparavit Gehennam & hortum Eden. Præparavit inquam hortum Eden juſtis, ut comedant & epulentur ex fructibus arboris, eò quòd cuſtodierint legis mandata in hoc ſeculo: præparavit Gehennam improbis, quæ ſimilis eſt gladio acuto ancipiti; præparavit in medio ejus ſcintillas ignis, & prunas comburentes improbos, ad ultionem ſumendum de illis in futuro ſeculo, eò quòd in hoc ſeculo non obſervârint legis præcepta: quia arbor vitæ eſt lex, quiſquis obſervat illam in hoc ſeculo vivet, & permanebit ſicut arbor vitæ; bona eſt lex operanti eam in hoc ſeculo, ſicut fructus arboris vitæ in ſeculo venturo.*

ד

CAP. IV.

והאדם ואדם ידע ית חוה אתתיה דהוא חמידת למלאכא ואעדיאת וילידת 1
ית קין ואמרת קניתי לגברא ית מלאכא דיי : ותסף ואוסיפת למילד מן בעלה 2
אדם ית תיומתיה וית הבל והוה הבל רעי ענא וקין הוה גבר פלח בארעא : ויהי 3
מקץ והוה מסוף יומיא בארבסר בניסן ואייתי קין מאיבא דארעא מדרע כיתנא
קרבן בכוריא קדם יי : והבל והבל אייתי אף הוא מבכירי ענא ומפטימהון 4
והוה רעוא קדם יי וסבר אפין בהבל ובקורבניה :

ADam verò cognovit Chava uxorem ſuam, quæ deſiderabat Angelum: 1
& concepit & peperit Cain, & dixit; Acquiſivi virum Angelum Domini.
Et addidit parere ex marito ſuo Adam gemellam ejus & Habelem: & erat 2
Habel paſtor ovium, Cain verò erat vir colens terram. Et fuit à fine dierum, 3
decima quarta Niſan, adduxit Cain de fructu terræ de ſemine lini oblationem primitiarum coram Domino. Sed Habel adduxit etiam ipſe ex pri- 4
mogenitis ovium, & ex pinguibus earum: & erat complacentia coram
Domino & aſpectus facierum in Habele, & in oblatione ejus.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

19 * در عرق پیشانیی تو بخوری نان تا باز گشتن تو بان زمین که از آن ستانده شدي که خاك تو
20 وبخاك باز گردي * بخواند آن آدم نام زن او حوه که آن بود مادر همه زندهي ناطق * بکرد " خدا 21
22 بآدم وبزن او جامها پوست بپوشاند ایشانرا * گفت " خدا اینك آن آدم بود چون یکه
از و بدانستن نیك وبد واکنو تا نه کشد دست او وبستاند نیز از درخت آن زندکي
23 وبخورد وبزید بجاوید * بفرستاد اورا " خدا از بوستان بهشت بکار کردن آن زمین
24 آنچه ستانده شود ازانجا * براند مر آن آدم مسکن کرد از پیش ببوستان بهشت مر
آن کروبها ومر زبانه آن شمشیر آن گشت شوا بنگاه داشتن مر راه درخت آن زندکي *

In ſudore frontis tui veſcêris pane, donec revertaris in terram; nam de ea ſumpta es: quia pulvis es tu, & in pulverem reverteris. 19 *Et vocavit homo nomen uxoris ſuæ, Havah; quòd ipſa eſſet mater omnis viventis rationalis.* 20 *Tum faciens Dominus Deus Adam & uxori ejus veſtes pelliceas, induit eos.* 21 *Dixit autem Dominus Deus, Ecce homo iſte eſt quaſi unicus ex ſe, ad ſciendum bonum ac malum: Nunc ergò, ne porrigat manum ſuam, & ſumat etiam de arbore vitæ, & comedat, vivátque in æternum.* 22 *Emiſit eum Dominus Deus de horto Paradiſi ad colendum terram ex qua ſumptus fuerat.* 23 *Expellens itaque hominē, collocavit anterius in horto Paradiſi Cherubinos, et flammam gladii verſatilem, ad cuſtodiendum viam arboris vitæ.* 24

* فصل چهارم *

* وآن آدم خلوت کرد اواز حوه زن او آبستن شد بزایید مر قین گفت حاصل کردم مرد
2 از حضرت " * بیافزود بزایید مر برادر او مر هبل بود هبل شباني کناي گوسفند وقین
3 بود کار کنای زمین * بود از فرجام روزکاران بیاورد قین از بر آن زمین هدیه
4 بحضرت " * وهبل بیاورد نیز او از نخست زادهاي گوسفند او واز فربهان ایشان قبول
کرد " بهبل وبهدیهاي او

CAP. IV.

ADam verò ſeceſſum fecit cum Havah uxore ſuâ: quæ gravida facta, peperit Cain: Tunc dixit, Acquiſivi virum à præſentia Domini. 1 *Rurſum peperit fratrem ejus Habel. Fuit autem Habel paſtor ovium; Cain verò fuit cultor terræ.* 2 *Fuit poſt finem dierum ut adduceret Cain de fructu terræ oblationem in præſentiam Domini.* 3 *Habel quoque, etiam ipſe adduxit de primogenitis ovium ſuarum, et pinguibus earum. Accepit Dominus Habel & oblationes ejus:* 4

ירושלמי תרגום יונתן בן עוזיאל Targ. Jonathan B Uziel. *Hierosolymitanum.*

ואל קין ולקין ולקורבניה לא סבר אפין ותקיף לקין לחדא ואתכבישו אקונין 5
דאפוהי : ויאמר ואמר יי לקין למה תקיף לך ולמה אתכבישו איקונין דאנפך : 6

ירושלמי ד 7 הלא הלא אין תיטיב עובדך בעלמא הדין ישתרי וישתבק לך לעלמא דאתי ואין לא תיטיב עובדך בעלמא הדין ליום דינא רבא חטאך נטיר ועל תרע לבא רביע ברם בידך מסרית רשותיה דיצרא בישא ואת תהוי שליט ביה בין למזכי בין למחטי : 8 ואמר קין להבל אחוי אתא ונפוק לאפי ברא והוה כד נפקו תרויהון לאפי ברא עני קין ואמר להבל אחוי לית דין ולית דין ולית עלם אוחרן ולא למתן אגר טב לצדיקיא ולא לאתפרעא מן רשיעיא ולא ברחמין אתברי עלמא ולא ברחמין הוא מדבר מן בגלל מה אתקבל קורבנך מנך ברעו ומני לא אתקבל ברעוא עני הבל ואמר לקין אית דין ואית דין ואית עלם אוחרן ואית מתן אגר טב לצדיקיא ולאתפרע מרשיעיא וברחמין אתברי עלמא וברחמין הוא מדבר ברם כפירי עובדין טבין הוא מדבר על דהון עובדי תקנין מן דידך אתקבל קרבני מני ברעוא ומנך לא אתקבל ברעוא והוו תרויהון מנצין באפי ברא וקם קין על הבל אחוי וקטל יתיה : 10 קול קל ארמיהון דאוכלוסין דצדיקיא דהון עתידין למקם מן הבל אחוך : 13 ואמר קין קדם יי סגין אנון חובי למסבול ברם אית יוכלא קדמך למשרי ולמשבק לי :

הלא הלא אם תיטיב עובדך ישתבק 7 לך חובך ואין לא תיטיב עובדך בעלמא הדין ליום דינא רבא חטאך נטיר ועל תרעי ליבך חטאה רביע ובידך מסרית רשותיה דיצרא בישא ולוותך יהי מתויה ואנת תהא שליט ביה בין למזכי בין למחטי : ויאמר ואמר קין לות הבל 8 אחוהי איתא ונפוק תרוינן לברא והוה כד נפקו תרויהון לברא עני קין ואמר להבל מסתכל אנא דברחמין אתברי עלמא אבל לא כפירי עובדין טבין הוא מידבר ומסב אפין אית בדינא מן בגלל מה אתקבל קרבנך וקרבני מני לא אתקבל ברעוא עני הבל ואמר לקין ברחמין אתברי עלמא וכפירי עובדין טבין הוא מדבר ומסב אפין לית בדינא ועל דהוו פירי עובדי טבין מדידך וקדמין לדידך אתקבל ברעוא קרבני עני קין ואמר להבל לית דין ולית דיין ולית עלם אחרן ולית למיתן אגר טב לצדיקיא ולית למפרעא מן רשיעיא עני הבל ואמר לקין אית דין ואית דיין ואית עלם אחרן ואית למיתן אגר טב לצדיקיא ואית למתפרעא מן רשיעיא ועל עיסק פתגמיא האלין הוו מתנציין על אנפי ברא וקם קין על הבל אחוהי וטבע אבנא במצחיה וקטליה :
ויאמר יי ואמר יי לקין אן הבל אחוך 9
ואמר לא ידענא דלמא נטיר אחי אנא :
ויאמר ואמר מה עבדת קל דמי קטילת 10
אחוך דאתבלעו בגרגישתא צווחין קדמי
מן ארעא : ועתה וכען חלף דקטלתיה ליט את מן ארעא דפתחת ית פומא 11
וקבילת ית דמי דאחוך מן ידך : כי תעבוד ארום תפלח ית ארעא לא תוסף למיתן 12
חיל פירהא לך מטלטל וגלי תהי בארעא : ויאמר ואמר קין קדם יי סגי תקיף 13
מרודי מלמסיבלא ברם יוכלא קמך למסבליה יתיה : הן גרשת הא טרדת יתי יומא 14
דין מעל אנפי ארעא מן קדמך האיפשר דאיטמר ואין אהי מטלטל וגלי בארעא כל
זכיי דישכחינני יקטלינני : ויאמר לו ואמר ליה יי הא בכן כל דקטיל קין לשבעא 15
דרין יתפרע מניה ורשם יי על אפי דקין אתא מן שמא רבא ויקירא בגין דלא
למקטול יתיה כל דישכחוניה באסתכלותיה ביה :

Cain autem & ejus oblationem *sereno* vultu non aſpexit : & iratus eſt Cain 5 valde, & dejectæ ſunt figuræ facierum ejus. Et dixit Dominus Cain: 6 Cur ira eſt tibi? & cur dejectæ ſunt imagines faciei tuæ? An non ſi bo- 7 na feceris opera tua, remittetur tibi peccatum tuum? Quòd ſi non bona feceris opera tua in hoc ſeculo, ad diem judicii magni peccatum tuum ſervatur, & ad fores cordis tui peccatum jacebit: verùm in manu tua tradidi poteſtatem ipſius concupiſcentiæ malæ, & ad te erit appetitus ejus; & tu dominaberis illi, ſive ad juſtitiam ſive ad peccatum. Et dixit Cain ad Habel fratrem ſuũ; 8 Veni, exeamus ambo nos in agrum: fuitque cum exiiſſent ambo ipſi in agrum, reſpondit Cain & dixit Habeli; Intelligo ego quòd per miſerationes creatus eſt mundus, ſed non ſecundùm fructus operum bonorum gubernatur, & acceptio eſt facierum in judicio: propter quid accepta eſt oblatio tua, oblatio verò mea ex me non accepta eſt cum beneplacito? Reſpondit Habel & dixit Caino: In miſerationibus creatus eſt mundus, & ſecundùm fructus bonorum operum gubernatur, & acceptio facierum non eſt in judicio; & propterea quòd fuerunt fructus operum meorum meliores tuis & pretioſores tuis, recepta eſt cum beneplacito oblatio mea. Reſpondit Cain & dixit Abeli; Non eſt judicium, nec Judex, nec ſeculum aliud, nec dabitur merces bona juſtis, nec ultio ſumetur de improbis. Reſpondit Habel & dixit Caino: Eſt judicium, & eſt judex, & eſt ſeculum aliud, & dabitur merces bona juſtis, & ultio ſumetur de improbis; & propter harum rerum cauſam contendebant ſuper facies agri: & ſurrexit Cain contra Habel fratrem ſuum, & fixit lapidem in fronte ejus, & interfecit eum. Et dixit Dominus ad Cain; 9 Ubi eſt Habel frater tuus? & dixit, Non novi: nunquid cuſtos fratris mei ego? Et dixit, Quid feciſti; vox ſangui- 10 num occiſionis fratris tui, qui abſorpti ſunt in pulvere, clamant coram me ex terra. Jam verò pro eo quod interfeciſti eum, maledictus tu de terra, quæ ape- 11 ruit os, & recepit ſanguines fratris tui ex manu tua. Quando coles terram, 12 non addet dare robur fructuum ſuorum tibi; vagus & exul eris in terra. Et 13 dixit Cain coram Dño, Gravior eſt rebellio mea quàm ut poſſim ferre; verùm poteſtas eſt coram te condonandi ipſam. Ecce ejeciſti me hodie ex ſuperficie 14 terræ; à conſpectu tuo an fieri poteſt ut abſcondar? quòd ſi ſim vagus & exul in terra, omnis innocens qui invenerit me interficiet me. Et dixit illi Dñs; 15 Ecce nunc quiſquis interfecerit Cain, per ſeptem generationes ultio ſumetur ab eo: & conſtituit Dominus ſuper facies Caini ſignum ex nomine magno & pretioſo, ut non interficeret eum quiſquis eum inveniret, cùm videret ipſe illud.

Hieroſ. *Cap.* IV. 7 *An non ſi bona feceris opera tua in hoc ſeculo condonabitur & remittetur tibi in ſeculo venturo? quòd ſi non emendaveris opera tua in hoc ſeculo, in diem judicii magni peccatum tuum reſervabitur, & ad fores cordis jacebit: verùm in manum tuam tradidi poteſtatem concupiſcentiæ malæ, tu autem dominabere ei, ſive ut juſtificeris ſive ut pecces.* 8 *Et dixit Cain ad Abel fratrem ſuum; Veni & exeamus in agri ſuperficiem: accidit itaque cum exiiſſent ambo ipſi ad agri ſuperficiem, reſpondit Cain & dixit ad Abelem fratrem ſuum; Non eſt judicium nec eſt Judex, nec eſt aliud ſeculum, nec dabitur merces bona juſtis, nec ultio ſumetur de improbis, neque per miſerationem creatus eſt mundus, neque per miſerationem gubernatur. Quare recepta eſt oblatio tua à te cum beneplacito, à me autem non eſt accepta cum beneplacito? Reſpondit Abel & dixit Caino: Eſt judicium, & eſt Judex, & eſt aliud ſeculum, & eſt donum mercedis bonæ juſtis, & ultio ſumi debet ab improbis, & cum miſeratione creatus eſt mundus, & cum miſeratione gubernatur: verùm juxta fructus bonorum operum gubernatur; eò quòd opera mea tuis ſunt concinniora, recepta eſt oblatio mea à me cum beneplacito, à te verò non eſt recepta cum beneplacito: fueruntque ambo ipſi contendentes in ſuperficie agri, tum ſurrexit Cain contra Abel fratrem ſuum & interfecit eum.* 10 *Vox ſanguinum congregationum juſtorum, qui erant ſurrecturi ex Abel fratre tuo* 13 *Et dixit Cain coram Domino Plura ſunt peccata mea quam ut poſſim ferre: verùm eſt poteſtas coram te condonandi & remittendi mihi.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وبقين وبهديهي او نا قبول كرد كرم شد بقين بغايت بكشتند كونهاي روي او * 5
* كفت يي بقين چرا كرم شد بتو وچرا بكشتند كونهاي روي تو * ها نه اكر نكويي 6 7
كني آمرزش واكر نه نكويي كني بدركاه خطا خسپا وبتو محتاجي او وتو مسلط
باشي درو * كفت قين بهبل برادري او بود در بودن ايشان در دشت برخاست قين 8
بهبل برادري او وبكشت اويرا * كفت يي بقين كجاست هبل برادر تو كفت 9
ندانستم هنكاه داراي برادر من من * كفت چه كردي آواز خونهاي برادري تو فرياد 10
كنان بمن از آن زمين * واكنون لعنت تو از ان زمين آنچه بكشاد مر دهان آن بستاندن 11
مر خونها برادر تو از دست تو * كه كاركني مر آن زمين نه افزايد دادن زور آن بتو 12
سر كردان وسر كشته باشي در زمين * كفت قين بحضرت خدا بزركاست كناه من 13
از آمرزش * اينك براندي مرا امروز از بالاي روي آن زمين واز حضرت تو نهان شوم 14
وباشم سر كردان وسر كشته در زمين وباشد همه يابای من بكشد مرا * كفت خدا 15
بهمچنين همه كشاي قين دو هفت بارها باز توخته شود بنهاد خدا بقين نشان ببي زدن
اويرا همه يابای او *

Cain verò & oblationem ejus non ac- 5 cepit. Tum excandeſcente Cain valdè, mutati ſunt aſpectus vultûs ejus. Dixit 6 Dominus ad Cain, Quare excanduiſti? et quare mutati ſunt aſpectus vultûs tui? Nonne ſi benefeceris, erit remiſſio? ſi 7 verò non benfeceris, peccatum ad oſtium cubans eſt? & ad te erit neceſſitas ejus, & tu dominaberis ei. Locutus 8 eſt Cain cum Habel fratre ſuo: Fuit autem cùm eſſent in agro, inſurrexit Cain in Habel fratrem ſuum, & occidit eum. Tum dicenti Domino ad Cain, 9 ubi eſt Habel frater tuus? reſpondit, Neſcio: numquid cuſtos fratris mei ego? Dixit, Quid feciſti? vox ſan- 10 guinum fratris tui clamans eſt ad me è terra. Nunc ergò maledictionis eris 11 de terra, quæ aperuit os ſuum ad ſuſcipiendum ſanguines fratris tui è manu tua. Quando colueris terram, non ad- 12 jiciet præbere tibi vigorem ſuum: viæ anceps & attonitus eris in terra. Dixit Cain in præſentia Domini, Ma- 13 jus eſt peccatum meum quàm ut remiſſionem habeat. Ecce expuliſti me 14 hodiè deſuper faciem terræ, & à præſentia tua abſcondar; eróque viæ anceps & attonitus in terra: eritque ut omnis qui me invenerit, occidat me. Reſpondit Deus; Propterea, qui- 15 cunque occiderit Cain bis ſeptem vicibus ei rependetur: poſuit itaque Deus ſignum in Cain, ne percuteret eum quicunque inveniſſet eum:

תרגום יונתן בן עזיאל

16 ויצא ונפק קין מן קדם יי ויתיב בארעא
טלטול גלותיה דהות עבידא עלוהי
מלקדמין כגינוניתא דעדן: 17 וידע קין וידע
קין ית אנתתיה ואעדיאת וילדת ית חנוך
והוה בני קרתא וקרא שום קרתא כשום
בריה חנוך: 18 ויולד ואיתיליד לחנוך
ית עירד ועירד אוליד ית מחויאל
ומחיאל אוליד ית מתושאל ומתושאל אוליד ית למך: ויקח ונסיב ליה למך
תרתין נשין שום חדא עדה ושום תניתא צלה: ותלד וילידת עדה ית
יבל הוא הוה רב בהון דכל יתבי משכנין ומארי בעיר: ושם אחיו ושום
אחוהי יובל הוא הוה רב בהון דכל דממנן לזמרא בכנורא ואבובא:
וצלה וצלה אף היא ילידת ית תובל קין רב לכל אומן דידע בעיבידת
נחשא ופרזלא ואחתיה דתובל קין נעמא היא הות מרת קינין וזמרין:
ויאמר ואמר למך לנשוי עדה וצלה קבילן קלי נשי למך אציתן למימרי
ארום לא גברא קטלית דנתקטלא תחותוהי ואוף לא עולימא חבילית דבגיניה
יהובדון זרעי: כי שבעתים ארום קין דחב ותב בתיובתא עד שובעא דרין
אתליו ליה ולמך בר בריה דלא חב דינא הוא דיתלי ליה עד שובעין ושבעא:
וידע אדם וידע אדם תוב ית אנתתיה לסוף מאה ותלתין שנין דאתקטיל הבל
וילידת בר וקרת ית שמיה שת ארום אמרת יהב לי יי בר אוחרן חלף הבל דקטליה
קין: ולשת ולשת אף הוא אתיליד בר וקרת ית שמיה אנוש הוא דרא
דביומוהי שריאו למטעי ועבדו להון טעון ומכנין לטעותהון בשום מימרא דיי:

ירושלמי

16 ונפק קין מן קדם יי ויתיב בארעא
גלי ומטלטל מן מדנח לגנתא דעדן
והוה קדם עד לא קטל קין להבל אחוי
הות ארעא מרביא ליה פירין כפירי
גנתא דעדן מן דחטא וקטל לאחוי הוות
למסקא כובין ודרדרין:

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Et egreſſus eſt Cain à conſpectu 16
Domini, & habitavit in terra migrationis exilii ſui, quæ culta erat propter eum ab antiquo ſicut hortus Eden. Et cognovit Cain uxorem ſuam, & concepit & peperit 17
Henoch: & ædificavit civitatem, & vocabat nomen civitatis juxta nomen filii ſui, Henoch. Natus 18
vero eſt ipſi Henoch Hirad, & Hirad genuit Mechujael, & Mechujael genuit Methuſael, & Methuſael genuit Lamech. Et accepit ſibi 19
Lamech duas uxores: nomen unius, Ada; nomen vero alterius, Tſilla. Et peperit Ada Jabal: ipſe erat dux illis omnibus qui habitabant taber- 20
nacula, & poſſidentibus jumenta. Et nomen fratris ejus Jubal: ille 21
dux erat omnibus præfectis cantici in cithara & tibiis. Et Tſilla etiam ipſa 22
peperit Tubalcain, magiſtrum omnis opificis qui novit opus æris & ferri: & ſoror ipſius Tubalcain Naama, ipſa erat domina lamentationum & cantionum. Et dixit Lamech uxoribus ſuis Adæ & Tſillæ: Audite 23
vocem meam, uxores Lamech; auſcultate ſermoni meo: quoniam non virum interfeci, ut interficiamur pro eo; & etiam juvenem non perdidi, ut propter eum pereat ſemen meum. Quoniam Cain qui peccavit & con- 24
verſus eſt per pœnitentiam, uſque ad ſeptem generationes dilata eſt ipſi *pœna*: Lamecho ipſius nepoti, qui non peccavit, æquum eſt ut differatur illi uſque ad ſeptuaginta ſeptem. Et cognovit Adam rurſus uxorem 25
ſuam, exactis centum & triginta annis poſtquam interfectus eſt Habel; & peperit filium, & vocavit nomen ejus Seth: quoniam dixit; Dedit mihi Dominꝰ filium alium pro Habele, quem interfecit Cain. Ipſi verò etiam 26
Seth natus eſt filius, & vocavit nomen ejus Enos: illa *erat* ætas in cujus diebus incœperunt errare & fecerunt ſibi idola, & cognominabant idola ſua nomine ſermonis Domini.

Hieroſolymitanum.

Hieroſ. 16. *Et exiit Cain à facie Domini, & habitavit in terra exul & vagus ab oriente horti Eden. Fuit autem cum nondum occidiſſet Cain Abelem fratrem ſuum, producebat terra fructus, ſimiles fructibus horti Eden; ex quo verò peccavit & occidit fratrem ſuum, produxit ſpinas & tribulos.*

ה

וזה ספר דין ספר ייחוס תולדת אדם ביומא דברא יי אדם בדיוקנא
דיי עבדתיה: זכר דכר ונוקבא בראנון ובריך יתהון בשום מימריה:
וקרא ית שומהון אדם ביומא דאתבריאו: ויחי אדם וחיא אדם
מאה ותלתין שנין ואוליד ית שת דדמי לאקוניה ולדמותיה ארום מן קדמת
דנא אולידת חוה ית קין דלא דמי ליה והבל אתקטיל על ידוי וקין
אטרד ולא אתייחסו זרעיתיה בספר ייחוס אדם ובתר כן אוליד ית דדמי ליה
וקרת ית שמיה שת:

CAP. V.

HIc eſt liber genealogiæ hominis: in die qua creavit Dominus homi- 1
nem, ad imaginem Dei fecit ipſum. Marem & fœminam creavit eos: 2
& benedixit illis in nomine ſermonis ſui, & vocavit nomen eorum Adam, die quo creati ſunt. Et vixit Adam centum triginta annos & 3
genuit Seth, qui ſimilis erat imagini & ſimilitudini ejus; quoniam antea pepererat Hava Cainum, qui non ſimilis erat ipſi: Habel enim interfectus erat per manum ipſius; at Cain expulſus erat, nec recenſitum eſt ſemen ejus in libro progeniei Adam: poſtea verò peperit eum qui ſimilis erat ipſi, & vocavit nomen ejus Seth.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*:

16 * برون آمد [قين از پيشي ״ ونشست در زمين نود] پيش بهشت * خلوت كرد قين 17
مر زن او آبستن شد وبراييد مر حنوك بود آبدان كنا مر شهر بخواند نام آن شهر
چون نام پسر او حنوك * زاييده شد بحنوك مر عيرد وعيرد برايانيد مر محويال ومحويال برايانيد 18
مر متوشال ومتوشال برايانيد مر لمك * بستاند باو لمك دو زن نام آن يكه عده ونام 19
آن دويمي صلّه * برايد عده مر يبل او بود بزركي نشينا خيمه ورمه * ونام برادر او يوبل 20 21
او بود بزركي همه كيرا چنك وطنبوره * وصلّه نيز او براييد مر توبل قين تيز 22
كنا وهمه استادي كنا مس وآهن وخواهر توبل قين نعمه * كفت لمك بزنان او عده 23
وصلّه بشنويد آواز من زنان لمك كوش كنيد كفتار من كه مردي بكشتم بجراحت
من وكودك بنشان من * كه بهفت دو هفتها بار توخته شود قين ولمك هفتاد وهفت 24
* خلوت كرد آدم نيز مر زن او وبراييد پسر بخواند مر نام او شت كه بنهاد بمن خدا نسل 25
ديكر بجاي هبل كه بكشت اويرا قين * وبشت نيز او زاييده شد پسر بخواند مر نام 26
او انوش آن هنكام سست شد بخواندن در نام ״ *

Tum egreſſus Cain à præſentia Domini, ſedit in terra Nod, ante Paradiſum. 16 *Et ſeceſſum fecit Cain cum uxore ſua; quæ gravida facta peperit Hanoch: et ædificans urbem, vocavit nomen illius urbis ſecundùm nomen filii ſui, Hanoch.* 17 *Et natus eſt ipſi Hanoch Irad, & Irad genuit Mehujael, & Mehujael genuit Methuſael, & Methuſael genuit Lamech.* 18 *Accepit ſibi Lamech duas uxores, nomen unius Adah, & nomen ſecundæ Sillah.* 19 *Peperitque Adah Jabal: ipſe fuit magiſter inhabitantium tentoria, & paſcentium gregem.* 20 *Et nomen fratris ejus, Jubal: ipſe fuit magiſter omnis tractantis cymbalam & citharam.* 21 *Et Sillah etiam ipſa peperit Tubal-Cain, exacuendi & cujuſlibet operis artificem æris ac ferri: ſoror verò Tubal-Cain fuit Naamah.* 22 *Dixit Lamech uxoribus ſuis, Adah & Sillah audite vocem meam, uxores Lamech aurem præbete ſermoni meo, quòd virum occidero in vulnere meo, & puerum in vibice mea.* 23 *Quia pro ſeptem bis ſepties rependetur ipſi Cain, & Lamech ſeptuagies et ſepties.* 24 *Iterùm ſeceſſum fecit Adam cum uxore ſua, quæ peperit filium, cujus nomen vocavit Seth: quia inquit, poſuit mihi Deus ſobolem alteram loco Abel, quũ occîdit eum Cain.* 25 *Et ipſi Seth etiam natus eſt filius, cujus nomen vocavit Enoſh: tunc neglectum eſt invocare nomen Domini.* 26

فصل پنجم

* اين كتاب پيدا شدنهاي آدم در روز آفريدن خدا آدم در مانند فرشتهاي خدا 1
بكرد اويرا * نر وماده آفريد ايشانرا آفرين كرد ايشانرا بخواند مر نام ايشان آدم در 2
روز آفريدن ايشان * بزيست آدم صد وسي سال برايانيد در مانندي او چون چهرهي 3
او بخواند مر نام او شت *

CAP. V.

Iſte eſt liber generationum Adam. In die quo creavit Deus hominem, in ſimilitudine angelorum Dei fecit illum. 1 *Maſculum & fœminam creavit eos; et benedicens eis, vocavit nomen eorum Adam, in die quâ creati ſunt.* 2 *Vixit Adam centum triginta annos: genuitque ad ſimilitudinem ſuam, ſecundùm formam ſuam filium, cujus nomen vocavit Seth.* 3

ירושלמי תרגום יונתן בן עוזיאל

Targ. Jonathan B.Uziel. *Hieroſolymitanum.*

ויהיו וַהֲווֹ יוֹמֵי אָדָם בָּתַר דְאוֹלִיד יַת 4
שֵׁת תְּמְנֵי מְאָה שְׁנִין וְאוֹלִיד בְּנִין וּבְנָן:
ויהיו וַהֲווֹ כָּל יוֹמֵי שֵׁת תְּשַׁע מְאָה 8
וְתַרְתֵּיסְרֵי שְׁנִין וּמִית: ויחי וַחֲיָא אֱנוֹשׁ תִּשְׁעִין שְׁנִין וְאוֹלִיד יַת קֵינָן: 9
ויחי וַחֲיָא אֱנוֹשׁ בָּתַר דְאוֹלִיד יַת קֵינָן תְּמְנֵי מְאָה וַחֲמֵיסַר שְׁנִין וְאוֹלִיד בְּנִין וּבְנָן: 10
ויהיו וַהֲווֹ כָּל יוֹמֵי אֱנוֹשׁ תְּשַׁע מְאָה וַחֲמֵשׁ שְׁנִין וּמִית: ויחי וַחֲיָא קֵינָן 11
שׁוּבְעִין שְׁנִין וְאוֹלִיד יַת מַהֲלַלְאֵל: ויחי וַחֲיָא קֵינָן בָּתַר דְאוֹלִיד יַת מַהֲלַלְאֵל 12 13
תְּמְנֵי מְאָה וְאַרְבְּעִין שְׁנִין וְאוֹלִיד בְּנִין וּבְנָן: ויהיו וַהֲווֹ כָּל יוֹמֵי קֵינָן תְּשַׁע 14
מְאָה וַעֲשַׂר שְׁנִין וּמִית: ויחי וַחֲיָא מַהֲלַלְאֵל שִׁתִּין וַחֲמֵשׁ שְׁנִין וְאוֹלִיד יַת יֶרֶד: 15
ויחי וַחֲיָא מַהֲלַלְאֵל בָּתַר דְאוֹלִיד יַת יֶרֶד תְּמְנֵי מְאָה וּתְלָתִין שְׁנִין וְאוֹלִיד בְּנִין 16
וּבְנָן: ויהיו וַהֲווֹ כָּל יוֹמֵי מַהֲלַלְאֵל תְּמְנֵי מְאָה וְתִשְׁעִין וַחֲמֵשׁ שְׁנִין וּמִית: 17
ויחי וַחֲיָא יֶרֶד מְאָה וְשִׁתִּין וְתַרְתֵּין שְׁנִין וְאוֹלִיד יַת חֲנוֹךְ: ויחי וַחֲיָא יֶרֶד 18 19
בָּתַר דְאוֹלִיד יַת חֲנוֹךְ תְּמְנֵי מְאָה שְׁנִין וְאוֹלִיד בְּנִין וּבְנָן: ויהיו וַהֲווֹ כָּל 20
יוֹמֵי יֶרֶד תְּשַׁע מְאָה וְשִׁתִּין וְתַרְתֵּין שְׁנִין וּמִית: ויחי וַחֲיָא חֲנוֹךְ שִׁתִּין וַחֲמֵשׁ 21
שְׁנִין וְאוֹלִיד יַת מְתוּשֶׁלַח: ויתהלך וּפְלַח חֲנוֹךְ בְּקוּשְׁטָא קֳדָם יְיָ בָּתַר דְאוֹלִידֵית 22
מְתוּשֶׁלַח תְּלַת מְאָה שְׁנִין וְאוֹלִיד בְּנִין וּבְנָן: ויהיו וַהֲווֹ כָּל יוֹמֵי חֲנוֹךְ עִם דַיָּירֵי 23
אַרְעָא תְּלַת מְאָה וְשִׁתִּין וַחֲמֵשׁ שְׁנִין:
ויתהלך וּפְלַח חֲנוֹךְ בְּקוּשְׁטָא קֳדָם יְיָ 24
והא לֵיתוֹהִי עִם דַיָּירֵי אַרְעָא אֲרוּם
אתנגיד וּסְלִיק לִרְקִיעָא בְּמֵימַר קֳדָם יְיָ
וקרא שְׁמֵיהּ מִיטַטְרוֹן סָפְרָא רַבָּא: ויחי וַחֲיָא מְתוּשֶׁלַח מְאָה וּתְמָנִין וּשְׁבַע 25
שנין וְאוֹלִד יַת לֶמֶךְ: ויחי וַחֲיָא מְתוּשֶׁלַח בָּתַר דְאוֹלִיד יַת לֶמֶךְ שְׁבַע מְאָה 26
וּתְמָנִין וְתַרְתֵּין שְׁנִין וְאוֹלִד בְּנִין וּבְנָן: ויהיו וַהֲווֹ כָּל יוֹמֵי מְתוּשֶׁלַח תְּשַׁע 27
מְאָה וְתַרְתֵּין וְשִׁתִּין וּתְשַׁע שְׁנִין וּמִית: ויחי וַחֲיָא לֶמֶךְ מְאָה וּתְמָנִין וְתַרְתֵּין שְׁנִין וְאוֹלִד בַּר: 28

4 תְּמְנֵי מְאָה שְׁנִין וּבְהוֹן בִּשְׁנַיָּא הֲוָה מוֹלִיד בְּנִין וּבְנָן:
5 וּמִית וְאִתְכְּנֵישׁ מִן גּוֹ עָלְמָא:

ירושלמי 24 וּפְלַח חֲנוֹךְ בְּקוּשְׁטָא קֳדָם
יְיָ וְהָא לֵיתוֹהִי אֲרוּם אִתְנְגֵיד בְּמֵימַר
מִן קֳדָם יְיָ:

Et fuerunt dies Adam poſtquam ge- 4
nuiſſet Seth octingenti anni: & genuit
filios & filias. Et fuerunt omnes dies 8
Seth, nongenti & duodecim anni;
& mortuus eſt. Et vixit Enos non- 9
aginta annos, & genuit Kenan. Et 10
vixit Enos poſtquam genuiſſet Kenan octingentis & quindecim annis; &
genuit filios & filias. Et fuerunt omnes dies Enos nongenti & quinque 11
anni, & mortuus eſt. Et vixit Kenan ſeptuaginta annos, & genuit 12
Mahalaleel. Et vixit Kenan poſtquam genuiſſet Mahalaleel octingen- 13
tis & quadraginta annis, & genuit filios & filias. Et fuerunt omnes dies 14
Kenan nongenti & decem anni, & mortuus eſt. Et vixit Mahalaleel 15
ſexaginta quinque annos, & genuit Jered. Et vixit Mahalaleel poſt- 16
quam genuiſſet Jered octingentos triginta annos; & genuit filios & fi-
lias. Et fuerunt omnes dies Mahalaleel octingenti nonaginta quinque anni; 17
& mortuus eſt. Et vixit Jered centum ſexaginta duos annos, & genuit 18
Enoch. Et vixit Jered poſtquam genuiſſet Enoch octingentos annos; & 19
genuit filios & filias. Et fuerunt omnes dies Jered nongenti ſexaginta 20
duo anni, & mortuus eſt. Et vixit Enoch ſexaginta quinque annos, & 21
genuit Methuſelach. Et coluit Enoch in veritate coram Domino, poſt- 22
quam genuiſſet Methuſelach, trecentis annis; et genuit filios et filias. Et 23
fuerunt omnes dies Enoch, cum habitatoribus terræ, trecenti et ſexaginta
et quinque anni. Et coluit Enoch in veritate coram Domino, et ecce non 24
ipſe cum generationibus terræ; quoniam ſubductus eſt, et aſcendit in cœlum
in ſermone coram Domino: et vocatum eſt nomen ejus Metatron ſcriba
magnus. Et vixit Methuſelach cen- 25
tum octinginta ſeptem annos, et ge-
nuit Lemech. Et vixit Methuſelach 26
poſtquam genuiſſet Lemech ſeptin-
gentos octoginta duos annos; et ge-
nuit filios et filias. Et fuerunt 27
omnes dies Methuſelach nongenti et duo et ſexaginta novem anni; et
mortuus eſt. Et vixit Lamech centum octoginta duos annos, et genuit 28
filium.

Hieroſ. 4. *Octingentis annis, & in illis annis genuit filios & filias.* 5. *Et mortuus eſt, & collectus è medio mundi.*

Hieroſ. 24. *Et coluit Enoch in veritate coram Domino, & ecce non fuit ipſe; quoniam ſubtractus eſt per verbum à conſpectu Domini.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

بودند روزکاران آدم پس زایانیدن او مر شث هشت صد سال بزایانید پسران دختران 4
*بودند همه روزکاران آدم آنچه بزیست نهصد وسی سال وبمرد * بزیست شث صد وپنج 5 6
سال بزایانید مر انوش * بزیست شث پس زایانیدن او مر انوش هشت صد وهفت سال 7
بزایاند پسران ودختران * بودند همه روزکاران شث نه صد ودوازده سال وبمرد * 8
*بزیست انوش نود سال بزایاند مر قینن * بزیست انوش پس زایاندن او مر قینن 9 10
هشت صد وپانزده سال بزایاند پسران ودختران * بودند همه روزکاران انوش نه صد 11
وپنج سال وبمرد * بزیست قینن هفتاد سال بزایاند مر مهللال * بزیست قینن پس 12 13
زایاندن او مر مهللال هشت صد وچهل سال وبزایاند پسران ودختران * بودند همه 14
روزکاران قینن نه صد وده سال وبمرد * بزیست مهللال شست وپنج سال بزایاند مر یرد * 15
بزیست مهللال پس زایاندن او مر یرد هشت صد وسی سال بزایاند پسران ودختران بودند 16 17
همه روزکاران مهللال هشت صد ونود وپنج سال وبمرد * بزیست یرد صد وشست ودو 18
سال بزایاند مر حنوك * بزیست یرد پس زایاندن او مر حنوك هشت صد سال بزایاند 19
پسران ودختران * بودند همه روزکاران یرد نه صد وشست ودو سال وبمرد * بزیست 20 21
حنوك شست وپنج سال بزایاند مر متوشلح * رویش کرد حنوك بحضرت خدا پس 22
زایاندن او مر متوشلح سه صد سال بزایاند پسران ودختران * بود همه روزکاران 23
حنوك سه صد وشست وپنج سال * [رویش کرد حنوك بحضرت خدا] ونیست او که 24
بستاند اویرا خدا * بزیست متوشلح صد وهشتاد وهفت سال بزایاند مر لمك * بزیست 25 26
متوشلح پس زایاندن او مر لمك هفت صد وهشتاد ودو سال بزایاند پسران ودختران *
*بودند همه روزکاران متوشلح نه صد وشست ونه سال وبمرد * بزیست لمك صد 27 28
وهشتاد ودو سال بزایاند پسر *

Fuerunt tempora Adam poſtquàm ge- 4
nuit Seth, octingenti anni, et genuit
filios ac filias. Fuerunt itaque *cun-* 5
cta tempora Adam quibus vixit, non-
genti triginta anni, & mortuus eſt.
Vixit Seth centum & quinque annos, 6
*& genuit Enoſh. Vixit*que *Seth poſt-* 7
quàm genuit Enoſh, octingentos & ſe-
ptem annos, & *genuit filios ac fili-*
as. Fuerunt itaque *cuncta tempora* 8
Seth, nongenti & duodecim anni, &
mortuus eſt. Vixit Enoſh nonaginta 9
annos, & *genuit Cainan.* Et *vixit* 10
Enoſh poſtquàm genuit Cainan, octin-
gentos & quindecim annos: genuit-
*que filios ac filias. Fuerúnt*que *cun-* 11
cta tempora Enoſh, nongenti & quin-
que anni, & mortuus eſt. Vixit Cai- 12
nan ſeptuaginta annos, et *genuit Ma-*
halaleel. Et *vixit Cainan poſtquàm* 13
genuit Mahalaleel, octingentos & qua-
*draginta annos: genuit*que *filios &*
filias. Fuerunt autem *cuncta tempo-* 14
ra Cainan nongenti & decem anni,
mortuúſque eſt. Vixit Mahalaleel 15
ſexaginta & quinque annos, et *ge-*
*nuit Jared. Vixit*que *Mahalaleel poſt-* 16
quàm genuit Jared, octingentos &
*triginta annos: genuit*que *filios & fi-*
lias. Fuerunt autem *cuncta tempora* 17
Mahalaleel octingenti nonaginta &
quinque anni, & mortuus eſt. Vixit 18
Jared centum ſexaginta & duos an-
nos, et *genuit Hanoch.* Et *vixit* 19
Jared poſtquàm genuit Hanoch, octin-
*gentos annos: genuit*que *filios & fili-*
*as. Fuerúnt*que *cuncta tempora Ja-* 20
red nongenti ſexaginta & duo anni,
& mortuus eſt. Vixit Hanoch ſexa- 21
ginta quinque annos, et *genuit Me-*
thuſelah. Ambulavit autem *Hanoch in* 22
præſentia Dei poſtquàm genuit Methu-
*ſelah, trecentos annos: genuit*que *fi-*
*lios & filias. Fuerúnt*que *cuncta tem-* 23
pora Hanoch trecenti ſexaginta quinque
anni. Ambulavit inquam, *Hanoch in* 24
præſentia Dei, & eſſe deſiit; quia
tulit eum Deus. Vixit Methuſelah 25
centum octoginta & ſeptem annos, et
*genuit Lamech. Vixit*que *Methuſelah* 26
poſtquàm genuit Lamech, ſeptingentos
octoginta atque duos annos: genuit-
que *filios ac filias. Fuerunt* itaque 27
cuncta tempora Methuſelah nongenti
ſexaginta novem anni, & mortuus eſt.
Vixit Lamech centum octoginta & du- 28
os annos, et *genuit filium,*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

ויקרא וקרא ית שמיה נח למימר דין ינחמיננא מפולחננא דלא מצלחא ומליעות 29
ידנא מן ארעא דלטא יי בגין חובי בני אנשא : ויחי וחיא למך בתר דאוליד ית 30
נח חמש מאה ותשעין וחמש שנין ואולד בנין ובנן : ויהיו והוו כל יומי למך שבע 31
מאה ושובעין ושבע שנין ומית : ויהי נח והוה נח בר חמש מאה שנין ואוליד נח 32
ית שם ית חם וית יפת :

ו

ויהי כי והוה ארו שריאו בני נשא למסגי על אנפי ארעא ובנתא שפירתא אתילידו 1
להון : ויראו וחמון בני רברביא ית בנת אנשא ארום שפירן הינין וכחלן ופקסן 2
ומהלכן בגילוי בשרא והרהירו לזנו ונסיבו להון נשין מכל דאתרעיו : ויאמר ואמר 3
יי במימריה לא יתדנון כל דריא בישיא
דעתידין למיקם בסדר דיניא דדרא
דמבולא למובדא ולמשתיצי מגו עלמא
הלא יהבית רוח קדשי בהום מן בגלל
די יעבדון עובדין טבין והא אבאישו
עובדיהון הא יהבית להון ארכא מאה
ועשרין שנין מן בגלל דיעבדון תתובא
ולא עבדו : הנפילים שמחזאי ועוזיאל 4
הינון נפילין מן שמיא והוו בארעא
ביומיא האינון ואוף בתר כן דעלון בני רברביא לות בנת אינשא וילידן להון והינון
מתקרין גברין דמעלמא אינשי שמהן : וירא וחמא יי ארום סגיאת בישת אינשא 5
בארעא וכל יצרא דמחשבת ליביה לחוד
ביש כל יומא : וינחם ותב יי במימריה 6
ארום עבד ית אינשא בארעא ואידיין
עליהון במימריה : ויאמר ואמר יי 7
אבטיל אנשא במימרי דבריתי מעל אנפי ארעא מאינשא עד בעירא עד ריחשא ועד
עופא דשמיא ארום תבית במימרי ארום
עבדתינון : ונח ונח דהוה צדיק אשכח 8
חינא קדם יי :

ירושלמי ו 3 ואמר מימריה דיי לא
יתדונון דריא דעתידין למקם מן בתר
דרא דמבולא למובדא למשתיצי
ולממחא גמירא הלא רוחי יהבית בבני
אנשא מן בגלל דאנון בשר ועובדיהון
עובדין טבין ועובדיהון עובדין בישין הא
יהבית להון ארכא מאה ועשרין שנין
דלמא דיעבדון תתובא ולא עבדו :

ירושלמי 6 והוה תהי מן קדם יי
במימריה ארי עבד ית אנשא בארעא
ואמר ואדין עם לביה :

ירושלמי 8 ונח על דהוה צדיק בדריה
אשכח חינא וחסדא קדם יי :

פ פ פ

אלה תולדות נח אלין יחוסין דגניסת נח נח הוה גבר זכאי שלים בעובדין 9
טבין הוה בדרוהי בדחלתא דיי הליך נח : ויולד ואוליד נח תלתא בנין ית שם ית 10
חם וית יפת :

Et vocavit nomen ej⁹ Noach, dicendo: Hic conſolabitur nos ab opere noſtro 29 non proſpero, & à laboribus manuum noſtrarum, ex terra cui maledixit Deus propter peccata filiorum hominis. Et vixit Lamech poſtquam genuiſſet 30 Noach quingentis nonaginta quinque annis; & genuit filios & filias. Et 31 fuerunt omnes dies Lamech ſeptingenti ſeptuaginta & ſeptem anni; & mortuus eſt. Et fuit Noach filius quingentorum annorum; & genuit Noach 32 Semum, Chamum, & Japhetum.

CAP. VI.

ET accidit quando inceperunt filii hominis multiplicari ſuper facies terræ, 1 ut filiæ pulchræ naſcerentur illis. Et viderunt filii optimatum filias homi- 2 num quòd pulchræ eſſent, & fucantes faciem & diſcernentes *capillos*, & ambulantes cum manifeſtatione carnis & cogitatione ſcortationis: & accepe- 3 runt ſibi uxores ex omnibus quæ ipſis complacuerant. Et dixit Dominus per ſermonem ſuum; Non judicabuntur omnes generationes perverſæ, quæ ſurrecturæ ſunt, ordine judiciorum ætatis diluvii, ut perdantur & exterminentur è medio mundi. An non poſui ſpiritum meum ſanctum in illis, eò ut faciant bona opera? quia verò mala egerunt opera ſua, ecce dedi illis ſpatium centum viginti annorum ut pœnitentiam agerent, ſed non fecerunt. Schamchazai & Uzi- 4 el, qui cadebant ex cœlis, erant in terra in diebus illis: & etiam poſtquã ingreſſi ſunt filii magnatum ad filias hominum, & pepererunt illis; & hi ſunt qui vocantur Viri qui à ſeculo, Viri nominum. Et vidit Dominus quod multa eſſet malitia hominis in ter- 5 ra, & omne figmentum cogitationis cordis ejus tantùm malum omni die. Et pœnituit Dominum cum ſermone 6 ſuo, quoniam feciſſet hominem in terra: & judicabat eos ſermone ſuo. Et dixit Dominus abolebo hominem 7 in ſermone meo, quem creavi, de ſuperficie terræ; ab homine uſque ad jumentum, uſque ad reptile, & uſque ad volucre cœlorum: quoniam pœnitet me in ſermone meo quòd illos fecerim. Noach autem, qui erat ju- 8 ſtus, invenit gratiam coram Domino.

Hieroſ. *Cap.* VI. 3 *Et dixit verbum ipſius Domini; Non judicabuntur ætates, quæ ſurrecturæ ſunt poſt ætatẽ diluvii, ut perdantur, exterminentur & deleantur prorſus. An non ſpiritum meum indidi filiis hominum, eo quòd ſint caro, & opera eorum opera bona? quia verò opera eorum ſunt opera mala, ecce dedi illis ſpatium centum viginti annorum, ſi forſan facerent pœnitentiam, ſed non fecerunt.*

Hieroſ. 6 *Et fuit pœnitentia à conſpectu Domini in verbo ſuo, eò quòd feciſſet hominem in terra, & dixit & diſceptavit in corde ſuo.*

Hieroſ. 8 *Noach autem, quòd eſſet juſtus in ætate ſua, invenit gratiam et miſericordiam coram Domino.*

SECTIO II.

Iſtæ ſunt proſapiæ familiarum Noach. Noach fuit vir purus, integer in 9 operibus bonis erat in generationibus ſuis, in timore Dei ambulavit Noach. Et genuit Noach tres filios; Semum, Chamum, & Japhetum. 10

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

بخواند مر نام او نوح بگفتن این آسایش دهد ایمارا از کارها ایما واز زحمت دستهاي ایما 29
از آن زمین آنچه نفرین کرد اویرا ״ *بزیست لمك پس زایاندن او مر نوح پانصد ونود 30
وپنج سال بزایاند پسران ودختران *بود همه روزکاران لمك هفت صد وهفتاد وهفت سال 31
وبمرد *بود نوح قدر پانصد سال بزایاند نوح مر شم ومر حم ومر یفت * 32

* فصل ششم *

*بود که در استید آن آدم بسیار شدن ابر روی آن زمین ودختران زاییده شدن 1
بایشان بدیدند فرشتگان خدا مر دختران آن آدم [که نیکان ایشان] بستدند بایشان 2
زنان از همه آنچه اختیار کردند *گفت [״] نه قرار گیرد روح من در آدم بجاوید 3
در آنچه نیز او گوشتمند وباشند روزگاران او صد وبیست سال *آن خانان بودند در 4
زمین در روزگاران ایشان ونیز پس همچنین آنچه بیایند فرشتگان آن خدا بدختران
آن آدم بزایان بایشان ایشان آن جبّاران آنچه از جاوید مردمان آن نام * بدید ״ که 5
بسیار است بدی آن آدم در زمین وهمه خلق اندیشهاي دل او خاصه بد 6
همه آن روز *تباعت آورد ״ که بکرد مر آن آدم در زمین زحمت شد بدل او *گفت 7
״ محو کنم مر آن آدم آنچه آفریدم از بالای روی آن زمین از آدم تا چهارپا تا جنبش وتا
مرغ آن آسمان که تباعت آوردم که آفریدم ایشانرا *ونوح یافت خوبی در چشمان ״ *ایدان 8 9
زاییده شدگان آن نوح نوح مرد صالح بود در عصرهاي او مر آن خدا رویش کرد نوح
*بزایاند نوح سه پسران مر شم مر حم ومر یفت * 10

Cujus nomen vocavit Noah, dicendo; Iſte requiem dabit nobis ab operibus noſtris, & ab ærumna manuũ noſtrarum de terra cui maledixit Dominus. 29 *Vixitq; Lamech poſtquàm genuit Noah, quingentos nonaginta & quinque annos: & genuit filios ac filias.* 30 *Fuerunt itaque cuncta tempora Lamech ſeptingenti ſeptuaginta & ſeptem anni, & mortuus eſt.* 31 *Cùmq; eſſet Noah circiter quingentorum annorum, genuit ipſe Sem, Ham, & Japheth.* 32

CAP. VI.

Fuit, cùm cœpiſſent homines multiplicari ſuper faciem terræ, filiæque natæ eſſent illis; 1 *Videntes angeli Dei filias hominum eſſe bonas, acceperunt ſibi uxores ex omnibus quas elegerant.* 2 *Dixit Dominus, Non permanebit ſpiritus meus in homine in æternum, eò quòd ſit etiam carneus ipſe: erunt tamen tempora ejus centum & viginti anni.* 3 *Principes erant in terra in iis temporibus: atque etiam poſtquàm ingreſſi ſunt angeli Dei ad filias hominum, pepererunt illis: iſti ſunt potentes qui ab æterno, viri nominis.* 4 *Tum videns Dominus multam eſſe malitiam hominum in terra, omneque figmentum cogitationum cordis ejus tantùm malum eſſe totâ die,* 5 *Pœnituit Dominum quòd feciſſet homines in terra, & doluit in corde ſuo.* 6 *Dixitque Dominus, Delebo homines quos creavi deſuper faciem terræ, ab homine uſque ad quadrupedem, uſque ad reptile, & uſque ad volatile cœli: pœnitet enim me quòd creaverim ea.* 7 *At Noah invênit gratiam in oculis Domini.* 8 *Iſti ſunt progeniti Noah: (Noah vir probus fuit in ſeculis ſuis: cum Deo ambulavit Noah.)* 9 *Genuit Noah tres filios, Sem, Ham, & Japheth.* 10

ירושלמי

11 ואתמליאת ארעא חומסין ונזולין :

ירושלמי 14 תיבותא דאעין דקדרנין :

תרגום יונתן בן עוזיאל

ותשחת ואתחבלת ארעא בנין דיירהא 11
דסטו מן ארחן דתקנן קדם יי ואתמליאת
ארעא חטופין : וירא וחמא יי ית ארעא והא אתחבלת ארום חבילו כל 12
בשרא כל חד וחד ית אורחיה על ארעא : ויאמר ואמר יי לנח סופא דכל 13
בשרא מטא מן קדמי ארום אתמליאת ארעא חטופין מן עובדיהון בישיא והא
אנא מחבלהון עם ארעא : עשה עיבד 14
לך תיבותא דקיסין קדרונין מאה וחמשין
קולין תעביד לתיבותא בשמאלה ותלתין ושית בפותיה ועשרה בתין במציעא
לאצנעא בהון מזונא וחמש אפוטניותא בימינא וחמש בשמאלה ותשוע יתה
מן גיו ומברא בחימרא : צהר איזל לפישון וסב מתמן יוהרא ותשויניה 16
בתיבותא לאנהרא לכון ולגרמידא תשיצינה מלעיל ותרעא דתיבותא בצטרא
תשוי מדורין תתאין תניינין ותליתאין תעבדינה : ואני ואנא האנא מיתי 17
ית טובענא מיא על ארעא לחבלא כל בשרא דביה רוחא דחיי מן תחות
שמיא כל דבארעא יתנגד : והקימותי ואקים ית קיימי עמך ותיעול לתיבותא 18
אנת ובנך ואנתתך ונשי בנך עמך : ומכל ומן כל דחי מכל בשרא תרין מכלא תעול 19
לתיבותא לקיימא עמך דכר ונוקבא יהון : מהעוף מעופא לזניה ומבעירא 20
לזניה ומכל ריחשא דארעא לזניה תרין מכלא ייעלון לותך על יד מלאכא
דאחד ומעל יתהון לך לקיימא : ואתה ואנת סב לך מכל מיכל דמתאכיל 21
ויהי לך ולהון למיכל : ויעש ועבד נח ככל דפקדיה יי : 22

ז

ויאמר ואמר יי לנח עול אנת וכל אינש ביתך לתיבותא ארום יתך חמיתי זכאי 1
קדמי בדרא הדין : מכל מכל בעירא דכיא תסב לך שובעא שובעא דכר ונוקבא 2
ומן בעירא דליתה דכיא תרין דכר ונוקבא : גם ברם מן צפרי שמיא שובעא 3
שובעא דכר ונוקבא לקיימא מנהון זרעא על ארעא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

11 Et corrupta erat terra propter habitatores ejus, qui declinârant à viis rectis coram Domino: & replebatur terra rapinis. 12 Et vidit Dominus terram, & ecce corrupta erat: quoniam corruperat omnis caro unuſquiſque viam ſuam ſuper terram. 13 Et dixit Dominus Noacho; Finis omnis carnis venit à facie mea, quoniam repleta eſt terra rapinis propter eorum opera mala: & ecce ego perdo eos cum terra. 14 Fac tibi arcam lignorum cedrinorum; centum quinquaginta cellas facies arcæ ad ſiniſtrā ejꝰ, & triginta ſex in latitudine ejus, & decem receptacula in medio ad collocandum in illis cibum, & quinque apothecas ad dextram & quinque ad ſiniſtram ejus: & linies eam intus & foris cæmento. 16 Ito ad Phiſon, & ſumito inde lapidem pretioſum, & pones ipſum in arca ad lucendum vobis; & ad cubitalem menſuram conſummabis ipſam deſuper; & portam arcæ in latere pones: habitationes infimas, ſecundas, & tertias facies eam. 17 Et ego ecce ego adduco dilvuium aquarum ſuper terram, ad conſumendam univerſam carnem, in qua eſt ſpiritus vitæ, de ſub cœlis: quicquid in terra eſt morietur. 18 Et ſtabiliam fœdus meum tecum, & ingredieris in arcam, tu, & filii tui, & uxor tua, & uxores filiorum tuorum tecum. 19 Et ex omni eo quod vivit ex omni carne, duo ex unaquaque *ſpecie* ingredientur in arcam, ut conſerventur in vita tecum: maſculus & fœmina erunt. 20 Ex volucri ſecundùm ſpeciem ſuam, & ex jumento ſecundùm ſpeciem ſuam, ex omni reptili terræ ſecundùm ſpeciem ſuam: duo ex unaquaque *ſpecie* ingredientur ad te, per manum angeli qui capiet & ingredi faciet ea ad te, ad conſervandum ea in vita. 21 Tu autem accipito tibi de omni cibo qui comeditur, & erit tibi & illis in cibum. 22 Et fecit Noach ſecundùm omnia quæ præceperat illi Dominus.

Hieroſ. 11. *Et repleta eſt terra rapinis & fraudibus.*

Hieroſ. 14. *Arcam lignorum cedrinorum.*

CAP. VII.

1 ET dixit Dominus ipſi Noach; Ingredere tu & omnis vir domus tuæ in arcam: quoniam te vidi innocentem coram me in hac generatione. 2 Ex omni jumento mundo accipies tibi ſeptem, ſeptem, marem & fœminam: & ex omni jumento immundo bina, marem & fœminam. 3 Verùm ex avibus cœlorum ſeptem, ſeptem, marem & fœminam; ad conſervandum ex illis ſemen ſuper terram.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

11 12 *تباه شد آن زمین بپیش آن خدا پر شد آن زمین ستم *بدید خدا مر آن زمین واینك
13 تباه شد که تباهي کرد همه گوشتمند مر راه او ابر آن زمین *گفت خدا
بنوح فرجام همه گوشتمند بیامد بپیش من که پر شد آن زمین ستم از پیش
14 ایشان واینك من تباه کنا ایشانرا مر آن زمین *بکن بتو کشتي چوبهاے
صنوبر آشیانها بکني مر آن کشتي ووبیانداوے آنرا از اندرون واز بیرون در
15 قیل *واین آنچه بکني آنرا سه صد گز درازے آن کشتي پنجاه گز
16 گشادگي آن وسي گز بالاے آن *دریچهي بکني در کشتي وبگز تمام
کني آنرا از بالا ودرگاه آن کشتي در پهلوے آن بنهي فرودیها دویمیها وسیمیها
17 بکني آنرا *ومن اینك من آورا مر آن طوفان آب ابر آن زمین بتباه کردن همه
18 گوشتمند آنچه درو روح زندگي از فرود آن آسمان همه آنچه در زمین بمیرد *بر انگیزانم
مر شرط من اواز تو بیایي بآن کشتي تو وپسران تو وزن تو وزنان پسران تو اواز
19 تو *واز همه آن زنده از همه گوشتمند دوے از همه بیاورے بآن کشتي بزیستن
20 اواز تو نر ومادہ باشند *ازان مرغ بنوع او واز چهارپا بنوع آن واز همه جنبش
21 از آن زمین بنوع او دو از همه بیایند بتو بزیستن *وتو بستان بتو از همه خوردني
22 آنچه خورده شود وجمع کني بتو وباشد بتو وبایشان بخوردن *بکرد نوح چون همه
آنچه فرمود اویرا خدا همچنین بکرد * * فصل هفتم *
1 *گفت یَ بنوح بیا تو وهمه خانهي تو بآن کشتي که ترا دیدم صالح بپیش من
2 در عصر این *از همه چهارپاي آن پاك بستاني بتو هفت هفت نر ومادہ واز آن چهارپاي
3 آنچه نیست آن پاك دو نر ومادہ *نیز از مرغ آن آسمان هفت هفت نر ومادہ برپایاندن نسل
ابر روے همه زمین *

11 *Corrupta autem erat terra coram Deo, & repleta erat terra violentiâ.* 12 *Aſpexit itaque Deus terram, & ecce corrupta erat: nam corruperat omne carneum viam ſuam ſuper terram.* 13 *Dixitque Deus ad Noah, Finis omnis carnis venit coram me, quia repleta eſt terra violentiâ propter eos: ecce ego corrumpam eis terram.* 14 *Fac tibi navem lignis pineis, nidos facies in nave, & obduces eam intrinſecùs & extrinſecùs bitumine.* 15 *Et hic modus quo facies eam: trecentorum cubitorum erit longitudo navis, quinquaginta cubitorum latitudo ejus, & triginta cubitorum altitudo ejus.* 16 *Feneſtram facies in nave, & in cubito conſummabis eam supernè: oſtium quoque navis in latere ejus pones: infimis, ſecundis, ac tertiis facies eam.* 17 *Ego verò, ecce ego adduco diluvium aquæ ſuper terram, ad corrumpendum omne carneum cui ineſt ſpiritus vitæ de ſub cœlum; quicquid fuerit in terra, morietur.* 18 *Suſcitabo tamen pactum meum tecum: ingredieris navem, tu, & filii tui, uxórque tua, & uxores filiorum tuorum tecum.* 19 *Et ex quolibet vivente omnis carnei, bina ex ſingulis introduces in navem, ut vivant tecum; maſculus & fœmina erunt.* 20 *Ex volatili in ſpecie ſua: & ex quadrupede in ſpecie ſua: ex omni quoque reptili terræ in ſpecie ſua; bina ex ſingulis ingredientur ad te, ut vivant.* 21 *Tu verò accipe tibi ex omni eſca quæ comeditur, & collige tibi, ut ſit tibi & illis in eſcam.* 22 *Fecitque Noah juxta omnia quæ præceperat ei Deus, ſic fecit.*

CAP. VII.

1 *DIxit ergò Dominus ad Noah, Ingredere tu & tota domus tua in navem: quia te vidi rectum in conſpectu meo in ætate iſta.* 2 *Ex omni quadrupede munda accipies tibi ſeptenas, maſculum & fœminam: & ex quadrupedibus quæ non ſunt mundæ binas, maſculum & fœminam.* 3 *De volatili etiam cæli ſeptena, maſculum & fœminam ad vivificandum [illegible] ſuper faciem totius terræ.*

ירושלמי   תרגום יונתן בן עוזיאל   Targ. Jonathan B Uziel.   *Hieroſolymitanum.*

כי לימים ארום הא אנא יהיב לכון ארכא שובעא יומין אין יתובון ישתבק להון
ואין לא יתובון לזמן יומין תוב שובעא אנא מחית מטרא על ארעא ארבעין
יממין וארבעין לילון ואישצי ית כל גווית אינש ובעיר ארעא: ויעש ועבד נח
ככל דפקדיה יי: ונח ונח בר שית מאה שנין וטובענא הוה מיא על ארעא:
ויבא ועל נח ובנוהי ואנתתיה ונשי בנוי עמיה לתיבותא מן קדם מוי דטובענא:
מן הבהמה מן בעירא דכיא ומן בעירא דליתא דכיא ומן עופא וכל דרחיש על
ארעא: שנים תרין תרין עאלו לנח לתיבותא דכר ונוקבא היכמא דפקיד
יי ית נח: ויהי והוה לזמן שובעא יומין מן בתר דשלים אובליה דמתושלח
חמא יי והא לא תבן בני נשא ומוי דטובענא הוו נחתין רתיחין מן שמיא
עילוי ארעא: בשנת בשנת שית מאה שנין לחיי נח בירחא תנינא
הוא ירח מרחשון דעד כדון לא הוו מתמנן ירחייא אלהן מתשרי דהוא
ריש שתא לשכלול עלמא בשבסרי יומין לירחא ביומא הדין אתבזעו כל מבועי
תהומא רבא והוון בני גובריא משויין
תמן בניהון וסתמין יתהון ובתר הכי
חרכי שמיא אתפתחו: ויהי והוה מטרא נחית על ארעא ארבעין יממין
וארבעין לילוון: בעצם בכרן יומא הדין על נח ושם וחם ויפת בני נח ואיתת
נח ותלת נשי בנוהי עמיה לתיבותא: המה הינון וכל חיתא לזנהא וכל
בעירא ליזנהא וכל ריחשא דרחיש על ארעא לזניה כל עופא לזניה כל
צפור כל דפרח: ויבאו ועלו לות נח לתבותא תרין תרין מכל בשרא ד
רוחא דחיי: והבאים ועלייא דכר 16
ונוקבא מן כל בשרא עאלו היכמא
דפקיד יתיה יי ואגין מימרא דיי ית
תרעא דתיבותא באנפיה: ויהי והוה טובענא ארבעין יממין על ארעא
וסגיאו מיא ונטלו ית תיבותא ואיתרמת מעל ארעא: ויגברו ותקפו מיא
וסגיאו לחדא על ארעא והות תיבותא מהלכא סחיא על אפי מיא:

ירושלמי 11 וחרכי שמיא אתפתחו

ירושלמי 16 וחס מימריה
עלוהי:

Quoniam ecce ego do vobis ſpatium ſeptem dierum; ſi convertan- 4
tur condonabitur illis, ſi non convertantur, poſt tempus dierum rur-
ſus ſeptem ego deſcendere faciam pluviam ſuper terram, quadra-
ginta diebus & quadraginta noctibus, & perdam omne corpus ho-
minis & beſtiæ terræ. Et fecit Noach ſecundùm omnia quæ præ- 5
ceperat illi Dominus. Noach itaque nato ſexcentos annos diluvium 6
aquarum fuit ſuper terram. Et ingreſſus eſt Noach, & filii ejus, & uxor 7
ejus, & uxores filiorum ejus cum eo in arcam, propter aquas diluvii.
Ex jumento mundo & ex jumento immundo, & ex volucri & omni 8
quod reptat ſuper terram. Bina & bina ingreſſa ſunt ad Noach in ar- 9
cam, mas & fœmina; ſicut præceperat Dominus ipſi Noach. Et fuit 10
poſt tempus ſeptem dierum, poſtquam finitus fuit luctus Methuſelach,
vidit Dominus & ecce non convertebantur homines & aquæ diluvii de-
ſcendebant bullientes è cœlis ſuper terram. Anno ſexcenteſimo anno- 11
rum vitæ Noach, menſe ſecundo, ipſe eſt menſis Octobris, (hactenus
enim non numerabantur menſes niſi à Septembri, qui erat initium anni
abſolutionis mundi) decima ſeptima die menſis, hoc eodem die, rupti
ſunt omnes fontes abyſſi magnæ; illic
enim erant filii gigantum collocan-
tes filios ſuos & obturabant eos:
poſtea verò feneſtræ cœlorum aper-
tæ ſunt. Et deſcendebat pluvia ſuper terram quadraginta diebus & 12
quadraginta noctibus. In eodem die iſto ingreſſus eſt Noach, & Sem, 13
& Cham, & Japheth, filii Noach, & uxor Noach, & tres uxores fili-
orum ejus cum ipſo, in arcam. Ipſi & omnis beſtia ſecundùm ſpeciem 14
ſuam, & omne jumentum ſecundùm ſpeciem ſuam, & omne reptile quod
reptat ſuper terram ſecundùm ſpeciem ſuam, & omne volucre ſecun-
dùm ſpeciem ſuam, omne volatile quodcunque volat. Et ingreſſa ſunt 15
ad Noach in arcam bina, bina, ex omni carne in qua eſt ſpiritus
vitæ. Et quæ ingreſſa ſunt, mas & fœmina de omni carne ingreſſa 16
ſunt, quemadmodum præceperat illi
Dominus: & protexit ſermo Domini
portam arcæ ſuper facies ejus. Et 17
fuit diluvium quadraginta diebus
ſuper terram: & multiplicatæ ſunt aquæ & ſuſtulerunt arcam, & ele-
vata eſt à terra. Et prævaluerunt aquæ, & auctæ ſunt valde ſuper ter- 18
ram: & ibat arca natans ſuper faciem aquarum.

Hieroſ. *Cap.* VII. 11. *Et feneſtræ cœlorum apertæ ſunt.*

Hieroſ. 16. *Et pepercit verbum Domini illi.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* كه بروزها نيز هفت من بارانا ابر آن زمين چهل روز وچهل شب وكوكنم مر همه آن
مخلوق آنچه بكردم از بالاي روي آن زمين * بكرد نوح چون همه آنچه بفرمود
اورا : *ونوح قدر شش صد ساله وآن طوفان بود آب ابر آن زمين * بيامد نوح
وپسران او وزن او وزنان پسران او بآن كشتي از پيش آب آن طوفان * از آن چهارپا
آن پاك واز آن چهارپاي آنچه نيست آن پاك واز آن مرغ وهمه آنچه جنبش كنا ابر
آن زمين * دو دو بيامدند بنوح بآن كشتي نر وماده چون آنچه فرمود خدا مر
نوح * بود بهفت آن روزها وآب آن طوفان بودند ابر آن زمين *در سال شش [صد
سال بزندگي نوح در ماه آن دويمي در هفده روز بماه در روز اين شكافته
شدند همه چشمهاي تهوم ربّه ودريچهاي آسمان كشاده شدند * بود آن باران
ابر آن زمين چهل روز وچهل شب * در تنهي آن روز آن اين بيامد نوح وسم
وحم ويفت پسران نوح وزن نوح وسه زنان پسران او اوز ايشان بآن كشتي * ايشان
وهمه آن زنده بنوع آن وهمه آن چهارپا بنوع آن وهمه آن جنبش آن جنبس
كنا ابر آن زمين بنوع آن وهمه آن مرغ بنوع او همه كنجشك همه بالور
* بيامدند بنوح بآن كشتي دو دو از همه آن گوشتمند آنچه درو روح زندگي
*وآن آمدگان نر وماده از همه گوشتمند بيامدند چون آنچه فرمود اورا خدا
ببست : در سبب او* بود آن طوفان چهل روز ابر آن زمين بسيار شدند
آن آب بر داشتند مر آن كشتي بلند شد از بالاي آن زمين * قوي
شدند آن آب بسيار شدند بغايت ابر آن زمين برفت آن كشتي ابر روي
آن آب :

Quia poſt dies adhuc ſeptem ego 4
pluiturus ſum ſuper terram quadra-
ginta dies & quadraginta noctes:
& delebo omnem creaturam quam
feci, à ſuperficie terræ. Fecit 5
igitur Noah juxta omnia quæ præ-
ceperat ei Dominus. Cùm Noah 6
eſſet annorum circiter ſexcentorum,
& diluvium aquæ eſſet ſuper ter-
ram, Intravit Noah, & filii ejus, 7
uxorque ipſius, atque uxores fili-
orum ejus in navem, à conſpectu
aquæ diluvii. Ex quadrupede 8
munda, & ex quadrupede quæ non
eſt munda, & ex volatili, at-
que ex omni quod repit ſuper ter-
ram, Bina, bina ingreſſa ſunt ad Noah 9
in navem; maſculus & fœmina,
quemadmodum præceperat Deus No-
ah. Fuit poſt ſeptem dies, ut aquæ 10
diluvii eſſent ſuper terram. Anno 11
ſexcenteſimo annorum vitæ Noah,
menſe ſecundo, decimoſeptimo die
menſis, ipſo die rupti ſunt omnes
fontes abyſſi magnæ, & feneſtræ
cœli apertæ ſunt: Fuitque pluvia 12
ſuper terram quadraginta diebus
& quadraginta noctibus. In i- 13
pſomet die ingreſſus eſt Noah,
& Sem, & Ham, & Jatheth fi-
lii Noah; & uxor Noah, & tres uxo-
res filiorum ejus cum eis in navem:
Ipſi, & omne animal in ſpecie ſua, 14
& omnis quadrupes in ſpecie ſua,
atque omne reptile quod repit ſu-
per terram in ſpecie ſua, omnes de-
nique alites in ſpecie ſua, & o-
mnes aviculæ; omne ſcilicet *alatum.*
Venerunt itaque *ad Noah in navem* 15
bina, bina ex omni carneo cui inerat
ſpiritus vitæ. Et quæ ingreſſa 16
ſunt, maſculus & fœmina ex o-
mni carneo introierunt quemadmo-
dum præceperat ei Deus: & clau-
ſit Dominus cauſâ ejus. Fuit di- 17
luvium quadraginta diebus ſuper
terram, & aquæ multiplicatæ
ſuſtulerunt navem, quæ *elevata*
eſt à ſuperficie terræ. Quumque 18
invaluiſſent aquæ, & multipli-
catæ eſſent valdè ſuper terram,
ivit navis ſuper faciem aquæ.

ירושלמי יוֹנָתָן בֶּן עוּזִיאֵל

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

והמים וּמַיָא תְּקִפוּ לַחֲדָא עַל אַרְעָא וְאִתְחַפִּיאוּ כָּל טוּרַיָא רָמַיָא דִתְחוֹת כָּל 19
שְׁמַיָא : חֲמֵשׁ חֲמֵיסְרֵי גַרְמִידִין מִלְּעֵיל תְּקִפוּ מַיָא וְאִתְחַפִּיאוּ טוּרַיָא : ויגוע 20 21
וְאִתְחַמְסֵי כָּל בִּשְׂרָא דְרָחִישׁ עַל אַרְעָא בְּעוֹפָא וּבִבְעִירָא וּבְחַיְתָא וּבְכָל רִחְשָׁא
דְּרָחִישׁ עַל אַרְעָא וְכֹל בְּנֵי נָשָׁא : כֹּל כֹּל דְנִשְׁמַת רוּחַ חַיִין בְּאַנְפּוֹי מִכֹּל 22
דִּיבַשְׁתָּא מִיתוּ : וימח וְשֵׁיצֵי יַת כָּל גְּוִויַת אֱנָשׁ וּבְעִיר דְּעַל אַנְפֵּי אַרְעָא 23
מֵאֱנָשָׁא עַד בְּעִירָא עַד רִיחְשָׁא וְעַד עוֹפָא דְפָרַח בַּאֲוִיר שְׁמַיָא וְאִשְׁתֵּיצִיאוּ מִן
אַרְעָא וְאִשְׁתְּאַר בְּרַם נֹחַ וּדְעִימֵיהּ בְּתֵיבוּתָא : ויגברו וּתְקִיפוּ מַיָא עַל אַרְעָא 24
מְאָה וְחַמְשִׁין יוֹמִין :

Et aquæ prævaluerunt valdè super terram; ita ut operirentur omnes montes excelsi, qui sub omnibus cœlis sunt. 19 Quindecim cubitis altius prævaluerunt aquæ, & operti sunt montes. 20 Et expiravit omnis caro quæ movetur super terram; avis, jumentum, bestia, omnéque reptile quod reptat super terram: omnes quoque homines. 21 Omne in cujus naribus est anima spiritus vitalis, quæcunque in arida erant mortua sunt. 22 Et perdita sunt omnia corpora hominis & jumenti, quæ erant in superficie terræ, ab homine usque ad jumentum, usque ad reptile usque ad volucre quod volat in aere cœlorum; consumpta *inquam* sunt ex terra: & relictus est tantùm Noach, & qui cum eo erant in arca. 23 Et prævaluerunt aquæ super terram centum & quinquaginta diebus. 24

ח

ירושלמי וְאִדְכַּר בְּרַחֲמוֹי טָבָא דְאִית עִמֵּיהּ יַת נֹחַ וְאַעְבַּר יְיָ רוּחָא דְרַחֲמִין :

ח

ויזכר וּדְכִיר יְיָ בְּמֵימְרֵיהּ יַת נֹחַ וְיַת 1
כָּל חַיְתָא וְיַת כָּל בְּעִירָא דְעִמֵּיהּ
בְּתֵיבוּתָא וְאַעְבַר יְיָ רוּחַ רַחֲמִין עַל אַרְעָא
וְאִשְׁתְּדָכוּ מַיָא : ויסכרו וְאִסְתְּגָרוּ מַבּוּעֵי 2
תְּהוֹמָא וְחַרַכֵּי שְׁמַיָא וְאִתְמְנַע מִטְרָא מִלְּמֵיחַת מִן שְׁמַיָא : וישובו וְתָאִיבוּ 3
מַיָא מֵעִלְוֵי אַרְעָא אָזְלִין וְתַיְיבִין וַחֲסָרוּ מַיָא מִסּוֹף מְאָה וְחַמְשִׁין יוֹמִין : ותנח
וְנָחַת תֵּיבוּתָא בְּיַרְחָא שְׁבִיעָאָה הוּא יַרְחָא דְנִיסָן בְּשִׁבְסְרֵי יוֹמִין לְיַרְחָא עַל 4
טוּרֵי דְקַרְדוֹן שׁוּם טוּרָא חַד קַרְדַּנְיָא וְשׁוּם טוּרָא חַד אַרְמַנְיָא וְתַמָּן מִתְבְּנִיָא
קַרְתָּא דְאַרְמַנְיָא בְּאַרְעָא מַדִּינְחָא : והמים וּמַיָא הֲווֹ אָזְלִין וְחַסְרִין עַד יַרְחָ עֲשִׂירָאֵי 5
יַרְחָ תַּמּוּז בְּתַמּוּז בְּחַד לְיַרְחָא אִתְחַמִּיאוּ רֵישֵׁי טוּרַיָא : ויהי וַהֲוָה מִסּוֹף אַרְבְּעִין 6
יוֹמִין וּפְתַח נֹחַ יַת כַּוַּת תֵּיבוּתָא דַעֲבַד : וישלח וְשַׁדַּר יַת עוֹרְבָא וּנְפַק 7
מִיפַּק וְתָאִיב עַד דִּיבַאִישׁוּ מַיָא מֵעִילְוֵי אַרְעָא : וישלח וְשַׁדַּר יַת יוֹנְתָא דְּבֵייתָא 8
מִלְוָתֵיהּ לְמֶחְמֵי אִין אִתְקוֹלָלוּ מַיָא מֵעִלְוֵי אַנְפֵּי אַרְעָא : ולא וְלָא אַשְׁכַּחַת 9
יוֹנְתָא נְיָיחָא לְפַרְסַת רִיגְלָהָא וְתָבַת לְוָתֵיהּ לְתֵיבוּתָא וְאוֹדְעַת אֲרוּם מוֹי עַל
אַנְפֵּי כָּל אַרְעָא וְאוֹשִׁיט יְדֵיהּ וּנְסַבְהָא וְאָעֵיל יָתָהּ לְוָתֵיהּ לְתֵיבוּתָא :

CAPUT. VIII.

Et recordatus est Dominus in sermone suo Noach, & omnis feræ, & omnis jumenti quod cum eo erat in arca: & transire fecit Dominus ventum misericordiarum super terram, & exsiccatæ sunt aquæ. 1 Et occlusi sunt fontes abyssi, & fenestræ cœlorum: & prohibita est pluvia ne descenderet è cœlis. 2 Et reversæ sunt aquæ desuper terram euntes & redeuntes: & diminutæ sunt aquæ exactis centum quinquaginta diebus. 3 Et quievit arca mense septimo, ille est mensis Nisan, decima septima mensis, super montes Cadron: nomen montis unius Cardania, nomen verò montis alterius Armenia; & ibi ædificata est civitas Armeniæ in terra Orientali. 4 Et aquæ ibant & diminuebantur usque ad mensem decimum, mensem Junium: in Junio primo die mensis visa sunt cacumina montium. 5 Accidit autem exactis quadraginta diebus, ut aperiret Noach fenestram arcæ quam fecerat. 6 Et misit corvum, qui exivit exeundo & redeundo, donec exsiccarentur aquæ de superficie terræ. 7 Et misit columbam domesticam à se, ut videret num alleviatæ essent aquæ à superficie terræ. 8 Neque invenit columba quietem pro planta pedis sui; & reversa est ad eum in arcam, & indicavit aquas esse in superficie totius terræ: & extendit manum suam, & accepit eam, & introduxit eam ad se in arcam. 9

C A P. VIII.

Hierosol. 1. *Et recordatus est in miserationibus suis boni quod cum ipso Noach erat. Et transire fecit Dominus ventum miserationum.*

Versio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وآن آب قوي شدند بغايت بپوشيدند همه آن كوهها آن بلندان آنچه فرود همه آن 19
آسمان * پانزده گز ازبالا قوي شدند آن آب پوشيده شدند آن كوهها * بمرد همه 20 21
گوشتمند آن جنبش كنا ابر آن زمين در مرغ ودر چهارپاي ودر زنده ودر همه آن
جنبش آن جنبش كنا ابر آن زمين وهمه آن آدم * همه آنچه نفس روح زندگي در 22
بيني او از همه آنچه در خشكي بمردند * محو كرد مر همه آن مخلوق آنچه ابر روي 23
آن زمين از آدم تا چهارپا تا جنبش وتا مرغ آن آسمان محو شدند از آن زمين باقي ماند
خاصه نوح وآنچه اوار او در كشتي * قوي شدند آن آب ابر آن زمين صد 24
وپنجاه روز .

* *Aquæ inquam, prævalentes admodùm, operuerunt omnes montes excelsos qui erant sub toto cœlo.* 19 *Prævalentibus aquis quindecim cubitis supernè, operti sunt montes.* 20 Et *mortuum est omne carneum quod movit super terram, tam de volatili quàm de quadrupede, & animali, omnique reptili quod repit super terram, & omni homine:* 21 *Omnia* scilicet, *quorum naribus inerat halitus spiritus vitæ ex omnibus quæ* erant *in sicco, mortua sunt.* 22 Sic *delevit* Deus *omnem creaturam quæ erat super faciem terræ, ab homine usque ad quadrupedem, usque ad reptile, ac usque ad volatile cœli, deleta* inquam, *sunt à terra,* et *superstes mansit tantummodò Noah, & qui cum eo* erant *in nave.* 23 Et *corroborârunt se aquæ super terram centum quinquaginta diebus.* 24

* فصل هشتم *

* ياد كرد خدا مر نوح ومر همه آن زنده ومر همه آن چهارپا اوار او در كشتي بگذرانيد 1
خدا باد ابر آن زمين وقرار شدند آن آب * بسته شدند چشمهاي تهوم ودريچهاي آن 2
آسمان بند شد آن باران از آن آسمان * بازگشتند آن آبها از بالاي آن زمين رفتن وباز 3
گشتن كم شدند آن آب از فرجام صد وپنجاه روز * فرود آمد آن كشتي در ماه آن 4
هفتمي در هفدهم روز بماه ابر كوههاي اررط * آن آب بودند رفتن وكم شدن تا آن ماه 5
آن دهمي در دهم در يك بماه ديدار شدند سرهاي آن كوههاي * بود از فرجام چهل روز 6
بگشاد نوح مر دريچهي آن كشتي آنچه بكرد * بفرستاد مر آن كلاغ بيرون آمد 7
بيرون آمدن وبازگشتن تا خشك شدند آن آب از بالاي آن زمين *بفرستاد مر آن كفتر از 8
نزد او بديدن هسبك شدند آن آب از بالاي روي آن زمين * ونه يافت آن كفتر فرود 9
آمدن جاي بكف پاي او بازگشت باو بآن كشتي كه آب ابر روي همه آن زمين
بكشيد دست او بستاند آنرا بياورد آنرا باو بآن كشتي .

CAP. VIII.

* Posteà *recordatus Deus Noah,* 1 *omnisque animalis, & omnis quadrupedis cum eo in navi; transire fecit Deus ventum super terram, & sedatæ sunt aquæ.* Et *clausis fontibus* 2 *abyssi, atque fenestris cœli; cohibita est pluvia de cœlo:* Et *reversæ* 3 *aquæ de superficie terræ; eundo & revertendo diminuta est aqua post finem centum & quinquaginta dierum.* 4 *Descendit navis mense septimo, decimaseptimâ die mensis, super montes Ararat. Euntibus autem aquis atque* 5 *deficientibus usque ad mensem decimum; decimo* mense, *primâ mensis, apparuerunt cacumina montium.* 6 *Fuitque post finem quadraginta dierum, aperiens Noah fenestram navis quam fecerat,* 7 *Emisit corvum, qui egressus est egrediendo & revertendo, donec siccarentur aquæ à superficie terræ.* 8 *Emisit* etiam *columbam à se, ut videret an alleviatæ essent aquæ à superficie terræ.* 9 *Columba verò non inveniens residendi locum volæ pedis sui, reversa est ad eum in navem, quia aquæ* erant *super faciem totius terræ:* & *extendens manum suam accepit eam, & introduxitque eam ad se in navem.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

ירושלמי

ואוריך תוב שובעא יומין ואוסיף 10
לשדרא ית יונתא מן תיבותא : ותבא
ואתת לותיה יונתא לעדונא רמשא והא טרפא דזיתא לקיט תביר ומחית בפומה 11
דנסבתיה מן טוור משחא וידע נח ארום אתקוללו מיא מעילוי ארעא : ואוריך 12
תוב שובעא יומין ואוסיף לשדרא ית יונתא ולא אוסיפת למיתב לותיה תוב : והוה
13 והוה בשית מאה וחדא שנין בתשרי בחד לירחא בריש שתא נגובו מיא מעל ארעא
ואעדי נח ית חופאה דתיבותא וחמא נגובו אפי ארעא : ובחדש ובירח מרחשון 14
בעשרין ושובעא יומין לירחא אתבשת ארעא : וידבר ומליל יי עם נח למימר : 15
צא פוק מן תיבותא אנת ואנתתך ובנך ונשי בנך עמך : כל כל חיתא דעמך מכל 16 17
בשרא בעופא ובבעירא ובכל ריחשא דרחיש על ארעא הנפק עמך ויתילדון בארעא
ויפשון ויסגון על ארעא : ויצא ונפק נח ובנוי ואנתתיה ונשי בנוי עמיה : כל 18
כל חיתא כל ריחשא וכל עופא דרחיש על ארעא לזרעייתהון נפקו מן תיבותא : 19
ויבן ובנא נח מדבחא קדם יי הוא מדבחא דבנא אדם בעידן דאיטרד מן גנתא 20
דעדן ואקריב עלוי קרבנא ועלוי אקריבו קין והבל ית קרבנהון וכד נחתו מוי
דטובענא איתצד ובניה נח ונסב מכל בעירא דכיא ומן כל עוף דכי ואסיק
ארבע על ההוא מדבחא : וירח יי וקבל יי ברעוא קורבניה ואמר יי במימריה 21
לא אוסיף למילט תוב ית ארעא בגין חובי בני אינשא ארום יצרא דלבא דאינשא
ביש מטליותיה ולא אוסיף תוב למימחי ית כל דחי היכמא דעבדית : עוד עוד 22
כל יומי ארעא דרועא בתקופת תשרי
וחצדא בתקופת ניסן וקורא בתקופת
טבת וחומא בתקופת תמוז וקיטא וסתוא
ויממי ולילי לא יתבטלון :

10 ושרי לממני :

ירושלמי 22 עוד כל יומי ארעא מן
כדון זרעין וחצדין וצנתא ושורבא ויממ
ולילי לא פסקין :

ט

ובריך יי ית נח וית בנוי ואמר להום פושו וסגו ומלו ית ארעא : 1

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Hierosolymitanum.

Et expectavit rursus ſeptem dies : 10 & iterum emiſit columbam ex arca. Et venit ad ipſum columba ſub tempus veſpertinum, 11 & ecce folium olivæ collectum fractum attulit ore ſuo, quod acceperat ex monte Olivarum : & cognovit Noach quod alleviatæ eſſent aquæ à ſuperficie terræ. Et expectavit adhuc ſeptem dies, & iterum 12 emiſit columbam ; ſed non reverſa eſt ad eum amplius. Accidit autem 13 ſexcenteſimo primo anno, in Septembri, initio menſis, initio anni, exſiccatæ ſunt aquæ à ſuperficie terræ : & removit Noach operculum arcæ, & vidit exſiccatas eſſe facies terræ. Et in menſe Octobri, viceſima ſeptima 14 die menſis, exſiccata eſt terra. Et loquutus eſt Dominus cum Noach 15 dicendo. Exi ex arca, tu, & uxor tua, & filii tui, & uxores filiorum 16 tuorum tecum. Omne animal quod tecum eſt, tam de ovibus, quam de 17 jumentis, & de omni reptili quod movetur ſuper terram, educ tecum : & procreent in terra, & fructificent atque multiplicentur ſuper terram. Et exiit Noach & filii ejus, & uxor ejus & uxores filiorum ejus cum ipſo. 18 Omne animal, omne reptile, omneque volatile quod movetur ſuper terram 19 juxta ſemen ſuum, egreſſa ſunt ex arca. Et ædificavit Noach altare coram 20 Domino ; illud ipſum eſt altare quod ædificârat Adam, quo tempore expulſus eſt ex horto Eden, & obtulit ſuper illud oblationem, & ſuper illud obtulerunt Cain & Habel oblationes ſuas. Quando verò deſcenderunt aquæ diluvii vaſtatum eſt, ædificavit autem ipſum Noach ; & accepit ex omni jumento mundo, & ex omni volucri munda, & obtulit quatuor ſuper illud altare. Et recepit Dominus cum benevolentia oblationem ejus, 21 & dixit Dominus in ſermone ſuo ; non iterum maledicam terræ propter peccata filiorum hominis, propterea quod concupiſcentia cordis hominis mala à pueritia ſua, neque adjiciam amplius delere omne quod vivit, quemadmodum feci. Adhuc omnibus diebus terræ, 22 ſementis in revolutione Septembris, & meſſis in revolutione Niſan, frigus in revolutione Decembris & æſtus in revolutione Junii, & æſtas & hyems, & dies & noctes non ceſſabunt.

Hieroſ. 10. *Et incepit numerare.*

Hieroſ. 22. *Adhuc omnibus diebus terræ à nunc, ſementes & meſſes, & frigus & calor, & dies & nox non ceſſabunt.*

CAP. IX.

Et benedixit Dominus Noach & filiis ejus : & dixit illis ; Fructificate & multiplicamini ; & replete terram. 1

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

10 * صبر كرد نيز هفت روزهاي ديگران بيافزود فرستادن مر آن كفتر از ان كشتي *
11 بيامد باو آن كفتر بوقت ايوار واينك برك زيتون شكسته در دهان او بدانست نوح
12 كه سبك شدند آن آب از بالاي آن زمين * صبر كرد نيز هفت روزهاي ديگران
13 بفرستاد مر آن كفتر ونه افزود باز گشتن باو نيز * بود در شش صد ويك سال
در اوّل در يك بماه خفت شدند آن آب از بالاي آن زمين بگردانيد نوح مر پوشش
14 آن كشتي بديد واينك خفت شدند روي آن [زمين] * ودر ماه آن دويم در بيست
15 وهفت بماه خشك شد آن زمين * گفت خدا بنوح بگفتن * بيرون آي از آن كشتي
16 17 تو وزن تو اولاد تو وپسران تو وزنان پسران تو اولاد تو * همه آن زنده آنچه اولاد تو از همه
گوشتمند در مرغ ودر چهارپا ودر همه آن جنبش آن جنبش كنا ابر آن زمين
18 بيرون آور اولاد تو وبزايند در زمين وبرومند شوند وبسيار شوند ابر آن زمين * بيرون
19 آمد نوح وپسران او وزن او وزنان پسران او اولاد او * همه آن زنده همه آن جنبش وهمه
آن مرغ آن آسمان همه آن جنبش كنا ابر آن زمين باهل خانهاي ايشان بيرون آمدند
20 از ان كشتي * آبدان كرد نوح مذبح بحضرت يْ بستاند از همه آن چهارپاي آن پاك
21 واز همه آن مرغ آن پاك بر آورد قربانها در مذبح * قبول كرد يْ مر بوي آن قبوليت گفت
يْ بذات او نه افزايم بنفرين كردن نيز مر آن زمين در سبب آن آدم كه خلق دل
آن آدم بد از كودكيهاي او ونه افزايم نيز بردن مر همه زنده چون آنچه بكردم
22 * نيز همه روزگاران آن زمين كشت ودرو وسرما وگرما وتابستان وزمستان وروز وشب
نه معطل باشند .

. فصل نهم .

1 * آفرين كرد خدا مر نوح ومر پسران او گفت بايشان برومند شويد وبسيار شويد
وپر داريد مر آن زمين .

Expectavit adhuc ſeptem dies alios, rurſumque emiſit columbam è navi : 10 *Venitque ad eum columba tempore veſpertino, & ecce folium olivæ fractum in ore ejus : cognovit ergò Noah quòd alleviatæ eſſent aquæ à ſuperficie terræ.* 11 *Expectans* tamen *ſeptem dies alios, emiſit columbam quæ non addidit reverti ad eum ampliùs.* 12 *Fuit, ſexcenteſimo primo anno, primo* menſe, *primâ menſis, exſiccatæ ſunt aquæ à ſuperficie terræ :* 13 Tum *devertens Noah operimentum navis, vidit, & ecce exſiccata eſt facies terræ. Menſe autem ſecundo, viceſimâ ſeptimâ menſis, arefactâ terrâ,* 14 *Locutus eſt Deus ad Noah, dicendo ;* 15 *Egredere ex nave, tu, & uxor tua tecum ; ac filii tui, & uxores filiorum tuorum tecum.* 16 *Omne animal quod tecum* eſt *ex omni carneo,* tam *de volatili quàm de quadrupede, & omni reptili quod repit ſuper terram, educ tecum : & pariant in terra, & fœcundi ſint, & multiplicentur ſuper terram.* 17 *Egreſſus eſt* itaque *Noah & filii ejus, uxorque ejus, & uxores filiorum ejus ſecum :* 18 *Omne animal, omne reptile, & omne volatile cœli ; omne* inquam, *quod movit ſuper terram cum familiis ſuis, egreſſa ſunt è navi.* 19 Deinde *ædificans Noah altare coram Domino, tulit ex omni quadrupede munda, & ex omni volatili mundo,* & *obtulit ſacrificia ſuper altare.* 20 *Accipienſ*que *Dominus odorem acceptabilem, dixit Dominus in ſemetipſo, Non addam ultrà maledicere terræ cauſâ hominis ; nam* omne *figmentum cordis hominis pravum* eſt *à puerilibus ſuis : nec addam ultrà percutere omne vivens quemadmodum feci.* 21 *Adhuc cuncta tempora terræ, ſementis & meſſis, frigus & æſtus, necnon æſtas & hyems, dies quoque & nox non ceſſabunt.* 22

CAP. IX.

Benedixit Deus Noah, atque filiis ejus, dicens eis ; Fœcundi eſtote, & multiplicamini, ac replete terram. 1

תרגום יונתן בן עוזיאל

ומוראכם ודחלתכון ואימתכון יהי על כל חיות ארעא ועל כל עופא דשמיא 2
מכל דתרחש ארעא ובכל נוני ימא בידכם יתמסרון : כל כל רחשא דהוא 3
חי דלכון יהי למיכל כירוק עסבא יהבית לכון ית כולא : אך ברם בשרא 4
דתליש מן חיותא חיא בזמן דבנפשיה בידה או דתליש מן חיותא נכיסתא ועד
דלא נפקא כולא נשמתא לא תיכלון : ואך וברם ית דמכון לנפשתיכון 5
אתבוע מן ידא דכל חיתא דקטלא לבר נשא אתבועיניה לאתקטלא עליה
ומידא דאנשא מיד גבר דיישוד ית דמא דאחוי אתבע ית נפשא דאינשא :
שפך דיישוד דמא דאינשא בסהדין דייניא מחייבין ליה קטול ודיישוד בלא 6
סהדין מרי עלמא עתיד לאתפרעא מניה ליום דינא רבא ארום בדיוקנא יי
עבד ית אינשא : ואתם ואתון פושו וסגו אתילדו בארעא וסגו בה : ויאמר 7
ואמר יי לנח ולבנוי עמיה למימר : אני אנא הא אנא מקיים קיימי עמכון 8
ועם בניכון בתריכון : ואת ועם כל נפשת חיותא דעמכון בעופא ובבעירא 9 10
ובכל חית ארעא דעמכון מכל נפקי תיבותא לכל חית ארעא : והקמותי
ואקיים ית קימי עמכון ולא ישתצי כל בשרא עוד ממוי דטובענא ולא יהי עוד 11
טובענא לחבלא ארעא : ויאמר ואמר יי דא את קיימא דאנא מקיים בין 12
מימרי וביניכון ובין כל נפשת חיתא דעמכון לדרי עלמא : את יתקשתי 13
יהבית בעננא ותהי לסימן קיים בין מימרי ובין ארעא : והיה ויהי כד 14
אפרוס ענני יקרא עלוי ארעא ותתחמי קשתא ביממא עד לא יטמע שמשא
בעננא : וזכרתי ודכירנא ית קימי דבין מימרי וביניכון ובין כל נפשת חיתא 15
בכל בסרא ולא יהי תוב מיא לטובענא לחבלא כל בישרא : והיתה ותהי 16
קשתא בעננא ואחמינה למדכר קיים עלם בין מימרא דיי ובין כל נפשת
חיתא בכל בסרא דעל ארעא : ויאמר ואמר יי לנח דא את קיים דקיימית 17
בין מימרי ובין מימר כל בסרא דעל ארעא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Et timor veſter & terror veſter ſit ſuper omne animal terræ, & ſuper 2
omnem avem cœlorum, ex omni quod copioſè producit terra, & in
omnes piſces maris; in manum veſtram tradita ſunt. Omne reptile quod 3
vivit vobis erit in cibum; velut olus viride dedi vobis omnia. Verùm 4
carnem quæ lacerata eſt ex beſtia vivente, quo tempore anima ejus in
ipſa eſt; aut quæ lacerata eſt à beſtia dum mactatur, antequam exeat
omnis anima ejus, non comedetis. Enimverò ſanguinem veſtrum ani- 5
marum veſtrarum requiram de manu omnis animalis, quod occiderit
hominem, quæram ipſum ut interficiatur pro ipſo: & de manu homi-
nis, de manu viri qui fuderit ſanguinem fratris ſui, requiram animam
iſtius hominis. Qui fuderit ſanguinem hominis, per teſtes judices con- 6
demnabunt ipſum ad mortem; qui verò fuderit abſque teſtibus, Do-
minus mundi ultionem ſumet de eo in die judicii magni: quoniam in
imagine Dei fecit hominem. Vos autem fœcundi eſtote, & augeſcite; 7
procreate in terra, & multiplicamini in ea. Et dixit Dominus Noacho 8
& filiis ejus cum eo, dicens: Et ego ecce ego confirmo pactum me- 9
um vobiſcum, & cum filiis veſtris poſt vos. Et cum omni anima ani- 10
malis, quod vobiſcum eſt; cum ave, & cum jumento, atque cum omni
animante terræ quod vobiſcum eſt, ex omnibus egredientibus arcam
cum omni beſtia terræ. Et confirmabo fœdus meum vobiſcum, ut 11
non perdatur omnis caro ampliùs ab aquis diluvii; & non ſit ampli-
ùs diluvium ad perdendam terram. Et dixit Dominus; Hoc eſt ſignum 12
fœderis, quod ego ſtabilio inter verbum meum & inter vos, & inter
omnem animam viventem quæ vobiſcum eſt, in generationes ſeculi.
Arcum meum dedi in nube, & erit in ſignum fœderis inter verbum me- 13
um & inter terram. Et erit cum expandero nubem meam glorioſam 14
ſuper terram, & viſus fuerit arcus interdiu, non occumbet Sol in nube.
Et recordabor fœderis mei, quod eſt inter verbum meum & inter vos, 15
& inter omnem animam viventem in omni carne: nec erunt rurſus
aquæ diluvii ad perdendum omnem carnem. Et erit arcus meus in nu- 16
be; & videbo illum, ut recorder fœderis ſempiterni, inter verbum
Domini, & inter omnem animam viventem, in omni carne quæ eſt
ſuper terram. Et dixit Dominus Noacho; Hoc eſt ſignum fœderis, 17
quod ſtatuo inter verbum meum & inter verbum omnis carnis, quæ eſt
ſuper terram.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وترس شما وسهم شما باشد ابر همه زنده آن زمين وابر همه مرغ آن آسمان در همه 2
آنچه جنبش كند آن زمين ودر همه ماهيان آن دريا در دست شما داده شوند *
*همه جنبش آنچه او زنده بشما باشد بخوردن چون سبزي گياه بدادم بشما مر همه * 3
* خاصه گوشت در جان او خون او نخوريد * خاصه مر خون شما بجانهاي شما 4 5
طلب كنم از دست همه زنده طلب كنم [اويرا واز دست آن آدم از دست مرد
برادري او طلب كنم] مر جان آن آدم [* ريزا خون آن آدم] در آدم خون او 6
ريخته شود كه در چهرهي شريف بكرد مر آدم * وشما برومند شويد وبسيار شويد 7
وبرايانيد در زمين وبسيار شويد در آن * گفت خدا بنوح وپسران او اواز او بگفتن * 8
* ومن اينك بر انگيزانا مر شرط من اواز شما واواز نسل شما پس شما * واواز همه 9 10
جان آن زنده آنچه اواز شما در مرغ ودر چهارپا ودر همه زندهي آن زمين اواز شما از
همه بيرون آيان آن كشتي بهمه زنده آن زمين * بر انگيزانم مر شرط من اواز شما 11
ونه بريده شود همه گوشتمند نيز از آب آن طوفان ونه باشد نيز طوفان بتباه
كردن آن زمين * گفت خدا اين نشان آن شرط آنچه من دها ميان من وميان 12
شما وميان همه جان زنده آنچه اواز شما بعصرها جاويد * مر كمان من بدادم در 13
ابر وباشد بنشان شرط ميان من وميان آن زمين * وباشد در ابر دادن من ابر ابر 14
آن زمين وديدار شود آن كمان در ابر * وياد كنم شرطي من آنچه ميان من 15
وميان شما وميان همه جان زنده در همه گوشتمند ونه باشد نيز آن آب بطوفان
بتباه كردن همه گوشتمند * وباشد آن كمان در ابر وببينم آنرا بياد كردن شرطي 16
جاويد ميان خدا وميان همه جان زنده در همه گوشتمند آنچه ابر آن زمين * گفت 17
خدا بنوح اين نشان آن شرط آنچه بر انگيزانيدم ميان من وميان همه گوشتمند
آنچه ابر آن زمين *

Timórque veſtri & pavor veſtri
ſit ſuper omne animal terræ, &
ſuper omne volucre cœli; cum omni-
bus quæ movere facit terra, &
omnibus piſcibus maris: manui
veſtræ tradita ſunt. Omne reptile 3
quod vivens eſt, *vobis erit in e-*
ſcam; ſicut herbam viridem, dedi
vobis omnia. Tantummodò car- 4
nem cum anima ejus, id eſt, *ſan-*
guine ejus, non comedetis. Utique 5
ſanguinem veſtrum animabus ve-
ſtris requiram: de manu cujuſ-
que animalis requiram illum, &
de manu hominis, de manu in-
quam *viri fratris ejus requi-*
ram animam hominis. Effunden- 6
tis ſanguinem hominis ſanguis per
hominem effundetur: quia formâ
nobili fecit Deus *hominem. Vos verò* 7
fœcundi eſtote, & multiplicamini;
& generate in terra, & multipli-
*camini in ea. Allocutuſ*que eſt 8
Deus Noah & filios ejus cum eo,
dicendo; Et ego, ecce ſuſcito pa- 9
ctum meum vobiſcum, & cum ſobo-
le veſtra poſt vos: Et cum omni 10
anima vivente quæ eſt *vobiſcum,*
tam *de volatili, quàm de quadru-*
pede, & omni animali terræ
vobiſcum, ex omnibus egredienti-
bus nave, uſq; ad omne animal terræ.
Suſcitabo inquam, *pactum meum vo-* 11
biſcum, Non excidendum omne car-
neum ultrà ab aqua diluvii, neque
futurum eſſe adhuc diluvium ad cor-
rumpendum terram. Subdidit Deus, 12
Iſtud erit *ſignum fœderis quod ego do*
inter me & inter vos, interque
omnem animam viventem quæ eſt
vobiſcum, in ſecula æterna: Arcum 13
meum dedi in nube, eritque in ſignum
fœderis inter me & inter terram.
Eritque, cùm obnubilavero nubem 14
ſuper terram, tum apparebit arcus
in nube. Et recordabor fœderis mei 15
quod eſt *inter me & inter vos, &*
inter omnem animam viventem in
omni carneo: neque erit ultrà aqua
in diluvium, ad corrumpendum omne
carneum. Eritque arcus in nube, & 16
videbo illum, ut recorder pacti
æterni inter Deum & inter
omnem animam viventem, cum
omni carneo quod eſt *ſuper ter-*
ram. Et *dixit* Deus *ad Noah, Hoc* 17
eſt *ſignum fœderis quod ſuſcitavi*
inter me & inter omne carneum
quod eſt *ſuper terram.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

18 ויהיו והוו בני נח דנפקו מן תיבותא שם חם ויפת וחם הוא אבוי דכנען׃
19 שלשה תלתא אלין בנוי דנח ומאלין אתבדרו למיתב בכל ארעא׃ ויחל ושרי 20
נח למהוי גבר פלח בארעא ואשכח
גופנא דמושכיה נהרא מן גינוניתא דעדן
ונצביה לכרמא וביה ביומא אניצת
ובשילת ענבין ועצרינון׃ וישת ושתי מן חמרא ורוי ואתערטל בגו משכניה׃ 21
וירא וחמא חם אבוי דכנען ית עריתא דאבוי וחוי לתרי אחוהי בשוקא׃ ויקח 22
ונסב שם ויפת ית אסטלא ושויו על כתף תרויהון ואזלו מאחורין וכסיו ית עריתא 23
דאבוהון ואפיהום מאחורין ועריתא דאבוהון לא חמון׃ ויקץ ואתער נח מן חמריה 24
וידע באשתעות חלמא ית דעבד ליה חם בריה דהוא קליל בזכותא דגרם ליה דלא
יוליד בר רביעיי׃ ויאמר ואמר ליט כנען דהוא בריה רביעיי עביד משעבד יהי 25
לאחוי׃ ויאמר ואמר בריך יי אלהא דשם דעבידתיה צדיקא ובגין יהוי כנען 26
עביד ליה׃ יפת ישפר יי תחומיה דיפת ויתגיירון בנוי וישרון במדרשא דשם 27
ויהי כנען עביד להון׃ ויחי נח וחיא נח בתר טובענא תלת מאה וחמשין 28
שנין׃ ויהיו והוו כל יומי נח תשע מאה וחמשין שנין ומית׃ 29

ירושלמי 20 ושרי נח גברא צדיקא
למהוי ונציב כרמא׃

Et fuerunt filii Noach, qui exierunt ex arca, Sem, Cham & Japheth: & 18
Cham ipſe eſt pater Chanaan. Tres iſti filii Noach: & ex illis diſperſi 19
ſunt ad habitandum in omni terra. Et incœpit Noach eſſe vir colens ter- 20
ram: & invenit vitem, quam devexerat fluvius ex horto Eden & plantavit ipſam in vineam; & eo ipſo die floruit, et uvæ ejus maturuerunt, quas expreſſit. Et bi- 21
bit de vino, & inebriatus eſt: & nudavit ſe in medio tabernaculi ſui. Et vidit Cham pater Canaan verenda patris ſui; & indicavit ambo- 22
bus fratribus ſuis, *qui* foris *erant*. Et accepit Sem & Japheth palli- 23
um & poſuerunt ſuper humerum ſui amborum; & abierunt retrorſum, & operuerunt pudenda patris ſui: & facies ſuas averterunt, & verenda patris ſui non viderunt. Evigilavit autem Noach à vino ſuo; & cogno- 24
vit per relationem ſomnii quod fecerat illi Cham filius ſuus, qui minor erat merito, quòd in cauſa fuiſſet ipſi quo minus generet filium quartum. Et 25
dixit, maledictus Canaan, qui eſt filius quartus, ſervus ſerviens ſit fratribus ſuis. Et dixit, benedictus Dominus Deus Sem, cujus opus *eſt* juſtum, 26
& propterea erit Canaan ſervus illi. Pulchros reddat Dominus terminos 27
Japheth, & proſelyti fiant filii ejus & habitent in ſchola Sem; & ſit Canaan ſervus illis. Et vixit Noach poſt diluvium trecentos & quinqua- 28
ginta annos. Et fuerunt omnes dies Noach nongenti quinquaginta anni, 29
& mortuus eſt.

Hieroſ. 20 *Et incepit Noach vir juſtus eſſe, & plantavit vineam.*

י

CAP. X.

אלה אלין תולדת בנוי דנח ואתילידו להון בנין בתר טובענא׃ בני יפת בנוי 1 2
דיפת גמר ומגוג ומדי ויון ותובל ומשך
ותירס ושום אפרכיותהום אפריקי
וגרמניא והמדיי ומקדוניא ויתיניא
ואוסיא ותרקי׃ ובני ובנוי דגומר 3
אשכנז וריפת ותוגרמא׃ ובני יון ובנוי 4
דיון אלישא אלס וטרסס אכזיא ודרדניא׃
מאלה מאלין אתפרשו גניסי נגוות 5
עממיא כל חד ללשניה ליחוסיהום
בעממיהום׃ ובני חם ובנוי דחם כוש ומצרים ופוט וכנען ושום אפרכיותהום 6
ערביא ומצרים ואליחרק וכנען׃ ובני כוש ובנוי דכוש סבא וחוילה וסבתה 7
ורעמא וסבתכא ושום אפרכיותהום סיניראי והנדקי וסמדאי ולובאי וזינגאי ובנוי
דמוריטינוס זמרגד ומזג׃ וכוש וכוש אוליד ית נמרוד הוא שרי למהוי גיבר 8
בחטאה ולמרדא קדם יי בארעא׃

ירושלמי 2 בנוי דיפת גומר ושום
אפרכיותהון אפריקי וגרמניא ומדי
ומקדוניא ויתניא ואנסיא ותרקי׃
3 ובנוי דגומר ושום אפרכיותהון אסיא
ופרכוי וברבריאה׃ 4 ובנוי דיון
אלישה ושום אפרכיותהון אלסטרסום
איטליא ודודניא׃

Iſtæ ſunt generationes filiorum Noach; & nati ſunt illis filii poſt diluvi- 1
um. Filii Japheth; Gomer, Magog, Madai, Javan, Thubal, Meſchec, et 2
Tiras: nomen vero provinciarum eorum, Africa & Germania, & Media, & Macedonia, & Attica, & Thracia. Filii autem Gomer; Aſch- 3
kenaz, & Riphath, & Togarma. Et 4
filii Javan, Allas & Tarſas, Achazia & Dordania. Ex iſtis diviſæ ſunt 5
familiæ inſularum populorum, unuſquiſque ſecundùm linguam ſuam, ſecundùm progenies ſuas, in populis ſuis. Porrò filii Cham; Cuſch & 6
Mitſraim, Put & Canaan: & nomen provinciarum eorum; Arabia, Ægyptus, Alichrok, & Canaan. Filii Cuſch; Seba & Chavila, et Sabtha, et 7
Rahma, et Sabtheca: et nomen provinciarum eorum; Sinirai, et India, et Semadai, et Lubee, et Zingae. Filii autem ejus Mauritani, Zmargad, 8
et Mezag. Cuſch etiam genuit Nimrod; ipſe incepit eſſe potens in peccato, et ad rebellandum coram Domino in terra.

Hieroſ. 2 *Filii ipſius Japheth, Gomer: & nomen provinciarum eorum Africa, Germania, & Media, & Macedonia, & Attica, & Aſia & Thracia.* 3 *Et filii ipſius Gomer, & nomen provinciarum eorum, Aſia & Phrygia, & Barbaria.* 4 *Et filii Javan Eliſha; & nomen provinciarum eorum Alaſtraſom, Italia & Dodania.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

18 * بودند پسران نوح آن بیرون آیان از آن کشتي شم وحم ویفت وحم او بود پدر کنعن *
19 * سه ایشان پسران نوح واز همه ایشان پراکنده شد همه آن زمین * در ایستید نوح مرد آن 20
زمین بنشاند رز * بیاشامید ازان مي مست شد وبرهنه شد در میان خیمهي او * 21
22 * بدید حم پدر کنعن مر شرم پدر او آگاه کرد بدو برادران او در بیرون * بستاند 23
شم ویفت مر آن جامه بنهادند ابر کتف دو ایشان برفتند پساپس بپوشیدند مر شرم
پدر ایشان وروي ایشان پساپس وشرم پدر ایشان نه دیدند * هوشیار شد نوح از مي 24
او بدانست هر آنچه بکرد باو پسر او آن خرد * کفت نفرین است کنعن بندهي 25
بندگان باشد ببرادران او * کفت آفرین است یي خداي شم وباشد کنعن بنده ایشان * 26
* نیکویي کند خدا بیفت ومسکن کیرد در خیمها شم وباشد کنعن بنده ایشان * 27
28 * بزیست نوح پس آن طوفان سه صد وپنجاه سال * بود همه روزکاران نوح نه صد 29
وپنجاه بسال وبمرد *

Fuerunt filii Noah qui egreſſi ſunt è navi, Sem, et Ham & Japheth: porrò Ham ipſe eſt pater Chanaan. Tres iſti 18 19
ſunt filii Noah: & ex omnibus iſtis ſparſa eſt univerſa terra. Aggreſſus autem 20
Noah terricola plantare vineam, Bibit 21
de vino; ac inebriatus, denudatus eſt in medio tentorii ſui. Videns autem 22
Ham pater Chanaan, pudorem patris ſui, nuntiavit duobus fratribus ſuis forás.
Tum *accipientes Sem & Japheth veſti-* 23
mentũ, poſuerunt ſuper humerum utriuſque eorum & euntes retrorsũ operuerunt pudorem patris ſui: faciebus autem eorũ retrorſis, pudorem patris ſui non viderunt. Sobrius factus Noah à vino ſuo, 24
cognovit quid feciſſet ei filius ejus minor: Et *dixit, Maledictus eſt Chanaan,* 25
ſervus ſervorum erit fratribus ſuis. Di- 25
xit etiam, *Benedictus eſt Dominus Deus Sem, & ſit Chanaan ſervus eis. Benignè agat Deus cum Japheth, &* 27
habitet in tabernaculis Sem, & ſit Chanaan ſervus eis. Vixit Noah poſt dilu- 28
vium trecentos & quinquaginta annos. Fuerunt itaque *cuncta tempora Noah* 29
nongenti et quinquaginta anni, & mortuus eſt.

فصل دهم

1 * وایشان زاییدگان نوح شم وحم ویفت زاییده شدند بایشان پسران پس آن طوفان *
2 * پسران یفت جومر وجوج ومدي ویون وتوبل ومشك وتیرس * وپسران جومر اشکنز وریفات 3
4 وتوجرمه * وپسران یون الیشه وترشیش کتیم ودنیم * از ایشان جدا شدند کروههاي آن 5
قومها در زمینهاي ایشان مرد بزبان او باهل خانهاي ایشان در قومهاي ایشان * وپسران حم 6
7 کوش ومصریم وفوط وکنعن * وپسران کوش سبا وحویله وسبته ورعمه وسبتکا وپسران رعمه
8 شبا ودن * وکوش برایاند مر نمرود او در ایستید ببودن جبار در زمین *

CAP. X.

Iſti autem ſunt nati Noah, Sem, Ham, & Japheth: natique ſunt eis filii 1
poſt diluvium. Filii Japheth: Gomer, 2
& Magog, & Madai, & Javan, et Tubal, et Meſhech, et Tiras. Filii 3
autem Gomer: Aſhkenaz, et Riphath, et Togarmah. Filii verò Javan: 4
Eliſhah, et Tarſhiſh, Chittim, et Dodanim. Ab iſtis diviſi ſunt populi gentiũ in 5
terris ſuis, unuſquiſque juxta linguam ſuam, ſecundum familias ſuas, in gentibus ſuis. Porrò filii Ham: Chuſh, et 6
Miſraim, et Phut, et Chanaan. Filii au- 7
tem Chuſh: Seba, et Havilah, et Sabtah, et Raamah, et Sabtecha. Filii 8
verò Raamah: Shiba, et Dedan. Chuſh quoque genuit Nimrod: ipſe cœpit eſſe potens in terra.

ירושלמי

ירושלמי 9 הוא הוה גבר בצידא בחטאה קדם יי דהוה צייד בני אנשא בלישנהון ואמר להון רחוקו מן דינוי דשם ואדבקו בדינוי דנמרוד בגין כדין יתאמר כנמרוד גברא גבר בצידא בחטאה קדם יי : 10 והות שרוי מלכותיה בבל והדס ונציבין וקטיספו בארעא דבבל : 11 מן ארעא ההיא נפק אתוראה ובנא ית נינוה וית פלטיתא דקרתא וית הרית : 12 וית תלאסר בין נינוה ובין הרית היא קרתא רבתא : 13 ומצרים אוליד ית מריוטאי וית פנטפוליטאי וית לוסטאי : 14 וית פילוסאי וית פנטסכנאי דנפקו מתמן פלשתאי וית קפודקאי :

ירושלמי 17 וית טריפולאי וית ערקאי וית כפרוסאי : 18 וית אנטרידנאי וית חמצאי וית אנטוכיא מן בבל מן בתר כדין אתפרשו ניסי אומיא :

תרגום יונתן בן עוזיאל

9 הוא הוא הוא גיבר מרודא קדם יי
בגין כן יתאמר מן יומא דאתברי עלמא
לא הוה כנמרוד גיבר בצידא ומרודא
10 קדם יי : ותהי והוה שרוי מלכותיה
בבל רבתי והדס ונציבין וקטספון
11 בארעא דפונטוס : מן הארץ מן ארעא
ההיא נפק נמרוד ומלך באתור דלא
בעא למהוי בעיטת דרא דפלוגתא
ושבק ארבע קוריין אלין ויהב ליה יי
בגין כן אתרא ובנא ארבע קוריין
אחרנין ית נינוה וית פלטיאת קרתא
12 וית פריות : ואת וית תלסר דמתבניא
ביני נינוה וביני חדיית איהי קרתא
13 רבתא : ומצרים ומצרים אולד ית
ניווטאי וית מריוטאי וית ליווקאי וית
14 פנטסכינאי : ואת פתרוסים וית
15 נסיוטאי וית פנטפולוטי דנפקו מתמן פלשתאי וית קפודקאי : וכנען וכנעי אולד ית
16 צידון בוכרי וית חת : ואת וית יבוסאי וית אמוראי וית גרגשאי : ואת החוי
17 וית חואי וית עירקאי וית אנטוסאי :
18 ואת : וית לוטסאי וית חומצאי וית
אנטכואי ובתר כדין אתבדרו זרעייתהון
19 דכנענאי : ויהי והוה תחום כנענאי מן
כותניים מעלך לגרר עד עזה מעלך
20 לסדום ועמורא אדמא וצבויים עד קלדהי : אלה אלין בנוי דחם לזרעית יחוסיהום
21 ללישנהום במותב ארעתיהון בגניסת עממיהון : ולשם ולשם אתיליד אף הוא בר
22 הוא אבוהון דכל בני עבראי אחוי דיפת רבא בדחלתא דיי : בני בנוי דשם עילם
24 ואתור וארפכשד ולוד וארם : וארפכשד וארפכשד אולד ית שלח ושלח אולד ית
25 עבר : ולעבר ולעבר אתילידו תרין בנין שום חד פלג ארום ביומוי אתפליגת
26 ארעא ושום אחוי יקטן : ויקטן ויקטן אוליד ית אלמודד דמשח ית ארעא באשלון
27 וית שלף דשלף מוי דנהרוותא וית חצרמות וית ירח : ואת וית הדורם וית אוזל
28 וית דיקלא : ואת וית עובל וית אבימאל וית שבא : ואת וית אופיר וית חוילא וית
29 30 יובב כל אלין בנוי דיקטן : ויהי והוה בית מותבניהון מן מישא מעלך לספרוואי טוור
31 מדינחא : אלה אלין בנוי דשם ליחוסיהון במותב ארעתהון לגניסת עממיהון :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Ipſe erat potens rebellis coram 9
Domino: propterea dicitur; A die
quo creatus eſt mundus non fuit ſi-
cut Nimrod, potens in venati-
one & rebellis coram Domino.
Et erat initium regni ejus Ba- 10
bel magna, & Hadas, & Netſi-
bin, & Cteſiphon in terra Ponti.
Ex terra illa egreſſus eſt Nim- 11
rod, & regnavit in Aſſyria, quia
noluit intereſſe conſilio ætatis di-
viſionis: & reliquit quatuor civi-
tates has, & dedit illi Dominus
propterea locum & condidit quatu-
or civitates alias; Niniven, & Plati-
ath Kartha & Parioth. Et Talſar, 12
quæ ædificata eſt inter Niniven &
Hadiath: illa eſt civitas magna. 13
Mitſraim autem genuit Nivatæos,
& Mareotas, & Livakæos & Penta-
ſchœnæos. Et Neſiotas & Pentapoli- 14
tas; ex quibus exierunt Philiſtæi, &
Cappadoces. Canaan autem genuit 15
Sidon primogenitum ſuum, & Cheth. Et Jebuſæos, & Amorrhæos, &
Girgaſæos. Et Hevæos & Harkæ- 17
os & Antoſæos. Et Lutaſæos, & 18
Chomtſæos, & Antecoæos, & poſtea
diſſeminatæ ſunt familiæ ipſorum
Chananæorum. Et fuit limes Cha- 19
nanæorum ex Cotaneias, qua aſcen-
dis in Gerar, uſque ad Gazam, qua
aſcendis Sodomam & Ghomorrham, Admam & Seboim, uſque in Chal-
dæam. Iſti ſunt filii Cham ſecundùm ſemen genealogiæ ipſorum, ſecundùm
linguas ſuas, in habitatione terrarũ ſuarum, in familia populorum ſuorum.
Semo vero natus eſt etiam filius, ipſe eſt pater omnium filiorum Hebræo-
rum, frater Japheth, magnus in cultu Domini. Filii Sem; Elam, & Aſſur &
Arphacſad & Lud & Aram. Arphacſad autem genuit Schelach, Schelach
autem genuit Heber. Ipſi autem Heber nati ſunt duo filii: nomen unius
Peleg, quoniam in diebus ejus diviſa eſt terra; nomen vero fratris ejus, Jok-
tan. Joktan autem genuit Elmodad, qui dimenſus eſt terram funiculis; &
Schaleph, qui educebat aquas fluviorum, & Chatſarmaveth, & Jarach. Et
Harodã, & Uzal, & Diklah. Et Hobal, & Abimael, & Scheba. Et Ophir,
& Chavila, & Jobab: omnes iſti filii Joktan. Et fuit domus habitationis
eorum à Meſa, qua ingrederis in Sepharvaim montem Orientalem.
Iſti ſunt filii Sem, ſecundùm proſapias ſuas, in habitatione terrarum
ipſorum, ſecundùm genealogias populorum ſuorum.

Hieroſolymitan

Hieroſ. 9. *Ipſe erat potens in*
natione, in peccato coram Dom
quòd eſſet venator filiorum hom
in lingua eorum, & dixit eis,
cedite à religione Sem, & adhær
ad inſtituta Nimrod: idcirco
citur; Sicut Nimrod fortis, for
in venatione, in peccato coram D
mino. 10. *Et fuit initium re*
ejus Babel, & Hadas & Netſib
& Cteſiphon in terra Bab
11. *Ex terra illa exiit Aſſyrius,*
ædificavit Niniven, & plateas c
vitatis & Hariath. 12. *Et T*
laſſar inter Niniven & Hariath
illa eſt civitas magna. 13. *Mi*
raim autem genuit Mareotas,
Pentapolitas & Luſtæos. 14.
Peluſianos & Pentaſchœnæos; un
de exierunt Philiſtæi, & Capp
doces.

Hieroſ. 17. *Et Tripolita*
& Arkæos, & Caphruſæos.
Antridanæos, & Chamatſæos,
Antiochenos: ex Babel poſtea ſe
ratæ ſunt inſulæ populorum.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

9 * او بود جبّار نخچير بپيش '' ابر همچنين گفته شود چون نمرود جبّار نخچير بپيش '' *
10 11 * بود اوّل پادشاهت او بغداد وارك واكد وكلنه در زمين شنعر * از آن زمين [آن آن]
12 بيرون آمد اشور آبدان كرد مر نينوه ومر رحوبوت شهر ومر كلح * ورسن ميان نينوه وميان
13 14 كلح آن آن شهر بزرك * ومصريم بزاياند مر لوديم ومر عنميم ومر لهبيم ومر نفتوحيم * ومر
15 فتروسيم ومر كسلوحيم آنچه بيرون آمدند از آنجا فلشتيم ومر كفتوريم * وكنعن بزاياند
16 17 مر صيدون نخست زاد او ومر حت * ومر هيبوسي ومر آن اموري ومر آن جرجسي * ومر
18 آن حوي ومر آن عرقي ومر آن سيني * ومر آن ارودي ومر آن صمري ومر آن حمتي وپس
19 پراكنده شدند اهل خانها آن كنعني * بود حدّ آن كنعني از صيدون بآمدن در جيرر
20 تا عزه بآمدن در سدوم وعموره وادمه وصبوييم تا لشع * ايشان پسران حم باهل خانهاے
21 ايشان بزبانهاي ايشان در زمينهاي ايشان در قومهاي ايشان * وبسم زاييده شد نيز او پدر
22 23 همه پسران عبر برادر يفت آن بزرك * پسران شم عيلم واشور وارفكشد ولود وارم * وپسران ارم
24 عوص وحول وجتر ومش * وارفكشد بزاياند مر شلح وشلح بزاياند مر عبر * وبعبر زاييده شد
25 دو پسران نام آن يك فلج كه در روزكاران [او] بخش شد اهل آن زمين ونام برادري او يقطن *
26 27 * ويقطن بزاياند مر المودد ومر شلف ومر حصرموت ومر يرح * ومر هدورم ومر اوزل ومر
28 29 دقله * ومر عوبل ومر ابيمال ومر شبا * ومر اوفير ومر حويله ومر يوبب همه ايشان پسران
30 31 يقطن * بود نشستن جاي ايشان از ميشا بآمدن بسفر كوه اهل عرب * ايشان پسران شم باهل
خانهاي ايشان بزبانهاي ايشان در زمين هاے ايشان بقومهاي ايشان *

Is fuit potens venatione coram Domino: 9
Idcircò dicitur, Sicut Nimrod potens ve-
natione coram Domino. Fuitque princi- 10
pium regni ejus Bagdad, & Erech, & A-
chad, atque Chalneh in terra Shinaar.
E terra hac egreſſus Aſhur ædificavit 11
Niniveh, & Rehoboth civitatem, &
Chalah, Reſen quoque inter Niniveh & 12
Chalah: ea eſt civitas magna. Miſraim 13
autem genuit Ludim, & Anamim, &
Lehabim, & Naphtuhim, Pathruſim 14
quoque & Chaſluhim: (unde egreſſi
ſunt Philiſtim) & Chaphtorim. Chanaan 15
verò genuit Sidon primogenitum ſuum,
& Heth, Et Jebuſi, & Emori, et Gir- 16
gaſi, Et Hivi, & Arci, & Sini, 17
Et Arvadi, & Semari, & Hamathi: 18
& poſteà diſperſæ ſunt familiæ Cha-
naanæorum. Fuitque terminus Cha- 19
naanæorum à Sidon uſq; advenire Gerar
uſque ad Gazah, uſq; venire ad Sodom,
& Gomorah, Admah, et Sebojim, uſque
ad Leſha. Iſti ſunt filii Ham in fami- 20
liis ſuis, linguis ſuis, terris ſuis, &
gentibus ſuis. Et Sem, natus eſt 21
etiam ipſi, patri omnium filiorum E-
ber, fratri Japheth majoris. Filii 22
ergo Sem: Elam, et Aſhur, et Ar-
phachſad, et Lud, et Aram. Filii au- 23
tem Aram: Us, et Hul, et Gether,
et Maſh. Porrò Arphachſad genuit 24
Shelah: Shelah autem genuit Eber. Na- 25
tique ſunt ipſi Eber duo filii: nomen
unius Pheleg, quia in temporibus e-
jus diviſus fuit populus terræ: et no-
men fratris ejus Joctan. Joctan verò 26
genuit Almodad, et Sheleph, et Ha-
ſar-maveth, et Jerah, Et Hadoram, 27
& Uzal, & Diclah, & Obal, & 28
Abimael, & Sheba, Et Ophir, & 29
Havilah, & Jobab: omnes iſti filii
Joctan. Fuitque reſidendi locus eo- 30
rum à Meſha uſque venire ad Sephar
montem Arabum. Iſti ſunt filii Sem 31
in familiis ſuis, linguis ſuis, terris
ſuis, & gentibus ſuis.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

אלה אלין יחוסי בנוי דנח ליחוסיהון בעממיהון ומאלין אתפרשו עממיא בארע
בתר טובענא :

יא

ויהי כל והוה כל ארעא לישן חד 1
וממלל חד ועיטא חדא בלישן קודשא
הוו ממללין דאתבריא ביה עלמא מן
שירויא: ויהי והוה במיטלהון ממדינחא 2
ואשכחו בקעתא בארעא דבבל ויתיבו
תמן : ויאמרו ואמרו גבר לחבריה 3
הבו נרמי ליבנין ונישוי יתהון באתונא
והוות להון לבינתא לאבנא וטינא
הוות להום לשיע : ויאמרו ואמרו הבו נבני לנא קרתא ומגדלא ורישיה מטי 4
עד צית שמיא ונעביד לנא סגדו ברישיה
ונישוי חרבא בידיה ותהי עבדא לקיבלא
סדרי קרבא קדם עד לא נתבדר מעילוי
אנפי ארעא: וירא ואתגלי יי לאתפרעא 5
מנהון על עובד קרתא ומוגדלא דבנו
בני נשא: ויאמר ואמר יי הא עמא 6
חד ולישן חד לכלהום ודא אתחשבו
למעבד וכדון לא יתמנע מנהון כל דחשיבו למעבד : הבה אמר יי לשבעין 7
מלאכיא דקיימין קומוי איתון כדון ונחית ונערבבא תמן לישנהון דלא ישמעון
אנש לישן חבריה : ויפץ ואתגליאת מימרא דיי עלוי קרתא ועמיה שובעין מלאכיא 8
כל קבל שובעין עממיא וכל חד וחד לישן עממיה ומשם כתביה בידיה ובדרינון
מתמן על אנפי כל ארעא לשבעין לישנין ולא הוה ידע חד מה דיימר חבריה
והוו קטלין דין לדין ופסקו מלמבני קרתא : על כן בגין כן קרא שמה בבל 9
ארום תמן ערביב יי לישן כל דירי ארעא ומתמן בדרינון יי על אפי כל ארעא:
אלה אלין גניסת שם שם בר מאה שנין כד אוליד ית ארפכשד תרתין שנין 10
בתר טובענא : ויחי וחיא שם בתר דאוליד ית ארפכשד חמש מאה שנין ואוליד 11
בנין ובנן: וארפכשד וארפכשד חיא תלתין וחמש שנין ואוליד ית שלח: 12
ויחי וחיא ארפכשד בתר דאוליד ית שלח ארבע מאה ותלתין שנין ואוליד 13
בנין ובנן:

יא

ירושלמי 1 והון כל דריא דאר
לישן חד וממלל חד ועיצה חדא ארו
בלישן קודשא הוו ממללין דבה את
עלמא מן שרויא : 2 כד אטעו לב
מן בתר מימרא דמאן דאמר וה
עלמא מן שרויא ואשכחו בקעא באר
דפונטוס ושרון תמן :

ירושלמי 4 ואמרין אתון כען ונבני ל
קריא ומגדל ורישיה ימטי עד צית ש
ונעביד לן בנויה בית סגדו בראשיה ונ
חרבא בנו ידיה דלמא דיסדר לקב
סדרי קרבא קדם עד דלא נתבדר ע
אפי כל ארעא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Iſtæ ſunt proſapiæ filiorum Noach, ſecundùm proſapias ſuas, in populis 32
ſuis : & ab illis diviſi ſunt populi in terra poſt diluvium.

CAP. XI.

ET fuit univerſa terra linguæ uni- 1
us, & ſermonis unius, & con-
ſilii unius; lingua ſancta loqueban-
tur, qua creatus eſt mundus ab
initio. Et accidit dum ipſi pro- 2
ficiſcerentur ab Oriente, ut inve-
nirent vallem in terra Babel; &
conſederunt ibi. Et dixerunt quiſ- 3
que ad proximum ſuum; Venite,
projiciamus lateres, & aduramus
eos in fornace : fuit itaque illis
later pro lapide, & lutum fuit illis
pro calce. Et dixerunt ; Venite, ædificemus nobis civitatem & tur- 4
rim, cujus caput perveniat uſque
ad ſummitatem cœlorum; & faci-
amus nobis *imaginem* adorati-
onis in ejus faſtigio, & ponamus
gladium in manu ejus ut conſerat
contra acies prælium, priuſquam
diſpergamur de ſuperficie terræ.
Et revelatus eſt Dominus ad ulti- 5
onem ſumendum de illis, propter
opus civitatis & turris, quam ædi-
ficarant homines. Et dixit Do- 6
minus ; Ecce populus unus, &
lingua una omnibus illis, & hoc cogitaverunt facere : jam verò non
prohibebitur ab illis omne quod cogitaverunt facere. Dixit Dominus 7
ſeptuaginta angelis qui ſtabant coram eo ; Venite nunc & deſcendamus,
& confundamus illic linguam eorum, ut non intelligat vir linguam
proximi ſui. Et manifeſtatus eſt ſermo Domini contra illam civitatem, 8
& cum eo ſeptuaginta Angeli, ex adverſo ſeptuaginta populorum &
uniuſcujuſque linguæ populi ſui; & inde ſcripſit manu ſua, & diſperſit
eos inde ſuper facies totius terræ in ſeptuaginta linguas, neque ſciebat
unus quid diceret ſocius ejus, ſed interficiebant hic alterum : & ceſſa-
runt ædificare civitatem. Propterea vocavit nomen ejus Babel; quoni- 9
am inde permiſcuit Dominus linguam omnium habitatorum terræ, &
inde diſperſit eos Dominus ſuper facies totius terræ. Iſtæ ſunt genealo- 10
giæ Sem ; Sem natus erat centum annos quando genuit Arphacſad, duo-
bus annis poſt diluvium. Et vixit Sem poſtquam genuiſſet Arphacſad 11
quingentos annos, & genuit filios & filias. Arphacſad autem vixit 12
triginta quinque annos, & genuit Schelach. Et vixit Arphacſad poſtquam 13
genuiſſet Schelach quadringentos & triginta annos, & genuit filios &
filias.

CAP. XI.

Hieroſ. 1. *Et fuerunt omnes generationes terræ linguæ unius. & ſermonis unius & conſilii unius : quoniam lingua ſancta utebantur, qua creatus eſt mundus ab initio.* 2. *Poſtquam errare fecerunt corda ſua à verbo illius, qui dixit, & fuit mundus à principio ; & invenerunt vallem in terra Ponti, & habitârunt ibi.*

Hieroſ. 4. *Et dixerunt ; Venite nunc & ædificemus nobis civitatem & turrim, & caput ejus pertingat uſque ad ſummitatem cœlorum, & faciamus nobis in medio ejus templum cultus in cacumine ejus, & ponamus gladium in medio manus ejus, ne forte contra eum ordinetur acies prælii priuſquam diſpergamur ſuper facies totius terræ.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* اینان اهل خانها پسران نوح بزاییده شدن ایشان در قومهاي ایشان واز ایشان جدا 32
شدند آن قومها در زمین پس طوفان *

* فصل یازدهم *

* بود همه اهل زمین لفظ یکّه وسخنهاي یکسان *بود در منزل برداشتن ایشان بیافتند 1 2
درهي در زمین شنعر بنشستند آنجا * گفتند مرد بیار او بیا خشت کنیم خشتها 3
وبسوزانیم بسوختن وبود بایشان آن خشت بسنك وآن گل بود بایشان بقیل * گفتند بیا 4
آبادان کنیم بایما شهر وکوشك وسري او در آسمان وبکنیم بایما نام تا نه پراکنده
شویم ابر روي همه آن زمین * فرود آمد : بدیدن مر آن شهر ومر آن کوشك آنچه آبادان 5
کردند پسران آن آدم * گفت : اینك قوم یکّه ولفظ یکّه بجملهي ایشان واین هدره 6
استیدن ایشان بکردن واکنون نه باز داشته شود از ایشان همه آنچه فکر کردند بکردن *
* بیا فرود شویم وبلایه کنیم آنجا لفظ ایشان آنچه نه شنوند مرد لفظ یار او * پراکنده 7 8
کرد : ایشانرا از آنجا ابر روي همه آن زمین باز استادند از آبادان کردن آن شهر * ابر 9
همچنین بخواند نام آن ببل که آنجا بلایه کرد : لفظ همه آن زمین واز آنجا پراکنده
کرد ایشانرا ابر روي همه آن زمین * اینان زاییده شدنهاي شم شم قدر صد ساله برایاند 10
مر ارفکشد دو سال پس آن طوفان * بزیست شم پس زایاندن او مر ارفکشد پانصد سال 11
برایاند پسران ودختران * وارفکشد بزیست سي وپنج سال برایاند مر شلح *بزیست ارفکشد پس 12 13
زایاندن او مر شلح چهار صد وسه سال برایاند پسران ودختران *

Hæ ſunt familiæ filiorum Noah, cùm 32
naſcerentur in gentibus ſuis : & ab
his diviſæ ſunt gentes in terra poſt
diluvium.

CAP. XI.

F*uit univerſus populus terræ unius* 1
ſermonis, & verborum uniuſmodi. Et 2
fuit poſtquàm removiſſent manſionem
ſuam, *invenerunt vallem in terra Shi-*
naar, & *reſederunt ibi.* Et *dixerunt* 3
quiſque ad ſocium ſuum, Veni, lateri-
ficemus lateres, & comburamus ad com-
buſtionem : fuitque eis later in lapi-
dem, & lutum fuit eis in cæmentum.
Dixerunt itaque, *Veni, ædificemus* 4
nobis urbem, & turrim cujus ſummi-
tas cœlum uſque pertingat : *atque* ita
faciemus nobis nomen : ut non diſper-
gamur ſuper faciem totius terræ. Tum 5
deſcendit Dominus ad videndum civi-
tatem & turrim quam ædificabant fi-
lii hominum. Dixitque Dominus, En 6
populus unus, & ſermo unus eſt *omni-*
bus illis : & hæccine inceptio eorum ad
faciendum? nunc quidem non inhibe-
bitur ab iis quicquid cogitârunt facere.
Veni, deſcendamus & corrumpamus ibi 7
ſermonem eorum, ut non exaudiant quiſ-
que ſermonem ſocii ſui. Diſperſit ita- 8
que *eos Dominus indè ſuper faciem u-*
niverſæ terræ, deſtiteruntque ædificare
urbem. Propterea vocavit nomen ejus 9
Babel : quia illic corrupiſſet Dominus
ſermonem univerſæ terræ, et indè diſper-
ſiſſet eos ſuper faciem totius terræ. Iſtæ 10
generationes Sem : Sem natus centum
annos genuit Arphachſad duobus annis
poſt diluvium. Vixitque Sem poſtquàm 11
genuit Arphachſad, quingentos annos :
& *genuit filios ac filias. Arphach-* 12
ſad verò vixit triginta quinque an-
nos, & *genuit Selah. Vixitque Ar-* 13
phachſad poſtquàm genuit Selah qua-
dringentos & tres annos : & genuit fi-
lios ac filias.

ירושלמי תרגום יונתן בן עוזיאל

ושלח ושלח חיא תלתין שנין ואוליד ית עבר: ויחי וחיא שלח בתר דאוליד 14 15
ית עבר ארבע מאה ותלת שנין ואוליד בנין ובנן: ויחי וחיא עבר תלתין 16
וארבע שנין ואוליד ית פלג: ויחי וחיא עבר בתר דאוליד ית פלג ארבע 17
מאה ותלתין שנין ואוליד בנין ובנן: ויחי וחיא פלג תלתין שנין ואוליד 18
ית רעו: ויחי וחיא פלג בתר דאוליד ית רעו מאתן ותשע שנין ואוליד 19
בנין ובנן: ויחי וחיא רעו תלתין ותרתין שנין ואוליד ית שרוג: ויחי 20
וחיא רעו בתר דאוליד ית שרוג מאתן ושבע שנין ואוליד בנין ובנן: ויחי וחיא 21 22
שרוג תלתין שנין ואוליד ית נחור: ויחי וחיא שרוג בתר דאוליד ית נחור 23
מאתן שנין ואוליד בנין ובנן: ויחי וחיא נחור עשרין ותשע שנין ואוליד 24
ית תרח: ויחי וחיא נחור בתר דאוליד ית תרח מאה ושתסרי שנין 25
ואוליד בנין ובנן: ויחי תרח וחיא תרח שובעין שנין ואוליד ית אברם 26
וית נחור וית הרן: ואלה ואלין גניסת תרח תרח אוליד ית אברם ית 27
נחור וית הרן והרן אוליד ית לוט: וימת והוה כד רמא נמרוד ית אברם 28
לאתונא דנורא דלא פלח לטעותיה ולא הוה רשותא לנורא למוקדיה ובכן
אתפלג לבנה דהרן למימר אילו נצח נמרוד איהי מן סיעתיה ואילו נצח אברם
איהי מן סיעתיה וכד חמון כל עממיא דהוו תמן דלא שלטת נורא
באברם אמר בלבהון הלא הרן אחוי דאברם מלא קוסמין וחרשין ואיהו
לחש עלוי אישתא דלא למיקד ית אחוי מן יד נפלת אישתא מן שמי מרומא
וגמרתיה ומית הרן למיחמי תרח אבוי היך איתוקד בארעא ילדותיה באתון
נורא דעבדו כשדאי לאברם אחוי: ויקח ונסיב אברם ונחור להון נשין שום 29
אתת אברם שרי ושום אתת נחור מלכא ברת הרן אבוי דמלכה ואבוי דיסכה
היא שרי: ותהי והות שרי עקרא 30
לית לה וולד: ויקח ודבר תרח 31
ית אברם בריה וית לוט בר הרן
בר בריה וית שרי כלתיה איתת אברם בריה ונפקו עמהון מאורא דכשדאי למיזל
לארעא דכנען ואתו עד חרן ויתיבו תמן: ויהיו והוו יומי תרח מאתן וחמש שנין ומית 32
תרח בחרן:

ירושלמי 30 והות שרי עקרא לא הוה
לה בר:

פ פ פ

יב

ויאמר לך לך ואמר יי לאברם איזיל לך מארעך אתפרש מן ילדותך פוק מבית אבוך 1
זיל לארעא דאחזינך: ואעשך 2
ואעבדינך לעם רב ואיבריכינך וארבי
שמך ותהי מברך:

ירושלמי 2 ואמני יתך לאומא רבא ואברך
יתך ואתקף ויהוי אברם לברכן סגין:

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

Schelach autem vixit triginta annos, & genuit Eber. Vixit autem Schelach poſtquam genuiſſet Eber quadringentos & tres annos, & genuit filios & filias. Et vixit Eber triginta quatuor annos, & genuit Peleg. Et vixit Eber poſtquam genuiſſet Peleg quadringentos triginta annos, & genuit filios & filias. Et vixit Peleg triginta annos, & genuit Rehu. Et vixit Peleg poſtquam genuiſſet Rehu ducentos & novem annos, & genuit filios & filias. Et vixit Rehu triginta duos annos, & genuit Serug. Et vixit Rehu poſtquam genuiſſet Serug ducentos & ſeptem annos, & genuit filios & filias. Et vixit Serug triginta annos, & genuit Nachor. Et vixit Serug poſtquam genuiſſet Nachor ducentos annos, & genuit filios & filias. Et vixit Nachor viginti & novem annos, & genuit Terach. Et vixit Nachor poſtquam genuiſſet Terach centum & ſexdecim annos, & genuit filios & filias. Et vixit Terach ſeptuaginta annos; & genuit Abram, & Nachor, et Haran. Iſtæ autem ſunt proſapiæ Terach; Terach genuit Abram, et Nachor, et Haran: Haran autem genuit Lot. Accidit autem quando projecit Nimrod Abramum in fornacem ignis, eò quòd non coleret idolum ſuum, ut non eſſet poteſtas igni comburendi ipſum; & ideo dubitatio orta eſt Haran, dicendo; Si vicerit Nimrod, ſtabo à partibus ejus, ſin verò vicerit Abram, ero à partibus ejus. Cum autem viderunt omnes populi, qui erant ibi, non dominatum ignem in Abramum, dixerunt apud ſe; Annon Haran frater Abrami plenus eſt divinationibus & auguriis? ipſe ergo incantavit ignem ut non comburat fratrem ſuum: ſtatim cecidit ignis ex cœlis excelſis, & conſumpſit eum; & mortuus eſt Haran ante conſpectum Terach patris ſui, quando combuſtus eſt in terra nativitatis ſuæ in fornace ignis, quam fecerunt Chaldæi Abramo fratri ſuo. Acceperunt autem Abram & Nachor ſibi uxores: nomen uxoris Abrami, Sarai; nomen verò uxoris Nachor, Milcha, filia Haran patris Milcha, & patris ipſius Jiſcha, ipſa eſt Sarai. Et fuit Sarai ſterilis, nec erat illi 30 filius. Et accepit Terach Abra- 31 mum filium ſuum, & Lot filium Haran, filium filii ſui, & Sarai nurum ſuam uxorem Abrami filii ſui: & egreſſi ſunt cum eis ex Ur Chaldæorum, ad proficiſcendum in terram Canaan: venerúntque uſque Charan, & habitârunt ibi. Et fuerunt dies Terach ducenti & quinque anni: & mortuus eſt Terach in Charan.

Hieroſ. 30. *Et erat Sarai ſterilis carebat enim filio.*

SECTIO III.

CAP. XII.

Et dixit Dominus Abramo, Egredere tibi de terra tua, ſepara te de cognatione tua, egredere è domo patris tui, ito in terram quam oſtendam tibi. Et faciam te in populum ma- 2 gnum, & benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum, & eris benedictus.

Hieroſ. *Cap.* XII. 2 *Et conſtituam te in populum magnū, & benedicam tibi. Et roborabitur, & erit Abram in benedictiones amplas.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* وشلح بزيست سي سال بزاياند مر عبر* بزيست شلح پس زاياندن او مر عبر چهار صد 14 15
وسه سال بزاياند پسران ودختران * بزيست عبر سي وچهار سال بزاياند مر فلج * بزيست عبر 16 17
پس زاياندن او مر فلج چهار صد وسي سال بزاياند پسران ودختران* بزيست فلج سي سال 18
بزاياند مر رعو* بزيست فلج پس زاياندن او مر رعو دويست ونه سال بزاياند پسران ودختران. 19
* بزيست رعو سي ودو سال بزاياند مر شروج * بزيست رعو پس زاياندن او مر شروج دويست 20 21
هفت سال بزاياند پسران ودختران * بزيست شروج سي سال بزاياند مر نحور* بزيست شروج پس 22 23
زاياندن او مر نحور دويست سال بزاياند پسران ودختران * بزيست نحور بيست ونه سال بزاياند 24
مر ترح * بزيست نحور پس زاياندن او مر ترح صد ونوزده سال بزاياند پسران ودختران* بزيست 25 26
ترح هفتاد سال بزاياند مر ابرم مر نحور ومر هرن* وايشان زايده شدگان ترح ترح بزاياند مر ابرم 27
مر نحور ومر هرن وهرن بزاياند مر لوط * بمرد هرن ابر پيش ترح پدر او در زايدن جاي او در 28
اور كشديم * بستاند ابرم ونحور بايشان زنان نام زن ابرم شري ونام زن نحور ملكه دختر 29
هرن پدر ملكه وپدر يسكه * بود شري بي زه نيست بآن فرزند * بستاند ترح مر ابرم پسر او 30 31
ومر لوط پسر هرن پسر پسر او ومر شري عروس او زن ابرم پسر او بيرون آمدند او از ايشان از
اور كشديم برفتن بزمين كنعن بيامدند تا حرن بنشستند آنجا * بودند روزكاران ترح 32
دويست وپنج سال بمرد ترح در حرن*

* فصل دوازدهم *

* گفت يي بابرم برو بتو از زمين تو واز مولود جاي تو بآن زمين آنچه بنمايم ترا * وبكنم 1 2
ترا بقوم بزرك وآفرين كنم ترا وبزرك كنم نام ترا وباشي آفرين *

Porrò vixit Selah triginta annos, & genuit Eber. Vixitque Selah poſtquàm genuit Eber, quadringentos & tres annos: genuitque filios ac filias. Vixit Eber triginta quatuor annos, & genuit Pheleg. Vixitque Eber poſtquàm genuit Pheleg, quadringentos & triginta annos: genuitque filios ac filias. Vixit Pheleg triginta annos, & genuit Reu. Vixitque Pheleg poſtquàm genuit Reu, ducentos et novem annos: genuitque filios ac filias. Vixit Reu triginta duos annos, & genuit Sherug. Vixitque Reu poſtquàm genuit Sherug, ducentos & ſeptem annos: genuitque filios ac filias. Vixit Sherug triginta annos, & genuit Nahor. Vixitque Sherug poſtquàm genuit Nahor, ducentos annos: & genuit filios ac filias. Vixit Nahor viginti novem annos, & genuit Terah. Vixitque Nahor poſtquàm genuit Terah, centum & novemdecim annos: & genuit filios ac filias. Vixit Terah ſeptuaginta annos, & genuit Abram, Nahor, & Haran: Iſtæ itaque ſunt progeniti Terah: Terah genuit Abram, Nahor, et Haran. Haran verò genuit Lot. Et mortuus eſt Haran in conſpectu Terah patris ſui, in loco nativitatis ſuæ in Ur Chaſdim. Duxerunt autem Abram & Nahor ſibi uxores: nomen uxoris Abram, Sarai: & nomen uxoris Nahor, Milchah filia Haran patris Milchah & patris Jeſchah. Fuit Sarai ſterilis nec erat ei filius. Tulitque Terah Abram filium ſuum, & Lot filium Haran, filium filii ſui, & Sarai nurum ſuam, uxorem Abram filii ſui: & egredientes cum eis de Ur Chaſdim, ut pergerent in terram Chanaan, venerunt uſque ad Haran, ubi reſiderunt. Fuerunt dies Terah ducenti & quinque anni, mortuuſque eſt Terah in Haran.

CAP. XII.

Dixit Dominus ad Abram, Abi tibi è terra tua, et è loco nativitatis tuæ ad terram quam oſtendam tibi: Faciamque te in gentem magnam, et benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum, eriſque benedictus.

תרגום יונתן בן עוזיאל

3 ואברכה ואַבָרֵךְ ית כַהֲנַיָא דפָרְסִין ידיהון
בצלו ומְבָרְכִין ית בנך ובלעם דמלטט
יתהון אילוט ויקטלוניה לפתגם דחרב
ויתברכון בך כל זרעית ארעא : וילך ואזל 4
אברם היכמא דמליל ליה יי ואזל עמיה לוט ואברם בר שובעין וחמש שנין
במפקיה מחרן : ויקח ודבר אברם ית שרי אנתתיה וית לוט בר אחוי וית 5
כל קניניהון דיקנו וית נפשתא דגיירו בחרן ונפקו למיזל לארעא דכנען ואתו
לארעא דכנען : ויעביר ועבר אברם 6
בארעא עד אתר שכם עד מישר דהוה
מיירי וכנענאין בכן הוו בארעא דעד כדון
לא מטא זמנא דבני ישראל למירתא : וירא ואתגלי יי לאברם ואמר לבנך אתן 7
ית ארעא הדא ובנא תמן מדבחא קדם יי דאתגלי ליה : ויעתק ואסתלק מתמן 8
לטורא דממדנח לבית אל ופרסיה משכניה בית אל מן מערבא ועי ממדינחא ובנא
תמן מדבחא קדם יי וצלי בשמא דיי : ויסע ונטל אברם אזיל ונטיל לדרומא : ויהי 9
10 והוה כפנא בארעא ונחת אברם למצרים לאיתותבא תמן ארום תקיף
כפנא בארעא : ויהי והוה כמא דקריב למיעל לתחום מצרים ומטו לנהרא וגליאו 11
בשריהון למעבר ואמר אברם לשרי אנתתיה הא עד כדון לא אסתכלית בבשריך
וכדון ידעית ארום אנתתא שפירת חיזו אנת : והיה ויהי ארום יסתכלון ביך מצראי 12
ויחמון ית שופריך וימרון אנתתיה דא ויקטלון יתי ויתך יקימון : אמרי אמרי בבעו 13
דאחתי אנת בגין דייטיב לי בגינך ותתקיים נפשי אמטולתיך : ויהי והוה כד על 14
אברם למצרים וחמון מצראי ית אנתתא ארום שפירא היא לחדא : ויראו וחמון יתה 15
רברבי פרעה ושבחו יתה לפרעה
ואידברת אנתתא לבית מלכותא
דפרעה : ולאברם ולאברם אוטב פרעה 16
בגינה והוו ליה מדיליה עאן ותורין וחמרין ועבדין ואמהן ואתנן וגמלין :
וינגע וגרי מימרא דיי בפרעה מכתשין רברבין וית אינש ביתיה על עיסק 17
שרי איתת אברם : ויקרא וקרא פרעה לאברם ואמר מה דא עבדת לי למה 18
לא חוית לי ארום אנתתך היא : למה למא אמרת אחתי היא ודברית יתה לי 19
לאנתו ומן יד אתגריאת בי מכתשא ולא קריבית לותה וכדון הא אנתתך
דבר ואיזל : ויצו ופקיד עילוי פרעה גוברין ואלוויאו יתיה וית אנתתיה וית כל דיליה : 20

ירושלמי

3 ואברך מן דברך יתך ומן דליט יתך יהוי ליט ויתברכון בזכיתך כל זרעית ארעא :

ירושלמי 5 וית נפשתא דגיירין : 6 משרי חזווא :

ירושלמי 15 ואדברת אתתא לפלטין דפרעה :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

3 Et benedicam ſacerdotibus, qui expandent manus ſuas in oratione, & benedicent filiis tuis; Balaam autem qui maledicet illis, maledicam, quia interficient eum ore gladii: & benedicentur in te omnes familiæ terræ. 4 Et abiit Abram quemadmodum loquutus erat illi Dominus, & profectus eſt cum eo Lot. Abram autem natus erat ſeptuaginta quinque annos, cum exiret ipſe ex Charan. 5 Et accepit Abram Sarai uxorem ſuam, & Lot filium fratris ſui, & omnem poſſeſſionem ſuam quam acquiſiverant, & animas quæ proſelytæ factæ ſunt in Charan, & exierunt ad proficiſcendum in terram Canaan: et venerunt in terram Canaan. 6 Et tranſivit Abram per terram uſque ad locum Sichem, uſque ad planitiem de qua loquutus erat: Cananæi autem tunc erant in terra, nam hactenus non venerat tempus, quo filii Iſrael eam poſſidere deberent. 7 Et manifeſtatus eſt Dominus Abramo, & dixit; Filiis tuis dabo terram hanc: & ædificavit ibi altare coram Domino, qui manifeſtatus erat ſibi. 8 Et profectus eſt inde in montem, qui erat ab Oriente Bethel, & tetendit ipſe tabernaculum ſuum; ita ut haberet Bethel ab Occidente, Ai autem ab Oriente: & ædificavit ibi altare coram Domino, atque oravit in nomine Domini. 9 Et profectus eſt Abram, eundo & proficiſcendo ad Meridiem. 10 Et fuit fames in terra: & deſcendit Abram in Ægyptum, ad habitandum ibi; quia vehemens erat fames in terra. 11 Et fuit cum appropinquaret ingredi limitem Ægypti, & pervenerunt ad fluvium, & diſcooperuerunt carnem ſuam ut tranſire poſſent; tum dixit Abram ad Sarai uxorem ſuam: Ecce hactenus non ſum contemplatus carnem tuam, jam verò novi quòd mulier pulchra aſpectu tu. 12 Et erit, cùm contemplabuntur te Ægyptii, & videbunt pulchritudinem tuam, ut dicant; Uxor ejus hæc: & interficiant me, & te vivam conſervent. 13 Dic quæſo te ſororem meam eſſe: ut bene ſit mihi propter te, & conſervetur anima mea propter te. 14 Et accidit quando ingreſſus eſt Abram in Ægyptum, & viderunt Ægyptii mulierem, quòd pulchra eſſet valde: 15 Viderunt eam quoque magnates Pharaonis, & laudârunt eam Pharaoni; & ducta eſt mulier in domum regiam Pharaonis. 16 Ipſi autem Abramo benefecit Pharao propter eam: & fuerunt illi de ſuo oves, & boves, & aſini, ſervi, & ancillæ, aſinæ, & cameli. 17 Et immiſit ſermo Domini in Pharaonem plagas ingentes, & in homines domus ejus, pôpter Sarai uxorem Abrami. 18 Et vocavit Pharao Abramum, & dixit; Cur hoc feciſti mihi? cur non indicâſti mihi quòd uxor tua ipſa? 19 Cur dixiſti mihi; Soror mea ipſa? & acceperam eam mihi in uxorem, qua de cauſa ſtatim immiſſa eſt in me plaga, cùm non acceſſerim ad eam. Jam verò ecce uxor tua; hanc tolle & vade. 20 Et præcepit de eo Pharao viris: qui deduxerunt eum, & uxorem ejus, & omnia quæ erant ei.

Hieroſolymitanum.

Hieroſ. 3. *Et benedicam ei qui tibi benedixerit; is autem qui maledixerit tibi, erit maledictus: & benedicentur propter meritum tuum omnes cognationes terræ.*

Hieroſ. 5. *Et animas proſelytorum.* 6. *Vallem viſionis.*

Hieroſ. 15. *Et ducta eſt mulier in palatium Pharaonis.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

3 وآفرين كنم آفرين كنان تو ونفرين كنان تو نفرين كنم وآفرين باشند در تو همه اهل
4 بيتها زمين *برفت ابرم چون آنچه سخن گفت باو يي برفت اوار[او] لوط وابرم قدر هفتاد وپنج
5 ساله در بيرون آمدن او از حرن *بستاند ابرم مر شري زن او ومر لوط پسر برادري او ومر
همه مال ايشان آنچه مال كردند ومر آن جان آنچه بكردند در حرن بيرون آمدند برفتن
6 بزمين كنعن بيامدند بزمين كنعن *بگذشت ابرم در زمين تا جاي شكم تا ايلون موره وآن
7 كنعني آن هنگام در زمين *ديدار شد يي بابرم گفت بنسل تو بدهم مر آن زمين اين آبدان
8 كرد آنجا مذبح بحضرت خدا آن ديدار شده باو *نقل كرد از آنجا بآن كوه از پيش ببيت ال
ميل داد خيمهي او بيت ال ميّم وآن عي از پيش آبدان كرد آنجا مذبح بيي بخواند در نام
9 10 يي *منزل بر داشت ابرم رفتن ومنزل كردن بآن جنب *بود قحط در زمين فرود شد ابرم بمصر
11 بنشستن آنجا كه گرانست آن قحط در زمين *بود چون آنچه نزديك شد ابرم بآمدن بمصر
12 گفت بشري زن او اينك اكنون دانستم كه زني نيكو ديدار تو *وباشد كه ببينند ترا آن
13 مصريان وگويند زن اوست اين بكشند مرا وترا زنده گذارند *بگوي اكنون خواهر مني
14 تو بسبب نيكويي رسد بمن در سبب تو برهد جان من در سبب تو *بود چون آمدن ابرم
15 بمصر بديدند آن مصريان مر آن زن كه نيكوست آن بغايت *بديدند آنرا اميران فرعه ستايش
16 كردند آنرا بفرعه ستانده شد آن زن خانهي فرعه *وبابرم نيكويي رسيد در سبب آن بود
17 باو گوسفند وگاو ودراز گوشها وبندگان وپرستاران ومادهانها وشترها *زخم زد يي مر فرعه
18 زخمها بزرگان ومر خانهيي او ابر سبب شري زني ابرم *بخواند فرعه بابرم گفت چه اين
19 بكردي بمن چرا نه آگاه كردي بمن كه زن توست آن *چرا گفتي خواهر منست بستاندم آنرا بمن بزن
20 واكنون اينك زن تو بستان وبرو *بفرمود ابر او فرعه مردمان بفرستادند اويرا ومر زن او ومر همه آنكه باو

3 *Benedicã quoque benedicentibus tibi; & maledicentibus tibi, maledicã: & benedicentur in te omnes familiæ terræ.* 4 *Abeunte itaque Abram ſicuti verbum dixerat ei Dominus, perrexit cum eo Lot: Porrò Abrã ſeptuaginta quinque circitèr annorum erat quando egreſſus eſt ipſe de Haran.* 5 *Cepitque Abram Sarai uxorem ſuã, et Lot filiũ fratris ſui, & omnes opes eorũ quas lucrârant, et animas quas fecerant in Harã, & egreſſi ſunt ut pergerẽt ad terrã Chanaan. Quumq; veniſſent in terrã Chanaan,* 6 *Tranſivit Abram terram uſque ad locum Shechem, uſq; ad Elon-Moreh: Chananæus autem tunc erat in terra.* 7 *Et apparuit Dñs ipſi Abram, dicens; Progeniei tuæ dabo terrã iſtam: et ædificavit ibi altare coram Deo qui apparuerat ei.* 8 *Transferens autem ſe indè ad montem ante Beth-el, demiſit illic tabernaculum ſuum: Beth-el erat ab Occidente, & Ai à plaga anteriori. Et extructo ibi altari Domino, invocavit nomen Domini.* 9 *Removitque Abram manſionem ſuam eundo, ac manſiones faciendo, ad Meridem.* 10 *Factã autem fame in terra, deſcendit Abrã in Ægyptum ad reſidendũ ibi: quia gravis erat fames in terra.* 11 *Fuit, quando appropinquaret Abram ut ingrederetur Ægyptũ, dixit ad Sarai uxorẽ ſuã; Ecce nunc novi quòd mulier bona aſpectu ſis:* 12 *Et erit, cũ te viderint Ægyptii, ut dicant; Uxor ejus eſt hæc: & occident me; te verò vivã relinquent.* 13 *Dic nunc quòd ſoror mea ſis: ut benè eveniat mihi propter te, vivatque anima mea propter te.* 14 *Fuit cùm ingrederetur Abram Ægyptũ, ut contemplarentur Ægyptii mulierem quòd bona eſſet valdè.* 15 *Et videntes eam principes Pharaoh, laudaverunt eam Pharaoni: & ſublata fuit mulier in domũ Pharaoh.* 16 *Et ipſi Abram benè contigit propter eam fueruntque ei oves, & boves, aſini, & ſervi, & ancillæ, & aſinæ, & cameli.* 17 *Sauciavit autem Dominus Pharaoh vulneribus magnis, & domũ ejus cauſâ Sarai uxoris Abram.* 18 *Tum Pharaoh vocavit Abram, dicens; Cur hoc feciſti mihi? quare non indicâſti mihi quòd ipſa eſſet uxor tua.* 19 *Quare dixiſti, Soror mea eſt, ut acciperem eam mihi in uxorem? nunc autem en uxorem tuam, cape & abi.* 20 *Tum præcipiente de illo Pharaoh viris, dimiſerunt eum, & uxorem ejus, & omnia quæ erant ei.*

יג

ויעל וסליק אברם ממצרים הוא ואנתתיה כל דיליה ולוט עמיה למיזל לדרומא׃ 1
ואברם ואברם תקיף לחדא בגיתי בכספא ובדהבא׃ וילך ואזל למטלנוי 2
מדרומא ועד בית אל ותב עד אתרא דפרסיה תמן למשכניה מן אוולא בין 3
בית אל ובין עי׃ אל לאתר מדבחא דעבד תמן בשירויא וצלי תמן אברם 4
בשמא דיי׃ וגם ואוף ללוט דהוה מדבר בזכותיה דאברם הוו עאן ותורין 5
ומשכנין׃ ולא ולא סוברת יתהום ארעא למיתב כחדא ארום הוה קניניהון סגי 6
ולא יכילו למיתב כחדא׃ ויהי והוה 7
דיינין בין רעאי גיתיה דאברם ובין
רעאי גיתיה דלוט דרעאי דאברם הוו
מיפקדין מניה לא תהכון בכנענאי
ובפריזאי דעד כדון אית להום רשותא
בארעא והוו זממין בעיריהון דלא ייכלון
גזלה עד דהוו אתיין לאתר מרעיהון ורעי
דלוט הוו מבקרין ואזלין ואכלין בחקלי
כנענאי ופריזאי דעד כדון יתבין בארעא׃
ויאמר ואמר אברם ללוט לא כען 8

ירושלמי 6 סגולתהון׃ 7 והוה דין
בין רעוי נכסוי דאברם לבין רעוי נכסוי
דלוט רעוי דאברם הוון זממין בעיריהון
עד זמן דהוון אתין לאתר מרעי רעוי
דלוט לא הוון זממין בעיריהון אלא
מבקרין ואזלין כרם מפוקדין הוון רעוי
דאברם מן אברם צדיקא רבונהון לא
תהכון לכנענאי ולפריזאי עד כען אית
להון רשו בארעא׃

תהי מצותא בינא ובינך ובין רעותי ובין רעותך ארום גוברין אחין אנחנא׃ הלא
הלא כל ארעא קדמך אתפרש כדון מני אם אנת לציפונא ואנא לדרומא אם אנת 9
לדרומא ואנא לציפונא׃ וישא וזקף לוט ית עינוי לזנו וחמא ית כל מישר ירדנא 10
ארום כולה בית שקייא קדם עד לא חבל יי ברוגזיה ית סדום וית עמרה הוות
ארעא ההיא משבחא באילניא כגינוניתא דיי וכעללתא כארעא דמצרים מעלך
לצוער׃ ויבחר ובחר ליה לוט ית כל מישר ירדנא ונטל לוט ממדינחא 11
ואתפרשו אינש מעל אחוי׃ אברם אברם יתיב בארעא דכנען ולוט יתיב 12
בקרווי מישרא ופרס למשכניה עד סדום׃ ואנש ואנשין דסדום בישין בממונהון 13
דין לדין וחייבין בגופהון בגלוי ערייתא ושדייות אדם זכאי ופלחן פולחנא
נוכראה ומרדין לשמא דיי לחדא׃ ויי ויי אמר לאברם בתר דאתפרש לוט 14
מניה זקוף כדון עינך ותחמי מן אתרא דאנת תמן לציפונא ולדרומא ולמדנחא
ולמערבא׃ כי את ארום ית כל ארעא דאנת חמי לך אתנינא ולבנך עד עלמא׃ 15
ושמתי ואשוי ית בנך סגיאין כעפרא דארעא דהיכמא דאית אפשר לגבר למימני 16
ית עפרא דארעא אף כן בנך אפשר דיתמנון׃

CAP. XIII.

1 Et aſcendit Abram ex Ægypto, ipſe & uxor ejus, omniaque quæ ejus erant, & Lot cum ipſo, ad eundum verſus Meridiem. 2 Abram autem potens erat valde in gregibus, argento & auro. 3 Et perrexit per profectiones ſuas à Meridie uſque ad Bethel, & reverſus eſt ad locum in quo tetenderat tabernaculum ſuum à principio, inter Bethel & Hai: 4 Ad locum altaris quod fecerat ibi initio, & invocavit ibi Abram nomen Domini. 5 Et etiam ipſi Lot, cui meritum Abrami in memoriam revocabatur, erant oves, boves, & tentoria. 6 Itaque non ſuſtinebat ipſos terra, ut habitarent ſimul: quoniam multa erat poſſeſſio eorum, & non poterant habitare ſimul. 7 Et fuerunt lites inter paſtores gregum Abrami, & inter paſtores gregum Lot: quia paſtores Abrami juſſi erant ab eo, Non ibitis ad Chananæos & Pherizæos, hactenus enim eſt illis poteſtas in terra; itaque frænabant jumenta ſua ut non comederent rapinam, donec veniſſent in locum paſcui ſui: paſtores autem Lot quærebant, & ibant & comedebant in agris Chananæi & Pherizæi, qui hactenus habitabant in terra. 8 Itaque dixit Abram Loto; Non nunc ſit lis inter me & inter te, & inter paſtores meos & inter paſtores tuos: quoniam viri fratres nos. 9 Annon univerſa terra coram te *eſt*? ſeparare nunc à me: ſi tu ad Septentrionem ego ad Meridiem; ſi tu ad Meridiem ego ad Septentrionem. 10 Et elevavit Lot oculos ſuos ad ſcortationem, & vidit totam planitiem Jordanis, quòd tota eſſet irrigua; antequam perderet Dominus in ira ſua Sodomam & Gomorrham, erat terra illa laudabilis propter arbores ſicut hortus Domini, & in frugibus ſicut terra Ægypti, dum ingrederis Tſoar. 11 Et elegit ſibi Lot totam planitiem Jordanis, & profectus eſt Lot ab Oriente: & ſeparati ſunt vir à fratre ſuo. 12 Abram habitavit in terra Canaan: Lot autem habitavit in urbibus planitiei, & tetendit tentorium ſuum uſque Sodomam. 13 Sed homines Sodomæ mali *erant* in divitiis ſuis alter erga alterum, & peccabant corporibus ſuis, in inceſto concubitu, & effuſione ſanguinis innocentis; & colebant cultum alienum, & rebellabant in nomen Domini valde. 14 Dominus autem dixit Abramo, poſtquam ſeparatus eſt Lot ab ipſo; Leva nunc oculos tuos, & vide ex loco in quo tu es ad Septentrionem, Meridiem, Orientem & Occidentem. 15 Quoniam univerſam terram quam vides, tibi dabo, & filiis tuis uſque in ſeculum. 16 Ponamque filios tuos multos ſicut pulverem terræ; ita ut quemadmodum impoſſibile eſt viro numerare pulverem terræ, ſic etiam filii tui impoſſibile *eris* ut numerentur.

Hieroſ. *Cap.* XIII. 6. *Peculium ſuum.* 7. *Et erat lis inter paſtores pecorum Abrami, & paſtores pecorum Lot: paſtores Abram frænabant pecora ſua, donec venirent ad locum paſcui; paſtores vero Lot non frænabant pecora ſua, ſed liberè ibant: verum juſſi erant paſtores Abrami ab Abramo juſto domino ſuo, Ne iveritis ad Chananæos aut Perizæos, hactenus eſt illis poteſtas in terra.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* فصل سيزدهم *

* بر آمد ابرم از مصر او وزن او وهمه آنچه باو ولوط اواز او بآن جنوب * وابرم گران بغايت در 1 2
رمه ودر نقره ودر طلا * برفت بمنزلهاي او از جنوب وتا بيت لل تا آن جا آنچه بود [آنجا] خيمهي او 3
در اوّل ميان بيت ال وميان آن عي * بجاي آن مذبح آنچه بکرد آنجا در اوّل بخواند آنجا ابرم 4
در نام ״ * ونيز بلوط آن روا اواز ابرم بود گوسپند وگاو وخيمها * ونه برداشت ايشانرا آن زمين 5 6
بنشستن يك جا که بود مال ايشان بسيار ونه توانستند بنشستن يك جا * بود خصومت ميان 7
شبانان رمهی ابرم وميان شبانان رمهي لوط وآن کنعني وآن فرزي آن هنگام نشينا در زمين *
* گفت ابرم بلوط نه اکنون باشد خصومتي ميان من وميان تو وميان شبانان من وميان 8
شبانان تو که مردمان برادران ايما * هنه همه آن زمين بپيش تو جدا شو اکنون از بالاي 9
من اگر آن چپ راست روم واگر آن راست چپ روم * برداشت لوط مر چشمان او بديد 10
همه صحراي آن يردن که جملهي او چشمهسار بپيش تباه کردن ״ مر سدوم ومر عموره
چون بستان ״ چون زمين مصر بآمدن صعر * اختيار کرد باو لوط مر همه صحراي آن 11
يردن منزل برداشت لوط از پيش جدا شدند مرد از بالاي برادر او * ابرم بنشست در زمين 12
کنعن ولوط بنشست در شهرها آن صحرا وخيمه زد تا سدوم * ومردمان سدوم بدان 13
وخطاکاران بحضرت خدا بغايت * وخدا گفت بابرم پس جدا شدن لوط از نزد او بردار 14
اکنون چشمان تو وببين از آن جا آنچه تو آنجا بشمال وبجنوب وبمشرق وبمغرب * که مر همه 15
آن زمين آنچه تو بينا بتو بدهم آنرا وبنسل تو تا جاويد * وبنهم مر نسل تو چون 16
خاك آن زمين آنچه اگر بتواند مرد بشمردن مر خاك آن زمين نيز نسل تو شمرده شود *

CAP. XIII.

1 Aſcendit Abram ex Ægypto, ipſe, & uxor ejus, & omnia quæ erant ei, & Lot cum eo ad Meridiem. 2 Abram autem inſignis erat valdè in gregibus, & in argento & auro. 3 Perrexitque per manſiones ſuas priores à Meridie uſque ad Beth-el, uſque ad eum locum ubi fuerat tabernaculum ejus in principio, nempe inter Beth-el & Ai: 4 Ad locum altaris quod fecerat illic in principio, & invocavit illic Abram nomen Domini. 5 Et ipſi Lot etiam eunti cum Abram erant oves, et boves, & tabernacula: 6 Neque ſuſtulit eos terra ut uno loco reſiderent: quia erant opes eorum multæ, neque potuerunt conſidere unà. 7 Unde accidit jurgium inter paſtores gregis Abram, & inter paſtores gregis Lot: Porrò Chananæus et Pherizæus tunc temporis ſedebat in terra. 8 Dixit verò Abram ad Lot, Ne nunc ſit jurgium inter me & inter te, & inter paſtores meos interque paſtores tuos: quia viri fratres ſumus. 9 Nònne univerſa terra coram te eſt? ſepara te nunc deſuper me. Si ſiniſtram petieris, ad dexteram ibo; & ſi dexteram, ad ſiniſtram pergam. 10 Sublatis itaque Lot oculis ſuis, vidit omnem planitiem Jordan, quòd tota eſſet fontibus frequens: (nam antequàm corrupiſſet Dominus Sodom et Gomorah, erat ſicut hortus Domini, & ſicut terra Ægypti, in introitu Soar.) 11 Deligenſque ſibi Lot totam planitiem Jordan, removit Lot manſionem ſuam à plaga anteriori; ac ſeparati ſunt quiſque deſuper fratrem ſuum. 12 Abram ſedit in terra Chanaan; Lot verò ſtedit in civitatibus planitiei, et fixit tentorium uſq; ad Sodom. 13 Porrò homines Sodom mali erant, et peccatores in præſentia Dei admodùm. 14 Deus verò dixit ad Abram, poſteaquàm Lot ſeparatus erat ab eo, attolle nunc oculos tuos, et vide ab eo loco in quo tu es, ad Aquilonem, et ad Meridiem, et ad Orientem, et ad Occidentem. 15 Nam omnem terram quam tu vides, tibi dabo eam, et progeniei tuæ uſque in æternum. 16 Ponam quoque progeniem tuam ſicut pulverem terræ; quòd ſi poteſt quiſquam numerare pulverem terræ, etiam progenies tua numerabitur.

תרגום יונתן בן עוזיאל   ירושלמי

קום טייל בארעא ועבד בה חזקתא לארכא ולפתיא ארום לך אתנינה׃
ויאהל ופרס אברם למשכניה תירין אימור ואתא ויתיב בחיזוי ממרא די בחברון
ובנא תמן מדבחא קדם יי׃

יד

ויהי והוה ביומי אמרפל הוא נמרוד דאמר למירמי אברם לנורא הוא מלכא 1
דפונטוס אריוך דהוה אריך בגיבריא מלכא דתלסר כדרלעומר דהוה קשר
מתהפיך בעומרין מלכא דעילם ותדעל רמאה כתעלא מלכא דעממיא משתמעין
ליה׃ עשו עבדו קרבא עם ברע דעובדוי בביש מלכא דסדום ועם ברשע 2
דעובדוי ברשיעא מלכא דעמורה שנאב דאפילו לאבוי הוה שני מלכא דאדמה
ושמאבר דמחבל אבריה לזוניה מלכא דצבוים ומלכא דקרתא דבלעת דיירהא
היא זוער׃ כל אלה כל אלין אתחברו למישר פרדסיא הוא אתר דמסיק 3
פרקטונין דמיין ושדי להון לימא דמלחא׃
שתים תרתיסרי שנין פלחו ית כדר 4
לעומר ובתליסרי שנין מרדו׃ ובארבע
עשרה ובירביסרי שנין אתא כדרלעומר 5
ומלכיא דעמיה ומחו ית גבריא
דבעשתרות קרנים וית תקיפיא דבהמתא
וית אימתני דבשוה קריתים׃ ואת וית 6
חוראי דבטוריא רמיא דגבלא עד מישר
פארן דיסמיך לצטר מדברא׃ וישובו ותבו ואתו לאתרא דאתפליג דינא דמשה 7
נביא על עינא דמי מצותא היא ריקם ומחו ית כל חקלי עמלקאי ואוף ית אמוראי
דיתיב בעין גדי׃ ויצא ונפק מלכא דסדום ומלכא דעמורא ומלכא דאדמה ומלכא 8
דצבויים ומלכא דקרתא דבלעת דיירהא איהי זוער וסדרו עמהון סדרי קרבא במישר
פרדסיא׃ את עם כדרלעומר מלכא 9
דעילם ותדעל מלכא דעממיא משתמעין
ליה ואמרפל מלכא דפונטוס ואריוך
מלכא דתלסר ארבעת מלכין סדרו קרבא
לקביל חמשא׃ ועמק ומישר פרדסיא 10
בירין בירין מליין חימרא וערקו מלכא
דסדום ועמורא ונפלו תמן ודישתארו לטוורידה ערקו׃

ירושלמי יד 3 כל אלין אתחברו למישר
פרדיסיא׃ 5 וקטילו ית גבריא דבעשתרות
קרנים וית זויתניא די בהון וית
אמתניא אלין דשרין דבנוה קרתא׃
6 וית חורנאי אלין דשרין בטורא
דגבלא עד מישר חוזא דסמיך על
מדברא׃

ירושלמי 9 ואמרפל מלכא דפונטוס
ואריוך מלכא דאלסר ארבע מלכין
לקבל חמשא סדרו סדרי קרבא׃
10 ומישר פרדסיא בירין בירין מליא
חמר׃

Targ. JONATHAN B. UZIEL.   *Hieroſolymitanum.*

Surge, ambula per terram, & fac in ea poſſeſſionem in longitudinem & latitudinem: quoniam tibi dabo eam. Et extendit Abram tentorium ſuum, *& caulas fecit* bobus & pecori, & venit & habitavit in planitie Mamre quæ eſt in Hebron, & ædificavit ibi altare coram Domino. 17 18

CAP. XIV.

Accidit autem in diebus Amraphel, (ille eſt Nimrod qui juſſerat Abramum projiciendum in fornacem, ille erat rex Ponti) Arioch (quòd eſſet procerus inter gigantes) rex Telaſſar, Chedarlaomer (quòd eſſet *quaſi* ſphærula circumagens ſe inter *ſervorum* manipulos rex Elam, & Tideal (doloſus ut vulpes) rex gentium ſubditarum ei, 1 Fecerunt bellum cum Bera (eo quod opera ejus mala eſſent) rege Sodom, & cum Birſcha (eo quod opera ejus cum improbitate juncta erant) rege Gomorrhæ, Sinab (quòd etiam patrem ſuum odio haberet) rege Admah, & Semeber (quòd corruptum eſſet membrum ſuum fornicando) rege Seboim, & rege urbis devorantis habitatores ſuos, ipſa eſt Zoar. 2 Omnes iſti conjuncti ſunt in valle hortorum; ille eſt locus qui producit piſcinas aquarum, quæ effundunt ſe in mare ſalſum. 3 Duodecim annis ſervierant Chedorlaomer, decimo autem tertio anno rebellârunt. 4 Decimo autem quarto anno venit Chedorlaomer, & reges qui cum eo erant; & percuſſerunt Gigantes qui in Aſteroth Karnaim erant, robuſtos quoque qui erant in Hemtha, nec non terribiles qui erant in planitie Kiriathaim. 5 Et Horæos qui erant in montibus excelſis Gabela, uſque ad planitiem Pharan, quæ juncta eſt lateri deſerti. 6 Et reverſi ſunt, & venerunt in locum quo deciſum eſt judicium Moſis prophetæ, juxta fontem aquarum contentionis, ille eſt Rekam: & percuſſerunt omnes agros Amelechitarum, & etiam Ammorrhæos qui habitabant in Engedi. 7 Et egreſſus eſt rex Sodomæ, & rex Gomorrhæ, & Rex Admah, & rex Seboim, & rex civitatis devorantis incolas ſuos, illa eſt Zoar: & inſtruxerunt cum eis acies belli in planitie hortorum. 8 Cum Chedorlaomer rege Elam, & Tideal rege populorum qui obſequebantur illi, & Amraphel rege Ponti, & Arioch rege Telaſſar: quatuor reges inſtruxerunt aciem contra quinque. 9 Planities autem hortorum habebat multos puteos plenos bitumine; & fugerunt rex Sodomæ & Gomorrhæ, & ceciderunt ibi: qui autem reſidui erant, ad montes fugerunt. 10

Hieroſ. 3. *Cap.* XIV. *Omnes iſti ſunt conſociati in valle hortorum.* 5. *Et interfecerunt fortes qui erant in Aſtaroth Karnaim, & illuſtres qui erant inter eos, & formidabiles iſtos qui habitârunt in ea civitate quam ædificarunt.* 6. *Et Choronæos eos qui habitabant in monte Gabla, uſque ad vallem viſionis vicinam deſerto.*

Hieroſ. 9. *Amraphel autem rex Ponti, & Arioch rex Elaſſar: quatuor reges contra quinque inſtruxerunt aciem prælii.* 10. *Vallis autem hortorum putei putei pleni bitumine.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

17 18 برخیز رویش کن در زمین بدرازیی آن وبگشادگی آن که بتو بدهم آنرا * خیمه زد
ابرم بیامد وبنشست در الني ممرا آنچه در حبرون آبدان کرد آنجا مذبح یی *

* فصل چهاردهم *

1 بود در روزگاران امرفل پادشاه شنعر اریوك پادشاه الّسر کدرلعمر پادشاه عیلم
2 وتدعل پادشاه قومها * بکردند کارزار اواز برع پادشاه سدوم واواز برشع پادشاه
3 عموره شناب پادشاه ادمه وشمابر پادشاه صبوییم وپادشاه بلع آن صعر * همه ایشان
4 جمع شدند بصحرایی آن شدّیم او دریایی آن نمك * دوازده سال بنده بودند
5 مر کدرلعمر وسیزدهم سال عاصي شدند * ودر چهاردهم سال بیامد کدرلعمر وآن
پادشاهان آنچه اواز او بزدند مر رفایم در عشتروت قرنیم ومر آن زوزیم در هم ومر آن امیم
6 7 درشوه قریتیم * ومر آن حوري در کوهها شعیر تا صحرا فارن آنچه ابر آن بیابان * باز
گشتند وبیامدند بچشمه حکم آن قدش بزدند مر همه دشت آن عملق ونیز مر آن
8 اموري آن نشینا در نخلستان خرما * بیرون آمد پادشاه سدوم وپادشاه عموره وپادشاه
ادمه وپادشاه صبوییم وپادشاه بلع آن صعر وآراسته کردند اواز ایشان کارزار در صحرا
9 آن شدّیم * اواز کدرلعمر پادشاه عیلم وتدعل پادشاه قومها وامرفل پادشاه شنعر
10 واریوك پادشاه الّسر چهار پادشاهان اواز آن پنج * وصحرا آن شدّیم چاهها چاهها قیل
بگریختند پادشاه سدوم وعموره بیافتادند بآن جا وآن باقي ماندگان بکوه
بگریختند *

Surge, ambula per terram, per longitudinem ejus, & per latitudinem ejus: nam tibi daturus ſum eam. 17 *Fixit igitur Abram tabernaculum, & veniens habitavit in Eloni-Mamre quod eſt in Hebron, & ædificavit illic altare Domino.* 18

CAP. XIV.

Fuit in temporibus Amraphel regis Shinaar, Arjoch regis Ellaſar, Chedorlaomer regis Elam, & Tidaal regis gentium. 1 *Cùm bellum gererent contra Bera regem Sodom, & Birſha regem Gomorah, Shinab regem Admah, & Shemaber regem Sebojim, & regem Bela, ipſa* eſt *Soar,* 2 *Hi omnes congregati ſunt in campo Shiddim, ipſa eſt juxta Mare ſalis.* 3 *Duodecim annos ſervierant* ipſi *Chedorlaomer: anno autem decimotertio rebellârunt.* 4 *Quartodecimo igitur anno vênit Chedorlaomer, & reges qui cum eo erant, percuſſeruntque Rephaim in Aſheroth-carnaim, & Zuzim in Ham, atque Emim in Shaveh-ciriathaim,* 5 *Et Horæos in montibus Seir, uſque ad campum Pharan, qui* eſt *juxta deſertum.* 6 *Tum revertentes venerunt ad Fontem judicii, ipſe* eſt *Cadiſh; & percuſſerunt omnem agrum Amalecitæ, atque etiam Amoræum ſedentem in Palmeto dactylorum.* 7 Itaque *egreſſus eſt rex Sodom, & rex Gomorah, & rex Admah, & rex Sebojim, & rex Bela, ipſa* eſt *Soar, & ordinârunt contra illos bellum in campo Shiddim,* 8 *Contra Chedorlaomer regem Elam, & Tidaal regem gentium, & Amraphel regem Shinaar, & Arjoch regem Ellaſar, quatuor reges adverſus quinque.* 9 *Porrò vallis Shiddim ſcatebat puteis bituminis: fugientes* autem *rex Sodom & Gomorah, ceciderunt ibi: reſidui verò in montem fugerunt.* 10

ירושלמי — תרגום יונתן בן עוזיאל

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

11 ויקחו ונסיבו ית כל קנינא דסדום ועמורה וית כל מזונהון ואזלו : ויקחו ושבו
12 ית לוט וית קניניה בר אחוי דאברם ואזלו והוא יתיב בסדום : ויבא ואתא עוג
13 דאישתזיב מן גובריא דמיתו בטובענא ורכב עילוי תיבותא והוה נגנא על רישיה
והוה מתפרנס מן מזוני דנח ולא בזכותיה אשתזיב אלהין דיחמון דיירי עלמא
גבורתא דיי ויימרון הלא גבריא דהוו מלקדמין מרדו במארי עלמא ושיציאונון מן
ארעא וכד אנחו מלכיא האילין הוה עוג עמהון אמר בלביה איזיל ואחוי
לאברם על עיסק לוט דאשתבי וייתי לשיזבותיה מן ידהון דמלכיא ויתמסר
בידיהון עאל אתא במיעלי יומא דפסחא אשכחיה דהוה עביד גריצן
פטירן בכן חוי לאברם עיברא והוא הוה שרי בחזוי ממרא אמוראה אחוי
14 דאשכול ואחוי דענר והינון הוו מארי קיימיה דאברם : וישמע וכד שמע
אברם ארום אשתבי אחוי וזיין ית
עולמוי דחניך לקרבא מרביני ביתיה
ולא צבו למהלכה עמיה ובחר מנהון
ית אליעזר בר נמרוד דהוה מתיל
15 בגבורתא ככלהון תלת מאה ותמניסר ורדף עד דן : ויחלק ואתפליג להום
ליליא בארחא פלגותא אנחן עם
מלכיא ופלגותא אצטנעא למימחי
בוכריא במצרים וקם איהו ועבדוי
ומחינון ורדפינון מה דאשתאר מנהון עד דאידכר חובא דעתיד למהוי בדן
16 דמציפונא לדרמשק : וישב ואתיב ית כל קניינא ואוף ית לוט אחוי וקניניה
17 אתיב ואוף ית נשיא וית עמא : ויצא ונפק מלכא דסדום לקדמותיה בתר
דתב מלממחי ית כדרלעומר וית מלכיא
דעמיה למישר מפנא הוא בית ריסא
18 דמלכא : ומלכי צדק ומלכא צדיקא
הוא שם בר נח מלכא דירושלם נפק
לקדמות אברם ואפיק ליה לחם וחמר
ובההיא זימנא הוה משמש קדם אלהא
19 עילאה : ויברכהו ובריכיה ואמר בריך אברם מן יי אלהא עילאה דבנין צדיקיא
20 קנא שמיא וארעא : וברוך ובריך אלהא עילאה דעבד סנאך כתריסא דמקבל
מחתא ויהב ליה חד מן עסרא מכל
21 מה דאתיב : ויאמר ואמר מלכא
דסדום לאברם הב לי נפשת אינשא
22 דעמי דאתיבתא וקניינא דבר לך : ויאמר ואמר אברם למלכא דסדום
ארימית ידי בשבועה קדם יי אלהא עלאה דבנין צדקיא קנא בקנייניה
שמיא וארעא :

ירושלמי 14 מרביצי ביתיה תמני עשרי
ותלת מאה ורדף בתרהון עד דן
דקיסריון :

ירושלמי 15 ורדפנון עד עיתא דמצפון
לדמשק :

ירושלמי 17 וית מלכיא דטמיה למישר
דחזווא הוא בית מישרא דמלכא :
18 ומלכי צדק מלכא דירושלם הוא שם
הוה כהן רבא דעלאה :

ירושלמי 21 וסגולא דבר לך :

Et acceperunt omnem ſubſtantiam Sodomæ & Gomorrhæ, nec non & omne
cibum eorum, & abierunt. Et captivum deduxerunt Lot, & ſubſtan-
tiam ejus, filium fratris Abram, & abierunt: & ipſe habitabat in Sodo-
ma. Et venit Og, qui evaſerat ex viris qui mortui erant in di-
luvio, & inequitaverat arcæ & erat operimentum in cacumine ejus;
alebatur autem ex cibis Noach, nec juſtitiâ ſuâ ereptus eſt, ſed ut vide-
rent incolæ mundi fortitudinem Dei, & dicerent; Annon gigantes,
qui erant ab initio, rebellârunt in Dominum mundi, & perditi ſunt
ex terra: cùm autem prælium inierunt reges iſti, ecce Og erat cum
illis, dixit apud ſe; Ibo & indicabo Abramo de negotio Lot, qui
captivus abducitur, ut veniat & liberet eum ex manibus eorum re-
gum, in quorum manibus traditus eſt. Ingreſſus venit ad occaſum
diei Paſchalis, invenit ipſum quòd faceret placentas azymas;
tunc indicavit Abramo Hebræo, & ipſe habitabat in convallibus
Mamre Amorrhæi, fratris Eſchol & fratris Aner; & ipſi erant con-
fœderati Abrami. Cùm autem 14
audiviſſet Abram quòd captivus
abduceretur frater ejus, tum ar-
mavit ſuos pueros, quos aſſuefece-
rat ad bellum, alumnos domûs ſuæ,
ſed noluerunt ire cum eo: tum
elegit ex illis Eliezerum filium Nimrod, qui ſimilis erat in fortitu-
dine omnibus illis trecentis octodecim, & perſequutus eſt uſque ad
Dan. Et diviſus fuit illis noctu in via; pars præliata eſt cum re-
gibus, pars verò recondita eſt ad delendum primogenitos Ægypti:
ſurrexit ergò ipſe & ſervi ejus, & percuſſit eos; & perſecutus
eſt quod reſiduum erat ex illis,
uſque *ad locum in* quo in memo-
riam revocatum eſt peccatum,
quod futurum erat in Dan, quæ eſt
à Septentrione Darmeſek. Et re- 16
duxit omnem ſubſtantiam: & etiam Lot fratrem ſuum & ſubſtantiam
ejus reduxit, & etiam mulieres & populum. Et egreſſus eſt rex So-
domæ obviàm ei, poſtquam reverſus eſſet à delendo Chedor-
laomer & reges qui cum eo erant,
in planitiem repurgatam, ipſe erat
locus ſtadii regis. Rex autem 18
juſtus, ille eſt Sem filius Noach rex
Jeruſalem, exiit obviàm Abramo,
& produxit illi panem & vinum;
& illo tempore miniſtrabat co-
ram Deo excelſo. Et benedixit 19
ei, & dixit; Benedictus Abram à Domino Deo excelſo, qui propter
juſtos poſſidet cœlum & terram. Et benedictus Deus excelſus, qui
fecit hoſtes tuos tanquam ſcutum ictus recipiens: & dedit illi unum
ex decem de omnibus iis quæ reduxerat. Et dixit rex Sodomæ A-
bramo; Da mihi animas homi-
num populi mei, quem reduxiſti, &
ſubſtantiam accipe tibi. Et dixit 22
Abram regi Sodomæ; Elevavi ma-
num meam jurejurando coram Domino Deo excelſo, qui propter ju-
ſtos poſſedit poſſeſſione ſuâ cœlum & terram.

Hieroſ. 14. *Vernas domûs* ſuæ *octodecim & trecentos, & perſequutus eſt poſt eos uſque ad* Dan *Caſareæ.*

Hieroſ. 15. *Et perſequutus eſt* eos *uſque ad Havetham, quæ eſt ad* ſe*ptentrionem Damaſci.*

Hieroſ. 17. *Et reges qui* cum *eo erant, in vallem viſionis,* illa *domus planitiei regiæ.* 18 Mel*chiſedek autem rex Jeruſalem,* ille *eſt Sem* qui *erat ſacerdos magnus Excelſi.*

Hieroſ. 21. *Et theſaurum* accipe *tibi.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

11 12 * بستاندند مر همه مال سدوم وعموره ومر همه خوردني ايشان وبرفتند * بستاندند
13 مر لوط ومر مال او پسر برادر ابرم وبرفتند واو نشينا در سدوم * بيامد آن رسته وآگاه
کرد بابرم آن عبري واو مسکن کيرا در ايلني ممرا آن اموري برادري اشکول
14 وبرادري عنر وايشان خداوندان شرط ابرم * بشنويد ابرم که برده شد برادر او آراسته
15 کرد مر چاکران او زايدکان خانهيي او سه صد وهجده بتاخت تا دن * شبکن
زد ابر ايشان آن شب او وبندکان او برد ايشانرا وبتاخت ايشانرا تا حوبه آنچه از چپ
16 بدمشق * باز کرداند مر همه آن مال ونيز مر لوط برادري او ومال او باز کرداند
17 ونيز مر همه آن زنان ومر آن قوم * بيرون آمد پادشاه سدوم بپذيرهيي او پس باز
کشتن او از زدن مر کدرلعمر ومر آن پادشاهان آنچه اواز او بدرهي شوه او درهيي
18 آن پادشاه * وملکي صدق پادشاه شلم بيرون آورد نان ومي واو خدمت کنا
19 بخداي عالي * آفرين کرد اويرا کفت آفرين است ابرم بخداي عالي آفريدکار
20 آسمان وزمين * وآفرين است خداي عالي آنچه بسپرد عدوان تو در دست تو بداد باو
21 ده يك از همه چيز * کفت پادشاه سدوم بابرم بده بمن آن جان وآن مال بستان
22 بتو * کفت ابرم بپادشاه سدوم بلند کردم دست من بيي خدا عالي آفرينا آسمان
وزمين *

Tum *ceperunt omnes opes Sodom &* *Gomorah, ac omnem cibum eorum, & abierunt. Ceperunt etiam Lot filium fratris Abram, et opes ejus, & abierunt: ipſe enim ſedebat in Sodom. Venit au*tem *liberatus* quidam, *& nuntiavit Abram Hebræo, qui habitabat in Eloni-Mamre Amoræi fratris Eſhcol & fratris Aner: hi enim erant fœderati* cum *Abram.* Tum *audiens Abram captum eſſe fratrem ſuum, præparavit miniſtros ſuos, natos domi ſuæ, octodecim & trecentos: & perſecutus eſt uſque ad Dan.* Et *expeditione nocturnâ ſuſceptâ adversùs eos illâ nocte; ipſe, & ſervi ejus, percuſſit eos, & perſecutus eſt eos uſque ad Hobah, quæ* eſt *à ſiniſtra Damaſci.* Deinde *reduxit omnes opes; & etiam Lot fratrem ſuum, & opes ejus reduxit, atque etiam omnes mulieres ac populum.* Tum *egreſſus eſt rex Sodom in occurſum ejus, poſteaquàm reverſus eſſet à percutiendo Chedorlaomer, et reges qui erant cum eo, ad vallem Shaveh, ipſa eſt Vallis regis. Porrò Melchiſedec rex Shalem protulit panem ac vinum: & ipſe* quum eſſet *miniſter Dei altiſſimi, Benedixit ei, dicendo; Benedictus eſt Abram Deo excelſo creatori cœli ac terræ. Et benedictus eſt Deus altiſſimus, qui tradidit hoſtes tuos in manum tuam: dedit ita*que *ei decimas ex omni re.* Poſtea *dixit rex Sodom ad Abram, Da mihi animas; opes autem tolle tibi. Reſpondit Abram regi Sodom, Extuli manum meam ad Deum altiſſimum creatorem cœli ac terræ,*

תרגום יונתן בן עוזיאל

אם אין מן חוטא ועד סנדלת רצועה 23 אין אסב מכל דילך ולא תהי מתרברב למימר אנא אעתרית מן דידי ית אברם: 24 בלעדי הלא לית לי רשו בכלא עדאה דבר מני אכלו עולימיא וחולק גובריא דאזלו עמי ענר אשכול וממרא אף הינון יסבון חולקהון:

ירושלמי

ירושלמי 23 אם מחוטא ועד רצועה דסנדלא אם אסב מכל דלך ולא תהוי מתרברב ואמר אנא עתרית ית אברם:

טו

אחר בתר פתגמיא האילן מן דאתכנשו 1 מלכיא ונפלו קומי אברם וקטלו ארבעה מלכין ואהדר תשע משריין חשב אברם בלביה ואמר ווי כען לי דלמא אתקבלת אגר מצוותי בעלמא הדין ולית לי חולק בעלמא דאתי או דלמא יזלון אחיהון וקריביהון דאילין קטיליא ויצטרפון בליגיונין וייתון עלי או דלמא בזמנא ההוא אשתכח עמי אגר זכוון קלילן ונפלו קדמי ובזמנא תניינא לא משתכח עמי אגרא ויתחל בי שום שמיא ובכן הוה פתגמא דיי עם אברם בחיזונא למימר לא תדחל דאף על גיבריהון מצטרפין בליגיונין ואתיין עלך מימרי תריס לך ואף על גב דאינון נפלין קומך בעלמא הדין אגר עובדך טביא נטיר ומתקן קדמי לעלמא דאתי סגי לחדא: 2 ויאמר ואמר אברם יי אלהים סגין ברכותא יהבת לי וסגין אית קדמך למיתן לי ברם מה הנייה אית לי דאנא עביר מן עלמא בלא בנין ואליעזר בר פרנסת ביתי דעל ידוי אתעבידו לי ניסין בדרמשק מסכי למירת יתי: 3 ויאמר ואמר אברם הא לי לא יהבת בר והא בר פרנסת ביתי ירית יתי: 4 והנה והא פתגמא מן קדם יי ליה למימר לא ירתינך דין אלהין בר דתוליד הוא ירתינך: 5 ויוצא ואפיק יתיה לברא ואמר אסתכל כדון לשמיא ומני כוכביא אין תיכול לממני יתהון ואמר ליה כדין יהון בנך: 6 והאמין ביי והות ליה הימנותא במימרא דיי וחשבה ליה לזכו דלא אטח לקמיה במלין: 7 ויאמר ואמר ליה אנא יי דאפיקתך מאתון נורא דכשדאי למתן לך ית ארעא הדא למירתה: ויאמר ואמר יי אלהים במא אנדע ארום אירתינה: 8

טו

ירושלמי 1 מן בתר פתגמיא האלין מן דאתכנשו כל מלכיא דארעא ושלטוני מדינתא וסדרו קרבא לקבל אברם צדיקא ונפלו קדמוי וקטל מנהון ארבעה מלכין וחזר תשע משרין חשב אברם צדיקא בלביה ואמר וי כען עלי דלמא דאתקבלת אגר מצותא בעלמא הדין ולית לי חולק בעלמא דאתי או דלמא דייזלון אחיהון וקריבהון דקטיליא האלין דנפלו קדמוי ויהוין בקרויהון ובמדינתהון ויצרפו עמהון ליגיונין סגין וייתון עלי דלמא הוו בידי מצון קלילן בזמניא קדמיא דנפלו קדמוי ואתקיימו עלי או דלמא אשתכח לי זכו בזמניא קדמיא דנפלו קדמוי או דלמא די לא ישתכח לי בזמנא תנינא ויתחל בי שום שמיא בגין כדין הוה פתגם נבואה מן קדם יי על אברם צדיקא למימר לא תדחל אברם אף על גב דאנון מתכנשין ואתין עלך ליגיונין סגין מימרי פרס תריס לך בעלמא הדין ומגן עלך כל יומא לעלמא דאתי ואף על גב דמסרית בעלי דבבך קדמך בעלמא הדין אגר עובדך טביא מתקנין לך קדמוי לעלמא דאתי: 2 ואמר אברם בבעו קדמך רחמין יי אלהים סגין ברכן יהבת לי וסגין אית קדמך למתן ברם מה הניה אית לי דאנא אזיל מגו עלמא דלא בנין ואליעזר בר ביתי דעל ידוי אתעבידו לי נסין בדמשק והוא סבר בגרמיה למירת יתי: 7 ואמר ליה אנא יי דאפיקית יתך מאתון נוריהון מאור דכשדאי:

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Si à filo & uſque ad calcei corrigiam, ſi *inquam* accipiam ex omnibus quæ tua ſunt: ne ſis ſuperbiens, dicendo; Ego ditavi ex eo quod meum eſt Abramum. 23 An non eſt mihi poteſtas in univerſam prædam? præterquam quæ comederunt pueri, & partem virorum qui profecti ſunt mecum, Aner, Eſchol, & Mamre: etiam illi accipient partem ſuam. 24

Hieroſolymitanum.

Hieroſ. 23. *Si à filo uſque ad corrigiam calcei, ſi accipiam ex omnibus quæ ſunt tibi: ne magnifices te, & dicas; Ego ditavi Abramum.*

CAP. XV.

Poſt verba iſta, ex quo congregati ſunt reges & ceciderunt coram Abramo, & interfecti ſunt quatuor reges & reduxit novem turmas, cogitavit Abram in corde ſuo, & dixit: Væ nunc mihi, forſan recipiam mercedem operum meorum in hoc ſeculo, & non erit mihi pars in futuro ſeculo; aut fortè ibunt fratres & propinqui interfectorum iſtorum, & illis conjungentur turmæ, & venient contra me; aut fortè eo tempore inventa eſt mecum merces juſtitiarum exiguarum, & ceciderunt coram me, ſecundo autem tempore non invenietur mecum merces, & prophanabitur in me nomen cœlorum. Tunc itaque fuit verbum Domini cum Abramo in viſione, dicendo; Ne timeas: nam etſi viris illis aſſocientur turmæ multæ, & veniant contra te, ſermo meus erit ſcutum tibi; & etiamſi ipſi cadant coram te in hoc ſeculo, merces operum tuorum bonorum ſervatur, & paratur coram me in futuro ſeculo multa valde. 1 Et dixit Abram, Dñe Deus, multas benedictiones dediſti mihi, & multæ ſunt corã te ut des mihi; verũ quæ utilitas eſt mihi cùm tranſeam ex mundo abſq; liberis: & Eliezer filius educationis domûs meæ, cujus manu facta ſunt mihi miracula in Darmeſec, ſperat ſe hæreditate poſſeſſurum me? 2 Tum dixit Abram; Ecce mihi non dediſti filium: & ecce filius educationis domûs meæ hæres meus erit. 3 Et ecce verbum à conſpectu Domini factum eſt illi, dicendo; Non hæres tuus erit iſte: ſed filius quem gines, ille hæres tuus erit. 4 Et eduxit eum foras, & dixit; Conſidera nunc cœlos, & numera ſtellas, ſi poſſis numerare eas: & dixit illi; ſic erunt filii tui. 5 Et fuit illi fides in ſermone Domini: & reputavit eam illi in meritum, quòd non effutierit coram eo verba. 6 Et dixit illi; Ego Dominus qui eduxi te ex fornace ignis Chaldæorum, ad dandum tibi terram hanc, ut hæreditariò poſſideas eam. 7 Et dixit; Domine Deus, quo cognoſcam quòd hæres ejus ero? 8

CAP. XV.

Hieroſ. 1. *Poſt verba hæc, poſtquam* inquam *congregati ſunt omnes reges terræ & provinciarũ præſides, & inſtruxerunt aciem contra Abramum juſtum, ſed ceciderunt coram eo, & interfecit ex eis quatuor reges, & rediit cum novem turmis: cogitavit Abram juſtus in corde ſuo, & dixit; Væ nunc mihi, forſan recipiam mercedem præcepti in hoc ſeculo, & non erit mihi pars in futuro ſeculo; aut fortè ibunt fratres & propinqui interfectorum iſtorum, qui ceciderunt corã me, & erunt in urbibus et provinciis ſuis, & illis conjungentur multæ turmæ quas adducent contra me; fortè in manu mea erant mandata parva temporibus prioribus quibus ceciderunt coram me, & reſurgent in me; aut fortè inventum eſt mihi meritum temporibus prioribus quibus ceciderunt coram me, fortè autem non invenietur mihi tempore ſecundo, & prophanabitur in me nomen cœlorum. Propterea fuit verbum prophetiæ à conſpectu Domini ad Abram juſtum, dicendo; Ne timeas Abram, quamvis ipſi congregentur, & veniant contra te turmæ multæ, verbum meum merces & ſcutum tibi in hoc ſeculo, et clypeus tibi omni die in ſeculo venturo: et quamvis tradiderim inimicos tuos coram te in hoc ſeculo, merces operum tuorum parata eſt tibi coram me in ſeculo venturo. 2. Et dixit Abram; Peto à conſpectu tuo miſerationes Domine Deus, benedictiones multas dediſti mihi, et plures habes apud te ad dandum: verùm quæ utilitas eſt mihi, quia ego abeo è medio mundi abſque liberis, et Eliezer filius domûs meæ, cujus operâ facta ſunt mihi miracula in Damaſco, ipſe cogitat apud ſe, ſe hæredem meũ futurum? 7. Et dixit illi; Ego Dominus qui eduxi te ex fornace ignis ipſorum, ex Ur Chaldæorum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

23 * اگر از رشتهيي وتا بند كفش واگر بستانم از همه آنكه بتو ونه گوي من
24 توانگر كردم مرابرم * بجز آنچه بخوردند آن كودكان وبخش آن مردمان آنكه برفتند
اواز من عنر اشكول وممرا ايشان بستانند بخش ايشان * * فصل پانزدهم *
1 * پس آن سخنهاي ايشان بود سخن ״ بابرم در نمايش بگفتن نه ترسي ابرم من سپر بتو ا
2 مزد تو بسيار است بغايت * گفت ابرم ב״ خدا چه دهي بمن ومن روا بي فرزند وپسر
3 نفقه‌خور خانهي من او دمشقي اليعزر * گفت ابرم بمن نه دادي نسل واينك پسر
4 خانهي من او ميراث گيرا مرا * واينك سخن ״ باو بگفتن نه ميراث گيرد ترا اين كه
5 الّا آنچه بيرون آيد از شكم تو او ميراث گيرد ترا * بيرون آورد اورا بآن بيرون گفت
نگاه كن اكنون بآن آسمان [وبشمار آن ستارها] اگر بتواني بشمردن ايشان گفت
6 7 باو همچنين باشد نسل تو * باور كرد در ״ حسيب كرد آنرا باو راستي * گفت باو
من ״ آنكه بيرون آوردم ترا از اور كسديم بدادن بتو مر آن زمين اين بميراث گرفتن
8 آنرا * گفت خداونكار ״ درچه بدانم كه ميراث گيرم آنرا *

Si à filo uſque ad vinculum calcei accepero ex omni quod tibi eſt, neque dices, Ego ditavi Abram: 23 *Præter ea* tantum *quæ comederunt pueri, &* præter *partem virorũ qui perrexerunt mecum, Aner, Eſhcol, & Mamre: ipſi accipiant partem ſuam.* 24

CAP. XV.

Poſt hos ſermones fuit verbum Domini ad Abram in apparitione, dicendo; Ne timeas Abram, ego clypeus ero *tibi, & merces tua erit multa valdè.* 1 *Dixit Abram ad Dominũ Deum, Quid dabis mihi, ſiquidem ego ſine filio incedo: & filius diſpenſator domûs meæ* eſt *iſte Damaſhci Eliezer.* 2 Præterea *dixit Abram, Non dediſti mihi prolem, ſed ecce filius domûs meæ, ipſe* eſt *hæres meus.* 3 *Et ecce verbum Domini ad eum, dicendo; Hic non erit hæres tuus, ſed qui egredietur è visceribus tuis, ipſe erit hæres tuus.* 4 Tum *educens eum foràs, dixit; Suſpice nunc cœlum, & numera ſtellas, ſi poteris numerare eas.* 5 *Dixit* etiam *ei, Ita erit progenies tua.* Et quia *credidit in Domino, imputavit illud ei juſtitiam;* 6 Et *dixit ad eum, Ego Dominus qui eduxi te de Ur Caſhdim, ut darem tibi terrã iſtã, & hæreditariò acciperes eam.* 7 *Dixit, Dominator Domine, in quo cognoſcam me hæreditariò accepturum eam?* 8

תרגום יונתן בן עוזיאל — ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. Hieroſolymitanum.

9 ויאמר ואמר ליה סב לי תקרובתין וקריב קדמי עגלא ברת תלת שנין וברחא בר תלת שנין ועיזא ברת תלת שנין ושפנינא ותסילא בר יוון : 10 ויקח וקריב קומוי ית כל אלין ופסג יתהון במציעא וסדר פסגא דחד כל קביל חבריה וית עופא לא פסג : 11 וירד ונחתו אומיא עאהינו מדמיין לעופא מסאבה למיבוז נכסיהון דישראל והות זכותיה דאברהם מגנא עליהון : 12 ויהי והוה שמשא קריבא למטמוע ושינתא עמיקתא מתרמיית על אברם והא ארבע מלכוון קיימין למשעבדא ית בנוי אימתא דא היא בבל קבלא דא היא מדי סגיאה דא היא יון נפלה דא היא פרס דעתידא למיפל וליתליה זקיפא ומתמן עתידין למיסק עמא בית ישראל : 13 ויאמר ואמר לאברם מינדע תנדע ארום דיירין יהון בנך בארעא דלא דלהון חלף דלא הימנת וישעבדון בהון ויסגפון יתהום ארבע מאה שנין : 14 וגם ואוף ית עמא דיפלחון להום דיין אנא במאתן וחמשין מחן ומן בתר כן יפקון לחירותא בנכסין סגיאין : 15 ואתה ואת תתכנש לות אבהתך בשלם תנוח נפשך ותתקבר בסבו טבא : 16 ודור ודרא רביעאה דבנך יתובון הכא למירתא ארום לא שלים חובא דאמוראה כדון : 17 ויהי והוה שמשא טמעא וחומטא הות והא חמא אברם גהינם מסיק תננא וגומרין דאשא ומבעיר שביבין דנור למידן ביה רשיעיא והא עבר בין פסגיא האלין : 18 ביום ביומא ההוא גזר יי עם אברם קיים דלא למידן ביה בנוי ולמפרוקינון מן מלכותא למימר לבנך אתן ית ארעא הדא מנילוס דמצרים עד נהרא רבא נהרא פרת : 19 את ית שלמיא וית קנזאה וית קדמונאה : 20 ואת וית חתאי וית פריזאי וית גבראי : 21 ואת וית אימוראי וית כנענאי וית גרגשאי וית יבוסאי :

ירושלמי 9 ושופנין ובר יון : 10 וקריב קדמוי ית כל אלין ופסג יתהון לפסגין ושוי גבר פסגיה לקדמות חבריה וית עופא לא פסג : 11 וכד נחת טיסא לא הוה קרב לפסגיא והדין טיסא הוא עופא מסאבא והדין עופא מסאבא אלין אנון מלכותא דארעא עא ויהי כד יהוון עיצין עצן בישן על בני ישראל זכותיה דאברהם צדיקא מבטלא יתהון : 12 והות שמשא אזלא למטמעא ושנא עמיקא בסימא נפלת על אברם והא אברם חזי ארבעתי מלכותא דעתידין למקם למשעבדא בבנוי אימה חשכה גדולה נפלת עליו אימה דהא היא בבל חשכה דהא היא מדי גדולה דהא היא יון נפלת דהא היא ארום היא מלכותא רביעתא דעתידא למפלא ולא תהוי לה תקומה לעלמי עלמין : 17 והא שמשא אזלא למטמעא וקבלא הוה והא אברם הזי עד די ספסלין אסתדרו וכורסון רמיו והא גהנם דאתעתדא לרשיעיא לעלמא דאתי כתנורא מקפן שביבין דנור ושלהבין דאשא דבגויה נפלו רשיעיא על דמרדו באוריתא בחייהון וצדיקיא דנטרו יתה מן עקתא ישתזבון כל כדין יתחזי לאברם כד הוה עבר ביני פסגיא האלין :

ירושלמי 19 וית כל בני מדינחא :

Et dixit illi; Accipe mihi oblationes, & offer coram me vitulam triennem, & hircum triennem, & capram triennem, & turturem, & columbum columbæ pullum. 9 Et obtulit coram eo omnia iſta, & diviſit ea per medium, & ordinavit diviſionem unius è regione alterius: ſed volucrem non diviſit. 10 Et deſcenderunt populi idolatræ, qui aſſimulantur volucri pollutæ, ad deprædandum opes Iſraelitarum: ſed meritum ipſius Abrami protegebat eos. 11 Et erat Sol prope ut occumberet, & ſomnus profundus irruit in Abramum; & ecce quatuor regna ſtabant ad redigendum in ſervitutem filios ſuos: Terror, hoc eſt Babel; Tenebræ, hoc eſt Media; Magnæ, hoc eſt Græcia; Cecidit, hoc eſt Perſia, quæ caſura eſt, nec erit illi erectio: ſed inde futurum eſt ut aſcendant populus domûs Iſrael. 12 Et dixit Abramo; Sciendo ſcias quòd habitantes erunt filii tui in terra non ſua, eò quòd non credidiſti: & ſervitute ſubjicient illos, & affligent eos quadringentis annis. 13 Et etiam populum cui ſervierint judicabo ego ducentis quinquaginta plagis: poſtea exibunt in libertatem cum opibus multis. 14 Tu autem aggregaberis ad patres tuos, in pace quieſcet anima tua; & ſepelieris in ſenectute bona. 15 Ætas autem quarta filiorum tuorum redibunt huc, ut hæredes ſint: quoniam non conſummatum eſt peccatum Amorrhæi, hactenus. 16 Et fuit Sol occumbens, & caligo fuit: & ecce vidit Abram Gehennam aſcendere facientem fumum, & carbones ignitos, & accendentem ſcintillas ignis, ad judicandum in illâ improbos; & ecce tranſibat inter diviſiones iſtas. 17 Eo ipſo die pepegit Dominus fœdus cum Abramo, fore ut non judicarentur eâ filii ejus, ſed ut liberaret eos à regno, dicendo; Filiis tuis dabo terram hanc, à Nilo Ægypti uſque ad fluvium magnum, fluvium Euphratis. 18 Schalmaizæos, Kenizzæos, & Kadmonæos. 19 Hittæos, Perizzæos, & Gigantes. 20 Et Amorrhæos, & Chananæos, & Girgaſæos, & Jebuſæos. 21

Hieroſ. 9. *Et turturem, & filium columbæ.* 10. *Et obtulit coram ipſo omnia hæc, & diviſit ea in diviſiones, & poſuit partem ſectionis unius è regione ſociæ ejus: ſed volucrem non diviſit.* 11. *Cùm autem deſcendiſſet volatile non acceſſit ad ſectiones, hoc autem volatile volucris eſt immunda, hæc autem volucris immunda ſunt regna terræ idololatrica: quæ cum conſilia mala ineunt contra filios Iſrael, meritum ipſius Abrahami juſti ea irrita reddit.* 12. *Et erat Sol abiens ad occaſum, & ſomnus profundus ſuavis cecidit ſuper Abram; Et ecce Abram vidit quatuor regna quæ extitura erant ad redigendum in ſervitutem filios ſuos: Terror, tenebræ magnæ, cecidit ſuper eum; Terror, hoc eſt Babel; Tenebræ, hoc eſt Medorum; Magnæ, hoc eſt Græcorum; Cecidit, hoc eſt Idumæorum regnum illud quartum, quod ita caſurum eſt, ut in ſecula non poſſit ſurgere.* 17. *Et ecce Sol ibat ad occaſum, & tenebræ erant: & ecce Abram videbat donec ſedes ordinatæ ſunt, & ſolia ſublata; & ecce Gehenna quæ parata eſt improbis in futuro ſeculo, tanquam fornax quam circundabant ſcintillæ ignis & flammæ ignis, in cujus medium ceciderunt improbi, eò quòd rebelles fuerunt in legem durante vitâ ipſorum; ſed juſti qui eam obſervârunt ab afflictione erripientur: nihilominus viſa eſt Abramo, cum tranſibat inter ſectiones illas.*

Hieroſ. 19. *Et omnes filios Orientis.*

יו

1 ושרי ושרי אתת אברם לא ילידת ליה ולה אמתא מצריתא ושמה הגר ברת פרעה דיהבא ליה לאמהו בזמן דנסבה ואתכתש במימר מן קדם יי :

CAP. XVI.

SEd Sarai uxor Abrami non pepererat illi. Illi autem erat ancilla 1 Ægyptia, cui nomen erat Hagar filia Pharaonis quam dederat illi in ancillam quo tempore accipiens eam percuſſus eſt ſermone à facie Domini.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

9 * گفت باو بستان بمن گوساله سه وبز سه ونرمیش سه وتذرو وكبوتر بچّه * بستاند 10
باو مر همه اینان وپاره كرد ایشانرا در برابر بداد شخص پارهي اوبپذیرهي یار او ومر آن
11 كنجشك نه پاره كرد * فرود آمد آن مرغ ابر آن لاشها براند ایشانرا ابرم * بود آن 12
خورشید بآمدن وگران خوابهي بیافتاد ابر ابرم واینك ترس تاریكي بزرك افتا ابر
او * گفت بابرم دانستن بداني كه غریب باشد نسل تو در زمین نه بایشان كار 13
فرمایند ایشانرا ورنجانند ایشانرا چهار صد سال * ونیز آن قوم آنچه كار فرمایند حكم 14
كنم من وپس همچنین بیرون آیند در مال بزرك * وتو بیایي بپدران تو در سلامتي 15
قبرا شوي در پیري نیكو * وعصر چهارم باز گردند اینجا كه نه تمام شد گناه 16
آن اموري تا اكنون * بود آن خورشید آیا وتاریكي بود واینك تنور دودگین وزبانهي 17
آتش آنچه بگذشت میان آن پارهاي اینان * در او روز ببرّید :: اواز ابرم شرطي 18
بگفتن بنسل تو دادم مر آن زمین این از رود مصر تا آن رود آن بزرك رود فرت *
19 20 * مر هقني ومر آن قنیزي ومر آن قدموني * ومر آن حتي ومر آن فریزي ومر آن رفایم
21 * ومر آن اموري ومر آن كنعني ومر آن جرجشي ومر آن یبوسي *
* فصل شانزدهم * 1 * وشري [زن] ابرم نه زایید باو وآن پرستار مصري ونام آن هاجر *

Reſpondit ei, Tolle mihi boves anniculos tres, & capras tres, & arietes tres; phaſianum quoque, & pullum columbinum. 9 *Tum accepit ſibi hæc omnia, eaque æqualitèr partivit, & dedit ſingulam cujuſque partem ex oppoſito ſocii ſui; aves verò non partivit.* 10 *Et deſcendentibus avibus ſuper cadavera, abigebat eas Abram.* 11 *Sole autem ad occaſum vergente, ſomnus gravis cecidit ſuper Abram, & ecce timor tenebrarū magnus cadens ſuper eum.* 12 *Tum dixit ad Abram, Sciendo ſcias peregrinam fore progeniem tuam in terra non ſua: laborem imponent eis affligentq; eos quadringentis annis.* 13 *Et etiam gentem quæ laborem eis impoſuerit, ego judicabo: tum poſteà egredientur cum opibus permagnis.* 14 *Tu verò ingredieris ad patres tuos in pace, ſepelieriſque in ſenectute bona.* 15 *Et ætate quartâ revertentur huc, nondum enim perfecta eſt iniquitas Amoræi uſq; nunc.* 16 *Fuit, cùm Sol deſcenderet, caligo exorta eſt, & ecce furnus fumoſus, & flamma ignea quæ tranſibat inter iſtas partes.* 17 *Die ipſo pepigit Dominus fœdus cum Abram, dicendo; Progeniei tuæ dedi terram iſtam, à flumine Ægypti, uſque ad flumen magnum, flumen Euphratem,* 18 *Cenæum, & Cenizæum, & Cadmonæum,* 19 *Et Hitthæum, & Pherizæum, & Rephaim,* 20 *Amoræum quoq;, & Chanaanæum, et Girgaſæum, ac Jebuſæum.* 21

CAP. XVI.

POrrò Sarai uxor Abram nondum pepererat ei: fuit autem illi ancilla Ægyptia, cujus nomen erat Hagar. 1

תרגום יונתן בן עוזיאל

ירושלמי

ותאמר ואמרת שרי לאברם הא כדין מנעני יי מלמילד עול לות אמתי ואחררינה
מאים אתבני מינה וקביל אברם למימר שרי : ותקח ודברת שרי אתת אברם 3
ית הגר מצרתא אמתהא מסוף עשר שנין למיתב אברם בארעא דכנען וחררתה
ויהבא יתה לאברם בעלה ליה לאנתו : ויבא ועאל לות הגר ואעדיאת וחמת 4
ארום אעדיאת וזלת איקר רבונתהא
בעינהא : ותאמר ואמרת שרי לאברם 5
כל עולבני מינך דהוינא רחיצא דתעבד
דיני דאנא שבקית ארע ובית אבא ועלית
עמך לארע נוכריתא וכדון בגין דלא
הוינא ילדא חררית אמתי ויהבתא
למשכוב בעיטפך וחמת ארום עברת
ויתבזי איקרי באנפהא וכדון יתגלי קדם
יי עולבני ויפרס שלמיה בינא ובינך
ותתמלי ארעא מינן ולא נצטרך לבנהא
דהגר ברת פרעה בר נמרוד דטלקך
לאתונא דנורא : ויאמר ואמר אברם 6
לשרי הא אמתיך ברשותיך עבידי לה
דתקין בעיניכי וסגפתא שרי וערקת מן
קדמהא : וימצאה ואשכחה מלאכא דיי 7
על עינא דמיא במדברא על עינא דבאורח
חגרא : ויאמר ואמר הגר אמתא דשרי 8
מן האן אנת אתיא ולאן תיזלין ואמרת מן
קדם שרי רבונתי אנא ערקת : ויאמר
ואמר לה מלאכא דיי תובי לות רבונתיך ואתכבשי תחות ידהא : ויאמר ואמר לה 9 10
מלאכא דיי אסגאה אסגי ית בנייכי ולא יתמנון מסגי : ויאמר ואמר לה מלאכא דיי 11
הא אנת מעברא ותלדין בר ותקרין ית שמיה ישמעאל ארום גלי קדם
יי סיגופיך : והוא ואיהו יהוי מדמי לערוד בבני נשא ידוי יתפרעון מן בעלי 12
דבבוי וידי דבעלי דבבוי יתושטון
לאבאשא ביה ועל אנפי כל אחוי יתערבב
וישרי : ותקרא ואודיאת קדם יי דמימריה 13
מתמליל לה וכן אמרת אנת הוא חי
וקים דחמי ולא מתחמי ארום אמרת
הא ברם הכא אתגליאת יקר שכינתא
דיי בתר חזוא :

ירושלמי יו 5 ואמרת שרי לאברם דיני
ועולבני מסרין בידך שבקית ארעי ובית
תולדתי וביתיה דאבא ואתית לי עמך
בהימנות שמיא עלית עמך קדם מלכיא
קדם פרעה מלכא דמצרים וקדם אבימלך
מלכא דפלשתאי ואמרית עלך אחי הוא
מן בגלל דלא יקטלון יתך וכדון חמית
דלא הוינא מעברא נסיבית הגר מצריתא
אמתי ויהבית יתה לך לאנתו ואמרית
היא תליד ואנא ארבי מה דילדא
דאתבני לחוד מנה וחמת ארום עברת
ובזית וזלת יקרי באפה וכדון יתגלי יי
וידון ביני ובינך ויתמלי רחמין עלי ועלך
ויפרש שלמיה ביני לבינך ויתמלי עלמא
מני ומנך ולא נצרוך לבנה דהגר מצריתא
אמהתא דהיא מן בניהון דעממיא
דזרקו יתך לאתון נורהון דכשדאין :
7 שור חלוצה :

ירושלמי 13 ואודית הגר וצלית בשם
מימריה דיי דאתגלי עלה אמרה בריך
את הוא אלהא קים כל עלמיא די חמית
בצערי ארום אמרת הא לחוד עלי
אתגליתא היך בתר דאתגליתא על שרי
רבונתי :

Targ. JONATHAN B UZIEL. *Hierosolymitanum.*

Et dixit Sarai Abramo; Ecce nunc prohibuit me Dominus, ne pare- 2
rem: ingredere ad ancillam meam, & in libertatem asseram eam; fortè
ædificabor ex ea. Et auscultavit Abram sermoni Saræ. Et accepit 3
Sarai uxor Abram Hagar Ægyptiam ancillam suam, post decem annos
ex quo habitavit Abram in terra Canaan, & liberam fecit eam:
& dedit eam Abramo marito suo, illi in uxorem. Et ingressus est 4
ad Hagar, & prægnans facta est: & vidit quod prægnans facta esset,
& despecta est gloria heræ suæ in
oculis ejus. Et dixit Sarai Abra- 5
mo, Omnis afflictio mea ex te: con-
fidebam enim te litem meam sus-
cepturum; reliqui enim terram &
domum patris mei, & ascendi tecum
in terram alienam. Jam verò eò
quod non parerem, liberam feci
ancillam meam, & dedi ut cuba-
ret in sinu tuo; & vidit quòd
prægnans esset, & spreta est glo-
ria mea in ejus conspectu. Nunc
autem manifestetur coram Domino
afflictio mea, & expandat pa-
cem suam inter me & inter te,
& repleatur terra ex nobis; nec
opus habeamus filiis Hagar, filiæ
Pharaonis, filii Nimrod, qui pro-
jecit te in fornacem ignis. Et dixit 6
Abram Sarai; Ecce ancilla tua in
potestate tua, fac illi quod rectum
in oculis tuis. Itaque afflixit eam
Sara, & fugit à facie ejus. Et 7
invenit eam angelus Domini juxta
fontem aquarum in deserto, juxta
fontem qui est in via Chagra.
Et dixit; Hagar ancilla Saræ, un- 8
de tu venis, & quonam abis?
quæ respondit; A facie Sarai he-
ræ meæ ego fugio. Et dixit illi 9
angelus Domini; Revertere ad he-
ram tuam, & subjiciaris sub manus
ejus. Et dixit illi Angelus Domi- 10
ni; Multiplicando multiplicabo filios tuos, neque numerabuntur præ
multitudine. Dixit præterea illi angelus Domini; Ecce tu prægnans 11
& paries filium, & vocabis nomen ejus Ismael: quoniam revelata est co-
ram Domino afflictio tua. Et ipse erit similis onagro inter homines; ma- 12
nus ejus ultionem sument ab inimicis suis, & manus inimicorum ejus ex-
tendentur ad malefaciendum illi: &
ante facies omnium fratrum suorũ
confundetur & habitabit. Et grati- 13
as egit coram Domino, cujus sermo
alloquutus erat eam, & sic dixit; Tu
es vivens & æternus, qui vides &
non videris: quia dixit, Ecce verò
hîc revelata est gloria majestatis
Dei post visionem.

Hierosſ. *Cap.* XVI. 5 *Et dixit
Sarai ad Abram; Judicium meum
& afflictio mea tradita sunt in
manu tua; reliqui terram meam,
& domum nativitatis meæ, &
domum ipsius patris mei, & veni
tecum ad fidem Dei: ingressa sum
tecum coram regibus, coram Pha-
raone rege Ægypti, coram Abi-
melech rege Philistæorum; & dixi
de te frater meus est ut non inter-
ficerent te. Cum autem vidissem
me non prægnantem factam, acce-
pi Hagar Ægyptiam ancillam
meam, & dedi eam tibi in uxorem,
& dixi; Ipsa pariet, & ego edu-
cabo quod pepererit, ut ædificer
tantùm ex ea: vidit autem se
prægnantem factam, & contempta
est & despecta gloria mea in con-
spectu ejus. Nunc verò manifeste-
tur Dominus, & judicet inter me
& te, & repleatur miserationibus
super me & super te, & expandat
pacem suam inter me & inter te,
& repleatur mundus ex me & te;
ut non indigeamus filio ipsius Ha-
gar Ægyptiæ ancillæ, quæ est ex
filiis ipsorum populorum, qui pro-
jecerunt te in fornacem ignis Chal-
dæorum.* 7 *Chalutsa.*

Hier. 13. *Et gratias egit Hagar &
oravit in nomine sermonis Domini,
qui apparuerat ipsi, dicens; Benedictus
tu es Deus vivens totius mundi qui
vidisti afflictionem meam: quoniam
dixit; Ecce etiam mihi manifesta-
tus es, eo modo quo manifestatus es
Saræ heræ meæ.*

Versio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* كفت شري بابرم اينك اكنون بند كرد مرا ؛ از زاييدن بيا اكنون بپرستار من 2
مكر آبادان شوم ازان بشنويد ابرم بآواز شري * بستاند شري زن ابرم مر هاجر آن 3
مصري پرستار آن از انجام ده سالها بنشستن ابرم در زمين كنعن بداد آنرا بابرم
شوهر آن باو بزن * بيامد بهاجر آبستن شد وبديد كه آبستن شد سبك كرفت 4
خاتون آن در چشمان آن * كفت شري بابرم ستم من ابر تو من بدادم پرستار من 5
در آغوش تو بديد كه آبستن شد سبك شدم در چشمان آن حكم كند ؛
ميان من وميان تو * كفت ابرم بشري اينك پرستار تو در دست تو بكن بآن 6
آن نيكو در چشمان تو برنجاند آنرا شري بگريخت از پيش آن * بيافت آنرا فرشتهي 7
خدا ابر چشمهي آن آب در بيابان ابر آن چشمه در راه شور * كفت هاجر پرستار شري 8
از كجا تو آيا وكجا ميروي كفت از پيش شري خاتون من من كريزا * كفت بآن 9
فرشتهي ؛ باز كرد بخاتون تو ورنجيده شو فرود دست آن * كفت بآن فرشتهي ؛ بسيار 10
كردن بسيار كنم مر نسل تو ونه شمرده شود از بسياري * كفت بآن فرشته ؛ اينك تو 11
آبستن وبزايي پسر وبخواني مر نام او يشمعال كه بشنويد ؛ برنج تو * واو باشد وحشي آدم 12
دست او در همه ودست همه درو وابر پيش همه برادران او مسكن كيرد * بخواند 13
نام ؛ آن سخن كويا بآن تو خداي ديدن من كه كفت هنيز اين بديدم پس ديدن من ؛

Dixit Sarai ad Abram, Ecce nunc 2
*conclusit me Dominus ne parerem:
ingredere nunc ad ancillam meam, for-
tassis ædificabor per eam: & auscultavit
Abram voci Sarai. Capiens* itaque 3
*Sarai uxor Abram Hagar Ægyptiam
ancillam, postquàm sedisset Abram in
terra Chanaan decem annos, dedit
eam ipsi Abram marito suo in uxorem.
Quo ingresso ad Hagar, gravida* 4
facta est: & cum *videret se gravi-
dam factam, levipensa fuit domina
ipsius in oculis ejus. Dixit* autem 5
*Sarai ad Abram, Injuria mea super te:
ego dedi ancillam meam in sinum
tuum:* qua *vidente se gravidam fieri,
levis facta sum in oculis ejus. Diju-
dicet Deus inter me & inter te.
Dixit Abram ad Sarai, Ecce ancilla* 6
tua in manu tua, fac ei quod bonum
est *in oculis tuis: affligente* itaque *eam
Sarai, fugit à conspectu ejus.* Postea 7
*inveniens eam angelus Dei juxta
fontem aquæ in deserto, juxta fontem
in via Shur, Dixit; Hagar ancilla* 8
*Sarai, undenam venis? & quò vadis?
Respondit, A conspectu Sarah dominæ
meæ ego fugio. Dixit ei angelus Domi-* 9
*ni, Revertere ad dominam tuam, &
afflicta esto sub manu ejus. Dixit* 10
etiam *ei angelus Domini, Multiplican-
do multiplicabo progeniem tuam, ne-
que numerabitur præ multitudine.*
Iterum *dixit ei angelus Domini, Ecce tu* 11
prægnans es, *paries filium, & vocabis
nomen ejus Ishmael: quia audivit Do-
minus afflictionem tuam. Is autem erit* 12
ferus homo, manus ejus erit *contra
quemlibet, & manus cujuslibet contra
eum: & coram omnibus fratribus ejus
habitabit. Vocavit* Hagar *nomen Do-* 13
*mini, qui sermonem habuerat cum
ea, Tu Deus videre me: quia dixit,
Num etiam hunc vidi pòst videre
me?*

תרגום יונתן בן עוזיאל

על כן בנין כן קרא לבירא בירא דאתגלי עלה חי וקים והא היא יהיבא 14
בין רקם ובין חלוצא : ותלד וילידת הגר לאברם בר וקרא אברם שום 15
בריה דילידת הגר ישמעאל : ואברם ואברם בר תמנן ושית שנין כד ילידת 16
הגר ית ישמעאל לאברם :

יז

ויהי והוה אברם בר תשעין ותשע שנין ואתגלי יי לאברם ואמר ליה אנא אל שדי 1
פלח קדמי והוי שלים בבשרך : ואתנה ואיתן קיימי בין מימרי ובינך ואסגי יתך 2
לחדא לחדא : ויפל ועל דלא הוה אברם גזיר לא הוה יכיל למיקם ונחן על 3
אנפוי ומליל עמיה יי למימר : אני אנא הא גזר קיימי עמך ותהי לאב סגי עממין : 4
ולא ולא יתקרי תוב ית שמך אברם ויהי שמך אברהם ארום לאב סגי סוגעי עממין 5
מניתך : והפרתי ואפיש יתך לחדא לחדא ואתנינך לכנשין ומלכין שליטין בעממיא 6
מנך יפקון : והקימותי ואקים ית קיימי בין מימרי ובינך ובין בנך בתרך לדריהון לקיים 7
עלם למהוי לך לאלהא ולבנך בתרך : ונתתי ואתן לך ולבנך בתרך ית ארע תותבותך 8
ית כל ארעא דכנען לאחסנת עלם ואהוי להון לאלהא : ויאמר ואמר יי לאברהם ואנת 9
ית קיימי תיטור אנת ובנך בתרך לדריהון : זאת דא קיימי דתטרון בין מימרי 10
וביניכון ובין בנך בתרך מגזר לכון כל דכורא אין לית ליה אבא למגזריה :
ונמלתם ותגזרון ית בישרא דעורלתכון ויהי לאת קים בין מימרי וביניכון : ובן 11
ובר תמניא יומין יגזור לכון כל דכורא לדריכון מרביני בתיכון וזביני כספכון מן 12
כל בר עממין דלא מבנך הוא : המול מאן דהוא גזיר יגזר מרביני בתיכון וזביני 13
כספיכון ותהי קיימי בבישרכון לקים עלם : וערל וערלאה דכוראה דלא יגזר ית 14
בשרא דעורלתיה אין לית ליה מן דיגזר וישתיצי בר נשא ההוא מעמיה ית קיימי
אשני : ויאמר ואמר יי לאברהם שרי אנתתך לא תהי קרי ית שמה שרי ארום שרה 15
שמה : וברכתי ואברך יתה בגופה ואף איתן מנה לך בר ואברכיניה ביה ותהי 16
לכנשין ומלכין שליטין בעממיא מינה יהון :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Propterea vocavit puteum illum, Puteus ad quem manifeſtatus eſt vivens & æternus: & ecce poſitus eſt inter Rekam & inter Chaluſa. Peperit ergo Hagar Abramo filium; & vocavit Abram nomen filii ſui, quem peperit Hagar, Iſmael. Abram autem natus erat octoginta ſex annos, quando peperit Hagar Iſmaelem Abramo.

CAP. XVII.

ACcidit autem Abramo nato nonaginta novem annos, ut Dominus appareret Abramo, & diceret illi; Ego Deus omnipotens: ſervias coram me, & eſto integer in carne tua. Et dabo fœdus meum inter verbum meum & inter te: & multiplicabo te valde valde. Et propterea quod non erat circuncifus Abram non poterat ſtare, ſed incurvabat ſe ſuper facies ſuas: & loquebatur cum eo Dominus, dicendo: Ego ecce pango fœdus meum tecum; & eris in patrem multitudinis populorum. Neque vocabitur rurſus nomen tuum Abram, ſed erit nomen tuum Abraham: quoniam in patrem multitudinis multorum populorum conſtitui te. Et fœcundum te faciam vehementer nimis, & dabo te in congregationes: & reges dominantes populis ex te exibunt. Et ſtabiliam fœdus meum inter ſermonem meum & inter te, & inter filios tuos poſt te in generationibus ſuis, in fœdus ſempiternum; ut ſim tibi in Deum & filiis tuis poſt te. Et dabo tibi, & filiis tuis poſt te, terram habitationis tuæ, omnem terram Canaan in hæreditatem ſeculi: & ero illis in Deum. Et dixit Dominus Abrahamo; Et tu fœdus meum ſervabis, tu & filii tui poſt te in generationibus ſuis. Hoc eſt fœdus meum, quod ſervabitis inter Verbum meum & inter vos, & inter filios tuos poſt te; ut circuncidatur vobis omnis maſculus, ſi non ſit illi pater ad circuncidendum illum. Circuncidatis autem carnem præputii veſtri; ut ſit in ſignum fœderis inter verbum meum, & inter vos. Et filius octo dierum circuncidatur inter vos, omnis maſculus in generationibus veſtris; ex educatis domi veſtræ, & emptis argento veſtro, ex omni filio populorum qui non ex filiis tuis eſt. Is qui circumciſus eſt, circuncidet educatos domi veſtræ, & emptos argento veſtro: eritque pactum meum in carne veſtra in pactum ſempiternum. Incircunciſus autem maſculus, qui non circunciderit carnem præputii ſui, ſi non ſit illi aliquis qui eum circuncidat, tum delebitur homo ille è populo ſuo: fœdus meum mutavit. Porro dixit Dominus Abrahamo; Sarai uxoris tuæ non vocabis nomen Sarai, ſed Sara nomen ejus erit. Nam benedicam ei in corpore ſuo, & etiam dabo ex ea tibi filium: cui benedicam, & erit in congregationes; & reges dominatores populorum ex ea erunt.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* ابر همچنین بخواند بچاه بار لحي راي اينك ميان قدش وميان برد * برايید 14 15
هاجر بابرم پسر بخواند ابرم نام پسري او آنچه برايید هاجر يشمعال * وابرم قدر هشتاد 16
وشش سالها در زاييدن هاجر مر يشمعال بابرم *

* فصل هفدهم *

* بود ابرم قدر نود ونه سالها ديدار شد يي بابرم گفت باو منم خدا شدّي روش كن 1
بپيش من وباش تمام * وبدهم شرط من ميان من وميان تو وبسيار كنم ترا در غايت 2
غايت * بيافتاد ابرم ابر روي او وسخن گفت اواز آن خدا بگفتن * من اينك شرط من 3 4
اواز تو وباشي بپدر جمع قومها * ونه خوانده شود نيز نام تو ابرم وباشد نام تو ابرهم 5
كه پدر جمع قومها بدادم ترا * برومند كنم ترا در غايت غايت بدادم ترا بقومها 6
وپادشاهان ازتو بيرون آيند * بر انگيزانم مر شرط من ميان من وميان تو وميان نسل تو پس 7
تو بعصرهاي ايشان بشرط جاويد ببودن بتو بخدا وبنسل تو پس تو * وبدهم بتو وبنسل 8
تو پس تو مر زمين نشستن جاي تو همه زمين كنعن بگرفتن جاويد وباشم بايشان
بخدا * گفت [يي] بابرم وتو مر شرط مني نگاه داري تو ونسل تو پس تو بعصرهاي ايشان * اين 9 10
شرط من آنچه نگاه داريد ميان من وميان شما وميان نسل تو پس تو ببريدن بشما همه
نرينه * ببرّيد مر گوشت اقلف شما وباشد بنشان شرط ميان من وميان شما * وقدر هشت 11 12
روزها بريده شود بشما همه نرينه بعصرهاي شما زاييده خانه وخريدهى سيم از همه پسر بيگانه
آنچه نه از نسل توست او * بريدن بريده شود زايدهي خانهي تو وخريدهيي سيم تو 13
وباشد شرط من در تن شما بشرط جاويد * واقلف نرينه آنچه نه بريده شود گوشت اقلف 14
او بريده شود آن جان آن از قوم آن مر شرط من سست كرد * گفت خدا بابرهم شري 15
زن تو نه خواني مر نام آن شري كه شره نام آن * آفرين كنم آنرا ونيز بدهم از آن 16
بتو پسر وآفرين كنم آنرا وباشد بقومها وپادشاهان قومها از آن باشند *

Quocirca vocavit puteum, Beer-la-hai-rai: ecce eſt inter Cadeſh & Bered. Peperit Hagar ipſi Abram, filium: & vocavit Abram nomen filii ſui, quem pepererat Hagar, Iſhmael. Abram autem erat octogita circitèr et ſex annorum, quando Hagar pariebat ei Iſhmael.

CAP. XVII.

Quum Abram eſſet nonaginta circiter & novem annorum, apparuit ei Dominus, dicens ei; Ego Deus Shaddai, ambula coram me, & eſto perfectus. Et dabo pactum meum inter me & inter te, & multiplicabo te vehementiſſimè. Tum cadente Abram ſuper faciem ſuam, ſermonem inſtituit cum eo Deus, dicendo; Ego, ecce pactum meum tecum, eriſque pater multitudinis gentium. Neque vocabitur ampliùs nomen tuum Abram, ſed Abraham erit nomen tuum, quia patrem multitudinis gentium dedi te. Fœcundum reddam te vehementiſſimè: & dedi te in gentes, & reges ex te egredientur. Et ſuſcitabo pactum meum inter me & inter te: interque progeniem tuam poſt te in ſeculis ſuis, fœdere perpetuo: ut ſim tibi in Deum, & progeniei tuæ poſt te. Daboque tibi & progeniei tuæ poſt te, terram in qua commoratus es, nempe totam terram Chanaan in poſſeſſionem perpetuam: eroque eis in Deum. Præterea dixit Dñs ad Abraham, Tu autem pactum meum cuſtodies, tu & progenies tua poſt te in ſeculis ſuis. Hoc eſt pactum meum quod obſervabitis inter me ac inter vos, atque inter progeniem tuam poſt te, Ad circuncidendum in vobis omnem maſculũ. Circuncidetis carnē præputiatā veſtrā, eritque in ſignum fœderis inter me & inter vos. Omnis itaq; maſculus octo dies natus circuncidetur in vobis in ſecula veſtra: natus domi, & emptus argento ex omni filio alienigenæ qui non eſt de ſemine tuo. Omnino circuncidetur natus domi tuæ, & emptus argento tuo: eritque pactũ meum in corpore veſtro in fœdus perpetuum. Incircunciſus autem maſculus, qui non fuerit circunciſus in carne præputii ſui, exciſa erit anima illa de populo ſuo: quia pactum meum neglexit. Dixit quoque Deus ad Abraham, Sarai uxoris tuæ non vocabis nomen Sarai, ſed Sarah erit nomen ejus. Et benedicam ei, & etiam dabo ex ea tibi filium, benedicam inquam ei, eritque in gentes, & reges populorum ex ea erunt.

תרגום יונתן בן עזיאל

ויפל ונְפַל אַבְרָהָם עַל אַנְפּוי וְתָמַה וְאָמַר 17
בְּלִבֵּיה הַלְבַר מְאָה שְׁנִין יְהִי וָלֵד וְאִין
שָׂרָה הַבְּרַת תִּשְׁעִין שְׁנִין תּוֹלִיד : ויאמר
וְאָמַר אַבְרָהָם קֳדָם יְיָ הַלְוַאי יִשְׁמָעֵאל יִתְקַיֵם וְיִפְלַח קוּמָךְ : ויאמר וְאָמַר יְיָ בְּקוּשְׁטָא 18
שָׂרָה אִנְתְּתָךְ תְּלִיד לָךְ בַּר וְתִקְרֵי יַת שְׁמֵיהּ יִצְחָק וְאָקִים יַת קְיָימִי עִמֵּיהּ לִקְיָם 19
עָלַם לִבְנוֹי בַּתְרוֹי : ולישמעאל וְעַל יִשְׁמָעֵאל קַבֵּילִית צְלוֹתָךְ הָא בָּרֵיכִית 20
יָתֵיהּ וְאַפֵּישׁ יָתֵיהּ וְאַסְגֵי יָתֵיהּ לַחֲדָא לַחֲדָא תְּרֵיסַר רַבְרְבִין יוֹלִיד וְאֶתְּנִינֵיהּ
לְעַם סַגִּי : ואת וְיַת קְיָמִי אֲקַיֵּים עִם יִצְחָק דִּתְוֹלִיד לָךְ שָׂרָה בִּזְמְנָא הָדֵין 21
בְּשַׁתָּא אוּחֲרַנְתָּא : ויכל וּפְסַק מִלְמַלָּלָא עִמֵּיהּ וְאִסְתַּלַּק יְקָרָא דַיְיָ מֵעִלוֹי 22
אַבְרָהָם : ויקח וּדְבַר אַבְרָהָם יַת יִשְׁמָעֵאל בְּרֵיהּ וְיַת כָּל מְרַבְּיָינֵי בֵּיתֵיהּ וְיַת 23
כָּל זְבִינֵי כַסְפֵּיהּ כָּל דְּכוּרָא בְּאֵינָשָׁא בֵּיתָא דְּאַבְרָהָם וּגְזַר יַת בִּשְׂרָא דְּעוּרְלַתְהוֹן
בִּכְרַן יוֹמָא הָדֵין כְּמָא דְּמַלֵּיל עִמֵּיהּ יְיָ : ואברהם וְאַבְרָהָם בַּר תִּשְׁעִין וְתִשַׁע 24
שְׁנִין כַּד גְּזַר בִּשְׂרָא דְּעוּרְלְתֵיהּ : בעצם בִּכְרַן יוֹמָא הָדֵין בְּאַרְבַּעַת עֲשַׂר שְׁנִין 26
גְּזַר אַבְרָהָם וְיִשְׁמָעֵאל בְּרֵיהּ : וכל וְכָל אֱינָשֵׁי בֵּיתֵיהּ מְרַבְּיָינֵי בֵּיתָא וּזְבִינֵי כַסְפָּא 27
מִן בַּר עַמְמִין אִתְגְּזָרוּ עִמֵּיהּ :

פ פ פ

יח

וירא וְאִתְגְּלִי עֲלוֹהִי יְקָרָא דַיְיָ בְּחֵיזוֹוֵי מַמְרֵא וְהוּא מְרַע מִכֵּיבָא דִּמְהוּלְתָּא 1
יָתִיב תְּרַע מַשְׁכְּנָא לְתוּקְפָּא דְּיוֹמָא :
וישא וּזְקַף עֵינוֹי וַחֲמָא וְהָא תְּלָתָא 2
מַלְאָכִין בִּדְמוּת גּוּבְרִין קַיְימִין קוּמוֹי
דְּאִשְׁתַּלְחוּ לְצָרוֹךְ תְּלַת מִילַיָּא אֲרוּם לֵית
אֵפְשַׁר לְמַלְאָכָא דְּשֵׁירוּתָא דִּמְשַׁתְּלִיחָא
לְיַתִּיר מִן מִלָּא חַד חַד אָתָא לְמִבְשְׂרָא
יָתֵיהּ דְּהָא שָׂרָה יְלִדָה בַּר דְּכַר וְחַד אֲתָא
לְמִשְׁזְבָא יַת לוֹט וְחַד אֲתָא לְמֵיהְפַּךְ יַת
סְדוֹם וְיַת עֲמוֹרָה וְכַד חֲמִינוּן רְהַט
לִקְדָמוּתְהוֹן מִתְּרַע מַשְׁכְּנָא וּסְגִיד עַל
אַרְעָא :

ירושלמי

יז 17 וְאִתְרְכִין אַבְרָם עַל אַפּוי וְתָמְהֵ :

ירושלמי 2 תְּלָתָא מַלְאָכַיָא אִשְׁתַּלְחוּ
לְוַת אֲבוּנָן אַבְרָהָם וּתְלָתֵיהוֹן אִשְׁתַּלְחוּן
לִתְלָת מִלִּין אֲרוּם לֵית אֶפְשַׁר לְחַד
מִן מַלְאָכֵי מְרוֹמָא דְּיִשְׁתַּלַּח בִּידֵיהּ יָתִיר
מִן מִלָּא חָדָא מַלְאָכָא קַדְמָאָה אִשְׁתַּלַּח
לְבַשְּׂרָא לַאֲבוּנָא אַבְרָהָם דְּהָא שָׂרָה
יָלְדָה לְיִצְחָק מַלְאָכָא תִּנְיָנָא אִשְׁתַּלַּח
לְשֵׁזָבָא יַת לוֹט מִגּוֹ הַפֵּכְתָּא מַלְאָכָא
תְּלִיתָאָה אִשְׁתַּלַּח לְמֵהְפַּךְ לִסְדוֹם וַעֲמֹרָה
אַדְמָה וּצְבוֹיִם בְּגִין כֵּן הֲוָה פִּתְגָם נְבוּאָה
מִן קֳדָם יְיָ לְוַת אַבְרָהָם צַדִּיקָא וְאִתְגְּלִי
עֲלוֹיֵהּ מֵימְרָא דַיְיָ בְּמֵישְׁרֵי חֶזְוָנָא וְהוּא הֲוָה יָתִיב בִּתְרַע מַשְׁכְּנָא מִתְחַמֵּם מִן
גְּזִירוּתֵיהּ לְתוּקְפָּא דְּיוֹמָא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Et cecidit Abraham ſuper facies 17 ſuas, & admiratus eſt : & dixit in corde ſuo ; Num ei qui natus eſt centum annos erit filius ? & num Sara, quæ nata eſt nonaginta annos, pariet ? Dixit præterea Abraham coram Domino ; Utinam Iſmael 18 vivat, & colat coram te. Et dixit Dominus ; Verè Sara uxor tua pariet ti- 19 bi filium, & vocabis nomen ejus Iſaac : & confirmabo fœdus meum cum eo in fœdus ſeculi, & filiis ejus poſt ipſum. Quod attinet ad Iſmael, 20 exaudivi orationem tuam : ecce benedixi ei, & creſcere faciam eum, & multiplicabo eum valde valde : duodecim principes gignet, & ponam eum in populum magnum. Inſuper & fœdus meum ſtatuam cum Iſaac, 21 quem tibi pariet Sara tempore iſto anno altero. Et ceſſavit loqui cum 22 eo ; & aſcendit gloria Domini ab Abrahamo. Et accepit Abraham Iſmae- 23 lem filium ſuum, & omnes educatos domi ſuæ, & omnes emptos argento ſuo, omnem maſculum inter homines domus Abrahami : & circuncidit carnem præputii eorum eodem ipſo die, quemadmodum loquutus erat cum eo Dominus. Porro Abraham nonaginta novem annorum 24 erat, quando circuncidit carnem præputii ſui. In eodem die iſto, decimo 26 quarto anno, circunciſus eſt Abraham & Iſmael filius ejus. Omnes quo- 27 que viri domus ejus, educati domi ejus & empti argento ex filiis populorum, circunciſi ſunt cum eo.

SECT. IV.

CAP. XVIII.

ET revelatus eſt ipſi gloria Domini in planitie Mamre : & ipſe ægrotans 1 ex dolore circunciſionis ſedebat in porta tabernaculi, in vehementia diei. Et levavit oculos ſuos, & vidit, 2 & ecce tres angeli in ſimilitudine virorum ſtabant è regione ejus, qui miſſi erant in neceſſitatem trium rerum ; quoniam non eſt poſſibile angelo miniſtranti, ut mittatur ad plures res una : Unus igitur venit ad annuntiandum ipſi, quòd Sara paritura eſſet filium marem ; alter venit ut liberaret Lot, tertius venit ut ſubverteret Sodomam & Gomorrham. Cum autem vidiſſet eos, cucurrit in occurſum eorum ex porta tabernaculi ; & incurvavit ſe ad terram.

Hieroſolymitanum.

Cap. XVII. 17. *Et inclinatus eſt Abram ſuper facies ſuas, & admiratus eſt.*

Hieroſ. 2. *Tres Angeli miſſi ſunt ad patrem noſtrum Abraham, & tres illi miſſi ſunt ad tres res ; quoniam impoſſibile eſt uni ex Angelis excelſis, ut mittatur niſi ad unicam rem. Angelus prior miſſus eſt ad annuntiandum patri noſtro Abraham, quòd ecce Sara pariet Iſaac ; Angelus ſecundus miſſus eſt ad liberandum Lot è medio ſubverſionis : Angelus tertius miſſus eſt ad ſubvertendum Sodomam & Gomorrham, Admah & Seboim. Propterea fuit ſermo propheticus à facie Domini ad Abraham juſtum, & apparuit illi ſermo Domini in valle viſionis & ipſe ſedebat in porta tabernaculi calefaciens ſe ex circunciſione ſua in fortitudine diei.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*:

17 *بيافتاد ابرهم ابر روي او وشادي كرد كفت در دل او هبقدر صد ساله بزاياند واكر سره
18 ها قدر نود ساله بزايد * كفت ابرهم بخدا كاشكي يشمعال بزيد بپيش تو * كفت خدا امّا 19
سره زن تو زايا بتو پسر وبخواني مر نام او يصحق بر انكيزانم مر شرط من اواز او
20 بشرط جاويد وبنسل او پس او * وبيشمعال بشنويدم بتو اينك آفرين كردم اويرا
وبرومند كنم اويرا وبسيار كنم اويرا در غايت غايت دوازدهي مهتران بزاياند وبدهم
21 اويرا بقوم بزرك * ومر شرط من بر انكيزانم اواز يصحق آنچه بزايد بتو سره بوعده
22 اين در سال آن ديكر * تمام كرد سخن كفتن اواز او بر آمد خدا از بالاي ابرهم *
23 * بستاند ابرهم مر يشمعال پسر او ومر همه زادكان خانهي او ومر همه خريدهي سيم
او همه نرينه در مردمان خانهي ابرهم ببريد مر كوشت اقلفي ايشان در تنهي آن
24 روز اين چون آنچه سخن كفت اويرا خدا * وابرهم قدر نود ونه ساله در بريدن او كوشت
25 اقلف او * ويشمعال قدر سيزده ساله در بريدن او كوشت اقلف او * در تنهي آن روز 26
27 اين بريده شد ابرهم ويشمعال پسر او * وهمه مردمان خانهي او زاييده خانه وخريده سيم
از نرد پسر بيكانه بريده شدند اواز او *

Tum cadens Abraham ſuper faciem ſuam, lætatus eſt, dicens in corde ſuo ; Num centenarius generabit ? & an Sarah nonagenaria pariet? 17 *Dixitque Abraham ad Deum, Utinam Iſhmael vivat coram te.* 18 *Reſpondit Deus, Verùm Sarah uxor tua paritura eſt tibi filium, vocabiſque nomen ejus Iſhac : ſuſcitabo pactum meum cum eo in fœdus perpetuum, & progeniei ejus poſt eum.* 19 *Pro Iſhmael quoque audivi te : ecce benedixi ei, & fœcundum reddam eum, & multiplicabo eum vehementiſſimè : duodecim principes generabit, dabóque eum in gentem magnam.* 20 *Pactum verò meum ſuſcitabo cum Iſhac, quem pariet tibi Sarah hoc ſtatuto tempore, anno altero.* 21 Tum *deſinens ſermonem habere cum eo, aſcendit Deus deſuper Abraham.* 22 *Capiens* itaque *Abraham Iſhmael filium ſuum, & omnes natos domi ſuæ, omnémque emptum argento ſuo, omnem* nempe *maſculum inter domeſticos ſuos ; circuncîdit carnem præputii eorum eo ipſo die, quemadmodum locutus fuerat ei Deus.* 23 *Porrò Abraham* erat *nonaginta circitèr ac novem annorum, quando circuncîdit carnem præputii ſui.* 24 *Iſhmael verò natus* erat *tredecim annos, quando circuncîdit carnem præputii ejus.* 25 *Eodem ipſo die circunciſus fuit Abraham ac Iſhmael filius ejus,* 26 *Atque omnes viri domûs ejus ; natus domi, & emptus argento ex filiis alienigenæ, circunciſi ſunt cum ipſo.* 27

* فصل هژدهم *

1 * ديدار شد باو ّ در ايلني ممرا واو نشينا دركاه آن خيمه چون كرمي آن روز * بر 2
داشت چشمان او بديد واينك سه مردمان استادكان ابر او بديد بدويد بپذيرهي ايشان
از دركاهي آن خيمه سجود كرد بر زمين *

CAP. XVIII.

APparuit ei Dominus in Elovi-Mamre : & ipſe ſedens in *oſtio tabernaculi ad calorem diei,* 1 *Elevavit oculos ſuos,* & *vidit, & ecce tres viri ſtantes juxta eum :* quos ut *vidit, cucurrit in occurſum eorum ab oſtio tabernaculi,* & *adoravit ſuper terram ;* 2

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN. B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

ויאמר ואמר בבעו ברחמין מן קדמך יי אין כדון אשכחית חינא קדמך לא כדון 3
תסלק איקר שכינתך מעילוי עבדך עד דאכנוס עבוריא תחות אילנא : ואקחה
ואסב סעיד דלחם וסעידו לבכון ואודו לשום מימרא דיי ובתר כדין תעבירון 5
ארום בגין כדין באישון שירותא אזדמנתון ועברתון על עבדכון בדיל למסעוד
ואמרו יאות מלילתא עביד כפתגמך : וימהר ואוחי אברהם למשכנא לות שרה 6
ואמר אוחא תלת סאין סמידא דסולתא פתוכי ועבידי גריצן : ואל ולבקרותא 7
רהט אברהם ונסב בר תורי רכיך ושמין ויהב לעולימא ואוחי למעבדי תבשילין :
ויקח ונסיב לוואי שמין וחלב ובר תורי דעבד עולימא תבשילין וסדר קדמיהון 8
כאורח הילכת ברייית עלמא והוא משמש קדמיהון ואינון יתבין תחות אילנא
ודמי ליה כאלו אכלין : ויאמרו ואמרו ליה האן שרה אנתתך ואמר הא היא 9
במשכנא : ויאמר ואמר חד מנהון 10
מיתב איתוב לותך לשתא דאתיא ואתון
קיימין והא בר לשרה אנתתך ושרה
הוות שמעא בתרע משכנא וישמעאל
קאי בתריה וציית מה דאמר מלאכא :

ירושלמי 10 ואמר מחזור אחזור לותך
כעדן הדין דאתון קימין והא בר דכר
לשרה אתתך ושרה הות שמעת לתרע
משכנא וישמעאל הוה קאם מן בתרה :

ואברהם ואברהם ושרה סבין עלו ביומי פסק מלמהוי לשרה אורח סובתא 11
כנשיא : ותצחק ותמהת שרה בליבה 12
למימר בתר די סיבית הוי לי עדויין
ורבוני אברהם סיב : ויאמר ואמר יי 13
לאברהם למה דנן גחכת שרה למימר
הברם בקשוט אוליד ואנא סבית :

ירושלמי 12 וחיכת שרה בלבה
למימר בתר דסבית אפשר דאחזור
ליומי טליותי למהוי לי עדוי ואברהם
סיב :

היפלא האפשר דיתכסי מן קדם יי מדעם לזמן חגא איתוב לותך בעדנא הדין 14
ואתון קיימין ולשרה בר : ותכחש וכפרת שרה למימר לא תמהית ארום דחילת 15
ואמר מלאכא לא תדחלין ארום בקושטא גחכת : ויקומו וקמו מתמן מלאכיא 16
דהוו מדמיין לגבריא דין דבשר ית שרה סליק לשמי מרומא ותרין מנהון אודיקו
על אנפי סדום ואברהם אזיל עמהון לאלוואיהון : ויי אמר ויי אמר במימריה 17
לית אוושר לי למכסיא מן אברהם מה
דאנא עביד ומן דינא הוא דלא נעביד עד
דנודע יתיה : ואברהם ואברהם עתיד 18
דיהי לעם רב ותקיף ויתברכון בדיליה
בזכותיה כל עממי ארעא :

ירושלמי 16 ואדיקו : 17 ויי במימריה
אמר המכסי אנא מאברהם רחמי ית מה
דאנא עבד הואיל וכרכא דסדום בנו
מתנתא די יהבית ליה דינא הוא דלא נפך
יתה עד זמן דאודע יתיה :

Et dixit; Obſecro per miſerationes coram te Domine, ſi nunc inveni gratiam coram te, non nunc aſcendat gloria majeſtatis tuæ à ſervo tuo, donec colligam frumenta ſub arbore. Et accipiam cibum panis, & ſuſtentabitis corda veſtra, & gratias agetis nomini ſermonis Domini, & poſtea tranſibitis: quia propterea in tempore convivii conveniſtis, & tranſiviſtis juxta ſervum veſtrum, ut cibum caperetis. Et dixerunt; Pulchrè dixiſti, fac ſecundùm ſermonem tuum. Et feſtinavit Abraham in tabernaculum ad Saram: & dixit; Accelera tria ſata ſimilæ farinæ, miſce & fac placentas. Et ad armentum cucurrit Abraham, & accepit vitulum tenerum & pinguem, dedítque adoleſcenti; & acceleravit facere cibos coctos. Et accepit butyrum pingue & lac, ſimul & vitulum, quem paraverat adoleſcens in cibos coctos; & propoſuit coram illis, ſecundùm morem & conſuetudinem creaturæ hujus mundi: & ipſe miniſtrabat coram illis, & ipſi ſedebant ſub arbore, videbatúrq; illi ac ſi comederent. Et dixerunt illi; Ubi eſt Sara uxor tua? & dixit. Ecce eſt in tabernaculo. Et dixit unus ex illis; Revertendo 10 revertar ad te anno ſequenti, quo vos incolumes eritis; & ecce, filius erit Saræ uxori tuæ: Sara autem audiebat ad oſtium tabernaculi, & Iſmael ſtabat poſt ipſum, & attendebat iis quæ ab Angelo dicebantur.

Hieroſ. 10. *Et dixit; Revertendo revertar ad te juxta hoc tempus quo vos ſuperſtites, & ecce filius mas Saræ uxori tuæ: Sara autem auſcultabat ad portam tabernaculi, & Iſmael ſtabat poſt eam.*

Abraham autem & Sara ſenes 11 erant, & provectæ erant ætatis: & ceſſaverat eſſe Saræ via menſtruorum ſicut mulieribus. Et admirata 12 eſt Sara, in corde ſuo dicens, Poſtquam ſenui erit mihi conceptus? & dominus meus Abraham ſenex eſt. Et dixit Dominus Abrahamo: 13 Cur ſic riſit Sara, dicendo; Num utíque verè pariam cum ſenuerim.

Hieroſ. 12. *Et riſit Sara in corde ſuo, dicendo: Poſtquam ſenui fieri ne poteſt ut revertar ad dies pueritiæ meæ, ut ſit mihi conceptus? & Abraham ſenuit.*

Fieri ne poteſt ut occultetur à facie Domini quicquam? Ad tempus feſti- 14 vum revertar ad te, juxta tempus illud quo vos ſalvi eritis, & Saræ erit filius. Et negavit Sara, & dixit, Non admirata ſum; quoniam timebat: & dicebat Angelus, Ne timeas; quoniam verè riſiſti. Et ſurrexerunt inde Angeli qui ſimiles erant viris; hic *nimirum* qui annuntiaverat Saræ conſcendit cœlos excelſos, alii verò duo ex illis aſpexerunt verſus Sodomam: Abraham autem ibat cum eis, ut comitaretur eos. Et 17 dixit Dominus ſermone ſuo; Non eſt poſſibile mihi occultare ab Abrahamo, id quod ego facturus ſum, & æquum eſt ut non faciam donec notum fecero illi. Abraham 18 autem futurus eſt ut ſit in populum multum & fortem, & benedicentur propter eum, propter ejus meritum, omnes populi terræ.

Hieroſ. 16. *Et proſpexerunt.* 17. *Dominus autem ſermone ſuo dixit; Num occultabo ab Abrahamo amico meo, quod facturus ſum quandoquidem oppidum Sodom eſt inter dona quæ dedi ipſi, æquum eſt ut non ſubvertamus illam donec indicavero ipſi.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* گفت خداوندگار من اگر اکنون بيافتم خوبي در چشمان تو نه اکنون بگذري از 3
زبر بندهي تو * ستانده شود اکنون اندك آب وبشوييد پايهاي شما وتکيه کنيد 4
فرود آن درخت * بستانم پارهي نان وقوت دهيد دل شما پس بگذريد که ابر همچنين.
گرسنتيد ابر بندهي شما گفتند همچنين بکني چون آنچه سخن گفتي
کرد ابرهم بان خيمه بسره گفت شتاب کن سه قفيز آرد سميد بسرش وبکن کلوچه
* وبآن گاو خانه بدويد ابرهم بستاند بچهي گاونارك ونيکو بداد بآن کودك شتاب کرد 7
بکردن اورا * بستاند مسکه وشير وبچهي آن گاو آنچه بکرد بداد بپيش ايشان واو استيده 8
ابر ايشان فرود آن درخت وبخوردند * گفتند باو کجاست سره زن تو گفت اينك 9
در خيمه * گفت باز گشتن باز گردم بتو چون وقت زاچه واينك پسر بسره زن تو 10
وسره شنوا درگاهي آن خيمه واو پس او * وابرهم وسره پيران آمدگان در روزگاران باز 11
ايستاد ببودن بسره طريق چون زنان * بخنديد سره در اندرون آن بگفتن پس کهنگي 12
من بود بمن آرايش وخداوندگار من پير * گفت ،، بابرهم چرا اين بخنديد سره بگفتن 13
هنيز بتحقيق برايم ومن پير شدم * ها پوشيده باشد از ،، سخن بوعده باز گردم بتو 14
چون وقت زاچه وبسره پسري * منکر شد سره بگفتن نه خنديدم که بترسيد گفت 15
نه که خنديدي * برخاستند از آنجا آن مردمان نگاهي کردند ابر روي سدوم وابرهم 16
روا اوار ايشان بفرستادن ايشان را * وخدا گفت ها پوشا من از ابرهم آنچه من کنا * 17
* وابرهم بودن باشد بقوم بزرك وقوي وآفرين باشند درو همه قومهاي زمين * 18

Dicens, Domine mi, ſi nunc inveni gratiam in oculis tuis, ne tranſeas nunc à deſuper ſervum tuum: Capiatur nunc parum aquæ, & lavate pedes veſtros, & innitimini ſub arbore. Interim *accipiam buccellam panis, & corroborate cor veſtrum, poſteà tranſibitis: idcircò enim tranſiſtis ad ſervum veſtrum. Dixerunt, Ita facias ſecundū ſermonem quem dixiſti.* Tum *feſtinans Abraham ad tentorium ad Sarah, dixit; Feſtina, tria ſata farinæ ſimilæ depſe, & fac placentas. Ad ſtabulum autem boum currens Abraham, tulit vitulum tenerum ac bonum, deditque puero qui feſtinavit parare illū. Capiens* quoq; *butyrum recens, & lac, & vitulum quem paraverat, dedit coram eis: ipſe verò ſtabat juxta eos ſub arbore, & comederunt. Dixerunt ad eum, Ubi eſt Sarah uxor tua? Reſpondit, Ecce in tentorio. Dixit, Revertendo revertar ad te ſecundum tempus partûs, & ecce filium* habebit *Sarah uxor tua: & Sarah auſcultabat* ad *oſtium tabernaculi, & ipſum* post *eum. Abrahā autem & Sarah erant ſenes* ac *progreſſi in diebus:* & *deſierat eſſe* ipſi *Sarah ſecundùm modū mulierum. Riſit* itaque *Sarah intra ſe, dicendo; Poſt ſenectutem meam erit mihi apparatus? præterea herus meus* eſt *ſenex. Dixit* [illegible]*ominus ad Abraham, Ad quid hoc riſit Sarah dicendo; Nunquid etiā verè pariam, & ego ſum ſenio confecta? An obtectum eſt à Domino verbum? ad conditum tempus revertar ad te ſecundùm tempus partûs, et Sarah* habebit *filium. Negavit* autem *Sarah, dicendo; Non riſi; quia timuit. Reſpondit* angelus, *Nequaquàm, riſiſti enim. Conſurgentes* itaque *inde viri illi, aſpexerunt verſus faciem Sodom: Abraham verò ibat cum eis ut dimitteret eos. Et dixit Deus, Nunquid celabo ego ab Abraham quid ego facturus ſum, Cùm Abraham omninò futurus ſit in gentem magnam ac fortem, benedicendæque ſint in eo omnes gentes terræ?*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

כי ארום גלי קדמי חסידותיה בגין דיפקד ית בנוי וית אנש ביתיה בתריה 19
ויטרון ארחן דתקנן קדם יי למעבד צדקתא ודינא בגין דייתי יי עילוי דאברהם
ית דמליל עלוי : ואמר ואמר יי למלאכי שירותא קבילת סדום ועמורה 20
דאניסין מסכנין וגזרין דכל דיהיב פתא לעניא ייקד בנורא ארום סגיאת
וחובתהון ארום תקיפת לחדא : ארדה
אתגלי כדון ואחמי הא כקבילתא 21
דריבא פליטית דעלת קומוי עבדו גמירא
הינון חייבין ואם עבדין תתובא הלא
הינון קדמי זכאין כמא דלא ידעית ולא
אתפרע : ויפנו ואתפניאו מתמן מלאכיא 22
דדמין לגובריא ואזלו לסדום ואברהם עד
כדון בעי רחמין על לוט ומשמש בצלו
קדם יי : ויגש וצלי אברהם ואמר הרוגזך שציא זכאי עם חייב : אולי מאים 23 24
אית חמשין זכאין בגו קרתא דיצלון קדמך עשרה לכל קרווא כל קבל חמשא
קוריין סדום ועמורה אדמה וצבויים וזוער הרוגזך שציא ולא תשבוק לאתרא
בגין זכוות חמשין זכאין דבגווה : חלילה חולין הוא לך למעבד כפתגמא הדין 25
למקטל זכאי עם חייב ויהי זכאי היך חייב חולין הוא לך האפשר מאן דדאין
כל ארעא לא יעבד דינא : ויאמר ואמר יי אין אשכח בסדום חמשין זכאין 26
בגו קרתא דיצלון קדמי ואשבוק לכל ארעא בגינהום : ויען ואתיב אברהם ואמר 27
בבעו ברחמין הא כדון שריתי למללא קדם יי ואנא מתיל לעפר וקטם : אולי
מאים חסרין מן חמשין זכאין חמשא התחביל בגין חמשא דחסרין לזוער ית 28
כל קרתא ואמר לא איחבל אין אשכח תמן ארבעין וחמשא : ויוסף ואוסיף 29
תוב למללא קודמוי ואמר מאין ישתכחון תמן ארבעין עשרא עשרא לכל קרתא
לארבעת קוריין וזוער דחובהא קלילין שבוק לה בגין רחמך ואמר לא אעביד
גמירא בגין זכוות ארבעין : ויאמר ואמר לא כדון יתקוף רוגזא דריבון כל 30
עלמיא יי ואמליל מאים ישתכחון תמן תלתין דיצלון עשרא עשרא לכל קרתא לתלת
קוריין וצבוים וזוער שבוק להום בגין רחמך ואמר לא אעביד גמירא אין אשכח
תמן תלתין : ויאמר ואמר בבעו ברחמין הא כדון שריתי למללא קדם רבון 31
כל עלמיא יי מאים ישתכחון עשרין דיצלון עשרא עשרא לתרתין קוריין ולתלת
שבוק להום בגין רחמך ואמר לא איחבל בגין זכוות עשרין :

ירושלמי 21 אתגלי כען ואחמי הא
כקבלתהון דעמא דסדום ועמורה כלקת
קדמוי כליה עבדו גמירא אנין חייבין
מרמין אנין בנפשתיהון דלמא לית
עובדיהון בישיא גלן קדמוי ואין כען
למעבד תתובא הא אנון יהיבין קדמוי
כדלא ידעתנון :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

19 Quoniam manifeſta eſt coram me ejus pietas, ut præcipiat filiis ſuis & hominibus domûs ſuæ poſt ſe, ut obſervent ſemitas quæ rectæ ſunt coram Domino faciendo juſtitiam & judicium; ut adducat Dominus ſuper ipſum Abramum, id quod loquutus eſt de eo. 20 Poſtea dixit Dominus Angelis miniſterii; Clamor Sodomæ & Gomorrhæ, (qui vim inferunt pauperibus, & decernunt quòd quiſquis fruſtum dederit inopi comburatur igni) quoniam multus, & peccata eorum quoniam ingentia valde. 21 Manifeſtabor jam, & videbo, an ſecundùm clamorem puellæ quæ erepta eſt, qui aſcendit coram me, fecerint conſummationem, tum rei erunt: quòd ſi fecerint pœnitentiam, annon erunt coram me innocentes, quaſi neſciente illud, & non ulciſcar? 22 Et verterunt ſe inde angeli qui ſimiles erant viris & profecti ſunt Sodomam: Abraham autem adhuc quærebat miſericordiam pro Lot, & miniſtrabat in precatione coram Domino. 23 Et oravit Abraham, & dixit; An ira tua perdet innocentem cum peccatore? 24 Fortè ſunt quinquaginta juſti in medio civitatis, qui orabunt coram te, decem pro unaquaque civitate, è regione quinque civitatum; Sodomæ, Gomorrhæ, Adamæ, Seboim & Zoar: an ira tua perdet, & non remittet loco propter meritum quinquaginta juſtorum, qui in medio ejus ſunt? 25 Prophanum ſit tibi facere juxta hunc ſermonem, occidendo innocentem cum peccatore, & erit innocens ſicut peccator; prophanum ſit tibi. Fierine poteſt, ut is qui judicat univerſam terram non faciat judicium? 26 Et dixit Dominus; ſi inveniam in Sodom quinquaginta innocentes in medio civitatis, qui orent coram me, tum condonabo univerſi terræ propter eos. 27 Et reſpondit Abraham, & dixit; Obſecro per miſerationes: ecce nunc incipio loqui coram Domino, cum ego ſimilis ſim pulveri & cineri. 28 Fortè defuerint ex quinquaginta juſtis quinque; an perdes propter quinque, qui defuerint ipſi Zoar, totam civitatem? & dixit; Non perdam, ſi invenero ibi quadragintaquinque. 29 Et addidit rurſus loqui coram ipſo, & dixit; Fortè invenientur ibi quadraginta, deni in unaquaque ex quatuor urbibus; ipſi enim Zoar, cujus peccata leviora ſunt, remittetur propter miſerationes tuas: & dixit, Non faciam conſumptionem propter meritum quadraginta. 30 Et dixit; Non nunc incandeſcat ira Domini totius mundi Dei, & loquar: fortaſſe ibi invenientur triginta qui orabunt, deni deni pro unaquaque trium urbium; nam Seboim & Zoar condona propter miſerationes tuas: & dixit, Non faciam conſumptionem, ſi inveniam ibi triginta. 31 Et dixit, Obſecro per miſerationes; ecce nunc incipio loqui coram Domino totius mundi Deo: ſi inveniantur viginti qui orent, deni deni in duabus civitatibus; tribus verò condonabis propter miſerationes tuas: qui dixit, Non perdam propter meritum viginti.

Hieroſ. 21. *Revelabor nunc & videbo, num juxta clamorem populi Sodomæ & Gomorrhæ, qui aſcendit ad me, conſummationem fecerint perfectam: ipſis peccatoribus non videtur fortaſſe, opera ipſorum mala manifeſta eſſe coram me: quòd ſi quærunt facere pœnitentiam, ecce ipſa data ſunt coram me, quaſi non noverim ea.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

19 * كه دانستم اورا بسبب آنچه بفرمايد مر پسران او ومر خانه زادهي او پس او ونگاه
دارند راهي ؛ بكردن راستي وحكم بسبب آوردن ؛ ابر ابرهم مر آنچه سخن كفت
20 ابر او * كفت ؛ نالهي سدوم وعموره كه بسيارست وخطاي ايشان كه كران
21 بغايت * فرود شوم اكنون وببينم ها چون نالهي آن آمده بمن بكردند جمله واكر
22 نه بدانم * روي كردند از آنجا آن مردمان برفتند بسدوم وابرهم نيز او استيده
23 24 بپيش ؛ * نزديك شد ابرهم كفت هنيز هلاك كني صالح اواز ظالم * مكر هست
پنجاهي صالحان در ميان آن شهر هنيز هلاك كني ونه آمرزي بآن جا بسبب پنجاه
25 آن صالحان آنچه درميان آن * معاذ الله بتو از كردن چون سخن اين بكشتن
صالح اواز ظالم وباشد چون صالح چون ظالم معاذ الله بتو آن حكم كنا همه آن زمين
26 نكند حكم * كفت ؛ اكر بيابم در سدوم پنجاه صالحان در ميان آن شهر بيامرزم بهمه
27 آن [جا] در سبب ايشان * جواب داد ابرهم وكفت اينك اكنون مراد كردم بسخن كفتن
28 بخداوند من ومن خاك وخاكستر * مكري كم شوند پنجاه آن صالحان پنج ها تباه كني
29 در پنج مر همه آن شهر كفت نه تباه كنم اكر بيابم آنجا چهل وپنج * بيافزود نيز بسخن
30 كفتن باو وكفت مكر يافته شوند آنجا چهل كفت نه كنم در سبب آن چهل * كفت
نه اكنون كرم شود بخداوند من وسخن كويم مكر يافته شوند آنجا سي كفت نه
31 كنم اكر بيابم آنجا سي * كفت اينك اكنون مراد كردم بسخن كفتن بخداوند
من مكر يافته شوند آنجا بيست كفت نا تباهي كنم در سبب آن بيست *

19 Novi enim eum, propterea præcipiet filiis ſuis & natis domi ſuæ poſt ſe, ut cuſtodiant viam Domini faciendo juſtitiam & judicium, ut adducat Dominus ſuper Abraham id quod ſermone ſuo locutus eſt de eo. 20 Dixit itaque Dominus, Clamor Sodom & Gomorah quia multus eſt, & peccatum eorum quia eſt grave valde: 21 Deſcendam nunc, & videbo an omnia perpetrârunt juxta clamorem pervenientem ad me: & ſi non, ſciam. 22 Tum *reſpicientes indè viri, perrexerunt in Sodom: Abraham autem adhuc ſtabat ipſe in conſpectu Domini.* 23 Et *accedens Abraham dixit, Num etiam diſperdes juſtum cum impio?* 24 *Fortaſſis ſunt quinquaginta juſti in medio civitatis; numquid etiam diſperdes, neque condonabis loco propter quinquaginta juſtos qui ſunt in medio ejus?* 25 *Abſit tibi, facere ſecundùm ſermonem iſtum,* ſcilicet *interficere juſtum cum impio: & ſic fore juſto ut impio: abſit* inquam *tibi; nonne qui judicat univerſam terram faceret judicium?* 26 *Dixit Dominus, Si invenero in Sodom quinquaginta juſtos in medio civitatis, condonabo omni loco cauſa illorum.* 27 *Reſpondit Abraham, ac dixit; Ecce nunc volui verbum loqui cum Domino meo; ſed ego ſum pulvis ac cinis.* 28 *Forſitan defuerint* ex *quinquaginta juſtis, quinque: numquid corrumpes propter quinque totam urbem? Reſpondit, Non corrumpam, ſi invenero illic quadraginta quinque.* 29 *Addidit etiam* Abraham *ſermonem habere cum eo, ac dixit; Fortè invenientur ibi quadraginta. Reſpondit, Non faciam propter quadraginta.* 30 *Dixit* Abraham, *Ne excandeſcat nunc Dominus meus, ſi loquar* adhuc *verbum: forſitan invenientur illic triginta. Reſpondit, Non faciam ſi invenero illic triginta.* 31 *Ite*rum *dixit, Ecce nunc volui ſermonem habere cum Domino meo, fortaſſe invenientur ibi viginti. Reſpondit* Dominus, *Non corrumpam propter viginti.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויאמר ואמר בבעו ברחמין מן קדמך לא כדון יתקוף רוגזא דרבון כל עלמיא 32 יי ואמליל ברם זמנא הדא מאים ישתכחון תמן עשרא ונהי אנא ואינון ונבעי רחמין על כל אתרא ותשבוק להום ואמר לא אחביל בגין זכוות עשרא : וילך ואסתלק יקרא דיי כד פסק למללא עם אברהם ואברהם תב לאתריה : 33

יט

ויבאו ואתו תרין מלאכיא לסדום 1 ברמשא ולוט יתיב בתרעא דסדום וחמא לוט וקם לקדמותהון מתרע משכנא וסגיד אנפוי על ארעא : ויאמר ואמר בבעו כדון רבוני זורו כדון מיכא 2 ועולו לבית עבדכון וביתו ושזיגו ריגליכון ותקדמון ותהכון לארחתכון ואמרו לא ארי בשוקא נבית : ויפצר ופייס בהום 3 לחדא וזרו לוותיה ועלו לביתיה ועבד להום משתיא ופטירי אפא להום ודמי ליה כאילו אכלין : טרם עד דלא שכיבו ואנשין רשיעין דבקרתא אינשי סדום 4 אחזרו על ביתא מטליא ועד סבא כל עמא מסיפא : ויקראו וקרו ללוט ואמרו 5 ליה האן גובריא דעלו לוותך ליליא דין אפיקינון לוותן ונשמש עמהון : ויצא ונפק לוותהום לוט לתרעא ודשא 6 אחד בתרוי : ויאמר ואמר בבעו לא 7 כדון אחוי תבאישון : הנה הא כדון 8 אית לי תרתין בנן דלא שמישו עם גבר אנפיק כדון יתהין לוותכון ועיבידו להין כדתקין קומיכון לחוד לגובריא האילין לא תעבדון מידעם ביש ארום בגין כן עלו למיבת תחות טלל כשורא הדא דילי : ויאמרו ואמרו קריב להלא ואמרו הלא בלחודוי אתא דין לאיתותבא 9 בינן והא איתעביד דיינא ודאין לכולנא וכדון נבאיש לך יתיר מדלהון ואתקיפו בגברא בלוט לחדא וקריבו למיתבר דשא : וישלחו ואושיטו גובריא ית 10 ידיהון והנעילו ית לוט לוותהון לביתא וית דשא אחדו : ואת וית גובריא 11 דבתרע ביתא מחו בחוורווריא מטליא ועד סבא ואשתלהיו להשכחא תרעא :

יט

ירושלמי 1 ולוט יתיב בפילי דסדום וחמא יתהון ורהט ושאיל בשלמהון וסגיד על אפוי על ארעא : 2 ואסחו רגליכון וסחון בצפרא ותיזלון למשכניכון בשלם ואמרו לא ארום בפלטיות קרתא נבית 3 והוו מתחמין היך אכלין והיך שתין :

ירושלמי 7 ואמר להון לוט אמתינו הכא קליל וזעיר עד דנבעי רחמין מן קדם יי : 8 דלא חכמו תשמיש לגבר :

ירושלמי 11 בסנורים בחברבריה :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et dixit, Obſecro per miſerationes à facie tua, non nunc incandeſcat 32 furor Domini totius mundi Dei, & loquar tantùm hac vice: fortè reperientur ibi decem, & erimus ego & ipſi, & petemus miſerationes pro toto loco, & condonabis illis: & dixit, Non perdam propter meritum decem. Et aſcendit gloria Domini, quando ceſſavit loqui cum Abrahamo: 33 Abraham autem reverſus eſt in locum ſuum.

CAP. XIX.

Venerunt autem duo angeli Sodomam veſperi, Lot autem ſedebat 1 in porta Sodom: & vidit Lot, & ſurrexit in occurſum eorum ex porta tabernaculi, & adoravit facie ſua ad terram uſque. Et dixit; 2 Obſecro nunc, domini mei, divertite modò hinc & ingredimini in domum ſervi veſtri, & pernoctate & lavate pedes veſtros, manè verò ſurgetis & ibitis in viam veſtram: & dixerunt; Non, quoniam in platea pernoctabimus. Et blandè alloquutus 3 eſt eos valde, & diverterunt ad ipſum, & ingreſſi ſunt domum ejus: & fecit illis convivium, & azyma coxit illis, & videbatur illi acſi comederent. Nondum cubuerant, cum homines improbi qui *erant* in urbe, homines 4 Sodomæ, circuiverunt domum à puero uſque ad ſenem; omnis populus à fine ejus. Et vocantes Lot, dixerunt illi; Ubi ſunt viri qui ingreſſi 5 ſunt ad te nocte hâc? educ eos ad nos, ut rem habeamus cum illis. Et 6 egreſſus eſt ad eos Lot ad portam: & clauſit oſtium poſt ſe. Et dixit; 7 Obſecro, ne nunc, fratres mei, malè agatis. Ecce jam mihi ſunt duæ 8 filiæ, quæ non habuerunt rem cum viro; educam nunc eas ad vos, ut faciatis illis ſicut rectum viſum erit coram vobis: tantùm viris iſtis non faciatis quicquam mali; quoniam idcirco ingreſſi ſunt ad pernoctandum ſub umbra trabis hujus meæ. Tum 9 dixerunt, Accede iſtuc: inſuper dixerunt, Annon ſolus venit hic ad habitandum inter nos? & ecce factus eſt judex, & judicat omnes nos; jam vero pejus faciemus tibi quam illis: vímque faciebant viro illi Lot valde, ita ut accederent ad effringendum fores. Et extenderunt viri illi manus 10 ſuas, & introduxerunt ad ſe Lot in domum, atque fores clauſerunt. Sed 11 viros, qui erant in porta domûs, percuſſerunt ſuffuſionibus, à puero uſque ad ſenem: & fatigati ſunt ut invenirent portam.

CAP. XIX.

Hieroſ. 1. *Lot autem ſedebat in porta Sodom; & vidit eos, et occurrit et interrogavit de pace eorũ, et incurvavit ſe in faciem ſuam in terram.* 2. *Et lavate pedes veſtros, et lavate vos in aurora. Poſtea ibitis in tabernacula veſtra in pace: et dixerunt Non; quoniam in platea civitatis pernoctabimus.* 3. *Et viſi ſunt quaſi ederent et biberent.*

Hieroſ. 7. *Et dixit illis Lot, Expectate hic pauliſper, donec quæramus miſerationes à conſpectu Domini.* 8. *Quæ non nôrunt concubitum viri.*

Hieroſ. 11. *Cæcitatibus.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* کفت نه اکنون کرم شود بخداوند من وسخن کویم خاصه ها این بار مکر یافته شوند 32
آنجا ده کفت نه تباهی کنم در سبب آن دهی * برفت چون آنچه تمام کرد بسخن 33
کفتن بابرهم وابرهم بازکشت بجای او * * فصل نوزدهم *
* بیامدند دو آن فرشتکان بسدوم در ایوار ولوط نشینا در دروازهی سدوم بدید لوط 1
برخاست بپذیرهی ایشان سجود کرد روی برمین * کفت اینك اکنون خداوند من 2
بکردید اکنون بخانهی بندهی شما منزل کنید وبشویید پاها شما وشب کیر کنید وبروید
براهی شما کفتند نه که در کشادکی جای منزل کنیم * جهد کرد در ایشان بغایت 3
بکشتند باو بیامدند بخانهی او بکرد بایشان دعوت وفطیر بپخت وبخوردند * پیش بخسپیند 4
ومردمان آن شهر مردمان سدوم کرد کرفتند ابر آن خانه از کودك وتا پیر همه آن قوم
از کنار * بخواندند بلوط کفتند باو کنجا آن مردمان آنچه آمدند بتو این شب بیرون 5
آور ایشانرا بایما وبدانیم ایشانرا * بیرون آمد بایشان لوط بآن درکاه وآن در ببست پس او * 6
* کفت نه اکنون برادران من بدی کنید * اینك اکنون بمن دو دختران آنچه نه دانستند 7 8
مرد بیرون آورم ایشانرا بشما وبکنید بایشان آن نیکو در چشمان شما خاصه بمردمان ایشان
نکنید چیزی که ابر همچنین آمدند در سایهی سقف من * کفتند نزدیك شو بآن 9
سو کفتند آن یکه آمد بنشستن وحکم کرد حکم اکنون بدتر کنیم بتو از ایشان جهد
کردند در مرد در لوط نزدیك شدند بشکستن آن در * بکشیدند آن مردمان مر دست 10
ایشان بیاوردند مر لوط بایشان بآن خانه ومر آن در ببستند * ومر آن مردمان آنچه درکاهی 11
آن خانه بزدند در شبکوری از کودك وتا بزرك عاجز شدند بیافتن آن درکاه *

Subdidit Abraham, Ne excandeſcat 32 *nunc Dominus meus, et loquar tantummodo era hâc vice, Forſitan invenientur ibi decem: Reſpondit, Non corrumpam propter decem.* Tum *abiit Dominus* 33 *cùm finiviſſet ſermonem habere cum Abraham: Abraham verò reverſus eſt ad locum ſuum.*

CAP. XIX.

Venerunt itaque duo angeli in Sodom veſperi, & ſedebat Lot in porta Sodom: videns Lot, ſurrexit in occurſum eorum; & adorans facie in terram, Dixit; Ecce nunc domine mi, divertite nunc ad domum ſervi veſtri, ibi commoramini ac lavate pedes veſtros: poſteà antelucùlò ſurgetis, et pergetis in viam veſtram. Reſpondentibus illis, Nequaquam, ſed in aperto commorabimur, Compulit eos valde: 3 *qui divertentes ad ipſum ingreſſi ſunt domum ejus, et fecit eis convivium; infermentata quoque coxit, et comederunt. Priuſquàm autem decumberent, viri* 4 *urbis, nempe viri Sodom circumcinxerunt domum à puero uſque ad ſenem, omnis populus ab extremo: Et vocaverunt Lot, dicentes ei, Ubi* 5 *nam ſunt viri qui venerunt ad te hâc nocte? educ illos ad nos ut cognoſcamus eos. Tunc egrediens ad eos* 6 *Lot ad oſtium, fores poſt ſe concluſit, Et dixit, Ne malefaciatis nunc fratres* 7 *mei. Ecce nunc mihi ſunt duæ filiæ* 8 *quæ nondum cognoverunt virum, educam eos ad vos, et facite eis quod bonum erit in oculis veſtris: tantùm viris iſtis ne faciatis quicquam; quia idcircò venerunt ſub umbra tecti mei. Reſponderunt,* 9 *Faceſſe ulteriùs: Adjecerunt etiam, Unicus venit ad commorandum, & ipſe judicium exercet: nunc deterius tibi agemus quàm illis. Vim itaque facientes in virum, nempe in Lot, acceſſerunt ad effringendum oſtium. Tum extendentes viri illi manus ſuas* 10 *tulerunt Lot ad ſe in domum & fores occluſerunt. Præterea* 11 *viros qui erant ad oſtium domus percuſſerunt cæcitate nocturnâ, à puero uſque ad adultum: et defatigati ſunt ut invenirent oſtium.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

ואמרו ואמרו גובריא ללוט תוב מאן אית לך בקרתא קריב או אחא הכא חתנך 12
בנך ובנתך הנפק מן אתרא: כי ארום מחבלין אנחנא ית אתרא הדין ארום סגיאת 13
קבלתהון קדם יי ושדרנא יי לחבלותה: ויצא ונפק לוט ומליל עם חתנוי דנסבו 14
ברתוי ואמר קומו פוקו מן אתרא הדין ארום מחבל יי ית קרתא והוה פתגמא
כתימהא כגבר מנחיך בעיני חתנוי: וכמו וכאישון מיסק קריצתא הוה למיסק 15
ודחיקו מלאכיא בלוט למימר קום דבר ית אנתתך וית תרתין בנתך דהשתכחן
גבך דלמא תשתיצי בחובי יתבי קרתא: ויתמהמה ואשתהי ואתקיפו גובריא 16
בידיה ובידא דאנתתיה ובידא דתרתין ברתוי כד חייסא מן קדם יי הות עלוי
ואפקוהי ואשריוהי מברא לקרתא: ויהי והוה כאפקתהון יתהון לברא והדר 17
חד מנהון לסדום לחבלותא וחד אשתאר עם לוט ואמר ליה חוס על נפשך לא
אסתכל לאחורך ולא תקום בכל מישרא לטוורא אשתזיב דלמא תשתיצי: ויאמר
ואמר לוט לותיה בבעו מנך אמתין לי 18
שעא ועירא עד דנתבוע רחמין מן קדם יי:
הנה הא כדון אשכח עבדך רחמין 19
קדמך ואסגיתא טיבותך דעבדתא עמי
לקיימא ית נפשי ואנא לא יכילנא לאשתיזבא לטוורא דלמא תירעינני בישתא
ואימות: הנה הא כדון בבעו קרתא הדא קריבא מותבהא וחמי למיערוק לתמן 20
והיא ציבחר וקלילין חובהא אישתזיב כדון תמן הלא ציבחר היא ותתקיים נפשי:
ויאמר: ואמר ליה הא נסיבית אפך אוף לפתגמא הדין בדיל דלא אהפוך ית קרתא 21
דמלילתא לאשתזבא בה: מהר אוחי אשתזיב לתמן ארום לא יכילנא למעבד 22
מדעם עד מיעלך לתמן בגין כן קרא שמא דקרתא זוער: השמש שמשא עברית 23
ימא ונפק על ארעא בסוף תלת שעין ולוט על לזוער: ויי ומימרא דיי אחית מיטרין 24
דרעוא על סדום ועל עמורה על מנת
דיעבדון תתובא ולא עבדו ארום אמרו
לא גלי קדם יי עובדין בישיא הא בכן
נחתו עליהון כבריתא ואשא מן קדם
מימרא דיי מן שמיא: ויהפוך והפך 25
ית קרוייא האלין וית כל מישרא וית
כל יתבי קירויא וצמחא דארעא:

ירושלמי

ירושלמי 15 וכאישון למיסק עמודא
דשחרא: 18 אמתינו הכא קליל ועד
עד דנבעי רחמין קדם יי:

ירושלמי 24 ומימריה דיי הוה מחית
על עמא דסדום ועמורה מטרין דרעוא
דלמא דיעבדון תתובא מן עובדיהון
בישיא וכיון דחמין מטרא דרעוא הוו
אמרין דלמא דלית עובדנא בישיא גלין
קדמוהי חזר למהוי מחית עליהון גופריתא
ואשתא מן קדם יי מן שמיא:

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

Tum dixerunt viri Loto; Rurſus aliquis eſt tibi in civitate affinis aut frater 12 hîc? generos tuos, filios tuos, & filias tuas educ ex loco. Quoniam per- 13 dentes nos locum hunc: quoniam multus eſt clamor eorum coram Domino; ideo miſit nos Dominus ad perdendum ipſam. Et egreſſus eſt Lot, 14 & loquutus eſt cum generis ſuis, qui accepturi erant filias ſuas, & dixit; Surgite, exite ex loco hoc, quoniam perdit Dominus civitatem: ſed erat ſermo tanquam res mira, ſicut viri ludentis in oculis generorum ſuorum. Circa autem tempus aſcenſûs aurora aſcenſura erat, & urgebant angeli 15 Lotum, dicendo; Surge, accipe uxorem tuam, & duas filias tuas quæ inventæ ſunt penes te; ne fortè pereas in peccatis incolarũ civitatis. Et cùm 16 moraretur, apprehenderunt viri manum ejus, & manum uxoris ejus, & manum duarum filiarum ejus, quandoquidem parcebatur illi à facie Domini: itaque eduxerunt eum, & collocaverunt eum extra civitatem. Et factum 17 eſt cùm educerent hi illos foràs, & revertebatur unus ex illis Sodomam ad perdendum eam, alter vero relictus eſt cum Loto, qui dixit illi; Parce animæ tuæ, ne reſpicias poſt te, neque ſtes in tota planitie: ad montem evadas, ne pereas. Et dixit Lot 18 ad ipſum; Obſecro te, expecta me paululùm, donec quæramus miſerationes à facie Domini. Ecce nunc 19 invenit ſervus tuus miſerationes coram te; nam multiplicâſti bonitatem tuam, quam feciſti mecum, ad conſervandum animam meam: & ego non poſſum ſalvari in monte, ne occurrat mihi malum, & moriar. Ecce 20 nunc, obſecro, civitas hæc, cujus habitatio propinqua eſt, & conveniens ut ego fugiam illuc; & eſt parva, & exigua peccata ejus: evadam nunc illuc; an non exigua eſt? & conſervabitur anima mea. Dixítque ad eum; 21 Ecce ſuſcepi faciem tuam etiam pro hac re, ut non evertam civitatem, de qua dixiſti te eò evaſurum. Feſtina, evade eò; quoniam non poſſum fa- 22 cere quicquam, donec eò ingreſſus fueris: Propterea vocatum eſt nomen civitatis Zoar. Sol tranſibat mare, & exibat ſuper terram in fine trium 23 horarum, & Lot ingrediebatur Zoar. Et ſermo Domini demiſit plu- 24 vias beneplaciti ſuper Sodomam & ſuper Gomorrham, propterea ut facerent pœnitentiam, ſed non fecerunt; quoniam dixerunt, Non manifeſtata ſunt coram Domino opera mala: ecce tunc demiſſa ſunt ſuper eos ſulphur & ignis, à facie ſermonis Domini ex cœlis. Et 25 evertit civitates illas, & univerſam planitiem; & omnes habitatores civitatum, & germen terræ.

Hieroſ. 15 *Et circa crepuſculum, cùm aſcenderet auroræ columna.* 18 *Expectate hic pauliſper, donec quæramus miſerationes à Domino.*

Hieroſ. 24 *Et ſermo ipſius Domini deſcendere fecit ſuper populum Sodomæ & Gomorrhæ, pluvias beneplaciti, ſi forſan facerent pœnitentiam ab operibus ſuis malis. Cùm autem videbant pluviam beneplaciti, dicebant, Forſan opera noſtra mala non ſunt manifeſta coram eo; quare iterum demiſit ſuper eos ſulphur & ignem à conſpectu Domini è cœlis.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* گفتند آن مردمان بلوط کیست بتو اینجا داماد وپسران تو ودختران تو وهمه آنچه بتو در 12
شهر بیرون آور از آن جا * که تباه کنان ایما مر آن جای این که بزرگست فریاد ایشان مر پیش 13
بفرستاد ایمارا ؛ بتباهی کردن آنرا * بیرون آمد لوط سخن گفت بدامادان او ستانان دختران 14
او گفت برخیزید بیرون روید از آن جای این که تباه کناست خدا مر آن شهر بود چون
مسخرگی کنا در چشمان دامادان او * وچون آن صبح بر آمد جهد کردند آن فرشتگان در 15
لوط بگفتن برخیز بستان مر زن تو ومر دو دختران تو آن یافته شدگان تا نا هلاك شوی در
گناه آن شهر * درنگ همی کرد قوی گرفتند آن مردمان در دست او ودر دست زن او ودر 16
دست دو دختران او در بخشیدن ؛ ابر او بیرون آوردند اویرا ورها کردند اویرا از بیرون بشهر
* بود چون بیرون آوردن ایشان ایشانرا بآن بیرون گفت رسته شو ابر جان تو نه نگاه کنی پس تو 17
ونه ایستی در همه آن صحرا بکوهی رسته شو تا نه هلاك شوی * گفت لوط بایشان نه اکنون 18
خدا * اینك اکنون یافت بندهی تو جاهی در چشمان تو بزرگی کردی فضل تو آنچه بکردی اوارو 19
من برپاندن مر جان من ومن نتوانم برسته شدن بآن کوه تا نه فرا رسد بمن آن بدی وبمیرم
* اینك اکنون آن شهر این نزدیکست بگریختن آنجا وآن اندك رسته شوم اکنون بآنجا نه 20
اندکست آن وزید جان من * گفت باو اینك آزرم داشتم روی تو نیز بسخن این بنبی زیر بر 21
کردن من مر آن شهر آنچه سخن گفتی * زود باش رسته شو بآنجا که نتوانم بکردن سخن تا آمدن 22
تو ابر همچنین بخواند نام آن شهر صوعر * آن خورشید بیرون آمد ابر آن زمین ولوط آمد بصعر 23
* وخدا بباراند ابر سدوم وابر عموره گوگرد وآتش از نزد خدا از آن آسمان * زیر زبر کرد مر 24 25
آن شهرهای اینان ومر همه آن صحرا ومر همه نشینان آن شهرها ورویش آن زمین .

Dixerunt viri ad Lot, Quis eſt 12 *tibi hîc? generum, & filios tuos, et filias tuas, et quicquid tibi* eſt *in civitate, educ de loco* iſto *: Corrum-* 13 *pemus enim nos iſtum locum. Quia magnus eſt clamor eorum coram Domino, miſit nos Dominus ad corrumpendum eum.* Tum *egreſſus* 14 *Lot ſermonem iniit cum generis ſuis accipientibus filias ejus, dicendo; Surgite, egredimini de loco iſto: quia corruptelam illaturus eſt Deus civitati.* *Fuit* autem *ſicut illudens in oculis generûm ſuorum.* 15 *Cùm autem aurora aſcendiſſet, inſtabant angeli* ipſi *Lot, dicendo; Surge, cape uxorem tuam, & duas filias tuas quæ inveniuntur, ut non perditus ſis in peccato civitatis.* Quumque *moram faceret,* 16 *firmitèr apprehenderunt viri manũ ejus, manúmque uxoris ejus; ac manum duarum filiarum ejus, (quòd miſereret ipſius Dominus,) & educentes eum, dimiſerunt eum extra urbem.* *Fuit* autem *dum* 17 *illi educerent eos foràs, dixit; Libera teipſum pro anima tua, ne reſpicias poſt te, neque ſtes in tota* hac *planitie: in montem evade, ut non perditus ſis. Dixit eis Lot, Nequa-* 18 *quam nunc Deus. Ecce nunc hono-* 19 *rem aſſecutus eſt ſervus tuus in oculis tuis, & magnificâſti beneficentiam tuã quã feciſti mecũ ad vivã conſervandũ animã meã: at ego non potero evadere in montem, ne ſuperveniat mihi malũ, & moriar. Ecce* 20 *nunc, civitas iſta propinqua eſt ut fugiã illuc; et ipſa* eſt *parva: ſalvabor nunc ibi; nonne parva eſt ipſa, et vivet anima mea? Reſpondit ei, En* 21 *honeſtavi vultũ tuum etiam in iſto ſermone, ut non ſubvertam urbem* de *qua ſermonem protuliſti. Citus* 22 *eſto, ſalvare ibi: quia non potero facere quicquam, donec perveneris* illuc. *Idcircò vocavit nomen civitatis, Soar. Sol egreſſus erat ſuper* 23 *terram quum* Lot *venit in Soar. Et Deus pluit ſuper Sodom & ſu-* 24 *per Gomorah ſulphur & ignem à Deo de cœlo. Subvertitque has* 25 *urbes, omnémque planitiem, omnes quoque ſedentes* in *urbibus illis, & germen terræ.*

תרגום יונתן בן עזיאל

26 ותבט ואסתכלת אינתתיה מבתר
מלאכא למנדוע מה הוי בסוף ביתיה
דאיבה דהי הוות מבנתהון דסדומאי
ומטול דחטת במלחא בפירסומי עניא
הא היא עבידא עמוד דמלח: וישכם
27 ואקדם אברהם בצפרא לאתרא דשמיש
תמן בצלו קדם יי: וישקף ואודיק על אנפי סדום ועמורה ועל כל אנפי ארע 28
מישרא וחמא והא סליק קוטרא דארעא היא כקוטרא דאתונא: ויהי והוה 29
בחבלות יי ית קירוי מישרא ודכיר יי ית זכותיה דאברהם ושלח ית לוט מגו
הפיכתא כד הפך ית קרוייא די הוה יתיב בהון לוט: ויעל וסליק לוט מן 30
זוער ויתיב בטורא ותרתין בנתיה עמיה ארום הוה דחיל למיתב בזוער ויתיב
במערתא הוא ותרתין בנתיה: ותאמר
31 ואמרת רבתא לזעירתא אבונא סיב
וגבר לית בארעא למיעל עלנא כאורח
כל ארעא: לכה איתא נשקי ית אבונא חמר וכד יהי רוי נשמיש עמיה ונקיים 32
מאבונא בנין: ותשקין ואשקיאן ית אבוהון חמר בליליא ההוא ורוא וקמת 33
רבתא ושמישת עם אבוהא ולא ידע במשכבה ולא ידע במיקמה: ויהי והוה 34
מיומחרא ואמרת רבתא לזעירתא הא כבר שמשית רמשי עם אבא נשקיניה
חמרא אוף בליליא דין ויריוי ועולי שימושי עמיה ונקיים מאבונא בנין: ותשקין
ואשקיאן אוף בליליא ההוא ית אבוהון חמר ורוי וקמת זעירתא ושמישת עמיה 35
ולא ידע במשכבה ולא במיקמה: ותהרין ואתעברן תרתין בנת לוט מאבוהון: 36
ותלד וילידת רבתא בר וקרת שמיה מואב ארום מאבוהא אתעברת הוא 37
אבוהום דמואבאי עד יומא דין: והצעירה וזעירתא אוף היא ילידת בר וקרת 38
ית שמיה בר עמי ארום בר אבוהא היא הוא אבוהון דעמא עמונאה עד זמן
יומא דין:

כ

ויסע ונטל מתמן אברהם לארע דרומא ויתיב ביני רקם וביני חגרא ואתותב 1
בגרר: ויאמר ואמר אברהם על שרה אנתתיה אחותי היא ושדר אבימלך 2
מלכא דגרר ודבר ית שרה:

ירושלמי

ירושלמי 26 על דהוות אתתיה דלוט
מן בני בניהון עמא דסדום אסתכלת
מן בתרה למחמי מה הוי בסוף ביתיה
דאבוי והא היא קימא עמוד דמלח עד
זמן דתיתי תחיה דיחון מתיא:

ירושלמי 31 וגבר לית בארעא
למודמנא לותן כנימוס כל ארעא:

ירושלמי 2 מלכא דערד:

Targ. Jonathan B. Uziel.

Et reſpexit uxor ejus poſt Angelum, 26
ut cognoſceret quis tandem finis eſſet
domûs patris ſui: nam ipſa erat
ex filiabus Sodomitarum; & quia
ipſa peccaverat in ſale, publicè
punita eſt, ecce facta eſt ſtatua
ſalis. Et ſurrexit Abraham manè, 27
ad locum in quo miniſtrabat in oratione
coram Domino. Et reſpexit verſus Sodomam & Gomorrham, & 28
verſus omnem terrã planitiei; & vidit, & ecce aſcendebat vapor terræ tanquam
vapor fornacis. Et factum eſt cùm perderet Dominus civitates planitiei, 29
& recordatus eſt Dominus juſtitiæ ipſius Abrahami; & emiſit Lot
de medio ſubverſionis, dum ſubverteret civitates in quibus habitabat
Lot. Et aſcendit Lot ex Zoar, & habitavit in monte, & duæ filiæ ejus 30
cum eo; quoniam timebat habitare in Zoar: atque habitavit in ſpelunca,
ipſe, & duæ filiæ ejus. Et dixit major 31
natu ad minorem; Pater noſter
ſenuit, & vir nullus eſt in terra ad
ingrediendum ad nos, juxta morem
univerſæ terræ. Veni, potabimus 32
patrem noſtrum vino; & cùm erit ebrius, rem habebimus cum eo: ut
vivificemus de patre noſtro filios. Et potaverunt patrem ſuum vino nocte 33
illa, & erat ebrius: & ſurrexit major natu, & coivit cum patre; nec
cognovit cum decumberet ipſa, nec cognovit cum ſurgeret illa. Et 34
factum eſt die ſequenti, ut diceret major natu ad minorem; Ecce jam coivi
veſpera meâ cum patre: potabimus eum vino etiam hac nocte, ut inebrietur
ipſo; tum ingredieris & coibis cum eo, ut reſervemus de patre
noſtro filios. Et potaverunt etiam nocte illa patrem ſuum vino, & inebriatus 35
eſt: & ſurrexit minor & coivit cum eo; neque cognovit dum
decumberet ipſa, neque dum ſurgeret ipſa. Et prægnantes factæ ſunt 36
ambæ filiæ Lot ex patre ſuo. Et peperit major natu filium, & vocavit 37
nomen ejus Moab; quoniam ex patre ſuo prægnans facta erat: ille eſt
pater ipſorum Moabitarum uſque ad diem hanc. Minor etiam ipſa peperit 38
filium, & vocavit nomen ejus Barammi; eò quòd filius patris
ipſius erat: ipſe eſt pater populi Ammonitici uſque ad tempus hujus
diei.

CAP. XX.

ET profectus eſt inde Abraham in terram Auſtralem, & habitavit inter 1
Rekam & Chagra: & peregrinatus eſt in Gerar. Et dixit Abraham de Sara 2
uxore ſua; Soror mea eſt: & miſit
Abimelech rex Gerar, & accepit
Saram.

Hieroſolymitanum.

Hieroſ. 26 *Eò quòd uxor Lot eſſet ex filiis filiorum populi Sodomæ reſpexit poſt ſe ut videret quis eſſet finis domûs patris ſui; & ecce ipſa ſtetit ſtatua ſalis, uſque ad tempus quo veniet reſurrectio, quo reviviſcent mortui.*

Hieroſ. 31 *Et vir non eſt in terra, qui conveniat nos juxta legem totius terræ.*

Hieroſ. 2 *Rex Arad.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

*ونگاه كرد زن او از پس او شد ميل نمك *شبگير كرد ابرهم در بامداد بآن جاي آنچه 26 27
بياستاد آنجا مر حضرت خدا *نگاهي كرد ابر روي سدوم وعموره وابر همه روي زمين آن 28
صحرا وديد واينك بر آمد دود آن زمين چون دود آن داش *بود در تباه كردن خدا مر 29
شهرها آن صحرا ياد كرد خدا مر ابرهم بفرستاد مر لوط از ميان آن زير زبري در زير زبر كردن
مر آن شهرها آنچه بنشست در ايشان لوط *بر آمد لوط از صوعر بنشست در كوه ودو دختران 30
او اوار او كه بترسيد بنشستن در صوعر بنشست در مغاره او ودو دختران او *گفت آن مهتر 31
بآن كهتر پدر ايما پير ومرد نيست در زمين بآمدن ابر ايما چون راه همه آن زمين *بيا 32
بياهنجانيم مر پدر ايما مي وبخسپيم با او وبرپانيم از پدر ايما نسل *بياهنجانيدند مر پدر 33
ايشان مي در شب او بيامد آن مهتر بخسپيد اوار پدر آن ونه دانست در خسپيدن آن ودر
بر خاستن آن *بود از ديگر روز گفت آن مهتر بآن كهتر اينك خسپيدم دوش اوار پدر 34
من بياهنجانيم اويرا مي نيز اين شب بيا وبخسپ اوار او وبرپانيم از پدر ايما نسل
*بياهنجانيدند نيز در شب او مر پدر ايشان مي برخاست آن كهتر بخسپيد اوار او ونه دانست 35
در خسپيدن آن ودر بر خاستن آن *آبستن شدند دو دختران لوط از [پدر] ايشان *براييد 36 37
آن مهتر پسر بخواند نام او مواب او پدر مواب تا اين روز *وآن كهتر نيز او براييد پسر بخواند 38
نام او بن عمّي او پدر پسران عمّون تا اين روز*

* فصل بيستم *

منزل بر داشت از آنجا ابرهم بزمين آن جنوب بنشست ميان قدش وميان شور بنشست در جرر 1
*گفت ابرهم بشره زن او خواهر منست آن بفرستاد ابيملك پادشاه جرر بستاند مر شره 2

Reſpiciens autem uxor ejus poſt eum, 26
facta eſt cippus ſalis. Antelucanò 27
ſurgens Abraham manè, ivit ad locum
ubi ſteterat in præſentia Dei. Proſpexitque 28
verſùs faciem Sodom &
Gomorah, & verſùs univerſam faciem
terræ illius planitiei; viditque &
en aſcendebat fumus terræ ſicut fumus 29
fornacis. Fuit, cùm corrumperet Deus
urbes planitiei, recordatus Deus ipſius
Abraham, emiſit Lot è medio ſubverſionis,
cùm ſubverteret urbes in quibus
ſedebat Lot. Aſcendens autem Lot 30
è Soar, ſedit in monte, ac duæ
filiæ ejus cum eo: quia timebat ſedere
in Soar, ſedit in ſpelunca,
ipſe & duæ filiæ ejus. Dixit major 31
ad minorem natu, Pater noſter ſenex,
neque vir ſupereſt in terra hac ut
ingrediatur ad nos ſecundùm viam univerſæ
terræ. Veni, bibere faciamus 32
patrem noſtrum vinum, & concumbamus
cum eo, ac vivificemus prolem
de patre noſtro. Potum igitur dederunt 33
patri ſuo vinum nocte illâ, & ingrediens
major concubuit cum patre ſuo: neque
cognovit cùm illa accubaret, vel
cùm ſurgeret ipſa. Fuit autem poſterâ 34
die, ut diceret major ad minorem, En
concubui heſternâ nocte cum patre meo;
bibendum præbeamus ei vinum etiam
hâc nocte: veni, atque concumbe cum
eo, & vivificemus ſobolem de patre
noſtro. Bibendum igitur dederunt etiam 35
illâ nocte patri ſuo vinum; ſurgenſque
minor natu concubuit cum eo:
ipſe verò non cognovit cùm accubaret
illa, vel cùm ſurgeret illa. Gravidis 36
factis duabus filiabus Lot à patre ſuo.
Peperit major filium, cujus nomen 37
vocavit, Moab: ipſe eſt pater Moab
uſque hodiè. Minor quoque, etiam 38
ipſa peperit filium, cujus nomen vocavit,
Ben-ammi: ipſe eſt pater filiorum
Ammon uſque hodiè.

CAP. XX.

MANſionem ſuam ſuſtulit inde
Abraham ad terram Meridianam, &
ſedit inter Cadeſh & Shur; ſedit,
inquam, in Gerar. Quumq; dixit
Abraham de Sarah uxore ſuâ, Soror
mea eſt; miſit Abimelech rex Gerar,
& accepit Sarah.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

ויבא וַאֲתָא מֵימַר מִן קֳדָם יְיָ לְוַת אֲבִימֶלֶךְ בְּחֶלְמָא דְלֵילְיָא וַאֲמַר לֵיהּ הָא
אַנְתְּ מָיֵית עַל עֵיסַק אִנְתְּתָא דְאַנְסַת וְהִיא מִבַּעֲלָא לִגְבַר׃ ואבימלך וַאֲבִימֶלֶךְ
לָא קְרֵיב לְגַבָּהּ לְמִסְאֲבָהּ וַאֲמַר יְיָ הֲבַר עַמְמִין דְּלָא חַב אוּף חָמֵי לֵיהּ לְמִזְכֵּי
בְּדִינָא אִתְקְטִיל׃ הלא הֲלָא הוּא אֲמַר לִי דְּאַחְתִּי הִיא וְהִיא אוּף הִיא אֲמָרַת
אָחִי הוּא בְּקַשְׁטוּת לִבְּבִי וּבְזַכָּאוּת יְדַיי עֲבָדִית דָּא׃ ויאמר וַאֲמַר לֵיהּ מֵימְרָא
דַּיְיָ בְּחֶלְמָא אוּף קֳדָמַי גְּלֵי אֲרוּם בְּקַשִּׁיטוּת לִבָּךְ עֲבַדְתְּ דָּא וּמְנָעִית אוּף
אֲנָא יָתָךְ מִלְמֶחְטֵי קֳדָמַי בְּגִין כֵּן לָא שְׁבַקְתִּיךְ לְמִקְרַב לְגַבָּהּ׃ ועתה
וּכְעַן אָתֵיב אִיתַּת גְּבַר אֲרוּם נְבִיָּא הוּא וִיצַלֵּי עֲלָךְ וְתֵיחֵי וְאִין לֵיתָךְ מָתֵיב דַּע 7
אֲרֵי מִימְמַת תְּמוּת אַנְתְּ וְכָל דִּילָךְ׃ וישכם וְאַקְדִּים אֲבִימֶלֶךְ בְּצַפְרָא וּקְרָא 8
לְכָל עַבְדּוֹי וּמַלֵּיל יַת כָּל פִּתְגָּמַיָּא הָאִילֵין קֳדָמֵיהוֹן וּדְחִילוּ גּוּבְרַיָּא לַחֲדָא׃
ויקרא וּקְרָא אֲבִימֶלֶךְ לְאַבְרָהָם וַאֲמַר מָה עֲבַדְתְּ לָנָא וּמָא חָבִית לָךְ אֲרוּם 9
אַיְתֵיתָא עֲלַי וְעַל מַלְכוּתִי חוֹבָא רַבָּא עוֹבָדִין דְּלָא כַשְׁרִין לְאִתְעֲבָדָא עֲבַדְתְּ עִמִּי׃
ויאמר וַאֲמַר אֲבִימֶלֶךְ לְאַבְרָהָם מָה חֲמִיתָא אֲרוּם עֲבַדְתְּ יַת פִּתְגָּמָא הָדֵין׃ 10
ויאמר וַאֲמַר אַבְרָהָם אֲרוּם אֲמָרִית בְּלִבְּבִי לְחוֹד לֵית דַּחַלְתָּא דַּיְיָ בְּאַתְרָא הָדֵין 11
וְיִקְטְלוּנַנִי עַל עֵיסַק אִנְתְּתִי׃ וגם וּבְרַם בְּקוּשְׁטָא אַחְתִּי בְּרַת אֲחָא דְאִיבָּא 12
הִיא בְּרַם לָא מִגְנִיסַת אִימָּא וַהֲוַת לִי לְאִנְתּוּ׃ ויהי וַהֲוָה כַּד בְּעוֹ לְאַטְעָאָה 13
יָתִי פָּלְחֵי טַעֲוָתָא וּנְפַקִית מִבֵּית אַבָּא וַאֲמָרִית לָהּ דָּא טֵיבוּתִיךְ דְּתַעַבְדִין עִמִּי לְכָל
אַתְרָא דִּנְהָךְ לְתַמָּן אֵימְרִי עֲלַי דְּאָחִי הוּא׃ ויקח וּנְסֵיב אֲבִימֶלֶךְ עָאן וְתוֹרִין 14
וְאַמְהָן וִיהַב לְאַבְרָהָם וַאֲתֵיב לֵיהּ יַת שָׂרָה אִנְתְּתֵיהּ׃ ולשרה וּלְוַת 16
שָׂרָה אֲמַר הָא יְהָבִית אֲלַף סִלְעִין
דִּכְסַף לְאָחוּךְ הָא אִינוּן לִיךְ תַּחְמְרָא
דְעַיְינִין חֲלַף דְּאִתְכַּסִּית מִן בַּעְלִיךְ לֵילְיָא
חֲדָא וְחָמֵית יָתִיךְ דְּאִילוּ יְהָבִית יַת
כָּל דַּהֲוָה לִי לָא הֲוָנָא כְּמִיסַּת
וְאִתְוַוכְּחַן מִלַּיָּא וִידַע אַבְרָהָם אֲרוּם
לָא קְרֵיב אֲבִימֶלֶךְ לְגַבֵּי שָׂרָה אִנְתְּתֵיהּ׃
ויתפלל וְצַלִּי אַבְרָהָם קֳדָם יְיָ וְאַסֵּי 17
יְיָ יַת אֲבִימֶלֶךְ וְיַת אִנְתְּתֵיהּ וּלְחֵינָתוֹי
וְאִתְרַוְוחוּ׃

ירושלמי 16 וּלְשָׂרָה אֲמַר הָא יְהָבִית
אֲלַף סִלְעִין דִּכְסַף לְאָחוּךְ הָא כַסְפָּא הָהוּא
יְהִיב לִיךְ מַתְּנָה חֲלַף דְּאִתְכַּסִּית מִן עֵינוי
דְּאַבְרָהָם בַּעְלִיךְ לֵיל חַד וּמִן כָּל מַה
דַּהֲוָה עִמִּי דְעַל כּוּלָּהּ אִתּוֹכַחַת הָא
אִלּוּ יְהָבִית כָּל מַה דַּהֲוָה לִי לֵית
אֲנָא כְּמִסַּת וְאִתּוֹכַחַן מִלַּיָּא וִידַע אַבְרָהָם
צַדִּיקָא דְּלָא חַכְּמִית יָתִיךְ׃

Et venit ſermo à facie Domini ad Abimelech in ſomnio noctis : & dixit 3
illi ; Ecce tu mortuus, propter uxorem quam abſtuliſti vi : & ipſa eſt
uxor viri. Sed Abimelech non acceſſerat ad eam polluendam : itaque 4
dixit ; Domine, an filius populorum qui non peccavit, cui etiam conveniens
eſt ut in judico abſolvatur, interficietur. An non ipſe dixit 5
mihi ; quòd ſoror eſſet ? & ipſa etiam ipſa dixit, Frater meus eſt ? in
veritate cordis mei, & in puritate manuum mearum, feci hoc. Tum 6
dixit illi ſermo Domini in ſomnio ; Etiam coram me manifeſtum eſt,
quòd in veritate cordis tui feciſti hoc, & prohibui etiam ego te ne
peccares coram me : propterea non permiſi tibi ut accederes ad eam.
Et jam redde uxorem viri, quoniam propheta eſt ; & orabit pro 7
te, & vives : quòd ſi tu non reddas, ſcito quòd moriendo morieris,
tu, & omnia quæ tua ſunt. Et ſurrexit Abimelech manè, & vocavit 8
omnes ſervos ſuos, & loquutus eſt hæc omnia verba coram illis :
& timuerunt viri illi valde. Et vocavit Abimelech Abrahamum, & 9
dixit ; Quid feciſti nobis ? & quid peccavi tibi, quoniam venire feciſti
ſuper me, & ſuper regnum meum peccatum magnum ? opera quæ
non ſunt recta ut fiant, feciſti mecum. Et dixit Abimelech Abrahamo ; 10
Quid vidiſti quòd feciſti hanc rem ? Et dixit Abraham ; Quoniam 11
dixi in corde meo, Tantùm non eſt timor Domini in loco hoc :
& occident me propter uxorem meam. Sed et in veritate ſoror mea, 12
filia fratris patris eſt ; ſed non ex familia matris : & facta eſt uxor
mea. Et fuit cum quæſiverunt errare facere me idololatriæ et exivi è 13
domo patris, tum dixi illi ; *Hæc eſt* beneficentia tua, quam facies mecum :
in omni loco ad quem ibimus, dic de me, Frater meus eſt. Et accepit 14
Abimelech oves, & boves & ancillas, & dedit Abrahamo : & reſtituit
illi Saram uxorem ſuam. Et ad 16
Saram dixit ; Ecce dedi mille ſiclos
argenti fratri tuo : ecce ipſi ſunt
tibi velamen oculorum, pro eo
quòd occultata fueris à marito tuo
nocte unâ, & viderim te ; nam
ſi darem quæcunque habeo, non
eſſent ſatis. Et diſceptabant verbis,
& cognovit Abraham, quòd non
appropinquâſſet Abimelech ad Saram
uxorem ſuam. Et precatus 17
eſt Abraham coram Domino, & ſanavit
Dominus Abimelechum,
& uxorem ejus, & concubinas ejus, & dilatati ſunt.

Hieroſ. 16. *Et Saræ dixit, Ecce dedi mille ſiclos argenti fratri tuo : ecce illud argentum datum eſt tibi donum, pro eo quod occultata es ab oculis ipſius Abrahami mariti tui nocte unâ, & propter omne quod fuit mecum, (nam propter omne hoc correpta eſt) ecce ſi darem quicquid eſt mihi, non ſum ego tantus ut ſufficere poſſim, & approbata ſint verba, & cognoſcat Abraham juſtus quòd ego non cognovi te.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

*بیامد خدا بابیملك درخواب آن شب كفت باو اینك تو میرا ابر آن زن آنچه بستاندي 3
وآن زن شوهري دارد * وابیملك نه نزدیك شد بآن كفت خدا ها قوم نیز صالحرا بكشي 4
*ها نه او كفت بمن خواهر منست آن وآن نیز آن كفت برادر من است آن درتمامي دل 5
من ودرپاكیزكي كفان من بكردم این * كفت باو خدا درخواب نیز من آن دانستم كه 6
درتمامي دل تو بكردي این بازكرفتم نیز من ترا از خطا كردن بمن ابر همچنین ندادم
[ترا] برسیدن بآن * واكنون بازكردان زن آن مرد كه پیغامبرست او ونماز كند در سبب 7
تو وبزیي واكر نیستي تو بازكردانا بدان كه مردن بمیري تو وهمه آنچه بتو * شبكیر كرد 8
ابیملك در بامداد بخواند بهمه بندكان او سخن كفت مر همه آن سخنهاي آن ایشان در
حضور ایشان بترسیدند آن مردمان بغایت * بخواند ابیملك بابرهم كفت باو چه كردي 9
بایما وچه خطا كردم بتو كه بیاوردي ابر من وابر پادشاهت من خطاي بزرك كارهاي آنچه نه
كرده آیند بكردي با من * كفت ابیملك بابرهم چه دیدي كه كردي مر آن سخن این 10
* كفت ابرهم كه كفتم خاصه نیست ترس خدا درجاي این وبكشند مرا ابر سبب زن 11
من * ونیز حقیقت خواهر من دختر پدر منست آن خاصه نه دختر مادر من وبود بمن بزن 12
* بود چون آنچه طغیا شدند بیرون آورد مرا خدا از خانهي پدري من كفتم بآن این فضل تو 13
آنچه بكني با من بهمه آن جا آنچه بیاییم آنجا بكوي بمن برادر منست او * بستاند ابیملك 14
كوسپند وكاو وبندها وپرستارها بداد بابرهم بازكرداند باو مر شره زن او * كفت ابیملك 15
اینك زمین من بپیش تو درنیكو درچشمان تو بنشین * وبشره كفت اینك بدادم هزار سیم 16
ببرادري تو اینك آن بتو پوشش چشمان بهمه آنچه او از تو ومر همه ونصیحت كرده شدي
* نماز كرد ابرهم بحضرت خدا درمان كرد خدا مر ابیملك ومر زن او وپرستاران او وبزاییدند 17

Venit autem *Deus ad Abimelech in* 3
ſomnio noctu, dicens ei; Ecce tu moriturus es *propter mulierē quam accepiſti :*
ipſa enim mulier maritum habet. Abimelech 4
verò non appropinquaverat illi :
& *dixit; Deus, num gentem etiam juſtā*
occides ? Annon ipſe dixit mihi, Soror 5
mea eſt illa ? & illa etiam ipſa dixit,
Frater meus eſt ipſe : in perfectione cordis
mei, & in puritate manuum mearum
feci hoc. Reſpondit ei Deus in 6
ſomnio, Ego quoque illud novi, quòd in
perfectione cordis tui feciſti hoc : ego
etiam retinui te à peccando in me, proptereà
non conceſſi tibi accedere ad
eam. Et nunc reverti fac uxorem 7
viro : quia propheta eſt ipſe, & orabit
pro te, & vives : quòd ſi tu non reverti
feceris eam, *ſcito quòd morte morieris,*
tu & quicquid eſt tuum. Quocirca 8
anteluculò urgens Abimelech manè, cōvocavit
omnes ſervos ſuos, & *ipſe ſermone*
retulit omnia verba illa in præſentia
eorū, & *timuerunt homines valdè.* Deinde *vocavit Abimelech Abrahā* 9
dicens ei, Quid feciſti nobis ? & quid
peccavi in te, quòd induxiſti ſuper me
& ſuper regnum meum peccatum grande ?
opera quæ fieri non conveniunt, feciſti
mecum. Dixit etiam *Abimelech ad* 10
Abraham, Quid ſpectâſti quod feciſti
ſermonem hunc ? Reſpondit Abraham, 11
Quia dixi, Omninò non eſt timor Dei
in loco iſto, & occident me causâ uxoris
meæ. Et etiam verè ſoror mea, filia 12
patris mei eſt ipſa : tantummodò non eſt
filia matris meæ, & fuit mihi in uxorem.
Fuit, quando errore ducebantur 13
propinqui mei, *eduxit me Deus de domo*
patris mei : tunc *dixi ad eam, Hæc*
eſt beneficentia tua quam facies mecum,
In omni loco ad quem veniemus,
dic de me; Frater meus eſt ipſe. Capiens 14
itaque *Abimelech oves, & boves,*
& ſervos, & ancillas, dedit ipſi
Abraham, & *reſtituit ei Sarah uxorem*
*ejus. Dixit*que *Abimelech, Ecce* 15
terra mea coram te : ubi bonum fuerit
in oculis tuis, ſede. Ad Sarah autem 16
dixit, Ecce dedi mille argenteos
fratri tuo : ecce ipſi ſunt *tibi operimentum*
oculorum omnibus qui tecum
ſunt ; *& de omnibus, ut monita ſis.*
Orante itaque *Abraham in præſentia* 17
Dei, ſanum reddidit Deus Abimelech, et
uxorem ejus, atque ancillas ejus : &
pepererunt.

תרגום יונתן בן עוזיאל

כִּי עֲצַר אֲרוּם מֵיחַד אֲחִיד מֵימְרָא דַיְיָ 18
בְּאַנְפֵּי כָּל צִירִיהָ בֵּית וַולְדָא לִנְשַׁיָא
דְּבְבֵית אֲבִימֶלֶךְ עַל עֵיסַק שָׂרָה אִיתַּת אַבְרָהָם:

כא

וַיי פקד וַיְיָ דְּכִיר יַת שָׂרָה הֵיכְמָא דַאֲמַר לֵיהּ וַעֲבַד יְיָ לְשָׂרָה נִיסָא הֵיכְמָא 1 דְּמַלֵּיל אַבְרָהָם בִּצְלוֹתֵיהּ עַל אֲבִימֶלֶךְ: ותהר וְאִתְעַבְּרַת וִילֵידַת שָׂרָה לְאַבְרָהָם 2 בַּר דְּדָמֵי לֵיהּ לְסֵיבְתוֹי לְזִמְנָא דְּמַלֵּיל יָתֵיהּ יְיָ: ויקרא וּקְרָא אַבְרָהָם יַת שׁוּם בְּרֵיהּ דְּאִתְיְלִיד לֵיהּ דִּילֵידַת לֵיהּ 3 שָׂרָה יִצְחָק: וימל וּגְזַר אַבְרָהָם יַת יִצְחָק בְּרֵיהּ בַּר תְּמַנְיָא יוֹמִין כְּמָה 4 דְּפַקֵּיד יָתֵיהּ יְיָ: ואברהם וְאַבְרָהָם בַּר מְאָה שְׁנִין כַּד אִתְיְלִיד לֵיהּ יַת יִצְחָק 5 בְּרֵיהּ: ותאמר וַאֲמַרַת שָׂרָה תִּימְהָא עֲבַד לִי יְיָ כָּל דְּשָׁמַע יִתְמַהּ עֲלַי: 6 ותאמר וַאֲמַרַת מַה מְהֵימָן מְבַשְּׂרָא 7 דְּבַשַּׂר לְאַבְרָהָם וַאֲמַר עֲתִידָה דְּתוֹנִיק בְּנִין שָׂרָה אֲרוּם יְלֵידַת לֵיהּ בַּר לְאִישׁוֹן סֵיבוּתֵיהּ: ויגדל וּרְבָא טַלְיָא 8 וְאִתְחֲסִין וַעֲבַד אַבְרָהָם מִשְׁתְּיָא רַבָּא בְּיוֹמָא דְּאִתְחֲסִין יַת יִצְחָק: ותרא וַחֲמַת 9 שָׂרָה יַת בְּרָא דְּהָגָר מִצְרֵיתָא דִּילֵידַת לְאַבְרָהָם מְגַחֵךְ לְפוּלְחָנָא נוּכְרָאָה וּגְחִין לַיְיָ: ותאמר וַאֲמַרַת לְאַבְרָהָם טְרוּד יַת אַמְתָא הָדָא וְיַת בְּרַהּ אֲרוּם לֵית 10 אַוּשַׁר לְמֵירוֹת בַּר אַמְתָא הָדָא עִם בְּרִי וִיגִיחַ קְרָבָא עִם יִצְחָק: וירע וּבְאֵישׁ 11 פִּתְגָמָא לַחֲדָא בְּעֵינֵי אַבְרָהָם עַל עֵיסַק יִשְׁמָעֵאל בְּרֵיהּ דְּיִפְלַח לְפוּלְחָנָא נוּכְרָאָה: ויאמר וַאֲמַר יְיָ לְאַבְרָהָם לָא יִבְאַשׁ בְּעֵינָךְ עַל טַלְיָא דִּי נְפַק מִתַּרְבוּתָךְ וְעַל אַמְתָךְ 12 דְּאַתְּ מְתָרֵךְ כֹּל דְּתֵימַר לָךְ שָׂרָה קַבֵּיל מִינַהּ דִּנְבִיאֲתָא הִיא אֲרוּם בְּיִצְחָק יִתְקְרוּן לָךְ בְּנִין וְדֵין בַּר אַמְתָא לָא מִתְיַחֵס בַּתְרָךְ: וגם וְאוּף יַת בַּר אַמְתָא לְעַם 13 לִיסְטִים אֲשַׁוִּינֵיהּ אֲרוּם בְּרָךְ הוּא: וישכם וְאַקְדִּים אַבְרָהָם בְּצַפְרָא וּנְסֵיב לַחְמָא 14 וּקְרוּוָא דְּמַיָּא וִיהַב לְהָגָר שַׁוִּי עַל כַּתְפַהּ וּקְשַׁר לַהּ בְּמוֹתְנָהָא לְאוֹדוֹעֵי דְּאַמְתָא הִיא וְיַת רִיבָא וּפַטְרַהּ בְּגִיטָּא וַאֲזַלַת וְטָעַת מִן אָרְחָא לְמַדְבְּרָא דִּסְמִיךְ לְבֵירָא דְּשֶׁבַע: ויכלו וַהֲווֹ כֵּיוָן דִּמְטוֹ לְפִיתְחָא דְּמַדְבְּרָא 15 אַדְכַּרוּ לְמִטְעֵי בָּתַר פּוּלְחָנָא נוּכְרָאָה וּלְקָה יִשְׁמָעֵאל בְּאִישָּׁא צְמִירְתָּא וּשְׁתִי כָּל מַיָּא עַד דִּי שְׁלִימוּ כָּל מַיָּא מִן קְרוּוָה וְאִתְחַרִיךְ וְאִתְקְלִישׁ בִּשְׂרֵיהּ וְסוֹבַרְתֵּיהּ וְאִשְׁתַּלְהִיאַת וּקְרָאַת לְדַחַלְתָּא דְּאִיבָא וְלָא עֲנָה יָתַהּ וּמִן יַד טַלְקַת יַת רִיבָא תְּחוֹת חַד מִן אִילָנַיָּא:

ירושלמי

ירושלמי 18 מֵטְרוֹד טָרַד:

ירושלמי 1 וַעֲבַד יְיָ נִסִּין לְשָׂרָה הֵיךְ דְּמַלֵּיל:

ירושלמי 7 וַאֲמַרַת מָה הֲוָת בְּשׂוֹרָא דְּבַשַּׂר לְרִבּוֹנִי לְאַבְרָהָם מִן שֵׁירוּיָא וַאֲמַר עֲתִידָה הִיא לְמֵינְקָה אֲרֵי יְלֵידִית בַּר לְסֵיבְתוּהִי: 9 וַחֲמַת שָׂרָה יַת בַּר הָגָר מִצְרֵיתָא דִּילֵידַת לְאַבְרָהָם עֲבַד עוֹבָדִין בִּישִׁין דְּלָא כַשְׁרִין לְאִתְעַבְדָא מְגַחֵךְ בְּפוּלְחָנָא נוּכְרָאָה:

ירושלמי 15 וּשְׁלִימוּ מַיָּא מִן קְרוּוָה וְסַלְקַת יַת טַלְיָא:

Targ. JONATHAN B UZIEL.

Quoniam claudendo concluſerat 18 verbum Domini omnes cardines domus vulvæ mulierum domus Abimelech, propter Saram uxorem Abraham.

CAP. XXI.

DOminus autem recordatus eſt Saræ, quemadmodum dixerat illi: & 1 fecit Dominus Saræ miraculum, ſicut loquutus erat Abraham in precatione ſua pro Abimelech. Et 2 prægnans facta eſt, & peperit Sara Abrahamo filium qui ſimilis eſſet ipſi in ſenectute, eo tempore de quo loquutus fuerat illi Dominus. Et vocavit Abraham nomen filii ſui qui 3 natus erat ipſi, quem peperat illi Sarah, Iſaac. Et circuncidit Abra- 4 ham Iſaacum filium ſuum, cum eſſet filius octo dierum; ſicut juſſerat illi Dominus. Abraham autem natus erat centum annos, cum natus eſt illi 5 Iſaac filius ſuus. Et dixit Sara, Miranda mihi fecit Dominus: quiſquis audi- 6 erit mirabitur de me. Rurſus dixit; 7 Quàm fidelis nuntius, qui nuntiavit Abrahamo & dixit, Futurum eſt ut lactet filios Sara: quoniam peperit illi filium hoc tempore. Et crevit 8 puer, & ablactatus eſt: & fecit Abraham convivium magnum, die quo ablactavit Iſaacum. Et vidit Sara 9 filium Hagar Ægyptiæ, quem pepererat Abrahamo, ludentem in cultu alieno & incurvantem ſe Domino. Et dixit Abrahamo; Ejice ancillam hanc, & filium ejus: quoniam fieri non 10 poteſt ut filius ancillæ iſtius hæres ſit cum filio meo, & bellum gerat cum Iſaaco. Et diſplicuit res hæc valde in oculis Abrahami propter Iſmae- 11 lem filium ſuum, quòd coleret cultum alienum. Et dixit Dominus 12 Abrahamo; Ne diſpliceat in oculis tuis de puero, qui exiit de educatione tua, & de ancilla tua quam tu ejicis; quicquid tibi dixerit Sara auſculta illi, quia prophetiſſa eſt: quoniam in Iſaac vocabuntur tibi filii, & hic filius ancillæ non in genealogia numerabitur poſt te. Et etiam 13 filium ancillæ in populum latronum ponam eum; quoniam filius tuus eſt. Et ſurrexit Abraham manè, & accepit panem & lagenam aqua- 14 rum & dedit Hagari, ponens ſuper humerum ejus, & alligavit eam ad lumbos ejus ut notificaret quod ancilla eſſet, & puerum, & dimiſit eam cum libello repudii: & abiit & erravit ex via, ad deſertum quod erat vicinum ipſi Beer-ſaba. Et accidit quando pervenerunt ad ingreſ- 15 ſum deſerti, recordati ſunt errare poſt cultum alienum; & percuſſus eſt Iſmael igne caloris calidiſſimo, & bibit omnes aquas, donec exhauſtæ ſunt omnes aquæ ex lagena, & aduſta eſt & attenuata caro ejus; & portavit eum, & fatigata eſt: tum clamavit ad Deum patris, qui cùm non reſponderet, ſtatim projecit puerum ſub unam ex arboribus.

Hieroſolymitanum.

Hieroſ. 18. *Claudendo clauſit.*

Cap. XXI.

Hieroſ. 1. *Et fecit Dominus miracula Saræ ſicut loquutus eſt.*

Hieroſ. 7. *Et dixit; Quale fuit nuntium, quod nuntiavit domino meo Abraham ab initio, & dixit, Futurum eſt ut illa lactet: quoniam peperi filium ſenectuti ſuæ.* 9. *Et vidit Sarah filium Hagar Ægyptiæ, quem pepererat Abraham, facientem opera mala, quæ non decebat fieri, ridentem in cultu alieno.*

Hieroſ. 15. *Et finitæ ſunt aquæ ex amphora, & projecit puerum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* که بند کردن بند کرد خدا در پس همه رحم بخانهي ابيملك ابر سبب شره زني 18
ابرهم *

* فصل بيست يکم *

* وخدا ياد کرد شره چون آنچه گفت بکرد خدا بشره چون آنچه سخن گفت * آبستن شد 1 2
برایيد شره بابرهم پسر بپيري او بوعدهي آنچه سخن گفت باو خدا * بخواند ابرهم مر 3
نام پسري او آن زاده شده باو آنچه برایيد باو شره يصحق * ببرّيد ابرهم مر يصحق 4
پسر او قدر هشت روزها چون آنچه فرمود اويرا خدا * وابرهم قدر صد ساله در زاييده 5
شدن باو مر يصحق پسري او * گفت شره شادماني کرد بمن خدا همه آن شنوا شادی 6
کند بمن * گفت که سخن گفت بابرهم شير داد پسران را شره که برایيدم پسر بپيري او 7
* بزرگ شد آن کودك تمام شير شد بکرد ابرهم دعوت بزرك در روز تمام شير کردن 8
مر يصحق * بديد شره مر پسري هاجر آن مصريت آنچه برایيد بابرهم خنده کنا * گفت 9 10
بابرهم بران آن پرستار اين ومر پسري آن که نه ميراث گيرد پسر آن پرستار اين با پسري من
با يصحق * بد آمد آن سخن بغايت در چشمان ابرهم ابر سبب پسري او * گفت خدا بابرهم 11 12
نه بد آيد در چشمان تو ابر آن کودك وابر پرستار تو همه آنچه گويد بتو شره بشنو در
آواز آن که در يصحق خوانده شود بتو نسل * ونيز مر پسر آن پرستار بقوم بنهم اويرا 13
که نسل توست او * شبگير کرد ابرهم در بامداد بستاند نان ومطهره آب بداد بهاجر 14
بنهاد ابر کتف آن ومر آن کودك بفرستاد آنرا برفت وطغيا شد در بيابان بار شبع *
* تمام شدند آن آب ازان مطهره بيافکند مر آن کودك فرود يکّه از درختها * 15

Quia claudendo retrò occluſerat Deus 18 omnem uterum in domo Abimelech propter Sarah uxorem Abraham.

CAP. XXI.

Porrò Deus recordatus eſt Sarah, 1 *quemadmodum dixerat. Et faciente Deo cum Sarah ſecundum verbum quod dixerat, Gravida facta Sarah* 2 *peperit* ipſi *Abraham filium in ſenectute ejus, tempore ſtatuto de quo ſermonem habuerat cum eo Deus. Et vocavit* 3 *Abraham nomen filii ſui qui natus erat ipſi, quem peperit ei Sarah, Iſhac. Circunciditque Abraham Iſhac filiũ* 4 *ſuum octo dies natum, quemadmodum præceperat ei Deus. Abraham vero* 5 erat *centũ annorum circiter, quum naſceretur ei Iſhac filius ejus. Dixitque* 6 *Sarah, Lætificavit me Deus: quicunque audierit, lætabitur mecum. Adjecit,* 7 *Quis* hujuſmodi *verbum dixiſſet ad Abraham, Lactatura eſt Sarah filios? quia peperi filiũ in ſenectute ejus.* Cumque *creviſſet puer, ablactatus eſt:* 8 *fecitque Abraham convivium magnum in die ablactationis Iſhac. Videns au-* 9 tem *Sarah filiũ* Hagar *Ægyptiæ, quem pepererat* ipſi *Abraham, ridentem; Di-* 10 *xit ad Abraham, Expelle iſtam ancillã & filium ejus: quia non hæreditatem accipiet filius ancillæ iſtius cum filio meo,* nempe *cum Iſhac. Diſplicuit au-* 11 tem *verbum in oculis Abraham valde, cauſâ filii ſui,* Dixitque *Deus ad* 12 *Abraham, Ne diſpliceat in oculis tuis propter puerum & propter ancillam tuam: quicquid dixerit tibi Sarah, auſculta voci ejus; quia in Iſhac vocabitur tibi progenies. Et filium etiam* 13 *ancillæ in gentem ponam, quia ſoboles tua eſt ipſe. Antelucano ita-* 14 que *ſurgens Abraham manè, cepit panem, & gutturnium aquæ, deditque* ipſi *Hagar, (imponens humero ejus)* & *puerum, & emiſit eam: quæ abiens errarvit in deſerto Beer-ſheba. Et conſumtis* 15 *aquis ex gutturnio, dejecit puerum ſubter unam ex arboribus.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

ותלך ואזלת ויתיבת לה מסטר חד וטלקת ית פולחנא נוכראה
מן ברדה כשיעור מינד בקשתא ארום אמרת לית אנא יכלא למחמי במיתא
דטליא ויתיבת מקבל ברדה וארימת ית קלה ובכת : ושמע ושמע קדם
יי ית קליה דטליא בגין זכותיה דאברהם וקרא מלאכא דיי להגר מן שמיא
ואמר לה מה ליך הגר לא תסתיפין ארום שמיע קדם יי ית קליה דטליא
ולא דן יתיה לפום עובדוי בישיא דהוא עתיד למעבד אלהן בגין זכותיה
דאברהם חס עלוי באתר דהוא תמן : קומי אזדקיפי טולי ית טליא ואתקיפי
ית ידיך ביה ארום לעם רב אשוויניה : ופקח וגלי יי ית עינהא ואתגלי לה
בירא דמיא ואזלת ומלת ית קרווה מיא ואשקיית ית טליא : ויהי והוה מימרא
דיי בסעדיה דטליא ורבא ויתיב במדברא והוה יליף רבי קשוותא : ויש
ויתיב במדברא דפארן ונסיב איתתא ית עדישא ותרכה ונסיבת ליה אמיה
ית פטימא אתתא מארעא דמצרים : ויהי והוה בעדנא ההיא ואמר אבימלך
ופיכול רב חיליה לאברהם למימר מימרא דיי בסעדך בכל מה דאנת
עביד : ועתה וכען קיים לי במימרא דיי הכא אין תשקר בי ובברי ובבר
ברי כטיבותא דעבדית עמך תעביד עמי ועם ארעא דדרתא בה : ויאמר
ואמר אברהם אנא אקיים : והוכיח ואתווכח אברהם עם אבימלך על
עיסק בירא דמיא דאנסו ליה עבדי אבימלך : ויאמר ואמר אבימלך לא
ידענא מן הוא דעבד ית פתגמא הדין ואוף אנת לא חוית לי ואוף אנא
לא שמענא מן חורנין אלהן יומא דין מנך : ויקח ודבר אברהם ען
ותורין ויהב לאבימלך וגזרו תרויהון קים : ויצב ואקים אברהם ית שבע
חורפן בלחודיהן ואפרשינון מן תורי : ויאמר ואמר אבימלך לאברהם מה
הינון שבע חורפן האילן דאקימתא בלחודיהון : ויאמר ואמר ארום ית שבע
חורפן תקבל מן ידי מן בגלל דתהוי לי לסהדו ארום חפרית ית בירא
הדא : על כן בגין כן קרא לבירא ההוא בירא דשבע חורפן ארום תמן קיימו
תרוויהון : ויכרתו וגזרו קיים בבירא דשבע חורפן וקם אבימלך ופיכל רב חיליה
ותבו לארע פלשתאי :

Targum Jonathan Ben Uziel.

Et abiit, & ſedit ſibi ad latus unum, & projecit idola, removitque 16
à filio ſuo quaſi menſuram jactus arcus; quoniam dixit, Non poſſum
videre mortem pueri : & ſedit è regione filii ſui, & extulit vocem
ſuam, & flevit. Et audita eſt coram Domino vox ejus pueri 17
propter meritum Abrahæ : & vocavit Angelus Domini Hagarem è
cœlo, & dixit illi, Quid tibi Hagar ? Ne deterrearis, quoniam exaudita
eſt coram Domino vox pueri; neque judicavit eum ſecundùm opera
ſua mala quæ facturus eſt, ſed propter meritum ipſius Abraham
miſertus eſt ejus in eo loco in quo eſt. Erigas te, tolle puerum 18
& corrobora manum tuam in eo : quoniam in populum magnum
ponam eam. Et diſcooperuit Dominus oculos ejus, & manifeſtatus 19
eſt illi puteus aquarum : & abiit & replevit lagenam aquarum,
& potavit puerum. Et fuit ſermo Domini auxilio ipſi puero, & 20
crevit : & habitavit in deſerto, & fuit docens jaculari arcubus. Et 21
habitavit in deſerto Pharan : & accepit uxorem Adiſcham quam repudiavit,
& accepit illi mater ejus Phatimam uxorem è terra Ægypti.
Et accidit eo tempore, ut diceret Abimelech & Phicol princeps 22
exercitus ejus Abrahamo, dicendo; Sermo Domini *eſt* in auxilio tuo,
in omni eo quod facis. Nunc itaque jura mihi per verbum Domini 23
hic; ſi mentiaris mihi, & filio meo, & nepoti meo : ſecundùm bonitatem
quam exercui erga te facies mecum, & cum terra in qua peregrinatus 24
es. Et dixit Abraham, Ego jurabo. Et contendit Abraham 25
cum Abimelech propter puerum aquarum, quem vi abſtulerant
ſervi Abimelech. Et dixit Abimelech; Non novi quis ſit qui fecerit 26
rem hanc : & etiam tu non renuntiâſti mihi, & etiam ego non audivi
ab aliis, niſi hoc die à te. Et accepit Abraham oves & boves, 27
& dedit Abimelech : & pepigerunt ambo fœdus. Et ſtatuit Abraham 28
ſeptem agnas ſeorſum, & ſeparavit eas à bobus. Tum dixit 29
Abimelech ad Abrahamum; Quid ſibi volunt ſeptem agnæ iſtæ, quas
ſtatuiſti ſolas ? Et dixit; Quoniam ſeptem agnas accipies ex manu mea, 30
ut ſis mihi in teſtimonium, quòd fodi puteum iſtum. Propterea 31
vocavit puteum illum, Puteum ſeptem agnarum : quia ibi juraverunt
uterque. Et pepigerunt fœdus in Beer ſeptem agnarum : & 32
ſurrexit Abimelech & Phicol princeps exercitus ejus, & reverſi ſunt in
terram Philiſtæorum.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* برفت بنشست بآن از مقابل دور شدن چون تیر انداختن کمان که گفت نه 16
بینم در مردن آن کودك بنشست از مقابل برداشت مر آواز آن و بگریست * بشنید 17
خدا مر آواز آن کودك بخواند فرشتهی خدا بهجر از آن آسمان گفت بآن چیست بتو
هجر نه ترس که بشنید خدا بآواز آن کودك در آنچه او آنجا * برخیز بردار مر آن 18
کودك وقوی گیر مر دست تو درو که بقوم بزرك بنهم اورا * بگشاد خدا 19
مر چشمان آن بدید چاه آب برفت و پر کرد مر آن مطهره آب بیاشامانید مر آن کودك .
* بود عنایت خدا بآن کودك بزرك شد بنشست در بیابان بود جوانی کمان دار . 20
* بنشست در بیابانی فارن بستاند باو مادر او زن از زمین مصریم * بود در وقت آن 21 22
گفت ابیملك وفیکل امیر سپاه او بابرهم بگفتن خدا با تو در همه آنچه تو کنا .
* واکنون سوگند خور بمن در خدا اینجا اگر دروغ گوئی بمن و بفرزند من 23
و ببنیرهی من چون فضل آنچه بکردم با تو بکنی با من و با آن زمین آنچه بنشستی
در آن * گفت ابرهم من سوگند کنم * نصیحت کرد ابرهم مر ابیملك از سبب 24 25
چاه آن آب آنچه بربودند بندگان ابیملك * گفت ابیملك نه دانستم چیست کرد 26
مر آن سخن این و نیز تو نه آگاه کردی بمن و نیز من نشنیدم بجز این روز * بستاند 27
ابرهم گوسپند وگاو بداد بابیملك ببریدند دو ایشان شرط * بیاستاند ابرهم مر هفت 28
برّهای آن گوسپند بتنهایی ایشان * گفت ابیملك بابرهم چیست ایشان هفت برّهای 29
ایشان آنچه استاندی بتنهایی ایشان * گفت که مر هفت برّهایی بستانی از دست من 30
در سبب باشد بگواه که بکندم مر آن چاه این * ابر همچنین بخواند بجای او بار 31
سبع که آنجا سوگند خوردند دو ایشان * ببرّیدند شرط در بار سبع برخاست ابیملك 32
وفیکل امیر سپاه او بازگشتند بزمین فلستیم .

Et abiens ſedit ſibi è regione, elongando 16
ſe quaſi jactũ ſagittæ ex arcu:
dicebat enim, Non videbo quando
morietur puer : & ſedens è regione
elevavit vocem ſuam, & flevit. Audivit 17
autem Deus vocem pueri :
vocavitque angelus Dei ad Hagar
de cœlo, dicens ei; Quid tibi
eſt Hagar ? ne metuas : quoniam
exaudivit Deus vocem pueri
in eo loco quo ipſe eſt. Surge, 18
tolle puerum, & firmiter tene manum
tuam in eo : quia in gentem magnam
ponam eum. Tum aperiente 19
Deo oculos ejus, vidit puteum aquæ
: pergens ergò implevit gutturnium
aquâ, & potavit puerum.
Et curante Deo puerum, adultus 20
eſt, ſeditque in deſerto : &
fuit juvenis ſagittarius. Et ſedente 21
eo in deſerto Pharan, accepit
ei mater ejus uxorem de terra
Ægypti. Fuit ipſo tempore, 22
dixit Abimelech & Phichol princeps
militum ejus ad Abraham,
dicendo; Deus tecum eſt in omnibus
quæ tu facis. Nunc ergò 23
jura mihi hic per Deum, Si mentieris
mihi & filio meo, & nepoti
meo : juxta beneficentiam
quam feci tecum, facies mecum &
cum terra in qua ſediſti. Dixit 24
Abraham, Ego juramentum inibo.
Admonuit autem Abraham ipſum 25
Abimelech cauſâ putei aquæ quem
rapuerant ſervi Abimelech. Dixit 26
Abimelech, Non novi quis eſt qui
fecit hanc rem : neque etiam tu
notum feciſti mihi; neque etiam audivi
ego præter hodiè. Accipiens ergo 27
Abraham oves & boves, dedit
ipſi Abimelech, & percutientibus
ambobus illis fœdus, Statuit Abraham 28
ſeptem agnas ovium ſeorſim per
ſe. Dixit Abimelech ad Abraham, 29
Quid ſunt iſtæ ſeptem agnæ, quas
ſtatuiſti ſeorſim per ſe ? Reſpondit, 30
Quia ſeptem iſtas agnas accipies
de manu mea, ut ſit in teſtimonium
quòd fodi puteum iſtum. Idcircò 31
vocavit locum ipſum, Beer-ſheba
: quia ibi inierant ambo illi
juramentum. Icerunt itaque fœdus 32
in Beer-ſheba : & ſurgens Abimelech,
& Phichol dux militum
ejus, reverſi ſunt in terram Philiſhtim.

ירושלמי

תרגום יונתן בן עוזיאל

33 ויטע ונציב פרדיסא בבירא דשבע חורפן ואתקין בגויה מיכלא ומשקיא לעבוריא ולתאוביא והוה מכריז עליהון תמן אודו והימינו בשם מימרא דיי אלהא עלמא:

33 ונציב אברהם פרדס בבאר שבע ואתקין בגויה מאכל ומשקה ולתחומיא והוו אכלין ושתין והוו בעין למתן ליה טימי די אכלו ושתו ולא צבי למקבלה מנהון והוה אמר להון אבונן אברהם מן מה דאמר והוה עלמא במימריה צלון קדם אבוכון דבשמיא דמן דידיה אכלתון ושתיתון ולא הוו זען מן אתריהון עד זמן דהוה מגיר יתהון ומליף יתהון אורחא דעלמא ואודי וצלי תמן אברהם בשם מימרא דיי אלהא דעלמא:

כב

ויהי והוה בתר פתגמיא האילין מן דינצו יצחק וישמעאל ישמעאל הוה אמר 1 לי חמי למירות ית אבא דאנא בריה בוכריא ויצחק הוה אמר לי חמי למירות ית אבא דאנא בר שרה אנתתיה ואנת בר הגר אמתא דאמי עני ישמעאל ואמר אנה זכאי יתיר מנך דאנא אתגזרית לתליסרי שנין ואן הוה צבותי למעכבא לא הוינא מסר נפשי לאתגזרא ואנת אתגזרת בר תמניא יומין אלו הוה בך מנדעא דלמא לא הוית מסר נפשך לאתגזרא מתיב יצחק ואמר הא נא יומיא בר תלתין ושית שנין ואילו בעי קודשא בריך הוא לכולי אבריי לא הויתי מעכב מן יד אשתמעו פתגמין האילין קדם מרי עלמא ומן יד מימרא דיי נסי ית אברהם ואמר ליה אברהם ואמר ליה הא נא: ויאמר ואמר דבר כדון ית ברך ית יחידך דאת 2 רחים ית יצחק ואיזיל לך לארע פולחנא ואסיקהי תמן לעלתא על חד מן טווריא דאימר לך: וישכם ואקדים אברהם בצפרא וזריז ית חמריה ודבר ית 3 תרין טליוי עמיה ית אליעזר וית ישמעאל וית יצחק בריה וקטע קיסין דקיתא ותאנתא ודיקלא דחזיין לעלתא וקם ואזל לאתרא דאמר ליה יי: ביום ביומא 4 תליתאה וזקף אברהם ית עינוי וחמא ענן איקרא קטיר על טוורא ואשתמודעיה מן רחיק: ויאמר ואמר אברהם לעולימוי אוריכו לכון הכא עם חמרא ואנא ועולימא 5 נתמטי עד כא לבחוני אין יתקיים מה דאתבשרית כדין יהון בנך ונסגוד למרי עלמא ונתוב לוותכון: ויקח ונסיב אברהם ית קיסי דעלתא ושוי עילוי יצחק 6 בריה ונסיב בידיה ית אישתא וית סכינא ואזלו תרוויהום כחדא: ויאמר ואמר 7 יצחק לאברהם אבוי ואמר אבא ואמר האנא ואמר הא אישתא וקיסין והאן אמרא לעלתא: ויאמר ואמר אברהם 8 יי יבחר ליה אמרא לעלתא ואולו תרוויהום בלב שלים כחדא: ויבאו ואתו 9 לאתרא דאמר ליה יי ובנא תמן אברהם ית מדבחא דבנא אדם ואתפכר במוי דטובענא ותב נח ובנייה ואתפכר בדרא דפלוגתא וסדר עילוי ית קיסיא וכפת ית יצחק בריה ושוי יתיה על מדבחא לעיל מן קיסין:

ירושלמי כב 1 והוה בתר פתגמא האלין ויי מנסי ית אברהם בנסיונא עסיראה ואמר ליה אברהם ואמר הא אנא:

ירושלמי 2 לטור מוריה:

ירושלמי 8 ואמר אברהם מימריה דיי יזדמן לי אמרא ואין לא את הוא לעלתא ברי והליכו תרויהון כחדא בלב שפי:

Targ. Jonathan B. Uziel.

Hierosolymitanum.

Et plantavit arborum hortum in 33 Beer ſeptem agnarum, & præparavit in medio ejus cibum & potum tranſeuntibus & redeuntibus; & promulgabat illis ibi, Confitemini & fidem habete in nomine ſermonis Domini Dei ſeculi.

Hieroſ. 33. *Et plantavit Abraham paradiſum in Beerſeba, & præparavit in medio ejus cibum & potum, & in limitibus; & comedebant & bibebant, volebantque dare ei pretium ejus quod ederant & biberant, ſed nolebat recipere ipſum ab illis: dicebatque illis pater noſter Abraham; Ab eo quod dixit & fuit mundus verbo ſuo, orate coram Patre veſtro qui eſt in cœlis, ex cujus liberalitate ediſtis & bibiſtis; & non movebantur ex loco ſuo donec proſelytos eos redderet, & doceret eos ſemitam ſeculi; itaque confitebatur, & orabat ibi Abraham in nomine ſermonis Domini Dei ſeculi.*

CAP. XXII.

Et accidit poſt hæc, poſtquam contendiſſent Iſaac & Iſmael, Iſmaele 1 dicente, decet me hæredem eſſe patris quia ego ſum ejus filius primogenitus; Iſaaco verò reſpondente, mihi conveniens eſt ut ſim hæres patris, quia ego filius Saræ uxoris ejus, tu autem es filius Hagar ancillæ matris meæ: cùm Iſmael reſpondiſſet & dixiſſet, Ego te juſtior ſum, quia circuncisus ſum anno decimo tertio, & ſi fuiſſet voluntas mea retardandi, non tradidiſſem me ad circuncidendum; tu autem circunciſus es natus octo dies, ſi ſcientiam habuiſſes, forſan non tradidiſſes te circuncidendum: reſpondit Iſaac & dixit; Ecce nunc natus ſum triginta ſex annos, Quòd ſi poſtulet ſanctus benedictus ipſe omnia membra mea non differrem: ſtatim audita ſunt hæc verba coram Domino mundi: Itaque ſtatim ſermo Domini tentavit Abraham, & dixit illi, Abraham; & dixit illi, Ecce ego. Et dixit 2 accipe nunc filium tuum, unicum tuum quem tu diligis, Iſaacum; & abi tibi in terram cultûs; & offer eum ibi in holocauſtum ſuper unum ex montibus, quem dixero tibi. Et ſurrexit Abraham manè, & ſtravit 3 aſinum ſuum, & accepit duos pueros ſuos ſecum, Eliezerum & Iſmaelem, & Iſaacum filium ſuum; & ſcidit ligna minuta & ficus & palmam, quæ apta erant holocauſto, & ſurrexit, & abiit in locum quem dixerat illi Dominus. 4 Die tertio levavit Abraham oculos ſuos, & vidit nubem gloriæ fumantem ſuper monte, & agnovit eum procul. Et dixit Abraham pueris 5 ſuis; Expectate vos hic cum aſino, & ego & puer accedemus uſque illuc, ad probandum num ratum ſit quod mihi nuntiatum eſt, Sic erunt filii tui: & adorabimus Dominum ſeculi, tum revertemur ad vos. Et accepit A- 6 braham ligna holocauſti, & poſuit ſuper ipſum Iſaacum filium ſuum: tum accepit in manum ſuam ignem & gladium: & abierunt ambo ipſi ſimul. Et 7 locutus eſt Iſaac ad Abrahamum patrem ſuum, & dixit, Pater mi; qui dixit, Ecce ego: tum dixit, Ecce ignis, & ligna; ubi eſt autem ovis in holocauſtum? Et dixit Abraham; Do- 8 minus eliget ſibi pecudem in holocauſtum: & ibant ambo ipſi corde integro ſimul. Et venerunt in lo- 9 cum, quem dixerat illi Dominus: & ædificavit ibi Abraham altare quod ædificaverat Adam, & deſtructum erat aquis diluvii; & iterum ædificavit illud Noach, & deſtructum fuit ætate diviſionis: & ordinavit ſuper ipſum ligna, tum ligavit Iſaacum filium ſuum, & poſuit eum ſuper altare ſuper ipſa ligna.

Hieroſ. 1. *Accidit poſt ſermones hos, Dominus tentavit Abraham tentatione decimâ; & dixit illi, Abraham: qui dixit, Ecce ego.*

Hieroſ. 2. *In montem Morija.*

Hieroſ. 8. *Et dixit Abraham, Sermo Domini parabit mihi ovem; quod ſi non, tu eris in holocauſtum fili mi: & ibant ambo ipſi ſimul animo humili.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

33 * بنشاند درخت در بار شبع بخواند آنجا درنام ײ خداي عالم * بنشست ابرهم در زمين 34

فلستيم روزكاران بسياران *

* فصل بيست دوم *

* بود پسي از سخنهاي اينان وخدا آزمايش كرد مر ابرهم گفت باو ابرهم گفت اينك من * 1

* گفت بستان اكنون مر پسري تو مر يگانهي تو آنچه دوست داشتي مر يصحق وبرو بتو 2

بزمين آن موريه بر آور اويرا آنجا بقربان ابر يكه آن كوهها آنچه گويم بتو * شبگير كرد 3

ابرهم در بامداد وآراسته كرد مر درازگوش او بستاند مر دو كودكان او با او ومر

يصحق پسر او بشكست هيزمها قربان بر خاست وبرفت بآن جا آنچه گفت باو خدا * در روز 4

آن سيمي برداشت ابرهم مر چشمان او بديد مر آن جا از دور * گفت ابرهم بكودكان 5

او بنشينيد بشما اينجا با آن درازگوش ومن وآن كودك برويم تا آنجا وسجود كنيم

وبار گرديم بشما * بستاند ابرهم مر هيزمها آن قربان بنهاد ابر يصحق پسر او بستاند در دست 6

او مر آن آتش ومر آن كارد برفتند دو ايشان يك جا * گفت يصحق بابرهم پدر او گفت 7

پدر من گفت اينك من پسر من گفت اينك آن آتش وآن هيزمها وكجا آن بره بقربان * گفت 8

ابرهم خدا بنمايد باو آن بره بقربان پسر من برفتند دو ايشان يك جا * بيامدند بآن جا آنچه 9

گفت باو خدا آبدان كرد آنجا ابرهم مر آن مذبح آراسته كرد مر آن هيزمها وببست مر

يصحق پسر او بنهاد اويرا ابر آن مذبح از بالا بهيزمها *

Et plantatâ arbore in Beer-ſhheba 33 invocavit ibi nomen Domini Dei ſeculi. Et ſedit Abraham in terra 34 Philiſhtim dies multos.

CAP. XXII.

Fuit poſt verba iſta, & Deus ten- 1 tavit Abraham, & dixit ad eum, Abraham. Reſpondit, Ecce me. Dixit, 2 Cape nunc filium tuum, unicum tuum quem diligis, nempe *Iſhac, & vade tibi ad terram Moriah, & offer eum illic in oblationem ſuper unum montium quem dixero tibi. Ante- 3 luculò igitur ſurgens Abraham manè, ſtravit aſinum ſuum: accepitque duos pueros ſuos ſecum, & Iſhac filium ſuum:* quumque *fregiſſet ligna ſacrificii, ſurrexit, & perrexit ad locum quem dixerat ei Deus. Die ter- 4 tio elevans Abraham oculos ſuos vidit locum à longè.* Dixitque *Abra- 5 ham pueris ſuis, Sedete vobis hic cum aſino: ego verò & puer pergemus uſque illuc, & adorabimus, ac revertemur ad vos. Accipiens itaque 6 Abraham ligna ſacrificii, poſuit ea ſuper Iſhac filium ſuum: ipſoque accipiente in manu ſua ignem & cultrum, perrexerunt ambo illi ſimul. Et locutus eſt Iſhac ad Abra- 7 ham patrem ſuum, dicens, Pater mi. Reſpondit, Ecce me, fili mi. Dixit, En ignem & ligna, ſed ubi agnus in oblationem? Reſpondit Abra- 8 ham, Deus oſtendet pro ſe agnum in oblationem, fili mi. Pergebantque ambo illi ſimul.* Quumque *perveni- 9 ſſent ad locum quem dixerat ei Deus, ædificavit ibi Abraham altare, diſpoſuitque ligna, & ligavit Iſhac filium ſuum, &* impoſuit eum *altari deſuper ligna.*

ירושלמי

10 ופשט אברהם ית ידיה ונסיב ית
סכינא למכוס ית יצחק בריה עני
יצחק ואמר לאברהם אבוי אבא כפות
ידי יאות דלא בשעת צערי אפרכס
ואערבבדה יתך וישתכח קורבנך פסיל
ואדחי לגובא דחבלא לעלמא דאתי
עינוי דאברהם הוו משוטטין בעיני
דיצחק ועינוי דיצחק הוו משוטטין
במלאכי מרומא יצחק הוה חמי יתהון
אברהם לא חמי יתהון ביה בשעתא
נפקו מלאכי מרומא ואמרין אלין
לאלין אתון חמון תרין צדיקין יחידאין
בנו עלמא חד נכס וחד מתנכס דנכס
לא מעכב ודמתנכס פשט צוריה : 11
ואמר אברהם אברהם עני אברהם בלשן
בית קודשא ואמר הנני : 14 ופלח
וצלי אברהם בשם מימריה דיי ואמר
את הוא יי דחמי ולא מתחמי בבעו
רחמין מן קדמך יי כולא גלי וידיע
קדמך דלא הוה בליבי פלגו בזמנא
דאמרת לי למקרבא ית יצחק ברי
ולמעבד יתיה עפר וקטם קדמך אלא
מן יד אקדימית בצפרא ועבדית ית
מימרך בחדוא וקיימית מימרך וכדון
בבעו רחמין מן קדמך יי אלהים כד
יהוין בנוי דיצחק עללין לשעת אננקי
תהוי מדכר להון עקידתיה דיצחק
אבוהון ושרי ושביק לחוביהון ופריק
יתהון מן כל אננקי דעתידין דריא
למקם מן בתריה למהוי אמרין
בטור בית מקדשיה דיי קריב אברהם
ית יצחק בריה ובטורא הדין הוא
בית מקדשא אתגלית עלוי יקר
שכנתא דיי :

תרגום יונתן בן עוזיאל

10 וישלח ואושיט אברהם ית ידיה ונסיב ית
סכינא למכס ית בריה עני ואמר יצחק
לאבוי כפות יתי יאות דלא אפרכס מן
צערא דנפשי ונדחי לגובא דחבלא
וישתכח פסולא בקרבנך עינוי דאברהם
מסתכלן בעינוי דיצחק ועינוי דיצחק
מסתכלן למלאכי מרומא יצחק הוה חמי
יתהום ואברהם לא חמי יתהום עני
מלאכי מרומא איתון חמון כדין יחידאין
דאית בעלמא חד נכים וחד מתנכים
דנכים לא מעכב ודמתנכים פשיט צווריה:
11 ויקרא וקרא ליה מלאכא דיי מן שמיא
ואמר ליה אברהם אברהם ואמר הא נא :
12 ויאמר ואמר אל תושיט ידך לטליא ולא
תעביד ליה מדעם ביש ארום כדון גלי
קדמי ארום דחלא דיי אנת ולא עכיבתא
13 ית ברך ית יחידך מני : וישא וזקף
אברהם ית עינוי וחזא והא דכרא חד
דאתברי ביני שמשתא דשכלול עלמא
אחיד בחרישותא דאילנא בקרנוי ואזל
אברהם ונסיב יתיה ואסיקהי לעלתא
14 חלף בריה : ויקרא ואודי וצלי אברהם
תמן באתרא ההוא ואמר בבעו ברחמין
מן קדמך יי גלי קדמך דלא הוה בלבבי
עומקא ופנית למעבד גזרתך בחדווא כדין
כד יהון בנוי דיצחק ברי עליין לשעת
אניקי תהוי מידכר להום ועני יתהום
ופריק יתהום ועתידין אינון כל דריא
קימין למהוי אמרין בטוורא הדין כפת
אברהם ית יצחק בריה ותמן אתגלית
15 עילוי שכנתא דיי : ויקרא וקרא מלאכא
דיי לאברהם תניינות מן שמיא: ויאמר
16 ואמר במימרי קיימית אמר יי חולף
דעבדת ית פתגמא הדין ולא מנעת ית
17 ברך ית יחידך : כי ברך ארום ברכא
אברכינך ואסגא אסגי ית בנך ככוכבי שמיא ויהי כחלא דעל כיף ימא ויירתון
18 בנך ית קרוי קומי סנאיהון : והתברכו ויתברכון בגין זכוות בנך כל עממי ארעא
19 חולף דקבילתא במימרי : וישב ודברו מלאכי מרומא ית יצחק ואובלוהי לבי
מדרשא דשם רבא והוה תמן תלת שנין ובההוא יומא תב אברהם לות עולימוי
וקמו ואזלו כחדא לבירא דשבע ויתיב אברהם בבירא דשבע :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Et extendit Abraham manum ſuam, 10
& accepit gladium ad mactandum
filium ſuum : reſpondens dixit Iſaac
patri ſuo; Liga me probè, ne motitem
præ afflictione animæ meæ, &
impellamur in foveam perditionis,
nam invenietur quid prophani in
oblatione tua : Oculi Abrahami intenti
erant in oculos Iſaac, & oculi
Iſaac intenti erant in angelos excelſi;
Iſaac videbat eos Abraham autē
non videbat eos. Reſpondebant angeli
excelſi, Venite, videte ſicut hos
ſolos qui ſunt in mundo, unus mactat
alter mactatur; qui mactat non differt,
qui mactatur extendit collum
ſuum. Vocavit autem ipſum Angelus 11
Domini ex cœlis, & dixit illi
Abraham; & dixit, Ecce ego. Tum 12
dixit, Ne extendas manum tuam ad
puerum, nec facias illi quicquam
mali : quoniam jam revelatum eſt
coram me quòd timens Dominum
tu, neque impediviſti filium tuum
unicum tuum à me. Tum levavit 13
Abraham oculos ſuos, & vidit : &
ecce aries unus, qui creatus eſt inter
veſperas fundationis mundi, comprehenſus
erat in perplexitate arboris
per cornua ſua: abiit ergò
Abraham, & accepit eum, & obtulit
eum in holocauſtum pro filio ſuo.
Et gratias egit, & oravit Abraham 14
ibi in loco illo, & dixit; Obſecro
per miſerationes à conſpectu tuo Domine,
manifeſtum eſt coram te quòd
non fuit in corde meo profunditas,
ſed intentus fuerim ut facerem decretum
tuum cum gaudio. Jam verò
quando erunt filii Iſaac filii mei
offerentes tempore anguſtiæ, memor
ſis eorum, & exaudi eos, & libera
eos : & dicant omnes generationes
ſequuturæ; In monte iſto ligavit
Abraham Iſaacum filium ſuum,
& ibi revelata eſt ei divina
majeſtas. Et vocavit angelus Domini 15
Abrahamum ſecundò ex cœlis.
Et dixit; Per ſermonem meum juravi, 16
dicit Dominus : Pro eo quòd feciſti rem hanc, nec prohibuiſti filium
tuum, unicum tuum; Quòd benedicendo benedicam tibi, & multiplicando 17
multiplicabo filios tuos ſicut ſtellas cœlorum, & erunt ſicut arena
quæ eſt ad maris littus : & poſſidebunt jure hæreditario filii tui urbes
coram inimicis ſuis. Et benedicentur propter meritum filii tui omnes 18
populi terræ; pro eo quòd auſcultâſti ſermoni meo. Et acceperunt angeli 19
excelſi Iſaacum, & detulerunt eum in ſcholam Sem magni, & commoratus
eſt ibi tres annos : eo verò ipſo die reverſus eſt Abraham ad
pueros ſuos, & ſurrexerunt & abierunt ſimul in Beerſaba, & habitavit
Abraham in Beerſaba.

Hieroſolymitanum.

Hieroſ. 10 *Et extendit Abraham
manum ſuam, & accepit gladium
ad mactandum Iſaac filium
ſuum. Reſpondit Iſaac & dixit Abrahamo
patri ſuo; Pater mi, liga manus
meas probè, ne horâ doloris mei trepidem
& confundam te, & inveniatur
oblatio tua vitioſa, & impellar
in foveam perditionis in ſeculo
venturo : oculi Abrahami diſcurrebant
in oculos Iſaac, oculi autem
Iſaac diſcurrebant in oculos angelorum
excelſi; Iſaac videbat eos,
Abraham non videbat eos. Eâ horâ
exierunt Angeli excelſi, & dixerunt
hi ad illos; Vos videtis duos
juſtos ſolos in medio mundi, unus
mactat, alter mactatur; qui mactat
non differt, et qui mactatur extendit
collum ſuum. 11 Et dixit Abraham,
Abraham, reſpondit Abraham
in lingua domûs ſanctæ et dixit, Ecce
ego. 14 Et coluit & oravit Abraham
in nomine ſermonis Domini &
dixit; Tu es Domine qui vides & non
videris, Obſecro tuas miſerationes
Domine : totū manifeſtatū & cognitum
eſt coram te, quòd non fuerit in
corde meo diviſio, eo tempore quo
dixiſti mihi ut offerrem Iſaacum
filium meum, & ut facerem eum
pulverem & cinerem coram te, ſed
ſtatim ſurrexi ſummo mane &
feci verbum tuum cum gaudio,
& adimplevi verbum tuum. Jam
verò obſecro miſerationes tuas, ô
Deus, quando filii Iſaac offerent horâ
neceſſitatis, memor ſis illis ligationis
ipſius Iſaac patris eorum, & ignoſcas
& condonas peccata eorum, &
redime eos ex omni neceſſitate : quia
ſequuturæ generationes, poſt eum
dicturæ ſunt, In monte domûs ſanctuarii
Domini obtulit Abraham
Iſaacum filium ſuum, & in monte
hoc qui eſt domus ſanctuarii, manifeſtata
eſt gloria divinitatis Domini.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

10 * بکشید ابرهم مر دست او بستاند مر آن کارد بکشتن مر پسر او * بخواند باو 11
فرستهي خدا ازان آسمان گفت ابرهم ابرهم گفت اینک من * گفت نکشي دست 12
تو بآن کودک ونکني باو هیچ چیز که اکنون دانستم که ترسیدگار خداي تو
ونه باز گرفتي مر پسري تو مر یگانهي تو از من * برداشت ابرهم مر چشمان او بدید واینک 13
نرمیش پس گرفتار شده در شاخها درخت در شاخهاي او برفت ابرهم بستاند مر آن نرمیش
بر آورد اویرا بقربان بجاي پسري او * بخواند ابرهم مر نام آن جاي او יי יראה آنچه گفته شود آن 14
روز در کوه יי دیدار آید * بخواند فرستهي خدا بابرهم دویم باره ازان آسمان * گفت در من 15 16
سوگند خوردم گفت خدا که جزاي آنچه بکردي مر آن سخن این ونه باز گرفتي مر پسري
تو مر یگانهي تو * که آفرین کردن آفرین کنم ترا وبسیار کردن بسیار کنم مر نسل 17
تو چون ستارهاي آن آسمان وچون ریگ آنچه ابر لب دریا میراث گیرد نسل تو مر دروازه
دشمنان او * آفرین باشند در نسل تو همه قومها آن زمین جزا آنچه شنیدي در آواز من 18
* بازگشت ابرهم بکودکان او برخاستند وبرفتند [یکجا] ببار شبع بنشست ابرهم در بار شبع 19

Extendenſque Abraham manum ſuam, 10
accepit cultrum ad occidendum filium
ſuum. Tunc *vocans ad eum angelus* 11
*Dei de cœlo, dixit; Abraham, Abraham.
Reſpondit, Ecce me. Dixit,* 12
*Ne extendas manum tuam in puerum,
neque facias ei ullam rem : quia
nunc cognovi quòd timens Dei es
tu, ſiquidem non retinuiſti filium
tuum, unicum tuum à me. Elevans* 13
autem *Abraham oculos ſuos vidit, &
ecce aries poſt* eum *captus in ramis
arboris cornibus ſuis : pergenſ*que
Abraham accepit arietem, & *obtulit
eum in oblationem loco filii ſui.
Vocavit*que *Abraham nomen loci* 14
*illius, Dominus videbit : quod dicitur
hodiè, In monte Dominus apparebit.
Vocavit angelus Dei Abraham ſe-* 15
cundâ vice è cœlo; Dicens, Per memet 16
*juravi dicit Deus, Quia propterea
quòd feciſti hanc rem, & non retinuiſti
filium tuū, unicum tuum: Benedi-* 17
*cendo benedicam tibi, & multiplicando
multiplicabo ſobolem tuam ſicut
ſtellas cœli, & ſicut arenam quæ*
eſt *ad litus maris;* & *hæreditariò
accipiet progenies tua portam inimicorum
ſuorum.* Et *benedicentur in* 18
*progenie tua omnes gentes terræ,
propterea quòd auſcultâſti voci meæ.*
Tum *reverſo Abraham ad pueros* 19
*ſuos, ſurrexerunt; & perrexerunt ſimul
ad Beer-ſheba, ſeditque Abraham in
Beer-ſheba.*

ירושלמי תרגום יונתן בן עוזיאל

ויהי אחר והוה בתר פתגמיא האילין מן בתר דכפת אברהם ית יצחק ואזל 20
סטנא ותני לות שרה דאברהם נכס ית יצחק וקמת שרה ופגנת ואשתנקת ומיתת
מן אניקא ואתא אברהם ובת בארחא ותניא לאברהם למימר הא ילידת מלכה
אוף היא אתרווחת בזכות דאחתה למילד בנין לנחור אחוך: את עוץ ית עוץ 21
בוכריה וית בוז אחוי וית קמואל רב קסומיא דארמאי: ואת וית כשד וית 22
חזו וית פלדש וית ידלף וית בתואל: ובתואל ובתואל אוליד ית רבקה תמניא 23
אלין ילידת מלכא לנחור אחוי דאברהם: ופלגשו ופלקתיה ושמה ראומה וילידת 24
אוף היא ית טבח וית גחם וית תחש
וית מעכה:

ירושלמי 24 ופלקתיה ושמה:

פ פ פ

כג

ויהון חיי שרה והוו חיי שרה מאה ועשרין ושבע שנין שני חייהא דשרה: 1
ומיתת שרה בקרית ארבע היא חברון 2
בארעא דכנען ואתא אברהם מן טוור
פולחנא ואשכחה דמיתת ויתיב למספד
לשרה ולמבכייה: ויקם וקם אברהם מן מחמי אפין על מיתיה ומליל עם בני 3
חתאה למימר: גר דייר ותותב אנא עמכון בבעו זבונו לי אחסנת קבורתא עמכון 4
ואיקבר ית מיתי תמן: ויענו ואתיבו בני חתאה ית אברהם למימר ליה: 5
שמענו קבל מננא רבוננא רב קדם יי את ביננא בשפר קיברנא קבר ית מיתך איניש 6
מננא ית קבורתיה לא ימנע מנך בגין דלא למקבר מיתך: ויקם וקם אברהם 7
ונחן לעמא דארעא לבני חיתאה: וידבר ומליל עמהון למימר אין אית רעו עם 8
נפשכון למקבר ית מיתי מן מחמי אפיי קבילו מני ובעו עלי קדם עפרון בר צוחר:
ויתן ויזבון לי ית מערת כפילתא דיליה דמיתבניא בסטר חקליה בכסף שלים 9
יתנינה לי ביניכון לאחסנת קבורתא: ועפרון ועפרון יתיב בגו בני חיתאה ואתיב 10
עפרון חיתאה ית אברהם באנפי בני חיתאה לכל עלי תרע קרתיה למימר:
לא אדוני בבעו רבוני קבל מני חקלא יהבית לך ומערתא דביה לך יהבתה 11
למתנא באנפי בני עמי יהבתה לך איזל קבר מיתך: וישתחו ונחן ליה אברהם 12
באנפי בני חיתאה:

ירושלמי 2 ומיתת שרה בקריתהון
דגובריא:

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et accidit poſt res illas, poſtquam ligavit Abraham Iſaacum, ut abiret Satan & referret Sara quod Abraham mactâſſet Iſaacum; tum ſurrexit Sara, & clamavit, & ſuffocata eſt & mortua præ anguſtia: tum venit Abraham & pernoctatus eſt in via, & nuntiavit Abrahamo, dicendo; Ecce peperit Milcha, etiam ipſa dilatata eſt, propter meritum ſororis ſuæ, ad pariendum filios Nachoro fratri tuo. Uts primogenitum ſuum, & Buts fratrem ejus, & Kemuel principem divinationum Aramæi. Et Cheſched, & Chazo, & Pildaſch, & Jidlaph, & Bethuel. Et Bethuel genuit Ribkah: octo iſtos peperit Milcha Nachoro fratri Abrahami. Porrò concubina ejus, cujus nomen 24 erat Reuma, peperit etiam ipſa Tebach, & Gacham, & Tachaſch, & Mahacha.

Hieroſ. 24 *Et concubina ejus, & nomen ejus.*

SECT. V.

CAP. XXIII.

Et fuerunt vitæ Sara centum viginti ſeptem anni, anni vitæ ipſius Sara. Et mortua eſt Sara in Kiriath- 2 arba, ipſa eſt Hebron in terra Chanaan: & venit Abraham ex monte cultus, & invenit quòd mortua eſſet, & ſedit ad lugendum Saram & ad flendum eam. Et ſurrexit Abraham à conſpectu facierum mortui ſui, & loquutus eſt cum filiis Cheth, dicendo; Peregrinus & advena ego vobiſcum: Obſecro vendite mihi hæreditatem ſepulturæ vobiſcũ, ut ſepeliam mortuum meum ibi. Et reſponderunt filii Cheth Abrahamo, dicendo illi; Obſequere nobis domine noſter, magnus coram Deo tu *es* inter nos; in meliori ſepulchrorum noſtrorum ſepeli mortuum tuum: quiſquam ex nobis ſepulchrum ſuum non prohibebit à te, quo minus ſepelias mortuum tuum. Et ſurrexit Abraham, & incurvavit ſe populo terræ, filiis Cheth. Et locutus eſt cum illis, dicendo; Si eſt beneplacitum cum anima veſtra, ut ſepeliam mortuum meum à conſpectu faciei meo, auſcultate mihi & petite pro me coram Ephron filio Tſochar: Et vendat mihi ſpeluncam duplicem ſuam, quæ ædificata eſt in latere agri ſui: argento pleno det eam mihi inter vos, in hæreditatem ſepulchri. Ephron autem ſedebat in medio filiorum Cheth. Et reſpondit Ephron Chittæus Abrahamo coram filiis Cheth, coram omnibus ingredientibus portam civitatis ſuæ, dicendo; Obſecro domine mi auſculta me, agrum dedi tibi & ſpeluncam quæ in eo eſt, tibi dedi eam dono: coram filiis populi mei dedi eam tibi; ito ſepeli mortuum tuum. Et incurvavit ſe Abraham coram filiis Cheth.

Hieroſ. 2 *Et mortua eſt Sara in civitate Gigantum.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* بود پس آن سخنهاي ايشان آگاه شد بابرهم بگفتن اينك براييد ملكه نيز آن 20
پسران بنحور برادر تو * مر عوص نخست زاد او ومر بوز برادر او ومر قموال پدر ارم * 21
* ومر كسد ومر حزو ومر فلدش ومر يدلف ومر بتوال * وبتوال برايانيد مر ربقه هشت 22 23
ايشان براييد ملكه بنحور برادر ابرهم * وسريتي او ونام آن راومه براييد نيز او مر طبح ومر 24
جحم ومر تحش ومر معكه *

* فصل بيست سيم *

* بودند زندگي سره صد وبيست وهفت سال سالهاي زندگي سره * بمرد سره در قريت 1 2
اربع آن حبرون در زمين كنعن بيامد ابرهم بتعزيت داشتن بسره وبگريستن آنرا *
* برخاست ابرهم از زبر روي مردهي او وسخن گفت بپسران حت بگفتن * غريب ومهمان 3 4
من او از شما بدهيد بمن گرفتن مقبره با شما وگور كنم مردهي من از پيش من *
* جواب دادند پسران حت مر ابرهم بگفتن باو * بشنو بايما خداوند من مهتر كردهي 5 6
خدا تو در ميان ايما در گزينترين گورجاي ايما گور كن مر مردهي تو مرد از ايما
مر گورجاي او نه باز گيرد از تو از گور كردن مردهي تو * برخاست ابرهم سجود كرد 7
بقوم آن زمين بپسران حت * سخن گفت بايشان بگفتن اگر هست رضاي جان شما 8
بگور كردن مر مردهي من از پيش من بشنويد بمن وشفعت خواهيد براي من در
عفرون پسر صحر * بدهد بمن مر مغارهي آن دولايي آنچه باو آنچه در كنار دشت او در 9
سيم تمام بدهد آنرا بمن [در ميان شما] بگرفتن گورجا * وعفرون نشينا در ميان پسران حت جواب 10
داد عفرون آن حتي مر ابرهم در حضور پسران حت بهمه آيان دروازهي شهر او بگفتن * نه 11
خداوند من بشنو بمن آن دشت بدادم بتو وآن مغاره آنچه درو بتو بدادم آنرا بچشم ديد
پسران قوم من بدادم آنرا بتو گور كن مردهي تو * سجود كرد ابرهم بپيش قوم آن زمين * 12

Fuit poſt verba hæc notificatum ei *ipſi Abraham, dicendo;* Ecce peperit *Milchah etiã ipſa filios* Nahori fratri *tuo, Us primogenitum* ſuum, & *Buz fratrem ejus, & Cemuel patrem Aram, Et Cheſhed, & Hazo, & Phildaſh, & Jildaph,* atque Bethuel: *Et Bethuel genuit* Ribcah: *Octo iſtos peperit Milcah* ipſi Nahor *fratri Abraham. Et* concubina *ejus cujus nomen Reumah,* peperit *etiam ipſa Tebah, & Gaham, & Tahaſh, & Maachah.*

CAP. XXIII.

Fuit vita Sarah centum & viginti *& ſeptem anni:* tot fuerunt *anni vitæ Sarah.* Et mortua eſt *Sarah in Cirjath-a ba:* ipſa eſt Hebron *in terra Chanaan:* venitque *Abraham ut conſolationem* haberet *de Sarah, & ut defleret eam.* Surgens itaque *Abraham à deſuper* faciem *mortui ſui, locutus eſt ad* filios *Heth, dicendo; Peregrinus &* hoſpes ſum *ego apud vos:* copiam date *mihi accipiendi ſepulchretũ* vobiſcum, *& ſepulchro indam* mortuum *meum è conſpectu meo.* Reſponderunt *filii Heth* ad *Abraham, dicendo ei; Audi nos domine mi,* Magnificatus *à Deo es tu in medio* noſtri: *in electiſſimo ſepulchreto* noſtro *ſepeli mortuum tuum:* vir è nobis *ſepulchretum ſuum non retinebit à te, ne ſepulchro indas* mortuum *tuum.* Tum *ſurgens Abraham* reverentiam *exhibuit populo terræ,* nempe *filiis Heth:* Et *ſermonem iniit cum eis, dicendo; Si ſit* beneplacitum *animæ veſtræ* me ſepelire *mortuum meum è conſpectu meo,* audite *me, & intercedite pro me* apud *Ephron filium Sohar,* Ut det mihi *ſpeluncam duplicem, quæ* eſt ei, ſcil. *in extremo agri ſui:* argento *pleno det eam mihi in medio* veſtri *in poſſeſſionē ſepulchreti. (Ephron autem ſedens in medio* filiorum *Heth.) Reſpondit Ephron Hittæus ad Abraham in præſentia filiorum Heth, omnium* ſcil. *venientium* ad *portam civitatis ſuæ, dicendo;* Nequaquam *domine mi, audi me:* agrum *dedi tibi, & ſpeluncam* quæ eſt *in eo,* tibi inquam *dedi* eam *in conſpectu oculorum filiorum populi mei dedi eam tibi:* ſepeli *indas mortuum tuum.* Tunc *reverentiam exhibuit Abraham* in *conſpectu populi terræ.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

וידבר ומליל עם עפרון באנפי עמא דארעא למימר ברם אם אנת צבי למעבד לי טיבו 13
קבל מני אתן כספא דמי חקלא סב מני ואקבור ית מיתי תמן: ויען ואתיב עפרון 14
ית אברהם למימר ליה: אדוני רבוני קבל מני ארע דטימין דידה ארבע מאה 15
סלעין דכסף בינא ובינך מה היא וית מיתך קבר: וישמע וקביל אברהם מן עפרון 16
ותקל אברהם לעפרון ית כספא דמליל
באנפי בני חיתאה ארבע מאה סלעין
דכסף טב עברין בכל פתור ומתקבלין
בכל פרקמטיא: ויקם וקם זבין חקל 17
עפרון די בכפלתא דקדם ממרא חקלא ומערתא דביה וכל אילנא דבחקלא דבכל
תחומיה חזור חזור: לאברהם לזבינוי באנפי בני חיתאה לכל עלי תרע 18
קרתיה: ואחרי כן ומן בתר כדין קבר אברהם ית שרה אנתתיה למערת חקיל 19
כפילתא דעל אנפי ממרא היא חברון בארעא דכנען: ויקם וקם חקלא ומערתא 20
דביה לאברהם לאחסנת קבורתא מן בני חיתאה:

ירושלמי 16 ארבע מאה סלעין דכסף
עברין לכל פתור ומתקבלין בכל
פרקמטיא:

כד

ואברהם ואברהם סיב על ביומין ומימרא דיי בריך ית אברהם בכל מיני 1
ברכתא: ויאמר ואמר אברהם לאליעזר 2
עבדיה סבא דביתיה דשליט בכל
אפותיקי דיליה שוי כדון ידך בגזירת
מהולתי: ואשביעך ואומינך בשום 3
מימרא דיי אלהא דמותביה בשמי מרומא הוא אלהא דשולטניה על ארעא
די לא תסב איתא לברי מבנתהון דכנענאי די אנא יתיב בינֵיהון: כי אלהן 4
לארעי ולבית גניסתי תיזיל ותסב אתתא לברי ליצחק: ויאמר ואמר ליה עבדא 5
מאים לית צבות אתתא למיתי בתריי לארעא הדא האתבא אתיב ית ברך לארעא
די נפקתא מתמן: ויאמר ואמר ליה אברהם אסתמר לך דילמא תתיב ית ברי 6
לתמן: יי יי אלהא דמותביה בשמי מרומא דדברני מן בית אבא ומן ארע 7
ילדותי ודמליל לי ודקיים עלי למימר לבנך אתן ית ארעא הדא הוא יזמן
מלאכיה לקמך ותיסב איתא לברי מתמן:

ירושלמי 2 ואמר אברהם לעבדיה
שליטא דהוה שליט בכל מה דידיה
שוי כען ידך תחות ירך קימי:

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hieroſolymitanum.*

Et loquutus eſt cum Ephron coram populo terræ, dicendo; Utique ſi 13
tu velis facere mecum beneficentiam, auſculta me: dabo argentum pretii agri, accipe ex me; & ſepeliam mortuum meum ibi. Et reſpondit 14
Ephron Abrahamo, dicendo illi: Domine mi auſculta me; Terra cujus pre- 15
tium *eſt* quadringenti ſicli argentei, inter me & inter te quid eſt? Igitur
mortuum tuum ſepeli. Et acqui- 16
evit Abraham ipſi Ephron: & appendit Abraham Ephroni argentum, de quo loquutus erat coram filiis Cheth; quadringentos ſiclos argenteos bonos, tranſeuntes per omnem menſam, & qui recipi poſſent in omni negotiatione. Et ſtetit venditus ager Ephron, in quo *erat* duplex 17
ſpelunca quæ *eſt* è regione Mamre; ager & ſpelunca quæ in eo *eſt*, &
omnes arbores qui *ſunt* in agro, in omni termino ejus per circuitum.
Ipſi Abraham in poſſeſſionem coram filiis Cheth, coram omnibus inquam 18
ingredientibus portam civitatis. Et poſtea ſepelivit Abrahã Saram uxorem 19
ſuam in ſpelunca agri duplice, quæ *eſt* è regione Mamre, illa *eſt* Hebron,
in terra Chanaan. Et confirmatus eſt ager, & ſpelunca quæ in eo *erat*, 20
Abrahamo in hæreditatem ſepulchri à filiis Cheth.

Hier. 16. *Quadringentos ſiclos argenti tranſeuntes ad omnem menſam, & qui recipi poſſent in omni negotiatione.*

CAP. XXIV.

ABraham autem cùm ſenuiſſet, & provectæ eſſet jam ætatis, & ſermo Do- 1
mini benedixiſſet Abrahamo omni ſpecie benedictionis: Tum dixit 2
Abraham Eliezero ſervo ſuo ſeniori domus ſuæ, qui dominabatur in omnem theſaurum ejus; Pone nunc manum tuam in ſectione circunciſionis meæ. Et jurare fa- 3
ciam te in nomine ſermonis Domini Dei, cujus habitatio *eſt* in cœlis excelſis, ille eſt Deus cujus dominium *eſt* ſuper terram, quòd non accipies uxorem filio meo ex filiabus Chananæorum, in medio quorum habito. Sed ad terram meam, & ad domum nativitatis meæ ibis: & 4
accipies uxorem filio meo Iſaaco. Tum dixit illi ſervus; Fortè nolu- 5
erit mulier venire poſt me in terram hanc: an reducendo reducam filium
tuum in terram ex qua egreſſus es? Et dixit illi Abraham; Caveas tibi ne 6
reducas filium meum eò. Dominus De⁹ cujus habitatio *eſt* in cœlis excelſis, 7
qui tulit me de domo patris & ex terra nativitatis meæ, & qui loquutus eſt
ad me, & qui juravit mihi, dicendo; Filiis tuis dabo hanc terram:
ille præſtò mittet angelum ſuum coram te, ut accipias uxorem filio
meo indé.

Hier. 2. *Et dixit Abraham ſervo ſuo procuratori, qui poteſtatem habebat in omnia quæ illius erant; Pone nunc manum tuam ſub femore fœderis mei.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* سخن گفت بعفرون در حضور قوم آن زمين بگفتن خاصه اگر تو كاشكي بشنو بمن بدهم 13
سيم آن دشت بستان از من و گور كنم مر مردهي من آنجا * جواب داد عفرون مر ابرهم بگفتن 14
باو * خداوند من بشنو بمن زمين چهار صد مثقال سيم ميان من و ميان تو چيست و مر 15
مردهي تو گور كن * بشنيد ابرهم بعفرون مثقال كرد ابرهم بعفرون مر آن سيم آنچه سخن گفت 16
در حضور پسران حت چهار صد مثقال سيم گذرا ببازرگان * برخاست دشت عفرون آنچه در 17
دولاي آنچه بپيش ممرا آن دشت وآن مغاره آنچه درو وهمه آن درخت آنچه در دشت آنچه در 18
همه حد او گرداگرد * بابرهم بخريدن بچشم ديد پسران حت در همه آيان دروازهي شهري او *
وپس همچنين گور كرد ابرهم مر شره زن او بمغاره دشت آن دولاي ابر پيش ممرا آن حبرون 19
در زمين كنعن * درست شد آن دشت وآن مغاره آنچه درو بابرهم بگرفتن گورجا از نزد 20
پسران حت *

* فصل بيست چهارم *

* وابرهم پير آمد در روزگاران وخدا آفرين كرد مر ابرهم در همه * گفت ابرهم ببندهي او 1 2
پير خانهي او آن مسلط در همه آنچه باو بده اكنون دست تو فرود ران من * سوگند دهم 3
ترا در خداي آن آسمان و خداي آن زمين آنچه نستاني زن بپسري من از دختران آن كنعني
آنچه من نشينا در ميان او * كه بزمين من وبمولود جاي من بروي وبستاني زن بپسري 4
من بيصحق * گفت باو آن بنده مگر نمراد كند آن زن برفتن پس من بآن زمين اين ها 5
بار گردانيدن باز گردانم مر پسري تو بآن زمين آنچه بيرون آمدي از آنجا * گفت باو ابرهم حاذر 6
باش بتو تا نباز گرداني مر پسري من بآنجا * خداي آن آسمان آنچه بستند مرا از خانهي پدري 7
من واز زمين مولود جاي من وآنچه سخن گفت بمن وآنچه سوگند خورد بمن بگفتن بنسل
تو دهم مر آن زمين اين او بفرستد فرشتهي بپيش تو وبستاني زن بپسري من از آنجا *

Et *ſermonem iniit cum Ephron in* 13
præſentia populi terræ, dicendo; Veruntamen ſi tu volueris, *(utinam audias me,) dabo argentum agri: accipe à me, & ſepeliam mortuum meum ibi. Reſponſum dedit Ephron* 14
ipſi Abraham, dicendo ei; Domine 15
mi, audi me, terra quadringentorum ſiclorum argenti, inter me ac inter te quid eſt? mortuum itaque tuum ſepeli. Auſcultavit Abraham ipſi 16
Ephron, & appendit ipſi Ephron argentum quod dixerat in præſentia filiorum Heth, quadringentos ſiclos argenti tranſeuntis inter mercatores. Stetit itaque *ager Ephron qui* 17
in Duplicitate, *qui* eſt *ante Mamre; ager, & ſpelunca quæ in eo, omniſque arbor quæ in agro, quæ* ſcil. *in toto termino ejus circumcirca,*
Ipſi *Abraham in emptionem, in con-* 18
ſpectu oculorum filiorum Heth, inter omnes ingredientes portam civitatis ejus. Ac poſteà ſepelivit 19
Abraham ipſam Sarah uxorẽ ſuam in ſpelunca agri Duplicitatis, è regione Mamre: ipſa eſt *Hebron in terra Chenaan. Ratus eſt* itaque *ager* 20
& ſpelunca quæ in eo ipſi *Abraham in poſſeſſionem ſepulchreti à filiis Heth.*

CAP. XXIV.

ET *Abraham ſenex proceſſerat* 1
in diebus, ac Deus benedixerat ipſi Abraham in omnibus. Dixit ergo 2
Abraham ſervo ſuo, ſeniori domûs ſuæ, qui præerat omnibus quæ erant ei; Pone nunc manum tuam ſub femore meo: Juſjurandum do tibi per 3
Deũ cœli et Deũ terræ, quòd non capies uxorẽ filio meo de filiabus Chenaanæi, inter quem ego ſedeo: Quia 4
ad terram meam & ad locum nativitatis meæ perges, et capies uxorem filio meo Iſhac. Dixit ei ſervus, 5
Fortaſſis non volet mulier ire poſt me ad terram hanc; num reducendo reducam filiũ tuum ad terram undè egreſſus es? Dixit ei Abraham, Cau- 6
tus ſis tibi ne revertĩ facias filium meum illuc. Deus cœli qui tulit me 7
de domo patris mei, & de terra ac loco nativitatis meæ, & qui alloquutus eſt me, quique juravit mihi, dicendo; Progeniei tuæ dabo terram hanc, ipſe mittet angelum coram te, & accipies uxorem filio meo inde.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ואם לא : ואם לית צבות איתתא למיתי בתרך ותודכי ממומתי דא לחוד ית 8
ברי לא תתיב לתמן : וישם ושוי עבדא ית ידיה בגזרת מהולתא דאברהם 9
רבוניה וקיים ליה עיסק פתגמא הדין :
ויקח ודבר עבדא עשרא גמלין מן גמליה 10
רבוניה ואזל כל שפר אפותיקי דרבוניה

ירושלמי 10 וכל שפר אפותיקי דרבוניה
בידיה וקם ואזל לארם דעל פרת נהרים :

בידיה וקם ואזל לארם דעל פרת לקרתא דנחור : ויברך וארבע גמליא מברא 11
לקרתא לבירא דמיא לעדן רמשא לעדן דנפקן מליאתא : ויאמר ואמר יי אלהא 12
דריבוני אברהם זמין כען איתא מהגנא קומי יומנא ועיבד טיבו עם רבוני
אברהם : הנה הא אנא קאי על עינא דמיא ובנתהון דאנשי קרתא נפקן לממלי 13
מוי : והיה ותהי ריבא דאימר לה ארכיני כדן לגיניך ואשתי ותימר שתי ואוף 14
גמליך אשקי יתה זמינתא במולא לעבדך ליצחק ובה אינדע ארום עבדתא טיבו
עם רבוני : ויהי והוה בשעא קלילא הוא עד כדון לא פסק למללא והא רבקה 15
נפקת דאתילידא לבתואל בר מלכה אנתתיה דנחור אחוי דאברהם ולגינתה על
כתפהא : והנערה וריבא שפירא למיחמי לחדא בתולתא וגבר לא ידעה 16
במשכבה ונחתת לעיינא ומלת לגינתא וסליקת : וירץ ורהט עבדא לקדמותהא 17
ואמר אטעמני כדון קליל מוי מן לגיניתיך : ותאמר ואמרת שתי רבוני ואוחיאת 18
ואחיתת לגינתה על ידה ואשקיתיה : ותכל ופסקת לאשקיותיה ואמרת אוף 19
לגמלך אימלי עד דיספקון למשתי :
ותמהר ואוחיאת ורוקינת לגינתא 20
למורכוות בית שקתי ורהטת תוב לבירא

ירושלמי 20 וזרזת ואחתת מורכה
לגו שקיא ומלת ואשקת לכל גמלוהי :

לממלי ומלת לכל גמלוי : והאיש וגברא הוה ממתין לה ושתיק למנדע האצלח יי 21
ארחיה אין לא : ויהי והוה כד ספיקו גמליא לממלי ונסיב גברא קדשא דדהבא 22
דדרכמונא מתקליה קבל דרכמונא לגולגלתא דאיטמוסין בנהא למיתב לעיבידת
משכנא ותרין שירין יהב על ידהא מתקל עשר סלעין דדהבא סכום מתקלהון קבל
תרין לוחיא דכתיבין בהון עשרתי דבריא : ויאמר ואמר ברת מאן את תני כדון לי האית 23
בית אבוך אתר כשר לנא למבת : ותאמר ואמרת ליה ברת בתואל אנא בר מלכה 24
דילידת לנחור : ותאמר ותנת למימר ליה אוף תיבנא אוף אספסתא סגי עמנא אוף אתר כשר למבת : 25

Targ. JONATHAN B. VZIEL. *Hierosolymitanum.*

Quod ſi noluerit uxor venire poſt te, tum innocens eris à juramento meo hoc: tantùm filium meum ne reducas eo. Et poſuit ſervus manum ſuam in ſectione circuncifionis Abrahami heri ſui, & juravit illi propter hanc rem. Et accepit ſervus decem camelos ex camelis heri ſui, 10 & abiit, omne *enim* pulchrum penu heri ſui in manu ejus *erat*: & ita ſurrexit, & abiit in Aram, quæ *ſita erat* ad Euphratem, in civitatem Nachor. Et recumbere fecit camelos extra civitatem ad fontem aquarum, ſub tempus veſperæ, quo tempore exeunt hauſtrices. Et dixit; Domine Deus heri mei Abraham, diſpone nunc uxorem decentem coram me hodie, & fac beneficentiam cum hero meo Abraham. Ecce ego ſto ad fontem aquarum, & filiæ hominum civitatis exeunt ad hauriendum aquam. Et erit puella ad quam dixero; Inclina nunc cadum tuum ut bibam; & dicet, Bibe, & etiam camelos tuos potabo: eam paraſti providenter ſervo tuo Iſaac: & eo ſciam te feciſſe miſericordiam cum hero meo. Accidit minimo momento, ipſe adhuc non ceſſaverat loqui, & ecce Rebecca exibat quæ nata eſt Bethueli, filio Milchæ uxoris Nachor fratris Abrahami, & cadus ejus erat ſuper humerum ejus. Et puella pulchra viſu valde, virgo, & vir non noverat eam concubitu: deſcendit itaque ad fontem, & implevit cadum, & aſcendit. Et cucurrit ſervus obviam ei, & dixit; Guſtare fac me nunc paululum aquæ ex cado tuo. Et reſpondit; Bibe domine mi: & feſtinavit, ac depoſuit cadum ſuum ſuper manum ſuam, deditque ei potum. Et finiit potare eum, tum dixit; Etiam camelis tuis hauriam, donec finierint bibere. Et feſtinavit, & 20 evacuavit cadū in canalem adaquationis, & cucurrit rurſus ad fontem ad hauriendum, & hauſit omnibus camelis ejus. Porro vir ille expectabat 21 eam; & ſilebat, ut cognoſceret, num proſperaviſſet Dominus viam ſuam, an non. Et accidit quando ceſſaviſſent cameli haurire, tum accepit vir inaurem auri, cujus pondus erat drachma, ex adverſo drachmæ in caput quam filii ipſius ſoluturi *erant* ad opus tabernaculi: & duas armillas poſuit ſuper manus ejus ponderis decem ſiclorum aureorū, quorū ſiclorum ſumma *erat* è regione duarū tabularum, in quib⁹ ſcripta *erant* decem verba. Tum dixit; Filia cujus tu? indica nunc mihi: num eſt domi patris tui locus idone⁹ nobis ad pernoctandum? Et dixit illi; Filia Bethuelis ego, filii Milcha, quem genuit Nachoro. Et narravit dicendo illi; Etiam palea etiam migma multum nobiſcum, etiam locus idoneus ad pernoctandum.

Hier. 10. *Et omne pulchrum penu domini ſui erat in manu ejus, & ſurrexit & abiit in Syriam, quæ eſt ad Euphratem fluviorum.*

Hier. 20. *Et feſtinavit, & demiſit hydriam ſuam in medium canalis & implevit, & adaquavit omnes camelos.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* واگر نمراد كند [آن زن] برفتن پس تو آزاد باشي از سوگند من اين خاصه مر پسري من نه 8
باز گرداني بآنجا * بنهاد آن بنده مر دست او فرود ران ابرهم خداوند او سوگند خورد باو ابر آن 9
سخن اين * بستاند آن بنده ده شترها از شترهاي خداوند او برفت و همه نيك ترين خداوند 10
او در دست او برخاست و برفت بارم نهريم بشهر نحور * زانو كرد آن شترها از بيرون بشهر بچاه 11
آن آب بوقت ايوار بوقت بيرون آمدن آن آب كشان * گفت ": خداي خداوند من ابرهم فراز 12
رس اكنون بپيش من اين روز وكن فضل با خداوند من ابرهم * اينك من استيده ابر 13
چشمهي آب و دختران مردمان آن شهر بيرون آيان بكشيدن آب * و باشد آن دختر آنچه گويم 14
بآن ميل ده اكنون سبوي تو و بياشامم و گويد بياشامج و نيز شترهاي ترا آب دهم آنرا نامزد
كردي ببندهي تو بيصحق و در آن بدانم كه كردي فضل بخداوند من * بود او پيش 15
تمام كرد بسخن گفتن و اينك ربقه بيرون آيا آنچه برآييد ببتوال پسر ملكه زن نحور برادر
ابرهم و سبوي آن ابر كتف آن * و آن دختر نيكو ديدار بغايت بكر و مرد ندانست آنرا فرود 16
شد بآن چشمه پر كرد سبوي آن بر آمد * بدويد آن بنده بپذيرهي آن گفت بچشان مرا 17
اكنون اندك آب از سبوي تو * گفت بياشامج خداوند من شتاب كرد فرود آورد سبوي آن 18
ابر دست آن و آب داد آنرا * تمام كرد بآب دادن اويرا گفت نيز بشترهاي تو آب كشم تا كه 19
تمام كنند بآشاميدن * شتاب كرد بپرداخت سبوي آن بآن آب خانه بدويد نيز بآن چاه 20
بآب كشيدن آب كشيد بهمه شترهاي او * و آن مرد حيرت باشا بآن خاموش باشا بدانستن 21
ها فيروز آورد خدا راه او اگر نه * بود چون آنچه تمام كردند آن شترها بآشاميدن بستاند 22
آن مرد شنف طلا نيم مثقال وزن او و دو دستوانها ابر دستهاي آن ده مثقال طلا وزن ايشان *
* گفت دختر كيستي تو آگاه كن اكنون بمن ها هست خانهي پدر تو جا بايما بمنزل 23
كردن * گفت دختري بتوال من پسر ملكه آنچه برآييد بنحور * گفت باو نيز كاه نيز علف 24 25
بسيار نزد ايما نيز جا بمنزل كردن *

Quòd ſi noluerit mulier ire poſt te, 8 *liber eris à juramento hoc meo: duntaxat filiū meum ne reducas illuc. Ponens* itaque *ſervus manum ſuam,* 9 *ſub femore Abraham domini ſui, juravit ei de verbo hoc. Et accipiens* 10 *ſervus decem camelos è camelis domini ſui, abiit:* (erat *autem optimum quodlibet domini ſui in manu ejus:) ſurrexit* inquam *& abiit in Aram-Nahăraim in civitatem Nabor. Et congenulare fecit* 11 *camelos extra urbem ad puteum aquæ tempore veſpertino, tempore egreſſûs hauſtricium aquæ, Dicens* 12 *Domine Deus heri mei Abraham, occurre nunc mihi hâc die, & fac beneficentiam domino meo Abraham. Ecce ego ſto juxta fontem* 13 *aquæ, & filiæ virorum civitatis exeunt ad hauriendum aquam: Et erit puella cui dixero, Inclina* 14 *nunc hydriam tuam, et bibam: & dixerit, Bibe, & etiam camelis tuis aquam dabo: Ipſam nomine deſignâſti ſervo tuo Iſħac: et in eo cognoſcam quòd feciſti beneficium domino meo. Fuit, antequam ipſe finîſſet verba* 15 *proferre, & ecce Ribcah egrediebatur, quæ nata erat Bethueli filio Milcah uxoris Nahor fratris Abraham: & hydria ejus* erat ſuper *ſcapulam ſuam, Et puella bona erat* 16 *aſpectu valdè, virgo, & homo non cognoviſſet eam:* quæ *deſcendens ad fontem implevit hydriam ſuam, & aſcendit.* Tunc *currens ſervus in* 17 *occurſum ejus, dixit; Guſtandum præbe mihi nunc pauxillum aquæ de hydria tua. Dixit, Bibe domine* 18 *mi: & feſtinans deorſum tulit hydriam ſuam ſuper manum ſuam, & aquam dedit illi.* Poſtquam *fini-* 19 *viſſet aquam dare ei, dixit; Etiam camelis tuis aquam hauriam, uſque quò finierint bibere. Feſtinavit ac* 20 *deplevit hydriam ſuam in aquarium; cucurrit etiam ad puteum ad aquam hauriendum, & aquam hauſit pro omnibus camelis ejus. Porro* 21 *vir obſtupefactus erat in ea, taciturnus exiſtens ad ſciendum an ſecundâſſet Deus viam ejus, necne.* 22 *Fuit, quando finîſſent cameli bibere, ſumpſit vir inaurem auream, dimidium ſicli pondus ejus: & duas armillas* poſuit *ſuper manus ejus: decem ſicli auri pondus earum.* 23 *Dixitque, Filia cujus es tu? notum fac jam mihi: num eſt in domo patris tui locus nobis ad divertendum?* 24 *Reſpondit, Filia Bethuel ego ſum filii Milchah, quem peperit ipſi Nabor.* 25 Porro *dixit ei, Etiam palea & pabulum multum eſt apud nos; etiam locus ad divertendum.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

ויקד וגחן גברא וסגיד קדם יי דזמין קדמוי אתתא מהגנא : ואמר ואמר 26 27
בריך שמא דיי אלהיה דריבוני אברהם די לא מנע טיבותיה וקושטיה מן רבוני
אנא בזכותיה באורח תקנא דברני יי בית אחוי דריבוני : ותרץ ולרבקה
ולרבקה אחא ושמיה לבן ורהט לבן לות גברא לברא לעינא : ויהי והוה כד 29 30
חמא ית קדשא וית שירייא על ידי אחתיה וכד שמע ית פתגמי רבקה אחתיה
למימר כדון מליל עמי גברא ואתא לות גברא והא קאי עלוי גמליא על עינא :
ויאמר וחשיב לבן דהוא אברהם ואמר עול בריכא דיי למא אנת קאי בברא ואנא 31
פניית ביתא מפולחנא נוכראה ואתר אתקינת לגמלייא : ויבא ועל גברא לביתא ושרי 32
ומימי גמליא ויהב לבן תבנא ואספסתא לגמליא ומוי למשזג רגלוי ורגלי גובריא די
עמיה : וישם וסדרו קומיה למיכול תבשילא דביה סמא דקטול וארגיש ביה ואמר 33
לא איכול עד דאמליל פתגמיי ואמר מליל : ויאמר ואמר עבדא דאברהם אנא : וה 34 35
ויי בריך ית רבוני לחדא ורבא ויהב ליה עאן ותורין וכספא ודהבא ועבדין ואמהן
וגמלין וחמרין : ותלד וילידת שרה איתת רבוני בר לרבוני בתר דסיבת ויהב ליה 36
ית כל דיליה : וישביעני ואומי יתי רבוני למימר לא תסב איתתא לברי מבנת 37
כנענאי דאנא יתיב בארעהון : אם אלהן לבית איבא תיזיל ולייחוסי ותסב איתא 38
לברי : ואומר ואמרית לרבוני מאים לא תיתי אתתא בתריי : ויאמר ואמר לי יי 39 40
דפלחית קומוי יזמין מלאכיה עמך ויצלח ארחך ותסב איתתא לברי מן יחוסי
ומגניסת בית איבא : או בכין תהוי מומתי אין תיעול לבית יחוסי ואין לא יתנון 41
לך ותהי זכאי ממומתי : ואבא ואתית יומנא לעינא ואמרית יי אלהיה דרבוני 42
אברהם אין איתך כדון מצלח ארחי דאנא אזיל עלה : הנה הא אנא קאי על עינא 43
דמיא ותהי ריבא דתיפוק למימלי ואימר לה אשקיני כדון קליל מוי מן לגיניתך :
ואמרה ותימר לי אוף אנת שתי אוף לגמלך אמלי היא אנתתא דזמין יי במזלא לבר 44
רבוני :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

26 Et inclinavit ſe vir ille, & adoravit coram Domino, quòd præparâſſet coram eo uxorem decentem. 27 Et dixit; Benedictum nomen Domini Dei heri mei Abraham, qui non prohibuit beneficentiam ſuam & veritatem ſuam ab hero meo: me propter meritum illius per viam rectam deduxit Dominus in domum fratris heri mei. *Deeſt Verſus* 28. 29 Ipſi autem Rebeccæ *erat* frater, cujus nomen *erat* Laban: & cucurrit Laban ad hominem foràs ad fontem. 30 Et accidit quando vidit inaurem & monile in manibus ſororis ſuæ, & quando audivit verba Rebeccæ ſororis ſuæ dicendo; ſic loquutus eſt mecum vir ille: venit ad virum illum, & ecce ſtabat juxta camelos ad fontem. 31 Cogitabat autem Laban hunc eſſe Abrahamum, dixit itaque; Ingredere benedicte Dei: Cur tu ſtas foris, cum ego purgaverim domum à cultu alieno, & locum paraverim camelis? 32 Et ingreſſus eſt vir ille domum, & ſolvit capiſtra camelorum, & dedit Laban paleam & migma camelis, & aquas ad lavandum pedes ejus, & pedes virorum qui cum eo erant. 33 Et ordine poſuerunt coram eo ad edendum pulmentum, in quo erat venenum mortale: & animadvertit illud, & dixit; Non comedam donec loquutus ero verba mea: & dixit; Loquere. 34 Tum dixit; Servus Abrahæ ego. 35 Deus autem benedixit hero meo valde, & crevit: & dedit illi oves, & boves, argentum & aurum, ſervos & ancillas, camelos & aſinos. 36 Et peperit Sara uxor heri mei filium hero meo, poſtquam ſenuit: cui dedit quæcunque ſua erant. 37 Et jurare fecit me herus meus, dicendo; Non accipies uxorem filio meo ex filiabus Chananæorum, in terra quorum habito. 38 Sed ad domum patris mei ibis, & ad proſapiam meam: & accipies uxorem filio meo. 39 Tum dixi hero meo; Fortè non veniet uxor poſt me. 40 Et dixit mihi; Dominus coram quo colui deſtinabit Angelum ſuum tecum, ut proſperum reddat iter tuum, & accipias uxorem filio meo ex proſapia mea, & generatione domus patris mei. 41 Tunc innocens eris à juramento meo, ſi veneris ad domum proſapiæ meæ; & ſi non dederint, tum eris immunis à juramento meo. 42 Porro veni hodie ad fontem, & dixi; Domine Deus heri mei Abraham; ſi jam proſperum reddis iter meum, quod ingreſſus ſum. 43 Ecce ego ſto ad fontem aquarum: ſit puella quæ exiverit ad hauriendum, ad quam dixero; Pota me nunc paululum aquæ ex cado tuo: 44 Et dixerit ad me; Etiam tu bibe, etiam camelis tuis hauriam: ipſa ſit uxor, quam præparavit Dominus in decreto *ſuo* filio heri mei.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ركوع كرد آن مرد وسجود كرد بحضرت خدا * گفت آفرين است :: خداي خداوند 26 27
من ابرهم آنچه نه گذاشت فضل او وراستي او از نزد خداوند من من مرا در راه
گذرانيد خدا خانهي برادري خداوند من * بدويد آن دختر آگاه كرد بخانهي 28
مادر آن چون سخنهاي آن ايشان * وبربقه برادري ونام او لبن بدويد لبن بآن مرد بآن 29
بيرون بآن چشمه * بود چون ديدن مر آن شنف ومر آن دستوانها ابر دست 30
خواهري او وچون شنيدن او مر سخنهاي ربقه خواهري او بگفتن چنين سخن
گفت بمن آن مرد بيامد بآن مرد واينك استيده ابر آن شترها ابر آن چشمه·
* گفت بيا آفرين كرده خدا چرا بياستي دربيرون ومن پرداختم آن خانه وجا بشترها * بيامد آن 31 32
مرد بآن خانه بگشاد آن شترها بداد كاه وعلف بشترها وآب بشستن پاهاي او وپاهاي آن مردمان
آنچه با او * ونهاده شد بپيش او بخوردن گفت نه خورم تا اگر سخن گويم سخنهاي من 33
گفت سخن گوي * گفت بندهي ابرهم من * وخدا آفرين كرد خداوند من بغايت بزرگ شد بداد 34 35
باو گوسفند وگاو وسيم وطلا وبندها وپرستارها وشترها وخرها * بزاييد شره زن خداوند من پسر 36
بخداوند من پس پيري آن بداد باو مر همه آنچه باو * سوگند داد مرا خداوند من بگفتن نه 37
ستاني زن بپسري من از دختران آن كنعني آنچه من نشينا درزمين او * اگر نه بخانهي 38
پدري من بروي وبقبيلهي من وبستاني زن بپسري من * گفتم بخداوند من مگر نه رود 39
آن زن پس من * گفت بمن خداي آنچه روش كردم بحضرت او بفرستد فرشتهي او با تو وفيروز 40
آورد راه تو وبستاني زن بپسري من از قبيلهي من واز خانهي پدري من * آن هنگام آزاد 41
باشي از سوگند من كه بيايي بقبيلهي من واگر ندهند بتو باشي آزاد از سوگند من·
* بيامدم اين روز بآن چشمه گفتم :: خداي خداوند من ابرهم اگر هست تو پيروز آورا راه من 42
آنچه من روا ابر آن * اينك من استاده ابر چشمهي آن آب وباشد آن دختر آن بيرون آيا بآب 43
كشيدن وگويم بآن بياهنجان مرا اكنون اندك آب از سبوي تو * وگويد بمن نيز تو بياهنج ونيز 44
بشتران تو آب كشم آن زن آنچه نامزد كرد خدا بپسري خداوند من·

26 *Inclinavitque ſe vir, ac adorationem præſtitit Domino Deo;* 27 *Dicens, Benedictus eſt Dominus Deus heri mei Abraham, qui non dereliquit bonitatem ſuam, & veritatem ſuam à Domino meo ipſû:*enim *me in via duxit Deus* ad *domum fratris domini mei.* 28 *Currens* itaque *puella notum fecit in domo matris ſuæ, ſecundùm verba hæc.* 29 *Et ipſi Ribcah frater, cujus nomen Laban: cucurrit Laban ad virum foràs, ad fontem.* 30 *Fuit, cùm vidiſſet inaurem, & armillas ſuper manum ſororis ſuæ, cúmque audiſſet verba Ribcah ſororis ſuæ, dicendo; Ita ſermonem habuit mecum vir: venit ad virum, (& ecce ſtabat juxta camelos prope fontem,)* 31 *Dicens; Ingredere benedicte Dei, cur ſtas foris, cùm ego præparaverim* tibi *domum, & locum camelis.* 32 Tum *veniens vir in domum, ſolvit camelos,* ac *dedit paleam & pabulum camelis, & aquam ad lavandum pedes ejus, & pedes virorum qui cum eo.* 33 *Deindè appoſitum fuit coram eo ad comedendum:* ſed *dixit; Non comedam donec locutus fuero verba mea.* 34 *Dixit, Loquere.* 35 *Dixit* ergo, *Servus Abraham ego* ſum: *Et Deus benedixit domino meo valdè,* & *magnus factus eſt:* nam *dedit ei oves & boves, & argentum ac aurum, & ſervos ac ancillas, & camelos ac aſinos.* 36 *Peperit*que *Sarah uxor domini mei filium domino meo poſt ſenectutem ſuam: cui dedit quicquid* eſt *ei.* 37 Et *jusjurandum dedit mihi dominus meus, dicendo; Non capies uxorem filio meo è filiabus Chenaanæi, in quorum terra ego ſedeo.* 38 *Sed ad domum patris mei ibis, & ad proſapiam meam, & capies uxorem filio meo.* 39 *Dixi domino meo, Fortaſſis non ibit mulier poſt me.* 40 *Dixit mihi, Deus in cujus præſentia ambulavi, mittet angelum ſuum, ac proſperabit viam tuam: & accipies uxorem filio meo de proſapia mea, et de domo patris mei.* 41 *Tunc temporis liber eris à juramento meo, cùm veneris ad proſapiam meam: quòd ſi non dederint tibi, eris liber à juramento meo.* 42 *Veni* igitur *hâc die ad fontem,* ac *dixi; Domine Deus heri mei Abraham, ſi ſit tibi* voluntas *proſperandi viam meam quâ ego incedo,* 43 *En ego ſtans juxta fontem aquæ; ſit ergò puella egrediens ad hauriendum aquam, cùm dixero ei, Pota me nunc exiguâ aquâ de hydria tua:* 44 *Et dixerit mihi; Etiam tu bibe, & etiam camelis tuis aquam hauriam, ipſa* ſit *uxor quam nomine deſignavit Deus filio domini mei.*

ירושלמי תרגום יונתן בן עוזיאל

45 אני אנא עד לא פסקית למללא עם הרהורי לבי והא רבקה נפקת ולגינתא על כתפא ונחתת לעיינא ומלת ואמרית לה אשקיני כדון: 46 ותמהר ואוחיאת ואחיתת לגינתה מינה ואמרת שתי ואוף גמליך אשקי ושתיתי ואוף גמליא אשקיית: 47 ואשאל ושאילית יתה ואמרית ברת מאן אנת ואמרת ברת בתואל בר נחור דילידת ליה מלכא ושוית קדשא על אפה ושיריא על ידהא: 48 ואקד וגחנית וסגידית קדם יי ובריכית ית יי אלהיה דריבוני אברהם דדברני באורח קשוט למיסב ית ברת אחוי דריבוני לבריה: 49 ועתה וכדון אין איתיכון עבדין טיבו וקשוט עם רבוני תנו לי ואין לא תנו לי ואיפני על דרומא או על ציפונא: 50 ויען ואתיב לבן ובתואל ואמרו מן קדם יי נפק פתגמא דרבקא אתיהברת ליצחק אנן לא ניכול למללא לך ביש או טב: 51 הנה הא רבקה קומך דבר ואיזיל ותהי איתא לבר רבונך כמא דמליל יי: 52 ויהי והוה כד שמע עבדא דאברהם ית פתגמיהון וסגיד על ארעא קדם יי: 53 ויוצא והנפק עבדא מנין דכסף ומנין דדהב ולבושין ויהב לרבקה ודורונין יהב לאחוהא ולאמה: 54 ויאכלו ואכלו ושתו הוא וגובריא דעמיה ובתו וקמו בצפרא ואמר שדרוני לרבוני: 55 ויאמר ועל דהוו ממללין ברמשא בתואל הוה אכיל מההוא תבשילא ואשכחונוהי בקריצתא דהא מית ואמר אחוהא ואימא תיתב ריבא עמנא יומי שתא חדא או עשר ירחין ובתר כדין תיזיל: 56 ויאמר ואמר להום לא תעכבון יתי ויי אצלח אורחי אלויוני ואיזיל לרבוני: 57 ויאמרו ואמרו נקרי לריבא ונשמע מה דהיא אמרה: 58 ויקראו וקרו לרבקה ואמרו לה התיזילי עם גברא הדין ואמרת איזיל: 59 ישלחו ואלויו ית רבקה אחתהום וית פדגונתהא וית עבדא דאברהם וית גוברוי: 60 ויברכו ובריכו ית רבקה ואמרו לה עד כדון הוית אחתן וכדון את אזלא ומתנסבא לצדיקא יהי רעוא דמינך יפקון אלפין דריבוון וירתון בנייכי ית קוריי סנאיהום: 61 ותקם וקמת רבקה וריבתהא ורכבן על גמליא ואזלן בתר גברא ודבר עבדא ית רבקה בהדיה וטייל והיכמא דאתקטעא ליה ארחא במיזליה לפדן ארם היכדין אתקטעא ליה במתביה דביומא חד אזיל וביומא חד תב: 62 ויצחק ויצחק הוה אתי מבי מדרשא דשם רבא מעלנא דבירא דאתגלי עלוי חי וקיים דחמי ולא מתחמי והוא הוה יתיב בארע דרומא:

ירושלמי 62 ויצחק הוה אתי מן בית מדרשא דשם רבא לבארא דאתגליית עלוהי שכנתיה דיי והוא הוה שרי בארעא דרומא:

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Ego nondum finieram loqui cum cogitationib᷒ cordis mei, & ecce Rebecca 45 exibat, & cadus ſuper humerum *ejus*, deſcenditq; ad fontem, & hauſit: tum dixi illi; Potum mihi jam da. Et acceleravit, & depoſuit cadum ſuum ex 46 ſe, & dixit; Bibe, & etiam camelos tuos potabo: itaque bibi, & etiam camelos meos potavit. Et interrogavi eam, & dixi; Filia cujus *es* tu? & dixit; 47 Filia Bethuelis filii Nachor, quem peperit ipſi Milcha: itaque impoſui inaurem ſuper faciem ejus, & armillas ſuper manus ejus. Tum incurvavi 48 me, & adoravi coram Domino: & benedixi Domino Deo heri mei Abrahami, qui duxit me per ſemitam veritatis, ad accipiendum filiam fratris heri mei filio ſuo. Jam vero ſi eſtis vos exercentes beneficientiam & 49 veritatem cum hero meo, narrate mihi: ſin minus, narrate mihi; tum convertam me ad Meridiem aut ad Septentrionem. Et reſpondit 50 Laban & Bethuel, & dixerunt; A facie Domini exiit ſermo, ut Rebecca tradatur Iſaaco: nos non poſſumus loqui tibi malum aut bonum. Ecce Rebecca coram te, accipe, & abi: & ſit uxor filio heri tui, quem- 51 admodum loquutus eſt Dominus. Et fuit cum audiviſſet ſervus Abraham 52 verba eorum, tum adoravit in terram coram Domino. Et protulit ſer- 53 vus vaſa argentea, & vaſa aurea, & veſtimenta, quæ dedit Rebeccæ: & dona dedit fratri ejus & matri ejus. Et comederunt & biberunt, ipſe, 54 & viri qui cum eo erant, & pernoctati ſunt: & ſurrexerunt manè, tum dixit; Dimittite me ad herum meum. Cùm autem loquuti eſſent veſpe- 55 re, Bethuel comedebat de illo pulmento, & invenerunt ipſum in aurora mortuum: dixit ergò frater ejus & mater; Maneat puella nobiſcum diebus anni unius, aut decem menſium, & poſteà ibit. Et dixit illis; Ne re- 56 tardetis me, cùm Dominus proſperum reddiderit iter meum: emittite me ut eam ad herum meum. Tum dixerunt; Vocemus puellam, & audia- 57 mus quid ipſa dictura ſit. Et vocaverunt Rebeccam, & dixerunt illi; An 58 ibis cum viro hoc? & reſpondit, Ibo. Et dimiſerunt Rebeccam ſo- 59 rorem ſuam, & nutricem ejus; & ſervum Abrahami, & viros ejus. Et 60 benedixerunt Rebeccæ, & dixerunt illi; Hactenus fuiſti ſoror noſtra, & jam tu abis, quoniam tu nupta es juſto: ſit beneplacitum ut ex te exeant millia myriadum, & poſſideant filii tui urbes oſorum ſuorum. Et ſur- 61 rexit Rebecca, & puellæ ejus, & equitaverunt ſuper camelos, & ibant poſt virum: accepit itaque ſervus Rebeccam ſecum, & abiit; & quemadmodum decurtata fuerat illi via, dum proficiſceretur in Padan Aram, ita decurtata eſt illi via dum rediret: nam die uno abiit, & die uno reverſus eſt. Iſaac autem ve- 62 niebat ex ſchola Sem magni, ingreſſu putei ad quem manifeſtatus erat vivens & æternus, qui videt & non videtur: & ipſe habitabat in terra Auſtrali.

Hieroſ. 62 *Iſaac autem veniebat ex ludo literario Sem magni, qui erat ad fontem in quo revelata eſt divina majeſtas Dei: & ipſe habitabat in terra Auſtrali.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

45 *من پيش تمام كنم بسخن گفتن بدل من واينك ربقه بيرون آيا وسبوي آن ابر كفت آن فرود
شد بآن چشمه آب كشيد گفتم بآن بياشامان مرا اكنون 46 *شتاب كرد فرود آورد سبوي آن از بالاي
آن گفت بياشام ونيز شترهاء ترا آب دهم بياشاميدم ونيز آن شترهارا آب داد 47 *بپرسيدم آنرا
وگفتم دختري كيستي تو گفت دختري بتوال پسر نحور آنچه برآييد باو ملكه بنهادم آن شنف
ابر بيني آن وآن دستوانها ابر دستهاي آن 48 *ركوع كردم وسجود كردم بحضرت خدا وآفرين
گفتم مر خداي خداوند من ابرهم آنچه گذراند مرا در راه راست بستاندن مر دختر
برادري خداوند من بپسر او 49 *واكنون اگر هستيد شما كنان فضل وراستي مر خداوند
من آگاه كنيد بمن واگر نه آگاه كنيد بمن روي كنم ابر راست يا ابر چپ 50 *جواب داد
لبن وبتوال گفتند از خدا بيرون آمد آن سخن نتوانيم سخن گفتن بتو بد يا نيك*
51 *اينك ربقه بپيش تو بستان وبرو وباشد زن بپسر خداوند تو چون آنچه سخن گفت خدا*
52 *بود چون آنچه بشنيد بندهي ابرهم مر سخنهاي ايشان سجود كرد بزمين بحضرت خدا*
53 *بيرون آورد آن بنده پيرايها نقره وپيرايها طلا وجامها بداد بربقه وهديها بداد ببرادر آن
ومادر آن 54 *بخوردند وبياشاميدند او وآن مردمان آنچه اواز او منزل كردند برخاستند در
بامداد گفت بفرستيد مرا بخداوند من 55 *گفت برادر آن ومادر آن بنشيند آن دختر اواز ايما
روزكاران يا ده پس برود 56 *گفت بايشان نه درنگ دهيد مرا وخدا پيروز آورد راه من بفرستيد مرا
57 58 وبروم بخداوند من *گفتند بخوانيم بدختر وبپرسيم مر دهان آن *بخواندند بربقه گفتند
59 بآن هميروي با اين مرد گفت مي روم *بفرستادند مر ربقه خواهر ايشان ومر شير دهاي آن
60 ومر بندهي ابرهم ومر مردمان او *آفرين كردند مر ربقه گفتند بآن خواهر ايما باش بهزاران
61 بيور وميراث گيرد نسل تو مر دروازهي دشمنان او *بر خاست ربقه وكنيزكان آن بر نشستند
62 ابر آن شترها برفتند پس آن مرد بستاند آن بنده مر ربقه وبرفت *ويصحق بيامد از آمدن
بار لحي راي واو نشينا در زمين جنوب*

Ego antequam finiſſem loqui in corde meo, & ecce Ribcah egrediebatur, & hydria ejus ſuper ſcapulam ſuam: deſcendénſque ad fontem aquam hauſit. Dixi ad eam, Pota me nunc. 46 *Quæ feſtinans deduxit hydriam ſuam de ſuper ſe, ac dixit; Bibe, & etiam camelis tuis aquam dabo: Bibi itaque, & etiam camelis aquam dedit.* 47 *Interrogavi autem eam, ac dixi; Filia cujus es tu? Dixit, Filia Bethuel filii Nahor, quem peperit ei Milchah: tum poſui inaurem ſuper naſum ejus, & armillas ſuper manus ejus.* 48 *Inclinánſque meipſum, adorationem exhibui in præſentia Dei, ac benedixi Domino Deo heri mei Abraham, qui duxit me in via recta ad accipiendum filiam fratris domini mei filio ej᷒.* 49 *Et nunc ſi eſtis vos præſtantes beneficium ac veritatem domino meo, indicate mihi: et ſi non, notum facite mihi, ut divertā ad dextram vel ad ſiniſtram.* 50 *Reſponſum dedit Laban & Bethuel, dicentes; A Deo prodiit verbum, non poſſumus loqui tibi bonum vel malum.* 51 *Ecce Ribcah coram te, accipe et abi, & ſit uxor filio domini tui, quemadmodum loquutus eſt Deus.* 52 *Fuit, ſicuti audivit ſervus Abraham verba eorum, adorationem præſtitit in terram in conſpectu Domini.* 53 *Protulitque ſervus ornamenta argentea, & ornamenta aurea, ac veſtes, deditque ipſi Ribcah: munera quoque dedit fratri ejus ac matri ejus.* 54 *Comederunt itaque & biberunt, ipſe & viri qui cum eo, & hoſpitati ſunt: quum ſurrexiſſent manè, dixit; Ablegate me ad dominū meū.* 55 *Dixit frater ejus ac mater ejus, Maneat puella nobiſcum vel dies decem: poſteà abibit.* 56 *Dixit eis; Ne moram exhibeatis mihi, quum Deus proſperaverit viam meam: ablegate me, & vadam ad dominum meum.* 57 *Dixerunt; Vocemus puellam, & interrogemus os ejus.* 58 *Vocantes igitur Ribcah dixeruat ei; Num ibis cum iſto viro? Reſpondit, Ibo.* 59 *Dimiſerunt igitur Ribcah ſororem ſuam, atque lactatricem ejus, ſervum quoque Abraham & viros ejus.* 60 *Et benedicentes Ribcah dixerunt ei; Soror noſtra, eſto in millia myriadum: & hæreditate capiat progenies tua portam inimicorum ſuorum.* 61 *Surrexitque Ribcah atque ancillæ ejus, & inſidentes camelis iverunt poſt virum: ſic tulit ſervus Ribcah, & abiit.* 62 *Porrò Iſhac veniebat ab adventu Beer-lahai-roi: & ipſe autem ſedebat in terra Auſtrali:*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויצא ונפק יצחק לצלאה באנפי ברא לעידוני רמשא וזקף עינוהי 63
וחמא והא גמליא אתין : ותשא וזקפת רבקה ית עינהא וחמת ית 64
יצחק ואתרכינת מעל גמלא : ותאמר
ואמרת לעבדא מן גברא הדור ויאי 65
דמטייל בחקלא לקדמותנא ואמר עבדא הוא רבוני ונסיבת רדידא ואתעטיפת
ביה : ויספר ותני עבדא ליצחק ית כל פתגמיא דעבד : ויביאה ואעלה יצחק 66 67
למשכנא דשרה אמיה ומן יד נהרת בוצינא דטפת בזמן דמיתת שרה ונסיבית
רבקה והות ליה לאנתו וריחמא בגין דחמא עובדהא דתקנן כעובדי אמיה
ואתנחם יצחק בתר דמיתת אמיה :

65 ונסיבת רדידה ואתצמצמת ביה :

כה

ויוסף ואוסיף אברהם ונסיב איתא ושמה 1
קטורה היא הגר דקטירא ליה מן שירויא :

ירושלמי 1 והיא הות הגר דהות
אסירא ליה מן שירויה :

ותלד וילידת ליה ית זמרן וית יקשן וית מדן וית מדין וית ישבק וית שוח : ויקשן 2
ויקשן אוליד ית שבא וית דדן ובני 3
דדן הוון תגרין ואמפורין ורישי אומין :

3 תגרין ואומנין ורישי אומין :

ובני מדין ובנוי דמדין עיפה ועפר וחנוך ואבידע ואלדעה כל אלין בנה דקטורא : 4
ויתן ויהב אברהם במתנה ית כל דיליה ליצחק : ולבני ולבניהום דפלקתין 5 6
דלאברהם יהב אברהם ניכסין ומטלטלין למתנן ותריכינון מעילוי יצחק בריה עד
דהוא בחיי ואזלן למיתב קידומא לארע מדינחא : ואלה ואלין סכום יומי חיי 7
אברהם דחיא מאה ושובעין וחמש שנין : ויגוע ואתנגיד ומית אברהם בשיבו 8
טבא סיב ושבע כל טובא ברם ישמעאל עבד תתובא ביומוי ובתר כן אתכנש לעמיה :
ויקברו וקברו יתיה יצחק וישמעאל בנוי למערת כפילתא לחקל עפרון בר צוחר 9
חיתאה דעל אנפי ממרא : השדה חקלא דזבן אברהם מן בני חיתאה תמן אתקבר 10
אברהם ושרה אנתתיה : ויהי ומן בגלל דלא הוה אברהם צבי לברכא ית ישמעאל 11
בגין כן לא בריך ית יצחק דאין הוה מברך ליצחק ולא מברך לישמעאל הוה נטיר ליה
בבוי ובתר דמית אברהם בריך ייי ית יצחק ויתיב יצחק סמיך לבירא דאתגלי עלוי יקר
חי וקיים דחמי ולא אתחמי : ואלה ואלין תולדת ישמעאל בר אברהם דילידת 12
הגר מצריתא אמתא דשרה לאברהם : ואלה שמות ואלין שמהת בני ישמעאל 13
בשומהון לתולדתהון בוכרא דישמעאל נבוי וערב ואדבאל ומבשם :

Targ. JONATHAN B. VZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et exiit Iſaac ad orandum ſuper facies agri tempore veſpertino : & 63 ſuſtulit oculos ſuos, & vidit, & ecce cameli veniebant. Et levavit 64 Rebecca oculos ſuos, & vidit Iſaacum : & delapſa eſt de camelo. Et 65 dixit ſervo ; Quis vir honorabilis & pulcher, qui ambulat in agro obviam nobis ? Et reſpondit ſervus ; Eſt herus meus : & accepit 66 velamen, & velavit ſe eo. Et narravit ſervus Iſaaco omnes res quas fe- 67 cerat. Et introduxit eam Iſaac in tabernaculum Saræ matris ſuæ, & ſtatim luxit lucerna quæ extincta erat tempore mortis Saræ ; Accepit ergò Rebeccam, & fuit illi in uxorem : & dilexit eam, eò quòd videret opera ejus recta eſſe, ſicut opera matris ſuæ ; & ita conſolationem accepit Iſaac poſt mortem matris ſuæ.

Hieroſ. 65. *Et accepit calyptrum ſuum, & obvolvit ſe eo.*

CAP. XXV.

ET addit Abraham, & accepit 1 uxorem, cujus nomen erat Cetura : ipſa eſt Hagar, quæ ligata fuerat illi à principio. Et peperit illi 2 Zamran, & Jokſchan, & Medan, & Midian, & Jiſchbak, & Schuach. Jokſchan verò genuit Scheba, & De- 3 dan : & filii Dedan fuerunt mercatores, et ſcenitæ, et capita populorum. Filii autem Midian, Epha, & Epher, & Chanoc, & Abida, & Eldaa : omnes 4 iſti filii Ceturæ. Et dedit Abraham dono omnia quæ habebat Iſaaco. 5 Filiis autem concubinarum Abrahami dedit Abraham opes, & bona 6 mobilia in dona : & expulit eos ab Iſaaco filio ſuo ipſo adhuc vivente ; itaque abierunt habitatum ad orientem in terram Orientalem. Iſte 7 autem eſt numerus annorum vitæ Abrahami, vixit centum ſeptuaginta quinque annos. Et expiravit, & mortuus eſt Abraham in ſenectute bona, ſenex 8 & ſatur omni bono : quin & Iſmael egit pœnitentiam in diebus ejus, & poſtea collectus eſt ad populum ſuum. Et ſepeliverunt eum Iſaac & Iſmaël 9 filii ejus, in ſpelunca duplici agri Ephron filii Tſochar Chittæi, quæ erat è regione Mamre. Ager ille eſt quem emit Abraham à filiis Chettæi : ibi ſe- 10 pultus eſt Abraham, & Sara uxor ejus. Et quia noluit Abraham bene- 11 dicere Iſmaelem, propterea non benedixit Iſaacum ; nam ſi benedixiſſet Iſaacum neque benedixiſſet Iſmaelem ſervâſſet adverſus eum inimicitias : poſtquam autem mortuus eſt Abraham, benedixit Dominus Iſaaco : & habitavit Iſaac prope puteum, ad quem revelata eſt gloria viventis & æterni, qui videt & non videtur. Porro iſtæ ſunt generationes 12 Iſmael filii Abrahami, quem peperit Hagar Ægyptia ancilla Saræ Abra- 13 hamo. Et iſta ſunt nomina filiorum Iſmael, per nomina ſua, juxta generationes ſuas : primogenitus Iſmaelis Neboi, & Arab, & Adbeel, & Mibſcham.

Hieroſ. 1. *Illa autem erat Hagar, quæ ab initio erat illi prohibita.*

Hier. 3. *Mercatores, & artifices, & capita populorum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* بيرون آمد يصحق بنماز كردن در دشت بروي كردن ايوار برداشت چشمان 63
او بديد واينك شترها آيان * برداشت ربقه مر چشمان آن بديد مر يصحق 64
بيفتاد از بالاي آن شتر * گفت بان بنده كيست آن مرد اين آن روا در دشت 65
بپذيرهي ايما گفت آن بنده اوست خداوند من بستاند آن چادر وپوشيده شد * حكايت 66
كرد آن بنده بيصحق همه آن سخنها آنچه بكرد * بياورد آنرا يصحق بخيمهي سره مادر او 67
بستاند مر ربقه بود باو بزن دوست داشت آنرا خوشي گرفت يصحق پس مادر او *

* فصل بيست پنجم *

* بيافزود ابرهم بستاند 1
زن ونام آن قطوره * بزاييد باو مر زمرن ومر يقشن ومر مدن ومر مدين ومر يشبق ومر شوح * 2
* ويقشن بزايانيد مر شبا ومر ددن وپسران ددن بودند اميران و مهتران و بقومها * وپسران 3 4
مدين عيفه وعفر وحنوك وابيدع والدعه همه اينان پسران قطوره * بداد ابرهم همه آنچه باو 5
بيصحق * وبپسران آن سريتان آنچه بابرهم بداد ابرهم هديها بفرستاد ايشانرا از بالا 6
يصحق پسر او درهنير او زنده بمزرح برزمين عرب * وايشان روزكاران سالها زيستن ابرهم 7
آنچه بزيست صد وهفتاد وپنج سال * بناليد وبمرد ابرهم در پيري نيكو پير وسير عمر 8
جمع شد بقوم او * گور كردند اويرا يصحق ويشمعال پسر او بمغارهي دولايي بدشت عفرون 9
پسر صحر آن حتي آنچه ابر پيش ممرا * آن دشت آنچه بخريد ابرهم ازنزد پسران حت آنجا 10
گور شد ابرهم وسره زن او * بود پس مردن ابرهم آفرين كرد خدا مر يصحق پسر او ونشست 11
يصحق در باد لحي راي * وايشان زاييدنها يشمعال پسر ابرهم آنچه بزاييد هاجر آن مصريت 12
پرستار سره بابرهم * وايشان نامها پسران يشمعال [در نامهاي ايشان بزاييدنهاي ايشان 13
نخست زاد يشمعال] نبيوت وقدر وادبال ومبسم *

Egreſſus enim Iſhac ad orandum in 63 *agro, aſpiciente veſpera, ſublatis oculos ſuos vidit, & ecce cameli adventantes. Attollens* quoque *Ribcah* 64 *oculos ſuos, vidit Iſhac, & delapſa eſt de ſuper camelū. Dixerat* enim *ſer-* 65 *vo ; Quis eſt iſte vir ambulans in agro in occurſum noſtrum ? Reſpondit ſervus, Ipſe eſt dominus meus. Accipiens* igitur *velamen operuit ſe.* Tum 66 *narravit ſervus ipſi Iſhac omnia verba quæ fecerat.* Deinde *tulit* 67 *eam Iſhac in tentorium Sarah matris ſuæ :* ſic *accepit Ribcah, fuitque ei in uxorem ſibi delectam,* ac *lætitiam percepit Iſhac poſt* obitum *matris ſuæ.*

CAP. XXV.

ADjiciens autem *Abraham ac-* 1 *cepit uxorem, & nomen ejus Ceturah :* Quæ *peperit ei Zimran, &* 2 *Joeſhan, & Medan, & Midjan, & Iſhbac, & Shuah. Porrò* 3 *Joeſhan genuit Sheba, & Dedan. Et filii Dedan fuerunt principes & magnates ac gentes. Et filii* 4 *Midjan ; Ephah, & Epher, & Hanoch, & Abida, ac Eldaah : Omnes iſti filii Ceturah. Deditque Abraham* 5 *quicquid* erat *ei, ipſi Iſhac. Et fi-* 6 *liis concubinarum quæ* erant *ipſi Abraham, dedit Abraham munera, & emiſit eos de ſuper Iſhac filium ſuum, adhuc vivente ipſo, in Orientem in terram Arabiæ. Et iſti* ſunt 7 *dies annorum vitæ Abraham, quos vixit, centum & ſeptuaginta & quinque anni. Expirans quoque mor-* 8 *tuus eſt Abraham in ſenectute bona ; ſenex & ſatur ætatis collectus eſt ad populum ſuum.* Et *ſepeliverunt eum* 9 *Iſhac & Iſhmael filius ejus, in ſpelunca Duplicitatis, in agro Ephron filii Sohar Hittæi, qui ante Mamre : Agro* 10 inquam, *quem emit Abraham à filiis Heth : ibi ſepultus eſt Abraham & Sarah uxor ejus. Fuit, poſt mortem* 11 *Abraham benedixit Deus Iſhac filio ejus, qui ſedit apud Beer-labai-roi. Et iſtæ generationes Iſhmael filii* 12 *Abraham, quem peperit Hagar Ægyptia ancilla Sarah, ipſi Abraham. Et hæc* ſunt *nomina filiorum Iſhmael* 13 *per nomina ſua in generationibus ſuis : primogenitus Iſhmaeli, Nebajoth, & Cedar, & Adbeel, & Mibſham.*

תרגום יונתן בן עזיאל / ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

14 ומשמע וצמיתא ושתוקא וסוברא: חדר חריפא ותימא יטור נפיש וקדמה: אלה אלין
15 הינון בנוי דישמעאל ואלין שומהון בכופרניהון ובקסטרוותהון תריסר רברבין
16 לאומתהון: ואלה ואלין שני חיי ישמעאל 17
מאה ותלתין ושבע שנין והדר בתיובתא
ואתנגיד ואתכנש לעמיה: וישכנו ושרו 18
מן הנדקי עד חלוצא דעל אנפי מצרים
מעלך לאתור על אנפי כל אחוי שרא
באחסנתיה:

ירושלמי 16 בכפרניהון ובקסטרותיהון
תרי עשר רברבין לאומיהון: 18 ושרון
מן הינדקיא עד חלוצה דאית כל קבל
מצרים מעלך אתוריה קדם כל אחוהי
שרא:

פ פ פ

19 ואלה ואלין תולדת יצחק בר אברהם
ומן בגלל דהוה איקונין דיצחק מדמין
לאיקונין דאברהם הוון בני נשא אמרין בקושטא אברהם אוליד ית יצחק: ויהי
20 והוה יצחק בר ארבעין שנין במסביה ית רבקה ברת בתואל ארמאה דמן פדן ארם
21 אחתיה דלבן ארמאה ליה לאנתו: ויעתר ואזל יצחק לטוור פולחנא אתר דכפתיה
אבוי והפך יצחק בצלותיה דעתיה דקב״ה מה דגזר על אנתתיה ארום עקרא הות
גביה עשרין ותרתין שנין ואתהפיך בגיניה דעתיה דקב״ה מה דגזר עליה דאף הוא
הוה עקר ואתרווח ואתעברת רבקה
22 אנתתיה: ויתרוצצו ואידחיקו בניא
במעהא הי כגוברין עבדו קרבא ואמרת
אם כדין הוא צערא דילידתא למה דין
לי בנין ואזלת לבי מדרשא דשם רבא
למבעי רחמין מן קדם יי: ויאמר

ירושלמי 19 ואלין ייחוס תולדות:

ירושלמי 22 ואדחקו בניא במעיה ואמרת
אין כדין היא צערהון דילדתא למה כען
לי חיין למהוי לי בנין ואזלת למתבע
רחמין מן קדם יי בבית מדרשא דשם
רבא:

23 ואמר יי לה תרין עממין במעייכי ותרין מלכוון ממעייכי יתפרשון ומלכו ממלכו
יהי אלים ורבא יהוי משתעבד לזעירא אם בנוי דזעירא נטרין פקודיא דאורייתא:
24 וימלאו ושלימו מאתן ושובעין יומי עיבורהא למילד והא תיומין במעהא: ויצא
25 ונפק קדמאה סומקריי כוליה ככילן
דשער וקרו שמיה עשו מן בגלל דאתיליד
כוליה גמיר בשיער רישא ודיקנא ושינין
26 וככין: ואחרי כן ובתר כדין נפק אחוי וידיה אחידא בעקיבא דעשו וקרא שמיה
27 יעקב ויצחק בר שיתין שנין כד ילידת יתהום: ויגדלו ורביאו טליא והוה עשו
גבר נחשירכן למיצוד עופן וחיוון גבר נפיק חקל קטיל נפשן דהוא קטל ית נמרוד
וית חנוך בריה ויעקב גבר שלים בעובדוי משמש בבית מדרשא דעבר תבע אולפן
28 מן קדם יי: ויאהב ורחים יצחק ית עשו ארום מלי רמיותא בפומיה ורבקה רחימת
ית יעקב:

ירושלמי 25 ונפק קדמאה סמקרי כוליה
ככילן דשער וקרון שמיה עשו:

14 Auditio, silentiũ, & patientia. Acutus, & Tema, Jetur, Naphiſch, & Kedma. 16 Iſti ſunt filii Iſmaelis, & hæc ſunt nomina eorum, cum pagis eorum & caſtris munitis eorum: duodecim principes per nationes ſuas. 17 Iſti autem ſunt anni vitæ Iſmael, centum triginta ſeptem anni: & converſus eſt per pœnitentiam, & expiravit, & collectus eſt ad populum ſuum. 18 Et habitârunt ab India uſque ad Chalutſa, quæ eſt è regione Ægypti, uſque ad eum locum quo ingrederis Aſſyriam: è regione omnium fratrum ſuorum habitavit in hæreditate ſua.

Hier. 16. *In oppidis ipſorum, & in caſtris eorum, duodecim principes juxta nationes ſuas.*

Hier. 18. *Et habitârunt ab India uſque ad Chalutſa, quæ eſt è regione Ægypti quò vadis in Aſſyriam: coram omnibus fratribus ſuis habitavit.*

SECT. VI.

19 Iſtæ autem ſunt generationes Iſaac filii Abraham: & quia imago Iſaac ſimilis erat imagini Abraham, dicebant homines; Verè Abraham genuit Iſaacum. 20 Natus autem erat Iſaac quadraginta annos, cùm acciperet Rebeccam filiam Bethuelis Aramæi, qui erat ex Padan Aram, ſororem Laban Aramæi, ſibi in uxorem. 21 Et abiit Iſaac in montem cultus, locum in quo ligaverat eum pater ejus; & convertit Iſaac oratione ſua mentem Dei Opt. Max. in eo quod decreverat de uxore ejus, quoniam ſterilis erat apud ipſum viginti duobus annis: & converſa eſt propter ipſum mens Dei Optimi Max. in eo etiam quod ſtatuerat de eo, quia etiam ipſe ſterilis erat: ſed dilatatus eſt, & gravida facta eſt Rebecca uxor ejus. 22 Et opprimebant ſe filii in viſceribus ejus, ſicut viri ineuntes prælium: tum dixit; Si talis eſt afflictio partus, ad quid hoc mihi filii? Et abiit in ſcholam Sem magni, ad quærendum miſerationes à facie Domini. 23 Et dixit Dominus illi; Duo populi in viſceribus tuis, & duo regna ex viſceribus tuis ſegregata erunt: & regnum regno fortius erit, & major ſervus erit minoris, ſi filii minoris ſervaverint mandata legis. 24 Et abſoluti ſunt ducenti ſeptuaginta dies geſtationis uteri ejus ad pariendum, et ecce gemelli erant in viſceribus ejus. 25 Et exiit prior rufus totus, tanquam pallium villoſum: & vocârunt nomen ejus Eſau, propterea quòd natus erat totus perfectus, cum capillis capitis & barbæ, & dentibus & molaribus. 26 Poſtea autem exiit frater ejus, & manus apprehendebat calcaneum Eſau; & vocavit nomen ejus Jacob: & Iſaac natus erat ſexaginta annos, quando peperit illos. 27 Et creverunt pueri, & fuit Eſau vir venator, ad venandum volucres, & feras, vir egrediens in agrum interficiens animas, quia interfecit Nimrod, & Henoch ejus filium: Jacob autem erat vir integer operibus ſuis, miniſter ſcholæ Eber, quærens doctrinam à facie Domini. 28 Et dilexit Iſaac Eſau, quoniam verba deceptionis in ore ejus: Rebecca autem dilexit Jacobum.

Hier. 19. *Iſtæ autem progenies generationum.*

Hier. 22. *Et opprimebant ſe filii in ventre ejus: & dixit; Si talis angustia parturientium, ad quid mihi nunc vita ut ſint mihi filii? Et abiit ut peteret miſerationes à facie Domini in domo ubi concionabatur Sem magnus.*

Hier. 25. *Et exiit prior rufus totus, ſicut pallium pilorum: & vocârunt nomen ejus Eſau.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

ومسمع ودومه ومسا * حدد وتیما یطور نفیش وقدمه * اینان ایشان پسران 14 15 16
یسمعال واینان نامهای ایشان در رستاهای ایشان ودر شهرهای ایشان دوازده
مهتران بخیشها ایشان * واینان سالهای زندکی یسمعال صد وسی وهفت سال 17
بنالید وبمرد جمع شد بقوم او * مسکن کرفتند از حویله تا شور آنچه ابر پیش 18
مصریم بآمدن باشور ابر پیش همه برادران او بیفتاد * واینان زاییده شدن یصحق پسر ابرهم 19
ابرهم برازایید مر یصحق * بود یصحق قدر چهل ساله در ستاندن او مر ربقه دختری بتوال 20
آن ارمی ازفدن ارم خواهر لبن آن ارمی باو بزن * نماز کرد یصحق بمقابل زن او که 21
بی زه آن قبول کرد ⁞ نماز او وآبستن شد ربقه زن او * دشخواری نمودند آن بچگان در 22
اندرون آن کفت اکر همچنین چرا این من برفت بطلب کردن از حضرت خدا *
* کفت خدا بآن دو قومها در شکم تو و دو خیشها از امعاء تو جدا شوند و خیش از خیش قوی 23
باشد وبزرک مطیع باشد بخرد * تمام شدند روزکاران آن برازاییدن واینك جفت در شکم آن * بیرون 24 25
آمد آن اول سرخ وهمهی او چون مخمل موی کین بخواندند نام او عشو * وپس همچنین بیرون 26
آمد برادر او ودست او کرفته در پاشنهی عشو بخواند نام او یعقوب ویصحق قدر شست ساله
در زاییدن ایشان * بزرک شدند آن کودکان بود عشو مرد دانای نخچیر ویعقوب مرد تمام نشینای 27
خیمها * دوست داشت یصحق مر عشو که نخچیر در دهان او و ربقه دوست دارا 28
مر یعقوب :

14 *Et Miſhma, & Dumah, & Maſſa,* 15 *Hadad, & Tema, Jetur, Naphiſh, &* 16 *Cedmah. Iſti ipſi* ſunt *filii Iſhmaël,* *et hæc nomina eorum per oppida ſua, & per civitates ſuas, duodecim magnates* ſunt *per cognationes ſuas.* 17 *Et hi* ſunt *anni vitæ Iſhmaël, centum & triginta & ſeptem anni:* deinde *experians ac mortuus, collectus eſt ad populũ ſuum.* 18 *Habitationem* vero *occupârunt ab Havilah uſque Shur, quæ* eſt *è regione Miſraim, in ingreſſu ad Aſhur: in conſpectu omniũ fratrũ ſuorum cecidit.* 19 *Hæ verò generationes Iſhac filii Abraham: Abraham genuit Iſhac.* 20 *Fuit Iſhac quadragenarius cùm acciperet Ribcah filiam Bethuel Aramæi de Padan Aram, ſororem Laban Armeni, ſibi in uxorem.* 21 *Et orante Iſhac pro uxore ſua, quia ſine fœtu ipſa, acceptavit Dominus orationem ejus, & prægnans facta eſt Ribcah uxor ejus.* 22 *Moleſtiam exhibentibus infantib⁹ in interiore ejus, dixit; Si ita, quare hoc mihi? abiitque ad interrogandum à Domino Deo.* 23 *Dixitque Deus ad eam; Duæ gentes* ſunt *in ventre tuo, & duæ cognationes ex viſceribus tuis dividentur: cognatio autem cognatione robuſtior erit, & major obſequens erit minori.* 24 *Completis diebus ejus ad pariendum, en quidem gemini in ventre ejus.* 25 *Et egreſſus eſt prior rufus, totus ipſe velut pãnus villoſus, pilo*ſus*:* *vocâruntque nomen ejus Eſau.* 26 *Et poſtea egreſſus eſt frater ejus, & manus ejus tenebat calcaneum Eſau: ideo vocavit nomen ejus Jaacob: porrò Iſhac erat ſexagenarius cùm ipſa pareret eos.* 27 *Adultis pueris, fuit Eſau vir peritus venationis: Jaacob verò vir perfectus ſedens tentoriis.* 28 *Et dilectum habuit Iſhac Eſau, quia venatio in ore ejus: Ribcah verò dilectum habuit Jaacob.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויזד ובההוא יומא דמית אברהם בשיל יעקב תבשילי דטלופחי ואזל 29
לנחמא לאבוי ואתא עשו מן ברא והוא משלהי ארום חמש עבירן עבר בההוא
יומא פלח פולחנא נוכראה שפך אדמא זכיא ועל על עולימתא מארשה וכפר בחיי
עלמא דאתי ובזא ית בכירותא : ויאמר ואמר עשו ליעקב אטעים יתי כדון מן 30
תבשילא סמוקא הדין ארום משלהי אנא בגין כן קרא שמיה אדום : ויאמר 31
ואמר יעקב זבין יומנא כיום דאנת עתיד למיחסן ית בכירותך לי : ויאמר ואמר 32
עשו הא אנא אזיל לממת ולית אנא חיי תוב בעלם אחרן ולמה דנן לי בכירותא
וחולקא בעלמא דאת אמר : ויאמר ואמר יעקב קיים לי כיום דיהי וקיים ליה וזבין 33
ית בכירותיה ליעקב : ויעקב ויעקב 34
נתן לעשו לחם ותבשיל דטלופחי ואכל
ושתי וקם ואזל ושט עשו ית בכירותא
וחולק עלמא דאתי :

ירושלמי 34 וקם ואזל ובזי עשו ית
בכורותא ואפס חולקיה בעלמא דאתי
וכפר בתחית מתיא :

כו

ויהי והוה כפנא תקיף בארעא דכנען בר מכפנא קדמאה דהוה ביומוי דאברהם 1
ואזל יצחק לות אבימלך מלכא דפלשתאי לגרר : וירא והוה בלבביה דיצחק 2
למיחות למצרים ואתגלי ליה יי ואמר לא תיחות למצרים שרי בארעא דאימר
לך : גור דור בארעא הדא ויהי מימרי בסעדך ואבריכינך ארום לך ולבנך את 3
ית כל ארעתא האלין ואקים ית קיימא דקיימית לאברהם אבוך : והרביתי
ואסגי ית בנך הי ככוכבי שמיא ואתן לבנך ית כל ארעתא האלין ויתברכון בגין 4
בנך כל עממי ארעא : עקב חולף די קביל אברהם במימרי ונטר מטרת מימרי 5
פקודיי קימיי ואורייתי : וישב ויתיב יצחק בגרר : וישאלו ושאילו אנשי אתרא 6
על אינתתיה ואמר אחתי היא ארום דחיל למימר לה אינתתי ארום חשיב בלביה 7
דלמא יקטלונני אינשי אתרא על עיסק רבקה ארום שפירת חיזו היא : ויהי
והוה כד סגו ליה תמן יומיא למישרי ואודיק אבימלך מלכא דפלישתאי מן 8
חרכא וחמא והוה יצחק חאיך עם רבקה אנתתיה : ויקרא וקרא אבימלך 9
ליצחק ואמר ברם הא אינתתך היא והיכדין אמרת אחתי היא ואמר ליה יצחק
ארום אמרית בלבבי דלמא אתקטיל
בגינה :

ירושלמי 8 ואדיק :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Illo autem die quo mortuus eſt Abraham, coxit Jacob coctiones lentium, & abiit ad conſolandum patrem ſuum: venit autem Eſau ex agro, & ipſe defatigatus *erat*, quoniam quinque tranſgreſſiones commiſerat eo die; coluerat cultum alienum, effuderat ſanguinem innocentem, & ingreſſus erat ad puellam deſponſatam, & negaverat vitam futuri ſeculi, & contempſerat primogenituram. 29 Et dixit Eſau Jacobo; Guſtandum da mihi nunc de pulmento rufo hoc, quoniam defeſſus ego: propterea vocavit nomen ejus Edom. 30 Et dixit Jacob; Vende hodie, ſicut *hic* dies, quòd tu daturus ſis hæreditatem primogenituræ tuæ mihi. 31 Et dixit Eſau; Ecce ego abeo ad moriendum, neque victurus ſum rurſus in ſeculo altero, & cur hoc mihi primogenitura, & pars in ſeculo de quo tu loqueris? 32 Et dixit Jacob; Jura mihi juxta hunc diem, & juravit illi: & vendidit primogenituram ſuam Jacob. 33 Jacob autem dedit Eſau panem & pulmentum lentium; & comedit, & bibit, & ſurrexit, & abiit: & contempſit Eſau primogenituram, & partem futuri ſeculi. 34

Hieroſ. 34 *Et ſurrexit, & abiit: & contempſit Eſau primogenituram & flocci pendit partem ſuam in ſeculo futuro, & negavit reſurrectionem mortuorum.*

CAP. XXVI.

Et fuit fames vehemens in terra Canaan, præter famem priorem quæ fuit diebus Abrahami: & abiit Iſaac ad Abimelech regem Palæſtinorum in Gerar. 1 Et fuit in corde Iſaac ut deſcenderet in Ægyptum: & apparuit illi Dominus, & dixit; Ne deſcendas in Ægyptum: habita in terra quam dixero tibi. 2 Habita in terra hac, & erit ſermo meus in auxilio tuo, & benedicam tibi: quoniam tibi & omnibus filiis tuis dabo univerſas terras has; confirmabóque pactum meum, quod juravi Abrahamo patri tuo. 3 Et multiplicabo filios tuos ſicut ſtellas cœlorum, & dabo filiis tuis omnes has terras: & benedicentur propter filios tuos omnes populi terræ. 4 Pro eo quòd auſcultavit Abraham ſermoni meo; & ſervavit cuſtodiam ſermonis mei, ſtatuta mea, pacta mea & legem meam. 5 Et habitavit Iſaac in Gerar. 6 Et interrogârunt homines loci illius de uxore ejus; & dixit, Soror mea eſt: quoniam timuit dicere de ea, Uxor mea; quoniam putabat apud ſe, Fortè interficient me homines loci iſtius propter Rebeccam, quoniam pulchra aſpectu ipſa. 7 Et accidit quando multiplicati ſunt illi ibi dies ad habitandum, & intuitus eſt Abimelech rex Palæſtinorum ex feneſtra; & vidit, & ecce Iſaac ridebat cum Rebecca uxore ſua. 8 Et vocavit Abimelech Iſaacum, & dixit; Certè ecce uxor tua eſt, & quomodo dixiſti, Soror mea eſt? Et dixit illi Iſaac; Quoniam dixi in corde meo, Fortè interficiar propter eam. 9

Hieroſ. 8 *Et aſpexit.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* آش پخت یعقوب آش بیامد عشو از آن دشت واو مانده * گفت عشو بیعقوب بچشان مرا 29 30
اکنون از آن سرخ آن سرخ این که مانده ام من ابر همچنین بخواند نام او ادوم * گفت 31
یعقوب بفروش چون روز مر نخست زادي تو بمن * گفت عشو اینك من روا بمردن وچرا 32
این بمن نخست زادي * گفت یعقوب سوگند خور بمن چون روز سوگند خورد باو 33
بفروخت مر نخست زادي او بیعقوب * ویعقوب بداد بعشو نان وآش عدس بخورد وبیاشامید 34
برخاست وبرفت خوار گرفت عشو مر آن نخست زادي *

* فصل بیست ششم *

* بود قحط در زمین بجز آن قحط آن اوّل آنچه در روزگاران ابرهم برفت یصحق بابیملك 1
پادشاه فلستیم بجرر * دیدار شد باو خدا گفت نفرود سوي بمصر مسکن گیر در 2
زمین آنچه گویم بتو * بنشین در زمین این وباشم اوار تو و آفرین کنم ترا که بتو 3
وبنسل تو بدهم مر همه زمینها ایدان وبر انگیزانم مر آن سوگند آنچه سوگند
خوردم بابرهم پدر تو * بسیار کنم مر نسل تو چون ستارها آن آسمان وبدهم بنسل 4
تو مر همه آن زمینها ایدان و آفرین باشند در نسل تو همه قومهاء آن زمین * چرا آنچه بشنوید 5
ابرهم در آواز من نگاه داشت نگاه داشت من فرمانهاي من رسمهاي من وشریعتهاي
من * بنشست یصحق در جرر * بپرسیدند مردمان آن جا بزن او گفت خواهر منست 6 7
آن که بترسید بگفتن زن من تا نکشند مرا مردمان آن جا ابر ربقه که نیکو دیدارست
آن * بود که دراز کشیدند باو آنجا آن روزگاران نگاه کرد ابیملك پادشاه فلستیم 8
در پس آن دریچه بدید واینك یصحق خنده کنا بربقه زن او * بخواند ابیملك 9
بیصحق گفت خاصه اینك زن توست آن وچگونه گفتي خواهر منست آن گفت باو
یصحق [که گفتم] تا نکشته شوم ابر آن *

Coquinante autem *Jacob pulmentarium, venit Eſau ex agro, & ipſe laſſus. Dixit* itaq; *Eſhau ad Jacob;* 29 *Guſtare fac me jam de rufo, rufo hoc; quia laſſus ſum ego: quocirca vocavit nomen ejus, Edom.* 30 *Reſpondit Jaacob; Vende ſicut hodiè primogenituram tuam mihi.* 31 *Dixit Eſhau; En ego vado ad moriendum, & ad quid hæc mihi primogenitura? Ait Jacob; Jura mihi ſicut hodié:* 32 *jurans* itaque *ei, vendidit primogenituram ſuam ipſi Jacob.* 33 *Tum Jacob dedit Eſau panem et pulmentarium lentis; & comêdit & bibit, ac ſurgens abiit.* Ita *vilipendit Eſau primogenituram.* 34

CAP. XXVI.

F*uitq; fames in terra, præter famem primam, quæ in diebus Abraham: perrexit* itaque *Iſhac ad Abimelech regem Philiſhtim in Gerar.* 1 Tum *conſpectus ei Deus dixit; Ne deſcendas in Ægyptum: habitationem capias in terra quam dixero tibi.* 2 *Sede in terra hac, et ero tecum, ac benedicam tibi: quia tibi & progeniei tuæ dabo omnes terras iſtas, ac ſuſcitabo juramentum quod juravi ipſi Abraham patri tuo.* 3 *Multiplicabo ſobolem tuam ſicut ſtellas cæli, dabóque proli tuæ omnes terras iſtas, & benedictæ erunt in progenie tua omnes gentes terræ:* 4 *Propterea quòd auſcultans Abraham voci meæ cuſtodierit cuſtodiam meam, præcepta mea, ſtatuta mea, & leges meas.* 5 *Sedit* itaque *Iſhac in Gerar.* 6 Et *interrogantibus hominibus loci de uxore ejus, dixit; Soror mea eſt ipſa: timuit enim dicere, Uxor mea* eſt; *Ne* inquit *occidant me homines loci propter Ribcah, quia bona aſpectu eſt ipſa.* 7 *Fuitq;* *cùm* in *longum protraherentur ei ibi dies, aſpexit Abimelech rex Philiſhtim ponè feneſtram, vidit, & en Iſhac riſum faciens cum Ribcah uxore ſua.* 8 Tunc *vocans Abimelech ad Iſhac dixit; Verè en uxor tua eſt ipſa: quomodo ergò dixiſti, Soror mea eſt ipſa. Reſpondit ad eum Iſhac; Quia dixi, ut non occiſus ſim propter eam.* 9

10 ואמר אבימלך מה היא דא דעבדת לן הא קליל זעיר אלו שמש חד מן טליא עם אתתך והוית מיתי עלנא חובא רבא :

ויאמר ואמר אבימלך מה דא עבדת לנא 10
כזעיר פון שכיב מלכא דמיחד בעמא עם
אנתתך ואייתיתא עלנא חובא : ויצו ופקיד 11
אבימלך ית כל עמא למימר דיקרב לביש
בגברא הדין ובאנתתיה אתקטלא יתקטיל : ויזרע וזרע יצחק לצדקתא בארעא 12
ההיא ואשכח בשתא ההיא על חד מאה בדשערוי ובריכיה יי : ויגדל ורבא 13
גברא ואזל אזיל ורבי עד די רבא לחדא : ויהי והוו ליה גיתי ען וניתי תורין 14
ופולחנא סגיאה וקניאו יתיה פלשתאי : וכל וכל בירין דחפרו עבדי אבוי 15
ביומי אברהם אבוי טמינינון פלשתאי ומלונון עפרא : ויאמר ואמר אבימלך 16
ליצחק איזל מעמנא ארי תקיפתא מיננא בנכסין לחדא : וילך ואזל מתמן 17
יצחק ושרא בנחלא דגרר ויתיב תמן : וישב ותב יצחק וחפר ית בירין דמוי די 18
חפרו עבדי אבוי ביומי אברהם אבוי וטמונינון פלשתאי בתר דמית אברהם וקרא
להון שמהן הי כשמהן די הוה קרי להון אבוי : ויחפרו וחפרו עבדי יצחק 19
בספר נחלא ואשכחו תמן ביר מוי נבעין : ויריבו ונצו רעוותא דגרר עם רעוותא 20
דיצחק למימר דילנא מיא והוה צבו מן שמיא ויבשת ובכן אהדרו יתיה ליצחק
ונבעת וקרא שמא דבירא עסק ארום אתעסקו עלה עמיה : ויחפרו וחפרו 21
ביר אוחרי ונצו אוף עלה ויבשת ותו לא נבעת וקרא שמה שטנא : ויעתק 22
ואסתלק מתמן וחפס ביר אוחרי ולא נצו עלה הי כקדמאי וקרא שמה רווחתא
ואמר ארום כדון ארווח יי לנא ויפשיננא בארעא : ויעל וסליק מתמן 23
לבירא דשבע : וירא ואתגלי ליה יי בליליא ההוא ואמר אנא אלהא 24
דאברהם אבוך לא תדחל ארום בסעדך מימרי ואברכינך ואסגי ית בנך בגין
זכוותא דאברהם עבדי : ויבן ובנא תמן מדבחא וצלי בשמא דיי ופרס תמן 25
משכניה וחפסו תמן עבדי יצחק בירא : ואבימלך וכד נפק יצחק מגרר אתיבשן 26
ביריהון ואילניהון לא עבדו פירין וארגישו דבגין דתריכו יתיה הוה להון כל
דא ואזל אבימלך לוותיה מגרר ואתקיף ברחמוי למיזל עמיה ופיכל רב
חיליה : ויאמר ואמר להון יצחק מה דין אתיתון לוותי דאצלי עליכון ואתון סניתון 27
יתי ותרכתוני מלותכון :

10 Et dixit Abimelech; Cur hoc feciſti nobis? Ferè cubuit rex qui præcipu⁹ eſt in populo cum uxore tua, & adduxiſſes ſuper nos peccatum. 11 Et præcepit Abimelech toti populo, dicendo; Qui acceſſerit in malum ad virum hunc & uxorem ejus, interficiendo interficietur. Et ſeminavit Iſaac propter eleemoſynam in ea terra; & invenit eo anno pro uno centum juxta æſtimationem ſuam, & benedixit illi Dominus. Et crevit vir ille; & ivit eundo, & crevit, donec creviſſet valde. Et fuerunt illi greges ovium, & armenta boum, & cultus multus: & inviderunt illi Philiſtæi. Et omnes puteos quos foderant ſervi patris ejus, in diebus Abraham patris ejus, obthuraverunt eos Philiſtæi, & impleverunt eos pulvere. Et dixit Abimelech Iſaaco; Recede à nobis, quoniam potentior factus es nobis opibus valde. Abiit igitur inde Iſaac; & manſit in valle Gerar, habitavítque ibi. Et reverſus eſt Iſaac, & fodit puteos aquarum, quos foderant ſervi patris ejus in diebus Abraham patris ſui, & obſtruxerant eos Philiſtæi poſtquam mortuus eſt Abraham: & vocavit nomina eorum iiſdem nominibus, quibus appellaverat eos pater ipſius. Et foderunt ſervi Iſaac ad terminum vallis, & invenerunt ibi puteum aquarum manantium. Et contenderunt paſtores Gerar cum paſtoribus Iſaac, dicendo; Noſtra eſt aqua: & fuit voluntas cœlitus ut exaruerit, tunc autem reddiderunt ipſum Iſaaco, & ebullivit: & vocârunt nomen putei Eſek, quoniam litigati eſſent cum eo propter illum. Et foderunt puteum alium, & contenderunt etiam de eo: & exaruit, & amplius non ſcaturiit: & vocavit nomen ejus Sitna. Et transferens ſe inde fodit puteum alium, & non contenderunt de eo, ut de prioribus: & vocavit nomen ejus Latitudines: dixítque quoniam jam dilatavit Dominus nos, & creſcere faciet nos in terra. Et aſcendit inde in Beerſeba. Et revelavit ſe illi Dominus eâ nocte, & dixit; Ego Deus Abraham patris tui: ne timeas, quoniam in auxilio tuo eſt ſermo meus, & benedicam tibi, & multiplicabo filios tuos propter merita Abraham ſervi mei. Et ædificavit ibi altare orans in nomine Domini, & extendit ibi tabernaculum ſuum: & foderunt ibi ſervi Iſaac puteum. Quando autem exiit Iſaac ex Gerar, exaruerunt putei eorum, & arbores eorum non pertulerunt fructum, & ſenſerunt hoc totum ſibi acidiſſe, quia expulerant ipſum: Itaque abiit Abimelech ad ipſum ex Gerar, & accepit amicos ſuos ad eundum ſecum, & Phicol principem exercitus ſui. Et dixit illis Iſaac; Cur veniſtis ad me ut orem pro vobis, & vos odio habetis me, & expuliſtis me à vobis?

Hieroſ. 10 *Et dixit Abime Quid hoc eſt quod feciſti nobis? rum abſuit quin unus ex pueris cubuerit cum uxore tua, & venire ciſſes ſuper nos peccatum magnum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* گفت ابيملك چه اين كردي بايما چون اندك بخسپيد يكّه آن قوم با زن تو 10
وبياوردي ابر ايما جرم * بفرمود ابيملك مر همه آن قوم بگفتن آن رسا در مرد اين 11
ودر زن او كشتن كشته شود * زراعت كرد يصحق در زمين آن بيافت در سال آن 12
صد قياسها آفرين كرد اويرا خدا * بزرك شد آن مرد برفت رفتن وبزرك شدن تا كه بزرك 13
شد بغايت * بود باو رمهي گوسفند ورمهي گاو وكار بسيار رشك بردند باو فلشتيم* 14
*وهمه آن چاهها آنچه بكندند بندگاني پدري او در روزگاران ابرهم پدري او ببستند 15
ايشانرا فلشتيم پر كردند ايشانرا خاك * گفت ابيملك بيصحق برو از نزد ايما كه 16
باداوند شدي از ايما بغايت * برفت از آنجا يصحق فرود آمد در نخل جرر بنشست آنجا. 17
*بازگشت يصحق بكند مر چاهها آن آب آنچه بكندند در روزگاران ابرهم پدري او ببستند 18
ايشانرا فلشتيم پس مردن ابرهم بخواند ايشانرا نامها چون نامها آنچه بخواند بايشان پدري
او* بكندند بندگان يصحق در نخل بيافتند آنجا چاه آب روان * خصومة كردند 19 20
شبانان جرر بشبانان يصحق بگفتن بايما آن آب بخواند نام آن چاه عشق كه مشغولي
كردند باو* بكندند چاه ديگر خصومة كردند نيز ابر آن بخواند نام آن شطنه* نقل 21 22
كرد ازانجا بكند چاه ديگر ونه خصومة كردند ابر آن بخواند نام آن رحبوت گفت كه
اكنون كشادگي آورد خدا بايما وبرومند شديم در زمين* برآمد از آنجا بار شبع. 23
*ديدار شد باو خدا در شب آن گفت من خداي ابرهم پدر تو نترسي كه با توام من 24
وآفرين كنم ترا وبسيار كنم مر نسل تو در سبب ابرهم بندهي من * آبدان كرد آنجا 25
مذبح بخواند در نام خدا ميل داد خيمهي او بكندند آنجا بندگان يصحق چاه* وابيملك 26
برفت باو از جرر وجوقي از ياران او وفيكل امير سپاه او * گفت بايشان يصحق چه 27
معني بيامديد بمن وشما دشمن داشتيد مرا وبفرستاديد مرا از نزد شما.

* *Dixit Abimelech; Quid hoc feciſti nobis? ut parum dormierit unus populi cum uxore tua, & induxi ſuper nos delictum. Præcepit itaque Abimelech univerſo populo dicendo, Accedens huic viro et uxori ejus occidendo occidetur. Semente faciens Iſhac in terra illa, invenit in an illo centuplicia, benedicente ei Deo. Magnus itaque factus vir i eundo, & creſcendo, uſquequo magnus factus fuerit valdè. Fuitque illi grex ovium, & grex boum, & negotium plurimũ: & æmulationem tulerunt in eũ Philiſhtim. Et omnes puteos quos foderant ſervi patris ejus in temporib⁹ Abraham patris ſui occluſerunt Philiſhtim, impléruntq; terrâ. Dixitq; Abimelech ad Iſhac, Diſcede à nobis, quia validus factus es præ nobis admodùm. Abiens itaque illinc Iſhac, deſcendit in Nahal-Gerar, ſeditque ibi. Reverſus Iſhac iterum fodit puteos aquæ, quos foderant in temporibus Abraham patris ſui, quoſque occluſerant Philiſhtim poſt mortem Abraham, & vocavit eos nominibus, juxta nomina quibus vocaverat eos pater ſuus. Fodientéſque ſervi Iſhac in valle invenerunt ibi puteum aquæ manantis. Jurgium autem fecerunt paſtores Gerar cum paſtoribus Iſhac, dicendo; Noſtra eſt aqua: quapropter vocavit nomen putei, Eſhec, quod contendiſſent cum eo. Tum fodientes puteum alium, jurgium fecerunt etiam de eo: vocavitque nomen ejus, Shitnah. Et transferens ſe inde fodit puteum alium, & jurgium non fecerunt de eo: itaque vocavit nomen ejus, Rehoboth, dicens; Quia jam dilatationem contulit Deus nobis, ac fructiferi facti ſumus in terra. Aſcendente autem indè in Beerſheba, Viſus eſt ei Deus in nocte ipſa, dicens; Ego Deus Abraham patris tui, ne timeas, quia tecum ſum ego, & benedicam tibi, ac copioſam reddam ſobolem tuam cauſâ Abraham ſervi mei. Deinde ædificans ibi altare, invocavit nomen Dei: cumque demiſiſſet tabernaculum ſuum, foderunt ibi ſervi Iſhac puteum. Abimelech autem profectus cum eo ex Gerar, & quidam ex ipſius, & Phichol princeps exercitûs ejus. Dixit iis Iſhac [illegible] veniſtis ad me, cum odio habuistis me, & [illegible] vobis?*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

28 ואמרו ואמרו מחמא חמינא ארום הוה מימרא דיי בסעדך דבזכותך הוות לן כל
טבתא וכדו נפקתא מן ארען יבישו בירן ואילננא לא עבדו פירין ואמרנא נהדרינה
לותנא ותתקיים כדון מומתא דהוות בינן ומכבין תהי בינן ובינך ונגזור קים עמך:
29 אם תעביד עמנא בישא היכמא דלא קריבנא בך לביש והיכמא דעבדנא
31 עמך לחוד טב ושלחנך פון בשלם אנת כדון בריכא דיי: וישכימו ואקדימו
בצפרא וקימו גבר לאחוי ופסג מתגא דחמריה ויהב פסגא חדא להום לסהדו וצלי
32 עליהום יצחק ואתרווחו ואלוינון יצחק ואזלו מלותיה בשלם: ויהי והוה ביומא
ההוא ואתו עבדי יצחק ותנו ליה על עיסק בירא דחפסו ואמרו ליה אשכחנא
33 מוי: ויקרא וקרא יתה שבעה בגין כן שמא דקרתא ביר שבע עד יומא הדין:
34 ויהי והוה עשו בר ארבעין שנין ונסיב איתא ית יהודית ברת בארי חיתאה
וית בשמת ברת אילון חיתאה: ותהיין
35 והוון מנחנן בפולחנא נוכראה ומתכוונן
לאמרדא בעובדיהון בישיא ליצחק
ולרבקה:

ירושלמי 35 והון סרהבנן ואפחת רוח
בפולחנא נוכראה ולא הון מקבלן אולפן
לא מן יצחק ולא מן רבקה:

כז

1 ויהי והוה כד סיב יצחק וכהיין עינוי מלחמי דכד כפתיה אבוי אסתכל בכורסיה
יקרא ושריין מההוא זמנא עינוי למכהי וקרא ית עשו בריה רבא בארביסר בניסן
ואמר ליה ברי הא ליליא דין עילאי משבחין למארי עלמא ואוצרי טלין מתפתחין
2 ביה ואמר ליה הא נא: ויאמר ואמר הא כדון סיבית לית אנא ידע יום
3 מותי: ועתה וכדון סב כדון מאני זינך בית גירך וקשתך ופוק לחקלא וצוד
4 לי צידא: ועשה ועיבד לי תבשילין היכמא דרחימית ותיעול לותי ואיכול
5 בגין דתברכינך נפשי עד לא אימות: ורבקה ורבקה שמעת ברוח קודשא כד
מליל יצחק עם עשו בריה ואזל עשו לחקלא למיצד צידא לאיתאה: ורבקה
6 ורבקה אמרת ליעקב ברה למימר הא ליליא הדין עלאי משבחין למרי עלמא
ואוצרי טלין מתפתחין ביה ושמעית ית אבוך ממליל עם עשו אחוך למימר:
7 הביאה אעל לי צידה ועיבד לי תבשילין ואיכול ואברכינך קדם יי קדם דאמות:
8 ועתה וכען ברי קביל מני למה דאנא מפקיד יתך: לך איזיל כדון לבית
9 ענא וסב לי מתמן תרי גדיי עזין שמינין חד לשום פסחא וחד לשום קרבן חגא
ואעביד יתהון תבשילין לאבוך היכמא די רחים:

Et dixerunt; Videndo vidimus quòd ſit ſermo Domini in auxilio tuo, 28 quòd propter meritum tuum fuerit nobis omne bonum: quando autem exiviſti è terra noſtra, exaruerunt putei noſtri, & arbores noſtræ non pertulerunt fructum: cum diximus; Reverti faciamus eum ad nos, & ratum ſit jam jusjurandum quod fuit inter nos, & mollia *verba* ſint inter nos & te & tecum fœdus inibimus. Si feceris nobiſcum malum, quemadmodum 29 non acceſſimus ad te in malum, & quemadmodum fecimus tecum tantùm bonum, & dimiſimus te ſtatim cum pace: tu jam benedictus *es* Domini. Et 31 ſurrexerunt manè, & jurârunt vir fratri ſuo; & rupit de fræno aſini ſui, & dedit partem unam illis in teſtimonium, & precatus eſt pro illis Iſaac, & dilatati ſunt: & comitatus eſt eos Iſaac, & abierunt ab eo in pace. Accidit eo die ut venerint ſervi Iſaac, & indicaverint illi de puteo quem 32 foderant: & dixerunt illi; Nos invenimus aquas. Et vocavit ipſum Si- 33 bea: ideo nomen urbis eſt Beerſeba uſque ad hunc diem. Accidit autem 34 cum Eſau natus eſſet quadraginta annos, ut acciperet in uxorem Jehudith filiam Beeri Chittæi, & Boſmath filiam Elon Chittæi. Et fuerunt in- 35 curvantes ſe cultui alieno, & paratæ ad rebellandum operibus ſuis malis in Iſaac & Rebeccam.

Hier. 35 *Et fuerunt rebelles inflato animo colentes idola; neque recipiebant doctrinam, nec ab Iſaac, nec à Rebecca.*

CAP. XXVII.

ACcidit quando ſenuiſſet Iſaac, & caligarent oculi ejus ne videre poſ- 1 ſet (quando enim ligavit eum pater ejus, aſpexit ſolium gloriæ, ab eo tempore cœperunt oculi ejus caligare) tum vocavit Eſau filium ſuum majorem, decima quarta menſis Niſan, & dixit illi; Fili mi, ecce nocte hac excelſi laudant Dominum ſeculi, & theſauri rorum aperiuntur in ipſa: & dixit illi; Ecce ego. Et dixit ecce nunc ſenui, ignoto die mortis 2 meæ. Jam verò accipe inſtrumenta armorum tuorum pharetram tuam, 3 & arcum tuum: & egredere in agrum, & venare mihi venationem. Et 4 fac mihi cibos conditos ut diligo, et affer ad me ut comedam: ut benedicat te anima mea antequam moriar. Porro Rebecca audiebat per Spi- 5 ritum ſanctum, quando alloquebatur Iſaac Eſau filium ſuum: & abiit Eſau in agrum, ad venandum venationem ad afferendum eam. Rebec- 6 ca autem dixit Jacobo filio ſuo, dicendo; Ecce nocte hac excelſi laudant Dominum mundi, & aperiuntur theſauri rorum in ea: & audivi patrem tuum loquentem cum Eſau fratre tuo, dicendo: Affer mihi 7 venationem, & fac cibos conditos, ut comedam: & benedicam tibi coram Domino, antequam moriar. Jam verò fili mi auſculta mihi, in eo 8 quod ego præcipiam tibi. Ito jam ad caulam, & accipe mihi indè du- 9 os hœdos caprarum pingues, unum propter paſcha, alterum propter oblationem feſti ſolennis: & faciam ex illis cibos conditos patri tuo, quemadmodum diligit.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

28 * گفتند دیدن دیدیم که بود خدا اواز تو گفتیم باشد اکنون سوگند میان ایما و میان
29 فرزندان ایما و میان تو و ببریم شرط اواز تو * اگر بکنی اواز ایما بدی چون آنچه نه رحمت
رسانیدیم بتو و چون آنچه بکردیم بتو خاصه نیکویی و بفرستادیم ترا در سلامت تو اکنون
30 31 آفرین کردهی خدا * بکرد بایشان دعوت بخوردند و بیاشامیدند * شبگیر کردند
در بامداد سوگند خوردند مردی ببرادری او بفرستاد ایشانرا یصحق برفتند از نزد او
32 در سلامتی * بود در روز او بیامدند بندگان یصحق آگاه کردند باو ابر سبب آن چاه
33 آنچه بکندند گفتند باو یافتیم آب * بخواند آنرا شبعه ابر همچنین نام آن شهر بارشبع تا
34 آن روز آن این * بود عشو قدر چهل ساله بستاند زن مر یهودیت دختری باری آن حتی و مر
35 بسمت دختری ایلن آن حتی * بودند تلخی روح بیصحق و بربقه *

* فصل بیست هفتم * بود که پیر شد یصحق کاهسته شدند چشمان
1 او از دیدن بخواند مر عشو پسر او آن بزرگ گفت باو پسری من گفت باو اینک من *
2 3 * گفت اکنون پیر شدم نداستم روز مردن من * و اکنون بردار اکنون سلاح تو
4 شمشیر تو و کمان تو و بیرون رو بآن دشت و نخچیر کن بمن نخچیر * و بکن بمن طعامها
چون آنچه دوست داشتم و بیاور بمن و بخورم در سبب آفرین کند ترا جان من در پیش
5 بمیرم * و ربقه شنوا در سخن گفتن یصحق بعشو پسر او برفت عشو بآن دشت بنخچیر
6 کردن نخچیر بآوردن * و ربقه گفت بیعقوب پسر آن بگفتن اینک بشنویدم آواز
7 پدری تو سخن گویا بعشو برادری تو بگفتن * بیاور بمن نخچیر و بکن بمن طعامها
8 و بخورم و آفرین کنم ترا بپیش خدا پیش مردن من * و اکنون پسری من بشنو در آواز من
9 بآنچه من فرمایا ترا * برو اکنون بآن گوسفند و بستان بمن از آنجا دو بزغالهی بزان
نیکویان و بکنم ایشانرا طعامها بپدری تو چون آنچه دوست داشت *

Reſponderunt; Videndo vidimus 28 *quòd fuit Deus tecum, & diximus; Sit nunc juramentum inter nos & filios noſtros, & inter te, & icemus fœdus tecum: Si feceris* 29 *nobiſcum malum, quemadmodum ærumnam non intulimus tibi, & quemadmodum fecimus tecum præſertim bonum, & dimiſimus te in pace: tu nunc benedictus es Dei. Fecitque eis convivium, & comede-* 30 *runt ac biberunt.* Deinde *antelucanò* 31 *ſurgentes manè, jurârunt vir cum fratre ſuo: dimiſitque eos Iſhac abeuntes ab eo in pace. Fuit, in die* 32 *ipſa venerunt ſervi Iſhac certiorem facientes eũ de puteo quem foderant, et dixerunt ei; Invenimus aquam. Vocavitque eum Shibeah: quocirca* 33 *nomen urbis* eſt *Beerſheba uſque ad diem hanc.* Quum *eſſet Eſhau qua-* 34 *dragenarius, accepit uxorem Jehudith filiam Beeri Hittæi, & Boſhmath filiam Elon Hittæi:* Quæ *fuerunt amaritudini ſpiritûs* 35 *ipſi Iſhac & Ribcah.*

CAP. XXVII.

F*uit, cùm ſenex evaſiſſet Iſhac,* 1 *& defeciſſent oculi ejus à videndo, vocavit Eſhau filiũ ſuũ majorem, et dixit ei; Fili mi: reſpondit ei; Ecce ego. Dixit, Jam ſenex factus ſũ, nec* 2 *novi diem mortis meæ. Et jam tolle* 3 *nunc arma tua, gladiũ tuũ & arcũ tuum, & exi in agrum, & venare mihi venationem: Et fac mihi ci-* 4 *bos quemadmodum diligo, & affer mihi, & comedam, quâ de cauſa benedicat tibi anima mea priuſquàm moriar. Ribcah verò audierat cùm* 5 *ſermonem haberet Iſhac cum Eſhau filio ſuo: abieratque Eſhau in agrum ad venandum venationem ut afferret. Ribcah igi-* 6 *tur locuta eſt ad Jaacob filium ſuum, dicendo; En audivi vocem* 7 *patris tui loquentis ad Eſhau fratrem tuum, dicendo; Affer mihi venationem, & fac mihi cibos, & comedam, & benedicam tibi in conſpectu Dei, ante mortem meam. Nunc ergò fili mi, auſculta voci* 8 *meæ in eo quod præcipio tibi. Vade* 9 *nunc ad pecudes, & cape mihi inde duos hœdos caprarum bonos, & faciam eos eſcas patri tuo, quemadmodum diligit.*

I

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

10 והבאת ותעיל לאבוך וייכול בגין דיברכינך קדם מותיה : ויאמר ועל דהוה יעקב
11 דחיל חיטא דחיל דלמא ילטטניה אבוי ואמר הא עשו אחי גבר שערן ואנא גבר
שעיע : אולי מאים יגששינני אבא ואיהי דמי בעינוי הי כמגחך ביה ואייתי עלי 12
לווטין ולא ברכאן : ותאמר ואמרת ליה אין בירכן יברכינך ייתון עלך ועל בנך 13
ואין לווטין ילטטינך ייתון עלי ועל נפשי ברם קביל מני ואיזיל סב לי : וילך
ואזל ונסיב ואיתי לאמיה ועבדת אמיה תבשילין היכמא דרחם אבוי : ותקח 14
ונסיבת רבקה ית לבושי עשו ברה רבא מרגנן דהוו מן אדם קדמאי וההוא 15
יומא לא אלבשינון עשו ואשתארו גבה בביתא ואלבישת ית יעקב ברה זעירא :
ואת וית משכי דגדיי בני עזי אלבישת על ידוי ועל שעעות צווריה : ותתן וסדרת 16 17
ית תבשיליא וית לחמא די עבדת ביד יעקב ברה : ויבא ועאל לות אבוי 18
ואמר אבא ואמר האנא מן אנת ברי : ויאמר ואמר יעקב לאבוי אנא עשו 19
בוכרך עבדנא היכמא דמלילתא עמי קום כדון אסתחר ותיכול מצידי בגין דתברכינני
נפשך : ויאמר ואמר יצחק לבריה מה דין אוחיתא לאשכחא ברי ואמר ארום 20
יזמן יי אלהך קדמי : ויאמר ואמר יצחק ליעקב קריב כדון ואמושינך ברי האנת 21
דין ברי עשו אין לא : ויגש וקריב יעקב 22
לות יצחק אבוי ונששיה ואמר קלא הדין
קליה דיעקב ברם ממש ידוי כמימש ידוי

ירושלמי 22 ממוש ידוי ממוש ידוי
דעשו :

דעשו : ולא ולא אשתמודעיה ארום הוה ידוי כידי עשו אחוי שערניין וברכיה : 23
ויאמר ואמר אנת הוא דין ברי עשו ואמר אנא : ויאמר ואמר קריב לי ואיכול 24 25
מצידא דברי בגין דתברכינך נפשי וקריב ליה ואכל ולא הוה חמרא גביה ואזדמן
ליה מלאכא ואייתי מן חמרא דאצטנע בעינבוי מן יומי שרוי עלמא ויהביה ביד
יעקב ויעקב אמטי ליה לאבוי ושתי : ויאמר ואמר ליה יצחק אבוי קריב כדון 26
ושק לי ברי : ויגש וקריב ונשיק ליה 27
וארח ית ריחא דלבושוי וברכיה ואמר
חמון ריחא דברי כריחא דקטורת
בוסמניא דעתידא מתקרבא בטוור בי

ירושלמי 27 כריח קטורת בוסמין טבין
דעתידין למקרבא בטור בירת מוקדשא
דברך יתיה חי קיים :

מקדשא דאתקרי חקיל דבריך יתיה יי ואתרעי לאשראה שכינתיה תמן : ויתן ויתן 28
לך מימרא דיי מטוב טלין דנחתין מן שמיא ומטוב מבועין דסלקין ומרביין צמחי
ארעא מלרע וסוגנוי עבור וחמר :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et afferes patri tuo, ut comedat, ut benedicat tibi ante mortem ſuam. Et 11 propterea quod timuit Jacob peccare, timuit ne malediceret ipſi pater 11 ejus, itaque dixit; Ecce Eſau frater meus vir piloſus *eſt*, ego verò vir lenis. Fortè palpabit me pater, & ero ſimilis in oculis ejus acſi deriderem eum: 12 & adducam ſuper me maledictiones & non benedictiones. Et dixit illi; 13 Si benedictionibus benedicat tibi, veniant ſuper te, & ſuper filios tuos; quod ſi maledictionibus maledicat tibi, veniant ſuper me, & ſuper animam meam: tantùm audi me, & abi accipe mihi. Et abiit, & accepit, & 14 adduxit ad matrem ſuam: & fecit mater ejus cibos conditos, quemadmodum diligebat pater ipſius. Et accepit Rebecca veſtes Eſau filii ſui 15 majoris deſiderabiles, quæ fuerant primi parentis Adæ, & illo die non eas induerat Eſau, ſed remanſerant penes eam domi, & induit *eas* Jacobo filio ſuo minori. Et pelles hœdorum ex capris natorum induit ſuper 16 manus ejus, & ſuper lenitatem colli ejus. Et ordinavit cibos conditos, 17 & panem quem præparaverat, in manu Jacobi filii ſui. Et ingreſſus ad 18 patrem, dixit; Pater mi: qui reſpondit; Ecce ego, quis tu *es* fili mi? Et dixit Jacob patri ſuo; Ego Eſau primogenitus tuus, feci ego quemadmodum 19 loquutus es mecum: ſurge nunc, diſcumbe & comede ex venatione mea, ut benedicat mihi anima tua. Et dixit Iſaac filio ſuo; 20 Quid hoc feſtinâſti invenire fili mi? & reſpondit; Quoniam præparavit Dominus Deus tuus coram me. Et dixit Iſaac Jacobo; Accede nunc, 21 & palpabo te fili mi, num tu hic ſis filius meus Eſau, annon. Et acceſſit 22 Jacob ad Iſaac patrem ſuum, qui palpavit eum: tum dixit; Vox hæc vox ipſius Jacob, ſed tactus manuum ejus ſicut tactus manuum ipſius Eſau. Sed non agnovit eum, quoniam manus ejus erant ſicut manus Eſau 23 fratris ſui, villoſæ: itaque benedixit eum. Et dixit; Tu es ipſe filius 24 meus Eſau? qui reſpondit, Ego ſum. Et dixit; Appropinqua ad me, 25 ut edam ex venatione filii mei, ut benedicat tibi anima mea: & admovit ad eum, & comedit, neque erat vinum apud eum, ſed præparavit illi angelus, & attulit ex vino quod repoſitum erat in uvis ſuis à diebus initii mundi, & dedit illud in manus Jacob, Jacob autem perduxit illud ad patrem ſuum & bibit. Tum dixit illi Iſaac pater ejus; Accede nunc, & 26 oſculare me fili mi. Et acceſſit, & 27 oſculatus eſt eum; & odoratus eſt odorem veſtimentorum ejus, & benedixit illi: & dixit; Videte odorem filii mei, ſicut odorem incenſi ex optimis aromatibus, quod offerendum eſt in monte domus Sanctuarii, qui vocatur ager quem benedixit Dominus, & quem elegit ut in eo collocaret divinam ejus majeſtatem. Det itaque tibi ſermo Domini de bono rorum qui deſcendunt de cœ- 28 lis, & de bono fontium qui aſcendunt & creſcere faciunt germina terræ inferiùs: denique copiam frumenti & vini.

Hieroſ. 22 *Tactus manus ipſius tactus manus Eſau.*

Hieroſ. 27 *Sicut odor incenſi ex optimis aromatibus, quæ offerentur tandem in monte domus Sanctuarii, cui benedixit qui vivit in æternum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

بیاوری بپدری تو و بخورد در سبب آنکه آفرین کند ترا بپیش مردن [او]* گفت یعقوب بربقه 10 11
مادر او اینك عشو برادری من مردی موی گین و من مرد ساده* مگر ببرمسد مرا پدری 12
من و باشم در چشمان او چون طعیا شده و بیاورم ابر من نفرین و نه آفرین* گفت باو مادری 13
او ابر من نفرین تو پسری من خاصه بشنو در آواز من و برو و بستان بمن* برفت و بستاند 14
و بیاورد بمادر او بکرد مادری او طعامها چون آنچه دوست داشت پدری او* بستاند ربقه مر 15
جامهای عشو پسری آن آن بزرك آن آرزومندان آنچه اواز ان در خانه بپوشاند مر یعقوب
پسری آن آن خرد* و مر پوستها بزغالهاء [آن بزان] بپوشاند ابر دستهای او و ابر سادگی 16
گردن او* بداد مر آن طعامها و مر آن نان آنچه بکرد در دست یعقوب پسری آن* بیامد 17 18
بپدری او گفت پدری من گفت اینك من کیستی تو پسری من* گفت یعقوب بپدری 19
او منم عشو نخست زاد تو بکردم چون آنچه سخن گفتی بمن بر خیز اکنون بنشین و بخور از
نخچیر من در سبب آفرین کند مرا جان تو* گفت یصحق بپسری او چه این شتاب کردی 20
بیافتن پسری من گفت که فراز رساند ,, خدای تو بپیش من* گفت یصحق بیعقوب 21
نزدیك شو اکنون و ببرمسم ترا ها توی این پسری من عشو اگر نه* نزدیك شد یعقوب 22
بیصحق پدری او ببرمسید اویرا گفت آن آواز آواز یعقوب و آن دستها دستها عشو* و نه 23
شناخت اویرا که بودند دستهای او چون دستهای عشو برادری او موگینان آفرین کرد اویرا* و گفت 24
تو این پسر من عشو گفت من* گفت نزدیك آور بمن و بخورم از نخچیر پسری من بسبب 25
آفرین کند ترا جان من نزدیك آورد باو و بخورد بیاورد باو می و بیاشامید* گفت باو یصحق 26
پدری او نزدیك شو اکنون و بوسه ده بمن پسری من* نزدیك شد و بوسه داد باو و بوی کرد مر 27
بوی جامهای او و آفرین کرد اویرا گفت ببین بوی پسری من چون بوی دشت آنچه آفرین کرد
اویرا خدا* و بدهد بتو خدا از شبنم آن آسمان و از چربیهای آن زمین و بسیار دانه و شیره* 28

* *Offeréſque patri tuo, et comedet, propterea quòd benedicat tibi ante mortem ipſius. Dixit Jaacob ad* 11 *Ribcah matrem ſuam; Ecce Eſhau frater meus vir piloſus eſt, ego autem vir lævis. Fortaſſis attrectabit* 12 *me pater meus, & ero in oculis ejus veluti falſus, & inducam ſuper me maledictionem et non benedictionem. Reſpondit ei mater e-* 13 *jus; Super me maledictio tua, fili mi: tantùm auſculta voci meæ, & vade & cape mihi. Abiens itaque* 14 *cepit & attulit matri ſuæ: & præparavit mater ejus cibos quemadmodum diligebat pater ejus. Accipiénſq;* 15 *Ribcah veſtes Eſhau filii ſui majoris, concupiſcibiles, quæ erant apud ſe in domo, induit Jaacob filium ſuum minorem: Et pelles hædorum* 16 *caprarum induit ſuper manus ejus, ac ſuper lævitatem colli ejus. Et dedit cibos & panem* 17 *quem feciſſet, in manum Jacob filii ſui. Venit itaque ad patrem* 18 *ſuum, dicens; Pater mi: Reſpondit, Ecce me: quis es tu fili mi? Re-* 19 *ſpondit Jaacob patri ſuo; Ego ſum Eſhau primogenitus tuus, feci quemadmodum locutus es mihi: ſurge jam, ſede & comede de venatione mea, quapropter benedicat mihi anima tua. Dixit Iſhac filio ſuo;* 20 *Quid hoc? feſtinationem feciſti ad inveniendum, fili mi. Ait, Quia ſupervenire fecit Dominus Deus tuus coram me. Dixit Iſhac ad Jaa-* 21 *cob; Propinquum te ſiſte jam, & palpabo te, an tu ſis filius meus Eſhau, nécne. Accedente itaque* 22 *Jaacob ad Iſhac patrem ſuum, attrectavit eum, dicens; Vox, vox Jaacobi: manus autem, manus Eſhau. Et non dignovit eum, quia e-* 23 *rant manus ejus, ſicut manus Eſhau fratris ejus, piloſæ: & benedixit ei. Dixitque; Tu ipſe filius meus* 24 *Eſhau? Reſpondit, Ego ſum. Dixit;* 25 *Affer mihi, & comedam de venatione filii mei, ut benedicat tibi anima mea: Attulit itaque ei, & edit; tulitq; ei vinum, ac bibit. Dixitq; ei Iſhac pater ejus; Accede* 26 *nunc, & oſculum da mihi, fili mi. Accedens itaque oſculum* 27 *dedit ei: Et odoratus eſt odorem veſtimentorum ejus, & benedixit ei, dicens; Vide, odor filii mei velut odor agri cui benedixit Deus. Et det tibi Deus de rore cœli,* 28 *& ex pinguedinibus terræ, & copiam frumenti ac muſti.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

29 יעבדוך ישתעבדון לך אומיא כל בנוי דעשו ויגחנון קומך מלכוותא כל בנהא דקטורה רב ושליט תהי על אחך ויהון מקדמין למשאל בשלמך בני אמך ליטך ברי יהון ליטין כבלעם בר בעור ומברכך יהון בריכן כמשה נביא ספרהום דישראל: 30 ויהי והוה כד שיצי יצחק לברכא ית יעקב והוה ברם מיפק נפק יעקב כתרתין טפוחין מלות יצחק אבוי ועשו אחוי על מצידיה: 31 ויעש ועכיב מימרא דיי מניה צידא דכיא ואשכח כלבא חדא וקטליה ועבד אף הוא מניה תבשילין ואייתי לאבוי ואמר לאבוי יקום אבא וייכול מצידא דבריה בדיל דיתברכינני נפשך: 32 ויאמר ואמר ליה יצחק אבוי ואמר ליה מאן אנת ואמר אנא ברך בוכרך עשו: 33 ויחרד ואזדעזע יצחק זעווע סגי כדי שמע ית קליה דעשו וריח תבשיליה עלת באנפוי היך ריחא דיקידת גהינם ואמר מאן הוא דכי דצד צידא ואעל לי ואכלית מכל דאייתי עד דלא עלת וברכתיה ואפילו הכי בריך יהי: 34 כשמוע כדי שמע עשו ית פתגמי אבוי וצוח צווחתא רבתא ומרירתא עד לחדא ואמר לאבוי בריכני אוף לי אבא: 35 ויאמר ואמר על אחוך בחכמתא וקבל מיני ברכתך: 36 ויאמר ואמר בקושטא קרא שמיה יעקב ושקר בי דנן תרתין זמנין ית בכירותי נסיב והא כדון קביל ברכתי ואמר הלא שבקתא לי ברכתא: 37 ויען ואתיב יצחק ואמר לעשו הא שליט מניתיה עלך וית כל אחוי שויתי קומוי לעבדין ועיבור וחמר סעדתיו ואזיל ותיטרד מני דמה אעביד לך ברי: 38 ויאמר ואמר עשו לאבוי הבירכתא חדא היא לך אבא בריכני אוף לי אבא וארים עשו קליה ובכא: 39 ויען ואתיב יצחק ואמר לעשו הא בטוב פרי ארעא יהי מותבך ומטלא דשמיא מלעילא: 40 ועל חרבך ועל סייפך תהי רחיץ עליל לכל אתר ומרכיך ותאי ולאחוך תהי משתעבד ויהי אין רשיעי ותחירת ית בנוי מלמיטר פקודי אורייתא בכן תהי פריק ניר שעבודיה מעל צוורך:

ירושלמי

29 יפלחון קדמך אומיא כל בנוי דעשו וישתעבדון לך כל מלכיא כל בנוי דישמעאל הוי רב ושליט על בני קטורה יהון מקדמין ושאלין בשלמך כל בנוי דלבן אחוה דאמך מן דליט יתך יעקב ברי יהוי ליט כבלעם בן בעור ומן דמברך יתך יהוי בריך כמשה נביא ספרהון דישראל:

ירושלמי 40 ועל מני זינך תחי וקדם אחוך תהוי משתעבד ויהוי כד יהוון בנוי דיעקב לעיין באורייתא ונטרין פקודיא יהוון משוין ניר שעבודא על צוורך וכד ימנעון גרמיהון בנוי דיעקב דלא למלעי באורייתא ולא למטר פקודיא הא בכן תהוי פריק ניר שעבודהון מעלוי צוורך:

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

29 Servire cogantur tibi populi, omnes filii Eſau; & incurvent ſe coram te regna, omnes filii Ceturæ: princeps & dominator ſis ſuper fratres tuos, & præveniant petere de pace tua filii matris tuæ: maledicentes tibi, fili mi, erunt maledicti, ſicut Balaam filius Beor, & benedicentes tibi erunt benedicti, ſicut Moſes propheta legiſlator Iſraelitarum. 30 Et accidit quando abſolvit Iſaac benedicere Jacobum, tantùm exeundo exierat Jacob circiter duas palmas ab Iſaac patre ſuo, & Eſau frater ejus veniebat à venatione ſua. 31 Et impedivit ſermo Domini ab eo venationem mundam, & invenit canem unum, & interfecit eum, & fecit etiam ipſe ex eo cibos conditos, & adduxit ad patrem ſuum: & dixit patri ſuo; Surgat pater meus, & comedat ex venatione filii ſui, ut benedicat me anima tua. 32 Et dixit illi Iſaac pater ejus, dixit inquam illi; Quis tu? Et reſpondit; Ego filius tuus primogenitus tuus, Eſau. 33 Et commotus eſt Iſaac commotione magnâ, quando audivit vocem ipſius Eſau, & odor ciborum conditorum ejus ingreſſus eſt in nares ejus ſicut odor incendii gehennæ: & dixit; Quis eſt ille qui venatus eſt venationem, & attulit ad me, & comedi de omni eo quod attulit antequam ingredereris, & benedixi eum? atque etiam benedictus erit. 34 Cùm audivit Eſau verba patris ſui, clamavit clamore magno & amaro valde, & dixit patri ſuo; Benedic mihi etiam mihi, pater mi. 35 Et dixit; Venit frater tuus per aſtutiam, & recepit ex me benedictionem tuam. 36 Et dixit; Verè vocatum eſt nomen ejus Jacob, nam doloſè egit his duabus vicibus; primogenituram meam accepit, & ecce jam recepit benedictionem meam: & dixit; Annon reliquiſti mihi benedictionem? 37 Et reſpondit Iſaac, & dixit ad Eſau; Ecce dominatorem conſtitui eum ſuper te, & omnes fratres ejus poſui coram eo in ſervos, & frumento & vino ſuſtentavi eum: itaque abi, & diſcede à me; quid enim faciam tibi fili mi? 38 Tum dixit Eſau patri ſuo; Num benedictio una eſt tibi, pater mi? Benedic mihi etiam mihi, mi pater: & extulit Eſau vocem ſuam, & flevit. 39 Et reſpondit Iſaac, & dixit Eſau; Ecce in bono fructus terræ erit habitatio tua, & de rore cœlorum deſuper. 40 Et ſuper gladio tuo confidens eris, ingrediens in omne locum, & mollis eris & obſtupeſcens, & fratri tuo eris ſervus: & erit ſi improbi fuerint, tum depones filios ejus: ne obſervent mandata legis; ſic abrumpes jugum ſervitutis ejus de collo tuo.

Hieroſolymitanum.

Hieroſ. 29 *Serviant coram te populi, omnes filii Eſau; & ſubjiciantur tibi omnes reges, omnes filii Iſmael: eſto dominus & princeps ſuper filios Keturæ: prævenient & petent pacem à te omnes filii Laban fratris matris tuæ. Quiſquis maledixerit tibi Jacob fili mi, erit maledictus, ſicut Balaam filius Beor: quiſquis autem benedixerit tibi, erit benedictus, ſicut Moſes propheta, legiſlator Iſraelitarum.*

Hieroſ. 40. *Et armis bellicis tuis vives, & coram fratre tuo te humiliabis. Et erit cum operam dabunt filii Jacob legi, & ſervabunt mandata imponent jugum ſervitutis ſuper collum tuum: quando autem averterint ſe filii Jacob, ut non ſtudeant legi, nec ſervaverint mandata, ecce tunc abrumpes jugum ſervitutis eorum à collo tuo.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* مطيع باشند ترا قومها و سجود كنند بتو خويشها باش جبّار ببرادران تو و سجود كنند 29
بتو پسران مادري تو نفرين كنان تو بنفرين و آفرين كنان تو بآفرين * بود چون آنكه تمام 30
كرد يصحق بآفرين كردن مر يعقوب بود خاصه بيرون آمدن بيرون آمد از نزد پيش يصحق
پدري او وعسو برادري او بيامد از نخچير او * بكرد نيز او طعامها بياورد بپدري او 31
گفت بپدري او برخيزد پدري من و بخورد از نخچير پسري او در سبب آفرين [كند] مرا
جان تو * گفت باو يصحق پدري او كيستي تو گفت من پسري تو نخست زاد تو عسو 32
بلرزيد يصحق لرز بزرك تا بغايت گفت كيست اينجا او نخچير كرد نخچير و بياورد 33
بمن و بخوردم از همه در پيش بيايي و آفرين كردم اويرا نيز آفرين باشد * چون شنيدن عسو 34
مر سخنهاي پدري او ناله زد ناله بزرك و تلخ تا بغايت گفت بپدري او آفرين كن مرا نيز
من پدري من * گفت بيامد برادري تو در مكر و بستاند آفرين تو * گفت حقيقت 35 36
بخواند نام او يعقوب مكر كرد بمن اين دو بارها مر نخست زادي من بستاند و اينك
اكنون بستاند آفرين من گفت ها نه باقي گذاشتي بمن آفرين * جواب داد يصحق و گفت 37
بعسو اينك جبّار بنهادم اويرا بتو و مر همه برادران او بدادم باو ببندگان و دانه و شيره
بنهادم اويرا و بتو كجا چه كنم پسري من * گفت بپدري او ها آفرين يكّه آن بتو 38
پدري من آفرين كن مرا نيز من پدري من برداشت عسو آواز او و بگريست * جواب داد 39
يصحق پدري او گفت باو [اينك] از چربيها آن زمين باشد نشستن جاي تو و از شبنم
آن آسمان از بالا * و ابر شمشير تو بزيي و مر برادر تو مطيع باشي و باشد چون آنكه مسلط 40
سوي جدا كني يوغ او از بالاي گردن تو .

29 *Obſequentes ſint tibi populi, & reverentiam exhibeant tibi cognationes; eſto præpotens in fratres tuos, & reverentiam exhibeant tibi filii matris tuæ: maledicentes tibi, maledictioni ſunto: & benedicentes tibi, benedictioni. Fuit autem, quando finiiſſet Iſhac benedicere Jaacob, erat tantùm exeundo egreſſus à conſpectu Iſhac patris ſui, & Eſhau frater ejus venit à venatione ſua.* 31 *Præparavit quoque ipſe cibos, & attulit ad patrem ſuum, dicens patri ſuo; Surgat pater meus, & comedat de venatione filii ſui, ut benedicat mihi anima tua.* 32 *Dixit ei Iſhac pater ejus; Quis es tu? Reſpondit; Ego ſum filius tuus, primogenitus tuus Eſhau.* 33 *Tremuitque Iſhac tremore magno, uſque valdè, dicens; Quis eſt hic? ipſe venatus eſt venationem, & attulit mihi, & comêdi ex omni priuſquàm venires: & benedixi eum, etiam benedicetur.* 34 *Quum audiſſet Eſhau verba patris ſui, gemitum fecit ploratu ingenti ac amaro, uſque valdè, dicens patri ſuo; Benedic mihi, etiam ego, pater mi.* 35 *Reſpondit; Venit frater tuus fraudulenter, & accepit benedictionem tuam.* 36 *Ait; Verè vocavit nomen ejus Jaacob: nam dolum egit mecum bis duabus vicibus: primogenituram meã accepit, & ecce nunc accepit benedictionem meam. Dixit quoque, Nonne reliquiſti mihi benedictionem?* 37 *Reſponſum dedit Iſhac, & dixit ipſi Eſhau; En potentem poſui eum ſuper te, et omnes fratres ejus dedi ei in ſervos: frumentum quoq; & muſtum appoſui ei: & tibi ubinam quid faciam, fili mi?* 38 *Dixit patri ſuo; Num benedictio unica illa eſt tibi, pater mi? benedic mihi, etiam ego, pater mi: ſuſtulitque Eſhau vocem ſuam, ac flevit.* 39 *Tunc reſponſum dedit Iſhac pater ejus, dicens ad eum; En è pinguedinibus terræ erit reſidendi locus tuus, & è rore cœli deſuper.* 40 *Et gladio tuo vives, ac fratri tuo obſequens eris: erit autem, quando dominaberis, ſeparabis jugum ejus de ſuper collum tuum.*

וישטם ונטר עשו שנא בלביה על יעקב אחוי על סדר ברכתא די בריכיה אבוי 41
ואמר עשו בלביה לית אנא עביד היכמא דעבד קין דקטל ית הבל בחיי אבוי
והדר אבוי ואוליד ית שת ברם מתעכב אנא עד זמן דימטון יומי אבלא דמיתת
אבא ובכן אנא קטיל ית יעקב אחי ואנא משתכח קטיל וירית : ויגד ואתחווא 42
לרבקה ברוח קודשא ית פתגמי עשו ברה רבא דחשיב בלביה למקטול ליעקב
ושדרת וקראת ליעקב ברה זעירא ואמר ליה הא עשו אחוך כמין לך כמן ומתיעט
עלך למקטלך : ועתה וכדון ברי קבל מני קום ערוק לך לנפשך ואיזיל לות 43
לבן אחי לחרן : וישבת ותיתיב עמיה יומין קלילין עד די תשדוך ריתחא 44
דאחוך : עד שוב עד דינוח רוגזא דאחוך מנך ויתנשי ית מה דעבדת ליה 45
ואשדר ואידברינך מתמן למה איתכל
אוף תרויכון יומא חד דאנת מתקטיל
והוא מטרד היכמא דאתכלת חוה מן
הבל דקטליה קין ואיטרדן תרויהון מן אפי אדם וחוה כל יומי חייהום דאדם
וחוה : ותאמר ואמרת רבקה ליצחק איתעקית בחיי מן קדם רגוז בנת חת אין 46
נסיב יעקב איתא רשיעתא מבנת חת כאלין מבנתהון דעמא דארעא למה לי חיין :

ירושלמי 45 עד זמן דתהדור כולתיה דאחוך מנך :

כח

ויקרא וקרא יצחק ליעקב ובריך יתיה ופקדיה ואמר ליה לא תסב איתא מבנתהום 1
דכנענאי : קום קום איזיל לפדן דארם לבית בתואל אבוהא דאמך וסב לך מתמן איתא 2
מבנת לבן אחוהא דאמך : ואל שדי ואל שדי יברך יתך בנכסין סגיאין ויפשינך 3
ויסגינך לתריסר שבטין ותהי זכי לכנשת דבני סנהדרין דסכומהון שובעין כמניינא
עממיא : ויתן ויתן לך ית ברכתא דאברהם לך ולבנך עמך ויתיבינך למירתך ית ארע 4
תותבותך די יהב יי לאברהם . וישלח ושדר יצחק ית יעקב ואזל לפדן ארם לות 5
לבן בר בתואל ארמאה אחוהא דרבקה אימא דיעקב ועשו : וירא וחמא עשו ארום 6
בריך יצחק ית יעקב ושדר יתיה לפדן ארם למיסב ליה מתמן איתא כד בריך יתיה
ופקיד עלוי למימר לא תסב איתא מבנתהון דכנענאי : וישמע וקביל יעקב במימר 7
אבוי ובמימר אמיה ואזל לפדן ארם : וירא וחמא עשו ארום בישן בנתהון דכנענאי 8
קדם יצחק אבוי : וילך ואזל עשו לות ישמעאל ונסיב ית מחלת היא בשמת ברת 9
ישמעאל בר אברהם אחתיה דנביות מן אמיה על נשוי ליה לאנתו :

Et ſervavit Eſau odium in corde ſuo contra Jacob fratrem ſuum, propter ordinem benedictionis qua benedixit illi pater ejus: & dixit Eſau in corde ſuo; Non faciam ut fecit Cain, qui occidit Abel dum pater ejus viveret, quare pater ejus genuit iterum Seth: verùm expectabo uſque ad tempus quò acceſſerint dies luctûs mortis patris mei, & tum interficiam Jacobum fratrem meum, atque ita inveniar & homicida & hæres. Et indicata 42 ſunt Rebeccæ per Spiritum ſanctum verba Eſau filii ſui majoris, qui cogitabat apud ſe interficere Jacobum: itaque miſit, & vocavit Jacobum filium ſuum minorem, & dixit illi; Ecce Eſau frater tuus inſidiatur tibi, & conſilium init contra te ad interficiendum te. Jam verò fili mi acquieſce 43 mihi: ſurge, fuge tibi pro anima tua, & abi ad Labanum fratrem meum in Charan. Et manebis cum eo diebus paucis, donec ſedetur furor fra- 44 tris tui, Donec *inquam* quieſcat ira fratris tui à te, & oblivioni tradat id 45 quod feciſti illi; tum mittam, & accipiam te inde: cur orbabor etiam vobis ambobus die uno, quo tu interficieris & 45 ipſe expelletur; quemadmodum orbata eſt Heva ab Habel, quem interfecit Cain, & ſublati ſunt ambo ipſi à conſpectu Adam & Hevæ omnibus diebus vitæ Adam & Hevæ? Et dixit Rebecca Iſaaco; 46 Dolore afficior in vita mea propter indignationem filiarum Cheth: ſi accipiat Jacob mulierem improbam ex filiabus Cheth, ſicut iſtæ *ſunt* ex filiabus populi terræ, ad quid mihi vita?

' Hiar. 45. *Donec avertatur ira fratris tui à te.*

CAP. XXVIII.

Et vocavit Iſaac Jacobum, & benedixit ei; & præcepit ei, & dixit 1 ei; Non accipies uxorem ex filiabus Chananæorum. Surge, abi in Pa- 2 dan-Aram, in domum Bethuel patris matris tuæ: & ſume tibi indè uxorem de filiabus Laban matris tuæ. Et Deus omnipotens benedi- 3 cat tibi divitiis multis, & creſcere faciat te, & multiplicet te in duodecim tribus: ut merearis congregationem filiorum ſynedrii, quorum numerus ſit ſeptuaginta, ſecundùm numerum populorum. Et det tibi be- 4 nedictionem Abraham, tibi & filiis tuis tecum: & habitare faciat te, ut hæreditariò poſſideas terram peregrinationis tuæ, quam dedit Dominus Abrahamo. Et miſit Iſaac Jacobum, & abiit in Padan-Aram, ad Laban 5 filium Bethuelis Aramæi, fratris Rebeccæ matris Jacobi & Eſau. Et vi- 6 dit Eſau quod benedixiſſet Iſaac Jacobo, & miſiſſet eum in Padan-Aram, ad accipiendum ſibi indè uxorem: quando benedixiſſet ei, & præcepiſſet ei, dicendo; Non accipies uxorem ex filiabus Chananæorum. Et auſcul- 7 taſſet Jacob ſermoni patris ſui, & ſermoni matris ſuæ: & abiiſſet in Padan-Aram. Et vidit Eſau quòd malæ *eſſent* filiæ Chananæorum coram Iſaac 8 patre ſuo. Et abiit Eſau ad Iſmael: & accepit Machalath (ea eſt Boſ- 9 math) filiam Iſmael filii Abraham, ſororem Nebajoth de matre ſua, ultra uxores ſuas ſibi in uxorem.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* کین گرفت عشو مر یعقوب ابر آن آفرین آنچه آفرین کرد اویرا پدري او گفت عشو در 41
دل او نزدیك شوند روزگاران [نالهي] پدري من بکشم مر یعقوب برادري من * آگاه شد ربقه 42
مر سخنها عشو پسري آن آن بزرگ بفرستاد وبخواند بیعقوب پسري آن آن خرد گفت باو اینك
عشو برادري تو کمین کند بتو بکشتن تو * واکنون پسري من بشنو در آواز من 43
برخیز بگریز بتو بلبن برادري من بحرن * وبنشیني اواز او روزگاران اندکان تا آنچه باز 44
گردد غضب برادري تو * تا باز گشتن خشم برادري تو از تو و فراموش کند مر آنچه کردي 45
باو بفرستم وبستانم ترا از آنجا چرا سکلفیده بینم دوي شما روز یکّه * گفت ربقه بیصحق 46
ستوه شدم در زندگي من از پیش دختران حت اگر ستانا یعقوب زن از دختران حت چون
ایشان از دختران آن زمین چرا بمن زندگي * * فصل بیست هشتم *
* بخواند یصحق بیعقوب آفرین کرد اویرا بفرمود اویرا گفت باو نه ستاني زن از دختران 1
کنعن * برخیز برو بفدن ارم بخانهي بتوال پدري مادر تو وبستان بتو از آنجا زن از 2
دختران لبن برادري مادري تو * وخدا شدّي آفرین کند ترا وبرومند کند ترا وبسیار 3
کند ترا وباشي بجمع قومیها * وبدهد بتو مر آفرین ابرهم بتو وبنسل تو اواز تو بمیراث 4
گرفتن تو مر زمین نشستن جاي تو آنچه بداد خدا بابرهم * بفرستاد یصحق مر یعقوب 5
برفت بفدن ارم بلبن پسري بتوال آن ارمي برادري ربقه مادري یعقوب وعشو * بدید 6
عشو که آفرین کرد یصحق مر یعقوب وبفرستاد اویرا بفدن ارم بستاندن باو از آنجا زن
در آفرین کردن اویرا وبفرمود ابر او بگفتن نه ستاني زن از دختران کنعن * بشنید یعقوب 7
بپدري او وبمادري او برفت بفدن ارم * بدید عشو که بدانند دختران کنعن در 8
چشمان یصحق پدري او * برفت عشو بیشمعال بستاند مر محلت دختر یشمعال پسري 9
ابرهم خواهر نبیوت ابر زنان او باو بزن *

* *Iram autem concepit Eſhau in Jaa-* 41 *cob, propter benedictionem quâ benedixerat ei pater ej⁹, dixitq; Eſhau in corde ſuo; Appropinquabunt dies luctûs patris mei, & occidam Jaacob fratrem meum. At reſciſcens Rib-* 42 *cah verba Iſhau filii ipſius majoris, miſit ac vocavit Jaacob filium ſuum minorem, dicens ei; En Eſhau frater tuus inſidias ſtruit tibi ad occidendum te. Et jam fili mi,* 43 *auſculta voci meæ: ſurge, fuge tibi ad Laban fratrem meum in Haran: Et ſedebis apud eum dies paucos,* 44 *quoadusque revertatur furor fratris tui: Donec averſâ irâ fra-* 45 *tris tui à te, ut oblivioni tradat quod feciſti ei, mittam et accipiam te indè: quare orbatam me videbo ambobus veſtrûm die unâ? Et dixit Ribcah ad Iſhac:* 46 *Pertæſus ſum vitæ meæ propter filias Heth: ſi accepturus ſit Jaacob uxorem de filiabus Heth, ſicut iſtæ quæ ex filiabus terræ, quare mihi vita?*

CAP. XXVIII.

* *Vocans itaq; Iſhac Jaacob, be-* 1 *nedixit ei, præcepitq; ei dicens ad eum; Ne accipias uxorē de filiabus Chenaan. Surge, vade in Phadan-* 2 *Aram, ad domum Bethuel patris matris tuæ, & accipe tibi indè uxo-* 3 *rem de filiabus Laban fratris matris tuæ. Deus autem Shaddai benedicat tibi, & fructiferum reddat te, et multiplicet te, eriſq; in cœtum populorum. Det quoq; tibi be-* 4 *nedictionem Abraham, tibi ac progeniei tuæ tecum, ut hæreditate accipias terram commorationis tuæ, quam dedit Deus ipſi Abraham. Mi-* 5 *ſit igitur Iſhac Jaacob, qui perrexit in Phadan-Aram ad Laban filiū Bethuel Aramæi fratrē Ribcah matris Jaacob et Iſhau. Vidit autem Iſhau* 6 *quod benedixiſſet Iſhac Jaacob, & miſiſſet eum in Phadan-Aram ad accipiendum ſibi indè uxorem, et benedicendo eum præcepiſſet ei dicendo; Ne capias uxorem de filiabus Chenaan: Quodque auſcultans* 7 *Jaacob patri ſuo ac matri ſuæ, abiiſſet in Phadan-Aram: Videns et-* 8 *iam Eſhau quod malæ eſſent filiæ Chenaan in oculis Iſhac patris ſui.* 9 *Profectus Eſhau ad Iſmaelem accepit Mahalath filiam Iſmaelis filii Abraham, ſororem Nebajoth ſuper uxores ſuas, ſibi in uxorem.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ס ס ס

ויצא 10 חמשא ניסין אתעבידו ליעקב
בזמן דנפק מן בירא דשבע: ניסא קמא
אתקצרו שעוי דיומא וטמע שימשא
בלא אשוניה מן קדם דהוה דבירא
מתחמד למללא עמיה: ניסא תניינא
ארבעתי אבניא דשוי איסדוי אשכח
יתהון בצפרא לאבנא חדא: ניסא
תליתאה אבנא דהוו כל עדריא מתכנשין
ומגלגלין לה מעילוי פם בירא גלגל יתה
בחדא מן דרעוי: ניסא רביעאה דטפת
בירא וסליקו מיא לאנפוי והות טייפא כל
יומין דהוה בחרן: ניסא חמישאה קפצת
ארעא קומוי ובההוא יומא דנפק אזל
לחרן: ויפגע וצלי באתר בי מוקדשא 11
ובת תמן ארום טמע שמשא ונסיב
ארבעה מאבני אתרא קדיש ושוי איסדוי
ושכיב באתרא ההוא: ויחלום וחלם 12
והא סולמא קביע בארעא ורישיה מטי
עד צית שמיא והא תרין מלאכיא
דאזלו לסדום ואיטרדו מן מחיצתהון
מן בגלל דגליין מסטירין דמרי עלמא
והוו מטרידין ואזלין עד זמן דנפק יעקב
מבית אבוי והינון לוון יתיה בחיסדא
עד בית אל ובההוא יומא סלקון לשמי
מרומא ענין ואמרין איתון חמון יעקב
חסידא דאיקונין דיליה קביעא בכורסי
יקרא דהויתון מתחמדין למחמי יתיה
בכן שאר מלאכיא קדישיא דיי נחתין
למסתכלא ביה: והנה והא יקרא דיי 13
מעתד עילוי ואמר ליה אנא יי אלהיה
דאברהם אבוך ואלהיה דיצחק ארעא
דאנת שכיב עלה לך איתנינה ולבנך:
והיה ויהון בנך סגיאין היך כעפרא דארעא ותתקיף למערבא ולמדינחא ולציפונא 14
ולדרומא ויתברכון בגין זכותך כל ייחוסי ארעא ובנין זכוות בנך: והנה והא 15
מימרי בסעדך ואטרינך בכל אתר דתהך ואתיבינך לארעא הדא ארום לא אשבקינך
עד זמן די אעביד ית דמלילית לך: וייקץ ואיתער יעקב מדמכיה ואמר בקושטא 16
אית יקר שכינתא דיי שרי באתרא הדין ואנא לא הוית ידע: ויירא ודחיל 17
ואמר מה דחיל ומשבח אתרא הדין לית דין אתר חול ארום אלהן בית
מקדש לשמיה דיי ודין כשר לצלו מכוון כל קבל תרע שמיא משכלל תחות
כורסי יקרא: וישכם ואקדים יעקב בצפרא ונסיב ית אבנא מן דשוי איסדוי 18
ושוי יתה קמא ואריק משחא על רישה:

10 חמשא נסין אתעבידו לאבונן יעקב
בזמנא דנפק מבאר שבע למיזל לחרן:
נסא קדמאה אתקצרו ליה שעי דיומא
וטמעת ליה שמשא דילא באשונה מן
בגלל דהוה דבוריה מתחמדא למללא
עמיה: נסא תנינא כיון דנטל אבונן
יעקב רגלוי מבאר שבע קפצת ארעא
קדמוי ואשתכח יתיב בחרן: נסא תליתאא
אבניא דנסב יעקב אבונן ברמשא ושוי
יתהון תחות יסודי רישיה וכיון דקם
בצפרא ואשכח דכולהון לאבן חדא
והיא אבנא דאקים קימא קמא ואריק
משח על רישה: נסא רביעאה דהוון
כל רעיא מתכנשין עלה דאבנא לגללא
יתה מעלוי פומא דבירא ולא הוו יכלין
וכיון דאתא אבונן יעקב וארים יתה
בחדא ידיה ואשקי ית ענא דלבן אחוי
דאמיה: נסא חמישאה כיון דארים אבונן
יעקב ית אבנא מעלוי פומא דבירא טפח
בירא והות טיפא עשרין שנין כל יומין
דהוה אבונן יעקב יתיב בחרן: אלין
חמשא נסיא אתעבידו לאבונן יעקב
בזמנא דנפק מבאר שבע למיזל לחרן:
12 וחלם והא סולמא קביע בארעא
ורישיה מטי עד צית שמיא והא מלאכיא
דילוין יתיה מביתיה דאבוי סליקו
למבשרא למלאכי מרומא למימר אתון
חמון ליעקב גברא חסידא דאיקונין
דידיה בכורסי דיקרא דהויתון מתחמדין
למחמי יתיה והא מלאכין קדישין מן
קדם יי סלקין ונחתין ומסתכלין ביה:

Targ. JONATHAN B. UZIEL *Hieroſolymitanum.*

SECT. VII.

Quinque miracula facta ſunt Jacobo 10
eo tempore quo exiit ex Beerſaba.
Miraculum prius; breviores factæ
ſunt horæ diei, & occubuit ſol ante
tempus ſuum eò quòd deſideraret
Sermo loqui cum eo. Miraculum ſecundum;
quatuor lapides quos poſuit
Jacob pro cervicali ſuo, invenit
eos manè in lapidem unum. Miraculum
tertium; lapis pro quo movendo
ab ore putei congregabant
omnes greges, volvit ipſum uno ex
brachiis ſuis. Miraculum quartum;
exundavit puteus, & aſcenderunt
aquæ in ſuperficiem ejus: & exundabat
omnibus diebus quibus fuit in
Charran. Miraculum quintum; ſubſiluit
coram eo terra, ita ut eodem
die quo exiit, abierit in Charran.
Et oravit in loco domus ſanctuarii, 11
& pernoctavit ibi, quoniam ſol occubuerat;
& accepit quatuor ex lapidibus
loci ſancti, & poſuit pro
cervicali ſuo: & cubuit in loco illo.
Et ſomniavit, & ecce ſcala fixa erat 13
in terra cujus caput perveniebat
uſque ad ſummitatem cœlorum: &
ecce duo angeli qui profecti ſunt
Sodomam, & expulſi ſunt è concilio
eorum, propterea quod revelarent
ſecreta Domini ſeculi; itaque erant
aſſiduè ambulantes, uſque ad tempus
quo exiit Jacob è domo patris
ſui, & ipſi benignè comitabantur
eum uſque ad Bethel, & eodem die
conſcenderunt cœlos excelſos, &
reſpondentes dixerunt; Venite, videte
Jacob pium, cujus imago fixa
eſt in ſolio gloriæ, quem tantopere
videre deſiderâſtis: tunc reliqui
angeli ſancti Domini deſcendebant
ad contemplandum ipſum.
Et ecce gloria Domini conſtituta 13
erat juxta eum, & dicebat illi; Ego
Dominus Deus ipſius Abraham patris
tui, & Deus Iſaac: terram ſuper
quam decumbis tibi dabo, &
filiis tuis. Et erunt filii tui multi 14
ſicut pulvis terræ, & *eam* poſſidebis
ad occidentem, orientem, ſeptentrionem,
& meridiem: & benedicentur propter merita tua omnes
proſapiæ terræ, & propter merita filiorum tuorum. Et ecce Sermo 15
meus tibi erit auxilio, & ſervabo te quocunque iveris, & reducam
te in hanc terram: quoniam non derelinquam te, uſque ad tempus quo
faciam quæ tibi dixi. Et experrectus eſt Jacob ex ſomno ſuo, & dixit; 16
Verè eſt gloria majeſtatis Dei habitans in hoc loco, & ego neſciebam.
Et timuit, & dixit; Quam tremendus & laudabilis locus iſte! non eſt 17
locus iſte prophanus, ſed verò domus ſanctuarii nominis Dei: & hic
locus rectus eſt ad orandum, diſpoſitus è regione portæ cœlorum, fundatus
ſub ſolio gloriæ. Et ſurrexit Jacob in aurora, & accepit lapidem 18
quem poſuerat pro cervicalibus ſuis, & poſuit ipſum ſtatuam: & fudit
oleum ſuper verticem ejus.

Hier. 10. *Quinque miracula facta ſunt patri noſtro Jacobo, eo tempore quo exiit ex Beerſeba ad proficiſcendum in Charran. Miraculum prius; breviores factæ ſunt illi horæ diei, & occubuit illi ſol ante horam, eò quod deſideraret Sermo ejus loqui cum eo. Miraculum ſecundum; poſtquam ſuſtulit pater noſter Jacob pedes ſuos ex Beerſaba exiluit terra coram eo, & inventus eſt ſedens in Charan. Miraculum tertium; lapides quos tulit Jacob pater noſter veſperi, & poſuit eos ſub fundamentis capitis ſui, poſtquam autem ſurrexit in aurora, invenit omnes iſtos in lapidem unum: ille autem eſt lapis quem erexit in fœdus prius, & effudit oleum ſuper caput ejus. Miraculum quartum, quòd erant omnes paſtores congregati ad ipſum lapidem, ad revolvendum ipſum ex ore putei, neque poterant: poſtquam autem venit Jacob pater noſter, abſtulit eam unâ manu & potavit gregem Laban fratris matris ſuæ. Miraculum quintum: poſtquam ſuſtulit pater noſter Jacob lapidem ab ore putei, exundavit puteus, duravitque illa exundatio viginti annis, omnibus diebus quibus pater noſter Jaceb commoratus eſt in Charan. Iſta quinque miracula facta ſunt patri noſtro Jacob, tempore quo egreſſus eſt ex Beerſaba ut proficiſceretur in Charan.* 12. *Et ſomniavit, & ecce ſcala fixa erat in terra, cujus caput perveniebat uſq; ad ſummitatem cœlorum; & ecce Angeli, qui comitabantur cum jam inde à domo patris ſui, aſcenderunt ad nuntiandum angelis excelſis dicendo: Venite videte Jacobum virum pium, cujus imago eſt in ſolio gloriæ, quem deſiderâſtis videre: & ecce Angeli ſancti à facie Domini aſcendebant & deſcendebant, & contemplabantur ipſum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* بيرون آمد يعقوب از بار سبع رفت بحرن * فراز رسيد بان جا شبگير كرد آنجا كه آمد 10 11
آن خورشيد و بستاند از سنگهاء آن جا و بنهاد در بالين او و خسپيد دران جا آن * خواب ديد 12
واينك نردوان استاده بان زمين و سر او رسيده در آسمان و اينك فرشتگان خدا بالا روان
و فرود آيان درو * و اينك خدا استاده ابر او و گفت منم ؛ خداي ابرهم پدر تو و خداي 13
بصحق آن زمين آنچه تو بخسپي ابر آن بتو بدهم اورا و بنسل تو * و باشد نسل تو 14
چون خاك آن زمين و گشاده شوي بمغرب و بمشرق بشمال و بجنوب و آفرين شوند در تو همه
اهل بيت آن زمين و در نسل تو * و اينك من اوازتو و نگاه كنم ترا در همه آنچه بروي 15
و باز گشتم ترا بان زمين آن [اين] كه نه بگذارم ترا تا آنچه اگر كنم مر آنچه سخن گفتم بتو
* بيدار شد يعقوب از خواب او گفت حقيقت هست خدا درجاي اين و من نه دانستم * 16
* بترسيد و گفت چه هيبت وارست آن جاي آن اين نيست اين كه الا خانهي خدا و اين 17
دروازهي آن آسمان * شبگير كرد يعقوب در بامداد بستاند مر آن سنگ آنچه بنهاد بالينجاى 18
او بنهاد آنرا انگيخته بريخت روغن ابر سري آن ؛

Exiens igitur *Jaacob è Beerſheba,* 10
perrexit ad Haran. Superveniens 11
autem *cuidam loco, pernoctavit ibi,*
quia occiderat ſol: cepitque de lapidibus
loci, ac poſuit in pulvinar
ſuum, dormivitque in loco illo. Somniúmq; 12
vidit, & ecce ſcala ſtans
ſuper terram, & cacumen ejus perveniebat
ad cœlum: & ecce angeli
Dei ſurſum euntes ac deorſum venientes
per eam. Et quoque Deus 13
ſtabat ſuper eam, ac dicebat; Ego
ſum Dominus Deus Abraham patris
tui, & Deus Iſhac: terram ſuper
quam dormis, tibi dabo eam, ac
progeniei tuæ. Eritque ſoboles tua 14
ſicut pulvis terræ, ac dilataberis ad
Occidentem, & ad Orientem, ad
Aquilonem, & ad Meridiem: & benedicentur
in te omnes familiæ terræ,
ac in progenie tua. Et ecce ego 15
tecum, & cuſtodiam te quocunque
ieris, ac reducam te ad terram
iſtam: quia non derelinquam te, donec
fecero quod locutus ſum tibi.
Expergefactus autem *Jaacob à ſomno* 16
ſuo, dixit; Revera eſt Deus in
loco iſto, & ego non novi. Timens 17
igitur dixit, Quàm formidabilis
eſt locus iſte! non eſt locus iſte niſi
domus Dei, & iſte eſt *porta cœli.*
Sed *antelucanò ſurgens Jacob mane,* 18
tulit lapidem quem ſuppoſuerat
pulvinaris loco ſibi, ponénque
eum ſtatuam, effudit oleum ſuper
ſummitatem ejus.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויקרא וקרא שמא דאתרא ההוא בית אל וברם לוז שמא דקרתא מן קדמת 19
דנא : וידר וקיים יעקב קיים למימר אין יהי מימרא דיי בסעדי ויטרינני 20
משפיכות אדם זכאי ופולחנא נוכראה וגילוי עריתא באורחא הדין דאנא אזיל
ויתן לי לחים למיכול וכסו למילבוש : ושבתי ואיתוב בשלם לביתיה דאבא 21
ויהי יי לי לאלהא : והאבן ואבנא הדא דשויתי קמא תהי מסדרא בבי 22
מוקדשא דיי ויהון דריא פלחין עלה לשמא דיי וכל דתיתן לי חד מן עסרא
אפרשיניה קדמך :

כט

1 2 וישא ונטל יעקב בקלילותא ריגלוי לטיילא ואזל לארעא בני מדינחא : וירא
וחמא והא בירא בחקלא והא תמן תלתא עדרין דעאן רביעין עלה ארום מן
בירא ההיא משקן עדריא ואבנא רבתא מחתא על פם בירא : ונאספו ומתכנשין 3
תמן כל עדריא ומגלגלין ית אבנא מעל פם בירא ומשקן ית ענא ומתיבין ית
אבנא על פם בירא לאתרה : ויאמר ואמר להום יעקב אחי מנן אתון ואמרו 4
מחרן אנחנא : ויאמר ואמר להום הידעתון ית לבן בר נחור ואמרו ידענא : 5
ויאמר ואמר להום השלם ליה ואמרו שלם והא רחל ברתיה אתיא עם ענא : 6
ויאמר ואמר הא עדן יומא סגי לא עידן 7
למיכנש בעיר אשקו ענא ואיזילו רעו :

ירושלמי 7 לא אישון למכנשא :

ויאמרו ואמרו לא ניכול עד די יתכנשון כל עדרייא ויגלגלון ית אבנא מעל פם 8
בירא ונשקי ית ענא : עודנו עד דהוא ממלל עמהון ורחל אתת עם ענא 9
דלאבוהא ארום רעיתא היא בההוא זמנא ארום הוה מחתא דיי בענא דלבן ולא
אשתיירו מנהון אלהן קלילין ותריך רעיא דיליה ומה דאישתארו שוי קדם רחל
ברתיה : ויהי והוה כדי חמא יעקב ית רחל ברת לבן אחוהא דאמיה וקריב יעקב 10
וגלגיל ית אבנא בחדא מן אדרעוי מעילוי פם בירא וטפת בירא וסליקו מיא לאנפוי
ואשקי ית ענא דלבן אחוהא דאימיה והות טייפא עשרין שנין : וישק ונשק יעקב 11
לרחל וארים ית קליה ובכא : ויגד ותני יעקב לרחל ארום לאיתקרבא עם אבוהא 12
אתא ולמיסב חדא מן ברתוי ענתה רחל ואמרת לית אפשר לך למיתב עמיה ארום
גבר רמאי הוא אמר לה יעקב אנא רמאי וחכים יתיר מניה ולית ליה רשו לאבאשא
לי ארום מימרא דיי בסעדי וכדי ידעת ארום בר רבקה הוא ורהטת ותניאת לאבוהא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

Et vocavit nomen loci illius Bethel: verum Luz nomen civitatis antea *erat*. Et vovit Jacob votum, dicendo; Si fuerit ſermo Domini mihi auxilio, & cuſtodierit me ab effuſione ſanguinis innocentis, a cultu extraneo, & à concubitu illicito in via hac per quam ambulo, & dederit mihi panem ad comedendum, & veſtitum ad induendum: Et revertar in pace in domum patris, tum erit mihi Dominus in Deum. Et lapis hic quem poſui ſtatuam, erit ordinatus in domum Sanctuarii Domini: & erunt generationes colentes ſuper ipſum nomen Domini; & quicquid dederis mihi, unum ex decem ſeparabo illud coram te.

CAP. XXIX.

Et levavit Jacob cum celeritate pedes ſuos ad ambulandum: & abiit in terram filiorum orientis. Et vidit, & ecce puteus in agro; & ecce ibi tres greges ovium cubantes ad ipſum, quoniam ex puteo illo adaquabant greges: ſed lapis magnus impoſitus erat ſuper os putei. Itaque congregabantur eò omnes greges, & revolvebant lapidem ab ore putei, & adaquabant gregem: tum reducebant lapidem ſuper os putei in locum ſuum. Et dixit illis Jacob; Fratres mei, unde eſtis? qui dixerunt; Ex Charan nos. Et dixit illis; An nôſtis Labanum filium Nachor? & dixerunt; Novimus. Et dixit illis; Num pax illi? & dixerunt; Pax, & ecce Rachel filia ejus venit cum grege. Et dixit; Ecce 7 tempus diei multum, nondum tempus congregandi beſtias: potate gregem, & ite paſcite. Et dixerunt; 8 Non poſſumus, donec congregentur omnes greges, & revolvant lapidem ab ore putei: tum potabimus gregem. Dum adhuc loqueretur cum illis, Rachel veniebat cum grege patris ſui, quem paſcebat illo tempore: quoniam erat plaga Domini in gregem Laban, nec reliqui erant ex eo niſi pauci; itaque expulit paſtores ſuos, & quod reſiduum erat poſuit coram Rachele filia ſua. Accidit ergo ubi vidit Jacob Rachelem filiam Laban fratris matris ſuæ, tum acceſſit Jacob, & revolvit lapidem uno ex brachiis ſuis ab ore putei, & exundavit puteus, & aſcenderunt aquæ in ſuperficiem ejus, & potavit gregem Laban fratris matris ſuæ: exundabatque viginti annis. Poſtea oſculatus eſt Jacob Rachelem: & extulit vocem ſuam & flevit. Nuntiaverat enim Jacob Racheli, quòd ad affinitatem contrahendum cum patre ſuo veniſſet, & ad accipiendum unam ex filiabus ejus. Reſpondit Rachel & dixit; Fieri non poteſt ut habites cum eo, vir enim eſt fraudulentus: reſpondit illi Jacob; Ego ſum illo fraudulentior & ſapientior, neque poteſt mihi malefacere, quoniam ſermo Domini eſt mihi auxilio. Cùm autem cognoviſſet ipſa, quod filius eſſet Rebeccæ, tum cucurrit & nuntiavit patri ſuo.

Hier. 7. *Non eſt* adhuc *hora ad congregandum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

19 20 *بخواند مر نام آن جاي آن خانهي خدا وليكن لوز نام آن شهر باوّل * نذر كرد يعقوب
نذر بگفتن اگر باشد خدا اواز من و نگاه دارد مرا در راه آن اين آنچه من روا و بدهد
بمن نان بخوردن و جامه بپوشيدن * باز گردم در سلامتي بخانهي پدري من و باشد 21
بمن بخدا * و آن سنگ آن اين آنچه بنهادم انگيخته باشد خانهي خدا و همه آنچه بدهي 22
بمن ده يك كردن ده يك كنم اويرا بتو *

* فصل بيست نهم *

1 2 * برداشت يعقوب پاهاي او برفت بزمين اهلي عرب * بديد و اينك چاهي در دشت و اينك
آنجا سه رمهاي گوسفند خسپان ابر آن كه ازان چاه آن آبدهان آن رمها و آن سنگ بزرگ
ابر دهان آن چاه * و گرد آيند آنجا همه آن رمها و بغلتانند مر آن سنگ از بالاي دهان 3
آن چاه و آب دهند مر آن گوسفندان و باز گردانند مر آن سنگ ابر دهان آن چاه
4 5 بجاي آن * گفت بايشان يعقوب برادران من از كجاايد شما گفتند از حرن ايما * گفت
بايشان ها دانستيد مر لبن پسري نحور گفتند دانستيم * گفت بايشان ها سلامتست باو گفتند 6
سلامت و اينك رحل دختري او آيا اواز آن گوسفند * گفت اينك نيز آن روز بزرگ نه وقت گرد 7
شدن آن گله آبدهيد آن گوسفندان و برويد و بچرانيد * گفتند نه توانيم تا آنچه گرد 8
شوند همه آن رمها و بغلتانند مر آن سنگ از بالاي دهان آن چاه و آب دهيم آن گوسفندان *
* نيز او سخن گويا اواز ايشان و رحل بيامد اواز آن گوسفند آنچه بپدري آن كه شبان 9
است آن * بود چون آنچه بديد يعقوب مر رحل دختري لبن برادري مادري او و مر 10
گوسفند لبن برادري مادري او نزديك شد يعقوب و بغلتاند مر آن سنگ از بالاي
دهان آن چاه آب داد مر گوسفند لبن برادري مادري او * بوسه داد يعقوب برحل 11
برداشت مر آواز او و بگريست * آگاه كرد يعقوب برحل كه برادري پدري آن او و كه پسري 12
ربقه او بدويد و آگاه كرد بپدري آن *

Vocavit igitur nomen loci illius, 19 *Domus Dei: attamen Luz erat nomen civitatis prius. Vovitq; Jaacob votum, dicendo; Si fuerit* Deus *mecum, & cuſtodierit me in via iſta quâ ego incedo, dederitq; mihi panem ad comedendum, & veſtimentum ad induendum,* 20 *Reverſusque fuero in pace ad domum patris mei, tum erit Dominus mihi in Deum:* 21 *Et lapis iſte quem poſui ſtatuam, erit domus Dei: & omne quod dederis mihi, decimando decimabo illud tibi.* 22

CAP. XXIX.

1 *Levans* itaque *Jaacob pedes ſuos, abiit ad terram Arabum.* 2 *Viditque, & en puteus in agro: ecce quoque illic tres greges ovium decumbentes juxta eum: nam ex puteo illo aquam dabant gregibus: ſaxum verò ingens erat ſuper os putei.* 3 *Et conveniebant illic omnes greges, & devolvebant lapidem de ſuper os putei, & aquam dabant ovibus; deinde reducebant lapidem ſuper os putei, in locum ſuum.* 4 *Dixitque eis Jaacob; Fratres mei, unde eſtis vos? Responderunt, Ex Haran ſumus.* 5 *Dixit iis; Numquid nôſtis Laban filium Nahor? Reſponderunt, Cognovimus.* 6 *Dixit iis; Num pax eſt ei? Reſponderunt, Pax: & en Rahel filiam ejus venientem cum ovibus.* 7 *Dixitque, En quoq; dies magnus eſt, neque tempus* eſt *congregare greges: aquam date ovibus, & abite ac paſcite.* 8 *Dixerunt; Non poſſumus donec congregati fuerint omnes greges, & devolverint lapidem de ſuper os putei, ut aquam demus ovibus.* 9 *Adhuc eo loquente cum illis, Rahel venit cum ovibus quæ erant patris ſui: quia pabulatrix erat ipſa.* 10 *Fuit autem, quando vidiſſet Jaacob Rahel filiam Laban fratris matris ſuæ, & oves Laban fratris matris ſuæ, quòd ſe contulit Jaacob, ac devolvit lapidem de ſuper os putei, & aquam dedit ovibus Laban fratris matris ſuæ.* 11 *Et oſculum dedit Jaacob ipſi Rahel, extulit vocem ſuam, ac flevit.* 12 *Et notificavit Jaacob ipſi Rahel, quòd frater patris ſui eſſet, quòdque filius Ribkah eſſet ipſe: cucurritque, & notificavit patri ſuo.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויהי והוה כמישמע לבן ית שמע גבורתיה וחסידותיה דיעקב בר אחתיה 13
היך נסיב ית בכירותא וית סדר ברכתא מן יד אחוי והיך אתגלי ליה יי בבית אל
והיך נדד ית אבנא והיך טפת בירא וסליקת לאנפוי ורהט לקדמותיה ונפיף ליה
ונשיק ליה ואעליה לביתיה ותני ללבן ית כל פתגמיא האילין: ויאמר ואמר ליה 14
לבן ברם קריבי ודמי לי אנת ויתב עמיה ירח יומין: ויאמר ואמר לבן ליעקב המדאחי 15
אנת חשיב ותפלחינני מגן תני לי מן יהי אגרך: וללבן וללבן הוון תרתין בנן שום 16
רבתא לאה ושום זעירתא רחל: ועיני ועיני לאה הוון צירנייתן דבכיא ובעיא מן 17
קדם יי דלא יזמן לה לעשו רשיעא ורחל
הות יאיא בריוא ושפירא בחיזוא: ויאהב
ורחם יעקב ית רחל ואמר אפלחינך שב 18
שנין בגין רחל ברתך זעירתא: ויאמר
ואמר לבן ברמיו טב דאיתן יתה לך מן דאיתן יתה לגבר אוחרן תיב עמי: ויעבד 19
ופלח יעקב בגין רחל שב שנין והוו דמיין בעינוי כיומין קלילין מדרחים יתה: 20
ויאמר ואמר יעקב ללבן הב ית אנתתי ארום אשלימו יומי פולחני ואיעול לוותה: 21
ויאסף וכנש לבן ית כל אינשי אתרא 22
ועבד להון שירו עני ואמר להום הא
שב שנין דאתא יעקב לגבן בירן לא
חסרו ובית שקייתן סגו וכדון איתו נתיעט
עליה עיטא דרמיו די ימתן לגבן ועבדו
ליה עיטא דרמיו לאסאבא ליה לאה
חולף רחל: ויהי והוה ברמשא ודבר ית 23
לאה ברתיה ואעיל יתה לותיה ועל
לותה: ויתן ויהב לבן ליה ית זלפה 24
ברתיה דילידת ליה פילקתיה ומסרה ללאה ברתיה לאמהו: ויהי והוה לעידוני 25
צפרא ואסתכל בה והא היא לאה דכולה ליליא הוה חשיב דרחל היא מן
בגלל דמסרת לה רחל כל מליא דמסר לה יעקב וכד חמא כן אמר ללבן
מה דא עבדת לי הלא בגין רחל פלחית עמך ולמא שקרת בי: ויאמר ואמר 26
לבן לא מתעביד כדין באתרין למיתן זעירתא קדם רבתא: מלא אשלם 27
כדון שובעתי יומי משתיא דדא וניתן
לך אוף ית דא בפולחנא דתפלח עמי
תוב שיב שנין אוחרנין: ויעש ועבד 28
יעקב כדין ואשלים שבעתי יומי משתיא דלאה ויהב ליה ית רחל ברתיה
לאנתו:

17 ועיני דלאה הון רכיכן על דהות
בכיא ומצלא דלא תסוק במזליה דעשו
ורחל הות יאיא בריוא ושפירא בחווא:

ירושלמי 22 וכנש לבן ית כל עמא
דאתרא ועבד שירו עני לבן ואמר להון
הא שבע שנין אית ליה לגברא צדיקא
הדין מן דאתא לוותן שקיתן לא חסרו
ומבועינן סגין וכדון אתון הבו לי עצה
דנכבוש יתיה גבן עוד שבע שנין ויהבו
ליה עצה דרמיו לאסבה ליה ללאה חלף
רחל:

ירושלמי 27 אשלים שבעתי יומי
משתותא דלאה ואתן:

Targ. JONATHAN B. VZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et fuit cum audiret Laban famam roboris & pietatis Jacobi filii ſororis 13
ſuæ, quomodo tuliſſet primogenituram & ordinem benedictionis ex manu fratris ſui, & quomodo revelatus eſſet illi Dominus in Bethel, & quomodo removiſſet lapidem, & quomodo exundaſſet puteus & aſcendiſſet uſq; ad ſuperficiem; tum cucurrit in occurſum ejus, & amplexatus eſt eum, & deoſculatus eſt, & introduxit eum domum ſuam: & indicavit Labano omnia verba iſta. Et dixit illi Laban; Certè affinis meus & ſanguis me- 14
us tu: & habitavit cum eo menſem dierum. Et dixit Laban Jacobo; An 15
propterea quod frater meus tu reputaris, ideo ſervies mihi fruſtra? Indica mihi quæ erit merces tua. Labano autem duo erant filiæ: nomen 16
majoris Lea, nomen minoris Rachel. Porro oculi Lea erant ro- 17
tundi, eò quòd fleret & peteret à Deo ut non deſtinaret illam Eſau improbo: ſed Rachel erat pulchra aſpectu, & pulchra viſu. Et di- 18
lexit Jacob Rachelem: itaque dixit;
Serviam tibi ſeptem annis pro Rachele filia tua minori. Et dixit Laban 19
doloſe; Melius eſt ut dem tibi eam, quàm ut dem illam viro alteri: mane mecum. Et ſerviit Jacob pro Rachele ſeptem annis; qui ſimiles erant in 20
oculis ejus diebus paucis, præ eo quod diligeret eam. Et dixit Jacob 21
ipſi Laban; Da uxorem meam, quoniam abſoluti ſunt dies ſervitutis meæ: ut ingrediar ad eam. Et congre- 22
gavit Laban omnes homines loci illius, & fecit illis convivium: reſpondens dixit illis; Ecce ſeptem anni ſunt ex quo venit Jacob ad nos, & putei non defecerunt, & loca irrigua multiplicata ſunt: jam verò venite conſilium ineamus doloſum ut moram faciat apud nos: dederuntque illi conſilium doloſum, ut traderet ipſi Leam pro Rachel. Et fuit veſperi, & accepit 23
Leam filiam ſuam, & introduxit eam ad eum: & ingreſſus eſt ad
eam. Et dedit Laban ei Zilpam filiam ſuam, quam pepererat ipſi concubina 24
ejus, & tradidit eam Leæ filiæ ſuæ in ancillam. Et fuit tempore auro- 25
ræ, & contemplatus eſt eam, & ecce ipſa erat Lea; quia totâ nocte cogitabat Rachelem eſſe, eò quod dediſſet ipſi Rachel omnes res quas dederat illi Jacob: cùm verò hoc vidiſſet, dixit Labano; Quid hoc feciſti mihi? Nonne pro Rachele ſervii tecum? cur doloſè egiſti mecum? Et dixit 26
Laban; Non fieri ſic ſolet in loco noſtro, ut detur minor ante majorem.
Imple nunc ſeptimanâ dierum con- 27
vivii hujus, & dabimus tibi etiam iſtam, pro ſervitio quod facies mecum rurſus ſeptem aliis annis.
Et fecit ſic Jacob, & implevit ſeptimanam dierum convivii Leæ: et de- 28
dit illi Rachelem filiam ſuam in uxorem.

Hier. 17. *Oculi autem Lea teneri erant; eo quod fleret, & oraret ne aſcenderet in ſortem Eſau: Rachel autem erat pulchra formâ & decora aſpectu.*

Hier. 22. *Et congregavit Laban univerſum populum loci illius, & fecit convivium. Reſpondens Laban dixit illis; Ecce ſeptem anni ſunt ex quibus hic Juſtus ad nos venit; irrigationes noſtræ non defecerunt, & fontes noſtri multi ſunt: nunc itaque venite, date mihi conſilium, ut retineamus eum apud nos adhuc ſeptem annis: & dederunt illi conſilium ut deciperet eum, dando illi Leam pro Rachele.*

Hier. 27 *Imple Septimanam dierum convivii ipſius Leæ & dabo.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

13 * بود چون شنيدن لبن مر خبر يعقوب پسري خواهري او بدويد بپذيرهي او آغوش
گرفت باو بوسه داد باو بياورد اويرا بخانهي او حكايت كرد بلبن مر همه آن سخنها آن
14 اينان * گفت باو لبن خاصه استخوان من و گوشت من تو بنشست اوا او ماهي
15 روزگاران * گفت لبن بيعقوب حقيقت برادري مني تو كار كني بمن رايگان آگاه
16 كن بمن چه مزد تو * وبلبن دو دختران نام آن بزرگ لاه و نام آن خرد رحل *
17 18 * وچشمان لاه نازكان و رحل بود نيكو چهره و نيكو ديدار * دوست داشت يعقوب
19 مر رحل گفت كار كنم بتو هفت سالها در رحل دختري تو آن خرد * گفت لبن
20 نيكوست دادن من آنرا بتو از دادن من آنرا بمرد ديگر بنشين اوا من * كار كرد
يعقوب در رحل هفت سالها بودند در چشمان او چون روزگاران اندكان در دوست داشتن
21 او آنرا * گفت يعقوب بلبن بده مر زن من كه تمام شدند روزهاي من و بيايم بآن *
22 23 * گرد كرد لبن مر همه مردمان آن جا بكرد دعوت * بود در ايوار بستاند مر لاه
24 دختري او بياورد آنرا باو بيامد بآن * بداد لبن بآن مر زلفه پرستاري او بلاه دختري او
25 پرستار * بود در بامداد واينك آن لاه گفت بلبن چه اين بكردي بمن ها نه در رحل
26 كار كردم اوا تو وچرا مكر كردي بمن * گفت لبن نه كرده شود چنين در جاي
27 ايما بدادن آن كهتر بپيش آن مهتر * پر كن هفتهي آن و بدهيم بتو نيز مر اين
28 در كار آنچه كار كني اوا من نيز هفت سالها ديگران * بكرد يعقوب همچنين تمام كرد
هفتهي اين بداد باو مر رحل دختري او باو بزن *

Fuit, cùm audiſſet Laban nuntium 13
Jaacob filii ſororis ſui, cucurrit in occurſum ejus, ſinuque amplectens eum, oſculum dedit ei, tulitque eum in domum ſuam: narravit autem *ipſi Laban omnia verba hæc.*
Ait ei Laban, Profectò os meum 14
& caro mea es tu: ſeditque apud eum menſem dierum. Dixit Laban 15
ad Jaacob; Reverà frater meus es tu, ſervies mihi gratis? notum fac mihi quid erit *merces tua. Et ipſi Laban duæ* erant 16
filiæ; nomen majoris Leah, & nomen minoris Rahel. Porrò oculi 17
Leah erant *teneri, Rahel verò erat bona formâ & pulchra aſpectu.* Itaque *dilectam habens Jaacob* 18
Rahel, dixit; Serviam tibi ſeptem annos propter Rahel filiam tuam minorem. Reſpondit Laban; Me- 19
lius eſt ut darem eam tibi, quàm ut darem eam viro alteri: ſede mecum. Servivit itaque *Jaacob* 20
*pro Rahel ſeptem annos: fuerúntq; in oculis ejus quaſi dies pauci, quia diligebat eam. Dixit*que 21
Jaacob ad Laban; Da mihi *uxorem meam, quia completi ſunt dies mei, & ingrediar ad eam.*
Tum *colligens Laban omnes ho-* 22
mines loci, fecit eis *convivium.*
Fuit autem, *in veſpere accepit* 23
*Leah filiam ſuam, adductá*que *eâ ad illum, ingreſſus eſt ad eam.*
Deditque *Laban ei Zilphah an-* 24
cillam ſuam, nempe *Leah filiæ ſuæ in ancillam. Fuit in mane,* 25
& ecce erat Leah. Dixit ad Laban; Quid hoc feciſti mihi? nónne pro Rahel ſervivi tibi? & quare doloſè egiſti mecum? Reſpondit 26
Laban; Non fiat ita in loco noſtro, dare ſcil. *minorem ante majorem. Exple hebdomadam illius,* 27
poſtea dabimus tibi etiam iſtam pro opere quo ſervies mecum etiam ſeptem annos alios. Et fecit Jaacob 28
ſic, complevit hebdomadam ipſius: dein *dedit ei Rahel filiam ſuam, ipſi in uxorem.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B.UZIEL. *Hierosolymitanum.*

29 ויתן ויהב לבן לרחל ברתיה ית בלהה ברתיה דילידת ליה פילקתיה ומסרה לה
30 לאמהו : ויבא ועל אוף לות רחל ורחים אוף ית רחל מלאה ופלח עמיה
31 בנינה תוב שיב שנין אוחרנין : וירא וגלי קדם יי ארום לא הוה לאה רחמתא
32 באנפי יעקב ואמר במימריה למיתן לה בנין ורחל הות עקרה : ותהר ואתעברת
לאה וילידת בר וקרת ית שמיה ראובן ארום גלי קדם יי עולבני ארום כדון
ירחמינני בעלי והיכמא דאתגלי קדם יי עולבני היכדין יהוי גלי קדמוי עולבנהון
33 דבניי כד יהון משתעבדין בארעא דמצראי : ותהר ואתעברת תוב וילידת בר
ואמרת ארום שמיע קדם יי ארום שניתא אנא ויהב לי אוף ית דין והיכדין
ישתמע קדמוי קלהון דבני כד יהון משתעבדין במצרים וקרת שמיה שמעון :
34 ותהר ואתעברת תוב וילידת בר ואמרת הדא זמנא יתחבר עמי בעלי ארום
ילידית ליה תלתא בנין והיכדין עתידין בנוי למהויהון מתחברין לשמשא קדם יי
35 בגין כן קרא שמיה לוי : ותהר ואתעברת תוב וילידת בר ואמרת הדא זמנא
אודי קדם יי דמן ברי דין עתיד למיפק מלכין ומניה יפיק דוד מלכא דעתיד לאודויי
קדם יי בגין כן קרת שמיה יהודה וקמת מלמילד :

ל

1 ותרא וחמת רחל ארום לא ילידת ליעקב וקניאת רחל באחתה ואמרת ליעקב
2 צלי קדם יי ויהב לי בנין ואין לא הי כמיתא אנא חשיבא : ויחר ותקיף רוגזא
דיעקב ברחל ואמר עד דאנת בעיא מני בעי מן קדם יי דמן קדמוי הינון בניא
3 והוא מנע מניך פרי מעיא : ותאמר ואמרת הא אמתי בלהה עול לוותה
4 ותיליד ואנא אירבי ואתבני אוף אנא מינה : ותתן ושחררת ליה ית אמתא
5 בלהה ומסרה ליה לאנתו ועל לוותה יעקב : ותהר ואעדיאת בלהה וילידת
6 ליעקב בר : ותאמר ואמרת רחל דן יתי יי ברחימוי טביא ולחוד שמע בקל
צלותי ויהב לי בר והיכדין עתיד למידן על יד שמשון בר מנוח דמן זרעייתיה
7 ולא מסר בידיה ית עמא דפלשתאי בגין כן קרת שמיה דן : ותהר ואתעברת
8 תוב וילידת בלהה אמתא דרחל בר תניין ליעקב : ותאמר ואמרת רחל
מדחקא דחיקית קדם יי בצלו ברם קביל בעותי דיהי לי בר כאחתי אוף יהב
לי תרין והיכדין עתידין בנוי לאתפרקא מן יד בעלי דבביהום בדחקותהון בצלו
9 קדם יי וקרת שמיה נפתלי : ותרא וחמת לאה ארום קמת מלמילד ושחררת
10 ית זלפה אמתה ויהבת יתה ליעקב לאנתו : ותלד וילידת זלפה אמתא דלאה
11 ליעקב בר : ותאמר ואמרת לאה אתא
מזלא טבא ברם בנוי עתידין למירות
אחסנתהון בקדמיתא מעברא לירדנא
וקרת שמיה גד :

ירושלמי 11 ואמר לאה אתא גדא טבא
דעתיד למנדעא משתייהון דאומיא
וקרת :

Et dedit Laban Racheli filiæ ſuæ Bilhah filiã ſuam, quâ pepererat illi concubina ej⁹; tradiditq; eam illi in ancillam. Et ingreſſus eſt etiam ad Rachelem, & dilexit etiam Rachelem præ Lea: & ſerviit cum eo pro ea rurſus ſeptem annos alios. Et revelatum eſt coram Domino, quòd Lea non eſſet dilecta in conſpectu Jacobi; itaque dixit in verbo ſuo, ſe daturum illi filios, cum Rachel eſſet ſterilis. Et prægnans facta eſt Lea, & peperit filium, & vocavit nomen ejus Ruben: quoniam *inquit*, manifeſtata eſt coram Domino afflictio mea, quia nunc diliget me maritus me⁹, & quemadmodum manifeſtata eſt coram Dño afflictio mea, ſic manifeſtabitur coram eo afflictio filiorum meorum, quando ſervituti addicentur in terra Ægyptiorum. Et prægnans iterum facta eſt, & peperit filium: & dixit; Quoniam exauditum eſt coram Domino quod exoſa eſſem, itaque dedit mihi etiam hunc, quemadmodum exaudita *erit* coram eo vox filiorum meorum, cum ſervituti addicentur in Ægypto: itaque vocavit nomen ejus Simeon. Et prægnans iterum facta peperit filium: & dixit; Hoc tempore conſociabitur mecum maritus meus, quoniam peperi illi tres filios, quemadmodum conjungentur filii ejus ut ſerviant coram Domino: propterea vocavit nomen ejus Levi. Et prægnans iterum facta peperit filium: et dixit; Hoc tempore confitebor coram Domino, quia ex hoc filio meo egreſſuri ſunt reges, et ex eo prodibit David rex, qui celebraturus eſt Dominum: propterea vocavit nomen ejus Jehuda, ceſſavitque parere.

CAP. XXX.

Et vidit Rachel quòd non pareret Jacobo, et zelotypiâ mota eſt Rachel in ſororem ſuam: et dixit Jacobo; Ora coram Domino ut det mihi filios: ſin minus, ecce ſicut mortua reputor ego. Et iratus eſt furor Jacobi in Rachelem: et dixit; Adhuc quæris à me? quære à conſpectu Domini, à cujus conſpectu ſunt filii, cum à te prohibuerit fructum viſcerum. Et dixit; Ecce ancilla mea Bilhah, ingredere ad eam: ut pariat, & ego augear, & ædificer etiam ego ex ea. Et libertate donavit in illius gratiam ancillam Bilhah, & tradidit eam illi in uxorem: & ingreſſus eſt ad eam Jacob. Et prægnans facta eſt Bilhah, & peperit Jacobo filium. Et dixit Rachel: Judicavit me Dominus in miſerationibus ſuis bonis, atque etiam audivit vocem precationis meæ, & dedit mihi filium: ſic judicaturus eſt per manum Samſon filii Manoe, qui *futurus eſt* ex ſemine ejus, neque tradidit in manum ejus populum Philiſtæorum: propterea vocavit nomen ejus Dan. Et prægnans facta rurſus peperit Bilhah ancilla Rachel filium ſecundum Jacobo. Et dixit Rachel; Affligendo afflicta eram coram Domino in oratione, verùm recepit petitionem meam, ut ſit mihi filius ſicut ſorori meæ, etiam dedit mihi duos, quemadmodum redimendi ſunt filii ej⁹ è manu inimicorum ſuorũ, cum affligent eos, per orationem coram Dño: & vocavit nomen ejus Naphtali. Et vidit Lea ꝙ ceſſaſſet parere, tum liberam dimiſit Zilpam ancillam ſuam, & dedit eam Jacobo in uxorem. Et peperit Zilpa ancilla Leæ Jacobo filium. Et dixit Lea; Venit fortuna bona, certè filii ejus hæreditatem ſuam habituri ſunt ad orientem trans Jordanem: & vocavit nomen ejus Gad.

11 Hier. 11. *Et dixit Lea; Venit fortuna bona, quia reſecturus eſt convivia populorum: & vocavit.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

29 30 * بداد لبن براحل دختري او مر بلهه پرستاري او بان بپرستاري * بيامد نيز براحل دوست تر
31 داشت مر رحل از لاه کار کرد اوازاو نيز هفت سالها ديگران * بديد خدا که دشمن بودست لاه
32 گشاد مر رحم آن و رحل بي زه * آبستن شد لاه برابيد پسر بخواند نام او راوبن که گفت بديد
33 خدا در رنج من که اکنون دوست دارد مرا شوهر من * آبستن شد نيز برابيد پسر گفت که
34 شنيد خدا که دشمن بوده ام من بداد بمن نيز مر اين بخواند نام او شمعون * آبستن شد
برابيد نيز پسر گفت اکنون ها اين بار پيوسته باشد شوهر من بمن که برابيدم باو سه پسران
35 ابر همچنين بخواند نام او لوي * آبستن شد نيز برابيد پسر گفت ها اين بار شکر گويم مر خدا
ابر همچنين بخواند نام او يهوده باز استاد از زاييدن * فصل سي ام *
1 * بديد رحل که نه زاييد بيعقوب رشك برد رحل در خواهر آن گفت بيعقوب بده بمن پسران
2 واگر نه مرده ام من * گرم شد خشم يعقوب در رحل گفت ها بجاي خدا من آنچه منع کرد
3 از تو بر شکم * گفت اينك پرستار من بلهه بيا بان و پرورده شود ابر زانوي من و آبدان شوم
4 5 نيز من از ان * بداد باو مر بلهه پرستار آن بزن بيامد بان يعقوب * آبستن شد بلهه برابيد
6 بيعقوب پسر * گفت رحل حکم کرد مرا خدا و نيز بشنويد در آواز من بداد بمن پسر ابر
7 همچنين بخواند نام او دن * آبستن شد نيز برابيد بلهه پرستاري رحل پسري دويمين بيعقوب *
8 * گفت رحل پيوستگي خدا پيوسته شدم بخواهر من نيز بتوانستم بخواند نام او نفتلي *
9 10 * بديد لاه که باز استاد از زاييدن بستاند مر زلفه پرستار آن بداد آنرا بيعقوب بزن * برابيد
11 زلفه پرستار لاه بيعقوب پسري * گفت لاه بيامد نيك بخت بخواند مر نام او جد *

Deditque Laban Rahel filiæ ſuæ Bilhah ancillam ſuam, ei in ancillam. Tum *ingreſſus etiam ad Rahel, dilectiorem habuit ipſã Rahel quàm Leah: ſervivitque ei etiam ſeptem annos alios. Videns* autem *Deus odio habitam eſſe Leah, aperuit uterum ejus: & Rahel* fuit *ſine fætu. Impregnata* igitur *Leah peperit filium, cujus nomen vocavit Reuben: qui dixit; Vidit Deus afflictionem meam, nunc enim dilectam habebit me maritus meus. Imprægnata iterum peperit filiũ, & dixit; Quia audivit De⁹ quòd odio habita eſſem ego, dedit mihi etiam hunc: vocavit*que *nomen ejus Shimeon. Imprægnata peperit tertiò filium, & dixit; Jam numquid hâc vice conjunctus erit maritus meus mihi? nam peperi ei tres filios: quapropter vocavit nomen ejus Levi. Imprægnata rurſus peperit filium, & dixit; Num hâc vice laude dicam Deo? quocirca vocavit nomen ejus Jehudah: deſtitit*que *à pariendo.*

CAP. XXX.

Vidit autem *Rahel ſe non peperiſſe ipſi Jacob, & æmulationem tulit Rahel in ſororem ſuam, dixit*que *ad Jaacob, Da mihi filios; & ſi non, moritura ſum ego. Excandeſcentiâ* igitur *irâ Jaacob in Rahel, dixit; Num in loco Dei ſum ego, qui cohibuit à te fructum ventris? Dixit; En ancilla mea Bilhah, ingredere ad eam, & nutrietur ſuper genu meũ, ac ædificabor etiam ego ex ea. Dedit* itaque *ei Bilhah ancillam ſuam in uxorem: ad quam ingreſſo Jaacob, Imprægnata Bilhah peperit ipſi Jaacob filium.* Tum *dixit Rahel, Judicavit me Deus, & etiam audivit vocem meam, dedit*que *mihi filiũ: quapropter vocavit nomen ejus Dan. Imprægnata iterùm peperit Bilhah ancilla Rahel filium ſecundum ipſi Jaacob. Dixit Rahel, Junctione Dei conjuncta ſum ſorori meæ, etiam valui: vocavitq; nomen ejus Naphtali. Videns* autem *Leah deſtitiſſe à pariendo, accepit Zilphah ancillam ſuam, dedit*que *eam ipſi Jaacob in uxorem. Peperitque Zilphah ancilla Leah ipſi Jaacob filium. Dixit Leah; Venit bona fortuna: vocavit* itaque *nomen ejus Gad.*

תרגום יונתן בן עזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

ותלד וילידת זלפה אמתא דלאה בר תניין ליעקב : ותאמר ואמרת לאה 12 13
תושבחתא הות לי ארום שבחו לי בנת ישראל והיכדין עתידין בנוי לשבחא
קדם יי על טב פירי ארעהום וקרת ית שמיה אשר : וילך ואזל ראובן ביומי 14
סיון בזמן חצד חיטין ואשכח יברוחין בחקלא ואיתי יתהום ללאה אימיה ואמרת
רחל ללאה הבי כדון לי מן יברוחי
דבריך : ותאמר ואמרת לה הזעיר הוא 15
דנסיבת ית בעלי ואנת בעיא למיסב אוף ית יברוחי דברי ואמרת רחל בגין
כן ישכוב עמך בליליא הדין חולף יברוחי דבריך : ויבא ועל יעקב מן חקלא 16
ברמשא ושמעת לאה קל נהיקיה דחמרא וידיעת דהא יעקב אתא ונפקת לאה
לקדמותיה ואמרת לותי תיעול ארום מיגר אגרתיך ביברוחי דברי מן רחל אחתי
ושכיב עמה בליליא ההוא : וישמע וקבל יי צלותא דלאה ואיתעברת וילידת 17
ליעקב בר חמישאי : ותאמר ואמרת לאה יהב יי אגרי דיהבית אמתי לבעלי 18
והיכדין עתידין בנוי לקבלא אגר טב על דאינון עסיקין באורייתא וקראת ית שמיה
יששכר : ותהר ואיתעברת תוב לאה וילידת בר שתיתאי ליעקב : ותאמר 19 20
ואמרת לאה זבד יתי יי זבודין טבין מבנין ומנא הדא יהי מדוריה דבעלי עמי
ארום ילידית ליה שיתא בנין והיכדין עתידין בנוי לקבלא חולק טב וקרת שמיה
זבולן : ואחר ומן בתר כדין ילידת ברת 21
וקרת ית שמה דינה ארום אמרת דין
הוא מן קדם יי דיהון מני פלגות
שבטייא ברם מן רחל אחתי יפקון תרין
שבטין היכמא דנפקו מן חדא מן אמהתא
ושמיע קדם יי צלותא דלאה ואיתחלפו
עובריא במעיהון והוה יהיב יוסף
במעהא דרחל ודינה במעהא דלאה : וזכר
ועל דוכרנא דרחל קדם יי ושמיע קדמוי 22
קל צלותה ואמר במימריה למיתן לה
בנין : ותהר ואתעברת וילידת בר 23
ואמרת כנש יי ית חיסודי והיכדין עתיד
יהושע בריה דיוסף למכנוש ית חיסודא
דמצרים מעל בני ישראל ולמגזר יתהום
מעוברא לירדנא : ותקרא וקרת ית שמיה 24
יוסף למימר יוסיף יי לי על דין בר אוחרן :
ויהי והוה כדי ילידת רחל ית יוסף ואמר יעקב ברוח קודשא דבית יוסף עתידין 25
למהוי כשלהוביתא לגמרא ית דבית עשו אמר מכען לית אנא מסתפי מן עשו
ולגיוונוי ואמר ללבן שלחני ואיהך לאתרי ולארעי :

ירושלמי 15 בשבועה יזדמן לותיך :

ירושלמי 22 ארבעה מפתחין דאינון
מסירין ביד רבון כל עלמא יי ולא
מסר יתהון לא למלאך ולא לשרף
מפתח מטרא מפתח פרנסה מפתח
קבריא מפתח עקרתא : מפתח מטרא
דכן כתבא מפרש יפתח יי לך את
אוצרו הטוב וגומר : מפתח פרנסה
דכן כתבא מפרש פותח את ידיך וגומר :
מפתח קבריא דכן כתבא מפרש בפתחי
את קברותיכם וגומר : מפתח עקרתא
דכן כתבא מפרש ויזכור אלהים את
רחל וגומר : ואדכר מימרא דיי ברחמוי
טביא ית רחל ושמיע מימרא דיי
בקל צלותה ואמר במימריה למתן לה
בנין :

Et peperit Zilpa ancilla Leæ filium ſecundum Jacobo. Et dixit Lea; 12
Laus fuit mihi, quoniam laudabunt me filiæ Iſrael, ut laudaturi ſunt fi- 13
lii ejus coram Domino pro bonitate fructuum terræ ſuæ: & vocavit no-
men ejus Aſcher. Et abiit Ruben in diebus Maii, tempore meſſis fru- 14
mentorum, & invenit mandragoras in agro, & attulit eas Leæ matri ſuæ:
& dixit Rachel Leæ; Da nunc mihi ex mandragoris filii tui. Et dixit il-
li; An parum eſt quod accepiſti maritum meum, niſi tu quæras accipere
etiam mandragoras filii mei? & di-
xit Rachel; Propterea cubabit te-
cum hac nocte pro mandragoris filii
tui. Et venit Jacob ex agro ve- 16
ſperi, & audivit Lea vocem aſini rudentis, unde cognovit Jacobum veni-
re: itaque exiit Lea illi obviam, & dixit; Ad me ingredieris, quoniam
conducendo conduxi te mercede, pro mandragoris filii mei à Rachele ſo-
rore mea: itaque cubuit cum ea illa nocte. Et ſuſcepit Dominus ora- 17
tionem Leæ, & prægnans facta peperit Jacobo filium quintum. Et dixit 18
Lea; Dedit Dominus mercedem meam, eò quòd dederim ancillam meam
marito meo, quemadmodum filii ejus recepturi ſunt mercedem bonam,
eo quod occupabunt ſe in lege: & vocavit nomen ejus Iſſachar. Et 19
prægnans facta rurſus Lea peperit filium ſextum Jacobo. Et dixit 20
Lea; Dotavit me Dominus dotibus bonis propter filios: hac vice erit
habitatio mariti mei mecum, quoniam peperi illi ſex filios, ut receptu-
ri ſunt filii ejus partem bonam: & vocavit nomen ejus Zebulun. Poſt- 21
ea autem peperit filiam: & vocavit nomen ejus Dina, quoniam dixit;
Judicium eſt à conſpectu Domini, ut
ſint à me dimidium tribuum, verùm
ex Rachele ſorore mea exibunt duæ
tribus, quemadmodum exiverunt
ex una ex ancillis: & exaudita eſt
coram Deo oratio Leæ, & mutati
ſunt fœtus in viſceribus eorum, &
datus eſt Joſeph in viſceribus Ra-
chel, & Dina in viſceribus Leæ.
Et venit memoria Rachelis coram 22
Domino: & exaudita eſt coram eo
vox precum ejus, & dixit per ſer-
monem ſuum ſe daturum illi filios.
Et prægnans facta peperit filium & 23
dixit; Collegit Deus opprobrium
meum, quemadmodum collecturus
eſt Joſue filius Joſeph opprobrium
Ægypti à filiis Iſrael, & circunci-
ſurus eos trans Jordanem. Et vo- 24
cavit nomen ejus Joſeph, dicendo;
Addet mihi Dominus ad hunc fili-
um etiam alium. Accidit autem 25
quando peperiſſet Rachel Joſephum,
dixit Jacob per ſpiritum prophetiæ;
Qui *futuri ſunt* ex domo Joſeph fu-
turi ſunt tanquam flamma, ad conſumendum domum Eſau: addidit
præterea; Deinceps non timeo ab Eſau & ejus exercitibus: &
dixit Labano; Dimitte me, ut abeam in locum meum & terram
meam.

Hieroſ. 15. *Hac ſeptimana invitetur apud te.*

Hieroſ. 22. *Quatuor claves traditæ ſunt in manum Domini totius mundi,* nimirum *Dei, neque tradidit eas aut angelo aut Serapho; clavis pluviæ, clavis victus, clavis ſepulchrorum, clavis ſterilitatis: clavis pluviæ; quia ſic ſcriptura expreſſe dixit: Aperiet Dominus tibi theſaurum ſuum bonum, &c. Clavis alimoniæ; quia ſic ſcriptura expreſsè dixit; Aperis manum tuam &c. Clavis ſepulchrorum; quia ſic ſcriptura expreſſe dixit: Cùm aperuero ego ſepulchra veſtra, &c. Clavis ſterilitatis; quia ſic ſcriptura expreſſè dixit: Et recordatus eſt Dominus Rachel, &c. Et recordatus eſt ſermo Domini in miſerationibus ſuis bonis Rachelis: & audivit ſermo Domini vocem precationis ejus, & dixit in ſermone ſuo, ſe daturum illi filios.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* برايید زلفه پرستار لاه پسري دويمي بيعقوب * گفت لاه در ستودن من كه ستودند 12 13
مرا دختران بخواند نام او اشر * برفت راوبن در روزگاران دروي گندم بيافت دستنبويها در 14
دشت بياورد ايشانرا بلاه مادري او گفت رحل بلاه بده اكنون بمن از دستنبويها پسري
تو * گفت بآن ها اندكست ستاندن تو مر شوهر من وبستاني نيز مر دستنبوي پسري 15
من گفت رحل بهمچنين بخسبد اواز تو اين شب بدل دستنبوي پسري تو * بيامد 16
يعقوب ازان دشت در ايوار بيرون آمد لاه بپذيرهي او گفت بمن بيايي كه مزد كردن
مزد كردم ترا در دستنبوي پسري من بخسپيد اواز آن در شب او * بشنويد خدا بلاه 17
آبستن شد برايید بيعقوب پسري پنجمين * گفت لاه بداد خدا مزد من آنچه بدادم 18
پرستار من بشوهر من بخواند نام او يششكر * آبستن شد نيز لاه برايید پسري 19
ششمين بيعقوب * گفت لاه بهرداد مرا خدا بهرهي نيكو ها اين بار ماوا گيرد 20
بمن شوهر من كه برايیدم باو شش پسران بخواند مر نام او زبلون * وپس برايید 21
دختري بخواند مر نام آن دينه * ياد كرد خدا مر رحل بشنويد بآن خدا بگشاد 22
مر رحم آن * آبستن شد برايید پسر گفت جمع كرد خدا مر بيغار من * بخواند 23 24
مر نام او يوسف بگفتن بيفزايد خدا بمن پسري ديگر * بود چون آنچه برايید 25
رحل مر يوسف گفت يعقوب بلبن بفرست مرا وبروم بجاي من وبزمين من *

Peperit Zilphah ancilla Leah filium ſecundum ipſi Jaacob. 12 *Dixitque Leah; In laude mea, nam laudârunt me filiæ: vocavitque nomen ejus Aſher.* 13 *Pergens autem Reuben in diebus meſſis triticeæ, invenit melones odoratos in agro, quos attulit ad Leah matrem ſuam. Dixitq; Rahel ad Leah; Da nunc mihi de melonibus odoratis filii tui.* 14 *Reſpondit ei; Num parum eſt tibi tollere maritum meum? & auferes etiam melones odoratos filii mei. Reſpondit Rahel; Idcircò dormiet tecum hâc nocte pro melonibus odoratis filii tui.* 15 *Veniente itaque Jaacob ex agro veſperi, egreſſa Leah in occurſum ejus, dixit; Ad me ingredieris: quia mercede conducendo mercede conduxi te melonibus odoratis filii mei. Dormivitque cum ea nocte illâ.* 16 *Et audivit Deus Leah, & prægnans facta eſt ac peperit ipſi Jaacob filium quintum.* 17 *Dixitque Leah; Dedit Deus mercedem meam, quia dederim ancillam meam marito meo: itaq; vocavit nomen ejus Iſhſhachar.* 18 *Gravida facta iterùm Leah peperit filium ſextum ipſi Jaacob.* 19 *Dixitque Leah; Sorte dedit mihi Deus portionem bonam: num hâc vice habitationem capiet mecum maritus meus, quia peperi ei ſex filios? vocavitque nomen ejus Zebulun.* 20 *Poſteà verò peperit filiam, cujus nomen vocavit Dinah.* 21 *Recordatus eſt etiam Deus ipſius Rahel, audienſque eam Deus aperuit uterum illius.* 22 *Impragnata igitur peperit filium dicens; Collegit a me Deus probrum meum.* 23 *Vocavitq; nomen ejus Joſeph, dicendo; Addet mihi Deus filium alium.* 24 *Fuit autem, quando pepererat Rahel ipſum Joſeph, dixit Jaacob ad Laban; Dimitte me, & vadam ad locum meum & ad terram meam.* 25

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

תנה הב לי ית נשי וית בניי דפלחית יתך בגינהון ואיזל ארום אנת ידעת ית 26
פולחני די פלחתך : ויאמר ואמר ליה 27
לבן אין כדון אשכחית רחמין בעינך הא
אטירית קוסמין וברכני יי בגינך : ויאמר ואמר קטע אגרך עלי ואיתן : ויאמר 28
ואמר ליה אנת ידעת ית די פלחתך וית דהוה בעירך נטיר עמי : כי מעט 29
ארום קליל דהוה לך עאן קדמי ותקיף לסגי ובריך יי יתך ברינגלי דאהניית לך 30
מדעלית בביתך וכדון אימת אעביד אוף אנא עיבידתא ואנא זקיק לפרנסא אנשי
ביתי : ויאמר ואמר מה איתין לך ואמר יעקב לא תיתן לי מדעם אוחרן אין 31
תעביד לי פתגמא הדין איתוב ארעי ענך
אטר : אעבור אעיבר בכל ענך יומא דין 32
אעדי מתמן כל אימר נמור וקרוח וכל
אימר לחוש באימריא וקרוח ונמור בעזיא
ויהי אגרי : ועתנה ותסהד בי זכוותי ליומחרא ארום תהוי על אגרי לקמך 33
כל דליתוהי נמור וקירוח בעזיא ולחוש באימריא גניבא הוא למהוי דילי : ויאמר
ואמר לבן יאות לואי דיהי כפתגמך : ויסר ואפריש ביומא ההוא ית ברחיא 34 35
דסימנא ברגליהון וקרוחיא וית כל עזיא נמורתא וקרוחתא כל די שומא
חיוורא ביה וכל דילחוש באימריא ויהב בידא דבנוי : וישם ושוי מהלך 36
תלתא יומין ביני עניה וביני יעקב ויעקב רעי ית ענא דלבן סבאן ומרעאן דאשתארו :
ויקח ונסיב ליה יעקב חטר דפרח לבן ודלוז וארדפוי וקליף בהון קליפין 37
חיוורין לגלאה חיוורא דעל חוטריא :
ויצג ונעץ ית חוטריא די קליף 38
במורכייתא בשקייתא דמיא אתר דאתיין ענא למשתי חמן שוינון לקיבליהן
דענא והוון מתיחמן במיתיהן למשתי : ויחמו ואתיחמן ענא לקבל חוטריא 39
וילדן ענא רגולין דסימנא בריגליהון וקרוחין ונביהון חיוורין : והכשבים וטלייא 40
אפריש יעקב ויהב בריש ענא משכוביתא כל ית דרגול וכל דלחוש בענא דלבן
ושוי ליה עדרין בלחודוי ולא ערביבינון עם ענא דלבן :

ירושלמי 27 אטירית :

ירושלמי 32 כל אמר קרוח ונמור וכל אמר לחוש באמריא וקרוח ונמור בעזיא :

ירושלמי 38 במרכיותא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum*

Da mihi uxores meas, & filios meos, pro quibus servii tibi, & abibo: quoniam tu novisti servitutem meam, quam servii tibi. Et dixit illi Laban; Si nunc invenero misericordias in oculis tuis: ecce auguratus sum augurio quod benedixerit mihi Dominus propter te. Et dixit; Decide mercedem tuam super me, & dabo. Et dixit illi; Tu nôsti quomodo servierim tibi, & quod fuit pecorum tuorum, illud servatum sit apud me. Nam parum quod fuit tibi ovium coram me, crevit multum; nam benedixit tibi Dominus ad pedem meum, quoniam utilitas fuit tibi ex quo ingressus sum domum tuam: jam vero quando faciam etiam ego opus, cum ego tenear alere homines domus meæ? Et dixit; Quid dabo tibi? & dixit Jacob; Non dabis mihi quicquam aliud; modò mihi facias rem hanc, revertar, pascam oves tuas, & servabo. Transibo per universum gregem tu- 32
um hodie, removebo inde omnem pecudem variegatam, & punctis respersam, & omnem pecudem rufam inter pecudes, & punctis respersam & variegatam inter capras: eritque merces mea. Et testabitur in me 33
justitia mea die altera, quando veniet merces mea coram te: quicquid non erit variegatum aut punctis respersum inter capras, aut rufum inter pecudes, furtum sit si fuerit mecum Et dixit Laban; Pulchrè: utinam sit secundùm verbum tuum. Et separavit die illo hircos in quorum pedibus erat signum, & punctatos, & omnes capras punctis respersas & variegatas, omne illud in quo erat macula alba, quicquid erat rufum inter pecudes: & dedit in manum filiorum suorum. Et posuit iter trium dierum inter gregem suum & *gregem* Jacob: & Jacob pascebat gregem Laban, *videlicet* vetulas & infirmiores quæ reliquæ erant. Et accepit sibi Jacob virgam florentem populeam, & ex corylo, & castanea: & decorticavit in eis decorticationes albas, revelando album quod erat in virgis. Et fixit virgas quas decorticaverat in canalibus, in canalibus *inquam* aquarum; loco ad quem veniebant greges ad bibendum posuit eas, è regione ovium, ut conciperent cum venirent ad bibendum. Et concipiebant oves è regione virgarum; & pariebant oves colligatas, in quarum pedibus signa erant, & variegatas quarum dorsa erant alba. Et arietes separavit Jacob, & posuit in capite ovium, ut alias præcederet oves quicquid erat colligatum, & omne rufum in grege Laban: & posuit sibi greges seorsum, neque commiscuit eos cum ovibus Laban.

Hieros. 27. *Augurio comprobavi.*

Hierof. 32 *Omnem pecudem punctatam & variegatam, & omnem pecudem rufam inter pecudes, & punctatam & variegatam inter capras.*

Hierof. 38. *In canali.*

Versio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* بده مر زنان من و مر کودکان من آنچه کار کردم بتو در ایشان و بروم که تو دانستي مر کار 26
من آنچه کار کردم بتو * گفت باو لبن آور اکنون یافتم جاه در چشمان تو فال گرفتم آفرین کرد 27
مرا خدا در سبب تو * گفت نامبر کن مزد تو ابر من و بدهم * گفت باو تو دانستي مر آنچه 28 29
کار کردم بتو و مر آنچه بود رمهي تو اوار من * که اندك آنچه بود بتو بپیش من قوي شد 30
ببسیاري آفرین کرد خدا ترا بسبب من و اکنون کي بکنم نیز من بخانهي من * [گفت] 31
چه دهم بتو گفت یعقوب ندهي بمن چیزي اگر بکني بمن آن سخن این بار گردم شباني کنم
گوسفندان ترا نگاه دارم * بگردم در همه گوسفند تو این روز بگردم از انجا همه برّهي نقد زده 32
و پلنگ گون و همه برّهي بور در برّها و پلنگ گون و نقد زده در بزها باشد مزد من *
* گواهي دهد در من راستي من در روز فردا که بیائي ابر مزد من بپیش تو همه آنچه نیست او 33
نقد زده و پلنگ گون در بزها و بور در برّها دزدیده ست او اوار من * گفت لبن اینك کاشکي باشد 34
چون سخن تو * بگرداند در روز او مر آن استخها آن پا نشانها و آن پلنگ گونها و مر همه 35
آن بزها آن نقد زدها و آن پلنگ گونها همه آنچه سپید درو و همه بور در برّها بداد
در دست پسران او * بنهاد راه سه روزها میان او و میان یعقوب و یعقوب شباني کنا مر 36
گوسفند لبن آن باقي ماندها * بستاند باو یعقوب چوب سپید تر بادام و چنار بتراشید در 37
ایشان تراشها سپیدلن پوست کشیدن آن سپید آنچه ابر آن چوبها * درخاست مر آن 38
چوبها آنچه بتراشید در حوضها در آب خانهي آن آب آنچه بیایند آن گوسپندان بآهنجیدن
بمقابل آن گوسپندان گشن گرفتند در آمدن ایشان بآهنجیدن * گشن گرفتند آن 39
گوسفندان بآن چوبها برائیدند آن گوسپندان پا نشانها نقد زدها و پلنگ گونها * و آن برّها 40
جدا کرد یعقوب بداد پیش آن گوسپندها پا نشان و همه بور در گوسفند لبن بنهاد باو
رمها بتنهاي او و نه نهاد ایشانرا ابر گوسفند لبن *

Da mihi uxores meas, & pueros meos, pro quibus servivi tibi, & abibo: quia tu nôsti opus meum quo servivi tibi. Dixit ei Laban; Certò nunc assecutus sum honorem in oculis tuis (ominatus sum benedixisse mihi Deus causâ tui) Dixit inquam, *Nomine exprime mercedem tuam mihi, & dabo. Respondit ei; Tu nôsti qualiter servierim tibi, & quantus fuerit grex tuus mecum. Quia paucum quod fuit tibi ante* adventum *meum, invaluit in multitudinem: benedixit*que *tibi Deus causâ mei: & nunc quando faciam* quid *etiam ego pro domo mea? Dixit; Quid dabo tibi? Respondit Jaacob; Non dabis mihi quicquam: si feceris mihi rem istam, revertar, pascam oves tuas & custodiam. Transibo per omnes oves tuas hodiè,* et *secernam indè omnem agnum maculatum ac tigrinicolorem: & omnis agnus fuscus inter agnos, & tigrinicolor ac maculatus inter capros, erit merces mea.* Et *testimonium dabit de me rectitudo mea in die crastina (cum veneris super mercedem meam,) coram te: omne quod non est maculatum & tigrinicolor in capris, & fuscum in agnis, furatum erit illud apud me. Dixit Laban; Ecce utinam sit secundùm verbum tuum. Secrevit* itaque *die ipsâ hircos pede signatos & tigrinicolores, & omnes capros maculatos ac tigrinicolores: omne* inquam *cui inerat albedo, & omne fuscum in agnis dedit in manum filiorum suorum. Posuit* autem *iter trium dierum inter se & inter Jaacob: Jaacob verò pascebat oves Laban reliquas manentes. Tulit* autem *sibi Jaacob bacilla albida, humida, amygdalina ac platanina, rasit*que *in eis rasuras albas, corticem detrahendo albedini quæ inerat bacillis. Statuitque bacilla quæ rasit in canalibus, id est in adaquatoriis aquarum, quò veniebant oves ad bibendum: & è regione bacillorum oves marem admiserunt in adventu earum ad bibendum. Marem* inquam *admiserunt oves apud bacilla, pariebántque oves pede signatos, maculatos, & tigrinicolores. Agnos autem separavit Jaacob, dedit*que *facies ovium versùs agnos pede signatos, omnésque fuscos in ovibus Laban: & posuit sibi greges seorsùm, & non posuit eos juxta oves Laban.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

והוה והוי בכל עידן דמתיחמן ענא מבכרתא ומשוי יעקב ית חטריא לעיני ענא
במורכייתא ליחמותהן קבל חטרייא: ובהעטיף ובלקושי ענא לא משוי והוין
לקישייא ללבן ובכירייא ליעקב: ויפרץ ותקיף גברא לחדא לחדא והוו ליה
ען סגיאין ואמהן ועבדין וגמלין וחמרין:

לא

וישמע ושמע ית פתגמי בני לבן דאמרין נסיב יעקב ית כל די לאבונא ומן די
לאבונא עבד ליה ית כל יקר נכסיא האלין: וירא וחמא יעקב ית סבר אפי
דלבן והא ליתנון שפיין לקבליה כדאיתמלי והי כדקדמוי: ויאמר ואמר יי ליעקב
תוב לארע אבהתך ולילדותך ויהי מימרי בסעדך: וישלח ושדר יעקב ית נפתלי
דהוא עזגד קליל וקרא לרחל וללאה ועלן לחקלא לות עניה: ויאמר ואמר להין
חמי אנא ית סבר אפי אבוכון והא ליתנון שפיין עמי הי כדאיתמלי והי כדקדמוי
ואלהא דאבא הוה מימרא בסעדי: ואתנה ואתון ידעתין ארום בכל חילי פלחית
ית אבוכון: ואביכם ואבוכון שקר בי 7
ושלחיף ית אגרי עשר חולקין ולא יהב
ליה יי רשו לאבאשא עמי: אם כה אם כדין הוה אמיר קרוחין יהי אגרך 8
וילידן כל ענא קרוחין ואם כדין יימר מאן דשומא בריגליהון יהי אגרך וילידן כל
ענא מאן דשומא בריגליהון: ויצל
ורוקן יי ית גיתא דאבוכון ויהב לי: 9
ויהי והוה בעידן דאתיחמא ענא וזקפית עיני וחמית בחילמא והא ברחיא דסלקין 10
על ענא שומא ברגליהון וקירוחין
ונביהון חיוורין: ויאמר ואמר לי מלאכא 11
דיי בחילמא יעקב ואמרית האנא: ויאמר
ואמר זקוף כדון עינך וחמי כל ברחיא דסלקין על ענא שומא בריגליהון וקרוחין 12
ונביהון חיוורין ארום גלי קדמי ית כל אונסא דלבן עביד לך: אנכי אנא הוא 13
אלהא דאתגליתי עלך בבית אל די רבית תמן קמא דקיימית קדמי תמן קיים
כדון קום פוק מן ארעא הדא ותוב לארע ילדותך:

ירושלמי 7 ופרג:

ירושלמי 9 ורוקן מימרא דיי:

ירושלמי 11 עני יעקב בלשן קודשא ואמר הנני:

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et factum eſt omni tempore quo incaleſcebant oves temporaneæ, ponebat Jacob virgas ante oculos ovium in canalibus, ut conciperent è regione virgarum. 41 Sed ad ſerotinas oves non poſuit: erantque ſerotinæ ipſius Laban, temporaneæ autem Jacobi. 42 Et potens factus eſt vir ille valde, valde: & fuerunt illi oves multæ, & ancillæ, & ſervi, & cameli, & aſini. 43

CAP. XXXI.

Porro audivit verba filiorum Laban, qui dicebant, Accepit Jacob 1 omnia quæ erant patris noſtri: & ex eo quod erat patris noſtri fecit ſibi omnem gloriam opum iſtarum. Et vidit Jacob aſpectum facierum Laban, 2 & ecce non erant placidæ erga eum ſicut herì & ſicut antea. Dixit propterea 3 Dominus Jacobo; Revertere in terram patrum tuorum, & ad nativitatem tuam: & erit ſermo meus tibi auxilio. Et miſit Jacob Nephtali 4 qui erat nuntius velox, & accerſivit Rachelem & Leam: & venerunt in agrum ad gregem ſuum. Et dixit illis; Video ego aſpectum vultuum pa- 5 tris veſtri, & ecce non ſunt placidi mecum ſicut herì & ſicut antea: Dei autem patris mei ſermo fuit mihi auxilio. Vos autem noſtis quòd 6 totis viribus meis ſervierim patri veſtro. Pater autem veſter decepit me, 7 & mutavit mercedem meam decem partibus: ſed non dedit illi Dominus poteſtatē malefaciendi mecum.

Hieroſ. 7. *Et commutavit.*

Si ſic diceret; Punctatæ erit merces tua, pariebat totus grex punctatas: 8 quòd ſi ſic diceret; Ea quæ in pedibus erit maculata erit merces tua, tum pariebant totus grex eas quæ in pedibus erant maculatæ. Et exhauſit 9 Dominus gregem patris veſtri, & dedit mihi. Accidit itaque quo tem- 10 pore incaleſcebat grex, levavi oculos meos, & vidi in ſomnio: & ecce hirci qui aſcendebant ſuper oves in pedibus ſuis maculati *erant* & punctati, & dorſa eorum alba. Et dixit 11 ad me Angelus Domini in ſomnio: Jacob: Et dixi; Ecce me. Et di- 12 xit; Leva nunc oculos tuos, & aſpice omnes hircos qui aſcendunt ſuper oves pedibus ſuis maculatos & punctatos, quorum dorſa *ſunt* alba: quoniam revelata eſt corā me omnis injuria, quam erga te exercuit Laban. Ego ſum Deus, qui revelavi me tibi in Bethel, ubi unxiſti ſtatuam, & 13 ubi juraſti coram me juramentum: nunc ſurge, exi è terra hac, & revertere in terram nativitatis tuæ.

Hier. 9. *Et vacuavit ſermo Domini,*

Hieroſ. 11. *Reſpondit Jacob in linguâ ſanctâ, & dixit; Ecce ego.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وبود در همه گشن گرفتن آن گوسپندان آن بهاريان وبنهاد يعقوب مر آن چوبها بچشم 41
ديد آن گوسفندان در حوضها بگشن گرفتن ايشان در چوبها * ودر تيرماهي آن 42
گوسفندان نه نهاد وبود آن تيرماهيان بلبن وآن بهاريان بيعقوب * قوي شد آن مرد 43
بغايت بغايت بود باو گوسپندان بسياران و پرستاران وبندها وشترها وخرها *

* فصل سي يكم *

* بشنيد مر سخنان پسران لبن 1
گفتن بستاند يعقوب مر همه آنچه بپدري ايما واز آنچه بپدري ايما بكرد مر همه آن
عزيزي آن اين * بديد يعقوب مر روي لبن واينك نيست او واز او چون دي وپرير * 2
* گفت خدا بيعقوب بازگرد بزمين پدران تو وبمولود جاي تو وباشم اواز تو * بفرستاد 3 4
يعقوب بخواند برحل وبلاه آن دشت بگوسپندان او * گفت بايشان بينا ام من مر روي 5
پدري شما كه نيست او بمن چون دي وپرير وخداي پدري من بود اواز من * وشما 6
دانستيد كه در همه زور من كار كردم مر پدري شما * وپدري شما خليف كرد در من 7
وبدل كرد مر مزد من ده بارها ونه داد اويرا خدا ببدي كردن اواز من * اگر همچنين 8
گويد نقد زدها باشد مزد تو وبزايند همه گوسفندان نقد زدگان واگر همچنين گويد
با نشانها باشد مزد تو وبزايند همه آن گوسپندان آن با نشانها * وجدا كرد خدا مر گلهي 9
پدري شما وبداد بمن * بود در وقت گشن گرفتن آن گوسفندان بر داشتم چشمان 10
من وبديدم در خواب واينك استخان بر آيان ابر آن گوسفندان با نشانها نقد زدها
وتگرگ گونها * گفت بمن فرشتهي آن خدا در خواب يعقوب گفتم اينك من * گفت بر دار 11 12
اكنون چشمان تو وببين همه آن استخان آن بر آيان ابر آن گوسفندان با نشانها نقد زدها
وتگرگ گونها كه بديدم مر همه آنچه لبن كنا بتو * من آن خداي بيت ال آنچه ماليدي 13
آنجا انگيخته آنچه نذر كردي بمن آنجا نذر اكنون برخيز بيرون آي از آن زمين
[آن اين] وباز گرد بزمين مولود جاي تو *

* *Fuitq; , cùm marem admitterent omnes oves vernales, tum poſuit Jaacob bacilla in conſpectu oculorum ovium in canalibus, ut marem admitterent juxta bacilla.* 41 *Æſtivis autem ovibus non apponebat: ita fuerunt æſtivæ ipſi Laban, vernales autem ipſi Jaacob.* 42 Et *invaluit vir vehementiſſimè, fueruntq; ei oves multæ, & ancillæ & ſervi, & cameli et aſini.* 43

CAP. XXXI.

A*udivit* autem *verba filiorum Laban dicendo; Abſtulit Jaacob quicquid* erat *patri noſtro, & ex eo quod* erat *patris noſtri, fecit omnem gloriam iſtam.* 1 *Viditque Jaacob vultum Laban, & ecce non erat ipſe erga eum ſicut herì ac nudiuſtertius.* 2 *Dixit Deus ad Jaacob; Revertere ad terram patrum tuorum, & ad locum nativitatis tuæ, & ero tecum.* 3 *Mittens* igitur *Jaacob vocavit Rahel et Leah* in *agrum ad oves ſuas.* 4 *Dixitque eis; Aſpiciens ſum ego vultum patris veſtri, quòd non eſt ipſe erga me ſicut herì & nudiuſtertiùs: Deus autem patris mei fuit mecum.* 5 *Et vos nôſtis quòd totâ vi meâ ſervierim patri veſtro.* 6 *Et pater veſter fefellit me, mutavitq; mercedem meam decem vicibus: non tamen conceſſit ei Deus malefacere mihi.* 7 *Si ita dicebat; Maculati erunt merces tua, tum pariebant omnes oves maculatos: quòd ſi ita dicebat; Pede ſignati erunt merces tua, pariebant omnes oves pede ſignatos.* 8 *Itaque ſeparavit Deus gregem patris veſtri, ac dedit mihi.* 9 *Fuit* enim, *quo tempore marem admittebant oves, extuli oculos meos ac vidi in ſomnio, & en hirci aſcendentes ſuper pede ſignatas, maculatas, & grandinatas colore.* 10 Tum *dixit mihi angelus Dei in ſomnio; Jaacob: Reſpondi; Ecce me.* 11 *Subdidit; Attolle nunc oculos tuos, & vide omnes hircos aſcendentes ſuper oves pede ſignatas, maculatas, & grandinatas colore: nam vidi omne quod Laban facit tibi.* 12 *Ego Deus Beth-el ubi unxiſti ſtatuam, et ubi voviſti mihi votum: Jam ſurge, egredere de terra hac, & revertere in terram natalem tuam.* 13

תרגום יונתן בן עוזיאל

ותען וַאֲתֵבַת רָחֵל בְּאַסְכָּמוּתָא דְלֵאָה וַאֲמַרַן לֵיהּ הַאֶפְשַׁר דְעַד כְּדוּן אִית לָנָא 14
חוּלָק וְאַחְסָנָא בְּבֵית אֲבוּנָא: הלא הֲלָא 15
נוּכְרִיתָא אִתְחַשַׁבְנָא לֵיהּ אֲרוּם זַבְנָנָא
וַאֲכַל אוּף מֵיכַל יַת כַּסְפָּנָא: כי כל אֲרוּם 16
כָּל עוּתְרָא דְרוֹקֵן יְיָ מִן אֲבוּנָא דִי לָנָא
הוּא וְדִבְנָנָא וּכְדוּן כָּל דַאֲמַר יְיָ לָךְ עִיבִיד: ויקם וְקָם יַעֲקֹב וּסוֹבַר יַת בְּנוֹי וְיַת נְשׁוֹי עַל 17
גַמְלַיָא: וינהג וּדְבַר יַת כָּל בְּעִירָא וְיַת כָּל נִכְסוֹי דִי קְנָא גֵיתוֹי וְנִכְסוֹי דִי קְנָה בְּפַדַן 18
אֲרַם לְמֵיתֵי לְוַת יִצְחָק אֲבוֹי לְאַרְעָא דִכְנָעַן: ולבן וְלָבָן אֲזַל לְמִיגַז עָנֵיהּ וּנְנִבַת רָחֵל יַת 19
צַלְמָנַיָא דַהֲווֹן נָכְסִין גַבְרָא בוּכְרָא וְחָזְמִין רֵישֵׁיהּ וּמַלְחִין לֵיהּ בְּמִלְחָא וּבוּסְמָנִין
וְכַתְבִין קוֹסְמִין בְּצִיצָא דְדַהֲבָא וִיהָבִין תְּחוֹת לִשָׁנֵיהּ וּמְקִימִין לֵיהּ בְּכוּתְלָא וּמְמַלִּיל
עִמְהוֹן וְאִילֵין הִינוּן דַהֲוָה גָחִין לְהוֹן אֲבוּהָא: ויגנוב וְגָנַב יַעֲקֹב יַת דַעְתֵּיהּ דְלָבָן 20
אֲרַמָאָה עַל דְלָא חַוִי לֵיהּ אֲרוּם אָזֵל הוּא: ויברח וַאֲזַל הוּא עִם כָּל דִילֵיהּ וְקָם וַעֲבַר 21
יַת פְּרַת וְשַׁוִי יַת אַנְפּוֹי לְמִיסוּק לְטוּוְרָא
דְגִלְעָד אֲרוּם חָמָא בְּרוּחַ קוּדְשָׁא דְתַמָן
עָתִיד לְמֶהֱוֵי שֵׁיזְבוּתָא לִבְנוֹי בְּיוֹמֵי יִפְתָּח
דְמִן גִלְעָד: ויגד וּבָתַר דְאָזַל יַעֲקֹב קָמוּ 22
רַעֲיָא עַל בֵּירָא וְלָא אַשְׁכָּחוּ מַיָא וְאַמְתִּינוּ
תְּלָתָא יוֹמִין דִלְמָא תְהֵי טַיְיפָא וְלָא טָפַת
וּבְכֵן אִיתְוֵי לְלָבָן בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה וִידַע אֲרוּם עֲרַק יַעֲקֹב דִבְזְכוּתֵיהּ הֲוָה
טַיְיפָא עֶשְׂרִין שְׁנִין: ויקח וּדְבַר יַת קָרִיבוֹי עִמֵיהּ וּרְדַף בַּתְרוֹי מַהֲלַךְ שׁוּבְעָא 23
יוֹמִין וְאַרַע יָתֵיהּ דְשָׁרֵי בְּטוּוַר גִלְעָד מוֹדֵי וּמְצַלֵי קֳדָם אֱלָהֵיהּ: ויבא וְאָתָא מַלְאֲכָא 24
בְּמֵימַר מִן קֳדָם יְיָ וּשְׁלַף חַרְבָּא עַל לָבָן רַמָאָה בְּחֵילְמָא דְלֵילְיָא וַאֲמַר לֵיהּ טוּר לָךְ
דִלְמָא תְמַלֵיל עִם יַעֲקֹב מִן טַב עַד בִּישׁ: וישג וְאַדְבֵּק לָבָן יַת יַעֲקֹב וְיַעֲקֹב 25
פְּרַס יַת מַשְׁכְּנֵיהּ בְּטוּוְרָא וְלָבָן אַשְׁרֵי יַת אֲחוֹי בְּהַהוּא טַוְרָא דְגִלְעָד:
ויאמר וַאֲמַר לָבָן לְיַעֲקֹב מָה עֲבַדְתְּ וּגְנַבְתְּ דַעְתִּי וּדְבַרְתְּ יַת בְּנָתַי הֵי כִשְׁבִית חַרְבָּא: 26
למה לְמָא אִיטְמַרְתְּ לְמֵיזַל וּגְנַבְתְּ דַעְתִּי וְלָא תְנִית לִי דְאִילוּ תְנִיתָא לִי שַׁלַחְתִּיךְ פּוֹן 27
בְּחֶדְוְוָא וּבְתוּשְׁבְּחָן בְּתוּפִּין וּבְכִנָרִין: ולא וְלָא אַמְתַּנְתָּנִי לְנַשְׁקָא לִבְנֵי בְרָתַי 28
וְלִבְרָתַי כְּדוּן אַסְכַלְתְּ מַה דַעֲבַדְתְּ:
יש אִית סַפִּיקָא בִּידִי לְמֶעְבַּד עִמְכוֹן 29
בִּישָׁא וֵאלָהָא דַאֲבוּכוֹן בְּרַמְשָׁא אֲמַר לִי לְמֵימַר אִסְתַּמַר לָךְ מִלְמַלָּלָא עִם יַעֲקֹב
מִטַב וְעַד בִּישׁ:

ירושלמי

ירושלמי 15 הֲלָא נוּכְרָאִין אִתְחַשַׁבְנָא
לֵיהּ אֲרֵי זַבַּן יָתָן וְהָא לָא בָּעֵי לְמִיהַב לְחוֹד
כְּתוּבָּתָן: 18 סְגוּלֵיהּ:

ירושלמי 22 וַהֲוָה כַּד אִתְכְּנִישׁוּ
רָעַיָא בָּעַיִן לְמַשְׁקָן עָנָא וְלָא הֲווּ
יָכְלִין וְאַמְתִּינוּ תְרֵין וּתְלָתָא יוֹמִין דִלְמָא
תְטוּף בֵּירָא וְלָא טָפַת וּבְכֵן אִתְּנוּ לְלָבָן
בְּיוֹמָא תְלִיתָאָה אֲרוּם עֲרַק יַעֲקֹב:

ירושלמי 29 אִית לִי חֵיל וְאוּכְלוּסִין:

Targ. JONATHAN B. UZIEL

Et reſpondit Rachel conſenſu Leæ, & dixerunt illi; An fieri poteſt ut fu rit hactenus nobis pars aut hæreditas in domo patris noſtri? An peregrinæ reputatæ ſumus illi? quoniam vendidit nos, & comedendo etiam comedit argentum noſtrum. 16 Quoniam omnes opes quibus exuit Deus patrem noſtrum, noſtræ erant & filiorum noſtrorum: jam verò quicquid tibi dixerit Dominus, fac. 17 Et ſurrexit Jacob, & tulit filios ſuos & uxores ſuas ſuper camelos. Et accepit omnia jumenta, & omnes op quas acquiſierat, greges ſuos & opes ſuas quas acquiſierat in Pa Aram, ad veniendum ad Iſaac patrem ſuum in terram Canaan. Laban autem iverat ad tondendum gregem ſuum: & furata eſt Rachel imagines; mactabant enim virum primogenitum, & amputabant caput ejus, & condiebant ſale & aromatibus, ſcribebántque divinationes in lamina aurea & ponebant ſub lingua ejus, & erigebant illud ad parietem, & loquebatur cum illis: & illa erant quibus ſe incurvabat pater ejus. Et furatus eſt Jacob ſcientiam Laban Aramæi; eò quod non indicaſſet illi quod abiret. Atque *ita* abiit ipſe cum omnibus quæ habebat; ſurrexit, & tranſiit Euphratem, & poſuit facies ſuas ad aſcendendum verſus montem Gilead: quoniam vidit ſpiritu prophetico, quòd ibi futura eſſet liberatio filiis ſuis in diebus Jephte, qui *erat* ex Galaad. 22 Poſtquam autem abiiſſet Jacob ſurrexerunt paſtores ad puteum, ſed non invenerunt aquas; & expectârunt tres dies, ſi forſan exundaret, ſed non exundavit: tunc itaque venerunt ad Laban die tertio, & cognovit quod fugiſſet Jacob, cujus merito exundaverat viginti annis. Et accepit conſanguineos ſuos ſecum, & perſequutus eſt e itinere ſeptem dierum: & invenit ipſum habitantem in monte Gilead, celebrantem & orantem coram Deo ſuo. Venit autem angelus per ſermonem à conſpectu Domini, & extraxit gladium contra Laban impoſtorem in ſomnio noctis, & dixit illi; Cave tibi ne loquaris cum Jacobo à bono uſque ad malum. Et aſſequutus eſt Laban Jacobum; Jacob autem extenderat tabernaculum ſuum in monte, Laban autem habitare fecit fratres ſuos in illo monte Galaad. Et dixit Laban Jacobo; Quid feciſti? furatus enim es ſcientiam meam, & accepiſti filias meas tanquam captivas gladio. Cur occultâſti te ut abires, & furatus es ſcientiam meam neque nunciâſti mihi? nam ſi nunciâſſes mihi, dimiſiſſem te cum gaudio & cantilenis, tympanis & citharis. Neque expectâſti me, ut oſcularer filios filiarum mearum, & filias meas: jam ſtultus fuiſti, in eo quod egiſti. 29 Eſt ſufficientia in manu mea, ut faciam vobiſcum malum; ſed Deus patris veſtri veſperi dixit mihi, dicendo; Cave tibi ne loquaris cum Jacobo à bono uſque ad malum.

Hieroſolymitan

Hier. 15. *Annon extranea tatæ ſumus illi? quoniam didit nos, & ecce non vult dotem noſtram.* 18 *Pec ejus.*

Hier. 22. *Accidit autem cum gregarentur paſtores, quærebant aquare oves, neque poterant: expectârunt duos aut tres forte exundaret puteus, neque undavit: propterea indicârunt bano die tertio quoniã fugiſſet Ja*

Hier. 19. *Eſt mihi exercitu copiæ.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

14 15 * جواب داد رحل ولاه وگفتند باو ها نیز بایما بخش واحسنتا خانهي پدري ایما * ها نه
16 بیگانگان حسیب شدیم باو که فروخت ایمارا وبخورد نیز خوردن مر سیم ایما * که
همه آن توانگري آنچه جدا کرد خدا از پدري ایما بایماست او وبپسران ایما واکنون
17 همه آنچه گفت خدا بتو بکن * برخاست یعقوب برداشت مر پسران او ومر زنان او ابر آن
18 شترها * براند مر همه گلّهي او ومر همه آن گوسفندان ومر همه مال او آنچه مال کرد
19 در فدن ارم بآمدن بیصحق پدر او بزمین کنعن * ولبن برفت بپشم بریدن مر
20 گوسفندان او بدزدید رحل مر آن اسطرلابها آنچه بپدري آن * بدزدید یعقوب مر عقل لبن
21 آن ارمي ابر بي آگاه کردن باو که گریزاست او * بگریخت او وهمه آنچه باو برخاست وبگذشت
22 مر آن رود بنهاد مر روي او کوه آن جلعد * آگاه شد بلبن در روز آن سیمین که بگریخت
23 یعقوب * بستاند مر برادران او اوار او بتاخت پس او راه هفت روزها برسید باو در کوه جلعد *
24 * بیامد خدا بلبن آن ارمي در خواب آن شب گفت باو حاذر [باش] بتو تا نه سخن گوي
25 اوار یعقوب از نیك تا بد * در رسید لبن مر یعقوب ویعقوب برد مر خیمهي او در کوه
26 ولبن برد با برادران او در کوه آن جلعد * گفت لبن بیعقوب چه کردي بدزدیدي مر
27 عقل من براندي مر دختران من چون بنده شدگان شمشیر * چرا نهان داشتي بگریختن پوشیده
داشتي از من ونه آگاه کردي بمن فرستادمي ترا در شادي ودر بخنها در دف ودر چنگ *
28 29 * ونه گذاشتي مرا ببوسیدن بپسران من وبدختران من اکنون ناداني کردي کردن * هست
بقوت دست من بکردن بشما بدي وخداي پدري شما دوش گفت بمن بگفتن حاذر باش
بتو از سخن گفتن بیعقوب از نیك تا بد *

Reſponſum dederunt Rahel & Leah, ac dixerunt ei; An etiam nobis eſt pars & hæreditas in domo patris noſtri? Nonne alienæ putatæ ſumus ei, quia vendidit nos, & devoravit etiam devorando argentum noſtrum. Quia omnes divitiæ quas ſeparavit Deus à patre noſtro, noſtræ ſunt ipſæ & filiorum noſtrorum: & nunc omne quod dixit Deus tibi, facito. Surgens itaque *Jaacob, tulit filios ſuos & uxores ſuas ſuper cam Et coegit omnes greges ſuos, & omnes oves ſuas, omnéſque ſuas quas lucrifecerat in Phadan Aram, ut veniret ad Iſhac patrem ſuum in terram Chenaan. Laban autem abeunte ad lanam tondendum ovium ſuarum, furata eſt Rahel aſtrolabia* quæ erant *patri ſuo. Furatus eſt* enim *Jaacob cor Laban Aramæi, quũ non certiorem faceret eum quòd fugiturus eſſet ipſe. Fugit* itaque *ipſe & omnia quodque ejus:* & *ſurgens tranſiit flumen, poſuitque faciem ſuam* verſus *montem Gilead. Nota ipſi Laban die tertiâ quòd fugiſſet Jaacob, Accepit fratres ſuos ſecum,* & *perſecutus eſt poſt eum itinere ſeptem dierum, pervenitque ad eũ in monte Gilead. Venit autem Deus ad Laban Aramæum in ſomnio noctis, et dixit ei; Cautus eſto tibi ne loquaris cum Jaacob à bono ad malum. Pervenitque Laban ad Jaacob: Jaacob autem fixerat tentorium ſuum in monte, Laban quoque fixit cũ fratribus ſuis in monte Gilead. Dixit Laban ad Jaacob; Quid feciſti? furatus es cor meum, & abegiſti filias meas tanquam captivatas gladio. Quare clàm te abſconbuiſti ad fugiendum? occultatum habuiſti à me, neque certiorem feciſti me: alioquin dimiſiſſem te cum lætitia & melodiis, cum tympano & citharâ. Et non permiſiſti mihi oſculari filios meos & filias meas: Jam ſtultitiam egiſti ita faciendo. Eſt in poteſtate manũs meæ facere vobis malum: Deus autem patris veſtri heſterna nocte locutus eſt mihi, dicendo Cautus eſto tibimet à loquendo cum Jaacob à bono ad malum.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ועתדה וכדון מיזל אזלתא ארום מתחמדא חמידתא לבייתיה דאבוך למא גנבת
ית צילמי טעוותי׃ ויען ואתיב יעקב ואמר ללבן ארום אסתפיתי ואמרית דלמא 31
תינוס ית בנתך מני׃ עם עם כל מאן דתשכח ית צלמי טעוותך ימות בלא זמניה 32
כל קבל אחנא אשתמודע לך מאן דעמי מן דילך וסב לך ולא ידע יעקב ארום רחל
גנבתנון׃ ויבא ועל לבן במשכנא דיעקב ובמשכנא דלאה ובמשכנהון דתרתין 33
לחינתא ולא אשכח ונפק ממשכנא דלאה ועל במשכנא דרחל׃ ורחל ורחל 34
נסיבת ית צלמניא ושותינון בעביטא דגמלא ויתיבת עלויהום ופשפיש ית כל
משכנא ולא אשכח׃ ותאמר ואמרת לא יתקוף בעיני רבוני ארום לית אפשר 35
למקימא מן קמך ארום אורח נשין לי ופשפש ולא אשכח ית צלמניא׃ ויחר ותקיף 36
רוגזא דיעקב ואידיין עם לבן ואתיב יעקב ואמר ללבן מה חובתי ומה סורחני ארום
אוחית למיתי בתרי׃ כי ארום פשפשתא ית כל מנאי מה אשכחתא מכל מאני 37
בייתך שוי כדון דינך קבל אחי ואחך וידינון קשוט בין תרווינן׃ זה לי דנן עשרין שנין 38
אנא גבך רחליך ועיזייך לא אתכלו ואגר דיכרי ענך לא אכלית׃ טרפה דתבירא 39
מן חיות ברא לא אייתיתי לותך דאין אנא
חטי בה מן ידי הוית תבע יתה מה
דמתגניב בימטא מבני נשא עלי הוה
לאשלמא ומה דהוה מתגניב בליליא מן
חיות ברא עלי הוה למשלמא׃ הויתי
הויתי בימטא בחקלא אכלני שרבא 40
וקרושא בליליא ואתפרדת שינתא מני׃

ירושלמי 39 קטילא לא איתיתי לותך
כל חדא מנהון דהוה ערקא מן מנינא
אנא הוינא משלם מן ידי הוית תבע
יתה ומן דהוו גנביא גנבין בימטא ומחיות
ברא מתאכלא בליליא אנא הוינא משלם
יתה׃

זה לי דנן לי עשרין שנין בביתך פלחתך ארבסרי שנין בגין תרתין בנתך ושית שנין 41
בגין ענך ושלחפתא ית אגרי עישרתי חולקין׃ לולי אילולי פון אלהיה דאבא אלהיה 42
דאברהם ודדחיל ליה יצחק הוה בסעדי ארום כדון ריקם שלחתני ית סיגופי וית
ליאות ידיי גלי קדם יי בגין כן אוכח ברמשא׃ ויען ואתיב לבן ואמר ליעקב בנתא 43
דינסיבת לנשין ברתיי הינין ובניא דילידן הי כבני חשיבין ועאנא מן ענייה הוו וכל דאנת
חמי מן דילי הוא ולברתיי מה איכול למעבד לאילין יומא דין או לבניהן דילידן׃

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

Nunc verò abeundo abiisti, eò quòd desiderando desiderares domum 30
patris tui: cur furatus es imagines idolorum meorum? Et respondit 31
Jacob, & dixit Labano; Quoniam timui, & dixi; Fortâsse violenter auferres filias tuas à me. Apud quem inveneris imagines idolorum tuorum, mo- 32
riatur ante tempus suum; coram fratribus nostris innotescat tibi id quod
mecum est, de eo quod tuum est, & accipe tibi: nec sciebat Jacob, quòd
Rachel furata esset eas. Et ingressus est Laban in tabernaculum Jacob, & in 33
tabernaculum Leæ, & in tabernaculum duarum concubinarum, nec invenit: & egressus est ex tabernaculo Leæ, & ingressus est in tabernaculum Rachel. Rachel autem acceperat imagines, & posuerat eas in 34
clitellis cameli, & sedebat super illas: cúmque scrutatus esset totum
tabernaculum, non eas invenit. Et dixit; Non ira sit in oculis domini 35
mei, quòd non possum surgere coram te, quoniam consuetudo mulierum
est mihi: itaque scrutatus est, sed non invenit imagines. Et iratus est 36
furor Jacobi, & altercatus est cum Laban: & respondit Jacob &
dixit Labano; Quod peccatum meum, & quæ iniquitas mea, quoniam
festinâsti venire post me? Quoniam scrutatus es omnia vasa mea, quid 37
invenisti de omnibus vasis domus tuæ? Pone nunc causam tuam coram
fratribus meis & fratribus tuis, & judicent veritatem inter ambos nos.
His viginti annos ego tecum fui, oves tuæ & capræ tuæ non sunt orba- 38
tæ, & mercedem arietum ovium tuarum non comedi. Quod fuerat 39
dilaceratum à fera agri non adduxi ad te, quod si peccâssem in eo de manu mea illud requirebas: quod furto sublatum erat interdiu ab hominibus, meum erat illud restituere; quod furto sublatum erat noctu à fera agri, illud etiam tenebar reddere.
Fui in agro interdiu, comedit me 40
æstus, & gelu noctu: & separatus est somnus à me. Illis viginti annis fui domi tuæ serviens tibi; quatu- 41
ordecim annis pro duabus filiis tuis, & sex annis pro ovibus tuis: &
mutâsti mercedem meam decem partibus. Nisi Deus patris mei, Deus 42
Abraham, & quem timuit Isaac, fuisset mihi auxilio, ecce jam vacuum
dimisisses me: afflictio mea & labor manuum mearum manifestata est coram Domino, ideo arguit te heri. Et respondit Laban, & dixit Jacobo; 43
Filiæ quas accepisti in uxores, filiæ meæ sunt; & filii quos pepererunt, sunt
sicut filii mei reputati; & oves ex ovibus meis sunt, & quicquid tu vides
meum est: filiabus autem meis quid possum facere istis hodie, aut filiis
earum quos pepererunt?

Hierof. 39. *Interfectum non adduxi ad te; unumquodque ex illis quod fugerat ex numero, ego restituebam, ex manibus meis requirebas illud: & quod fures furabantur die, & à bestia agri devoratum* erat *noctu, ego restituebam illud.*

Versio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* واکنون رفتن رفتي که آرزو کردن آرزو کردي بخانهي پدري تو چرا بدزديدي مر معبود 30
من * جواب داد يعقوب گفت بلبن که ترسيدم که گفتم تا نه ربايي مر دختران تو از من * 31
* اوار آنچه بيابي مر معبود تو نه زيد مقابل برادران ايما بشناس بتو چيست اوار من وبستان بتو 32
و نه دانست يعقوب که رحل دزديده بود ايشانرا * بيامد لبن در خيمهي يعقوب و در خيمهي 33
لاه و در خيمهي دو آن پرستاران و نه يافت بيرون آمد از خيمهي لاه بيامد در خيمهي رحل *
* و رحل بستاند مر آن اسطرلابها بنهاد ايشانرا در جهاز آن شتر و بنشست ابر ايشان بپرسيد 34
لبن مر همه خيمه و نه يافت * گفت بپدري آن نه گرم شود در چشمان خداوند من که 35
نه توانم ببرخاستن از پيش تو که راه زنان است بمن بجست و نه يافت آن اسطرلابها ۰
* و گرم شد بيعقوب و خصومت کرد در لبن و جواب داد يعقوب و گفت بلبن چه جرم من 36
و چه خطاء من که بتاختي بعد من * که پرسيدي مر همه پيرايهاي من چه يافتي از 37
همه پيرايهاي خانهي تو بنه همچنين مقابل برادران من و برادران تو و نصيحت کنند
ميان دو ايما * اين بيست سال من اوار تو ميشان تو و بزان تو نه سکلفيده شدند 38
و نرميشان گوسفندان تو نه خوردم * نخچير نه آوردم بتو من تاوان دهم آنرا از دست 39
من طلب کني آنرا نگه بودم روز و پاسوان بودم شب * بودم در روز بخورد مرا گرما 40
و سرما در شب بگريزيده شد خواب من از چشمان من * اين بمن بيست سال در خانهي 41
تو کار کردم بتو چهارده سال در دو دختران تو و شش سالها در گوسپندان تو خليف
کردي مر مرد من ده بارها * اگر نه خداي پدري من خداي ابرهم و سهم يصحک 42
بود بمن که اکنون تهي فرستادي مرا مر رنج من و مر زحمتي کفّان من بديد خدا
و نصيحت کرد دوش * جواب داد لبن گفت بيعقوب آن دختران دختران من و آن پسران 43
پسران من و آن گوسفندان گوسفندان من و همه آنچه تو بينا بمن است او و بدختران من
چه کنم بايشان اين روز يا بپسران ايشان آنچه برايدند ۰

Et jam eundo iisti, quia desiderando desiderâsti, ad domum patris tui: sed quare furatus es numen meum? 30 *Responsum dedit Jaacob & dixit ad Laban; Quia timui: dixi enim, ut non raperes filias tuas à me.* 31 *Apud quem inveneris numen tuum, non vivat: coram fratribus nostris agnosce quod tuũ est apud me, & cape tibi: nesciebat autem Jaacob quòd Rahel furata esset ea.* 32 *Venit itaq; Laban in tentorium Jaacob, & in tentorium Leah, & in tentorium duarum ancillarum; & non invênit: egressusq; è tentorio Leah, venit in tentorium Rahel.* 33 *Rahel verò tollens astrolabia, posuit ea inter instrumenta cameli, et sedit super ea: contrectavit autem Laban totum tentorium, & non invênit.* 34 *Dixit illa ad patrem suum; Ne excandescentia fiat in oculis domini mei, quia non possum surgere à conspectu tuo, nam via mulierum est super me: quæsivit igitur, & non invênit astrolabia.* 35 *Itaq; excandescentia facta est in ipso Jaacob, ac jurgium fecit cum Laban: & responsum dedit Jaacob, ac dixit ad Laban; Quid crimen meum, & quid peccatum meum, quòd persecutus es post me?* 36 *Quum contrectâsti omnes apparatus meos, quid invenisti ex omnibus apparatibus domûs tuæ? pone hujusmodi res coram fratribus meis ac fratribus tuis, & commonitionem faciant inter nos duos.* 37 *Hos viginti annos fui ego tecum: oves tuæ & capræ tuæ haud orbatæ fuerunt, & arietes ovium tuarum non comêdi.* 38 *Prædam haud attuli tibi, ego culpam luebam pro ea; de manu mea requirebas eam: tutela fui die, & custos fui nocte.* 39 *Fui interdiu ut comederet me calor, et frigus noctu: fugatus est somnus meus ab oculis meis.* 40 *Hi mihi viginti anni in domo tua: servivi tibi quatuordecim annos pro duabus filiabus tuis, et sex annos pro ovibus tuis: mutâsti autem mercedem meam decem vicibus.* 41 *Nisi Deus patris mei, Deus Abraham et Timor Ishac affuisset mihi, jam quidem vacuum dimisisses me: afflictionem meam et molestiam manuũ mearum vidit Deus, et monitum te fecit hesternâ nocte.* 42 *Responsum dedit Laban, dixitq; ad Jaacob; Filiæ, filiæ meæ: et filii, filii mei; et oves, oves meæ: et omne quod tu vides, meum est ipsum: sed filiabus istis meis quid faciam hodie, aut filiis earum quos pepererunt?* 43

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ואתה וכדון איתא ונגזר קיים אנא ואנת ויהי לסהיד בינא ובינך : ויקח ונסיב 44
יעקב אבנא וזקפה לקמא : ויאמר ואמר יעקב לבנוי דהוה קרי להום אחוי 45 46
לקוטו אבנין ולקטו אבנין ועבדו אוגר ואכלו תמן על אוגרא : ויקרא וקרא ליה 47
לבן אוגר סהיד ויעקב קרא ליה בלישן בית קודשא גלעד : והמצפה וסכותא 49
אתקריית די אמר יסתכי יי בינא ובינך ארום נטמר גבר מן חבריה : אם אין 50
תסגיף ית ברתיי למעבד להן עולבנא ואם תיסב על ברתיי לית איניש למידן יתן
חמי מימרא דיי סהיד בינא ובינך : ויאמר ואמר לבן ליעקב הא אוגר הדין 51
והא קמא דאקימית בינא ובינך : עד סהיד אוגר הדין וסהידא קמא אין אנא 52
לא אעיבר לותך ית אוגר הדין ואין אנת לא תעיבר לותי ית אוגר הדין וית קמא
הדא לאבאשא : אלהי אלהיה דאברהם ואלהיה דנחור ידינון בינגא אלהיה 53
דאבוהון וקיים יעקב באלהא דדחיל ליה אבוי יצחק : ויזבח ונכס יעקב נכסתא 54
בטורא וזמן לקריבויי דאתו עם לבן למסעוד לחמא וסעדו לחמא ובתו בטורא :
וישכם ואקדים לבן בצפרא ונשיק לבנוי דיעקב ולבנתיה דליה ובריך יתהון 55
ואזל ותב לבן לאתריה :

לב

ויעקב ויעקב אזל לארחיה וארעו ביה 1
מלאכיא דיי : ויאמר ואמר יעקב כיון 2
דחמינון לא משריין דעשו הינון דאתיין
לקדמותי ולא משריין דלבן הינון דהדרו
למרדף בתריי אלהן משריין דמלאכיא
קדישין דאשתלחו מן קדם יי הינון בגין
כן קרא שמה דאתרא ההוא בלישן
בית קודשא מחנים :

ירושלמי 2 ואמר יעקב כד חמא יתהון
דלמא משרין מן לבן אחוי דאמא אנון
אתיין קדמי למסדרא לקבלי סדרי קרבא
למקטל יתי או דלמא משרין דמלאכין
קדישין מן קדם יי אנון ואתין לשיזבא
יתי מן ידיהון בגין כדין קרא שמיה
דאתרא ההוא מחנים :

פ פ פ

וישלח ושדר יעקב עזגדין קומוי לות עשו אחוי לארעא דגבלא לחקליה אדומאי : 3
ויצו ופקיד יתהום למימר כדין תימרון לריבוני לעשו כדנן אמר עבדך יעקב 4
עם לבן איתותבית ואשתהיית עד כדון : ויהי לי ומכל מה דבריך יתי אבא לית 5
בידי אלהן הוו לי בזעיר תורין וחמרין עאן ועבדין ואמהן ושדרית לתנאה לרבוני
דלא אהניית לי ברכתא ההיא לאשכחא רחמין בעינך דלא תינטור לי בבין עלה :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et jam veni feriamus fœdus ego & tu: ut ſit in teſtem inter me & inter te. Et accepit Jacob lapidem, & erexit ipſum in ſtatuam. Et dixit Jacob filiis ſuis, quos vocabat fratres ſuos; Colligite lapides: & collegerunt lapides, & fecerunt acervum: & comederunt ibi ſuper acervo. Et vocavit ipſum Laban, Acervum teſtimonii: Jacob autem vocavit ipſum linguâ domus ſanctæ Gilead. Specula quoque vocabatur, quia dixit; Reſpiciat Dominus inter me & inter te, quando occultatus erit vir à ſocio ſuo. Si afflixeris filias meas, faciendo illis injuriam, & ſi accipias ultra filias meas, non eſt homo ad judicandum nos: videat ſermo Domini teſtis inter me & te. Et dixit Laban Jacobo; Ecce tumulus iſte, & ſtatua quam erexi inter me & te. Teſtis tumulus iſte, & teſtis ſtatua quòd non tranſibo ad te tumulum iſtum, & quòd tu non tranſibis ad me tumulum iſtum & ſtatuam hanc ad nocendum. Deus Abraham & Deus Nachor judicent inter nos, Deus patris eorum: ſed Jacob juravit per Deum quem timebat pater ejus Iſaac. Et mactavit Jacob mactationem in monte; & invitavit affines ſuos, qui venerant cum Laban, ad refocillandum ſe pane: & ſuſtentârunt ſe pane, & pernoctârunt in monte. Et ſurrexit Laban in aurora, & oſculatus eſt filios Jacobi & filias ſuas, & benedixit illis: & abiit, & reverſus eſt Laban in locum ſuum.

CAP. XXXII.

JAcob autem abiit viam ſuam, & occurrerunt ei Angeli Domini. 1 Et dixit Jacob quando vidit eos; 2 Non ſunt turmæ Eſau quæ veniunt mihi obviam, neque turmæ Laban ſunt quæ reverſæ ſunt ad perſequendum poſt me, ſed turmæ angelorum ſanctorum, qui miſſi ſunt à facie Domini, ſunt: propterea vocavit nomen loci illius in lingua domus ſanctæ Mahanaim.

Hieroſ. 2. *Et dixit Jacob cum vidit illos; Fortè caſtra Laban fratris matris meæ ſunt, quæ veniunt ut aciē inſtruant contra me ad interficiendum me: aut fortè caſtra angelorum ſanctorū miſſa à Domino ſunt, et veniunt ut liberent me ex manibus eorum: propterea vocavit nomen loci illius Machanaim.*

SECT. VIII.

Et miſit Jacob nuntios ante ſe ad Eſau fratrem ſuum, in terram Gebal in agrum Ædomæorum. Et mandavit illis, dicendo; Sic dicetis domino meo Eſau, Sic dixit ſervus tuus Jacob; Cum Laban peregrinatus ſum, & moratus hactenus. Et de omni eo quo benedixit me pater meus, non eſt in manu mea niſi pauci boves, aſini, oves, ſervi & ancillæ: & miſi ad nuntiandum domino meo, quia non mihi prodeſt benedictio illa, ad inveniendum miſericordiam in oculis tuis, ut non ſerves mihi inimicitias ob illam.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

44 45 * واکنون بیا ببریم شرط من و تو و باشد گواه میان من و میان تو * بستاند یعقوب سنگ
46 بلند کرد آنرا انگیخته * گفت یعقوب ببرادران او بر چینید سنگها بستاندند سنگها بکردند
47 48 دکّانچه بخوردند آنجا ابران دکّانچه * بخواند باو لبن یجرسهدوثا و یعقوب بخواند باو جلعد * [وگفت
لبن آن دکّانچه آن این گواه میان من و میان تو امروز ابر همچنین بخواند نام او جلعد] *
49 * وآن دیدوان جا آنچه گفت نگاه کند خدا میان من و میان تو که نهان شویم مرد از یار او *
50 * اگر برنجانی مر دختران من و اگر بستانی زنان ابر دختران من نیست مردی اوار ایما
51 ببین خدا گواه میان من و میان تو * گفت لبن بیعقوب اینک دکّانچه آن این وآن انگیخته
52 آنچه بلند کردم میان من و میان تو * گواه آن دکّانچهی این و گواه آن انگیخته اگر من
نه گذرم بتو مر آن دکّانچه آن این و اگر تو نه گذری بمن مر آن دکّانچه آن این و مر آن
53 انگیختهی آن این ببدی * خدای ابرهم و خدای نحور حکم کنند میان ایما [خدای
54 پدری ایشان] سوگند خورد یعقوب در سهم پدری [او] یصحق * کشتار کرد یعقوب کشتار
55 در کوه بخواند ببرادران او بخوردن نان بخوردند نان منزل کردند در کوه * شبگیر کرد لبن در
بامداد ببوسید بپسران او و بدختران او آفرین کرد ایشانرا برفت و بازگشت لبن بجای او *

* فصل سی دوم *

1 2 * و یعقوب برفت براه او فرار رسیدند درو فرشتها خدا * گفت یعقوب چون آنچه بدید
3 ایشانرا لشکرگاهی خدا است این بخواند نام آن جا آن محنیم * بفرستاد یعقوب رسولان
4 بپیش او بعشو برادر او برمین شعیر دشت ادوم * بفرمود ایشانرا گفتن همچنین گویید
بخداوند من بعشو همچنین گفت بندهی تو یعقوب اوار لبن غریبی کردم و درنگ
5 کردم تا اکنون * بود بمن گاو و درازگوش گوسفند و بنده و پرستار بفرستادم باگاه کردن
بخداوند من بیافتن جاه در چشمان تو *

Jam ergò veni, percutiamus fœdus ego & tu, & erit teſtimonium inter me & inter te. Accipiens itaque Jaacob lapidem, erexit illum in ſtatuam. Dixitq; Jaacob fratribus ſuis; Colligite lapides: & capientes lapides fecerunt tumulum, ederúntque ibi ſuper tumulum. Vocavit eum Laban, Jegar-Sahadutha: et Jaacob vocavit eum Galed. Dixerat enim Laban; Tumulus iſte ſit teſtis inter me & inter te hodie: quapropter vocavit nomē ej⁹ Galed. Et, Speculatoris loc⁹: qui dixit, Speculetur De⁹ inter me & inter te, quū abſcondemur vir à ſocio ſuo. Si afflixeris filias meas, & ſi acceperis uxores ſuper filias meas: non eſt vir nobiſcum, vide, Deus eſt teſtis inter me & inter te. Subdidit quoque Laban ipſi Jaacob; En tumulum iſtum & ſtatuam quam erexi inter me & inter te. Teſtis ſit tumulus iſte, & teſtis ſtatua, ſiquidem ego non tranſibo ad te tumulum iſtum, & ſiquidem tu non tranſibis ad me tumulum iſtum ac ſtatuam iſtam ad malum. Deus Abraham & Deus Nahor judicent inter nos, Deus patris eorum. Jusjurandum autem concepit Jaacob per Timorem patris ſui Iſhac. Mactavitque Jaacob mactationem in monte, & vocavit fratres ſuos ad manducandum panem: qui comedentes panem manſerunt in monte. Tum antelucùlò ſurgens Laban mane, oſculatus eſt filios ſuos ac filias ſuas, benedixitque illis: abiénſque reverſus eſt Laban ad locum ſuum.

CAP. XXXII.

JAacob verò abeunte in via ſua, ſupervenerunt ei angeli Dei. Dixit Jaacob quando vidiſſet eos; Caſtra Dei ſunt hæc: vocavitq; nomen loci illius Mahanaim. Et mittens Jaacob legatos ante ſe ad Eſhau fratrem ſuum ad terram Seir planitiem Ædom, Præcepit iis, dicendo; Sic dicetis domino meo Eſhau, Ita dicit ſervus tuus Jaacob; Apud Laban peregrinatus ſum ac moram feci uſque nunc. Sunt mihi boves & aſini, oves & ſervi ac ancillæ: mittóque ad notificandum domino meo, ad conſequendum honorem in oculis tuis.

תרגום יונתן בן עוזיאל

וישובו ותבו עזגדיא לות יעקב למימר 6
אתינא לות אחוך לעשו ואוף אתי
לקדמותך וארבע מאה גוברין פולמרכין עמיה: ויירא ודחיל יעקב לחדא על
דלא עסק עשרין שנין ביקרא דאבוי ועקת ליה ופליג ית עמא דעמיה וית ענא וית
תורי וגמליא לתרין משריין למוהבות לאה ולמוהבות רחל: ויאמר ואמר אין 8
ייתי עשו למשרי דחדא מנהון וימחיניה ויהי משרי דמשתאר לשיזבא: ויאמר
ואמר יעקב אלהיה דאבא אברהם הוא אלהיה דאבא יצחק יי דאמר לי תוב לארעך 9
ולילדותך ואוטיב עמך: קטנתי לית אנא כמיסת וזעיר אנא מכל טבוון ומן כל 10
קושטא די עבדת עם עבדך ארום בחוטרי בלחוד עברית ית יורדנא הדין וכדון
הוינא לתרתין משריין: הצילני שיזבני כדון מן יד אחי רבא מן יד עשו ארום 11
מסתפי אנא מניה דהוא עסק באיקרא דאבוי דלמא ייתי וימחינני אימא על בניא:
ואתה ואנת אבטחתני אוטבא אוטיב עמך ואשוי ית בנך סגיעין הי כחלא דימא 12
דלא מתמני מסגי: וילן ובת תמן בליליא ההוא ונסיב מן דאזדמן בידיה דורון 13
לעשו אחוי: עזים עזי מאתן וברחי עשרין רחילי מאתן ודיכרי עשרין: גמלים 14
גמלייא נוקבן עם בניהון הוו תלתין 15
תוריתא ארבעין ותורי עשרה אתני עשרין
וילדין דקין עשרא: ויתן וזמין ביד עבדוי עדרא עדרא בלחודוי ואמר לעבדוי עברו 16
קדמי וניפש תשוון ביני עדרא וביני עדרא: ויצו ופקיד ית קמא למימר ארום 17
יערעינך עשו אחי ויבעי מנך למימר דמאן אנת ולאן אנת מטייל ולמאן אלין דקדמך:
ואמרת ותימר לעבדך ליעקב דורון היא דמשתלחא לרבוני לעשו והא אוף הוא 18
אתי בתרן: ויצו ופקיד אוף ית תנין אוף ית תליתאי אוף ית כל דאזלין בתר 19
עדריא למימר כפתגמא הדין תמללון עם עשו כד תשכחון יתיה: ואמרתם
ותימרון אוף הא עבדך יעקב אתי בתרנא ארום אמר נרעי ית סבר אפוי בדורונא 20
דמהלכא קדמי ומבתר כן נחמי אנפוי הלואי יסבר לי אפין: ותעבור ועברת
דורונא על אנפוהי והוא בת בליליא ההוא במשריתא: ויקם וקם בליליא הוא 21 22
ודבר ית תרתין נשוי וית תרתין לחינתוי וית חדסרי רבוי ועבר ית מגזת יובקא:

ירושלמי

6 וארבע מאה גוברין פולמרכין עמיה:

ירושלמי 15 ולודין דקין עסרא:

Targ. Jonathan B. Uziel.

Et reverſi ſunt nuntii ad Jacob di- 6
cendo; Venimus ad fratrem tuum
Eſau, & etiam venit obviam tibi
habens quadringentos duces ſecum. Et timuit Jacob valde, eò quòd non 7
occupâſſet ſe viginti annis in gloria patris ſui, & anxietas fuit illi: &
diviſit populum ſuum qui cum eo erat, & oves, & boves, & camelos, in
duas turmas, pro munere Leæ & pro munere Rachelis. Et dixit; Si ve- 8
nerit Eſau ad unam ex illis turmis, & deleverit eam, erit turma reſidua in
evaſionem. Et dixit Jacob; Deus patris mei Abraham, *qui idem eſt* 9
Deus patris mei Iſaac, Dominus qui dixit mihi; Revertere in terram
tuam, & ad nativitatem tuam, & benefaciam tibi. Non ſum ego tantus, & 10
minor ſum omnibus bonis, & omni veritate quam feciſti cum ſervo tuo:
quoniam cum virga mea tantùm tranſivi Jordanem iſtum, & nunc factus
ſum in duas turmas. Libera me jam ex manu fratris mei majoris, ex ma- 11
nu Eſau: quoniam timeo ego ab ipſo, quia ipſe occupavit ſe in gloria
patris ſui, ne veniat & percutiat matrem unà cum filiis. Tu verò pro- 12
miſiſti mihi; Benefaciendo benefaciam tecum, & ponam filios tuos mul-
tos tanquam arenam maris, quæ non numeratur præ multitudine. Et per- 13
noctatus eſt ibi nocte illa: & accepit de eo quod paratum erat in manu
ſua, munus ad Eſau fratrem ſuum. Capras ducentas, hircos viginti; oves 14
quoque ducentas, & arietes viginti.
Cameli fœminæ cum pullis ſuis fu- 15
erunt triginta, vaccæ quadraginta
& tauri decem, aſinæ viginti & pul-
li aſinarum decem. Et conſtituit per manum ſervorum ſuorum gregem 16
gregem ſeorſim: & dixit ſervis ſuis; Tranſite coram me, & ſpatium
ponite inter gregem & gregem. Præcepitque priori, dicens; Cum oc- 17
currerit tibi Eſau frater meus, & quæſierit ex te dicendo; Cujusnam es?
& quò tu abis? & cujus ea quæ ſunt ante te? Et dices; Servi tui Jacobi, 18
munus eſt quod mittit Domino meo Eſau, & ecce etiam ipſe venit poſt
nos. Similiter præcepit ſecundo, etiam tertio, etiam omnibus qui ibant 19
poſt greges, dicendo; Secundùm hoc verbum loquemini cum Eſau, cùm
invenietis eum. Et dicetis; Etiam ecce ſervus tuus Jacob venit poſt 20
nos: dicebat enim; Placabo aſpectum facierum ejus munere quod me
præcedit, poſtea videbo faciem ejus, ſi fortè ſuſcipiat meas facies.
Et tranſivit munus ante faciem ejus, & ipſe pernoctavit eâ nocte in ca- 21
ſtris. Et ſurrexit nocte illâ, & accepit duas uxores ſuas, & duas concu- 22
binas ſuas, & undecim pueros ſuos, & tranſivit vadum Jabok.

Hieroſolymitanum.

6. *Et quadringenti viri duces exercitus cum eo.*

Hieroſ. 15. *Et pullos aſinorum parvos decem.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* باز گشتند آن رسولان بيعقوب گفتن بيامديم ببرادري تو بعشو ونيز روا بپذيرهي تو 6
وچهارصد مرد اواز او * بترسيد يعقوب بغايت سختي رسيد باو بخش كرد مر آن قوم آنچه اواز او 7
ومر آن گوسفند ومر آن گاو وآن شترها بدو لشكرگاها * گفت اگر بيايد عشو بآن لشكرگاهي 8
آن يكه وبزند اويرا وباشد آن باقي مانده برسته * گفت يعقوب خداي پدري من ابرهم 9
وخداي پدري من يصحق :: آن گويا بمن باز گرد بزمين تو وبمولود جاي تو ونيكو
كنم اواز تو * خرد بودم از همه فضلها واز همه آن راستي آنچه بكردي اواز بندهي تو كه 10
در عصاي من بگذشتم مر آن يردن آن اين واكنون بودم بدو لشكرگاها * خلاص كن مرا 11
اكنون از دست برادر من از دست عشو كه ترسا من ازو تا نه آيد وبزند مرا مادر ابر
بچگان * وتو گفتي نيكويي كردن نيكويي كنم اواز تو وبنهم مر نسل ترا چون ريك آن 12
دريا آنچه نه شمرده آيد از بسياري * منزل كرد آنجا در شب آن بستاند از آن آمده در دست او هديه 13
بعشو برادر او * بزها دويست واستخها بيست ميشان دويست ونرميشان بيست * شترها شير دهان 14 15
وبچگان ايشان سي ماده گاوها چهل ونرگاوها ده ماديانها بيست وكرهها ده * بداد در دست 16
بندگان او گله گله بتنهاي او گفت ببندگان او بگذريد بپيش من ومسافة بنهيد ميان گله وميان
گله * بفرمود مر آن اولين بگفتن كه فراز رسد ترا عشو برادري من وبپرسد ترا بگفتن بكيستي 17
تو وكجا ميروي وبكيست ايدان بپيش تو * بگوي ببندهي تو بيعقوب هديه است او فرستاده 18
شده بخداوند من بعشو واينك نيز او پس ايما * بفرمود نيز مر آن دويمي نيز مر آن سيمي نيز 19
مر همه آن روان پس آن گلها بگفتن چون سخن اين گوييد بعشو در يافتن شما اويرا * بگوييد 20
نيز اينك بندهي تو يعقوب پس ايما كه گفت فرود نشانم خشم او در هديه آن روا بپيش
من وپس همچنين ببينم روي او مگر آزرم دارد روي من * بگذشت آن هديه ابر پيش او 21
واو منزل كرد در شب آن در لشكرگاه * برخاست در شب او بستاند مر دو زنان او ومر دو 22
پرستاران او ومر يازده كودكان او بگذشت مر جواز يبق *

Reverſique ſunt legati ad Jaacob, 6
dicendo; Venimus ad fratrem tuum
Eſhau, & etiam vadit in occurſum
tuum, & quater centum viri cum
eo. Timuit igitur *Jaacob valdè, &* 7
anguſtia invaſit eum, diviſitque po-
pulũ qui cum eo, et oves & boves &
camelos, in duo caſtra: Dixitque; Si 8
venerit Eſhau ad caſtra prima, &
percuſſerit ea, tum erunt reliqua ma-
nentia, in evaſionem. Et *dixit Jaa-* 9
cob, Deus patris mei Abraham,
& Deus patris mei Iſhac, Domine
dicens mihi; Revertere in terram
tuam, & in locum nativitatis tuæ,
& benè agam tecum: Parvus ſum 10
præ omnibus beneficiis & omni ve-
ritate quam egiſti cum ſervo tuo:
quoniam cum baculo meo tranſivi
Jarden iſtum, & jam ſum in duo ca-
ſtra. Libera me nunc de manu 11
fratris mei, de manu Eſhau, quia
timeo eum, ne veniat ac percutiat
me, matrem ſuper fœtus. Et tu di- 12
xiſti; Benè agendo benè agam te-
cum, & ponam ſobolem tuam velut
arenam maris, quæ haud numera-
tur præ multitudine. Manenſque 13
ibi nocte illâ, tulit de veniente ad
manum ſuam, munus propter Eſhau
fratrem ſuum: Capras ducentas & 14
hircos viginti, oves ducentas &
arietes viginti. Camelos lac dantes 15
& fœtus earum triginta, vaccas
quadraginta & tauros decem, equas
viginti & equuleos decem. De- 16
ditque in manum ſervorum ſuorum,
gregem gregem ſeorſim per ſe: di-
xitque ſervis ſuis; Tranſite ante
me, & intervallum ponite inter
gregem & gregem. Et præcepit 17
primo, dicendo; Cùm ſupervene-
rit tibi Eſhau frater meus, et in-
terrogaverit te, dicendo; Cujus es tu?
et quò vadis? et cujus ſunt iſti
ante te? Dices; Servi tui Jaacob, 18
munus eſt ejus miſſum domino meo
Eſhau: et ecce etiam ipſe poſt
nos. Præcepit etiam ſecundo, item 19
tertio, cunctis quoque pergentibus
poſt greges, dicendo; Secundùm
verbum hoc loquimini ad Eſhau
cùm inveneritis eum. Dicetis 20
etiam; En ſervus tuus Jaacob
poſt nos eſt. Quia dixit; Sedabo
iram ejus munere præeunte me, et
poſteà videbo faciem ejus, fortaſſis
honore habebit vultum meum.
Tranſivit itaque munus ante eum: 21
ipſe autem hoſpitatus eſt nocte illâ
in caſtris. Conſurgens autem nocte 22
illâ, accepit duas uxores ſuas, et
duas ancillas ſuas, et undecim
pueros ſuos, tranſivitque tran-
ſitum Jabok.

23 ויקחם ודברינון ועברינון ית נחלא ועבר ית דיליה: ויותר ואשתאר יעקב
24 בלחודוי מעיברא ליובקא ואתכתש מלאכא עמיה בדמות גבר ואמר הלא
אמרת לעשרא כל דילך והא אית לך תריסר בנין וברתא חדא ולא עשרתינון
מן יד אפרש ארבע בוכרין לארבע אימהתא ואשתיירו תמניא ותנא למימני
משמעון וסליק לוי במעשרא עני מיכאל ואמר רבוניה דעלמא דין הוא עדבך
ועל עיסק פתגמיא האלין אשתהי מן האל לנחלא עד מיסק עמוד קריצתא:
25 וירא וחמא ארי לא הוה ליה רשו
למבאשא ליה וקריב בפתי ירכיה
וזעזע פתי ירכא דיעקב באיתכתשותיה
26 עמיה: ויאמר ואמר שדרני ארום סלק
עמוד קריצתא ומטא שעתא דמלאכי
מרומא משבחין למרי עלמא ואנא חד
מן מלאכיא משבחייא ומיומא דאיתברי עלמא לא מטא זמני למשבחא אלהן
הדא זמנא ואמר לית אנא משדר יתך אלהין בירכת יתי: 27 ויאמר ואמר ליה
מה שמך ואמר יעקב: 28 ויאמר ואמר לא יעקב איתאמר עוד שמך אלהין ישראל
ארום אתרברבת עם מלאכיא דיי ועם גובריא ויכלת להום: 29 וישאל ושאיל
יעקב ואמר חוי כדון שמך ואמר למה דנן אנת שאיל לשמי ובריך יתיה יעקב
תמן: 30 ויקרא וקרא יעקב שמא דאתרא פניאל ארום אמר חמיתי מלאכייא דיי
אפין כל קביל אפין ואשתיזבת נפשי: 31 ויזרח ודנח ליה שמשא קדם זמניה
דטמע בגיניה קדם זמניה במיפקיה מבירא דשבע כד עבר ית פניאל ושרי לטיילא
והוא מטלע על ירכיה: 32 על כן בגין כן לא אכלין בני ישראל ית גידא דנשיא
דעל פתי ירכא דבעירא וחיותא עד יומא הדין ארום קריב מלאכא ואחד בפתי
ירכא ימינא דיעקב באתר גידא דנשיא:

ירושלמי 25 וקהת כף ירכיה דיעקב
בשדרותיה עמיה: 26 ואמר שלח יתי
ארום סליק עמוד שחרא והא מטת
שעתהון דמלאכיא למשבחא ואמר לא
אשלח יתך אלא הן ברכת יתי:

לג

1 וישא וזקף יעקב ית עינוי וחמא והא עשו אתי ועמיה ארבע מאה גוברין
פולמורכין ופליג ית בניא על לאה ועל רחל ועל תרתין לחינתא: 2 וישם ושוי ית
לחינתא הינן ובניהן בקדמיתא ארום אמר אילו אתי עשו לחבלא בריביא
ולמעבד זנו בנשיא יעביד באילין ובנו פתגמא הדין נקום ונגח עמיה קרבא וית
לאה וריבהא בתראין וית רחל וית יוסף בתראין: 3 והוא ואיהו עבר לקמיהון
מצלי ובעי רחמין מן קדם יי ונחן על ארעא שבע זמנין עד מיקרביה עד אחוי:
4 וירץ ורהט עשו לקדמותיה ונפיף ליה
ואתרכין על צווריה ונשיק ליה ובכון עשו
בכא על צערא דשינוי דאתמזמיזו ויעקב
בכא על צערא דצוריה: 5 וישא וזקף
ית עינוי וחמא ית נשיא וית רביא
ואמר מאן אלין לך ואמר בני הינון דאתיהיבו לי כמיחוס מן קדם יי על עבדך:

ירושלמי 4 ורהט עשו לקדמותיה וחביק
יתיה ואתרכן על צוריה ונשיק יתיה עשו
הוה בכי על דקהן שנוי ויעקב הוה בכי
על שעשיעת צוריה:

Et tollens eos trajicere fecit eos torrentem, unà cum omnibus quæ habebat. Et remanſit Jacob ſolus trans Jabok, & pugnavit angelus cum eo in ſimilitudine viri, & dixit; Annon dixiſti te velle omnium tuorum decimam dare, & ecce tibi ſunt duodecim filii, & filia una, neque tamen decimâſti eos: ſtatim ſeparavit quatuor primogenitos quatuor matrum, & relicti ſunt octo; & iterum incepit numerare à Simeon, & aſcendit Levi in decimam. Reſpondit Michael, & dixit; Domine mundi, hic eſt ſors tua: & propter hæc verba retinebatur à Deo ad torrentem, donec aſcenderet columna auroræ. Et vidit quod non haberet poteſtatem nocendi ipſi, & tetigit latitudinem fœmoris ejus: & commota eſt latitudo fœmoris Jacob, cum pugnaret ipſe cum eo. Et dixit; 26 Mitte me, quoniam aſcendit columna auroræ, & advenit hora qua angeli excelſi laudant Dominum mundi, ego autem ſum unus ex angelis laudantibus, & à die quo creatus eſt mundus non advenit tempus meum ad laudandum niſi hoc tempore: tum dixit; Non poſſum dimittere te, niſi benedixeris mihi. Et dixit illi; Quod eſt nomen tuum? qui reſpondit, Jacob. Et dixit; Non Jacob dicetur amplius nomen tuum, ſed Iſrael: quoniam exaltatus es cum angelis Dei, & cum heroibus, & prævaluiſti illis. Et petiit Jacob, & dixit; Indica nunc nomen tuum: & reſpondit; Ad quid hoc tu petis nomen meum? Et benedixit ei Jacob illic. Et vocavit Jacob nomen loci illius Peniel, quoniam dixit; Vidi angelos Domini facies è regione facierum, & liberata eſt anima mea. Et oriebatur illi ſol ante tempus ſuum, qui occubuerat propter eum ante tempus dum exiret ex Beerſeba, quando tranſiiſſet Peniel: & incepit ambulare, & ipſe claudus erat in fœmore ſuo. Propterea non comedunt filii Iſrael nervum luxatum, qui eſt in latitudine fœmoris jumenti & feræ, uſque ad hunc diem: quoniam tetigiſſet angelus, & apprehendiſſet latitudinem fœmoris dextri Jacobi, in loco nervi luxati.

Hieroſ. 25. *Et dimota eſt vola fœmoris Jacobi, dum ipſe luctaretur cum eo.* 26. *Et dixit; Mitte me quoniam aſcendit columna auroræ ecce enim appropinquavit hora angelorum ad laudandum Deum: dixit; Non dimittam te, niſi dixeris mihi.*

CAP. XXXIII.

Et levavit Jacob oculos ſuos, & vidit, & ecce Eſau veniebat unà cum quadringentis viris ducib⁹: & diviſit filios partim cum Lea, partim cum Rachel, partim cum duab⁹ concubinis. Et poſuit concubinas iſtas una cum filiis ſuis in principio, quoniam dixit; Si veniat Eſau ad perdendum pueros, & ad committendum ſcortationem in mulieres, hoc faciat in iſtis, interea ſurgemus & conſeremus cum eo bellum: Leam vero & pueros ejus poſteriores, Rachelem vero & Joſephum poſtremos. Ipſe autem tranſivit ante eos, orans & petens miſerationes à facie Domini, & inclinavit ſe in terram ſeptem vicibus, donec accederet ipſe ad fratrem ſuum. Et cucurrit Eſau illi obviam, & amplexus eſt eum, & delapſus eſt in collum ejus, & oſculatus eſt eum, & fleverunt: Eſau flevit propter dolorem dentium ſuorum, qui tremebant; Jacob verò flevit propter doloré colli ſui. Et le- 5 vavit oculos ſuos, & vidit uxores & pueros, & dixit; Qui ſunt iſti apud te? Et reſpondit; Filii mei ſunt, qui dati ſunt mihi, pro miſericordia à facie Domini ſervo tuo.

Hieroſ. 4. *Et cucurrit Eſau in occurſum ejus, & amplexatus eum, & delapſus eſt in collum ejus, & oſculatus eſt eum: Eſau flevit eo quod obſtupuiſſent dentes ejus, Jacob autem flebat ſuper lenitatem colli ſui.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

23 24 * بستاند ایشانرا بگذراند ایشانرا مر آن رود بگذراند مر آنچه باو * باقی ماند یعقوب بتنهایی او
25 کشتی گرفت مردی اواز او تا بر آمدن آن صبح * بدید که نه توانست باو برسید در کف
26 رانی او برد کف رانی یعقوب در کشتی گرفتن او اواز او * گفت بفرست مرا که بر آمد آن صبح
27 28 گفت نه بفرستم ترا که الّا آفرین کنی مرا * گفت باو چیست نامی تو گفت یعقوب * گفت
نه یعقوب گفته شود نیز نام تو که الّا یسرال که امیری کردی اواز فرشتهی خدا و اواز
29 مردمان و بتوانستی * بپرسید یعقوب گفت آگاه کن اکنون نام تو گفت چرا این بپرسی
30 بنامی من آفرین کرد اویرا آنجا * بخواند یعقوب نامی آن جا فنوال که بدیدم فرشتهی خدا
31 روی بروی خلاص شد جانی من * درخشید باو آن خورشید چون آنچه بگذشت مر فنوال و او
32 لنگا ابر رانی او * ابر همچنین نه خورند پسران یسرال مر رگ آن پنجه آنچه ابر کف آن ران
تا آن روز آن این که برسید در کفی رانی یعقوب در رگ آن پنجه * فصل سی سوم *
1 * بر داشت یعقوب چشمانی او بدید و اینک عشو بیامد واوازی او چهار صد مرد بخش کرد مر آن
2 کودکان ابر لاه و ابر رحل و ابر دو آن پرستاران * بنهاد مر آن پرستاران و مر کودکان ایشان
3 اوّل و مر لاه و کودکان آن پستریان و رحل و یوسف پستریان * و او بگذشت بپیش ایشان سجود
4 کرد بزمین هفت بارها تا نزدیک شدن او تا برادری او * بدوید عشو بپذیرهی او بغل گرفت
5 اویرا بیفتاد ابر گردن او بوسه داد اویرا و بگریستند * بر داشت مر چشمان او بدید مر آن زنان
و مر آن کودکان گفت کیست ایشان بتو گفت آن کودکان آنچه بخشید خدا مر بندهی تو *

Accipiens igitur eos, trajecit e *flumen, trajecitque quicquid* *erat. Relicto itaque Jaacob* ſo*lo per ſe, luctam capeſſivit* *quidam cum eo uſque ad* aſcen*ſum auroræ. Videns* autem *non valeret in eum, acceſſit* *volam femoris ejus, percuſſitque volam femoris Jaacob,* *luctam capeſſeret cum eo. Dixitq;* *Dimitte me, quia aſcendit* auro*ra. Reſpondit; Non dimittam* *niſi benedixeris mihi. Dixit ei;* *Quid eſt nomen tuum?* Re *Jaacob. Dixit; Non Jaacob* di*cetur ampliùs nomen tuum,* *Iſrael: quia principatum egiſti* *angelo Dei, & cum hominibus,* *valuiſti. Rogavitq; Jaacob,* *cens; Indica jam nomen* *Reſpondit; Ad quid hoc, quod* *gas nomen meum? Benedixitq;* *ibi. Vocavit* autem *Jaacob* *loci, Phenuel: quia* inquit, *gelū Dei facie ad faciem,* *ctâ animâ meâ.* Splenduitque *quando præteriiſſet Phenuel,* *ipſe claudicabat ſuper femore* *Quapropter non comedunt* *rael venam palmæ, quæ* *femoris, uſque ad diem* *quia acceſſit ad volam* *Jaacob, ad venam palmæ.*

CAP. XXXIII.

Elevatis autem *Jaacob* *ſuis vidit, & ecce Iſhau* *et cū eo quater centū viri:* *pueros ad Leah, & ad Ra* *duas ancillas. Poſuitq;* *pueros earū primos: deinde* *pueros ejus poſteriores.* *et Joſeph poſtremos. Ipſe* *iens ante eos: reverentiā* *in terrā ſeptem vicibus, donec* *pinquaret ad* *rens* autem *Iſhau in* *ulnis excepit eum, cecidit* *collū ejus et oſculū dedit* *verunt. Elevatiſq; oculis ſuis* *mulieres & pueros, dixitque;* *ſunt iſti? tui? Reſpondit;* *ſunt quos donavit Deus*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ותגשן וקריבן לחינתא הינון ובניהן וגחינן : ותגש וקריבת אוף לאה ובנהא 7
וגחינן ובתר כן קריב יוסף ואתעתד קמי רחל וכסייה בקומתיה וגחינן : ויאמר
ואמר מן לך כל משרי הדין דארעית ואמר דורון הוא דשדרית לאשכחא רחמין 8
בעיני רבוני : ויאמר ואמר עשו אית לי נכסין סגיאין אחי יתקיים לך מאן דאית 9
לך : ויאמר ואמר יעקב לא תימא כן בבעו אין כדון אשכחית רחמין בעינך 10
ותקבל דורוני מן ידי ארום בגין כן חמית סבר אפך ודמי לי הי כמיחמי אפי
מלאכא דידך דהא אתרעיתא לי : קח נא קבל כדון ית דורון דאתתיא לך 11
ארום אתיהב לי כמיחום מן קדם יי וארום אית לי נכסין סגיאין ודחק ביה
וקבל : ויאמר ואמר נטייל ונהך ואזיל לקבלך עד דתמטי לבי משורייך : ויאמר 13
ואמר ליה ריבוני ידע ארום טליא חטין 13
ועאנא ותורי דמיינקן עלי ואין דחיקנא

ירושלמי 13 ארום טליא חטין :

להום יומא חד וימותון כל ענא : יעבר יעיבר בבעו רבוני ויטייל קדם עבדיה 14
ואנא אידבר בנייחא לבלחודוי לרגל עיבידתא דאית קדמי ולרגל אולפן טלייא
עד זמן דאיתי לות ריבוני לגבלא : ויאמר ואמר עשו אשבוק כדון עמך מן 15
פולמוסין דעימי ואמר למא דנן אשכח רחמין קדם רבוני : וישב ואתעביד 16
ניסא ליעקב ותב ביומא ההוא עשו לארחיה לגבלא : ויעקב ויעקב נטל 17
לסוכות ואיתעכב תמן תריסר ירחי שתא ובנא ליה בי מדרשא ולגיתוי עבד מטלן
בגין כן קרא שמא דאתרא סוכות : ויבא ואתא יעקב שלים בכל דיליה 18
לקרתא דשכם דבארעא דכנען במיתיה מפדן ארם ושרא לקביל קרתא : ויקן
וזבן ית אחסנת חקל דפרס תמן משכניה 19
מן יד בני חמור אבוי דשכם במאה

ירושלמי 19 מרגלין :

מרגליין : ויצב ואקים תמן מדבחא ותמן יהב מעשריא דאפריש מן כל דיליה 20
קדם אל אלהא דישראל :

לד

ותצא ונפקת דינה ברת לאה די ילדת ליעקב למיחמי בנימוס בנת עמי ארעא : 1
וירא וחמא יתה שכם בר חמור חיואה רבא דארעא ודבר יתה באונסא ושכיב 2
עמה וסנפה : ותדבק ואתרעיית נפשיה בדינה ברת יעקב ורחם ית ריבא ומליל 3
פיוסין על לבא דריבא :

Targ. Jonathan B Uziel. *Hieroſolymitanum.*

Et acceſſerunt concubinæ, ipſæ & filii earum, & incurvârunt ſe. Et ac- 6
ceſſit etiam Lea & filii ejus, & incurvârunt ſe : tandem vero acceſ- 7
ſit Joſeph, & ſtetit coram Rachel, & texit eam ſtaturâ ſuâ, & incurvâ-
runt ſe. Et dixit; Quid tibi omnis turma eſt hæc cui obviavi? & 8
reſpondit; Munus eſt, quod miſi ut invenirem miſerationes in oculis
domini mei. Et dixit Eſau; ſunt mihi opes multæ frater mi, conſer- 9
vetur id tibi quod tuum eſt. Et dixit Jacob; Ne dicas ſic obſecro, ſi 10
nunc inveni miſerationes in oculis tuis, recipias munus meum ex manu
mea : quoniam propterea vidi aſpectum faciei tuæ, & viſus eſt mihi
perinde acſi aſpicerem facies angeli tui, quia ecce placatus es mihi :
Recipe nunc munus quod adductum eſt tibi; quoniam datum eſt mihi per 11
miſericordiam à facie Domini, & quoniam ſunt mihi opes multæ: ita-
que coegit eum, & accepit. Et ait; Proficiſcamur & pergamus, ibó- 12
que juxta te, donec pervenias ad domum habitationis tuæ. Et dixit illi; 13
Dominus meus novit, quòd pueri
delicati, oves quoque & boves la-
ctantes apud me ſunt : & ſi impel-
lam eas uno die, morientur omnes oves. Tranſeat obſecro dominus 14
meus, & ambulet ante ſervum ſuum : & ego ſenſim ducam ſolus, ſecun-
dùm greſſum operis quod eſt coram me, & ſecundùm greſſum doctrinæ
puerorum, uſque ad tempus quo veniam ad dominum meum in Gebal.
Et dixit Eſau, Relinquam nunc tecum de militibus qui mecum ſunt : 15
& dixit; Ad quid iſtud? inveniam miſerationes coram domino meo.
Et factum eſt miraculum Jacobo, & reverſus eſt eo die Eſau per viam 16
ſuam in Gebal. Jacob autem profectus eſt in Succoth, & moratus eſt 17
ibi duodecim menſes anni, & ædificavit ſibi ſcholam : & pecoribus ſu-
is fecit tentoria, propterea vocavit nomen loci illius Succoth. Tandem 18
venit Jacob ſalvus, unà cum omnibus quæ habebat, in civitatem Sichem,
in terram Canaan, in veniendo ipſo ex Padan-aram: manſitque è regione
civitatis. Et emit poſſeſſionem 19
agri, in quo extenderat tabernacu-
lum ſuum, ex manu filiorum Hemor
patris Sichem centum margaritis. Et erexit ibi altare : & ibi dedit deci- 20
mas, quas ſeparavit ex omnibus quæ habebat, coram Domino Deo Iſrael.

Hieroſ. 13. *Quoniam pueri teneri.*

Hieroſ. 19. *Margaritis.*

CAP. XXXIV.

Et exiit Dina filia Leæ, quam peperit Jacobo, ut videret morem filia- 1
rum populi terræ. Et vidit ipſam Sichem filius Hemor Hevæus prin- 2
ceps terræ : & accepit eam per violentiam, & cubuit cum ea, & afflixit
eam. Et complacitum eſt animæ ſuæ in Dina filia Jacob; & dilexit 3
puellam, & loquutus eſt blanda ad cor puellæ.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* نزديك شدند آن پرستاران ايشان و كودكان ايشان و سجود كردند * نزديك شد نيز لاه 6 7
و كودكان آن و سجود كردند و پس نزديك شد يوسف و رحل و سجود كردند * گفت كيست 8
بتو همه آن لشكرگاه آن اين آنچه فرا رسيدم گفت بيافتن جاه در چشمان خداوند من * گفت 9
عشو هست بمن بسيار برادري من باشد بتو آنچه بتو * گفت يعقوب نه اكنون اگر اكنون 10
يافتم جاه در چشمان تو و بستاني هديهي من از دست من كه اگر همچنين بديدم روي تو 11
چون ديدن روي فرشتهي خدا رضا كرد بمن * بستان اكنون مر هديهي من آنچه آورده شد
بتو كه بخشيد مرا خدا و كه هست بمن همه جهد كرد در او و بستاند * [و گفت منزل برداريم 12
و برويم و بروم بمقابل تو] * گفت باو خداوند من دانست كه آن كودكان نازكان و آن گوسپند و آن 13
گاو زاچگان ابر من و بتازند ايشانرا روز يكه و بميرند همه آن گوسفندان * گذرد اكنون خداوند 14
من بپيش بندهي او و من برانم بسكيني بسبب آن كار آنچه بپيش من و بسبب آن كودكان تا
آنچه بيايم بخداوند من بشعير * گفت عشو باز استانم اكنون او از تو از ان قوم آنچه او از من 15
گفت چرا اين بيابم جاه در چشمان خداوند من * باز گشت در روز آن عشو براه او بشعير * و يعقوب 16 17
منزل كرد بسكوت آبدان كرد باو خانهي و برههي او كرد سايهباني ابر همچنين بخواند نامي
آن جا سكوت * بيامد يعقوب تمام شهر شكم آنچه در زمين كنعن در آمدن او از فدن ارم فرود 18
آمد مر پيش شهر * بخريد مر بخش آن دشت آنچه ميل داد آنجا خيمهي او از دست پسران حمور 19
پدري شكم در صد ماده بره * بپاستاند آنجا مذبح جاي بخواند باو خدا خداي يسرال * 20

* فصل سي چهارم *

* بيرون آمد دينه دختري لاه آنچه بزاييد بيعقوب بديدن در دختران آن زمين * بديد آنرا 1 2
شكم پسري حمور حوي مهتري آن زمين بستاند آنرا بخسپيد بان و برنجاند آنرا * واصل 3
شد جان او در دينه دختري يعقوب دوست داشت مر آن دختر سخن گفت ابر دلي آن دختر *

Et *appropinquârunt ancillæ ac pue-* 6
ri earum, & reverentiam exhibue-
runt. Appropinquavit etiam Leah 7
& pueri ſui, & reverentiam exhi-
buerunt: & poſteà propè factus Jo-
ſeph et Rahel, reverentiam etiam ex-
hibuerunt. Dixit; Quæ ſunt tibi 8
omnia iſta caſtra quibus occurri?
Reſpondit; Ad aſſequendum hono-
rem in oculis domini mei. Dixit- 9
que *Iſhau; Eſt mihi multum, fra-*
ter mi, et tibi quod tuum eſt. Ait 10
Jaacob; Haud nunc, ſi jam hono-
rem aſſecutus ſum in oculis tuis, ac-
cipe munus meum de manu mea : id-
circò enim vidi vultum tuum quaſi
viſionem faciei angeli Dei, & com-
placentiam habuit in me. Accipe 11
nunc munus meum quod allatum eſt
tibi : quoniam donavit mihi Deus,
& quoniam ſunt mihi omnia : vim
itaque *egit in eum, & accepit. Di-* 12
xitque; Manſionem removeamus &
abeamus, ibòque è regione tui. Re- 13
ſpondit ei; Dominus meus ſcit quòd
pueri ſunt *teneri, & oves ac boves*
fœtæ ſunt *mihi, ſi exagitent eas*
die unâ, tum morientur omnes oves.
Tranſeat nunc dominus meus ante 14
ſervum ſuum : & ego propellam qui-
etè, cauſâ negotii quod eſt *ante me,*
& cauſâ puerorum, uſque quò veni-
am ad dominum meum in Sheir. Di- 15
xit Iſhau; Retrò ſiſtam nunc tecum
quoſdam *de populo qui mecum* eſt.
Reſpondit; Quare hoc? aſſequar ho-
norem in oculis domini mei. Reverſus 16
eſt itaque *die illo Eſhau viâ ſuâ in*
Sheir. Jaacob autè hoſpitatus eſt in 17
Suchoth, & ædificavit ſibi domum, et
gregi ſuo fecit umbracula : quocirca
vocavit nomen loci, Suchoth. Venit 18
igitur *Jaacob incolumis* ad *urbem*
Shechem, quæ in terra Chenaan, in
adventu ipſius à Phadan-Aram, ac
*deſedit ante urbem. Emit*que *por-* 19
tionem agri quo tetenderat taberna-
culum ſuum, à manu filiorum Ha-
mor patris Shechem, centum fœmi-
*nis agnis. Conſtituit*que *illic alta-* 20
re quod vocavit, Deus Deus Iſrael.

CAP. XXXIV.

E*greſſâ Dinah filiâ Leah, quam* 1
pepererat ipſi Jaacob, ad videndum
filias terræ, Vidit eam Shechem 2
filius Hamor Hivvæi principis illius
terræ, & *accipiens eam concubuit*
cum ea, oppreſſitque eam. Conjun- 3
ctaque animâ ejus ipſi Dinah filiæ
Jaacob, dilectam habuit puellam,
ac locutus eſt ad cor puellæ.

ויאמר ואמר שכם לחמור אבוי למימר סב לי ית טליתא הדא לאנתו : ויעקב 4
שמע ארום סאיב ית דינה ברתיה ובנוי הוו עם גיתוי בחקלא ושתיק 5
יעקב עד מיתיהון : ויצא ונפק חמור אבוי דשכם לות יעקב למללא עמיה : 6
ובני ובנוי דיעקב עלו מן חקלא כדי שמען ואתנסיסו גובריא ותקיף להום לחדא 7
ארום קלנא עבד שכם בישראל למשכוב עם ברת יעקב וכן לא הוה כשרי
לאתעובדא : וידבר ומליל עמהון חמור למימר שכם ברי רעיית נפשיה 8
בברתיכון הבו בבעו יתה ליה לאנתו : והתחתנו ותתערבון בחיתונא 9
עמנא בנתכון תתנון לנא וית בנתנא תסבון לכון : ואתנו ועמנא תתובון 10
וארעא תהי קדמיכון בדניחא לכון תיבו ועבידו בה פרקמטיא ואחסינו בה :
ויאמר ואמר שכם לאבוהא ולאחהא אשכח רחמין בעיניכון ודתימרון 11
לי אתין : הרבו אסגו עלי לחדא 12
מוהרא ומתנא ואיתן היכמא דתימרון
לי ויהבו לי ית ריבא לאנתו : ויענו ואתיבו בני יעקב ית שכם וית חמור 13
אבוי בחוכמא ומלילו בגין דסאיב ית דינא אחתהון : ויאמרו ואמרו להום 14
לא ניכול למעבד ית פתגמא הדין למיתן ית אחתנא לגבר דליה עורלתא ארום
גנותא היא לנא : אך ברם בדא נתפיים לכון אין תהוון כוותנא למגזור לכון 15
כל דכורא : ונתנו וניתן ית בנתנא לכון וית בנתיכון ניסב לנא וניתב עמכון 16
ונהי לעמא חד : ואם ואין לא תקבלון מננא למגזר וניסב בתוקפא ית ברתנא 17
וניזיל : וייטבו ושפרו פתגמיהון בעיני חמור ובעיני שכם בר חמור : ולא אחר 18
ולא אתעכב רביא למעבד פתגמא ארום צבי בברת יעקב והוא יקיר מכל 19
ביתא דאבוי : ויבא ואתא חמור ושכם בריה לתרע קרתהון ומלילו עם אינשי 20
תרע קרתהון למימר : האנשים גובריא האלין שלמין אינון עמנא ויתבון בארעא 21
ויעבדון בה פרקמטיא וארעא הא פתיית תחומין קדמיהון ית בנתיהון ניסב לנא
לנשין וית בנתנא ניתן להום :

ירושלמי 12 פורן וכתובתא:

Et dixit Sichem Hemor patri ſuo, dicendo; Accipe mihi puellam hanc in uxorem. Jacob autem audivit, quòd polluiſſet Dinam filiam ſuam; filii autem ipſius erant cum gregibus in agro: & ſiluit Jacob donec venirent illi. Et egreſſus eſt Hemor pater Sichem ad Jacobum, ut loqueretur cum eo. Filii autem Jacob venerunt ex agro quando audiverunt, & turbati ſunt viri illi indignatique ſunt valde: eò quòd ignominiâ affeciſſet Sichem Iſraelem, cubando cum filia Jacob; ſic enim non erat rectum fieri. Et loquutus eſt cum illis Hemor, dicendo; Sichem filii mei anima benevolentiâ amplectitur filiam veſtram, date obſecro eam illi in uxorem. Commiſcemini conjugio nobiſcum: filias veſtras date nobis, & filias noſtras accipite vobis. Et nobiſcum habitate: & terra ſit coram vobis; ubi placuerit vobis habitate, & exercete in ea negotiationem, & poſſidete eam. Et dixit Sichem patri illius & fratribus ejus; Inveniam miſerationes in oculis veſtris, & quod dixeritis mihi dabo. Augete ſuper me nimis dotem & munus, & dabo quemadmodum dixeritis mihi: modò detis mihi puellam in uxorem. Sed reſponderunt filii Jacob Sichem & Hemor patri ſuo ſapienter, & loquuti ſunt *ſic*; propterea quòd polluiſſet Dinam ſororem ſuam. Et dixerunt illis; Non poſſumus facere rem hanc, dare ſororem noſtram viro cui eſt præputium: quoniam turpitudo eſt nobis. Verùm in hoc acquieſcemus vobis ſi ſitis ſicut nos, circuncidendo vobis omnem maſculum. Et dabimus filias noſtras vobis, & filias veſtras accipiemus nobis: & habitabimus vobiſcum, & erimus in populum unum. Quod ſi non acquieveritis nobis, ut circuncidamini, tum accipiemus vi filiam noſtram & abibimus. Et placuerunt verba eorum in oculis Hemor, & in oculis Sichem filii Hemor, Neque distulit puer facere verbum hoc, quia volebat filiam Jacob: & ipſe honorabilior erat omnibus qui erant in domo patris ſui. Et venit Hemor & Sichem filius ejus ad portam civitatis ſuæ, & loquuti ſunt cum viris portæ civitatis ſuæ, dicendo: Viri iſti pacifici ſunt nobiſcum, & habitabunt in terra, & exercebunt in ea negotiationem, & terra ecce lata limitibus coram ipſis: filias ipſorum accipiemus nobis in uxores, & filias noſtras dabimus illis.

Hieroſ. 12. *Dotem & donum*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

*گفت شکم بحمور پدري او بگفتن بستان بمن مر آن کودك آن این بزن * ویعقوب 4 5
شنید که پلید کرد مر دینه دختري او وپسران او بودند اواز رمهي او در دشت
خاموشي کرد یعقوب تا آمدن ایشان *بیامد حمور پدري شکم بیعقوب بسخن گفتن باو* 6
*وپسران یعقوب بیامدند ازان دشت چون شنیدن ایشان رنجیده شدند آن مردمان گرم 7
شد بایشان بغایت که بیراهي بکرد در یسرال بخسپیدن اواز دختري یعقوب وهمچنین نه
کرده آید *سخن گفت حمور بایشان بگفتن شکم پسري من مراد کرد جان او در دختري شما 8
بدهید اکنون آنرا باو بزن *دامادي کنید بایما دختران شما بدهید بایما ومر دختران ایما 9
بستانید بشما *واوار ایما بنشینید وآن زمین باشد بپیش شما بنشینید وبازرگاني کنید دران 10
وبگیرید دران *گفت شکم بپدري آن وبا برادران آن بیابم جاه در چشمان شما وآنچه 11
گویید بمن بدهم *بسیار کنید ابر من بغایت کابین ودست پیمان وبدهم چون آنچه 12
گویید بمن وبدهید بمن مر آن دختر بزن *جواب دادند پسران یعقوب مر شکم ومر 13
حمور پدر او در مکر وسخن گفتند آنچه پلید کرد مر دینه خواهر ایشان *گفتند بایشان 14
نه توانیم بکردن آن سخن آن این بدادن مر خواهر ایما بمرد آنچه باو اقلف که پیغار است او
بایما *خاصه در این اتفاق کنیم با شما اگر باشید چون ایما ببریدن بشما همه نرینه *وبدهیم 15 16
مر دختران ایما بشما ومر دختران شما بستانیم بایما وبنشینیم اوار شما وباشیم بقوم یکّه *
*واگرنه شنوید بایما ببریدن بستانیم مر دختري ایما وبرویم *نیکو آمدند سخنهاي 17 18
ایشان در چشمان حمور ودر چشمان شکم پسري حمور *ونه درنك کرد آن کودك بکردن 19
آن سخن که مراد کرد در دختري یعقوب واو عزیزتر از همه خانهي پدري او *بیامد 20
حمور وشکم پسري او بدروازهي شهر ایشان وسخن گفتند بمردمان شهري ایشان بگفتن*
*آن مردمان آن ایمان صلح کنان ایشان اوار ایما وبنشینند در زمین وبازرگاني کنند 21
دران وآن زمین اینك گشادگي جاي دستها بپیش ایشان مر دختران ایشان بستانیم بایما
بزنان ومر دختران ایما بدهیم بایشان *

Loquut° eſt autem Shechem ad Hamor patrem ſuũ, dicendo; Accipe mihi puellam hanc in uxorem. Jaacob verò audivit quòd polluiſſet Dinam filiam ſuam, (filii autem ejus erant cum grege ipſius in agro,) & ſilentium tenuit Jaacob uſque in adventum ipſorum. Venit itaque Hamor pater Shechem ad Jaacob ad alloquendum eum. Porrò filii Jaacob venerant ex agro: & cùm audirent, moleſtiâ affecti ſunt viri, & excandeſacti ſunt admodùm, quòd deviationem feciſſet in Iſrael, concumbendo cum filia Jaacob, & ita non erat faciendum. Sermonem itaque inſtituit Hamor cum eis, dicendo; Shechem filius meus, deſiderium habuit anima ejus in filiam veſtram: date nunc eam illi in uxorem. Deſponſationem facite nobiſcum: filias veſtras date nobis, & filias noſtras accipite vobis Et nobiſcum ſedete: terra enim erit coram vobis, ſedete ac mercaturam facite in ea, & poſſidete in ea. Dixit quoque Shechem patri ejus ac fratribus ejus; Honorem aſſequar in oculis veſtris, & quod dixeritis mihi dabo. Augete ſuper me valdè dotem ac ſponſalia, & dabo ſecundùm quod dixeritis mihi: dabitis verò mihi puellam in uxorem. Reſponſum autem dederunt filii Jaacob ipſi Shechem & patri ejus doloſè & locuti ſunt: quòd polluiſſet Dinam ſororem eorum. Et dixerunt iis; Non poſſumus præſtare verbum hoc, dando ſororem noſtram viro cui præputium eſt, quia opprobrium eſt illud nobis. Verùm in hoc aſſenſum faciemus vobiſcum, Si fueritis ſicut nos circuncidendo in vobis omnem maſculum: Tunc dabimus filias noſtras vobis, & filias veſtras capiemus nobis: & ſedebimus vobiſcum, & erimus in populum unum. At ſi non auſcultaveritis nobis, ad circuncidendum vos, capiemus filiam noſtram, & abibimus. Placueruntque verba eorum in oculis Hamor, & in oculis Shechem filii Hamor. Et moram non fecit puer ad præſtandum verbum, quia deſiderium habuit in filiam Jaacob: & ipſe honorabilior erat omni domo patris ſui. Venit itaque Hamor & Shechem filius ejus ad portam urbis ſuæ, ac ſermonem habuerunt cum viris urbis ſuæ, dicendo; Viri iſti pacifici ſunt nobiſcum, & ſedebunt in terra, & mercaturam facient in ea, (& terra en apertionis locus eſt manibus coram illis,) filias eorum accipiemus nobis in uxores, & filias noſtras dabimus eis.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

אַךְ: ברם בדא יתפייסון לנא גובריא למיתב עמנא למהוי לעם חד במגזור לנא 22
כל דכורא היכמא דאינון גזרין : מקניהם גיתיהון ונכסיהון וכל בעיריהון הלא 23
דילנא אינון ברם נתפיים להום ויתבון עמנא : וישמעו וקבילו מן חמור ומן 24
שכם בריה כל נפקי תרע קרתיה וגזרו כל דכורא כל נפקי תרע קרתיה : ויהי
והוה ביומא תליתאה כד הוו מתמקמקין מן כיב גוזרתהון ונסיבו תרין מבנוי 25
דיעקב שמעון ולוי אחי דינה גבר סייפיה ועלו על קרתא דהויה יתבא לרוחצן
וקטלו כל דכורא : ואת וית חמור וית שכם בריה קטלו לפתגם דחרב ודברו 26
ית דינה מבית שכם ונפקו : בני מותר בנוי דיעקב עלו לחלצא קטולייא ובזו 27
ית קרתא דסאיבו בגווה אחתהון : את צאנם ית ענהום וית תורידהום וית 28
חמרידהום וית דבקרתא וית דבחקלא בזו : ואת וית כל נכסיהון וית כל טפליהון 29
שבו יבזו וית כל דבביתא : ויאמר ואמר יעקב לשמעון וללוי עכרתון יתי 30
למפקא שום ביש ביתבי ארעא בכנענאה
ובפריזאי ואנא עם דמנין ויתכנשון עלי
וימחנני ואישתצי אנא ואינש ביתי :
ויאמרו ענין שמעון ולוי לא יאי למהוי 31
מתאמר בכנישתהון דישראל ערלאן
סאיבו לבתולתא ופלחי צלמין טניפו
לברתיה דיעקב אלהין כדין יאי למהוי
מתאמר ערלאין אתקטילו בגין בתולתא
ופלחי צלמין בגין ברתיה דיעקב ולא
יהוי שכם בר חמור מלגלג במיליה
עלנא וכאיתא מטעייא נפקת בראדלית
לה תבוע יעביד ית אחתן אין לא
עבדנא ית פתגמא הדין :

ירושלמי 31 ענין תרין בנוי דיעקב
כחדא ואמרין לישראל אבוהון לא יאי
הוא דיהוי מתאמר בכנשתהון דישראל
ובבית מדרשיהון ערלין סאיבו בתולא
ופלחי צלמין ברתיה דיעקב ברם יאי
הוא דיהוי מתאמר בכנשתהון דישראל
ובבית מדרשיהון ערלין אתקטילו על
עסק בתולא ופלחי צלמין על דסאיבו
לדינה בת יעקב דלא יהוי שכם בר
חמור מתנאי בלביה ואמר כאתא דלית
לה אנש למתבע עולבנה כן יתעביד
לדינה בת יעקב ואמרין כאתא זניא
ונפקת ברא מחשב ית אחתן :

נט

ויאמר ה' ואמר יי ליעקב קום סוק לבית אל ותיב תמן ועבד תמן מדבחא 1
לאלהא דאתגלי לך במערקך מן קדם עשו אחוך : ויאמר ואמר יעקב לאנשי 2
ביתיה ולכל דעימיה עטרון ית טעוות עממייא דביניכון דדברתון מבית טעות
שכם ואידכו מסואבות קטולייא דקרבתון בהון ושנו כסותכון : ונקומה ונקום 3
ונסק לבית אל ואעביד תמן מדבחא לאלהא דקביל צלותי ביומא דעקתי והוה
מימריה בסעדי בארחא דאזלית :

Verùm in hoc acquieſcent nobis viri *iſti* habitare nobiſcum, ut ſint in po- 22
pulum unum: ſi circuncidatur in nobis omnis maſculus, quemadmo-
dum ipſi ſunt circunciſi. Pecora eorum, & opes eorum, & omnes 23
beſtiæ eorum annon noſtræ ſunt? verùm acquieſcamus illis, & habi-
tabunt nobiſcum. Et obedierunt Hemor & Sichem filio ejus, omnes 24
qui egrediebantur portam civitatis illius. Et fuit die tertio, cum eſ- 25
ſent diſſoluti præ dolore circumciſionis ſuæ, tum acceperunt duo ex filiis
Jacob, Simeon & Levi fratres Dinæ, unuſquiſque gladium ſuum, &
aſcenderunt contra civitatem quæ habitabat ſecurè: & interfecerunt
omnem maſculum. Et Hemor & Sichem filium ſuum interfecerunt in 26
ore gladii: & acceperunt Dinam ex domo Sichem, & exierunt. Reſi- 27
duum filiorum Jacob venerunt ut ſpoliarent interfectos, & diripuerunt
civitatem: eò quòd violâſſent in medio ejus ſororem ſuam. Oves *quo-* 28
que illorum, & boves illorum, & aſinos illorum, & quicquid erat in
civitate & in agro, diripuerunt. Sed & cunctas facultates eorum, & 29
parvulos eorum omnes captivaverunt & diripuerunt, unà cum omnibus
quæ in domibus erant. Et dixit Jacob Simeoni & Levi; Turbâſtis me exire 30
faciendo malam famam meam erga
habitatores terræ, Chananæum &
Pherizæum: ego autem populus
numeri, itaque congregabuntur con-
tra me & percutient me, atque de-
lebor ego & familia mea. Reſpon- 31
derunt Simeon & Levi; Non de-
cet ut dicatur in congregatione Iſ-
raelitarum, Incircunciſi polluerunt
virginem, & colentes idola inqui-
nârunt filiam Jacob: verùm ſic
conveniens eſt ut dicatur, Incircun-
ciſi interfecti ſunt propter virgi-
nem, & colentes idola propter fi-
liam Jacob: neque erit Sichem fi-
lius Hemor ſubſannans ſermonibus
nos; nam ſicut mulierem meretri-
cem & ſcortum, cui non *eſt* qui re-
quirat, feciſſet ſororem noſtram, ſi
non feciſſemus hanc rem.

Hieroſ. 31. *Reſponderunt duo filii Jacob ſimul, & dixerunt Iſraeli patri ſuo; Non decet ut dicatur in congregationibus Iſraelitarum & in ſcholis eorum, Incircunciſi polluerunt virginem, & colentes idola filiam Jacob; verùm conveniens eſt ut dicatur in congregationibus Iſraelitarum, & in ſcholis eorum; Incircunciſi interfecti ſunt propter negotium virginis, & colentes idola eò quòd polluerunt Dinah filiam Jacob: ne glorietur Sichem filius Chamor in corde ſuo, & dicat: ſicut mulier cui non eſt homo ad vindicandum injuriam ejus ſic factum eſt Dinah filiæ Jacob. & dixerunt, ſicut mulierem meretricem et ſcortum reputavit ſororem noſtram.*

CAP. XXXV.

ET dixit Dominus Jacobo; Surge, aſcende in Bethel, & habita ibi: 1
& fac ibi altare Deo, qui apparuit tibi dum fugeres à facie Eſau fra-
tris tui. Et dixit Jacob viris domus ſuæ, & omnibus qui cum eo erant; 2
Removete idola populorum quæ inter vos ſunt, quæ accepiſtis è do-
mo idolorum Sichem, & purificate vos à pollutionibus interfectorum
ad quos acceſſiſtis, atque mutate veſtimenta veſtra. Et ſurgamus & 3
aſcendamus in Bethel, & faciam ibi altare Deo, qui accepit orationem
meam die quo afflictus eram, et fuit ſermo ejus mihi auxilio in via
qua ambulavi.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* خاصه در این اتفاق کنند بایما آن مردمان بنشستن اوار ایما ببودن بقوم یکه دربریدن بایما 22
همه نرینه چون آنچه ایشان بریده کان * رمهي ایشان و حاصل کردهي ایشان و همه چهارپایان 23
ایشان ها نه بایما ایشان خاصه اتفاق کنیم بایشان و بنشینند اوار ایما * شنیدند بحمور و بشکم 24
پسري او همه بیرون آیان دروازهي شهر او ببریدند همه نرینه همه بیرون آیان دروازهي شهري
او * بود در روز آن سیمي در بودن ایشان خیمناکان بستانند دو پسران یعقوب شمعون 25
ولوي برادران دینه مرد شمشیر او بیامدند ابر آن شهر امیني بکشتند همه نرینه * و مر حمور 26
و مر شکم بکشتند بتیغ شمشیر و بستاندند مر دینه از خانهي شکم و بیرون آمدند * پسران 27
یعقوب بیامدند ابر آن کشتها غارت کردند آن شهر آنچه پلید کردند خواهري ایشان * و مر 28
گوسفندان ایشان و مر گاوهاي ایشان و مر خرهاي ایشان و مر آنچه در شهر و مر آنچه در دشت
بستاندند * و مر همه مالي ایشان و مر همه طفلان ایشان و مر زنان ایشان برده کردند و غارت 29
کردند و مر همه آنچه در خانه * گفت یعقوب بشمعون و لوي پیچ کندید مرا گنده بوي کردن 30
مرا در نشینا آن زمین در کنعني و در فرزي و من مردمان شماري جمع شوند ابر من و بزنند
مرا و نیست شوم من و خانهي من * گفتند ها چون بیراه بکند مر خواهري ایما * 31

* فصل سي پنجم *

* گفت خدا بیعقوب بر خیز بر آي بیت ال 1
و بنشین آنجا و کن آنجا مذبح بخداي آن دیدار شده بتو در گریختن تو از پیش عسو برادر
تو * گفت یعقوب بخانه زادهي او و بهمه آنچه اوار او گردانید مر آن معبود آن بیگانه آنچه در 2
میان شما و پاك شوید و بدل کنید جامهاي شما * بر خیزیم و بر آییم بیت ال و کنم آنجا مذبح 3
بخداي آن جواب دهاء مرا در روزي سختي من بود اوار من در راه آنچه برفتم *

Sed tantùm in hoc conventionē fa- 22
cient nobiſcum viri ad conſidendum
nobiſcum eſſe in populū unum, ſi cir-
circunciderimus in nobis omnem ma-
ſculum, quemadmodum ipſi ſunt *cir-*
cuncisi. *Greges eorum, &* quod 23
acquiſitum eſt eis, ac omnes quadru-
pedes eorum, annon nobis erunt ea?
tantùm in hoc conventum faciemus
cum illis, & ſedebunt nobiſcum.
Auſcultâruntque Hamor & She- 24
chem filio ejus omnes egredientes
portâ urbis ejus: & circunciderunt
omnem maſculum, quotquot egredie-
bantur portâ urbis ejus. Fuit in die 25
tertio, cùm eſſent ſaucii, acceperunt
duo filii Jaacob, Shimeon & Levi
fratres Dinah, quilibet gladiū ſuum,
& *venientes ſuper civitatem ſe-*
curam, interfecerunt omnem maſcu-
lum, Hamor quoque & Shechem 26
occiderunt mucrone gladii, tule-
rúntque Dinah e domo Shechem, &
egreſſi ſunt. Porro filii Jaacob ve- 27
nientes ſuper occiſos, deprædati ſunt
civitatem, quòd polluiſſent ſororem
ſuam. Oves quoque eorum, & bo- 28
ves eorum, & aſinos eorum, quod-
que in urbe & quod in agro erat, *tol-*
lebant. Omnéſque opes eorum, & o- 29
mnes infantes eorum, atque uxores
eorum captivârunt ac deprædati
ſunt, & quicquid erat *in domo. Di-* 30
xit Jaacob ad Shimeon & Levi;
Radicitùs effodiſtis me, graveolentem
faciendo me apud habitatores terræ,
Chenaananū, & Pherizaū: & mihi
ſunt *homines* pauci *numero,* & *con-*
gregabuntur ſuper me, & percutient
me, & in nihilū redactus ero, ego &
domus mea. Reſponderunt: Num vel- 31
ut deviam faciet ſororem noſtram?

CAP. XXXV.

AIt Deus ad Jaacob; Surge, a- 1
ſcende in Beth-el, & ſede ibi: &
fac ibi altare Deo conſpecto tibi in
fuga tua à conſpectu Eſhau fratris
tui. Tum dixit Jaacob natis do- 2
mi ſuæ, & omnibus qui cum eo;
Avertite numen alienum quod eſt *in*
medio veſtri, & purificate, ac muta-
*te veſtimenta veſtra. Surgamuſ*que 3
ac aſcendamus in Beth-el, & faci-
am ibi altare Deo reſponſum danti
mihi in die calamitatis meæ, qui
fuit mecum in via quâ ambulavi.

4 ויתנו וּמְסָרוּ בְּיַד יַעֲקֹב יַת כָּל טַעֲוַת עַמְמַיָא דְבִידֵיהוֹן דְּדַבָּרוּ מִן טַעֲוַת שְׁכֶם
וְיַת קְדָשַׁיָא דַהֲווֹ בְּאוּדְנֵיהוֹן דְּיָתְבֵי קַרְתָּא דִשְׁכֶם דַּהֲוָה צַיִיר בְּהוֹן דְּמוּת
פִּיסְלֵידֵהּ וּטְמַר יַתְהוֹן יַעֲקֹב תְּחוֹת בּוּטְמָא דִסְמִיכָא לְקַרְתָּא דִשְׁכֶם : ויסעו
5 וּנְטָלוּ מִתַּמָּן מוֹדִים וּמְצַלָּן קֳדָם יְיָ וַהֲוָה רְתִיתָא מִן קֳדָם יְיָ עַל עַמְמַיָא
6 דִבְקִרְוֵי חוּזְרָנֵיהוֹם וְלָא רְדָפוּ בָּתַר בְּנֵי יַעֲקֹב : ויבא וְאָתָא יַעֲקֹב לְלוּז דִבְאַרְעָא
7 דִכְנַעַן הִיא בֵּית אֵל הוּא וְכָל עַמָּא דְעִמֵּיהּ : ויבן וּבְנָא תַמָּן מַדְבְּחָא וּקְרָא
לְאַתְרָא הַהוּא אֵל דְאַשְׁרֵי שְׁכִינְתֵיהּ בְּבֵית אֵל אֲרוּם תַּמָּן אִתְגְּלִיאוּ לֵיהּ מַלְאֲכַיָא
דַיְיָ בְּמֵיעַרְקֵיהּ מִן קֳדָם עֵשָׂו אָחוּי :
8 ותמת וּמִיתַת דְבוֹרָה פִּידְגוֹגְתָא דְרִבְקָה
וְאִתְקְבָרַת מִן לְרַע לְבֵית אֵל בְּשִׁיפוּלֵי
מֵישְׁרָא וּבְרַם תַּמָּן אִתְבַּשַּׂר יַעֲקֹב עַל
מִיתַת רִבְקָה אִמֵּיהּ וּקְרָא שְׁמֵיהּ
9 אוּחֳרָן בְּכִיוָתָא : וירא וְאִתְגְּלִי יְיָ
לְיַעֲקֹב תּוּב בְּמֵיתוֹהִי מִפַּדַּן דַאֲרָם
וּבָרִיךְ יְיָ בְּשׁוּם מֵימְרֵיהּ בָּתַר דְמִיתַת
10 אִמֵּיהּ : ויאמר וַאֲמַר לֵיהּ יְיָ
עַד כְּדוּן הֲוָה שְׁמָךְ יַעֲקֹב לָא יִתְקְרֵי
שְׁמָךְ תּוּב יַעֲקֹב אֱלָהֵן יִשְׂרָאֵל יְהֵי שְׁמָךְ
11 וּקְרָא יַת שְׁמֵיהּ יִשְׂרָאֵל : ויאמר וַאֲמַר
לֵיהּ יְיָ אֲנָא אֵל שַׁדַּי פּוּשׁ וּסְגֵי
עַם קַדִּישׁ וּכְנִשַׁת נְבִיאִין וְכָהֲנִין
יְהוֹן מִבְּנָךְ דְאוֹלֵידְתָּא וּתְרֵין מַלְכִין
12 תּוּב מִנָּךְ יִפְקוּן : ואת וְיַת אַרְעָא
דִיהָבִית לְאַבְרָהָם וּלְיִצְחָק לָךְ אִתְּנִינָהּ
וְלִבְנָךְ בַּתְרָךְ אִתֵּין יַת אַרְעָא :
13 ויעל וְאִסְתַּלַּק מֵעִלָּוֵי שְׁכִינְתָּא דַיְיָ
14 בְּאַתְרָא דְמַלֵּיל עִמֵּיהּ : ויצב וַאֲקִים
תַּמָּן קָמָא בְּאַתְרָא דְמַלֵּיל עִמֵּיהּ
קָמָא דְאַבְנָא וְנַסֵּיךְ עֲלָהּ נִיסוּךְ
חֲמַר וְנִיסוּךְ מוֹי אֲרוּם כְּדֵין עֲתִידִין
לְמֶעְבַּד בְּחַגָּא דִמְטַלַּיָא וְאָרִיק עֲלָהּ
15 מְשַׁח זֵיתָא : ויקרא וּקְרָא יַעֲקֹב
יַת שְׁמֵיהּ דְאַתְרָא דְמַלֵּיל עִמֵּיהּ
16 תַּמָּן יְיָ בֵּית אֵל : ויסעו וּנְטָלוּ
מִבֵּית אֵל וַהֲוָה תּוּב סוֹגְעֵי אַשְׁוּון
עַלְלְתָּא דְאַרְעָא בְּמֵיתֵיהּ לְאֶפְרָת
וִילֵידַת רָחֵל וְקַשִּׁית בְּמֵילְדָהּ :

ירושלמי 8 וּמִיתַת דְבוֹרָה מַרְבִּיתָהּ
דְרִבְקָה וְאִתְקְבַרַת מִלְרַע לְבֵיתְאֵל תְּחוֹת
בְּלוּטָא וּקְרָא שְׁמֵיהּ בְּלוּט בְּכוּתָא :
9 אֱלָהָא דְעָלְמָא יְהֵא שְׁמֵיהּ מְבָרַךְ לְעָלְמֵי
עָלְמַיָא אַלֵּיפְתְּ יָתַן פִּקּוּדִין יָאִין וְקַיָּמִין
שַׁפִּירִין אַלֵּיפְתְּ יָתַן בִּרְכַּת חַתְנָא מִן אָדָם
וְזוּגֵיהּ דְכֵן כְּתִבָא מְפָרַשׁ וּבָרִיךְ יַתְהוֹן
מֵימְרֵיהּ דַיְיָ וַאֲמַר לְהוֹן מֵימְרֵיהּ דַיְיָ תְּקוּפוּ
וּסְגוּן וּמְלוֹן יַת אַרְעָא וּכְבוֹשׁוּ יָתָהּ :
אַלֵּיפְתְּ יָתַן לְמִבְקְרָא יַת בִּישַׁיָא מִן
אֲבוּנָן אַבְרָהָם צַדִּיקָא כַּד אִתְגְּלֵיתְ
עִלָּוֵי בְּמֵישְׁרֵי חֲזוָא וּפַקֵּידְתְּ יָתֵיהּ לְמִגּוֹר
עוּרְלָתֵיהּ וִיתִיב לֵיהּ בִּתְרַע מַשְׁכְּנֵיהּ
בְּמֵחוֹם יוֹמָא דְכֵן כְּתִבָא מְפָרַשׁ וַאֲמַר
וְאִתְגְּלִי עִלָּוֵי מֵימְרֵיהּ דַיְיָ בְּמֵישְׁרֵי
חֲזוָא : וְעוֹר אַלֵּיפְתְּ לָן לְמִבְרְכָא יַת
אַבְלַיָא מִן אֲבוּנָן יַעֲקֹב צַדִּיקָא כַּד
אִתְגְּלֵיתְ עִלָּוֵי בְּמֵיתֵיהּ מִן פַּדַּן דַאֲרָם
כַּד אַרְעִית לְדְבוֹרָה מַרְבִּיתָהּ דְרִבְקָה
אִמֵּיהּ אוֹרְחָא דְעָלְמָא וּמִיתַת עִלָּוֵי רָחֵל
בְּאוֹרְחָא וִיתִיב לֵיהּ יַעֲקֹב אֲבוּנָן צָוַח
וּמְיַלֵּיל לָהּ וּמַסְפֵּד וּבָכֵי : וְאַתְּ רִבּוֹן
כָּל עָלְמַיָא יְיָ בְּמִכִּילַת רַחֲמָךְ טָבַיָא
אִתְגְּלֵיתָא עִלָּוֵי וְנַחֵימְתְּ יָתֵיהּ וּבִרְכַּת
אַבְלַיָא בָּרֵכְתְּ יָתֵיהּ עַל אִמֵּיהּ בְּנִין כְּדֵין
כְּתִבָא מְפָרַשׁ וַאֲמַר וְאִתְגְּלִי מֵימְרֵיהּ דַיְיָ
עַל יַעֲקֹב זְמַן תִּנְיָנוּת בְּמֵיתֵיהּ מִפַּדַּן אֲרָם
וּבָרִיךְ יָתֵיהּ : 16 וַהֲוָה אִישּׁוּן כְּרוּב
אַרְעָא לְמֵעַל לְאֶפְרָת וִילֵידַת רָחֵל
וְאִתְקַשִׁיאַת בְּמֵילְדָהּ :

Et tradiderunt in manum Jacobi omnia idola populorum, quæ in manibus eorum erant, quæ acceperant ex idolis Sichem, & monilia quæ erant in auribus habitatorum civitatis Sichem, in quibus depicta erat imago idolorum ipsius: & occultavit ea Jacob sub quercu, quæ erat juxta civitatem Sichem. Et profecti sunt inde celebrantes & orantes coram Domino: & fuit tremor à facie Domini super populos qui erant in civitatibus circa ipsos, & non persequuti sunt filios Jacob. Et venit Jacob in Luz, quæ est in terra Canaan, illa est Bethel, ipse & universus populus qui cum eo erat. Et ædificavit ibi altare, & vocavit locum illum, Deum qui habitare fecit Divinitatem suam in Bethel: quoniam ibi revelati sunt ei angeli Domini, dum fugeret ipse à facie Esau fratris sui. Et 8 mortua est Debora nutrix Rebeccæ, & sepulta subtus Bethel in campestribus planitiei: verùm ibi nuntium accepit Jacob de morte Rebeccæ matris suæ, & *ideo* vocavit nomen illius, Alius fletus. Et 9 apparuit Dominus Jacobo rursus, dum rediret ex Padan Aram: & benedixit *ei* Dominus per nomen sermonis sui postquam mortua esset mater ejus. Et dixit illi Do- 10 minus; Hactenus fuit nomen tuum Jacob: non vocabitur nomen tuum rursus Jacob, sed Israel erit nomen tuum; & vocavit nomen ejus Israel. Et dixit illi Dominus; Ego 11 sum Deus omnipotens, cresce & multiplicare: populus sanctus & congregatio prophetarum & sacerdotum erunt ex filiis tuis quos genuisti, & duo reges rursus ex te exibunt. Et terram quam dedi A- 12 brahamo & Isaaco, tibi dabo eam, & filiis tuis post te dabo *hanc* terram. Et ascendit ab eo 13 divina majestas Dei, in loco ubi locutus erat cum eo. Et erexit 14 ibi statuam, in loco in quo locutus erat cum eo, statuam lapideam: & libavit super eum libamen vini & libamen aquæ, quoniam sic facturi erant in festo tabernaculorum, & effudit etiam super eum oleum olivarum. Et 15 vocavit Jacob nomen loci illius, in quo loquutus erat cum eo Dominus, Bethel. Et profecti sunt 16 ex Bethel, & erat rursus multum spatii proventus terræ ad veniendum in Ephrata: & peperit Rachel, & difficultatem habuit in pariendo.

Hierof. 8. *Et mortua est Debora nutrix ipsius Rebeccæ, & sepulta est infra Bethel sub quercu: & vocavit nomen ejus, Quercum fletus. 9 Deus æternitatis, sit nomen ejus benedictum in secula seculorum, docuisti nos mandata pulchra & statuta elegantia: docuisti nos benedictionem sponsalitiam ab Adamo & conjuge ejus, nam Scriptura disertè tradit; Et benedixit eis sermo Domini, & dixit illis sermo Domini; Fortes estote & multiplicamini, & replete terram, & subigite eam. Docuisti nos visitandos esse ægrotos, ex patre nostro Abrahamo justo, quando apparuisti illi in valle illustri, & præcepisti ei circuncidere præputium suum, & sedit in ostio tabernaculi in calore diei, nam sic Scriptura disertè expressit, & dixit; Et apparuit illi sermo Domini in valle illustri. Præterea docuisti nos benedicere lugentes ex patre nostro Jacobo justo, quando apparuisti ei dum veniret ex Padan Aram quando contigit Deboræ nutrici Rebeccæ matris suæ via seculi, & mortua est ipsi Rachel in via, & sedit Jacob pater noster clamans, & ejulans propter eam, & lugens, & flens. Tu autem Domine omnium seculorum Deus pro mensura miserationum tuarum bonarum manifestatus es ei & consolatus es eum & benedictione lugentium benedixisti illi propter matrem suam, quod scriptura disertè exponit et dicit; Et manifestatus est sermo Domini ipsi Jacobo tempore secundo, dum veniret ipse ex Padan Aram, & benedixit ei. 16 Et erat terminus milliaris terræ ad ingrediendum Ephratha: & peperit Rachel, et difficultatem passa est in partu suo.*

Versio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

4 * بدادند بيعقوب مر همه معبود آن بيگانه آنچه در دست ايشان و مر آن گوشوارها آنچه در
5 گوشهاي ايشان بجنبيد ايشانرا يعقوب فرود آن اله آنچه اوار شكم * منزل بر داشتند بود ترس
6 خدا ابر آن شهرها آنچه گرداگرد ايشان و نه تاختند پسي پسران يعقوب * بيامد يعقوب
7 بلوز آنچه در زمين كنعن او بيت ال او و همه آن قوم آنچه اوار او * ابدان كرد آنجا مذبح
بخواند بجا ال بيت ال كه آنجا آشكارا شدند باو فرشتهاي آن خدا در گريختن از پيش برادري
8 او * بمرد دبوره شيردهاي ربقه گور كرده شد لز فرود ببيت ال فرود آن الّون بخواند نام
9 او الّون بكوت * ديدار شد خدا بيعقوب نيز در آمدن او از فدن ارم آفرين كرد اويرا *
10 گفت باو خدا نام تو يعقوب نه خوانده شود كه الّا يسرال باشد نام تو بخواند مر نام او
11 يسرال * گفت باو خدا من خداي شدّي برومند شو و بسياري قوم و جمع قومها باشد
12 از تو و پادشاهان از صلب تو بيرون آيند * و مر آن زمين آنچه بدادم بابرهم و بيصحق
13 بتو بدهم آنرا و بنسل تو پس تو بدهم مر آن زمين * بر آمد از بالاي او خدا درجاي
14 آنچه سخن گفت اوار او * بياستاند يعقوب انگيخته درجاي آنچه سخن گفت باو انگيختهي
15 سنك پشنجش كرد ابر او پشنجش بريخت ابر آن روغن * بخواند يعقوب مر نام آن جا آنچه
16 سخن گفت اوار او خدا بيت ال * منزل برداشتند از بيت ال بود نيز فرسخ آن زمين بآمدن
بافرت برآييد رحل و سختي يافت در زاييدن آن *

* *Dederunt igitur ipsi Jaacob omne numen alienum quod in manu eorum, & inaures quæ in auribus eorum, absconditque eos Jaacob sub Elah quæ erat apud Shechem. Quum mansiones removebant, erat terror Dei super civitates quæ in circuitu eorum, et non persecuti sunt post filios Jaacob. Veniens itaq;* 6 *Jaacob in Luz quæ est in terra Chenaan, (ipsa est Beth-el,) ipse & omnis populus qui cum eo,* Ex- 7 *truxit illic altare, vocavitq; locum, El-Beth-el, quia illic manifestati fuebant ei angeli Dei cùm fugeret à conspectu fratris sui.* Et mortua 8 *Deborah nutrix Ribcah, sepulta fuit subter Beth-el, sub Allon: vocavitq; nomen* loci *illius, Allon-Bachuth. Iterum conspectus est Deus ipsi Jaa-* 9 *cob in adventu ejus à Phadan-Aram, benedixitque ei.* Et dixit *ei Deus; Nomen tuum Jaacob non vocabitur, sed Israel erit nomen tuum: vocavitque nomen ejus, Israel.* Porrò *dixit ei Deus, Ego* sum *Deus Shaddai, frugifer esto & multitudo populi & cœtus gentium erit ex te, & reges è lumbis tuis egredientur.* Et *terram quam dedi Abraham & Ishaac tibi dabo eam: & sobol tuæ post te dabo terram.* Et *ascendit ab eo Deus in loco quo sermonem habuerat cum eo.* Statuitq; *Jaacob statuam in loco quo locutus fuerat ad eum, statuam lapidis: conspersitq; eam conspersionem, ac effudit super eam oleum.* Et *vocavit Jaacob nomen loci quo sermonem habuerat cum eo Deus, Beth-el. Mansionemq; removerunt à Beth-el: erat quoque Parasanga terræ ad veniendum in Ephrath, parturiit Rahel, & duritiem invenit in partu suo.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויהי והוה בקשיתה במילדה ואמרת לה חייתא לא תדחלין ארום אוף דין 17
ליך בר דכר : ויהי והוה במיפק נפשה 18
ארום מטת עלה מותא וקרת שמיה בר
דווי ואבוי קרא ליה בנימין : ותמת

ירושלמי 18 ואבוי הוה קרי ליה בלש
בית קודשא בנימין :

ומיתת רחל ואתקברת באורח אפרת היא בית לחם : ויצב ואקים יעקב קמתא 19 20
על בית קבורתא היא קמת בית קבורתא דרחל עד יומא דין : ויסע ונטל 21
יעקב ופרס למשכניה מן להלא למגדלא דעדר אתרא דמתמן עתיד דאתגלי
מלכא משיחא בסוף יומיא : ויהי והוה כד שרא ישראל בארעא ההיא ואזל 22
ראובן ובלבל ית מצעא דבלהה פלקתיה דאבוי דהות מסדרא כל קביל מצעא
דליאה אמיה ואתחשיב עילוי כאילו שמיש עמה ושמע ישראל ובאיש ליה ואמר
ווי דלמא נפק מיני פיסולא היכמא דנפק מן אברהם ישמעאל ומן אבא נפק
עשו מתיבא רוחא דקודשא וכן אמר ליה לא תדחל דכלהון צדיקין ולית בהון
פיסולא דמבתר דאיתיליד בנימין הוו בני יעקב תריסר : בני לאה 23
בוכריה דיעקב ראובן ושמעון ולוי ויהודה ויששכר וזבולון : בני בני רחל 24
יוסף ובנימין : ובני ובני בלהה אמתא דרחל דן ונפתלי : ובני ובני זלפה 25 26
אמתא דלאה גד ואשר אלין בני יעקב דאתילידו ליה בפדן ארם : ויבא
ואתא יעקב לות יצחק אבוי לממרא קרית ארבע היא חברון דדר תמן אברהם 27
ויצחק : ויהיו והוו יומי יצחק מאה ותמנן שנין : ויגוע ואתנגיד יצחק ומית 28 29
ואתכנש לעמיה סיב ושבע יומין וקברו יתיה עשו ויעקב בנוי :

לו

ואלה ואלין ייחוסין דעשו הוא דמתקרי אדום : עשו עשו נסיב ית נשוי 1 2
מבנת כנען ית עדה ברת אלון חתאה וית אהליבמה ברת ענה ברת צבעון
חיואה : ואת וית בשמת ברת ישמעאל דאסיבא ליה נביות אחהא : ותלד 3
וילידת עדה לעשו ית אליפז ובשמת ילידת ית רעואל : ואהליבמה 4
ואהליבמה ילידת ית יעוש וית יעלם וית קרח אלין בנוי דעשו די אתילידו 5
ליה בארעא דכנען : ויקח ודבר עשו ית נשוי וית בנוי וית בנתוי וית כל 6
נפשת ביתיה וית גיתוי וית בעירוי וית כל נכסוי די קנה בארעא דכנען וטייל
לארע אוחרי דהות רמיא עלוי אימתה דיעקב אחוהי :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et factum eſt cum laboraret difficultate partus, tum dixit illi obſtetrix ; 17
Ne timeas, quoniam etiam hic tibi filius maſculus. Et factum eſt 18
cum egrederetur anima ejus, quia
adveniebat ad ipſam mors, & vocavit nomen ejus, Filium doloris
mei : ſed pater vocavit eum Binjamin. Et mortua eſt Rachel, & 19
ſepulta eſt in via Ephrath, ipſa eſt Bethleem. Et erexit Jacob ſtatuam 20
ſuper domum ſepulchri *ejus*, ipſa eſt ſtatua domus ſepulchri Rachel
uſque ad diem hanc. Et profectus Jacob extendit tabernaculum 21
ſuum ultra turrim Eder, loco in quo manifeſtaturus eſt ſe rex Meſſias in
fine dierum. Et accidit cum moraretur Iſrael in terra illa, ut abiret 22
Ruben & confunderet ſtratum Bilhæ concubinæ patris ſui, quod
ordinatum erat è regione ſtrati Leæ matris ſuæ, & reputatum eſt illi ac ſi
concubuiſſet cum ea : & audivit Iſrael, & diſplicuit illi, & dixit ;
Væ, fortè ex me exierit aliquis degener, quemadmodum ex Abraham
exiit Iſrael, & ex patre meo exiit Eſau : reſpondit Spiritus
ſanctus, & ſic dixit illi ; Ne timeas, quoniam omnes ſunt juſti, &
non eſt inter eos degener. Nam poſtquam natus eſt Binjamin fuerunt
filii Jacob duodecim. Filii Leæ ; primogenitus Jacob Ruben : 23
& Simeon, & Levi, & Juda, & Iſſachar, & Zebulun. Filii Rachel ; 24
Joſeph, & Binjamin. Et filii Bilha ancillæ Rachelis ; Dan, 25
& Nephtali. Et filii Zilpa ancillæ Leæ ; Gad & Aſcher. Iſti ſunt 26
filii Jacob, qui nati ſunt illi in Padan Aram. Et venit Jacob ad 27
Iſaac patrem ſuum in Mamre civitatem Arba, ipſa eſt Hebron, ubi
habitavit Abraham & Iſaac. Et fuerunt dies Iſaac centum octoginta 28
anni. Et expiravit Iſaac, & mortuus eſt, & collectus ad populum 29
ſuum ſenex & ſatur dierum : & ſepeliverunt eum Iſaac & Jacob
filii ejus.

Hieroſ. 18. *Pater autem ejus vocabat ipſum linguâ domus ſanctæ, Binjamin.*

CAP. XXXVI.

Iſtæ autem ſunt proſapiæ Eſau, ille eſt qui vocatur Edom. Eſau 1
accepit uxores ex filiabus Canaan : Ada filiam Elon Hettæi, & Aolibama 2
filiam Anæ filiæ Sibeon Hevæi. Et Boſmath filiam Iſmael, 3
quam dedit illi in uxorem Nebajoth frater ejus. Et peperit Ada ipſi 4
Eſau Eliphaz : & Boſmath peperit Rehuel. Aholibama autem peperit 5
Jehus, & Jahlam, & Korach : iſti ſunt filii Eſau, qui nati ſunt
illi in terra Canaan. Et accepit Eſau uxores ſuas, & filios ſuos & 6
filias ſuas, & omnes animas domus ſuæ, & greges ſuas & armenta
ſua, & omnem poſſeſſionem ſuam, quam acquiſierat in terra Canaan,
& abiit in terram aliam : injectus enim erat ſuper ipſum terror
Jacobi fratris ſui.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

*بود در سختي رسيدن آن [illegible] زاييدن آن كفت بآن آن دايه نه ترسي كه نيز اين بتو پسر 17
بود در بيرون آمدن [illegible] ان كه مردي بخواند نام او بن اوني و پدري او بخواند باو بنيمين 18
*بمرد رحل كور كرده شد در راه افرت آن بيت لحم * بياستاند يعقوب انكيخته ابر 19 20
كورجاي آن آن انكيختهي كورجايي رحل تا آن روز* منزل برداشت يسرال ميل كرد خيمهي 21
او از فرود بمجدل عدر* بود در مسكن كردن يسرال در زمين آن برفت راوبن وبخسپيد 22
اواز بلهه سرّيتي پدري او بشنويد يسرال بودند پسران يعقوب دوازده *پسران لاه نخستا 23
زاد يعقوب راوبن [وشمعون ولوي ويهوده ويششكر وزبلون] *پسران رحل يوسف وبنيمين* 24
*وپسران بلهه پرستاري رحل دن ونفتلي * وپسران زلفه پرستاري لاه جد واشر ايشان 25 26
پسران يعقوب آنكه زاييده شد باو در فدن ارم *بيامد يعقوب بيصحق پدري او ممرا قريت 27
اربع آن حبرون آنكه بنشست آنجا ابرهم ويصحق *بودند روزكاران يصحق صد وهشتاد 28
سال * بناليد يصحق وبمرد وجمع شد بقوم او پير وسير عمر كور كردند اويرا 29
عشو ويعقوب پسران او*

* فصل سي ششم *

*ايشان تولّدها عشو او ادوم *عشو بستاند مر زنان او از دختران كنعن مر عده دختري 1 2
ايلون ان حتي ومر اهليبمه [دختري عنه] دختري صبعون هحوّي * وبسمت دختري 3
يسمعال خواهري نبيوت* بزاييد عده بعشو مر اليفز وبسمت بزاييد مر رعوال *واهليبمه 4 5
بزاييد مر يعوش ومر يعلم ومر قرح ايشان پسران عشو آنكه زاييده شدند باو در زمين
كنعن *بستاند عشو مر زنان او ومر پسران او ومر دختران او ومر همه جانهاي خانهي او 6
ومر رمهي او ومر همه چهارپاي او ومر همه حاصل كردهي او آنكه مال كرد در زمين
كنعن برفت بزمين از پيش يعقوب برادري او*

Fuit cùm durities obveniret ei in 17
partu ſuo, dixit ei obſtetrix ; Ne
metuas, quia etiam iſte tibi filius.
Fuitq;, in exitu animæ ejus, (moriebatur 18
enim,) vocavit nomen ejus,
Ben-oni: at pater ejus vocavit eum,
Binjamin. Mortua itaq; Rahel ſepulta 19
fuit in via Ephrath: hæc eſt Bethlehem.
Statuitque Jaacob ſtatuam 20
ſuper ſepulchrum ejus : ea eſt ſtatua
ſepulchri Rahel uſque hodiè.
Manſionemque removens Iſrael depoſuit 21
tentorium ſuum ſubter Migdal-eder.
Et fuit, cùm habitaret Iſrael 22
in terra illa, abiit Reuben &
concubuit cum Bilhah concubinâ
patris ſui : audivitque Iſrael. Et
fuerunt filii Jaacob duodecim.
Filii Leah: primogenitus Jaacob 23
Reuben, & Shimeon, & Levi, & Jehudah,
& Iſhſhachar, & Zebulun.
Filii Rahel : Joſeph, et Binjamin. 24
Et filii Bilhah ancillæ Rahel: Dan, 25
& Naphtali. Et filii Zilphah an- 26
cillæ Leah : Gad, & Aſher. Hi
ſunt filii Jaacob, qui nati ſunt ei
in Phadan-Aram. Venit quoque 27
Jaacob ad Iſhac patrem ſuum in
Mamre Cirjath Arbah, illa eſt
Hebron, ubi ſedit Abraham &
Iſhac. Fuerunt autem dies Iſhac 28
centum & octoginta anni. Et ex- 29
piravit Iſhac, ac mortuus eſt, &
collectus eſt ad populum ſuum, ſenex
& ſatur ætatis : & ſepeliverunt
eum Eſhau & Jaacob filii
ejus.

CAP. XXXVI.

Hæ ſunt progenies Eſhau, ipſe 1
eſt Edom. Eſhau accepit uxores ſu- 2
as de filiabus Chenaan, Adah filiam
Elon Hittæi, & Aholibamah
filiam Anah filiæ Sibon Hivvæi:
Et Boſhmath filiam Iſhmael, ſorem 3
Nebajoth. Peperit Adah ipſi 4
Eſhau, Eliphaz: & Boſhmath peperit
Reuel. Et Aholibamah pepe- 5
rit Jeush, & Jaalam, & Corah:
iſti filii Eſhau, qui nati ſunt ei in
terra Chenaan. Tulitque Eſhau 6
uxores ſuas, & filios ſuos, &
filias ſuas, omneſque animas
domûs ſuæ, & omnes greges ſuos,
omneſque quadrupedes ſuas,
& omne quod acquiſitum
erat ei, quod [illegible] in terra
Chenaan, abiitque in terram
aliam à conſpectu Jaacob fratris ſui.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

כי היה ארום הוה נכסיהון סגי מלמיתב כחדא ולא בהילת ארעא תותבותהון 7
לסוברא יתהום מן קדם גיתיהון : וישב ויתיב עשו בטוור גבלא עשו הוא 8
רבא דאדומאי : ואלה ואלין ייחוסין דעשו רבא דאדומאי דבית מדורהון 9
בטוור גבלא : אלה אלין שמהת בני עשו אליפז בר עדה איתת עשו רעואל בר 10
בשמת איתת עשו : ויהיו והוו בני אליפז תימן אומר צפו ונעתם וקנז : ותמנע 11
ותמנע הות פילקתא לאליפז בר עשו וילידת לאליפז ית עמלק הוא אליפז 12
חברידה דאיוב אלין בני עדה איתת עשו : ואלה ואלין בני רעואל נחת וזרח 13
שמה ומזה אלין הוון בני בשמת איתת עשו : ואלה ואילין הוו בני אהליבמה 14
ברת ענה ברת צבעון איתת עשו וילידת לעשו ית יעוש וית יעלם וית קרח : אלה
אלין רברבי בני עשו בני אליפז בוכריה דעשו רבא תימן רבא אומר רבא צפו 15
רבא קנז : אלוף רבא קרח רבא נעתם רבא עמלק אלין רברבי אליפז דמדורהון 16
בארעא דאדום אלין בני עדה : ואלה ואלין בני רעואל בר עשו רבא נחת רבא 17
זרח רבא שמה רבא מזה אלין רברבי רעואל דמדורהון בארעא דאדום אלין בני
בשמת איתת עשו : ואלה ואלין בני אהליבמה איתת עשו רבא יעוש רבא 18
יעלם רבא קרח אלין רברבי אהליבמה ברת ענה איתת עשו : אלה אלין בני 19
עשו ואלין רברבנהום הוא אבא דאדומאי : אלה אלין בנוי דגבל גנוסיא 20
דמקדמת דנא הוון יתבי ארעא ההיא לוטן ושובל וצבעון וענה : ודישון ודישון 21
ואצר ודישן אלין רברבי גנוסיא בנוי דגבל דמדורהון מן עלמין בארעא ארומאי :
ויהיו והוו בני לוטן חרי והימם ואחתיה דלוטן תמנע : ואלה ואלין בני שובל 22 23
עלון ומנחת ועיבל שפו ואונם : ואלה ואלין בני צבעון ואיה וענא הוא ענה 24
דארבע ית ערדיא עם אתני ולזמן אשכח ית כודנייתא די נפקו מנהון כד הוה
רעי ית חמרייא לצבעון אבוי : ואלה ואלין בני ענה דישון ואהליבמה בת ענה : 25
ואלה ואילין בני דישן חמרן וישבן ויתרן וכרן : אלה אלין בני אצר בלהן וזעון 26 27
ועקן : אלה אלין בני דישן עוץ וארם : אלה אלין רברבי גנוסיא רבא לוטן רבא 28
שובל רבא צבעון רבא ענה : 29

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Quia erat ſubſtantia eorum multa quàm ut poſſent habitare ſimul : neque 7
poterat terra peregrinationis eorum ferre eos propter pecora eorum. Et 8
habitavit Eſau in monte Gebal : Eſau ipſe eſt princeps Idumæorum.
Iſtæ autem ſunt proſapiæ Eſau principis Idumæorum, quorum habitatio- 9
nis locus erat in Gebal. Iſta ſunt nomina filiorum Eſau : Eliphaz filius 10
Ada uxoris Eſau, Rehuel filius Baſmath uxoris Eſau. Et fuerunt filii 11
Eliphaz : Theman, Omar, Tſepho, & Gaetam, & Kenaz. Porro Timna 12
fuit concubina Eliphaz filii Eſau, & peperit Eliphazo Amalek : ille eſt
Eliphaz ſocius Jobi. Iſti ſunt filii Adæ uxoris Eſau. Et iſti ſunt filii 13
Rehuel ; Nachath, & Zerach, Schammah, & Mizzah : iſti fuerunt filii
Boſmath uxoris Eſau. Et iſti ſunt filii Aolibama filiæ Ana filiæ Tſibeon 14
uxoris Eſau : & peperit ipſi Eſau Jehus, & Jaelam, & Korach. Iſti 15
autem ſunt principes filiorum Eſau filii Eliphaz primogeniti Eſau ; prin-
ceps Theman, princeps Omar, princeps Tſepho, princeps Kenaz. Prin- 16
ceps Korach, princeps Gaëtam, princeps Amalek : iſti ſunt principes
Eliphaz, quorum habitatio erat in terra Edom, iſti ſunt filii Ada. Et iſti 17
ſunt filii Rehuel filii Eſau princeps Nachath, princeps Zerach, princeps
Schamma, princeps Mizza : iſti ſunt principes Rehuel quorum habitatio
eſt in terra Edom, iſti ſunt filii Boſmath uxoris Eſau. Iſti autem ſunt 18
filii Aolibama uxoris Eſau ; princeps Jeuſch, princeps Jaëlam, princeps
Korach : iſti ſunt principes Aolibama filiæ Ana uxoris Eſau. Iſti ſunt 19
filii Eſau, & iſti ſunt magnates eorum, iſte eſt pater Idumæorum. Iſti 20
autem ſunt filii Gebal, generationes quæ antea habitabant in illa terra :
Lotan, & Schobal, & Tſibeon, & Ana. Et Diſchon, & Etſer, & Diſ- 21
chan : iſti ſunt principes proſapiæ filiorum Gebal, quorum habitatio à
ſeculo in terra Idumæorum. Et fuerunt filii Lotan, Hori & Hemam : 22
& ſoror ipſius Lotan erat Timna. Et iſti ſunt filii Schobal ; Alevan, & 23
Manahath, Et Ebal, Schepho, & Onam. Et iſti ſunt filii Tſibeon, & 24
Aia, & Ana : iſte eſt Ana qui commiſit onagros cùm aſinabus, & poſt
tempus invenit mulos qui ex illis exierunt, cum paſceret aſinos Tſibeon
patris ſui. Et iſti ſunt filii Ana, Diſchon : & Aolibama filia Ana. 25
Porro iſti ſunt filii Diſchan : Chemdan, & Jisban, & Jithran, & Ke- 26
ran. Iſti ſunt filii Etſer : Bilhan, & Zaëvan, & Akan. Iſti ſunt filii 27
Diſchan, Uts & Aram. Iſti ſunt magnates familiæ *Horæorum* : prin- 28
ceps Lotan, princeps Schobal, princeps Tſibeon, princeps Anah. 29

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

*كه بود مال ايشان بسيار از نشستن يكجا ونه توانست زمين نشستن جاي ايشان 7
ببر داشتن ايشان از جهت رمهاي ايشان *بنشست عشو در كوه شعير عشو او ادوم *و اينان 8 9
تولدهاي عشو پدري ادوم در كوه شعير * اينان نامهاي پسران عشو اليفز پسر عده 10
زني عشو رعوال پسري بشمت زني عشو* بودند پسران اليفز تيمن [اومر صفو و جعتم 11
و قنز] * وتمنع بود سريتي باليفز پسري عشو برزاييد باليفز مر عملق اينان پسران عده 12
زني عشو * و اينان پسران رعوال نحت [و زرح شمه و مزه] اينان بودند پسران بشمت زني 13
عشو * و اينان بودند پسران اهليبمه دختري عنه دختري صبعون زني عشو برزاييد بعشو 14
مر يعوش [و مر يعلم و مر قرح] * اينان مهتران پسران عشو پسران اليفز نخست زاد عشو مهتر 15
تيمن [مهتر اومر مهتر صفو مهتر قنز* مهتر قرح مهتر جعتم مهتر عملق] اينان مهتران اليفز 16
در زمين ادوم اينان پسران عده * اينان پسران رعوال پسري عشو مهتر نحت [مهتر زرح 17
مهتر شمه مهتر مزه اينان مهتران رعوال در زمين ادوم اينان پسران بشمت زني عشو*
* و اينان پسران اهليبمه زني عشو مهتر يعوش مهتر يعلم مهتر قرح اينان مهتران اهليبمه 18
دختري عنه زني عشو] * اينان پسران عشو و اينان مهتران ايشان او ادوم* اينان پسران شعير آن 19 20
حوري نشينان آن زمين لوطن [و شوبل و صبعون و عنه * و ديشون و اصر و ديشن] اينان 21
مهتران آن حوري پسران شعير در زمين ادوم * بودند پسران لوطن حوري و هيمم 22
و خواهري لوطن تمنع * و اينان پسران شوبل علون [و منحت و عيبل شفو و اونم] * 23
* و اينان پسران صبعون و ايه و عنه او عنه آنچه بيافت مر آن استرها در بيابان در چرانيدن 24
او مر آن خرها بصبعون پدري او * و اينان پسران عنه ديشون و اهليبمه دختري عنه * 25
* و اينان پسران ديشن حمدن و اشبن و يترن و كرن * اينان پسران اصر بلهن و زعون 26 27
و عقن * اينان پسران ديشن عوص و ارن * اينان مهتران آن حوري مهتر لوطن [مهتر 28 29
سوبل مهتر صبعون مهتر عنه*

Quia erant opes eorum nimiæ 7 ſedere uno loco, neque poterat terra commorationis eorum ſuſtinere eos propter greges eorum. Seditque Eshau in monte Sheir : 8 Eshau, ipſe eſt Edom. Et iſtæ 9 ſunt progenies Eshau patris Edom in monte Sheir. Hæc ſunt nomina 10 filiorum Eſhau : Eliphaz filius Adah uxoris Eshau : Reüel filius Boshmath uxoris Eshau. Fuerunt 11 filii Eliphaz : Teman, Omar, Sepho, & Gaatham, & Cenaz. Porrò 12 Timna erat concubina Eliphaz filii Eſhau : quæ peperit ipſi Eliphaz, Amalec. Hi ſunt filii Adah uxoris Eſhau. Et iſti ſunt filii Reüel : 13 Nahath, & Zerah, Shammah, & Mizzah : hi fuerunt filii Boshmath uxoris Eshau. Iſti verò fu- 14 erunt filii Aholibamah filiæ Anah filiæ Sibeon uxoris Eshau : quæ peperit ipſi Eshau, Jeüsh, & Jaalam, & Corah. Iſti ſunt 15 principes filiorum Eshau. Filii Eliphaz primogeniti Eshau : princeps Teman, princeps Omar, princeps Sepho, princeps Cenaz, Prin- 16 ceps Corah, princeps Gaatham, princeps Amalec : iſti ſunt principes Eliphaz in terra Edom, iſti ſunt filii Adah. Hi autem ſunt filii Reüel filii Eshau : princeps Nahath, princeps Zerah, princeps Shammah, princeps Mizzah : hi ſunt principes Reüelis in terra Edom : iſti filii Boshmath uxoris Eshau. Hi verò ſunt filii Aholibamah uxoris Eshau : princeps Jeüsh, princeps Jaalam, princeps Corah : hi ſunt principes ex Aholibamah filiâ Anah, uxore Eshau. Hi ſunt filii Eshau, & hi principes eorum : ipſe eſt Edom. Iſti autem ſunt filii Sheir Horæi, ſedentes in terrâ : Lotan, & Shobal, & Sibeon, & Anah, Et Dishon, & Eſer, & Dishan : hi ſunt principes Horæorum, filii Sheir in terra Edom. Fueruntq; filii Lotan, Hori & Hemam : & ſoror Lotan, Timna. Et iſti ſunt filii Shobal : Alvan, & Manahath, & Ebal, Shepho & Onam. Et iſti ſunt filii Sibeon : & Ajah, & Anah : ipſe Anah eſt qui invenit mulos in deſerto, cùm paſceret aſinos Sibeon patris ſui. Et iſti ſunt filii Anah : Diſhon, & Aholibamah filia Anah. Et iſti ſunt filii Diſhon : Hemdan, & Eſhban, & Ithran, et Cheran. Iſti ſunt filii Eſer : Bilhan, et Zaavan, et Acan. Iſti ſunt filii Diſhan : Uts et Aram. Iſti ſunt principes Horæorum : princeps Lotan, princeps Shobal, princeps Sibeon, princeps Anah.

אלוף רבא דישון רבא אצר רבא דישן אלין רברבי גנוסיא לרברבניהון 30
דמדוריהון מן קדמת דנא בארעא דגבלא: ואלה ואלין מלאכיא די מלכו 31
בארעא דאדום קדם עד לא מלך מלכא לבני ישראל: וימלוך ומלך באדום 32
בלעם בר בעור ושום קרתא דבית מלכותיה דנהבה: וימת ומית בלע ומלך 33
תחותוי יובב בר זרח מבצרה: וימת ומית יובב ומלך תחותוי חושם מארע 34
דרומא: וימת ומית חושם ומלך תחותוי הדד בר בדד דקטל ית מדינאי 35
בסדרותידה עמהון קרבא בחקלי מואב ושום קרתא דבית מלכותיה עוית:
וימת ומית הדד ומלך תחותיה שמלה ממשרקה: וימת ומית שמלה ומלך 36 37
תחותוי שאול דמן רחובות דעל פרת: וימת ומית שאול ומלך תחותוי בעל 38
39 חנן בר עכבור: וימת ומית בעל חנן
בר עכבור ומלך תחותוי הדר ושום קרתא
דבית מלכותיה פעו ושום אנתתיה
מהיטבאל ברת מטרד הוא גברא דהוא
לעי במטרדה ובסרדיתא ומן דעתר
וקנה נכסין הדר למהוי מתגאה בלביה
למימר מאן הוא כספא ומאן הוא דהבה:

ירושלמי 39 ומלך מן בתריה הדר
ושמה דקרתיה פעו ושום דאתתיה
מהיטבאל ברת מטרד ברתא דמצרף
דהבא גברא דהוה לעי במטרדא כל יומי
חייוהי מן בתר דאכל ושבע חזר ואמר
מה הוא דהבא ומה הוא כספא:

ואלה ואלין שמהת רברבי עשו ליחוסיהון לאתר מדוריהון בשמהתהון רבא תמנע 40
רבא עלוה רבא יתת: אלוף רבא אהליבמא רבא אלה רבא פינון: אלוף רבא קנז 41
רבא תימן רבא מבצר: אלוף רבא מגדיאל הוא הוה מתקרי מגדיאל על שום 42 43
קרתיה מגדל תקיף היא רבא עירם אלין רברבי אדום למותבניהון בארעא
אחסנתיהון הוא עשו אבוהון דאדומאי:

לו

פ פ פ

וישב ויתיב יעקב בשליותא בארע תותבות אבוי בארעא דכנען: אלה אלין 1 2
ורעיית יעקב יוסף בר שבסרי שנין הוה במפקיה מן בית מדרשא והוא טלה
מתרבי עם בני בלהה ועם בני זלפה נשיא דאבוי ואייתי יוסף ית טיביהון
ביש וחמנון דאכלין בשרא דתליש מן חיוא חייא ית אודנייא וית דנבייא ואתא
ותני לות אבוהון: וישראל וישראל 3
רחים ית יוסף מכל בנוי ארום איקונין
דיוסף דמיין לאיקונין דיליה ועבד ליה פרגוד מצוייר: ויראו וחמון אחוי ארום 4
יתיה רחם אבוהון מכל אחוי ונטרו ליה בבו ולא צבן למללא עמיה שלם:

ירושלמי 3 פרגוד מצוייר:

Princeps Diſchon, princeps Ezer, princeps Diſchan: iſti ſunt magnates 30
proſapiæ Horæorum ſecundùm principes ſuos, quorum habitatio 31
antea erat in terra Gebal. Iſti verò ſunt reges qui regnârunt in terra
Edom, antequam regnaret rex in filios Iſrael. Regnavit autem in 32
Edom Bileam filius Beor, & nomen civitatis domus regni ejus Dinhaba.
Et mortuus eſt Bela: & regnavit pro eo Jobab filius Zerach 33
ex Botſra. Et mortuus eſt Jobab: & regnavit pro eo Chuſcham 34
de terra auſtrali. Et mortuus eſt Chuſam: & regnavit pro eo Hadad 35
filius Bedad, qui interfecit Madianitas dum ordinaret cum illis
bellum in agris Moab; & nomen civitatis domus regiæ ejus Avith.
Et mortuus eſt Hadad: & regnavit pro eo Samlah de Maſreka. Et 36
mortuus eſt Samla: & regnavit pro eo Saul qui erat ex Rehoboth, 37
quæ eſt juxta Euphratem. Et mortuus eſt Saul: & regnavit pro eo 38
Baalhanan filius Akbor. Et mortuus 39
eſt Bahalhanan filius Akbor:
& regnavit pro eo Hadar, &
nomen civitatis domus regiæ ejus
Pahu: & nomen uxoris ejus Mehetabeel
filia Matred; ille eſt vir
qui laborabat aſſiduè & cum vigilantia,
poſtquam autem dives
factus eſt & comparavit opes, tum
elatior factus eſt in corde ſuo, dicendo;
Quid eſt argentum, &
quid eſt aurum? Hæc vero ſunt 40
nomina principum Eſau juxta proſapiam ſuam, juxta locum habitationum
eorum, cum nominibus ſuis, princeps Timna, princeps Alva,
princeps Jetheth: Princeps Aholibama, princeps Ela, princeps Pinon: 41
Princeps Kenaz, princeps Teman, princeps Mibtſar: Princeps 42
Magdiel, ipſe vocabatur Magdiel de nomine civitatis ſuæ, quæ turris 43
erat fortiſſima, princeps Iram: iſti ſunt principes Edom juxta habitationes
ſuas, in terra poſſeſſionis eorum; ipſe eſt Eſau pater Idumæorum.

Hieroſ. 39. *Et regnavit poſt ipſum Hadar, & nomen urbis ejus Pahu, & nomen uxoris ejus Mehetabel filia Matred, filia aurifabri, viri qui laborabat labore indefeſſo omnibus diebus vitæ ſuæ, poſtquam* autem *comederat & ſatur erat, revertebatur & dicebat; Quid eſt aurum, et quid eſt argentum?*

CAP. XXXVII.

SECT. IX.

ET habitavit Jacob in tranquillitate, in terra peregrinationis patrum ſuorum, 1
in terra Canaan. Iſtæ ſunt generationes Jacob: Joſeph natus erat 2
ſeptemdecim annos cum exiret è ſchola, & ipſe puer educatus cum filiis
Bilha & cum filiis Zilpa uxorum patris ſui: & afferebat Joſeph
famam eorum malam, viderat enim eos comedentes carnem quæ lacerata
erat ex beſtia vivente, nempe aures & caudas, itaque venit & renuntiavit
patri ſuo. Iſrael autem 3
diligebat Joſephum præ omnibus
filiis ſuis, Quoniam imago Joſephi
ſimilis erat imagini ipſius, & fecit illi tunicam figuratam. Et viderunt 4
fratres ejus, quòd ipſum diligeret pater eorum præ omnibus fratribus ſuis,
& ſervârunt in illum inimicitias: neque volebant loqui cum eo pacificé.

Hieroſ. 3. *Tunicam figuratam.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

*مهتر ديشون مهتر اصر مهتر ديشن] ايشان مهتران آن حوري بمهتران ايشان در زمين 30
سعير * وايشان آن پادشاهان آنكه پادشاهي كردند در زمين ادوم بپيش پادشاهي كردن 31
پادشاهي بپسران يسرال * پادشاهي كرد در ادوم بلع پسري بعور و نام شهري او دنهبه * 32
*بمرد بلع پادشاهي كرد بجاي او يوبب پسري زرح از بصره * بمرد يوبب پادشاهي كرد 33 34
بجاي او حوشم از زمين آن تيمني * بمرد حوشم پادشاهي كرد بجاي او هدد پسري بدد 35
آن زنا مر مدين در دشت مواب و نام شهر او عويت * بمرد هدد پادشاهي كرد بجاي او شمله از 36
مسروقه * بمرد شمله پادشاهي [كرد] بجاي او شاول از كشاده جايها آن رود * بمرد شاول پادشاهي 37 38
كرد بجاي او بعل حنن پسري عكبور * بمرد بعل حنن بن عكبور پادشاهي كرد بجاي او هدر 39
و نام شهر او فعو و نام زن او مهيطبال دختري مطرد دختري مرد زرگر * و ايشان نامهاي مهتران 40
عشو باهل خانهاي ايشان بجايهاي ايشان در نامهاي ايشان مهتر تمنع مهتر علوه مهتر
يتت * مهتر اهليبمه مهتر اله مهتر فينون * مهتر قنز مهتر تيمن مهتر مبصر * مهتر مجديال 41 42 43
مهتر عيرم ايشان مهتران ادوم بنشستن جاها ايشان در زمين گرفتن ايشان او عسو
پدري ادوم * * فصل سي هفتم * * بنشست يعقوب در زمين نشستن جاي 1
پدري او در زمين كنعن * ايشان توليدهاي يعقوب يوسف قدر هفده ساله بود شباني كنا 2
او از برادران او در گوسفند و او كودك او از پسران بلهه و او از پسران زلفه زنان پدري او بياورد
يوسف مر عيب ايشان بدي بپدري ايشان * و يسرال دوست داشت مر يوسف از همه پسران او كه 3
پسري خردمند است او با او و بكرد با او پيراهني زر بفت * بديدند برادران او كه اويرا دوست داشت 4
[پدري ايشان] از همه برادران او رشك بردند اويرا و نه توانستند سخن كفتن اويرا بسلامي

Princeps Diſhon, princeps Eſer, 30
princeps Diſhan. Hi ſunt *principes*
Horæorum, in principibus ſuis, in 31
terra Sheir. Iſti autem ſunt *reges*
qui imperiũ geſſerunt in terra Edom,
antequàm imperium gereret rex
ullus ſuper filios Iſrael. Imperium 32
geſſit in Edom Bela filius Beor: &
nomen urbis ejus Dinhabah. Mortuo 33
Belâ, imperium geſſit in loco
ejus Jobab filius Zerah de Boſrah.
Mortuo Jobab, imperium geſſit in 34
loco ejus Huſham è terra Teman.
Mortuo Huſham, imperium geſſit in 35
loco ejus Hadad filius Bedad, percutiens
Midjan in agro Moab: &
nomen urbis ejus Avith. Mortuo 36
Hadad, imperium geſſit in loco ejus
Shamlah de Maſhrecah. Mortuo 37
Shamlah, imperium geſſit in loco
ejus Shaül de Apertis locis fluminis.
Mortuo Shaül, imperium geſſit 38
in loco ejus Baal-hanan filius
Achbor. Mortuo Baal-hanan filio 39
Achbor, imperium geſſit in loco ejus
Hadar: & nomen urbis ejus Phaü:
nomen autem uxoris ejus Mehetabel
filia Matred filiæ hominis aurifabri.
Hæc ergò ſunt *nomina principum* 40
Eſhau, per familias ſuas:
per loca ſua, in nominibus ſuis:
princeps Timna, princeps Alvah,
princeps Jetheth, Princeps Aholibamah, 41
princeps Elah, princeps
Phinon, Princeps Cenaz, princeps 42
Teman, princeps Mibſar, Princeps 43
Magdiel, princeps Iram. Hi ſunt
magnates Edom, per reſidendi loca
ſua, in terra acquiſitionis eorum,
ipſe Eſhau eſt *pater Edom.*

CAP. XXXVII.

*S*Edit autem *Jaacob in terra commorationis* 1
patris ſui, in terra Chenaan. Hæ ſunt *generationes Jaacob:* 2
Joſeph circa ſeptemdecim annorũ,
erat paſtor, cũ fratribꝰ ſuis oviũ: &
ipſe puer erat *cũ filiis Bilhah, & cũ*
filiis Zilphah uxorũ patris ſui: retulitq; Joſeph
infamiã eorũ malã patri
ipſorũ. Porrò Iſrael dilectũ habebat 3
Joſeph præ omnibus filiis ſuis, quia
filius prudens erat ipſe ei: fecitq; ei
induſiũ auro intertextũ. Quum *viderẽt* 4
fratres ejꝰ quòd cũ dilectũ haberet
pater ipſorũ præ omnibꝰ fratribus
ejus, invidiã tulerunt in eũ, neq;
potuerunt verba dicere ei pacificé.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויחלם וחלם יוסף חילמא ותני לאחוהי ואוסיפו תוב למנטר ליה בבו : ויאמר 5
ואמר להון שמעו כדון חלמא הדין די חלימית : והנה והא אנחנא מפרכין 6 7
פירוכין בגו חקלא והא קמת פורכתי ואוף
אזדקפת והא מתחזרן פורכתיכון ונחנן
לפורכתי : ויאמרו ואמר ליה אחוהי הלממלך אנת מדמי עלנא אין למשלט 8
אנת סביר עלנא ואוסיפו תוב למנטר ליה בבו על חלמוי ועל פתגמוי : ויחלם
וחלם תוב חלמא חורנא ותני יתיה לאחוי ואמר הא חלימית חלמא תוב והא 9
שמשא וסיהרא וחד סר כוכביא נחנן לי : ויספר ואשתעי לאבוי ולאחוי ונזף 10
ביה אבוי ואמר ליה מא חלמא הדין דחלימתא המיתא ניתי אנא ואמך ואחך
למנחן לך על ארעא : ויקנאו וקניאו ביה אחוהי ואבוי נטר בלביה ית פתגמא : 11
וילכו ואזלו אחוהי למרעי ית ענא דאבוהון בשכם : ויאמר והוה לזמן יומין 12 13
ואמר ישראל ליוסף הלא אחך רען בשכם ודחיל אנא דלמא ייתון חיואי
וימחונון על עיסק די מחו ית חמור וית שכם וית יתבי קרתא איתא כדון ואשלחינך
לותהון ואמר ליה האנא : ויאמר ואמר ליה איזל כדון חמי ית שלם אחך 14
וית שלם ענא ואתיבני פתגמא ושדריה על עיטא עמיקתא דאתמלל עם אברהם
בחברון ובההוא יומא הוה שרוי גלותא דמצרים וקם ואתא יוסף לשכם :
וימצאהו ואשכחיה גבריאל בדמות גברא והא טעי בחקלא ושאליה גברא 15
למימר מה אנת בעי : ויאמר ואמר ית אחוי אנא בעי חוי כדון לי איכן אינון 16
רען : ויאמר ואמר גברא נטלן מיכן ארום שמעית מבתר פרגודא דהא אישתרי 17
מן יומא דין שעבוד מצראי ואתאמר להום בנבואה דחיואי בען למסדרא עמהון
סדרי קרבא בגין כן הוו אמרן נזיל לדותן ואזל יוסף בתר אחוהי ואשכחינון
בדותן : ויראו וחמון יתיה מרחיק ועד לא קריב לותהום ואתיעטו עלוי למקטליה : 18
ויאמרו ואמרו שמעון ולוי דהוו אחין בעיטתא גבר לאחוי הא מארי חלמיא 19
דיכי אתי : ועתה וכדון אתו ונקטליניה ונרמיניה בחד מן גוביא ונימר חיתא 20
בישתא אכלתיה ונחמי מה יהי פשר חלמוי :

ירושלמי 7 מפרכין פרוכין :

Targ. JONATHAN B.UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et ſomniavit Joſeph ſomnium, & renuntiavit fratribus ſuis: unde addidêre adhuc ſervare in illum inimicitias. Et dixit illis; Audite nunc ſomnium hoc quod ſomniavi. Et ecce nos ligantes manipulos in medio agri, & ecce conſurgebat manipulus meus, & etiam erectus ſtabat: & ecce circundabant manipuli veſtri, & inclinabant ſe manipulo meo. Et dixerunt illi fratres ejus; An regnare tu cogitas ſuper nos? an dominari tu putas ſuper nos? Et addiderunt adhuc illi ſervare inimicitias, propter ſomnia ejus & propter verba ejus. Et ſomniavit rurſus ſomnium aliud; & indicavit ipſum fratribus ſuis: & dixit; Ecce ſomniavi ſomnium rurſus, & ecce ſol & Luna & undecim ſtellæ inclinabant ſe mihi. Et narravit patri ſuo & fratribus ſuis; & increpavit eum pater ejus, & dixit illi; Quale ſomnium hoc quod tu ſomniâſti? an veniendo veniemus, ego, & mater tua, & fratres tui, ad inclinandum nos tibi in terram. Æmulati ergo ſunt eum fratres ejus, ſed pater ejus ſervabat in corde ſuo hoc verbum. Et iverunt fratres ejus ad paſcendum gregem patris ſui in Sichem. Accidit itaq; poſt tempus dierum, ut diceret Iſrael Joſepho; Annon fratres tui paſcunt in Sichem? timeo autem ego ne veniant Hevæi & percutiant eos, propterea quod percuſſerunt Hemor & Sichem & habitatores civitatis illius, veni jam & mittam te ad eos: & reſpondit illi; Ecce ego. Et dixit illi; Ito nunc, vide pacem fratrum tuorum, & pacem gregis, & refer mihi reſponſum: itaque miſit eum juxta conſilium profundum, de quo ſermo factus eſt cum Abraham in Hebron, nam illo die incipiebat captivitas Ægypti: ſurrexit itaque Joſeph, & venit in Sichem. Et invenit eum Gabriel in ſimilitudine viri, & ecce errabat in agro: & interrogavit eum vir, dicendo; Quid tu quæris? Et reſpondit; Fratres meos ego quæro: indica quæſo, ubi ipſi paſcant. Et dixit vir ille; Profecti ſunt hinc, quoniam audivi à tergo veli quod inchoata ſit ab hoc die ſervitus Ægyptiorum, & dictum eſt illis per prophetiam quod Hevæi quærerent inſtruere aciem belli contra eos, propterea dicebant; proficiſcamur in Dothan: itaque ivit Joſeph poſt fratres ſuos, quos invenit in Dothan. Et viderunt eum à longè, antequam appropinquaret ad eos: & conſilium inierunt adverſus eum, ut occiderent eum. Et dixerunt Simeon & Levi, qui erant fratres in conſilio, vir fratri ſuo; Ecce dominus ſomniorum iſte venit. Jam vero venite & interficiamus eum, & projiciamus eum in unam ex foveis *iſtis*, & dicemus; Fera mala devoravit eum: & videbimus quænam ſit interpretatio ſomniorum ejus.

Hieroſ. 7. *Ligantes manipul*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

خواب ديد يوسف خواب آگاه كرد با برادران او بيفزودند دشمن داشتن اويرا * گفت بايشان 5 6
بشنويد اكنون آن خواب آن اين آنچه خواب ديدم * و اينك ايما بسته بندان بستها در ميان آن 7
دشت و اينك برخاست پشتهي من و نيز استيده آمد و اينك گرد شدند پشتهاي شما
سجود كردند بپشتهي من * گفتند باو برادران او ها پادشاهي كردن پادشاهي كني ابر ايما 8
اگر مسلّط شدن مسلّط شوي در ايما بيفزودند نيز دشمن داشتن اويرا ابر خوابهاي
او و ابر سخنهاي او * خواب ديد نيز خواب ديگر حكايت كرد اويرا ببرادران او و گفت اينك 9
خواب ديدم خواب نيز و اينك آن خورشيد و آن ماه و يازده ستارها سجود كنان بمن *
* حكايت كرد بپدري او و ببرادران او بانگ زد درو پدري او و گفت چيست آن خواب 10
آن اين آنچه خواب ديدي ها آمدن بياييم من و مادري تو و برادران تو بسجود كردن
بتو برمين * رشك بردند درو برادران او و پدري او نگاه داشت مر آن سخن * برفتند 11 12
برادران او بشباني كردن مر گوسپندان پدري ايشان در شكم * گفت يسرال بيوسف ها 13
نه برادران تو شباني كنان در شكم بيا و بفرستم ترا بايشان گفت باو اينك من * گفت 14
باو برو اكنون و ببين مر سلامتي برادران تو و مر سلامتي آن گوسفندان و باز گردان
مرا سخن بفرستاد اويرا از عمق حبرون بيامد بشكم * بيافت اويرا مردي و اينك طعيا شوا 15
در دشت بپرسيد اويرا آن مرد بگفتن چه طلب كني * گفت مر برادران من من طلب 16
كنا آگاه كن اكنون بمن كجا ايشان شباني كنان * گفت آن مرد منزل برداشتند 17
ازين جا كه شنيدم گويان برويم بدوتينه برفت يوسف پس برادران او بيافت ايشانرا
در دوتن * بديدند اويرا از دور و در پيش شود بايشان قصد كردند اويرا بكشتن 18
اويرا * گفتند مرد ببرادري او اينك خداوند آن خوابها ها باين بيامد * و اكنون 19 20
بياييد و بكشيم اويرا و بيندازيم اويرا در يكه آن چاهها و بگوييم ددي بد بخورد اويرا
و ببينيم چه باشند خوابهاي او *

Somnians autem *Joſeph ſomnium, notificavit fratribus ſuis, & addiderunt odio habere eum. Dixit* enim *eis; Audite jam ſomnium hoc quod ſomniavi. Ecce nos ligabamus acervos in medio agri, & en ſurrexit acervus meus, ac etiam conſiſtens evaſit: & ecce conglobantes ſe acervi veſtri, reverentiam exhibuerunt acervo meo. Reſponderunt ei fratres ejus; Num imperium gerendo imperium geres ſuper nos, ſi præficiendo præfectus fies ſuper nos?* Itaque *addiderunt etiam odio habere eum propter ſomnia ejus, & propter verba ejus. Somniavit iterùm ſomnium alterum, quem narravit fratribus ſuis, dicendo; Ecce ſomniavi ſomnium iterùm, & en ſol et luna & undecim ſtellæ reverentiam exhibebant mihi.* Quum *narrâſſet patri ſuo ac fratribus ſuis, increpavit eum pater ejus, ac dixit; Quid eſt ſomnium hoc quod ſomniâſti? an veniendo veniemus ego & mater tua ac fratres tui ad reverentiam exhibendum tibi in terram? Æmulationem* itaq; *habuerunt in eum fratres ejus: pater verò ejus obſervabat verbum. Abierant* autem *fratres ejus ad paſcendum oves patris ſui in Shechem. Dixitque Iſrael ad Joſeph; Annon fratres tui paſcunt in Shechem? veni, & mittam te ad eos. Reſpondit ei; Ecce ego. Dixit ei; Vade nunc, & vide pacem fratrum tuorum, & pacem ovium, & refer mihi verbum. Miſit* itaque *eum à valle Hebron, & vênit ad Shechem. Reperit autem eum vir quidam, & ecce errabat in agro. Interrogavit*que *eum vir, dicendo; Quid quæris? Reſpondit; Fratres meos ego quæro: indicatum fac jam mihi ubi illi paſcunt. Ait vir; Manſionem removerunt ab hoc loco: audivi enim eos dicentes; Ibimus ad Dothan. Abiens* igitur *Joſeph poſt fratres ſuos, invênit eos in Dothan. Viderunt* autem *eum eminùs, & antequàm acceſſiſſet ad eos, intentionem habuerunt in eum, occidere eum.* Dixitque *quiſque fratri ſuo; En dominum illorum ſomniorum: num huc venit? Nunc quidem venite, & interficiamus eum, projiciamuſque eum in unum è puteis: & dicemus; Fera mala devoravit eum: & videbimus quid erunt ſomnia ejus.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

וישמע ושמע ראובן ושזביה מן אידיהון ואמר לא נקטליניה דלא נתחייב באדמיה: 21
ויאמר ואמר להום ראובן לא תשדון אדם זכאי טלוקו יתיה לגובא הדין 22
דבמדברא ויד דקטולין לא תושטון ביה בגין לשיזבא יתיה מידיהון לאתבותיה
לות אבוי : ויהי והוה כד אתא יוסף לות אחוהי ושלחו ית יוסף ית פרגודיה 23
ית פרגוד מצייר דעלוי : ויקחהו ונסבו יתיה וטלקו יתיה לגובא וגובא סריק 24
לית ביה מוי ברם חיוין ועקרבין הוו
ביה : וישבו וחזרו למיכול לחמא 25

ירושלמי 25 סיעא דסרקין :

וזקפו עיניהון וחמון והא סיעא דערבאין אתיא מגלעד וגמליהון טעינין שעוה
ושרף קטף ולטום מטיילין לאחתא למצרים : ויאמר ואמר יהודה לאחוהי מה 26
הנייות ממון יהי לן ארום נקטול ית אחונא ונכסי על דמיה : לכו איתו 27
ונזבניניה לערבאין וידנא לא תהי ביה למקטליה ארום אחונא בשרנא הוא
וקבילו אחוהי : ויעברו ועברו גברי מדינאי מרי פרקמטיא ונגידו ואסיקו ית 28
יוסף מן גובא וזבינו ית יוסף לערבאין בעשרין מעין דכסף וזבנו מנהון סנדלין
ואייתיו ית יוסף למצרים : וישב ותב ראובן לגובא ארום לא הוה עמהון 29
למסעוד כד זבניהי דהוה יתיב בצומא על דבלבל מצע אבוי ואזל ויתיב בין
טווריא למהדור לגובא לאסקותיה לאבוי מאים יסב לידה אפין וכיוון דתב
וחמא והא לית יוסף בגובא ובזע ית לבושוי : וישב ותב לות אחוי ואמר 30
טליא ליתוהי ואנא להן אנא אתי והכדין נחמי סבר אפוי דאבא : ויקחו
ונסבו ית פרגודא דיוסף ונכסו צפיר בר עיזי ארום אדמיה דמי לדגברא וטבלו 31
ית פרגודא באדמא : וישלחו ושדרו ביד בני זלפה וביד בני בלהה ית פרגוד 32
מצייר ואייתוהי לות אבוהון ואמרו דא אשכחנא אשתמודע כדון הפרגודא דברך
היא אין לא : ויכירה ואשתמודעה 33
ואמר פרגוד דברי היא לא חיות ברא
אכלתיה ולא על יד בני נשא אתקטל
אלא חמי אנא ברוח קודשא דאיתא
בישתא קיימא לקבליה : ויקרע ובזע 34
יעקב לבושוי ואסר שקא בחרצוי ואתאבל
על בריה יומין סגיאין : ויקומו וקמו כל בנוי וכל נשי בנוי ואזלו למנחמא ליה 35
וסריב לקבלא תנחומין ואמר ארום איחות לות ברי כד אבילנא לבי קבורתא ובכא יתיה ברם יצחק אבוי :

ירושלמי 33 וחכם יתה ואמר פרגוד
דברי הוא לא חיות ברא אכלתיה
ולא מתקטל ברי יוסף ברם חמי אנא
ברוח בית קודשא היך אתתא בישא
קימא לקובליה :

Targ. JONATHAN B UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et audivit Ruben, & liberavit eum ex manibus eorum, & dixit; Ne interficiamus 21
eum,ut non rei ſimus ſanguinis ejus. Et dixit illis Ruben, Ne 22
effundatis ſanguinem innocentem, projicite eum in foveam hanc deſerti,
& manum homicidiorum ne immittatis in eum : ut eriperet eum è manibus
eorum, & redire faceret eum ad patrem ſuum. Et accidit quando 23
venit Joſeph ad fratres ſuos, ut exuerent Joſephum tunicâ ſuâ, tunicâ
figuratâ qua indutus erat. Et acceperunt ipſum, & projecerunt 24
ipſum in foveam : fovea autem vacua erat, in qua non erant aquæ, verùm
ſerpentes & ſcorpiones erant in ea. Et ſederunt per circuitum ad 25
comedendum panem : & levârunt
oculos ſuos,& viderunt & ecce cœtus
Arabum veniebat ex Gilead,
vnà cum camelis onuſtis cerâ, reſinâ, balſamo & caſtaneâ, euntes ut deportarent
in Ægyptum. Et dixit Juda fratribus ſuis; Quæ utilitas pecuniarum 26
erit nobis, quando interfecerimus fratrem noſtrum, & texerimus
ſanguinem ejus? Venite, vendamus eum Arabibus, & manus 27
noſtra non ſit in eum ad occidendum eum, quoniam frater noſter caro
noſtra eſt : & paruerunt fratres ejus. Et tranſierunt viri Madianitæ 28
negotiatores, & extraxerunt & aſcendere fecerunt Joſephum ex fovea, &
vendiderunt Joſephum Arabibus viginti obolis argenteis, & emerunt
ex illis calceos, & adduxerunt Joſephum in Ægyptum. Et reverſus 29
eſt Ruben ad foveam, quoniam non fuerat cum illis ad juvandum
quando vendiderunt eum : ſedebat enim in jejunio,eò ꝙ confudiſſet ſtratum
patris ſui, itaq; abiit & ſedit inter montes, ut reverteretur ad foveã ad
aſcendere faciendum eum ad patrem ſuum, ſi fortè illi condonaret : poſtquam
autem reverſus eſt & vidit, & ecce non erat Joſeph in fovea, tum
rupit veſtimenta ſua. Et reverſus eſt ad fratres ſuos, & dixit; Puer non 30
eſt, & ego quonam ibo? & quomodo videbo conſpectum facierum patris
mei? Et acceperunt veſtimentum Joſeph, & mactârunt hircum filium 31
caprarum, quoniam ſanguis ejus ſimilis eſt *ſanguini* viri, & tinxerunt tunicam
ſanguine. Et miſerunt per manum filiorum Zilpa, & per manum 32
filiorum Bilha tunicam figuratam,& adduxerunt eam ad patrem ſuum,&
dixerunt; Hoc invenimus: agnoſce nunc num tunica filii tui ſit annon?
Et agnovit eam, & dixit; Tunica 33
filii mei eſt, non fera agri devoravit
eum, neque per manus hominum
interfectus eſt : ſed video ego per
ſpiritum ſanctum, quòd mulier
mala ſtat contra eum. Et rupit 34
Jacob veſtimentum ſuum, & ligavit
ſaccum in lumbis ſuis, & luxit ſuper
filio ſuo diebus multis. Et ſurrexerunt omnes filii ejus, et omnes uxores filiorum 35
ejus, et iverunt ad conſolandum eum, ſed renuit recipere conſolationes
: & dixit; Deſcendam ad filium meum tanquam lugens in ſepulchrum
: & flevit eum etiam Iſaac pater ejus.

Hieroſ. 25. *Cœtus Saracenorum.*

Hieroſ. 33. *Et cognovit eam, & dixit; Tunica filii mei eſt non fera agreſtis devoravit eum, neque interfectus eſt filius meus Joſeph: verùm video ego ſpiritu domus ſanctitatis, quomodo mulier mala ſtet contra eum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* بشنوید راوبن خلاص کرد اویرا از دست ایشان گفت نه زنیم اویرا جان * گفت 21 22
بایشان راوبن مه ریزید خون بیندازیم اویرا بآن چاه آن این آنچه در بیابان ودست مه
کشید درو بسبب خلاص کردن اویرا از دست ایشان بباز گردانیدن اویرا بپدری او •
* بود چون آنچه بیامد یوسف ببرادران او بکشیدند مر یوسف مر پیراهن او مر آن پیراهن زر 23
بفت آنچه ابر او * بستاندند اویرا بینداختند اویرا بآن چاه وآن چاه تهی نیست درو آب • 24
* بنشستند بخوردن نان برداشتند چشمان ایشان بدیدند واینک کاروانی اسمعالیم عربان آیا 25
از جلعد وشترهای ایشان بر داران خرنوب وموم وبلوط روان بفرود بردن بمصر * گفت 26
یهوده ببرادران اوچه طمع که بکشیم مر برادری ایما وبپوشیم مر خون او * بیایید 27
وبفروشیم اویرا بعربان ودست ایما نه باشد درو که برادری ایما گوشت ایماست او بشنویدند
برادران او * بگذشتند مردمان مدینان بازرگانان بکشیدند بر آوردند مر یوسف ازان چاه 28
بفروختند مر یوسف را بعربان در بیست مثقال سیم بیاوردند مر یوسف بمصر * باز گشت 29
راوبن بآن چاه واینک نیست یوسف در چاه پاره کرد مر جامهای او * باز گشت ببرادران او 30
گفت آن کودک نیست او ومن کجا من آیا * بستاندند مر پیراهنی یوسف بکشتند 31
بزغالهی بزان در زدند مر آن پیراهن در خون * بفرستادند مر پیراهنی آن زربفت بیاوردند 32
بپدری ایشان گفتند این بیافتیم بشناس اکنون پیراهنی پسری توست آن اگر نه •
* بشناخت آنرا گفت پیراهنی پسری من دد بد بخورد اویرا نخچیر شدن نخچیر شد یوسف • 33
* پاره کرد یعقوب جامهای او بنهاد پلاس در میان او مصیبت گرفت ابر پسری او روزگاران 34
بسیاران * بر خاستند همه پسران او وهمه دختران او بتسلی کردن اویرا نا کام بود بتسلی 35
شدن گفت فرود شوم بپسری من مصیبتگین بگور بگریست اویرا پدری او •

Quo *audito Reuben liberavit* 21
*eum è manu eorum, & dixit; Ne percutiamus
ei animam. Dixit* quoque 22
*ei Reuben; Ne effundati ſanguinem,
projiciamus eum in puteum
hunc qui in deſerto, & manum ne
extendatis in eum :* hoc dicebat
*cauſâ liberandi eum è manu eorum,
ad reſtituendum eum patri ſuo.*
Fuitque, *quando veniſſet Joſeph ad* 23
*fratres ſuos, detraxerunt Joſepho induſiũ
ſuum, induſium auro intertextum
quod* erat *ſuper eum.* Et *capientes* 24
*eum projecerunt eum in puteum:
puteus verò vacuus* erat, *cui non
inerat aqua. Conſederúnt*que *ad* 25
comedendum panem : attollentes autem
*oculos ſuos viderunt, & ecce
viatorum cohors* ex *Iſhmaëlitis,
Arabibus, veniens à Gilead, & cameli
eorum portabant ſiliquas, &
ceram, & glandes; euntes ad deferendum
in Ægyptum. Dixit*que 26
Jehudah fratribus ſuis; Quæ concupiſcentia
vobis *ut interficeremus
fratrem noſtrum, & abſconderemus
ſanguinem ejus? Venite, & venda-* 27
*mus eum Arabibus : manus verò noſtra
ne ſit in eum, quia frater noſter*
& *caro noſtra eſt ipſe : auſcultave*rún'q; ei *fratres ejus. Tranſeünti-* 28
bus igitur *viris Midianitis mercatoribus,
extraxerunt* & *ſuſtulerunt
Joſeph è puteo,* & *vendiderunt Joſeph
Arabibus viginti ſiclis argenti:*
& *abſtulerunt Joſeph in Ægyptum.
Reverſúsq; eſt Reuben ad puteum, et* 29
ecce non erat Joſeph in puteo : ſcidit
itaque *veſtimenta ſua,* Et *reverſus* 30
*fratribus ſuis dixit; Puer non eſt
ipſe: & ego, quò veniam? Accipien-* 31
tes autem *induſium Joſeph, mactârunt
hœdum caprarum,* & *illiſerunt
induſium in ſanguinem. Miſſúmq;* 32
*induſiũ auro intertextum attulerunt
patri eorum dicentes; Hoc invenimus,
agnoſce jam, induſium filii
tui eſt illud, nécne? Agnoſcénſq; il-* 33
lud dixit; Induſium filii mei eſt, *fera
noxia comêdit eum, prædando præda
factus eſt Joſeph.* Et *ſcidit Jaacob* 34
*veſtes ſuas, poſuit*que *cilicium in
medium ſuum,* & *moleſtiam percepit
propter filiũ ſuum dies multos.* Tum 35
*ſurgentibus cunctis filiis ejus, cunctiſque
filiabus ejus ad conſolandum
eum, nolebat conſolatione affici,*
ſed *dixit; Deſcendam ad filium
meum anxiabundus in ſepulchrum :*
& *flevit eum pater ſuus.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

והמדינים ומדינאי זבינו יתיה למצרים לפוטיפר רבא דפרעה רב ספוקלטוריא: 36

ירושלמי 36 לפוטיפר שליטא דפרעה רב ספוקלטריא:

לח

ויהי והוה בעדנא ההיא ונחת יהודה מנכסוי ואתפריש מן אחוי וסטא לות גברא עדולמאה ושמיה חירה: 1 וירא וחמא תמן יהודה ברת גבר תגר ושמיה שוע וגיירה ועל לוותה: 2 ותהר ואתעברת וילידת בר וקרת ית שמיה ער ארום בלא וולד עתיד לממת: 3 ותהר ואתעברת תוב וילידת בר וקרת ית שמיה אונן ארום ברם עלוי עתיד אבוי לאתאבלא: 4 ותסף ואוסיפת תוב וילידת בר וקרת ית שמיה שלה ארום שלי יתה בעלה והוה בפסקת כד ילידת יתיה: 5 ויקח ונסיב יהודה איתא לער בוכריה ברת שם רבא ושמה תמר: 6 ויהי והוה ער בוכרא דיהודה ביש קדם יי על דלא הוה יהיב זרעיה לאנתתיה ותקיף רוגזא דיי עליה וקטליה יי: 7 ויאמר ואמר יהודה לאונן עול לות איתת אחוך ויבם יתה ואקים זרעא על שמא דאחוך: 8 וידע וידע אונן ארום לא על שמיה איקרון בנין והוה כד הוה עליל לות אנתתיה דאחוי הוה מחבל עובדוי על ארעא דלא למקמא בנין על שמיה דאחוי: 9 וירע ובאיש קדם יי מה דעבד וקטע אוף ית יומוי: 10 ויאמר ואמר יהודה לתמר כלתיה תיבי ארמלא בית אבויך עד דירבי שלה ברי ארום אמר דלמא ימות אף הוא כאחוי ואזלת תמר ויתיבת בית אבוהא: 11 וירבו וסגו יומיא ומיתת בת שוע איתת יהודה ואתנחם יהודה וסליק על גוזזי עניה הוא וחירה רחמיה עדולמאה לתמנת: 12 ויגד ואתני לתמר למימר הא חמויך סליק לתמנת למיגז עניה: 13 ותסר ואעדת לבושי ארמלותא מנה וכסיית ברדידא ואעטפת ויתיבת בפרשת ארחין דכל עיינין מסתכלין תמן דעל שבילא דתמנת ארום חמת ארום רבא שלה והיא לא אתיהיבת ליה לאנתו: 14 ויראה וחמיה יהודה והוה מדמה באנפוי כנפקת ברא ארום כעיסת אפין הות בביתיה דיהודה ולא הוה יהודה רחים יתה: 15 ויט וסטא לותה לארחא ואמר הבי כדון איעול לותיך ארום לא ידע ארום כלתיה היא ואמרת מה תתן לי ארום תיעול לותי: 16 ויאמר ואמר אנא אשדר גדיי בר עיזי מן ענא ואמרת אין תתן משכונא עד דתשדר: 17

ירושלמי 5 והות דפסקא:

ירושלמי 15 ארום צמצמת אפהא:

Madianitæ autem vendiderunt eum 36 in Ægyptum, Potiphari principi Pharaonis, principi ſatellitum.

Hieroſ. 36. *Potiphari præfecto Pharaonis, principi ſatellitum.*

CAP. XXXVIII.

Accidit eo tempore ut deſcenderet Juda de facultatibus ſuis, & ſepara- 1
retur à fratribus ſuis : & declinaret ad virum Ædulamitem, cujus nomen
erat Chira. Et vidit ibi Juda filiam viri mercatoris, cujus nomen Schuah: 2
& proſelytam reddidit eam, & ingreſſus eſt ad eam. Et prægnans facta 3
peperit filium, & vocavit nomen ejus Er : eò quòd moriturus erat ſine
filiis. Et prægnans iterum facta peperit filium, & vocavit nomen ejus 4
Onan: quandoquidem de eo futurum erat ut pater ejus lugeret. Et addidit 5
iterum, & peperit puerum, & vocavit nomen ejus Schela : eò quòd
oblitus eſſet eam maritus ejus, &
erat in ceſſatione dum pareret eum.
Et accepit Jehuda uxorem Er pri- 6
mogenito ſuo filiam Sem magni, cujus nomen *erat* Tamar. Et fuit Er 7
primogenitus Juda malus coram Domino, eò quòd non daret ſemen ſuum
uxori ſuæ : ideo incanduit ira Domini in eum, & interfecit eum Dominus.
Et dixit Juda ad Onan ; Ingredere ad uxorem fratris tui, & duc eam in 8
uxorem, & excita ſemen de nomine fratris tui. Et cognovit Onan, quod 9
non de nomine ſuo vocarent filios: itaq; quando ingrediebatur ad uxorem
fratris ſui, corrumpebat opera ſua ſuper terram, ut non ſuſcitaret filios de
nomine fratris ſui. Et diſplicuit coram Domino id quod fecerat, itaque 10
abbreviavit etiam dies ejus. Et dixit Juda ad Tamar nurum ſuam ; Sede 11
vidua in domo patris tui, donec creſcat Schela filius meus : quoniam di-
cebat, Ne moriatur etiam ipſe ſicut fratres ejus: itaque abiit Tamar, & ſedit
in domo patris ſui. Et multiplicati ſunt dies, & mortua eſt filia Schua 12
uxor Juda: & conſolationem accepit Juda, & aſcendit ad tonſores gregis
ſui, ipſe & Hira amicus ejus Ædulamites in Timnath. Et nuntiatum eſt 13
Tamari, dicendo ; Ecce ſocer tuus aſcendit in Timnath, ad tondendum
gregem ſuum. Et removit veſtimenta viduitatis à ſe, & texit ſe peplo, & 14
involvit ſe, & ſedit in diviſione viarum, ad quam omnes fontes reſpici-
unt, quæ eſt in ſemita Timnath : eò quod videret creviſſe Schela, nec
dari ſe illi in uxorem. Et vidit eam 15
Juda, videbatur autem in facie ejus
veluti meretrix: quia provocabat ad
iram dum eſſet in domo Juda, neque
diligebat eam Juda. Et declinavit ad eam in via, & dixit ; Permitte 16
nunc ingrediar ad te, quoniam non noverat nurum ſuam eſſe : & reſpon-
dit ; Quid dabis mihi, ut ingrediaris ad me ? Et dixit ; Ego mittam hœ- 17
dum natum ex capris de grege : & reſpondit ; Si dederis pignus donec
mittas.

Hier. 5. *Et fuit quando ceſſatio*

Hier. 15. *Quoniam obvolverat peplo facies ſuas.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وآن مدینان بفروختند اویرا بمصریان بفوطیفر خادمی فرعه امیر آن قطّالان * 36

* فصل سی هشتم *

* بود در وقت آن فرود شد یهوده از نزد برادران او میل کرد تا 1
مرد عدولمی ونام او حیره * بدید آنجا یهوده دختری مرد سوداکر ونام او شوع بستاند آنرا 2
بیامد بآن * آبستن شد برایید پسر بخواند مر نام او عر * آبستن شد نیز برایید پسر بخواند مر 3 4
نام او اونن * بیفزود نیز برایید پسر بخواند مر نام او شله وبود در کزیب در زاییدن آن اویرا * 5
* بستاند یهوده زن بعر نخست زاد او ونام آن تمر * بود عر نخست زادهی یهوده بد در نظر 6 7
خدا بمیراند اویرا خدا * کفت یهوده باونن بیا بزن برادری تو وجفت کیر آنرا وبر 8
انکیزان نسل ببرادری تو * بدانست اونن که نه باو باشد آن نسل وبود اکر بیامد بزن 9
برادری او تباه کرد بزمین بی دادن نسل ببرادری او * بد آمد در نظر خدا بمیراند 10
نیز اویرا * کفت یهوده بتمر عروس او بنشین بیوه خانهی پدری تو تا بزرك شود شله 11
پسری من که کفت تا نه میرد نیز او چون برادران او برفت تمر بنشست خانهی پدری
آن * بسیار شدند آن روزکاران بمرد دختری شوع زنی یهوده تسلی شد یهوده برآمد 12
بر پشم بران کوسفندان او او وحیره رفیقی او آن عدولمی بتمنت * آکاه شد بتمر 13
بکفتن اینك خسور تو بر آیا بتمنت بپشم بریدن کوسپندان او * بکرداند جامهای 14
بیوه کی آن از بالای آن بپوشید در چادر وآراسته شد بنشست دردرکاه چشمها آنچه
ابر راه تمنت که بدید که بزرك شد شله وآن نه داده شد باو بزن * بدید آنرا 15
یهوده حسیب کرد آنرا بی راه که بپوشید روی آن * میل کرد بآن بآن راه کفت 16
آراسته باش اکنون بیایم بتو که نه دانست که عروس اوست او کفت چه دهی بمن
که بیایی بمن * کفت من بفرستم بزغالهی بران ازان کوسفندان کفت اکر بدهی 17
کرو تا فرستادن تو *

Interim Midjanitæ vendiderunt eum Ægyptiis, Photiphari miniſtro Pharoh, principi cæſorum.

CAP. XXXVIII.

Fuit autem *tempore illo* cum deſcenderet *Jehudah à fratribus ſuis, divertit ad virum Adulamitem, & nomen ejus Hirah. Viditque* illic *Jehudah filiam viri mercatoris, & nomen ejus Shua : accipienſque eam, ingreſſus eſt ad ipſam.* Quæ *prægnans facta peperit filium, cujus nomen vocavit Er. Gravida facta iterùm, peperit filium, cujus nomen vocavit Onan. Additque rurſùm parere filium, cujus nomen vocavit Shelah : & erat in Chezib quando peperit ipſa eum.* Accepit autem *Jehudah uxorem ipſi Er primogenito ſuo, & nomen ejus Tamar.* Fuitque *Er primogenitus Jehudah, malus in conſpectu Dei : & interemit eum Deus. Dixit* itaque *Jehudah ad Onan ; Venito ad uxorem fratris tui, & conjugem cape eam, & ſuſcita prolem fratri tuo. Sciebat* autem *Onan quòd non ſua futura eſſet proles : fuit ergò, ſi intrabat ad uxorē fratris ſui, corrumpebat* ſemen *in terram, ut non daret prolem fratri ſuo.* Sed *malum fuit in conſpectu Dei : interemitq; etiam eum.* Et *dixit Jehudah ad Tamar nurum ſuam; Sede vidua domi patris tui, donec adultus ſit Shelah filius meus. (Dixit enim, Ut non moriatur etiam ipſe ſicut fratres ejus.) Abiens* itaq; *Tamar ſedit domi patris ſui. Multis* autem *peractis dieb⁹, mortua eſt filia Shuæ uxor Jehudah: et conſolatione affectus Jehudah, aſcendit ad lanam tondentes ovium ſuarū, ipſe & Hirah ſocius ejus Adulamita ad Timnath.* Et *indicatum eſt ipſi Tamar, dicendo ; En ſocer tuus aſcendens ad Timnath ad lanā tondendum ovium ſuarum. Exuit* itaq; *veſtes viduitatis ſuæ deſuper ſe, induitq; ſe velamine, & adornata ſedit in Oſtio fontium,* quod erat *juxta viam Timnath : videbat enim quòd adultus eſſet Shelah, & ipſa non dabatur ei in uxorem. Videns eam Jehudah, reputavit eam eſſe ad viam : quia operuerat faciem ſuam. Declinavit* itaque *ad eam in via, & dixit; Parata eſto, jam veniam ad te (Neſciebat enim quòd nur⁹ ſua eſſet ipſa.) Ipſa dixit ; Quid dabis mihi ut venias ad me ? Reſpondit ; Ego mittam hœdum caprarum de pecoribus. Dixit ; Si dederis pignus donec miſeris.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

ויאמר ואמר מה משכונא דאתן ליך ואמרת סיטומתך וחוטייך וחוטרך דבידך 18
ויהב לה ועל לוותה ואתעברת ליה: ותקם וקמת ואזלת ועדת רדידה מנה 19
ולבישת לבושי ארמלותא: וישלח ושדר יהודה ית גידי בר עזי ביד רחמיה 20
עדלמאה למיסב משכונא מידא דאתתא ולא אשכחה: וישאל ושאל ית אינשי 21
אתרה למימר האן מטעיתא דהיא בסכות עיינין על אורחא ואמרו לא הוה הכא
מטעיתא: וישב ותב לות יהודה ואמר לא אשכחיתה ואוף אינשי אתרא אמרו 22
לא הות הכא מטעיתא: ויאמר ואמר יהודה תסב לה משכוניא דלמא נהוי 23
לגחוך הא שדרית ית גדיא הדין ואנת לא אשכחתה: ויהי והוה בזמן תלת 24
ירחין אשתמודעא דמעברה היא ואיתני ליהודה למימר זניית תמר כלתך ואוף
הא מעברה לזנו ואמר יהודה הלא בת
כהין היא הנפקוהא ותיתוקד: היא
25 תמר מתאפקא לאיתוקדא ובעת תלת
משכוניא ולא אשכחתנון תלת עינהא
לשמי מרומא וכן אמרת בבעו ברחמין
מן קדמך יי עני יתי בהדא שעתא אננקי
ואנהר עייני ואשכח תלת סהדי ואנא
מקימא לך מן חרציי תלתא קדישייא
דמקדשין שמך ונחתין לאתון נורא
בבקעת דורא ביה שעתא רמז קודשא
בריך הוא למיכאל ואנהר עיינה
ואשכחתון ונסיבת יתהון וטלקת יתהון
קמי ריגלי דייניא ואמרת גברא דאלין
משכוניא דידיה מניה אנא מעברא ואף
על גב דאנא יקדא לית אנא מפרסמא
ליה ברם מרי עלמא יתן בלבביה דיכיר
יתהום וישיזיב יתי מן דינא רבא הדין
וכיון דחמא יתהום יהודה אכר יתהום
בכן אמר בליביה טב לי בהירת בעלמא
הדין דהוא עלם עביר ולא נבהית באנפי
אבהתי צדיקיא בעלמא דאתי טב לי
יקיד בעלמא הדין באישא טפיא ולא
ניקד בעלמא דאתי באישא אכלא אשא
דמיכלא קביל מיכלא היא לפום
דאמרית ליעקב אבא אכר כדון פרגודא
דברך לפום כן צריכית למשמע בבי
דינא למן אינון סיטומתא וחוטיא
26 וחוטריא האלין: ויכר ואכר יהודה
ואמר זכיא היא תמר מני אתעברת
וברת קלא נפלת משמיא ואמרת דמן
קדמי הוה פתגמא ואשתזבו תרויהום
מן דינא ואמר בגין דלא יהבתה לשלה
ברי אירע יתי כדון ולא אוסיף תוב
למידעה במשכבא:

ירושלמי

ירושלמי 19 רדידה: :
25 תמר נפקת למתוקדא
בנורא ובעת תלתא סהדי ולא אשכחת
יתהון תלת עינהא למרומא ואמרת בבעו
ברחמי מן קדמך יי את הוא יי אלהים
דעני לעיקיא בשעת עקתהון עני יתי
בהדא שעתא דהיא שעת אננקי ואנא
מקימנא לך תלתא צדיקין בבקעת דורא
חנניה מישאל ועזריה בה בשעתא שמע
מימריה דיי קל צלותה ואמר למיכאל
חות והב יתהון לאנהרא עינהא כד היא
חמת יתהון נסיבת יתהון וטלקת יתהון
קדם רגלי דדיניא ואמרת להון גברא
דאלין דידיה מניה אנא מעברא אף על
גב דיקידה אנא לית אנא מפרסמא
ליה ברם רחיצא אנא ברבון כל
עלמיא יי דהוא סהיד ביני וביניה דיתן
בלביה דגברא דאלין דידיה דיחכום מן
עזקתיה ושושיפא וחוטרא האלין:
26 וחכם יהודה תלתא סהדוי וקם
על רגלוי ואמר בבעו מנכון אחי ואנשי
ביתיה דאבא קבילו מני במכילא דאנש
מכיל בה מתכיל ליה בין מכילא טבא
בין מכילא בישא וטובוי לכל אינש דמודי
עובדוי על דנסיבית פרגודא דיוסף אחי
ואצבעית יתה באדמא דצפירא וקריבית
יתה קדם רגלוי דאבא ואמרית ליה
חכים כען הפרגוד דברך היא דא אי לא
מכילא לקביל מכילא סדרין לקביל
סדרין טב לי בהית בעלמא הדין
ולא בהית לעלמא דאתי טב לי יקד
באשא טפיא ולית אנא יקיד באשא
אכלא אשא זכיא היא תמר כלתי בדינא
מני היא מעברא חס לה לתמר כלתי
לית היא מעברא בגין דזנו בגין כדין לא אסבית יתה לשלה ברי ברת קלא
נפקת מן שמיא ואמרת תריכון זכין בדינא מן קדם יי הות פתגמא ולא אוסיף תוב למחכום יתה:

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Et dixit; Quod pignus dabo tibi? & reſpondit; Sigillum tuum, & pallium tuum, & baculum tuum quod eſt in manu tua: & dedit illi, & ingreſſus eſt ad eam, & prægnans facta eſt ex eo. 18
Et ſurrexit, & abiit, & removit peplum à ſe: & induit veſtimenta viduitatis. 19
Et miſit Jehuda hœdos filios caprarum per manum amici ſui Ædulamitæ, ut acciperet pignus de manu mulieris: ſed non invenit eam. 20
Et interrogavit homines loci illius, dicendo; Ubi eſt meretrix, quæ erat in proſpectu fontium juxta viam? & reſponderunt; Non fuit hic meretrix. 21
Et reverſus eſt ad Judam, cui dixit; Non inveni eam: & homines etiam loci illius dixerunt; Non fuit hic meretrix. 22
Et dixit Juda; Accipiat ſibi pignus, ne fortè fiamus ludibrio: ecce miſi hœdum hunc, at tu non inveniſti eam. 23
Accidit autem poſt tempus trium menſium, ut agnoſceretur illam geſtare uterum: & nuntiatum eſt Jehudæ, dicendo; Scortata eſt Tamar nurus tua, & etiam ipſa prægnans eſt ex ſcortatione: & reſpondit Jehuda; Annon filia ſacerdotis eſt? educite eam ut comburatur. 24
Tamar educebatur ut combureretur, & quæſivit tria pignora, ſed non invenit ea: levavit oculos ſuos in cœlos excelſos, & ſic dixit; Per miſerationes peto à te Domine, reſponde mihi hac horâ neceſſitatis, & illumina oculos meos ut inveniam tres teſtes, & ego ſtatuam tibi ex lumbis meis tres ſanctos, qui ſanctificabunt nomen tuum, & deſcendent in fornacem ignis in valle Dura. Ea hora innuit Deus Optimus Maximus Michaeli, & illuminavit oculos ejus, & invenit illa, & accepit ea, & projecit ea ante pedes judicum, & dixit; Viri cujus hæc ſunt pignora, ex eo ego prægnans facta ſum, & quamvis comburenda ſim, tamen non manifeſtabo eum: verùm Dominus mundi det in corde ejus, ut agnoſcat ea, et liberet me ex judicio hoc magno. Poſtquam autem vidit ea Jehuda agnovit ea: tum dixit apud ſe; Melius eſt mihi ut erubeſcam in hoc ſeculo, quod eſt ſeculum tranſiens, & non erubeſcam coram patribus meis juſtis in ſeculo venturo. Melius eſt comburi in hoc ſeculo igni qui extingui poteſt, & non comburar in futuro ſeculo ab igne devorante ignem. Menſura ei im è regione menſuræ eſt: quia dixi Jacobo patri; Cognoſce nunc tunicam filii tui, propterea coactus ſum audire in domo judicii, Cujus ſunt annulus & pallium, & virga hæc? 25
Et agnovit Jehuda, & dixit; Innocens eſt Tamar, è me gravida facta eſt: & filia vocis decidit è cœlis, & dixit; A me factum eſt hoc, & liberati ſunt ambo ipſi ex judicio: tum dixit *Juda*; Eò quòd non dederim eam Schela filio meo accidit hoc jam mihi, & non addidit amplius cognoſcere eam concubitu. 26

Hierosolymitanum.

Hieroſ. 19 *Velum ſuum.*

25. *Tamar exibat ut igne combureretur & quæſivit tres teſtes, neque invenit eos: elevavit oculos ſuos in excelſum, et dixit; Per miſerationes peto à te Domine, tu es Dominus Deus qui reſpondes afflictis in hora afflictionis eorum, reſponde mihi hac horâ, quæ hora eſt neceſſitatis, & ego ſtatuam tibi tres juſtos in valle Dura, Hananiam, Miſaelem, & Azariam: ea horâ exaudivit ſermo Domini vocem precationis ejus, & dixit Michaeli; Deſcende, pone ea, ut illuminentur oculi ejus. Quando vidit ea accepit illa & projecit ea ante pedes judicum, & dixit illis; Ex viro cujus hæc ſunt uterum gero, quamvis igni adjudicanda ſim non tamen manifeſtabo eum: verùm ſpero ego in Domino totius mundi Deo* inquam *qui teſtis eſt inter me & inter eum, quòd inditurus ſit cordi viri cujus hæc ſunt ut agnoſcat ex annulo ſuo & pallio & baculo his.*

26. *Et cognovit Juda tres teſtes ſuos, & ſurrexit in pedes ſuos, & dixit; Obſecro vos fratres mei & homines domus paternæ, audite me. Menſura qua homo menſurat, eadem remetietur illi, ſive menſura bona, ſive menſura mala & ô hominem omnem fœlicem, qui manifeſtat opera ſua: eò quod accepi tunicam Joſephi fratris mei, & tinxi eam ſanguine hœdi, & obtuli eam ante pedes patris, & dixi illi; Cognoſce nunc num tunica filii tui ſit hæc annon: menſura eſt è regione menſuræ, rationes è regione rationum. Melius eſt mihi ut erubeſcam in hoc ſeculo, & non erubeſcam in ſeculo futuro: melius eſt mihi comburi igne qui extingui poteſt, ut non comburar ab igne devorante ignem. Innocens eſt Tamar nurus mea in judicio, ex me geſtat uterum: parcatur ipſi Tamar nurui meæ, non uterum geſtat ex filiis ſcortationis, propterea quòd non tradidi eam Sela filio meo. Vox cœlitus exiit, & dixit; Ambo vos eſtis innocentes in judicio, à conſpectu Domini facta eſt hæc res. Et non addidit rurſus cognoſcere eam.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* گفت چه آن گرو آنكه بدهم بتو گفت مهري تو و دستمالي تو و عصاي تو آنكه در دست تو 18
بداد بان بيامد بان آبستن شد باو * برخاست و برفت بگرداند چادري آن از بالاي آن بپوشيد 19
جامهاي بيوگي آن * بفرستاد يهوده مر بزغالهي آن بزان در دست ياري او آن عدولمي بستاندن 20
آن گرو از دست آن زن و نه يافت آنرا * بپرسيد مر مردمان جاي آن گفتن كجاست آن قحبه آن 21
در چشمان ابر راه گفتند نه بود در اين قحبه * باز گشت بيهوده گفت نه يافتم آنرا و نيز مردمان 22
آن جا گفتند نه بود در اين قحبه * گفت يهوده بستاند بان تا نه باشيم بخواري اينك فرستادم 23
آن بزغالهي آن اين و تو نه يافتي آنرا * بود چون سه ماهها آگاه شد بيهوده گفتن بي راهي كرد 24
تمر عروس تو و نيز اينك آبستن شد به راهيها گفت يهوده بيرون آوريد آنرا و سوخته شود *
* آن بيرون آورده آمد و آن بفرستاد بخسور آن گفتن بمرد آنكه ايشان باو من آبستن گفت بشناس 25
اكنون بكيست آن مهر و آن دستمال و آن عصاي آن ايشان * بشناخت يهوده گفت راست 26
از من كه اين همچنين نه دادم آنرا بشله پسري من و نه افزود نيز بدانستن آن *

Ait; Quod eſt pignus quod dem tibi? Reſpondit; Sigillum tuum, & manutergium tuum, & ſcipio tuus qui in manu tua: deditque ei, & venit ad eam, gravidaque facta eſt per eum. 18
Surgenſque abiit, exutóque velamine ſuo de ſuper ſe, induit veſtes viduitatis ſuæ. 19
Et miſit Jehudah hœdum caprarum per manum ſocii ſui Adulamitæ ad recipiendũ pignus è manu mulieris, & non invenit eam. 20
Interrogavitque homines loci illius, dicendo; Ubinam eſt meretrix illa quæ apud Fontes erat, juxta viam? Dixerunt; Non fuit illic meretrix. 21
Reverſuſque eſt ad Jehudah, dicens; Non inveni eam: & etiam homines loci dixerunt; Non fuit iſtic meretrix. 22
Dixit Jehudah; Accipiat ſibi, ut non ſimus in contemptum: ecce miſi hœdum iſtum, & tu non inveniſti eam. 23
Fuit autem quaſi poſt tres menſes notum factum fuit ipſi Jehudah, dicendo; Deviationem fecit Tamar nurus tua, & etiam ecce impregnata eſt deviationibus. Dixit Jehudah; Foràs deferte eam, et comburatur. 24
Sic ipſa foràs educta prodiit. Ipſaq; miſit ad ſocerũ ſuum, dicendo; Per virum cujus hæc ſunt, ego ſum prægnans. Adjecitque; Agnoſce jam cujus ſunt hæc, ſigillum, & manutergiũ & baculum. 25
Agnoſcenſque Jehudah, dixit; Rectior eſt ipſa quàm ego; quando quidem non dedi eam Shelah filio meo. Et non adjecit iterùm cognoſcere eam. 26

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

27 וִיהִי וַהֲוָה בְּעִידָּן מֵילְדָהּ וְהָא תְיוּמִין בִּמְעָהָא: וִיהִי וַהֲוָה בְּמוֹלְדָהּ וּפְשַׁט
28 יוֹלְדָא יַת יְדֵיהּ וּנְסִיבַת חַיְיתָא וּקְטָרַת עַל יְדֵיהּ חוּט זְהוֹרִי לְמֵימַר דֵּין
29 נְפַק בְּקַדְמֵיתָא: וִיהִי וַהֲוָה כַּד אָתֵיב יוֹלְדָא יַת יְדֵיהּ וְהָא נְפַק אֲחוּי וַאֲמַרַת
מָה תְקוֹף סַגִּי תְקִיפְתָּא וְעָלָךְ אִית לְמִתְקוֹף דְאַנְתְּ עָתִיד לְמַחְסַן מַלְכוּוָתָא וּקְרַת
30 שְׁמֵיהּ פָּרֶץ: וְאַחַר וּבָתַר כְּדֵין נְפַק אָחוּי דְעַל יְדֵיהּ קְטִיר חוּט זְהוֹרִי וּקְרַת
שְׁמֵיהּ זָרַח:

לט

1 וְיוֹסֵף וְיוֹסֵף אִיתָּחַת לְמִצְרַיִם וּזְבָנֵיהּ פּוֹטִיפַר עַל דְּחַמְיֵיהּ שַׁפִּיר בְּגִין לְמֶעְבַּד עִמֵּיהּ
מִשְׁכְּבֵי דְכוּרָא וּמִן יַד אִתְגְּזַר עֲלוֹי וְיַבִּישׁוּ שַׁעֲבוּוי וְאִיסְתָּרַס וְהוּא רַבָּאֵי דְפַרְעֹה
רַב סְפוּקְלַטוֹרְיָא גְבַר מִצְרָאֵי בְּעַרְבְּנוּתָא מִן עַרְבָּאֵי דְאַחְתוּהִי לְתַמָּן: וִיהִי
2 וַהֲוָה מֵימְרָא דַייָ בְּסַעֲדָא דְיוֹסֵף וַהֲוָה גְבַר מַצְלַח וַהֲוָה בְּבֵית רִבּוֹנֵיהּ מִצְרָאֵי:
3 וַיַּרְא וַחֲמָא רִבּוֹנֵיהּ אֲרוּם מֵימְרָא דַייָ הֲוָה בְּסַעֲדֵיהּ וְכֹל דְהוּא עָבִיד יְיָ מַצְלַח
4 בִּידֵיהּ: וַיִּמְצָא וְאַשְׁכַּח יוֹסֵף רַחֲמִין בְּעֵינוֹי וְשַׁמֵּשׁ יָתֵיהּ וּמַנְיֵיהּ אַפִּטְרוֹפּוֹס עַל

ירושלמי 4 וּמַנִּי יָתֵיהּ אַפִּיטְרוֹפּוֹס:

5 בֵּיתֵיהּ וְכֹל דְאִית לֵיהּ מְסַר בִּידֵיהּ: וִיהִי וַהֲוָה מֵעִידָּן דְמַנְיֵיהּ אַפִּטְרוֹפּוֹס
עַל בֵּיתֵיהּ וְעַל כָּל דְאִית לֵיהּ וּבְרִיךְ יְיָ יַת בֵּית מִצְרָאֵי בְּגִין זְכוּתֵיהּ דְיוֹסֵף וַהֲוָה
6 בִּרְכָתָא דַייָ בְּכָל מַה דְאִית לֵיהּ בְּבֵיתָא וּבְחַקְלָא: וַיַּעֲזוֹב וּשְׁבַק כָּל
דְאִית לֵיהּ בִּידָא דְיוֹסֵף וְלָא יְדַע עִמֵּיהּ מִדַּעַם אֱלָהֵין אִנְתְּתֵיהּ דְשָׁכִיב גַּבָּהּ וַהֲוָה
7 יוֹסֵף שַׁפִּיר בְּרֵיוָא וְיָאֵי בְּחֶזְוָא: וִיהִי אַחַר וַהֲוָה בָּתַר פִּתְגָמַיָא הָאִלֵּין וּזְקַפַת אִיתַּת
8 רִבּוֹנֵיהּ יַת עֵינָהּ בְּיוֹסֵף וַאֲמַרַת שְׁכוּב עִמִּי: וַיְמָאֵן וְסָרִיב לְמִקְרְבָא לְגַבָּהּ וַאֲמַר
לְאִיתַּת רִבּוֹנֵיהּ הָא רִיבּוֹנִי לָא יְדַע עִמִּי מִדַּעַם מַה בְּבֵיתָא וְכֹל דְאִית לֵיהּ מְסַר
9 בִּידִי: אֵינֶנּוּ לֵיתֵיהּ רַב בְּבֵיתָא הָדֵין מִינִּי וְלָא מְנַע מִינִּי מִדַּעַם אֱלָהֵין יָתִיךְ מִן
בְּגַלַל דְאַנְתְּ אִנְתְּתֵיהּ וְאֵיכְדֵין אַעֲבִיד בִּשְׁתָּא רַבְּתָא הָדָא וְאֵיחוֹב קֳדָם יְיָ:
10 וִיהִי וַהֲוָה כַּד מַלֵּילַת עִם יוֹסֵף יוֹמָא דֵין וְיוֹמָחְרָא וְלָא קַבֵּיל מִינָּהּ לְמִשְׁכּוּב
11 גַּבָּהּ לְמֶהֱוֵי מִתְחַיֵּיב עִמָּהּ בְּיוֹם דִּינָא רַבָּא לְעָלְמָא דְאָתֵי: וִיהִי וַהֲוָה
בְּיוֹמָא הָדֵין וְעַל לְבֵיתָא לְמִבְחוֹשׁ בְּפִנְקְסֵי חוּשְׁבְּנֵיהּ וְלֵית אֱנָשׁ מֵאִינְשֵׁי בֵיתָא
12 תַּמָּן בְּבֵיתָא: וַתִּתְפְּשֵׂהוּ וְאַחֲדַתֵּיהּ בִּלְבוּשֵׁיהּ לְמֵימַר שְׁכוּב עִמִּי וְשַׁבְקֵיהּ
לִלְבוּשֵׁיהּ בִּידָהּ וְאַפַּק לְשׁוּקָא:

Targ. JONATHAN B. UZIEL *Hieroſolymitanum.*

Accidit autem tempore partus ejus, & ecce gemelli in utero ejus *erant.* 27
Factúmque eſt cum pareret, ut extenderet puer manum ſuam : quam acce- 28
pit obſtetrix, & ligavit ſuper eam filum coccineum, dicendo ; Hic exivit
primò. Et accidit quandò retraxit puer manum ſuam, ecce exibat fra- 29
ter ejus : & dixit ; Quam fortitudine multa prævaluiſti, & tuum eſt ut
prævaleas, quia futurum eſt ut regna poſſideas : ideo vocavit nomen ejus
Phares. Et poſteà exiit frater ejus, ſuper cujus manum ligatum eſt fi- 30
lum coccineum : & vocavit nomen ejus Zare.

CAP. XXXIX.

Porrò Joſeph deſcendere factus eſt in Ægyptum, & emit ipſum Poti- 1
phar (eò quòd videret eum pulchrũ, ut abuteretur eo concubitu maſculo;
& ſtatim decretum eſt in illum, & exaruerunt teſticuli ejus, & eunuchus
factus eſt: & ipſe erat princeps Pharaonis, magiſter interfectorum, vir
Ægyptius) ſponſione ab Arabibus qui deduxerant eò illum. Et fuit ſer- 2
mo Domini auxilio Joſepho, unde fuit vir proſperè agens, exiſtens in
domo domini ſui Ægyptii. Et vidit dominus ejus ſermonem Domini 3
eſſe illi auxilio, quodque omnia quæ ageret Dominus ſecundaret in
manu ejus. Et invenit Joſeph miſerationes in oculis ejus, ut miniſtra- 4
ret ei : & conſtituit eum procura-
torem domus ſuæ, & quicquid ha-
bebat tradebat in ipſius manu.

Hier. 4. *Conſtituit eũ procuratorem.*

Factúmque eſt ab eo tempore quo conſtituit eum procuratorem domus 5
ſuæ, & ſupra omnia quæ habebat, ut benediceret Dominus domui Æ-
gyptii propter meritum ipſius Joſeph : erátque benedictio Domini in
omnibus quæ habebat, tam in domo quam in agro. Et reliquit omnia 6
ſua in manu Joſeph, neque cognoſcebat cum eo quicquam, præter
uxorem ſuam apud quam cubabat : erátque Joſeph pulcher aſpectu &
elegans viſu. Et accidit poſt verba hæc, levavit uxor domini ſui oculum 7
ſuum ad Joſeph, dicens; Cuba mecum. Et renuit accedere ad eam,
dixítque uxori domini ſui; Ecce dominus meus non novit mecum 8
quicquam, de eo quod eſt in domo : & quicquid habet tradidit in manu
mea. Non eſt major in hac domo me, neque prohibuit à me quicquam 9
præter te, eò quod tu ſis ejus uxor ; & quomodo facerem malum hoc
magnum, & peccarem coram Domino. Et factum eſt cùm loqueretur 10
cum Joſepho hodie & cras, neque auſcultaret illi ut cubaret apud eam, ut
reus eſſet cum ea in die magni judicii in ſeculo futuro. Accidit *inquam* 11
quodam die, ut ingrederetur domum, ut inveſtigaret tabellas rationis
ſuæ : nec ullus homo ex domeſticis tum domi erat. Et apprehendit 12
eum per veſtem ſuam, dicendo ; Cuba mecum : & reliquit ipſe veſtem
ſuam in manu ejus, & exivit in plateam.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* بود در وقت زاییدن آن و اینك جفت در شكم آن * بود در زاییدن آن بداد دست بستاند 27 28
آن دایه ببست ابر دست آن قرمز رنك بڭفتن این بیرون آمد اوّل * بود چون باز ڭردانا دست و اینك 29
بیرون آمد برادري او ڭفت چه پادیاوند شدي ابر تو پادیاوند بخواند نام او فرص * و پس بیرون 30
آمد برادري او آنچه ابر دست او قرمز رنك بخواند نامي او زرح * * فصل سي نهم *
* و یوسف فرود شده آمد بمصر بخرید اویرا فوطیفر خادم فرعه امیر آن قطّالان مرد مصري از دست 1
آن عربان آنچه فرود آوردند اویرا بآنجا * بود خدا اوار یوسف بود مرد فیروز باشا بود درخانهي 2
خداوند او آن مصري * بدید خداوند او كه خدا اوار او و همه آنچه او كنا خدا فیروز 3
آورا در دست او * بیافت یوسف جاه در چشمان او خدمت كرد اویرا بڭماشت اویرا ابر 4
خانهي او و همه هست باو بداد در دستي او * بود از هنڭام بڭماشت اویرا درخانهي او 5
و ابر همه آنچه هست باو آفرین كرد خدا مر خانهي آن مصري در سبب یوسف بود آفرین
خدا در همه آنچه هست باو در خانه و در دشت * بڭذاشت همه آنچه باو در دست یوسف 6
و نه دانست اوار او چیزي كه الّا آن نان آنچه او خورا بود یوسف نیكو چهره و نیكو دیدار *
* بود پسي آن سخنها آن ایشان برداشت زني خداوند او مر چشمان آن بیوسف ڭفت بخسپ 7
اوار من * نا كام بود و ڭفت بزن خداوند او اینك خداوند من نه دانست اوار [من] چیست 8
در خانه و همه آنچه هست باو بداد در دست من * نیست او بزرك درخانهي آن این از من و نه 9
باز ڭرفت از من چیزي كه الّا ترا در آنچه تو زن او و چه ڭونه بكنم بدي آن بزرك آن این
و خطاكار شوم بخدا * بود چون سخن ڭفتن آن بیوسف روز روز و نه شنوید بآن بخسپیدن 10
پهلوي آن ببودن اوار آن * بود چون آن روز آن این بیامد بآن خانه بكردن كار او نیست 11
مرد از مردمان آن خانه آنجا در خانه * بڭرفت اویرا در جامهي او بڭفتن بخسپ اوار من 12
بڭذاشت جامهي او در دست آن بڭریخت و بیرون آمد بآن بیرون *

Fuit autem *tempore partûs ipſius, et ecce gemini in utero ejus : Fuit* inquam, *cùm pareret ipſa, dedit manum : quam accipiens obſtetrix ligavit ad eam* filum *coccinei coloris, dicendo ; Iſte egreſſus eſt prior. Fuit cùm retraheret manum, tum ecce egreſſus eſt frater ejus : dixit, utquid validus factus es? ſuper te valentia. Vocavit*que *nomen ejus Pheres. Et poſteà egreſſus eſt frater ejus, cui* erat *ſuper manu ejus* filum *coccinei coloris :* & *vocavit nomen ejus Zerah.*

CAP. XXXIX.

Porrò Joſeph deductus venit in Ægyptum, emitq; eum Photiphar miniſter Pharoh, princeps cæſorũ, vir Ægyptius, è manu Arabum qui detulerant eum illuc. Fuit autem *Deus cum Joſeph,* & *erat vir proſper exiſtens: erat*que *in domo domini ſui Ægyptii. Videnté*que *domino ejus quòd Deus* eſſet *cum eo, et omne quod ipſe faciebat, Deus fœliciter proveheret in manu ejus, Aſſecutus eſt Joſeph honorem in oculis ejus,* & *inſerviebat ei : præfecit*que *eum ſuper domum ſuam,* & *omne quod erat ei, dedit in manum ejus. Fuit tempore* quo *præficiebat eum in domũ ſuam,* & *ſuper omne* quod *erat ei, benedixit Deus domum Ægyptii cauſâ Joſeph : fuit*que *benedictio Dei in omni quod erat ei, in domo* & *in agro. Reliquit* itaque *omne quod* erat *ſibi in manu Joſeph, neque noverat cum eo quicquam niſi panem quem ipſe comedebat : erat* autem *Joſeph bonus formâ et præſtans viſu. Fuit, poſt verba hæc ſuſtulit uxor domini ejus oculos ſuos in Joſeph, dixit*que ; *Concumbe mecum. Nolebat* autem, *et dixit uxori domini ſui; En dominus meus non novit mecum quid ſit in domo,* & *omne quod eſt ei, dedit in manum meam. Nec eſt ipſe major in domo hac quàm ego, neque retinuit à me quicquam, niſi te, eò quòd tu ſis uxor ejus : quo modo igitur faciam malum grande hoc,* & *peccator fiam in Deum. Fuit* autem, *cùm ſermonem haberet ipſa cum Joſeph* de die in diem, & *non auſcultaret ei ad concumbendum juxta eam, ad exiſtendum cum ea. Fuit* inquam *ſecundùm diem hanc,* ut *veniret in domum ad faciendum opus ſuum: neque eſſet quiſquam ex hominibus domûs ibi in domo : apprehendit eum in veſtimento ejus, dicendo ; Concumbe mecum. Reliquit* autem *veſtimentum ſuum in manu ejus, aufugiénſque egreſſus eſt foras.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויהי והוה כדי חמת ארום שבק ללבושיה בידהא ואפק לשוקא : ותקרא 13
ורמת חלבונא דביעתא בדרגשא וקרא לאנשי ביתא ואמרת חמון שכבת זרעא 14
דאטיל דין דאייתי ריבונכון לנא גבר עבראי למגחוך בנא על לותי למשכוב
עמי וקרית בקלא רמא : ויהי והוה כד שמע ארום ארימית קלי וקרית ושבק 15
ית לבושיה לותי ואפק לשוקא : ותנח ואנחת לבשא גבה עד דעל רבוניה 16
לבייתיה : ותדבר ומלילת ליה כפתגמייא האלין למימר על לותי עבדא 17
עבראי דאייתיתא לנא למגחוך בי :
ויהי והוה כדי שמע רבוניה ית פתגמי 19
אינתתיה דמלילת עמיה למימר כפתגמיא האלין עבד לי עבדך ותקיף רוגזיה :
ויקח ונסיב עיטא רבוניה דיוסף מן 20
כומרניא דבדקן דחלבונא הוא ולא
קטל יתיה ויהביה בבי אסירי אתר דאסירי מלכא אסירין והוה תמן בבית
אסירי : ויהי והוה מימרא דיי בסעדיה דיוסף ונגד עליה חיסדא ויהב 21
רחמותיה בעיני רב בי אסירי : ויתן ומני רב בית אסירי ביד יוסף ית כל 22
אסיריא דבבית אסירי וית כל דעבדין תמן הוא מפקד למעבד : אין לית 23
צרוך לרב בית אסירי למנטר ית יוסף כאורח כל אסיריא ארום לא חמי ית
כל סורחן בידיה בגין דמימר דיי הוה בסעדיה ודהוא עביד יי מצלח :

ירושלמי 18 והוה כד ארעימית קלי :

ירושלמי 20 בבית חבושה :

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hieroſolymitanum.*

Et factum eſt cum videret, quod reliquiſſet veſtem ſuam in manu 13
ſua, & fugiſſet in plateam: Et projecit albumen ovorum in ſtrato, 14
& vocavit domeſticos ſuos, & dixit; Videte effuſionem ſeminis
quam projecit hic, quem adduxit herus veſter nobis virum Hebræum, ut illuderet nobis: ingreſſus eſt ad me ut cubaret mecum &
clamavi voce magna. Et factum eſt quando audivit, quòd elevâſſem 15
vocem meam & clamarem, tum reliquit veſtem ſuam apud me, &
egreſſus eſt forás. Et repoſuit veſtem penes ſe, uſque dum veniret 16
dominus ejus domum ſuam. Et alloquuta eſt eum ſecundùm hæc 17
verba, dicendo; Ingreſſus eſt ad me ſervus Hebræus, quem adduxiſti
nobis, ut illuderet mihi. Et fa- 19
ctum eſt quando audivit Dominus
ejus verba uxoris ſuæ, quæ loquebatur cum eo, dicendo; Secundùm
verba iſta fecit mihi ſervus tuus: commotus eſt furor ejus. Et accepit con- 20
ſilium dominus Joſephi à ſacerdotibus, qui explorâ[illegible]unt quòd eſſet
albumen, neque interfecit ipſum,
ſed tradidit eum in carcerem, ubi vincti regis tenebantur: fuitque ibi
in domo carceris. Et fuit ſermo Domini auxilio Joſepho, & extendit 21
ad eum miſericordiam, deditque dilectionem ejus in oculis principis
carceris. Et præfecit princeps carceris in manum Joſeph omnes vinctos, 22
qui in carcere erant: & omnia quæ ibi fiebant, ipſe jubebat fieri. Non 23
erat neceſſarium principi carceris ſervare Joſephum juxta morem omnium vinctorum, quoniam non videbat ullam iniquitatem in manu ejus,
eò quòd ſermo Domini eſſet illi auxilio: & quicquid agebat Dominus
proſperum faciebat.

Hieroſ. 18. *Et accidit quando intonui voce meâ.*

Hieroſ. 20. *In domo carceris.*

מ

ויהי והוה בתר פתגמייא האלין ואתחווא למימר סרחו רב מזוגייא דמלכא 1
דמצרים ורב נחתומייא ואתיעטו למרמי סמא דמותא במיכליה ובמשקייה
למקטל לריבונהום למלכא דמצרים : ויקצוף ובנס פרעה כדי שמע על 2
תרין רברבנוי על רב שקי ועל רב נחתומי : ויתן ויהב יתהום במטרא בי 3
רב ספוקלטוריא לבית אסירי אתרא דיוסף אסיר תמן : ויפקוד ומני רבי 4
ספוקלטוריא ית יוסף עמהון ושמש יתהום והוו יומין בבית מטרא :

CAP. XL.

FActum autem eſt poſt hæc nuntiatum eſt, dicendo; Peccaverunt prin- 1
ceps pincernarum regis Ægypti, & princeps piſtorum, & conſilium inierunt ut injicerent venenum mortale in cibum & potum ejus, ut occiderent
dominum ſuum regem Ægypti. Et iratus eſt Pharao, quando intellexit, 2
contra duos præfectos ſuos: contra principem pincernarum, & contra principem piſtorum. Et poſuit eos in cuſtodiam, in domum *ſcilicet* principis interfectorum, in carcerem *illum*, locum in quo Joſeph 3
vinctus erat. Et præfecit princeps interfectorum Joſephum illis, & 4
miniſtrabat illis: & fuerunt per dies in cuſtodia.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

13 *بود چون دیدن آن که بگذاشت جامهي او در دست آن وگریخت بآن بیرون * بخواند 14
بمردمان خانهي آن گفت بایشان گفتن ببینید بیاورد بایما مرد عبري بخنده کردن درایما
بیامد بمن بخسپیدن اوازمن وبخواندم در آواز بزرك * بود چون شنیدن او که بلند کردم 15
اواز من بخواندم در آواز بگذاشت جامهي او بپهلوي من وگریخت و بیرون آمد بآن بیرون*
16 * رها کرد جامهي او بپهلوي آن تا آمدن خداوند او بخانهي او*سخن گفت باو چون سخنهاي 17
آن اینان گفتن بیامد بمن آن بندهي آن عبري آنچه بیاوردي بایما بخنده کردن در من*
* بود چون بلند کردن من آواز من بخواندم بگذاشت جامهي [او] بپهلوي من وگریخت 18
بآن بیرون * بود چون شنیدن خداوند او مر سخنهاي زني او آنچه سخن گفت باو گفتن 19
چون سخنهاي آن اینان بکرد بمن بندهي تو گرم شد خشم او* بستاند خداوند یوسف 20
اویرا بداد اویرا بخانهي آن زندان جاي آنچه بندیان آن پادشاه بند کردگان بود آنجا در
خانهي آن زندان*بود خدا اوازیوسف ومیل کرد [باو] فضل وبداد خوبي او درچشمهاي 21
امیر آن خانهي آن زندان * بداد امیر خانهي آن زندان در دست یوسف مر همه آن 22
بندیان آنچه در خانهي آن زندان ومر همه آنچه کنان آنجا او بود کنا * نیست امیر 23
خانهي آن زندان بینا مر همه چیز در دست او در آنچه خدا اواز او وآنچه او کنا خدا
پیروز آورا *

Fuit, cùm vidiſſet illa quòd reliquiſſet veſtimentum ſuum in manu 13
ejus, & aufugiſſet forâs. Vocavit 14
homines domûs ſuæ, & locutus eſt ad eos, dicendo; Videte, adduxit nobis virum Ebræum ad irridendum nos: venit ad me ad concumbendum mecum, & vocavi in voce magna: Fuitque cùm audiſſet quòd ele- 15
vâſſem vocem meam, & evocâſſem voce, reliquit veſtimentum ſuum apud me, & fugit, & egreſſus eſt forás. Sepoſuit itaque veſtimen- 16
tum ejus apud ſetpſam in adventum domini ſui ad domum ſuam.
Tunc *ſermonem habuit cum eo* 17
ſecundùm verba hæc, dicendo; Venit ad me ſervus Ebræus, quem attuliſti nobis, ad irridendum me:
Fuitque, cùm extuliſſem vocem 18
meam, & evocâſſem, reliquit veſtimentum ſuum apud me, & effugit forás. Fuit, cùm audîſſet domi- 19
nus ejus verba uxoris ſuæ, quæ loquuta fuerat cum eo, dicendo; Secundùm verba hæc fecit mihi ſervus tuus, excandefacta eſt ira ejus. Capiens igitur *herus Joſeph* 20
ipſum, dedit eum in domum carceris, locum quo vincti regis vinciebantur: fuitque ibi in domo carceris. Fuit autem *Deus* 21
cum Joſeph, & inclinavit ad eum miſericordiam: deditque pulchritudinem ejus in oculis principis domûs carceris. Et dedit prin- 22
ceps domûs carceris in manum Joſeph omnes vinctos qui in domo carceris, & omne quod faciebant illic, ipſe faciebat. Neque prin- 23
ceps domûs carceris videbat omnem rem quæ erat *in manu ejus: eò quòd Deus* erat *cum eo, & quod ipſe faciebat, Deus fœliciter provehebat.*

* فصل چهلم *

* بود پس آن سخنهاي آن این خطا کردند شرابداري پادشاهي مصر وآن نانوا بخداوند 1
ایشان بپادشاهي مصر * قهر کرد فرعه ابر دو خادمان او ابر امیر آن شرابدار وابر امیر 2
آن نانوا * بداد ایشانرا درنگاه داشت خانهي امیر آن قتّالان بخانهي آن زندان جاي 3
آنچه یوسف بند کرده آنجا * بگماشت امیر آن قتّالان مر یوسف اواز ایشان خدمت کرد 4
ایشانرا بودند روزگاران درنگه داشت *

CAP. XL.

F*uit, poſt verba hæc peccatum* 1
commiſerunt pocillator regis Ægypti & panifex, in dominum ſuum regem Ægypti. Iratus eſt itaque 2
Pharoh in duos miniſtros ſuos, in principem pocillatorum, & in principem panificum. Deditque eos in 3
cuſtodiam in *domû principis cæſorum, in domum carceris, locum ſc. quo Joſeph vinctus* erat. Et *præ-* 4
poſuit princeps cæſorum Joſeph eis, & miniſtrabat eis: fueruntque dies in cuſtodia.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

5 ויחלמו וחלמו חילמא תריהון גבר חילמיה בליליא חד גבר חלמיה ופושרן
חילמא דחבריה מזוגא ונחתומא די למלכא דמצרים דאסירין בבית אסירי : ויבא
6 ואתא לוותהון יוסף בצפרא וחמא יתהון והא אינון בניסין : וישאל ושאל ית
7 רברבי פרעה דעמיה במטרת ביתא דרבוניה למימר מדין סבר אפיכון ביש יומא דין
8 מכל יומיא דהויתון הכא : ויאמרו ואמרו ליה חילמא חלימנא ופשר לית ליה
ואמר להון יוסף הלא מן קדם יי פושרן חלמייא אשתעו כדון לי : ויספר
9 ואשתעי רב מזוגיא ית חלמיה ליוסף ואמר ליה חמי הוית בחלמי והא גופנא
10 קדמי : ובגפן ובגופנא תלתי מצוגיא והיא כדי אפרחת אפיקת לבלובהא
11 ומן יד בשלו סגולייהא הוו ענבין : וכוס חמי הוית עד דיהבין כסא דפרעה
בידי ונסיבית ית ענבייא ועצרית יתהון לכסא דפרעה ויהבית ית כסא על ידא
דפרעה : ויאמר ואמר ליה יוסף דין 12
סוף פושרנא דחלמא תלתי מצוגיא
תלתי אבהת עלמא אינון אברהם יצחק
ויעקב דמן בני בניהון עתידין
למישתעבדא למצרים בטינא ובליבנא
ובכל פולחנהא באנפי ברא ומן בתר
כדון מתפרקין על יד תלת רעיין ודי
אמרת נסיבית ית עינבייא ועצרית
יתהום לכסא דפרעה ויהבית ית כסא
לידא דפרעה היא פיילא דרוגזא דעתיד
פרעה שתי בעקבא ואת רב מזוגייא
תקבל אגר טב על חלמך טב דחלמתא
ופושרניה דין הוא לך תלתי מצוגייא
תלתא יומין הינון לפורקנך : בעוד
13 בסוף תלתי יומין יעול קדם פרעה
דוכרנך ויריס ית רישך ביקר ויתבינך
על שמושך ותיתן כסא דפרעה בידיה
כהלכתא קדמאה דהוית מזוגיה : כי
14 אם שבק יוסף ית רוחצניה דלעיל ונקט רוחצניה דבר נש ואמר לרב מזוגיא
אלהן תדכרינני עמך כד ייטב לך ותעבד כדון עמי טיבו ותדכר עלי קדם פרעה
15 ותהנפקינני מן בית אסירי הדין : כי ארום מגנב איתגניבית מן ארעא דעיבראי
16 ואוף הכא לא עבדית מדעם ביש ארום שויאו יתי בבית אסירי : וירא וחמא
רב נחתומי ארום יאות פשר דהוא
חמא פושרן חילמא דחבריה ושרי
למללא בלשון רוגזא ואמר ליוסף אוף
אנא הוית חמי בחלמי והא תלתא סלין דפיתא נקיא על רישי :

ירושלמי 12 ואמר ליה יוסף דין הוא
פתרוניה דחלמא תלתא שרביטיא
אנון תלתא אבהתי עלמא אברהם
יצחק ויעקב דמן בני בניהון עתידין
למשתעבדא בארעא דמצרים ועתידין
למתפרקא על ידי תלתא פרנסין
מהימנין ואנון מתילין בסגוליא ודי
אמרת נסיבית ית ענביא ועצרית
יתהון בכסא דפרעה ויהבית ית כסא
לגו כף ידוי דפרעה הוא כסא דפורענותא
דפרעה עתיד למשתי בעקבא : ואת
רב מזוגיא לא מובדין אגרך די חלמת
חלמא טבא הדין ברם פתרוניה דחלמא
לא הוה יוסף אמר ליה ומן בתר דן
פתר ליה יוסף היך מה דהוה שפר
באפוי ואמר ליה יוסף תלתא שרביטיא
תלתא יומין אנון :

ירושלמי 16 והא תלתא סלין דרפתא
קקבטון על רישי :

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hieroſolymitanum.*

Et ſomniârunt ſomnium ambo ipſi, vir ſomnium ſuum eadem nocte, vir ſomnium ſuum & interpretationem ſomnii ſocii ſui, pincerna & piſtor regis Ægypti, qui vincti erant in carcere. Et venit ad eos Joſeph in aurora, & vidit eos, & ecce ipſi erant triſtes. Et interrogavit principes Pharaonis, qui cum eo erant in cuſtodia domus domini ſui, dicendo; Cur ſic aſpectus facierum veſtrarum malus eſt hodie, præ omnibus diebus quibus hic fuiſtis? Et dixerunt illi; Somnium ſomniavimus, & interpres non eſt illi: & dixit illis Joſeph; Annon à Deo interpretatio ſomniorum *eſt*? narrate nunc mihi. Et narravit princeps pincernarum ſomnium ſuum Joſepho, & dixit illi; Videbam in ſomnio meo, & ecce vitis coram me. Et in vite illa tres palmites: & ipſa quando floruit produxit gemmas ſuas, & ſtatim maturuerunt botri ejus, & facti ſunt uvæ. Videbam donec dederunt calicem Pharaonis in manu mea: & accepi uvas, & expreſſi eas in calicem Pharaonis, dedique calicem in manum Pharaonis. Et dixit illi Joſeph; Hic 12 eſt finis interpretationis ſomnii: tres palmites tres patres mundi ſunt, Abraham, Iſaac, & Jacob, ex quorum nepotibus exituri ſunt qui in ſervitutem redigantur in Ægypto in luto, latere, & omni opere in ſuperficie agri, & poſtea redimentur operâ trium paſtorum. Quod autem dixiſti; Accipiebam uvas, & exprimebam eas in calicem Pharaonis, & dabam calicem in manu Pharaonis: eſt phiala furoris quam biburus eſt Pharao tandem. Tu autem princeps pincernarum recipies mercedem bonam, pro inſomnio tuo bono quod ſomniâſti; & interpretatio ejus hæc eſt tibi; Tres palmites tres dies ſunt, uſque ad liberationem tuam. In fine trium die- 13 rum veniet coram Pharao memoria tui, & elevabit caput tuum cum gloria, & redire faciet te ad miniſterium tuum: & dabis calicem Pharaonis in manu ejus, juxta conſuetudinem priorem qua eras illi propinans. Reliquit Joſeph fiduciam ſuam ſuperiorem, & retinuit fiduciam hominum, & dixit principi pocillatorum; Verùm memoria mei ſit tecum quando bene erit tibi, & facias jam mecum beneficentiam, & memor ſis mei coram Pharaone, & exire facias me ex carcere hoc. Nam furto ſublatus ſum è terra Hebræorum: & etiam hic non feci quicquam mali, ut me ponerent in carcerem. Et vidit princeps piſtorum quòd rectè interpretatus eſſet, eò quòd vidiſſet interpretationem ſocii ſui: & incepit loqui iracundè, & dixit Joſepho; Etiam ego videbam in ſomnio meo, & ecce tria caniſtra tortarum puriſſimarum ſuper caput meum.

Hier. 12. *Et dixit illi Joſeph; Hæc interpretatio ejus inſomnii: tria flagella ſunt tres patres ſeculi, Abraham, Iſaac, & Jacob, quorum nepotes redigendi ſunt in ſervitutem in terra Ægypti, ex qua tandem redimendi ſunt per tres gubernatores fideles qui aſſimulantur botris: quod autem dixiſti; Accepi uvas, & expreſſi eas in calice Pharaonis, & dedi calicem in medium volæ manus Pharaonis, eſt calix ultionis quem Pharao biburus eſt tandem. Quod ad te autem princeps pincernarum non perdent mercedem tuam, quia ſomniâſti ſomnium hoc bonum: verùm interpretationem illius ſomnii non dicebat Joſeph illi; ſed poſtea interpretatus eſt illi Joſeph, quemadmodum placebat ipſi, & dixit ei Joſeph; Tria flagella tres dies ſunt.*

Hieroſ. 16. *Ecce tria caniſtra panis calidi ſuper caput meum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

5 * خواب ديدند خواب دويشان مرد خوابي او در شبي يكّه مرد چون تعبيري خوابي او آن
6 شرابدار و آن نانوا آنچه بپادشاهي مصر آنچه بند كردگان در خانهي آن زندان * بيامد
7 بايشان يوسف در بامداد بديد ايشانرا و اينك ايشان قهرناكان * بپرسيد مر خادماني فرعه
آنچه اوار او در نگاه داشت خانهي خداوندي او بگفتن چه معنيرا روي شما بدان اين روز *
8 * گفتند باو خواب ديديم و تعبير كنا نيست اويرا گفت بايشان يوسف ها نه بخدا تعبيرها حكايت
9 كنيد اكنون بمن * حكايت كرد امير آن شرابدار مر خوابي او بيوسف گفت باو در خوابي من و اينك
10 تاكي بپيش من * و در تاك سه شاخها و آن چون شكوفا برآمد گلي آن بپختند خوشها آن
11 انگورها * و جام فرعه در دست من بستاندم مر آن انگورها بعصاردم ايشانرا بجامي فرعه بدادم
12 13 مر آن جام ابر كف فرعه * گفت باو يوسف اين تعبيري او سه آن شاخها سه روزها ايشان * در
نيز سه روزها ياد كند فرعه مر سري تو و باز گرداند ترا ابر اصلي تو و بدهي جامي
14 فرعه در دستي او چون حكمي آن اوّل آنچه بودي شرابداري او * كه اگر ياد كني مرا اوار تو
چون آنچه نيكوي رسد بتو و كني اوار من فضل و ياد دهي مرا بفرعه و بيرون آوري مرا
15 از آن خانهي آن اين * كه دزديدن دزديده شدم از زمين آن عبريان و نيز اينجا نه كردم
16 چيزي كه بنهادند مرا در زندان * بديد امير آن نانوا كه نيكو تعبير كرد گفت بيوسف نيز
من در خوابي من و اينك سه سلّها سوراخ دار ابر سري من

Et ſomniaverunt ſomnium ambo illi, quiſque ſomnium ſuum in nocte una, quiſque ſecundum interpretationem ſomnii ſui, pocillator ſcilicet & paniſex qui erant *regi Ægypti, qui vincti* erant *in domo carceris. Veniens* itaque *ad eos Joſeph mane vidit eos, & ecce illi* erant *triſtes. Interrogavit*que *principes Pharaonis qui ſecum* erant *in cuſtodia domus domini ſui, dicendo; Quorſum vultus veſtri pejores* ſunt *hodie? Dixerunt ei; Somnium vidimus, & interpres non eſt ei: dixit eis Joſeph; Nonne Deo interpretationes? narrate jam mihi. Narravit* itaque *princeps pocillatorum ſomnium ſuum ipſi Joſeph, dixit*q; *ei;* Eram *in ſomnio meo, & en vitis coram me. Et in vite tres rami, eâque tanquam germinaſcente, aſcendit flos ejus, & maturuerunt botri ejus uvas. Calice autem Pharoh in manu mea, accepi uvas & expreſſi eas in calicem Pharoh, dedique calicem in manum Pharoh. Dixit ei Joſeph, Hæc eſt interpretatio ejus; Tres rami tres dies ſunt. Intra quoque tres dies reminiſcetur Pharoh capitis tui, & reſtituet te ad primatum tuum, & tibi que calicem Pharoh in manu ejus, ſecundùm jus priſtinum quo eras pocillator ejus. Quòd ſi recordaberis meî tecum quando bene contigerit tibi, facieſque mecum beneficentiam, & memoriam mei me Pharoni, ac educes me è domo hac. Quia furando furtim ſublatus ſum è terra Ebræorum, & etiam hîc non feci quicquam propter quod poſuerunt me in carcere. Videns princeps paniſicum quòd bene interpretatus eſſet, dixit ad Joſeph;* Ego *etiam eram in ſomnio meo, & ecce tria caniſtra foraminoſa ſuper caput meum.*

תרגום יונתן בן עוזיאל — ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

ובסל ובסלא עלאה מכל תפנוקי מיכל פרעה עובד נחתום ועופא אכיל 17
יתהום מן סלא מעילוי רישי: ויען ואתיב יוסף ואמר דין הוא פושרניה תלת 18
סליא תלתי שעבודיא הינון דעתידין בית ישראל למשתעבדא ואנת רב נחתומיה תקבל אגר ביש על חלמך ביש דחלמתא ופשר ליה יוסף ית מה דשפר בעינוי ואמר ליה דין לך פושרניה תלתא סליא תלת יומין הינון לקטלך: בעוד בסוף תלתא יומין יעדי פרעה 19 בסייפא ית רישך מעילוי גופך ויצלוב יתך על קיסא וייכול עופא ית בישרך מינך: ויהי והוה ביום תליתאי יום 20 גנוסא דפרעה ועבד שירו לכל עבדוי ורומם ית ריש רב מזוגיא וית ריש רב נחתומיא בגו עבדוי: וישב ואתיב ית 21 רב מזוגיא על מזגיה דאשתכח דלא הוה בעיטא ההיא ויהב כסא על ידא
דפרעה: ואת שר וית רב נחתומי צלב דיעט למקטליה היכמא דפשר להום: 22
יוסף: ולא ובנין דשבק יוסף חסדא 23 דלעיל ואתרחיץ ברב מזוגיא בבשר עביר בגין כן לא אידכר רב מזוגייא ית יוסף ואנשייה עד זמן די מטא קיצא מן קדם יי למתפרקא:

ירושלמי 18 ואמר ליה תלת סליא אנון תלתא שעבודיא תקיפיא דעתידין מערעא לבית ישראל בארעא דמצרים בטינא ובלבניא ובכל פילחנא דאפי ברא עתיד פרעה מלכא דמצרים למגזר גזירין בישן על ישראל ורמי בניהון בנהרא ברם פרעה יוביד וחילותיה ישתיצון ובני ישראל יפקון פריקין בריש גלי: ואנת רב נחתומא תקביל פורענות די חלימית חלמא בישא הדין ופתרוניה דחלמא לא הוה יוסף ידיע ליה ומן בתר כן פתר ליה יוסף היך מה שפר באפוי ואמר ליה יוסף דין הוא פתרוניה דחלמא תלת סליא תלתא יומין אנון:

ירושלמי 23 שבק יוסף חסדא דלעיל וחסדא דלרע וחסדא דלוי יתיה מביתיה דאבוי ואתרחץ ברב מזוגיא בבשר עביד ובשר טעם כסא דמותא ולא אדכר כתבא דכתיב ומפרש ליט יהוי גברא די יתרחיץ בבשרא וישוי בשרא רחצותיה: ובריך יהוי גברא די יתרחיץ בשם מימריה דיי ויהי מימריה דיי רוחצניה: מן בגין כן לא אדכר רב מזוגיא ית יוסף ואנשי יתיה עד זמן דמטא קציה למתפרקא:

Et in caniſtro ſuperiori ex omnibus delicioſis cibis Pharaonis, qui fi- 17
unt arte piſtoria : & volucris comedebat eos ex caniſtro quod
erat ſupra caput meum. Et reſpondit Joſeph , & dixit ; Hæc eſt 18
interpretatio ejus : Tria caniſtra tres ſunt ſervitutes, quibus ſubditi erunt domus Iſrael ; tu autem princeps piſtorum recipies mercedem malam , de ſomnio tuo malo quod ſomniâſti : & interpretatus eſt illi Joſeph quod ipſi placebat, & dixit illi ; Hæc tibi interpretatio ejus : Tria caniſtra tres ſunt dies ad necem tuam. In fine tri- 19
um dierum removebit Pharao gladio caput tuum à corpore tuo, & ſuſpendet te ſuper lignum , & comedet volucris carnem tuam à te. Factum eſt itaque die tertio , 20
qui dies erat nativitatis Pharaonis, ut faceret convivium omnibus ſervis ſuis , & extolleret caput principis pincernarum , & caput principis piſtorum , in medio ſervorum ſuorum. Et reſtituit prin- 21
cipem pincernarum officio pincernæ , quia invenit eum non fuiſſe in eo conſilio : & dedit calicem in manum Pharaonis. Sed principem 22
piſtorum ſuſpendit , eò quòd conſilium iniiſſet ut occideret eum : quemadmodum expoſuit illis Joſeph. Et quia reliquit Joſeph miſe- 23
ricordiam ſuperiorem , & confiſus eſt principi pocillatorum, carnem coluit : ideo non recordatus eſt princeps pocillatorum Joſephi , ſed oblitus eſt ejus , uſque ad tempus quo venit finis à facie Domini ut liberaretur.

Hieroſ. 18 *Et dixit illi ; Tria caniſtra ſunt tres ſervitutes graves, quæ accident domui Iſrael in terra Ægypti , in luto & lateribus & omni ſervitio agri : decreturus eſt Pharao rex Ægypti decreta mala contra Iſraelem . & projiciet filios eorum in fluvium . verùm Pharao peribit. & exercitus ejus perdetur & Iſraelitæ exibunt liberati capite aperto ; ſed tu princeps piſtorum recipies ultionem quòd ſomniaſti ſomnium malum hoc : ſed interpretationem inſomnii Joſeph non notum faciebat illi . & poſtea expoſuit illi Joſeph ut illi placebat , & dixit illi Joſeph ; Hæc eſt interpretatio ejus inſomnii , tria caniſtra tres ſunt dies.*

Hieroſ. 23. *Reliquit Joſeph miſericordiam ſupernam, & miſericordiam inferiorem , & miſericordiam quæ comitata erat eum è domo patris ſui , & fiduciam habuit in principe pocillatorum : carnem coluit, carnem guſtavit,* nempe *calicem mortis , neque recordatus eſt ſcripturæ in qua ſcriptum eſt expreſſè ; Maledictus vir qui confidit in carne , & ponit carnem confidentiam ſuam. Benedictus autem vir qui confidit in nomine ſermonis Domini , & eſt ſermo Domini ſpes ejus. Propterea non recordatus eſt princeps pocillatorum Joſephi . ſed oblivioni tradidit eum , uſque ad tempus quo advenit finis ejus ut liberaretur.*

מא

פ פ פ

ויהי מקץ והוה מסוף תרתין שנין עאל דוכרניה דיוסף קדם מימרא דיי 1
ופרעה הוה חלים והא קאי על נהרא: והנה והא מן נהרא סלקן שבע 2
תורתי שפירן למיחמי ופטימן בשרא ורעיין בגו גומיא: והנה והא שבע 3
תורתי חורנין סלקן מן נהרא בישן למיחמי וחסכן בבשרהון וקמן לקובליהום
דתורתי על כיף נהרא: ותאכלנה ואכלא תורתי דבישן למיחמי וחסירן 4
בבישריהון ית שבע תורתי דשפירן למחמי ופטימתא ואיתער פרעה מדמכיה:

ירושלמי 2 והואה רעין בגו גומיא:

CAP. XLI.

SECT. X.

ET fuit à fine duorum annorum venit memoria Joſephi coram ſer- 1
mone Domini : & Pharao ſomniabat , & ecce ſtabat ad flumen.
Et ecce ex flumine aſcendebant 2
ſeptem vaccæ , pulchræ viſu & pingues carne , paſcentes in medio pratorum. Et ecce ſeptem 3
vaccæ aliæ aſcendentes ex flumine , deformes aſpectu & macilentæ
in carne ſua : & ſtabant è regione vaccarum, ad littus fluminis. Et de- 4
vorârunt vaccæ deformes aſpectu, & macilentæ carne ſua , ſeptem vaccas
pulchras viſu & pingues : & expergefactus eſt Pharao è ſomno ſuo.

Hieroſ. 2. *Et erant paſcentes in medio carectorum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* ودر سلّهي آن بالايين از همه خوردني فرعه عملي نانوا وآن مرغ خورا ايشانرا از آن 17
سلّه از بالايي سري من * جواب داد يوسف وگفت اين تعبيري او سه آن سلّها سه روزها 18
ايشان * درنيز سه روزها بردارد فرعه مر سري تو ازبالايي تو برآويزد ترا ابر دار وخورد 19
آن مرغ مر گوشت تو ازبالايي تو * بود در روز آن سيمي روزي زاده شدن مر فرعه كرد 20
دعوت بهمه بندگان او ياد كرد مر سري امير آن شرابدار ومر سري امير آن نانوا
درمياني بندگاني او * باز گرداند مر امير آن شرابدار ابر شرابداري او بداد آن جام ابر 21
كف فرعه * ومر امير آن نانوا برآويخت چون آنچه تعبير كرد بايشان يوسف * ونه ياد كرد 22 23
امير آن شرابدار مر يوسف فراموش كرد اويرا .

Porrò in caniſtro ſuperiori erant ex omnibus cibis Pharoh opere paniſicis, & volatile comedebat eos è caniſtro de ſuper caput meum. Re- 18
ſponſum dedit Joſeph, & dixit, Hæc eſt interpretatio ejus; Tria caniſtra, tres dies ſunt : Intra adhuc tres 19
dies tollet Pharoh caput tuum de ſuper te, & ſuſpendet te ſuper patibulum, comedetque volatile carnem tuam de ſuper te. Fuit itaque 20
in die tertio , die natali Pharoh, fecit convivium omnibus ſervis ſuis, & recordatus eſt caput principis pocillatorum, & principis paniſicum in medio ſervorum ſuorum.
Et *reſtituit principem pocillatorum* 21
ad propinationem ſuam, deditque calicem in manum Pharoh : At 22
principem paniſicum ſuſpendit , quemadmodum interpretatus fuerat eis Joſeph. Et non recordatus eſt 23
princeps pocillatorum ipſius Joſeph, ſed oblitus eſt ejus.

* فصل چهل يكم * * بود از فرجام دو سالها وفرعه خواب بينا واينك 1
استيده ابر آن رود * واينك ازان رود بر آيان هفت ماده گاوها نيكو [ديدار] وفربهان 2
گوشت بچريدند در علفزار * واينك هفت ماده گاوها ديگران برآيان پسي ايشان از 3
آن رود بدان ديدار وتنكاني گوشت بياستادند بپهلوي آن [ماده] گاوها ابر لبي
آن رود * بخوردند آن ماده گاوها بدان آن ديدار وتنكان آن گوشت مر هفت آن ماده گاوهاي 4
نيكوي آن ديدار وآن فربهان بيدار شد فرعه .

CAP. XLI.

F*uit poſt finem duorum annorum,* 1
& ſomnium vidit Pharoh, & ecce ſtabat juxta flumen. Et en è flu- 2
mine aſcendentes ſeptem vaccæ bonæ aſpectu ac pingues carne, & paſcebant in gramineto. Et ecce ſeptem 3
vaccæ aliæ aſcendentes poſt eas è flumine, malæ aſpectu & tenues carne, quæ ſtabant juxta illas vaccas ſuper labrum fluminis. Et 4
devorârunt vaccæ malæ aſpectu & tenues carne, ſeptem vaccas bonas aſpectu & pingues : & expergefactus eſt Pharoh.

תרגום יונתן בן עוזיאל

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

ויישן ודמיך וחמא חלמא תנינות והא שבעה תובלי סלקן בקניא חד פטימן 5
וטבן : והנה והא שבעא תובלי לקין ושקיפן קידום צמחן בתריהן : ותבלענה 6
ובלען תובלייא לקייתא ית שבע תובליא פטימתא ומליתא ואיתער פרעה והא 7
הוה חילמא : ויהי והוה בצפרא ומטרפא רוחיה ושדר וקרא ית כל חרשי 8
מצראי וית כל חכימהא ואישתעי פרעה להום ית חלמיא ולא הוה אפשר
לגבר די יפשר יתיה ארום מן קדם יי איסתקף מן בגלל די מטא זמניה דיוסף
למיפק מן בית אסירי : וידבר ומליל רב מזוניא קדם פרעה למימר ית סורחניי 9
אנא מדכר יומא דין : פרעה מן קדם יי אסתקף דפרעה רגיז על עבדוי ויהב יתי 10
במטרא בי רב ספוקלטוריא יתי וית רב נחתומיא : ונחלמה וחלמנא חילמא 11
בליליא חד אנא והוא גבר חילמיה ופושרן חלמא דחבריה חלמנא : ושם ותמן 12
עמנא טליא עיבראי עבדא לרב ספוקלטוריא ואשתעינא ליה ופשר לנא ית
חילמנא גבר הי כפושרן חילמיה פשר : ויהי והוה היכמא דפשר לנא כדין הוה 13
יתי אותיב במיליה על סדר שימושי ויתיה צלב : וישלח ושדר פרעה וקרא 14
ית יוסף ודילוגיה מן בית אסירי וספר ושני כסותיה ועל לות פרעה : ויאמר ואמר 15
פרעה ליוסף חלמא חלימית ומפשר לית יתיה ואנא שמעית עלך למימר אין אנת
שמע חילמא אנת פשר ליה : ויען ואתיב יוסף ית פרעה למימר בר מיני לא 16
אית גבר דפשר חלמין ברם מן קדם יי יתותב שלמא דפרעה : וידבר ומליל 17
פרעה עם יוסף למימר חמי הוית בחלמי הא אנא קאי על כיף נהרא : והנה
והא מן נהרא סלקן שבע תורתי פטימן בשר ושפירן למחמי ורעיין בגו גומייא : 18
והנה והא שבע תורתי חורנין סלקן בתריהן חשיכן ובישן למחמי לחדא 19
וחסיין בבישריהון לא חמית דכוותהון בכל ארעא דמצרים לבישו : ותאכלנה
ואכילן תורתי חשיכתא ובישתא ית שבע תורתי קמייתא ופטימתא : ותבאנה 20
ועלא למעהן ולא אשתמודע ארום עלן למעהן ומחמהן ביש היא כדבקדמיתא 21
ואיתעריית : וארא וחמית בחלמי והא שבע תובלין סלקן בקניא חד 22
מליין וטבן :

Et dormivit & vidit ſomnium ſecundum : & ecce ſeptem ſpicæ aſcen-
debant in culmo uno, pingues & bonæ. Et ecce ſeptem ſpicæ læſæ, 5
& percuſſæ vento orientali, germinabant poſt eas. Et devorârunt ſpicæ 6
læſæ ſeptem ſpicas pingues & plenas : & excitatus eſt Pharao & ecce 7
erat ſomnium. Et facto mane conturbatus eſt ſpiritus ejus, & miſit & 8
vocavit omnes magos Ægypti, & omnes ſapientes ejus : & narravit
Pharao illis ſomnium, ſed nullus poterat interpretari ipſum, quoniam à
facie Domini factum erat occaſione, propterea quod perveniſſet tempus
ipſius Joſeph exeundi ex carcere. Et loquutus eſt princeps pincernarum 9
coram Pharaone, dicendo ; Iniquitatis meæ ego recordor hodie. A facie 10
Domini occaſione factum eſt ut Pharao iraſceretur contra ſervos ſuos, &
traderet me in cuſtodiam domus principis interfectorum, me *inquam*, &
principem piſtorum. Et ſomniavimus ſomnium nocte unâ, ego & ipſe : 11
unuſquiſque ſomnium ſuum, & interpretationem ſomnii ſocii ſui ſomnia-
vimus. Et ibi nobiſcum puer *erat* Hebræus, ſervus principis interfecto- 12
ctorum, & narrabamus illi : & interpretatus eſt nobis inſomnium no-
ſtrum, unicuique ſecundùm interpretationem ſomnii ſui interpretatus eſt.
Accidit autem ſicut interpretatus erat nobis, ſic accidit : me reſtituit ſe- 13
cundùm ſermonem ejus ad ordinem miniſterii mei, & illum ſuſpendit.
Et miſit Pharao, & vocavit Joſephum, & ſalire fecit eum ex carcere : & 14
totondit *ſe*, & mutavit veſtimentum ſuum, & ingreſſus eſt ad Pharao-
nem. Et dixit Pharao Joſepho ; Somnium ſomniavi, & qui illud inter- 15
pretetur nullus eſt : & ego audivi de te, dicendo ; Si tu audieris ſomnium
tu interpreteris illud : Et reſpondit Joſeph Pharaoni dicendo ; Præter 16
me non eſt vir qui interpretetur ſomnia, verùm à facie Domini reſpon-
debitur pax Pharaoni. Et locutus eſt Pharao cum Joſepho, dicendo ; 17
Videbam in ſomnio meo, ecce ego ſtabam ad littus fluvii. Et ecce ex 18
fluvio aſcendebant ſeptem vaccæ, pingues carne & pulchræ viſu, paſce-
bantque in medio pratorum. Et ecce ſeptem vaccæ aliæ aſcendebant 19
poſt eas, tenues & deformes viſu valde, & macilentæ carne : non vidi
illis ſimiles in tota terra Ægypti in macie. Et comederunt vaccæ te- 20
nues & macilentæ ſeptem vaccas priores pingues. Et ingreſſæ ſunt 21
viſcera earum, nec cognitum eſt quod veniſſent in viſcera earum, imò
aſpectus earum deformis erat ut antea : & excitatus ſum. Et vidi in 22
ſomnio meo : & ecce ſeptem ſpicæ aſcendebant in culmo eodem ple-
næ & bonæ.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* خواب شد خواب دید دویم بار واینك هفت خوشها بر آیان در نایژهي یکّه فربهان 5
ونیکویان * واینك هفت خوشها تنکان وتفت زدگان بادي مشرقي روییده شوان پسي 6
ایشان * فرو بردند آن خوشهاي آن تنکان مر آن هفت آن خوشها آن فربهان وآن پران بیدار 7
شد فرعه واینك خواب * بود در بامداد آشفته شد روح او بفرستاد وبخواند مر همه معبّران 8
مصر ومر همه خردمندان آن حکایت کرد فرعه بایشان مر خواب او ونیست تعبیر کنا
ایشانرا بفرعه * سخن گفت امیر آن شرابدار مر فرعه بگفتن مر خطاهاي من من یاد 9
کنا این روز * فرعه قهر کرد ابر بندگان او بداد مرا در نگه داشت خانهي امیر آن قطّالان 10
[من] ومر امیر آن نانوا * خواب دیدیم خواب در شبي یکّه من واو مرد چون تعبیري خواب 11
او خواب دیدیم * وآنجا اوار ایما کودك عبري بنده بامیر آن قطّالان حکایت کردیم باو 12
تعبیر کرد بایما مر خوابهاء ایما مرد چون خواب او تعبیر کرد * بود چون آنچه تعبیر کرد بایما 13
همچنین بود مرا باز گرداند ابر اصلي من واویرا بر آویخت * بفرستاد فرعه بخواند مر یوسف 14
بدواندند اویرا از این زندان بتراشید وبدل کرد جامهاي او وبیامد بفرعه * گفت فرعه بیوسف 15
خواب خوابدیدم وتعبیر کنا نیست اویرا ومن شنیدم ابر تو بگفتن بشنوي خواب بتعبیر
کردن اویرا * جواب داد یوسف مر فرعه بگفتن بجز من خدا جواب دهد مر سلامي فرعه سخن 16 17
گفت فرعه بیوسف در خواب من واینك من استیده ابر لبي آن رود * واینك از آن رود بر آیان 18
هفت ماده گاوها فربهان گوشت ونیکو چهره بچریدند در علفزار * واینك هفت ماده گاواني 19
دیگران برآیان پسي ایشان ضعیفان وبدان چهره بغایت وتنکاني گوشت نه دیدم چون ایشان
در همه زمیني مصر ببدي * بخوردند آن ماده گاواني آن تهیان وآن بدان مر هفت آن 20
ماده گاوهاي آن اوّلیفان آن فربهان * بیامدند باندروني ایشان ونه دانسته شد که بیامدند 21
باندروني ایشان ودیدار ایشان بد چون آنچه در اوّل بیدار شدم * بدیدم در خوابي من واینك 22
هفت خوشها برآیان در نیي یکّه پران ونیکویان *

At dormiens, ſomnium vidit ſecun- 5
dâ vice, et en ſeptem ſpicæ aſcenden-
tes in calamo uno, pingues & bonæ:
Ecce item ſeptem ſpicæ tenues, & 6
uredine percuſſæ vento Orientali,
pullulantes poſt eas. Et deglutierunt 7
ſpicæ tenues, ſeptem ſpicas pingues
ac plenas : & expergefacto Pharoh,
ecce ſomnium erat. Fuit manè, con- 8
turbato ſpiritu ejus, miſit & voca-
vit omnes hariolos Ægypti, omneſq;
ſapientes ejus: et narravit illis Pha-
roh ſomnium ſuum, nec erat qui in-
terpretaretur ea Pharoni. Allocutus 9
eſt itaque princeps pocillatorum
Pharonem, dicendo ; Peccata mea ego
recordor hodiè: Pharoh iratus fue- 10
rat in ſervos ſuos, dederátque me in
cuſtodiam domûs cæſorum, me &
principem panariorum. Somniavi- 11
mus autem ſomnium nocte unâ, ego
& ipſe, quiſque juxta interpretatio-
nem ſomnii ſui ſomniavimus. Et 12
illîc erat nobiſcum puer Ebræus, ſer-
vus principi cæſorum : cui quum
narrâſſemus, interpretatus eſt nobis
ſomnia noſtra, unicuique ſecundùm
ſomnium ſuum interpretatus eſt.
Fuitque quemadmodum interpreta- 13
tus eſt nobis, ſic fuit : me reſti-
tuit ad primatum meum, ipſum
verò ſuſpendit. Mittens itaque 14
Pharoh vocavit Joſeph, quem fe-
ſtinanter eduxerunt ex hoc carce-
re : raſitq; ſe, et mutavit veſtes ſuas,
& venit ad Pharoh. Dixit Pha- 15
roh ad Joſeph ; Somnium ſomni-
avi, & interpres non eſt ei : ego
verò audivi de te dicendo, quod
audias ſomnium ad interpretandum
illud. Reſponſum dedit Joſeph ipſi 16
Pharoh, dicendo ; Præter me Deus
reſpondebit pacem Pharoh. Locutus 17
eſt itaque Pharoh ad Joſeph; Somni-
ante me, en ego ſtabam ſuper la-
brum fluminis, Et ecce è flumi- 18
ne aſcendentes ſeptem vaccæ pin-
gues carne, & bonæ formâ, & pa-
ſcebant in gramineto. Ecce etiam ſe- 19
ptē vaccæ aliæ aſcendentes poſt eas
debiles, & malæ formâ valdè, ac
tenues carne : non vidi ſicut eas in
totâ terrâ Ægypti præ pravitate.
Et comederunt vaccæ vacuæ ac 20
malæ ſeptem vaccas priores pin-
gues, Et devenerunt in interiora 21
earum, neque cognitum eſt quòd
veniſſent in interiora earum : nam-
que aſpectus earum erat malus
quemadmodum in principio : & ex-
pergefactus ſum. Vidi etiam in 22
ſomnio meo, & en ſeptem ſpicæ a-
ſcendentes in calamo uno, plenæ ac
bonæ.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

והנה : והא שבע תובלי נצן לקיין שקיפן קידום צמחן בתריהן : ותבלען ובלען
תובלייא לקייתא ית שבע תובלייא טבתא ואמרית לחרשיא ולית דמתני לי : ויאמר
ואמר יוסף לפרעה חילמא דפרעה חד הוא מה דיי עתיד למעבד תני לפרעה :
שבע שבע תורתן טבתן שבע שנייא אינין מבשרן ושבע שובלייא טבתא שבע
שנייא האלין אינין מבשרן חלמא חד הוא : ושבע ושבע תורתא כחישתא
ובישתא דסלקן בתריהן שבע שנייא חורנייתא אינין מבשרן ושבע תובלייא
לקייתא שקיפן קידום הם הכי מבשרן דיהוויין שבע שני כפנא : הוא הוא
פתגמא דמלילית עם פרעה מה דיי עתיד למעבד אחמי ית פרעה : הנה
הא שבע שניא אתין שובעא רבא בכל ארעא דמצרים : וקמו ויקומון שבע שני
כפנא מן בתריהון ויתנשי כל שובעא דהוה בארעא דמצרים וישיצי כפנא ית
דיירי ארעא : ולא ולא יתידע שובעא דהוה בארעא מן כפנא ההוא דיהי מן
בתר כן ארום תקיף הוא לחדא : ועל ומן בגלל דאיתני חילמא לפרעה
תרתין זמנין ארום תקין פתגמא מן קדם יי ומוחי יי למעבדיה : ועתה וכדון
יחמי פרעה גבר סוכלתן וחכים וימניניה על ארעא דמצרים : יעשה יעביד פרעה
וימני אפוטרופין על ארעא ויפקון חד
מן חמשא מן כל עיבורא דארעא דמצרים
בשבע שני שובעא : ויקבצו ויכנשון 35
ית כל עיבור שניא טבתא דאתיין אלין
ויצברון עיבורא תחות יד אפיטרופין
דפרעה וישוון עבורא בקרוייא וינטרון : והיה ויהי עבורא גנין במערתא
בארעא למזן מניה בשבע שני כפנא דיתיהויין בארעא דמצרים ולא ישתצי עמא
דארעא בכפנא : וייטב ושפר פתגמא קדם פרעה וקדם כל עבדוי : ויאמר
ואמר פרעה לעבדוי הנשכח כדין גבר די רוח נבואה מן קדם יי ביה : ויאמר
ואמר פרעה ליוסף בתר דאודע יי יתך ית כל דא לית סוכלתן וחכים כוותך :
אתה אנת תהי אפיטרופוס על ביתי ועל גזירת מימר פומך יתזינון כל עמי
לחוד כורסי מלכותא אהא רב מנך : ויאמר ואמר פרעה ליוסף חמי דמנית
יתך סרכן על כל ארעא דמצרים :

ירושלמי 34 יעביד פרעה וימני יתיה
אפיטרופוס על ארעא חד מן חמשא
ויפלג בארעא דמצרים בשבעתי שני
שבענה :

Targ. Jonathan B Uziel. *Hieroſolymitanum.*

Et ecce ſeptem ſpicæ marcidæ, læſæ percuſſæque vento orientali, ex- 23
oriebantur poſt eas. Et abſorpſerunt ſpicæ percuſſæ ſeptem ſpicas 24
bonas : & dixi magis, & nullus eſt qui indicet mihi. Et dixit Jo- 25
ſeph Pharaoni ; Somnium Pharaonis unum eſt : id quod Dominus fa-
cturus eſt, indicavit Pharaoni. Septem vaccæ bonæ ſeptem annos an- 26
nuntiant, & ſeptem ſpicæ bonæ ſeptem annos iſtos annuntiant : ſo-
mnium unum eſt. Et ſeptem vaccæ macilentæ & deformes, quæ aſcen- 27
debant poſt eas ſeptem alios annos annuntiant ; & ſeptem ſpicæ per-
cuſſæ, adustæ vento orientali, ipſæ pariter annuntiant futuros ſeptem
annos famis. Hoc eſt verbum quod loquutus ſum cum Pharaone : 28
quod Dominus facturus eſt oſtendit Pharaoni. Ecce ſeptem anni ve- 29
niunt ſaturitatis magnæ per totam terram Ægypti. Et ſurgent ſeptem 30
anni famis poſt eos, & oblivioni tradetur omnis ſaturitas quæ erat in
terra Ægypti : & perdet fames habitatores terræ. Neque cognoſce- 31
tur ſaturitas quæ erat in terra, præ fame illa quæ poſtea futura eſt :
quoniam valde gravis erit. Et propterea quod repetitum eſt ſomnium 32
Pharaoni duabus vicibus, *innuit* quod parata eſt hæc res à Domino,
acceleratque Dominus ut perficiat eam. Jam verò provideat Pharao 33
virum providum & ſapientem, quem præficiat ſuper terram Ægy-
pti. Faciat Pharao, & conſtituat 34
præfectos ſuper terram : & exi-
mant unum ex quinque de toto
frumento terræ Ægypti ſeptem an-
nis ſaturitatis. Et congregent to- 35
tum frumentum annorum bonorum
illorum qui venturi ſunt : & con-
gregent frumentum ſub manu præfectorum Pharaonis, & ponant
frumentum in civitatibus & cuſtodiant. Et erit frumentum recondi- 36
tum in ſpelunca in terra, ut cibus ſumatur de eo ſeptem annis famis,
qui erunt in terra Ægypti : ut non pereat populus terræ fame. Et 37
placuit ſermo coram Pharaone, & coram omnibus ſervis ejus. Et 38
dixit Pharao ſervis ſuis ; An inveniemus virum huic ſimilem, in quo
ſit ſpiritus propheticus à facie Domini? Et dixit Pharao Joſepho ; 39
Poſtquam notificavit tibi Dominus hoc totum ; non eſt providus aut
ſapiens ſicut tu. Tu eris præfectus ſuper domum meam, & ad de- 40
cretum ſermonis oris tui armabuntur univerſus populus meus : tan-
tùm ſolio regni ero major te. Et dixit Pharao Joſepho ; Vide, con- 41
ſtitui te principem ſuper totam terram Ægypti.

Hieroſ. 34. *Faciat Pharao, & conſtituat eum præfectum ſuper terram : & dividat unum ex quinque in terra Ægypti, in ſeptem annis ſatietatis.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وايناك هفت خوشها خشكها تنكان تفت زدكان باد مشرقي روييده شوان پسي ايشان * فرود 23 24
بردند آن خوشهاي آن تنكان مر آن هفت آن خوشهاي آن نيكويان كفتم بآن معبران ونيست
آكاه كنا بمن * كفت يوسف بفرعه خوابي فرعه يكه او مر آنچه آن خدا كنا آكاه كرد بفرعه 25
هفت ماده كاوها آن نيكويان هفت سالها ايشان وهفت خوشها آن نيكويان هفت سالها ايشان خوابي 26
يكه او * وهفت آن [ماده] كاوهاء آن تنكان و آن بدان آن برآيان پسي ايشان هفت سالها ايشان 27
وهفت آن خوشهاء آن تنكان تفت زدكاني بادي مشرقي باشند هفت سالهاي قحط * او آن سخن آنچه 28
سخن كفتم بفرعه آنچه آن خدا كنا بنمود مر فرعه * ايناك هفت سالها آيان سيري بزرك در 29
همه زمين مصر * برخيزند هفت سالهاي قحط پسي ايشان فراموش شود همه آن سيري در زمين 30
مصر و فنا كند آن قحط آن زمين * ونه دانسته شود آن سيري در زمين از پيش آن قحط آن 31
او پس همچنين كه كران او بغايت * و ابر دو بارها كردن آن خواب بفرعه دو بارها كه 32
آراسته آن سخن از نزد آن خدا وشتاب كنا آن خدا بكردن اويرا * واكنون ببيند فرعه 33
مرد بينا وخردمند وبنهد اويرا ابر زمين مصر * بكند فرعه وبكمارد كماشتكان ابر آن 34
زمين وپنج يك كند مر زمين مصر در هفت سالهاء آن سيري * وجمع كنند مر همه 35
خورشي آن سالها آن نيكويان آن آيان آن ايشان وخرمن كنند غله فرود دست فرعه خورش در
شهرها ونكاه دارند * باشد آن خورش بامانت برزمين بهفت سالهاي آن قحط آنچه باشند در زمين 36
مصر ونه نيست شود آن زمين در قحط * نيكو آمد آن سخن در چشماني فرعه ودر چشماني 37
بندكاني او * كفت فرعه ببندكاني او ها يافته آمد چون اين مرد آنچه الهام خدا درو * كفت 38 39
فرعه بيوسف پسي معلوم كردن خدا ترا مر همه اين نيست بينا و خردمند چون تو * تو 40
باشي ابر خانهي من و ابر امر تو نفقه خورد همه قومي من خاصه آن تخت بزرك باشم از تو
* كفت فرعه بيوسف ببين بدادم ترا ابر همه زمين مصر * 41

Et ecce ſeptem ſpicæ aridæ, tenues, uredine percuſſæ vento Orientali, pullulantes poſt eas. 23 *Et deglutierunt ſpicæ tenues ſeptem ſpicas bonas. Dixi hariolis, & nemo indicat mihi.* 24 *Dixit Joſeph ad Pharoh ; Somnium Pharoh unum eſt : quod Deus facturus eſt, notum fecit Pharoni.* 25 *Septem vaccæ bonæ, ſeptem anni ſunt : & ſeptem ſpicæ bonæ, ſeptem anni ſunt : ſomnium unum eſt.* 26 *Septem quoque vaccæ tenues ac malæ aſcendentes poſt eas, ſeptem anni ſunt : & ſeptem ſpicæ tenues uredine percuſſæ vento Orientali, erunt ſeptem anni famis.* 27 *Illud* eſt *verbum quod locutus ſum ad Pharoh : quod Deus facturus* eſt, *oſtendit Pharoni.* 28 *En ſeptem anni venientes ſaturitatis magnæ in tota terra Ægypti.* 29 *Exorientibus* autem *ſeptem annis famis poſt eos, oblivioni erit omnis ſaturitas in terra Ægypti : & perdet fames terram.* 30 *Neque cognoſcetur ſaturitas in terra, præ fame illa poſteà, quia gravis erit valdè.* 31 *De iteratione autem ſomnii Pharoni duabus vicibus,* ſignificat *quòd ordinatum ſit verbum à Deo, & feſtinat Deus ad præſtandum illud.* 32 *Nunc igitur provideat Pharoh virum perſpicacem ac prudentem, & ponat eum ſuper terram Ægypti.* 33 *Faciat Pharoh, & præficiat præfectos ſuper terram, & quintet terram Ægypti in ſeptem annis ſaturitatis.* 34 *Et congregent omnem cibum annorum bonorum venturorum iſtorum : & recondant frumentum ſub manu Pharoh, cibum in civitatibus, & ſervent.* 35 *Sit*que *ille cibus in depoſito terræ pro ſeptem annis famis qui erunt in terra Ægypti, & non annihilabitur terra fame.* 36 *Placuit*que *verbum in oculis Pharoh, & in oculis ſervorum ejus.* 37 *Dixit* itaque *Pharoh ſervis ſuis ; Num inventus extitit homo ſicut hic, cui ineſt inſpiratio Dei?* 38 *Dixit*que *Pharoh ad Joſeph ; Poſtquàm Deus notum fecit tibi totum hoc, non eſt perſpicax ac prudens ſicut tu.* 39 *Tu eris ſuper domum meam, & ad mandatum tuum ſumptus edet totus populus meus : tantùm* in *ſolio major ero quàm tu.* 40 *Dixit* quoque *Pharoh ad Joſeph ; Vide, dedi te ſuper totam terram Ægypti.* 41

תרגום יונתן בן עוזיאל

ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

ויסר ואעדי פרעה ית עזקתיה מעל ידיה ויהב יתה על ידא דיוסף ואלביש יתיה 42
לבושין דבוץ ושוי מניכא דדהבא על
צוריה : וירכב וארכיב יתיה ברתיכא 43
תניתא דלפרעה והוו מקלסין לקדמוי
דין אבא למלכא רב בחכמתא ורכיך
בשנייא ומני יתיה סרכן על כל ארעא דמצרים : ויאמר ואמר פרעה ליוסף 44
אנא פרעה מלכא ואנת אלקפטא ובר מממרך לא ירעים גבר ידיה למיסור זיני
וית ריגליה למרכוב על סוסיא בכל ארעא דמצרים : ויקרא וקרא פרעה 45
שמיה דיוסף גברא דטמירן מפרסם ויהב ליה ית אסנת דילידת דינה לשכם
ורביתה איתת פוטיפרע רבא דטנים לאינתו ונפק יוסף שליט על ארעא דמצרים :
ויוסף ויוסף בר תלתין שנין כד קם קדם פרעה מלכא דמצרים ונפק יוסף מלוות 46
פרעה ועבר רב ושליט בכל ארעא דמצרים : ותעש ואצלחת ארעא דכל 47
תובלא עבד מלי תרין קומצין בשבע שני שובעא עד דימלון כל אוצריא :
ויקבץ וכנש ית כל עבור שבע שני שובעא דהוו בארעא דמצרים ויהב עיבורא 48
בקרוייא עבור חקלי קרתא דבחוזרנהא כנש בגוויה : וליוסף אתילידו 50
תרין בנין עד לא עלת שתא דכפנא דילידת ליה אסנת דריבת בבית
פוטיפרע רבא דטנים : ויקרא וקרא יוסף ית שום בוכרא מנשה ארום 51
אנשייני יי ית כל ליאותי וית כל בית אבא : וית וית שום תניין קרא 52
אפרים ארום אמר תקיף יתי יי בארע סיגופי והכדין עתיד למתקוף בית אבא
הכא בסיגופיהום : ותכלנה ושלימן שבע שני שובעא דהואה בארעא 53
דמצרים : ותחילנה ושריאן שבע שני כפנא למיתי היכמא דאמר יוסף והוה 54
כפנא בכל ארעתא ובכל ארעא דמצרים הוה לחמא : ותרעב וכפנת כל ארעא 55
דמצרים דלא הוות מפקא בר זרעא וצוח עמא קדם פרעה בנין לחמא ואמר פרעה
לכל מצראי איזילו לות יוסף דיימר לכון תעבדון : והרעב וכפנא הוות על כל 56
אנפי ארעא ופתח יוסף ית כל אוצרין דבהון עיבורא וזבין למצראי ותקף כפנא
בארעא דמצרים : וכל הארץ וכל דיירי ארעא עלו למצרים למיזבן עיבורא מן 57
יוסף ארום תקיף כפנא בכל ארעא :

ירושלמי 43 והוו מקלסין קדמוי ואמרין
יחי אבוי דמלכא דרב בחוכמא ורכיך
בשניא :

Et abſtulit Pharao annulum ſuum de manu ſua, & dedit ipſum in manu 42
Joſephi : & induit eum veſtibus byſſinis, & poſuit torquem aureum in
collo ejus. Et equitare fecit eum in 43
ſecundo curru Pharaonis, & laudabant
coram eo, *dicentes* ; Hic eſt
pater regis, magnus ſapientiâ &
tener annis : & conſtituit eum principem
ſuper univerſam terram Ægypti.
Et dixit Pharao Joſepho ; Ego Pharao rex, & tu ſecundus à 44
rege: & abſque verbo tuo non elevabit vir manum ſuam,ut cingat arma,&
pedem ſuum, ut conſcendat equum, in tota terra Ægypti. Et vocavit 45
Pharao nomen Joſephi, Virum ſecretorum manifeſtatorem : & dedit illi
Aſnath, quam peperit Dina ipſi Sichem, & educaverat uxor Potiphera
principis Taneos, in uxorem : & exiit Joſeph princeps ſuper terram
Ægypti. Joſeph autem triginta annorum erat , quando ſtetit coram 46
Pharaone rege Ægypti : exiit ergo Joſeph à facie Pharaonis, & tranſivit
præfectus & princeps per totam terram Ægypti. Et proſperè 47
protulit terra:nam unaquæque ſpica protulit duos plenos pugillos ſeptem
annis ſaturitatis, adeo ut replerentur omnia horrea. Et congregavit 48
totum frumentum ſeptem annorum ſaturitatis , qui erant in terra Ægypti,
& poſuit frumentum in urbibus : frumentum agrorum urbis, qui
erant in circuitu ejus , congregavit in medio ejus. Porrò Joſepho 50
nati ſunt duo filii, antequam veniret annus famis : quos peperat illi
Aſnath, quæ educata erat in domo Potiphera principis Taneos. Et 51
vocavit Joſeph nomen primogeniti, Manaſſe : quoniam *inquit* oblivisci
fecit me Deus omnis fatigationis meæ, & univerſæ domus patris mei.
Nomen autem ſecundi vocavit Ephraim : quoniam dicebat ; Robu- 52
ſtum me effecit Dominus in terra afflictionis meæ , ſicut robuſta reddenda
eſt domus patris mei hîc in afflictionibus ſuis Et abſoluti ſunt 53
ſeptem anni ſaturitatis, qui erant in terra Ægypti. Et inceperunt 54
ſeptem anni famis venire, quemadmodum dixerat Joſeph : & fuit
fames in omnibus terris , ſed in tota terra Ægypti erat panis. Et 55
fame laboravit tota terra Ægypti, eò quod non produceret fructum
ſeminis ; & clamavit populus coram Pharaone pro pane : & dixit Pharao
omnibus Ægyptiis ; Ite ad Joſephum , quod dicet vobis, facietis.
Fames autem erat ſuper univerſam faciem terræ : & aperuit Joſeph omnes 56
theſauros, in quibus erat frumentum, & vendidit Ægyptiis : prævalebatque
fames in terra Ægypti. Et omnes habitatores terræ veniebant in 57
Ægyptum,ut emerent frumentum à Joſepho : quia invaluerat fames per
univerſam terram.

Hier. 43. *Et laudabant coram eo, & dicebant ; Vivat pater regis, qui eſt magnus in ſapientia, tener in annis.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

بگرداند فرعه مر انگشترين او از بالاي دست او بداد آنرا ابر دست يوسف بپوشاند اويرا 42
جامهاي كتان بنهاد طوقي آن طلا ابر گردني او * سوار كرد اويرا در مركب آن دويم 43
آنچه باو بخواندند بپيشي او پدري پادشاه وبگماشت اويرا ابر همه زمين مصر * گفت فرعه 44
بيوسف من فرعه وبجز تو نه بلند كند مرد مر دست او ومر پاي او در همه زميني مصر *
بخواند فرعه نامي يوسف صفنت فعنح بداد باو مر اسنت دختري فوطيفرع مهتري اون بزن 45
بيرون آمد يوسف ابر زميني مصر * ويوسف قدري سي ساله در استادني او بپيشي فرعه 46
پادشاهي مصر بيرون آمد يوسف از پيشي فرعه بگذشت در همه زميني مصر *جمع كرد غلّهي 47
آن زمين در هفت سالي آن سيري بانبارها * جمع كرد مر همه خورشي هفت سالها آنچه بودند 48
در زمين مصر بداد خورش در شهرها خورش دشت آن شهر آنچه گرداگرد آن بداد در
ميانه آن *خرمن كرد يوسف غلّه چون ريگي آن دريا بسيار بغايت تا كه باز استاد بشمردن 49
كه نيست شمار * وبيوسف زاييده شد دو پسران درپيش بيايد سالي آن قحط آنچه 50
برزاييد باو اسنت دختري فوطيفرع مهتري اون *بخواند يوسف مر نامي آن نخست زاد منسّه 51
كه فراموش گرداند مرا خدا مر همه رنجي من ومر همه خانهي پدري من * ومر 52
نامي آن دويمي [بخواند] افريم كه برومند كرد مرا خدا درزميني درويشي من * تمام 53
شدند هفت سالها آن سيري آنچه بود درزميني مصر * دراستادند هفت سالها آن قحط 54
بآمدن چون آنچه گفت يوسف بود قحط درهمه آن زمينها ودرهمه زمين مصر بود نان *گسنه 55
شد همه زمين مصر ناله كرد آن قوم [بفرعه] بنان گفت فرعه بهمه مصريان برويد بيوسف
آنچه گويد بشما بكنيد * وآن قحط بود ابر همه روي آن زمين بگشاد يوسف مر همه آنچه در 56
ايشان غلّه فروخت بمصريان قوي شد آن قحط در زمين مصر * وهمه آن زمين بيامدند 57
بمصر بغلّه خريدن بيوسف كه قوي شد آن قحط در همه آن زمين :

Detraxitque Pharoh dactylion ſuum 42
de ſuper manum ſuam, ac *dedit illud*
*ſuper manum Joſeph, induit*que
eum veſtibus byſſinis, & *poſuit torquem*
aureum ſuper collum ejus. E- 43
quitare quoque *fecit eum in curru*
ſecundo quem habebat : clamabant
autem *ante eum,Pater regis:et præfecit*
eum ſuper totam terram Ægypti. *Dixit*que *Pharoh ad Joſeph* ; 44
Ego ſum *Pharoh,* & *præter te non*
levabit vir manum ſuam & pedem
ſuum in tota terra Ægypti. Et *vocavit* 45
Pharoh nomen Joſeph ; Saphenath
*Phaaneah:dedit*que *ei Aſenath*
filiam Photiphera principis On, in
uxorem. Et *egreſſus eſt Joſeph ſuper*
terram Ægypti : (*Joſeph autem* 46
erat trigenarius cùm ſtaret in præſentia
Pharoh regis Ægypti:)*egreſſus*
inquam *Moſheh à præſentia Pharoh*
tranſivit per totam terram Ægypti.
Et *congregavit fruges terræ in ſe-* 47
ptem annis ſaturitatis, in repoſitoria.
Congregavit inquam *omnem cibum* 48
ſeptem annorum qui fuerant in
terra Ægypti, & *dedit cibum in urbes:cibum*
agri civitatis qui in circuitu
ejus,dedit in medium ejus. Et 49
recondidit Joſeph frumentum velut
arenam maris, multum valdè, uſque
quò deſiſteret numerare, quia non
erat numerus. *Et ipſi Joſeph nati* 50
ſunt duo filii, antequàm veniret annus
famis : quos peperit ei Aſenath
filia Photiphera principis On.Voca- 51
*vit*q; *Joſeph nomen primogeniti,Menaſſeh;quia*
inquit *oblivisci fecit me*
Deus omnem afflictionem meam, totamque
domum patris mei. *Nomen* 52
verò ſecundi vocavit Ephrem: quia
inquit *locupletem reddidit me Deus*
in terra paupertatis meæ. Completis 53
itaq; *ſeptē annis ſaturitatis quæ fuit*
terra Ægypti,Inſtiterunt ſeptem an- 54
ni famis venire, quemadmodum dixerat
*Joſeph:fuit*que *fames in omnibus*
terris,at in univerſa terra Ægypti
erat panis. *Famelicâ* igitur *fa-* 55
ctâ totâ terrâ Ægypti, clamavit populus
ad Pharoh pro pane. Dixit
Pharoh omnibus Ægyptiis ; Ite ad
Joſeph, quod dixerit vobis, facie- 56
tis. *Fame itaque exiſtente ſuper*
univerſam faciem terræ, aperuit Joſeph
omnia quibus inerat frumentum,
ac *vendidit Ægyptiis : invaluerat*
enim *fames in terra Ægypti.* 57
Et omnes habitatores *terræ*
veniebant in Ægyptum ad Joſeph
ad emendum frumentum : quia
invaluerat fames per univerſam
terram.

תרגום יונתן בן עוזיאל

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

מב

וירא וחמא יעקב ארום עלליא זבנין ומייתן עיבורא ממצרים ואמר יעקב לבנוי
למא דין אתון דחלין למיחות למצרים : ויאמר ואמר הא שמעית ארום אית
עיבורא מזדבן במצרים חותו תמן וזבונו לנא מן תמן וניחי ולא נמות : וירדו
ונחתו אחי יוסף עשרה למיזבון עיבורא ממצרים : ואת וית בנימין אחוי דיוסף
לא שדר יעקב עם אחוי ארום אמר הא הוא טליא ומסתפינא דלמא יארעיניה
מותא : ויבאו ואתו בני ישראל כל חד בתרעא חד דלא ישלוט בהון עינא
בישא כד ייעלון כחדא למזבון ביני כנענאי דעלין למזבון ארום הוה כפנא בארעא
דכנען : ויוסף ויוסף הוא הוה שליט על ארעא וידע דאחוי עלין למזבון מני
נטורין בתרעי קרתא למכתוב כל דעליל ביומא ההוא שמיה ושם אבוי והוא הוה
מזבן עיבורא לכל עמא דארעא ואתו אחי יוסף ובלשו בסרטייתא ובפלטייתא
ובבתי פונדקתא ולא אשכחוהו ועלו לבייתיה וסגדו ליה על אפיהום על ארעא :
וירא וחמא יוסף ית אחוי ואשתמודעינון ואתעביד בעיניהום כחלונאי ומליל
עמהון מילין קשיין ואמר להום מנן אתיתון ואמרו מארעא דכנען למזבן עבורא :
ויכר ואשתמודע יוסף ית אחוהי דכד אתפרש מנהום הוה להום רושם דקן ואינון
לא אשתמודעוהי דלא הוה ליה רושם דקן וההיא שעתא אית ליה : ויזכר
ודכיר יוסף ית חלמייא דחלם עליהום ואמר להום אללי אתון למחמי ית עריית
מטעיתא דארעא אתיתון למחמי : ויאמרו ואמרו ליה לא רבוני ועבדך אתו
למזבון עבורא : כלנו כלנא בני גברא חד נחנא מהימני אנחנא לא הוו עבדך אללי :
ויאמר ואמר להון לא אלהן עריית מטעיית ארעא אתיתון למחמי : ויאמרו ואמרו
תריסר עבדך אחין אנחנא בני גברא חד בארעא דכנען והא זעירא עם אבונא
יומא דין וחד נפק מלוותן ולית אנחנא ידעין מה הוה בסיפיה : ויאמר ואמר
להום יוסף הוא דמלילית עמכון למימר אללי אתון : בזאת בהדא מילא תתבחרון
חיי דפרעה אין תפקון מכא אלהן בדייתי אחוכון קלילא הכא : שלחו פטרו
מנכון חד וידבר ית אחוכון ואתון תיתאסרון ויתבחרון פתגמיכון אין קושטא
עמכון ואין לא חיי דפרעה ארום אללי אתון : ויאסף וכנש יתהום לבית מטרא
תלתא יומין : ויאמר ואמר להום יוסף ביומא תליתאה דא עיבידו ואתקיימו
מן קדם יי אנא דחיל : אם כנים אם מהמנין אתון אחוכון חד יתאסר בבית מטרתכון ואתון איזילו אובילו עיבורא דזבנתון לכפיני בתיכון :

CAP. XLII.

ET vidit Jacob quod fruges emerent, & adducerent frumentum ex Æ- 1
gypto: & dixit Jacob filiis ſuis; Cur vos timetis deſcendere in Ægyptum?
Et dixit; Ecce audivi quod frumentum venditur in Ægypto: deſcendite eò, 2
& emite nobis indè, ut vivamus, & non moriamur. Et deſcenderunt 3
fratres Joſephi decem, ut emerent frumentum ex Ægypto. Sed Binjamin 4
fratrem Joſephi non miſit Jacob cum fratribus ſuis: quoniam dicebat, Ec-
ce puer eſt, & timeo ne contingat illi mors. Et venerunt filii Iſrael unuſ- 5
quiſque ad portā unā ut non dominaretur illis oculus malus, cùm ingrede-
rentur ſimul ad emendū inter Chananæos, qui ingrediebantur ad emendū:
quoniam erat fames in terra Canaan. Joſeph autem ipſe præerat terræ, 6
& cognovit quòd fratres ſui venirent ad emendum, præfecit *itaque* nota-
rios portis urbis, ut ſcriberent omnem qui illo die ingrederetur, nomen
ejus, & nomen patris ejus, tum ille vendebat frumentum univerſo populo
terræ: venerunt autem fratres Joſephi, & ſcrutati ſunt omnes vicos, pla-
teas, & tabernas, ſed non invenerunt eum, venerunt itaque domum
ejus, & poſtrati in terram uſque adoraverunt eum. Et vidit Joſeph fra- 7
tres ſuos, & cognovit eos: & factus eſt in oculis eorum tanquam extra-
neus, & loquutus eſt cum illis verba dura, & dixit illis; Unde veniſtis? &
reſponderunt; E terra Canaan ad emendum frumentum. Et cognovit Jo- 8
ſeph fratres ſuos, quia quando ſeparabatur ab illis, habebant veſtigia bar-
bæ; at illi non cognoverunt ipſum, quia nullam notam barbæ habebat, ſed
tunc temporis habebat. Et recordatus eſt Joſeph ſomniorum, quæ 9
ſomniaverat de illis, & dixit illis: Exploratores eſtis, ad videndum nudi-
tatem turpitudinis terræ veniſtis. Et dixerunt illi; Non, domine mi, 10
nam ſervi tui venerunt ad emendū frumentum. Omnes nos filii viri unius 11
ſumus: fideles ſumus, non fuerunt ſervi tui exploratores. Et dixit illis; 12
Non, ſed nuditatem turpitudinis terræ veniſtis ad videndum Et dixe- 13
runt; Duodecim ſervi tui fratres nos, filii viri unius in terra Canaan:
& ecce minor cum patre noſtro hodie, & unus exiit à nobis, nec nos
ſcimus quid tandem illi contigerit. Et dixit illis Joſeph: Illud eſt quod lo- 14
quutus ſum vobiſcum, dicendo; Exploratores eſtis. In hoc ſermone proba- 15
bimini, vivit Pharao ſi exiveritis hinc, niſi veniat frater veſter minor huc.
Mittite ex vobis unum, & accipiat fratrem veſtrum: vos autem eritis vin- 16
cti, & probabuntur ſermones veſtri, ſi veritas vobiſcum: ſin minus, vi-
vit Pharao quod exploratores eſtis. Collegit itaque eos in domum cu- 17
ſtodiæ tribus diebus. Et dixit illis Joſeph die tertio; Hoc facite ut viva- 18
tis: à facie Domini ego timeo. Si fideles vos, frater veſter unus ligabi- 19
tur in domo cuſtodiæ veſtræ: vos autem abite, & ferte frumentum, quod
emiſtis pro famelicis domus veſtræ,

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* فصل چل دوم *

1 * بدید یعقوب که هست غلّه در مصر گفت یعقوب بپسران
او چرا همي ترسید * گفت اینك بشنویدم که هست غلّه در مصر فرود شوید بآنجا و غلّه خرید
3 4 بایما از آنجا و بزییم و نه میریم * فرود شدند برادران یوسف ده بخریدن غلّه از مصر * و مر بنیمین
برادري یوسف نه فرستاد [یعقوب] اوار برادران او که گفت تا نه فراز رسد اویرا گزندي *
5 بیامدند پسران یسرال بغلّه خریدن در میان آن آمدگان که بود آن قحط در زمیني کنعن *
6 و یوسف او آن سلطان ابر آن زمین او آن غلّه فروشا بهمه قومي آن زمین بیامدند برادراني
7 یوسف سجود کردند باو روي بزمین * بدید یوسف مر برادراني او بشناخت ایشانرا و بیگانه
8 شد بایشان سخن گفت اوازي ایشان سخت گفت بایشان از کجا آمدید گفتند از زمین کنعن
9 بخریدن خورش * بشناخت یوسف مر برادراني او و ایشان نه شناختند اویرا * یاد کرد یوسف مر
آن خوابها آنچه خواب دید بایشان گفت بایشان جاسوسان شما بدیدن مر عیبي آن زمین
10 11 بیامدید * گفتند باو نه خداوند من بندگان تو آمدند بخریدن خورش * همهي ایما پسران مردي
12 یکّه ایما اصلیان ایما نه بودند بندگاني تو جاسوسان * گفت بایشان نه که عیب آن زمین بیامدید
13 بدیدن * گفتند دوازده بندگان تو برادران ایما پسراني مردي یکّه در زمین کنعن و اینك آن خرد اوار
14 پدري ایما این روز و آن یکّه نیست * گفت بایشان یوسف او آن سخن آنچه گفتم بشما
15 گفتن جاسوسان شما * درین امتحان کرده شوید حیات فرعه اگر بیرون آیید ازین جا که الّا در
16 آمدن برادري شما آن خرد اینجا * بفرستید از شما یکّه و بستاند مر برادري شما و شما بند
کرده شوید و امتحان کرده شوند سخنها شما ها راست اوار شما و اگر نه حیات فرعه که
17 18 جاسوسان شما * جمع کرد ایشانرا بنگاه داشت سه روزها * گفت بایشان یوسف در روز آن
19 سیمي این بکنید و بزیید مر آن خدا من ترسا * اگر اصلیانید شما برادري شما یکّه بند
شود در خانهي نگاه داشت شما و شما بروید و ببرید غلّهي گرسنگي خانهي شما *

CAP. XLII.

V*Idit* autem *Jaacob quòd eſſet* 1
frumentū in Ægypto, dixitq; Jaacob
filiis ſuis; Utquid timetis? Subdidit- 2
que; *Ecce audivi quòd eſt frumentū*
in Ægypto: deſcēdite illuc, et frumen-
tū emite nobis indè, ut vivamus, &
non moriamur. Deſcenderunt itaque 3
fratres Joſeph decem ad emendū fru-
mentum ex Ægypto. Binjamin verò 4
fratrem Joſeph non miſit Jaacob cum
fratribus ſuis: dixit enim, Ne ſu-
perveniat ei noxa aliqua. Et vene- 5
runt filii Iſrael ad emendū frumen-
in medio venientium: erat enim fa-
mes in terra Chenaan. Porrò Joſeph 6
*erat princeps ſuper terram: erat*que
frumenti venditor toti populo terræ:
venientes igitur *fratres Joſeph reve-*
rentiam exhibuerunt ei facie in ter-
ra. Videns Joſeph fratres ſuos, cogno- 7
vit eos, at alienus factus erga eos lo-
cut⁹ eſt ad eos dura, dixitq; is; Unde
veniſtis? reſponderunt, E terra Che-
naan ad emendum cibum. Cognovit 8
autem *Joſeph fratres ſuos, ipſi verò*
non cognoverunt eum. Itaque *recor-* 9
datus Joſeph ſomniorum quæ ſomnia-
verat de *iis, dixit eis; Exploratores*
eſtis, ad videndum defectum terræ
veniſtis. Reſponderunt ei; Nequa- 10
quam domine mi, ſervi tui venerunt
ad emendum cibum. Omnes nos filii 11
viri unius ſumus: honeſti ſumus, non
ſunt ſervi tui exploratores. Reſpon- 12
dit eis; Nequaquam, quia defectum
terræ veniſtis ad videndum. Dixe- 13
runt; Duodecim ſervi tui fratres ſu-
mus, filii viri unius in terra Che-
naan: et ecce minor natu eſt *cum pa-*
tre noſtro hodie, & un⁹ non eſt. Dixit 14
iis Joſeph; Illud eſt verbum quod lo-
cutus ſum vobis, dicendo; Explora-
tores eſtis. In hoc probabimini; Per 15
vitam Pharoh, ſi egreſſi fueritis ex
hoc loco, niſi in adventu fratris ve-
ſtri parvi huc. Mittite ex vobis u- 16
num, & accipiat fratrem veſtrum:
vos verò ligabimini, & probabuntur
verba veſtra, an veritas ſit vobiſcū:
& ſi non, per *vitā Pharoh explorato-*
res eſtis. Itaq; *aggregavit eos in cu-* 17
*ſtodiam tribus diebus. Dixit*que *eis* 18
Joſeph die tertio; Hoc facite, &
vivetis: Deum ego timens. Si ho- 19
neſti eſtis vos, frater veſter unus li-
getur in domo cuſtodiæ veſtræ: vos
autem ite, & aſportate frumentum
pro *fame domûs veſtræ*

ואת וְיַת אַחוּכוֹן קְלִילָא תַּיְיתוּן לְוָתִי וְיִתְהֵימְנוּן פִּתְגָמֵיכוֹן וְלָא תְמוּתוּן וַעֲבָדוּ כֵן : 20
ויאמרו וַאֲמָרוּ גְּבַר לְאָחוּי בְּקוּשְׁטָא חַיָּבִין אֲנַחְנָא עַל אֲחוּנָא דְּחָמֵינָא אֲנִיקוּ 21
דְנַפְשֵׁיהּ כַּד הֲוָה מְפַיֵּיס לָנָא וְלָא קַבֵּילְנָא מִנֵּיהּ בְּגִין כֵּן אֲתַת לָנָא עַקְתָא הָדָא :
ויען עָנָה יַתְהוֹם רְאוּבֵן וַאֲמַר הֲלָא אֲמָרִית לְכוֹן לְמֵימַר לָא תֵיחְטוּן בְּטַלְיָא וְלָא 22
קַבֵּלְתּוּן מִינִּי וְאוּף אַדְמֵיהּ הָא מִתְבְּעֵי
מִנַּן : והם וְאִינוּן לָא הֲווּ יָדְעִין אֲרוּם 23
שְׁמַע הֲוָה יוֹסֵף בְּלִישַׁן בֵּית קוּדְשָׁא
אֲרוּם הֲוָה מְנַשֶּׁה לִמְתוּרְגְּמָן בֵּינֵיהוֹם :
ויסב וְחָזַר מִלְוָותְהוֹן וּבְכָא וְתָב לְוָתְהוֹם 24
וּמַלֵּיל עִמְּהוֹן וּדְבַר מִלְּוָותְהוֹן יַת שִׁמְעוֹן דִּיְעַט לְמִקְטְלֵיהּ וּכְפַת יָתֵיהּ קֳמֵיהוֹן : ויצו
וּפְקֵיד יוֹסֵף לְעַבְדוֹי וּמְלוֹן יַת מָנֵיהוֹן עִיבּוּרָא וְלַאֲתָבָא כַּסְפֵּיהוֹן דִּגְבַר לְגוֹ שַׂקֵּיהּ 25
וּלְמִיתַּן לְהוֹן זְוָודִין לְאָרְחָא וַעֲבַד לְהוֹם כֵּן : וישאו וּנְטָלוּ יַת עִיבּוּרֵיהוֹן עַל 26
חֲמָרֵיהוֹן וַאֲזָלוּ מִתַּמָּן : ויפתח וּפְתַח לֵוִי דְּאִשְׁתְּאַר בִּלְחוֹדֵיהּ מִשִּׁמְעוֹן חַבְרֵיהּ יַת 27
שַׂקֵּיהּ לְמִיתַּן אַסְפַּסְתָּא לַחֲמָרֵיהּ בְּבֵי מְבִתוּתָא וַחֲמָא יַת כַּסְפֵּיהּ וְהָא הוּא בְּפוֹם
טוּנֵיהּ : ויאמר וַאֲמַר לַאֲחוֹהִי אִיתוּתַב כַּסְפִּי וְאוּף הָא בְּטוּנִי וּנְפַק מַנְדַּע 28
לִבְּהוֹן וּתְווֹהוּ גְּבַר לַאֲחוֹהִי לְמֵימַר מַה דָּא עֲבַד יְיָ וְלָא בְחוֹבָא דִילָנָא : ויבאו וְאָתוֹ 29
לְוַת יַעֲקֹב אֲבוּהוֹן לְאַרְעָא דִכְנַעַן וְתַנִּיאוּ לֵיהּ יַת כָּל דְּאַרְעַ יַתְהוֹם לְמֵימַר : דבר האיש
מַלֵּיל גַּבְרָא רַבּוֹנָא דְּאַרְעָא עִמָּנָא מִילִּין קַשְׁיָן וּבְזֵי יָתָן כִּמְאַלְלֵי אַרְעָא : 30
ונאמר : וְאָמַרְנָא לֵיהּ מְהֵימְנֵי אֲנַן לָא הֲוֵינָא אַלִּילֵי : שנים עשר תְּרֵיסַר אֲנַחְנָא 31 32
אַחִין בְּנֵי אֲבוּנָא חַד לֵית אֲנַן יָדְעִין מַה הֲוָה בְּסוֹפֵיהּ וְקַלִּילָא יוֹמָא דֵין עִם אֲבוּנָא
בְּאַרְעָא דִכְנַעַן : ויאמר וַאֲמַר לָנָא גַּבְרָא רִיבּוֹנֵי אַרְעָא בְּדָא אִנְדַּע אֲרוּם מְהֵימְנֵי 33
אַתּוּן אֲחוּכוֹן חַד שְׁבוּקוּ עִמִּי וְיַת דִּצְרִיךְ לְכַפִּינֵי בָתֵּיכוֹן סִיבוּ וְטַיְילוּ : והביאו
וְאַיְיתִיאוּ יַת אֲחוּכוֹן קְלִילָא לְוָתִי וְאִנְדַּע אֲרוּם לָא אַלִּילֵי אַתּוּן אֱלָא מְהֵימְנֵי 34
אַתּוּן יַת אֲחוּכוֹן אִיתֵּן לְכוֹן וְיַת אַרְעָא תִּתַּגְרוּן בְּפַרְגְּמַטְיָא : ויהי וַהֲוָה כַּד 35
אִינוּן מְרִיקִין דִּיסַקְיֵיהוֹן וְהָא גְבַר קְטַר כַּסְפֵּיהּ בְּדִיסַקֵּיהּ וַחֲמוֹן יַת קִיטְרֵי כַסְפֵּיהוֹן
הִינוּן וַאֲבוּהוֹן וּדְחִילוּ עַל שִׁמְעוֹן דִּשְׁבְקוּ תַמָּן :

ירושלמי 23 וְהִנוּן לָא הֲוֹן יָדְעִין אֲרוּם
הֲוָה שָׁמַע יוֹסֵף בְּלִשָּׁן בֵּית קוּדְשָׁא אֲרוּם
הֵיךְ כִּמְתוּרְגְּמָן הֲוָה מְנַשֶּׁה קָאִים
בֵּינֵיהוֹן :

Et fratrem veſtrum minorem adducite ad me, ut vera appareant verba 20
veſtra, & non moriamini: & fecerunt ſic. Et dixerunt vir ad fratrem 21
ſuum; In veritate nos rei ſumus circa fratrem noſtrum, quia vidimus
anxietatem animæ ejus, quando blandè alloqueretur nos, & non exaudivimus
eum: idcirco evenit nobis hæc afflictio. Reſpondit illis Ruben, 22
& dixit; Annon dixi vobis, dicendo; Ne peccaveritis in puerum,
neque auſcultâſtis mihi? & etiam ſanguis ejus ecce requiritur à nobis.
Et ipſi neſciebant quòd intelligeret 23
Joſeph linguam domus ſanctitatis,
quòd eſſet Manaſſes interpres inter
eos. Et averſus eſt ab ipſis, & flevit: 24
& reverſus eſt ad eos, & loquutus
eſt cum illis, & accepit ab eis
Simeon qui conſilium dederat de ipſo interficiendo, & ligavit eum coram
ipſis. Et præcepit Joſeph ſervis ſuis ut implerent vaſa eorum frumento, 25
& reſtituerent argentum eorum, uniuſcujuſque in medium ſacci
ſui, & ut darent illis viaticum pro itinere: & fecit illis ſic. Et 26
ſuſtulerunt frumentum ſuum ſuper aſinos ſuos, & indè abierunt. Et 27
aperuit Levi, qui relictus erat ſolus à Simeon ſocio ſuo, ſaccum
ſuum, ut daret migma aſino ſuo in diverſorio: & vidit argentum ſuum,
& ecce erat in ore ſacci ſui. Et dixit fratribus ſuis; Reſtitutum 28
eſt argentum meum, & etiam ecce in ſacco meo: & egreſſus eſt ſenſus
cordis eorum, & obſtupefacti ſunt ad invicem, dicendo; Cur hoc
fecit Dominus *nobis*, & non peccato noſtro? Et venerunt ad Jacobum 29
patrem ſuum in terram Canaan: & indicârunt ipſi quicquid ipſis contigerat,
dicendo: Loquutus eſt vir dominus terræ nobiſcum verba dura, 30
& reputavit nos tanquam exploratores terræ. Et diximus illi; 31
Fideles nos, non ſumus exploratores. Duodecim nos fratres, filii 32
patris noſtri: uni quid tandem acciderit neſcimus, & minor eſt
cum patre noſtro hodie in terra Canaan. Et dixit nobis vir dominus 33
terræ; In hoc ſciam vos fideles eſſe: fratrem veſtrum unum
relinquite mecum, & quod vobis neceſſe eſt pro famelicis domus
veſtræ accipite, & abite. Et adducite fratrem veſtrum minorem ad 34
me, & cognoſcam quod non ſitis exploratores ſed fideles vos: fratrem
veſtrum reddam vobis, & terram negotiabimini mercaturâ.
Accidit autem cum evacuarent ſaccos ſuos, ecce uniuſcujuſque viri 35
argenti faſciculus in ſacco ſuo: & viderunt faſciculos argenti
ſui, ipſi & pater eorum, & timuerunt propter Simeon quem ibi
reliquerant.

Hier. 23. *Ipſi autem neſciebant quòd Ioſeph intelligeret linguam domus ſanctæ, quia tanquam interpres Manaſſes ſtabat inter eos.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

*ومر برادري شما آن خرد بياوريد بمن وباور شوند سخنهاي شما ونه ميريد بكردند 20
همچنين *گفتند مرد با برادري او اما جرم ناكانيم ايما ابر برادري ايما آنچه بديديم سختي 21
جاني او درلاوه كردن او بايما ونه شنويديم ابر همچنين بيامد بايما آن سختي اين *جواب داد 22
راوبن ايشانرا گفتن ها نه گفتم بشما نه خطا كنيد دركودك ونه شنويديد ونيز خون اوطلب
كرده آمد *وايشان نه دانستند كه شنوا يوسف كه آن سخن ران مياني ايشان *گشت 23 24
ازيشان گريست باز گشت بايشان گفت بايشان بستاند ازيشان مر شمعون بند كرد اويرا
بچسم ديد ايشان *بفرمود يوسف پر كردند مر آلتهاي ايشان غلّه وبباز گردانيدن سيم ايشان 25
مرد بخورجيني او وبدادن بايشان توشه براه بكرد بايشان همچنين *برداشتند مر غلّهي ايشان ابر 26
درازگوشهاي ايشان برفتند ازآنجا *گشاد آن يكّه مر خورجيني او بدادن علف بدرازگوشي او 27
درمنزل جا بديد مر سيمي او واينك دردهاني خورجيني او *گفت با برادراني او باز گشته آمد سيمي 28
من ونيز اينك در خورجيني من زايل شد عقلي ايشان بلرزيدند مرد ببرادري او بگفتن چه اين
بكرد خدا بايما *بيامدند بيعقوب پدري ايشان بزمين كنعن آگاه كردند باو مر همه فراز رسشها 29
ايشانرا بگفتن *گفت آن مرد خداوند آن زمين اوازايما سخت بداد ايمارا چون جاسوسان آن 30
زمين *گفتيم باو اصليان ايما نه بوديم جاسوسان *دوازده ايما برادران پسراني پدري ايما 31 32
آن يكّه نيست او وآن خرد اين روز اوار پدري ايما درزميني كنعن *گفت بايما آن مرد 33
خداوندي آن زمين دراين بدانم كه اصليان شما برادري شما آن يكّه رها كنيد اوازي من
ومر گسنگي خانهي شما بستانيد وبرويد *بياوريد مر برادري شما آن خرد بمن وبدانم كه 34
نه جاسوسان شما كه اصليان شما مر برادري شما بدهم بشما ومر آن زمين بازرگاني كنيد*
*بود ايشان خالي كنان خورجينهاي ايشان واينك مرد بستهي سيمي او درخورجيني او 35
بديدند مر بستهاي سيمي ايشان وپدري ايشان بترسيدند*

* *Fratrem verò veſtrum parvum adducite ad me, & rata fient verba* 20
veſtra, ac non moriemini: & *fecerunt ita.* *Dicebántque quiſque ad* 21
fratrem ſuum; Equidem culpabiles
ſumus in fratrem noſtrum, qui vidimus
anguſtiam animæ ejus cum
ſupplicationem faceret nobis, et
non auſcultavimus: quocirca venit
ad nos anguſtia hæc. Reſponſum dedit 22
Reuben eis, dicendo; Nónne dicebam
vobis, Ne peccatum perpetretis
in puerum, et non audiviſtis? & iam
quoq; ſanguis ejus requiritur. At illi 23
neſciebant quòd audiret Joſeph, quia
interlocutor erat inter eos. Et averſ- 24
tens ſe ab eis flevit: dein reverſ⁹ ad
illos locutus eſt eis: & *accipiens ab*
eis Shimeonē, ligavit eum in conſpectu
oculorum eorum. Præcepitq; Joſeph 25
implere vaſa eorum frumento, et
reſtituere argentum uniuſcujuſque
eorum in ſaccum ſuum, & dare iis
viaticum pro via: fecitque eis
ſic. Et ſublato frumento ſuo ſuper 26
aſinos ſuos, abierunt indè. Aperiens 27
autem *unus ſaccum ſuum ad dandū*
pabulum aſino ſuo in diverſorio, vidit
argentum ſuum, & en erat in ore
ſacci ſui. Dixitque fratribus ſuis; 28
Reverſum extitit argentum meum,
& quoque ecce eſt *in ſacco meo: tum*
deficiente eorum mente, contremuerunt
vir cum fratre ſuo dicendo;
Quid eſt *hoc* quod *fecit Deus nobis?* 29
Veniéntéſque ad Jaacob patrem
ſuum in terram Chenaan, certiorem
fecerunt eum de omnibus
caſibus ſuis, dicendo; Locutus 30
eſt vir dominus terræ nobiſcum
dura: deditq; nos tanquam exploratores
terræ. Diximus illi; Honeſti ſumus, 31
nunquam fuimus exploratores.
Duodecim ſumus fratres filii patris 32
noſtri: unus non eſt ipſe, & minor natu
hodiè eſt *cum patre noſtro in terra*
Chenaan. Reſpondit nobis vir dominus 33
terræ; In hoc cognoſcam quòd honeſti
ſitis, Fratrem veſtrum unum relinquite
mecum, & pro fame domûs
veſtræ accipite, & abite. Adducitéque 34
fratrem veſtrum parvum ad
me, ut cognoſcam quòd non ſitis exploratores,
ſed honeſti ſitis: tum fratrem
veſtrum dabo vobis, & in terra
negotiationem facietis. Fuit autem, 35
ipſis evacuantibus ſaccis ſuis,
& en uniuſcujuſque faſciculus argenti
erat in ſacco ſuo: quum viderent
faſciculos argenti ſui, ipſi & pater
illorum, timebant.

ויאמר ואמר להום יעקב אבוהון יתי 36
אתכלתון יוסף אמרתון חיותא בישתא
אכלתיה ושמעון אמרתון מלכא דארעא
כפתיה וית בנימין בעיין אתון למיסב
עלאי הואה צוקתא דכולהון : ויאמר
37 ואמר ראובן לאבוי למימר ית תרין בניי
תקטול בשמתא אין לא איתיניה לוותך
הב יתיה על ידיי ואנא אתיביניה לך : ויאמר ואמר לא ייחות ברי עמכון אר
אחוי מית והוא בלחודוי אשתייר מן אמיה ויארעיניה מותא בארחא דתהכון בה
ותחתון ית סיבתי בדווי לבי קבורתא : והרעב וכפנא תקיף בארעא :

מג

ויהי והוה כד פסקו למיכול ית עיבורא דאייתו ממצרים ואמר להון אבוהון
תובו זבינו לנא קלילו עיבורא : ויאמר ואמר ליה יהודה למימר מסהדא אסהיד
בנא גברא למימר לא תיחמון סבר אפי בדלית אחוכון זעירא עמכון : אם אין
איתך משדר ית אחונא עמנא ניחות ונזבון לך עיבורא : ואם ואין ליתך משדר
לא ניחות ארום גברא אמר לנא לא תיחמון סבר אפיי בדלית אחוכון עמכון :
ויאמר ואמר ישראל למא אבאישתון לי לחוואה לגברא העד כדון אית לכון
אחא : ויאמרו ואמרו מישאל שאיל גברא לנא ולייחוסנא למימר העד כדון
אבוכון קיים האית לכון אחא ותנינא ליה על מימר פתגמיא האלין המידע הוינא
ידעין דיימר אחיתו ית אחוכון : ויאמר ואמר יהודה לישראל אבוי שדר טליא
עמי ונקום וניזיל וניחי ולא נמות אוף אנן אוף אנת אוף טפלנא : אנכי אנא
מערבנא בידיה מן ידי תבעיניה אין לא
איתיניה לוותך ואקימיניה לקמך ונתחייב
קמך כל יומיא : כי לולי ארום אלולפון 9
שהינא ארום כדון תבנא דנן תרתין זמנין : ויאמר ואמר להום ישראל אבוהום אין
כדין הוא דא עיבידו סבו ממה דמשבח בארעא והבו במניכון ואחיתו לגברא דורונא
קליל שרף קטף וקליל דבש שעוה ולטום משח דבוטנין ומשח דלוזין : וכסף וכספא
על חד תרין סיבו בידיכון וית כספא דאתותב בפום
טועניכון תתובון בידיכון דלמא בשלו הוה :

36 ואמר להון יעקב אבוהון יתי תכלת
יוסף מן שעא דשלחית יתיה לות
לית אנא ידע מה הוה בסופיה
בנימין אתון בעיין למסב ועלי
למוקמא תרי עשר שבטין : 38
סקול :

ירושלמי 8 נהוי מרחק מן משא
בשלמא דאבא כל יומיא :

ירושלמי 11 בכיפלא :

Et dixit illis Jacob pater ipſorum; 36
Me orbâſtis : de Joſepho dxiſtis,
Beſtia mala devoravit eum; de
Simeone autem dixiſtis, Rex terræ ligavit eum; & Benjamin quæritis vos accipere : adverſus me
erunt afflictiones horum omnium.
Dixit Ruben patri ſuo, dicendo; 37
Duos filios meos interfice anathemate, ſi non adduxero eum ad te : da ipſum in manibus meis,
& ego reducam eum tibi. Et dixit; Non deſcendet filius meus vobiſ- 38
cum : quoniam frater ejus mortuus eſt, & ipſe ſolus ipſe relictus eſt
ex matre ſua; quòd ſi acciderit illi mors in via qua ibitis, tum deſcendere facietis ſenectutem meam cum mœrore in domum ſepulchri.
Fames autem prævalebat in terra.

Hieroſ. 36 *Et dixit illis Jacob pater eorum; Me orbâſtis Joſepho, ab hora qua miſi eum ad vos non novi quis fuerit finis ejus, & Benjamin vos quæritis accipere, & ego teneor ſuſcitare duodecim tribus.* 38 *Mors.*

CAP. XLIII.

ET factum eſt cum ceſſâſſent comedere frumentum quod attulerant ex 1
Ægypto, & dixit illis pater eorum; Revertimini, emite nobis parum frumenti. Et dixit illi Juda, dicendo; Conteſtando conteſtatus eſt nos vir 2
ille, dicendo; Non videbitis aſpectum faciei meæ, ſi non fuerit frater veſter minor vobiſcum. Si tu miſeris fratrem noſtrum nobiſcum deſcende- 3
mus & ememus tibi frumentum. Sin tu verò non miſeris, non deſcende- 4
mus : nam vir dixit nobis; Non videbitis aſpectum vultus mei, cùm
non fuerit frater veſter vobiſcum. Et dixit Iſrael; Cur malefeciſtis 5
mihi, indicando viro illi an adhuc eſſet vobis frater? Et dixerunt; 6
Interrogando interrogavit vir ille de nobis, & de noſtra proſapia,
dicendo; An adhuc pater veſter vivit? an eſt vobis frater? & indicavimus illi juxta ordinem horum verborum : an ſciendo ſciebamus
quod diceret; Deſcendere facite fratrem veſtrum? Et dixit Juda Iſ- 7
raeli patri ſuo; Mitte puerum mecum, ut ſurgamus & abeamus, &
vivamus & non moriamur, etiam nos, etiam tu, etiam infantes noſtri. Ego fidejubeo pro eo, ex 8
manu mea quæres ipſum : ſi non adduxero eum ad te, & ſtatuero eum coram te, tum reus ero peccati coram te omnibus diebus.
Quoniam niſi cunctati eſſemus, reverſi fuiſſemus jam duabus vicibus. Et 9
dixit illis Iſrael pater eorum; Si ſic eſt, hoc facite : accipite de laudabili 10
terræ & ponite in vaſis veſtris, & afferte viro illi munus : parum reſinæ
balſami, & parum mellis, ceræ, caſtanearum, olei nucum, & olei
amygdalarum. Sed & pecuniam 11
duplicem tollite in manibus veſtris:
& pecuniam quæ repoſita eſt in ore
ſaccorum veſtrorum reducite in manibus veſtris; forſan per ignorantiam
factum eſt.

Hieroſ. 8 *Ero procul ab inquirendo de pace patris mei omnibus diebus.*

Hieroſ. 11 *In duplo.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* گفت بايشان يعقوب پدري ايشان مرا سكالفيده كرديد يوسف نيست او و شمعون نيست 36
او و مر بنيمين مي ستانيد ابر من بودند همهي ايشان * گفت راوبن بپدري او بگفتن 37
مر دو پسراني من مرده بيني اگر نه آورم اويرا بتو بده اويرا ابر دست من و من باز گردانم
اويرا * گفت نه فرود شود پسري من اوار شما كه برادري او بمرد و او بتنهاي او باقي ماند 38
و فراز رسد اويرا گزندي [براه] آنچه برويد دران و فرود آوريد مر پيري من در اندوه بگور *
* فصل چل سوم * وآن قحط گران در زمين * بود چون آنچه تمام كردند 1
بخوردن مر آن غلّه آنچه آوردند از مصر گفت بايشان پدري ايشان باز گرديد بخريد بايما 2
اندك خورش * گفت باو يهوده بگفتن گواه گرفتن گواه گرفت در ايما آن مرد بگفتن نه 3
بينيد روي من بجز برادري شما اوار شما * اگر هستي تو فرستا مر برادري ايما اواري 4
ايما فرود شويم و بخريم بتو خورش * واگر نيستي تو فرستا نه فرود شويم كه آن مرد گفت 5
بايما نه بينيد روي من بجز برادري شما اوار شما * گفت يسرال چرا بدي كرديد بمن باگاه 6
كردن بمرد هنيز بشما برادر * گفتند پرسيدن بپرسيد آن مرد بايما و بمولود ايما بگفتن 7
هنيز پدري شما زنده ها هست بشما برادر آگاه كرديم باو ابر قولي آن سخنهاي ايدان ها دانستن
بدانيم كه گويد فرود آوريد مر برادري شما * گفت يهوده بيسرال پدري او بفرست آن كودك اوار 8
من برخيزيم و برويم و بزييم و نه ميريم نيز ايما نيز تو نيز طفلان ايما * ميانچي شوم اويرا از دست 9
من طلب كني اويرا اگر نه آورم اويرا بتو و استاده كنم اويرا بپيشي تو خطا كرده باشم بتو همه
آن روزگاران * كه اگر نه درنگ مي كرديم كه اكنون باز مي گشتيم اين دو بارها * گفت بايشان 10
يسرال پدري ايشان اگر همچنين اينجا اين بكنيد بستانيد از تحفهي آن زمين در پيرايهاي شما 11
و فرود بريد بمرد هديه اندك طرياق و اندك انگبين خروب و بلوط پسته و بادام *

Dixitq; iis Jaacob pater illorum; Me orbum feciſtis, Joſeph ipſe non eſt, & Shimeon ipſe non eſt, & Binjamin accipietis? in me fuerunt omnia illa. Locutus eſt itaque Reuben ad 36 37
patrem ſuum, dicendo; Duos filios meos mortuos videbis, niſi tulero illum ad te: da eum in manum meam, & ego reducam eum. Dixit; Non 38
deſcendet filius meus vobiſcum: nam frater ejus mortuus eſt, et ipſe ſolus per ſe reliquus manſit : & superveniet ei noxa in via quâ ibitis, & deducetis ſenectutem meam cum triſtitia in ſepulchrum.

CAP. XLIII.

POrrò fames gravis erat in terra. 1
Fuitque, cum finiviſſent edere fru- 2
mentum quod attulerant ex Ægypto, dixit iis pater ipſorum; Revertimini, emite nobis puſillum cibi. Et locu- 3
tus eſt ei Jehudah, dicendo; Conteſtando conteſtatus eſt in nos vir dicendo, Nequaquam videbitis faciem meam ſine fratre veſtro vobiſcum. Si 4
tu ſis miſſurus fratrem noſtrum nobiſcum, deſcendemus & ememus tibi cibum. At ſi non ſis tu miſſurus, non 5
deſcendemus : vir enim dixit nobis; Haudquaquam videbitis faciem meam ſine fratre veſtro vobiſcum. Dixit Iſrael, Quare malum feciſtis 6
mihi notificando viro an adhuc vobis eſſet frater? Reſponderunt, 7
Interrogando interrogavit vir de nobis & de genere noſtro, dicendo; An etiam pater veſter vivus eſt? an eſt vobis frater? & notificavimus ei juxta ſententiam verborum iſtorum. Numquid cognoſcendo cognoſceremus quòd diceret, Deducite fratrem veſtrum? Dixit Jehudah 8
ad Iſrael patrem ſuum; Mitte puerum mecum, & ſurgentes pergemus : vivemúſque, & non moriemur, etiam nos, etiam tu, etiam parvuli noſtri. Mediator fiam pro eo, 9
de manu mea requires eum : ſi non attulero eum ad te, ſtatueróque eum ante te, peccati reus ero tibi omnibus diebus. Quòd ſi non moram feciſſe- 10
mus, certè jam reverſi fuiſſemus bis duabus vicibus. Dixit eis Iſrael pa- 11
ter eorũ; Si ita hic, iſtud facite, tollite de præſtantiſſimis terræ in vaſis veſtris, et deferte viro munus, parum theriacæ, & parum mellis, ſiliquas ac glandes, piſtacia ac amygdala.

ירושלמי תרגום יונתן בן עוזיאל

12 ואת אחיכם וית אחוכון דברו וקומו תובו לות גברא : ואל שדי ואל שדי יתן 13
לכון רחמין קדם גברא ויפטור לכון
ית אחוכון חורנא וית בנימין ואנא הא
כבר אתבשרית ברוח קודשא ארום אין
אתכלית על יוסף איתכל על שמעון

ירושלמי 13 ואנא היך מה די לא
תכלית על יוסף ברי כן לא אוסיף
למתכלא לא על שמעון ולא על בנימין :

ועל בנימין : ויקחו ונסיבו גובריא ית דורונא הדא ועל חד תרין כספא נסיבו 14
בידיהון ודברו ית בנימין ונחתו למצרים ואיתעתדו קדם יוסף : וירא וחמא 15
יוסף עמהון ית בנימין ואמר למנשה דממנא אפיטרופוס על ביתיה אעיל ית
גובריא לביתא ופרע בית ניכסתא וסב גידא נשיא ואתקן תבשילא באפיהון
ארום עמי ייכלון גובריא באישון שירותא דטיהרא : ויעש ועבד גברא היכמא 16
דאמר יוסף ואעיל גברא ית גובריא לבית יוסף : וייראו ודחילו גובריא ארום 17
איתעלו לבית יוסף ואמרו על עיסק כספא דתב לטוננא בקדמיתא אנן מתעלין
למתעקפא עלן ולמדיינא עלן ולמקני יתן לעבדין ולמיסב ית חמרנא : ויגשו
וקריבו לות גברא דממנא אפיטרופוס על בית יוסף ומלילו עמיה בתרע ביתיה : 18
ויאמרו ואמרו במטו מנך רבוני מיחת נחיתנא בקדמייתא למזבן עיבורא : 19
ויהי והוה כד מטינא לבית מבתותא ופתחנא ית טוננא והא כסף גבר בפום טוניה 20
כספנא במתקליה ואתיבנא יתיה בידנא : וכסף וכספא חורנא אחיתנא בידנא 21
למזבון עיבורא לא ידענא מן שוי כספנא בטוננא : ויאמר ואמר שלם לכון מן 22
רבוני לא תידחלון אלהיכון ואלהא דאבוכון יהב לכון סימא בטוניכון כספכון
אתא לותי ואפיק לותהון ית שמעון : ויבא ואעיל גברא ית גובריא לבית יוסף 23
ויהב מוי ושזיגו רגליהון ויהב אספסתא לחמריהון : ויכינו ואתקינו ית דורונא 24
עד מיעל יוסף בשירותא דטיהרא ארום שמעו מניה ארום תמן יסעדון לחמא :
ויבא ועל יוסף לביתא ואעילו ליה ית דורונא דיבידיהון לביתא וסגידו ליה על 25
ארעא : וישאל ושאיל להום לשלם ואמר השלם לאבוכון סבא דאמרתון לי 26
העוד כדון קיים : ויאמרו ואמרו שלם לעבדך לאבונא עד כדון הוא קיים ונחנו 27
וסגידו : וישא וזקף ית עינוי וחמא ית בנימין אחוי בר אמיה ואמר הדין אחוכון 28
זעירא דאמרתון לי ואמר מן קדם יי יתרחם עלך ברי :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et fratrem veſtrum accipite : & ſurgite, revertimini ad virum illum. 12
Et Deus omnipotens det vobis miſericordiam coram viro illo, ut dimit- 13
tat vobis fratrem veſtrum alium & Binjamin : & ego ecce jam ante cer-
tior factus ſum per ſpiritum ſan-
ctum, quòd ſi orbarer Joſepho, or-
barer etiam Simeone & Binjamin.
Et acceperunt viri munus hoc, & 14
duplicem pecuniam ſumpſerunt in
manus ſuas, & acceperunt Binja-
min : & deſcenderunt in Ægyptum, & ſtatuerunt ſe coram Joſeph. Et 15
vidit Joſeph cum illis Binjamin : & dixit Manaſſi, quem conſtituerat
præfectum ſuper domum ſuam ; Introduc viros illos in domum : &
aperi domum mactationis, & aufer nervum luxatum, & para con-
dimentum coram illis ; quoniam mecum comedent viri illi in tempore
prandii meridiani. Et fecit vir ille quemadmodum dixerat Joſeph : & 16
introduxit vir ille viros illos in domum Joſephi. Et timuerunt viri illi, 17
quoniam introducti eſſent in domum Joſephi : & dixerunt ; Propter pe-
cuniam quæ repoſita fuit in ſaccos noſtros in principio, nos introducti
ſumus : ut callidè circumveniat nos, ut judicium exerceat contra nos, &
ut vendat nos in ſervos, tollátque aſinos noſtros. Et acceſſerunt ad vi- 18
rum qui conſtitutus erat præfectus ſuper domum Joſeph : & loquuti
ſunt cum eo in porta domus ejus. Et dixerunt ; Obſecro domine mi, 19
deſcendendo deſcendimus primò ad emendum frumentum. Et accidit 20
quando venimus in domum diverſorii noſtri, tum aperuimus ſaccos no-
ſtros, & ecce argentum viri in ore ſacci ſui, argentum noſtrum ſe-
cundùm pondus ſuum : & reportavimus ipſum in manu noſtra. Et 21
argentum aliud detulimus in manu noſtra ad emendum frumentum :
non novimus quis poſuerit argentum noſtrum in ſaccis noſtris. Et 22
dixit ; Pax vobis, à domino meo ne timeatis ; Deus veſter & Deus
patrum veſtrorum dedit vobis theſaurum in ſaccis veſtris, argentum
veſtrum venit ad me : & eduxit ad eos Simeon. Et introduxit vir 23
ille viros illos in domum Joſephi ; & dedit aquas, & lavârunt pedes
ſuos, & dedit migma pro aſinis eorum. Et præparaverunt munus, do- 24
nec veniſſet Joſeph ad prandium meridiei : quoniam audiverant ab eo,
quod ibi comeſturi eſſent panem. Et venit Joſeph domum, & obtule- 25
lerunt ei munus quod erat in manu illorum in ipſa domo : procidérunt-
que coram illo in terram. Et interrogavit eos de pace, & dixit ; Num 26
pax eſt patri veſtro ſeni, de quo dixiſtis mihi ? num adhuc jam vivit ? Et 27
dixerunt ; Pax ſervo tuo patri noſtro, adhuc vivit : & incurvati ſunt, &
adoraverunt. Et levavit oculos ſuos, & vidit Binjamin fratrem ſuum, 28
filium matris ſuæ, & dixit ; Num iſte eſt frater veſter minor de quo dixiſtis
mihi ? & ait ; A facie Domini miſericordia veniat ſuper te, fili mi.

Hieroſ. 13. *Et ego quemadmodum non ſum orbatus Ioſepho filio meo, ſic non orbabor amplius Simeone nec Binjamin.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

12 *وسيم دو بخشه بستانيد در دست شما و مرآن سيمي بازگشته در دهاني خورچين شما باز گردانيد
13 در دستي شما مگر غلطيست او* و مر برادري شما بستانيد و برخيزيد و باز گرديد بآن مرد
14 *وخداي شدّي بدهد بشما رحمتها بپيش آن مرد و بفرستد بشما مر برادري شما ديگر [و مر
15 بنيمين] و من چون آنچه سكلفيده بودم سكلفيده تر شدم* بستانند آن مردمان مرآن هديه
آن اين و دو بخشهي سيم بستانند در دست ايشان و مر بنيمين و برخاستند و فرود شدند
16 بمصر بياستادند بپيش يوسف* بديد يوسف او از ايشان مر بنيمين گفت بآنچه ابر خانهي او بياور
مر آن مردمان بآن خانه و كشتن كن كشش و آراسته كن كه اوازي من بخورند آن مردمان در نيم
17 18 روز* بكرد آن مرد چون آنچه گفت يوسف بياورد آن مرد مر آن مردمان بخانهي يوسف* بترسيدند
آن مردمان كه آورده شدند خانهي يوسف گفتند ابر سبب آن سيمي آن بازگشته در خورچينهاء
ايما در اوّل ايما آورده شده گان ببهانه جستن ابر ايما و شكنجه كردن ابر ايما و بستاندن ايمارا
19 بندگان و مر خرهاي ايما* نزديك شدند بآن مرد آنچه ابر خانهي يوسف سخن گفتند باو در گهي
20 21 آن خانه* گفتند حاجت خداوند من فرود شدن فرود شديم در اوّل بخريدن خورش* بود كه
22 بيامديم بآن منزل جا بگشاديم مر خورچيني ايما و اينك سيمي مرد در خورچين او سيمي ايما در
23 وزن او باز گردانيديم اوپرا در دستي ايما* وسيمي ديگر فرود آورديم در دستي ايما بخريدن خورش
24 نه دانستيم كه بنهاد سيمي ايما در خورچينهاي ايما* گفت سلامتي بشما نه ترسيد خداي شما
وخداي پدري شما بداد بشما گنجيده در خورچينهاي شما سيمي شما بيامد بمن بيرون آورد
25 بايشان مر شمعون* بياورد آن مرد مر آن مردمان بخانهي يوسف بداد آب بشستند پاهاي ايشان
26 بداد علف بدراز گوشان ايشان* آراسته كردند مر آن هديه تا آمدن يوسف در نيم روز كه شنويدند
كه آنجا بخورند نان* بيامد يوسف بآن خانه بياوردند باو مر آن هديه آنچه در دستي ايشان بآن خانه
27 سجود كردند باو بزمين* بپرسيد بايشان بسلامتي گفت ها سلامت پدري شما آن پير آنچه گفتيد
28 هنيز او زنده* گفتند سلامت بندهي تو بپدري ايما هنيز او زنده ركوع كردند و سجود كردند*

Et argenti duplicē portionē accipite 12
in manu veſtra, et argentū reductum
in ore ſacci veſtri referte in manu
veſtra, fortaſſis error fuit. Fratrem 13
quoque veſtrum accipite, & ſurgite
& revertimini ad virum. Et Deus 14
Shaddai det vobis miſericordias in
conſpectu viri : & remittat vobis
fratrem veſtrum alium, et Binjamin:
ego autē quemadmodum orbatus fui,
orbatior fio. Acceperunt itaque *viri* 15
munus iſtud, et duplicem portionē ar-
genti acceperūt in manu ſua, & Bin-
jamin: & ſurrexerunt, atque deſcen-
derunt in Ægyptum, ſteterúntq; co-
ram Joſeph. Videns autem *Joſeph* 16
cum eis Binjamin, dixit ei qui erat
ſuper domum ſuam; Introduc viros in
domum, et macta mactationem, et pa-
ratam fac, quia mecum comedent illi
viri in meridie. Et *fecit vir quem-* 17
admodum dixerat Joſeph, introdu-
xitq; vir ipſos viros in domū Joſeph.
Timentes autem *viri cùm intro-* 18
ducti fuiſſent in *domū Joſeph dixe-*
runt; Cauſa argenti reducti in ſaccis
noſtris in principio, ſumus intodu-
cti: ad prætextum quærendum contra
nos, & ad tormentum exercendum
ſuper nos, & ad capiendum nos in
ſervos, & aſinos noſtros. Quocirca 19
appropinquantes viro qui ſuper do-
mum Joſeph, ſermone habuerunt cum
eo in *limine domûs, Dicentes; Quæ-* 20
ſumus domine mi, deſcendendo de-
ſcendimus in principio ad emendum
*cibum : Fuit*que, *cùm veniſſemus* 21
ad diverſoriū, aperuimus ſaccos no-
ſtros, et ecce argentum cujuſq; in ſac-
co ſuo, argentum inquam *noſtrum in*
pondere ſuo: retulimus illud in manu
noſtra. Et argentum aliud detulimꝰ 22
in manu noſtra, ad emendum cibum:
neſcimus quis poſuit argentum no-
ſtrum in ſaccis noſtris. Reſpondit; 23
Pax vobis, ne timeatis: Deus veſter,
& Deꝰ patris veſtri dedit vobis the-
ſaurum in ſaccis veſtris : argentum
veſtrū pervenit ad me. Et *eduxit ad*
eos Shimeon. Introduxit itaque *vir* 24
illos viros in domum Joſeph, deditq;
illis *aquam,* & *lavârunt pedes ſuos,*
*dedit*que *pabulū aſinis eorum.* Et *pa-* 25
ratum fecerunt munus aduſq; adven-
tum Joſeph meridie : audierant enim
quòd illîc comeſturi eſſent panem.
Veniente igitur *Joſeph domum, attu-* 26
lerunt ei munus quod in manu ipſorū
ad domum : & *reverentiam exhibue-*
runt ei in terram. Et *interrogavit* 27
eos de ſalute dicens; Num ſalus eſt
patri veſtro ſeni de *quo dixiſtis? num*
adhuc ipſe vivens eſt? *Responderūt;* 28
Salꝰ eſt *ſervo tuo patri noſtro, adhuc*
ipſe vivens eſt : *inclinantéſque ſe*
reverentiam exhibuerunt.

תרגום יונתן בן עוזיאל

ירושלמי

וימהר ואוחי יוסף ארום רחשו רחמוי 29
על אחוי ובעא למבכי ועל לקיטונא
דבי מדמכא ובכא תמן: וירחץ ושזג אפוי מן דמעון ונפק ואודרו ואמר ש
לחמא: וישימו ושויו ליה בלחודוי ולהון בלחודיהון ולמצראי דאכלין עמי
בלחודיהון ארום לא כשרין מצראי למיכול עם יהודאי לחמא ארום בעירא
דמצראי דחלין ליה יהודאי אכלין: וישבו ואחזרו קדמוי רבא כהילכת רבנותי
וזעירא כהילכת זעירותיה והוה נקיט כסא דכספא בידיה ומקשקש כמנחש בניא
דלאה סדר מציטרא חדא ובנהא דזילפה מציטרא חדא ובנהא דבלהה מצטרא
חדא ובנימין בר רחל סדר לצטריה ותמהו גובריא אינש בחבריה: וישא ונטל
חולקין מעל פתוריה ושדרינון מן קדמוי לקדמיהון וסגא חולקא דבנימין מ
חולקי כלהון חמשא חולקין חולק חד חולקיה וחולק חד מן דיליה וחולק חד מ
אנתתיה ותרין חולקין מן תרין בנוי ושתיו ורויו עמיה דמן יומא דאתפרשו מניה
לא שתו חמרא לא הוא ולא הינון עד יומא ההוא:

29 לקטונה: 30 ושני:

מד

ויצו ופקיד ית מנשה דממנא אפיטרופוס על ביתיה למימר מלי ית דיסקי
גובריא עיבורא היכמא דאינון יכלין לסוברא ושוי כסף גבר בפום טוניה: ואת
וית אוגביני אוגבין דכספא שוי בפום טונא דזעירא וית כסף זבינוי ועבד כפתגמא
דיוסף דמליל: הבקר צפרא נהיר וגבריא איתפטרו הינון וחמריהון: הם
הינון נפקו מן קרתא לא ארחיקו ויוסף אמר למנשה די ממנא אפיטרופוס על
ביתיה קום רדף בתר גובריא ותדביקינון ותימר להום למא שלימתון בישתא
חולף טבתא: הלא הלאדין דהוה שתי 5
רבוני ביה והוא מטיירא הוה מטייר ביה
אבאשתון מה דעבדתון: וישגם ואדביקינון ומליל עמהון ית כל פתגמיא האלין
ויאמרו ואמרו ליה למא ימליל רבוני כפתגמיא האלין חס לעבדך מלמעבד
כפתגמא הדין: הן הא כספא דאשכחנא בפום טוננא אתיבניה לך מארעא
דכנען והיכדין ניגנוב מבית רבונך מנין דכסף או מנין דדהב: אשר די ישתכח
עמיה מעבדך יהי חייב קטול ואוף אנן נהי לרבוני לעבדין:

ירושלמי 5 והוא מטירא מטייר ביה

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Hieroſolymitanum.

Et feſtinavit Joſeph, quoniam movebantur miſerationes ejus ſuper fratre ſuo, & quæſivit ut fleret: & ingreſſus eſt in cubiculum dormitorium, & flevit ibi. 29 Et lavit facies ſuas à lachrymis, & exiit: & acceleravit, & dixit; Ponite panem. 30 Et poſuerunt illi ſeorſum, & illis ſeorſum: & Ægyptiis qui comedebant cum eo ſeorſum; quoniam non recti Ægyptii ut comedant cum Judæis panem, quoniam beſtiam quam Ægyptii venerantur Judæi comedunt. 31 Et per circuitum ſederunt coram eo, major juxta conſuetudinem majoritatis ſuæ, minor verò juxta morem minoritatis ſuæ: & tenebat calicem argenteum in manu ſua, & ſonitum edebat tanquam divinans, filios Leæ ordinabat à latere uno, & filios Zilpæ à latere alio, & filios Bilhæ à latere alio, Binjamin autem filium Rachelis ordinavit ad latus ſuum: & admirati ſunt viri illi inter ſeſe. 32 Et levavit portiones de menſa ſua, & miſit eas de *iis quæ* coram ipſo *erant dans* ante eos, & aucta eſt portio Binjamin præ portionibus omnium eorum quinque portionibus; portio una erat portio ejus, portio altera ab ipſo, portio tertia ab uxore ejus, & duæ portiones à duobus filiis ejus: & biberunt & inebriati fuerunt cum eo; quia à die quo ſeparati erant ab ipſo non biberant vinum, non ipſe nec ipſi, uſque ad illum diem. 33

29. *In cubiculum.* 30 *Et lavit.*

CAP. XLIV.

Et præcepit Manaſſi, qui conſtitutus erat præfectus ſuper domum ſuam, dicendo; Imple ſaccos virorum illorum frumento, quantum ferre poſſunt: & pone argentum viri in ore ſacci ſui. 1 Et ſcyphum meum, ſcyphum argenteum, pone in ore ſacci minoris, & argentum emptionis ſuæ: & fecit ſecundùm verbum Joſephi, quod loquutus erat. 2 Orto mane viri illi dimiſſi ſunt, ipſi & aſini eorum. 3 Ipſi exierant ex civitate, nec procul aberant, cum Joſeph diceret Manaſſi qui conſtitutus erat præfectus ſuper domum ſuam; Surge, perſequere poſt viros illos, & cum apprehenderis eos, dices ad eos; Cur reddidiſtis malum pro bono? 4 An non hic eſt in quo bibebat dominus meus, & ipſe augurando augurabatur in eo: malè egiſtis, id quod feciſtis. 5 Et apprehendit illos, & loquutus eſt cum illis omnia verba iſta. 6 Et dixerunt illi; Cur loquitur dominus meus ſecundùm verba iſta? abſit ſervis tuis ne faciant ſecundùm verbum hoc. 7 Ecce argentum quod inveneramus in ore ſaccorum noſtrorum, reportavimus eam tibi è terra Canaan: & quomodo furaremur ex domo domini tui vaſa argentea aut vaſa aurea. 8 Is ex ſervis tuis, apud quem invenietur, reus erit capitis: & etiam nos erimus domino meo in ſervos. 9

Hieroſ. 5 *Et ipſe augurando auguratur in eo.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* برداشت چشماني او بديد مر بنيمين برادري او پسري مادري او * گفت ها اين برادري شما
آن خرد آنچه گفتيد بمن گفت خدا ببخشد ترا پسري من * شتاب كرد يوسف كه بر جوشيدند
شفقتهاي او ببرادري او طلب كرد گريستن بيامد بآن گنجينه گريست آنجا * بشست روي او
بيرون آمد صبر كرد گفت بنهيد نان * بنهادند باو بتنهايي او و بايشان بتنهايي ايشان و بمصريان
آن خوران از او بتنهايي ايشان كه نه توانند آن مصريان بخوردن از آن عبريان نان كه
مكروهي آن بمصريان * بنشستند بپيش او آن نخست زاد چون نخست زادي او و آن كهتر چون
كهتري او حيرت شدند [مردمان] مرد بياري او * برداشت بخشها از نزد روي او بايشان بسيار
كرد بخشي بنيمين از بخشهاي همهي ايشان پنج بخشها بياشاميدند و مست شدند از او *
* فصل چهل و چارم * * بفرمود آنچه ابر خانهي او گفتن پر كن مر خورجينهاي آن مردمان
خورش چون آنچه توانند برداشتن و بنه سيمي مرد در دهاني خورجين او * و مر جامي من جامي
آن سيم بنهي در دهاني خورجيني آن خرد و مر سيمي غلهي او بكرد چون سخني يوسف آنچه
سخن گفت * آن بامداد روشن شد و آن مردمان فرستاده شدند ايشان و خرهاي ايشان * ايشان
بيرون شدند مر آن شهر نه دور شدند و يوسف گفت بآنچه ابر خانهي او برخيز و بتا
پسي آن مردمان و برسي ايشانرا و گوي بايشان چرا باز توختيد بدي بدلي نيكوي * هانه
[اين] آنچه بياشامد خداوندي من درو و او فال گرفتن فال گيرد درو بدي كرديد
آنچه كرديد * برسيد ايشانرا سخن گفت بايشان مر آن سخنهاي آن ايشان * گفتند باو
چرا سخن گويد خداوند من چون سخنهاي آن ايشان معاذ الله ببندگاني تو از كردن چون
سخن اين * اينك سيم آنچه يافتيم در دهان خورجيني ما باز كرديم بتو از زمين كنعان
و چگونه بدزديديم از خانهي خداوندي تو سيم يا طلا * آنچه يافته شود از او از
بندگاني تو و ميرد و نيز ايما باشيم بخداوندي من ببندگان *

Sublatis autem *oculis ſuis, vidit Binjamin fratrē ſuum filium matris ſuæ, dixit*que; *Num iſte* eſt *frater veſter parvus* de *quo dixeratis mihi? ſubdiditque, Deus miſereatur tibi fili mi.* 29 Tum *feſtinationem fecit Joſeph, (quia fervebant miſerationes ejus ad fratrem ſuum,) quæſitoque ad flendum* loco, *ingreſſus in penetrale, flevit ibi.* 30 Poſtea, *lotâ facie ſuâ, foràs venit, & abſtinuit, dicens; Apponite panem.* 31 Et *appoſuerunt ei ſolùm per ſe, & illis ſolùm per ſeſe, & Ægyptiis comedentibus cum eo, ſolùm per ſeſe: non enim poſſunt Ægyptii comedere cum Ebræis panem, quia abominatio* eſt *illud Ægyptiis.* 32 *Sederunt* itaque *coram illo, primogenitus ſecundùm primogenituram ſuam, & minor ſecundùm minoritatem ſuam: & admirati ſunt viri, quiſque ad ſocium ſuum.* 33 *Tuli*tque *partes à conſpectu ſuo, ad illos, & multiplicavit partem Binjamin præ partibus omnium illorum quinque partibus: bibentéſque inebriati ſunt cum illo.* 34

CAP. XLIV.

P*Ræcepit* autem *ei qui ſuper domum ſuam, dicendo; Imple ſaccos virorum cibo, ſicut potuerint ferre, ac pone argentum cujuſque in ore ſacci ſui.* 1 *Et poculum meum, poculum* ſcil. *argenteum pones in ore ſacci Junioris, & argentum frumenti ſui: fecit*que *juxta verbum Joſeph quod locutus fuerat.* 2 *Manè illuxit, & viri dimiſſi ſunt, ipſi & aſini eorum.* 3 *Illiq; egreſſi erant urbem, neque procul aberant, tunc Joſeph dixit ei qui ſuper domum ſuam; Surge, & ſectare poſt viros, cumque perveneris ad eos, tum dices eis; Quare rependiſtis malum pro bono?* 4 *Nónne hoc* eſt *quo bibit dominus meus? ipſe quoq; augurando auguriū captat per illud: malè feciſtis quod feciſtis.* 5 *Perveniens* itaque *ad illos locutus eſt iis verba iſta.* 6 *Reſponderunt ei; Cur loquitur dominus meus ſecundùm verba iſta? avertat Deus ſervos tuos à faciendo juxta verba iſta.* 7 *En argentum quod invenimus in ore ſaccorum noſtrorum, retulimus ad te è terra Chenaan: quomodò ergò furati eſſemus è domo domini tui argentum vel aurum?* 8 *Apud quem invenietur è ſervis tuis, moriatur quidem: & etiam nos erimus domino meo in ſervos.* 9

ויאמר וַאֲמַר אוּף כְּדִין הֵי כְפִתְגָמֵיכוֹן כֵּן יְהֵי דְיִשְׁתְּכַח עִמֵּיהּ יְהֵי לִי עַבְדָא וְאַתּוּן 10
תְּהוֹן זַכָּאִין : וימהרו וְאוֹחִיאוּ וְאַחִיתוּ גְבַר טוֹנֵיהּ לְאַרְעָא וּפְתַחוּ גְבַר טוֹנֵיהּ : 11
ויחפש וּפַשְׁפֵּשׁ בִּראוּבֵן שָׁרֵי וּבְבִנְיָמִין 12
פְּסַק וְאִשְׁתְּכַח אוּגְבִין בְּטוֹנָא דְבִנְיָמִין :

ירושלמי 12 וּפַשְׁפֵּשׁ :

ויקרעו וּבְזָעוּ לְבוּשֵׁיהוֹן וְאִתְיְהֵב לְהוֹן כֹּחַ גְבוּרְתָּא וְטָעֲנוּ גְבַר עַל חֲמָרֵיהּ וְתָבוּ 13
לְקַרְתָּא : ויבא וְעַל יְהוּדָה וְאַחוֹהִי לְבֵית יוֹסֵף וְהוּא עוֹד כְּדוֹן תַּמָּן וּנְפַלוּ קֳדָמוֹי 14
עַל אַרְעָא : ויאמר וַאֲמַר לְהוֹם יוֹסֵף מַה עוֹבָדָא הָדֵין דַעֲבַדְתּוּן הֲלָא יְדַעְתּוּן 15
אֲרוּם מְטַיְּרָא יְטַיֵּיר גְבַר דִּכְוָותִי : ויאמר וַאֲמַר יְהוּדָה מַה נֵימַר לְרִבּוֹנִי עַל 16
כַּסְפָּא קַדְמָאָה וּמַה נְמַלֵּיל עַל כַּסְפָּא בַתְרָאָה וּמַה נִזְדַּכֵּי עַל אוּגְבִין מִן קֳדָם
יְיָ אִשְׁתְּכַח חוֹבָא עַל עַבְדָךְ הָא אֲנַחְנָא עַבְדִין לְרִבּוֹנִי אוּף אֲנַן אוּף מַאן דְאִשְׁתְּכַח
כַּלִּידָא בִּידֵיהּ : ויאמר וַאֲמַר חַס לִי מִלְּמֶעְבַּד דָא גַבְרָא דְאִשְׁתְּכַח כַּלִּידָא בִידֵיהּ 17
הוּא יְהֵי לִי עַבְדָא וְאַתּוּן סוּקוּ לִשְׁלָם לְוַת אֲבוּכוֹן :

פ פ פ

ויגש וְקָרֵיב לְוָתֵיהּ יְהוּדָה וַאֲמַר 18
בְּמָטוּ רִבּוֹנִי יְמַלֵּיל בְּמָטוּ עַבְדָךְ פִּתְגָמָא
בְּמַשְׁמְעֵיהּ דְרִבּוֹנִי וְלָא יִתְקוֹף רוּגְזָךְ
בְּעַבְדָךְ אֲרוּם מִן שַׁעְתָּא דְאָתֵינַן לְוָתָךְ
הֲוֵית אָמַר לַן מִן קֳדָם יְיָ אֲנָא דָחִיל
וּכְדוֹן חָזְרוֹן דִינָךְ לְמֶהֱוֵי מְדַמְיָין
לְרִבְּנוּי דְפַרְעֹה : 19 אדוני רִבּוֹנִי 19
שְׁאֵיל יַת עַבְדוֹי לְמֵימַר הַאִית לְכוֹן
אַבָּא אוֹ אָחָא :

ירושלמי 18 וְקָרֵיב לְוָתֵיהּ יְהוּדָה
וַאֲמַר בִּבְעוּ מִנָּךְ רִבּוֹנִי יְמַלֵּיל כְּעַן עַבְדָךְ
פִּתְגָם בְּמַשְׁמְעֵיהּ דְרִבּוֹנִי וְלָא יִתְקַף
רוּגְזָךְ בְּעַבְדָךְ הֲלָא מִן זִמְנָא קַדְמָיָא
דִנְחַתְנָן לְוָתָךְ לְמִצְרַיִם הֲוֵיתָא אָמַר
לָן מִן קֳדָם יְיָ אֲנָא דָחִיל וּכְדוּ חֲזַרוּ דִינָךְ
לְמֶהֱוֵי מְדַמְיָן לְדִינוֹי דְפַרְעֹה רַבָּךְ דְאַתְּ
יָיְמֵי בֵיהּ אֲרוּם יַקִּיר אֲנָא כְּוָתָךְ וְאַבָּא
יַקִּיר כְּוָת פַּרְעֹה רַבָּךְ דְאַתְּ יָיְמֵי בֵיהּ
הֲלָא אֲנָא מִשְׁתְּבַע בְּחַיֵּי רֵישֵׁיהּ דְאַבָּא וְלֵית אֲנָא מְשַׁקַּר דְאִין שָׁלִיף אֲנָא חַרְבִּי
מִן גוֹ תִּיקָא לֵית אֲנָא מַחֲזִיר יָתֵהּ לְתִיקָא עַד זְמַן דְנִמְלֵי כָּל אַרְעָא דְמִצְרַיִם
קְטוֹלִין לֵית אֲנָא מַחֲזִיר יָתֵהּ לְתִיקָא עַד זְמַן דְנַעְבֵּיד כָּל אַרְעָא דְמִצְרַיִם צָדוּ מִן
דְיָיוֹר מִנָּךְ קַדְמוֹי אֲנָא מַשְׁרֵי וּמִפַּרְעֹה רַבָּךְ אֲנָא מַחְסִיל עַל מְנַת מֶעְבַּר עַל
כּוּרְחֵיהּ דְאַבָּא אוֹ דִלְמָא דְלָא אִשְׁתְּמַע לָךְ וְלָא אִתְּנִי לָךְ מַה דַעֲבַדוּ תְרֵין אֲחוֹי
שִׁמְעוֹן וְלֵוִי דְעָלוּ לְכַרְכָּא דִשְׁכֶם דַהֲוָה יָתִיב בְּשַׁלְוָה וְקַטְלוּ כָּל דְכוּרָא לְפִתְגָם
דְחֶרֶב עַל יְדֵי דְסָאִיבוּ לְדִינָה אֲחָתְהוֹן דְלָא הֲוַיָא מִתְמַנְיָא בְשִׁבְטַיָא וְלָא מְקַבְּלָא
חוּלָקָא וְאַחְסָנָא עִמָּן בְּפַלּוּג אַרְעָא עַל חַד כַּמָּה וְכַמָּה דְבִנְיָמִין אֲחוּנָן מִתְמְנֵי
עִמָּן בְּשִׁבְטַיָא וּמְקַבֵּל חוּלָק וְאַחְסָנָא עִמָּן בְּפַלּוּג אַרְעָא וַאֲנָא דַחִילִי קְשֵׁי מִדִּידְהוֹן
דַעֲרָבִית לְטַלְיָא מִן יְדוֹי דְאַבָּא וַאֲמָרִית לֵיהּ אִין לָא אַיְתִית יָתֵיהּ לְוָתָךְ וַאֲקֵימִית
יָתֵיהּ קֳדָמָךְ נֶהֱוֵי חָטֵי לָךְ וּמְרַחַק מִן שְׁאֵילַת שְׁלָמָךְ כָּל יוֹמַיָא אוֹ דִלְמָא דְלָא
אִשְׁתְּמַע לָךְ וְלָא אִתְּנִי לָךְ אֲרוּם מַלְכִין וְשִׁלְטוֹנִין אֲנַן כְּוָתָךְ בְּאַרְעָא דִכְנַעַן :
19 כַּד חֲמָא יוֹסֵף חֲבִיבָא וְיַקִּירָא דִסְלֵיקַת גְבוּרְתֵּיהּ דִיהוּדָה אָחוּי וּנְפַקִין
שַׁעְרְתֵיהּ דְלִבֵּיהּ וּבְזָעוּ לְבוּשֵׁיהּ בֵּיהּ בְּשַׁעְתָּא רְמַז יוֹסֵף לִמְנַשֶּׁה בּוּכְרֵיהּ וּרְפַס
בְּמְסָאנֵיהּ וְרָעֲדַת כָּל פַּלְטִין דְיוֹסֵף בֵּיהּ בְּשַׁעְתָּא אֲמַר יְהוּדָה אִלּוּלֵי דַהֲוָה עֲלַע
מִן בֵּית אַבָּא לָא הֲוָה כָּשַׁר לְמִתְעֲבָדָא כֵן בְּכֵדֵין שָׁרֵי יְהוּדָה מְרַכֵּיךְ בְּמִלּוֹי וַאֲמַר
רִבּוֹנִי שָׁאֵל יַת עַבְדוֹי לְמֵימַר הַאִית לְכוֹן אַב אוֹ אָח :

10 Et dixit; Etiam ita ſecundùm verba veſtra ſic erit: is apud quem inventus fuerit erit mihi ſervus, & vos eritis innocentes. 11 Et feſtinârunt & depoſuerunt quiſque ſaccum ſuum in terram, & aperuerunt quiſque ſaccum ſuum. 12 Et ſcrutatus eſt, in Ruben incepit & in Binjamin finiit, & inventus eſt ſcyphus in ſacco Binjamin.

Hier. 12. *Et ſcrutatus eſt.*

13 Et ſciderunt veſtimenta ſua, & data eſt illis virtus fortitudinis, & onerârunt quiſque aſinum ſuum, & reverſi ſunt in civitatem. 14 Et ingreſſus eſt Juda & fratres ejus in domum Joſephi, & ipſe adhuc jam ibi erat, & prociderunt coram eo in terram. 15 Et dixit illis Joſeph; Quale eſt opus hoc quod feciſtis? Annon nôſtis quod augurando auguratur mihi ſimilis? 16 Et dixit Juda; Quid dicemus domino meo de argento priori? & quid loquemur de argento poſteriori? & quomodo juſtificabimur de ſcypho? à facie Domini inventum eſt peccatum contra ſervos tuos; ecce nos ſervi domino meo, etiam nos, etiam ille in manu cujus inventus eſt ſcyphus. 17 Et dixit; Abſit mihi quominus faciam hoc, vir in cujus manu inventus fuit ſcyphus, ipſe mihi erit ſervus, & vos aſcendite in pace ad patrem veſtrum.

SECT. XI.

18 Et acceſſit ad eum Juda, dicens; Obſecro domine mi, loquatur obſecro ſervus tuus verbum ad auditum domini mei, neque commoveatur ira tua adverſus ſervum tuum: quoniam ab hora qua venimus ad te dixiſti nobis; A facie Domini ego timeo, & jam redeunt judicia tua, ut ſint ſimilia principum Pharaonis. 19 Dominus meus interrogavit ſervos ſuos dicendo; An eſt adhuc vobis pater aut frater?

Hieroſ. 18. *Et acceſſit ad eum Juda, & dixit; Obſecro te domine mi, loquatur nunc ſervus tuus ſermonem ad auditum ipſius domini mei, neque exardeat ira tua in ſervum tuum: annon à tempore priori, quo nos deſcendimus ad te in Ægyptum, dicebas nobis; A facie Domini ego timeo? nunc autem redeunt judicia tua, ut ſimilia ſint judiciis Pharaonis domini tui per quem juras: quoniam ego ſum honorabilis ſicut tu, & pater meus honorabilis* eſt *ſicut Pharao dominus tuus, per quem juras. Annon ego jurare poſſum per vitam capitis patris mei nec mentiar? quòd ſi extraxero ego gladium meum è medio vaginæ, non reducam eum in vaginam, donec replevero univerſam terram Ægypti interfectis, non reducam* inquam *eum in vaginam, donec fiat univerſa terra Ægypti vaſtatio ab habitatione, à te prius incipiens, & in Pharaone domino tuo finiens, eo pacto tranſgrediendo voluntatem patris mei. Nunquid fortè non auditum eſt tibi, nec dixit tibi* quiſquam *quod fecerunt duo fratres mei Simeon & Levi, qui aſcenderunt contra oppidum Sichem quod fruebatur tranquillitate, & interfecerunt omnem maſculum ad os gladii, eo quod polluiſſent Dinam ſororem ſuam, quæ non numerabatur inter tribus, neque acceptura erat portio aut hæreditas nobiſcum in partitione terræ: quanto magis propter Binjamin fratrem noſtrum, qui numeratur nobiſcum inter tribus, & recepturus eſt partem & hæreditatem nobiſcum in partitione terræ: cùm vis mea major ſit vi illorum, nam fidejuſſi pro puero ex manu patris, & dixi illi; ſi non adduxero ipſum ad te, & ſtatuero eum coram te, ero peccator in te, & remotus à petitione pacis tuæ omnibus diebus. An fortè non auditum eſt tibi neque narratum eſt tibi, quod reges & principes ſumus ſicut tu in terra Canaan. 19. Cum vidit Joſeph dilectus & honorabilis quòd aſcenderet fortitudo Judæ fratris ſui, & exirent cogitationes cordis ejus, & rumperentur veſtimenta ejus, ea hora innuit Joſeph Manaſſi primogenito ſuo, & calcavit calceo ſuo: tum tremuit omne palatium Joſephi. Ea hora dixit Jehuda; Niſi eſſet coſta è domo patris mei, non poſſet fieri ita: Propterea incepit Judas mitior eſſe in verbis ſuis, & dixit; Dominus meus interrogavit ſervos ſuos, dicendo; An eſt vobis pater aut frater?*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* گفت نيز اكنون چون سخن شما همچنين است او آنچه يافته شود اوازاو باشد بمن بنده 10
وشما باشيد پاكيزان * شتاب كردند فرود آوردند مرد خورجيني او برزمين بگشادند مرد خورجيني 11
او * بجست در بزرك در استيد و بكوچك تمام كرد و يافته شد آن جام درخورجيني بنيمين * 12
* پاره كردند جامهاي ايشان وسوار شدند مرد ابر خر او و باز گشتند بآن شهر * بيامد 13 14
يهوده و برادران او بخانهي يوسف و او نيز او آنجا و بيفتادند بپيشي او برزمين * و گفت 15
بايشان يوسف چه آن فعل آنچه كرديد هنه دانستيد كه فال گرفتن فال گيرد مرد چون من *
* گفت يهوده چه گوييم بخداوند من چه ميگوييم و چه راست شويم آن خدا يافت مر خطاي 16
بندگان تو اينك مارا بندگان بخداوند من نيز مارا نيز آنچه يافته شود آن جام در دست
او * گفت معاذ الله بمن از كردن اين آن مرد آنچه يافته شود آن جام در دست او او باشد 17
بمن بنده و شما برويد بسلامت بپدري شما * نزديك شد باو يهوده و گفت اي خداوند 18
من سخن گويد اكنون بندهي تو سخن در گوشهاي خداوند من و نه گرم شود خشم
تو در بندگاني تو كه چون تو چون فرعه * خداوند من پرسيد مر بندگان تو بگفتن 19
هست بشما پدر يا برادر *

Reſpondit; Etiam nunc, ſecundùm verbum veſtrum, ita erit: ipſe apud quem invenietur, erit mihi ſervus; vos verò eritis inſontes. 10 *Feſtinanter* itaque *deducentes quiſque ſaccum ſuum ad terram, aperuerunt quilibet ſaccum ſuum.* 11 Et *ſcrutatus eſt: à majore incepit, & in minori finivit: & inventum eſt poculum in ſacco Binjamin.* 12 *Sciderunt*que *veſtimenta ſua, & equitârunt quiſque ſuper aſinum ſuum, ac reverſi ſunt in urbem.* 13 *Pervenit* igitur *Jehudah & fratres ejus ad domum Joſeph, (& ipſe adhuc erat illîc,) ac prociderunt coram eo ſuper terrã.* 14 *Et dixit iis Joſeph; Quale opus* eſt *quod feciſtis? nónne nôſtis quòd augurando augurĩu captat vir ſicut ego?* 15 *Dixit Jehudah, Quid dicemus domino meo? quid dicemus, & quo juſtificabimur? Deus invenit peccatum ſervorum tuorum: ecce nos ſervi domino meo, etiam nos etiam ille in cujus manu inventum eſt poculum.* 16 *Reſpondit; Avertat me Deus à faciendo hoc: vir in cujus manu invenietur poculum, ipſe erit mihi ſervus: vos verò abite in pace ad patrem veſtrum.* 17 *Tum appropinquans ei Jehudah, dixit; Domine mi, loquatur jam ſervus tuus verbum in auribus domini mei, & ne excandeſcat ira tua in ſervos tuos: quia ſic tu ſicut Pharoh.* 18 *Dominus meus interrogavit ſervos ſuos, dicendo; Num eſt vobis pater aut frater?* 19

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ונאמר וַאֲמַרְנָא לְרִבּוֹנִי אִית לָן אַבָּא סָבָא וּבַר סֵיבְתִין קַלִיל וְאָחוּי מִית ואשתאר
בִּלְחוֹדוֹי מִן אִמֵּיהּ וְאָבוּי בְּנִין כֵּן רָחִים
לֵיהּ : ותאמר וַאֲמַרְתְּ לְעַבְדָּךְ אַחְתוּהִי 21
לְוָתִי וְאֶשַׁוֵּי עֵינוֹי לְטַבְתָא עֲלוֹי : ונאמר וַאֲמַרְנָא לְרִבּוֹנִי לֵית אֶפְשַׁר לְטַלְיָא
לְמִשְׁבּוֹק יַת אֲבוּי דְאִין שָׁבִיק יַת אֲבוּי מַיִית הוּא : ותאמר וַאֲמַרְתְּ לְעַבְדָךְ
לָא יֵיחוֹת אֲחוּכוֹן זְעִירָא עִמְּכוֹן לָא תוֹסְפוּן לְמֵיחְמֵי סְבַר אַפַּי : ויהי והוי
כַּד סְלִיקְנָא לְעַבְדָךְ אַבָּא וְתַנֵּינָא לֵיהּ יַת פִּתְגָמֵי רִבּוֹנִי : ויאמר וַאֲמַר אֲבוּנָא
תּוּבוּ זַבּוּנוּ לָנָא קַלִיל עִיבוּרָא : ונאמר וַאֲמַרְנָא לֵית אֶפְשַׁר לָנָא לְמֵיחוֹת
אִין אֲחוּנָא זְעִירָא עִמָּנָא וְנֵיחוֹת אֲרוּם לֵית אֶפְשַׁר לָנָא לְמֵיחְמֵי סְבַר אַפֵּי גַבְרָא
וַאֲחוּנָא זְעִירָא לֵיתוֹי עִמָּנָא : ויאמר וַאֲמַר עַבְדָּךְ אַבָּא לָנָא אַתּוּן יְדַעְתּוּן אֲרוּם
תְּרֵין בְּנִין יְלֵידַת לִי אִנְתְּתִי : ויצא וּנְפַק חַד מִלְּוָתִי וַאֲמָרִית בְּרַם מִקְטַל קְטִיל
וְלָא חֲמִיתֵיהּ עַד כְּדוּן : ולקחתם וְתִדְבְּרוּן אַף יַת דֵּין מִן קֳדָמַי וִיעַרְעִינֵיהּ מוֹתָא
וְתַחְתוּן יַת סֵיבְתִי בִּדְווֹי לְבֵי קְבוּרְתָא : כי עבדך אֲרוּם עַבְדָּךְ מְעָרַב בְּטַלְיָא מִן
אַבָּא לְמֵימַר אִין לָא אַיְיתִינֵיהּ לְוָתָךְ וּנְהֵי חֲטִיב קֳדָם אַבָּא כָּל יוֹמַיָּא : ועתה
וּכְדוּן יִתִּיב בְּבָעוּ עַבְדָּךְ חוּלָף טַלְיָא עַבְדָּא לְרִבּוֹנִי וְטַלְיָא יִסַּק עִם אֲחוֹהִי : כי איך
אֲרוּם הֵיכְדֵין אֶסַּק לְוַת אַבָּא וְטַלְיָא לֵיתוֹי עִמִּי דִּלְמָא אֶחְמֵי בְּבִישְׁתָא דְּתִיבַד
יַת אַבָּא :

ירושלמי 21 מָחוּס עֵינִי עֲלוֹי :

מה

ולא וְלָא יָכִיל יוֹסֵף לְמִסּוֹבְרָא דְּלָא לְמִבְכֵּי מִן בִּגְלַל כָּל מַן דְּקַיְימִין קֳדָמוֹי וַאֲמַר
הַנְפִּיקוּ כָּל אִינַשׁ מִן קֳדָמַי וְלָא קָם אֱנָשׁ עִמֵּיהּ כַּד אִשְׁתְּמוֹדַע יוֹסֵף לְאַחוֹי : ויתן
וַאֲרֵים יַת קָלֵיהּ בִּבְכוּתָא וּשְׁמַעוּ מִצְרָאֵי וּשְׁמַע אֱנָשׁ בֵּית פַּרְעֹה : ויאמר וַאֲמַר
יוֹסֵף לְאַחוֹי אֲנָא הוּא יוֹסֵף הַעוֹד כְּדוּן אַבָּא קַיָּים וְלָא יָכִילוּ אַחוֹי לְאָתָבָא לֵיהּ
פִּתְגָם אֲרוּם אִתְבְּהִילוּ מִן קֳדָמוֹי : ויאמר וַאֲמַר יוֹסֵף לַאֲחוֹי קְרִיבוּ בְּבָעוּ לְוָתִי
וַחֲמוֹן גְּזִירַת מְהוּלְתִי וּקְרִיבוּ וַאֲמַר אֲנָא יוֹסֵף אֲחוּכוֹן דִּי זַבִּינְתּוּן יָתִי לְמִצְרַיִם :

Targ. JONATHAN B UZIEL. *Hierosolymitanum.*

20 Et diximus domino meo; Eſt nobis pater ſenex, & filius ſenectutis parvus, cujus frater mortuus eſt, & relictus eſt ſolus ex matre ſua, & pater ejus propterea diligit eum. 21 Et dixiſti ſervis tuis; Deſcendere facite eum ad me, & ponam oculos meos in bonum ſuper eum. 22 Tum diximus domino meo; Fieri non poteſt ut puer relinquat patrem ſuum: quòd ſi reliquerit patrem ſuum, morietur ipſe. 23 Et dixiſti ſervis tuis; Si non deſcendat frater veſter minor vobiſcum, non addetis videre conſpectum facierum mearum. 24 Accidit autem cùm aſcendimus ad ſervum tuum patrem meum, & indicavimus illi verba domini mei. 25 Et dixit pater noſter; Revertimini, emite nobis parum frumenti. 26 Et diximus; Fieri non poteſt ut deſcendamus, niſi fuerit frater noſter minor nobiſcum, tum deſcendemus: quoniam fieri non poteſt ut videamus aſpectum faciei viri illius, ſi frater noſter minor non ſit nobiſcum. 27 Et dixit ſervus tuus pater meus nobis; Vos noſtis quod duos filios peperit mihi uxor mea. 28 Et exiit unus à me, & dixi; Certè interficiendo interfectus eſt: neque eum hactenus vidi. 29 Et accipietis etiam hunc à facie meâ, & ſi contingat illi mors, deducetis canitiem meam cum mœſtitia in domum ſepulchri. 32 Quoniam ſervus tuus ſpopondit pro puero à patre meo, dicendo; Si non reduxero eum tibi, reus ero coram patre meo omnibus diebus. 33 Jam vero remaneat obſecro ſervus tuus pro puero ſervus domino meo: & puer aſcendat cum fratribus ſuis. 34 Nam quomodo aſcendam ad patrem, & puer non ſit mecum? ne videam malum quod transfiget patrem meum.

Hieroſ. 21. *Miſereatur oculus meus ſuper eum.*

CAP. XLV.

1 NEque potuit Joſeph ſuſtinere, quo minus fleret, propter eos qui ſtabant coram eo: & dixit; Educite omnes viros à me: & non ſtetit cum eo ullus homo, quando ſe cognoſcendum præbuit Joſeph fratribus ſuis. 2 Et elevavit vocem ſuam cum fletu: & audiverunt Ægyptii, & audivit vir domus Pharao. 3 Et dixit Joſeph fratribus ſuis; Ego ſum Joſeph: num adhuc jam pater meus vivit? neque poterant fratres ejus reſpondere ei quicquam, eo quòd turbati eſſent à conſpectu ejus. 4 Et dixit Joſeph fratribus ſuis; Accedite obſecro ad me, & videte abſciſſionem circuncisionis meæ, & acceſſerunt: tum dixit; Ego Joſeph frater veſter, quem vendidiſtis in Ægyptum.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* وگفتيم بخداوند من هست بايما پدر پير وكودك پيريگين خرد وبرادرش بمرد وباقي
ماند او بتنهاي او بمادرش وپدرش دوست داشت اويرا * وگفتي ببندگان تو فرود آوريد اويرا
بمن وبنهم چشم من اور او* وگفتيم بخداوند من نه تواند آن كودك بگذاشتن مر پدري
او بگذارد مر پدري او وبميرد* گفتي با بندگاني تو اگر نه فرود شود برادري شما نه افزايد
بديدن روي من* بود كه بر آمديم ببندهي تو پدري من آگاه كرديم مر سخنهاي خداوندي
من * گفت پدري ايما باز گرديد بخريد بايما اندكي خورش* گفتيم نه توانيم بفرود شدن
اگر هست برادري ايما آن خرد اوازي ايما فرود شويم كه نه توانيم بديدن روي آن مرد وبرادري
ايما آن خرد نيست او اوازي ايما* گفت بندهي تو پدري من بايما شما دانستيد كه دو برايند
بمن زني من *بيرون آمد آن يگه از نزد من گفتم خاصه نخچير شدن نخچير شد ونه ديدم
اويرا تا اكنون* ومي ستانيد نيز مر اين از نزد روي من وفراز رسد اويرا گزندي وفرود
آوريد مر پيري من در بدي بگور* واكنون چون آمدني من ببندهي تو پدري من وآن
كودك نيست او اواز ايما وجاني او بسته در جاني او* باشد چون ديدن او كه نيست آن كودك
وبميرد فرود برند بندگاني تو مر پيري بندهي [تو] پدري ايما در اندوه بگور* كه بندهي تو
ميانجي شد مر آن كودك از نزد پدري من بگفتن اگر نه آورم اويرا بتو خطا كرده باشم بتو
همه آن روزگاران * واكنون بنشيند اكنون بندهي تو بجاي آن كودك بنده بخداوند من
وآن كودك بر آيد اوازي برادراني او* كه چگونه بر آيم بپدري من وآن كودك نيست او
اوازي من تا نه بينم در بدي آنچه بيابد مر پدري من *

* فصل چهل پنجم *

* ونه توانست يوسف بصبر كردن بهمه استادگان ابر او بخواند بيرون داريد همه مرد از بالا
من ونه استاد مرد اواز او در معلوم كردن يوسف با برادراني او* بداد مر آوازي او در
گريه بشنويدند مصريان بشنويد خانهي فرعه* گفت يوسف ببرادراني او من يوسف هنيز پدري
من زنده ونه توانستند برادراني او بجواب دادن اويرا كه نهيبزده شدند از پيش او* گفت يوسف
ببرادراني او نزديك شويد اكنون نزديك شدند گفت من يوسف برادري شما آنچه بفروختيد مرا بمصريان:

Et diximus domino meo, Eſt nobis pater ſenex, & puer ſenectutis parvus, & frater ejus mortuus eſt; & ſuperſtes manſit ipſe ſolus per ſe matri ſuæ, & pater ejus dilectum habet eum. 20
Et dixiſti ſervis tuis; Deducite eum ad me, ut ponam oculum meum ſuper eum. 21 *Diximus verò domino meo; Non poteſt puer relinquere patrem ſuum: ſi reliquerit patrem ſuum, tunc morietur.* 22 *Et dixiſti ſervis tuis; Niſi deſcenderit frater veſter, ne adjiciatis videre faciem meam.* 23 *Fuit igitur, quando aſcendimus ad ſervum tuum patrem meum, nota fecimus verba domini mei.* 24 *Dixit pater noſter; Revertimini, emite nobis paululum cibi.* 25 *Reſpondimus; Non poſſumus deſcendere: at ſi fuerit frater noſter parvus nobiſcum, deſcendemus: quia non poſſumus videre faciem viri ſi frater noſter parvus non ſit ipſe nobiſcum.* 26 *Dixit ſervus tuus pater meus nobis; Vos cognoviſtis quòd duos peperit mihi uxor mea.* 27 *Et egreſſo uno à me, dixi; Profectò prædando præda factus eſt: neque vidi eum uſque nunc.* 28 *Et auferetis etiam hunc à facie mea, & ſuperveniet ei noxa, ac deducetis ſenectutē meam cum moleſtia ad ſepulchrum.* 29 *Nunc ergò cùm venero ad ſervū tuum patrem meum, ſi puer non fuerit nobiſcum, (nam anima ejus ligata eſt in anima ipſius,)* 30 *Erit cùm viderit quòd non aderit puer, tum morietur: & deducent ſervi tui ſenectutem ſervi tui patris noſtri in angore ad ſepulchrum.* 31 *Nam ſervus tuus mediator factus eſt puero à patre meo, dicendo; Si non adduxero eum ad te, peccati reus ero tibi omnibus diebus.* 32 *Nunc ergò remaneat ſervus tuus in loco pueri, ſervus domino meo, & puer aſcendat cum fratribus ſuis.* 33 *Quomodò enim aſcendam ad patrem meum, & puer non ſit ipſe mecum? ne videam malum quod inveniet patrem meum.* 34

CAP. XLV.

NOn potuit autem Joſeph abſtinere, omnibus aſtantibus juxta eum, quin vocaret; Foràs habete quemque virum de ſuper me. Et non ſtetit vir cum eo cùm notum ſe faceret Joſeph fratribus ſuis. 1 *Deditque vocem ſuam cum fletu, & audierunt Ægyptii, audivitque domus Pharoh.* 2 *Et dixit Joſeph fratribus ſuis; Ego ſum Joſeph, num adhuc pater meus vivens eſt? At non potuerunt fratres ejus reſponſum dare ei: quia metu percuſſi erant à præſentia ejus.* 3 *Dixit itaq; Joſeph fratrib⁹ ſuis, Appropinquate nunc. Quibus appropinquantibus dixit; Ego ſum Joſeph frater veſter quem vendidiſtis Ægyptiis.* 4

ועתה וכדון לָא תִתְנַססון וְלָא יִתְקוף בְּעֵינֵיכון ארום זְבִינְתּון יָתִי הַלְכָא ארום 5
לְקַיְימָא יַתְכון שַׁדְרַנִי יְיָ קֳדָמֵיכון : כי אֲרום דֵין תַּרְתֵּין שְׁנִין כַּפְנָא בְּגו אַרְעָא ועוד 6
חָמֵשׁ שְׁנִין דְּלָא רְדָיִין וְלָא חַצְדִין : וישלחני וְשַׁדְרַנִי יְיָ קֳדָמֵיכון לְשַׁוָאָה לְכון 7
שְׁיוּרָא בְּאַרְעָא וּלְקַיְימָא לְכון לְשֵׁיזָבָא רַבָּא : ועתה וכדון לָא אַתּון שַׁדַּרְתּון יָתִי 8
הַלְכָא אֱלָהֵן מִן קֳדָם יְיָ אִסְתַּקַּף פִּתְגָּמָא וְשַׁוְיַנִי לְרַב לְפַרְעֹה וּלְרַב עַל כָּל בֵּיתֵיה
וְשַׁלִּיט בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרַיִם : מהרו אוחו וסקו לְוָת אַבָּא וְתֵימְרוּן לֵיהּ כְּדְנַן 9
אֲמַר בְּרָךְ יוסף שַׁוְיַנִי יְיָ לְרַב לְכָל מִצְרָאֵי חוּת לְוָתִי לָא תִתְעַכַּב : וישבת
וְתִתֵּיב בְּאַרְעָא דְגֹשֶׁן וּתְהֵי קְרִיב לְוָתִי אַנְתְּ וּבְנָךְ וּבְנֵי בְנָךְ וְעָנָךְ וְתוֹרָךְ וְכָל 10
דִּילָךְ : וכלכלתי וְאֵיזוּן יָתָךְ תַּמָּן אֲרום עַד כְּדוּן חָמֵשׁ שְׁנִין כַּפְנָא דִּלְמָא 11
תִּתְמַסְכֵּן אַנְתְּ וֶאֱנָשׁ בֵּיתָךְ וְכָל דִּילָךְ : והנה וְהָא עֵינֵיכון חָמְיָין וְעֵינֵי אָחִי בִנְיָמִין 12
אֲרום פּוּמִי בְּלִישָׁן בֵּית קוּדְשָׁא מְמַלֵּיל עִמְּכון : והגדתם וּתְחַוּון לְאַבָּא יַת כָּל איקר 13
דְּאִית לִי בְּמִצְרַיִם וְיַת כָּל רְבוּתִי דַּחֲמִיתּון וְתוֹחוּן יַת אַבָּא הַלְכָא : ויפל ואתרכין 14
עַל פְּרִיקַת צַוְּרוֹי דְּבִנְיָמִין אָחוּי וּבְכָא דְעָתִיד בֵּית מוּקְדְשָׁא לְמֶהֱוֵי מִתְבְּנֵי בְּחוּלְקֵיהּ
דְּבִנְיָמִין וְעָתִיד לְמֶחֱרוֹב תַּרְתֵּין זִמְנִין וּבִנְיָמִין בְּכָא עַל פְּרִיקַת צַוְּרֵיהּ דְּיוֹסֵף דְּחָמָא
מַשְׁכְּנָא דְשִׁילֹה דְעָתִיד לְמֶהֱוֵי בְּחוּלְקֵיהּ דְּיוֹסֵף וְעָתִיד לְמֶחֱרַב : וינשק וּנְשַׁק לְכָל 15
אֲחוֹי וּבְכָא עֲלֵיהוֹן דְּחָמָא דְּמִשְׁתַּעְבְּדִין לִבְנֵי עַמְמַיָּא וּמִן בָּתַר כְּדֵין מַלִּילוּ אֲחוֹי עִמֵּיהּ :
והקול וְקָלָא אִשְׁתְּמַע בֵּית מַלְכוּתָא דְפַרְעֹה לְמֵימַר אֲתוֹ אֲחֵי יוֹסֵף וּשְׁפַר פִּתְגָּמָא בְּעֵינֵי 16
פַּרְעֹה וּבְעֵינֵי עַבְדוֹי : ויאמר וַאֲמַר לְיוֹסֵף אֵימַר לְאָחָךְ דָּא עִיבִידוּ טְעִינוּ יַת בְּעִירְכון 17
וְטַיְּילוּ אוּבִילוּ לְאַרְעָא דִכְנָעַן : וקחו וּדְבָרוּ יַת אֲבוּכון וְיַת אֱנָשׁ בָּתֵּיכון וְאַיְתוּ 18
לְוָתִי וְאֶתֵּן לְכון יַת שְׁפַר אֲרַג אַרְעָא דְמִצְרַיִם וְתֵיכְלוּן יַת שַׁמְנוּנִיתָא דְאַרְעָא : ואתה
וְאַנְתְּ יוֹסֵף מְפַקַּד בְּאִיקַר אֲבָךְ בְּגִין כֵּן אֵימַר לְאָחָךְ דָּא עִיבִידוּ סִיבוּ לְכון מֵאַרְעָא 19
דְמִצְרַיִם סְדַנֵי דְמִינַּגְרָן בְּתוֹרָתֵי לְסוֹבָרָא בְהוֹן יַת טַפְלְכון וְיַת נְשֵׁיכון וְתִטְלוּן יַת
אֲבוּכון וְתֵיתוּן : ועינכם וְעֵינְכון לָא תֵיחוּס עַל מָנֵיכון אֲרום שְׁפַר אֲרַג כָּל אַרְעָא 20
דְמִצְרַיִם דִּילְכון הוּא : ויעשו וַעֲבַדוּ כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִיהַב לְהוֹם יוֹסֵף סְדַנֵי עַל מֵימְרָא 21
דְפַרְעֹה וִיהַב לְהוֹן זְוָדִין לְאָרְחָא :

Nunc ergo nolite contriſtari neque iraſcamini in oculis veſtris eò quòd
vendidiſtis me huc : quoniam ad conſervandum vos miſit me Dominus 5
ante vos. Quoniam his duobus annis fames in medio terræ *fuit* 6
& adhuc quinque annis non arabitur, nec meſſis erit. Et miſit me 7
Dominus ante vos, ad ponendum vobis reliquias in terra, & ad con-
ſervandum vos liberatione magna. Jam vero non vos miſiſtis me huc, 8
ſed à facie Domini occaſione facta eſt hæc res : ut poneret me in prin-
cipem Pharaoni, & principem ſuper totam domum ejus, & præfectum
in tota terra Ægypti. Feſtinate & aſcendite ad patrem meum : cui 9
dicetis, Sic dicit filius tuus Joſeph ; Poſuit me Dominus in principem in
univerſos Ægyptios : deſcende ad me, ne moram trahas. Et habitabis 10
in terra Goſen, & eris vicinus mihi, tu, & filii tui, & filii filiorum tuo-
rum, & greges tui, & boves tui, omniaque quæ habes. Et nutriam 11
te ibi, quoniam adhuc quinque anni famis *ſunt* : ne forte inopiâ labo-
res, tu & homines domus tuæ, & cuncta quæ habes. Et ecce oculi 12
veſtri vident, & oculi fratris mei Binjamin, quòd os meum linguâ do-
mus ſanctitatis loquitur vobiſcum. Et narrabitis patri meo univerſam 13
gloriam quam habeo in Ægypto & univerſam amplitudinem meam quam
vidiſtis : & feſtinate facite patrem meum huc. Et inclinavit ſe ſuper 14
cervicem colli Binjamin fratris ſui, & flevit, eò quòd domus ſanctuarii
ædificanda erat in portione ipſius Binjamin, & deſtruenda erat duabus
vicibus : Binjamin autem flevit ſuper cervicem colli Joſeph, eò quod
prævideret fore ut tabernaculum Silo, quod ædificandum erat in porti-
one Joſephi,tandem deſtrueretur. Et oſculatus eſt omnes fratres ſuos, 15
& flevit ſuper eos, eò quòd prævideret futurum ut ſubjicerentur filiis
populorum : & poſtea loquuti ſunt fratres ejus cum eo. Vox autem au- 16
dita eſt in domo regia Pharaonis, dicendo ; Venerunt fratres Joſephi :
et placuit res in oculis Pharao, et in oculis ſervorum ejus. Et dixit Jo- 17
ſepho ; Dic fratribus tuis, Hoc facite : onerate jumenta veſtra, & abite
deferte in terram Canaan. Et accipite patrem veſtrum, et homines 18
domus veſtræ, et venite ad me : et dabo vobis pulchrum rei deſiderabi-
lis terræ Ægypti, & comedetis pinguedinem terræ. Tu autem Joſeph 19
præfectus es in gloriam patris tui, propterea dicito fratribus tuis, Hoc
facite : accipite vobis de terra Ægypti plauſtra, quæ trahantur bobus,
ad portandum illis parvulos veſtros & uxores veſtras, & tolletis patrem
veſtrum, & venietis. Et oculus veſter non parcat vaſis veſtris : quoni- 20
am pulchrum deſiderabilis totius terræ Ægypti veſtrum eſt. Et fecerunt 21
ſic filii Iſrael, & dedit illis Joſeph plauſtra juxta verbum Pharaonis : &
dedit illis commeatum in viam.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* واكنون نه رنجيده شويد ونه گرم شود در چشمان شما كه فروختيد مرا اينجا كه 5
برپا نده بفرستاد مرا خدا بپيش شما * كه اين دو سال آن قحطي در ميان آن زمين ونيز پنج 6
سالها آنچه نيست كشت ودرو * بفرستاد مرا خدا بپيش شما بنهادن بشما بقيّه در زمين وبرپاندن 7
بشما بخلاصي بزرگ * واكنون نه شما فرستاديد مرا اينجا كه آن خدا بنهاد مرا بپدر بفرعه 8
وبخداوند بهمه خانهي او ومسلّط در همه زمين مصر * شتاب كنيد وبر آييد بپدري من 9
وگوييد باو همچنين گفت پسري تو يوسف بنهاد مرا خدا بخداوند بهمه مصر فرود
آي بمن نه استي * بنشيني در زميني جسن وباشي نزديك بمن تو وپسراني تو وپسراني پسراني 10
تو وگوسفند تو وگاو تو وهمه آنچه بتو * ونفقه دهم ترا آنجا كه نيز پنج سالهاي قحط 11
تا نه درويش شوي تو وخانهي تو وهمه آنچه بتو * واينك چشماني شما بينان وچشماني 12
برادري من بنيمين كه دهاني [من] آن سخن گويا بشما * وآگاه كنيد بپدري من 13
مر همه عزيزي من در مصر ومر همه آنچه بديديد وشتاب كنيد وفرود آوريد مر پدري
من اينجا * بيفتاد ابر گردن بنيمين برادري او وبگريست وبنيمين بگريست ابر گردني او * 14
* بوسه داد بهمه برادراني او وبگريست ابر ايشان وپس همچنين سخن گفتند برادراني 15
او باو * وآن آواز شنويده شد خانهي فرعه بگفتن بيامدند برادراني يوسف نيكو آمد 16
در چشمان فرعه ودر چشماني بندگاني او * گفت فرعه بيوسف بگوي ببرادراني تو اين 17
بكنيد بار كنيد مر چهارپاياني شما وبرويد بياييد بزمين كنعن * وبستانيد مر پدري 18
شما ومر خانهي شما وبياييد بمن وبدهم بشما مر نيكويي زمين مصر وبخوريد مر بهترين
زميني مصر * وتو فرموده شدي اين بكنيد بستانيد بشما از زميني مصر گردونها بطفلاني 19
شما وبزنان شما وبر داريد مر پدري شما وبياييد * وچشماني شما نه شفقت برد برابر پيرايهاي 20
شما كه نيكويي همه زمين مصر بشما او * بكردند همچنين پسراني يسرال بداد بايشان يوسف 21
گردونها ابر امري فرعه بداد بايشان توشه براه *

Nunc igitur ne dolore afficiamini, 5
neque excandeſcentia fiat in oculis
veſtris quod vendideritis me huc :
quia in vivificationem miſit me De
ante vos. Nam hoc biennio famis 6
fuit *in medio terræ: & etiam quinq;*
anni ſuperſunt *quibus non erit ſe-*
*mentis & meſſis. Miſit*que *me* 7
Deus ante vos ad ponendum vobis
reliquias in terra, & ad vivifican-
dum vos ſalute magnâ. Nunc ergò, 8
non vos miſiſtis me huc, ſed Deus :
& *poſuit me patrem Pharoh, & do-*
minũ in totam domum ejus,et præfe-
ctum in univerſam terram Ægypti.
Feſtinate, & aſcendite ad patrem 9
meum: & dicetis ei, Sic dicit filius
tuus Joſeph ; Poſuit me Deus domi-
num ſuper Ægyptum : deſcende ad
me, ne ſubſiſtas. Sedebis in terra 10
Goſhen, eriſque prope mihi, tu ac fi-
lii tui, & filii filiorum tuorum, &
oves tuæ, & boves tui, & quodcun-
que tibi eſt. *Et ſumptus impen-* 11
dam tibi ibi, (quia adhuc quinque
anni famis ſunt,) *ne pauper fias,*
tu & domus tua, & omne quod tibi
eſt. *Et ecce, oculi veſtri vident, &* 12
oculi fratris mei Binjamin, quòd os
meum loquitur vobis. Porrò notam 13
facite patri meo omnem gloriam
meam in Ægypto, & omne quod vi-
diſtis, & feſtinate ac deducite pa-
*trem meum huc. Cecidit*que *ſuper* 14
collum Binjamin fratris ſui, ac fle-
vit : Binjamin quoque flevit ſuper
collum ejus. Et *oſculum dedit cui-* 15
que fratrum ſuorum, flevitque ſu-
per eos : & poſtmodùm ſermo-
nem habuerunt fratres ejus cum eo.
Vox verò audita eſt in *domo Pha-* 16
roh, dicendo ; Venerunt fratres Jo-
ſeph. Et *placuit in oculis Pharoh,et*
in oculis ſervorum ejus. Dixitque 17
Pharoh ad Joſeph, Dic fratribus
tuis ; Hoc facite, onerate quadrupe-
des veſtras, & ite, pergite in terram
Chenaan. Et tollite patrem veſtrũ, 18
& domum veſtram, & venite ad
me, ac dabo vobis bonitatem terræ
Ægypti, & comedetis optima terræ
Ægypti. Tu quidem juſſus es : dic, 19
Hoc facite,accipite vobis è terra Æ-
gypti currus pro infantibus veſtris
& uxoribus veſtris : & tollite
patrẽ veſtrum, ac venite.Neque ocu- 20
li veſtri miſerationem habeant erga
vaſa veſtra : nam bonitas totius ter-
ræ Ægypti veſtra eſt. Fecerunt 21
autem *ſic filii Iſrael : dedit*que *iis*
Joſeph currus juxta mandatum
Pharoh : dedit quoque *iis commea-*
tum pro via.

תרגום יונתן בן עוזיאל   ירושלמי

לכלם לכלהון יהב לגברא אסטלוי ולבוש ולבנימין יהב תלת מאה סלעין דכס
וחמש איסטולי דלבושין : ולאביו ולאבוי שדר דורון כדין עשרא חמרין טעי
חמרא ומטובא דמצרים ועשר אתנן טעינן עיבור ולחם וזוודין לאבוי לארחא
וישלח ושדר ית אחוי ועיילו ואמר להום לא תתנצון על עיסק זבינתי דלמא
ירגזון בכון עברי אורחא : ויעלו וסליקו ממצרים ואתו לארעא דכנען לות יעק
אבוהון : ויגידו ותניאו ליה למימר עד כדון יוסף קיים וארום הוא שליט בכ
ארעא דמצרים ופליג לבידה ארום לא
הימין להום : וידברו ומלילו עמיה ית 27
כל פתגמי יוסף דמליל עמהון וחמא ית סדנייא דשדר יוסף למיטול יתיה
ושרת רוח נבואה דאיסתלקת מיניה בעידן דזבינו ית יוסף ותבת עלוי יעקב
אבוהון : ויאמר ואמר ישראל סגין 28
טבוון עבד עמי יי שיזבני מן ידוי דעשו
ומן ידוי דלבן ומן ידוי דכנענאי דרדפו
בתראי וסגין נחמן חמית וסכיתי למחמי
ולדא לא סכירת דעד כדון יוסף ברי
קיים איזיל כדון ואחמיניה קדם דאמות :

ירושלמי 26 ואפלג לביה :

ירושלמי 28 ואמר ישראל סגין
ונחמן סכיית למחמי והדא לא סב
דהא עד כדון יוסף בחיין ניזיל ו
יחמיה עד לא נמות :

מו

ויסע ונטל ישראל וכל דיליה ואתא לבאר שבע ודבח דבחין לאלהא דאבו
יצחק : ויאמר ואמר יי לישראל בנבואה דליליא ואמר יעקב יעקב ואמר הא
ויאמר ואמר אנא הוא אל אלהיה דאבוך לא תדחל מלמיחות למצרים ע
עיסק שעבודא די פסקית עם אברהם ארום לעם סגי אשוינך תמן : אנכי אנ
הוא דבמימרי איחות עמך למצרים ואיחמי סיגופיהון דבנך ומימרי יעלינך תמ
אוף אסיק ית בנך מתמן וברם יוסף ישוי ידיה על עינך : ויקם וקם יעקב
מבירא דשבע ונטלו בני ישראל ית יעקב אבוהון וית טפלהון וית נשיהון בסד
דשדר פרעה למיטל יתיה : ויקחו ודברו ית קניניהון וית נכסיהון די ק
בארעא דכנען ואתו למצרים יעקב וכל בנוי עמיה : בניו בנוי ובני בנוי עמי
בנתיה ובנת בנוי וכל זרעיה איתי עמיה למצרים : ואלה ואילין שמהת בנ
ישראל דעלו למצרים יעקב ובנוי בוכרא דיעקב ראובן : ובני ובנוי דראוב
חנוך ופלוא חצרון וכרמי : ובני ובנוי דשמעון ימואל וימין ואחד ויכין וצוח
ושאול הוא זמרי דעבד עובדא דכנענאי בשטים : ובני ובנוי דלוי גרשון וקהת ומרר

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Omnibus *autem* dedit, *nempe* unicuique ſtolam & veſtimentum: Binjamino autem dedit trecentos ſiclos argenteos, & quinque ſtolas veſtimentorum. 22 Patri autem ſuo miſit munus tale; decem aſinos onuſtos vino & bono Ægypti, & decem aſinas onuſtas frumento & pane, & commeatum patri ſuo ad iter. 23 Dimiſitque fratres ſuos ut abirent: & dixit illis; Ne contendatis propter venditionem meam, ne iraſcantur in vos tranſeuntes per viam. 24 Et aſcenderunt ex Ægypto: & venerunt in terram Canaan, ad Jacobum patrem ſuum. 25 Et narrârunt illi dicendo; Adhuc Joſeph vivit, & quòd eſſet præfectus in tota terra Ægypti: & diviſum eſt cor ejus, eò quod non crederet illis. 26 Et loquuti ſunt cum eo omnia verba Joſephi, quæ loquutus erat cum eis, & vidit plauſtra quæ miſerat Joſeph ad tollendum eum: & requievit ſpiritus propheticus, qui ab eo ablatus erat ab eo tempore quo vendiderant Joſephum, & reverſus eſt ſuper Jacob patrem eorum. 27 Et dixit Iſrael; Multa bona fecit mecum Dominus, eripuit me ex manu Eſau, & ex manu Laban, & ex manu Chananæorum qui perſequuti ſunt me, & multas conſolationes vidi & expectavi videre, ſed hanc non expectavi, ut adhuc Joſeph filius meus viveret: ibo & videbo eum adhuc, antequam moriar. 28

Hier. 26 *Et diviſum eſt cor ejus.*

Hieroſ. 28. *Et dixit Iſrael; Multa bona & conſolationes expectavi videre, ſed iſtud non expectavi, quòd videlicet adhuc Joſeph in vivis eſſet: ibo & videbo eum, antequam moriar.*

CAP. XLVI.

ET profectus eſt Iſrael cum omnibus quæ habebat, & venit in Beerſeba: & obtulit ſacrificia Deo patris ſui Iſaac. 1 Et loquutus eſt Dominus Iſraeli in prophetia noctis, & dixit; Jacob Jacob: & reſpondit; Ecce ego. 2 Et dixit; Ego ſum Dominus Deus patris tui: ne timeas deſcendere in Ægyptum, propter ſervitutem quæ decreta eſt cum Abrahamo, quoniam in populum multum ponam te ibi. 3 Ego ſum qui verbo meo deſcendam tecum in Ægyptum, & videbo afflictionem filiorum tuorum, & ſermo meus ingredi faciet te illuc, etiam aſcendere faciam filios tuos indé: & verò Joſeph ponet manum ſuam ſuper oculos tuos. 4 Et ſurrexit Jacob ex Beerſeba: & tulerunt filii Iſrael Jacobum patrem ſuum, & parvulos ſuos, & uxores ſuas, in plauſtris quæ miſerat Pharao ut tollerent eum. 5 Et acceperunt ſubſtantiam ſuam, & opes ſuas quas acquiſierant in terra Canaan, & venerunt in Ægyptum, Jacob, & omnes filii ejus cum eo. 6 Filii ejus & filii filiorum ejus cum eo, filiæ ejus & filiæ filiorum ejus, omneque ſemen ſuum adduxit ſecum in Ægyptum. 7 Porrò hæc ſunt nomina filiorum Iſrael, qui ingreſsi ſunt in Ægyptum, Jacob, & filii ejus: primogenitus Jacobi Ruben. 8 Filii autem Ruben; Hanoch & Palu, Chetſron & Carmi. 9 Filii autem Simeon; Jemuel & Jamin, & Ochad, & Jachin & Tſochar, & Schaul, illi eſt Zimri, qui fecit opus Chananæorum in Sittim. 10 Filii autem Levi; Gherſon, & Kehath, & Merari. 11

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

*وبهمهي ايشان بداد بمردي خلعت جامها وبنيمين بداد سه صد سيم وپنج خلعت جامها
*وبپدري او بفرستاد چون اين ده درازگوشها بر داران از نعمتي مصر وده ماداياني بر دران علّه
ونان وقوت بپدري او براه *بفرستاد مر برادراني او وبرفتند گفت بايشان نه جنگ كنيد در راه
*بر آمدند از مصر بيامدند زميني كنعن بيعقوب پدري ايشان *آگاه كردند باو بگفتن نير
يوسف زنده وكه او سلطان در همه زميني مصر گمان افتاد دلي او كه نه باور كرد بايشان
*سخن گفتند باو مر همه سخنهاي يوسف آنچه سخن گفت بايشان بديد مر آن گردونها آنچه
بفرستاد يوسف ببر داشتن اويرا بزيست روح يعقوب پدري ايشان *گفت يسرال بسيار نير يوسف
پسري من زنده بروم وبينم اويرا در پيش بميرم *   * فصل چل ششم *
*منزل بر داشت يسرال وهمه آنچه باو بيامد ببار شبع ذبحت كرد ذبحتها بخداي پدري او
يصحق * گفت خدا بيسرال در نمايشن آن شب گفت يعقوب يعقوب گفت اينك من
*گفت من آن خدا خداء پدري تو نه ترسي از فرود شدن بمصر كه بقوم بزرك بنهم ترا آنجا *من
فرود شوم اوازي تو بمصر ومن بر آورم ترا نير بر آوردن ويوسف بنهد دستي او ابر چشماني تو
*برخاست يعقوب از بار شبع برداشتند پسراني يسرال مر يعقوب پدري ايشان ومر طفلاني ايشان
ومر زناني ايشان در گردونها آنچه بفرستاد فرعه ببر داشتن اويرا بستاندند مر رمهاي ايشان
ومر مالي ايشان آنچه مال كردند بزميني كنعن بيامدند بمصر يعقوب وهمه نسلي او اواز او
*پسراني او وپسراني پسراني او اوازي او دختراني او ودختراني پسراني او وهمه نسلي او [بياورد]
اوازي او بمصر* و ايشان نامها پسراني يسرال آن آمدگان بمصر يعقوب وپسراني او نخست زادي
يعقوب راوبن* وپسراني راوبن حنوك وفلّوا وحصرون وكرمي *وپسراني شمعون يموال ويمين واهد
ويكين وصحر وشاول بن هكنعنيت *وپسراني لوي جرشون وقهت ومرري *

Et omnibus iis dedit, unicuique ſtolam veſtium: Ipſi Binjamin verò dedit trecentos argenteos, & quinque ſtolas veſtium. 22 *Patri autem ſuo miſit ſecundùm hoc, decem aſinos portantes ex deliciis Ægypti, & decem equas portantes frumentum et panem ac alimentum patri ſuo, pro via.* 23 *Dimiſitq; fratres ſuos, & abierunt: dixitque iis, Ne decertate in via.* 24 *Aſcendentes* itaque *ex Ægypto venerunt* ad *terram Chenaan ad Jaacob patrem ſuum:* 25 Et *indicârunt ei, dicendo; Adhuc Joſeph vivit: quin et ipſe* eſt *princeps totius terræ Ægypti.* At in *dubitationē incidit cor ejus, quia fidem non adhibebat illis.* 26 *Locutiq; ſunt ei omnia verba Joſeph, quæ locutus fuerat illis: cernénſ*que *currus quos miſerat Joſeph ad deportandū eum, revixit ſpiritus Jaacob patris eorum.* 27 *Dixit*que *Iſrael; Multum* eſt, *adhuc Joſeph filius meus vivit: ibo & videbo eum antequàm moriar.* 28

CAP. XLVI.

TUnc *manſionem ſuſtulit Iſrael, & omne quod* erat *ei, veniénſ*que *ad Beer-Sheba, immolavit victimas Deo patris ſui Iſhac.* 1 *Locutúſ*que *eſt Deus ad Iſrael in apparitione noctis, dicens; Jaacob, Jaacob: Reſpondit, Ecce me.* 2 Et *dixit; Ego* ſum *Deus, Deus patris tui: ne metuas deſcendere in Ægyptum, nam in gentem magnam ponam te ibi.* 3 *Ego deſcendam tecum in Ægyptum, & ego reducam te etiam reducendo: & Joſeph ponet manum ſuam ſuper oculos tuos.* 4 *Surrexit* itaque *Jaacob ex Beer-Sheba: tulerúnt*que *filii Iſrael Jaacob patrem ſuum, & infantes ſuos, et uxores ſuas in curribus quos miſerat Pharoh ad portandum eum.* 5 *Tulerúnt*que *greges ſuos et opes ſuas quas lucrifecerāt in terra Chenaan, devenerúnt*que *in Ægyptum Jaacob & tota ſoboles ejus cum eo.* 6 *Filios ejus & filios filiorum ejus cum eo, filias ejus ac filias filiorum ejus, totámq; ſobolem ſuam tulit ſecum in Ægyptum.* 7 *Et hæc* ſunt *nomina filiorum Iſrael venientium in Ægyptū, Jaacob ac filii ejus. Primogenitus Jaacob, Reuben.* 8 *Filii autem Reuben; Hanoch, & Phallu, & Heſron, & Charmi.* 9 *Filii verò Shimeon; Jemuel, & Jamin, & Ohad, & Jachin, & Sohar, & Shaül filius Chenaanitidis.* 10 *Porrò filii Levi; Gerſhon, & Cahath, & Merari.* 11

ובני ובנוי דיהודה ער ואונן ושלה ופרץ וזרח ומית ער ואונן על עיסק עובדהון 12
בישייא בארעא דכנען ושלה וזרח לא אולידו בנין בארעא דכנען והוו בני
פרץ דנחתו למצרים חצרון וחמול : ובני ובנוי דיששכר חכימין ומרי חושבנא 13
ושומהון תולע ופוה ויוב ושמרון : ובני ובנוי דזבולון תגרין מרי פרקמטיא 14
מפרנסין ית אחוהון בני יששכר ומקבלין אגר כוותהון ושומהון סרד ואלון ויחלאל :
אלה אלין בני לאה דילידת ליעקב בפדן דארם וית דינה ברתיה כל נפשת בנוי 15
וברתיה תלתין ותלת : ובני ובנוי דגד צפיון וחגי שוני ואצבון ערי וארודי 16
ואראלי : ובני ובנוי דאשר ימנה וישוה וישוי ובריעה ושרח אחתהון דאידברת 17
כד היא קיימא לגינוניתא עלדבשרת ליעקב דיוסף קיים היא שיזבת ליתבי
אבל מדין קטול ביומי יואב ובנוי דבריעה דנחתו למצרים חבר ומלכיאל :
אלה אלין בני זלפה דיהב לבן ללאה ברתיה וילידת ית אלין ליעקב שיתסר 18
נפשין : בני בנוי רחל אתת יעקב יוסף ובנימין : ויולד ואתיליד ליוסף בנין 19 20
בארעא דמצרים דילידת ליה אסנת בת דינה ורבת בבית פוטיפרע רבא
דטנים ית מנשה וית אפרים : ובני ובנוי דבנימין עשרא ושומהון על 21
פרישותא דיוסף אחוי בלע דאתבלע מניה ובכר דהוא בוכרא דאמיה ואשבל
דהליך בשבייתא גרא דאיתגר בארעא נוכראה ונעמן דהוה נעים ויקיר
אחי דהוא אחוי בר אמיה וראש דהוה ריש בבית אבוי מופים דאודבן במוף
חפים דבזמן דאתפרש מניה הוה בר תמניסר שנין וחזי לכילת הילולא וארד
דנחת למצרים : אלה אלין בני רחל דאתילידו ליעקב כל נפשתא ארבסרי : 22
ובני ובנוי דדן זריזין ואטפירין ולית סכום למניניהום : ובני ובנוי דנפתלי 23 24
יחצאל וגוני ויצר ושלם : אלה אלין בני בלהה דיהב לבן לרחל ברתיה 25
וילידת ית אלין ליעקב כל נפשתא שובעא : כל כל נפשתא דעלא עם 26
יעקב למצרים נפקי ירכיה בר מנשיהון דבני יעקב כל נפשתא שיתין ושית:
ובני ובנוי דיוסף דאתילידו ליה במצרים נפשתא תרין ויוסף דהוה במצרים 27
ויוכבד ברת לוי דאתילידת במעלהון למצרים בגיני טוריא סכום כל נפשתא
לבית יעקב דעלא למצרים שובעין :
ואת וית יהודה שדר קדמוי לות יוסף 28
למחויא קדמוי ארחא ולמכבשא ית
עמודיא דארעא ולאתקנא קדמוי בית מישרוי בגושנא ואתו לארעא דגשן :
ויאסור וטקיס יוסף ארתיכיה וסליק לקדמות ישראל אבוי לגשן וקדם 29
דאשתמודעיה אבוי סגד ליה ואתחייב למיהוי שנוי קטיען ותהא ואתחמי ליה
ורכן על פיקת צווריה ובכא על צווריה תוב על דסגד ליה : ויאמר ואמר 30
ישראל ליוסף אין מייתנא בהדא זמנא מתנחם אנא די במיתותא דמייתין
בה צדיקייא אנא מיית בתר דחמית סבר אפך ארום עד כדון אנת
קיים :

ירושלמי 28 לאתקנה ליה אתר
בית מישרוי לגושנא :

Filii autem Jehuda; Er & Onan, & Schela, & Perets & Zarach: & 11 mortuus eſt Er & Onan propter opera ſua mala in terra Canaan, & Schela & Zerach non pepererunt filios in terra Canaan; fuerunt autem filii Perets, qui deſcenderunt in Ægyptum, Ezron & Chamul. Filii 13 autem Iſſachar ſapientes & periti ſupputationis, & nomina eorum; Tola & Puah, & Job & Simron. Filii autem Zabulun mercatores negotiationis periti, alentes fratres ſuos filios Iſſachar, & recipientes 14 mercedem ſicut ipſi: & nomina ipſorum; Sered & Elon, & Jachleel. Iſti 15 ſunt filii Leæ, quos peperit Jacobo in Padan Aram, & Dina filia ejus: omnes animæ filiorum ejus, unà cum filia ejus, triginta tres. Filii autem Gad; Tſiphion & Chaggi, Schuni & Etsbon, Eri & Arodi, & 16 Areli. Porro filii Aſcher; Iimna & Iiſchua, & Iiſchui & Beria, & Serach 17 ſoror eorum, quæ ducta eſt dum adhuc viveret in hortum *Eden*, eò quòd annuntiâſſet Jacobo Joſephum adhuc vivere, illa ſervavit habitatores Abel à judicio interitus in diebus Joab: filii autem Beria, qui deſcenderunt in Ægyptum, Heber & Malchiel. Iſti ſunt filii Zilpæ, quam 18 dedit Laban Leæ filiæ ſuæ, peperitque iſtos ipſi Jacob, ſedecim animas. Filii Rachel uxoris Jacob Joſeph & Binjamin. Et nati ſunt Jo- 19 ſepho filii in terra Ægypti, quos peperit illi Aſnath filia Dinæ quæ edu- 20 cata erat in domo Potiphera principis Taneos, Manaſſe & Ephraim. Filii autem Binjamin decem, & nomina eorum juxta declarationem Jo- 21 ſephi fratris ſui; Bela, qui abſorptus eſt ab eo; & Becher, qui promogenitus erat matris ſuæ; & Aſchbel, qui ivit in captivitatem; Gera, qui peregrinatus eſt in terra aliena; & Naaman, qui erat jucundus & glorioſus; Echi, qui frater ejus erat, natus ex matre ejus; & Roſch, qui erat caput in domo patris ſui; Muppim qui venditus erat in Moph; Chuppim, quia quo tempore ſeparatus eſt ab eo erat natus octodecim annos, & aptus ſponſæ nuptiarum; & Ard qui deſcendit in Ægyptum. Iſti ſunt filii Rachel qui nati ſunt Jacobo: 22 omnes animæ quatuordecim. Filii autem Dan armati & ſcenitæ, nec 23 eſt ſumma numeri eorum. Filii autem Nephtali; Jachtſeel & Guni, & 24 Jetſer & Schillem. Iſti ſunt filii Bilhæ, quam dedit Laban Racheli filiæ 25 ſuæ, & peperit illos Jacobo, omnes animæ ſeptem. Omnes animæ quæ 26 ingreſſæ ſunt cum Jacobo in Ægyptum, egreſſæ è femore ejus præter uxores filiorum Jacobi, omnes animæ ſexaginta ſex. Filii autem Joſephi 27 qui nati ſunt illi in Ægypto animæ duæ, & Joſeph qui erat in Ægypto, & Jokebed filia Levi, quæ nata erat dum ingrederentur in Ægyptum inter montes: omnes animæ domus Jacob, quæ ingreſſæ ſunt in Ægyptum ſeptuaginta. Sed Jehuda miſit ante 28 ſe ad Joſephum, ad indicandum coram eo viam, ad ſubigendum columnas terræ, & ad parandum ſibi domum habitationis in Goſen: & venerunt in terram Goſen. Et junxit Joſeph currum ſuum, & aſcendit 29 obviam Iſraeli patri ſuo in Goſen: & antequam cognoſceret eum pater ejus incurvavit ſe illi, quo factus eſt obnoxius ut præciderentur ejus anni, & admirabatur & viſus eſt ipſi; & inclinavit ſe ſuper cervicem colli ejus, & flevit ſuper collum ejus rurſum, eò quod incurvâſſet ſe illi. Et dixit Iſrael Joſepho; Si morior hac vice conſolationem 30 accipio, quoniam ea morte qua moriuntur juſti morior, poſtquam vidi aſpectum faciei tuæ, quòd adhuc tu vivis.

Hieroſ. 28. *Ad parandum illi locum domus habitationis, in Goſen.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

*و پسراني يهوده عر واونن وشلح و فرص وزرح بمرد عر واونن در زميني كنعن و پسراني 12
فرص حصرون و حمول * و پسراني يششكر تولع وفوه و يوب و شمرون * و پسراني زبلون سرد 13 14
والون و يحلال * اينان پسران لاه آنكه براييد بيعقوب در فدن ارم و مر دينه دختري او همه 15
جاني پسراني او و دختراني او سي و سه * و پسراني جد صفيون و حجي و شوني و اصبون عري و اردي 16
و ارالي * و پسراني اشر يمنه و يشوه و يشوي و بريعه و سرح خواهري ايشان و پسراني بريعه حبر 17
و ملكيال * اينان پسراني زلفه آنكه بداد لبن [بلاه] دختري او براييد مر اينان بيعقوب شانزده جان * 18
* پسراني رحل زني يعقوب يوسف و بنيمين * زاييده شد بيوسف در زميني مصر آنكه براييد باو اسنت 19 20
دختري فوطيفرع مهتر اون مر منسه و مر افريم * و پسراني بنيمين بلع و بكر و اشبل و جرا و نعمن 21
واحي و راش مفيم [و حفيم] و ارد * اينان پسراني رحل آنكه زاييده شد بيعقوب همه جان 22
چهارده * و پسراني دن حشيم * و پسراني نفتلي يحصال و جوني و يصر و شلم * اينان پسراني بلهه 23 24
آنكه بداد لبن برحل دختري او براييد مر اينان بيعقوب همه جان هفت * همه آن جان آن آمده 25 26
بيعقوب بمصر بيرون آياني راني او بجز زناني پسراني يعقوب همه جان شست و شش * و پسراني يوسف 27
آنكه زاييده شد باو در مصر جان دو همه آن جان بخانهي يعقوب آن آمده بمصر هفتاد * و مر يهوده 28
بفرستاد بپيش او بيوسف بپرداختن بپيش او بجشن بيامدند بزمين جشن * زين بست يوسف 29
مركب او بر آمد بپذيرهي يسرال پدري او بجشن ديدار شد باو بيفتاد ابر گردني او گريست ابر
گردني او نيز * گفت يسرال بيوسف بميرم اين بار پسي ديدني من مر روي تو كه نيز تو زنده * 30

Filii autem Jehudah, Er & Onan, 12 *& Shelah, & Pheres, & Zerah: ſed mortuus erat Er, & Onan in terra Chenaan. Et filii Pheres; Heſron, & Hamul. Filii verò Iſhſhachar;* 13 *Tola, & Phuah, & Job, & Shimron. Et filii Zebulun; Sered, & Elon,* 14 *& Jahleel. Iſti* ſunt *filii Leah, quos* 15 *peperit ipſi Jaacob in Phadan-Aram, & Dinah filiam ejus: omnes animæ filiorum ejus ac filiarũ ejus* fuerunt *triginta & tres. Filii autem Gad;* 16 *Siphjon, & Haggi, & Shuni, & Eſbon, Eri, et Arodi, et Areli. Filii verò* 17 *Aſher; Imnah, et Iſhvah, & Iſhvi, et Beriah, & Sherah ſoror eorum: porrò filii Beriah; Heber, & Malchiel. Iſti* 18 ſunt *filii Zilphah quam dedit Laban Leah filiæ ſuæ:* & *peperit iſtos ipſi Jaacob, ſedecim animas. Filii Rahel* 19 *uxoris Jaacob; Joſeph, & Binjamin. Et nati ſunt ipſi Joſeph in terra Ægypti, (quos peperit ei Aſenath filia* 20 *Photiphera principis On.) Menaſſeh & Ephraim. Porrò filii Binjamin;* 21 *Bela, & Becher, & Aſhbel, & Gera, et Naaman, & Ehi, et Roſh, Muſſim, & Huſſim, & Ard. Iſti* ſunt *filii Rahel qui nati ſunt ipſi Jaacob: omnes* 22 *animæ, quatuordecim. Et filii Dan;* 23 *Huſhim. Filii autẽ Naphtali; Jahſeel, & Guni, et Jeſer, et Shillem. Iſti* 24 25 ſunt *filii Bilhah, quam dedit Laban Rahel filiæ ſuæ:* & *peperit iſtos ipſi Jaacob: omnes animæ, ſeptem. Omnes* 26 *animæ venientes cum Jaacob in Ægyptũ, egredientes* de *femore ejꝰ, præter uxores filiorũ Jaacob, omnes in*quam *animæ, ſexaginta et ſex. Porrò* 27 *filii Joſeph qui nati ſunt ei in Ægypto, animæ duæ. Omnes* igitur *animæ domũs Jaacob venientes in Ægyptũ, ſeptuaginta. Ipſum verò Jehudah mi-* 28 *ſit ante ſe ad Joſeph ad perficiendum* omnia *ante ſe in Goſhen: devenerũt* itaque *in terrã Goſhen. Sellã* autem 29 *alligavit Joſeph currui ſuo, aſcenditque in occurſũ Iſrael patris ſui, ad Goſhen,* & *viſus eſt ei: ceciditq; ſuper collũ ejus, ac flevit ſuper collũ ejus ultrà. Et dixit Iſrael ipſi Joſeph:* 30 *Moriar hâc vice, poſteaquàm vidi faciem tuam, quia adhuc tu vivus es.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויאמר ואמר יוסף לאחוי ולבית אבוי איסק ואתני לפרעה ואימר ליה אחי ובית
אבא דבארעא דכנען אתו לותי : והאנשים וגובריא רעיין דעאן ארום גוברי
מרי גיתי הוו ועניהון ותוריהון וכל דילהון אייתיו : והיה ויהי ארום יקרי לכום
פרעה ויימר תנון לי מה עובדיכון : ואמרתם ותימרון מרי גיתי הוו עבדך
מטליותנא ועד כדון בגין דתיתבון בארעא דגשן ארום מרחקין מצראי כל רעי ענא:

מז

ויבא ואתא יוסף ותני לפרעה ואמר אבא ואחי ועניהון ותוריהון וכל דילהון אתו
מארעא דכנען והא הינון בארעא דגשן : ומקצה ומקצת אחוי דבר חמשא
גוברין זבלון דן ונפתלי גד ואשר ואקימינון קדם פרעה : ויאמר ואמר פרעה
לאחוי דיוסף מה עובדיכון ואמרו לפרעה רעי ענא הוו עבדך אוף אנן אוף
אבהתן : ויאמרו ואמרו לפרעה לאיתותבא בארעא אתינא ארום לית אתר
בית רעיא לענא דלעבדך ארום תקיף כפנא בארעא דכנען וכדון יתבון כען
עבדך בארעא דגשן : ויאמר ואמר פרעה ליוסף למימר אבוך ואחך אתו
לוותך : ארץ ארעא דמצרים קדמך היא בבית שפר ארעא אותיב ית אבוך
וית אחך יתבון בארעא דגשן ואין חכימתא דאית בהום גוברין דחילא
ותמנינון רבני גיתי על דידי : ויבא ואיתי יוסף ית יעקב אבוי ואקימיה
קדם פרעה ובריך יעקב ית פרעה ואמר יהא רעוא דיתמלון מוי דנילוס
ויעדי כפנא מן עלמא ביומך : ויאמר ואמר פרעה ליעקב כמה אינון יומי
שני חייך : ויאמר ואמר יעקב לפרעה יומי שני תותבותיי מאה ותלתין שנין
קלילין ובישין הוו יומי שני חיי דמן טליותי ערקית מן קדם עשו אחי
ואיתותבית בארעא דלא דידי וכדון בעידן סיבתי נחתית לאתותבא הכא ולא
אדביקו יומי ית יומי שני חיי אבהתי ביומי תותבותהון : ויברך ובריך יעקב ית
פרעה ונפק מן קדם פרעה : ויושב
ואותיב יוסף ית אבוי וית אחוי ויהב להון 11
אחסנא בארעא דמצרים בבית שפר ארעא בארעא דפילוסין היכמא דפקיד פרעה:

ירושלמי 11 ופלוסים :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et dixit Joſeph fratribus ſuis, & domui patris ſui; Aſcendam & 31
narrabo Pharaoni, & dicam illi; Fratres mei & domus patris mei
qui erant in terra Canaan venerunt ad me. Et viri paſtores gre- 32
gis ſunt, quoniam viri magiſtri pecorum fuerunt: oves quoque ſu-
as & boves ſuos, & omnia ſua adduxerunt. Et fiet quando voca- 33
bit vos Pharao, & dicet; Narrate mihi quæ ſunt opera veſtra. Tum 34
dicetis; Magiſtri pecorum fuerunt ſervi tui à pueritia noſtra uſque
in præſens: ut habitetis in terra Goſen, eò quòd abhorrent Ægy-
ptii omnes paſtores ovium.

CAP. XLVII.

VEnit ergo Joſeph & narravit Pharaoni, & dixit; Pater meus & 1
fratres mei, & oves eorum & boves eorum, & omnia quæ habent,
venerunt è terra Canaan: & ecce ſunt in terra Goſen. Et partem 2
fratrum ſuorum accepit, quinque viros, Zebulun, Dan & Nephtali,
Gad & Aſcher: & ſtatuit eos coram Pharaone. Et dixit Pharao 3
fratribus Joſephi; Quænam ſunt opera veſtra: & dixerunt Pharaoni;
Paſtores ovium fuerunt ſervi tui, etiam nos, etiam patres noſtri. Et dixe- 4
runt Pharaoni; Ad peregrinandum in terra venimus, quoniam non
eſt locus paſcuus pro ovibus ſervorum tuorum, quoniam invaluit fa-
mes in terra Canaan: jam verò habitent ſervi tui in terra Goſen.
Et dixit Pharao Joſepho, dicendo; Pater tuus & fratres tui venerunt 5
ad te. Terra Ægypti coram te eſt, in loco pulchriori terræ habitare 6
fac patrem tuum & fratres tuos: habitent in terra Goſen; & ſi cogno-
ſcis eſſe inter eos viros roboris, conſtituas eos principes pecorum quæ
mihi ſunt. Et adduxit Joſeph patrem ſuum, quem ſtatuit coram 7
Pharaone: & benedixit Jacob Pharaoni, & dixit; Sit beneplacitum
ut repleantur aquæ Nili, & recedat fames ex mundo in diebus tuis.
Et dixit Pharao Jacobo; Quot ſunt dies annorum vitæ tuæ? Et dixit 8
Jacob Pharaoni; Dies annorum peregrinationum mearum centum & 9
triginta anni, pauci & mali fuerunt dies annorum vitæ meæ: nam
à pueritia mea fugi à facie Eſau fratris mei, & habitavi in terra
non mea, jam verò tempore ſenectutis meæ deſcendi huc ut habitem:
nec attigerunt dies mei dies annorum vitæ patrum meorum, in die-
bus peregrinationis ſuæ. Et benedixit Jacob Pharaoni: & exiit à 10
facie Pharaonis. Et habitare fecit 11
Joſeph patrem ſuum & fratres ſuos; & dedit illis hæreditatem in
terra Ægypti, in loco pulchriori terræ, in terra Peluſii: quemad-
modum præceperat Pharao.

Hieroſ. 11 *Et Peluſii.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* گفت يوسف ببرادراني او وبخانهي پدري او برآيم وآگاه كنم بفرعه وگويم باو برادراني من 31
وخانهي پدري من آنچه در زمين كنعن بيامدند بمن * وآن مردمان شباني كنان گوسفند 32
كه مردماني رمّه بودند وگوسفند ايشان وگاوي ايشان وهمه آنچه بايشان بياوردند * وباشد كه 33
بخواند بشما فرعه وبگويد چيست كاري شما * وبگوييد مردماني رمّه بودند بندگاني تو از 34
كودكيهاي ايما وتا اكنون نيز ايما نيز پدراني ايما در سبب بنشينيد در زمين جشن كه
مكروهي مصريان همه شباني كناي گوسفند *

* فصل چل هفتم *

* بيامد يوسف آگاه كرد بفرعه وگفت پدري من وبرادراني من وگوسفندي ايشان وگاوي ايشان 1
وهمه آنچه بايشان بيامدند از زميني كنعن واينك ايشان در زميني جشن * واز بعضي برادراني 2
بستاند پنج مردمان بياستاند ايشانرا بپيش فرعه * گفت فرعه ببرادراني او چيست كاري شما گفتند 3
بفرعه شباني كناي گوسفند بندگاني تو نيز ايما نيز پدراني ايما * گفتند بفرعه بغريبي كردن 4
در زمين بيامديم كه نيست چراجا بگوسفند آنچه ببندگاني تو كه گران آن قحط در زمين
كنعن واكنون بنشينند اكنون بندگاني تو در زمين جشن * گفت فرعه بيوسف بگفتن 5
پدري تو وبرادراني تو بيامدند بتو * زمين مصر بپيش تو در نيكوتري آن زمين بنشان مر 6
پدري تو ومر برادراني تو بنشينند در زميني جشن واگر دانستي وهست در ايشان مردماني
هنرمند بنهي ايشانرا اميراني ابر گلّه آنچه بمن * بياورد يوسف مر يعقوب پدري او 7
بياستاند اورا بپيش فرعه آفرين كرد يعقوب مر فرعه * گفت فرعه بيعقوب چند روزگاراني 8
سالهاي زندگي تو * گفت يعقوب بفرعه روزگاراني سالهاي نشستني من صد وسي سال اندك 9
وبدان بودند روزگاراني سالهاي زندگي من ونه رسيدند مر روزگاراني سالهاي زندگي
پدراني من در روزگاراني نشستني ايشان * آفرين كرد يعقوب مر فرعه بيرون آمد از پيش 10
فرعه * بنشاند يوسف مر پدري او ومر برادراني او بداد بايشان اخسنتا در زميني مصر 11
در نيكوتر آن زمين در زمين رعمسس چون آنچه بفرمود فرعه *

Dixitque Joſeph fratribus ſuis & domui patris ſui, Aſcendam, & notũ faciam ipſi Pharoh, & dicam ei; Fratres mei et domus patris mei, qui erant in terra Chenaan, venerunt ad me. 31 *Homines autem paſtores ſunt ovium, nam homines gregum ſunt: oves quoq; ſuas, & boves ſuos, & omne quod illis eſt, adduxerunt.* 32 *Eritque, cùm vocaverit vos Pharoh, dixeritque; Quod eſt opus veſtrum?* 33 *Tum dicetis; Homines gregũ fuerunt ſervi tui à pueritiis noſtris & uſq; nunc, etiam nos etiam patres noſtri: ut ſedeatis in terra Goſhen. Nam abominatio Ægyptiis eſt omnis paſtor ovium.* 34

CAP. XLVII.

VEnit itaque Joſeph, & notũ fecit ipſi Pharoh, ac dixit; Pater meus, et fratres mei, & oves eorum, & boves eorum, et quicquid eſt illis, venerunt è terra Chenaan, & ecce ſunt in terra Goſhen 1 *Et ex quibuſdam fratrum ſuorum cepit, quinque viros quos ſtatuit coram Pharoh.* 2 *Dixit Pharoh fratribus ejus; Quod eſt opus veſtrum? Reſponderunt Pharoni, Paſtores ovium ſunt ſervi tui, etiam nos etiam patres noſtri.* 3 *Dixerunt quoque ad Pharoh; Ad peregrinandum in terra venimus, non eſt enim paſcendi locus ovibus quæ ſunt ſervis tuis, quia gravis eſt fames in terra Chenaan: nunc ergò, ſedeant jam ſervi tui in terra Goſhen.* 4 *Et loquutus eſt Pharoh ad Joſeph, dicendo; Pater tuus & fratres tui venerunt ad te.* 5 *Terra Ægypti coram te eſt: in optimo terræ colloca patrem tuum ac fratres tuos, ſedeant in terra Goſhen: & ſi cognoveris quòd ſint inter eos viri ſolertes, pones eos principes ſuper greges meos.* 6 *Tum introducens Joſeph Jaacob patrem ſuum, ſtatuit eum coram Pharoh: & benedixit Jaacob Pharoni.* 7 *Dixit Pharoh ad Jaacob; Quot ſunt dies annorum vitæ tuæ?* 8 *Dixit Jaacob ad Pharoh; Dies annorũ commorationis meæ, centũ & triginta anni: paucæ ac malæ fuerunt dies annorum vitæ meæ, & non pervenerunt ad dies annorũ vitæ patrũ meorum, in diebus commorationis eorum.* 9 *Et benedixit Jaacob Pharoni,* 10 *egreſſúſque eſt à coram Pharoh.* *Collocavit itaque Joſeph patrem ſuum, & fratres ſuos, deditque eis poſſeſſionem in terra Ægypti, in optimo terræ, in terra Raameſes, quemadmodum præceperat Pharoh.* 11

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויכלכל וזן יוסף ית אבוהי וית אחוי וית כל בית אבוי לחמא לפום דמצטרך 12
לטפלייא : ולחם ולחמא לית בכל ארעא ארום תקיף כפנא לחדא ואשתלהון 13
דיירי ארעא דמצרים ודיירי ארעא דכנען מן קדם כפנא : וילקט ולקיט יוסף 14
ית כל כספא דאישתכח בארעא דמצרים ובארעא דכנען בעיבורא דהינון זבנין
ואיתי יוסף ית כספא בבית היפתיקא דפרעה : ויתם ושלים כספא מארעא 15
דמצרים ומארעא דכנען ואתו מצראי
לות יוסף למימר הב לנא לחמא ולמא
נמות כל קבלך ארום שלים כספא : ויאמר ואמר יוסף הבו גיתיכון ואתן לכון 16
מזון בגיתיכון אין פסר כספא : ויביאו ואייתיו ית גיתיהון ליוסף ויהב להון 17
יוסף לחמא בסוסון ובגיתי ענא ובגיתי תורי ובחמרא וזנינון בלחמא בכל
גיתיהון בשתא ההיא : ותתם ושלימת שתא ההיא ואתו כל מצראי לותיה 18
בשתא תנייתא ואמר ליה לא נכסי מן רבוני ארום אין שלים כספא וגיתי בעירא
לרבוני לא אישתייר לנא קדם רבוני אלהן גופינן וארען : למה למא נמות 19
ועינך חמן אוף אנן אוף ארען קני יתן וית ארען בלחמא ונהי אנן וארען עבדין לפרעה
והב בר זרעא וניחי ולא נמות וארע לא תשתומם : ויקן וקנא יוסף ית כל 20
ארעא דמצראי לפרעה ארום זבינו מצראי גבר חקליה ארום תקיף עליהון כפנא
והות ארעא חליטא לפרעה : ואת העם
וית עמא דמדינתא אעבר יתהון 21
לקוריתא ועמא דקוריתא אעבר
למדינתא מן בגלל אחוי דיוסף דלא
יתקרון גלוולאי בגין כן טלטילינון
מסיפי תחום מצרים ועד סופיה :
רק לחוד ארעא דכומרניא לא זבן מן בגלל דחמון ליה זכותא בזמן דבעא 22
רבוניה למקטליה ושיזבוהי מן דין קטול וברם ארום חולקא אמר למתיהבא
להום מלות פרעה ואכלין ית חולקהון דיהב להון פרעה בגין כן לא זבינו ית
ארעהון : ויאמר ואמר יוסף לעמא הא קניתי יתכון יומא דין וית ארעכון 23
לפרעה הא לכון בר זרעא ותזרעון ית ארעא : והיה ויהי באשונידה במכנוש 24
עללתא ותיתנון חומשא לפרעה וארבע חולקין יהי לכון לבר זרעא דארעא
ולמיכליכון ולפרנוס בתיכון ולמיכול לטפלכון :

ירושלמי 15 וחסיל :

ירושלמי 21 וית עמא דהוון שרין
במדינתא אעבר בקריתא וית עמא
דהוון שרין בקירית אעבר במדינתא
דלא יהוון מונין לבנוי דיעקב ואמרין
להון אכסני גלולאי :

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hieroſolymitanum.*

12 Et cibavit Joſeph patrem ſuum & fratres ſuos, & univerſam domum patris ſui pane, prout opus erat parvulis. 13 Panis autem non erat in univerſa terra; quoniam gravis erat fames valde: & deficiebant habitatores terræ Ægypti, & habitatores terræ Canaan à facie famis. 14 Et collegit Joſeph omnem pecuniam quæ inveniebatur in terra Ægypti, & in terra Canaan, pro frumento quod ipſi emebant: & attulit Joſeph argentum in domum apothecæ Pharaonis. 15 Conſumpta autem eſt pecunia de terra Ægypti, & de terra Canaan: & venerunt Ægyptii ad Joſephum, dicendo; Da nobis panem, & cur moriemur coram te? eò quòd conſumpta eſt pecunia. 16 Et dixit Joſeph; Date pecora veſtra, & dabo vobis cibum pro pecoribus veſtris, ſi conſumpta eſt pecunia. 17 Et adduxerunt pecora ſua ad Joſephum: & dedit illis Joſeph panem pro equis, atque pro gregibus ovium & vaccarum, & pro aſinis: & aluit eos pane pro omnibus pecoribus ſuis anno illo. 18 Et finito illo anno venerunt omnes Ægyptii ad eum anno ſecundo, & dixerunt illi; Non tegemus à domino meo, quod cùm finita ſit pecunia, pecora etiam & jumenta apud dominum meum *ſint*, non relinquitur nobis coram domino meo niſi corpora noſtra & terra noſtra. 19 Cur moreremur oculis tuis videntibus, etiam nos etiam terra noſtra? eme nos & terram noſtram pro pane: & erimus nos & terra noſtra ſervi Pharaonis; tantùm da ſemen ut vivamus & non moriamur, & terra non deſoletur. 20 Et emit Joſeph univerſam terram Ægyptiorum Pharaoni, quoniam quiſque Ægyptiorum vendidit agrum ſuum, quia gravis erat ſuper eos fames: & fuit terra appropriata Pharaoni. 21 Populum autem provinciæ tranſire fecit in civitates, & populum civitatum tranſire fecit in provincias, propter fratres Joſephi, ne vocarentur exules: propterea migrare fecit eos de finibus termini Ægypti uſque ad finem ejus. 22 Tantùm terram ſacerdotum non emit; propterea quòd viderunt ejus juſtitiam quando dominus ejus quærebat eum interficere, & eum liberârunt à judicio mortis: quinimò partem juſſit dari illis à Pharaone; & comedebant ſuam portionem quam dederat illis Pharao, propterea non vendiderunt terram ſuam. 23 Et dixit Joſeph populo; Ecce emi vos hodie, & terram veſtram Pharaoni: en vobis ſemen ut ſeminetis terram. 24 Erit autem tempore colligendi proventus, tum dabitis quintam partem Pharaoni: & quatuor partes erunt veſtræ in ſemen agri, & in cibum vobis, & alimoniam domorum veſtrarum, & in cibum parvulis veſtris.

Hieroſ. 15. *Et defecit.*

Hieroſ. 21. *Et populum qui habitabant in provinciis tranſire fecit in civitates, & populum qui habitabant in civitatibus tranſire fecit in provincias; ne irriderent filios Jacob & vocarent illos Hoſpites Galilæos.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* نفقه داد يوسف مر پدري او و مر برادراني او و مر همه خانهي پدري او نان بقدري آن 12
طفل * و نان نيست در همه آن زمين كه گران آن قحط بغايت عاجز شد زميني مصر و زميني 13
كنعن از پيش آن قحط * بر چيند يوسف مر همه آن سيم آن يافته شده در زمين مصر و در 14
زميني كنعن در غلّه آنچه ايشان غلّه فروشان بياورد يوسف مر آن سيم بخانهي فرعه * تمام شد آن 15
سيم از زميني مصر و از زميني كنعن بيامدند همه مصريان بيوسف گفتن بده بايما نان و چرا
بميريم مقابلي تو كه نيست سيم * گفت يوسف بياوريد مر گلّهاي شما و بدهم بشما در گلّهاي 16
شما اگر نيست سيم * بياوردند مر گلّهاي ايشان بيوسف بداد بايشان يوسف نان در اسبها و در 17
رمّهي آن گوسفند و در رمّهي آن گاو و در خرها بر آيانند ايشانرا در نان در همه رمّهاي در سالي
آن آن * تمام شد آن سالي آن بيامدند باو در سالي آن دويمين گفتند باو نه باز گيريم از خداوند 18
من كه الّا تمام شد آن سيم و گلّهي آن چهارپا بخداوند من نه باقي ماند بپيش خداوند بجز الّا
تني ايما و زميني ايما * چرا بميريم بچشم ديد تو نيز ايما نيز زميني ايما بخر ايمارا و مر زمينهاي 19
ايما در نان و باشيم ايما و زمينهاي ايما بندگان بفرعه و بده تخم و بزييم و نه ميريم و آن زمين
نه خراب شود * بخريد يوسف مر همه زمين مصر بفرعه كه بفروختند مصريان مردي دشت او 20
كه قوي شد ابر ايشان آن قحط بود آن زمين بفرعه * آن قوم بگذراند اويرا بشهرها از كناري 21
حدّي مصر و تا كناري او * خاصه زميني آن كشيشان نه خريد كه رسم بكشيشان از نزد فرعه 22
و بخوردند مر رسمي ايشان آنچه بداد بايشان فرعه ابر همچنين نه فروختند مر زميني ايشان *
* گفت يوسف بآن قوم اينك بخريدم شمارا اين روز و مر زمينهاي شما بفرعه اينك بشما تخم و زراعت 23
كنيد مر آن زمين * و باشد در دخلها بدهيد پنج يك بفرعه و چهار بخشها باشد بشما بتخم آن 24
دشت و بخوردن شما و بآنچه در خانهاي شما و بخوردن بطفلاني شما *

12 Et *ſumptus impendit Joſeph patri ſuo, ac fratribus ſuis, totique domui patris ſui,* & *pane pro ratione parvulorum.* 13 *Et panis non erat in tota terra : nam gravis* erat *fames admodùm,* & *debilitata fuit terra Ægypti et terra Chenaan præ fame.* 14 *Collegit autem Joſeph omne argentũ inventum in terra Ægypti & in terra Chenaan, pro frumento quod ipſi vendebant : attulitque Joſeph argentum in domũ Pharoh.* 15 *Conſumpto* autem *argento è terra Ægypti & è terra Chenaan, venerunt omnes Ægyptii ad Joſeph, dicendo ; Da nobis panem : cur enim moriemur coram te, quia non eſt argentum?* 16 *Dixit Joſeph; Adducite greges veſtros, & dabo vobis pro gregibus veſtris, ſi non ſit argentum.* 17 *Adduxerunt* itaque *greges ſuos ad Joſeph, deditq; eis Joſeph panem pro equis, & pro gregibus ovium, & pro gregibus boum, & pro aſinis:* & *aſſequi fecit eos panem, pro omnibus gregibus, anno illo.* 18 *Exacto anno illo, venerunt ad eum anno ſecundo, dicentes ei ; Non retinebimus à domino meo, quòd quidem conſumptum eſt argentum, & grex quadrupedum* eſt *apud dominum meum: nec reliquum manſit coram domino meo præterea, niſi corpus noſtrum & terra noſtra.* 19 *Quare moriemur in conſpectu oculorum tuorum, etiam nos, etiam terra noſtra? eme nos ac terras noſtras pro pane, erimúſque nos & terræ noſtræ ſervi Pharoh: & da ſemen, ac vivemus & non moriemur, & terra non deſolabitur.* 20 *Emit* itaque *Joſeph totam terram Ægypti pro Pharoh: vendiderunt enim Ægyptii quiſque agrum ſuum, quia invaluerat ſuper eos fames,* & *fuit terra Pharonis.* 21 *Populum verò ipſum traduxit ad urbes, ab ora termini Ægypti aduſque etiam oram ejus* alteram. 22 *Tantummodò terram ſacerdotum non emit : quia demenſum* erat *ſacerdotibus à Pharoh, & comedebant demenſum ſuum quod dabat illis Pharoh : quapropter non vendiderunt terram ſuam.* 23 Et *dixit Joſeph populo; Ecce, emi vos hodie ac terras veſtras pro Pharoh : en vobis ſemen, ſerite ergò terram.* 24 *Et erit, è proventib⁹ dabitis* de *quinq; unum ipſi Pharoh, et quatuor partes erunt vobis in ſemen agri, & in cibum vobis & iis qui in domibus veſtris, & in cibum pro parvulis veſtris.*

ויאמרו ואמרו קיימתנא נשכח רחמין בעיני רבוני ונהי עבדין לפרעה : וישב
ושוי יוסף לגזירא עד יומא הדין על ארעא דמצרים לפרעה למיסב חומשא
מן עללתא לחוד ארעא דכומרניא בלחודיהון לא הות לפרעה : וישב ויתיב
ישראל בארעא דמצרים ובנו להון בתי מדרשין ופלטין בארעא דגשן ואחסינו
בה אחסנת חקלין וכרמין ונפישו וסגיאו לחדא

ס ס ס

ויחי וחיא יעקב בארעא דמצרים שבסרי שנין והוו יומי יעקב סכום יו
חיוי מאה וארבעין ושבע שנין : ויקרבו וקריבו יומי ישראל לממת וקרא
לבריה ליוסף ואמר ליה אין כדון אשכחית רחמין קדמך שוי כדון אידך בגזירת
מהולתי ותעביד כדון עמי טיבו וקשוט לא כדון תקברינני במצרים : ושכבתי
ואשכוב עם אבהתי ותיטלינני ממצרים ותקברינני בקבורתהון ומן בגלל דהוא
בריה לא שוי ידיה אלהן אמר אנא אעביד כפתגמך : ויאמר ואמר קיים
וקיים ליה ומן יד אתגלי עלוי יקר
שכינתא דיי וסגיד ישראל על ריש
דרגשא :

ירושלמי 31 ושבח ישראל על ריש
דרגושה :

מח

ויהי והוה בתר פתגמיא האלין ואיתאמר ליוסף למימר הא אבוך שכיב מר
ודבר ית תרין בנוי עמיה ית מנשה וית אפרים : ויגד ותניאו ליעקב למימר
הא ברך יוסף אתי לותך ואתקף ישראל ויתיב על דרגשא : ויאמר ואמר יעקב
ליוסף אל שדי אתגלי לי בלוז בארעא דכנען ובריך יתי : ויאמר ואמר
האנא מפיש לך ומסגי לך ואיתנינך לכנשת שבטין ואיתין ית ארעא הדא
לבנך בתרך אחסנת עלם : ועתה וכדון תרין בנך דאתילידו לך בארעא
דמצרים עד דאתית לותך למצרים דילי אינון אפרים ומנשה כראובן ושמעון
מתחשבין לי : ומולדתך ובנך די תוליד בתריהון דילך יהון על שום אחיהון
יתקרון באחסנתיהון : ואני ואנא דבעיתי מנך למקברי עם אבהתי מיתת
עלי רחל בתכיף בארעא דכנען באורחא בעוד סוגעי ארעא למיעול לאפרת
ולא יכילית לסוברותה למקברה במערת כפילתא וקברתה תמן באורח
אפרת היא בית לחם : וירא וחמא ישראל ית בנוי דיוסף ואמר מן מאן
אתילידו לך אלין :

Et dixerunt ; In vita conſervâſti nos : inveniamus miſerationes in 25 oculis domini mei, & erimus ſervi Pharaonis. Et poſuit Joſeph in 26 decretum uſque ad hunc diem ſuper terram Ægypti Pharaoni, ut accipiat quintam ex proventu : exceptâ terrâ ſacerdotum ſolùm, *quæ* non fuit Pharaonis. Et habitavit Iſrael in terra Ægypti, & ædificârunt ſibi 27 ſcholas & palatia in terra Goſen : & hæreditate obtinuerunt in ea agros & vineas, creveruntque, & multiplicati ſunt vehementer.

SECT. XII.

Et vixit Jacob in terra Ægypti, ſeptemdecim annis : & fuerunt 28 dies Jacob, numerus *ſcilicet* dierum vitæ ejus, centum & quadraginta & ſeptem anni. Et appropinquârunt dies Iſrael ut moreretur, & vocavit filium ſuum Joſephum, & dixit illi ; Si nunc inveni miſerationes coram te, pone nunc manum tuam in abſciſſione circunciſionis meæ : & fac mecum miſericordiam & veritatem, ne quæſo ſepelias me in Ægypto. Dormiam enim cum patribus meis, efferes ergo me ex Ægypto, & ſepelies me in ſepulchro ipſorum : ſed propterea quod erat filius ejus, non poſuit manum ſuam, ſed dixit ; Ego faciam ſecundùm verbum tuum. Et dixit ; Jura mihi, & ju- 31 ravit illi : & ſtatim revelata eſt illi gloria divinitatis Domini, & adoravit Iſrael verſus caput lecti.

Hieroſ. 31 *Et laudavit Iſrael in capite lecti.*

CAP. XLVIII.

Et factum eſt poſtquam hæc geſta ſunt, ut diceretur Joſepho, di- 1 cendo ; Ecce pater tuus ægrotat : & accepit duos filios ſuos ſecum, Manaſſe & Ephraim. Et nuntiârunt Jacobo, dicendo ; Ecce filius tu- 2 us Joſeph venit ad te : & confortavit ſe Iſrael, & ſedit ſuper lectum. Et dixit Jacob Joſepho ; Deus omnipotens revelavit ſe mihi 3 in Luz in terra Canaan, & benedixit mihi. Et dixit mihi ; Ecce ego 4 te creſcere facio & multiplicare, & dabo tibi congregationem tribuum : & dabo hanc terram filiis tuis poſt te in hæreditatem ſeculi. Et jam duo filii tui, qui nati ſunt tibi in terra Ægypti, antequam 5 venirem ad te in Ægyptum, mei ſunt : Ephraim & Manaſſe ſicut Ruben & Simeon reputantur apud me. Et filii tui, quos paries poſt 6 eos, tui erunt : de nomine fratrum ſuorum vocabuntur in poſſeſſione ſua. Ego autem quod peto à te, ut ſepelias me cum patribus me- 7 is : mortua eſt apud me Rachel ſubitò in terra Canaan, in via cum adhuc eſſet multum terræ ad veniendum in Ephrath, nec potui ferre eam ut ſepelirem eam in ſpelunca duplici, ſed ſepelivi eam ibi in via Ephrath, illa eſt Bethleem. Et vidit Iſrael filios Joſeph : & dixit ; 8 Ex qua nati ſunt tibi iſti.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* گفتند برياندي ايمارا بيابيم جاه در چشماني خداوند من وباشيم بندگان بفرعه * بنهاد
آنرا يوسف برسم تا روز آن ابن ابر زمين مصر بفرعه پنج يك خاصه زميني آن كشيشان نه
بود بفرعه * بنشست يسرال در زميني مصر در زميني جسن گرفتند دران برومند شدند
بسيار شدند بغايت * بزيست يعقوب در زميني مصر هفده سال بود روزگاراني يعقوب سالهاي
زندگي او صد وچهل وهفت سال * نزديك شدند روزگاراني يسرال بمردن بخواند بپسري او
بيوسف گفت باو اگر يافتم جاه در چشماني تو بنه اكنون دستي تو فرودي راني من
وبكني اوازي من فضل وراستي ونه اكنون گور كني مرا در مصر * بخسپم اوازي
پدراني من برداري مرا از مصر وگور كني مرا در گورجاي ايشان گفت من بكنم چون
سخن تو * گفت سوگند خور بمن سوگند خورد باو سجود كرد يسرال ابر سري آن بستر
* فصل چهل هشتم * * بود پسي آن سخنهاي آن ايدان گفت بيوسف اينك پدري تو بيمار
بستاند مر دو پسراني او اوازي او مر منسه ومر افريم * آگاه كرد بيعقوب گفت اينك پسري تو يوسف
بيامد بتو قوي شد يسرال بنشست ابر آن بستر * گفت يعقوب بيوسف خداي شدي ديدار
شد بمن در لوز در زميني كنعن وآفرين كرد مرا * گفت بمن اينك من برومند كنا ترا وبسيار كنم
ترا وبدهم ترا بجمعي قومها وبدهم مر آن زمين بنسلي تو پسي تو بگرفتني جاويد * واكنون
دو پسراني تو آن زاده شدگان بتو در زمين مصر تا آمدني من بتو بمصر بمن ايشان افريم
ومنسه چون راوبن وشمعون باشند بمن * وزايانيدني تو آنچه بزاياني پسي ايشان بتو باشند ابر
نامي برادراني ايشان خوانده شوند در احسنتاي ايشان * ومن در آمدني من از فدن بمرد
ابر من رحل در زميني كنعن در راه در نيز فرسخ زمين بآمدن بافرت گور كردم آنرا آنجا در
راهي افرت آن بيت لحم * بديد يسرال مر پسراني يوسف گفت كه ۸ ايشان *

Tum *dixerunt ; Viviſicâſti nos : aſſequemur honorē in oculis domini mei, erimuſque ſervi Pharoh.* Et *poſuit* 26 *illud Joſeph in ſtatutū uſque ad diē hanc ſuper terram Ægypti, Pharonis* eſſe de *quinq; unum : tantùm terra ſacerdotum non fuit Pharonis. Sedit* 27 igitur *Iſrael in terra Ægypti, in terra Goſhen : poſſēderúntque in ea ;* & *frugiferi facti, multiplicati ſunt admodùm. Vixit Jaacob in terra Ægypti ſeptemdecim annos : fuerúntq; dies Jaacob, anni vitæ ejus, centum & quadraginta & ſeptem anni. Appropinquantibus* autem *diebus Iſrael ad moriendum, vocavit filiū ſuū Joſeph, dixitque ei ; Si aſſecutus ſum honorē in oculis tuis, pone nunc manum tuam ſubter ſemore meo : & fac mecum beneficentiam ac veritatem, Neque jam ſepeli me in Ægypto. Quum dormiero cum patribus* 30 *meis, tolles me ex Ægypto, & ſepelies me in ſepulchreto eorum. Dixit ; Faciam ſecundùm verbū tuum. Dixit* 31 Jaacob, *Jura mihi : juravitque ei :* & *adorationem exhibuit Iſrael ſuper caput lecti.* 25 28 29

CAP. XLVIII.

F*uit poſt verba hæc, dixit* quidam 1 *ad Joſeph ; En pater tuus ægrotus* eſt: *tulitque duos filios ſuos ſecum, Manaſſe & Ephraim.* Et *notum fecit* 2 quidam *Jaacobo, dicens ; En filius tuus Joſeph venit ad te :* tum *confortatus Iſrael ſedit ſuper lectum. Dixit*que 3 *Jaacob ad Joſeph ; Deus Shaddai viſus eſt mihi in Luz in terra Chenaan : & benedixit mihi, Dicendo* 4 *ad me ; Ecce ego frugiferū reddo te : et multiplicabo te, & dabo te in cœtum gentium, dabóq; terram ſoboli tuæ poſt te, in poſſeſſionē æternam. Nunc ergò* 5 *duo filii tui nati tibi in terra Ægypti aduſque adventum meum tibi in Ægyptum, mei ſunt, Ephraim et Menaſſeh, ſicut Reuben & Shimeon mei erunt. Progenies autem tua quam ge-* 6 *nueris poſt eos, tui erūt : juxta nomen fratrum ſuorū vocabuntur in hæreditate ſua. Et ego, in adventu meo* 7 *à Phadan, mortua eſt mihi Rahel in terra Chenaan in via, cùm adhuc paraſanga eſſet terræ ad veniendum ad Ephrath :* & *ſepelivi eam in via Ephrath, ipſa eſt Beth-lehem.* Et *videns Iſrael filios Joſeph, dixit ;* 8 *Quinam iſti?*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

9 ויאמר ואמר יוסף לאבוי בניי הינון דיהב לי מימרא דיי כדין כתבא דעליה
נסיבית ית אסנת ברת דינה ברתך לאינתו ואמר קריבינון כדון לותי ואבריכינון :
10 ועיני ועיני ישראל יקרן מן סיבו ולא יכיל למיחמי וקריב יתהון לותיה ונשיק
להון וגפיף להון : 11 ויאמר ואמר ישראל ליוסף מחמי סבר אפך לא חשיבית והא
אחמי יתי יי אוף ית בנך : 12 ויוצא ואפיק יוסף יתהון מלות רכובוי וסגיד על אפוי
על ארעא : 13 ויקח ודבר יוסף ית תרויהום ית אפרים מן צטר ימיניה דהוא
שמאליה דישראל וית מנשה מן צטר שמאליה דהוא ימינא דישראל וקריב
לותיה : 14 וישלח ואושיט ישראל ית ימיניה ושוי על רישא דאפרים והוא
זעירא וית שמאליה על רישא דמנשה
פרג ית ידוי ארום מנשה בוכרא :
15 ויברך ובריך ית יוסף ואמר יי די פלחו אבהתי קדמוי אברהם ויצחק יי דאיזן
יתי מדאיתני עד יומא הדין : 16 המלאך יהי רעוא קדמך דמלאכא דזמינת לי
למיפרק יתי מכל בישא יברך ית טלייא ויתקרי בהון שמי ושום אבהתי אברהם
ויצחק והיכמא דכוורי ימא סגי מסתגי במיא כדין בנוי דיוסף יתקפון לסגי בגו
ארעא : 17 וירא וחמא יוסף ארום משוי אבוי ית יד ימיניה על רישא דאפרים
ובאיש קדמוי וסעדא לידא דאבוי לאעדאה יתה מעל רישא דאפרים לאנחותה
על רישא דמנשה : 18 ויאמר ואמר יוסף לאבוי לא כדין אבא ארום דין בוכרא
שוי יד ימינך על רישיה : 19 וימאן וסרב אבוי ואמר ידענא ברי ידענא דהוא בוכרא
ואוף חכימנא דאוף הוא יהי לעם רב ואוף הוא יסגי וברם אחוי קלילא יסגי
יתיר מניה ובנוי יהון סגיאין בעממיא : 20 ויברכם ובריכינון ביומא ההוא למימר
בך יוסף ברי יברכון בית ישראל ית ינוקא ביומא דמהולתא למימר ישוינך יי
כאפרים וכמנשה ובמנין שבטייא יתמני רבא דאפרים קדם רבא דמנשה ומני
ית אפרים דיהי קדם מנשה : 21 ויאמר
ואמר ישראל ליוסף הא אנא מטא
סופי לממת ויהי מימרא דיי בסעדכון
ויתיב יתכון לארעא דאבהתכון : 22 ואני
ואנא הא יהבית לך ית קרתא דשכם
חולק חד למתנא יתיר על אחך די נסיבית
מידיהון דאמוראי בעידן די עלתון לגויה
וקמית וסייעית יתכון בסייפי ובקשתי :

ירושלמי 14 פרג ית ידוי :

ירושלמי 22 ואנא הא יהבית לך חולק
חד יתיר על אחך לבושיה דאדם קדמאה
נסיב יתיה אברהם אבוי דאבא מן ידוי
דנמרוד רשיעא ויהב יתיה ליצחק אבא
ויצחק אבא יהב יתיה לעשו ואנא נסבית
יתיה מן ידוי דעשו אחי לא בחרבי ולא
בקשתי אלהין בזכותי ובעובדי טביא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et dixit Joſeph patri ſuo; Filii mei ſunt, quos dedit mihi ſermo Do-9 mini ſecundùm hanc ſcripturam, ſecundùm quam accepi Aſnath filiam Dinah filiæ tuæ in uxorem: & dixit; Accedere fac eos nunc ad me, & benedicam illis. Porro oculi Iſrael graves erant præ ſenectute, neque 10 poterat videre: & appropinquare fecit eos ad ipſum, & oſculatus eſt eos, & amplexatus. Et dixit Iſrael ad Joſephum; Videre aſpectum fa- 11 cierum tuarum non cogitabam, & ecce videre me fecit Dominus etiam filios tuos. Et eduxit eos Joſeph de genibus ejus, adoravitque pronus 12 in terram. Et tulit Joſeph ambos ipſos, Ephraim à latere dextro ſuo, 13 quod erat ſiniſtrum ipſius Iſraelis, & Manaſſem à latere ſiniſtro ſuo, quod erat dextrum ipſius Iſraelis: & adduxit ad eum. Et extendit Iſrael 14 dextram ſuam, & poſuit ſuper caput Ephraim, qui erat minor, & ſiniſtram ſuam ſuper caput Manaſſis: *&* commutavit manus ſuas, quia Manaſſes primogenitus erat. Et 15 benedixit Joſepho, & dixit; Deus coram quo coluerunt patres mei Abraham & Iſaac, Dominus qui aluit me, ex quo ego ſum ad hunc uſque diem: Sit beneplacitum coram eo, 16 ut Angelus quem ordinâſti mihi, ut redimat me ab omni malo, benedicat pueris iſtis: & vocetur in eis nomen meum, & nomen patrum meorum, Abraham & Iſaac: & quemadmodum piſces maris multiplicando multiplicantur, ſic filii Joſeph prævaleant in multitudine in medio terræ. Et vidit Joſeph quod poneret pater ejus manum dextram ſuam ſuper ca- 17 put Ephraim, & diſplicuit coram eo: & ſuſtinuit manum patris ſui, ut amoveret eam de capite Ephraim, atque poneret eam ſuper caput Manaſſis. Et dixit Joſeph patri ſuo; Non ita pater mi, quoniam hic pri- 18 mogenitus, pone manum dextram tuam ſuper caput ejus. Et renuit pa- 19 ter ejus, & dixit; Novi, fili mi, novi quòd ſit primogenitus, etiam ſcio quòd etiam ipſe erit in populum multum, & etiam ipſe multiplicabitur: verùm frater ejus minor multiplicabitur præ eo, & filii ejus erunt multi inter populos. Et benedixit illis eo die, dicendo; In te Joſeph, fili mi, 20 benedicent domus Iſrael pueris in die circuncisionis, dicendo; Ponat te Dominus ſicut Ephraim & ſicut Manaſſe: & in numero tribuum numerabitur princeps Ephraim ante principem Manaſſis: & collocavit Ephraim ut eſſet ante Manaſſe. Et dixit 21 Iſrael Joſepho; Ecce finis meus venit ad moriendum: & erit ſermo Dñi vobis auxilio, & reducet vos in terram patrum veſtrorum. Ego 22 autem ecce dedi tibi civitatem Sichem, partem unam in donum pluſquam fratribus tuis: quam accepi è manibus Ammorhæorum, tempore quo ingreſſi eſtis in medium ejus, & ſurrexi & adjuvi vos gladio meo & arcu meo.

Hieroſ. 14. *Commutavit manus ſuas.*

Hier. 22. *Et ego ecce dedi tibi partem unam ſuper fratres tuos, veſtem Adam prioris: abſtulit eam Abraham avus meus ex manibus Nimrod improbi, & dedit ipſam Iſaaco patri meo; Iſaac autem pater meus dedit eam Eſau, & ego accepi eam ex manibus Eſau fratris mei, non gladio meo nec arcu meo, ſed merito meo & operibus meis bonis.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

*گفت يوسف بپدري او پسراني من ايشان آنچه بداد بمن خدا در اين گفت نزديك آور ايشانرا و
بمن و آفرين كنم ايشانرا* و چشماني يسرال گران شدند از پيري نه توانند بديدن نزديك برد 10
ايشانرا باو بوسه داد بايشان آغوش گرفت بايشان* گفت يسرال بيوسف ديدني روي تو نه اميد 11
داشتم و اينك بنمود مرا خدا نيز مر نسلي تو* بيرون آورد [يوسف] ايشانرا از نزد زانوهاء او سجود كرد 12
بروي او بزمين* بستاند يوسف مر دوي ايشان مر افريم در راستي او از چپ يسرال و مر منسّه از 13
چپي او از راستي يسرال نزديك برد باو* بكشيد يسرال مر راستي او بنهاد ابر سري افريم و او آن 14
خرد و مر چپي او ابر سري منسّه چپ راست كرد مر دستهاي او كه منسّه آن نخست زاد* آفرين 15
كرد مر يوسف گفت آن خدا آنچه روش كردند پدراني من بپيش او ابرهم و يصحق آن خدا آن
روزي دها مرا از هنيزي من تا آن روز آن اين* آن فرشتهي آن خلاص كنا مرا از همه بدي 16
آفرين كند مر آن كودكان و خوانده شود در ايشان نامي من و نامي پدراني من ابرهم و يصحق
و ماهيزاد باشند ببسياري در مياني آن زمين* بديد يوسف كه بنهاد پدري او دستي راستي او 17
ابر سري افريم بد آمد در چشماني او بگرفت دستي پدري او بگرداندن آنرا از بالاي سري
افريم ابر سري منسّه* گفت يوسف بپدري او نه همچنين پدري من كه اين آن نخست زاد بنه 18
راستي تو ابر سري او* ناكام بود پدري او گفت دانستم پسري من دانستم نيز او باشد بقوم 19
و نيز او بزرك باشد و ليكن برادري او آن خرد بزرك باشد ازو و نسلي او باشد مسلّم در
قومها* آفرين كرد ايشانرا در روزي او بگفتن در تو آفرين باشد يسرال بگفتن بنهد ترا خدا چون 20
افريم و چون منسّه بنهاد مر افريم بپيش منسّه* گفت يسرال بيوسف اينك من ميرا و باشد خدا 21
اواري شما و باز گرداند شمارا بزمين پدراني شما* و من بدادم بتو بخشي يكّه ابر برادران تو آنچه 22
بستاندم از دستي آن اموري در شمشيري من و در كماني من*

Reſpondit Joſeph patri ſuo; Filii mei 9 *ſunt, quos dedit mihi Deꝰ hic. Dixit afferto eos mihi, et benedicã eis.* 10 *(Oculi autem Iſrael graves fiebant præ ſenio, nec poterat videre:) Et attulit eos illi, quibus oſculum dedit, eoſ*que *amplexatus eſt.* Et *dixit Iſ-* 11 *rael ad Joſeph, Videre faciem tuam ſpem non habui, & ecce oſtendit mihi Deus etiam ſobolem tuam. Eduxit* autem *eos Joſeph è genibus* 12 *ſuis, reverentiã exhibens facie ſuâ in terram. Tulit*que *Joſeph binos il-* 13 *los, Ephraim in dextra ſua à ſiniſtra Iſrael, Menaſſeh verò à ſiniſtra ſua à dextra Iſrael:* & *attulit* illos ad *eum. Extendens* autem *Iſrael dex-* 14 *tram ſuam, poſuit ſuper caput Ephraim, ipſe verò minor; & ſiniſtrã ſuam ſuper caput Menaſſeh: ſiniſtrè dextravit manus ſuas, Menaſſeh enim* erat *primogenitus. Benedicenſ-* 15 que *ipſi Joſeph dixit; Deus in cujus conſpectu ambulârunt patres mei Abraham, & Iſhac, Deus alimentum dans mihi ab adhuc* exiſtente *me, uſque ad diem hanc: Angelus eripi-* 16 *ens me ab omni malo, benedicat pueris: & vocetur in eis nomen meum, et nomen patrum meorum Abraham & Iſhac: &* inſtar *piſcium fœturæ ſint in multitudinem in medio terræ. Vi-* 17 *dens* autem *Joſeph quòd poſuiſſet pater ſuus manum dextram ſuam ſuper caput Ephraim, diſplicuit in oculis ejus: prehendit*que *manum patris ſui ad avertendum eam de ſuper caput Ephraim ad caput Menaſſeh. At di-* 18 *xit Joſeph patri ſuo; Haud ita, pater mi: nam iſte* eſt *primogenitus, pone dextram tuam ſuper caput ejus. Re-* 19 *nuebat* autem *pater ejus, dicens; Novi fili mi, novi: etiam ipſe erit in populum, atque etiam ipſe magnus erit; ſed quidem frater ejus parvus, major erit quàm ipſe, & ſoboles ejus erit incolumis inter gentes.* 20 *Et benedixit eis die illo, dicendo, In te benedictus erit Iſrael, dicendo; Ponat te Deus ſicut Ephraim & ſicut Menaſſeh:* & *poſuit Ephraim ante Menaſſeh. Dixitque Iſrael ad* 21 *Joſeph; En ego moriens, at erit Deus vobiſcum, & reducet vos ad terram patrum veſtrorum. Ego au-* 22 *tem dedi tibi portionem unam ſupra fratres tuos, quam cepi è manu Emoræi gladio meo & arcu meo.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

מט

1 וקרא יעקב לבנוי ואמר להום אידכו מסואבותא ואיחוי לכון רזייא סתימייא קיציא גניזיא ומתן אגרהון דצדיקיא ופורענותהון דרשיעיא וטליניתא דעדן מה היא כחדא מתכנשין תריסר שבטי ישראל מקפין דרגשא דדהבא דרביע עלה ומן דאיתגלי איקר שכינתא דיי קיצא דעתיד מלכא משיחא למיתי איתכסי מיניה ובכן אמר איתו ואיתני לכון מה דיארע יתכון בסוף יומיא : 2 הקבצו אתכנשו ושמעו בני יעקב וקבילו אולפן מן ישראל אבוכון : 3 ראובן ראובן בוכרי אנת ריש חילי שטושי ושירוי קריות הרהורי חמי הוי לך בכורותא ורבות כהונתא ומלכותא ועל די חטית ברי אתיהיבת בכירותא ליוסף ומלכותא ליהודה וכהונתא ללוי : 4 פחז מדמינא לך לגינא קלילא דעלון לגווה נחלין מוחין מתגברין ולא יכילת למסובלא יתהון ואסתחיפת כן איתרעת ראובן ברי די חטית לא תוסיף ועל די חטית ישתבק לך ארום אתחשב לך כאילו עלתא לאיתא דשמיש עמה אבוך בעידן דבלבילתא שווי דסליקת עלה : שמעון 5 שמעון ולוי אחין תלאמין מאני זיינא שנינא למחטוף היא אשתמודעותהון : 6 בסודם בעטתהון לא אתרעיית נפשי ובמכנשהון לשכם למחרבה לא איתיחד יקרי ארום ברוגזהון קטלו מלכא ושולטניה וברעותהון פכרו שור בעלי דבבהון : 7 ארור אמר יעקב ליט הוה כרכא דשכם כד עלון לגווה למחרבה ברוגזיהון דתקיף וחימתהון על יוסף ארום קשיא אמר יעקב אין שריין הינון תריהון כחדא לית מליך ושולטן דיקום קדמיהון אפליג אחסנת בנוי דשמעון לתרין חולקין חולק חד יפוק ליה מגו אחסנת בני יהודה וחולק חד ביני שאר שבטיא דיעקב ואבדר שבטא דלוי בגו כלהון שבטיא דישראל :

ירושלמי

1 וקרא אבונן יעקב לבנוי וא להון אתכנשו ואתני לכון קצא ג רזיא טמיריא ומתן אגריא דצדי ופורענותהון דרשיעיא ושליותיה ד מה הוא כחדא אתכנשו תרי עש שבטיא דיעקב ומקפין לדרגשא דד דהוה אבונן יעקב רביע בגוה בע יתני להון קץ ברכתא ונחמתא די אתגלי ליה רזא אתכסי מניה די אפתח ליה תרעא אטרד מניה אבונן יעקב ובריך לבנוי גבר כעוב טביא בריך יתהון : 2 מן דאתכ תרי עשרתי שבטוי דיעקב ואקיפו דרג דדהבא דהוה אבונן יעקב רביע בגוי סברין דהוא גלי להון סדרי ברכ ונחמתא ואתכסי מניה : ענה אב יעקב ואמר להון אברהם אבוי דא קם מניה פסול ישמעאל וכל בני קט ויצחק אבא קם מניה פסול עשו א ואנא דחיל דלא יהי ביניכון ג לביה פליג על אחוי למיזל למפ קדם טעון אוחרנין ענין תרי עש שבטוי דיעקב כולהון כחדא ואמ שמע מנן ישראל אבונן יי אלהנא חד ענה יעקב אבונן ואמר יהא שמ רבא מברך לעלמי עלמין : 3 ראו בוכרי את חילי ושירוי צערי חמי ה לך ראובן ברי למסב תלתא חול יתיר על אחך בכורותא כהונ מלכותא ועל דחטית ראובן ב אתיהבת בכורותא ליוסף ו לכוי ליהודה וכהונתא רבתא לשבטא ד פחז + מדמי אנא לך ברי ראובן לגנ זעירא דעלו בגוה נחלין שטפין ו יכלת לסוברא יתהון ואתרעת : קדמיהון כן אתרעת ראובן ברי בעו טביא דחטית לא תוסיף למחטי ו דחטית ישתבק לך : 5 שמעון ולוי א תלמין גברין מרי זינא שנינא ע קרב מן טליותהון בארעא דב דבביהון עבדו נצחני קרביהון : 6 בעצ לא אתרעית נפשי ובכנשתהון לכ דשכם למחרבה יתיה לא חסו על יקרי ארום ברוגזהון קטילו מלכין ע שלטונין וברעותהון זבינו יוסף אחיהון דמתיל לתורא : ארור 7 ליט הו כרכא דשכם דעלו לגוה שמעון ולוי למחרבה ברוגזהון ארום תקיף ה ובחמתהון ארום קשיא הות אמר אבונן יעקב אין שרין הנון כחדא ל אומא ומלכו יכלא למיקם מן קמיהון אפליג ית שבטא דשמעון סברין ד אוריתא בכנשתא דיעקב ואבדר ית שבטא דלוי בבתי מדרשיא ד ישראל :

Targ. Jonathan B Uziel.

CAP. XLIX.

1 Et vocavit Jacob filios ſuos, & dixit illis; Purificate vos ab immunditie, & indicabo vobis ſecreta occulta, fines reconditos, & donationem mercedis juſtorum, & ultionem improborum, & umbra Eden quænam ſit: ſimul verò congregatis duodecim tribubus Iſrael, & circundantibus lectum aureum in quo decumbebat, poſtquam manifeſtata eſt illi gloria divinæ majeſtatis Dei, finis quo venturus erat rex Meſſias abſconditus fuit ab eo. Tunc verò dixit; Venite & narrabo vobis, id quod accidet vobis in fine dierum. 2 Congregamini & audite filii Jacob, & accipite doctrinam ab Iſraele patre veſtro. 3 Ruben primogenitus meus es tu, initium roboris generationis meæ, & initium accidentis cogitationis meæ: conveniebat tibi primogenitura, & dignitas ſacerdotalis, & regia; propterea autem quod peccâſti, fili mi, data eſt primogenitura Joſepho, regnum Judæ, ſacerdotium Levi. 4 Aſſimilo ego te horto parvo, in medium cujus ingrediuntur torrentes feſtini & fortes, ut non poſſit eos ferre, ſed ſubvertitur, ſic contritus es Ruben fili mi, eò quòd peccâſti; ne addas, & pro eo quod peccâſti remittetur tibi: quoniam reputatum eſt tibi acſi ingreſſus eſſes ad uxorem patris tui, cum qua rem habuit, quo tempore confudiſti lectum meum, ſuper quem aſcendebas. 5 Simeon & Levi fratres ſulcales, vaſa armorum acutorum factorum ad rapiendum eſt cognitio eorum. 6 In conſilio eorum non complacuit ſibi anima mea, & cum congregarentur ipſi adverſus Sichem ad deſtruendum eam non univit ſe anima mea: quoniam in ira ſua interfecerunt regem & præfectum ipſius, & in voluntate ſua fregerunt muros inimicorum ſuorum. 7 *Et* dixit Jacob maledictum fuit oppidum Sichem, in medium cujus ingreſſi ſunt ad deſtruendum ipſum in ira ſua forti, & iracundia eorum contra Joſeph quia dura: dixit Jacob; ſi habitent iſti ſimul, nullus rex aut præfectus adverſus eos ſtare poterit: dividam hæreditatem Simeonis in duas partes, pars una exibit ad eum è medio hæreditatis filiorum Juda, pars altera inter reliquas tribus Jacob, tribum autem Levi diſpergam in medium univerſarum tribuum Iſrael.

Hieroſolymitanum.

1. Et vocavit pater noſter Jacob filios ſuos, & dixit illis; Congregamini, & docebo vos finem reconditum, arcana abſcondita, & præmium mercedis quod manet juſtos, & pœnam improborum, & felicitatem Eden qualis ſit: ſimul congregatæ ſunt duodecim tribus Jacob, & circundabant ſtratum aureum in quo pater noſter Jacob decumbebat, quærentes ut doceret eos finem benedictionum & conſolationum: poſtquàm verò revelatum eſt illi ſecretum abſconditum eſt ab eo, poſtquam aperta eſt illi janua claudebatur ab eo. Rediit itaque pater noſter Jacob & benedixit filios ſuos, unumquemque ſecundum opera ſua bona benedixit eos. 2. Ex quo congregatæ ſunt duodecim tribus Jacob, & circundederunt ſtratum aureum in medio cujus pater noſter Jacob decumbebat, cogitabant eum revelaturum ipſis ordines benedictionum & conſolationum, ſed abſconditi erant ab eo. Reſpondit pater noſter Jacob, & dixit illis; Ex Abraham avo meo ſurrexit prophanus Iſmael, & omnes filii Cetura, ex Iſaac autem patre meo ſurrexit prophanus Eſau frater meus: ego verò timeo ne ſit inter vos aliquis, cujus cor diviſum ſit contra fratres ſuos, ut proficiſcatur & colat idola alia. Reſponderunt duodecim tribus Jacob omnes ſimul, et dixerunt; Audi nos Iſrael pater noſter, Dominus Deus noſter Deus unus eſt: reſpondit Iacob pater noſter, et dixit; Sit nomen ejus magnum benedictum in ſecula ſeculorum. 3. Ruben primogenitus meus es tu, robur meum, et initium doloris mei: conveniebat tibi Ruben fili mi accipere tres partes potiores præ fratribus tuis, primogenituram, ſacerdotium, regnum; verùm quia peccâſti Ruben fili mi, data eſt primogenitura Ioſepho, regnum autem Judæ, ſacerdotium verò magnum tribui Levi. 4. Aſſimilo ego te, fili mi Ruben, horto parvo, in cujus medium intrârunt torrentes inundantes, adeo ut non poſſit eos ferre, ſed conteritur à facie eorum; ſic contritus es Ruben fili mi in operibus tuis bonis, eò quòd peccâſti: ne iterum pecces et illud quod peccâſti tibi condonabitur. 5. Simeon et Levi fratres ſulcales, viri præditi armis acutis, fecerunt prælium à pueritia ſua, in terra inimicorum ſuorum peregerunt triumphos præliorum ſuorum. 6. Conſilium eorum non placuit animæ meæ, et cùm congregarentur contra civitatem Sichem, ut depopularentur eam, non pepercerunt gloriæ meæ: quoniam in ira ſua occiderunt reges cum principibus, et in voluntate ſua vendiderunt Joſeph fratrem ſuum, qui aſſimilatus eſt bovi. 7. Maledictum oppidum Sichem, in cujus medium aſcenderunt Simeon et Levi ad deſtruendum illud in ira ſua, quoniam fortis erat, & in excandeſcentia ſua, quoniam dura fuit. Dixit pater noſter Jacob; Si habitaverint hi ſimul nullus populus nullumque regnum poterit conſiſtere coram eis: dividam ergo tribum Simeonis, ut ſint ſcribæ & doctores legis in Synagoga Jacob, tribum verò Levi diſtribuam, ut præſint concionibus inter filios Iſrael.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* فصل چهل نهم * *بخواند يعقوب بپسراني او گفت جمع شويد وآگاه كنم بشما مر
آنچه فراز رسد شمارا در آخر آن روزگاران *جمع شويد وبشنويد پسراني يعقوب وبشنويد بيسرال
پدري شما * راوبن نخست زادي مني تو زوري من واولي قوت من زيادتي مرتبه وزيادتي
سلطنت *شتاب كردي چون آب نه باقي گذاشتي كه برآمدي خسپنجاي پدري تو
آن هنگام سست شدي بستري من برآمد * شمعون ولوي برادران پيرايهاي ستم سلاحهاي
ايشان * در رازي ايشان نه آيد جاني من در جماعت ايشان نه يگانه شود عزيزي من
كه در خشمي ايشان بكشتند مرد ودر رضاي ايشان بركندند قلعت * نفرين
خشمي ايشان كه قويست وغضبي ايشان كه سختست بخش كنم ايشانرا در يعقوب
پراكنده كنم ايشانرا در يسرال *

CAP. XLIX.

1 *Vocans* itaq; *Jaacob filios ſuos, dixit; Congregamini, & notum faciam vobis quod ſupervenerit vobis in fine temporum.* 2 *Congregamini & audite filii Jaacob, & auſcultate Iſraeli patri veſtro.* 3 *Reuben, primogenitus meus es tu, fortitudo mea, & initium roboris mei: abundantia dignitatis, & abundantia dominii.* 4 Sed *feſtinationem feciſti velut aqua: haud ſuperſtitem reliquiſti: nam aſcendiſti cubile patris tui, quo tempore mollis factus es: ſtratum meum aſcendit.* 5 *Shimeon & Levi fratres, inſtrumenta injuriæ* ſunt *arma eorum.* 6 *In ſecretum eorum ne veniat anima mea, in cœtu eorum ne uniatur gloria mea: quia in iracundia ipſorum occiderunt virum, & pro voluntate ſua eradicârunt arcem.* 7 *Maledicta ira eorum, quia fortis eſt; & furor eorum, quia vehemens eſt: dividam eos in Jaacob, & diſpergam eos in Iſrael.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

8 יהודה יהודה אנת אודית על
עובדא דתמר בגין כן לך יהודון אחך
ויתקרון יהודאין על שמך ידך יתפרעון
לך מבעלי דבבך למפתק גירין להון
כד יחזרון קדל קדמך ויהון מקדימין
למשאל בשלמך בני אבוך : גור
9 מדמי אנא לך יהודה ברי לגור בר
אריון דמן קטוליה דיוסף ברי סליקת
נפשך ומדינא דתמר תהי משיזב
נייח ושרי בתקוף הא כאריא והי
כליתא דכד נח מן יקימיניה :
10 לא יסור לא פסקין מלכין ושליטין
מדבית יהודה וספרין מאלפי אורייתא
מזרעיה עד זמן די ייתי מלכא
משיחא זעיר בנוי ובדיליה יתימסון
11 עממיא : אסרי מה יאי מלכא
משיחא דעתיד למיקום מדבית יהודה
אסר חרצוי ונחית ומסדר סדרי קרבא
בעלי דבבוי ומקטל מלכין עם
שולטניהון ולית מליך ושולטן דיקום
קדמוי מסמק טוריא מן אדם
קטיליהון לבושוי מעגעגין באדמא מדמי
12 לעצור דענבין : חכלילי מה יאין הינון
עינוי דמלכא משיחא כחמרא זכיכא מן
למיחמי גילוי עריין ושדיות אדם זכאי
ושנוי נקין מן חלבא דלא למיכל
חטוף ואנוסא וכדין יסמקון טוורוי
ומעצרתיה מן חמרא ונלמתוי יחוורן
13 מן עללתא ומן דירין דעאן : זבלון זבלון על
ספרי ימא ישרי והוא יהא שליט במחוזין
ומכבש הפרכי ימא בספינתא ותחומיה
14 ימטי עד צידון : יששכר יששכר חמיר
באורייתא ושבט תקיף ידע בזימניא
והוא מרבע ביני תחומי אחוי : וירא
15 וחמא נייחא דעלמא דאתי ארום טב
וחולקא דארעא דישראל ארום בסימא
היא בגין כן ארכין כתפי למלעי באורייתא
16 והוו ליה אחוי מסקי דורונין : דן מדבית
דן עתיד דייקום גברא דידון ית עמיה
דינין דקשוט כחדא ישתמעון ליה
17 שבטיא דישראל : יהי דן יהי גברא
דיתבחר ויקום מדבית דן מדמי
לחורמנא דרביע על פרשת אורחא
ולרישי חיוין דכמין על שבילא דנכית
סוסייא בעיקביה ונפיל מן אימתיה רכביה מתפרקיד לאחוריה היכדין יקטיל
שמשון בר מנוח ית כל גיברי פלשתאי לפרשיא ולרגלאי ויעקר סוסותהון וממגר רכביהון לאחורא :

ירושלמי

8 יהודה לך יודון כל אחך ועל שמך
יתקרון כל יהודאי ידך יתפרעון לך
מבעלי דבבך יהוון מקדמין ושאלין
בשלמך כל בנוי דאבוך : 9 מדמי אנא
לך ברי יהודה לגור בר אריון מן
קטלוי דיוסף את הויתא משיזיב מן
דינא דתמר ברי את הויתא זכאי ניח
ושרי בגו קרבא היך אריא והיך
אריותא ולית אומא ומלכו דתקום
לקובלך : 10 לא פסקין מלכין מדבית
יהודה אף לא ספרין מלפי אורייתא
מבני בנוי עד זמן דייתי מלכא משיחא
דדידיה היא מלכותא ולידה עתידין
דישתעבדון כל מלכותא דארעא :
11 מה יאי הוא מלכא משיחא
דעתיד למקם מדבית יהודה אסר
חרצוי ונפיק לקרבא לקביל שנאוי
ומתקטלין מלכין עם שלטונין מסמק
נהריא מדם קטיליהון ומחור גולמתיה
מן תרב גבריהון לבושוי מעגעגין
באדמא והוא מדמי לרפוס ענבין :
12 מה יאין אנון עינוי דמלכא
משיחא למחמי מן חמרא זכיכא
מלמחמי בהין גלוי עריות ושפיכות
דם זכי שנוי נקין בהלכה מטיכל בהין
חמסין וגזלין יסמקון טורוי מן גופני
ומעצרתי מן חמריה יחורון גולמתיה מן
סיגיי עבור ועדרין דען : 14 יששכר
שבטא תקיף ותחומיה יהוי ממצע
ביני תרין תחומיא : 15 וחזא בית
מקדשא דאתקרי מנוחה ארום טב
הוא וית ארעא ארום שמינין אנון
פיריה וארכן כתפיה למלעי באורייתא
והוון לידה כל אחוי מסקי מסין :
17 יהוי פרוקא דעתיד למקם יתקיף
ויתנאה על כל מלכותא והוא
יהוי מדמי לחויא דרביע באורחא
ולחורמנא דכמין בפרשת אורחתא
דמחא לסוסא בעקביה ומן אימתיה
מסתבר רכבה לאתהפך לאחוריה
והוא שמשון בר מנוח דאימתיה
על בעלי דבבוי ודחלתיה על שנאוי
ומקטל מלכיי עם שלטונין :

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hieroſolymitanum.*

Juda, tu confeſſus es in facto Ta- 8
mar, propterea te laudabunt fratres
tui,& vocabuntur Judæi de nomine
tuo ; manus tuæ ulciſcentur te ab
inimicis tuis , jaculando ſagittas
in illos quando convertent cervicem
coram te : & erunt prævenientes
ut petant pacem tuam filii patris
tui. Aſſimilo ego te, Juda fili mi, 9
catulo filio leonum ; nam ab occiſione
Joſephi fili mi abſtuliſti animam
tuam , & à judicio Tamaris eris
liber, quieſcens & habitans in fortitudine
ſicut leo,& ſicut vetus leo,
qui quando quieſcit quis ſurgere faciet
eum ? Non ceſſabunt reges & 10
præſides ex domo Judæ & ſcribæ
docentes legem ex ſemine ejus, uſq;
ad tempus quo veniet rex Meſſias
minor filiorum ejus,& propter eum
colliqueſcent populi. Quàm pulcher 11
eſt rex Meſſias qui ſurrecturus
eſt è domo Judæ ? ligavit lumbos
ſuos & deſcendit & inſtruxit aciem
belli *adverſus* hoſtes ſuos, interficiendo
reges cum principibus eorum,
nec eſt rex aut princeps qui illi
ſit reſtiturus : rubore inficiens montes
propter ſanguinem interfectorum
eorum, veſtimenta ejus intincta
ſanguine aſſimilantur cortici uvarum.
Quàm pulchri ſunt oculi regis 12
Meſſiæ ſicut vinum purum, ne videre
poſſit concubitus illicitos &
effuſionem ſanguinis innocentis ;
& dentes ejus puriores ſunt lacte,
ut non comedant raptum aut
direptum : & propterea rubebunt
montes ejus & torcularia ejus præ
vino, & colles ejus albi erunt præ
frumento & caulis ovium. Zebulun 13
ad littora maris habitabit, &
ipſe dominabitur portubus, & ſubiget
præfectos maris navibus, & limes
ejus perveniet uſque ad Sidon.
Iſſachar aſinus in legis *onere* 14
ferendo , & tribus fortis cognoſcens
intentiones temporum : &
ipſe recubat inter limites fratrum
ſuorum. Et vidit requiem futuri 15
ſeculi quòd bona eſſet , & partem
terræ Iſrael quòd ſuavis eſſet :
propterea inclinavit humerum ſuum
ad laborandum in lege , &
erunt illi fratres ejus ferentes munera.
Ex domo Dan futurum eſt ut 16
ſurgat vir , qui judicet populum
ſuum judiciis veritatis : ſimul illi
auſcultabunt *omnes* tribus Iſrael.
Erit vir qui eligetur & ſurget ex 17
domo Dan , ſimilis baſiliſco decumbenti
in bivio itineris , & capitibus
ſerpentum, qui inſidiatur ad ſemitam , qui mordet equum in calcaneo,
& cadit propter terrorem ejus ſeſſor ejus ſupinus retrorſum :
quemadmodum interficiet Simſon filius Manoe omnes fortes Philiſtæorum,
tam equites quam pedites , & ſubnervabit equos eorum , & præcipitabit
ſeſſores eorum retrorſum.

Hier. 8. *Jehuda te laudabunt omnes fratres tui, & de nomine tuo vocabuntur omnes Judæi, manus tuæ ulciſcentur te de inimicis tuis: erunt prævenientes & petentes pacem tuam omnes filii patris tui.* 9. *Aſſimilo ego te fili mi Juda, catulo filio leonum, ab interficientibus Joſeph tu eripiebas, & à judicio Thamaris fili mi tu eras innocens, tranquillus & manens in medio prælii quemadmodum leo, & leæna, nec eſt populus aut regnum quæ poſſit ſtare contra te.* 10. *Non deficient reges de domo Juda, neque periti doctores legis de filiis filiorum ejus uſque ad tempus quo veniet rex Meſſias cujus eſt regnum, & ei ſubjicientur tandem omnia regna terræ.* 11. *Quam pulcher eſt rex Meſſias qui ſurrecturus eſt e domo Juda: ligat lumbos ſuos, & exit in prælium contra oſores ſuos, & interficiuntur reges cum principibus: rubore tingit flumina ſanguine interfectorum eorum, & albos reddit colles ejus pinguedine fortium ipſorum: veſtimenta ejus intincta ſunt ſanguine, & ipſe ſimilis eſt calcatori uvarum* 12. *Quam pulchri ſunt oculi regis Meſſiæ viſu præ vino puro, ut non videat illis concubitus illicitos & effuſionem ſanguinis innocentis; dentes ejus magis exercitati ſunt in ritibus, quam ut comedat illis violentias et rapinas: rubicundi ſunt montes ejus vineis, & torcularia ex vino ejus, albi ſunt colles ejus ex multitudine frumenti & gregum ovium.* 14. *Iſſachar tribus fortis, et limes ejus erit ſitus inter duos limites.* 15. *Et vidit domum ſanctuarii quæ vocatur quies, quoniam bona eſt; et terram, quoniam pingues ſunt fructus ejus: et inclinavit humerum ſuum ad laborandum in lege, et erant illi omnes fratres ejus offerentes tributa.* 7. *Erit redemptor, qui ſurrecturus eſt fortis erit & elevatus ſuper omnia regna, et ille ſimilis erit ſerpenti qui cubat in ſemita, et baſiliſco qui inſidiatur in bivio itineris, qui percutit equum in calcaneo ſuo, et ab ejus terrore cogitat ſeſſor ejus terga vertere: & ille eſt Samſon filius Manoe, cujus terror fuit ſuper inimicos ejus, et pavor ſuper oſores ejus; nam interfecit reges cum principibus.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

*يهوده تو اقرار كنند بتو برادراني تو دستي تو در قفاي دشمناني تو سجود كنند بتو پسراني 8
پدري تو *بچه شير يهوده از نخچير پسري من بر آمدي بخسپيد بخسپيد چون شير و چون 9
ماده شير كه خيزاند اورا *نه گردد سلطنت از يهوده و دبيري از مياني فرزنداني او تا كه بيايد 10
مسيح او و باو جمع شود قومها *بسته بتاك كرهي او و بطايفي بچهي مادهياني او و بشست در مي 11
لباسي او و در خون انگورها پوشش او *سرخي چشمان از مي وسپيدي دندانها از شير 12
*زبولن بكناري درياها مسكن گيرد و او بكناري كشتيها و پيغولهي او ابر صيدون *يسسكر 13 14
توانگر بمال خسپا مياني دو حدها *بديد آسايش كه نيكوست و آن زمين كه خوش 15
است ميل داد كتف او ببر كشيدن بود بخراج گزار *دن حكم كند قومي او چون 16
يكه قبيلهاي يسرال *باشد دن چون مار ابر راه آن پيچيده ابر طريق آن گزا پاشنهي 17
اسب بيفتد سوارهي او بپس *

Jehudah tu, confitebuntur tibi fratres tui, manus tua erit in cervice inimicorum tuorum, reverentiam exhibebunt tibi filii patris tui. 8 *Catulus leonis Jehudah : à præda fili mi aſcendiſti : celebris evaſit, decubuit ſicut leo, & ſicut leæna, quis excitabit eum?* 9 *Non recedet imperium à Jehudah , & Scriba è medio filiorum ejus ; donec veniat Chriſtus ejus, & ei congregabuntur Gentes.* 10 *Ligans ad vitem pullum ſuum, & ad propaginem fætum aſinæ ſuæ : lavit in vino veſtimentū ſuum, & in ſanguine uvarum indumentum ſuum.* 11 *Rubedo oculorum ejus præ vino, & candor dentium præ lacte.* 12 *Zebulun in littore marium habitationem capiet , & erit in littus navibus: & angu.ᵒ ejus ad Sidon.* 13 *Iſhſhachar præpotens opibus, decumbens inter duos terminos.* 14 *Videnſq; requiem quòd ſit bona, & terrā quod ſit amœna, inclinavit humerū ſuum ad ferendum, & fuit tributum ſolvens.* 15 *Dan Judicabit populum ſuum, ſicut unus tribuum Iſrael.* 16 *Erit Dan ſicut ſerpens juxta viam, intortus juxta ſemitam, mordens calcaneum equi, & cadet eques ejus retrorſum.* 17

18 לישועתך אמר יעקב כד חמא ית גדעון בר יואש וית שמשון בר מנוח דקיימין לפרוקין לא לפורקניה דגדעון אנא מסכי ולא לפורקניה דשמשון אנא מודיק דפורקנהון פורקן דשעתא אלהן לפורקנך סכירת ואודיקית יי דפורקנך פורקן עלמין: 19 גד גדוד שבטא דגד יעברון מזיינין עם שאר שבטיא ית נחלי ארנונא והינון יכבשון קדמיהון ית עמודייא דארעא והינון יהדרון מזיינין בסופא בנכסין סגיאין וישרון בשליותא להלאה מן עיבר יורדנא דכדין אתרעון והוה להון ואתקבלו אחסנתהון: 20 מאשר טובוי דאשר מן שמינין הינון פירוי ארעיא מרבית בושמין ועיקרי סמנין: 21 נפתלי נפתלי עזגד קליל דמי לאיילא דרהיט על שיני טוריא מבשר בשורן טבן הוא בשר דעד כדון יוסף קיים והוא אזדרז ואזל למצרים ואייתי אוניתא דחקיל כפילתא דלית בה לעשו חולקא וכד הוה פתח פומיה בכנישתא דישראל למשבחא מבחר מכל לשניא: 22 בן פורת יוסף ברי דרבית יוסף ברי דרבית ותקיפת וסוף הוה עלך למתקף דכבשת יצרך בעובדא דריבונתך ובעובדא דאחך מדמי אנא לך לגופן שתילא על מבועין דמיין דשלחת שורשהא ותברת שיני כיפיא ובעוברתהא כבשת כל אילני סרקא כן כבשתא יוסף ברי בחכמתך ובעובדך טביא כל חרשי מצראי וכד הוו מקלסין קדמך הוו בנתהון דשלטונייא מהלכן על טורייא ושריין לקמך שירין וקטלאין דדהבא מן בגלל דתתלי עינך בהן ולא תליתא עינך בחדא מנהון למתחייבא בהין ליום דינא רבא: 23 וממררוהו וממרירו ליה ונצו ליה כל חרשי מצראי ואוף אכלו קורצוי קדם פרעה סברין למחתא יתיה מן יקריה אמרין עלוי לישן תליתאי דקשי הי כגירין: 24 ותשב והדרת למתב לקדמותא תקוף איבריה דלא למשמשא עם רבונתיה ואתבדרו ידוי מן הרהורא זרעא וכבש יצריה מן אולפן תקיף דקביל מן יעקב ומתמן זכא למהוי פרנסא ולאיתחברא בגלוף שמהן על אבניא דישראל: 25 מאל ממימר אלהא דאבוך יהי סועדך ומן דמתקרי שדי יברכינך ברכן דנחתן מטלא דשמיא מלעילא ומטוב ברכן מבועי תהומא דסלקן ומכסין צמחין מלרע בריכין יהויין תדייא דינקת מנהן ומעייא דרבעת בהון:

18 אמר אבונן יעקב לא לפורקני דגדעון בר יואש סכית נפשי דהיא ש ולא לפורקניה דשמשון דהוא פו עביד אלא לפורקנא דאמרת במימ למיתי לעמך בני ישראל ליה לפור סכית נפשי: 19 מדבית גד י משרין מטכסין זינין ואנון יעברון ישראל ית ירדנא ואנון יחסנון י ית ארעא דכנען ובתר כן יחזרון בש למשכניהון: 20 טובוי דאשר מה שמ היא ארעא וארעיה תהוי מספקא תפנוקי מלכיא דבני ישראל: 21 נפ עזגד דקליל למבשר בשורן טבן בשר לאבונן יעקב מן שירויא דהוא כדון יוסף בחיין והוא נחית למצ בשעא זעירא ואיתי אוניתא דח כפילה מן פלטין דיוסף וכשהוא פ פומיה בכנשתא דיעקב לישניה ה כדובשא: 22 ברי דרביתא יוסף ב דרביתא ותקפת ותתחמי לך למת מדמי אנא יוסף ברי לגופנא שתי על מבועין דמין דשלחת שורש לתהומיא ופטיש שני כל כיפיא ש למרומיא וכבשת כל אילניא כן כבש יוסף ברי בחוכמתך ית כל חרשי דמצראי וית כל חכימיהון דהוו בש דארכיבו יתך בארתיכא תנינא ד לפרעה והוו מכריזין קדמך ואמרין ד הוא אבוי דמלכא יחי ויתקיים אבו דמלכא דרב בחוכמתא וזעיר בשניא והוו בנתהון דמלכיא ובנתהון דשלטוניא מרקדן עלך על כויא ומציתין עלך מ חרכיא והוו מורקן קדמך שירין ע קטילין מניכין וכל מני דהב סבירין דא תלי עינך ומסתכל בחדא מנהון חס יוסף ברי דלא תליתא עינך בחדא מנהון והון בנתהון דמלכיא ובנתה דשלטוניא אמרין אלין לאלין דין הוא גברא חסידא יוסף דלא הלך ב חיזו עינוי ולא בתר הרהור לביה א חיזו עינוי והרהור לביה מובדין ב נשיא מגו עלמא בנין כדין יקומון מ תרין שבטיא מנשה ואפרים ויקב חולק ואחסנא עם אחיהון בפלוג ארעא 23 אמרו לקובליה ולא יכלו ליה כ חרשיהון דמצרים וכל חכימין אמ בישתיה קדם רבוניה אכלו קרצ קדם פרעה מלכא דמצרים מן בג למנחתא יתיה מן יקריה אמרו ע לישן תליתי בפלטרין דפרעה דהוה ק עלוי היך גיריא: 24 ואשרי תוקפא רוחצניה בשני ידוי ודרעוי ובעא רח מן תקיפא דאבוי דיעקב דמתחות אדרע גבורתיה מדברין ואתין שבטיא דישראל: 25 ברכן דתדין דינקת מנהון ומעיא דרבעת בהון:

18 Dixit Jacob quando vidit Gedeonem filium Joas, & Simſonem filium Manoe, qui futuri erant liberatores; Non liberationem Gedeonis ego expecto, neque liberationem Samſonis ego perſpicio, quia liberatio eorum liberatio temporalis fuit; ſed ego ſalutem tuam expecto & perſpicio, Domine, quia liberatio tua liberatio ſeculorum. 19 Tribus Gad tranſibunt armati cum reliquis tribubus torrentes Arnonis, & ipſi ſubigent ante eas columnas terræ, & ipſi revertentur armati in fine cum opibus multis, ut habitent in tranquillitate ultra tranſitum Jordanis: ſic enim eligent, accidetq; illis ut recipiant hæreditatem ſuam. 20 O felicem Aſcher! pingues erunt fructus ejus, terra ejus copioſè producet aromata & præcipuos odores. 21 Naphtali nuntius velox, ſimilis cervo currenti ſup rupes montium, annuntians lætum nuntium; annuntiavit enim hactenus Joſephum vivere, & ipſe expeditus fuit ut abiret in Ægyptum, & afferret inſtrumentum agri ſpeluncæ duplicis, in quo nulla erat ipſi Eſau portio: & quando aperuit os ſuum in Synagoga Iſrael ad laudandum, probatior erat reliquis linguis. 22 Fili mi qui creviſti Joſeph, fili mi qui creviſti, & robuſtus fuiſti, & finis fuit de te ut robuſtus eſſes, eò q ſubegiſti concupiſcentiam tuam in negotio heræ tuæ, & in opere fratrum tuorum: aſſimilo ego te viti plantatæ juxta fontes aquarum, quæ mittit radices ſuas & perfringit dentes petrarum, & per ramos ſuos ſubigit omnes arbores ſteriles; ſic ſubegiſti Joſeph fili mi ſapientiâ tuâ & operibus tuis bonis omnes magos Ægypti: & cùm laudârunt coram te, fuerunt filiæ principum euntes ſuper montes, & projicientes coram te monilia & murænulas aureas, ut ſuſpenſos haberes oculos tuos in illas; attamen non intentos habuiſti oculos tuos in unam ex illis, ut reus fieres propter eas in die judicii magni. 23 Et exacerbârunt eum, & jurgati ſunt cum eo omnes magi Ægyptiorum, & proclamaverunt accuſationes ejus coram Pharaone, cogitantes eum dejicere de gloria ſua: locuti ſunt contra eum linguâ tertiâ, quæ dura eſt ſicut ſagittæ. 24 Et rediit ut habitaret ſicut priùs robur membrorum ejus, ut non rem haberet cum hera ſua, & diſperſæ ſunt manus ejus à cogitatione ſeminis, & ſubegit concupiſcentiam ſuam propter ſeveram diſciplinam quam accepit à Jacobo, & inde dignus evaſit ut eſſet gubernator, & conjungeretur in ſculptura nominum ſuper lapides Iſrael. 25 A ſermone Dei patris tui erit auxilium tuum, & ab eo qui vocatur omnipotens benedicetur tibi, benedictionibus quæ deſcendunt à rore cœli deſuper, & de bono benedictionum fontium abyſſi, quæ aſcendunt & cooperiunt germina deorſum: benedicta ſint ubera ex quibus lactatus es, & viſcera in quibus cubuiſti.

18. Dixit pater noſter Jacob; Non redemptionem Gedeonis filii Joas, expectat anima mea quæ eſt temporalis; neque redemptionem Samſonis, quæ eſt ſalus creata: ſed redemptionem quam dixiſti verbo tuo venturam eſſe populo tuo filiis Iſrael, hanc redemptionem tuam expectat anima mea. 9 Ex domo Gad exibunt turmæ inſtruentes arma, & ipſi tranſire facient Iſraelitas Jordanem & ipſi introducent eos in hæreditatem terræ Canaan: & poſtea redibunt pacificè in tabernacula ſua 20. O felicem Aſer! quàm pinguis eſt terra & terra ejus erit ſuppeditans delicias regũ filiorũ Iſrael. 21. Naphtali cervus velox ad annuntiandum bona nova; nam ipſe annuntiavit patri noſtro Jacob ab initio quòd adhuc viveret Joſeph, & ipſe deſcendit in Ægyptum intra breve ſpatium & adduxit inſtrumentum agri duplicis ex palatio Joſeph: cùm verò aperuit os ejus in cœtu Jacob, lingua ejus dulcis fuit ut mel. 22 Fili mi qui creviſti Joſeph fili mi qui creviſti, & fortis fuiſti, & viſus es tibi fortis eſſe: aſſimilo ego Joſephum filium meum viti plantatæ juxta fontes aquarum, quæ miſit radices ſuas in abyſſos, & perfregit dentes omniũ petrarum, emiſit ſe in ſublime, & ſubegit omnes arbores: ſic ſubegiſti Joſeph fili mi ſapientiâ tua omnes magos Ægyptiorum, & omnes ſapientes eorum, qui erant eo tempore quo equitare te fecerunt in curru ſecundo Pharaonis & proclamârunt coram te, dicentes; Hic eſt pater regis: vivat & in vita conſervetur pater regis, qui magnus eſt ſapientiâ, & minor annis: & erant filiæ regum & primorum ſaltantes propter te ad feneſtras, & conſiderantes te è cancellis, & erant ſpargentes coram te monilia & annulos, murænulas, torques, & omnis generis vaſa aurea, cogitantes te ſuſpenſum habere oculum tuum & contemplari unam ex illis. Abſit tibi Joſeph fili mi, ut ſuſpenſum habeas oculum tuum in unam ex illis. Erant verò filiæ regum et principum dicentes hæ ad illas; Hic eſt vir pius Joſeph, qui non ambulavit poſt aſpectum oculorum ſuorum, nec poſt cogitationes cordis ſui; eò quòd aſpectus oculorum & cogitatio cordis perdunt filios mulierum è medio mundi; propterea ſurgent ex te duæ tribus, Manaſſes & Ephraim & accipient partem & hæreditatem cum fratribus ſuis in partitione terræ. 23. Locuti ſunt contra eum, neque prævaluerunt illi omnes arioli Ægypti, & omnes ſapientes dixerunt malum de eo coram domino ſuo; accuſârunt eum coram Pharaone rege Ægypti, ut eum dejicerent de gloria ſua: dixerunt de eo linguâ tertiâ in palatio Pharaonis, quæ fuit illi dura ut ſagittæ. 24. Sed habitare fecit robur fiduciæ ſuæ in ambabus manibus & brachiis ſuis, & petiit miſerationes à forti patris Jacob, ſub brachio fortitudinis cujus ducebantur & veniebant tribus Iſrael. 25. Benedictionibus uberum ex quib⁹ lactat⁹ es, & viſcerũ in quib⁹ cubuiſti.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

18 *بفرجهاي تو اميد كردم خدا *جد لشكر لشكر كشد او واو لشكر كشد پس *از اشر 19
چربست ناني او واو بدهد نازنيدهاي پادشاه *نفتلي چون گوزن فرستاده شده آن دها 20 21
گفتارهاي پاكيزه *پسري برومند يوسف پسري برومند ابر چشمه دختران گام نهاد ابر قلعه 22
*تلخي نمودند اورا خصومت كردند كين توختند اورا خداوندان تيرها *و بنشست در قوت 23 24
كماني او قوي شدند بازوهاي دستهاي او از حضرت جليل خداي يعقوب از انجا روزي دها
نسلي يسرال *از خداي پدري تو وياري دهد ترا ومر شدّي آفرين كند ترا آفرينها آسمان 25
از بالا آفرينها تهوم خسپا فرود آفرينها پدر ومادر *

18 In liberationibus tuis ſperavi, Deus. 19 Gad, exercitus coget ſe in eum, & ipſe exercitum coget poſteà. 20 De Aſher, pinguis erit panis ejus, & ipſe dabit delicias regis. 21 Naphtali ſicut cerva miſſa, dans eloquia pura. 22 Filius frugifer eſt Joſeph, filius frugifer juxta fontem: filiæ paſſus poſuerunt ſuper caſtellum. 23 Amaritudinem oſtenderunt in eum, & jurgium fecerunt: odium rependerunt ei domini ſagittarum. 24 Sed manſit in fortitudine arcus ejus, corroborata ſunt brachia manuum ejus à majeſtate illuſtriſſimi Dei Jaacob: indè alimentum dans ſoboli Iſrael. 25 A Deo patris tui, & auxilium dabit tibi: & Shaddai benedicet tibi benedictionibus cœli deſuper, & benedictionibus abyſſi jacentis deorſùm; benedictionibus patris & matris.

תרגום יונתן בן עוזיאל

ברכות 26 ברכתא דאבוך יתוספן על ברכתא דבריכן יתי אבהתוי אברהם ויצחק דחמידו להין רברבני עלמא ישמעאל ועשו וכל בנהא דקטורה יתכנשן כל אלין ברכתא ויתעבדן כליל דרבו לריש יוסף ולקדקדיה דגברא דהוה רב ושליט במצרים וזהיר ביקרא דאחוי : בנימין 27 בנימין שיבט תקיף כדיבא טרפיה בארעיה תשרי שכינת מרי עלמא ובאחסנתיה יתבני בית מוקדשא בצפרא יהון כהניא מקרבין אימר תדירא עד ארבע שעין ובני שמשתא יקרבון אימר תניין וברמשא יהון מפלגין מותר שאר קורבניא ואכלין גבר חולקיה : כל אלה 28 כל אלין שבטיא דישראל תריסר כולהון צדיקין כחדא ודא דמליל להון אבוהון ובריך יתהון אינש הי כברכתיה בריך יתהון : ויצו 29 ופקיד יתהון ואמר להון אנא מתכניש לעמי קברו יתי לות אבהתי למערתא די בחקל עפרון חתאה : במערה 30 במערתא די בחקל כפילתא דעל אפי ממרא בארעא דכנען דזבן אברהם ית חקלא מן עפרון חיתאה לאחסנת קבורתא : שמה 31 תמן קברו ית אברהם וית שרה אנתתיה תמן קברו ית יצחק וית רבקה אנתתיה ותמן קברית ית לאה : אקנה 32 זביני חקלא ומערתא דביה מן בני חתאה : ויכל 33 ופסק יעקב לפקדא ית בנוי וכניש רגלוי לגו דרגשא ואתנגיד ואתכניש לעמיה :

ירושלמי

26 ברכתא דאבוך יתוספן עלך על ברכתא דבריכו יתך אבהתך אברהם ויצחק מתילין לטוריא ומן ברכתא ארבעתי אמהתא דמתילן בגולמתא שרה רבקה רחל ולאה ייתין כל ברכתא אלין ויתעבדון כליל דרבו על רישיה דיוסף ולקדקדא דגברא דהוה רב ושליט בארעא דמצרים וזהיר ביקרהון דאחוי : 27 מדמי ליה לדוב חטוף בתחומיה יתבני מקדשא ובאחסנתיה תשרי איקר שכנתא דיי בצפרא יהוון כהניא מקרבין אמר תמידא ומנחתיה ועם מטמעי שמשא יהוון כהניא מקרבין אמר תמידא ומנחתיה וברמשא יהוון מפלגין קורבניא דבני ישראל :

נ

ויפול 1 וארבע יוסף ית אבוי בערס דשנדפין מחפייא דהב טב מקבעא אבנין טבין ומחזקא באטונין דבוץ תמן הוו שדיין חמרין רתיחין ותמן מוקדין רישי בוסמנין תמן הוו קיימין גברין מן דבית עשו וגברין מן דבית ישמעאל תמן הוה קאים אריא יהודה גבריהון דאחוי ענא ואמר לאחוי אתון ונבני על אבונן ארזא רמא דרישיה מטי עד צית שמייא ברם ענפוי מטלן על כל דיירי ארעא ושרשוי מטיין עד ארעית תהומא מניה קמו תריסר שבטין מניה עתיד למיקום מלכין ושליטין וכהנייא בפלוגתהון לקרבא קורבנין ומניה ליואי במחלוקתהון לזמרא הא בכן אתרכין יוסף על אנפי אבוי ובכא עלוי ונשיק ליה : ויצו 2 ופקד יוסף ית עבדוי ית אסוותא לבסמא ית אבוי ובסימו אסוותא ית ישראל :

1 וארבע יוסף בערס דשנדפין דמחפיא דהב ומקבעא מרגלין ומחוקא במאני בוצא וארגונא תמן שפכין חמרין וריחנין טבין תמן מוקדין בוסמנין תמן קימין גוברין מן בנוי דעשו תמן קימין שלטונין מן בנוי דישמעאל תמן קאים אריה יהודה גברהון דאחוי עני יהודה ואמר לאחוי אתו נבני לאבונן ארזא רמא דרישיה מטי עד צית שמיא ברם שורשוי עד דרי עלמא דמניה קמו תרי עשרתי שבטין דמניה קמו כהניא בחצוצריהון וליואי בכנריהון ובכין ארכין יוסף באפוי דאבוי ובכא עלוי ונשיק יתיה :

Targ. JONATHAN B. UZIEL

26 Benedictiones patris tui addentur ad benedictiones quibus benedixerunt mihi patres mei Abraham & Iſaac, quia deſiderârunt illas principes ſeculi Iſmael & Eſau, et omnes filii Ceturæ : congregabuntur omnes iſtæ benedictiones, et fient corona magnificentiæ capiti Joſeph, et vertici illius viri qui fuit princeps et præfectus in Ægypto, et ſplendens gloriâ fratrum ſuorum. 27 Binjamin tribus *eſt* fortis, ut lupi eſt præda ejus, in terra ejus habitabit divina majeſtas Domini ſeculi, & in hæreditate ejus ædificabitur domus ſanctuarii : in aurora erunt ſacerdotes offerentes ovem oblationis aſſiduæ uſque ad quartam horam, & inter veſperas offerent ovem ſecundam, veſperi autem divident reſiduum reliquarum oblationum, & comedent quiſque partem ſuam. 28 Omnes iſtæ tribus Iſrael duodecim, omnes ipſi juſti ſimul: & hoc ꝙ loquutus eſt ad eos pater ipſorum, & benedixit ipſis; unicuique benedixit ſecundùm benedictionem ſuam. 29 Et mandavit illis, & dixit illis; Ego congregor ad populum meum, ſepelite me apud patres meos, in ſpelunca quæ ſt in agro Ephron Chittæi. 30 In ſpelunca quæ eſt in agro duplici, quæ eſt è regione Mamre in terra Canaan : quia emit Abraham agrum ab Ephron Chittæo in hæreditatem ſepulchri. 31 Ibi ſepelierunt Abrahamum & Saram uxorem ejus; ibi ſepelierunt Iſaacum & Rebeccam uxorem ejus : & ibi ſepelii Leam. 32 Emptio agri, & ſpeluncæ quæ in eo eſt, à filiis Heth. 33 Et ceſſavit Jacob præcipere filiis ſuis, & collegit pedes ſuos in medium lecti : & expiravit, & collectus eſt ad populum ſuum.

Hieroſolymitanum.

Hier. 26. *Benedictiones patris tui addentur tibi, ad benedictiones quibus benedixerunt te patres tui Abraham & Iſaac, qui aſſimilantur montibus, & præ benedictionibus quatuor matrum quæ aſſimilantur collibus, Sara, Rebecca, Rachel & Lea : venient omnes iſtæ benedictiones, & fient corona magnificentiæ ſuper caput Joſeph, & ſuper verticem viri qui fuit princeps & præfectus in terra Ægypti, & ſplendens in gloria fratrum ſuorum.* 7. *Aſſimilo illum urſo raptori, in limite ejus ædificabitur ſanctuarium & in hæreditate ejus habitabit gloria divinæ majeſtatis Domini : in aurora erunt ſacerdotes offerentes ovem jugem unà cum cibaria oblatione ejus, & in occaſu ſolis erunt ſacerdotes offerentes ovem jugem una cum cibaria oblatione ejus, & veſpera divident oblationes filiorum Iſrael.*

CAP. L.

1 ET jacere fecit Joſeph patrem ſuum in ſtrato cedrorum, quod tectum erat auro bono, & ſubſtratum lapidibus pretioſis, quod apprehendebant funes byſſini : ibi erant effundentes vina ferventia, & ibi comburebant præcipua aromata. Ibi ſtabant fortes de domo Eſau, & fortes de domo Iſmael, ibi ſtabat leo Jehuda fortis fratrum ſuorum : reſpondit & dixit fratribus ſuis; Venite & ædificemus ſuper patrem noſtrum cedrum excelſam, cujus caput pertingat uſque ad ſummitatem cœlorũ rami autem ejus obumbrent omnes habitatores terræ, & radices ejus pertingant uſq; ad fundum abyſſi : ex eo ſurexerunt duodecim tribus, ex eo ſurrecturi ſunt reges & principes, & ſacerdotes in diviſionibus eorum ad offerendum oblationes, & ex eo Levitæ in ſeparationibus eorum ad canendum. Ecce tunc inclinavit ſe Joſeph ſuper facies patris ſui, & flevit ſuper eo, & oſculatus eſt eum. 2 Et præcepit Joſeph ſervis ſuis medicis, ut aromatibus condirent patrem ſuum : & aromatibus condierunt medici Iſraelem.

Hier. 1. *Et jacere fecit eum Joſeph in ſtrato cedrorum, quod tectum erat auro et obſitũ margaritis, et inſtratũ veſtibꝰ byſſinis & purpureis : ibi effundebant vina et odores bonos, ibi incendebant aromata, ibi ſtabant viri ex filiis Eſau, ibi ſtabant principes ex filiis Iſmael, ibi ſtabat leo Juda fortiſſimus fratrum ſuorum: reſpondit Juda, et dixit fratribus ſuis; Venite ædificemus patri noſtro cedrum excelſam, cujus caput perveniat uſque ad ſummitatem cœlorum verùm radices ejus uſque ad habitatores ſeculi; ex qua ſurgent duodecim tribus, ex qua ſtabunt ſacerdotes cum tubis ſuis, et Levitæ cum citharis ſuis. Et ipſi flebant: Joſeph etiam incurvavit ſe in facies patris, et flevit ſuper eum, et oſculatus eſt eum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* آفرينهاي پدري تو قوي شدند ابر آفرينهاي استاداني من تا آرزوي چكادهاي جاويد باشند 26
بسري يوسف و بتاركي پرهيزكار از برادراني او * بنيمين چون گرگ نخچير كند در بامداد 27
بخورد غارت و باپوار بخش كند غنيمت * همه ايشان قبيلهاي يسرال دوازده و ايشان آنچه سخن 28
گفت بايشان پدري ايشان آفرين كرد ايشانرا مردي چون آنچه آفرين او آفرين كرد ايشانرا *
* بفرمود ايشانرا و گفت بايشان من جمع شوا بقومي من گور كنيد مرا بپدراني من بآن مغارهي 29
آنچه در دشت عفرون آن حتّي * در مغارهي آنچه در دشت آن دولايي آنچه ابر پيش ممرا در زميني 30
كنعن آنچه بخريد ابرهم مر آن دشت از نزد عفرون هحتي بگرفتن قبرا * آنجا گور كردند مر ابرهم 31
و مر سره زني او و آنجا گور كردند مر يصحق و مر ربقه زني او و آنجا گور كردم مر لاه * خريداري 32
آن دشت و آن مغاره آنچه در و از نزدي پسراني حت * تمام كرد يعقوب بوصيّت كردن مر پسراني 33
او جمع كرد پايهاي او بآن بستر بناليد و جمع شد بقومي او * * فصل پنجاهم *
* بيفتاد يوسف ابر روي پدري او بگريست ابر او ببوسيد باو * بفرمود يوسف مر بندگاني او يرا مر 1 2
آن طبيبان بكافور زدن مر پدري او و كافور زدند آن طبيبان مر يسرال *

26 *Benedictiones patris tui validiores ſunt benedictionibus magiſtrorum meorum : adusque deſiderium jugorum æternitatis erunt in capite Joſeph, & in vertice piiſſimi fratrum ſuorum.* 27 *Binjamin ut lupus prædationem faciet : manè comedet prædam, & veſperì dividet ſpoliam.* 28 *Omnes iſtæ tribus Iſrael duodecim, & hæc* ſunt *quæ dixit iis pater eorum: benedixit iis, unicuique ſecundùm benedictionem ſuam benedixit eis.* 29 *Præcepit illis quoque, dicens iis; Ego aggregor ad populum meum : ſepelite me cum patribus meis in ſpelunca quæ in agro Ephron Hittæi,* 30 *In ſpelunca que* eſt *in agro Duplicitatis, quæ è regione Mamre in terra Chenaan, quam emit Abraham* cum *agro ab Ephron Hittæo in poſſeſſionem ſepulchri.* 31 *Illîc ſepelierunt Abraham & Sarah uxorem ejus, & illîc ſepelierunt Iſhac & Ribcah uxorem eius, & illîc ſepelivi Leah.* 32 *Emptio agri & ſpeluncæ quæ in eo, fuit à filiis Heth.* 33 *Finiens* demum *Jaacob mandare filiis ſuis, collegit pedes ſuos in lectum, & expirans aggregatus eſt ad populum ſuum.*

CAP. L.

1 ET *cecidit Joſeph ſuper faciem patris ſui; flenſ*que *ſuper eum, oſculatus eſt eum.* 2 *Præcepit*que *Joſeph ſervis ſuis medicis, camphorâ condire patrem ejus : & camphorâ condierunt medici, Iſrael.*

תרגום יונתן בן עוזיאל　　ירושלמי

ומלאו ושלימו ליה מן דאתבסם ארבעין יומין ארום כדין שלמין יומי בסימיא
ובכון יתיה מצראי שובעין יומין אמרין אלין לאלין איתון נבכי על יעקב חסידא
דבזכותיה עדת כפנא מן ארעא דמצרים דהוות גזירתא למהוי כפנא ארבעין
ותרתין שנין ובזכותיה דיעקב אתמנען ארבעין שנין מן מצרים ולא הוה כפנא
אלהן תרתין שנין בלחודיהן: ויעברי ועברו יומי בכיתיה ומליל יוסף עם רבני
בית פרעה למימר אין בבעו אשכחנא רחמין בעיניכון מלילו כדון במשמעיה
דפרעה למימר: אבי אבא קיים עלי למימר הא אנא מיית בקברי דחפרית לי
בארעא דכנען תמן תקברינני וכדון איסק כדון ואיקבור ית אבא ואיתוב: ויאמר
ואמר פרעה סק וקבור ית אבוך היכמא דקיים עלך: ויעל וסליק יוסף למקבור ית
אבוי וסליקו עמיה כל עבדוי דפרעה סבי ביתיה וכל סבי ארעא דמצרים: וכל בית
וכל אנש ביתא דיוסף ואחוי ובית אבוי לחוד טפלהון ועאנהון ותוריהון שבקו בארעא
דגשן: ויעל וסליקו עמיה אוף ארתכין אוף פרשין והות משירייתא סגיאה לחדא:
ויבאו ואתו עד בית אידרי דאטד די בעוברא דיורדנא וספדו תמן מספד רב ותקיף
לחדא ועבד לאבוי אובלא שבעא יומין: וירא וחמא יתבי ארעא כנענאי אובלא
בבית אדרי דאטד ושריין קטורי חרציהון בגין איקר דיעקב והוו מחוין בידיהון
ואמרין אבל תקיף דין למצרים בגין כן קרא שמא דאתר אבל מצרים די בעוברא
דיורדנא: ויעשו ועברו בנוי ליה היכדין כמא דפקידינון: וישאו ונטלו יתיה בנוי
לארעא דכנען ושמיע פתגמא לעשו רשיעא ונטל מן טורא דגבלא בלגיונין סגיאין
ואתא לחברון ולא הוה שביק ליוסף למיקבור ית אבוי במערת כפילתא מן יד
אזל נפתלי ורהט ונחת למצרים ואתא בההוא יומא ואייתי אוניתא דכתב עשו
ליעקב אחוי על פלגות מערת כפילתא ומן יד רמז לחושים בר דן ונטל סייפא
וקטע רישיה דעשו רשיעא והוה רישיה דעשו מתגלגל עד דעל לגו מערתא
ואיתנח בגו עיטפיה דיצחק אבוי וגופיה קברו בנוי דעשו בחקל כפילתא ובתר
כן קברו יתיה בנוי ליעקב במערת חקל כפילתא דיזבן אברהם ית חקלא
לאחסנת קבורתא מן עפרון חיתאה על אנפי ממרא: וישב ותב יוסף למצרים
הוא ואחוהי וכל דסליקו עמיה למקבור ית אבוי בתר דקבר ית אבוי: ויראו
וחמו אחי יוסף ארום מית אבוהון ולא הוה מסתחר עמהון כחדא למיכל
לחדא ואמר מה דילמא נטר לנא סנא יוסף ואתבא יתיב לנא ית כל בישא דגמלנא
יתיה: ויצוו ופקידו ית בלהה למימר 16
ליוסף אבוך פקיד קדם מותיה למימר
לך: כה כדנא תימרון ליוסף במטו שבוק 17
כדון לחובי אחך ולחטאיהון ארום בישא גמלו יתך וכדון שבוק בבעו לחובי עבדי אלהא דאבוך ובכא יוסף במללותהון עמיה:

ירושלמי 16 ופקידו שבטיא ית בלהה
אמתא דרחל למימר אבוך פקיד קדם
עד לא יתכניש למימר:

Targ. JONATHAN B. UZIEL.　　*Hieroſolymitanum.*

Et completi ſunt illi ex quo aromatibus conditus eſt quadraginta dies, quoniam ſic complebantur dies aromatibus conditorum : & fleverunt ipſum Ægyptii ſeptuaginta dies, dicentes alii aliis ; Venite fleamus Jacobum pium, cujus merito receſſit fames è terra Ægypti, de qua decretum erat ut eſſet *in ea* fames quadraginta & duobus annis, ſed merito Jacobi prohibiti ſunt quadraginta anni ab Ægypto, & non fuit fames niſi duobus annis ſolis. 3 Et tranſierunt dies fletus ejus ; & loquutus eſt Joſeph cum magnatibus domus Pharaonis, dicendo ; Si quæſo inveni miſerationes in oculis veſtris, loquimini jam in auditu ipſius Pharaonis, dicendo ; 4 Pater meus adjuravit me, dicendo ; Ecce ego morior : in ſepulchro quod fodi mihi in terra Canaan, ibi ſepelias me : jam verò aſcendam & ſepeliam patrem meum, tum revertar. 5 Et dixit Pharao ; Aſcende & ſepeli patrem tuum, quemadmodum adjuravit te. 6 Et aſcendit Joſeph ad ſepeliendum patrem ſuum : & aſcenderunt cum eo omnes ſervi Pharaonis ſeniores domus ejus, & univerſi ſeniores terræ Ægypti. 7 Et omnes homines domus Joſeph, & fratres ejus, & domus patris ejus : tantùm parvulos ſuos, & oves ſuas & boves ſuos reliquerunt in terra Goſen. 8 Et aſcenderunt cum eo etiam currus etiam equites : & fuit turma multa valde. 9 Et venerunt uſque ad locum arearum Atad, qui eſt trans Jordanem, & planxerunt ibi planctu magno & vehementi valde : & fecit patri ſuo planctum ſeptem diebus. 10 Et viderunt habitatores terræ Canaanæi planctum in loco arearum Atad, & projiciebant ligamina lumborum ſuorum propter gloriam Jacobi, & indicabant manibus ſuis, & dicebant ; Luctus vehemens iſte Ægyptiis : propterea vocavit nomen loci Abel Mitſraim, qui eſt ultra Jordanem. 11 Et fecerunt filii ejus illi ſicut præceperat illis. 12 Nam portârunt ipſum filii ejus in terram Canaan : & audita eſt hæc res ipſi Eſau improbo & profectus eſt ex monte Gebal cum multis legionibus, & venit in Hebron, neque permittebat Joſepho ſepelire patrem ſuum in ſpelunca duplici : ſtatim ivit Nephtali, & cucurrit & deſcendit in Ægyptum, & venit eodem die, & attulit inſtrumentum quod ſcripſerat Eſau Jacobo fratri ſuo de controverſia ſpeluncæ duplicis, & ſtatim innuit Chuſchim filio Dan ut acciperet gladium, & amputaret caput ipſi Eſau improbo ; & erat caput Eſau rotans uſque dum venit in medium ſpeluncæ, tum quievit in medio ſinu Iſaac patris ſui, & corpus ipſius ſepelierunt filii Eſau in agro *ſpeluncæ* duplicis : poſtea ſepelierunt ipſum filii ejus Jacob in ſpelunca agri duplicis (quia emerat Abraham agrũ in hæreditatem ſepulchri ab Ephron Hittæo) è regione Mamre. 13 Et reverſus eſt Joſeph in Ægyptum, ipſe & fratres ejus, & omnes qui aſcenderunt cum eo ad ſepeliendum patrem ejus, poſtquam ſepelivit patrem ſuum. 14 Et viderunt fratres Joſephi quod mortuus eſſet pater ſuus, nec diſcumberet cum illis ſimul, ut ſimul ederet : & dixerunt ; Ne fortè ſervet nobis odium Joſeph, & reddendo reddat nobis omne malũ quod retribuimus ei. 15 Et mandârunt Bilha ut diceret Joſepho ; Pater tuus præcepit ante mortem ſuam, dicere tibi. 16 Sic dicetis Joſepho ; Obſecro condona nunc peccatis fratrum tuorum, & delictis eorum, quoniam malum retribuerunt tibi ; jam verò condona obſecro peccatis ſervorũ Dei patris tui : & flevit Joſeph cũ loquerentur cum eo. 17

Hieroſ. 16 *Et mandârunt tribus Bilham ancillam Rachelis, ut diceret ; Pater tuus præcepit antequam colligeretur, dicendo.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

*تمام شدند باو چهل روز که همچنین تمام شوند روزگاراني آن کافور زدگان بگریستند اویرا مصریان 3
هفتاد روز * بگذشتند روزگاراني گریستن او سخن گفت یوسف بخانهي فرعه [بگفتن] اگر اکنون 4
یافتم جاه درچشمان شما سخن گویید اکنون درحضوري فرعه بگفتن *پدري من سوگند داد مرا 5
بگفتن اینك من میرا درگورجاي من آنچه آراسته کردم بمن در زمین کنعن آنجا گور کني مرا
و اکنون برآیم اکنون و گور کنم مر پدري من و باز گردم *گفت فرعه برآي و گور کن مر پدري تو چون 6
آنچه سوگند داد ترا* برآمد یوسف بگور کردن مر پدري او برآمدند اوازي او همه بندگان فرعه پیراني 7
خانهي او و همه پیراني زمیني مصر* وهمه خانهي یوسف و برادراني او و خانهي پدري او خاصه طفلان 8
ایشان و گوسپند ایشان و گاوي ایشان بگذاشتند در زمیني جشن* برآمد اوازي او نیز مرکب نیز سواران 9
بود آن لشکرگاه گران بغایت * بیامدند تا جرن آن اطد آنچه درگذار آن یردن تعزیت داشتند آنجا 10
تعزیت بزرك وگران بغایت بکرد بپدري او مصیبتي هفت روزگاران* بدید نشینا آن زمین آن کنعني مر 11
آن مصیبت در جرن آن اطد گفتند مصیبتي گران این بمصریان ابر همچنین بخواند نامي آن ابل
مصریم آنچه درگذاري آن یردن* بکردند پسراني او باو چون آنچه بفرمود ایشانرا* برداشتند اویرا پسراني 12 13
او بزمیني کنعن گور کردند اویرا در مغارهي دشت آن دولایي آنچه بخرید ابرهم مر آن دشت بگرفتن
گوراز نزد عفرون آن حتّي ابر پیش ممرا* بازگشت یوسف او و برادراني او و همه برآیان اوازي او بگور 14
کردن مر پدري او پسي گور کردن او مر پدري او* بدیدند برادراني یوسف که بمرد پدري ایشان 15
گفتند تا نه کین تورد بایما یوسف و باز گرداند بایما مر همه آن بدي آنچه مکافات
کردیم اویرا* بفرمودند بیوسف گفتن پدري تو وصیّت کرد بپیش مردن او گفتن * همچنین 16 17
گویید بیوسف حاجت بیامرز اکنون جرمي برادراني تو وخطاي ایشان که بدي مکافات کردند ترا
و اکنون بیامرز اکنون بجرمي بندگاني خداي پدري تو بگریست یوسف در سخن گفتن ایشان باز

Completis ei quadraginta diebus, (ſic enim complentur dies camphorâ conditorum,) fleverunt eum Ægyptii ſeptuaginta dies. 3 Tum *tranſactis diebus luctûs ejus, locutus eſt Joſeph ad domum Pharoh, dicendo ; Si jam aſſecutus ſum honorem in oculis veſtris, loquimini nunc in præſentia Pharoh, dicendo ;* 4 *Pater meus juſjurandum dedit mihi, dicendo ; En ego moriens : in ſepulchro meo quod præparavi mihimet in terra Chenaan, ibi ſepelies me : & jam aſcendam nunc, et ſepeliam patrem meum, & revertar.* 5 *Dixit Pharoh ; Aſcende & ſepeli patrem tuum, quemadmodum juſjurandum dedit tibi.* 6 *A*ſcendente itaque *Joſeph ad ſepeliendum patrem ſuum, aſcenderunt cum eo omnes ſervi domûs Pharoh, ſeniores domûs ejus, atque univerſi ſeniores terræ Ægypti :* 7 *Univerſa quoque domus Joſeph, & fratres ejus, & domus patris ejus : tantummodò infantes ſuos, et oves ſuas, & boves ſuos reliquerũt in terra Goſhen.* 8 *Aſcenderúnt*que *cum eo etiã currus, etiam equites,* & *fuerunt caſtra magna admodúm.* 9 Et *venientes ad Goren-Atad, quæ in tranſitu Jarden, planxerunt ibi planctu magno et gravi valdé : fecitq; pro patre ſuo luctũ ſeptẽ diebus.* 10 *Videntes* autem *habitatores terræ Chenaanæi luctum in Goren-Atad, dixerunt ; Luctus gravis* eſt *iſte Ægyptiis : quapropter vocaverunt nomen ejus, Abel-miſraim, qui in tranſitu Jarden.* 11 *Fecerunt* itaque *filii ejus quemadmodum præceperat eis,* 12 *Tulerunt* enim *eum filii ejus in terram Chenaan, ſepelierúnt*que *eum in ſpelunca agri Duplicitatis, quam emit Abraham* cum *agro in poſſeſſionem ſepulchri ab Ephron Hittæo è regione Mamre.* 13 *Reverſúſ*que *eſt Joſeph, ipſe & fratres ejus, omnéſque aſcendentes cum eo ad ſepeliendum patrem ejus, poſtquam ſepelivisſet patrem ſuum.* 14 *Videntes* autem *fratres Joſeph quòd mortuꝰ eſſet pater ipſorum, dixerunt ; Ne odium rependat nobis Joſeph, & reddendo reddat nobis omne malũ quod retribuimus ei.* 15 *Mandaverunt* itaque *ipſi Joſeph, dicendo ; Pater tuus mandavit ante mortem ejus, dicendo ;* 16 *Sic dicetis ad Joſeph ; Quæſo ignoſce jam delicto fratrum tuorum, & peccato eorum ; quia malum retribuerunt tibi : Et nunc ignoſce jam crimini ſervorum Dei patris tui. Flevit*que *Joſeph cùm ſermonem haberent cum ipſo.* 17

תרגום יונתן בן עוזיאל

וילכו ואזלו אוף אחוי ואתרכינו קדמוי 18
ואמרו הא אנן לך לעבדין : ויאמר
ואמר להום יוסף לא תידחלון ארום 19
לא ניגמול לכון בישתא אלהן טבתא
ארום דחיל ומתכר מן קדם יי אנא : ואתם ואתון חשבתון עלי מחשבין בישין 20
דמה דלא הוינא מסתחר עמכון למיכל מן בגלל דנטירנא לכון בבו הוא ומימרא
דיי חשבא עלי לטבתא דאבא הוה מותיב לי ברישא ומן קדם יקריה הוינא
מקבל וכדון לית אנא מקבל בגין דאיזכי למתעבדא לן שיזבתא ביומא הדין
לקיימא עם סני מדבית יעקב : ועתה וכדון לא תידחלון אנא איזון יתכון וית 21
טפליכון ונחים יתהון ומליל תנחומין על לבהון : וישב ויתיב יוסף במצרים 22
הוא ובית אבוי וחיא יוסף מאה ועשרי שנין : וירא וחמא יוסף לאפרים בנין 23
דרין תליתאין אוף בני מכיר בר מנשה כד אתילידו גזירינון יוסף : ויאמר
ואמר יוסף לאחוי הא אנא מיית ויי מידכר ידכר יתכון ויסק יתכון מן ארעא 24
הדא לארעא דקיים לאברהם ליצחק וליעקב : וישבע ואומי יוסף ית בני 25
ישראל למימר לבניהון הא אתון משתעבדין במצרים ולא תזידון למיסוק
ממצרים עד זמן דייתון תרין פרוקין ויימרון לכון מדכר דכיר יי יתכון ובעידן
דאתון סלקין תסקון ית גרמי מיכא : וימת ומית יוסף בר מאה ועשר שנין 26
ובסימו יתיה ועטרון יתיה ושוון יתיה
בגלוסקמא ושקעון יתיה בגו נילוס
דמצרים :

ירושלמי

19 ואמר להון יוסף לא תדחלון ארום
חסלת בישא דעבדתון לי הלא קדם
יי אנון מחשבתהון דבני אנשא :

ירושלמי 26 ובסימו יתיה ושמוהי
בגלוסקמא בארעא דמצרים :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et iverunt etiam fratres ejus, & inclinârunt ſe coram eo, & dixerunt; 18
Ecce nos tibi ſervi ſumus. Et dixit illis Joſeph; Ne timeatis: quia non 19
retribuam vobis malum ſed bo-
num, quoniam timeo & humilior
à facie Domini. Vos quidem cogi- 20
tâſtis contra me cogitationes malas,
quòd non diſcumbo vobiſcum ad
comedendum ideò eſſe quia vobis
ſervo inimicitias: ſed ſermo Dñi co-
gitavit de me in bonum; quia pater meus ſedere faciebat me in capite,
& propter gloriam ejus ego recipiebam, jam verò non recipiam,
quo dignus ſim ut fiat nobis liberatio hodie, ad conſervandum
populum multum è domo Jacob. Et jam ne timeatis, ego alam vos, & 21
parvulos veſtros: & conſolatus eſt eos, & locutus eſt conſolationes ſu-
per corda eorum. Et habitavit Joſeph in Ægypto, ipſe & domus patris 22
ejus: & vixit Joſeph centum & decem annis. Et vidit Joſeph ipſi 23
Ephraim filios generationum tertiarum: etiam filii Machir filii Manaſſe
quando nati ſunt, circuncîdit eos Joſeph. Et dixit Joſeph fratribus ſuis; 24
Ecce ego morior: & Dominus recordando recordabitur veſtri. & aſcen-
dere faciet vos è terra hac in terram quam juravit Abrahamo, Iſaaco, &
Jacobo. Et adjuravit Joſeph filios Iſrael, ut dicerent filiis ſuis; Ecce vos 25
ſervituti addicemini in Ægypto, ne itaque præſumatis aſcendere ex Ægypto
uſque ad tempus quo venient duo liberatores, & dicent vobis; Recor-
dando recordatus eſt Dñs veſtri: & eo tempore quo aſcendetis, aſcendere
facietis oſſa mea hinc. Et mortuus eſt Joſeph natus centum & de- 26
cem annos: & aromatibus condi-
erunt ipſum, & ſuffierunt ipſum,
& poſuerunt ipſum in capſa, &
ſubmerſerunt ipſum in medium Ni-
li Ægypti.

Hieroſ. 19. *Et dixit illis Joſeph; Ne timeatis, quia finitum eſt malum quod feciſtis mihi. annon coram Domino ſunt cogitationes filiorum hominis?*

Hieroſ. 26. *Et illum condivere, eumque in arca in terra Ægypti poſuere.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* برفتند نیز برادراني او بیفتادند بپیش او گفتند اینك ایما بتو بندگان * گفت بایشان 18 19
یوسف نه ترسید ترسیدگاري خدا من * وشما اندیشیدید ابر من بدي خدا بیاندیشید 20
آنرا بنیکویي بسبب کردن چون روز این برهاندن قومي بسیار * و اکنون نه ترسید من نفقه 21
دهم شمارا و مر طفلاني شما خوشي داد ایشانرا و سخن گفت ابر دلي ایشان * بنشست یوسف 22
در مصر او وخانهي پدري او بزیست یوسف صد وده سال * بدید یوسف بافریم پسري 23
سیمین نیز پسراني مکیر پسري منسّه پرورده شدند ابر زانوهاي یوسف * گفت یوسف ببرادراني 24
اومن میرا وخدا یاد کردن یاد کند شمارا وبرآورد شمارا ازآن زمین آن این بآن زمیني آنچه
سوگند خورد بابرهم بیصحق وبیعقوب * سوگند داد یوسف مر پسراني یسرال بگفتن یاد کردن 25
یاد کند خدا شمارا بر آورید مر استخوانهاي من ازینجا * وفات یافت یوسف قدري صد وده 26
سالها کافور زدند اویرا نهاده شد در صندوق در مصر *

Euntes etiã fratres ejus prociderunt 18
coram eo, & dixerunt; Ecce nos tibi
ſervi. Dixit illis Joſeph; Ne metua- 19
tis, timens Dei ego ſum. *Et vos cogi-* 20
tâſtis adverſùm me malum, at *Deus*
cogitavit illud in bonum, causâ
faciendi ſecundùm diem hanc, ad
vivificandum populũ multum. Nunc 21
ergò ne timeatis, ego expenſas ſuppe-
ditabo vobis et parvulis veſtris:
conſolationẽ dedit iis, locutúſque eſt
ad cor ipſorũ. Sedit autem *Joſeph in* 22
Ægypto, ipſe & domus patris ſui:
vixitque Joſeph centum ac decem
annos. Et *vidit Joſeph ipſi* Ephraim 23
filiũ tertiæ generationis: *etiam filii*
Machir filii Menaſſeh, enutriti ſunt
ad genua Joſeph. Dixitque *Joſeph* 24
fratribus ſuis, Ego morior: at Deus
recordando recordabitur veſtri, &
tollet vos è terra hac, ad terrã quam
juravit ipſi Abraham & Iſhac &
Jaacob. Jusjurandum igitur 25
dedit Joſeph filiis Iſrael, dicendo;
Quum *recordando recordatus fuerit*
Deus veſtri, tolletis oſſa mea abhinc.
Defunctus eſt itaque *Joſeph circa* 26
centum & decem annorum, & cam-
phorâ condierunt eum, & poſitus eſt
in arca in Ægypto.

נשלם ספר בראשית

Abſolutus eſt liber Beréſhith.

ואלה שמות

EXODUS.

תרגום יונתן בן עוזיאל

א

ואלין שמהת בני ישראל דעלו למצרים עם יעקב גבר עם אנש ביתיה 1
עלו : ראובן ראובן שמעון לוי ויהודה : יששכר יששכר זבולן ובנימין : דן 2 3
דן ונפתלי גד ואשר : ויהי והוה סכום כל נפשתא נפקי ירכא דיעקב שובעין 4
נפשתא עם יוסף ובנוי דהוו במצרים : 5

Targ JONATHAN B. UZIEL.

CAPUT. I.

Iſta autem ſunt nomina filiorum Iſrael qui ingreſſi ſunt in Ægyptum, 1
cum Jacobo quiſque cum hominibus domus ſuæ introierunt. Ruben, Si- 2
meon, Levi, & Jehuda: Iſſachar, Zebulun, & Binjamin: Dan, & 3
Nephtali, Gad, & Aſcher. Et fuit numerus omnium animarum exe- 4
untium de femore Jacob ſeptuaginta animæ, cum Joſeph & filiis ejus qui 5
erant in Ægypto.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* فصل اوّل *

* وایشان نامهاي پسراني یسرال آن آمدگان بمصر اوازي یعقوب مرد وخانهي او 1
بیامدند * راوبن شمعون لوي ویهوده * یششکر زبولن وبنیمین * دن ونفتلي 2 3
جد واشر * بود همه جان بیرون آیاني راني یعقوب هفتاد جان ویوسف بود در 4 5
مصر *

CAP. I.

Et hæc ſunt nomina filiorum 1
Iſrael venientium in Ægyptum
cum Jaacob: quiſque & domus
ejus venerunt: Reuben, Shimeon, 2
Levi, & Jehudah, Iſſhachar, 3
Zebulun, & Binjamin, Dan, & 4
Naphtali, Gad, & Aſher. Fue- 5
runt omnes animæ egredientes ex
femore Jaacob, ſeptuaginta ani-
mæ: Joſeph verò erat in Ægy-
pto.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

וימת ומית יוסף ובתריה מיתו כל אחוהי וכל דרא ההוא׃ ובני ובנוי דישרא
נפישו ואיתילידו וסנו ואתקיפו לחדא ואיתמליאת ארעא מנהון׃ ויקם וק
מליך חדת כמין שירויא על מצרים
דלא חכים ית יוסף ולא הליך בנימוסוי׃
ויאמר ואמר לעמיה הא עמא בית 9
ישראל סגיאין ותקפין יתיר מיננא׃
הבה איתון כדון נתיעט עליהון בהלין 10
דינין נזער יתהון קדם עד לא יסגון ויהוי ארום יארע יתן סדרי קרבא
ויתוספון לחוד הינון על סנאינן וישיצון יתנא ולא ישיירון מיננא אוף לא ח
ומן בתר כדין יפקון להון מן ארעא׃
וישימו ושוון עליהון רברבנין מפלחנין 11
מן בגלל למצערא יתהון בשעבודהון ובניין קוריין תלילין לשום בית אוצ
דפרעה ית טאנים וית פילוסין׃ וכאשר והיכמא דמעניין להון היכדין ה
סגן והיכדין הוון תקפין ואיתיעקו מצראי בחייהון מן קדם בני ישראל׃ ויעב
ושעבידו מצראי ית בני ישראל בקשיו׃ וימררו ואמררו ית חייהון בפולח
קשיא בטינא ובליבנין ובכל פולחנא באנפי ברא ית כל פולחנהון ד
מפלחין בהון בקשיו׃ ויאמר ואמר פרעה דמך הוה חמי בחילמיה והא
כל ארעא דמצרים קיימא בכף
מודנא חדא וטליא בר אימרתא בכף
מודנא חדא והות כרעא כף מודנא
מטליא בגוויה מן יד שדר וקרא לכל
חרשי מצרים ותני להון ית חולמיה
מן יד פתחון פומהון ינים וימברס רישי חרשיא ואמרין לפרעה ביר ח
עתיד למהוי מתיליד בכנישתהון דישראל דעל ידוי עתידא למחרבא כ
ארעא דמצרים ובגין אתיעט פרעה מלכא דמצרים לחייתא יהודייתא
דשמא דחדא שפרה היא יוכבד ושמא דתנייתא פועה היא מרים
ברתה׃ ויאמר ואמר כד תהוויין מולדן ית יהודייתא ותיסתכין עלו
מתברא אין ביר דכר הוא ותקטלון יתיה ואין ברתא נוקבא היא ותתקיים׃
ותיראן ודחילא חייתא מן קדם יי ולא עבדו היכמא דמליל עמהון מלכא
דמצרים וקיימא ית בנייא׃ ויקרא וקרא מלכא דמצרים לחייתא ואמר להו
למא דין עבדתין ית פתגמא הדין וקיימתין ית בנייא׃

ירושלמי 8 וקם מלכא בשירוי
מצרים דלא חכים ית יוסף ולא
בנימוסוי׃ 10 ויקטלון יתן ויסקון
בשלם מן ארעא׃

ירושלמי 11 ית טנים וית פילו

ירושלמי 15 ואמר מלכא דמצ
למילדתא עבריתא דשמה דח
שפרה והיא הות יוכבד ושמה דת
פועה היא הות מרים׃

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et mortuus eſt Joſeph, & poſt eum mortui ſunt omnes fratres ejus, 6
& tota illa generatio. Porrò filii Iſrael creverunt & procreaverunt 7
liberos, & aucti ſunt & prævaluerunt plurimum: ita ut terra
repleta eſſet ab eis. Et ſurrexit rex novus tanquam à principio ſuper 8
Ægyptum, qui non cognoſcebat
Joſeph, neque ambulabat
in ſtatutis ejus. Et dixit populo 9
ſuo; Ecce populus filiorum Iſrael
multi & fortiores nobis ſunt. Venite 10
nunc conſilium ineamus contra
eos: iſtis judiciis minuamus
eos, antequam multiplicentur, &
accidat ut cum occurrerit nobis acies belli, addantur etiam illi inimicis
noſtris, & perdant nos, & non relinquant ex nobis etiam
unum, & poſtea exeant ſibi è terra. Et conſtituerunt ſuper eos principes 11
inſtitores operum, ut affligerent
eos in ſervitute ſua: & ædificabant
civitates munitas, ad conſtituendum
locum theſaurorum Pharaonis,
Tanim, & Peluſium. Et quanto plus opprimebant eos, 12
tanto plus multiplicabantur, & tanto plus prævalebant: & anxii
erant Ægyptii in vita ſua propter filios Iſrael. Et ad ſervitutem adegerunt 13
Ægyptii filios Iſrael cum duritia. Et amaritudine affecerunt 14
vitam eorum ſervitute durâ, in luto, & lateribus, & in omni ſervitute
in ſuperficie agri: omnis ſervitus eorum qua eos ſervire faciebant,
dura erat. Et dixit Pharao, *quòd* dormierat *et* viderat in 15
inſomnio ſuo, & ecce univerſa
terra Ægypti ſtabat in lance ſtateræ
una, & agnus filius ovis erat
in lance ſtateræ alterâ; deprimebatur
autem lanx ſtateræ ab ove quæ
erat in medio ejus: ſtatim miſit &
vocavit omnes præcipuos magos
Ægyptiorum, & naravit illis ſomnium
ſuum; è veſtigio aperuerunt os ſuum Jannis & Jimbres principes magorum,
& dixerunt Pharaoni; Puer unus naſciturus eſt in congregatione
Iſraelitarum, cujus manu deſtruenda eſt tota terra Ægypti: propterea dedit
conſilium Pharao rex Ægypti obſtetricibus Judæorum, quarum unius
nomen erat Schiphra, illa eſt Jokebed, nomen autem ſecundæ Puah,
illa eſt Maria filia ejus. Dixit autem; Quando parere facietis Judæas, 16
& videbitis in ſella: ſi fuerit filius mas, interficietis eum; ſi vero
filia fœmina, illam vivam conſervabitis. Et timuerunt obſtetrices 17
à facie Domini, nec fecerunt ſicut loquutus erat cum illis rex
Ægypti: ſed conſervârunt filios. Et vocavit rex Ægypti obſtetrices, 18
& dixit illis; Cur ſic feciſtis hanc rem, & vivos conſervâſtis
filios?

Hieroſ. 8 *Et ſurrexit rex* ut *in initio ſuper Ægyptum, qui non cognoſcebat Joſeph, neque ambulabat in ſtatutis ejus.* 10 *Et interficiant nos, & aſcendant ſibi in pace è terra.*

Hieroſ. 11 *Tanim et Peluſium.*

Hieroſ. 15 *Et dixit rex Ægypti obſtetricibus Hebræis, quarum unius nomen erat Schiphra, et illa erat Jokebed, nomen autem ſecundæ erat Pua, illa erat Maria.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* بمرد يوسف و همه برادراني او و همه آن عصري او * و پسراني يسرال برومند شدند
و برايیدند و بسيار شدند و قوي شدند در غايتي غايت و پر شد آن زمين از ايشان *
* بر خاست پادشاهي نو ابر مصر آنچه نه دانست مر يوسف * گفت بقومي او اينك
قومي پسراني يسرال بسيار و قوي از ايما * بيا حيلت كنيم با او تا نه بسيار شود و باشد
كه فراز رسد ايمارا كارزار بيافزايد نيز او ابر دشمناني ايما و كارزار كند در ايما و بر
آيد از آن زمين * بنهادند ابر او اميراني خراجها بسبب رنجاندن اويرا در بارهاي
ايشان آبادان كرد شهرهاي انبار خانها بفرعه مر فيتم و مر رعمسس * و چون آنچه
برنجانند اويرا همچنين بسيار شود و همچنين قوي شود ستوه شدند از پيش پسراني
يسرال * كار فرمودند مصريان مر پسراني يسرال در سختي * تلخ كردند مر زندگي
ايشان در كاري سخت و در گل و در خشتها و در همه كار در دشت مر همه كاري
ايشان آنچه كار كردند در ايشان در سختي * گفت پادشاهي مصر بدايگان آن
عبري زنان آنچه نامي آن يكه شفره و نامي آن دويمي فوعه * گفت در دايگي
كردني شما مر آن عبري زنان ببينيد ابر آن سنگها اگر پسرست او بكشيد اويرا
و اگر دخترست آن زنده باشد * بترسيدند آن دايها مر آن خدا و نه كردند چون
آنچه سخن گفت بايشان پادشاهي مصر زنده گذاشتند مر آن كودكان * بخواند
پادشاهي مصر بدايها گفت بايشان چه معني بكرديد مر آن سخن آن اين زنده
گذاشتيد مر آن كودكان :

Mortuúſque eſt Joſeph, & omnes 6
fratres ejus, & tota ætas illa.
Porrò filii Iſrael fœcundi facti 7
ſunt, & procreârunt & multiplicati
ſunt: ac roborati ſunt valdè
valdè, & impleta eſt terra
ab illis. Surrexit interim *rex* 8
novus ſuper Ægyptum, qui non
novit Joſeph: Dixit populo ſuo; 9
En populus filiorum Iſrael multus
& fortior nobis eſt *Venite, ver-* 10
ſutè agemus cum illo, ne multiplicetur:
& ſit, quando ſupervenerit
nobis bellum, addatur etiam ipſe
inimicis noſtris, & prælium faciat
in nos, & aſcendat è terra.
Poſuerunt itaque *ſuper eum prin-* 11
cipes tributorum, cauſâ affligendi
*eum oneribus ſuis: ædificavit*que
urbes repoſitorias pro Pharoh,
Phitom & Raameſis. Et quem- 12
admodum affligebant eum, ſic roborati
ſunt: & *pertæſi ſunt à conſpectu*
filiorum Iſrael. Opus itaque 13
injunxerunt Ægyptii filiis Iſrael,
cum duritia, Et *amaram fece-* 14
runt vitam eorum in opere duro,
& luto, & lateribus, omnique
opere in agro: omne opus eorum quod
inflixerunt iis, fuit *in duritia.*
*Dixit*que *rex Ægypti obſtetrici-* 15
bus Hebræarum mulierum: quarum
nomen unius Shiphrah, &
nomen ſecundi Phuah: Dixit 16
inquam, *Cùm obſtetricaveritis*
Hebræas mulieres, videbitis ſuper
lapides: ſi filius eſt ipſe, interficietis
eum: & ſi filia eſt ipſa, vivet.
Timuerunt autem *obſtetrices* 17
Deum, & non fecerunt quemadmodum
locutus fuerat iis rex Ægypti:
at vivos reliquerunt pueros.
Vocans igitur *rex Ægypti* 18
obſtetrices, dixit illis; Quâ mente
feciſtis verbum hoc? vivos
reliquiſtis pueros.

19 ותאמרן ואמרן חייתא לפרעה ארום לא כנשייא מצריתא יהודיתא ארום זריזן וחכימן בדעתיהן הינין קדם עד לא תיתי לוותהון חייתא הינין תליין עיניהן בצלו מצלן ובעיין רחמין מן קדם אבוהן דבשמייא והוא שמע בקל צלותהן ומן יד הינין מתעניין וילדן ופרקן בשלם : 20 וייטב ואוטב יי לחייתא וסגו עמא ותקיפו לחדא : 21 ויהי והוה כד דחילא חייתא מן קדם יי וקנו להן שום טב לדריא ובנא להין מימרא דיי בית מלכותא ובית כהונתא רבתא : 22 ויצו וכד חמא פרעה כדין בכן פקיד לכל עמיה למימר כל ביר דכר דאיתיליד ליהודאי בנהרא תטלוקניה וכל ברתא תקיימון :

19 ארום חיין אנין עד לא תיתי לוותהון מילדתא אנין מצלן קדם אבוהין דבשמיא והוא עני יתהין ואנין ילדן : 21 ארום דחילן מילדתא מן קדם יי וקנין להין שום טב בנו דריא ועבדו להין בתים ביתא דלוייא וביתא דכהונתא רבתא :

ב

1 וילך ואזל עמרם גברא דמשבט לוי ואותיב בכילתא וגנונא דהלולא ית יוכבד אינתתיה דתריך מן קדם גזירתא דפרעה והוות ברת מאה ותלתין שנין כד אהדרה לוותיה ואתעביד לה ניסא והדרת לעלימותא כמה דהות כד היא זעירתא מיקריא ברת לוי : 2 ותהר ואיתעברת איתתא וילידת ביר בסוף שיתא ירחין וחמת יתיה ארום בר קיומי הוא ואטמרתיה תלת ירחין דסכומהון תשעא : 3 ולא ולא הות אפשר לה תוב לאטמרתיה דמצראי מרגשין עלה ונסיבת ליה תיבותא דטונס וחפתא בחימרא ובזיפתא ושוית בגוה ית טליא ושויתיה בגו גומייא על גיף נהרא : 4 ותתצב ואיתעתדת מרים אחתיה מרחיק לאיתחכמא מה יתעביד ליה : 5 ותרד וגרי מימרא דיי צולקא דשחנא וטריב בישרא בארעא דמצרים ונחתת ברתיה דפרעה לאתקררא על נהרא ועולימתהא אזלן על גיף נהרא וחמת ית תיבותא בגו גומייא ואושיטת ית גרמידא ונסיבתא ומן יד איתסיית מן שיחנא ומן טריבא : 6 ותפתח ופתחת וחמת ית רביא והא טליא בכי וחסת עלוי ואמרת מן בני יהודאי הוא דין : 7 ותאמר ואמרת אחתיה לבת פרעה האיזיל ואיקרי ליך איתא מניקתא מן יהודייתא ותוניק ליך ית רביא : 8 ותאמר ואמרת לה ברת פרעה איזילי ואזלת טליתא וקרת לאמיה דרביא : 9 ותאמר ואמרת לה ברת פרעה אובילי ית רביא הדין ואוניקתיה לי ואנא איתין ית סוטרך ונסיבת איתתא ית רביא ואוניקתיה :

ירושלמי 1 ואזל גברא משבטא דלוי ונסיב ית יוכבד חביבתיה ליה לאתא :

ירושלמי 3 ושויתיה באפרה על גב נהרא :

19 Et dixerunt obſtetrices Pharaoni; Quoniam non ſicut mulieres Ægyptiæ Judeæ ſunt : quia ſedulæ ſunt & cognoſcentes mente ſua, antequam veniat ad eas obſtetrix attollunt oculos ſuos cum oratione, orant & petunt miſerationes à facie Patris ſui qui eſt in cœlis, & ipſe exaudit vocem precationis earũ, & ſtatim exaudiuntur & pariunt, & liberantur in pace. 20 Et benefecit Dominus obſtetricibus : & multiplicatus eſt populus, prævalueruntque valde. 21 Et factum eſt, cùm timuiſſent obſtetrices à facie Domini & acquiſiviſſent ſibi nomen bonum per omnes ætates, ut ædificaret illis ſermo Domini domum regiam, & domum ſacerdotii magni. 22 Cùm autem vidiſſet Pharao hoc, tunc præcepit univerſo populo ſuo, dicendo; Omnis filius mas qui naſcetur Judæis, in fluvium projicietis eum, omnem autem filiam vivam conſervabitis.

Hieroſ. 19. *Quoniam vivaces ſunt : antequam veniat ad eas obſtetrix, ipſæ orant coram Patre ſuo qui eſt in cœlis, & ipſe audit eas, & illæ pariunt.* 20. *Quoniam timuerunt obſtetrices à facie Domini, & acquiſierunt ſibi nomen bonum in medio ætatum, & fecerunt illis domos; domum Levitarum & domum ſacerdotii magni.*

CAP. II.

1 ET abiit Amram vir qui erat ex tribu Levi, & ſedere fecit in ſponſa & thalamo Jokebed uxorem ſuam, quam repudiârat propter decretum Pharaonis; nata autem erat centum & triginta annos cùm reverſa eſt ad eum, & factum eſt illi miraculum, & iterum facta eſt juvenis, quemadmodum fuerat cum parvula vocaretur filia Levi. 2 Et prægnans facta mulier peperit filium in fine ſex menſium : & vidit ipſum quod puer eſſet vivaciſſimus, & abſcondit eum tribus menſibus, qui erat numerus novem *menſium*. 3 Neque poterat amplius abſcondere eum, quia Ægyptii ſentiebant illam, itaque accepit ſibi arcam ex junco & texit eam bitumine & pice : & poſuit in medio ejus puerum, & poſuit eum in medio juncorum, ad littus fluminis. 4 Et ſtatuit ſe Maria ſoror ejus procul, ut cognoſceret quid de eo fieret. 5 Et immiſit ſermo Domini cicatricem ulceris, & inflammationem carnis in terra Ægypti; & deſcendit filia Pharaonis ut refrigerium captaret ad flumen, & puellæ ejus ibant ad littus fluminis : & vidit arcam in medio juncorum, & extendit brachium & accepit, & ſtatim ſanata eſt ab ulcere & ab inflammatione. 6 Et aperuit & vidit puerum, & ecce puer flebat : & miſerta eſt ejus, & dixit; Ex filiis Judæorum eſt iſte. 7 Et dixit ſoror ejus filiæ Pharaonis; Num ibo & vocabo tibi mulierem nutricem ex Judæis, ut lactet tibi puerum? 8 Et dixit illi filia Pharaonis, Abi : & abiit puella, & vocavit matrem pueri. 9 Et dixit illi filia Pharaonis; Defer puerum hunc, & lacta eum mihi, & ego dabo tibi mercedem tuam : & accepit mulier puerum & lactavit eum.

Hieroſ. 1. *Et abiit vir è tribu Levi, & accepit Jokebed patruam ſuam ſibi in uxorem.*

Hieroſ. 3. *Et poſuit eum in junceto in ſuperficie fluminis.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

19 *گفتند آن دایها بفرعه که نه چون زنانی آن مصریان آن عبری زنان که هنرمندان ایشان در
پیش بیاید بایشان آن دایه برایند * 20 نیکویی کرد خدا بدایها بسیار شد آن قوم قوی
شدند بغایت * 21 بود که بترسیدند آن دایها مر آن خدا بکرد بایشان خانها * 22 بفرمود فرعه
بهمه قومی او بگفتن همه آن پسر آن زاده شوا بآن رود بیندازید اویرا و همه آن دختر زنده
گذارید *

* فصل دوم *

1 * برفت مردی از خانهی لوی بستاند مر دختری لوی * 2 آبستن شد آن زن برایید پسر
بدید اویرا که نیکوست او نهان کرد اویرا سه ماهها * 3 و نه توانست نیز نهان کردن اویرا
بستاند باو کشتی دوخ قیل گرفت آنرا در قیل و در زفت بنهاد در آن مر آن کودك
بنهاد در نیزار ابر لبی آن رود * 4 بیاستاد خواهری او از دور بدانستن چه کرده شود
باو * 5 فرود آمد دختری فرعه بشستن ابر آن رود و کنیزکان آن روان ابر کناری آن
رود بدید مر آن کشتی در میانی آن نیزار بکشید مر دستی آن بستاند آنرا * 6 بگشاد
بدید اویرا مر آن کودك و اینك کودك گریا شفقت برد ابر او و گفت از کودکانی
عبریان این * 7 گفت خواهری او بدختری فرعه ها بروم و بخوانم بتو زنی شیر دها ازان
عبری زنان و شیر دهد بتو مر آن کودك * 8 گفت بآن دختری فرعه برو برفت آن
دختر بخواند مر مادری آن کودك * 9 گفت بآن دختری فرعه ببر آن کودك آن این
و شیر ده اویرا بمن و من بدهم مر مزد تو بستاند آن زن آن کودك و شیر
داد اویرا *

19 *Reſponderunt obſtetrices ipſi Pharoh, quòd non ſicut mulieres Ægyptiæ ſunt Hebrææ mulieres : nam ob artes ſunt, priuſquàm veniat ad eas obſtetrix, pariunt.* 20 *Benè fecit* itaque *Deus obſtetricibus, & multiplicatus populus roboratus eſt admodùm.* 21 *Fuit*que, *quia timuerunt obſtetrices Deum, fecit eis domos.* 22 *Præcepit* igitur *Pharoh toti populo ſuo, dicendo; Omnem filium natum, in flumen projicietis eum : omnem vero filiam, vivam relinquetis.*

CAP. II.

1 P*Ergens* autem *vir quidã de domo Levi, accepit filiam Levi.* 2 *Gravida* autem *facta mulier peperit filium : & videns eum elegantem eſſe, abſcondit eum trib⁹ menſibus.* 3 *Et* quum *non potuiſſet adhuc abſcondere eum, accepit ei navem junceam; & bituminatâ bitumine ac pice, poſuit in eam puerum, poſuitque in arundineto ſuper labrum fluminis.* 4 *Stabat* autem *ſoror ejus à longè, ad ſciendum quid fieret ei.* 5 Tum *deſcendens filia Pharonis ad flumen ad lavandum, puellis ejus deambulantibus ſuper ripam fluminis, vidit navem in medio arundineti, & extendens manum ſuam, accepit eam.* 6 *Aperiẽnſ*que *vidit ipſum infantem : & ecce infante flente, miſerta eſt ejus, & dixit; Ex pueris Hebræorum eſt hic.* 7 *Et dixit ſoror ejus ad filiam Pharoh; Num ibo & vocabo ad te mulierem aliquam lactantem ex Hebræis mulieribus, & lactabit pro te puerum?* 8 *Reſpondit ei filia Pharoh; Vade. Profecta* itaque *puella, vocavit matrem pueri.* 9 *Cui dixit filia Pharoh; Tolle puerum iſtum, & lacta eum pro me, & ego dabo mercedem tuam :* ſic *accepit mulier puerum, & lactavit eum.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויגדל ורבא רביא ואייתיתיה לברת 10
פרעה והוה לה חביב הי כביר וקרת
שמיה משה ארום אמרת מן מוי דנהרא שחילתיה: ויהי והוה ביומיא
האינון ורבא משה ונפק לות אחוהי וחמא באניק נפשיהון ובסוגי פולחנהון וחמא
גבר מצראי מחי גבר יהודאי מאחוי:
ויפן ואיסתכל משה בחכמת דעתיה 12
ואיתבונן בכל דר ודר והא לא קאים מן
ההוא מצראי גבר גיור ולא דעביד
תתובא מן בני בנוי עד עלמא ומחא
ית מצראי וטמריה בחלא: ויצא ונפק ביומא תניינא ואודיק והא דתן ואבירם
גוברין יהודאין נצן וכד חמא די זקף דתן ידיה על אבירם למימחיה אמר ליה
למא אנת מחי לחברך: ויאמר ואמר ליה דתן מאן הוא דמני יתך לגב
רב ודיין עלנא הלא למקטלי אנת אמר כמא דקטלת ית מצראי ודחיל מש
ואמר בקושטא אתפרסם פתגמא: וישמע ושמע פרעה ית פתגמא הדין ובעא
למקטול ית משה וערק משה מן קדם פרעה ויתיב בארעא דמדין ויתיב על
בירא: ולכהן ולעונים דמדין שבע בנתא ואתו ותלאה ומלאה ית
מורביוואתא לאשקאה ית ענא דאבוהן: ויבאו ואתון רעיא וטרדונין וקם
משה בכח גבורתיה ופרקינין ואשקי ית ענהין: ותבאן ואתאה לות
רעואל אבוה דאבוהן ואמר מה דין אוחיתון למיתי יומא דין: ותאמר
ואמרא גברא מצראי שיזבנא מן ידא דרעיא ולחוד מדול חד דלה לן
ואשקי ית ענא: ויאמר ואמר לבנתיה דבריה והאן הוא למא דנן
שבקתין ית גברא קרין ליה וייכול לחמא: ויואל וכד חכים רעואל דערק
משה מן קדם פרעה טלק יתיה לגובא והות צפרה ברתיה דבריה מפרנסא יתיה
בסיתרא בזמן עישרתי שנין ולסוף עישרתי שנין אפקיה מן גובא ועל משה בגו
גינוניתא דרעואל והוה מודי ומצלי קדם יי דעבד עמיה ניסין וגבורן ואיסתכל
ית חוטרא דאיתבריאת ביני שמשתא וחקיין ומפרש עלה שמא רבא ויקירא דביה
עתיד למעבד ית תימהיא במצרים וביה עתיד למיבזע ית ימא דסוף ולהנפקא מוי
מן כיפא והוה דעיץ בגו גינוניתא ומן יד אושיט ידיה ונסביה הא בכין צבי משה
למיתב עם גברא ויהב ית צפרה ברת ברתיה למשה: ותלד וילידת ביר דכ
וקרא שמיה גרשום ארום אמר דייר הויתי בארעא נוכראה דלא דידי:

10 דליתיה:

ירושלמי 12 ואסתכל משה ב
קודשא בתרין עולמיא וחזא והא ל
גיור עתיד למיקום מההוא מצריא וק
ית מצריא וטמן יתיה בחלא:

Targ. JONATHAN B UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et crevit puer, & adduxit eum ad 10
filiam Pharaonis, & fuit illi dilectus tanquam filius: & vocavit
nomen ejus Moſe, quoniam dicebat; Ex aquis fluminis extraxi eum.
Et fuit in diebus illis crevit Moſes, & exiit ad fratres ſuos, & vi- 11
dit anguſtiam animæ ipſorum, & multam ſervitutem eorum: & vidit virum Ægyptium percutientem virum Judæum ex fratribus ſuis.
Et prævidit Moſes ſapientiâ men- 12
tis ſuæ, & conſideravit quamlibet ætatem, & ecce futurus non erat ex illo Ægyptio vir proſelytus, aut ex nepotibus ejus qui ageret pœnitentiam in ſeculum: itaq; percuſſit Ægyptium, & occultavit eum in arena. Et exiit die ſecundo, 13
& vidit, & ecce Dathan & Abirom viri Judæi contendebant: cùm
autem vidit quod levaret Dathan manum ſuam contra Abirom ad per-
cutiendum eum, dixit illi; Cur tu percutis ſocium tuum? Cui re- 14
ſpondit Dathan; Quis eſt qui præfecit te in virum principem & ju-
dicem ſuper nos? annon ut occidas me tu dicis, quemadmodum tu
interfeciſti Ægyptium? & timuit Moſes, & dixit; Vere manifeſtata
eſt res. Et audivit Pharao hanc rem, & quæſivit interficere Moſen: 15
& fugit Moſes à facie Pharaonis, & habitavit in terra Madian, &
ſedit juxta puteum. Sacerdoti autem Madian ſeptem erant filiæ, & 16
venerunt, & hauſerunt, & repleverunt canales, ad potandum gregem
patris ſui. Et venerunt paſtores, & expulerunt eas: & ſurrexit 17
Moſes in fortitudine roboris ſui, & liberavit eas, & potavit gre-
gem earum. Et venerunt ad Rehuel avum ſuum, qui dixit illis; 18
Quid hoc feſtinâſtis venire hodie? Et reſponderunt; Vir Ægyptius 19
liberavit nos è manu paſtorum, & etiam hauriendo unus hauſit no-
bis, & potavit gregem. Et dixit filiabus filii ejus; Et ubi eſt? Cur 20
hoc reliquiſtis virum? vocate illum, ut comedat panem. Cùm au- 21
tem ſcivit Rehuel quòd fugiſſet Moſes à facie Pharaonis, miſit eum
in foveam; ſed Tſippora filia filii ejus alebat eum clam tempore de-
cem annorum: in fine autem decem annorum eduxit eum ex fovea,
& ingreſſus eſt Moſes in medium thalami Rehuelis, & gratias age-
bat & orabat coram Domino eò quod feciſſet cum eo miracula &
virtutes, & vidit virgam quæ creata fuerat inter veſperas, & ſculpſit
in eam & expoſuit ſuper eam nomen magnum & pretioſum, virtute
cujus facturus erat miracula in Ægypto, & virtute illius facturus erat
mare juncoſum, & educturus aquas ex petra, & erat fixa in medio
thalami, & ſtatim extendit manum ſuam & accepit ipſam: ecce tunc
voluit Moſes habitare cum viro illo, & dedit Tſipporam filiam filiæ
ſuæ Moſi. Et peperit filium maſculum, & vocavit nomen ejus Gher- 22
ſom: quoniam dixit; Peregrinus fui in terra aliena non mea.

10. *Hauſi eum.*

Hierof. 12 *Et Moſes ſpiritu ſancto conſideravit ambos pueros, & vidit & ecce proſelytus non erat ſuſcitandus ex illo Ægyptio: & occidit Ægyptium, & occultavit ipſum in arena.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* بزرك شد آن كودك بياورد اويرا بدختري فرعه بود بآن بپسر بخواند نامي او مشه
كفت كه از آن آب بكشيدم اويرا * بود در روزكاراني آن ايشان بزرك شد مشه
بيرون آمد ببرادراني او بديد در بار كشيدن ايشان بديد مردي مصري زنا مردي
عبري از برادراني او * روي كرد اين سو وآن سو بديد كه نيست مرد بزد مر آن
مصري نهان كرد اويرا در ريك * بيرون آمد در روز آن دويمي بديد وانيك دو مردماني
عبريان جنك كنان كفت بظالم چرا بزني رفيقي تو * كفت كه بنهاد ترا بمردي امير
وحاكم ابر ايما ها بكشتني من تو كويا چون آنچه بكشتي مر آن مصري بترسيد
مشه وكفت حقيقت معلوم شد آن سخن * بشنويد فرعه مر آن سخن آن اين طلب
كرد بكشتن مر مشه بكريخت مشه از پيش فرعه بنشست در زميني مدين بنشست
ابر آن چاه * وبمهتري مدين هفت دختران وبيامدند ودلو كشيدند وپر كردند
مر آن حوضها بآب دادن مر كوسفند پدري ايشان * بيامدند آن شبانان براندند
ايشانرا برخاست مشه ومدد داد ايشانرا وآب داد مر كوسفندي ايشان * بيامدند
برعوال پدري ايشان كفت چه معني شتاب كرديد آمدن اين روز * كفتند
مردي مصري خلاص كرد ايمارا از دستي آن شبانان ونيز دلو كشيدن
دلو كشيد بايما وآب داد مر آن كوسپند * كفت بدختراني او كجاست او چرا اين
كذاشتيد مر آن مرد بخوانيد باو وبخورد نان * مراد كرد مشه بنشستن اواري آن
مرد بداد مر صفوره دختري او بمشه * بزاييد پسر بخواند مر نام او جرشم كه كفت
غريب بودم در زميني بيكانه *

Cum *creſceret puer, adduxit eum ad* 10
filiam Pharoh, fuitque ei in filium:
& *vocavit nomen ejus Moſheh;*
Quia, inquit, ex aqua extraxi eum.
Fuit in illis diebus, adultus Moſheh 11
egreſſus eſt ad fratres ſuos, vi-
ditque onerum portationem illo-
rum: & vidit virum Ægyptium
percutientem virum Hebræum è fra-
tribus ſuis. Aſpexitque ad hoc 12
latus & illud latus, & videns quod
non adeſſet homo, percuſſit Ægy-
ptium, & abſcondit eum in arena.
Egreſſus dein *die ſecundo, vidit &* 13
en duo viri Hebræi pugnantes:
dixit inique agenti, Quare percutis
ſodalem tuum? Reſpondit; Quis 14
poſuit te virum principem ac ju-
dicem ſuper nos? num ad interfi-
ciendum me, tu dicis, quemad-
modum interfeciſti Ægyptium? Ti-
muit itaque *Moſheh, & dixit;*
Reverà notum eſt verbum. Audi- 15
énſque Pharoh verbum hoc, quæ-
ſivit interficere Moſheh: fugit au-
tem *Moſheh à conſpectu Pharoh, ſe-*
ditque in terra Midjan, ſedit juxta
puteum. Sacerdoti verò Midjan ſe- 16
ptem erant *filiæ: veneruntque & ſi-*
tulâ hauſerunt, & impleverunt cana-
les, ad aquam præbendum ovibus
patris earum. At venientes paſto- 17
res expulerunt eas: & ſurrexit
Moſheh, auxiliumque dedit eis,
aquam quoque dedit ovibus earum.
Venientibus ad Reuel patrem ſuum, 18
dixit; Quâ ratione feſtinationem fe-
ciſtis hodie? Reſponderunt; Vir 19
Ægyptius liberavit nos de manu
paſtorum, & etiam ſitulâ haurien-
do ſitulâ hauſit nobis, & aquam
dedit ovibus. Dixit ad filias ſuas; 20
Ubi eſt ipſe? quare hoc, reliquiſtis
virum? vocate eum ut comedat
panem. Et *libuit ipſi Moſheh ſe-* 21
dere cum viro: deditque Sipporah
filiam ſuam ad Moſheh. Et pepe- 22
rit filium, cujus nomen vocavit
Gerſhom: quia dixit, Peregrinus
fui in terra aliena.

תרגום יונתן בן עוזיאל

ירושלמי

ויהי וַהֲוָה בְּיוֹמַיָּא סַגִּיאַיָּא הָאִינוּן וְאִיתְכְּתַשׁ מַלְכָּא דְמִצְרַיִם וּפְקִיד לְקַטָּלָא בּוּכְרַיָּא 23 דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגִין לְמִיסְחֵי בְּאַדְמֵיהוֹן וְאִתְאַנְחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן פּוּלְחָנָא דַהֲוָה קַשְׁיָא עֲלֵיהוֹן וּזְעִיקוּ וּסְלֵיקַת קְבִילְתְּהוֹן לִשְׁמֵי מְרוֹמָא דַיְיָ וַאֲמַר בְּמֵימְרֵיהּ לְמִפְרוֹקִינוּן מִן פּוּלְחָנָא: וישמע וּשְׁמִיעַ קֳדָם יְיָ קְבִילְתְּהוֹן וּדְכִיר קֳדָם יְיָ יַת קְיָימֵיהּ דְקַיֵּים עִם 24 אַבְרָהָם וְעִם יִצְחָק וְעִם יַעֲקֹב: וירא וְחָמָא יְיָ צַעַר שִׁעְבּוּדְהוֹן דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּגְלֵי 25 קֳדָמוֹי יַת תְּיוּבְתָּא דַעֲבָדוּ בְּטוּמְרָא דְלָא יְדָעוּ אִינַשׁ בְּחַבְרֵיהּ:

ג

ומשה וּמשֶׁה הֲוָה רָעֵי יַת עָנָא דְיִתְרוֹ חֲמוּי רַבָּא דְמִדְיָן וּדְבַר יַת עָנָא לַאֲתַר 1 שְׁפַר רַעְיָא דַאֲחוֹרֵי מַדְבְּרָא וַאֲתָא לְטוּוְרָא דְאִתְגְּלֵי עֲלוֹי יְקָרָא דַיְיָ לְחוֹרֵב: וירא וְאִתְגְּלֵי זַגְנוּגָאֵל מַלְאָכָא דַיְיָ לֵיהּ 2 בְּלַהֲבֵי אִישָׁתָא מִגּוֹ סַנְיָא וַחֲמָא וְהָא סַנְיָא מַשְׁרִיב בְּאִישָׁתָא וְסַנְיָא לֵיתוֹי יָקִיד וּמִתְאַכֵּיל בְּנוּרָא: ויאמר וַאֲמַר משֶׁה 3 אִיתְפְּנֵי כְדוֹן וְאֶיחְמֵי יַת חֶזְוְונָא רַבָּא הָדֵין מָדִין לָא שָׁרִיב סַנְיָא: וירא וּגְלֵי קֳדָם 4 יְיָ אֲרוּם אִיתְפְּנֵי לְמִיחְמֵי וּקְרָא לֵיהּ יְיָ מִגּוֹ סַנְיָא וַאֲמַר משֶׁה משֶׁה וַאֲמַר הָאֲנָא: ויאמר וַאֲמַר לָא תִקְרַב הַלְכָּא שְׁלוֹף סֵינָךְ מֵעַל רִיגְלָךְ אֲרוּם אַתְרָא דְאַנְתְּ קָאִים 5 עֲלוֹי אֲתַר קַדִּישׁ הוּא וַעֲלוֹי אַנְתְּ עָתִיד לְקַבָּלָא אוֹרַיְיתָא לְמַלְפָא יָתָהּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: ויאמר וַאֲמַר אֲנָא הוּא אֱלָהֵיהּ דְאָבוּךְ אֱלָהֵיהּ דְאַבְרָהָם אֱלָהֵיהּ 6 דְיִצְחָק וֵאלָהֵיהּ דְיַעֲקֹב וּכְבְשִׁינוּן משֶׁה לְאַנְפּוֹי אֲרוּם הֲוָה דָחִיל מִלְּמִסְתַּכֵּי בְּצֵיוַת אִיקַר שְׁכִינְתָּא דַיְיָ: ויאמר וַאֲמַר מִיגְלָא גְלֵי קֳדָמַי יַת סִיגוּף עַמִּי דִבְמִצְרַיִם 7 וְיַת קְבִילְתְּהוֹן שְׁמִיעַ קֳדָמַי מִן קֳדָם מְשַׁעְבְּדֵיהוֹן אֲרוּם גְלֵי קֳדָמַי כֵּיבֵיהוֹן: וארד וְאִיתְגְּלִיתִי יוֹמָא דֵין עֲלָךְ בְּגִין דִּבְמֵימְרִי לְשֵׁיזָבוּתְהוֹן מִן יְדָא דְמִצְרָאֵי וּלְאַסְקוּתְהוֹן 8 מִן אַרְעָא הַהִיא מְסָאַבְתָּא לְאַרַע טָבְתָא וּפְתַיָא בִּתְחוּמִין לַאֲרַע עָבְדָא חֲלַב וּדְבַשׁ לַאֲתַר דְדַיְירֵי תַמָּן כְּנַעֲנָאֵי וְחִיתָּאֵי וֶאֱמוֹרָאֵי וּפְרִיזָאֵי וְחִיוָאֵי וִיבוּסָאֵי: ועתה וּכְדוֹן הָא 9 קְבִילַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל סְלִיקַת לִקְדָמַי וּלְחוֹד גְלֵי קֳדָמַי יַת דּוּחְקָא דְמִצְרָאֵי דַחֲקִין יַתְהוֹן: ועתה וּכְדוֹן אִיתָא וַאֲשַׁדְּרִינָךְ לְוַת פַּרְעֹה וְאַפֵּיק יַת עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם: 10 ויאמר וַאֲמַר משֶׁה קֳדָם יְיָ מַאן אֲנָא אֲרוּם אֵזִיל לְוַת פַּרְעֹה וַאֲרוּם אַפֵּיק יַת בְּנֵי 11 יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם:

ירושלמי 2 וַחֲמָא וְהָא סַנְיָא בָּעִיר בְּאֶשָּׁא וְסַנְיָא מַרְטִיב וְלָא יָקִיד: 3 ואחזי יַת חֶזְוָנָא רַבָּא הָדֵין מִן בְּגַלַל מָה סַנְיָא מַרְטִיב וְלָא יָקִיד: 4 שְׁלוֹף סַנְדָּלָךְ:

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et fuit poſt dies multos illos percuſſus eſt rex Ægypti, & juſſit interfici primogenitos Iſraelis, ut lavaret ſe in ſanguine eorũ: & ingemuerũt filii Iſrael propter ſervitutem quæ erat dura illis, & clamârunt: & aſcendit clamor eorum in cœlos excelſos Dei, & dixit per ſermonem ſuum, ſe velle liberare illos à ſervitute. 23 Et auditus eſt coram Domino clamor eorum: & recordatio fuit coram Domino fœderis ſui, quod pepigit cum Abraham, Iſaac, & Jacob. 24 Et vidit Dominus afflictionem ſervitutis filiorum Iſrael: & revelata eſt coram eo pœnitentia quam fecerunt clam, ita ut non cognoſceret vir quicquam de ſocio ſuo. 25

CAP. III.

Moſes autem paſcebat gregem Jethro ſoceri ſui principis Madian: & 1 ducebat gregem ad locum pulchri paſcui qui erat poſt deſertum, & venit ad montem ſupra quem manifeſtata eſt gloria Domini, ad Horeb. Et apparuit illi Zagnugael angelus 2 Domini in flammis ignis è medio rubi: & vidit, & ecce rubus ardebat igni, rubus tamen non urebatur aut abſumebatur ab igne. Et dixit 3 Moſes; Convertam me jam, & videbo viſionem magnam hanc: cur non uratur rubus. Et manifeſtatum eſt 4 coram Domino quod convertiſſet ſe ad videndum, itaque vocavit eum Dominus è medio rubi, & dixit; Moſe, Moſe: & dixit; Ecce ego. Et 5 dixit; Ne accedas huc: exue calceum tuum è pedibus tuis, quoniam locus in quo tu ſtas locus ſanctus eſt, & in eo recepturus es legem ad docendum eam filios Iſrael. Et dixit; Ego ſum Deus patris tui, Deus 6 Abraham, Deus Iſaac, & Deus Jacob: & abſcondebat Moſes faciem ſuam, quoniam timebat contemplari ſummitatem gloriæ majeſtatis Dei. Et dixit; Revelando revelata eſt coram me afflictio populi mei qui eſt in 7 Ægypto, & clamor eorum exauditus eſt coram me, propter eos qui in ſervitutem redigunt eos, quoniam revelati ſunt coram me dolores eorum. Et 8 revelavi meipſum hodie tibi, ut verbo meo eripiam eos è manu Ægyptiorum, & ad aſcendere faciendum eos è terra hac contaminata in terram bonam & latam limitibus, in terram facientem lac & mel; in locum in quo habitant Chananæi, Hettæi, Amorthæi, Pherizæi, Hevæi, & Jebuſæi. Et jam ecce clamor filiorum Iſrael aſcendit coram me, & 9 etiam revelata eſt coram me oppreſſio Ægyptiorum opprimentium eos. Jam verò veni & mittam te ad Pharaonem, & educ populum meum filios Iſrael ex Ægypto. 10 Et dixit Moſes coram Domino; Quis ego ut eam 11 ad Pharaonem, & ut educam filios Iſrael ex Ægypto?

Hier. 2. *Et vidit, & ecce rubus ardebat igni, & rubus vireſcebat nec urebatur.* 3. *Et videbo viſionem hanc magnam: quare rubus vireat & non ardeat.* 4 *Exue calceamentum tuum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* بود در روزگاران آن بسیاران آن ایشان بمرد پادشاهي مصر اندوهگين شدند پسراني يسرال 23
ازان كار بغراو كردند برآمد لاوهي ايشان بآن خدا ازان كار * بشنويد خدا مر نالهي ايشان ياد 24
كرد خدا مر شرطي او مر ابرهم و مر يصحق و مر يعقوب * بديد خدا مر پسراني يسرال 25
رحمت كرد خدا * * فصل سوم * * ومشه بود شباني كنا مر 1
گوسفند يترو خسور او مهتري مدين براند مر آن گوسفند پسي آن بيابان بيامد بكوه
آن خدا بحورب * ديدار شد فرشتهي خدا باو در زبانهي آتش از مياني آن خار بديد واينك 2
آن خار افروزا در آتش وآن خار نيست او سوخته شوا * گفت مشه بگردم اكنون و ببينم مر 3
آن نمايشن آن بزرگ آن اين چه معني نه افروزد آن خار * بديد : كه بگشت بديدن 4
بخواند باو خدا از مياني آن خار گفت مشه مشه گفت اينك من * گفت نه نزديك شوي اينجا 5
بكش كفشهاي تو از بالايي پاهايي تو كه آن جاي آنچه تو استيده ابر او زميني خاص است او *
* گفت من خداي پدري تو خداي ابرهم خداي يصحق خداي يعقوب نهان كرد مشه 6
روي او كه بترسيد از نگاه كردن بآن خدا * گفت : ديدن ديدم مر رنج قومي من آنچه در 7
مصر و مر نالهي ايشان شنيدم از پيش كاصلاني او كه دانستم مر خيمهاي [او] * فرود 8
شدم بخلاص كردن اويرا از دست مصريان و ببر آوردن اويرا از آن زمين آن اين بزمين
نيكو و كشاده بزمين دوشا شير و انگبين بجاي آن كنعني و هحتي و هاموري و هفرزي
و هحوي و هيبوسي * واكنون اينك نالهي پسراني يسرال بيامد بمن و نيز بديدم 9
مر آن زحمت آنچه مصريان زحمت دهان ايشانرا * واكنون بيا وبفرستم ترا بفرعه 10
و بيرون آور مر قومي من پسراني يسرال از مصر * گفت مشه بآن خدا كيستم من كه 11
بروم بفرعه وكه بيرون آورم مر پسراني يسرال از مصر *

Fuit poſt multos dies illos, moriente rege Ægypti, anxiabundi facti ſunt filii Iſrael ex opere: quibus clamantibus, aſcendit ſupplicatio eorum ad Deum, ex opere. 23 *Audivitque Deus gemitum eorum, & recordatus eſt Deus pactum ſuum ipſi Abraham & Iſhac & Jaacob.* 24 *Viditque Deus filios Iſrael, & miſertus eſt Deus.* 25

CAP. III.

Moſheh verò erat paſtor ovium Ithro ſoceri ſui principis Midian: egitque oves poſt deſertum, & venit ad montem Dei, ad Horeb. 1 *Et viſus eſt ei angelus Dei in flammis ignis è medio rubi: vidit; & ecce rubus ardens igne, rubus verò ipſe non erat combuſta.* 2 *Dixit Moſheh; Convertam me nunc, et videbo oſtentum magnum hoc, quâ ratione non accendatur rubus.* 3 *Vidit Dominus quòd convertiſſet ſe ad videndum, vocavitque ei Deus è medio rubi, dicens; Moſheh, Moſheh: reſpondit; Ecce me.* 4 *Dixit; Ne appropinques huc: extrahe calceos tuos de ſuper pedes tuos, quia locus quo tu es ſtans, terra ſancta eſt ipſe.* 5 *Dixit quoque; Ego Deus patris tui, Deus Abraham, Deus Iſhac, & Deus Jaacob. At abſcondit Moſheh faciem ſuam, quia timuit aſpicere in Deum.* 6 *Et dixit Dominus; Videndo vidi oppreſſionem populi mei qui in Ægypto, & clamorem eorum audivi præ exactoribus ejus: novi enim dolores ejus.* 7 *Deſcendi itaque ad liberandum eum è manu Ægyptiorum, & ad tollendum eum è terra hac, in terram bonam & patentem, ad terram præbentem lac & mel, ad terram Chenaanæi, & Hittæi, & Emoræi, & Pherizæi, & Hivæi, & Jebuſæi.* 8 *Nunc autem ecce clamor filiorum Iſrael venit ad me: & etiam vidi afflictionem eorum quâ Ægyptii affligunt eos.* 9 *Nunc ergò veni, & mittam te ad Pharoh: & educito populum meum filios Iſrael ex Ægypto.* 10 *Dixit Moſheh ad Deum; Quis ſum ego ut vadam ad Pharoh, & ut educam filios Iſrael ex Ægypto?* 11

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויאמר וַאֲמַר ארום יְהֵי מֵימְרִי בְּסַעֲדָךְ וְדֵין לָךְ סִימְנָא דַאֲנָא שְׁדַר
בְּהַנְפָּקוּתָךְ ית עַמָּא מִמִּצְרַיִם תִּפְלְחוּן קֳדָם יְיָ דְתְקַבְּלוּן יַת אוֹרַיְיתִי עַ
טוּוְרָא הָדֵין : ויאמר וַאֲמַר משֶׁה קֳדָם יְיָ הָא אֲנָא אָזִיל לְוַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵי
לְהוֹן יְיָ אֱלָהָא דַאֲבָהָתְכוֹן שַׁדְּרַנִי לְוָתְכוֹן וְיֵימְרוּן לִי מַה שְׁמֵיהּ מָה אֵימַר לְהוֹן
ויאמר וַאֲמַר יְיָ לְמשֶׁה דֵין דַאֲמַר וַהֲוָה 14
עָלְמָא אֲמַר וַהֲוָה כּוּלָּא וַאֲמַר כִּדְנָא
תֵּימַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנָא הוּא דַהֲוֵינָא
וְעָתִיד לְמֶהֱוֵי שַׁדְּרַנִי לְוָתְכוֹן : ויאמר
וַאֲמַר תּוּב יְיָ לְמשֶׁא כִּדְנַן תֵּימַר לִבְנֵי 15

ירושלמי 14 וַאֲמַר מֵימְרֵיהּ דַיְיָ לְ
דֵּין דַאֲמַר לְעָלְמָא הֲוֵי וַהֲוֵי וְעָתִיד לְמֵ
לֵיהּ הֲוֵי וַהֲוֵי וַאֲמַר כְּדֵין תֵּימַ
יִשְׂרָאֵל אֶהְיֶה שְׁלָחַנִי אֲלֵיכֶם :

יִשְׂרָאֵל אֱלָהָא דַאֲבָהָתְכוֹן אֱלָהֵיהּ דְאַבְרָהָם אֱלָהֵיהּ דְיִצְחָק וֵאלָהֵיהּ דְיַעֲקֹב שַׁ
לְוָתְכוֹן דֵּין הוּא שְׁמִי לְעָלַם וְדֵין דּוּכְרָנִי לְכָל דָּר וְדָר : לֵךְ אֵיזִיל וְתִכְנוֹשׁ יַ
סָבֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן יְיָ אֱלָהָא דַאֲבָהָתְכוֹן אִתְגְּלֵי לִי אֱלָהֵיהּ דְאַבְרָהָם יִצְ
וְיַעֲקֹב לְמֵימַר מִדְכַּר דְּכִירְנָא יַתְכוֹן וְיַת עוּלְבָּנָא דְאִתְעֲבִיד לְכוֹן בְּמִצְרַיִם
ואמר וַאֲמָרִית בְּמֵימְרִי אַסִּיק יַתְכוֹן מִסִּיגוּף מִצְרָאֵי לַאֲרַע כְּנַעֲנָאֵי וְחִתָּ
וְאֱימוֹרָאֵי וּפְרִיזָאֵי וְחִוָּאֵי וִיבוּסָאֵי לְאַרְעָא עָבְדָא חֲלַב וּדְבַשׁ : ושמעו וִיקַבְּ
מִינָּךְ וְתֵיעוּל אַנְתְּ וְסָבֵי יִשְׂרָאֵל לְוַת מַלְכָּא דְמִצְרַיִם וְתֵימְרוּן לֵיהּ יְיָ אֱלָהָא דִיהוּדָאֵ
אִתְקְרֵי עֲלָנָא וּכְדוֹן נֵיזִיל כְּדוֹן מַהֲלַךְ תְּלָתָא יוֹמִין בְּמַדְבְּרָא וְנִדְבַּח קֳדָם יְיָ אֱלָהָנָא
ואני וַאֲנָא קֳדָמַי גְּלֵי אֲרוּם לָא יִשְׁבּוֹק יַתְכוֹן מַלְכָּא דְמִצְרַיִם לְמֵיזַל וְלָא מִן דְּחֵילֵ
תַּקִּיף אֱלָהֵן בְּגִין דִּבְמֵימְרִי לְאוֹכָחוּתֵיהּ בְּמַכְתְּשִׁין בִּישִׁין : ושלחתי וְתִתְעַכְּבוּ
תַּמָּן עַד דְאִישַׁדַּר יַת מָחַת גְּבוּרְתִּי וְאֵימְחֵי יַת מִצְרָאֵי בְּכָל פְּרִישְׁוָותִי דְאַעֲבֵד בֵּינֵיהוֹ
וּמִבָּתַר כֵּן יִפְטוֹר יַתְכוֹן : ונתתי וְאִיתֵּין יַת עַמָּא הָדֵין לְרַחֲמִין בְּעֵינֵי מִצְרָאֵי וִיהֵ
אֲרוּם תְּהָכוּן מִן תַּמָּן פְּרִיקִין לָא תְהָכוּן רֵיקָנִין : ושאלה וְתִשְׁאַל אִיתְּתָא מִ
שֵׁבַבְתָּהּ וּמִן קְרִיבַת כּוֹתְלֵיהּ בֵּיתָהּ מָנִין דִּכְסַף וּמָנִין דִּדְהַב וּלְבוּשִׁין וְתַעַטְרוּן עַ
בְּנֵיכוֹן וְעַל בְּנָתֵיכוֹן וּתְרוֹקִינוּן יַת מִצְרָאֵי :

ירושלמי 22 מִמְּגוּרְתָּהּ :

ד

ויען וַאֲתֵיב משֶׁה וַאֲמַר וְהָא לָא יְהֵימְנוּן לִי וְלָא יְקַבְּלוּן מִנִּי אֲרוּם יֵימְרוּן לָא
אִיתְגְּלִי לָךְ יְיָ :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et dixit ; Erit quidem verbum meum tibi auxilio, & hoc tibi ſignum 12
quod ego miſerim te : cum tu eduxeris populum ex Ægypto, coletis
coram Dño, quia recipietis legem meam ſuper monte hoc Et dixit Moſes 13
coram Dño ; Ecce ego ibo ad filios Iſrael, & dicam illis, Dñs Deus patrum
veſtrorum miſit me ad vos: & dicent mihi; Quod nomen ejus? quid dicam
illis ? Et dixit Dominus Moſi ; Is 14
qui dixit & fuit mundus, dixit &
extiterunt omnia : & dixit ; Sic
dices filiis Iſrael ; Ego ſum, qui ſum,
& futurus ſum, miſit me ad vos
Et dixit rurſum Dominus Moſi , Sic 15
dices filiis Iſrael; Deus patrum ve-

Hieroſ. 14. *Et dixit ſermo Domini Moſi ; Is qui dixit mundo, Eſto, & fuit, et qui dicturus eſt illi, Eſto, et erit : et dixit ; Sic dices filiis Iſrael, Ero miſit me ad vos.*

ſtrorum, Deus Abraham, Deus Iſaac, & Deus Jacob miſit me ad vos :
hoc eſt nomen meum in ſeculum, & hæc memoria mea per omnes ætates.
Abi & congrega ſeniores Iſrael, & dic illis; Dñs Deus patrum veſtrorum 16
apparuit mihi, Deus Abraham, Iſaac, & Jacob, dicendo; Recordando re-
cordatus ſum veſtri, & afflictionis quæ facta eſt vobis in Ægypto. Et dixi 17
per ſermonem meum; Aſcendere faciam vos à tribulatione Ægyptiorum in
terram Chananæorum, Hettæorum, Amorrhæorum, Pherizæorum, He-
væorum, & Jebuſæorum, in terram facientem lac mel. Et audient te : 18
tum ingredieris & ſeniores Iſrael ad regem Ægypti, & dicetis illi ; Domi-
nus Deus Judæorum occurrit nobis, & nunc eamus obſecro iter trium di-
erum in deſertum, & ſacrificabimus coram Domino Deo noſtro. Et co- 19
ram me manifeſtum eſt quod non ſinet vos rex Ægypti abire, ne qui-
dem propter eum cujus vis fortiſſima eſt, ſed quia per verbum
meum caſtigatus fuerit plagis malis. Et tardabitis ibi donec mittam pla- 20
gam potentiæ meæ, & deleam Ægyptios omnibus mirabilibus meis, quæ
faciam inter eos : & poſtea dimittet vos. Et dabo populum hunc in mi- 21
ſerationes in oculis Ægyptiorum : & erit quando ibitis inde liberati non
ibitis vacui. Sed poſtulabit mulier 22
à vicina ſua, & à proxima parieti
domus ſuæ vaſa argentea, & vaſa
aurea, & veſtimenta ; quæ imponetis tanquam coronas ſuper filios ve-
ſtros & ſuper filias veſtras, & evacuabitis Ægyptios.

Hieroſ. 22. *A vicina ſua.*

CAP. IV.

ET reſpondit Moſes, & dixit ; Et ecce non credent mihi, nec mihi 1
auſcultabunt : quoniam dicent, Non apparuit tibi Dominus.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* گفت كه باشم اوازي تو و اين بتو آن نشان كه من فرستادم ترا در بيرون آوردني تو مر آن
قوم از مصر عبادت كنيد مر آن خدا ابر آن كوهي آن اين * گفت مشه بآن خدا اينك من
آيا بپسراني يسرال وگويم بايشان خداي پدراني شما فرستاد مرا بشما وگويند بمن چيست نامي
او چه گويم بايشان * گفت خدا بمشه اهيه اشر اهيه گفت همچنين گويي بپسراني يسرال
اهيه فرستاد مرا بشما * گفت نيز خدا بمشه همچنين گويي بپسراني يسرال :: خداي پدراني شما
خداي ابرهم وخداي يصحق وخداي يعقوب بفرستاد مرا بشما اين نامي من بجاويد واين
ياد كرد من بعصر وعصر * برو وجمع كني مر پيراني يسرال و بگويي بايشان :: خداي
پدراني شما ديدار آمد بمن خداي ابرهم يصحق و يعقوب بگفتن ياد كردن ياد كردم
شمارا و مر آن كرده شده بشما در مصر * گفتم بر آورم شمارا از رنج مصريان بزميني آن
كنعني وآن حتي وآن اموري وآن فرزي وآن حوي وآن يبوسي بزمين دوشا شير
وانگبين * بشنويد باوازي تو و بيايي تو و پيراني يسرال بپادشاه مصر و بگوييد باو :: خداي
آن عبريان فراز رسيد ابر ايما واكنون برويم اكنون راهي سه روزها در بيابان و دبحا
كنيم بر :: خداي ايما * ومن دانستم كه نه دهد شمارا پادشاهي مصر برفتن و نه در دستا
قوي * بفرستم مر زخم من وبزنم مر مصريان در همه معجزهاء من آنچه بكنم در مياني او
وپس همچنين بفرستد شمارا * وبدهم مر جاهي آن قوم آن اين در چشماني مصريان و باشد
كه برويد نه رويد تهي * عاريت خواهد زن از همسايهي آن واز نشيناي خانهاي
آن آلتهاي نقره وآلتهاي طلا وجامها وبنهيد ابر پسراني شما وابر دختراني شما وخالي
كنيد مر مصر *

* فصل چهارم *

* جواب داد مشه [وگفت] واينك نه باور كنند بمن و نه شنوند در آوازي من كه
گويند نه ديدار آمد بتو :: *

Reſpondit; Ero quidem tecum: & hoc 12
tibi ſignum quòd ego miſi te ; Cùm
eduxeris populum ex Ægypto, coletis
Deum ſuper montem iſtum. Dixit 13
Moſheh ad Deum ; En ego ventu-
rus ſum ad filios Iſrael, & dicam
illis ; Deus patrum veſtrorum miſit
me ad vos. At dicent mihi, Quod
eſt nomen ejus ? quid tum dicam
eis ? Dixit Deus ad Moſheh ; 14
Ehjeh aſher ehjeh. Dixit quoque,
Sic dices filiis Iſrael ; Ehjeh miſit
me ad vos. Dixit etiam Deus ad 15
Moſheh, Sic dices filiis Iſrael ;
Dominus Deus patrum veſtrorum,
Deus Abraham, & Deus Iſhac, &
Deus Jaacob miſit me ad vos : hoc
eſt nomen meum ad æternitatem, &
hoc memoriale meum in ſeculum &
ſeculum. Vade, & congrega ſenio- 16
res Iſrael, & dices eis ; Dominus
Deus patrum veſtrorum apparuit
mihi, Deus Abraham Iſhac &
Jaacob, dicendo ; Recordando re-
cordatus ſum vos & quod factum
eſt vobis in Ægypto. Et dixi ; 17
Tollam vos ex afflictione Ægyptio-
rum, ad terram Chenaanæi, & Hit-
tæi, & Emoræi, & Pherizæi, &
Hivvæi, & Jebuſæi , ad terram
præbentem lac & mel. Et au- 18
ſcultabunt voci tuæ : venies autem
tu & ſeniores Iſrael ad regem Æ-
gypti , & ac dicetis ei ; Dominus
Deus Hebræorum occurrit nobis : &
jam eamus nunc viam trium die-
rum in deſertum, & ſacrificemus
Domino Deo noſtro. Ego verò no- 19
vi quòd non dabit vobis rex Ægy-
pti abire, non quidem in manu va-
lida. Mittam igitur plagam meam, 20
& percutiam Ægyptios omnibus
mirabilibus meis quæ faciam in
medio ejus : & poſtmodùm di-
mittet vos. Dabóque honorem po- 21
puli hujus in oculis Ægyptio-
rum : & erit cùm abieritis , non
abibitis vacui. Et mutuò poſtu- 22
labit quæque à proxima ſua , &
à reſidente in domo ſua, inſtrumenta
argenti, & inſtrumenta auri, &
veſtes : & ponetis ſuper filios ve-
ſtros , & ſuper filias veſtras, &
evacuabitis Ægyptum.

CAP. IV.

REſponſū dedit Moſheh, et dixit, 1
Et ecce non fidem adhibebunt mihi ,
neque auſcultabunt voci meæ : di-
cent enim, Non apparuit tibi Do-
minus.

תרגום יונתן בן עוזיאל

ויאמר ואמר ליה יי מה דין בידך ואמר חוטרא : ויאמר ואמר טלוק יתיה לארעא 2 3
וטלקיה לארעא והוה לחויא וערק משה
מן קדמוי : ויאמר ואמר יי למשה אושיט 4
ידך ואיחוד בקוטניה ואושיט ידיה ואתקיף
ביה והוה לחוטרא בידיה : למען מן 5
בגלל דיהימנון ארום אתגלי לך יי אלהא דאבהתהון אלהיה דאברהם אלהיה
דיצחק ואלהיה דיעקב : ויאמר ואמר יי ליה תוב אעיל כדון ידך בחובך ואעיל 6
יתיה בגו חוביה והנפקה והא ידיה סגירתא מחוורא היא כתלגא : ויאמר ואמר 7
אתיב ידך לעיטפך ואתיב ידיה לחוביה
והנפקה מן גו חוביה תבת למהוי
ברייא הי כבשריה : והיה ויהי אין לא 9
יהימנון אוף לתרין אתיא האלין ולא יקבלון מנך ותסב מן מוי דבנהרא ותשוד
ליבשתא ויהון מוי דתסב מן נהרא ויהון לדמא ביבשתא : ויאמר ואמר משה קדם יי 10
בבעו יי לא גבר דברן אנא אוף מאיתמלי אוף מן לקדמוי אוף מן שעתא דמלילתא
עם עבדך ארום חגר פום וחגר ממלל
אנא : ויאמר ואמר יי ליה מאן הוא 11
דשוי ממלל פומא בפום אדם קדמאי
או מאן שוי אלימא או חרשא או פתיחא
או סמיא הלא אנא יי : ועתה וכדון איזיל ואנא במימרי אהא עם ממלל פומך ואליף 12
יתך מה דתמליל : ויאמר ואמר בבעו ברחמין מן קדמך יי שלח כדון שליחותך 13
ביד פנחס דחמי למשתלחא בסוף יומיא : ויחר ותקיף רוגזא דיי במשה ואמר הלא 14
אהרן אחוך ליואי גלי קדמי ארום מללא ימליל הוא ואוף הא הוא נפיק לקדמותך
ויחמינך ויחדי בלביה : ודברת ותמליל עמיה ותשוי ית פתגמיא בפומיה ומימרי 15
יהא עם מימר פומך ועם מימר פומיה
ואליף יתכון ית מה דתעבדון : ודבר
וימליל הוא לך עם עמא ויהי הוא יהוי 16
לך למתורגמן ואנת תהוי ליה לרב תבוע אולפן מן קדם יי :

ירושלמי 3 ואמר טלק יתיה לארעא
וטלק יתיה לארעא : 4 ותתקיף
בבית קוטנוי :

ירושלמי 7 אעיל כען ידך בחבך ואעיל
ידיה בחוביה :

ירושלמי 10 ארום חגיר פום וקשי
ממלל אנא : 13 שלח כען ביד דין דחמי
ליה למשתלחא :

ירושלמי 16 הוא יהוי לך למתורגמן
ואת תהוי ליה כתבע אולפן מן קדם יי :

Targ. JONATHAN B. UZIEL *Hieroſolymitanum.*

2 Et dixit illi Dominus ; Quid hoc in manu tua ? & reſpondit ; Virga. 3 Et dixit ; Projice eam in terram, & projecit eam in terram, & fuit in ſerpentem : & fugit Moſes à facie ejus. 4 Et dixit Dominus Moſi ; Extende manum tuam , & apprehende caudam ejus : & extendit manum ſuam, & tenuit ipſum , & fuit in virgam in manu ejus. 5 Eò ut credant quod manifeſtavit ſe tibi Dominus Deus patrum eorum, Deus Abraham, Deus Iſaac, & Deus Jacob. 6 Et dixit Dominus illi rurſus ; Immitte nunc manum tuam in ſinum tuum, & introduxit eam in medium ſinus ſui : & eduxit eam, & ecce manus ejus erat leproſa , alba ſicut nix. 7 Et dixit ; Reduc manum tuam in ſinum tuum , & reduxit manum ſuam in ſinum ſuum : & eduxit eam è ſinu ſuo, & reverſa eſt eſſe ſana ſicut caro ejus. 9 Et erit ſi non crediderint etiam duobus ſignis iſtis, & non auſcultaverint tibi , accipies ex aquis fluvii & effundes ſuper aridam : & erunt aquæ quas ſumpſeris ex fluvio, erunt inquam in ſanguinem ſuper terram. 10 Et dixit Moſes coram Domino ; Obſecro Domine , non vir diſertus ego, etiam ab heri & nudius tertius, etiam à tempore quo loquutus es cum ſervo tuo : quoniam claudus ore & claudus ſermone ego. 11 Et dixit Dominus illi ; Quis eſt qui poſuit loquelam oris in ore hominis prioris ? aut quis poſuit mutum, aut ſurdum, aut videntem, aut cœcum ? annon ego Dominus ? 12 Et nunc ito, & ego ſermone meo ero cum loquela oris tui, & docebo te quid loquaris. 13 Et dixit ; Obſecro per miſerationes à facie tua Domine, mitte jam legationem tuam per manum Phinees , per quem mittenda eſt in fine dierum. 14 Et excanduit ira Domini contra Moſem, & dixit ; Annon Aaron frater tuus Levita manifeſtum eſt coram me quòd loquendo loquetur ipſe ? & etiam ecce ipſe egreditur obviam tibi, & videbit te, & gaudebit in corde ſuo. 15 Et loquêris cum eo, & pones verba iſta in ore ejus : & ſermo meus erit cum ſermone oris tui , & cum ſermone oris ejus , & docebit vos id quòd facturi eſtis. 16 Et loquetur ipſe pro te cum populo : & accidet ut ſit ipſe tibi in interpretem, & tu eris illi in principem quærentem doctrinam à facie Domini.

Hieroſ. 3. *Et dixit; Projice eam in terram : & projecit eam in terram.* 4. *Et apprehendes locum caudæ ejus.*

Hier. 7. *Introduc nunc manum tuam in ſinum tuum : & introduxit manum ſuam in ſinum ſuum.*

Hier. 10. *Quia claudus ore, & difficilis ſermone ſum.* 13. *Mitte nunc per manum illius per quem decet mitti.*

Hier. 16. *Ipſe erit tibi in interpretem, & tu eris illi ſicut qui quærit doctrinam à facie Domini.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* گفت باو :: چيست اين در دستي تو گفت عصا * گفت بينداز اورا بزمين بينداخت اورا 2 3
بزمين بود بمار گريخت مشه از پيشي او * گفت :: بمشه بكش دستي تو وبگير در دنب او بكشيد 4
دستي او وقوي گرفت درو بود بعصا در كف او * بسبب باور كنند كه ديدار آمد بتو :: خداي 5
پدري ايشان خداي ابرهم خداي يصحق وخداي يعقوب * گفت :: باو [نيز] بياور 6
اكنون دستي تو در آغوشي تو بياورد دستي او در آغوشي او بيرون آورد آنرا واينك دستي او
سفيد چون برف * گفت بار گرد دستي تو بآغوشي تو بار گرداند دستي او بآغوشي او 7
بيرون آورد آنرا از آغوشي او و اينك بار گشت چون تني او * باشد اگر نه باور كنند بتو 8
و نه شنوند بآوازي آن نشاني آن اوّل باور كنند بآوازي آن نشاني آن آخرين * وباشد اگر نه 9
باور كنند نيز بدو آن نشانها [آن ايمان و نه بشنوند بآوازي تو] بستاني از آبي آن رود بريزي
بآن خشكي باشند آن آب آنچه بستاني از آن رود باشند بخون در خشكي * گفت مشه ب:: حاجت 10
خداويمن نه مردي سخنهام من نيز از دي نيز از پريز نيز از هنگام سخن گفتني تو ببندهي
تو كه گران دهان وگران زبانم من * گفت :: باو كه بنهاد دهان بآدم يا كه بنهاد گنگي يا 11
كرّي يا گشادگي يا كوري ها نه من :: * واكنون برو ومن باشم اوازي دهاني تو 12
بياموزم ترا آنچه سخن گوي * گفت حاجت خدا بفرست اكنون در دستي بفرستي * گرم 13 14
شد خشم :: در مشه گفت ها نه اهرن برادري تو آن لوي دانستم كه سخن گفتن سخن
گويد او و نيز اينك او بيرون آيا بپذيرهي تو ببيند ترا و شاد شود در دلي او * و سخن 15
گويي باو وبنهي مر آن سخنها در دهاني او ومن باشم اوازي دهاني تو و اوازي دهاني او
وبياموزم شمارا مر آنچه كنيد * سخن گويد او بتو بآن قوم وباشد او باشد بتو بدهان 16
وتو باشي باو باستاد *

* 2 *Dixit ei Dominus ; Quid eſt hoc in manu tua? Reſpondit, Virga.* 3 *Dixit; Projice eam in terram.* Et *projecit in terram, fuitq; in ſerpentem,* & *fugit Moſheh à conſpectu ejus.* 4 *Dixit Dominus ad Moſheb ; Extende manum tuam, & apprehende caudam ejus.* Qui *extendens manũ ſuam, fortiter apprehendit eã, fuitq; virga in manu ejus.* 5 *Ut credant quòd apparuit tibi Domin⁹ Deus patris eorũ, Deus Abraham, Deus Iſhac, & Deus Jaacob.* 6 *Dixit Dominus ei rurſùm ; Introduc jam manũ tuam in ſinũ tuum: Introduxitq; manum ſuam in ſinum ſuum:* & *eduxit eam, & ecce manus ejus alba* erat *ſicut nix.* 7 *Dixitque; Reduc manum tuam in ſinum tuum. Reduxit*que *manum ſuam in ſinum ſuũ:* & *eduxit eam è ſinu ſuo, & ecce reverſa eſt ſicut corpus ejus.* 8 *Eritque, ſi non fidem adhibuerint tibi, neque auſcultaverint voci ſigni prioris, fidem adhibebunt voci ſigni poſterioris.* 9 *Erit autem, ſi fidem non adhibuerint etiam duobus ſignis iſtis, neque auſcultaverint voci tuæ, capies de aqua fluminis,* & *effundes in aridã, erunt*que *aquæ quas acceperis è flumine, erunt* inquam *in ſanguinem in arida.* 10 *Dixit Moſheh ad Dominum; Quæſo Domine mi, non vir verborũ ſum ego, etiam ab heri, etiam à nudiuſtertiùs, etiam à tempore colloquii tui cum ſervo tuo: quia gravis ore et gravis linguâ ſum ego.* 11 *Cui reſpondit Dominus; Quis poſuit os in homine? vel quis poſuit obmuteſcentiam, vel ſurditatem, vel apertionem, vel cæcitatem ? nónne ego Dominus ?* 12 *Nunc ergò vade, & ego ero cum ore tuo:* & *docebo te quid loquaris.* 13 *Reſpondit ; Quæſo Deus, mitte jam per cujus manum mittis.* 14 *Excandefactâ autem irâ Domini in Moſheh, dixit; Nónne Aharon fratrem tuum Levitam novi, quòd loquendo loquetur ipſe ? & etiam ecce ipſe egreditur in occurſum tuum: videbit te, & lætabitur in corde ſuo.* 15 *Et tu loquêris ad eum, & pones verba in ore ejus: & ego ero cum ore tuo & cum ore ejus, docebóque vos quid facietis.* 16 *Loquetur ipſe pro te ad populũ: eritque, ipſe erit tibi pro ore, & tu eris ei pro magiſtro.*

תרגום יונתן בן עוזיאל — ירושלמי

ואת וְיַת חוּטְרָא הָדֵין תִּסַּב בִּידָךְ דְּתַעֲבֵיד בֵּיהּ יַת אָתַיָּא : וילך וַאֲזַל משה
וְתָב לְוַת יִתְרוֹ חֲמוֹי וַאֲמַר לֵיהּ אֵיזִיל כְּדוֹן לְוַת אַחַי דִּבְמִצְרַיִם וְאֶחְמֵי הַעַד
כְּדוֹן אִינוּן קַיָּימִין וַאֲמַר יִתְרוֹ לְמשֶׁה אִיזִיל לִשְׁלָם : ויאמר וַאֲמַר יְיָ לְמשה
בְּמִדְיָן אִיזִיל תּוּב לְמִצְרַיִם אֲרוּם אִיתְרוֹקְנוּ וּנְחַתוּ מִנִּכְסֵיהוֹן וְהָא אִינוּן חֲשִׁיבִין
כְּמֵתַיָּא כָּל גּוּבְרַיָּא דַּהֲווֹ תָּבְעִין יַת נַפְשָׁךְ לְמִיסַב יָתָהּ : ויקח וּדְבַר משה ית
אִנְתְּתֵיהּ וְיַת בְּנוֹי וְאַרְכֵּבִינוּן עַל חֲמָרָא וְתָב לְאַרְעָא דְמִצְרַיִם וּנְסֵיב משה ית
חוּטְרָא דְנָסַב מִן גִּינוּנִיתָא דְּחָמוֹי וְהוּא מִסַּפִּיר כּוּרְסֵי יְקָרָא מַתְקְלֵיהּ אַרְבְּעִין סאין
וְעִילוֹי חֲקִיק וּמְפָרַשׁ שְׁמָא רַבָּא וְיַקִּירָא וּבֵיהּ אִתְעֲבִידוּ נִיסִין מִן קֳדָם יְיָ בִּידֵיהּ :
ויאמר וַאֲמַר יְיָ לְמשה בְּמֵהָכָךְ לְמִיתוּב לְמִצְרַיִם חֲמִי כָּל תִּמְהַיָּא דְשַׁוִּיתִי בִּידָךְ
וְתַעֲבֵידִינוּן קֳדָם פַּרְעֹה וַאֲנָא אֲתַקֵּיף יַת יִצְרָא דְלִבֵּיהּ וְלָא יִפְטוֹר יַת עַמָּא :
ואמרת וְתֵימַר לְפַרְעֹה כִּדְנָא אֲמַר יְיָ בְּרִי בוּכְרִי יִשְׂרָאֵל : ואמר וַאֲמָרִית לָךְ
פְּטוֹר יַת בְּרִי וְיִפְלַח קֳדָמַי וּמְסָרֵב אַנְתְּ לְמִפְטְרֵיהּ הָא אֲנָא קָטִיל יַת בְּרָךְ בּוּכְרָךְ :
ויהי וַהֲוָה בְּאוֹרְחָא בְּבֵית מְבָתוּתָא וַאֲרַע בֵּיהּ מַלְאֲכָא דַיְיָ וּבְעָא לְמִקְטְלֵיהּ מן
בְּגִלַל גֵּרְשׁוֹם בְּרֵיהּ דְּלָא הֲוָה גְּזִיר עַל עֵיסַק יִתְרוֹ חֲמוֹי דְלָא שַׁבְקֵיהּ לְמִגְזְרֵיהּ
בְּרַם אֱלִיעֶזֶר הֲוָה גְּזַר בִּתְנָאָה דְּאַתְנִיוּ תַּרְוֵיהוֹן : ותקח וּנְסֵיבַת צִפּוֹרָה טִינָרָא
וּגְזָרַת יַת עוּרְלַת גֵּרְשׁוֹם בְּרַהּ וְאַקְרִיבַת
יַת גְּזִירַת מְהוּלְתָּא לְרִיגְלוֹי דְּמַלְאַךְ חַבָּלָא
וַאֲמָרַת חַתְנָא בְּעָא לְמִגְזוֹר וְחָמוֹי
עַכֵּיב עֲלוֹי וּכְדוֹן אַדַם גְּזוּרְתָּא הָדֵין
יְכַפֵּר עַל חַתְנָא דִילִי : 26 וירף וּפְסַק
מַלְאַךְ חַבָּלָא מִנֵּיהּ בְּכֵן שַׁבַּחַת צִפּוֹרָה
וַאֲמָרַת מָה חֲבִיב הוּא אַדַם גְּזוּרְתָּא
הָדֵין דְּשֵׁיזֵיב יַת חַתְנָא מִן יְדוֹי דְמַלְאַךְ
חַבָּלָא : 27 ויאמר וַאֲמַר יְיָ לְאַהֲרֹן אֵיזִיל
לְקַדָּמוּת משה לְמַדְבְּרָא וַאֲזַל וְאַרְעֵיהּ בְּטוּרָא דְּאִתְגְּלֵי עֲלוֹי יְקָרָא דַיְיָ וְנַשִּׁיק לֵיהּ :
ויגד וְתַנִּי משה לְאַהֲרֹן יַת פִּתְגָמַיָּא הָאִילֵין דְּשַׁלְחֵיהּ וְיַת כָּל אָתַיָּא דְּפַקְדֵיהּ לְמֶעְבַּד :
וילך וַאֲזַל משה וְאַהֲרֹן וּכְנַשׁוּ יַת כָּל סָבֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : וידבר וּמַלֵּיל אַהֲרֹן יַת כָּל
פִּתְגָמַיָּא דְּמַלֵּיל יְיָ עִם משה וַעֲבַד אָתַיָּא לְעֵינֵי עַמָּא : ויאמן וְהֵימִין עַמָּא וּשְׁמַעוּ
אֲרוּם דְּכִיר יְיָ יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲרוּם
גְּלֵי קֳדָמוֹי שִׁעְבּוּדְהוֹן וּגְחַנוּ וּסְגִידוּ :

ירושלמי 25 וּגְזָרַת יַת עוּרְלָתֵיהּ דב
וְאַקְרִיבַת יָתֵהּ קֳדָם רִגְלוֹי דִּמְחַבְּלָא
וַאֲמָרַת חַתְנָא בְּעָא לְמִגְזַר וְחָמוֹי לא
שְׁבַק יָתֵיהּ וּכְדוֹן אִכַּפַּר אַדַם גְּזִירְתָּא
הָדָא עַל חוֹבוֹי דְּחַתְנָא הָדֵין : 26
אַרְפִּי מְחַבְּלָא מִנֵּיהּ בְּכֵן שַׁבַּחַת צִפּוֹרָה
וַאֲמַר מַה חֲבִיב הוּא דַם גְּזִירְתָּא
יְשֵׁיזֵיב לְחַתְנָא מִן יְדוֹי דְּמַלְאַךְ מוֹתָא :

ירושלמי 31 וְעָקְדוּ :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

Et virgam hanc accipies in manu tua, ut facias cum ea ſigna. Et 17
abiit Moſes, & reverſus eſt ad Jethro ſocerum ſuum, & dixit illi; 18
Ibo nunc ad fratres meos in Ægyptum, & videbo num adhuc modò
ipſi vivant: & dixit Jethro Moſi; Ito in pace. Et dixit Dominus 19
Moſi in Midian; Vade revertere in Ægyptum, quoniam exuti
ſunt & deſcenderunt à facultatibus ſuis, & ecce ipſi reputantur tanquam
mortui, omnes viri qui quærebant animam tuam ad accipiendum
eam. Et accepit Moſes uxorem ſuam & filios ſuos, & equitare 20
fecit eos ſuper aſinum & reverſus eſt in terram Ægypti: & accepit
Moſes virgam quam tulerat ex thalamo ſoceri ſui, & ea erat ex ſapphiro
ſolii gloriæ, cujus pondus erat quadraginta ſatorum, & in ea
inſculptum erat & expoſitum nomen magnum & pretioſum, quo facta
ſunt miracula à facie Domini per manum illius. Et dixit Dominus 21
Moſi, cùm ieris ut revertaris in Ægyptum, vide omnia ſigna quæ
poſui in manu tua, ut facias illa coram Pharaone: & ego indurabo
concupiſcentiam cordis ejus & non dimittet populum. Diceſque ad 22
Pharaonem; Sic dicit Dominus, Filius meus primogenitus meus eſt
Iſrael. Et dixi tibi; Dimitte filium meum ut colat coram me, & 23
renuis tu dimittere eum: ecce ego interficio filium tuum primogenitum
tuum. Et accidit in via in diverſorio, ut occurrerit illi Angelus 24
Domini, & quæſierit occidere eum propter Gherſom filium ſuum,
quem non circuncidiſſet propter Jethro ſocerum ſuum qui non permiſiſſet
illum circuncidi: verum Eliezer circunciſus erat, juxta pactum
quod pacti erant ambo ipſi. Et tulit Tſippora petram, & circuncidit 25
præputium Gerſom filii ſui, &
admovit præputium circunciſionis ad
pedes ipſius angeli diſſipatoris: &
dixit; Sponſus quæſivit circuncidere,
ſed ſocer impedivit eum: jam verò
ſanguis circunciſionis hujus expiabit
ſponſum meum. Et ceſſavit angelus 26
diſſipator ab eo: tunc in laudes
erupit Tſippora, & dixit; Quam amabilis
eſt ſanguis circunciſionis hujus,
qui liberavit ſponſum ex manu angeli
diſſipatoris? Et dixit Dominus ad 27
Aharonem; Ito obviam Moſi in deſertum:
itaque ivit & occurrit ei in
monte, in quo revelata erat ei gloria Domini, & oſculatus eſt eum. Et narravit 28
Moſes Aaroni verba hæc, quibus mittebat eum, & omnia ſigna quæ
præceperat ei ut faceret. Et ivit Moſes & Aaron, & congregaverunt omnes 29
ſeniores filiorum Iſrael. Et loquutus eſt Aaron omnia verba quæ 30
loquutus erat Dominus cum Moſe: & fecit ſigna ante oculos populi.
Et credidit populus, audiveruntque quòd recordatus eſſet Dominus filiorum 31
Iſrael, & quod revelata eſſet
coram eo ſervitus eorum: & inclinârunt
ſe, & adoraverunt.

Hieroſ. 25 *Et circuncidit præputium filii ſui & admovit ipſum ante pedes diſſipatoris: & dixit; Sponſus quaſivit circuncidere, & ſocer non permiſit ei: jam verò ſanguis circunciſionis hujus expiavit delicta ſponſi hujus.* 26 *Et cum deſtitiſſet diſſipator ab eo, tunc laudavit Tſippora, & dixit; Quàm amabilis eſt ſanguis circunciſionis qui liberavit ſponſum è manu angeli mortis!*

Hieroſ. 31 *Et inclinârunt ſe.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* و مر آن عصا آن اين بستاني در دستاني تو آنچه بكني درو مر آن نشانها * برفت مشه باز گشت
بيتر خسور او گفت باو بروم اكنون و باز گردم ببرادراني من آنچه در مصر و ببينم هنيز ايشان
زيدگان گفت يترو بمشه برو بسلامتي * گفت :: بمشه در مدين برو باز گرد بمصر كه
بمردند آن مردمان آن طلب كنان مر جاني تو * بستاند مشه مر زني او و مر پسراني او بر نشاند
ايشانرا ابر آن درازگوش باز گشت بزمين مصر بستاند مشه مر آن عصاي آن خداي
در دستي او * گفت خدا بمشه در رفتني تو ببازگشتن بمصر ببين همه آن معجزها آنچه بنهادم
در دستي تو و بكني ايشانرا بپيش فرعه و من قوي كنم مر دلي او و نه فرستد مر آن قوم * بگويي
بفرعه همچنين گفت :: پسري من نخست زادي من يسرال * گفتم بتو بفرست مر پسري من
و عبادت كند بمن نا كام بودي بفرستادن اويرا اينك من كشا مر پسري تو نخست زادي تو
* بود در راه در منزلجاي فراز رسيد اويرا :: طلب كرد كشتني او * بستاند صفوره سنگ
ببرّيد مر اقلف پسري آن برساند بپاهاي او گفت كه شاهي خونها تو بمن * سست شد از و
آن هنگام گفت شاهي خونها ببرّيدن * گفت :: باهرن برو بپذيرهي مشه بآن بيابان
برفت فراز رسيد اويرا در كوهي آن خدا ببوسيد باو * آگاه كرد مشه باهرن
مر همه سخنهاي :: آنچه بفرستاد اويرا و مر همه آن نشانها آنچه بفرمود اويرا * برفت
مشه و اهرن جمع كردند مر همه پيراني پسراني يسرال * سخن گفت اهرن مر
همه آن سخنها آنچه سخن گفت :: بمشه بكرد آن نشانها بچشماني آن قوم * باور كرد
آن قوم بشنويدند كه ياد كرد :: مر پسراني يسرال و كه بديد مر رنجي ايشان ركوع
كردند و سجود كردند.

Virgā verò iſtam capies in manibus 17
tuis, quâ facies ſigna. Pergens itaque 18
Moſheb reverſus eſt ad Jether
*ſocerum ſuum, dixit*que *ei; Ibo nunc*
& revertar ad fratres meos qui in
Ægypto, & videbo an adhuc ipſi viventes
ſint. *Dixit Jethro ad Moſheb;*
Abi in pace, Dixerat enim *Dñs* 19
ad Moſheb in Midjan; Vade, revertere
in Ægyptum, nam mortui ſunt
viri quærentes animā tuam. Tollens 20
igitur *Moſheb uxorem ſuam, & filios*
ſuos, conſidere fecit eos ſuper aſinū,
& reverſus eſt in terram Ægypti:
*tulit*que *Moſheb virgam Dei in*
manu ſua. Et *dixit Deus ad Moſheb;* 21
In itinere tuo ad revertendum in
Ægyptum, vide omnia miracula quæ
poſui in manu tua, & facies ea corā
Pharoh: ego verò pertinacem reddam
cor ejus, & non dimittet populum.
Dices ad Pharoh, Sic dixit Dominus; 22
Filius meus, primogenitus meus
eſt *Iſrael.* Et *dixi tibi; Dimitte filium* 23
meum, ut ſerviat mihi, & noluiſti
dimittere eum: en ego interfecturus
ſum filium tuum primogenitum
tuum. Fuit in via, in diverſorio 24
occurrens ei Dominus quæſivit occiſionem
ejus. Accipiens itaque 25
Sipporah lapidem, circumcîdit præputium
filii ſui, & appoſuit ad pedes
ejus dicens, quòd ſponſus ſanguinum
es mihi. Et *laxatus eſt ab eo: tunc* 26
dixit, Sponſus ſanguinum, in circuncidendo.
*Dixit*que *Dominus ad Aharon;* 27
Vade in occurſum Moſheb
in deſertum. Et *perrexit, occurrit*que
ei in monte Dei, & oſculatus eſt eum.
Et *nota fecit Moſheb ipſi Aharon omnia* 28
verba Domini qui mittebat
eum, & omnia ſigna quæ præceperat
ei. Pergentes itaque *Moſheb &* 29
Aharon, congregârunt omnes ſeniores
filiorum Iſrael. Et *locutus eſt* 30
Aharon omnia verba quæ loquutus
*fuerat Dominus ad Moſheb: fecit*que
*ſigna in oculis populi. Credidit*que 31
populus poſtquam *audierant*
quòd recordatus eſſet Dominus
filiorum Iſrael, quódque vidiſſet
afflictionem eorum: inclinantéſque
ſe adorationem exhibuerunt.

תרגום יונתן בן עוזיאל

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

ה

ואחר ובתר כדין עלו משה ואהרן ואמרו לפרעה כדנא אמר יי אלהא דישראל 1
פטור ית עמי ויעבדון לי חגא במדברא : ויאמר ואמר פרעה שמא דיי לא 2
איתגלי לי דאקבל במימריה למיפטור ית ישראל לא אשכחית בספר מלאכיא
כתיב ית שמא דיי מניה לית אנא דחיל ואוף ית ישראל לא איפטור : ויאמרו
ואמרו אלהא דיהודאי איתקרי שמיה עלנא נטייל כדון מהלך תלתא יומין 3
במדברא ונדבח ניכסת חגא קדם יי אלהין דלמא יארע יתן במותא או בקטלא :
ויאמר ואמר להון מלכא דמצרים למה משה ואהרן תבטלון ית עמא מעבידתהון 4
איזילו לפולחנכון : ויאמר ואמר פרעה הא סגין הינון כדון עמא דארעא דאתון 5
מבטלין יתהון מפולחנהון : ויצו ופקיד פרעה ביומא ההוא ית שולטניא דעמא 6
וית סרכוי למימר : לא לא תוספון למיתן תיבנא לעמא למרמי ליבניא הי 7
כמאיתמלי והי כמלקדמוי הינון יזלון ויגבבון להון תיבנא : ואת וית סכום 8
לבניא דהינון עבדין מאיתמלי ומדקדמוי תמנון עליהון לא תמנעון מניה
ארום בטלנין הינון בגין כן הינון צוחין למימר ניזיל נדבח ניכסת חגא קדם
אלהנא : תכבד תתקיף פולחנא עילוי גובריא ויתעסקון בה ולא יתרחצון על 9
מילי שקרא : ויצאו ונפקו שולטני עמא וסרכוי ואמרו לעמא כדנא אמר פרעה 10
לית אנא יהיב לכון תיבנא : אתם אתון איזילו סבו לכון תיבנא מן אתר 11
דתשכחון ארום לא מתמנע מפולחנכון מדעם : ויפץ ואיתבדר עמא בכל ארעא 12
דמצרים לגבבא גילי לתיבנא : והנגשים ושולטניא דחקין למימר אשלימו 13
עיבידתכון פתגם יום ביומיה היכמא דהויתון עבדין כד הוה יהיב לכון תיבנא :
ויכו ולקו סרכי בני ישראל דמנו עליהון שולטני פרעה למימר למא דין לא 14
אשלמתון גזירתכון למרמי לבנין הי כמאיתמלי והי כמדקדמוי אוף איתמלי אוף
יומא דין : ויבאו ואתו סרכי בני ישראל וצווחו קדם פרעה למימר למה תעביד 15
כדין לעבדך : תבן תיבנא לא מתיהב לעבדך וליבניא אמרין לנא עיבידו והא 16
עבדך לקיין וחיובתהון דעמך תקפא וסלקא :

CAP. V.

Poſtea autem ingreſſi ſunt Moſes & Aaron, & dixerunt Pharaoni; 1
Sic dixit Dn̄s Deus Iſrael, Dimitte populum meum, & faciant mihi feſtum
in deſerto. Et dixit Pharao; Nomen Domini non eſt mihi manifeſtatum, 2
ut recipiam ſermonem ejus & dimittam Iſraelem: non invenio in libro
angelorum ſcriptum nomen Dn̄i, ab eo ego non timeo, & etiam Iſraelem
non dimittam. Et dixerunt; Nomen Dei Judæorum invocatur nobis: Ibimus 3
jam itinere trium dierum per deſertum, & ſacrificabimus ſacrificia ſolennitatis coram Domino Deo, ne fortè occurrat nobis morte aut occiſione.
Et dixit illis rex Ægypti; Quare Moſes & Aaron ceſſare facitis populum ab operibus ſuis: ite ad ſervitutem veſtram. Et dixit Pharao; 4 5
Ecce multus nunc eſt populus terræ, quos vos impeditis ab opere ſuo.
Et præcepit Pharao eo die præfectis populi, & exactoribus ejus, di- 6
cendo; Non addetis dare paleam populo ad conficiendum lateres, 7
ſicut heri & ſicut antea: ipſi eant & colligant ſibi paleas. Et 8
nihilominus ſummam laterum quam heri & antea faciebant, imponatis eis, non diminuatis ab eo: quoniam otio torpent, propterea ipſi vociferantur, dicendo; Eamus, ſacrificemus hoſtias ſolennitatis coram Deo noſtro. Aggravetur ſervitus ſuper illos viros, ut oc- 9
cupentur in ea: & non fiduciam habeant in verbis mendacii. Egreſſi 10
itaque ſunt præfecti populi & exactores ejus, & dixerunt populo; Sic
dicit Pharao; Non dabo vobis paleam. Vos ite, accipite vobis pa- 11
leam quocunque in loco inveneritis: quoniam non minuetur de labore veſtro quicquam. Et diſperſus eſt populus per univerſam terram 12
Ægypti ad colligendum ſtipulas pro palea. Præfecti autem urgebant, 13
dicendo; Perficite opera veſtra rem diei in die ſuo; ſicut faciebatis
quando dabatur vobis palea. Et verberati ſunt præpoſiti filiorum Iſ- 14
rael quos conſtituerant ſuper eos principes Pharaonis, dicendo; Cur
hoc non perfeciſtis ſtatutum veſtrum, ut conficeretis lateres ſicut heri
& ſicut antea, etiam heri etiam hodie? Et venerunt præpoſiti filio- 15
rum Iſrael, & clamaverunt coram Pharaone, dicendo; Cur facis ſic
ſervis tuis? Palea non datur ſervis tuis, & lateres dicunt nobis 16
facite: & ecce ſervi tui verberantur, & reatus ipſorum populi tui
fortis eſt, & aſcendit.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* فصل پنجم *

* وپس بيامدند مشه و اهرن گفتند بفرعه همچنين گفت ״ خداي يسرال بفرست مر قومي 1
من و حج گزارند بمن در بيابان * گفت فرعه كيست ״ آنكه بشنوم در امري او بفرستادن مر 2
يسرال نه دانستم مر ״ و نيز مر يسرال را نه فرستم * گفتند خداي آن عبريان فراز رسيد ابر 3
ايما برويم اكنون راهي سه روزها در بيابان و ذبحت كنيم بر ״ خداي ايما تا نه فراز رسد ايمارا
در وبا يا در شمشير * گفت بايشان پادشاهي مصر چرا مشه و اهرن باطل كنيد مر آن قوم از 4
كارهاي او برويد ببار كشيدن شما * گفت فرعه اينك بسياران اكنون قومي آن زمين و معطّل 5
مي كنيد ايشانرا از بار كشيدنهاي ايشان * بفرمود فرعه در روز آن مر آن تحاصلان در قوم 6
و مر مهتراني او بگفتن * نه افزاييد بدادني كاه بقوم بخشت زدني خشتها چون دي و پرير 7
ايشان بروند و بر چينند كاه * و مر مره آن خشتها آنچه ايشان كنان دي و پرير بنهيد ابر ايشان نه 8
كم كنيد ازو كه كاهلان ايشان ابر همچنين ايشان ناله كنان بگفتن برويم و ذبحت كنيم بخداي
ايما * گران كني آن كار ابر آن مردمان و بكنند دران و نه حكايت كنند در سخنهاي دروغ * 9
* بيرون آمدند تحاصلان آن قوم و مهتراني او گفتند بآن قوم بگفتن همچنين گفت فرعه 10
نيست من دها بشما كاه * شما برويد بستانيد بشما كاه از آنچه بيابيد كه نيست كم 11
شوا از كاري شما چيزي * پراكنده شد آن قوم در همه زمين مصر ببر چيندني سوالي 12
بكاه * و آن تحاصلان دهد كنان بگفتن تمام كنيد كارهاي شما قدر روز در روزي او چون 13
آنچه در بودن آن كاه * زده شدند مهتراني پسراني يسرال آنچه بنهادند ابر ايشان تحاصلاني 14
فرعه بگفتن چه معني نه تمام كرديد وطيفهي شما بخشت زدن چون دي و پرير نيز دي نيز
اين روز * بيامدند مهتراني پسراني يسرال ناله كردند بفرعه بگفتن چرا كني همچنين 15
ببندگاني تو * كاه نيست داده شوا ببندگاني تو و خشتها گويان بايما كنيد و اينك بندگاني 16
تو زده شدگان و خطا كند قومي تو *

CAP. V.

* ET poſteà venerunt Moſheh & 1
Aharon, & dixerunt ad Pharoh, Sic
dixit Dominus Deus Iſrael; Dimitte populum meum, ut feſtum peragant
mihi in deſerto. Dixit Pharoh; Quis 2
eſt Dominus quòd auſcultarem mandato ejus ad dimittendū Iſrael? non
novi Dominum, & etiam Iſrael non
dimittam. Dixerunt; Deus He- 3
bræorum occurrit nobis: eamus nunc
viam trium dierum in deſertum, ut
ſacrificemus Domino Deo noſtro, ut
non superveniat nobis cum peſte
vel gladio. Reſpondit iis rex Æ- 4
gypti; Quare Moſheh & Aharon
otioſos redditis populum ab operibus
ſuis? ite ad portationem onerum veſtrorum. Dixit quoque Pharoh; 5
En multi ſunt nunc populus terræ,
& otioſos redditis illos à portatione onerum ipſorum. Præcepitque 6
Pharoh die illâ exactoribus populi,
& principibus ejus, dicendo; Ne 7
addatis dare paleam populo ad laterificandum lateres, ſicut heri &
nudiuſtertiùs: ipſi pergant & colligant paleam. Et numerum late- 8
rum quem ipſi conficiebant heri &
nudiuſtertiùs, imponetis eis, non
minuetis ex eo: quia ſegnes ſunt, propterea ipſi clamant, dicendo; Eamus,
& ſacrificemus Deo noſtro. Grave 9
reddes opus ſuper viros, ut
agant in eo, neque enarrent
verba mendacii. Egreſſi itaque 10
exactores populi, & principes
ejus, loquuti ſunt ad populū dicendo; Non ſum ego daturus vobis paleam. Vos ite, capite vobis pa- 11
leam undè inveneritis: quia non
eſt minuendum de opere veſtro quicquam. Itaq; diſperſus eſt populus per 12
totam terram Ægypti ad colligendum ſtipulam pro palea. Exacto- 13
res verò urgebant dicendo; Perficite
opera veſtra, penſum diei in die ſuo,
quemadmodum cùm eſſet palea.
Et verberati ſunt principes fi- 14
liorum Iſrael quos poſuerant ſuper eos exactores Pharoh, dicendo; Quâ ratione non abſolviſtis demenſum veſtrum laterificando, ſicut heri & nudiuſtertiùs, etiam heri
etiam hâc die? Venientes ita- 15
que filii Iſrael clamârunt ad Pharoh, dicendo; Cur facis ſic ſervis tuis? Palea non eſt data ſervis tuis: & Lateres dicunt nobis 16
facite: & ecce ſervi tui cæduntur,
ſed peccat populus tuus.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויאמר ואמר בטלנין אתון בטלנין בגין כן אתון אמרין ניזיל נדבח נכסת חגא קד
אלהנא: ועתה וכדון איזילו פלחו ותיבנא לא יתיהב לכון וסכום לבניא תתנון
ויראו וחמון סרכי בני ישראל יתהון בביש למימר לא תימנעון מלבניכון דפתג
יום ביומיה: ויפגעו וארעו ית משה וית אהרן קיימין לקדמותהון במפקהון מ
קדם פרעה: ויאמרו ואמרו להון יתגלי קדם יי עולבננא ולחוד יתפרע מנכון
דאסרחתון ית ריחנא קדם פרעה וקדם עבדוי דגרמתון למיתן סייפא בידיה
למקטלנא: וישב ותב משה לקדם יי ואמר יי למא אבאשתא לעמא הדין ולמא
דנן שלחתני: ומאז ומן שעתא דעלית לות פרעה למללא בשמך אתבאש לעמא
הדין ושיזבא לא שיזבתא ית עמך:

ו

ויאמר ואמר יי למשה כדון תחמי מה אעביד לפרעה ארום בידא תקיפתא
יפטורינון ובידא תקיפתא יתריכינון מן ארעיה:

ס ס ס

וידבר אלהים ומליל יי עם משה ואמר ליה אנא יי הוא דאיתגליתי עלך בג
סניא ואמרית לך אנא יי: וארא
ואיתגליתי לאברהם ליצחק וליעקב באל 3
שדי ושמי יי ברם באפי שכינתי לא
אתידיעת להון: וגם ולחוד אקימית 4

ירושלמי 3 ואתגלי במימריה
אברהם על יצחק ועל יעקב באל
דשמיא ושום מימרא דיי לא אודעית

ית קיימי עמהון למיתן להום ית ארעא דכנען ית ארע תותבותהון דאיתותבו ב
וגם ולחוד על קדמי ית אניק בני ישראל דמצראי משעבדין יתהון ודכירנא י
קיימי: לכן בכן אימר לבני ישראל אנא הוא יי ואפיק יתכון מגו דחוק פולח
מצראי ואישיזיב יתכון מפולחנהון ואפרוק יתכון בדרע מרומם ובדינין רברבין
ולקחתי ואקריב יתכון קדמי לעם ואהוי לכון לאלהא ותידעון ארום אנא י
אלהכון דאנפיק יתכון מגו דחוק פולחן מצראי: והבאתי ואעיל יתכון לארעא
דקיימית במימרי למיתן יתה לאברהם ליצחק וליעקב ואיתן יתה לכון ירותא אנא
יי: וידבר ומליל משה כדין עם בני 9
ישראל ולא קבילו מן משה מקפידות
רוחא ומפולחנא נוכראה קשיא דביריהון:

ירושלמי 9 מקפידות:

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

Et dixit; Otioſi vos, otioſi: propterea vos dicitis; Eamus, ſacrifi- 17
cemus oblationes ſolennitatis coram Deo noſtro. Jam verò ite, la- 18
borate; & palea non dabitur vobis: & *tamen* ſummam laterum dabitis.
Et viderunt principes Iſraelitarum eos in malo, dicendo; Non minuatis de 19
lateribus veſtris, rem diei in die ſuo. Et occurrerunt Moſi & Aaroni, 20
qui ſtabant in occurſum eorum, cùm ipſi egrederentur à conſpectu
Pharaonis. Et dixerunt illis; Manifeſta ſit coram Domino afflictio 21
noſtra, & etiam ultionem ſumat de vobis: quia fœtere feciſtis odo-
rem noſtrum coram Pharaone, & coram ſervis ejus, quia occaſionem
præbuiſtis dandi gladium in manibus eorum, ad interficiendum nos.
Et reverſus eſt Moſes in conſpectum Domini, & dixit; Domine, qua 22
re malefeciſti populo huic? & quare miſiſti me? Ab hora enim 23
qua ingreſſus ſum ad Pharaonem, ad loquendum in nomine tuo, ma-
lè fuit populo huic: & liberando non liberâſti populum tuum.

CAP. VI.

Et dixit Dominus ad Moſem; Nunc videbis quid facturus ſim Pharao- 1
ni: quoniam manu forti dimittet eos, & manu forti ejiciet eos è terra ſua.

SECT. IV.

Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, & dixit illi; Ego Dominus qui 2
manifeſtavi me tibi in medio rubi, & dixi tibi; Ego Dominus. Et 3
revelavi meipſum Abrahamo, Iſaaco, & Jacobo in Deo omnipotente, ſed nomen meum Dominus, certè reſpectu divinitatis meæ, non notum factum eſt illis. Et etiam 4
confirmavi fœdus meum cum illis, ad dandum illis terram Canaan,

Hieroſ. 3 *Et revelatus eſt in verbo ſuo Dominus Abrahamo, Iſaaco, & Jacobo in Deo cœlorum: ſed nomen ſermonis Domini non notificavi illis.*

terram peregrinationis eorum, in qua peregrinati ſunt. Quin etiam 5
venit coram me gemitus filiorum Iſrael, quia Ægyptii affli-
gunt eos: & recordor ego fœderis mei. Propterea dic to filiis Iſ- 6
rael; Ego ſum Dominus, & educam vos de afflictione ſervitutis
Ægyptiorum, & liberabo vos de ſervitute eorum: & redimam vos bra-
chio excelſo, & judiciis magnis. Et applicabo vos coram me in 7
populum, & ero vobis in Deum: & cognoſcetis quòd ego ſum Dominus
Deus veſter, qui educam vos è medio afflictionis ſervitutis Ægyptiorum.
Et ingredi faciam vos in terram, quam juramento promiſi per verbum 8
meum me daturum eam Abrahamo, Iſaaco, & Jacobo: dabo inquam
eam vobis in poſſeſſionem, ego Dominus. Et loquutus eſt Moſes 9
ſecundùm hæc cum filiis Iſrael: ſed
non auſcultârunt Moſi præ irritatione ſpiritus, & præ ſervitute aliena
dura, quæ erat in manibus eorum.

Hieroſ. 9 *Præ angore.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

*گفت كاهلانيد شما كاهلان ابر همچنين شما گويان برويم وذبحت كنيم بيي *واكنون برويد وكار
كنيد وكاه نه داده شود بشما و مرهي خشتها بدهيد* بديدند مهتراني پسراني يسرال ايشانرا
دربدي بگفتن نه كم كنيد از خشتهاي شما قدري روز در روزي او* فراز رسيدند مر
مشه ومر اهرن استادگان بپذيرهي ايشان دربيرون آمدني ايشان ازنزد فرعه *گفتند
ببيند يي ابر شما وحكم كند آنچه گنده كرديد مر بوي ايما درچشماني فرعه و درچشماني
بندگاني او بدادن شمشير دردستي ايشان بكشتني ايما* باز گشت مشه بيي گفت خدا چرا بدي
كردي بقومي اين چرا اين فرستادي مرا *وازهنگام بيامدم بفرعه بسخن گفتن درنامي
تو بدي كرد بقومي اين وخلاص كردن نه خلاص كردي مر قومي تو*

فصل ششم

*گفت يي بمشه اكنون بيبني آنچه بكنم بفرعه كه دردستي قوي بفرستد ايشانرا ودر
دست قوي براند ايشانرا از ولايتي او *سخن گفت خدا بمشه گفت باو منم يي *ديدار
شدم بابرهم بيصحق وبيعقوب درخداي شدّي ونامي من يي نه معلوم كردم بايشان
*ونيز بر انگيزانم مر شرطي من اوازي ايشان بدادن بايشان مر زميني كنعن مر زميني
نشستن ايشان آنچه بنشستند دران* ونيز من بشنويدم مر نالهي پسراني يسرال آنچه مصريان كار
فرمايان ايشانرا ياد كردم مر شرطي من* بهمچنين بگوي بپسراني يسرال من يي بيرون آورم
شمارا از فرود باري مصريان وخلاص كنم شمارا از بارهاي ايشان وخلاص كنم شمارا در
باروي آفراشته درحكمهاي بزرگان* بستانم شمارا بمن بقوم وباشم بشما بخدا وبدانيد كه من يي
خداي شما آن بيرون آورا شمارا از فرود بارها مصريان *بياورم شمارا بآن زمين آنچه بر داشتم
مر دستي من بدادن آنرا بابرهم بيصحق وبيعقوب بدهم آنرا بشما ميراث من يي *سخن
گفت مشه همچنين بپسراني يسرال ونه شنويدند بمشه از زجري روح واز كاري سخت*

Reſpondit; Segnes eſtis vos, ſegnes: 17
quocirca vos dicitis; Ibimus & ſa-
crificabimus Domino. Nunc ergò 18
ite & operamini: & palea non da-
bitur vobis, numerum tamen late-
rum dabitis. Cum viderent prin- 19
cipes filiorum Iſrael ipſos in malo,
dicente eo, Non minuetis de lateri-
bus veſtris, penſum diei in die ſuo:
Occurrerunt ipſi Moſheh & Aha- 20
ron ſtantibus in occurſum eorum in
egreſſu eorum à Pharoh: Dicen- 21
tes, Videat Dominus ſuper vos, &
judicet: quòd fœtentem reddidiſtis
odorem noſtrum in oculis Pharoh,
& in oculis ſervorum ejus, dando
gladium in manum eorum ad interfi-
ciendum nos. Tum reverſus eſt 22
Moſheh ad Dominum, dicens; Deus,
quare male feciſti populo huic?
quare hoc, miſiſti me? Nam à quo 23
tempore ingreſſus ſum ad Pharoh
ad loquendum in nomine tuo, malè
fecit populo huic: & liberando
non liberâſti populum tuum.

CAP. VI.

Dixit Dominus ad Moſheh; Jam 1
videbis quid faciam ipſi Pharoh:
quia manu validâ dimittet eos, &
manu forti expellet eos è regione
ſua. Et locutus Deus ad Mo- 2
ſheh, dixit ei; Ego ſum Domi-
nus. Viſus ſum ipſi Abraham, 3
Iſhac, & Jaacob, in Deo Shaddai:
at nomen meum Dominus haud no-
tum feci eis. Et etiam ſuſcito 4
pactum meum cum eis, ad dandum
eis terram Chenaan, terram commo-
rationis eorum, in qua reſederunt. Et 5
etiam ego audivi gemitum filio-
rum Iſrael, quibus Ægyptii opus in-
jungunt: recordatus ſum pactum
meum. Quapropter dices filiis Iſ- 6
rael; Ego Dominus, educam vos
de ſubter gravamine Ægyptiorum,
& liberabo vos ab oneribus eorum,
& ſalvabo vos brachio extenſo &
judiciis magnis. Accipiámque 7
vos mihi in populum, eróque vobis
in Deum: & cognoſcetis quòd ego
ſum Dominus Deus veſter, educens
vos de ſubter oneribus Ægyptio-
rum. Et introducam vos in terram 8
pro qua levavi manum meam ad
dandum eam Abraham Iſhac &
Jaacob: dabo eam vobis hæredita-
tem: Ego Dominus. Locutúſque 9
eſt Moſheh ſic ad filios Iſrael: at non
auſcultaverunt ipſi Moſheh ex re-
preſſione ſpiritûs & opere duro.

תרגום יונתן בן עוזיאל

וידבר ומליל יי עם משה למימר : בא דבר עול מליל עם פרעה מלכא דמצרים 10
ויפטור ית בני ישראל מארעיה : וידבר ומליל משה קדם יי למימר הא בני 11 12
ישראל לא קבילו מיני והיכדין יקבל מיני פרעה ואנא קשי ממלל : וידבר ומליל 13
יי עם משה ועם אהרן ואזהרינון על בני ישראל ושלחינון לות פרעה מלכא
דמצרים לאפקא ית בני ישראל מארעא דמצרים : אלה ראשי אילין רישי בית 14
אבהתהון בנוי דראובן בוכרא דישראל חנוך ופלוא חצרון וכרמי אלין ייחוסין
דראובן : ובני ובנוי דשמעון ימואל וימין ואהד ויכין וצחר ושאול הוא זמרי 15
דאשאיל נפשיה לזנותא הי בכנענאי אלין ייחוסין דשמעון : ואלה ואלין שמהת 16
בנוי דלוי לייחוסיהון גרשון וקהת ומררי ושני חיוי דלוי מאה ותלתין ושבע שנין
חייא עד דחמא ית משה וית אהרן פריקייא דישראל : בני בנוי דגרשום לבני 17
ושמעי לייחוסיהון : ובני ובנוי דקהת עמרם ויצהר וחברון ועזיאל ושני חיוי 18
דקהת חסידא מאה ותלתין ותלת שנין חייא עד דחמא ית פנחס הוא אליהו
כהנא רבא דעתיד למשתלחא לגלותא דישראל בסוף יומייא : ובני ובנוי 19
דמררי מחלי ומושי אלין ייחוסין דלוי לגניסתהון : ויקח ונסיב עמרם ית יוכבד 20
חביבתיה ליה לאינתו וילידת ליה ית אהרן וית משה ושני חיוי דעמרם חסידא
מאה ותלתין ושבע שנין חייא עד דחמא ית בני רחביה בר גרשום בר משה :
ובני ובנוי דיצהר קרח ונפג וזכרי : ובני ובנוי דעזיאל מישאל ואלצפן וסתרי : 21 22
ויקח ונסיב אהרן ית אלישבע ברת עמינדב אחתיה דנחשון ליה לאנתו וילידת 23
ליה ית נדב וית אביהוא ית אלעזר וית איתמר : ובני ובנוי דקרח אסיר ואלקנה 24
ואביאסף אלין ייחוסיה דקרח : ואלעזר ואלעזר בר אהרן נסיב ליה מברתוי 25
דיתרו הוא פוטיאל ליה לאינתו וילידת ליה ית פנחס אלין רישי אבהת ליואי
לייחוסיהון : הוא איהו אהרן ומשה דאמר יי להון הנפיקו ית בני ישראל 26
פריקין מארעא דמצרים על חילידהון : הם הינון דממללין עם פרעה מלכא 27
דמצרים להנפקא ית בני ישראל ממצרים הוא משה נביא ואהרן כהנא : ויהי
והוה ביומא דמליל יי עם משה בארעא דמצרים הוה אהרן מצית אודניה ושמע 28
מה דמליל עמיה : וידבר ומליל יי עם משה למימר אנא הוא יי מליל עם 29
פרעה מלכא דמצרים ית כל דאנא ממליל עמך : ויאמר ואמר משה קדם יי 30
האנא קשי ממלל אכדין יקבל מיני פרעה :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Ingredere, loquere 10
cum Pharaone rege Ægypti, ut dimittat filios Iſrael è terra ſua. Et 11
loquutus eſt Moſes coram Domino, dicendo; Ecce filii Iſrael non ac- 12
quieſcunt mihi, & quomodo acquieſcet mihi Pharao, & ego ſum
durus loquelâ? Et loquutus eſt Dominus cum Moſe & Aarone & 13
admonitionem dedit illis ad filios Iſrael, & miſit eos ad Pharaonem
regem Ægypti, ut educerent filios Iſrael è terra Ægypti. Hæc ſunt 14
capita domus patrum eorum: filii Ruben primogeniti Iſrael; Ha-
noch, & Phallu, Chetſron, & Carmi; iſtæ ſunt progenies Ruben.
Filii autem Simeon; Jemuel, & Jamin, & Ohad, & Jakin, & Tſo- 15
char, & Shaul, ille eſt Zimri qui locavit ſe ſcortationi ſicut fit
inter Chananæos: iſtæ ſunt proſapiæ Simeonis. Iſta autem ſunt no- 16
mina filiorum Levi ſecundùm proſapias eorum; Gherſon, & Ke-
hath, & Merari: porro anni vitæ Levi, centum & triginta ſeptem
annos vixit, adeo ut viderit Moſen & Aaronem liberatores Iſraelis. 17
Filii Gherſom; Libni, & Schimei, ſecundùm proſapias ſuas. Filii 18
autem Kehath; Amram, & Jitſhar, & Chebron, & Uziel: anni
verò vitæ Kehath pii, centum & triginta tres annos vixit, adeo ut vi-
derit Phinees, qui & Elias eſt ſacerdos magnus, qui mittendus eſt ad
captivitatem Iſrael in fine dierum. Filii autem Merari; Machali & 19
Muſchi: iſtæ ſunt proſapiæ Levi, juxta progenies ſuas. Et accepit 20
Amram Jokebed patruam ſuam ſibi in uxorem, & peperit illi Aaro-
nem & Moſem: anni autem vitæ Amram pii, centum triginta ſeptem
annos vixit, adeo ut viderit filios Rechabia, filii Gherſom, filii Mo-
ſe. Filii autem Jitshar; Corach, & Nepheg, & Zichri. Filii ve- 21
rò Uziel; Miſael, & Eltſaphan, & Sithri: Et accepit Aaron Eli- 22 23
ſeba filiam Aminadab, ſororem Nachſon, ſibi in uxorem: & pepe-
rit illi Nadab, & Abiu, Eleazar, & Ithamar. Filii autem Corah 24
Aſſir, & Elcana, & Abiaſaph: iſtæ ſunt proſapiæ ipſius Core. Ele- 25
azar autem filius Aaronis accepit ſibi ex filiabus Jethro, ille eſt Pu-
tiel, ſibi in uxorem, & peperit ipſi Phinees: iſta ſunt capita patrum
Levitarum ſecundùm proſapias eorum. Ille eſt Aaron & Moſes, ad 26
quos dixit Dominus; Educite filios Iſrael liberatos è terra Ægypti ſe-
cundùm exercitus ſuos. Iſti ſunt qui loquuti ſunt cum Pharaone re- 27
ge Ægypti, ut educerent filios Iſrael ex Ægypto: ipſe eſt Moſes pro-
pheta, & Aharon ſacerdos. Et accidit die quo loquutus eſt Domi- 28
nus cum Moſe in terra Ægypti, erat Aaron præbens aurem ſuam, &
audiebat quæ loquebatur cum eo. Et loquutus eſt Dominus cum Mo- 29
ſe, dicendo; Ego Dominus: loquere cum Pharaone rege Ægypti
omnia quæ ego loquor tecum. Et ait Moſes coram Domino; Ecce 30
ego durus loquelâ, quomodo itaque acquieſcet mihi Pharao?

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

*سخن گفت : بموسه گفتن *بيا سخن گوي بفرعه پادشاهي مصر بفرستد پسراني يسرال از ولايتي او 10 11
* سخن گفت مشه بحضرت : گفتن اينك پسراني يسرال نه شنيدند بمن و چگونه بشنود بمن 12
فرعه و من گران لبان * سخن گفت : بمشه و باهرن بفرمود ايشانرا بپسراني يسرال و بفرعه 13
پادشاهي مصر ببيرون آوردن مر پسراني يسرال از زمين مصر* ايشان سروراني خانهي پدري 14
ايشان پسراني راوبن نخست زادي يسرال حنوك و فلّوا حصرون و كرمي ايشان اهلي خانهي راوبن*
* و پسراني شمعون يموال و يمين واهد و يكين و صحر و شاول پسري آن كنعنيت ايشان اهلي 15
خانهي شمعون * و ايشان نامها پسراني لوي بتولّدي ايشان جرشون و قهت و مرري و سالهاي 16
زندگي لوي صد وسي وهفت سال* پسراني جرشون لبني و شمعي باهل خانهي ايشان* و پسراني 17 18
قهت عمرم و يصهر و حبرون و عزّيال و سالهاي زندگي قهت صد وسي و سه سال * و پسراني 19
مرري محلي و موشي ايشان اهلي خانهاي آن لوي بتولّدي ايشان* بستاند عمرم مر يوكبد 20
عمّهي او باو بزن برايد باو مر اهرن و مر مشه و سالهاي زندگي عمرم صد وسي وهفت سال*
* و پسراني يصهر قرح و نفج و زكري* و پسراني عزّيال ميشال و الصفن و ستري * بستاند اهرن 21 22 23
مر اليشبع دختري عمّيندب خواهري نحشون باو [بزن] برايد باو مر ندب و مر ابيهوا و مر العزر
و مر ايتمر* و پسراني قرح اسّير و القنه و ابياسف ايشان اهلي خانهي آن قرحي* والعزر پسري اهرن 24 25
بستاند باو از دختراني فوطيال باو بزن برايد باو مر فنحس ايشان سروراني پسراني لويان باهلي
خانهي ايشان * او اهرن و مشه آنچه گفت : بايشان بيرون آوريد مر پسراني يسرال از زميني 26
مصر ابر سپاهاي ايشان * ايشان آن سخن گويان بفرعه پادشاهي مصر ببيرون آوردن مر پسراني 27
يسرال از مصر او مشه و اهرن * بود در روز سخن گفتن : بمشه در زميني مصر* سخن گفت : 28 29
بمشه گفتن من : سخن گوي بفرعه پادشاهي مصر مر همه آنچه من سخن گويا بتو * گفت 30
مشه بپيش : اينك من گران لبان و چگونه بشنود بمن پادشاهي مصر فرعه*

Locutus eſt igitur Dominus ad Moſheh, dicendo; Veni, loquere ad Pharoh regem Ægypti, ut dimittat filios Iſrael è regione ſua. 10 11 *Et locutus eſt Moſheh in præſentia Domini, dicendo; En filii Iſrael non auſcultârunt mihi, & quomodo auſcultabit mihi Pharoh, & ego gravis ſum labiis?* 12 *Et ſermonem iniens Dominus cum Moſheh & Aharon, mandavit eos ad filios Iſrael & ad Pharoh regem Ægypti, ad educendum filios Iſrael de terra Ægypti.* 13 *Hi ſunt principes domûs patrum eorum Filii Reuben primogeniti Iſrael; Hanoch & Phallu, Heſron et Charmi: iſtæ familiæ Reuben.* 14 *Filii autē Shimeon; Jemuel, & Jamin, & Ohad, & Jachin, & Sohar, & Shaül filius Chenaanitidis: iſtæ familiæ Shimeon.* 15 *Hæc verò ſunt nomina filiorum Levi per progenies ſuas; Gerſhon, et Cehath, et Merari: porrò anni vitæ Levi, centū & triginta & ſeptem anni.* 16 *Filii Gerſhon, Libni & Shimei, per familias ſuas.* 17 *Et filii Cehath; Amram, & Iſhar, & Hebron, & Uzziel: anni autem vitæ Cehath, centum & triginta & tres anni.* 18 *Et filii Merari; Mahli & Muſhi: iſtæ ſunt familiæ Levi per progenies ſuas.* 19 *Accepit autem Amram Jochebed amitam ſuam in uxorem; quæ peperit ei Aharon et Moſheh: & anni vitæ Amram, centū & triginta & ſeptem anni.* 20 *Porrò filii Iſhar; Corah, & Nepheg, & Zichri.* 21 *Et filii Uzziel; Miſhaël, et Elſaphan, & Sithri.* 22 *Accepitque Aharon Eliſheba filiam Amminadab, ſororem Nahſhon ſibi in uxorem: quæ peperit ei Nadab, & Abihu, & Eleazar, & Ithamar.* 23 *Filii verò Corah, Aſſir, & Elcanah, & Abiaſaph: iſtæ familiæ Corahitarum.* 24 *Et Eleazar filius Aharon accepit ſibi unam è filiabus Phutiel ipſi in uxorem: quæ peperit ei Phinhas. Hi ſunt principes filiorum Levitarum per familias ſuas.* 25 *Ipſe eſt Aharon & Moſheh, quibus dixit Dominus; Educite filios Iſrael è terra Ægypti, per exercitus ſuos.* 26 *Ipſi allocuti ſunt Pharoh regem Ægypti, ad educendum filios Iſrael ex Ægypto: ipſe eſt Moſheh & Aharon.* 27 *Fuit in die colloquii Domini cum Moſheh in terra Ægypti,* 28 *Locutus eſt Dominus ad Moſheh, dicendo; Ego Dominus: loquere ad Pharoh regem Ægypti omne quod ego loquor ad te.* 29 *Dixit Moſheh coram Domino; En ego gravis ſum labiis, & quomodo auſcultabit mihi rex Ægypti Pharoh?* 30

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ז

ויאמר ואמר יי למשה למא אנת מסתפי חמי דכבר שוית יתך דחילא לפרעה
כאילו אלהא דיליה ואהרן אחוך יהא נביא דילך : אתה אנת תמליל לאהרן ית
כל דאיפקדינך ואהרן אחוך ימליל לפרעה ויפטור ית בני ישראל מארעיה : ואני
ואנא אקשי ית יצרא דלבא דפרעה ואסגי ית אתוותי וית תימהיי בארעא דמצרים :
ולא ולא יקבל מנכון פרעה ואגרי בהון גירין דקטול ואיתין מחת גבורת ידי
במצרים ואפיק ית עמי בני ישראל פריקין מארעא דמצרים בדינין רברבין : וידעו
וינדעון מצראי ארום אנא הוא יי כד ארים ית מחת גבורתי על מצרים ואנפיק ית
בני ישראל פריקין מביניהון : ויעש ועבד משה ואהרן היכמא דפקיד יי יתהון
הכדין עבדו : ומשה ומשה בר תמנן שנין ואהרן בר תמנן ותלת שנין במללותהון
עם פרעה : ויאמר ואמר יי למשה ולאהרן למימר : כי ידבר ארום ימליל
עמכון פרעה למימר הבו לכון תימהא
ותימר לאהרן סב ית חוטרך וטלוק יתיה
קדם פרעה יהי לחיוי חורמן ארום עתידין כל דיירי ארעא למשמע קל צווחתהון
דמצרים בתברותי יתהון היכמא דשמען כל בירייתא ית קל צווחת חיויא כד
איתערטיל מן שירויא : ויבא ואעל משה ואהרן לות פרעה ועבדו היכדין היכמא
דפקד יי וטלק אהרן ית חוטריה קדם מיחמי פרעה וקדם מיחמי עבדוי והוה
לחורמנא : ויקרא וקרא לחוד פרעה לחכימיא ולחרשיא ועבדו לחוד הינון ינ
וימברים חרשין דבמצרים בלחשי קוסמיהון היכדין : וישליכו וטלקון אינש
חוטריה והוו לחורמנין ומן יד אתהפיכו למהוי כמן שירויא ובלע חוטרא דאהרן ית
חוטריהון : ויחזק ואיתקף יצרא דלבא דפרעה ולא קביל מנהון היכמא דמליל יי
ויאמר ואמר יי למשה איתקף יצרא דליבא דפרעה מסרב למפטור ית עמא : לך
איזל לות פרעה בצפרא הא נפיק למנטור
קוסמין עילוי מיא היא כאמנושא ותתעתד
לקדמותיה על גיף נהרא וברם חוטרא דאהרן דאיתהפיך לחויא תיסב בידך : ואמר
ותימר ליה יי אלהא דיהודאי שדרני לותך למימר פטור ית עמי ויפלחון קדמי
במדברא והא לא קבילת עד כדון : כה כדנא אמר יי בדא סימנא תנדע ארום
אנא יי הא אנא מחי בחוטרא דבידי על מוי די בנהרא ויתהפכון לאדמא :

ירושלמי 9 וטלק קדם פרעה:

ירושלמי 15 למתקררה על מיא:

Targ. JONATHAN B UZIEL. *Hierosolymitanum.*

CAP. VII.

ET dixit Dominus Mosi; Cur tu times? vide quia jam posui te timen- 1
dum Pharaoni, ac si Deus ejus *esses*: & Aaron frater tuus erit prophe-
ta tuus. Tu loquêris Aaroni quicquid ego præcepi tibi: Aaron autem 2
frater tuus alloquetur Pharaonem, ut dimittat filios Iſrael è terra ſua.
Et ego indurabo concupiſcentiam cordis Pharaonis, ut multiplicem ſigna 3
mea & miracula mea in terra Ægypti. Neque acquieſcet vobis Pharao, 4
ſed jaculabo in eos ſagittas occiſionis, & ponam plagam fortitudinis
manus meæ in Ægyptum: & educam populum meum filios Iſrael li-
beratos è terra Ægypti judiciis magnis. Tum cognoſcent Ægyptii, quòd 5
ego ſum Dominus, cùm ego levavero plagam fortitudinis meæ in Ægy-
ptum, & eduxero filios Iſrael liberatos è medio eorum. Et fecit Mo- 6
ſes & Aharon: ſicut præcepit Dominus illis ſic fecerunt. Moſes au- 7
tem natus erat octoginta annos, Aharon verò octoginta tres, cùm lo-
querentur cum Pharaone. Et dixit Dominus Moſi & Aharon, dicendo: 8
Quum loquetur vobiſcum Pharao, 9
dicendo; Date vobis miraculum:
tum dices Aaroni; Sume virgam
tuam, & projice eam coram Pha-
raone, erit in ſerpentem baſiliſcum: quoniam audituræ ſunt omnes
generationes terræ vocem clamoris Ægyptiorum, cùm fregero eos,
quemadmodũ audierunt omnes creaturæ vocem clamoris ſerpentis quan-
do nudatus eſt à principio. Et ingreſſus eſt Moſes & Aharon ad Pharao- 10
nem, & fecerunt ſic, quemadmodum præceperat Dominus: & proje-
cit Aaron virgam ſuam ante conſpectum Pharaonis, & ante
conſpectum ſervorum ſuorum, & facta eſt baſiliſcus. Et vo- 11
cavit etiam Pharao ſapientes & maleficos: & fecerunt etiam ipſi
Janis & Jambres magi Ægyptiorum incantationibus divinationum ſu-
arum ſic. Et projecerunt quiſque virgam ſuam, & factæ ſunt baſili- 12
ſci: & ſtatim reverſæ ſunt ut eſſent ſicut priùs, & abſorpſit virga Aa-
ronis virgas eorum. Et induratum eſt figmentum cordis Pharaonis, 13
neque auſcultavit illis: quemadmodum loquutus erat Dominus. Et di- 14
xit Dominus Moſi; Induratum eſt figmentum cordis Pharaonis renuen-
tis dimittere populum. Ito ad 15
Pharaonem manè, ecce egreditur
ut obſervet divinationes ad aquas
tanquam magus, itaque parabis te
in illius occurſum ad ripam fluminis: verùm virgam Aharonis, quæ con-
verſa eſt in ſerpentem, ſumes in manu tua. Et dices illi, Dominus De- 16
us Judæorum miſit me ad te, dicendo; Dimitte populum meum, ut co-
lant coram me in deſerto: & ecce adhuc non auſcultâſti. Sic dicit Do- 17
minus; Hoc ſigno cognoſces quod ego Dominus: ecce ego percutio
virgâ, quæ eſt in manu mea, ſuper aquas quæ ſunt in flumine, & con-
vertentur in ſanguinem.

Hieroſ. 9. *Et projice coram Pharaone.*

Hieroſ. 15 *Ad captandum refrigerium ad aquas.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* فصل هفتم * گفت ״ بمشه ببين بدادم ترا بزرك بفرعه واهرن برادري تو باشد
سخن گوي تو * تو سخن گوي مر همه آنچه بفرمايم ترا واهرن برادري تو سخن گويد بفرعه
وبفرستد مر پسراني يسرال از زميني او * ومن سخت كنم مر دلي فرعه وبسيار كنم مر نشانهاي
من ومر معجزهاي من در زميني مصر * ونه شنود بشما فرعه وبدهم مر زخمي من در مصر
وبيرون آورم سپاهاي من مر قومي من پسراني يسرال از زميني مصر در حكمهاي بزرگان
* وبدانند مصريان كه من ״ در بلند كردن من مر دستي من ابر مصر وبيرون آورم مر
پسراني يسرال از مياني ايشان * كرد مشه واهرن چون آنچه بفرمود ״ ايشانرا همچنين كردند
* ومشه قدري هشتاد ساله واهرن قدري هشتاد وسه ساله در سخن گفتن ايشان بفرعه
* گفت ״ بمشه وباهرن گفتن * كه سخن گويد بشما فرعه گفتن بدهيد بشما معجز گوي
باهرن بستان مر عصاي تو وبيانداز بپيش فرعه باشد اژدها * بيامد مشه واهرن بفرعه
كردند همچنين چون آنچه بفرمود ״ بيينداخت اهرن مر عصاي او بپيش فرعه وبپيش بندگاني
او بود اژدها * بخواند نيز فرعه بخردمندان وبجادوگران كردند نيز ايشان معبراني مصر در
افسونهاء ايشان همچنين * بيينداختند مردي عصاي او بودند اژدهان فرو برد عصاي اهرن مر
عصاهاي ايشان * قوي شد دلي فرعه ونه شنويد بايشان چون آنچه سخن گفت ״ * گفت ״ بمشه دلي
فرعه ناكام بفرستادن آن قوم * برو بفرعه در بامداد اينك بيرون آيا بان آب بباستي بپذيرهي او ابر
لبي آن رود وآن عصا آنچه گشته آمد بمار بستاني در دستي تو * گوي باو ״ خداي آن عبريان
بفرستاد مرا بتو بگفتن بفرست مر قومي من وعبادت كنند بمن در بيابان واينك نه
شنويدي تا همچنين * همچنين گفت ״ سپاها دراين بداني كه من ״ اينك من زنا در
عصاي آنچه [در] دستي من ابر آن آب آنچه در رود وگشته شويد بخون *

CAP. VII.

Dixit Dominus ad Moſheh; Vide, 1
dedi te magiſtrum Pharoh, & Aha-
ron frater tuus erit prolocutor tuus.
Tu loquêris omne quod præcipio tibi, 2
& Aharon frater tuus loquetur ad
Pharoh, ut dimittat filios Iſrael è
terra ſua. Ego verò indurabo cor 3
Pharoh, et multiplicabo ſigna mea et
miracula mea in terra Ægypti. Et nō 4
auſcultabit vobis Pharoh: daboque
plagam meam in Ægypto, & educam
exercitus meos, populum meũ filios
Iſrael è terra Ægypti in judiciis ma-
gnis. Et ſcient Ægyptii quod ego Dñs, 5
cum exaltavero manum meam ſuper
Ægyptum, & eduxero filios Iſrael è
medio eorum. Feceruntque Moſheh 6
& Aharon quemadmodum præcepe-
rat Dominus eis, ſic fecerunt. Porrò 7
Moſheh erat circa octoginta anno-
rum, & Aharon circa octoginta &
trium annorum cùm loquerentur ad
Pharoh. Locutúſque eſt Dominus ad 8
Moſheh et Aharon, dicendo; Quando 9
loquetur ad vos Pharoh dicendo, Da-
te pro vobis portentum; dices ad A-
haron, Tolle virgam tuam, & projice
coram Pharoh, eritque in draconem.
Veniens igitur Moſheh & Aharon 10
ad Pharoh, fecerunt ſic, quemadmo-
dum præceperat Dominus: projecitq;
Aharon virgã ſuam corã Pharoh &
coram ſervis ejus, & fuit in dracone:
Vocavit quoque Pharoh ſapientes et 11
præſtigiatores: feceruntq; etiam ipſi
(nempe harioli Ægypti) incãtamen-
tis ſuis ſic. Projecerunt enim quiq; 12
virgam ſuam, fueruntque in draco-
nes: at deglutivit virga Aharon vir-
gas eorum. Roboratum eſt autem cor 13
Pharoh, et nõ auſcultavit eis, quem-
admodum locutus fuerat Dominus.
Dixit itaque Dominus ad Moſheh; 14
Cor Pharoh haud lubens eſt dimittere
populum. Vade ad Pharoh manè, ecce 15
egreditur ad aquam & ſtes in occur-
ſum ejus ſuper labrum fluminis: ac
virgam quæ converſa fuit in ſerpen-
tem, tolles in manu tua: Dicéſq; ei, 16
Dominus Deus Ebræorũ miſit me ad
te, dicendo; Dimitte populũ meum ut
ſerviant mihi in deſerto: & ecce non
auſcultâſti hactenus. Sic dixit Do- 17
minus exercituum; In hoc cognoſces
quòd ego Dns: en ego percuſſurus ſum
virgâ, quæ in manu mea, aquas quæ
in flumine, et vertentur in ſanguine

תרגום יונתן בן עזיאל

והדגה ונוני דבנהרא ימותון ויסרי נהרא וישתלהון מצראי למישתי מוי מן נהרא : 18
ויאמר ואמר יי למשה אימר לאהרן סב חוטרך וארים ידך על מוי דמצראי על 19
נהריהון על פצידיהון על שיקייהון ועל
כל בית כנישות מימיהון ויהון דמא

ירושלמי 19 ובעצים ובסקיא :

ויהי דמא בכל ארעא דמצרים ובמאני אעא ובמאני אבנא : ויעשו כן ועבדו היכדין 20
משה ואהרן היכמא דפקיד יי וארים בחוטרא ומחא ית מוי דבנהרא למחמי פרעה
ולמחמי עבדוי ואיתהפיכו כל מוי דבנהרא לאדמא : והדגה ונוני די בנהרא מיתו וסרי 21
נהרא ולא יכילו מצראי למשתי מוי מן נהרא והות מחת דמא בכל ארעא דמצרים :
ויעשו ועבדו היכדין אצטנניני מצרים בלחשיהון והפיכו מן מיא דגושן לאדמא 22
ואיתקיף יצרא דליבא דפרעה דלא קביל מנהון היכמא דמליל יי : ויפן ועבד פרעה 23
צורכיה ועאל לביתיה ולא שוי ליביה לחוד למחתא דא : ויחפרו וחפרו מצראי חזרנות 24
נהרא מוי למשתי ולא אשכחו צלילן ארום לא יכילו למשתי מן מוי דבנהרא :
וימלא ושלימו שובעא יומין מן בתר דמחא יי ית נהרא ומבתר כן אסי מימרא דיי 25
ית נהרא : ויאמר ואמר יי למשה עול לות פרעה ותימר ליה כדנא אמר יי פטור ית 26
עמי ויפלחון קדמי : ואם ואין מסרב אנת למפטור הא אנא מחי ית כל תחומך 27
בעורדעניא : ושרץ וירבי נהרא עורדעניא ויסקון ויעלון בביתך ובקיטון בי דמכך 28
ועילוי דרגשך ובבית עבדך ובעמך ובתנורך ובאצוותך : ובכה ובנופך ובנופי עמך 29
ובכל עבדך ישלטון עורדעניא :

ח

ויאמר ואמר יי למשה ארים ית ידך 1
בחוטרך על נהריא על פצידייא ועל

ירושלמי 1 בציא :

שיקייא ואסיק ית עורדעניא על ארעא דמצרים : ויט וארים אהרן ית ידיה על מיא 2
דמצרים וסליקת מחת עורדעניא וחפת ית ארעא דמצרים ברם משה לא אלקי ית
מיא לא באדמא ולא בעורדעניא מן בגלל דהות ליה בהון שיזבותא בזמן דטלקת
יתיה אסיה בנהרא : ויעשו ועבדו היכדין איסטגנינן בלחשיהון ואסיקו ית עורדעניא 3
על ארעא דמצרים : ויקרא וקרא פרעה למשה ולאהרן ואמר צלון קדם יי ויעדי 4
עורדעניא מיני ומן עמא ואפטור ית עמא
וידבחון ניכסת חגא קדם יי : ויאמר ואמר 5
משה לפרעה שבח נפשך בגיני לאימת
דאנת בעי איצלי עלך ועל עבדך ועל עמך לשיצאה עורדעניא מינך ומבתך לחוד מה
דבנהרא ישתיירון : ויאמר ואמר למחר ואמר כפתגמך מן בגלל דתנדע ארום לית כיי אלהנא : 6

ירושלמי 5 הב סימן ואתרחיק עלך עד
אימת אצלי עלך :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et piſces qui ſunt in flumine morientur, & fœtebit fluvius: & deficient 18 Ægyptii bibendo aquas de flumine. Et dixit Dominus Moſi, Dicito Aaro- 19 ni; Accipe virgā tuam, & attolle manum tuam ſuper aquas Ægyptiorū, ſuper flumina eorum, ſuper foſſas eorum, ſuper canales eorum, & ſuper omnē congregationem aquarum eorum, & erunt ſanguis: & erit ſanguis in univerſa terra Ægypti, tam in vaſis ligneis, quàm in vaſis lapideis. Et fecerunt ſic Moſes & Aaron, quemadmodum 20 præcepit Dominus, & elevavit virgam, & percuſſit aquas fluminis ante faciem Pharaonis, & ante faciem ſervorum ejus: & converſæ ſunt omnes aquæ fluminis in ſanguinem. Piſces autem qui erant in flumine mortui ſunt, 21 & fœtuit flumen, & non potuerunt Ægyptii bibere aquas ex flumine: & fuit plaga ſanguinis in tota terra Ægypti. Et fecerunt ſic Aſtrologi Ægy- 22 ptiorum incantationibus ſuis, & mutârunt ex aquis Goſen in ſanguinem: & induratum eſt figmentum cordis Pharaonis, ut non illis auſcultaret, quemadmodum loquutus erat Dominus. Et fecit Pharao neceſſitatem ſuam, & 23 venit domum ſuam: nec appoſuit cor ſuum etiam ad hanc plagam. Et fo- 24 derunt Ægyptii circum circa fluvium aquas ad bibendum, ſed non invenerunt limpidas: quoniam non poterant bibere de aquis fluminis. Et 25 completi ſunt ſeptem dies, poſtquam percuſſit Dominus flumen, & poſtea ſanavit ſermo Domini flumen. Et dixit Dominus Moſi; Ingredere ad 26 Pharaonem, & dices illi, Hoc dicit Dominus; Dimitte populum meum, ut colant coram me. Quod ſi tu renuis dimittere, ecce ego percutio omnes 27 fines tuos ranis. Et copioſè producet flumen ranas & aſcendent, & in- 28 gredientur in domū tuam, & in cubiculum ubi dormis, & ſupra lectos tuos, & in domum ſervorum tuorum, & in populum tuum, & in furnos tuos, & 29 in farinas tuas conſperſas. Et in corpus tuum & corpora populi tui, & in omnes ſervos tuos dominabuntur ranæ.

Hieroſ. 19. *Et in lignis.*

CAP. VIII.

Et dixit Domin⁹ Moſi; Leva ma- 1 num tuam cum virga tua ſuper flumina, rivos, & canales, & aſcendere fac ranas ſuper terrā Ægypti. Et extulit Aharon manū ſuam ſuper 2 aquas Ægypti, & aſcendit plaga ranarum, & texit terrā Ægypti: verū Moſes non percuſſit aquas vel ſanguine vel ranis, propterea ꝙ per illas contigiſſet illi liberatio, quo tempore projecit eum mater ej⁹ in flumen. Et fecerunt 3 ſic aſtrologi incantationibus ſuis, & aſcendere fecerunt ranas in terrā Ægypti. Et vocavit Pharao Moſem & Aharonem, & dixit; Orate corā Dño, ut 4 removeat ranas à me & à populo meo: & dimittā populū, ut ſacrificent victimas feſtivitatis corā Dño. Et 5 dixit Moſe Pharaoni; Lauda te propter me: quando tu quæris orabo pro te, et pro ſervis tuis, & pro populo tuo, ut perdantur ranæ à te, & è domibus tuis: tantùm illæ quæ *erunt* in fluvio relinquentur. Et reſpondit; Cras: & dixit; Juxta verbum tuum *fiat*, 6 ut ſcias quòd non ſit ſicut Dominus Deus noſter.

Hier. 1. *Paludes.*

Hier. 5. *Da ſignum, & recede donec oravero pro te.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

18 * وآن ماهي آنكه دردريا بميرد وگنده شود آن رود وعاجز شوند مصريان بآهنجيدن آب آن رود *
19 * گفت ‖ بموسه بگوي باهرن بستاني عصاي تو وميل ده دستي تو ابر آبها مصر ابر رودهاي
ايشان ابر كاريزهاي ايشان وابر حوضهاي ايشان وابر همه جمع جايي آبهاي ايشان وباشند خون
20 وباشد خون درهمه زميني مصر ودرچوبها ودرسنگها * بكردند همچنين موسه واهرن چون
آنكه بفرموده ‖ بلند كرد درعصا برد مر آن آب آنكه دررود بچشماني فرعه وبچشماني بندگاني او
21 گشته شدند همه آن آب آنكه دررود بخون * وآن ماهي آنكه دررود بمرد گنده شد آن رود ونه
22 توانستند مصريان بآهنجيدن آب ازآن رود بود آن خون در همه زميني مصر * بكردند
همچنين معبّراني مصر درافسونهاي ايشان قوي شد دلي فرعه ونه شنويد بايشان چون آنكه
23 24 سخن گفت ‖ * روي كرد فرعه بيامد بخانهي او ونه نهاد دلي او نيز باين * بكندند همه
مصريان گرداگرد آن رود آب بآهنجيدن كه نه توانستند بآهنجيدن ازآبهاي آن رود *
25 * پر شد هفت روزها پسي زدن ‖ مر آن رود *

* فصل هشتم *

1 * گفت ‖ بموسه بيا بفرعه وبگوي باو همچنين گفت ‖ بفرست مر قومي من وعبادت كنند
2 3 بمن * واگر نا كامي تو بفرستادن اينك من زخم زنا مر همه حدّي تو درچغزها * جنبش
كند آن رود چغزها وبرآيند وبيايند درخانهي تو ودر گنجينهي تو خسپجايي تو وابر
4 بستري تو ودرخانهي بندگاني تو ودر قومي تو ودر تنّور تو ودر خميري تو * ودر تو ودر
5 قومي تو ودر همه بندگاني تو برآيند آن چغزها * گفت ‖ بموسه بگوي باهرن ميل ده مر دستي
تو درعصاي تو ابر آن رودها ابر آن كاريزها وابر آن حوضها وبرآور مر آن چغزها ابر زميني
6 مصر * ميل داد اهرن مر دستي او ابر آبها مصر برآمد آن چغز بپوشيد مر زميني مصر *

Et piſces qui in mari, morientur: & 18 *fœtidum fiet flumen, et defatigabunt ſe Ægyptii ad bibendū aquā fluminis. Dixit* igitur *Domin⁹ ad Moſheh,* 19 *Dices ad Aharon; Tolle virgā tuam, et inclina manum tuam ſuper aquas Ægypti, ſuper flumina eorum, ſuper canales eorū, & ſuper lacus eorū, & ſuper omnem locum congregationis aquarū eorum, & erunt ſanguis: eritq; ſanguis in tota terra Ægypti, et in lignis et in lapidibus.* Et *fecerunt ſic* 20 *Moſheh & Aharon quemadmodum præceperat Dñs: elevatā enim virgā percuſſit aquam quæ in flumine, in oculis Pharoh et in oculis ſervorum ej⁹: & verſæ ſūt omnes aquæ quæ in flumine, in ſanguinem. Piſces verò* 21 *qui in flumine, mortui ſūt: fœtidum*que *factum eſt flumen, neque potuerunt Ægyptii bibere aquam de flumine: & fuit ſanguis in tota terra Ægypti. Feceruntque ſic harioli Ægypti* 22 *incantamentis ſuis: & roboratum eſt cor Pharoh, et non auſcultavit eis, quemadmodum loquutus fuerat Dominus.* Et *reſpiciens Pharoh ve-* 23 *nit ad domum ſuam: et non poſuit cor ſuum etiam ad hoc. Foderunt au-* 24 tem *omnes Ægyptii circum flumen aquam ad bibendum, quia non potuerunt bibere de aquis fluminis. Et im-* 25 *pleti ſunt ſeptem dies, poſtquàm percuſſit Dominus flumen.*

CAP. VIII.

Dixitq; Dominus ad Moſheh, In- 1 *gredere ad Pharoh, & dic ei; Ita dixit Dominus; Dimitte populum meū ut ſerviant mihi. Quòd ſi nolueris* 2 *tu dimittere, en ego plagâ percutio totum terminum tuum, ranis. Re-* 3 *ptare faciet flumen ranas, & aſcendent & venient in domum tuam, & in penetrale tuum,* in *cubiculū tuū, & ſuper lectum tuum, & in domum ſervorum tuorū, et in populum tuum, & in clibanos tuos, & in maſſam tuam: Et in te, & in populum tuum,* 4 *atque in omnes ſervos tuos aſcendēt ranæ. Dixitq; Dominus ad Moſheh,* 5 *Dic ad Aharon; Inclina manum tuā cum virga tua, ſuper flumina, ſuper canales, & ſuper lacus, & adduc ranas ſuper terram Ægypti. Inclina-* 6 *vitq; Aharon manum ſuam ſuper aquas Ægypti, & aſcenderunt ranæ, operueruntque terram Ægypti.*

תרגום יונתן בן עוזיאל   ירושלמי

וסרו ויעדון עורדעניא מינך ומבתך ומן עבדך ומן עמך לחוד מה דבנהרא
ישתיירון : ויצא ונפק משה ואהרן מלות פרעה וצלי משה קדם יי על עיסק
עורדעניא דשוי לפרעה : ויעש ועבד יי כפתגמא דמשה ומיתו עורדעניא מן
בתיא ומן דרתא ומן חקלא : ויצברו
וכנשו יתהון כרוון כרוון וסריית ארעא : 10

ירושלמי 10 כרון כרון :

וירא וחמא פרעה ארום הות רווחתא לעקתיה ויקר ית לביה ולא קביל מנ
היכמא דמליל יי : ויאמר ואמר יי למשה אימר לאהרן ארים ית חוטרך ומחי
ית עפרא דארעא ויהי לקלמי בכל ארעא דמצרים ברם על ידך לית אפשר למי
ארעא דבה הות לך שיזבותא כד קטלתא ית מצראי וקבילתיה : ויעשו ועבדו
היכדין וארים אהרן ית ידיה בחוטריה ומחא ית עפרא דארעא והות מחת קלמי
בבישרא דאינשא ודבעירא כל עפרא דארעא איתהפיך למהוי קלמי בכל ארעא
דמצרים : ויעשו ועבדו היכדין איסטגניניא חרשיותא בלחשיהון לאנפקא ית
קלמין ולא יכילו והות מחת קלמי שלטא באינשא ובבעירא : ויאמרו ואמרו
איסטגניני פרעה לא מן כח גבורת משה ואהרן היא אלהן מחא משתלחא מן
קדם יי היא ואיתקף יצרא דלבא דפרעה ולא קביל מנהון היכמא דמליל יי
ויאמר ואמר יי למשה אקדים בצפרא ותיתעתד קדם פרעה הא נפיק למט
קוסמין עילוי מיא הי כאמגושא ותימר ליה כדנא אמר יי פטור ית עמי ויפלחון
קדמא : כי אם ארום אין ליתך מפטר 17
ית עמי האנא מגרי בך ובעבדך ובעמך

ירושלמי 17 ערבובא :

ובביתך ית עירבוב חיות ברא ויתמלון בתי מצראי עירביב חיוא ברא ואף
ית ארעא דהינון עלה : והפליתי ואעבד פלאין ביומא ההוא עם ארעא דגשן
דעמי שרי עלה בדיל דלא למהוי תמן עירבוב חיות ברא מן בגלל דתינדע
ארום אנא יי שליט בגו ארעא : ושמתי ואשוי פירקן לעמי ועל עמך איתי
מחא לעידן מחר יהי אתא הדין : ויעש ועבד יי כן ואייתי עירבוב חיות ברא
תקיף לבירת פרעה ולבית עבדוי ובכל ארעא דמצרים איתחבילו יתבי ארעא מן
קדם עירבוב חיות ברא : ויקרא וקרא פרעה למשה ולאהרן ואמר איזילו פלחו
נכסת חגא קדם יי אלהכון בארעא הדא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et recedent ranæ à te, & à domibus tuis, & à ſervis tuis, & à po- 7
pulo tuo: tantùm ex quæ erunt in flumine relinquentur. Et egreſ- 8
ſus eſt Moſes & Aharon à Pharaone: & oravit Moſes coram Domino
ſuper negotio ranarum, quod propoſuerat Pharaoni. Et fecit Domi- 9
nus ſecundum verbum Moſis: & mortuæ ſunt ranæ ex domibus,
& ex atriis, & ex agris. Et 10
congregaverunt eas acervos acer-
vos: & fœtuit terra. Et vi- 11

Hieroſ. 10. *Acervos acervos.*

dit Pharao quod eſſet dilatatio afflictioni ſuæ; & aggrava-
vit cor ſuum, neque auſcultavit illis: quemadmodum loquutus
erat Dominus. Et dixit Dominus Moſi; Dic Aaroni, Attolle virgam 12
tuam & percute pulverem terræ; & fiet in pediculos in tota terra
Ægypti: verùm fieri non poteſt ut à te percutiatur terra, quia in ea
fuit tibi liberatio, quando interfeciſti Ægyptium, & recepit
ipſum. Et fecerunt ſic, & extulit Aaron manum ſuam cum virga ſua, 13
& percuſſit pulverem terræ, & fuit plaga pediculorum in carne ho-
minis & beſtiæ: omnis pulvis terræ converſus eſt ut eſſet pediculi in
tota terra Ægypti. Et fecerunt ſimiliter aſtrologi incantationem præ- 14
ſtigiis ſuis, ut educerent pediculos, ſed non potuerunt: & fuit plaga
pediculorum dominans in hominibus & jumentis. Et dixerunt aſtro- 15
logi Pharaonis; Non ex fortitudine virium Moſis & Aaronis hoc
eſt, ſed plaga immiſſa à facie Domini eſt: & induratum eſt figmen-
tum cordis Pharaonis, neque illis obedivit; ut loquutus erat Domi-
nus. Et dixit Dominus ad Moſem; Surge manè, & ſtatue te coram 16
Pharaone; ecce exit, ut obſervet divinationes ad aquas veluti magus:
& dices illi, Sic dicit Dominus; Dimitte populum meum, ut colant
coram me. Nam ſi tu non dimiſeris populum meum, ecce ego con- 17
cito in te, & in ſervos tuos, & in populum tuum, & in domum tu-
am, mixturam ferarum agreſtium:
& replebuntur domus Ægyptiorum
mixturâ feræ agreſtis, & etiam

Hieroſ. 17. *Mixturam.*

terra ſuper qua ipſi ſunt. Et faciam miracula in die illo cum ter- 18
ra Goſen, in qua populus meus habitat, eò ut non ſit illic mixtura
feræ agreſtis: eò ut cognoſcas quod ego Dominus princeps in medio
terræ. Et ponam redemptionem populo meo, ſed ſuper populum tu- 19
um adducam plagam: tempore craſtino erit hoc prodigium. Et fecit 20
Dominus ſic, & adduxit mixturam feræ agreſtis fortem in domum Pha-
raonis, & in domum ſervorum ejus: & in univerſa terra Ægypti
devaſtati ſunt habitatores terræ à facie mixturæ feræ agreſtis. Et vo- 21
cavit Pharao Moſen & Aaronem: & dixit; Ite, colite oblatione fe-
ſtivitatis coram Domino Deo veſtro in terra hac.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

*بكردند همچنين آن معبّران در افسونهاي ايشان بر آوردند مر آن چغزها ابر زميني مصر *بخواند
فرعه بمشه و اهرن گفت نماز كنيد بـײ وبگردد آن چغزها از من واز قومي من وبفرستم مر آن قوم
وذبحت كنند بـײ *گفت مشه بفرعه فخر كن ابر من كي نماز كنم بتو وبندگاني تو وبقومي
تو بنيست كردن آن چغزها از تو واز خانهاي تو خاصه در رود باقي مانند *گفت بفردا گفت
چون سخن تو بسبب بداني كه نيست چون ײ خداي ايما *وبگردند آن چغزها از تو واز خانهاي
تو واز بندگاني تو واز قومي تو خاصه در رود باقي مانند *بيرون آمد مشه و اهرن از نزد فرعه
نماز كرد مشه بـײ ابر سبب آن چغزها آنچه بنهاد بفرعه *بكرد ײ چون سخن مشه بمردند آن
چغزها ازان خانها از آن سراها واز آن دشتها *خرمن كردند ايشانرا خروارها خروارها گنده
شد آن زمين *بديد فرعه كه بود آسايش وگران كرد مر دلي او ونه شنويد بايشان چون آنچه
سخن گفت ײ *گفت ײ بمشه بگوي باهرن ميل ده مر عصاي تو وبزن مر خاكي آن زمين
وباشد بشبش در همه زميني مصر *بكردند همچنين ميل داد اهرن مر دستي او در عصاي او
وبزد مر خاكي آن زمين بود آن شبش در آدم ودر چهارپا همه خاكي آن زمين بود آن شبش
در همه زميني مصر *بكردند همچنين آن معبّران در افسونهاي ايشان ببيرون آوردن
مر آن شبش ونه توانستند بود آن شبش در آدم ودر چهارپا *گفتند آن معبّران بفرعه
صنعتي خدايست اين قوي شد [دلي] فرعه ونه شنويد بايشان چون آنچه سخن گفت ײ
*گفت ײ بمشه شبگير كن در بامداد وبايست بپيش فرعه اينك بيرون آيا بآن آب
وبگوي باو همچنين گفت ײ بفرست قومي من وعبادت كنند مرا *كه اگر
نيستي تو فرستا مر قومي من اينك من فرستا در تو ودر بندگاني تو ودر قومي تو
ودر خانهاي تو مر آن عرب وپر شوند خانهاي مصريان مر آن عرب ونيز آن زمين
آنچه ايشان ابر آن *

Fecerúntq; ſic barioli incantamen- 7
tis ſuis, adduxerunt ranas ſuper ter-
ram Ægypti. Tum *vocans Pharoh* 8
ad Moſheh & Aharon, dixit; Orate
ad Dominum ut avertat ranas à me
& à populo meo, et dimittam populũ
*ut ſacrificent Domino. Dixit*que 9
Moſheh ad Pharoh; Gloriare ſuper
me: quādo deprecabor pro te, et pro ſer-
vis tuis, & pro populo tuo, ad annihi-
landum ranas à te, et à domibus tuis,
ut *tantùm in flumine ſuperſtites ma-*
neant? Reſpondit, Cras. Dixit, Secun- 10
dùm verbum tuum fiet *: quapropter*
cognoſcas quòd non eſt ſicut Dominus
Deus noſter. Tunc recedent ranæ à te, 11
& à domibus tuis, & à ſervis tuis, et
à populo tuo: duntaxat in flumine ſu-
perſtites manebunt. Egreſſus eſt itaq; 12
Moſheh & Aharon à Pharoh, & ora-
vit ad Dominū cauſâ ranarum quas
*poſuerat Pharoni. Fecit*que *Domi-* 13
nus ſecundùm verbum Moſheh, &
mortuæ ſunt ranæ è domibus, & ex
atriis, & ex agris. Congeſſerúntq; 14
eas aſininis oneribus, aſininis one-
ribus : & fætida facta eſt ter-
ra. Vidit autem *Pharoh quòd eſſet* 15
requies, & grave reddidit cor ſuum,
neque auſcultavit iis, quemadmo-
dum locutus fuerat Dominus. Dixit- 16
que *Dominus ad Moſheh, Dic ad A-*
haron; Extende virgam tuam, & per-
cute pulverem terræ, eritque in pedi-
culos in univerſa terra Ægypti. Et 17
fecerunt ſic: extendit Aharon ma-
num ſuam cum virga ſua, percuſſit-
que pulverem terræ, & fuerūt pedi-
culi in homine & in quadrupede: o-
mnis pulvis terræ fuit pediculi in
tota terra Ægypti. Feceruntque ſic 18
barioli incantamentis ſuis ad edu-
cendum pediculos, at non potuerunt:
fuerunt itaque *pediculi in homine et*
in quadrupede. Dixerunt igitur *ba-* 19
rioli ad Pharoh; Factum Dei eſt hoc.
Et *roboratum eſt cor Pharoh, neque*
auſcultavit iis, quemadmodū locutus
fuerat Dominus. Tum *dixit Dñs ad* 20
Moſheh; Anteluculò ſurge manè, &
ſta coram Pharoh, ecce egreditur ad
aquam: & dices ei, Ita dixit Do-
minus; Dimitte populum meum ut
ſerviant mihi. Quòd ſi tu non 21
dimiſeris populum meum, en ego
miſſurus ſum in te, & in ſervos
tuos, & in populum tuum, & in do-
mos tuas colluvionem inſectorum,
& replebuntur domus Ægyptiorum
colluvione inſectorum, & etiam
terra ſuper quam ipſi ſunt.

ירושלמי תרגום יונתן בן עוזיאל

ויאמר ואמר משה לא תקין למעבד כן ארום אמריא דהינון טעוותהון דמצראי מנהון 22
ניסב ונקרבא קדם יי אלהן הא אין מקרבין אנן ית טעוותהון דמצראי קדמיהון
הוא מן דינא הוא לאטלא יתן באבנין : דרך מהלך תלתא יומין נטייל במדברא 23
ונדבח נכסת חגא קדם אלהנא היכמא דיימר לנא : ויאמר ואמר פרעה אנא אפטור 24
יתכון ותדבחון קדם יי אלהכון במדברא להוד ארחקא לא תרחקון לטיילא צלו
עלי : ויאמר ואמר משה הא אנא נפיק מלוותך ואיצלי קדם יי ויעדי ערבוב חיות 25
ברא מן פרעה ומן עבדוי ומן עמיה למחר לחוד לא יוסיף פרעה למשקרא בדיל
דלא למפטור ית עמא למדבחא ניכסת חגא קדם יי : ויצא ונפק משה מלוות 26
פרעה וצלי קדם יי : ויעש ועבד יי כפתגם בעותא דמשה ואעדי עירבוב חיות ברא 27
מפרעה ומעבדוי ומעמיה לא אשתאר חד : ויכבד ויקר פרעה ית יצרא דליבה אוף 28
בזמנא הדא ולא פטר ית עמא :

ט

ויאמר ואמר יי למשה עול לות פרעה ותמליל עמיה כדנן אמר יי אלהא דיהודאי 1
פטור ית עמי ויפלחון קדמי : כי אם ארום אין מסרב אנת למיפטור ועד כדון אנת 2
מתקיף בהון : הנה הא מחת ידא דיי 3
הויא כען כד לא הות למהוי בבעירך
דבחקלא בסוסוותא בחמרי בגמלי בתורי ובענא מותא תקיף לחדא : והפלה ויעביד 4
יי פלאין בין גיתי דישראל ובין גיתי דמצראי ולא ימות מכל לבני ישראל מדעם :
וישם וקבע יי זמנא למימר מחר יעביד יי ית פתגמא הדין בארעא : ויעש יי ועבד 5 6
יי ית פתגמא הדין ליום חרן ומית כל בעירא דמצראי ומבעירא דבני ישראל לא
מית חד : וישלח ושדר פרעה פולין למחמי והא לא מית מבעירא דבני ישראל 7
עד חד ואתייקר יצרא דלבא דפרעה ולא פטר ית עמא : ויאמר ואמר יי למשה 8
ולאהרן סיבו לכון מלי חופניכון קטם דקיק מן אתונא וידרקיניה משה לצית שמיא
למיחמי פרעה : והיה ויהי לאבקא על כל 9
ארעא דמצרים ויהי על אינשא ועל בעירא לשחין סני שלפוקין בכל ארעא דמצרים :

ירושלמי 3 מתגריא לחוד :

ירושלמי 9 שלבוקין :

Targ. Jonathan B. Uziel *Hieroſolymitanum.*

Et dixit Moſes; Non rectum eſt facere ſic; quoniam oves, quæ ſunt abomi- 22 natio ipſorum Ægyptiorum, ex illis accipiemus & offeremus coram Domino Deo noſtro: ecce ſi nos offeramus abominationem ipſorum Ægyptiorum coram ipſis, æquum eſt ut lapidibus nos obruant. Iter trium dierum 23 ibimus in deſertum, & ſacrificabimus oblationem feſti diei coram Deo noſtro, quemadmodum dixit nobis. Et dixit Pharao; Ego dimittam vos 24 ut ſacrificetis coram Domino Deo veſtro in deſerto, ſolummodo ne longiùs abeatis: orate *etiam* pro me. Et dixit Moſes, Ecce ego exeo à te, & orabo co- 25 ram Domino ut removeat mixturam feræ agreſtis à Pharaone & ſervis ejus, & à populo ejus cras: ſaltem non addat ultra Pharao ut fallat, quominus dimittat populum ut ſacrificet oblationem ſolennitatis coram Domino. Et egreſſus eſt Moſes à conſpectu Pharaonis, & oravit coram 26 Domino. Et fecit Dominus ſecundùm ſermonem petitionis Moſis, & 27 removit colluviem feræ agreſtis à Pharaone, & à ſervis ejus & à populo ejus: non relicta eſt una. Et aggravavit Pharao figmentum cordis ſui 28 etiam hac vice, & non dimiſit populum.

CAP. IX.

Dixit autem Dominus ad Moſem; Ingredere ad Pharaonem: & lo- 1 quere cum eo; Sic dicit Dominus Deus Judæorum, Dimitte populum meum ut colant coram me. Nam ſi renuis tu dimittere; & adhuc tu reti- 2 nes eos: Ecce plaga manus Domi- 3 ni erit nunc ita ut non fuerit, ut ſit in jumenta tua quæ in agro ſunt, in equis, aſinis, camelis, bobus, & ovibus, mors fortis nimis. Et faciet Do- 4 minus miracula inter greges Iſraelitarum & inter greges Ægyptiorum: nec morietur de iis quæ ſunt filiorum Iſrael quicquam. Et ſtatuit Do- 5 minus tempus, dicendo; Cras faciet Dominus hanc rem in terra. Et 6 fecit Dominus hanc rem die altero, & mortuum eſt omne jumentum Ægyptiorum: & de jumentis filiorum Iſrael non eſt mortuum unum. Et 7 miſit Pharao aliquos ad videndum, & ecce non mortuum erat ex jumentis filiorum Iſrael ne unicum quidem: ſed aggravatum eſt figmentum cordis Pharaonis, & non dimiſit populum. Et dixit Dominus Moſi & Aharoni; 8 Accipite vobis plenas volas veſtras cineris tenuis ex fornace: & ſpargat ipſum Moſes verſus ſummitatem cœlorum ante conſpectum Pharaonis. Et erit in pulverem ſuper uni- 9 verſam terram Ægypti: & erit ſuper hominem & ſuper jumentum in ſcabiem producentem puſtulas in tota terra Ægypti.

Hier. 3. *Concitata valde.*

Hier. 9. *Tumores.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

*وجدا کنم در روز آن این مر زمینی جشن آنکه قومی من استیده ابر آن بی بودن آنجا عرب بسبب 22
بدانی که من :: در میانی آن زمین *و بنهم خلاصی میانی قومی من و میانی قومی تو بفردا باشد آن 23
نشانی آن این *بکرد :: همچنین بیامد عرب گران بخانهی فرعه و خانهی بندگانی او و در همه زمینی 24
مصر تباه شود آن زمین از پیش آن عرب *بخواند فرعه بمشه و باهرن گفت بروید ذبحت کنید 25
بخدای شما در زمین *گفت مشه نه آراسته بکردن همچنین که مکروهی مصریان ذبحت کنیم :: 26
خدای ایما اینک ذبحت کنیم مر مکروهی مصریان بچشمانی ایشان و نه سنگسار کنند ایمارا *
*راهی سه روزها برویم در بیابان و ذبحت کنیم :: خدای ایما چون آنچه گوید بایما *گفت فرعه 27 28
من بفرستم شمارا و ذبحت کنید :: خدای شما در بیابان خاصه دور شدن نه دور شوید برفتن
نماز کنید در سبب من *گفت مشه اینک من بیرون آیا از نزد تو و نماز کنم :: و بگردد آن 29
عرب از فرعه از بندگانی او و از قومی او فردا خاصه نه افزاید فرعه دروغ گفتن بی فرستادن
مر آن قوم بذبحت کردن :: *بیرون آمد مشه از نزد فرعه نماز کرد :: *بکرد :: چون سخن 30 31
مشه بگرداند آن عرب از فرعه و از بندگانی او نه باقی ماند یکه *گران کرد فرعه مر دلی او 32
نیز در بار آن این و نه فرستاد مر آن قوم * *فصل نهم* *گفت :: بمشه بیا بفرعه 1
و سخن گوی باو همچنین گفت :: خدای آن عبریان بفرست مر قومی من و عبادت کنند مرا *
*که اگر ناکامی تو بفرستادن و نیز تو قوی گیرا در ایشان *اینک زخم :: بوده شوا در رمهی 2 3
تو آنچه در دشت در اسبها در خرها در شترها در گاو و در گوسپند وبا گران بغایت *وجدا 4
کند :: میانی رمهی یسرال و میانی رمه مصریان و نه میرد از همه بپسرانی یسرال چیزی *بنهاد 5
وعده گفتن فردا بکند :: آن سخن آن این در زمین *بکرد :: مر آن سخن آن این از دیگر روز 6
بمرد همه رمه مصریان و از رمهی بپسرانی یسرال نه مرد یکه *بفرستاد فرعه و اینک نه مرد از رمه 7
یسرال تا یکه گران شد دلی فرعه و نه فرستاد مر آن قوم *گفت :: بمشه و باهرن بستانید بشما 8
پری مشتهای شما دودی داش و پراکند اویرا مشه بآن آسمان بچشمان فرعه *و باشد بگرد ابر 9
همه زمینی مصر و باشد ابر آن آدم و ابر آن چهارپا آبلهی شکفته قفها در همه زمینی مصر*

Et ſeparabo in die hoc terram Goſhen 22 *ſuper quam conſiſtit populus meus, ut non ſit ibi colluvio inſectorum: quapropter cognoſcas quòd ego Dominus in medio terræ. Et ponam au-* 23 *tem inter populum meum et populum tuum: cras erit ſignum hoc. Et* 24 *fecit Dominus ſic: venit colluvio inſectorum gravis in domum Pharoh, & domum ſervorum ejus, & in omnem terram Ægypti:* adeo ut *corrumperetur terra præ colluvione inſectorum. Vocavit* autem *Pharoh ad* 25 *Moſheh & Aharon, dicens, Ite, ſacrificate Deo veſtro in terra. Dixit* 26 *Moſheh; Non decet facere ſic: quia abominationem Ægyptiorum ſacrificaremus Domino Deo noſtro: en ſacrificabimus abominationem Ægyptiorum in oculis eorum, & non lapidabunt nos? Viam trium dierum ibi-* 27 *mus in deſertum, & ſacrificabimus Domino Deo noſtro quemadmodum dixerit nobis. Dixit Pharoh; Ego di-* 28 *mittam vos, & ſacrificabitis Domino Deo veſtro in deſerto: veruntamen elongando non elongabitis eundo: orate pro me. Reſpondit Moſheh; Ecce* 29 *ego egredior à te, & orabo ad Dominum: et recedet colluvio inſectorum à Pharoh, à ſervis ejus, et à populo ejus cras: tantummodò ne addat Pharoh mendacium proferre, non dimittendo populū ad ſacrificandū Domino. Egreſ-* 30 *ſúsq; Moſheh à Pharoh, oravit Dominum. Et fecit Dñs ſecundùm ver-* 31 *bum Moſheh: removit colluvionē inſectorum à Pharoh, et à ſervis ejus: haud reliquum manſit unum. Grave* 32 autem *reddidit Pharoh cor ſuum etiam vice hâc, & non dimiſit populū.*

CAP. IX.

Dixit Domin⁹ ad Moſheh, Ingre- 1 *dere ad Pharoh, & loquere ei, Ita dixit Domin⁹ Deus Ebræorū; Dimitte populū meū, ut ſerviant mihi. Quod* 2 *ſi nolueris tu dimittere, et etiam tu fortitèr tenueris eos: Ecce plaga Dñi* 3 *exiſtens fiet in grege tuo qui in agro, in equis, in aſinis, in camelis, in bob⁹, et in ovibus, peſtis gravis admodū. Et* 4 *dividet Dominus inter gregē Iſrael & gregem Ægyptiorum: & non morietur ex omni inter filios Iſrael quicquam. Poſuit Dominus ſtatum* 5 *tempus, dicendo; Cras præſtabit Dominus verbum hoc in terra. Præſtitit* 6 itaq; *Domin⁹ verbū hoc altero die: & mortuus eſt omnis grex Ægyptiorū, at de gregibus filiorū Iſrael non mortuū eſt unū. Miſitq; Pharoh, et ecce* 7 *non erat mortuū de gregibus Iſrael, uſque unū: & grave redditū eſt cor Pharoh, neque dimiſit populū. Tum* 8 *dixit Domin⁹ ad Moſheh et Aharon: Tollite vobis plenitudine pugnorū veſtrorū fumi fornacis, et ſpargat eum Moſheh in cœlū in oculis Pharoh. Eritque in pulverē ſuper totam terram* 9 *Ægypti: et erit ſuper hominē et ſuper quadrupedem in puſtulā efflorescentem tuberculis in tota terra Ægypti.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויקחו ונסיבו ית קיטמא דאתונא וקמו לקדם פרעה ודרק יתיה משה לצית
שמיא והוה שחין שלפוקין סגי באינשא ובבעירא : ולא ולא יכילו איסטגניניא
למיקם קדם משה מן קדם שיחנא ארום הוה מחת שיחנא באיסטגניניא ובכל
מצראי : ויחזק ותקיף יי ית יצרא דלבא דפרעה ולא קביל מנהון היכמא דמליל
יי עם משה : ויאמר ואמר יי למשה אקדים בצפרא ותיתעתד קדם פרעה
ותימר ליה כדנא אמר יי אלהא דיהודאי פטור ית עמי ויפלחון קדמי : כי
בפעם ארום בזימנא הדא אנא שלח מחתא לך מן שמיא ותתיב ית כל
מחתי דמחיתך לליבך ובעבדך ובעמך דמן קדמי הוון משתלחין ולא מן
חרשיותא דבני נשא בגין דתנדע ארום לית דדמי לי בכל ארעא : כי ארום
כדון שדרית ית מחת גבורתי מן דינא הוא דמחיתי יתך וית עמך במותא
ואשתצירת מן ארעא : ואולם וברם בקושטא לא מן בגלל די נטיבא די
קיימתך אלא מן בגלל למחזייך ית חילי ומן בגלל דתתני שמי קדישא בכל
ארעא : עודך עד כדון אנת מתרברב [17]
בעמי בדיל דלא למפטרינון : הנני
האנא מחית בעידן הדין למחר מן אוצרי שמיא ברדא תקיף לחדא דלא הי
דכוותא במצרים מן יומא דאשתכללו אנשהא ועד כדון : ועתה וכדון שדר
כנוש ית גיתך וית כל דלך בחקלא כל אינשא ובעירא דאשתכח בחקלא ולא
יתכנוש לביתא ויחות עליהון ברדא וימותון : הירא איוב דהוה דחיל מפתגמא די
מעבדוי דפרעה כנש ית עבדוי וית גיתוי לגו ביתא : ואשר ובלעם דלא שוי
לביה לפתגמא דיי ושבק ית עבדוי וית גיתוי בחקלא : ויאמר ואמר יי למשה
ארים ית ידך על צית שמיא ויהי ברדא בכל ארעא דמצרים על אינשא ועל
בעירא ועל כל עיסבא דחקלא בארעא דמצרים : ויט וארים משה ית חוטריה
על צית שמיא ויי יהב קלין וברדין ומצלהבא אישתא על ארעא ואחית יי ברדא
על ארעא דמצרים : ויהי והוה ברדא ואישתא מתקפצא בגו ברדא תקיף
לחדא דלא הוה דכותיה בכל ארעא דמצרים מן עידן דהות לאומא ומלכו :
ויך ומחא ברדא בכל ארעא דמצרים ית כל דבחקלא מאינשא ועד בעירא וית
כל עיסבא דחקלא מחא ברדא וית כל אילנא דחקלא תביר ושריש :

ירושלמי [17] מתקיף :

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hieroſolymitanum.*

Et acceperunt cinerem fornacis, & ſurrexerunt in occurſum Pharaonis, 10
& ſparſit ipſum Moſes verſùs ſummitatem cœlorum : & exorta
eſt ſcabies producens puſtulas in hominibus & jumentis. Et non 11
potuerunt aſtrologi ſtare coram Moſe propter ſcabiem : quoniam erat
plaga ſcabiei in aſtrologis & in omnibus Ægyptiis. Et induravit Dominus 12
figmentum cordis Pharaonis, nec auſcultavit illis : quemadmodum
loquutus erat Dominus cum Moſe. Et dixit Dominus Moſi ; Surge 13
manè, & ſtatuas te coram Pharaone : & dicas illi ; Sic dixit Dominus
Deus Judæorum ; Dimitte populum meum ut colant coram me.
Quoniam hac vice ego mitto in te plagam è cœlis, & reduces omnes 14
plagas meas quibus te percuſſi ad cor tuum, & in ſervos tuos & in
populum tuum, quòd à me immiſſæ ſint, non autem à magia filiorum
hominis : eò ut cognoſcas, quòd non ſit ſimilis mihi in univerſa
terra. Quum jam miſerim plagam fortitudinis meæ, æquum 15
erat ut percuterem te & populum tuum morte, & perderem te è terra.
Verùm profectò non ut benefaciam tibi in vita conſervavi te, 16
ſed ut videre faciam te robur meum : & ut narretur nomen meum
ſanctum in univerſa terra. Hactenus tu ſuperbiviſti in populum 17
meum, ut non dimitteres eos.
Ecce ego deſcendere facio hac vice 18
die craſtina ex theſauris cœli
grandinem fortem valde : cui ſimilis non fuit in Ægypto, à die quo
conditi ſunt homines ejus, ad hoc uſque tempus. Et jam mitte, 19
congrega oves tuas, & quicquid habes in agro : omnes homines
& jumenta, qui inventi fuerint in agris, & non fuerint collecti
in domum, deſcendet ſuper eos grando, & morientur. Job, 20
qui timuit à facie Domini inter ſervos Pharaonis, congregavit
ſervos ſuos & pecora ſua in medium domus. Balaam autem, qui 21
non appoſuit cor ſuum ad verbum Domini reliquit ſervos ſuos &
pecora ſua in agro. Et dixit Dominus Moſi ; Leva manum tuam 22
verſus ſummitatem cœlorum, & erit grando in univerſa terra Ægypti :
ſuper homines, & ſuper jumenta, & ſuper omnem herbam agri in terra
Ægypti. Et levavit Moſes virgam ſuam verſus ſummitatem cœlorum : 23
& dedit Dominus tonitrua & grandines & candentem ignem ſuper
terram : & deſcendere fecit Dominus grandinem ſuper terram Ægypti.
Et fuit grando, & ignis ſubſiliens in medio grandinis, fortis 24
valde, cui non fuit ſimilis in tota terra Ægypti, à quo tempore
fuit in populum & regnum. Et percuſſit grando in tota terra Ægypti 25
quicquid erat in agro, ab homine uſque ad jumenta : &
omnem herbam agri percuſſit grando, & omnem arborem agri fregit
& eradicavit.

Hieroſ. 17 *Obfirmatus.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

*بستاندند مر دودي آن داش بياستادند بپيش فرعه بپراكند اورا مشه بان آسمان بود آبلهي
قهها شكفته درآدم و درچهارپا * و نه توانستند آن معبّران بايستادن بپيش مشه ازپيش آبله كه
بود آن آبله درمعبّران و درهمه مصريان * قوي كرد ״ مر دلي فرعه و نه شنويد بايشان چون آنكه
سخن گفت ״ بمشه * گفت ״ بمشه شب گير كن دربامداد وبياست بپيش فرعه وبگوي باو
همچنين گفت ״ خداي آن عبريان بفرست مر قومي من وعبادت كنند بمن * كه درباري آن
اين من فرستا مر همه زخمهاي من بدلي تو و دربندگاني تو و درقومي تو در سبب بداني كه
نيست چون من در همه آن زمين * كه اكنون فرستادم مر زخمي من وبزدم ترا و مر قومي
تو دروبا و نيست شدي ازان زمين *وليكن در سبب اين بياستانيدم ترا در سبب نمودن بتو مر
زوري من و بسبب حكايت كردن نامي من درهمه آن زمين * نيز تو گيرا درقومي من بي
فرستادن ايشانرا * اينك من بارانا چون وقت فردا تگرگي گران بغايت آنچه نبود چون او در مصريان
روز بنياد نهاده آمد وتا اكنون * واكنون بفرست جمع كن مر رمهي تو و مر همه آنچه بتو در
دشت همه ان آدم وآن چهارپا آنچه يافته شود در دشت و نه جمع شود بان خانه فرود آيد ابر ايشان
[آن تگرگ] وبميرند * آن ترسيد مر سخن ״ ازبندگاني فرعه گريزاند مر بندگاني او و مر رمهي او
بان خانها * وآنچه نه نهاد دلي اوبسخن ״ وبگذاشت مر بندگاني او و مر رمهي او در دشت
* گفت ״ بمشه ميل ده مر دستي تو ابر آن آسمان وباشد تگرگ درهمه زميني مصر ابر آن آدم وابر
آن چهارپا وابر همه گياهي آن دشت در زميني مصر* ميل داد مشه مر عصايي [او] ابر آن آسمان
و ״ بداد آوازها وتگرگ وروش كرد آتش برزمين بباراند ״ تگرگ ابر زميني مصر * بود تگرگ وآتش
زبانه زنا درمياني آن تگرگ گران بغايت آنچه نبود چون او درهمه زميني مصر ازهنگام بنياد نهاده
آمد بقوم * بزد آن تگرگ در همه زميني مصر مر همه آنچه در دشت ازآدم تا چهارپا و مر همه
گياهي آن دشت بزد آن تگرگ و مر همه درخت آن دشت بشكست .

Accipientes igitur *fumum fornacis,* 10
ſteterunt coram Pharoh : tum ſpargente
eum Moſheb in cœlum, fuit puſtula
tuberculis efflorescens in homine
et in quadrupede. Et non potuerunt 11
barioli ſtare coram Moſheb præ
puſtula: fuit enim puſtula ſuper bariolos,
& ſuper omnes Ægyptios. Roboravit 12
autem Dominus cor Pharoh, et
non auſcultavit eis, quemadmodum
locutus fuerat Dominus ad Moſheb.
*Dixitq; Dominus ad Moſheb; Antelucul*ò 13
ſurge manè, & ſta coram Pharoh,
& dic ei, Ita dixit Dominus
Deus Ebræorum ; Dimitte populum
meum ut ſerviant mihi: Quoniam 14
vice hâc ego miſſurꝰ ſum omnes plagas
meas in cor tuum, & in ſervos
tuos, & in populum tuum : ut ſcias
quòd non eſt ſicut ego in tota terra.
Nunc enim miſi plagā meam, & percutiam 15
te ac populū tuū peſte, et annihilaberis
è terra. Verùm enimverò 16
pro cauſa hac conſtitui te, cauſâ oſtendendi
tibi fortitudinem meam,
& cauſâ enarrandi nomen meum in
univerſa terra. Etiam tu tenes populum 17
meum non dimittendo eos?
En ego pluiturus ſum juxta hoc 18
tempus cras, grandinē gravē admodùm,
cujus non fuit ſimilis in Ægypto
à die quo *fundata eſt & uſque*
nunc. Jam ergò mitte, congrega greges 19
tuos & omne quod eſt *tibi in agro :*
omnis homo & quadrupes qui inventꝰ
fuerit in agro, & non collectꝰ
fuerit in domum, deſcendet ſuper eos
grando, & morientur. Qui itaque 20
timuit verbū Domini è ſervis Pharoh,
fugere fecit ſervos ſuos & greges
ſuos in domos. Qui verò non 21
appoſuit cor ſuum ad verbum Domini,
reliquit quidem ſervos ſuos
& greges ſuos in agro. Et *dixit* 22
Dominus ad Moſheb ; Extende
manum tuam verſùs cœlum, eritque
grando in tota terra Ægypti ſuper
hominem & quadrupedem, & ſuper
omnem herbam agri in terra Ægypti.
Extendit igitur *Moſheb virgam* 23
ſuam verſùs cœlum, & Dominus
dedit voces & grandinem, &
greſſū fecit ignis ſuper terrā, pluitq;
Dominus grandinem ſuper terram
Ægypti. Fuit grando, & ignis 24
flammam exerens in medio grandinis,
gravis valde, cujus non fuit ſimilis
in tota terra Ægypti à tempore
quo *fundata fuit in gentem.* Et 25
percuſſit grando in tota terra Ægypti
omne quod in agro, ab homine
uſque ad quadrupedem : & omnem
herbā agri percuſſit grando, omnémque
arborem agri confregit

ירושלמי — תרגום יונתן בן עוזיאל

26 רק לחוד בארעא דגשן דתמן בני ישראל לא הוה ברדא : וישלח ושדר פרעה 27
פולין למקרי למשה ולאהרן ואמר להון חבית בזמנא הדא ידעית דיי הוא
אלהא זכאה וברם אנא ועמי חייבין בכל מחתא ומחתא : העתירו צלו קדם יי 28
ויהי סגי קדמוי מלמהוי קלין דלווט מן קדם יי וברדין ואפטור יתכון ולא תוספון
לאתעכבא : ויאמר ואמר ליה משה במפקי סמיך לקרתא אפרוס ית ידי בצלו 29
קדם יי קלייא יתמנעון וברדא לא יהי תוב מן בגלל דתנדע ארום דיי היא ארעא :
ואתה ואנת ועבדך חכימית ארום עד לא תפטרון עמא תהון דחלין מן קדם יי 30
אלהים : והפשתה וכתנא וסרתא לקון 31
ארום סרתא הוות בסירא וכיתנא
עבד פוקלין : והחטה וחיטיא וכונתיא 32
לא לקון ארום לקישן הינין : ויצא ונפק משה ואהרן מלות פרעה סמיך לקרתא 33
ופרס ידוי בצלו קדם יי ואתמנעו קלין דלווט וברדא ומטרא דהוה נחית לא מטא
על ארעא : וירא פרעה וחמא פרעה ארום אתמנע מטרא וברדא וקלייא דלווט 34
פסקו ואוסיף למחטי ויקריה ליצרא דלביה הוא ועבדוי : ויחזק ואיתקף יצרא 35
דלבא דפרעה ולא פטר ית בני ישראל היכמא דמליל יי בידא דמשה :

ירושלמי 31 וכתנא הוות גבעולין
ואתרת נצוה :

פ פ פ
י

ויאמר יי אל משה ואמר יי למשה עול לות פרעה ארום אנא יקירית יצרא 1
דלביה ויצרא דלבהון דעבדוי מן בגלל לשוואה אתוותי אלין ביניהון : ולמען ומן בגלל 2
דתתני במשמעי ברך ובר ברך ית ניסין דעבדית במצרים וית אתוותי דשויתי בהון
ותנדעון ארום אנא הוא יי : ויבא ועאל משה ואהרן לות פרעה ואמרו ליה 3
כדנא אמר יי אלהא דישראל עד אימת מסרב אנת מן למתכנעא מן קדמי
פטור ית עמי ויפלחון קדמי : כי אם ארום אין יש מסרב אנת למפטור ית 4
עמי הא אנא מייתי מחר גובא בתחומך : וכסה ויחפי ית חזוונא דארעא ולא 5
יהוי יכיל למחמי ית ארעא וישיצי ית שאר שיזבותא דאשתארת לכון מן ברדא
וישיצי ית כל אילנא דיצמח לכון מן חקלא : ומלאו ויתמלון בתך ובתי כל 6
עבדך ובתי כל מצראי דלא חמון אבהתך ואבהת אבהתך מן יום מהויהון על
ארעא עד יומא הדין ואתפני ונפק מלות פרעה :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Tantùm in terra Goſen, in qua erant filii Iſrael, non fuit grando. Et 26 miſit Pharao aliquos ad vocandum Moſen & Aharonem, & dixit eis; 27 Peccavi hac vice: novi quod Dominus ſit Deus juſtus, & certè ego & populus meus rei in unaquaque plaga. Orate coram Domino, ut ſit 28 ſatis coram ipſo, neque ultra ſint tonitrua maledictionis à facie Domini, nec grandines: & dimittam vos, nec ampliùs moram facietis. Et dixit 29 illi Moſes; Cum exiero proximè civitatem, expandam manus meas in oratione coram Dño: tonitrua ceſſabunt, & grando non erit rurſus, eò ut ſcias quod Domini ſit terra. Tu verò & ſervi tui, ſcio quòd 30 antequam dimittetis populum, timebitis à facie Dñi Dei. Et linum & hordeum percuſſa ſunt: quoniam hordeum ſpicatum erat, & linum fecerat calamos. 31 Sed triticum & ſpelta 32 non percuſſa ſunt: quoniam ſerotina erant. Et egreſſus eſt Moſes & Aaron 33 à Pharaone juxta civitatem, & expandit manus ſuas in oratione coram Domino: & cohibita ſunt tonitrua maledictionis, & grando & pluvia, quæ deſcendebat, non pervenit uſque ad terram. Et vidit Pharao, 34 quòd cohibita eſſet pluvia & grando, & tonitrua maledictionis ceſſaſſent, & addidit peccare: aggravavitque figmentum cordis ſui ipſe & ſervi ejus. Et induratum eſt figmentum cordis Pharaonis, & non dimi- 35 ſit filios Iſrael: quemadmodum loquutus erat Dominus per manum Moſis.

Hieroſ. 31. *Linum autem erat folliculos* producens, *nam dejecerat florem ſuum.*

SECT. XV.

CAP. X.

DEinde dixit Dominus Moſi; Ingredere ad Pharaonem: quoniam 1 ego aggravavi figmentum cordis ejus, & figmentum cordis ſervorum ejus, ut ponam ſigna mea iſta inter eos. Et ut narrentur in auditu 2 filii tui & nepotis tui miracula, quæ ego feci in Ægypto, & ſigna mea quæ poſui in ipſis: ut ſciatis quòd ego ſim Dñs. Et ingreſſus 3 eſt Moſes & Aaron ad Pharaonem, & dixerunt illi; Sic dicit Dñs Deus Iſrael; Uſque quo renuis tu humiliare te coram me? dimitte populum meum, ut colant coram me. Quoniam ſi renuis tu dimittere 4 populum meum, ecce ego adduco cras locuſtam in terminis tuis. Et 5 operiet aſpectum terræ, ut non poſſit videri terra: & perdet reſiduum evaſionis, quod relictum eſt vobis à grandine, & perdet omnem arborem quæ germinat vobis ex agro. Et replebuntur domus tuæ, & do- 6 mus omnium ſervorum tuorum, & domus omnium Ægyptiorum: quales non viderunt patres tui, & patres patrum tuorum, à die quo ipſi fuerunt ſuper terram, uſque ad diem hunc: & avertit ſe, & egreſſus eſt à Pharaone.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

26 27 * خاصه در زميني جشن آنچه آنجا پسراني يسرال نه بود تگرگ * بفرستاد فرعه بخوانند بمشه و اهرن
28 گفت بايشان خطا كردم آن اين بار ،، آن صالح و من و قومي من ظالمان * نماز كنيد بي ،، و بس
29 از بودن آوازها خداي و تگرگ و بفرستم شمارا و نه افزاييد بايستادن * گفت باو مشه چون بيرون
شدني من مر آن شهر بگسترانم مر كفاني من بي ،، آن آوازها باز استند و آن تگرگ نه باشد نيز
30 بسبب بداني كه بي ،، آن زمين * و تو و بندگاني تو بدانستم كه پيش بترسيد از پيش ،، خدا *
31 32 * و آن كتان و آن جو زده شد كه آن جو تر خوشه و آن كتان گل آورد * و آن گندم و آن
33 گور گندم نه زده شدند كه عليفان ايشان * بيرون آمد مشه از نزد فرعه مر آن شهر بگسترد
34 كفاني او بي ،، باز استادند آن آوازها و آن تگرگ و باران نه ريخته شد برزمين * بديد فرعه كه باز
35 استاد آن باران و آن تگرگ و آن آوازها بيافزود بخطا كردن گران كرد دلي او و بندگاني او * قوي
شد دلي فرعه و نه فرستاد مر پسراني يسرال چون آنچه سخن گفت ،، در دستي مشه *

* فصل دهم *

1 * گفت ،، بمشه بيا بفرعه كه من گران كردم مر
2 دلي او و مر دلي بندگاني او بسبب نهادن من نشانهاي من ايشان در مياني او * و بسبب حكايت
كني در حضوري پسري تو و پسر پسري تو مر آنچه بكردم در مصر و مر نشانهاي من آنچه
3 بنهادم در ايشان و بدانيد كه من ،، * بيامد مشه و اهرن بفرعه گفتند باو همچنين گفت
،، خداي آن عبريان تا كي نا كام بودي برنجه شدن از پيش من بفرست مر قومي من و عبادت
4 كنند بمن * كه اگر نا كامي تو بفرستادن مر قومي من اينك من آورا فردا ملخ در حدّي تو
5 * بپوشد مر لوني آن زمين و نه تواند بديدن مر آن زمين و بخورد مر باقي آن خلاص شده آن باقي
6 مانده بشما از آن تگرگ و بخورد مر همه آن درخت آن روييده بشما از آن دشت * و پر شوند خانهاي
تو و خانهاي همه بندگاني تو و خانهاي همه مصريان آنچه نه ديدند پدراني تو و پدراني پدراني تو
از بودن ايشان ابر آن زمين تا آن روزي آن اين روي كرد و بيرون آمد از نزد فرعه *

Tantùm in terra Goſhen, ubi erant 26 *filii Iſrael, non fuit grando. Mittens* 27 itaque *Pharoh vocavit Moſheh & Aharon, dixitq; illis; Peccatum perpetravi hâc vice: Dominus juſtus eſt, at ego & populus meus impii. Orate Dominum, & ſatis* ſit, *ut non* 28 *ſint voces Dei & grando, & dimittam vos, neque adjicitis* hic *conſiſtere. Dixit ei Moſheh; Cùm egreſſus fuero urbem, expandam palmas meas ad Dominum, ut voces* 29 *ceſſent, & grando ne ſit ultrà: ut cognoſcas quòd Domino* eſt *terra. Tu autem & ſervi tui, novi quòd* 30 *antè timetis à conſpectu Domini Dei. Et linum & hordeum percuſſa* 31 *ſunt: quia hordeum* erat *humidum* in *ſpica, & linum flores edidit. Triticum verò & ſpelta non percuſſa* 32 *ſunt, quòd cooperta eſſent. Egreſſus* 33 itaque *Moſheh à Pharoh* ex *urbe, expandit palmas ſuas ad Dominũ, et ceſſârunt voces & grando, et pluvia non eſt effuſa ſuper terram. Videns* 34 autem *Pharoh quod ceſſâſſet pluvia, et grando, & voces, addidit peccare, aggravavitq; cor ſuum, & ſervi ejus. Et roboratum eſt cor Pharoh,* 35 *neque dimiſit filios Iſrael, quemadmodum locutus fuerat Dominus per manum Moſheh.*

CAP. X.

DIxitq; Dominus ad Moſheh; Ingredere ad Pharoh: quia ego aggravavi cor ejus, et cor ſervorum ejus, ut ponerem ſigna mea hæc in medio ejus, Et ut narres in præſentia filii 2 *tui, & filii filii tui, quæ fecerim in Ægypto, & ſigna mea quæ poſui in eis: ſciatiſque quòd ego Dominus. Et* 3 *ingreſſi Moſheh & Aharon ad Pharoh, dixerunt ei, Sic dixit Dominus Deus Ebræorum; Uſque quò renues affligi coram me? dimitte populum meum ut ſerviant mihi. Quòd* 4 *ſi renueris tu dimittere populum meum, ecce ego adducturus ſum cras locuſtam in terminum tuum: Operietque ſuperficiem terræ, &* 5 *non poterit* quiſquam *videre terram: & comedet reliquum quod ſalvum eſt, reliquum manens vobis à grandine: comedet quoque omnem arborem creſcentem vobis ex agro. Et implebuntur domus tuæ, & do-* 6 *mus ſervorum tuorum, ac domus omnium Ægyptiorum: quod non viderunt patres tui, et patres patrum tuorum à quo extiterunt ſuper terram uſque ad diem hanc. Vertenſq; ſe, egreſſus eſt à Pharoh.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

ויאמרו ואמרו עבדי פרעה עד אימת יהי דין גברא לנא לתקלא פטור ית גבריא
ויפלחון קדם יי אלההון העד כדון לא חכימת ארום על ידוי עתידא למיבדא
ארעא דמצרים׃ ויושב ופקיד לאתותבא ית משה וית אהרן לות פרעה ואמר
להום איזילו פלחו קדם יי אלהכון מן ומן הינון דאזלין׃ ויאמר ואמר משה
בטלייני ובסבנא ניזיל בברנא ובברתנא ניזיל בעננא ובתורנא ניזיל ארום חגא קדם
יי לנא׃ ויאמר ואמר להון יהי כדין מימרא דיי בסעדכון כמא דאפטור יתכון וית
טפלכון חמון ארום לתקלא בישא היא לכון לקביל אפיכון באורחכון דתהלכון עד
זמן די תמטון לבית אתר משרוייכון׃ לא כן לא כמה דאתון סברין אלהן איזילו
כדון גובריא ופלחו קדם יי ארום יתיה אתון בעאן ותריך יתהון מלות אפי פרעה
ויאמר ואמר יי למשה ארים ית ידך על ארעא דמצרים בדיל גובא וייסק על ארעא
דמצרים וישיצי ית כל עיסבא דארעא ית כל מה די שייר ברדא׃ ויט וארים משה
ית חוטריה על ארעא דמצרים ויי דבר רוח קידומא בארעא כל יומא ההוא וכל
ליליא צפרא הוה ורוח קידומא נטל ית גובא׃ ויעל וסליק גובא על כל ארעא
דמצרים ושרא בכל תחום מצרים תקיף לחדא קדמוי לא הוה כדין קשיין גובא
דכוותיה ובתרוי לא עתיד דיהי כן׃ ויכס וחפא ית חזוונא דכל ארעא עד ד
חשוכת ארעא וישיצי ית כל עיסבא דארעא וית כל פירי אילנא די שייר ברדא ו
אשתייר כל ירוק באילנא ובעיסבא דחקלא בכל ארעא דמצרים׃ וימהר ואוחי פרעה
ושדר פולין למקרי למשה ולאהרן ואמר חבית קדם יי אלהכון ולכון׃ ועתה
וכדון שבוק כדון חובי לחוד זמנא הדא וצלו קדם יי ויעדי מיני לחוד ית מותא
הדין׃ ויצא ונפק מלות פרעה וצלי קדם יי׃ ויהפך והפך יי ית רוחא ממערבא
תקיף לחדא ונטל ית גובא וטלקיה לימא דסוף לא אשתייר גובא חד בכל תחום
מצרים ואפילו מה דמלחון במנייא לצרוך מיכלהון נשא הינון רוח מערבא ואזלו
ויחזק ותקיף יי ית יצרא דלבא דפרעה ולא פטר ית בני ישראל׃ ויאמר ואמר
יי למשה ארים ית ידך על צית
שמייא ויהי חשוכא על ארעא דמצרים
בקריצתא ויעדי בקדמתא חשוך ליליא׃

ירושלמי 21 ויהון ממשמשין בחשו

Et dixerunt ſervi Pharaonis; Uſque quo erit nobis hic homo in offen- 7
diculum? dimitte viros iſtos, ut colant coram Domino Deo ſuo: ad-
huc non ſcis, quod per manus ejus futurum ſit ut pereat terra Æ-
gypti? Et juſſus eſt ut rediret Moſes & Aharon ad Pharaonem, 8
& dixit illis; Ite ſervite coram Domino Deo veſtro: quinam au-
tem ſunt qui abibunt? Et dixit Moſes; Cum pueris noſtris & ſeni- 9
bus noſtris ibimus; cum filiis noſtris, & filiabus noſtris ibimus; cum
ovibus noſtris & cum bobus noſtris ibimus, quoniam ſolennitas *eſt*
coram Domino nobis. Et dixit illis; Sit ſimiliter ſermo Domini vo- 10
bis auxilio quemadmodum dimittam vos & parvulos veſtros: videte
quod in offendiculum malum ſit vobis è regione facierum veſtrarum,
in ſemita veſtra qua ambulatis, uſque ad tempus quo pervenietis in
domum loci habitationis veſtræ. Non quemadmodum vos putatis, 11
ſed ite nunc viri, & colite coram Domino; quoniam ipſum vos quæ-
ritis: & ejecit eos à facie Pharaonis. Et dixit Dominus Moſi; At- 12
tolle manum tuam ſuper terram Ægypti pro locuſta, ut aſcendat ſu-
per terram Ægypti: & perdat omnem herbam terræ, quicquid reſi-
duum fecit grando. Et extulit Moſes virgam ſuam ſuper terram Æ- 13
gypti, & adduxit Dominus ventum orientalem in terram toto illo die &
tota nocte: & mane facto attulit ventus ille locuſtam. Et aſcendit locuſta 14
ſuper totam terram Ægypti, ac manſit in omni termino Ægypti, gravis val-
dè, ante eam non fuit ſic gravis locuſta illi ſimilis, & poſt eam non futurum
eſt ſic. Et texit aſpectum totius terræ, donec obtenebrata eſt terra, & 15
perdidit omnem herbam terræ & omnes fructus arboris, quos reli-
querat grando: nec relictus eſt ullus viror in arbore & in herba agri
in univerſa terra Ægypti. Et feſtinavit Pharao, & miſit aliquos ad 16
vocandum Moſem & Aaronem: & dixit; Peccavi coram Domino
Deo veſtro & vobis. Et nunc condona nunc peccatum meum tantùm 17
hac vice, & orate coram Domino ut auferat à me tantùm hanc mor-
talitatem. Et exiit à Pharaone, & oravit coram Domino. Et con- 18
vertit Dominus ventum ab occidente vehementem valde, & ab- 19
ſtulit locuſtam, & projecit eam in mare caricoſum: non relicta eſt
locuſta una in univerſo termino Ægypti; & etiam quas ſalive-
rant in vaſis pro neceſſitate cibi ſui, abſtulit eas ventus occidentalis,
& abierunt. Et induravit Dominus figmentum cordis Pharaonis, 20
neque dimiſit filios Iſrael. Et dixit Dominus Moſi; Extolle manum 21
tuam verſus ſummitatem cœlorum,
& erunt tenebræ ſuper terram
Ægypti in aurora, at recedent
prius tenebræ noctis.

Hieroſ. 21 *Et palpabunt in tenebris.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* گفتند بندگاني فرعه باو تا کي باشد اين بايما بطلّت بفرست مر آن مردمان وعبادت کنند مر
؛ خداي ايشان ها پيش بداني که گم شد مصر * باز گشته آمد مر مشه و مر اهرن بفرعه گفت
بايشان برويد عبادت کنيد مر ؛ خداي شما که و که آن روان * گفت مشه در کودکاني ايما
و در پيراني ايما برويم در پسراني ايما و در دختراني ايما در گوسفندي ايما و در گاوي ايما برويم
که حجي ؛ بايما * گفت بايشان باشد همچنين ؛ اواري شما چون آنچه بفرستم شمارا و مر
طفلاني شما ببينيد که بد مقابلي روي شما * نه همچنين برويد اکنون آن مردان وعبادت
کنيد مر ؛ که آنرا شما طلب کنان برانيد ايشانرا از نزد روي فرعه * گفت ؛ بمشه ميل ده
دستي تو ابر زميني مصر در ملخ وبرآيد ابر زميني مصر وبخورد مر همه گياهي آن زمين مر
همه آنچه باقي گذاشت آن تگرگ * ميل داد مشه مر عصاي او ابر زميني مصر و ؛ بر آياند بادي
مشرقي در زمين همه آن روز آن او و همه آن شب آن بامداد بود و بادي آن مشرق بر داشت مر
آن ملخ * بر آمد آن ملخ ابر همه زميني مصر فرود آمد در همه حدّي مصر گران بغايت
بپيش او نه بود همچنين ملخ و پسي [او] نه باشد همچنين * بپوشيد مر لوني همه آن زمين
و تاريك شد آن زمين و بخورد مر همه گياهي آن زمين و مر همه بري آن درخت آنچه باقي گذاشت
آن تگرگ و نه باقي ماند هيچ سبزي در درخت و در گياهي آن دشت در همه زميني مصر
* شتاب کرد فرعه بخواندن بمشه و باهرن گفت خطا کردم در ؛ خداي شما و بشما
* و اکنون ببخش اکنون [خطاء من] خاصه اين بار و نماز کنيد در ؛ خداي شما و بگرداند از
بالاي من خاصه مر آن مرگي آن اين * بيرون آمد از نزد فرعه و نماز کرد در ؛
* بگرداند ؛ بادي مغرب قوي بغايت برداشت مر آن ملخ برد اوبرا بدرياي سوف نه
باقي ماند ملخ يکه در همه حدّي مصر * قوي کرد ؛ مر دلي فرعه و نه فرستاد مر
پسراني يسرال * گفت ؛ بمشه ميل ده مر دستي تو ابر آن آسمان و باشد تاريکي ابر زميني
مصر بپرمسد تاريکي *

Dixerunt ſervi Pharoh ad eum; 7
Uſque quò erit iſte nobis in laque-
um? Dimitte homines, & ſerviant
Domino Deo ipſorum: num antè ſcies
quod periit Ægyptus? Et *reverſus* 8
Moſheh & Aharon ad Pharoh, di-
xit iis; Ite, ſervite Domino Deo
veſtro: qui autem *& qui ituri ſunt?*
Dixit Moſheh; Cum puerulis noſtris 9
& cum ſenibus noſtris ibimus: cum
filiis noſtris atque filiabus noſtris,
cum ovibus noſtris & cum bobus no-
ſtris ibimus: quia feſtum Domini
eſt *nobis. Reſpondit eis; Sit ita* 10
Dominus vobiſcum, quemadmodum
dimittam vos & infantes veſtros:
videte quòd malum eſt *coram facie*
veſtra. Non ſic, ite nunc viri & 11
ſervite Domino: nam illud requiri-
*tis. Expulit*que *eos à facie Pharoh.*
Et dixit Dominus ad Moſheh; In- 12
clina manum tuam ſupe terram
Ægypti pro locuſta: & aſcendat ſu-
per terram Ægypti, & comedat o-
mnem herbam terræ, omne ſcilicet
quod reliquit grando. Inclina- 13
vit itaque Moſheh virgam ſuam
ſuper terram Ægypti, & Dominus
adduxit ventum Orientalem in terrā
totā die illā, & totā nocte: quum
mane fuit, ventus Orientalis eleva-
vit locuſtā. Et *aſcendit locuſta ſuper* 14
*omnē terrā Ægypti, deſcendit*que *in*
omni termino Ægypti, gravis valdè:
ante illam non fuit hujuſmodi locu-
ſta, & poſt illā non erit hujuſmodi.
Operuit ſuperficiem univerſæ terræ, 15
& tenebroſa facta eſt terra: com-
editque omnem herbam terræ, o-
mnémque fructum arboris quem
reliquit grando: neque reli-
quum manſit ullum viride in arbo-
re, & in herba agri, in tota terra Æ-
gypti. Tum *feſtinavit Pharoh voca-* 16
re Moſheh & Aharon, & *dixit; Pec-*
cavi in Dominū Deum veſtrum et
in vos: Jam verò condona nunc 17
peccatū meum tantùm hâc vice, &
orate Dominum Deum veſtrum ut
avertat de ſuper me tantummodò
mortem hanc. Et *egreſſus eſt à Pha-* 18
roh, & oravit ad Dominum. Con- 19
*verti*que *Dominus ventum Occi-*
dentalem fortem valdè, & *ſuſtulit*
locuſtam, impulitque illam in mare
Suph: haud reliqua manſit locuſta
una in toto termino Ægypti. Et *ro-* 20
boravit Dominus cor Pharoh, neq;
dimiſit filios Iſrael. Dixitque Do- 21
minus ad Moſheh; Extende manum
tuam verſùs cœlum, eruntque tene-
bræ ſuper terrā Ægypti, & palpabit
Ægyptius *tenebras.*

ויט וַאֲרִים משה ית ידיה על צית שמיא והוה חשוך דקביל בכל ארעא דמצרים 22
תְּלָתָא יומין : לא חמון גבר ית אחוי ולא קמון אנש מאתריה תלתא 23
יומין ובכל בני ישראל הוה נהורא למקבור רשיעיא דביניהון דמיתן וזכאיא
לְמֶעְסוֹק במצותא במותבניהון : ויקרא ובסוף תלתא יומין קרא פרעה למשה 24
וַאֲמַר זילו פלחו קדם יי לחוד ענכון ותורכון יקום נבי אוף טפלכון יזיל עמכון :
ויאמר וַאֲמַר משה אוף אנת תיתן בידנא נכסת קודשין ועלוון ונעביד קדם יי 25
אלהנא : וגם ואוף גיתנא יזיל עמנא לא תשתייר מנהון פרסתא חדא ארום 26
מנהון נסב למפלח קדם יי אלהן ואנחנא אין נשביקינון לית אנן ידעין מה
נפלח קדם יי עד מיתנא לתמן : ויחזק
ותקיף יי ית יצרא דלבא דפרעה ולא 27
צבא למפטרינון : ויאמר לו ואמר ליה 28
פרעה איזל מעילווי איזדהר לך לא
תוסיף למחמי סבר אפי למללא קדמי
חדא מן מליא קשייתא כאלין ארום
ביומא דאת חמי סבר אפי יתקוף רוגזי
בך ואמסור יתך ביד בני נשא אלין
דהוו תבעין נפשך למיסב יתה : ויאמר
ואמר משה יאות מלילתא אנא עד 29
דהוינא יתיב במדין איתאמר לי במימר
מן קדם יי דגוברייא דבעו למקטלי
נחתו מניכסיהון והינון חשיבין כמתיא
ולא מן סוף דהוה עלך רחמין הוינא
מצלי ומחתא הות מתכליא מנך וכדון
לא אוסיף תוב למחמי סבר אפך :

ירושלמי 28 וַאֲמַר ליה פרעה זיל
מעלוי אזדהר בך דלא יתקוף רוגזי בך
למימר הלא מליא קשיתא האלין דאת
אמר לי ברם צבי הוא פרעה לממות
ולא להוי שמע למלך אזדהר דלא
יתקוף רוגזי בך ואמסור יתך בין ידיהון
דעמא האלין דתבעו ית נפשך למקטול
יתך : 29 וַאֲמַר משה קושטא מללתא
מבשר אנא מן זמנא קדמיא עד דאנא
יתב במדין ארום מיתו כל גבריא דהוו
תבעין ית נפשי למקטול לא מן סוף
דהוה לך רחמין דהוינא מצלי עלך
ומחתא מתכליא ברם מחתא עשיראה
היא לפרעה מן ברך בוכרך ואמר ליה
משה יאות כדין קושטא מללתא לא
אוסיף עוד למחמי סבר אפך :

Et ſuſtulit Moſes manum ſuam verſus ſummitatem cœlorum, & fuerunt tenebræ obſcuræ in univerſa terra Ægypti tribus diebus. 22 Non viderunt vir fratrem ſuum, nec ſurrexerunt homines de locis ſuis tribus diebus: omnibus autem filiis Iſrael erat lux ad ſepeliendum improbos qui inter eos mortui erant, & ut juſti poſſent in præceptis occupari in habitationibus ſuis. 23 Et in fine trium dierum vocavit Pharao Moſem, & dixit; Ite, colite coram Domino: tantùm oves veſtræ & boves veſtri remanebunt penes me: etiam pueri veſtri ibunt vobiſcum. 24 Et dixit Moſes; etiam tu dabis in manibus noſtris oblationes ſanctas & holocauſta quæ offeramus coram Dño Deo noſtro. 25 Et etiam oves noſtræ ibunt nobiſcum, non remanebit ex illis ungula una; quoniam ex illis accipiemus ad colendum coram Domino Deo noſtro; nos autem non relinquemus ea, nec enim ſcimus de quo colamus coram Deo, donec perveniamus ad illum locum. 26 Induravit autem Dominus figmentum cordis Pharaonis, neque voluit dimittere eos. 27 Et dixit illi Pharao; Recede à me: cave tibi, ne addas videre aſpectum faciei meæ ad loquendum coram me unum ex ſermonibus duris ſicut hi ſunt, quoniam die quo tu videbis aſpectum faciei meæ iraſcetur furor meus in te, & tradam te in manibus filiorum hominis horum, qui quærunt animam tuam, ut eam accipiant. 28 Et dixit Moſes; Bene loquutus es: ego cùm adhuc habitarem in Madian dictum eſt mihi ſermone à facie Domini, viros qui quærebant occidere me excidiſſe à fortunis ſuis, & reputatos eſſe tanquam mortuos: non autem poſtquam fuerunt in te miſericordiæ, & orabam, eratque plaga cohibita à te: jam verò non addam rurſus videre aſpectum faciei tuæ. 29

Hieroſ. 28 *Et dixit illi Pharao; Recede à me: cave tibi ne incandeſcat in te furor meus dicendo; Annon verba iſta dura ſunt quæ tu dicis mihi? verum Pharao mavult mori quam audire ſermones tuos: cave tibi ne iraſcatur furor meus in te, & tradam te in manus populi iſtius, qui quærit animam tuam, ut interficiat te.* 29. *Et dixit Moſes; Veritatem loquutus es: certior factus ſum à tempore antiquo cum ego habitarem in Madian, quod mortui eſſent omnes viri qui quærebant animam meam ut occiderent: non poſtquam fuerunt tibi miſerationes quando orabam pro te & plaga cohibita eſt: verum plaga decima erit Pharaoni à filio tuo primogenito tuo: itaque dixit illi Moſes; Pulchrè ſicut hanc veritatem loquutus es, non addam ampliùs videre aſpectum faciei tuæ.*

יא

ויאמר וַאֲמַר יי למשה תוב מכתש חד אנא מייתי עלוי פרעה ועילוי מצראי 1
דקשי עליהון מכלהון ומבתר כדין יפטור יתכון מכא כמפטריה גמירא יהי ליה
מטרד יטרוד יתכון מכא : דבר נא מליל כדון במשמעהון דעמא וישיילון גבר 2
מן רחמיה מצראי ואתתא מן רחימא מצריתא מאנין דכסף ומאנין דדהב : ויתן
ויהב יי ית עמא לרחמין קדם מצראי אוף גברא משה רב לחדא בארעא דמצרים 3
קדם עבדי פרעה וקדם עמא : ויאמר וַאֲמַר משה לפרעה כדנא אמר יי ליליא 4
חורן בשעתא דא אנא מתגלי בגו מצראי :

CAP. XI.

Et dixit Dominus ad Moſem; Adhuc plagam unam ego adduco ſuper 1 Pharaonem & ſuper Ægyptios, quæ omnium graviſſima erit, & poſtea dimittet vos hinc: cùm dimiſerit exitium erit ipſi, expellendo expellet vos hinc. Loquere nunc audiente ipſo populo, ut petant quiſque 2 ab amico ſuo Ægyptio, & unaquæque ab amica ſua Ægyptia, vaſa argentea & vaſa aurea. Et dedit Dominus populum in miſericordiam 3 coram Ægyptiis: etiam vir Moſes magnus erat valdè in terra Ægypti, coram ſervis Pharaonis & coram populo. Et dixit Moſes Pharaoni; 4 Sic dixit Dominus, Nocte alia hora hac ego manifeſtabor in medio Ægyptiorum.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

22 * ميل داد مشه مر دستي او ابر آن آسمان بود تاريكي تم در همه زميني مصر سه روزها * نه 23
ديدند مرد برادري او و نه بر خاستند مردي از جاي او سه روزها و بهمه پسراني يسرال بود
روشنائي در همه نشستن جايهاي ايشان * بخواند فرعه بمشه گفت برويد عبادت كنيد 24
مر :: خاصه گوسپند شما و گاوي شما استيده باشد نيز طفلاني شما برود اواري شما * گفت 25
مشه نيز تو بدهي در دستي ايما ذبحها و قربانها و كنيم بر :: خداي ايما * و نيز گلهي 26
ايما برود اواري ايما نه باقي ماند سنب كه ازو بستانيم بعبادت كردن مر :: خداي ايما
و ايما نه دانيم چه عبادت كنيم مر :: تا آمدني ايما بآنجا * قوي كرد :: مر دلي فرعه و نه 27
مراد كرد بفرستادن ايشانرا * گفت باو فرعه برو از بالايي من حاذر باش بتو نه افزايي ديدن 28
روي من كه در روز ديدن تو روي من بميري * گفت مشه همچنين سخن گفتي نه 29
افزايم نيز ديدن روي تو *

Extendit itaque Mſheh manum 22 *ſuam verſùs cœlum, fueruntque tenebræ caliginoſæ in tota terra Ægypti tribus diebus. Non videbant* 23 *quiſque fratrem ſuum, neque ſurrexerunt quiſque à loco ſuo tribus diebus: omnibus autem filiis Iſrael fuit lux in omnibus reſidendi locis eorum. Tum vocans Pharoh Mſheh,* 24 *dixit; Ite, ſervite Domino: tantùm oves veſtræ ac boves veſtræ conſiſtent: etiam infantes veſtri eant vobiſcum. Dixit Mſheh;* 25 *Etiam tu dabis in manu noſtra victimas & oblationes, ut faciamus Domino Deo noſtro. Et etiam grex* 26 *noſter ibit nobiſcum: haud reliqua manebit ungula: quia ex eo capiemus ad ſerviendum Domino Deo noſtro: nos autem neſcimus quo ſerviemus Domino, uſque adventum noſtrum illuc. Et roboravit Dominus* 27 *cor Pharoh, neque voluit dimittere illos. Dixitq; ei Pharoh;* 28 *Abi de ſuper me, cautus ſis tibi, ne addas videre faciem meam: nam quo die videris faciem meam, morieris. Reſpondit Mſheh; Ita lo-* 29 *cutus es: non adjiciam ultrà videre faciem tuam.*

* فصل يازدهم *

* گفت :: بمشه نيز زخمي يكه بياورم ابر فرعه و ابر مصريان پس همچنين بفرستد شمارا 1
ازين چون فرستادني او همه راندن براند شمارا ازينجا * سخن گوي اكنون در حضوري آن 2
قوم و عاريت خواهند مرد از نزد رفيقهي او و زن از نزد رفيقهي آن آلتهاي نقره و آلتهاي
طلا * بداد :: مر جاهي آن قوم در چشماني مصريان نيز آن مرد مشه بزرك بغايت در زميني 3
مصر در چشماني بندگاني فرعه و در چشماني آن قوم * گفت مشه همچنين گفت [::] چون 4
نيمهي آن شب من بيرون آيا در مياني مصر *

CAP. XI.

Dixit Dominus ad Mſheh; Adhuc plagam unam adducam ſuper 1 *Pharoh & ſuper Ægyptios, poſteà dimittet vos hinc: quum dimiſerit omnes, expellendo expellet vos abhinc. Loquere nunc in præſentia* 2 *populi, & mutuò petant quiſque à ſocio ſuo, & quæque à ſocia ſua, inſtrumenta argenti & inſtrumenta auri. Et dedit Dominus honorem* 3 *populi in oculis Ægyptiorum: etiam vir Mſheh magnus erat valde in terra Ægypti, in oculis ſervorum Pharoh, & in oculis populi. Dixitque* 4 *Mſheh, Ita dixit Dominus; Juxta medium noctem ego egrediens ſum in medium Ægypti.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ומת וימות כל בוכרא בארעא דמצרים מביר בוכרא דפרעה דעתיד דייתיב
על כורסיי מלכותיה עד בוכרא דאמתא ביצירתא דבמצרים דמתיליד לה
כד היא טחנא אחורי ריחיא וכל בוכרא דבעירא ׃ והיתה ותהי צווחתא
רבתא בכל ארעא דמצרים דדיכוותיה ליליא לא הות ביה מחתא כדא
ודכוותיה ליליא לא תוסיף למהוי מחתא כדא ׃ ולכל ולכל בני ישראל
לא יהנזק כלבא בלשניה למנבח למאינשא ועד בעירא מן בגלל דתנדעון דיפריש
יי בין מצראי ובין ישראל ׃ וירדו ויחתון כל עבדך אילין לוותי ויבעון
מיני למימר פוק אנת וכל עמא דעמך ומבתר כדין אפוק ונפק מלות פרעה
בתקוף רגז ׃ ויאמר ואמר יי למשה לא יקבל מנכון פרעה מן בגלל לאסגא
תמהיי בארעא דמצרים ׃ ומשה ומשה ואהרן עבדו ית כל תמהיא דאי
קדם פרעה ותקיף יי ית יצרא דלבא דפרעה ולא פטר ית בני ישראל
מארעיה ׃

יב

ויאמר ואמר יי למשה ולאהרן בארעא דמצרים למימר ׃ החדש
ירחא הדין לכון למקבעיה ריש ירחיא ומניה תשרון למימני חגיא וזמניא
ותקופתא קדמאי הוא לכון למנין ירחי שתא ׃ דברו מלילו עם כל כנישתא
דבני ישראל למימר בעשרא לירחא הדין ומניה קביע בהדא זימנא ולא
לדריא ויסבון להון אימר לבית גניסתא ואין סגיאין ממנינא יסבון אימרא
לביתא ׃ ואם ואין זעירין אינשי ביתא ממנין עשרא כמיסת למיכול אימרא
ויסב הוא ושיבביה דקריב לביתיה בסכום נפשתא גבר לפום מיסת מיכליה
תיכסון ית אמרא ׃ שה אימר שלים דכר בר שתא יהי לכון מן אימריא
ומן בני עזיא תסבון ׃ והיה ויהי לכון קטיר ונטיר עד ארביסר יומא לירחא
הדין דתנדעון דליתיכון מסתפיין ממצראי דחמיין יתיה ויכסון יתיה כהלכתא
כל קהל כנישתא דישראל ביני שמשתא ׃ ולקחו ויסבון מן אדמא ויתנון על
תרין סיפייא ועילוי אסקופא עילאה מלבר על בתייא דייכלון יתיה ודמכין
בהון ׃ ואכלו וייכלון ית בשרא בליליא הדין דחמיסר בניסן עד פלגותיה דליליא
טוי נור ופטיר על תמכה ועולשין
ייכלוניה ׃ אל תאכלו לא תיכלון מניה 9
כד חי ולא כד בשלא בחמרא ומשחא ושקייני ולא מבשל במיא אלהן טוי נור
עם רישיה עם רגלוי ועם בני גויה ׃

ירושלמי 8 מהבהב ׃

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et morietur omnis primogenitus in terra Ægypti, à filio primogenito Pharaonis, qui ſeſſurus eſt ſuper ſolium regni ejus, uſque ad primogenitum ancillæ minimæ quæ eſt in Ægypto, cui natus eſt filius, ipſa eſt quæ molit poſt molas, & omne primogenitum beſtiæ. 5 Et erit clamor magnus in univerſa terra Ægypti: quòd ſicut hac nocte non fuit plaga ſimilis, & nocte huic ſimili non erit plaga ſicut hæc. 6 Et omnibus filiis Iſrael damnum non intulit canis linguâ ſuâ latrando, ab homine uſque ad jumentum: eò ut cognoſcatis, quòd diſtinctionem fecerit Dominus inter Ægyptios & Iſrael. 7 Deſcendentque omnes ſervi tui iſti ad me, & petent obſecrantes à me, dicendo; Exi tu & omnis populus qui tecum eſt, & poſtea exibo: & exiit à conſpectu Pharaonis iratus valde. 8 Et dixit Dominus Moſi; Non acquieſcet vobis Pharao, ut multiplicem miracula mea in terra Ægypti. 9 Moſes verò & Aaron fecerunt omnia hæc miracula coram Pharaone: & induravit Dominus figmentum cordis Pharaonis, & non dimiſit filios Iſrael è terra ſua. 10

CAP. XII.

ET dixit Dominus Moſi & Aaroni in terra Ægypti, dicendo: 1 Menſis hic vobis pro termino initii menſium, & ab eo incipietis numerare feſtos dies, & tempora, & revolutiones: primus *inquam* erit vobis pro initio menſium anni. 2 Loquimini cum univerſa congregatione filiorum Iſrael, dicendo; Decima menſis hujus tempus ejus præfixum eſt hoc tempore, non per ætates, ut accipiant ſibi ovem pro ſingulis familiis: quòd ſi plures *ſint* numero, accipiant ovem unam pro ſingulis domibus. 3 Quod ſi pauciores *ſint* viri domus numero decem, ſecundùm ſufficientiam ad comedendum ovem, accipiat ipſe & vicinus ejus, qui proximus *erit* domui ejus, ſecundùm numerum animarum: unuſquiſque ſecundùm ſufficientiam cibi ſui mactabitis ovem. 4 Ovis integra maſcula annicula erit vobis: ex ovibus aut capris accipietis. 5 Et erit vobis ligatus & reſervatus uſque ad diem decimam quartam menſis hujus, ut ſciatis vobis non timendos Ægyptios, qui vident eum: deinde mactabunt ipſum juxta conſuetudinem totus cœtus congregationis Iſraelitarum inter duos ſoles. 6 Et accipient de ſanguine & ponent ſuper duos poſtes, & ſuper poſtem ſuperiorem qui eſt extra domos, in quibus comedent ipſum & dormient. 7 Et comedent carnem in nocte illa, decimâ quintâ Niſan uſque ad medium ipſius noctis, aſſam igne, & azyma, cum marrubio & lactucis comedent ipſum. 8 Non comedetis ex eo crudum, neque coctum vino aut oleo aut potibus *aliis*, neque elixum aquis: ſed aſſum igne cum capite, pedibus, & ventre ejus. 9

Hiroſ. 8. *Torefactum* igne.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وبميرد همه نخست زاد در زميني مصر از نخست زادي فرعه آن نشينا ابر تختي او تا نخست
زادي آن پرستار آنچه پسي آن آسياب وهمه نخست زادي چهار پا *باشد بغراو بزرك در همه زميني
مصر آنچه چون او نه بوده آمد وچون او نه افزايد *و بهمه پسراني يسرال نه جنباند سك زباني او
باز مرد وتا چهارپا بسبب بدانيد آنچه جدا كند : مياني مصريان وميان يسرال * فرود آيند همه
بندكاني تو ايشان بمن وسجود كنند بمن بگفتن بيرون رو تو وهمه آن قوم آنچه در پاي تو وپس
همچنين بيرون روم بيرون آمد از نزد فرعه در كرمي خشم * گفت : بموشه نه شنود بشما فرعه
بسبب بسيار كردن معجزهاي من در زميني مصر *وموشه واهرن بكردند مر همه آن معجزهاي
ايشان بپيش فرعه قوي كرد : مر دلي فرعه ونه فرستاد مر پسراني يسرال از ولايتي او *
* فصل دوازدهم *   * گفت : بموشه وباهرن در زميني مصر بگفتن *آن ماهي آن اين بشما سري
ماهها اوّل او بشما بماههاي آن سال * سخن گوييد بهمه جماعت يسرال بگفتن در ده بماه آن
اين بستانند بايشان مرد برّهي بخانهي پدران برّهي بخانهي * واگر اندك باشد آن
خانه از بودن از برّهي بستانند او وهمسايهي آن نزديك بخانهي او در شمار جانها مرد
بقدري خوردن او سرمره كنيد ابر آن برّه * برّهي تمام نرينه قدر سال باشد بشما ازان
برّها وازان بزها بستنند * وباشد بشما بنگهيداشت تا چهارده روز بماهي آن اين
وبكشند اويرا همه جمعي جماعتي يسرال مياني آن ايوارها * وبستانند از آن خون وبدهند
ابر دو آن بردرها وابر آن زيردر ابر آن خانها آنچه بخورند اويرا در ايشان* وبخورند مر آن
گوشت در شبي آن اين بريان كردهي آتش وفطير ابر تلخها بخورند اويرا * نه خوريد از او
خام وجوشاندن جوشيده در آب كه الّا بريان كردهي آتش سري او ابر پاچهاي او
وابر شكمبهي او*

Et morietur omne primogenitum in terra Ægypti, à primogenito Pharoh ſedente ſuper thronum ejus, uſque ad primogenitum ancillæ quæ poſt molam, & omne primogenitum quadrupedis. 5 *Eritque clamor magnus in tota terra Ægypti, cujus ſimilis non extitit, & ſicut ipſe non addetur.* 6 *At in omnes filios Iſrael non movebit canis linguam ſuam, ab homine & uſque ad quadrupedem: ut ſciatis quòd dividet Dominus inter Ægyptios & Iſrael.* 7 *Et deſcendent omnes ſervi tui iſti ad me, & reverentiam exhibebunt mihi, dicendo; Egredere tu & omnis populus qui ad pedem tuum: & poſteà egrediar. Et egreſſus eſt à Pharoh in excandeſcentia iræ.* 8 *Dixit Dominus ad Moſheh; Non auſcultabit vobis Pharoh, cauſâ multiplicandi miracula mea in terra Ægypti.* 9 *Porrò Moſheh & Aharon fecerunt omnia portenta iſta coram Pharoh: roboravit* autem *Dominus cor Pharoh, neque dimiſit filios Iſrael è regione ſua.* 10

CAP. XII.

L*Ocutus eſt* autem *Dominus ad Moſheh & Aharon in terra Ægypti, dicendo;* 1 *Menſis iſte* erit *vobis caput menſium: primus erit vobis in menſibus anni.* 2 *Loquimini ad totum cœtum Iſrael, dicendo; In decimo menſis hujus capiant ſibi quiſq; agnum per domum patrum, agnum per domum.* 3 *Et ſi paucior fuerit domus quàm ut ſit pro agno, accipiat ipſe et vicinus ejus proximus domui ſuæ: in numero animarum, quemque ſecundùm eſum ſuum capitatim computabitis propter agnum.* 4 *Agnus perfectus, maſculus, anniculus erit vobis: ex agnis aut ex capris capiant.* 5 *Eritque vobis in cuſtodiam uſque ad quartumdecimum diem menſis hujus: & mactabunt eum univerſa congregatio cœtûs Iſrael inter veſperas.* 6 *Accipientque de ſanguine, & dabunt ſuper ambo ſuperliminaria & ſubterliminare, ſuper domos in quibus comedent eum.* 7 *Et comedent carnem in nocte iſta aſſam igne, & azyma: cum amaris comedent eum.* 8 *Ne comedatis ex eo crudum, vel coquendo coctum in aqua, ſed aſſum igne: caput ejus cum cruribus ejus & inteſtinis ejus.* 9

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ולא תותירו ולא תשיירון מניה עד צפרא ודאישתייר מניה עד צפרא תצניעניה 10
ובאורתא דשיתסר בנורא תוקדון דלית אפשר למיתוקדא מותר ניכסת קודשייא
ביומא טבא : וככה וכדא הילכתא 11
תיכלון יתיה בזמנא דא ולא לדריא ירושלמי 11 אסירין במצותא דאוריתא :
חרציכון יהון מזרזין מסניכון ברגליכון וחוטריכון בידיכון ותיכלון יתיה בבהילו
דשכינת מארי עלמא מטול דחייסא מן קדם יי לכון הוא : ועברתי ואתגלי בארעא 12
דמצרים בשכינת יקרי בליליא הדין ועמי תשעין אלפין רבוון מלאכין מחבלין ואקטול
כל בוכרא בארעא דמצרים מאינשא ועד בעירא ובכל טעוות מצראי אעבד ארבעתי
דינין טעוות מתכא מתרככין טעוות אבנא מתנדעין טעוות פחרא מתעבדין בקיקין
טעוות אעא מתעבדין קטם דינדעון מצראי ארום אנא יי : והיה ויהי אדם נכסת 13
פסחא וגזירת מהולתא מערב לכון למעבד מניה את על בתיא דאתון שרין תמן
ואחמי ית זכות אדמא ואיחוס עליכון ולא ישלוט בכון מלאך מותא דאתיהב ליה
רשותא למחבלא במקטלי בארעא דמצרים : והיה ויהי יומא הדין לכון לדוכרנא 14
ותחגון יתיה חגא קדם יי לדריכון קים עלם תחגוניה : שבעת שבעא יומין פטירא 15
תיכלון ברם מפלגות יומא דמקמי חגא תבטלון חמיר מבתיכון ארום כל דייכול
חמיע וישתיצי אינשא ההוא מישראל מיומא קדמאה דחגא ועד יומא שביעאה :
וביום וביומא קדמאה מארע קדיש וביומא שביעאה מארע קדיש יהי לכון כל 16
עיבידתא לא יתעביד בהון לחוד מן דיתעביד למיכל כל נפש איהו בלחודוי יתעביד
לכון : ושמרתם ותטרון ית לישתא דפטירי ארום בכרן יומא הדין הנפיק יי ית 17
חיליכון פריקין מארעא דמצרים ותטרון ית יומא הדין לדריכון קים עלם : בראשון
בניסן בארביסר יומין לירחא תכסון ית פסחא וברמשא דחמסר תיכלון פטירי עד 18
יומא דעשרין וחד לירחא ברמשא דעשרין ותרין תיכלון חמיע : שבעת שובעא 19
יומין חמיר לא ישתכח בבתיכון ארום כל מאן דייכול מחמעא וישתיצי בר נשא
ההוא מכנישתא דישראל בדיירי וביציבי דארעא : כל מחמצת כל עירבובין 20
דמחמע לא תיכלון בכל אתר מותבניכון תיכלון פטירי : ויקרא וקרא משה לכל 21
סבי ישראל ואמר להון נגודו ידיכון מטעוות מצראי וסבו לכון מן בני ענא לייחוסיכון
וכוסו אימר פסחא : ולקחתם ותסבון איסרת אזובא ותטמשון בדמא דבמן 22
פחרא ותדון לאיסקופא עלאה מלבר ולתרתין סיפיא מן אדמא דבמן פחרא ואתון לא
תפקון אינש מן תרע ביתיה עד צפרא :

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hieroſolymitanum.*

Neque reſiduum facietis de eo uſque ad auroram : & quod reſiduum erit 10 de eo uſque ad auroram recondetis ipſum, & in aurora diei decimæ ſextæ igne comburetis ; quia non poteſt comburi reſiduum oblationum ſanctarum die feſto. Et juxta hunc 11 ritum comedetis ipſum, hoc tempore non aliis generationibus : lumbi veſtri ſint accincti, calceamenta veſtra in pedibus veſtris, & virgæ veſtræ in manibus veſtris : & comedetis ipſum cum pavore divinæ majeſtatis Domini ſeculi, eò quod venia data eſt vobis à facie Domini.

Hier. 11. *Accincti ad præcepta legis.*

Et revelabor 12 in terra Ægypti in divina majeſtate gloriæ meæ hac nocte, & mecum nonaginta mille myriades angelorum perdentium, & interficiam omnem primogenitum in terra Ægypti ab homine uſque ad beſtiam : & in omnia idola Ægyptiorum quatuor exercebo judicia ; idola fuſilia liquefient, idola lapidea reſecabuntur, idola teſtacea fient minuta fruſta, idola lignea fient cinis, ut ſciant Ægyptii quòd ego Dominus. Et erit ſanguinis oblationis 13 Paſchatis & abſciſſionis circunciſionis permixtus vobis, ad faciendum de eo ſignum ſuper domos in quibus habitabitis ; & videbo meritum ſanguinis, & parcam vobis : nec dominabitur in vos angelus mortis cui data eſt poteſtas ad perdendum, dum ego interficiam in terra Ægypti. Et 14 erit ille dies vobis in memoriam, & celebrabitis eum ſolenniter coram Domino per ætates veſtras : pacto ſempiterno celebrabitis eum. Septem 15 diebus azyma comedetis ; verùm à media parte diei illius, qui præcedit feſtum, abolebitis fermentum ex domibus veſtris : quoniam quiſquis comederit fermentum, ſuccindetur vir ille ex Iſrael, à priore die feſti uſque ad diem ſeptimum. Die autem priori convocatio ſancta erit, die etiam 16 ſeptimo convocatio ſancta erit vobis : omne opus non fiet in illis ; tantum id quod fiet in cibum univerſæ carnis, ipſum ſolum fiat à vobis. Et obſervabitis paſtas azymorum : ſiquidem in eadem die hac eduxit 17 Dominus exercitus veſtros liberatos è terra Ægypti : ideo cuſtodietis hunc diem per ætates veſtras fœdere ſempiterno. In Niſan decima quarta 18 menſis mactabitis Peſah, veſperi autem decimæ quintæ comedetis azyma : uſque ad diem viceſimum primum menſis, in veſpera viceſimi ſecundi comedetis fermentatum. Septem diebus fermentũ non invenietur 19 in domib⁹ veſtris : nam quiſquis comederit fermentatum, peribit homo ille ex congregatione Iſrael, *ſive* de peregrinis ſive de indigenis terræ *fuerit*. Omne permixtum fermenti non comedetis : in omni loco habitationum 20 veſtrarum comedetis azyma. Et vocavit Moſes omnes ſeniores Iſrael, & 21 dixit illis ; Subtrahite manus veſtras ab idolis gentium, & tollite vobis de filiis ovium ſecundùm proſapias veſtras, & mactate agnum paſchalem. Et 22 accipietis faſciculum hyſſopi, & tingetis in ſanguine quod *erit* in vaſe teſtaceo, & ſpargetis ad limen ſuperius extrà, & duos poſtes, de ſanguine qui *erit* in vaſe teſtaceo : & vos non exibitis vir è porta domus ſuæ uſque ad auroram.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ونه باقي گذاريد ازو تا بامداد وآن باقي مانده شوا ازو تا بامداد در آتش بسوزانيد * 10
* وهمچنين بخوريد اويرا ميانهاي شما بستگان كفشهاي شما در پاهاي شما وعصاهاي شما 11
در دستهاي [شما] وبخوريد اويرا در نهيب زدگي شفقت است او بيي * گذرم در زميني مصر 12
در شبي آن اين وبزنم همه نخست زاد در زمين مصر از آدم وتا چهارپا ودر همه معبوداني
مصريان بكنم [حكمها] من ييي * وباشد آن خون بشما بنشان ابر آن خانها آنچه شما آنجا وببينم 13
مر آن خون وشفقت كنم ابر شما ونه باشد در شما زخم بتباهي در زدني من در زميني مصر *
* وباشد آن روز آن بشما بياد كردن وحج گزاريد اويرا حج بيي بعصرهاي شما رسمي جاويد 14
حج گزاريد اويرا * هفت روزها فطير بخوريد خاصه در روزي آن اوّل معطّل كنيد خميرمايه از 15
خانهاي شما كه همه خوراي خمير بريده شود آن جاني او از يسرال از روز آن اوّل تا روزي آن
هفتم * ودر روزي آن اوّل خواندگي خاص ودر آن هفتمي خواندگي خاص باشد بشما هيچ 16
كار نه كرده شود در ايشان خاصه آنچه خورده شود بهمه جان او بتنهايي او كرده شود بشما *
* ونگاه داريد مر آن فطير كه در تنهي آن روز آن اين بيرون آوردم مر سپاهايي شما از زمين 17
مصر ونگاه داريد مر آن روزي آن اين بعصرهاي شما رسمي جاويد * در اوّل در چهارده روز بماه در 18
ايوار بخوريد فطير تا روزي بيست ويك بماه در ايوار * هفت روزها خمير نه يافته شود در خانهاي 19
شما كه همه خورا خمير نيست شود آن جاني آن از جماعتي يسرال در غريب ودر بومي آن
زمين * همه خمير نه خوريد در همه نشستن جاهاي شما بخوريد فطير * بخواند مشه بهمه پيراني 20 21
يسرال گفت بايشان بكشيد وبستانيد بشما گوسفند باهلي خانهاي شما وبكشيد آن فصح *
* وبستانيد دستهي درمنه ودر زنيد در خون آنچه در طشت وبرسانيد بآن بالادر وبدو آن 22
بردرها ازان خون آنچه در طشت وشما نه بيرون آييد مرد از درگاهي خانهي او تا بامداد *

Neque relinquetis ex eo uſq; ad mane : quod verò reliquũ manſerit ex eo uſque ad mane, igne comburetis. 10 *Sic* 11 *autem comedetis eum, Medi s veſtris accinctis, calceis veſtris in pedibus veſtris, & baculis veſtris in manibus veſtris : comedetiſque eum in timoris percuſſione, propitiat o eſt ipſe Domino. Nam tranſibo per terram* 12 *Ægypti nocte iſtâ, & percutiam omne primogenitum in terra Ægypti, ab homine & uſque ad quadrupedem : & in omnibus numinibus Ægyptiorum faciam judicia, ego Dominus. Et erit ſanguis vobis in ſignum* 13 *ſuper domos ubi vos eſtis : & videbo ſanguinem, & miſerebor veſtri, neque erit in vobis plaga ad corruptelam, quum percuſſero in terra Ægypti. Eritque dies ille vobis ad* 14 *recordandum : & celebrabitis eum feſtum Domino in ſeculis veſtris, decreto æterno celebrabitis eum. Septem diebus azyma comedetis :* 15 *Veruntamen die primo ceſſare facietis fermentum è domibus veſtris : omnis enim comedens fermentatũ, excidetur anima ejus ex Iſrael, à die primo uſque ad diem ſeptimum. Et* 16 *in die primo, convocatio ſancta : & in ſeptimo, convocatio ſancta erit vobis : ullum opus non fiet in illis : veruntamen quod comedetur ab omni anima, illud ſolum fiet à vobis. Ob-* 17 *ſervabitiſque azyma : quia in ipſo die hoc eduxi exercitus veſtros de terra Ægypti : obſervabitis inquam diem iſtum in ſeculis veſtris ſtatuto perpetuo. In primo menſe, in quar-* 18 *todecimo die menſis in veſpera, comedetis infermentata uſque ad diem viceſimum primum menſis in veſpera. Septem diebus fermentatum non* 19 *invenietur in domibus veſtris : omnis enim comedens fermentatũ, annihilabitur anima illa è cœtu Iſrael, tàm peregrini quàm indigenæ terræ. Omne fermentatum non comedetis :* 20 *in omnibus reſidendi locis veſtris comedetis azyma. Vocans itaque* 21 *Moſcheh omnes ſeniores Iſrael, dixit eis ; Trahite, & accipite vobis oves per familias veſtras, & mactate paſcha. Accipietis quoque mani-* 22 *pulum thymbræ, & illidetis in ſanguinem qui in pelve : & applicabitis ſummitati oſtii, & ambobus ſuperliminaribus de ſanguine qui in pelve : & vos non egrediemini quiſque ex limine domûs ſuæ uſque ad mane.*

ועבר ויתגלי יקרא דיי למימחי ית מצראי ויחמי ית אדמא דעל אסקופא ועל תרתין
סיפיא ויגין מימרא דיי על תרעא ולא ישבוק מלאכא מחבלא למיעול לבתיכון
למימחי : ושמרתם ותיטרון ית פתגמא הדין לקים לך ולבנך דכורייא עד עלמא :
והיה ויהי ארום תעלון לארעא דעתיד למיתן לכון יי היכמא דמליל ותיטרון כומן
דתמטון לתמן ית פולחנא הדא : והיה ויהי ארום יימרון לכון בניכון בזמנא
ההוא מה פולחנא הדא לכון : ואמרתם ותימרון נכסת חייסא הוא קדם יי דחס
במימריה על בתי בני ישראל במצרים בחבלותיה ית מצראי וית בתנא שיזב
וכד שמעו בית ישראל ית פתגמא הדין מפום משה גחנו וסגידו : וילכו ואזלו
ועבדו בני ישראל היכמא דפקיד יי ית משה וית אהרן היכדין אזדרזו ועבדו :
ויהי בחצי והוה בפלגות ליליא דחמיסר ומימרא דיי קטל כל בוכרא בארעא
דמצרים מביר בוכריה דפרעה דעתיד למיתב על כורסי מלכותיה עד בוכרייא בני
מלכיא דאשתבין ואינון בי גובא מתמשכנין ביד פרעה ועל דהוו חדן בשעבודהון
דישראל לקו אוף הינון וכל בוכרי בעירא מיתו ממצראי פלחין להון : ויקם וקם
פרעה בליליא הוא וכל שאר עבדוי וכל שאר מצראי והות צווחתא רבתא ארום
לא הוה תמן ביתא דמצראי דלא הוה תמן בכור מאית : ויקרא ותחום ארעא
דמצרים מהלך ארבע מאה פרסי הוות וארעא דגשן דתמן משה ובני ישראל
במציעות ארעא דמצרים הוות ופלטרין דבירת מלכותא דפרעה ברויש ארעא
דמצרים הוה וכד קרא למשה ולאהרן בליליא דפסחא אשתמע קליה עד ארעא
דגשן מתחנן הוה פרעה בקל עציב וכן אמר קומו פוקו מגו עמי אוף אתון אוף
בני ישראל ואזילו פלחו קדם יי היכמא דאמרתון : גם אוף ענכון אוף תוריכון
דברו ומן דילי היכמא דמלילתון ואזילו ולית אנא בעי מנכון אלהן דתצלו עלי דלא
אימות : ותחזק וכד שמעו משה ואהרן ובני ישראל קל בכותא דפרעה ולא אשגחו
עד דאזל הוא וכל עבדוי וכל מצראי
ותקיפו לכל עמא בית ישראל לאוחאה
למיפטורינון מן ארעא ארום אמרין אין
שהיין הינון הכא שעתא חדא הא
כולנא מייתין : וישא ונטל עמא ית 34
לישיהון עלוי רישיהון עד דלא אחמע ומן דמשתייר לכון מן פטירי ומרירי
סוברו צריר בלבושיהון על כתפיהון : ובני ישראל ובני ישראל עבדו כפתגמא
דמשה ושילו מן מצראי מנין דכסף ומנין דדהב : ויי יי יהב ית עמא לחן וחסד
קדם מצראי ושיילינון ורוקינו ית מצראי מנכסיהון :

ירושלמי 33 ארום אמרו מצראי
שהיין ישראל שעה חדא הא כל מצראי
מיתין : 34 מותר פסחיהון קטיר
בשושיפהון יהיבין על כתפיהון :

Et manifeſtabitur gloria Domini ad percutiendum Ægyptios, & vide- 23
bit ſanguinem qui erit in ſuperliminari & duobus poſtibus : & prote-
get ſermo Domini ad portam, & non permittet angelo vaſtatori in-
gredi domos veſtras ad percutiendum. Obſervabitis igitur verbum 24
iſtud, ut ſit tam tibi quam filiis tuis maſculis in ſtatutum ſeculi. Et 25
erit cum ingreſſi eritis in terram, quam daturus eſt vobis Dominus, quem-
admodum loquutus eſt, obſervabitis ab illo tempore quo eò pervene-
ritis hunc cultum. Et erit cum dicent vobis filii veſtri eo tempore; Quid 26
ſibi vult cultus iſte veſter ? Tum dicetis; Oblatio miſerationis eſt co- 27
ram Domino, qui pepercit verbo ſuo domibus filiorum Iſrael in Ægy-
pto, cùm ipſe perdidit Ægyptios & domos noſtras liberavit. Cùm autem
audiverunt domus Iſrael verbum hoc ex ore Moſis, inclinârunt ſe & adorâ-
runt. Et iverunt & fecerunt filii Iſrael : ſicut præceperat Dominus Moſi & 28
Aaroni, ſic feſtinanter fecerunt. Et fuit in media nocte decimi quin- 29
ti, & ſermo Domini interfecit omnem primogenitum in terra Ægypti,
à filio primogenito Pharaonis, qui ſeſſurus erat ſuper ſolium regni ejus,
uſque ad primogenitos filiorum regum qui captivi erant, & erant in fo-
vea dati pignoris loco in manu Pharaonis; propterea quòd autem læ-
tabantur de ſervitute Iſraelitarum, puniti ſunt etiam ipſi : & omnia pri-
mogenita jumentorum mortua ſunt Ægyptiis, quibus *agrum* colebant.
Et ſurrexit Pharao nocte illa, & omnes reliqui ſervi ejus, & omnes re- 30
liqui Ægyptii; & erat clamor magnus : quoniam non erat ibi domus
Ægyptiorum, in qua non eſſet primogenitus mortuus. Porro limes terræ 31
Ægypti erat quadringentorum milliarium, terra autem Goſen, in qua
erant Moſes & filii Iſrael, in medio terræ Ægypti fuit, palatium autem
domus regiæ Pharaonis erat in ingreſſu terræ Ægypti : cùm autem vo-
cavit Moſem & Aaronem in nocte Paſchatis, audita eſt vox ejus
uſque ad terram Goſen, deprecabatur *enim* Pharao voce amara, & ſic
dicebat; Surgite exite è medio populi mei etiam vos etiam filii Iſrael,
& ite colite coram Domino quemadmodum dixiſtis. Etiam oves ve- 32
ſtras & boves veſtros tollite, & ex meo quemadmodum loquuti eſtis,
& ite : non aliud quæro à vobis, niſi ut oretis pro me, ut non
moriar. Quum autem audiverunt Moſes & Aaron & filii Iſrael vo- 33
cem fletus Pharaonis, non curârunt, donec ivit ipſe, & omnes ſer-
vi ejus, & omnes Ægyptii, &
urgebant omnem populum do-
mus Iſrael ad feſtinandum, ut
dimitterent eos è terra : quoniam
dicebant; Si moram traxerint ipſi
hic horam unam, ecce omnes nos
mortui. Et tulit populus paſtam 34
ſuam ſuper capita ſua, priuſquam
fermentaretur : & quod reſiduum
erat de azymis & rebus amaris, portârunt ligatum in veſtibus ſuis
ſuper humeros ſuos. Filii autem Iſrael fecerunt ſecundùm verbum 35
Moſis : & petierunt ab Ægyptiis vaſa argentea & vaſa aurea. Domi- 36
nus autem dedit populum in gratiam & miſericordiam coram Ægyptiis,
& commodato petierunt ab eis: & evacuârunt Ægyptios à facultatib⁹ ſuis.

Hieroſ. 33. *Quoniam dicebant Ægyptii; Si moram traxerint Iſraelitæ horam unam, ecce omnes Ægyptii mortui.* 34. *Reſiduum paſchatis ſui quod ligatum erat in palliis ſuis, poſuerunt ſuper humeros ſuos.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

*گذرد ״ بزخم زدن مر مصريان و ببيند مر آن خون ابر آن بالا در و ابر دو آن بردرها و شفقت
كند ״ ابر آن درگاه و نه دهد مر آن تباه كنا را آمدن بخانهاي شما بزخم زدن * و نگاه
داريد مر آن سخن آن اين برسم بتو و بپسراني تو تا جاويد * و باشد كه بياييد بآن زمين آنكه
بدهد ״ بشما چون آنچه سخن گفت نگاه داريد مر آن كاري آن اين * و باشد كه بگويند بشما
پسراني شما چيست آن كاري آن اين بشما * گوييد ذبحت شفقت او ״ آنكه شفقت كرد ابر خانهاي
پسراني يسرال در زخم زدن او مر مصريان و مر خانهاي ايما خلاص كرد ركوع كرد آن قوم
و سجود كردند * برفتند بكردند پسراني يسرال چون آنچه بفرمود ״ مر مشه و اهرن همچنين
بكردند * بود در نيمهي آن شب و ״ برد همه نخست زاد در زميني مصر از نخست زادي
فرعه آن نشينا ابر تختي او تا نخست زادي آن برده و همه نخست زادي چهارپا * برخاست
فرعه شب و همه بندگاني او و همه مصريان بود بغراوي بزرگ در مصر كه نيست
خانهي آنچه نيست آنجا مردهي * بخواند بمشه و باهرن شب گفت بر خيزيد بيرون رويد از
مياني قومي من نيز شما نيز پسراني يسرال و برويد و عبادت كنيد مر ״ چون سخن گفتن شما
* نيز گوسفند شما نيز گاوي شما بستانيد چون آنچه سخن گفتيد و برويد و آفرين كنيد
نيز مرا * قوي شد مصريان ابر آن قوم بشتاب كردن بفرستادن ايشانرا از آن زمين كه
گفتند همه ايما ميران * بر داشت آن قوم مر زوالهي او پيش خمير شود سرشتهاي ايشان
پيچيدگان در جامهاي ايشان ابر كفت ايشان * و پسراني يسرال بكردند چون سخن مشه
عاريت كردند از مصريان آلتهاي نقره و آلتهاي طلا و جامها * و ״ بداد مر جاهي آن
قوم در چشماني مصريان و عاريت دادند ايشانرا و خالي كردند مر مصر *

Et tranſibit Dominus ad plagā per- 23
cutiendum Ægyptios : videbitque
ſanguinem ſuper ſummitatem oſtii,
& ſuper ambo ſuperliminaria, &
parcet Dominus oſtio, nec dabit
corrumpenti ingredi domos veſtras
ad plagā percutiendum. Obſervabi- 24
tis itaque verbum hoc in ſtatutum
tibi et filiis tuis uſque in æternitatē.
Eritque, cùm veneritis ad terram 25
quam dabit Dominus vobis, quemad-
modum locutus eſt, obſervabitis opus
hoc. Eritque, cùm dixerint vobis fi- 26
lii veſtri, Quid eſt opus hoc vobis ?
Dicetis, Sacrificium propitiationis 27
eſt Domino, qui pepercit domib⁹ filio-
rum Iſrael ; quando plagā percuſſit
Ægyptios, et domos noſtras liberavit.
Et inclinavit ſeſe populus, & adorâ-
runt. Abeuntes itaque fecerunt fi- 28
lii Iſrael quemadmodum præceperat
Dominus Moſheh & Aharon, ſic
fecerunt. Fuit igitur mediā noctē, 29
& Dominus percuſſit omne primoge-
nitum in terra Ægypti, à primogeni-
to Pharoh ſedente ſuper thronum e-
jus, uſque ad primogenitū captivæ,
omneque primogenitum quadrupedū.
Surrexit itaque Pharoh nocte, & o- 30
mnes ſervi ejus, omneſque Ægyptii:
& fuit clamor magn⁹ in Ægypto, quia
non erat ulla domus in qua non eſſet
mortuus quiſpiā. Et vocavit Moſheh 31
et Aharon nocte, dicens; Surgite, egre-
dimini è medio populi mei, etiā vos,
etiam filii Iſrael : & abite, & ſer-
vite Domino ſicut locuti eſtis. Etiam 32
oves veſtras, etiam boves veſtros ac-
cipite quemadmodum locuti eſtis: &
abite, & benedicite etiam mihi. Et 33
invaleſcebant Ægyptii ſuper populū,
feſtinando ad dimittendum illos è
terra: dixerunt enim, Omnes nos mo-
rientes. Tulitq; populus maſſā ſuam 34
antequàm fermentaretur : ſubactas
inquam maſſas ſuas involutas ve-
ſtimentis ſuis ſuper humerum ſuum.
Porrò filii Iſrael fecerunt juxta ver- 35
bum Moſheh: mutuati ſunt ab Ægy-
ptiis inſtrumenta argenti, & inſtru-
menta auri, & veſtes. Dominus au- 36
tem dedit honorem populi in oculis
Ægyptiorum, qui mutuò dederunt il-
lis : & evacuârunt Ægyptum.

תרגום יונתן בן עוזיאל

37 ויסעו ונטלו בני ישראל מן פילוסין לסכות מאה ותלתין מילין תמן איתחפיאו
שבעת ענני יקרא ארבעא מארבע ציטריהון וחד מעילויהון דלא ייחות עליהון
מיטרא וברדא ולא יתחרכון בשרבי שמשא וחד מלרע להון דלא יהנזקון להון
כובין ולא חיוין ועקרבין וחד מטייל קומיהון לאשואה עומקיא ולמימך טוריא
לאתקנא להון בית משרוי והינון כשית מאה אלפין גובריא ומטיילין על ריגליהון
ולא רכבין על סוסוון בר מטפלא חמשא
חמשא לכל גברא : 38 וגם ואוף נוכראין
סגיאין מנהון מאתן וארבעין רבוון סליקו עמהון ועאן ותורי וגיתי סגי לחדא :
39 ויאפו והוו קטעין מן לישא דאפיקו ממצרים וסדרין על רישיהון ומתאפי להון
מחומתא דשימשא חרירן פטירן ארום לא חמיע ארום איתריכו ממצרים ולא יכילו
למשהי וספיקא להון למיכל עד חמיסר יומין לירחא דאייר מטול דזוודין לא
עבדו להון : 40 ומושב ויומיא דיתיבו בני ישראל במצרים תלתין שמיטין דשנין
דסכומהון מאתן ועשר שנין ומנין ארבע מאה ותלתין שנין מן דמליל יי לאברהם
מן שעתא דמליל עמיה בחמיסר בניסן ביני פסוגייא עד יומא דנפקו ממצרים :
41 ויהי והוה מסוף תלתין שנין מדאיתגזרת גזירתא הדא עד דאיתיליד יצחק עד
דנפקו פריקין ממצרים ארבע מאה והוה בכרן יומא הדין נפקו כל חילייא דיי
פריקין מארעא דמצרים : ליל שמרים
42 ארבעא לילוון כתיבין בספר דוכרנייא
קדם רבון עלמא · ליליא קדמאה כד
אתגלי למברי עלמא · תניינא כד אתגלי
על אברהם · תליתאה כד אתגלי במצרים
והות ידיה מקטלא כל בוכרא דמצרים
וימיניה משיזבא בכוריהון דישראל ·
רביעאה כד אתגלי למפרוק עמא בית
ישראל מביני עממיא וכלהון קרא לילי
נטיר בגין כן פריש משה ואמר ליה נטיר
לפורקן הוא מן קדם יי למפקא ית עמא
בני ישראל מארעא דמצרים הוא ליליא
הדין נטיר ממלאכא מחבלא לכל בני
ישראל דבמצרים וכן למיפרקהון
מגלוותהון לדריהון : 43 ויאמר ואמר יי
למשה ואהרן דא היא גזרת פסחא כל בר
עממין או בר ישראל דאיסתלק ולא הדר
לא ייכול ביה : 44 וכל עבד וכל נוכראי
דאזדבן לעבד לגברא בר ישראל ובין
כספא ותיגזור יתיה ותטבלניה בכן
ייכול ביה :

ירושלמי

ירושלמי 38 לחוד ערבובין :

ירושלמי 42 ליל נטיר ומזומן לפורקן
הוא מן קדם יי באפקותהון דבני ישראל
פריקין מארעא דמצרים : ארום ארבע
לילון אנון כתיבין בספר דכרניא לילא
קדמאה כד אתגלי מימרא דיי על עלמא
למברא יתיה הוה עלמא תהי ובהי
וחשוכא פריס על אפי תהומא ומימרא דיי
הוה נהיר ומנהר וקרי יתיה לילא קדמיא·
לילא תנינא כד אתגלי מימרא דיי על
אברהם ביני בתריא הוה אברהם בר מאה
שנין ושרה הות ברת תשעין שנין למקימא
מה דאמר כתבא אברהם בר מאה שנין
אפשר ליה למולדא ושרה ברת תשעין
שנין אפשר לה דתוליד הלא בר תלתין
ושבע שנין הוה אבונן יצחק בזמן דאתקרב
על גבי מדבחא שמיא מכו ונחתו וחמא
יצחק ית שכלוליהון וכהין עינוי מן מרומיא
וקרי יתיה לילא תנינא · לילא תליתאה
כד אתגלי מימרא דיי על מצראי בפלגות
ליליא הות ימינא מקטלא בכריהון
דמצראי וימיניה משיזבא בכריהון
דישראל למקימא מה דאמר כתבא בדי בוכרי הנון ישראל וקרי יתיה לילא
תליתאה · לילא רביעאה כד ישלים עלמא קציה למתפרקא חבלי רשעא
ישתיצון ונירי פרזלא יתברון משה יפוק מן גו מדברא ומלכא משיחא
מן גו רומא דין ידבר בריש עננא ודין ידבר בריש עננא ומימרא דיי מדבר
בין תרויהון ואנון מהלכין כחדא הוא ליל פסחא קדם יי נטיר ומזמן לכל
בני ישראל לדריהון :

Targ. JONATHAN B. UZIEL *Hieroſolymitanum.*

37 Et profecti ſunt filii Iſrael ex Peluſio in Succoth, centum triginta milliaribus : ibi cooperti ſunt ſeptem nubibus gloriæ, quatuor à quatuor lateribus ſuis, unâ à ſuperiori eorum parte, ut non deſcenderet ſuper eos pluvia aut grando, nec adurerentur caloribus ſolis, unâ deorſum, ut non nocerent illis ſpinæ nec ſerpentes aut ſcorpiones ; una etiam eos præcedebat, ad æquandas valles & ad deprimendos montes, ut pararet illis locum habitationis : fueruntque circiter ſexcenta millia virorum, qui inter eundum pedites erant, nec inſidebant equis exceptis pueris, quinis unicuique viro. 38 Et etiam peregrini multi, ex quibus ducentæ quadraginta myriades aſcenderunt cum illis : & oves, & boves, & pecora multa valde. 39 Et ſcindebant de paſta quam eduxerant ex Ægypto, quam portaverant impoſitam capiti, & cocta erat illis præ calore ſolis, placentas azymas ; quoniam fermentatæ non erant : expulſi enim erant ex Ægypto, neque poterant moram facere ; ſatis tamen erat illis cibi, uſque ad decimam quintam diem menſis Ijar, propterea quod viaticum non ſibi paraverant. 40 Dies autem quibus habitârunt filii Iſrael in Ægypto triginta annorum hebdomades, quarum numerus ducenti & decem anni : numerus autem quadringentorum & triginta annorum ab eo tempore quo loquutus eſt Dominus ad Abrahamum, ab ea hora qua loquutus eſt cum eo decima quinta menſis Niſan inter diviſiones, uſque ad diem quo exierunt ex Ægypto. 41 Et fuit à fine triginta annorum, ex quo initum eſt pactum hoc donec natus eſt Iſaac, donec exierunt liberati ex Ægypto quadringenti *anni* : & fuit eodem ipſo die exierunt omnes exercitus Domini liberati è terra Ægypti. 42 Quatuor noctes ſcriptæ ſunt in libro memoriarum coram Domino mundi. Nox prior quando apparuit ad creandum mundum ; ſecunda quando manifeſtatus eſt Abrahamo : tertia quando manifeſtatus eſt in Ægypto, & fuit manus ejus interficiens omnem primogenitum Ægypti, & dextra ejus eripiebat primogenitos Iſrael : quarta quando revelabitur ad liberandum populum domus Iſrael è medio populorum : & omnes illæ vocantur noctes obſervandæ, propterea expreſſit Moſes & dixit de ea ; Obſervanda pro liberatione eſt à facie Domini, ad educendum populum filiorum Iſrael è terra Ægypti : illa eſt nox quæ ſervata eſt ob angelum perditorem ab omnibus filiis Iſrael qui erant in Ægypto, & ſic redimet eos è captivitate ipſorum per ſingulas ætates. 43 Et dixit Dominus Moſi & Aaroni ; Hoc eſt decretum Paſchatis : omnis natus ex populis, aut natus ex Iſrael qui fuerit apoſtata, neque converſus eſt, non comedet ex eo. 44 Et omnis alienigena qui venditus eſt in ſervum viro Iſraelitæ, *quiſquis fuerit* emptus argento, circuncides eum, & lavabis eum, & ſic comedet ex eo.

Hierſ. 38. *Etiam promiſcua multitudo.*

Hierſ. 42. *Nox obſervanda & præparata pro liberatione eſt à facie Domini ad educendum Iſraelitas liberatos è terra Ægypti. Quoniam quatuor noctes ſcriptæ ſunt in libro memoriarum. Nox prior quando apparuit ſermo Domini ſuper mundo ad creandum ipſum, cùm eſſet mundus vacuus & inanis, & tenebræ expanſæ ſuper facies abyſſi, & ſermo Domini lucebat & illuſtrabat, & vocavit ipſam noctem primam. Nox ſecunda quando apparuit ſermo Domini Abrahamo inter ſectiones, cùm natus eſſet Abraham centum annos, & Sara nata nonaginta annos, ad ſtabiliendum id quod dicit ſcriptura ; Abraham natus centum annos poterítne generare ? Sara autem nata nonaginta annos poterítne parere ? Annon natus erat triginta ſeptem annos pater noſter Iſaac, quo tempore oblatus eſt ſuper altare ? depreſſi & humiliati ſunt cœli, & vidit Iſaac fundamenta eorum, & caligârunt oculi ejus è ſublimibus : & vocavit ipſam noctem ſecundam. Nox tertia quando apparuit ſermo Domini contra Ægyptios, in media nocte, dextra ejus interficiebat primogenitos Ægyptiorum, & dextra ejus liberabat primogenitos Iſraelitarum, ad ſtabiliendum quod dicit ſcriptura ; Filius primogenitus meus ſunt Iſraelitæ : & vocavit eam noctem tertiam. Nox quarta cum adimplebitur finis mundi ut diſſolvatur, funes impietatis vaſtabuntur, & juga ferrea rumpentur : Moſes exibit è medio deſerti, rex autem Meſſias è media Roma, hic præibit in nube, alter etiam præibit in nube & ſermo Domini dux erit inter ambos, & ipſi incedent ſimul : illa eſt nox Paſchatis coram Domino obſervanda & ſtatuta omnibus Iſraelitis per ætates ſuas.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

37 * منزل برداشتند پسراني يسرال از رعمسس بسكوت چون شش صد هزار پيادهي آن
38 مردمان بجز از طفل * ونيز آميخته بسيار بر آمد اواري ايشان و گوسپند و گاو گلّهي
39 گران بغايت * بپختند مر آن زواله آنچه بيرون آوردند از مصر كلوچهاي فطير كه نه
خمير شد كه رانده شدند از مصر و نه توانستند بدرنگ كردن ونيز توشه نه كردند
40 41 بايشان * ونشستني پسراني يسرال آنچه بنشستند در مصر چهار صد وسي سال * بود از
فرجام چهار [صد] وسي سال بود در تنهي آن روز آن اين بيرون آمدند همه سپاهاي يْ از
42 زمين مصر * شبي نگهداشت او بيْ بيرون آوردني ايشان از زمين مصر او آن شبي آن اين
43 يْ نگاهداشت بهمه پسراني يسرال بعصرهاي ايشان * گفت يْ بمشه واهرن اين رسم آن
44 قربان فصح همه پسري بيگانه نه خورد درو * وهمه بندهي مرد خريدهي سيم ببري
اويرا وآن هنگام بخورد درو *

37 *Et manſionē removerunt filii Iſrael à Raameſes ad Succhoth, quaſi ſexcenta millia peditum virorum, præter parvulos.* 38 *Et etiam miſtio multa aſcendit cum eis, & oves & boves, grex gravis admodùm.* 39 *Et coxerunt maſſam quam extulerant ex Ægypto,* facientes *placentas ſubcineritias azymas : quia non erat fermentata, quòd expulſi fuiſſent ex Ægypto, neque potuiſſent moram facere : & etiam viaticum non paraverant ſibi.* 40 *Et ſeſſio filiorum Iſrael quâ ſederunt in Ægypto,* fuit *quadringentorum & triginta annorum.* 41 *Fuit* autem *poſt finem quadringentorum ac triginta annorum, fuit in*quam *in ipſa die iſta, egreſſi ſunt omnes exercitus Domini de terra Ægypti.* 42 *Nox obſervantiæ eſt Domino, propter eductionem eorum de terra Ægypti : ipſa nox iſta erit Domino obſervantia omnibus filiis Iſrael in ſeculis ſuis.* 43 *Et dixit Dominus ad Moſheh & Aharon; Hoc eſt ſtatutū oblationis paſchatis, Omnis filiꝰ alienigenæ non comedet ex eo.* 44 *Et omnem ſervum hominis emptum argento, circumcides, & tunc comedet ex eo.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

45 תּוֹתָבָא דְגַבַר וַאֲגִירָא כַּד הָוֵי
עַמְמִין לָא יֵיכוּל מִנֵּיהּ :

תושב דִיוּר תּוֹתָב וַאֲגִירָא נוּכְרָאָה לָא 45
יֵיכוּל בֵּיהּ : בבית בַּחֲבוּרְתָא חֲדָא 46
יִתְאֲכֵל לָא תַפְּקוּן מִן בֵּיתָא מִן בִּשְׂרָא
בַּר מַחֲבוּרְתָא וְלָא לְמִשַׁדְּרָא דוֹרוֹנִין גְבַר לְחַבְרֵיהּ וְגַרְמָא לָא תְתַבְּרוּן בֵּיה
בְּדִיל לְמֵיכוּל מַה דִבְגַוֵּיהּ : כל עדת כָּל כְּנִישְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל מִתְעָרְבִין דֵּין עִם
דֵּין גְנִיסָא עִם גְנִיסָא אוֹחֲרִי לְמֶעְבַּד יָתֵיהּ : וכי וַאֲרוּם יִתְגַּיַּיר עִמְּכוֹן גִּיּוֹרָא
וְיַעֲבֵיד פִּיסְחָא קֳדָם יְיָ יִגְזוֹר לֵיהּ כָּל דְכוּרָא וּבְכֵן יְהֵי כָשֵׁר לְמֶעְבְדֵיהּ וִיהֵי
כְּיַצִּיבָא דְאַרְעָא וְכָל עַרְלָאֵי בַּר יִשְׂרָאֵל לָא יֵיכוּל בֵּיהּ : תורה אוֹרַיְיתָא חֲדָא
תְּהֵי לְכָל מִצְוָותָא לְיַצִּיבָא וּלְגִיוֹרָא דִי מִתְגַּיַּיר בֵּינֵיכוֹן : ויעשו וַעֲבְדוּ כָּל בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל הֵיכְמָא דְפַקִּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה וְיַת אַהֲרֹן הֵיכְדֵין עֲבָדוּ : ויהי וַהֲוָה בְּכ
יוֹמָא הָדֵין אַפֵּיק יְיָ יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם עַל חֵילֵיהוֹן :

יג

וידבר ה' וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר : קדש אַקְדֵישׁ קֳדָמַי כָּל בּוּכְרָא דְכוּרָא
פֶּתַח כָּל וַלְדָא בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאִינָשָׁא וּבִבְעִירָא דִּילִי הוּא : ויאמר וַאֲמַר
מֹשֶׁה לְעַמָּא הֲווֹן דְּכִירִין יַת יוֹמָא הָדֵין דִּי נְפַקְתּוּן פְּרִיקִין מִמִּצְרַיִם מִבֵּית שִׁעְבּ
עַבְדַיָּא אֲרוּם בִּתְקוֹף גְּבוּרַת יְדָא אַפֵּיק יְיָ יַתְכוֹן מִכָּא וְלָא יִתְאֲכֵל חֲמִיעַ
היום יוֹמָא דֵין אַתּוּן נָפְקִין פְּרִיקִין בְּחַמֵּיסַר בְּנִיסָן הוּא יַרְחָא דְאַבִּיבָא : והיה
וִיהֵי אֲרוּם יָעֲלִינָךְ יְיָ אֱלָהָךְ לְאַרַע כְּנַעֲנָאֵי וְחִתָּאֵי וְאֱמוֹרָאֵי וְחִוָּאֵי וִיבוּסָאֵי דְקַיֵּים
בְּמֵימְרֵיהּ לַאֲבָהָתָךְ לְמִיתַּן לָךְ אַרְעָא עָבְדָא חֲלַב וּדְבַשׁ וְתִפְלַח יַת פּוּלְחָנָא הָדָא
בְּיַרְחָא הָדֵין : שבעת שׁוּבְעָא יוֹמִין תֵּיכוּל פַּטִּירָא וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה חַגָּא קֳדָם
יְיָ : מצות פַּטִּירֵי יִתְאֲכֵל יַת שׁוּבְעָא יוֹמִין וְלָא יִתְחְמֵי לָךְ חֲמִיעַ וְלָא יִתְחְמֵי
לָךְ חֲמִיר בְּכָל תְּחוּמָךְ : והגדת וְתַתְנֵי לִבְרָךְ בְּיוֹמָא הַהוּא לְמֵימַר מִן בְּגְלַל
מִצְוָותָא דָא עֲבַד מֵימְרָא דַיְיָ לִי נִיסִין וּפְרִישָׁן בְּמַפְּקִי מִמִּצְרַיִם : והיה וִיהֵי לָךְ
נִיסָא הָדֵין חֲקִיק וּמְפָרַשׁ עַל תְּפִילַת יְדָא בְּגוֹבְהָא דִשְׂמָאלָךְ וּלְדוּכְרָן חֲקִיק
וּמְפָרַשׁ עַל תְּפִילַת רֵישָׁא קְבִיעָא כָּל קֳבֵיל עֵינָךְ בְּגוֹבְהָא לְרֵישָׁךְ מִן בְּגְלַל
דְּתֵיהֱוֵי אוֹרַיְיתָא דַיְיָ בְּפוּמָךְ אֲרוּם בְּחֵיל יְדָא תַקִּיפְתָּא הַנְפְּקָךְ יְיָ מִמִּצְרַיִם :
ושמרת וְתִנְטוֹר יַת קְיָימָא הָדָא דִתְפִילֵי 10
לְזִימְנָא דַחֲזֵי לֵיהּ בְּיוֹמֵי עוֹבָדָא וְלָא
בְּשַׁבַּיָּא וּבְמוֹעֲדַיָּא וּבִימָמָא וְלָא בְּלֵילְיָא :

ירושלמי 10 מִן אִלֵּין יוֹמִין לְא
יַרְחִין :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Incola, advena, & mercenarius alienigena non comedet ex eo. 45 In eodem ſodalitio comedetur, non efferetis è domo de carne illa extra ſodalitia, ne quidem ad mittendum munera quemque ad proximum ſuum: & os non confringetis ex eo, ut comedatis id quod eſt in medio ejus. 46 Univerſa congregatio Iſrael permiſceantur, hic cum illo, familia cum familia alia, ut faciant ipſum. 47 Quando autem tecum fuerit proſelytus aliquis, & facere voluerit Paſcha coram Domino, circuncidat ſibi omnem maſculum, & ſic aptus erit ut faciat ipſum Paſcha erit enim tanquam indigena terræ: at omnis incircuncifus ex filiis Iſrael non comedet ex eo. 48 Lex una erit omnibus præceptis, indigenæ, & proſelyto qui habitat inter vos. 49 Fecerunt ergo omnes filii Iſrael: quemadmodum præceperat Dominus Moſi & Aaroni, ſic fecerunt. 50 Et factum eſt eo ipſo die, eduxit Dominus filios Iſrael è terra Ægypti cum exercitibus ſuis. 51

Hieroſ. 45 *Advena viri & mercenarius, cùm natus ſit ex populis, non comedet ex eo.*

CAP. XIII.

ET loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Sanctifica coram me omnem primogenitum maſculorum. 1 aperiens omnem vulvam inter filios Iſrael, inter homines & jumenta, meus eſt. 2 Et dixit Moſes populo; Sitis memores diei hujus quo exiiſtis liberati ex Ægypto è domo ſervitutis ſervorum; quoniam in fortitudine roboris manus eduxit vos Dominus hinc: itaque non comedetur fermentum. 3 Die hac vos exiviſtis liberati decima quinta menſis Niſan, ille eſt menſis matureſcentis frugis. 4 Et erit quando ingredi fecèrit te Dominus Deus tuus in terram Chananæorum, Hettæorum, Amorrhæorum, Hevæorum, Jebuſæorum, quam jurato promiſit patribus tuis, ad dandum tibi terram facientem lac & mel, celebrabis hunc ritum menſe hoc. 5 Septem diebus comedes azyma: die autem ſeptimo ſolennitas erit coram Domino. 6 Azyma comedentur ſeptem diebus: neque videbitur fermentatum apud te, neque videbitur apud te fermentum in omni termino tuo. 7 Et nuntiabis filio tuo eo die, dicendo; Propter præceptum hoc fecit ſermo Domini mihi miracula & mirabilia, dum exivi ex Ægypto. 8 Et erit tibi miraculum hoc inſculptum & expoſitum in philacteriis manus, in ſummitate ſiniſtræ tuæ, & in memoriale inſculptum & expoſitum in philacteriis capitis, poſitis è regione oculorum tuorum in ſummitate capitis tui, ut ſit lex Domini in ore tuo: quoniam in robore manus fortis eduxit te Dominus ex Ægypto. 9 Cuſtodies ergo pactum iſtud philacteriorum in tempore convenienti ipſi; diebus operariis, non autem ſabbathis aut ſolennitatibus, & die non nocte. 10

Hieroſ. 10 *Ex illis diebus ad illos menſes.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* مهمان ومزدور نه خورد درو * در خانهي يكّه خورده شود نه بيرون آوري از آن خانه از 45 46
آن گوشت بآن بيرون و استخوان نه شكنيد درو * همه جماعتي يسرال بكنند اويرا * وكه 47 48
غريبي كند اواري [تو] غريب وبكند فصح ڊ:: بريدن باو همه نرينه وآن هنگام نزديك
شود بكردن اويرا وباشد چون بومي آن زمين وهمه اقلف نه خورد درو * شريعت يكّه 49
باشد ببومي وبغريب آن غريبي كنا در مياني شما * بكردند همه پسراني يسرال چون آنچه 50
فرمود :: مر مشه ومر اهرن همچنين بكردند * بود در تنهي آن روز آن اين بيرون آورد :: مر پسراني 51
يسرال از زمين مصر ابر سپاهاي ايشان *

* فصل سيزدهم *

* سخن گفت :: بمشه بگفتن * خاص كن بمن همه [نخست] زاد گشايشي همه رحم در پسراني 1 2
يسرال در آدم ودر چهارپا بمن او * گفت مشه بآن قوم ياد دارمر آن روزي آن اين آنچه بيرون 3
آمديد از مصر از خانهي بندها كه در قوي دست بيرون آورد :: شمارا ازين ونه خورده شود
خمير * اين روز شما بيرون آيان در ماهي آن تر خوشه * وباشد كه بياورد ترا :: بزمين آن كنعني 4 5
وآن حتّي وآن اموري وآن حوّي وآن يبوسي آنچه سوگند خورد بپدراني تو بدادن بتو زميني
دوشا شير وانگبين وكاركني مر آن كاري آن اين در ماهي آن اين * هفت روزها بخوري فطير 6
ودر روزي آن هفتمي حج ڊ:: * فطير خورده شود مر هفت آن روزها ونه ديدار شود بتو خمير 7
ونه ديدار شود بتو خميرمايه در همه حدّي تو * آگاه كني بپسري تو در روز آن بگفتن 8
در سبب اين بكرد :: بمن در بيرون آمدني من از مصر * وباشد بتو بنشان ابر دستي تو وبيادكرد 9
مياني چشماني تو بسبب باشد شريعت :: در دهاني تو كه در دستي قوي بيرون آورد ترا :: از مصر
* وگاه داري مر آن رسمي آن اين بوعدهي آن از سال بسال * 10

* *Hoſpes & mercenarius non comedet ex eo.* 45 *In domo una comedetur, non exportabis è domo de carne forâs, & os non confringetis in eo.* 46 *Univerſus cœtus Iſrael facient ipſum.* 47 *Et cùm peregrinatus fuerit apud te peregrinus, & fecerit paſcha Domino, erit circumcidendo ſibi omnem maſculũ: et tunc appropinquabit ad faciendum ipſum, eritque ſicut indigena terræ: nam omnis præputiatus non comedet ex eo.* 48 *Lex una erit indigenæ & peregrino peregrinanti in medio veſtrûm.* 49 *Fecerunt itaque omnes filii Iſrael quemadmodũ præceperat Dominus Moſheh & Aharon, ſic fecerunt.* 50 *Fuitque, in ipſa die iſta eduxit Dominus filios Iſrael ex terra Ægypti per exercitus eorum.* 51

CAP. XIII.

* ET *locutus eſt Dominus ad Moſheh, dicendo;* 1 *Sanctificate mihi omne primogenitum: apertio omnis uteri in filiis Iſrael, in homine & in quadrupede, meum eſt.* 2 *Dixit itaque Moſheh ad populum; Memoriâ habete diem hanc, quâ egreſſi eſtis ex Ægypto, è domo ſervorum: quia in fortitudine manûs eduxit vos Dominus abhinc: neque comedetur fermentatum.* 3 *Hodiè vos egredimini in menſe humidarum ſpicarum.* 4 *Et erit, cùm introduxerit te Dominus in terram Chenaanæi, & Hittæi, & Emoræi, & Hivvæi, & Jebuſæi, quam juravit patribꝰ tuis dare tibi, terram præbentem lac & mel, tum præſtabis opus hoc in menſe iſto.* 5 *Septem diebus comedes azyma, & die ſeptimo feſtum* erit *Domino.* 6 *Infermentata comedentur ſeptem diebus: & non conſpicietur apud te fermentatum, neque conſpicietur apud te fermentum in omni termino tuo.* 7 Et *notum facies filio tuo in die illo, dicendo; Cauſâ hujus* quod *fecit mihi Dominus in egreſſu meo ex Ægypto.* 8 *Eritque tibi in ſignum ſuper manum tuam, & in memoriale inter oculos tuos, ut ſit lex Domini in ore tuo, quia manu validâ eduxit te Dominus ex Ægypto.* 9 *Et obſervabis ſtatutum hoc in ſtato tempore ſuo, de anno in annum.* 10

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

11 והיה ויהי ארום יעילינך יי לארעא דכנענאי היכמא דקיים לך ולאבהתך ויתנינה
12 לך : והעברת ותפריש כל פתח וולדא קדם יי וכל פתח וולדא בעירא דמשגרא
אמיה דיהון לך דכרין תקדיש קדם יי :
13 וכל פטר וכל פתח וולדא דחמרא

ירושלמי 13 ותקטלון יתיה :

תיפרוק באימרא ואין לא תפרוק ותנקוף יתיה וכל בוכרא דאינשא בברך תפרוק
14 ולא בעבדך תפרוק בכספא : והיה ויהי ארום ישיילנך ברך מחר למימר מה
דא מצוותא דבוכרייא ותימר ליה בתקוף גבורת ידא אפקנא יי ממצרים פריקין
15 מבית שעבוד עבדיא : ויהי והוה כד אקשי מימרא דיי ית לבא דפרעה
למפטרנא וקטל יי כל בוכרא בארעא דמצרים מן בוכרא דאינשא ועד בוכרא
דבעירא בגין כן אנא דבח קדם יי כל פתח וולדא דוכרייא וכל בוכרא דבריי
16 אפרוק בכספא : והיה ויהי לאת חקיק ומפרש על יד שמאלך ולתפילין בין ריסי
עינך ארום בתקוף גבורת ידא הנפקנא יי ממצרים :

ס ס ס

17 ויהי בשלח והוה כד פטר פרעה ית עמא ולא דברינון יי אורח ארע פלישתאי
ארום קריב הוא ארום אמר יי דלמא יתהוון עמא במיחמיהון אחוהון דמיתן
בקרבא מאתן אלפין גוברין בני חילא משבטא דאפרים מאחדין בתריסין
ורומחין ומאני זיינין ונחתו לגת למיבוז גיתי פלישתאי ובגין דעברו על גזירת
מימרא דיי ונפקו ממצרים תלתין שנין קדם קיצא איתמסרו בידא דפלישתאי
וקטלונין הינון הוו גרמיא יבישיא דאחי יתהון מימרא דיי על ידא דיחזקאל נביא
18 בבקעת דורא ואין יחמון כדין ידחלון ויתובון למצרים : ויסב ואחזר יי ית עמא
אורח מדברא דימא דסוף וכל חד עם
חמשא טפלין סליקו בני ישראל מארעא
19 דמצרים : ויקח ואסיק משה ית ארונא
דגרמי יוסף בנייה מן נילוס והוה מדבר
עמיה ארום אומאה אומי ית בני ישראל
למימר מדכר ידכר יי יתכון ותסקון ית
20 גרמי מיכא עמכון : ויסעו ונטלו מספות
אתר דאתחפיו בענני יקרא ושרו באיתם
21 דבסטר מדברא : ויי הולך ואיקר
שכינתא דיי מידבר קדמיהון בימא בעמודא דעננא לדברותהון בארחא ובליליא
הדר עמודא דעננא מבתריהון למיחשך לדרדפין מן בתריהון ועמודא דאישתא
22 לאנהרא קדמיהון למיזל בימא ובליליא : לא לא עדי עמודא דעננא בימא
ועמודא דאישתא בליליא למדברא קדם עמא :

ירושלמי 18 ודבר מימרא דיי עמא
אורח מדברא דימא דסוף מזינין בעובדין
טבין סליקו בני ישראל פריקין מארעא
דמצרים : 19 ארום משבע אשבע ית
בני ישראל למימר מדכר ידכר יי יתכון
במימריה וברחמי טביא : 20 דאתי
בסיפי מדברא : 21 למהון מהלכין
בימא ובליליא : 22 לא הוה פסק :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

11 Et erit quando ingredi te fecerit in terram Chananæorum, quemadmodum juravit tibi & patribus tuis ſe daturum eam tibi: 12 Et ſeparabis omnem apertionem vulvæ coram Domino; & omnis apertio vulvæ beſtiæ, quam emittet mater ejus, ſi fuerint tibi maſculi, ſanctificabis coram Domino. 13 Et omnem apertionem vulvæ aſini redimes ove, quod ſi non redemeris abſcindes illi cervicem: omnem etiam primogenitum hominis in filiis tuis redimes, ſed non in ſervis tuis redimes argento. 14 Et erit cum interrogaverit te filius tuus cras, dicendo; Quale hoc eſt præceptum primogenitorum? dices illi; In fortitudine roboris manus eduxit nos Dominus ex Ægypto, redemptos è domo ſervitutis ſervorum. 15 Et fuit cum induraſſet ſermo Domini cor Pharaonis, ut non dimitteret nos, tum interfecit Dominus omnem primogenitum in terra Ægypti, à primogenito hominum uſque ad primogenitum jumentorum: propterea ego ſacrifico coram Domino omnem aperientem vulvam maſculorum, & omnem primogenitum filiorum meorum redimo argento. 16 Et erit in ſignum inſculptum & expoſitum ſuper manum ſiniſtram tuam, & in phylacteria inter ſupercilia oculorum tuorum: quoniam in fortitudine roboris manus eduxit nos Dominus ex Ægypto.

Hieroſ. 13. *Interficietis ipſum.*

SECT. XVI.

17 Et factum eſt cum dimitteret Pharao populum, ut non duxerit eos Dominus per viam terræ Philiſtæorum, quamvis proxima eſſet: quoniam dixit Dominus; Ne pœniteat populum cùm viderint fratres ſuos, ex quibus mortui ſunt in prælio ducenti mille viri præditi robore de tribu Ephraim, qui apprehenſis clypeis & lanceis & inſtrumentis bellicis deſcenderunt in Gath, ad abigendos greges Philiſtæorum, & quia tranſgreſſi ſunt decretum ſermonis Domini, & exierunt ex Ægypto tribus annis antequam finis *ſervitutis adveniſſet*, traditi ſunt in manum Philiſtæorum, & interfecerunt eos. Illa ſunt oſſa arida quæ in vitam reſtituit ſermo Domini per manum Ezechielis prophetæ in valle Dura: quòd ſi hoc vidiſſent, timuiſſent, & in Ægyptum reverſi fuiſſent. 18 Ideo circunduxit Dñs populum per viam deſerti maris rubri: & unuſquiſque cum quinque pueris aſcenderunt filii Iſrael è terra Ægypti. 19 Tulit quoque Moſes arcam, in cujus medio oſſa Joſeph erant, ex Nilo, & illam ſecum ferebat: quia adjurando adjuravit filios Iſrael, dicendo; Recordando recordabitur Dominus veſtri, & aſcendere facietis oſſa mea hinc vobiſcum. 20 Et profecti ſunt ex Succoth, loco in quo operti ſunt nubibus gloriæ, & habitârunt in Etham, quæ eſt ad latus deſerti. 21 Gloria autem divinæ majeſtatis Dei præcedebat eos interdiu in columna nubis, ad ducendum eos per viam; noctu autem redibat columna nubis poſt eos, ut obſcuraret eos qui perſequebantur eos, & columna ignis ad lucendum illis præibat, ad proficiſcendum die & nocte. 22 Non receſſit columna nubis interdiu, & columna ignis noctu, ad ducendum coram populo.

Hieroſ. 18. *Et duxit ſermo Domini populum per viam deſerti maris rubri: armati in operibus bonis aſcenderunt filii Iſrael redempti è terra Ægypti.* 19. *Quoniam adjurando adjuraverat filios Iſrael, dicendo; Recordando recordabitur Dominus veſtri verbo ſuo, & miſerationibus ſuis bonis.* 20. *Qui venit ad extremitates deſerti.* 21. *Ut poſſent incedere noctu & diu.* 22. *Non ceſſabat.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* و باشد كه بياورد ترا ،، بزميني آن كنعني چون آنچه سوگند خورد بتو و بپدراني تو وبدهد آنرا 11
بتو * بگذاراني همه گشايشي رحم بيي و همه گشايشي جلهي چهارپا آنچه باشد بتو آن نرينها بيي 12
* و همه گشايش خر خلاص كني در برّه واگر نه خلاص كني قفا زني اورا و همه نخست زادي 13
آدم در پسراني تو خلاص كني * و باشد كه بپرسد ترا پسري تو فردا بگفتن چيست اين بگوي باو در 14
قوي دست بيرون آورد ايمارا ،، از مصر از خانهي بندها * بود كه سختي كرد فرعه بفرستادن 15
ايمارا بكشت ،، همه نخست زاد در زميني مصر از نخست زادي آدم تا نخست زادي چهارپا ابر
همچنين من ذبح كنم بيي همه گشايشي رحم آن نرينها و همه نخست زادي پسراني [من] خلاص
كنم * و باشد بنشان ابر دستي تو و بتفلّين مياني چشماني تو كه در دستي قوي بيرون آورد ايمارا 16
،، از مصر * بود در فرستادني فرعه مر آن قوم و نه راياند ايشانرا خدا راهي زميني فلشتيم كه 17
نزديك او كه گفت خدا تا نه پشمان شود آن قوم در ديدن ايشان كارزار و باز گردند بمصر *
* گرداند خدا مر قوم راهي آن بيابان درياي سوف و مبارزان بر آمدند پسراني يسرال از زمين 18
مصر * بستاند مشه مر استخوانهاي يوسف اوازي او كه سوگند دادن سوگند داده بود مر 19
پسراني يسرال بگفتن ياد كردن ياد كند خدا شمارا و بر آوريد مر استخوانهاي من از اين جا
اوازي شما * منزل بر داشتند از سكّوت فرود آمدند در اتم در كناري آن بيابان * و ،، روا 20 21
بپيش ايشان روز در ستوني ابر براياندن ايشانرا آن راه و شب در ستوني آتش بروشنائي دادن
بايشان برفتن روز و شب * نه بريده شود ستون آن ابر روز و ستوني آن آتش شب بپيش آن قوم * 22

11 *Eritque, cùm introduxerit te Dominus in terram Chanaanæi, quemadmodū juravit tibi & patribus tuis, & dederit eam tibi,* 12 *Tranſferes omnem apertionem vulvæ ad Dominum, omnémque apertionem, fœtum quadrupedis, quæ fuerit tibi: maſcula Domino erunt.* 13 *Omnem autem apertionem aſini redimes agno: & ſi non redemeris, cervicem diverberabis ei: omne quoque primogenitum hominis in filiis tuis, redimes.* 14 *Et erit, quum interrogaverit te filius tuus cras, dicendo; Quid eſt hoc? dices ei, Validâ manu eduxit nos Dominus ex Ægypto, è domo ſervorum.* 15 *Et fuit, quum induraſſet Pharoh ad dimittendum nos, occidit Dominus omne primogenitum in terra Ægypti, à primogenito hominis uſque ad primogenitum quadrupedis: idcircò ego ſacrifico Domino omnem apertionem vulvæ, maſcula: omne autem primogenitum filiorum meorum, redimo.* 16 *Et erit in ſignum ſuper manum tuam, & in phylacteria inter oculos tuos: quia manu robuſtâ eduxit nos Dominus ex Ægypto.* 17 *Fuit autem cùm emiſiſſet Pharoh populum, quòd non deduxit eos Deus viâ terræ Philiſhtim, quia propinqua eſſet: dixit enim Deus, Ne pœnitentiâ ducatur populus cùm viderint prælium, & revertantur in Ægyptum.* 18 *Circunduxit igitur Deus populum viâ deſerti maris Suph, & accincti aſcenderunt filii Iſrael è terra Ægypti.* 19 *Tulit quoque Moſheh oſſa Joſeph ſecum: nam adjurando adjuraverat filios Iſrael, dicendo; Recordando recordabitur Deus veſtrûm, & efferetis oſſa mea abhinc vobiſcum.* 20 *Et manſiones removerunt à Succhoth, deveneruntq; in Etham in ora deſerti.* 21 *Dominus quoque ibat coram illis interdiu in columna nubis, ad deducendum eos viâ: noctu verò in columna ignis ad dandum eis lucem ad proficiſcendum die ac nocte.* 22 *Ne abſcinderetur columna nubis interdiu, & columna ignis noctu ante populum.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

יד

וידבר ומליל יי עם משה למימר: דבר מליל עם בני ישראל ויתובון לאחורידון וישרון קדם פומי חירתא מרביעתא דאתבריו בגווני בני נשא דכר ונוקבא ועיינין פתיחן להון הוא אתרא דטניס דביני מגדול וביני ימא קדם טעות צפון דמשתייר מכל טעוון דמצרים בגין דיימרון מצראי בחיר הוא בעל צפון מכל טעוותא דאשתייר ולא לקא וייתון למסגוד ליה וישכחון יתכון דאתון שרן לקבליה על גיף ימא: ואמר ויימר פרעה לדתן 3 ולאבירם בני ישראל דמשתיירין במצרים מיטרפין הינון עמא בית ישראל בארעא טרד עליהון טעות צפון נגדוי דמדברא: וחזקתי ואתקף ית יצרא דלבא דפרעה וירדוף בתריהון ואתיקר בפרעה ובכל משירייתיה וינדעון מצראי ארום אנא הוא יי ועבדו היכדין: ויגד ותנון אוקטריא 5 דאזלו עם ישראל ארום עריק עמא ואיתהפיך לבא דפרעה ועבדוי לביש על עמא ואמרו מה דא עבדנא ארום פטרנא ית ישראל מפולחננא: ויאסר וטקיס אידוי נפשיה ית ארתכיה וית עמיה דבר עמיה במלין רכיכין: ויקח ודבר שית מאה רתיכין בחירין וכל רתיכי מצראי עבדוי דדחילו מפתגמא דיי דלא מיתו במותנא ולא בברדא ומוליתא תליתא למינגד ולמירדוף בבהילו אוסיף על כל רתיכא ורתיכא: ויחזק ותקיף יי יצרא דלבא דפרעה מלכא דמצרים ורדף בתר בני ישראל ובני ישראל נפקין בידא מרממא מתגברין על מצראי: וירדפו ורדפו מצראי בתריהון ואדביקו יתהון 9 כד שרן על ימא כנשין מרגליין ואבנין טבן דדבר פישון מגינוניתא דעדן לגו גיחון וגיחון דברינון לימא דסוף וימא דסוף רמא יתהון על גיפיה כל סוסוות ארתכי פרעה ופרשוי ומשירייתיה על פומי חירתא דקדם טעות צפון: ופרעה ופרעה חמא טעות צפון משתזיב וקריב קדמוי קרבנין וזקפו בני ישראל ית עיניהון והא מצראי נטלין בתריהון ודחילו לחדא וצלו בני ישראל קדם יי: ויאמרו ואמרו רשיעי דרא למשה המן בגלל דלא הות לנא בי קבורתא במצרים דברתנא לממת במדברא מה דא עבדתא לנא להנפקותנא ממצרים: הלא זה הלא דין הוא פתגמא דמלילנא עמך במצרים יתגלי יי עליכון וידון למימר פסק מיננא ונפלח ית מצראי ארום טב לנא דנפלח ית מצראי מדנמות במדברא:

ירושלמי 2 ויחזרון וישרון קדם פונדקי דחירתא בין מגדול ובין ימא קדם טעו צפון כלקובליה תשרון: 3 ואמר פרעה על עסק עמא בני ישראל טעין אינון במדברא טרד עליהון טעותא דפעור נגדוי במדברא:

ירושלמי 5 ואתני למלכא:

ירושלמי 8 ובני ישראל נפקו פריקין 9 קדם פונדקי דחירתא קדם טעו דצפון:

CAP. XIV.

ET loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: 1 Loquere cum filiis Iſrael, ut revertantur retrorſum, & caſtrametentur ante fauces Chiratha jacientium, qui creati ſunt ad ſimilitudinem filiorum hominum, maris & fœminæ, quibus oculi ſunt aperti: locus eſt Taneos, qui eſt inter Migdol & inter mare ante idolum Tſephon, quod relictum eſt ex omnibus idolis Ægyptiorum: propterea dicent Ægyptii; Præſtantior eſt Bahal Tſephon omnibus idolis, quod relictum eſt & non percuſſum, itaque venient ad incurvandum illi, invenientque vos caſtrametatos è regione ejus ad littus maris. 2 Et dicet Pharao Dathan & Abiram filiis Iſrael, qui relicti ſunt in Ægypto; 3 Perplexi ſunt populus domus Iſrael in terra: concluſit eos idolum Tſephon è regione deſerti. Et indurabo 4 figmentum cordis Pharaonis, ut perſequatur eos: & glorificabor in Pharaone, & in omni ejus exercitu, ut ſciant Ægyptii quod ego ſum Dominus: & fecerunt ſic. Et nuntiârunt octuriones, qui profecti ſunt cum Iſraele, quod fugeret populus: 5 & converſum eſt cor Pharaonis & ſervorum ejus in malum contra populum, & dixerunt; Quid hoc facimus, quoniam dimittimus Iſraelem à ſervitute noſtra? Et junxit ipſemet currum 6 ſuum, & populum ſuum duxit ſecum verbis mollibus. Accepit quoque 7 ſexcentos currus electos, & omnes currus Ægyptiorum ſervorum ipſius, qui timuerunt à verbo Domini ne morerentur peſte neque grandine: & mulam tertiam, ad trahendum & perſequendum celeriter, addidit ſingulis curribus. Et induravit Dominus figmentum cordis 8 Pharaonis regis Ægypti, & perſequutus eſt filios Iſrael: filii autem Iſrael exibant manu excelſâ, ſuperiores facti Ægyptiis. Et perſequuti ſunt Ægyptii eos, & aſſequuti ſunt eos, 9 dum caſtrametarentur ad mare colligentes margaritas & lapides pretioſos, quos attulerat Phiſon ex horto Eden in medium Gichon, Gichon autem detulerat eos in mare juncoſum, mare autem juncoſum ejecerat eos in littus ſuum: omnes *verò* equi curruum Pharaonis, & equites ejus, & exercitus ejus erant ante os Chiratha, quod erat ante idolum Tſephon. Pharao autem vidit idolum Tſephon liberatum, & obtulit 10 coram eo oblationes: & elevârunt filii Iſrael oculos ſuos, & ecce Ægyptii proficiſcebantur poſt eos, & timuerunt valde; & orârunt filii Iſrael coram Domino. Et dixerunt improbi ætatis illius Moſi; An 11 propterea quod non erant nobis ſepulchra in Ægypto, adduxiſti nos ad moriendum in deſertum? Cur hoc feciſti nobis, ut educeres nos ex Ægypto? Annon hic eſt ſermo quem dicebamus tecum in Ægypto; Manifeſtet 12 ſe Dominus contra vos & judicet, dicendo; Ceſſa à nobis & ſerviemus Ægyptiis; quoniam melius eſt nobis ut ſerviamus Ægyptiis, quàm ut moriamur in deſerto?

Hieroſ. 2 *Et revertantur & caſtrametentur ante hoſpitia Chiratha, inter Migdol & inter mare, ante idolum Tſephon tanquam ex adverſo ejus caſtrametabimini.* 3. *Et dixit Pharao de populo filiorum Iſrael; Errant in deſerto, concluſit eos idolum Peor ex adverſo ſui in deſerto.*

Hieroſ. 5 *Et nuntiatum eſt regi.*

Hieroſ. 8 *Filii autem Iſrael exibant liberati.* 9 *Coram hoſpitio Chiratha in conſpectu idoli Tſephon.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* فصل چهاردهم *

سخن گفت يي بموسه بگفتن * سخن گوي بپسراني يسرال بار
گردند و فرود آيند بپيش في آن حيرت مياني مجدول و مياني آن دريا بپيش بعل صفون مقابلي
او فرود آيند ابر آن دريا * و بگويد فرعه بپسراني يسرال سر گردانند ايشان در بيابان ببست ابر
ايشان آن بيابان * و قوي كنم مر دلي فرعه و بتازد پسي ايشان و عزيز بوده شوم در فرعه
و در همه لشكري او بدانند مصريان كه من يي بكردند همچنين * آگاه شد بپادشاهي مصر
كه برفت آن قوم گشته شد دلي فرعه و بندهگاني او بآن قوم گفتند چه اين بكرديم كه فرستاديم
مر يسرال از كاري ايما * زين بست مر مركبي او و مر قومي او بستاند اوازي او * بستاند شش
صد مركبي بر گزيده و همه مركبي مصر و سرهنگان ابر همهي ايشان * قوي كرد يي مر دلي
فرعه پادشاهي مصر بتاخت پسي پسراني يسرال و پسراني يسرال بيرون آيان در دستي بلند .
* بتاختند مصريان پسي ايشان برسيدند ايشانرا فرود آيان ابر آن دريا همه اسب و مركبي فرعه
و سواراني او و لشكري او ابر في آن حيرت بپيش بعل صفون * و فرعه نزديك شد بر داشتند
پسراني يسرال مر چشماني ايشان و اينك مصريان منزل بر داران پسي ايشان بترسيدند بغايت
نالش كردند پسراني يسرال بيي * گفتند بموسه ها از كه نيست گورجا در مصر بستاندي ايمارا
بمردن در بيابان چه اين بكردي بايما ببيرون آوردن ايمارا از مصر * ها نه اين آن سخن آكه
سخن گفتيم بتو در مصر بگفتن باز ايست از ايما و كار كنيم مر مصريان كه نيكوست بايما
كار كردن مر مصريان از مردن ايما در بيابان .

CAP. XIV.

LOcutus eſt autem *Dominus ad Moſheb, dicendo; Loquere ad filios* 1 2 *Iſrael* ut *revertantur & reſideant ante* Os Hiroth, *inter* Migdol *et mare, è regione Baal-ſephon: ex oppoſito ejus reſidebunt juxta mare. Dicetque Pharoh de filiis Iſrael;* 3 *Confuſi ſunt in deſerto, concluſit eos deſertū Et roborabo cor Pharoh,* 4 *& perſequetur poſt eos & glorificabor in Pharoh, & in toto exercitu ejus: ſciéntq; Ægyptii quòd ego Dominus.* Et *fecerunt ſic. Innotuit* au- 5 tem *regi Ægypti quòd abiiſſet populus:*& *verſum eſt cor Pharoh & ſervorum ejus in populum, dicentes; Quid hoc fecimus, quòd dimiſimus Iſrael ab opere noſtro?* Et *ſellam ligavit* 6 *currui ſuo, populúmque ſuum aſſumpſit ſecum.* Tulitq; *ſexcentos* 7 *currus electos, omnéſque currus Ægypti, & duces ſuper omnes illos.* Et 8 *roborante Domino cor Pharoh regis Ægypti, perſecutus eſt poſt filios Iſrael: porrò filii Iſrael egrediebantur in manu excelſa.* Et *perſequentes* 9 *poſt eos Ægyptii, pervenerunt ad eos reſidentes prope mare: omnes equi et currus Pharoh, & equites ejus & exercitus ejus juxta Os Hiroth ante Baal-ſephon. Pharoh autem appropiuquante, elevaverunt filii Iſrael oculos ſuos, & ecce Ægyptii manſiones moventes poſt illos: tum timentes valdè gemitum fecerunt filii Iſrael ad Dominum, Dixerúntq; ad Moſheb; An de eo quòd non eſſet ſepulchretum in Ægypto, tuliſti nos ad moriendū in deſerto? quid hoc feciſti nobis, educendo nos ex Ægypto? Nónne hoc eſt verbum quod locuti ſumus ad te in Ægypto dicendo; Recede à nobis, & ſerviemus Ægyptiis: quia melius eſt nobis ſervire Ægyptiis, quàm mori nos in deſerto?* 10 11 12

תרגום יונתן בן עוזיאל

13 ויאמר ארבע כיתין אתעבידו בני ישראל על גיף ימא דסוף חדא אמרא ניחות לימא · וחדא אמרא ניתוב למצרים · וחדא אמרא נסדרא לקובליהון סדרי קרבא · וחדא אמרא נלבלבא לקובליהון ונערבבה יתהון · כתא דהוה אמרא ניחות לימא אמר להון משה לא תדחלון אתעתדו וחמון ית פורקנא דיי דיעבד לכון יומא דין · כתא דהות אמרא ניתוב למצרים אמר להון משה לא תתיבון ארום היכמא דחמיתון ית מצראי יומא דין לא תוספון למיחמיהון תוב עד עלמא : 14 יי ילחם כתא דהוה אמרא נסדרא לקיבלהון סדרי קרבא אמר להון משה לא תגיחון דמן קדם יי מתעביד לכון נצחנות קרביכון : כתא דהות אמרא נלבלבה לקובליהון אמר להון משה שתוקו והבו יקרא ותושבחתא ורוממו לאלהכון : 15 ויאמר ואמר יי למשה למה אנת קאי ומצלי קדמי הא צלותהון דעמי קדמת לדידך מליל עם בני ישראל ויטלון : 16 ואתה ואנת ארים ית חוטרך וארכין ית ידך ביה על ימא ובזעיה ועלון בני ישראל בגו ימא ביבשתא : 17 ואני ואנא הא אנא מתקיף ית יצרא דלבהון דמצראי ויעלון בתריהון ואתיקר בפרעה ובכל משירייתיה ברתיכוי ובפרשוי : 18 וידעו וידעון מצראי ארום אנא הוא יי באתיקרותי בפרעה ברתיכוי ובפרשוי : 19 ויסע ונטל מלאכא דיי דמדבר קדם משריתא דישראל ואתא מן בתריהון ונטל עמודא דעננא מן קדמיהון ושרא מן בתריהון מן בגלל מצראי דפתקין גירין ואבנין לישראל והוה עננא מקבל יתהון : 20 ויבא ועאל בין משריתא דישראל ובין משריתא דמצראי והוה עננא פלגיה נהורא ופלגיה חשוכא מסטריה חד מחשך על מצראי ומסטריה חד אנהר על ישראל כל ליליא ולא קרבא משרי כל קביל משרי למסדרא סדרי קרבא כל ליליא : 21 ויט וארכין משה ית ידיה על ימא בחוטרא רבא ויקירא דאיתברי מן שירויא וביה חקיק ומפרש שמא רבא ויקירא ועשרתי אתוותא די מחא ית מצראי ותלת אבהת עלמא ושית אימהתא ותריסר שבטוי דיעקב ומן יד דבר יי ית ימא ברוח קידומא תקיף כל ליליא ושוי ית ימא נגיבא ואיתבזעו מיא לתריסר בזיען כל קביל תריסר שבטוי דיעקב :

ירושלמי

ירושלמי 13 ארבעה כתין אתעבידו בני ישראל כד הוו קימין על ימא דסוף חדא אמרה נפול בימא וחדא אמרה נחזור למצרים וחדא אמרה נסדר לקובליהון קרבא וחדא אמרה נלולוי לקובליהון ונערבב יתהון: כתא דהיה אמר נפול לימא אמר להון משה לא תדחלון אתעתדו וחמון ית פורקניה דיי די עביד לכון יומא דין: כתא דהוה אמר נחזור למצרים אמר להון משה לא תדחלון ארום היך כמא דחמיתון ית מצראי יומא דין לא תוספון למחמי יתהון עוד עד עלמא בשעבוד : 14 כתא דהוה אמר נסדר לקובליהון סדרי קרבא אמר להון משה לא תדחלון יי ביקר שכנתיה הוא דעבד לכון נצחני קרביכון : כתא דהוה אמר נלוליי לקיבליהון ונערבב יתהון אמר להון משה לא תדחלון קומו ושתוקו והבו יקרא ותושבחא ורוממו לאלהא : 15 ואמר מימרא דיי למשה עד אימת את קאים ומצלי קדמי שמיעא היא צלותך קדמי ברם צלותהון דעמי קדם קדמת לדידך: מליל עם בני ישראל ויטלון : 16 ואת ארעם ית חוטרך וארכין ית ידך :

ירושלמי 20 והוה עננא פלגא נהור ופלגא חשוכא נהור מנהר על ישראל וחשוכא מחשך על מצרים ולא קריבו אלין לאלין למסדרי קרבא כל ליליא : 21 וארכין :

Targ JONATHAN B.UZIEL.

13 Quatuor ſectæ facti ſunt filii Iſrael ad littus maris juncoſi: una dicebat, Deſcendamus ad mare; altera dicebat, Revertamur in Ægyptum; tertia dicebat, Inſtruamus aciem belli contra eos; quarta denique dicebat, Clamorem tollamus ex adverſo eorum, & confundamus eos. Sectæ quæ dicebat, Deſcendamus ad mare, dixit Moſes; Ne timueritis, ſtate & videte liberationem Domini, quam facturus eſt vobis hodie. Sectæ quæ dicebat, Revertamur in Ægyptum, dicebat Moſes; Ne revertamini, quoniam quemadmodum vidiſtis Ægyptios hodie, non iterum videbitis eos uſque in ſeculum. 14 Sectæ quæ dicebat, Inſtruamus adverſus eos aciem belli, dixit Moſes; Ne pugnetis, nam à conſpectu Domini obtinget vobis victoria prælii veſtri. Sectæ quæ dicebat, Clamorem tollamus ex adverſo eorum, dixit Moſes; Tacete, & date gloriam, & laudem, & exaltationem Deo veſtro. 15 Et dixit Dominus Moſi; Cur tu ſtas & oras coram me? ecce preces populi mei ante tuas: loquere cum filiis Iſrael, ut proficiſcantur. 16 Tu autem leva virgam tuam, & inclina manum tuam cum ea ſuper mare, & diſſeca ipſum: & ingrediantur filii Iſrael in medium maris per aridam. 17 Ego autem ecce ego induro figmentum cordis Ægyptiorum, ut ingrediantur poſt eos: & glorificabor in Pharaone & in univerſo exercitu ejus, in curribus ejus & equitibus ejus. 18 Ut cognoſcant Ægyptii quòd ego ſum Dominus, cùm ego glorificatus fuero in Pharaone, in curribus ejus & equitibus ejus. 19 Et profectus eſt angelus Domini, qui præcedebat caſtra Iſrael, & venit poſt eos: & profecta eſt columna nubis à facie illorum, & reſedit poſt eos, propter Ægyptios qui jaculabantur ſagittas & lapides in Iſrael, & nubes excipiebat illa. 20 Et venit inter caſtra Iſraelitarum & inter caſtra Ægyptiorum, & fuit nubes media parte lux & media parte tenebræ; ab uno latere obtenebrabat Ægyptios, ab altero verò latere illuminabat Iſrael tota nocte: nec acceſſit turma è regione turmæ ad inſtruendum aciem belli univerſâ nocte. 21 Et inclinavit Moſes manum ſuam ſuper mare cum virga magna & pretioſa, quæ creata eſt à principio, in qua inſculptum & expreſſum *erat* nomen magnum & pretioſum, & decem ſigna quibus percuſſerat Ægyptios, & tres patres mundi, & ſex matres, & duodecim tribus Jacob: & ſtatim abſtulit Dominus mare vento orientali vehementi tota nocte, & poſuit mare ſiccum: & diviſæ ſunt aquæ in duodecim ſectiones è regione duodecim tribuum Iacob.

Hieroſolymitanum.

Hieroſ. 13. *Quatuor ſectæ facti ſunt filii Iſrael quando ſtabant ad mare juncoſum: ſecta una dicebat; Cadamus in mare; altera dicebat, Revertamur in Ægyptum; tertia dicebat, Inſtruamus aciem belli contra eos; quarta denique dicebat, Perſtrepamus ex adverſo eorum & confundamus eos. Sectæ quæ dicebat, Cadamus in mare dixit Moſes; Ne timeatis, ſtate & videte liberationem ipſius Dei, quam facturus eſt vobis hodie. Sectæ quæ dicebat; Revertamur in Ægyptum, dixit illis Moſes; Ne timeatis quia quemadmodum vidiſtis Ægyptios hodie, non iterum videbitis eos uſque in ſeculum cum ſervitute.* 14. *Sectæ quæ dicebat, Inſtruamus adverſum eos aciem belli dixit Moſes; Ne timueritis, Dominus in gloria divinæ ſuæ majeſtatis, ille daturus eſt vobis victorias præliorum veſtrorum. Sectæ quæ dicebat, Perſtrepamus ex adverſo eorum, & confundamus eos, dixit Moſes; Ne timueritis, ſtate & tacete; & date gloriam & laudem & exaltationem Deo* 15 *Et dixit ſermo Domini Moſi, Quouſque tu ſtas & oras coram me? Exauditæ ſunt coram me preces tuæ, verùm preces populi mei jam præceſſerunt tuas: loquere cum filiis Iſrael, ut proficiſcantur.* 16 *Et tu leva virgam tuam & inclina manum tuam.*

Hieroſ. 20. *Et fuit nubis media pars lux, & media pars tenebræ; lux lucebat ſuper Iſraelitas, tenebræ autem obſcurabant Ægyptios: nec acceſſerunt hi ad illos ad aciem inſtruendam totâ nocte.*

21. *Et inclinavit.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

13 * گفت مشه بآن قوم نه ترسيد بياستيد و ببينيد مر فرج :: آنچه كند بشما اين روز كه آنچه
14 بديديد مر مصريان اين روز نه افزاييد بديدن ايشانرا تا جاويد * :: كارزار كند بشما و شما خاموش
15 باشيد * گفت :: بمشه چه نالش كني بمن سخن گوي بپسراني يسرال و منزل بردارند * و تو
16 بلند كن مر عصاي تو و ميل ده مر دستي تو ابر آن دريا و بشكافان اويرا و بيايند پسراني
17 يسرال در مياني آن دريا در خشكي * و من اينك من قوي كنا مر دلي مصريان و بيايند پسي
18 ايشان و عزيز شوم در فرعه و در همه لشكري او در مركبي او و در سواراني او * و بدانند
19 مصريان كه من :: در عزيز شدن من در فرعه در مركبي او و در سواراني او * منزل برداشت
فرشتهي آن خدا آن روا بپيش لشكرگاهي يسرال و برفت از پسي ايشان و منزل برداشت
20 ستوني آن ابر از پيش ايشان و بياستاد از پسي ايشان * بيامد مياني لشكرگاهي مصريان و مياني
لشكرگاهي يسرال بود آن ابر و آن تاريكي و روشن كرد مر آن شب و نه نزديك شد اين باين همه
21 آن شب * ميل داد مشه مر دستي او ابر آن دريا ببرد :: مر آن دريا در بادي مشرقي قوي همه آن
شب بنهاد مر آن دريا بخشكي شكافته شدند آن آب •

* *Dixit Moſheh ad populum; Ne timeatis: ſtate, & videte liberationem Domini, quam faciet vobis hac die: nam quos vidiſtis Ægyptios hodiè, non adjicietis videre eos uſque in æternitate. Dominus belligerabit pro vobis, & vos taciti eritis. Dixitque Dominus ad Moſheh; Quid gemitū facis ad me? loquere ad filios Iſrael ut manſiones removeant. Tu verò eleva virgam tuam, & inclina manum tuam ſuper mare, & finde illud, & ingrediantur filii Iſrael in medium maris per aridam. Ego autem, en ego roboro cor Ægyptiorum, & ingredientur poſt eos: & glorificabor in Pharoh, & in toto exercitu ejus, in curribus ejus, & in equitibus ejus. Et ſcient Ægyptii quod ego Dominus, cùm glorificatus fuero in Pharoh, in curribus ejus, & in equitibus ejus. Manſionem itaque movit angelus Dei qui præcedebat caſtra Iſrael, & ivit poſt ipſos: manſionem quoque removit columna nubis ab ante eos, ſtetitque à poſteriori ipſorum. Et venit inter caſtra Ægyptiorum & caſtra Iſraelis: fuitque nubes & tenebræ: & lucidam reddidit noctem: et non appropinquârunt iſta ad hæc totâ nocte. Inclinavitque Moſheh manum ſuam ſuper mare, reduxit Dominus mare vento Orientali vehementi totâ nocte, poſuitque mare in ſiccitatem. & fiſſæ ſunt aquæ.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויבאו ועלו בני ישראל בגו ימא ביבשתא ומיא קרשון הי כשורין דמן תלת
מילין מימנהון ומשמאלהון: וירדפו ורדפו מצראי ועלו מן בתריהון כל סוסות
רתיכוי ופרשוי לגו ימא: ויהי והות במטרת צפרא בעדנא דאתיין חילי מרו
לשבחא ואודיק יי ברגוז עלוי משריתהון דמצראי בעמודא דאישתא למירמי על
גומרין דאשא ובעמודא דעננא למרמא עליהון ברדין ושאמם ית משריית מצר
ויסר ונסר ית גלגלי רידוותיה דפרעה 25
והוו מדברין יתהון בקשיו והוין מהלכן
ושריין מן בתריהון ואמרו מצראי אלין
לאלין נעירוק מן עמא בית ישראל
ארום מימרא דיי הוא דמגיח להון
26 קרבין במצראי: ויאמר ואמר יי למשה
ארכן ית ידך על ימא ויתובון מאין על
מצראי על רתיכיהון ועל פרשיהון:
27 ויט וארכן משה ית ידיה על ימא ותב
ימא לעידוני צפרא לתוקפיה ומצראי
ערקין כל קביל גללוי ועלים יי ית
מצראי בגו ימא דלא ימותון במיצעיה
מן בגלל דיקבלון פורענות דמשתלחא
28 להון: וישובו ותבו גללי ימא וחפון ית
רתיכיא וית פרשיא לכל משריית פרעה
דעלן בתריהון בימא לא אשתייר
בהון עד חד: ובני ישראל הליכו ביבשתא בגו ימא ומיא ל
הי כשורין מימינהון ומשמאלהון: ויושע ופריק ושזיב יי ביומא ההוא
ישראל מן ידיהון דמצראי וחמון ישראל ית מצראי מיתין ולא מיתין רמ
על גיף ימא: וירא וחמון ישראל ית גבורת ידא תקיפתא די עבד יי ב
ניסין במצרים ודחילו עמא מן קדם יי והימינו בשום מימרא דיי ובנבוא
דמשה עבדיה:

ירושלמי 24 והוה בעדני
ואדיק מימרא דיי על משריתהון ד
ורמא עליהון נפטא ואשתא
ברדא ושעמם ית משריתהון דמצ
25 ופרק ית גלגלי ר
והון מדברין להון גרירין מן ב
אורחהון דמוליתא מהוין נגדן ל
חזרו גלגליא ורידותא למ
למוליתא ורמין על ימא
מצראי ואמרין אלין לאלין נערוק מ
עמא דבני ישראל ארום דין הוא
דיי דהוה עביד להון נצחני ק
עד דהוון יהבין גבן במצרים: 26 א
27 וארכין משה ית ידיה על ימא
ימא לעדני צפרא לאתריה:

טו

1 אז ישיר משה הא בכן שבח משה ובני
ישראל ית שבח שירתא הדא קדם יי
ואמרין למימר נודה ונשבחא קדם יי רמא
דמתגאי על גיותניא ומתנטל על מנטליא
כל מאן דמתגאי קדמוי הוא במימריה
פרע מניה על די אזיד פרעה רשיעא קדם
יי ואתנטל בלבביה ורדף בתר עמא בני
ישראל סוסון ורוכביהון רמא וטמע
יתהון בימא דסוף:

ירושלמי 1 בכן שבח משה
ישראל ית שבח שירתא הדא
ואמרין למימר נודי ונשבח ק
דהוא רב על רמיא ומתגאי על
וכל מן דמתגאה קדמוהי הוא במ
מתפרע מניה סוסין ורכביהון על דא
ורדפו בתר עמא דבית ישראל
וטבע יתהון בימא דסוף:

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et ingreſſi ſunt filii Iſrael in ipſum mare per ſiccum: & aquæ coagulatæ 22 ſunt veluti muri trecentis milliaribus à dextra & ſiniſtra eorum. Et 23 perſecuti ſunt Ægyptii, & ingreſſi ſunt poſt eos totus equitatus Pharaonis, currus ejus & equites ejus, in medium mare. Factumque eſt 24 in cuſtodia matutina, tempore quo veniunt exercitus excelſi ad laudandum, & proſpexit Dominus in ira ſuper exercitum Ægyptiorum in columna ignis, ad projiciendum in eos carbones ignitos, & in columna nubis, ad projiciendum ſuper eos grandines: & conturbavit exercitus Ægyptiorum. Et ſecuit ro- 25 tas curruum Pharaonis, & erant ducentes eos cum duritia, ita ut irent & manerent poſt eos: itaque dixerunt Ægyptii hi ad illos; Fugiamus à populo domus Iſrael, quoniam ſermo Domini is eſt qui agit prælia pro ipſis in Ægyptios. Et dixit Dñs Moſi; Inclina manum 26 tuam ſuper mare, ut revertantur aquæ ſuper Ægyptios, ſuper currus eorum & equites eorum. Et incli- 27 navit Moſes manum ſuam ſuper mare; & reverſum eſt mare tempore auroræ ad fortitudinem ſuam; Ægyptii autem fugiebant ex adverſo fluctuum ejus: & occultavit Dominus Ægyptios in medio maris ita ut non morerentur in medio ejus, ut reciperent ultionem quæ immiſſa eſt illis. Et reverſi ſunt fluctus 28 maris, ut tegerent currus & equites, omnémque exercitum Pharaonis, qui ingreſſi ſunt poſt eos in mare: non relictus eſt inter eos uſque ad unum. At filii Iſrael am- 29 bulabant in ſicco per medium maris: aquæ autem illis erant tanquam muri à dextra & ſiniſtra. Et redemit & liberavit Dominus eo die Iſra- 30 elitas è manu Ægyptiorum: & viderunt Iſraelitæ Ægyptios, mortuos & non mortuos, projectos ad littus maris. Et viderunt Iſraelitæ ro- 31 bur manus potentis, qua patraverat Dominus miracula in Ægypto, & timuerunt populus à facie Domini: & crediderunt in nomine ſermonis Domini, & prophetiæ Moſis ſervi ejus.

Hieroſ. 24. *Factumque eſt tempore auroræ, & reſpexit ſermo Domini ſuper exercitum Ægyptiorum, & projecit ſuper eos bitumen & ignem & lapides grandinis & conturbavit exercitum Ægyptiorum.* 25. *Et diſſolvit rotas curruum eorum, & erant ducentes eos tractos poſt ſe: conſueverant mulæ trahere rotas, è contra rotæ & currus trahebant mulas, & projecerunt ea in mare: reſponderunt Ægyptii, & dixerunt hi ad illos; Fugiamus à facie populi filiorum Iſrael, quoniam hic eſt ſermo Domini qui parat illis victorias præliorum ipſorum, etſi illi dent terga Ægyptiis.* 26. *Inclina.* 27. *Et inclinavit Moſes manum ſuam ſuper mare, & reverſum eſt mare tempore matutino in locum ſuum.*

CAP. XV.

Ecce tunc cantavit Moſes & filii 1 Iſrael laudem cantici hujus coram Domino, & dicebant dicendo; Celebremus & laudemus coram Domino excelſo, qui ſublimis eſt ſuper ſublimes, & elevatus ſuper elevatos: de quocunque qui ſe coram eo effert, ipſe verbo ſuo ultionem ſumit; propterea quod ſuperbè ſe geſſit Pharao improbus coram Domino, & elevatus eſt in corde ſuo, & perſecutus eſt populum filiorum Iſrael, equos & equites eorum projecit & immerſit in mare juncoſum.

Hieroſ. 1. *Tunc laudavit Moſes & filii Iſrael laudem cantici hujus coram Domino, & dicebant dicendo; Confiteamur & celebremus coram Domino qui excelſus eſt ſuper excelſos, & ſublimis ſuper ſublimes, & quicunque ſe effert coram eo ipſe verbo ſuo ultionem ſumit de eo: equos & qui illis inſidebant, propterea quod ſe efferrent & perſequerentur populum domus Iſrael, projecit & ſubmerſit in mari juncoſo.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* بیامدند پسرانی یسرال در میانی آن دریا درخشکی وآن آب بایشان قلعه از راستی ایشان وا
چپی ایشان * بتاختند مصریان بیامدند پسی ایشان همه اسپی فرعه مرکبی او وسوارانی ا
بمیانی آن دریا * بود در پاسی آن بامداد نگه کرد :: بلشکر مصریان در ستونی آتش وا
بیاشوباند مر لشکری مصریان * بگرداند مر چلاوی مرکبانی او براناند اویرا در گرانی گفت
مصری بگریزم از پیش یسرال که :: کارزار کرد بایشان در مصر * گفت :: بمشه میل ده م
دستی تو ابر آن دریا بازگردند آن آب ابر آن مصریان ابر مرکبی او و ابر سوارانی او * میل
داد مشه مر دستی او ابر آن دریا بازگشت آن دریا بروی کردن ایوار بقوتی او و مصریان
گریزان بپذیرهی او بریزاند :: مر مصریان در میانی آن دریا * بازگشتند آن آب بپوشیدند
مر آن مرکب وآن سواران بهمه لشکری فرعه آن آمدگان پسی ایشان در دریا نه با
ماند در ایشان تا یکه * وپسرانی یسرال برفتند در خشکی در میانی آن دریا وآن آ
بایشان قلعه از راستی ایشان واز چپی ایشان * فرج داد :: در روزی آن او مر یسرال از دست
مصریان بدید یسرال مر مصریان مرده ابر لبی آن دریا * بدید یسرال مر آن قدرتی آن بزر
آنچه بکرد :: در مصریان بترسیدند آن قوم مر :: ایمان آوردند در :: و در مشه بندهی او

* فصل پانزدهم *

* آن هنگام تسبیح گفت مشه وپسرانی
یسرال مر آن تسبیح آن این در :: گفتند بگفتن تسبیح گویم در :: که بزرگی کرد
بزرگی کرد اسپ وسوارهی او بینداخت در دریا *

Venerunt igitur filii Iſrael in medium maris per aridam: & aquæ erant eis arx à dextra ipſorum & à ſiniſtra ipſorum. 22 *Et perſequentes Ægyptii ingreſſi ſunt poſt illos, omnes equi Pharoh, currus ejus, & equites ejus in medium maris.* 23 *Fuit, in vigilia matutina reſpexit Dominus in exercitum Ægyptiorum in columnâ ignis & nubis, & perturbavit exercitum Ægyptiorum.* 24 *Et detraxit rotas curruum ejus, deduxitque eum graviter: tum dixit Ægyptius, Fugiam à conſpectu Iſrael, quia Dominus prælium facit pro eis in Ægyptum.* 25 *Dixitque Dominus ad Moſheh; Inclina manum tuam ſuper mare, ut revertantur aquæ ſuper Ægyptios, ſuper currus ejus, & ſuper equites ejus.* 26 *Et inclinavit Moſheh manum ſuam ſuper mare, reverſúmque eſt mare, aſpiciente veſperâ, ad fortitudinem ſuã: at Ægyptii fugiebant in occurſũ ejus & diffudit Dns Ægyptios in medium maris.* 27 *Sic revertentes aquæ operuerunt currus et equites in univerſo exercitu Pharoh, venientes poſt illos in mare: haud ſuperſtes manſit in eis uſque ad unum.* 28 *At filii Iſrael iverunt per aridam in medio maris: & aquæ erant eis arx à dextra ipſorum & à ſiniſtra ipſorum.* 29 *Sic liberationem dedit Dominus in die ipſo Iſraeli è manu Ægyptiorum: viditque Iſrael Ægyptios mortuos ſuper litus maris.* 30 *Et vidit Iſrael potentiam magnam quam præſtitit Dominus in Ægyptios, timueruntque populus Dominum: & crediderunt in Domino & in Moſheh ſervo ejus.* 31

CAP. XV.

Tunc temporis cecinit Moſheh & filii Iſrael canticum iſtud Domino, & locuti ſunt dicendo; Cantabo Domino, quia magnitudinem [illegible] ſtando magnitudinem præſtitit, equum & equitem ejus projecit in mare.

T

2 עזי תוקפן ורב תושבחתן דחיל על כל עלמיא יי אמר במימריה והוה לי אלהא פרוק מן תדיי אימהון הוון ינקיא מחוון באצבעתהון לאבהתהון ואמרין דין הוא אלהן דהוה מוניק לן דובשא מן כיפא ומשח מן שמיר טינרא בעידן דאימן נפקן לאנפי ברא וילדן ושבקן יתן תמן ומשדר מלאכא ומסחי יתן ומלפף יתן וכדון נשבחיניה אלהא דאבהתן ונרוממיניה : 3 הי' אמרין בני ישראל יי גיברא עביד קרבינן בכל דר ודר מנדע גבורתיה לעמיה בית ישראל יי שמיה כשמיה כן גבורתיה יהי שמיה מברך לעלמי עלמין : 4 מרכבות ארתכוי דפרעה וחילוותיה שדא בימא שיפר עולימי גברוי רמא טמע יתהון בימא דסוף : 5 תהומות תהומיא כסון עליהון נחתו ושקעו במצולתיה דימא אידמון הי כאבנא : 6 ימינך ימינך יי מה משבחא היא בחילא ימינך יי תכרית בעל דבביהון דעמך דקיימין לקובליהון מן בגלל לאבאשא להון : 7 וברוב יבסיני ניפתנותך תפכר שורי בעלי דבביהון דעמך תגרי בהון תקוף רוגזך תגמר יתהון הי כנורא בערא שלטא בקשא : 8 וברוח ובמימר מן קדמך איתעבידו מיא עורמן עורמן קמו להין צרידין הי כזיקין מיא נזליא קפו עליהון תהומיא בגו פילגוס דימא רבא : 9 אמר דהוה אמר פרעה רשיעא סנאה ובעל דבבא ארדוף בתר עמא בני ישראל ונרע יתהון שריין על גיף ימא ונסדרא לקובליהון סדרי קרבא ונקטול בהון קטול רב וסגי ונבוז מנהון ביזא רבא ונשבי מנהון שביא רבא ואיפלוג ביזיהון לעמי עבדי קרבי וכד תתמלי נפשי מן אדם קטוליהון מן בתר כדין אשלוף חרבי ואישצי יתהון ביד ימיני : 10 נשפת אשבת ברוח מן קדמך יי וכסון עליהון גירין דימא נחתו ושקעו הי כאברא מיא ממשבחיא: 11 מי כמוכה מן כוותך באילי מרומא יי מן כוותך הדור בקודשא דחיל בתושבחן עביד ניסין ופרישן לעמיה בית ישראל:

12 נטית ימא וארעא הוון מדיינין דין עם דא כחדא ימא הוה אמר לארעא קבילי בנייכי וארעא הות אמרא לימא קביל קטילניך לא ימא הוה בעי למטמע יתהון ולא ארעא הות בעיא למבלע יתהון דחילא הות ארעא למקבלא יתהון מן בגלל דלא יתבעון נכה ביום דינא רבא לעלמא דאתי היכמא דיתבע מינה דמי דהבל מן יד ארכינת יד ימינך יי בשבועה על ארעא דלא יתבעון מינה לעלמא דאתי ופתחת ארעא פומה ובלעת יתהון :

2 תוקפא ורוב תושבחא דחיל כל עלמא יי אמר במימריה והוה לן לפריק מן תדי אמהתא הוו ינקיא מרמזין באצבעתהון לאבהתהון ואמרין לדין דין הוא אבונן דהוה מינק לן דבש מן כיפא ומשח יתן מן שמיר טינרא ענין בני ישראל ואמר דין לדין דין הוא אלהן ונשבח יתיה אלהא דאבהתן ונרוממה יתיה : 3 יי ביקר שכנתיה הוא דעביד לכון נצחני קרביכון בכל דר ודר מודע גבורתיה לעמא בירת ישראל יי שמו כי כשמיה כן גבורתיה יהא שמיה משבח לעלמי עלמין : 4 רתיכוי דפרעה וחילותיה קשת עליהון גירין בימא שפר עולימוי וגברוי טמע בימא דסוף : 6 מה משבחא היא בחילא ימינך יי דרעצא ומרצצא שורי בעלי דבביהון דעמך : 9 אמר פרעה רשיעא שנאה ובטיל דבבא ארדוף בתר עמא בני ישראל וארעי יתהון שרין על גף ימא אשבי מנהון שביא רבא ואבזי מנהון בזא רבא אפליג מן נכסיא לעמי עבדי קרבא וכד תתמלי נפשי מנהון מן בתר כן אשלוף חרבי ואשיצי יתהון ביד ימיני :

ירושלמי 12 ימא וארעא הוו מדינין דין לקביל דין ימא הוה אמר לארעא קבילי בניכי וארעא הות אמרא לימא קביל קטילך ארעא לא הות בעיא למבלוע יתהון ולא ימא הוה בעי למטמעא יתהון ובמימר מן קדמך ארכינת ית ידך ימינך בשבועה ואשבע לארעא דלית את תבע יתהון מנה לעלמא דאתי בכין פתחת ארעא ית פומה ובלעת יתהון :

2 Fortis & magnus laudibus, timendus ſuper omnia ſecula Dominus, dixit verbo ſuo & fuit mihi Deus liberator : ab uberibus matrum ſuarum infantes indicant digitis ſuis patribus ſuis, & dicunt; Hic eſt Deus noſter, qui lactavit nos melle è petra, & oleo ex dura petra, eo tempore quo matres noſtræ exibant in faciem agri, & pariebant, & relinquebant nos ibi, mittebat angelum qui lavabat nos, & involvebat nos, jam verò laudabimus eum : Deus patrum noſtrorum, & exaltabimus eum. 3 Dicebant filii Iſrael; Dominus vir faciens prælia noſtra, ſingulis generationibus notam facit fortitudinem ſuam populo ſuo domus Iſrael: Dominus nomen ejus, ſecundùm nomen ejus ſic fortitudo ejus; ſit nomen ejus benedictum in ſecula ſeculorum. 4 Currus Pharaonis & exercitum ejus conjecit in mare : pulchros juvenes virorum ejꝰ projecit & ſubmerſit in mari juncoſo. 5 Abyſſi texerunt eos: deſcenderunt & ſubmerſi ſunt in profundo maris, ſiluerunt quaſi lapis. 6 Dextra tua Domine quàm laude digna eſt ipſa? in robore dextræ tuæ Domine excindes hoſtes populi tui, qui ſtant ex adverſo eorum, ut illis noceant. 7 Præ magnitudine fortitudinis tuæ deſtruxiſti muros inimicorū populi tui : jaculaberis in eos robur iræ tuæ, conſumes eos ſicut ignis ardens dominatur in ſtipulam. 8 In ſermone à facie tua factæ ſunt aquæ acervi acervi; ſteterunt ſibi ligatæ tanquam utres aquæ fluentes : coagulatæ ſunt ſuper eos abyſſi in pelago maris magni. 9 Quia dicebat Pharao improbus inimicus & hoſtis; Perſequar poſt populum filiorum Iſrael, & atteram eos caſtrametantes ad littus maris: inſtructâ enim acie cùm adortꝰ fuerim eos, interficiam eos occiſione magna & multa, & prædabor ab eis prædam magnā, & abigam ab illis captivitatem magnam, & dividam prædam eorum, populo meo facientibus bellum : & quando repleta fuerit anima mea de ſanguine occiſorum, evaginabo gladium meum & perdam eos manu dextrâ meâ. 10 Flâſti vento à facie tua Domine, cooperuerunt eos fluctus maris : deſcenderunt, & ſubmerſi ſunt tanquam plumbum, in aquis tumidis. 11 Quis ſicut tu in Diis excelſis Domine? quis ſicut tu, glorioſus in ſanctitate, tremendus in laudibus, faciens miracula & mirabilia populo ſuo domui Iſrael? 12 Mare & terra diſceptabant inter ſe : mare dicebat terræ; Recipe filios tuos : terra autem dicebat, mari; Recipe interfectos tuos : mare noluit eos ſubmergere, nec terra voluit eos abſorbere : timebat terra recipere eos, ne requirerentur penes ſe in die judicii magni in ſeculo venturo, quemadmodum quæret ex ea ſanguines Hebel : ſtatim inclinâſti manum dextram tuam Domine jurejurando ad terram, futurum ut non quærerentur ab ea in ſeculo venturo, itaque terra aperuit os ſuum & abſorpſit eos.

Hier. 2. Robur & multa laus, timendus toti mundo Dominus dixit verbo ſuo, & fuit nobis in liberatorem : ab uberibus matrum infantes digitis ſuis indicant patribus ſuis, & dicunt eis; Hic eſt pater noſter, qui lactabat nos melle ex petra, & oleum dabat ex petra dura : reſpondebant filii Iſrael & dicebat alter alteri; Hic eſt Deus noſter, itaque laudabimus eum, Deus patrum noſtrorum, et exaltabimus eum. 3. Dominus in gloria divinæ ſuæ majeſtatis, ipſe eſt qui facit vobis victorias præliorum veſtrorum: unaquaque ætate & ætate notam facit fortitudinem ſuam populo domus Iſrael; Dominus nomen ejus, juxta nomen ejus ſic eſt fortitudo ejus; ſit nomen ejus laudatum in ſecula ſeculorum. 4. Incurrus Pharaonis & exercitus ejus jecit ſagittas in mari: pulchros juvenes ejus et viros ejus ſubmerſit in mari juncoſo. 6. Quam laudabilis eſt in fortitudine dextra tua Domine, quæ conterit et comminuit muros hoſtium populi tui. 9. Dicebat Pharao impiꝰ oſor et hoſtis; Perſequar populum filiorum Iſrael, & frangam eos commorantes ad littus maris, captivabo ab eis captivitatem magnam, et prædabor ex illis prædam magnam, dividam de opibus populo meo facientibus prælium, et cum repleta fuerit anima mea de illis, poſtea evaginabo gladium meum, tum perdam eos manu meâ dextrâ.

Hierſ. 12. Mare & terra diſceptabant inter ſe : Mare dicebat terræ; Recipe filios tuos : terra autem dicebat mari; Recipe interfectos tuos : terra non quærebat eos abſorbere; nec mare voluit eos ſubmergere : verùm ſermone à facie tua inclinâſti manum tuam dextram juramento, & jurato promiſiſti terræ, futurum ut non requiras eos ab ea in ſeculo venturo : tum aperuit terra os ſuum & abſorpſit eos.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

چيرگي [من] وتمجيد خدا بود بمن بفرج اين خداي من وماوا گيرم اويرا خداي پدري 2
من آفراشتگي گويم اويرا * : خداوندي كارزار : نامي او * مركبهاي فرعه ولشكري او 3 4
بينداخت در دريا و گزين ترين سرهنگاني او جرقي شدند در درياي سوف * تهومها بپوشيدند 5
ايشانرا فرود شدند در غرق جايها چون سنگ * راستي تو : هيبتوار در زور راستي تو : 6
بشكند دشمن * ودر بسياري بزرگي تو بشكني خيزاني تو بفرستي گرمي تو بسوزد ايشانرا 7
چون سوالي * ودر بادي خشمي تو خرمن شدند آبها بياستادند چون خيك جويها 8
بفسردند تهومها در دلي دريا * گفت دشمن بتازم در رسم بخشكنم غنيمت پر شود ازيشان 9
جاني من تيز كنم شمشير من براند ايشانرا قوتي من * بدميدي در بادي [تو] 10
بپوشيد ايشانرا دريا غرق شدند چون سرب در آبها پادياوندان * كيست چون تو در 11
پادياوندان : كيست چون تو پادياوند در خاص هيبتوار تهليلها كنا معجز * آفراشته 12
كردي راستي تو فرود برد ايشانرا زمين *

Fortitudo mea et gloria eſt Deꝰ; fuit 2 mihi in liberationē: iſte eſt Deꝰ meus, et habitationē accipiā propter eum: Deus patris mei eſt, exaltatione compellabo eum. Dominus eſt Dominus 3 belli : Dominus nomen ejus. Currus 4 Pharoh & exercitū ejus projecit in mare, et electiſſimi ſtrategi ejꝰ fluxu aſportati ſunt in mari Suph. Abyſſi 5 operuerunt eos, deſcenderunt in gurgites tanquā lapis. Dextra tua Domine 6 formidabilis eſt in virtute : dextra tua Domine confringet hoſtem. Et in multitudine magnitudinis tuæ 7 confringes inſurgentes tibi : mittes excandeſcentiam tuam, & comburet eos ſicut ſtipulam. Et in vento iracundiæ tuæ 8 coacervatæ ſunt aquæ, ſteterunt ſicuti uter fluenta, congelatæ ſunt abyſſi in corde maris. Dixit 9 inimicus; Perſequar, aſſequar, dividam ſpolia, explebitur eis anima mea, acutum faciam gladium meum, propellet eos potentia mea. Flaviſti vento tuo, & operuit eos 10 mare, immerſi ſunt velut plumbum in aquis validis. Quis eſt ſicut tu inter fortes, Domine? quis ſicut tu, 11 fortis ſanctitate, formidabilis jubilationibus, faciens miranda? Elevâſti 12 dextram tuam, deglutivit eos terra.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

נחית דברת בחסדך עמך האילין די פרקת ואחסינת יתהון טור בית מוקדש
מדור בית שכינת קודשך : שמעו שמעו אומיא יתרגזון דחילא אחד
יתהון כל עמודי דיירי ארעהון דפלישתאי : אז נבהלו הא בכן אתבהל
רברבני אדומאי תקיפי מואבא אחדת יתהון רתיתא אתמסי לבהון בגויהון כ
עמודי דיירי ארעהון דכנענאי : תפול תפיל עליהון אימתא דמותא ודחילתא
בתקוף אדרע גבורתך ישתתקון הי
כאבנייא עד זמן די יעברון עמך יי
ית נחלי ארנונא עד זמן די יעברון
עמך האילין דקנית ית מגיזתיה
דיובקא : תביאמו תעיל יתהון ותנציב 17
יתהון בטור בית מקדשך אתר דמכוון
קביל כורסי יקרך מוזמן קביל בית
שכינת קדשך אתקינתא יי בית מקדשך
יי תרתין אידייך שכלילו יתיה : יי
ימלוך כד חמון עמא בית ישראל ית 18
ניסיא וית פרישוותא דעבד להון
קודשא יהי שמיה משבח על ימא
דסוף וגבורת ידיה בני גללייא עניין
ואמרין אלין לאילין איתו ניתן כליל
דרבו בריש פרוקן דהוא מעביר ולא
עבר דהוא מחליף ולא חליף דדיליה
הוא כליל מלכותא והוא מלך מלכין
בעלמא הדין ודיליה היא מלכותא
לעלמא דאתי ודיליה היא והויא לעלמי
עלמין : כי בא ארום עלו סוסוות 19
פרעה ברתיכוי ובפרשוי בימא וחזר יי
עליהון ית מוי דימא ובני ישראל
הליכו ביבשתא בגו ימא ותמן סלקין עינוון בסימן ואילני מיכלא וירקי ומגדי
בארעית ימא : ותקח ונסיבת מרים נביאתא אחתיה דאהרן ית תופא 20
בידא ונפקן כל נשיא בתרהא בתופייא הוו חיילין ובחינגייא מחננין : ותען
וזמרת להון מרים נודי ונשבחא קדם יי ארום תוקפא ורוממותא דידיה הוא על 21
גוותנין הוא מתגאי ועל רמין הוא מתנטל על די אזיד פרעה רשיעא ורדף בתר
עמא בני ישראל סוסוותיה ורתיכוי רמא וטמע יתהון בימא דסוף : ויסע ואטיל 22
משה ית ישראל מן ימא דסוף ונפקו
למדברא דחלוצא וטיילו תלתא יומין
במדברא בטילין מן פיקודייא ולא אשכחו מייא : ויבאו ואתו למרה ולא יכילו 23
למשתי מוי ממרה ארום מרירין הינון בגין כן קרא שמיה מרה : וילנו
ואתרעמו עמא על משה למימר מה 24
נשתי :

ירושלמי 16 תפיל עליהון אימתא
דמותא ותבירא בתקוף אדרע גבור
ידמדמון כאבנייא עד דיעברון עמ
האלין דפרקית ית מגיזתיה דיובק
וית מגיזתיה דיורדנא עד זמן יעבר
עמא אלין די קנית לשמך : 17 תע
יתהון ותנציב יתהון בטור בית אחסנת
מדור בית שכינת קודשך די זמנ
לך יי בית מקדשא יי תרתין
שכלילו יתיה : 18 כיון דחמון ב
ישראל ית נסיא ופלאין דעבד ל
קודשא בריך הוא על גיף ימא י
שמיה רבא מברך לעלמי עלמין יה
יקר ותושבחתא ורוממו לאלההון ע
בני ישראל ואמרין אלין לאלין את
נתן כלילא בריש פרוקא דהוא מעב
ולא מתעבר דהוא מחליף ולא מחלף
דהוא מלך מלכין בעלמא הדין ו
דידיה הוא כלילא דמלכותא לעלמא
דאתי ודידיה היא עד עלם עלמיא :
20 בתופיא הון חילן :

ירושלמי 22 אורחא דחלוצה :

ירושלמי 24 ואדינו עמא :

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hieroſolymitanum.*

Duxiſti per benignitatem tuam populum tuum quos redemiſti: & 13 hæreditate dediſti illis montem domus ſanctitatis tuæ, habitationem domus divinæ majeſtatis ſanctitatis tuæ. Audient populi & contremiſcent: metus apprehendit eos, omnes *ſc.* columnas, habitatores terræ Palæſtinorum. 14 Ecce tunc perterrefacti ſunt principes Idumæorum, 15 fortes Moabitarum apprehendit tremor: colliquefactum eſt cor eorum intra ipſos, omnium *ſc.* columnarum inhabitantium terram Chananæorum. Injice ſuper eos terrores mortis & pavorem, propter robur bra- 16 chii fortitudinis tuæ tacebunt ſicut lapides: uſque ad tempus quo tranſibunt populus tuus Dñe torrentes Arnonis, uſque ad tempus quo tranſibunt populus iſte quem emiſti vadum Jabok. Ingredi fa- 17 cies eos, & plantabis eos in monte domus ſanctuarii tui; locum diſpoſitum è regione ſolii gloriæ tuæ, paratum è regione domus divinæ majeſtatis ſanctitatis tuæ, aptâſti Domine: domum ſanctuarii tui, Domine, ambæ manus tuæ fundârunt. Cùm 18 viderent populus domus Iſrael portenta & mirabilia, quæ fecit illis ſanctus, ſit nomen ejus laudatum, ad mare juncoſum, & fortitudinem manus ejus, filii exulum reſpondentes dicebant hi ad illos; Venite imponamus coronam magnificentiæ capiti redemptoris noſtri, qui tranſire facit & non tranſit, qui permutat & permutationi non eſt obnoxius, cujus eſt corona regia & eſt rex regum in ſeculo hoc, & cujus eſt regnum in ſeculo venturo, illius *inquam* eſt, & futurum eſt in ſecula ſeculorum. Quoni- 19 am ingreſſi ſunt equi Pharaonis cum curribus ejus & equitibus ejus in mare, & redire fecit Dominus ſuper eos aquas maris, & Iſraelitæ ambulârunt per aridam in medio maris: & ibi aſcenderunt fontes dulces, & arbores bonæ ad cibum, & olera, & fructus amœni in fundo maris. Et accepit Miriam prophetiſſa, ſoror Aa- 20 ronis tympanum in manu: & exibant omnes mulieres poſt eam, cum tympanis erant ſaltantes & cum fiſtulis tripudiantes. Et accinebat 21 illis Miriam; Celebremus & laudemus coram Domino, quoniam fortitudo & ſublimitas illius eſt: contra ſuperbos ipſe elevatur, & contra excelſos ipſe attollitur. Eò quòd ſuperbè egit Pharao improbus, & perſequutus eſt populum filiorum Iſrael, equos ejus & currus ejus projecit, & ſubmerſit eos in mari juncoſo. Et proficiſci fecit Moſes 22 Iſraelem ex mari juncoſo, & exierunt in deſertum Chalutſa: & ambulârunt tres dies per deſertum vacui præceptis, & non inveniebant aquas. Et venerunt in Mara; & 23 non potuerunt bibere aquas de Mara, quòd amaræ eſſent: propterea vocatum eſt nomen illius Mara.
Et murmuravit populus contra Mo- 24 ſem, dicendo; Quid bibemus?

Hieroſ. 16. *Injicias ſuper eos terrorem mortis & fractionem in robore brachii fortitudinis tuæ, occumbent tanquam lapides: donec tranſeant populus iſte quem redemiſti vadum Jabok & vadum Jordanis, donec tranſeant populus iſte quem emiſti nomini tuo.* 17 *Introduces eos & plantabis eos in monte domus hæreditatis tuæ, habitatione domus divinæ majeſtatis ſanctitatis tuæ, quam præparâſti tibi Domine: domo ſanctuarii Domine,* quam *ambæ manus tuæ fundârunt.* 18. *Poſtquam viderunt domus Iſrael miracula & mirabilia, quæ fecit illis ſanctus benedictus ipſe ad littus maris, ſit nomen ejus magnum benedictum in ſecula ſeculorum, dederunt gloriam & laudes, & exaltationem Deo ſuo: reſpondentes filii Iſrael dicebant hi ad illos; Venite imponamus coronam capiti redemptoris, qui tranſire facit & non eſt tranſitioni obnoxius, qui mutat nec mutationi eſt obnoxius, qui eſt rex regum in ſeculo hoc, & præterea illi eſt corona regni in ſeculo futuro, & ipſius erit in ſeculo ſeculorum.* 20. *Erant cum tympanis ducentes choreas.*

Hieroſ. 22. *Via Chalutſa.*

Hieroſ. 24. *Et contenderunt populus.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* گذراندي در فضلي تو قومي اين خلاص كردي راياندي در چيركي تو بماواي 13
خاصي تو * بشنويدند قومها بلرزيدند درد بگرفت همه نشيناني فلشت * آنهنگام نهيبزد 14 15
شدند مهتراني ادوم پهلواناني مواب بگرفت ايشانرا لرز شكسته شدند همه نشيناني كنعن *
* بيفتد ابر ايشان ترس وسهم در بزرگي سلطنتي تو خاموش باشند چون سنك تا بگذرد 16
قومي تو :: تا بگذرد قومي اين حاصل كردي * بياوري ايشانرا و بنشاني ايشانرا در كوهي 17
احسنتاني تو آراسته بنشستن جاي تو صنع كردي :: خاص جاي خدا آراسته كردند
قدرتهاي تو * :: پادشاه باشد بجاويد وجاودان * كه بيامد اسبي فرعه در مركبي 18 19
او و در سواراني او در دريا باز گرداند :: ابر ايشان مر آبهاي آن دريا و پسراني
يسرال برفتند در خشكي در مياني آن دريا * بستاند مريم آن رسوله خواهري 20
اهرن مر آن دف در دستي آن بيرون آمدند همه آن زنان پسي آن در دفها و در دهلها *
* جواب داد بايشان مريم تسبيح گوييد بي :: كه بزرگي كردن بزرگي كرد اسب و سوارهي 21
او بينداخت در دريا * منزل بر داراند مشه مر يسرال از درياي سوف بيرون آمدند ببياباني 22
سور و برفتند سه روزها در بيابان و نه يافتند آب * بيامدند بمره و نه توانستند باشاميدن 23
آب از مره كه تلخاند ايشان ابر همچنين بخواند نامي آن مره * لنديدند آن قوم ابر 24
مشه بگفتن چه بياشاميم *

Duxiſti beneficentiâ tuâ populum 13 *hunc quem ſalvâſti, deduxiſti fortitudine tuâ ad habitationem ſanctitatis tuæ. Audierunt populi,* 14 *contremuerunt, dolor apprehendit omnes ſedentes* in *Palæſtina. Illo* 15 *tempore pavore percuſſi ſunt principes Edom, robuſtos Moab apprehendit tremor, confracti ſunt omnes ſedentes* in *Chenaan. Cadet ſu-* 16 *per eos timor ac metus: in magnitudine poteſtatis tuæ ſilentes erunt ſicut lapis: donec tranſierit populus tuus Domine, donec tranſierit populus iſte* quem *acquiſiviſti. In-* 17 *troduces eos, & plantabis eos in monte hæreditatis tuæ præparato in reſidendi locum tuum:* quem *confeciſti Domine: ſanctuarium Deus præparârunt poteſtates tuæ. Dominus rex erit in æternitatem* 18 *et æternum. Quia venientibus equis* 19 *Pharoh cum curribus ejus & equitibus ejus in mare, reverti fecit Dominus ſuper eas aquas maris: filii autem Iſrael ambulaverunt in ſiccitate in medio maris. Tulitque Mirjam prophetiſſa ſoror* 20 *Aharon, tympanum in manu ſua,* & *egreſſæ ſunt omnes mulieres poſt illam cum tympanis ac ſiſtris.* Et *reſponſum dedit eis Mirjam;* 21 *Canticum dicite Domino, quia magnitudinem præſtando magnitudinem præſtitit, equum & equitem ejus projecit in mare.* Et *man-* 22 *ſiones removere fecit Moſcheh Iſraelem à mari Suph, egreſſique ſunt in deſertum Shur, atque perrexerunt tribus diebus in deſertum, & non invenerunt aquam. Deinde venientes ad Marah, non* 23 *potuerunt bibere aquas de Marah, quia amaræ erant ipſæ: idcircò vocavit nomen ejus, Marah.* Et 24 *murmurârunt populus in Moſcheh dicendo; Quid bibemus?*

תרגום יונתן בן עוזיאל

וצלי קדם יי ואחוי ליה יי אילן מריר 25
דארדפני וכתב עלוי שמא רבא ויקירא
וטלק לגו מיא ואיתחלון מיא תמן שוי
ליה מימרא דיי גזירת שבתא וקיים איקר
אבא ואמא דיני פדעא ומשקופי וקנסין
דמקנסי לחייביא ותמן נסיא בנסיונא
עשיריתא : ויאמר ואמר אין קבלא תקבל למימרא דיי אלהך ודכשר קדמוי תעביד 26
ותצית לפקודוי ותנטור כל קיימוי כל מרעין בישין דשויתי על מצראי לא אשוינון
עלך ואם תעברון על פתגמי אורייתא
ומשתלחין עלך אין תתובון אעדינון מנך
ארום אנא הוא יי אסאך : ויבאו ואתו 27
לאלים ובאלים תרתיסרי עינוון דמיין עינא
לכל שבטא ושובעין דקלין כל קביל
שובעין סביא דישראל ושרון תמן על
מייא :

ירושלמי

25 וצלי משה קדם יי וחוי ליה מימרא
דיי אילן דארדפני וקלק בגו מיא ואתחלין
מיא תמן חוי ליה מימרא דיי קימין
וסדרי דינין ותמן נסי יתיה נסין בנסיונא
עשיראה :

ירושלמי 26 ארום אנא יי די במימרי
מסי יתך : 27 ואתון לאילמה ותמן תרתי
עשרי עינין דמין כל קביל תרתי עשרי
שבטיא דישראל ושבעין דקלין כל קביל
שבעין סביא סנהדרין דישראל :

יו

ויסעו ונטלו מאילים ואתון כל כנישתא דישראל למדברא דסין דבין אלים ובין סיני 1
בחמיסר יומין לירחא דאייר הוא ירחא תניינא למיפקהון מארעא דמצרים : וילנו
ובההוא יומא פסק להון לישא דאפיקו ממצרים ואתרעמון כל בני ישראל על משה 2
ועל אהרן במדברא : ויאמרו ואמרו להון בני ישראל הלואי דמיתנא במימרא דיי 3
בארעא דמצרים כד הוינא יתבין על דדוותא דבישרא כד הוינא אכלין לחמא ושבעין
ארום הנפקתון יתן למדברא הדין לקטלא ית כל קהלא הדין בכפנא : ויאמר ואמר 4
יי למשה הא אנא מחית לכון לחמא מן שמייא דאיצטנע לכון מן שירויא ויפקון עמא
וילקטון פתגם יום ביומיה מן בגלל לנסויינהון אין נטרין מצוותא דאורייתי אין לא:
והיה ויהי ביומא שתיתאי ויזמנון מה דייתון לקמיהון למיכל ביומא בשבתא ויערבון 5
בבתיא וישתתפון בדרתיהון בגין למיתייא מדין לדין ויהי להון בכופלא על מה
דמלקטין יומא ויומא : ויאמר ואמר משה ואהרן לכל בני ישראל ברמשא ותנדעון 6
ארום יי אפיק יתכון פריקין מארעא דמצרים:
ובקר ובצפרא יתגלי עליכון יקר שכינתא 7
דיי כד שמיען קדמוי ית תורעמתכון קדם יי ואנחנא מא אנן חשיבין ארום
אתרעמתון עלנא : ויאמר ואמר משה בדין תדעון בדיזמן יי לכון ברמשא בשרא 8
למיכול ולחמא בצפרא למסבוע בדשימיען קדם יי ית תורעמותכון דאתון
מתרעמין עלוי ואנחנא מה אנן חשיבין לא עלנא תורעמותכון אלהן על מימרא דיי :

ירושלמי 7 ואנן מה אנן חשיבין :

Targ. JONATHAN B. UZIEL

Et oravit coram Domino, & indicavit illi Dominus arborem amaram Ardiphne; & ſcripſit ſuper eam nomen magnum & pretioſum, & projecit in medium aquarum, & dulces redditæ ſunt aquæ: ibi poſuit illi ſermo Domini decretum ſabbathi, & præceptum de honorando patre & matre, & judicia vulnerum & livorum, & punitiones quibus puniendi ſunt peccatores, & ibi tentavit tentatione decimâ. 25 Et dixit; Si audiendo audieris ſermonem Dñi Dei tui, & quod rectum eſt coram eo feceris, & auſcultaveris præceptis ejus, & ſervaveris omnia ſtatuta ejus: omnes infirmitates quas poſui ſuper Ægyptios, non ponam illas ſuper te: quòd ſi tranſgreſſi fueritis præcepta legis, immittentur ſuper te; ſi converſi fueritis, removebo eas à te, quoniam ego Dominus ſanans te. 26 Venerunt autem in Elim, ubi erant duodecim fontes aquæ, fons pro unaquaque tribu, & ſeptuaginta palmæ, è regione ſeptuaginta ſeniorum Iſrael: & caſtrametati ſunt ibi ad aquas. 27

Hieroſolymitanum.

Hier. 25. Et oravit Moſes coram Domino, & indicavit illi ſermo Domini arborem Ardiphne, & projecit in medium aquarum, & dulcuerunt aquæ: ibi indicavit illi ſermo Domini præcepta & ordines judiciorum, & ibi tentavit eum tentationibus, tentatione decima.

Hier. 26. *Quoniam ego Dominus qui ſermone meo ſano te. 27. Et venerunt in Elim ubi erant duodecim fontes aquarum, ex adverſo duodecim tribuum Iſrael, & ſeptuaginta palmæ, ex adverſo ſeptuaginta ſeniorum Sanhedrin Iſrael.*

CAP. XVI.

Et profecti ex Elim venerunt tota congregatio Iſrael in deſertum Sin, 1 quod eſt inter Elim & Sinai, decima quinta die menſis Ijar, ille erat menſis ſecundus ex quo exierant è terra Ægypti. Illo die ceſſavit illis paſta: 2 quam eduxerunt ex Ægypto, & murmuraverunt omnes filii Iſrael adverſus Moſem & Aaronem in deſerto. Et dixerunt illis filii Iſrael, Utinam 3 mortui eſſemus ſermone Dñi in terra Ægypti, cùm ſederemus juxta ollas carnis, cùm comedentes panem ſaturaremur: quoniã eduxiſtis nos in deſertum hoc, ad interficiendum univerſum cœtum hunc fame. Et dixit Dñs 4 Moſi; Ecce ego deſcendere facio vobis panem è cœlis, qui vobis eſt repoſitus ab initio: & exeant populus, & colligant rem diei in die ſuo, ut tentem eos ſi ſervent præcepta legis meæ annon. Et erit die ſexto parabunt 5 quod afferent coram ſe ad edendum die Sabbathi, & miſcebunt in domibus, & communicabunt in habitationibus ſuis propter afferentes ex hac in illam, ut ſit illis duplum reſpectu illius quod colligunt per ſingulos dies. Et dixit Moſes & Aaron omnibus filiis Iſrael; Veſperi & cognoſcetis 6 quòd Dominus eduxerit vos liberatos è terra Ægypti. Et in aurora re- 7 velabitur vobis gloria divinæ majeſtatis Domini, cum auditæ fuerint coram ipſo murmurationes veſtræ coram Domino: nos enim quid ſumus reputati, quòd murmuretis contra nos? Et dixit Moſes; In hoc ſcietis cùm paraverit vobis Dominus ve- 8 ſperi carnem ad edendum, & panem in aurora ad ſatietatem, quòd auditæ ſunt coram Domino murmurationes veſtræ, quibus murmuratis contra ipſum; nos verò quid reputati ſumus? non contra nos murmurationes veſtræ, ſed contra verbum Domini.

Hier. 7. *Et nos quid nos reputamur?*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

‏* نالش کرد بیی :: بیاموخت اویرا :: چوبي بینداخت بآن آب شیرین شدند آن آب آنجا بنهاد باو 25
رسم و حکم و آنجا آزمایش کرد اویرا * گفت اگر شنویدن بشنوی بآوازي :: خداي تو و آن 26
شایسته در نظرهایي او بکني و گوش کني بفرمانهاي او و نگاه داري همه رسمهایي او همه آن
بیماري آنچه بنهادم در مصر نه نهم ابر تو که من :: درمان کناي تو * بیامدند بالیم 27
و آنجا دوازده چشمهاي آب و هفتاد درختهاي خرما فرود آمدند آنجا ابر آن آب *

* فصل شانزدهم *

‏* منزل برداشتند از الیم بیامدند همه جماعتي 1
پسراني یسرال ببیابان سین آنچه میان الیم و میاني سیني در پانزده روز بماهي آن دویمي
بیرون آمدن ایشان از زمین مصر * لندش کردند همه جماعتي پسراني یسرال ابر مشه و ابر 2
اهرن در بیابان * گفتند بایشان پسراني یسرال که بدهد مردني ایما در قدرتي :: در زمیني مصر 3
در نشستن ایما ابر دیگي آن گوشت در خوردني ایما نان بسیري که بیرون آوردید ایمارا بآن
بیابان آن این بکشتن مر همه آن جماعتي آن این در گرسنگي * گفت :: بمشه اینك من بارانا 4
بشما نان ازان آسمان و بیرون آید آن قوم و بر چینند قدري روز در روزي او بسبب آزمایش
کنم اویرا ها برود در شریعتي من اگر نه * و باشد در روزي آن ششمي آراسته کنند مر آنچه 5
بیاورند و باشد دو ابر آنچه بر چینند روز روز * گفت مشه و اهرن بهمه پسراني یسرال ایوار 6
بدانید که :: بیرون آورد شمارا از زمیني مصر * و بامداد ببینید مر عزیزي :: در شنویدن او 7
مر لندشهاي شما ابر :: و ایما چیم که بلندید ابر ایما * گفت مشه در دادني :: بشما در 8
ایوار گوشت بخوردن و نان در بامداد بسیر شدن در شنیدن :: مر لندشهاي شما آنچه شما
لندش کنان ابر او و ایما چیم نه ابر ایما لندشهاي شما که ابر ::

Gemitum autem *fecit ad Dominum, docuitque eum Dominus lignum quoddam,* quo *projecto in aquas, dulces factæ ſunt aquæ: ibi poſuit ei ſtatutum ac judicium, & ibi tentavit eum,* 25 *Dicens; Si auſcultando auſcultaveris voci Domini Dei tui, & quod decet in conſpectib' ejus feceris, & aure præbueris mandatis ejus, ac obſervaveris omnia ſtatuta ejus: omnem morbũ quod poſui in Ægypto, non ponam ſuper te, quia ego Dominus ſanans te.* 26 *Venerunt* autem *in Elim, & ibi duodecim fontes aquarum, & ſeptuaginta arbores dactyli: reſederuntque illîc prope aquas.* 27

CAP. XVI.

Manſiones autem *removentes ab Elim, venerunt omnis cætus filiorum Iſrael in deſertum Sin,* quod 1 eſt *inter Elim & Sinai, quintadecimâ die menſis ſecundi, egreſſûs eorum de terra Ægypti.* Et *murmurãrũt omnis cœt' filiorũ Iſrael contra Moſheh & Aharon in deſerto:* 2 *Quib' dixerũt filii Iſrael; Quis dabit* (i. Utinam) *mortui fuiſſem' per potentiam Domini in terra Ægypti, quando ſedebamus juxta ollã carnis,* & *quando edebamus panem ad ſaturitatem: quòd eduxiſtis nos in deſertum hoc, ad interficiendum totum cœtũ iſtum fame.* 3 *Dixitque Dominus ad Moſheb; En ego pluiturus ſum vobis panem è cœlo: & egredietur populus, & colliget demenſum diei in die ſuo, ut tentem eum an ambulaverit in lege mea, necne.* 4 *Eritque, in die ſexto parabunt quod introduxerint: & erit duplum ſupra id quod colligent quotidiè.* 5 *Dixit* itaque *Moſheb & Aharon omnibus filiis Iſrael; Veſperì ſcietis quòd Dominus eduxit vos è terra Ægypti.* 6 *Et manè videbitis gloriam Domini, eò quòd audivit murmurationes veſtras contra Dñm: & nos, quid ſumus quòd murmuretis contra nos?* 7 *Dixit* quoque *Moſheb; Cùm dederit vobis Dominus veſperì carnem ad comedendum, & panem manè ad ſaturandum: eò quòd audivit Domin' murmurationes veſtras quas murmuratis contra eum: & nos, quid ſumus? non contra nos murmurationes veſtræ, ſed contra Dominum.* 8

תרגום יונתן בן עוזיאל　　ירושלמי

ויאמר ואמר משה לאהרן אימר לכל כנישתא דבני ישראל קריבו קדם יי ארום
שמיען קדמוי ית תורעמותכון : ויהי והוה במללות אהרן עם כל כנישתא דישראל
ואתפניו למדברא והא יקר שכינתא דיי אתגלי בענן יקרא : וידבר ומליל יי עם
משה למימר : שמעתי שמיע קדמי ית תורעמות בני ישראל מליל עמהון למימר
ביני שמשתא תיכלון בשרא ובצפרא תיכלון לחמא ותנדעון ארום אנא הוא יי
אלהכון : ויהי והוה ברמשא וסליקו פיסיונין וחפו ית משריתא ובצפרא הות
אנחות טלא מתקדשא מיתקנא הי כפתורין חזור חזור למשריתא : ותעל וסליקו
ענניא ואחיתו מנא עילוי אנחות טלא
והות על אנפי מדברא דקיק מסרגל דקיק
כגלידא על ארעא : ויראו וחמון בני ישראל והוון תמהין ואמרין אינש לחבריה
מאן הוא ארום לא ידעון מה הוא ואמר משה להון הוא לחמא דאצטנע לכון מן
שירויא בשמי מרומא וכדון יהביה יי לכון למיכל : זה הדבר דין פתגמא דפקיד
יי לקוטו מניה גבר לפום מיכליה עומרא לגולגלתא מניין נפשתיכון גבר לדבי
סכום אינשי משכניה תסבון : ויעשו ועבדו כן בני ישראל ולקיטו מנא מאן
דמסגי ומאן דאזער : וימודו ואכילו בעומרא לא אשתייר מן מכילתא מאן דאסגי
למילקט ודאזער למילקט לא חסר מן מכילתא גבר לפום מיכליה לקיטו : ויאמר
ואמר משה להון גבר לא ישייר מניה עד צפרא : ולא ולא קבילו מן משה
ושיירו דתן ואבירם גוברייא חייביא מניה עד צפרא וארחש מורנין וסרי ורגז
עליהון משה : וילקטו והוו מלקטין יתיה מן עידן צפרא עד ארבע שעין
דיומא אינש לפום מיכליה ומן ארבע
שעין ולהאל שחין שמשא עילוי
והוה שיח ומתעבד מבועין דמיין ונגדין עד ימא רבא ואתיין חיוון דכיין
ובעירן ושתיין מניה והוו בני ישראל צדיין ואכלין יתהון : ויהי והוה ביומא
שתיתאה לקטו לחם בכפלא תרין עומרין לבר נש חד ואתו כל רברבי
כנישתא ותנו למשה : ויאמר ואמר להון משה הוא דמליל יי עבדתון
שבא שבת קודשא קדם יי למחר ית דאתון צריכין למיפא מחר איפו יומא
דין וית דאתון צריכין למבשלא מחר בשילו יומא דין וית כל מה דמשתייר
מן מה די תיכלון יומא דין אצנעא יתיה ויהי נטיר עד צפרא :

ירושלמי 14 ככפורא :

ירושלמי 21 הוה שיח :

Targ. Jonathan B. Uziel.　*Hieroſolymitanum.*

Et dixit Moſes Aaroni ; Dic ad univerſum cœtum filiorum Iſrael, 9
Accedite coram Domino : quoniam auditæ ſunt coram eo murmurationes
veſtræ. Et fuit dum loqueretur Aaron cum univerſo cœtu 10
Iſrael, & verterunt ſe ad deſertum : & ecce gloria divinæ majeſtatis
Dei revelata eſt in nube gloriæ. Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, 11
dicendo : Audita eſt coram me murmuratio filiorum Iſrael : loquere 12
cum illis, dicendo ; Inter veſperas comedetis carnem, aurorâ
autem comedetis panem : & ſcietis quod ego ſim Dominus Deus
veſter. Et accidit veſperi, ut aſcenderent coturnices, & cooperuerunt 13
caſtra : manè autem erat deſcenſus roris ſancti, parati veluti
menſæ per circuitum caſtrorum. Et aſcenderunt nubes, & deſcendere 14
fecerunt Manna ſuper deſcenſum roris : & erat in ſuperficie
deſerti tenue lineatim poſitum,
tenue *inquam* tanquam pruina ſuper terram. Et viderunt filii Iſrael, 15
& mirabantur, & dicebant quiſque ad ſocium ſuum ; Quid eſt? nam
neſciebant quid eſſet : & dixit Moſes illis ; Eſt panis qui reſervatus
eſt vobis ab initio in cœlis excelſis, & jam dedit ipſum vobis Dominus
in cibum. Hic eſt ſermo quem præcepit Dominus ; Colligite 16
ex eo quiſque quantum ſufficit ad veſcendum : Gomer pro capite,
ſecundùm numerum animarum veſtrarum, quiſque ſecundùm numerum
hominum qui in tabernaculo ſuo ſunt, accipietis. Et fecerunt ſic filii 17
Iſrael : & collegerunt Manna, quidam plus, alii minus. Et 18
cum metirentur per Gomer, nihil ſupererat ex menſura illi qui plus
collegerat ; illi verò qui minus collegerat, nihil defuit de menſura :
ſinguli prout ſatis erat in cibum ſibi collegerant. Et dixit Moſes illis ; 19
Nemo quiſquam reſiduum faciat de eo uſque ad auroram. Sed non 20
auſcultârunt Moſi, ſed reſiduum fecerunt Dathan & Abiram viri
peccatores de eo uſque auroram, & produxit multiplices vermes
poſtquam putruiſſet : iratúſque eſt contra eos Moſes. Et colligebant 21
ipſum à tempore matutino uſque ad quartam diei horam, unuſquiſque
prout in cibum ſibi ſatis erat : ſed à quarta diei hora & deinceps
incaleſcebat ſol ſuper ipſum, & liqueſcebat, fiebatque fontes aquarum,
quæ fluebant uſque ad mare magnum, & veniebant feræ mundæ &
beſtiæ quæ bibebant ex eo, & Iſraelitæ venabantur & comedebant eas.
Accidit autem die ſexto, collegerunt panem duplum, duo Gomer pro 22
unoquoque : & venerunt omnes principes congregationis, & indicârunt
Moſi. Et dixit illis Moſes ; Hoc quod loquutus eſt Dominus feciſtis, 23
quies ſabbathi ſancta coram Domino cras : id quod opus habetis coquere
cras, coquite hodie ; & quod opus habetis elixare cras, elixate hodie ;
& quicquid reſiduum fuerit de eo quod comedetis hodie, recondite
ipſum, & ſervetur uſque ad auroram.

Hieroſ. 14 *Tanquam pruina.*

Hieroſ. 21 *Factum eſt liquidum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* گفت مشه باهرن بگوي بهمه جماعتي پسراني يسرال نزديك شويد بپيش : كه بشنويد مر 9
لندشهاي شما * بود چون سخن گفتن اهرن بهمه جماعتي پسراني يسرال روي كردند بان 10
بيابان واينك عزيزي : ديدار شد در ابر * سخن گفت : بمشه بگفتن * شنيدم مر لندشهاي 11 12
پسراني يسرال سخن گوي بايشان بگفتن مياني ايوارها بخوريد گوشت ودر بامداد سير شويد نان
وبدانيد كه من : خداي شما * بود در ايوار بر آمد مرغچه بپوشيد مر آن لشكرگاه ودر 13
بامداد بود ريزش آن شب نم گرداگرد بلشكرگاه * بر آمد ريزش آن شب نم اينك ابر روي آن 14
بيابان خرد پوست بسته خرد چون سرما ريزه ابر آن زمين * بديدند پسراني يسرال گفتند مرد 15
با برادري او نعمت است او كه نه دانستند چيست او گفت مشه بايشان او آن نان آنچه بداد : بشما
بخوردن * اين آن سخن آنچه بفرمود : بر چينيد ازو مرد بقدري خورش او پيمانهي بسرهي 16
شماري جانهاي شما مردي بآنچه درخيمهي او بستانيد * كردند همچنين پسراني يسرال برچيندند 17
آن بسيار چينا وآن اندك چينا * بپيمودند درپيمانه ونه زياد آمد آن بسيار چينا وآن اندك 18
[چينا] نه كم آمد مردي بقدري خورش او بر چيندند * گفت مشه بايشان مرد نه باقي گذارد 19
ازو تا بامداد * ونه شنيدند بمشه باقي گذاشتند مردمان ازو تا بامداد كرم گرفت كرمها گنده 20
شد خشم كرد ابر ايشان مشه * بر چيندند اويرا در بامداد مرد بقدري 21
خورش او وگرم كند آن خورشيد بگدازد * بود در روز آن ششمي بر چيندند 22
نان دو بخشه دو آن پيمانه بيكه بيامدند همه مهتراني جماعت آگاه كردند بمشه
* گفت بايشان او آنچه سخن گفت : معطّلي معطّلي خاص يي فردا مر آنچه بپزيد 23
بپزيد و مر آنچه بجوشانيد و مر همه آن زيادتي رها كنيد بشما بنگاهداشت
تا آن بامداد :

Dixitque Moſheh ad Aharon, Dic 9
*toto cœtui filiorum Iſrael; Appropinquate
coram Domino, quia audivit
murmurationes veſtras. Fuit, quum* 10
*loqueretur Aharon ad totum cœtum
filiorum Iſrael, reſpexerunt ad deſertum,
& ecce gloria Domini conſpecta
eſt in nube.* Et *locutus eſt Do-* 11
minus ad Moſheh, dicendo; Audivi 12
*murmurationes filiorum Iſrael : loquere
ad eos, dicendo ; Inter veſperas
comedetis carnem, & manè ſaturabimini
pane, ſcietiſque quòd ego Dominus
Deus veſter. Fuit* igitur, 13
*veſperâ, aſcendens avicula operuit
caſtra : manè verò fuit diffuſio nocturni
roris circumcirca in caſtris.*
Cumq; *aſcendiſſet diffuſio nocturni* 14
roris, en ſuper faciē deſerti erat *minutum*
quid *cute incluſū, minutū ſicut
pruina ſuper terram.* Quum *vidiſ-* 15
*ſent filii Iſrael, dixerunt quiſq; fratri
ſuo ; Beneficium eſt ipſum : quia
ignorabant quid illud eſſet.* Tum *dixit
Moſheh eis ; Ipſe* eſt *panis quem
dedit Dominus vobis ad veſcendum.
Hoc* eſt *verbum quod præcepit Domi-* 16
*nus; Colligite ex eo, quiſque pro ratione
eſûs ſui, menſuram in capitum
computatione,* juxta *numerum animarum
veſtrarum : quiſque pro iis
qui in tentorio ſuo, accipietis. Fece-* 17
*rúntq; ſic filii Iſrael, & collegerunt,
multum colligens ac parum colligens.*
Poſtea *menſi ſunt in menſura: & non* 18
*abundavit multum colligens, neque
parū colligens defecit: quiſq; pro ratione
eſûs ſui collegerunt. Dixitque* 19
*Moſheh eis ; Nemo relinquat ex eo
uſque ad mane. Et non auſcultârunt* 20
Moſheh : nam *reliquerunt quidam
ex eo uſque mane,* & *vermiculatum
eſt vermes, fœtidúm*que *redditum
eſt : & iratus eſt in eos Moſheh.
Collegerunt* itaque *illud unoquoque* 21
*mane, quiſque pro ratione eſûs ſui:
calefaciente autem ſole, liqueſcebat. Fuit* autem *die ſexto, colle-* 22
*gerunt panis duplam portionē, duas
menſuras unicuique : venientes* igitur
*omnes principes congregationis,
notum fecerunt ipſi Moſheh: Quibus* 23
*dixit, Ipſum eſt quod locutus eſt Dominus
; Ceſſatio, ceſſatio ſancta Domino
cras : quod coquetis, coquite ;
& quod elixabitis, elixate : quicquid
verò abundaverit, ſeponite vobiſmet
in cuſtodia uſque ad mane.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL Hierosolymitanum.

25 וצלי קדם יי ואחוי ליה יי אילן מריר דארדפני וכתב עלוי שמא רבא ויקירא וטלק לגו מיא ואיתחלון מיא תמן שוי ליה מימרא דיי גזירת שבתא וקיים איקר אבא ואמא דיני פדעא ומשקופי וקנסין דמקנסי לחייביא ותמן נסיא בנסיונא עשיריתא : 26 ויאמר ואמר אין קבלא תקבל למימרא דיי אלהך ודכשר קדמוי תעביד ותצית לפקודוי ותנטור כל קיימוי כל מרעין בישין דשויתי על מצראי לא אשוינון עלך ואם תעברון על פתגמי אורייתא ומשתלחין עלך אין תתובון אעדינון מנך ארום אנא הוא יי אסאך : 27 ויבאו ואתו לאלים ובאלים תרתיסרי עינוון דמיין עניא לכל שבטא ושובעין דקלין כל קביל שובעין סביא דישראל ושרון תמן על מייא :

25 וצלי משה קדם יי וחוי ליה מימרא דיי אילן דארדפני וקלק בגו מיא ואתחלין מיא תמן חוי ליה מימרא דיי קימין וסדרי דינין ותמן נסי יתיה נסין בנסיונא עשיראה :

ירושלמי 26 ארום אנא יי די במימרי מסי יתך : 27 ואתון לאילימה ותמן תרתי עשרי עינין דמין כל קביל תרתי עשרי שבטיא דישראל ושבעין דקלין כל קביל שבעין סביא סנהדרין דישראל :

יו

1 ויסעו ונטלו מאילים ואתון כל כנישתא דישראל למדברא דסין דבין אלים ובין סיני בחמיסר יומין לירחא דאייר הוא ירחא תניינא למיפקהון מארעא דמצרים : 2 וילנו ובההוא יומא פסק להון לישא דאפיקו ממצרים ואתרעמון כל בני ישראל על משה ועל אהרן במדברא : 3 ויאמרו ואמרו להון בני ישראל הלואי דמיתנא במימרא דיי בארעא דמצרים כד הוינא יתבין על דדוותא דבישרא כד הוינא אכלין לחמא ושבעין ארום הנפקתון יתן למדברא הדין לקטלא ית כל קהלא הדין בכפנא : 4 ויאמר ואמר יי למשה הא אנא מחית לכון לחמא מן שמיא דאיצטנע לכון מן שירויא ויפקון עמא וילקטון פתגם יום ביומיה מן בגלל לנסויהון אין נטרין מצוותא דאורייתי אין לא : 5 והיה ויהי ביומא שתיתאי ויזמנון מה דייתון לקמיהון למיכל ביומא בשבתא ויערבון בבתיא וישתתפון בדרתיהון בגין למיתייא מדין לדין ויהי להון בכופלא על מה דמלקטין יומא ויומא : 6 ויאמר ואמר משה ואהרן לכל בני ישראל ברמשא ותנדעון ארום יי אפיק יתכון פריקין מארעא דמצרים : 7 ובקר ובצפרא יתגלי עליכון יקר שכינתא דיי כד שמיען קדמוי ית תורעמתכון קדם יי ואנחנא מא אנן חשיבין ארום אתרעמתון עלנא : 8 ויאמר ואמר משה בדין תדעון בדיזמן יי לכון ברמשא בשרא למיכול ולחמא בצפרא למסבוע בדשימיען קדם יי ית תורעמותכון דאתון מתרעמין עלוי ואנחנא מה אנן חשיבין לא עלנא תורעמותכון אלהן על מימרא דיי :

ירושלמי 7 ואנן מה אנן חשיבין :

25 Et oravit coram Domino, & indicavit illi Dominus arborem amaram Ardiphne; & ſcripſit ſuper eam nomen magnum & pretioſum, & projecit in medium aquarum, & dulces redditæ ſunt aquæ: ibi poſuit illi ſermo Domini decretum ſabbathi, & præceptum de honorando patre & matre, & judicia vulnerum & livorum, & punitiones quibus puniendi ſunt peccatores, & ibi tentavit tentatione decimâ. 26 Et dixit; Si audiendo audieris ſermonem Dñi Dei tui, & quod rectum eſt coram eo feceris, & auſcultaveris præceptis ejus, & ſervaveris omnia ſtatuta ejus: omnes infirmitates quas poſui ſuper Ægyptios, non ponam illas ſuper te: quòd ſi tranſgreſſi fueritis præcepta legis, immittentur ſuper te; ſi converſi fueritis, removebo eas à te, quoniam ego Dominus ſanans te. 27 Venerunt autem in Elim, ubi erant duodecim fontes aquæ, fons pro unaquaque tribu, & ſeptuaginta palmæ, è regione ſeptuaginta ſeniorum Iſrael: & caſtrametati ſunt ibi ad aquas.

Hier. 25. Et oravit Moſes coram Domino, & indicavit illi ſermo Domini arborem Ardiphne, & projecit in medium aquarum, & dulcuerunt aquæ: ibi indicavit illi ſermo Domini præcepta & ordines judiciorum, & ibi tentavit eum tentationibus, tentatione decima.

Hier. 26. Quoniam ego Dominus qui ſermone meo ſano te. 27. Et venerunt in Elim, ubi erant duodecim fontes aquarum, ex adverſo duodecim tribuum Iſrael, & ſeptuaginta palmæ, ex adverſo ſeptuaginta ſeniorum Sanhedrin Iſrael.

CAP. XVI.

1 ET profecti ex Elim venerunt tota congregatio Iſrael in deſertum Sin, quod eſt inter Elim & Sinai, decima quinta die menſis Ijar, ille erat menſis ſecundus ex quo exierant è terra Ægypti. 2 Illo die ceſſavit illis paſta quam eduxerunt ex Ægypto, & murmuraverunt omnes filii Iſrael adverſus Moſem & Aaronem in deſerto. 3 Et dixerunt illis filii Iſrael, Utinam mortui eſſemus ſermone Dñi in terra Ægypti, cùm ſederemus juxta ollas carnis, cùm comedentes panem ſaturaremur: quoniã eduxiſtis nos in deſertum hoc, ad interficiendum univerſum cœtum hunc fame. 4 Et dixit Dñs Moſi; Ecce ego deſcendere facio vobis panem è cœlis, qui vobis eſt repoſitus ab initio: & exeant populus, & colligant rem diei in die ſuo, ut tentem eos ſi ſervent præcepta legis meæ annon. 5 Et erit die ſexto parabunt quod afferent coram ſe ad edendum die Sabbathi, & miſcebunt in domibus, & communicabunt in habitationibus ſuis propter afferentes ex hac in illam, ut ſit illis duplum reſpectu illius quod colligunt per ſingulos dies. 6 Et dixit Moſes & Aaron omnibus filiis Iſrael; Veſperi & cognoſcetis quòd Dominus eduxerit vos liberatos è terra Ægypti. 7 Et in aurora revelabitur vobis gloria divinæ majeſtatis Domini, cum auditæ fuerint coram ipſo murmurationes veſtræ coram Domino: nos enim quid ſumus reputati, quòd murmuretis contra nos? 8 Et dixit Moſes; In hoc ſcietis cùm paraverit vobis Dominus veſperi carnem ad edendum, & panem in aurora ad ſatietatem, quòd auditæ ſunt coram Domino murmurationes veſtræ, quibus murmuratis contra ipſum; nos verò quid reputati ſumus? non contra nos murmurationes veſtræ, ſed contra verbum Domini.

Hier. 7. Et nos quid nos reputamur?

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

25 *نالش كرد بيّ :: بياموخت اويرا :: چوبي بينداخت بآن آب شيرين شدند آن آب آنجا بنهاد باو
26 رسم و حكم و آنجا آزمايش كرد اويرا *گفت اگر شنويدن بشنوي بآوازي :: خداي تو و آن
شايسته در نظرهاي او بكني و گوش كني بفرمانهاي او و نگاه داري همه رسمهاي او همه آن
27 بيماري آنچه بنهادم در مصر نه نهم ابر تو كه من :: درمان كنداي تو *بيامدند باليم
وآنجا دوازده چشمهاي آب و هفتاد درختهاي خرما فرود آمدند آنجا ابر آن آب *

فصل شانزدهم

1 *منزل برداشتند از اليم بيامدند همه جماعتي
پسراني يسرال ببيابان سين آنچه ميان اليم وميانى سيني در پانزده روز بماهي آن دويمي
2 بيرون آمدن ايشان از زمين مصر *لندش كردند همه جماعتي پسراني يسرال ابر مشه و ابر
3 اهرن در بيابان *گفتند بايشان پسراني يسرال كه بدهد مردني ايما در قدرتي :: در زميني مصر
در نشستن ايما ابر ديگي آن گوشت در خوردني ايما نان بسيري كه بيرون آورديد ايمارا بآن
4 بيابان آن اين بكشتن مر همه آن جماعتي آن اين در گرسنگي *گفت :: بمشه اينك من بارانا
بشما نان از آسمان و بيرون آيد آن قوم و مر چينند قدري روز در روزي او بسبب آزمايش
5 كنم اويرا ها برود در شريعتي من اگر نه *و باشد در روزي آن ششمي آراسته كنند مر آنچه
6 بياورند و باشد دو ابر آنچه بر چينند روز روز *گفت مشه و اهرن بهمه پسراني يسرال ايوار
7 بدانيد كه :: بيرون آورد شمارا از زميني مصر *و بامداد ببينيد مر عزيزي :: در شنويدن او
8 مر لندشهاي شما ابر :: و ايما چيم كه بلنديد ابر ايما *گفت مشه در دادني :: بشما در
ايوار گوشت بخوردن و نان در بامداد بسير شدن در شنيدن :: مر لندشهاي شما آنچه شما
لندش كنان ابر او و ايما چيم نه ابر ايما لندشهاي شما كه ابر ::

25 *Gemitum* autem *fecit ad Dominum, docuitque eum Dominus lignum quoddam,* quo *projecto in aquas, dulces factæ ſunt aquæ: ibi poſuit ei ſtatutum ac judicium, & ibi tentavit eum,* 26 *Dicens; Si auſcultando auſcultaveris voci Domini Dei tui, & quod decet in conſpectib⁹ ejus feceris, & aure præbueris mandatis ejus, ac obſervaveris omnia ſtatuta ejus: omnem morbũ quod poſui in Ægypto, non ponam ſuper te, quia ego Dominus ſanans te.* 27 *Venerunt* autem *in Elim, & ibi duodecim fontes aquarum, & ſeptuaginta arbores dactyli: reſederunt*que *illîc prope aquas.*

CAP. XVI.

1 M*Anſiones* autem *removentes ab Elim, venerunt omnis cœtus filiorum Iſrael in deſertum Sin, quod* eſt *inter Elim & Sinai, quintadecimâ die menſis ſecundi, egreſſûs eorum de terra Ægypti.* 2 *Et murmurârũt omnis cœt⁹ filiorũ Iſrael contra Moſheh & Aharon in deſerto:* 3 *Quib⁹ dixerũt filii Iſrael; Quis dabit* (i. Utinam) *mortui fuiſſem⁹ per potentiam Domini in terra Ægypti, quando ſedebamus juxta ollã carnis,* & *quando edebamus panem ad ſaturitatem: quòd eduxiſtis nos in deſertum hoc, ad interficiendum totum cœtũ iſtum fame.* 4 *Dixitque Dominus ad Moſheb; En ego pluiturus ſum vobis panem è cœlo: & egredietur populus, & colliget demenſum diei in die ſuo, ut tentem eum an ambulaverit in lege mea, nécne.* 5 *Eritque, in die ſexto parabunt quod introduxerint: & erit duplum ſupra id quod colligent quotidié.* 6 *Dixit* itaque *Moſheh & Aharon omnibus filiis Iſrael; Veſperì ſcietis quòd Dominus eduxit vos è terra Ægypti.* 7 *Et manè videbitis gloriam Domini, eò quòd audivit murmurationes veſtras contra Dñm: & nos, quid ſumus quòd murmuretis contra nos?* 8 *Dixit* quoque *Moſheh; Cùm dederit vobis Dominus veſperì carnem ad comedendum, & panem manè ad ſaturandum: eò quòd audivit Domin⁹ murmurationes veſtras quas murmuratis contra eum: & nos, quid ſumus? non contra nos murmurationes veſtræ, ſed contra Dominum.*

תרגום יונתן בן עוזיאל   ירושלמי

ויאמר ואמר משה לאהרן אימר לכל כנישתא דבני ישראל קריבו קדם יי ארום
שמיען קדמוי ית תורעמותכון: ויהי והוה במללות אהרן עם כל כנישתא דישראל
ואתפניו למדברא והא יקר שכינתא דיי אתגלי בענן יקרא: וידבר ומליל יי עם
משה למימר: שמעתי שמיע קדמי ית תורעמות בני ישראל מליל עמהון למימר
ביני שמשתא תיכלון בשרא ובצפרא תיכלון לחמא ותנדעון ארום אנא הוא יי
אלהכון: ויהי והוה ברמשא וסליקו פיסיונין וחפו ית משריתא ובצפרא הות
אנחות טלא מתקדשא מתקנא הי כפתורין חזור חזור למשריתא: ותעל וסליקו
ענניא ואחיתו מנא עילוי אנחות טלא
והות על אנפי מדברא דקיק מסרגל דקיק
כגלידא על ארעא: ויראו וחמון בני ישראל והוון תמהין ואמרין אינש לחבריה
מאן הוא ארום לא ידעון מה הוא ואמר משה להון הוא לחמא דאצטנע לכון מן
שירויא בשמי מרומא וכדון יהביה יי לכון למיכל: זה הדבר דין פתגמא דפקיד
יי לקוטו מניה גבר לפום מיכליה עומרא לגולגלתא מניין נפשתיכון גבר לפי
סכום אינשי משכניה תסבון: ויעשו ועבדו כן בני ישראל ולקיטו מנא מאן
דמסגי ומאן דאזער: וימודו ואכילו בעומרא לא אשתייר מן מכילתא מאן דאסגי
למילקט ודאזער למילקט לא חסר מן מכילתא גבר לפום מיכליה לקיטו: ויאמר
ואמר משה להון גבר לא ישייר מניה עד צפרא: ולא ולא קבילו מן משה
ושיירו דתן ואבירם גובריא חייביא מניה עד צפרא וארחש מורנין וסרי ורגז
עליהון משה: וילקטו והוו מלקטין יתיה מן עידן צפרא עד ארבע שעין
דיומא אינש לפום מיכליה ומן ארבע
שעין ולהאל שחין שימשא עילוי
והוה שייח ומתעבד מבועין דמיין ונגדין עד ימא רבא ואתיין חיוון דכיין
ובעירן ושתיין מניה והוו בני ישראל צדיין ואכלין יתהון: ויהי והוה ביומא
שתיתאה לקטו לחם בכפלא תרין עומרין לבר נש חד ואתו כל רברבני
כנישתא ותנו למשה: ויאמר ואמר להון משה הוא דמליל יי עבדתון
שבא שבת קודשא קדם יי למחר ית דאתון צריכין למיפא מחר איפו יומא
דין וית דאתון צריכין למבשלא מחר בשילו יומא דין וית כל מה דמשתייר
מן מה די תיכלון יומא דין אצנעו יתיה ויהי נטיר עד צפרא:

ירושלמי 14 ככפורא:

ירושלמי 21 הוה שיח:

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hieroſolymitanum.*

Et dixit Moſes Aaroni; Dic ad univerſum cœtum filiorum Iſrael, 9
Accedite coram Domino: quoniam auditæ ſunt coram eo murmurationes
veſtræ. Et fuit dum loqueretur Aaron cum univerſo cœtu 10
Iſrael, & verterunt ſe ad deſertum: & ecce gloria divinæ majeſtatis
Dei revelata eſt in nube gloriæ. Et loquutus eſt Dominus cum Mo- 11
ſe, dicendo: Audita eſt coram me murmuratio filiorum Iſrael: lo- 12
quere cum illis, dicendo; Inter veſperas comedetis carnem, aurorâ
autem comedetis panem: & ſcietis quod ego ſim Dominus Deus
veſter. Et accidit veſperi, ut aſcenderent coturnices, & cooperue- 13
runt caſtra: manè autem erat deſcenſus roris ſancti, parati veluti
menſæ per circuitum caſtrorum. Et aſcenderunt nubes, & deſcen- 14
dere fecerunt Manna ſuper deſcenſum
roris: & erat in ſuperficie
deſerti tenue lineatim poſitum,
tenue *inquam* tanquam pruina ſuper terram. Et viderunt filii Iſrael, 15
& mirabantur, & dicebant quiſque ad ſocium ſuum; Quid eſt? nam
neſciebant quid eſſet: & dixit Moſes illis; Eſt panis qui reſervatus
eſt vobis ab initio in cœlis excelſis, & jam dedit ipſum vobis Dominus
in cibum. Hic eſt ſermo quem præcepit Dominus; Colligite 16
ex eo quiſque quantùm ſufficit ad veſcendum: Gomer pro capite,
ſecundùm numerum animarum veſtrarum, quiſque ſecundùm numerum
hominum qui in tabernaculo ſuo ſunt, accipietis. Et fecerunt ſic fi- 17
lii Iſrael: & collegerunt Manna, quidam plus, alii minus. Et 18
cum metirentur per Gomer, nihil ſupererat ex menſura illi qui plus
collegerat; illi verò qui minus collegerat, nihil defuit de menſura:
ſinguli prout ſatis erat in cibum ſibi collegerant. Et dixit Moſes illis; 19
Nemo quiſquam reſiduum faciat de eo uſque ad auroram. Sed non 20
auſcultârunt Moſi, ſed reſiduum fecerunt Dathan & Abiram viri
peccatores de eo uſque auroram, & produxit multiplices vermes
poſtquam putruiſſet: iratúſque eſt contra eos Moſes. Et colligebant 21
ipſum à tempore matutino uſque
ad quartam diei horam, unuſquiſque
prout in cibum ſibi ſatis erat:
ſed à quarta diei hora & deinceps
incaleſcebat ſol ſuper ipſum, & liqueſcebat, fiebatque fontes aquarum,
quæ fluebant uſque ad mare magnum, & veniebant feræ mundæ &
beſtiæ quæ bibebant ex eo, & Iſraelitæ venabantur & comedebant eas.
Accidit autem die ſexto, collegerunt panem duplum, duo Gomer pro 22
unoquoque: & venerunt omnes principes congregationis, & indicârunt
Moſi. Et dixit illis Moſes; Hoc quod loquutus eſt Dominus feciſtis, 23
quies ſabbathi ſancta coram Domino cras: id quod opus habetis coquere
cras, coquite hodie; & quod opus habetis elixare cras, elixate hodie;
& quicquid reſiduum fuerit de eo quod comedetis hodie, recondite
ipſum, & ſervetur uſque ad auroram.

Hieroſ. 14 *Tanquam pruina.*

Hieroſ. 21 *Factum eſt liquidum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

9 * گفت مشه باهرن بگوي بهمه جماعتي پسراني يسرال نزديك شويد بپيش :: كه بشنويد مر
10 لندشهاي شما * بود چون سخن گفتن اهرن بهمه جماعتي پسراني يسرال روي كردند بان
11 12 بيابان و اينك عزيزي :: ديدار شد در ابر * سخن گفت :: بمشه بگفتن * شنيدم مر لندشهاي
پسراني يسرال سخن گوي بايشان بگفتن مياني ايوارها بخوريد گوشت ودر بامداد سير شويد نان
13 وبدانيد كه من :: خداي شما * بود در ايوار بر آمد مرغچه بپوشيد مر آن لشكرگاه و در
14 بامداد بود ريزش آن شب نم گرداگرد بلشكرگاه * بر آمد ريزش آن شب نم اينك ابر روي آن
15 بيابان خرد پوست بنده خرد چون سرما ريزه ابر آن زمين * بديدند پسراني يسرال گفتند مرد
با برادري او نعمت است او كه نه دانستند چيست او گفت مشه بايشان او آن نان آنچه بداد :: بشما
16 بخوردن * اين آن سخن آنچه بفرمود :: بر چينيد ازو مرد بقدري خورش او پيمانهي بسرهي
17 بشماري جانهاي شما مردي بانچه درخيمهي او بستانيد * بكردند همچنين پسراني يسرال برچيندند
18 آن بسيار چينا وآن اندك چينا * بپيمودند درپيمانه ونه زياد آمد آن بسيار چينا وآن اندك
19 [چينا] نه كم آمد مردي بقدري خورش او بر چيندند * گفت مشه بايشان مرد نه باقي گذارد
20 ازو تا بامداد * ونه شنيدند بمشه باقي گذاشتند مردمان ازو تا بامداد كرم گرفت كرمها كنده
21 شد خشم كرد ابر ايشان مشه * بر چيندند اويرا در بامداد در بامداد مرد بقدري
22 خورش او وگرم كند آن خورشيد بگدارد * بود در روز آن ششمي بر چيندند
نان دو بخشه دو آن پيمانه بيكه بيامدند همه مهتراني جماعت آگاه كردند بمشه
23 * گفت بايشان او آنچه سخن گفت :: معطلي معطلي خاص بيي فردا مر آنچه بپزيد
بپزيد ومر آنچه بجوشانيد بجوشانيد ومر همه آن زيادتي رها كنيد بشما بنگاهداشت
تا آن بامداد *

Dixitque Moſheh ad Aharon, Dic 9
*toto cœtui filiorum Iſrael; Appropinquate
coram Domino, quia audivit
murmurationes veſtras. Fuit, quum* 10
*loqueretur Aharon ad totum cœtum
filiorum Iſrael, reſpexerunt ad deſertum,
& ecce gloria Domini conſpecta
eſt in nube. Et locutus eſt Do-* 11
minus ad Moſheh, dicendo; Audivi 12
*murmurationes filiorum Iſrael: loquere
ad eos, dicendo; Inter veſperas
comedetis carnem, & manè ſaturabimini
pane, ſcietiſque quòd ego Dominus
Deus veſter. Fuit igitur,* 13
*veſperâ, aſcendens avicula operuit
caſtra: manè verò fuit diffuſio nocturni
roris circumcirca in caſtris.*
Cumq; *aſcendiſſet diffuſio nocturni* 14
roris, en ſuper faciē deſerti erat *minutum*
quid *cute incluſū, minutū ſicut
pruina ſuper terram.* Quum *vidiſ-* 15
*ſent filii Iſrael, dixerunt quiſq; fratri
ſuo; Beneficium eſt ipſum: quia
ignorabant quid illud eſſet.* Tum *dixit
Moſheh eis; Ipſe* eſt *panis quem
dedit Dominus vobis ad veſcendum.
Hoc* eſt *verbum quod præcepit Domi-* 16
*nus; Colligite ex eo, quiſque pro ratione
eſûs ſui, menſuram in capitum
computatione,* juxta *numerum animarum
veſtrarum: quiſque pro iis
qui in tentorio ſuo, accipietis. Fece-* 17
*rúntq; ſic filii Iſrael, & collegerunt,
multum colligens ac parum colligens.*
Poſtea *menſi ſunt in menſura: & non* 18
*abundavit multum colligens, neque
parū colligens defecit: quiſq; pro ratione
eſûs ſui collegerunt. Dixitque* 19
*Moſheh eis; Nemo relinquat ex eo
uſque ad mane. Et non auſcultârunt* 20
Moſheh: nam *reliquerunt quidam
ex eo uſque mane, & vermiculatum
eſt vermes, fœtidúmque redditum
eſt: & iratus eſt in eos Moſheh.
Collegerunt* itaque *illud unoquoque* 21
*mane, quiſque pro ratione eſûs ſui:
calefaciente autem ſole, liqueſcebat.
Fuit* autem *die ſexto, colle-* 22
*gerunt panis duplam portionē, duas
menſuras unicuique: venientes* igitur
*omnes principes congregationis,
notum fecerunt ipſi Moſheh: Quibus* 23
*dixit, Ipſum eſt quod locutus eſt Dominus;
Ceſſatio, ceſſatio ſancta Domino
cras: quod coquetis, coquite;
& quod elixabitis, elixate: quicquid
verò abundaverit, ſeponite vobiſmet
in cuſtodia uſque ad mane.*

ירושלמי תרגום יונתן בן עוזיאל

וינחו ואצנעו יתיה עד צפרא היכמא דפקיד משה ולא סרי וריחשא לא הות 24
ביה : ויאמר ואמר משה אכלוהי יומא דין ארום שבתא יומא דין קדם יי יומא 25
דין לא תשכחוניה בחקלא : ששת שיתא יומין תלקטוניה וביומא שביעאה 26
דהוא שבתא לא יהי ביה מנא נחית : ויהי והוה ביומא שביעאה נפקו מן 27
רשיעי עמא למלקוט מנא ולא אשכחו : ויאמר ואמר יי למשה עד אימת 28
אתון מסרבין למנטור פקודי ואורייתי : ראו חמון ארום יי יהב לכון ית שבתא 29
בגין כן הוא יהיב לכון ביום שתיתאה לחים לתרין יומין שרון גבר באתריה
ולא תטלטלון מדעם מרשותא לרשותא בר מארבעא גרמידי ולא יפוק אינש
מאתריה לטיילא לבר מתרין אלפין גרמידי ביומא שביעאה : וישבתו ונחו 30
עמא ביומא שביעאה : ויקראו וקרון 31
בית ישראל ית שמיה מנא והוא כבר
זרע כוסבר חיור וטעמיה כאשישיין
בדבש : ויאמר ואמר משה דין פתגמא דפקיד יי לאצנעא מלי עומרא מניה 32
למטרא לדריכון מן בגלל דיחמון דריא מסרבייא ית לחמא דאוכלית יתכון
במדברא בהנפקותי יתכון מארעא דמצרים : ויאמר ואמר משה לאהרן סב 33
צלוחית דפחר חדא והב תמן מלי עומרא מנא ואצנע יתיה קדם יי למטרא
לדריכון : כאשר היכמא דפקיד יי ית משה ואצנעיה אהרן קדם סהדותא 34
למטרא : ובני ובני ישראל אכלו ית מנא ארבעין שנין בחיוהי דמשה עד 35
מיתיהון לארעא מיתיבא ית מנא אכלו ארבעין יומין בתר מותיה עד דעברו
יורדנא ועלו לסייפי ארעא דכנען : והעמר ועמרא חד מן עשרא לתלת סאין 36
הוא :

ירושלמי 31 כזרע דכוסבר חיור
וטעמיה כשפוין בדבש :

יז

ויסעו ונטלו כל כנישתא דבני ישראל ממדברא דסין למטלניהון על מימרא דיי 1
ושרו ברפידים אתרא דבטילו אידיהון ממצוותא דאורייתא ואתיבשו מבועיא
ולא הוה מוי למשתי לעמא : וירב ונצו רשיעי עמא עם משה ואמרו הב לן 2
מוי ונשתי ואמר להון משה מה נצן אתון עמי ומה מנסן אתון קדם יי : ויצמא
וצחי תמן עמא למוי ואתרעם עמא על משה ואמר למא דנן אסיקתנא ממצרים 3
לקטלא יתנא וית בננא וית גיתנא בצחותא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et repoſuerunt ipſum uſque ad auroram, quemadmodum præceperat 24
Moſes: nec computruit, nec vermis erat in eo. Et dixit Moſes; 25
Comedite ipſum hodie, quoniam ſabbathum eſt hodie coram Domino:
die hoc non invenietis ipſum in agro. Sex diebus colligetis ipſum: 26
die autem ſeptimo, qui ſabbathum eſt, non deſcendet in eo Manna.
Accidit autem die ſeptimo, exierunt ex improbis populi ad colligendum 27
Manna: ſed non invenerunt. Et dixit Dominus Moſi, Quouſque 28
vos renuitis ſervare præcepta mea & legem meam. Videte; quoniam 29
dedit vobis Deus ſabbathum, propterea ipſe dedit vobis die ſexto
panem pro duobus diebus: manete quiſque in loco ſuo, neque migretis
ullo modo à ditione in ditionem, exceptis quatuor cubitis, &
ne exeat homo è loco ſuo ad ambulandum, ultra duo millia cubitorum
die ſeptimo. Et quieverunt populus die ſeptimo. Et vocârunt 30 31
domus Iſrael nomen ejus Manna:
& erat quaſi ſemen coriandri, album, & guſtus ejus inſtar placentarum
frixarum cum melle. Et 32
dixit Moſes; Hic eſt ſermo quem
præcepit Dominus, ut reponatis
plenum Gomer ex eo, ut ſervetur in generationes veſtras: ut videant
generationes rebelles panem, quo cibavi vos in deſerto, cum
eduxi vos è terra Ægypti. Et dixit Moſes Aaroni; Tolle vas unum 33
teſtaceum, & pone illic plenum Gomer Manna: & repone ipſum coram
Domino ut ſervetur in generationes veſtras. Quemadmodum 34
præcepit Dominus Moſi, ita repoſuit ipſum Aaron coram teſtimonio
in cuſtodiam. Filii autem Iſrael comederunt Manna quadraginta 35
annis in vita Moſis, donec veniſſent in terram habitationis: Manna
comederunt quadraginta diebus poſt mortem ipſius, donec tranſirent
Jordanem, & ingrederentur in extremitates terræ Canaan. Gomer 36
autem decima pars eſt trium ſatorum.

Hieroſ. 31. *Tanquam ſemen coriandri album. & guſtus ejus inſtar placentarum frixarum cum melle.*

CAP. XVII.

ET profecta eſt univerſa congregatio filiorum Iſrael ex deſerto Sin 1
per profectiones ſuas, juxta verbum Domini: & caſtrametati ſunt in
Rephidim, loco ubi otioſæ fuerunt manus eorum à præceptis legis,
itaque exaruerunt fontes, nec erant aquæ ad bibendum populo. Et 2
rixati ſunt improbi populi cum Moſe, & dixerunt; Da nobis aquas,
ut bibamus: quibus reſpondit Moſes; Quid rixamini vos mecum?
Quid vos tentatis coram Domino? Sitivitque ibi populus aquam, & 3
murmuravit populus contra Moſem: & dixit; Quid hoc aſcendere feciſtis
nos ex Ægypto, ad occidendum nos & filios noſtros & pecora
noſtra ſiti?

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* رها کردند اویرا تا آن بامداد چون آنچه بفرمود مشه و نه گندیده شد و کرم نه بود درو * گفت 24 25
مشه بخورید اویرا این روز که معطّل این روز : این روز نه یابید اویرا در دشت * شش روزها بر 26
چینید اویرا و در روز آن هفتمي معطّل نه باشد درو * بود در روز آن هفتمي بیرون 27
آمدند ازان [قوم] بر چیندن و نه یافتند * گفت [:] بمشه تا کي نا کام باشید بنگاه 28
داشتن فرمانهاي من و شریعتهاي من * ببینید که : بداد بشما آن معطّلي ابر همچنین 29
اودها بشما در روزي آن ششمي ناني دو روزه بنشینید مرد بجاي او نه بیرون آید مرد از
مقامي او در روزي آن هفتمي * معطّل شدند آن قوم در روز آن هفتمي * بخواندند خاندانی 30 31
یسرال مر نامي او منّا او چون تخمي گشنیز سفید و مزهي او چون زلبیا در عسل * گفت مشه 32
این آن سخن آنچه بفرمود : پري آن پیمانه ازو بنگاهداشت بعصرهاي شما بسبب ببینند مر آن
نان آنچه بخوراندم شمارا در بیابان در بیرون آوردني من شمارا از زمیني مصر * گفت مشه باهرن 33
بستان صراحي یکّه و بده آنجا پري آن پیمانه منّا و رها کن اویرا بپیش : بنگاه داشت
بعصرهاي شما * چون آنچه بفرمود : بمشه رها کرد اویرا اهرن بپیش آن گواه گرفت بنگاه 34
داشت * و پسراني یسرال بخوردند مر آن منّا چهل سال تا آمدن ایشان بزمیني نشستن مر آن منّا 35
بخوردند تا آمدني ایشان بکناري زمیني کنعن * و آن پیمانه ده یك آن قفیز او * 36

* فصل هفتدهم *

* منزل بر داشتند همه جماعتي پسراني یسرال از بیاباني سین بمنزلهاي ایشان ابر امري : فرود 1
آمدند در رفیدیم و نیست آب باهنجیدن آن قوم * خصومت کرد آن قوم اوازي مشه گفتند 2
بدهید بایما آب و بیاهنجیم گفت بایشان مشه چه خصومت کنید اوازي من چه آزمایش
کنید مر : * تشنه شد آنجا آن قوم باب لندش کرد آن قوم ابر مشه گفت چرا این بر 3
آوردي ایمارا از مصر بکشتن مرا و مر فرزنداني من و مر رمهي من در تشنگي *

Et ſepoſuerunt illud uſque ad mane, 24
quemadmodũ præceperat Moſheh:
neque fœtidum redditum eſt, neque
vermis fuit in eo. Dixitque *Moſheh;* 25
Comedite *illud hodie, quia ceſſatio*
eſt *hodie Domino: hodie non invenietis*
illud in agro. Sex diebus 26
colligetis illud: die verò ſeptimo ceſſatio,
non erit in eo. Fuit autem, *die* 27
ſeptimo egreſſi ſunt de populo ad colligendum,
& non invenerunt. Dixitque 28
Dominus ad Moſheh; Uſque
quò nolueritis cuſtodire præcepta
mea ac leges meas? Videte quòd Dominus 29
dedit vobis ceſſationem, propterea
ipſe dat vobis die ſexto panem
bidui: ſedete quiſque in loco
ſuo, ne egrediatur vir è loco ſuo in
die ſeptimo. Et *ceſſârunt populus* 30
die ſeptimo. Vocârunt autem *familia* 31
Iſrael nomen ejus Manna: eſt
ſicut ſemen coriandri, album: & ſapor
ejus tanquam lagani in melle.
Dixitque Moſheh, Hoc *eſt verbum* 32
quod præcepit Dominus; *Plenitudo*
menſuræ erit *ex eo ad cuſtodiam*
in ſecula veſtra, ut videant
panem quo cibavi vos in deſerto,
quando eduxi vos è terra Ægypti.
Et *dixit Moſheh ad Aharon; Tolle* 33
lagenam unam, & da illic plenitudinem
menſuræ Manna, & ſepone illud
coram Domino, ad cuſtodiam in
ſecula veſtra. Quemadmodum præceperat 34
Dominus ipſi Moſheh, ſepoſuit
illud Aharon coram Teſtimonio in
cuſtodiam. Porrò filii Iſrael comederunt 35
Manna quadraginta annis,
uſque in adventum ipſorũ in terram
reſidendi. Manna comederunt uſq; in
adventum ipſorum ad oram terræ
Chenaan. Menſura verò decima 36
pars modii eſt.

CAP. XVII.

M*Anſiones* itaque *removentes* 1
totus cœtus filiorum Iſrael à deſerto
Sin per manſiones ſuas juxta mandatum
Domini, devenerunt in Rephidim,
& non erat aqua populo ad bibendum.
Unde *jurgium fecit populus* 2
cum Moſheh, dicentes; Date nobis
aquam ut bibamus. Quibus reſpondit
Moſheh; Quid jurgium facitis
cum me? quid tentatis Dominum?
Sitibundus igitur *factus eſt ibi populus,* 3
propter aquam, murmuravitq; populus
contra Moſheh, dicens; Quare
hoc, extuliſti nos ex Ægypto, ad interficiendum
me & filios meos ac
greges meos ſiti?

ויצעק וצלי משה קדם יי למימר מה אעבד לעמא הדין תוב קליל
והינון רגמין יתי : ויאמר ואמר יי למשה עיבר קדם עמא ודבר עמך מסבי
ישראל וחוטרך דמחית ביה ית נהרא דבר בידך ואיזיל לך מן קדם
תורעמתהון : הנני האנא קאים קדמך תמן באתרא דתחמי רושם ריגלא
בחורב ותימחי ביה בטינר חוטרך ויפקון מניה מוי למישתי וישתון עמא ועבד
היכדין משה קדם סבי ישראל : ויקרא וקרא שמא דאתרא ההוא נסיונא
ומצותא בגין דנצו בני ישראל עם משה ובגין דנסיין קדם יי למימר
קושטא איקר שכינתא דיי שריא בינגא אין לא : ויבא ואתא עמלק מארע
דרומא ושוור בליליא ההוא אלף ושית מאה מילין ומן בגלל מצותא דהוה
ביני עשו וביני יעקב אתא ואגח קרבא עם ישראל ברפידים והוה נסיב וקטיל
גוברין מדבית דן דלא הוה עננא מקביל יתהון מן בגלל פולחנא נוכראה
די בינידון : ויאמר ואמר משה ליהושע בחר לנא גוברין גיברין ותקיפין
בפקודיא ונצחני קרבא ופוק מתחות ענני יקרא וסדר סדרי קרבא לקבל
משיריין עמלק מחר אנא קאים בצומא מעתד בזכוות אבהתא רישי עמא וזכוות
אימהתא דמתילן לגלימתא וחוטרא דאתעבידו ביה ניסין מן קדם יי בידי
ויעש ועבד יהושע היכמא דאמר ליה משה לאגחא קרבא בעמלק ומשה ואהרן
וחור סליקו לריש רמתא : והיה והוה 11
כד זקיף משה ידוי בצלו ומתגברין
דבית ישראל וכד הוה מנח ידוי מן
למצלייא ומתגברין דבית עמלק : וידי
12 וידוי דמשה הוו יקירין מן בגלל דעכב
קרבא למחר ולא אזדרז ביומא ההוא
לפורקנא דישראל ולא הוה יכיל למיזקפהון בצלו ומן דהוה צבי לסגפא
נפשיה נסיבו אבנא ושוו תחותוי ויתיב עילוה ואהרן וחור מסעדין לידוי מיכא
חד ומיכא חד והואה ידוי פריסן בהימנותא בצלו וצומא עד מטמוע שמשא:
ויחלש ותבר יהושע ית עמלק דקטע רישי גיבריא דעמיה על פום מימרא דיי
בקטילת סייפא : ויאמר ואמר יי 14
למשה כתוב דא דוכרנא בספר סביא
דמלקדמין ושוי פתגמיא האינון
במשמעיה דיהושע ארום ממחא אמחי
ית דוכרן עמלק מתחות שמייא : ויבן
ובנא משה מדבחא וקרא שמיה מימרא 15
דיי דין ניסא דילי דניסא דעבד אתרא
בגיני הוא : ויאמר ואמר ארום קיים 16
מימרא דיי בכורסי יקריה דהוא
במימריה יגיח קרבא בדבית עמלק
וישיצי יתהון לתלתי דריא מדרא דעלמא דין ומדרא דמשיחא ומדרא דעלמא דאת

ירושלמי 11 והוה כד זקיף מש
ידוי בצלו הוו בית ישראל מתג
וכד הוה מנע ידוי מלצלוי הוו בי
עמלק מתגברין ונפלין בסדרי קרבא
12 וידוי דמשה הוו זקפן בצלו :

ירושלמי 16 ואמר שבועה נפ
מתחות כורסי יקרא דרבון כל עלמא
יי מלכא קדמאה דעתיד למתב על
כורסיהון דמלכותיה דבני ישראל הוא
שאול בר קיש והוא יסדר סדרי קרבא
כל קביל דבית עמלק ויקטול יתהון
ומה דמשתיר מנהון ישיצון יתהון מרדכי
ואסתר יי במימריה אמר לשיצאה
דכרניה דעמלק לדרי דרין :

Et oravit Moſes coram Domino, dicendo; Quid faciam populo hu- 4
ic? rurſus minimo minus & ipſi lapidabunt me. Et dixit Dominus 5
Moſi; Tranſi coram populo, & accipe tecum de ſenioribus Iſrael:
& virgam tuam, qua percuſſiſti fluvium, accipe in manu tua, &
abi tibi à facie murmurationum eorum. Ecce ego ſto coram te ibi, 6
in loco in quo conſpicies veſtigium pedis in Horeb, & percuties
petram virgâ tuâ, & exibunt ex ea aquæ ad bibendum, & bibent
populus: & fecit ſic Moſes coram ſenioribus Iſrael. Et vocavit no- 7
men loci illius, Tentatio & contentio: eò quòd contenderunt filii
Iſrael cum Moſe, & tentaviſſent coram Domino, dicendo; An eſt
verum gloriam divinæ majeſtatis Dei habitare inter nos an non?
Et venit Amalek è terra auſtrali, & ſaltavit ea nocte mille & ſex- 8
centa milliaria: & propter litem quæ intercedebat inter Eſau & Jacob, venit & iniit prælium cum Iſraele in Rephidim, & accipiebat
& interficiebat viros domus Dan, eò quòd nubes non amplecteretur eos, propter idololatriam quæ inter eos vigebat. Et dixit Mo- 9
ſes Joſue; Elige nobis viros fortes & robuſtos in mandatis, qui victoriam adipiſcantur in bello; & exi de ſub nubibus gloriæ, & inſtrue
aciem è regione turmarum Amalek: cras ego ſtabo in jejunio paratus
in meritis patrum populi principum, & meritis matrum quæ aſſimilantur collibus, & virga qua facta ſunt miracula à facie Domini
in manu mea. Et fecit Joſue ſicut dixerat illi Moſes, ad conferen- 10
dum prælium contra Amalek: & Moſes & Aaron & Chur aſcenderunt in caput collis. Et factum eſt cùm levaret Moſes manus ſuas in 11
oratione, tum vincebant domus
Iſrael: cùm autem cohibebat manus ſuas ab oratione, tum vincebant domus Amalek. Porro ma- 12
nus Moſis erant graves, eò quòd
retardâſſet prælium in diem craſtinam, neque paratus eſſet eo die
in redemptionem Iſrael, neque
poterat erigere eas in oratione;
propterea autem quod volebat affligere animam ſuam, acceperunt lapidem & poſuerunt ſub eo, & ſedit ſuper ipſum: & Aaron & Chur ſuſtentabant manus ejus, hinc
unus, illinc alter; fueruntque manus ejus expanſæ cum firmitate in
oratione & jejunio uſque ad occaſum ſolis. Et fregit Joſue Amalek, 13
nam ſuccidit capita fortium populi ejus, juxta os ſermonis Domini,
occiſione gladii. Et dixit Dominus Moſi; Scribe hoc in memoriam 14
in libro ſeniorum priſcorum, &
pone hæc verba in auribus Joſue:
quoniam delendo delebo memoriam Amalek de ſub cœlo. Et ædi- 15
ficavit Moſes altare, & vocavit
nomen ejus, Sermo Domini hic
vexillum meum: quoniam *inquit*
ſignum quod fecit *hoc* loco propter me eſt. Et dixit; Quoniam 16
juravit ſermo Domini per ſolium
gloriæ ſuæ, quod ipſe ſermone
ſuo præliabitur contra eos qui ſunt
domus Amalek, & perdet eos in
tres generationes: à generatione hujus ſeculi, & ab ætate Meſſiæ, &
ab ætate ſeculi venturi.

Hieroſ. 11 *Et accidit cum levaret Moſes manus ſuas in oratione, erant fortiores domus Iſrael: quando autem prohibebat manus ſuas ab oratione erant domus Amalek vincentes, &* Iſraelitæ *cadentes acie belli.* 12 *Et manus Moſis fuerunt levatæ in oratione.*

Hieroſ. 16 *Et dixit; Juſjurandum exiit de ſub ſolio gloriæ Domini, omnis ſeculi Dei; Rex primus, qui ſeſſurus eſt ſuper ſolium regni filiorum Iſrael, eſt Saul filius Kis, qui inſtructâ acie adorſurus eſt domum Amalek, & interfecturus eſt eos: et quod reliquum erit ex eis perdet eos Mordochai et Eſther. Dominus ſermone ſuo dixit, ſe perditurum memoriam ipſius Amalek in ætates ætatum.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

4 * نمار کرد مشه بيي گفت چه کنم بقومي آن اين نيز اندك و سنگسار کنند مرا * گفت يي بمشه 5
بگذر بپيش آن قوم وبستان اوازي توازپيراني يسرال وعصاي تو آنچه بزدي درو مر آن
6 رود بستان در دستي تو وبروي * اينك من استيده بپيش تو آنجا ابر آن کمر درحرب وبزني
در کمر و بيرون آيند ازو آب و بياشامند آن قوم * کرد همچنين مشه بچشماني پيراني يسرال * بخواند 7
نامي آن جا مسّه و مريبه ابر خصومت پسراني يسرال و ابر آزمايش کردني ايشان [مر يي] گفتن ها هستا
8 يي درميان ايما اگر نه * بيامد عملق وکارزار کرد اوازي يسرال در رفيديم * گفت مشه بيهوشع 9
گزين کن بايما مردمان و بيرون رو و کارزار کن در عملق فردا من استاده ابر سري آن چکاد
وعصاي آن خداي در دستي من * کرد يهوشع چون آنچه گفت باو مشه بکارزار کردن در عملق 10
و مشه و اهرن و حور بر آمدند سري آن چکاد * و بود چون آنچه بلند کند مشه دستي او جبار 11
شود يسرال و چون آنچه رها کند دستي او جبار شود عملق * و دستهاي مشه گران بستاندند سنگ 12
و بنهادند فرود او و بنشست ابر او و اهرن و حور بگرفتند در دستهاي او از اين يکّه و از اين
يکّه بود دستهاي او استوار تا آمدن آن خورشيد * ضعيف کرد يهوشع مر عملق و مر قومي او 13
بتيغي شمشير * گفت يي بمشه بنويس اين ياد کرد در کتاب و بنه در حضوري يهوشع که محو کردن 14
محو کنم مر ياد کرد عملق از فرود آن آسمان * آبادان کرد [مشه] مذبح بخواند نامي او يي معجز 15
کننده‌ي من * گفت که قدرت ابر تختي جلالت کارزار بيي در عملق از عصر بعصر 16

Et *oravit Moſheh ad Dominum di-* 4
cens; Quid faciã populo huic? adhuc
paululum, & lapidabunt me. Dixit 5
Dominus ad Moſheh; Tranſi corã populo, & tolle tecum de ſenioribus Iſrael: virgam quoque tuam quâ percuſſiſti flumen, tolle in manu tua, & abi. En ego ſtaturus ſum coram te ibi 6
ſuper fornicem rupis *in Horeb, & percuties fornicem, et egredientur ex eo aquæ, & bibet populus. Fecitq; Moſheh ſic in oculis ſeniorum Iſrael.* Et 7
vocavit nomen loci, Maſſah et Meribah, propter jurgium filiorum Iſrael, & quòd tentâſſent Dominum, dicendo; An eſt Dominus in medio noſtrûm, necne? Venit autem *Amalec, & pu-* 8
gnavit cum Iſrael in Rephidim. Di- 9
*xit*que *Moſheh ad Jehoſhua; Selige nobis viros, & egredere et pugna cum Amalec: cras ego ſtaturus ſum ſuper verticem jugi, cum virga Dei in manu mea.* Et *fecit Jehoſhua quemad-* 10
modum dixerat ei Moſheh, pugnando cum Amalec: Moſheh autẽ, & Aharon, & Hur aſcenderunt verticem jugi. Fuitque, quum elevaret Mo- 11
ſheh manũ ſuam, prævalebat Iſrael: quando verò demittebat manũ ſuã, prævalebat Amalec. Porrò manibus 12
Moſheh gravib', acceperunt lapidẽ, ac poſuerunt ſubter eũ, et ſedit ſuper illum: Aharon verò et Hur tenebant manus ejus, hinc unus, & indè alter: & fuit utraque manus ejus firma uſque ad deſcenſum ſolis. Debilitavitq; 13
Jehoſhua ipſum Amalec & populum ejus mucrone gladii. Et *dixit Domi-* 14
nus ad Moſheh; Scribe hoc pro *memoriali in libro, et pone in præſentia Jehoſhua, quòd delendo delebo memoriale Amalec de ſubter cœlum. Et ædi-* 15
ficavit Moſheh altare, cujus nomen vocavit; Dominus eſt miraculorum operator meus. Dixitque, quòd per 16
potentiã ſuper thronum Majeſtatis, bellum Domino cum Amalec à ſeculo in ſeculum.

תרגום יונתן בן עוזיאל

ס ס ס
יח

1 וישמע יתרו ושמע יתרו אונוס מדין חמוי דמשה ית כל מאן דעבד יי למשה
ולישראל עמיה ארום אפיק יי ית ישראל ממצרים : ויקח ודבר יתרו חמוי 2
דמשה ית צפורה אנתתיה דמשה בתר דשלחה מלותיה כד הוה אזיל למצרים :
3 ואת שני וית תרין בנהא דשום חד גרשום ארום אמר דייר הויתי בארעא
4 נוכראה דלא דידי היא : ושם ושום חד אליעזר ארום אמר אלהא דאבא הוה
5 בסעדי ושיזבני מחרבא דפרעה : ויבא ואתא יתרו חמוי דמשה ובנוי דמשה
ואנתתיה לות משה למדברא דהוא שרי תמן סמיך לטוורא דאתגלי עלוי
6 יקרא דיי למשה מן שירויא : ויאמר ואמר למשה אנא חמוך יתרו אתי לוותך
לאתגיירא ואין לא תקביל יתי בגיני תקביל בגין אנתתך ותרין בנהא דעמה :
7 ויצא ונפק משה מתחות ענני יקרא לקדמות חמוי וסגיד ונשיק ליה וגייריה
8 ושאילו גבר לחבריה לשלם ואתו למשכן בית אולפנא : ויספר ותני משה
לחמוי ית כל מה דעבד יי לפרעה ולמצראי על עיסק ישראל ית כל עקתא
דאשכחתנון בארחא על ימא דסוף ובמרה וברפידים והיך אגח עמהון עמלק
9 ושיזבינון יי : ויחד ובדח יתרו על כל טבתא דעבד יי לישראל דיהב להון מנא
10 ובירא ודי שיזבינון מן ידא דמצראי : ויאמר ואמר יתרו בריך שמא דיי דשיזיב
יתכון מן ידא דמצראי ומן ידא דפרעה דשיזיב ית עמא מתחות מרוות מצראי :
11 עתה כדון חכימית ארום תקיף הוא יי על כל אלהיא ארום בפתגמא דארשיעו
מצראי למידן ית ישראל במיא עליהון הדר דינא לאיתדנא במיא : ויקח
12 ונסיב יתרו עלוון ונכסת קודשין קדם יי ואתא אהרן וכל סבי ישראל למיכול
13 לחמא עם חמוי דמשה קדם יי ומשה הוה קאי ומשמש קדמיהון : ויהי והוה
ביומא דבתר יומא דכפורי ויתיב משה למידן ית עמא וקם עמא קדם משה
14 מן צפרא עד רמשא : וירא וחמא חמוי דמשה ית כל דהוא טרח ועביד
לעמיה ואמר מה פתגמא הדין דאנת עביד לעמא מה דין אנת יתיב לבלחודך
15 למידון וכל עמא קיימין קדמך מן צפרא עד רמשא : ויאמר ואמר משה לחמוי
16 ארום אתיין לוותי עמא למתבוע אולפן מן קדם יי : כי יהיה ארום יהי להון
דינא אתאן לוותי ודייננא בין גברא ובין חבריה ומהודענא להון ית קיימיא
דיי וית אורייתיה :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

SECT. XVII.

CAPUT XVIII.

Et audivit Jethro princeps Madian ſocer Moſis quicquid fecerat 1
Dominus Moſi & Iſraeli populo ſuo: quod eduxiſſet Dominus Iſraelem
ex Ægypto. Et accepit Jethro ſocer Moſis Tſephoram uxorem Moſis, 2
poſtquam miſiſſet eam à ſe, cum proficiſceretur in Ægyptum. Et ambos 3
filios ejus: cujus unius nomen erat Gherſom, quoniam dicebat;
Incola fui in terra peregrina, quæ non mea eſt. Nomen autem alterius 4
Eliezer: quoniam dicebat; Deus patris mei fuit mihi auxilio, & eripuit
me à gladio Pharaonis. Venit ergò Jethro ſocer Moſis, unà cum filiis 5
Moſis & ejus uxore ad Moſem, in deſertum in quo habitabat,
juxta montem in quo revelata eſt gloria Dei Moſi à principio. Et 6
dixit Moſi; Ego ſocer tuus Jethro venio ad te, ut proſelytus fiam:
quod ſi tu nolis recipere me propter me, recipias me propter uxorem
tuam & duos filios ejus, qui cum ipſa ſunt. Et egreſſus eſt Moſes 7
de ſub nube gloriæ in occurſum ſoceri ſui, & incurvans ſe oſculatus
eſt eum, & proſelytum eum fecit: cúmque interrogaviſſent ſe
mutuò de pace, venerunt in tabernaculum domus doctrinæ. Et indicavit 8
Moſes ſocero ſuo quicquid feciſſet Dominus Pharaoni & Ægyptiis
propter Iſrael: omnem quoque anguſtiam quæ inveniſſet eos in
itinere, ad mare rubrum, & in Mara & Rephidim, & quomodo pugnâſſet
cum illis Amalek, & liberâſſet eos Dominus. Et exultavit Jethro pro 9
omni bono quod fecerat Dominus Iſraeli: quòd dediſſet illis manna &
puteum, & quod liberâſſet eos è manu Ægyptiorum. Et dixit Jethro; 10
Benedictum nomen Dei qui liberavit vos è manu Ægyptiorum, & è
manu Pharaonis: qui eripuit populum de imperio Ægyptiorum. Nunc 11
ſcio quòd fortis ſit Dominus ſupra omnes deos: quoniam qua in re
impiè egerunt Ægyptii, judicando Iſraelem aquis, ſuper eos reverſum
eſt judicium ut judicarentur aquis. Et accepit Jethro holocauſta & 12
oblationes ſanctas coram Domino: & venit Aaron & omnes ſeniores
Iſrael ad edendum panem cum ſocero Moſis coram Domino; Moſes
autem ſtabat & miniſtrabat coram eis. Accidit autem die qui ſequutus 13
eſt diem expiationum, ſedit Moſes ad judicandum populum: & ſtabat
populus ante Moſem, à mane ad veſperam. Et vidit ſocer Moſis 14
quæcunque laborabat, & faciebat pro populo ſuo: dixitque; Quænam
hæc eſt res quam tu facis populo? quare ſedes ſolus tu ad judicandum, &
univerſus populus ſtat coram te à mane uſque ad veſperam? Et dixit 15
Moſes ſocero ſuo; Quoniam veniunt ad me populus, ad quærendum
doctrinam à facie Domini. Cùm fuerit illis cauſa, veniunt ad me, & 16
judico inter virum & ſocium ejus: atque ita nota facio illis ſtatuta
Domini, & legem ejus.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

1 *فصل هشتدهم* * بشنويد يترو مهتري مدين خسور مشه مر همه آنچه بکرد خدا بمشه
2 و بيسرال قومي او كه بيرون آورد :: مر يسرال از مصر * بستاند يترو خسور مشه مر صفوره زني
3 مشه پسي فرستادن آن * و مر دو پسراني او آنچه نامي آن يكّه جرشم كه گفت غريب بودم در زميني
4 بيگانه * و نامي آن يكّه اليعزر كه خداي پدري من درياري من و خلاص كرد مرا از شمشيري
5 فرعه * بيامد يترو خسور مشه و پسراني او و زني او بمشه بآن بيابان آنچه او فرود آيا آنجا كوه آن
6 خداي * گفت بمشه من خسوري تو يترو بيامد بتو و زني تو و دو پسراني آن اوازي آن *
7 * بيرون آمد مشه بپذيرهي خسوري او سجود كرد و بوسه داد باو بپرسيدند مرد بياري او
8 بسلامتي بيامدند بآن خيمه * حكايت كرد مشه بخسوري او مر همه آنچه بكرد :: بفرعه
و بمصريان ابر سبب يسرال مر همه دشخواري آنچه بيافت ايشانرا درراه و خلاص كرد ايشانرا
9 خدا * شادي كرد يترو ابر همه آن نيكوئي آنچه بكرد :: بيسرال آنچه خلاص كرد اويرا از
10 دستي مصريان * گفت يترو آفرين است :: آنچه خلاص كرد شمارا از دستي مصريان و از دستي فرعه
11 آنچه خلاص كرد مر آن قوم از فرود رحمتي مصريان * اكنون دانستم كه بزرگ است :: از همه آن
12 معبودان كه در سخن آنچه شوخي كردند ابر ايشان * بستاند يترو خسوري مشه قربان
و ذبحها بخدا بيامد اهرن و همه پيراني يسرال بخوردني نان اوازي خسوري مشه بپيش آن خدا *
13 * بود از ديگر روز بنشست مشه بحكم كردن مر آن قوم بياستاد آن قوم ابر مشه از آن بامداد تا آن
14 ايوار * بديد خسوري مشه مر همه آنچه او كنا بقوم گفت چه آن سخن آن اين آنچه تو كنا بقوم چه
15 معني تو نشينا بتنهائي تو و همه آن قوم استاده ابر تو از بامداد تا ايوار * گفت مشه بخسوري
16 او كه بيايد بمن آن قوم بطلب كردني خدا * كه باشد بايشان سخن آيان بمن و حكم كنم
مياني مرد و مياني ياري او و بدانانم مر رسمهاي خدا و مر شريعتهاي او *

CAP. XVIII.

Audivit autem *Jethro princeps* 1
Midjan ſocer Moſheh, omne quod fecerat Dominus ipſi Moſheh et Iſrael
populo ſuo, quòd eduxiſſet Dominus
*Iſrael ex Ægypto. Tulit*que *Jethro* 2
ſocer Moſheh Sipporah uxorem
Moſheh poſt dimiſſionem ejus. Et 3
duos filios ejus: quorum nomen uniꝰ,
Gerſhom, quia dixit; Peregrinus fui
in terra aliena. Et nomen alterius, 4
Eliezer: quia Deus patris mei in auxilium
meum, & ſalvavit me à gladio
Pharoh. Pervenit autem *Jethro* 5
ſocer Moſheh, & filii ejus & uxor
ejus, ad Moſheh in deſertum ubi ipſe
reſidebat, ad *Montem Dei.* Et *dixit* 6
ad Moſheh; Ego ſocer tuus Jethro, venit
ad te etiam uxor tua, duoque filii
*ejus cum illa. Egreſſuſ*que *Moſheh* 7
in occurſum ſoceri ſui, reverentiam
exhibuit et oſculum dedit ei: & poſtquam
interrogâſſent vir ſociũ ſuũ de
pace, venerunt in tentorium. Et *narravit* 8
Moſheh ſocero ſuo omne quod
fecerat Dominus ipſi Pharoh & Ægyptiis
*propter Iſrael, omnem*que *difficultatem*
quæ inveniſſet eos in via,
at liberaviſſet eos Deus. Lætatuſque 9
eſt Ithro de omni bono quod fecerat
Dominus Iſraeli, quem eripuit è manu
*Ægyptiorum. Dixit*que *Jethro;* 10
Benedictus eſt Dominus, qui eripuit
vos de manu Ægyptiorũ & de manu
Pharoh, qui eripuit populum ſuum
de ſubter oppreſſionem Ægyptiorum.
Nunc cognovi quòd magnus eſt Dominus 11
præ omnibus numinibus: qui,
ipſâ re in qua impudentiam commiſerunt
in eos, perdidit ipſos. Et 12
accepit Jethro ſocer Moſheh oblationem
& victimas Deo: poſtea *venit*
Aharon & omnes ſeniores Iſrael, ad
comedendum panem cum ſocero Moſheh
coram Deo. Fuit altero die, ſedente 13
Moſheh ad judicandum populum,
ſtetit populus juxta Moſheh à
mane uſque ad veſperam: Tum videns 14
ſocer Moſheh omne quod ipſe
faciebat populo, dixit; Quid eſt hoc
quod tu facis populo? quâ ratione tu
ſedes ſolus per teipſum, & univerſus
populus ſtat juxta te à mane uſque
ad veſperam? Reſpondit Moſheh 15
ſocero ſuo; Quia venit ad me
populus ad interrogandum Deum.
Cùm fuerit illis negotium, venit 16
ad me, & dijudico inter virum &
ſocium ejus, atque innoteſcere facio
ſtatuta Dei, & leges ejus.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

ויאמר ואמר חמוי דמשה ליה לא תקין פתגמא דאנת עביד : נבל חבר
מיתר תינתר אוף אנת אוף אהרן ובנוי וסביא דעמך ארום יקיר מינך פתגמא
לא תיכול למעבדיה בלחודך : עתה כדון קביל מיני אימלכינך ויהי מימרא
דיי בסעדך הוי אנת לעמא תבע אולפן מן קדם יי ותייתי אנת ית פתגמא
דילהון קדם יי : והזהרת ותזהר יתהון ית קימיא וית אורייתא ותהודע להון
ית צלותא דייצלון בבית כנישתהון וית אורחא דיבקרון למרעין ודיהכון
למיקבור מתיא ולמיגמול בה חיסדא וית עובדא ושורת דינא ודיעבדון
מלגוו לשורתא לרשיעין : ואתה ואנת ברור מכל עמא גיברי חילא
דחליא דיי גוברין דקשוט דסנן לקבלא ממון שיקרא ותמני עליהון רבני
אלפין רבני מאוותא רבני חומשין רבני עשורייתא : ושפטו וידינון ית עמא
בכל עידן ויהי כל פתגם רב ייתון לוותך וכל פתגם קליל ידונון הינון
ויקילון מן מטול דעלך ויסוברון עמך : אם אין ית פתגמא הדין תעביד
דתיהי פני מן דינא ויפקידינך יי פקודיא ותיכול למיקם למשמעהון ואוף אהרן
ובנוי וכל סביא דעמא הדין על אתר בי דינהון ייתון בשלם : וישמע
וקביל משה למימר חמוי ועבד כל דאמר : ויבחר ובחר משה גיברי חילא
מכל ישראל ומני יתהון רישין על עמא רבני אלפין שית מאה רבני מאוותא
שית אלפין רבני חומשין תריסר אלפין ורבני עשורייתא שית רבוון : וישפטו
והוון דיינין ית עמא בכל עידן ית פתגם קשי מייתין לוות משה וכל
פתגם קליל דיינין הינון : וישלח ופטר משה ית חמוי ואזל ליה לגיירא
כל בני ארעיה :

יט

בחדש השלישי בירחא תליתאה לאפקות בני ישראל מארעא דמצרים ביומא
הדין בחד לירחא אתו למדברא דסיני : ויסעו ונטלו מרפידים ואתו למדברא
דסיני ושרו במדברא ושרא תמן ישראל
בלב מייחד כל קביל טוורא : ומשה
ומשה סליק ביומא תניינא לריש טוורא 3
וקרא ליה יי מן טוורא למימר כדנא
תימר לנשיא דבית יעקב ותתני לבית
ישראל :

ירושלמי 3 ומשה סליק למתבע
אולפן מן קדם יי וקדם ליה דבירא
דיי מן טורא למימר כדנן תימר לאנשי
ביתיה דיעקב ותתנו אולפן לכנשתהון
דבני ישראל :

Et dixit ſocer Moſis ipſi; Non eſt recta res quam tu facis. Marce- 17
ſcendo marceſces etiam tu, etiam Aharon, & filii ejus, & ſenes qui tecum 18
ſunt: quoniam gravior eſt res, quam ut poſſis facere ſolus tu. Nunc 19
audi me, & conſilium dabo tibi, & erit ſermo Domini tibi auxilio:
eſto tu populo quærens doctrinam à facie Domini, & adduces tu eorum
litem coram Domino. Admoneas quoque eos de ſtatutis & le- 20
gibus: notámque facias eis orationem quam orabunt in ſynagoga
ſua, & modus quo viſitabunt ægrotos, & quo ibunt ad ſepeliendum
mortuos, & ad retribuendum beneficentiam, & omne opus & ordinem
judicii, & quid facient intra ordinem impiis. Tu autem eli- 21
ge ex univerſo populo viros fortes timentes Domini, viros veritatis,
qui odio habeant receptionem pecuniæ falſitatis: & præficies
ſuper eos tribunos, centuriones, quinquagenarios, & decuriones. Et 22
judicabunt populum omni tempore; eritque ut omnem rem magnam
referant ad te, & omnem rem parvam judicabunt ipſi: & levabunt
de onere quod ſuper te, & portabunt tecum. Si hanc rem feceris 23
ut immunis ſis à judicio, & mandârit tibi Dominus præcepta, tum
poteris ſtare ad auditum eorum: & etiam Aaron, & filii ejus, &
omnes ſenes populi hujus ad locum domus judicii ſui venient in pace.
Et auſcultavit Moſes ſermoni ſoceri ſui: & fecit quicquid dixe- 24
rat. Et elegit Moſes viros roboris ex omni Iſrael, & præfecit eos 25
capita ſuper populum: tribunos ſexcentos, centuriones ſex millia,
quinquagenarios duodecim millia, decuriones ſex myriadas. Et judi- 26
cabant populum omni tempore: cauſam difficilem afferebant ad Mo-
ſem, & omnem rem levem judicabant ipſi. Et dimiſit Moſes ſoce- 27
rum ſuum: & abiit ſibi ad proſelytos faciendos omnes filios terræ ſuæ.

CAP. XIX.

MEnſe tertio exitus filiorum Iſrael è terra Ægypti, ipſa die, pri- 1
ma die menſis venerunt in deſertum Sinai. Nam profecti ex Rephi-
dim venerunt in deſertum Sinai & caſtrametati ſunt in deſerto: & 2
habitavit ibi Iſrael corde unito è
regione montis. Moſes autem 3
aſcendit die ſecundo in montis
cacumen: & vocavit ipſum Dominus
ex monte dicendo; Sic dices
mulieribus domus Jacob, &
indicabis domui Iſrael.

Hieroſ. 3. *Moſes autem aſcendit ad quærendum doctrinam à facie Domini: & antevertit illum ſermo Domini ex monte, dicendo; Sic dices hominibus domus Jacob, & indicabunt doctrinam congregationi filiorum Iſrael.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

17 * گفت خسوري مشه باو نه نيك است آن سخن آنچه تو كنا * عاجز شدن عاجز شوي نيز
18 تو نيز آن قوم آنچه اوازي تو كه گران آن از تو آن سخن نه تواني كردن اويرا بتنهايي تو *
19 * اكنون بشنو گفتاري من تدبير آموزم ترا وباشد خدا اوازي تو باش تو بقوم مقابل آن
20 خدا و بياوري تو مر آن سخنها بآن خدا * واحتراس فرمايي ايشانرا مر آن رسمها و مر آن شريعتها
21 ومعلوم گرداني بايشان مر آن راه برويند دران ومر آن كاري آنچه بكنند * گزين كني از آن
قوم مردماني هنري ترسيده گاراني خدا مردماني حق دشمن داراني طمع وبنهي ابر ايشان اميراني
22 هزاران اميراني صدها و اميراني پنجاهها واميراني دهها * وحكم كنند مر آن قوم در همه وقت
وباشد همه آن سخن آن بزرگ بياورند بتو وهمه سخني آن خرد حكم كنند ايشان وسبك شود از
23 بالاي تو وبر دارند اوازي تو * اگر مر آن سخن آن اين بكني وبفرمايد ترا خدا بتواني استادن
24 ونيز همه قوم آن اين ابر جاي او بيايد در سلامت * بشنويد مشه بامر خسور او [وبكرد همه
25 آنچه گفت * گزين كرد مشه مردماني هنري از همه يسرال بداد ايشانرا سروران ابر
26 آن قوم اميراني هزارها اميراني صدها اميراني پنجاهها و اميراني دهها * وحكم كنند مر
قوم در همه وقت مر آن سخن آن سخت بياورند بمشه وهمه آن سخن خرد حكم
27 كنند ايشان * بفرستاد مشه مر خسور او برفت باو بزميني او *

* فصل نوزدهم *

1 * در ماهي آن سيمي ببيرون آمدن پسراني
2 يسرال از زميني مصر در روزي آن اين بيامدند بياباني سيني * منزل بر داشتند از رفيديم
3 بيامدند بياباني سيني فرود آمدند در بيابان فرود آمد آنجا يسرال مقابل آن كوه * ومشه
بر آمد بآن خدا بخواند باو :: از آن كوه بگفتن همچنين گويي بخانداني يسرال وآگاه
كني بپسراني يسرال *

Dixit ſocer Moſheb ad eum; Haud 17
bonum eſt quod facis. Defatigando 18
defatigaberis, etiam tu, etiam populus qui tecum: nam gravius eſt viribus tuis negotium, non potes facere illud ſolus per teipſum. Nunc ita- 19
que *audi ſermonem meum, & conſilium docebo te, eritque Deus tecum: eſto tu pro populo coram Deo, et refer tu res ad Deum: Et cuſtodiam* 20
injunge eis ſtatutorum & legum, & notam facito eis viā quā ambulent, & opus quod faciant. Elige autem 21
è populo viros virtutis, timentes Deum, viros veritatis, odio habentes avaritiam: & pone ſuper illos principes millium, principes centum, & principes quinquaginta, & principes decem: Et judicent populum 22
omni tempore: eritque, omnem rem magnam referent ad te: omnem verò rem parvam judicabunt ipſi: & allevabitur de ſuper te cùm ſuſtulerint
tecum. Si rem iſtam feceris, & præ- 23
ceperit tibi Deus, poteris ſtare, & etiam totus populus iſte ad locum ſuum veniet in pace. Auſcultavit 24
itaque *Moſheb mandato ſoceri ſui, fecitque omne quod dixit.* Et *dele-* 25
git Moſheb viros virtutis ex omni Iſrael, quos dedit in *principes ſuper populum, principes millium, principes centum, principes quinquaginta, & principes decem: Et* 26
*judicabant populum omni tempore: negotium arduum referebant ad Moſheb, omnem verò rem parvam judicabant ipſi. Dimiſit*que *Mo-* 27
ſheb ſocerum ſuum, & abiit ſibi ad terram ſuam.

CAP. XIX.

M*Enſe tertio, in egreſſu filiorum* 1
Iſrael de terra Ægypti, die ipſo venerunt in *deſertum Sinai. Manſiones* 2
enim *moventes de Rephîdim, venerunt* in *deſertum Sinai, & reſederunt*
in deſerto: reſedit inquam *ibi Iſrael ex oppoſito montis. Moſheb au-* 3
tem aſcendit ad Deum: vocaverat enim *eum Dominus de monte, dicendo; Sic dices familiæ Iſrael. & annuntiabis filiis Iſrael,*

אתם 4 אתון חמיתון מה די עבדית למצראי וטענית יתכון על ענני הי כעל גדפי נשרין מן פילוסין ואובילית יתכון לאתר בית מוקדשא למעבד תמן פסחא ובההוא ליליא אתיבית יתכון לפילוסין ומתמן קריבית יתכון לאולפן אורייתי : ועתה 5 וכדון אין קבלא תקבלון למימרי ותנטרון ית קיימי ותהון קדמי חביבין מכל עממיא דעל אפי ארעא : ואתם 6 ואתון תהון קדמי מלכין קטירי כלילא וכהנין משמשין ועם קדיש אלין פתגמיא דתמליל עם בני ישראל : ויבא 7 ואתא משה ביומא ההוא וקרא לסבי עמא וסדר קדמיהון ית כל פתגמיא האלין דפקדיה יי : ויענו 8 ואתיבו כל עמא כחדא ואמרו כל דמליל יי נעביד ואתיב משה ית פתגמי עמא קדם יי : ויאמר 9 ואמר יי למשה ביומא תליתאה הא אנא מתגלי עלך בעיבא דענן יקרא מן בגלל דישמעון עמא במללותי עמך ואוף בך יהימנון לעלם ותני משה ית פתגמי עמא קדם יי : ויאמר 10 ואמר יי למשה ביומא רביעאה איזיל לות עמא ותזמינינון יומא דין ויומחרא ויחוורון לבושיהון : והיו 11 ויהון זמינין ליומא תליתאה ארום ביומא תליתאה יתגלי יי לעיני כל עמא על טורא דסיני : והגבלת 12 ותתחים ית עמא ויקומון חזור חזור לטורא למימר הוו זהירין מלמיסק בהר ולמיקרב בסייפיה כל דיקרב בטוורא אתקטלא יתקטל : לא תנע 13 לא תקרב ביה ידא ארום יתרגמא יתרגם באבנא ברדא או גירין דאישא ידרקון ביה אין בעירא אין אינשא לא יתקיים ברם במיגד קל שופרא הינון מרשן למיסק בטורא : וירד 14 ונחת משה ביומא ההוא לות עמא וזמין ית עמא וחוורו לבושיהון : ויאמר 15 ואמר לעמא הוו זמינין לתלתי יומין לא תקרבון לתשמיש דערים :

4 אתון חמיתון ית מה דאפרעית מן מצראי וסבלית יתכון על ענני קלילין היך על כנפי נשרין וקריבית יתכון לאולפן אוריתי : 5 וכדו אם משמע תשמעון בקל מימרי ותטרון ית קימי ותהוון לשמי לעם אוחרן וחביבין היך סגולה מן כל אומיא ארום לשמא דיי היא כל ארעא : 6 ואתון תהוון לשמי מלכין וכהנין ואומא קדישא אלין דבריא די תמלל : 7 ואתא משה וקרא לחכימיא דישראל וסדר קדמיהון ית כל דבריא האלין דפקד יתיה מימרא דיי : 8 ועניין כל עמא כחדא בלבהון שלימה ואמרו כל די מליל מימרא דיי נעבד וחזר משה ית פתגמי עמא בצלו קדם יי : 9 ואמר מימרא דיי למשה הא מימרי מתגלי עלך בעביא דעננא מן בגלל ישמעון עמא במללותי עמך ולחוד בך מלי נבואתך משה עבדי יהימנון לעלם ותני משה ית פתגמי עמא בצלו קדם יי : 13 לא תקרב ביה יד אנש ארום מתרגמא יתרגים או גירי דאשא יתקשטון ביה אי בעיר אי גבר לא יחי במתקעה דשפרא אנון יסקון לטורא :

ירושלמי 15 ואמר לעמא הוו מזמנין לתלתא יומין לא תקרבון לתשמיש דערסא :

Vos vidiſtis quid fecerim Ægyptiis : 4 & geſtavi vos ſuper nubes tanquam ſuper alas aquilarum à Peluſio, & adduxi vos ad locum domus ſanctuarii, ad celebrandum ibi Peſach, & eadem nocte reduxi vos Peluſium, & inde accedere feci vos ad doctrinam legis meæ. Nunc ergo 5 ſi acquieſcendo acquieveritis ſermoni meo, & cuſtodieritis pactum meum, tum eritis coram me dilecti præ omnibus populis qui ſunt ſuper faciem univerſæ terræ. Et 6 vos eritis coram me reges redimiti coronam, & ſacerdotes miniſtrantes, & populus ſanctus : hæc ſunt verba quæ loquêris cum filiis Iſrael. Et venit Moſes eo die, & vocavit 7 ſeniores populi : & ordinavit coram illis omnia verba iſta, quæ præceperat illi Dominus. Et reſpon- 8 derunt univerſus populus ſimul, & dixerunt ; Quicquid loquutus eſt Dominus faciemus : & retulit Moſes verba populi coram Domino. Et 9 dixit Dominus Moſi ; Die tertio ecce ego revelabo me tibi in denſitate nubis glorioſæ, ut intelligant populus cum loquar tecum, & etiam tibi credant in ſeculum : & renuntiavit Moſes verba populi coram Domino. Et dixit Dominus Moſi 10 die quarto ; Ito ad populum, & præparabis eos hodie & die craſtina, ut lavent veſtimenta ſua. Sintque 11 parati in diem tertium : quoniam die tertio revelabit ſe Dominus in oculis univerſi populi ſuper montem Sinai. Et limites conſtitues 12 populo, ut ſtent per circuitum montis, dicendo ; Cavete ne aſcendatis in montem, & ne accedatis ad fines ejus : Quiſquis acceſſerit ad montem interficiendo interficietur. Non tangat eum manus, quoniam lapi- 13 dando lapidabitur lapide grandinis, aut ſagittæ ignis ſpargentur in eum ; ſive beſtia ſive vir non vivet : verum cum intendetur vox cornu ipſi poterunt aſcendere in montem. Et deſcendit Moſes eo die ad po- 14 pulum : & præparavit populum, & candidas fecerunt veſtes ſuas. Et dixit populo ; Eſtote parati 15 poſt tres dies : ne accedatis ad concubitum lecti.

Hier. 4. *Vos vidiſtis quomodo ultionem ſumpſerim de Ægyptiis, & portaverim vos ſuper nubes leves veluti ſuper alas aquilarum, & adjunxerim vos doctrinæ legis meæ. 5. Jam ſi audiendo audiveritis vocem ſermonis mei, & cuſtodieritis pactum meum, & eritis nomini meo in populum alium, tum dilecti eritis veluti peculium præ omnibus populis ; quoniam nomini Domini eſt univerſa terra. 6. Vos autem eritis nomini meo reges & ſacerdotes, & populus ſanctus : hæc ſunt verba quæ loqueris. 7. Et venit Moſes, & vocavit ſapientes Iſrael : & diſpoſuit coram illis omnia verba iſta, quæ præceperat illi ſermo Domini. 8. Et reſponderunt tot⁹ populus ſimul corde ſuo integro, & dixerunt ; Quicquid loquutus eſt ſermo Domini faciemus : & retulit Moſes verba populi in oratione coram Domino. 9. Et dixit ſermo Domini Moſi ; Ecce ſermo meus revelabitur tibi in denſitate nubis, ut intelligant populus cum loquar tecum, & etiam tibi, verbis prophetiæ tuæ Moſes ſerve mi, credent in ſeculum : & indicavit Moſes verba populi in oratione coram Domino. 13. Non tangat eum manus hominis, quoniam lapidando lapidabitur, aut ſagittæ ignis volabunt in eum. ſive beſtia ſive vir ſit : in clangore cornu ipſi aſcendent in montem.*

Hierſ. 15. *Et dixit populo ; Eſtote parati poſt tres dies : & ne accedatis ad concubitum lecti.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

4 * شما بديديد آنچه بكردم بمصريان برداشتم شمارا ابر بالهاي سيمرغان بياوردم شمارا بمن
5 * ولكنون اگر شنويدن بشنويد در امري من ونگاهي داريد مر شرطي من وباشيد بمن
6 گزيده از همه قومها كه بمن همه آن زمين * وشما باشيد بمن پادشاهي بزرگان وقوم خاص
7 ايشان آن سخنها آنچه سخن گويي بپسراني يسرال * بيامد مشه بخواند بپيراني آن قوم
8 شرح كرد بپيش ايشان مر همه آن سخنهاي آن ايشان آنچه بفرمود اويرا : * جواب دادند همه قوم
9 يك جا وگفتند همه آنچه سخن گفت : بكنيم باز گرداند مشه مر سخنهاي آن قوم بيي : * گفت : بمشه
اينك من آيا بتو در ستبري آن ابر در سبب بشنود آن قوم در سخن گفتني من اواري تو
10 ونيز در تو باور كنند بجاويد آگاه كرد مشه مر سخنهاي آن قوم بيي : * گفت : بمشه برو بآن
11 قوم وخاص كني ايشانرا اين روز وفردا وبشويند جامهاي ايشان * وباشند آراستگان بروزي
آن سيمي كه در روزي آن سيمي فرود آيد : بچشم ديدي همه آن قوم ابر كوهي
12 سيني * وحد نهي مر آن قوم گرداگرد بگفتن نگاهداشت كنيد بشما بر آمدن در
13 كوه و رسيدن دركناري او همه آن رسا در كوه مردن بميرد * نه رسد درو دست كه سنگ
انداختن سنگ انداخته شود يا تير انداختن تير انداخته شود اگر چهارپا اگر مرد
14 نه زيد در كشيدن آن شوفار ايشان برآيند در كوه * فرود آمد مشه ازان كوه بآن قوم
15 خاص كرد مر آن قوم بشستند جامهاي ايشان * گفت بآن قوم باشيد آراستگان بسه
روزها نه نزديك شويد بزن *

Vos vidiſtis quod fecerim Ægyptiis, 4 & quomodo *tulerim vos ſuper alas gryphum, & adduxerim vos ad me. Nunc ergò ſi auſcultando auſculta-* 5 *veritis mandato meo, & cuſtodieritis pactum meum, tum eritis mihi electi præ omnib⁹ populis : quia mihi* eſt *univerſa terra. Vóſque eritis* 6 *mihi regnum magnatum, & populus ſanctus : hæc ſunt verba quæ loquêris ad filios Iſrael. Veniens* igitur *Mo-* 7 *ſheh, vocavit ſeniores populi, declaravitque coram eis omnia verba iſta, quæ præceperat ei Dominus. Reſponſum dederunt omnis populus* 8 *pariter, & dixerunt ; Omne quod locutus eſt Dominus, faciemus.* Et *retulit Moſheh verba populi ad Dominum. Dixitque Dominus ad Mo-* 9 *ſheh ; En ego venio ad te in denſitate nubis, ut audiat populus cùm collocutus fuero tecum, & etiam in te credant in æternum.* Nota enim *feciſſet Moſheh verba populi Domino. Dixit* quoque *Dominus ad Mo-* 10 *ſheh ; Ito ad populum, et ſanctifica illos hodiè & cras, lavéntque veſtimenta ſua. Et ſint præparati in* 11 *diem tertium : quia die tertiâ deſcendet Dominus in conſpectu oculorum totius populi, ſuper montem Sinai. Et terminum pones populo circum-* 12 *circa, dicendo ; Cuſtodiam adhibete vobis* non *aſcendere ad montem & accedere ad oram ejus : omnis accedens ad montē, morte morietur. Haud* 13 *accedet ad eum manus, quin lapides conjiciendo lapidibus obruetur, vel ſagittas jaculando ſagittis conficietur : ſive quadrupes, ſive homo, non vivet. Cùm protraxerit buccina, ipſi aſcendent in montem. Deſcen-* 14 *dens* autem *Moſheh è monte ad populum, ſanctificavit populum, & laverunt veſtimenta ſua. Dixitq;* 15 *ad populum ; Eſtote parati ad tres dies : ne appropinquate mulieri.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

ויהי והוה ביומא תליתאה בשיתא בירחא בעידוני צפרא והוה קלין דרעים וברקי
ועננא תקיף קטיר על טורא וקל שופרא תקיף לחדא וזע כל עמא די במשריתא:
ויוצא ואנפיק משה ית עמא לקדמות שכינתא דיי מן משריתא ומן יד תלש מארי
עלמא ית טורא וזקפיה באירא והוה זייג הי כאספקלריא ואיתעתדו תחות
טורא: והר סיני וטורא דסיני תנין 18
כוליה מן בגלל דארכין ליה שמיא
ואתגלי עלוי באישא מצלהבא וסליק
קוטריה הי כקוטרא דאתונא וזע כל

ירושלמי 18 וטורא דסיני עטר כולי
מן קדם דאתגלי עלוי יקר שכינתא
בשלהבא דאשתא:

טורא לחדא: ויהי והוה קל שופרא אזיל ותקיף לחדא משה הוה ממלל ומן
קדם יי הוה מתעני בקל נעים ומשבח ונעימתא מליא: וירד ה' ואתגלי יי על
טורא דסיני על ריש טורא וקרא יי למשה לריש טורא וסליק משה: ויאמר
ואמר יי למשה חות אסהיד בעמא דלמא 21
יכוונון קדם יי לאסתכלא ויפיל מנהון
רב דבהון: וגם ואוף כהניא דקריבין 22

ירושלמי 21 ויפול מנהון אוכלו
סגיין:

לשמשא קדם יי יתקדשון דלמא יקטול בהון יי: ויאמר ואמר משה קדם יי לא
יכלון עמא למיסק לטורא דסיני ארום אנת אסהידת בנא למימר תחים ית טורא
וקדשוהי: ויאמר ואמר ליה יי איזל חות ותיסק אנת ואהרן עמך וכהניא ועמא
לא יכוונון למיסוק למסתכלא קדם יי
דלמא יקטול בהון: וירד ונחת משה מן 25
טורא לות עמא ואמר להון קרובו
קבילו אורייתא עם עשרתי דבריא:

ירושלמי 25 ונחת משה מן טורא
לעמא ואמר להון קריבו וקבילו עשר
דבריא:

כ

וידבר אלהים ומליל יי ית כל דביריא 1
האילין למימר: אנכי דבירא קדמאה כד 2
הוה נפיק מן פום קודשא יהי שמיה

ירושלמי 1 ומלל מימרא דיי ית
שבח דבריא האלין למימר:

מברך הי כזיקין והי כברקין והי כשלהובין דנור למפד דינור מן ימיניה ולמפד
דאישא מן שמאליה פרח וטייס באויר שמיא וחזר ומתחמי על משיריתהון דישראל
וחזר ומתחקק על לוחי קיימא דהוון יהיבין בכף ידוי דמשה ומתהפיך בהון מן סטר
לסטר ובכן צווח ואמר עמי בני ישראל אנא הוא יי אלהכון די פרקית ואפיקית
יתכון פריקין מן ארעא דמצראי מן בית שעבוד עבדיא: לא יהיה דבירא תניינא
כד הוה נפיק מן פום קודשא יהי שמיה מברך הי כזיקין והי כברקין והי כשלהובין
דנור למפד דנור מן ימיניה ולמפד דאישא מן שמאליה פרח וטייס באויר שמיא חזר
ומתחמי על משיריתהון דישראל וחזר ומתחקיק על לוחי קיימא ומתהפיך בהון מן
סטר לסטר ובכן הוה צווח ואמר עמי בית ישראל לא יהוי לך אלהא אוחרן בר מיני:
לא תעשה לא תעבדון לכון צלם וצורה וכל דמוי דבשמיא מלעיל ודי בארעא מלרע ודי במיא מלרע לארעא:

Et fuit die tertio ſexta menſis, tempore matutino, factæ ſunt voces tonitrui, & fulgura, & nubes fortis fumans ſuper montem, & vox tubæ fortis valde: ita ut commoveretur univerſus populus, qui in caſtris erat. 16 Et eduxit Moſes populum obviam divinæ præſentiæ Dei ex caſtris: & ſtatim eradicavit Dominus mundi montem, & levavit ipſum in aëra, & lucebat veluti ſpeculum, & ſteterunt ſub monte. 17 Porro mons Sinai fumabat totus, propterea quod inclinaverat ſibi cœlos, & manifeſtabat ſe ſuper eo in igne & flamma: & aſcendebat fumus ejus veluti fumus fornacis, & commovebatur totus mons valde. 18 Vox autem tubæ ibat & corroborabatur valde: Moſes loquebatur, & à facie Domini reſpondebatur, voce jucundâ laudabili & verbis dulcibus. 19 Et manifeſtavit ſe Dominus ſuper montem Sinai, in vertice montis: & vocavit Dominus Moſem ad montis verticem, & aſcendit Moſes. 20 Et dixit Dominus Moſi; Deſcende, obteſtare populum ne rectà procedant coram Domino ad contemplandum, & cadere faciat ex illis quam plurimos. 21 Et etiam ſacerdotes, qui appropinquant ut miniſtrent coram Domino ſanctificabuntur: ne fortè interficiat eos Dominus. 22 Et dixit Moſes coram Domino; Non poterunt populus aſcendere in montem Sinai: quoniam tu conteſtatus es nos, dicendo; Fac terminum monti, & ſanctifica ipſum. 23 Et dixit illi Dominus; Ito deſcende, deinde aſcendes tu & Aaron tecum: ſed ſacerdotes & populus non rectà procedant, ut aſcendant ad contemplandum coram Domino, ne interficiat eos. 24
Et deſcendit Moſes ex monte ad populum: & dixit illis; Accedite, audite legem cum decem verbis. 25

Hieroſ. 18. *Mons autem Sinai fumabat totus, propterea quòd revelata erat ſuper ipſo gloria divinæ majeſtatis Dei in flamma ignis.*

Hieroſ. 21. *Et cadant ex illis turmæ multæ.*

Hieroſ. 25. *Et deſcendit Moſes ex monte ad populum, & dixit illis; Accedite & accipite decem verba.*

CAP. XX.

Et loquutus eſt Dominus omnia verba iſta, dicendo: 1 Sermo primus cum exiit ex ore ſancti cujus nomen ſit benedictum, *erat* velut turbines, fulgura, & flammæ ignis, lampas ignis à dextra ejus, lampas item ignis à ſiniſtra ejus ferebatur, & volabat per aërem cœlorum, & redibat & oſtendebatur caſtris Iſraelitarum, & redibat & inſculptus erat ſuper tabulas fœderis, quæ datæ erant in manibus Moſis, & convertebatur in illis à latere in latus: tunc clamavit & dixit; Popule mi filii Iſrael, ego ſum Dñs Deus veſter, qui redemi & eduxi vos liberatos ex terra Ægypti, è domo ſervitutis ſervorum. 2 Sermo ſecundus cum exibat ex ore ſancti cujus nomen ſit benedictum, *erat* velut turbines, fulgura, & flammæ ignis, lampas ignis à dextra ejus, lampas item ignis à ſiniſtra ejus ferebatur & volabat per aërem cœlorum, & redibat & oſtendebatur caſtris Iſraelitarum, & redibat & inſculptus erat ſuper tabulas fœderis, quæ datæ erant in manibus Moſis, & convertebatur in illis à latere in latus. Tunc clamabat & dicebat; Popule mi domus Iſrael, ne ſit tibi Deus alius præter me. 3 Ne faciatis vobis imaginem, aut figuram, aut ullam ſimilitudinem eorum quæ ſunt in cœlo ſurſum, & quæ in terra deorſum, & quæ in aquis ſub terra. 4

Hieroſ. 1. *Et loquutus eſt ſermo Domini omnem laudem horum verborum, dicendo.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* بود در روزي آن سيمي در بودني آن بامداد بود آوازها وبرقيها وابري گران ابر آن 16
کوه وآوازي شوفار قوي بغايت بلرزيد همه آن قوم آنچه در لشکرگاه بيرون آورد مشه مر آن 17
قوم بپذيرهي آن خدا ازان لشکرگاه بياستادند در دامني آن کوه * وکوهي سيني دودگين 18
همهي او از پيش آنچه فرود آمد ابر او ײ در آتش بر آمد دودي او چون دودي آن داش
بلرزيد همه کوه بغايت * بود آوازي آن شوفار روا وقوي شوا بغايت مشه سخن گويد 19
وآن خدا جواب دهد اويرا در آواز * فرود آمد ײ ابر کوهي سيني بسري آن کوه بخواند 20
ײ بمشه بسري آن کوه بر آمد مشه * گفت ײ بمشه فرود شو وگواه گير در قوم تا نه 21
دليري کنند بײ بديدن وبيفتد ازو بسيار * ونيز آن کهنان آن نزديك شوان خاص 22
باشند تا نه رخنه کند در ايشان ײ * گفت مشه بײ نه توانند آن قوم ببر آمدن بکوهي 23
سيني که تو گواه گرفتي در ايما بگفتن حدّ نه مر آن کوه وخاص کن اويرا
* گفت باو ײ برو وفرود شو وبر آيي تو واهرن اوازي تو وآن کهنان وآن قوم نه 24
دليري کنند ببر آمدن بײ تا نه رخنه کند در ايشان * فرود شد مشه بآن قوم 25
وگفت بايشان * فصل بيستم * سخن گفت خدا مر همه آن 1
سخنهاي آن ايذان بگفتن * من ײ خداي تو آنچه بيرون آوردم ترا از زميني مصر از خانهي 2
بندگان * نه باشد بتو معبود ديگران ابر پيش من * نه کني بتو تراشش وهمه همانائي آنچه 3 4
در آسمان از بالا وآنچه در زمين فرود وآنچه در آب از فرود بزمين *

Et fuit die tertiâ cùm eſſet mane, fuerunt voces, & fulgura, & nubes gravis ſuper montem, & vox tubæ fortis valdè: tremuitq; omnis populus qui in caſtris. 16 *Et eduxit Moſheh populum in occurſum Dei è caſtris: ſteterúntque in lacinia montis.* 17 *Mons autem Sinai fumoſus erat totus ipſe, præ eo quòd deſcendiſſet ſuper eum Dominus in igne: aſcendebátque fumus ejus ſicut fumus fornacis, & tremuit totus mons vehementer.* 18 *Erátque vox buccinæ procedens, & invaleſcens admodũ, quum Moſheh loqueretur, & Deus reſponſum daret ei in voce.* 19 *Deſcenderat autem Dominus ſuper montem Sinai, ſuper caput montis: & vocavit Dominus Moſheh ad caput montis, aſcendítque Moſheh:* 20 *Cui dixit Dominus; Deſcende, & conteſtare populum, ut non audaciam perpetrent in Dominum videndo, & corruat ex eo multitudo.* 21 *Et etiam ſacerdotes appropinquantes ſancti ſint, ne rupturam faciat in eos Dominus.* 22 *Et dixit Moſheh ad Dominum; Non poterit populus aſcendere in montem Sinai, quia tu conteſtatus es nos, dicendo; Terminum ponito monti, & ſanctifica eum.* 23 *Dixit ei Dominus; Vade, & deſcende: poſteà aſcendes tu & Aharon tecum: ſacerdotes autem & populus ne audaciam committant aſcendendo ad Dominum, ne rupturam faciat in eos.* 24 *Deſcendítque Moſheh ad populum, & dixit eis hæc.* 25

CAP. XX.

LOcutúſque eſt Deus omnia verba iſta, dicendo; 1 *Ego ſum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti, de domo ſervorum.* 2 *Non erunt tibi dii alii coram me.* 3 *Non facies tibi ſculptile, & omnem ſimilitudinem quæ in cœlo ſurſum, & quæ in terra deorſum, & quæ in aqua ſubter terram:* 4

5 לא לא תסגדון להון ולא תפלחון קדמיהון ארום אנא יי אלהכון אלה קנאן
ופורען ומתפרע בקינאה מדכר חובי אבהת רשיען על בנין מרדין על דר
6 תליתאי ועל דר רביעאי לשנאי : ועשה ונטיר חסד וטיבו לאלפין דרין לרחמי
7 צדיקיא ולנטרי פקודיי ואורייתי : לא תשא עמי בית ישראל לא ישתבע חד מנכון
בשום מימריה דיי אלהכון על מגן ארום לא מזכי יי ביום דינא רבא ית כל מאן
8 דמשתבע בשמיה על מגן : זכור עמי בית ישראל הוון דכירין יומא דשבתא
9 למקדשא יתיה : ששת שיתא יומין תיפלחון ותעבדון כל עבידתיכון : ויומא
10 שביעאה שבא ונייח קדם יי אלהכון לא תעבדון כל עבידתא אתון ובניכון
11 ובנתיכון ועבדיכון ואמהותיכון וגיוריכון די בקרויכון : כי ארום בשיתא יומין ברא
יי ית שמיא וית ארעא וית ימא וית כל מה דאית בהון ונח ביומא שביעאה
12 בגין כן בריך יי ית יומא דשבתא וקדיש יתיה : כבד עמי בית ישראל הוו זהירין
גבר ביקרא דאבוהי וביקרא דאמיה מן בגלל דיסגון יומיכון על ארעא דיי אלהכון
13 יהיב לכון : לא תרצח עמי בני ישראל לא תהוון קטולין לא חברין ולא שותפין
עם קטולין ולא יתחמי בכנישתיהון דישראל עם קטולין ולא יקומון בניכון מן
בתריכון וילפון לחוד הינון למהוי עם קטולין ארום בחובי קטוליא חרבא נפיק על
14 עלמא : לא תנאף עמי בני ישראל לא תהוון גיורין לא חברין ולא שותפין עם
גיורין ולא יתחמי בכנישתיהון דישראל עם גיורין דלא יקומון בניכון מן בתריכון
וילפון לחוד הינון למהוי עם גיורין ארום בחובי גיורא מותא נפיק על עלמא :
15 לא תגנוב עמי בני ישראל לא תהוון גנבין לא חברין ולא שותפין עם גנבין ולא
יתחמי בכנישתיהון דישראל עם גנבין דלא יקומון בניכון מן בתריכון וילפון לחוד
16 הינון למהוי עם גנבין ארום בחובי גנביא כפנא נפיק על עלמא : לא תענה עמי
בני ישראל לא תהוון מסהדין בחבריכון סהדי שקרא לא חברין ולא שותפין עם
מסהדין סהדא שקרא ולא יתחמי בכנישתיהון דישראל עם מסהדין סהדי שקרא דלא
יקומון בניכון בתריכון וילפון לחוד הינון למהוי עם מסהדין סהדי שיקרא ארום
בחובי סהדי שיקרא עננין סלקין ומיטרא לא נחית ובצורתא אתיא על עלמא :
17 לא תחמוד עמי בני ישראל לא תהוון חמודין לא חברין ולא שותפין עם חמודין
ולא יתחמון בכנישתיהון דישראל עם חמודין דלא יקומון בניכון מן בתריכון וילפון
לחוד הינון למהוי עם חמודין ולא יחמיד חד מנכון ית אינתתיה דחבריה ולא
לעבדיה ולא לאמתיה ולא לתוריה ולא לחמריה ולא לכל מאן דאית לחבריה
ארום בחוביא חימודיא מלכותא מתגריא בנכסיהון דבני נשא ולמיסב יתהון
ועתירי נכסין מתמסכנין וגלותא אתיא
18 על עלמא : וכל העם וכל עמא חמיין
ית קליא היך הוו מתהפכין במשמעהון
דכל חד וחד והיך הוו נפקין מן גוא
באוריא וית קל שופרא היך הוה
מאחי מיתיא וית טורא תנין וחמון כל עמא ורתען וקמו תריסר מילין
19 מרחיק : ויאמרו ואמרו למשה מליל אנת עמנא ונקבל ולא יתמליל עמנא תוב
מן קדם יי דלמא נמות :

ירושלמי 18 וכל עמא הוו חמין ית
קליא וית לפידיא וית קלא דשופרא
וית טורא עטיר וחמין עמא וזעו וקמו
להון מרחיק :

Non incurvabitis vos illis, neque coletis coram eis : quoniam ego Dominus 5
Deus veſter, Deus zelotes & ultor, & vindicans me cum zelo,
recordans peccata patrum improborum ſuper filios rebelles, ſuper generationem
tertiam, & ſuper generationem quartam, erga oſores
meos. Et ſervans benignitatem & bonitatem in mille generationes, 6
erga diligentes me juſtos, & eos qui ſervant mandata mea & legem meam.
Popule mi domus Iſrael, non jurabit unus ex vobis per nomen
ſermonis Domini Dei veſtri fruſtra : quoniam non innocentem habet 7
Dominus in die judicii magni, omnem qui juraverit per nomen ejus
fruſtra. Popule mi domus Iſrael, recordamini diei Sabbathi ad ſanctificandum 8
eum. Sex diebus operabimini & facietis omne opus veſtrum 9
: Die autem ſeptimo Sabbathum eſt, & quies coram Domino 10
Deo veſtro, non facietis omne opus, vos, & filii veſtri, & filiæ veſtræ, ſervi
veſtri, & ancillæ veſtræ, & peregrini veſtri qui ſunt in urbibus veſtris,
Quoniam ſex diebus creavit Dominus cœlum & terram, & mare, & 11
quicquid eſt in illis, & quievit die ſeptimo : propterea benedixit
Dominus diei Sabbathi, & ſanctificavit ipſum. Popule mi domus 12
Iſrael, eſtote admoniti unuſquiſque de honore patris ſui & de honore
matris ſuæ : eò ut multiplicentur dies veſtri ſuper terram, quam Dominus
Deus veſter dat vobis. Popule mi filii Iſrael, ne ſitis homicidæ, 13
ne ſitis ſocii aut participes cum homicidis ; neque videbitur in congregationibus
Iſraelitarum populus homicidarum, ne ſurgant filii veſtri
poſt vos, & diſcant etiam ipſi ut ſint cum homicidis ; quoniam propter
peccata homicidarum gladius exit in mundum. Popule mi filii 14
Iſrael non eritis adulteri, nec ſocii nec conſortes cum adulteris, neque
videbitur in congregationibus Iſraelitarum populus adulterorum, ut non
ſurgant filii veſtri poſt vos, & diſcant etiam ipſi ut ſint cum adulteris;
quoniam propter peccata adulteri mors exit in mundum. Popule mi 15
filii Iſrael, non eritis fures, neque ſocii neque conſortes cum furibus,
neque videbitur in congregationibus Iſraelitarum populus furum, ut non
ſurgant filii veſtri poſt vos, & diſcant ipſi etiam ut ſint cum furibus
; quoniam propter peccata furum fames exit in mundum. Popule 16
mi filii Iſrael, non teſtabimini in ſocios veſtros teſtimonia falſitatis, neque
eritis ſocii aut conſortes cum iis qui teſtantur teſtimonia falſitatis,
neque apparebit in congregationibus Iſrael populus teſtantium teſtimonium
falſum, ut non ſurgant filii veſtri poſt vos, & diſcant etiam ipſi
eſſe cum teſtantibus teſtimonia falſitatis ; quoniam propter peccata teſtimoniorum
falſitatis nubes aſcendunt, & pluvia non deſcendit, & ſitis
venit ſuper mundum. Popule mi filii Iſrael, non eritis concupiſcentes, 17
neque ſocii aut conſortes cum concupiſcentibus, neque videbuntur
in congregationibus Iſraelitarum populus concupiſcentium, ut
non ſurgant filii veſtri poſt vos, & diſcant etiam ipſi eſſe cum
concupiſcentibus ; neque concupiſcet aliquis veſtrum uxorem ſocii
ſui, neque ſervum ejus, neque ancillam ejus, neque bovem ejus, neque
aſinum ejus, neque quippiam quod ſit ſocii ſui : quoniam propter
peccata concupiſcentium regnum involat in opes hominum, &
accipit eas, & divites opum pauperes redduntur, & captivitas venit ſuper
mundum. Et totus populus videbant 18
tonitrua, & quomodo convertarentur dum audiebant unumquodque,
& quomodo exibant è
medio lampadum, & vocem tubæ
quomodo reſuſcitaret mortuos, &
montem fumantem : & videbant
univerſus populus, & retrocedebant, & ſtabant duodecim milliaribus
procul. Et dixerunt Moſi ; Loquere tu nobiſcum & obediemus : & 19
ne ſermo fiat rurſus à facie Domini ne moriamur.

Hier. 18. *Et univerſus populus videbant tonitrua & faces, & vocem tubæ, & montem fumantem: videbat inquam populus, & terrebantur, & ſtabant ſibi procul.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

5 * نه سجود كني بايشان و نه پرستش كني ايشانرا كه من :: خداي تو خداي رشك آور
6 عقوبت كنا گناه پدران ابر پسران ابر سيمي و ابر چهارمي بدشمن داراني من *و كناي
7 فضل بهزاران بدوست داراني من و بنگاه داراني فرمانهاي من *نه بر داري مر نامي خداي تو
8 گزاف كه نه آزاد كند مر آنچه بر دارد نامي او گزاف *ياد دار مر روز آن معطلي بخاص كردن [اويرا]
9 10 *كه شش روزها كار كني و بكني همه كاري تو *و روز آن هفتمين معطل بري :: خداي تو نه كني هيچ
كار تو و پسري تو و دختري تو بندهي تو و پرستاري تو و چهارپاي تو و غريبي تو آنچه در
11 دروازهاي تو *كه شش روزها بكرد :: مر آن آسمان و مر آن زمين مر دريا و مر همه آنچه در ايشان
و آسايش فرمود در روز هفتمي ابر همچنين آفرين كرد :: مر روزي آن معطلي و خاص كرد اويرا*
12 *عزيز دار مر پدري تو و مر مادري تو بسبب دراز باشند روزگاراني تو ابر آن زمين آنچه :: خداي
13 14 15 تو دها بتو *نه خون كني *نه فساد كني *و نه دزدي كني *نه گواهي دهي در ياري تو
16 17 گواهي دروغ *نه آرزو كني خانهي ياري تو نه آرزو كني زني ياري تو بندهي او و پرستاري او
18 گاوي او و خري او و همه آنچه بياري تو *و همه آن قوم بيندان مر آن آوازها و مر آن زبانها و مر
آوازي آن شوفار و مر كوهي دودگين بديد آن قوم و بلرزيدند بياستادند از دور*
19 * گفتند بموسه سخن گوي تو اوازي ايما و بشنويم و نه سخن گويد اوازي ايما خدا تا نميريم *

Nec adorationem exhibebis iis, neq; 5
cultum præſtabis eis : ego enim ſum
Dñs Deus tuus, Deus zeliſer, puniens
peccatum patrum ſuper filios,
ſuper tertiam & ſuper quartam generationem
odio habentibus me: Et 6
faciens beneficentiam millibus diligentibus
me, & cuſtodientibus mandata
mea. Non aſſumes nomen Dei 7
tui in vanum : non enim immunem
præſtabit eum qui aſſumpſerit nomen
ejus in vanum. Memoriâ habeto diē 8
ceſſationis, ad ſanctificandũ eũ. Nã 9
ſex diebus operaberis, & facies omne
opus tuum. At die ſeptimo ceſſatio 10
erit Domino Deo tuo : non facies ullum
opus, tu & filius tuus, & filia
tua, ſervus tuus, & ancilla tua, &
quadrupes tua, & peregrinus tuus
qui in portis tuis. Quia ſex diebus 11
fecit Dominus cœlum, & terram, mare,
& omne quod in eis : & quietem
inſtituit die ſeptimo : quapropter benedixit
Dominus diei ceſſationis, &
ſanctificavit eum. Honore habeto 12
patrem tuum ac matrem tuam : ut
longæ ſint dies tuæ ſuper terrã quam
Dominus Deus tuus dat tibi. Non 13
facies ſanguinem. Non facies adulterium. 14
Et non facies furtũ. Non teſtificaberis 15
contra ſocium tuum teſtimonium 16
mendacii. Non concupiſces 17
domum ſocii tui, non concupiſces
uxorem ſocii tui, ſervum ejus &
ancillam ejus, bovem ejus & aſinum
ejus, & omne quod eſt ſocio
tuo. Et omnis populus videbant voces, 18
& flammas, & vocem buccinæ,
& montem fumoſum : vidit inquam
populus, & trementes ſteterunt à
longè, Dixeruntque ad Moſheh; Loquere 19
tu nobiſcum, & audiemus : et
ne loquatur nobiſcum Deus, ut non
moriamur.

ירושלמי תרגום יונתן בן עוזיאל

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

ויאמר ואמר משה לעמא לא תדחלון ארום מן בגלל לנסיותכון אתגלי לכו
יקרא דיי ומן בגלל דתהוי דחלתיה על אפיכון בגין דלא תחובון: ויעמד וק
עמא תריסר מילין מרחיק ומשה קריב לצית אמיטתא דתמן יקר שכינתא דיי:
ויאמר ואמר יי למשה כדנא תימר לבני ישראל אתון חמיתון ארום מן שמיא
מלילית עמכון: לא עמי בני ישראל לא תעבדון למסגוד דמות שמשא וסהרא
וכוכביא ומזליא ומלאכיא דמשמשין קדמוי
דחלן דכסף ודחלן דדהב לא תעבדון
לכון: מזבח אדמה 24 מדבח אדמתא
תעביד לשמי ותהי דבח עלוי ית עלוותך
וית נכסת קודשך מן ענך ומן תורך בכל
אתרא דאשרי שכינתי ואנת פלח קדמי
תמן אשלח עלך ברכתי ואיבריכינך:
ואם 25 מדבח אבנין תעביד לשמי לא
תבני יתהון חציבין דאין ארימת פרזלא
דמניה מתעבד סיפא על אבנא אפיסתא
יתיה: ולא תעלה 26 ואתון כהנייא
דקיימין למשמשא קדמי לא תסקון
במסוקיין על מדבחי אלהן בגישריא דלא
תתחמי עריייתך עלוי:

ירושלמי 24 מדבח קביע בארעא
תעבדון לשמי ותקרבון עלוי ית עלות
וית נכסת קודשיכון ית ענכון וית תורי
בכל אתר דתדכרו ית שמי קדישא
מימרי מתגלי עליכון ומברך יתכון
25 ואם מדבח אבנין תעבדון לשמי ל
תבני חציבין ארום פרזלא חרבא מתעב
מניה אי עבדת פרזלא עלוי אפיס
יתיה: 26 ואתון כהניא בנוי דאה
דקימין ומשמשין על גבי מדבחי לא
תסגון בדרגין על מדבחי דלא תתח
עריתך עלוי:

פ פ פ

Et dixit Moſes populo; Ne timeatis, quoniam ut tentaret vos manifeſtata eſt vobis gloria Domini, & ut ſit timor ejus coram facie veſtra, ut non peccetis. 20 Et ſtabat populus duodecim milliaribus procul: Moſes autem acceſſit ad ſummitatem caliginis, in qua erat gloria divinæ majeſtatis Dei. 21 Et dixit Dominus Moſi; Sic dices filiis 22 Iſrael; Vos vidiſtis quod ex cœlis loquutus ſim vobiſcum. Popule 23 mi domus Iſrael, non facietis ad adorandum ſimilitudinem ſolis, & lunæ, & ſtellarum & planetarum, aut angelorum qui miniſtrant coram me: deos argenteos nec deos aureos facietis vobis. Altare 24 lapideum facies nomini meo, & ſacrificabis ſuper ipſo holocauſta tua & oblationes ſanctitatis tuæ, ex grege tuo & ex bobus tuis: in omni loco in quo habitare faciam divinam meam majeſtatem, & tu coles coram me, ibi mittam ſuper te benedictionem meam, & benedicam tibi. Quod ſi altare la- 25 pideum feceris nomini meo, non ædificabis ipſos ſculptos: quia ſi extuleris ferrum, ex quo fit gladius, ſuper lapidem, prophanabis ipſum. Vos verò ſacerdotes, 26 qui ſtatis ad miniſtrandum coram me, non aſcendetis per gradus ad altare meum, ſed per pontes: ut non reveletur turpitudo tua ſuper ipſo.

Hieroſ. 24 *Altare fixum in terra facietis nomini meo, & offeretis ſuper ipſum holocauſta veſtra, & oblationes ſanctitatum veſtrarum, oves veſtras & boves veſtros: in omni loco in quo memorabitis nomen meum ſanctum. ſermo meus apparebit vobis, & benedicet vos.* 25 *Quod ſi altare lapideum feceritis nomini meo, non ædificabitis ſculptos: quoniam ex ferro fit gladius, ſi feceris ferro ipſum prophanabis ipſum.* 26 *Vos autem ſacerdotes filii Aaron, qui ſtatis & miniſtratis ſuper dorſo altaris mei, non ibitis per gradus ad altare meum, ne reveletur turpitudo tua in eo.*

SECT. XVIII.

כא

1 ואלה המשפטים ואלין הינון סדרי דינייא די תסדר קדמיהון: כי תקנה ארום 2
תיזבון בגניבותיה לעבדא בר ישראל שית שנין יפלח ובמעלי שביעתא יפוק לבר
חורין מגן: אם אין בלחודוי יעול בלחודוי יפוק ואין מרי אינתתא בת ישראל 3
הוא ותפיק אנתתיה עמיה: אם אין רבוניה יתן ליה איתא אמתא ותיליד ליה 4
בנין או בנן איתא ובנהא תהא לרבונה והוא יפוק בלחודוי: ואם אמר ואין יתני 5
ויימר עבדא רחימנא ית רבוני ית אנתתי וית בני לא איפוק לבר חורין: והגישו
ויקרביניה רבוניה לקדם דייניא ויסב מנהון רשותא ויקרביניה לות דשא דלות 6
מזוזתא ויחייט רבוניה ית אודניה ימינא במחטא ויהי ליה עבד פלח עד יובלא:
וכי וארום יזבון גבר בר ישראל ית ברתיה זעירתא לאמהו לא תיפוק כמפקנות 7
עבדיא כנענאי דמשתחררין בשינא ועינא אלהן בשנין דשמיטתא ובסימניא
וביובלא ובמותת רבונהא ופורקן כספא: אם רעה אין לא השכחת חינא קדם 8
רבונהא דזבין יתה ויפרוק יתה אבוהא לגבר אוחרן לית ליה רשו לזבונה חלף
דמני מרה רשותיה עלה:

CAP. XXI.

ISti autem ſunt ordines judiciorum, quæ ordinabis coram illis. 1 Quando emeritis propter furtum ſuum in ſervum filium Iſrael, ſex annis 2 ſerviet: & in introitu ſeptimi exibit liber & gratis. Si ſolus ingreſſus 3 ſit, ſolus exibit: quod ſi habeat uxorem filiam Iſrael, exibit uxor ejus cum eo. Si dominus ejus dederit illi uxorem ancillam, & 4 pepererit illi filios aut filias: uxor & filii ejus erunt domini ſui, & ipſe exibit ſolus. Quod ſi narret & dicat ſervus; Diligo domi- 5 num meum, uxorem meam & liberos meos: non egrediar ad libertatem. Adducat eum dominus ejus in conſpectum judicum, & accipi- 6 at ab illis poteſtatem, ut applicet eum ad oſtium quod eſt apud poſtes: & perforabit dominus ejus aurem ipſius dextram ſubulâ, eritque ſervus ille ei ſerviens uſque ad Jubilæum. Et cum vendiderit 7 aliquis filius Iſrael filiam ſuam parvulam in ancillam, non exibit ſecundùm egreſſionem ſervorum Chananæorum, qui exeunt in libertatem propter dentem aut oculum: ſed annis remiſſionis, & cum ſignis, & in Jubilæo, & in morte domini ſui, & redemptione argenti. Si 8 non inveniat gratiam coram domino ſuo, qui emit eam, tum redimet eam pater ipſius: viro alteri non eſt ei poteſtas vendendi eam: propterea quod vaſa domini, poteſtas *ſcilicet* ejus, ſuper ipſam *ſunt*.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* گفت مشه بآن قوم نه ترسيد كه بسبب آزمايش كردن شمارا بيامد آن خدا و در سبب باشد 10
21 ترسي او ابر روي شما بي خطا كنيد * بياستاد آن قوم از دور و مشه نزديك شد بآن طاخ آنچه
22 آنجا عزيزي خدا * گفت يي بمشه همچنين گوي بپسراني يسرال شما بديديد كه از آسمان سخن گفتم
23 اوازي شما * نه كنيد اوازي من معبود نقره و معبود طلا نه كنيد بشما * مذبحي خاكي بكني 24
بمن و ذبح كني ابر او مر قربانهاي تو و مر سلاميم تو و مر گوسپند تو و مر گاوي تو در همه آن جا
25 آنچه ياد كنم مر نامي من بيايم بتو و آفرين كنم ترا * و اگر مذبح سنگها كني بمن نه آبدان كني
26 ايشانرا بريده كه شمشير تو عرضه كردي ابر آن و سست كردي آنرا * و نه بر آيي در زينه پايها ابر
1 مذبح من آنچه نه برهنه شود شرمي تو ابر آن * * فصل بيست يكم * * و ايندان آن حكمها
2 آنچه شرح كني بپيش ايشان * كه بخري بندهي عبري شش سالها كار كند و در هفتمي بيرون
3 آيد بآزادي رايگان * اگر در خودي او بيايد در خودي او بيرون آيد اگر صاحبي زنست او بيرون
4 آيد زني او اوازي او * اگر خداوند او بدهد باو زن و بزايد باو پسران يا دختران آن زن و كودكاني
5 آن باشد بخداوند آن و او بيرون آيد بخودي او * و اگر گفتن گويد آن بنده دوست داشتم مر
6 خداوند من و مر زني من و مر فرزنداني من نه بيرون آيم آزادي * و نزديك آورد اويرا خداوند
اوبآن حاكم و نزديك آورد اويرا بآن در يا بآن بردر و شمخه زند خداوند او مر گوشي او در
7 دروش و بنده باشد اويرا بجاود * و كه بفروشد مرد مر دختري او بپرستاري نه بيرون آيد چون
8 بيرون آمدن آن بندگان * اگر بد در چشماني خداوند آن آنچه نه نكاح كند آنرا و خلاص
كند آنرا بقومي بيگانه نه مسلط شود بفروختن آن در غدر كردني او دران *

Dixit Moſheh ad populum; ne timeatis, quia cauſâ tentandi vos venit Deus, & ut ſit timor ejus ante faciem veſtram, ut non peccetis. 20 *Stetit* igitur *populus à longè: Moſheh verò appropinquavit ad caliginem ubi erat gloria Dei.* 21 *Dixitque* 22 *Dominus ad Moſheh, Sic dices filiis Iſrael; Vos vidiſtis quòd è cœlo locutus ſum vobiſcum.* *Non* itaque 23 *facietis mecum deum argenti, & deum auri non facietis vobis.* *Altare terræ facies mihi, & immolabis ſuper illud holocauſta tua & pacifica tua, oves tuas & boves tuos: in omni loco quo mentionem fecero nominis mei, veniam ad te, & benedicam tibi.* 24 *Quòd ſi altare lapidum feceris mihi, non ædificabis eos excisos: quia ſi gladium tuum moveris ſuper illud, tum profanâſti illud.* 25 *Neque aſcendes per parationem pedibus* (i. e. gradus) *ſuper altare meum, quòd non denudatus ſit pudor tuus ſuper illud.* 26

CAP. XXI.

H*Æc autem* ſunt *judicia quæ* 1 *declarabis coram eis.* *Cùm emeris* 2 *ſervum Ebræum, ſex annis ſerviet* tibi, *at ſeptimo egredietur ad libertatem gratis.* *Si per ſeipſum ve-* 3 *nit, per ſeipſum egredietur: ſi poſſeſſor uxoris erat ipſe, egredietur uxor ejus cum eo.* *Sin herus ejus* 4 *dederit ei uxorem, & pepererit ei filios aut filias; uxor & filii ejus erunt hero ſuo, ipſe verò egredietur per ſeipſum.* *Si verò dicendo di-* 5 *xerit ſervus, Diligo herum meum, & uxorem meam, & liberos meos, non egrediar* in *libertatem:* *Tunc* 6 *adducet eum herus ejus ad judicem, adducet præterea eum ad oſtium, vel ad ſuperliminare, perforabitque herus ejus aurem ejus ſubulâ, & erit ſervus ei in æternum.* *Quum* 7 *autem vendiderit quiſpiam filiam ſuam in ancillam, non egredietur ſecundùm egreſſum ſervorum.* *Sin ma-* 8 *la fuerit in oculis heri ſui, qui ſibi non deſponſaverat eam, tum liberabit eam: populo alieno poteſtate non donabitur vendendi eam, cùm perfidiam egerit in eam.*

ירושלמי תרגום יונתן בן עוזיאל

ואם וְאִין לְצִיד בְּרֵיהּ זַמִּין יָתַהּ כְּהִילְכַת בְּנַת יִשְׂרָאֵל יַעֲבֵיד לַהּ : אם אחרית 9
אִין חוֹרַנְתָּא בַּת יִשְׂרָאֵל יִסַּב לֵיהּ 10
עֲלַהּ מְזוֹנָהּ וְתַכְשִׁיטָהּ וּמֵעֲיַיל לַהּ לָא
יִמְנַע לַהּ : ואם שלש אִין תְּלַת מִלַּיָּא 11
הָאִלֵּין לָא יַעֲבֵד לַהּ לְטוֹמְנָא יָתַהּ לֵיהּ
אוֹ לִבְרֵיהּ אוֹ לְמִפְרְקָא לְיַד אֲבוּהָא וְתִיפּוֹק מַגָּן דְּלָא כְסַף בְּרַם גֵּט פִּטּוּרִין יְהִיב
לַהּ : מכה דְּיִמְחֵי לְבַר יִשְׂרָאֵל אוֹ לְבַת יִשְׂרָאֵל וְיִקְטְלִינָהּ אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵיל 12
בְּסַיְיפָא : ואשר וְדִי לָא אִיזְדַּוַּוג לֵיהּ וּמִן קֳדָם יְיָ אֲרַע עִיקְתֵיהּ לִידוֹי וְאַזְמֵן לָךְ 13
אֲתַר דְּיִעְרוֹק לְתַמָּן : וכי יזיד וַאֲרוּם 14
יַרְשַׁע גְּבַר עַל חַבְרֵיהּ לְמִקְטְלֵיהּ בִּנְכִילוּ
אֲפִילוּ כַּהֲנָא הוּא וּמְשַׁמֵּשׁ עַל גַּבֵּי
מַדְבְּחִי מִתַּמָּן תִּסְּבוּנֵיהּ וְתִקְטְלוּנֵיהּ
בְּסַיְיפָא : ומכה וּדְחַבֵּיל בְּאָבוּי וּבְאִימֵּיהּ 15
אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵל בְּשִׁינוּקָא דְסוּדָרָא : וגנב וּדְיִגְנוֹב נְפַשׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִזְבְּנִינֵהּ 16
וְיִשְׁתְּכַח בִּרְשׁוּתֵיהּ אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵל בְּשִׁינוּקָא דְסוּדָרָא : ומקלל וּדְיִלוּט לְאָבוּי 17
וּלְאִימֵּיהּ בִּשְׁמָא מְפָרְשָׁא אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵל בְּאַטְלוּת אַבְנִין : וכי וַאֲרוּם יִנְצוּן 18
גּוּבְרִין וְיִמְחוֹן חַד לְחַבְרֵיהּ בְּאַבְנָא אוֹ
בְּמַרְתּוֹקָא וְלָא יְמוּת וְיִפּוֹל לְמַרַע : אם
אִין יְקוּם מִמַּרְעֵיהּ וּמְהַלֵּךְ בְּשׁוּקָא עַל 19
מוֹרַנִּיתֵיהּ וִיהֵי זַכַּאי מְחַיָּיא מִדִּין קְטוֹל
לְחוּד בּוּטְלָן עֲבִידְתֵּיהּ וְצַעֲרֵיהּ וְנִזְקֵיהּ וּבַהֲתֵיהּ יִתֵּן וַאֲגַר אַסְיָא יְשַׁלֵּם עַד
דְּמִתְסֵי : וכי יכה וַאֲרוּם יִמְחֵי גְּבַר יַת עַבְדֵּיהּ כְּנַעֲנָאָה אוֹ יַת אַמְתֵיהּ כְּנַעֲנִיתָא 20
בְּשַׁרְבִיטָא וִימוּת בְּהַהוּא יוֹמָא תְּחוֹת יְדֵיהּ יִתְדְּנָא יִתְדַּן דִּין קְטִילַת סַיְפָא : אך בְּרַם 21
אִין יוֹמָא חַד מֵעִידָן לְעִידָן אוֹ תְּרֵין יוֹמִין קְטִיעִין יִתְקַיֵּים לָא יִתְדַּן מְטוּל דִּכְסַף
זְבִינֵיהּ הוּא : וכי וַאֲרוּם יִנְצוּן גּוּבְרִין וְיִמְחוֹן אִיתְּתָא מְעַבְּרָא וְאַפִּילַת יַת וַלְדָהָא 22
וְלָא יְהֵא בַהּ מוֹתָא מִתְקְנָסָא יִתְקְנֵס וַלְדָא הֵיכְמָא דִּמְשַׁוֵּי עֲלֵיהּ בַּעֲלָא דְאִנְתְּתָא
וְיִתֵּן עַל מֵימַר דַּיָּינַיָּא : ואם וְאִין מוֹתָא יְהֵא בַהּ וְתִדִּינוּן נַפְשָׁא דְקָטוֹלָא חוּלַף 23
נַפְשָׁא דְאִתְּתָא : עין דְּמֵי עֵינָא חוּלַף עֵינָא דְּמֵי שִׁינָּא חוּלַף שִׁינָּא דְּמֵי יְדָא 24
חוּלַף יְדָא דְּמֵי רִיגְלָא חוּלַף רִיגְלָא : כויה דְּמֵי צַעַר מְחָרוֹךְ חוּלַף מְחָרוֹךְ דְּמֵי 25
פוֹדְעָא חוּלַף פּוֹדְעָא דְּמֵי הַלְכַּשִׁישׁ חוּלַף הַלְכַּשִׁישׁ : וכי יכה וַאֲרוּם יִמְחֵי גְּבַר 26
יַת עֵינָא דְעַבְדָּא כְּנַעֲנָאִי אוֹ יַת עֵינָא דְאַמְתֵיהּ כְּנַעֲנִיתָא וְסַמִּינָהּ לְבַר חוֹרִין
יִפְטְרִינֵיהּ חוּלַף עֵינֵיהּ : ואם וְאִין שִׁינָּא דְעַבְדֵּיהּ כְּנַעֲנָאִי אוֹ שִׁינָּא דְאַמְתֵיהּ 27
כְּנַעֲנִיתָא יַפִּיל לְבַר חוֹרִין יִפְטְרִינֵיהּ חוּלַף שִׁינֵּיהּ :

ירושלמי 10 ואם אִתְּתָא אוֹחֲרִי יִסַּב
עֲלַהּ מְזוֹנָהּ תַּכְשִׁיטָהּ מֵעֲלָהּ וּמַפְקְהָהּ
לְוָתָהּ לָא יִמְנַע מִנָּהּ :

ירושלמי 14 אֲרוּם יִתְחַשִּׁיב גְּבַר עַל
חַבְרֵיהּ לְמִקְטוֹל יָתֵיהּ בִּכְמוּנָא אֲפִילוּ
הוּא כַּהֲנָא רַבָּא דְקָאֵי וּמְשַׁמֵּשׁ קֳדָמוֹי
מִן תַּמָּן תִּסְּבוּן יָתֵיהּ וְתִקְטְלוּן יָתֵיהּ :

ירושלמי 17 וְדִי מְבַזֵּי : 18 אוֹ
בְּמַרְתּוֹקָא וְלָא יְמוּת וְיִטַּלַּק לְעַרְס מְרַע :
20 מִתְנַקְמָא יִתְנְקֵם :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Quod ſi toro filii ſui deſtinaverit eam juxta morem filiarum Iſrael 9
faciet illi. Si alteram filiam Iſrael 10
acceperit ſibi ultra eam, victum
ejus & ornamentum ejus, & ingreſſum
ad eam, non prohibebit ab
ipſa. Quod ſi tria hæc non fecerit 11
ipſi, deſponſando eam ſibi, aut filio
ſuo, aut redimendo in manum
patris ſui: tum exibit gratis abſque argento, verùm libellum repudii
dabit illi. Qui percuſſerit filium Iſrael aut filiam Iſrael, & interfecerit 12
eam, interficiendo interficietur gladio. Et qui non congreſſus 13
pugnâ cum eo fuerit, ſed à facie Domini evenit afflictio ejus in manus
ejus: tum ego parabo tibi
locum, ut eò fugiat. Quòd ſi improbè 14
egerit vir in ſocium ſuum, ad
interficiendum eum per inſidias,
etiamſi ſacerdos fuerit & miniſtrans
apud altare meum, inde accipietis
eum & interficietis eum
gladio. Qui damnum intulerit 15
patri ſuo aut matri ſuæ, interficiendo interficietur ſuffocatione ſudarii.
Et qui furatus fuerit animam ex filiis Iſrael, & vendiderit eam, 16
& inventa fuerit in poteſtate ejus, interficiendo interficietur ſuffocatione
ſudarii. Et qui maledixerit patri ſuo aut matri ſuæ per nomen 17
expreſſum, interficiendo interficietur
obrutione lapidum. Et 18
quando rixati fuerint viri, & percuſſerint
unus ſocium ſuum, aut lapide,
aut pugno, nec mortuus fuerit,
ſed ceciderit in morbum. Si reſurrexerit 19
è morbo ſuo & ambulaverit
per plateam ſuper baculum ſuum, innocens erit percuſſor à judicio
occiſionis: tantùm ceſſationem operis ejus, & dolorem ejus, & damnum
ejus, & pudorem ejus dabit, & mercedem medici perſolvet, donec curetur.
Et quando percuſſerit vir ſervum ſuum Chananæum, aut ancillam ſuam 20
Chananæam flagris, & mortuus fuerit eo die ſub manu ejus: judicando
judicabitur judicio occiſionis gladio. Veruntamen ſi die uno à tempore 21
in tempus, aut duobus diebus interciſis ſuperſtes fuerit: non
judicabitur, quia argento emit ipſe eum. Et cùm rixati fuerint viri, 22
& percuſſerint mulierem prægnantem, & abortierit fœtus ejus, & non
fuerit in ea mors: omnino mulcta irrogabitur pro fœtu, quemadmodum
impoſuerit illi maritus uxoris; dabitque juxta ſententiam judicum.
Quod ſi mors erit in ea: tum judicabitis animam homicidæ, 23
pro anima mulieris. Pretium oculi pro oculo, pretium dentis pro 24
dente: pretium manus pro manu, pretium pedis pro pede. Pretium 25
doloris aduſtionis pro aduſtione, pretium vulneris pro vulnere, pretium
livoris pro livore. Et quando percuſſerit quis oculum ſervi Chananæi, 26
aut oculum ancillæ ſuæ Chananeæ, & excæcaverit eum: liberum
dimittet eum pro oculo ſuo. Quòd ſi dentem ſervi ſui Chananæi, 27
aut dentem ancillæ ſuæ Chananææ cadere fecerit: liberè dimittet
ipſum pro dente ſuo.

Hieroſ. 10. *Quod ſi mulierem alteram accipiat ultra ipſam, victum ejus, ornamentum ejus, ingreſſus & exitus ejus ad eam, non prohibebit ab ipſa.*

Hieroſ. 14. *Quum cogitaverit vir in proximum ſuum, ad interficiendum eum per inſidias, etiamſi fuerit ſacerdos magnus, qui ſtat & miniſtrat coram me, inde accipietis eum & interficietis ipſum.*

Hieroſ. 17 *Et qui pudore affecerit.* 18. *Aut pugno, & non mortuus fuerit, ſed projectus fuerit in ſtratum ægrotus* 20. *Omnino ultio ſumetur de illo.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

9 10 * واگر بپسري او نكاح كند آنرا چون حكمي آن دختران كند بآن * اگر ديگري بستاند بآن
11 نفقهي آن پوشش آن ونوبتي آن نه كم كند * واگر سه ايشان نه كند بآن بيرون آيد رايگان نيست
12 13 سيم * زناي مرد و بمرد كشتن كشته آيد * وآنچه نه قصد كرد وآن خدا سبب كرد بدستي او و بنهم
14 بتو جايي آنچه بگريزد بآنجا * وكه شوخي كند مرد ابر ياري او بكشتني او در مكر از نزد مذبح من
15 16 بستاني اويرا بكشتن * وزناي پدري او و مادري او كشتن كشته آيد * ودزدا مرد و بفروخت [اويرا
17 ويافته شود در دستي او كشتن] كشته آيد * ونفرين كنا پدري او و مادري او كشتن كشته آيد *
18 وكه خصومت كنند مردمان وبزنند مرد مر ياري او در سنگ يا در كلوخ ونه ميرد وبيفتد
19 بخسپنجا * اگر برخيزد و روش كند در بيرون ابر عصايي او آزاد باشد آن زنا خاصه معطلي او
20 بدهد و درمان كردن درمان كند * وكه بزند مرد مر بندهي او يا مر پرستاري او در چوب
21 وبمرد فرودي دستي او انتقام كردن انتقام كرده آيد * خاصه اگر روز يا دو روز بياستد نه انتقام
22 كرده آيد كه سيمي اوست او * وكه جنگ كنند مردمان و بزنند زني آبستن وبيرون آيند كودكاني
آن ونه باشد گزندي تاوان انداختن تاوان انداخته آيد در آنچه بنهد ابر او شوهري آن زن
23 24 وبدهد در حاكمان * واگر گزندي باشد وبدهي جان بدل جان * چشم بدل چشم دندان بدل
25 26 دندان دست بدل دست پا بدل پا * داغ بدل داغ جراحت بدل جراحت نشان بدل نشان * وكه بزند
مرد مر چشم بندهي او يا مر چشمي پرستاري او وتباه كند آنرا بآزادي بفرستد اويرا بدل چشمي او *
27 واگر دنداني بندهي او يا دنداني پرستاري او بيندازد بآزادي بفرستد اويرا بدل دنداني او *

Et ſi filio ſuo deſponſaverit eam, 9
juxta ritum filiarum faciet ei. Si 10
altam acceperit illi, demenſum ejus,
operimentum ejus, & vicem ejus
non diminuet. Et ſi tria hæc non 11
fecerit ei, egredietur gratis, abſque
argento. Percutiens hominem, ſi 12
mortuus fuerit, interficiendo interficietur. Qui verò ſtudioſè non fecerit, 13
ſed Deus cauſavit alterum *in manū*
ejus, tum ponam tibi locum ad quem
fugiat. Cùm verò impudentiam patraverit 14
vir in ſocium ſuum, interficiendo illum doloſè, ab altari meo
tolles eum ad interficiendum. Et 15
percutiens patrem ſuum, vel matrem
ſuam, interficiendo interficietur. Et 16
furans hominem, ſi vendiderit
illum, vel inventus fuerit in manu
ejus, interficiendo interficietur. Et 17
maledicens patri ſuo, aut matri ſuæ,
occidendo occidetur. Cùm autem jurgium 18
fecerint homines, percuſſeritque
homo ſocium ſuum lapide vel glebâ,
& non fuerit mortuus, ſed deciderit
in cubile: Si ſurrexerit, et ambulaverit 19
foris ſuper baculū ſuum, immunis
erit percuſſor: tantùm ceſſationem ejus
dabit, & ſanando ſanabit. Quumque 20
percuſſerit homo ſervum ſuum,
vel ancillam ſuam baculo, & mortuus
fuerit ſub manu ejus, vindicando vindicabitur. Veruntamen ſi die 21
vel duobus diebus perſtiterit, non vindicabitur, quia argentū ejus eſt ipſe.
Cùm verò pugnā commiſerint viri, 22
percuſſerintque mulierē prægnantē, &
egreſſi fuerint parvuli ejus, nec tamen
fuerit noxa aliqua; mulctādo mulctabitur
in eo quod impoſuerit ei maritus
mulieris, & dabit per judices. At ſi 23
noxa aliqua fuerit, tunc dabis animā
pro anima, Oculū pro oculo, dentē pro 24
dente, manū pro manu, pedē pro pede,
Stigma pro ſtigmate, vulnus pro vulnere, 25
vibicē pro vibice. Cùm autem 26
percuſſerit vir oculū ſervi ſui, vel oculū
ancillæ ſuæ, & corruperit eū, in
libertatē dimittet eum propter oculū
ejus. Et ſi dentem ſervi ſui, vel dentem 27
ancillæ ſuæ excuſſerit, in libertatē
dimittet eum propter dentē ejus.

28 וכי ינח וארום ינגש תור ית גבר או ית איתא וימות יתרגמא יתרגם תורא ולא
יתנכס למיכול ית בשריה ומריה דתורא יהא זכאי מדין קטול ואוף מדמי עבדא
29 ואמהו : ואם ואין תור נגשן הוא מאיתמלי ומדקדמוי ואתסהד על אנפי מריה
תלתי זמני ולא נטריה ומבתר כן קטל גברא או איתא תורא יתרגם ואוף מריה
30 יתקטל במיתותא דמשתלחא עלוי מן שמיא : אם כפר ברם אין קנסא דממונא
31 יתשוי עלוי ויתן פורקן נפשיה בכל מה דישוון עלוי סנהדרין דישראל : או בן אין
32 בר ישראל ינגח תורא אין לבת ישראל ינגח כדינא הדין יתעביד ליה : אם ברם
אין עבד כנענאי נגש תורא או אמתא כנעניתא כסף תלתין סלעין יתן למריה
33 דעבדא או דאמתא ותורא יתרגם : וכי יפתח וארום יפתח אינש גוב או ארום
34 יחפס אינש גוב בשוקא ולא יכסיניה ונפול תמן תורא או חמרא : בעל מריה
35 דגובא ישלם כסף יתיב למריה דמי תוריה וחמריה ונבילתא יהא דיליה : וכי יגף
וארום ינגוף תור דגבר ית תורא דחבריה וימות ויזבנון ית תורא חייא ויפלגון ית
36 דמיה ואוף ית דמי מותא יפלגון : או אין אשתמודע ארום תור נגחן הוא מאתמלי
ומדקדמוי ולא נטריה מריה שלמא ישלם תורא חולף תורא ונבילתא ומושכא יהא
37 דיליה : כי יגנוב ארום יגנב גבר תור או אימר ויכסיניה או זבינה חמשא תורא
ישלם חולף תור חד מן בגלל דבטליה מן רדיה וארבע ענא חולף אימר חד מן
בגלל דאקטיה בגניבותיה ולית בה עיבידתא :

כב

1 אם אין בחרכא דכותלא משתכח גנבא ויתמחי וימות לית ליה חובת שפיכות
2 אדם זכאי : אם זרחה אין בריר פתגמא כשמשא דלא למקטול נפש עאל וקטליה
חובת שפיכות אדם זכאי עלוי ואין אשתזיב מן ידוי שלמא ישלם אין לית ליה מה
3 דמשלם ויזדבן ליה בית דינא מן גניבותיה ועד שתא דשמיטתא : אם אין
בסהדיא משתכחא ברשותיה גניבותא מן תור עד חמר עד אימר כד הינון קיימין
4 על חד תרין ישלם : כי ארום יפקר גבר חקיל או כרמא וישלח ית בעיריה וייכול
5 בחקל גבר אוחרן שפר חקליה ושפר כרמיה ישלם : כי תצא ארום תתפוק נור
ותשכח כובין ותנמר גדיש או מידעם דקאי או חקיל שלמא ישלים מאן דאדליק
6 ית דליקתא : כי יתן ארום יתן גבר לחבריה כסף או מאנין למינטר בלא
אגר נטיר ומתגנבין מן בית גבר אין משתכח גנבא איהו משלם על חד תרין :
7 אם לא אין לא אשתכח גנבא ויתקרב מריה ביתא לקדם דייניא ויומי דלא
אושיט ידיה בעיסקא דחבריה :

Et cum cornupetierit bos aut virum aut mulierem, & mortuus fuerit : 28
lapidando lapidabitur bos, neque mactabitur ad edendum carnem
ejus, & dominus bovis erit innocens à judicio homicidii, &
etiam à pretio ſervi & ancillæ. Quod ſi bos cornupeta ab heri & 29
antea, & coram teſtibus admonitus fuerit dominus ejus tribus vicibus,
neque cuſtodiverit eum, & poſtea interfecerit virum aut mulierem:
bos lapidibus obruetur, & etiam dominus ejus interficietur
morte, quæ immittetur illi è cœlis. Verum ſi mulcta pecuniaria 30
imponatur ipſi, dabit redemptionem animæ ſuæ, ſecundùm omnia quæ
impoſuerint illi Synedrii Iſraelis. Sive filium Iſrael cornupetierit bos, 31
ſive filiam Iſrael cornupetierit, ſecundùm judicium hoc fiet illi. Verùm 32
ſi ſervum Chananæum cornupetierit bos, aut ancillam Chananæam :
argenti triginta ſiclos dabit domino ejus ſervi aut ancillæ,
& bos lapidibus obruetur. Et quando aperuerit vir foveam, aut 33
quando foderit vir foveam in platea, neque texerit eam : ſed ceciderit
in eam bos aut aſinus. Dominus foveæ rependat argentum, quod 34
reddatur domino ejus pro pretio bovis aut aſini ſui, & cadaver
ejus erit. Et quando cornupetierit bos viri bovem ſocii ſui, & mortuus 35
fuerit : vendent bovem vivum & divident pretium ejus, & etiam
pretium mortui divident. Si cognitum fuerit quod bos cornupeta ſit 36
ab heri & antea, & non cuſtodivit eum dominus ejus : reddendo
reddet bovem pro bove, & cadaver & pellis ejus erunt. Quando 37
furatus fuerit aliquis bovem aut ovem, & mactaverit eum aut vendiderit
eum : quinque boves reddet pro bove uno, quia impedivit
eum ab aratione ſua ; & quatuor oves pro una, propterea quod moleſtia
affecit eum furto ſuo, nec fit eâ opus.

CAP. XXII.

SI in feneſtra parietis inveniatur fur, & percuſſus fuerit & mortuus: 1
non eſt illi peccatum effuſionis ſanguinis innocentis. Si clara res ſit 2
ut ſol, quod non ad occidendum quempiam ingreſſus fuerit, & interfecerit
ipſum, tenetur effuſionis ſanguinis innocentis : quod ſi liberatus
fuerit è manibus ejus, reddendo reddet ; ſi non ſit quod reddat,
vendetur ipſi *per* domum judicii propter furtum ſuum, & uſque
ad annum remiſſionis. Si coram teſtibus inventum fuerit in poteſtate 3
ejus furtum, à bove uſque ad aſinum, uſque ad ovem, illaque
vixerint, pro uno duo reddat. Quum communem fecerit quis agrum 4
aut vineam, & immiſerit beſtiam ſuam, & comederit in agro viri
alterius : bonum agri ſui & bonum vineæ ſuæ reddet. Si egreſſus 5
fuerit ignis, & invenerit ſpinas, & conſumpſerit acervum, aut aliquid
quod ſtat, aut agrum : reddendo reddet is qui ſuccendit iſtud
incendium. Quando dederit aliquis ſocio ſuo argentum aut vaſa 6
ad cuſtodiendum abſque mercede cuſtodii, & furto ſublata fuerint
è domo viri, ſi inventus fuerit fur ipſe reddet duplum. Si non inventus 7
fuerit fur, tum adducetur dominus domus ante judices, & jurabit
quod non extenderit manum ſuam ad negotium proximi ſui.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وکه شاخ زند گاوي مر مردي يا مر زني و بمرد سنگسار کردن سنگسار کرده شود آن گاو و نه 28
خورده شود مر گوشت او و صاحب آن گاو آزاد * واگر گاوي شاخ زنست او ازدي و پرير و گواه گرفته 29
شد در صاحبي او و نه نگاه دارد اويرا و بکشت مردي يا زني آن گاو سنگسار کرده شود و نيز صاحبي
او کشته شود * واگر ديت نهاده شود ابر او و بدهد خلاصي جاني او چون همه آنچه نهاده شود ابر 30
او * يا پسري شاخ زند يا دختري شاخ زند چون حکم آن اين کرده شود باو * اگر بندهي شاخ زند 31 32
آن گاو يا پرستاري سيم سي مثقالها بدهد بخداوند او و آن گاو سنگسار کرده شود * و که بگشايد 33
مردي چاه يا که ببرّد مرد چاه و نه پوشد اويرا و بيفتد آنجا گاو يا خر * صاحب آن چاه واتورد 34
سيم بازگرداند بصاحبي او و آن مرده باشد باو * و که زخم زند گاوي مرد مر گاوي ياري او و بمرد 35
بفروشند مر آن [گاو آن] زنده و بخش کنند مر سيمي او و نيز مر آن مرده را بخش کنند * يا 36
دانسته شد که گاوي شاخ زنست او ازدي و پرير و نه نگاه دارد اويرا صاحب او واتوختن واتورد
گاو [بدل گاو] و آن مرده باشد باو * * فصل بيست دوم * * که بدزدد مرد گاو يا برّه 1
و بکشت اويرا يا بفروخت اويرا پنج گاو واتورد بدل آن گاو و چهار گوسپند بدل آن برّه * اگر در 2
حفرت يافته شود آن دزد و زده آمد و بمرد نيست باو خونها * اگر بردميد آن آفتاب ابر او خونها 3
باو واتوختن واتورد اگر نيست باو و فروخته شود در دزدي او * اگر يافتن يافته شود در دستي 4
او آن دزدي از گاو تا خر تا برّه زندگان دو واتورد * که ستور خور کند مردي دشتي يا 5
رزي و بفرستد مر چهارپاي او و ستور خور کند در دشت ديگر نيک تر دشت او و نيک تر رزي
او واتورد * که بيرون آيد آتش و بيابد خارها و سوخته شود خرمن يا آن پايدار يا آن دشت 6
واتوختن واتورد آن افروزانا مر آن افروختگي * که بدهد مرد بياري او سيم يا پيرايها بنگاه 7
داشتن و دزديده شود از خانهي آن مرد اگر يافته شود آن دزد واتورد دو *

Et quum cornupetierit bos virũ vel mulierem, & mortuus fuerit, lapidando lapidabitur bos, & non comedetur caro ejus: at domin⁹ bovis erit immunis. Si autẽ bos cornupeta fuerit ipſe ab heri & nudiuſtertiùs, & conteſtatũ fuerit domino ejus, & non cuſtodierit eum, occiderit autem virum vel mulierem, bos lapidabitur, et etiam dominus ejus interficietur. Et ſi expiamentũ ſolvendum *impoſitũ fuerit ei, tunc dabit redemptionẽ animæ ſuæ, ſecundùm omne quod impoſitum fuerit ſuper eum. Sive filium cornupetierit, ſive filiam cornupetierit, ſecundùm judicium hoc fiet ei. Si ſervum cornupetierit bos, vel ancillã, argenti triginta ſiclos dabit domino ejus, et bos lapidabitur. Et cùm aperuerit vir puteum, vel cùm inciderit puteũ, & non operuerit eum, cecideritque illic bos aut aſinus: Dominus putei rependet argentũ,* & *reſtituet domino ejus: mortuum verò erit illius. Quùmque vulneraverit bos alicujus bovem ſocii ſui, & mortuus fuerit, vendent bovem viventẽ, & partientur argentum ejus, & etiã mortuũ partientur. Vel ſi cognitũ fuerit quòd bos cornupeta ſit ipſe ab heri & nudiuſtertiùs, & non cuſtodierit eum dominus ejus; rependendo rependet bovem pro bove, & mortuus erit illius.* 28 29 30 31 32 33 34 35 36

CAP. XXII.

Cùm furat⁹ fuerit homo bovẽ aut agnũ, et jugulaverit eum, aut vendiderit illũ; quinq; boves rependet pro bove, & quatuor oves pro agno. Si in effoſſione inventus fuerit fur, & percuſſus fuerit, ac mortuus fuerit; non erunt in illũ ſanguines. Sin ſplenduerit ſol ſuper eũ, ſanguines erunt in illum: rependendo rependet; ſi nil ſit ei, tunc vendetur propter furtum ſuum. Si inveniendo inventũ fuerit in manu ejus furtum, à bove uſque ad aſinum, uſque ad agnum, vivos; duos rependet. Quum pecore depaſci fecerit vir agrum vel vineam, immiſeritque quadrupedem ſuam, et pecus paverit in agro alterius; optimum agri ſui, & optimum vineæ ſuæ rependet. Quum egreſſus fuerit ignis, et invenerit ſpinas, & combuſtus fuerit faſcis, vel ſeges, vel ager, rependendo rependet accendens combuſtionem. Cùm dederit aliquis ſocio ſuo argentum vel ornamenta ad cuſtodiendum, & furto ablatum fuerit è domo illius viri; ſi inventus fuerit fur, rependet duplum: 1 2 3 4 5 6 7

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

על כל על כל מדעם דאתביר בכוסיא על תור על חמר על אימר על כסו ועל 8
כל אבידתא יומי כד יימר ארום הוא דין וכד משתכחא גניבותא בתר כן ביד
גנבא קדם דיינייא יועיל דין תרויהום דין מריה דביתא ודין גנבא ולמאן
דמחייבין דייניא ישלם גנבא על חד תרין לחבריה : כי ארום יתן גבר לחבריה 9
חמר או תור או אימר וכל בעירא למנטור בלא אגר נטיר וימות או איתביר מן
חיוא או אשתבי ולית סהיד חמי ומסהיד : שבועת מומתא דיי תהי בין 10
תרויהום יומי דלא אושיט ידיה בעסקא דחבריה ויקבל מאריה מניה מומתא
ולא ישלם : ואם ואין יתגנבא יתגנב מניה דהוה ליה עמיה אגר נטיר ישלם 11
למרוי : אם טרף אין איתבירא יתבר 12
מן חיות ברא מייתי ליה סהדין או
ימטיניה עד גופא דתביר לא ישלם :
וכי וארום ישאל גבר מדעם מן חבריה 13

ירושלמי 12 אם מתקטלא יתקטיל
ייתי ליה מן איברוי סהיד קטילא
לא ישלם :

ויתבר מנא או מית בעירא מריה לית עמיה שלמא ישלם : אם אין מריה 14
עמיה לא ישלם אין אגירא הוא עאל פסידיה באגריה : וכי יפתה וארום 15
ישרגג גבר בתולתא דלא מארסא
וישמש עמה מפרנא יפרין יתה ליה
לאנתו : אם מאן אין לא חמיא ליה 16
או דלא יצבי אבוהא למתנא ליה כסף

ירושלמי 15 ארום ישרגג גבר בתולה
דלא ארסת וישמש עמה מפרנה יפרין
ליה לאתא :

חמשין סלעין יתקנס הי כמפרוני בתולתא : מכפשה עמי בני ישראל כל עביד 17
חרשיותא לא תקיימון : כל כל דישכוב עם בעירא באטלות אבנין יתקטלון : 18
זבח כל מאן דדבח לטעוות עממיא יתקטל בסייפא ונכסוי יתגמרון בגין כן לא 19
תהון פלחין אלהן לשמא דיי בלחודוי : וגר וגיורא לא תקנטון במילין ולא 20
תעיקון למסב ליה נכסוי עמי בני ישראל הוו דכירין ארום דיירין הויתון בארעא
דמצרים : כל אלמנה כל ארמלא ויתם לא תסנפון : אם אין סנפא תסנף יתיה 21 22
אזדהרון לכון ארום אין יקום ויצווח עליכון בצלו קדמי שמע אנא בקל צלותיה
ופרע ליה : וחרה ויתקף רוגזי ואקטול יתכון בחרבא דמותא ויהון נשיכון ארמלן 23
ובניכון יתמין : אם כסף אין כספא 24
תוזיף לעמי ית ענייא דעמא לא תהי
ליה הי כרשיא לא תשוון עלוי דלהוי
עלוי סהדין ומידי ערבנותא לא על
שערין ולא ריביין : אם אין ממשכנא 25

ירושלמי 24 אם כספא תוזפון לעמי
ית מסכינא דעמכון לא תהוון ליה מרי
חוב דחיק לא תשוון עלוי לא שערין
ולא רביא :

תמשכן כסותא דחברך עד לא יטמוע שמשא תתיבניה ליה : כי היא ארום היא 26
טלת דמתכסי בה בלחודה היא חלוק תותביה דנפלא למושכיה ואין תיסב מצע
ערסיה במה ישכוב ויהי אין יקבול קדמי ואקביל צלותיה ארום אלהא חננא אנא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

De omni quoquam quod fractum fuerit in occulto, de bove, de aſino, 8
de ove, de veſte, & de omni re perdita jurabit, quando dicet quod
hoc ſit; & quando inventum fuerit furtum poſtea in manu furis,
ante judices veniet lis amborum ipſorum, lis *inquam* domini domus
& lis furis: & quem condemnaverint judices, reddet fur duplum proximo
ſuo. Cùm dederit vir ſocio ſuo aſinum, aut bovem, aut ovem, 9
aut omnem beſtiam ad cuſtodiendum: ſi abſque mercede cuſtodierit,
& mortuum fuerit, aut fractum à fera, aut captum, & nullus teſtis
viderit qui hoc teſtetur. Jusjurandum Domini erit inter ambos ipſos, 10
jurabit quod non extenderit manum ſuam in negotium proximi ſui:
& accipiet dominus ejus rei ab ipſo jusjurandum, & non reddet.
Quod ſi furto ſublatum fuerit ab eo quod erat ejus apud ſe mercede 11
cuſtoditum, reddet domino ſuo.
Si frangendo fractum fuerit à fera 12
agri, afferet illi teſtes, aut venire
faciet eum uſque ad corpus:
quod fractum eſt non reddet. Et 13
cum petat aliquis quippiam à ſocio
ſuo, & confractum fuerit vas, aut mortuum jumentum, dominuſque
ejus non fuerit cum eo, reddendo reddet. Si dominus ejus cum eo 14
fuerit, non reddet: ſi conductitium fuerit, veniet perditio ejus pro
mercede ſua. Et quando ſeduxerit 15
vir virginem nondum deſponſatam,
& rem habuerit cum ea: dotando
dotabit eam ſibi in uxorem. Si 16
non viſum fuerit ipſi, aut noluerit
pater ejus dare ipſi: argenti
quinquaginta ſiclorum mulcta illi imponetur, juxta dotem virginitatis.
Populi mi filii Iſrael, omnem qui fecerit maleficium non ſinetis 17
vivere. Omnis qui cubuerit cum beſtia obrutione lapidum interficientur. 18
Quicunque ſacrificat idolis populorum interficietur gladio, 19
& opes ejus conſumentur: propterea non coletis niſi nomen Domini
tantùm. Peregrinum non irritabitis verbis, neque affligetis accipiendo ejus 20
opes: popule mi domus Iſrael eſtote memores, quoniam peregrini
fuiſtis in terra Ægypti. Omnem viduam aut pupillum non affligetis. 21
Si affligendo afflixeris eum, cavete vobis: quoniam ſi ſurrexerit, & 22
clamaverit contra vos in oratione coram me, audiam ego vocem precationum
ejus & vindicabo ipſum. Et incandeſcet furor meus, & 23
interficiam vos gladio mortis: & erunt uxores veſtræ viduæ, & filii
veſtri pupilli. Si argentum commodatò 24
dederis populo meo, pauperi
populi, non eris illi tanquam
fœnerator: neque imponetis illi,
ut ſint contra eum teſtes, nec ut
det fidejuſſores, nec æſtimationes,
nec uſuram. Si pro pignore acceperis 25
veſtem ſocii tui, antequam occumbat ſol eam reddes illi. Quoniam 26
ipſa eſt pallium quo tegitur ſolum, ipſa eſt tunica inquilinatus
ejus, quæ proximè tangit cutem ejus: quòd ſi acceperis ſtragulum
lecti ejus, in quo cubat, & erit ſi clamet coram me, audiam preces
ejus, quoniam Deus miſericors ego ſum.

Hieroſ. 12. *Si interficiendo interfectum fuerit, afferet illi ex membris ejus teſtem, interfectum non reddet.*

Hieroſ. 15. *Quando ſeduxerit aliquis virginem non deſponſatam, & rem habuerit cum ea: dotando dotabit ſibi eam in uxorem.*

Hieroſ. 24. *Si argentum commodatò dederitis populo meo pauperi qui eſt vobiſcum, non eritis ei creditores opprimentes: non ponetis ſuper eum æſtimationes aut uſuram.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* اگر نه یافته شود آن دزد نزدیک شود صاحب آن خانه بآن حاکم اگر نه کشید دستي او در 8
کاري یاري او* ابر همه سخن جرم ابر گاو ابر خر ابر برّه ابر جامه ابر همه گم شده آنچه گوید که 9
اوست این تا آن حاکم بیاید سخن دوي ایشان آنچه واجب کنند حاکمان واتورد دو بیاري او*
* که بدهد مرد بیاري او خر یا گاو یا برّه و همه چهارپا بنگاه داشتن و بمرد یا شکسته شد یا برده 10
شد نیست بینا* سوگند ؛؛ باشد میاني دوي ایشان اگر نه کشید دستي او در کاري یاري او 11
وبستاند صاحبي [او] و نه واتورد* واگر دزدیده دزدیده شود از نزدي او واتورد بصاحب او* 12
* اگر نخچیر شدن نخچیر شود بیاورد گواهي نخچیر نه واتورد* و که عاریت خواهد مرد از نزد 13 14
یاري او و شکسته شد یا بمرد صاحبي او نیست اواري او باز توختن باز تورد* اگر صاحبي [او] 15
اواري او نه باز تورد اگر مزدور او بیامد در مزد او* و که فریب دهد مرد بکري آنچه نه نامزد شد 16
و بخسپد اواري آن کاوین کردن کاوین کند آنرا باو بزن* اگر ناکام بودن ناکام باشد پدري آن بدادن 17
آنرا باو سیم بسنجد چون کاوین آن دختران* جادوگررا نه زنده گذاري* همه خسپا اواري چهارپا کشتن 18 19
کشته آید* ذبحت کنا بمعبودان کشته آید بجز ؛؛ بتنهایي او* و غریب را نه آزاري و نه زحمت دهي اویرا 20 21
که غریبان بودید در زمین مصر* همه یتیم و بیوه نه رنجانید* اگر رنجاندن برنجاني اویرا که 22 23
اگر بغراو کردن بغراو کند بمن شنیدن بشنوم بغراوي او* و گرم شود خشمي من و بکشم شمارا 24
در شمشیر و باشند زناني شما بیوگان و پسراني شما یتیمان* اگر سیم قرض دهي مر قومي من مر آن 25
درویش اواري تو نه باشي باو چون تقاضا کنا نه نهید ابر او سود * اگر گرو کشیدن 26
گرو کشي جامهي یاري تو تا آمدن آن خورشید باز گرداني اویرا باو*

Si non inventus fuerit fur, adducetur 8
domin⁹ domûs ad judicē, an non
extenderit manū ſuam ad opus ſocii
ſui. Super omni re criminis, ſuper bove, 9
ſuper aſino, ſuper agno, ſuper veſtimento,
ſuper omni amiſſo: quicunq;
dixerit quòd ipſius ſit hoc, uſque ad
judicem perveniet verbum amborum
eorum: quem damnaverint judices,
rependet duplum ſocio ſuo. Quum 10
dederit vir ſocio ſuo aſinum, vel bovem,
vel agnum, omnémve quadrupedem
ad cuſtodiendum, & mortuum
fuerit, aut confractum, aut ablatum,
& *non adſit videns: Juramentum* 11
Domini erit inter ambos illos, an non
extenderit manum ſuam ad opus ſocii
ſui: & ſuſcipiet dominus ejus,
nec alter *rependet. Et ſi furando ablatum* 12
fuerit ab eo, rependet domino
ejus. Si prædando præda factū fuerit, 13
afferet teſtimonium: prædam non rependet.
Quúmque mutuò poſtulaverit 14
vir à ſocio, & confractum fuerit,
aut mortuum, & dñs ejus non fuerit
cum eo; rependendo rependet. Si 15
dominus ejus fuerit *cum eo, non rependet:*
ſi conductitium fuerit, venit
pro mercede ſua. Cùm verò fallaciam 16
adhibuerit aliquis virgini, quæ
non eſt nomine denuntiata, concubueritque
cum illa; dotando dotabit
eam ſibi in uxorem. Si nolendo noluerit 17
pater ejus dare eam illi, argentum
appendet juxta dotem filiarum.
Præſtigiatricem viventem non 18
permittes. Omnis concumbens cum 19
quadrupede, occidendo occidetur.
Immolans diis, occidetur, præterquàm 20
Domino ſoli. Et peregrinum 21
non vexabis, neque moleſtiam
exhibebis ei, quia peregrini
fuiſtis in terra Ægypti. Omnem pupillum 22
ac viduā non affligetis. Si affligendo 23
afflixeris eum: quòd ſi clamando
clamaverit mihi, exaudiendo
exaudiam clamorem ejus: Et 24
excandeſcet ira mea, & occidam vos
gladio, erúntque uxores veſtræ viduæ,
& filii veſtri pupilli. Si argentum 25
fœneratò dederis populo meo,
pauperi qui eſt *tecū; non eris ei ſicut*
exactionem faciens, non imponetis ei
lucrum. Si pignori trahendo pignori 26
traxeris veſtimentum ſocii tui,
ad deſcenſum ſolis reſtitues illud ei.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

אלהים עמי בני ישראל דייניכון לא תקילין ורבנין דמתמנין נגודין בעמך לא תלוטון : מלאתך בכורי פירך ובכורי חמר נעווך לא תשהי על זמנידהון מ לאסקותהון לאתר שכינתי בוכרי דכרך תפריש קדמי : כן היכדין תעבד לבוכרי תורך ועניך שובעא יומין יהי ייניק בתר אמיה וביומא תמינאה תפרישיניה קדמי : ואנשי ואנשין קדישין טעמין חולין בדכותא תהון קדמי ברם בשר תליש מן חיותא חייא לא תיכלון לכלבא תירמון יתיה בסוטריה :

כג

לא תשא עמי בני ישראל לא תקבלון מילי שקרא מגברא דייכול קורצין בחבריה קדמך ולא תשוי ידך עם רשיעא דיהי סהיד שקר : לא תהיה עמי בני ישראל לא תהוון בתר סגיאין למבאשא אלהן למטיבא ולא יתמנע חד מנכון למלפא זכו על חבריה בדינא למימר הא בתר סגיאי דינא סטי : ודל ומסכנא דאתחייב בדיניה לא 3 תיסב ליה אפין למרחמא עלוי ארום לית מיסב אפין בדינא : כי תפגע אין תארע תורא דסנאך דאנת סני ליה על חובתא דאנת ידע ביה בלחודך או חמרא דטעי מן ארחא אתבא תתביניה ליה : כי אין תחמי חמרא דסנאך דאנת סני ליה על חובתא דאנת ידע ביה בלחודך רביע תחות טוניה ותמנוע לנפשך מלמקרוב ליה משבוק תשבוק בההיא שעתא ית סנאה דבלבך עלוי ותפרוק ותטעון עמיה : לא תטה עמי בני ישראל לא תצלון דין מסכינא בדיניה : מדבר מפתגם שיקרא הוי רחיק ודינפק זכאי מבי דינך ואשכחו ליה חובתיה ודי נפק חייב ואשכחו ליה זכו לא תקטול ארום לא הוינא מזכי ליה אין הוא חייבא : ושחד ושוחדא לא תקבל ארום שוחדא מסמי עינוי נסבוי ומטלטל חכימיא ממותבנהון ומקלקל פתגמין תריצין דמכתבין באורייתא ומערבב מילי זכאין בפומהון בשעת דינא : וגר ולגיורא לא תעיקון ואתון חכימתון ית אניק נפש גיורא ארום דיירין הויתון בארעא דמצרים : ושש ושית שנין תדרע ית ארעך ותכנוש ית עללתא : והשביעית ושביעיתא תשמטינא מפולחנא ותפקר פירהא וייכלון מסכיני עמא ושיוריהון תיכול חיות ברא כדין תעביד לכרמך לזיתך : ששת ימים שיתא יומין תעבד עובדך וביומא שביעאה תנוח מן בגלל דינוחון תורך וחמרך וישקוט בר אמתך ערלאה וגיורא :

ירושלמי 2 עמי בני ישראל לא תה אזלין בתר סגיא למבאשא ברם א למיטבא ולא יתמנע חד מנכון למ זכו לחבריה בדינא ולא תימרון בלב בתר סגיא דינא סטי :

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hierosolymitanum.*

Populе mi filii Iſrael, judices veſtros non parvipendetis, & dominis qui 27 præfecti ſunt populo tuo non maledicetis. Primitias fructuum tuorum & 28 primitias vini torcularis tui non tardabis in tempore ſuo, quominus aſcendere faciatis eas ad locum divinæ habitationis meæ: primogenitos maſculorum tuorum ſeparabis coram me. Sic facies de primogenitis bo- 29 um tuorum & ovium tuarum: ſeptem diebus erit lactans poſt matrem ſuam, die autem octavo ſeparabis eum coram me. Et homines ſancti, 30 guſtantes res prophanas cum ſanctitate, eritis coram me: verùm carnem dilaceratam à beſtia viva non comedetis; cani projicietis ipſum pro mercede ejus.

CAP. XXIII.

Popule mi filii Iſrael, non recipietis verba mendacii à viro, qui 1 detrahit de proximo tuo coram te: neque pones manum tuam cum 2 improbo; ut ſit teſtis mendax. Popule mi filii Iſrael, non eritis poſt multos ad male agendum, ſed ad bene agendum: neque prohibetur unus ex vobis docere juſtam cauſam pro proximo ſuo in judicio, dicendo; Ecce poſt multos judicium deflectit. Et pauperis, qui 3 reus erit in judicio ſuo, non accipies perſonam, ut miſerearis ejus: quoniam non eſt accipienda perſona in judicio. Si occurreris bo- 4 vi inimici tui, quem odio habes propter peccatum quod nôſti in eo tu ſolus, aut aſino qui aberrat à via: reducendo reduces eum ad ipſum. Si videris aſinum inimici tui quem odio habes, propter pecca- 5 tum quod nôſti in eo ſolus tu, decumbentem ſub onere ſuo, & prohibueris te quominus accedas ad eum: relinquendo relinques ea hora odium, quod eſt in corde tuo contra eum, & ſolves & onerabis cum eo. Popule mi filii Iſrael, non declinabitis judicium pauperis in cauſa ſua. 6 A verbo falſo eſto procul: & qui exierit juſtus à domo judicii tua, & inve- 7 nerint peccatum ejus, & qui exierit reus & invenerint ejus juſtitiam, ne interficias; quoniam non innocentem pronuntiabo eum ſi ſit reus. Munus non accipias: quoniam munus excæcat oculos eorum 8 qui accipiunt ipſum, & errare facit ſapientes è ſedibus ſuis, & pervertit verba recta, quæ ſcripta ſunt in lege, & confundit verba innocentum in ore ipſorum in hora judicii. Peregrinum non affligetis: vos enim ſci- 9 tis gemitum animæ peregrini; quoniam peregrini fuiſtis in terra Ægypti. Sex annis ſeminabis terram tuam, & colliges proventum. Se- 10 ptimo autem anno liberam dimittes eam à cultu, & communes facies 11 fructus ejus, ut comedant pauperes populi, & reliquias ejus comedet beſtia agri: ſimiliter facies viti tuæ & oleæ tuæ. Sex diebus facies 12 opus tuum, die autem ſeptimo quieſces: ut quieſcant bos tuus, & aſinus tuus, & quieſcat filius ancillæ tuæ incircuncisus, & peregrinus.

Hieroſ. 2. *Popule mi filii Iſrael, non eritis ambulantes poſt multos ad male agendum, ſed ad bene agendum: neque prohibeatur aliquis veſtrum docere juſtam cauſam ſocii ſui in judicio, neque dicatis in corde veſtro; Poſt multitudinem judicium deflectit.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

27 * كه آن پوشش آن بتنهايي آن او جامهي او بپوست او در چه بخسپد باشد كه بغراو كند بمن
بشنوم كه بخشايندهم من * حاكم را نه نفرين كني و مهتر در قومي تو نه نفرين كني * 28
دانهي تو و شيرهي تو نه درنگ دهي نخست زادي پسراني تو بدهي بمن * همچنين بكني 29 30
گاوي تو بگوسپندي تو هفت روزها باشد اوازي مادري او و در روزي آن هشتمي بدهي اويرا
بمن * و مردماني خاص باشيد بمن و گوشت در دشت نخچير نه خوريد بسگ بيندازيد 31
اويرا * * فصل بيست سوم * * نه بر داري خبر گزاف نه نهي دستي تو اوازي 1
ظالم ببودن گواهي ستم * نه باشي پسي بسياران ببدي كردن و نه گواهي دهي ابر خصومتا 2
بميل دادن پسي بسياران بميل كردن * و درويش را نه شكوهمند كني در خصومتي او * 3
* كه فرا رسد گاوي دشمني تو يا خري او طعيا شوا باز گرداندن باز گرداني اويرا باو * كه 4 5
ببيني خري دشمني تو خسپا فرود باري او باز استي از دست باز داشتن باو ياري دادن ياري
دهي اوازي او * نه ميل دهي حكم مسكيني تو در خصومتي او * از سخن دروغ دور 6 7
باشي و آزاد و صالح را نه كشي كه نه صالح گويم ظالم را * و رشوت نه ستاني كه آن رشوت 8
كور كند گشادگان را و خليف كند سخنهاي مشرحان را * و غريب نه زحمت دهي و شما 9
دانستيد مر جاني آن غريب كه غريبان بوديد در زميني مصر * و شش سالها بكاري مر 10
زميني تو و جمع كني مر دخلي آن * و آن هفتمي فرود گذاري آنرا و دست باز داري آنرا 11
و بخورند مسكيناني قومي تو و باقي بخورد حيوانات آن دشت همچنين بكني برزي تو و بزيتون
تو * شش روزها بكني كاري تو و در روزي آن هفتمي معطل باشي بسبب آسايش كند 12
گاوي تو و خري تو و آسايش كند پسري پرستاري تو و آن غريب

Quia eſt operimentum ejus ſolum ipſum, eſt veſtimentum ejus cuti ſuæ, in quo dormiat: & erit, cùm clamaverit ad me, exaudiam: nam miſericors ſum ego. 27 *Judici non maledices, & principi in populo tuo non maledices.* 28 *Granum tuum ac muſtum tuum non tardabis* afferre: *primogenitum filiorum tuorum dabis mihi.* 29 *Sic facies de bove tuo & de ove tua, ſeptem dies erit cum matre ſua, die autem octavo dabis eum mihi.* 30 *Et homines ſancti eritis mihi: & carnem prædæ in agro, non comedetis: cani projicietis illam.* 31

CAP. XXIII.

Non aſſumes rumorem futilem: non pones manum tuam cum impio, eſſe teſtem violentiæ. 1 *Non eris poſt multos ad malefaciendum, neque teſtimonium dabis in lite inclinando* teipſum *poſt multos ad detorquendum* judicium. 2 *Et pauperem non decorabis in lite ſua.* 3 *Cùm occurrerit bos inimici tui, aut aſinus ejus errabundus; reducendo reduces eum illi.* 4 *Cùm videris aſinum inimici tui decumbentem ſub onere ſuo, ceſſabis à manu retrahenda ei: opem dando opem dabis cum eo.* 5 *Non deflectes judicium pauperis tui in lite ſua.* 6 *A verbo mendacii procul eris, & liberum ac juſtum non occides: quia juſtum non pronuntiabo iniquum.* 7 *Et munus non accipies: munus enim cæcos reddit apertos, & pervertit verba deciſorum.* 8 *Et peregrino moleſtiam non exhibebis: vos enim nôſtis animam peregrini, quia peregrini fuiſtis in terra Ægypti.* 9 *Et ſex annis ſeres terram tuam, & colliges proventum ejus.* 10 *Septimo verò derelinques eam, manúmque retrahes ab ea, ut comedant pauperes populi tui: reſiduum autem comedent animalia agri. Sic facies vineæ tuæ ac oliveto tuo.* 11 *Sex diebus facies opus tuum, die verò ſeptimo otiaberis: ut quieſcat bos tuus, & aſinus tuus, quieſcátque filius ancillæ tuæ, & peregrinus.* 12

תרגום יונתן בן עוזיאל

ובכל וּבְכָל פִּקוּדַיָיא דַאֲמָרִית לְכוֹן תִּסְתַּמְרוּן וְשׁוּם טַעֲוַות עַמְמַיָיא לָא 13
תִּדְכְּרוּן וְלָא יִשְׁתְּמַע עַל פּוּמְכוֹן : שלש תְּלָתָא זִמְנִין תֵּחָגוּן קֳדָמַי בְּשַׁתָּא : 14
את חג יַת חַגָּא דְפַטִירַיָיא תִּנְטוֹר שׁוּבְעָא יוֹמִין תֵּיכוּל פַּטִירָא הֵיכְמָא דְפַקֵּידְתָךְ 15
לִזְמַן יַרְחָא דַאֲבִיבָא אֲרוּם בֵּיהּ נְפַקְתְּ מִמִּצְרַיִם וְלָא יִתְחֲמוּן קֳדָמַי רֵיקָנִין :
וחג וְחַגָּא דַחֲצָדָא בִּכּוּרֵי עוּבָדָךְ דְתִיזְרַע בְּחַקְלָא וְחַגָּא דִכְנָשָׁא בְּמִפְּקָא 16
דְשַׁתָּא בְּמִכְנְשָׁךְ יַת עוּבָדָךְ מִן חַקְלָא : שלש תְּלָתִי זִמְנִין בְּשַׁתָּא יִתְחֲמוּן 17
כָּל דְכוּרָךְ קֳדָם רִבּוֹן עָלְמָא יְיָ : לא תזבח עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָא תִכְּסוּן 18
עַד דַחֲמִיעַ בְּבָתֵּיכוֹן אַדַם נִכְסַת פִּסְחִי וְלָא יְבִית בַּר מִן מַדְבְּחָא תַּרְבֵּי
נִכְסַת פִּסְחִי עַד צַפְרָא לָא מִן בִּשְׂרָא דְתֵיכְלוּן בְּרַמְשָׁא : ראשית שֵׁירוּי 19
בִּיכּוּרֵי פֵּירֵי אַרְעָךְ תַּיְתֵי לְבֵית מוּקְדְשָׁא דַיְיָ אֱלָהָךְ עַמִּי בֵּית יִשְׂרָאֵל לֵית
אַתּוּן רַשָּׁאִין לָא לְמִבְשְׁלָא וְלָא לְמֵיכוּל בְּשַׂר וַחֲלַב מְעָרְבִין כַּחֲדָא דְלָא יִתְקַף
רוּגְזִי וְאִיבַשִּׁיל עִיבוּרֵיכוֹן דִגְנָא וְקַשָּׁא תַּרְוֵיהוֹן כַּחֲדָא : הנה אנכי הָא אֲנָא 20
מְשַׁגַּר מַלְאָכָא קֳדָמָךְ לְמִטְרָךְ בְּאָרְחָא וּלְאַעֲלוּתָךְ לַאֲתַר שְׁכִינְתִּי דְאַתְקֵינִית :
השמר אִיזְדְהַר מִן קֳדָמוֹי וְקַבֵּיל לְמֵימְרֵיהּ לָא תְסָרֵיב עַל מִילּוֹי אֲרוּם לָא 21
אִשְׁבּוֹק לְחוֹבֵיכוֹן אֲרוּם בִּשְׁמִי מֵימְרֵיהּ : כי אם אֲרוּם אִין קַבָּלָא תְקַבֵּיל 22
לְמֵימְרֵיהּ וְתַעֲבֵיד כָּל דַאֲמַלֵּיל עַל יְדוֹי וְאֶסְנֵי יַת סָנְאָךְ וְאָעִיק לְמְעִיקָךְ :
כי ילך אֲרוּם יְטַיֵּיל מַלְאָכִי קֳדָמָךְ וְיַעֲלִינָךְ לְוַת אֱמוֹרָאֵי וּפְרִיזָאֵי וּכְנַעֲנָאֵי חִוָּאֵי 23
וִיבוּסָאֵי וְאֲשֵׁיצִינוּן : לא לָא תִסְגְדוּן לְטַעֲוָותְהוֹן וְלָא תִפְלְחִינוּן וְלָא תַעַבְדוּן 24
כְּעוּבָדֵיהוֹן בִּישַׁיָּא אֲרוּם מְפַכְרָא תְּפַכַּר בֵּית סְגוּדְהוֹן וְתַבְרָא תְתַבַּר קָמְתֵי
צִלְמֵיהוֹן : ועבדתם וְתִפְלְחוּן קֳדָם יְיָ אֱלָהָכוֹן וִיבָרֵךְ יַת מְזוֹנֵי מֵיכְלָךְ 25
וּמִשְׁתְּיָךְ וְאַעְדֵּי מַחַת מְרִירְתָּא מִגַּוָּךְ : לא תהיה לָא תְהֵי תַּכְלָא וְעַקְרָא 26
בְּאַרְעָךְ יַת מִנְיַין יוֹמֵי חַיָּיךְ אַשְׁלֵם מִיוֹמָא לְיוֹמָא : את אימתי יַת אֵימְתִי 27
אֲשַׁדַּר קֳדָמָךְ וְאֶשְׁגוֹשׁ יַת כָּל עַמַּיָּא דְאַתְּ אָתֵי לְסַדְרָא בְּהוֹן סִדְרֵי קְרָבָא וְאִיתֵּין
יַת כָּל בַּעֲלֵי דְבָבָךְ קֳדָמָךְ מְחוּרֵי קְדָל : ושלחתי וְאֲשַׁדַּר יַת אוּרְעִיתָא קֳדָמָךְ 28
וּתְתָרֵךְ יַת חִוָּאֵי וְיַת כְּנַעֲנָאֵי וְיַת חִיתָּאֵי מִן קֳדָמָךְ : לא לָא אֲתָרֵיכִינוּן מִן קֳדָמָךְ 29
בְּשַׁתָּא חֲדָא דִלְמָא תְהֵי אַרְעָא צַדְיָא וְיִסְגוּן עֲלָךְ חֵיוַת בָּרָא כַּד יֵיתוּן לְמֵיכוּל
פִּגְרֵיהוֹן וְיִנְזְקוּן בָּךְ :

Targ. Jonathan B. Uziel.

Et in omnibus mandatis quæ dixi vobis cauti eritis : & nomina idolorum 13
populorum non memorabitis, nec audietur in ore veſtro. Tribus 14
vicibus celebrabitis feſtum coram me in anno. Feſtum azymorum 15
cuſtodies, ſeptem diebus comedes azyma, quemadmodum præcepi
tibi, in tempore menſis matureſcentium frugum, quoniam in
eo exiviſti ex Ægypto : neque appareant coram me vacui. Et feſtum 16
meſſis primitivorum operis tui, quæ ſeminaveris in agro : & feſtum
collectionis in exitu anni, cùm collegeris opera tua ex agro. Tribus 17
vicibus in anno apparebunt omnes maſculi tui coram principe
mundi Domino. Popule mi filii Iſrael, non mactabitis quandiu eſt 18
fermentum in domibus veſtris quiſque oblationem Peſach mei : neque
pernoctabit extra altare adeps oblationis Peſach mei uſque ad auroram,
nec ex carne quam comedetis veſperi. Initium primitiarum 19
fructuum terræ tuæ adduces in domum ſanctuarii Domini Dei tui. Popule
mi domus Iſrael, non poteſtis coquere nec comedere carnem
& lac permixta ſimul, ne iraſcatur furor meus, & coquam proventum
veſtrum, frumentum & paleam ſimul. Ecce ego mitto angelum coram 20
te, ad cuſtodiendum te in via : & ad aſcendere faciendum te in
locum divinæ meæ præſentiæ, quem præparavi. Cave tibi à facie 21
ejus, & pareto verbo ejus, ne ſis rebellis contra verba ejus : quoniam
non condonabo peccatis veſtris, quoniam in nomine meo ſermo
ejus. Quod ſi audiendo audiveris ſermonem ejus, & feceris omnia 22
quæ loquar per manus ejus : tum odio habebo qui te odio habent,
& tribulabo eos qui tribulant te. Quoniam ibit angelus meus coram 23
te ; & introducet te ad Amorrhæos, Pherizæos, Chananæos,
Hevæos, & Jebuſæos : & delebo eos. Non incurvabitis vos idolis 24
eorum, neque colatis ea, neque facietis ſecundùm opera eorum mala
: quoniam diruendo dirues templa eorum, & frangendo franges
ſtatuas imaginum eorum. Et coletis coram Domino Deo veſtro, ut 25
benedicat victui cibi tui & potibus tuis : & removebo plagam amaram
è medio tui. Non erit abortum faciens aut ſterilis in terra 26
tua : numerum dierum vitæ tuæ perficiam à die in diem. Terrorem 27
meum mittam coram te, & conturbabo omnes populos ad quos proficiſceris,
ut inſtruas adverſus eos aciem belli : & dabo omnes inimicos
tuos coram te vertentes terga. Et mittam crabronem coram 28
te : & ejiciet Hevæos, Chananæos, & Hetræos à facie tua. Non 29
ejiciam eos à facie tua anno uno : ne fortè fiat terra deſolata, &
multiplicentur contra te feræ agri, cum venient ad comedendum cadavera
eorum, & noceant tibi.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

13 * و در همه آنچه گفتم بشما نگاهداشت کنید و نامی معبودانی دیگران نه یاد کنید نه
14 15 شنویده آید ابر دهانی تو * سه بارها حج کنی بمن در سال * مر حجّی آن فطیر نگاهداری
هفت روزها بخوری فطیر چون آنچه فرمودم ترا بوعدهی ماهی آن تر خوشه که درو بیرون
16 آمدی از مصر و نه دیدار آیند پیش من تهی * و حجّی آن درو نخست برهای کارهایی
تو آنچه بکاری در دشت و حجّی آن جمع کردن چون بیرون آمدن آن سال در جمع کردن تو
17 مر کارهایی تو از آن دشت * سه بارها در سال دیدار آید همه نرینهی تو بپیش آن خداوندکار ״ *
18 19 * نه دبحت کنی ابر خمیر خونی دبحت من و نه منزل کند پیهی حجّی من تا بامداد * اوّل نخست
20 برهای زمینی تو بیاوری خانهی ״ خدای تو نه جوشانی بچّه در شیری مادری او * اینک
من فرستا فرشتهی من بپیش تو بنگاهداشتن ترا در راه و بآوردن ترا بآن جا آنچه آراسته
21 کردم * حاذرباش از پیشی او و بشنو در آوازی او نه عاصی شوی درو که نه آمرزد
22 بجرمهای شما که نامی من در میانی او * که اگر شنیدن بشنوی در آوازی من و بکنی همه
23 آنچه سخن گویم دشمنی کنم اواری دشمنان تو و عدوی کنم اواری عدویانی تو * که برود
فرشتهی من بپیشی تو و بیاورد ترا بآن اموری و آن حتی و آن فرزّی و آن کنعنی و آن حوّی
24 و آن یبوسی و نیست کنم اویرا * نه سجود کنی بمعبودانی ایشان و نه پرستش کنی ایشانرا و نه
کنی چون کارهای ایشان که خراب کردن کنی ایشانرا و شکستن بشکنی انگیختهای
25 ایشان * و عبادت کنید مر ״ خدای شما و آفرین کند مر نانی تو و مر آبی تو و بگردانم بیماری از
26 27 میانی تو * نه باشد سقط کنده و بی زه در زمینی تو مر شماری روزگارانی تو پر کنم * مر ترسی من
بفرستم بپیشی تو آشوب دهم مر همه آن قوم آنچه بیایی در ایشان و بدهم مر همه دشمنانی تو بتو
28 29 قفا * و بفرستم مر آن آفت بپیشی تو و براند مر آن حوّی مر آن کنعنی مر آن حتّی از پیشی تو * نه رانم
اویرا از پیشی تو در سالی یکه تا نه باشد آن زمین خرابه و بسیار شود ابر تو ددی آن دشت .

Et omni quod dixi vobis obſervantiam 13
adhibebitis : nomen quoque deûm
aliorum non memorabitis, nec
audietur in ore tuo. Tribus vicibus 14
feſtum celebrabis mihi in anno. Feſtum 15
azymorum obſervabis : ſeptem
diebus comedes azyma, quemadmodum
præcepi tibi, conſtituto tempore
menſis humidarum ſpicarum : quia
in eo egreſſus es ex Ægypto, & non
apparebunt coram me vacui. Et feſtum 16
meſſis, primarum frugum operis
tui quæ ſeminaveris in agro: &
feſtum collectionis juxta exitum anni,
cùm collegeris opera tua ex agro.
Tribus vicibus in anno apparebit omnis 17
maſculus tuus corã Dominatore
Dño. Non immolabis cum fermentato 18
ſanguinem victimæ meæ, neque
remanebit adeps ſolennitatis meæ uſque
ad mane. Primum primarum frugum 19
terræ tuæ adduces in domum
Domini Dei tui : non coques pullum
in lacte matris ſuæ. En ego mitto angelum 20
meum coram te, ad cuſtodiendum
te in via, & ad introducendum
te in locum quem præparavi. Cautus 21
ſis coram eo, & auſculta voci ejus, ne
rebelles in eum : quòd non ignoſcet
delictis veſtris, quia nomen
meum in medio ejus. Nam ſi auſcultando 22
auſcultaveris voci meæ,
feceriſque omne quod locutus fuero
; inimicabor inimicis tuis, &
adverſabor adverſariis tuis. Nam 23
ibit angelus meus coram te, & introducet
te ad Emoræum, & Hittæum,
& Pherizæum, & Chenaanæum,
& Hivvæum, & Jebuſæum,
& annihilabo eum. Adorationem 24
non exhibebis diis eorum, neque
cultum præſtabis eis, neque facies
ſecundùm opera eorum: ſed vaſtando
vaſtabis ea, & confringendo confringes
ſtatuas eorum. Et ſervietis Domino 25
Deo veſtro, & benedicet pani
tuo ac aquæ tuæ: removeboque ægritudinem
e medio tui. Non erit orbata 26
& infœcunda in terra tua : numerum
dierum tuorum implebo. Timorem 27
meum mittam ante te, & perturbationem
immittam omni populo ad quem
ingredièris, & dabo omnes inimicos
tuos tibi cervicem vertentes. Mittam 28
quoque perniciẽ ante te, quæ expellet
Hivvæum, Chenaanæum, &
Hittæum à præſentia tua. Non expellam 29
eum à præſentia tua in anno
uno, ne ſit terra deſolata, & multiplicetur
contra te fera agri.

מעט מעט קליל קליל איתרכינון מן קדמך עד די תסגי ותחסין ית ארעא
ושתי ואשוי ית תחומך מן ימא דסוף עד ימא דפלישתאי ומן מדברא ועד
פרת ארום אמסור בידכון ית כל יתבי ארעא ואנת תתריכינון מן קדמך
לא לא תגזרון להון ולטעוותהון קיים : לא לא תעביד להון שכונן בארעך
דלמא יטעינך ויחייבון יתך קדמי ארום תפלח ית טעוותהון ארום יהון לך
לתוקלא :

כד

ואל משה ולות משה אמר מיכאל סרכן חכמתא ביומא שביעאה לירחא סק
קדם יי אנת ואהרן נדב ואביהוא ושובעין מסבי ישראל ותסגדון מרחיק
ונגש ויתקרב משה בלחודוי קדם יי והינון לא יתקרבון ועמא לא יסקון
עמיה : ויבא ואתא משה ואשתאי לעמא ית כל פתגמיא דיי וית כל
דינייא ואתיב כל עמא קלא חד ואמר כל דמליל יי נעביד : ויכתב וכתב
משה ית פתגמיא דיי ואקדם בצפרא ובנא מדבחא בשיפולי טורא ותריסרי קמן
לתריסרי שבטיא דישראל : וישלח ושדר ית בוכרי בני ישראל ארום עד
ההיא שעתא הוות פולחנא בבוכריא רעד כדון לא איתעביד משכן זמנא ועד
כדון לא אתיהיבת כהונתא לאהרן ואסיקו עלוון וניכסת קודשין קדם יי
תורין : ויקח ונסיב משה פלגות אדם ניכסא ושוי במזרקיא ופלגות אדם
נכסא דרק על מדבחא : ויקח ספר ונסיב ספרא דקיימא דאורייתא וקרא
קדם עמא ואמרו כל פתגמיא דמליל יי נעביד ונקבל : ויקח ונסיב משה
ית פלגות דמא דבמזרקיא ודרק על מדבחא לכפרא על עמא ואמר הא דין
אדם קיימא דגזר יי עמכון על כל פתגמיא האלין : ויעל וסליק משה
ואהרן נדב ואביהוא ושובעין מסבי ישראל : ויראו וזקפו נדב ואביהוא ית
עיניהון וחמון ית איקר אלהא דישראל
ותחות אפיפורין דריגלוי דמייצע תחות
כורסייה הי כעובד אבן ספירינון מדכר
שעבודא דשעבידו מצראי ית בני
ישראל בטינא ובליבנין והוון נשייא בטשן ית טינא עם גובריהון הוות תמן
ריבא מפנקתא מעברתא ואפילת ית עוברא ואתבטש עם טינא נחת
גבריאל ועבד מניה לבינתא ואסקיה לשמי מרומא ואתקניה גלורק תחות
אפיפורין דמרי עלמא זיויה הי כעובד אבן טבא והי כתקוף שפר שמיא כד
הינון ברירין מן ענניא :

ירושלמי 10 אפופדין דרגלוי כעוב
לבן דספירינון וכחיזו שמיא כד הוו נק
מן ענניא :

Paulatim expellam eos à facie tua : ut multipliceris, & hæreditario 30
poſſideas terram. Et ponam limitem tuum à mari juncoſo uſque ad 31
mare Philiſtæorum, & à deſerto uſque ad Euphratem : quoniam tradam in manum veſtram omnes habitatores terræ, & tu ejicies eos à
facie tua. Non inibitis cum eis aut idolis eorum fœdus. Non fa- 32
cies illis vicinitatem in terra tua, ne errare faciant te, & peccare fa- 33
ciant te coram me, quando coles idola eorum; quoniam erunt tibi
offendiculo.

CAP. XXIV.

PORRO ad Moſen dixit Michael princeps ſapientiæ die ſeptimo men- 1
ſis ; Aſcende ante conſpectum Domini tu & Aharon, Nadab & Abiu,
& ſeptuaginta ex ſenioribus Iſrael : & adorabitis à longè. Et ac- 2
cedet Moſes ſolus coram Domino, ſed ipſi non accedent : & popu-
lus non aſcendent cum eo. Et venit Moſes, & narravit populo omnia 3
verba Domini, & omnia judicia : & reſpondit univerſus populus vo-
ce unâ, & dixit ; Quicquid loquutus eſt Dominus faciemus. Et ſcri- 4
pſit Moſes verba Domini; & ſurrexit manè, & ædificavit altare in hu-
miliori loco montis, & duodecim ſtatuas, pro duodecim tribubus
Iſrael. Et miſit primogenitos filiorum Iſrael ; quoniam uſque ad il- 5
lam horam fuit cultus inter primogenitos, hactenus enim non factum
erat tabernaculum fœderis, & hactenus non datum erat ſacerdotium
Aharoni : & obtulerunt holocauſta & oblationes ſanctas coram Do-
mino, boves. Et accepit Moſes dimidium ſanguinis oblationis, & poſuit 6
in pelvibus: dimidium verò ſanguinis oblationis ſparſit ſuper altare. Et 7
accepit librum fœderis legis, & legit coram populo, & dixerunt ;
Omnia verba quæ loquutus eſt Dominus faciemus & obediemus. Et 8
accepit Moſes dimidium ſanguinis qui erat in pelvibus, & fudit ſu-
per altare ad expiandum pro populo : & dixit ; Ecce hic ſanguis
fœderis, quod pepigit Dominus vobiſcum ſuper omnia verba hæc.
Et aſcendit Moſes & Aaron, Nadab & Abihu, & ſeptuaginta ex ſe- 9
nioribus Iſrael. Et elevârunt Nadab & Abihu oculos ſuos, & vi- 10
derunt gloriam Dei Iſrael : & ſub ſcabello pedum ejus, quod collocatum erat ſub ſolio illius, quaſi opus lapidis ſapphirini, *quod erat* memoriale ſervitutis qua ſervire fecerant Ægyptii filios Iſrael in luto & lateribus, & erant uxores calcantes lutum cum viris ſuis : erat autem ibi puella delicata prægnans quæ abortiit embryonem, & conculcatus eſt cum luto ; deſcendit Gabriel, & fecit ex eo laterem, quem aſcendere fecit in cœlum excelſum, & collocavit ipſum ſcabellum pedum ſub cathedra Domini mundi, cujus ſplendor erat inſtar operis lapidis pretioſi ; & ſicut robur pulchritudinis cœlorum, cùm ſunt vacui nubibus.

Hieroſ. 10. *Scabellum pedum ejus quaſi opus albi ſapphiri, & quaſi aſpectus cœlorum, quando vacui ſunt nubibus.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* اندك اندك برانم اويرا از پيشي تو تا آنچه برومند شوي وادسنتا گيري مر آن زمين 30
* وبنهم مر حدّي تو از دريا سوف تا درياي فلشتيم واز بيابان تا آن رود كه بدهم در 31
دستي شما مر نشينداني آن زمين وبراني ايشانرا از پيشي تو * نه بري بايشان وبمعبودان ايشان 32
شرط * نه نشينند در زميني تو تا نه در خطا آورند ترا بمن كه پرستش كني مر معبوداني 33
ايشان كه باشد بتو بطلّه * * فصل بيست چهارم *
* وبمشه گفت برآي يي تو واهرن وندب وابيهوا وهفتاد از پيراني يسرال وسجود 1
كنيد از دور * ونزديك شود مشه بتنهايي او يي وايشان نه نزديك شوند وآن قوم نه 2
برآيند اوازي او * بيامد مشه وحكايت [كرد] بقوم مر همه سخنهايي يي ومر 3
همه آن حكمها جواب داد همه قوم آوازي يكّه گفتند همه آن سخنها آنچه سخن گفتا
يي بكنيم * بنوشت مشه مر همه سخنهايي يي شبگير كرد در بامداد آبدان كرد مذبح 4
فرود آن كوه ودوازده انگيخته بدوازده قبيلهاي يسرال * بفرستاد مر نخست زادان پسراني 5
يسرال بر آوردند قربانها ذبحت كردند ذبحهاي شلميم يي گاوها * بستاند مشه نيمهي 6
آن خون بنهاد در تشتها ونيمه آن خون بپراكند ابر آن مذبح * بستاند كتاب آن 7
شرط بخواند درحضور آن قوم گفتند همه آنچه سخن گفت يي كنيم وبشنويم * بستاند 8
مشه مر آن خون بپراكند ابر آن قوم گفت اينك خون آن شرط آنچه ببريد يي اوازي
شما ابر همه آن سخنهاي آن اينان * برآمد مشه واهرن ندب وابيهوا وهفتاد از پيراني 9
يسرال * بديدند مر خداي يسرال وفرودي پاهايي او چون عملي لوني آن زمرد وچون تنهي 10
آن آسمان بپاكي *

Paulatim paulatim expellam eum à præſentia tua, quoadusque frugifer fias, & hæreditate accipias terram. 30
Ponam quoque terminũ tuum à mari Suph, uſque ad mare Philiſhtim ; & à deſerto uſque ad flumen : nam dabo in manum veſtram habitatores terræ, & expelles eos à præſentia tua. 31
Non percuties cum illis & diis illorum, fœdus. 32
Non ſedebunt in terra tua, ne in peccatum inducant te contra me, ut cultum exhibeas diis eorum ; nam eſſet tibi in laqueum. 33

CAP. XXIV.

ET ad Moſheh dixit ; Aſcende ad Dominum tu, & Aharon, & Nadab, & Abihu, & ſeptuaginta ex ſenioribus Iſrael, & adorationem exhibebitis à longè. 1
Appropinquet verò Moſheh ſolus per ſe ad Dominum : illi verò ne appropinquent, neque populus aſcendant cum eo. 2
Venit igitur Moſheh, & narravit populo omnia verba Domini, & omnia judicia : Reſponſum dedit totus populus voce unâ, dicentes ; Omnia verba quæ locutus eſt Dominus, faciemus. 3
Scripſitq; Moſheh omnia verba Domini : & anteluculò ſurgens manè, ædificavit altare ſub monte, & duodecim ſtatuas in duodecim tribus Iſrael. 4
Miſitque primogenitos filiorum Iſrael, qui obtulerunt oblationes, & immolaverunt victimas pacificas Domino, boves. 5
Accipienſque Moſheh dimidium ſanguinis, poſuit in pelves: dimidium verò ſanguinis ſparſit ſuper altare. 6
Accipiens quoq; librum fœderis, legit in præſentia populi : qui dixerunt, Omne quod locutus eſt Dominus, faciemus, & obediemus. 7
Tum accepit Moſheh ſanguinem, ſparſitque ſuper populum, & dixit; En ſanguis fœderis quod pepigit Dominus vobiſcum ſuper omnibus verbis his. 8
Deinde aſcendit Moſheh & Aharon, Nadab & Abihu, et ſeptuaginta de ſenioribus Iſrael. 9
Et viderunt Deum Iſrael : & ſub pedibus ejus erat ſicut opus coloris ſmaragdini, & ſicut corpus cæli in puritate. 10

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL *Hieroſolymitanum.*

ואל אצילי ולות נדב ואביהוא עולימיא שפיריא לא שדר מחתיה בההיא שעתא 11
ברם אתנטרא להון ליום תמיני לאשלמותא לאסערא עליהון וחמון ית איקר שכינתא
דיי והוון חדן בקורבניהון דאתקבלו ברעוא הי כאכלין והי כשתין : ויאמר ואמר 12
יי למשה סוק קדמי לטוורא והוי תמן ואיתן לך ית לוחי אבנא דבהון רמיז שאר
פתגמי אורייתא ושית מאה ותליסרי פקודייא דכתבית לאלופהון : ויקם וקם משה 13
ויהושע משומשניה וסליק משה לטוורא דאתגלי עלוי יקר שכינתא דיי :
ואל הזקנים ולחכימיא אמר אמתינו לנא הכא עד זמן דנתוב לוותכון והא אהרן 14
וחור עמכון מאן דאית ליה עיסק דינא יתקרב לוותהון : ויעל וסליק משה לטורא 15
וחפא ענן יקרא ית טורא : וישכן ושרא איקר שכינתא דיי על טורא דסיני וחפהי 16
ענן יקרא שיתא יומין וקרא למשה ביומא שביעאה מגו עננא : ומראה והיזו 17
זיו יקרא דיי הי כאשא בערא וזיקוקי אשא אכלא אישא והוון חמן ותמהין בני
ישראל : ויבא משה ועאל משה בגו עננא וסליק לטורא והוה משה בטורא אליף 18
פתגמי אורייתא מן פום קודשא יהי שמיה משבח ארבעין יממין וארבעין לילוון :

Et ad Nadab & Abihu adoleſcentes pulchros non immiſit plagam ſuam 11 ea hora : verùm reſervatum hoc eſt illis die octavo ad retributionem, ad puniendum eos, & viderunt gloriam divinæ majeſtatis Dei, & lætabantur propter oblationes ſuas quæ cum benevolentia acceptæ erant, ac ſi ederent & biberent. Et dixit Dominus Moſi, Aſcende coram 12 me in montem, & eſto ibi : & dabo tibi tabulas lapideas, in quibus oſtendam reliqua verba legis, & ſexcenta tredecim præcepta, quæ ſcripſi ut doceas eos. Et ſurrexit Moſes, & Joſue ejus miniſter : & aſcendit 13 Moſes in montem quo apparuit ipſi gloria divinæ majeſtatis Dei. Et ad ſapientes dixerat ; Expectate nos hic, uſque ad tempus quo revertemur ad vos ; & ecce Aharon & Hur vobiſcum, is cui erit negotium judicii accedat ad eos. Aſcendit ergo Moſes in montem : & texit nu- 15 bes gloriæ montem. Et quievit gloria divinæ majeſtatis Dei ſuper 16 montem Sinai, & texit eum nubes gloriæ ſex diebus : & vocavit Moſem die ſeptimo è medio nubis. Et aſpectus ſplendoris gloriæ Dei quaſi 17 ignis ardens, & ſcintillæ ignis devorantis ignem : & videbant, & admirabantur filii Iſrael. Et ingreſſus eſt Moſes in medium nubis, & aſ- 18 cendit in montem : & fuit Moſes in monte, diſcens verba legis ex ore ſancti cujus nomen ſit benedictum, quadraginta diebus & quadraginta noctibus.

פ פ פ

כה

וידבר הי׳ ומליל יי עם משה למימר : דבר מליל עם בני ישראל ויסבון קדמי 1 2
אפרשותא מן כל דיתרעי לביה ולא באלמותא תסבון אפרשותי : וזאת ודא 3
אפרשותא דתסבון מנהון דהבא וכספא ונחשא : ותכלת ותיכלא וארגוונא 4
וצבע זהורי ובוץ ומעזי : ועורות ומשכי דדכרי מסמקי ומושכי דססגונא וקיסין 5
דשיטין : ושמן ומשח זיתא לאנהרא ובוסמיא לפיטומא דמשח רבותא 6
ולפיטומא דקטרת בוסמיא : אבני מרגליין דבורלין הינון מרגליין דאשלמותא 7
למכבשא ולמקבעא באיפודא ובחושנא : ועשו ויעבדון לשמי מוקדשא 8
ואשרי שכינתי ביניהון : ככל ככל מה דאנא מחמי יתך ית צורת משכנא 9
וית צורת כל מנוי והיכדין תעבדון : ועשו ויעבדון ארונא דקיסי שיטא 10
תרתין אמין ופולגא אורכיה ואמתא ופלגא פותיא ואמתא ופלגא רומא :
וצפית ותחפי יתיה דהב דכי מגיו 11
ומברא תחפיניה ותעביד עלוי דיר
דדהב חזור חזור :

ירושלמי 11 כליל דדהב חזור ומקף :

SECT. XIX.

CAP. XXV.

ET loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo : Loquere cum filiis 1 2 Iſrael, ut accipiant coram me ſeparationem : ab omni viro cujus voluntarium erit cor, non autem vi, accipietis ſeparationem meam. Et 3 hæc eſt ſeparatio quam ab illis accipietis : aurum, & argentum, & æs. Hyacinthum, purpuram, coccinum, linum, & pelles caprarum. 4 Pelles arietum rubricatas, & pelles taxorum, & ligna Setim. Et 5 oleum olivarum ad lucendum, & aromata pro confectura olei pu- 6 ri, & pro confectura ſuffitus aromata. Gemmæ berylli, illæ 7 ſunt gemmæ plenitudinis, ad inſculpendum, & infigendum in Ephod & in Hoſen. Et facient nomini meo ſanctuarium : & habitare faciam 8 divinam meam majeſtatem inter eos. Secundùm omne quod ego oſtendo 9 tibi, ſimilitudinem tabernaculi, & ſimilitudinem omnium vaſorum ejus, ſic facietis. Et faciant arcam lignorum Seta, duorum cubito- 10 rum & dimidii erit longitudo ejus, cubiti & dimidii latitudo ejus, & cubiti & dimidii altitudo ejus.

Et teges ipſam auro mundo, intus 11 & foris operias eam, & facias ſuper eam coronam auream per circuitum.

Hier. 11. *Coronam auream circumquaque & per circuitum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* و بمهتراني پسراني يسرال نه كشيد دستي او نگاه كردند مر آن خدا بخوردند و بياشاميدند * 11
* گفت ‼ بمشه برآي [بمن] بآن كوه و باش آنجا و بدهم بتو مر لوحهاي آن جواهرين وآن 12
شريعت وآن فرمان آنچه بنوشتم بآموختن ايشانرا * برخاست مشه و يهوشع خدمتكار او 13
برآمد مشه بكوهي آن خدا * وبآن پيران گفت بنشينيد در اين تا آنچه باز گرديم بشما 14
و اينك اهرن و حور اوازي شما كيست صاحب سخنها نزديك شود بايشان * برآمد مشه 15
بآن كوه بپوشيد آن ابر مر آن كوه * مسكن گرفت عزيزي ‼ ابر كوهي سيني بپوشيد 16
اويرا آن ابر شش روزها بخواند بمشه در روزي آن هفتمي از مياني آن ابر * و نمايشي عزيزي ‼ 17
چون آتشي سوزا درسري آن كوه بچشم ديدي پسراني يسرال * بيامد مشه در مياني آن 18
ابر بر آمد بآن كوه بود مشه در كوه چهل روز وچهل شب *

* فصل بيست پنجم *

* سخن گفت ‼ بمشه بگفتن * سخن گوي 1 2
بپسراني يسرال بستانند بمن جدا كرد از نزد همه مرد آنچه سخاوت كند اويرا دلي او
بستانيد مر جدا كردي من * واين آن جدا كرد آنچه بستانيد از نزد ايشان طلا و نقره 3
و مس * و كبود و ارغوان و قرمز رنگ و كتان و مروري * و پوستهاي نرميشان سرخ 4 5
كردگان و پوستهاي استخان و چوبهاي شمشاد * روغن بروشنايي بوي ابزارها بروغني آن 6
ماليدن و بدخنهي آن بوي ابزارها * سنگهاي شهم و سنگهاي پركردگان بيروان و بدوشوان * 7
* و بكنند بمن خاص جا و مسكن گيرم در مياني ايشان * چون همه آنچه من نمايا ترا مر 8 9
دماناي آن مسكن جا و مر دماناي همه پيرايهاي او و همچنين بكنيد * و بكنند صندوق 10
چوبهاي شمشاد دو گز و نيم درازي او و گز و نيم كشادگي او و گز و نيم بالايي او * بينداوي 11
اويرا طلاي پاك از اندرون و از بيرون بينداوي اويرا و بكني ابر او زره طلا گرداگرد *

Ia principes autem filiorum Iſrael 11 *non extendit manum ſuam : & aſpexerunt Deum, ederuntque & biberunt. Dixitque Dominus ad Moſheh ;* 12 *Aſcende ad me in montem, & eſto ibi, daboque tibi tabulas gemmeas, & legem atque præceptum, quæ ſcripſi ad docendum eos. Surrexit* 13 itaque *Moſheh et Jehoſhua miniſter ejus, & aſcendit Moſheh in montem Dei: Senioribus verò dixit ; Sedete* 14 *hic, donec revertamur ad vos: et ecce Aharon & Hur vobiſcum, qui quis habuerit litem, accedat ad eos. A-* 15 *ſcendente* autem *Moſheh in monte, operuit nubes montem. Et habitavit* 16 *gloria Dñi ſuper montem Sinai, operuitque eum nubes ſex diebus: & vocavit ipſum Moſheh die ſeptimo è medio nubis. Et apparitio gloriæ Do-* 17 *mini* erat *ſicut ignis comburens in vertice montis, in conſpectu oculorum filiorum Iſrael. Et ingreſſus Moſheh* 18 *in medium nubis, aſcendit in montem : fuitque Moſheh in monte quadraginta diebus & quadraginta noctibus.*

CAP. XXV.

ET *locutus eſt Dominus ad Moſheh, dicendo ; Loquere ad filios Iſrael, ut accipiant mihi ſeparationem : ab omni viro cujus cor liberaliter præſtiterit eam, accipietis ſeparationem meam. Iſta autem* eſt *ſeparatio quam accipietis ab eis ; Aurum, & argentum, & æs, Et cæruleum, &* 4 *purpuram, & coccineum, & linum, & pilos caprinos; Et pelles arietum rubricatas, & pelles hircorum, & ligna buxina: Oleum pro luminari, aromata pro oleo unctionis & pro ſuffimento aromatum: Lapides onychinos, & lapides impletos pro pectorali & humerali. Et faciant* 8 *mihi ſanctuarium, & habitabo in medio illorum. Secundùm omnia* 9 *quæ ego oſtenſurus ſum tibi, ſimilitudinem habitaculi & ſimilitudinem omnium ornamentorum ejus ſic quidem facietis. Facient etiam arcã ex lignis buxinis : duorum cubitorum & ſemis erit longitudo ejus, & cubiti ac ſemis latitudo ejus, & cubiti ac ſemis altitudo ejus. Et obduces eam auro puro, intrinſecus & extrinſecus obduces eam, & facies ei loricam auream circumcirca.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויצקת ותתיך ליה ארבע עזקן דדהב ותתן על ארבע איזתוורוי ותרתין עזקן
על ציטריה חד ותרתין עזקן על ציטריה תניינא : ועשית בדי ותעביד אריחי
דקיסי שיטא ותחפי יתהון דהבא : והבאת ותהנעל ית אריחיא בעזקתא על
ציטרי ארונא למיטול ית ארונא בהון : בטבעות בעזקתא דארונא יהוון
מחתן אריחיא לא יעדון מניה : ונתת ותיתן בגו ארונא ית סהדותא דאיתן
לך : ועשית ותעביד כפורתא דדהב דכי תרתין אמין ופלגא אורכא ואמתא
ופלגא פותיה וסומכה יהי פושכא : ועשית ותעביד תרין כרובין דדהב דכי
נגיד תעביד יתהון מתרין ציטרי כפורתא : ועשה ועיבד כרובא חד מציטרא
מיכא וכרובא חד מציטרא מן כפורתא תעביד ית כרוביא מתרין ציטרוי :
והיו ויהון כרוביא פריסן גדפיהון לעילא כל קבל רישיהום מטללין בגדפיהום
על כפורתא ואפיהון חד כל קבל דד לקביל כפורתא יהון אפי כרוביא : ונתת
ותתן ית כפורתא על ארונא מלעילא ובגו ארונא תיתן ית לוחי סהדותא
דאיתן לך : ונועדתי ואיזמן מימרי לך תמן ואימליל עמך מעילוי כפורתא מבין
תרין כרוביא דעל ארונא דסהדותא ית כל מה דאפקד יתך לות בני ישראל :
ועשית ותעביד פתורא דקיסי שיטין תרתין אמין אורכיה ואמתא פותיה
ואמתא ופלגא רומיה : וצפית ותחפי יתיה דהב דכי ותעביד ליה דיר
דדהב חזור חזור : ועשית ותעביד 25
ליה גפוף רומיה פושכא חזור חזור
ותעביד דיר דדהב לגיפופיה חזור
חזור : ועשית ותעביד ליה ארבע עזקן דדהב ותתן ית עזקתא על ארבע
זיוין די לארבע ריגלוי : לעמת כל קביל גפוף תהווין עזקתא לאתרא
לאריחייא למיטול ית פתורא : ועשית ותעביד ית אריחיא דקיסי שיטא
ותחפי יתהון דהבא ויהון נטלין בהון ית פתורא : ועשית ותעביד פיילתוי
ובזיכוי וקשוותוי ומכילתוי די ישתמש ויתרק בהון דדהב דכי תעביד יתהון :
ונתת ותסדר על פתורא לחמא גוואה קדמי תדירא : ועשית ותעביד 30
מנרתא דדהב דכי נגיד תעביד מנרתא בסיס דידה וקנהא כלידהא וחזורייה
ושושניה מינה יהוון :

ירושלמי 25 גפיף טופח ח
ומקף :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et fundes pro ea quatuor annulos aureos, & pones ad quatuor 12
angulos ejus: & duos annulos pro latere ejus uno, & duos annulos pro latere ejus ſecundo. Et facies vectes ex ligno Setim, 13
& cooperies eos auro. Et introduces vectes per annulos ad la- 14
tera arcæ, ad ferendum illis arcam. In annulis arcæ erunt repoſiti 15
vectes: non removebuntur ab ea. Et pones in medio arcæ teſti- 16
monium quod dabo tibi. Et facies tegumentum auri puri, duo- 17
rum cubitorum & dimidii longitudo, & cubiti & dimidii latitudo ejus, & denſitas ejus erit menſura palmæ. Et facies duos Che- 18
rubim auri puri, ex ductili auro facias eos, à duobus lateribus tegumenti. Et facies Cherub unum à latere hinc, & Cherub unum à latere: 19
ex operimento facies Cherubos à duobus lateribus ejus. Et erunt 20
Cherubim expandentes alas ſuas ſurſum è regione capitis ipſorum, obumbrantes alis ſuis propitiatorium, & facies unius è regione alterius: verſus tegumentum erunt facies Cheruborum. Et pones te- 21
gumentum ſuper arcam deſuper: & in medio arcæ pones tabulas teſtimonii, quas ego dabo tibi. Et ſiſtam verbum meum tibi ibi, & 22
loquar tecum deſuper tegumento, de medio duorum Cherubim qui ſunt ſuper arcam teſtimonii, quicquid mandavero tibi ad filios Iſrael.
Facies etiam menſam lignorum Sittim: duorum cubitorum erit lon- 23
gitudo ejus, & cubiti latitudo ejus, & cubiti & dimidii altitudo
ejus. Et teges ipſam auro puro: & facies illi coronam aream circum 24
circa. Et facies illi peripheriam, 25
cujus altitudo menſura palmæ circumquaque: & facies coronam auream peripheriæ ejus circumquaque. Et facies illi quatuor annulos aureos: & ponas annulos in 26
quatuor angulis, qui ſunt in quatuor pedibus ejus. Ex adverſo pe- 27
ripheriæ erunt annuli, in locum vectium ad portandum menſam. Et 28
facias vectes ex lignis Sittim, & teges eos auro: & illis portabunt
menſam. Et facies pateras ejus, & cochlearia ejus, cantharos ejus, & cy- 29
athos ejus, quibus fiet miniſterium & libabitur: ex auro puro facies
ea. Et ordinabis ſuper menſam panem interiorem coram me ſemper. Et 30
facies candelabrum auri puri: ductile facies candelabrum; fundamentum 31
ejus, & calamus ejus, ſcyphi ejus, ſpherulæ ejus, & lilia ejus ex eo erunt.

Hieroſ. 25 *Peripheriam palmi circumquaque cingentem.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وبريزي باو چهار حلقها طلا وبدهي ابر چهار كنجهاي او ودو حلقها ابر آن پهلوي او 12
يكه ودو حلقها ابر پهلوي او آن دويمي * وكني باهوها چوبهاي شمشاد و بينداوي ايشانرا 13
طلا * وبياوري مر آن باهوها در حلقها ابر پهلوهاي آن صندوق ببرداشتن مر صندوق درا 14
ايشان * در حلقهاي آن صندوق باشند آن باهوها نه گردند ازو * وبدهي بآن صندوق مر آن گواه 15 16
گرفت آنچه بدهم بتو * وكني پوشش طلاي پاك دو گز و نيم درازي آن و گز و نيم گشادگي آن 17
* وكني دو كروبها طلا يك لخت بكني ايشانرا از دو كنارهاي آن پوشش * وكن كروب يكه از 18 19
كنار ازاين سو و كروب يكه از كنار ازين سو ازان پوشش بكنيد مر آن كروبها ابر دو كنارهاي او
* وباشند آن كروبها گسترانني بالها ببالا سايه كنان در بالها ايشان ابر آن پوشش و روي ايشان 20
مرد ببرادري او بآن پوشش باشند روي آن كروبها * وبدهي مر آن پوشش ابر آن صندوق از بالا 21
وبآن صندوق بدهي مر آن گواه گرفت آنچه بدهم بتو * و وعده باشم بتو آنجا وسخن گويم 22
اوازي تو از بالاي آن پوشش از مياني دو آن كروبها آنچه ابر صندوقي آن گواه گرفت آنچه بفرمايم
ترا بپسراني يسرال * وكني خوان چوبهاي شمشاد دو گز درازي او و گز گشادگي او و گز و نيم بالايي او 23
* وبينداوي اويرا طلاي پاك وكني باو زره طلا گرداگرد * وكني باو بندي قبضهي 24 25
[گرداگرد] وكني زره طلا بيندي او گرداگرد * وكني باو چهار حلقهاي طلا وبدهي مر آن 26
حلقها ابر چهار آن كنجها آنچه بچهار پاهاي او * بمقابل آن بند باشند آن حلقها بجاها بباهوها ببر 27
داشتن مر آن خوان * وكني مر آن باهوها چوبهاي شمشاد و بينداوي ايشانرا طلا وبر داشته 28
شود درايشان مر آن خوان * وكني كاسهاي او وچمچهاي او [ونيهاي او] وسيخهاي او آنچه پوشيده 29
شود درايشان طلاي پاك بكني ايشانرا * وبدهي ابر آن خوان ناني روبها بپيشي من هميشه 30
* وكني چراغ پايهي طلاي پاك يك لخت كرده آيد آن چراغ پايه پايهي آن و نيهاي آن 31
جامهاي آن گويهاي آن شكوفهاي آن ازان باشند .

Fundes quoq; ei quatuor annulos au- 12
reos, quos dabis ſuper quatuor angulos
ejus: duos videlicet annulos ſuper la-
tus ipſius unũ, et duos annulos ſuper
latus ipſiꝰ ſecundũ. Facies præterea 13
bacula ex *lignis buxinis, & obduces*
ea auro. Inducesq; bacula in annulos 14
qui *in lateribus arcæ, ad portandum*
arcam in eis. In annulis arcæ erunt 15
ea bacula, non recedent ab ea. Et 16
dabis in arcam Teſtimonium quod
dabo tibi. Facies & operimentum ex 17
auro puro: duorum cubitorum & di-
midii erit *longitudo ejus, & cubiti*
ac dimidii latitudo ejus. Facies 18
quoq; duos Cherubim aureos: in *una*
maſſa facies eos, in duabus oris ope-
rimenti. Facito autem Cherub unũ 19
in ora ab hoc latere, & Cherub alium
in ora ab illo latere: ex operimento
facietis Cherubim in duabus oris ejus.
Eruntque Cherubim expandentes a- 20
las supernè, obumbrantes alis ſuis
operimentum, & facies eorum, unius
in alterum: ad operimentum erunt
facies Cherubim. Dabis autem 21
operimentum ſuper arcam supernè,
& in arcam dabis Teſtimonium
quod dabo tibi. Et conveniam 22
te illic, & loquar tecum de ſu-
per operimentum è medio duorum
Cherubim qui ſunt *ſuper arcam Te-*
ſtimonii, quodcunque præcipiam tibi
ad filios Iſrael. Facies præterea 23
menſã ex *lignis buxinis: duorum cu-*
bitorum erit *longitudo ejus, & cubi-*
ti latitudo ejus, cubiti verò ac di-
midii altitudo ejus. Et obduces eam 24
auro puro: facieſque ei loricam au-
ream circumcirca. Facies quoque 25
ei cingulum palmarem circumcirca:
facieſque loricam auream cingulo
illi circumcirca. Facies inſuper 26
ei quatuor annulos aureos, & dabis
annulos in quatuor angulis qui in
quatuor pedibus ejus. E regione 27
cinguli erunt annuli in loca baculis
ad portandum menſam. Facieſque 28
baculos ex *lignis buxinis, et obduces*
eos auro, & feretur illis menſa.
Facies etiã crateres ejus, & cochle- 29
aria ejus, (& calamos ejus, & obe-
los ejus,) quibus tegetur: auro puro
facies ea. Dabisq; ſuper menſã panem 30
facierum in præſentia mea jugiter.
Facies itẽ candelabrũ ex *auro puro:* 31
in *una maſſa fiet candelabrum: pes*
ejus, & calami ejus, calices ejus,
globuli ejus, & flores ejus ex *ipſo*
erunt.

תרגום יונתן בן עוזיאל

וששה ושיתא קנין נפקין מציטרהא תלתא קני מנרתא מציטרא חד ותלתא קני 32
מנרתא מציטרא תניינא : שלשה תלתא כלידין משקעין בציוריהון בקניא חד 33
חיזור ושושן ותלתא כלידין משקעין בציוריהון בקניא חד חזור ושושן היכדין
לשיתא קנין דנפקין מן מנרתא : ובמנורה ובמנרתא ארבעה כלידין משקעין 34
בציוריהון חיזוריהא ושושנייהא : וכפתר וחיזור תחות תרין קנין דמינה וחיזור 35
תחות תרין קנין דמנה וחיזור תחות תרין קנין דמינה לשיתא קנין דנפקין מן
מנרתא : כפתריהם חיזוריהון וקניהון מינה יהון כולה נגידא חדא דדהב דכי : 36
ועשית ותעביד ית בוציניהא שבעא ודליק כהנא דמתמני ית בוציניהא ויהון 37
מנהרין כל קבל אפהא : ומלקחיה ומלקטייהא ומחתייהא דדהב דכי : ככר 38
קנטנר דדהב דכי יעבד יתה ית כל מנייא דידה האלין : וראה וחמי ועבד 39 40
בציוריהון דאנת מתחמי בטוורא :

כו

ואת המשכן וית משכנא תעביד עשר יריען דבוץ שזיר ותכלא וארגוונא וצבע 1
זהורי צייור כרובין עובד אומן תעביד יתהום : ארך אורכא דיריעתא חדא 2
עשרין ותמני אמין ופותיה ארבע אמין דיריעתא חדא משחתא חדא לכל
יריעתא : חמש חמש יריען תהוויין מלפפן חדא עם חדא וחמש יריען חורניין 3
מלפפן חדא עם חדא : ועשית ותעביד ענובין דתכלא על אימרא דיריעתא חדא 4
מן ציטרא בבית ליפופה וכן תעביד באימרא דיריעתא בבית ליפופא תניין : חמשים
חמשין ענובין תעביד ביריעתא חדא וחמשין ענובין תעביד בציטרא דיריעתא 5
דבבית ליפופא תניינא מכוונן ענובייא חד כל קבל חד : ועשית ותעביד חמשין 6
פורפין דדהב ותלפיף ית יריעתא חדא עם חדא בפורפייא ויתחבר משכנא למהוי
חד : ועשית ותעביד יריען דמעזי למפרס על משכנא חריסירי יריען תעביד 7
יתהין : ארך אורכא דיריעתא חדא תלתין אמין ופותיא ארבע אמין דיריעתא 8
חדא משחתא חדא לחדסרי יריען : וחברת ותלפיף ית חמש יריען לחוד כל 9
קביל חמשא ספרי אורייתא וית שית יריען לחוד כל קבל שית סדרי מתניתא
ותעוף ית יריעתא שתיתיתא כל קבל אפי משכנא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Sex calami egrediantur è lateribus ejus : tres calami candelabri è 32
latere uno, tres etiam calami candelabri ex latere ſecundo. Tres 33
ſcyphi figuris ſuis cælati in calamo uno, ſphærula & lilium ; & tres
ſcyphi figuris ſuis cælati in calamo uno, ſphærula & lilium : ſic in
ſex calamis qui exeunt ex candelabro. Et in candelabro quatuor fiant 34
ſcyphi figuris ſuis cælati, ſphærulæ ejus & lilia ejus. Et ſphærula 35
erit ſub duobus calamis ex ipſo, & ſphærula ſub duobus calamis
ex ipſo, & ſphærula ſub duobus calamis ex ipſo : ſub ſex *inquam*
calamis qui exeunt ex candelabro. Sphærulæ eorum & calami 36
eorum ex ipſo erunt : totum ex maſſa una puriſſimi auri *fiat*. Et facies 37
lucernas ejus ſeptem : & accendet ſacerdos, qui præfectus erit,
lucernas ejus, ut luceant contra faciem ejus. Et forcipes ejus, & thuribula 38
ejus auri puri. Ex talento auri puri faciet ipſum, & omnia 39
vaſa ejus iſta. Et vide ut facias juxta ſimilitudinem eorum, quam 40
tu videre factus es in monte.

CAP. XXVI.

TAbernaculum verò facias decem cortinis byſſi retortæ, & hyacinthi, 1
& purpuræ, & coccini, figuris Cherubim opere artificis facias eas.
Longitudo cortinæ unius erit viginti & octo cubitorum, latitudo verò 2
quatuor cubitorum cortinæ unius : menſura una erit ſingulis cortinis.
Quinque cortinæ erunt conjunctæ hæc cum altera, & quinque cortinæ 3
aliæ conjunctæ erunt hæc cum altera. Et facias laqueos hyacinthinos 4
in fimbria cortinæ unius à latere in loco conjunctionis : &
ſic facies in fimbria cortinæ in loco conjunctionis ſecundæ. Quinquaginta 5
laqueos facies in cortina una, & quinquaginta laqueos facies
in latere cortinæ, quæ eſt in latere conjunctionis ſecundæ : reſpicientibus
ſe mutuò laqueis, ita ut alter alterum reſpiciat. Et facias 6
quinquaginta uncinos aureos : & conjunges cortinam unam cum altera
per uncinos, & ſic copulabitur tabernaculum ut ſit unum. Facias 7
quoque cortinas ex pilis caprarum ad extendendum ſuper tabernaculum :
duodecim cortinas facies eas. Longitudo cortinæ unius triginta 8
cubitorum, latitudo quatuor cubitorum cortinæ unius : menſura una
undecim cortinis. Et conjungas quinque cortinas ſeorſim ex adverſo 9
quinque librorum Legis, & ſex cortinas ſeorſim ex adverſo ſex ordinum
Talmud : & duplicabis cortinam ſextam è regione tabernaculi.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* وشش نيها بيرون آيان ازپهلوي آن سه نيهاي چراغپايه ازپهلوي آن يكّه وسه نيهاي 32
چراغپايه ازپهلوي آن دويمي * سه جامها بادام نقش كردگان درنيي آن يكّه گويي وشكوفهي 33
وسه جامها بادام نقش كردگان درنيي آن يكّه گويي وشكوفهي همچنين بشش آن نيها آن
بيرون آيان ازآن چراغپايه * ودرچراغپايه چهار جامها بادام نقش كردگان گويهايي آن وشكوفهايي 34
آن * وگويي فرود آن دوآن نيها ازان وگويي فرود آن دوآن نيها ازان وگويي فرود آن دوآن نيها 35
ازان بشش آن نيها آن بيرون آيان ازآن چراغپايه * گويهايي ايشان ونيهايي ايشان ازان باشند 36
همهي آن يك تخت يكّه طلاي پاك * وبكني مر چراغهايي آن هفت وبيفروزد مر چراغهايي آن 37
وروشنايي دهد ابر گذر روي آن * وكلبتينهايي ومجمرهايي آن طلاي پاك * بكرهي طلايي پاك 38 39
بكند آنرا مر همه آن پيرايهاي آن اينان * وببين وبكن چون حمايايي ايشان آنچه تو نمودار 40
شوا دركوه *

* فصل بيست ششم *

* ومر آن مسكن بكني ده شقّها كتاني تافته وكبود وارغوان وقرمزرنك كروبها عملي استاد 1
بكني ايشانرا * درازي آن شقّهي آن يكّه بيست وهشت دركز وكشادگي چهار دركزآن شقّهي 2
آن يكّه اندازهي يكّه بهمه شقّها * پنج آن شقّها باشند پيوستگان يك بيارآن وپنج شقّها پيوستگان 3
يك بيارآن * وبكني مادچينهاي كبود ابرلبي آن شقّهي آن يكّه ازكنار درپيوستن وهمچنين 4
بكني درلبي آن شقّهي آن كناري درپيوستن جاي آن دويمي * پنجاه مادچينها بكني در 5
شقّهي آن يكّه وپنجاه مادچينها بكني دركناري آن شقّه آنچه درپيوستن جا آن دويمي
مقابل باشان آن مادچينها يك بياري آن * وبكني پنجاه قلابهايي طلا وپيوسته كني مر آن 6
شقّها يك بياري آن درقلابها وباشد آن مسكن يكّه * وبكني شقّها پشم برخيمه ابرآن مسكن يازده 7
شقّها بكني ايشانرا * درازي آن شقّهي آن يكّه سي دركز وكشادگي چهار دركزآن 8
شقّهي آن يكّه اندازهي يكّه بيازده شقّها * وپيوسته كني مر پنج آن شقّها بجدا ومر شش آن 9
شقّها بجدا ودولاي كني مر آن شقّهي آن ششمي بمقابل پيش آن خيمه *

* Et ſex calami egredientur è latere 32
ejus : tres calami candelabri è latere
ejus uno, & tres calami candelabri
è latere ejus ſecundo. Tres calices in 33
amygdali ſpeciem ſculpti erunt in
calamo uno, globulus, & flos : & tres
calices in amygdali ſpeciem ſculpti
in calamo altero, globulus & flos : ſic
de ſex calamis egredientibus è candelabro.
Et in candelabro erunt quatuor 34
calices in amygdali ſpeciem
ſculpti, globuli ejus, & flores ejus.
Eritque globulus ſub duobus calamis 35
ex ipſo, globulus item ſub duobus calamis
ex ipſo, & globulus ſub duobus
calamis ex ipſo : nempe ſex calamis
egredientibus è candelabro. Globuli 36
eorum & calami eorum ex ipſo
erunt : totum ipſum in una maſſa ſola,
ex auro puro. Facies quoq; lucernas 37
ejus ſeptem, & accendet lucernas
ejus, & lumen dabunt ſuper
tranſitum faciei ejus. Et forcipes 38
ejus & thuribula ejus ex auro puro.
Ex talento auri puri faciet illud, & 39
omnia ornamenta iſta. Vide autem 40
ut facias juxta ſimilitudinem eorum
quæ tibi oſtenſa ſunt in monte.

CAP. XXVI.

* TAbernaculum verò facies decē 1
cortinis ex byſſo tortâ, & cæruleo,
& purpurâ, et coccineo : Cherubim
opere artificis facies eos. Longitudo 2
cortinæ unius erit viginti & octo
cubitorum : & latitudo quatuor cubitorum
cortinæ unius : dimenſio una
erit omnibus cortinis. Quinque cortinæ 3
erunt conjunctæ unaquæq; cum
ſocia ſua, et quinq; aliæ cortinæ conjunctæ
unaquæq; cum ſocia ſua. Facies 4
quoque laqueolos cæruleos ſuper
labrum cortinæ unius in margine in
conjunctione : & ſic facies in labro
cortinæ marginalis in junctura ſecundæ.
Quinquaginta laqueolos facies 5
in cortina una, & quinquaginta
laqueolos facies in margine cortinæ
quæ in junctura eſt ſecunda : oppoſitis
exiſtentibꝰ laqueolis unoquoq; ſocio
ſuo. Facies itē quinquaginta uncinos 6
aureos, & conjunges cortinas, unamquamq;
ad ſociam ſuā per uncinos :
& ita erit tabernaculum unum. Facies 7
inſuper cortinas lanâ caprinâ
in tentoriū ſuper tabernaculum : undecim
cortinas facies eas. Longitudo 8
cortinæ unius triginta cubitorū : &
latitudo quatuor cubitorum cortinæ
unius : dimenſio una erit undecim
cortinis. Et conjunges quinque 9
cortinas ſeorſùm, & ſex cortinas ſeorſùm,
& conduplicabis cortinam
ſextam è regione coram tentorio.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ועשית ותעביד חמשין ענובין על אימרת דיריעתא חדא מציטרא בבית ליפופ
וחמשין ענובין על אימרא דיריעתא בבית ליפופה תנייננא : ועשית ותעביד
פירפין דנחש חמשין ותעול ית פורפייא בענוביא ותלפף ית משכנא ויהי חד :
וסרח ושיפוע מותרא ביריעות משכנא 12
ירושלמי 12 ושפועה :
פלגות יריעתא דיתירא תשפע על אחורי
משכנא : והאמה ואמתא מכא ואמתא מכא בדיתיר בארך יריעתא דמשכנא
יהי משפע על צטרי משכנא מכא ומכא לכסיותיה : ועשית ותעביד חופאה
למשכנא מושכי דדכרי מסמקי וחופאה דמשכי ססגוונא מלעילא : ועשית
ותעביד ית לוחיא למשכנא דקיסי שיטא 15
ירושלמי הקרשים 15 לוחי :
קימין הי כאורח נציביהון : עשר עשר 16
אמין אורכא דלוחא ואמתא ופלגא דאמתא פותיא דלוחא חד : שתי תרתין
צירין ללוחא חד מכוונן צטר חד בגו חד היכדין תעביד לכל לוחי משכנא :
ועשית ותעביד ית לוחיא למשכנא עשרין לוחין לרוח עיבר דרומא : וארבעים
וארבעין חומרין דכסף תעביד תחות 19
ירושלמי 19 חומרין דכסף :
עשרין לוחין תרין חומרין תחות לוחא
חד לתרין צירוי ותרין חומרין תחות לוחא חד לתרין צירוי : ולצלע ולסטר
משכנא תניינא לרוח ציפונא עשרין לוחין : וארבעים וארבעין חומריהון
דכסף תרין חומרין תחות לוחא חד ותרין חומרין תחות לוחא חד : ולירכתי
ולסייפי משכנא מערבאה תעביד שיתא לוחין : ושני ותרין לוחין תעביד
לזויית משכנא בסופיהון : ויהיו ויהון מזווגין מלרע וכחדא יהון מזווגין על
רישיהון בעזקתא חדא היכדין יהי לתרויהון לתרין זווין יהון : והיו ויהון
תמניא לוחין וחומריהון דכסף שיתסרי חומרין תרין חומרין תחות לוחא חד
ותרין חומרין תחות לוחא חד : ועשית ותעביד נגרין דקיסי שיטא חמשא
ללוחי צטר משכנא חד : וחמשה
ירושלמי 27 וחמשא נגרין לו
וחמשא נגרין ללוחי צטר משכנא 27
סטרוי דמשכנא : שפועיא מן מערבא
תניינא וחמשא נגרין ללוחי צטר
משכנא לסופיהון מערבא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et facias quinquaginta laqueolos in fimbria cortinæ unius, à latere 10 in quo eſt locus conjunctionis, & quinquaginta laqueolos in fimbria cortinæ in loco conjunctionis ſecundæ. Et facias uncinos æris 11 quinquaginta: & induces fibulas per uncinos, & conjunges tabernaculum, & erit unum. Et redundantiam quæ excedet in cortinis 12 tabernaculi, dimidium cortinæ quæ redundabit, extendes ſuper poſteriora tabernaculi. Et cubi- 13 tus hinc & cubitus illinc, qui ſupererit in longitudine cortinarum tabernaculi, extendetur ad latera tabernaculi hinc & illinc, ad tegendum ipſum. Et facias operimentum tabernaculo ex pellibus ari- 14 etum rubricatis, & operimentum ex pellibus taxorum ſupremum. Et facias tabulas tabernaculo ex 15 lignis Sittim, quæ ſtent juxta viam plantationis ſuæ. Decem cu- 16 bitorum longitudo erit tabulæ, & cubiti & dimidii cubiti latitudo tabulæ unius. Duos cardines habebit unaquæque tabula reſpicien- 17 tes latus unum in medio alterius: ſic facias omnibus tabulis tabernaculi. Et facias tabulas pro tabernaculo, viginti tabulas ad ven- 18 tum lateris meridionalis. Et quadraginta baſes argenteas facies ſub 19 viginti tabulis: duas baſes ſub tabula una duobus cardinibus ejus, & duas baſes ſub tabula altera duobus cardinibus ejus. Et ad latus tabernaculi ſecundum ad 20 ventum ſeptentrionalem viginti tabulæ *erunt*. Et quadraginta baſes 21 earum argenteæ: duæ baſes ſub tabula una, & duæ baſes ſub tabula altera. In poſterioribus verò tabernaculi verſus occidentem fa- 22 cias ſex tabulas. Et duas tabulas facias in angulis tabernaculi, in 23 extremitate ejus. Et erunt conjunctæ ab inferiori parte, & ſimul 24 erunt conjunctæ in capite ſuo ad annulum unum: ſic erit ambabus ipſis, duobus angulis erunt. Et erunt octo tabulæ & baſes earum 25 argenteæ, ſedecim baſes: duæ baſes ſub tabula una, & duæ baſes ſub tabula altera. Et facias vectes ligni Sittim: quinque pro tabu- 26 lis lateris tabernaculi unius. Et 27 quinque vectes pro tabulis lateris tabernaculi ſecundi: & quinque vectes pro tabulis lateris tabernaculi, quæ ſunt in extremitate eorum verſus occidentem.

Hieroſ. 12 *Et redundantia.*

Hieroſ. 15 *Tabulas.*

Hieroſ. 19 *Baſes argenteas.*

Hieroſ. 27 *Et quinque vectes tabularum lateris tabernaculi. Redundantibus ab occidente.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وبکني پنجاه قلابها ابر لبي آن شقهي آن يکه آن کنارين در پيوستن و پنجاه قلابها
ابر لبي آن شقهي آن پيوسته باشاي آن دويمي * وبکني قلابهاي مس پنجاه بياوري مر
آن قلابها در مادچينها وپيوسته کني مر آن خيمه و باشد يکه * و فرود گذاشتهي آن
زيادتي در شقهاي آن خيمه نيم آن شقه آن زياده باشا فرود گذاري ابر پسي آن مسکن * وآن گز
از اين سو وآن گز از اين سو در زيادتي در درازي شقهاي آن خيمه باشد فرود گذاشته ابر
جانبهاي آن مسکن از اين سو و از اين سو بپوشيدن اوبرا * وبکني پوشش بخيمه پوستهاي
نرميشان سرخ کردگان و پوشش پوستهاي استخان از بالا * وبکني مر آن تختها بمسکن چوبها
شمشاد استادگان * ده گز درازي آن تخته و گز و نيمهي آن گز کشادگي آن تختهي آن يکه * دو دستکها
بتختي آن يکه آراستگان يك بيار آن همچنين بکني بهمه تختهاي آن مسکن * وبکني مر
آن تختها بمسکن بيست تخته بکنجي دروم * وچهل بون ستونها نقره بکني فرود بيست آن
تخته دو بون ستونها فرود آن تختهي آن يکه بدو دستکهايي او و دو بون ستونها فرود آن
تختهي آن يکه بدو دستکهايي او * وبپهلوي آن مسکن آن دويمي بکنجي صفون بيست تخته
* وچهل بون ستونهايي ايشان نقره دو بون ستونها فرود آن تختهي آن يکه ودو بون ستونها فرود
آن تختهي آن يکه * وبپيغولهاي آن مسکن مغرب بکني شش تختها * ودو تختها بکني بکنجهاي
آن مسکن در پيغولها * وباشند جفتان از فرود ويك جا باشند جفت ابر سري او بآن حلقهي آن
يکه همچنين باشد بدو ايشان بدو آن کنجها باشند * وباشند هفت تختها وبون ستونهاي
ايشان نقره شانزده بون ستونها دو بون ستونها فرود آن تختهي آن يکه ودو بون ستونها فرود
آن تختهي آن يکه * وبکني پشتيوانها چوبهاي شمشاد پنج بتختها پهلوي آن
مسکن آن يکه * وپنج پشتيوانها بتختها پهلوي آن مسکن آن دويمي وپنج
پشتيوانها بتختها پهلوي آن مسکن بمغرب .

Facies quoque quinquaginta uncinos in labio cortinæ unius marginalis in conjunctione, & quinquaginta uncinos in labio cortinæ conjunctæ exiſtentis ſecundæ. 10 *Facies etiam uncinos æreos quinquaginta, & induces uncinos in laqueolos, & conjunges tentorium, & erit unum.* 11 *Et quæ reliqua eſt redundantia in cortinis tentorii,* ſcilicet *dimidium cortinæ redundantis relinques ſuper poſteriora tabernaculi.* 12 *Cubitusque ab hoc latere & cubitus ab illo latere, in redundantia longitudinis cortinarum tentorii, erit relictus ſuper latera tabernaculi, ab hoc latere & ab illo latere ad operiendum illud.* 13 *Facies etiam operimentũ tentorio ex pellibus arietum rubefactis: operimentum item ex pellibus hircorum deſuper.* 14 *Facies & aſſeres tabernaculo ex lignis buxinis ſtantes.* 15 *Decem cubitorum longitudo aſſeris: cubiti verò et dimidii cubiti latitudo aſſeris uniꝰ.* 16 *Duæ maniculæ* erunt *aſſeri uni, diſpoſitæ unaquæque ad ſociã ſuam: ſic facies omnibus aſſeribus tabernaculi.* 17 *Facies autem aſſeres tabernaculo, viginti aſſeres ad angulum Meridionalem.* 18 *Et quadragiata ſtylobatas argenteos facies ſub viginti aſſeribus, duos ſtylobatas ſub aſſere uno pro duabus maniculis ejus: & duos ſtylobatas ſub aſſere altero pro duabus maniculis ejus.* 19 *In latere verò tabernaculi ſecundo ad angulum Aquilonarem, viginti aſſeres:* 20 *Et quadraginta ſtylobatas eorum argenteos, duos ſtylobatas ſub aſſere uno, & duos ſtylobatas ſub aſſere altero.* 21 *Porrò ad verſuras tabernaculi Occidentales, facies ſex aſſeres.* 22 *Et duos aſſeres facies pro angulis tabernaculi, in* duabus *verſuris:* 23 *Qui erunt* quaſi *gemelli infernè, & ſimul erunt* quaſi *gemelli in faſtigio ejꝰ in annulo uno: ſic erit duobus illis: in duobus angulis erunt.* 24 *Erunt igitur ſeptem aſſeres & ſtylobatæ eorum argentei, ſexdecim ſtylobatæ: duo ſtylobatæ* erunt *ſub aſſere uno, & duo ſtylobatæ ſub aſſere altero.* 25 *Facies etiam vectes ex lignis buxinis, quinque pro aſſeribus lateris tabernaculi unius:* 26 *Et quinque vectes pro aſſeribus lateris tabernaculi ſecundi: & quinque vectes pro aſſeribus lateris tabernaculi ad Occidentem.* 27

והבריח ונגרא מציעאה בגו לוחיא משלביש מן סייפי לסייפי מן אילנא דנציב 28
אברהם בבירא דשבע וכד עברו ישראל ית ימא קטעו מלאכיא ית אילנא וטלקוהו
לימא והוה טפי על אנפי מיא והוה מלאכא מכריז ואמר דין הוא אילנא דנציב
אברהם בבירא דשבע וצלי תמן בשום מימרא דיי ונסבוהי בני ישראל ועבדו
מניה נגרא מציעאה אורכיה שובעין אמין ופרישן מתעבדן ביה דכד הוו מוקמין
ית משכנא הוה מסגלגל הי כעכנא חזור חזור מלגיו ללוחי משכנא וכד הוה
מתפרק הוה פשיט הי כחוטרא : ואת וית לוחיא תחפי דהבא וית עזקתהון 29
תעביד דהבא אתרא לנגרין ותחפי ית נגריא דהבא : והקמות ותקים ית משכנא 30
כהילכתא דאתחמיתא בטורא : ועשית פרכת ותעביד פרגודא דתכלא וארגוונא 31
וצבע זהורי ובוץ שזיר עובד אומן יעביד יתה צורין כרובין : ונתת ותסדר יתה 32
על ארבעה עמודי שיטא מחפין דהבא
ווי‌הון דהבא על ארבעה חומרין דכסף :

ירושלמי 32 ואנקלותהון דדהב :

ונתת ותיתן ית פרגודא תחות פורפיא ותעול לתמן מלגיו לפרגודא ית ארונא 33
דסהדותא ותפריש פרגודא לכון בין קודשא ובין קדש קודשיא : ונתת ותיתן 34
ית כפורתא בהדי כרוביא דנפקין נגיד מנה בקדש קודשיא : ושמת ותשוי ית 35
פתורא מברא לפרגודא וית מנרתא כל קביל פתורא על סטר משכנא דרומא
ופתורא תסדר על סטר ציפונא : ועשית ותעביד פרסא לתרע משכנא תיכלא 36
וארגוונא וצבע זהורי ובוץ שזיר עובד ציור מחטא : ועשית ותעביד לפרסא 37
חמשא עמודי שיטא ותחפי יתהון דהבא ווי‌הון דהבא ותתיך להון חמשא
חומרין דנחשא :

כז

ועשית ותעביד ית מדבחא דקיסי שיטא חמש אמין אורכא וחמש אמין פותיא 1
מרבע יהא מדבחא ותלת אמין רומיה : ועשית קרנותיו ותעביד קרנוהי על ארבע 2
זיויתיה מניה יהויין קרנוי זקיפן לעיל ותחפי יתיה נחשא : ועשית ותעביד 3
דודוותיה למידרדא יתיה ומגרפתיה
ומזירקוי ומשילייתיה ומחתייתיה כל
מנוי תעביד נחשא : ועשית לו ותעביד 4
ליה קנקל עובד מצדתא דנחשא ותעביד

ירושלמי 3 ותעביד דודוותה למדרדה
יתה ויעוי ומזרקוי ומשליתה ומחתיתה
לכל מנוי תעביד נחשא : 4 קנקל :

על מצדתא ארבע עזקן דנחשא על ארבע ציטרוי : ונתת ותיתן יתיה תחות 5
סובבי מדבחא מלרע ותהי מצדתא עד פלגות מדבחא ואין נפיל גומא או גומרא
ראשא מעילוי מדבחא נפיל עילוי קנקל ולא יתמטי לארעא ונסבין יתיה כהניא
מעילוי קנקל ומהדרין יתיה על מדבחא :

Et vectis medius in medio tabularum, tranſiens à fine in finem, erat 28
ex arbore quam plantaverat Abraham in Beerſeba; quando autem
tranſierunt Iſraelitæ mare, ſucciderunt angeli arborem & projecerunt
eam in mare, & natabat in ſuperficie aquarum: proclamabátque
angelus & dicebat; Hæc eſt arbor quam plantavit Abraham in Beerſeba,
& oravit ibi in nomine ſermonis Domini: & acceperunt eam
filii Iſrael, & fecerunt ex ea vectem medium, cujus longitudo ſeptuaginta
cubiti, & mirabilia facta ſunt in eo; nam quando erigebant
tabernaculum, in orbem ſe convolvebat velut ſerpens circum circa intra
tabulas tabernaculi, cum autem diſſolveretur extendebat ſe tanquam
virga. Et tabulas obduces auro, & annulos earum facies aureos 29
ut ſint loca vectibus: & vectes ipſos operies auro. Et eriges taber- 30
naculum, juxta exemplar quod tibi oſtenſum eſt in monte. Et facias 31
velum ex hyacintho, purpurâ, coccino, & byſſo retortâ: opere artificis
faciat ipſum figuris Cherubim. Et ordinabis ipſum ſuper qua- 32
tuor columnas Sittim tectas auro,
quarum uncini erunt aurei, ſuper
quatuor baſes argenteas. Et po- 33
nas velum ſub uncinis, & introducas eò intra velum arcam teſtimonii:
& expandes velum vobis inter ſanctum & ſanctum ſanctorum.
Et ponas propitiatorium cum Cherubim, qui exeunt opere ductili ex 34
eo, in ſancto ſanctorum. Et pones menſam extra velum, & cande- 35
labrum è regione menſæ in latere tabernaculi meridionali: menſam autem
ordinabis ad latus ſeptentrionale. Et facies velum pro porta taber- 36
naculi ex hyacintho, purpurâ, coccino, & byſſo retorta, opere acupictoris.
Et facies velo quinque columnas Sittim, & cooperies eas auro, un- 37
cini earum aurei: & fundes pro eis quinque columnas æris.

Hier. 32. *Et unci earum aurei.*

CAP. XXVII.

Et facies altare lignorum Sittim: quinque cubitorum erit longitu- 1
do, & quinque cubitorum latitudo, quadratum erit altare, & trium
cubitorum altitudo ejus. Et facies cornua ejus ad quatuor angulos 2
ejus, ex ipſo erunt cornua ejus, erecta erunt ſurſum: & operies
ipſum ære. Et facies ollas ejus ad tollendum cineres ejus, palas 3
quoque ejus, pelves ejus, fuſcinulas ejus, & thuribula ejus: omnia
vaſa ejus facies ærea. Et facies illi 4
craticulam opere retis ex ære: &
facies ſuper rete quatuor circulos
æneos ad quatuor latera ejus.
Et ponas ipſum ſub circuitibus al- 5
taris deorſùm, ut ſit rete ipſum uſque ad medium altaris: quòd ſi
cadat fruſtum *carnis* aut pruna ignis ex altari, cadet ſuper ipſam
craticulam, neq; pertinget ad terram; tum accipient ipſum ſacerdotes ex
craticula, & reponent ſuper altare.

Hieroſ. 3. *Et facies ollas ejus ad tollendum cineres ejus, & ſcopas ejus, & pelves ejus, & fuſcinulas ejus, & thuribula ejus: omnia vaſa ejus facias ex ære.* 4. *Craticulam.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وآن پشتیوان آن میانه درمیاني آن تختها پشتیوان باشا ازآن کنار بآن کنار * و مر آن تختها 28 29
بینداوي طلا و مر حلقهاي ایشان بکني طلا خانها بپشتیوانها و بینداوي مر آن پشتیوانها
طلا * وبر انگیزاني مر آن مسکن چون حکمي او آنچه نمودار شدي درکوه * و بکني 30 31
پردهي کبود وارغوان و قرمزرنگ و کتاني تافته عملي استاد بکند آنرا کروبها * و بدهي 32
آنرا ابر چهار ستونها شمشاد انداویدگاني طلا وسر ستونهاي ایشان طلا ابر چهار بون ستونهاي
نقره * و بدهي مر آن پرده فرود آن قلابها بیاوري بآنجا از اندرون بپرده مر صندوق آن گواه 33
گرفت و جدا کند آن پرده بشما میاني آن خاص و میاني خاصي آن خاصها * و بدهي مر آن 34
پوشش ابر صندوق آن گواه گرفت درخاصي آن خاصها * و بدهي مر آن خوان از بیرون 35
بپرده و مر آن چراغپایه مقابلي آن خوان ابر پهلوي آن مسکن بجنوب وآن خوان بدهي ابر
پهلوي شمال * و بکني حجاب بدرگاهي آن خیمه کبود وارغوان و قرمزرنگ وکتاني تافته عملي 36
نقاش * و بکني بآن حجاب پنج ستونها شمشاد و بینداوي ایشانرا طلا وسر ستونهاي ایشان طلا 37
و بریزي بایشان پنج بون ستونهاي مس *

* فصل بیست هفتم *

* و بکني مر آن مذبح چوبهاي شمشاد پنج گز درازي و پنج گز کشادگي چهارگوشه باشد 1
آن مذبح و سه گز بالایي او * و بکني شاخهاي او ابر چهار گوشهایي او ازو باشند شاخهاي او 2
و بینداوي اویرا مس * و بکني ناوهایي آن بخاکستر برداشتن اویرا و کفچهاي او و طبقهاي 3
او چنگالهاي او و مجمرهاي او بهمه پیرایهاي او بکني مس * و بکني باو غربال عملي 4
دام مس و بکني ابر آن دام چهار حلقها مس ابر چهار کنارهاي او * و بدهي آنرا 5
فرود زهبند مذبح از فرود و باشد آن دام تا نیمهي آن مذبح *

Vectis autem medius erit per mediū 28
aſſerū, vectis exiſtens ab ora ad orā.
Aſſeres verò obduces auro, atque 29
annulos eorum facies ex auro, loca
vectibus, obducéſque vectes auro.
Et ita eriges tabernaculum juxta 30
rationem ejus quæ oſtenſa eſt tibi in
monte. Facies quoque velum ex cæ- 31
ruleo, & purpurâ, et coccineo, & byſſo
tortâ: opere artificis faciet illud
cum Cherubim. Et dabis illud ſu- 32
per quatuor columnas buxinas ob-
ductas auro, quarum quidem epi-
ſtylia erunt aurea, ſuper qua-
tuor ſtylobatas argenteos. Da- 33
biſque velum ſub uncinis, & intro-
duces illuc intra velum arcam Te-
ſtimonii: dividétque velum vobis
inter Sanctum & inter Sanctum
ſanctorum. Dabis quoque operimen- 34
tum ſuper arcam Teſtimonii in San-
cto ſanctorum. Item dabis menſam 35
extra velum, & candelabrum è re-
gione menſæ in latus tabernaculi ad
Meridiem, & menſam dabis in la-
tus Aquilonare. Et facies velum 36
pro oſtio tabernaculi ex cæruleo, &
purpurâ, & coccineo, & byſſo tortâ,
opere phrygionis. Facies autem pro 37
velo quinq; columnas buxinas, obdu-
céſque eas auro, & epiſtylia earum
aurea: fundéſque eis quinque ſty-
lobatas æris.

CAP. XXVII.

Et facies altare ex lignis buxi- 1
nis: quinque cubitorū erit longitudo,
& quinque cubitorum latitudo, qua-
drangulare erit altare: & trium cu-
bitorum altitudo ejus. Et facies 2
cornua ejus ſuper quatuor angulos
ejus: ex ipſo erunt cornua ejus, &
obduces illud ære. Facies præterea 3
lebetes ejus ad cinerem tollen-
dum ei, & ſpathas ejus, & ſcu-
tellas ejus, & fuſcinulas ejus, &
foculos ejus: omnia inſtrumenta ejus
facies ex ære. Et facies ei cribrum 4
opere retis, æreum: & facies in re-
ti quatuor annulos æris in quatuor
extremitatibus ejus. Dabiſque il- 5
lud ſub collari altaris deorſum, &
erit rete uſque ad medium altaris.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ועשית בדי ותעביד אריחין דקיסי שיטא ותחפי יתהון נחשא : והובא ויהנעל ית
אריחוי בעזקתא ויהון אריחיא על תרין צטרי מדבחא במיטל מדבחא : נבוב חל
לוחין מלי עפרא תעביד יתיה היכמא דאחמיתך בטורא היכדין יעבדון : ועשית
את חצר ותעביד ית דרת משכנא לרוח

ירושלמי וילון :

עיבר דרומא וילוון לדרתא דבוץ שזיר
מאה אמין אורכא לרוח חדא : ועמודיו ועמודוי עשרין וחומריהון עשרין
דנחשא ווי עמודיא וכבושיהון כסף : וכן והיכדין לרוח צפונא באורכא וילוון
מאה אורכא ועמודיהון עשרין וחומריהון עשרין דנחשא ווי עמודיא וכיבושיהון
כסף : ורחב ופותיא דדרתא לרוח מערבא וילוון חמשין אמין עמודיהון עשרא
וחומריהון עשרא : ורחב ופותיא דדרתא לרוח קדומא מדינחא חמשין אמין
וחמש עשרה וחמיסרי אמין ווילוון לעיברא עמודיהון תלתא וחומריהון תלתא
ולשער ולתרע דדרתא פרסא עשרין אמין דתיכלא וארגוונא וצבע זהורי ובוץ שזיר
עובד ציור מחטא עמודיהון ארבעא וחומריהון ארבעא : כל כל עמודי דרתא
חזור חזור מכבשין כסף ווייהון כסף וחומריהון דנחשא : ארך אורכא דדרתא
מאה אמין ופותיא חמשין למערבא וחמשין למדינחא ורומא חמש אמין דבוץ
שזיר וחומריהון דנחשא : לכל כלי לכל מאני משכנא בכל פולחניה וכל
מתחוי וכל מתחי דרתא חזור חזור דנחשא :

פ פ פ

ואתה תצוה ואנת תפקד ית בני ישראל ויסבון לך משחא דזיתא דכיא כתישא
לאנהורי לאדלקא בוציניא תדירא : באהל במשכן זימנא מברא לפרגודא דעל
סהדותא יסדר יתיה אהרן ובנוי מן רמשא ועד צפרא קדם יי קים עולם לדריהון
מן בני ישראל :

כח

ואתה ואנת קריב לוותך ית אהרן אחוך וית בנוי עמיה מגו בני ישראל לשמשא
קדמי אהרן נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר בנוי דאהרן : ועשית ותעביד לבושא
דקודשא לאהרן אחוך ליקר ולתושבחא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et facies vectes ligni Sittim : & cooperies eos ære. Et ingredi facient 6 vectes per annulos : & erunt vectes ad duo latera altaris, ad portandum 7 altare. Concavum ex tabulis repletum pulvere facies ipſum: 8 prorſus ut oſtendi tibi in monte, ſic facient. Facias quoque atrium ta- 9 bernaculi : in cujus plaga auſtrali erunt aulæa atrio ex byſſo retortâ, centum cubitorum longitudo pro plaga una.

Hieroſ. *Aulæa.*

Columnæ illius erunt viginti, & baſes earum viginti æris: 10 uncini columnarum & cincturæ earum *erunt* argentea. Et ſimiliter 11 ad plagam ſeptentrionalem ſecundùm longitudinem, cortinæ centum *habentes cubitos in* longitudine : & columnæ earum viginti, & baſes earum viginti ex ære, uncini *autem* columnarum & cincturæ earum *erunt ex* argento. Et latitudo atrii ad plagam occidentalem *habebit* aulæa 12 quinquaginta cubitorum : columnæ eorum erunt decem cum baſibus earum decem. Et latitudo atrii *quæ eſt* ad plagam orientalem *habebit* 13 quinquaginta cubitos. Et quindecim cubitorum cortinæ in latere, co- 14 lumnæ earum tres, & baſes earum tres. Et in oſtio atrii *erit* velum 15 viginti cubitorum, ex hyacintho, purpura, cocco & byſſo retortâ, ope- 16 re polymito: columnæ earum quatuor, & baſes earum quatuor. Omnes 17 columnæ atrii per circuitum cinctæ *erunt* argento, capitella earum argentea, & baſes earum æneæ. Longitudo atrii centum cubitorum, 18 & latitudo quinquaginta ad occidentem, & quinquaginta ad orientem, altitudo verò quinque cubitorum, ex byſſo retortâ : & baſes earum æneæ. Omnia vaſa tabernaculi in omni miniſterio ejus, & 19 omnes clavi ejus, & omnes clavi atrii circum circa ænei *erunt*

SECT. XX.

Tu autem præcipies filiis Iſrael, ut accipientes afferant tibi oleum 20 olivæ purum & contuſum ad illuminandum, ut incendantur lucernæ jugiter. In tabernaculo fœderis extra velum, quod eſt juxta *arcam* 21 teſtimonii, ordinabit eas Aharon & filii ejus à veſpera uſque ad mane coram Domino : ſtatutum perpetuum erit in generationes illorum à filiis Iſrael.

CAP. XXVIII.

Tu autem applica ad te Aharonem fratrem tuum, & filios ejus cum eo, 1 è medio filiorum Iſrael, ut miniſtrent coram me : Aharon, Nadab & Abihu, Eleazar & Ithamar filii Aharonis Faciáſque veſtes ſanctas 2 Aaroni fratri tuo, in gloriam & decorem.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وبكني باهوها بمذبح باهوها چوبهاي شمشاد وبپيداوي ايشانرا مس * وآورده آيد مر باهوهاي 6 7
او در حلقها وباشند آن باهوها ابر دو پهلوهاي آن مذبح در بر داشتن اويرا * مجوف 8
تختها بكني اويرا چون آنچه بنمود ترا در كوه همچنين بكنند * وبكني مر سراي 9
آن مسكن بكنجي جنوب پردها بسراي كتاني تافته صد گز دراز بكنجي آن يكه
* وستونهاي او بيست وبون ستونهاي ايشان بيست مس وسر ستونهاي آن ستونها وميان بندهاي 10
ايشان سيم * وهمچنين بكنجي شمال در درازي پردها صد درازي وستونهاي او بيست وبون 11
ستونهاي ايشان بيست مس وسر ستونهاي آن ستونها وميان بندهاي ايشان سيم * وگشادگي 12
آن سرا بكنجي مغرب پردها پنجاه گز ستونهاي ايشان ده وبون ستونهاي ايشان ده * وگشادگي 13
آن سرا بكنجي مشرق پنجاه گز * وپانزده گز پردها بكتف ستونهاي ايشان سه وبون ستونهاي 14
ايشان سه * وبكتف آن دويمي پانزده پردها ستونهاي ايشان سه وبون ستونهاي ايشان سه 15
* وبدروازهي آن سرا حجاب بيست گز كبود وارغوان وقرمز رنگ وكتاني تافته عملي نقاش 16
ستونهاي ايشان چهار وبون ستونهاي ايشان چهار * همه ستونهاي آن سرا گرداگرد ميان 17
بند گردگان نقره وسر ستونهاي ايشان نقره وبون ستونهاي ايشان مس * درازي آن سرا صد 18
در گز وگشادگي پنجاه در پنجاه وبالا پنج گزها كتاني تافته وبون ستونهاي ايشان
مس * بهمه پيرايهاي آن مسكن در همه كاري او وهمه ميخهاي او وهمه ميخهاي آن سرا 19
مس * وتو بفرماي مر پسراني يسرال وبستانند بتو روغن زيتون پاكيزه كوفته بروشناي بافروختن 20
چراغ هميشه * در خيمهي وعده از بيرون بپرده آنچه ابر گواه گرفت آراسته كند اويرا 21
اهرن وپسراني او از ايوار تا بامداد بپيش :: رسمي جاويد بعصرهاي ايشان از نزد
پسراني يسرال * * فصل بيست هشتم * * وتو نزديك 1
آور بتو اهرن برادري تو ومر پسراني او [اواري او] از مياني پسراني يسرال بخدمت كردني
او بمن اهرن نذب وابيهوا العزر وايثمر پسراني اهرن * وبكني جامهاي خاص باهرن 2
برادري تو بعزيزي وبشكوهمندي *

* *Facies præterea baculos pro altari,* 6 *baculos* inquam ex *ligno buxino*, et *obduces eos ære. Et inducentur ba-* 7 *culi ejus in annulos : & erunt baculi in duobus lateribus altaris inter portandum illud. Cavum aſſeri-* 8 *bus facies illud. quemadmodũ oſtendit tibi in monte, Sic facient. Fa-* 9 *cies etiam atrium tabernaculi ad angulum Meridianum: aulæa atrio facies ex byſſo tortâ : centũ cubitorum longitudo* erit *angulo uni. Columnæ* 10 *autem ejus* erunt *viginti, & ſtylobatæ earum viginti ærei : capitella verò columnarum, & cingula earum, argentea. Et ſic angulo Aquilonari* 11 *in longitudine* erunt *aulæa, centum* cubitorum *longitudine: & columnæ ejus viginti, ſtylobatæq; earum viginti ærei : & epiſtylia columnarum, & cingula earum, argentea.* Porrò in *latitudine atrii ad angu-* 12 *lum Occidentalem,* erunt *aulæa quinquaginta cubitorum : columnæ eorum decem, & ſtylobatæ illarum decem.* In *latitudine verò atrii ad* 13 *angulum Orientalem, quinquaginta cubiti* erunt. *Quindecim autem* 14 *cubitorum* erunt *aulæa humero* uni : *columnæ eorum tres, & ſtylobatæ illarum tres. Et humero ſecundo* 15 *quindecim* cubitorum *aulæa : columnæ eorum tres, & ſtylobatæ illarum tres. Et portæ atrii* erit *ve-* 16 *lum viginti cubitorum* ex *cæruleo, & purpurâ, & coccineo, & byſſo tortâ, opere phrygionis : columnæ ejus quatuor, & ſtylobatæ illarum quatuor. Omnes columnæ atrii circumcirca* 17 *cinctæ* erunt *argento : epiſtylia earum argentea, & ſtylobatæ earum æreî. Longitudo atrii* erit *centum* 18 *cubitorum : & latitudo, quinquaginta in quinquaginta : altitudo autem quinque cubitorum :* ex *byſſo tortâ, & ſtylobatæ illarum ærei. Omnia inſtrumenta tabernaculi in* 19 *omni opere ejus, & omnes clavi ejus omnéſque clavi atrii,* ex *ære. Tu* 20 *quoque præcipe filiis Iſrael ut accipiant tibi oleum olivæ purum, contuſum, pro luminari, ad accendendũ lucernam ſemper. In tentorio con-* 21 *ventûs extra velum quod eſt ſuper Teſtimonium, diſponet illam Aharon & filii ejus à veſpera uſque ad mane coram Domino : ſtatutum erit æternũ in ſeculis ſuis à filiis Iſrael.*

CAP. XXVIII.

Tu autem adhibe tibi Aharon 1 *fratrem tuum, & filios ejus ſecum è medio filiorum Iſrael : ut miniſtret mihi Aharon, & Nadab & Abihu, Eleazar & Ithamar filii Aharon. Facieſq; veſtes ſacras pro Aha-* 2 *ron fratre tuo in gloriam & decorem.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ואתה ואנת תמליל עם כל חכימי לבא דאשלימית עמהון רוחא דחכמתא ויעבדון 3
ית לבושי אהרן לקדשותיה לשמשא קדמי ׃ ואלה ואלין לבושיא דיעבדון 4
חושנא ואפודא ומעילא וכיתונין מרמצן מצינפן וקמורין ויעבדון לבושי קודשא
לאהרן אחוך ולבנוי לשמשא קדמי ׃ והם והינון יסבון מן ממונהון ית 5
דהבא וית תיכלא וית ארגוונא וית צבע זהורי וית בוצא ׃ ועשו ויעבדון ית 6
אפודא תכלא וארגוונא וצבע זהורי ובוץ שזיר עובד אומן ׃ שתי תרתין כתפין 7
מלפפן יהוון ליה לתרין סטרוי ויתלפף ׃ וחשב והמיין טיכוסיה דעלוי הי 8
כעובדיה מניה יהי דדהבא תיכלא וארגוונא וצבע זהורי ובוץ שזיר ׃ ולקחת ותיסב 9
ית תרתין מרגליין דבורלא ותגלוף עליהון שמהת בני ישראל ׃ ששה שיתא מן 10
קצת שמהתהון מרגלייא חדא וית שמהת שיתא דמשתיירין על מרגליתא תנייתא
מסדרין הי כילדותהון ׃ מעשה עובד אומן יהוויין מרגלייתא גליף חקיק ומפרש הי 11
כגלוף דעזקא תגלוף ית תרתין מרגלייתא על שמהת בני ישראל מקפן באומנותהון
מרמצן דדהב תעביד יתהון ׃ ושמת ותסדר ית תרתין מרגלייתא על כתפי 12
אפודא מרגליית מדכרן זכותא לבני ישראל ויטול אהרן ית שמהת בני
ישראל על תרין כתפוי לדוכרנא ׃ ועשית ותעביד מרמצן דדהב ׃ ושתי שרשרות 13
ותרתין שישלן דדהב דכי מתחמן 14
תעביד יתהון עובד קליעא ותתין ית
שושלתא קליעתא על מרמצתא ׃ ועשית ותעביד חושן דינא דביה מהודע 15
דיניהון דישראל דאתכסי מן דייניא וסדרי נצחן קרביהון ולמכפרא על דייניא
טובד אומן הי עובד אפודא תעבדיניה דדהבא תיכלא וארגוונא וצבע זהורי
ובוץ שזיר תעביד יתיה ׃ רבוע מרבע 16
יהי עיף זרתא אורכיה וזרתא פותייה ׃
ומלאת ותשלים ביה אשלמות 17
דמרגליין טבאן ארבעה סידרין דמרגליין
טבאן כל קביל ארבע טריגונין
דעלמא סדרא קדמאה סמוקתא
ירקתא וברקתא סדרא חד ועליהון
חקיק ומפרש שמהת שבטיא ראובן שמעון ולוי ׃

ירושלמי 14 שישלן ׃

ירושלמי 16 פשך ׃

17 ותשלים עמיה אשלימו דאבנא ארבע
סדרין דאבן טבא סדרא קמיתא
סמקתא ויירקתא וברקתא כתיב מפרש
עליהון שם שבטין תלתא ראובן
שמעון לוי ׃

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hieroſolymitanum.*

Et tu loquaris cum omnibus qui ſunt ſapientes corde, & quoſ- 3
cunque implevi ſpiritu ſapientiæ : ut faciant veſtes Aharoni, ad
ſanctificandum ipſum, ut miniſtret coram me. Porro iſtæ ſunt ve- 4
ſtes quas facient ; Pectorale, & Ephod, & interula, tunicæ ocel-
latæ, galeri, & zonæ : & facient veſtes ſanctitatis Aaroni fratri
tuo, & filiis ejus, ad miniſtrandum coram me. Et ipſi accipiant 5
ex opibus ſuis aurum, & hyacinthum, & purpuram, & coccum,
atque byſſum. Et facient Ephod ex hyacintho, & purpura, & 6
cocco, & byſſo retortâ, opere artificis. Duo humeri conjuncti 7
erunt illi in duobus lateribus illius, & conjungetur. Et balteus or- 8
natus ejus, qui ſuper illud eſt, ſicut opus ejus ex ipſo erit : ex au-
ro, hyacintho, purpura, cocco & byſſo retortâ. Et accipies 9
duas gemmas berylli, & inſculpes ſuper eas nomina filiorum
Iſrael. Sex ex nominibus eorum gemmæ uni, & nomina ſex reli- 10
qua in gemma ſecunda, ordinata juxta nativitatem ipſorum. Opere 11
artificis erunt gemmæ ſculpturâ ſculptæ, & *ſcriptura* diſtinctâ,
ſicut ſculpitur annulus ſculpes ambas gemmas juxta nomina filio-
rum Iſrael : circundatas in artificio ſuo, incluſas auro facies eas.
Et ordinabis duas gemmas in humeris Ephod, gemmas revocan- 12
tes in memoriam meritum filiorum Iſrael : & portabit Aharon no-
mina filiorum Iſrael ſuper ambos humeros ſuos pro memoriali. Fa- 13
cias quoque palas auri. Et du- 14
as catenas auri puri, definitæ
magnitudinis facies eas, opere
intricato : & inſeres catenas illas intricatas in palas. Et facies 15
pectorale judicii, in quo cognoſcitur judicium ipſorum Iſraelita-
rum, quod tectum eſt à judicibus, & ſeries victoriarum prælio-
rum eorum, & ad expiandum judices, opere artificis juxta opus
Ephod facies ipſum : ex auro, hyacintho, purpura, cocco, &
byſſo retortâ facies ipſum.
Quadratum erit duplicatum : pal- 16
mus erit longitudo ejus, & pal-
mus latitudo ejus. Et implebis in 17
eo impletionem gemmarum pre-
tioſarum, quatuor ordines gem-
marum pretioſarum, è regione
quatuor plagarum mundi. Or-
do primus *erit* Sardius, Topazius,
& Carbunculus, ordo unus : &
ſuper illos inſculptum & expreſſum nomen tribuum Ruben, Sime-
on, & Levi.

Hiroſ. 14. *Catenas.*

Hiroſ. 16. *Palmus.* 17. *Et implebis cum ipſo impletione lapidis quatuor ordines lapidis pretioſi : ordo primus erit Sardius, topazius, & carbunculus : ſcriptum expreſſè ſuper illis erit nomen tribuum trium, Ruben, Simeon, Levi.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وتو سخن كوي بهمه خردمنداني دل آنچه پر كردم اويرا الهامي خرد و بكنند مر 3
جامهاي اهرن بخاص كردني او بخدمت كردني او بمن * وايشان آن جامها آنچه بكنند دوشوان 4
و بروان و زبرپوش و پيرهن زركوفت دستار و ميان بند و بكنند جامهاي خاص باهرن
برادري تو و بپسراني او بخدمت كردني او بمن * وايشان بستانند مر آن طلا و مر 5
آن كبود و مر آن ارغوان و مر آن قرمزرنك و مر آن كتان * وبكنند مر آن بروان طلا 6
كبود و ارغوان و قرمزرنك و كتاني تافته عملي اوستاد * دو كتفها پيوستكان باشد باو 7
بدو كنارهاي او پيوسته باشد * وبندي برواني او آنچه ابر او چون عملي او ازو باشد 8
طلا كبود و ارغوان و قرمزرنك و كتاني تافته * وبستاني مر دو سنكهاي شهم وبكني ابر ايشان 9
نامهاي پسراني يسرال * شش از نامهاي ايشان ابر آن سنكي آن يكّه و مر نامهاي آن شش 10
آن باقي ماندكان ابر آن سنكي آن دويمي چون توليدهاي ايشان * عملي حكّاك سنك 11
كندكيهاي مهر بكني مر آن دو آن سنكها ابر نامهاي پسراني يسرال كرد كرفتكان
زر كوفتكان طلا بكني ايشان را * وبنهي مر دو آن سنكها ابر كتفهاي آن بروان 12
سنكهاي ياد كرد بپسراني يسرال و بردارد اهرن مر نامهاي ايشان بپيش ״ ابر دو كتفهاي
او بياد كرد * وبكني زر كوفتهاي طلا * ودو سلسهاي طلا پاك حدّ نهادكان بكني 13 14
ايشانرا عملي بافته و بدهي مر آن سلسلها آن بافتكان ابر آن زركوفتكان * وبكني 15
دوشواني حكم عملي اوستاد چون عملي بروان بكني اويرا طلايي كبود و ارغوان
و قرمزرنك و كتاني تافته بكني اويرا * چهار كوشه باشد دولا بلسك درازي او و بلسك 16
كشادكي او * و درنشاني درو در نشاندكي سنك چهار رده‌ها سنك رده‌ي لعل ياقوت 17
والماس آن رده‌ي آن يكّه *

Tu itaque loquêris ad omnes pru- 3
dentes corde, quemcunque repleve-
rim inſpiratione prudentiæ, ut fa-
ciant veſtes Aharon ad ſanctifi-
candum eum ut miniſtret mihi.
Hæ autem ſunt *veſtes quas faci-* 4
ent, humerale, & pectorale, &
ſuperius indumentum, & induſi-
um auro intertextum, cidaris &
cingulum : facient inquam has *ve-*
ſtes ſacras Aharoni fratri tuo, &
filiis ejus, ut miniſtret mihi. Et 5
ipſi accipient aurum, & cærule-
um, & purpuram, & coccineum,
& byſſum. Facientque pectorale 6
ex auro, cæruleo, & purpurâ, &
coccineo, & byſſo tortâ, opere ar-
tificis. Duo humeri juncti erunt 7
ei, in duobus marginibus ejus con-
jungetur. Cingulum autem pectora- 8
lis ejus quod eſt *ſuper illud, ſecun-*
dùm opus ejus, ex ipſo erit, ſcil.
auro, cæruleo, & purpurâ, &
coccineo, & byſſo tortâ. Acci- 9
pies quoque duos lapides onychi-
nos, & ſculpes in eis nomina fi-
liorum Iſrael. Sex è nominibus 10
eorum in lapide uno, & nomina
ſex reliqua manentia in lapide
ſecundo, ſecundùm generationes
eorum. Opere ſculptoris lapidum, 11
ſculpturis ſigilli ſculpes duos illos
lapides nominibus filiorum Iſrael :
comprehenſos impactos auro faci-
es eos. Ponéſque duos illos lapi- 12
des in humeris pectoralis, lapides
recordationis filiis Iſrael : & fe-
ret Aharon nomina eorum coram
Domino in duobus humeris ipſius
in recordationem. Facies & palas 13
aureas. Et duas catenas ex auro 14
puro terminatas, facies eas opere
plectili, dabiſque catenas plectiles
in *palas. Facies deindè hume-* 15
rale judicii opere artificis : ſe-
cundùm opus pectoralis facies il-
lud : ex *auro, cæruleo, & purpurâ,*
& coccineo, & byſſo tortâ faci-
es illud. Quadrangulare erit & 16
duplex : ſpithama erit longitudo
ejus, & ſpithama latitudo ejus.
Et inſeres in eo inſitiones lapi- 17
dum, quatuor ordinibus lapidum :
ordo erit *talis : Rubinus, hyacin-*
thus, & adamas, ordo unus.

18 והטור ושבם סדרא תניינא איזמורד וספירינון וכדכודין ועליהון חקיק ומפרש שמהת תלתא שבטייא יהודה דן ונפתלי : 19 והטור ושום סדרא תליתאה קנכירינון וערקין ועין עיגל ועליהון חקיק ומפרש שמהת תלתא שבטיא גד ואשר ויששכר : 20 והטור ושבם סדרא רביעאה כרום ימא רבא ובירליוות חלא ומרגניית אפנטורין ועליהון חקיק ומפרש שמהת תלתא שבטייא זבולן יוסף ובנימין משקען בדהב יהון באשלמותהון : 21 והאבנים ומרגלייתא תהוין מתנסבן על שמהת בני ישראל הינון תרתיסרי על שמהתהון גליף חקיק ומפרש הי כגלוף דעוקא גבר מרגליתיה על שמיה תהוין לתריסר שבטין : 22 ועשית ותעביד על חושנא שישלן מתחמן עובד קליעא דדהב דכי : 23 ועשית ותעביד על חושנא תרתין עזקן דדהב דכי ותיתן ית תרתין עזקתא על תרין סטרי חושנא : 24 ונתת ותיתן ית תרתין קליען דדהב על תרתין עיזקתא בסיטרי חושנא : 25 ואת וית תרתין קליען דעל תרין סטרוי תיתן על תרתין מרמצתא ותיתן על כתפי אפודא כל קביל אנפוי : 26 ועשית ותעביד תרתין עזקן דדהב ותיתן יתהון על תרין סטרי חושנא על שיכמיה דלעברא לאפודא לגיו : 27 ועשית ותעביד תרתין עזקן דדהב ותתן יתהון על תרין כתפי אפודא מלרע מקביל אפוי כל קביל בית לופי מעילוי להמיין אפודא : 28 וירכסו ויטכסון ית חושנא מעזקתיה לעזקת איפודא בשזיר חוטא דתיכלא למהוי אדיק על המיין אפודא ולא יתפרק חושנא מעילוי אפודא : 29 ונשא ויטול אהרן ית שמהת בני ישראל בחשן דינא על ליביה בזמן מעליה לקודשא לדוכרן טב קדם יי תדירא : 30 ונתת ותיתן בחשן דינא ית אוריא דמנהרין מליהון ומפרסמין טמירן דבית ישראל וית תומיא דמשלימין בעובדיהון לכהנא רבא דתבע אולפן מן קדם יי בהון דבהון חקיק ומפרש שמא רבא וקדישא דביה אתבריין תלת מאה ועשרתי עלמיא וחקיק ומפרש באבן שתיה דבה חתם מארי עלמא פום תהומא רבא מן שירויא וכל מאן דמדכר ההוא שמא קדישא בשעת אניקי משתזיב וטמירן מגליין ויהון על לבא דאהרן בזמן מיעליה קדם יי ויטול אהרן ית דין בני ישראל על ליביה קדם יי תדירא : 31 ועשית ותעביד ית מנטר מעילא דאפודא שזיר חוטא דתיכלא :

18 וסדרא תנינא כדכדנא וסמפירינא ועין עגלא כתב מפרש עליהון שם שבטין תלתא יהודה יששכר וזבולון 19 וסדרא תליתאה זוזין ובירולין וזמרגדין כתב מפרש עליהון שם שבטין תלתא דן נפתלי וגד : 20 וסדרא רביעאה כרום ימא בדולחא ומרגליתא כתב מפרש עליהון שם שבטין תלתא אשר יוסף ובנימין משקעין דהב יהון באשלמותהון :

Et nomen ordinis ſecundi, Smaragdus, Sapphirus, & Chalcedonius: & ſuper eos inſculpta expreſſe nomina trium tribuum, Juda, Dan, & Nepthali. 18

Et nomen ordinis tertii, Lyncurius, Achates, & Oculus bovis: & ſuper eos inſculptum & expreſſum nomen trium tribuum, Gad, Aſer & Iſſachar. 19

Et nomen ordinis quarti, Chryſolithus, & Beryllus, & Onychinus: & ſuper hos inſcriptum & inſculptum nomen trium tribuum, Zebulun, Joſeph, & Binjamin: incluſi auro erunt in ſuis impoſitionibus. 20

Et gemmæ iſtæ accipientur juxta nomina filiorum Iſrael, erunt duodecim juxta nomina eorum: ſculpturâ erunt ſculpta & expreſſa juxta ſculpturam annuli, uniuſcujuſque gemma juxta nomen ſuum erit, juxta *nomina* duodecim tribuum. 21

Et facies in pectorali catenulas definitæ magnitudinis, opere intricato, ex auro mundo. 22

Et facies ſuper rationale duos circulos auri puri: & pones duos illos circulos ad duo latera rationalis. 23

Et pones duas catenas auri ad duos annulos, in lateribus rationalis. 24

Porro duas iſtas catenas, quæ erunt ad duo latera ejus, inſeres in duas palas, & pones in humeris Ephod omnino è regione ejus. 25

Et facies duos annulos auri, & pones eos ad duo latera rationalis ſuper limbum ejus, in ora Ephod interiore. 26

Et facies duos annulos aureos, & pones eos ad duo latera Ephod infernè contra faciem ejus, è regione loci juncturæ, ſupra cingulum Ephod. 27

Et conjungent rationale à circulis ſuis ad circulos Ephod retorto filo hyacinthi, ut ſit adhærens ſupra cingulum Ephod, & non auferatur pectorale ab Ephod. 28

Et portabit Aaron nomina filiorum Iſrael in rationali judicii ſupra cor ſuum, quo tempore ingredietur in ſanctuarium, in memoriam bonam coram Domino ſemper. 29

Et pones in pectorali judicii Urim, quæ illuſtrant res ipſorum & manifeſtant abſcondita domus Iſrael; & Tummim, quòd perficiantur opera eorum à ſacerdote magno, qui quærit doctrinam à facie Domini per illa, eò quòd in illis inſculptum ſit & expreſſum nomen magnum & ſanctum, per quod creati ſunt trecenti & decem mundi: & ſculptum & expreſſum *erat* in lapide fundationis, quo obſignavit Dominus mundi os abyſſi magnæ ab initio; & quiſquis memorat illud nomen ſanctum in hora neceſſitatis eripitur, & occulta reteguntur: & erunt ſuper cor Aaronis tempore quo ingredietur coram Domino, & portabit Aaron judicium filiorum Iſrael ſuper cor ſuum coram Domino ſemper. 30

Et facies pallium Ephod filo retorto hyacinthi. 31

18 *Et ordo ſecundus, Chalcedonius, Sapphirus, Oculus bovis: ſcriptura expreſſa ſuper eos erit nomen trium tribuum, Juda, Iſſachar, & Zebulun* 19 *Et ordo tertius, Lyncurius, Beryllus, & Smaragdus: ſcriptum expreſſe ſuper eos erit nomen tribuum trium, Dan Nepthali, & Gad.* 20 *Et ordo quartus, Chryſolithus, Jaſpis, & Margarita: ſcriptum expreſſe ſuper eos erit nomen tribuum trium Aſer, Joſeph, & Binjamin, incluſi erunt auro in ſuis inſitionibus.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

18 * وآن ردهي آن دويمي پيروزه وزمرّد ولاژورد * وآن ردهي آن سيمي يشم وشبه 19
وگاو چشم * وآن ردهي آن چهارمي مرواريد وبلّور وپيچاده زر كوفتگاني طلا باشند 20
در نشاندگي ايشان * وآن سنگها باشند ابر نامهاي پسراني يسرال دوازده ابر نامهاي 21
ايشان كندگيهاي مهر مرد ابر نامي او باشند بدوازده قبيله * وبكني ابر آن 22
دوشوان سلسلهاي حدّ نهادگان عمل بافته طلاي پاك * وبكني ابر آن دوشوان 23
دو حلقهاي طلا وبدهي مر دو آن حلقها ابر دو كنارهاي آن دوشوان * وبدهي مر 24
دو بافتهاي آن طلا ابر دو آن حلقها بكناري آن دوشوان * ومر دو كنارهاي دو 25
آن بافتها بدهي ابر دو آن زر كوفتها وبدهي ابر كتفهاي آن بروان بمقابلي روي
او * وبكني دو حلقهاي طلا وبنهي ايشانرا ابر دو كنارهاي آن دوشوان ابر 26
لبي او آنچه بكراره آن بروان باندرون * وبكني دو حلقهاي طلا وبدهي ايشانرا 27
ابر دو كتفهاي آن بروان از فرود از مقابلي روي او بمقابلي پيوستن جاي
او از بالا ببند آن بروان * ودر كشند مر آن دوشوان از حلقهاي او بحلقهاي آن 28
بروان در رشتهي كبود ببودن ابر بند آن بروان ونه خيزد آن دوشوان از بالاي
آن بروان * وبر دارد اهرن مر نامهاي پسراني يسرال در دوشوان آن حكم ابر 29
دلي او در آمدني او بآن خاص بياد كرد بپيش ‥ هميشه * وبدهي بدوشوان آن 30
حكم مر آن اوريم ومر آن تمّيم وباشند ابر دلي اهرن در آمدني او بپيش ‥ وبر
دارد اهرن مر حكمي پسراني يسرال ابر دلي او بپيش ‥ هميشه * وبكني مر زبر پوشي 31
آن بروان تمام كبود ۞

Ordo verò ſecundus; Cyanus, et ſmaragdus, & lapis lazuli. 18 *Ordo præterea tertius; Jaſpis, & gagates, & buphthalmus.* 19 *Poſtremò ordo quartus; Margarita, & cryſtallus, & granatus: impacti auro erunt in inſitione ſua.* 20 *Porrò lapides erunt juxta nomina filiorum Iſrael, duodecim, ſecundùm nomina ipſorum: ſculpturis ſigilli, ſinguli juxta nomen ſuum erunt duodecim tribubus.* 21 *Et facies in humerali catenas terminatas opere plectili ex auro puro.* 22 *Facies etiam in humerali duos annulos aureos, dabiſque duos illos annulos in duabus extremitatibus humeralis.* 23 *Dabis quoque duas illas plectiles aureas in duobus annulis in extremitate humeralis.* 24 *Et duas extremitates duarum plectilium dabis in duabus* palis *aureis impactis, dabiſque in humeris pectoralis è regione frontis ipſius.* 25 *Facies & duos annulos aureos, & dabis eos in duabus extremitatibus humeralis in labro ejus, quod eſt ad tranſitum pectoralis intrinſecus.* 26 *Facies item duos annulos aureos, & dabis illos in duobus humeris pectoralis infernè è regione faciei ejus, è regione juncturæ ejus ſupra cingulum pectoralis.* 27 *Ita attrahent humerale per annulos ſuos ad annulos pectoralis filo cæruleo, ut ſit ſupra cingulum pectoralis, nec ſurgat humerale à pectorali.* 28 *Portabitque Aharon nomina filiorum Iſrael in humerali judicii ſupra cor ſuum, in ingreſſu ſuo in ſanctuarium, in recordationem coram Domino ſemper.* 29 *Dabis autem in humerali judicii Urim & Thummim, & erunt ſupra cor Aharon in ingreſſu ſuo coram Domino: geſtabitque Aharon judicium filiorum Iſrael ſupra cor ſuum coram Domino ſemper.* 30 *Et facies ſuperius indumentum pectoralis totum ex cæruleo.* 31

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

32 והיה ויהי פום רישיה במיצעיה תורא בשיפמיה יהי מקיף לפומיה חזור חזור עובד גרדאי הי כפום לשיריא יהי ליה לא יתבזע : 33 ועשית ותעביד על שיפולוי רומניין דתיכלא וארגוונא וצבע זהורי על שיפולוי חזור חזור וחיזוריין דדהבא במציעיהון חזור חזור : 34 פעמון חיזורא דדהבא ורמונא דתכלתא ודצבע זהורי חיזורא דדהבא ורומנא דתכלתא ודצבע זהורי על שיפולי מנטר מעילא חזור חזור סכומהון שבעין וחד : 35 והיה ויהי עטיף על אהרן לשמשא וישתמע קליה בזמן מיעליה לקודשא קדם יי ובזמן מיפקיה ולא ימות באישא מצלהבא : 36 ועשית ותעביד ציצא דדהב דכי ותגלוף עלוי חקיק ומפרש קדש ליי : 37 ושמת ותשוי יתיה על שזיר חוטא דתכלתא למכפרא על חציפי אפיא ויהי על מצנפתא מעילוי תפילת רישא כל קביל אפי מצנפתא יהי : 38 והיה ויהי על פרחתא דבית אפוי דאהרן מן צידעא לצידעא יתמטי ויטול אהרן ית עוויית קודשיא דיקדשון בני ישראל לכל מתנת קודשיהון דמשקרין בהון ויהי על פרחתא תדירא לרעוא להון קדם יי : 39 ושבצת ותרמיץ כיתונא דבוצא למכפרא על שידי אדמא זכאה ותעביד מצנפתא דבוצא למכפרא על מגיסי רעיוניהון וקמור תעביד עובד ציור : 40 ולבני ולבני אהרן תעביד כתונין ותעביד להון קמורין וכובעין תעביד להון ליקר ולתושבחא : 41 והלבשת ותלביש יתהון ית אהרן אחוך וית בנוי עמיה ותרבי יתהון ותקריב ית קורבניהון ותקדש יתהון וישמשון קדמי : 42 ועשה ועביד להון אוורקסין דבוץ לכסאה בשר עיריא מן אסר קמור חרציהון ועד ירכיהון יהון : 43 והיו ויהון על אהרן ועל בנוי בזמן מעלהון למשכן זימנא או במקרביהון למדבחא לשמשא בקודשא ולא יקבלון חובא באישא מצלהבא קיים עלם ליה ולבנוי בתרוי :

32 ויהי פום רישיה במצעא ספוא יהוי מקף לפומיה חזורה עובד גרדי כפום סירא יהוי ליה לא יתבזע :

ירושלמי 42 אברקין דבוץ :

כט

1 וזה הדבר ודין פתגמא דתעביד להון לקדשא יתהון לשמשא קדמוי סב תור חד בר תורי דלא עירובין ודכרין תרין שלמין :

Targ. JONATHAN B. UZIEL *Hieroſolymitanum.*

32 Et erit os capitis ejus in medio ejus : limbus in labio ejus circundabit foramen ipſius per circuitum opere textoris, inſtar oris loricæ erit ei ut non rumpatur. 33 Et facies in fimbriis ejus mala punica ex hyacintho, purpura, & cocco, in fimbriis ejus per circuitum : & tintinnabula ejus aurea in medio eorum circum circa. 34 Tintinnabulum aureum & malogranatum hyacinthi & coloris coccinei, tintinnabulum aureum & malogranatum hyacinthi & coloris coccinei in fimbriis interulæ per circuitum : ſumma eorum ſeptuaginta & unum. 35 Et erit amiculum ſuper Aaron ad miniſtrandum : & exaudietur vox ejus quo tempore ingredietur in ſanctum coram Domino, & quo tempore egredietur, ut non moriatur igni inflammato. 36 Et facies laminam ex auro mundo : ſculpáſque in ea ſculpturâ clarâ, Sanctitas Domino. 37 Et ponas eam ſuper filum tortum hyacinthi ad expiandum pro impudentibus, & erit ſuper tiaram deſuper phylacteriis capitis : è regione tiaræ erit. 38 Et erit ſuper frontem faciei Aaronis, à tempore ad tempus pertinget : & portabit Aaron iniquitates ſanctificatorum, quæ ſanctificabunt filii Iſrael, juxta omnia munera ſanctificatorum ſuorum in quibus prævaricati ſint : & erit ſuper frontem aſſiduè pro reconciliatione eorum coram Domino. 39 Et ocellabis tunicam ex byſſo, ad expiandum pro effuſione ſanguinis innocentis ; & facies tiaram lineam, ad expiandum pro ſuperbia cogitationis eorum : & cingulum facies opere phrygionico. 40 Porro filiis Aaron facies tunicas, & facies illis zonas & mitras, in gloriam & decorem. 41 Et veſties eis Aharonem fratrem tuum, & filios ejus cum ipſo : unges quoque eos, & offeres oblationes eorum, & ſanctificabis eos ut miniſtrent coram me. 42 Facias quoque eis ſubligacula byſſi, ad cooperiendum carnem turpitudinis : à vinculo zonæ lumborum eorum uſque ad femora eorum erunt. 43 Et erunt ſuper Aaron & ſuper filios ejus, tempore quo ingredientur in tabernaculum teſtimonii, aut cùm acceſſerint ad altare ad miniſtrandum in ſanctitate, ut non recipiant peccatum in igne flammante : ſtatutum ſeculi *erit* illi & filiis ejus poſt ipſum.

Hier. 32. *Et erit os capitis ejus in medio : ora circundabit foramen ejus per circuitum opere textoris, inſtar oris loricæ erit ei, ut non rumpatur.*

Hierſ. 42. *Brachas lineas.*

CAP. XXIX.

1 Et hæc eſt res quam facies illis ad ſanctificandum eos, ad miniſtrandum coram me : tolle bovem unum filium bovis abſque mixtura & arietes duos immaculatos.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وباشد دهاني سري او در مياني اولبي باشد بدهاني او گرداگرد عمل جولاه چون دهاني 32
جوشن باشد باو نه دريده شود * وبكني ابر دامنهاي او انارهاي كبود و ارغوان و قرمز رنگ ابر 33
دامنهاي او گرداگرد و زنجهاي طلا در مياني ايشان گرداگرد * زنجي طلا و انار زنجي طلا 34
و انار ابر دامنهاي آن زبر پوش گرداگرد * وباشد ابر اهرن بخدمت كردن وشنويده شود 35
آواري او در آمدني او بآن خاص بپيشي : و در بيرون آمدني او و نه ميرد * وبكني گلي 36
طلاي پاك وبكني ابر او كندگيهاي مهر خاص بـ : * وبنهي اويرا ابر رشتهي كبود وباشد 37
ابر آن دستار بمقابلي پيشي آن دستار باشد * وباشد ابر پيشاني اهرن وبر دارد اهرن 38
مر گناهي آن خاصها آنچه خاص هكنند پسراني يسرال بهمه هديهاي خاصهاي ايشان
وباشد ابر پيشاني [او] هميشه برضا بايشان بپيش : * و زر كوفت كني آن پيرهن 39
كتان وبكني دستاري كتان وميابند بكني عمل نقاش * وبپسراني اهرن بكني پيرهنها 40
و بكني بايشان ميابندها وطاقيها بكني بايشان بعزيزي و بشكوهمندي * وبپوشاني 41
ايشانرا مر اهرن برادري تو و مر پسراني او اواري او و روغن مالي ايشانرا و نزديك آوري مر
قرباني ايشان وخاص كني ايشانرا و خدمت كنند بمن * وبكن بايشان شلوارهاي 42
كتان بپوشيدن گوشت شرم از ميان تا رانها باشند * وباشند ابر اهرن وابر پسراني او 43
در آمدني ايشان بخيمهي وعده يا در نزديك شدني ايشان بآن مذبح بخدمت كردن در
خاص و نه بر دارند گناه و بميرند رسمي جاويد باو و بنسبي او پسي او *

* فصل بيست نهم *

* واين آن سخن آنچه بكني بايشان بخاص كردن ايشانرا [بخدمت كردن] بمن بستان 1
گاوي يگه بچهي گاو و نرميشان دو تمامان *

32 *Eritque os ſummæ ejus* partis *in medio ejus : labrum erit ori ejus circumcirca opere textoris, ſicut os loricæ erit ei, ne ſcindatur.* 33 *Facies et in laciniis ejus malogranata ex cæruleo, & purpurâ, & coccineo: in laciniis* inquam *ejus circumcirca, & tintinnabula aurea in medio illorum circumcirca.* 34 *Tintinnabulum aureum & malogranatum, tintinnabulum aureum & malogranatum in laciniis ſuperioris indumenti circumcirca.* 35 *Et erit ſuper Aharon inter miniſtrandum, & audietur vox ejus in ingreſſu ſuo in ſanctuarium coram Domino, & in egreſſu ſuo : & non morietur.* 36 *Facies quoque florem ex auro puro, & ſculpes in eo ſculpturis ſigilli ; Sanctitas Domino.* 37 *Et pones eum in filo cæruleo, eritque ſuper cidarim, è regione faciei cidaris erit.* 38 *Et erit ſuper frontem Aharon, gerétque Aharon peccatum ſanctificationum quas ſanctificabunt filii Iſrael in omnibus muneribus ſanctificationum ſuarum : erit inquam ſuper frontem ejus jugiter in placationē pro eis coram Domino.* 39 *Et auro intertextum facies indusium ex byſſo, facies item cidarim ex byſſo, cingulum quoque facies opere phrygionis.* 40 *Et filiis Aharon facies induſia, facies quoque illis cingula, & pileos facies eis ad gloriam & decorem.* 41 *Et indues illis Aharon fratrem tuum, & filios ejus cum illo : oleo item unges illos, offeresq; oblationem eorum, & ſanctificabis eos, ut miniſtrent mihi.* 42 *Fac eis & femoralia byſſina ad tegendum carnem pudoris: à medio uſque ad femora erunt.* 43 *Eruntque ſuper Aharon & ſuper filios ejus in ingreſſu ipſorum in tentorium conventûs, aut in appropinquatione ipſorum ad altare ad miniſtrandum in ſanctitate : & non ferent peccatum ut moriantur. Statutum æternum ipſi & generi ejus poſt eum.*

CAP. XXIX.

1 *Et hoc eſt quod facies eis ad ſanctificandum eos ad miniſtrandum mihi ; Tolle bovem unum filium bovis, & arietes duos integros.*

ירושלמי   תרגום יונתן בן עוזיאל

ולחם ולחים פטיר וגריצן פטירין דפתיכין במשח זיתא ועירובין דלחים
פטיר דמשיחין במשח זיתא סמידא דחינטין תעביד יתהון : ונתת ותיתן יתהון
על סלא חד ותקריב יתהון בסלא וית תורא וית תרין דכרין יסוברון באסלא :
ואת וית אהרן וית בנוי תקרב לתרע משכן זימנא ותטבול יתהון בארבעין
סאוין דמיין חיין : ולקחת ותסב ית לבושיא ותלבש ית אהרן ית כיתונא
וית מנטר מעיל אפודא וית אפודא וית חושנא ותטכס יתיה בהמיין אפודא :
ושמת ותשוי מצנפתא על רישיה ותתן ית כלילא דביה חקיק שמא דקודשא
על מצנפתא : ולקחת ותיסב ית משחא דרבותא ותריק על רישיה ותרבי
יתיה : ואת בניו וית בנוי תקריב ותלבישינון כיתונין : וחגרת ותטכס יתהון
בקמורין לאהרן ובנוי ותכבוש להון כובעין ותהי להון כהונתא לקיים עלם
ותקרב קורבנא דאהרן וקורבנא דבנוי : והקרבת ותקריב ית תורא קדם
משכן זמנא ויסמוך אהרן ובנוי ית ידיהון על ריש תורא : ושחטת ותיכוס
ית תורא קדם יי לתרע משכן זימנא : ולקחת ותיסב מאדמא דתורא ותיתן
על קרנת מדבחא באדבעך וית כל דמא תשוד ליסודא דמדבחא : ולקחת
את כל ותיסב ית כל תרבא דחפי על בני גווא וית דמשתאר על חצר כבדא
וית תרתין כוליין וית תרבא דעליהון ותסדר על מדבחא : ואת וית בשרא
דתורא וית מושכיה וית ריעיה תוקיד בנורא מברא למשריתא חטאתא היא :
ואת האיל וית דכרא חד תסב ויסמכון אהרן ובנוי ית ידיהון על ריש דכרא :
ושחטת ותיכוס ית דכרא ותסב ית אדמיה ותדרוק על מדבחא חזור חזור :
17 ואת וית דכרא תפסיג לפסגוי ותחליל
בני גואה וכרעוי ותסדר על איברוי
18 ועל רישיה : והקטרת ותסיק ית כל
דכרא למדבחא עלתא הוא קדם יי
לאתקבלא ברעוא קורבנא קדם יי הוא : ולקחת ותיסב ית דכרא תניינא
ויסמוך אהרן ובנוי ית ידיהון על ריש דכרא :

ירושלמי 17 וית דכרא תפסג לפסגוי
ותשזג בני גוה ורגלוי ותתן על פסגוי
ועל רישיה :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Panes quoque azymos & tortas azymas , quæ mixtæ ſint cum oleo 2
olivæ, & lagana panis azymi quæ uncta ſint oleo olivæ : *ex* ſimila
tritici facies ea. Et pones ea in ſportam unam , & offeras ea in 3
ſporta : & taurum & duos arietes portabunt in vecti. Porro Aha 4
ronem & filios ejus appropinquare facies ad portam tabernaculi te-
ſtimonii : & lavabis eos in quadraginta modiis aquæ vivæ. Et acci- 5
pies veſtimenta , & indues Aharonem tunicâ , interulâ Ephod , &
ipſo Ephod atque pectorali : & ornabis eum baltheo Ephodi. Et 6
pones tiaram ſuper caput ejus : & pones coronam *ſanctitatis* , in
qua inſculptum erit nomen ſanctum , ſuper tiaram. Dein capies 7
oleum unctionis , & effundes ſuper caput ejus : & unges eum. 8
Poſtea filios ejus accedere facies , & indues eis tunicas. Et orna- 9
bis eos balteis , Aaronem & filios ejus , deinde ligabis illis gale-
ros , & erit illis ſacerdotium in ſtatutum perpetuum : offeras etiam
oblationem Aaronis , & oblationem filiorum ejus. Et accedere fa- 10
cies taurum coram tabernaculo conventus : & imponant Aharon &
filii ejus manus ſuas ſuper caput tauri. Et mactabis juvencum illum 11
coram Domino , juxta oſtium tabernaculi teſtimonii. Et accipies è 12
ſanguine juvenci , & pones ſuper cornua altaris digito tuo : deinde
totum ſanguinem fundes ad fundamentum altaris. Et accipies to- 13
tam pinguedinem quæ tegit inteſtina, & quod relinquitur ſuper reticu-
lum epatis , & duos renes unà cum adipe quæ illis adhæret : &
ordinabis ſuper altare. Et carnem juvenci , & pellem ejus , & fi- 14
mum ejus comburas igni extra caſtra : peccatum eſt. Et arietem 15
unum accipies , & imponent Aaron & filii ejus manus ſuas ſu-
per caput arietis. Dein mactabis arietem : & accipies ſanguinem 16
ejus , & ſparges ſuper altare circum circa. Et arietem divides in 17
membra ſua : & lavabis inteſti-
na & crura ejus , & ordinabis
ſuper membra ejus , & ſuper ca-
put ejus. Et incendes totum ari- 18
etem ſuper altare , holocauſtum
eſt coram Domino : ut ſuſcipiatur
cum beneplacito , oblatio coram
Domino eſt. Dein accipies arietem ſecundum : & imponent Aaron 19
& filii ejus manus ſuas ſuper caput arietis

Hieroſ 17 *Et arietem ſecabis in ſectiones ſuas : & lavabis inteſtina & pedes ejus , & pones ſuper ſectiones ejus , & ſuper caput ejus.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* ونان فطير و كلوجهي فطير آميختگان در روغن و تنكهاي فطير ماليدگان در
روغن سميد گندم كني ايشانرا * وبدهي ايشانرا ابر سلّهي يكّه و نزديك آوري
ايشانرا در سلّه و مر آن گاو و مر دو آن نرميشان * و مر اهرن و مر پسراني او نزديك آوري
بدرگاهي خيمهي وعده وبشوي ايشانرا در آب * وبستاني مر آن جامها وبپوشاني مر اهرن
مر آن پيرهن و مر زير پوش آن بروان و مر آن بروان و مر آن دوشوان و آراسته كني باو در
بند آن بروان * وبنهي آن دستار ابر سري او وبدهي مر تاجي آن خاص ابر آن دستار
* وبستاني مر روغني آن ماليدن وبريزي ابر سري او و روغن مالي اويرا * و مر پسراني او
نزديك آوري و بپوشاني ايشانرا پيرهنها * وببندي ايشانرا ميان بند اهرن و پسراني او
و آراسته كني بايشان طاقيّها وباشد بايشان كهونهي برسمي جاويد ونزديك آوري قرباني اهرن
و قرباني پسراني او * ونزديك آوري مر آن گاو بپيشي خيمهي وعده وبنهد اهرن و پسراني
او مر دستهاي ايشان ابر سري آن گاو * وبكشي مر آن گاو بپيشي :: درگاهي خيمهي
وعده * و بستاني از خوني آن گاو وبدهي ابر شاخهاي آن مذبح در انگشت تو و مر همه
آن خون بريزي ببنيادي آن مذبح * وبستاني مر همه آن پيه آن پوشا مر آن شكمبه
و مر آن زيادتي ابر آن جگر و مر دو آن گردها و مر آن پيه آنچه ابر ايشان وبر آوري بآن
مذبح * و مر گوشت آن گاو و مر پوستي او و مر بولي او بسوزاني در آتش از بيرون بلشكرگاه
خطات آن * و مر آن نرميش آن يكّه بستاني وبنهند اهرن و پسراني او مر دستهاي ايشان ابر
سري آن نرميش * وبكشي مر آن نرميش وبستاني مر خوني او وبپراكني ابر آن
مذبح گرداگرد * و مر آن نرميش اندام رني باندامهاي او و بشوي شكمبهي او و پاچهاي
او وبدهي ابر اندامهاي او و ابر سري او * وبر آوري مر همه آن نرميش بآن مذبح قربان
او بيي بوي قبوليت قربان بيي او * وبستاني مر آن نرميشي آن دويمي و بنهد اهرن و پسراني
او مر دستهاي ايشان ابر سري آن نرميش *

Et panes azymos, & placentas ſub- 2
cineritias azymas miſtas cum oleo,
& lagana azyma uncta oleo : ex ſi-
mila triticea facies ea. Dabiſque ea 3
in caniſtrum unum, & offeres ea
in caniſtro , cum bove & duobus
arietibus. Tum Aharon & fi- 4
lios ejus adduces ad oſtium ten-
torii conventûs , & lavabis eos
aquâ. Et accipies veſtes , & 5
indues Aharon induſium & ſu-
perius indumentum pectoralis ,
& pectorale ac humerale, apta-
biſque eum cingulo pectoralis.
Pones præterea cidarim ſuper 6
caput ejus : dabiſque coronam
ſanctitatis ſuper cidarim. Ac 7
cipies demùm oleum unctionis, &
fundes ſuper caput ejus : ita
oleo unges eum. Poſthæc ad- 8
duces filios ejus , & indues eos
induſiis : Cingéſque eos cin- 9
gulo , Aharon & filios ejus , &
aptabis eis pileos & erit eis
ſacerdotium in ſtatutum æternum:
offeréſque oblationem Aharon &
oblationem filiorum ejus. Et af 10
feres bovem coram tentorio con-
ventûs : imponéntque Aharon &
filii ejus manus ſuas ſuper ca-
put bovis. Tunc mactabis bo 11
vem coram Domino , ad *oſtium*
tentorii conventûs. Accipiéſque 12
de ſanguine bovis, & dabis ſuper
cornua altaris digito tuo : at omnem
ſanguinem reliquum *fundes ad*
fundamentum altaris. Tolléſque 13
omnem adipem operientem in-
teſtina , & additamentum ſuper
jecur , & duos renes, & adi-
pem qui eſt *ſuper illos, offeréſque*
ſuper altare. At carnem bovis, 14
& pellem ejus , & excrementum
ejus combures igni extra caſtra :
peccatum eſt. Arietem quoque u- 15
num accipies , & imponent Aha-
ron & filii ejus manus ſuas ſu-
per caput arietis. Tunc macta 16
bis arietem , accipiéſque ſangui-
nem ejus , & aſperges ſuper al-
tare circumcirca : Arietem au 17
tem demembrabis per membra ſua,
& lavabis inteſtina ejus cru-
ráque ejus, & dabis ſuper mem-
bra ejus & ſuper caput ejus.
Offeres præterea totum arietem 18
ſuper altare : oblatio eſt Domino,
odor acceptabilis : oblatio inquam
Domino eſt. Accipies inſuper 19
arietem ſecundum , imponéntque
Aharon & filii ejus manus ſuas
ſuper caput arietis.

20 ושחטת ותיכוס ית דכרא ותיסב מן אדמיה ותיתן על חסחוס אודנא דאהרן
דימינא ועל חסחוי אודנא דבנוי דימינא ועל איליון ידיהון דימינא ועל איליון
ריגליהון דימינא ותדרוק ית מותר אדמא על מדבחא חזור חזור : ולקחת
21 ותיסב מן אדמא דעל מדבחא וממשחא דרבותא ותדי על אהרן ועל לבושוי
22 ועל בנוי ועל לבושי בנוי עמיה : ולקחת ותיסב מן דכרא תרבא ואליתא וית
תרבא דחפי ית בני גווא וית דמשתאר על חצר כבדא וית תרתין כוליין וית
23 תרבא דעליהון וית שוקא דימינא ארום דכר קורבניא הוא : וככר ועגול דלחים
חד וגריץ דלחים פתיך במשח חד ועריך חד מסלא דפטירא דקדם יי : ושמת
24 ותשוי כולא על ידי אהרן ועל ידי בנוי ותרים יתהון ארמא קדם יי : ולקחת
25 ותיסב יתהון מידיהון ותסדר במדבחא על עלתא לאתקבלא ברעוא קדם יי
26 קורבנא הוא קדם יי : ולקחת ותסב
ית חדיא מדכר קורבניא דלאהרן ותרים
27 יתה ארמא קדם יי ויהא לך לחולק : וקדשת ותקדש ית חדיא דארמותא וית
שוקא דאפרשותא דאיתרם ודאיתפרש מדכר קורבניא מידי לאהרן ומידי
28 לבנוהי : והיה ויהא לאהרן ולבנוי לקים עלם מן בני ישראל ארי אפרשותא
היא ואפרשותא יהא מן בני ישראל מנכסת קודשיהון אפרשותהון קדם יי :
29 ובגדי ולבושי קודשא דלאהרן יהון לבנוי בתרוי לרבאה בהון ולקרבא בהון ית
30 קורבנהון : שבעת שובעא יומין ילבשינון כהנא דיקום בתרוי מן בנוי ולא מן
31 ליואי בזמן דיעולין למשכן זימנא לשמשא בקודשא : ואת איל וית דכר
32 קורבניא תיסב ותבשל ית בשריה באתר קדיש : ואכל וייכול אהרן ובנוי ית
33 בישרא דדיכרא וית לחמא די בסלא בתרע משכן זימנא : ואכלו וייכלון
יתהון דאתכפר בהון לקרבא ית קורבנהון למקדשא יתהון לשמשא קדמי וחילוני
לא ייכול ארום קודשא הינון :

ירושלמי 26 חוה ניעא :

Et mactabis arietem, & accipies de ſanguine ejus, & pones ſuper 20
cartilaginem auris Aaronis dextræ, & ſuper cartilagines auris filiorum ejus dextræ, & ſuper pollicem manus eorum dextræ, atque ſuper pollicem pedis eorum dextri: dein ſparges reſiduum ſanguinem ſuper altare circum circa. Et accipies de ſanguine qui eſt ſuper al- 21
tare, & ex oleo unctionis, & ſparges ſuper Aaronem & ſuper veſtimenta ejus, & ſuper filios ejus & ſuper veſtes filiorum ejus cum ipſo. Et accipies de ariete adipem & caudam, & adipem qui operit inte- 22
ſtina, & quod relictum erit ſuper reticulum epatis, & duos renes & adipem qui eſt ſuper eos, & armum dextrum: quoniam aries oblationum eſt. Et buccellam panis unam, & placentam panis mixtam 23
oleo unam, & laganum unum de caniſtro azymi, quod eſt coram Domino. Ponáſque omnia ſuper manus Aaronis, & ſuper manus 24
filiorum ejus: & elevabis illa elevatione coram Domino. Et ac- 25
cipias ea de manu eorum, & ordinabis in altari ſuper holocauſtum: ut ſuſcipiatur cum beneplacito coram Domino, oblatio eſt coram Domino. Tollas etiam pectuſculum 26
ex ariete oblationum Aaronis, & elevabis ipſum elevatione coram Domino: & cedet tibi in portionem. Et ſanctificabis pectuſculum 27
elevationis, & armum ſeparationis, quod elevatum eſt & ſeparatum, de ariete oblationum Aaronis & filiorum ejus. Et erit Aaroni & filiis 28
ejus in ſtatutum perpetuum à filiis Iſrael, quia ſeparatio eſt: & ſeparatio erit à filiis Iſrael de victimis ſanctificationum ſuarum, ſeparatio eorum *erit* coram Domino. Et veſtes ſanctitatis Aaronis erunt filiorum 29
ejus poſt ipſum: ut ungantur in eis, & ut offerant in eis oblationes ſuas. Septem diebus induat eas ſacerdos, qui poſt eum ſurget de 30
filiis ejus, non autem ex Levitis: tempore quo ingredientur in tabernaculum teſtimonii, ad miniſtrandum in ſanctuario. Et arietem ob- 31
lationum accipies, & coques carnem ejus in loco ſancto. Et come- 32
det Aharon & filii ejus carnem arietis, & panem qui eſt in caniſtro, in porta tabernaculi teſtimonii. Comedent *inquam* ea, eò quòd ex- 33
piatio pro iis ſit facta offerendo oblationes eorum, ad ſanctificandum eos ad miniſtrandum coram me: & prophanus non comedet, quoniam ſanctitas ſunt.

Hieroſ. 26. *Pectus.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وبكشي مر آن نرميش وبستاني ازخوني او وبدهي ابر تنكهي كوشي اهرن وابر تنكهي 20
كوشي پسراني او آن راست وابر نر انكشت دستي ايشان آن راست وابر نر انكشتي پايي ايشان
آن راست وبپراكني مر آن خون ابر آن مذبح كرداكرد * وبستاني ازآن خون آنچه ابر آن 21
مذبح وازروغن آن ماليدن وبچكاني ابر اهرن وابر جامهايي او وابر پسراني او وابر جامهايي
پسراني او اواري او وخاص باشد او وجامهايي او وپسراني او وجامهايي پسراني او اواري او.
* وبستاني ازآن نرميش آن پيه وآن دنبه ومر آن پيه آن پوشا مر آن شكمبه ومر آن 22
ريادتي آن جكر ومر دوآن كردها ومر آن پيه آنچه ابر ايشان ومر ساقي آن راست كه
نرميشي قربان او * وقرص نان يكّه وكلوچهي نان روغن يكّه وتنكهي يكّه ازسلّهي آن 23
فطير آنچه بپيشي يي * وبنهي آن همه ابر كفاني اهرن وابر كفاني پسراني او وعرضه كني 24
ايشانرا عرضه بپيشي [يي] * وبستاني ايشانرا ازدستي ايشان وبر آوري بآن مذبح ابر آن 25
قربان ببوي قبوليت بپيشي يي قربان او يي * وبستاني مر آن سينه از نرميشي آن قربان آنچه 26
باهرن وعرضه كني اويرا عرضه بپيشي يي وباشد بتو بخش * وخاص كني مر سينهي 27
آن عرضه ومر ساقي آن جداكرد آنچه عرضه شد وآنچه جدا شد ازنرميش آن قربان ازآنچه
باهرن وازآنچه بپسراني او * وباشد باهرن وبپسراني او برسمي جاويد ازنزدي پسراني يسرال 28
كه جداكرد او وجدا كرد باشد ازنزدي پسراني يسرال از ذبحهايي خاصهايي ايشان
جداكرد ايشان يي * وجامهاي آن خاص آنچه باهرن باشد بپسراني او پسي او بماليدن دروه 29
ايشان وبنزديك آوردن درايشان مر قرباني ايشان * هفت روزها بپوشد ايشانرا آن كهن 30
جايي او ازپسراني او آنچه بيايد بخيمهي وعده بخدمت كردن درخاص * ومر نرميشي آن 31
قربانها بستاني وبجوشاني مر كوشتي او درجايي خاص * وبخورد اهرن وپسراني او مر 32
كوشت آن نرميش ومر آن نان آنچه درسلّه دركاهي خيمهي وعده * وبخورند ايشانرا 33
آنچه كفارت شد درايشان بنزديك آوردن مر قرباني ايشان بخاص كردن ايشان وبيگانه
نه خورد كه خاص ايشان .

Tunc mactabis arietem, accipi- 20 *éſque de ſanguine ejus, & dabis ſuper tenue auris Aharon & ſuper tenue auris filiorum ejus dextræ, & ſuper maſculum digitum* (i. e. pollicem) *manûs eorum dextræ, & ſuper pollicem pedis eorum dextri: aſpergeſque ſanguinem ſuper altare circumcirca. Tolleſque de ſanguine qui* 21 *erit ſuper altare, & de oleo unctionis, ſtillabiſque ſuper Aharon, & ſuper veſtes ejus, & ſuper filios ejus, & ſuper veſtes filiorum ejus cum eo: & ſanctus erit ipſe, veſteſque ejus, & filii ejus, veſteſque filiorum ejus cum eo. Deindè tolles de ariete adi-* 22 *pem, & caudam, & adipem operientem inteſtina, & additamentum jecoris, duóſque renes, & adipem qui* eſt *ſuper eos, & crus dextrum: quia aries oblationis eſt: Et tractam panis u-* 23 *nam, & placentam panis oleati unam, & laganum unum è caniſtro azymorum, quod* eſt *coram Domino. Ponéſque omnia* illa *in* 24 *manibus Aharon, & in manibus filiorum ejus, admovebiſque illa admotione coram Domino. Ac-* 25 *cipies autem illa è manu eorum, offeréſque in altari, ſuper oblationem in odorem acceptabilem coram Domino: oblatio eſt Domino. Accipies etiam pectus* 26 *ex ariete oblationis quod Aharonis* eſt, *& admovebis illud admotione coram Domino, & erit tibi in partem. Sanctificabiſque* 27 *pectus admotionis, & crus ſeparationis, quod admotum eſt, & quod ſeparatum eſt ex ariete oblationis, ex eo* ſcil. *qui* eſt *pro Aharon & filiis ejus. Et erit ipſi Aha-* 28 *ron & filiis ejus in ſtatutum æternum à filiis Iſrael, quia ſeparatio eſt: & ſeparatio erit à filiis Iſrael de victimis ſanctificationum ſuarum, ſeparatio in-* quam *eorum* erit *Domino. Porrò* 29 *veſtis ſanctitatis quæ Aharonis, erunt filiorum ejus poſt eum ad ungendum* eos *in eis, & ad offerendum in eis oblationem eorum. Septem diebus induet eas qui ſa-* 30 *cerdos* fuerit *loco ipſius de filiis ejus, qui ingredietur tentorium conventûs ad miniſtrandum in ſanctitate. Arietem verò ob-* 31 *lationum tolles, & coques carnem ejus in loco ſanctitatis. Comedétque Aharon & filii ejus* 32 *carnem arietis, & panem qui in caniſtro, ad oſtium tentorii conventûs. Comedent inquam illa,* 33 *quibus expiatio facta fuit, ad offerendum oblationem eorum, ad ſanctificandum eos: & alienigena non comedet, quia ſanctitas ſunt.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

ואם ואין ישתייר מבשר קורבניא ומן לחמא עד צפרא ותוקיד ית דמשתייר
בנורא לא יתאכיל ארום קודשא הוא : ועשית ותעביד לאהרן ולבנוהי היכדין
ככל די פקידית יתך שובעא יומין תקרב קורבנהון : ופר ותורא דחטאתא
תעביד ליומא על כיפוריא ותרבי על מדבחא בכפרותך עלוי ותרבי עלוי
לקדשותיה : שבעת ימים שובעא יומין תכפר על מדבחא ותקדש יתיה ויהי
מדבחא קודש קודשין כל דיקרב במדבחא יתקדש מן בני אהרן ברם מן שאר
עמא לית אפשר להון למקרב דלמא יתוקדון באשא מצלהבא דנפיק מן קודשיא :
וזה אשר ודין קורבנא דתעביד על מדבחא אמרין בני שנה תרין ליומא
תדירא : את ית אמרא חד תעביד בצפרא וית אמרא תנינא תעביד בני
שימשתא : ועשרן ועשרונא סמידא פתיך במשח זיתא כתישא רבעות הינא
וניסוכא רבעות הינא לאמרא חד : ואת הכבש וית אמרא תניינא תעביד בני
שימשתא הי כמנחת צפרא והי כניסוכא תעביד לה לאתקבלא ברעוא קורבנא
קדם יי : עלת עלת תדירא לדריכון בתרע משכן זימנא קדם יי דאזמין מימרי
לכון תמן למללא עמך תמן : ונועדתי ואיזמן מימרי תמן לבני ישראל ואיקדש
ברבניהון בגין יקרי : וקדשתי ואקדיש ית משכן זימנא וית מדבחא וית אהרן
וית בנוי איקדש לשמשא קדמי : ושכנתי ואשרי שכינתי בגו בני ישראל ואהוי
להון לאלהא : וידעו וידעון בני ישראל ארום אנא יי אלההון די הנפיקית
יתהון פריקין מארעא דמצרים לאשראה שכינתי ביניהון אנא הוא יי אלההון :

ל

ועשית מזבח ותעביד מדבחא לאסקא עלוי קטורת בוסמיא דקיסי שיטא תעביד
יתיה : אמה אמתא אורכיה ואמתא פותייה מרבע יהא ותרתין אמין רומיה
מניה יהון קרנוי זקיפין : וצפית ותחפי יתיה דהב דכי ית איגריה וית כותלוי
חזור חזור וית קרנוי ותעביד ליה זיר דדהב חזור חזור : ושתי ותרתין עזקן דדהב
תעביד ליה מלרע לזיריה על תרין זוייתיה תעביד על תרין ציטרוי ויהא לאתרא
לאריחיא למיטל יתיה בהום : ועשית ותעביד ית אריחיא דקיסי שיטא
ותחפי יתהון דהבא :

Quòd ſi remaneat de carne oblationum & de pane uſque ad auro- 34
ram: tum comburas illud quod reſiduum eſt igne; non comedetur,
quoniam ſanctitas eſt. Et facies Aaroni & filiis ejus ſic, ſecun- 35
dùm omnia quæ præcepi tibi: ſeptem diebus offeres oblationes eo-
rum. Et juvencum pro peccato facias ſingulis diebus pro expiati- 36
onibus, & unges altare, cùm expiaveris ſuper illud: & unges
ipſum, ut ſanctifices ipſum. Septem diebus expiabis altare, & ſan- 37
ctificabis ipſum: & erit altare ſanctum ſanctorum, omnis qui ac-
ceſſerit ad altare ſanctus erit, ex filiis Aaron; verum ex reliquo po-
pulo non eſt illis licitum accedere, ne comburantur igne inflamma-
to, qui exibit ex ſanctitatibus. Hæc eſt autem oblatio quam facies 38
ſuper altare: agnos anniculos duos per ſingulos dies jugiter. Agnum 39
unum facies mane: & agnum ſecundum facies inter veſperas. Deci- 40
mam quoque partem ſimilæ mixtam cum oleo olivæ contuſo *quod
habeat* quartam partem Hin, & libamen quartæ partis Hin pro
agno uno. Et agnum ſecundum facies inter veſperas: inſtar oblati- 41
onis matutinæ & juxta libamen facias ei, ut ſuſcipiatur cum bene-
placito, oblatio coram Domino. Holocauſtum juge erit per gene- 42
rationes veſtras in porta tabernaculi teſtimonii coram Domino: ubi
conſtituam verbum meum vobis ibi, ad loquendum vobiſcum ibi.
Et conſtituam verbum meum ibi filiis Iſrael: & ſanctificabor in 43
principibus eorum propter gloriam meam. Et ſanctificabo taberna- 44
culum teſtimonii, & altare: & Aaronem & filios ejus ſanctificabo,
ut miniſtrent coram me. Et habitare faciam divinam meam maje- 45
ſtatem in medio filiorum Iſrael: & ero illis in Deum. Et cogno- 46
ſcent filii Iſrael, quòd ego ſim Dominus Deus eorum, qui eduxi eos
liberatos è terra Ægypti, ad habitare faciendum divinam meam ma-
jeſtatem inter eos: ego ipſe Dominus Deus eorum.

CAP. XXX.

FAcias quoque altare ad incendendum ſuper illud ſuffitum aroma- 1
tum: ex lignis Sittim facias ipſum. Cubiti erit longitudo ejus, & 2
cubiti latitudo ejus, quadratum erit, & duorum cubitorum altitudo
ejus: ex ipſo erunt cornua ejus erecta. Et cooperies ipſum auro pu- 3
ro, tectum ejus & parietes ejus circum circa, & cornua ejus: &
facies illi coronam auream circum circa. Et duos annulos aureos facies 4
illi deorſum ad coronam ejus, in duobus angulis ejus facies ad duo la-
tera ejus: & erit in locum vectium ad portandum ipſum illis. Et 5
facies vectes de lignis Sittim: & cooperies ipſos auro.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

34 * واگر زیاده آید از گوشت آن قربانها و از آن نان تا آن بامداد و بسوزاني مر آن باقي مانده
35 در آتش نه خورده شود که خاص او * و بکني باهرن و بپسراني او همچنین چون همه آنچه فرمودم
36 ترا هفت روزها نزدیك آوري قربان ایشان * و گاو خطات بکني بروز ابر آن کفارتها و پاك کني
37 ابر آن مذبح در کفارت خواستني تو ابر او و بمالي اویرا بخاص کردن او * هفت روزها کفارت
خواهي ابر آن مذبح و خاص کني اویرا و باشد آن مذبح خاصي خاصها همه آن رسا در
38 39 مذبح خاص باشد * و این آنچه بکني ابر آن مذبح برها قدراني سال دو بروز همیشه * مر آن
40 برهي آن یکه بکني در بامداد و مر آن برهي آن دویمي بکني میان آن ایوارها * و ده یك
سمید آمیخته در روغن کوفته چهاریك آن دوله و بشنجش چهار آن دوله مي ببرهي آن
41 یکه * و مر آن برهي آن دویمي بکني میان آن ایوارها چون هدیهي آن بامداد و چون بشنجش
42 آن بکني بآن ببوي قبولیت قربان یی * قربان همیشه بعصرهاي شما درگاهي خیمهي وعده
43 بپیشي یی آنچه وعده باشم بشما آنجا بسخن گفتن بتو آنجا * وعده باشم آنجا بپسراني یسرال
44 و خاص باشد درعزیزي من * و خاص کنم مر خیمهي وعده و مر آن مذبح و مر اهرن و مر
45 پسراني او خاص کنم بخدمت کردن بمن * و مسکن گیرم درمیاني پسراني یسرال و باشم
46 بایشان بخدا * و بدانند که من یی خداي ایشان آنچه بیرون آوردم ایشانرا از زمیني مصر
بمسکن گرفتن من درمیاني ایشان من یی خداي ایشان *

فصل سیام

* و بکني مذبح دخنه جاي دخنه چوبهاي شمشاد بکني اویرا * گزي درازي او و گزي
گشادگي او چهار گوشه باشد و دو گز بالایي او ازو شاخهاي او * و بپوشاني اویرا
طلاي پاك مر بامي او و مر دیوارهاي او گرداگرد و مر شاخهاي او و بکني باو زهي طلا
گرداگرد * و دو حلقهاي طلا بکني باو از فرود زهي او ابر دو پهلوهاي او بکني
ابر دو جانبهاي او و باشد بخانها بباهوها ببرداشتن اویرا در ایشان * و بکني مر آن
باهوها چوبهاي شمشاد و بپوشاني ایشانرا طلا *

Quòd ſi ſuperfuerit de carne oblati- 34
onum, & de pane uſque ad mane, tum
combures reliquum manens igni:
non comedetur, quia ſanctum eſt.
Facies igitur ipſi Aharon et filiis e- 35
jus ſic juxta omne quod præcepi tibi:
ſeptem diebus offeres oblationem
eorum. Et bovem peccati fa- 36
cies per diem ſuper expiationibus:
& purificabis altare, cùm expiati-
onem procuraveris ei, ungeſque il-
lud ad ſanctificandũ ipſum. Septem 37
diebus expiationem procurabis alta-
ri, & ſanctificabis illud, eritque
altare ſanctitas ſanctitatum: omnis
accedens ad altare, ſanctus erit.
Hoc eſt autem quod facies in altari, 38
Agnos anniculos duos per diem jugi-
ter: Agnum unum facies mane, & 39
agnum ſecundum facies inter veſpe-
ras: Et decimã partem ſimilæ miſtæ 40
cum oleo contuſo, quartâ parte
ſati: & conſperſionem, quartam par-
tem ſati vini in agnum unum. Agnũ 41
inquam ſecundum facies inter ve-
ſperas: ſicut muneri matutino &
ſicut conſperſioni ejus, facies ei in
odorem acceptabilem, oblationem
Domino. Oblatio jugis eſt in ſe- 42
cula veſtra ad oſtium tentorii con-
ventûs corã Dño, quò conveniã vos
ad alloquendum te ibi. Conveniam 43
illic filios Iſrael, & ſanctus
erit locus per gloriam meam. San- 44
ctificabo inquam tentorium conven-
tûs, & altare: Aharon quoque
& filios ejus ſanctificabo ad mi-
niſtrandum mihi. Et habitatio- 45
nem capiam in medio filiorum Iſ-
rael, eróque eis in Deum: Et ſci- 46
ent quòd ego ſum Dominus Deus eo-
rum, qui eduxi eos è terra Ægypti,
ut habitationem caperem in medio
eorum, ego Dominus Deus eorum.

CAP. XXX.

FAcies & altare thymiaterium 1
thymiamatis ex lignis buxinis faci-
es illud. Cubitus longitudo ejus, & 2
cubitus latitudo ejus, quadrangu-
lare erit: & duo cubiti altitudo e-
jus: ex ipſo erunt cornua ejus. Ob- 3
duces autem illud auro puro, tectum
ejus & parietes ejus circumcirca,
& cornua ejus: facieſque ei lori-
cam auream circumcirca. Duos 4
præterea annulos aureos facies ei,
infra loricam ejus in duobus coſtis
ejus facies, in ambobus lateribus e-
jus: & erunt in loca baculis ad por-
tandum illud in eis. Facies autem 5
illos baculos ex lignis buxinis, &
obduces eos auro.

תרגום יונתן בן עוזאל ירושלמי

6 ונתת ותתן יתיה קדם פרגודא דעל ארונא דסהדותא קדם כפורתא דעל
7 סהדותא דאיזמן מימרי לך תמן : והקטיר ויקטר עלוי אהרן קטרת בוסמין
8 בצפר בצפר באתקנותיה ית בוציניא יקטרינה : ובהעלות ובאדלקות אהרן ית
בוציניא ביני שמשתא יקטרינה קטרת בוסמין תדירא קדם יי לדריכון : לא
9 לא תסקון עלוי קטרת בוסמין דעממין נוכראין ועלתא ומנחתא וניסוכין לא
10 תנסכון עלוי : וכפר ויכפר אהרן על קרנוי חדא בשתא מן אדם חטאתא
דכפוריא חדא ומנא בשתא יכפר עלוי ביומא דכפורי לדריכון קודש קודשין
הוא קדם יי :

פ פ פ

11 12 וידבר ומליל יי עם משה למימר : כי תשא ארום תקבל ית חושבן בני
ישראל למנייניהון ויתנון גבר פורקן
נפשיה קדם יי כד תמני יתהון ולא
יהא בהון ניזקא דמותא כד תמני יתהון :

רושלמי 12 ארום תקביל ית ריש
חושבן סכומיהון דבני ישראל :

13 וזה דין שיעורא איתחמי למשה בטוורא הי כדינרא דאשא והיכדין אמר ליה
כדין ינתנון כל מאן דעבר על מניניא פלגות סילעא בסילעא דטבעא דקודשא
14 עשרין מנין סלעא פלגות סילעא אפרשותא קדם יי : כל כל מאן דעבר על
15 מניניא מבר עשרין שנין ולעילא יתן אפרשותא קדם יי : העשיר דעתיר לא
יסגי ודמסכן לא יזער מפלגות סלעא למיתן ית אפרשותא קדם יי לכפרא על
16 נפשתיכון : ולקחת ותיסב ית כספא דכיפוריא מן בני ישראל ותיתן יתיה
על עבידת משכן זימנא ויהי לבני ישראל לדוכרן טב קדם יי לכפרא על נפשתיכון :
17 18 וידבר ומליל יי עם משה למימר : ועשית כיור ותעביד כיורא דנחשא ובסיסיה
דנחשא לקידוש ותסדר יתיה בין משכן זימנא ובין מדבחא ותיתן תמן מוי :
19 ורחצו ויסבון מניה בנטילא דכיא ויקדשון במוהי אהרן ובנוי ית ידיהון וית
20 ריגליהון : בבאם בזמן מיעלהון למשכן זימנא יקדשון מוי ולא ימותון
21 22 באשא מצלהבא ותהא להון קיים עלם ליה ולבנוי לדריהון : וידבר הי ומליל
יי עם משה למימר :

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hieroſolymitanum.*

6 Et ponas illud ante velum, quod eſt juxta arcam teſtimonii, coram propitiatorio quod eſt ſuper teſtimonium, ubi conſtituam verbum meum tibi. 7 Et incendet ſuper ipſum Aaron ſuffitum aromatum: mane, mane, cum adornaverit lucernas, incendat illud. 8 Et quando accenderit Aaron lucernas inter veſperas, incendat ipſum ſuffitum aromatum jugiter coram Domino per generationes veſtras. 9 Non adoleatis ſuper ipſum ſuffitum aromatum populorum alienorum, & holocauſtum & oblationem: & libamina non libabitis ſuper ipſo. 10 Et expiabit Aaron ſuper cornua ejus ſemel in anno; de ſanguine hoſtiæ peccati expiationum ſemel in anno expiabit ſuper ipſum, in die expiationum per generationes veſtras; ſanctitas ſanctitatum eſt coram Domino.

SECT. XXI.

11 Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: 12 Quando capies ſummam filiorum Iſrael juxta numerum eorum, tum dabunt unuſquiſque liberationem animæ ſuæ coram Domino, quando numerabis eos: ut non ſit in eis damnum mortis quando numerabis eos.

Hieroſ. 12. *Quando capies caput numeri ſummæ filiorum Iſrael.*

13 Hæc æſtimatio: oſtenſus eſt Moſi in monte quaſi denarius ignis, & ſic dixit illi; Sic dabunt quiſquis tranſit in numerum, *nempe* dimidium ſiclum, in ſiclo monetæ ſanctuarii: viginti minarum ſiclus *eſt*, media pars ſicli ſeparatio *erit* coram Domino. 14 Quicunque tranſierit in numerum, à filio viginti annorum & ſupra, dabit ſeparationem coram Domino. 15 Qui dives eſt non multiplicabit, qui pauper eſt non diminuet de medio ſiclo: ut det ſeparationem coram Domino, ad expiandum pro animabus veſtris. 16 Et accipies argentum expiationum a filiis Iſrael, & dabis ipſum pro opere tabernaculi teſtimonii: ut ſit filiis Iſrael in memoriale bonum coram Domino, ad expiandum pro animabus veſtris. 17 Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: 18 Et facies concham æneam, & baſim ejus æneam ad ſanctificationem: & ordinabis ipſam inter tabernaculum teſtimonii & inter altare, & ibi pones aquas. 19 Et accipient ex ea in ablutionem puram, & ſanctificabunt aquis illius Aharon & filii ejus manus ſuas & pedes ſuos. 20 Quo tempore ingredientur in tabernaculum teſtimonii ſanctificabunt ſe aquis, neque morientur igni inflammante: 21 & erit illis ſtatutum ſeculi, ipſi & filiis ejus per generationes ſuas. 22 Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo:

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وبدهي اويرا بپيش آن پرده آنچه ابر صندوق آن گواه گرفت بپيشي آن پوشش 6
آنچه ابر گواه گرفت آنچه وعده باشم بتو آنجا * و دخنه كند ابر او اهرن دخنهي بوي 7
ابزار در بامداد در بامداد در افروختني او مر آن چراغها دخنه كند اويرا * و در افروختني 8
اهرن مر آن چراغها مياني ايوارها دخنه كند آنرا دخنه هميشه بپيشي يي بعصرهاي شما
* نه بر آوريد ابر او دخنهي بيگانه [وقربان و هديه] و پشنجش نه پشنجش كنيد ابر او * 9
* وكفارت خواهد اهرن ابر شاخهاي اويكه در سال ازخون خطات آن كفارتها يك درسال 10
كفارت خواهد ابر او بعصرهاي شما خاصي خاصها او يي * سخن گفت يي بموسه بگفتن * 11
* كه حساب كني مر سري پسراني يسرال بشمارهاي ايشان بدهند مرد ديتي جاني 12
او يي در شمردن ايشانرا و نه باشد در ايشان زخم در شمردن ايشانرا * اين بدهند همه آن 13
گذرا ابر آن شمارها نيمهي آن مثقال در مثقال آن خاص بيست دانگ آن مثقال نيمهي
آن مثقال جدا كرد يي * همه آن گذرا ابر آن شمارها از قدري بيست سال و بالا بدهد 14
جدا كرد يي * آن توانگر نه بسيار كند و آن درويش نه اندك كند ازنيمهي آن 15
مثقال بدادن مر جدا كرد يي بكفارت كردن ابر جانهاي شما * وبستاني مر سيمي آن 16
كفارتها از نزد پسراني يسرال وبدهي اويرا ابر كاري خيمهي وعده وباشد بپسراني يسرال
بياد كرد بپيشي يي بكفارت كردن ابر جانهاي شما * سخن گفت يي بموسه بگفتن * 17
* وبكني ابريق مس وطشتي او مس بشستن وبدهي اويرا مياني خيمهي وعده و مياني 18
آن مذبح وبدهي بآنجا آب * وبشويند اهرن و پسراني او [ازاو] مر دستهاي ايشان و مر 19
پاهاي ايشان * درآمدن ايشان بخيمهي وعده بشويند آب و نه ميرند يا درنزديك شدن 20
ايشان بآن مذبح بخدمت كردن ببر آوردن قربان يي * وبشويند دستهاي ايشان و پاهاي 21
ايشان و نه ميرند وباشد بايشان رسمي جاويد باو وبنسلي او بعصرهاي ايشان *
22
* سخن گفت يي بموسه بگفتن *

6 *Et dabis illud ante velum quod eſt juxta arcam teſtimonii, ante operimentum quod eſt ſuper Teſtimonium, ubi conveniam te.* 7 *Et fumificabit ſuper illud Aharon ſuffimentum aromaticum ſingulis matutinis: quando accendet lucernas, fumificabit illud.* 8 *Quando inquam accendet Aharon lucernas inter veſperas, fumificabit illud ſuffimentum jugiter coram Domino in ſeculis veſtris.* 9 *Non offeretis ſuper illud ſuffimentum alienum, & oblationē ac munus: & conſperſionem non conſpergetis ſuper illud.* 10 *Et expiationem procurabit Aharon ſuper cornua ejus ſemel in anno: ſanguine peccati expiationum, ſemel in anno expiationem procurabit ſuper illud in ſeculis veſtris: Sanctitas ſanctitatum eſt Domino.* 11 *Locutus eſt* autem *Dn̄s ad Moſheh, dicendo;* 12 *Quando recenſebis capita filiorum Iſrael per numeros eorum, dabunt quiſque piamen animæ ſuæ Domino inter numerandum eos, & non erit in eis plaga inter numerandum eos.* 13 *Hoc* autem *dabunt; Omnis tranſiens ad numeros dimidium ſicli ſecundùm ſiclum ſanctitatis. Viginti obolorum eſt ſiclus: dimidium ſicli ſeparatio erit Domino.* 14 *Omnis tranſiens ad numeros à viginti annorum & ſuprà, dabit ſeparationem Domino.* 15 *Dives non multiplicabit, & pauper non diminuet de dimidio ſiclo, dando ſeparationem Dn̄o ad expiationē faciendū pro animabus veſtris.* 16 *Accipieſque argentum expiationū à filiis Iſrael, & dabis illud in opus tentorii conventûs: eritque filiis Iſrael in recordationem corā Domino ad expiationem faciendū pro animabus veſtris.* 17 *Locutúſque eſt Dominus ad Moſheh, dicendo;* 18 *Facies item labrum æneum, & pelvim ejus æneam ad lavandum: dabiſq; illud inter tentorium conventûs & altare: & dabis illîc aquam.* 19 *Et lavabunt Aharon & filii ejus ex eo manus ſuas ac pedes ſuos.* 20 *In ingreſſu ipſorum in tentorium conventûs, lavabunt ſe aquâ, & non morientur: aut in appropinquatione ipſorum ad altare ad miniſtrandum, ad offerendum oblationem Domino:* 21 *Lavabunt inquam manus ſuas ac pedes ſuos, & non morientur: eritque illis ſtatutum æternum, ipſi & ſoboli ejus in ſeculis ſuis.* 22 *Locutus eſt etiam Dominus ad Moſheh, dicendo;*

ואתה ואנת סב לך בוסמין בשרויא 23
מור בחיר מתקל חמש מאה מנין
וקינמון בושם פלגותיה מתקל מאתן
וחמשין מנין וקנה בושמא מתקל מאתן וחמשין מנין : וקדה וקציעתא מתקל 24
חמש מאה מנין סילעין בסלעי קודשא ומשח זיתא מלי קסטא דסכומיה תריסר
לוגין לוגא לכל שיבטא לתריסר שבטין : ועשית ותעביד יתיה משח רבות 25
קודשא בושם מתבשם עובד מתבשם בשמא ממזיג משח רבות קודשא יהא : 26
ומשחת ותרבי ביה ית משכן זימנא וית ארונא דסהדותא : ואת השלחן 27
וית פתורא וית כל מנוי וית מנרתא וית מנהא וית מדבחא דקטרת בוסמיא : 28
ואת וית מדבחא דעלתא וית כל מנוי וית כיורא וית בסיסיה : וקדשת 29
ותקדש יתהון ויהון קודש קודשין כל דיקרב בהון מן כהניא יתקדש ומשאר
שבטיא יתוקד באשא מצלהבא קדם יי : ואת אהרן וית אהרן וית בנוי 30
תרבי ותקדש יתהון לשמשא קדמי : ואל ועם בני ישראל תמליל למימר 31
משח רבות קודשא יהא דין קדמי לדריכון : על בשר על בישרא דאינשא 32
לא יתמרק וכדמוייה לא תעבדון כוותיה קודשא הוא קודשא יהא לכון :
איש גבר די ימזג כוותיה ודיתן מנה על חילוני דלא מבנוי דאהרן וישתיצי 33
מעמיה : ויאמר ואמר יי למשה סב לך 34
בוסמיה קטף וכשת וחלבניא בוסמין
בחירין ולבונתא דכייתא מתקל במתקל
יהא : ועשית ותעבד יתיה קטרת בוסמין בושם עובד ממזיג מערב דכי קודשא : 35
ושחקת ותיכתוש מינה ותדיק ותתן מינה קדם סהדותא במשכן זימנא 36
דאיזמין מימרי לך תמן קודש קודשין תהא לכון : והקטרת וקטרת בוסמין 37
דתעביד בדמויה לא תעבדון לכון קודשא תהא לכון קדם יי : איש גבר דיעבד 38
דכוותה לארחא בה וישתצי מעמיה :

23 ואת סב לך רישי בוסמנין
מור בחיר תקל חמש מאון דסלעין

ירושלמי 34 קטף ושובלא מורא
וחלבניא : 35 ממזג :

לא

וידבר יי ומליל יי עם משה למימר : 1
ראה חמי משה דקריית בשום טב 2
בצלאל בר אורי בר חור לשבטא
דיהודה : ואמלא ואשלמית עמיה רוח קודשא מן קדם יי בחכמתא בסוכלתנו 3
ובמנדעא ובכל עיבידתא : לחשוב למיחשב ברעיוניהון היך למעבד בדהבא ובכספא ובנחשא 4

ירושלמי 2 חמי משה הא רביית
וקריית בשם טב בצלאל :

Tu autem accipe tibi aromata in 23
principio, myrrham electam ponderis quingentarum minarum, & cinnamomum aromaticum dimidiam ejus partem, ponderantem ducentas quinquaginta minas, & calamum aromaticum ponderis ducentarum & quinquaginta minarum. Et 24
caſiæ ponderis quingentarum minarum ſiclorum juxta ſiclum ſanctuarii, & oleum olivæ plenam ciſtam continentem duodecim Log, Log pro unaquaque tribu duodecim tribuum. Et facies ipſum oleum unctionis ſan- 25
ctæ, aromatibus confectum opere aromatarii; oleum ſanctæ unctionis erit. Et unges ipſo tabernaculum fœderis, & arcam teſtimonii. Et 26
menſam, & omnia vaſa ejus, & candelabrum & vaſa ejus: & altare ſuf- 27
fitus aromatum. Et altare holocauſtorum & omnia vaſa ejus: & con- 28
cham & baſim ejus. Et ſanctificabis ea, & erunt ſanctitas ſanctitatum: 29
quiſquis acceſſerit ad ea ex ſacerdotibus ſanctificabitur, ſed ex reliquis tribubus comburetur igni inflammato coram Dño. Et Aaronem & filios 30
ejus inunges: & ſanctificabis eos ad miniſtrandum coram me. Et cum filiis 31
Iſrael loquaris, dicens: Oleum unctionis ſanctæ erit hoc coram me per generationes veſtras. Super carnem hominis non detergetur, & juxta ſimili- 32
tudinem ejus non facietis ſicut illud: ſanctum eſt, ſanctumque erit vobis.
Quiſquis miſcuerit illi ſimile, & qui dederit ex eo ſuper prophanum, qui 33
non erit ex filiis Aaron, exterminabitur è populo ſuo. Et dixit Domi- 34
nus ad Moſem; Accipe tibi aromata, balſamum, & coſtum, & galbanum, aromata electa, & thus purum: pondus in pondere erit. Et 35
facies ipſum ſuffitum aromaticum, aroma opere miſcentis, mixtum mundum & ſanctum. Et contundas ex eo, & comminuas, & ponas ex eo 36
coram teſtimonio in tabernaculo fœderis, ubi conſtituam verbum meum tibi: ſanctitas ſanctitatum erit vobis. Et ſuffitum aromatum, illi quem 37
facies ſimilem, non facietis vobis: ſanctitas erit vobis coram Domino.
Quicunque fecerit illi ſimilem ad odorandum ipſum, exterminabitur è 38
populo ſuo.

23. *Et tu accipe tibi præcipua aromata pretioſa, myrrham electam ponderis quingentorum ſiclorum.*

Hieroſ. 34. *Balſamum, & ſpicam myrrhæ, & galbanum.*
35 *Mixtum.*

CAP. XXXI.

Et loquutus eſt Dominus cum 1
Moſe, dicendo: Vide Moſe, vocavi 2
nomine bono Beſaleel filium Uri filii
Chur, de tribu Juda. Et implevi 3
eum ſpiritu ſanctitatis à facie Domini, in ſapientia, in prudentia, in ſcientia & omni opere. Ad cogitandum cogitationibus ſuis, ut opera- 4
ri debeant in auro, argento, & ære.

Hieroſ. 2. *Vide Moſe, ecce unxi & vocavi nomine bono Beſaleel.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

23 * وتو بستان بتو بوي ابزارها سر مشك آزاد پانصد وعود بويا نيمهي او دويست و پنجاه
24 ودارصيني بويا دويست و پنجاه * وعنبر پانصد در مثقالي آن خاص وروغن زيتون دوله
25 * وبكني اويرا روغن ماليدن خاص عطر عطر كرده عملي عطّار روغني ماليدني خاص باشد
26 27 * وبمالي درو مر خيمهي وعده ومر صندوق آن گواه گرفت * ومر آن خوان ومر همه
28 پيرايهايي او ومر آن چراغپايه ومر پيرايهايي آن ومر مذبح آن دخنه * ومر مذبح آن عوله
29 ومر همه پيرايهايي او ومر آن ابريق ومر طشت او * وخاص كني ايشانرا وباشند خاصي
30 خاصها همه آن رسا در ايشان خاص باشد * ومر اهرن ومر پسراني او روغن مالي وخاص
31 كني ايشانرا بخدمت كردن بمن * وبپسراني يسرال سخن گويي بگفتن روغني ماليدني
32 خاص باشد اين بمن بعصرهايي شما * ابر تني آدم نه ماليده شود و در مانندي او نه
33 كنيد چون او خاص او خاص باشد بشما * مردي آنچه عطر كند چون او وآنچه بدهد
34 ازو ابر بيگانه نيست شود از قومي او * گفت يي بموسه بستان بتو بوي ابزارها قسط وناخنه
35 وميعه بوي ابزارها وكندرو پاكيزه قدر در قدر باشد * وبكني آنرا دخنه عطر عملي
36 عطّار برهم زده پاك خاص * وبساوي ازان خرد و بدهي ازان بپيشي آن گواه گرفت در
37 خيمهي وعده آنچه وعده باشم بتو آنجا خاص خاصها باشد بشما * وآن دخنه آنچه بكني
38 در مانند او نه كنيد بشما خاص باشد بتو يي * مردي آنچه بكند چون آن [ببوي
كردن در آن] نيست شود از قومي او *

* فصل سي يكم *

1 2 * سخن گفت يي بموسه بگفتن * ببين بخواندم در نامي بصلال پسري اوري پسري حور
3 بقبيلهي يهوده * وپركردم اويرا الهام خداي در خرد ودر بينايي ودر دانش ودر همه كار
4 * باوستادي كردن اوستاديها بكردن در طلا ودر نقره ودر مس :

Tu autem accipe tibi aromata capitalia: moſchi ſinceri quingentos ſiclos, agallochi odorati dimidium ejus, ducentos & quinquaginta: & cinnamomi odorati, ducentos & quinquaginta: Ambræ verò quin- 24 23
gentos, juxta ſiclũ ſanctitatis: et olei olivæ, ſatum: Et facies illud oleum 25
unctionis ſanctitatis, aroma conditum opere aromatarii: oleum unctionis ſanctitatis erit. Ungéſque eo 26
tentorium conventûs, & arcam teſtimonii, Et menſam omniaque in- 27
ſtrumenta ejus, et candelabrũ omniaque inſtrumenta ipſius, & altare ſuffimenti, Altare quoque holocauſti et 28
omnia inſtrumenta ejus, & labrum ac pelvim ejus. Ita ſanctificabis ea, 29
& erunt ſanctitas ſanctitatum: omnis accedens ad ea, ſanctus erit. Aharon prætereà & filios ejus oleo 30
unges, & ſanctificabis eos ad miniſtrandum mihi. Ad filios autem Iſ- 31
rael loquêris, dicendo; Oleum unctionis ſanctitatis erit hoc mihi per ſecula veſtra. Super corpꝰ hominis non 32
ungetur, & in ſimilitudine ejus non facietis ſicut ipſum: ſanctum eſt, ſanctum erit vobis. Homo qui con- 33
dierit ſicut ipſum, & qui dederit ex eo ſuper alienum, annihilabitur de populo ſuo. Et dixit Dominus ad 34
Moſheh; Accipe tibi aromata, coſtũ & onycham & ſtyracem aromata, & thus purum: quantitas quantitati æqualis erit. Et facies illud ſuffi- 35
mentum aromaticum opere aromatarii, contuſum, purum, & ſanctum. Et 36
conteres ex eo comminutim, dabiſque ex eo coram teſtimonio in tentorio conventûs, ubi ſtato tempore adero tibi illic: ſanctitas ſanctitatum erit vobis. Suffimentum verò quod fa- 37
cies, ad ſimilitudinem ejus non facietis vobis: ſanctũ erit tibi Domino. Homo qui fecerit ſicut ipſum ad odo- 38
rem faciendum in eo, annihilabitur de populo ſuo.

CAP. XXXI.

Et locutus eſt Dominus ad Mo- 1
ſheh, dicendo; Vide, vocavi nomi- 2
ne Beſaleel filium Uri filii Hur de tribu Jehudah, Et implevi eum in- 3
ſpiratione Dei, prudentiâ, & perſpicacitate, & ſcientiâ, & omni opere, Ad fabrefaciendum artifi- 4
cia, ad operandum in auro & argento & ære,

Z

תרגום יונתן בן עוזיאל

ובחרשת ובאגלפות מרגליתא לאשלמא ובנגרות קיסא למעבד כל עיבידתא : 5
ואני ואנא הא מניית עמיה ית אהליאב בר אחיסמך לשבטא דדן ובליבא דכל 6
חכימי ליבא אוסיפית רוח חוכמתא ויעבדון ית כל מה דאפקידיתך : את אהל ית 7
משכן זימנא וית ארונא דסהדותא וית כפורתא דעלוי וית כל מני משכנא : ואת וית 8
פתורא וית כל מנוי וית מנרתא דכיתא וית כל מנהא וית מדבחא דקטרת
בוסמיא : ואת מזבח וית מדבחא דעלתא וית כל מנוי וית כיורא וית בסיסיה : 9
ואת בגדי וית לבושי שמושא וית לבושי קודשא לאהרן כהנא וית לבושי 10
בנוי לשמשא : ואת שמן וית משח רבותא וית קטרת בוסמיא לקודשא הי 11
ככל מה דפקידתך יעבדון : ויאמר ואמר יי למשה למימר : ואתה ואנת 12 13
תמליל עם בני ישראל למימר ברם ית יומי שביא דילי תנטרון ארום את הוא בין
מימרי וביניכון למידע ארום אנא הוא יי מקדישכון : ושמרתם ותינטרון ית 14
שבתא ארום קודשא היא לכון כל דיפסינה אתקטלא אתקטל ארום כל מאן דיעבד
בה עיבידתא וישתיצי בר נשא ההוא מעמיה : ששת שיתא יומין יתעביד עיבידתא 15
וביומא שביעאה שבת שבתא קודשא קדם יי כל מאן דיעביד עיבידתא ביומא
דשבתא אתקטלא יתקטל במטלות אבנין : ושמרו וינטרון בני ישראל ית שבתא 16
למעבד תפנוקי שבתא לדריהון קיים עלם : ביני בין מימרי ובין בני ישראל את 17
היא לעלם ארום בשיתא יומין ברא יי ושכליל ית שמיא וית ארעא וביומא שביעאה
שבת ונח : ויתן אל משה ויהב למשה כד פסק למללא עמיה בטורא דסיני 18
תרין לוחי סהדותא לוחי דאבן ספירינון מכורסי יקרא מתקלהון ארבעין סאין
כתיבין בארבעא דיי :

לב

וירא וחמא עמא ארום אשתהי משה מן למיחות מן טוורא ואתכניש עמא על 1
אהרן כד חמון דעבר זימנא דקבע להון ואזל סטנא ואטעינון והדר לבהון זהוהין
ואמר ליה קום עיבד לנא דחלן דיטיילן קדמנא ארום דין משה גברא דאסקנא
מארעא דמצרים אשתלהב בטוורא דאשא מצלהבא מן קדם יי לא אשתמודענא
מה הוה ליה בסיפיה : ויאמר ואמר להון אהרן פריקו קדשי דדהבא דבאודני 2
נשיכון בניכון ובנתיכון ואייתו לוותי :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Et in ſculptura margaritarum ad includendum, atque in arte lignaria: 5
ad faciendum omne opus. Et ego ecce præfeci cum eo Aholiab fi- 6
lium Achiſamak de tribu Dan, & in corde omnis ſapientis corde ad-
didi ſpiritum ſapientiæ, ut faciant quicquid ego præcepi tibi. Taber- 7
naculum fœderis, & arcam teſtimonii, & propitiatorium quod eſt
ſuper eam: & omnia vaſa tabernaculi. Et menſam & omnia vaſa ejus, 8
& candelabrum purum & omnia vaſa ejus: & altare ſuffitus aroma-
tum. Et altare holocauſtorum & omnia vaſa ejus: & concham & ba- 9
ſim ejus. Et veſtes miniſterii, & veſtes ſanctitatis Aaron ſacerdotis, & 10
veſtes filiorum ejus ad miniſtrandum. Et oleum unctionis, & ſuffitum 11
aromatum pro ſanctuario: ecce ſecundùm omnia quæ præcepi tibi
facient. Et dixit Dominus Moſi, dicendo: Tu autem loquere cum fi- 12
liis Iſrael, dicendo; Veruntamen dies ſabbathorum meorum ſervabitis: 13
quoniam ſignum eſt inter verbum meum & vos, ad ſciendum quòd ego
ſim Dominus ſanctificans vos. Cuſtodietis igitur ſabbathum, quo- 14
niam ſanctum eſt vobis: quiſquis prophanaverit ipſum interficiendo
interficietur; quicunque enim fecerit in eo opus, exterminabitur filius
hominis ille è populo ſuo. Sex diebus fiet opus, die autem ſeptimo 15
Sabbathum quietis ſanctum coram Domino: quiſquis fecerit opus in
die Sabbathi, interficiendo interficietur projectione lapidum. Cuſto- 16
diant ergo filii Iſrael Sabbathum, ut celebrent delitias Sabbathi per
generationes ſuas, ſtatutum ſeculi. Inter verbum meum & inter filios 17
Iſrael ſignum eſt in ſeculum: nam ſex diebus creavit Dominus & fun-
davit cœlos & terram, die autem ſeptimo ceſſavit & requievit. Et 18
dedit Moſi, quando ceſſavit loqui cum eo in monte Sinai, duas tabulas
teſtimonii: tabulas lapideas ſapphirinas è ſolio gloriæ, pondere qua-
draginta ſatorum, ſcriptas digito Dei.

CAP. XXXII.

Et vidit populus quòd moraretur Moſes à deſcendendo è monte: & 1
congregatus eſt populus contra Aharonem, cum vidiſſent præteriiſſe
tempus quod illis præfixerat; & ivit Satanas & errare fecit eos, &
convertit cor eorum ut ſuperbi eſſent: & dixit illi; Surge, fac nobis
deos, ut ambulent coram nobis, quoniam hic Moſes, qui aſcendere
fecit nos è terra Ægypti, flammâ correptus eſt in monte ignis
flammantis à facie Domini, non novimus quid fuerit illi in fine ejus.
Et dixit illis Aharon; Abrumpite inaures aureas, quæ ſunt in auribus 2
uxorum veſtrarum, filiorum veſtrorum, & filiarum veſtrarum, & ad-
ducite ad me.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* و در كندن سنك بپر كردن و در تراشيدن چوب و بكردن در همه كار* و من اينك بدادم 5 6
اوازي او مر اهلياب پسري احيسمك بقبيلهي دن و در دلي همه خردمن دل بدادم خرد
و بكنند همه آنچه فرمودم ترا* مر خيمهي وعده و مر آن صندوق بگواه گرفت و مر آن 7
پوشش آنچه ابر او و مر همه پيرايهايي آن خيمه* و مر آن خوان و مر پيرايهايي او و مر آن 8
چراغپايهي آن پاك و مر همه پيرايهايي آن و مر مذبح آن دخنه* و مر مذبح آن علله و مر همه 9
پيرايهايي او و مر آن ابريق و مر طشتي او* و مر جامهايي آن خدمت و مر جامهايي آن خاص باهرن 10
آن كهن و مر جامهايي پسراني او بخدمت كردن* و مر روغن آن ماليدن و مر دخنهي آن بويي 11
ابزار بخاص چون همه آنچه فرمودم ترا بكنند* گفت يي بمشه بگفتن* و تو سخن گوي بپسراني يسرال 12 13
بگفتن خاصه مر معطليهايي من نگه داريد كه نشان آن مياني من و مياني شما بعصرهايي شما
بدانستن كه من يي خاص كنا شمارا* و نگاه داريد مر آن سبت كه خاص آن بشما سست كنا آن 14
كشتن كشته آيد كه همه آن كنا دران كار نيست شود آن جاني آن از مياني قومي آن* شش روزها 15
كرده شود كار و در روزي آن هفتمي معطلي معطلي خاص بيي همه آن كنا كار در روزي آن
سبت كشتن كشته شود* و نگاه دارند پسراني يسرال مر آن سبت بكردن مر آن سبت بعصرهايي 16
ايشان شرطي جاويد* مياني من و مياني پسراني يسرال نشان است آن بجاويد كه شش روزها 17
بكرد يي مر آن آسمان و مر آن زمين و در روزي آن هفتمي معطلي فرمود و آسايش فرمود*
*بداد بمشه چون تمام كردني او بسخن گفتن اوازي او در كوهي سيني دو لوحهايي آن گواه 18
گرفت لوحهايي جواهرين نوشتگان در صنعتي خدا*

فصل سي دوم

* و بديد آن قوم كه درنگ كنا مشه بفرود آمدن از آن كوه جمع شد آن قوم ابر اهرن گفتند 1
باو برخيز بكن بايما معبودي آنچه بروند بپيشي ايما كه اين مشه آن مرد آنچه بر آورد ايمارا
از زميني مصر نه دانستيم چه بود باو* گفت بايشان اهرن جدا كنيد گوشوارهايي آن طلا 2
آنچه در گوشهايي زناني شما پسراني شما و دختراني شما و بياوريد بمن*

* *Et ad cælandum lapides ad implen-* 5
dum, & ad ſculpendum lignum, &
ad operandum in omni opere. Et ego 6
en dedi cum eo Aholiab filium Abi-
ſamach de tribu Dan: & in corde o-
mnis prudentis corde dedi prudenti-
am, ut faciant omne quod præcepi
tibi, Tentorium ſcil. *conventûs, &* 7
arcam quæ in teſtimonium, et operi-
mentum quod eſt ſuper eam, & o-
mnia inſtrumenta tentorii: Et 8
menſam ac inſtrumenta ejus, &
candelabrum purum ac omnia in-
ſtrumenta ejus, & altare ſuffimen-
ti, Et altare holocauſti, & omnia 9
inſtrumenta ejus, & labrum ac pel-
vim ejus, Et veſtes miniſterii, & 10
veſtes ſanctitatis pro Aharon ſa-
cerdote, & veſtes filiorum ejus ad
miniſtrandum: Et oleum unctionis, 11
& ſuffimentum aromaticum pro ſan-
ctuario: juxta omne quod præcepi
tibi, facient. Locutus eſt etiam 12
Dominus ad Moſheh, dicendo, Et 13
tu loquere ad filios Iſrael, dicendo;
Veruntamen ceſſationes meas obſer-
vabitis: quia ſignum eſt inter me &
vos in ſeculis veſtris, ad ſciendum
quòd ego ſum *Dominus ſanctificans*
vos. Obſervabitis itaque ſabba- 14
thum, quia ſanctitas eſt vobis: pro-
fanans illud, interficiendo interfici-
etur: quia omnis faciens in eo opus,
annihilabitur anima illa de medio
populi ſui. Sex diebus fiet opus, 15
at die ſeptimo quieta ceſſatio
erit *ſancta Domino: omnis faci-*
ens opus in die ſabbathi, interfici-
endo interficietur. Obſervabunt 16
itaque filii Iſrael ſabbathum, ad fa-
ciendum ſabbathum in ſeculis ſuis
pacto æternitatis. Inter me & filios 17
Iſrael ſignum eſt ipſum in æterni-
tatem: quia ſex diebus fecit Domi-
nus cœlum & terram, die autem ſe-
ptimo ceſſavit ac requievit. Et de- 18
dit ipſi Moſheh, quum finem feciſ-
ſet loquendi cum eo in monte Sinai,
duas tabulas teſtimonii, tabulas gem-
meas ſcriptas operâ Dei.

CAP. XXXII.

Vidit verò populus quòd tar- 1
daret Moſheh deſcendere de monte,
& congregatus populus contra Aha-
ron, dixerunt ei; Surge, fac nobis
deos, qui eant ante nos: nam
hic Moſheh, vir qui eduxit nos è
terra Ægypti, neſcimus quid accide-
rit ei. Dixit illis Aharon; Separate 2
inaures aureas quæ in auribus uxo-
rum veſtrarum, filiorum veſtrorum,
& filiarum veſtrarum: atque af-
ferte ad me.

תרגום יונתן בן עוזיאל   ירושלמי

ויתפרקו וסריבו נשיא למיתן תכשיטיהון לגבריהון ומן יד פריקו כל עמא
ית קדשי דדהבא די באודניהון ואייתיו לאהרן : ויקח ונסיב מידיהון וצר יתיה
בשושיפא ורמא יתיה בטופרא ועבדיה עיגל מתכא ואמרו אילין דחלתך ישראל
דהנפקוך מארעא דמצרים : וירא אהרן וחמא אהרן ית חור נכים קדמוי ודחיל
ובנא מדבחא קדמוי וקרא אהרן בקל
עציב ואמר חגא קדם יי מחר מנכסת
קטול בעלי דבבוי אלין דכפרין במריהון
ופרגו איקר שכינתי יי בעיגלא הדין :
וישכימו ואקדימו מיומא חרא ואסיקו 6
עלוון וקריבו ניכסין ואסחר עמא למיכול ולמשתי וקמו להון למגחכא בפולחנא
נוכראה : וידבר ומליל יי עם משה איזל חות מן רבות יקרך דלא יהבית
לך רבותא אלהן בגין ישראל וכדון חבילו עובדיהון עמך דאפיקתא מארעא
דמצרים : סרו סטו בפריע מן אורחא דפקידתינון בסיני לא תעבדון לכון
צלם וצורה וכל דמו וכדון עבדו להון עיגל מתכא וסגידו ליה ודבחו ליה ואכריזו
קדמוי אלין דחלתך ישראל דאסקוך מארעא דמצרים : ויאמר ואמר יי למשה
גלי קדמי זדונהון דעמא הדין והא עם קשי קדל הוא : ועתה וכדון אנח בעותך
ולא תפגין עליהון קדמי וארתח רגז אשתא תקיפתא בהון ואשיצינון ואעבד יתך
לעם סגי : ויחל ואתחלחל משה מן רתיתא ושרי לצלאה קדם יי אלהיה ואמר
למא יי יתקוף רוגזך בעמך דהנפקת מארעא דמצרים בחיל רב ובידא תקיפא :
למה למא דין יימרון מצראי דמשתיירין למימר בבישא אנפיקינון לקטלא
יתהון ביני טווריא תבור וחרמון ושריון וסיני ובגין לשיצאה יתהון מעל אנפי
ארעא תיב מתקוף רוגזך ויהוי תוהו קדמך על בישתא דמלילת למעבד לעמך :
זכור הוי דכיר לאברהם ליצחק ולישראל עבדך דקיימתא להון במימרך ומלילתא
להום אסגי ית בניכון הי ככוכבי שמיא וכל ארעא הדא דאמרית לכון איתן
לבניכון ויחסנון לעלם : וינחם והוה תוהו מן קדם יי על בישתא דחשיב למעבד
לעמיה : ויפן ואתפני ונחת משה מן טוורא ותרין לוחי סהדותא בידיה לוחין
כתיבין מתרין ציטריהון מכא ומכא אינון כתיבין :

ירושלמי 5 וחמא אהרן ית חור נכים
קדמוי ודחיל ובנא מדבחא קדמוי וקרא
אהרן ואמר חגא : 6 וקמו להון מנחכא
בפולחנא נוכראה :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.   *Hieroſolymitanum.*

Et renuerunt uxores dare ornamenta ſua viris ſuis, ſtatim verò abruperunt 3
univerſus populus ornamenta aurea quæ erant in auribus ſuis,
& adduxerunt ad Aharonem. Et accepit è manibus eorum, & ligavit 4
ipſum ſudario, & figuravit ipſum ſtylo, & fecit ipſum vitulum
conflatilem: & dixerunt; Iſti ſunt dii tui Iſrael, qui eduxerunt
te è terra Ægypti. Et vidit Aharon Hurem coram ſe mactatum, & 5
timuit, & ædificavit altare coram
eo: & clamavit Aharon voce amarâ,
& dixit; Feſtum coram Domino
cras ex ſacrificio occiſionis
inimicorum ſuorum iſtorum, qui
abnegârunt Dominum ſuum, &
commutârunt gloriam divinæ majeſtatis
Dei in vitulum hunc. Et 6
manè ſurrexerunt die altero, & immolaverunt holocauſta, & obtulerunt
hoſtias: & diſcubuerunt populus ad edendum & bibendum, &
ſurrexerunt ad ludendum in cultu alieno. Et loquutus eſt Dominus 7
cum Moſe; Abi, deſcende è ſublimitate gloriæ tuæ, quia non dedi
tibi dignitatem niſi propter Iſrael. Jam verò corruperunt opera ſua
populus tuus, quem eduxiſti è terra Ægypti. Declinaverunt citò de 8
via, quam præcepi illis in Sinai *dicens*; Non facietis vobis imaginem
aut figuram, aut ullam ſimilitudinem: jam verò fecerunt ſibi vitulum
conflatilem, & adorârunt ipſum, & ſacrificaverunt illi, & proclamârunt
coram eo; Iſti ſunt dii tui Iſrael, qui aſcendere fecerunt te è
terra Ægypti. Dixit inſuper Dñs Moſi; Revelata eſt coram me ſuperbia 9
hujus populi, & ecce populus durus cervice eſt. Et nunc dimitte deprecationem 10
tuam, neque clames pro ipſis coram me; & bullire faciam
iram ignis fortis in eos, & perdam eos: ſed faciam te in populum
multum. Et commotus eſt Moſes præ pavore, & incepit orare 11
coram Domino Deo ſuo, & dixit; Quare Domine iraſcitur furor tuus
in populum tuum, quem eduxiſti è terra Ægypti cum exercitu magno
& manu valida? Ad quid hoc dicent Ægyptii qui ſuperſtites ſunt, 12
dicendo; In malum eduxit eos ad interficiendum eos inter montes Tabor,
& Hermon, & Schirion, & Sinai, & ad perdendum eos de ſuperficie
terræ: redi à furore iræ tuæ, & ſit pœnitentia coram te de
malo, quod loquutus es te facturum populo tuo. Eſto memor Abrahami, 13
Iſaaci, & Iſraelis, ſervorum tuorum, quibus jurâſti in ſermone
tuo, & loquutus es illis; Multiplicabo filios veſtros ſicut ſtellas cœlorum:
& univerſam hanc terram, quam dixi vobis, dabo filiis veſtris,
& poſſidebunt in ſeculum. Et fuit pœnitentia à conſpectu Domini ſuper 14
malo, quod loquutus erat ut faceret populo ſuo. Et vertit ſe; & 15
deſcendit Moſes è monte, & duæ tabulæ teſtimonii in manu ejus: tabulæ
ſcriptæ à duobus lateribus ſuis, hinc & illinc erant ſcriptæ.

Hieroſ. 5. *Et vidit Aharon Hurem coram ſe mactatum, & timuit: & ædificavit altare coram eo, & clamavit Aharon, & dixit; Feſtum* 6. *Et ſurrexerunt ludentes in cultu alieno.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

*جدا كردند همه آن قوم مر گوشوارهاي آن طلا آنچه در گوشهاي ايشان بياوردند باهرن؛
*بستاند از دستي ايشان و بريخت اويرا در بوته بكرد اويرا گوسالهي ريخته گفتند ايشان
معبودي تو يسرال آنچه بر آوردند ترا از زميني مصر *بديد اهرن آبدان كرد مذبح بپيشي
او بخواند اهرن و گفت حج يۛ فردا *شبگير كردند در بامداد بر آوردند عولها نزديك بردند
سلميم و بنشست آن قوم بخوردن و آهنجيدن و بر خاستند بخنده كردن *سخن گفت يۛ بمسه
برو فرود شو كه تباهي كرد قومي تو آنچه بر آوردي از زميني مصر *گشتند زود از آن راه
آنچه فرمودم ايشانرا بكردند بايشان گوساله ريخته سجود كردند باو ذبحت كردند باو
گفتند اينان معبودي تو يسرال آنچه بر آوردند ترا از زميني مصر *گفت يۛ بمسه ديدم مر
آن قومي آن اين و اينك قومي سخت قفا او *واكنون رها كن بمن و گرم شود خشمي
من در ايشان و فنا كنم ايشانرا و بكنم ترا بقومي بزرگ *نماز كرد مسه مر پيش يۛ
خداي او و گفت چرا يۛ گرم شود خشمي تو در قومي تو آنچه بيرون آوردي از زميني
مصر در زوري بزرگ و دستي قوي *چرا گويند مصريان بگفتن در بدي بيرون
آورد ايشانرا بكشتن ايشانرا در كوهها و بفنا كردن ايشانرا از زبري روي آن زمين
باز گرد از گرمي خشمي تو و باز گرد ابر آن بدي بقومي تو *ياد كن بابرهم
بيصحق و بيسرال بندگاني تو آنچه سوگند خوردي بايشان در تو و سخن گفتي
بايشان بسيار كنم مر نسلي شما چون ستارهاي آن آسمان و همه آن زميني آن اين
آنچه سخن گفتم بدهم بنسلي شما و احستتا گيرند بجاويد *باز گشت يۛ ابر آن
بدي آنچه سخن گفت بكردن بقومي او *روي كرد و فرود آمد مسه از آن كوه
و دو لوحهاي آن گواه گرفت در دستي او لوحهاي نوشتگان از دو كنارهاي ايشان
ازين و ازين ايشان نوشتگان *

Separârunt igitur *omnis populus inaures aureas quæ in auribus eorum,* 3
& attulerunt ad Aharon. Accepitque de manu eorum, & fudit 4
*illud in catino, fecit*que *illud vitulum fuſum:* & *dixerunt; Hi*
ſunt *dii tui Iſrael, qui eduxerunt te de terra Ægypti. Videnſ*que *Aharon ædificavit altare* 5
*coram eo: vocavit*que *Aharon, &*
dixit; Feſtum erit *Domino cras.*
Et *anteluculò ſurgentes manè, obtulerunt holocauſta,* & *admoverunt* 6
*pacifica: ſedit*que *populus ad comedendum ac bibendum, poſteà ſurrexerunt ad riſum faciendum. Loquutus eſt* autem *Dominus ad Moſheh; Vade, deſcende, quia corruptè egit populus tuus quem eduxiſti* 7
de terra Ægypti. Diverterunt citò 8
de via quam præcepi eis, fecerunt
ſibi vitulum fuſum, & *adorârunt*
eum: & *ſacrificârunt ei, dicentes;*
Hi ſunt *dii tui Iſrael, qui eduxerũt*
te de terra Ægypti. Dixit quoque 9
Dominus ad Moſheh; Vidi populum hunc, & en populus duræ cervicis eſt. Nunc igitur ſine me, 10
& excandefiet ira mea in eos, ac
perdam eos: te autem faciam in
gentem magnam. Et *precatus eſt* 11
Moſheh coram Domino Deo ſuo, &
dixit; Quare Domine, excandefiet
ira tua in populum tuum, quem
eduxiſti è terra Ægypti fortitudine magnâ & manu validâ? Quare loquentur Ægyptii, dicendo; In 12
malitia eduxit eos ad interficiendum eos inter montes, & ad perdendum eos de ſuper faciem terræ? convertere à fervore iræ tuæ,
& convertere de malo in populum
tuum. Recordare Abraham Iſhac 13
& Iſrael ſervorum tuorum, quibus jurâſti per teipſum, & locutus es ad eos; Multiplicabo ſobolem veſtram tanquam ſtellas cœli: & totam terram iſtam de
qua locutus ſum, dabo ſoboli veſtræ, & hæreditate accipient in
æternitatem. Et *converſus eſt* 14
Dominus de malo quod locutus
fuerat facere in populum ſuum.
Reſpicienſque deſcendit Moſheh è 15
monte, & duæ tabulæ teſtimonii
erant *in manu ejus, tabulæ ſcriptæ ex utroque tranſitu* (i. e. latere) *earum: hinc & illinc erant*
ſcriptæ.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

והלוחות ולוחיא עובדא דיי הינון וכתבא כתבא דיי הוא חקיק ומפרש על 16
לוחיא : וישמע ושמע יהושע ית קל 17
עמא כד מיבבין בחדוא קדם עיגלא
ואמר למשה קל סידרי קרבא במשריתא :

ירושלמי 17 מבעשין :
18 קל מקלסין בפולחנא נוכראה :

ויאמר ואמר לא קל גיברין דנצחין בסידרי קרבא ולא קל חלשין דמתנצחין מן בעלי 18
דבביהון בסידרי קרבא קל פלחי פולחני נוכראה ומנחכן קדמאה אנא שמע : ויהי
והוה כד קריב משה למשריתא וחמא ית עיגלא וחינגין בידיהון דרשיעיא מחננין 19
ומנחנין קדמוי וסטנא הוה בגויה מטפז ומשוור קדם עמא ומן יד תקף רתח רוגזיה
דמשה וטלק מן ידוי ית לוחיא ותבר יתהון בשיפולי טוורא ברם כתבא קדישא די
בהון הוה פרח וטייס לאויר שמיא והוה צווח ואמר חבל על עמא דשמעו בסיני
מן פום קודשא לא תעבדון לכון צלם וצורה וכל דמו ולסוף ארבעין יומין עבדו עיגל
מתכא דלית ביה מששא : ויקח ונסיב ית עיגלא דעבדו ואוקיד בנורא ושף עד 20
דהוה דקיק ודרי על אנפי מוי דנחלא ואשקי ית בנא ישראל וכל מאן דיהב תמן
כל מאנא דדהבא הוא סימא נפקא באנפוי : ויאמר ואמר משה לאהרן מה עבד 21
לך עמא הדין ארום אתיתא עלוי חובא רבא : ויאמר ואמר אהרן לא יתקיף 22
רוגזא דרבוני אנת ידעת ית עמא ארום בני צדיקיא אינון ברם יצרא בישא הוא
דאטעינון : ויאמרו ואמרו לי עיבד לנא דחלן דיטיילון קדמנא ארום דין משה גברא 23
דאסקנא מארעא דמצרים אישתלהב בטוורא באישא מצלהבא מן קדם יי ולא
אשתמודענא מה הוה ליה בסיפיה : ואמר ואמרית להון למאן אית דהב פריקו 24
ויהבו לי וטלקתיה בנורא ועאל סטנא בגויה ונפק מניה דמות עיגלא הדין :
וירא וחמא משה ית עמא ארום פריעין 25
הינון ארום פריעו על ידוי דאהרן ית
כלילא קדישא דהוה ברישיהון והוה שמא
רבא ויקירא חקיק ומפרש ביה ונפק טבהון
ביש בעממי ארעא וקנון להון שום ביש
לדריהון : ויעמוד וקם משה בתרע סנהדרין דמשריתא ואמר מאן הוא דחליא דיי 26
ייתון לותי ואתכנשו לוותיה כל בנוי דלוי : ויאמר ואמר להון כדנן אמר יי 27
אלהא דישראל כל מאן דדבח לטעוות עממיא יתקטל בסייפא וכדון עיברו ותובו
מתרע סנהדרין לתרע בי דינא במשריתא ובעוו מן קדם יי דישתביק לכון
חובא דא ואתפרעו מן רשיעיא פלחי פולחנא נוכראה וקטולו אפילו גבר ית אחוי
וגבר ית חבריה ואינש ית קריביה :

ירושלמי 25 וחמא משה ית עמא ארום
פריעין אנון ארום פרעו כלילא דדהבא
דהוה ברישיהון דהוה שמא מפרשא
חקיק עליהון מן טורא דחורב :

Targ. JONATHAN B. UZIEL *Hieroſolymitanum.*

Et tabulæ opus Domini erant : & ſcriptura ſcriptura Domini erat, 16
ſculpta & expreſſa in ipſis tabulis. Et audivit Joſue vocem po- 17
puli jubilantis cum gaudio coram
vitulo : & dixit Moſi ; Vox aci-
erum belli in caſtris eſt. Et 18
dixit ; Non vox fortium prævalentium in aciebus belli, neque vox debilium qui vincuntur ab inimicis ſuis in aciebus belli : vocem colentium cultus alienos & ludentium primus ego audio. Accidit ergo 19
cùm appropinquaret Moſes caſtris, ut videret vitulum & tibias in
manibus improborum ſaltantium & procumbentium coram eo, & Satan
erat in medio ejus ſaltans & ſubſiliens coram populo : & ſtatim invaluit fervor iræ Moſis, & projecit è manibus ſuis tabulas, & fregit eas
in radicibus montis, verùm ſcriptura ſancta quæ erat in eis volabat
& ferebatur in aërem cœlorum : deinde clamabat & dicebat ; Væ populo qui audiverunt in Sinai ex ore ſanctitatis, Non facietis vobis
imaginem aut figuram, aut ullam ſimilitudinem, & tamen in fine quadraginta dierum fecerunt vitulum conflatilem, in quo non eſt utilitas. Deinde accepit vitulum quem fecerant, & combuſſit in igne, & 20
contrivit uſque in pulverem : & ſparſit in ſuperficiem aquarum fluminis, potavítque filios Iſrael, & quicunque dederat eò ullum vas aureum, exibat ſignum in naribus ejus. Et dixit Moſes Aaroni ; Quid 21
tibi fecit populus hic, quoniam adduxiſti ſuper ipſum peccatum
magnum ? Et dixit Aaron ; Non iraſcatur ira Domini mei : tu nôſti 22
populum, quod filii juſtorum ſint, verùm mala concupiſcentia errare
fecit eos. Et dixerunt mihi ; Fac nobis deos, qui ambulent coram 23
nobis : quoniam hic Moſes, vir qui aſcendere fecit nos è terra Ægypti flammâ correptus eſt in monte ab igne inflammato à facie Domini, non novimus quid factum ſit ei in fine ejus. Tum dixi illis ; Qui- 24
bus eſt aurum abrumpant, & dent mihi : & projeci illud in ignem, &
ingreſſus eſt Satan in medium ejus, & exiit ex eo ſimilitudo vituli iſtius.
Et vidit Moſes populum, quòd 25
diſcooperti eſſent : quoniam nudati erant per manus Aaronis coronâ
ſanctâ quæ erat in capite ipſorum,
erat autem nomen magnum & pretioſum inſculptum & expreſſum in
ea, & exiit fama eorum mala inter populos terræ, & acquiſiverant ſibi nomen malum per generationes ſuas. Et ſtetit Moſes in por- 26
ta ſynedrii caſtrorum, & dixit ; Qui ſunt timentes Domini, veniant
ad me : & congregati ſunt ad eum omnes filii Levi. Et dixit illis ; 27
Sic dixit Dominus Deus Iſrael, Quiſquis ſacrificavit idolis populorum, interficiatur gladio : jam verò tranſite, & revertimini à porta
ſynedrii uſque ad portam domus judicii in caſtris, & quærite à facie
Domini ut remittatur vobis peccatum hoc ; & ultionem ſumite ab
improbis colentibus cultum alienum, & interficite etiam vir fratrem
ſuum, & vir ſocium ſuum, & vir propinquum ſuum.

Hierſ. 17. *Malè facientes.* 18 *Vocem laudantium cultum alienum.*

Hier. 25. *Et vidit Moſes populum, quòd diſcooperti eſſent : quoniam nudati erant coronâ aureâ quæ erat in capitibus ipſorum, quibus nomen expoſitum inſculptum erat à monte Horeb.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

16 * وآن لوحها عملي خدايي ايشان وآن نوشته نوشتهي خدايي او كنده ابر آن لوحها *
17 * بشنويد يهوسع مر آوازي آن قوم در قلبلغي گفت بمشه آوازي كارزار در لشكرگاه *
18 * گفت نيست آوازي جواب دادني جبروت ونيست آوازي جواب دادني ضعيفي آوازي
19 مسخرگي من شنوا * بود چون آنچه نزديك شد بآن لشكرگاه بديد مر آن گوساله
ودهلها گرم شد خشمي مشه وبيفكند از دستي او مر آن لوحها بشكست ايشانرا
20 فرود آن كوه * بستاند مر آن گوساله آنچه بكردند بسوخت در آتش بساويد تا
21 آنچه خرد شد بپراكند ابر روي آن آب بياهنجاند مر پسراني يسرال * گفت مشه
22 باهرن چه كرد بتو آن قومي آن اين كه بياوردي ابر او خطايي بزرگ * گفت اهرن
23 نه گرم شود خشمي خداوند من تو دانستي مر آن قوم كه در بدي او * گفتند
بمن بكن بايما معبودي آنچه بروند بپيشي ايما كه اين مشه آن مرد آنچه بر آورد ايمارا
24 از زمين مصر نه دانستيم چه بود باو * گفتم بايشان بكيست طلا جدا كردند
25 وبدادند بمن بيفكندم اويرا در آتش بيرون آمد آن گوسالهي آن اين * بديد
مشه مر آن قوم كه باطلست او كه باطل كرد اويرا اهرن بعيب در خيزاني ايشان *
26 * بياستاد مشه در دروازهي آن لشكرگاه گفت كيست بيي بمن جمع شدند باو همه
27 پسراني لوي * گفت بايشان همچنين گفت يي خداي يسرال بنهيد مرد شمشيري او ابر
راني او بگذريد وباز گرديد از دروازه بدروازه در لشكرگاه وبكشيد مرد مر
برادري او ومرد مر رفيقي او ومرد مر قرابتي او *

Et tabulæ opus Dei erant, ſcri- 16
ptura quoque ſcriptura Dei erat
ſculpta ſuper tabulis. Audiens 17
autem *Jehoſhua vocem populi in*
vociferatione, dixit ad Moſheh ;
Vox prælii in caſtris. Re- 18
ſpondit ; Non eſt vox reſponſionis
fortitudinis, neque eſt vox re-
ſponſionis imbecillitatis : vocem lu-
ſûs ego audio. Fuit autem, *cùm* 19
appropinquâſſet ad caſtra, vidit vi-
tulum & tympana : & *excandefacta*
eſt ira Moſheh, abjiciénſque è
manu ſua tabulas, fregit eas
*ſub monte. Capiénſ*que *vitulum* 20
quem fecerant, combuſſit igni, &
*contrivit uſque quò comminueretur, ſparſit*que *ſuper faciem a-*
quæ, & potavit filios Iſrael. Et 21
dixit Moſheh ad Aharon ; Quid
fecit tibi populus iſte, quòd induxiſti ſuper eum peccatum grande ?
Dixit Aharon ; Ne excandeſcat ira 22
domini mei, tu nôſti populum quòd
in malo ſit. Dixerunt enim *mihi ;* 23
Fac nobis deos qui eant ante nos :
quia iſte Moſheh, vir qui eduxit nos de terra Ægypti, neſcimus
quid acciderit ei. Quibus reſpon- 24
di ; Cui eſt aurum ? & ſeparârunt ac
dederunt mihi : projecique illud in
ignem, & egreſſus eſt vitulus iſte.
Vidit itaque *Moſheh populum* 25
quia otioſus eſſet : otioſum enim
reddiderat eum Aharon ad infamiam inter inſurgentes in eos :
Stetitque Moſheh in porta ca- 26
ſtrorum, & dixit ; Quicunque eſt
pro Domino, ad me veniat : &
congregati ſunt ad eum omnes
filii Levi. Quibus dixit, Sic 27
dixit Dominus Deus Iſrael ; Po-
nite quiſque gladium ſuum ſuper
femur ſuum : tranſite, & revertimini de porta ad portam in
caſtris, & occidite quiſque fratrem ſuum, & quiſque ſodalem
ſuum, & quiſque propinquum
ſuum.

תרגום יונתן בן עוזיאל

ויעשו ועבדו בני לוי הי כפתגמא דמשה ונפלו מן עמא דהוה סימא באפ
בקטילת סייפא ביומא ההוא כמנין תלתא אלפין גברא: ויאמר ואמר משה קריב
קורבניכון על שפיכות אדמא די בידיכון ויתכפר לכון קדם יי ארום נגעתון גבר בבריה
ובאחוי ולאייתאה עליכון יומא דין ברכתא: ויהי והוה ביומא אחרי ואמר משה לעמא
אתון חבתון חובא רבא וכדון איסק ואיצלי קדם יי הלואי איכפר על חוביכון: וישב
ותב משה וצלי קדם יי ואמר בבעו מינך ריבון כל עלמיא גלי קדמך חשוכא
כנהורא וכדון חב עמא הדין חובא רבא ועבדו להון דחלן דדהב: ועתה וכד
אין תשבוק לחוביהון שבוק ואין לא מחיני כדון מן ספר צדיקיא דכתבת שמ
בגוויה: ויאמר ואמר יי למשה לא חמי למימחי שמך אלהן מאן דחב קדמ
אמחיניה מספרי: ועתה וכדון איזל דבר ית עמא לאתר דמלילית לך הא מלא
יטייל קדמך וביום אסערותי אסער עליהון חוביהון: ויגף וחבל מימרא דיי
עמא על דגחנן לעיגלא דעבד אהרן:

לג

וידבר ומליל יי עם משה איזל אסתלק מכא דלמא יתקף רתח רוגזי בעמא ואשיצ
בנין כן טייל אנת ועמא דאסיקתא מארעא דמצרים דקיימית לאברהם ליצ
וליעקב למימר לבנך איתנינה: ושלחתי ואיזמן קדמך מלאך ואיתרך על ידוי
כנענאי אמוראי חיתאי ופריזאי חיואי ויבוסאי: אל ארץ לארע עבדא חלב ודב
ארום לית אפשר דאיסלק שכינת יקרי מביניכון ברם לא יהי יקרי שרי במדור
משריתיהון ארום עם קשי קדל אנת דלמא אישיצינכון בארחא: וישמע ושמ
עמא ית פתגמא בישא הדין ואתאבלו ולא שוויו גבר ית תיקון זיניה דאתיהב לה
בסיני דביה שמא רבא וקדישא חקיק ומפרש עלוי: ויאמר ואמר יי למשה אי
לבני ישראל אתון עם קשי קדל שעא חדא קלילא איסלק איקר שכינתי מבינ
ואישיצינך וכדון אעדי תיקון זינך מינך דאתגלי קדמי מאן אעבד לך: ויתנצ
ואתרוקנו בני ישראל מן תיקון זיניהון דשמא רבא מפרש כתיב בהון דאתיה
להון למתנה מן טוור חורב: ומשה ומשה נסיבינון וטמירינון במשכן אולפ
אורייתא דיליה ברם ית משכנא נסב מתמן ופרסיה ליה מברא למשריתא
ארחיק יתיה מן משירית עמא דאתנדון תרין אלפין אמין והוה קרי ליה משכ
בית אולפנא והוי כל מאן דהדר בתתובא בלב שלים קדם יי הוה נפיק למשכן בי
אולפנא דמברא למשריתא מודי על חוביה ומצלי על חוביה ומשתבק ליה

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Et fecerunt filii Levi juxta verbum Moſis: & ceciderunt ex populo, 28
in quorum naribus erat ſignum, occiſione gladii eo die circiter tria
millia virorum. Et dixit Moſes; Offerte oblationem veſtram ſuper 29
effuſionem ſanguinis, qui eſt in manibus veſtris, & expiatio erit vobis coram Domino: quoniam percuſſiſtis quiſque filium ſuum, &
fratrem ſuum: & ad adducendum die hoc ſuper vos benedictionem.
Factum eſt autem die altero ut diceret Moſes populo; Vos peccâſtis 30
peccatum magnum: jam verò aſcendam & orabo coram Domino;
fortè expiationem obtinebo pro peccatis veſtris. Et reverſus eſt Moſes, 31
& oravit coram Domino, & dixit; Obſecro te Domine totius mundi,
manifeſtæ ſunt coram te tenebræ ſicut lux, jam peccavit populus hic peccatum magnum, & fecerunt ſibi idola aurea. Nunc autem ſi remittes 32
peccata eorum, remitte: ſin minus, dele me jam de libro juſtorum,
in medio cujus ſcripſiſti nomen meum. Et dixit Dominus Moſi; Non 33
convenit delere nomen tuum, ſed quiſquis peccaverit coram me delebo
eum de libro meo. Jam verò ito, duc populum ad locum de quo lo- 34
quutus ſum tecum; ecce Angelus meus ambulabit coram te: & in die
viſitationis meæ viſitabo ſuper eos peccata ipſorum. Et perdidit ſermo 35
Dñi populũ, propterea quod incurvaverant ſe vitulo quem fecerat Aaron.

CAP. XXXIII.

ET loquutus eſt Dominus cum Moſe; Ito, remove te hinc, ne fortè ira- 1
ſcatur fervor iræ meæ in populum, & perdam eos: propterea abi tu, &
populus quem aſcendere feciſti è terra Ægypti, *ad terram* quam juravi
Abrahamo, Iſaaco & Jacobo, dicendo; Filiis tuis dabo eam. Et de- 2
ſtinabo coram te Angelum: & ejiciam per manus illius Chananæos,
Amorrhæos, Hettæos, Pherizæos, Hevæos & Jebuſæos. Ad terram faci- 3
entem lac & mel: quoniam fieri non poteſt ut aſcendere faciam divinam
majeſtatem gloriæ meæ è medio veſtri, verùm non erit gloria mea reſidens in habitaculo caſtrorum ipſorum, quoniam populus durus cervice tu,
ne fortè perdam vos in via. Et intellexit populus verbum malum hoc, 4
& luxerunt, nec poſuerunt quiſque ornatum armorum ſuorum, qui datus
erat illis in monte Sinai, in quo nomen magnum & ſanctum inſculptum
erat & expreſſum. Et dixit Dominus Moſi; Dic filiis Iſrael, vos popu- 5
lus duræ cervicis; horâ unâ minimâ auferam gloriam divinæ meæ majeſtatis de medio tui, & perdam te: nunc ergo aufer ornatum armorum tuorum à te, ut manifeſtum ſit coram me quid facturus ſim tibi. Et exuti ſunt 6
filii Iſrael ab ornatu armorum ſuorum, in quibus nomen magnum expreſſè
ſcriptum erat, quæ data erant illis in donum à monte Horeb. Moſes au- 7
tem accepit eos, & occultavit illos in tabernaculo legis ſuo, verùm tabernaculum accepit inde, & extendit ipſum ſibi extra caſtra elongando ipſum
à caſtris populi, & remoti ſunt duo millia cubitorum & vocabat ipſum tabernaculum domus doctrinæ: & erat quiſquis convertebatur per pœnitentiam corde integro coram Domino exiret ad tabernaculum domus doctrinæ, quod erat extra caſtra, confitebatúrque peccata ſua, & orabat pro
peccatorum ſuorum *remiſſione*, & cum oraret illi remittebatur.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* بکردند پسراني لوي چون سخن مشه بيفتاد از آن قوم چون سه هزار مرد * گفت مشه
نزديك آوريد قرباني شما اين روز يي که مرد در پسري او و در برادري او و بدادن ابر شما اين
روز آفرين * بود از ديگر روز گفت مشه بآن قوم شما خطا کرديد خطايي بزرك و اکنون بر آيم
بيي مگري کفارت خواهم در سببي خطاهايي شما * بازگشت مشه بيي گفت حاجت خطا کرد آن
قوم آن اين خطايي بزرك بکردند بايشان معبودي طلا * و اکنون اگر آمرزي خطايي ايشان
واگر نه محو کن مرا اکنون از کتابي تو آنچه بنوشتي * گفت يي بمشه کسي آنچه خطا کرد بمن
محو کنم اويرا از کتابي من * و اکنون برو گذران مر آن قوم بآنچه سخن گفتم بتو اينك
فرشتهي من برود بپيشي تو و در روزي عقوبتي من عقوبت کنم ابر ايشان خطايي ايشان * زد
يي مر آن قوم ابر آنچه بکردند مر گوساله آنچه بکرد اهرن *

* فصل سي سوم *

* گفت يي بمشه برو بر آي اين تو و آن قوم آنچه بر آوردي از زميني مصر بآن زمين آنچه
سوگند خوردم بابرهم بيصحق و بيعقوب بگفتن بنسلي تو بدهم آنرا * و بفرستم بپيشي تو
فرشته و برانم مر آن کنعني و آن اموري و آن حتي و آن فرزي و آن حوي و آن يبوسي
* بزميني دوشا شير و انگبين که نه بر آيم در مياني تو که قومي سخت قفايي تو تا نه فنا کنم
ترا در راه * بشنويد آن قوم مر آن سخني آن بدي آن اين مصيبتگين شدند و نه نهادند مردي
آرايش او ابر او * گفت يي بمشه بگوي بپسراني يسرال شما قومي سخت قفا لحظي يکه بر آيم
در مياني تو و فنا کنم ترا و اکنون فرود آور آرايش تو از بالايي تو و بدانم چه کنم بتو
* بپرداختند پسراني يسرال مر آرايش ايشان از کوهي آن حورب * و مشه بستاند مر آن خيمه
و ميل دهد باو از بيرون بلشکرگاه دور شدن آران لشکرگاه و بخواند باو خيمهي وعده و باشد
همه طلب کنايي خدا بيرون آيد بخيمهي وعده آنچه از بيرون بلشکرگاه *

Feceruntque filii Levi ſecundùm 28
verbum Moſheh: cecideruntque de
populo ferè tria millia hominum. Et 29
dixit Moſheh; Offerte oblationem
veſtram hodiè Domino, (quia fuit
quiſque in filium ſuum & fratrem
ſuum,) ut det ſuper vos hodiè benedictionem. Et *fuit, die altero dixit* 30
Moſheh ad populum; Vos peccâſtis
peccatum grande: nunc ergò aſcendam ad Dominum, fortaſſis expiationem procurabo pro peccatis veſtris.
Reverſus itaque *Moſheh ad Domi-* 31
num, dixit; Obſecro, peccavit populus iſte peccatum grande: fecerunt
ſibi deum aureum. Nunc autem be- 32
ne ſi condones peccata eorum: & ſi
non, dele me jam de libro tuo quem
ſcripſiſti. Dixit Dominus ad Mo- 33
ſheh; Vir qui peccavit in me, delebo
ipſum è libro meo. Nunc ergò vade, 34
duc populum illuc quò locutus ſum
tibi, ecce angelus meus ibit ante te:
& in die punitionis meæ puniam in
eis peccata eorum. Plagâ itaque 35
percuſſit Dominus populũ, eò quòd feciſſent vitulũ quem fecerat Aharon.

CAP. XXXIII.

TUm *dixit Dominus ad Moſheh;* 1
Vade, aſcende hinc tu & populus
quem eduxiſti è terra Ægypti, in terram quam juravi ipſi Abraham &
Iſhac & Jaacob, dicendo; Progeniei
tuæ dabo eam: Et mittam ante te 2
angelũ, et expellam Chenaanæum, &
Emoræum, & Hittæum, & Pherizæum, & Hivvæum, & Jebuſæum:
Ad terram ſcil. *præbentem lac &* 3
mel. Non enim aſcendam in medio
tuî, quia populus duræ cervicis es
tu, ut non perdam te in via. Audi- 4
ens autem *populus verbum malum*
iſtud, mœſti facti ſunt: nec
poſuit quiſquam ornatum ſuum ſuper ſe. Dixit quoque *Dominus ad* 5
Moſheh, Dic filiis Iſrael; Vos eſtis
populus duræ cervicis: momento
uno aſcendam in medium tuî, &
perdam te: nunc ergò deduc ornatum tuum de ſuper te, & ſciam quid
faciam tibi. Et *finem impoſuerunt* 6
filii Iſrael ornatui ſuo à monte Horeb. *Moſheh autē accipiat ten-* 7
torium, ac tendat illud extra caſtra,
elongando à caſtris: & vocet illud, Tentorium conventûs: et erit,
quicunque requiret Deum, egrediatur ad tentorium conventûs quod
eſt extra caſtra:

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

8 והיה וַהֲוָה כַד הֲוָה נָפִיק משה מן משריתא ואזיל למשכנא קיימין כל רשיעי עמא ומתעתדין גבר בתרע משכניה ומסתכלין בעינא בישא אחורי משה עד זמן מיעליה למשכנא : 9 והיה והוה כד עאיל משה למשכנא נחית עמודא דענן יקרא וקאי בתרע משכנא ומתמליל מימרא דיי עם משה : 10 וראה וחמן כל עמא ית עמודא דעננא קאי בתרע משכנא ומן יד קיימין כל עמא וסגדין כל קבל משכנא כדקיימין גבר בתרע משכניה : 11 ודבר ה' ומתמליל יי עם משה ממלל קבל ממלל קל דבורא הוה שמע ברם זיו אפין לא הוה חמי היכמא דממלל גבר עם חבריה ומן בתר דאסתלק קל דבורא תאיב למשריתא ומתני פתגמיא לכנישתהון דישראל ברם משומשניה יהושע בר נון הוה טלי לא הוות זייע מגו משכניה : 12 ויאמר ואמר משה קדם יי חמי מה דאנת אמר לי סליק ית עמא הדין ואנת לא אודעתני ית מאן דאנת שלח עמי ואנת במימרך אמרת מניית יתך בשום טב ואוף אשכחת רחמין קדמי : 13 ועתה וכדון אין בבעו אשכחית רחמין קדמך אודעני כדון ית אורח טובך ואנדע רחמך היך אנת מדבר עם בני נשא זכאין מטי להון הי כחייבין ולחייבין הי כזכאין ותוב זכאין מטי להון הי כזכוותהון וחייבין מטי להון הי כחוביהון מן בגלל דאשכח רחמין קדמך וגלי קדמך ארום עמך עמא הדין : 14 ויאמר ואמר אמתן עד דיהכון סבר אפין דרוגזא ומן בתר כדון אניח לך : 15 ויאמר ואמר ליה אין לית אפין מהלכא מיננא לא תסלקיננא מיכא בסבר אפין דרוגזא : 16 ובמה ובמה יתידע כדון ארום אשכחית רחמין קדמך אלהין במללות שכינתך עימן ויתעבדן לנא פרישן בסלקותך רוח נבואה מעילוי אומיא ותהי מתמליל ברוח קודשא לי ולעמך מן בגלל דניהי משניי מכל עממיא דעל אנפי ארעא : 17 ויאמר ואמר יי למשה אוף ית פתגמא הדין דמליליתא אעבד ארום אשכחתא רחמין קדמי ומנית יתך בשום טב : 18 ויאמר ואמר אחמי כדון יתי ית יקרך : 19 ויאמר ואמר האנא מעבר כל מכילת טובי קדמך ואיקרי בשום מימריה דיי קדמך ואיחוס על מאן דחמי ליה למיחוס ואירחים על מאן דחמי ליה למתרחמא : 20 ויאמר ואמר לית אפשר לך למיחמי ית סבר אפי ארום לא יחמינני אינשא ויתקיים : 21 ויאמר ה' ואמר יי הא אתר מתקן קדמי ותהי מעתד על טינרא :

ירושלמי 11 ושמשיה יהושע בר נון טלי זעיר לא פסק מגו משכנא :

ירושלמי 19 ואמר הא אנא מעבר כל מכילת טובי קדמך ואקרי בשם טב יי קדמך ואחוס על מה דחמי לי למחס וארחם על מה דחמי לי למתרחמא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

8 Et factum eſt quando exibat Moſes ex caſtris ut iret in tabernaculum, *ut* ſtarent omnes improbi populi, & pararent ſe quiſque in porta tabernaculi ſui, & reſpicerent oculo malo poſt Moſen uſque ad tempus quo ingrederetur in tabernaculum. 9 Et accidebat cum ingrederetur Moſes in tabernaculum, deſcendebat columna nubis gloriæ & ſtabat in porta tabernaculi : & loquebatur ſermo Domini cum Moſe. 10 Et videbat univerſus populus columnam nubis ſtantem in porta tabernaculi : & ſtatim ſtabant univerſus populus, & adorabant è regione tabernaculi, cùm ſtarent quiſque in porta tabernaculi ſui. 11 Et loquebatur Dominus cum Moſe verbo è regione verbi, vox ſermonis audiebatur, verùm ſplendor facierum non videbatur, quemadmodum loquitur vir cum ſocio ſuo : poſtquam verò aſcendiſſet vox ſermonis redibat in caſtra, & docebat verba congregationi Iſraelitarum; verùm miniſter ejus Joſue filius Nun erat puer, non recedebat è medio tabernaculi ipſius. 12 Et dixit Moſes coram Domino; Vide quod tu dixeris ad me, Aſcendere fac populum hunc, & tu non notificâſti mihi quem tu ſis miſſurus mecum : cùm tu ſermone tuo dixeris; Conſtitui te nomine bono, & etiam inveniſti gratiam coram me. 13 Et jam ſi quæſo inveni gratiam coram te, notifica mihi ſemitam bonitatis tuæ, ut ego cognoſcam miſericordiam tuam qua uti ſoles erga homines juſtos, quando evenit illis ſicut peccatoribus, & peccatoribus ſicut juſtis; & rurſus quomodo juſtis eveniat ſecundùm juſtitiam ſuam, & peccatoribus eveniat ſecundùm peccata ſua, eò ut inveniam miſericordiam coram te : nam manifeſtum coram te quòd populus tuus populus hic. 14 Et dixit; Expecta donec abeat aſpectus vultus iræ, & poſtea quietem dabo tibi. 15 Et dixit illi; Si non ira recedat à nobis, ne aſcendere facias nos hinc cum aſpectu facierum iræ. 16 In quo enim cognoſcetur nunc quòd invenerim miſericordiam coram te, niſi cùm loquetur divina tua majeſtas nobiſcum : ut fiant nobis miracula, cùm abſtuleris ſpiritum prophetiæ à populis, & loquutus fueris per ſpiritum ſanctum mecum & cum populo tuo, ut mirificemur præ omnibus populis qui ſunt in ſuperficie terræ. 17 Et dixit Dominus Moſi; Etiam verbum hoc quod loquutus es faciam : quoniam inveniſti miſericordiam coram me, & conſtitui te nomine bono. 18 Et dixit; Oſtende mihi jam gloriam tuam. 19 Et dixit; Ecce ego tranſire facio omnem menſuram bonitatis meæ coram te, & vocabo in nomine ſermonis ipſius Domini coram te : & parcam illi cui decebit ut parcam, & miſerebor illius cujus decebit me miſereri. 20 Inſuper dixit; Fieri non poteſt ut videas aſpectum facierum mearum : quoniam non videbit me homo & vivet. 21 Et dixit Dominus; Ecce locus paratus eſt coram me, & ſtabis ſuper petram.

Hieroſ. 11. *Et miniſter ejus Joſue filius Nun puer parvus non recedebat è medio tabernaculi.*

Hieroſ. 19. *Et dixit; Ecce ego tranſire facio omnem menſuram bonitatis meæ coram te, & vocabo in nomine bono Domini coram te : & parcam illi cui videro parcendum, & miſerebor illius cujus mihi viſum erit miſereri.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

8 * وباشد چون بيرون آمدن مشه بآن خيمه بر خيزند همه آن قوم وبياستند مرد درگاهي
خيمهي او ونگاه كنند پسي مشه تا آمدني او بآن خيمه * وباشد چون آمدني مشه بآن خيمه 9
فرود آيد ستوني ابر وبياستد درگاه آن خيمه و سخن گويد اوازي مشه * وبينند همه آن قوم مر 10
ستون آن ابر ايستا درگاه آن خيمه وبياستد همه آن قوم و سجود كنند مرد درگاهي خيمهي
او * وسخن گويد :: بمشه روي بروي چون آنچه سخن گويد مرد بياري او وباز گردند بآن 11
لشكرگاه وخدمت كاري او يهوشع بن نون كودك نه برش شود ازمياني آن خيمه * گفت مشه بـ:: 12
ببين تو گويا بمن بر آور مر آن قومي آن اين وتو نه معلوم كردي بمن مر آنچه بفرستي اوازي
من وتو گفتي معلوم كنم ترا درنام ونيز يافتي جاه در چشماني من * واكنون اگر يافتم 13
جاه درچشماني تو معلوم كن مرا اكنون مر راههاي تو وبدانم ترا بسبب بيابم جاه درچشماني تو
14 15 وببين كه قومي تو آن قومي آن اين * گفت شكينايي من بروند وگذرانم بتو * گفت اگر نه
شكينايي تو روان نه بر آوري ايمارا ازاين * ودرچه دانسته شود اينجا كه يافتم جاه درچشماني تو 16
من وقومي تو ها نه در رفتني تو اوازي ايما وجدا باشيم من وقومي تو ازهمه آن قوم آنچه ابر
روي آن زمين * گفت :: بمشه نيز مر آن سخن آن اين آنچه سخن گفتي بكنم كه يافتي جاه در 17
18 19 چشماني من ودانستم ترا درنام * گفت بنماي مرا اكنون مر عزيزي تو * گفت من بگذرانم همه
نكويي من ابر پيشي تو وبخوانم درنامي :: بپيشي تو وبخشايم آنچه بخشايم و رحم كنم
مر آنچه رحم كنم * گفت نه تواني بديدن مر شكينايي من كه نه بيند مرا آن آدم وبزيد * 20
21 * گفت :: اينك مقامي اوازي من وبياستي ابر آن كمر *

8 *Eritque quando egredietur Moſheb ad tentorium, aſſurgent omnis populus, & ſtabunt quiſque in oſtio tentorii ſui, & aſpicient poſt Moſheb uſque ad ingreſſum ejus in tentorium :* 9 *Et erit, quum venerit Moſheb in tentorium, deſcendet columna nubis, & ſtabit* ad *oſtium tentorii, & loquetur cum Moſheb :* 10 *Videbuntque omnis populus columnam nubis ſtantem* ad *oſtium tentorii, & ſtabit omnis populus, adorabuntque quiſque* in *oſtio tentorii ſui:* 11 *Et loquetur Dominus ad Moſheb facie in faciem, quemadmodum loquitur vir ad ſocium ſuum : poſteà revertentur ad caſtra : at miniſter ejus Jehoſhua filius Nun puer, non exſcindetur(*i.recedet*) è medio tentorii.* 12 Et *dixit Moſheb ad Dominum, vide, tu dicis mihi; Educ populum iſtum : tu autem notum non feciſti mihi quem mittes mecum : attamen tu dixiſti; Notum faciam tibi nomine, & etiam aſſecutus es honorem in oculis meis.* 13 *Nunc ergò ſi aſſecutus ſum honorem in oculis tuis, notas fac mihi jam vias tuas, & cognoſcam te, ut aſſequar honorem in oculis tuis: vide quoque quòd populus tuus ſit populus iſte.* 14 *Dixit, Majeſtas mea præcedet, & ducam te.* 15 *Reſpondit, Niſi majeſtas tua præcedat, ne educas nos hinc.* 16 Et *in quo cognoſcetur hic quòd aſſecutus fuerim honorem in oculis tuis ego et populus tuus?nónne cùm ambulaveris nobiſcum, et ſeparati fuerimus ego & populus tuus ab omni populo qui* eſt *ſuper faciē terræ?* 17 *Dixit Dominus ad Moſheb; Etiam verbum hoc quod locutus es, præſtabo, quoniam aſſecutus es honorem in oculis meis, & gnarus ſum tuî nomine.* 18 *Ait; Oſtende mihi nunc gloriam tuam.* 19 *Reſpondit; Ego præterire faciam omne bonum meum coram te, & vocabo in nomine Domini coram te : & miſerebor cujus miſerebor, & clementiâ utar* in *quem clementiâ utar.* 20 *Dixit* quoque; *Non poteris videre majeſtatem meam : quia non videbit me homo, & vivet.* 21 *Dixit po*ſtremo *Dominus; En locus eſt apud me, & ſtabis ſuper rupem fornicatā:*

22 והיה ויהי במעיבר יקר שכינתי ואישוינך
באספלידא דטינרא ואגין במימרי עלך
עד זמן דאעיבר : והסירותי ואעבר ית 23
כיתי מלאכיא דקיימין ומשמשין קדמי
ותחמי ית קטור דבידא דתפילי איקר
שכינתי ואפי איקר שכינתי לית אפשר לך למיחמי :

22 ואטיל ית ידי : 23 ואעבר
כתי מלאכיא דקימין ומשמשין
ואחמי ית דבירא דאיקר שכנתי
אפשר לך למחמי :

לד

ויאמר ואמר יי למשה פסל לך תרין לוחי אבנין הי כקדמאי ואכתוב ע
לוחיא ית פתגמיא דהוו על לוחיא קדמאי די תברת : והיה והוי זמין לצפרא
ותיסוק לצפרא לטוורא דסיני ותתעתד קדמי תמן על ריש טורא : ואיש ואנש
לא יסק עמך ואוף אינש לא יתחמי בכל טוורא אוף ענא ותורי לא ירעון כ
קביל טוורא ההוא : ויפסול ופסל תרין לוחי אבנין הי כקדמאי ואקדם משה
בצפרא וסליק לטוורא דסיני היכמא דפקיד יי יתיה ונסיב בידיה תרין לו
אבניא : וירד יי ואתגלי יי בענני איקר שכינתיה ואתעתד משה עמיה ת
וקרא משה בשום מימרא דיי : ויעבר
ה ואעבר יי שכינתיה על אפוי וקרא יי 6
יי אלהא רחמנא וחננא ארך רוח
וקריב רחמין מסגי למעבד חסד וקשוט :
נצר נטיר חסד וטיבו לאלפי דרין שרי 7
ושביק על חובין ומעבר על מרודין
ומכפר על חטאין סלח לדתייבין
לאורייתא ולדלא תייבין לא מזכי ביום
דינא רבא מסער חובי אבהן על בנין
מרודין על דר תליתאי ועל רביעאי :
וימהר ואוחי משה וגחן על ארעא 8

ירושלמי 6 ועבר יקר שכנת
קדמוי וצלי משה ואמר יי יי א
רחמנא וחננא רחיק רגז וקריב ו
ומסגי למעבד חסד וקשוט : 7
טיבו לאלפי דרין שרי ושביק לח
ולסרחנין ומזכיא לא מזכי יי ית ח
ביום דינא רבא ומדכר חובי א
רשיען על בנין מרדין על דר ת
ועל דר רביעי : 8 וזריז משה
על ארעא ואודי ושבח :

וסגיד : ויאמר ואמר אין בבעו אשכחית רחמין קדמך יי תהך כדון שכינת
יי ביננא ארום עם קשי קדל הוא ותשבוק לחובנא ולחטאנא ותחסניננא י
ארעא דקיימית לאבהתנא דלא תשלחפיננא בעם אוחרן : ויאמר ואמר
אנא גזר קיים דלא אשלחיף עמא הדין בעם אוחרן ברם מינך יפקון אוכלוס
דצדיקין קביל כל עמך אעביד פרישן להון בזמן דיהכון בשיבייתא על נהר
בבל ואסיליקינון מתמן ואשרינון מן לגיו לנהר סמבטיון וכהינון פרישן לא
אתבריין בכל דיירי ארעא ובכל עממיא ויחמון כל עמא דאנת שרי ביני
ביומא ההוא ית עובדא דיי ארום דחיל הוא דאנא עביד עמך :

22 Et erit cum tranſierit gloria divinæ meæ majeſtatis, & ponam te in ſpelunca petræ : & protegam ſermone meo ſuper te, uſque ad tempus quo tranſiero. 23 Et tranſire faciam turmas angelorum, qui ſtant & miniſtrant coram me, & videbis nexum phylacteriorum manus gloriæ divinæ meæ majeſtatis : ſed faciem gloriæ divinæ meæ majeſtatis fieri non poteſt ut videas.

22 Et proficiſci faciam manus meas. 23 Et tranſire faciam cœtus angelorum qui ſtant & miniſtrant coram me, & oſtendam adytum; quia gloriam divinæ meæ majeſtatis fieri non poteſt ut videas.

CAP. XXXIV.

1 DEinde dixit Dominus Moſi; Sculpe tibi duas tabulas lapideas ſicut priores: & ſcribam in tabulis verba quæ erant in tabulis prioribus, quas fregiſti. 2 Et eſto paratus manè, ut manè aſcendas in montem Sinai, & ſtabis coram me ibi in montis cacumine. 3 Et vir non aſcendat tecum, & etiam vir non videatur in univerſo monte: etiam oves & boves non paſcant è regione montis illius. 4 Et ſculpſit duas tabulas lapideas juxta priores; ſurrexitque Moſes manè, & aſcendit in montem Sinai, quemadmodum præceperat illi Dominus : & accepit in manu ſua duas tabulas lapideas. 5 Et revelatus eſt Dominus in nubibus gloriæ ſuæ, & ſtetit Moſes cum eo ibi : & invocavit Moſes nomen ſermonis Dñi. 6 Et tranſire fecit Dominus majeſtatem ſuam ante facies ejus, & clamavit; Dominus, Dñs, Deus miſericors & clemens, longanimis, & appropinquans miſerationes, multiplicans facere benignitatem & veritatem. 7 Cuſtodiens benignitatem & bonitatem in mille generationes, condonans & remittens peccata, & tranſiens ſuper rebelliones, & expians peccata, propitius erga eos qui convertuntur ad legem : ſed eos qui non convertuntur non juſtificat in die judicii magni, puniens peccata patrum in filios rebelles, ſuper generationem tertiam & ſuper quartam. 8 Et feſtinavit Moſes, & inclinavit ſe in terram, & adoravit. 9 Et dixit; Si quæſo inveni miſerationes coram te Domine, eat nunc divina majeſtas gloriæ tuæ Domine inter nos : quamvis populus durus cervice ſit, condonabis tamen peccatis noſtris & iniquitatibus noſtris, & hæreditario jure donabis nobis terram, quam juraſti patribus noſtris, téque non mutaturum nos in populum alium. 10 Et dixit; Ecce ego ferio fœdus quod non mutaturus ſum hunc populum in populum alium : verùm ex te exibunt turmæ juſtorum, coram univerſo populo tuo faciam mirabilia illis, quo tempore ibunt in captivitatem ad flumina Babel : nam aſcendere faciam eos indè, & habitare faciam eos intra fluvium Sambation, & ſimilia his miracula non ſunt creata inter omnes habitatores terræ, & inter omnes populos. Videbuntque univerſus populus, inter quos tu habitaveris, in eo die opus Domini, quoniam terribile eſt quod ego facio tecum.

Hieroſ. *6 Et tranſivit gloria divinæ majeſtatis Domini coram eo, & oravit Moſes, & dixit; Domine, Domine, Deus miſericors & clemens, elongans iram & appropinquans miſerationes, multiplicans facere benignitatem & veritatem. 7 Cuſtodiens bonitatem in mille generationes, ignoſcens & parcens peccatis & delictis, & juſtificando non juſtificans Dominus peccatores in die judicii magni, & recordans peccatorum patrum improborum ſuper filios rebelles in generationem tertiam & quartam. 8 Et feſtinavit Moſes & ſtravit ſe in terram, & confeſſus eſt & laudavit.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وباشد در گذشتني عزيزي من وبنهم ترا در دندهي آن كمر و حجاب كنم كفي
من ابر تو تا گذشتن من * وبگردانم مر كفي من وببيني مر پسي من وپيشي من نه ديدار آيند

* فصل سي چهارم *

* گفت ‥ بمشه بتراش بتو دو لوحهاي جوهريدان چون اوّليدان وبنويسم ابر آن لوحها مر آن
سخنهاي آنچه بودند ابر آن لوحهايي آنچه بشكستي * وباش آراسته ببامداد وبر آيي در بامداد
بكوهي سيني بباستي بمن آنجا ابر سري آن كوه * ومردي نه بر آيد اواري تو ونيز مردي
ديدار آيد در همه آن كوه نيز آن گوسپند و آن گاونه چريد بمقابل آن كوه آن او * بتراشيد دو
لوحهاي جوهريدان چون اوليدان شب گير كرد مشه در بامداد بر آمد بكوهي سيني چون فرمود
‥ اويرا بستاند در دستي او دو لوحهايي جوهريدان * فرود آمد عزيزي ‥ در ابر بباستاد اواري او آنجا
وبخواند در نامي ‥ * بگذشت ‥ ابر پيشي او بخواند ‥ ‥ خداي رحمت كننده وبخشاينده
دراز خشم وبسيار فضل وراستي * نگاه دارايي فضل بهزاران و آمرزاي گناه وجرم وخطا وآزاد
كردن نه آزاد كند عقوبت كناي گناهي پدراني ابر پسران و ابر پسراني پسران ابر سيمي
وابر چهارمي * شتاب كرد مشه وركوع كرد بزمين وسجود كرد * گفت اگر اكنون يافتم جاه
درچشماني تو خدا برود اكنون خدا درميانى ايما كه قومي سخت قفاست او و بيامرزي
گناهاني ايما و خطاهايي ايما واحستا دهي ايمارا * گفت اينك من برّا شرط مقابلي همه
قومي تو بكنم معجزها آنچه نه آفريده شدند در همه آن زمين و در همه آن قومها و ببينند همه
آن قوم آنچه تو درميانى او مر عملي ‥ كه هيبتوليست او آنچه من كنا اواري تو

* *22 Erit autem, quum pertranſibit gloria mea, tum ponam te intra coſtam fornicis, & obducam manum meam ſuper te donec tranſiero. 23 Poſteà removebo manum meam, & videbis poſteriora mea, anteriora autem mea non apparebunt.*

CAP. XXXIV.

1 ET dixit Dominus ad Moſheh; Sculpe tibi duas tabulas gemmeas ſicut priores: & ſcribam ſuper illas tabulas verba quæ erant ſuper tabulas quas fregiſti. 2 Eſto ergò paratus ad manè, et aſcende manè in montem Sinai, ſtéſque mihi illîc ſuper caput montis. 3 Homo autem ne aſcendat tecum, neque homo etiam appareat in toto monte, etiam ovis ac bos ne paſcant è regione montis ipſius. 4 Sculpſit itaque *duas tabulas gemmeas ſicut priores:*& *anteluculò ſurgens Moſheh manè, aſcendit in montem Sinai, ſicut præceperat Dominus ei, accepit*que *in manu ſua duas tabulas gemmeas.* 5 Tum *deſcendens gloria Domini in nube, ſtetit cum eo illîc : & vocavit in nomine Domini.* 6 Et *tranſiens Dominus coram eo, vocavit; Dominus, Dñs Deus, clementiâ exercens et miſereſcens, longº* ad *iram, & multus miſericordiâ & veritate, 7 Servans miſericordiam millibus, remittens crimen & delictum & peccatum, & immunem faciendo immune non facit,*ſed *punit peccatū patrum in filiis & filiis filiorum, tertiâ & quartâ* generatione. 8 Et *feſtinans Moſheh inclinavit ſe ad terram, ac adoravit : 9* Dixitque, *Si jam aſſecutus ſum honorem in oculis tuis Deus, gradiatur nunc Deus in medio noſtrî : quia populus duræ cervicis eſt iſte : & remitte delicta noſtra ac peccata noſtra, & poſſeſſionem da nobis.* 10 Dixit quoque; *En ego percuſſurus ſum* tecum *fœdus coram univerſo populo tuo : faciam mirabilia quæ nondum creata ſunt in tota terra & in omnibus gentibus : videbúntque totus populus in cujus medio tu es, opus Domini: quia formidabile erit illud quod ego facturus ſum tecum.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

שמר לך טור לך ית מה דאנא מפקיד לך יומא דין האנא מתרך מן קדמך ית 11
אמוראי וכנענאי וחיתאי ופריזאי וחיואי ויבוסאי : השמר איסתמר לך דלמא 12
תגזור קיים ליתיב ארעא דאנת עליל עלה דלמא יהי לתקלא בינך : כי את
ארום ית איגוריהון תתרעון וית קמתהון תתברון וית אשיריהון תקצצון : כי 13
לא ארום לית לכון רשו למסגוד לאלהא אוחרן ארום יי קנאי ופורען שמיה 14
אלהא קנאי ופורען הוא : פן דילמא תגזור קיים ליתיב ארעא ויטעון בתר 15
טעוותהון וידבחון לטעוותהון ויזמנון לך ותיכול מן דיבחי טעוותהון : ולקחת
ותיסב מבנתהון לבנך וכד טעיין בנתהון 16
בתר טעוותהין מטעיין אוף ית בנך בתר
טעוותהין : אלהי דחלן דמתכא לא תעבדון לכון : את חג ית חגא דפטיריא 17
תנטרון שובעא יומין תיכול פטירי היכמא דפקידתך לזמן ירחא דאביבא ארום 18
בירחא דאביבא נפקתון פריקין ממצרים :
כל פטר כל פתח וולדא דילי הוא וכל 19
בעירך תקדיש מנהון דכריא דתורי
ואימרי : ופטר ובוכרא דחמרא תפרוק 20
באימרא ואין לא תפרוק ותנקפיה
בקופיץ וכל בוכרא דברך תפרוק ולא
יתחמון קדמי ריקנין : ששת שיתא 21
יומין תפלח וביומא שביעאה תנוח ברידיא ובחצדא תנוח : וחג שבועות וחגא 22
דשבועיא תעביד לך בזמן בכורי חצד חינטין וחגא דכנשא במיפקא דשתא :
שלש תלת זימנין בשתא יתחמיון כל דכורך קדם ריבון עלמיא יי אלהא 23
דישראל : כי אוריש ארום איתריך עממין מן קדמך ואפתי ית תחומך ולא 24
יחמיד אינש ית ארעך בזמן מיסקך לאתחמאה קדם יי אלהך תלת זימנין בשתא :
לא תשחט לא תכסון קדם עד לא 25
תבטלין חמיע נכסת פסחי ולא יביתון
לצפרא בר ממדבחא תרבי נכסת
פיסחא :

ירושלמי

ירושלמי 16 ויטעין :

ירושלמי 19 כל קדמוי פלחי ולדא
תפרשון לשמי כל פטריכון דכריא
קדמוי פלחי ולדא דתורא ודאמרא :
20 עמי בית ישראל לית אתון רשאין
למחמי יי אלהכון ריקנין מן כל מצוה :
21 בירידא :

ירושלמי 25 לא תכסון על חמיע
אדם נכסת דפסחא לא יבית מן
בשרא די תכסון בלילי יומא טבא
קדמיא דפסחא מן רמשא עד צפרא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Obſerva tibi quod ego præcipio tibi hodie : ecce ego ejicio à facie tua 11
Amorrhæos, Chananæos, Hettæos, Pherizæos, Hevæos, & Jebuſæos. 12
Cave tibi ne ferias fœdus cum habitatoribus terræ illius, in quam ingrederis : ne ſit offendiculo inter te. Quin potius areas eorum deſtrua- 13
tis, & ſtatuas eorum frangatis, & lucos eorum excindatis. Non enim 14
eſt vobis licitum incurvare vos deo alteri : quoniam Dominus Zelotes
& vindex nomen ejus, Deus zelotes & vindex eſt. Ne fortè ineas fœdus 15
cum habitatore terræ : & errent poſt idola eorum, & ſacrificent idolis
eorum, & invitent te, & comedas ex ſacrificiis idolorum ipſorum.
Et accipias ex filiabus eorum filiis tuis : & cum errabunt filiæ 16
eorum poſt idola ſua, ſeducant
etiam filium tuum poſt idola ſua.
Deos conflatiles non facietis vo- 17
bis. Feſtum azymorum ſervabitis : ſeptem diebus comedes azyma, 18
quemadmodum præcepi tibi, in tempore menſis novarum frugum :
quoniam in menſe novarum frugum exiiſtis liberi ex Ægypto. Omne 19
aperiens vulvam meum eſt, & ex omnibus beſtiis tuis ſanctificabis
mares, boum inquam & ovium.
Sed primogenitum aſini redimes 20
agno ; quòd ſi non redemeris,
truncabis ipſum ſecuri : &
omnem primogenitum filii tui redimes, neque apparebunt coram
me vacui. Sex diebus operaberis, 21
ſed die ſeptimo quieſces : in aratione & meſſe quieſces. Feſtum 22
quoque hebdomadarum facies tibi
in tempore primitiarum meſſis
triticeæ : & feſtum collectionis in exitu anni. Tribus temporibus 23
in anno videbuntur omnes maſculi tui coram Domino ſeculorum,
Domino Deo Iſrael. Quoniam ejiciam populos à facie tua, & di- 24
latabo terminum tuum : neque deſiderabit vir terram tuam, tempore
quo aſcendes ad comparendum coram Domino Deo tuo tribus temporibus in anno. Non mactabi- 25
tis priuſquam ceſſare feceris fermentum victimas Paſchatis mei :
neque pernoctabunt ad auroram
extra altare adipes oblationis Paſchatis.

Hieroſ. 16. *Et errare faciant.*

Hieroſ. 19. *Omnes primùm aperientes uterum ſanctificabitis nomini meo : omnes inquam primogenitos veſtros mares. primùm findentes uterum bovis aut ovis.* 20 *Popule mi domus Iſrael, non poteſtis videre Dominum Deum veſtrum vacui ab omni præcepto.* 21. *In aratione.*

Hieroſ. 25. *Non-mactabitis ſuper fermentum ſanguinem oblationis Paſchatis : non pernoctabit de carne quam mactaveritis nocte diei feſti prioris Paſchatis à veſpera uſque mané.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* نگاه دار بتو مر آنچه من فرمایا ترا این روز اینك من رانا از پیشی تو مر آن اموری 11
و مر آن کنعنی و مر آن حتی و مر آن فرزی و آن حوی و آن یبوسی * حاذر باش بتو تا 12
نه بری شرط بنشینایی آن زمین آنچه تو آیا ابر آن تا نه باشد بطلت در میانی تو * که مر 13
مذبحهایی ایشان بر کنید و مر انگیختهایی ایشان بشکنید و مر درختهایی او ببرید *
* که نه سجود کنی بمعبودی دیگر که ײ رشك آور نامی او خدای رشك آورست او * 14
* تا نه بری شرط بنشینایی آن زمین و بیراه شوند پسی بتانی ایشان و ذبح کنند ببتانی 15
ایشان و بخوانند بتو و بخوری از ذبحی او * و بستانی از دختران [او] بپسرانی تو و بیراه 16
شوند دختران او پسی بتانی ایشان و بیراه کنند مر پسرانی تو پسی بتانی ایشان *
* معبود ریخته نه کنی بتو * مر حجی آن فطیر نگاه داری هفت روزها بخوری فطیر 17 18
آنچه فرمودم ترا بوعدهی ماهی آن تر خوشه که در ماهی آن تر خوشه بیرون آمدی
از مصر * همه گشایشی رحم بمن و همه رمهی تو نرینه کنی گشایشی گاو و بره * 19
* و گشایشی دراز گوش خلاص کنی در بره و اگر نه خلاص کنی قفا زنی اویرا همه 20
نخست زادی پسرانی تو خلاص کنی و نه دیدار آیند شکینایی من تهی * شش روزها کار 21
کنی و در روزی آن هفتمی معطل باشی در کشت و در درو معطل باشی * و حجی هفتها 22
کنی بتو نخست برهایی دروی گندم و حجی آن جمع کردن گردش آن سال * سه 23
بارها در سال دیدار آید همه نرینهی تو مر پیشی آن خداوند ײ خدای یسرال * که 24
برانم قومها از پیشی تو و گشاده کنم مر حدی تو و نه آرزو کند مرد مر ولایتی تو در بر
آمدنی تو بدیدار شدن مر شکینایی ײ خدای تو سه بارها در سال * نه کشی ابر خمیر 25
خونی ذبحی من و نه منزل گیرد بیامداد ذبحت حجی آن فسح *

Obſerva tibi quod ego præcipio tibi 11
hodie : ecce ego expulſurus ſum à præ-
ſentia tua Emoræū, & Chenaanæū,
& Hittæum, & Pherizzæum, &
Hivvæum, & Jebuſæum. Cautus 12
ſis tibi ne percutias fædus cum ha-
bitatore terræ ad quam tu venturus
es : ut non ſit in laqueū in medio tui.
Sed altaria eorum effodietis, & ſta- 13
tuas eorum confringetis, & arbores
eorum ſuccidetis. Non enim ado- 14
rabis deum alium : nam Domi-
nus, Zelifer nomen ejus, Deus
zelifer eſt ipſe : Ut non percutias fæ- 15
dus cum habitatore terræ, &
devii ſint facti poſt idola ſua, &
immolent idolis ſuis : vocetque te
aliquis, *& edas de victima ejus,*
Et accipias de filiabus ejus 16
filiis tuis, & deviæ ſint factæ fi-
liæ ejus poſt idola ipſarum, &
devios faciant filios tuos poſt ido-
la earum. Deum fuſilem non facies 17
tibi. Feſtum azymorum obſervabis : 18
ſeptem diebus comedes azyma, quod
præcepi tibi, ſtato tempore menſis
humidarum ſpicarum : quia men-
ſe humidarum ſpicarum egreſſus
es ex Ægypto. Omnis apertio 19
uteri, meum eſt : & totius gre-
gis tui maſculos eximes, apertio-
nem ſcil. *bovis & agni. At a-* 20
pertionem aſini redimes agno : &
ſi non redemeris, cervicem di-
verberabis ei : omne primogeni-
tum filiorum tuorum redimes : neque
apparebunt coram *Majeſtate mea*
vacui. Sex diebus operabe- 21
ris : at in die ſeptimo ceſſabis : in
ſemente & meſſe ceſſabis. Et fe- 22
ſtum hebdomadarum facies tibi pri-
mis frugibus meſſis triticeæ : &
feſtum collectionis in reverſione
anni. Tribus vicibus in anno 23
apparebit omnis maſculus tuus in
præſentia Domini, Domini Dei Iſ-
rael. Expellam enim gentes à 24
præſentia tua, & dilatabo termi-
num tuum : neque concupiſcet quiſ-
quam regionem tuam, in aſcenſu
tuo ad apparendū coram Majeſta-
te Domini Dei tui tribus vicibus in
anno. Non mactabis ſuper fer- 25
mentatum ſanguinem victimæ meæ,
neque manebit uſque ad mane victi-
ma feſti Paſchatis.

26 ראשית שירוי בוכרת פירי ארעכון תייתון
לבית מוקדשא דיי אלהכון לית אתון
רשאין לא למבשלא ולא למיכול בשר
וחלב תריהון מערבין כחדא דלא יתקוף
רוגזי בכון ואירשין פירי אילניכון עם
בוסרא בלבלוביהון וטרפיהון כחדא : ויאמר יי ואמר יי למשה כתוב
פתגמיא האילין ארום על מימר פתגמיא האילין גזרית עמך קיים ועם ישר
ויהי והוה תמן קדם יי ארבעין יממין וארבעין לילוון לחמא לא אכל ומ
אישתי וכתב על לוחייא חורנייתא ית פתגמי קיימא עשרתי דבוריא דהוו כת
לוחיא קדמאי : ויהי והוה בזמן מיחת משה מן טוורא דסיני ותרין לוחי דס
בידא דמשה במיחתיה מן טוורא ומשה לא חכים ארום אשתבהר זיו א
דאנפוי דהוות ליה מן זיו איקר שכינתא
דיי בזמן מלליותיה עמיה : וירא וחמא 30
אהרן וכל בני ישראל ית משה והא
אשתבהר זיו איקונין דאנפוי ודחילון מן למקרבא לותיה : ויקרא וקרא להו
ותבו לוותיה אהרן וכל רברביא דאתמנון נגודין בכנישתא ומליל משה ע
ואחר כן ומבתר כדין איתקריבו כל בני ישראל ופקידינון ית כל מה דמליל י
בטוורא דסיני : ויכל ופסק משה מן למללא עמהון ויהב על איקונין דבי
סודרא : ובבא וכד עליל משה לקדם יי למללא עמיה מעדי ית סודרא דעל א
דבית אנפוי עד מיפקיה ונפיק וממליל עם בני ישראל ית מה דאתפקד
וחמיין בני ישראל ית איקונין דמשה ארום אשתבהר זיו איקונין דאנפ
ותאיב משה ית סודרא על בית אפוי עד זמן מיעליה למללא עימיה :

לה
פ פ פ

ויקהל וכנש משה ית כל כנישתא דבני ישראל ואמר להון אלין פתגמיא ד
למעבד יתהון : ששת שיתא יומין תתעביד עיבידתא וביומא שביעאה י
קודשא שבתא נייחא קדם יי כל דיעביד עיבידתא ביומא דשבתא אתקטלא י
במטלות אבנין : לא תבערו עמי בני 3
ישראל לא תבערון אשתא בכל אתר
מותבניכון ביומא דשבתא : ויאמר ואמר 4
משה לכל כנישתא דבני ישראל למימר דין פתגמא דפקיד יי למימר :

26 שרוי בכרת עללתכון תית
מקדשא דיי אלהכון עמי בית יש
אתון רשאין לא למבשלא ולא
בשר וחלב מעורבין כחדא :

ירושלמי 29 ארי שבחו זייה
33 סודרא :

ירושלמי 3 לא תבערון אש
אתר בית מדוריכון ביומא דש

26 Initium primitiarum fructuum terræ veſtræ afferetis in domum ſanctuarii Domini Dei veſtri. Non poteſtis nec coquere nec comedere carnem & lac ambo ipſa permixta ſimul, ne incandeſcat ira mea in vos, & depopuler fructus arborum veſtrarum cum uva immatura, cum ſurculis & foliis earum unà. Et dixit 27 Dominus Moſi; Scribe tibi verba iſta: quoniam juxta ſermonem horum verborum ineo tecum fœdus & cum Iſraele. Et fuit ibi coram Domino 28 quadraginta diebus & quadraginta noctibus, panem non edit nec aquas bibit: & ſcripſit ſuper tabulas alias verba fœderis, decem ſermones qui ſcripti erant in tabulis prioribus. Et fuit quo tempore deſcenderet Mo- 29 ſes ex monte Sinai, & duæ tabulæ teſtimonii *erant* in manu Moſis in deſcendendo eo ex monte: Moſes autem neſciebat quòd glorioſus eſſet ſplendor formæ faciei ejus, quod illi acciderat propter ſplendorem gloriæ divinæ Dei majeſtatis, quo tempore loqueretur ipſe cum eo. Et vidit 30 Aaron & omnes filii Iſrael Moſem, & ecce glorioſus erat ſplendor formæ faciei ejus: & timuerunt appropinquare ad ipſum. Et vocavit eos Moſes & reverſi ſunt ad eum 31 Aharon & omnes magnates, qui præfecti erant duces in congregatione: & loquutus eſt Moſes cum illis. Et poſtea acceſſerunt omnes filii Iſ- 32 rael: & præcepit illis quicquid loquutus erat Dominus ſecum in monte Sinai. Cúmque ceſſaſſet Moſes loqui cum illis, poſuit ſuper aſpectum 33 vultus ſui ſudarium. Et quando ingrediebatur Moſes in conſpectum Do- 34 mini ad loquendum cum eo, removebat ſudarium, quod erat ſuper aſpectum vultus ejus, donec exiret: dein exibat & loquebatur cum filiis Iſrael id quod juſſus erat. Et videbant filii Iſrael vultum Moſis, quòd glorioſus eſſet ſplendor formæ faciei Moſis: itaque reponebat Moſes 35 ſudarium ſuper vultum ſuum, uſque ad tempus quo ingrederetur ad loquendum cum eo.

Hieroſ. 26. *Initium primitiarum proventuum veſtrorum afferetis in domum ſanctuarii Domini Dei veſtri. Popule mi domus Iſrael, non poteſtis aut coquere aut comedere carnem & lac permixta ſimul.*

Hieroſ. 29. *Quòd glorioſæ eſſent ſplendores facierum ejus.*
33. *Sudarium.*

SECT. XXII.
CAP. XXXV.

ET congregavit Moſes univerſam congregationem filiorum Iſrael, & 1 dixit illis: Hæc ſunt verba quæ præcepit Dominus ad faciendum ea. Sex diebus fiet opus: in die autem ſeptimo erit vobis ſanctitas ſabbathi, 2 quies coram Domino: quiſquis fecerit opus in die ſabbathi interficiendo interficietur projectione lapidum. Popule mi domus Iſrael, non ac- 3 cendetis ignem in omni loco habitationum veſtrarum in die ſabbathi. Et dixit Moſes univerſæ congrega- 4 tioni filiorum Iſrael, dicendo; Hoc eſt verbum quod præcepit Dominus, dicendo;

Hieroſ. 3. *Non accendetis ignem in omni loco domus habitationis veſtræ in die Sabbathi.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

*اولّي نخست برهاي زميني تو بياوري خانهي : خداي تو نه جوشاني بچّه در شيري مادري
*گفت : بمشه بنويس بتو مر آن سخنهاي آن ايدان كه ابر قولي آن سخنهاي آن اي
ببريدم اوازي تو شرط و اوازي يسرال *بود آنجا اوازي : چهل روز و چهل شب نان نه خورد و
نه آهنجيد بنوشت ابر آن لوحها مر سخنهاي آن شرط ده آن سخنها *بود در فرود آم
مشه از كوهي سيني و دو لوحهاي آن گواه گرفت در دستي مشه در فرود آمدني او از
كوه و مشه نه دانست كه برخشيد گونهي روي او در سخن گفتني او اوازي او*بديد ا
و همه پسراني يسرال مر مشه و اينك برخشيد گونهي روي او بترسيدند از نزديك شدن
*بخواند بايشان مشه باز گشتند باو اهرن و همه آن مهتران در جماعت سخن گفت
بايشان * و پس همچنين نزديك شدند همه پسراني يسرال بفرمود ايشانرا مر همه آنچه س
گفت : اوازي او در كوهي سيني *تمام كرد مشه از سخن گفتن اوازي ايشان بداد
روي او روپوانه *و در آمدن مشه بپيشي : بسخن گفتن اوازي او بگرداند مر آن رو
تا بيرون آمدني او و بيرون آيد و سخن گويد بپسراني يسرال مر آنچه فرموده آيد *و بي
پسراني يسرال مر روي مشه كه برخشيد گونهي روي مشه و باز گرداند مشه مر
روپوانه ابر روي او تا آمدني او بسخن گفتن اوازي او *
* فصل سي پنجم *   * جمع كرد مشه مر همه جماعتي پسراني يسرال گ
بايشان ايدان آن سخنها آنچه فرموده : بكردن ايشانرا *شش روزها كرده شود كار و در روزي
هفتمي باشد بشما خاص معطل معطلي : همه آن كنا درو كار كشته آيد *نه افروزيد آ
در همه نشستن جاهاي شما در روزي آن معطلي *گفت مشه بهمه جماعتي پسراني ي
بگفتن اين آن سخن آنچه فرمود : بگفتن *

Principium primorum fructuum terræ tuæ inferes in domû Domini Dei tui. Non coques pullum in lacte matris ſuæ. 26 Et *dixit Dominus ad Moſheb; Scribe tibi verba hæc, quia juxta ſententiam verborum iſtorum pepigi tecum fœdus & cum Iſrael.* 27 *Fuit* autem *ibi cum Domino quadraginta dies & quadraginta noctes: panem non edit & aquam non bibit:* & *ſcripſit in tabulis verba fœderis, decem verba.* 28 *Fuit*que, *in deſcenſu Moſheb de monte Sinai, (et duæ tabulæ teſtimonii in manu Moſheb in deſcenſu ejus de monte,) Moſheb quidem non cognovit quòd coruſcaret ſpecies vultûs ſui in collocutione ejus cum eo.* 29 *Vidit*que *Aharon & omnes filii Iſrael ipſum Moſheb, & ecce reſplendebat ſpecies vultûs ejus, timuerúnt*que *appropinquare ei.* 30 At *vocante eos Moſheb, reverſi ſunt ad eum Aharon et omnes principes* qui *in congregatione:* & *locutus eſt Moſheb ad eos.* 31 *Poſteà quoque appropinquaverunt omnes filii Iſrael, quibus præcepit omne quod locutus fuerat Dominus cum eo in monte Sinai.* 32 Quumque *finiviſſet Moſheb loqui cum eis, dedit ſuper faciem ſuam velamentum.* 33 *Rurſùm quum veniebat Moſheb in præſentiam Domini ad colloquendum cum illo, exuebat velamentum uſque ad egreſſum ſuum: ut egrederetur, & loqueretur filiis Iſrael quod juſſus erat,* 34 *Et viderent filii Iſrael faciem Moſheb, quòd radiaret ſpecies vultûs Moſheb: deindè reducebat Moſheb velamentum ſuper faciem ſuam, donec veniret ad loquendum cum illo.* 35

CAP. XXXV.

DEin *congregans Moſheb totum cœtum filiorum Iſrael, locutus eſt ad eos hæc verba quæ præceperat Dominus ad faciendum ea.* 1 *Sex diebus fiet opus: at die ſeptimâ ſit vobis ſanctitas, quieta ceſſatio Domino: omnis faciens in eo opus, interficietur.* 2 *Non accendetis ignem in omnibus reſidendi locis veſtris in die ceſſationis.* 3 *Locutúſ*que *eſt Moſheb ad totum cœtum filiorum Iſrael, dicendo, Hoc eſt verbum quod præcepit Dominus, dicendo;* 4

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

קחו סב מנכון אפרשותא קדם יי כל מאן דאיתרעי ליביה ייתי ית אפרשותא 5
דיי דהבא וכספא ונחשא : ותכלת ותיכלא וארגוונא וצבע זהורי ובוץ 6
ומעזי : ועורות ומשכי דדיכרי מסמקי ומשכי דססגונא וקיסי דשיטא : 7
ושמן ומשחא לאנהרותא בושמיא למשח רבותא ולקטרת בוסמיא : 8
אבני מרגליין דבורלין הינון ומרגליין דאשלמותא למשקעא באפודא 9
ובחושנא : ובכל וכל חכימי ליבא דבכון ייתון ויעבדון ית כל דפקד יי : 10
את המשכן ית משכנא וית 11
פרסיה וית חופאה דיליה ית פורפוי
וית לוחוי וית נגרוי וית עמודוי וית
חומרוי : את ית ארונא וית אריחוי 12

ירושלמי 11 ית משכנא וית משכניה
וית חפוייה וית פורפוי וית לוחוי
וית נגרוי וית עמודוי וית חומרוי :

וית כפורתא וית פרגודא דפרסא : את ית פתורא וית אריחוי וית כל מנוי וית 13
לחם דאפיא : ואת המנורה וית מנרתא דאנהורי וית בוצינהא וית משחא 14
דאנהרותא : ואת מזבח וית מדבחא דקטרת בוסמיא וית אריחוי וית משחא 15
דרבותא וית קטרת בוסמיא וית פרסא דתרעא לתרע משכן זימנא : את
ית מדבחא דעלתא וית קנקל דנחשא דיליה ית אריחוי וית מנוי ית כיורא 16
וית בסיסיה : את קלעי ית ווילות דרתא ית עמודוי וית חומרנהא וית פרסא 17
דתרע דרתא : ואת וית מחתי משכנא וית מחתי דרתא וית אטוניהון : את בגדי 18
ית לבושי שמושא לשמשא בקודשא וית לבושי קודשא דלאהרן כהנא וית לבושי 19
בנוי לשמשא : ויצאו ונפקו כל כנישתא דבני ישראל מן קדם משה : ויבאו ואתו 20 21
כל גבר דאיתרעי ליביה וכל דאשלימת רוחיה בנבואתא דעמיה הייתיו ית אפרשותא
לקדם יי לעיבידת משכן זימנא ולכל פולחניה וללבושי קודשא : ויבאו ואתו 22
גובריא עם נשיא כל מאן דאיתרעי ליביה הייתיו שירין ושיווין עזקן מחוכין וכל
תכשיט דדהב כל גבר דארים ארמות דהבא קדם יי : וכל וכל גבר 23
דהישתכח עמיה תיכלא וארגוונא וצבע זהורי ובוץ ומעזי ומושכי דדכרי מסמקי
ומשכי ססגונא הייתיו :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Tollite ex vobis ſeparationem coram Domino; quicunque voluntario 5
eſt corde, afferat ſeparationem Domini: aurum, argentum, &
æs, Hyacinthum, purpuram, coccinum, byſſum & pilos caprarum. 6
Pelles quoque arietum rubricatas, & pelles taxorum, & ligna Sittim. 7
Et oleum pro luminari, aromata pro oleo unctionis & ſuffitu aroma- 8
tico. Gemmas onychis ipſas & gemmas repletionis, ut includan- 9
tur in Ephod & pectorali. Et omnes ſapientes cordis qui inter 10
vos erunt, afferent, & facient quæcunque præcepit Dominus.
Tabernaculum, & tentorium ejus, 11
atque operimentum ejus; fibulas
ejus, & tabulas ejus, vectes ejus,
columnas ejus, & baſes ejus. Ar- 12
cam, & vectes ejus, & propitiatorium: atque velum operimenti. Menſam, & vectes ejus, 13

Hier. 11. *Tabernaculum, & ejus tentorium, & operimentum ejus, & fibulas ejus, & tabulas ejus, & vectes ejus, & columnas ejus, & baſes ejus.*

& omnia vaſa ejus: & panem facierum. Et candelabrum illumina- 14
tionis, & lucernas ejus, & oleum ad illuminandum. Et altare ſuf- 15
fitus aromatum, & vectes ejus; & oleum unctionis, & ſuffitum aro-
matum: velum quoque oſtii pro oſtio tabernaculi fœderis. Altare 16
holocauſtorum, & rete æreum ejus, vectes ejus & vaſa ejus: con-
cham & baſim ejus. Cortinas atrii, columnas ejus, & baſes ejus: 17
velum quoque oſtii atrii. Et clavos tabernaculi, & clavos atrii, & 18
funes eorum. Veſtes miniſterii ad miniſtrandum in ſanctuario, & 19
veſtes ſanctitatis Aaronis ſacerdotis, & veſtes filiorum ejus ad mini-
ſtrandum. Et exierunt univerſa congregatio filiorum Iſrael à con- 20
ſpectu Moſis. Et venerunt omnis vir cujus cor voluntarium erat, 21
& quemcunque impleverat ſpiritus prophetiâ quæ cum eo erat, &
attulerunt ſeparationem coram Domino pro opere tabernaculi fœ-
deris, & pro omni miniſterio ejus, atque pro veſtibus ſanctis. Et 22
venerunt viri cum mulieribus: quicunque voluntario corde erant,
attulerunt armillas, inaures, annulos, dextralia, & omne orna-
mentum aureum; omnis vir qui elevavit elevationem auri co-
ram Domino. Omnis quoque vir apud quem inveniebatur hyacin- 23
thus, purpura, coccus, byſſus, & pili caprarum, pelles arietum
rubro tinctæ, & pelles taxorum, attulerunt.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* بستانيد از نزد شما جدا كرده يي همه سخاوتي دلي او بياورد آنرا مر جدا كردي يي طلا ونقره 5
ومس * وكبود وارغوان وقرمز رنگ وكتان ومروزي * وپوستهاي نرميشان سرخ كردگان 6 7
وپوستهاي استخان وچوبهاي شمشاد * وروغن بروشنايي وبوي ابزارها بروغني آن ماليدن 8
وبدخنهي آن بوي ابزارها * وسنگهاي شهم وسنگهاي درنشاندگان ببروان وبدوشوان * 9
* وهمه خردمند دل در شما بيايند وبكنند مر همه آنچه فرمود يي * مر آن مسكن مر خيمهي 10 11
او ومر پوشش او ومر قلابهاي او ومر تختهاي او مر پشتيوانهاي او مر ستونهاي او ومر بون
ستونهاي او * مر آن صندوق ومر باهوهاي او ومر آن پوشش ومر پردهي آن حجاب * مر آن 12 13
خوان ومر باهوهاي او ومر همه پيرايهاي او ومر نان آن دو رويه * ومر چراغ پايهي آن 14
روشنايي ومر پيرايهاي آن ومر چراغهاي آن ومر روغني آن روشنايي * ومر مذبح آن دخنه 15
ومر باهوهاي [او] ومر روغني آن ماليدن ومر دخنهي آن بوي ابزار ومر حجابي آن
درگاه بدرگاهي آن مسكن * مر مذبح آن علة ومر غربالي آن مسين آنچه باو ومر باهوهاي 16
او ومر همه پيرايهاي او ومر ابريق ومر طشت او * مر پردهاي آن سرا مر ستونهاي او ومر 17
بون ستونهاي او ومر حجابي دروازهي آن سرا * مر ميخهاي آن مسكن ومر ميخهاي آن 18
سرا ومر طنبهاي ايشان * مر جامهاي آن خدمت بخدمت كردن در خاص مر جامهاي آن خاص 19
باهرن آن كهن ومر جامهاي پسراني او بخدمت كردن * بيرون آمدند همه جماعتي پسراني يسرال 20
از پيشي مشه * بيامدند همه مرد آنچه بر داشت اويرا دلي او وهمه آنچه سخاوت كرد روحي او 21
اويرا بياوردند مر جدا كرد يي بكاري خيمهي وعده وبهمه كاري او وبجامهاي آن خاص *
* بيامدند آن مردان اوازي آن زنان همه سخاوتي دل بياوردند دستوانه وگوشواره وانگشترين 22
وخلخال همه پيرايهي طلا وهمه مرد آنچه عرضه كرد عرضهي طلا يي * وهمه مرد آنچه 23
يافته شد اوازي او كبود وارغوان وقرمز رنگ وكتان ومروزي وپوستهاي نرميشان سرخ
كردگان وپوستهاي استخان بياوردند *

Accipite à vobis ſeparationẽ Domino: omnis ex liberalitate cordis ſui afferet eam ſeparationem Domini: aurum, & argentum, & æs, 5
Et cæruleum, & purpuram, & coccineum, & byſſum, & pilos caprinos, 6
Et pelles arietum rubefactas, & pelles hircorum, & ligna buxina, 7
Et oleum pro luminari, & aromata pro oleo unctionis & pro ſuffimento aromatum: 8
Et lapides onychinos, & lapides inſititios pro pectorali & humerali. 9
Et omnes prudentes corde inter vos, venient & facient quod præcepit Dominus: 10
Tabernaculum, tentorium ejus, & operimentum ejus, & uncinos ejus, & aſſeres ejus, vectes ejus, columnas ejus, & ſtylobatas ejus: 11
Arcam & baculos ejus, & operimentum, & velum aulæi: 12
Menſam & baculos ejus, & omnia inſtrumenta ejus, & panem bifacem: 13
Et candelabrum luminaris & inſtrumenta ejus, et lucernas ejus, & oleũ luminaris: 14
Et altare ſuffimenti & baculi ejus, & oleum unctionis, & ſuffimentum aromatis, & aulæum oſtii pro oſtio tabernaculi: 15
Altare holocauſti & cribrum æneum quod erat ei, & baculos ejus, & omnia inſtrumenta ejus, & labrum ac pelvim ejus: 16
Cortinas atrii, columnas ejus & ſtylobatas ejus, & aulæum portæ atrii: 17
Clavos tabernaculi, & clavos atrii & funiculos eorum: 18
Veſtes miniſterii ad miniſtrandum in ſanctuario, veſtes ſanctas Aharonis ſacerdotis & veſtes filiorum ejus ad miniſtrandum. 19
Egreſſi ſunt itaque univerſa congregatio filiorum Iſrael à præſentia Mosheh: 20
Veneruntque omnis vir cujus cor elevavit ipſum, & omnis cujus ſpiritus liberalem effeciſſet eum, attuleruntque ſeparationem Domino ad opus tentorii conventûs, & ad omne opus ejus, atque ad veſtes ſanctitatis. 21
Venerunt inquam viri cum mulieribus, omnes ex liberalitate cordis attulerunt armillas, & inaures, & dactylia, & periſcelides, omnia ornamenta auri, nempè omnis homo qui obtulit oblationem auri Domino. 22
Et omnis vir apud quem inveniebatur hyacinthus, & purpura, & coccineum, & byſſus, & pili caprini, & pelles arietum rubefactæ, & pelles hircorum, attulerunt. 23

תרגום יונתן בן עוזיאל   ירושלמי

כל כָּל דַאֲרִים אֲרָמוּת כַּסְפָּא וּנְחָשָׁא אַיְתִיו יַת אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ וְכָל מַאן
דְהִישְׁתְּכַח עִמֵיהּ קִיסִין דְשִׁיטָא לְכָל עֲבִידַת פּוּלְחָנָא הַיְתִיו ׃ וכל וְכָל אִתְּתָא
חַכִּימַת לִיבָּהָא בִּידְהָא הֲוַת עָזְלָא וּמַיְתִין כָּל עָזִיל יַת תִּיכְלָא וְיַת אַרְגְּוָונָא
וְיַת צְבַע זְהוֹרִי וְיַת בּוּצָא ׃ וכל הנשים וְכָל נְשַׁיָא דְאִתְרְעִי לִבְּהוֹן עִמְהוֹן
בְּחָכְמְתָא הֲווֹן עָזְלָן יַת מְעַזַיָא עַל גְוִויָתְהוֹן וּמְנַפְּסָן יָתְהֵין כַּד הִינִין חַיִין
והנשיאם וַעֲנָנֵי שְׁמַיָא אָזְלִין לְפִישׁוֹן וְדָלַיִין מִתַּמָן יַת אַבְנֵי בּוּרְלְוָות
וְיַת אַבְנֵי אַשְׁלָמוּתָא לְשַׁקָעָא בְּאֵפוֹדָא וּבְחוּשְׁנָא וּמַחְתָן יַתְהוֹן בְּאַנְפֵּי מַדְבְּרָא
אָזְלִין רַבְרְבָנֵי יִשְׂרָאֵל וּמַיְתַן יַתְהוֹן לִצְרוֹךְ עֲבִידְתָא ׃ ואת הבשם וְתָיְבִין
עֲנָנֵי שְׁמַיָא וְאָזְלִין לְגַן עֵדֶן וְנָסְבִין מִתַּמָן יַת בּוּסְמָא בְּחִירָא וְיַת מִשְׁחָא דְזֵיתָא
לְאַנְהָרוּתָא וְיַת אַפַּרְסְמָא דַכְיָא לִמְשַׁח רְבוּתָא וְלִקְטֹרֶת בּוּסְמַיָא ׃ כל
איש כָּל גְבַר בַּר יִשְׂרָאֵל וְאִתְּתָא בַּת יִשְׂרָאֵל דְאִתְרְעִי לִבְּהוֹן עִמְהוֹן לְאַיְתָאָה
לְכָל עֲבִידְתָא דְפַקִיד יְיָ לְמֶעְבַּד בִּידָא דְמשֶׁה הַיְתִיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נְדַבְתָּא קֳדָם יְיָ
ויאמר וַאֲמַר משֶׁה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל חֲמוֹן דְמַנֵי יְיָ בְּשׁוּם טַב בְּצַלְאֵל בַּר אוּרִי
בַּר חוּר לְשִׁבְטָא דִיהוּדָא ׃ וימלא וְאַשְׁלִים עִמֵיהּ רוּחַ נְבוּאָה מִן קֳדָם
בְּחוּכְמְתָא בְּסוּכְלְתָנוּ וּבְמַנְדְעָא וּבְכָל עֲבִידְתָא ׃ ולחשוב וּלְאַלָפָא אוּמָנַיָא
לְמֶעְבַּד בְּדַהֲבָא וּבְכַסְפָּא וּבִנְחָשָׁא ׃
וּבְחַרשֶׁת וּבְאַגְלָפוּת מַרְגָלִיתָא טַבְתָּא 33
לְאַשְׁלָמוּת בְּהוֹן יַת עֲבִידְתָא וּבְנַגָרוּת
קִיסָא לְמֶיעֲבַד בְּכָל עֲבִידַת אוּמָנְוָון ׃

ירושלמי 33 וּבְגִלְפוּת אַבְנַיָא
דְאַשְׁלָמְתָא וְנַגָרוּת קִיסָא לְמֶעְבַּד
עֲבִידְתָא דְאוּמָנוּ ׃

וּלְהוֹרוֹת וּלְמֵילַף אוּמָנְוָתָא לְמִשְׁאַר אוּמָנַיָא יְהַב מַנְדְעָא בְּלִבֵּיהּ הוּא
וְאָהֳלִיאָב בַּר אֲחִיסָמָךְ לְשִׁבְטָא דְדָן ׃ מלא אַשְׁלִים עִמְהוֹן חַכִּימוּת לִיבָּא
לְמֶעְבַּד כָּל עֲבִידַת נַגָר וְאוּמָן וְצַיָיר בְּתִיכְלָא וּבְאַרְגְּוָונָא וּבִצְבַע זְהוֹרִי וּבְבוּצָא
עַבְדֵי כָּל עֲבִידְתָא וּמַלְפֵי אוּמָנְוָון ׃

לו

ועשה וְיַעֲבֵד בְּצַלְאֵל וְאָהֳלִיאָב וְכָל גְבַר חַכִּים לִיבָּא דִיהַב יְיָ חוּכְמְתָא
וְסוּכְלְתָנוּתָא בְּהוֹן לְמִידַע וּלְמֶעְבַּד יַת כָּל עֲבִידַת פּוּלְחַן קוּדְשָׁא
מַה דְפַקִיד יְיָ ׃ ויקרא וּקְרָא משֶׁה לִבְצַלְאֵל וּלְאָהֳלִיאָב וּלְכָל גְבַר
לִיבָּא דִיהַב יְיָ חָכְמְתָא בְּלִבֵּיהּ כָּל מַאן דְאִתְרְעִי לִיבֵּיהּ לְמִקְרַב
לְמֶעְבַּד יָתָהּ ׃

Targ. JONATHAN B. UZIEL.   *Hieroſolymitanum.*

Omnis qui elevavit elevationem argenti & æris attulerunt ſeparationem coram Domino : omnis etiam apud quem inventa ſunt ligna Sittim pro omni opere miniſterii, attulerunt ea. 24 Et omnis mulier cujus cor ſapiens erat, manibus ſuis nebat : & afferebant omne netum, hyacinthum, purpuram, coccinum, & byſſum. 25 Et omnes mulieres quarum cor voluntarium erat in ſapientia, nebant pilos caprarum ſuper corpora earum, & carminabant cùm adhuc eſſent viva *animalia*. 26 Et nubes cœlorum ibant in Phiſon, & hauriebant inde lapides onychinos & lapides impletionis ad inſerendum in Ephod, & pectorali, & demittebant eos in ſuperficiem deſerti : ibant *autem* principes Iſrael & afferebant eos in uſum operis. 27 Et revertebantur nubes cœlorum, & ibant in hortum Eden, & inde ſumebant aroma electum, & oleum olivæ ad lucendum, & balſamum purum pro oleo unctionis & pro ſuffitu aromatico. 28 Omnis vir filius Iſrael, & mulier filia Iſrael, qui voluntario corde erant ad afferendum pro omni opere, quod præceperat Dominus fieri per manum Moſis, afferebant filii Iſrael votum coram Domino. 29 Et dixit Moſes filiis Iſrael ; videtis quod conſtituerit Dominus nomine bono Beſaleel filium Uri filium Chur, de tribu Juda. 30 Et implevit eum ſpiritu prophetiæ à facie Domini, in ſapientia, in prudentia, in ſcientia, & in omni opere. 31 Ut doceat artifices operari in auro, argento, & ære. 32 Et in ſculptura gemmarum pretioſarum ad perficiendum illis opus, & in artificio ligni : ut operetur in omni opere artificum. 33 Et ad docendum artificia reliquos artifices dedit ſcientiam in corde ejus, ipſi, & Aholiab filio Ahiſamach de tribu Dan. 34 Implevit eos ſapientiâ cordis, ut faciant omne opus carpentarii, artificis, & acupictoris in hyacintho, purpura, cocco, & byſſo, & textoris : facientes omne opus & docentes artificia. 35

Hieroſ. 33. *Et ſculpturâ lapidum pretioſorum impletionis, & artificio ligni : ad operandum in omni opere artificis.*

CAP. XXXVI.

ET fecit Beſaleel, & Aholiab, & omnis vir ſapiens corde, quibus dederat Dominus ſapientiam & intelligentiam, ad ſciendum & ad faciendum omne opus miniſterii ſanctuarii : juxta omne quod præcepit Dominus. 1 Et vocavit Moſes Beſaleel & Aholiab, & omnem virum qui ſapienti corde erat, in cujus corde dederat Dominus ſapientiam : omnem virum cujus cor voluntarium erat, ut accederet ad opus ad faciendum ipſum. 2

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* همه جدا كناني جدا كرد نقره ومس بياوردند مر جدا كرد : وهمه آنكه يافته آمد
اوازي او چوبهايي شمشاد بهمه كاري آن كار بياوردند * وهمه زني خردمند دل در
دستهايي آن بتافتند وبياوردند تافته مر آن كبود ومر آن ارغوان ومر آن قرمز رنك وم
آن كتان * وهمه آن زنان آنكه برداشت دلي ايشان ايشانرا درخرد بتافتند مر آن مروي
* وآن مهتران بياوردند مر سنكهايي آن شهم ومر سنكهايي آن در نشاندكان
ببروان وبدوشوان * ومر آن بوي ابزار ومر آن روغن بروشنايي وبروغني آن ماليدن
وبدخنهي آن بوي ابزار * همه مرد وزن آنكه سخاوت كرد دلي ايشان ايشانرا بآوردن
بهمه آن كار آنكه فرمود : بكردن در دستي مشه بياوردند پسراني يسرال سخاوت بي : * كفت
مشه بپسراني يسرال ببينيد بخواند : در نامي بصلال پسري اوري پسر حور بقبيلهي يهوده
* پر كرد اويرا الهام خدايي در خرد ودر بينايي ودر دانش ودر همه كار * وباوستادي
كردني اوستاديها بكردن در طلا ودر نقره ودر مس * ودر كندني سنك بدر نشاندن
ودر تراشيدن چوب بكردن در همه كار اوستادي * وبآموختن بداد در دلي او او واهلياب
پسري احيسمك بقبيلهي دن * پر كرد ايشانرا خردي دل بكردن همه كاري تراشيدن
ولوستادي ونقاشي كنا در كبود ودر ارغوان ودر قرمز رنك ودر كتان وجلاهي
كنا كناني همه كار واستادي كنان استاديها *   * فصل سي ششم *
* وبكند بصلال واهلياب وهمه مردي خردمند دل آنكه بداد : خرد وبينايي درايشان
بدانستن وبكردن مر همه كاركرد كاري آن خاص بهمه آنكه فرمود : * بخواند مشه
بصلال وباهلياب وبهمه مردي خردمند دل آنكه بداد : خرد در دلي او همه آنكه بر
داشت اويرا دلي او بنزديك شدن بآن كار بكردن آنرا *

Quicunque ſeparabat ſeparationem argenti & æris, attulerunt ſeparationem Domino : omnis item apud quem inveniebantur ligna buxina, ad omne negotium illius operis attulerunt. 24 *Omnis præterea mulier prudens corde, manibus ſuis neverunt, & attulerunt netum, cæruleum, & purpuram, & coccineum, & byſſum.* 25 *Omnes autem mulieres quarum cor extulit illas in prudentia, neverunt pilos caprinos.* 26 *Principes verò attulerunt lapides onychinos, & lapides inſititios pro pectorali & humerali:* 27 *Aroma quoque, & oleum pro luminari, & pro oleo unctionis, & pro ſuffitu aromatico.* 28 *Omnis vir & mulier quorum cor liberales effeciſſet eos, ad afferendum pro omni opere quod præceperat Dominus faciendum per manum Moſheh, attulerunt filii Iſrael liberaliter Domino.* 29 *Et dixit Moſheh ad filios Iſrael ; Videte, vocavit Dominus ex nomine Beſaleel filium Uri filii Hur de tribu Jehudah.* 30 *Replevit eum inſpiratio Dei prudentiâ, & perſpicaciâ, & ſcientiâ, & omni opere :* 31 *Tam ad fabrefaciendum artificia operando in auro & argento & ære,* 32 *Quàm ad cælandum lapides ad inſerendum, & ad ſculpendum ligna : ut operetur in omni opere artificii.* 33 *Ad docendum inſuper dedit in corde ejus, ejus & Aholiab filii Ahiſamach de tribu Dan.* 34 *Replevit eos prudentiâ cordis, ad faciendum omne opus ſculpendo ; & artificis, & phrygionis in cæruleo, & purpurâ, & coccineo, & byſſo ; & textoris : facientes omne opus, & fabrefacientes artificia.* 35

CAP. XXXVI.

FAciat ergò Beſaleel, & Aholiab, & omnis vir prudens corde, in quibus dedit Dominus prudentiam & perſpicacitatem ad ſciendum & præſtandum totum opificium operis ſanctuarii, omne ſcil. *quod præceperat Dominus.* 1 *Vocavit* itaque *Moſheh Beſaleel & Aholiab, & omnem virum prudentē corde, in cujus corde dederat Dominus prudentiam : omnem* quoque *cujus cor elevaverat eum ut accederet ad opus ad faciendum illud.* 2

ירושלמי

תרגום יונתן בן עוזיאל

ויקחו ונסיבו מן קדם משה ית כל 3
אפרשותא דאייתיו בני ישראל לעיבידת
פולחן קודשא למעבד יתה והינון מייתין ליה תוב נדבתא בצפר בצפר מן ממונהון :
ויבאו ואתו כל חכימיא דעבדין ית כל עיבידת קודשא גבר גבר מעיבידתיה דהינון 4
עבדין : ויאמרו ואמרו למשה מסגיין עמא למייתיא מיסת פולחנא לעיבידתא 5
דפקד יי למעבד יתה : ויצו ופקיד משה ואעברו כרוזא במשריתא למימר גבר 6
ואיתתא לא יעבדון תוב עיבידתא לאפרשות קודשא ופסק עמא מלאיתאה :
והמלאכה ועיבידתא הות כמיסת לכל עיבידתא ועבדו יתה וברם שיירו : ויעשו 7
ועבדו כל חכימי ליבא ית משכנא עשר יריען דבוץ שזיר ותיכלא וארגונא וצבע 8
זהורי צורת כרובין עובד אומן עבד יתהון : ארך אורכא דיריעתא חדא עשרין 9
ותמני אמין ופותיא ארבע אמין סכום דיריעתא חדא משחתא חדא לכל יריעתא :
ויחבר ולפיף ית חמש יריען חדא עם חדא וחמש יריען לפיף חדא עם חדא : 10
ויעש ועבד ענובין דתיכלא על 11
שיפתא דיריעתא חדא מסיטרא בית
לופי כן עבד בשיפתא דיריעתא
בית לופי תניינא : חמשים חמשין ענובין עבד ביריעתא חדא וחמשין ענובין 12
עבד בסטרא דיריעתא דבית לופי תניינא מכוונן ענובייא חדא לקבל חדא : ויעש
ועבד חמשין פורפין דדהב ולפיף ית יריעתא חדא עם חדא בפורפיא והוה 13
משכנא חד : ויעש ועבד יריען דמעזי לפרסא על משכנא חדסרי יריען 14
עבד יתהון : ארך אורכא דיריעתא חדא תלתין אמין וארבע אמין פותיא 15
דיריעתא חדא משחתא חדא לחד סרי יריען : ויחבר ולפיף ית חמש יריען 16
לחוד כל קביל חמשא ספרי אורייתא וית שית יריען לחוד כל קביל
שיתא סדרי מתנייתא : ויעש ועבד ענובין חמשין על סיפתא דיריעתא 17
בציטרא בית לופי וחמשין ענובין עבד על סיפתא דיריעתא דבית לופי
תניינא : ויעש ועבד פורפין דנחשא ללפפא ית משכנא למהוי חד : 18
ויעש ועבד חופאה למשכנא משכי דדכרי מסמקי ומשכי דססגונא לטללא 19
מלעילא :

3 נסיבה :

ירושלמי 11 בדביקה :

ירושלמי 12 מתחמן :

Targ. JONATHAN B. UZIEL *Hieroſolymitanum.*

Et acceperunt à Moſe omnem ſe- 3
parationem, quam attulerant filii
Iſrael pro opere miniſterii ſan-
ctuarii, ut perficerent ipſum: & ipſi offerebant illi rurſus munera
voluntaria ſingulis matutinis ex ſuis opibus. Et venerunt omnes ſa- 4
pientes, qui faciebant omne opus ſanctuarii, unuſquiſque ab ope-
re ſuo quod ipſi faciebant. Et dixerunt Moſi; Multiplicant populus 5
afferre, plus quam ſit neceſſarium ad opus miniſterii quod facere Do-
minus præcepit. Et præcepit Moſes, & tranſire fecerunt præconem 6
per caſtra, dicendo; Vir & mulier non faciant ampliùs opus ad ſepa-
rationem ſanctitatis: ceſſavítque populus ab offerendo. Porro opus 7
erat ſecundùm ſufficientiam omnis operis quod fecerunt, imò ſuper-
fuit. Et fecerunt omnes ſapientes corde tabernaculum, decem corti- 8
nas de byſſo retorta, & hyacintho, & purpura, & cocco; figuris
Cherubim opere artificis fecit eas. Longitudo unius cortinæ viginti 9
& octo cubitorum, & latitudo quatuor cubitorum, ſumma cortinæ uni-
us: menſura una erat omni cortinæ. Et conjunxit quinque cortinas 10
unam ad alteram, & rurſum quinque cortinas conjunxit unam ad alteram.
Et fecit laqueolos ex hyacintho in 11
ora cortinæ unius, ex latere ubi
conjungenda erat: ſic fecit in
ora cortinæ alterius, in latere quo
conjungenda erat. Quinquaginta laqueolos fecit in cortina una, & 12
quinquaginta laqueolos fecit in latere cortinæ ubi conjungenda erat
ſecunda: poſitique erant laqueoli unus è regione alterius. Item fe- 13
cit quinquaginta fibulas aureas: & conjunxit cortinam unam cum al-
tera fibulis, & fuit tabernaculum unum. Item fecit cortinas ex pilis 14
caprarum ad expandendum ſuper tabernaculum, undecim cortinas
fecit illas. Longitudo cortinæ unius triginta cubitorum, & quatuor 15
cubitorum latitudo cortinæ unius: menſura una undecim cortinis.
Et conjunxit quinque cortinas ſeorſim ex adverſo quinque librorum 16
Legis, & ſex cortinas ſeorſum ex adverſo ſex ordinum Talmud. Et 17
fecit quinquaginta laqueolos in ora cortinæ, in latere conjunctionis:
& quinquaginta laqueolos fecit in ora cortinæ conjunctionis ſecun-
dæ. Et fecit fibulas æreas *quinquaginta*, ad conjungendum tento- 18
rium illud ut eſſet unum. Et fecit tegumentum tabernaculo ex pelli- 19
bus arietum rubricatis & ex pellibus taxorum ad tegendum de-
ſuper.

Hierſ. 3. *Donum voluntarium.*

Hier. 11. *Injunctura.* 12. *Seſe reſpicientes.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وستاندند از پيشي مشه مر همه آن جدا كرده آنچه آوردند پسراني يسرال بكاركردي كاري آن 3
خاص بكردن آنرا و ايشان آوردند باو نيز سخاوت در بامداد در بامداد * بيامدند همه آن 4
خردمندان آن كنان مر همه كاري آن خاص مرد مرد از كاري او آنچه ايشان كنان *
كفتند بمشه بگفتن بسيار كنان آن قوم بآوردن از قدري آن كار بكاري آنچه فرمود :: 5
بكردن آنرا * بفرمود مشه بگذرانندند آواز در لشكرگاه بگفتن مرد و زن نه كنند نيز كار بجدا 6
كرد آن خاص بند شد آن قوم از آوردن * و آن كار بود بسي ايشان بهمه آن كار بكردن آنرا 7
و زياد باشا * بكردند همه خردمند دل در كناني آن كار مر آن مسكن ده شقها كتان تافته 8
و كبود و ارغوان و قرمز رنگ كروبها عملي استاد بكرد ايشانرا * درازي آن شقهي آن يكه بيست و
و هشت در گز و كشادگي چهار در گز آن شقهي آن يكه اندازهي يكه بهمه شقها * پيوسته 10
كرد مر پنج آن شقها يكه بيكه و پنج شقها پيوسته كرد يكه بيكه * بكرد مادچينهاي كبود 11
ابر لبي آن شقهي آن يكه از كنار در پيوستنجا همچنين بكرد در لبي آن شقهي آن كناري
درپيوستنجاي آن دويمي * پنجاه مادچينها بكرد در شقهي آن يكه و پنجاه مادچينها بكرد در 12
كناري آن شقه آنچه درپيوستنجاي آن دويمي مقابل باشان آن مادچينها يك بيك * بكرد 13
پنجاه قلابهاي طلا پيوسته كرد مر آن شقها يك بيك در قلابها بود آن مسكن يكه * بكرد 14
شقهاي مروري بخيمه ابر آن مسكن يازده شقها بكرد ايشانرا * درازي آن شقهي آن يكه سي 15
در گز و چهار گز كشادگي آن شقهي آن يكه اندازهي يكه بيازده شقها * پيوسته كرد 16
مر پنج آن شقها بجدا و مر شش آن شقها بجدا * بكرد مادچينها پنجاه ابر لبي آن شقهي 17
آن كناري درپيوستنجا و پنجاه مادچينها بكرد ابر لبي آن شقهي آن پيوسته باشا آن دويمي *
بكرد قلابهاي مس پنجاه پيوسته كردن مر آن خيمه ببودن يكه * بكرد پوشش بخيمه 18 19
پوستهاي نرميشان سرخ كردگان و پوشش پوستهاي استخان از بالا *

Tuleruntque à conſpectu Moſheh o- 3
*mnē ſeparationē quam attulerant fi-
lii Iſrael ad functionē operis ſanctu-
arii, ad faciendū illud: porrò illi af-
ferebant ei adhuc liberalitatē* ſuam
ſingulis matutinis. Veneruntque o- 4
*mnes ſapientes qui faciebant omne
op⁹ ſanctuarii, quiſq; vir ab opere ſuo
quod faciebant:* Et *locuti ſunt ad* 5
*Moſheh, dicendo; Multiplicant popu-
lus afferendo ſupra rationem operis,
ad opus quod præcepit Dominus ad
faciendum illud. Præcipiente* igitur 6
*Moſheh, tranſire fecerunt vocem per
caſtra, dicendo; Vir & mulier ne
faciant ultrà opus ad ſeparationem
ſanctuarii:* ſic *reſtrictus eſt po-
pulus ab afferendo. Et* quoad *o-* 7
*pus, erat ſufficiens eis pro toto ope-
re ad faciendum illud, & ſuper-
fluum exiſtens.* Et *fecerunt omnis* 8
*ſapiens corde, inter factores operis,
tabernaculū, decem cortinas* ex *byſ-
ſo tortâ, & cæruleo, & purpurâ, &
coccineo,* cum *Cherubim opere arti-
ficis fecit illas. Longitudo corti-* 9
næ unius erat *viginti & octo cubi-
torum, & latitudo quatuor cubito-
rum cortinæ unius: dimenſio una*
erat *omnibus cortinis.* Poſtea *con-* 10
*junxit quinque cortinas unam cum
altera, & quinque cortinas alias
conjunxit unam cum altera. Fecit* 11
*& laqueolos cæruleos in labro corti-
næ unius, in margine in junctura:
ſic fecit in labro cortinæ marginalis
in junctura ſecundæ. Quinquaginta* 12
*laqueolos fecit in cortina una, &
quinquaginta laqueolos fecit in mar-
gine cortinæ, quæ erat in junctura,
ſecundæ: oppoſitis exiſtentibus la-
queolis, uno alteri. Fecit & quin-* 13
*quaginta uncinos aureos, & conjun-
xit cortinas unam cum altera unci-
nis: ita fuit tabernaculum unum.
Fecit quoque cortinas ex pilis ca-* 14
*prinis in tentorium ſuper tabernacu-
lum, undecim cortinas fecit illas.
Longitudo cortinæ unius, triginta* 15
*cubitorum; & latitudo quatuor
cubitorum cortinæ unius: dimenſio
una erat undecim cortinis. Con-* 16
*junxitque quinque cortinas ſeor-
ſim, & ſex cortinas ſeorſim. Fecit* 17
*etiam laqueolos quinquaginta in la-
bro cortinæ marginalis in junctura:
& quinquaginta laqueolos fecit in
labro cortinæ conjunctæ exiſtentis
ſecundæ. Fecit item uncinos æreos* 18
*quinquaginta ad conjungendum ten-
torium, ut eſſet unum. Fecit inſuper* 19
*operimentum tentorio ex pellibus a-
rietum rubefactis, & operimentum
ex pellibus hircorum deſuper.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויעש וַעֲבַד יָת לוּחַיָא לְמַשְׁכְּנָא מִן קִיסֵי שִׁטָּא קַיְימִין הֵי כְּאוֹרַח נְצִיבְהוֹן
עשר עֲשַׂר אַמִּין אוּרְכָּא דְלוּחָא וְאַמְתָא וּפַלְגָא דְאַמְתָא פּוּתְיָא דְלוּחָא חַד
שתי תְּרֵין צִירִין לְלוּחָא חַד מְכֻוָּונָן סְטַר חַד בְּגוֹ סְטַר חַד הֵיכְדֵין עֲבַד לְכָ-
לוּחֵי מַשְׁכְּנָא : ויעש וַעֲבַד יָת לוּחַיָא לְמַשְׁכְּנָא עֶשְׂרִין לוּחִין לְרוּחַ עִיבַ
דָרוֹמָא : וארבעים וְאַרְבְּעִין חוּמְרִין דִכְסַף עֲבַד תְּחוֹת עֶשְׂרִין לוּחַיָא תְּרֵין חוּמְרִין
תְּחוֹת לוּחָא חַד לִתְרֵין צִירוֹי וּתְרֵין חוּמְרִין תְּחוֹת לוּחָא חַד לִתְרֵין צִירוֹ
ולצלע וְלִסְטַר מַשְׁכְּנָא תִּנְיָינָא לְרוּחַ צִיפּוּנָא עֲבַד עֶשְׂרִין לוּחִין : וארבעים
וְאַרְבְּעִין חוּמְרֵיהוֹן דִכְסַף תְּרֵין חוּמְרִין תְּחוֹת לוּחָא חַד וּתְרֵין חוּמְרִין תְּחוֹת
לוּחָא חַד : ולירכתי וְלִסְיָיפֵי מַשְׁכְּנָא 27
מַעַרְבָא עֲבַד שִׁתָּא לוּחִין : ושני
וּתְרֵין לוּחִין עֲבַד לְזָוְויַת מַשְׁכְּנָא 28

ירושלמי 27 לְשִׁפּוּלֵי : 28 בְּשִׁפּוּ
29 וַהֲווֹן מְתָאֲמִין :

בְּסוֹפֵיהוֹן : ויהיו וַהֲווֹן מְזַוְּוגִין מִלְרַע וְכַחֲדָא הֲווֹן מְזַוְּוגִין בְּרֵישֵׁיהוֹן בְּעִזְקְתָא
חֲדָא הֵיכְדֵין עֲבַד לִתְרֵיהוֹן לִתְרֵתֵּין זִוְויָין : והיו וַהֲווֹן תְּמַנְיָא לוּחִין וְחוּמְרֵיהוֹן
דִכְסַף שִׁיתְסַר חוּמְרִין תְּרֵין חוּמְרִין תְּרֵין חוּמְרִין תְּחוֹת לוּחָא חַד : ויעש וַעֲבַ
נַגְרִין דְקִיסֵי שִׁטָּא חַמְשָׁא לְלוּחֵי סְטַר מַשְׁכְּנָא חַד : וחמשה וְחַמְשָׁא נַגְרִ
לְלוּחֵי סְטַר מַשְׁכְּנָא תִּנְיָינָא וְחַמְשָׁא נַגְרִין לְלוּחֵי סְטַר מַשְׁכְּנָא לְסוֹפֵיהוֹ
מַעַרְבָא : ויעש וַעֲבַד יָת נַגְרָא מְצִיעָאָה 33
לְשַׁלְבְּשָׁא בְּגוֹ לוּחַיָא מִן סַיְיפֵי לְסַיְיפֵי
מִן אִילָנָא דִנְצִיב אַבְרָהָם אֲבוּנָן בִּבְאֵירָא

ירושלמי 33 וַעֲבַד יַת נַגְרַיָא מְ
לְבַרְדוֹק בֵּינֵי לוּחַיָא :

דְשֶׁבַע וְצַלֵּי תַּמָּן בְּשׁוּם מֵימְרָא דַיְיָ אֱלָהָא עַלְמָא : ואת וְיָת לוּחַיָא חַפָּא
דַהֲבָא וְיָת עִזְקָתְהוֹן עֲבַד דַהֲבָא אַתְרָא לְנַגְרִין וַחֲפָא יָת נַגְרִין דַהֲבָא : ויעש
וַעֲבַד יָת פַּרְגוֹדָא דְתִיכְלָא וְאַרְגְוָונָא וּצְבַע זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר עוֹבַד אוּמָן עֲבַד יָתֵ
כְּרוּבִין צִיוּרִין : ויעש לה וַעֲבַד לָהּ אַרְבְּעָה עַמּוּדֵי קִיסֵי שִׁטָּא וַחֲפָנוּן דַהֲבָא
וָוֵיהוֹן דַהֲבָא וְאַתִּיךְ לְהוֹן אַרְבְּעָה חוּמְרִין דִכְסַף : ויעש וַעֲבַד וִילוֹן פְּ
לִתְרַע מַשְׁכְּנָא דְתִיכְלָא וְאַרְגְוָונָא וּצְבַע זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר עוֹבַד צַיָּיר : ואת וְיָ
עַמּוּדוֹי חַמְשָׁא וְיָת וָוֵיהוֹן חַמְשָׁא וַחֲפֵי רֵישֵׁיהוֹן וְכִיבּוּשֵׁיהוֹן דַהֲבָא וְחוּמְרֵי
חַמְשָׁא דִנְחָשָׁא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et fecit tabulas pro tabernaculo ex lignis Sittim, ſtantes juxta viam 20
plantationis eorum. Decem cubitorum longitudo tabulæ, & cubiti 21
& dimidii cubiti latitudo tabulæ unius. Duo cardines tabulæ uni 22
reſpicientes latus unum in medio lateris alterius: quo modo fecit
omnes tabulas tabernaculi. Et fecit tabulas tabernaculi, viginti ta- 23
bulas verſus plagam lateris meridionalis. Et quadraginta baſes ar- 24
genteas fecit ſub viginti tabulis: duas baſes ſub tabula una pro du-
obus cardinibus ejus, & rurſus duas baſes ſub tabula una pro duo-
bus cardinibus ejus. Et in latere ſecundo tabernaculi ad latus ſe- 25
ptentrionale fecit viginti tabulas: Et quadraginta baſes earum ar- 26
genteas: duas baſes ſub tabula una, & rurſum duas baſes ſub tabu-
la una. Et ad latus tabernaculi 27
occidentale fecit ſex tabulas. In- 28
ſuper duas tabulas fecit in angu-
lis tabernaculi extremis. Et erant 29
conjunctæ deorſum, & ſic erant
conjunctæ in capite ſuo cum circulo uno: ita in duabus tabulis fe-
cit, in duobus angulis. Fueruntque octo tabulæ, & baſes earum 30
argenteæ, ſexdecim baſes: duæ *ſcilicet* baſes, duæ baſes ſub tabula
una. Et fecit vectes ex lignis Sittim, quinque pro tabulis lateris 31
tabernaculi unius. Et quinque vectes pro tabulis lateris tabernacu- 32
li ſecundi: & quinque vectes pro tabulis lateris tabernaculi in ex-
tremis occidentis. Et fecit vectem medium ut mitteretur per me- 33
dium tabularum ab extremis ad
extrema, ex arbore quam plan-
taverat Abraham pater noſter in
Beerſeba, & oraverat ibi in no-
mine ſermonis Domini Dei ſecu-
li. Tabulas autem texit auro, & annulos earum fecit aureos, ut 34
eſſent loca pro vectibus: & texit vectes auro. Et fecit velum ex 35
hyacintho, purpurâ, cocco, & byſſo retorta: opere artificis fe-
cit ipſum *cum* Cherubim figuratis. Et fecit illi quatuor columnas 36
ligni Sittim, & texit eas auro, uncini earum aurei *erant*: & fudit
pro eis quatuor baſes argenteas. Et fecit velamen pro oſtio ta- 37
bernaculi ex hyacintho, purpura, cocco, & byſſo retortâ, opere
acupictoris. Et columnas ejus quinque, & clavos earum quinque, 38
& operuit capita illarum & cincturas earum auro: baſes autem ea-
rum quinque æreæ.

Hieroſ. 27 *Ad declivitates.* 28 *In declivitatibus.* 29 *Et fuerunt geminæ.*

Hieroſ. 33 *Et fecit vectes medios ad prominendum inter tabulas.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

*بکرد مر آن تختها بمسکن چوبهاي شمشاد استادگان * ده گزها درازي آن تخته و گز و نیمهي
آن گز کشادگي آن تختهي آن یکه * دو دستکها بتختهي آن یکه پیوسته آن یك بیك
همچنین بکرد بهمه تختهاي آن مسکن * بکرد مر تختها بمسکن بیست تختها بکنجي جنو
* وچهل بون ستوني نقره بکرد فرود بیست آن تختها دو بون ستونها فرود آن تختهي آن یکه
بدو دستکهاي او ودو بون ستونها فرود آن تختهي آن یکه بدو دستکهاي او * وبپهلوي آن
مسکن آن دویمي بکنج شمال بکرد بیست تختها * وچهل بون ستونهاي ایشان نقره دو بون
ستونها فرود آن تختهي آن یکه و دو بون ستونها فرود آن تختهي آن یکه * وبپیغولها آن
مسکن مغرب بکرد شش تختها * ودو تختها بکرد بکنارهاي آن مسکن در پیغولها * وباشند
جفتان از فرود و یکجا باشند جفت بسري او بآن حلقهي آن یکه همچنین بکرد بدوي
ایشان بدو آن کنارها * وباشند هشت تختها و بون ستونهاي ایشان نقره شانزده بون
ستونها دو بون ستونها دو بون ستونها فرود آن تختهي آن یکه * بکرد پشتیوانها چوبهاي
شمشاد پنج بتختها پهلوي آن مسکن آن یکه * وپنج پشتیوانها بتختها پهلوي آن مسکن
آن دویمي وپنج پشتیوانها بتختهاي آن مسکن بپیغولهاي مغرب * بکرد مر آن پشتیوان آن
میاني بپشتیوان بودن درمیاني آن تختها از آن کنار بآن کنار * ومر آن تختها بینداوید طلا ومر
حلقهاي ایشان بکرد طلا خانها بپشتیوانها و بینداوید مر آن پشتیوانها طلا * بکرد مر آن
پرده کبود و ارغوان وقرمزرنك وکتاني تافته عملي اوستاد بکرد آنرا کروبها * بکرد بآن
چهار ستونهاي شمشاد بینداوید طلا وسر ستونهاي طلا بریخت بایشان چهار بون ستونهاي نقره
* بکرد حجاب بدرگاهي آن خیمه کبود و ارغوان وقرمزرنك وکتاني تافته عمل نقاش
* ومر ستونهاي او پنج ومر سر ستونهاي ایشان و بینداوید سرهاي ایشان ومیان بندهاي
ایشان طلا وبون ستونهاي ایشان پنج مس *

Fecitq; aſſeres tabernaculo ex lignis 20
buxinis, ſtantes. Decem cubitorum 21
longitudo aſſeris, cubiti verò & di-
midii cubiti latitudo aſſeris unius.
Duæ maniculæ erant *aſſeri uni jun-* 22
ctæ una alteri: ſic fecit omnibus aſ-
ſeribus tabernaculi. Fecit inquam 23
aſſeres tabernaculo, viginti aſſeres
angulo Meridionali. Et quadra- 24
ginta ſtylobatas argenteos fecit ſub
viginti aſſeribus: duos ſtylobatas
ſub aſſere uno pro duabus mani-
culis ejus, & duos ſtylobatas
ſub aſſere altero pro duabus ma-
niculis ejus. In latere verò 25
tabernaculi ſecundo in angulo
Septentrionali fecit viginti aſ-
ſeres, Et quadraginta ſtylobatas 26
eorum argenteos; duos ſtylobatas
ſub aſſere uno, & duos ſtylobatas
ſub aſſere altero. In angulis autem 27
tabernaculi ad *Occidentem fecit ſex*
aſſeres. Et duos aſſeres fecit ex- 28
tremis tabernaculi in angulis: ut 29
eſſent gemelli infernè, & pariter
eſſent gemelli in capite ejus in
annulo uno: ſic fecit ambobus il-
lis in duabus extremitatibus. Et ita 30
eſſent octo aſſeres, & ſtylobatæ eo-
rum argentei ſexdecim ſtylobatæ:
ſtylobatæ bini, ſtylobatæ bini, ſub uno-
quoq; aſſere. Fecit & vectes ex *lignis* 31
buxinis, quinque pro aſſeribus la-
teris tabernaculi primi, Et quin- 32
que vectes pro aſſeribus lateris ta-
bernaculi ſecundi, & quinque ve-
ctes pro aſſeribus tabernaculi in
angulis ad *Occidentem. Fecit* au- 33
tem *vectem medium, ut vectis*
eſſet in medio aſſerum ab extremo
ad extremum. Aſſeres verò obdu- 34
xit auro, & annulos eorum fecit ex
auro in *domo* (i. loca) *vectibus: ob-*
duxitque vectes auro. Fecit etiam 35
velum ex *cæruleo, & purpurâ, &*
coccineo, & byſſo tortâ: opere
artificis fecit illud cum figuris
Cherubim. Et *fecit illi quatuor* 36
*columnas buxinas, obduxit*que
auro: epiſtylia autem erant *au-*
*rea: fudit*que *illis quatuor ſtylo-*
batas argenteos. Fecit quoque *au-* 37
læum ad oſtium tentorii ex *cæruleo,*
& purpurâ, & coccineo, & byſſo
tortâ, opere phrygionis: Et colu- 38
mnas ejus quinque, & epiſtylia ea-
rum: obduxitque capita earum,
& cingula earum auro: ſty-
lobatas autem earum quinque
æreos.

לז

1 ויעש בצלאל ועבד בצלאל ית ארונא דקיסי שיטא תרתין אמין ופלגא אורכיה
2 ואמתא ופלגא פותיה ואמתא ופלגא רומיה : ויצפהו וחפייה דהב דכי מגיו
3 ומברא ועבד ליה דיר דדהב חזור חזור : ויצק לו ואתיך ליה ארבע עיזקן דדהב
על ארבע אסתוורוי ותרתין עיזקן על סיטריה חד ותרתין עיזקן על סטריה
4 5 תניינא : ויעש ועבד אריחי דקיסא שיטא וחפא יתהון דהבא : ויבא ואעיל
ית אריחיא בעיזקתא על סיטרא דארונא למיטל ית ארונא : ויעש כפרת
6 ועבד כפורתא דדהב דכי תרתין אמין ופלגא אורכא ואמתא ופלגא פותיא ברם
7 סומכה הות פושכא : ויעש ועבד תרין כרובין דדהב דכי נגיד עבד יתהון
8 מתרין סיטרי כפורתא : כרוב כרובא חד מסטרא מיכא וכרובא חד מסטרא
מיכא נגידין ואדיקין הוון כרוביא ולא מתפרשין מן כפורתא ארום בחוכמת רוח
9 נבואה עבד ית כרוביא מתרין סטרוי : ויהיו והוון כרוביא פריסין גדפיהון
בהדי רישיהון לעילא מטללין בגדפיהון על כפורתא ואפיהון חד לקביל חד כל
10 קביל כפורתא הוון אנפי כרוביא : ויעש את השלחן ועבד ית פתורא דקיסי שיטא
11 תרתין אמין אורכיה ואמתא פותיה ואמתא ופלגא רומיה : ויצף וחפא יתיה דהב דכי
ועבד ליה דיר דדהב חזור חזור : ויעש
12 ועבד ליה גפוף רומיה פושכא חזור חזור
ועבד דיר דדהב לגפופיה חזור חזור :

ירושלמי 12 גפוף פשך חזר ומקף
ועבד כליל דדהב לגפופא חזור ומקף :

13 ויצק ואתיך ליה ארבע עיזקן דדהב ויהב ית עזקתא על ארבע זווייתא
14 דלארבע ריגלוי : לעמת כל קביל גפוף הואה עיזקתא אתרא לאריחיא
15 למיטל ית פתורא : ויעש ועבד ית אריחיא דקיסי שיטא וחפא יתהון דהבא
16 למיטל ית פתורא : ויעש את הכלים ועבד ית מניא דעל פתורא ית
פיילוותיה וית בזיכוי וית מכילתיה וית קסוותא דמחפין בהון דדהב דכי :
17 ויעש ועבד ית מנרתא דדהב דכי נגיד עבד ית מנרתא בסיס דידה וקנהא
18 כלידהא חזורייהא ושושנהא מינה הוון : וששה ושיתא קנין נפקין
מסיטרהא תלתא קני מנרתא מסיטרא חד ותלתא קני מנרתא מסטרא
תניינא :

CAP. XXXVII.

1 Et fecit Beſaleel arcam ex lignis Sittim : duorum cubitorum & dimidii longitudo ejus, & cubiti & dimidii latitudo ejus, & cubiti & dimidii altitudo ejus. 2 Et texit eam auro puro, intrinſecus & extrinſecus : & fecit ei coronam auream circum circa. 3 Et fudit illi quatuor annulos aureos ad quatuor angulos ejus, & duos annulos ad latus ejus unum, & duos annulos ad latus ejus ſecundum. 4 Et fecit vectes ex ligno Sittim, & texit eos auro. 5 Et introduxit vectes per annulos ad latera arcæ, ad portandum arcam. 6 Fecit & propitiatorium ex auro mundo : duorum cubitorum & dimidii longitudo, & cubiti & dimidii latitudo, verùm ſpiſſitudo erat palmi. 7 Et fecit duos Cherubim : ex auro puro ductili fecit eos, ex duobus lateribus propitiatorii. 8 Cherub unum à latere hinc, & Cherub unum à latere hinc : ductiles & ſeſe reſpicientes erant Cherubim, neque ſeparabantur à propitiatorio ; quoniam in ſapientia ſpiritus prophetici fecit Cherubim à duobus lateribus ejus. 9 Et fuerunt Cherubim expandentes alas ſuas cum capitibus eorum ſurſum, obumbrantes alis ſuis propitiatorium, & facies eorum una è regione alterius : contra propitiatorium erant facies Cherubim. 10 Et fecit menſam ex lignis Sittim : duorum cubitorum longitudo ejus, & cubiti latitudo ejus, & cubiti & dimidii altitudo ejus 11 Et texit eam auro puro, & fecit illi coronam auream circum circa. 12 Et fecit illi peribolum, altitudo ejus palmi circum circa : & fecit coronam auream ad claudendum ipſam circum circa. 13 Et fudit ei quatuor annulos aureos : & poſuit annulos in quatuor angulis, qui erant in quatuor pedibus ejus. 14 E regione periboli erant annuli, locus pro vectibus ad portandum menſam. 15 Et fecit vectes ex lignis Sittim, & texit eos auro ad portandum menſam. 16 Et fecit vaſa quæ *erant* ſuper menſam, pateras ejus, cochlearia ejus, cyathos ejus quibus tegebatur, ex auro puro. 17 Et fecit candelabrum ex auro puro : ductile fecit candelabrum, ſtipes ejus, calami ejus, ſcyphi ejus, ſpherulæ ejus, & lilia ejus ex eo fuerunt. 18 Et ſex calami egrediebantur de lateribus ejus : tres calami candelabri à latere uno, & tres calami candelabri à latere ſecundo.

Hieroſ. 12. *Peribolum palmi per circuitum : & fecit coronam auream ad peribolum cingendum per circuitum.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* فصل سي هفتم *

1 * بكرد بصلال مر آن صندوق چوبهاي شمشاد دو گزو نيم درازي او و گزو نيم گشادگي
2 او و گزو نيم بالايي او * بينداويد اويرا طلايي پاك از اندرون و از بيرون بكرد باو زرهي طلا
3 گرداگرد * بريخت باو چهار حلقها طلا ابر چهار كنجهاي او و دو حلقها ابر پهلويي
4 آن يكه و دو حلقها ابر پهلويي آن دويمي * بكرد باهوها چوبهايي شمشاد بينداويد ايشانرا
5 طلا * بياورد مر آن باهوها در حلقها ابر پهلوهايي آن صندوق ببر داشتن مر آن صندوق *
6 7 * بكرد پوشش طلاي پاك دو گزو نيم درازي آن و گزو نيم گشادگي آن * بكرد دو كروبهايي
8 طلا يك لخت بكرد ايشانرا از دو كنارهايي آن پوشش * كروب يكه از كنار ازين و كروب
9 يكه از كنار ازين از آن پوشش بكرد مر آن كروبها از دو كنارهايي او * بودند آن كروبها
گستراناں بالها ببالا سايه كنان در بالهايي ايشان ابر آن پوشش و رويي ايشان مرد ببرادري
10 او بآن پوشش بودند رويي آن كروبها * بكرد مر آن خوان چوبهايي شمشاد دو گز درازي او و گز
11 گشادگي او و گزو نيم بالايي او * بينداويد اويرا طلايي پاك بكرد باو زره طلا گرداگرد *
12 13 * بكرد باو بند قبضهي گرداگرد بكرد زره طلا ببندي او گرداگرد * بريخت باو چهار حلقها
14 طلا بداد مر آن حلقها ابر چهار آن كنجها آنچه بچهار پاهايي او * بمقابل آن بند بودند
15 آن حلقها خانها بباهوها ببر داشتن مر آن خوان * بكرد مر آن باهوها چوبهايي شمشاد بينداويد
16 ايشانرا طلا ببر داشتن مر آن خوان * بكرد مر آن پيرايها آنچه ابر آن خوان مر كاسهايي
او و مر چمچهايي او و مر سيخهايي او و مر آن نيها آنچه پوشيده شود در ايشان طلايي پاك *
17 * بكرد مر آن چراغپايه طلاي پاك [يك] لخت بكرد مر آن چراغپايه راني آن و ني آن جامهايي
18 آن گويهايي آن و شكوفهايي آن ازان بودند * و شش نيها بيرون آيان از پهلويي آن سه نيهايي
چراغپايه از پهلويي آن يكه و سه نيهاي چراغپايه از پهلويي آن دويمي *

CAP. XXXVII.

1 F*Ecit* quoq; *Beſaleel arcam* ex *lignis buxinis : duorum cubitorum & dimidii longitudo ejus, & cubiti & dimidii latitudo ejus, & cubiti & dimidii altitudo ejus.* 2 Et *obduxit eam auro puro intrinſecùs & extrinſecùs : fecit*que *illi loricam auream circumcirca.* 3 Et *fudit illi quatuor annulos aureos ad quatuor angulos ejus : nempe duos annulos in latere illius uno, & duos annulos in latere illius ſecundo.* 4 *Fecit* & *baculos* ex *lignis buxinis, quos obduxit auro.* 5 *Induxit*q; *baculos in annulos in lateribus arcæ ad portandum arcam.* 6 *Fecit* quoque *operimentum* ex *auro puro : duorum cubitorum* ac *dimidii longitudo ejus, & cubiti* ac *dimidii latitudo ejus.* 7 *Fecit* & *duos Cherubim* ex *auro* : in *una maſſa fecit eos in duabus extremitatibus operimenti.* 8 *Cherub unus ab extremo hinc, & Cherub unus ab extremo inde : ex operimento fecit Cherubim in duabus extremitatibus ejus.* 9 *Erant* autem *Cherubim expandentes alas* ſuas *ſurſùm, obumbrantes alis ſuis operimentum : & facies eorum altera ad alteram, ad operimentum erant facies Cherubim.* 10 *Fecit*que *menſam* ex *lignis buxinis: duorum cubitorum* erat *longitudo ejus, & cubiti latitudo ejus, cubiti verò ac dimidii altitudo ejus.* 11 Et *obduxit eam auro puro, fecit*que *ei loricam auream circumcirca.* 12 *Fecit* quoque *ei cingulum palmarem circumcirca* : & *fecit loricam auream cingulo ejus circumcirca.* 13 *Fudit* etiam *ei quatuor annulos aureos, dedit*q; *annulos in quatuor angulis qui* erant *in quatuor pedibus ejus.* 14 *Contra cingulum erant annuli* in *loca baculis ad portandum menſam.* 15 *Fecit* item *baculos* ex *lignis buxinis, quos obduxit auro ad portandum menſam.* 16 Et *fecit inſtrumenta quæ* erant *ſuper menſam, crateres ejus, & cochlearia ejus, (& obelos ejus, & calamos,) quibus operiebatur, ex auro puro.* 17 *Fecit* & *candelabrum* ex *auro puro*, in *una maſſa fecit candelabrum : femur ejus, & calamus ejus, calices ejus, globuli ejus, & flores ejus ex ipſo erant.* 18 *Porrò ſex calami egrediebantur è lateribus ejus : tres calami candelabri è latere ejus uno, & tres calami candelabri è latere ejus ſecundo.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

שלשה תלתא כלידין משקעין בציוריהון בקניא חד חזור ושושן ותלתא כלידין
משקעין בציוריהון בקניא חד חזור ושושן היכדין לשיתא קנין דנפקין מן מנרתא:
ובמנרה ובמנרתא ארבעא כלידין משקעין בציוריהון חיזורהא ושושנהא:
וכפתר וחיזור תחות תרין קנין דמינה וחיזור תחות תרין קנין דמינה וחיזור
תחות תרין קנין דמינה לשיתא קנין דנפקין מינה: כפתריהם חיזוריהון
וקניהון מינה הוו כולה נגידא חדא דדהב דכי: ויעש ועבד ית בוצינהא
שבעא ומלקטיהא ומחתיהא דדהב דכי: ככר קנטינר דדהב דכי עבד יתה
וית כל מנהא: ויעש ועבד ית מדבחא דקטרת בוסמיא מן קיסי שיטא אמתא
אורכיה ואמתא פותיה מרבע ותרתין אמין רומיה מיניה הוון קרנוי זקיפין:
ויצף וחפא יתיה דהב דכי ית איגריה וית כותלוי חזור חזור וית קרנוי ועבד
ליה דיר דדהב חזור חזור: ושתי ותרתין עזקן דדהב עבד ליה מלרע לדידיה
על תרין זווייתיה על תרין סיטרוי לאתרא לאריחיא למיטול יתיה בהון: ויעש
ועבד ית אריחיא דקיסי שיטא וחפא יתהון דהבא: ויעש ועבד ית משחא
דרבותא קודשא וית קטורת בוסמיא דכי עובד בוסמנו:

לח

ויעש ועבד ית מדבחא דעלתא דקיסי שיטא חמש אמין אורכיה וחמש אמין
פותיה מרבע ותלת אמין רומיה: ויעש קרנותיו ועבד קרנוי על ארבע
זווייתה מניה הוואה קרנוי זקיפין לעיל וחפא יתיה נחשא: ויעש ועבד ית
כל מאני מדבחא ית דודוותיא וית מגרופיתא וית מזרקייא וית משילייתא
וית מחתייתא לכל מנוי עבד נחשא: ויעש ועבד למדבחא קנקל עובד מצדתא
דנחשא תחות סובביה מלרע עד פלגיה מטול לקבלא גומריא וגרמיא דנפלין
מן מדבחא: ויצק ואתיך ארבע עיזקן בארבע זווייתיה לקנקל דנחשא אתרא
לאריחיא: ויעש ועבד ית אריחיא דקיסי שיטא וחפא יתהון נחשא: ויבא
והנעל ית אריחיא בעזקתא על סטר מדבחא למיטל יתיה בהון חליל לוחין
מלי עפרא עבד יתיה:

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Tres ſcyphi cælati cum ſuis figuris in calamo uno cum ſphærula & 19
lilio, & tres ſcyphi cælati cum ſuis figuris in calamo uno cum
ſphærula & lilio: ſic *erat* in ſex calamis qui egrediebantur ex can-
delabro. Et in candelabro quatuor calices cælati figuris ſuis cum 20
ſphærulis & liliis ipſorum. Et ſphærula *erat* ſub duobus calamis 21
qui ex ipſo procedebant, & ſphærula ſub duobus calamis qui ex
ipſo procedebant, & ſphærula ſub duobus calamis qui ex ipſo pro-
cedebant: *ſic erat* in ſex calamis qui exibant ex eo. Sphærulæ eo- 22
rum & calami eorum ex ipſo fuerunt: totum ductile *maſſa* una au-
ri puri *erat*. Et fecit lucernas ejus ſeptem, & forcipes ejus & va- 23
ſa emunctionis ejus ex auro puro. Ex talento auri puri fecit illud & 24
omnia vaſa ejus. Et fecit altare ſuffitus aromatum ex lignis Sittim: 25
cubiti unius *erat* longitudo ejus & cubiti unius latitudo ejus, qua-
dratum erat, & duorum cubitorum altitudo ejus; ex ipſo fuerunt
ejus duo cornua erecta. Et operuit ipſum auro puro, tectum ejus, 26
& parietes ejus circum circa, atque cornua ejus: & fecit illi coro-
nam auream circum circa. Et duos annulos aureos fecit illi deor- 27
ſum ſub corona ejus, in duobus angulis ejus qui erant in duobus lateri-
bus ejus: ut eſſent locus pro vectibus ad portandum ipſum in eis. 28
Et fecit vectes ex ligno Sittim, & texit eos auro. Fecit & oleum 29
unctionis ſanctæ, & incenſum aromaticum purum opere aromatarii.

CAP. XXXVIII.

ET fecit altare holocauſtorum ex lignis Sittim: quinque cubitorum 1
erat longitudo ejus, & quinque cubitorum latitudo ejus, quadratum
erat, & trium cubitorum altitudo ejus. Et fecit cornua ejus in 2
quatuor angulis ejus, ex eo erant cornua ejus erecta ſurſum: & ope-
ruit ipſum ære. Et fecit omnia vaſa altaris, ollas, palas, pelves, 3
fuſcinulas, & pateras: omnia vaſa ejus fecit ex ære. Et fecit alta- 4
ri cribrum opere retis ærei, ſubter ambitum ejus deorſum uſque ad
medium ejus, ad recipiendum carbones & oſſa quæ cadunt ex altari.
Et fudit quatuor annulos in quatuor lateribus cribri æris, locum 5
pro vectibus. Et fecit vectes ex lignis Sittim, & texit eos ære. Et 6
introduxit vectes per annulos, qui erant ad latus altaris ad 7
portandum ipſum illis: cavum tabulis repletum pulvere fecit
ipſum.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* سه جامها بادام نقش كردگان در نيي آن يكّه گوي و شكوفهي و سه جامها بادام نقش
كردگان در نيي يكّه گوي و شكوفهي همچنين بشش آن نيها آن بيرون آيان از آن چراغپايه.
* و در چراغپايه چهار جامها بادام نقش كردگان گويهاي و شكوفههاي آن * و گوي فرود دو آن
نيها ازان و گوي فرود دو آن نيها ازان و گوي فرود دو آن نيها ازان بشش آن نيها آن
بيرون آيان ازان * گويهاي ايشان [و نيهاي ايشان] ازان بودند همهي آن يك تخت يكّه طلاي
پاك * بكرد مر چراغهاي آن هفت و كلبتينهاي آن و مجمرهاي آن طلاي پاك * بقدرهي طلا
پاك بكرد آنرا و مر همه پيرايهاي آن * بكرد مر مذبح آن دخنه چوبهاي شمشاد گزي درازيي او
و گزي گشادگيي او چهار گوشه و دو گز بالايي او ازو بودند شاخهاي او * بينداويد اويرا طلاي
پاك مر بامي او و مر ديوارهاي او گرداگرد و مر شاخهاي او و بكرد باو زره طلا گرداگرد * و دو
حلقههاي طلا بكرد باو از فرود بزره او ابر دو پهلوهاي او ابر دو جانبهاي او بخانها بباهوها بر
داشتن اويرا در ايشان * بكرد مر آن باهوها چوبهاي شمشاد بينداويد ايشانرا طلا * بكرد مر
روغني آن ماليدن خاص و مر دخنهاي آن بوي ابزارها پاك عملي عطّار *

* فصل سي هشتم *

* بكرد مر مذبح آن عله چوبهاي شمشاد پنج گزها درازيي او و پنج گزها گشادگيي
او چهار گوشه و سه گزها بالايي او * بكرد شاخهاي او ابر چهار كنجهاي او
ازو بودند شاخهاي او بينداويد اويرا مس * بكرد مر همه پيرايهاي آن مذبح مر آن
تاوها و مر آن كفچها و مر آن طبقها و مر آن چنگالها و مر آن مجمرها همه پيرايهاي
او بكرد مس * بكرد بمذبح غربال عملي دام مس فرود زه بند او از فرود تا نيمهي او
* بريخت چهار حلقها در چهار آن كنارها بغربالي آن مس خانها بباهوها * بكرد آن باهوها
چوبهاي شمشاد بينداويد ايشانرا مس * بياورد مر آن باهوها در حلقها ابر پهلوهاي آن مذبح
بر داشتن اويرا در ايشان بجوف تختها بكرد اويرا *

Tres calices in *amygdali* ſpeciem 19
ſculpti erant *in calamo uno, glo-*
bulus & flos: & tres calices in
amygdali ſpeciem *ſculpti in calamo*
altero, globulus & flos: ſic ſex
calamis egredientibus è candela-
bro. Et in candelabro erant *qua-* 20
tuor calices in *amygdali* ſpeciem
ſculpti, globuli ejus, & flores e-
jus. Et erat *globulus ſub duo-* 21
bus calamis ex ipſo, & globulus
ſub duobus calamis ex ipſo, &
globulus ſub duobus calamis ex
ipſo: ſic *ſex calamis egredienti-*
bus ex eo. Globuli eorum & ca- 22
lami eorum ex eodem fuerunt: totum
illud erat in *unica maſſa* ex *auro*
puro. Fecit & *lucernas ejus ſe-* 23
ptem, & forcipes ejus & foculos
ejus ex *auro puro.* Ex *talento auri* 24
puri fecit ipſum & omnia inſtru-
menta ejus. Fecit etiam *altare* 25
ſuffimenti ex *lignis buxinis: cu-*
biti longitudo ejus, & cubiti la-
titudo ejus, quadrangulare: duo-
rum autem cubitorum altitudo e-
jus: ex eodem erant cornua ejus.
Et *obduxit illud auro puro, te-* 26
ctum ſcil. *ejus, & parietes ejus*
circumcirca, & cornua ejus: fe-
citque ei loricam auream circum-
circa. Duóſque annulos aureos fecit 27
ei ſub lorica ejus, in duabus coſtis
ejus in duobus lateribus ejus, in
loca baculis ad portandum illud
eis. Et *fecit baculos* ex *lignis bu-* 28
*xinis, obduxit*que *eos auro. Fe-* 29
cit & oleum unctionis ſacrum,
& ſuffimenta aromatica pura opere
aromatarii.

CAP. XXXVIII.

F*Ecit* quoque *altare holocauſti* 1
ex *lignis buxinis: quinque cubito-*
rum longitudo ejus, & quinque
cubitorum latitudo ejus, quadran-
gulare: & trium cubitorum altitu-
do ejus. Et *fecit cornua ejus in* 2
quatuor angulis ejus: ex eodem
*erant cornua ejus: obduxit*que
illud ære. Fecit quoque *omnia* 3
inſtrumenta altaris, lebetes, &
ſpathas, & ſcutellas, & fuſci-
nulas, & thuribula: omnia inſtru-
menta ejus fecit ærea. Fecit i- 4
tem *altari cribrum, opere retis,*
æneum ſub collari ejus deorſum
*uſque ad medium ejus. Fudit*q; 5
quatuor annulos in quatuor extre-
mitatibus pro cribro æneo, in *loca*
baculis. Et *fecit baculos* ex *lignis* 6
buxinis, quos obduxit ære. Intro- 7
*duxit*q; *baculos in annulos per la-*
tera altaris ad portandum illud eis:
concavum aſſeribus fecit illud.

ויעש ועבד ית כיורא דנחשא וית 8
בסיסיה דנחשא מן אספקלירי נחשא
נשיא צניעותא ובעידן דאתיין לצלאה
בתרע משכן זימנא הואן קיימין על קרבן
ארמותהון ומשבחן ומודן ותייבין לגובריהון וילדן בנין צדיקין בזמן דמידכן מן
סואבות דימהון : ויעש ועבד ית דרתא לרוח עיבר דרומא וילוי דרתא דבוץ 9
שזיר מאה אמין: עמודיהם עמודיהון עשרין וחומריהון עשרין דנחשא ווי עמודיא 10
וכיבושיהון דכסף : ולפאת ולרוח צפונא מאה אמין עמודיהון עשרין וחומריהון 11
עשרין דנחשא ווי עמודיא וכיבושיהון דכסף : לפאת ים ולרוח מערבא וילון 12
חמשין אמין עמודיהון עשרא וחומריהון עשרא ווי עמודיא וכיבושיהון דכסף :
ולפאת קדמה ולרוח קידומא מדינחא חמשין אמין: קלעים ווילוון חמיסרי אמין 13 14
לעיברא עמודיהון תלתא וחומריהון תלתא: ולכתף ולעיברא תניינא מיכא ומיכא 15
לתרע דרתא ווילוון חמיסרי אמין עמודיהון תלתא וחומריהון תלתא : כל קלעי
כל וילוי דרתא חזור חזור דבוץ שזיר : והאדנים וחומריא לעמודיא דנחשא ווי 16 17
עמודיא וכיבושיהון כסף וחיפוי רישיהון כסף והינון מכבשין כסף היכדין הוו
מתעבדין כל עמודי דרתא : ומסך ופרסא דתרע דרתא עובד צייר מחטא דתיכלא 18
וארגונא וצבע זהורי ובוץ שזיר ועשרין אמין אורכא ורומיה כפותיה חמש אמין
כל קביל וילוי דרתא: ועמודיהם ועמודיהון ארבעא וחומריהון ארבעא דנחשא 19
וויהון כסף וחיפוי רישיהון וכיבושיהון כסף : וכל היתדות וכל מתחיא למשכנא 20
ולדרתא חזור חזור דנחשא :

ס ס ס

אלה פקודי אלין מנייני מתקלוון וסכומהון דמשכנא דסהדותא דאתמניו על 21
פום מימרא דמשה ברם פולחן ליואי הות בידא דאיתמר בר אהרן כהנא : ובצלאל
ובצלאל בר אורי בר חור לשבטא דיהודה עבד ית כל דפקיד יי ית משה : ואתו 22
עמיה אהליאב בר אחיסמך לשבטא דדן נגר ואומן וצייר בתיכלא ובארגוונא 23
ובצבע זהורי ובבוצא: כל כל דהבא דאתעביד לעיבידתא בכל עיבידת קודשא 24
והוה סכום דדהב ארמותא עשרין ותשע קנטירין ושבע מאה ותלתין סלעין בסלעי
קודשא דין הוא דהב ארמותא דארימו בני ישראל כל גבר דאתרעי לביה
לאפרשא : וכסף וכסף מנייני דבני ישראל דיהבו בזמן דממנון משה גבר פורקן 25
נפשיה מאה קינטרין ואלפא ושבע מאה ושובעין וחמש סלעין בסלעי קודשא :

ירושלמי 8 ועבד ית כיורא דנחשא
וית בסיס דידיה דנחש בחיזון נשיא
צניעתא דהון צניען בתרע משכן זמנא :

Et fecit concham æream, & baſim 8
ejus æream, ex ſpeculis æreis mulierum
verecundarum: quo autem
tempore veniebant ad orandum in
porta tabernaculi conventus, ſtabant
juxta oblationem elevationis
ſuæ, & laudabant & confitebantur; dein revertebantur ad viros ſuos,
& pariebant filios juſtos, quo tempore purgatæ erant à ſordibus ſanguinis
ſui. Et fecit atrium: verſus plagam lateris meridionalis aulæa, 9
atrii ex byſſo retorta centum cubitorum *erant*. Columnæ earum viginti, 10
& baſes earum viginti æneæ *erant*: uncini columnarum & cincturæ
earum ex argento. In plaga ſeptentrionali *cortinæ* centum cubitorum, 11
columnæ earum viginti, & baſes earum viginti ex ære: uncini
columnarum & cincturæ earum ex argento. Et ad plagam occidentalem 12
aulæa quinquaginta cubitorum, columnæ eorum decem, &
baſes earum decem; uncini columnarum & cincturæ earum ex argento.
Et ad plagam orientalem quinquaginta cubiti. Aulæa quindecim 13
cubitorum *erant* in uno latere, columnæ eorum tres, & baſes earum tres. 14
Et in latere altero hinc & hinc juxta oſtium atrii aulæa quindecim 15
cubitorum *erant*, columnæ eorum tres, & baſes earum tres. Omnia 16
aulæa atrii per circuitum *erant* ex byſſo retorta. Et baſes columnarum 17
æreæ, uncini columnarum & cincturæ earum ex argento, operimentum
quoque capitum earum erat argenteum: & cingebantur circulis
argenteis; ſimiliter factæ erant omnes columnæ atrii. Velum 18
verò portæ atrii erat factum opere polymito, ex hyacintho, purpura,
cocco, & byſſo retorta: & viginti cubitorum longitudo *ejus erat*, &
altitudo ejus ſicut & latitudo quinque cubitorum, è regione aulæorum
atrii. Columnæ eorum quatuor, & baſes earum quatuor *ex* ære: 19
uncini eorum argentei & operimentum capitum earum & cincturæ
earum ex argento. Et omnes clavi tabernaculi & atrii circum circa 20
ex ære erant.

SECT. XXIII.

HÆc eſt ſumma, pondera & numerus rerum tabernaculi teſtimonii, quæ 21
numeratæ fuerũt juxta os ſermonis Moſis: verùm miniſteriũ Levitarum
erat per manus Ithamar filii Aaronis ſacerdotis. Et Beſaleel filius Uri filii 22
Hur de tribu Juda fecit quicquid præcepit Dominus Moſi. Et cum 23
eo Aholiab filius Achiſamak de tribu Dan, faber lignarius, & artifex,
& acupictor in hyacintho, purpura, cocco, & byſſo. Omne aurum 24
quod in opus inſumptum eſt pro omni opere ſanctuarii, & fuit ſumma
auri elevationis viginti novem talenta, & ſeptingenti triginta ſicli
ſecundum ſiclum ſanctuarii: hoc eſt aurum elevationis, quod levârunt
filii Iſrael, omnis vir cujus cor voluntarium fuit pro ſeparatione.
Argentum verò numeratorum filiorum Iſrael, quod dederunt quo tempore 25
numeravit eos Moſes, quiſque redemptionem animæ ſuæ, centum
talenta, & mille ſeptingentos & ſeptuaginta quinque ſiclos, juxta ſiclos
ſanctuarii.

Hieroſ. 8. *Et fecit concham æream & baſim ejus æream, de ſpeculis mulierum modeſtarum, quæ erant modeſtæ in porta tabernaculi conventus.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* بكرد مر آن ابريق مس ومر طشت اومس درنمايشي آن آينها آنچه آينه گرفتند دركاهي خيمهي 8
وعده * بكرد مر آن سرا بكنجي جنوب پردهاي آن سرا كتاني تافته صد درگز * ستونهاي ايشان 9 10
بيست وبون ستونهاي ايشان بيست مس وسرستونهاي آن ستونها وميان بندهاي ايشان نقره * وبكنج 11
شمالي صد درگز ستونهاي ايشان بيست وبون ستونهاي ايشان بيست مس و سرستونهاي آن ستونها
وميان بندهاي ايشان نقره * وبكنج مغرب پردها پنجاه درگز ستونهاي ايشان ده وبون ستونهاي 12
ايشان ده وسرستونهاي آن ستونها و ميان بندهاي ايشان نقره * وبكنج مشرق پنجاه گز * پردها 13 14
پانزده گز بآن كتف ستونهاي ايشان سه وبون ستونهاي ايشان سه * وبكتف آن دويمي ازين وازين 15
بدروازهي آن سرا پردها پانزده گز ستونهاي ايشان سه و بون ستونهاي ايشان سه * همه پردها 16
آن سرا گرداگرد كتاني تافته * وآن بون ستونها بستونها مس وسرستونهاي آن ستونها وميان 17
بندهاي ايشان نقره و انداوش سرهاي ايشان نقره وايشان ميان بند كردگاني نقره همه ستونهاي آن
سرا * وحجابي دروازهي آن سرا عملي نقاش كبود وارغوان وقرمزرنگ وكتاني تافته وبيست گز درازي 18
وبالا در گشادگي پنج گزها بمقابلي پردهاي آن سرا * وستونهاي ايشان چهار وبون ستونهاي ايشان 19
چهار مس وسرستونهاي ايشان نقره وانداوش سرهاي ايشان وميان بندهاي ايشان نقره * وهمه آن 20
ميخها بمسكن وبسرا گرداگرد مس * اينان شمارهاي آن مسكن مسكن آن گواه گرفت آنچه شمرده 21
شد ابر قولي مشه كار كرد آن لويان در دستي ايتمر پسري اهرن آن كهن * وبصلال پسري اوري 22
پسري حور بقبيلهي يهوده بكرد مر همه آنچه بفرمود : مر مشه * و اواري او اهلياب پسري 23
احيسمك بقبيلهي دن حكاك واستاد ونقاش در كبود و در ارغوان ودرقرمزرنگ و در كتان *
* همه آن طلا آن كرده شده بكار در همه كار كرد آن خاص بود طلايي آن عرضه بيست 24
ونه بدره و هفت صد وسي مثقال درمثقال آن خاص * ونقرهي شمردگي آن جماعت 25
صد بدره و هزار و هفت صد و هفتاد وپنج مثقال درمثقالي آن خاص *

Fecit quoq; labrum æneum, & pel- 8
*vim ejus æneam, in ſpecie ſpeculorum
quæ acceperant* ad *oſtium tentorii
conventûs. Fecit* deniq; *atrium* 9
*ad angulum Meridionalem: cortinæ
atrii* erant ex *byſſo tortâ, centum cubitorum.
Columnæ earum viginti, &* 10
ſtylobatæ earum viginti ex *ære: epiſtylia
autem columnarum, & cingula
earum* ex *argento. Et ad angulum* 11
Aquilonarem cortinæ *centum cubitorum:
columnæ earum viginti, &
ſtylobatæ earum viginti* ex *ære: epiſtylia
verò columnarum, & cingula
earum* ex *argento. Et ad angulum* 12
*Occidentalem cortinæ quinquaginta
cubitorum: columnæ earum decem, &
ſtylobatæ earum decem: epiſtylia autem
columnarum, & cingula earum*
ex *argento. Et ad angulum Orientalem* 13
cortinæ *quinquaginta cubitorum.
Cortinæ quindecim cubitorum* 14
erant *in uno humero: columnæ earum
tres, & ſtylobatæ earum tres. Et* 15
*in humero ſecundo hinc & inde ad
portam atrii, cortinæ quindecim cubitorum:
columnæ earũ tres, & ſtylobatæ
earum tres. Omnes cortinæ atrii* 16
circumcirca erant ex *byſſo torta.
Stylobatæ verò columnarum* ex 17
*ære: & epiſtylia columnarum, & cingula
earum* ex *argento: & incruſtatio
capitellorum earum* ex *argento:
erant etiam cinctæ argento omnes
columnæ atrii. Velum autem portæ* 18
atrii opere phrygionis ex *cæruleo, &
purpurâ, & coccineo, & byſſo tortâ:
& viginti cubitorum* erat *longitudo
ejus, altitudo verò in latitudine,
quinque cubitorum juxta cortinas
atrii. Et columnæ earum quatuor,* 19
ſtylobatæque earum quatuor ex
ære, & epiſtylia earum ex *argento:
incruſtatio capitellorum earum &
cingula earum* ex *argento. Omnes* 20
*verò clavi pro tabernaculo & atrio
circumcirca* erant ex *ære. Iſti* 21
ſunt *numeri tabernaculi, tabernaculi
teſtimonii quod recenſitũ fuit
juxta ſententiam Moſheh in operam
Levitarum, per manũ Ithamar
filii Aharon ſacerdotis. Beſaleel autẽ* 22
filius U*ri filii Hur de tribu Jehudah
fecit omne quod præceperat Dñs ipſi
Moſheh: Et cum eo Aholiab filius* 23
*Achiſamach de tribu Dan, ſculptor &
artifex & phrygio in cæruleo, et purpurâ,
& coccineo, & byſſo. Univerſum* 24
*aurum elaboratũ pro opere, pro
toto ſcil. opificio ſanctuarii fuit (aurum
oblationis) novem & viginti talentorum,
& ſeptingentorum ac triginta
ſiclorum, in ſiclo ſanctuarii.* 25
Et argentum ex numeratione congregationis, erat centum talenta, & mille ſeptingenti ſeptuaginta quinque ſicli in ſiclo ſanctuarii

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

בקע דרכמונא לגלגלתא פלגות סלעא בסלעא קודשא לכל מאן דעבר על
מבר עשרין שנין ולעילא לשית מאה ותלתא אלפין וחמש מאה וחמשין :
והואה מאה קנטינרין דכספא לאתכא ית חומרי קודשא וית חומרי פרגודא
חומרין כל קבל קנטינרין קנטינר לחומרא : ואת האלף וית אלפא ושבע
ושבעין וחמש סלעין עבד ווין לעמודיא וחפא רישיהון וכבש יתהון :
ונחשא דארמותא שבעין קנטירין ותרין אלפין וארבע מאה סילעין :
ועבד בה ית חומרי תרע משכן זימנא וית מדבחא דנחשא וית קנקלי דנחשא
דיליה וית כל מאני מדבחא : ואת וית חומרי דרתא חזור חזור וית
תרע דרתא וית כל מתחי משכנא וית כל מתחי דרתא חזור חזור :

לט

ומן התכלת ומן תיכלא וארגוונא וצבע זהורי עבדו לבושי שמושא לשמשא
בקודשא ועבדו ית לבושי קודשא די לאהרן כהנא היכמה דפקיד יי ית משה
ויעש את האפד ועבד ית אפודא דדהבא תיכלא וארגוונא וצבע זהורי
שזיר : וירקעו וידידו ית טסי דדהבא וקטעו יתהון שזרין למעבד בנו
וארגוונא ובנו צבע זהורי ובנו בוצא עובד אומן : כתפת כתפין עבדו
מלפפן על תרין ציטרוי יתלפף : וחשב והמיין טיכוסיה דעלוי מניה
כעובדוי דהבא תיכלא וארגוונא וצבע זהורי ובוץ שזיר היכמא דפקיד יי
משה : ויעשו את אבני ועבדו ית מרגליין דבורלת חלא משקעין מרמצן
כתב חקיק מפרש על שמהת בני ישראל : וישם ושוי יתהון על כתפי
אבני דוכרנא לבני ישראל היכמא דפקיד יי ית משה : ויעש ועבד ית חושן
עובד אומן הי כעובד אפודא דדהבא תיכלא וארגוונא וצבע זהורי ובוץ
רבוע מרבע הוה עיף עבדו ית חושנא 9
זרתא אורכיה וזרתא פותיה עיף :
וימלאו ואשלימו ביה ארבעא סדרין 10
מרגלין טבן כל קבל ארבעת טריגונין דעלמא סדרא קמייתא סמוקתא
וברקתא סדרא חד ועליהון חקיק ומפרש שמהת תלת שבטיא ראובן
ולוי :

ירושלמי 9 פשך אורכיה
פותיה כפיל :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

Drachma pro unoquoque capite, hoc eſt dimidium ſicli juxta ſiclum 16 ſanctuarii: pro unoquoque qui tranſibat in numerum, à filio viginti annorum & ſupra, pro ſexcentis & tribus millibus & quingentis & quinquaginta. Et fuerunt centum talenta argenti, ex quo conflatæ ſunt 27 baſes ſanctuarii & baſes veli: centum baſes è regione talentorum, talentum pro baſe. Mille verò ſeptingentos ſeptuaginta quinque ſi- 28 clos fecit uncinos columnis, & operuit capita earum, & fecit cincturas earum. Aes verò elevationis *fuit* ſeptuaginta talenta. & bis mil- 29 le & quadringenti ſicli. Et fecit ex eo baſes portæ tabernaculi 30 fœderis, & altare æneum, & cribrum æneum ejus, & omnia vaſa altaris. Et baſes atrii per circuitum, & baſes portæ atrii, & omnes 31 clavos tabernaculi, & omnes clavos atrii circum circa.

CAP. XXXIX.

Et ex hyacintho, purpura & cocco fecerunt veſtes miniſterii, ad 1 miniſtrandum in ſanctuario: & fecerunt veſtes ſanctas Aaronis ſacerdotis quemadmodum præceperat Dominus Moſi. Et fecit Ephod ex 2 auro, hyacintho, purpura, cocco, & byſſo retorta. Et diduxerunt bra- 3 cteas aureas, & abſciderunt illis fila, ut intertexerent hyacintho, purpurâ, cocco, & byſſo, opere artificis. Humeros fecerunt ei con- 4 junctos: in duobus lateribus ejus conjungebantur. Et baltheus or- 5 natus ejus, qui ſuper eo, ex ipſo erat, juxta opus ejus, *ex* auro, hyacintho, purpura, cocco, & byſſo retorta: quemadmodum præceperat Dominus Moſi. Et fecerunt gemmas onychinas immiſſas & 6 incluſas, ſculptas ſcripturâ inſculptâ & clarâ juxta nomina filiorum Iſrael. Et poſuit eas ſuper humeros Ephodi, *ut eſſent* lapides me- 7 moriales pro filiis Iſrael: quemadmodum præceperat Dominus Moſi. Et fecit pectorale opere artificis, juxta opus Ephodi, ex auro, hy- 8 acintho, purpura, cocco, & byſſo retorta. Quadratum erat, dupli- 9 catum fecerunt pectorale: palmi unius erat longitudo ejus, & palmi latitudo ejus, quadratum *erat*. Et repleverunt ipſum quatuor or- 10 dinibus gemmarum pretioſarum, è regione quatuor angulorum mundi. Ordo prior; Rubinus, Topazius, & Carbunculus. ordo unus: & in illis inſculptum *erat* & expreſſum nomen trium tribuum, Ruben, Simeon, & Levi.

Hieroſ. 9. *Palmi longitudo ejus & palmi latitudo ejus, duplicatum erat.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*

* نیم مثقال بسر بسر نیمهي آن مثقال در مثقال آن خاص بهمه آن گذرا ابر آن شمردگان از
قدري بیست سال وبالا بشش صد هزار وسه هزار وپانصد وپنجاه * بود صد بدرهي آن نقره
بریختن مر بون ستونهاي آن خاص ومر بون ستونهاي آن پرده صد آن بون ستونها بصد آن
بدره بدرهي ببون ستون * ومر آن هزار وهفت صد وهفتاد پنج بکرد سر ستونها بستونها
وپیداوید سرهاي ایشان ومیان بند کرد ایشانرا * ومس آن عرضه هفتاد بدره ودو هزار وچهار
صد مثقال * بکرد در آن مر بون ستونهاي درگهي خیمهي وعده ومر مذبحي آن مس ومر
غربالي آن مس آنچه باو ومر همه پیرایهاي آن مذبح * ومر بون ستونهاي آن سرا گرداگرد ومر بون
ستونهاي دروازهي آن سرا ومر همه میخهاي آن مسکن ومر همه میخهاي آن سرا گرداگرد
* فصل سي نهم * واز آن کبود وآن ارغوان وقرمز رنگ بکردند جامهاي خدمتي
بخدمت کردن در خاص وبکردند مر جامهاي آن خاص آنچه باهرن چون آنچه بفرمود ،، مر مشه
بکرد مر آن بروان طلا کبود وارغوان وقرمز رنگ وکتاني تافته * تنک کردند مر دامهاي آن
طلا وببرید رشتها بکردن در میاني آن کبود ودر میان آن ارغوان ودر میاني آن قرمز رنگ ودر
میاني آن کتان عملي اوستاد * کتفها بکردند باو پیوسته باشان ابر دو کنارهاي او پیوسته شد
* وبند بروانی او آنچه ابر او ازو او چون عملي او طلاي کبود وارغوان وقرمز رنگ وکتاني تافته
چون آنچه بفرمود ،، مر مشه * بکردند مر سنگهاي آن شهم گرد گرفتگان زر کوفتهاي طلا
کندگان کندگیهاي مهر ابر نامهاي پسراني یسرال * بنهاد ایشانرا ابر کتفهاي آن بروان
سنگهاي یاد کرد بپسراني یسرال چون آنچه فرمود ،، مر مشه * بکرد مر آن دوشوان عملي استاد
چون عملي بروان طلا کبود وارغوان وقرمز رنگ وکتاني تافته * چهار گوشه بود دولاي
بکردند مر آن دوشوان بلستگي درازي او وبلستگي کشادگي او دولاي * در نشاندند
درو چهار ردهاي سنگ ردهي ادم فطده ومرقت آن ردهي آن یکه *

Dimidii ſicli in capitum computatione, ſcil. dimidium ſicli in ſiclo ſanctuarii pro omni tranſeunte ad numeratos, à viginti annorum & ſuprà, in ſexcentis millibus & tribus millibus, & quingentis & quinquaginta. Fueruntque centum talenta argenti ad fundendos ſtylobatas ſanctuarii, & ſtylobatas veli: centum ſtylobatas ex centum talentis, talentum pro ſtylobata. Et ex 28 *mille ſeptingentis ſeptuaginta quinque* ſiclis *fecit epiſtylia columnis, & incruſtavit capitella eorū, & cinxit eas. Æs autem oblationis* fuit *ſeptuaginta talentorum & duorum millium, & quadringentorum ſiclorum. Et fecit ex eo ſtylobatas oſtii* 30 *tentorii conventûs, & altare æreum, & cribrum æreum quod* erat *ei, omniaque inſtrumenta altaris: Et* 31 *ſtylobatas atrii circumcirca, & ſtylobatas portæ atrii, omnes præterea clavos tabernaculi, omnéſque clavos atrii circumcirca.*

The Latin marginal numbers 26, 27 and 29 stand at: *computati-* 26, *centum ta-* 27, *ſe-* 29.

CAP. XXXIX.

Ex cæruleo autem, & purpurâ, & 1 *coccineo fecerunt veſtes miniſterii ad miniſtrandum in ſanctuario: fecerunt item veſtes ſanctitatis quæ* erant *Aharonis, quemadmodum præcepit Dominus* ipſi *Moſheh. Fecit* 2 *& pectorale* ex *auro, cæruleo, & purpurâ, & coccineo, & byſſo tortâ. Ex-* 3 *tenuaveruntque reticula aurea, inciditque fila ad intexendum in medio cærulei, & in medio purpuræ, & in medio coccinei, & in medio byſſi, opere artificis. Humeros fecerunt ei* 4 *conjunctos exiſtentes, in duabus oris ejus conjungebatur. Et cingulū pecto-* 5 *ralis ejus quod ſuper illud, ex eodem erat juxta opus ejus,* ex *auro, cæruleo, & purpurâ, & coccineo, & byſſo tortâ, quemadmodum præceperat Dominus* ipſi *Moſheh. Et apta-* 6 *verunt lapides onychinos comprehenſos impactos auro, ſculptos ſculpturis ſigilli ſecundùm nomina filiorū Iſrael. Poſuitq; illos in hume-* 7 *ris pectoralis, lapides recordationis filiis Iſrael, quemadmodū præceperat Dñs* ipſi *Moſheh. Fecit* quoq; 8 *humerale opere artificis, ſecundùm opus pectoralis,* ex *auro, cæruleo, & purpurâ, & coccineo, & byſſo tortâ. Quadrangulare erat, duplicatum fe-* 9 *cerunt humerale: ſpithama longitudo ejus, & ſpithama latitudo ejus: duplicatum. Et inſeruerunt in eo* 10 *quatuor ordines lapidum: ordo talis erat; Rubinus, ſmaragdus, & chryſolithus, ordo unus.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

והטור ושום סדרא תניינא איזמורד וספירינון וכדכודין ועליהון חקיק ומפרש 11
שמהת תלת שבטיא יהודה דן ונפתלי : והטור השלישי ושום סדרא תליתאה 12
קנכרין וטרקין ועין עיגל ועליהון חקיק ומפרש שמהת תלת שבטיא גד אשר
ויששכר : והטור ושום סדרא רביעאה כרום ימא רבא ובורלת חלא ומרגניית 13
אפנטורין ועליהון חקיק ומפרש שמהת תלת שבטיא זבולן יוסף ובנימין
משקען מרמצן בדהב באשלמותהון : והאבנים ומרגליתא על שמהת בני 14
ישראל תריסרי על שמהתהון כתב גליף חקיק ומפרש הי כגלוף דעיזקא גבר
מרגלייתיה על שמיה לתריסר שבטיא : ויעשו ועבדו על חושנא שלשלן מתחמן 15
עובד קליעא דדהב דכי : ויעשו שתי ועבדו תרתין מרמצן דדהב ותרתין עזקן 16
דדהב ויהבו ית תרתין עזקתא על תרין ציטרי חושנא : ויתנו ויהבו תרתין 17
קליען דדהב על תרתין עיזקתא על ציטרי חושנא : ואת שתי וית תרתין קליען 18
דמסדרן על תרין ציטרוי יהבו על תרתין מרמצתא ויהבונון על כתפי אפודא כל
קבל אנפוי : ויעשו ועבדו תרתין עזקן דדהב ושויאו על תרתין ציטרי חושנא 19
על שיפתיה דלעברא דאפודא לגיו : ויעשו ועבדו תרתין עזקן דדהב וסדרונון 20
על תרין כתפי אפודא מלרע מלקבל אנפוי כל קביל בית לופי מעילוי להמיין
אפודא : וירכסו וטכיסו ית חושנא מעזקתא לעיזקת אפודא בשזיר תיכלא 21
למיהוי אדיק על המיין אפודא ולא יתפרק חושנא מעילוי אפודא היכמא דפקיד
יי ית משה : ויעש ועבד ית מנטר מעילא עובד גרדי שזיר תיכלא : 22
ופי המעיל ופום מנטר מעילא כפיל במיצעיה הי כפום שיריא תורא בשיפתיה 23
מקף לפומיה חזור חזור מטול דלא יתבזע : ויעשו על שולי ועבדו על שיפולי מנטר 24
מעילא רומניין דתיכלא וארגוונא וצבע זהורי שזיר : ויעשו ועבדו חיזוריין דדהב 25
ויהבו ית חיזוריא במציעות רומניא על שיפולי מנטר מעילא חזור חזור במציעות
רומניא : פעמן חזורא ורומנא חיזורא ורומנא כולהון שבעין על שיפולי מנטר 26
מעילא חזור חזור לשמשא היכמא דפקיד יי ית משה : ויעשו ועבדו ית כתונין 27
דבוץ עובד גרדי לאהרן ולבנוי : ואת וית מצנפתא דבוצא וית ברצוץ כובעיא דבוצא 28
וית אוורקסי בוצא דבוץ שזיר : ואת האבנט וית קמורא דבוץ שזיר ותיכלא 29
וארגוונא וצבע זהורי עובד ציור היכמא דפקיד יי ית משה :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Et nomen ordinis ſecundi ; Smaragdus, Sapphirus, & Chalcedonius : & in 11
illis inſculptum & expreſſum nomen trium tribuum, Juda, Dan, &
Nephtali. Et nomen ordinis tertii, Lyncurius, Achates, & Amethyſtus : 12
& in illis inſculptum & expreſſum nomen trium tribuum, Gad, Aſcher,
& Iſachar. Et nomen ordinis quarti ; Chryſolithus, & Berylus, & 13
Onychinus : & ſuper illos inſculpta & expreſſa nomina trium tribuum,
Zabulon, Joſeph, & Binjamin, cælata & incluſa in auro in perfectionibus
ſuis. Porro gemmæ illæ erant juxta nomina filiorum Iſrael duodecim, 14
juxta nomina eorum ſcripturâ ſculptâ exaratâ & expreſſâ, juxta
ſignaturam annuli, gemma cujuſque de nomine ejus per duodecim
tribus. Et fecerunt in pectorali catenas breves opere intricato, ex auro 15
puro. Fecerunt præterea duas fibulas aureas, & duos annulos aureos : 16
& poſuerunt duos annulos in duobus lateribus pectoralis. Dederuntque 17
duas catenas aureas in duos annulos ad latera pectoralis. Atque duas 18
catenas, quæ ordinatæ erant in duobus lateribus ejus, dederunt in duas
palas : & poſuerunt eas in humeris Ephod, in parte anteriore ejus.
Fecerunt inſuper duos annulos aureos quos poſuerunt in duobus lateribus 19
pectoralis, in ora ejus quæ erat in ſuperficie Ephod interiore.
Fecerunt inſuper duos annulos aureos, quos ordinârunt ad duos humeros 20
Ephod deorſum, in parte anteriore è regione loci juncturæ,
ſupra baltheum Ephod. Et ordinârunt pectorale ab annulis *ſuis* ad annulos 21
Ephod filo hyacinthino, ut eſſet adhærens ſuper baltheum Ephod,
& non rumperetur pectorale ab ipſo Ephod : quemadmodum præcepit
Dominus Moſi. Fecit inſuper pallium opere textoris, filo retorto 22
hyacinthino. Et foramen interulæ duplicatum erat in medio 23
ejus, ad inſtar foraminis loricæ : fimbria *erat* in labio ejus circuiens
os ejus circum circum, ne rumperetur. Fecerunt inſuper in inferioribus 24
interulæ malogranata, ex hyacintho, purpura, coccino, *& byſſo*
retorta. Fecerunt etiam tintinabula aurea & poſuerunt tintinabula 25
in medio malogranatorum, quæ erant in inferioribus interulæ circum
circum, inter malogranata. Tintinabulum & malogranatum, tintinabulum 26
& malogranatum, omnia ſeptuaginta, in inferioribus partibus interulæ
per circuitum, ad miniſtrandum ſicut præceperat Dominus Moſi.
Fecerunt inſuper tunicas byſſinas opere textoris, ipſi Aaroni & 27
filiis ejus. Et tiaram byſſinam, & vittas mitrarum linearum, & 28
ſubligacula linea ex byſſo retorta. Baltheos quoque ex byſſo retorta, 29
hyacintho, purpura & coccino, opere figurato : quemadmodum
præceperat Dominus Moſi.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وآن رده‌ي آن دويمي نفك سفير و يهلم * وآن رده‌ي آن سيمي لشم شبو و احلمه * وآن 11 12
رده‌ي آن چهارمي ترشيش شهم و يشفه گرد گرفتگان زر كوفتگان طلا در نشاندن ايشان * وآن 13 14
سنگها ابر نامهاي پسراني يسرال ايشان دوازده نامهاي ايشان كندگاني مهر مردي ابر نامي او
بدوازده قبيله * كردند ابر آن دوشوان سلسلها حد نهادگان عملي بافته طلاي پاك * كردند 15 16
دو زر كوفتگان طلا و دو حلقهاي طلا بدادند مر دو آن حلقها ابر دو كنارهاي آن دوشوان *
* بدادند مر دو آن بافتهاي آن طلا ابر دو آن حلقها ابر كناري آن دوشوان * و مر دو كنارهاي 17 18
دو آن بافتها بدادند ابر دو آن زر كوفتها و بدادند ايشانرا ابر كتفهاي آن بروان بمقابلي
روي او * كردند دو حلقهاي طلا بنهادند ابر دو كنارهاي آن دوشوان ابر لبي او آنچه گذاري 19
آن بروان باندرون * كردند دو حلقهاي طلا بدادند ايشانرا ابر دو كتفهاي آن بروان از فرود 20
از مقابلي روي او بمقابلي پيوستن جاي او از بالا ببندي آن بروان * دركشيدند مر آن 21
دوشوان از حلقهاي او بحلقهاي آن بروان در رشته‌ي كبود ببودن ابر بند آن بروان و نه
جيرد آن دوشوان از بالاي آن بروان چون آنچه فرمود يي مر مشه * كرد مر زير پوش آن 22
بروان عملي جولاه همه كبود * و دهاني آن زير پوش در مياني او چون دهاني جوشن لبي 23
بدهاني او گرداگرد نه دريده شود * كردند ابر دامنهاي آن زير پوش انارهاي كبود و ارغوان 24
و قرمز رنگ تافته * كردند زنگهاي طلاي پاك بدادند مر آن زنگها در مياني آن انارها ابر 25
دامنهاي آن زير پوش گرداگرد در مياني آن انارها * زنگ و انار زنگ و انار ابر دامنهاي آن زير 26
پوش گرداگرد بخدمت كردن چون آنچه فرمود يي مر مشه * كردند مر آن پيراهنها كتان 27
عملي جولاه باهرن و بپسراني او * و مر آن دستار كتان و مر تركهاي آن طاقيها كتان و مر 28
شلوارهاي آن كتان كتاني تافته * و مر آن ميان بند كتاني تافته و كبود و ارغوان 29
و قرمز رنگ عملي نقاش چون آنچه فرمود يي مر مشه *

Ordo verò ſecundus, Carbunculus, 11
ſapphirus, & adamas. Ordo præterea 12
tertius ; Ligurius, achates, &
amethyſtus. Poſtremò ordo quartus 13
; Tharſis, onyx, & jaſpis, comprehenſi
impacti auro in inſitione
ſua. Porrò lapides juxta nomina 14
filiorum Iſrael erant, duodecim nomina
eorum ſculpta ſicut in ſigillo,
qui que juxta nomen ſuum ſecundùm
duodecim tribus. Fecerunt 15
etiam ſuper humerale catenas
terminatas opere plectili ex auro
puro. Fecerunt item duas palas 16
aureas, & duos annulos aureos :
dederuntque duos illos anunulos in
duobus marginibus humeralis. Et 17
dederunt duas illas catenas plectiles
aureas in duobus annulis in marginibus
humeralis. Duas autem 18
extremitates illarum plectilium dederunt
in duabus ipſis palis, dederuntque
eas in humeris pectoralis
è regione faciei ejus. Fecerunt 19
quoque duos annulos aureos, quos
poſuerunt in duobus marginibus humeralis,
in labro ejus quod erat in
tranſitu pectoralis intrinſecus. Fecerunt 20
adhuc duos annulos aureos,
quos dederunt in duobꝰ humeris pectoralis
inferne è regione faciei ejus,
contra juncturâ ejus, ſupra cingulum
pectoralis. Ita attraxerunt humerale 21
per annulos ſuos ad annulos pectoralis
filo cæruleo, ut ſit ſupra
cingulum pectoralis, nec ſurgat humerale
à pectorali, quemadmodum
præceperat Dominus ipſi Meſheh.
Fecitque ſuperius indumentum pectorali, 22
opere textoris, totum cæruleum :
Et orificium ſuperioris 23
indumenti in medio ejus, ſicut orificium
loricæ : labrum erat in orificio
ejus circumcirca, ne ſcinderetur.
Feceruntque in laciniis ſuperioris 24
indumenti malogranata ex cæruleo,
& purpurâ, & coccineo, ac
byſſo tortâ. Fecerunt & tintinnabula 25
ex auro puro, dederuntque tintinnabula
in medio malogranatorum in laciniis
ſuperioris indumenti circumcirca,
in medio inquam malogranatorum. 26
Tintinnabulum & malogranatum,
tintinnabulum & malogranatum in laciniis ſuperioris
indumenti circumcirca, ad miniſtrandum,
quemadmodum præceperat Dominus
ipſi Moſheh. Fecerunt & 27
indumenta ex byſſo opere textoris pro
Aharon & filiis ejus : Cidarim 28
quoque ex byſſo, & caſſides pileorum
ex byſſo, & femoralia byſſina ex byſſo
tortâ : Cingulum præterea ex byſſo tortâ, 29
& cæruleo, & purpurâ, & coccineo,
opere phrygionis, quemadmodum
præceperat Dominus ipſi Moſheh.

תרגום יונתן בן עוזיאל

ויעשו את ציץ ועבדו ית ציצת כלילא דקודשא דהב דכי וכתבו עלוי
ומפרש קודש ליי : ויתנו עליו וסדרו עלוי שזיר חוטא דתכלא מטול
מצנפתא מן לעילא דתפילא דרישא היכמא דפקיד יי ית משה : ותכל
כל עיבידת משכנא משכן זימנא ועבדו בני ישראל היכמא דפקיד יי ית משה
עבדו : ויביאו ואייתיו ית משכנא לות משה לבית מדרשיה דהוו תמן
משה ואהרן ובנוי והוה מתרץ להון סדר כהונתא ותמן יתבין סבי ישראל
ליה ית משכנא וית כל מנוי פורפוי לוחוי נגרוי עמודוי וחומרוי : ואת
וית חופאה דמשכי דדכרי מסמקי וית חופאה דמשכי ססגונא וית פרגודא
ואת ארן וית ארונא דסהדותא וית אריחוי וית כפורתא וכרוביא דנפקין
חד מיכא וחד מיכא : ואת השלחן וית פתורא וית כל מנוי וית לחים אפיא
ואת מנורת וית מנרתא וית בוצינהא בוציני סדורא דמסדרין כל קבל
כוכביא דנהיגין בשיטריהון ברקיעא ביממא ובליליא וית משחא דאנהרותא
ואת מזבח וית מדבחא דדהבא וית משחא דרבותא וית קטורת בוסמיא
פרסא דבתרע משכנא : ואת מזבח וית מדבחא דנחשא וית קנקל דנחשא
ית אריחוי וית כל מנוי ית כיורא וית בסיסיה : את קלעי ית וילוי דרתא
עמודהא וית חומרהא וית פרסא לתרע דרתא וית אטונוי ומתחהא וית
פולחן משכנא למשכן זימנא : את בגדי ית לבושי שמושא לשמשא בקודשא
לבושי קודשא לאהרן כהנא וית לבושי בנוי לשמשא : ככל הי ככל מה
ית משה היכדין עבדו בני ישראל ית כל פולחנא : וירא וחמא משה ית
פולחנא והא עבדו יתה היכמא דפקיד יי היכדין עבדו ובריך יתהון משה
תישרי שכינתא דיי בעובדי ידיכון : מ
וידבר ה' ומליל יי עם משה למימר : ביום ביומא דירחא קמאה הוא
דניסן בחד לירחא תקים ית משכנא משכן זימנא : ושמת ותשוי תמן ית
דסהדותא ותטליל על ארונא ית כפורתא : והבאת ותהנעל ית פתורא בסטר
מטול דמתמן מתיהב עותרא דמתמן ולחן רסיסי מלקושין על עיסבין למתפרנסא
בהון דיירי עלמא ותסדר ית סדרוי תרין סדרי לחמא גואה שית עגולין
כל קביל שבטוי דיעקב ותהנעיל ית מנרתא בסטר דרומא מטול דמתמן
שמשא וסיהרא ומתמן איסרטוון דנהורי ותמן גנזי חכמתא דמתילין לנהורי
ית בוצינהא שובעא כל קביל שבעתי כוכביא דמתילין לצדקיא דמנהרין לעלמא

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Fecerunt quoque laminam coronæ ſanctitatis *ex* auro puro : & ſcripſe- 30
runt ſuper eam ſculptum, cælatum, & expreſſum, Sanctitas Domino.
Et ordinârunt ſuper eam retortum filum hyacinthi, ut poneretur ſuper 31
mitram ſuper frontale capitis : quemadmodum præceperat Dominus
Moſi. Et perfectum eſt omne opus tabernaculi, tabernaculi *inquam* fœ- 32
deris : & fecerunt filii Iſrael juxta omnia quæ præceperat Dominus Mo-
ſi, ſic fecerunt. Et attulerunt tabernaculum ad Moſem in auditorium 33
ejus, in quo ſedebant Moſes & Aaron & filii ejus, ubi ſolvebat illis diffi-
cultates in ordine ſacerdotii, & ibi ſedebant ſeniores Iſrael : & oſten-
derunt illi tabernaculum & omnia vaſa ejus, fibulas ejus, tabulas ejus,
vectes ejus, columnas ejus, & baſes ejus. Et operimentum de pelli- 34
bus arietum rubro tinctis, & operimentum de pellibus taxorum, & ve-
lum quod extendebatur. Et arcam teſtimonii, & vectes ejus : & pro- 35
pitiatorium, & Cherubinos qui exibant opere ductili ex ea, unus hinc al- 36
ter inde. Et menſam & omnia vaſa ejus, & panem facierum. Et can- 37
delabrum & lucernas ejus, lucernas *ſcilicet* diſpoſitionis, quæ ordinatæ
erant ex adverſo ſeptem ſtellarum, quæ regunt in dominiis ſuis in
expanſo interdiu & noctu : & oleum luminaris. Et altare aureum, & 38
oleum unctionis, & ſuffitum aromatum : & aulæum quod erat in porta
tabernaculi Et altare æneum, & cribrum æneum ejus, vectes ejus, & 39
omnia vaſa ejus: concham & baſim ejus: Vela atrii, columnas ejus, & baſes 40
ejus, & velamen pro porta atrii, funes ejus, et clavos ejus : & omnia va-
ſa miniſterii tabernaculi, tabernaculi *ſcilicet* fœderis. Veſtes miniſterii ad 41
miniſtrandum in ſanctitate : veſtes item ſanctas pro Aaron ſacerdote, ve-
ſtes item filiorum ejus ad miniſtrandum. Prorſus ſecundùm omnia quæ 42
præcepit Dominus Moſi, ſic fecerunt filii Iſrael pro univerſo miniſterio.
Et vidit Moſes omne opus, & ecce fecerant ipſum ſicut præceperat 43
Dominus, ſic fecerunt : & benedixit illis Moſes, & dixit; Habitet
divina majeſtas Domini in operibus manuum veſtrarum.

CAP. XL.

Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo : In die menſis pri- 1
mi, ille eſt menſis Niſan, in prima menſis erigas tabernaculum, taber- 2
naculum fœderis. Et pones illic arcam teſtimonii : & operias arcam 3
propitiatorio. Et introduces menſam ad latus ſeptentrionale, eò quòd 4
inde dantur divitiæ, quia inde fluunt ſtillæ pluviæ ſerotinæ ſuper
herbas ad alendum illis habitatores mundi : & ordinabis ordines
ejus, duos *ſcilicet* ordines panis interioris, ſex orbiculos in unoquoque
ordine ex adverſo tribuum Jacob. Dein introduces candelabrum ad
latus meridionale, quia inde ſemitæ ſolis & lunæ, & inde ſemitæ lumi-
narium, inde etiam theſauri ſapientiæ qui aſſimilantur luminaribus : &
accendes lucernas ejus ſeptem è regione ſeptem ſtellarum quæ aſſimi-
lantur juſtis, qui lucent in ſeculum juſtitiâ ſuâ.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

*بکردند مر گلي تاجي آن خاص طلايي پاك بنوشتند ابر او نوشتهي كندگي مهر خاص
*بدادند ابر او رشتهي كبود بدادن ابر آن دستار از بالا چون آنچه فرمود يي مر مشه *تمام شد
همه كار مسكن خيمهي وعده بكردند پسراني يسرال چون همه آنچه فرمود يي مر مشه همچنين
بكردند *بياوردند مر مسكن بمشه مر آن خيمه و مر همه پيرايهاي او قلابهاي او تختهاي
پشتيوانهاي او وستونهاي او وبون ستونهاي او* و مر پوشش پوستهاي آن نرميشان آن سرخ
كردگان و مر پوشش پوستهاي آن استذان و مر پردهي آن حجاب *مر صندوقي آن گواه گرفتن
و مر باهوهاي او و مر آن پوشش *مر آن خوان و مر همه پيرايهاي او و مر ناني آن دو رويه *مر آن
چراغپايهي آن پاك مر چراغهاي آن چراغهاي آن آراسته و مر همه پيرايهاي آن و مر روغني آن
روشنايي * و مر مذبحي آن طلا و مر روغني آن ماليدن و مر دخنهي آن بوي ابزار و مر حجاب
درگاهي آن خيمه * مر مذبحي آن مس و مر غربالي آن مس آنچه باو مر باهوهاي آن و مر همه
پيرايهاي او و مر آن ابريق و مر طشت او* مر پردهاي آن سرا مر ستونهاي آن و مر بون
ستونهاي آن و مر آن حجاب بدروازهي آن سرا مر طنابهاي آن و ميخهاي آن و مر همه پيرايهاي
كاري آن مسكن بخيمهي وعده *مر جامهاي آن خدمتي بخدمت كردن در خاص مر جامهاي
آن خاص باهرن هكهن و مر جامهاي پسراني او بخدمت كردن *چون همه آنچه فرمود يي مر مشه
همچنين بكردند پسراني يسرال مر همه آن كار* بديد مشه مر همه آن كار و اينك بكردند انرا
چون آنچه بفرمود يي همچنين بكردند آفرين كرد ايشانرا مشه * * فصل چهلم *
*سخن [گفت] يي بمشه بگفتن *در روز آن ماهي آن اول دريك بماه بر انگيزاني مر مسكن خيمهي
وعده* و بنهي آنجا مر صندوقي آن گواه گرفت و بپوشي ابر آن صندوق مر آن پرده *و بياوري
مر آن خوان و آراسته كني مر آراستگي او و بياوري مر چراغپايه و بر افروزي مر چراغهاي آن

Fecerunt demum *florem coronæ* 30
ſanctitatis ex auro puro, ſcripſeruntque in eo ſcripturam cælaturâ ſigilli, Sanctitas Domino. Dederúntque in eo filum cæruleum ad dandum eum *ſuper cidarim supernè, quemadmodum præceperat Dominus* 31
ipſi Moſheh. Perfectum eſt igitur *totum opus tabernaculi, tentorii conventûs:* & *fecerunt filii Iſrael juxta omne quod præceperat Dominus* ipſi 32
Moſheh, ſic fecerunt. Attulerúntque tabernaculum ad Moſheh, tentorium & omnia inſtrumenta ejus, uncinos ejus, aſſeres ejus, vectes ejus, & columnas ejus, & ſtylobatas 33
ejus: Opertorium quoque ex *pellibus arietum rubefactis, & opertoriũ* ex *pellibus hircorum, & velum aulæi, Arcam teſtimonii & baculos e-* 34
jus, & operimentum, Menſam & omnia inſtrumenta ejus, & panem 35 36
biſacem, Candelabrum purum, lucernas ejus, lucernas inquam *ordinatas, & omnia inſtrumenta ejus, & oleum luminaris: Et altare* 37
aureum, & oleum unctionis, & ſuffimentum aromatis, & aulæum oſtii tentorii, Altare æreum, & cribrum 38
æreum quod erat *ei, baculos ejus, & omnia inſtrumenta ejus, & labrum ac pelvim ejus: Cortinas atrii,* 39
columnas ejus, & ſtylobatas ejus, & aulæum pro porta atrii, funes ejus, & clavos ejus, & omnia inſtrumenta operis tabernaculi, pro tentorio conventûs: Veſtes miniſterii ad mini- 40
ſtrandum in ſanctuario: veſtes ſanctas pro Aharon ſacerdote, & veſtes filiorum ejus ad miniſtrandum. Juxta omne quod præceperat Dominus 41 42
ipſi *Moſheh, ſic fecerunt filii Iſrael univerſum opus. Viditque Moſheh* 43
univerſum opus, & ecce fecerant illud quemadmodum præceperat Dominus, ſic fecerant : & *benedixit illis Moſheh.*

CAP. XL.

Locutus eſt autem *Dominus ad* 1
Moſheh, dicendo; Die quadam 2
menſis primi, nempe *unâ menſis eriges tabernaculum, tentorium conventûs. Et pones ibi arcam teſti-* 3
monii, & operies arcam velo: In- 4
troducéſque menſam, & ordinabis ordinationem ejus: introduces quoque candelabrum, & accendes lucernas ejus.

תרגום יונתן בן עוזיאל

ונתת ותיתן ית מדבחא דדהבא לקטרת בוסמיא קדם ארונא דסהדותא מטול 5
חכימיא דעסיקין באורייתא וריחהון נדיף הי כקטרת בוסמיא ותשוי ית פרסא דתרעא
למשכנא מטול צדיקיא דחפין בזכותהון על עמא בית ישראל : ונתת ותיתן 6
ית מדבחא דעלתא קדם תרע משכן זימנא מטול עתיריא דמסדרין פתורא קדם
תרעיהון ומפרנסין מסכניא ומשתביק להון חוביהון כאילו מקרבין עלתא על
מדבחא : ונתת את הכיור ותיתן ית כיורא בני משכן זימנא ובני מדבחא 7
ותיתן תמן מוי מטול חוביא דהדרין בתיובתא ושדיין עקמומיתהון הי כמיא :
ושמת ותשוי ית דרתא חזור חזור מטול זכוות אבהת עלמא דמחזרין חזור 8
חזור לעמא בית ישראל ותתן ית פרסא דתרע דרתא מטול זכוות אמהת עלמא
דפריס בתרע גהינם מן בגלל דלא יעלון תמן נפשת דרדקי עמא דישראל :
ולקחת ותסב ית משחא דרבותא ותרבי ית משכנא וית כל דביה ותקדש 9
יתיה מטול כליל דמלכותא דבית יהודה ומלכא משיחא דעתיד למפרק ית 10
ישראל בסוף יומיא : ומשחת ותרבי ית מדבחא דעלתא וית כל מנוי ותקדש ית
מדבחא ויהי מדבחא קודש קודשין מטול כלילא דכהונתא דאהרן ובנוי ואליהו כהנא
רבא דעתיד למשתלחא בסוף גלוותא : ומשחת ותרבי ית כיורא וית בסיסיה 11
ותקדש יתיה מטול יהושע משומשנך רבא דסנהדרין דעמיה דעל ידוי עתידה
ארעא דישראל לאיתפלגא ומשיחא בר אפרים דנפיק מיניה דעל ידוי עתידין בית
ישראל למנצחא לגוג ולסיעתיה בסוף יומיא : והקרבת ותקרב ית אהרן וית 12
בנוי לתרע משכן זימנא ותסחי יתהון במיא : והלבשת ותלבש ית אהרן ית לבושי 13
קודשא ותרבי יתיה ותקדש יתיה וישמש קדמי : ואת וית בנוי תקריב ותלבישינון 14
כיתונין : ומשחת ותרבי יתהון היכמא דרבית ית אבוהון וישמשון קדמי ותהי 15
למהוי להון רבותהון לכהונת עלם לדריהון : ויעש ועבד משה הי ככל מה 16
דפקיד יי יתיה היכדין עבד : ויהי והוה בירחא קמאה הוא ירחא דניסן בשתא 17
תניינתא בחד לירחא איתקם משכנא : ויקם ואקים משה ית משכנא ויהב ית 18
חומרוי ושוי ית לוחוי ויהב ית נגרוי ואקים ית עמודוי : ויפרוש ופרס ית 19
פרסא על משכנא ושוי ית חופאה דמשכנא עלוי מן לעילא היכמא דפקיד יי
ית משה : ויקח ויתן ונסיב ית תרין לוחי אבניא לוחי קימא דאתיהיבו ליה בחורב 20
והוו קיימין על את בבית אולפנא הנון לוחי סהדותא ותברי לוחיא בארונא ושוי ית
אריחיא על ארונא ויהב ית כפורתא בהדי כרוביא דנפקין נגיד מינה על ארונא
מלעילא : ויבא והנעל ית ארונא למשכנא ושוי ית פרגודא דפרסא וטלליה על 21
ארונא דסהדותא היכמא דפקיד יי ית משה : ויתן ויהב ית פתורא במשכן זימנא על שידא דמשכנא ציפונא מברא לפרגודא : 22

Targ. JONATHAN B. UZIEL

Et pones altare aureum pro ſuffitu aromatum coram arca teſtimonii, 5
propter ſapientes qui occupantur in lege; quorum odor fragrans eſt ſicut
ſuffitus aromatum: dein pones velum portæ tabernaculi, propter juſtos
qui tegunt ſuis meritis populum domus Iſrael. Et pones altare ho- 6
locauſtorum ante portam tabernaculi conventus, proper divites qui
diſponunt menſam coram porta ſua, & alunt pauperes, & condonatur
illis peccatum ſuum perinde acſi offerrent holocauſta ſuper altare. Et 7
pones concham inter tabernaculum conventus & inter altare: & ibi
pones aquas, pro peccatis eorum qui convertuntur per pœnitenti-
am, & effundunt perverſitatem ſuam ſicut aquas. Pones & atrium 8
per circuitum, propter merita patrum ſeculi qui circundant circum
circa populum domus Iſrael: & pones velamen pro porta atrii, propter
meritum matrum ſeculi, quod expanſum eſt in porta gehennæ, ne eò
ingrediantur animæ puerorum populi Iſrael. Et accipies oleum un- 9
ctionis, & unges tabernaculum, & quicquid in eo eſt: & ſanctifica-
bis ipſum, propter coronam regni domus Juda & regis Meſſiæ, qui
tandem redempturus eſt Iſraelem in fine dierum. Et unges altare holo- 10
cauſtorum, & omnia vaſa ejus: & ſanctificabis altare illud, ut ſit al-
tare ſanctitas ſanctitatum, propter coronam ſacerdotii Aaron & fili-
orum ejus, & Eliæ ſummi pontificis, qui mittendus eſt in fine capti-
vitatum. Et inunges concham & baſim ejus: & ſanctificabis ipſam 11
propter Joſuam ſervum tuum, doctorem ſynedrii populi ſui, cujus
manu dividenda eſt terra Iſraelis, & Meſſiam filium Ephraim qui ex
eo proditurus eſt, cujus opera futurum eſt ut vincat domus Iſrael Gog,
unà cum fœderatis ejus, in fine dierum. Et accedere facies Aaronem 12
& filios ejus ad portam tabernaculi conventus, & ablues eos aquis.
Et indues Aaroni veſtes ſacras: & unges ipſum, & ſanctificabis 13
ipſum, ut miniſtret coram me. Sed & filios ejus accedere facies, & 14
indues eos tunicis. Et inunges eos ſicut unxiſti patrem eorum, ut 15
miniſtrent coram me: & futurum eſt ut ſit illis unctio eorum in ſa-
cerdotium ſeculi per generationes ſuas. Et fecit Moſes, ſecundùm 16
omnia quæ præceperat ipſi Dominus ſic fecit. Et factum eſt in men- 17
ſe primo, ille eſt menſis Niſan, anno ſecundo, prima menſis ere-
ctum eſt tabernaculum. Et erexit Moſes tabernaculum, & poſuit baſes 18
ejus, poſuit item tabulas ejus, & poſuit vectes ejus, & erexit colu-
mnas ejus. Et expandit velamen ſuper tabernaculum, & poſuit oper- 19
torium tabernaculi ſuper ipſum ſuperne: quemadmodum præceperat Do-
minus Moſi. Et accepit duas tabulas lapideas, tabulas fœderis quæ 20
illi datæ erant in Horeb, & ſtabant pro ſigno in domo doctrinæ,
illæ ſunt tabulæ teſtimonii, & fracturas tabularum *poſuit* in arcam;
& poſuit vectes in arca: & poſuit propitiatorum, unà cum Cherubi-
nis qui exibant opere ductili ex ea, ſuper arcam deſuper. Et intro- 21
duxit arcam in tabernaculum, & poſuit velum operimenti, & ob-
velavit arcam teſtimonii: quemadmodum præceperat Dominus Moſi.
Et poſuit menſam in tabernaculo conventus, ad latus tabernaculi ſe- 22
ptentrionale extra velum.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وبدهي مر مذبحي آن طلا بدخنه بپیشي صندوقي آن گواه گرفت و بنهي مر حجابي آن 5
درگاه بمسکن * وبدهي مر مذبحي آن علة بپیشي درگاهي مسکن خیمهي وعده * وبدهي 6 7
مر آن ابریق میاني خیمهي وعده و میاني آن مذبح وبدهي آنجا آب * وبنهي مر آن سرا 8
گرداگرد و بدهي مر حجابي دروازهي آن سرا * وبستاني مر روغني آن مالیدن وبمالي مر آن مسکن 9
و مر همه آنچه درو و خاص کني اویرا و مر همه پیرایههایي او و باشد خاص * وروغن مالي مر 10
مذبحي آن علة و مر همه پیرایههایي او و خاص کني مر آن مذبح و باشد آن مذبح خاصي
خاصها * وروغن مالي مر آن ابریق و مر طشتي او وخاص کني اویرا * ونزدیک آوري مر اهرن و مر 11 12
پسراني او بدرگاهي خیمهي وعده و بشوي ایشانرا در آب * وبپوشاني مر اهرن مر جامههایي آن خاص 13
وبمالي اویرا و خاص کني اویرا و خدمت کند بمن * و مر پسراني او نزدیک آوري وبپوشاني ایشانرا 14
پیرهنها * وروغن مالي ایشانرا چون آنچه روغن مالیدي مر پدري ایشان و خدمت کنند بمن 15
وباشد ببودن بایشان مالیدن ایشان بکهونهي جاوید بعصرهایي ایشان * بکرد مشه چون همه آنچه 16
فرمود :: اویرا همچنین بکرد * بود در ماهي آن اوّل در سالي آن دویمي دریک بماه بر انگیخته 17
شد آن مسکن * بر انگیزاند مشه مر آن مسکن بداد مر بون ستونهایي آن بنهاد مر تختهایي آن 18
بداد مر پشتیوانهایي آن بر انگیزاند مر ستونهایي آن * گسترد مر آن خیمه ابر آن مسکن بنهاد مر 19
پوشش آن خیمه ابر او از بالا چون آنچه فرمود :: مر مشه * بستاند بداد مر آن گواه گرفت بآن 20
صندوق بنهاد مر آن باهوها ابر صندوق بداد مر آن پوشش ابر آن صندوق از بالا * بیاورد مر 21
آن صندوق بآن مسکن بنهاد مر پردهي آن حجاب و حجاب کرد ابر صندوقي آن گواه گرفت چون
آنچه فرمود :: مر مشه * بداد مر آن خوان در خیمهي وعده ابر پایهي آن مسکن بشمال از بیرون پرده * 22

* *Dabis prætereà altare aureum ad* 5
ſuffimentum, coram arca teſtimonii:
& appones aulæum oſtio tabernacu-
li. Dabis item altare holocauſti co- 6
ram oſtio tabernaculi tentorii con-
ventûs. Poſteà dabis labrum inter 7
tentorium conventûs & altare, da-
biſque illic aquam. Poſtremò pones 8
atrium in circuitu, & dabis aulæum
portæ atrii. Tunc accipies oleum 9
unctionis, & unges tabernaculum,
& omne quod eſt in eo: ſanctifica-
biſque illud & omnia inſtrumenta
ejus, & erit ſanctum. Et oleo un- 10
ges altare holocauſti & omnia in-
ſtrumenta ejus: ſanctificabiſque
altare, & erit altare ſanctitas
ſanctitatum. Oleo etiam unges la- 11
brum, & pelvim ejus, & ſanctifi-
cabis illud. Tunc adduces Aha- 12
ron & filios ejus ad oſtium tentorii
conventûs, & lavabis eos aquâ.
Et indues Aharon veſtibus ſancti- 13
tatis, ungeſque eum, & ſanctificabis
eum, & miniſtrabit mihi. Filios 14
quoque ejus adduces, & indues eos
induſiis. Et oleo unges eos quem- 15
admodum oleo unxiſti patrem eo-
rum, & miniſtrabunt mihi: eritque
ut ſit eis unctio eorum in ſacerdo-
tium æternum per ſecula ſua. Fe- 16
cit igitur Meſheh: juxta omne
quod præceperat Dominus ei, ſic
fecit. Fuit itaque, *menſe primo,* 17
anno ſecundo, unâ menſis, erectum
fuit tabernaculum. Ita erexit Mo- 18
ſheh tabernaculum, dedit ſtylobatas
ejus, poſuit aſſeres ejus, dedit ve-
ctes ejus, & erexit columnas ejus.
*Expandít*que *tentorium ſuper ta-* 19
bernaculum, & poſuit operimentum
tentorii ſuper illud ſupernè, quem-
admodum præceperat Dominus ipſi
*Meſheh. Accepít*que *& dedit te-* 20
ſtimonium in arcam, poſuit baculos
ſuper arcam, dedítque operimentum
ſuper arcam ſupernè. Et introduxit 21
arcâ in tabernaculum, appoſuit
velum aulæi, & obvelavit arcam
teſtimonii, quemadmodum præcepe-
rat Dominus ipſi Meſheh. Dedit- 22
que *menſam in tentorio conventûs*
ad baſim tabernaculi ad aquilo-
nem extra velum

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

ויערך וסדר עלוהי סדורין דלחים קדם יי 23
היכמא דפקיד יי ית משה: וישם ושוי ית 24
מנרתא במשכן זימנא כל קביל פתורא על
שידא דמשכנא דרומא: ויעל ואדלק בוציניא קדם יי היכמא דפקיד יי ית משה
וישם ושוי ית מדבחא דדהבא במשכן זימנא קדם פרגודא: ויקטר ואסיק ע
קטורת בוסמין היכמא דפקיד יי ית משה: וישם ושוי ית פרסא דתרעא למשכנ
ואת מזבח וית מדבחא דעלתא שוי בתרע משכנא ואסיק עלוי ית עלתא וית מנח
היכמא דפקיד יי ית משה: וישם את הכיור ושוי ית כיורא על בסיסיה ביני מש
זימנא וביני מדבחא ויהב תמן מיין חיין לקידוש ולא פסקין ולא סריין כל יומיא: ויר
ונסבין משה ואהרן ובנוי מיניה בנטלא ומקדשין מניה ית ידיהון וית ריגליהון
בבאם בזמן מיעלהון למשכן זימנא ובמיקרבהון למדבחא ומקדשין היכמא דפ
יי ית משה: ויקם ואקים ית דרתא חזור חזור למשכנא ולמדבחא ויהב ית פר
דבתרע משכנא וגמר משה ית עיבידתא: ויכס וחפא ענן יקרא ית משכן זימנא ואי
שכינתא דיי איתמלי ית משכנא: ולא יכל ולא הוה אפשר למשה למיעל למש
זימנא ארום שרא עלוי ענן יקרא ואיקר שכינתא דיי איתמלי ית משכנא: ובהעל
ובאשון אסתלקות ענן יקרא מעילוי משכנא נטלין בני ישראל בכל מטלניהון: ואם
ואין לא מסתלק ענן יקרא ולא נטלין עד 37
יום אסתלקותיה: כי ענן ארום ענן 38
יקרא דיי הוה מטלל על משכנא בימָמא
ועמודא דאישתא הוה מנהר בליליא
וחמיין כל בני ישראל בכל מטלניהון:

ירושלמי 23 וסדר עלוהי לחב
אפיא קדם יי:

ירושלמי 38 ארום ענן יקר שכ
דיי הוה מטלל על משכנא בימָמא וא
הוה מנהרא עלויה כל ליליא חמ
בית ישראל בכל מטלניהון:

Et ordinavit super illam ordines pa- 23 nis coram Domino: quemadmodum præceperat Dominus Mosi. Et posuit candelabrum in taberna- 24 culo conventus è regione mensæ, ad latus tabernaculi meridionale. Et accendit lucernas coram Domino: 25 quemadmodum præceperat Dominus Mosi. Et posuit altare aureum in 26 tabernaculo conventus ante velum. Et obtulit super ipsum suffitum aro- 27 matum: quemadmodum præceperat Dominus Mosi. Et posuit velum ad 28 portam tabernaculi. Et altare holocaustorum posuit in porta tabernacu- 29 li: & obtulit super ipsum holocausta & oblationes, sicut præceperat Dominus Mosi. Et posuit concham super basim suam, inter tabernaculum 30 conventus & inter altare: & posuit ibi aquas vivas pro sanctificatione, ut non cessarent neque fœterent omnibus diebus. Et accipiebant Moses 31 & Aaron & filii ejus ex ea pro lotionibus: & sanctificabant ex ea manus suas & pedes suos. Quo tempore ingrediebantur ipsi in tabernaculum 32 conventus, & cum accedebant illi ad altare, tum sanctificabant se: sicut præceperat Dominus Mosi. Deinde erexit atrium per circuitum taberna- 33 culi & altaris, & posuit velum quod erat in ostio tabernaculi: & sic absolvit Moses opus ipsum. Tum operuit nubes gloriæ tabernaculum con- 34 ventus & gloriâ divinæ majestatis Dñi repletum est tabernaculum. Ne- 35 que possibile erat Mosi ingredi in tabernaculum conventus, eò quòd habitaret super ipsum nubes gloriæ: & gloriâ divinæ majestatis Dñi repletum est tabernaculum. Et in tempore ascensus nubis gloriæ desuper taberna- 36 culum proficiscebantur filii Israel, per omnes profectiones suas. Quod si 37 non proficisceretur nubes gloriæ, non proficiscebantur usque ad diem quo elevabatur ipsa. Quoniam nu- 38 bes gloriæ Domini erat obumbrans tabernaculum per diem, & columna ignis erat lucens per noctem: ut viderent omnes filii Israel per omnes profectiones suas.

Hierof. 23 *Et ordinavit super illam panem ordinis facierum coram Domino.*

Hierof. 38 *Quoniam nubes gloriæ divinæ majestatis ipsius Domini erat inumbrans tabernaculum interdiu, & ignis erat lucens super ipsum tota nocte, videntibus omnibus Israelitis per omnes profectiones suas.*

Versio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* آراسته کرد ابر او آراستهي نان بپيشي :: چون آنچه فرمود :: مر مشه * بنهاد مر آن چراغپايه د
خيمهي وعده مقابلي آن خوان ابر پايهي آن مسکن بجنوب * برافروخت آن چراغها بپيشي :: چون
آنچه فرمود :: مر مشه * بنهاد مذبحي آن طلا در خيمهي وعده بپيشي آن پرده * دخنه کرد ابر ا
دخنهي بوي ابزار چون آنچه فرمود :: مر مشه * بنهاد مر حجاب آن درگاه بمسکن * و مر مذبحي
آن علّه بنهاد درگاهي مسکني خيمهي وعده بر آورد ابر او مر آن علّه و مر آن هديه چون آنچه
فرمود :: مر مشه * بنهاد مر آن ابريق مياني خيمهي وعده و مياني آن مذبح بداد آنجا آب بشستن
* و بشويند ازو مشه واهرن و پسراني او مر دستهايي ايشان و مر پاهايي ايشان * در آمدني ايشان
بخيمهي وعده و در نزديک شدني ايشان بآن مذبح بشويند چون آنچه فرمود :: مر مشه * بر انگيزانيد
مر آن سرا گرداگرد بمسکن و بمذبح و بداد مر حجابي دروازهي آن سرا تمام کرد مشه مر آن
کار * بپوشيد آن ابر مر خيمهي وعده و عزيزي :: پر شد مر آن مسکن * و نه توانست مش
بآمدن بخيمهي وعده که مسکن گرفت ابر او آن ابر و عزيزي :: پر شد مر آن مسکن * و د
بر آمدني آن ابر از بالايي آن مسکن منزل بر دارند پسراني يسرال در همه منزلهايي ايشان
* و اگر نه بر آيد آن ابر و نه منزل بر دارند تا روزي بر آمدني او * که ابري :: ابر آ
مسکن روز و آتش باشد شب درو بچشم ديدي همه خانداني يسرال در همه منزلهايي ايشان.

נשלם ספר אלה שמות

Et ordinavit super eam ordinationē panum coram Domino, quemadmodū præceperat Dominus ipsi Mosheh. Po- 23 24 *suitq; candelabrum in tentorio conventûs è regione mensæ ad basim tabernaculi ad Meridiem. Et accendit* 25 *lucernas corā Domino, quemadmodū præceperat Dñs ipsi Mosheh. Posuit* 26 *etiam altare aureū in tentorio conventûs coram velo: Et sumifecit super* 27 *illud suffimentū aromatis, quemadmodum præceperat Dominus ipsi Mosheh. Apposuit quoque aulæum* 28 *ostio tabernaculi. Et altare holocau-* 29 *sti posuit ad ostium tabernaculi tentorii conventûs: obtulitque super illud holocaustum & munus, quemadmodū præceperat Dominus ipsi Mosheh. Et posuit labrum inter tento-* 30 *rium conventûs & altare, deditque illic aquam ad lavandum: Ut lava-* 31 *rent ex eo Mosheh & Aharon & filii ejus manus suas ac pedes suos,* *Cum ingrederentur in tentorium con-* 32 *ventûs: & cum appropinquarent altari, lavarent quemadmodum præceperat Dominus ipsi Mosheh: Postre-* 33 *mo erexit atrium in circuitu tabernaculi & altaris, deditque aulæum portæ atrii. Ita absolvit Mosheh opus. Et operuit nubes tentorium* 34 *conventûs, gloriáque Domini repletū fuit tabernaculum. Neque poterat* 35 *Mosheh venire in tentorium conventûs, quia habitabat super illud nubes, & gloriâ Domini repletum erat tabernaculum. Quumque ascendebat* 36 *nubes de super tabernaculum, mansiones movebant filii Israel per omnes mansiones suas: Et si non ascendebat* 37 *nubes, neque mansiones movebant usque ad diem ascensûs ejus. Quòd* 38 *nubes Domini super tabernaculum interdiù, ignis verò esset noctu super illud, in oculorum conspectu totius familiæ Israel in omnibus mansionibus suis.*

Absolutus est liber Elle shemóth.

ירושלמי תרגום יונתן בן עוזיאל

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

ויקרא
א

והוה כיון דאשלים משה למיקמא ית 1
משכנא חשיב משה ואיידין בליביה ואמר
טוורא דסיני דהוה רבוייה ריבוי דשעתא
וקידושיה קידוש דתלת יומין לא הוה
אפשר לי דאיסוק לותיה עד זמן דהוה
דבורא מתמליל עמי ברם משכן זימנא
הדין דריבוייה ריבוי לעלם וקידושיה
קידוש לעלם מן דינא הוה דלא איעול
לגויה עד זמן די יתמלל עמי מן קדם יי
ובכן קרא דבורא דיי למשה ומליל
מימרא דיי עמיה מן משכן זימנא למימר:

1 והוה כד כון דאשלים משה
ית משכנא ורבי יתיה וקדיש יתיה
מנוי וחשיב משה בלביה ואמר
דסיני דרבוייה רבוי שעה וקדושיה
שעה לא סליקית לגויה עד זמן ד
לי מן קדם יי ברם משכן זמנא ד
רבא עלם וקדושיה קדוש עלם ד
דלא נעול לגוה עד זמן דאתאמ
קדם יי וקרא דברא דיי למשה וכ
דיי הוה עמיה מן משכן זמנא למ

LEVITICUS. CAP. I. SECT. XXIV.

ACcidit autem cùm absolvisset 1 Moses erigere tabernaculum, cogitavit Moses & disceptavit in corde suo, & dixit; Mons Sinai cujus excellentia fuit excellentia horæ unius, & sanctitas sanctitas trium dierum, non fuit mihi possibile ascendere ad ipsū usq; ad tempus quo sermo mecum loquebatur; sed tabernaculum conventus istud, cujus excellentia est excellentia in seculum, & sanctitas sanctitas in seculum, æquum est ut non ingrediar in medium ejus, usq; ad tempus quo fiat sermo mecū à facie Dñi: & propterea vocavit sermo Dñi Mosem, & loquutus est sermo Dñi cum eo ex tabernaculo convent⁹ dicēdo:

Hierof. 1 *Et fuit statim atque absolvit Moses erigere tabernaculum, & ungere ipsum & sanctificare ipsum & omnia vasa ejus, tum cogitavit Moses in corde suo, & dixit; Mons Sinai cujus excellentia fuit excellentia horæ, & sanctitas ejus sanctitas horæ, non ascendi in medium ejus usque ad tempus quo dictum est mihi à facie Domini: tabernaculum utique conventus, cujus excellentia est excellentia seculi, & sanctitas sanctitas seculi æquum est ut non ingrediar in medium ejus usq; ad illud tempus quo dicetur mihi à conspectu Domini. Et clamavit sermo Domini ad Mosem, omnis enim sermo Domini fuit cum eo ex tabernaculo conventus, dicendo:*

Versio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

فصل اول. * بخواند بمشه سخن گفت :: باو از خيمهي وعده بگفتن.

CAP. I.

VOcato autem Mosheh locu- 1 tus est Dominus ad eum è tentorio conventûs dicendo.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

דבר מליל עם בני ישראל ותימר להום אינש די יקרב מנכון ולא מן מומריא 2
פלחי אליליא קרבנא קדם יי מן בעירא דכיא מן תורי ומן ענא ולא מן חיתא
תקרבון ית קרבניכון : אם עלה אין עלתא היא קורבניה מן תורי דכר שלים 3
יקרביניה לתרע משכן זימנא יקריב יתיה לרעוא עלוי קדם יי : וסמך ויסמוך 4
בתוקפא יד ימיניה על ריש עלתא מטול דיתרעי ליה לכפרא עלוי : ושחט
ויכוס טבחא בבית מטבחיא ית בר תורי קדם יי ויקרבון בני אהרן כהנא ית 5
אדמא במניא וידרקון ית אדמא במיזרקיא על מדבחא חזור חזור דבתרע משכן
זימנא : והפשיט וישלח ית משכא 6
מן עלתא ויפסג יתה לפסגהא : ונתנו
ויתנון בני אהרן כהנא אשתא על 7
מדבחא ויסדרון קיסין על אשתא : וערכו ויסדרון בני אהרן כהניא ית פסגייא 8
וית רישא וית פריסותא דתרבא על קיסין דעל אשתא דעל מדבחא : וקרבו
וכריסא וריגלוי יחליל במיא ויסק כהנא 9
ית כולא למדבחא עלתא היא קרבן
דמתקבל ברעוא קדם יי : ואם ואין מן בני ענא קורבניה מן אימריא או מן 10
בני עזיא לעלתא דכר שלים יקרביניה : ושחט ויכוס יתיה טבחא על שיפולי 11
מדבחא בכטר ציפונא קדם יי וידרקון בני אהרן כהניא ית אדמיה במזרקיא
על מדבחא חזור חזור : ונתח ויפסג יתיה לפסגוי ית רישיה וית גופיה 12
ויסדר כהנא יתהון על קיסין דעל אשתא דעל מדבחא : והקרב וכריסא 13
וריגלוי יחליל במיא ויקרב כהנא ית כולא ויסיק למדבחא עלתא היא קורבן
דמתקבל ברעוא קדם יי : ואם ואין מן עופא קורבניה קדם יי ויקרב מן 14
שפניניא או מן בני יוניא ית קורבניה ברם שפניניא יקריב מן רברבין ובני
יוניא מן גוזלין : והקריבו ויקרביניה 15
כהנא למדבחא ויחזום ית רישיה
ויסיק למדבחא ויתמצי אדמיה על
כותל מדבחא : והסיר ויעדי ית 16
זרוקפיה בלקטיה ויטלק יתיה
לסטר מדבחא קידומא באתר דמוקדין
קיטמא :

ירושלמי 6 ויחליש ית עלתא ויפסג
יתה לפסגהא :

ירושלמי 9 ירחץ ישוג :

ירושלמי 15 ויקריב יתיה כהנא על
גבי מדבחא ויעום רישיה ויסדר על
גבי מדבחא וימצי דמיה על שפולי
מדבחא : 16 ויעבר ית קורקבניה
בנטשא ויטלק יתה סמיך למדבחא מן
מדנחא לאתר בית שפיכות קטמא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Loquere cum filiis Iſrael, & dices illis; Vir qui obtulerit ex vobis, non 2 autem ex Apoſtatis colentibus idola, oblationem coram Domino ex jumento mundo, ſive bobus ſive ovibus: neque enim ex feris offeretis oblationes veſtras. Si holocauſtum ſit oblatio ejus, de bobus maſculum integrum offerat ipſum: ad portam tabernaculi conventus adducat ipſum in beneplacitum pro ſe coram Domino. 3 Et ſuſtentabit cum robore manum dextram ſuam ſuper caput holocauſti: ut acceptabile ſit pro eo, ut faciat expiationem pro eo. 4 Et immolabit lanius in loco mactationi deſtinato vitulum coram Domino: & offerent filii Aaron ſacerdotis ſanguinem in vaſis, & ſpargent ſanguinem qui erit in pelvibus ſuper altare per circuitum, quod eſt juxta oſtium tabernaculi conventus. 5 Et detrahet pellem ex holocauſto, & dividet illud in ſectiones ſuas. 6 Et ponent filii Aaron ſacerdotis ignem ſuper altare: & ordinabunt ligna ſuper ignem. 7 Et ordinabunt filii Aaron ſacerdotes membra, caput, & operimentum pinguedinis, ſuper ligna quæ ſunt impoſita igni, qui eſt ſuper altare. 8 Et ventrem & pedes ejus lavabit in aquis: & incendet ſacerdos omnia ſuper altare holocauſti, illa eſt oblatio quæ ſuſcipitur cum beneplacito coram Domino. 9 Quòd ſi de ovibus oblatio ejus fuerit, de agnis *inquam* aut capris, pro holocauſto, maſculum integrum offerat ipſum. 10 Et mactabit ipſum lanio in loco declivi altaris ad latus ſeptentrionale coram Domino: Et ſpargent filii Aaron ſacerdotes ſanguinem ejus, qui eſt in pelvibus, ſuper altare per circuitum. 11 Et dividet ipſum in ſua membra, caput ejus, & corpus ejus: & ordinabit ſacerdos illa ſuper ligna, quæ ſunt impoſita ſuper igni, qui eſt ſuper altare. 12 Et ventrem & pedes ejus lavabit aquis: & offeret ſacerdos omnia hæc, & incendet in altari holocauſti; eſt oblatio quæ acceptabitur cum beneplacito coram Domino. 13 Quod ſi de avibus oblatio ejus fuerit coram Domino: tum offerat ex turturibus aut de pullis columbæ oblationem ſuam; verùm ex turturibus offerat majores, & de filiis columbæ pullos. 14 Et offeret eam ſacerdos ſuper altare: & avellet caput ejus, & incendet in altari, & exprimetur ſanguis ejus ad parietem altaris. 15 Et removebit ingluviem ejus unà cum fimo, & projiciet ipſam ad latus altaris orientale, in locum ubi comburunt cineres. 16

Hieroſ. 6. *Et excoriabit holocauſtum, & dividet illud in ſectiones ſuas.*

Hieroſ. 9. *Lavabit.*

Hieroſ. 15. *Et offeret ipſam ſacerdos ſuper dorſo altaris: & ungue ſecabit caput ejus, & ordine collocabit in dorſo altaris, & exprimet ſanguinẽ ejus ad latera altaris. 16 Et tranſire faciet ventriculum ejus cum fimo, & projiciet eum juxta altare ab oriente, in locum ubi effunduntur cineres.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

*سخن گوي بپسراني يسرال بگوي بايشان آدمي كه نزديك آورد از شما قربان خ: از آن چهارپا از 2
آن گاو واز آن گوسپند نزديك آوريد مر قرباني شما * اگر عله قرباني او از آن گاو نرينه تمام 3
نزديك آورد اويرا بدري خيمهي وعده نزديك آورد اويرا برضا كردن باو بحضرتي خ: * وبنهد 4
مر دستي او ابر سري آن عله ورضا شود باو بكفارت خواستن ابر او * وبكشد مر بچهي آن گاو 5
بحضرت خ: ونزديك آورند پسراني اهرن آن كهنان مر آن خون وبپراكنند مر آن خون ابر آن
مذبح گرداگرد درگاهي خيمهي وعده * وپوست كشد مر آن عله واندام زند آنرا باندامهاي آن * 6
* وبدهند پسراني اهرن [آن كهن] آن آتش ابر آن مذبح و آراسته كنند هيزمها ابر آن آتش * 7
* وآراسته كنند پسراني اهرن آن كهنان مر آن اندامها مر آن سر و مر آن چرب رود ابر آن هيزمها 8
آنچه ابر آن آتش آنچه ابر آن مذبح * وشكمبهي او و پاچهاي او بشويد در آب وبر آورد آن كهن 9
مر آن همه بآن مذبح عله قربان بوي قبوليت خ: * واگر از آن گوسپند قرباني او از آن برّها يا از آن 10
برها بعله نرّينه تمام نزديك آورد اويرا * وبكشد اويرا ابر پايهي آن مذبح بصفون بحضرتي خ: 11
وبپراكنند پسراني اهرن آن كهنان مر خوني او ابر آن مذبح گرداگرد * واندام زند اويرا باندامهاي او 12
ومر سري او و مر چربرودي او وآراسته كند آن كهن ايشانرا ابر آن هيزمها آنچه ابر آن آتش آنچه
ابر آن مذبح * وآن شكمبه وآن پاچها بشويد در آب ونزديك آورد آن كهن مر آن همه وبر آورد بآن 13
مذبح عله او قربان بوي قبوليت خ: * واگر از آن مرغ عله قرباني او خ: نزديك آورد از آن تذروها 14
يا از بچگاني آن كبوتر مر قرباني او * ونزديك آورد اويرا آن كهن بآن مذبح و بشكافاند مر 15
سري او وبر آورد بآن مذبح وبرساند خوني [او] ابر ديواري آن مذبح * وبگرداند مر چينهداني او 16
در سنگداني او و بيندازد اويرا پهلوي آن مذبح بمزرح بجاي آن خاكستر -

Loquere ad filios Iſrael, & dices eis; 2 Homo quum offeret ex vobis oblationem Domino: de quadrupedibus, de bobus, & de ovibus offeretis oblationem veſtram. 3 Si holocauſtum fuerit oblatio ejus, de bobus maſculum integrum offeret eam: ad oſtium tentorii conventûs offeret ad gratiam conciliandam ſibi in præſentia Domini. 4 Et ponet manum ſuam ſuper caput holocauſti, & acceptabile erit illi ad expiationem procurandã ſibi. 5 Tunc mactabit fœtum bovis in præſentia Domini: offeréntque filii Aharon ſacerdotes ſanguinem, ac ſpargent ſanguinem ſuper altare circumcirca, quod eſt ad *oſtium tentorii 6 conventûs, Et pellem detrahet holocauſto, ac demembrabit illud in membra ſua. 7 Dabúntque filii Aharon ſacerdotis ignem ſuper altare: & diſponent ligna ſuper ignem. 8 Poſteà diſponent filii Aharon ſacerdotes membra, caput, & adipem viſcerum ſuper ligna quæ ſuper ignem qui eſt ſuper altare. 9 Et inteſtina ejus, & crura ejus lavabit aquâ: & offeret ſacerdos omnia ſuper altare: holocauſtum eſt, oblatio odoris acceptabilis Domino. 10 Quòd ſi de ovibus fuerit oblatio ejus, de agnis, vel de capris in holocauſtum, maſculum integrum offeret eam: 11 Et mactabit illam ad baſim altaris ad Aquilonem in præſentia Domini: ſpargéntque filii Aharon ſacerdotes, ſanguinem ejus ſuper altare circumcirca. 12 Et demembrabit eam in membra ſua, & caput ejus, & adipem viſcerum ejus: ordinabitque ſacerdos ea ſuper ligna quæ ſuper ignem qui ſuper altare. 13 Et inteſtina & crura lavabit aquâ: & afferet ſacerdos omnia, offeretq; ſuper altare: holocauſtum, eſt, oblatio odoris acceptabilis Domino. 14 Si autem de avibus fuerit holocauſtum, oblatio ejus Domino, offeret de phaſianis aut de pullis columbæ oblationem ſuam. 15 Et offeret illam ſacerdos ſuper altare, et findet caput ipſius: offerétque ſuper altare, & pertingere faciet ſanguinem ejus ſuper parietem altaris. 16 Et removebit ingluviem ejus cum ventriculo ipſius, projiciétque illa juxta altare ad Orientem ad locum cineris.*

תרגום יונתן בן עזיאל

ושסע ויתלע יתיה בגדפוי ולא יפריש 17
גדפוי מניה ויסיק יתיה כהנא למדבחא
על קיסין דעל אישתא עלתא היא קרבן
דמתקבל ברעוא קדם יי :

ב

ונפש ובר נש ארום יקרב קרבן מנחתא קדם יי קמחא סמידא יהי קורבני
ויריק עלה משחא ויתן עלה לבונתא : והביאה וייתינה לות בני אהרן כהניא
ויקמוץ מתמן מלי קומציה מן קמחא סמידא ומן טוב משחא על כל לבונ
ויסיק כהנא ית שפר אדכרתא למדבחא קרבנא דמתקבל ברעוא קדם
והנותרת ומה דמשתייר מן מנחתא יהי לאהרן ולבנוי קדש קודשין מקורבניא
דיי : וכי תקריב וארום תקריב קרבן 4
מנחתא דמתאפי בתנורא סמידא גריצן
פטירן ופתיכן במשח וספוגין פטירין דמשיחין במשח : ואם ואין מנחתא ע
מסריתא קורבנך סמידא פתיכא במשח פטיר יהי : פתות רסיק יתה ריס
ותריק עלה משחא מנחתא היא : ואם
מנחת ואין מנחת מרתחא קרבנך סמידא 7
רתח במשח תתעביד : והבאת ותהנעל 8
ית מנחתא דתתעבד מן סמידא ומשחא האלין לקדם יי ויקרבינה גברא דמ
יתה לות כהנא וכהנא ימטינה למדבחא : והרים ויפרש כהנא מן מנחתא
שבח אדכרתה ויסיק למדבחא קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי : והנותרת ומ
דמשתייר מן מנחתא יהי לאהרן ולבנוי קדש קודשין מקרבנייא דיי : כל המנ
כל מנחתא די תקרבון קדם יי לא 11
תתעבד חמיע ארום כל חמיר וכל דבש
לא תקרבון מניה קרבנא קדם יי : קרבן
קרבן שירויא תקרבון יתהון קדם יי דלחים ביכוריא חמיר מתקרב ותמרי ב
ביכורי איבא עם דובשיה מתקריב וייכלון יתהון כהניא ברם למדבחא לא ית
לאתקבלא ברעוא : וכל קרבן וכל קורבן מנחתך במילחא תמלח ולא תבטל מ
קיים אלהך מעילוי מנחתך מטול דעשרין וארבעא מוהבתא דכהניא אתגזרו ב
מילחא בגין כן על כל קרבנך תקריב מילחא : ואם ואין תקרב מנחת ביכ
קדם יי מהבהב קלי בנורא קמח קלי ופירוכין תקרב ית מנחת ביכוריך : ונת
ותיתן עלה משח זיתא ותשוי עלה לבונתא מנחתא היא :

ירושלמי

17 ויתלע יתיה בכנפוי לא יפ
ויסדר יתיה כהנא על גבי מדבחא
קיסיא דאית על אשתא :

ירושלמי 4 ועריכי פטיר :

ירושלמי 6 ותרסק יתה
ותריק עלה משחא :

ירושלמי 11 ארום כל דמח
דחלי :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et laceret ipſam per alas ſuas, non autem dividat alas ejus ab ipſa, & incendat illam ſacerdos in altari, ſuper ligna quæ impoſita ſunt igni: holocauſtum eſt, oblatio quæ recipitur cum beneplacito coram Domino. 17

CAP. II.

Porro filius hominis cum offeret oblationem Mincha coram Domino, farina ſimila erit oblatio ejus: fundatque ſuper eam oleum, & ponat ſuper eam thus. 1 Et afferet eam ad filios Aaron ſacerdotes, & colliget inde plenum pugillum ſuum ex farina ſimila & de bonitate olei cum univerſo thure: & incendet ſacerdos pulchritudinem memorialis in altari; oblatio eſt quæ recipitur cum beneplacito coram Domino. 2 Quod autem reliquum fuerit de oblatione, erit Aaronis & filiorum ejus: ſanctum ſanctorum eſt de oblationibus Domini. 3 Et quando offeres oblationem Mincha, quæ cocta fuerit in clibano, ſimila *erit*, placentæ azymæ & mixtæ oleo, & lagana azyma quæ uncta fuerint oleo. 4 Quod ſi Mincha de ſartagine erit oblatio tua, ſimila permixta cum oleo azyma erit. 5 Comminuas eam in fruſta, & fundas ſuper eam oleum: oblatio eſt. 6 Quod ſi Mincha de craticula fuerit oblatio tua, ex ſimila toſta cum oleo fiet. 7 Et introduces Mincha quæ fiet ex ſimila & oleo iſtis coram Domino: & accedere faciet eam vir qui adduxerit eam ad ſacerdotem, & ſacerdos perducet eam ad altare. 8 Et ſeparabit ſacerdos ex Mincha laudabile memorialis ejus, & incendet in altari: oblatio eſt quæ recipitur cum beneplacito coram Domino. 9 Et quod reſiduum eſt de Mincha, erit Aharonis & filiorum ejus: ſanctum ſanctorum de oblationibus Domini eſt. 10 Omnis Mincha quam offeretis coram Domino, non fiet ex fermentato: quicquid enim fermentum *eſt*, & quicquid mel *eſt*, non offeretis ex eo oblationem coram Domino. 11 Oblationem primitiarum offeretis ea coram Domino; nam panis primitiarum fermentatus offeretur, & dactyli tempore primitiarum, fructus cum ſuo melle offeretur, & comedent ea ſacerdotes: verùm in altari non incendentur, ut ſuſcipiantur cum beneplacito. 12 Et omnem oblationem Minchæ tuæ ſale ſalies: neque abolebis ſal fœderis Dei tui de Mincha tua, propterea quod viginti quatuor dona ſacerdotum decreta ſunt cum fœdere ſalis: propterea ſuper omnem oblationem tuam offeres ſal. 13 Quod ſi offeras oblationem primitiarum coram Domino: *ſpicas* recentes toſtas igni, farinam toſtam, & polentam offeres Mincha primitiarum tuarum. 14 Ponas etiam ſuper eam oleum olivæ, & pones ſuper eam thus: Mincha eſt. 15

Hieroſ. 17 *Et laceret ipſam per alas ſuas, non dividat, & ordinet illam ſacerdos ſuper dorſo altaris, ſuper ligna quæ appoſita ſunt igni.*

Hieroſ. 4 *Et lagana azyma.*

Hieroſ. 6 *Et comminues eam in fruſta, & effundes ſuper eam oleum.*

Hieroſ. 11 *Quoniam quicquid fermentatum* eſt, *& quicquid mellitum* eſt.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وپاره کند اویرا در بالهاي اونه جدا کند و بر آورد اویرا آن کهن بآن مذبح ابر آن هیزمها آن
ابر آن آتش علىه او قربان بوي قبولیت بيي * فصل دوم
* وجاني که نزدیك آورد قربان هدیه بيي سمید باشد قرباني او و بریزد ابر آن روغن و بدهد ابر آ
کندرو * و بیاورد بپسراني اهرن آن کهنان و چنگال کند از آنجا پري چنگالي او از سمید آن و
روغني آن ابر همه کندروي آن و بر آورد آن کهن مر یادکرد آن [بآن مذبح] قربان بوي قبولیت
* و آن باقي مانده از آن هدیه باهرن و بپسراني او خاص خاصها از قرباني يي * و که نزدیك آوري قر
هدیه پختهي تنور سمید کلوجهاي فطیر آمیختگان در روغن و تنکهاي فطیر مالیدگان در روغ
* واگر هدیه ابر آن تابه قرباني تو سمید آمیختگان در روغن فطیر باشد * پرچه کردن
پرچها و بریزي ابر آن روغن هدیه است او * واگر هدیهي هرکاره قرباني تو سمید در روغن کر
آید * وبیاوري مر آن هدیه آنچه کرده آید از ایشان بيي و نزدیك آورد بآن کهن و نزدیك آورد آ
بآن مذبح * و جدا کند آن کهن از آن هدیه مر یادکرد آن و بر آورد بآن مذبح قربان بوي قبولی
بيي * و آن باقي مانده از آن هدیه باهرن و بپسراني او خاص خاصها از قرباني يي * همه آن هدیه آن
نزدیك آورید بيي نه کرده آید خمیر که همه خمیرمایه و همه انگبین نه بر آورید ازو قربان
* قربان اول نزدیك آورید ایشانرا بيي و بآن مذبح نه بر آیند ببوي قبولیت * و همه قرباني هدیهي
تو در نمك نمك کني و نه معطل کني نمکي شرطي خداي تو از بالاي هدیهي تو ابر
قرباني تو نزدیك آوري نمك * واگر نزدیك آوري هدیهي نخست برها بيي تر خوشه بر
کرده در آتش [شکستهي] دلمل نزدیك آوري مر هدیهي نخست برهاي تو * و بدهي
آن روغن و بنهي ابر آن کندرو هدیه است او *

Et findet illam per alas ſuas, neque dividet: offerétque eam ſacerdos ſuper altare, ſuper ligna quæ ſuper ignem: holocauſtum eſt, oblatio odoris acceptabilis Domino. 17

CAP. II.

Anima autem quum offeret oblationem, munus Domino, ſimila erit oblatio ejus: fundétque ſuper eam oleum, ac dabit ſuper eam thus. 1 *Et afferet ad filios Aharon ſacerdotes, et pugillo accipiet indè plenitudinem pugilli ſui de ſimila ejus, & de oleo ipſius ultra totum thus ipſius, offerétque ſacerdos memoriale ejus ſuper altare: oblatio odoris acceptabilis* eſt *Domino.* 2 *At reliquum manens de munere, Aharonis* erit *& filiorum ejus: ſanctitas ſanctitatum* eſt *de oblationibus Domini.* 3 *Cùm verò obtuleris oblationem muneris, coctionem clibani,* ex *ſimila placentæ azymæ miſtæ oleo* erunt, *& lagana azyma uncta oleo.* 4 *Et ſi munus de ſartagine oblatio tua,* ex *ſimila* placentæ *miſtæ oleo* ſint, *azyma erit,* 5 *Buccellando eam* in *buccellas; & fundes ſuper eam oleũ: munus eſt ipſa.* 6 *Quòd ſi mun⁹ cacabi oblatio tua,* ex *ſimila cum oleo fiet.* 7 *Afferéſque munus quod fiet ex iis Domino: afferétque* illud *ſacerdoti, qui offeret illud ſuper altare.* 8 *Separabitque ſacerdos de munere memoriale ejus, & offeret ſuper altare: oblatio odoris acceptabilis* eſt *Domino.* 9 *At reliquum manens de munere, Aharonis* erit *& filiorum ejus: ſanctitas ſanctitatum* eſt *de oblationibus Domini.* 10 *Omne munus quod offeretis Domino, non fiet fermentatum: quia omne fermentum & omne mel, non offeretis ex iis oblationem Domino.* 11 *Oblationem primitiarum offeretis ea Domino, at ſuper altare non aſcendent in odorem acceptabilem.* 12 *Et omnem oblationem muneris tui ſale ſalies, neque ceſſare facies ſalem fœderis Dei tui de ſuper munere tuo: in omni oblatione tua offeres ſalem.* 13 *Si verò obtuleris munus primarum frugum Domino, humidam ſpicam toſtam igne, comminutionem ſpicæ plenæ offeres,* ſcil. *munus primarum frugum tuarum.* 14 *Et dabis ſuper eam oleum, pones item thus ſuper eam: munus eſt ipſa.* 15

ירושלמי תרגום יונתן בן עוזיאל

16 והקטיר ויסיק כהנא ית שבח אדכרתה מן פירוכייא ומטוב משחה על כל לבונתה
קורבנא קדם יי :

ג

1 ואם ואין נכסת קודשיא קורבניה אין מן תורי הוא מקרב אין דכר אין נוקבא
2 שלים יקרבינה : וסמך ויסמוך יד ימיניה בתוקפא על ריש קורבניה ויכסיניה
טבחא בתרע משכן זימנא וידרקון בני אהרן כהניא ית אדמא על מדבחא חזור
3 חזור : והקריב ויקריב מנכסת קודשיא קרבנא קדם יי ית פריסותא דתרבא
4 דחפי ית כריסא וית כל תרבא דעל כריסא : ואת שתי וית תרתין כולין וית
תרבא דעליהון דעל כפלי וית חצרא דעל כבדא דעל כוליתא יעדינה : והקטירו
5 ויסקון יתיה בני אהרן למדבחא על עלתא דעל קיסין דעל אישתא קרבן דמתקבל
6 ברעוא קדם יי : ואם ואין מן ענא קורבניה לניכסת קודשיא קדם יי דכר או
7 נוקבא שלים יקרבינה : אם אין אימר הוא מקריב ית קורבניה ויקריב יתיה
8 קדם יי : וסמך ויסמוך בתוקפא יד ימיניה על ריש קורבניה ויכוס יתיה טבחא
קדם משכן זימנא וידרקון בני אהרן ית אדמיה על מדבחא חזור חזור : והקריב
9 ויקריב מנכסת קודשיא קרבנא קדם יי
טוב שומניה אליתא שלימתא כל קביל
דקיתא יעבר יתיה ית פריסותא דתרבא
דחפי ית כריסא וית כל תרבא דעל
10 כריסא : ואת שתי וית תרתין כוליין וית תרבא דעליהון דעל כפלי וית חצרא
11 דעל כבדא על כולייתא עדינה : והקטירו ויסקיניה כהנא למדבחא לחם קורבנא
12 13 קדם יי : ואם עז ואין מן בני עזא קורבניה ויקריבינה קדם יי : וסמך ויסמוך
יד ימיניה על רישיה ויכוס יתיה טבחא קדם משכן זימנא וידרקון בני אהרן ית
14 אדמיה על מדבחא חזור חזור : והקריב ויקרב מניה קורבנא קדם יי ית פריסותא
15 דתרבא דחפי ית כריסא וית כל תרבא דעל כריסא : ואת שתי וית תרתין כוליין
וית תרבא דעליהון דעל כפלי וית חצרא דעל כבדא דעל כולייתא יעדינה :
16 והקטירם ויסקינון כהנא למדבחא לחים קורבנא לאתקבלא ברעוא כל תריב
17 קדם יי : חקת עולם קיים עלם לדריכון בכל מותבניכון כל תריב וכל אדם לא
תיכלון ברם על גבי מדבחא יתקריב לשמא דיי :

ירושלמי 9 תרבא וניעא שלימתה
לקביל עציא יעבר יתה וית תרב דחפי
על כריסה :

Targ JONATHAN B.UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et incendet ſacerdos laudabile memorialis ejus, è polenta ejus, & de 16
bonitate olei, ſuper omne thus ejus: oblatio eſt coram Domino.

CAP. III.

ET ſi hoſtia ſanctificatorum eſt oblatio ejus, ſi de bobus ipſe 1
obtulerit, ſive maſculus ſive fœmina fuerit, integrum offerat.
Et imponet manum ſuam dextram cum robore ſuper caput oblationis 2
ſuæ, & mactabit eam lanio in porta tabernaculi conventus: & ſpar-
gent filii Aaron ſacerdotes ſanguinem ſuper altare per circuitum. Et 3
offeret ex hoſtia ſanctitatum oblationem coram Domino, operimentum
adipis quæ tegit ventrem, & omnem adipem qui eſt ſuper ventrem.
Duos quoque renes, & adipem qui ſuper eos eſt, & qui eſt ſuper 4
ilia, atque reticulum quod eſt ſuper jecur: unà cum renibus auferat
illud. Et incendent ipſum filii Aharon in altari ſuper holocauſtum, 5
quod eſt ſuper ligna quæ ſunt impoſita igni: oblatio eſt quæ recipi-
tur cum beneplacito coram Domino. Quod ſi de grege fuerit obla- 6
tio ejus in hoſtiam ſanctitatum coram Domino, ſive mas ſive fœmina,
integra erit oblatio ejus. Si agnum ipſe offerat pro oblatione ſua, 7
offerat ipſum coram Domino. Et imponet cum robore manum dex- 8
tram ſuam ſuper caput oblationis ſuæ, tum immolabit ipſam lanio co-
ram tabernaculo conventus: & ſpargent filii Aharon ſanguinem ejus
ſuper altare per circuitum. Et 9
offeret ex hoſtia ſanctitatum obla-
tionem coram Domino bonitatem
adipis ejus, caudam integram è re-
gione ſpinæ dorſi auferet ipſam,
operimentum adipis quod operit
inteſtina, atque omnem adipem qui eſt ſuper inteſtina. Duos item 10
renes, & adipem qui eſt ſuper eos, & qui eſt ſuper ilia, & reticu-
lum quod eſt ſuper jecur, unà cum renibus auferat ipſum. Et incen- 11
dat ipſum ſacerdos in altari: cibus eſt oblationis coram Domino.
Quod ſi de filiis caprarum oblatio ejus fuerit, tum offeret eam coram 12
Domino. Et imponet manum dextram ſuam ſuper caput ejus & ma- 13
ctabit eam lanio coram tabernaculo conventus: & ſpargent filii Aha-
ron ſanguinem ejus ſuper altare per circuitum. Et offeret de illo obla- 14
tionem coram Domino, operimentum adipis qui operit ventrem, &
omnem adipem qui eſt ſuper inteſtina: Et duos renes, & adipem 15
qui eſt ſuper eos, quique eſt ſuper ilia, atque reticulum quod eſt ſu-
per jecur, unà cum renibus tollat ipſum. Et incendet ea ſacerdos in 16
altari: panis eſt oblationis ut ſuſcipiatur cum bona voluntate; omnis
adeps coram Domino. Pactum ſeculi ſit per generationes veſtras in 17
omnibus habitationibus veſtris: omnem adipem & omnem ſanguinem
non comedetis, verùm ſuper dorſo altaris offeretur nomini Domini.

Hier. 9. *Adipem & pectus integrum, è regione dorſi removeat ipſum, item adipem qui tegit inteſtina ejus.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* و بر آورد آن كهن مر يادكرد آن از شكستهي آن و از چربش آن ابر همه كندروي آن قربان بيي * 16
* فصل سوم * و اگر ذبحت شلميم قرباني او اگر از گاو او نزديك آورا اگر نرينه اگر 1
مادينه تمام نزديك آورد اويرا بحضرت بيي * و بنهد دستي او ابر سري قرباني او و بكشد اويرا در گاهي 2
خيمهي وعده و بپراكنند پسراني اهرن آن كهنان مر آن خون ابر آن مذبح گردا گرد * نزديك 3
آورد از ذبحت آن شلميم قربان بيي مر آن پيه آن پوشا مر آن شكمبه و مر همه آن پيه آنچه ابر
شكمبه * و مر دو آن گردها و مر آن پيه آنچه ابر ايشان آنچه ابر آن پشتمازوها و مر آن پرده ابر 4
آن جگر ابر آن گردها بگرداند آنرا * و بر آورند اويرا پسراني اهرن بان مذبح ابر آن عله آنچه ابر 5
آن هيزمها آنچه ابر آن آتش قربان بوي قبوليت بيي * و اگر از آن گوسپند قرباني او بذبحت شلميم 6
بيي نرينه يا مادينه تمام نزديك آورد اويرا * اگر بره او نزديك آورا مر قرباني او و نزديك آورد اويرا 7
بحضرت بيي * و بنهد مر دستي او ابر سري قرباني او و بكشد اويرا بپيش خيمهي وعده 8
و بپراكنند پسراني اهرن مر خوني او ابر آن مذبح گردا گرد * و نزديك آورد از ذبحت آن شلميم قربان 9
بيي پيهي او آن دنبه تمام بمقابل آن شرديا بگرداند آنرا و مر آن پيه آن پوشا مر آن شكمبه و مر
همه آن پيه آنچه ابر آن شكمبه * و مر دو آن گردها و مر آن پيه آنچه ابر ايشان آنچه ابر آن 10
پشتمازوها و مر آن پرده ابر آن جگر ابر آن گردها بگرداند آنرا * و بر آورد اويرا آن كهن بان 11
مذبح نان قربان بيي * و اگر بز قرباني او و نزديك آورد اويرا بپيش بيي * و بنهد مر دستي او ابر سري 12 13
او و بكشد اويرا بپيشي خيمهي وعده و بپراكنند پسراني اهرن مر خوني او ابر آن مذبح گردا گرد *
* و نزديك آورد از و قرباني او قربان بيي مر آن پيه آن پوشا مر آن شكمبه و مر همه آن پيه آنچه ابر آن شكمبه * 14
* و مر دو آن گردها و مر آن پيه آنچه ابر ايشان آنچه ابر آن پشتمازوها و مر آن پرده ابر آن جگر ابر آن 15
گردها بگرداند آنرا * و بر آورد ايشانرا آن كهن بان مذبح نان قربان ببوي قبوليت همه پيه بيي * 16
* رسم جاويد بعصرهاي شما در همه نشستن جايهاي شما همه پيه و همه خون نه خوريد * 17

Offeretque ſacerdos memoriale ejus 16
*de comminutione ejus, & pinguedi-
ne ejus ultra totum thus ipſius: ob-
latio eſt Domino.*

CAP. III.

Quòd ſi victima pacificorū fue- 1
*rit oblatio ejus, ſi de bobus ipſe offe-
rat ſive maſculum ſive fœminā, per-
fectam offeret eam in præſentia Do-
mini. Et imponet manum ſuam ſuper* 2
*caput oblationis ſuæ, & mactabit eā
ad oſtium tentorii conventûs: ſpar-
gentque filii Aharon ſacerdotes ſan-
guinem ſuper altare circumcirca.
Dein offeret de victimæ pacificorum* 3
*oblationem Domino: adipem operien-
tem inteſtina, et omnem adipem qui
ſuper inteſtina: Et duos renes, adi-* 4
*pémq; qui ſuper illos, qui ſupernates,
& velum ſuper jecur, cum renibus
removebit illud. Offerent autem o-* 5
*mne illud filii Aharon ſuper altare
cum holocauſto quod ſuper ligna quæ
ſuper ignem: oblatio odoris accepta-
bilis eſt Domino. Quòd ſi de ovibus* 6
*fuerit oblatio ejus in victimam pa-
cificorum Domino, maſculum aut fœ-
minam, perfectam offeret eam. Sin* 7
*agnum ipſe offerat oblationem ſuam,
tum offeret eam in præſentia Domi-
ni. Imponétque manum ſuam ſuper* 8
*caput oblationis ſuæ: poſteà mactabit
eam coram tentorio conventûs: &
ſpargent filii Aharon ſanguinem ejus
ſuper altare circumcirca. Et offeret* 9
*de victima pacificorum oblationem
Domino, adipem ejus, caudam totā,
è regione ſpinæ dorſi removebit eam:
adipem quoque operientem inteſtina,
atque omnem adipem qui ſuper inte-
ſtina: Et duos renes, & adipem* 10
*qui ſuper illos, qui ſupernates,
& velum ſuper jecur, cum renibus
removebit illud. Offeretque omne il-* 11
*lud ſacerdos ſuper altare: panis eſt
oblationis Dño. Si verò capra fue-* 12
*rit oblatio ejus, tum offeret eam co-
ram Domino. Ponétque manum ſuam* 13
*ſuper caput ejus, et mactabit eam co-
ram tentorio conventûs: & ſpargent
filii Aharon ſanguine ejus ſuper al-
tare circumcirca. Poſteà offeret ex* 14
*ea oblationem ſuam, oblationem Do-
mino, adipem operientem inteſtina, o-
mnemque adipem qui ſuper inteſti-
na: Et duos renes, & adipem qui* 15
*ſuper illos, qui ſupernates, et ve-
lum ſuper jecur, cum renibus remo-
vebit illud. Offeretque ea ſacerdos* 16
*ſuper altare: panis oblationis eſt in
odorem acceptabilem. Omnis adeps
Domino eſt. Statuto æterno in ſecula* 17
*veſtra in omnibus commorationibus
veſtris; Omnem adipem, & omnem
ſanguinem non comedetis.*

ירושלמי תרגום יונתן בן עוזיאל

ד

וידבר ומליל יי עם משה למימר : דבר מליל עם בני ישראל למימר בר נ
ארום ייחוב בשלו מכל פקודיא דיי דלא כשרין לאתעבדא ויעבד מן חד מנהון
אם אין כהנא רבא דמתרבי במשחא ייחוב במקרביה קרבן חובת עמא דלא
כהילכתיה ויקרב בגין חובתיה תור בר תורי שלים קדם יי לחטאתא : והבי
ויעול ית תורא לתרע משכן זימנא לקדם יי ויסמוך יד ימיניה על ריש תורא ויכ
טבחא ית תורא קדם יי : ולקח ויסב כהנא רבא דמתרבי במשחא מדמא דתור
ויהנעל יתיה למשכן זימנא : וטבל
ויטמש כהנא ית אצבעיה באדמא ויידי 6
מן אדמא שבע זמנין קדם יי קבל

ירושלמי 6 ויצבוע כהנא אצבע
אדמא ויידי שובעא זמנין :

פרגודא דקודשא : ונתן ויתן כהנא מן אדמא על קרנת מדבחא דקטרת בוסמ
דקדם יי דבמשכן זימנא וית כל אדמא דתורא יישוד ליסודא דמדבחא דעלת
דבתרע משכן זימנא : ואת כל וית כל תריב תורא דחטאתא יפריש מניה י
פריסותא דתרבא דחפי ית כריסא וית כל תרבא דעל כריסא : ואת וית תרת
כוליין וית תרבא דעליהון דעל כפלי וית חצרא דעל כבדא דעל כולייתא יעדינ
כאשר הי כמא דמתפרש מתור נכסת קודשיא היכדין יתפרשון מן אימרא
עיזא ויסקינון כהנא על מדבחא דעלתא : ואת כל עור וית כל משך תורא וי
בישריה על רישיה ועל ריגלוי ועל בני גויה ורעייה : והוציא ויפוק ית כל תור
לאתר דכי למברא למשריתא לאתר בית מישד קיטמא ויוקד יתיה על קי
בנורא על אתר בית מישד קיטמא יתוקד : ואם כל עדת ואין כל כנשתא
דישראל ישתלון ויתכסי פתגם מן מחמי קהלא ויעבדון בשלו מן חד מן כ
פקודיא דיי דלא כשרין לאתעבדא ויתחייבון : ונודעה ותשתמודע להון חובת
דאתחייבון עלה ויקרבון קהלא תור בר תורי לחטאתא וייתון יתיה לקדם משכ
זימנא : וסמכו ויסמכון תריסר סבי כנישתא דמתמנין אמרכולין על תריס
שיבטיא ית ידיהון בתוקפא על ריש תורא ויכוס טבחא ית תורא קדם יי : והב
ויעול כהנא רבא מן אדמא דתורא למשכן זימנא : וטבל ויטמוש כהנא אצבעיה מן אדמא ויידי מניה שבע זמנין קדם יי קדם פרגודא

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

CAP. IV.

ET loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo : Loquere cum filiis Iſrael, 1
dicendo ; Filius hominis cum peccaverit per ignorantiam,de omnibus 2
præceptis Domini quæ non decet fieri : & fecerit unum ex illis. Si 3
ſacerdos magnus qui unctus ſit oleo peccaverit,dum offeret oblationem delicti
pro populo non ſecundùm ritum : tum offeret pro delicto ſuo juvencum
filium bovis integrum coram Domino,in hoſtiam pro peccato. Et 4
introducet juvencum ad portam tabernaculi conventus in conſpectum Domini
: & imponet manum dextram ſuam ſuper caput juvenci. & mactabit
lanio juvencum coram Domino. Et accipiet ſacerdos ſummus qui unctus 5
eſt oleo de ſanguine juvenci: & inferet ipſum in tabernaculum conventus.
Et intinget ſacerdos digitum ſuum 6
in ſanguinem : & aſperget de ſanguine
ſeptem vicibus coram Domino,
ante velum ſanctuarii. Et ponet 7
ſacerdos de ſanguine ſuper cornua
altaris ſuffitus aromatum coram Domino, quod *eſt* in tabernaculo
conventus : & omnem ſanguinem juvenci effundet ad baſim altaris holocauſti,
quod *eſt* in oſtio tabernaculi conventus. Et omnem adipem juvenci 8
pro hoſtia peccati ſeparet ab eo,operimentum adipis quod tegit ventrem,
& omnem adipem qui eſt ſuper ventrem. Duos item renes,& adipem 9
qui eſt ſuper eos, qui eſt ſuper ilia, & reticulum quod eſt ſuper jecur,
unà cum renibus auferat illud. Sicut ſeparatur de juvenco hoſtiæ ſanctitatum, 10
ſic ſeparabuntur ab agna & capra : & adolebit ea ſacerdos ſuper
altare holocauſti. Univerſam autem pellem juvenci, & carnem ejus,cum 11
capite ejus & pedibus,cum inteſtinis ejus & fimo ejus *efferat*. Et educet 12
omnem juvencum in locum mundum extra caſtra, ad locum effuſionis cinerum,
& comburet ipſum ſuper ligna in igne: in loco effuſionis cinerum
comburetur. Quod ſi totus cœtus Iſrael errore peccaverint,& tecta fuerit 13
res à conſpectu congregationis : & fecerint per errorem unum ex omnibus
præceptis Domini,quæ non recta *ſunt* ut fiant, atque ita rei facti fuerint.
Cùm notum factum fuerit ipſis peccatum, propter quod rei facti 14
ſunt : tum offerent congregatio juvencum filium bovis pro peccato,& adducent
ipſum ante tabernaculum conventus. Et imponent duodecim ſeniores 15
congregationis , qui præfecti ſunt gubernatores ſuper duodecim
tribus, manus ſuas cum robore ſuper caput juvenci : & mactabit lanio
juvencum coram Domino. Et inferet ſacerdos magnus de ſanguine juvenci 16
in tabernaculum conventus. Et intinget ſacerdos digitum ſuum 17
de ſanguine, & aſperget ex eo ſeptem vicibus coram Domino ante velum.

Hieroſ. 6. *Et tinget ſacerdos digitum ſuum de ſanguine, & aſperget ſeptem vicibus.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* فصل چهارم *

* سخن گفت ⁚⁚ بمشه بگفتن * سخن گوي بپسراني يسرال بگفتن جاني
كه خطا كند در غلطي از همه فرمانهاي ⁚⁚ آنچه نه كرده آيند وبكند از يكّه ازيشان * اگر آن
كهن آن ماليده خطا كند بجرمي آن قوم نزديك آورد [ابر] خطايي او آنچه خطا كرد گاو بچّهي
گاو تمام ⁚⁚ بخطا * بياورد مر آن گاو بدرگاهي خيمهي وعده بحضرتي ⁚⁚ وبنهد مر دستي ا
ابر سري آن گاو بپيش ⁚⁚ * وبستاند آن كهن آن ماليده از خون آن گاو وبياورد اويرا بخيمهي
وعده * ودر زند آن كهن مر انگشت او در خون وبچكاند از آن خون هفت بارها بپيش ⁚⁚ م
بپيشي پردهي آن خاص * وبدهد آن كهن از آن خون ابر شاخهاي مذبح دخنهي آن بوي ابزا
بحضرت ⁚⁚ آنچه در خيمهي وعده ومر همه خون آن گاو بريزد ببنياد مذبح آن عوله آنچه درگاهي
خيمهي وعده * ومر همه آن پيه گاوي آن خطا جدا كند ازو مر آن پيه آن پوشا ابر آن شكمبه
ومر همه آن پيه آنچه ابر آن شكمبه * ومر دو آن گردها ومر آن پيه آنچه ابر ايشان آنچه ابر آن
پستمازوها ومر آن پرده ابر آن جگر ابر آن گردها گرداند آنرا * چون آنچه جدا كرده شود ا
گاو ذبحت آن شلميم وبر آورد ايشانرا آن كهن ابر مذبح آن عله * ومر پوست آن گاو وم
همه گوشت او ابر سري او وابر پاچهايي وشكمبهي او وبولي او * وبيرون آورد مر همه آن گ
ببيرون بلشكرگاه بجايي پاك بريش آن خاكستر وبسوزاند اويرا ابر آن هيزمها در آتش ا
ريش آن خاكستر سوخته آيد * واگر همه جماعتي يسرال غلط كنند وپوشيده شود سخن
از چشماني آن جماعت وبكنند يكّه از همه فرمانهاي ⁚⁚ آنچه نه كرده آيند وجرمناك شوند * ومعلو
14 شود آن خطا آنچه خطا كردند ابر آن ونزديك آورند آن جماعت گاو بچّهي گاو بخطا وبياورند
15 اويرا بپيشي خيمهي وعده * وبنهند پيراني آن جماعت مر دستهاي ايشان ابر سري آن گا
16 بپيش ⁚⁚ وبكشد مر آن گاو بپيش ⁚⁚ * وبياورد آن كهن آن ماليده از خون گا
17 بخيمهي وعده * ودر زند آن كهن انگشت او از آن خون وبچكاند هفت بارها
بپيشي ⁚⁚ مر بپيشي آن پرده *

CAP. IV.

LOcutúſque eſt Dominus ad Moſheh, dicendo, 1
Loquere ad filios Iſrael, 2
dicendo; Anima quum peccaverit
per errorem in aliquo ex mandatis
Domini quæ non ſunt facienda,
fecerítque quidpiam de uno ex illis:
Si ſacerdos unctus peccaverit ſecundum 3
delictum populi,offeret pro peccato
ſuo quod peccavit bovē fœtum
bovis perfectum Domino pro peccato.
Adducétque bovem ad oſtium tentorii 4
conventûs in præſentiā Domini,
& ponet manum ſuam ſuper caput
bovis coram Domino. Accipiétque 5
ſacerdos unctus de ſanguine bovis,et
inferet eum in tentorium conventûs.
Deindè intinget ſacerdos digitū ſuū 6
in ſanguinē, ſtillabítque de ſanguine
ſeptem vicibus coram Domino ante
velum ſanctitatis. Dabítque ſacerdos 7
de ſanguine ſuper cornua altaris ſuffitûs
aromatici in præſentia Domini,
quod eſt in tentorio conventûs :
totum verò ſanguinem reliquum bovis
effundet ad fundamentum altaris
holocauſti quod eſt ad oſtium tentorii
conventûs. Totum prætereà adipem 8
bovis peccati ſeparabit ab eo : adipē
operientem inteſtina, & totum adipē
qui ſuper inteſtina: Duos quoque renes, 9
& adipem qui ſuper eos, qui
ſuper clunes , & velum ſuper
jecur, cum renibus removebit illud,
Quemadmodum ſeparatur à bove 10
victimæ pacificorum : offerétque ea
ſacerdos ſuper altare holocauſti. Pellem 11
quoque bovis, & omnem carnem
ejus, cum capite ejus & cruribus ejus,
& inteſtina ejus, & excrementa
ejus. Educétque totum bovem extra 12
caſtra ad locum mundum ubi eſt
effuſio cineris, & comburet cum ſuper
ligna igne : juxta effuſionem cineris
comburetur. Quòd ſi tota congregatio 13
Iſrael errârint, & obtecta
fuerit res ab oculis congregationis,
fecerintque unum ex omnibus præceptis
Domini quæ non ſunt facienda,
& rei fuerint: Deindè innotuerit 14
peccatum in quo peccaverunt :
tunc offerent congregatio bovem fœtum
bovis pro peccato, adducéntque
illum ante tentorium conventûs. Ponéntque 15
ſeniores congregationis manus
ſuas ſuper caput bovis coram Domino:
tum mactabit bovem corā Domino.
Inferétque ſacerdos unctus de 16
ſanguine bovis in tentorium conventûs.
Et intinget ſacerdos digitum 17
ſuum in ſanguinē, ſtillabitq; ſeptem
vicibus coram Domino ante velum.

תרגום יונתן בן עוזיאל

ומן הדם ומן אדמא יתן על קרנת מדבחא דקדם יי דבמשכן זימנא וית כל אדמא 18
ישוד ליסודא דמדבח עלתא דבתרע משכן זימנא : ואת וית כל תרביה יפריש מניה 19
ויסיק למדבחא : ועשה ויעביד לתורא היכמא דעבד לתורא דחטאתא דכהנא רבא 20
היכדין יעביד ליה ויכפר עליהון כהנא וישתבק להון : והוציא ויפיק ית תורא למברא 21
למשריתא ויוקיד יתיה היכמא דאוקיד ית תורא קדמאה דכהנא רבא מטול דישבוק
חובין דישראל ביה וברם חטאת קהלא הוא : אשר נשיא בזימנא דרבא בעמיה יחוב 22
ויעביד חד מן כל פקודיא דיי אלהיה דלא כשרין לאתעבדא בשלו ויתחייב : או הודע
או אשתמודע ליה חובתיה דחב וייתי קורבניה צפיר בר עזי דכר שלים : וסמך ויסמוך 23 24
בתוקפא יד ימיניה על ריש צפירא ויכוס יתיה טבחא באתר דיכוס ית עלתא קדם יי
חטאתא הוא : ולקח ויסב כהנא מן אדמא דחטאתא באצבעיה ויתן על קרנת מדבחא 25
דעלתא וית אדמיה ישוד ליסודא דמדבחא דעלתא : ואת כל וית כל תרביה יסיק 26
למדבחא הי כתריב ניכסת קודשיא ויכפר עלוי כהנא מחובתיה וישתביק ליה : ואם
ואין בר נש חד ייחוב בשלו מן עמא דארעא במעבדיה חד מן פקודיא דיי דלא כשרין 27
לאתעבדא ויתחייב : או הודע או אשתמודע ליה חובתיה דחב וייתי ית קורבניה 28
צפירתא דעזי שלימתא מטול חובתיה דחב : וסמך ויסמוך יד ימיניה על ריש 29
חטאתא ויכוס ית חטאתא באתרא דעלתא : ולקח ויסב כהנא מן אדמא באצבעיה 30
ויתן על קרנת מדבחא דעלתא וית כל אדמא ישוד ליסודא דמדבחא : ואת 31
וית כל תרביה יעדי הי כמא דאיתעדא תריב מעלוי נכסת קודשיא ויסק כהנא
למדבחא לאתקבלא ברעוא קדם יי ויכפר עלוי כהנא וישתבק ליה : ואם כבש ואין 32
אימר ייתי קורבניה לחטאתא נוקבא שלימתא ייתינה : וסמך ויסמוך ית ימיניה על 33
ריש חטאתא ויכוס יתה מטול קורבן חטאתא באתרא דיכוס ית עלתא : ולקח ויסב 34
כהנא מן אדם חטאתא באדבעיה ויתן על קרנת מדבחא דעלתא וית כל אדמא ישוד
ליסודא דמדבחא : ואת כל וית כל תרבא יעדי הי כמא דאתעדא תריב אימר 35
מניכסת קודשיא ויסיק יתהון כהנא למדבחא על קורבניא דיי ויכפר עלוי כהנא על חובתיה דחב וישתבק ליה :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

18 Et de ſanguine ponet ſup cornua altaris ꝙ eſt corãDño in tabernaculo conventꝰ: & totũ ſanguinẽ effundet in baſim altaris holocauſti, ꝙ eſt in porta tabernaculi conventꝰ. 19 Omnẽ quoq; adipẽ ejus ſeparet ab eo, & incendat in altari. 20 Et faciet juvenco ſicut fecit cum juvenco peccati ſummi ſacerdotis, ſic faciet de eo: et expiabit eos ſacerdos, et remittetur illis. 21 Et educet juvencũ extra caſtra, & comburet ipſũ ſicut combuſſit juvencũ primũ ſacerdotis magni, ut remittantur peccata Iſraelis per ipſum: verũ hoſtia pro peccato congregationis eſt. 22 Quo tempore princeps populi peccaverit, & fecerit unũ ex præceptis Dñi Dei ſui, quæ non recta ſunt ut fiant, per ignorantiam, & peccaverit. 23 Si notum factum eſt illi peccatum ſuum quo peccavit: tum offeret oblationem ſuam hircum filium caprarum maſculum integrum. 24 Et imponet cum robore manum ſuam dextram ſuper caput hirci, & mactabit eum lanio in loco in quo mactatur holocauſtum coram Domino: hoſtia pro peccato eſt. 25 Et ſumet ſacerdos de ſanguine hoſtiæ peccati digito ſuo, & ponet ſuper cornua altaris holocauſti, & ſanguinem ejus effundet ad baſim altaris holocauſti. 26 Et omnẽ adipem ejꝰ incendet in altari, non aliter quàm adipem hoſtiæ ſanctitatũ: & expiabit eum ſacerdos à peccato ſuo, & remittetur ei. 27 Quod ſi filius hominis unus peccaverit per ignorantiam de populo terræ, faciendo unum ex præceptis Domini quæ non ſunt recta ut fiant, & reus factꝰ ſit. 28 Vel ſi innotuerit ipſi peccatũ ſuum ꝙ peccavit: tum adducet oblationẽ ſuã capellã caprarũ integram pro peccato ſuo quo peccavit. 29 Et imponet manũ ſuã dextrã ſuper caput hoſtiæ peccati: & mactabit hoſtiã pro peccato in loco holocauſti. 30 Et accipiet ſacerdos de ſanguine digito ſuo, & ponet ſuper cornua altaris holocauſti: & univerſum ſanguinẽ effundet ad baſim altaris. 31 Et univerſũ adipẽ ejꝰ removebit, ſicut aufertur adeps deſup hoſtia ſanctitatũ; & comburet ſacerdos in altari, ut accipiatur in beneplacitũ corã Dño: & expiabit eum ſacerdos, & remittetur illi. 32 Quod ſi agnũ adduxerit pro oblatione ſua pro peccato, fœminã integrã adducet. 33 Et imponet dextram ſuam ſuper caput hoſtiæ pro peccato: & immolabit ipſã, eo ꝙ ſit oblatio pro peccato in loco in quo immolabit holocauſtũ. 34 Et accipiet ſacerdos de ſanguine hoſtiæ pro peccato digito ſuo, & imponet ſup cornua altaris holocauſti: et totũ ſanguinẽ effundet ad baſim altaris. 35 Et univerſum adipem removebit, ſicut auferri ſolet adeps agni de hoſtia ſanctitatum, & incendet ea ſacerdos in altari unà cum oblationibus Domini: atque ita expiabit eum ſacerdos de peccato ſuo quod peccavit, & condonabitur illi.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* و از آن خون بدهد ابر شاخهاي آن مذبح آنچه بپيشي :: آنچه در خيمهي وعده و مر همه آن 18
خون بريزد ببنياد مذبح آن عله آنچه درگاهي خيمهي وعده * و مر همه پيهي او جدا كند 19
ازو و بر آورد بآن مذبح * و بكند بگاو چون آنچه كرد بگاوي آن خطا همچنين كرده آيد باو 20
و كفارت خواهد ابر ايشان آن كهن و آمرزيده شود بايشان * و بيرون آورد مر آن گاو ببيرون بلشكرگاه 21
و بسوزاند اويرا چون آنچه بسوزاند مر گاوي آن اول خطايي آن جماعت است او * آنچه مهتر خطا 22
كند و بكند يكه از همه فرمانهايي :: خدايي او آنچه نه كرده آيند در غلطي و جرمناك شود * يا 23
دانسته شد باو خطايي او آنچه خطا كرد در آن بياورد مر قربان او بزغالهي بزان نرينه تمام *
* و بنهد دستي او ابر سري آن بزغاله و بكشد اويرا در جايي آنچه بكشد مر آن عله بپيشي :: 24
خطا است او * و بستاند آن كهن از خوني آن خطات در انگشت او و بدهد ابر شاخهايي 25
مذبح آن عله و مر خوني او بريزد ببنياد مذبح آن عله * و مر همه پيهي او بر آورد بآن 26
مذبح چون پيهي ذبحت آن شلميم و كفارت خواهد ابر او آن كهن از خطاي او و آمرزيده
شود باو * و اگر جاني يكه خطا كند در غلطي از قومي آن زمين در كردني آن يكه از 27
فرمانهايي :: آنچه نه كرده آيند و جرمناك شود * يا دانسته شد باو خطايي او آنچه خطا كرد بياورد 28
قرباني او بزغاله بزان تمام مادينه ابر خطايي او آنچه خطا كرد * و بنهد مر دستي او ابر سري آن 29
خطات و بكشد مر آن خطات در جايي آن عله * و بستاند آن كهن از خون آن در انگشت او 30
و بدهد ابر شاخهايي مذبح آن عله و مر همه خوني آن بريزد ببنيادي آن مذبح * و مر همه پيه 31
آن گرداند چون آنچه گرداند پيه از بالايي ذبحت آن شلميم و بر آورد آن كهن بآن مذبح
ببويي قبوليت :: و كفارت خواهد ابر او آن كهن و آمرزيده شود باو * و اگر بره بياورد قرباني او 32
بخطات مادينه تمام بياورد آنرا * و بنهد مر دستي او ابر سري آن خطات و بكشد آنرا بخطات در 33
جايي آنچه بكشد مر آن عله * و بستاند آن كهن از خوني آن خطات در انگشت او بدهد ابر 34
شاخهايي مذبح آن عله و مر همه خوني آن بريزد ببنياد آن مذبح * و مر همه پيهي او گرداند چون 35
آنچه كشته شد پيهي آن بره از ذبحت آن شلميم و بر آورد آن كهن ايشانرا بآن مذبح ابر
قرباني :: و كفارت خواهد ابر او آن كهن ابر خطايي او آنچه خطا كرد و آمرزيده شود باو .

18 *De ſanguine quoque dabit ſuper cornua altaris quod* eſt *coram Domino,* quod eſt inquam *in tentorio conventûs: poſteà totum* reliquum *ſanguinem effundet ad fundamentum altaris holocauſti quod* eſt ad *oſtium tentorii conventûs:* 19 *Totum autem adipem ejus ſeparabit ab eo, & offeret ſuper altare.* 20 *Faciet verò bovi quemadmodum fecit bovi peccati, ſic fiet ei: ita expiationem procurabit pro eis ſacerdos, & remittetur eis.* 21 *Deindè educet bovem extra caſtra, & comburet eum quemadmodum combuſſit bovem priorem:* pro *peccato congregationis eſt ipſe.* 22 *Quicunq; princeps peccaverit ac fecerit unum ex omnibus præceptis Domini Dei ſui quæ non ſunt facienda, per errorem, & reus erit:* 23 *Vel cognitum fuerit ſibi peccatum ſuum quod peccavit: afferet oblationem ſuam, hædum caprarum maſculum perfectum.* 24 *Ponétque manum ſuam ſuper caput hædi, & mactabit eum in loco quo mactârit holocauſtum, coram Domino:* pro *peccato eſt ipſe.* 25 *Tollétque ſacerdos de ſanguine peccati, digito ſuo, & dabit ſuper cornua altaris holocauſti:* reliquum *autem ſanguinem ejus effundet ad fundamentum altaris holocauſti.* 26 *Totum verò adipem ejus offeret ſuper altare, ſicut adipem victimæ pacificorum: ita expiationem procurabit ei ſacerdos pro peccato ejus, & remittetur ei.* 27 *Quòd ſi anima aliqua peccaverit per errorem, de populo terræ, faciendo unũ ex mandatis Domini quæ non ſunt facienda, & reus erit:* 28 *Vel cognitum fuerit ſibi peccatũ ſuum quod peccavit: afferet oblationem ſuam capellã caprarum perfectã fœminam pro peccato ſuo quod peccavit.* 29 *Ponétque manum ſuam ſuper caput peccati, mactabitque peccatum in loco holocauſti.* 30 *Dein tollet ſacerdos de ſanguine ejus digito ſuo, dabitque ſuper cornua altaris holocauſti: totũ verò* reliquum *ſanguinẽ ejus effundet ad fundamentum altaris.* 31 *Totum præterea adipem ejus removebit, quemadmodum removit adipem de ſuper victima pacificorum: offerétque ſacerdos ſuper altare in odorem acceptabilem Domino: ita expiationem procurabit ei ſacerdos, & remittetur ei.* 32 *Quòd ſi agnum attulerit oblationem ſuam pro peccato, fœminam perfectam afferet eam.* 33 *Ponétque manum ſuam ſuper caput peccati, & mactabit ipſum pro peccato in loco quo mactârit holocauſtum.* 34 *Deindè accipiet ſacerdos de ſanguine peccati digito ſuo, dabitq; ſuper cornua altaris holocauſti: totũ verò* reliquum *ſanguinẽ ejus effundet ad fundamentum altaris.* 35 *Totum præterea adipem ejus removebit, quemadmodum removebatur adeps agni à victima pacificorum, & offeret ſacerdos ea ſuper altare ultra oblationes Dñi: ita expiationẽ procurabit ei ſacerdos pro peccato ejus quod peccavit, & remittetur ei.*

ה

ונפש ובר נש ארום יחוב וישמע קל אומאה דלווט ואיהו סהיד או חמא דח
מעלמא דעבר על פתגמי מומתא או ידע בחבריה דבטיל שבועא ולווט אין לא
יחוי יקביל חוביה: או נפש או בר נש די יקרב בכל מדעם דמסאיב או בניבלת
חיוא מסאבתא או בניבלת בעירא מסאבתא או בניבלת רחיש מסאב ויתכסי מניה
והוא מסאב ויקרב בכל קודשיא ויתחייב: או כי יגע או ארום יקרב בסואבת
אינשא לכל סובתיה דמסתאב בה ויתכסי מניה ויקרב בכל קודשיא ומן בתר כדי
איתגלי ליה ואיהו ידע דמסאב ולא אידכי ויתחייב: או נפש או בר נש ארום
יומי לפרשא בשיפוון לאבאשא או ירושלמי + למבאישא או למיטב
לאיטבא לכל גוון דיפרש אינשא לדהווה
ולדעתיד למיתי באומתא ומשקר ביה ויתכסי מניה ומבתר דעבד איתגלי ליה ואיהו
ידע דשקר ולא תב ואתחייב לחדא מן אילין: והיה ויהי ארום יחוב בחדא
מארבעתי אלין ובתר כן תהא יודי חובתא דחב עלה: והביא וייתי ית קרבן
אשמיה לקדם יי מטול חובתיה דחב נוקבא מן ענא אימרתא או צפירתא דעזי
לחטאתא ויכפר עלוי כהנא מן חובתיה: ואם לא תגיע ואין לא תארע ידי
כמיסת למיתיא אימרא וייתי ית קרבן אשמיה דחב תרין שפנינין רברבין או תר
גוזלין בני יוניא קדם יי חד לחטאתא וחד לעלתא: והביא וייתי יתהון ל
כהנא ויקרב ית מאן דאתבחר לחטאתא בשירויא ויחזום ית רישיה לקבל קודליה
ולא יפריש רישיה מן קדליה: והזה וידי מן אדם חטאתא על כותל מדבחא
ודאשתייר באדמא יתמצי ליסודא דמדבחא חטאתא הוא: ואת השני וית ש
תניין יעביד עלתא הי כהלכת עופא דאתבחר בשירויא לחטאתא ולא כהלכת
חטאתא דתורא ודאימר בר עיזי ויכפר עלוי כהנא מחובתיה דחב וישתבק ליה
ואם לא ואין לא תארע ידיה כמיסת למיתייא תרין שפנינין רברבין או תרין גוז
בני יוניא וייתי ית קורבניה דחב חד מן עשרא בתלת סאין סמידא לחטאתא לא
ישוי עלה משחא ולא יתן עלה לבונתא ארום חטאתא היא: והביאה וייתיני
לות כהנא ויקמוץ כהנא מינה מלי קומציה ית שבח אדכרתא ויסק למדבחא על
קורבניא דיי חטאתא היא: וכפר ויכפר עלוי כהנא על חובתיה דחב מח
מאילין וישתבק ליה ותהי לכהנא כמנחתא: וידבר ומליל יי עם משה למימ

CAP. V.

Filius autem hominis cum peccaverit, & audiverit vocem juramenti 1
maledictionis, & ipſe teſtis ſit aut viderit unum ex mundo qui tranſgreſſus
ſit verba juramenti, aut cognovit ſocium ſuum irritum feciſſe
jusjurandum aut maledictionem : ſi non indicaverit recipiet peccatum
ſuum. Aut filius hominis qui tetigerit quidpiam quod ſit pollutum, 2
aut cadaver beſtiæ immundæ, aut cadaver jumenti polluti, aut cadaver
reptilis immundi: & abſconditum fuerit ab illo, & immundus ſit, & accedat
ad ulla ſanctificata, & reus fiat. Aut cum tetigerit immunditi- 3
am hominis, juxta quamcunque ejus immunditiam qua pollui ſolet : &
abſconditum fuerit ab eo, & acceſſerit ad omnes ſanctitates ; & poſtea
manifeſtum fuerit ipſi, & ipſe cognoſcat quod pollutus ſit, & non
ſit mundus, tum reus erit. Aut filius hominis quando juraverit, ex- 4
primendo labiis quod velit malè
agere aut bene agere, quamcunque
rem expreſſerit aliquis, ſive de præſenti
ſive de futuro, cum juramento;
& mentitus fuerit in eo, hócque abſconditum fuerit ab eo; poſtquam
autem fecerit palàm hoc fiat illi: ſi novit quòd mentitus eſt, neque
pœnitentiam agit, tum reus eſt valde propter hæc. Et erit ſi 5
peccaverit in uno ex quatuor iſtis, & poſtea pœnitentiá ducitur, &
fatetur peccatum ſuum in quo peccavit. Tum adducet oblationem delicti 6
ſui coram Domino pro peccato ſuo quod peccavit; fœmellam agnam ex
ovibus aut capellam caprarum in hoſtiam peccati : & expiabit ipſum
ſacerdos à peccato ſuo. Quòd ſi non inveniat manus ejus ſufficientiam 7
ut afferat ovem, tum afferat oblationem delicti ſui, quo peccavit, duos
turtures majores aut duos pullos filios columbarum coram Domino:
unum in hoſtiam pro peccato alteram in holocauſtum. Et adducet ea 8
ad ſacerdotem, & offeret eam quam elegerit in hoſtiam pro peccato
primùm : & avellet caput ejus è regione cervicis ejus, non tamen ſeparabit
caput ejus à cervice ejus. Et aſperget de ſanguine hoſtiæ pro pec- 9
cato ſuper parietem altaris, & quod reſiduum fuerit de ſanguine exprimat
ad baſim altaris : hoſtia pro peccato eſt. Et volucrem ſecundam fa- 10
ciet pro holocauſto, juxta ritum illius avis quam primò elegerat in hoſtiam
pro peccato, & non juxta ritum hoſtiæ pro peccato bovis aut agni
filii caprarum : & expiabit eum ſacerdos à peccato ſuo quod peccavit,
& remittetur illi. Quod ſi non invenerit manus ejus juxta ſufficientiam, 11
ut afferat duos turtures magnos, aut duos pullos filios columbæ : tum adducat
pro oblatione ſua, eò quòd peccaverit, decimam partem trium ſatorum
ſimilæ in hoſtiam pro peccato: neque ponat ſuper eam oleum, neque
det etiam ſuper eam thus; quoniam oblatio pro peccato eſt. Et af- 12
ferat eam ad ſacerdotem, qui tollat ex ea plenum pugillum ſuum pro laudabili
memorialis ejus, & incendat in altari ſuper oblationes Domini:
oblatio pro peccato eſt. Et expiabit ipſum ſacerdos pro peccato ejus, quod peccavit in uno ex illis, & remittetur 13
illi : & erit ſacerdotis juxta morem *muneris* Minchæ. Præterea loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo : 14

Hieroſ. 4. *Ad male agendum aut ad bene agendum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

• فصل پنجم • * وجاني كه خطا كند وبشنود آوازي سوگند واو گواه يا بديد
يا بداند اگر نه آگاه كند بر دارد گناهي او* يا جاني آنچه برسد در همه چيزي پليد يا
در لاشهي حيواني پليد يا در لاشهي چهارپايي پليد يا در لاشهي جنبش پليد وپوشيده شود
ازو واو پليد وجرمناك باشد * يا كه برسد در پليدي آدم بهمه پليديي او آنچه پليد شود
دران وپوشيده شود ازو واو دانست جرمناك باشد * يا جاني كه سوگند خورد بشرح كردن در
لفظها ببدي كردن يا بنيكويي كردن بهمه آنچه شرح كند آن آدم در سوگند وپوشيده آيد از
واو دانست وجرمناك شود بيكه از ايشان * وباشد كه جرمناك شود بيكه از ايشان واقرار
كند آنچه خطا كرد ابر آن* وبياورد مر جرمي او بيي ابر خطايي او آنچه خطا كرد ماديه از
آن گوسفند بره يا بزغاله بزان بخطات وكفارت خواهد آن كهن [ابر او] از خطايي او* واگر نه
رسد دستي او قدري بره وبياورد مر جرمي او دو تدروان يا دو بچكاني كبوتر [بيي] يكه بخطات
ويكه بعله* بياورد ايشانرا بآن كهن ونزديك آورد مر آنچه بخطات اول وبشكافاند مر سري او از
مقابلي قفاي او ونه جدا كند * وبچكاند از خوني آن خطات ابر ديواري آن مذبح وآن باقي
مانده در خون برساند ببنيادي آن مذبح خطات او* ومر آن دويمي بكند عله چون حكم
وكفارت خواهد ابر او آن كهن از خطايي [او] آنچه خطا كرد وآمرزيده شود باو* واگر
نه رسد دستي او بدو تدروان يا بدو بچكاني كبوتر بياورد مر قرباني او آنچه خطا كرد
ده يكه قفيز سميد بخطات ونه نهد ابر آن روغن ونه دهد ابر آن كندرو كه
خطات است او* وبياورد بآن كهن وچنگال كند آن كهن ازان پري چنگالي او مر
ياد كرد آن وبر آورد بآن مذبح ابر قربانها يي خطات است او* وكفارت خواهد ابر [او] آن
كهن ابر خطايي او آنچه خطا كرد از يكه از ايشان وآمرزيده شود باو وباشد بكهن چون
هديه* سخن گفت يي بموسه بگفتن *

CAP. V.

Quum autem anima peccaverit, 1
& audierit vocem juramenti, & ipſe
teſtis vel vidit vel cognovit, ſi notum
non fecerit, portabit peccatum ſuum.
Aut anima quæ acceſſerit ad quam- 2
libet rem pollutam, vel ad cadaver
animalis polluti, vel ad cadaver
quadrupedis pollutæ, vel ad cadaver
reptilis polluti, & obtectum fuerit ab
eo, tunc ipſe pollutus & reus erit. Aut 3
qui acceſſerit ad pollutionē hominis
in qualibet pollutione ejus quâ pollu-
etur, & obtectum fuerit ab eo, &
ipſe poſtea cognoverit, reus erit. Aut 4
anima quæ juraverit declarando
ſermonibus ad malefaciendum vel
ad benefaciendum, (juxta omnia
quæ homo declarat juramento,) &
obtectum fuerit ab eo, & ipſe po-
ſtea cognoverit, tunc reus erit in
uno ex iſtis. Erit autem, cùm reus 5
fuerit in uno ex iſtis, et confeſſus fue-
rit id in quo peccavit: Tunc afferet 6
delictum ſuum ad Dominum pro pec-
cato ſuo quod peccaverit, fœminam
de ovibus, agnam, aut capellã capra-
rum pro peccato: & expiationem pro-
curabit ei ſacerdos pro peccato ejus.
Quòd ſi non attigerit manus ejus 7
valorem agni, tunc afferet delictum
ſuum duos phaſianos duóſve pullos
columbinos Domino: unum pro pecca-
to, & unum in holocauſtum. Afferét- 8
que illos ad ſacerdotem, & offeret
eum qui pro peccato, priorem: & fin-
det caput ejus è regione cervicis ejus,
at non ſeparabit. Stillabitque de 9
ſanguine peccati ſuper parietem al-
taris: & reliquũ manens de ſanguine
pervenire faciet ad fundamentũ al-
taris: peccatum eſt. Secundum autem 10
faciet holocauſtum juxta morem: &
expiationem procurabit ei ſacerdos
pro peccato ejus quod peccavit, &
remittetur ei. Si verò non pervenerit 11
man⁹ ejus ad duos phaſianos duóſve
pullos columbinos, afferet oblationem
ſuam qui peccaverit, decimam par-
tem modii ſimilæ pro peccato: & non
ponet ſuper eam oleum, neque dabit
ſuper eam thus, quia peccatum eſt i-
pſa. Afferet inquam illam ad ſacer- 12
dotem : tum pugillo accipiet ſacerdos
indè plenitudinem pugilli ſui, memo-
riale ejus, & offeret ſuper altare ul-
tra oblationes Dñi: peccatũ eſt ipſa.
Et expiationem procurabit ei ſacer- 13
dos pro peccato ejus quod peccavit de
uno ex iſtis, et remittetur ei: eritq; ſa-
cerdoti ſicut munus. Loquutus eſt et- 14
iam Dominus ad Moſheh, dicendo :

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

נפש בר נש ארום ישקר שקר ויחוב בשלו ויתהני מן קודשיא דיי וייתי ית קורבן 15
אשמיה לקדם יי דכר שלים מן ענא בעילוייה כסף הי כדמי הניית קודשא דאיתהני
סילעין בסילעי קודשא לקרבן אשמא : ואת וית הניית קודשא דחב מן קודשא 16
ישלים וית חומשיה דדמוי יוסיף עלוי ויתן יתיה לכהנא וברם כהנא יכפר עלוי
בדיכרא דאשמא וישתבק ליה : ואם נפש ואין בר נש ארום יחוב ויעבד חדא מכל 17
פקודיא דיי דלא כשרין לאתעובדא ולא ידע ואתחייב ויקבל חוביה : והביא וייתי 18
דכר שלים מן ענא בעילוייה לאשמא לות כהנא ויכפר עלוי כהנא על שלותיה
דאישתלי והוא לא ידע וחב וישתביק ליה : אשם הוא קורבן אשמא הוא כל דאתחייב 19
לקרבן אשמא ייתי קורבן לאשמא לשמיה דיי על חוביתיה דחב :

ו

וידבר ומליל יי עם משה למימר : נפש 1
בר נש ארום יחוב וישקר שיקרין לשום 2
מימריה דיי ויכפור בחבריה בפקדונא דאפקיד גביה או בשותפות ידא או בגזולא או
דיטלום ית חבריה : או מצא או אשכח אבדתא ויכפור בה ואשתבע על שיקרא על 3
חדא מכל דיעבד אינשא לאתחייבא בהון : והיה ויהי אין יחטי ויתחייב ויומי ויתיב 4
ית גזולא דגזל או ית עציא די עצא או ית פקדונא די אתפקד גביה או ית אבדתא
דאשכח : או מכל או מכל מדעם דאשתבע עלוי לשיקרא וישלים יתיה ברישיה 5
וחומש דמוי יוסף עלוי למריה דהוא דיליה יתנינה ביומא דתהא על חוביתיה :
ואת אשמו וית קורבן אשמיה ייתי לקדם יי דכר שלים מן ענא בעילוייה לאשמא לות 6
כהנא : וכפר ויכפר עלוי כהנא קדם יי וישתבק ליה על חדא מכל דיעביד 7
לאתחייבא בה :

פ פ פ

וידבר ומליל יי עם משה למימר : צו פקיד ית אהרן וית בנוי למימר דא 8
אורייתא דעלתא דאתיא למכפרא על הירהורי ליבא היא עלתא דמתעבדא 9
בעלתא בטוורא דסיני וקיימא על אתר בית יקידתא על מדבח כל ליליא עד
צפרא ברם אישתא דמדבחא תהי
יוקדא ביה : ולבש וילבוש כהנא 10
לבושין דבוץ ואוורקסין דבוץ ילבוש על בישריה ויפרוש ית קיטמא דתיכול
אישתא ית עלתא על מדבחא וישויניה בצטר מדבחא :

ירושלמי 2 או עצה ית חבריה :

ירושלמי ומכנסי 10 ואברסקין :

Targ. JONATHAN B. UZIEL *Hieroſolymitanum.*

Filius hominis quando mentitus fuerit mendacio, & peccaverit per igno- 15
rantiam, & abuſus fuerit rebus ſanctificatis Domini : tum adducet oblati-
onem delicti ſui coram Domino, arietem integrum ex ovibus æſtimatione
argenti, juxta pretium utilitatis ſanctitatum quibus abuſus erat, ſiclis juxta
ſiclos ſanctuarii, in oblationem pro delicto. Et abuſum ſanctitatum, in 16
quo peccavit *ſumendo* ex rebus ſanctificatis, reſtituat, & quintam partem
pretii illius addat ipſi, & det eam ſacerdoti : ſacerdos autem expiabit eum
per arietem pro delicto, & remittetur illi. Quòd ſi filius hominis quan- 17
do peccaverit, & fecerit unum ex omnibus præceptis Domini quæ non
recta ſunt ut fiant: & neſciat & reus ſit, & recipiat peccatum ſuum. Et ad- 18
ducat arietem integrum de gregibus juxta æſtimationem ſuam *hoſtiam* pro
delicto ad ſacerdotem: tum expiabit illum ſacerdos pro ignorantia ejus qua
per ignoratiam peccavit, & ipſe neſcivit & peccavit, & remittetur illi.
Oblatio pro delicto eſt: quiſquis peccavit in hoſtia delicti, adducat hoſtiam 19
delicti nomini Dñi pro peccato ſuo quod peccavit.

CAP. VI.

INſuper loquutus eſt Dñs cum Moſe, 1
dicendo : Filius hominis quando 2
peccaverit, & prævaricatus fuerit
prævaricationes contra nomen ſermonis Dñi : & negaverit proximo ſuo depoſitum ꝙ depoſuit penes ipſum,
aut ſocietatem manus, aut rapinam; aut quòd calumniatus fuerit ſocium
ſuum. Vel invenerit rem perditam, & negaverit eam, & juraverit falſo : 3
peccans in uno ex omnibus quæ facit homo, ita ut reus reddatur in illis. Et 4
erit ſi delinquat, & peccet, & juraverit: tum reſtituat rapinam quam rapuit,
aut calumniam quam intulit, aut depoſitum quod depoſitum erat penes
ipſum, aut rem perditam quam invenit : Aut quicquid eſt pro quo falſò 5
juravit: reſtituat ipſum integrum, & quintam partem pretii ejus addat illi :
& domino cujus id eſt reſtituat, in die quo pœnituerit ipſum de peccato ſuo. Et oblationem delicti ſui afferat coram Domino maſculum inte- 6
grum de grege, qui valeat in pretio hoſtiam pro delicto. Et expiabit 7
ipſum ſacerdos coram Domino, & remittetur illi: quicquid illud eſt quod
fecit, in quo reus factus eſt.

SECT. XXV.

Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo : Præcipe Aharoni & filiis 8
ejus, dicendo ; Hæc eſt lex holocauſti, quod venit ad expiandum pro cogi- 9
tationibus cordis : illud eſt holocauſtum quod factum eſt in holocauſtum in
monte Sinai, & permanet in foco ſuper altare totâ nocte uſque ad
matutinum tempus ; verùm ignis altaris erit accenſus in eo. Et induet ſa- 10
cerdos indumenta byſſina, & ſubligacula byſſina induet ſuper carnem ſuam, & ſeparabit cinerem
quem *fecit* ignis abſumens holocauſtum ſuper altare : & ponet ipſum in
latere altaris.

Hier. 2. *Aut calumniatus ſit ſocium ſuum.*

Hier. 10. *Et ſubligacula.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* جاني كه بغي كند بغي و خطا كند در غلطي از خاصهاي ؛؛ بياورد مر جرم او ب؛؛ 15
نرميشي تمام از آن كوسپند در قياسي تو سيم مثقالها در مثقالي آن خاص باشم * و مر آنچه 16
خطا كرد از آن خاص باز تورد و مر پنج يكّه او بيفزايد ابر او و بدهد اويرا بكهن و آن كهن
كفارت خواهد ابر او در نرميشي آن اشم و آمرزيده شود باو * واگر جاني كه خطا كند 17
و بكند يكّه از همه فرمانهاي ؛؛ آنچه نه كرده آيند و نه دانست جرمناك باشد و بر دارد گناهي او
* و بياورد نرميشي تمام از آن كوسپند در قياسي تو باشم بآن كهن و كفارت خواهد ابر او 18
آن كهن ابر غلطي او آنچه غلط كرد و او نه دانست و آمرزيده شود باو * اشم او جرم 19
كردن جرم كرد ب؛؛ * فصل ششم * سخن گفت ؛؛ بموسه بگفتن * جاني كه 1 2
خطا كند و بغي كند بغي ب؛؛ و منكر شود در امهلي او در امانت يا در همداري
مال يا در ربودن يا ستم كرد مر امهلي او * يا بيافت گم شدهي و منكر شد در آن و سوگند 3
خورد ابر دروغ ابر يكّه از همه آنچه بكند آن آدم بخطا كردن در ايشان * و باشد كه خطا كر 4
شود و جرمناك شود و باز گرداند مر آن ربوده آنچه بربود يا مر ستم آنچه ستم كرد يا مر آن
امانت آنچه امانت نهاده بود اوازي او يا مر آن گم شده آنچه بيافت * يا از همه آنچه سوگند 5
خورد ابر او بدروغ و باز تورد اويرا در سري او و پنج يكّه او بيفزايد ابر او بآنچه او باو
بدهد اويرا در روزي جرمناكي او * و مر اشمي او بياورد ب؛؛ نرميشي تمام از آن كوسپند 6
در قياسي تو باشم بآن كهن * و كفارت خواهد ابر او آن كهن بپيشي ؛؛ و آمرزيده آيد باو 7
ابر يكّه از همه آنچه بكند بجرمناك شدن در آن * سخن گفت ؛؛ بموسه بگفتن * بفرماي 8 9
مر اهرن و مر پسراني او بگفتن اين شريعتي آن علّه آن آن علّه ابر سوختن جا ابر آن مذبح
همه آن شب تا آن بامداد و آتشي آن مذبح سوخته شود درو * بپوشد آن كهن قبايي 10
كتّان و شلواري كتّان بپوشد ابر تني او و جدا كند مر آن خاكستر آنچه بسوزد
آن آتش مر آن علّه ابر آن مذبح و بنهد اويرا پهلوي آن مذبح.

* *Anima quū prævaricata fuerit præ-* 15
*varicationē ac peccaverit per errorem de ſanctificationibus Dñi, afferat delictum ſuum Domino, arietem
perfectum de ovibus juxta æſtimationem tuā, argenti ſiclorum, in pondere
ſanctitatis, pro delicto. Et quod pec-* 16
*caverit in ſanctificatione, rependet,
& quintam partem ipſius addet ei,
dabitque illud ſacerdoti : ſacerdos
verò expiationē procurabit ei in a-
riete delicti, & remittetur ei. Si au-* 17
*tē anima quum peccaverit, ac fecerit
unum ex omnibus mandatis Domini
quæ non ſunt facienda, & non cognoverit, & reus fuerit, portaveritque*
* *peccatū ſuum: Poſteà attulerit arie-* 18
*tem perfectum de ovibus, juxta æſtimationem tuam pro delicto ad ſacerdotē : tunc expiationem procurabit ei
ſacerdos pro errore ejus quo erravit, cùm ipſe non cognoverit : & remittetur ei. Delictum eſt: delinquen-* 19
do deliquit in Dominum.

CAP. VI.

L*Ocutúſque eſt Dominus ad Mo-* 1
ſheh, dicendo; Anima quum peccave- 2
rit, ac prævaricata fuerit prævaricationem in Dñm, negaveritque populari ſuo in depoſito, aut in conſortione opum, aut in raptione; aut injuriatus fuerit popularem ſuum: Aut 3
invenerit amiſſum aliquod, & negaverit illud, juraveritque ſuper mendacio in uno ex omnibus quæ facit homo peccando in ipſis : Tum 4
*erit, quum peccator ac reus fuerit, reſtituet quidem raptum quod
rapuit, aut injuriam quâ injuriam
fecit, aut depoſitum quod depoſitum
fuerit apud illum, vel amiſſum quod
invenerit : Aut* quidpiam aliud *ex* 5
*omnibus de quibus juraverit in
mendacio: tunc reſtituet illud in ſumma ſua, et quintam partem illius addet ſuper illud, eique cujus erat
dabit illud in die reatûs ſui.
Delictum verò ſuum afferet Domi-* 6
no, arietem integrum ex ovibus, ſecundùm æſtimationem tuam, pro delicto ad ſacerdotem. Et expiationem 7
*procurabit ei ſacerdos coram Domino, & remittetur ei de unoquoque
ex omnibus quæ facit, ut reus fiat
in eo.* Dein *locutus eſt Dominus* 8
ad Moſheh, dicendo, Præcipe Aha- 9
*ron & filiis ejus, dicendo, Hæc eſt
lex holocauſti; Erit holocauſtū ſuper
concremandi locū, i.e. ſuper altare, totâ nocte uſq; ad mane: et ignis altaris
ſuccendetur in eo. Induétq; ſacerdos* 10
*tunicam lineam, femoralia item lineа induet ſuper corpus ſuum: & ſeparabit cinerem quem concremaverit ignis holocauſti ſuper altare:
ponétque illum juxta altare.*

ופשט וישלח ית לבושוי וילבש לבושין חורנין ויהנפק ית קיטמא למברא
למשריתא לאתר דכי : והאש ואישתא על מדבחא תהי יוקדא ביה לא תיטפי
וילפי עלה כהנא אעין בצפר בצפר עד ארבע שעין דיומא ויסדר עלה עלתא
ויסיק עלה תרבי נכסת קודשיא : אש תמיד אישתא תדירא תהי יוקדא על
מדבחא לא תיטפי : וזאת ודא אורייתא דמנחתא דיקרבון יתה בני אהרן כהנא
קדם יי לקדם מדבחא : והרים ויפריש מניה בקומציה מן סמידא דמנחתא ומן
טובה על כל לבונתא דעל מנחתא ויסיק למדבחא לאתקבלא ברעוא שבח
אדכרתה קדם יי : והנותרת ומה דמשתיירא מינה ייכלון אהרן ובנוי פטירי
תתאכל באתר קדיש בדרת משכן זימנא ייכלונה : לא תאפה לא תתאפי חמיע
חולקהון מן מותר מנחתא דיהבית להון מקרבני קדש קודשין היא הי כחטאתא
הי כאשמא : כל זכר כל דכורא בבני אהרן ייכלינה קיים עלם לדריכון מקרבניא
דיי כל דיקרב בהון יתקדש : וידבר ה' ומליל יי עם משה למימר : זה דין
קורבנא דאהרן ודבנוי די יקרבון קדם יי ביומא דירבון יתיה למחסן כהונתא
רבתא חד מן עשרא בתלת סאין סמידא מנחתא פלגותא בצפרא ופלגותא
ברמשא : על על מסריתא במשח זיתא [21]
פתיכא תתעבד מטגנא תעיל יתה
מרסקא מנחת ריסוקין תקרב לאתקבלא
ברעוא קדם יי : והכהן וכהנא רבא [22]
דמתרבי במשחא וברם תחותוי מבנוי יקומון לכהנין איהו יעבד יתה קיים עלם
קדם יי גמירא תתסדר ותיתסק : וכל וכל מנחתא דכהנא גמירא תתסדר
ותיהווי לא תיתאכל : וידבר ה' ומליל יי עם משה למימר : דבר מליל עם
אהרן ועם בנוי למימר דא אורייתא דחטאתא באתרא דתתנכס עלתא תתנכס
חטאתא קדם יי קדש קודשין הוא : הכהן כהנא די מכפר באדמא ייכלונה
באתר קדיש תתאכל בדרת משכן זימנא : כל כל דימקרב בבישרה יתקדש
ודידי מן אדמה על לבושא דידי עלה תתחוור באתר קדיש : וכלי וכל מאן דפחר
דתתבשל ביה יתבר מטול דלא יבשלון ביה חולי ואין במנא דנחשא תתבשל
ויסתפן בנרנישתא וישתטיף במוי : כל זכר כל דכורא בכהניא ייכול יתיה
קדש קודשין היא :

ירושלמי 21 מרתחא תשיר
מרסקא מנחת רסוקין תקרבון
דרעוא לשמא דיי :

Et exuet veſtes ſuas, & induet veſtes alias : & educet cinerem extra 11
caſtra in locum mundum. Et ignis ſuper altare erit ardens, non extin- 12
guetur, ſed accendet ſuper ipſum ſacerdos ligna per ſingulos dies manè
uſque ad quatuor horas diei : & ordinabit ſuper ipſum holocauſtum, &
incendet ſuper eo adipes hoſtiæ ſanctitatum. Ignis perpetuò erit ardens 13
ſuper altari, non extinguetur. Et hæc eſt lex Minchæ, quam offerent 14
filii Aharon ſacerdotis coram Domino ante altare. Et ſeparabit ex il- 15
la pugillo ſuo de ſimila Minchæ, & de bonitate ejus, ſuper omni thure
quod eſt ſuper *oblationem* Minchæ : & incendet in altari, ut ſuſcipiatur
cum beneplacito, laudem memorialis ejus coram Domino. Et id quod 16
reſiduum eſt ex ea comedent Aharon & filii ejus : *cum* azymis comedetur
in loco ſancto, in atrio tabernaculi conventus comedent ipſam. Non 17
pinſatur cum fermento, pars eorum ex reſiduo Minchæ, quam dedi eis
de oblationibus meis, ſanctum ſanctorum eſt, ſicut hoſtia quæ fit pro
peccato & pro delicto. Omnis maſculus inter filios Aharon come- 18
det de eo; pactum ſempiternum eſt in generationes veſtras de ob-
lationibus Domini : omnis qui tetigerit eas ſanctus erit. Et loquu- 19
tus eſt Dominus cum Moſe, dicendo : Hæc eſt oblatio Aharonis & 20
filiorum ejus, quam offerent coram Domino, in die quo ungent ipſum,
ut hæreditario poſſideat ſacerdotium magnum, decima pars trium ſato-
rum ſimilæ pro Mincha : dimidium ejus manè, & dimidium ejus veſperi.
Super patella cum oleo olivæ mixta 21
fiat, frixam offeras eam : in fruſta
conciſam Mincham offeres, ut re-
cipiatur cum beneplacito coram
Domino. Et ſacerdos qui unctus 22
fuerit oleo, (ſiquidem pro eo
ex filiis ejus ſurgent in ſacerdotes) ille faciet eam : pactum ſempi-
ternum eſt coram Domino, tota ordinabitur & incendetur. Ceterùm 23
omnis *oblatio* Mincha, quæ fit pro ſacerdote, tota ordinabitur & cre-
mabitur, non comedetur. Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicen- 24
do : Loquere cum Aharon & cum filiis ejus, dicendo; Hæc eſt lex ho- 25
ſtiæ pro peccato : quo in loco mactabitur holocauſtum mactabitur &
hoſtia pro peccato coram Domino, ſanctitas ſanctitatum eſt. Sacer- 26
dos qui expiationem facit cum ſanguine comedet eam : in loco ſan-
cto comedetur, in atrio tabernaculi conventus. Omnis qui tetigerit 27
carnem ejus, ſanctificabitur : & qui aſperſerit de ſanguine ejus ſuper
veſtimentum, illud ſuper quo aſperſum fuerit dealbabitur in loco ſan-
cto. Et omne vas figulinum in quo cocta eſt frangetur, ut non co- 28
quant in eo prophana : quod ſi in vaſe æneo cocta fuerit, defrica-
bitur terrâ argilloſâ, & abluetur aquis. Omnis maſculus in ſacerdo- 29
tibus comedet ipſam : ſanctitas ſanctitatum eſt.

Hieroſ. 21. *Frixam offeres eam: in minutas partes conciſam offeretis Mincham, odor* eſt *beneplaciti nomini Domini.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وبكشد مر جامهاي او وبپوشد جامهاي ديگران وبيرون آورد مر خاكستر باز بيرون بلشكرگاه
بجاي پاك * و آن آتش ابر آن مذبح سوخته شود درو نه تسد وبيفروزد ابر آن آن كهن هيزمها
در بامداد در بامداد وآراسته كند ابر آن آن علة وبر آورد ابر آن پيههاي آن شلميم
* آتش هميشه سوخته شود ابر آن مذبح نه تسيده شود * واين شريعت آن هديه نزديك
آوردن آنرا پسراني اهرن بپيش :: بپيش آن مذبح * وجدا كند ازو درچنگالي او ازسميد آن
هديه وازچربش آن و مر همه آن كندرو آنچه ابر آن هديه وبرآورد آن مذبح بوي قبوليت ياد
كرد آن يي * وآن باقي مانده از آن بخورند اهرن وپسراني او فطير خورده شود درجاي خاص در
سراي خيمهي وعده بخورند آنرا * نه پخته شود خمير بخشي ايشان بدادم آنرا از قربانهاء [من]
خاص خاصها آن چون خطات وچون اشم * همه نرينه درپسراني اهرن بخورند آنرا رسمي جاويد
بعصرهاي شما از قربانهاي :: همه آنچه برسد در ايشان خاص باشد * سخن گفت :: بموسه
گفتن * اين قرباني اهرن وپسراني او آنچه نزديك آورند يي :: در روزي روغن ماليدن اويرا ده يكه آن
قفيز سميد هديه هميشه نيمهي آن در بامداد ونيمهي آن درايوار * ابر تابه در روغن
كرده آيد آماج كرده بياورد آنرا پختها هديهي پرچها نزديك آوري بوي قبوليت يي * وآن كهن
آن ماليده جاي او ازپسراني او بكند آنرا رسمي جاويد يي :: همه بر آورده شود * وهمه هديهي
كهن همه باشد نه خورده شود * سخن گفت :: بموسه گفتن * سخن گوي باهرن وبپسراني
او گفتن اين شريعتي آن خطات درجاي آنچه كشته شود آن علة كشته شود آن خطات بپيشي
خاص خاصها آن * آن كهن آن پاك كنا آنرا بخورد آنرا درجاي خاص خورده شود درسراي خيمهي
وعده * همه آنچه برسد درتني آن خاص باشد وآنچه بچكد ازخوني آن [ابر آن] جامه آنچه بچكد
ابر آن بشويد درجاي خاص * وپيرايهي سفال آنچه جوشيده شود درو شكسته آيد واگر درپيرايهي
مس جوشيده آمد وزدبده شود وطوف شود درآب * همه نرينه دركهنان بخورد آنرا خاص خاصهاآن

Poſteà detrahet veſtes ſuas, & indu- 11
et veſtes alias, egerétque cinerem ex-
tra caſtra ad locum mundum. Et i- 12
gnis qui eſt ſuper altare, ſuccende-
tur in eo, non ſuffocabitur : & ſuc-
cendet ſuper illud ſacerdos ligna
quolibet mane, & ordinabit ſuper il-
lud holocauſtum, offerétque ſuper il-
lud adipes pacificorum. Ignis perpe- 13
tuò ardebit ſuper altare, non ſuffo-
cabitur. Iſta autem eſt lex mune- 14
ris, offerre illud filios Aharon co-
ram Domino ante altare. Separabitq; 15
ex eo pugillo ſuo, de ſimila muneris
& de pinguedine ejus, ac totum thus
quod erit ſuper munus : offerétque
ſuper altare in odorem acceptabilem
memoriale ejus Domino. At reli- 16
quum manens ex eo comedent Aha-
ron & filii ejus : azymum comedetur
in loco ſancto, in atrio tentorii con-
ventûs comedent illud. Non coque- 17
tur fermentatum : portionem eorum
dedi illud ex oblationibus meis : ſan-
ctificatio ſanctificationum eſt, ſicut
peccatum & ſicut delictum. Omnis 18
maſculus in filiis Aharon comedet
illud : ſtatutum erit æternum in ſe-
culis veſtris de oblationibus Domini:
quicunq; acceſſerit ad eas, ſanctifi-
cabitur. Et locutus eſt Dominus ad 19
Moſheh, dicendo; Iſta eſt oblatio 20
Aharon & filiorum ejus, quam offe-
rent Domino in die oleo ungendi eum;
Decimam partem modii ſimilæ, in
munus jugiter : dimidium ejus ma-
nè, & dimidium ejus veſperi. In ſar- 21
tagine cum oleo fiet : calefactam af-
feret eam : coctiones muneris fruſto-
rum offeres in odorem acceptabilem
Domino. Et ſacerdos unctus loco 22
ejus è filiis ejus faciet illam : ſtatu-
tum perpetuum eſt Domino, tota of-
feretur. Et omne munus ſacerdotis 23
totum erit, non comedetur. Locutus 24
eſt autem Dominus ad Moſheh, di-
cendo, Loquere ad Aharon & filios 25
ejus, dicendo; Iſta eſt lex peccati, In
loco quo mactabitur holocauſtũ, ma-
ctabitur peccatum coram Domino :
ſanctificatio ſanctificationũ eſt. Sa- 26
cerdos purificans per illud, comedet
illud: in loco ſancto comedetur, in a-
trio tentorii conventûs. Quiſquis 27
acceſſerit ad corpus ejus ſanctꝰ erit :
& quum ſtillaverit de ſanguine ejus
ſuper veſtem, illud ſuper quod ſtilla-
verit lavabit in loco ſancto. Et vas 28
teſtaceum in quo coquetur, confrin-
getur : quòd ſi in vaſe æneo coctum
fuerit, tum repolietur, & circumage-
tur in aqua. Omnis maſculus in ſacer- 29
dotibus comedet illud : ſanctificatio
ſanctificationum eſt.

ירושלמי תרגום יונתן בן עוזיאל

וכל חטאת וכל חַטָאתָא דְאִיתְעַל מִן אַדְמֵה לְמַשְׁכַּן זִימְנָא מְטוּל לְכַפָּרָא בְקוּדְשָׁא 30
לָא תִיתְאֲכֵיל בְּנוּרָא תִיתוֹקַד :

ז

1 וזאת תורת וְדָא אוֹרַיְיתָא דַאֲשָׁמָא קוֹדֶשׁ קוּדְשִׁין הוּא : במקום בְּאַתְרָא דִיכְּסוּן
2 יַת עֲלָתָא יִכְסוּן יַת אֲשָׁמָא וְיַת אַדְמֵיהּ יִדְרוֹק עַל מַדְבְּחָא חֲזוֹר חֲזוֹר : ואת וְיַת
3 כָּל תַּרְבֵּיהּ יְקָרֵב מִנֵּיהּ יַת אֲלִיתָא וְיַת תַּרְבָּא דַחֲפֵי יַת בְּנֵי גַוָוא : ואת וְיַת תַּרְתֵּין 4
כּוּלְיָין וְיַת תַּרְבָּא דַעֲלֵיהוֹן דְעַל כַּפְלֵי וְיַת חַצְרָא דְעַל כַּבְדָא דְעַל כּוּלְיָיתָא יַעְדִינָהּ :
5 והקטיר וְיַסֵּיק יַתְהוֹן כַּהֲנָא לְמַדְבְּחָא קֻרְבָּנָא קֳדָם יְיָ אֲשָׁמָא הוּא : כל זכר כָּל 6
דְכוּרָא בְכַהֲנַיָא יֵכְלוּנֵהּ בַּאֲתַר קַדִּישׁ יִתְּכַל קֹדֶשׁ קוּדְשִׁין הִיא : כחטאת כְּהִילְכַת 7
חַטָאתָא הֵיכְדֵין הִילְכַת אֲשָׁמָא אוֹרַיְיתָא חֲדָא לְהוֹן כַּהֲנָא דִי יְכַפֵּר בֵּיהּ דִילֵיהּ
יְהִי : והכהן וְכַהֲנָא דִימְקָרֵב יַת עוֹלַת גְבַר אוּחְרָן מְשַׁךְ עֲלָתָא דִיקָרֵב לְכַהֲנָא 8
דִילֵיהּ יְהִי : וכל מנחה וְכָל מִנְחָתָא דְתִיתְאַפֵּי בְּתַנּוּרָא וְכָל דְתִתְעֲבֵד בְּמַרְתְּחָא 9
וְעַל מַסְרִיתָא לְכַהֲנָא דִמְקָרֵב יָתַהּ דִילֵיהּ יְהִי : וכל מנחה וְכָל מִנְחָתָא פְּתִיכָא 10
בִּמְשַׁח וּמְנַגְּבָא לְכָל בְּנֵי אַהֲרֹן תְּהֵי גְבַר כְּאָחוּי : וזאת וְדָא אוֹרַיְיתָא דְנִכְסַת 11
קוּדְשַׁיָא דִי יְקָרֵב קֳדָם יְיָ : אם על תודה אִין עַל תוֹדְתָא יְקָרְבִינֵּיהּ וִיקָרֵב עַל 12
נִכְסַת תוֹדְתָא גְרִיצָן פַּטִירָן פְּתִיכָן בִּמְשַׁח
זֵיתָא וְעַרוּכִין פַּטִירִין מְשִׁיחִין בִּמְשַׁח
זֵיתָא וְקִמְחָא מְטַנָּא פְּתִיכָא בִּמְשַׁח זֵיתָא : על חלת עַל גְרִיצָתָא דִלְחֵים חֲמִיעַ 13
יְקָרֵב קוּרְבָּנֵיהּ עַל נִיכְסַת תּוֹדַת קוּדְשׁוֹי : והקריב וִיקָרֵב מִנֵּיהּ חַד מִכָּל קוּרְבָּנָא 14
אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ לְכַהֲנָא דִזְרִיק יַת אַדַם נִכְסַת קוּדְשַׁיָא דִילֵיהּ יְהִי : ובשר
וּבְשַׂר נִכְסַת תּוֹדַת קוּדְשׁוֹי בְּיוֹם קוּרְבָּנֵיהּ יִתְאֲכֵיל לֵית אֶפְשַׁר לְאִיצְטְנָעָא מִנֵּיהּ 15
עַד צַפְרָא : ואם וְאִין נִדְרָא אוֹ נְדַבְתָּא נִכְסַת קוּרְבָּנֵיהּ בְּיוֹמָא דִיקָרֵב יַת נִיכְסְתֵיהּ 16
יִתְאֲכֵיל וּבְיוֹמְחָרָן וּמַה דְמִשְׁתַּיַּיר מִנֵּיהּ יִתְאֲכֵיל בְּפַנְיָא : והנותר וּמַה דְמִשְׁתַּיַּיר 17
מִבְּשַׂר נִכְסַת קוּדְשַׁיָא בְּיוֹמָא תְלִיתָאָה בְּנוּרָא יִתּוֹקַד : ואם וְאִין יִתְאַכָּלָא יִתְאָכַל 18
מִבְּשַׂר נִכְסַת קוּדְשׁוֹי בְּיוֹמָא תְלִיתָאָה לָא יִתְרְעֵי מִן דִמְקָרֵב יָתֵיהּ לָא יִתְחַשֵּׁב
לֵיהּ לִזְכוּ פְּסִיל יְהֵי וֶאֱנַשׁ דְיֵיכוּל מִנֵּיהּ
חוֹבֵיהּ יְקַבֵּל :

ירושלמי 12 חַוְיָא חֲדָא :

ירושלמי 18 פגול פְּסוּל יְהֵי :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Omnis autem hoſtia peccati, de cujus ſanguine infertur in tabernaculum conventus, ut fiat expiatio in ſanctuario, non comedetur: igni comburetur. 30

CAP. VII.

Et hæc eſt lex hoſtiæ pro delicto, ſanctum ſanctorum eſt. 1 In loco in quo immolabunt holocauſtum, immolabunt etiam hoſtiam pro delicto: 2 & ſanguinem ejus ſparget ſuper altare per circuitum. Omnem 3 quoque adipem ejus offerat ex eo, caudam & adipem qui tegit inteſtina. Et duos renes, & adipem qui ſuper illos eſt, quique eſt ſu- 4 per ilia, & reticulum quod eſt ſuper jecur, unà cum renibus auferat ipſum. Et incendet ea ſacerdos in altari, oblatio eſt coram Domi- 5 no: hoſtia pro delicto eſt. Omnis maſculus inter ſacerdotes come- 6 det eam: in loco ſancto comedetur, ſanctitas ſanctitatum eſt. Juxta 7 morem hoſtiæ pro peccato, ſic eſt mos hoſtiæ pro delicto, lex una eſt illis: ſacerdotis qui per eam expiationem facit illius erit. Et ſa- 8 cerdos qui offert holocauſtum viri alterius, pellis holocauſti quod obtulerit ſacerdotis ipſius erit. Omniſque *oblatio* Mincha quæ coqui- 9 tur in clibano, & quicquid fit in cacabo aut in patella, ſacerdotis qui illud offert erit. Et omnis oblatio Mincha, quæ mixta eſt cum oleo 10 & quæ eſt ſicca, omnium filiorum Aharonis erit, quiſque ut frater ejus *erit*. Et hæc eſt lex hoſtiæ ſanctitatum, quæ offertur coram 11 Domino. Si pro gratiarum actione obtulerit eam, tum offeret ſuper 12 mactatione gratiarum actionis placentas azymas mixtas oleo olivæ, & lagana azyma uncta oleo olivæ, & farinam frictam mixtam oleo olivæ. Super placentas panis fermentati offerat oblationem ſuam, 13 pro hoſtia gratiarum actionis ſanctificationis ſuæ. Et offeret ex ea 14 unum ex omni oblatione in ſeparationem coram Domino: ſacerdotis qui ſparſit ſanguinem hoſtiæ ſanctificatorum, illius inquam erit. Caro 15 verò hoſtiæ gratiarum actionis ſanctificationis ſuæ in die oblationis ſuæ comedetur: fieri non poteſt ut reponatur ex eo uſque ad auroram. Quod ſi votum aut ſpontanea hoſtia fuerit oblatio ejus, die 16 quo offeret hoſtiam ſuam comedetur, & die ſequenti, & quicquid reſiduum eſt ex eo comedatur veſperâ. Et quod reſiduum eſt de carne 17 hoſtiæ ſanctificatorum die tertio, igni comburatur. Et ſi comedendo 18 comedatur de carne hoſtiæ ſanctificatorum die tertio, non acceptabitur ab eo qui offert ipſum, nec reputabitur illi in meritum, prophanum erit: & homo qui comederit de eo, peccatum ſuum recipiet.

Hieroſ. 12. *Indicatione una.*

Hieroſ. 18. *Prophanum erit.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وهمه خطات آنچه آورده شود از خونی آن بخیمهی وعده بکفارت خواستن درخاص نه خورده 30
شود در آتش سوخته شود *

* فصل هفتم *

1 2 * واین شریعتی آن اشم خاص خاصها او * درجایی آنچه بکشند مر آن علّه بکشند مر آن اشم و مر
3 خونی او بپراکند ابر آن مذبح گردا گرد * و مر همه پیهی او نزدیک آورد ازو مر آن دنبه و مر آن پیه
4 آن پوشا مر آن شکمبه * و مر دو آن گردها و مر آن پیه آنچه ابر ایشان آنچه ابر پشتمازوها و مر آن
5 پرده ابر آن جگر ابر آن گردها بگرداند آنرا * و بر آورد ایشانرا آن کهن بآن مذبح قربان ییی اشم او *
6 7 * همه نرینه در کهنان بخورد اویرا درجایی خاص خورده شود خاص خاصها او * چون خطات چون اشم
8 شریعتی یکّه بایشان آن کهن آنچه کفارت خواهد درو باو باشد * وآن کهن آن نزدیک آورا مر عولهی
9 مرد پوست آن علّه آنچه نزدیک آورد بکهن باو باشد * وهمه هدیه آنچه پخته شود در تنور و همه و
10 کرده شوا در هرکاره و ابر تابه بکهن آن نزدیک آورا آنرا باو باشد * وهمه هدیه آمیخته در روغن
11 وخشك نان بهمه پسرانی اهرن باشد مرد چون برادری او * واین شریعتی ذبحت آن شلمیم آنچه
12 نزدیک آورد ییی * اگر ابر توده نزدیک آورد اویرا و نزدیک آورد ابر ذبحت آن اقرار کلوجهای فطیر
آمیختگان در روغن و تنکهای فطیر مالیدگان در روغن وسمید آماج کرده کلوجهای آمیختگان در
13 14 روغن * ابر کلوجهای نان خمیر نزدیک آورد قربانی او ابر ذبحت اقراری شلمیم او * ونزدیک آورد ازو
15 یکّه از همه قربان جدا کرد ییی بکهن آن پراکندا مر خونی آن شلمیم باو باشد * و گوشتی
16 ذبحت اقراری شلمیم او در روزی قربانی او خورده آید نه رها کند ازو [تا] بامداد * واگر
نذر یا سخاوت ذبحت قربانی او در روزی نزدیک آوردنی او مر ذبحت او خورده شود وازدیگر
17 روز و آن باقی مانده ازو خورده آید * وآن باقی مانده از گوشت آن ذبحت در روزی آن
18 سیمی در آتش سوخته شود * واگر آن خوردن خورده شود از گوشت ذبحت شلمیم او در
روزی آن سیمی نه رضا کرده شود آن نزدیک آورا اویرا نه حساب شود باو ویسه باشد
وآن جانی آن خورا ازو گناهی آن بر دارد *

Et omne peccatum de cujus ſanguine inferetur aliquid *in tentorium conventûs, ad expiationem procurandum in ſancto, non comedetur, igni comburetur.* 30

CAP. VII.

Ista autem eſt *lex delicti: ſanctificatio ſanctificationum eſt.* 1 *In loco quo mactabunt holocauſtum, mactabunt delictum, & ſanguinem ejus ſparget ſuper altare circumcirca.* 2 *Totum verò adipem ejus offeret ex eo, caudam, & adipem operientem inteſtina:* 3 *Duos quoque renes, & adipem qui ſuper eos, qui ſuper clunes, & velum ſuper jecore, cum renibus removebit illud.* 4 *Offerétque illa ſacerdos ſuper altare oblationem Domino: delictum eſt.* 5 *Omnis maſculus in ſacerdotibus comedet illud: in loco ſanctitatis comedetur: ſanctificatio ſanctificationum eſt.* 6 *Sicut peccatum, ſic delictum, lex eadem illis: ſacerdoti qui expiationem procurabit per illud, ei erit.* 7 *Et ſacerdos offerens holocauſtum alicujus, pellis holocauſti quod obtulerit, ſacerdoti ipſi erit.* 8 *Omne prætereà munus quod coquetur in clibano, & omne præparatum in cacabo & ſartagine, ſacerdoti offerenti illud, ipſi erit.* 9 *Omne item mun⁹ miſtū cum oleo, & aridus panis, omnibus filiis Aharon erit: unicuique ſicut fratri ſuo.* 10 *Hæc* 11 *autem* eſt *lex victimæ pacificorum quam offeret Domino.* *Si pro confeſſione obtulerit eam, tunc offeret in ſacrificium confeſſionis placentas azymas miſtas cum oleo, & lagana azyma uncta oleo, & ſimilam calefactam* una cum *placentis miſtis cum oleo.* 12 *Cum placentis panis fermentati offeret oblationem ſuam in ſacrificium confeſſionis pacificorum ſuorū.* 13 *Offerétque ex eo unum* panem *ex omni oblatione, ſeparationem Domino: ſacerdoti ſpargenti ſanguinem pacificorum, ei erit.* 14 *Caro autem ſacrificii confeſſionis pacificorum ejus, in die oblationis ejus comedetur: non relinquet ex eo uſq; ad mane.* 15 *Quòd ſi votum, aut ſpontaneum fuerit ſacrificium oblationis ejus, quo die obtulerit ſacrificium ſuum, comedetur: & altero die, reliquum manens ex eo comedetur.* 16 *Reliquum verò manens ex carne ſacrificii die tertiâ, igni comburetur.* 17 *Si autem comedendo comedatur* aliquid *ex carne ſacrificii pacificorum ejus die tertiâ, non acceptabitur offerens illud, neque imputabitur ei: abominatio erit, & anima comedens ex eo, peccatum ſuum portabit:* 18

תרגום יונתן בן עוזיאל　ירושלמי

והבשר ובשר קודשיא די יקרב בכל מסאב לית אפשר דמיתאכל בנורא יתוקד ובש
קודשא כל דידכי לקודשא ייכול בשר קודשא : והנפש ובר נש דייכול בס"א
מניכסת קודשיא דמתקרבין קדם יי וסובתיה עלוי וישתיצי בר נשא ההוא מעמיה
ונפש ובר נש ארום יקריב בכל מסאב בסואבות אינשא או בבעירא מסאבא או
בכל שיקוץ מסאב וייכול מבשר ניכסת קודשיא דמתקרבין קדם יי וישתצי בר נשא
ההוא מעמיה : וידבר ה' ומליל יי עם משה למימר : דבר מלל עם בני ישרא
למימר כל תרב תור ואימר ועיזא לא תיכלון : וחלב ותריב חיוא דמקלקלא
בשעת ניכסתא ודמית נבלא במותנא ותריב חיוא תבירא אפשר דיתעבד לכ
עיבידתא ברם תריב חיוא דמכשרא יתסק על מדבחא ומיכל לא תיכלוניה : כי כ
ארום כל דייכול תריב מן בעירא דמתכשרא למקרב מינה קרבנא קדם יי וישתצ
בר נשא ההוא דייכול ית תרבא מעמיה : וכל דם וכל אדמא לא תיכלון בכ
מותבניכון לעופא ולבעירא : כל נפש כל בר נש דייכול כל אדם מן דכל ח
וישתיצי בר נשא ההוא מעמיה : וידבר ה' ומליל יי עם משה למימר : דב
מליל עם בני ישראל למימר כל מאן דמקרב ית נכסת קודשוי קדם יי ייתי בגרמי
ית קורבניה לקדם יי מן נכסת קודשוי : ידיו ידוי ייתין ית קורבניא דיי די יפר
מניכסת קודשיה ית תרבא שומנוניתא
דעל חדיא וית חדיא כד מחתך בתרין
עלעין מיכא ותרין עילעין מיכא לקבל
אפקותא ייתיניה לארמא יתיה ארמא
קדם יי : והקטיר ויסק כהנא ית תרבא 31
למדבחא ויהי חדיא לאהרן ולבנוי : ואת וית שקא דימינא מן כתפא ועד דרועא
תתנון אפרשותא לכהנא מניכסת קודשיכון : המקריב מאן דמקרב ית אדם
נכסת קודשיא וית תריב מן בני אהרן דיליה תהי שקא דימינא לחולק : כי את
ארום ית חדיא דארמותא וית שוקא דאפרשותא נסיבית מן נכסת קודשי
ויהבית יתהון לאהרן כהנא ולבנוי לקיים עלם מן בני ישראל : ואת דא רבותא
דאהרן ורבותא דבנוי על כל אחוהון ליואי דיכלון מקורבניא דיי ביומא דיקרב
יתהון לשמשא קדם יי : אשר צוה דפקיד יי למנתן להום ביומא דרבי יתהון מ
בני ישראל קיים עלם לדריהון : זאת התורה דא אורייתא לעלתא דאתיא לכפר
על הרהורי לבא למנחתא ולחטאתא ולאשמא ולאשלמותא ולנכסת קודשיא :

ירושלמי 30 ידוי יעלן ית קורבנא
ית תרבא דעל ניעא יהב יתיה ויתי
למנפא יתיה אנפוי קדם יי : החד
31 ניעא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.　*Hieroſolymitanum.*

Et caro ſanctitatum quæ tetigerit omne immundum, fieri non poteſt ut 19
comedatur, igne comburetur: *quod ad* carnem autem ſanctitatis, quiſ-
quis mundus eſt ad ſanctificationem comedat carnem ſanctitatis. Filius 20
autem hominis qui comedit carnē de oblatione ſanctitatum quæ offerun-
tur coram Domino, & immunditia ejus ſuper ipſum, delebitur homo ille
de populo ſuo. Porro filius hominis quando acceſſerit ad omne immun- 21
dum, ſive immunditias hominis, ſive jumentum immundum aut omne re-
ptile immundum, & comederit de carne hoſtiæ ſanctitatum quæ offeruntur
coram Domino: tum excindetur homo ille de populo ſuo. Præterea lo- 22
quutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Loquere cum filiis Iſrael, di- 23
cendo; omnem adipem bovis, ovis, aut capræ ne comedatis. Porrò adeps 24
beſtiæ quæ corrumpatur horâ immolationis, aut quæ mortua ſit cadaver
mortalitate, aut adeps beſtiæ fractæ fieri poteſt ut fiat ad omne opus: verùm
adeps beſtiæ quæ recta eſt incendetur ſuper altari, & comedendo non com-
edetis ipſam. Quoniam quiſquis comederit adipem de jumento quod re- 25
ctum eſt ut offeratur de eo oblatio coram Domino, exterminabitur vir ille
qui comederit adipem è populo ſuo. Et omnem ſanguinem non come- 26
detis in omnibus habitationibus veſtris: tam de avibus, quam de jumen-
tis. Omnis homo qui comederit quemcunque ſanguinem de ullo viven- 27
te, exterminabitur vir ille de populo ſuo. Et loquutus eſt Dominus cum 28
Moſe, dicendo: Loquere cum filiis Iſrael, dicendo; Quiſquis obtulerit 29
hoſtiam ſanctificationis ſuæ coram Domino, adducat ipſemet oblationem
ſuam coram Dño de victima ſanctificationis ſuæ. Manus ejus afferant ob- 30
lationes Domini, quas ab hoſtia ſan-
ctificationis ſuæ ſeparabit: adipem,
pinguedinem quæ *eſt* ſuper pectus,
& pectus, cum interſecuerit duas
coſtas hinc & duas coſtas illinc, è
regione ſummitatis afferet ipſam, ut
elevet ipſam elevatione coram Do-
mino. Et incendet ſacerdos adipem in altari: & erit pectuſculum 31
Aharonis & filiorum ejus. Et armum dextrum ab humero uſque ad 32
brachium dabitis pro ſeparatione ſacerdoti, de victima ſanctificationis
veſtræ. Qui offeret ſanguinem hoſtiæ ſanctificatorum & adipem de fi- 33
liis Aharon ipſius erit armus dexter pro portione. Quoniam pectus ele- 34
vationis & armum ſeparationis accepi ex hoſtia ſanctificatorum veſtro-
rum: & dedi ea Aharoni ſacerdoti & filiis ejus, ſtatuto perpetuo à filiis
Iſrael. Hæc eſt unctio Aharon, & unctio filiorum ejus, ſupra omnes 35
fratres ſuos Levitas, ut comedant de oblationibus Domini, die quo of-
ferunt eas ut miniſtrent coram Domino. Quæ præcepit Dominus da- 36
ri illis, die quo unget eos, à filiis Iſrael, pacto perpetuo in generati-
onibus ſuis. Hæc eſt lex holocauſti quæ adhibetur ad expiandum de 37
cogitationibus cordis, & *oblationis* Minchæ, & hoſtiæ pro peccato, &
delicto, & oblationis ac victimæ ſanctificatorum.

Hieroſ. 30. *Manus ejus inferent oblationem Domini: adipem qui eſt ſuper pectus dabit ipſum & pectus, ad agitandum ipſum coram facie Domini.* 31. *Pectus.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* وآن كوشت آنچه برسد درهمه پليد نه خورده شود در آتش سوخته شود وآن كوشت
همه پاك بخورد كوشت * وآن جاني آنچه بخورد كوشت از ذبحت آن شلميم آنچه بيي وپليدي
او ابر او ونيست شود آن جاني آن از قومي آن * وجاني كه برسد درهمه پليد درپليدي
آدم يا درچهارپايي پليد يا درهمه ويسهي پليد وبخورد از كوشت ذبحت آن شلميم آنچه بي
ونيست شود آن جاني آن ازقومي آن * سخن كفت يي بموشه بكفتن * سخن كوي بپسراني يسرال
بكفتن همه پيه كاو وبره وبزنه خوريد * وپيه لاشه وپيه نخچير كرده آيد بهمه كارو خوردن نه
خوريد اويرا * كه همه خوراپيه از آن چهارپا آنچه نزديك آورد از آن قربان بيي ونيست شود آن جاني آن
خورا ازقومي آن * وهمه خون نه خوريد درهمه نشستن جايهاي شما بمرغ وبچهارپا * همه
جاني آنچه بخورد همه خون نيست شود آن جاني آن ازقومي آن * سخن كفت يي بموشه بكفتن * سخن
كوي بپسراني يسرال بكفتن آن نزديك آورا مر ذبحت شلميم او بيي بياورد مر قرباني او بيي از ذبحت
شلميم او * دستهاي او بياوريد مر قرباني يي مر آن پيه ابر آن سينه بياورد اويرا مر آن سينه بعرضه
كردن اويرا عرضه بپيشي يي * وبر آورد آن كهن مر آن پيه بآن مذبح وباشد آن سينه باهرن
وبپسراني او * ومر ساقي آن راست بدهيد جدا كرد بكهن از ذبحتهاي شلميم شما * آن نزديك
آورا مر خوني آن شلميم ومر آن پيه از پسراني اهرن باو باشد ساقي آن جدا كرد ببخش * كه مر
سينهي آن عرضه ومر ساقي آن جدا كرد بستاندم از نزدي پسراني يسرال از ذبحتهاي شلميم
ايشان وبدادم ايشانرا باهرن آن كهن وبپسراني او برسم جاويد از نزد پسراني يسرال * اين ماليدن
[اهرن] وماليدني پسراني او از قربانهاي يي در روزي نزديك آوردن ايشانرا بخدمت كردن بيي * آنچه
بفرمود يي بدادن بايشان درروزي ماليدن او ايشانرا از نزد پسراني يسرال رسمي جاويد بعصرهاي
ايشان * اين آن شريعت بعلة وبهديه وبخطات وباشم وبملوايم وبذبحت آن شلميم *

Et caro quæ acceſſerit ad quicquam 19
pollutum non comedetur, igni combu-
retur: quoad *carnem autem, omnis*
mundus comedet carnem. Nam ani- 20
ma quæ comederit carnem de victi-
ma pacificorum quæ eſt Domino, pol-
lutione etiam ejus ſuper eo, annihila-
bitur anima illa de populo ſuo. Ani- 21
ma autem cùm acceſſerit ad quicquā
pollutum, ad pollutionem hominis,
aut ad quadrupedem pollutā, aut ad
omnem abominationem pollutam, co-
mederitque de carne victimæ pacifi-
corum quæ eſt Domino: tunc annihi-
labitur anima illa de populo ſuo. Lo- 22
cutus eſt autem *Domin⁹ ad Moſheh,*
dicendo, Alloquere filios Iſrael, di- 23
cendo; Omnem adipem bovis & agni
et capræ non comedetis. Adeps autem 24
cadaveris & adeps prædæ parabitur
in omne opus, ſed comedendo non
comedetis illū. Nam omnis comedens 25
adipē quadrupedis ex qua offeret ob-
lationē Domino, annihilabitur quidē
anima illa comedens, de populo ſuo.
Nullum etiam ſanguinem comedetis 26
in reſidendi locis veſtris, de volucri
& quadrupede. Omnis anima quæ 27
comederit ullum ſanguinem, annihi-
labitur anima illa e populo ſuo. Lo- 28
quutus eſt inſuper *Dominus ad Mo-*
ſheh, dicendo, Loquere ad filios Iſ- 29
rael, dicendo; Offerens ſacrificiū pa-
cificorum ſuorum Domino, afferet ob-
lationem ſuā Domino de hoſtia paci-
ficorum ſuorum. Manus ejus afferent 30
oblationem Dni, adipē ipſum cum pe-
ctuſculo afferet: pectuſculū quidem
ad admovendum illud admotione co-
ram Dño. Offeret verò ſacerdos adi- 31
pem ſuper altare: & erit pectuſculū
ipſi Aharon & filiis ejus. Crus autē 32
dextrum dabitis in *ſeparationem ſa-*
cerdoti de ſacrificiis pacificorum ve-
ſtrorum. Offerenti ſanguinem pacifi- 33
corum, & adipem è filiis Aharon, ei
erit crus ſeparationis in portionem.
Quia pectuſculū admotionis et crus 34
ſeparationis tuli à filiis Iſrael de ſa-
crificiis pacificorum ſuorum, & de-
di illa Aharon ſacerdoti & filiis
ejus ſtatuto æterno à filiis Iſrael.
Hæc eſt unctio Aharon, & unctio fi- 35
liorum ejus ex oblationibus Domini,
à die afferendi eos ad miniſtrandum
Domino, Quas præcepit Dominus, 36
dari eis, à die quo unxit eos, à fi-
liis Iſrael ſtatuto æterno in ſeculis
ſuis. Hæc eſt lex holocauſto, & mu- 37
neri, & peccato, & delicto, & com-
plementis, ac victimæ pacificorum.

תרגום יונתן בן עוזיאל

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

אשר צוה הי דפקיד יי ית משה בטורא דסיני ביומא דפקיד ית בני ישראל 38
לקרבא קורבניהון קדם יי במשכנא דעבדו ליה במדברא דסיני :

ח

וידבר הי ומליל יי עם משה למימר : קח קריב ית אהרן דאתרחק על עובדא 1
דעיגלא וטול ית לבושיא דפקידתך וית מישחא דרבותא וית תורא וית תרין 2
דכרין וית סלא דפטיריא : ואת וית כל כנישתא כנוש לתרע משכן זימנא : 3
ויעש ועבד משה היכמא דפקיד יי ואתכנישת כנישתא בעשרין ותלתא יומין 4
לירחא דאדר לתרע משכן זימנא : ויאמר ואמר משה לכנישתא דין פתגמא 5
דפקיד יי למעבד : ויקרב וקריב משה ית אהרן וית בנוי ואסחי יתהון במוי : 6
ויתן וסדר עלוי ית כיתונא וזריז יתיה בקמורא ואלביש יתיה ית מנטר מעילא 7
ויהב עלוי ית אפודא וזריז יתיה בהמיין אפודא ואתקין ליה ביה : וישם ושוי 8
עלוי ית חושנא וסדר בחושנא ית אוריא וית תומיא : וישם ושוי ית מצנפתא 9
על רישיה ושוי על מצנפתא כל קביל אנפוי ית ציצא דדהבא כלילא דקודשא
היכמא דפקיד יי ית משה : ויקח ונסיב משה ית משחא דרבותא ורבי ית 10
משכנא וקדיש יתיה : ויז ואדי מניה על מדבחא שבע זימנין ורבי ית מדבחא 11
וית כל מנוי וית כיורא וית בסיסיה לקדשותהון : ויצק ואריק מן משחא דרבותא 12
על ריש אהרן ורבי יתיה בתר דאלבשיה מטול לקדשותיה : ויקרב וקריב משה 13
ית אהרן וית בנוי ואלבשינון כתונין וזריז יתהון קמורין וכבש להון כובעין היכמא
דפקיד יי ית משה : ויגש וקריב ית תורא דחטאתא וסמך אהרן ובנוי ית ידיהון 14
ימיני על ריש תורא דחטאתא דילהון : וישחט ונכס משה ית תורא ונסיב משה 15
ית אדמא ויהב על קרנת מדבחא חזור חזור באדבעיה ורבי ית מדבחא מן כל
ספק אנוס וחטופין מטול דחשיב בלבביה דלמא נסיבא סרכיא דבני ישראל
אפרשותא מן אחיהון באונסא וקריבו לעיבידת משכנא או דלמא הישתיכח בבני
ישראל דלא הוה בליביה למיתייא לעיבידתא ושמע קל כרוזא ואיסתפי ואייתי
בלא צבו מטול כן דכי יתיה באדם תורא וית מותר אדמא אריק ליסודא דמדבחא
וקדשיה לכפרא עלוי : ויקח ונסיב ית כל תרבא דעל בני גווא וית חצר כבדא 16
וית תרתין כוליין וית תרביהון ואסיק משה למדבחא : ואת הפר וית תורא 17
וית מושכא וית בישריה וית רעייה אוקד בנורא מברא למשריתא היכמא דפקיד יי ית משה :

Quam præcepit Dominus Moſi in monte Sinai, in die quo præcepit filiis Iſrael, ut offerrent oblationes ſuas coram Domino, in tabernaculo quod fecerunt illi in deſerto Sinai. 38

CAP. VIII.

ET loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo; 1 Applica Aharonem qui remotus eſt propter opus vituli, 2 & tolle veſtes quas præcepi tibi, & oleum unctionis, & juvencum & duos arietes, & ſportam azymorum. 3 Et univerſam congregationem congrega ad oſtium tabernaculi conventus. 4 Et fecit Moſes quemadmodum præcepit Dominus: & congregatus eſt *univerſus* cœtus viceſimâ tertiâ die menſis Adar ad portam tabernaculi conventus. 5 Et dixit Moſes cœtui; Hoc eſt verbum quod præcepit Dominus fieri. 6 Et applicavit Moſes Aharonem & filios ejus, & lavit eos aquis. 7 Et ordinavit ſuper eum tunicam, & cinxit eum baltheo, & induit eum pallio, & poſuit ſuper eum Ephod: & cinxit eum baltheo Ephod, atque *ita* eum ornavit eo. 8 Et poſuit ſuper eum pectorale, & ordinavit in pectorali Urim & Tummim. 9 Et poſuit cidarim ſuper caput ejus; & poſuit in cidari è regione faciei ejus laminam auream, coronam ſanctitatis, ſicut præceperat Dominus Moſi. 10 Et accepit Moſes oleum unctionis, & unxit tabernaculum, & ſanctificavit ipſum. 11 Et aſperſit ex eo ſuper altare ſeptem vicibus: & unxit altare, & omnia vaſa ejus, & concham & baſim ejus, ut ſanctificaret ea. 12 Et effudit ex oleo unctionis ſuper caput Aharon: & unxit eum poſtquam induiſſet eum, ut ſanctificaret ipſum. 13 Et applicavit Moſes Aharonem & filios ejus, & induit eos tunicis, & cinxit eos baltheis, & adaptavit illis mitras: ſicut præceperat Dominus Moſi. 14 Et adduxit juvencum pro hoſtia peccati: & impoſuit Aharon, & filii ejus, manus ſuas dextras ſuper caput juvenci, qui *offerebatur pro hoſtia* peccati ipſorum. 15 Et mactavit Moſes juvencum, & accepit Moſes ſanguinem & poſuit ſuper cornua altaris per circuitum digito ſuo, & unxit altare ab omni dubio rapinæ & violentiarum; eò quod cogitaret in corde ſuo, fortaſſe acceperunt principes filiorum Iſrael ſeparationem à fratribus ſuis per violentiam, & obtulerunt ad opus tabernaculi, aut fortè invenietur inter filios Iſrael aliquis, in cujus corde non fuerit adducere ad opus, & audiverit vocem præconis & veritus ſit & adduxerit præter voluntatem, propterea mundavit ipſum ſanguine juvenci: & reſiduum ſanguinis fudit ad baſim altaris, & ſanctificavit ipſum ut expiaret illud. 16 Et accepit omnem adipem qui ſuper inteſtina *erat*, & reticulum jecoris, & duos renes unà cum adipe ipſorum: & incendit Moſes in altari. 17 Et juvencum, & pellem, & carnem ejus, & fimum ejus combuſſit igne extra caſtra: quemadmodum præceperat Dominus Moſi.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

*آنچه بفرمود ײ مر مشه در كوهي سيني در روزي فرمودن او مر پسراني يسرال بنزديك آوردن مر 38
قربانهاي ايشان بِ ײ در بياباني سيني * * فصل هشتم * *سخن گفت ײ بمشه بگفتن* 1
*بستان مر اهرن و مر پسراني او اوازي او و مر آن جامها و مر روغني آن ماليدن و مر گاوي 2
آن خطات و مر دو آن نرميشها و مر سلّهي آن فطير* و مر همه آن جماعت جمع كن بدرگاهي 3
خيمهي وعده *بكرد مشه چون آنچه بفرمود ײ اويرا جمع شده آمد آن جماعت بدرگاهي خيمهي 4
وعده * گفت مشه بآن جماعت اين آن سخن آنچه بفرمود ײ بكردن * نزديك آورد مشه مر اهرن و مر 5 6
پسراني او بشست ايشانرا درآب * بداد ابر او مر آن پيرهن ببست اويرا درميان بند بپوشاند 7
اويرا مر آن زبرپوش بداد ابر او مر آن بروان ببست اويرا دربند آن بروان آراسته كرد باو درو :
* بنهاد ابر او مر آن دوشوان بداد بآن دوشوان مر آن اوريم و مر آن تمّيم * بنهاد مر آن دستار و 8
ابر سري او بنهاد ابر آن دستار بمقابلي روي او مر گلي آن طلا تاجي آن خاص چون آنچه
فرمود ײ مر مشه * بستاند مشه مر روغني آن ماليدن وبماليد مر آن مسكن و مر همه آنچه درو 10
وخاص كرد ايشانرا * بچكاند ازو ابر آن مذبح هفت بارها و بماليد مر آن مذبح و مر همه پيرايهاي 11
او و مر آن ابريق و مر تشتي او بخاص كردن ايشانرا * بريخت از روغني آن ماليدن ابر سري اهرن بماليد 12
اويرا بخاص كردن اويرا * نزديك آورد مشه مر پسراني اهرن بپوشاند ايشانرا پيرهنها ببست ايشانرا ميان 13
بند آراسته كرد بايشان طاقيّها چون آنچه بفرمود ײ مر مشه * نزديك آورد مر گاوي آن خطات بنهاد اهرن 14
وپسراني او مر دستهاي ايشان ابر سري گاوي آن خطات * بكشت وبستاند مشه مر آن خون بداد ابر 15
شاخهاي آن مذبح گرداگرد در انگشتي او و پاك كرد مر آن مذبح و مر آن خون بريخت ببنيادي آن
مذبح وخاص كرد اويرا بكفارت خواستن ابر او * بستاند مر همه آن پيه آنچه ابر آن شكمبه و مر پردهي 16
آن جگر و مر دو آن گردها و مر پيهي ايشان بر آورد مشه بآن مذبح * و مر آن گاو و مر پوست 17
او و مر گوشت او و مر بولي او بسوخت در آتش از بيرون بلشكرگاه چون آنچه فرمود ײ مر مشه :

Quam præcepit Dominus ipſi *Moſheh in monte Sinai, die* quo *præcepit filiis Iſrael offerre oblationes ſuas Domino, in deſerto Sinai.* 38

CAP. VIII.

L*Ocutus eſt* quoque *Dominus ad* 1 *Moſheh, dicendo;* 2 *Tolle Aharon & filios ejus cum eo, & veſtes, & oleũ unctionis, & bovem peccati, & duos arietes, & caniſtrum azymorum:* 3 *Atque totum cœtũ congrega ad oſtiũ tentorii conventûs.* 4 Et *fecit Moſheh quemadmodum præceperat Dominus illi:* & *congregatus venit cœtus ad oſtium tentorii conventûs:* 5 Tunc *dixit Moſheh ad congregationem; Hoc* eſt *verbum quod præcepit Dñs facere.* 6 Et *adduxit Moſheh Aharonem* et *filios ejus, quos lavit aquâ.* 7 *Dedit*q; *ſuper eum induſium,* & *cinxit illum cingulo:* dein *induit eum ſuperiore indumento, dedit*q; *ſuper eum pectorale,* & *cinxit eum cingulo pectoralis, apparavit*que *eum illo.* 8 Et *poſuit ſuper eum humerale, dedit in humerale Urim & Thummim.* 9 Dein *poſuit cidarim ſuper caput ejus, poſuit*que *ſuper cidarim è regione faciei ejus florem aureum, coronam ſanctitatis, quemadmodũ præceperat Dominus* ipſi *Moſheh.* 10 *Accepit* quoque *Moſheh oleum unctionis, unxitque tabernaculum* et *omne quod* erat *in illo, & ſanctificavit ea.* 11 Et *ſtillavit ex eo ſuper altare ſeptem vicibus, unxitque altare & omnia inſtrumenta ejus, labrũ quoq; & pelvim ejus ad ſanctificandũ ea.* 12 *Fudit* etiam *ex oleo unctionis ſuper caput Aharon, unxit*q; *illum ad ſanctificandũ eum.* 13 *Adducens*q; *Moſheh filios Aharon, induit illos induſiis:* & *cinxit illos cingulo, aptavit*q; *eis pileos, quemadmodũ præceperat Dominus* ipſi *Moſheh.* 14 *Adduxit* quoq; *bovem peccati, poſuit*que *Aharon & filii ejus manus ſuas ſuper caput bovis peccati.* 15 Et *mactavit, tulit*q; *Moſheh ſanguinem,* ac *dedit ſuper cornua altaris circumcirca, digito ſuo, & purificavit altare:* reliquum *verò ſanguinem effudit ad fundamentũ altaris, & ſanctificavit illud ad expiationem procurandã ſuper eo.* 16 *Tulit* quoque *totum adipem qui ſuper inteſtina, & velum jecoris, duoſque renes,* et *adipẽ eorum, obtulit*q; ea *Moſheh ſuper altare.* 17 *Bovem verò, & pellem ejus,* et *carnem ejus,* et *excrementa ejus combuſſit igne extra caſtra, quemadmodum præceperat Dominus* ipſi *Moſheh.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

ויקרב וקרב ית דכר עלתא וסמכו אהרן ובנוי ית יד ימינהון על ריש דיכ
וישחט ונכס ית דיכרא ודרק משה ית אדמא על מדבחא חזור חזור : ואת
דיכרא פסיג לפיסגוי ואסיק משה ית רישא וית פסגויא וית תרבא : ואת
וית בני גווא וית ריגלאה חליל במוי ואסיק משה ית דיכרא למדבחא ע
היא לאתקבלא ברעוא קרבנא הוא קדם יי היכמא דפקיד יי ית משה :
וקריב ית דיכרא תניינא דכר אשלמותא דשלים בכולא וסמכו אהרן ובנוי
ידיהון על ריש דיכרא : וישחט ונכס ית דיכרא ונסיב משה מן אדמיה ויהב
הסחוס אודנא דאהרן דהוא גדירא דמציעאה דאודן ימינא ועל פירקא מצ
דריגליה ימינא : ויקרב וקריב ית בני אהרן ויהב משה מן אדמא על ג
מיצעא דאודניהון ימינא ועל פירקא מיצעא דידיהון ימינא ועל פירקא מצ
דריגליהון דימינא ודרק משה ית כל מותר אדמא על מדבחא חזור חזור :
ונסיב ית תרבא וית אליתא וית כל תרבא דעל בני גווא וית חצר כבדא
תרתין כוליין וית תרביהין וית שקא דימינא : ומסל ומסלא דפטיריא דק
יי נסב גריצתא פטירתא חדא וגריצתא דלחים פתיך במשח חדא ועריך חד
על תרביא ועל שקא דימינא : ויתן וסדר ית כולא על ידי אהרן ועל ידי
וארים יתהון ארמא קדם יי : ויקח ונסב משה יתהון מעל ידיהון ואסיק
מדבחא על עלתא קרבן אשלמותא הינון דשלימון בכולא מטול לאתק
ברעוא קדם יי : ויקח ונסיב ית חדיא וארימיה ארמא קדם יי מדכר קורב
אתפרש למשה הוה לחולק הי כמא דפקיד יי ית משה : ויקח ונסיב מ
ממשחא דרבותא ומן אדמא דעל מדבחא ואדי על אהרן ועל לבושוי ועל ב
ועל לבושי בנוי עמיה וקדיש ית אהרן וית לבושוי וית בנוי וית לבושי ב
עמיה : ויאמר ואמר משה לאהרן ולבנוי בשילו ית בשר קורבניא בדוו
בתרע משכן זימנא ותמן תיכלון יתיה וית לחמא דבסל קורבניא הי כמא דפק
למימר אהרן ובנוהי ייכלוניה : והנותר ומה דמשתייר בבישרא ובלחמא בנורא תוק

Et adduxit arietem holocausti : & imposuit Aharon, & filii ejus, manum 18
dextram suam super caput arietis. Et immolavit arietem : & fudit Mo- 19
ses sanguinem super altare per circuitum. Et arietem divisit in divisio- 20
nes suas : & incendit Moses caput, & divisiones, & adipem. Et inte- 21
stina & pedes lavit in aquis : & incendit Moses arietem in altari in
holocaustum, ut susciperetur cum beneplacito oblatio est coram Domi-
no ; quemadmodum præcepit Dominus Mosi. Applicavit quoque ari- 22
etem secundum, arietem initiatorium, quo complerentur omnia : & im-
posuerunt Aaron & filii ejus manus suas super caput arietis. Et ma- 23
ctavit arietem, & accepit Moses de sanguine ejus, & posuit in extremi-
tate auris Aharonis, quæ est septum medium auris dextræ, & super ar-
ticulum medium pedis ejus dextri. Et applicuit filios Aharon, & po- 24
suit Moses de sanguine super septum medium auris eorum dextræ, &
super articulum medium manus eorum dextræ, & super arti-
culum medium pedis eorum dextri : & sparsit Moses quicquid resi-
duum est de sanguine circum altare per circuitum. Et accepit adipem, 25
& caudam, & omnem adipem qui est super intestina, & reticulum jeco-
ris, & duos renes & adipem ipsorum, & armum dextrum. Et de spor- 26
ta azymorum quæ coram Domino *erat* accepit placentam azymam
unam, & placentam panis mixti oleo unam, & laganum unum : posuit-
que super adipes & super armum dextrum. Et ordinavit omnia super 27
manus Aharonis, & super manus filiorum ejus : & elevavit ea elevan-
do coram Domino. Et tulit Moses ea de manibus eorum, & incendit 28
in altari super holocaustum : oblatio consecrationis sunt, quibus com-
plentur omnia, ut recipiatur cum beneplacito coram Domino. Et 29
accepit pectusculum, & elevavit illud elevando coram Domino : de
ariete oblationum separatum Mosi fuit in partem, sicut præceperat Do-
minus Mosi. Et accepit Moses de oleo unctionis, & de sanguine qui 30
erat super altare, & sparsit super Aharonem, & super vestes ejus, &
super filios ejus, & super vestes filiorum ejus cum ipso : & sanctifica-
vit Aharonem, & vestes ejus, & filios ejus, & vestes filiorum ejus
cum ipso. Et dixit Moses Aharoni & filiis ejus ; coquite carnem ob- 31
lationum in ollis, ad ostium tabernaculi conventus, & ibi comedite eam
& panem qui est in sporta oblationum : quemadmodum præcepi, di-
cendo ; Aharon & filii ejus comedent ipsam. Quod autem residuum 32
erit de carne, & de pane igni comburetis.

Versio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* نزديك آورد مر نرميشي آن علم بنهادند اهرن وپسراني او مر دستهاي ايشان ابر سري آن
نرميش * بكشت بپراكند مشه مر آن خون ابر آن مذبح گرداگرد * ومر آن نرميش اندام ر
باندامهاي او بر آورد مشه مر آن سر ومر آن اندامها ومر آن چرب رود * ومر آن شكمبه
ومر آن پاچها بشست در آب بر آورد مشه مر همه آن نرميش بآن مذبح علم او ببويي قبوليت
قربان او بيي چون آنچه بفرمود يي مر مشه * نزديك آورد مر آن نرميشي آن دويمي نرميشي آن
ملّايم بنهادند اهرن وپسراني او مر دستهايي ايشان ابر سري آن نرميش * بكشت بستاند
مشه از خوني او بداد ابر تنكهي گوشي اهرن آن راست وابر نر انگشتي دستي [او] آن
راست وابر نر انگشتي پايي او آن راست * نزديك آورد مر پسراني اهرن بداد مشه از آن خون
ابر تنكهي گوشي ايشان آن راست وابر نر انگشتي دستي ايشان آن راست وابر نر
انگشتي پايي ايشان آن راست بپراكند مشه مر آن خون ابر آن مذبح گرداگرد * بستاند
مر آن پيه ومر آن دنبه ومر همه آن پيه آنچه ابر آن شكمبه ومر پردهي آن جگر ومر دو آن
گردها ومر پيهي ايشان وساقي آن راست * واز سلّهي آن فطير آنچه بپيشي يي بستاند كلوچهي
فطير يكّه وكلوچهي نان روغني يكّه وتنك يكّه بنهاد ابر آن پيها وابر ساقي آن راست * بداد مر
همه ابر كفهاي اهرن وابر كفهايي پسراني او عرضه كرد ايشانرا [عرضه] بپيشي يي * بستاند
مشه ايشانرا از بالايي كفهايي ايشان بر آورد بآن مذبح ابر آن علم ملّايم ايشان ببويي قبوليت
قربان او بيي * بستاند مشه مر آن سينه عرضه كرد اويرا عرضه بپيش يي از نرميشي آن ملّايم
بمشه بود بخش چون آنچه فرمود يي مر مشه * بستاند مشه از روغني آن ماليدن واز آن خون آنكه
ابر آن مذبح بچكاند ابر اهرن ابر جامهايي او وابر پسراني او وابر جامهايي پسراني او اواري
او خاص كرد مر اهرن ومر جامهايي او ومر پسراني او ومر جامهايي پسراني او اواري او * كفت
مشه باهرن وبپسراني او بجوشانيد مر آن گوشت دركاهي خيمهي وعده وآنجا بخوريد اويرا
ومر آن نان آنچه در سلّهي آن ملّايم چون آنچه فرمودم [بگفتن] اهرن وپسراني او بخوريد
اويرا * وآن باقي در گوشت ودر نان در آتش بسوزانيد *

Posthæc *adduxit arietem holocau-* 18
sti, & posuerunt Aharon & filii ejus
manus suas super caput arietis. Et 19
*mactavit, sparsit*que *Mosheh san-*
guinem super altare circumcirca.
Arietem quoque dimembravit in 20
*membra sua, obtulit*que *Mosheh ca-*
put, & membra, ac adipem viscerum.
Intestina verò & crura lavit aquâ, 21
obtulitq; Mosheh totum arietem su-
per altare: holocaustum est in odorem
acceptabilem, oblatio est Domino,
quemadmodum præceperat Dominus
ipsi *Mosheh. Obtulit* etiam *arietem* 22
secundum, arietem consecrationum :
*posuerunt*que *Aharon & filii ejus*
manus suas super caput arietis. Et 23
*mactavit, tulit*que *Mosheh de san-*
guine ejus, ac *dedit super tenue au-*
ris Aharon dextræ, & super pollicem
manûs ejus dextræ, ac super polli-
cem pedis ejus dextri. Adduxit & fi- 24
lios Aharon, deditq; Mosheh de san-
guine super tenue auris eorũ dextræ,
& super pollicem manûs eorum dex-
træ, ac super pollicem pedis eorum
*dextri : sparsit*que *Mosheh sangui-*
nem super altare circumcirca. Dein 25
tulit adipem, & caudam, totúmque
adipem qui super intestina, & ve-
lum jecoris, duósque renes ac adi-
pem eorum, & crus dextrum. De ca- 26
nistro quoque azymorũ quod in præ-
sentia Dñi, tulit placentã infermen-
tatã unam, & placentam panis olea-
ti unam, & laganum unum, posuitq;
super adipes et super crus dextrum.
*Dedit*que *omnia* hæc *in manus A-* 27
haron & in manus filiorum ejus, ad-
*movit*que *ea admotione in præsen-*
tia Domini. Dein *accepit Mosheh* 28
illa de super manus eorum, obtulit-
que *in altari super holocaustũm: con-*
secrationes sunt in odorem accepta-
bilem, oblatio est Domino. Accipi- 29
énsq; Mosheh pectusculum admovit
illud admotione in præsentia Dñi:
ex ariete consecrationũ ipsi *Mosheh*
fuit in portionem, quemadmodũ præ-
ceperat Dominus ipsi *Mosheh. Acci-* 30
piens etiam *Mosheh ex oleo unctio-*
nis & ex sanguine qui erat *super al-*
tare, stillavit super Aharon, super
vestes ejus, & super filios ejus, &
super vestes filiorum ejus cum eo :
*sanctificavit*que *Aharonem, & ve-*
stes ejus, & filios ejus, & vestes fi-
liorum ejus cum eo. Et *dixit Mo-* 31
sheh ad Aharon & filios ejus ; Co-
quite carnem ad *ostium tentorii con-*
ventûs, ibique comedite eam, & pa-
nem qui est in canistro consecratio-
num, quemadmodum præcepi, dicen-
do ; Aharon & filii ejus comedent
eam. Reliquias verò carnis & pa- 32
nis igne comburetis.

תרגום יונתן בן עוזיאל

ומפתח ומתרע משכנא לא תפקון שובעא יומין עד יום מישלם יומי אשלמותכון 33
ארום שובעא יומין יתוקם משכנא ויתפרק ויתקרב קורבנכון : כאשר היכמא דעבד 34
וסדר ית סדר קורבניא ביומא הדין היכדין פקיד יי למעבד אתון בתר יומי אשלמותא
למכפרא עליכון : ופתח ובתרע משכן זימנא תיתבון יומם ולילי שובעא יומין 35
ותיטרון ית מטרת מימרא דיי ולא תמותון ארום היכדין איתפקדית : ויעש ועבד 36
אהרן ובנוי ית כל פתגמיא דפקיד יי בידא דמשה :

ס ס ס

ט

ויהי ביום השמיני והוה ביומא תמינאה לרבות אהרן ובנוי ויום תמינאה 1
לאשלמותא הוא יומא קדמאה לירחא דניסן אקים משה ית משכנא ולא פרקיה
ולא שמש תוב על גבי מדבחא בכן קרא משה לאהרן ולבנוי ולסבי סנהדרי ישראל :
ויאמר ואמר לאהרן סב לך עיגל בר תורי לחטאתא מטול דלא ישתעי עלך סטנא 2
לישן תליתאי על עיסק עיגלא דעבדת בחורב וברם דכר לעלתא תיסב מן בגלל די
ידכר לך זכותא דיצחק דכפתיה אבוי כדיכרא בטוור פולחנא תריהון יהון שלמין
וקריב קדם יי : ואל בני ישראל ועם בני ישראל תמליל למימר סבו ברם אתון צפיר 3
בר עיזי מטול דסטנא מימתיל ביה מטול דלא ישתעי עליכון לישן תליתאי על עיסק
צפיר בר עזי דנכיסו שבטוי דיעקב ורמיו יתיה ועיבד יתיה לחטאתא ועיגלא מטול
דאשתעבדתון לעיגלא ואימר בר שתיה מטול דידכר לכון זכותא דיצחק דכפתיה
אבוי הי כאימרא תריהון שלמין לעלתא : ושור ותור ואמרא לנכסת קודשא לדבחא 4
קדם יי מן בגלל דיתרעי בכון ומנחתא פתיכא במשח זיתא ארום יומא דין איקר
שכינתא דיי מתגלי לכון : ויקחו ואזדרזון אהרן ובנוי וכל בני ישראל ונסיבו ית מה 5
דפקיד משה והייתיו לקדם משכן זימנא וקריבו כל כנישתא וקמון בלב שלים קדם
יי : ויאמר ואמר משה דין פתגמא דתעבדון אעברו ית יצרא בישא מן לבכון ומן יד 6
יתגלי לכון איקר שכינתא דיי : ויאמר והוה כיון דחמא אהרן מדבחא בקרנוי מדמי 7
לעיגלא איסתפי למיקרב לגביה בכין אמר ליה משה אנים מנדעך וקריב למדבחא
ולא תסתפי ועיבד ית חטאתך וית עלתך וכפר אמטולתך ואמטול עמא ועיבד ית
קרבן עמא וכפר עליהון הי כמא דפקיד יי : ויקרב וקריב אהרן למדבחא בזריזותא 8
ונכים ית עיגלא דחטאתא דידיה : ויקריבו וקריבו בני אהרן ית אדמא לותיה וטבל 9
אדבעיה באדם תורא ויהב על קרנת מדבחא וית שאר אדמא אריק ליסודא דמדבחא
וקדשיה למכפרא עלוי : ואת החלב וית תריב וית כוליין וית חצרא מן כבדא מן 10
חטאתא אסיק למדבחא הי כמא דפקיד יי ית משה : ואת בשר וית בישרא וית 11
מושכא אוקיד בנורא מברא למשריתא : וישחט ונכס ית עלתא ואקריבו בני 12
אהרן ליה ית אדמא ודרקיה על מדבחא חזור חזור :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Et de oſtio tabernaculi non exibitis ſeptem diebus, uſque ad diem quo impleti fuerint dies conſecrationis veſtræ : quoniam ſeptem diebus erigetur tabernaculum, & diſſolvetur, & offeretur oblatio veſtra. 33 Quemadmodum fecit, & ordinavit ordinem oblationum die hac : ſimiliter præcepit Dominus facere vos poſt dies conſecrationis, ad expiandum vos. 34 Et in oſtio tabernaculi conventus ſedebitis die ac nocte ſeptem diebus, & cuſtodietis cuſtodiam ſermonis Domini, & non moriemini : quoniam ſic juſſus ſum. 35 Et fecit Aharon, & filii ejus, omnia verba quæ præceperat Dominus per manum Moſis. 36

SECT. XXVI.

CAP. IX.

Accidit autem die octavo poſt unctionem Aharon & filiorum ejus, & dies octavus illius conſecrationis erat dies primus menſis Niſan, erexit Moſes tabernaculum, & non diſſolvit ipſum neque miniſtravit amplius ſuper dorſo altaris : propterea vocavit Moſes Aaronem & filios ejus, & ſeniores ſynedrii Iſrael. 1 Dixítque Aharoni ; Accipe tibi vitulum filium bovis in hoſtiam peccati, ne te calumnietur Sathan propter vitulum quem feciſti in Horeb ; verùm arietem pro holocauſto accipies, ut in tui gratiam revocetur in memoriam meritum Iſaaci, quem ligavit pater tanquam arietem in monte cultus : ambo illi erunt integri : & applica in conſpectum Domini. 2 Et cum filiis Iſrael loqueris dicendo ; verùm vos tollite hircum filium caprarum, propterea quod Satanas aſſimiletur illi, ne vos calumnietur propter hircum filium caprarum, quem mactârunt tribus Jacob & deceperunt ipſum, & faciat ipſum in hoſtiam peccati : præterea vitulum, propterea quod coluiſtis vitulum ; & ovem filium anni ſui ut in veſtri gratiam in memoriam revocetur meritum Iſaac, quem ligavit pater tanquam agnum, ambos illos integros in holocauſtum. 3 Præterea bovem & agnum in hoſtiam ſanctitatis ad ſacrificandum coram Domino, ut complacitum ſit illi erga vos ; & oblationem Mincha mixtam oleo olivæ : quoniam hodie gloria divinæ majeſtatis Domini revelabit ſe vobis. 4 Et feſtinârunt Aharon & filii ejus, & omnes filii Iſrael, & acceperunt id quod præceperat Moſes, & adduxerunt coram tabernaculo conventus : & acceſſerunt univerſa congregatio, & ſurrexerunt corde integro coram Domino. 5 Tum dixit Moſes ; Hoc eſt verbum quod facietis : Removete concupiſcentiam malam de corde veſtro, & ſtatim revelabitur vobis gloria divinæ majeſtatis Domini. 6 Accidit autem poſtquam vidiſſet Aharon altare cornibus ſuis ſimile vitulo, veritus eſt accedere ad ipſum : tum dixit illi Moſes ; Effer ſcientiam tuam, & accede ad altare, & ne verearis, & fac hoſtiam tuam pro peccato, & holocauſtum tuum, & fac expiationem pro te & pro populo : fac etiam oblationem populi, & expia eos ſicut præcepit Dominus. 7 Et acceſſit Aharon ad altare cum feſtinatione : & mactavit vitulum quem habebat in hoſtiam peccati. 8 Et obtulerunt filii Aharon ſanguinem ei, & intinxit digitum ſuum in ſanguine bovis, & poſuit ſuper cornua altaris ; reliquum autem ſanguinem effudit ad baſim altaris, & ſanctificavit ipſum expiando pro ſe. 9 Et adipem, & renes, ac reticulum jecoris de hoſtia pro peccato incendit in altari : quemadmodum præcepit Dominus Moſi. 10 Porro carnem & pellem combuſſit igne extra caſtra. 11 Et immolavit holocauſtum : & attulerunt filii Aharon ei ſanguinem, & fudit ipſum ad altare per circuitum. 12

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وار درگاهي خيمهي وعده نه بيرون آييد هفت روزها تا روزي تمام شدن روزهاي قربانهاي 33
شما كه هفت روزها تمام شود مر قربان شما * چون آنچه بكرد در روزي آن اين بفرمود : بكردن بكفارت 34
خواستن ابر شما * و درگاهي خيمهي وعده بنشينيد روز و شب هفت روزها و نگاه داريد 35
مر نگاه داشت : و نه ميريد كه همچنين فرموده آمدم * بكرد اهرن و پسراني او مر همه آن 36
سخنها آنچه فرمود : در دستي مشه * فصل نهم * بود در روزي آن هشتمين 1
بخواند مشه باهرن و بپسراني او و بپيراني يسرال * گفت باهرن بستان بتو گوساله بچهي گاو بخطات 2
و نرميش بعله تمامان و نزديك آور بپيشي : * و بپسراني يسرال سخن گوي بگفتن بستانيد 3
نر عالهي بزان بخطات و گوساله و بره قدراني سال تمامان بعله * و گاو و نرميش بشلميم بذبحت 4
كردن بپيشي : و هديهي آميخته در روغن كه اين روز : ديدار شوا بشما * بستاندند مر آنچه 5
بفرمود مشه بپيش خيمهي وعده نزديك شدند همه آن جماعت بياستادند بپيشي : * گفت 6
مشه اين آن سخن آنچه فرمود : بكنيد و ديدار شود بشما عزيزي : * گفت مشه باهرن نزديك آي 7
بان مذبح و بكن مر خطاتي تو و مر علهي تو و كفارت خواه در سببي تو و در سبب آن قوم
و بكن مر قرباني آن قوم و كفارت خواه در سببي ايشان چون آنچه فرمود : * نزديك شد اهرن بان 8
مذبح بكشت مر گوسالهي آن خطات آنچه باو * نزديك آوردند پسراني اهرن مر آن خون باو در زد 9
انگشتي او در خون بداد ابر شاخهايي آن مذبح و مر آن خون بريخت ببنيادي آن مذبح * و مر 10
آن پيه و مر آن گردها و مر آن پرده از آن جگر از آن خطات بر آورد بان مذبح چون آنچه فرمود :
مر مشه * و مر آن گوشت و مر آن پوست بسوخت در آتش از بيرون بلشكرگاه * بكشت مر آن عله 11 12
برسانيدند پسراني اهرن باو مر آن خون بپراكند اويرا ابر آن مذبح گرداگرد .

Et ex oſtio tentorii conventûs non egrediemini ſeptem diebus, uſque ad diem completionis dierum oblationũ veſtrarum : ſeptem enim diebus complebitur oblatio veſtra. 33 *Quemadmodum fecit die hâc, præcepit Dominus facere ad expiationem procurandam ſuper vos.* 34 *Et ad oſtium tentorii conventûs ſedebitis die ac nocte ſeptẽ diebus, cuſtodietiſque cuſtodiã Domini, & non moriemini : ſic enim juſſus ſum.* 35 *Præſtitit itaq; Aharon et filii ejus omnia verba quæ præceperat Dominus per manum Moſheh.* 36

CAP. IX.

Fuit autem, die octavo vocavit Moſheh Aharon & filios ejus, & ſeniores Iſrael. 1 *Dixit ad Aharon ; Tolle tibi bovem anniculum fœtum bovis pro peccato, & arietem in holocauſtum, integros, & offer in præſentia Domini.* 2 *Ad filios verò Iſrael loquêris, dicendo ; Tollite hœdum caprarum pro peccato, & vitulum, & agnum, anniculos perfectos in holocauſtum :* 3 *Bovem item & arietem pro pacificis, ad ſacrificandum coram Domino, & munus miſtũ cum oleo : quia hodie Domin⁹ conſpicietur vobis.* 4 *Tulerunt itaque quæ præceperat Moſheh coram tentorio conventûs : & appropinquantes totus cœtus ſteterunt coram Domino.* 5 *Tum dixit Moſheh, Hoc eſt verbum quod præcepit Dns ut faciatis, & conſpicietur vobis gloria Domini.* 6 *Dixit autem Moſheh ad Aharon ; Propiùs venito altari, & fac peccatum tuum, & holocauſtum tuum, & expiationem procura propter te ac propter populum : fac quoque oblationem populi, & expiationem procura propter eos, quemadmodum præcepit Dominus.* 7 *Accedens igitur Aharon ad altare, mactavit bovem anniculũ ſuum peccati.* 8 *Et afferentibus filiis Aharon ſanguinẽ ad eum, intinxit digitũ ſuum in ſanguinẽ, ac dedit ſuper cornua altaris : reliquum verò ſanguinem fudit ad fundamentum altaris.* 9 *Adipem autem, & renes, & velum de jecore ex peccato obtulit ſuper altare, quemadmodum præceperat Dominus ipſi Moſheh.* 10 *At carnem & pellem combuſſit igne extra caſtra.* 11 *Mactavit & holocauſtum, adduxerúntque filii Aharon ei ſanguinem, quẽ ſparſit ſuper altare circumcirca.* 12

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ואת העלה וית עלתא אקריבו יתה לפסגהא וית רישא ואסיק על מדבחא
וירחץ וחליל ית בני גווא וית ריגליא ואסיק על עלתא למדבחא : ויקרב וקרי
ית קרבן עמא ונסיב ית צפירא דחטאתא די לעמא ונכסיה וכפר באדמיה דצפירא
הי כמא דכפר באדם עיגלא דחטאתא דיליה דקריב בשירויא : ויקרב וקריב י
עלתא ועבדה כהלכת עלתא דקריב אמטולתיה : ויקרב וקריב ית מנחתא ומלא
ידיה מינה ונסיב מינה צריר אדכרתה ואסיק על מדבחא בר מן עלת צפרא
וישחט ונכיס ית תורא וית דיכרא ניכסת קודשיא די לעמא ואקריבו בני אה
ית אדמא ליה ודרקיה על מדבחא חזור חזור : ואת וית תרביא מן תורא ומ
דיכרא אליתא ודחפי בני גווא וכולייתא וחצר כבדא : וישימו ושויו ית תרביא
על חדוותא ואסיק תרביא למדבחא : ואת החזות וית חדוותא וית שקא דימינא
ארים אהרן ארמא קדם יי היכמא דפקיד יי ית משה : וישא ופרס אהר
ית ידוי לקבל עמא ובריכינון ונחת מן מדבחא בחדוא מן דפסק למעבד חטאתא
ועלתא ונכסת קודשיא : ויבא וכיון דאיתעבידו קורבניא ולא איתגלי
שכינתא הוה אהרן מיבהית ואמר למשה דלמא לא אתרעי מימרא דיי בעובדי
בכן עלו משה ואהרן למשכן זימנא וצלו על עמא בית ישראל ונפקו ובריכו
עמא ואמר יקבל מימרא דיי ברעוא ית קורבנכון וישרי וישבוק על חוביכון ומ
יד איתגלי איקר שכינתא דיי לכל עמא :
ותצא ונפקת אישתא מן קדם יי ואכלת 24
על מדבחא ית עלתא וית תרביא וחמון
כל עמא ואודון ואיתרכינו בצלו על אנפיהון :

ירושלמי 24 ואתרכינו בצלו על אפי
1 אשא בריא :

י

ויקחו ונסיבו בני אהרן נדב ואביהוא גבר מחתיתיה ויהבו בהון אישתא ושוי
עלה קטרת בוסמין וקריבו קדם יי אישתא נוכרתא מן תפיין מה דלא פקי
יתהון : ותצא ונפקת שלהובית אישתא מן קדם יי ברגז ואיתפליגת לארבע
חוטין ועלת בנו אפיהון ואוקידת ית נשמתהון ברם גופיהון לא איתחר
ומיתו קדם יי : ויאמר ואמר משה הוא דמליל יי עמי בסיני למימר בדקריב
קדמי אנא מקדש משכנא דאין לא מזדהרין בעיבידת קורבניא אוקידינון בשלהובי
אישתא מן קדמוי מטול דעל מיחמי כל עמא איתיקר ושמע אהרן ושתיק וקבל אג
טב על משתוקיה : ויקרא וקרא משה למישאל ולאלצפן בנוי דעוזיא
ליואי חביבא דאהרן ואמר להון קריבו טולו ית אחוכון מן קודשא ותסובר
למברא למשריתא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

Sed & holocaustum obtulerunt ipsum secundùm sectiones suas, & ca- 13
put, & incendit super altare. Et lavit intestina & pedes, & incendit 14
in holocaustum super altari. Adduxit quoque oblationem populi : & 15
accepit caprum pro hostia peccati qui populi erat, & immolavit ipsum,
& expiationem fecit sanguine ejus hirci, quemadmodum expiationem
fecerat sanguine vituli hostiæ suæ pro peccato, quem primo obtulerat. Et 16
obtulit holocaustum : & fecit ipsum juxta ritum holocausti, quod ob-
tulerat pro se. Et obtulit Mincha, & implevit manum suam de ea, & 17
accepit de ea oblationem memorialis ejus, & incendit super altari,
præter holocaustum matutinum. Et immolavit bovem & arietem, ho- 18
stiam sanctificatorum quæ populi erat : & attulerunt filii Aharon san-
guinem illi, & sparsit eum super altare per circuitum. Et adipes de 19
bove ; & de ariete caudam, & quod tegit intestina, & renes, & re-
ticulum jecoris. Et posuerunt adipes super pectuscula : & incendit 20
adipes in altari. Et pectuscula & armum dextrum elevavit Aharon ele- 21
vando coram Domino : quemadmodum præceperat Dominus Mosi. Et 22
extendit Aharon manus suas ex adverso populi, & benedixit eis :
& descendit ex altari cum gaudio, postquam finiisset facere sacrificium
pro peccato, & holocaustum, & victimam sanctificatorum. Postquam 23
verò factæ sunt oblationes, & non revelata esset divina majestas, Aha-
ron pudore afficiebatur : tum dixit Mosi; fortè non voluptatem capit
sermo Domini in operibus manuum mearum : tum ingressi sunt Moses
& Aharon in tabernaculum conventus, & orârunt pro populo domus
Israel & cùm exiissent benedixerunt populo, & dixit; Recipiat sermo Dñi
cum beneplacito oblationem vestram, & ignoscat & condonet peccatis
vestris : & statim revelata est gloria divinæ majestatis Domini universo
populo. Et exiit ignis à facie Do- 24
mini, & devoravit super altare ho-
locaustum, & adipes : & viderunt
universus populus, & laudaverunt,
& inclinaverunt se in oratione super
facies suas.

Hieros. 24. *Et inclinaverunt se in oratione super facies suas.*
1. *Ignem alienum.*

CAP. X.

ET acceperunt filii Aharon Nadab & Abihu quisque thuribulum suum, 1
& posuerunt in illis ignem, cui imposuerunt suffitum aromatum : & ob-
tulerunt coram Domino ignem alienum de chytropodibus, id quod
non præceperat eis. Et exiit flamma ignis à facie Domini in ira, & di- 2
visus est in quatuor fila, & ingressus est in medium narium eorum &
combussit animas eorum, verum corpora eorum non adusta sunt : &
ita mortui sunt coram Domino. Et dixit Moses; Hoc est quod loquu- 3
tus est Dominus mecum in Sinai, dicendo; In iis qui accedunt coram
me ego sanctifico tabernaculum, quod si non fuerint cauti in cultu obla-
tionum, tum uram eos flammâ ignis à facie mea, quia in conspectu totius
populi honorabor : & audivit Aharon & tacuit, & recepit mercedem
bonam propter taciturnitatem suam. Vocavitque Moses Misael & El- 4
zaphan filios Uziel Levitas, patrui Aharon : & dixit illis, Accedite,
tollite fratres vestros ex sanctuario, & portate eos extra castra.

Versio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* ومر آن عله برساندند باو باندامهاي او ومر آن سر بر آورد ابر آن مذبح *بشست مر آن
شكنبه ومر آن پاچها بر آورد ابر آن عله بان مذبح *نزديك آورد مر قرباني آن قوم بستاند مر
بزغالهي آن خطات آنچه بقوم بكشت اويرا وپاك كرد اويرا چون اوّل *نزديك آورد مر آن عله
كرد آنرا چون حكم *نزديك آورد مر آن هديه پر كرد كف او از آن بر آورد ابر آن مذبح بجز
علهي آن بامداد *بكشت مر آن گاو ومر آن نرميش ذبحي آن شلميم آنچه بقوم برساندند
پسراني اهرن مر آن خون باو بپراكنند اويرا ابر آن مذبح گرداگرد *ومر آن پيهها از آن گاو
واز آن نرميش آن دنبه وآن پوشا وآن گردها وپردهي آن جگر *بنهادند مر آن پيهها ابر آن
سينها بر آورد آن پيهها بان مذبح *ومر آن سينها ومر ساقي آن راست عرضه كرد اهرن عرضه
پيشي : چون آنچه بفرمود مشه *بر داشت اهرن مر دست هاي او بان قوم وآفرين كرد ايشانرا فرود
آمد از كردني آن خطات وآن عله وآن شلميم *بيامد مشه واهرن بخيمهي وعده بيرون آمدند
وآفرين كردند مر آن قوم ديدار آمد عزيزي : بهمه آن قوم *بيرون آمد آتش از پيشي :
بسوخت ابر آن مذبح مر آن عله ومر آن پيهها بديد همه آن قوم طرب كفتند وبيفتادند
ابر روي ايشان * * فصل دهم * *بستاندند پسراني اهرن ندب وابيهوا مردي
مجمري او وبدادند در ايشان آتش بنهادند ابر آن دخنه نزديك آوردند پيشي : آتشي بيگانه
آنچه نه فرمود ايشانرا *بيرون آمد آتش از پيشي : وبسوخت ايشانرا بمردند پيشي : *گفت مشه
باهرن او آنچه سخن گفت : بگفتن در نزديكاني من خاص باشم وابر پيشي همه آن جماعت عزيز
باشم خاموش شد اهرن *بخواند مشه بميشال وبالصفن پسراني عزيال عمّهي اهرن گفت بايشان
نزديك شويد وبر داريد مر برادراني شما از نزد پيش آن خاص ببيرون بلشكرگاه *

Holocaustũ quoq; attulerunt ad eum 13
cum membris suis, & caput, quæ *ob-*
tulit super altare. Dein *lavit inte-* 14
*stina & crura, obtulit*que *super ho-*
locausto in altari. Obtulit & *oblati-* 15
*onem populi, tulit*que *hœdum pecca-*
ti qui erat *populi,* & *mactavit eum,*
ac purificavit per *ipsum sicut pri-*
mum. Obtulit quoque *holocaustum,* 16
*fecit*que *illud juxta ritum. Ob-* 17
tulit & *munus, implevit*que *manum*
suam ex eo, & *obtulit super altare,*
præter holocaustum matutinum. Ma- 18
ctavit etiam *bovem ac arietem* in
victimam pacificorum quæ erat *po-*
puli: attuleruntq; filii Aharon san-
guinē ad eũ, quem sparsit super altare
circumcirca. Et adipes de bove, et de 19
ariete, caudam, & adipem *operien-*
tem intestina, *& renes, & velum je-*
*coris. Posuerunt*que *adipes super pe-* 20
ctuscula, & *obtulit adipes super al-*
tare. Pectuscula verò et crus dextrũ 21
admovit Aharon admotione in præ-
sentia Domini, quemadmodum præce-
perat Mosheh. Postea *elevavit Aha-* 22
ron manus suas ad populum, & be-
*nedixit eis, descendit*que *à faciendo*
peccatum, & holocaustũ, & pacifica.
Et *venit Moshehh & Aharon ad ten-* 23
torium conventûs, egressique benedi-
xerunt populo : & *apparuit gloria*
*Domini toti populo. Egressús*que *i-* 24
gnis à præsentia Domini combussit
super altare holocaustum & adipes:
*videns*que *totus populus ovârunt, &*
ceciderunt super facies suas.

CAP. X.

A*cceperunt* autem *filii Aharon,* 1
Nadab & Abihu, quisque thuribulũ
suũ, & dederunt in ea ignem, cui su-
perposuerunt suffimentũ, obtulerunt-
que *in præsentia Dñi ignem alienũ,*
quod non præceperat eis. Tum *egres-* 2
sus est ignis à præsentia Domini, com-
*bussit*que *eos, & mortui sunt in præ-*
sentia Domini. Et dixit Mosheh ad 3
Aharon, Hoc est quod locutus est Do-
minus dicendo; In propinquis meis san-
ctificabor, & in conspectu totius
congregationis glorificabor. Et *siluit*
Aharon. Vocans autem *Mosheh Mi-* 4
shael & Elsaphan filios Uzziel pa-
trui Aharon, dixit eis; Appropinqua-
te et exportate fratres vestros à con-
spectu Sancti, ad locum *extra castra.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

Targ. JONATHAN B. UZIEL

ויקריבו וקריבו וסוברונון באונקלוון דפרזלא בכיתוניהון וקברונון למברא למשריתא 5
היכמא דמליל משה : ואמר משה לאהרן ולאלעזר ולאיתמר בנוי רישיכון לא 6
תרבון פרוע ולבושיכון לא תבזעון ולא תמותון ביקידת אישתא ועילוי כל
כנישתא יהי רוגזא ברם שתוקו ותזכון ית דינא עליכון ואחיכון כל בית
ישראל יבכון ית יקידתא דאוקד יי : ומתרע משכן זימנא לא 7
תיפקון דילמא תמותון ארום משח רבותא דיי עליכון ועבדו הי כפתגמא דמשה :
וידבר ומליל יי עם אהרן למימר : יין חמר וכל מדעם מרוי לא תשתי אנת ובנך 8 9
עמך בזמן מיעלכון למשכן זימנא הי כמא דעבדו בנך דמיתו ביקידת אישתא
קיים עלם לדריכון : ולהבדיל ולאפרשא ביני קודשא וביני חולא וביני מסאבא 10
וביני דכיא : ולהורות ולאלפא ית בני ישראל ית כל קיימא דמליל יי להון 11
בידא דמשה : וידבר ומליל משה עם אהרן ועם אלעזר ועם איתמר בנוי 12
דאישתיירו מן יקידתא סיבו ית מנחתא דאשתיירת מקורבניא דיי ואכלוהא פטיר
בסטר מדבחא ארום קודש קודשין היא : ואכלתם ותיכלון יתה באתר קדיש 13
ארום חולקך וחולק בנך היא מקורבניא דיי ארום היכדין איתפקדית : ואת חזה
וית חדיא דארמותא וית שקא דאפרשותא תיכלון באתר דכי אנת ובנך עמך 14
ארום חולקך וחולק בנך איתיהיבו מנכסת קודשיא דבני ישראל : שוק שקא 15
דאפרשותא וחדיא דארמותא על קורבניה תרביא ייתון לארמא ארמא קדם
יי ויהי לך ולבנך עמך לקיים עלם היכמא דפקיד יי : ואת וית תלתא צפיריא 16
אתקריבו ביומא ההוא צפירא דריש ירחא וצפירא דחטאתא דלעמא וצפירא
דחטאתא דקריב נחשון בר עמינדב לחנכת מדבחא אזל אהרן ובנוי ואוקידו
תלתיהון אתא משה ותבע ית צפירא דחטאתא די לעמא ותבעיה והא
איתוקד ורתח על אלעזר ועל איתמר בנוי דאהרן דאשתיירו למימר : מדוע מדין 17
לא אכלתון ית חטאתא באתר קדיש ארום קדש קודשין היא ויתה יהב לכון
למשרי על סרחנות כנישתא לכפרא עליכון קדם יי : הן הא לא 18
איתעל מן אדמה לות קודשא גוואה מיכל תיכלון יתיה בקודשא היכמא
דאיתפקידית :

Et acceſſerunt, & portârunt eos uncinis ferreis cum tunicis ſuis, & 5
ſepeliverunt eos extra caſtra : quemadmodum loquutus erat Moſes.
Et dixit Moſes Aharoni, & Eleazari & Ithamari filiis ejus ; Nolite 6
nutrire comam, & veſtes veſtras nolite ſcindere, ne moriamini incen-
dio ignis, & ſuper univerſam congregationem ſit ira : verùm tacete,
& juſtum pronunciate judicium ſuper vos, & fratres veſtri univerſa
domus Iſrael fleant incendium quod accendit Dominus. Et ab oſtio 7
tabernaculi conventus ne exeatis, ne fortè moriamini, quoniam oleum
unctionis Domini ſuper vos : & fecerunt juxta verbum Moſis. Et 8
loquutus eſt Dominus cum Aharone, dicendo : Vinum, & quicquid inebri- 9
at, non bibes tu, & filii tui tecum, die quo ingrediemini in tabernacu-
lum conventus, quemadmodum fecerunt filii tui qui mortui ſunt in
incendio ignis : ſtatutum ſempiternum *ſit* in generationibus veſtris. Et 10
ut diſcrimen faciatis inter ſanctum & prophanum, & inter immundum
& mundum. Et ad docendum filios Iſrael univerſum fœdus, quod 11
loquutus eſt Dominus ad eos per manum Moſis. Et loquutus eſt Moſes 12
cum Aharon, & cum Eleazar & Ithamar filiis ejus, qui erant ſu-
perſtites ex incendio ; Tollite oblationem Mincha, quæ reſidua eſt ex
oblationibus Domini, & comedite azymum in latere altaris : quoni-
am ſanctitas ſanctitatum eſt. Et comedetis eam in loco ſancto, quo- 13
niam portio tua & portio filiorum tuorum eſt ex oblationibus Do-
mini : quoniam ſic juſſus ſum. Pectuſculum quoque elevationis, & 14
armum ſeparationis comedetis in loco mundo, tu & filii tui te-
cum : quoniam portio tua & portio filiorum tuorum *ſunt*, *quæ* da-
ta ſunt de hoſtiis ſanctificatorum filiorum Iſrael. Armum ſeparati- 15
onis & pectus elevationis cum oblationibus adipum adducant, ut
eleventur elevatione coram Domino : & erit tibi & filiis tuis tecum
in ſtatutum perpetuum, ſicut præcepit Dominus. Et tres hircos ob- 16
tulerunt in die illo, hircum neomeniæ, hircum hoſtiæ peccati pro
populo, & hircum hoſtiæ peccati quem obtulit Nachſon filius A-
minadab in dedicatione altaris ; abiit Aharon & filii ejus, & incen-
derunt tres illos : venit Moſes & quæſivit hircum hoſtiæ peccati po-
puli, quæſivit inquam ipſum, & ecce combuſtus erat : & excanduit
contra Eleazar & Ithamar filios Aharonis qui relicti erant, dicen-
do : Quorſum non comediſtis hoſtiam peccati in loco ſancto, quo- 17
niam ſanctitas ſanctitatum eſt : & illam dedit vobis ad condonandum
peccato congregationis, ad expiandum pro vobis coram Domino?
Ecce non eſt illatum de ſanguine in ſanctuarium interius : Come- 18
dendo comedere debebatis ipſam in loco ſancto, quemadmodum
juſſus ſum.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* نزديك شدند وبرداشتند ايشانرا در پيرهنهاي ايشان بيرون بلشكرگاه چون آنچه سخن 5
گفت مشه * گفت مشه باهرن وبالعزر وبايتمر پسراني او اموي سري شما نه بالانيد وجامهاي شما نه 6
پاره كنيد ونه ميريد وابر همه آن جماعت قهر كند وبرادراني شما همه خانهي يسرال بگريند
مر آن سوخته آنچه بسوزاند : * واز درگاهي خيمهي وعده نه بيرون آييد تا نه ميريد كه 7
روغني ماليدن : ابر شما بكردند چون سخن مشه * سخن گفت : باهرن بگفتن * مي 8 9
ومستكاره نه آهنجي تو وپسراني تو اواري تو در آمدني شما بخيمهي وعده ونه ميريد رسمي
جاويد بعصرهاي شما * وبجدا كردن مياني آن خاص ومياني آن سست ومياني آن پليد 10
ومياني آن پاك * وبآموختن مر پسراني يسرال مر همه آن رسمها آنچه سخن گفت : بايشان در 11
دستي مشه * سخن گفت مشه باهرن وبالعزر وبايتمر پسراني او آن باقي ماندگان بستانيد مر 12
آن هديه آن باقي مانده از قربانهاي : وبخوريد آنرا فطير بپهلوي آن مذبح كه خاص خاصها
او * وبخوريد آنرا در جايي خاص كه رسمي تو ورسمي پسراني تو از قربانهايي : كه همچنين 13
فرموده آمدم * ومر سينهي آن عرضه ومر ساقي آن جدا كرد بخوريد در جايي پاك تو 14
وپسراني تو ودختراني تو اواري تو كه رسمي تو ورسمي پسراني تو داده شدند از
ذبحهاي شلميمي پسراني يسرال * ساقي آن جدا كرد وسينهي آن عرضه ابر قربانهايي 15
آن پيهها بياورند بعرضه كردني عرضه بپيشي : وباشد بتو وبپسراني تو اواري
تو برسمي جاويد چون آنچه فرمود : * ومر بزغالهي آن خطات طلب كردن طلب 16
كرد مشه واينك سوخته شد قهر كرد بر العزر وابر ايتمر پسراني اهرن آن باقي
ماندگان بگفتن * چه معنيرا نه خورديد مر آن خطات در جايي آن خاص كه خاص 17
خاصها آن وآنرا بداد بشما ببر داشتن مر گناهي آن جماعت بكفارت خواستن ابر
ايشان بپيشي : * اينك نه آورده آمد مر خوني آن بآن خاص باندرون خوردن بخوريد آنرا در 18
خاص چون آنچه بفرمودم *

Appropinquantes itaque exportàrunt 5
eos in induſiis ſuis ad locum *extra*
caſtra, quemadmodũ locutus fuerat
Moſcheh. Tum *dixit Moſcheh ad Aha-* 6
ron, & Eleazar & Ithamar filios e-
jus ; Comam capitis veſtri ne alite,
& veſtimenta veſtra ne ſcindite, et
non moriemini, neque in totã congre-
gatione iraſcetur : fratres autem ve-
ſtri, nempe *tota domus Iſrael plan-*
gant combuſtionẽ quã combuſſit Dns.
Attamen ab oſtio tentorii conven- 7
tûs ne egredimini, ut non moriami-
ni : quia oleum unctionis Domini eſt
ſuper vos. Et *fecerunt juxta verbum*
Moſcheh. Loquutus eſt quoque Domi- 8
nus ad Aharon, dicendo, Vinum & 9
inebriamentum non bibes, tu & filii
tui tecum, in ingreſſu veſtro in tento-
rium conventûs, & non moriemini :
ſtatutum æternum eſt *in ſecula ve-*
ſtra : Tum ad diſtinguendum inter 10
ſanctum & profanum, & inter pol-
lutum ac purum : Tum ad docen- 11
dum filios Iſrael omnia ſtatuta quæ
locutus eſt Dominus eis per manum
Moſcheh. Loquutus eſt autem *Mo-* 12
ſcheh ad Aharon, & Eleazar &
Ithamar filios ejus reliquos manen-
tes ; Tollite munus reliquum manens
ex oblationibus Domini, & comedi-
te illud infermentatũ juxta altare :
quia ſanctitas ſanctitatum eſt.
Comedetis inquam illud in loco ſan- 13
ctitatis, quia ſtatutum eſt tibi &
ſtatutum filiis tuis ex oblationibus
Domini : quoniã ſic juſſus ſum. Et 14
pectuſculum admotionis, & crus
ſeparationis comedetis in loco mun-
do, tu & filii tui & filiæ tuæ te-
cum : quia in *ſtatutum tibi & in*
ſtatutum filiis tuis data ſunt ex
immolandis pacificis filiorum Iſ-
rael. Crus ſeparationis & pectuſ- 15
culum admotionis cum oblationibus
adipum afferent ad admovendum
admotione in præſentia Domini : &
erit tibi ac filiis tuis tecum in ſta-
tutum æternum, quemadmodum præ-
cepit Dominus. Et hœdum pec- 16
cati requirendo requiſivit Moſcheh,
& en combuſtus erat : tum *iratus*
eſt ſuper Eleazar & Ithamar fi-
lios Aharon reliquos manentes, di-
cendo ; Quâ ratione non comedi- 17
ſtis peccatum in loco ſanctitatis ?
nam ſanctitas ſanctitatum eſt, il-
ludque dedit vobis ad ferendum pec-
catum congregationis, & ad expia-
tionem procurandam eis in præſen-
tia Domini. Ecce nequaquam illa- 18
tus eſt ſanguis ejus in ſanctitatem
intrinſecùs : comedendo comediſſe-
tis illud in ſanctitate, quemadmo-
dum præcepi.

תרגום יונתן בן עוזיאל

19 וידבר אהרן ומליל אהרן עם משה הא יומא דין קריבו בני ישראל ית קרבן חטאתהון ועלוותהון קדם יי וארע יתי סקול באילין בתרין בני הלא מעשרא תניינא אתפקד די לא למיכול אביל מיניה כל דכן קרבן חטאתא ומה אילו אשתליית ואכלית מן קרבן חטאתא יומא דין אוף תרין בני דאשתיירו הוה להון מן דינא דייתוקדון דלית אפשר די שפר קדם יי : 20 וישמע ושמע משה ושפר קדמוי ואפיק כרוזא במשריתא למימר אנא הוא דאיתעלמת הילכתא מני ואהרן אחי ארכר יתה לי :

ירושלמי

19 קריבו ית חטותהון וית עלו
קדם יי ואתילפת יתהן דחטאתא חס
מן מעשרא תנינא ולית אפשר לאב
למיכל מניה ואנא דארע יתי אב
רובא יומא הדין דמיתו תרין בני נ
ואביהוא ואנא אביל עליהון הא א
אכלית חטאתא יומא הא ת אפשר דש
יתקין קדם יי : 20 כיון דשמע מש
ושפר פתגמא באפוי ואפק כרוז ב
משריתהון דישראל ואמר אנא הו
דאתעלמת הלכתא מני ואהרן א
אליף יתה לי ועל דאשפל משה נ
קביל עלידה אגר סני ושמע משה וש
פתגמא באפוי :

Targ. JONATHAN B.UZIEL.

Et loquutus eſt Aharon cum Moſe; Ecce hodie attulerunt filii Iſrael hoſtiam ſuam pro peccato, & holocauſta ſua coram Domino, & accidit mihi mors in iſtis in duobus filiis meis: annon *de* decima ſecunda mandatum eſt ut non comedat lugens ex ea? quanto magis de oblatione hoſtiæ peccati? annon in iſtis delictum admitteretur, ſi comediſſem de oblatione hoſtiæ peccati hodie, etiam duo filii mei qui reſidui ſunt? ex æquo *itaque* deberent comburi, quia fieri non poteſt ut placeat coram Domino. 19 Et audivit Moſes & placuit coram ipſo, & produxit præconem per caſtra, dicendo; Ego ſum is à quo occultatus eſt ritus, Aharon autem frater meus in memoriam revocavit eum mihi. 20

Hieroſolymitanum.

19. Obtulerunt hoſtias ſuas pro peccato, & holocauſta ſua coram Domino, & edoctus ſum de illis hoſtiam pro peccato graviorem eſſe quam ſit decima ſecunda, neque debere lugentem edere de ea: cùm ergò mihi hodie contigerit luctus magnus, ſiquidem mortui ſunt duo filii mei Nadab & Abihu, & ego de illis lugeo, ecce ſi comediſſem de hoſtia pro peccato hodie, an fieri poſſet ut hoc placeret & rectum eſſet coram Domino? 20 Poſtquam audivit Moſes, & placuiſſet verbum in conſpectu ejus, tum eduxit præconem per omnia caſtra Iſraelitarum, & dixit; Ego ſum is à quo occultatus eſt ritus, Aharon verò frater meus docuit me ipſum: & propterea quod humilem ſe reddidit Moſes, recepit ſuper ſe mercedem amplam. Et audivit Moſes, & placuit verbum in conſpectu ejus.

יא

וידבר הי ומליל יי עם משה ועם אהרן למימר להון לבני אהרן דיזהרון ית ב
ישראל די טעמון בדכותא מיכלהון ויתפרשון מסואבות תמניסירי טריפן : דב
מלילו עם בני ישראל למימר דא חייתא דמכשרא למיכלכון מן כל בעירא ד
ארעא : כל כל דסדיקא פרסתא ומטילפן טילפין פרסתא ודאית לה קר
מסקא פישרא בבעירא יתה תיכלון : אך ברם ית דין לא תיכלון ממינא דמסק
פישרא וסדיקי פרסתא דאתיליד ממסאבתא ברם ית ג לא ארי מסיק פישרא
ופרסתיה לא סדיקא מסאב הוא לכון : ואת השפן וית טווזא ארום מס
פישרא ופרסתיה לא סדיקא מסאב הוא לכון : ואת הארנבת וית ארנבא ארו
מסיק פישרא הוא ופרסתא לא סדיקא מסאבא היא לכון : ואת וית חזירא
ארום סדיק פרסתא הוא ומטלף טילפין פרסתא והוא פישרא לא פשר מסא
הוא לכון : מבשרם מבישריהון לא תיכלון ובניבלתיהון לא תקרבון מסאב
אינון לכון : את זה ית דין תיכלון מן כל דבמיא כל דיליה ציצין וחרספית
ביממיא ובנחליא יתהון תיכלון : וכל אשר וכל דלית ליה ציצין וחרספית
בימיא ובנחליא מן כל ריחשא די במיא שיקצא הינון לכון : ושקץ ושיקצא
יהון לכון צידיהון ורועדיהון ומבישריהון לא תיכלון וית ניבלתהון תשקצון ומ
הנייתהון תתרחקון : כל כל דלית ליה ציצין וחרספיתין במיא שיקצא הוא
לכון : ואת אלה וית אלין מינייא תשקצון מן עופא דלית להון ציבעא יתירא
ודלית ליה זפקתא ודקורקבניה ליתוי מקליף לא יתאכלון שיקצא הינון ית נשרא
וית עוזא וית בר גזא : ואת וית דייתא וית דהיא טרפיתא לזנה : ואת וית כ
עורבא לזנידה :

CAP. XI.

Et loquutus eſt Dominus cum Moſe & cum Aharon dicendo illis, 1 & filiis Aharon ut admonerent Iſraelitas ut guſtarent cum puritate cibos ſuos, & ſepararentur à pollutione octodecim ciborum prohibitorum. Loquimini cum filiis Iſrael, dicendo; Hæc eſt beſtia 2 quæ recta eſt ad cibum veſtrum, de omni beſtia quæ eſt ſupra terram. Quicquid dividit ungulam, & findentes fiſſuras ungulæ, & 3 cui ſunt cornua, aſcendere faciens ruminationem in jumentis, ipſum comedetis. Verùm hoc non comedetis ex ſpecie eorum qui aſcendere faciunt 4 ruminationem, & ex dividentibus ungulam, quia natum eſt ex immundis: camelus quidem, quia aſcendere facit ruminationem, ſed ungulam ſuam non dividit, abominabilis erit vobis. Et cuniculus, quoniam 5 aſcendere facit ruminationem, ſed ungulam ſuam non dividit, abominabilis erit vobis Et lepus, quia aſcendere facit ipſe ruminationem, 6 ſed ungulam non dividit, abominabilis ſit vobis. Et porcus, quia 7 dividit ungulam ipſe, & findit fiſſuram ungulæ, ſed ipſe ruminatione non ruminat, abominabilis ſit vobis. De carne eorum ne comedatis, 8 & ad cadaver eorum ne acceſſeritis: abominabiles erunt vobis. Hoc 9 comedetis de omni quod eſt in aquis, quicquid habet pinnulas & ſquamas, in maribus & fluviis, illa comedetis. Et omne in quo 10 non ſunt pinnulæ & ſquamæ, in maribus, & fluviis, de omni quod reptat in aquis, abominatio erunt vobis. Abominatio ſint vobis juſcula 11 eorum, & muriæ eorum: de carne eorum non comedetis, & cadaver eorum abominemini, & ab uſu eorum procul recedite. Cuicunque 12 non ſunt pinnulæ aut ſquamæ in aquis, abominatio ſint vobis. Et 13 iſtas ſpecies abominemini de volucri; illæ quibus non eſt digitus longior, & quibus non eſt veſicula, & quorum ingluvies non decorticat, non comedentur, abominatio ſunt: aquila, gryps & falco. Et milvus, 14 & vultur juxta genus ſuum. Et omnis corvus juxta ſpeciem ſuam. 15

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

سخن گفت اهرن بمشه اينك اين روز نزديك آوردند مر خطات ايشان و مر عولهي ايشان *
بپيشي :: فراز رسيدند مرا چون اينان و بخوردم خطات اين روز ها نيكو باشد در نظرهاي ::
بشنويد مشه نيكو آمد در چشماني او * فصل يازدهم * *
سخن گفت :: بمشه و باهرن بگفتن بايشان * سخن گوييد بپسراني يسرال بگفتن اين آن حيوان آنچه *
بخوريد از همه آن چهارپا آنچه ابر آن زمين * همه سنب داراي سنب و شكافش داراي شكافش بر
آوراي نشخوار در چهارپا آنرا بخوريد * خاصه مر اين نخوريد از بر آوراي نشخوار و از سنب داراي
آن سنب مر آن شتر كه برآورا نشخوار او و سنب نيست او سنب دارا پليد او بشما * و مر آن بركه
كه بر آوراي نشخوار او و سنب نه سنب دارد پليد او بشما * و مر آن خرگوش كه بر آوراي نشخوار
او و سنب نه سنب داشت پليد او بشما * و مر آن خوك كه سنب داراي سنب او و شكافش داراي
شكافش و او نشخوار نه نشخوار كند پليد او بشما * از گوشت ايشان نه خوريد و در لاشي ايشان
نه رسيد پليد ان ايشان بشما * مر اين بخوريد از همه آنچه در آب همه آنچه باوپر و پولكچه در آب در
درياها و در رودها آنرا بخوريد * و همه آنچه نيست باوپر و پولكچه در درياها و در رودها از همه جنبش
آن آب و از همه جاني آن زنده آنچه در آب ويسه ايشان بشما * و ويسه باشند بشما از گوشت ايشان
نه خوريد و مر لاشي ايشان ويسه داريد * همه آنچه نيست باوپر و پولكچه در آب ويسه او بشما
و مر اينان [ويسه] داريد از آن مرغ نه خورده آيند ويسه ايشان مر آن سيمرغ و مر آن كركس *
و مر آن موشگيره * و مر آن ماهي چين و مر آن چغنه بنوع او * مر همه كلاغ بنوعي او

Locutus eſt autem *Aharon ad Moſcheh; Ecce hoc die obtulerunt peccatum ſuum & holocauſtum ſuum in præſentia Domini:* at *ſupervenerunt mihi* res *hujuſmodi, & ſi comediſſem peccatum hoc die, an bonum fuiſſet in conſpectibus Domini?* 19 Cum *audiſſet Moſcheh, placuit in oculis ejus.* 20

CAP. XI.

Et loquutus eſt Dominus ad Moſcheh & Aharon, dicendo eis, 1 *Loquemini ad filios Iſrael, dicendo; Hæc* 2 ſunt *animalia quæ comedetis ex omni quadrupede quæ ſuper terram. Omne habens ungulam & habens* 3 *fiſſuram, educens ruminationem inter quadrupedes, illud comedetis. Tantùm hoc non comedetis ex edu*4*centibus ruminationem & ex habentibus ungulam: camelum: quia educit ruminationem, ſed ungulam* fiſſam *ipſe non habet, pollutus erit vobis. Et* 5 *cuniculum: quia educit ruminationem, ſed ungulam non habet, pollutus erit vobis. Et leporem: quia* 6 *educit ruminationem ſed ungulā non habet, pollutus erit vobis. Porcum* 7 *quoque: quia habet ungulam, habetq; fiſſuram, ſed ipſe ruminationem non ruminat, pollutus erit vobis. De car*8*ne eorum non comedetis, & ad cadaver eorum non accedetis, polluta erunt vobis. Hoc* autem *comedetis ex* 9 *omni quod* eſt *in aqua: omne cui ſunt pinnæ ac ſquamæ in aqua, in marib⁹ & in fluminibus, illud comedetis. Omne verò cui non ſunt pinnæ ac* 10 *ſquamæ in maribus & in fluminibus, ex omni reptili aquæ & ex omni anima vivente quæ in aqua, abominatio erunt vobis, Abominatio in*11*quam erunt vobis: de carne eorū non comedetis, et cadaver eorū abominationem habebitis. Omne cui non ſunt* 12 *pinnæ ac ſquamæ in aqua, abominationi erūt vobis. Hæc verò abomina*13*tionē habebitis ex avibus, (non comedentur, abominatio ſunt.) gryphem, et vulturem, & muricipem, Et piſci*14*legam, & bubonem in ſpecie ſua,* 15 *Omnemque corvum in ſpecie ſua.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

16 ואת בת וְיַת בַּת נַעֲמִיתָא וְיַת חַטְפִּיתָא וְיַת צִיפַּר שַׁחְפָּא וְיַת בַּר נַצָּא לִזְנֵיהּ :
17 ואת הכוס וְיַת צַיְירָא וְיַת שָׁלֵינוּנָא מִן יַמָּא וְיַת קִיפּוֹפָא : ואת וְיַת אוּתְיָא וְיַת 18
קָקָא וְיַת שַׁרְקְרְקָא : ואת וְיַת דַּיְיתָא חִוָּורְתָא וְאוּכְמְתָא לִזְנָהּ וְיַת נַגַּר טוּרָא וְיַת 19
טַרְפִּירָא : וכל וְכָל רִיחֲשָׁא דְעוֹפָא דִמְהַלֵּךְ עַל אַרְבַּע זְנֵי דִיבָּבֵי וּזְנֵי אוּזְעִירֵהּ 20
וּזְנֵי זִיבּוּרֵי שִׁקְצָא הוּא לְכוֹן בְּרַם דוּבְשָׁא דְזִיבּוּרָא יִתְאֲכֵל : אך בְּרַם יַת דֵּין 21
תֵּיכְלוּן מִן כָּל רִיחֲשָׁא דְעוֹפָא דִמְהַלֵּךְ עַל אַרְבַּע כָּל דְאִית לֵיהּ קַרְסוּלִין מִלְּעֵיל
לְרִיגְלוֹי לְמִשְׁרַג בְּהוֹן עַל אַרְעָא : את אלה יַת אִלֵּין מִינַיָּא מִנְהוֹן תֵּיכְלוּן יַת 22
גּוֹבָאֵי לִזְנֵיהּ וְיַת רִשׁוֹנָא לִזְנֵיהּ וְיַת נִיפּוּלָא לִזְנֵיהּ וְיַת כַּרְזְבָא דְהִיא נַדּוֹנָא לִזְנֵיהּ :
וכל שרץ וְכָל רִיחֲשָׁא דְעוֹפָא דְלֵיהּ אַרְבַּע רִיגְלִין שִׁקְצָא הוּא לְכוֹן : ולאלה 23
וּלְאִלֵּין תִּסְתָּאֲבוּן כָּל דְיִקְרַב בִּנְבִילַתְהוֹן יְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא : וכל וְכָל דְיוֹסֵיט 24 25
מִן נְבִילַתְהוֹן יְצַבַּע לְבוּשׁוֹי וִיהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא : לכל לְכָל בְּעִירָא דְהִיא 26
סְדִיקָא פַּרְסָתָא וְטִילְפִין לֵיתָהּ מְטַלְּפָא וּפִישְׁרָא לֵיתָהָא מַסְקָא מְסָאֲבִין הִינוּן
לְכוֹן כָּל דְיִקְרַב בְּהוֹן יְהֵא מְסָאַב : וכל הולך וְכָל דִמְטַיֵּיל עַל יְדוֹי בְּכָל חַיְתָא 27
דִמְהַלְּכָא עַל אַרְבַּע מְסָאֲבִין הִינוּן לְכוֹן כָּל דְיִקְרַב בִּנְבִילַתְהוֹן יְהֵא מְסָאַב עַד
רַמְשָׁא : והנושא וְדִיוֹסֵיט יַת נְבִילַתְהוֹן יְצַבַּע לְבוּשׁוֹי וִיהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא 28
מְסָאֲבִין הִינוּן לְכוֹן : וזה לכם וְדֵין לְכוֹן דִמְסָאַב דְּמֵיהּ וּמַשְׁכֵיהּ וּבִישְׂרֵיהּ בְּרִיחֲשָׁא 29
דְרָחִישׁ עַל אַרְעָא בִּרְכוּשְׁתָּא וְעַכְבְּרָא אוּכְמָא וְסִמּוֹקָא וְחִיוְּרָא וְחַרְדוֹנָא לִזְנוֹי :
30 והאנקה וּמִינְקַת חִוְיָא וְכָחָא וְשַׁמְמִיתָא וְקִיצוֹצָא וְסַלְמַנְדְרָא : אלה אִלֵּין תְּמַנְיָא 31
מִינַיָּא דִמְסָאֲבִין לְכוֹן בְּכָל רִיחֲשָׁא כָּל דְיִקְרַב בְּהוֹן וּבְמוֹשְׁכֵיהוֹן וּבְאַדְמֵיהוֹן יְהֵא
מְסָאַב עַד רַמְשָׁא : וכל וְכָל מִדַּעַם דְיִפּוֹל עֲלוֹי מִנְהוֹן בְּמוֹתְהוֹן דְאֵיבְרַיָּא דִידְהוֹן 32
דְאִתְפְּשַׁח מִנְהוֹן יְהֵא מְסָאַב כָּל מָאן דְקֵיסָא אוֹ לְבוּשׁ אוֹ צַלָּא אוֹ שַׂק כָּל מָאן
דְיִתְעֲבֵיד בְּהוֹן עִיבִידְתָּא בְּאַרְבְּעִין סָאוִין דְמוֹי יִתָּעַל וִיהֵי מְסָאַב לְכָל צָרוֹךְ עַד
רַמְשָׁא וְיִדְכֵּי : וכלי חרש וּמָאן דִפְחַר דְיִפּוֹל מִנְהוֹן לְגַוֵּיהּ כָּל מָאן דִי בְגַוֵּיהּ 33
יְהֵא מְסָאַב וְיָתֵיהּ תְּתַבְּרוּן : מכל מִכָּל מֵיכְלָא דְמִתְאֲכִיל דִי יֵיעֲלוּן עֲלוֹן מוֹי 34
יְהֵי מְסָאַב וְכָל מַשְׁקֵי דְיִשְׁתְּיֵיתֵי בְּכָל מָן
יְהֵי מְסָאַב : וכל וְכָל מִדַּעַם דְיִפּוֹל 35
מִנְּבִילַתְהוֹן עֲלוֹי יְהֵי מְסָאַב תַּנּוּרִין וְתַפְיָין יִסְתַּרוּן מְסָאֲבִין הִינוּן וּמְסָאֲבִין יְהוֹן לְכוֹן :

ירושלמי 35 תַּנּוּרִין וְטַפִּין יִתְּרְעוּן :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et ſtruthio, & nycticorax, & avis larus *dicta*, & accipiter ſecundùm ſpeciem ſuam. 16 Et falco, & prædator piſcium in mari, & noctua. 17 Et otis, & cuculus, & pica. 18 Et ciconia alba & nigra ſecundùm ſpeciem ſuam, & gallus ſylveſtris, & veſpertilio. 19 Et omne reptile de volucribus quod graditur ſuper quatuor *pedes*, ſpecies muſcarum, ſpecies crabonum, ſpecies apum abominatio ſint vobis: verùm mel apis poteſt comedi. 20 Veruntamen iſtud comedetis de omni reptili avium quod ambulat ſuper quatuor *pedes*, omne quod habet talos ſuper pedes ſuos ad ſaltandum illis ſuper terram. 21 Iſtas ſpecies de illis comedetis; locuſtam juxta ſpeciem ſuam, & attacum juxta ſpeciem ſuam, & ophiomachum juxta ſpeciem ſuam, et bruchũ, quæ eſt cr[illegible], juxta ſpeciem ſuam. 22 Omne verò reptile avium cui ſunt quatuor pedes, abominabile erit vobis. 23 Et propter hæc immundi eritis: quicunque tetigerit cadaver eorum pollutus erit uſque ad veſperam. 24 Et quiſquis portaverit de cadavere eorum, lavabit veſtimenta ſua, et erit pollutus uſque ad veſperam. 25 Omne jumentum quod dividit ungulam, et fiſſuras non findit, & ruminationem aſcendere non facit; immunda erunt vobis: quiſquis tetigerit ea erit immundus. 26 Omne quod ambulat ſuper manus ſuas, in omni animali quod ambulat ſuper quatuor pedes, polluta erunt vobis: quiſquis attigerit cadaver eorum, pollutus erit uſque ad veſperam. 27 Et quiſquis portaverit cadaver eorum, lavabit veſtimenta ſua, & immundus erit uſque ad veſperam: immunda erunt vobis. 28 Et hoc vobis pollutum *erit*, ſanguis ejus & pellis, & caro ejus, in reptili quod reptat ſuper terram; muſtela, mus niger, & ruber, & albus, & bufo ſecundùm ſpecies ſuas. 29 Et lactans ſerpentem, & chamæleon, & lacerta, & limaca & ſalamandra. 30 Hæ octo ſpecies pollutæ erunt vobis in omni reptili: quicunque tetigerit ea, & pelles eorum, & ſanguinem eorum, erit immundus uſque ad veſperam. 31 Et ſuper quodcunque ceciderit quicquam eorum cum mortua ſint, de membris *ſcilicet* eorum quæ diſcerpta ſunt ex ipſis, erit pollutum; omne vas ligneum, aut veſtis, aut corium, aut ſaccus, quodcunque vas in quo operis aliquid fit: in quatuor ſata aquarum ingeratur, & erit pollutum pro omni uſu uſque ad veſperam, tum mundabitur. 32 Vas quoque fictile intra quod ceciderit aliquod horum, omne quod in medio ejus erit, erit immundum, & illud frangetis. 33 De omni cibo qui editur ſuper quem venit aqua, pollutus erit: & omnis potus qui bibi ſolet in omni vaſe, erit immundus. 34 Et omne ſuper quod ceciderit de cadavere eorum erit pollutum: clibani & chytropodes diruantur, polluta ſunt: & polluta erunt vobis. 35

Hieroſ. 35. *Furni & lecythi confringentur.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

16 *ومر آن شترمرغ ومر آن باشه ومر آن شاهين ومر آن باز بنوعي او *ومر آن بوم ومر آن عكه ومر آن
17 18 لكلك *ومر آن پرستك ومر آن قوق ومر آن بلبل *ومر آن سفيد مرغ آن بوتيمار بنوعي آن ومر
19 20 21 شانه‌سر ومر آن شب‌پرك *همه جنبشي آن مرغ آن روا ابر چهار ويسه او بشما *خاصه مر اين بخوريد
از همه جنبش آن مرغ آن روا ابر چهار آنچه باو زانوها از بالا بپاهايي او ببر جستن در ايشان ابر آن
22 زمين *مر اينان از ايشان بخوريد مر آن ملخ بنوعي او ومر آن سلعم بنوعي او ومر آن حرجل
23 بنوعي او ومر حجب بنوعي *وهمه جنبش آن مرغ آنچه باو چهارپاها ويسه است او بشما *
24 25 *وباينان پليد شويد همه رسا در لاشي ايشان پليد باشد تا ايوار *وهمه بردارا از لاشي ايشان
26 بشويد جامهايي او وپليد باشد تا ايوار *بهمه آن چهارپا آنچه آن سنب دارايي سنب وشكافش نيست
آن شكافش دارا ونشخوار نيست آن برآورا پليدان ايشان بشما همه آن رسا در ايشان پليد باشد *
27 *وهمه آن روا ابر كفهايي او در همه آن حيوان آن روا ابر چهار پليدان ايشان بشما همه آن رسا در
28 لاشي ايشان پليد باشد تا ايوار *وآن بردارا مر لاشي ايشان بشويد جامهايي او وپليد باشد تا
29 ايوار پليدان ايشان بشما *واين بشما آن پليد در جنبش آن جنبش كنا ابر آن زمين آن گربه
30 وآن موش وآن راسو بنوعي او *وآن سمور وآن سنجا وآن جرو آن سوسمار وآن گربه‌دله *
31 *اينان آن پليدان بشما در همه آن جنبش همه آن رسا در ايشان در مردن ايشان پليد باشد تا ايوار *
32 *وهمه آنچه بيفتد ابر او از ايشان در مردن ايشان پليد باشد از همه پيرايهي چوب يا جامه يا پوست
يا پلاس همه پيرايهي آنچه كرده آيد كار در ايشان در آب آورده شود وپليد باشد تا ايوار وپاك شود *
33 *وهمه پيرايهي سفال آنچه بيفتد از ايشان بمياني او همه آنچه درمياني او پليد باشد واورا
34 بشكنيد *از همه آن خوردني آنچه خورده آيد آنچه بيايد ابر او آب پليد باشد وهمه شيرهي آنچه
35 آشاميده شود در همه پيرايه پليد باشد *وهمه آنچه بيفتد از لاشي ايشان ابر او پليد باشد تنور
وديگدان بر كنده شود پليدان ايشان وپليدان باشند بشما *

Et ſtruthiocamelum, & niſum, & 16 *falconem, & accipitrem in ſpecie ſua,* Et *noctuam, & picam, &* 17 *ciconiam,* *Et hirundinem, & cygnum, & luſciniam,* 18 *Et leucon,* 19 *& ardeam in ſpecie ſua, & upupam, & veſpertilionem.* 20 *Omne reptile volucrum gradiens ſuper quatuor, abominatio erit vobis.* 21 *Tantùm hoc comedetis ex omni reptili volucrum gradiente ſuper quatuor, cui ſunt genua ſupra pedes ſuos ad ſaliendum in eis ſuper terram.* 22 *Hæc ex illis comedetis; Locuſtam in ſpecie ſua, & attacum in ſpecie ſua, & ophiomachum in ſpecie ſua, & bruchum in ſpecie ſua.* 23 *Omne autẽ* reliquum *reptile volucrũ cui ſunt quatuor pedes, abominatio erit illud vobis.* 24 *Et his polluemini: omnis accedens ad cadaver eorum, pollutus erit uſque ad veſperã.* 25 *Et omnis portans* aliquid *ex cadavere eorum, lavabit veſtimenta ſua, et erit pollutus uſq; ad veſperã.* 26 *Quoad omnẽ quadrupedẽ quæ habet ungulã, & fiſſuram ipſa non habet, nec ruminationẽ ipſa educit, pollutæ ſunt vobis: omnis accedens ad eas, pollutus erit.* 27 *Et omne gradiens ſuper volas ſuas inter omnia animalia gradientia ſuper quatuor, polluta erunt vobis: omnis accedens ad cadaver eorum, pollutus erit uſque ad veſperam.* 28 *Et qui portat cadaver eorum, lavabit veſtimenta ſua, & pollutus erit uſque ad veſperam: polluta erunt vobis.* 29 *Et hæc erunt vobis polluta inter reptilia reptantes ſuper terram, Felis, & mus, & muſtela in ſpecie ſua:* 30 *Et martes* Scythica, *& ſciurus, & erinaceus, & lacerta, & felinea martes.* 31 *Iſta polluta* ſunt *vobis inter omnia reptilia: omnis accedens ad ea cùm mortua fuerint, pollutus erit uſque ad veſperam.* 32 *Et omne ſuper quod ceciderit ex eis* aliquid *in morte eorum, pollutum erit: ex omni vaſe ligni, aut veſte, aut pelle aut cilicio: omne vas quo fit opus, ad aquam adducetur, et pollutum erit uſque ad veſperam: deinde purum erit.* 33 *Omne quoque vas teſtaceum in cujus medium ceciderit* aliquid *ex eis, quicquid* fuerit *in medio ejus, pollutum erit, & ipſum confringetis.* 34 *Omne edulium quod comeditur, ſuper quod venerit aqua, pollutum erit: & omne muſtum quod potatur in omni vaſe* impuro, *pollutum erit.* 35 *Et omne ſuper quod ceciderit* quicquam *ex cadavere eorum, pollutum erit: clibanus, & chytropos effodietur: polluta ſunt, & polluta erunt vobis.*

תרגום יונתן בן עזיאל ירושלמי

אך לחוד עינוון וגובין בית כנישות מיין נבעין יהא דכי ברם די יקרב בנבילתהון
בגו מיא האיליין יהי מסאב : וכי יפל וארום אין יפיל מנבילתהון על כ
זרע זרעונין באורחא די יזדרע בנוגביה דכי הוא : וכי יתן וארום אין מתיהב
מוי על בר זרעא ויפיל מנבילתהון עלוי ברוטביה מסאב הוא לכון : וכי ימות
וארום אין יתפשח איברא וימות מן בעירא דכיא חזיא לכון למיכול דיקרב
בנבילתה יהי מסאב עד רמשא : והאוכל ודייכול מנבילתה יצבע לבושוי ויהי
מסאב עד רמשא ודיוסיט ית נבילתה יצבע ית לבושוי ויהי מסאב עד רמשא :
וכל וכל ריחשא דרחיש על ארעא 41
שיקצא הוא לא יתאכל : וכל וכל 42
דמהלך על מעוי וכל דמהלך על ארבע
מן חיויא ועד נדל דמסגי ריגלין בכל ריחשא דרחיש על ארעא לא תיכלונון ארום
שיקצא הינון : אל לא תשקצון ית נפשתיכון בכל ריחשא דרחיש ולא תסתאבון
בהון דילמא תסתאבון פון בהון : כי ארום אנא יי הוא אלהכון ותתקדשון ותהוון
קדישין ארום קדיש אנא ולא תסתאבון ית נפשתיכון בכל רחשא דרחיש על
ארעא : כי אני ה׳ ארום אנא הוא יי דאסיקית יתכון פריקין מן ארעא דמצרים
מטול למהוי לכון לאלהא ותהוון קדישין ארום קדיש אנא : זאת דא היא
גזירת אורייתא דבעירא ועופא וכל נפשת חייתא דרחשא על ארעא : להבדיל
לאפרשא ביני מסאבא וביני דכיא ביני חיתא דמיכשרא לאיתאכלא וביני חיתא
דלא מיכשרא לאיתאכלא : ס ס ס יב
וידבר ומליל יי עם משה למימר : דבר מליל עם בני ישראל למימר אתתא
ארום תעדי ותיליד ביר דכר ותהי מסאבא שבעא יומין הי כיומי ריחוק סאובתא
היכדין תסתאב : וביום וביומא תמינאי תשתרי וברא יתגזר בשר ערלתיה
ושלשים יום ותלתין ותלתא יומין רציפין תהי כל דמהא דכיין ברם בכל קודשא
לא תקרב ולבי מקדשא לא תיעול עד זמן מישלם יומי דכותהא : ואם נקבה
ואין ברת נוקבא תליד ותהי מסאבא ארבסרי יומין רציפין הי כריחוקה ובחמיסר
תישתרי ושיתין ושיתא יומין רציפין תהי על דמהא דכיין : ובמלאת ובמשלם
יומי דכיתא לברא או לברתא תייתי אימר בר שתיה לעלתא וגוזל בר יוון א
שפנינא לחטאתא לתרע משכן זימנא לות כהנא :

ירושלמי 42 כל דשחף על מ
בכל חיתא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Veruntamen fontes & ciſternæ; loca in quibus congregantur aquæ 36
ſcaturientes, munda erunt: verùm qui tetigerit cadaver eorum in medio
aquarum iſtarum, pollutus erit. Quod ſi ceciderit de cadavere 37
eorum ſuper omne ſemen ſativorum, quemadmodum ſeminatur in ſiccitate
ſua, mundum erit. Quòd ſi ponantur aquæ ſuper ſemen *terræ*, 38
& ceciderit de cadavere eorum ſuper illud adhuc madens, pollutum
erit vobis. Quòd ſi diſcerpatur membrum & moriatur de 39
beſtia munda, quam licebat vobis comedere: qui acceſſerit ad cadaver
ejus, erit pollutus uſque ad veſperam. Et qui comederit de cadavere 40
ejus, lavabit veſtimenta ſua, & erit pollutus uſque ad veſperam:
& qui portabit cadaver ejus, lavabit veſtimenta ſua, & erit
pollutus uſque ad veſperam. Et omne reptile quod reptat ſuper terram, 41
abominatio eſt, non comedatur.
Et omne quod graditur ſuper 42
ventrem ſuum, & quodcunque
graditur ſuper quatuor pedes, à
ſerpente uſque ad ſcolopendram quæ plurium eſt pedum, inter omne
reptile quod reptat ſuper terram: non comedetis ea, quoniam abominatio
ſunt. Non contaminetis animas veſtras in omni reptili quod 43
reptat, neque polluamini illis, ne immundi fiatis per ea. Quoniam 44
ego Dominus ſum Deus veſter; ideò ſanctificate vos, & ſancti eſtote,
quoniam ſanctus ſum: & ne polluatis animas veſtras in omni reptili
quod reptat ſuper terram. Quoniam ego ſum Dominus qui 45
aſcendere feci vos liberatos de terra Ægypti, ut ſim vobis Deus: itaque
ſancti eritis, quia ſanctus ego. Hoc eſt decretum legis jumenti, 46
& volucris, & omnis animæ viventis quæ reptat ſuper terram. Ad 47
diſcernendum inter immundum & purum: inter animal de cujus carne
edi poteſt, & inter animal de cujus carne edi non poteſt.

Hieroſ. 42. *Omne quod ſerpit ſuper ventrem ſuum in omni beſtia.*

SECT. XXVII.

CAP. XII.

ET loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Loquere cum filiis 1
Iſrael, dicendo; Mulier quando conceperit, & pepererit filium maſculum, 2
tum erit immunda per ſeptem dies, juxta dies ſeparationis menſtrui
ſic erit immunda. Die verò octavo ſolvetur, & filio circuncidetur 3
caro præputii ejus. Et triginta tres dies continuos erit univerſus ſanguis 4
ejus purus: verùm quicquid ſanctum eſt non continget, & in domum
ſanctuarii non ingredietur, uſque ad tempus quo complebuntur dies
purificationis ejus. Quòd ſi filiam fœminam pepererit, tum erit immunda 5
quatuordecim diebus continuis, juxta ritum ſeparationis menſtrui
ſui, & decima quinta die ſolvetur: & ſexaginta ſex diebus continuis
erit in ſanguine purificationis ſuæ. Et cum completi fuerint 6
dies purificationis, pro filio aut filia, adducet agnum anniculum in
holocauſtum, & pullum columbæ aut turturem pro hoſtia peccati, ad
portam tabernaculi conventus ad ſacerdotem.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* خاصه چشمه و چاه جمعیت آب باشد پاك ورسا در لاشي ایشان پلید باشد * وكه بیفتد از
لاشي ایشان ابر همه تخمي كشته آنچه كشته آید پاك است او * وكه داده شود آب ابر تخم و بیفتد از
لاشي ایشان ابر او پلید او بشما * وكه بمیرد از آن چهارپا آنچه آن بشما بخوردن آن رسا در لاشي آن
پلید باشد تا ایوار * وآن خورا از لاشي آن بشوید جامهاي او وپلید باشد تا ایوار وآن بردار
لاشي آن بشوید جامهاي او وپلید باشد تا ایوار * وهمه آن جنبش آن جنبش كنا ابر آن زمین
ویسه او نه خورده شود * همه روا ابر شكم وهمه روا ابر چهارتا همه بسیار كنایي پاها بهمه آن جنبش
آن جنبش كنا ابر آن زمین نه خورید ایشانرا كه ویسه اند ایشان * نه ویسه كنید مر جانهاي
شما درهمه آن جنبش آن جنبش كنا ونه پلید شوید در ایشان وپلید باشید در ایشان * كه من
خداي شما وخاص باشید وباشید خاصان كه خاصم من ونه پلید كنید مر جانهاي شما درهمه
آن جنبش آن جنبش كنا ابر آن زمین * كه من :: آن بر آورا شمارا از زمیني مصر ببودن بشما
بخدا وباشید خاصان كه خاصم من * این شریعتي آن چهارپا وآن مرغ وهمه جاني آن زنده آن
جنبش كنا در آب وبهمه جاني آن جنبش كنا ابر آن زمین * بجدا كردن میاني آن پلید ومیاني آن
پاك و میاني آن حیواني آن خورده شوا ومیاني آن حیواني آنچه نه خورده شود * * فصل دوازدهم
* سخن [گفت] :: بموسه بگفتن * سخن گوي بپسراني یسرال بگفتن زني كه نسل آورد
و بزاید نرینه پلید باشد هفت روزها چون روزها حیض اندوهي آن * ودر روزي آن
هشتمین بریده شود گوشتي اقلف او * وسي روز و سه روزها بنشیند در خوني پاكي آن د
همه خاص نه رسد وبآن مقدش نه آید تا تمام شدني روزهاي پاكي آن * واگر مادینه براید
پلید باشد دو هفتها چون حیضي آن وشست روز وشش روزها بنشیند ابر خوني پاكي [آن]
* ودر تمام شدني روزهاي پاكي آن بپسر یا بدختر بیاورد برهي قدري سالي او بعلا
وبچهي كبوتر یا تذرو بخطات بدرگاهي خیمهي وعده بآن كهن *

Veruntamen fons, & puteus congregationis aquæ, mundus erit: attingens 36
vero cadaver eorum, pollutus erit. Cumq; ceciderit aliquid de 37
cadavere coru ſuper omne ſemen ſatū, quod ſeminabitur, mundum erit
illud. At cùm data fuerit aqua ſuper 38
ſemen, & ceciderit aliquid de cadavere eorum ſuper illud, pollutum erit
vobis. Cùm vero mortua fuerit quadrupes quæ ſit vobis ad comedendū, 39
accedens ad cadaver ejus, pollutus erit uſque ad veſperam. Et comedens 40
de cadavere ejus, lavabit veſtimenta ſua, & pollutus erit uſque ad
veſperam: portans quoque cadaver ejus, lavabit veſtimenta ſua, & pollutus
erit uſque ad veſperā. Et omne 41
reptile motū faciens ſuper terrā, abominatio eſt, non comedetur. Oñe item 42
gradiens ſuper ventrem, omneq; gradiens ſuper quatuor uſq; ad quodque
multiplicans pedes inter omne reptile motū faciens ſuper terram, non
comedetis ea, quia abominatio ſunt ipſa.
Ne abominabiles reddatis animas 43
veſtras in omni reptili motū faciente, neq; polluamini in eis, ut polluti
ſitis in ipſis. Quia ego Dñs Deus ve- 44
ſter: ſanctificamini ergò, & eſtote ſancti, quia ſanctus ſum ego: neque
pollutas reddatis animas veſtras in omni reptili motū faciente ſuper
terram. Nam ego ſum Dñs educens vos 45
de terra Ægypti, ut ſim vobis in Deum, & ſitis ſancti, quia ſanctus
ſum ego. Hæc eſt lex quadrupedis ac 46
volucris, omniſque animæ viventis reptantis in aqua, & omnis animæ
reptantis ſuper terram. Ad diſtin- 47
guendum inter pollutum ac purum; et inter animal comedendum, & animal
quod non eſt comedendum.

CAP. XII.

ET locutus eſt Dominus ad Moſheh, dicendo, 1
Loquere ad filios Iſrael, dicendo; Mulier cùm prolē pro- 2
duxerit, ac pepererit maſculū, polluta erit ſeptē diebus, juxta dies menſtrui
doloris ſui. Porrò die octavâ circun- 3
cidetur caro præputii ejus. Et tri- 4
ginta ac tribus dieb⁹ ſedebit in ſanguine purificationis ſuæ: id quicquā
ſanctum non accedet, & ad ſanctuarium non veniet, uſque ad completionem
dierū purificationis ejus. Quod 5
ſi fœminam pepererit, polluta erit duabus hebdomadis ſecundùm menſtruū
ſuum, & ſexaginta ac ſex diebus ſedebit in ſanguine purificationis ſuæ.
Cùm autem impleti fuerint 6
dies purificationis ſuæ pro filio aut pro filia, afferet agnum anniculum in
holocauſtum, & pullum columbæ aut phaſianū pro peccato ad oſtium
tentorii conventus ad ſacerdotem.

והקריבו ויקרבינה קדם יי ויכפר עלה כהנא ותידכי מבוע תרין דמהא דא היא 7
אורייתא דילידתא לדכר או לנוקבא : ואם לא ואין לא השכח ידה הי כמיסת 8
למיתוייא אימרא ותיסב תרין שפנינין או תרין גוזלין בני יונן חד לעלתא וחד
לחטאתא ויכפר עלה כהנא ותידכי :

יג

וידבר הי ומליל יי עם משה למימר : אדם בר נש ארום יהי במשך בישריה 1 2
שומא זקיפא או קלופי או בהקי ויהי
במשך בישריה למיכתש סגירו ויתיתי
לות אהרן כהנא או לות חד מבנוי כהניא : וראה ויחמי כהנא ית מכתשא 3
במשך בישרא ושערא במכתשא איתהפיך לחיוור וחיזיו דמכתשא עמיק למחוור
כתלגא יתיר ממשך בישריה מכתש סגירותא הוא ויחמיניה כהנא ויסאיב יתיה :
ואם בהרת ואם בהקי חיוורתא כסידא היא במשך בישריה ועמיק לית חיזויה 4
למחוור כתלגא יתיר מן משכא ושערה לא אתהפיך לחיור כסידא ויסגר כהנא
מכתשא שבעא יומין : וראהו ויחמיניה כהנא ביומא שביעאה והא מכתשא 5
קם כד הוה לא הליך פיסיונא דמכתשא במשכא ויסגריניה כהנא שבעא יומין
תניינות : וראה ויחמי כהנא יתיה ביומא שביעאה תניינות והא עמא מכתשא 6
לא הליך פסיונא דמכתשא במשכא וידכיניה כהנא קלופי מטפלא הוא ויצבע
לבושוי וידכי : ואם פשה ואם הלוכי הליך פסיונא דקילופי דמיטפלא במשכא 7
בתר דאיתחמי לכהנא לדכותיה ויתחמי תניינות לכהנא : וראה ויחמי כהנא 8
והא הליכת פיסיונא דקלופי מיטפלא במשכא ויסאביניה כהנא מטול דסגירותא
הוא : נגע צרעת מכתש סגירו ארום יהי בבר נש ויתיתיה לות כהנא : וראה 9
ויחמי כהנא והא שומא זקיפא חוורא במושכא כעמר נקי והיא הפכת שערא 10
למחוור כקרום ביעתא ורושם בישרא חייא בשומא : צרעת סגירותא עתיקתא 11
היא במשך בישריה ויסאיביניה ויחלטיניה כהנא לא יסגריניה ארום מסאב הוא :
ואם ואין מסגיא תסגי סגירותא במושכא ותחפי סגירותא ית כל משך בישריה 12
מרישיה ועד ריגלוי לכל חיזיו דחמין עינוי דכהנא ומתכוונן בין למדכייא ובין
לסאבא : וראה ויחמי כהנא והא חפת סגירותא ית כל בישריה וידכי ית 13
מכתשא כוליה אתהפיך לחיוור דכי הוא : וביום בהם ביומא דיתחמי ביה 14
בישרא חייא דביה יהי מסאב :

ירושלמי 2 סומא או קלפא או בהקי :

Et offeret ipſum coram Domino, & expiationem faciet pro ea ſacerdos, 7
tum mundabitur fons utriuſque ſanguinis ejus. Hæc eſt lex ejus
quæ pepererit ſive marem ſive fœminam. Quod ſi non invenerit manus 8
ejus juxta ſufficientiam, ut poſſit adducere agnum; tum adducet
duos turtures aut duos pullos columbæ, unum in holocauſtum, alterum
verò in hoſtiam pro peccato : & expiationem faciet pro ea ſacerdos,
& mundabitur.

CAP. XIII.

PRæterea loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo : Homo cum 1
fuerit in cute carnis ejus tumor elevatus, aut ſcabies, aut maculæ albæ, 2
& erit in cute carnis ejus in
plagam lepræ : tum adducetur ad
Aharonem ſacerdotem, aut ad unum
ex filiis ejus ſacerdotibus. Et videbit 3
ſacerdos plagam in cute carnis, & *ſi* pilus in plaga verſus eſt
in albedinem, & aſpectus plagæ profundior eſt, albeſcendo inſtar
nivis pluſquam cutis carnis ejus, plaga lepræ eſt : & videbit eam ſacerdos,
& immundum judicabit eum. Quod ſi macula alba tanquam 4
calx fuerit in cute carnis ejus, & profundus non fuerit aſpectus
ejus, tendendo ad albedinem inſtar nivis, magis quam cutis, & pilus
ejus non eſt verſus in albedinem inſtar calcis : tum claudat ſacerdos
plagam ſeptem diebus. Poſtea videat eum ſacerdos die ſeptimo, 5
& ecce plaga ſtetit quemadmodum erat, nec ivit dilatatio plagæ
per cutem : tum claudet eum ſacerdos ſeptem diebus ſecundò. Dein 6
videbit eum ſacerdos die ſeptimo ſecundo, & ecce obſcurata eſt
plaga, nec ivit dilatatio plagæ per cutem : tum mundum pronuntiabit
ipſum ſacerdos, ſcabies adhærens eſt ; itaque lavabit veſtimenta ſua, &
mundus erit. Quod ſi eundo iverit dilatatio illius ſcabiei adhærentis in 7
cute, poſtquam oſtenſa fuerit ſacerdoti, qui mundum judicaverat eum :
tum videatur ſecundò à ſacerdote. Et videbit ſacerdos, & ecce proceſſio 8
dilatationis ſcabiei adhærentis in cute : tum immundum pronuntiabit
eum ſacerdos, eò quòd lepra ſit. Plaga lepræ cum fuerit in homine, tum 9
adducatur ipſe ad ſacerdotem. Et videat ſacerdos, & ecce tumor elevatus 10
albus in cute inſtar lanæ mundæ, & illa convertit pilum in albedinem
tanquam putamen ovi, & nota carnis vivæ fuerit in tumore. Lepra inveterata 11
eſt in cute carnis ejus, immundum judicabit & abſolutè pronuntiabit
eum ſacerdos : non concludat eum, quoniam immundus eſt. Et ſi augeſcendo 12
aucta fuerit lepra in cute, & operuerit lepra univerſam cutem
carnis ejus à capite uſque ad pedes, ad quemcunque aſpectum quem viderint
oculi ſacerdotis, ut reſpiciant ad mundum aut immundum pronuntiandum
eum. Et videbit ſacerdos, & ecce lepra operuit univerſam carnem 13
ejus, mundam judicabit plagam : tota converſa eſt in albedinem, munda eſt.
In die verò in quo apparuerit in eo caro viva quæ in eo eſt, erit immundꝰ. 14

Hieroſ. 2 *Inflatio, aut ſcabies, aut maculæ albæ.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ونزديك آورد اويرا بپيشي ؛؛ وكفارت خواهد ابر آن وپاك شود از معدني خوني آن اين شريعتي آن 7
زايا بنر يا بماده * و اگر نه رسد دستي آن قدري بره بستاند دو تذروان يا دو بچگاني كبوتر يكه 8
بعله ويكه بخطات وكفارت خواهد ابر آن آن كهن وپاك شود * فصل سيزدهم *
* سخن گفت ؛؛ بموشه وباهرن بگفتن * آدمي كه باشد در پوستي تني او نشاني يا خودرويه يا برس 1 2
وباشد در پوستي تني او برخمي پيسي وآورده آيد باهرن آن كهن يا بيكه از پسراني او آن كهنان *
* وببيند آن كهن مر آن زخم در پوست آن تن و موي در زخم بگشت سفيد ونمايش آن زخم 3
جرف از پوست تني او زخمي پيس است آن وببيند اويرا آن كهن وپليد كند اويرا * واگر 4
برسي سفيد او در پوستي تني او وجرف نيست نمايشن آن از آن پوست وموي آن نگشت سفيد بند
كند آن كهن مر زخم هفت روزها * وببيند اويرا آن كهن در روزي آن هفتمين واينك آن زخم 5
بياستاد در لوني او نه افزود آن زخم در پوست بند كند اويرا آن كهن هفت روزها دويم باره *
* وببيند آن كهن اويرا در روزي آن هفتمين دويم باره واينك كاهسته شد آن زخم ونه افزود 6
آن زخم در پوست پاك كند اويرا آن كهن خودرويه است آن بشويد جامهايي [او] وپاك شود *
* واگر افزودن بيفزايد آن خودرويه در پوست پسي نمودن او بآن كهن بپاكيي او وديدار آيد 7
دويم باره بآن كهن * وببيند آن كهن واينك بيفزود آن خودرويه در پوست پليد كند اويرا آن كهن 8
پيس است او * زخمي پيسي كه باشد در آدم وآورده آيد بآن كهن * وببيند آن كهن واينك نشاني 9 10
سفيد در پوست وآن بگشت موي سفيد وتازگيي گوشت تازه در نشان * پيسي كهنه است او در 11
پوست تني او پليد كند اويرا آن كهن نه بند كند اويرا كه پليد است او * واگر شكفتن بشكوفد 12
آن پيسي در پوست وبپوشد آن پيسي مر همه آن پوستي آن زخم از سري او وتا پايي او بهمه
نمايشي چشماني آن كهن * وببيند آن كهن واينك بپوشيد آن پيسي مر همه تني او وپاك كند مر 13
آن زخم همهي بگشت سفيد پاك است او * ودر روزي نمودار شدن درو گوشتي تازه پليد باشد * 14

Qui offeret ipſum in præſentia Domini, 7
& expiationem procurabit pro
ea, & purificabitur à fonte ſanguinis
ſui. Hæc eſt lex parientis maſculum
vel fœminam. Quòd ſi non attigerit 8
manus ejus valorem agni,
accipiet duos phaſianos, duóſve pullos
columbæ, unum in holocauſtum,
& alterum pro peccato, & expiationem
procurabit pro ea ſacerdos, &
purificabitur.

CAP. XIII.

*LOquutuſ*que *eſt Dominꝰ ad Moſheh & Aharon, dicendo ; Homo cùm* 1 2
fuerit in cute corporis ejus cicatrix,
aut ſponte naſcens quid, *aut vitiligo*
alba, fueritque in cute corporis
ejus in plagam lepræ, tum afferetur
ad Aharon ſacerdotem, aut ad unum
è filiis ejus ſacerdotibus. Et aſpiciet 3
ſacerdos plagam in cute corporis :
ſi pilus in plaga verſus fuerit
albus, & apparitio plagæ fuerit profundior
cute corporis ejꝰ, plaga lepræ
eſt illa : itaque contemplabitur eam
ſacerdos, tum pollutum reddet eum.
Quòd ſi vitiligo alba fuerit in cute 4
corporis ejus, & profundior non fuerit
apparitio ejus cute, & pilus ejus
non verſus fuerit albus, includet ſacerdos
plagam ſeptem diebus. Poſteà 5
contemplabitur eum ſacerdos die ſeptima :
& en ſi plaga ſteterit in colore
ſuo, neque creverit plaga in cute,
includet eum ſacerdos ſeptem diebus
ſecundâ vice. Tunc contemplabitur 6
eum ſacerdos in die ſeptima
ſecundâ vice : & en ſi diminuta fuerit
plaga, neque creverit plaga in cute,
mundũ reddet eum ſacerdos, ſponte
*naſcens eſt illa : lavabi*tque *veſtimenta*
ſua, & mundus erit. Si verò 7
creſcendo creverit illud ſponte naſcens
in cute poſt oſtenſionē ejus ſacerdoti
in purificatione ejus, tum videbitur
ſecundâ vice ſacerdoti. Itaque 8
contemplabitur ſacerdos : & en ſi
creverit illud ſponte naſcens in cute,
pollutum reddet eum ſacerdos : lepra
eſt illud. Plaga lepræ quum fuerit 9
in homine, tum adducetur ad ſacerdotem.
Et contemplabitur ſacerdos : 10
& en ſi cicatrix alba fuerit *in cute,*
eáque verterit pilum in *album, et recentia*
carnis recentis eſt in cicatrice :
Lepra vetus eſt illa in cute corporis 11
ejus : pollutum reddet eum
ſacerdos, nec includet eum, quia pollutus
eſt ipſe. Si autem florendo floruerit 12
lepra in cute, et operuerit lepra
totam cutem plagæ à capite ejus &
uſque ad pedem ejus per totam apparitionem
oculis ſacerdotis : Tunc contemplabitur 13
ſacerdos : & en ſi operuerit
lepra totum corpus ejus, mundam quidem declarabit plagam : tota verſa eſt alba, mundus eſt ipſe. At in die quo apparuerit in ea caro recens, pollutus erit. 14

תרגום יונתן בן עוזיאל

וראה ויחמי כהנא ית בישרא חייא ויסאיביניה מטול דבישרא חייא דביה
מסאב הוא סגירותא הוא: או כי ישוב או ארום יתוב בישרא חייא ויתהפיך
לחיוור וייתי לות כהנא: וראהו ויחמיניה כהנא והא אתהפיך מכתשא
למחוור וידכי כהנא ית מכתשא דכי הוא: ובשר ובר נש ארום יהי ביה
במושכיה שיחנא ואיתסי: והיה ויהי באתר שיחנא שומא זקיפא חוורא
או בהקי מיטפלא חוורא סמקא מערבין ויתחמי לות כהנא: וראה ויחמי
כהנא והא חיזוהא מכיך מן מושכא למחוור ושערה אתהפיך למחוור ויסאיביניה
כהנא מטול דמכתש סגירותא הוא בשיחנא סגיאת: ואם ואין יחמינה
כהנא והא לית בה שער חיוור ומכיכא לא איתא למחוור יתיר מן משכא מטול
דהיא עמיא ויסגירינה כהנא שובעא יומין: ואם ואין הלכא תהליך פסיונא
במושכא ויסאב כהנא יתיה מכתשא הוא: ואם תחתיה ואין באתרה קמת
בהקי לא הליכת פסיונא צולקות שיחנא היא וידכיניה כהנא: או בשר או
בר נש ארום יהי במושכיה כוואה דנור ותהי רושם כוואה בהקי חוורא סומקא
מערבין או חוורא בלחודא: וראה ויחמי יתה כהנא והא אתהפיך שערא
למחוור כסידא וחיזויה עמיק למיחור כתלגא יתיר מן משכא סגירותא הוא
בכואה סגיאת ויסאב יתיה כהנא מכתש סגירותא הוא: ואם ואין יחמינה
כהנה והא לית בבהקי שער חיוור ומכיכא לא איתה למחוור יתיר מן
מושכא מטול דהיא עמיא ויסגרינה כהנא שובעא יומין: וראהו ויחמיניה
כהנא ביומא שביעאה אין הלכא תהליך פסיונא במושכא ויסאיב כהנא
יתיה מטול דמכתש סגירותא הוא: ואם ואין באתרה קמת בהקי לא
הליכת פסיונתא במושכא והיא עמיא שומת כואה היא וידכאיניה כהנא
ארום צולקית כואה היא: ואיש וגבר או איתא ארום יהי ביה מכתשא
בריש או בדקן: וראה ויחמי כהנא ית מכתשא והא חיזויה עמיק למחוור
יתיר מן משכא וביה שער מצלהב כחיזו דהב דקיק ויסאב יתיה כהנא ניתקא
הוא סגירות רישא או דיקנא הוא: וכי יראה וארום יחמי כהנא ית מכתש
ניתקא והא לית חיזויה עמיק למחוור יתיר מן משכא ושער אוכם לית ביה ויסגר
כהנא ית מכתש ניתקא שובעא יומין:

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Et videbit ſacerdos carnem vivam, & immundum judicabit eum: eò 15
quòd caro viva quæ in eo eſt polluta eſt, lepra eſt. Aut cum re- 16
verſa fuerit caro viva, & converſa fuerit in albedinem: tum adducetur
ad ſacerdotem. Et videbit eum ſacerdos, & ecce verſa eſt 17
plaga in albedinem; tum mundam judicabit ſacerdos plagam, mundus
eſt. Homo autem cum erit in eo, in cute ejus, ulcus, & ſana- 18
bitur. Et erit in loco ulceris tumor elevatus albus, aut macula ad- 19
hærens alba & rubra ſimul permixta: tum videbitur à ſacerdote.
Et videbit ſacerdos, & ecce aſpectus ejus depreſſus præ pelle albi- 20
cando, & pilus ejus converſus eſt in albedinem: tum immundum judicabit
eum ſacerdos, eò quòd plaga lepræ ſit, in ulcere crevit. Et 21
ſi videbit eam ſacerdos, & ecce non eſt in ea capillus albus, & profundior
non eſt in albedine quam cutis, eò quòd ſit obſcura: tum
occludet eum ſacerdos ſeptem diebus. Quod ſi eundo iverit dilatatio 22
ejus per pellem: tum immundum ſacerdos judicabit ipſum, plaga
eſt. Et ſi in loco ſuo ſtetit alba illa macula, nec iverit dilatatio ejus, 23
cicatrix ulceris eſt: mundum eum judicabit ſacerdos. Aut homo quan- 24
do erit in pelle ejus aduſtio ignis: & erit cicatrix combuſtionis macula
alba ſubruſa permixta, aut alba tantum. Tum videbit eam ſa- 25
cerdos, & ecce converſus eſt pilus ejus in albedinem tanquam calx, &
aſpectus ejus profundior eſt albeſcendo inſtar nivis magis quam cutis;
lepra eſt, in combuſtione crevit: tum immundum judicabit eum ſacerdos,
plaga lepræ eſt. Quod ſi viderit eam ſacerdos, & ecce non 26
eſt in macula pilus albus, & profunda non eſt tendendo ad albedinem
magis quam cutis eò quòd obſcurior fuerit: tum occludet eum ſacerdos
ſeptem diebus. Tum videbit eum ſacerdos die ſeptimo: ſi eun- 27
do iverit dilatatio per pellem, tum immundum judicabit eum ſacerdos,
eò quòd plaga lepræ ſit. Quòd ſi in loco ſuo ſtetit macula, 28
non ivit dilatatio ejus per pellem, ſed obſcurior eſt, macula combuſtionis
eſt: tum mundum judicabit eum ſacerdos, quoniam cicatrix combuſtionis
eſt. Et vir & mulier quando erit in eo plaga, in capite 29
aut in barba. Tum videbit ſacerdos plagam, & ecce aſpectus ejus 30
profundus tendendo ad albedinem præ cute, & in ea pilus flavus ſicut
aſpectus auri tenuis: tum immundum judicabit ipſum ſacerdos,
ſcabies eſt; lepra capitis aut barbæ eſt. Et cum viderit ſacerdos pla- 31
gam ſcabiei, & ecce non eſt aſpectus ejus profundus tendendo ad albedinem
præ cute, & capillus niger non eſt in ea: tum occludet ſacerdos
plagam ſcabiei ſeptem diebus.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

*وببيند آن كهن مر آن گوشتي آن تازه وپليد كند اويرا آن گوشتي آن تازه پليد او پيس است
او *يا كه باز گردد آن گوشتي آن تازه وگشته آيد بسفيد وبيايد بآن كهن *وببيند اويرا آن
كهن واينك گشته آمد آن زخم بسفيد وپاك كند آن كهن مر آن زخم پاك است او *وتني كه
باشد درو در پوستي او آبله ودرمان شد *وباشد در جايي آن آبله نشاني سفيد يا برسي سفيد
سرخ وديدار آيد بآن كهن *وببيند آن كهن واينك نمايشن آن پست از آن پوست وموي
آن گشت سفيد پليد كند اويرا آن كهن زخمي پيس است او در آبله بشكفت *واگر ببيند
آن را آن كهن واينك نيست در آن موي سفيد وپست نيست آن از آن پوست وآن كاهسته بند
كند اويرا آن كهن هفت روزها *واگر افزودن بيفزايد در پوست پليد كند [آن كهن] اويرا
زخم است او *واگر بجايي آن بياستد آن برس نه افزود داغي آن آبله او پاك كند اويرا آن كهن
*يا گوشتي كه باشد در پوستي او داغي آتش وباشد تازگي آن داغ برسي سفيد سرخ يا سفيد
*وببيند آن را آن كهن واينك گشته شد موي سفيد در برس ونمايشن آن جرف از آن پوست
پيس است او در داغ بشكفت پليد كند اويرا آن كهن زخمي پيس است او *واگر ببيند اويرا
آن كهن واينك نيست در برس موي سفيد وپست نيست آن از آن پوست وآن كاهسته بند كند
اويرا آن كهن هفت روزها *وببيند [اويرا] آن كهن در روزي آن هفتمين اگر افزودن بيفزايد در
پوست پليد كند آن كهن اويرا زخم پيس است او *واگر بجايي آن بياستد آن برس نه افزود
در پوست وآن كاهسته نشاني آن داغ است آن وپاك كند اويرا آن كهن كه سوختگي آن داغ او
*ومرد يا زن كه باشد درو زخم در سر يا در ريش *وببيند آن كهن مر آن زخم واينك نمايشن
او جرف از آن پوست ودرو موي سرخ خرد پليد كند اويرا آن كهن نشان او پيسي آن سر يا آن
ريش است او *وكه ببيند آن كهن مر زخمي آن نشان واينك نيست نمايشن او جرف از آن
پوست وموي سياه نيست درو بند كند آن كهن مر زخمي آن نشان هفت روزها:

Et contemplabitur ſacerdos carnem 15
recentem, & pollutum reddet illum: caro recens polluta eſt, lepra eſt
ipſa. Aut cùm reverſa fuerit caro 16
recens, & verſa fuerit in albã, tunc
veniet ad ſacerdotem: Et contempla- 17
bitur eam ſacerdos: et en ſi converſa
fuerit plaga in albam, tunc mundam
reddet ſacerdos plagam: mundus
eſt ipſe. Et corpus cùm fuerit in eo 18
in cute ejus puſtula, & ſanata eſt:
Fuerit autem in loco puſtulæ cica- 19
trix alba, aut vitiligo alba ſubruſa,
tũ conſpicietur ſacerdoti. Et contem- 20
plabitur ſacerdos: & en ſi apparitio
ejus humilior cute fuerit, *& pilus e-*
jus verſus fuerit albus, pollutum
reddet eum ſacerdos, plaga lepræ eſt
illa, in puſtula effloruit. Quòd ſi 21
contemplat⁹ fuerit illam ſacerdos, &
ecce non fuerit in ea pilus albus, &
depreſſior nõ fuerit ipſa cute reliqua,
ſed fuerit diminuta; includet illum
ſacerdos ſeptem diebus. Si verò cre- 22
ſcendo creverit in cute, pollutũ red-
det illum ſacerdos, plaga eſt ipſa. At ſi 23
loco ſuo ſteterit vitiligo, nec creve-
rit; ſtigma puſtulæ eſt, mundum
reddet illum ſacerdos. Aut caro 24
cùm fuerit in cute ejus ſtigma ignis,
& fuerit in *recentia ſtigmatis viti-*
ligo alba ſubruſa, aut alba: Tum 25
contemplabitur illud ſacerdos: & en
ſi pilus verſus fuerit albus in
vitiligine, & apparitio ejus ſit pro-
fundior cute reliqua; *lepra eſt illud,*
in ſtigmate effloruit: pollutum
reddet eum ſacerdos, plaga lepræ eſt
illud. Quòd ſi aſpexerit illud ſacer- 26
dos, et en ſi non fuerit in vitiligine
pilus albus, & humilius cute non fue-
rit, ſed fuerit diminutum; includet
eum ſacerdos ſeptem diebus. Et con- 27
templabitur illud ſacerdos in die ſe-
ptimo: ſi creſcendo creverit in cute,
pollutum reddet illud ſacerdos, plaga
lepræ eſt illud. Si verò in loco ſuo 28
ſteterit vitiligo, nec creverit in cute,
ſed fuerit diminuta; cicatrix ſti-
gmatis eſt ipſa, & mundum reddet eũ
ſacerdos, quia inuſtio ſtigmatis eſt.
Et vir aut mulier, cùm fuerit in eo 29
plaga in capite vel in barba: Tunc 30
intuebitur ſacerdos plagam: & en ſi
apparitio ejus fuerit *profundior cute*
reliqua, *& in ea pilus rufus minutus,*
pollutum reddet eum ſacerdos: macula
eſt, lepra capitis aut barbæ eſt
ipſa. Cùm autem contemplatus fue- 31
rit ſacerdos plagam maculæ, & en ſi
non fuerit apparitio ejus profundior
cute reliqua, *& pilus niger non fue-*
rit in ea; includet ſacerdos plagam
maculæ ſeptem diebus.

תרגום יונתן בן עוזיאל

וראה ויחמי כהנא ית מכתשא ביומא שביעאה והא לא הליך פיסיון מכתשא ולא 32
הוה ביה שער מצלהב כחיזו דהב וחיזוי ניתקא לית עמיק יתיר מן משכא :
והתגלח ויספר ית שערא דחזרנות ניתקא ברם דעם ניתקא לא יספר ויסגר כהנא 33
ית ניתקא שובעא יומין : וראה ויחמי כהנא ית ניתקא ביומא שביעאה והא לא 34
הליך פיסיון ניתקא במשכא וחיזויה ליתוי עמיק למחוור יתיר מן משכא וידכי יתיה
כהנא ויצבע לבושוי וידכי : ואם ואין הלך תתהלך פסיונא דניתקא במשכא בתר 35
דכותיה : וראהו ויחמיניה כהנא והא הליך פיסיון נתקא במשכא לא יפשפש כהנא 36
לשער מצלהב מטול דמסאב הוא : ואם בעיניו ואם כד הוה קם ניתקא ושער אוכם 37
צמח ביה איתסי ניתקא דכי הוא וידכיניה כהנא : ואיש וגבר או איתא ארום יהי 38
במשך בישריהון בהקי בהקי חיוורן : וראה ויחמי כהנא והא במשך בשריהון 39
בהקי עמיין חוורן צהר הוא סגי במשכא דכי הוא : ואיש כי וגבר ארום יתר 40
שער רישיה קרוח הוא דכי הוא : ואם ואין מקביל אנפוי יתר שער רישיה גלשלשן 41
הוא דכי הוא : וכי וארום יהי בקרוחתא או בגילשולשתא מכתש חיור סמוקרי 42
מערב סגירות סגיא הוא בקורחתיה או בגלשלושתיה : וראה ויחמי יתיה כהנא 43
והא שומת מכתשא חיוורא סמקא מערבן בקורחתיה או בגלשלשותיה הי כחיזו
סגירות משך בישרא : איש גבר סגיר הוא מסאב הוא סאבא יסאביניה כהנא 44
מטול דברישיה מכתשיה : והצרוע ומצורעא דביה מכתשא לבושוי יהון 45
מבזעין ורישי יהי מרבי פרוע ועל ספריא יהוי מהלך ועל שיפמיה יהי מעטף
והי כאבילא יהי לביש וכרוזא מכריז ואמר רחוקו רחוקו מן מסאבא : כל יומי
כל יומין דמכתשא ביה יהי מסאב מטול דמסאב הוא בלחודוי יתיב ולצד 46
אינתתיה לא יתקרב מברא למשריתא מותביה : והבגד ולבושא ארום יהי 47
ביה מכתש סגירו בלבוש עמר או בלבוש כיתן : או בשתי או בשיתיא או בערבא 48
לכיתנא ולעמרא או בצלא או בכל עיבידת צלא : והיה ויהי מכתשא ירוק או 49
סמוק בלבושא או בצלא או בשתיא או בערבא או בכל מאן דיצלא מכתש סגירותא
היא ויתחמי לכהנא : וראה ויחמי כהנא ית מכתשא ויסגר ית מכתשא שובעא יומין : 50

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Poſtea videbit ſacerdos plagam die ſeptimo, & ecce non ivit dilatatio plagæ, & non eſt in ea pilus flavus tanquam aurum, & aſpectus ſcabiei non eſt profundus præ cute. 32 Et tondebit capillum in circuitu ſcabiei, *eum* verò qui cum ſcabie *eſt* non tondebit: & occludet ſacerdos ſcabiem illam ſeptem diebus. 33 Poſtea videbit ſacerdos ſcabiem die ſeptimo, & ecce non ivit dilatatio ſcabiei in pelle, & aſpectus ejus non eſt profundior tendendo ad albedinem præ cute: tum mundum judicabit eum ſacerdos, & lavabit veſtes ſuas & mundus erit. 34 Quod ſi eundo iverit dilatatio ſcabiei per cutem, poſt emundationem ejus. 35 Tum videbit eum ſacerdos, & ecce ivit dilatatio ſcabiei in cute: non ſcrutetur ſacerdos capillum flavum, quoniam immundus eſt. 36 Quod ſi jam ſteterit ſcabies & pilus niger pullulaverit in ea, ſanata eſt ſcabies, mundus eſt: mundum judicabit eum ſacerdos. 37 Vir autem aut mulier cùm fuerint in cute carnis eorum maculæ, maculæ candidæ. 38 Et videbit ſacerdos, & ecce in cute carnis eorum maculæ obſcuræ & albicantes: macula ſplendida eſt creſcens in cute, mundus eſt. 39 Et vir cum fluxerit capillus capitis ejus, calvus eſt, mundus eſt. 40 Quod ſi e regione faciei ejus fluat capillus capitis ejus, recalvaſter eſt, mundus eſt. 41 Et quando erit in calvitio aut in recalvatione plaga alba ſubrufa mixta, lepra creſcens eſt in calvitio aut recalvatione ejus. 42 Et videbit ipſum ſacerdos, & ecce macula plagæ albæ ſubrufæ permixtæ in calvitio aut recalvatione ejus, ſecundùm aſpectum lepræ cutis carnis. 43 Vir leproſus & immundus eſt: immundum judicando immundum judicabit eum ſacerdos, nam in capite ejus plaga ejus eſt. 44 Leproſus autem in quo fuerit plaga, illius veſtimenta erunt ſciſſa, & caput ejus erit nutriens comam, & ad tonſores ibit, & labium ſuum inſtar lugentis erit involvens, & ſicut lugens induet ſe: & præco proclamabit, & dicet; Recedite, recedite ab immundo. 45 Omnibus diebus quibus plaga erit in ipſo, erit pollutus: eò quòd immundus ſit, per ſe habitet, & ad latus uxoris ſuæ non accedat; extra caſtra habitatio ejus *erit*. 46 Veſtis verò quando erit in ea plaga lepræ, in veſte lanea aut veſte linea: 47 Vel in ſtamine vel ſubtegmine, in lino vel lana, in pelle aut opere pelliceo. 48 Et erit plaga viridis aut rufa, in veſte aut in pelle, aut in ſtamine aut ſubtegmine, vel in quocunque vaſe pelliceo, plaga lepræ eſt: & oſtendetur ſacerdoti. 49 Et videbit ſacerdos plagam: & occludet plagam ſeptem diebus. 50

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* وببيند آن كهن مر آن زخم در روزي آن هفتمين و اينك نه افزود آن نشان و نه 32
بود درو موي سرخ و نمايش آن نشان نيست جرف از آن پوست * وبتراشد و مر آن نشان 33
نه تراشد وبند كند آن كهن مر آن نشان هفت روزها دويم باره * وببيند آن كهن 34
مر آن نشان در روزي آن هفتمين و اينك نه افزود آن نشان در پوست و نمايش آن نيست او
جرف از آن پوست پاك كند اويرا آن كهن وبشويد جامهاي او و پاك شود * و اگر افزودن 35
بيفزايد آن نشان در پوست پس پاكي او * وببيند اويرا آن كهن و اينك بيفزود آن نشان 36
در پوست نه بازجويد آن كهن بموي آن سرخ پليد است او * و اگر در لوني او بياستاد آن 37
نشان و موي سياه برويد درو درمان شد آن نشان پاك او و پاك كند اويرا آن كهن * و مرد يا زن 38
كه باشد در پوستي تني ايشان برسها برسهاي سپيدان * وببيند آن كهن و اينك در پوستي 39
تني ايشان برسها كاهستگان سفيدان بهق است او بشكفت در پوست پاك است او * و مردي 40
كه ريخته شود موي سري او دغ است او پاك است او * و اگر از كنجي روي او ريخته شود 41
موي سري او كل او پاك است او * و كه باشد در دغ يا در كل زخم سفيد سرخ پيسي 42
شكفته آن در دغي او يا دركلي او * وببيند اويرا آن كهن و اينك نشاني آن زخم سفيد 43
سرخ در دغي او يا دركلي او چون نمايش پيسي پوست گوشت * مردي پيس شده او پليد 44
است او پليد كردن پليد كند اويرا آن كهن در سري او زخمي او * و آن پيس شده آنچه درو 45
آن زخم جامهاي او باشند فارچان و موي سري او باليده و ابر لبها بپوشد و پليد پليد
بخواند * همه روزهاي آنچه آن زخم درو پليد باشد پليد است او جدا بنشيند از بيرون 46
بلشكرگاه نشستن او * و آن جامه كه باشد درو زخمي پيسي در جامهي پشم يا در جامهي 47
كتان * يا در تار يا پود بكتان و بپشم يا در پوست يا در همه كاري پوست * و باشد آن زخم زرد 48 49
يا سرخ در جامه يا در پوست يا در تار يا در پود يا در همه پيرايهي پوست زخم پيس است او
وبنمايد مر آن كهن * وببيند آن كهن مر آن زخم وبند كند مر آن زخم هفت روزها 50

* *Et intuebitur ſacerdos plagam in die ſeptimo: & ecce ſi non creverit macula, nec fuerit in ea pilus albus, & apparitio maculæ nō fuerit profundior cute:* 32 *Tunc radet ſe, maculam verò non radet: & includet ſacerdos maculam ſeptem diebus ſecundâ vice:* 33 *Et contemplabitur ſacerdos maculam in die ſeptimo: & ecce ſi non creverit macula in cute, & apparitio ejus non fuerit profundior cute, mundum reddet eum ſacerdos: lavabitque veſtimenta ſua, & purificabitur.* 34 *Si autem creſcendo creverit macula in cute poſt purificationem ſuam:* 35 *Tum intuebitur illam ſacerdos: & ecce ſi creverit macula in cute, non requiret ſacerdos pilum rufum, pollutus eſt ipſe.* 36 *Quòd ſi in colore ſuo ſteterit macula, & pilus niger pullulaverit in ea, ſanata eſt macula: & mundus eſt, mundum quoque reddet eum ſacerdos.* 37 *Porrò vir aut mulier, cùm fuerint in cute corporis eorum vitiligines, vitiligines* inquam *albæ:* 38 *Tunc inſpiciet ſacerdos: & en ſi in cute corporis eorum* fuerint *vitiligines diminutæ albæ; leuce eſt quæ effloruit in cute, mundus eſt ipſe.* 39 *Vir autem, cùm effuſum fuerit capillitiū capitis ej⁹, calvus eſt, mundus eſt ipſe.* 40 *Si verò ab angulo faciei ejus effuſus fuerit crinis capitis ejus, recalvaſter eſt, mundus eſt ipſe.* 41 *Quum autem fuerit in calvitio aut in recalvatione plaga alba ſubrufa, lepra efflorescens eſt in calvitio ejus, vel in recalvatione ejus.* 42 *Tum inſpiciet illam ſacerdos: & ecce* ſi fuerit *cicatrix plagæ alba ſubrufa in calvitio ejus aut in recalvatione ejus, ſicut apparitio lepræ* in *cute carnis:* 43 *Vir leproſus eſt, pollutus eſt ipſe, pollutum reddendo pollutum reddet eum ſacerdos: in capite ejus* eſt *plaga ipſius.* 44 *Porrò leproſus in quo* fuerit *plaga, veſtimenta ejus erunt diſſuta, & capillitium capitis alitum, labia quoque operiet; &, Pollutus, pollutus clamabit.* 45 *Omnibus diebus quibus plaga* fuerit *in eo, pollutus erit: pollutus eſt ipſe, ſeparatim ſedebit, extra caſtra* erit *ſeſſio ejus.* 46 *Veſtis autem, cùm fuerit in ea plaga lepræ, in veſte lanæ, aut in veſte lini,* 47 *Aut in ſtamine vel ſubtegmine in lino et in lana, aut in pelle, aut in omni opere pelliceo:* 48 *Et fuerit plaga flava aut rufa in veſte, aut in pelle, aut in ſtamine, vel in ſubtegmine, vel in omni vaſe pelliceo; plaga lepræ eſt ipſa, & oſtendet ſacerdoti.* 49 *Et intuebitur ſacerdos plagam, includétque plagam ſeptem diebus.* 50

וראה ויחמי ית מכתשא ביומא שביעאה ארום הליך פיסיון מכתשא בלבושא
או בשיתיא או בערבא או בצלא לכל דיתעבד צלא לעיבידתא צורעא מחלטא
מכתשא מסאב הוא : ואם ואין יחמי כהנא והא לא הליך פיסיון מכתשא
בלבושא או בשיתיא או בערבא או בכל מאן די צלא : וצוה ויפקד כהנא
ויחוורון ית עיסקא דביה מכתשא ויסגירינה שובעא יומין תניינות : וראה
ויחמי כהנא בתר דחוורו ית מכתשא והא לא שנא מכתשא מן כד הוה ומכתשא
לא הליך פיסיוניה מסאב הוא בנורא תוקדיניה מטול דצורעא שקיעא היא
ברדדיה או בלבדיה : ואם ואין חמא כהנא והא עמא מכתשא בתר דחוורו יתה
ויבזע יתיה מן לבושא או מן צלא או מן שיתיא או מן ערבא : ואם ואי
תתחמי תוב בלבושא או בשיתיא או בערבא או בכל מאן דיצלא סגיא היא
בנורא תוקדיניה ית עיסקא דביה מכתשא : והבגד ולבושא או שיתיא א
ערבא או כל מאן דיצלא דתחוור ויעדי מגיה מכתשא ויצטבע תניינות ויד
ואת דא אורייתא דמכתש סגירו לבוש עמר או דכיתן או שיתיא או ערבא או
מאן דיצלא לדכאותיה או לסאבותיה :

פ פ פ יד

וידבר ומליל יי עם משה למימר : ואת דא תהי אורייתא דמצרעא ביו
דדכותיה ויתיתי לות כהנא : ויצא ויפוק כהנא למברא למשריתא ויחמי והא
איתסי סגירותא מן סגירא : וצוה ויפקד כהנא ויסב לדמידכי תרין ציפורין ח
ודכיין וקיסא דארזא וצבע זהורי ואזובא : וצוה ויפקד כהנא לטבחא ויכ
ית ציפורא חדא למאן דחסף על מי מבוע : את הצפר ית צפרא חייתא יס
יתה וית קיסא דארזא וית צבע זהורי וית איזובא ויטמש יתהון וית צפרא חייתא
באדמא דצפרא דנכיסא ובמי מבוע : והזה וידי על בית אפוהי דמידכי מ
סגירותא שבעתי זמנין וידכיניה ויפטר ית צפרא חייתא על אנפי חקלא ויהי א
איטימוס ההוא גברא למלקי תוב בצורעא תיבא צפרא חייתא לביתיה ביו
ההוא ומתכשרא למיכלא וית צפרא נכיסא הוה מקבר כהנא במיחמי מצור

Et videbit plagam die ſeptimo, quoniam iverit dilatatio plagæ in ve- 51
ſte, aut in ſtamine aut ſubtegmine; aut in pelle, aut in quocunque
quod ſit pelle pro opere: lepræ ſimplicis plaga *eſt*, immunda eſt.
Et ſi viderit ſacerdos, & ecce non abiit dilatatio plagæ per veſtimen- 53
tum, aut per ſtamen aut ſubtegmen, vel per quodcunque vas pellice-
um: Præcipiat ſacerdos ut lavent rem illam in qua eſt plaga, & oc- 54
cludet ipſam ſeptem diebus ſecundò. Et videbit ſacerdos poſtquam 55
laverint plagam, & ecce non eſt mutata plaga ab eo quod antea erat,
& plagæ non ivit dilatatio; immundum eſt, igne comburas ipſum:
eò quòd lepra ſit profunda, in glabritie ejus vel in villoſitate ejus.
Quòd ſi viderit ſacerdos, & ecce obſcurior facta eſt plaga, poſt- 56
quam dealbârunt eam: tum rumpet eam à veſte, aut à pelle, vel à
ſtamine vel ſubtegmine. Et ſi apparuerit rurſus in veſte, aut in ſta- 57
mine aut ſubtegmine, aut in omni vaſe pelliceo, *lepra* creſcens eſt:
igne comburas rem in qua eſt plaga. Veſtis autem, aut ſtamen aut 58
ſubtegmen, aut quodcunque vas pelliceum quod albaveris, ſi receſſerit
ex eo plaga, lavabitur ſecundò, & ſic mundum erit. Hæc eſt lex 59
plagæ lepræ veſtis laneæ aut lineæ, aut ſtaminis aut ſubtegminis, aut
omnis vaſis pellicei, ad mundum aut immundum judicandum ipſum.

SECTIO XXVIII.

CAP. XIV.

ET loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Hæc eſt lex leproſi 1 2
in die emundationis ſuæ, adducetur ad ſacerdotem. Et egredietur ſa- 3
cerdos extra caſtra, & videbit, & ecce ſanata eſt lepra à leproſo.
Et præcipiet ſacerdos ut accipiat is qui mundandus eſt duas aviculas 4
vivas & mundas, & lignum cedrinum, & coccinum atque hyſſopum.
Et præcipiet ſacerdos lanio, & mactabit aviculam unam in vaſe fictili 5
ad aquas fontanas. Avem *autem* vivam tollet & lignum cedrinum, 6
& coccinum, & hyſſopum, & intinget ea & avem vivam in ſangui-
nem avis quæ mactata eſt, & in aquas fontis. Et aſperget ſuper 7
faciem illius qui mundandus eſt à lepra ſeptem vicibus: & munda-
bit eum, & dimittet avem vivam ſuper faciem agri; & futurum eſt
ut ſi iterum ille vir percutiendus ſit leprâ, reditura ſit avis illa do-
mum ſuam eo die, & apta ſit eſui: avem autem mactatam ſepeliet
ſacerdos in conſpectu leproſi.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وببينند مر آن زخم در روزي آن هفتمين كه افزود آن زخم در جامه يا در تار يا در پود يا
در پوست بهمه آنچه كرده آيد آن پوست بكار پيسي لعنت آن زخم پليد است او * بسوزاند
مر آن جامه يا مر آن تار يا مر آن پود در پشم يا در كتان يا مر همه پيرايهي آن پوست آنچه باشد
درو آن زخم كه پيسي لعنت او در آتش سوخته شود * واگر ببيند آن كهن واينك نه
افزود آن زخم در جامه يا در تار يا در پود يا در همه پيرايهي پوست * بفرمايد آن [كهن] كه
آب شويند مر آنچه درو آن زخم وبند كند اويرا هفت روزها دويم باره * وببيند آن كهن پسي
شسته شدن مر آن زخم واينك نه گشت آن زخم مر لوني او وآن زخم نه افزود پليد او در آتش
بسوزاني اويرا نقصان او در نوي او يا در كهنگيي او * واگر بديد آن كهن نزديك كاهسته
شد آن زخم پسي شستن اويرا پاره كند اويرا از آن جامه يا از آن پوست يا از آن تار يا از آن
پود * واگر ديدار آيد نيز در جامه يا در تار يا در پود يا در همه پيرايهي پوست شكفته
است او در آتش بسوزاني اويرا مر آنچه درو آن زخم * وآن جامه يا آن تار يا آن پود يا همه پيرايهي
آن پوست آنچه شسته شود وگردد از ايشان آن زخم شسته شود دويم باره وپاك شود * اين شريعتي
زخمي پيسي جامهي آن پشم يا آن كتان يا آن تار يا آن پود يا همه پيرايهي پوست بپاك
كردن اويرا يا بپليد كردن اويرا * فصل چهاردهم *
* سخن گفت يي بمشه بگفتن * اين باشد شريعتي آن پيس در روزي پاكيي او آورده آيد بان
كهن * وبيرون آيد آن كهن باز بيرون بلشكرگاه وببيند آن كهن واينك درمان شد
زخمي آن پيسي از آن پيس شده * وبفرمايد آن كهن وبستاند بپاك شوا دو گنجشكان زندگان
پاكان وچوبي سرو وقرمز رنگ ودرمنه * وبفرمايد آن كهن وكشد مر آن گنجشك آن يكه
بپيرايهي سفال ابر آبي روان * مر آن گنجشك آن زنده بستاند آنرا ومر چوبي آن سرو ومر
آن قرمز رنگ ومر آن درمنه ودر زند ايشانرا ومر آن گنجشك آن زنده در خوني آن گنجشك
آن كشته شده ابر آن آبي روان * وبچكاند ابر آن پاك شوا از آن پيسي هفت بارها وپاك كند
اويرا وبفرستد مر آن گنجشك آن زنده ابر روي آن دشت *

Et videbit plagam die ſeptimo: quòd 51
ſi creverit plaga in veſte, aut in ſta-
mine, vel in ſubtegmine, aut in pelle,
in omni quod ſit ex pelle in opus, le-
pra maledictionis eſt *illa plaga, pol-*
luta eſt ipſa. Comburet veſtem, 52
vel ſtamen vel ſubtegmen in lana
vel in lino, aut omne vas pellice-
um in quo fuerit plaga: quia lepra
maledictionis eſt, in igne combure-
tur. Si autem viderit ſacerdos, & 53
ecce non creverit plaga in veſte, vel
in ſtamine, vel in ſubtegmine, vel in
omni vaſe pelliceo: Præcipiet ſa- 54
cerdos ut aquâ lavent id cui ineſt
plaga, & includet illud ſeptem die-
bus ſecundâ vice. Dein intuebitur 55
ſacerdos poſt lotionem plagæ: & ecce
etſi non mutârit plaga colorem ſuum,
& plaga non creverit, polluta eſt, igne
combures eam: detrimentum eſt in
novitate ejus, vel in vetuſtate ejus.
At ſi viderit ſacerdos prope diminu- 56
tam eſſe plagam poſt lotionem ejus,
abſcindet eam de veſte, vel de pelle,
vel de ſtamine, vel de ſubtegmine.
Quòd ſi apparuerit ultrà in veſte, vel 57
in ſtamine, vel in ſubtegmine, vel in
omni vaſe pelliceo; lepra *efflореſcens*
eſt ipſa, igne combures illud cuicunq;
ineſt plaga. Veſtis autem, ſive ſta- 58
men ſive ſubtegmen, aut omne vas
pelliceum quod lotum fuerit, receſſe-
ritque ab eis plaga, lavabitur ſecun-
dâ vice, & purificabitur. Iſta eſt 59
lex plagæ lepræ veſtimenti lanei vel
linei, vel ſtaminis, vel ſubtegminis,
aut omnis vaſis pellicei, ad mundum
reddendum illud, vel ad pollutum
reddendum illud.

CAP. XIV.

ET *loquutus eſt Dominus ad Mo-* 1
ſheh, dicendo; Iſta erit lex leproſi 2
in die purificationis ſuæ: adduce-
tur ad ſacerdotem: Et egredietur 3
ſacerdos extra caſtra, vid bitque ſa-
cerdos: & en ſi ſanata fuerit plaga
lepræ à leproſo, Tunc præcipiet ſacer- 4
dos, & aſſumet ad purificandum
ſe duos paſſeres vivos puros, et
lignum cupreſſinum, & coccineum, ac
thymbram. Præcipiétque ſacerdos, 5
& mactabit paſſerem unum in vaſe
teſtaceo ſuper aquas meantes. Paſſe- 6
rem autem *vivum illum tollet, & li-*
gnum cupreſſinum, & coccineum, ac
thymbram, intingetque illa & paſſerē
vivum in ſanguine paſſeris mactati
ſuper aquas meantes. Et ſtillabit ſu- 7
per purificandum à lepra ſeptem vi-
cibus, & purificabit eum, atque e-
mittet paſſerem vivum ſuper fa-
ciem agri.

תרגום יונתן בן עוזיאל

Targ. JONATHAN B. UZIEL

וכבס ויצבע דמדכי ית לבושוי ויספר ית כל שעריה ויסחי במיא וידכי ובתר 8
כן ייעול למשריתא ויתיב מברא למשכן בית מותביה ולא יקרב לצד אנתתיה
שובעא יומין : והיה ויהי ביומא שביעאה יספר ית כל שעריה ית רישיה וית 9
דיקניה וית גביני עינוי וית כל שעריה יספר ויצבע ית לבושוי ויסחי ית בישריה
במוי וידכי : וביום וביומא תמינאה יסב תרין אמרין שלמין ואמרתא חדא בר 10
שתא שלימתא ותלתא עשרונין סמידא למנחתא פתיכא במשח זיתא ולוגא
חדא דמשח זיתא : והעמיד ויוקים כהנא דמדכי ית גברא דמדכי וית אימריא 11
קדם יי בתרע משכן זימנא : ולקח ויסב כהנא ית אימרא חד ויקריב יתיה 12
לקרבן אשמא וית לוגא דמשחא וירים יתהון ארמא קדם יי : ושחט ויכוס 13
טבחא ית אימרא באתרא דיכוס ית חטאתא וית עלתא באתר קדיש ארום הי
כחטאתא היכדין אשמא הוא לכהנא קודש קודשין הוא : ולקח ויסב כהנא 14
מן אדמא דאשמא ויתן כהנא על גדירא מיצעא דאודנא דמידכי דימינא ועל
פירקא מיצעא דידיה דימינא ועל פירקא מיצעא דריגליה דימינא : ולקח ויסב 15
כהנא בידיה ימינא מלוגא דמשחא ויריק על ידא דכהנא דשמאלה : וטבל
ויטמש כהנא ית אצבעיה ימינא מן משחא דעל ידיה שמאלא וידי משחא 16
באדבעיה שבעתא זימנין : ומיתר ומסה דמשתייר ממשחא דעל ידיה יתן כהנא 17
על חסחוס דאודנא דמידכי דימינא ועל פירקא מיצעא דידיה ימינא ועל פירקא
מיצעא דריגליה ימינא עלוי אתר דיהב מן שירויא אדם קרבן אשמא : והנותר
ומה דמשתייר מן משחא דעל ידא דכהנא יתן על רישא דמידכי ויכפר עלוי 18
כהנא קדם יי : ועשה ויעבד כהנא ית קרבן חטאתא ויכפר על דמידכי 19
מסואבותיה ובתר כן יכוס ית עלתא : והעלה ויסיק כהנא ית עלתא וית 20
מנחתא למדבחא ויכפר עלוי כהנא וידכי : ואם דל ואין מסכן הוא ולית ידיה 21
מספקא ויסב אימר חד אשמא לארמא מטול למכפרא עלוי ועשרונא סמידא חד פתיך
במשח זיתא למנחתא ולוגא דמשח זיתא :

Et lavabit qui mundandus eſt veſtes ſuas, & tondet totum capillum 8
ſuum, & lavabit ſe aquis ut mundus fiat, & poſtea ingredietur in
caſtra: & ſedebit extra tabernaculum domus habitationis ſuæ, & non
accedet ad latus uxoris ſuæ ſeptem diebus. Eritque in die ſeptimo 9
radet omnem capillum ſuum, capitis *inquam*, barbæ, & ſuperciliorum
oculorum ſuorum, & univerſum capillum ſuum radet: & lavabit ve-
ſtimenta ſua, & carnem ſuam aquis abluet, & mundus erit. Die vero 10
octavo accipiet duos agnos integros, & oviculam unam anniculam in-
tegram, & tres decimas ſimilæ pro *oblatione* Minchæ quæ mixta ſit
oleo olivæ, & ſextarium unum olei olivæ. Et ſtatuet ſacerdos qui mun- 11
dabit virum qui eſt purificandus, & agnos coram Domino, in oſtio
tabernaculi conventus. Et accipiet ſacerdos agnum unum, & efferet 12
ipſum in oblationem delicti, & ſextarium olei: & elevabit ea elevan-
do coram Domino. Et mactabit lanio agnum, in loco ubi immolant 13
hoſtiam pro peccato & holocauſtum, in loco ſancto: quoniam ſicut
hoſtia pro peccato ſic hoſtia pro delicto ſacerdotis eſt, ſanctum
ſanctorum eſt. Et accipiet ſacerdos de ſanguine hoſtiæ pro delicto, & 14
ponet ſacerdos ſuper ſeptum medium auris illius qui mundandus eſt dex-
træ, & ſuper articulum medium manus ſuæ dextræ, & ſuper articulum
medium pedis ſui dextri. Et accipiet ſacerdos manu ſua dextra de 15
ſextario olei, & fundet ſuper manum ſacerdotis ſiniſtram. Et intinget 16
ſacerdos digitum ſuum dextrum in oleum, quod eſt in manu ſiniſtra
ejus, & ſparget oleum digito ſuo ſeptem vicibus. Et de eo quod 17
reſiduum erit de oleo quod eſt in manu ejus, ponet ſacerdos ſuper
cartilagine auris dextræ mundandi, & ſuper articulo medio manus ejus dex-
træ & ſuper articulo medio pedis ejus dextri: ſuper locum in quo a prin-
cipio poſuerat de ſanguine oblationis pro delicto. Quod autem re- 18
liquum erit de oleo, quod eſt in manu ſacerdotis, ponet ſuper caput
mundandi: & ita expiationem faciet ſuper eo ſacerdos coram Domi-
no. Et faciet ſacerdos oblationem pro peccato, & expiabit eum qui 19
mundandus eſt ab immunditia ſua: dein mactabit holocauſtum. Et 20
aſcendere faciet ſacerdos holocauſtum & Mincha ſuper altare: & expi-
abit ipſum ſacerdos, & mundus erit. Quòd ſi pauper eſt & non ſit 21
manus ejus ſufficiens, tollat agnum unum pro hoſtia delicti ad elevan-
dum, ad expiandum ipſum, & decimam ſimilæ unam mixtam oleo olivæ in
oblationem Mincha, & ſextarium olei olivæ:

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وبشوید آن پاك شوا مر جامهاي او وبتراشد مر همه موي او بشوید در آب وپاك شود 8
وپس بیاید بآن لشکرگاه وبنشیند از بیرون بخیمهي او هفت روزها * وباشد در روزي و
آن هفتمین بتراشد مر همه موي او مر سري او و مر ریشي او و مر ابروي او ومر همه موي او
بتراشد وبشوید مر جامهاي او وبشوید مر تني او در آب وپاك شود * ودر روزي آن 10
هشتمین بستاند دو برّها تمامان وماده برّهي یکّه قدري سالي آن تمام وسه دهیكهاي
سمید هدیه آمیخته در روغن وشیشهي یکّه روغن * وبیاستاند آن کهن آن پاك 11
کنا مر آن مردي آن پاك شوا وایشان بپیشي : درگاهي خیمهي وعده * وبستاند آن 12
کهن مر آن برّهي آن یکّه ونزدیك آورد اویرا باشم ومر شیشهي آن روغن وعرضه
کند ایشانرا عرضه بپیشي : * وبکشد مر آن برّه در جاي آنچه بکشد مر آن خطات 13
ومر آن عله در جايي آن خاص که چون خطات آن اشم او بکهن خاص خاصها او .
* وبستاند آن کهن از خوني آن اشم وبدهد آن کهن ابر تنکهي گوشي آن پاك 14
شوا آن راست وابر نر انگشتي دستي او آن راست وابر نر انگشتي پايي او آن راست .
* وبستاند آن کهن از شیشهي آن روغن وبریزد ابر کفّي آن کهن آن چپ * ودرزند 15 16
آن کهن مر انگشتي او آن راست از آن روغن آنچه ابر کفّي او آن چپ وبچکاند از آن
روغن در انگشتي او هفت بارها بپیشي : * واز باقي آن روغن آنچه ابر کفّي او بدهد 17
آن کهن ابر تنکهي گوشي آن پاك شوا آن راست وابر نر انگشتي دستي او آن راست
وابر نر انگشتي پايي [او] آن راست ابر خوني آن اشم * وآن باقي در روغن آنچه ابر کفّي آن 18
کهن بدهد ابر سري آن پاك شوا وکفارت خواهد ابر او آن کهن بپیشي : * وبکند آن کهن 19
مر آن خطات وکفارت خواهد ابر آن پاك شوا از پلیدیي او وپس بکشد مر آن عله .
* وبر آورد آن کهن مر آن عله ومر آن هدیه بآن مذبح وکفارت خواهد ابر او آن کهن 20
وپاك شود * واگر درویش او ونیست دستي او رسا بستاند برّهي یکّه اشم بعرضه بکفارت 21
خواستن ابر او ودهیك سمید یکّه آمیخته در روغن بهدیه وشیشهي روغن *

Lavabitque purificandus veſtimen- 8
ta ſua, ac radet omnem pilum ſuum,
& lavabit ſe aquâ, & purificabi-
tur: dein poſteà veniet ad caſtra, &
ſedebit extra tentorium ſuum ſeptem
diebus. Et erit, in die ſeptimo dera- 9
det omnem pilum ſuum, caput ſuum,
& barbam ſuam, & ſupercilia ſua,
omnem inquam *pilum ſuum dera-*
det: lavabit quoque veſtimenta ſua,
lavabitque corpus ſuum in aqua, &
purificabitur. Et in die octavo tol- 10
let duos agnos perfectos, & agnam
unam anniculam perfectam, & tres
decimas partes ſimilæ pro *munere*
miſtas oleo, & ampullam unam olei.
Statuétque ſacerdos purificans vi- 11
rum purificandum, & illa, in præ-
ſentia Domini ad *oſtium tentorii*
conventûs. Tollétq; ſacerdos agnum 12
unum, & offeret eum pro delicto, &
ampullam olei, admovebitq; ea admo-
tione in præſentia Domini. Macta- 13
bitque agnum in loco quo mactat
peccatum & holocauſtum, in loco
ſanctitatis: nam ſicut peccatum,
delictum eſt ſacerdoti: ſanctitas ſan-
ctitatum eſt. Accipiétque ſacerdos 14
de ſanguine delicti, & dabit ſacer-
dos ſuper tenue auris purifican-
di dextræ, & ſuper pollicem manûs
ejus dextræ, & ſuper pollicem pedis
ejus dextri. Accipiet præterea ſa- 15
cerdos de ampulla olei, & fundet in
volam ſacerdotis ſiniſtram. Intin- 16
getque ſacerdos digitum ſuum dex-
trum ex oleo quod in vola ſua ſini-
ſtra, & ſtillabit de oleo digito ſuo
ſeptem vicibus in præſentia Domini.
De reliquiis verò olei quod in vola 17
ſua, dabit ſacerdos ſuper tenue
auris purificandi dextræ, & ſu-
per pollicem manûs ejus dextræ, &
ſuper pollicem pedis ejus dextri, ſu-
per ſanguinem delicti. Et reſiduum 18
olei quod in vola ſacerdotis, dabit
ſuper caput purificandi: atque ex-
piationem procurabit ei ſacerdos in
præſentia Domini. Faciet item ſa- 19
cerdos oblationem peccati, & ex-
piationem procurabit homini *puri-*
ficando à pollutione ſua, & poſteà
mactabit holocauſtum. Et offeret 20
ſacerdos holocauſtum et munus ſuper
altare: atque expiationem procura-
bit ei ſacerdos, & purificabitur. Si 21
autem pauper fuerit, nec fuerit
manus ejus attingens hæc, *accipi-*
et agnum unum delicti in admo-
tionem, ad expiationem procuran-
dam ei. & decimam partem ſimilæ
unam permiſtam oleo pro munere, &
ampullam olei:

תרגום יונתן בן עוזיאל

ושתי ותרתין שפנינין רברבין או תרין גוזלין בני יון מה דתספוק ידיה ויהי
חד חטאתא וחד עלתא: והביא וייתי יתהון ביומא תמינאה לדכותיה לות כהנא
לתרע משכן זמנא קדם יי: ולקח ויסב כהנא ית אימרא דאשמא וית לוגא
דמשחא וירים יתהון ארמא קדם יי: ושחט ויכוס טבחא ית אימרא דאשמא
ויסב כהנא מן אדמא דאשמא ויתן על גדירא מיצעא דאודנא דמידכי ימינא ועל
פירקא מיצעא דידיה ימינא ועל פירקא מיצעא דריגליה ימינא: ומן השמן ומן
משחא יריק כהנא ביד ימיניה על ידא דכהנא דשמאלא: והזה וידי כהנא
באדבעיה דימינא ממשחא דעל ידיה דשמאלא שבעתי זמנין קדם יי: ונתן
ויתן כהנא ממשחא דעל ידיה על גדירא מיצעא דאודנא דמידכי ימינא ועל
פירקא מיצעא דידיה ימינא ועל פירקא מצעא דריגליה ימינא על אתרי דיהב
מן שירויא אדם קרבן אשמא: והנותר ומה דמשתייר מן משחא דעל ידא
דכהנא יתן על רישא דמידכי לכפרא עלוי קדם יי: ועשה ויעבד ית חד
מן שפניניא רברביא או מן גוזלין בני יוון מן מה דמספקא ידיה: את אשר
ית מה דמספקא ידיה לאייתיא ייתי ית חד חטאתא וית חד עלתא על קרבן
מנחתא ויכפר כהנא על דמידכי קדם יי: זאת דא תיהוי גזירת אחויית
דביה מכתש צורעתא אין לא ספיקת בין ידוי למייתייא מן קרבנייא רברביא ייתי
מן קרבניא קליליא האילין דמיפרשין הכא ליום דכותיה: וידבר ה' ומליל
יי עם משה ועם אהרן למימר: כי תבאו ארום תיעלון לארעא דכנען
דאנא יהיב לכון לאחסנא ומשתכח גבר דבני ביתא בחטופין ואיתן מכתש סגירו
בבית ארע אחסנתכון: ובא וייתי דדיליה ביתא ויחוי לכהנא למימר הי
כמכתשא איתחמי לי בביתא: וצוה ויפקד כהנא ויפנון ית ביתא עד לא
ייעול כהנא למיחמי ית ביתא מטול דלא יסתאב כל דבביתא ומן בתר כדין
ייעול כהנא למיחמי ית ביתא: וראה ויחמי כהנא והא מכתשא כתרי
גריסין מן אבבי דיליה ארבע כותלין משקען יורקן או סומקן וחיזיהון מכיך
יתיר מן כותלא: ויצא ויפוק כהנא מן ביתא לתרע ביתא מלבר ויסגר
ית ביתא שובעא יומין:

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Et duos turtures magnos, aut duos pullos columbæ, *id* quod ſuppedita- 22
bit manus ejus: & erit unum in hoſtiam pro peccato, alterum in holo-
cauſtum. Et afferet ea die octavo pro emundatione ſui ad ſacerdotem, 23
ad portam tabernaculi coram Domino. Et accipiet ſacerdos agnum pro 24
hoſtia delicti, & ſextarium olei, & elevabit ea elevatione coram Do-
mino. Et mactabit lanio agnum hoſtiam pro delicto, & accipiet ſacer- 25
dos de ſanguine hoſtiæ pro delicto, & ponet ſuper ſeptum medium
auris mundandi dextræ, & ſuper articulum medium manus ipſius dextræ,
& ſuper articulum medium pedis ejus dextri. Et de oleo effundet 26
ſacerdos manu dextrâ ejus, ſuper manum ſacerdotis ſiniſtram. Et 27
aſperget ſacerdos digito ſuo dextro de oleo, quod eſt ſuper manum ejus
ſiniſtram, ſeptem vicibus coram Domino. Et dabit ſacerdos de oleo, 28
quod eſt in manu ejus ſuper ſeptum medium auris dextræ illius qui
purificandus eſt, & ſuper articulum medium manus ejus dextræ, & ſuper
articulum medium pedis ejus dextri: in loco ubi poſuerat initio ſangui-
nem hoſtiæ delicti. Et quod reliquum erit de oleo, quod eſt ſuper ma- 29
nu ſacerdotis, ponat ſuper caput illius qui mundandus eſt, ut expiatio-
nem faciat pro eo coram Domino. Et faciet unum de turturibus ma- 30
gnis, aut de pullis columbæ, quoſcunque ſuppeditaverit manus ejus. Id 31
quod ſuppeditaverit manus ejus ad afferendum, afferat, unum in hoſti-
am pro peccato, alterum in holocauſtum, unà cum *oblatione* Mincha:
& expiet ſacerdos eum qui mundandus eſt coram Domino. Hoc eſt de- 32
cretum indicationis illius in quo eſt plaga lepræ: ſi non ſuppetat inter
manus ejus ut adducat de oblationibus majoribus, adducat de oblationi-
bus levioribus iſtis, quæ hic ſunt expoſitæ, in die emundationis ſuæ. Præ- 33
terea locutus eſt Dominus cum Moſe & Aharone, dicendo: Quando in- 34
grediemini in terram Canaan, quam ego do vobis in hæreditatem, &
inventus fuerit vir qui ædificaverit domum cum rapinis, & dedero pla-
gam lepræ in domo terræ hæreditatis veſtræ. Tum veniat is cujus eſt 35
domus, & narret ſacerdoti, dicendo; Sicut plaga viſa eſt mihi in
domo. Tum præcipiet ſacerdos ut evacuent domum illam, antequam 36
ingrediatur ſacerdos ad videndum domum, ut non polluatur quicquid
eſt in domo: poſtea verò ingredietur ſacerdos ad videndum domum. Et 37
videbit ſacerdos, & ecce plaga tanquam duæ fabæ freſſæ lapidibus
illius *in* quatuor parietibus depreſſiores, pallidulæ aut ſubruſæ: &
aſpectus earum profundior *eſt* pariete. Tum exibit ſacerdos ex domo 38
ad portam domus extra, & occludet domum ſeptem diebus.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* و دو تدروها يا دو بچّكاني كبوتر آنچه برسد دستي او و باشد يكّه خطات وآن يكّه علة:
* وبياورد ايشانرا در روزي آن هشتمين بپاكي او بآن كهن بدرگاهي خيمهي وعد
بپيشي :: * وبستاند آن كهن مر برّهي آن اشم و مر شيشهي آن روغن وعرضه كند ايشانرا
آن كهن عرضه بپيشي :: * وبكشد مر برّهي آن اشم وبستاند آن كهن از خوني آن اشم
وبدهد ابر تنكهي گوشي آن پاك شوا آن راست وابر نر انگشتي دستي او آن راست وابر نر
انگشتي پايي او آن راست * واز آن روغن بريزد آن كهن ابر كفّي آن كهن آن چپ * وبچكاند
آن كهن در انگشتي او آن راست از آن روغن آنچه ابر كفّي او آن چپ هفت بارها بپيشي ::
* وبدهد آن كهن از آن روغن آنچه ابر كفّي او ابر تنكهي گوشي آن پاك شوا آن راست وابر
نر انگشتي دستي او آن راست وابر نر انگشتي پايي او آن راست ابر جايي خوني آن اشم * وآن
باقي از آن روغن آنچه ابر كفّي آن كهن بدهد ابر سري آن پاك شوا بكفارت خواستن ابر ا
بپيشي :: * وبكند مر آن يكّه از آن تدروها يا از بچّكاني آن كبوتر چون آنچه برسد دستي او
* مر آنچه برسد دستي او مر آن يكّه خطات ومر آن يكّه علة ابر آن هديه وكفارت خواهد آن كهن
ابر آن پاك شوا بپيشي :: * اين شريعتي آنچه درو زخمي پيسي آنچه نه رسد دستي او در
پاكي او * سخن گفت :: بمشه وباهرن بگفتن * كه بيابيد بزميني كنعن آنچه من ده
بشما باحسنتا وبدهم زخمي پيسي در خانهي زميني احستاني شما * وبيايد آنچه باو آن خان
وآگاه كند بكهن بگفتن چون زخم ديدار آمد بمن در خانه * وبفرمايد آن كهن وخالي
كنند مر آن خانه در پيش بيايد آن كهن بديدن مر آن زخم ونه پليد كند
همه آنچه در خانه وپس همچنين بيايد آن كهن بديدن مر آن خانه * وببيند
مر آن زخم واينك آن زخم در ديواري آن خانه جرفيدگان زردان يا سرخان ونمايش
ايشان پست از آن ديوار * وبيرون آيد آن كهن از آن خانه بدرگاهي آن خانه وب
كنند مر آن خانه هفت روزها ·

* *Duos prætereà phaſianos, aut duos* 22
pullos columbæ, quod ſcil. *attigerit*
manus ejus: & erit unus peccatum,
* *& alter holocauſtum. Afferétq; ea in* 23
die octavo purificationis ſuæ ad ſa-
cerdotem ad oſtium tentorii conven-
tûs in præſentiam Domini. Suſcipi- 24
étque ſacerdos agnũ delicti, & am-
pullam olei, & admovebit ea ſacer-
dos admotione in præſentia Domini.
Mactabitque agnum delicti, ac tol- 25
let ſacerdos de ſanguine delicti,
dabitque ſuper tenue auris puri-
ficandi dextræ, & ſuper pollicem
manûs ejus dextræ, & ſuper pol-
licem pedis ejus dextri. De oleo quo- 26
que fundet ſacerdos ſuper manum
ſacerdotis ſiniſtram: Stillabitque 27
ſacerdos digito ſuo dextro de oleo
quod in manu ſua ſiniſtra ſeptem
vicibus in præſentia Domini. Da- 28
bit quoque ſacerdos de oleo quod
* *in manu ſua ſuper tenue auris*
purificandi dextræ, & ſuper polli-
cem manûs ejus dextræ, & ſuper
pollicem pedis ejus dextri ſuper lo-
cum ſanguinis delicti. Reſiduum 29
autem olei quod in manu ſacerdo-
tis, dabit ſuper caput purificandi,
ad expiationem procurandam ei in
præſentia Domini. Faciet item unũ 30
de phaſianis, aut de pullis columbæ,
quemadmodum attigerit manus e-
jus: (Quod inquam *attigerit ma-* 31
nus ejus:) unũ pro *peccato, & alterũ*
* pro *holocauſto ſuper munus: & expi-*
ationem procurabit ſacerdos homini
purificando in præſentia Dñi. Iſta eſt 32
lex ejus cui inest plaga lepræ, cujus
manus non attigerit purificationem
ſui. Et *locutus eſt Dominus ad* 33
Moſheh & Aharon, dicendo; Cùm 34
veneritis in terram Chenaan, quam
ego do vobis in poſſeſſionem, dede-
róque plagam lepræ in domo aliqua
terræ poſſeſſionis veſtræ: Veniet 35
quidem ille cui erit domus, & no-
tum faciet ſacerdoti, dicendo; Tan-
quam plaga lepræ *apparuit mihi*
in domo. Tunc præcipiet ſacerdos, 36
& evacuabunt domum priuſquàm
veniat ſacerdos ad videndum pla-
gam, ne pollutum reddat omne
quod eſt *in domo: & poſtmodùm ve-*
niet ſacerdos ad contemplandum do-
mum. Et videbit plagam: & en ſi 37
fuerit plaga in pariete domûs val-
liculis flavis aut rubris: & ap-
paritio eorum fuerit depreſſior pari-
ete: Tunc egredietur ſacerdos è 38
domo ad oſtium domûs, & claudet
domum ſeptem diebus.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ושב ויתוב כהנא ביומא שביעאה ויחמי והא הליך פיסיון מכתשא בכותלי 39
ביתא : וצוה ויפקד כהנא וישמטון ית אבניא דבהון מכתשא וישלקון יתהון 40
למברא לקרתא לאתר מסאב : ואת הבית וית ביתא יקלפון מגיוה חזור חזור 41
ויטלקון ית עפרא דקליפו מברא לקרתא לאתר מסאב : ולקחו ויסבון אבנין 42
חורניין ויעלון באתר אבניא ועפרא חורן
יסב ויתטש ית ביתא : ואם ואין יתוב 43
מכתשא ויסני בביתא מן בתר דשמיטן ית אבניא ומן בתר דקליפו ית ביתא ומן
בתר דאיתטש : ובא ויתי כהנא ויחמי והא הליך פיסיון מכתשא בביתא סגירות 44
מחלטא היא בביתא מסאב הוא : ונתץ ויפכרון ית ביתא ית אבנוי וית קיסוי וית 45
כל עפרא דביתא וינפק למברא לקרתא לאתר מסאב : והבא ומאן דייעול 46
לביתא כל יומין דיסגר יתיה יהי מסאב עד רמשא : והשכב ודישכוב בביתא 47
יצבע ית לבושוי ודייכול בביתא יצבע ית לבושוי : ואם בא ואין מעל ייעול 48
כהנא ויחמי והא לא הליך פיסיון מכתשא בביתא בתר דאיתטש ית ביתא
וידכי כהנא ית ביתא ארום איתסי מכתשא : ולקח ויסב לדכאה ית ביתא 49
תרתין צפרין וקיסא דארזא וצבע זהורי ואיזובא : ושחט ויכוס טבחא ית ציפרא 50
חדא למנא דפחר על מי מבוע : ולקח ויסב ית קיסא דארזא וית איזובא וית 51
צבע זהורי וית צפרא חייתא ויטמוש יתיה באדמא דציפרא נכיסתא ובמי מבוע
וידי לביתא שבע זמנין : וחטא וידכי ית ביתא באדמא דציפרא חייתא ובקיסא 52
דארזא ובאיזובא ובצבע זהורי : ושלח ויפטור ית צפורא חייתא למברא לקרתא 53
על אנפי חקלא ויכפר על ביתא וידכי ברם אין איטימוס ביתא למילקי תוב
בצורעא תייבא ציפורא תמן ביומא ההוא ומתכשרא למיכלא וית ציפרא נכיסתא
הוה מקבר כהנא במיחמי מרי ביתא : זאת דא תהוי גזרת אחויית אורייתא 54
לכל מכתש סגירותא ולניתקא : ולצרעת ולצורעא דלבושא ולביתא : ולשאת 55
ולשומא ולקלופי ולבהקי : להורות 56
למלפא כהנא לעמא בין יומא קבילא 57
דלא למיחמי ביה מכתשא לבין יומא
נהירא ובין בר נשא מסאבא לבין בר נשא דכיא דא תהוי גזירת אחווית מכתש
צורעתא :

ירושלמי 42 ויטשון ית ביתא :

ירושלמי 56 ולשומא ולקלפיתא
ולבהקיתא :

Targ. JONATHAN B.UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

39 Deinde redibit ſacerdos die ſeptimo, & videbit, & ecce ivit dilatatio plagæ per parietes domus. 40 Itaque præcipiet ſacerdos, ut evellant lapides in quibus *erit* plaga, quos projicient extra civitatem, in locum immundum. 41 Domum verò radant intrinſecus, per circuitum: & projiciant pulverem, quem raſerint, extra civitatem in locum immundum. 42 Et accipiant lapides alios, quos ingredi faciant in locum lapidum illorum: pulvis quoque alius accipiatur, quo liniatur domus. 43 Quòd ſi redierit plaga, & multiplicata fuerit in domo illa, poſtquam evulſerint lapides illos, & poſtquam abraſerint domum, & poſtquam linita fuerit. 44 Tum ingredietur ſacerdos, & videbit, & ecce ivit dilatatio plagæ in domo: lepra ſimpliciter eſt in domo, immunda eſt. 45 Tum diruant domum illam, lapides ejus & ligna ejus, & omnem pulverem domus, quæ efferat extra civitatem, in locum immundum. 46 Et quiſquis ingredietur domum illam, omnibus diebus quibus clauſit eam, erit pollutus uſque ad veſperam. 47 Et qui cubuerit in ea domo, lavabit veſtimenta ſua: & qui comederit in ea domo, lavabit veſtimenta ſua. 48 Quod ſi ingrediendo ingrediatur ſacerdos, & videat, & ecce non iverit dilatatio plagæ per domum, poſtquam lita eſt domus: tum mundam pronuntiabit ſacerdos domum, quia curata eſt plaga. 49 Tollat autem ad emundandam domum duas aviculas, & lignum cedrinum, & coccinum, & hyſſopum. 50 Dein mactet lanio avem unam in vaſe fictili, ad aquas fontis. 51 Et accipiat lignum cedrinum, & hyſſopum, & coccinum, & avem vivam, & immergat illam in ſanguinem avis mactatæ, & in aquas fontis: & aſpergat domum ſeptem vicibus. 52 Atque ita mundabit domum ſanguine avis viventis, & ligno cedrino, & hyſſopo, & coccino. 53 Et dimittet avem vivam extra civitatem ſuper facies agri: & expiabit domum, & munda erit; verùm ſi futurum fuerit ut domus percutiatur rurſus leprâ, redibit avis eò die illo & apta erit eſui: & avem mactatam ſepeliet ſacerdos, in conſpectu domini domus. 54 Hoc eſt decretum indicationis legis omnis plagæ lepræ, & 55 ſcabiei. Lepræ quoque veſtis, & domus: 56 Et inflationis, & ſcabiei, & maculæ candidæ. 57 Ut doceat ſacerdos populum *ut diſcernat* inter diem tenebrarum, ut non reſpiciat in eo plagam, & diem lucis, & inter hominem immundum & mundum: hoc inquam eſt decretum indicationis plagæ lepræ.

Hieroſ. 42. *Et liniant domum.*

Hieroſ. 36 *Et tumoris, & ſcabiei & maculæ albæ.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* و باز گردد آن كهن در روزي آن هفتمين ببيند و اينك بيفزود آن زخم در ديواري آن خانه * 39
بفرمايد آن كهن بگردانند مر سنگها آنچه در ايشان آن زخم و بيندازند ايشانرا باز بيرون 40
بشهر بجاي پليد * و مر آن خانه بتراشد از اندرون گرداگرد و بريزند مر آن خاك آنچه 41
بتراشيدند باز بيرون بشهر بجاي پليد * و بستانند سنگهاي ديگران و بياورند بجاي آن سنگها 42
و خاكي ديگر بستانند و بيندايد مر آن خانه * و اگر باز گردد آن زخم و بشكوفد در خانه 43
پس گردانيدن مر آن سنگها و پس تراشيدن مر آن خانه و پس اندايدن * و بيايد آن 44
كهن و ببيند و اينك بيفزود آن زخم در خانه پيسي لعنت است او در خانه پليد او * و بر 45
كند مر آن خانه مر سنگهاي او و مر چوبهاي او و مر همه خاكي آن خانه و بيرون برد باز بيرون
بشهر بجاي پليد * و آن آيا بآن خانه همه روزها بند كردن اويرا پليد باشد تا ايوار * و آن خسپا 46 47
در خانه بشويد جامهاي او و آن خورا در خانه بشويد مر جامهاي او * و اگر آمدن بيايد 48
آن كهن و ببيند و اينك نه افزود آن زخم در خانه پس اندايدن مر آن خانه پاك كند آن
كهن مر آن خانه كه درمان شد آن زخم * و بستانند بپاك كردن مر آن خانه دو گنجشكان و چوبي 49
سرو و قرمز رنگ و درمنه * و بكشد مر آن گنجشك آن يكه بپيرايهي سفال ابر آبي آن روان * 50
و بستاند مر چوبي آن سرو و مر آن درمنه و مر آن قرمز رنگ و مر گنجشك آن زنده و در زند 51
ايشانرا در خوني آن گنجشك آن كشته و در آبي آن روان و بچكاند بآن خانه هفت بارها * و پاك 52
كند مر خانه در خوني آن گنجشك و در آبي آن روان و در گنجشك آن زنده و در چوبي آن
سرو و در درمنه و در قرمز رنگ * و بفرستد آن گنجشك آن زنده باز بيرون بشهر بروي آن 53
دشت و كفارت خواهد ابر آن خانه و پاك شود * اين آن شريعت بهمه زخمي آن پيسي و بنشان * 54
و بپيسي آن جامه و بخانه * و بنشان و بخودرويه و ببرس * بآموختن در روزي آن پليد 55 56 57
و در روزي آن پاك اين شريعتي آن پيسي *

39 *Poſteà revertetur ſacerdos in die ſeptimo, videbitque: & en ſi creverit plaga in pariete domûs,* 40 *Præcipiet ſacerdos ut removeant lapides quibus ineſt plaga, & projiciant illos extra civitatem in locum pollutum.* 41 *Domum verò radet intrinſecùs circumcirca, & effundent pulverem quem abraſerint, extra civitatem in locum pollutum.* 42 *Et accipient lapides alios, inducéntque in locum lapidum, & pulverem alium accipiet, & incruſtabit domum.* 43 *Quòd ſi reverſa fuerit plaga, effloruerítque in domo poſt amotionem lapidum, & poſt abraſionem domûs, & poſt incruſtationem:* 44 *Tunc veniet ſacerdos, & videbit: & en ſi creverit plaga in domo, lepra maledicta eſt ipſa in domo, polluta eſt.* 45 *Eradicabitque domum, lapides ejus, & ligna ejus, & univerſum pulverem domûs: & exportabit extra civitatem in locum pollutum.* 46 *Et omnis veniens in domum omnibus diebus claudendi eam, pollutus erit uſque ad veſperam:* 47 *Dormiens quoque in domo, lavabit veſtimenta ſua: Edenſque in domo, lavabit veſtimenta ſua.* 48 *Si autem veniendo venerit ſacerdos, videritque, & ecce non creverit plaga in domo poſt incruſtationē domûs: mundam reddet ſacerdos domum, quia ſanata eſt plaga.* 49 *Tollet itaque ad purificandum domum duos paſſeres, & lignum cupreſſinum, & coccineum, ac thymbram.* 50 *Mactabitque paſſerem unum in vaſe teſtaceo ſuper aquas meantes.* 51 *Capiétque lignum cupreſſinum, & thymbram, & coccineum, ac paſſerem vivum, & intinget illa in ſanguinem paſſeris mactati, & in aquas meantes: ſtillabitque ſuper domum ſeptem vicibus.* 52 *Ita purificabit domum ſanguine paſſeris, & aquis meantibus, & paſſere vivo, lignóque cupreſſino, & thymbra, & coccineo.* 53 *Poſteà dimittet paſſerem vivum extra civitatem ſuper faciem campi, atque expiationem procurabit domui, & purificabitur.* 54 *Iſta eſt lex omni plagæ lepræ, & nævo,* 55 *Et lepræ veſtis, & domui,* 56 *Et cicatrici, & rei ſponte naſcenti, & vitiligini albæ,* 57 *Ad docendum de die polluti & de die puri. Iſta eſt lex lepræ.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

טו

ומליל יי עם משה ועם אהרן למימר : דברו מלילו עם בני ישראל ותימרון
להון גבר טלי או גבר סיב ארום יהי דאיב מבשריה דויה חמא תלת זימנ
מסאב הוא : וזאת ודא תהי סאובתיה גוון חיוור בדוויה חריר בישריה ית
דוויה או דאיתחתם בישריה מדוויה סאובתיה היא : כל המשכב כל משכבא
דמיחד למשכוב עלוי דובנא יהי מסאב וכל מנא דמייחד למיתב עלוי יהי מסאב :
ואיש וגבר די יקרב במשכביה יצבע לבושוי ויסחי בארבעין סאוין דמוי ויהי
מסאב עד רמשא : והישב ודי יתיב על מאנא דמייחד למיתב עלוי דובנא יצבע
לבושוי ויסחי בארבעין סאוין דמוי ויהי מסאב עד רמשא : והנגע ודיקרב בבשר
דובנא יצבע לבושוי ויסחי בארבעין סאוין דמוי ויהי מסאב עד רמשא : וכי ירק
וארום אין יריק דובנא בדכיא ויצבע לבושוי ויסחי בארבעין סאוין דמוי ויהי
מסאב עד רמשא : וכל וכל זונא ומרכבא דירכוב עלוי דובנא יהי מסאב : וכל
וכל דיקרב בכל מאן דיהי תחותוי יהי מסאב עד רמשא ודיוסיט יתהון יצבע
לבושוי ויסחי בארבעין סאוין דמוי ויהי מסאב עד רמשא : וכל וכל מדעם
דיקרב ביה דובנא וידוי לא שטף במיא יהי מסאב ואין גברא הוא יצבע לבוש
ויסחי בארבעין סאוין דמוי ויהי מסאב עד רמשא : וכלי חרש ומאן דפחר דיקרב
בגויה דובנא יתבר וכל מאן דקיסא ישתטיף במיא : וכי וארום אין פסק
מדובנא דוביה וימני ליה שובעא יומין לדכותיה ויצבע לבושוי ויסחי בישריה
במי מבוע וידכי : וביום וביומא תמינאה יסב ליה תרין שפנינין רברבין א
תרין גוזלין בני יוון וייתי יתהון לקדם יי לתרע משכן זימנא ויתנינון לכהנא :
ועשה ויעבד כהנא חד קורבן חטאתא וחד קורבן עלתא ויכפר עלוי כהנא קד
יי וידכי מן דוויה : ואיש וגבר ארום אישתלי ויפוק מניה שכבת זרעא ויסחי
בארבעין סאין דמוי ית כל בישריה ויהי מסאב עד רמשא : וכל וכל לבוש
וכל צלא די יהוי עלוי שכבת זרעא ויצטבע במוי ויהי מסאב עד רמשא : ואש
ואיתתא תניתא די ישמש גבר עמה שכבת זרעא ויסחון בארבעין סאוין דמ
ויהון מסאבין עד רמשא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

CAP. XV.

ET loquutus eſt Dominus cum Moſe & cum Aharone, dicendo: 1
Loquimini cum filiis Iſrael, & dicetis illis; Vir juvenis aut ſenex, 2
cum fuerit fluens ex carne ejus fluxus ejus, *& hoc* ter viderit, pollutus
eſt. Et hæc erit immunditia ejus; color albedinis in fluxu ejus 3
exſpuente carne ejus fluxum ejus, aut quando obthurata eſt caro
ejus de fluxu ejus, immunditia ejus eſt. Omne ſtratum quod fuit 4
peculiare ut in eo cubaret fluxu laborans, erit pollutum: & omne
vas quod peculiare fuit *fluxu laboranti* ad ſedendum in eo, erit immundum.
Et vir qui tetigerit ſtratum ejus, lavabit veſtimenta ſua, 5
& lavabit ſe in quadraginta ſatis aquæ, & immundus erit uſque ad
veſperam. Et qui inſederit vaſi, in quo peculiariter ſederit fluxu 6
laborans, lavabit veſtes ſuas, & lavabit ſe in quadraginta ſatis aquæ,
& erit pollutus uſque ad veſperam. Et qui tetigerit carnem fluxum 7
patientis, lavabit veſtes ſuas, & lavabit ſe in quadraginta ſatis
aquæ, & erit immundus uſque ad veſperam. Quod ſi ſpuerit fluxum 8
patiens in mundum aliquem, lavabit veſtimenta ſua, & abluet ſe
in quadraginta ſatis aquæ, & erit immundus uſque ad veſperam.
Et omnis cingula aut ſtratum ſuper quod equitaverit fluxu laborans erit 9
pollutum. Et quicunque tetigerit aliquod vas quod fuerit ſub eo, 10
erit immundus uſque ad veſperam: & qui portabit ea, lavabit veſtimenta
ſua, & abluet ſe quadraginta ſatis aquæ, & erit pollutus
uſque ad veſperam. Et quicquid tetigerit fluxu laborans & manus 11
ſuas non abluerit aquis, erit immundum: & ſi vir fuerit, lavabit
ille veſtimenta ſua, & abluet ſe quadraginta ſatis aquæ, & erit pollutus
uſque ad veſperam. Vas etiam figulinum, cujus medium tetigerit 12
fluxu laborans, frangetur: & omne vas ligneum lavabitur aquâ. Quòd 13
ſi ceſſaverit à fluxu laborante fluxus ejus, numerabit ille ſibi ſeptem dies
pro emundatione ſui, & lavabit veſtimenta ſua: & abluet carnem ſuam
aquis fontis, & mundus erit. Die autem octavo accipiet ſibi duos turtures 14
majores, aut duos pullos columbinos: & afferat ea coram Domino ad
portam tabernaculi conventus, & tradet illos ſacerdoti. Et faciet ſacerdos 15
unum pro hoſtia peccati, alterum verò pro hoſtia holocauſti: & expiabit
ipſum ſacerdos coram Domino, & mundus erit à fluxu ſuo. Vir 16
autem qui deliquerit per ignorantiam, & exierit ex eo ſemen coitus: abluet
in quadraginta ſatis aquæ univerſam carnem ſuam, & erit pollutus uſque
ad veſperam. Et omnis veſtis, & omnis pellis, ſuper quam fuerit ſemen 17
coitus, lavabitur aquis, & erit immunda uſque ad veſperam. Et mulier 18
ſecunda cum qua concubuerit vir concubitu ſeminis, lavabunt ſe quadraginta
ſatis aquæ, & erunt immundi uſque ad veſperam.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* فصل پانزدهم *

* سخن گفت :: بموسه وباهرن بگفتن * سخن گوييد بپسراني يسرال و بگوييد بايشان مردي
مردي كه باشد ترابش ازتني او ترابش او پليد است او * واين باشد پليدي او در ترابش او
كف كرد تني او مر ترابش او يا ببست تني او از ترابش او پليدي او آن * همه آن خسپنجا آنچه
بخسپد ابر او آن زب پليد باشد و همه آن آلت آنچه بنشيند ابر او پليد باشد * و مردي آنچه
برسد در خسپنجايي او بشويد جامهايي او وبشويد در آب وپليد باشد تا ايوار * و آن نشينا ابر
آن آلت آنچه بنشيند ابر او آن زب بشويد جامهايي او وبشويد در آب وپليد باشد تا ايوار
* وآن رسا در تن آن زب بشويد جامهايي او و بشويد در آب و پليد باشد تا ايوار * و كه
خيوك اندازد آن زب درپاك بشويد جامهايي او وبشويد در آب و پليد باشد تا ايوار * وهمه آن
مركب آنچه سوار شوا ابر [او] آن زب پليد باشد * وهمه آن رسا در همه آنچه باشد فرودي او پليد
باشد تا ايوار وآن بر دارا ايشانرا بشويد جامهايي او وبشويد در آب وپليد باشد تا ايوار * وهمه
آنچه برسد درو آن زب و دستهايي او نه طوف كرد در آب بشويد جامهايي او وبشويد در آب
وپليد باشد تا ايوار * وپيرايهي سفال آنچه برسد درو آن زب شكسته شود وهمه پيرايهي
چوب طوف كرده شود در آب * و كه پاك شود آن زب از ترابش او و بشمارد باو هفت روز
بپاكي او وبشويد جامهايي او وبشويد تني او در آب [روان] و پاك شود * و در روزي آن
هشتمين بستاند باو دو تدروان يا دو بچگاني كبوتر و بيايد ببيشي :: بدرگاهي خيمهي
وعده و بدهد ايشانرا بآن كهن * و بكند ايشانرا آن كهن يكي خطات وآن يكي عله و كفارت
خواهد ابر او آن كهن بپيشي :: از ترابش او * ومردي كه بيرون آيد ازو ريرشي نسل
وبشويد در آب مر همه تني او وپليد باشد تا ايوار * وهمه جامه وهمه پوست آنچه باشد ابر او
ريرشي نسل بشويد در آب وپليد باشد تا ايوار * وزني كه بخسپد مردي با آن خسپش
نسل بشويد در آب پليد باشند تا ايوار *

CAP. XV.

LOquutúſq; eſt Dominus ad Mo- 1
ſheh et Aharon, dicendo, Alloquimini 2
filios Iſrael, ac dicite eis; Quilibet
homo cùm fuerit fluxio è corpore ej°
fluoris ipſius, pollutus eſt ipſe. Hæc 3
verò erit pollutio ejus in fluxione
ipſius; Sive expumet corpus ejus
fluorem ſuum, vel claudat corpus
ſuum à fluxione ſua, pollutio ejus
eſt. Omne cubile ſuper quod jacuerit 4
ſeminifluus, pollutum erit: & omne
inſtrumentum ſuper quod ſederit, pollutum erit. Et homo qui 5
acceſſerit ad cubile ejus, lavabit
veſtimenta ſua, lavabitque ſe
in aqua: & pollutus erit uſque ad
veſperam. Sedens quoque ſuper inſtrumentum 6
ſuper quod ſederit ſeminifluus, lavabit veſtimenta ſua,
lavabitq; ſe in aqua: & pollutus erit
uſque ad veſperam. Accedens verò 7
ad corpus ſeminiflui, lavabit veſtimenta
ſua, lavabitq; ſe in aqua: &
pollutus erit uſque ad veſperam. Et 8
cùm ſalivam jecerit ſeminifluus
ſuper purum, lavabit veſtimenta
ſua, lavabitque in aqua: & pollutus
erit uſque ad veſperã. Et omnis currus 9
ſuper quem vectus fuerit ſeminifluus,
pollutus erit. Atque omnis accedens 10
ad omne quod fuerit ſubter
eum, pollutus erit uſque ad veſperam:
& portans ea, lavabit veſtimenta
ſua, lavabitq; ſe in aqua: et
pollutus erit uſque ad veſperam. Omnis 11
autẽ quem tetigerit ſeminiflu°,
& manus ſuas non circumegerat
in aqua, lavabit veſtimenta ſua,
lavabitq; ſe in aqua: & pollutus erit
uſque ad veſperam. Et vas teſtaceum 12
cui acceſſerit ſeminifluus, confringetur:
omne autem vas ligneũ circumagetur
in aqua. Cùm verò purificatus 13
fuerit ſeminifluus à fluxu ſuo,
tunc annumerabit ſibi ſeptem dies
ad purificationem ſuã: et lavabit veſtimenta
ſua, lavabitque corpus ſuũ
in aquis meantibus, et purificabitur.
In die verò octava accipiet ſibi duos 14
phaſianos, duóſve pullos columbæ,
veniétq; in præſentiam Dñi ad oſtium
tentorii conventûs, & dabit eos
ſacerdoti: Et faciet eos ſacerdos, 15
unum pro peccato, & alterum in
holocauſtum: & expiationem procurabit
ei ſacerdos in præſentia
Domini propter fluxionem ſuam.
Homo verò cùm egreſſa fuerit ex eo 16
effuſio genituræ, tum lavabit in aqua
totum corpus ſuum, pollutuſque
erit uſque ad veſperam. Et omnem 17
veſtem, omnémque pellem ſuper
quam fuerit effuſio genituræ, lavabit
in aqua, & polluta erit uſque
ad veſperam. Mulier quoque cum 18
qua concubuerit vir concubitu genituræ,
lavabit ſe in aqua, & polluti
erunt uſque ad veſperam.

ואשה ואנתתא ארום תהי דייבא אדם סמוק ואוכם ומוריק הי כנון ועפרנא או 19
הי כמוי דנרגישתא או הי כמזג חמר סימוק בתרין חולקין דמוי אדם מסאב
הוי דובא בבישרא שובעא יומין תהי יתבא בריחוקא כל דיקרב בה יהי מסאב עד
רמשא : וכל וכל מדעם דמייחד למשכב עלוי בעידוני ריחוקה יהי מסאב וכל 20
מדעם דמייחד למיתב עלוי בעידוני ריחוקה יהי מסאב : וכל וכל מאן דיקרב 21
במשכבה יצבע לבושוי ויסחי בארבעין סאוין דמוי ויהי מסאב עד רמשא : וכל
וכל דיקרב בכל מאנא דמייחד למיתב עלוי יצבע לבושוי ויסחי בארבעין סאוין 22
דמוי ויהי מסאב עד רמשא : ואם ואין על משכבא הוא כדובא דגופה או על 23
מאנא דהיא יתבא על קצתיה בזמן מיקרביה ביה יהי מסאב עד רמשא : ואם
ואין שמשא ישמש גבר עמה ותהוי ריחוקה עלוי ויהי מסאב שובעא יומין וכל 24
משכבא דמייחד למשכביה עלוי יהי מסאב : ואשה ואינתתא ארום ידוב דוב 25
אדמא יומין תלתא בלא אשוני ריחוקה או ארום תידוב בתר יומי ריחוקה כל
יומי דוב סאובתא תהי מסאבא לדמשמש עמה מטול דמסאבא היא : כל וכל 26
משכבא דמייחד למישכוב עלוי כל יומי דובה הי כמשכבא דמייחד לריחוקה
יתחשב לה וכל מאנא דמייחד למיתב עלוי מסאב יהי הי כריחוק סאובתה :
וכל וכל מאן דיקרב בהון יהי מסאב ויצבע לבושוי ויסחי בארבעין סאוין דמוי 27
ויהי מסאב עד רמשא : ואם ואין אידכיית מדובה ותמני לה שובעא יומין 28
ובתר כדין תטבול בארבעין סאוין דמוי ותדכי : וביום וביומא שביעאה תסב 29
לה תרין שפנינין רברבין או תרין גוזלין בני יונן ותיתי יתהון לות כהנא לתרע
משכן זמנא : ועשה ויעבד כהנא ית חד חטאתא וית חד עלתא ויכפר עלה 30
כהנא קדם יי מדוב סאובתה : והזרתם ותפרשון ית בני ישראל מן סאובתהון 31
ויתפרשון מן נשיהון סמיך לווסתהון ולא יסתקף עליהון דימותון מטול סאובתהון
בסאוביהון ית משכני דתמן איקר שכינתי שריא ביניהון : זאת דא גזירת 32
אחויית דובנא ומן דיפוק מניה שכבת זרעא לאיסתאבא בה : והדוה ולדסיאבתא 33
בעידוני ריחוקה ולדדייב ית דיביה לדכר או לנוקבא ולגבר די ישמש עם
מסאבתא כל אלין יהוון זהירין בסואבתהון וכד ידכון ייתון ית קורבנהון מטול
למכפרא עליהון :

Et mulier ſi fluxum patiatur ſanguinis rubri vel nigri vel flavi veluti 19
crocus, aut ſicut aqua argillæ, aut ſicut vinum rubrum cum quo per-
mixtæ ſunt duæ partes aquæ, ſanguis pollutus fluit in carne ejus:
ſeptem diebus erit ſedens in ſeparatione, quiſquis acceſſerit ad eam
erit pollutus uſque ad veſperam. Omne quoque ſuper quo peculia- 20
riter jacuit tempore menſtrui ſui, erit immundum: & quodcunque
ſuper quo peculiariter ſederit, tempore ſeparationis ſuæ, erit immun-
dum. Quicunque tetigerit lectum ejus lavabit veſtimenta ſua, & ab- 21
luet ſe in quadraginta ſatis aquæ, & erit pollutus uſque ad veſperam.
Et quiſquis tetigerit omne vas, ſuper quo peculiariter ſederit, lavabit 22
veſtimenta ſua, & abluet ſe quadraginta ſatis aquæ, & erit immun-
dus uſque ad veſperam. Quòd ſi ſuper cubili ſit, tanquam fluxus cor- 23
poris ejus *erit*, aut ſuper vas in cujus parte *aliqua* ſederit, quo tem-
pore acceſſerit ad illud, erit immundus uſque ad veſperam. Quod ſi 24
concumbendo concubuerit vir cum ea tempore ſeparationis ſuæ, erit
immundus ſeptem diebus: & omne ſtratum ſuper quo decubuerit erit
immundum. Mulieri autem ſi fluxerit fluxus ſanguinis diebus tribus extra 25
tempus ſeparationis, aut quando fluxerit poſt dies ſeparationis ejus: omni-
bus diebus fluxus immunditiæ erit immunda illi qui concumbet cum ea,
eò quòd immunda ſit. Et omne ſtratum ſuper quem peculiariter jacuerit 26
omnibus diebus fluxus ejus, ſicut ſtratum quod erat durante ſeparatione
ejus reputabitur illi: & omne vas ſuper quo ſederit peculiariter, immun-
dum erit juxta ſeparationem immunditiæ ejus. Et quiſquis tetigerit 27
ea erit pollutus: & lavabit veſtimenta ſua, & abluet ſe quadraginta
ſatis aquæ, & erit immundus uſque ad veſperam. Quòd ſi mundata 28
ſit à fluxu ſuo, numerabit ſibi ſeptem dies, & poſtea abluet ſe qua-
draginta ſatis aquæ & munda erit. Die autem ſeptimo accipiet ſibi 29
duos turtures magnos, aut duos pullos columbinos: & afferet eos ad
ſacerdotem, ad oſtium tabernaculi conventus. Et faciet ſacerdos 30
unum hoſtiam peccati, alterum verò pro holocauſto: & expiabit
ipſam ſacerdos coram Dño à fluxu immunditiæ ſuæ. Separabitis itaque 31
filios Iſrael ab immunditia ſua, & ſeparabuntur ab uxoribus ſuis tem-
pore menſtrui earum: ne occaſio inveniatur in illis, ut moriantur
propter immunditiam ſuam, cum polluent ipſi tabernaculum meum,
in quo gloria divinæ meæ majeſtatis reſidet inter eos. Hoc eſt de- 32
cretum indicationis fluxum patientis, & ejus à quo egreditur ſemen
coitus, quo ſe polluit. Item illius quæ polluta eſt tempore ſeparatio- 33
nis ſuæ, & illius qui fluxum ſuum emittit, ſive ſit mas, ſive fœmina,
& viri qui concumbit cum immunda: omnes iſti cauti erunt in ſua
immunditia, & cum mundabuntur afferent oblationes ſuas ad expi-
andum pro ipſis.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وزن که باشد ربه خون باشد ترابشي آن در تني آن هفت روزها باشد در حيضي آن 19
وهمه آن رسا دران پليد باشد تا ايوار * وهمه آنچه بخسپد ابر او در حيضي آن پليد 20
باشد وهمه آنچه بنشيند ابر او پليد باشد * وهمه آن رسا در خسپنجايي آن بشويد 21
جامهايي او وبشويد در آب وپليد باشد تا ايوار * وهمه آن رسا در همه آلتي آنچه 22
بنشيند ابر او بشويد جامهايي او وبشويد در آب وپليد باشد تا ايوار * واگر ابر آن 23
خسپنجا او يا ابر آن آلت آنچه آن نشينا ابر آن در رسيدني او درو پليد باشد تا ايوار *
* واگر خسپيدن بخسپد مرد بآن باشد حيضي آن ابر او وپليد باشد هفت روزها وهمه 24
آن خفتنجا آنچه بخفتد ابر او پليد باشد * وزن که ترابش کند ترابشي خون [آن] 25
روزهايي بسياران بي وقت حيضي آن يا که ترابش کند ابر حيضي آن همه روزهايي ترابشي
پليدي آن چون روزهايي حيضي آن باشد پليد است آن * همه آن خفتنجا آنچه بخفتد ابر او همه 26
روزهايي ترابش آن چون خسپشي حيضي آن باشد بآن وهمه آن آلت آنچه بنشيند ابر او پليد
باشد چون پليدي حيضي آن * وهمه آن رسا در ايشان پليد باشد وبشويد جامهايي او 27
وبشويد در آب وپليد باشد تا ايوار * واگر پاك شد از ترابشي آن بشمارد بآن هفت روزها 28
وپس پاك شود * ودر روزي آن هشتمين بستاند بآن دو تدروان يا دو بچگاني کفتر 29
وبياورد ايشانرا بآن کهن بدرگاهي خيمهي وعده * وبکند آن کهن مر آن يکّه 30
خطات ومر آن يکّه علّه وکفارت خواهد ابر او آن کهن بپيشي يي از ترابشي پليدي
آن * جدا کنيد مر پسراني يسرال از پليديهايي ايشان ونه ميرند در پليديهايي ايشان در 31
پليد کردني ايشان مر مسکنجايي من آنچه در مياني ايشان * اين شريعتي آن زب آنچه بيرون 32
آيد ازو ريزش نسل بپليد شدن در آن * وآن پليد در حيضي آن وآن زن مر ترابشي او 33
بنر وبماده وبمردي آنچه بخفتد اوازي پليد *

Mulier autem cùm fuerit fluens, & 19
ſanguis fuerit fluxio ejus in corpore
ipſius, ſeptem diebus erit in menſtruo
ſuo: & omnis accedens ad eam, pol-
lutus erit uſque ad veſperam. Et o- 20
mne ſuper quod jacuerit in menſtruo
ſuo, pollutum erit: omne quoque ſu-
per quod ſederit, pollutum erit. Omnis 21
præterea accedens ad cubile ejus, la-
vabit veſtimenta ſua, lavabitq; ſe in
aqua: & pollutus erit uſque ad ve-
ſperam. Omnis etiam accedens ad o- 22
mne inſtrumentum ſuper quod ſede-
rit, lavabit veſtimenta ſua, lavabit-
que ſe in aqua: & pollutus erit uſq;
ad veſperam. Sive ſuper cubile ſit, 23
aut ſuper inſtrumentum ſuper quod
ipſa ſedet, in acceſſione alicujus
ad illud, pollutus erit uſque ad
veſperam. Quòd ſi concumben- 24
do concubuerit vir cum ea, fueritq;
menſtruum ejus ſuper eum, tum pol-
lutus erit ſeptem diebus: & omne
cubile ſuper quod dormierit, pollu-
tum erit. Mulier autem, quum 25
fluxerit fluxus ſanguinis ejus die-
bus multis extra tempus men-
ſtrui ſui, vel quum fluxerit ultra
menſtrua ſua, cunctis diebus fluxi-
onis pollutionis ſuæ erit ſicut die-
bus menſtrui ſui: polluta eſt ipſa.
Omne cubile ſuper quod dormierit 26
cunctis diebus fluxionis ſuæ, ſicut
concubitus menſtrui ſui erit ei: &
omne inſtrumentum ſuper quod ſe-
derit, pollutum erit ſecundùm
pollutionem menſtrui ſui. Et o- 27
mnis accedens ad ea, pollutus e-
rit: & lavabit veſtimenta ſua, la-
vabitq; ſe in aqua, & pollutus erit
uſque ad veſperam. Quòd ſi purifi- 28
cata fuerit à fluxione ſua, annume-
rabit ſibi ſeptem dies, & poſteà pu-
rificabitur. Die autem octavo tollet 29
ſibi duos phaſianos, duóſve pullos
columbæ, afferétque illos ad ſacer-
dotem ad oſtium tentorii conventûs.
Et faciet ſacerdos unum pro pec- 30
cato, & alterum in *holocauſtum: &*
expiationem procurabit ei ſacerdos
in præſentia Domini pro fluxione
pollutionis ejus. Separabitiſque fi- 31
lios Iſrael à pollutionibus ſuis, nec
morientur in pollutionibus ſuis dum
polluerint tabernaculum meum quod
in medio eorum. Iſta eſt lex ſemi- 32
niflui, & ejus ex quo egreditur effu-
ſio geniturae, ut pollutus fiat per il-
lam. Et pollutæ in menſtruo ſuo, 33
& fluentis fluxione ſuâ: maſculo
& fœminæ, & viro qui concubu-
erit cum pollutâ.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B.UZIEL. *Hierosolymitanum.*

פ פ פ

יו

וידבר ומליל יי עם משה מן בתר דמיתו תרין בנוי דאהרן כהניא רברבא
בזמן קרוביהון אישא בריא קדם יי
ומיתו באשא מצלהבא: ויאמר ואמר יי 2
למשה מליל עם אהרן אחוך ולא יהי
עליל בכל עידן לקודשא מן לגיו לפרגודא לקדם כפורתא ארום בעננא איק
שכינתי מתגלי על בית כפורי: בזאת בהדא מידה יהי עליל אהרן לקודשא בתו
בר תורי דלא עירובין לקרבן חטאתא ודכר לעלתא: כתנת כיתונא דבו
מילת קודשא ילבש ואוורקסין דבוץ מילת יהון על בישריה ובקמורא דבוץ מיל
יצר ומצנפא דבוץ מילת נטיכס ברישיה לבושי קודשא הינון ברם בלבושי דדה
לא יהי עלל מטול דלא ידכר חובת עינלא דדהבא ובזמן מיעליה יסח
ית בישריה בארבעין סאוין דמוי וילבישינון: ומאת ומן כנישתא דב
ישראל יסב תרין צפירי בני עזי דלא עירובין לקרבן חטאתא ודכר חד לעלתא
והקריב ויקרב אהרן ית תורא דחטאתא דהוא מן ממוניה ויכפר באשתעו
מיליא עלוי ועל אינש ביתיה: ולקח ויסב ית תרין צפירין ויקם יתהון קד
יי בתרע משכן זמנא: ונתן ויתן אהרן על תרין צפירין עדבין שוין עדבא חד
לשמא דיי ועדבא חד לעזאזל ויטריף בקלפי ויופקינון ויטלקינון על צפיריא: והקרי
ויקריב אהרן ית צפירא דסלק עלוי עדבא לשמא דיי ויעבדיניה קרבן חטאתא
והשעיר וצפירא דסלק עלוי עדבא לעזאזל יתוקם בחיין קדם יי לכפרא ע
סרחנות עמא בית ישראל לשדרא יתיה לממת באתר תקיף וקשי דבמדברא
דצוק דהוא בית חדורי: והקריב ויקרב אהרן ית תורא דיליה ויכפר באשתעו
מיליא עלוי ועל אינש ביתיה ויכוס ית תורא דחטאתא דיליה: ולקח ויס
מלי מחתיתא גומרין לחשן דאישא מעילוי מדבחא מן קדם יי ומלי חופ
קטרת בוסמין כתישין ויעיל מן לגיו לפרגודא: ונתן ויתן ית קטרת בוסמ
על אישתא קדם יי ויחפי ענן תנן קטורתא ית כפורתא דעל סהדותא ולא
ימות באשא מצלהבא קדם יי: ולקח ויסב מן אדמא דתורא וי
באדבעיה ימינא על אפי כפורתא לרוח קידומא ולקדם כפורתא ידי שבע זמני
אדמא באדבעיה ימינא:

ירושלמי ¹ תרין בנוי דאהרן בקריבי
אשא בריא:

SECT. XXIX.

CAP. XVI.

Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, poſtquam mortui ſunt ambo filii 1 Aharon ſacerdotes magni: quando obtulerunt illi ignem extraneum coram Domino, & mortui ſunt igne ardente. Et dixit Dominus 2 Moſi; Loquere cum Aharon fratre tuo ut non ſit ingrediens omni tempore in ſanctuarium intra velum, in conſpectum propitiatorii, quoniam in nube mea gloria divinæ meæ majeſtatis revelabit ſe ſuper domum propitiatorii. Hac ratione in- 3 grediatur Aharon in ſanctuarium: cum bove juvenco abſque commixtione in hoſtiam pro peccato, & ariete in holocauſtum. Tunicam li- 4 neam ſericeam ſanctitatis induet, & ſubligacula linea ſericea erunt ſuper carnem ejus, & baltheo lineo ſericeo accingetur, & cidaris linea ſericea ordinetur in capite ejus: veſtes ſanctitatis ſunt, verùm cum veſtibus aureis non ingredietur, ut non revocetur in memoriam peccatum vituli aurei: & tempore quo ingredietur, lavabit carnem ſuam quadraginta ſatis aquæ, cum induerit eas. Et à congregatione fili- 5 orum Iſrael accipiet duos hircos caprarum abſque mixtione in oblationem pro peccato, & arietem unum pro holocauſto. Et of- 6 feret Aharon juvencum pro peccato, qui eſt ex pecunia ſua: & expiabit cum confeſſione verborum, pro ſe & viris domus ſuæ. Et acci- 7 piet duos hircos, quos ſtatuet coram Domino, ad oſtium tabernaculi conventus. Et dabit Aharon ſuper duos hircos ſortes æquas, ſor- 8 tem unam pro nomine Domini, ſortem verò alteram pro Azazel: & jaciet in pixidem, & educet eas, & projiciet eas ſuper hircos. Et 9 offeret Aharon hircum ſuper quem aſcenderit ſors pro nomine Domini, & faciet ipſum pro hoſtia peccati. Hircus verò ſuper quem aſcendit ſors 10 pro Azazel ſtatuatur in vita coram Domino, ad expiandum pro peccato populi domus Iſrael: ut emittat ipſum ad moriendum in loco forti & duro qui *eſt* in deſerto prærupto, nimirum loco acierum. Et offe- 11 ret Aharon juvencum ſuum, & expiabit cum confeſſione verborum, pro ſe & pro viris domus ſuæ: & mactabit juvencum ſuum pro hoſtia peccati. Et accipiet thuribulum plenum carbonibus ardentibus 12 ignis, deſuper altare à facie Domini, & implebit volas ſuas ſuffitu aromatum contritorum: & inferet intra velum. Et ponet incenſum 13 aromatum ſupra ignem coram Domino: ut operiat nebula incenſi thymiamatis propitiatorium, quod eſt ſuper teſtimonium, & non moriatur igni inflammato à facie Domini. Et accipiet de ſanguine ju- 14 venci, & aſperget digito ſuo dextro ſuper faciem propitiatorii ad latus Orientale: & coram propitiatorio aſperget ſeptem vicibus de ſanguine digito ſuo dextro.

Hieroſ. 1. *Duo filii Aharon cùm offerrent ipſi ignem extraneum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*

* فصل شانزدهم * سخن گفت ײ بمشه پس مردني دو پسراني اهرن در نزديك شدني
ايشان بپيشي ײ ومردند * گفت ײ بمشه سخن گوي باهرن برادري تو ونه آيد در همه وقت
بآن خاص از اندرون بپرده بپيشي آن پوشش آنچه ابر آن صندوق ونه ميرد كه در ابر ديدار
آيم ابر آن پوشش * در اين بيايد [اهرن] بآن خاص در گاو بچهي گاو بخطات ونرميش بعلا
* پيرهني كتان خاص بپوشد وشلواري كتان باشند ابر تني او ودر ميان بند كتان ببندد ودر
دستاري كتان دستار نهد جامهاي خاص ايشان بشويد در آب مر تني او وبپوشد ايشانرا * وا
نزدي جماعتي پسراني يسرال بستاند دو بزغالهي بزان بخطات ونر ميش يكّه بعله * ونزديك آورد
اهرن مر گاوي آن خطات آنچه باو وكفارت خواهد در سببي او ودر سببي خانهي او * وبستاند
مر دو آن بزغالها وبپاستاند ايشانرا بپيشي ײ درگاهي خيمهي وعده * وبدهد اهرن ابر دو
آن بزغالها قرعها قرعهي يكّه بـײ وقرعهي يكّه بعزازل * ونزديك آورد اهرن مر بزغاله آنچه بر آمد ابر
او آن قرعه بـײ وكند اويرا خطات * وآن بزغاله آنچه بر آمد ابر او آن قرعه بعزازل استاده باشد
زنده بپيشي ײ بكفارت خواستن ابر او بفرستادن اويرا بعزازل بآن بيابان * ونزديك آورد اهرن مر گاوي
آن خطات آنچه باو وكفارت خواهد در سببي او ودر سببي خانهي او وبكشد مر گاوي خطات آنچه
باو * وبستاند پري مجمر زغالهاي آتش از بالاي آن مذبح از پيشي ײ وپري مشتاني او دخنهي
بوي ابزار خرد وبياورد از اندرون بپرده * وبدهد مر آن دخنه ابر آن آتش بپيشي ײ وبپوشد
بخاري آن دخنه مر آن پوشش آنچه ابر آن گواه گرفت ونه ميرد * وبستاند از خوني آن گاو
وبچكاند در انگشتي او ابر پيشي آن پوشش بمزرح بپيشي آن پوشش بچكاند هفت بارها
از آن خون در انگشتي او *

CAP. XVI.

Locutus eſt autem Dominus ad 1 *Moſheh poſt mortem duorum filiorum Aharon cùm appropinquarent in præſentiam Domini, & mortui ſunt. Dixitque Dominus ad Moſheh, Lo-* 2 *quere ad Aharon fratrem tuum, ut non veniat quoque tempore in ſanctuarium intra velum coram operimento quod eſt ſupra arcam, ut non moriatur: nam in nube apparebo ſupra operimentum. Cum hoc veniet Aharon* 3 *in ſanctuarium, Cum bove fœtu bovis pro peccato, & ariete in holocauſtum. Induſium lineum ſan-* 4 *ctitatis induet, & femoralia linea erunt ſuper corpus ejus, & cingulo lineo accinget ſe, & cidari lineâ pileabit ſe: veſtes ſanctitatis ſunt: lavabitque in aqua corpus ſuum, & induet eas. Et à cœtu filiorum* 5 *Iſrael accipiet duos hœdos caprarum pro peccato, & arietem unum in holocauſtum. Offerétque Aha-* 6 *ron bovem peccati qui pro ſe, & expiationem procurabit pro ſe & pro domo ſua. Poſteà capiet ambos* 7 *hœdos, ſtatuétque illos in præſentia Domini ad oſtium tentorii conventûs. Dabitque Aharon ſuper* 8 *ambos hœdos, ſortes; ſortem unam pro Domino, & ſortem alteram pro Azázel. Offeret autem Aharon* 9 *hœdū ſuper quem aſcenderit ſors pro Domino, & faciet eum pro peccato. Hœdus verò ſuper quem aſcenderit* 10 *ſors pro Azázel, ſtabit vivus in præſentia Domini, ad expiationem procurandam ſuper ipſo, ad emittendum eum in Azázel in deſertum. Of-* 11 *feret autem Aharon bovem peccati qui pro ſe, & expiationem procurabit pro ſe, & pro domo ſua: mactabitque bovem peccati qui pro ſe. Aſſumet* 12 *quoque plenitudinē thuribuli carbonum ignis de ſuper altari à præſentia Domini, & plenitudinem pugnorum ſuorum ſuffimenti aromatici comminuti, & inferet intra velum. Dabitq;* 13 *ſuffimentum ſuper ignem in præſentia Domini: operiétque vapor ſuffitûs operimentum quod eſt ſuper teſtimonium, & non morietur. Deinde acci-* 14 *piet de ſanguine bovis, ſtillabitq; digito ſuo ſuper faciē operimenti ad Orientē: & coram operimento ſtillabit ſeptē vicibus de ſanguine digito ſuo.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

15 ושחט ויכוס ית צפירא דחטאתא דמן ממונא דעמא ויעיל ית אדמא דצפירא מלגיו
לפרגודא ויעביד לאדמיה היכמה דעבד לאדמא דתורא וידי יתיה על כפורתא ולקדם
16 כפורתא : וכפר ויכפר על קודשא באישתעות מליא מסואבות בני ישראל
וממרודיהון לכל חטאיהון והיכדין יעביד למשכן זמנא דשרי עמהון בגו סאובתהון :
17 וכל וכל אינש לא יהי במשכן זימנא בזמן מיעליה לכפרא בקודשא על חוביהון
דישראל עד זמן מפקיה ויכפר עלוי ועל אנש בייתיה ועל כל קהלא דישראל : ויצא
18 ויצדד ויפוק מן קודשא למדבחא דקדם יי ויכפר עלוי באשתעות מליא ויסב מאדמא
דתורא ומאדמא דצפירא כד הינון מערבין ויתן על קרנת מדבחא חזור חזור : והזה
19 וידי עלוי מן אדמא באדבעיה ימינא שבע זמנין וידכיניה ויקדשיניה מסואבות בני
20 ישראל : וכלה ויפסוק מן למכפרא על קודשא ועל משכן זמנא ועל מדבחא
21 באישתעות מליא ויקרב ית צפירא חייא : וסמך ויסמוך אהרן ית תרתין ידוי בסידרא
הדא יד ימיניה על שמאליה על ריש צפירא חייא ויודי עלוי ית כל עויית בני ישראל
וית כל מרודיהון לכל חטאיהון ויתן יתהון בשבועה אמירה ומפרשא בשמא רבא
ויקירא על ריש צפירא ויפטור ביד גבר די מזמן מן אשתקד למהך למדברא דצוק
22 דהוא בית הדורי : ונשא ויסובר צפירא עלוי ית כל חוביהון לאתר צדיא ויפטר גברא
ית צפירא למדברא דצוק ויסוק צפירא על טוורייא דבית הדורי וידחיניה רוח זיקא
23 מן קדם יי וימות : ובא אהרן ויעול אהרן ובנוי למשכן זמנא וישלח ית לבושי בוצא
24 דמילת דלבש בזמן מיעליה לקודשא ויצניעינון תמן : ורחץ ויסחי ית בישריה במוי
באתר קדיש וילבש ית לבושוי ויצדד ויפוק ויעביד ית עלתיה וית עלת עמיה ויכפר
25 26 עלוי ועל עמיה : ואת חלב וית תרבא דחטאתא יסיק למדבחא : והמשלח ודיפטור
ית צפירא לעזאזל יצבע ית לבושוי ויסחי ית בישריה בארבעין סאוין דמוי ומן בתר
27 כדין יעול למשריתא : ואת פר וית
תורא דחטאתא וית צפירא דחטאתא
דאיתעל מן אדמיהון לכפרא בקודשא יתפקון באסלין על ידיהון דטלא דכהניא
ויסוברונון למברא למשריתא ויוקדון בנורא ית משכיהון וית בישריהון וית רעיהון :

ירושלמי 27 וית מרעייהון :

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hieroſolymitanum.*

15 Et mactabit hircum pro hoſtia peccati, qui eſt de pecunia populi, & introducet ſanguinem hirci intra velum: & faciet cum ſanguine illo ſicut fecit cum ſanguine juvenci, & aſperget ipſum ſuper propitiatorium & coram propitiatorio. 16 Et expiabit ſanctuarium cum confeſſione verborum à ſordibus filiorum Iſrael, & à rebellionibus ipſorum, à cunctis peccatis eorum: atque ita faciat pro tabernaculo conventus, quod habitat cum eis inter immunditias eorum. 17 Et nullus erit in tabernaculo conventus, quo tempore ingredietur ad expiandum in ſanctuario pro peccatis Iſraelitarum, donec exeat: atque ita expiabit pro ſe, & pro viris domus ſuæ, & pro omni congregatione Iſrael. 18 Et ſecedet, & exibit ex ſanctuario ad altare quod eſt coram Domino, & expiabit pro ſe cum confeſſione verborum: & accipiet de ſanguine juvenci & de ſanguine hirci permixtis, & ponet ſuper cornua altaris per circuitum. 19 Et aſperget ſuper ipſum de ſanguine digito ſuo dextro ſeptem vicibus: & mundabit ipſum, & ſanctificabit ipſum à pollutionibus filiorum Iſrael. 20 Et ceſſabit ab expiando ſanctuario, & tabernaculo conventus, & altari cum confeſſione verborum: & adducet hircum vivum. 21 Et imponet *ei* Aharon ambas manus ſuas hoc ordine, manum dextram ſuper ſiniſtram ſuam ſuper caput hirci vivi; & confitebitur ſuper ipſo omnes iniquitates filiorum Iſrael, & omnes rebelliones eorum cum omnibus peccatis ipſorum: & ponet ea cum juramento dicto & expreſſo in nomine magno & venerabili ſuper caput hirci, & mittet per manum viri parati ab anno præcedenti, ut eat in deſertum præruptum, quod eſt Bethhadure. 22 Et portabit hircus ſuper ſe omnia peccata ipſorum in locum deſertum: & dimittet vir hircum in deſertum præruptum, & aſcendet hircus ſuper montes Bethhadure, & impellet ipſum ventus turbidus à facie Domini, & morietur. 23 Et ingredietur Aharon & filii ejus in tabernaculum conventus, & deponet veſtes lineas ſericeas, quas induit quando ingreſſus eſt in ſanctuarium: & reponet eas ibi. 24 Deinde abluet carnem ſuam aquis in loco ſancto, dein induet veſtes ſuas: & convertet ſe ad latus, & egredietur, & faciet holocauſtum ſuum & holocauſtum populi ſui; & expiabit pro ſe & pro populo ſuo. 25 Adipem verò hoſtiæ pro peccato incendet in altari. 26 Et qui dimittet hircum Azazel lavabit veſtes ſuas, & abluet carnem ſuam in quadraginta ſatis aquæ, & poſtea ingredietur caſtra. 27 Juvencus verò *qui eſt pro hoſtia* peccati una cum hirco *hoſtiæ* peccati, de quorum ſanguine intromiſſum eſt in ſanctuarium ad expiandum, educentur vectibus ſuper man' juvenũ ſacerdotum & portabunt eos extra caſtra: & comburent eos igni cum pelle eorũ, carne eorũ, & fimo eorum.

Hier. 27. *Et fimum eorum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

15 * وبكشد مر بزغالهي آن خطات آنچه بقوم وبياورد مر خوني او باز اندرون بپرده وبكند
مر خوني او چون آنچه بكرد بخوني آن گاو وبچكاند اويرا ابر آن پوشش وبپيشي آن پوشش ٭
16 * وكفارت خواهد ابر آن خاص از پليديهايي پسراني يسرال واز جرمهايي ايشان بهمه خطاهايي
ايشان وهمچنين بكند بخيمهي وعده آن مسكن گيرا اواري ايشان در مياني پليديهايي
17 ايشان * وهمه آدم نه باشد در خيمهي وعده در آمدني او بكفارت خواستن در خاص
تا بيرون آمدني او وكفارت خواهد در سببي او ودر سببي خانهي او ودر سببي
18 همه جماعتي يسرال * وبيرون آيد بآن مذبح آنچه بپيشي : وكفارت خواهد ابر او وبستاند
19 از خوني آن گاو واز خوني آن بزغاله وبدهد ابر شاخهايي آن مذبح گرداگرد * وبچكاند
ابر او از آن خون در انگشتي او هفت بارها وپاك كند اويرا وخاص كند اويرا از پليديهايي
20 پسراني يسرال * وتمام كند از كفارت خواستن مر خاص ومر خيمهي وعده ومر آن
21 مذبح ونزديك آورد مر آن بزغالهي آن زنده * وبنهد اهرن مر دو دستهايي او ابر سري آن
بزغالهي آن زنده واقرار كند ابر او مر همه گناهايي پسراني يسرال ومر همه جرمهايي ايشان
بهمه خطاهايي ايشان وبدهد ايشانرا ابر سري آن بزغاله وبفرستد در دستي مردي وقت
22 شناسي آن بيابان * وبر دارد آن بزغاله ابر او مر همه گناهي ايشان بزميني خرابه وبفرستد
23 مر آن بزغاله در بيابان * وبيايد اهرن بخيمهي وعده وبكشد مر جامهايي آن كتان آنچه
24 بپوشيده در آمدني او بآن خاص ورها كند ايشانرا آنجا * وبشويد مر تني او در آب درجايي
خاص وبپوشد مر جامهايي او وبيرون آيد وبكند مر علهي او ومر علهي آن قوم
25 26 وكفارت خواهد در سببي او ودر سببي آن قوم * ومر پيهي آن خطات بر آورد بآن مذبح * وآن
فرستا مر آن بزغاله بعزازل بشويد جامهايي او وبشويد مر تني او در آب وپس همچنين بيايد
27 بآن لشكرگاه * ومر گاوي آن خطات ومر بزغاله آن خطات آنچه آورده آمد مر خوني ايشان
بكفارت خواستن در خاص بيرون آورد باز بيرون بلشكرگاه وبسوزانند در آتش مر
پوستي ايشان ومر گوشتي ايشان ومر پولي ايشان ٭

15 *Mactabit præterea hœdum peccati qui pro populo, & inferet ſanguinem ejus intra velum: facietque ſanguini ejus quemadmodum fecit ſanguini bovis, ſtillabitq; eum ſuper operimentum & coram operimento.* 16 *Et expiationem procurabit ſanctuario à pollutionibus filiorum Iſrael, & à delictis eorum, pro omnibus peccatis eorum: ſic quoque faciet tentorio conventûs manſionem occupanti apud eos in medio pollutionum eorum.* 17 *Et ullus homo non erit in tentorio conventûs cùm introierit ad expiationem procurandam in ſanctuario, uſque ad egreſſum ejus; quum expiationem procuraverit pro ſe, & pro domo ſua, & pro univerſo cætu Iſrael.* 18 *Deindè egredietur ad altare quod in præſentia Domini, & expiationem procurabit ſuper ipſo: tollétque de ſanguine bovis, ac de ſanguine hœdi, & dabit ſuper cornua altaris circumcirca.* 19 *Stillabitque ſuper illud de ſanguine digito ſuo ſeptem vicibus, & purificabit illud, ſanctificabitque illud à pollutionibus filiorum Iſrael.* 20 *Cùm autem finierit expiationem procurare ſanctuario, & tentorio conventûs, & altari, tunc afferet hœdum vivum.* 21 *Imponétque Aharon ambas manus ſuas ſuper caput hœdi vivi, & confitebitur ſuper illud omnia peccata filiorum Iſrael, & omnia delicta eorum cum omnibus criminibus eorum: dabitque illa ſuper caput hœdi, ac emittet in manu viri tempus callentis* in *deſertum.* 22 *Et portabit hœdus ſuper ſe omne peccatum eorum ad terram deſolatam, & dimittet hœdum in deſerto.* 23 *Veniet poſt hæc Aharon in tentorium conventûs, ac detrahet veſtes lineas quas induerat cùm ingrederetur in ſanctuarium, & relinquet eas ibi.* 24 *Lavabitque corpus ſuum in aqua in loco ſanctitatis, & induet veſtes ſuas: deindè egredietur, & faciet holocauſtum ſuum ac holocauſtum populi, atque expiationem procurabit pro ſe & pro populo:* 25 *Et adipem peccati offeret ſuper altare.* 26 *Dimittens autem hœdum in Azazel, lavabit veſtimenta ſua, lavabitque corpus ſuum in aqua: & poſtmodùm veniet in caſtra.* 27 *Bovem verò peccati, & hœdum peccati quorum illatus fuerit ſanguis ad expiationem procurandam in ſanctuario, educet extra caſtra, & comburent igne pellem eorum, & carnem eorum, & excrementum eorum.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

והשרף ודמוקיד יתהון יצבע לבושוי ויסחי ית בישריה בארבעין סווין דמוי
בתר כן יעול למשריתא: והיתה ותהי דא לכון לקיים עלם בירחא שביעא
הוא ירח תשרי בעשרא יומין לירחא תענון ית נפשתיכון מן מיכלא ומן משתיא
ומן הויית בני ותמרוקא ומסנא ותשמיש ערסא וכל עיבידתא לא תעבדון יציבא
וגיורא דיתגייר ביניכון: כי ארום ביומא הדין יכפר עליכון לדכאה יתכון מכ
חוביכון ואתון קדם יי תודון סורחנותכון ותדכון: שבת שבתא שבתא הוא
לכון כל עיבידת פולחנא לא תעבדון
ירושלמי 31 ותצומו בה על נפשתי
ותענון ית נפשתכון קיים עלם: וכפר
ויכפר כהנא די רבי יתיה ודיקרב קורבניה לשמשא תחות אבוי וילבש ית לבושי
בוץ מילת לבושי קודשא: וכפר ויכפר על מקדש קודשא ועל משכן זמנא
ועל מדבחא ועל כהניא ועל כל עמא דקהלא יכפר באשתעות מיליא: והיתה
ותהי דא לכון לקיים עלם לכפרא על בני ישראל מכל חוביהון חדא זימנא
בשתא ועבד אהרן הי כמא דפקיד יי ית משה:

יז

וידבר ה' ומליל יי עם משה למימר: דבר מליל עם אהרן ועם בנוי ועם ב
ישראל ותימר להון דין פתגמא דפקיד יי למימר: איש גבר טלי או סיב מבי
גניסת ישראל די יכוס נכסת תור או אימר או עיזא במשריתא או די יכוס מבר
למשריתא: ואל פתח ולתרע משכן זימנא לא אייתיה לקרבא קורבנא קדם
קדם משכנא דיי אדם קטול יתחשב לגברא ההוא ותהי ליה כאילו אדם זכ
אשד וישתיצי בר נשא ההוא מעמיה: למען מן בגלל דייתון בני ישראל
ניכסתהון דהינון דבחין על אנפי חקלא וייתונון קדם יי לתרע משכן זימנא ל
כהנא ויכסון ניכסת קודשין קדם יי יתהון: וזרק ויזרוק כהנא ית אדמא על
מדבחא דיי בתרע משכן זימנא ויסק תרבא לאתקבלא ברעוא קדם יי: ולא
ולא ידבחון תוב ית דיבחיהון לטעון דמתילין לשידי דהינון טען בתריהון קי
עלם תהי דא להון לדריהון: ואליהם ולהון תימר גבר גבר טלי וגבר סיב מבי
גניסת ישראל ומן גיורא דיתגיירון למיתב ביניכון די יסיק עלתא או ניכסת קודשיא

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et is qui comburit eos, lavabit veſtimenta ſua, & abluet carnem ſuam in ſexaginta ſatis aquæ, & poſtea ingredietur caſtra. 28 Et erit hoc 29 vobis in ſtatutum ſeculi: in menſe ſeptimo, is eſt menſis Tiſri, decima die menſis affligetis animas veſtras, *abſtinendo* à cibo, & potu, & ab uſu balneorum, unctione, calceis, & coitu: & nullum opus facietis, tam indigena, quam peregrinus qui habitat inter vos. Quia in 30 die iſto expiabit vos ad mundandum vos ab omnibus peccatis veſtris: vos itaque coram Domino confitebimini peccatum veſtrum, & mundi eritis. Sabbathum quietis erit vobis; nullum opus ſervitutis facietis, 31 ſed affligetis animas veſtras, ſtatuto perpetuo. Et expiabit ſacer- 32 dos qui unctus fuerit, & qui obtulerit oblationem ſuam, ut miniſtret pro patre ſuo: & induet veſtes lineas byſſinas, veſtes ſanctitatis. Ex- 33 piabit inquam ſanctuarium ſanctitatis, & tabernaculum conventus, & altare, & ſacerdotes, & univerſum populum coetus expiabit confeſſione verborum. Et erit hoc vobis in fœdus perpetuum, ad expiandum 34 pro filiis Iſrael ab omnibus peccatis eorum una vice in anno: & fecit Aharon ſicut præcepit Dominus Moſi.

Hieroſ. *Sed jejunabitis in eo pro animabus veſtris.*

CAP. XVII.

Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: 1 Loquere cum Aharon & cum filiis ejus, & cum filiis Iſrael, & dices illis; 2 Hic eſt ſermo quem præcepit Dominus, dicendo: Vir juvenis aut ſenex è do- 3 mo familiæ Iſrael, qui mactaverit victimam bovis, agni, aut capræ in caſtris, aut qui mactaverit extra caſtra: Et ad oſtium tabernaculi con- 4 ventus non adduxerit, ut offerat oblationem coram Domino, coram tabernaculo Domini: ſanguis homicidii reputabitur viro illi, & erit illi acſi ſanguinem innocentem fudiſſet, & exterminabitur filius hominis ille è populo ſuo. Ut afferant filii Iſrael hoſtias ſuas, quas ma- 5 ctant in ſuperficie agri, adducant inquam illas coram Domino, ad portam tabernaculi conventus ad ſacerdotem: & ut mactent illas hoſtias ſanctitatis coram Domino. Et ſpargat ſacerdos ſanguinem ſuper al- 6 tare Domini, in oſtio tabernaculi conventus: & incendat adipem, ut recipiatur cum beneplacito coram Domino. Neque ſacrificent rur- 7 ſus ſacrificia ſua idolis, quæ aſſimilantur dæmonibus, poſt quæ erra- runt: ſtatutum ſeculi erit hoc eis per generationes eorum. Et ad eos 8 dices; Unuſquiſque ſive juvenis ſive ſenex, ex domo familiæ Iſrael, aut ex peregrinis qui peregrinabuntur inter vos, qui offeret holocauſtum aus oblationem ſanctitatum;

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وآن سوزانا ايشانرا بشويد جامهاي او وبشويد مر تني او در آب وپس همچنين بيايد بآن
لشكرگاه * وباشد بشما برسمي جاويد در ماهي آن هفتمين درده بماه برنجانيد مر جانهاي شما
وهيچ كار نه كنيد آن بومي وآن غريب آن غريبي كنا در مياني شما * كه در روزي آن اين
كفارت كند ابر شما بپاك كردن شمارا از همه خطاهاي شما بپيشي ײ پاك شويد * معطل معطلي
آن بشما وبرنجانيد مر جانهاي شما رسمي جاويد * وكفارت خواهد آن كهن آنچه بماليد اويرا
وآنچه پر كند مر قرباني او بخدمت كردن بجاي پدري او وبپوشد مر جامهاي آن كتان
جامهاي آن خاص * وكفارت خواهد مر مقدس آن خاص ومر خيمهي وعده ومر آن مذبح
كفارت خواهد وابر آن كهنان وابر همه قومي آن جماعت كفارت خواهد * وباشد اين
بشما رسمي جاويد بكفارت خواستن ابر پسراني يسرال از همه خطاهاي ايشان يكه در
سال بكرد چون آنچه بفرمود ײ مر مشه * فصل هفتدهم * سخن گفت
ײ بمشه بگفتن * سخن گوي باهرن وبپسراني او وبهمه پسراني يسرال وبگوي بايشان اين
آن سخن آنچه فرمود ײ بگفتن * مردي مردي از خانهي يسرال آنچه بكشد گاو يا برّه يا بز
در لشكرگاه يا آنچه بكشد از بيرون بلشكرگاه * وبدرگاهي خيمهي وعده نه آورد اويرا بنزديك
آوردن قربان بـײ بپيشي مسكن ײ خون حسيب كرده شود بمردي آن او خون بريخت وبيست شود
آن مردي آن او از مياني قومي او * بسبب آنچه بياورند پسراني يسرال مر ذبحهاي ايشان
آنچه ايشان ذبحت كنان ابر رويي آن دشت بياورند ايشانرا بـײ بدرگاهي خيمهي وعده
بآن كهن وذبحت كنند ذبحت سلميم بـײ ايشان * وبپراكند آن كهن مر آن خون ابر
مذبح ײ درگاهي خيمهي وعده وبر آورد آن پيه ببويي قبوليت بـײ * ونه ذبحت كنند نيز
ذبحهاي ايشان بديوان آنچه ايشان بيراه شوان پسي ايشان رسمي جاويد باشد اين بعصرهاي
ايشان * وبايشان بگوي مردي مردي از خانهي يسرال واز آن غريب آنچه غريب باشد درمياني
ايشان آنچه بر آورد علمه يا ذبحت .

Et comburens ea, lavabit veſtimenta ſua, lavabitque corpus ſuum in aqua: & poſtmodùm veniet in caſtra. 28 *Eritque vobis in ſtatutum perpetuum: menſe ſeptimo, decimâ menſis, affligetis animas veſtras, et ullum opus non facietis, indigena & peregrin° peregrinans in medio veſtrûm.* 29 *Nam in hac die expiationem faciet pro vobis, ad purificandum vos: ab omnibus peccatis veſtris in præſentia Domini purificabimini.* 30 *Ceſſatio quieta eſt vobis, & affligetis animas veſtras, ſtatuto perpetuo.* 31 *Expiationem autē procurabit ſacerdos quem unxerit, & qui compleverit oblationem ſuam, ad miniſtrandum in loco patris ſui: induétque veſtes lineas, veſtes ſanctitatis.* 32 *Et expiationem procurabit ſanctuario ſanctitatis & tentorio conventûs, altari quoque expiationem procurabit, & ſacerdotibus, atque univerſo populo congregationis expiationem procurabit.* 33 *Eritque hoc vobis ſtatutum perpetuum, ad expiationem procurandam filiis Iſrael pro omnibus peccatis eorum ſemel in anno. Et fecit ſecundùm quod præceperat Dominus Moſheh.* 34

CAP. XVII.

Loquutus eſt præterea Dominus ad Moſheh, dicendo, 1 *Loquere ad Aharon & ad filios ejus, & ad omnes filios Iſraël, dicéſque eis; Hoc eſt verbum quod præcepit Dominus, dicendo;* 2 *Quilibet vir de domo Iſrael qui mactaverit bovem, aut agnum, aut capram in caſtris, aut qui mactaverit extra caſtra:* 3 *Et ad oſtium tentorii conventûs non adduxerit eum, ad offerendum oblationem Domino, coram tabernaculo Domini: ſanguis imputabitur viro illi: ſanguinem effudit, & annihilabitur vir ille de medio populi ſui:* 4 *Propterea quòd afferant filii Iſrael victimas ſuas quas immolaturi ſunt ſuper faciem agri, afferant inquam eas Domino ad oſtium tentorii conventûs ad ſacerdotem, & immolent victimas pacificas Domino eas.* 5 *Spargétque ſacerdos ſanguinem ſuper altare Domini, ad oſtium tentorii conventûs, & offeret adipem in odorem acceptationis Domino.* 6 *Et non immolabunt ultrà victimas ſuas dæmonibus, poſt quos devii facti ſunt: ſtatutum perpetuum erit hoc in ſeculis eorum.* 7 *Illis præterea dices; Quilibet vir de domo Iſrael, aut de exotico qui peregrinus fuerit in medio eorum, qui obtulerit holocauſtum aut victimam* 8

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

9 ואל פתח ולתרע משכן זמנא לא ייתיניה למעבד יתיה קורבנא קדם יי וישתיצי בר נשא
ההוא מעמיה : ואיש וגבר טלי וגבר סיב מבית גניסת ישראל ומן גיורא דמתגיירין 10
למיתב ביניהון די ייכול כל אדמא ואתן ית פנוייתא למעסוק בבר נשא ההוא די ייכול
כל אדמא ואישיצי יתיה מגו עמיה : כי נפש ארום קיום נפש כל בישרא באדמא 11
הוא ואנא יהבתיה לכון לגזירתא דתיתנון אדם ניכסא על מדבחא מטול למכפרא על
אדם נפשתכון ארום אדם ניכסא הוא על חובי נפשא מכפר : על כן בנין כן אמרית 12
לבני ישראל אזדהרון דכל בר נש מנכון לא ייכול אדמא וגיורייא דמתגיירין למיתב
ביניכון לא ייכלון אדמא : ואיש וגבר טלי או גבר סיב מבית גניסת ישראל ומן 13
גיורייא דיתגיירון למיתב ביניכון די יצוד צידא חיתא או עופא דמיכשרין למיכל
ויישוד ית אדמיה בנכסתא ואין לא מתקלקלא ניכסתיה יכסיניה בעפרא : כי נפש
ארום קיום נפש כל בישרא אדמיה בנפשיה היא ואמרית לבני ישראל אדם כל בישרא 14
לא תיכלון ארום קיום נפש כל בישרא אדמיה הוא כל מן דייכליניה ישתיצי :
וכל נפש וכל בר נש דייכול בישרא דמטלק בקילקול ניכסתא ובשר תבירא ביציבא 15
ובגיורא ויצבע לבושוי ויסחי בארבעין סאוין דמוי ויהי מסאב עד רמשא וידכי :
ואם ואין ארשע ולא יצבע ובשריה לא 16
יסחי ויקבל חוביה :

ירושלמי 16 ואין לא חוור ובשריה לא
ישזג ויקבל חוביה :

יח

וידבר ומליל יי עם משה למימר : דבר מליל עם בני ישראל ותימר להון אנא הוא 1 2
יי אלהכון : כמעשה כעובדין בישין דעמא דארעא דמצרים דיתיבתון בה לא 3
תעבדון והיכעובדין בישין דעמא דארעא דכנען דאנא מעיל יתכון לתמן לא תעבדון
ובנימוסיהון לא תהכון : את משפטי ית סדרי דיני תעבדון וית קיימי תיטרון 4
להלכא בהון אנא יי אלהיכון : ושמרתם ותטרון ית קיימי וית סדרי דיני 5
דאין יעבד יתהון אינשא וייחי בהון בחיי עלמא וחולקיה עם צדיקיא אנא
יי : איש איש גבר טלי וגבר סיב לכל קריבת בישריה לא תקרבון לבזאה 6
עירייתא בתשמישתא ובפרסומי עירייא אנא יי : ערות אביך עריית אבוך ועריית 7
אמך לא תיבזי איתא לא תשמש עם אבהא וגבר לא ישמש עם אמיה אמך היא
לא תגלי עירייתה :

Targ. JONATHAN B. UZIEL *Hieroſolymitanum.*

Et ad oſtium tabernaculi conventus non adduxerit ipſum, ut faciat 9
ipſum oblationem coram Domino; tum exterminabitur vir ille è populo
ſuo. Vir autem juvenis aut ſenex, ex domo familiæ Iſrael, aut ex pe- 10
regrinis qui peregrinantur habitando inter eos, qui comederit ullum ſan-
guinem: tum tribuam otium ad ſatagendum contra virum illum qui
comederit ullum ſanguinem, & perdam ipſum è medio populi ſui.
Quoniam ſubſiſtentia animæ univerſæ carnis in ſanguine eſt: & ego 11
dedi ipſum vobis in decretum, ut adducatis ſanguinem victimæ ſuper
altare, ad expiandum pro ſanguine animarum veſtrarum: quoniam
ſanguis victimæ eſt pro peccatis animæ expians. Propterea dixi filiis 12
Iſrael; Cavete ne ullus ex vobis comedat ſanguinem: & peregrini, qui
peregrinantur habitando inter vos, non comedent ſanguinem. Et vir 13
juvenis aut ſenex, ex domo familiæ Iſrael, aut ex peregrinis qui pere-
grinantur habitando inter vos, qui venatus fuerit venationem beſtiæ aut
volucris, quæ recta ſunt ad edendum: tum effundet ſanguinem ejus macta-
tione, & ſi non vitiata ſit mactatio ejus, cooperiet ipſum pulvere. Quo- 14
niam ſubſiſtentia animæ univerſæ carnis ſanguis ejus *eſt*, cum anima
ejus eſt: ideò dixi filiis Iſrael, Sanguinem univerſæ carnis non come-
detis: quoniam ſubſiſtentia animæ univerſæ carnis ſanguis ejus eſt,
quiſquis comederit ipſum extirpabitur. Et quiſquis comederit carnē quæ 15
projecta eſt propter vitium mactationis, aut carnem *animalis* confracti,
ſive de indigenis ſive de peregrinis, lavabit veſtes ſuas, & abluet ſe in qua-
draginta ſatis aquæ, & erit immundus uſque ad veſperam, & tunc mun-
dus erit. Quod ſi improbè egerit, 16
neque laverit, & carnem ſuam
non abluerit, recipiet peccatum
ſuum.

Hier. 16. *Quod ſi non laverit, & carnem ſuam non abluerit, recipiet peccatum ſuum.*

CAP. XVIII.

Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Loquere cum filiis Iſrael, 1
& dices illis; Ego ſum Dominus Deus veſter. Juxta opera mala populi 2
terræ Ægypti, in qua habitâſtis, non facietis: & ſicut opera mala populi 3
terræ Canaan, quò ego introduco vos, non facietis, & in ſtatutis eorum non
ambulabitis. Ordines judiciorum meorum facietis, & pacta mea obſer- 4
vabitis ad ambulandum in eis: ego Dominus Deus veſter. Cuſtodietis 5
itaque ſtatuta mea & ordines judiciorum meorum, quæ ſi fecerit homo
vivet in eis vitâ ſeculi, & portio ejus cum juſtis *erit*: ego Dominus.
Vir juvenis aut ſenex, ad ullam propinquam carnis ſuæ non accedetis, 6
ad contemnendum turpitudinem *ejus* concubitu, aut nudatione turpi-
tudinis: ego Dominus. Turpitudinem patris tui & turpitudinem, 7
matris tuæ non contemnes: mulier non rem habebit cum patre ſuo, &
vir non coibit cum matre ſua; mater tua eſt, non revelabis turpitudi-
nem ejus.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* و بدرگاهی خیمهی وعده نه آورد اورا و نیست شود آن مردی آن او از قومی او * و مردی 9 10
مردی از خانهی یسرال و از آن غریب آن غریبی کنا در میانی ایشان آنچه بخورد همه خون
و بدهم خشمی من درجانی آن خورا مر آن خون و نیست کنم آنرا از میانی قومی آن * وجانی 11
آن گوشتمند در خون او و من بدادم اورا بشما ابر آن مذبح بکفارت کردن ابر جانهای
شما و آن خون او درجان کفارت کند * ابر همچنین گفتم بپسرانی یسرال همه جان از شما 12
نه خورد خون و آن غریب آن غریبی کنا در میانی شما نه خورد خون * و مردی مردی 13
از پسرانی یسرال و از آن غریب آن غریبی کنا در میانی ایشان آنچه نخچیر کند نخچیر حیوان
یا مرغ آنچه خورده شود بریزد مر خونی او و بپوشد اورا در خاک * که جانی همه گوشت مر 14
خونی او درجانی او او و گفتم بپسرانی یسرال خونی همه گوشتمند نه خورید که جانی همه
گوشتمند خونی او آن همه خورایی او نیست شود * و همه جانی آنچه بخورد لاش و نخچیر در 15
بومی و در غریب و بشوید جامهای او و بشوید در آب و پلید باشد تا ایوار و پاک شود *
* واگر نه شوید و تنی او نه شوید بر دارد گناهی او * 16

* فصل هجدهم *

* سخن گفت ״ بموسه بگفتن * سخن گوی بپسرانی یسرال و بگویی من ״ خدایی شما * چون 1 2 3
عملی زمین مصر آنچه بنشستید دران نه کنید و چون عملی زمینی کنعن آنچه من
آورا شمارا بآنجا نه کنید و در رسمهایی ایشان نه روید * مر حکمهایی من بکنید و مر رسمهایی من 4
نگاه دارید برفتن در ایشان من ״ خدایی شما * و نگاه دارید مر رسمهایی من و مر حکمهایی 5
من آنچه بکند ایشانرا آن آدم و بزید در ایشان من ״ * مردی مردی بهمه قرابتی تنی او نه 6
نزدیک شوید ببرهنه کردن شرم من ״ * شرمی پدری تو و شرمی مادری تو نه برهنه 7
کنی مادری تو است آن نه برهنه کنی شرمی آن *

*Et ad oſtium tentorii conventûs 9
non adduxerit eam: annihilabi-
tur quidem vir ille de medio po- 10
puli ſui. Et quilibet vir de domo
Iſrael, aut de peregrino peregri-
nante in medio eorum, qui come-
derit ullum ſanguinem, dabo quidem
iram meam in animam comedentem
ſanguinem, & annihilabo eam de
medio populi ſui: Quia anima 11
carnei in ſanguine eſt: ego autem
dedi illum vobis ſuper altare ad ex-
piationem faciendam pro animabus
veſtris: quia ſanguis ipſe pro ani-
ma expiationem faciet. Quapropter 12
dixi filiis Iſrael; Omnis anima ex
vobis non comedet ſanguinem, &
peregrinus peregrinans in medio ve-
ſtri, non comedet ſanguinem. Et 13
quilibet vir de filiis Iſrael, aut de
peregrino peregrinante in medio eo-
rum, qui venatus fuerit venatio-
nem animalis, vel avis quæ come-
datur, effundet ſanguinem ejus, &
operiet illum pulvere. Quia ani- 14
ma omnis carnis eſt ſanguis ejus,
in anima ejus eſt: itaque dixi fi-
liis Iſrael; Sanguinem omnis car-
nei non comedetis, quia anima o-
mnis carnei ſanguis ejus eſt: o-
mnis comedens eum, annihilabitur.
Omnis autem anima quæ comederit 15
cadaver, & prædam, in indigena &
peregrino, lavabit quidem veſtes
ſuas, lavabitq; ſe in aqua: & pollu-
tus erit uſque ad veſperam, tunc pu-
rificabitur. Quòd ſi non laverit, 16
& corpus ſuum non abluerit, porta-
bit peccatum ſuum.*

CAP. XVIII.

*Locutus eſt autem Dominus ad 1
Moſheh, dicendo, Loquere ad filios 2
Iſrael, ac dices; Ego Dominus Deus
veſter. Secundùm opus terræ Ægy- 3
pti in qua ſediſtis, non facietis: &
ſecundùm opus terræ Chenaan, quò
ego introducturus ſum vos, non age-
tis: & in ſtatutis eorum non am-
bulabitis. Judicia mea facietis, 4
& ſtatuta mea obſervabitis, ad am-
bulandum in eis: ego Dominus Deus
veſter. Obſervabitis quidem ſtatu- 5
ta mea, & judicia mea: quæ ſi fe-
cerit homo, tum vivet in eis: ego
Dominus. Quilibet homo ad o- 6
mnem conſanguineam corporis ſui
non appropinquabitis ad denudan-
dum pudorem: ego Dominus. Pu- 7
dorem patris tui, & pudorem ma-
tris tuæ non denudabis: mater tua
eſt ipſa, non denudabis pudorem
ejus.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

8 ערות ערית איתת אבוך לא תבזי מטול דעריתא דאבוך היא : ערות 9
עריית אחתך בת אביך או ברת אמך מה דיוליד אבך מן איתא אוחרי או מן
אמך או מה דילידת אמך מן אבך או מן גבר חורן לא תבזי עריתהן : ערות 10
עירית ברת בנך או ברת ברתך לא תבזי עריתהן ארום הי כעריתך הינן :
11 ערות עירית בת איתת אבוך דילידת מן אבך אחתך היא לא תבזי עירייתה :
12 ערות עירית אחת אבך לא תבזי קריבת בשר אבך היא : ערות עירית 13
אחת אמך לא תבזי ארום קריבת בשר אמך היא : ערות עיריית אחבוך 14
לא תבזי ולות אינתתיה לא תקרב בתשמיש ערסא איתת אחבוך היא : ערות 15
עירית כלתך לא תבזי איתת ברך היא לא תבזי עריתה : ערות עירית 16
איתת אחוך לא תבזי בחיי אחוך ובתר מותיה אין אית ליה בנין עריתא
דאחוך היא : ערות עירית איתא וברתה לא תבזי ית ברת ברה וית ברת 17
ברתה לא תיסב לבזאה עריתה קריבת בישרא הינון זנו היא : ואשה 18
ואיתתא בחיי אחתא לא תיסב לאעקא לה לבזאה ערייתה עלה כל יומי
חייהא : ואל אשה ולציד איתתא בזמן ריחוק סאובתה לא תקרב לבזאה 19
עירייתא : ואל ולציד איתת חברך לא תיתן תשמישך לזרעא לאסתאבא 20
בה : ומורעך ומן זרעך לא תיתן 21
בתשמישתה לציד בת עממין למעברא
לפולחנא אוחרא ולא תפיס ית שמא

ירושלמי 21 ולא תפסון ית שמא
דאלהכון כדין אמר יי :

דאלהך אנא יי : ואת זכר ועם דכורי לא תשכוב בתשמישא דאיתא 22
מרחקא היא : ובכל ובכל בעירא לא תיתן תשמישתך לאסתאבא בה 23
ואיתתא לא תקרב קדם בעירא לאתהניא מינה תבלא הוא : אל תטמאו 24
לא תסתאבון בחדא מכל אילין ארום בכל אילין איסתאבו עממיא דאנא
מגלי מן קדמיכון : ותטמא ואסתאבת ארעא ואסערית חובהא עלה 25
ופלטת ארעא ית דיירהא : ושמרתם ותיטרון אתון כנישתא דישראל ית 26
קיימי וית סדרי דיניי ולא תעבדון חדא מכל תועבתא האילין יציבא
וגיוריא דיתגיירון ביניכון : כי את ארום ית תועיבתא האילין עבדו אינשי 27
ארעא דקדמיכון ואסתאבת ארעא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Turpitudinem uxoris patris tui non reteges, quia turpitudo patris tui 8
eſt. Turpitudinem ſororis tuæ, filiæ patris tui aut filiæ matris tuæ, 9
quam genuit pater tuus ex uxore alia aut ex matre tua, aut quam
peperit mater tua ex patre tuo aut ex viro alio, non reteges turpitudinem eorum. Turpitudinem filiæ filii tui, aut filiæ filiæ tuæ, 10
non nudabis turpitudinem earum, quoniam ſicut turpitudo tua ſunt.
Turpitudinem filiæ uxoris patris tui, quam peperit ex patre tuo, 11
ſoror tua eſt, non nudabis turpitudinem ejus. Turpitudinem ſororis patris tui non reteges: propinqua carnis patris tui eſt. Turpitudinem ſororis matris tuæ non revelabis, quoniam propinqua carnis 12 13
matris tuæ eſt. Turpitudinem fratris patris tui non revelabis, & 14
ad uxorem ejus ne accedas concubitu lecti, uxor patrui tui eſt.
Turpitudinem nurus tuæ non reteges: uxor filii tui eſt, non reteges turpitudinem ejus. Turpitudinem uxoris fratris tui non revelabis vivente fratre tuo, aut poſt mortem ejus ſi habeat filios: nuditas fratris tui eſt. Turpitudinem mulieris & filiæ ejus non revelabis: 15 16 17
filiam filii ejus aut filiam filiæ ejus non accipies, ad revelandum turpitudinem ejus; propinquæ carnis ſunt, ſcortatio eſt. Mulierem etiam vivente ſorore non accipies, ad affligendum eam, ad revelandum turpitudinem 18
ejus ſuper ipſam, omnibus diebus vitæ ejus. Et ad latus mulieris tempore 19
ſeparationis immunditiæ ſuæ non accedes, ad revelandum turpitudinem
ejus. Et ad latus mulieris ſocii tui non dabis concubitum tuum ad 20
ſemen, ut contamines eam. Et de ſemine tuo non dabis concubitu 21
ipſius ad latus filiæ populorum,
ad traducendum alieno cultui: neque contaminabis nomen Dei tui.
Ego Dominus. Et cum maſculis 22

Hieroſ. 21 *Neque prophanabitis nomen Dei veſtri: ſic dixit Dominus.*

non concumbes concubitu mulieris: abominatio eſt. Et nulli beſtiæ 23
dabis concubitum tuum, ut polluas te in ea: & mulier non accedet
coram beſtia, ut voluptatem percipiat ex ea, ſcelus eſt. Ne polluatis 24
vos in uno ex omnibus illis: quoniam in omnibus iſtis polluerunt ſe
populi, quos ego migrare facio à conſpectu veſtro. Et contaminata erat 25
terra, & viſitavi peccata ejus ſuper eam: & evomuit terra habitatores ejus. Vos igitur, congregatio Iſrael, ſervabitis ſtatuta mea, 26
& ordines judiciorum meorum, neque facietis unam ex omnibus
abominationibus iſtis, tam indigenæ quam peregrini qui pereginantur
inter vos. Nam abominationes iſtas fecerunt viri terræ, qui ante 27
vos fuerunt: & polluta eſt terra.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

8 * شرمي زني پدري تو نه برهنه كني شرمي پدري تو است آن * شرمي خواهري تو 9
دختري پدري تو يا دختري مادري تو زاييدهي خانه يا زاييدهي بيرون نه برهنه كني
شرمي ايشان * شرمي دختري پسري تو يا دختري دختري تو نه برهنه كني شرمي ايشان 10
شرمي تو آن ايشان * شرمي دختري زني پدري تو زاييدهي پدري تو خواهري تو است آن نه 11
برهنه كني شرمي آن * شرمي خواهري پدري تو نه برهنه كني قرابتي پدري تو است آن 12
* شرمي خواهري مادري تو نه برهنه كني كه قرابتي مادري تو است * شرمي برادري پدري تو 13 14
نه برهنه كني بزني او [نه] نزديك شوي عمّهي تو است آن * شرمي عروسي تو نه برهنه كني 15
زني پسري تو است آن نه برهنه كني شرمي آن * شرمي زني برادري تو نه برهنه كني شرمي 16
برادري تو است آن * شرمي زن و دختري آن نه برهنه كني مر دختري پسري آن مر دختري 17
دختري آن نه ستاني ببرهنه كردن شرمي آن قرابتان ايشان بيراهي است آن * و زن بخواهري 18
آن نه ستاني بدشمن بودن ببرهنه كردن شرمي آن ابر آن در زندگي آن * و بزن در حيضي 19
پليدي آن نه نزديك شوي ببرهنه كردن شرمي آن * و بزني امهلي تو نه دهي خسپشي تو 20
بنسل بپليد شدن در آن * و از نسلي تو نه دهي گذارانيدن بمولك و نه سست كني 21
نامي خداي تو من :: * و اوازي نرينه نه خسپي خسپش زن مكروهي است آن * و در همه چهارپا 22 23
نه دهي خسپشي تو بپليد شدن در آن و زن نه استد بپيشي چهارپا گشن گيرانيدن رسوايي
است آن * نه پليد شويد در همه ايشان كه در همه ايشان پليد شدند آن قومها آنچه من را 24
از پيشي شما * پليد شد آن زمين عقوبت كردم گناهي آن ابر آن قي كرد آن زمين مر نشينان 25
آن * و نگاه داريد شما مر رسمهايي من و مر حكمهايي من و نه كنيد از همه آن مكروهيها 26
آن ايشان آن بومي و آن غريب آن غريبي كنا در ميانئ شما * كه مر همه آن مكروهيهاي 27
آن ايشان بكردند مردماني آن زمين آنچه بپيشي شما و پليد شد آن زمين .

Pudorem uxoris patris tui non denudabis: pudor patris tui eſt ipſe. Pudorem ſororis tuæ, filiæ patris tui, aut filiæ matris tuæ, natæ domi vel natæ foris: non denudabis pudorem earum. Pudorem filiæ filii tui, aut filiæ filiæ tuæ, non denudabis pudorem earum: pudor tuus eſt earum. Pudorem filiæ uxoris patris tui, natæ patris tui, (ſoror tua eſt,) non denudabis pudorem ejus. Pudorem ſororis patris tui non denudabis: propinqua patris tui eſt ipſa. Pudorem ſororis matris tuæ non denudabis: quia propinqua matris tuæ eſt. Pudorem fratris patris tui non denudabis, ad uxorem ejus non appropinquabis: amita tua eſt ipſa. Pudorem nurûs tuæ non denudabis: uxor filii tui eſt ipſa, non denudabis pudorem ejus. Pudorem uxoris fratris tui non denudabis: pudor fratris tui eſt ipſe. Pudorem mulieris & filiæ ejus non denudabis: filiam filii ejus, & filiam filiæ ejus non accipies ad denudandum pudorem ejus: propinquæ ſunt, deviatio eſt illud. Mulierem quoque cum ſorore ſua non accipies, ad inimicandum denudando pudorem ejus ſuper eam, in vita ſua. Mulieri præterea in menſtruo pollutionis ſuæ non appropinquabis, ad denudandum pudorem ejus. Et uxori popularis tui non dabis concubitum tuum ad genituram, ut polluaris per eam. Et de ſobole tua non dabis ad traducendum ad Molech: neque profanabis nomen Dei tui: ego Dominus. Et cum maſculo non concumbes concubitu mulieris: abominatio eſt illud. Et omni quadrupedi non dabis concubitum tuum, ut polluaris per eam: & mulier non ſtabit coram quadrupede ad marem excipiendum: flagitium eſt illud. Ne polluamini in omnibus his: in omnibus enim his pollutæ ſunt gentes quas ego expulſurus ſum à præſentia veſtra. Nam polluta eſt terra, & punivi peccatum ejus ſuper eam, evomuitque terra habitatores ſuos. Cuſtodite itaque vos ſtatuta mea, & judicia mea, & ne faciatis ullam ex omnibus abominationibus iſtis, indigena & peregrinus peregrinans in medio veſtri: (Omnes enim abominationes iſtæ fecerunt homines terræ, qui fuerunt ante vos, & polluta eſt terra:) 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27

תרגום יונתן בן עוזיאל

28 ולא תקיא ולא תפלוט ארעא יתכון
בסאובכון יתה היכמא דפלטת ית עמא
29 דקדמיכון : כי ארום כל מאן דיעבד חדא מכל תועיבתא האילין וישתיציין
30 נפשתא דיעבדון היכדין מגו עמיהן : ושמרתם ותטרון ית מטרת מימרי
לאודהרא מטול למעבד מנימוסי תועיבתא דאיתעבידו בארעא קדמיכון ולא
תסתאבון בהון אנא הוא יי אלהכון :

פ פ פ יט

1 2 וידבר ומליל יי עם משה למימר : דבר מליל עם כל כנישתא דבני ישראל
3 ותימר להון קדישין תהון ארום קדיש אנא יי אלהכון : איש גבר מן אמיה ומן
4 אבוי תהוון דחלין וית יומי שביא דילי תנטרון אנא יי אלהכון : אל תפנו לא
תסטון לפולחן טעוון ודחלן דמתכא לא תעבדון לכון אנא יי אלהכון : וכי
5 תובחו וארום תיכסון ניכסת קודשיא קדם יי לרעוא לכון תיכסוניה : ביום
6 ביומא דיתנכס יתאכל וביומא חרן ומה דמשתייר עד יומא תליתאה בנורא
7 יתוקד : ואם ואין איתאכלא יתאכיל ביומא תליתאה פסיל הוא לא יהוי לרעוא :
8 ואכליו ודייכליניה חוביה יקבל ארום ית קודשא דיי אפים וישתיצי בר נשא
9 ההוא מגו עמיה : ובקצרכם ובזמן
מחצדכון ית חצדא דארעכון לא
תסייפון אומנא חדא דאית בחקלך
למחזור ולקטא דחצדך לא תלקיט :
10 וכרמך וכרמיכון לא תבערון טוטלוותהון
ונתרא דכרמך לא תלקט לעניי ולגיורי
11 תשבוק יתהון בחיבירהון אנא הוא יי אלהכון : לא תגנובו עמי בני ישראל
12 לא תהוון גנבין ולא תכפרין ולא תשקרון אינש בחבריה : ולא עמי בני ישראל
לא ישתבע חד מנכון בשמי לשיקרא לאפסא ית שמא דאלהך אנא יי : לא
13 תעשק לא תטלום ית חברך ולא תנים ולא תבית סוטרא דאגירא למעבבא נגך
14 עד צפרא : לא תקלל לא תלוטון מן דלא שמע וקדם סמיא לא תשוון תוקלא
15 ותדחל מאלהך אנא יי : לא תעשו עול לא תעבדון שקר בסדר דינא לא תסבון
אפין למסכנא ולא תייקרון אפי רבא בקושטא תדונון חבריכון :

ירושלמי

ירושלמי 28 ולא תפלוט ארעא יתכון :

ירושלמי 9 ובחצדכון ית חצד ארעכון
לא תשיצון או מן אוחריא דאית
בחקליכון למחצוד ולקט חצדכון לא
תלקטון : 10 וכרמכון לא תבערון
טוטלותהון ופרט כרמיכון לא תלקוטון :

Targ. JONATHAN B.UZIEL. *Hierosolymitanum.*

Neque evomet terra vos, cum pol- 28
lueritis eam : quemadmodum evo-
muit populum, qui ante vos fuit.
Quoniam quiſquis fecerit unam ex omnibus abominationibus iſtis, ex- 29
terminabuntur animæ quæ fecerint ſic è medio populorum ſuorum.
Cuſtodietis itaque cuſtodiam ſermonis mei, cavendo ne faciatis juxta 30
ritus abominationis, qui facti ſunt in terra ante vos; neque polluetis
vos in illis. Ego ſum Dominus Deus veſter.

Hieroſ. 28. *Neque evomet terra vos.*

SECT. XXX.
CAP. XIX

Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo : Loquere cum uni- 1
verſa congregatione filiorum Iſrael, & dices illis; Sancti eſtote : quo- 2
niam ſanctus ego Dominus Deus veſter. Quiſque à matre ſua & à 3
patre ſuo eritis timentes, & dies Sabbathorum meorum cuſtodietis.
Ego Dominus Deus veſter. Non declinabitis poſt cultum idolorum, 4
neque deos conflatiles facietis vobis : ego Dominus Deus veſter.
Quum itaque immolabitis hoſtiam ſanctitatum coram Domino, pro 5
acceptatione veſtri immolabitis eam. Die quo immolabitur comede- 6
tur, & die altero : & quod reliquum eſt uſque ad diem tertium
igni comburetur : Quod ſi comedendo comedatur die tertio, propha- 7
num eſt, non erit in beneplacitum. Et qui comederit ipſum, pecca- 8
tum ſuum recipiet; nam ſanctum Domini prophanavit : itaque excin-
detur vir ille è medio populi ſui.
Tempore autem quo metetis meſ- 9
ſem terræ veſtræ, non finietis an-
gulum unum qui eſt in agro tuo
per circuitum : & collectionem
agri tui ne colligas. Et vineas 10
veſtras non excutietis, racemos ea-
rum & grana decidentia vineæ tuæ
non colliges : pauperibus & pere-
grinis relinques ea in collectione
eorum. Ego ſum Dñs Deus veſter.

Hieroſ. 9. *Et cum metetis meſſem terræ veſtræ non conſummabitis vel ab extremis quod eſt in agris veſtris metendo, & collectionem meſſis veſtræ non colligetis.* 10 *Et vineas veſtras non excutietis, & racemos earum, & granum* quodque *vinearum veſtrarum ne colligatis.*

Popule mi filii Iſrael, non eritis fures : nec mentiemini, neque deci- 11
pietis quiſque ſocium ſuum. Popule mi filii Iſrael, non juret unus ex 12
vobis per nomen meum in vanum, prophanando nomen Dei tui, ego
Dominus. Non opprimetis ſocium tuum, neque vi ſpoliabis : neque 13
pernoctabit merces mercenarii, ut detineatur penes te uſque mane.
Non maledicetis illi qui non audit, & coram cæco non ponetis of- 14
fendiculum : ſed timebis à Deo tuo. Ego Dominus. Non facietis 15
mendacium in ordine judiciorum, non accipietis facies pauperis, ne-
que honorabitis facies majoris : in veritate judicabitis ſocios veſtros.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

28 * ونه قي كند آن زمين شمارا در پليد كردني شما آنرا چون قي كرد مر آن قوم آنچه بپيشي شما ·
29 * كه همه آنچه بكنند از همه آن مكروهيها آن ايشان نيست شوند آن جانهاي آن كنان از مياني
30 قومي ايشان * ونگاه داريد مر نگهداشتي من بني كردن از رسمهايي آن مكروهيها آنچه كرده
شدند بپيشي شما و نه پليد شويد در ايشان من ״ خداي شما * فصل نوزدهم *
1 2 * سخن گفت ״ بموسه بگفتن * سخن گوي بهمه جماعتي پسراني يسرال وبگويي بايشان خاصان
3 باشيد كه خاص من ״ خداي شما * مرد مادري او وپدري او بترسيد و مر معطيلهايي من نگاه
4 داريد من ״ خداي شما * نه روي كنيد بآن بتان و معبودي ريخته نه كنيد بشما من ״
5 6 خداي شما * وكه ذبحت كنيد ذبحي شلميم بي״ برضا كردن بشما ذبحت كنيد اويرا * در روزي
ذبحت كردني شما خورده شود [وار ديگر روز] وآن باقي مانده ازو تا روزي آن سيمي در آتش سوخته
7 شود * واگر خوردن خورده شود در روزي آن سيمي ويسه است او نه رضا كرده شود *
8 * وخوراني او گناهي او بر دارد كه مر خاصي ״ سست كرد و نيست شود آن جاني آن از قومي
9 آن * ودر درو كردني شما مر دروي زميني شما نه تمام كني كنجي دشتي تو بدرو كردن
10 وچيندهي دروي تو نه برچيني * ورزي تو نه خوردچين كني ودانهي رزي تو نه برچيني
11 بدرويش وبغريب بگذاري ايشانرا من ״ خداي شما * نه دزدي كنيد ونه منكر شويد ونه
12 دروغ گوييد مرد در اهلي او * ونه سوگند خوريد در نامي من بدروغ وسست كني نامي
13 خداي تو من ״ * نه ظلم كني مر رفيقي تو و نه ربايي ونه منزل كند مردي مزدور
14 اواري تو تا بامداد * نه نفرين كني كر وبپيشي كور نه دهي سكلش وبترسي از خداي
15 تو من ״ * نه كنيد بغي در حكم نه آزرم داري روي درويش ونه شكوهمند كني روي
بزرگ در راستي حكم كني اهلي تو *

Et non evomet vos terra quòd pollu- 28
atis eam, ſicut evomuit gentem quæ
fuit ante vos. Nam omnis qui fe- 29
cerit de omnibus abominationibus
iſtis, annihilabuntur animæ facien-
tes de medio populi ſui. Cuſtodietis 30
igitur cuſtodiam meam, ad non fa-
ciendum de ſtatutis abominationum
quæ facta ſunt ante vos, neque pol-
luemini in eis : ego Dominus Deus
veſter.

CAP. XIX.

Locutúſque eſt Dominus ad Mo- 1
ſheh, dicendo, Loquere ad univer- 2
ſum cœtum filiorum Iſrael, ac dices
ad eos; Sancti eſtote, quia ſanctus
ſum ego Dominus Deus veſter.
Quiſque matrem ſuam ac patrem 3
ſuum timeatis : & ceſſationes meas
obſervate : ego Dominus Deus ve-
ſter. Ne reſpiciatis ad idola, & 4
deum fuſilem ne faciatis vobis :
ego Dominus Deus veſter. Et quan- 5
do immolaveritis victimam pacifi-
corum Domino, placendo vobiſmet
facite eam. Quo die mactave- 6
ritis, comedetur, & altero die : re-
liquum verò manens ex ea uſque ad
diem tertium, igne comburetur.
Quòd ſi comedendo comedatur die 7
tertio, abominatio eſt illa : non
acceptabitur. Et comedens illam, 8
peccatum ſuum portabit : quia ſan-
ctum Domini profanavit, & anni-
hilabitur anima illa de populo ſuo.
Et cùm meſſueritis meſſem terræ 9
veſtræ, non finies angulum agri tui
metendo: et collectionem agri tui non
colliges. Et vineam tuam non ra- 10
cemabis, & grana vineæ tuæ non
colliges : pauperi & peregrino re-
linques ea : ego Dominus Deus ve-
ſter. Furtum non facietis, neque 11
denegabitis, nec mendacium profe-
retis quiſque in popularem ſuum.
Neque jurabitis in nomine meo ad 12
mendacium, nec profanabis nomen
Dei tui : ego Dominus. Non inju- 13
riaberis ſodalem tuum, neque ra-
pies, nec manebit merces mercenarii
tecum uſque ad mane. Non male- 14
dices ſurdo, & coram cæco non da-
bis offendiculum : ſed timebis à
Deo tuo : ego Dominus. Non fa- 15
cietis iniquitatem in judicio, ho-
nore non habebis faciem pauperis,
neque decorabis faciem magni :
in rectitudine judicabis popularem
tuum.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

לא לא תהוון אזלין בתר לישן תליתאי 16
דהוא קשי הי כחרבא דקטיל מן תרין
חורפוי למיכול קורצין למעיקא לבר
עמך לא תימנע זכו דחברך למסהדא
עלוי בדינא אנא יי : לא תשנא לא 17
תמללון שעיעא בפומכון למסני ית אחוכון בליבכון אוכחא תוכחון ית
חבריכון ברם אין מבהתין לא תקבלון מטולתיה חובא : לא תקום לא
תהוון נקמין ולא נטרין דבבו לבני עמך ותרחמיה לחברך דמן אנת סני לך לא
תעביד ליה אנא יי : את חקותי ית קימי תטרון בעירך לא תרבעיניה
עירבובין חקלך לא תזרע עירבובין ולבוש עירבובין כלאי עמר וכיתן לא יסוק
עלך : ואיש וגבר ארום ישכוב עם איתא תשמיש זרעא והיא אמתא וחרתא
מתארסא לגבר חרי ומתפרקא כולה עד
כדון לא איתפריקאת בכספא או שטר
שיחרורה לא איתיהיב לה פשפוש יהוי בדינת למלקי היא מחייבא ולא הוה
ברם סדר קטולין לית הינון חייבין ארום לא איתחרת כולה : והביא וייתי גבר
דשמיש עמה ולא היא ית קרבן אשמיה לתרע משכן זימנא דיכרא לאשמא :
וכפר ויכפר עלוי כהנא בדיכרא דאשמא קדם יי מטול חובתיה דחב וישתבק
ליה מחובתיה דחב : וכי תבאו וארום תיעלון לארעא ותינצבון כל אילן
דמיכלא ותגזרון גזרא ית אינביה תלת שנין יהי לכון מרחק לאבדא לא יתאכיל :
ובשנה ובשתא רביעתא יהי כל אנביה קודשי תושבחן קדם יי מתפרק מן
כהנא : ובשנה ובשתא חמישיתא תיכלון ית אינביה מטול דיוספון לכון מן
שמיא עללתא אנא הוא יי אלהכון : לא לא תיכלון מבשר כל ניכסתא עד
דאדמא קיים במזרקיא לא תהוון נטרי נחשין ולא אחורי סנהדרין עיינין : לא
לא תקפון צדדי רישיכון ולא תגלבון ית שומת דיקניכון : ושרט ושורטת חיבול
על נפש דמית לא תיתנון בבשרכון וכתב חקיק לרשם חרית ציורא לא תתנון
בכון אנא יי : אל תחלל לא תפסון ית בנתיכון למסבא יתהון לזנו ולא תשהון
למסבא בנתיכון לגוברין סמיך לפירקיהון דלא יטעיין בזנו בתר עממי ארעא
ותיתמלי ארעא זנו : את שבתותי ית יומי שביא דילי תטרון ולבית מוקדשי
תהון אזלין בדחלתא אנא יי : אל לא תסטון בתר שאלי בידין ומסיק זכורו
ותבעי גרם ידוע ולא תיתבעון לאיסתאבא בהון אנא יי אלהכון : מפני מן קדם
סבין דסבירין באורייתא תקומון ותייקר אפי חכימא ותידחל מאלהך אנא יי :

16 עמי בית ישראל לא תהוון בתר
לישנא תליתיא על חבריכון ולא תשת
אדמא דחברך בזמן דאת ידע קשוט
בדינא כדין אמר יי :

ירושלמי 20 מרדו אנון חייבין :

Non abibitis poſt linguam delatoriam, quæ dura eſt tanquam gladius qui interficit ex duabus aciebus ſuis, proferendo calumnias ad affligendum popularem tuum: non prohibebis innocentiam ſocii tui, teſtando contra eum in judicio. Ego Dominus. 16
Non loquemini blanda ore veſtro, odio habendo fratrem veſtrum in corde veſtro: arguendo arguetis ſocios veſtros; verùm ſi pudore ſuffundatur, non recipietis propter eum peccatum. 17
Non ulciſcamini, neque ſervabitis inimicitiam contra filios populi tui: ſed diliges ipſum ſocium tuum, *ita ut* quod tute odio habeas non facias illi. Ego Dominus. 18
Statuta mea ſervabitis: jumenta tua ne coire facias cum alterius generis animantibus; agrum tuum non ſeminabis diverſis ſeminibus: ſed & veſtimentum diverſarum ſpecierum, mixtum *videlicet* ex lana & lino, non aſcendet ſuper te. 19
Et vir quando concubuerit cum muliere concubitu ſeminis, & ipſa eſt ancilla, at libertate donata, deſponſata viro libero, ſed redemptione totali nondum redempta eſt argento, aut inſtrumentum libertatis non eſt datum illi: inquiſitio fiat in judicio, vapulationi eſt obnoxia, non autem ille; veruntamen rei occiſionis non ſunt cenſendi, quia non eſt donata libertate totali. 20
Et adducet vir qui concubuerit cum ea, non autem *ipſa*, oblationem delicti ſui ad oſtium tabernaculi conventus, arietem *qui ſit hoſtia* delicti. 21
Et expiabit pro ipſo ſacerdos cum ariete *hoſtiæ* delicti coram Domino, pro peccato ſuo quod peccavit: & remittetur illi peccatum ſuum quod peccavit. 22
Et quando ingrediemini terram, & plantabitis omnem arborem fructiferam, circuncidetis circuncidendo fructum ejus: tribus annis abſtinebitis, ut perire ſinatis, non comedetur. 23
Anno autem quarto erit omnis fructus ejus ſanctitates laudum coram Domino, redemptus à ſacerdote. 24
Anno autem quinto comedetis fructum ejus, ut addant vobis è cœlis proventum. Ego ſum Dominus Deus veſter. 25
Non comedetis de carne ullius hoſtiæ, donec ſanguis ſteterit in pelvibus: non eritis obſervantes auguria, neque poſt Sanhedrin ſpeculantes. 26
Non in gyro tondebitis angulos capitum veſtrorum, neque radetis extremitates barbæ veſtræ. 27
Et inciſuram corruptionis pro anima mortui non ponetis in carne veſtra: & ſcripturam ſculptam ad exarandum inciſuras figurationis non ponetis in vobis. Ego Dominus. 28
Non polluetis filias veſtras dando eas ad ſcortationem, neque tardabitis locare filias veſtras viris juxta tempus ipſarum: ne errent in ſcortatione poſt populos terræ, & repleatur terra ſcortatione. 29
Dies ſabbathorum meorum obſervabitis, & ad domum ſanctuarii mei proficiſcemini cum timore: ego Dominus. 30
Non declinabitis poſt interrogantes pythones & aſcendere facientem manes, & poſt interrogantem os *animantis cujus nomen eſt* Jadua, neque quæretis ut polluatis vos in eis. Ego Dominus Deus veſter. 31
Coram ſenioribus qui docti ſunt in lege ſurgetis, & honorabis faciem ſapientis: & timebis à Deo tuo. Ego Dominus. 32

16 *Popule mi domus Iſrael, non ſequemini linguam tertiam contra ſocios veſtros; non ſilebis ſanguinem ſocii tui, quo tempore noveris veritatem in judicio: ſic dicit Dominus.*

Hieroſ. 20 *Rebellârunt, rei ſunt.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* نه روي عمّاري در قومي تو نه ايستي ابر خوني ياري تو من : * نه دشمن داري مر برادري تو
در دلي تو نصيحت كردن نصيحت كني مر اهلي تو و نه بر داري ابر او خطا * نه كين توزي
و نه كين گيري مر پسراني قومي تو و دوست داري برفيقي تو چون تو من : * مر رسمهاي
من نگاه داريد چهارپايي تو نه گشن گيراني آميخته دشتي تو نه كاري آميخته و جامهي آميخته
پشم و كتان نه بر آيد ابر تو * و مردي كه بخسپد اوازي زن ريزش نسل و آن پرستاري نامزد
شده بمرد و خلاص شدن نه خلاص شد يا خطي آزادي نه داده شد بآن واجب ملقوت باشد
نه كشته شوند كه نه آزاد شد * و بياورد مر جرمي او : بدرگاهي خيمهي وعده نر ميشي اشم
* و كفارت خواهد ابر او آن كهن در نر ميشي آن اشم بپيشي : ابر خطايي او آنچه خطا كرد
و آمرزيده شود باو از خطايي او آنچه خطا كرد * و كه بياييد بآن زمين و بنشانيد همه درختي
خورش و نفايه داريد مر نفايگي او مر بري او سه سالها باشد بشما نفايگان نه خورده شود
* و در سالي آن چهارمي باشد همه بري او خاص ستودهها : * و در سالي آن پنجمي بخوريد
مر بري او بافزودن بشما دخلي او من : خداي شما * نه خوريد ابر آن خون نه فال گيريد
و نه وقت بينيد * نه تراشيد كنجي سري شما و نه تباه كني مر كنجي ريشي تو * و جراحت
كان نه دهيد در تني شما و نوشتهي كندگي نه دهيد در شما من : * نه سست كني مر
دختري تو بپيراه كردن آنرا و نه بپيراه شود آن زمين و پر شود آن زمين بپيراهي * مر
معطليهاي من نگاه داريد و از خاصي من بترسيد من : * نه روي كنيد بآن ابا
و بآن يدّعنيم نه طلب كنيد بپليد شدن در ايشان من : خداي شما * از پيشي سفيدموي
بر خيزي و شكوهمند كني روي پير و بترسي از خداي تو من :

Non incedes detractor in populo tuo: nec ſtabis contra ſanguinē ſocii tui: ego Dominus. 16
Odio non habebis fratrem tuum in corde tuo: ſed monendo monebis popularem tuum, & non feres ſuper illo peccatum. 17
Simultatem non rependes, neque indignationem concipies in filios populi tui: ſed diliges ſodalem tuum ſicut teipſum: ego Dominus. 18
Statuta mea obſervabitis. Quadrupedes tuas marem excipere non facies miſtim: agrum tuum non ſeres mixtione: & veſtis mixta lanâ & lino, non aſcendet ſuper te. 19
Vir autem quum concubuerit cum muliere effuſione genituræ, & fuerit ancilla nomine deſignata viro, & redimendo non fuerit redempta, vel libellus libertatis non datus fuerit ei, obnoxia flagellationi erit: non interficientur, quia non eſt libertate donata. 20
Afferet autem delictum ſuum Domino, ad oſtium tentorii conventûs, arietem delicti. 21
Et expiationem procurabit ei ſacerdos ariete delicti in præſentia Domini, propter peccatum ejus quod peccavit: & remittetur ei peccatum ejus quod peccavit. 22
Cùm autem veneritis ad terrā, & plantaveritis omnem arborem eduli, tum rejicietis rejectionē ejus: fructus ejus tribus annis erit vobis ut rejectanea, non comedetur. 23
Anno autem quarto erit univerſus fructus ejus ſanctitas laudum Domino. 24
Et in anno quinto comedetis fructum ejus, ad adaugendum vobis proventum ejus: ego Dominus Deus veſter. 25
Non comedetis carnes cum ſanguine: neque omen capietis, nec tempora obſervabitis. 26
Non radetis angulum capitis veſtri, neque corrumpes angulum barbæ tuæ. 27
Et vulnus pro anima non dabitis in corpore veſtro, & ſcripturam ſculpturâ non dabitis in vobis: ego Dominus. 28
Non profanabis filiam tuam, deviam faciendo illam: neque devia fiet terra, ut impleatur terra deviatione. 29
Et ceſſationes meas obſervabitis, & ſanctitatem meam reverebimini: ego Dns. 30
Non reſpicietis ad pythones, & ariolos non conſuletis polluendo vos in illis: ego Dominus Deus veſter. 31
A conſpectu cani aſſurges, & veneraberis faciem ſenis, metueſque Deum tuum: ego Dominus. 32

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

33 וכי יגור ואָרום אין איתנייר ואיתחזק עימכון גיורא בארעכון לא תונון יתיה
34 במילין קשין : כאזרח כיציבא מנכון יהי לכון גיורא דמתגייר עימכון ותרחם
ליה כוותך דמא את סני לך לא תעביד ליה ארום דיירין הויתון בארעא דמצרים
35 אנא הוא יי אלהכון : לא לא תעבדון שיקרא בסידרא דינא במשחתא
36 דקייטא וסיתויא במתקלא ובמכילתא בנדישותא ובמחקא : מאוני צדק מודנוון
דקשוט מתקלין דיקשוט מכילו דקשוט
וקיסטין דקשוט יהי לכון אנא יי אלהכון

ירושלמי 36 ובמוזניא :

37 דהנפקית יתכון פריקין מארעא דמצרים : ושמרתם ותיטרון ית כל קיימי וית
כל סידרי דיניי ותעבדון יתהון אנא יי :

כ

1 וידבר ומליל יי עם משה למימר : ואל בני ישראל ועם בני ישראל תמליל
2 למימר גבר טלי או גבר סיב מן גניסת בני ישראל דיעבד מזרעיה למלך
למיתוקדא בנורא איתקטלא יתקטל עמא בית ישראל יחייבון יתיה במטלות
3 אבנין : ואני ואנא איתן פנויתא למעסוק בגברא ההוא ואישיצי יתיה מגו עמיה
ארום מזרעיה יהב לפולחנא אוחרא מן בגלל לסאבא ית מקדשי ולאפסא
4 ית שמא דקודשי : ואם העלם ואין מכבש יכבשון עמא בית ישראל ית עיניהון
מן גברא ההוא בדיתן מזרעיה לפולחנא אוחרא מטול דלא למקטול יתיה :
5 ושמתי ואשוי אנא פנויתא למעסוק בגברא ההוא ובגניסתיה דמחפיין עלוי
לאתרדאה בייסורי ויתיה אישצי וית כל דטען בתרוי למטעי בתר פולחנא
6 אוחרא מגו עמהון : והנפש ובר נש דיסטי בתר שאלי בידין ומסקי זכורו ותבעי גרם
ידוע למטעי בתריהון ואיתן פניותא למעסוק בבר נשא ההוא ואישיצי יתיה
7 במותנא מגו עמיה : והתקדשתם ותתקדשון ותהון קדישין בגופיכון מטול
8 דאקבל ברעוא צלותכון אנא הוא יי מקדישכון : ושמרתם ותיטרון ית קיימי
9 ותעבדון יתהון אנא הוא יי מקדישכון : כי איש ארום גבר טלי וגבר סיב דיילוט
ית אבוי וית אמיה בשמא מפרש אתקטלא יתקטל באטלות אבנין מטול דאבוי
10 ואמיה לט קטלא חייב : ואיש וגבר די יגור ית איתת גבר מארסא או די יגור
ית איתת חבריה מבעלא איתקטלא יתקטל על מיבעלא בשינוק סודרא אקושא
בגו רכיכא ועל מארסא באטלות אבנין גיורא וגיורתא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

33 Et ſi quando peregrinetur, aut fixas habeat ſedes vobiſcum peregri-
nus in terra veſtra, non moleſtetis eum verbis duris. 34 Tanquam indigena
ex vobis erit vobis peregrinus qui peregrinatur vobiſcum, & diliges
eum ſicut teipſum, ut quod tu oderis ipſe non facias illi, quoniam habi-
tantes fuiſtis in terra Ægypti. Ego ſum Dominus Deus veſter. 35 Non com-
mittetis prævaricationem in ordine judicii, in dimenſione æſtatis &
hyemis, in pondere & menſura, in redundantia & hoſtorio. 36 Stateræ
veritatis, pondera juſta & modii
juſti, & lagenæ veritatis erunt vo-
bis. Ego Dominus Deus veſter,

Hieroſ. 36. *Et in ſtatera.*

qui eduxi vos liberatos de terra Ægypti. 37 Itaque ſervabitis omnia
ſtatuta mea, & omnes ordines judiciorum meorum, & facietis ea:
ego Dominus.

CAP. XX.

1 PRæterea loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: 2 Et cum filiis
Iſrael loquêris, dicendo; Vir, juvenis aut ſenex, ex familia filiorum
Iſrael, qui fecerit *ſacrificium* de ſemine ſuo Moloch comburendo igne,
interficiendo interficietur: populus domus Iſrael reum peragent ipſum
lapidatione. 3 Ego verò impendam otium, ut negotium faceſſam viro
illi, & perdam illum è medio populi ſui: quoniam de ſemine ſuo
dedit cultui alieno, ad polluendum ſanctuaria mea, & ad polluendum
nomen ſanctitatum mearum. 4 Quòd ſi abſcondendo abſconderint po-
pulus domus Iſrael oculos ſuos à viro illo, quando dederit de ſe-
mine ſuo cultui alieno, ita ut non interficiant eum: 5 Tum ego po-
nam otium, ut negotium faceſſam viro illi, & familiæ ejus quæ texerit
illum, ut caſtigem *eos* caſtigationibus: & ipſum excindam & omnes
qui errant poſt eum errando poſt cultum alienum, è medio populi ſui.
6 Et homo qui declinaverit poſt interrogantes pythones, & aſcendere
facientes manes, & quærentes os *animalis dicti* Jadua, errando poſt hæc:
tribuam otium ut negotium faceſſam viro illi, & perdam ipſum peſte
è medio populi ſui. 7 Sanctificate ergo vos & ſancti eſtote in corpo-
ribus veſtris, ut recipiam cum beneplacito preces veſtras. Ego ſum
Dominus ſanctificans vos. 8 Servabitis itaque ſtatuta mea, & facietis
ea: ego ſum Dominus ſanctificans vos. 9 Quando vir, juvenis aut ſe-
nex, maledixerit patri ſuo aut matri ſuæ per nomen expoſitum, inter-
ficiendo interficietur projectione lapidum: quia patri ſuo & matri ſuæ
maledixit, reus eſt mortis. 10 Et vir qui adulterio polluerit mulierem
viro deſponſatam, aut qui adulterio polluerit uxorem ſocii ſui ma-
ritatam; interficiendo interficiatur propter maritatam cum ſtrangulatio-
ne ſudarii duri in medio teneri, propter deſponſatam autem lapida-
tione: tam adulter quam adultera *interficietur*.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

33 * وكه غريبي كند اوازي تو غريب در زميني شما نه آزاريد اويرا * چون بومي از شما باشد
34 بشما آن غريب آن غريبي كنا اوازي شما ودوست داري باو چون تو كه غريبان بوديد در
35 36 زميني مصر من :: خداي شما * نه كنيد بغي در حكم در اندازه در وزن ودر گز * ترازوي
راست سنگي راست قفيز راست ودولهي راست باشد بشما من :: خداي شما آنچه بيرون
37 آوردم شمارا از زميني مصر * و نگاه داريد مر همه رسمهايي من ومر همه حكمهايي من وبكنيد
ايشانرا من :: *

* فصل بيستم *

1 2 * سخن گفت :: بموسه بگفتن * وبپسراني يسرال بگويي مردي مردي از پسراني يسرال
و ازآن غريب آن غريبي كنا در يسرال آنچه بدهد ازنسلي او بملك كشتن كشته آيد
3 قومي آن زمين سنگسار كنند اويرا در سنگ * ومن بدهم مر خشمي من در مردي
آن او ونيست كنم اويرا ازمياني قومي او كه ازنسلي او بداد بملك بسبب پليد
4 كردن مر خاصي من وبسست كردن مر نامي خاصي من * واگر پوشيدن بپوشند قومي آن
5 زمين مر چشمهايي ايشان ازآن مردي آن او در دادني او ازنسلي او بملك بي كشتن اويرا * وبنهم
من مر خشمي من در مردي آن او و دراهلي او ونيست كنم اويرا ومر همه آن بيراه شوان
6 پسي او ببيراه شدن [پسي] آن ملك ازمياني قومي ايشان * وآن جان آنچه روي كند بآن ابت
وبآن يدّعنيم ببيراه شدن پسي ايشان وبدهم مر خشمي من در جاني آن او ونيست كنم اويرا
7 8 ازمياني قومي او * وخاص باشيد وباشيد خاصان كه من :: خداي شما * ونگاه داريد مر
9 رسمهايي من وبكنيد ايشانرا من :: خاص كنا شمارا * كه مردي مردي آنچه نفرين كند
مر پدري او ومر مادري او كشتن كشته آيد پدري او ومادري او نفرين كرد خون او در او *
10 * ومردي آنچه فساد كند اوازي زني مرد آنچه فساد كند اوازي زني رفيقي او كشتن كشته
آيد آن فساد كنا وآن فساد كرده شده *

Cùmque peregrinatus fuerit tecum 33
peregrinus in terra veſtra, non vexa-
bitis illum. Tanquam indigena ex 34
vobis erit vobis peregrinus peregri-
nans vobiſcum, & diliges eum ſicut
teipſum; quia peregrini fuiſtis in
terra Ægypti: ego Dominus Deus ve-
ſter. Non facietis iniquitatem in 35
judicio, in dimenſione, in pondere, in
*cubito. Statera recta, lapis (*i. pon- 36
dus*) rectus, modius rectus, & ſatum*
rectum erit vobis: ego ſum *Dominus*
Deus veſter, qui eduxi vos de ter-
ra Ægypti. Cuſtodietis igitur o- 37
mnia ſtatuta mea, omniáque judicia
mea, & facietis illa: ego ſum *Do-*
minus.

CAP. XX.

LOcutúſque eſt Dominus ad Mo- 1
ſheh, dicendo, Porrò filiis Iſrael di- 2
ces; Quilibet vir de filiis Iſrael,
aut de peregrino peregrinante in Iſ-
rael, qui dederit de ſobole ſua ipſi
Molech, interficiendo interficietur:
populus terræ lapidabunt eum lapidi-
bus. Et ego dabo furorem meum in 3
virum illum, ac annihilabo eum de
medio populi ſui, quia de ſobole ſua
dedit ipſi Molech, ad polluendum ſan-
ctuarium meum, & ad profanandum
nomen ſanctitatis meæ. Quòd ſi ope- 4
riendo operuerit populus terræ oculos
ſuos à viro illo cùm dederit de ſobo-
le ſua ipſi Molech, non interficiendo
illum: Tunc ponam ego furorem 5
meum in illũ virum, & in familiam
ejus, & annihilabo eum, omnéſque
deviantes poſt illum ad deviandum
poſt Molech, de medio populi ſui.
Anima autem quæ reſpexerit ad py- 6
thones & ariolos ad deviandum poſt
illos, dabo quidem furorem meum
in animam illam, & annihilabo eam
de medio populi ſui. Sanctificabi- 7
mini itaque, *eritiſque ſancti: quia*
ego Dominus Deus veſter. Et cu- 8
ſtodietis ſtatuta mea, & facietis
ea: ego Dominus ſanctificans vos.
Nam quilibet homo qui maledixerit 9
patri ſuo ac matri ſuæ, interficien-
do interficietur: patri ſuo ac ma-
tri ſuæ maledixit, ſanguis ejus in
eum. Vir autem qui adulterium 10
commiſerit cum uxore alicujus,
qui inquam *adulterium commiſerit*
cum uxore ſodalis ſui, interficien-
do interficietur adulterans & adul-
terata.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ואיש וגבר די ישמש עם איתת אבוי בין דהיא אמיה בין דהיא חורנייתא עריתא
דאבוי בזי איתקטלא יתקטלון תריהון קטלא חייבין באטלות אבנין : ואיש וגבר
די ישמש עם כלתיה אתקטלא יתקטלון
תריהון תבלא עבדו קטלא חייבין
באטלות אבנין : ואיש וגבר די ישמש עם דכורא תשמישין דאיתא תועיבתא
עבדו תריהון אתקטלא יתקטלון באטלות אבנין : ואיש וגבר דיסב ית איתא וית
אימה זנו היא בנורא יוקדון יתיה ויתהין באתכות אבר לפמהון ולא תהי זנו
ביניכון : ואיש וגבר די יתן תשמישיה בבעירא אתקטלא יתקטל באטלות
אבנין וית בעירא תקטלון בקולפי : ואשה ואתתא די תקרב לציד כל בעירא
למתהניא מינה ותקטלון ית איתתא באטלות אבנין וית בעירא בקולפי אתקטלא
יתקטלון דין קטול חייבין : ואיש וגבר די ישמש עם אחתיה ברת אבוי או ברת
אמיה ויבזי ית עריתה והיא תבזי ית עריתיה גניי הוא ארום חסדא עבדית עם
קדמאי מן בגלל דיתמלי עלמא מנהון עד לא אתיהיב קיימא בעלמא ומן דאתיהיב
קיימא בעלמא כל דיעבד כדין וישתיצון במותנא וחמיין בבישתהון בני עמהון
מטול דעריית אחתיה בזי חוביה יקבל : ואיש וגבר די ישמש עם אתתא
דוותא ובזי ית עריתה וית מבוע אדם סובתא בזי והיא בזית ית מבוע
אדמהא וישתיצון תריהון במותנא מגו עמהון : וערות ועירית אחת אמך
ואחת אבך לא תבזי ארום ית קריביה בישריה בזי חוביהון יקבלון במותנא
יסופון : ואיש וגבר די ישמש עם איתת אחבוי עריית אחבוי בזי חוביהון יקבלון
במותנא יסופון דלא וולד ימותון : ואיש וגבר די יסב ית איתת אחוי
בחייוי מרחקא היא עריתא דאחוי בזי דלא וולד יהון : ושמרתם ותטרון
אתון כנישתא דישראל ית כל קיימי וית כל סדרי דיניי ותעבדון יתהון ולא
תפלוט יתכון ארעא דאנא מעיל יתכון לתמן למיתב בה : ולא תלכו ולא
תהכון בנימוסי עממיא דאנא מגלי מן קדמיכון ארום ית כל מרחקיא
האילין עבדו ורחיק מימריתהון : ואמר ואמרית להון אתון תודהרון מן תועיבתא
אילין מן בגלל דתירתון ית ארעהון ואנא איתנינה לכון למירת יתה ארע עבדא
חלב ודבש אנא הוא יי אלהכון דאפרשית יתכון מן עממיא :

ירושלמי 12 אדמהון ברישיהון :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. Hieroſolymitanum.

Et vir qui concubuerit cum uxore patris ſui, ſive fuerit mater 11
ipſius ſive alia, turpitudinem patris ſui contempſit: interficiendo
interficientur ambo ipſi, mortis rei ſunt lapidatione. Et vir qui rem 12
habuerit cum nuru ſua, interficiendo interficientur ambo ipſi:
confuſionem fecerunt, rei mortis
ſunt lapidatione. Et vir qui concubuerit 13
cum maſculo concubitu mulieris, abominationem admiſerunt
ambo ipſi: interficiendo interficientur lapidatione. Et vir qui acceperit 14
mulierem & matrem ſuam, ſcortatio eſt: igni comburent eum & eas
infuſione plumbi in os eorum, neque erit ſcortatio in medio veſtri. Et 15
vir qui dederit concubitum ſuum cum jumento, interficiendo interficietur
lapidatione, & jumentum interficietis clavis. Mulier quoque quæ 16
acceſſerit ad latus ullius beſtiæ, ut voluntatem ex ea capiat, interficietis mulierem
lapidatione, & beſtiam clavis: interficiendo interficientur, judicii
mortis rei ſunt. Et vir qui concubuerit cum ſorore ſua, filiâ patris 17
ſui, aut filiâ matris ſuæ, & contempſit turpitudinem ejus, & ipſa contempſit
turpitudinem ipſius, turpitudo eſt: quoniam miſericordiam feci
quidem cum anteceſſoribus, ut repleretur mundus ex illis, antequam ponerentur
ſtatuta in mundo, ſed poſtquam ſtatuta promulgata ſunt quiſquis
fecerit his ſimilia exterminabuntur mortalitate, & videbunt pœnâ eorum
filii populi ipſorum: eò quòd turpitudinem ſororis ſuæ contempſit, peccatum
ſuum recipiet. Vir verò qui concubuerit cum muliere menſtruata, 18
quia retexit nuditatem ejus, & fontem ſanguinis immunditiæ diſcooperuit,
& ipſa diſcooperuit fontem ſanguinis ſui: exterminabuntur ambo
peſte è medio populi ſui. Et nuditatem ſororis matris tuæ & ſororis 19
patris tui non revelabis: quia cognatam carnis ſuæ revelavit, peccatum
ſuum recipient, morte conſumentur. Et vir qui rem habuerit cum muliere 20
fratris patris ſui, turpitudinem fratris patris ſui retexit: peccatum
ſuum recipient, morte conſumentur, abſque prole morientur. Vir 21
qui duxerit uxorem fratris ſui in vita ipſius, abominatio eſt: turpitudinem
fratris ſui retexit, abſque prole erunt. Obſervabitis ergo vos, congregatio 22
Iſrael, omnia ſtatuta mea, & omnes ordines judiciorum meorum,
& facietis illa: ut non evomat vos terra, in quam introducens
ego vos ut habitetis in ea. Neque ambuletis in ſtatutis populorum, 23
quos migrare facio à conſpectu veſtro: quoniam omnes abominationes
iſtas fecerunt, & abominatus eſt ſermo meus eos. Et dixi vobis; Vos 24
cavete ab *omnibus* abominationibus iſtis, ut poſſideatis terram eorum:
& ego dabo eam vobis, ut poſſideatis eam, terram facientem
lac & mel. Ego ſum Dominus Deus veſter, qui ſeparavi vos ex
populis.

Hieroſ. 12. *Sanguis eorum in capita eorum.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* ومردي كه بخسپد اوازي زني پدري او شرمي پدري او برهنه كرد كشتن كشته شوند دوي
ايشان خوني ايشان در ايشان * ومردي آنچه بخسپد اوازي عروسي او كشتن كشته شوند دوي
ايشان رسوايي بكردند خوني ايشان در ايشان * ومردي آنچه بخسپد اوازي نرينه خسپش زن
مكروهي بكردند دوي ايشان كشته شوند خوني ايشان در ايشان * ومردي آنچه بستاند مر زن
ومر مادري آن بيراهيست آن در آتش بسوزند اويرا وايشان را ونه باشد بيراهي در مياني
شما * ومردي آنچه بدهد خسپشي او در چهارپا كشتن كشته شود ومر آن چهارپا بكشيد * وزني
آنچه نزديك شود بهمه چهارپا بكشن گيراندن آنرا وبكشي مر آن زن ومر آن چهارپا كشتن
كشته شوند خوني ايشان در ايشان * ومردي آنچه بستاند مر خواهري او دختري پدري او يا
دختري مادري او وببيند مر شرمي آن وآن ببيند مر شرمي او بيغار است آن ونيست شوند
بچشماني پسراني قومي ايشان شرمي خواهري او برهنه كرد گناهي او بر دارد * ومردي
آنچه بخسپد اوازي زني حايضه وبرهنه كند مر شرمي آن مر معدني آن تسليم كرد وآن برهنه
كرد مر معدني خوني آن ونيست شوند دوي ايشان از مياني قومي ايشان * وشرمي خواهري
مادري تو وخواهري پدري تو نه برهنه كني كه مر قرابتي او تسليم كرد گناهي ايشان بر
دارند * ومردي آنچه بخسپد اوازي زني عمّي او شرمي عمّي او برهنه كرد خطايي ايشان بر دارند
بي زهان بميرند * ومردي آنچه بستاند مر زني برادري او پليد است او شرمي برادري او برهنه
كرد بيزهان باشند * ونگاه داريد مر رسمهايي من ومر همه حكمهايي من وبكنيد ايشانرا ونه قي
كند شمارا آن زمين آنچه من آورا شمارا بانجا بنشستن دران * ونه رويد در رسمهايي آن قوم
آنچه من رانا از پيشي شما كه مر همه اينان بكردند وستوه شدم در ايشان * وگفتم بشما شما
ميراث گيريد مر زميني ايشان ومن بدهم آنرا بشما بميراث گرفتن آنرا زميني دوشا شير
وانگبين من ،، خداي شما آنچه جدا كردم شمارا از آن قومها .

Et vir qui concubuerit cum uxore 11
patris ſui, pudorem patris ſui denudavit: interficiendo interficientur
ambo illi, ſanguis eorũ ſuper eos. Et 12
vir qui concubuerit cum nuru ſua,
interficiendo interficientur ambo illi: flagitium perpetrârunt, ſanguis
eorum ſuper eos. Et vir qui concubuerit 13
cum maſculo, cõncubitu
mulieris, abominationem commiſerunt, ambo illi interficiendo interficientur,
ſanguis eorum ſuper eos.
Et quicunque acceperit mulierem et 14
matrem ejus, deviatio eſt: igne comburent illum & illas: & non erit
deviatio in medio veſtrûm. Et vir 15
qui dederit concubitũ ſuũ cum quadrupede, interficiendo interficietur,
et quadrupedem occidetis. Et mulier 16
quæ appropinquaverit ad omnẽ quadrupedem ad marem excipiendum
eum, occides quidem mulierem &
quadrupedem: interficiendo interficientur, ſanguis eorum ſuper eos:
Et vir qui acceperit ſororem ſuam, 17
filiam patris ſui aut filiam matris
ſuæ, & viderit pudorem ejus, ipſáque
viderit pudorem illius: probrum
eſt illud, propterea annihilabuntur
in oculis filiorum populi ſui:
pudorem ſororis ſuæ denudavit, peccatum
ſuum feret. Et vir qui concubuerit 18
cum muliere menſtruata,
denudaveritque pudorem ejus,
fontem ejus prodidit, ipſa quoque
denudavit fontem ſanguinis
ſui: annihilabuntur quidem ambo
illi de medio populi ſui. Et pudorem 19
ſororis matris tuæ, & ſororis
patris tui non denudabis: quòd ſi
propinquam ſuam prodiderit, peccatum
ſuum portabunt. Et vir qui 20
concubuerit cum uxore patrui ſui,
pudorem patrui ſui denudavit: peccatum
ſuum portabunt, infœcundi
morientur. Et quicunque acceperit 21
uxorem fratris ſui, pollutio eſt illud:
pudorem fratris ſui denudavit,
infœcundi erunt. Cuſtodietis itaque 22
mandata mea, omniaque judicia
mea, & facietis ea: & non evomet
vos terra in quam ego introducturus
ſum vos, ad ſedendum in ea.
Neque ambulabitis in ſtatutis populi 23
quem ego expulſurus ſum à præſentia
veſtra: omnia enim iſta fecerunt, &
pertæſus ſum illorum. Dixi autem 24
vobis; Vos hæreditariò accipietis
terram eorum, & ego dabo eam vobis
ad hæreditariò accipiendum illam,
terram præbentem lac & mel:
ego ſum *Dominus Deus veſter, qui*
ſeparavi vos à Gentibus.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

25 והבדלתם ותפרשון בין בעירא דמיתכשרא למיכל לדמיפסלא למיכל ובין עופא
דמיפסל למיכל מדמכשר למיכל ולא תשקצון ית נפשתיכון בבעירא דריסת חיותא
ובעופא דריס בר נצצא ובכל מן דתרחיש ארעא דאפרישית לכון לסאובהון :
16 והייתם ותהוון קדמי קדישין ארום קדיש אנא יי דבחרית בכון ואפרישית יתכון מן
17 עממיא מטול למהוי פלחין קדמי : ואיש וגבר או אתתא ארום יהי בהון בידין או
זכורו אתקטלא יתקטלון באבנא יאטלון יתהון קטלא חייבין : פ פ פ

כא

1 ויאמר ואמר יי למשה אימר לכהניא בני אהרן דכוריא דיתפרשון מן סאוב וכדנא
2 תימר להון על בר נש דמית לא יסתאב בעמיה : כי אם אלהן לאנתתא דקריבא
3 לגופיה לאמיה ולאבוי ולבריה ולברתיה ולאחוי : ולאחותו ולאחתיה בתולתא
4 דקריבא ליה ולא מארסא ועד כדון לא הות מיבעלא לגבר לה יסתאב : לא לא
יסתאב בעלא לאיתתיה אלהן כד כשרא ליה ברם לקריבא דהינון עבדין עובדי
5 עמיה יתחל עליהון : לא יקרחה לא ירשמון בין עיניהון ולא רושם ברישיהון ואומנא
דיקניהון לא יספרון ובבשריהון לא
6 יחבלון חיבול : קדושים קדישין יהון קדם
אלההון ולא יפסון ית שמא דאלההון

ירושלמי 6 ולא יפסון :
7 אתתא דזנו ומפסדה :

ארום ית קורבניא דיי תקרובתא דאלההון הינון מקרבין ויהון קדישין בגופיהון :
7 אשה אתתא מטעיא בזנו ודאיתילידא מן פסוליא לא יסבון ואתתא דמפטרא בין
8 מגברא בין מן יבמה לא יסבון ארום קדיש הוא קדם אלהיה : וקדשתו ותקדשניה
לכהנא ארום ית קורבן אלהך הוא מקריב קדיש יהי לך ולא תפסניה ארום קדיש
9 אנא יי מקדישכון : ובת וברת גבר כהין מארסא ארום תפיס גרמה למטעי
10 בזני עד דהיא עם בית אבוהא וזניית בנורא תתוקד : והכהן וכהנא רבא
דמתרברב על אחוי די יתרוק על רישיה משחא דרבותא ודיקרב ית קורבניה
למלבוש ית לבושיא ית רישיה לא ירבי פירוע ולבושוי לא יבזע בשעת
11 אניקי : ועל ולות כל בר נש דמית לא ייעול לאבוי ולאמיה לא יסתאב :
12 ומן ומן מקדשא לא יפוק ולא יפיס ית מקדשא דאלהיה ארום משח רבות אלהיה
עלוי אנא יי :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Separabitis itaque inter jumentum quod aptum eſt eſui, & illud quod eſt 25 ineptum eſui, & inter avem quæ non eſt apta eſui, & eam quæ apta eſt eſui: neque contaminabitis animas veſtras jumento rapto *à* fera & volucri rapta *ab* accipitre, & omni eo quod movere facit terra, quæ ſeparavi vobis propter immunditiem eorum. Eritis itaque coram me ſancti, quoni- 26 am ſanctus ego Dominus qui elegi vos: & ſeparavi vos ex populis, ut ſitis colentes coram me. Et vir aut mulier quando erit in illis python aut ario- 27 landi ſpiritus, interficiendo interficientur: lapidibus lapident eos, rei ſunt mortis.

S E C T. XXXI.
C A P. XXI.

PRæterea dixit Dominus Moſi; Dic ſacerdotibus filiis Aharon maribus, 1 ut ſeparent ſe à pollutione: & ſic dices illis; Pro homine qui mortuus eſt non contaminet ſe in populo ſuo. Niſi pro muliere quæ propinqua 2 eſt corpori ſuo, pro matre ſua, aut patre ſuo, aut filio ſuo, aut filia ſua, aut fratre ſuo. Item pro ſorore ſua virgine, quæ ſibi cognata eſt, nec erat 3 adhuc deſponſata nec nupta viro: pro ea *inquam* contaminare ſe poterit. Non polluat ſe maritus pro uxore ſua niſi cùm legitima illi *fuerit*: verùm 4 pro propinquo, quia ipſi faciunt opera populi ſui, polluere ſe poteſt pro illis. Non adhibebunt notam inter oculos ſuos, neque ſignum in ca- 5 pite ſuo, & angulum barbæ ſuæ non radent: & in carne ſua non incident inciſionem. Sancti erunt co- 6 ram Deo ſuo, neque prophanabunt nomen Dei ſui: nam oblationes Domini, oblationes *inquam* Dei ſui ipſi offerunt, erunt ergo ſancti in corporibus ſuis. Mulierem errantem in 7 ſcortatione, & quæ nata eſt ex nefando coitu non accipietis; neque mulierem quæ dimiſſa eſt, ſive à marito, ſive à fratre mariti, non accipient: quoniam ſanctus eſt coram Deo ſuo. Sanctificabis itaque eum in ſacer- 8 dotem, quoniam oblationem Dei tui ipſe offert: ſanctus erit tibi, non prophanabis eum; quoniam ſanctus ego Dominus ſanctificans vos. Et filia viri ſacerdotis deſponſata quando prophanaverit ſe errando in 9 ſcortationibus, quandiu eſt in domo patris ſui ſi ſcortetur, igni comburatur. Sacerdos autem magnus qui ungetur ſupra fratres ſuos, ſupra 10 cujus caput effundetur oleum unctionis, quíque obtulerit oblationem ſuam ut induatur veſtibus, in capite ſuo non nutriet comam, & veſtes ſuas non ſcindet horâ gemitus. Et ad omnem virum qui mortu- 11 us eſt non ingredietur: nec pro patre ſuo nec matre ſua polluet ſe. Et ex ſanctuario non exibit, neque prophanabit ſanctuarium Dei 12 ſui: quoniam oleum unctionis Dei ſui ſuper ipſum eſt, ego Dominus.

Hier. 6. *Et non contaminabunt.*
7. *Mulierem ſcortationis et pollutam.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

*وجدا كنيد مياني آن چهارپا آن پاك بپليد و مياني آن مرغي آن پليد بپاك و نه 25
ويسه كنيد مر جانهايي شما در چهارپا و در مرغ و در همه آنچه جنبش كند آن زمين
آنچه جدا كردم بشما بپليد شدن * وباشيد بمن خاصان كه خاص من ‼ وجدا كردم 26
شمارا از آن قومها ببودن بمن * و مرد يا زن كه باشد در ايشان اوب يا يدّعني كشتن كشته 27
شوند در سنك سنكسار كنند ايشانرا خوني ايشان در ايشان *

* فصل بيست يكم * * گفت ‼ بمشه بگوي بآن كهنان 1
پسراني اهرن وبگوي بايشان بجان نه پليد شود در قومي او * كه اگر بقرابتي او آن نزديك 2
باو بمادري او وبپدري او وبپسري او وبدختري او وببرادري او* وبخواهري او آن بكر 3
آن نزديك باو آنچه نه بود بمرد بآن پليد شود * نه پليد شود خداوند در قومي او ببست 4
كردن او* نه موي كنند موي كندن در سري ايشان وكنجي ريشي ايشان نه 5
تراشند و در تني ايشان نه جراحت كنند جراحت *خاصان باشند بخداي ايشان و نه سست 6
كنند نامي خداي ايشان كه مر قربان ‼ ناني خداي ايشان ايشان نزديك آوردگان
وباشند خاص * زني بي‌راه و سست شده نه ستانند و زني رانده ازشوهري آن نه ستانند 7
كه خاص است او بخداي او * و خاص كني اويرا كه مر قرباني خداي تو او نزديك 8
آورا خاص باشد بتو كه خاص من ‼ خاص كنا شمارا * و دختري مردي كهن كه درو 9
استد ببيراه شدن مر پدري آن آن سست كنا در آتش سوخته آيد * وآن كهن آن بزرك از 10
برادراني او آنچه ريخته شود ابر سري او روغني آن ماليدن وپر كند مر قرباني او بپوشيدن مر
آن جامها مر موي سري او نه بالاند وجامهايي او نه پاره كند* وابر همه جاني مرده نه آيد 11
بپدري او وبمادري او نه پليد شود * واز آن خاص نه بيرون آيد و نه سست كند مر 12
خاص جايي خداي او كه تاجي روغني ماليدني خداي او ابر او من ‼

Diſtinguetis igitur inter quadrupe- 25 *dem puram ac pollutam, & inter avem pollutam ac puram: nec abominabiles reddetis animas veſtras in quadrupede, & in ave, inque omni quod reptare facit terra, quod diſtinxi vobis eſſe pollutum. Eritiſq; mibi* 26 *ſancti, quia ſanctus* ſum *ego Dominus, & ſeparavi vos à Gentibus, ut eſſetis mei. Vir autem vel mu-* 27 *lier, cùm fuerit in eis pytho vel ariolus, interficiendo interficientur: lapidibus lapidabunt illos, ſanguis eorum ſuper eos.*

CAP. XXI.

D*Ixit* quoq; *Domin⁹ ad Moſheh,* 1 *alloquere ſacerdotes filios Aharon, ac dices ad eos; Per animam ne polluatur* quiſquam veſtri *in populo ſuo: Sed in propinquo ſuo proximo* 2 *ſibi, in matre ſua, & patre ſuo, & filio ſuo, & filiâ ſuâ, & fratre ſuo, Et ſorore ſuâ virgine propin-* 3 *quâ ſibi, quæ non fuerit viro: in ea polluatur. Non polluet ſe dominus in* 4 *populo ſuo ad profanandum ſe. Non* 5 *depilabunt depilando in capite ſuo, & angulum barbæ ſuæ non radent, & in corpore ſuo non vulnerabunt vulnus. Sancti erunt Deo ſuo, neq;* 6 *profanabunt nomen Dei ſui, quia oblationem Domini & panem Dei ſui ipſi offerũt, proindè erunt ſancti. Mulierē deviam & profanatam non* 7 *accipient, & mulierem expulſam à marito ſuo non accipient: quia ſanctus eſt ipſe Deo ſuo. Et ſanctifi-* 8 *cabis eum, quia oblationem Dei tui ipſe offert: ſanct⁹ erit tibi, quia ſanctus* ſum *ego Dominus ſanctificans vos. Porrò filia viri ſacerdotis,* 9 *cùm cœperit eſſe devia, patrem ſuum ipſa profanat: igne comburetur. Sacerdos autem maximus de* 10 *fratribus ſuis, ſuper cujus caput fuſum fuerit oleum unctionis, & compleverit oblationem ſuam ad induendum veſtes, comam capitis ſui non alet, & veſtimenta ſua non diſcindet: Et ad omnem animam* 11 *mortui non veniet: in patre ſuo & matre ſuâ non polluet ſe. Et è* 12 *ſanctuario non egredietur, neque profanabit ſanctum locum Dei ſui; quia corona olei unctionis Dei ſui* eſt *ſuper eum: ego Dominus.*

תרגום יונתן בן עוזיאל   ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL.   *Hieroſolymitanum*

והוא והוא איתא דאית בה בתולהא יסב : אלמנה ארמלא ומפטרא
ודאיתילידא מן פיסוליא ומטעיא בזנו ית אלין לא יסב אלהן בתולתא מכשרא
מבנת עמיה יסב אתתא : ולא ולא יפיס זרעיה בעמיה ארום אנא יי מקדשיה
וידבר ומליל יי עם משה למימר : דבר מליל עם אהרן למימר גבר
מבנך לזרעיית דריהון דיהי ביה מומא לא יתכשר לקרבא קורבן אלהיה :
ארום כל גבר דביה מומא לא יקרב גבר דסמי או דחגיר או דלקי בחוטמיה
או דמשתמיט ירכיה : או איש או גבר דיהי ביה תביר דרגל או תביר דידא
20 או גבן או דגבינוי שכבן חפיין עינוי או
לית שער בגבינוי או דחלזון בעינוי
דמערב חיוורא באוכמא או דמלי חרסין
יבישין או דמלי חזזיתא מצריתא או
21 דפחדוי נפיחן וקליטן : כל איש כל גבר
כהין דביה מומא מזרעא דאהרן כהנא לא יתכשר לקרבא קרבניא דיי מומא
ביה ית קרבן אלהיה לא יתכשר לקרבא : לחם ברם מותרי קרבניא דאלהיה
מה דמשתייר מן קודשי קודשיא ומן קודשיא יתפרנס : אך לחוד לפרגודא
לא ייעול ולמדבחא לא יקרב ארום מומא ביה ולא יפיס ית מקדשי ארום אנא יי
מקדשהון : וידבר ומליל משה עם אהרן ועם בנוי ועם כל בני ישראל

ירושלמי 20 או דגבינוי חפין עינוי
דלית ליה סער בגבינוי או דגביה
רננים או יחלזוה בעינוי או דמלי
או דמלי הזזין או דחסר כוליא :

כב

וידבר הי ומליל יי עם משה למימר : דבר מליל עם אהרן ועם בנוי ויתפרשון
מקודשיא דבני ישראל ולא יפסון ית שמא דקודשי דהינון מקדשין קדמי אנא יי
אמר אימר להון אזדהרון לדריכון כל גבר דיקרב מכל בניכון לקודשיא דיקדשון
בני ישראל קדם יי וסובתיה עלוי וישתיצי בר נשא ההוא במותנא מן קדמי אנא יי
איש איש גבר טלי או גבר סיב מזרעא דאהרן והוא מצרעא או דייב בקודשיא
לא ייכול עד זמן דמידכי ודיקרב בכל סואבת בר נש או גבר דתיפוק מניה שכבת
זרעא : או איש או גבר די יקרב בכל ריחשא דיסתאב ליה או באינשא דמית
דיסתאב ליה ולכל סאובתיה בחייוי : נפש בר נש כהן דיקרב בידיה יהי מסאב
עד רמשא ולא ייכול מן קודשיא אלהן אין אסחי בשרידה בארבעין סווין דמוי

Et mulierem in qua eſt virginitas ipſius accipiet. Viduam *verò*, & 13
repudiatam, & quæ nata eſt ex illicito concubitu, & errantem poſt 14
ſcortationem, iſtas non accipiat: ſed virginem rectam è filiabus populi ſui accipiat in uxorem. Neque prophanabit ſemen ſuum in po- 15
pulo ſuo: quoniam ego Dominus ſanctificans ipſum. Et loquutus 16
eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Loquere cum Aharon, dicendo; 17
Vir de filiis tuis per familias generationum ſuarum in quo erit macula, non erit rectus ut offerat oblationem Dei ſui. Nam omnis 18
vir in quo macula fuerit, non accedet: vir qui eſt cæcus, aut claudus, aut qui eſt percuſſus in naribus ſuis, aut cui luxatum eſt femur: 19
Aut vir in quo fuerit fractura pedis, aut fractura manus: Aut cu- 20
jus palpebræ ſubſidentes tegunt oculos ejus, aut non eſt pilus in palpebris ejus, aut in cujus oculo eſt ſuffuſio in qua ſit permixtum album cum nigro, aut qui plenus ſit ſcabie ſicca, aut qui plenus ſit impetigine Ægyptia, aut cujus teſticuli inflati ſint & contracti. Quiſque ſacerdos in 21
quo eſt macula de ſemine Aharon ſacerdotis, non eſt rectus ad offerendum oblationes Domini: macula eſt in eo, oblationem Dei ſui non eſt aptus offerre. Verùm *de* reſiduis oblationum Dei ſui, eo 22
quod ſupereſt de ſanctis ſanctorum & de ſanctis, alatur. Tantùm in- 23
tra velum ne ingrediatur, & ad altare non accedat, quoniam macula eſt in eo: ne prophanet ſanctuaria mea, quoniam ego Dominus ſanctificans eos. Et loquutus eſt Moſes cum Aharon & filiis ejus, & 24
cum omnibus filiis Iſrael.

Hieroſ. 20. *Aut cujus palpebræ tegunt oculos, aut qui non habet pilos in palpebris, aut qui* eſt *procerus, aut ſtatura brevis, aut cui ſuffuſio* eſt *in oculis, aut qui plenus eſt ſcabie, aut impetiginibus, aut qui caret teſticulo.*

CAP. XXII.

Præterea loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Loquere cum 1
Aharon & filiis ejus, ut ſeparent ſe à ſanctitatibus filiorum Iſrael, 2
neque polluant nomen ſanctitatis meæ, *in iis* quæ ipſi ſanctificant coram me. Ego Dominus. Dic illis; Cavete in generationibus veſtris. Quicunque acceſſerit ex omnibus filiis veſtris ad ſancta quæ ſan- 3
ctificant filii Iſrael coram Domino, & immunditia ejus eſt ſuper eum, exterminabitur homo ille peſte à facie mea: ego Dominus. Vir, ju- 4
venis aut ſenex, ex ſemine Aharon, qui fuerit leproſus aut fluxum patiens, de ſanctificatis non comedet donec mundus erit: & quiſquis acceſſerit ad ullam immunditiam hominis, aut vir ex quo exierit ſemen coitus: Aut quicunque tetigerit ullum reptile, unde im- 5
mundus fieri poteſt, aut hominem mortuum unde immunditiam contrahere poteſt, aut ullam immunditiam ejus in vita ſua. Homo ſacer- 6
dos qui talem tetigerit, erit immundus uſque ad veſperam: neque comedet de ſanctificatis, niſi abluerit carnem ſuam in quadraginta ſatis aquæ.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* واو زن در بكري آن بستاند * بيوه و رانده وسست شده بيراه مر ايشان نه ستاند كه الاّ بكر از
قومي [او] بستاند زن * ونه سست كند نسلي او در قومي او كه من يي خاص كنا اويرا * سخن
گفت يي بمشه بگفتن * سخن گوي باهرن بگفتن مرد از نسلي تو بعصرهايي ايشان آنچه باشد
درو عيب نه نزديك شود بنزديك آوردن قرباني خداي او * كه همه مرد آنچه درو عيب نه نزديك
شود مردي كور يا لنك يا بيني چوغ يا زياده اندام * يا مردي آنچه باشد درو شكسته پاي
شكسته دست * يا كوژ پشت يا خرد يا آبله در چشمي او يا گري خشك يا گري تر يا دميده
خايه * همه مرد آنچه درو عيب از نسلي اهرن آن كهن نه نزديك شود بنزديك آوردن قرباني يي
عيب درو مر قرباني خداي او نه نزديك شود بنزديك آوردن * قرباني خداي او از خاصهاي
آن خاصها واز آن خاصها بخورد * خاصه بآن پرده نه آيد وبآن مذبح نه نزديك شود كه
عيب درو ونه سست كند مر خاصهايي من كه من يي خاص كناي ايشان * سخن گفت مشه
باهرن وبپسراني او وبهمه پسراني يسرال *

* فصل بيست دوم *

* سخن گفت يي بمشه بگفتن * سخن گوي باهرن وبپسراني او پرهيز كنند از خاصهاي
پسراني يسرال ونه سست كنند مر نامي خاصي من آنچه خاص كنان بمن من يي * بگوي بايشان
بعصرهاي شما همه مردي آنچه نزديك شود از همه نسلي شما بآن خاصها آنچه خاص كنند
پسراني يسرال بيي وپليدي او ابر او ونيست شود آن جاني آن آن از پيشي من من يي * مردي
مردي از نسلي اهرن واو پيس يا ترابش در خاصها نه خورد تا آنچه پاك شود وآن رسا در همه
پليدي جان يا مردي آنچه بيرون آيد ازو ريزش نسل * يا مردي آنچه برسد در همه جنبش
آنچه پليد شود باو يا در آدم آنچه پليد شود باو بهمه پليدي او * جاني آنچه برسد دران
وپليد باشد تا ايوار ونه خورد از آن خاصها كه الاّ بشست تني او در آب ·

Ipſe quoque uxorem in virginitate 13
ſua accipiet. Viduam, & expulſam, 14
& profanatam, deviam, iſtas non accipiet: ſed virginem de populo ſuo capiet in uxorem. Et non profa- 15
nabit ſobolem ſuam in populo ſuo: quia ego Dominus ſanctificans eum. Loquutuſq; eſt Dominus ad Moſheh, 16
dicendo, Loquere ad Aharon, dicen- 17
do; Quiſque de ſobole tua, in ſeculis ſuis, in quo fuerit vitium, non appropinquabit ad offerendum oblationem Dei ſui: Nam omnis vir in 18
quo fuerit vitiũ, non appropinquabit: vir cæcus, vel claudus, vel ſimus, vel abundans aliquo *membro: Aut vir* 19
in quo fuerit confractus pes, vel confracta manus: Vel incurvus dorſo, 20
vel nanus, vel pterygium habens *in oculo ſuo, vel ſcabiem ſiccam, vel ſcabiem humidam; vel inflatus teſticulo. Omnis vir in quo* eſt *vitium,* 21
de progenie Aharon ſacerdotis, non appropinquabit ad offerendum oblationem Domini: vitium eſt *in eo, non appropinquabit ad offerendum oblationem Dei ſui. Oblationem Dei ſui* 22
de ſanctitatibus ſanctitatum, & de ſanctis comedet. Veruntamen intra 23
velum non veniet, & altari non appropinquabit, quia vitium eſt *in eo, & non profanabit ſancta mea: quia ego Dominus ſanctificans eos.* Hæc 24
itaq; *locutus eſt Moſheh ad Aharon & filios ejus, omneſque filios Iſrael.*

CAP. XXII.

Loquutus eſt quoque *Dominus ad* 1
Moſheh, dicendo, Loquere ad Aha- 2
ron & filios ejus, ut *caveant* ſibi à *ſanctificationibus filiorum Iſrael, & ne profanent nomen ſanctitatis meæ,* & *quod ſanctificant mihi: ego Dominus. Dic illis; In ſeculis veſtris omnis* 3
vir qui appropinquaverit ex tota progenie veſtra ad ſanctificationes quas ſanctificaverint filii Iſrael Domino, & pollutio ſua fuerit ſuper ipſum, annihilabitur quidem anima illa à præſentia mea: ego Dominus. Quilibet vir de ſobole Aha- 4
ron, qui fuerit leproſus, vel fluxu laborans, *de ſanctificationibus non comedet donec purificatus fuerit: accedens quoque ad omnem pollutionem animæ, aut vir e quo egreditur effuſio genituræ. Aut vir qui acceſſerit* 5
ad omne reptile in quo pollutus ſit, vel ad hominem in quo pollutus ſit in qualibetcunque pollutione ejus: Ani- 6
ma inquam *quæ acceſſerit ad ipſum, polluta quidem erit uſque ad veſperam: & non comedet de ſanctificationibus, niſi laverit corpus ſuum in aqua.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

ובא וִיטמוע שמשא ויתכשר ובתר כדין ייכול מן קודשיא ארום מזוניה הוא : 7
נבלה נבילא וקטולא לא ייכול לאסתאבא בה אנא יי : ושמרו ויטרון בני 8
ישראל ית מטרת מימרי ולא יקבלון עלוי חובא ולא ימותון ביה באישא מצלהבא 9
ארום יפסוניה אנא יי מקדשהון : וכל זר וכל חילוני לא ייכול קודשא בר ישראל 10
דהוא תותבא דכהנא ואגירא לא ייכול קודשא : כהן וכהנא ארום יקני בר 11
נש נוכראה קנין כספיה הוא ייכול ביה ומרביני בייתיה הינון ייכלון בלחמיה :
ובת וברת כהן ארום תהי מתנסבא לגבר חילוניי היא באפרשות קודשיא לא 12
תיכול : ובת וברת כהין ארום תהי ארמלא או מיתרכא וולד לית לה מניה 13
ותבת לבית איבהא דלא מינטרא יבם הי כיומי טליותה ולא מעברא מן מזוניה
דאיבהא תיכול וכל חלוני לא ייכול ביה : ואיש וגבר ישראל ארום ייכול 14
קודשא בשלו ויוסיף חומש דמוי עלוי ויתן לכהנא ית קודשא : ולא יחללו 15
ולא יפסון ית קודשיא דבני ישראל ית דיפרשון לשמא דיי : והשיאו ויארעון יתהון 16
חובי אשמתהון במיכלהון בסואבא ית קודשיהון ארום אנא יי מקדישיהון : וידבר
ומליל יי עם משה למימר : דבר מליל עם אהרן ועם בנוי ועם כל בני ישראל גבר 17 18
טלי או גבר סיב מבית גניסת ישראל ומן גיורא דבישראל דיקרב קורבניה לכל
נדריהון ולכל נסיבתהון דיקרבון קדם יי לעלתא : לרצונכם לרעוא לכון שלים דכר 19
בתורי באימריא ובבני עזיא : כל כל דביה מומא לא תקרבון ארום לא לרעוא יהי 20
לכון : ואיש כי וגבר ארום יקרב נכסת קודשיא קדם יי לאפרשא נדרא או 21
נסיבתא בתורי או בענא שלים יהי לרעוא כל מומא לא יהי ביה : עורת דסמי 22
או דתביר גרמא או דריסוי לקיין או דעינוי לקיין דמערב חיוורא באוכמא או דמלי
חרסין יבשין או חזזיתא מצריתא לא תקרבון אלין קדם יי וקורבנא לא תקרבון
מנהון על מדבחא קדם יי : ושור ותור ואימר יתיר כוליא או דחסיר כוליא 23
נסיבא תעביד יתיה ולנדרא לא יהי לרעוא : ומעוך ודמעיך ודכתישן פחדוי ודשחית 24
ודמרסים גידוי לא תקרבון לשמא דיי ובארעכון לא תסרסון : ומיד ומן יד בר 25
עממין לא תקרבון ית קורבן אלהכון מכל אלין ארום חיבולהון בהון מומא בהון פסילין הינון לא לרעוא יהון לכון :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Et occumbet ſol,& aptus fiet : & poſtea comedat de ſanctificatis , quoni- 7
am cibus ejus eſt. Cadaver aut interfectum non comedet, ut polluatur in 8
eo. Ego Dominus. Cuſtodiant itaque filii Iſrael cuſtodiam verbi mei, nec 9
recipiant ſuper illud delictum, ne moriantur propter illud igni inflamma-
to, ſi prophanaverint illud. Ego Dominus ſanctificans eos. Omnis quo- 10
que prophanus non comedat ſanctificatum : filius Iſrael qui eſt inquilinus
ſacerdotis, & mercenarius , non comedat ſanctificatum. Sacerdos verò 11
quando emerit hominem extraneum pretio pecuniæ ſuæ, ipſe comedet de
eo: & alumni domus ejus,ipſi comedent de pane ejus. Filia autem ſacer- 12
dotis quando erit nupta viro prophano,ipſa de ſeparatione ſanctificatorum
non comedet. Filia verò ſacerdotis quando erit vidua aut repudiata, & 13
filius non fuerit illi de eo,& reverſa fuerit in domum patris ſui non ſerva-
ta leviro, ſicut diebus pueritiæ ſuæ, neque prægnans facta fuerit, ex cibo
ipſius patris ſui comedet:prophanus autem nullus ex eo comedet. Vir ve- 14
rò Iſrael quando comederit ſanctificatum per ignorantiam,addat quintam
partem ejus ſuper illud, & reddat ſacerdoti ſanctificatum. Et non pro- 15
phanabunt ſanctificata filiorum Iſrael , quæ ſeparabunt nomini Domini.
Et invenient eos peccata delicti ipſorum, cum comederint ipſi in immun- 16
ditia ſanctificata eorum : quoniam ego Dominus ſanctificans eos. Et lo- 17
quutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo : Loquere cum Aharon & cum 18
filiis ejus,& cum omnibus filiis Iſrael; Vir juvenis,aut ſenex,ex domo fami-
liæ Iſrael & de peregrinis qui in Iſraele ſunt, qui obtulerit oblationem ſu-
am juxta omnia vota eorum,& juxta omnes ſpontaneas oblationes eorum,
quas obtulerint coram Domino in holocauſtum : Ut placationem vobis 19
impetret,integer maſculus ſit ex bobus,vel ex ovibus,vel ex capris. Quic- 20
quid in quo fuerit macula non offeretis : quia non erit pro vobis placa-
bile. Et vir quando obtulerit victimam ſanctificatorum coram Domino, 21
ut perſolvat votum,aut ſpontaneam oblationem,de armento aut de grege:
integer erit in beneplacitū,ulla macula non erit in eo. Quicquid eſt cæcū, 22
aut fractū oſſe,aut cujꝰ ſupercilia percuſſa,aut cujꝰ oculi percuſſi ſunt mixto
albo cum nigro, aut ꝙ plenū eſt ſcabie ſicca, aut impetigine Ægyptia, non
offeretis illa corā Dño,et oblationē non offeretis ex illis ſuper altare coram
Dño. Bovē & ovē redundantē teſticulo aut deficientē teſticulo,pro ſpon- 23
tanea oblatione poteris facere,pro voto autē non acceptabitur. Quod ve- 24
rò compreſſū eſt aut contuſū teſticulis,aut corruptis aut contuſis nervis,non
offeretis nomini Dñi: & in terra veſtra nō caſtrabitis. Et ex manu populorū 25
nō offeretis oblationē Dei veſtri ex omnibꝰ iſtis: quia corruptio eorū in eis
eſt, vitium in ipſis eſt;prophana ſunt hæc, nec in beneplacitum erunt vobis.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وبيايد آن خورشيد وپاك شود وپس بخورد ازآن خاصها كه ناني اوست او * لاشه ونخجير 7 8
نه خورد بپليد شدن در آن من يي * ونگاه دارند مر نگاهداشتي من ونه بر دارند ابر 9
او خطا وبميرند درو كه سست كنند اويرا من يي خاص كنا ايشانرا * وهمه بيگانه نه 10
خورد خاص مهماني كهن ومزدور نه خورد خاص * وكهن كه بخرد جاني خريدهي سيمي او 11
او بخورد درو وزاييدهي خانهي او ايشان بخورند در ناني او * ودختري كهن كه باشد بمردي 12
بيگانه آن در جدا كرد آن خاصها نه خورد * ودختري كهن كه باشد بيوه ورانده ونسل 13
نيست بآن وبازگردد بخانهي پدري آن چون كودكيهاي آن از ناني پدري آن بخورد وهمه
بيگانه نه خورد درو * ومردي كه بخورد خاص در غلطي بيفزايد پنج يكه او ابر او وبدهد 14
بكهن مر آن خاص * ونه سست كنند مر خاصهاي پسراني يسرال مر آنچه جدا كنند يي * 15
وبر دارند ايشان گناهي جرم در خوردن ايشان مر خاصهاي ايشان كه من يي خاص كنا 16
ايشانرا * سخن گفت يي بمشه بگفتن * سخن گوي باهرن وبپسراني او وبهمه پسراني يسرال 17 18
وبگوي بايشان مرد مرد از خانهي يسرال واز آن غريب در يسرال آنچه نزديك آورد قرباني
او بهمه نذرهايي ايشان وبهمه سخاوتهاي ايشان آنچه نزديك آورند يي بعلة * برضا 19
كردني شما تمام نرينه در گاو ودر برها ودر بزها * همه آنچه درو عيب نه نزديك آوريد 20
كه نه برضا باشد بشما * ومردي كه نزديك آورد ذبحت شلميم يي بشرح كردن نذر 21
يا بسخاوت در گاو يا در گوسپند تمام باشد برضا هيچ عيب نباشد درو * كور يا شكسته يا 22
بريده يا ربي يا گري خشك يا گري تر نه نزديك آوريد ايشان يي وقربان نه دهيد از
ايشان ابر آن مذبح يي * وگاو وبره زياده اندام وكم اندام سخاوت بكني اويرا وبنذر 23
نه رضا شود * وماليده وكوفته وكسيخته وبريده نه نزديك آوريد يي ودر ولايتي شما نه 24
كنيد * واز دست پسري بيگانه نه نزديك آوريد مر قرباني خداي شما از همه ايشان كه 25
تباهي ايشان در ايشان عيب در ايشان نه رضا باشند بشما :

Cùm autem occiderit ſol, tunc pu- 7
rus erit, & poſteà comedet de ſan-
ctificationibus, quia panis ejus ſunt
ipſæ. Cadaver & prædā non comedet 8
ad polluendum ſe in eis: ego Dominus.
Cuſtodiant igitur cuſtodiā meam, ut 9
non portent propterea peccatum, &
moriantur in eo cum profanâvint
illam: ego Dominus ſanctificans eos.
Omnis autem alienigena non comedet 10
ſanctificationem : hoſpes ſacerdotis,
& mercenarius non comedet ſancti-
ficationem. At ſacerdos cùm eme- 11
rit animam emptione argenti ſui, ipſe
comedet ex ea, & natus domi ejus :
ipſi comedent de pane ejus. Filia 12
autem ſacerdotis cùm fuerit viro a-
lieno, ipſa de ſeparatione ſanctifi-
cationum non comedet. Filia verò 13
ſacerdotis cùm fuerit vidua, aut ex-
pulſa, & ſoboles non fuerit ei, & re-
verterit ad domum patris ſui, ſicut
in pueritiis ſuis, de pane patris ſui
comedet : omnis autem alienigena,
non comedet ex eo. Et vir cùm com- 14
ederit ſanctificationem per errorem,
addet quintam partem ejus ſuper eā,
& dabit ſacerdoti ſanctificationem.
Et non profanabunt ſanctificationes 15
filiorum Iſrael quas ſeparant Domi-
no : Nec portabunt peccatum deli- 16
cti dum comederint ſanctificatio-
nes eorum : quia ego Dominus ſan-
ctificans eos. Locutúſque eſt Do- 17
minus ad Moſheh, dicendo, Loque- 18
re ad Aharon & filios ejus, omneſ-
que filios Iſrael, ac dices eis ; Qui-
libet vir de domo Iſrael, & de pere-
grino in Iſrael, qui obtulerit oblatio-
nem ſuam pro omnibus votis ſuis,
& pro omnibus ſpontaneis ſuis,
quæ obtulerint Domino in holocau-
ſtum : Ut placuerit vobis, offeretis 19
perfectum maſculum de bobus, vel de
agnis, vel de capris. Omne in quo 20
fuerit vitium, non offeretis : nam in
beneplacitum non erit pro vobis.
Vir autem cùm obtulerit victimam 21
pacificorum Domino, ad declaran-
dum votum , vel in ſpontaneum ,
de bobus aut de ovibus perfectū erit,
in gratiam: ullum vitium non erit in
eo. Cæcum, aut fractum, aut conci- 22
ſum, aut habentem fluxum, vel ſca-
biem ſiccam, vel ſcabiem humidam,
non offeretis iſta Domino, neque ob-
lationem dabitis ex eis ſuper altare
Domino. Et bovem & agnum abun- 23
dantem aliquo membro, vel deficien-
tem membro, ſpontaneum facias eū:
at pro voto non acceptabitur. Et per- 24
tritum, & contuſum, & evulſum, &
exciſum teſticulos, non offeretis Do-
mino, & in regione veſtra non facie-
tis. De manu autem filii extranei 25
non offeretis oblationem Dei veſtri
ex omnibus iſtis, quia corruptio eo-
rum eſt in ipſis, vitium eſt in eis :
non accepta erunt pro vobis.

תרגום יונתן בן עוזיאל

26 וידבר ה׳ ומליל יי עם משה למימר :
27 שור עידן דתדכר לן סדרי קורבנינן מה
דהוינן מקריבין בכל שנא ושנא הוו
קורבנינן מכפרין על חובינן וכדו די
גרמו חוביא ולית לן מה נקרבא מן
עדרי עננן תורא אתבחר קדמוי בגין
מדכר זכות סבא דאתא ממדינחא פטיר
כולי קריב לשמך בר תורין רכיך שמין
אימרא אתבחר תניין בגין מדכר זכוותיה
דשייה דאתעקד על גבי מדבחא ופשט
צואריה בגין שמך שמיא מכו ונחתו
וחמא יצחק ית שכלוליהון וכהיין עינוי
ממרומיא מן בגין כדין זכה ואזדמן ליה
אמרא תחותוי לעלתא גדי בר עזי אתבחר
תחותא בגין מדכר זכות שלימא דעבד
גדיי בר עזי תבשילין ואוביל לאבוי
וזכה למקבלא סדר ברכתא בגין כן
פריש משה נביא ואמר עמי בני ישראל
תור או אימר או גדיא ארום יתיליד
כאורח עלמא ויהי שבעתא יומין בתר
אמיה מטול דישתמודע דלא נפיל
ומיומא תמינאה ולהלאה יתרעי לקרבא
קורבנא לשמא דיי : 28 ושור עמי בני
ישראל היכמא דאבונן רחמן בשמיא כן
תהוון רחמנין בארעא תורתא או רחלא
יתה וית ברה לא תיכסון ביומא חד :
29 וכי וארום תכסון נכסת נסכא לשמא
דיי לרעוא לכון תיכסון : 30 ביום ביומא
ההוא יתאכל לא תשיירון מניה עד צפרא אנא יי : ושמרתם ותיטרון ית
פיקודי ותעבדון יתהון אנא יי דיהב אגר טב לנטרי פקודי ואורייתי : ולא תחללו
ולא תפסון ית שמא דקודשי ואתקדש בגו בני ישראל אנא יי מקדשכון : המוציא
דהנפיק יתכון פריקין מארעא דמצרים מטול למהוי לכון לאלהא אנא יי :

כג

וידבר ה׳ ומליל יי עם משה למימר : דבר מליל עם בני ישראל ותימר להון
זמן סדורי מועדיא דיי דתארעון יתהון מארעי קדיש אלין הינון זמן סדורי
מועדיי : ששת שיתא יומין תתעבד עיבידא וביומא שביעאה שבא ונייחא מארע
קדיש כל עיבידא לא תעבדון שבתא היא ליי בכל אתר מותבניכון : אלה
מועדי אלין זמני סידורי מועדיא דיי מארעי קדיש די יתרעון יתהון בזימניהון :
בחדש בירחא דניסן בארביסר לירחא בני שימשתא זמן ניכסת פיסחא
לשמא דיי :

ירושלמי

27 עדן דתדכר לן סדרי קורבנינ
מה דהוינן מקרבין בכל שנא
ושנא הוו קורבנינן מכפרין על חובינ
וכדו די גרמו חוביא ולית לן מה נקרבא
מן עדרי ענינן תורא אתבחר קדמי בגי
למדכרא סביא דמדינחא פטיר כוליה
קרב לשמך בר תורין ורהט לבקרותיה
ונסיב בר תורין רכיך וטב ויהב יתיה
לרביא ואוחי רביא למעבד יתיה ופטירין
אפה וייכול מלאכין וזכה למתבשרא
דהא שרה ילדה ליצחק אמרא אתבחר
תנין בגין למדכרא זכותיה רשיה דעק
גרמיה על גבי מדבחא ופשט צואריה
בגין שמך שמיא מכו ונחתו וחמא יצח
ית שכלוליהון וכהיין עינוי ממרומיא מ
בגין כדין זכה ואזדמן ליה תמן אמ
תחותוי לעלתא : ותו זכו תליתאי ג
בר עזין למדכרא זכותיה דתמימא
דלביש משכין גדין ועבד תבשילין ואי
לאבוי מן תבשילוי וחמר אשקי יתיה
וזכה למתקבלא סדר ברכתא מן יצח
אבוי ולמוקמא תרי עשר שבטין קדיש
לשמך : הא בכן פרש משה נביא
ואמר עמי בית ישראל תור או אמר
גדי ארום דאתיליד ויהי שובעא יו
בתר אמיה ומן יומא תמינאה ולהלן
כשר למקרבא יתיה קורבנא לשמא ד

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo : 26 Tempore quo in memoriam revocabas nobis ordines oblationum noſtrarum, id quod offerimus unoquoque anno, erant oblationes noſtræ expiantes peccata noſtra; jam verò occaſionem dederunt peccata, & non eſt nobis quod offeramus de gregibus ovium noſtrarum, bos electus eſt coram eo, ut revocetur in memoriam meritum ſenis qui venit ex oriente, ſyncerus totus obtulit nomini tuo juvencum tenerum pinguem : ovis electa eſt ſecundò, quæ in memoriam revocaret ovem illam quæ ligata eſt in altari, & extendit collum ſuum propter nomen tuum; cœli humiliati ſunt & deſcenderunt, & vidit Iſaac fundamenta eorum, & caligârunt ejus oculi ab excelſis, propterea dignus eſt habitus ut ejus in locum pararetur agnus in holocauſtum. Hircus caprarum electus eſt etiam, ut in memoriam revocet meritum illius perfecti qui condimenta paravit ex hirco caprarum, & attulit ad patrem ſuum; propterea dignus eſt habitus qui reciperet ordinem benedictionis : propterea diſertè expoſuit Moſes propheta, & dixit; Populę mi filii Iſrael, bos, aut ovis, aut hircus cùm natus fuerit juxta morem ſeculi, ſit ſeptem dies poſt matrem ſuam, ut innoteſcat non eſſe abortivum : à die autem octavo & deinceps grati erunt ut offerantur in oblationem coram Domino. 27 Populę mi filii Iſrael, quemadmodum pater noſter miſericors eſt in cœlis, ſic eritis miſericordes in terra : bovem aut ovem unà cum ſuo fœtu non mactabitis die eodem. 28 Quando autem mactabitis hoſtiam gratiarum actionis nomini Domini, pro acceptatione veſtri mactabitis. 29 In die illo 30 comedetur, non relinquetis ex eo uſque ad mane : ego Dominus. Cuſtodite ergo præcepta mea, & facite ea : ego Dominus, qui do mercedem bonam cuſtodientibus mandata mea & legem meam. 31 Neque prophanabitis nomen ſanctitatis meæ, ut ſanctificer in medio filiorum Iſrael. 32 Ego Dominus ſanctificans vos. Qui eduxi vos redemptos de terra Ægypti, 33 ut ſim vobis in Deum : ego Dominus.

CAP. XXIII.

PRæterea locutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo : 1 Loquere cum filiis Iſrael, & dices illis; 2 Tempus ordinum ſolennitatum Domini, quas convocabitis convocationes ſanctas, iſta ſunt tempora ordinationis ſolennitatum mearum. Sex diebus fiet opus, ſed in die ſeptimo ſabbathum & 3 quies, convocatio ſancta, omne opus non facietis : ſabbathum eſt Domino in omni loco habitationum veſtrarum. Iſta ſunt tempora ordinatio- 4 num ſolennitatum Domini, convocationes ſanctæ quas convocabunt in tempore ſuo. In menſe Niſan, decima quarta menſis inter veſperas, 5 tempus erit mactationis Paſchæ nomini Domini.

Hierosolymitanum.

Hieroſ. 27 *Tempore quo in memoriam revocabas nobis ordines oblationum, quas offerimus unoquoque anno fuerunt oblationes noſtræ expiantes peccata noſtra; jam verò quando occaſionem dederunt peccata, & non eſt nobis quod offeramus de gregibus ovium noſtrarum, bos electus eſt coram me, ut in memoriam revocetur ſenex orientalis; ſyncerus totus obtulit nomini tuo juvencum, & cucurrit ad bovile ſuum & accepit juvencum tenerum & bonum, quem dedit puero, & feſtinavit puer ipſum parare & azyma coxit, & comederunt angeli, & dignus reputatus eſt cui annuntiaretur Saram parituram Iſaacum : agnus electùs eſt ſecundò, ut in memoriã revocet meritũ principis illius qui ſe ipſum ligavit ſuper altare, & extendit collum pro nomine tuo; cœli humiliati ſunt, & deſcenderunt, & vidit Iſaac fundamenta ipſorum, & caligârunt ejus oculi ab excelſis & propter hoc dignus eſt habitus ut in ejus locum pararetur agnus in holocauſtum. Et adhuc meritum tertium it hirci caprarum, ad revocandum in memoriam meritum illius integri, qui induit pelles hircinas, & fecit condimenta & attulit ad patrem ſuum de condimentis ſuis, & propinavit illi vinum; & propterea dignus eſt habitus qui reciperet ordines benedictionis ab Iſaac patre ſuo, & ut ſtatueret duodecim tribus ſanctas nomini tuo. Ecce tunc diſertè expoſuit Moſes propheta Domini, & dixit; Populę mi domus Iſrael, bos, aut agnus, aut hircus quando natus fuerit, & fuerit ſeptem diebus poſt matrem ſuam, à die demum octavo & deinceps aptus erit ad offerendum ipſam oblationem nomini Domini.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* سخن گفت ייי بموسه بگفتن * گاو يا برّه يا بز كه زاييده شود و باشد هفت روزها
فرودي مادري او و از روزي آن هشتمي و آن سوتر رضا باشد بقربان ייי * وگاو يا برّه
اويرا و مر بچّهي او نه كشيد در روزي يكّه * وكه ذبحت كنيد ذبحت اقرار ייי برضا
كردن شما ذبحت كنيد * در روزي آن او خورده شود نه باقي گذاريد ازو تا بامداد
من ייי * ونگاه داريد فرمانهاي من وبكنيد ايشانرا من ייי * و نه سست كنيد مر نامي
خاصي من وخاص باشم درمياني پسراني يسرال من ייי خاص كناي شما * آن بيرون آورا
شمارا از زميني مصر ببودن بشما بخدا من ייי *

Locutúſque eſt Dominus ad Moſheh, dicendo; 26 *Bos, vel agnus,* 27 *vel capra, quum natus fuerit, erit quidem ſeptem diebus ſub matre ſua : à die autem octavo, & eo ulteriùs, gratus erit in oblationem Domino. Bovem autem vel* 28 *agnum, ipſum & fœtum ejus non mactabitis in die uno. Et quum im-* 29 *molaveritis victimam confeſſionis Domino, juxta placitum veſtrum immolabitis. Die ipſâ comedetur, non* 30 *relinquetis ex ea uſque ad mane: ego Dominus. Et obſervabitis manda-* 31 *ta mea, & facietis ea : ego Dominus. Et non profanabitis nomen* 32 *ſanctitatis meæ, & ſanctificabor in medio filiorum Iſrael : ego Dominus ſanctificans vos, Qui eduxi vos* 33 *de terra Ægypti, ut ſim vobis in Deum : ego Dominus.*

* فصل بيست سوم *

* سخن گفت ייי بموسه بگفتن * سخن گوي بپسراني يسرال وبگوي بايشان وعدهاي ייי آنچه
بخوانيد ايشانرا خوانذگيهاي خاص اينان ايشان وعدهاي من * شش روزها كرده شود
كار و در روزي آن هفتمي معطل معطلي خوانذگي خاص هيچ كار نه كنيد معطل
آن ייי در همه نشستن جاهاي شما * اينان وعدهاي ייי خوانذگيهاي خاص آنچه بخوانيد
ايشانرا در وعدهاي ايشان * درماهي آن اول درچهارده بماه مياني آن ايوارها فصح ייי

CAP. XXIII.

ET loquutus eſt Dominus ad Moſheh, dicendo, 1 *Loquere ad filios Iſrael, ac dices eis;* 2 *Conventus Domini quos convocabitis, convocationes ſanctæ, iſtæ ſunt conventus mei. Sex diebus fiet opus : die autem ſeptimo quieta ceſſatio, convocatio ſancta : ullum opus non facietis :* 3 *ceſſatio eſt Domino in omnibus reſidendi locis veſtris. Iſtæ ſunt conventus Domini, convocationes ſanctæ quas convocabitis in ſtatis temporibus ſuis.* 4 *Menſe primo, quartadecimâ menſis inter veſperas erit paſcha Domino.* 5

תרגום יונתן בן עוזיאל

ובחמשה עשר   ובחמיסר יומין לירחא הדין חגא דפטיריא לשמא דיי שבעתי 6
יומין פטירי תיכלון : ביום   ביומא קדמאה דחגא מארע קדיש יהי לכון כל 7
עיבידת פולחנא לא תעבדון : והקרבתם ותקרבון קרבנא לשמא דיי שבעתי 8
יומין ביומא שביעאה דחגא מארע קדיש כל עיבידת פולחנא לא תעבדון : וידבר
הי ומליל יי עם משה למימר : דבר מליל עם בני ישראל ותימר להון ארום 9
תעלון לארעא דאנא יהיב לכון ותחצדון ית חצדא ותייתון ית עומרא שירוי 10
חצדכון לות כהנא : והניף וירים ית עומרא קדם יי לרעוא לכון מבתר יומא 11
טבא קמאה דפסחא ירימניה כהנא : ועשיתם ותעבדון ביום ארמותכון ית 12
עומרא אימר שלים בר שתיה לעלתא לשמא דיי : ומנחתו ומנחתיה תרין 13
עשרונין סמידא פתיכא במשח זיתא קורבנא לשמא דיי מטול לאתקבלא ברעוא
וניסוכי חמר עינבי רבעות הינא : ולחם ולחים וקלי ופירוכין חדתין לא תיכלון 14
עד כרן יומא הדין עד זמן איתוייכון ית קרבן אלהכון קיים עלם לדריכון בכל
מותבניכון : וספרתם ותמנון לכון מבתר יומא טבא קמאה דפסחא מן יום 15
איתוייכון ית עומרא דארמותא שבע שבועין שלמין יהוויין : עד ממחרת עד 16
מבתר שבועתא שביעאה תימנון חמשין יומין ותקרבון מנחתא דלחים חדת
לשמיה דיי : ממושבותיכם מאתר מותבניכון תייתון לחם ארמותא תרתין 17
גריצן תרין עשרונין סמידא יהוויין חמיע יתאפיין ביכורין לשמא דיי : והקרבתם
ותקרבון על לחמא ההוא שבעא אמרין שלמין בני שנה ותור בר תורין דלא 18
עירובין חד לחטאתא ותרין אמרין בני שנה לנכסת קודשיא : ועשיתם ותעבדון 19
צפיר בר עיזי דלא עירובין חד לחטאתא ותרין אימרין בני שנה לנכסת קודשיא :
והניף וירים כהנא יתהון על לחמא דביכוריא ארמא קדם יי על תרין אימרין 20
קודשא יהון לשמא דיי לכהנא : וקראתם ותערעון חיין וקיימין הי כזמן כרן 21
יומא הדין מערע קדיש יהי לכון כל עיבידת פולחנא לא תעבדון קיים עלם
בכל מותבניכון לדריכון : ובקצרכם ובזמן מחצדכון ית חצד ארעכון לא 22
תסייפון אומנא חדא דאית בחקלך בחצדך ולקטא דחצדך לא תלקיט לענייי
ולגיורי תשבוק יתהון אנא הוא יי אלהכון : וידבר הי ומליל יי עם משה 23
למימר :

Targ. JONATHAN B.UZIEL.

Et decima quinta die menſis iſtius feſtum azymorum nomini Domi- 6
ni : ſeptem diebus azyma comedetis. Primo die feſti convocatio 7
ſancta erit vobis : nullum opus ſervile facietis. Sed offeretis oblati- 8
onem nomini Domini ſeptem diebus : die *etiam* ſeptima feſti convo-
catio ſancta erit , nullum opus ſervile facietis. Præterea loquutus 9
eſt Dominus cum Moſe , dicendo : Loquere cum filiis Iſrael , & 10
dices illis ; Quando ingreſſi fueritis terram quam ego do vobis , &
meſſueritis meſſem : tum afferetis manipulum primitiæ meſſis veſtræ
ad ſacerdotem. Et elevabit manipulum coram Domino in acceptati- 11
onem veſtri : poſtridie diei feſti Paſchæ elevet ipſum ſacerdos. Fa- 12
cietis quoque in die quo elevaveritis manipulum agnum integrum an-
niculum , holocauſtum nomini Domini. Et Mincha illius , duæ de- 13
cimæ ſimilæ mixtæ cum oleo olivæ , in oblationem nomini Domini ,
ut recipiatur cum beneplacito : & libatio ejus erit de vino uvarum ,
quarta pars Hin. Panem verò & grana torrefacta & ſpicas novas 14
non comedetis uſque in illum ipſum diem , donec obtuleritis obla-
tionem Dei veſtri : pactum perpetuum in generationibus veſtris , in
omnibus habitationibus veſtris. Numerabitis autem vobis poſt di- 15
em feſtum primum Paſchæ , à die quo obtuleritis manipulum eleva-
tionis , ſeptem hebdomadas , integræ erunt. Uſque ad *eum diem* qui 16
ſequitur hebdomadam ſeptimam , numerabitis quinquaginta dies , &
offeretis Mincha panis novi nomini Domini. Ex loco habitatio- 17
num veſtrarum afferetis panem elevationis , duæ placentæ *ex* duo-
bus decimis ſimilæ erunt , cum fermento pinſantur , in primitias no-
mini Domini. Et offeretis unà cum pane illo ſeptem agnos in- 18
tegros anniculos , & juvencum de bobus abſque mixtione unum
pro hoſtia peccati , & duos agnos anniculos pro hoſtia ſan-
ctificatorum. Et facietis hircum caprarum abſque mixtione unum 19
pro hoſtia peccati , & duos agnos anniculos pro oblatione ſan-
ctificatorum. Et elevet ſacerdos ea cum pane primitiarum elevan- 20
do coram Domino , cum duobus agnis : ſanctitas erunt nomini Do-
mini , & ſacerdotis *erunt*. Et convocabitis ſalvi & incolumes ut 21
tempore hujus ipſius diei , convocatio ſancta erit vobis , omne opus
ſervile non facietis : ſtatutum ſeculi *erit* in omnibus habitationibus
veſtris , per generationes veſtras. Et cùm meſſueritis meſſem terræ 22
veſtræ , non conſummabitis angulum unum qui eſt in agro tuo in
meſſione tua , & collectionem meſſis tuæ non colliges : pauperibus
& peregrinis relinques ea. Ego ſum Dominus Deus tuus. Præterea 23
loquutus eſt Dominus cum Moſe , dicendo :

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ودرپانزدهم روز بماه آن اين حجي آن فطير بِيي هفت روزها فطير بخوريد * در روزي آن اوّل 6 7
خواندگي خاص باشد بشما هيچ كاركردي كار نه كنيد * ونزديك آوريد قربان بِيي هفت 8
روزها در روزي آن هفتمي خواندگي خاص هيچ كاركردي كار نه كنيد * سخن گفت و 9
يي بموسه گفتن * سخن گوي بپسراني يسرال وگوي بايشان كه بياييد بان زمين آنچه 10
من دها بشما و دروكنيد مر دروي آن وبياوريد مر دسته اوّلي دروي شما بان كهن * وعرضه 11
كند مر آن دسته بپيشي يي برضا كردن شما ازديگر روزي آن معطلي عرضه كند اورا
آن كهن * وبكنيد در روزي عرضه كردن شما مر آن دسته برّهي تمام قدري سالي او بعله 12
بِيي * وهديهي او دو دهك سميد آميخته در روغن قربان بِيي بوي قبوليت و پشنجشي او 13
مي چهاريك او دوله * ونان وبريان كرده ودلمل نه خوريد تا تني آن روزي آن اين تا آوردني 14
شما مر قرباني خداي شما رسمي جاويد بعصرهاي شما در همه نشستنجاهاي شما *
* وبشماريد بشما ازديگر روزي آن معطلي از روزي آوردني شما مر دستهي آن عرضه هفت 15
هفتها تمامان باشند * تا ازديگر روز آن هفتهي آن هفتمي بشماريد پنجاه روز ونزديك آوريد 16
هديه نو بِيي * از نشستن جاهاي شما بياوريد ناني عرضه دودو دهكها سميد باشند خمير پخته 17
شوند نخست برها بِيي * ونزديك آوريد ابر آن نان هفت برّها تمامان قدراني سال وگاو بچّهي گاو يكّه 18
ونرميشان دو باشند عله بِيي * وهديهي ايشان وپشنجشي ايشان قربان بوي قبوليت بِيي * 19
* وبكنيد برغالهي بزان يكّه بخطات ودو برّها قدراني سال بذبحت شلميم * وعرضه كند آن 20
كهن ايشانرا ابر ناني آن نخست برها عرضه بپيشي يي ابر دو برّها خاص باشند بِيي بكهن *
* وبخوانيد درتنهي آن روزي آن اين خواندهي خاص باشد بشما هيچ كاركردي كار نه كنيد 21
رسمي جاويد درهمه نشستنجاهاي شما بعصرهاي شما * ودر دروكردني شما مر دروي زميني 22
شما نه تمام كني كنجي دشتي تو در درو كردني تو وچيندني دروي تو نه برچيني
بدرويش وبغريب گذاري ايشانرا من يي خداي شما * سخن گفت يي بموسه گفتن * 23

Quintodecimo autem die menſis hu- 6
jus erit feſtũ infermentatorũ Domi-
no : ſeptem diebus infermentata co-
medetis. Die primo convocatio ſan- 7
cta erit vobis : ullam functionem
operis non exercebitis. Offeretis au- 8
tem oblationem Domino ſeptem die-
bus : die ſeptimo erit convocatio
ſancta : ullam functionem operis
non exercebitis Locutúſque eſt Do- 9
minus ad Moſheh, dicendo, Allo- 10
quere filios Iſrael, ac dices eis, Cùm
veneritis in terram quam ego do vo-
bis, & meſſueritis meſſem ejus, tunc
afferetis manipulum primum meſſis
veſtræ ad ſacerdotem: Qui admo- 11
vebit manipulum in præſentiam Dñi,
ad gratiam conciliandã vobis: altero
die poſt ceſſationem admovebit eum
ſacerdos. Facietiſque die quo admo- 12
veritis manipulum, agnum perfectũ,
anniculus erit, in holocauſtum Do-
mino: Et munus ejus, duas decimas 13
partes ſimilæ permiſtæ oleo, in obla-
tionem Domino odoris acceptabilis:
& conſperſionem ejus vini quartam
partem ſati. Panem verò, & toſtũ, 14
& ſpicam plenam non comedetis uſ-
que ad ipſum diem iſtum, donec ob-
tuleritis oblationem Dei veſtri: ſta-
tutum perpetuum erit in ſeculis ve-
ſtris, in cunctis reſidendi locis ve-
ſtris. Numerabitis autem vobis 15
dies, ab altero die ceſſationis, à die
quo obtuleritis manipulum admotio-
nis , ſeptem hebdomadæ perfectæ
erunt. Uſque ad alterum diem ſe- 16
ptimanæ ſeptimæ numerabitis quin-
quaginta dies, & offeretis munus
novum Domino. Ex reſidendi locis 17
veſtris offeretis panem admotionis:
duo ex duab⁹ decimis partibus ſimi-
erunt : fermentatæ coquentur pri-
mæ fruges Domini. Offeretiſque 18
ſuper illo pane ſeptem agnos perfe-
ctos, anniculos, & bovem fœtum
bovis unum, & arietes duos, erunt
holocauſtum Domino : & munus eo-
rum, & conſperſio eorum, oblatio
erit odoris acceptabilis Domino. Fa- 19
cietis quoque hœdum caprarũ unum
pro peccato, & duos agnos anniculos
in victimam pacificorum. Admove- 20
bitque ſacerdos illa ultra panem pri-
marum frugum, admotionem in præ-
ſentiam Domini cum duobus agnis:
ſancta erunt Domino pro ſacerdote.
Et convocabitis in ipſo die iſto: con- 21
vocatio ſancta erit vobis : ullam
functionem operis non exercebitis.
Statutum perpetuum erit in cunctis
reſidendi locis veſtris in ſeculis ve-
ſtris. Et cùm meſſueritis meſſem ve- 22
ſtram, non conſummabis angulũ agri
tui in meſſione tua, & ſpicilegium
meſſis tuæ non colliges : pauperi &
peregrino relinques ea: ego Dñs Deus
veſter. Locutúſque eſt Dominus 23
ad Moſheh, dicendo,

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

דבר מליל עם בני ישראל למימר בתשרי דהוא ירחא שביעאה יהי לכון יומא
טבא דוכרן יבבא מארע קדיש : כל כל עיבידת פולחנא לא תעבדון ותקרבון
קורבנא קדם יי לשמא דיי : וידבר ה׳ ומליל יי עם משה למימר : אך ברם
בעשרא יומין לירחא שביעאה הדין יומא דכפוריא הוא מארע קדיש יהי לכון
ותענון ית נפשתיכון מםיכלא ומשתיא והניית בי ביני ותמרוקין ותשמיש ערסא
וסנדלא ותקרבון קרבנא קדם יי : וכל וכל עיבידתא לא תעבדון בכרן יומא הדין
ארום יומא דכפוריא הוא לכפרא עליכון קדם יי אלהכון : כי ארום כל בר נש
דייכול לציימא ולא יצום בכרן יומא
הדין וישתיצי במותנא מגו עמיה : וכל
וכל בר נש דיעביד כל עיבידא בכרן 30
יומא הדין ואוביד ית בר נשא ההוא במותנא מגו עמיה : כל מלאכה כל עיבידת
פולחנא לא תעבדון קיים עלם לדריכון בכל אתר מותבניכון : שבת שבא ונייחא
הוא לכון ותענון ית נפשתיכון ותשרון
לציימא בתשעא יומין לירחא בעידוני
רמשא מן רמשא ההוא עד רמשא חורן
תהוון ציימין צומכון ושבתין שוביכון
ועבדין זמנין מועדיכון בחדוה : וידבר ה׳ ומליל יי עם משה למימר : דבר
מליל עם בני ישראל בחמיסר יומין לירחא שביעאה הדין חגא דמטוליא שובעא
יומין לשמא דיי : ביום ביומא קדמאה דחגא מארע קדיש כל עיבידת פולחנא
לא תעבדון : שבעת שבעתי יומין תקרבון קורבנא לשמא דיי כנישין תהוון לצלאה
קדם יי על מטרא כל עיבידת פולחנא לא תעבדון : אלה אילין זמני סדרי מועדיא
דיי דתערעון יתהון מארעי קדיש לקרבא קורבנא לשמא דיי עלתא ומנחתא נכסת
קודשין וניסוכין פתגם יום ביומיה : מלבד בר מן יומי שביא דיי בר ממתנתיכון
ובר מנדריכון ובר מכל נסיבתיכון דתתנון קדם יי : אך ברם בחמיסר יומא
לירחא שביעאה בזמן מכנשכון ית עללתא דארעא תחגון ית חגא דיי שובעא
יומין ביומא קמאה נייחא וביום תמינאה נייחא : ולקחתם ותסבון מן דילכון
ביומא קמאה דחגא פירי אילן משבח
תרוגין ולולבין והדסין וערבין דמרביין
על נחלין ותיחדון קדם יי אלהכון שבעתי יומין :

ירושלמי 29 ארום כל נפש דכמסי
למצום ולא צימה ביום צום כפוריא

ירושלמי 32 מן רמשא עד רמשא
תהוון צימין צומיכון ושבתין שבתי
ועבדין זמנין מועדיכון בחדוה :

ירושלמי 40 תרוגין ולולבין :

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hieroſolymitanum.*

Loquere cum filiis Iſrael, dicendo ; In *menſe* Tiſri qui eſt menſis ſe- 24
ptimus erit vobis dies feſtus, memoriale clangoris, convocatio ſancta.
Nullum opus ſervile facietis, ſed offeretis oblationem coram Domino 25
nomini Domini. Præterea loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo : 26
Veruntamen decima die menſis ſeptimi hujus *erit* dies expiationum, 27
convocatio ſancta erit vobis ; itaq; affligetis animas veſtras, *abſtinendo*
ab eſu, potu, uſu balneorum & unctionum, uſu lecti, & calceis : & offeretis
oblationem coram Domino. Et nullum opus facietis in hac ipſa die : 28
quoniam dies expiationum eſt pro vobis coram Domino Deo veſtro.
Quoniam omnis homo qui come- 29
derit in jejunio, & non jejunârit
in hac ipſa die, exterminabitur
peſte è medio populi ſui. Et 30
omnis homo qui fecerit omne opus
in hac ipſa die, perdam hominem
illum peſte è medio populi ſui Nullum opus ſervile facietis : ſta- 31
tutum perpetuum *erit* in generationibus veſtris, in omni loco habi-
tationum veſtrarum. Sabbathum & quies eſt vobis, itaque affligetis 32
animas veſtras : & incipietis jeju-
nare nona die menſis in tempore
veſpertino, à veſpera illa uſque ad
veſperam alteram jejunabitis jeju-
nium veſtrum, & quieſcetis in re-
quie veſtra, & facietis tempora
feſtivitatum veſtrarum cum lætitia.
Præterea loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo : Loquere cum 33
filiis Iſrael ; In quinta decima die menſis ſeptimi iſtius, feſtum taber- 34
naculorum *erit* ſeptem diebus nomini Domini. Primo die feſti con- 35
vocatio ſancta *erit* : nullum opus ſervile facietis. Septem diebus of- 36
feretis oblationem nomini Domini : congregati eritis ad orandum co-
ram Domino pro pluvia, nullum opus ſervile facietis. Iſta ſunt tem- 37
pora ordinationum ſolennitatum Domini quibus convocabitis convo-
cationes ſanctas : ad offerendum oblationem nomini Domini, holo-
cauſtum & Mincha, hoſtiam ſanctorum, & libationes ; rem diei in die
ſuo. Præter dies ſabbathorum Domini, præter dona veſtra, præter 38
vota veſtra, & præter omnes ſpontaneas veſtras quas dabitis coram
Domino. Verùm decima quinta die menſis ſeptimi, tempore congre- 39
gationis fructuum terræ, celebrabitis feſtum Domino ſeptem diebus :
die primo erit requies, & die octavo erit requies. Et accipietis de 40
veſtro die primo feſti fructus arboris laudatiſſimæ, mala citrea & ſpa-
tulas palmarum, & myrtos, & ſa-
lices quæ creſcunt ad flumina :
& lætabimini coram Domino Deo
veſtro ſeptem diebus.

Hieroſ. 19. *Quoniam omnis anima quæ ſufficit ut jejunet, & non jejunârit in die jejunii expiationis ſuæ.*

Hieroſ. 32. *A veſpera uſque ad veſperam jejunabitis jejunium veſtrum, & quieſcetis in requie veſtra & facietis tempora feſtivitatum veſtrarum cum gaudio.*

Hieroſ. 40. *Citrea mala, & ſpatulas palmarum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* سخن گوي بپسراني يسرال بگفتن درماهي آن هفتمي دريك بماه باشد بشما معطلي يادكرد
نروعه خواندگي خاص * هيچ كاركرد كار نه كنيد ونزديك آوريد قربان يي * سخن گفت
بموسه بگفتن * خاصه درده بماهي آن هفتمي آن اين روزي آن كفارتها او خواندگي خاص باشد
بشما برنجانيد مر جانهاي شما ونزديك آوريد قربان يي * وهمه كار نه كنيد درتنهي آن روز آن اين
كه روزي كفارتها او بكفارت كردن ابر شما بپيشي يي خداي شما * كه همه آن جان آنچه نه رنجيده شود
درتنهي آن روزي آن اين نيست شود از قومي آن * وهمه آن جان آنچه بكند هر كار درتنهي آن روزي
آن اين گم كنم مر آن جاني آن آن ازمياني قومي آن * هيچ كار نه كنيد رسمي جاويد بعصرهاي شما
درهمه نشستن جاهاي شما * معطل معطلي او بشما برنجانيد مر جانهاي شما درنه بماه درايوار
ايوار تا ايوار معطل كنيد معطليهاي شما * سخن گفت يي بموسه بگفتن * سخن گوي بپسراني يسرال
بگفتن درپانزدهم روز بماهي آن هفتمي آن اين حجي آن سكّوت هفت روزها يي * درروزي آن اوّل
خواندگي خاص هيچ كاركرد كار نه كنيد * هفت روزها نزديك آوريد قربان يي در روزي آن
هشتمي خواندگي خاص باشد بشما و نزديك آوريد قربان يي عصرت آن هيچ كاركرد كار نه كنيد
* ايشان وعدهاي يي آنچه بخوانيد ايشانرا خواندگي خاص بنزديك آوردني قربان يي نبله وهديه
دبحت وپشنجشها قدري روزي در روزي او * بجز معطليهاي يي وبجز همه هديهاي شما وبجز
همه نذرهاي شما وبجز همه سخاوتهاي شما آنچه بدهيد يي * خاصه درپانزدهم روز بماه آن هفتمي
درگرد كردني شما مر دخلي آن زمين حج گذاريد حجي يي هفت روزها در روزي آن اوّل معطلي
ودر روزي آن هشتمي معطلي * وبستانيد بشما در روزي آن اوّل بري درختي شكوهمند شادي
درختي خرما وشاخي درختي مورد وبيدي رودين وشادي كنيد بپيشي يي خداي شما هفت روزها

Loquere ad filios Iſrael, dicendo ; 24
Menſe ſeptimo, primâ menſis erit
vobis ceſſatio, memoriale clangoris,
convocatio ſancta. Ullam functio- 25
nem operis non exercebitis, & offere-
tis oblationem Domino. Locutuſque 26
eſt Dominus ad Moſheh, dicendo ;
Veruntamen in decima menſis hujus 27
ſeptimi, dies expiationum erit : con-
vocatio ſancta erit vobis ; affligetis
animas veſtras, & offeretis obla-
tionem Domino. Et omne opus non 28
facietis in ipſo die iſto : quia dies ex-
piationum eſt, ad expiationem faci-
endam pro vobis in præſentia Domi-
ni Dei veſtri. Nam omnis anima quæ 29
non afflicta fuerit in ipſo die iſto, an-
nihilabitur è populo ſuo. Et quæque 30
anima quæ fecerit omne opus in ipſo
die iſto, diſperdam animam illam è
medio populi ſui. Ullum opus non 31
facietis : ſtatutum æternum erit *in*
ſeculis veſtris in omnibus reſidendi
locis veſtris. Quieta ceſſatio eſt vo- 32
bis, affligetis animas veſtras : nonâ
menſis in veſpera : à veſpera uſque
ad veſperam ceſſabitis ceſſationi-
bus veſtris Et *locutus eſt Dominus* 33
ad Moſheh, dicendo, Alloquere filios 34
Iſrael, dicendo ; Quintadecimâ die
menſis ſeptimi hujus feſtum taber-
naculorum erit *ſeptem diebus Domi-*
no. Die primâ erit *convocatio ſan-* 35
cta : ullam functionem operis non
exercebitis. Septem diebus offeretis 36
oblationem Domino : die octavâ con-
vocatio ſancta erit vobis, & offere-
tis oblationem Domino : feria eſt, ul-
lam functionem operis non exercebi-
tis. Hi ſunt conventus Domini quos 37
convocabitis convocatione ſanctâ,
ad offerendum oblationem Domino,
donum, & munus, victimam, & con-
ſperſiones, ſtatutum diei in die ſuo :
Præter ceſſationes Domini, et præter 38
omnia munera veſtra, & præter o-
mnia vota veſtra, & præter omnia
ſpontanea veſtra quæ dabitis Do-
mino. Veruntamen quintadecimâ 39
die menſis ſeptimi, quando congrega-
veritis proventum terræ, celebrabi-
tis feſtum Domino ſeptem diebus : die
primâ erit *ceſſatio, & die octavâ*
ceſſatio. Sumetiſque vobis die pri- 40
mâ fructum arboris decoræ, & ra-
mum arboris dactyli, & ramum ar-
boris myrti, & ſalicem fluviatilem,
& lætitiam agetis coram Domino
Deo veſtro ſeptem diebus.

ירושלמי תרגום יונתן בן עוזיאל

וחנתם ותחגון יתיה חגא קדם יי שובעא יומין בשתא קיים עלם לדריכון בירחא 41
שביעאה תחגון יתיה : בסכת במטללתא דתרי דופנייהא כהלכתהון ותליתייא 42
עד פושכא וטולה סני משימשה מתעבדה לטולא לשום חגא מן זינין דמרביין מן
ארעא ותלישין משחתהא עד שבעא פושכי וחללא דרומא עשרא פושכי תיתבון
בה שובעא יומין כל דכוריא בישראל ואפילו זעירי דלא צריכין לאימהון יתבון
במטליא מברכין לברייהון כל אימת דעיילין תמן : למען מן בגלל דידעין 43
דריכון ארום במטלת ענני יקרא אותיבית ית בני ישראל בזמן דהנפיקית יתהון
פריקין מארעא דמצרים אנא הוא יי אלהכון : וידבר ומליל משה ית זמן 44
סידורי מועדיא דיי ואליפנון לבני ישראל :

כד

וידבר ה׳ ומליל יי עם משה למימר : צו פקיד ית בני ישראל ויסבון מן דילך 1 2
משח זיתא זכיך כתיש לאנהרא לאדלקא בוציניא תדירא ביומא דשבתא וביומא
דעובדא : מחוץ מברא לפרגודא דסהדותא לעלמא דשכינתא שריא בישראל 3
במשכן זימנא יסדר יתיה אהרן מרמשא ועד צפרא קדם יי תדירא קיים עלם
לדריכון : ולקחת סלת ותיסב סמידא ותיפי יתה תריסרי גריצן שוין לתריסר 5
שבטיא תרי עשרונין תהי גריצתא חדא : ושמת ותסדר יתהון תרתין סדורין 6
שית בסדרא חדא ושית בסדרא חדא על פתורא בטהריה דמסדר קדם יי :
ונתת ותיתן על סידוריא צריך לבונתא ברירתא ותהי ללחמא לאדכרא קורבנא 7
קדם יי : ביום השבת ביומא דשבתא ביומא דשבתא יסדרינה חדת קדם 8
יי תדירא מן בני ישראל קיים עלם : והיתה ותהי לאהרן ולבנוי וייכלוניה 9
מן בתר אסתלקותיה מעל פתורא באתר קדיש ארום קודש קודשין הוא ליה
מקורבניא דיי קיים עלם : ויצא גברא חייבא מרוד באלה שמיא נפק 10
ממצרים בר גברא מצראה דקטל גברא בר ישראל במצרים ועאל על אינתתיה
ואתעברת וילידת בר בגו בני ישראל וכד הוון ישראל שריין במדברא בעא
למפרוס משכניה בגו שיבטא דבני דן ולא שבקוה מן בגלל דטיכסין דישראל
גבר על טיכסיה באתוון לייחוס אבהתהון שריין ואתקוטטו כחדא במשריתא
ואזלו לבי דינא בר איתתא בת ישראל וגברא בר ישראל דמן שבטא דדן :
ויקב וכד נפק מבי דינא כד מחייב פריש וחרף בר אתתא בת ישראל ית שמא 11
רבא ויקירא דמתפרש דשמע בסיני
ואזיד וארגיז ושום אמיה שלומית בת
דברי לשבטא דדן :

ירושלמי 11 וחרף ברה דאתתא
ישראל ית שמא מפרשא ובזי :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et celebrabitis ipſum coram Domino ſeptem diebus in anno: ſtatu- 41
tum perpetuum *erit* in generationibus veſtris, in menſe ſeptimo celebrabitis ipſum. In umbraculis duobus lateribus ſuis juxta morem 42
ipſorum, tertio verò uſque ad palmum *altiore, ita ut* umbra ejus major ſit *parte* à ſole *illuſtrata*; & factis ad umbram propter feſtum,
ex *diverſis* ſpecibus naſcentium è terra, & evulſarum, menſurâ uſque
ad ſeptem palmos, intus verò altitudinis decem palmorum: ſedebitis
autem illic ſeptem dies; omnes mares in Iſrael, atque etiam parvuli
quibus non opus eſt matribus ſuis, ſedebunt in umbraculis, benedicentes creatori ſuo quandocunque introeunt illuc. Ut ſciant generationes 43
veſtræ quòd in umbra nubium gloriæ habitare fecerim filios Iſrael, quo tempore eduxi eos redemptos è terra Ægypti: ego ſum
Dominus Deus veſter. Et loquutus eſt Moſes tempus ordinum ſolennitatum 44
Domini, & docuit eas filios Iſrael.

CAP. XXIV.

Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Præcipe filiis Iſrael 1
ut accipiant ex tuo oleum olivæ purum contuſum pro luminari, 2
ad accendendum lucernas jugiter die ſabbathi & die operis. Extra 3
velum teſtimonii in ſeculum, quia divina majeſtas habitat in Iſraele,
in tabernaculo conventionis ordinabit ipſam Aharon à veſpera uſque
manè coram Domino jugiter: ſtatutum perpetuum *erit* in generationibus
veſtris. Et accipies ſimilaginem, & pinſes ex ea duodecim 5
placentas pares duodecim tribubus, duæ decimæ erunt
pro placenta una. Et ordinabis ipſas in duos ordines, ſex in uno ordine 6
& ſex in altero ordine, ſuper menſam in munditia ſua quæ ordinata
eſt coram Domino. Et pones ſuper ordines illos granum thuris 7
mundi, ut ſit in panem memoriæ oblationis coram Domino. Per 8
ſingulos dies ſabbathi ordinabit eum novum coram Domino jugiter:
ex filiis Iſrael ſtatuto perpetuo *erit*. Et erit Aharonis & filiorum
ejus, comedant eum poſtquam abſtulerit ipſum è menſa in loco ſancto: 9
quoniam ſanctitas ſanctitatum eſt ei ex oblationibus Domini ſtatuto
perpetuo. Vir peccator rebellans in Deum cœlorum exiit ex 10
Ægypto, filius viri Ægyptii qui interfecit virum filium Iſrael in Ægypto,
& ingreſſus eſt ad uxorem ejus, & prægnans facta peperit filium
in medio filiorum Iſrael. Cùm autem eſſent *filii* Iſrael habitantes in
deſerto, voluit extendere tabernaculum ſuum in medio tribus filiorum
Dan, neque permiſerunt ipſi, eò quòd turmæ Iſrael quiſque juxta turmam
ſuam per ſigna & genealogias patrum ſuorum erant, unde inceperunt
ſimul contendere in caſtris; itaque profecti ſunt in judicium
filius mulieris filiæ Iſrael & vir filius Iſrael qui erat ex tribu Dan.
Et quando exiit è domo judicii condemnatus *ſtatim* diſertè expreſſit, 11
& probris affecit filius mulieris filiæ Iſrael nomen magnum & venerabile
quod exponitur, quod audiverat in Sinai, & malitiâ deſtinatâ
peccavit, & maledixit. Porrò nomen matris ejus erat Shelomith filia
Dabri, de tribu Dan.

Hieroſ. 11. *Et convitiatus eſt filius ipſius mulieris Iſraelitica in nomen expoſitum, & contempſit.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وحج گذاريد اويرا حج يي :: هفت روزها در سال رسمي جاويد بعصرهاي شما در 41
ماهي آن هفتمي حج گذاريد اويرا * در سايه بنشينيد هفت روزها همه آن بومي در 42
يسرال بنشينند در سايه * بسبب بدانند عصرهاي شما كه در سايه بنشاندم مر 43
پسراني يسرال در بيرون آوردني من ايشانرا از زمين مصر من :: خداي شما * سخن گفت 44
[مشه] مر وعدهاي :: بپسراني يسرال *

* فصل بيست چهارم *

* سخن گفت :: بمشه بگفتن * بفرماي مر پسراني يسرال بستانند بتو روغن زيت پاكيزه 1 2
كوفته بروشناي بافروختن چراغ هميشه * از بيرون بپردهي آن گواه گرفت در خيمهي 3
وعده آراسته كند اويرا اهرن از ايوار تا بامداد بپيشي :: هميشه رسمي جاويد بعصرهاي شما * ابر 4
آن چراغپايه آن پاك آراسته كند مر آن چراغها بپيشي :: هميشه * وبستاني سميد وبپزي آنرا 5
دوازده كلوجها دو ده يكها باشد آن كلوجهي آن يكّه * وبنهي ايشانرا دو ردها شش آن رده ابر 6
آن خوان آن پاك بپيشي :: * وبدهي ابر آن رده كندري پاكيزه وباشد بنان بياد كرد 7
قربان يي * در روزي آن شبّت در روزي آن شبّت آراسته كند اويرا بپيشي :: هميشه از نزد 8
پسراني يسرال شرطي جاويد * وباشد باهرن وبپسراني او وبخورند اويرا در جايي خاص كه 9
خاص خاصها او باو از قرباني :: رسمي جاويد * بيرون آمد پسري زني يسراليت واو پسري 10
مردي مصري در مياني پسراني يسرال جنگ كردند در لشكرگاه پسري آن يسراليت و مردي
آن يسرالي * شرح كرد پسري آن زني آن يسراليت مر آن نام ونفرين كرد بياوردند اويرا بمشه 11
و نامي مادري او شلوميت دختري دبري بقبيلهي دن ::

Celebrabitis inquam ipſum feſtum 41
Domino ſeptem diebus in anno: ſtatuto perpetuo in ſeculis veſtris, in menſe ſeptimo celebrabitis ipſum.
In umbra (i. umbraculo) *ſedebitis* 42
ſeptem diebus: omnis indigena in Iſrael ſedebunt in umbra: *Ut ſciant* 43
ſecula veſtra quòd in umbra ſedere feci filios Iſrael, cùm educerem eos è terra Ægypti: ego Dominus Deus veſter. Sic *edixit Moſheh ſolennitates Domini filiis Iſrael.*

CAP. XXIV.

Et *locutus eſt Dominus ad Moſheh, dicendo;* 1
Præcipe filiis Iſrael, 2
ut accipiant tibi oleum olivæ purum contuſum pro luminari, ad accendendum lucernam ſemper.
Ex- 3*tra velum teſtimonii in tentorio conventûs diſponet eam Aharon à veſpera uſque ad mane coram Domino jugiter: ſtatutum æternum* erit *in ſeculis veſtris.*
Super candelabrum 4 *purum diſponet lucernas coram Domino jugiter.*
Accipieſque ſimilam, 5 *& coques ex ea duodecim placentas ſubcinericias: duarum decimarum partium erit placenta una.*
Et pones 6 *eas duobus ordinibus: ſex in ordine ſuper menſam puram in præſentia Domini.*
Dabiſque ſuper utrunq; 7 *ordinem thus purum, eritque pro pane in memoriale, oblatio Domino.*
Singulis diebus ſabbathi diſ- 8*ponet illum in præſentia Domini ſemper, à filiis Iſrael pacto æterno.*
Et erit Aharonis & filiorum 9 *ejus, qui comedent eum in loco ſancto: quia ſanctitas ſanctitatum eſt ei ex oblatione Domini ſtatuto æterno.*
Egreſſus eſt autem 10 *filius mulieris Iſraelitidis, qui erat filius viri Ægyptii, in medio filiorum Iſrael: & concertârunt in caſtris filius Iſraelitidis & vir Iſraelita.*
Et explicuit filius mulieris 11 *Iſraelitidis Nomen, ac maledixit: adduxeruntque eum ad Moſheh: et nomen matris ejus* erat *Shelomith filia Dibri de tribu Dan.*

12 ואניחהו דין הוא חד מן ארבעתי דינין
דיעלו קדם משה נביא ודן יתהון על
פום מימרא דלעיל מינהון דינא
ממונא ומנהון דיני נפשתא בדיני
ממונא הוה משה זריז ובדיני נפשתא
הוה מתין ובאליין ובאליין אמר משה
לא שמעית מן בגלל למילפא רישי
סנהדרייתא דישראל דעתידין למקום
בתריה דיהוון זריזין בדיני ממונא ומתונין
בדיני נפשתא ולא יבהתון למישאלא
דינא דמתקשי להון ארום משה רבהון
דישראל צריך דיימר לא שמעית בגין
כן אצנעו יתיה בבית מטרא עד זמן
דיתפרש להון על גזרת מימרא דיי:
13 וידבר ומליל יי עם משה למימר:
14 הוצא הנפק ית מרגזא למברא
למשריתא ויסמכון כל סהדייא דשמעו
בארגזותיה ודייניא ית ידיהון על רישיה
ויאטלון יתיה באבנין כל כנישתא: 15 ואל בני ישראל ועם בני ישראל תמליל
למימר גבר טלי או גבר סיב דירגז ויחרף שום כינוי אלהיה ויקבל חוביה:
16 ונקב ברם מאן דמפרש ומחרף שמא דיי אתקטלא יתקטל אטלא יאטלון יתיה
אבנין כל כנישתא כגיורא כיציבא בזמן דיחרף שמא דמייחד יתקטיל: 17 ואיש
וגבר ארום יקטל כל נפשתי דבר נשא מבני ישראל אתקטלא יתקטל בסייפא:
18 ומכה ודיקטול נפש בעירא ישלמינה נפשא חלף נפשא: 19 ואיש וגבר ארום
יתן מומא בחבריה היכמא דעבד היכדין
יתעביד ליה: 20 שבר דמי תברא חולף
תברא דמי עינא חולף עינא דמי שינא
חולף שינא היכדין דיתן מומא באנשא
היכדין יתיהב ביה: 21 ומכה ומאן דיקטול בעירא ישלמינה ומאן דיקטול אינשא
יתקטל: 22 משפט דינא חדא יהי לכון כגיורא כיציבא יהי ארום אנא יי אלהכון:
23 וידבר משה ומליל משה עם בני ישראל ואפיקו ית מרגזא למברא למשריתא
ואטלו יתיה אבנין ובני ישראל עבדו למסמך ידיהון ולמדחף ולמצלב ולמקבור
היכמא דפקיד יי ית משה:

כה פ פ פ פ

1 וידבר הי ומליל יי עם משה בטורא דסיני למימר: 2 דבר מליל עם בני
ישראל ותימר להון ארום תיעלון לארעא דאנא יהיב לכון ותשמט ארעא שמיטתא
קדם יי: 3 שש שנים שית שנין תזרעון חקליכון ושית שנין תגזרון כרמיכון ותכנשון
ית עללתא: 4 ובשנה ובשתא שביעתא נייח דשמיטתא יהי לארעא די תשמיט קדם
יי חקליכון לא תזרעון וכרמיכון לא תגזרון:

12 דין חד מארבע דינין די
עלו לקדם משה רבן בתרין מנהון הוה
משה מתין ובתרין מנהון הוה משה זריז
במחרפא דחריף שמא קדישא בגדופין
ובמקוששא דחליל שבתא בזדנו הוה
משה מתין מן בגלל דהוו דינהון דיני
נפשן ובמסאבין דלא יכילו למעבד
פסחא בזמניה ובנין בנת צלפחד הוה
משה זריז מן בגלל דהוה דיניהון דיני
ממון: ובאלין אמר לא שמעית למלפא
דיני דעתידין למקם בתר משה למהוון
מתינין בדיני נפשן וזריזין בדיני ממון
דלא יבהתון למימר לא שמעינן ברם
משה רבן אמר לא שמעית ואצנעוהי
במטרא יתיה קדם עד לא יתפרש
להון מן קדם יי באלין דיניה יתעביד
ביה:

ירושלמי 20 תבר תשלומי תבר עין
תשלומי עין ושן תשלומי שן היך דיתן
מום בבר נשא כן יתיהב ביה:

Hoc eſt unum ex quatuor judiciis 12 quæ ingreſſa ſunt coram Moſe propheta, in quibus judicavit juxta mentem verbi ſuperioris, ex quibus quædam *erant* judicia pecuniarum quædam verò judicia animarum. In judiciis pecuniarum erat feſtinus, at in judiciis animarum erat cunctabundus: in utriſque verò dixit Moſes, Non audivi; ut doceret præfectos ſynedrii Iſrael, qui poſt eum excitandi erant, ut eſſent citi in judiciis pecuniarum, & cunctabundi in judiciis animarum; neque erubeſcerent interrogare judicium quod illis difficile videretur, quoniam Moſes magiſter ipſorum Iſraelitarum opus habuit dicere, Non audivi: propterea collocârunt ipſum in carcere, uſque ad tempus quo expoſitum eſt illis decretum ſermonis Domini. Et loquutus eſt Dominus 13 cum Moſe, dicendo: Educ blaſ- 14 phemum extra caſtra, & imponant omnes teſtes, qui audiverunt ejus blaſphemiam, & judices manus ſuas ſuper caput ejus, & lapidibus obruent ipſum tota congregatio. Et cum filiis Iſrael loquêris, dicendo; 15 Vir, puer aut ſenex, qui blaſphemaverit & probris affecerit nomen cognominis Dei ſui, recipiet peccatum ſuum. Verùm is qui exprimendo 16 maledixerit nomini Domini, interficiendo interficietur, lapidando lapidabunt ipſum omnis cœtus: ſive peregrinus ſive indigena fuerit, quo tempore blaſphemaverit nomen proprium *Dei* interficietur. Et vir cum 17 interfecerit aliquam animam hominis de filiis Iſrael, interficiendo interficietur gladio. Qui verò interfecerit animam beſtiæ reſtituat ipſam, 18 animam pro anima. Quicunque verò poſuerit maculam in proximo ſuo, 19 quemadmodum fecit ſic fiat illi. Pretium fracturæ pro fractura, preti- 20 um oculi pro oculo, pretium dentis pro dente: quemadmodum poſuit maculam in homine talis reddatur ei. Qui occiderit jumentum repen- 21 dat ipſum, qui verò interfecerit hominem interficiatur. Judicium unum 22 erit vobis, ſicut peregrini ſic & indigenæ erit: quoniam ego Dominus Deus veſter. Et loquutus eſt Mo- 23 ſes cum filiis Iſrael, & eduxerunt blaſphemum extra caſtra, & obruerunt ipſum lapidibus: & filii Iſrael fecerunt imponendo manus ſuas, impellendo, ſuſpendendo, & ſepeliendo, ſicut præceperat Dominus Moſi.

12. *Hoc eſt unum ex quatuor judiciis quæ ingreſſa ſunt coram Moſe doctore noſtro: in duobus ex illis fuit Moſes cunctabundus & in duobus ex illis fuit Moſes expeditus. In blaſphemo qui probris affecit nomen ſanctum, & in eo qui ſtipulam collegit polluendo ſabbathum per præſumptionem fuit Moſes cunctabund⁹, quia duo iſta erant judicia anim arū. Sed in pollutis qui non potuerunt facere Paſcha in tempore ſuo, & propter filias Tſelophchad fuit Moſes expeditus, eò quod illic ageretur de judiciis pecuniarum: at in illis dixit, Non audivi ad docendum judices qui excitandi erant poſt Moſem, ut eſſent cunctabundi in judiciis animarum & expediti in judiciis pecuniarum; neque erubeſcerent dicere, Non audivimus: ſiquidem Moſes doctor noſter dixit, Non audivi. Itaque poſuerunt ipſum in carcere, cum nondum illis expoſitum eſſet à facie Domini, quale judicium fieri deberet de illo.*

Hieroſ. 20. *Fractura pro fractura, oculus pro oculo & dens pro dente: quemadmodum poſuit maculam in homine, ſic reddatur ei.*

SECT. XXXII.

CAP. XXV.

ET loquutus eſt Dominus cum Moſe in monte Sinai dicendo: Loque- 1 re cum filiis Iſrael, & dices illis; Quando ingrediemini in terram quam 2 ego do vobis, tunc quieſcat terra quiete coram Domino. Sex annis ſe- 3 minabitis agros veſtros, & ſex annis amputabitis vites veſtras, & colligetis proventum. Anno vero ſeptimo quies remiſſionis erit terræ, 4 quam quieſcere ſines *eam* coram Domino: agros veſtros non ſeretis, & vites veſtras non putabitis.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

12 * رها كردند اويرا در نگاهداشت بشرح كردن بايشان ابر امري :: سخن گفت :: بمسه بگفتن
13 14 * بيرون آور مر آن نفرين كنا ببيرون بلشگرگاه و بنهند همه آن شنوان مر دستهاي ايشان ابر
15 سري او و سنگسار كنند اويرا همه آن جماعت * و بهمه پسراني يسرال سخن گوي بگفتن مرد
16 مرد كه نفرين كند خداي او بر دارد خطايي او * و شرح كنا نامي :: كشتن كشته آيد سنگسار
كردن سنگسار كنند درو همه [آن جماعت] در غريب در بومي در شرح كردن او نام كشته
17 18 آيد * و مردي كه بزند همه جان آدم كشتن كشته آيد * و زنا جاني چهارپا باز توزد آنرا جان بدلي
19 20 جان * و مردي كه بدهد عيب در امهلي او چون آنچه بكرد همچنين كرده شود باو * شكسته بدل
شكسته چشم بدلي چشم دندان بدل دندان چون آنچه [بدهد] عيب در آدم همچنين داده شود
21 22 باو * و كشاي چهارپا باز توزد آنرا و كشاي [آدم] كشته آيد * حكمي يكه باشد بشما چون غريب
23 چون بومي باشد كه من :: خداي شما * سخن گفت مشه بپسراني يسرال بيرون آوردند مر آن
نفرين كنا ببيرون بلشگرگاه سنگسار كردند اويرا سنگ و پسراني يسرال بكردند چون آنچه
1 2 بفرمود :: مر مشه * فصل بيست پنجم * سخن [گفت] :: بمسه در كوهي سيني بگفتن * سخن
گوي بپسراني يسرال و بگوي بايشان كه بيابيد بان زمين آنچه من دها بشما و معطل باشد آن
3 زمين معطلي بيي :: * شش سالها بكاري دشتي تو و شش سالها ببري رزي تو و گرد كني مر دخلي آن
4 * و در سالي آن هفتمي معطل معطلي باشد بزمين معطل بيي :: دشتي تو نه كاري و رزي تو نه بري

Et dimiſerunt eum in cuſtodiam, ut 12 *exponeretur eis juxta mandatū Domini. Et locutus eſt Dominus ad Mo-* 13 *ſheb, dicendo; Educ maledictorem* 14 *extra caſtra, ponántque omnes auditores manus ſuas ſuper caput ejus, & lapident eum univerſus cœtus. Ad omnes verò filios Iſrael loquêris,* 15 *dicendo; Quilibet vir qui maledixerit Deo ſuo, portabit peccatum ſuum. Et exponens nomen Domini,* 16 *interficiendo interficietur, lapidando lapidabunt eum univerſus cœtus: ſive peregrin⁹ ſive indigena, cum expoſuerit Nomen, interficietur. Et vir* 17 *cum percuſſerit quamlibet animam hominis, interficiendo interficietur. Et percutiens animam quadrupedis,* 18 *rependet illam, animam pro anima. Et vir qui dederit maculam in po-* 19 *pulari ſuo, quemadmodum fecit, ſic fiet ei. Fracturam pro fra-* 20 *ctura, oculum pro oculo, dentem pro dente; quemadmodum dederit vitiū in homine, ſic dabitur in eo. Et* 21 *occîdens quadrupedem, rependet illam: at occîdens hominem, interficietur. Jus unum erit vobis; ſicut* 22 *peregrinus, ſic indigena erit: quia ego Dominus Deus veſter. Loquu-* 23 *tuſque eſt Moſheb ad filios Iſrael, & eduxerunt maledictorem extra caſtra, lapidârúntque eum lapidibus: ſic filii Iſrael fecerunt quemadmodū præceperat Dominus ipſi Moſheb.*

CAP. XXV.

LOcutúſque eſt Dominus ad Mo- 1 *ſheb in monte Sinai, dicendo, Al-* 2 *loquere filios Iſrael, dicéſque eis; Quum veneritis ad terram quam ego do vobis, tunc ceſſabit terra ceſſatione Domino. Sex annis ſe-* 3 *minabis agrum tuum, & ſex annis putabis vineam tuam, & colliges proventum ejus. Anno autem ſe-* 4 *ptimo quieta ceſſatio erit terræ, ceſſatio Domino: agrum tuum non ſeres, & vineam tuam non amputabis.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

את יַת כַּתֵּי שְׁבִיק חַצְדֵיכוֹן לָא תַחְצְדוּן וְיַת עִנְבֵי רְדוּפֵיכוֹן לָא תִקְטְפוּן שְׁנַת שְׁמִיטְתָא 5
יְהֵי לְאַרְעָא : והיתה וּתְהֵי שְׁמִטַת אַרְעָא לְכוֹן לְמֵיכַל לָךְ וּלְעַבְדָךְ וּלְאַמְתָךְ וּלְאַגִירָךְ 6
וּלְתוֹתָבָךְ דְּדַיְירִין עִמָּךְ : וְלִבְהֶמְתְּךָ וְלִבְעִירָךְ וּלְחַיְתָא דִּי בְּאַרְעָךְ תְּהֵי כָּל 7
עֲלַלְתַּהּ לְמֵיכַל : וספרת לך וְתִמְנֵי לָךְ שְׁבַע שְׁמִיטִין דִּשְׁנִין שְׁבַע שְׁנִין שְׁבַע זִמְנִין 8
וִיהוֹן לָךְ סְכוּם יוֹמֵי שְׁבַע שְׁמִיטִין דִּשְׁנִין אַרְבְּעִין וּתְשַׁע שְׁנִין : והעברת וְתַעְבַּר 9
קָל שׁוֹפָר יַבָּבָא בְּיַרְחָא שְׁבִיעָאָה בְּעַשְׂרָא לְיַרְחָא בְּיוֹמָא דְכִפּוּרַיָּא תַּעְבְּרוּן קָל שׁוֹפָר
חֵירוּתָא בְּכָל אַרְעֲכוֹן : וקדשתם וּתְקַדְּשׁוּן יַת שְׁנַת חַמְשִׁין שְׁנִין וְתִכְרְזוּן חֵירוּתָא 10
בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל לְכָל יַתְבָהָא יוֹבְלָא הִיא תְּהֵי לְכוֹן וּתְתוּבוּן גְּבַר לְאַחְסָנוּתֵיהּ וּגְבַר
לְיִיחוּסֵיהּ תְּתוּבוּן : יובל יוֹבְלָא הִיא שְׁנַת חַמְשִׁין שְׁנִין תְּהֵי לְכוֹן לָא תִזְרְעוּן וְלָא 11
תַחַצְדוּן כַּאֲוַותְהָא וְלָא תִקְטְפוּן יַת עִנְבֵי שְׁמִיטְהָא : כי יובל אֲרוּם יוֹבְלָא הִיא 12
קוּדְשָׁא תְּהֵי לְכוֹן מִן חַקְלָא תֵּיכְלוּן יַת עֲלַלְתָּא : בשנת בְּשַׁתָּא דְיוֹבְלָא הָדָא תְּתוּבוּן 13
גְּבַר לְאַחְסַנְתֵּיהּ : וכי תמכרו וַאֲרוּם תְּזַבְּנוּן זְבִינֵי לְחַבְרֵיכוֹן אוֹ תִזְבְּנוּן עִסְקָא 14
דְמִיטַלְטְלָא מִן יַד חַבְרֵיכוֹן לֵית אַתּוּן רַשָּׁאִין לְאוֹנָיָא גְּבַר יַת חַבְרֵיהּ : במספר עַמִּי 15
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִין אַתּוּן זַבְנִין חֲקִיל אוֹ כַּרְמָא כְּמִנְיַן סְכוּם שְׁנַיָּא בָּתַר יוֹבְלָא תִּזְבְּנוּן מִן
חַבְרֵיכוֹן כְּמִנְיַן שְׁנַיָּא דִכְנִישׁוּת עֲלַלְתָּא יְזַבְּנוּן לְכוֹן : לפי לְפוּם סְכוּם סוֹגֵי שְׁנַיָּא 16
תַּסְגֵּי זְבִינוֹי וּלְפוּם סְכוּם זְעֵירוּת שְׁנַיָּא תַּזְעֵיר זְבִינוֹי אֲרוּם מִנְיַן כְּנִישׁוּת עֲלַלְתָּא
הוּא מְזַבֵּן לָךְ : ולא תונו וְלָא תוֹנוּן גְּבַר יַת חַבְרֵיהּ בְּמִילִין קָשִׁין וְתִדְחַל מֵאֱלָהָךְ 17
אֲנָא הוּא יְיָ אֱלָהֲכוֹן : ועשיתם וְתַעְבְּדוּן יַת קְיָימַי וְיַת סִדְרֵי דִינַיי תִּטְרוּן וְתַעְבְּדוּן 18
יַתְהוֹן וְתֵיתְבוּן עַל אַרְעָא לְרוּחְצָן : ונתנה וְתִתֵּן אַרְעָא אִבַּהּ וְתֵיכְלוּן וְתִשְׂבְּעוּן 19
וְתֵיתְבוּן עַל אַרְעָא לְרוּחְצָן : וכי וַאֲרוּם אִין תֵּימְרוּן מַה נֵיכוֹל בְּשַׁתָּא שְׁבִיעֲתָא הָא 20
לָא נִזְרַע וְלָא נִכְנוֹשׁ יַת כַּתֵּי עֲלַלְתָּנָא : וצויתי וְאַפְקֵיד יַת בִּרְכָתִי לְכוֹן מִן אוֹצָרוי 21
טָבִין דִּבְשְׁמֵי שְׁכִינְתִּי בְּשַׁתָּא שְׁתִיתֵיתָא וְתַעְבֵיד יַת עֲלַלְתָּא דְתִסְפּוֹק לִתְלַת שְׁנִין :
וזרעתם וְתִזְרְעוּן יַת שַׁתָּא תְמִינָאָה וְתֵיכְלוּן מִן עֲלַלְתָּא עַתִּיקְתָּא דְּהַהִיא שַׁתָּא שְׁתִיתֵיתָא 22
עַד שַׁתָּא תְשִׁיעֲתָא עַד זְמַן מֵיעַל עֲלַלְתָּא תֵּיכְלוּן עַתִּיקְתָּא : והארץ וְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל 23
לָא תִזְדַּבַּן לַחֲלוּטִין אֲרוּם דִּילִי אַרְעָא אֲרוּם דַּיְירִין וְתוֹתָבִין אַתּוּן עִמִּי : ובכל וּבְכָל 24
אֲרַע אַחְסַנְתְּכוֹן פּוּרְקָנָא תִּיתְּנוּן לְאַרְעָא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Sponte naſcentia derelictionis meſſium veſtrarum non metetis, nec uvas 5
poſteriores veſtras vindemiabitis : annus remiſſionis erit terræ. Et 6
erit remiſſio terræ vobis in cibum ; tibi, ſervo tuo, & ancillæ tuæ : &
mercenario tuo & peregrino, qui habitant tecum. Sed & jumento tuo, 7
& beſtiæ quæ in terra tua *eſt*, erit omnis proventus ejus in cibum. Et 8
numerabis tibi ſeptem ſabbatha annorum, ſeptem annos ſeptem vicibus :
& erunt tibi ſumma dies ſeptem ſabbathorum annorum,
quadraginta & novem anni. Et tranſire facies vocem tubæ clangoris 9
menſe ſeptimo, decima menſis : die expiationum tranſire facietis
vocem tubæ libertatis per totam terram veſtram. Et ſanctificabitis 10
annum illum, annum quinquageſimum, & proclamabitis libertatem
in terra Iſrael omnibus habitatoribus ejus : jubilæus erit vobis,
& redibitis quiſque in hæreditatem ſuam, & quiſque in proſapiam
ſuam revertemini. Jubilæus erit vobis annus ille quinquageſimus : non 11
ſeminabitis neque metetis ſponte creſcentia ejus, neque vindemiabitis
uvas derelictionis ejus. Quoniam jubilæus ille ſanctus erit vobis, de 12
agro comedatis proventum. Anno Jubilæi hujus redibitis quiſque ad 13
poſſeſſionem ſuam. Et quando vendideritis venditiones ſociis veſtris, 14
aut emeritis quippiam bonorum mobilium à ſociis veſtris, non vobis licebit
decipere quiſque ſocium ſuum. Popule mi filii Iſrael, ſi vos 15
emeritis agrum aut vineam, juxta numerum ſupputationis annorum poſt
Jubilæum emetis à ſociis veſtris : juxta numerum annorum collectionis proventuum
vendant vobis. Secundùm ſupputationem multorum annorum 16
multiplicabis pretium ejus, & juxta ſupputationem paucitatis annorum
minues pretium ejus : quoniam numerum congregationis proventuum
ipſe vendit tibi. Non ergo circunveniatis quiſque proximum ſuum 17
verbis durioribus, ſed timebis à Deo tuo : ego ſum Dominus Deus
veſter. Faciatis itaque ſtatuta mea, & ordines judiciorum meorum 18
cuſtodietis, & facietis ea, ut habitetis in terra tutò. Et dabit terra proventum 19
ſuum, ut comedatis, & ſaturemini : & habitabitis in terra
confidenter. Et ſi quando dixeritis ; quid comedemus anno ſeptimo ? 20
Ecce non ſeminabimus, nec colligemus ſponte naſcentia proventus noſtri.
Ego præcipiam ut ſit benedictio mea ſuper vos ex theſauris meis 21
bonis, quæ ſunt in cœlis divinæ meæ præſentiæ, anno ſexto, & faciet
proventum qui ſufficiet in tres annos. Seminabitis autem anno octavo, 22
& comedetis de proventu veteri illius anni ſexti : uſque ad annum nonum,
uſque ad tempus quo proventus ingreditur, comedetis vetus. Terra 23
quoque Iſrael non vendetur in perpetuum, quoniam mea eſt terra : advenæ
enim & coloni *eſtis* vos mecum. Et in omni terra poſſeſſionis 24
veſtræ redemptionem dabitis terræ.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

*مر خودرويهي دروي تو نه درو كني و مر انگورهاي رزي تو نه بّري سالي معطلي باشد * 5
*و باشد معطلي آن زمين بشما بخوردني بتو و ببندهي تو و بپرستاري تو و بمزدوري تو و بمهماني 6
تو آن نشينان اواري تو* و بچهارپايي تو و بددهي آنچه در زميني تو باشد همه دخلي [آن] بخوردن 7
* و بشماري بتو هفت هفتها سالها هفت سالها هفت بارها و باشد بتو روزهاي هفت هفتهاي آن 8
سالها چهل و نه سال* و بگذراني شوفار تروعه در ماهي آن هفتمي در ده بماه در روزي آن كفارتها و
بگذرانيد شوفار در همه ولايتهاي شما * و خاص كنيد مر سالي آن پنجاهم سال و بخوانيد آزادي در 10
زمين بهمه نشينانې آن يوبل آن باشد بشما و بازگرديد مرد باحسنتاي او و مرد باهلي خانهي او باز
گرديد* يوبل آن سالي آن پنجاهم سال باشد بشما نه كاريد و نه درويد مر خودرويهي آن و نه بّريد 11
مر رزي آن * كه يوبل آن خاص باشد بشما از آن دشت بخوريد مر دخلي آن * در سالي آن 12 13
يوبل آن اين بازگرديد مرد باحسنتاي او* و كه بفروشيد فروختهي باهلي تو يا خريدن از 14
دستي اهلي تو نه آزاريد مرد مر برادري او* در شماري سالها پسي آن يوبل بخري از نزدي 15
اهلي تو در شماري سالهايي دخلها بفروشد بتو * بقدري بسياري آن سالها بسيار كني 16
خريدهي او و بقدري اندكي آن سالها اندك كني خريدهي او كه شماري دخلها او فروشا
بتو* و نه آزاريد مرد مر اهلي او و بترسي از خداي تو من ״ خداي شما* و بكنيد مر رسمهاي 17 18
من و مر حكمهاي من نگاه داريد و بكنيد ايشانرا و بنشينيد ابر آن زمين بامينی* و بدهد آن 19
زمين بري آن و بخوريد بسيري و بنشينيد بامينی ابر آن * و كه بگوييد چه بخوريم در سالي آن 20
هفتمي اينك نه كاريم و نه گرد كنيم مر دخلي ايما * و بفرمايم مر آفريني من [بشما در سالي 21
آن ششمي] و بكند مر آن دخل بسه سالها * و بكاريد مر آن سالي آن هشتمي و بخوريد از آن 22
دخل كهنه تا سالي آن نهمي تا آمدني دخلي آن بخوريد كهنه * و آن زمين نه فروخته شود 23
ببيعي درست كه بمن آن زمين كه غريبان و مهمانان شما اواري من * و در همه زميني 24
احسنتاي شما شفعه بدهيد بزمين *

Sponte naſcens meſſis tuæ non metes, 5
& uvas vineæ tuæ non præcides :
annus ceſſationis erit. Erit autem 6
ceſſatio terræ vobis in cibum, tibi, et
ſervo tuo, & ancillæ tuæ, & mercenario
tuo, & hoſpiti tuo, confidentibus
tecum : Et quadrupedi tuæ, 7
& animali quod in terra tua, erit
omnis proventus ejus ad comedendum.
Numerabis quoque tibi ſeptem 8
hebdomadas annorum, i. e. ſeptem
annos ſeptem vicibus : ita erunt
tibi dies ſeptem hebdomadarum annorũ,
quadraginta ac novem anni. Et 9
tranſire facies tubam clangoris in
menſe ſeptimo, decimâ menſis, die
expiationum : tranſire inquam facietis
tubam per omnes regiones
veſtras. Sanctificabitiſque annum, 10
quinquageſimum annum, &
proclamabitis libertatem in terra omnibus
habitatoribus ejus : Jobel
erit ipſe vobis : & revertemini
quiſque ad poſſeſſionem ſuam, &
quiſque ad familiam ſuam revertemini.
Jobel ipſe annus, quinquageſimus 11
annus erit vobis : non
feretis, nec metetis ſponte naſcens
ejus, neque amputabitis vineam
ejus. Quia Jobel eſt, ſanctus 12
erit vobis : ex agro comedetis
proventum ejus. Anno Jobel iſto 13
revertemini quiſque ad poſſeſſionem
ſuam. Quumque vendideritis venditionem 14
populari tuo, vel emendo
à manu popularis tui, ne vexetis
quiſque fratrem ſuum. Secundùm 15
numerum annorum poſt Jobel, emes
à populari tuo : juxta numerum annorum
proventuum, vendet tibi.
Secundùm multitudinem annorum 16
multiplicabis emptionem ejus : &
ſecundùm paucitatem annorum minues
emptionem ejus : quoniam numerum
proventuum ipſe vendit tibi. Ne 17
igitur vexetis quiſque popularem
ſuum : ſed timebis à Deo tuo : ego Dominus
Deus veſter. Et facite ſtatuta 18
mea, & judicia mea ſervate ac facite
illa, et ſedebitis in terra cum
confidentia. Dabitque terra fructum 19
ſuum, & comedetis ad ſaturitatem,
ac ſedebitis cum confidentia in
ea. Quòd ſi dixeritis ; Quid comedemus 20
in anno ſeptimo ? ecce non
ſeremus neque colligemus proventum
noſtrum : Tunc mandabo benedictioni 21
meæ pro vobis in anno ſexto, &
faciet proventum pro tribus annis.
Seretiſque anno octavo, & comedetis 22
de proventu veteri uſque ad annum
nonum : uſque in adventum proventûs
ejus, comedetis veterem. Terra 23
verò non vendetur in venditionem
totalem, quia mea eſt terra : peregrini
enim & hoſpites eſtis mecum. In 24
univerſa autem terra poſſeſſionis veſtræ
redemptionem dabitis terræ.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

וכי ימוך וארום אין יתמסכן אחוך ויזבון מאחסנתיה וייתי פריקיה דקריב ליה
ויפרוק ית זביני אחוי : ואיש וגבר ארום לא יהי ליה מאן דחמי למפרוק זבינוי
ותארע ידיה וישכח הי כמיסת פורקניה : וחשב וידייק ית סכום שני זבינוי
ויתיב ית מותרא לגבר דזבין ליה ויתוב לאחסנתיה : ואם ואין לא תארע
ידיה היכמסת דיתיב ליה ויהי זבינוי ביד מן דזבן יתיה עד שתא דיובלא ויפוק
בלא כסף ויתוב לאחסנתיה : ואיש וגבר ארום יזבון בית מותבא בבירנין דמקפין
שור ויהי פורקניה עד משלם שתא דזבינוי מן עידן לעידן יהי פורקניה : ואם
ואין לא יתפריק עד זמן מישלם ליה שתא שלימתא ויקום ביתא דבקרתא דליה
שורין לחלוטין לדיזבן יתיה לדרוי לא יפוק ביובלא : ובתי ובתי כופרניא דלית
להון שור מקף חזור חזור הי כטינדיסין דפריסן על חקל ארעא יתחשבון פורקנא
תהי להון וביובלא יפקון : וערי וקירוי ליואי בתי קירוי אחסנתהון פורקן עלם
יהי לליואי : ואשר ומאן דיפרוק מן ליואי ויפוק זביני ביתא וקירוי אחסנתהון
ביובלא ארום בתי קירוי ליואי היא אחסנתהון בגו בני ישראל : ושדה וברם
חקיל פרוילי קירויהון לא יזבנון ארום
אחסנת עלם הוא להון : וכי וארום 35
יתמסכן אחוך ותמוט ידיה עמך ותתקיף
ביה ותהנייה ידור ותותב ויתפרנס עמך : אל תקח עמי בית ישראל לא
תיסבון לא שערין ולא ריביין ותדחל מאלהך ויתפרנס אחוך עמך : את כספך
עמי בני ישראל ית כספיכון לא 37
תיתנון ליה בשערין ובריביין לא תתנון
עיבוריכון : אני ה׳ אנא הוא יי 38
אלהכון די פריקית ואפיקית יתכון פריקין מן ארעא דמצרים מטול למיתן לכון
ית ארעא דכנען למהוי לכון לאלהא : וכי ימוך וארום יתמסכן אחוך עמך
ויזדבן לך לא תפלח ביה הי כנימוסי פולחנות עבדיא :

ירושלמי 34 וחקל פרוילי קירייהון
יזדבן ארום אחסנת :

ירושלמי 37 ית כספך לא תתן
בשעורין וברבין לא תתן מוונך :

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hieroſolymitanum*

Et ſi quando pauperie adactus fuerit frater tuus, & vendiderit de 25
poſſeſſione ſua : tum veniet redemptor ejus, qui propinquus eſt ei,
& redimet venditionem fratris ſui. Vir autem quando non fuerit il- 26
li aliquis qui jure poſſit redimere venditiones ejus, & apprehende-
rit manus ejus, & invenerit juxta ſufficientiam redemptionis ſuæ.
Tunc ſupputet numerum annorum venditionis ſuæ, & reddat quod ſu- 27
pereſt viro cui vendidit, & redeat ad poſſeſſionem ſuam. Quòd ſi 28
non apprehenderit manus ejus juxta ſufficientiam ut reddat illi, tum
erit venditio ejus in manu illius qui emit ipſam uſque ad annum Ju-
bilæi : poſtea exeat abſque argento, & revertetur ad poſſeſſionem ſu-
am. Et vir quando vendiderit domum habitationis in urbibus cir- 29
cundatis muro, erit redemptio ejus uſque ad finem anni venditionis
ſuæ : à tempore in tempus erit redemptio ejus. Quòd ſi non redi- 30
matur uſque ad tempus donec impleatur annus integer, tum manebit
domus, quæ eſt in civitate murata, in perpetuum apud eum qui emit
eam per generationes ſuas : non egrediatur in Jubilæo. Domus au- 31
tem villarum, quæ non habent murum per circuitum, ſicut tentoria
expanſa in agro terræ reputabuntur : redemptio erit illis, & in Ju-
bilæo exibunt. Civitates autem Levitarum, domus civitatum poſſeſſi- 32
onis eorum perpetuo jure redimi poſſunt à Levitis. Et qui redeme- 33
rit à Levitis, egredietur vendita domus & civitates poſſeſsionis eo-
rum in Jubilæo : quia domus civitatum Levitarum eſt poſſeſsio eorum
in medio filiorum Iſrael. Verùm 34
agrum ſuburbiorum civitatum ſua-
rum non vendent, quoniam poſ-
ſeſsio ſeculi eſt illis. Et quando 35
pauper factus fuerit frater tuus, &
nutaverit manus ejus tecum : apprehendes eum, & ſtudebis commo-
do illius, *etiamſi* peregrinus & advena *fuerit*, & aletur tecum. Po- 36
pule mi domus Iſrael, non accipietis uſuras aut incrementum, ſed
timebis Deum tuum : & aletur
frater tuus tecum. Popule mi fi- 37
lii Iſrael, argentum veſtrum non
dabitis ipſi cum uſura, nec cum
incremento dabitis frumenta ve-
ſtra. Ego ſum Dominus Deus ve- 38
ſter, qui redemi & eduxi vos redemptos è terra Ægypti, ut dem
vobis terram Canaan, ut ſim vobis in Deum. Et quando pauper 39
factus fuerit frater tuus tecum, & vendiderit ſe tibi, non ſervire eum facias juxta leges ſervitutis ſervorum.

Hieroſ. 34. *Nam ager ſuburbiorum civitatum ipſorum non vendetur, quoniam poſſeſſio.*

Hieroſ. 37. *Argentum tuum non dabis ipſi cum uſura, & cum incremento non dabis cibum tuum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* كه درويش شود برادري تو وبفروشد از احسنتايي او وبيايد شفعه گيرايي او
آن نزديك باو وشفعه گيرد مر فروختهي برادري او * ومردي كه نه باشد باو 26
شفعه گيرا وبرسيد دستي او بيابد قدري شفعهي او * وحسيب كند مر سالهاي 27
فروختهي او وباز گرداند مر آن زيادتي بمردي آنچه فروخته شد باو وباز گردد
باحسنتايي او * واگر نه يافت دستي او قدري باز گرداندن باو وباشد فروختگي 28
او در دستي آن خرا اويرا تا سالي آن يوبل وبيرون آيد در يوبل وباز گردد
باحسنتايي او * ومردي كه بفروشد خانهي نشستن شهري قلعه باشد شفعهي
او تا تمام شدني سالي فروختهي او سالي باشد شفعهي او * واگر نه شفعه
گرفته شود تا پر شدن باو سالي تمام ودرست شود آن خانه آنچه در شهر آنچه
باو قلعه ببيعي درست بخراي او بعصرهايي او نه بيرون آيد در يوبل * وخانهاي
آن روستاها آنچه نيست بايشان قلعه گرداگرد ابر دشتي آن زمين حسيب شود
شفعه باشد باو ودر يوبل بيرون آيد * وشهرهاي آن لويان خانهايي شهرهايي احسنتايي
ايشان شفعهي جاويد باشد بلويان * وآنچه شفعه گيرد از آن لويان وبيرون آيد
فروختهي خانه وشهري احسنتايي او در يوبل كه خانهايي شهرهايي او لويان او احسنتايي
ايشان در مياني پسراني يسرال * ودشتي حياطي شهرهايي ايشان نه فروخته شود كه احسنتا
جاويد او بايشان * وكه درويش شود برادري تو وميل دهد دستي او اوازي تو قوي
گيري درو غريب ومهمان بزيد اوازي تو * نه ستاني از نزدي او سود وسلف وبترسي
از خداي تو وبزيد برادري تو اوازي تو * مر سيمي تو نه دهي باو در سود ودر
سلف نه دهي خورش تو * من :: خداي شما آنچه بيرون آوردم شمارا از زمين مصر
بدادن بشما مر زميني كنعن ببودن بشما بخدا * وكه درويش شود برادري تو اوازي
تو وفروخته شود بتو نه كار فرمايي درو كاري بندگي .

Quum depauperatus fuerit frater 25
tuus, vendideritque de poſſeſſione
ſua, tunc veniet redemptor ejus pro-
pinquus ipſi, & redimet venditionem
fratris ſui. Vir autem, quum non 26
fuerit ei redemptor, ſed attigerit ma-
nus ejus, inveneritque valorem re-
demptionis ſuæ: Tunc ſupputabit 27
annos venditionis ſuæ, & reſtituet
exceſſum viro cui venditum fuit,
& revertetur ad poſſeſſionem ſuam.
Quòd ſi non invenerit manus ejus 28
valorem reſtituendi ei, tum erit ven-
ditio ejus in manu ementis illam,
uſque ad annum Jobel: at egredietur
in Jobel, & revertetur ad poſſeſſio-
nem ſuam. Vir autem quum ven- 29
diderit domum ſedis ſuæ *in civi-*
tate caſtellata, erit redemptio ejus
uſque ad completionem anni vendi-
tionis ejus : durante *anno erit red-*
emptio ejus. Quòd ſi non redima- 30
tur donec impleatur ei annus integer,
confirmabitur domus quæ in urbe
cui eſt *caſtellum in venditionem to-*
talem ementi eam, in ſeculis ſuis :
non egredietur in Jobel. Domus 31
autem pagorum quibus non eſt *muni-*
mentum circumcirca, cum agro ter-
ræ reputabitur : redemptio erit ei,
& in Jobel egredietur. Urbium 32
verò Levitarum & *domorum ur-*
bium poſſeſſionis eorum, redemptio
perpetua erit Levitis. Et quicun- 33
que redemerit à Levitis, egredi-
etur quidem venditio domûs ac ur-
bis poſſeſſionis ejus in Jobel: quia
domus urbium Levitarum ſunt
poſſeſſio ipſorum in medio filio-
rum Iſrael. Ager autem ambi- 34
tûs urbium ipſorum non vende-
tur : quia poſſeſſio perpetua eſt il-
lis. Quum verò depauperatus fuerit 35
frater tuus, & declinaverit manus
ejus apud te, fortiter apprehendes
illum : ſive *peregrinus ſivè ho-*
ſpes, vivet tecum. Non accipies ab 36
eo lucrum & anteceſſum, ſed time-
bis tibi *à Deo tuo, vivètque frater*
tuus apud te. Argentum tuum non 37
dabis ei pro lucro, & pro anteceſſo
non dabis eſcam tuam. Ego Domi- 38
nus Deus veſter qui eduxi vos de
terra Ægypti, ad dandum vobis ter-
ram Chenaan, ut ſim vobis in Deum.
Cùm autem depauperatus fuerit 39
frater tuus apud te, vendideritq; ſe
tibi, non injunges ei opus ſervi-
tutis.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

כשכיר הי כאגירא הי כתותבא יהי עמך עד שתא דיובלא יפלח עמך : ויפוק
לבר חורין מעמך הוא ובנוי עמיה ויתיב לגניסתיה ולאחסנת אבהתוי יתוב : כי עבדי
ארום עבדי הינון דהנפיקית יתהון פריקין מארעא דמצרים לא יזדבנון הי כנימוסי
זבין עבדיא : לא לא תשתעבדון ביה בקשיו ותדחל מאלהך : ועבדך ברם עבדיכון
ואמהתיכון דיהון לכון מן אמהתכון דמן עממיא די בחזרנותיכון מנהון תזבנון עבדין
ואמהן : וגם ואוף מבני תותביא ערליא דדיירין עמכון מנהון תזבנון ומן ייחוסיהון
דעמכון דאתילידו בארעכון ולא מן כנענאי ויהון לכון לאחסנא : והתנחלתם
ותחסנון יתהון לבניכון בתריכון לירותת אחסנא לעלם בהון תפלחון ובאחוכון בני
ישראל גבר בחבריה לא תשעבדון בהון בקשיו : וכי וארום תארע יד ערל ותותב
דעמך ויתמסכן אחוך עמיה ויזדבן לערל תותב דעמך או לשריש פולחנא נוכראה
למשמשא לה ולפלחהא דמזרעית גיורא : אחרי בתר דישתמודע לכון דיזדבן מן 48
יד פורקנא יהי ליה חד מן אחוי יפרקיניה : או דודו או אחבוי או בר אחבוי יפרקיניה 49
או מקריב בישריה מזרעתיה יפרקיניה או תארע ידיה או ידא דציבורא ויתפריק :
וחשב וידייק עם ערלאה דזבניה משתא דיזדבן ליה עד שתא דיובלא ויהי כסף זבינוי 50
כמנין שניא הי כיומי אגירא יהי עמיה : ואם עוד אין עד כדון אית סגיו בשניא לפום 51
סכומהון יתיב פורקניה מכסף זבינוי : ואם מעט ואם קליל ישתיירון בשניא עד 52
שתא דיובלא ויחשב ליה כפום סכום שנוי יתיב ית פורקניה : כשכיר הי כאגיר שנא 53
בשנא יהי עמיה לא ישעביד ביה בקשיו ואנת חמי ליה : ואם ואין לא יתפרק באילין 54
שניא ויפוק בר חורין בשתא דיובלא הוא ובנוי עמיה : כי לי ארום דילי הינון 55
בני ישראל משתעבדין לאורייתי עבדי הינון דאפיקית יתהון פריקין מארעא דמצרים
אנא הוא יי אלהכון

כו

לא תעשו לא תעבדון לכון טעוון 1
וצילמין וקמתין מטול סגודא לא תקימון
לכון ואבן מציירא לא תתנון בארעכון למגחן עלה ברם סטיו חקיק בציורין ודיוקנין
תשוון בארעית מקדשיכון ולא למסגוד לה ארום אנא יי אלהכון :

ירושלמי 1 ואבן דטעו :

Targ. Jonathan B. Uziel. Hieroſolymitanum.

40 Tanquam mercenarius & tanquam inquilinus erit tecum, uſque ad annum Jubilæi ſerviet tecum. 41 Tum exibit in libertatem à te, ipſe & filii ejus cum eo, & revertetur in familiam ſuam, & ad poſſeſſionem patrum ſuorum revertetur. 42 Quoniam ſervi mei ſunt, quos ego eduxi redemptos è terra Ægypti: non vendentur juxta leges venditionis ſervorum. 43 Non coges eum ſervire cum duritia, ſed timebis à Deo tuo. 44 Verùm ſervos veſtros & ancillas veſtras, quos habebitis ex ancillis populorum qui ſunt in circuitu veſtro, eos emetis ſervos & ancillas. 45 Sed & de filiis incolarum incircunciſorum, qui habitant vobiſcum, ex illis emetis & ex familia eorum qui ſunt vobiſcum, qui nati ſunt in terra veſtra, non autem ex Chananæis, & erunt vobis in poſſeſſionem. 46 In poſſeſſionem quoque tradatis eos filiis veſtris poſt vos, idque hæreditaria poſſeſſione; in ſeculum pro ſervis utamini eis: ſed fratribus veſtris filiis Iſrael quiſque ſocio ſuo, non abutamini ſervitute illis duriter. 47 Quod ſi aſſequatur manus incircunciſi & incolæ qui tecum eſt, & pauper factus fuerit frater tuus cum ipſo, & vendiderit ſe incircunciſo qui tecum habitat aut radici cultus alieni, ut ſerviat illi & colat ipſum, qui eſt de ſemine peregrini. 48 Poſtquam innotuerit vobis quod venditus ſit, ſtatim redemptio erit illi: unus ex fratribus ejus redimet ipſum. 49 Vel frater patris ſui, aut filius fratris patris ſui redimet ipſum, aut aliquis propinquus carnis ſuæ de ſemine ſuo redimet ipſum: aut ſi aſſequatur manus ejus, aut manus congregationis, redimetur. 50 Et computabit cum incircunciſo, qui emit ipſum, ab anno quo venditus eſt ipſi uſque ad annum jubilæi: & erit argentum venditionis ſuæ juxta numerum annorum, juxta dies mercenarii erit cum ipſo. 51 Si adhuc ſit multitudo in annis, ſecundùm numerum eorum reddet redemptionem ſuam de argento venditionis ſuæ. 52 Si verò pauci reſidui fuerint anni uſque ad annum Jubilæi, computum faciat pro ſe: juxta ſupputationem annorum reſtituet redemptionem ſuam. 53 Quaſi mercenarius de anno in annum erit cum eo: non abutetur eo ad ſervitutem duriter te vidente. 54 Quod ſi non fuerit redemptus iſtis annis, exibit liber anno Jubilæi, ipſe unà cum filiis. 55 Quoniam mei ſunt filii Iſrael addicti ſervituti legis meæ, ſervi mei ſunt quos eduxi liberatos è terra Ægypti: ego ſum Dominus Deus veſter.

CAP. XXVI.

1 Non facietis vobis idola aut imagines, aut ſtatuas pro adoratione erigetis vobis, & lapidem figuratum non ponetis in terra veſtra ad incurvandum vos coram eo: verùm pavimentum ſculptum figuris & imaginibus ponetis in ſolo ſanctuarii veſtri, non autem ad proſternendum vos illis, quoniam ego Dominus Deus veſter.

Hier. 1. *Aut lapidem idoli.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* چون مزدور چون مهمان باشد اوازي تو تا سالي آن يوبل كار كند اوازي تو * وبيرون آيد از 40 41
اوازي تو او و پسراني او اوازي او و باز گردد باهلي خانهي او وبادستنتايي پدراني او باز گردد * كه 42
بندگاني منند ايشان آنچه بيرون آوردم ايشانرا از زميني مصر نه فروخته شوند فروختهي بندگي
* نه مسلط شوي درو در سختي بترسي از خداي تو * وبندهي تو و پرستاري تو آنچه باشند بتو 43 44
از نزدي آن قومها آنچه گرداگرد شما از ايشان بخريد بنده وپرستار * ونيز از پسراني آن مهماني 45
آن نشينان اوازي شما از ايشان بخريد واز اهلي خانهي ايشان آنچه اوازي شما آنچه زاييده
شدند در زميني شما [وباشند بشما] بادستنتا * وادستنتا دهيد ايشانرا بپسراني شما پسي شما 46
بميراث گرفتن ادستنتا بجاويد در ايشان كار فرماييد ودر برادراني شما پسراني يسرال
مرد در برادري او نه مسلط شوي درو در سختي * وكه برسد دستي غريب ومهمان اوازي 47
تو و درويش شود برادري تو اوازي او و فروخته شود بغريب مهمان اوازي تو يا باصلي اهلي
خانهي غريب * پسي فروختن شفعه باشد باوكه از برادراني او شفعه گيرد اويرا * يا عمّي او يا 48 49
پسري عمّي او شفعه گيرد اويرا يا از بقيّهي قرابتي او از اهلي خانهي او شفعه گيرد اويرا يا برسيد
دستي او وخلاص شود * وحسيب كند اوازي خراني اوازسالي فروختهي او تا سالي آن يوبل وباشد 50
سيمي فروختهي او در شماري سالها چون روزگاراني مزدور باشد اوازي او * اگر نيز بسياران در 51
سالها بقدري ايشان باز گرداند شفعهي او از سيمي خريدهي او * واگر اندك باقي ماند در 52
سالها تا سالي آن يوبل حسيب كند باو چون قدري سالهايي او باز گرداند مر شفعهي او * چون 53
مزدوري سال درسال باشد اوازي او نه مسلط شود اويرا در سختي بچشم ديدي تو * واگر نه 54
خلاص شود درايشان بيرون آيد در سالي آن يوبل او و پسراني او اوازي او * كه بمن پسراني يسرال 55
بندگان بندگاني من ايشان آنچه بيرون آوردم ايشانرا از زميني مصر من : خداي شما .

* فصل بيست ششم *

* نه كنيد بشما بتان و تراشش و انگيخته نه انگيزانيد بشما 1
وسنگي نقش كرده نه دهيد در زميني شما بسجود كردن ابر آن كه من : خداي شما .

40 Tanquam mercenarius, tanquam hoſpes erit tecum: uſque ad annũ Jobel ſerviet apud te. 41 Tunc egredietur abs te, ipſe & filii ejus cum eo, & revertetur ad familiam ſuam, et ad poſſeſſionem patrum ſuorum revertetur. 42 Nam ſervi mei ſunt ipſi, quos eduxi è terra Ægypti: non vendentur venditione ſervitutis. 43 Non dominaberis illi in duritie: timebis à Deo tuo. 44 Servus autem tuus & ancilla tua qui erunt tibi, de Gentibus erunt quæ in circuitu veſtri: ex iis emetis ſervos ac ancillas. 45 Et etiam de filiis hoſpitum ſedentium vobiſcum, de eis emetis, déque familia eorum qui apud vos, qui nati ſunt in terra veſtra, eruntque vobis in poſſeſſionem. 46 Et poſſidendos dabitis eos filiis veſtris poſt vos, ad hæreditariò accipiendum poſſeſſionem: in perpetuum eis opus injungetis: at fratribus veſtris filiis Iſrael, quiſque fratri ſuo, non dominaberis in duritie. 47 Cùm autem opes attigerit manus peregrini & hoſpitis apud te, & depauperatus fuerit frater tuus apud eum, vendideritque ſe peregrino, hoſpiti apud te, aut ſtirpi familiæ peregrini: 48 Poſt venditionem redemptio erit ei: unus de fratribus ejus redimet eum. 49 Aut patruus ejus, aut filius patrui ejus redimet eum: aut quidam de reliquis propinquis ejus, de familia ejus, redimet eum: vel attingente manu ejus, redimet quidem ſeipſum. 50 Et ſupputabit cum emente eum ab anno venditionis ejus uſque ad annum Jobel: & erit argentum venditionis ejus juxta numerum annorum: ſecundùm dies mercenarii erit cũ eo. 51 Si adhuc multi fuerint anni, ſecundùm rationẽ eorũ reſtituet redemptionem ſuam de argento emptionis ſuæ. 52 Quòd ſi pauci reliqui manſerint ex annis uſque ad annum Jobel, ſupputabit cum eo: ſecundùm rationem annorum reſtituet redemptionem ſuam. 53 Tanquam mercenarius anni in annum erit cum illo: non dominabitur ei in duritie in conſpectu oculorum tuorum. 54 Si verò non redimatur per hæc, egredietur in anno Jobel, ipſe & filii ejus cum eo: 55 Quia mihi ſunt filii Iſrael ſervi, ſervi mei ſunt quos eduxi de terra Ægypti. Ego Dominus Deus veſter.

CAP. XXVI.

1 Non facietis vobis idola & ſculptile, & ſtatuam non erigetis vobis, & lapidem pictum non exhibebitis in terra veſtra, ad adorandũ verſus eum: ego enim ſum Dominus Deus veſter.

תרגום יונתן בן עוזיאל

את שבתותי ית יומי שביא דילי תטרון ולבית מוקדשי תהון אזלין בדחלתי
אנא יי : פ פ פ
אם בחקתי אין בקימי אורייתי תהכון וית סדרי דיני תנטרון ותעבדון
יתהון : ונתתי ואיתן מטריא דארעכון בעידנכון בכיר ולקיש ותיתן ארעא פירי
עללתא ואילן דאנפי ברא יצלח בפירוי : והשיג ויארע לכון דרכא ית קטפא
וקטפא יארע אפקות בר זרעא ותיכלון לחמכון ותישבעון ותתבון לרוחצן
בארעכון : ונתתי ואיתן שלמא בארעא דישראל ותשרון ולית דמניט ואבטיל
רשות חיות ברא מן ארעא דישראל ושלופי חרב לא יעידון בארעכון : ורדפתם
ותרדפון ית בעלי דבבכון ויפלון קדמכון תבירי חרב : ורדפו וירדפון מנכון
חמשא למאתא ומאתא מנכון לרבבותא יעריקון ויפלון בעלי דבביכון קדמיכון
תבירי חרב : ופניתי ואתפני מן אגר עממיא למשלמא לכון אגר עובדיכון טביא
ואיתקוף יתכון ואסגי יתכון ואקים ית קיימי עמכון : ואכלתם ותיכלון עתיקא
דמעתק ולא תסלמנטון וברם עתיקא מן קדם עיבורא חדתא תפנון מן אוצריכון :
ונתתי ואיתן שכינת יקרי ביניכון ולא ירחק מימרי יתכון : והתהלכתי ואשרי
איקר שכינתי ביניכון ויהי מימרי לכון לאלהא פרוק ואתון תהון לשמי לאומא
קדישיא : אני ה' אנא יי אלהכון דאפיקית יתכון פריקין מן ארעא דמצרים
למהוי להון משעבדין ותברית ניר שעבודהון מעלויכון ודברית יתכון מביניהון
בני חרי והלכית יתכון בקומא זקיפא : ואם לא ואם לא תיצבון למשמע לאולפן
מאלפי אורייתי ולא תעבדון מן רעותיכון ית כל פיקודיא האלין : ואם ואין
בקימי אורייתי תקוצון ואין ית סדרי דיני תרחיק נפשתיכון בדיל דלא למעבד
ית כל פקודיי וסופכון למבטלא ית קיימי : אף אני לחוד אנא אעביד דא לכון
ואיגרי עליכון מחת מותנתא ית שחיפותא וית קדחותא מכליא עינין ומסייפא
נפש ותידרעון לריקנו זרעכון דלא יצמח וכתייא ייכלון יתהון בעלי דבביכון :
ונתתי ואיתן פניותא למעסק בכון ותיתברון קדם בעלי דבביכון וירדון בכון
סנאיכון ותערקון ולית דרדיף יתכון : ואם ואין בתר אלין מרדוותא לא תצבון
למשמע לאולפן אורייתי ואוסיף למרדי יתכון שבע מאחאתא על שבע עבירן
די חטיתון קדמי : ושברתי ואיתבר ית איקר תקוף מקדשיכון ואיתן ית שמיא
דעילויכון בדידן הי כפרזלא דלא מזיע מן דלא למחתא לכון טלין ומטרין
וארעא דתחותיכון הי כנחשא דמזיע למובדא פירהא :

Targ. JONATHAN B UZIEL.

Dies ſabbathorum meorum ſervabitis , & in domum ſanctuarii mei 2
eritis ambulantes in timore meo : ego Dominus.

SECT. XXXIII.

SI in ſtatutis legis meæ ambulaveritis , & ordines judiciorum meo- 3
rum cuſtodiveritis, & feceritis ea : Tum dabo pluvias terræ veſtræ 4
in tempore veſtro , temporaneam & ſerotinam : & dabit terra fru-
ctus proventus , & arbor faciei agri felix erit in fructibus ſuis. Et 5
attinget vobis tritura vindemiam , & vindemia attinget productionem
ſementis : & comedetis panem veſtrum , & ſaturabimini , & habi-
tabitis ſecurè in terra veſtra. Et dabo pacem in terra Iſrael , ut qui- 6
eſcatis & non ſit qui exterreat : & auferam poteſtatem beſtiæ malæ
de terra Iſrael, & qui extrahunt gladium non tranſibunt per terram
veſtram. Et perſequemini inimicos veſtros , & cadent coram vobis 7
fracti gladio. Et perſequentur ex vobis quinque centum , & cen- 8
tum ex vobis decem millia fugabunt : & cadent inimici veſtri coram
vobis fracti gladio. Et convertam me à mercede populorum, ad red- 9
dendam vobis mercedem operum veſtrorum bonorum , & robuſtos
vos reddam , & multiplicabo vos : & ſtatuam fœdus meum vobiſ-
cum. Et comedetis vetus quod inveteratum eſt abſque curculione : 10
verùm vetus à præſentia tritici novi evacuabitis ex horreis veſtris.
Et ponam divinam præſentiam gloriæ meæ inter vos : nec abomi- 11
nabitur vos verbum meum. Et habitare faciam gloriam divinæ 12
meæ præſentiæ inter vos , & erit ſermo meus in Deum redemptorem :
vos autem eritis nomini meo in populum ſanctorum. Ego Dominus 13
Deus veſter qui eduxi vos liberatos è terra Ægypti ut illos in ſer-
vitutem redigeretis : & fregi jugum ſervitutis eorum de ſuper vos ,
& duxi vos è medio eorum liberos , & duxi vos ſtaturâ erecta.
Quod ſi nolueritis audire doctrinæ docentium legem meam , & non 14
feceritis voluntariè omnia præcepta iſta. Et ſi fœdus legis meæ fa- 15
ſtidieritis , & ſi ordines judiciorum meorum abominabitur anima ve-
ſtra , ut non faciatis omnia præcepta mea , & finis veſter fuerit ut
aboleatis fœdus meum : Etiam ego faciam hoc vobis , & immittam 16
contra vos plagam peſtis , inflationem *corporis* & febrim , deficere
facientes oculos & exhaurientes animam : & ſeminabitis fruſtra ſe-
men veſtrum , quod non germinabit , & ſponte naſcentia comedent
ea inimici veſtri. Et tribuam otium ut negotium vobis faceſſam , 17
& contereminì coram inimicis veſtris : & dominabuntur vo-
bis oſores veſtri , & fugietis cùm nullus ſit qui perſequatur vos.
Quod ſi poſt iſtas caſtigationes nolueritis audire doctrinam legis meæ : 18
tum addam caſtigare vos ſeptem plagis , propter ſeptem tranſgreſſi-
ones quibus peccaveritis in me. Et frangam gloriam roboris ſanctua- 19
rii veſtri : & dabo cœlos qui ſupra vos ſunt fortes ſicut ferrum ,
quod non ſudat , ut non deſcendere faciant vobis rorem aut pluvias;
& terra quæ ſub vobis eſt *erit* tanquam æs, quod ſudat , ad per-
dendum fructum ſuum.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* مر معطليهاي من نگاهداريد و از خاص جاي من بترسيد من :: * اگر در رسمهاي
من برويد و مر فرمانهاي من نگاهداريد و بكنيد ايشانرا * و بدهم باراني شما در وقت ايشان
و بدهد آن زمين دخلي آن و درختي آن دشت بدهد بري آن * و برسد بشما خرمن كوفتن
مر بريدن و بريدن برسد مر كاشتن و بخوريد ناني شما بسيري و بنشينيد بايمني در ولايتي
شما * و بدهم سلامتي در زمين و بخسپيد و نيست لرزاني و باطل كنم ددي بد از آن زمين
و شمشير نه گذرد در ولايتي شما * و بتازيد مر دشمناني شما و بيفتند بپيشي شما بشمشير
* و بتازند از شما پنج صدي و صد از شما بيوري بتازند و بيفتند دشمناني شما بپيشي شما
بشمشير * و روي كنم بشما و برومند كنم شمارا و بسيار كنم شمارا و بر انگيزانم مر شرطي من
اوازي شما * و بخوريد كهنهي كهنه و كهنه از پيش نو بيرون آريد * و بدهم مسكني من در مياني
شما و نه رد كند ذاتي من شمارا * و روش كنم در مياني شما و باشم بشما بخدا و شما باشيد بمن
بقوم * من :: خداي شما آنچه بيرون آوردم شمارا از زميني مصر از بودن بايشان بندگان
و بشكستم بندي يوغي شما و ببردم شمارا در سر افرازي * و اگر نه شنويد بمن و نه كنيد مر
همه آن فرمانهاي آن ايشان * و اگر در رسمهاي من نفايه كنيد و مر حكمهاي من رد كند
جاني شما بي كردن مر همه فرمانهاي من بسست كردني شما مر شرطي من * نيز من بكنم اين بشما
بگمارم ابر شما نهيب زدگي مر آن تپي سرد و مر آن تپي گرم انجافته كنان چشمان و اندوهي جان
و بكاريد بتهي كاشتهي شما و بخوريد اويرا دشمناني شما * و بدهم خشمي من در شما و زخم خوريد
بپيشي دشمناني شما و مسلط شويد در شما دشمناني شما و بگريزيد و نيست تازاني شمارا
* و اگر تا ايشان نه شنويد بمن بيفزايم بادب كردن شمارا هفت ابر خطاهاي شما
* و بشكنم مر بزرگي چيرگي شما و بدهم مر آسماني شما چون آهن و مر زميني شما چون مس

Ceſſationes meas obſervabitis, & à 2
ſanctuario meo timebitis: ego Domi-
nus. Si in decretis meis ambulave- 3
ritis, & mandata mea obſervaveri-
tis , feceritiſque ea : Tunc dabo 4
pluviam veſtram in tempore ſuo, da-
bitque terra proventum ſuum, arbor
quoque agri dabit fructum ſuum :
Attingétque vobis trituratio vinde- 5
miam, & vindemia attinget ſemen-
tem : com detiſque panem veſtrum
ad ſaturitatem, & ſedebitis cum con-
fidentia in regione veſtra. Dabo 6
namque pacem in terra, & dormie-
tis, & non erit tremefaciens : &
ceſſare faciam feram malā de terra,
& gladius non tranſibit per regio-
nem veſtram. Et perſequemini ini- 7
micos veſtros, cadéntque coram vo-
bis gladio. Perſequentur quoque 8
quinque ex vobis centum: & centū
ex vobis myriadem perſequentur: &
cadent inimici veſtri coram vobis
gladio. Et reſpiciam ad vos, & 9
frugiferos faciam vos, & multipli-
cabo vos, ac ſuſcitabo pactum meū
vobiſcum. Et comedetis vetus in- 10
veteratum, & vetus præ novo edu-
cetis. Et dabo tabernaculum meū 11
in medio veſtrûm, neque reprobabit
vos anima mea : Sed ambulabo in 12
medio veſtri, eróque vobis in Deum,
& vos eritis mihi in populum. Ego 13
Dn̄s Deus veſter, qui eduxi vos de
terra Ægypti, ne eſſetis eis ſervi:
& confregi vinculum jugi veſtri, &
tuli vos in capitis elatione. Si au- 14
tem non audieritis me, nec feceritis
omnia mandata iſta : Et ſi ſtatuta 15
mea rejeceritis, & judicia mea re-
pulerit anima veſtra, non faciendo o-
mnia mandata mea, dum diſſolveritis
pactum meum : Etiam ego faciam 16
hoc vobis, præficiam vobis timoris
percuſſionem, & febrem frigidam ac
febrem calidam conſumentes oculos,
& dolorem animæ : ſeretiſque in va-
cuum ſemen veſtrum : nam comedent
illud inimici veſtri. Dabo prætereà 17
iram meam in vos, & plagas acci-
pietis coram inimicis veſtris, & do-
minabuntur vobis inimici veſtri :
fugietiſque cùm nemo ſit perſequens
vos. Quòd ſi uſque ad hæc non au- 18
dieritis me, addam caſtigare vos ſe-
pties pro peccatis veſtris. Et fran- 19
gam magnitudinem fortitudinis ve-
ſtræ, ac dabo cœlum veſtrum ſicut
ferrum, & terram veſtram ſicut
æs.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

ותם ויסוף לריקנו חילכון ולא תיתן ארעכון ית מה דאתון מעלין לנווה ואילן 20
דאנפי ברא יקלח פירוי : ואם ואין תהכון עמי בעראי ולא תצבון למשמע 21
לאולפן אורייתי ואוסיף לאייתאה עליכון שביעתא מחא על שבע עבירן די
חטיתון קדמי : והשלחתי ואיגרי בכון רשות חיות ברא ותתכל יתכון ותשיצי 22
ית בעיריכון מברא ותזעיר יתכון מלגיו ויצדין אורחתכון : ואם באלה ואין 23
באילן מרדוותא לא תתרדון קדמי ותהכון קדמי בעראי : והלכתי ואידכר אוף 24
אנא יתכון בעראי בעלמא ואמחי יתכון לחוד אנא שבע מחן על שבע עבירן
די חטיתון קדמי : והבאתי ואייתי עליכון עם שלופי חרב למתפרע מנכון על 25
דבטלתון ית קיימי ותתכנשון מן ציירא לקורייכון ואיגרי מותנא ביניכון ותתמסרון
כד מיתין ביד סנאכון : בשברי כד אתבור לכון חוטר כל סעדי מזונא ויאפיין 26
עשר נשין לחמיכון בתנורא חד מדהוא זעיר ומדריין ומפלגן לכון כד מינפל
במתקלא ותיכלון ולא תשבעון : ואם בזאת ואין בהדא תוכחתא לא תשמעון 27
לאולפן אורייתי ותהלכון קדמי בעראי : והלכתי ואידכר אוף אנא יתכון בעראי 28
בעלמא ואירדי יתכון לחוד אנא שבע מחן על שבע עבירן די חטיתון קדמי :
ואכלתם ותיכלון בשר בניכון ובשר 29
בנתיכון אמר משה נביא כמה קשיין
הינון חוביא ומה מרירין אינון חטייאי
די גרמו לאבהתא למיכול בשר בניהון
ובנתיהון על דלא נטרו מצוותא
דאורייתא : והשמדתי ואשיצי ית במותיכון ואפכר ית מנחשיכון וקסמיכון 30
ואשוי ית פגריכון רמאין על פגרי טעוותיכון ותירחיק מימרי יתכון : ונתתי ואתן 31
ית קורייכון צדיין ואשעמם ית מוקדשיכון ולא אקבל ברעוא ריח קורבניכון :
והשמותי ואצדי לחוד אנא ית ארעא דלא יהי עלה נייח רוחא ויצדון היכדין 32
עלה סנאיכון דשריין בה : ואתכם ויתכון אדרי ביני עממיא ואיגרי בתריכון עם 33
שלופי חרב ותהי ארעכון צדיא וקורייכון יהוויין צדיאן : אז תרצה הא בכן 34
תרעי ארעא ית שני שמיטהא כל יומין דהיא צדיא מנכון ואתון תהוון מיטלטלין
בארע בעלי דבביכון בכן תתנייח ארעא ותרעי ית שובי שמיטהא : כל כל 35
יומין דהיא צדיא מנכון תתנייח הי כמא דלא אתנייחת ית שני שמיטיכון כד
הויתון שריין עלה :

ירושלמי 29 אי מה בישין אנון
חוביא ומה מרירין אנון חטיא דגרמו
לאבהתן בירושלם למיכל בשר בניהון
ובנתהון :

Et consumetur in vanum labor vester : & non dabit terra veſtra id 20
quod vos infertis in medium ejus, & arbor quæ eſt in ſuperficie ter-
ræ effundet fructus ſuos. Quòd ſi mecum fortuitò ambulaveritis, & 21
nolueritis auſcultare doctrinæ legis meæ : tum addam adducere ſuper
vos ſeptem plagas, propter ſeptem tranſgreſſiones quibus peccaveritis
in me. Et immittam in vos poteſtatem beſtiæ agri, & orbabit vos, 22
& perdet jumenta veſtra foris, & diminuet vos intus : & deſertæ
erunt viæ veſtræ. Quòd ſi per iſtas caſtigationes non caſtigemini co- 23
ram me, ſed iveritis coram me fortuitó : Et reminiſcar etiam ego 24
vos fortuitò in mundo, & delebo vos etiam ego ſeptem plagis, pro-
pter ſeptem tranſgreſſiones quibus peccâſtis coram me. Et adducam 25
ſuper vos populum extrahentium gladium ad ultionem ſumendam de
vobis, eò quòd in nihilum redegeritis fœdus meum : & congregabimini
ex deſerto in civitates veſtras, & immittam peſtem inter vos, & tra-
demini mortui in manus inimicorum veſtrorum. Cùm fregero vobis 26
baculum omnis ſuſtentationis cibi, tum pinſent decem mulieres pa-
nem veſtrum in clibano uno præ paucitate; & metientur, & divi-
dent vobis deciduum in pondere : & comedetis & non ſaturabimini.
Quod ſi propter unam reprehenſionem non auſcultaveritis doctrinæ 27
legis meæ, ſed ambulaveritis coram me fortuitó. Tum reminiſcar 28
etiam ego vos fortuitò in mundo, & caſtigabo vos etiam ego ſeptem
plagis, propter ſeptem tranſgreſſiones quibus peccaveritis coram me.
Et comedetis carnem filiorum ve- 29
ſtrorum, & carnem filiarum ve-
ſtrarum; dixit Moſes propheta :
quàm gravia fuerunt peccata, &
quàm amara fuerunt peccata, quæ
fuerunt in cauſa ut patres noſtri
comederent carnem filiorum ſuo-
rum, & carnem filiarum ſuarum,
eò quòd non cuſtodiviſſent mandata legis? Et deſtruam excelſa 30
veſtra & extirpabo augures veſtros, & divinatores veſtros, & ponam cada-
vera veſtra projecta ſuper cadavera idolorum veſtrorum : & abomi-
nabitur verbum meum vos. Et dabo urbes veſtras in ſolitudinem, & 31
deſolabo ſanctuaria veſtra : nec recipiam cum beneplacito odorem
oblationum veſtrarum : Et vaſtabo etiam ego terram : quia non 32
erit in ea quies ſpiritus, ita ut obſtupeſcant ſuper eam inimici veſtri
qui habitant in ea. Et vos diſpergam inter populos, & incitabo 33
contra vos populum extrahentium gladium : & erit terra veſtra devaſtata,
& civitates veſtræ erunt deſolatæ. Tunc volet terra annos quietis 34
ſuæ, omnibus diebus quibus fuerit diſerta à vobis, & vos eritis vagi
in terra inimicorum veſtrorum : tunc quieſcet terra reliquias quietis
ſuæ. Omnibus diebus quibus ipſa erat deſolata à vobis quieſcet : eò 35
quòd non quievit annis ceſſationum veſtrarum, quando habitabatis in ea.

Hieroſ. 29. *Quàm mala fuerunt peccata, & quàm amara fuerunt delicta, quæ in cauſa fuerunt ut patres noſtri Jeroſolymis comederent carnem filiorum ſuorum, & filiarum ſuarum?*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* وتمام شود بتهي زوري شما ونه دهد زميني شما مر دخلي آن و درختي آن زمين نه دهد 20
بري او * و اگر برويد اوازي من ستيزه و نه مراد كنيد بشنويدن بمن بيفزايم ابر شما 21
زدن هفت چون خطاهاي شما * وبفرستم در شما مر حيواناتي آن دشت و سگلفيده كند 22
شما و نيست كند مر چهارپاياني شما و اندك كند شمارا و فرمگين شوند راهاي شما * و اگر 23
در اينان نه ادب پذيريد بمن وبرويد اوازي من ستيزه * و بروم نيز من اوازي شما در ستيزه 24
وبزنم شمارا نيز من هفت ابر خطاهاي شما * وبياورم ابر شما شمشير انتقام كناي انتقامي 25
شرط وجمع شويد بشهرهاي شما وبفرستم وبا در مياني شما و داده آييد در دستي دشمن * در 26
شكستني من بشما قضيبي نان وبپزند ده زنان ناني شما در تنوري يكه و باز گردانند ناني شما در
مثقال و بخوريد ونه سير شويد * و اگر در اين نه شنويد بمن وبرويد اوازي من در ستيزه * 27
* وبروم اوازي شما در غضبي ستيزه و ادب كنم شمارا نيز من هفت ابر خطاهاي شما * و بخوريد 28 29
گوشتي پسراني شما و گوشتي دختراني شما بخوريد * و نيست كنم مر سرد خانهاي شما وببرم مر 30
آفتاب خانهاي شما وبدهم مر لاشهاي شما ابر لاشهايي ويسهاي شما و رد كند ذاتي من
شمارا * وبدهم مر شهرهايي شما خرابه و فرمگين كنم مر خاص جاي شما و نه بوي كنم در 31
بوي قبوليت شما * و فرمگين كنم من مر آن زمين و فرمگين شوند ابر آن دشمناني شما آن 32
نشيندان دران * وشمارا پراگنده كنم در قومها و تيز كنم پسي شما شمشير و باشد ولايتي 33
شما فرمگين و شهرهايي شما باشند خرابه * آن هنگام رضا كند آن زمين مر معطليهايي آن 34
همه روزگاراني آن فرمگيني و شما در زميني دشمناني شما آن هنگام معطل باشد آن زمين و رضا
كند مر معطليهايي آن * همه روزگاراني آن فرمگيني معطل باشد مر آنچه نه معطل بود در 35
معطليهايي شما در نشستن شما ابر آن *

Et conſumetur in vacuum robur ve- 20
ſtrum, neque dabit terra veſtra pro-
ventum ſuum, & arbor terræ non
dabit fructum ſuum. Si autem in- 21
ceſſeritis mecum pertinaciter, nec
volueritis auſcultare mihi, addam
ſuper vos percuſſionem ſepties ſecun-
dùm peccata veſtra. Immittamque 22
in vos animal agri, & orbatos red-
det vos, & annihilabit quadrupedes
veſtras, ac paucos reddet vos, &
mœſtæ efficientur viæ veſtræ. Quòd 23
ſi in his doctrinam non recipiatis à
me, ſed inceſſeritis mecum pertinaci-
ter: Tunc incedam etiam ego vobiſ- 24
cum in pertinacia, & percutiam
vos etiam ego ſepties pro peccatis
veſtris: Atque inducā ſuper vos gla- 25
dium ulciſcentem ultionem fœderis:
congregabimini autem ad urbes ve-
ſtras, tum immittam peſtilentiam in
medium veſtrî, ac trademini in ma-
num inimici. Cùm confregero vobis 26
virgam panis, tum coquent decem
mulieres panem veſtrum in clibano
uno, reddentque panem veſtrum in
pondere, & comedetis, at non ſatu-
rabimini. Quòd ſi in hoc non audie- 27
ritis me, ſed inceſſeritis mecum in
pertinacia; Incedam etiam ego vo- 28
biſcum in furore pertinaci, & cor-
ripiam vos etiam ego ſepties pro pec-
catis veſtris. Comedetiſque carnem 29
filiorum veſtrorum, & carnem filia-
rum veſtrarum comedetis. Atque an- 30
nihilabo frigidarias domos veſtras,
& ſuccîdam ſolares domos veſtras,
dabóque cadavera veſtra ſuper ca-
davera abominationum veſtrarum, et
reprobabit vos anima mea. Dabo 31
quoque civitates veſtras in deſola-
tionem, & mœſtum reddam ſanctua-
rium veſtrum, nec odorabor odorem
acceptabilem veſtrum. Mœſtam in- 32
quam reddam terram, ita ut mœſti
efficiantur etiam propter eam inimi-
ci veſtri ſedentes in ea. Vos autem 33
diſpergam inter Gentes, & exacuabo
poſt vos gladium, eritque regio veſtra
mœſta, & civitates veſtræ erunt de-
ſolatæ. Eo tempore complacebit terra 34
in ceſſationibus ſuis, omnibus die-
bus mœroris ſui, vos autem eritis in
terra inimicorum veſtrorum: eo in-
quam tempore otiabitur terra, &
complacebit in ceſſationibus ſuis.
Omnibus diebus mœroris ſui, otia- 35
bitur; quæ non otiata eſt in ceſ-
ſationibus veſtris, cùm ſederetis ſu-
per eam.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

והנשארים ורישתיירון בכון ואעיל תברא בליבהון בארעתא דסנאיהון ויהי
רדיף יתהון קל טרפא דנתיר מן אילן ויערקון הי כמערוקי חרבא ויפלון ולית
דרדיף : וכשלו ויתקלון גבר באחוי הי כמן קדם שלופי חרבא ורדיף לא
אית ולא תהי לכון תייקא למקום קדם בעלי דבביכון : ואבדתם ותיבדון
ביני עממיא ותגמר יתכון במותנא ארע בעלי דבביכון : והנשארים ודמשתיי
מנכון יתימסון בחוביהון בארעתא דסנאיכון ואוף בחובי אבהתהון בישיא
דאחידין בידיהון עמהון יתימסון : והתודו ויודון בשעת אניקהון ית חוביהון
וית חובי אבהתהון בשיקריהון דשקרו במימרי ואוף דהליכו עמי בעראי : אף
אני ברם אנא אדכר יתהון בעראי בעלמא ואעיל יתהון בגלותא בארע בעלי
דבביהון הא בכן ייתבר לבהון זדנא ובכן ירעין ית חוביהון : וזכרתי ואדכ
ברחמין ית קיימא דקיימית עם יעקב
בבית אל ואוף ית קיימא דקיימית
עם יצחק בטוור מוריה ואוף ית קיימי
דקיימית עם אברהם ביני פיסוגייא
אדכור וארעא דישראל אדכור ברחמין :
43 והארץ וארעא תתרטיש ותשתביק
מנהון ותירעי ית שובי שמיטהא כל
יומין דהיא צדיא מנכון והינון ירעין
ית חוביהון לווטין חלף בירכן ימטון
עליהון מיכלא כל קביל מיכלא היא
מטול דהינון בסידרי דיניי קצו וית
קיימי אורייתי רחיקת נפשיהון : ואף
44 ואוף על כל דא ארחים יתהון במימרי
כד יהוויין גליין בארע בעלי דבביהון
לא אמאסינון במלכותא דבבל ולא
ירחק מימרי יתהון במלכותא דמדי
למשציאיתהון במלכותא דיון למפסוק
קיימי עמהון במלכותא דאדום ארום
אנא הוא יי אלהכון ביומוי דגוג :

ירושלמי 42 ואדכר ברחמין קי
דקיימית עם יעקב בביתאל וקימא
קימית עם יצחק בטור מוריה וקי
דיקימית עם אברהם ביני בתר
אדכר ברחמין וארעא דישראל א
ברחמין : 43 וארעא תשבוק מנ
ותרעי ית שבי שמטהא כל י
דהוות צדו מנהון ואנון ימרקו
חוביהון מכלא חלף מכלא וס
חלף סדרין ית סדר דיני מא
44 ולחוד בהדא כי הותון ש
בארעא בעלי דבביכון לא מא
יתהון במלכותא דבבל ולא רח
יתהון במלכותא דמדי ולא ש
יתהון במלכותא דיון למפסד ק
עמהון במלכותא דאדום ארום
יי אלהכון ביומי גוג :

וזכרתי ודכירנא להון קי
דקיימית עם אבהתהון קדמי בזמן דפריקית ואפיקית יתהון פריקין מארעא
דמצרים וחמיין כל עממיא ית כל גבורתא דעבדית להון מטול למהוי להו
לאלהא אנא יי :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et qui reſidui manſerint inter vos, adducam pavorem in cor eorum, 36
in terra hoſtium ſuorum: & perſequetur eos vox folii decidentis ex
arbore, & fugient ſicut fugitivi gladii, & cadent nemine perſequente.
Et ruent quiſque in fratrem ſuum, tanquam à conſpectu eorum qui gladi- 37
um educunt, cùm nullus ſit perſequens: & non erit vobis reſiſtentia ad
ſtandum coram hoſtibus veſtris. Et peribitis inter populos: & conſu- 38
met vos peſte terra inimicorum veſtrorum. Et qui reſidui erunt ex vobis 39
colliqueſcent propter ſcelera ſua in terra inimicorum veſtrorum; & etiam
propter peccata patrum ſuorum mala, quæ apprehenderunt manibus
ſuis, cum illis colliqueſcent. Et confitebuntur in hora neceſſitatis ſuæ 40
peccata ſua, & peccata patrum ſuorum, propter prævaricationes ſuas
quas prævaricati ſunt in verbum meum, & etiam quod ambulaverunt
mecum fortuito. Utique ego reminiſcar eos fortuitò in mundo, & 41
introducam eos in captivitatem in terram inimicorum ſuorum: ecce
tunc frangetur cor eorum ſuperbum, atque tunc æquè ferent peccata
ſua. Et recordabor in miſerati- 42
onibus fœderis, quod pepigi
cum Jacob in Bethel; & etiam
fœderis quod pepigi cum Iſaac
in monte Moria, & etiam fœde-
ris mei quod pepigi cum Abra-
ham inter diviſiones recordabor,
& terræ Iſrael memor ero in mi-
ſerationibus. Terra autem dere- 43
linquetur & dimittetur ab illis,
tum illi placebit requies ceſſationum
ſuarum, omnibus diebus quibus de-
ſerta erit à vobis; & ipſi æquo
animo ferent peccata ſua, male-
dictiones pro benedictionibus
pervenient ad eos, menſura
pro menſura: propterea quòd il-
li ordines judiciorum meorum fa-
ſtidierunt, & fœdera legis meæ
abominata eſt anima eorum. Et 44
etiam propter omne hoc miſere-
bor eorum per ſermonem meum,
cum erunt exules in terra hoſtium
ſuorum; non aſpernabor eos in
regno Babylonico, nec abjiciet
ſermo meus eos in regno Medi-
co, ut perdat eos in regno Earum
corum, abolendo fœdus meum
cum illis in regno Edom: quoniam ego ſum Dominus Deus veſter
in diebus Gog. Et memor ego ero illis fœderis, quod inii cum 45
patribus eorum coram me, quo tempore liberavi & eduxi eos libe-
ratos è terra Ægypti, & viderunt omnes populi omnes fortitudines
quas feci illis, ut eſſem illis in Deum: Ego Dominus.

Hieroſ. 42 *Et memor ero
in miſerationibus fœderis quod pe-
pigi cum Jacob in Bethel, &
fœderis quod pepigi cum Iſaac in
monte Moria, & fœderis quod
pepigi cum Abraham inter diviſi-
ones memor ero in miſerationibus,
& terræ Iſrael memor ero in mi-
ſerationibus.* 43 *Terra autem
relinquetur ab illis, & illi placebit
requies ceſſationum ſuarum, omnib'
diebus quibus erit vaſtata ab il-
lis; & illi abſtergent peccata ſua
menſurâ pro menſura & ordini-
bus pro ordinibus:* eò quòd *ordi-
nem judiciorum meorum aſpernati
ſunt.* 44 *Attamen in his quan-
do fueritis habitantes in terra ho-
ſtium veſtrorum, non aſpernabor
eos in regno Babel, nec abjici-
am eos in regno Medico, nec
perdam eos in regno Græco, diſ-
ſolvendo fœdus meum cum ipſis
in regno Edom: quoniam ipſe
Dominus Deus veſter in diebus
Gog.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وآن باقي ماندگان در شما بياورم ضعيفي دردلي ايشان درزمينهاي دشمناني ايشان
وبتازد ايشانرا آوازي برگي دفع شده وبگريزند گريختن شمشير وبيفتند ونيست
تارانا * وسكلفيده شوند مرد در برادري او چون ازپيشي شمشير وتارانا نيست ونه باشد
بشما بر خيزش بپيشي دشمناني شما * وگم شويد درقومها و فنا كند شمارا زميني دشمناني
شما * وآن باقي ماندگان درشما گداخته شوند در گناهاني ايشان درزمينهاي دشمناني
شما ونيز در گنهان پدراني ايشان اوازي ايشان گداخته شوند * واقرار كنند مر
گناهي ايشان ومر گناهي پدراني ايشان دربغي كردني ايشان آنچه بغي كردند
درمن ونيز آنچه برفتند اوازي من درستيزه * نيزمن بروم اوازي ايشان درستيزه
وبياورم ايشانرا درزميني دشمناني ايشان يا آن هنگام شكسته شود دلي ايشان آن سنگ
وآن هنگام رضا كنند مر گناهان ايشان * وياد كنم مر شرطي من يعقوب ونيز
مر شرطي من يصحق ونيز مر شرطي من ابرهم ياد كنم وآن زمين ياد كنم * وآن
زمين گذاشته شود ازيشان ورضا كند مر معطليهاي آن در فرمگيني ازيشان وايشان
رضا كنند مر گناهي ايشان جزا ودر جزا درحكمهاي من نفايه كردند ومر رسمهاي
من رد كرد جاني ايشان * ونيز هم اين دربودن ايشان درزميني دشمناني ايشان نه نفايه
كنم ايشانرا ونه رد كنم ايشانرا بفنا كردن ايشانرا بسست كردن شرطي من اوازي
ايشان كه من :: خداي ايشان * وياد كنم بايشان شرطي اوليدان آنچه بيرون آوردم
ايشانرا اززميني مصر بچشم ديدي آن قومها ببودن بايشان بخدا من ::

Reliqui autem manentes ex vobis, 36
*inducam imbecillitatem in cor eorũ
in terris inimicorum ſuorum, &
perſequetur eos vox folii impulſi,
fugiéntque fugâ gladii, cadént-
que cùm nemo ſit perſequens. Et im* 37
*pingentur quiſque in fratrem ſuum,
quaſi præ gladio, cùm perſequens
non ſit, neque erit vobis ſurrectio
coram inimicis veſtris. Et diſper-* 38
demini inter Gentes, perdétque vos
terra inimicorum veſtrorum. Et re- 39
*liqui manentes ex vobis liqueſient
propter peccata ſua in terris inimi-
corum veſtrorum, & etiam propter
peccata patrum ſuorum ſecum li-
queſient. Tum confitebuntur pec-* 40
*catum ſuum & peccatum patrum
ſuorum, juxta prævaricationem
ſuam quâ prævaricati ſunt in me:
& etiam quòd ambulaverint mecum
in pertinacia:* Unde *etiam ego* 41
*ambulârim cum illis in pertinacia,
& induxerim eos in terram inimi-
corum ſuorum: vel eo tempore con-
fractum erit cor ipſorum lapideum,
eóque tempore placabunt* pro *pecca-
tis ſuis: Et recordabor pacti mei* 42
cum *Jaacob, & etiam pacti mei*
cum *Iſhac, & etiam pacti mei* cum
*Abraham recordabor, terræ quoque
reminiſcar. Terra interim relinque-* 43
tur ab eis, & complacebit in *ceſſa-
tionibus ſuis dum mœſta* eſt *propter
illos: ipſi quoque placabunt* pro
*peccatis ſuis, propterea quòd judi-
cia mea rejecerunt, & ſtatuta mea
reprobavit anima eorum. Et etiam* 44
*ſimul hoc, cùm fuerint in terra ini-
micorum ſuorum, non rejiciam eos,
neque reprobabo eos ad perdendum
illos, diſſolvendo pactum meum cum
eis: quia ego Dominus Deus eorum.
Sed recordabor propter eos pacti* 45
*priorum, quos eduxi de terra Ægy-
pti in conſpectu oculorum Gentium,
ut eſſem ipſis in Deum: ego Do-
minus*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

אלה החקים אלין קימייא וסדרי דינייא וגזירת אורייתא דיהב יי בין מימריה 46
ובין בני ישראל בטוורא דסיני על ידא דמשה :

כז

וידבר ה׳ ומליל יי עם משה למימר : דבר מליל עם בני ישראל ותימר להון 1 2
גבר ארום יפריש פירוש דנדרא בעילוי נפשתא לשמא דיי : והיה ויהי עלוייה 3
דביר דכר מן בר עשרין שנין ועד בר שתין שנין ויהי עלוייה חמשין סילעין דכסף
בסלעי קודשא : ואם ואין ברת נוקבא היא ויהי עלוייה תלתין סלעין : ואם 4
ואין מבר חמש שנין ועד בר עשרין שנין ויהי עלוייה דביר דכר עשרין סלעין 5
ולנוקבא עשר סלעין : ואם ואין מבר ירחא ועד בר חמש שנין ויהי עלוייה 6
דביר דכר חמש סלעין דכסף ודברתא נוקבא עילוייה תלתא סלעין דכסף : ואם
מבן ואין מבר שתין שנין ולעילא אין ביר דכר ויהי עלוייה חמיסר סלעין 7
ולברתא נוקבא עשר סלעין : ואם ואין מסכן הוא מסיסת עלוייה ויוקימיניה 8
קדם כהנא ויעליניה כהנא כמסת דתדביק יד נודירא היכדין יעליניה כהנא :
ואם בהמה ואין בעירא דיקרבון מינה קורבנא קדם יי כל דיתן מיניה קדם 9
יי יהי קודשא : לא לא ישלחפיניה ולא יפרג יתיה שלים בדביה מומא ודביה 10
מומא בשלים ואין מיפרוג יפרג בעירא בבעירא ויהי הוא ופירוגיה יהי קודשא :
ואם כל ואין כל בעירא מסאבא דלא 11
יקרבון מינה קורבנא קדם יי ויקם ית
בעירא קדם כהנא : והעריך ויעלי 12
כהנא יתיה בין טב לבין ביש היכמא
דיעלי כהנא היכדין יהי : ואם גאל
ואין מיפרוק יפרקיניה ויוסף חומש 13
דמיה על עלוייה : ואיש וגבר ארום 14
יקדש ית ביתיה קודשא קדם יי ויעליניה
כהנא בין טב לבין ביש היכמא דמעלי
כהנא היכדין יקום : ואם ואין דין 15
דמקדיש יפרוק ית ביתיה ויוסיף חומש
כסף עלוייה עלוי ויהי דיליה :

ירושלמי 10 ולא יפרג יתיה טב
בביש או ביש בטב ואין מפרגא יפרג
בעיר בבעיר ויהי הוא ופירוגיה יהי
קדיש : 11 ואין כל בעיר מסאב דלא
יקרבון מניה קרבן לשמא דיי :
12 ויסדר כהנא יתיה בין טב ובין ביש
בעלוייה דכהנא כן יהוי : 13 ויוסף
חומשיה דמוי על עלויה : 14 קודשא
לשמא דיי ויסדר כהנא : היך מה
די סדר יתיה : 15 ואין דין דאקדיש :
חומש כסף עלוייה עלוהי ויהי דידיה :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Hæc ſunt ſtatuta & ordines judiciorum, ac decreta legis, quæ dedit Dominus inter verbum ſuum & inter filios Iſrael in monte Sinai per manus Moſis. 46

CAP. XXVII.

ET loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: 1 Loquere cum filiis 2 Iſrael, & dices illis; Vir cùm ſeparaverit ſeparationem voti juxta æſtimationem animæ nomini Domini. 3 Tunc erit æſtimatio ipſius filii maſculi, à filio viginti annorum uſque ad filium ſexaginta annorum, erit æſtimatio ejus quinquaginta ſicli argenti, juxta ſiclos ſanctuarii. 4 Quòd ſi filia fœmina ipſa fuerit, erit æſtimatio ejus triginta ſicli. 5 Et ſi fuerit à filio quinque annorum uſque ad filium viginti annorum, erit æſtimatio ejus pro filio maſculo viginti ſicli, & pro fœmina decem ſicli. 6 A filio verò menſis uſque ad filium quinque annorum erit æſtimatio ejus, pro filio maſculo quinque ſicli argenti, & pro filia fœmina æſtimatio ejus *erit* tres ſicli argentei. 7 Porrò à filio ſexaginta annorum & ſupra, ſi filius maſculus *erit*, tum erit æſtimatio ejus quindecim ſicli, & pro filia fœmina decem ſicli. 8 Quòd ſi pauperior fuerit quam pro ratione æſtimationis ejus, tum ſtatuet ſe coram ſacerdote, & æſtimet ipſum ſacerdos: juxta rationem ejus quod aſſequetur manus voventis, ſic æſtimabit ipſum ſacerdos. 9 Quòd ſi pecus eſt de quo oblationem offerunt coram Domino, quodcunque dederit ex eo coram Domino ſanctum erit. 10 Non commutabit ipſum, neque permutabit ipſum, integrum cum eo in quo eſt macula, & ipſum in quo eſt macula cum integro: quòd ſi permutando permutaverit animal cum animali, erit tam ipſum quam quod commutatum fuerit ſanctitas. 11 Et ſi quodcunque animal immundum fuerit, de quo non offerunt oblationem coram Domino, collocet animal ante ſacerdotem. 12 Et æſtimabit illud ſacerdos, ſive bonum ſive malum ſit: quemadmodum æſtimaverit ſacerdos, ſic erit. 13 Quòd ſi redimendo redimat ipſum, tum addet quintam partem pretii ejus ſupra æſtimationem ejus. 14 Vir autem quando ſanctificaverit domum ſuam ſanctificatione coram Domino, æſtimabit eam ſacerdos, ſive bona ſive mala ſit: quemadmodum æſtimaverit ſacerdos, ſic ſtabit. 15 Quòd ſi ille qui ſanctificavit, redimere voluerit domum ſuam: tum addet quintam partem argenti æſtimationis ejus ſupra ipſam, & erit illius.

Hieroſ. 10. *Et non permutabit ipſum bonum pro malo, aut malum pro bono: quòd ſi permutando permutet animal pro animali, erit ipſum & commutatio ejus ſanctum.* 11. *Et ſi quodcunque animal pollutum, de quo non offerunt oblationem nomini Domini.* 12. *Et æſtimabit ipſum ſacerdos, ſive bonum ſive malum: juxta æſtimationem ipſius ſacerdotis, ſic erit.* 13. *Et addet quintam partem pretii ejus ſupra æſtimationem ejus.* 14. *Sanctificatione nomini Domini, tum æſtimabit ſacerdos. Quemadmodum æſtimaverit ipſum.* 15 *Quòd ſi is qui ſanctificavit. Quintam partem argenti æſtimationis ejus ſupra ipſam, & erit illius.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* اینان آن رسمها وآن حکمها وآن شریعتها آنچه بداد ײ میانی او ومیانی پسرانی یسرال در 46
کوهی سینی در دستی مشه *

* فصل بیست هفتم *

* سخن گفت ײ بمشه بگفتن * سخن گوی بپسرانی یسرال وبگوی بایشان مردی که شرح 1 2
کند نذر در قیاسی تو جانها ײ * باشد قیاسی تو آن نرینه از قدری بیست سال وتا قدری 3
شست سال باشد قیاسی تو پنجاه مثقال سیم در مثقالی آن خاص * واگر مادینه آن باشد قیاسی 4
تو سی مثقال * واگر از قدری پنج سال وتا قدری بیست سال باشد قیاسی تو آن نرینه 5
بیست مثقال وبمادینه ده مثقال * واگر از قدری ماه وتا قدری پنج سال باشد قیاسی تو آن 6
نرینه پنج مثقال سیم وبمادینه سه مثقال سیم * واگر از قدری شست سال وبالا اگر نرینه 7
باشد قیاسی تو پانزده مثقال وبمادینه ده مثقال * واگر درویش او از قیاسی تو بپایستاند اویرا 8
بپیش آن کهن قیاس کند اویرا آن کهن ابر قدری آنچه برسد دستی آن نذر کنا قیاس کند
اویرا آن کهن * واگر چهارپایی آنچه نزدیک آورند از آن قربان ײ همه آنچه بدهد ازو ײ باشد و 9
خاص * نه بدل کند اویرا ونه عوض کند اویرا نیک در بد یا بد در نیک واگر عوض کردن 10
عوض کند چهارپا در چهارپا باشد او وعوضی او باشد خاص * واگر همه چهارپایی پلید 11
آنچه نه نزدیک آورند از آن قربان ײ بپایستاند مر آن چهارپا بپیشی آن کهن * وقیاس 12
کند آن کهن آنرا میانی نیک ومیانی بد چون قیاسی تو آن کهن همچنین باشد * واگر 13
خلاص کردن خلاص کند آنرا بیفزاید پنج یکه او ابر قیاسی تو * ومردی که خاص کند 14
مر خانهی او خاص ײ وقیاس کند اویرا آن کهن میانی نیک ومیانی بد چون آنچه قیاس
کند اویرا آن کهن همچنین درست باشد * واگر آن خاص کنا خلاص کند مر خانهی او 15
بیفزاید پنج یک سیمی قیاسی تو ابر او وباشد باو *

Hæc ſunt *decreta, & ſtatuta, ac leges quas dedit* Dominus *inter ſe & filios Iſrael in monte Sinai per manum Moſheh.* 46

CAP. XXVII.

L*Oquutúſ*que *eſt* Dominus *ad* 1 *Moſheh, dicendo,* 2 *Alloquere filios Iſrael, dicéſque eis; Vir quum declaraverit votum,* erit *ſecundùm æſtimationem tuam animarum Domino.* 3 *Eritque æſtimatio tua, maſculi à viginti annis & uſque ad ſexaginta annos erit æſtimatio tua quinquaginta ſiclorum argenteorum, ſecundùm ſiclum ſanctuarii.* 4 *Quòd ſi fœmina fuerit, erit æſtimatio tua triginta ſiclorum.* 5 *Si autem à quinque annis & uſque ad viginti annos, erit æſtimatio tua, maſculi, viginti ſiclorum; & fœminæ, decem ſiclorum.* 6 *Si autem à menſe & uſque ad quinque annos, erit æſtimatio tua, maſculi, quinque ſiclorum argenteorum; & fœminæ, trium ſiclorum argenteorum.* 7 *At ſi à ſexaginta annis & ſuprà; ſi maſculi, erit æſtimatio tua quindecim ſiclorum; fœminæ verò, decem ſiclorum.* 8 *Quòd ſi pauperior fuerit æſtimatione tuâ, ſtatuet illum coram ſacerdote, & æſtimabit eum ſacerdos: juxta valorem ejus quod attigerit manus voventis, æſtimabit eum ſacerdos.* 9 *Si autem quadrupes* fuerit *de qua offerant oblationem Domino, quicquid ex ea dabit Domino, erit ſanctum.* 10 *Non mutabit illam, neque commutabit eam, bonam pro mala, aut malã pro bona: quòd ſi commutando commutaverit quadrupedem pro quadrupede, ipſa & commutatio ejus erit ſancta.* 11 *Si autem* fuerit *quælibet quadrupes polluta, de qua non offerant oblationem Domino, ſtatuet quadrupedem coram ſacerdote:* 12 *Æſtimabitque eam ſacerdos inter bonam ac inter malam: ſecundùm æſtimationem tuam, ſacerdos, ſic erit.* 13 *Quòd ſi redimendo redemerit eam, addet quintam partem ejus ſupra æſtimationem tuam.* 14 *Vir autem quum conſecraverit domum ſuam conſecrationem Domino, tum æſtimabit eam ſacerdos inter bonam ac inter malam: ſecundùm quod æſtimaverit eam ſacerdos, ſic confirmabitur.* 15 *Si autem conſecrans redemerit domum ſuam, addet quintam partem argenti æſtimationis tuæ ſuper eam, & erit illius.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

16 ואם ואין מן חקיל אחסנתיה יקדש
גבר קדם יי ויהי עלויה כמיסת זרעיה
אתר דמזדרע ביה כור סעורין בחמשין
17 סלעין דכסף : אם משנת אין משתא
דיובלא יקדיש חקלא הי כעילוייה
יקום : ואם ואין בתר יובלא יקדיש חקליה וידייק ליה כהנא ית סכום כספא
כמיסת שניא דמשתיירן עד שתא דיובלא ומנכי ליה מן עלוייה : ואם ואין
מפרק יפרוק ית חקלא דין דאקדיש
יתיה ויוסיף חומש כסף עלוייה עלוי
20 ויקום ליה : ואם ואין לא יפרוק
ית חקלא ואין זבין ית חקלא לגבר חורן
21 לא יתפריק תוב : והיה ויהי חקלא
במפקיה ביובלא קודשא קדם יי הי
כחקל אפרשא לכהנא תהי אחסנתיה :
22 ואם ואין ית חקיל זבינוי דלא מן
חקיל אחסנתיה יקדיש קדם יי : וחשב
23 וידייק ליה כהנא ית סכום דמי עלוייה
עד שתא דיובלא ויתן ית עילוייה
ביומא ההוא קודשא קדם יי : בשנת
24 בשתא דיובלא יתוב חקלא למן דזבניה
מניה למאן דיליה אחסנת ארעא : וכל
25 ערכך וכל עלוייה יהי בסלעי קודשא
26 עשרין מעין הויא סלעא : אך ברם
בוכרא דיתפרש לשמא דיי בבעירא
לית אפשר דיקדיש גבר יתיה אין תור
אין אימר לשמא דיי הוא : ואם
27 ואין בבעירא מסאבא ויפרוק בעילוייה
ויוסיף חומש דמוי עלוי ואין לא מתפרק
28 ויזדבן בדמי עלוייה : אך ברם כל
אפרשא די יפריש גבר קדם יי מן כל
דאית ליה מאנשא ובעירא ומחקיל
אחסנתיה לא יזדבן ולא יתפרק כל אפרשא קודש קודשין הוא קדם יי : כל חרם
כל אפרשא די יתפרש מן אינשא לא יתפרק בכספא אלהי בעלוון ובניכסת קודשין
ובמבעי רחמין קדם יי מטול דדין קטול מתחייב :

ירושלמי

16 ואין מחקל אחסנתיה יפריש ג
לשמא דיי ויהוי עלוייה לפום זרעיה
זרע חסר דשערין : 17 ואין משתא
דיובלא יפריש חקליה כעלוייה יקום

ירושלמי 19 ואין מפרק יפרוק י
חקלא דין דמקדיש יתיה ויסף חומ
סלעין דכסף עלוייה עלוהי ויהוי ליה
21 קודשא לשמא דיי כחקל אפרש
22 ואין ית חקל זבינוה יקד
לשמא דיי : 23 ויחשיב ליה כהנ
ית אפרשות עלוייה עד שתא דיובל
ויתן ית אפרשות עלוייה ביומא ה
קודש לשמא דיי : 24 בשתא דיוב
יחזור חקלא לדין דיזבן יתיה מן נ
לדין דאית ליה אחסנות ארעא
25 וכל עלוייה יהוי בסלעי קודש
26 לחוד בוכרא דיפריש קדם
בבעירא אין תור אין אמר לשמא
הוא : 27 ואין בבעירא מסאבא ויפ
בעלוייה ויוסיף חמשית דמוי עלוי וא
לא יתפריק ויזדבן בעלוייה : 28 ל
כל אפרשו די יפריש גבר לשמא ד
מן כל דאית ליה מן בני אנשא ובעיר
כל אפרשותא קדש קודשין הו
לשמא דיי : 29 כל אפרשו דאפרש מ
בני אנשא לא מתפרק מתקטלא
יתקטיל :

Targ. JONATHAN B.UZIEL.

Quòd ſi de agro poſſeſſionis ſuæ 16
ſanctificaverit vir coram Domino ,
erit æſtimatio ejus juxta proportio-
nem ſeminis ejus:locus in quo ſemi-
natur corus hordeorum, quinqua-
ginta ſiclis argenteis. Si ab anno 17
Jubilei ſanctificaverit agrum , ſe-
cundùm æſtimationem ejus ſtabit.
Quòd ſi poſt Jubileum ſanctificaverit agrum ſuum , computet ipſi ſa- 18
cerdos numerum argenti juxta proportionem annorum , qui reſtant
uſque ad annum Jubilei , & detrahet de æſtimatione ejus. Quòd 19
ſi redimendo redemerit agrum ille
qui ſanctificavit , tum addat quin-
tam partem argenti æſtimationis
ejus ſuper ipſum, & manebit ei.
Quòd ſi non redemerit agrum, ſed 20
vendiderit agrum viro alteri non
redimatur amplius. Et erit ager 21
cùm egredietur in Jubileo ſanctitas
coram Domino, ſicut ager dicatus
ſacerdoti erit hæreditas ejus. Et ſi 22
quis agrum emptum , qui non fue-
rit de agro poſſeſſionis ſuæ ſancti-
ficaverit coram Domino. Tum 23
ſupputabit illi ſacerdos numerum
pretii æſtimationis ejus, uſque ad
annum Jubilei , & dabit æſtimatio-
nem ejus in die illo, ſanctitas *erit*
coram Domino. Anno *autem* Ju- 24
bilei redibit ager ad eum à quo iſte
emit eum, ad eum inquam cujus eſt
poſſeſſio terræ. Et omnis æſtima- 25
tio ejus erit juxta ſiclos ſanctuarii:
viginti obolorum erit ſiclus. Ve- 26
rùm primogenitum quod dicatum
eſt nomini Domini in pecoribus
non poterit ſanctificare vir ipſum:
ſive bos ſive agnus fuerit, nominis
Domini eſt. Quòd ſi ex pecore 27
immundo fuerit, redimat juxta æſti-
mationem ejus , & addat quintam
partem pretii ejus ſupra ipſum : &
ſi non fuerit redemptum , vendatur
ſecundùm æſtimationis ſuæ pretium.
Veruntamen omne munus quod 28
ſeparaverit vir coram Domino , de
omni quod eſt ejus ab homine uſ-
que ad pecus, & uſque ad agrum
poſſeſſionis ſuæ , non vendetur neque redimetur : omnis devotio ſan-
ctitas ſanctitatum erit coram Domino. Omne anathema quod ſe- 29
paratum fuerit ab homine , non redimetur argento niſi holocauſtis ,
& victimis ſanctis, & petitione miſericordiæ à facie Domini : eò quòd
iſtud interfici debeat,

Hieroſolymitanum.

16. Quòd ſi de agro poſſeſſionis
ſuæ dicabit vir nomini Domini, erit
æſtimatio ejus juxta ſemen ipſius :
ſemen cori hordeorum. 17. Quòd
ſi ab anno Jubilei dicaverit agrum
ſuum , juxta æſtimationem illius
ſtabit.

Hieroſ. *19. Quòd ſi redimendo*
redimat agrum is qui ſanctificave-
rat ipſum, tum addat quintam par-
tem ſiclorum argenti pro æſtimatio-
ne ejus ſuper ipſum, & erit illius.
21. Sanctitas nomini Domini, ſicut
ager ſeparationis. 22. Et ſi agrum
emptum ſanctificaverit nomini Do-
mini. 23. Tum ſupputabit illi ſa-
cerdos ſeparationem æſtimationis
ejus, uſque ad annum Jubilei , &
dabit ſeparationem æſtimationis ejus
in die illo, ſanctitas erit *nomini*
Domini. 24. Anno Jubilei redi-
bit ager ad eum à quo emerat
ipſum, ad eum cujus eſt poſſeſſio
terræ. 25. Et omnis æſtimatio
ejus erit juxta ſiclos ſanctuarii.
26. Tantùm primogenitus quem
ſeparabit coram Domino in jumentis,
ſive bos ſive agnus, nominis Domini
eſt. 27. Quòd ſi de pecore immundo
fuerit, tum redimet juxta æſtimatio-
nem ejus, & addet quintam partem
pretii ejus ſupra ipſum : quòd ſi
non redimatur , vendetur ſecun-
dùm æſtimationem ſuam. 28. Tan-
tùm omne dicatum, quod ſeparave-
rit vir nomini Domini, de omni
quod habet tam ex homine quàm
ex pecore. Omnis devotio ſanctitas
ſanctitatum erit nomini Domini.
29. Omne ſeparatum, quod ſepara-
verit quiſquam filiorum hominum,
non redimetur : interficiendo inter-
ficietur.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* واكر از دشتي احسنتاي او خاص كند مرد بيي وباشد قياسي تو بقدري كشتني او كشت
خرواري جوها در پنجاه مثقال سيم * اكر از سالي آن يوبل خاص كند دشتي او چون قياسي تو
درست باشد* واكر پسي آن يوبل خاص كند دشتي او وحسيب كند باو آن كهن مر آن سيم
ابر قدري آن سالها آن باقي ماندكان تا سالي آن يوبل وكم شود از قياسي تو * واكر خلاص
كردن خلاص كند مر آن دشت آن خاص كنا اويرا بيفزايد پنج يك سيم قياسي تو ابر او
ودرست باشد باو* واكر نه خلاص كند مر آن دشت واكر بفروخت مر آن دشت بمردي دكر
نه خلاص شود نيز * وباشد آن دشت در برون آمدني او در يوبل خاص بيي چون دشتي آن حرم
بكهن باشد احسنتايي او* واكر مر دشتي خريدهي او آنچه نه از دشتي احسنتايي او خاص
باشد بيي * وحسيب كند باو آن كهن مر شماري آن قياسي تو تا سال آن يوبل وبدهد
مر قياسي تو در روزي آن او خاص بيي* در سالي آن يوبل باز كردد آن دشت بآنچه بخريد اويرا
از نزدي او بآنچه باو احسنتا آن زمين *وهمه قياسي تو باشد در مثقالي آن خاص بيست دانك
باشد آن مثقال*خاصه نخست زاد آنچه نخست زاد شود بيي در چهارپا نه خاص كند مرد اويرا اكر
كاو اكر بره بيي او*واكر در چهارپايي آن پليد خلاص كند در قياسي تو وبيفزايد پنج يكه
او ابر او واكر نه خلاص شود فروخته شود در قياسي تو*خاصه همه حرم آنچه حرم كند مرد
بيي از همه آنچه باو از آدم وچهارپا واز دشتي احسنتايي او نه فروخته شود ونه خلاص شود همه
حرم خاصي خاصها بيي*[همه]حرم آنچه حرم شود از آن آدم نه خلاص شود كشتن كشته شود.

Si verò de agro poſſeſſionis ſuæ con- 16
ſecraverit vir Domino, tunc erit æ-
ſtimatio tua ſecundùm ſementem e-
jus: ſemen aſinini oneris hordeorum,
in quinquaginta ſiclis argenti.
Si ab anno Jobel conſecrave- 17
rit agrum ſuum, ſecundum æſtima-
tionem tuam ratus erit. Si verò poſt 18
Jobel conſecraverit agrum ſuum,
tum computabit ei ſacerdos argentū
juxta annos reliquos manentes uſque
ad annum Jobel, & diminuetur de
æſtimatione tua. Si autem redimen- 19
do redimat agrum qui conſecra-
vit ipſum, addet quintam partem
argenti æſtimationis tuæ ſuper eam,
& ratus erit ei. Si verò non red- 20
emerit agrum, & ſi vendiderit a-
grum viro alteri, non redimetur ul-
trà : Sed erit ager, quum egredie- 21
tur in Jobel, ſanctus Domino, *ſicut*
ager anathematis, ſacerdoti erit poſ-
ſeſſio ejus. Si verò ager emptio- 22
nis ſuæ, qui non erat de agro poſ-
ſeſſionis ſuæ, conſecrat⁹ fuerit Dno:
Tum computabit ei ſacerdos nume- 23
rum æſtimationis tuæ uſque ad an-
num Jobel, dabitque æſtimationem
tuam in die illo ſacratam Domi-
no. In anno Jobel revertetur ager 24
ad eum à quo emerat ipſum , ad
eum cujus erat poſſeſſio terræ. O- 25
mnis autem æſtimatio tua erit ſe-
cundùm ſiclum ſanctuarii : viginti
obolorum erit ſiclus. Veruntamen 26
primogenitum quod primogenitum
fiet Domino inter quadrupedes, non
conſecrabit ipſū quiſquam : ſive ſit
bos, ſive agnus, Domino *eſt. Quòd* 27
ſi fuerit ex quadrupedibus pollutis,
redimet juxta æſtimationem tuam,
& addet quintam partem ejus ſuper
ipſū : & ſi non redimatur, vendatur
juxta æſtimationē tuā. Veruntamen 28
omne anathema quod devovet vir
Dño, ex omnib⁹ quæ habet, de homi-
ne & quadrupede, & de agro poſſeſ-
ſionis ſuæ, non vendetur, neque redi-
metur: omne anathema ſanctitas ſan-
ctitatum erit Dño. Omne anathema 29
quod devovebitur ab homine, non red-
imetur, interficiendo interficietur.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

30 וכל וְכָל מַעֲשְׂרָא דְאַרְעָא מִזַּרְעָא דְאַרְעָא
וּמִפֵּירֵי אִילָנָא דַּיְיָ הוּא קוּדְשׁ קוּדְשִׁין
הוּא קֳדָם יְיָ : 31 ואם גאל וְאִין מִפְרוֹק
יִפְרוֹק גְּבַר מִמַּעֲשְׂרֵיהּ חוּמְשׁ דְּמוֹי יוֹסֵף
עֲלוֹי : 32 וכל וְכָל מַעֲשְׂרָא דְתוֹרֵי וְעָנֵי
כָּל דְּחָלְפִין תְּחוֹת שַׁרְבִיטָא עֲשִׂירָאָה
יְהֵי קוּדְשָׁא קֳדָם יְיָ : 33 לא יבקר לָא
יְפַשְׁפֵּשׁ בֵּין טַב לְבִישׁ וְלָא יְפַרְנְגֵיהּ
וְאִין מְפָרֵג יְפָרְנְגֵיהּ וִיהֵי הוּא
וּפִירוּגֵיהּ יְהֵי קוּדְשָׁא לָא יִתְפְּרִיק :
34 אלה המצות אִלֵּין פִּקּוּדַיָּא דְּפַקִּיד יְיָ
יַת מֹשֶׁה וְלֵית אֶפְשַׁר לְחַדְּתָא בְּהוֹן מִדַּעַם וּפַקִּידִינוּן מְטוּל לְאַחֲוָואוּתְהוֹן לְוָת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּטוּרָא דְּסִינַי :

30 לִשְׁמָא דַּיְיָ הוּא קוּדְשָׁא לִשְׁמָא דַּיְיָ :
31 וְאִין מִפְרַק יִפְרוֹק גְּבַר מִן מַעֲשְׂרֵיהּ
חוּמְשׁ דְּמוֹי יוֹסֵף עֲלוֹי :
32 וְכָל מַעֲשְׂרָא דְתוֹרָא וְדְעָנָא כָּל
דְּיֶעְבַּר תְּחוֹת שַׁרְבִיטָא עֲשִׂירָאָה יְהֵוֵי
קוּדְשָׁא לִשְׁמָא דַּיְיָ :
33 לָא יְפַשְׁפֵּשׁ בֵּין טַב לְבִישׁ וְלָא
יְפָרֵג יָתֵיהּ וְאִם פָּרְנָא יְפָרֵג יָתֵיהּ וִיהֵוֵי הוּא
וּפִירוּגֵיהּ יְהֵוֵי קוּדְשָׁא וְלָא יִתְפְּרִיק :
34 אִילֵּין פִּקּוּדַיָּא :

Omnis quoque decima terræ, ex 30
ſemine ipſius terræ & fructibus
ipſius arboris, Domini eſt : ſanctitas
ſanctitatum eſt coram Domino.
Quòd ſi redimendo redimat vir de 31
decima ſua, quintam partem pretii
ejus addet ſuper ipſam. Et omnis de- 32
cima boum & ovium, quæcunque
tranſeunt ſub virga, decimum
erit ſanctitas coram Domino nomini
Domini. Non ſcrutetur inter 33
bonum & malum, neque commutabit
ipſum : quòd ſi commutando
commutaverit ipſum, erit *ut* tam
hoc, quam quòd commutatum eſt, ſit
ſanctitas, non redimetur. Hæc 34
ſunt præcepta, quæ præcepit Dominus Moſi, & non poteſt innovari
unum ex illis; præcepit autem ea ad indicandum ipſa filiis Iſrael, in
monte Sinai.

Hier. 30. *Nominis Domini eſt, ſanctitas nomini Domini.* 31. *Quod ſi redimendo redimat vir de decima ſua, quintam partem pretii ejus addet ſupra ipſum.* 32. *Et omnis decima boum & ovium quicquid tranſit ſub virga, decimum erit ſanctitas nomini Domini.* 33. *Non ſcrutabitur inter bonum & malum, neque commutabit ipſum: quod ſi commutando commutaverit ipſum, tum erit ipſum & ejus commutatio ſanctitas, & non redimetur.* 34. *Iſta ſunt mandata.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

10 11 * وهمه دهيك آن زمين از تخمي آن زمين از بري آن درخت يي او خاص يي * واكر خلاص
12 كردن خلاص كند مرد از دهيكه او پنج يكه او بيفزايد ابر او* وهمه دهيكه كاو وكوسپند
13 همه آنچه بگذرد فرود آن چوب آن دهمي باشد خاص يي * نه باز جويد مياني نيك بيد ونه
بدل كند اويرا واكر بدل كردن بدل كند اويرا باشد او وبدلي او باشد خاص نه
14 خلاص شود * اينان آن فرمانها آنچه بفرمود يي مر مشه بپسراني يسرال در كوهي سيني *

נשלם ספר ויקרא

Omnis autem decima terræ, de ſe- 30
mine terræ & de fructu arboris,
Domini eſt, ſanctitas Domino. Si 31
verò redimendo redemerit vir ali-
quid de decima ſua, quintam partem
ejus addet ſuper eam. Et omnis de- 32
cima boum & ovium; omnium nem-
pe quæ tranſeunt ſub virga, decimũ
erit ſanctum Domino. Non diſqui- 33
ret inter bonum ac malum, neque
permutabit illud : quòd ſi commu-
tando commutaverit illud, erit ipſũ
& commutatio ejus, erit inquam
ſanctificatio, non redimetur. Iſta 34
ſunt præcepta quæ præcepit Dominus ipſi Moſheh ad filios Iſrael in monte Sinai.

Abſolutus eſt liber Vajikra.

תרגום יונתן בן עוזיאל

א

1 וידבר וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּמַדְבְּרָא דְסִינַי בְּמַשְׁכַּן זִימְנָא בְּחַד לְיַרְחָא דְאִיָּיר
הוּא יַרְחָא תִנְיָינָא דְמִן שַׁתָּא תִנְיֵיתָא לְזִמַן מִפַּקְהוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם לְמֵימַר :
2 שאו קַבִּילוּ יַת חוּשְׁבַּן כָּל כְּנִישְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לִגְנִיסַתְהוֹן לְבֵית אֲבָהַתְהוֹן
3 בְּמִנְיַן שְׁמָהָן כָּל דְּכוּרָא לְגוּלְגְּלוֹתְהוֹן : מבן מִבַּר עֶסְרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כָּל
4 נְפֵיק חֵילָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּמְנַן יָתְהוֹן לְחֵילֵיהוֹן אַנְתְּ וְאַהֲרֹן : ואתכם וְעִמְּכוֹן
5 יְהוֹן גְּבַר גְּבַר לְשִׁבְטָא גְּבַר רֵישׁ לְבֵית אֲבָהָתוֹי הוּא : ואלה שמות וְאִלֵּין
6 שְׁמָהַיַת גּוּבְרַיָּא דִיקוּמוּן עִמְּכוֹן לִרְאוּבֵן אֱלִיצוּר בַּר שְׁדֵיאוּר : לשמעון לְשִׁמְעוֹן
7 אַמַרְכּוֹל שְׁלֻמִיאֵל בַּר צוּרִי שַׁדַּי : ליהודה לִיהוּדָה אַמַרְכּוֹל נַחְשׁוֹן בַּר עַמִּינָדָב :
8 9 לישׂשכר לְיִשָּׂשכָר אַמַרְכּוֹל נְתַנְאֵל בַּר צוּעָר : לזבלון לִזְבוּלוּן אַמַרְכּוֹל אֱלִיאָב
10 בַּר חֵלוֹן : לבני יוסף לִבְנֵי יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם אַמַרְכּוֹל אֱלִישָׁמָע בַּר עַמִּיהוּד ;
11 12 למנשה לִמְנַשֶּׁה אַמַרְכּוֹל גַּמְלִיאֵל בַּר פְּדָה צוּר : לבנימין לְבִנְיָמִין אַמַרְכּוֹל
13 אֲבִידָן בַּר גִּדְעוֹנִי : לדן לְדָן אַמַרְכּוֹל אֲחִיעֶזֶר בַּר עַמִּי שַׁדָּי : לאשר לְאָשֵׁר אַמַרְכּוֹל
14 15 פַּגְעִיאֵל בַּר עָכְרָן : לגד לְגָד אַמַרְכּוֹל אֶלְיָסָף בַּר דְּעוּאֵל : לנפתלי לְנַפְתָּלִי
אַמַרְכּוֹל אֲחִירַע בַּר עֵינָן :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

NUMERI.

SECT. XXXIV.

CAP. I.

ET loquutus eſt Dominus cum Moſe in deſerto Sinai in tabernaculo 1
conventus, prima die menſis Aprilis, ille eſt menſis ſecundus, anni ſecundi
à tempore quo exierunt ipſi è terra Ægypti, dicendo : Tollite ſummam 2
univerſæ congregationis filiorum Iſrael, juxta familias ipſorum, juxta
domos patrum ipſorum, juxta numerum nominum ipſorum, omnes maſculos
per capita ſua. A filio viginti annorum & ſupra, quicunque 3
egreditur ad militiam in Iſrael, hos numerabis per exercitus ſuos tu &
Aharon. Sintque vobiſcum viri de ſingulis tribubus, quilibet caput 4
ſit domus patrum ſuorum. Et hæc ſunt nomina virorum qui ſtabunt vobiſcum 5
: de Ruben, Elitſur filius Sedeur. De Simeon princeps, Selumiel 6
filius Tſuri Schaddai. De Juda princeps, Nachſon filius Aminadab. 7
De Iſſachar princeps, Nethaneel filius Tſuar. De Zebulun, Eliab filius 8 9
Helon. De filiis Joſeph, de Ephraim princeps, Eliſchama filius 10
Ammiud : De Manaſſe princeps Gamaliel filius Pedahtſur. De 11
Binjamin princeps, Abidan filius Gideoni. De Dan princeps, Achiezer 12
filius Ammi Schaddai. De Aſer princeps, Paghiel filius Ochran. 13
De Gad princeps, Eliaſaph filius Dehuel. De Naphtali princeps, 14
Ahira filius Enan. 15

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* فصل اوّل *

1 * سخن كفت يي بمشه در بياباني سيني دريك بماهي آن دويمي درسالي آن دويمي ببيرون
2 آمدني ايشان از زميني مصر بگفتن * بشماريد مر سري همه جماعتي يسرال باهلي خانهاي
3 ايشان بخانهي پدري ايشان در شماري نامها همه نرينه بسرهاي ايشان * از قدري بيست
سال وبالا همه بيرون آياي سپاه در يسرال بشماريد ايشانرا بسپاهاي ايشان تو واهرن *
4 5 * واوازي شما باشند مرد مرد بقبيله مرد سرور بخانهي پدري او او * و اينان نامهاي آن
6 7 مردمان آنچه بياستند اوازي شما براوبن اليصور پسري شدياور * لشمعون شلميال پسري
8 9 صوري شدّي * ليهوده نخشون پسري عميندب * ليششكر نتنال پسري صوعر * لزبولن
10 11 الياب پسري حلن * بپسراني يوسف لافريم اليشمع پسري عميهود لمنشّه جمليال پسري
12 13 فده صور * لبنيمين ابيدن پسري جدعني * لدن احيعزر پسري عميشدّي * لاشر فجعيال
14 15 پسري عكرن * لجد اليسف پسري دعوال * لنفتلي احيرع پسري عينن *

CAP. I.

LOcutúſque eſt Dominus ad Mo- 1
ſheh in deſerto Sinai, unâ menſis
ſecundi, anno ſecundo egreſſûs eo-
rum de terra Ægypti, dicendo; Nu- 2
merate capita totius cœtûs Iſrael
per familias ſuas, per domos pa-
trum ſuorum, juxta numerum nomi-
num, omnem maſculum per capitis
computationes eorum, A viginti an- 3
nis & ſuprà, omnem egredientem in
exercitum in Iſrael: numerabitis eos
per exercitus ſuos tu & Aharon. Et 4
vobiſcum ſint, vir pro qualibet tri-
bu, quiſque princeps per domum pa-
tris ſui ſit. Hæc autem ſunt nomi- 5
na virorum qui ſtabunt vobiſcum:
pro Reuben, Eliſur filius Shedeür.
Pro Shimeon, Shelumiel filius Su- 6
riſhaddai. Pro Jehudah, Nahſhon 7
filius Amminadab. Pro Iſhſhachar, 8
Nethaniel filius Suar. Pro Zebu- 9
lun, Eliab filius Helon. Pro filiis 10
Joſeph, pro Ephraim; Eliſhama
filius Ammihud : Pro Menaſſeh,
Gamliel filius Phedahſur. Pro 11
Binjamin, Abidan filius Gideoni.
Pro Dan, Abiezer filius Ammi- 12
ſhaddai. Pro Aſher, Phagiel filius 13
Ochran. Pro Gad, Eliaſaph filius 14
Deüel. Pro Naphtali, Ahira fi- 15
lius Enan.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

אלה אלין מְזֻמְנֵי עַם כְּנִישְׁתָּא רַבְרְבֵי שִׁבְטַיָּא דַאֲבָהָתְהוֹן רֵישֵׁי אַלְפַיָּא דְיִשְׂרָאֵל
הִינוּן : ויקח ודבר משה ואהרן יַת גוּבְרַיָּא הָאִלֵּין דְאִתְפָּרְשׁוּ בִּשְׁמָהָן : ואת
כל וְיַת כָּל כְּנִישְׁתָּא כְּנָשׁוּ בְּחַד יוֹמָא לְיַרְחָא דְאִיָּיר הוּא יַרְחָא תִנְיָינָא
וְאִתְיַחֲסוּ עַל זַרְעִיָּתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא
לְגוּלְגַּלְתְּהוֹן : כאשר הֵיכְמָא דְפַקִּיד יְיָ יַת משה וּמְנָנוּן בְּמַדְבְּרָא דְסִינַי : ויהיו
וַהֲווֹ בְּנֵי רְאוּבֵן בּוּכְרָא דְיִשְׂרָאֵל יִיחוּסֵיהוֹן לְגְנִיסָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן
שְׁמָהָן לְגוּלְגַּלְתְּהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר עֶשְׂרִין וּלְעֵילָא כָּל נָפֵיק חֵילָא : פקודיהם
סְכוּמְהוֹן לְשִׁבְטָא דִרְאוּבֵן אַרְבְּעִין וְשִׁית 21
אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה : לבני שמעון לִבְנוֹי 21
דְשִׁמְעוֹן יִיחוּסֵיהוֹן לְגְנִיסָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן לְגוּלְגַּלְתְּהוֹן כָּל
דְּכוּרָא מִבַּר עֶסְרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כָּל נָפֵיק חֵילָא: פקודיהם סְכוּמְהוֹן לְשִׁבְטָא
דְשִׁמְעוֹן חַמְשִׁין וְתִשְׁעָה אַלְפִין וּתְלַת מְאָה : לבני גד לִבְנוֹי דְגָד יִיחוּסֵיהוֹן
לְגְנִיסָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן לְגוּלְגַּלְתְּהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין
וּלְעֵילָא כָּל נָפֵיק חֵילָא : פקודיהם סכומהון לְשִׁבְטָא דְגָד אַרְבְּעִין וַחֲמְשָׁא אַלְפִין
וְשִׁית מְאָה וְחַמְשִׁין : לבני יהודה לִבְנוֹי דִיהוּדָה יִיחוּסֵיהוֹן לְגְנִיסָתְהוֹן לְבֵית
אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן לְגוּלְגַּלוּתְהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כָּל
נָפֵיק חֵילָא : פקודיהם סְכוּמְהוֹן לְשִׁבְטָא דִיהוּדָה אַרְבְּעָה וְשִׁבְעִין אַלְפִין וְשִׁית
מְאָה: לבני יששכר לִבְנוֹי דְיִשָּׂשכָר יִיחוּסֵיהוֹן לְגְנִיסָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן
שְׁמָהָן לְגֻלְגַּלְתְּהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כָּל נָפֵיק חֵילָא : פקודיהם
סכומהון לְשִׁבְטָא דְיִשָּׂשכָר אַרְבְּעָה וְחַמְשִׁין אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה : לבני זבולן לִבְנוֹי
דִזְבוּלֻן יִיחוּסֵיהוֹן לִגְנִיסָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן לְגוּלְגַּלְתְּהוֹן כָּל דְּכוּרָא
מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כָּל נָפֵיק חֵילָא : פקודיהם סְכוּמְהוֹן לְשִׁבְטָא דִזְבוּלֻן
חַמְשִׁין וְשִׁבְעָה אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה : לבני יוסף לִבְנוֹי דְיוֹסֵף לִבְנוֹי דְאֶפְרַיִם
יִיחוּסֵיהוֹן לִגְנִיסָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן לְגוּלְגַּלְתְּהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר
עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כָּל נָפֵיק חֵילָא : פקודיהם סְכוּמְהוֹן לְשִׁבְטָא דְאֶפְרַיִם אַרְבְּעִין אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה:

ירושלמי 21 סְכוּמֵיהוֹן :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum*

Iſti *ſunt* celebres populi congregationis, principes tribuum patrum ſu- 16
orum, capita millium in Iſrael. Et tulit Moſes & Aharon viros illos, 17
qui expreſſi ſunt nominibus ſuis: Et univerſum cœtum coegerunt pri- 18
ma die menſis Aprilis, ille eſt menſis ſecundus, & recenſiti ſunt per fami-
lias ſuas juxta domos patrum ſuorum, cum numero nominum ſuorum, à
filio viginti annorum & ſupra, per capita ſua. Quemadmodum præcepe- 19
rat Dominus Moſi; & numeravit eos in deſerto Sinai. Et fuerunt filii 20
Ruben primogeniti Iſrael, per proſapias ſuas & progenies ſuas, ſecun-
dùm domum patrum ſuorum per numerum nominum juxta capita ſua,
omnes maſculi à filio viginti *annorum* & ſupra, quicunque exibant ad
militiam: Summa eorum *qui erant* 21
tribus Ruben *fuit* quadraginta et ſex
millia, & quingenti. De filiis Si- 21
meon per proſapias ſuas & progenies ſuas, ſecundùm domum patrum ſu-
orum, per numerum nominum juxta capita ſua, omnes maſculi à filio vi-
ginti annorum & ſupra, quicunque exibant ad militiam: Summa eo- 13
rum *qui erant* tribus Simeon, quinquaginta & novem millia, & trecenti.
De filiis Gad per proſapias ſuas & progenies ſuas, ſecundùm domum 24
patrum ſuorum, per numerum nominum juxta capita ſua, omnes maſcu-
li à filio viginti annorum & ſupra, quicunque exibant ad militiam: Sum- 25
ma eorum *qui erant* tribus Gad, quadraginta & quinque millia, & ſex-
centi, & quinquaginta. De filiis Juda per proſapias ſuas & progenies 26
ſuas, ſecundùm domum patrum ſuorum, per numerum nominum juxta
capita ſua, omnes maſculi à filio viginti annorum & ſupra, omnes exe-
untes ad militiam: Summa eorum *qui erant* de tribu Juda, ſeptua- 27
ginta & quatuor millia, & ſexcenti. De filiis Iſſachar per proſapias ſuas & 28
progenies ſuas, ſecundùm domum patrum ſuorum, per numerum nomi-
num juxta capita ſua omnes maſculi à filio viginti annorum & ſupra qui-
cunque exibant ad militiam: Summa eorum *qui erant* tribus Iſſachar, 29
quinquaginta & quatuor millia, & quadringenti. De filiis Zebulun per 30
proſapias ſuas & progenies ſuas, ſecundùm domum patrum ſuorum, per
numerum nominum juxta capita ſua, omnes maſculi à filio viginti anno-
rum & ſupra, quicunque exibant ad militiam: Summa eorum *qui erant* 31
tribus Zebulun, quinquaginta & ſeptem millia, & quadringenti. De 32
filiis Joſeph, de filiis Ephraim, per proſapias ſuas & progenies ſuas, ſe-
cundùm domum patrum ſuorum, per numerum nominum juxta capita ſua,
omnes maſculi à filio viginti annorum & ſupra, quicunque exibant ad
militiam: Summa eorum *nimirum* tribus Ephraim quadraginta mil- 33
lia, & quingenti.

Hieroſ. 21. *Summa eorum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* ايشان خواندگاني آن جماعت مهترانانی قبيلهاي پدراني ايشان سرورانی هزارانی يسرال ايشان
* بستاند مشه و اهرن مر آن مردماني آن ايشان آنچه شرح شدند در نامها * و مر همه آن جماعت
جمع كردند دريك بماهي آن دويمي ونسبت شدند ابر اهلي خانهاي ايشان بخانهي
پدراني ايشان در شماري نامها از قدري بيست سال و بالا بسرمرهي ايشان * چون آنچه بفرمود
مر مشه بشمرد ايشانرا در بياباني سيني * و بودند پسراني راوبن نخست زادي يسرال توليد
ايشان باهلي خانهي ايشان بخانهي پدران ايشان در شماري نامها بسرمرهاي ايشان همه نرينه
از قدري بيست سال و بالا همه بيرون آياي سپاه * شمردگاني ايشان بقبيلهي راوبن چهل وشش
هزار و پانصد * پسراني شمعون توليد ايشان باهلي خانهي ايشان بخانهي پدراني ايشان
شمردگاني او در شماري نامها بسرمرهايي ايشان همه نرينه از قدري بيست سال و بالا همه بيرون
آياي سپاه * شمردگاني ايشان بقبيلهي شمعون پنجاه و نه هزار و سه صد * پسراني جد توليد
ايشان باهلي خانهي ايشان بخانهي پدراني ايشان در شماري نامها از قدري بيست سال و بالا
همه بيرون آياي سپاه * شمردگاني ايشان بقبيلهي جد چهل و پنج هزار و شش صد و پنجاه
* پسراني يهوده توليد ايشان باهلي خانهي ايشان بخانهي پدراني ايشان در شماري نامها از
قدري بيست سال و بالا همه بيرون آياي سپاه * شمردگاني ايشان بقبيلهي يهوده هفتاد
و چهار هزار و شش صد * پسراني يششكر توليد ايشان باهلي خانهي ايشان بخانهي پدراني
ايشان در شماري نامها از قدري بيست سال و بالا همه بيرون آياي سپاه * شمردگاني ايشان
بقبيلهي يششكر پنجاه و چهار هزار و چهار صد * پسراني زبولن توليد ايشان باهلي خانهي
ايشان بخانهي پدراني ايشان در شماري نامها از قدري بيست سال و بالا همه بيرون آياي
سپاه * شمردگاني ايشان بقبيلهي زبولن پنجاه و هفت هزار و چهار صد * پسراني يوسف
پسراني افريم توليد ايشان باهلي خانهي ايشان بخانهي پدراني ايشان در شماري نامها از
قدري بيست سال و بالا همه بيرون آياي سپاه * شمردگاني ايشان بقبيلهي افريم چهل
هزار و پانصد .

Hi ſunt convocati cœtûs, principes 16
tribuũ patrũ ſuorũ: capitanei milliũ
Iſrael erant. Accepit igitur *Moſheh* 17
& Aharon viros iſtos qui expreſſi
ſunt nominibus Et univerſũ cœtum 18
congregârunt unâ menſis ſecũdi, &
genealogizati ſũt per familias ſuas:
per domũ patrum ſuorũ, juxta nume-
rum nominũ à viginti annis et ſuprà,
per capitis computatione eorũ. Quem- 19
admodum præceperat Dñs ipſi *Mo-*
ſheh, numeravit eos in deſerto Sinai.
Fuerunt itaque filii Reuben primo- 20
geniti Iſrael per *generationem ſuam,*
per familiam ſuam, per domum pa-
trum ſuorum, in numero nominum,
per capitis computationes eorum, o-
mnis maſculus à viginti annis &
ſuprà, omnis egrediens in *exercitum:*
Numerati eorum de tribu Reuben, 21
quadraginta & ſex millia, & quin-
genti. De filiis Shimeon per *genera-* 22.
tionem ſuam, per familiam ſuam, per
domum patrum ſuorum, numerati e-
jus in numero nominum, per capitis
computationes eorũ, omnis maſculus
à viginti annis & ſuprà, omnis e-
grediens in *exercitum: Numerati eo-* 23
rum de tribu Shimeon, quinquaginta
& novem millia, ac trecenti. De fi- 24
liis Gad per *generationem ſuam, per*
familiam ſuam, per domum patrum
ſuorum, in numero nominũ, à viginti
annis & ſuprà, omnis egrediens in
exercitum: Numerati eorum de tribu 25
Gad, quadraginta et quinque millia,
& ſexcenti & quinquaginta. De fi- 26
liis Jehudah per *generationem ſuam,*
per familiam ſuam, per domum pa-
trum ſuorum, in numero nominum, à
viginti annis & ſuprà, omnis egre-
diens in *exercitum: Numerati eorũ* 27
de tribu Jehudah, ſeptuaginta et qua-
tuor millia, et ſexcenti. De filiis Iſh- 28
ſhachar per *generationem ſuam, per*
familiam ſuam, per domum patrum
ſuorum, in numero nominũ, à viginti
annis et ſuprà, omnis egrediens in
exercitum: Numerati eorum de tribu 29
Iſhſhachar, quinquaginta et quatuor
millia, & quadringenti. De filiis Ze- 30
bulun per *generationem ſuam, per fa-*
miliam ſuam, per domum patrum ſuo-
rum, in numero nominum, à viginti
annis & ſuprà, omnis egrediens in
exercitum: Numerati eorum de tribu 31
Zebulun, quinquaginta & ſeptẽ mil-
lia, & quadringenti. De filiis Joſeph, 32
de filiis Ephraim per generationem
ſuam, per familiam ſuam per domum
patrum ſuorum, in numero nominum,
à viginti annis & ſuprà, omnis e-
grediens in exercitum: Numerati eo- 33
rum de tribu Ephraim, quadraginta
millia, & quingenti.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

לבני מנשה לִבְנוֹי דִמְנַשֶּׁה יִיחוּסֵיהוֹן לְגְנִיסָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן 34
לְגוּלְגְלוּתְהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כָּל נָפֵיק חֵילָא : פקודיהם סְכוּמְהוֹן 35
לְשִׁבְטָא דִמְנַשֶּׁה תְּלָתִין וּתְרֵין אַלְפִין וּמָאתָן : לבני בנימן לִבְנוֹי דְבִנְיָמִין יִיחוּסֵיהוֹן 36
לְגְנִיסָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כָּל נָפֵיק חֵילָא :
פקודיהם סְכוּמְהוֹן לְשִׁבְטָא דְבִנְיָמִין תְּלָתִין וְחַמְשָׁא אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה : לבני דן 37
לִבְנוֹי דְדָן יִיחוּסֵיהוֹן לְגְנִיסָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַין שְׁמָהָן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין 38
וּלְעֵילָא כָּל נָפֵיק חֵילָא : פקודיהם סְכוּמְהוֹן לְשִׁבְטָא דְדָן שִׁתִּין וּתְרֵין אַלְפִין וּשְׁבַע 39
מְאָה : לבני אשר לִבְנוֹי דְאָשֵׁר יִיחוּסֵיהוֹן לְגְנִיסָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן 40
מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כָּל נָפֵיק חֵילָא : פקודיהם סְכוּמְהוֹן לְשִׁבְטָא דְאָשֵׁר 41
אַרְבְּעִין וְחַד אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה : בני נפתלי בְּנוֹי דְנַפְתָּלִי יִיחוּסֵיהוֹן לְגְנִיסָתְהוֹן 42
לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כָּל נָפֵיק חֵילָא :
פקודיהם סְכוּמְהוֹן לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי חַמְשִׁין וּתְלָתָא אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה : 43
אלה הפקודים אִלֵּין סְכוּמֵי מִנְיָנַיָא דִמְנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְרַבְרְבֵי יִשְׂרָאֵל תְּרֵיסַר 44
גּוּבְרִין גַּבְרָא חַד לְבֵית אֲבָהָתוֹי הֲוֹן : ויהיו וַהֲווֹ כָּל סְכוּמֵי מִנְיָנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית 45
אֲבָהָתְהוֹן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כָּל נָפֵיק חֵילָא בְּיִשְׂרָאֵל : ויהיו וַהֲווֹ כָּל 46
סְכוּמֵי שִׁית מְאָה וּתְלָתָא אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה וְחַמְשִׁין : והלוים וְלֵיוָאֵי לְשִׁבְטָא 47
דַאֲבָהָתְהוֹן לָא אִתְמְנִיאוּ בֵּינֵיהוֹן : וידבר ה' וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר : אך בְּרַם 48 49
יַת שִׁבְטָא דְלֵוִי לָא תִימְנֵי וְיַת חוּשְׁבַּנְהוֹן לָא תְקַבֵּל בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : ואתה וְאַנְתְּ 50
מַנֵּי יַת לֵיוָאֵי עַל מַשְׁכְּנָא דְסַהֲדוּתָא וְעַל כָּל מָנוֹי וְעַל כָּל דִּילֵיהּ הִינוּן יִטְלוּן יַת
מַשְׁכְּנָא וְיַת כָּל מָנוֹי וְהִינוּן יְשַׁמְשׁוּנֵיהּ וַחֲזוֹר חֲזוֹר לְמַשְׁכְּנָא יִשְׁרוּן : ובנסוע
וּבְמִיטַּל מַשְׁכְּנָא יְפָרְקוּן יָתֵיהּ לֵיוָאֵי וּבְמִישְׁרֵי מַשְׁכְּנָא יְקִימוּן יָתֵיהּ לֵיוָאֵי וְחִילוֹנִי 51
דִּיקְרַב יִתְקְטִיל בְּאִישָׁא מְצַלְהֲבָא מִן קֳדָם יְיָ : וחנו וְיִשְׁרוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבַר עַל 52
בֵּית מַשְׁרוֹי וּגְבַר עַל טִקְסֵיהּ לְחֵילֵיהוֹן :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

De filiis Manaſſe, per proſapias ſuas & progenies ſuas, ſecundùm domum 34
patrum ſuorum, per numerum nominum juxta capita ſua, omnes
maſculi à filio viginti annorum & ſupra, quicunque exibant ad militiam
: Summa eorum *qui erant* tribus Manaſſe, triginta & duo millia, & 35
ducenti. De filiis Binjamin per proſapias ſuas, & progenies ſuas, ſecundùm 36
domum patrum ſuorum, per numerum nominum à filio viginti
annorum & ſupra, quicunque exibant ad militiam : Summa eorum *qui* 37
erant tribus Binjamin, triginta & quinque millia, & quadringenti. De 38
filiis Dan per proſapias ſuas & progenies ſuas, ſecundùm domum patrum
ſuorum, per numerum nominum à filio viginti annorum & ſupra, quicunque
exibant ad militiam : Summa eorum *qui erant* tribus Dan, ſexaginta 39
& duo millia, & ſeptingenti. De filiis Aſcher per proſapias ſuas & 40
progenies ſuas, ſecundùm domum patrum ſuorum, per numerum nominum
à filio viginti annorum & ſupra, quicunque exibant ad militiam.
Summa eorum *qui erant* tribus Aſcher, quadraginta & unum millia, & 41
quingenti. De filiis Nephtali per proſapias ſuas & progenies ſuas, ſecundùm 42
domum patrum ſuorum, per numerum nominum à filio viginti annorum
& ſupra, quicunque exibant ad militiam. Summa eorum *qui erant* 43
tribus Nephtali, quinquaginta & tria millia, & quadringenti. Iſtæ ſunt 44
ſummæ numerorum quos numeravit Moſes & Aaron, & principes Iſrael
duodecim viri, vir unus erat de ſingulis domibus patrum ſuorum Fueruntque 45
omnes ſummæ numerorum filiorum Iſrael, per domos patrum
ſuorum, à filio viginti annorum & ſupra, quicunque exibant ad militiam
in Iſrael. Fuerunt inquam omnes ſummæ ſexcenta & tria millia, & 46
quingenti, & quinquaginta. Levitæ verò juxta tribus patrum ſuorum non 47
fuerunt numerati inter eos. Loquutus enim erat Dominus cum Moſe, dicendo 48
: Veruntamen tribum Levi non numerabis, neque ſummam eorum 49
accipies in medio filiorum Iſrael. Tu verò conſtitue Levitas ſuper tabernaculum 50
teſtimonii, & ſuper omnia vaſa ejus, & ſuper omnia quæ ad illud
pertinent: ipſi portabunt tabernaculum, & omnia vaſa ejus, & ipſi miniſtrabunt
in eo, & in circuitu tabernaculi habitabunt. Et quando proficiſcetur 51
tabernaculum deponent ipſum Levitæ, & cùm collocandum erit tabernaculum
erigent ipſum Levitæ: prophanus autem qui acceſſerit interficietur
igni inflammato à facie Domini. Et caſtrametabuntur filii Iſrael, unuſquiſque
juxta domum turmæ ſuæ, & quiſque ſub vexillo ſuo, per exercitus 52
ſuos.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* بپسراني منسّه توليد ايشان باهلي خانهي ايشان بخانهي پدراني ايشان در شماري نامها 34
از قدري بيست سال و بالا همه بيرون آياي سپاه * شمردگاني ايشان بقبيلهي منسّه سي ودو 35
هزار ودويست * بپسراني بنيمن توليد ايشان باهلي خانهي ايشان بخانهي پدراني ايشان 36
در شماري نامها از قدري بيست سال و بالا همه بيرون آياي سپاه * شمردگاني ايشان بقبيلهي 37
بنيمن سي وپنج هزار وچهار صد * بپسراني دن توليد ايشان باهلي خانهي ايشان بخانهي 38
پدراني ايشان در شماري نامها از قدري بيست سال و بالا همه بيرون آياي سپاه * شمردگاني 39
[ايشان بقبيلهي دن] شصت ودو هزار و هفت صد * بپسراني اشر توليد ايشان باهلي خانهي 40
ايشان بخانهي پدراني ايشان در شماري نامها از قدري بيست سال و بالا همه بيرون
آياي سپاه * شمردگاني ايشان بقبيلهي اشر چهل ويك هزار و پانصد * پسراني نفتلي 41 42
توليد ايشان باهلي خانهي ايشان بخانهي پدراني ايشان در شماري نامها از قدري
بيست سال و بالا همه بيرون آياي سپاه * شمردگاني ايشان بقبيلهي نفتلي 43
پنجاه وسه هزار وچهار صد * اينان آن شمردگاني آنچه بشمرد مشه و اهرن و مهتراني 44
يسرال دوازده مرد مردي يگّه بخانهي پدراني او بودند * بودند همه شمردگاني پسراني يسرال 45
بخانهي پدراني ايشان از قدري بيست سال و بالا همه بيرون آياي سپاه در يسرال * بودند همه آن 46
شمردگان شش صد هزار و سه هزار و پانصد و پنجاه * و آن لويان بقبيلهي پدراني ايشان نه 47
شمرده شدند در مياني ايشان * سخن گفت يي بمشه بگفتن * خاصه مر قبيلهي لوي نه شماري 48 49
و مر سري ايشان نه حسيب كني در مياني پسراني يسرال * و تو بشمار مر لويان ابر مسكني آن 50
گواه گرفت و ابر همه پيرايهاي او و ابر همه آنچه باو ايشان بر دارند مر آن مسكن و مر
همه پيرايهاي او و ايشان خدمت كنند اويرا و گرداگرد بمسكن فرود آيند * و در منزل بر 51
داشتني آن مسكن فرود آورند اويرا آن لويان و در فرود آمدني آن مسكن بر انگيزانند اويرا
آن لويان و آن بيگانهي آن نزديك شوا كشته آيد * فرود آيند پسراني يسرال مرد ابر 52
لشكرگاهي او و مرد ابر علمي او بسپاهاي ايشان ·

* *De filiis Menaſſeh* per *generationem* 34
ſuam, per familiam ſuam, per
domum patrum ſuorum, in numero
nominum, à viginti annis & ſuprà,
omnis egrediens in *exercitum: Numerati* 35
eorū de tribu Menaſſeh triginta
ac duo millia, & ducenti. De filiis 36
Binjamin per *generationem ſuam,*
per familiam ſuam, per *domum patrum*
ſuorum, in numero nominum,
à viginti annis & ſuprà, omnis egrediens
in *exercitum : Numerati* 37
eorum de tribu Binjamin, triginta &
quinque millia, & quadringenti. De 38
filiis Dan per *generationem ſuam,*
per familiam ſuam, per domum patrum
ſuorum, in numero nominum,
à viginti annis & ſuprà, omnis egrediens
in *exercitum : Numerati* 39
eorum de tribu Dan, ſexaginta ac
duo millia, & ſeptingenti. De filiis 40
Aſher per *generationem ſuam, per*
familiam ſuam, per domum patrum
ſuorum, in numero nominum, à viginti
annis & ſuprà, omnis egrediens
in *exercitum : Numerati eorum* 41
de tribu Aſher, quadraginta ac unū
millia, & quingenti. Filii Naphtali 42
per *generationem ſuam, per familiam*
ſuam, per domum patrum ſuorum,
in numero nominum, à viginti
annis & ſuprà, omnis egrediens
in *exercitum : Numerati eorum* 43
de tribu Naphtali, quinquaginta ac
tria millia, & quadringenti. Hi 44
ſunt numerati quos numeravit Moſheh
& Aharon ac principes Iſrael,
duodecim viri : viri ſinguli
pro domo patrum ſuorum erant.
Fuerunt omnes numerati filiorum 45
Iſrael per domum patrum ſuorum,
à viginti annis & ſuprà, omnis
egrediens in *exercitum in Iſrael:*
Fuerunt inquam *omnes numerati,* 46
ſexcenta millia ac tria millia, &
quingenti & quinquaginta. At Le- 47
vitæ per tribum patrum ſuorum non
fuerunt numerati in medio eorum.
Loquutus eſt autem *Dominus ad* 48
Moſheh, dicendo; Tantùm tribum 49
Levi non numerabis, & capita eorum
non computabis in medio filiorum
Iſrael. Sed tu recenſe Le- 50
vitas ſuper Tabernaculum teſtimonii,
& ſuper omnia vaſa ejus, &
ſuper omne quod pertinet *ei : ipſi*
portabunt Tabernaculum, & omnia
vaſa ejus, & ipſi miniſtrabunt illi,
& in circuitu Tabernaculi reſidebunt.
Quum autem manſionem 51
removebit Tabernaculum, deponent
illud Levitæ : cùm verò reſidebit
Tabernaculum, erigent illud Levitæ
: at extraneus appropinquans,
interficietur. Et reſidebunt filii 52
Iſrael quiſque in caſtris ſuis, &
quiſque juxta vexillum ſuum per
exercitus ſuos.

והלוים וְלֵיוָאֵי יִשְׁרוּן חֲזוֹר חֲזוֹר לְמַשְׁכְּנָא דְסַהֲדוּתָא וְלָא יְהֵי רוּגְזָא עַל כְּנִישְׁתָא
דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִטְרוּן לֵיוָאֵי יַת מַטְרַת מַשְׁכְּנָא דְסַהֲדוּתָא: ויעשו וְעָבְדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כְּכָל דְפַקִּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה הֵיכְדֵין עֲבָדוּ: ב
וידבר ה׳ וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לְמֵימַר: **איש** גְּבַר עַל טִקְסֵיהּ בְּאָתְוָון
דְמִסְתַּמְנִין עַל טִיקְסֵיהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן יִשְׁרוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִלְּקָבִיל סְחוֹר סְחוֹר
לְמַשְׁכַּן זִמְנָא יִשְׁרוּן: והחונים מַשְׁרִיתָא דְיִשְׂרָאֵל הֲוָה אוּרְכָּהּ תְּרֵיסַר מִילִין
וּפוּתְיָהּ תְּרֵיסַר מִילִין וְדִישְׁרַן קִידוּמָא מַדִינְחָא טִיקַס מַשְׁרִיתָא יְהוּדָה לְחֵילֵיהוֹן
בְּאַרְבַּעְתֵּי מִילִין מְרַבְּעָן וְטִיקְסֵיהּ הֲוָה מְשִׁילַת תְּלַת גְוָונִין כָּל קְבֵיל תְּלַת מַרְגָלִיָתָא
דִבְחוּשְׁנָא סַמּוּקָא וְיָרוּקָא וּבָרוּקָא וּבֵיהּ חֲקִיק וּמְפָרַשׁ שְׁמָהַת תְּלַת שִׁבְטַיָא יְהוּדָה
יִשָּׂשכָר וּזְבוּלוּן וּבְמִצִיעוּתֵיהּ כְּתִיב יְקוּם יְיָ וְיִתְבַּדְּרוּן סָנְאָךְ וְיִעֲרְקוּן בַּעֲלֵי דְבָבָךְ מִן
קֳדָמָךְ וּבֵיהּ הֲוָה חֲקִיק צוּרַת בַּר אַרְיְוָון מְטוּל דְרַבָּא לִבְנֵי יְהוּדָה נַחְשׁוֹן בַּר
עַמִּינָדָב: וצבאו וְחֵילֵיהּ וּסְכוּמְהוֹן דְשִׁבְטַיָא שׁוּבְעִין וְאַרְבְּעָה אַלְפִין וְשִׁית מְאָה:
והחנים וְדִישְׁרַן סְמוּכִין לֵיהּ שִׁבְטָא דְיִשָּׂשכָר וְרַבָּא דַהֲוָה מְמַנֵּי עַל חֵילְוָות שִׁבְטָא
דִבְנֵי יִשָּׂשכָר נְתַנְאֵל בַּר צוּעָר: וצבאו וְחֵילֵיהּ וּסְכוּמְהוֹן דְשִׁבְטֵיהּ חַמְשִׁין
וְאַרְבְּעָה אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה: מטה זבולון שִׁבְטָא דִזְבוּלוּן וְרַבָּא דַהֲוָה מְמַנֵּי עַל
חֵילְוָות שִׁבְטָא דִבְנֵי זְבוּלוּן אֱלִיאָב בַּר חֵילוֹן: וצבאו וְחֵילֵיהּ וּסְכוּמֵיהוֹן דְשִׁבְטֵיהּ
חַמְשִׁין וְשׁוּבְעָא אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה: כל הפקודים כָּל מִנְיָינַיָא לְמַשְׁרִית יְהוּדָה
מְאָה וּתְמָנַן וְשִׁית אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה לְחֵילְוָותְהוֹן בְּקַדְמֵיתָא נַטְלִין: דגל טִיקַס
מַשְׁרִית רְאוּבֵן דָרוֹמָא יִשְׁרוּן לְחֵילֵיהוֹן בְּאַרְבַּעְתֵּי מִילִין מְרַבְּעָן וְטִיקְסֵיהּ הֲוָה
מְמִילַת תְּלַת גְוָונִין כָּל קְבֵל תְּלַת מַרְגָלְיָיתָא דִבְחוּשְׁנָא אִזְמוֹרַד וְשַׁבְזִיז וְסַבְהֲלוֹם
וּבֵיהּ חֲקִיק וּמְפָרַשׁ שְׁמָהַת תְּלַת שִׁבְטַיָא רְאוּבֵן שִׁמְעוֹן גָד וּבְמִצִיעוּתֵיהּ כְּתִיב
שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלָהָנָא יְיָ אֶחָד וּבֵיהּ הֲוָה חֲקִיק צוּרַת בַּר אַיְלָא וַהֲוָה חֲמֵי לְמֶהֱוֵי
בֵּיהּ צוּרַת בַּר תּוֹרֵי בְּרַם מֹשֶׁה נְבִיָּא חַלְפֵיהּ מְטוּל דְלָא יִדְכַּר לְהוֹן חוֹבַת עֶיגְלָא
וְרַבָּא דַהֲוָה מְמַנֵּי עַל חֵילְוָות שִׁבְטָא דִרְאוּבֵן אֱלִיצוּר בַּר שְׁדֵיאוּר: וצבאו וְחֵילֵיהּ
וּסְכוּמְהוֹן דְשִׁבְטֵיהּ חַמְשִׁין וּתְשַׁע אַלְפִין וּתְלַת מְאָה: ומטה וְשִׁבְטָא דְגָד וְרַבָּא
דַהֲוָה מְמַנֵּי עַל חֵילְוָות שִׁבְטָא בְּנֵי דְגָד אֶלְיָסָף בַּר דְעוּאֵל: וצבאו וְחֵילֵיהּ
וּסְכוּמְהוֹן דְשִׁבְטֵיהּ אַרְבְּעִין וְחַמְשָׁא אַלְפִין וְשִׁית מְאָה: כל כָּל סְכוּם מִנְיָינַיָא
לְמַשְׁרִיַת רְאוּבֵן מְאָה וְחַמְשִׁין וְחַד אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה וְחַמְשִׁין לְחֵילֵיהוֹן
בְּתִנְיֵיתָא נַטְלִין: ונסע וְיִטוּל מַשְׁכַּן זִמְנָא מַשְׁרִיַת לֵיוָאֵי בְּגוֹ מַשְׁרִיָיתָא וּבֵית
מַשְׁרְוָויְהוֹן בְּאַרְבַּעְתֵּי מִילִין מְרַבְּעָן בְּמִצִיעוּתָא הֲוָון נַטְלִין הֵי כְמָא דְשָׁרַן הֵיכְדֵין
נַטְלִין גְּבַר עַל תְּחוּמֵיהּ לְטִיקְסֵיהוֹן:

Levitæ verò caſtrametabuntur per circuitum tabernaculi teſtimonii, ut non ſit ira ſuper congregationem filiorum Iſrael: cuſtodientque Levitæ cuſtodiam tabernaculi teſtimonii. 53 Et fecerunt filii Iſrael, juxta omnia quæ præceperat Dominus Moſi ſic fecerunt. 54

CAP. II.

PRæterea loquutus eſt Dominus cum Moſe & cum Aharone, dicendo: 1 Quiſque juxta vexillum ſuum, & ſigna quæ notata fuerint in vexillis eorum, juxta domus patrum ſuorum caſtrametabuntur filii Iſrael: è regione & in circuitu tabernaculi conventus caſtrametabuntur. 2 Caſtrorum Iſrael longitudo fuit duodecim milliarium, & latitudo eorundem duodecim milliarium: qui autem caſtrametabantur ad orientalem plagam, *fuit* vexillum caſtrorum Juda per exercitus ſuos, per quatuor milliaria habitantes; & vexillum ejus fuit ex ſerico trium colorum, ex adverſo trium lapidum pretioſorum qui erant in pectorali, ſardii, topazii, & carbunculi, & in eo ſculptum erat & expreſſum nomen trium tribuum, Jehuda, Iſſachar, & Zebulun, & in medio ejus ſcriptum erat; Surgat Dominus & diſſipabuntur oſores tui, & fugient hoſtes tui à facie tua: & in eo fuit ſculpta figura catuli leonis; eò quòd princeps filiorum Juda eſſet Nachſon filius Aminadab. 3 Exercitus verò ejus & numerus eorum in ea tribu, ſeptuaginta & quatuor millia, & ſexcenti. 4 Et qui illi vicini caſtrametabuntur erit tribus Iſſachar: & princeps qui præpoſitus fuit ſuper exercitus tribus filiorum Iſſachar, fuit Nethaneel filius Tſuar. 5 Et exercitus ejus, & ſumma eorum tribuum, quinquaginta & quatuor millia, & quadringenti. 6 Tribus Zebulun, & princeps qui præpoſitus erat ſuper exercitum tribus filiorum Zebulon, fuit Eliab filius Chelon. 7 Et exercitus ejus & numerus eorum qui illius erant tribus, quinquaginta & ſeptem millia, & quadringenti. 8 Univerſus autem numerus exercitus Juda, centum & octoginta & ſex millia, & quadringenti, per exercitus ſuos: *& ipſi* primi proficiſcebantur. 9 Vexillum caſtrorum Ruben ad meridiem caſtrametabuntur per exercitus ſuos, per quatuor milliaria habitantes, & vexillum ejus erat ex ſerico trium colorum, ex adverſo trium lapidum pretioſorum qui erant in pectorali, ſmaragdi, ſapphiri & adamantis, & in eo ſculpta & expreſſa erant nomina trium tribuum, Ruben, Simeon, Gad, & in medio ejus ſcriptum erat; Audi Iſrael, Dominus Deus noſter Dominus unus. In eo etiam inſculpta fuit figura cervi; videbatur quidem in eo inſculpenda figura bovis, verùm Moſes propheta mutavit ipſam, ne in memoriam revocaretur illis peccatum vituli: & princeps, qui præfectus erat ſuper exercitus tribus Ruben, *fuit* Elitſur filius Sedeur. 10 Exercitus autem ejus, & ſumma eorum *qui erant* illius tribus quinquaginta & novem millia, & trecenti. 13 Et tribus Gad: princeps autem qui fuit præpoſitus ſuper exercitus filiorum Gad, fuit Eliaſaph filius Dehuel. 14 Et exercitus ejus & ſumma eorum *qui erant* illius tribus, quadraginta & quinque millia, & ſexcenti. 15 Omnis ſumma numerorum exercitus Ruben, centum quinquaginta & unum millia, & quadringenti & quinquaginta per exercitus ſuos: *& hi* ſecundo loco proficiſcebantur. 16 Et proficiſcatur tabernaculum conventus *cum* caſtris Levitarum in medio caſtrorum, & caſtra eorum per quatuor milliaria jacentia in medio proficiſcebantur: quemadmodum caſtrametabantur, ſic proficiſcebantur, quiſque juxta terminum ſuum & per vexilla ſua. 17

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

*و آن لويان فرود آيند گرداگرد بمسكن آن گواه گرفت ونه باشد غضب ابر جماعتي
پسراني يسرال و نگه دارند آن لويان مر نگاهداشت مسكني آن گواه گرفت *بكردند پسراني يسرال
چون آنچه بفرمود ؛؛ مر مشه همچنين بكردند * · فصل دوم ·
*سخن گفت ؛؛ بمشه [وباهرن] بگفتن *مرد ابر علمي او در نشانها بخانهي پدراني ايشان فرود آيند
پسراني يسرال ازمقابل گرداگرد بخيمهي وعده فرود آيند *وآن فرود آيان بمزرح علمي لشكرگاهي
يهوده بسپاهاي ايشان و مهتر بپسراني يهوده نحشون پسري عمّيندب *وسپاهي او و شمردگاني ايشان
هفتاد وچهار هزار وشش صد *وآن فرود آيان ابر او قبيلهي يششكر و مهتر بپسراني يششكر نتنال
پسري صوعر *وسپاهي او و شمردگاني او پنجاه وچهار هزار وچهار صد *قبيلهي زبولن و مهتر
بپسراني زبولن الياب پسري حلن *وسپاهي او و شمردگاني او پنجاه وهفت هزار و چهار صد *همه
آن شمردگان بلشكرگاهي يهوده صد وهشتاد وشش هزار وچهار صد بسپاهاي ايشان اوّل منزل
بر دارند *علمي لشكرگاهي راوبن بدروم بسپاهاي ايشان و مهتر بپسراني راوبن اليصور پسري
شديأور *وسپاهي او و شمردگاني او چهل وشش هزار و پانصد *وآن فرود آيان ابر او قبيلهي
شمعون و مهتر بپسراني شمعون شلميال پسري صوري شدّي *وسپاهي او و شمردگاني ايشان
پنجاه و نه هزار و سه صد *وقبيلهي جد و مهتر بپسراني جد اليسف پسري رعوال
*وسپاهي او و شمردگاني ايشان چهل وپنج هزار وشش صد وپنجاه *همه آن شمردگان
بلشكرگاهي راوبن صد وپنجاه ويك هزار وچهار صد وپنجاه بسپاهاي ايشان و دويم منزل
بر دارند *ومنزل بر دارد خيمهي وعده لشكرگاهي آن لويان در مياني آن لشكرگاها چون آنچه
فرود آيند همچنين منزل بر دارند مرد ابر جايي او بعلمهاي ايشان ٠

Levitæ verò reſidebunt in circuitu Tabernaculi teſtimonii, & non erit ira ſuper cœtum filiorum Iſrael: cuſtodiéntque Levitæ cuſtodiam Tabernaculi teſtimonii. 53 *Et fecerunt filii Iſrael ſecundùm quod præceperat Dominus* ipſi *Moſheh, ſic fecerunt.* 54

CAP. II.

ET *locutus eſt Domin⁹ ad Moſheh & Aharon, dicendo;* 1 *Quiſque juxta vexillum ſuum, juxta ſigna domûs patrum ſuorum reſidebunt filii Iſrael: e regione, in circuitu tentorii conventûs reſidebunt.* 2 *Reſidentes ad Orientem, vexillum caſtrorum Jehudah per exercitus ſuos: & princeps filiorum Jehudah, Nahſhon filius Amminadab.* 3 *Et exercitus ejus, numeratiq; eorum, ſeptuaginta & quatuor millia, & ſexcenti.* 4 *Reſidentes verò juxta eum,* erunt *tribus Iſſhachar: & princeps filiorum Iſſhachar, Nethaniel filius Suar.* 5 *Et exercitus ejus, numeratique ejus, quinquaginta & quatuor millia, & quadringenti.* 6 *Tribus* item *Zebulun: & princeps filiorũ Zebulon, Eliab filius Helon.* 7 *Et exercitus ejus, numeratiq; ejus, quinquaginta & ſeptem millia, & quadringenti.* 8 *Omnes numerati in caſtris Jehudah, centum & octoginta & ſex millia, & quadringenti, per exercitus ſuos: primùm manſionem removebunt.* 9 *Vexillum caſtrorũ Reuben* erit *ad Meridiem per exercitus ſuos: & princeps filiorum Reuben, Eliſur filius Shedeür.* 10 *Et exercitus ejus, numeratique ejus, quadraginta et quatuor millia, & quingenti.* 11 *Reſidentes autem juxta eum,* erunt *trib⁹ Shimeon: & princeps filiorũ Shimeon, Shelumiel fili⁹ Suri-Shaddai.* 12 *Et exercitus ejus, numeratiq; eorũ, quinquaginta & novem millia, ac trecenti.* 13 *Tribus item Gad: & princeps filiorum Gad, Eliaſaph filius Reuel.* 14 *Et exercitus ejus, numeratiq; eorũ quadraginta et quinque millia, & ſexcenti & quinquaginta.* 15 *Omnes numerati in caſtris Reuben, centũ et quinquaginta & unũ millia, & quadringenti & quinquaginta, per exercitus ſuos: & ſecundi manſionem removebunt.* 16 *Tum manſionem removebit tentorium conventûs, cum caſtris Levitarum, in medio caſtrorum: quemadmodum reſidebunt, ſic manſiones removebunt, quiſque in loco ſuo, juxta vexilla ſua.* 17

תרגום יונתן בן עוזיאל

18 דגל טיקס משריית אפרים לחיליהון מערבא ישרון ומשיריתהון בארבעתי
מילין מרבען וטיקסיה הוה מסילת תלת גוונין כל קבל תלת מרגלייתא
דבחושנא קנכירין טרקין ועינעינל וביה חקיק ומפרש שמהת תלת שבטיא
אפרים מנשה ובנימין ובמציעותיה כתיב ועננא דיי עליהון ביממא במיטלהון
מן משריתא וביה הוה חקיק צורת ריבא ורבא דהוה ממני על חילוות שבטא
19 דבני דאפרים אלישמע בר עמיהוד : וצבאו וחיליה וסכומהון דשבטיה ארבעין
20 אלפין וחמש מאה : ועליו ודסמיכין ליה שבטא דמנשה ורבא דהוה ממני
21 על חילות שבטא דבני מנשה גמליאל בר פדה צור : וצבאו וחיליה וסכומהון
22 דשבטיה תלתין ותרין אלפין ומאתן : ומטה ושבטא דבנימין ורבא דהוה ממני
23 על חילות שבטא דבני בנימין אבידן בר גדעוני : וצבאו וחיליה וסכומהון
24 דשבטיה תלתין וחמשא אלפין וארבע מאה : כל כל סכום מניניא למשריית
25 אפרים מאה ותמני אלפין ומאה לחיליהון בתליתיתא נטלין : דגל טיקס משרית
דן לצפונא לחיליהון ובירת משירוייתהון בארבעתי מילין מרבען וטקסיה הוה
מסילת תלת גונין כל קביל תלת מרגלייתא דבחושנא כרום ימא ובירלוות חלא
ואפנטור וביה חקיק ומפרש שמהת תלת שבטיא דן ונפתלי אשר ובמציעותיה
חקיק ומפרש ובמישרוי יימר תוב יי שרי ביקרך בגו ריבוות אלפיא דישראל
וביה הוה חקיק צורת חיוי חרמן ורבא דהוה ממני על חילוות שבטוי דבני דן
26 אחיעזר בר עמי שדי : וצבאו וחיליה וסכומהון דשיבטיה שתין ותרין אלפין
27 ושבע מאה : והחנים ודישרן סמיכין ליה שבטא דאשר ורבא דהוה ממני על
28 חילוות שבטא דבני אשר פגעיאל בר עכרן : וצבאו וחיליה וסכומהון
29 דשבטיה ארבעין וחד אלפין וחמש מאה : ומטה ושבטא דנפתלי ורבא דהוה
30 ממני על חילות שבטא דבני נפתלי אחירע בר עינן : וצבאו וחיליה וסכומהון
31 דשבטיה חמשין ותלת אלפין וארבע מאה : כל כל סכום מניניא למשריית
דן מאה וחמשין ושובעא אלפין ושית מאה בבתריתא נטלין לטיקסיהון : אלה
32 אלין סכום מניני בני ישראל לבית אבהתהון כל מנייני משרייתא לחיליהון
33 שית מאה ותלתא אלפין וחמש מאה וחמשין : והלוים וליואי לא אתמניאו
34 בגו בני ישראל היכמא דפקיד יי ית משה : ויעשו ועבדו בני ישראל ככל
מה דפקד יי ית משה היכדין שרן לטיקסיהון והיכדין נטלין גבר לזרעיתיה
לבית אבהתוי :

ג

1 ואלה ואלין יחוסי אהרן ומשה דאתיחסו ביומא דמליל יי עם משה בטורא
דסיני :

Targ. JONATHAN B UZIEL.

Vexillum caſtrorum Ephraim per exercitus ſuos ad occidentem ca- 18
ſtrametabuntur : & caſtra eorum extendebantur per quatuor milliaria, &
vexillum ejus erat ex ſerico trium colorum ex adverſo trium lapidum
pretioſorum qui *erant* in pectorali, Lyncurii, Achatis, & Amethyſti, & in
eo inſculpta *erant* & expreſſa nomina trium tribuum, Ephraim, Manaſſe,
& Binjamin, & in medio ejus ſcriptum erat; Et nubes Domini ſuper eos
erat interdiu dum proficiſcerentur ex caſtris, & in eo inſculpta erat
figura pueri : & princeps qui præfectus erat ſuper exercitus tribus
filiorum Ephraim, Eliſchama filius Ammihud. Et exercitus ejus, & 19
ſumma eorum qui *erant* illius tribus, quadraginta millia & quingenti.
Et qui vicini erant illi *erat* tribus Manaſſe : & princeps qui 20
erat præfectus ſuper exercitus tribus filiorum Manaſſe, *erat* Gamaliel
filius Pedatſur. Et exercitus ejus, & numerus eorum qui *erant* illius 21
tribus, triginta & duo millia & ducenti. Tribus quoque Binjamin; & 22
princeps qui erat præfectus ſuper exercitus tribus filiorum Binjamin,
erat Abidan filius Gideoni. Et exercitus ejus, & numerus eorum qui 23
erant illius tribus, triginta & quinque millia, & quadringenti. Omnis 24
ſupputatio numerorum caſtrorum Ephraim, centum & octo millia &
centum, per exercitus ſuos : *& hi* tertio *loco* proficiſcebantur. Vexillum 25
caſtrorum Dan ad ſeptentrionem *erit* cum exercitibus ſuis, & locus
caſtrorum ejus extendebatur per quatuor milliaria, & vexillum ejus
erat ex ſerico trium colorum, ex adverſo trium lapidum pretioſorum
qui *erant* in pectorali, Chryſolithi, Berylli, & Jaſpidis, & in eo inſculpta
erant & expreſſa nomina trium tribuum, Dan, Nephtali, & Aſcher, & in
eo inſculptum erat & expreſſum; Et in caſtris ſuis dicat, Revertere
Domine, habita cum gloria tua in medio myriadum millium Iſrael, & in
eo *etiam* erat expreſſa figura ſerpentis baſiliſci : Porrò princeps qui
præfectus erat ſuper exercitus tribus filiorum Dan, *erat* Achi-zer filius
Ammiſchaddai. Et exercitus ejus, & ſumma eorum qui *erant* illius 26
tribus, ſexaginta & duo millia, & ſeptingenti. Et qui caſtrameta- 27
bantur illi vicini *erat* tribus Aſer : princeps verò qui præpoſitus erat
ſuper exercitus tribus filiorum Aſer, *erat* Paghiel filius Ochran. Et 28
exercitus ejus, & numerus eorum qui *erant* tribus illius, quadraginta
& unum millia, & quingenti. Tribus quoque Nephtali : & princeps 29
qui erat præpoſitus ſuper exercitus tribus filiorum Nephtali, Ahira filius
Enan. Et exercitus ejus, & numerus eorum qui *erant* illius tribus, 30
quinquaginta & tria millia, & quadringenti. Omnis ſumma numero- 31
rum exercituum Dan, centum & quinquaginta & ſeptem millia, & ſexcenti:
& hi poſtremo loco proficiſcebantur cum vexillis ſuis. Hæc *eſt* ſumma 32
numerorum filiorum Iſrael, juxta domos patrum ſuorum : omnes ſummæ
caſtrorum per exercitus ſuos *erant* ſexcenta tria millia, & quingenti &
quinquaginta. Levitæ verò non ſunt recenſiti in medio filiorum Iſrael, 33
quemadmodum præceperat Dominus Moſi. Et fecerunt filii Iſrael, 34
juxta omnia quæ præceperat Dominus Moſi, ſic caſtrametati ſunt per
vexilla ſua, & ſic proficiſcebantur, quiſque per familias ſuas & domos
patrum ſuorum.

CAPUT III.

Istæ verò *ſunt* generationes Aharon & Moſis, qui per genealogias nume- 1
rati ſunt, die quo locutus eſt Dominus cum Moſe in monte Sinai.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* علمي لشكرگاهي افريم بسپاهايي ايشان بمغرب و مهتر بپسراني افريم اليشمع پسري عميهود * 18
* وسپاهي او وشمردگاني ايشان چهل هزار وپانصد * وابر او قبيلهي منسه و مهتر 19 20
بپسراني منسه جمليال پسري فده صور * وسپاهي او وشمردگاني ايشان سي ودو هزار 21
ودويست * وقبيلهي بنيمين ومهتر بپسراني بنيمين ابيدن پسري جدعني * وسپاهي 22 23
او وشمردگاني ايشان سي وپنج هزار وچهار صد * همه آن شمردگاني بلشكرگاهي افريم صد 24
وهشت هزار وصد بسپاهايي ايشان و سيمي منزل بر دارند * علمي لشكرگاهي دن بشمال 25
بسپاهايي ايشان و مهتر بپسراني دن احيعزر پسري عمي شدي * وسپاهي او وشمردگاني ايشان 26
شصت ودو هزار وهفت صد * وآن فرود آيان ابر او قبيلهي اشر ومهتر بپسراني اشر فجعيال 27
پسري عكرن * وسپاهي او وشمردگاني ايشان چهل ويك هزار وپانصد * وقبيلهي نفتلي 28 29
و مهتر بپسراني نفتلي احيرع پسري عيدن * وسپاهي او وشمردگاني ايشان پنجاه و سه هزار 30
وچهار صد * همه آن شمردگان بلشكرگاهي دن صد وپنجاه و هفت هزار وشش صد بآخر 31
منزل بر دارند بعلمهايي ايشان * اينان شمردگاني پسراني يسرال بخانهي پدراني ايشان همه 32
شمردگاني آن لشكرگاها بسپاهاي ايشان شش صد و سه هزار وپانصد وپنجاه * وآن لويان نه 33
شمرده شدند در مياني پسراني يسرال چون آنچه بفرمود :: مر مشه * بكردند پسراني يسرال چون 34
همه آنچه بفرمود :: مر مشه همچنين فرود آمدند بعلمهاي ايشان وهمچنين منزل بر داشتند
مرد باهلي خانهي او ابر خانهي پدراني او *

* فصل سوم *

1 * و اينان توليدهايي اهرن و مشه در روزي سخن گفتن :: مر مشه در كوهي سيني *

Vexillum caſtrorū Ephraim per ex- 18
ercitus ſuos, erit *ad Occidentem: &*
princeps filiorū Ephraim, Eliſhama
filius Ammihud. Et exercitus ejus 19
numeratique eorū, quadraginta mil-
lia, & quingenti. Et juxta eum erit 20
tribus Menaſſeh : & princeps filiorū
Menaſſeh, Gamliel filius Phedah-
ſur. Et exercitus ejus numeratique 21
eorum, triginta ac duo millia, & du-
centi. Tribus item Binjamin : & 22
princeps filiorum Binjamin, Abidan
filius Gideoni. Et exercitus ejus, nu- 23
meratique eorum, triginta & quinque
millia, & quadringenti. Omnes nu- 24
merati in caſtris Ephraim, centum
& octo millia, & centum, per exer-
citus ſuos: & tertii manſionem remo-
vebunt. Vexillum caſtrorum Dan 25
erit *ad Aquilonem, per exercitus*
ſuos: & princeps filiorum Dan, Ahie-
zer filius Ammi-ſhaddai. Et exerci- 26
tus ejus, numeratique corū, ſexagin-
ta ac duo millia, & ſeptingenti. Re- 27
ſidentes verò juxta eum, erunt *tri-*
bus Aſher: & princeps filiorū Aſher,
Phagiel filius Ochran. Et exercitus 28
ejus, numeratique eorum, quadragin-
ta ac unū millia, & quingenti. Tri- 29
bus item Naphtali: & princeps filio-
rum Naphtali, Ahira filius Enan. Et 30
exercitus ejus, numeratique eorum,
quinquaginta ac tria millia, & qua-
dringenti. Omnes numerati in ca- 31
ſtris Dan, centum & quinquaginta
ac ſeptem millia, & ſexcenti: in po-
ſtremo loco *manſionem removebunt*
per vexilla ſua. Iſti ſunt *numerati* 32
filiorum Iſrael per domum patrum
ſuorū, oēs numerati caſtrorū per ex-
ercitus ſuos, ſexcenta ac tria millia,
& quingenti & quinquaginta. Cæte- 33
rùm Levitæ non fuerunt numerati in
medio filiorum Iſrael, quemadmodum
præceperat Dominus ipſi *Moſheh. Et* 34
fecerunt filii Iſrael juxta omne quod
præcepit Domin' ipſi *Moſheh. ſic re-*
ſiderūt juxta vexilla ſua, et ſic man-
ſionem removerunt, quiſque per fa-
miliam ſuam, ſecundùm domum pa-
trum ſuorum.

CAP. III.

HÆ *autem* ſunt *generationes A-* 1
haron & Moſheh in die quo locutus
eſt Dominus ad Moſheh in monte
Sinai.

תרגום יונתן בן עוזיאל

ואלה ואלין שמהת בני אהרן כהניא תלמידיא דמשה רבהון דישראל ואתקרי
על שמיה ביומא דאיתרביאו מטול דאתקריב קרבניהון לשמשא: וימת ומית
נדב ואביהוא קדם יי באישתא מצלהבא בזמן קרוביהון אישתא נוכריתא מ
חפיין ובנין לא הוו להון ושמש אלעזר ואיתמר על אפי אהרן אבוהון: וידבר ה
ומליל יי עם משה למימר: הקרב קרב ית שבטא דלוי ותקים יתיה קדם אהרן
כהנא וישמשון יתיה: ושמרו ויתפלגון לעשרין וארבע חולקין ויטרון ית
מטרתיה וית מטרת כל כנישתא לקדם משכן זימנא למפלח ית פולחן משכנא:
ושמרו ויטרון ית כל מאני משכן זימנא וית מטרת בני ישראל למפלח ית
פולחן משכנא: ונתת ותתן ית ליואי לאהרן ולבנוי מתנה הינון יהיבין ומסירין
ליה מלות בני ישראל: ואת וית אהרן וית בנוי תמני ויטרון ית כהונתהון
וחילוני דיקרב יתקטל באשא מצלהבא קדם יי: וידבר יי ומליל יי עם משה
למימר: ואני ואנא הא קריבית ית ליואי מגו בני ישראל חלף כל בוכרא פת
ולדא מבני ישראל ויהון משמשין קדמי ליואי: כי לי ארום דילי כל בוכ
בבני ישראל ביומא דקטלית כל בוכרא בארעא דמצרים אקדישית קדמי כ
בוכרא בישראל מאינשא ועד בעירא דילי יהון אנא יי: וידבר ה' ומליל יי ע
משה במדברא דסיני למימר: פקד מני ית בני לוי לבית אבהתהון לגניסתהו
כל דכורא מבר ירחא ולעילא תמנינון: ויפקד ומנא יתהון משה על פם
מימרא דיי היכמא דאתפקד: ויהיו והוו אלין בני לוי בשמהתהון גרשו
וקהת ומררי: ואלה ואילין שמהת בני גרשון לגניסתהון לבני ושמעי: ובנ
ובנוי דקהת לגניסתהון עמרם ויצהר וחברון ועזיאל: ובני ובנוי דמרר
לגניסתהון מחלי ומושי אילין אינון גניסת ליואי לבית אבהתהון: לגרש
לגרשון גניסת לבני וגניסת שמעי אילין הינון גניסת גרשון: פקודיהו
סכומהון במניין כל דכורא מבר ירחא ולעילא סכומהון שבעתי אלפין וחמש מאה

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Et hæc ſunt nomina filiorum Aharon ſacerdotum, diſcipulorum Mo- 2
ſis doctoris ipſorum Iſraelitarum : & vocabantur de nomine ejus die 3
quo uncti ſunt, ut offerrent oblationem ſuam ad miniſtrandum. Et 4
mortuus eſt Nadab & Abihu coram Domino igne candente, tempo-
re quo offerrent ignem alienum ex tabernaculis ſuis, & filios non ha-
buerunt : & miniſtravit Eleazar, & Ithamar, in conſpectu Aharon
patris ſui. Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo : Appli- 5
ca tribum Levi, & ſtatue eam coram Aharon ſacerdote, ut mini- 6
ſtrent ei. Et dividantur in viginti quatuor partes, & cuſtodiant cu- 7
ſtodiam ejus, & cuſtodiam univerſæ congregationis, ante taberna-
culum fœderis : ut exequantur miniſterium tabernaculi. Cuſtodiant 8
quoque omnia vaſa tabernaculi fœderis, & cuſtodiam filiorum Iſra-
el : ut exequantur miniſterium tabernaculi. Dabíſque Levitas Aha- 9
roni & filiis ejus : in donum ſunt dati & traditi ipſi à filiis Iſrael.
Aharonem verò & filios ejus recenſebis, ut cuſtodiant ſacerdotium 10
ſuum : & prophanus qui acceſſerit, interficietur igni inflammato à
facie Domini. Præterea loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicen- 11
do : Ecce ego applicui Levitas è medio filiorum Iſrael, pro omni- 12
bus primogenitis qui aperiunt vulvam inter filios Iſrael : & mini-
ſtrabunt coram me Levitæ. Quoniam meus eſt omnis primogenitus 13
inter filios Iſrael, à die qua interfeci omnem primogenitum in ter-
ra Ægypti, ſanctificavi coram me omnem primogenitum in Iſrael,
ab homine uſque ad pecus : mea erunt, ego Dominus. Et loqu- 14
tus eſt Dominus cum Moſe in deſerto Sinai, dicendo : Numera 15
filios Levi, juxta domos patrum ſuorum, & proſapias ſuas : omnem
maſculum à filio menſis & ſupra numerabis eos. Numeravit ergò 16
eos Moſes, juxta os ſermonis Domini, quemadmodum juſſus erat.
Fueruntque iſti filii Levi cum nominibus ſuis, Gherſon, Kehath, 17
& Merari. Et iſta ſunt nomina filiorum Gherſon, juxta proſapias 18
ſuas, Libni, & Simei. Filii verò Kehath juxta proſapias ſuas, Am- 19
ram, Jitshar, Hebron, & Uziel. Et filii ipſius Merari juxta proſa- 20
pias ſuas, Machli, & Muſchi : iſtæ ſunt proſapiæ Levitarum, jux-
ta domos patrum ſuorum. De Gherſon, proſapia Libni, & proſa- 21
pia Simei : iſtæ ſunt proſapiæ Gherſon. Summa eorum juxta nu- 22
merum omnis maris, à filio menſis & ſupra, summa *inquam* eorum,
ſeptem millia & quingenti.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وايشان نامهاي پسراني اهرن آن نخست زاد نذب و ابيهوا العزر و ايتمر * ايشان نامهاي پسراني
اهرن آن كهنان آن روغن ماليدگان آنچه پر كرد قرباني ايشان بخدمت كردن * بمرد نذب و ابيهوا
بپيشي ‥ در نزديك بردني ايشان آتشي بيگانه بپيشي ‥ در بياباني سيني و پسراني نه بودند
بايشان و خدمت كرد العزر و ايتمر ابر پيشي اهرن پدري ايشان * سخن گفت ‥ بمشه بگفتن
* نزديك آور مر قبيلهي لوي و بياستاني اويرا بپيشي اهرن آن كهن و خدمت كنند اويرا
* و نگاه دارند مر نگاه داشتي او و مر نگاه داشت همه آن جماعت بپيشي خيمهي وعده بكار كردن
مر كاري آن مسكن * و نگاه دارند مر همه پيرايهاي خيمهي وعده و مر نگاه داشتي پسراني يسرال
بكار كردن مر كاري آن مسكن * و بدهي مر آن لويان باهرن و بپسراني او داده شدگان داده
شدگان ايشان باو از نزد پسراني يسرال * و مر اهرن و مر پسراني او بفرمايي و نگاه دارند مر
كهونهي ايشان و آن بيگانه آن نزديك شوا كشته آيد * سخن گفت ‥ بمشه بگفتن
* و من اينك بستاندم مر آن لويان از مياني پسراني يسرال عوضي همه نخست زاد گشايشي رحم
از پسراني يسرال و باشند بمن آن لويان * كه بمن همه نخست زاد در روزي زدن من مر همه
نخست زاد در زمين مصر خاص كردم بمن همه نخست زاد در يسرال از آدم تا چهارپا بمن
باشند من ‥ * سخن گفت ‥ بمشه در بياباني سيني بگفتن * بشمار مر پسراني لوي بخانهي
پدراني ايشان باهلي خانهي ايشان همه نرينه از قدري ماه و بالا بشماري ايشانرا * بشمرد
مشه ايشانرا ابر امري ‥ چون آنچه فرموده آمد * بودند ايشان پسراني لوي در نامهاي ايشان
جرشون و قهت و مرري * و ايشان نامهاي پسراني جرشون باهلي خانهاي ايشان لبني و شمعي
* و پسراني قهت باهلي خانهاي ايشان عمرم و يصهر و حبرون و عزيال * و پسراني مرري
باهلي خانهاي ايشان محلي و موشي ايشان ايشان اهلي خانهاي آن لوي بخانهي پدراني
ايشان * لجرشون اهلي خانهاي آن لبني و اهلي خانهاي آن شمعي ايشان ايشان اهلي
خانهاي آن جرشوني * شمردگاني ايشان در شماري همه نرينه از قدري ماه و بالا شمردگاني
ايشان هفت هزار و پانصد .

Et hæc ſunt *nomina filiorum Aha-* 2
ronis : primogenitus, Nadab : &
Abihu, Eleazar, & Ithamar. Iſta 3
ſunt *nomina filiorum Aharon ſacer-*
dotum oleo unctorum, quorum com-
pleverat oblationem ad miniſtran-
dum. Mortuus eſt autem *Nadab* 4
& Abihu in præſentia Domini
cùm offerrent ignem alienum in
præſentia Domini in deſerto Si-
nai : & filii non fuerunt eis, ac
miniſtravit Eleazar & Ithamar
coram Aharon patre ſuo. Lo- 5
quutúſque eſt Dominus ad Moſheh,
dicendo ; Applica tribum Levi, ac 6
ſtatues eam in præſentia Aharon
ſacerdotis, & miniſtrabunt ei : Et 7
cuſtodient cuſtodiam ejus, & cuſto-
diam totius congregationis coram
tabernaculo, ad faciendum opus ta-
bernaculi. Cuſtodient quoque omnia 8
vaſa tentorii conventûs, cuſtodiám-
que filiorum Iſrael, ad faciendum
opus tabernaculi. Dabis inquam 9
Levitas ipſi Aharon & filiis ejus :
dati, dati ſunt ei à filiis Iſrael.
Aharon autem & filiis ejus præci- 10
pies, ut cuſtodiant ſacerdotium
ſuum : at extraneus appropinquans,
interficietur. Loquutus eſt quoque 11
Dominus ad Moſheh, dicendo ; Ego 12
autem, ecce tuli Levitas è medio fi-
liorum Iſrael, loco omnis primogeni-
ti, apertionis vulvæ, à filiis Iſrael,
erúntque mibi Levitæ. Quia mihi 13
eſt *omne primogenitum : die quo*
percuſſi omne primogenitum in ter-
ra Ægypti, ſanctificavi mihi omne
primogenitum in Iſrael : ab homine
uſque ad quadrupedem, mihi erunt :
ego Dominus. Locutúſque eſt Do- 14
minus ad Moſheh in deſerto Sinai,
dicendo ; Numera filios Levi per 15
domos patrum ſuorum, per familias
ſuas : omnem maſculum à filio men-
ſis et ſuprà, eos numerabis. Nume- 16
ravit itaque *Moſheh eos juxta*
mandatum Domini, quemadmodum
juſſus fuerat. Et *fuerunt iſti filii* 17
Levi per nomina ſua ; Gerſhon, &
Cehath, & Merari. Hæc autem 18
ſunt *nomina filiorum Gerſhon per*
familias ſuas ; Libni, & Shimei.
Porrò filii Cehath per familias 19
ſuas ; Amram, & Iſhar, & He-
bron, & Uzziel. Filii verò Me- 20
rari per familias ſuas ; Mahli,
& Muſhi : iſtæ ſunt familiæ Le-
vi per domum patrum ſuorum. De 21
Gerſhon, familia Libnitica, & fa-
milia Shimeitica : iſtæ ſunt fami-
liæ Gerſhoniticæ. Numerati eorum 22
in numero omnis maſculi, à filio
menſis & ſuprà, numerati in-
quam *eorum, ſeptem millia, &*
quingenti.

תרגום יונתן בן עוזיאל

משפחות תרתין גניסתא די נפקו מגרשון בתר משכנא ישרון מערבא : 23
ונשיא ורב בית אבא דהוה מתמני על תרתין גניסתא דגרשון אליסף בן לאל : 24
ומשמרת ומטרת בני גרשון במשכן זימנא משכנא ופרסא חופאה ופרסא 25
דבתרע משכן זימנא : וקלעי וולוות דרתא וית פרסא דבתרע דרתא דעל 26
משכנא ועל מדבחא חזור חזור וית אטעוי לכל פולחניה : ולקהת ולקהת 27
גניסתא דעמרם וגניסתא דיצהר וגניסתא דחברון וגניסתא דעזיאל אילין
הינון גניסת קהת : במספר במניין כל דכורא מבר ירחא ולעילא תמניא 28
אלפין ושית מאה נטרי מטרתא דקודשא : משפחות ארבעת גניסתא די נפקו 29
מקהת ישרון על שידא דמשכנא דרומא : ונשיא ורב בית אבא דהוה מתמני 30
על גניסת קהת אליצפן בר עזיאל : ומשמרת ומטרתהון ארונא ופתורא 31
ומנרתא ומדבחיא ומאני קודשא דישמשון בהון ופרסא וכל פולחניה : ונשיא
ואמרכול דממני על רברבי ליואי אלעזר בר אהרן כהנא הוא הוה שאיל באורייא 32
ותומיא מתחות ידוי ממנן נטרי מטרת קודשא : למררי למררי גניסתא דמחלי 33
וגניסתא דמושי אלין הינון גניסת מררי : פקודיהם סכומהון במנין כל דכורא 34
מבר ירחא ולעילא שיתא אלפין ומאתן : ונשיא ורב בית אבא דהוה מתמני 35
על גניסת מררי צוריאל בר אביחיל על שידא דמשכנא ישרון צפונא : ופקודת
ודמסיר למנטר בני מררי לוחי משכנא ונגרוי ועמודוי וחומרוי וכל פולחניה : 36
ועמודי ועמודי דדרתא חזור חזור וחומריהון וסיכיהון ומתחיהון : והחנים 37
ודי שרן קדם משכן זימנא מדינחא משה ואהרן ובנוי נטרין מטרת 38
מקדשא למטרת בני ישראל וחלוני דיקרב יתקטל באשא מצלהבא מן קדם
יי : כל פקודי כל סכומי מנייני ליואי די מנא משה ואהרן על פום 39
מימרא דיי לגניסתהון כל דכורא מבר ירחא ולעילא עשרין ותרין
אלפין :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Dux proſapiæ, quæ egreſſæ ſunt ex Gherſon, poſt tabernaculum caſtrametabuntur ad occidentem. 23 Et princeps domus patris qui præpoſitus fuit ſuper duas proſapias Gherſonitarum, fuit Eliaſaph filius Laël. 24 Cuſtodia autem filiorum Gherſon in tabernaculo fœderis *erit ipſum* tabernaculum, & operimentum quo tegitur, & velum oſtii tabernaculi fœderis. 25 Item aulæa atrii; & velum quod *eſt* in oſtio atrii quod *eſt* juxta tabernaculum & juxta altare per circuitum, & funes ejus pro omni miniſterio ejus. 26 De Kahath verò *fuit* proſapia Amram, & proſapia Jitſhar, & proſapia Hebron, & proſapia Uziel: iſtæ ſunt proſapiæ Kehath. 27 Numerus omnis maris à filio menſis & ſupra, octo millia, & ſexcenti, qui cuſtodiant cuſtodiam ſanctuarii. 28 Quatuor proſapiæ quæ exierunt ex Kehath, caſtrametabuntur ad latus tabernaculi meridionale. 29 Et princeps domus patrum, qui præpoſitus fuit ſuper proſapiam Kehath, *fuit* Eliſaphan filius Uziel. 30 Et cuſtodia eorum arca, & menſa, & candelabrum, & altaria, & vaſa ſanctuarii quibus miniſtrant: velum quoque & quicquid ad ejus cultum pertinet. 31 Et ſupremus gubernator, qui præpoſitus *erat* ſuper principes Levitarum, Eleazar filius Aharon ſacerdos: ipſe erat interrogans per Urim & Tummim, ſub cujus manu conſtituti *erant*, qui cuſtodiebant cuſtodiam ſanctuarii. 32 De Merari, proſapia Machli, & proſapia Muſchi: iſtæ ſunt proſapiæ Merari. 33 Summa eorum juxta numerum omnis primogeniti à filio menſis & ſupra, ſex millia & ducenti. 34 Et princeps domus patrum qui fuit præpoſitus ſuper proſapiam Merari, *fuit* Tſuriel filius Abichail: ad latus tabernaculi caſtrametabuntur ad ſeptentrionem. 35 Et quæ tradita ſunt ad cuſtodiendum filiis Merari, *fuerunt* tabulæ tabernaculi, & vectes ejus, & columnæ ejus, & baſes ejus, & quicquid eſt de miniſterio ejus. 36 Columnæ quoque atrii per circuitum, & baſes earum, & clavi earum, & funes earum. 37 Qui verò caſtra ponant ante tabernaculum fœderis ad orientem, Moſes & Aharon, & filii ejus, cuſtodientes cuſtodiam ſanctuarii, & cuſtodiam Iſrael: & prophanus qui acceſſerit interficietur igne inflammato à facie Domini. 38 Omnes ſummæ numerorum Levitarum, quos numeravit Moſes & Aharon juxta os ſermonis Domini per proſapias ſuas, omnes maſculi à filio menſis & ſupra, viginti duo millia. 39

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

23 24 * [اهلي] خانهاي آن جرشوني پسي آن مسكن فرود آيند بمغرب * و مهتر خانهي پدر بجرشوني
25 اليسف پسري لال * و نگاه داشتي پسراني جرشون در خيمهي وعده آن مسكن و آن خيمه
26 و پوشش او و حجابي درگاهي خيمهي وعده * و پردهاي آن سرا و مر حجابي درگاهي آن سرا آنچه
27 ابر آن مسكن و ابر آن مذبح گرداگرد و مر طنابهايي او بهمه كاري او * و بقهت اهلي
خانهي آن عمرمي و اهلي خانهي آن يصهري و اهلي خانهي آن حبروني و اهلي خانهي
28 آن عزّيلي ايشان ايشان اهلي خانهايي آن قهتي * در شماري همه نرينه از قدري ماه و بالا
29 هشت هزار و شش صد نگاه داراني نگاه داشتي آن خاص * اهلي خانهايي پسراني قهت فرود
30 آيند ابر پايهي آن مسكن بجنوب * و مهتري خانهي پدر باهلي خانهايي آن قهتي
31 اليصفن پسري عزّيال * و نگاه داشتي ايشان آن صندوق و آن خوان و آن چراغپايه و آن
مذبحها و پيرايهاي آن خاص آنچه خدمت كنند در ايشان و آن حجاب و همه كار او *
32 * و مهتري مهتراني آن لوي العزر پسري اهرن آن كهن گماشتهي نگاه داراني نگاه داشت آن
33 خاص * لمرري اهلي خانهي آن محلي و اهلي خانهي آن موشي ايشان ايشان اهلي
34 خانها مرري * شمردگاني ايشان در شماري همه نرينه از قدري ماه و بالا شش هزار
35 و دويست * و مهتر خانهي پدر باهلي خانهاي مرري صوريال پسر ابيحيل ابر پايهي آن
36 مسكن فرود آيند بشمال * و گماشتهي نگاه داشتي پسراني مرري تختهايي آن مسكن
و پشتيوانهاي او و ستونهايي او و بون ستونهايي او و همه پيرايهاي او و همه كاري او *
37 * و ستونهاي آن سرا گرداگرد و بون ستونهايي ايشان و ميخهايي ايشان و طنابهايي ايشان *
38 * و آن فرود آيان بپيشي آن مسكن بمشرق بپيشي خيمهي وعده بمشرق مشه
و اهرن و پسراني او نگاه داران نگاه داشت آن مقدس بنگاه داشتي پسراني يسرال و آن
39 بيگانهي آن نزديك شوا كشته آيد * همه شمردگاني آن لويان آنچه بشمرد مشه و اهرن
ابر امري :: باهلي خانهاي ايشان همه نرينه از قدري ماه و بالا بيست و دو
هزار *

Familiæ Gerſhoniticæ poſt tabernaculum reſidebunt ad Occidentem. 23 *Et princeps domûs patris Gerſhonitarum, Eliaſaph filius Laël.* 24 *Cuſtodia autem filiorum Gerſhon in tentorio conventûs, erit tabernaculum, & tentorium, & operimentum ejus, & auleum oſtii tentorii conventûs:* 25 *Cortinæ item atrii, & auleum oſtii atrii quod* erat *juxta tabernaculum, & juxta altare circumcirca, funes quoque ejus ad omne opus ejus.* 26 *Et de Cehath, familia Amramitica, & familia Iſharitica, & familia Hebronitica, & familia Uzzielitica: iſtæ ſunt familiæ Cehathiticæ.* 27 *In numero omnis maſculi à filio menſis & ſuprà,* fuerunt *octo millia & ſexcenti, cuſtodientes cuſtodiam ſanctuarii.* 28 *Familiæ filiorum Cehath reſidebunt juxta baſim tabernaculi ad Meridiem.* 29 *Et princeps domûs patris familiarum Cehathitarum, Eliſaphan filius Uzziel.* 30 *Cuſtodia autem eorum* erit *arca, & menſa, & candelabrum, & altaria, & vaſa ſanctuarii quibus miniſtrabunt, & auleum, & univerſum opus ejus.* 31 *Porrò princeps principum Levitarum erit Eleazar filius Aharon ſacerdotis: præfectura cuſtodientium cuſtodiam ſanctuarii, ei erit.* 32 *De Merari, familia Mahlitica & familia Muſhitica: iſtæ ſunt familiæ Merari.* 33 *Numerati eorum in numero omnis maſculi à filio menſis & ſuprà, ſex millia ac ducenti.* 34 *Et princeps domûs patris familiarum Merari, Suriel filius Abihail: juxta baſim tabernaculi reſidebunt ad Aquilonē.* 35 *Præfectura autem cuſtodiæ filiorum Merari,* erunt *tabulæ tabernaculi, & vectes ejus, & columnæ ejus, & ſtylobatæ ejus, omniaque vaſa ejus, & univerſum opus ejus:* 36 *Columnæ quoque atrii circumcirca, & ſtylobatæ earum, & clavi earum, & funes earum.* 37 *Reſidentes verò coram tabernaculo ad Orientem, ad anteriora* inquam *tentorii conventûs ad Orientem,* erunt *Moſheh & Aharon, filiique ejus cuſtodientes cuſtodiam ſanctuarii, in cuſtodiam filiorum Iſrael: extraneus autem appropinquans, interficietur.* 38 *Omnes numerati Levitarum, quos numeravit Moſheh & Aharon juxta mandatum Domini per familias eorum, omnis maſculus à filio menſis & ſuprà, viginti ac duo millia.* 39

ויאמר ואמר יי למשה מני כל בוכריא דוכריא בבני ישראל מבר ירחא ולעילא
וקבל ית סכום מניין שמהתהון : ולקחת ותקריב ית ליואי קדמי אנא יי חלף
כל בוכריא בבני ישראל וית כל בעירא דליואי חלף כל בוכרא בבעירא דבני
ישראל : ויפקד ומנא משה היכמא דפקיד יי יתיה ית כל בוכריא בבני ישראל :
ויהי והוון כל בוכריא דוכריא בסכום מניין שמהן מבר ירחא ולעילא לסכום
מנייניהון עשרין ותרין אלפין מאתן ושובעין ותלתא: וידבר הי ומליל יי עם משה
למימר : קח קריב ית ליואי חלף כל בוכרא בבני ישראל וית בעירת ליואי
חלף בעיריהון ויהון משמשין קדמי ליואי אנא יי : ואת פדויי וית פרקוני
מאתן ושובעין ותלתא מה דאשתיירו על ליואי מבוכריא דבני ישראל : ולקחת
ותסב חמשא חמשא סלעין לגולגלתא בסלעי קודשא תסב עשרין מעין סלעא :
ונתת ותיתן כספא לאהרן ולבנוי פרקוני מה דמשתיירין בהון : ויקח ונסיב
משה ית פירקנהון מן מה דמייתרין על פירקוני ליואי : מאת מלות בוכריא
דבני ישראל נסיב ית כספא אלף ותלת מאה ושתין וחמש סלעין בסלעי
קודשא : ויתן ויהב משה ית כסף פרקונא לאהרן ולבנוי על פם מימרא דיי
היכמא דפקיד יי ית משה :

ד

וידבר ומליל יי עם משה למימר : נשא קבילו ית חושבן בני קהת מגו בני
לוי לגניסתהון לבית אבהתהון : מבן מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר חמשין
שנין כל דאתי לחילא למעבד עיבידתא במשכן זמנא : זאת דא פולחנת בני קהת
במשכן זמנא קודש קודשיא : ובא ועליל אהרן ובנוי בזמן מיטל משריתא ויפרקון
ית פרגודא דפרסא ויכסון ית ארונא דסהדותא : ונתנו ויתנון עלוי חופאה
דמשך ססגונא ויפרשון לבוש שזיר עלוי
מלעילא וישוון אריחוי : ועל ועל פתור 7
לחים אפיא יפרסון לבוש דתכלא ויתנון עלוי ית פילוותא וית בזיכיא וית מנקייתא
וית קסוות ניסוכא ולחים תדירא עלוי יהי :

ירושלמי 7 ית פילתא :

Præterea dixit Dominus ad Moſem; Numera omnes primogenitos maſculorum 40
inter filios Iſrael, à filio menſis & ſupra, & recipe ſummam
numeri nominum eorum. Et applica Levitas coram me, ego Dñs, pro 41
omnibus primogenitis inter filios Iſrael, & omnia pecora Levitarum pro
omnibus primogenitis pecorum filiorum Iſrael. Numeravítque Moſes, 42
ſicut ei præceperat Dominus, omnes primogenitos filiorum Iſrael. Et 43
fuerunt omnes primogeniti maſculi juſta ſummam numeri nominum ipſorum,
à filio menſis & ſupra, juxta ſummam numeri ipſorum, viginti duo
millia, ducenta & ſeptuaginta tria. Et locutus eſt Dominus cum Moſe, 44
dicendo: Applica Levitas pro omni primogenito inter filios Iſrael, 45
& pecora Levitarum pro pecoribus eorum: ut ſint miniſtrantes
coram me Levitæ, ego Dominus. Et pro redemptionibus ducentorum 46
ſeptuaginta trium, quibus ſuperantur Levitæ à primogenitis filiorum
Iſrael. Accipies quinque ſiclos pro quolibet capite: juxta ſiclos ſanctuarii 47
accipies, viginti obolorum ſiclus erit. Dabíſque argentum 48
Aharoni & filiis ejus, pro redemptionibus eorum qui ſuperſunt inter
eos. Et accepit Moſes redemptionem eorum, ab his qui ſuperabant 49
redemptiones Levitarum. A primogenitis filiorum Iſrael accepit pecuniam 50
iſtam, mille trecentos ſexaginta quinque ſiclos juxta ſiclos
ſanctuarii. Et dedit Moſes argentum redemptionis Aharoni & filiis 51
ejus juxta os ſermonis Domini: ſicut præceperat Dominus Moſi.

CAP. IV.

Et loquutus eſt Dominus cum Moſe *& cum Aharone*, dicendo: 1
Capite numerum filiorum Kehath è medio filiorum Levi, ſecundùm 2
proſapias ſuas & domos patrum ſuorum. A filio triginta annorum 3
& ſupra, uſque ad filium quinquaginta annorum, omnium qui egrediuntur
ad militiam, ut exequantur miniſterium in tabernaculo fœderis.
Hoc eſt miniſterium filiorum Kehath in tabernaculo fœderis, ſanctum 4
ſanctorum. Ingrediatur autem Aharon & filii ejus tempore quo movenda 5
ſunt caſtra, ut deponant velum interſtitii, & tegant *eo* arcam
teſtimonii. Et ponant ſuper illam operimentum pellium taxorum, & 6
& expandant veſtem retortam ſuper ipſum deſuper, & ponant vectes
ejus. Et ſuper menſam panum 7
propoſitionis expandant veſtimentum
hyacinthinum, & ponant ſuper
eam pateras, & cochlearia, & phialas, & cyathos libationis: ſed
& panes erunt jugiter ſuper eam.

Hieroſ. 7. *Phialas.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* گفت ״ بموسه بشمار همه نخست زاد نرينه بپسراني يسرال ازقدري ماه وبالا وحسيب كن مر 40
شماري نامهاي ايشان * وبستاني مر آن لويان بمن من ״ عوضي همه نخست زاد پسراني يسرال 41
و مر چهارپايي آن لويان عوضي همه نخست زاد درچهارپايي پسراني يسرال * بشمرد مشه چون آنكه 42
فرمود ״ اويرا مر همه نخست زاد درپسراني يسرال * بود همه نخست زادي نرينه درشماري نامها از 43
قدري ماه وبالا بشمردگاني ايشان بيست ودو هزار ودويست * سخن گفت ״ بموسه بگفتن 44
* بستان مر آن لويان عوضي همه نخست زاد درپسراني يسرال و مر چهارپايي آن لويان عوضي 45
چهارپايي ايشان و باشند بمن آن لويان من ״ * و مر خلاصي آن دويست هفتاد وسه آن زياد 46
باشان ابر آن لويان ازنخست زادي پسراني يسرال * وبستاني پنج پنج مثقالها بسرمره درمثقال 47
آن خاص بستاني بيست دانك آن مثقال * وبدهي آن سيم باهرن وبپسراني او خلاصي آن 48
زياد باشان در ايشان * بستاند مشه مر سيمي آن خلاصي ازنزد آن زياد باشان ابر 49
خلاصي آن لويان * ازنزد نخست زادي پسراني يسرال بستاند مر آن سيم هزار وسه صد 50
وشست وپنج درمثقال آن خاص * بداد مشه مر سيمي آن خلاصي باهرن وبپسراني او ابر امري 51
״ چون آنكه فرمود ״ مر مشه *

* فصل چهارم *

* سخن گفت ״ بموسه و باهرن بگفتن * بشمار مر سري پسراني قهت درمياني پسراني لوي باهلي 1 2
خانهاي ايشان بخانهي پدراني ايشان * ازقدري سي سال وبالا وتا قدري پنجاه سال همه آيا 3
بسپاه بكردن كار درخيمهي وعده * اين كاري پسراني قهت درخيمهي وعده خاصي آن 4
خاصها * وبيايد اهرن وپسراني او درمنزل برداشتن آن لشكرگاه وفرود آورند مر پردهي 5
آن حجاب وبپوشند درآن مر صندوقي آن گواه گرفت * وبدهند ابر او پوشش پوست اسخ 6
بگسترند جامهي جمله كبود ازبالا وبنهند باهوهاي او * و ابر خواني آن دو رويه بگسترند 7
جامهي كبود وبدهند ابر او مر آن كاسها و مر آن چمچها و مر آن نيها و مر آن سيخها آن
پوشش وناني آن هميشه ابر او باشد ٭

Et dixit Dominus ad Moſheh; Numera 40
omnem primogenitum maſculum
in filiis Iſrael ab ætate menſis
& ſuprà, & computa numerum nominum
eorum. Capieſque Levitas 41
mihi (ego Dominus) loco omnium
primogenitorum filiorum Iſrael, &
quadrupedes Levitarum loco omnium
primogenitorum in quadrupedibus
filiorum Iſrael. Numeravit 42
itaque Moſheh quemadmodum præceperat
ei Dominus, omnem primogenitum
in filiis Iſrael. Fueruntque 43
omnes primogeniti maſculi, in
numero nominum, ab ætate menſis &
ſupra, per numeratos eorum, viginti
ac duo millia, & ducenti.
Loquutuſque eſt Dominus ad Moſheh, 44
dicendo; Cape Levitas loco 45
omnium primogenitorum in filiis Iſrael,
& quadrupedes Levitarum
loco quadrupedum eorum, eruntque
mihi Levitæ: ego Dominus. Porro 46
redemptioni ducentorum ſeptuaginta
ac trium redundantium ſupra
Levitas ex primogenitis filiorum
Iſrael, Accipies quidem quinos ſiclos 47
per capitis computum, ſecundum ſiclum
ſanctuarii accipies: viginti
obolorum eſt ſiclus Dabiſque 48
ipſum argentum Aharoni & filiis
ejᵒ, redemptionem ſcil. exuperantium
in illis. Accepit itaque Moſheh 49
argentum redemptionis à redundantibus
ſupra redemptionem Levitarum:
A primogenitis filiorum Iſrael 50
accepit argentum, mille trecentos
ſexaginta quinque ſiclos in ſiclo
ſanctuarii. Deditque Moſheh argentum 51
redemptionis Aharoni & filiis
ejus, juxta mandatum Domini,
quemadmodum præceperat Dominus
ipſi Moſheh.

CAP. IV.

Locutuſque eſt Dominus ad Moſheh 1
& Aharon, dicendo; Numera 2
capita filiorum Cehath de medio filiorum
Levi, per familias ſuas, per
domum patrum ſuorum, Ab ætate triginta 3
annorum & ſuprà, uſque ad
ætatē quinquaginta annorum, omnis
venientis in exercitum ad faciendum
opus in tentorio conventûs.
Iſtud erit opus filiorum Cehath in 4
tentorio conventûs, Sanctum ſanctorum.
Veniet autem Aharon & filii 5
ejus quando manſiones removebunt
caſtra, & deponent velū diſcluſoriū,
& operient illo arcam teſtimonii.
Ponéntque ſuper illam operimentum 6
pellis hircinæ, & expandent veſtimentum
cæruleum deſupèr, & imponent
baculos ejus. Et ſuper menſam 7
panis bifacis expandent veſtimentum
cæruleum, dabuntque ſuper
eam crateres, & cochlearia,
& calamos, & obelos operimenti
& panis jugis ſuper eam erit.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ופרשו ויפרשון עלוי לבוש צבע זהורי ויכסון יתיה בחופאה דמשך ססגונא וישוון 8
ית אריחוי: ולקחו ויסבון לבוש דתיכלא ויכסון ית מנרתא דאנהורי וית 9
בוצינהא וית מלקטייא וית מחתיתא וית
כל מני שמושא דישמשון לה בהון:
ונתנו ויתנון יתה וית כל מנהא לחופאה 10
דמשך ססגונא ויתנון על אסלא: ועל מזבח ועל מדבחא דדהבא יפרסון לבוש 11
תיכלא ויכסון יתיה בחופאה דמשך ססגונא וישוון ית אריחוי: ולקחו ויסבון 12
ית כל מאני שמושא די ישמשון בהון בקודשא ויתנון ללבוש דתכלא ויכסון יתהון
בחופאה דמשך ססגונא ויתנון על קופא:
ודשנו וידרדון ית מדבחא ויפרסון עלוי 13
לבוש ארגוון: ונתנו ויתנון עלוי ית כל מנוי דישמשון עלוי בהון ית מחתייתא 14
וית משלייתא וית מגרופייתא וית מזירקיא כל מאני מדבחא ויפרשון עלוי חופאה
דמשך ססגונא וישוון אריחוי: וכלה ויפסוק אהרן ובנוי לכסאה ית קודשא וית 15
כל מאני קודשא בזמן מיטל משריתא ומן בתר כדין ייעלון בני קהת למסוברא
ולא יקרבון לקודשא דלא ימותון באשא מצלהבא דין מטול בני קהת במשכן
זמנא: ופקדת ודמסיר לאלעזר בר אהרן כהנא משחא דאנהרותא וקטרת 16
בוסמיא ומנחת דתדירא ומשחא דרבותא מסרת כל משכנא וכל דביה
בקודשא ובמנוי: וידבר ה׳ ומליל יי עם משה למימר: אל תכריתו לא 17
תסתקפון לשיצאה ית שבטא דגניסת קהת מגו ליואי: וזאת ודא תקנתא 18 19
עבידו להון ויחון בחיי דצדיקי ולא ימותון באשא מצלהבא ויזוחון עיניהון
מן בית קודש קודשיא בזמן מקרבהון לתמן אהרן ובנוי ייעלון וימנון יתהון
גבר גבר על פולחניה ולמטוליה:
ולא ולא ייעלון למחמיא כד ייעלון 20
כהניא לשיקוע מאני קודשא דלא
ימותון באשא מצלהבא:

ירושלמי 9 מלקטיא:
10 על קופה:

ירושלמי 13 וירדון ית מדבחא:

ירושלמי 20 ולא יעלון ליואי למחמי
כד יהוון כהניא משקעין מני בית קודשא
דלא ימותון:

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

8 Et expandant ſuper ea veſtem coccineam, & operiant ipſam operimento ex pelle taxorum, & immittant vectes ejus. 9 Et tollant veſtem hyacinthinam, & tegant candelabrum luminaris, & lucernas ejus, & forcipes, & emunctoria ejus: & omnia vaſa miniſterii, quibus ei miniſtrant. 10 Et ponent ipſum & omnia vaſa ejus intra operimentum de pelle taxorum, atque collocabunt ſupra vectem. 11 Et ſuper altare aureum expandent veſtem hyacinthinam, & tegent ipſum operimento ex pelle taxorum, & indant vectes ejus. 12 Et accipient omnia vaſa miniſterii, quibus miniſtrant in ſanctuario, & involvent veſte hyacinthina, & tegent ea operimento ex pelle taxorum, atque imponent vecti. 13 Et auferent cineres ab altari, & tegent ipſum veſte purpureâ. 14 Et ponent ſuper ipſum omnia vaſa ejus, quibus ſuper ipſum utuntur; pateras carbonarias, fuſcinulas, palas, & omnia vaſa altaris: & expandent ſuper ipſum operimentum de pelle taxorum, & imponent vectes ejus. 15 Cúmque ceſſaverint Aharon & filii ejus tegere ſanctuarium & omnia vaſa ſanctuarii, tempore profectionis caſtrorum, poſtea veniant filii Kehath ad portandum, neque accedant ad ſanctuarium ne moriantur igni inflammato: hoc eſt onus filiorum Kehath in tabernaculo fœderis. 16 Et quod traditum eſt Eleazaro filio Aharonis ſacerdoti, oleum luminaris, & incenſum aromaticum, & Mincha jugis *hoſtia*, et oleum unctionis, & cuſtodia totius tabernaculi, & omnium quæ in eo erant, in ſanctuario et in vaſis ejus. 17 Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: 18 Ne occaſionem præbeatis, ut deleatur tribus familiæ Kehath è medio Levitarum. 19 Hanc inſtitutionem facietis illis, ut vivant vitâ juſtorum, & non moriantur igne inflammato, levabunt oculos ſuos à domo ſancti ſanctorum quo tempore accedent eò: Aharon & filii ejus ingrediantur, & conſtituant eos unumquemque ad miniſterium ſuum & ad onus ſuum. 20 Neque ingrediantur ad videndum, cum ingredientur ſacerdotes ad tegendum vaſa ſanctitatis, ut non moriantur igne inflammato.

Hieroſ. 9 *Forcipes.*
10 *Supra vectem.*

Hieroſ. 13 *Et decinerabunt altare.*

Hieroſ. 20 *Et non ingredientur Levitæ ad videndum, quando ſacerdotes tegent vaſa domus ſanctuarii, ut non moriantur.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

8 * وبگسترند ابر ایشان جامهي قرمز رنگ وبپوشند اویرا در پوششي پوست اسخ
9 وبنهند مر باهوهاي او * وبستانند جامهي کبود وبپوشند مر چراغپايهي آن روشنايي
ومر چراغهايي آن ومر کلبتينهايي آن ومر مجمرهايي آن ومر همه پيرايهاي روغني
10 آن آنچه خدمت کنند [بآن] در ایشان * وبدهند آنرا ومر همه پيرايهايي آن
11 بپوششي پوست اسخ وبدهند ابر آن زبر * وابر مذبحي آن طلا بگسترند جامهي
12 کبود وبپوشند اویرا در پوششي پوستي اسخ وبنهند باهوهايي او * وبستانند مر
همه پيرايهايي آن خدمتي آنچه خدمت کنند در ایشان در خاص وبدهند بجامهي کبود
13 وبپوشند ایشانرا در پوششي پوست اسخ وبدهند ابر آن زبر *وخاکستر بر دارند مر آن
14 مذبح وبگسترند ابر او جامهي ارغوان * وبدهند ابر او مر همه پيرايهايي او آنچه خدمت
کنند ابر او در ایشان مر آن مجمرها مر آن چنگالها ومر آن کفچها ومر آن طبقها همه آن
15 پيرايهايي آن مذبح وبگسترند ابر او پوششي پوست اسخ وبنهند باهوهاي او* وتمام کند
اهرن وپسراني او بپوشيدن مر آن خاص ومر همه پيرايهاي آن خاص در منزل بر داشتني آن
لشکرگاه وپس همچنين بيايند پسراني قهت ببر داشتن ونه رسند بآن خاص وبميرند ايدان
16 باري پسراني قهت در خيمهي وعده * وگماشتگيي العزر پسري اهرن آن کهن روغني
آن روشنايي ودخنهي آن بوي ابزار وهديهي آن هميشه وروغني آن ماليدن
17 گماشتهي همه آن مسکن وهمه آنچه درو در خاص ودر پيرايهايي او * سخن گفت
18 بمشه وباهرن بگفتن * نه نيست کنيد مر قبيلهي اهلي خانهايي آن قهتي از مياني آن
19 لويان * این بکنيد بايشان وبزيند ونه ميرند در نزديك شدني ایشان مر خاصي آن
20 خاصها اهرن وپسراني او بيايند وبنهند ایشانرا مرد مرد ابر کاري او وبباري او * ونه
آيند بديدن چون پوشيدن مر آن خاص وبميرند

8 *Et expandent ſuper illa veſtimentum coccinum, operiéntque illud operimento pellis hircinæ, poſteà imponent baculos ejus.* 9 *Accipient prætereà veſtimentum cæruleum, et operient candelabrum luminaris, & lucernas ejus, & forcipes ejus, & thuribula ejus, & omnia vaſa olei ejus quibus miniſtrant ei.* 10 *Dabúntq; illud & omnia inſtrumenta ejus in tegumento pellis hircinæ, & dabunt ſuper vectabulum.* 11 *Super altare autem aureum expandent veſtimentum cæruleum, & operient illud operimento pellis hircinæ, ponéntque baculos ejus.* 12 *Accipient quoque omnia vaſa miniſterii quibus miniſtrabunt in ſanctuario, & dabunt in veſtimento cæruleo, operiéntque illa operimento pellis hircinæ, & dabunt ſuper vectabulum.* 13 *Cinerem etiam auferent ab altari, & expandent ſuper illud veſtimentum purpureum.* 14 *Dabúntque ſuper illud omnia vaſa ejus quibus miniſtrant ſuper ipſum, thuribula, uncos, & ſpathas, & ſcutellas, cuncta vaſa altaris: & expandent ſuper illud operimentum pellis hircinæ, & imponent baculos ejus.* 15 *Quum* autem *finem fecerit Aharon ac filii ejus operiendi ſanctuarium, & omnia vaſa ſanctuarii, quando manſionem removebunt caſtra, tum poſteà venient filii Cehath ad portandum: ut non accedant ad ſanctuarium, & moriantur: Iſta* ſunt *onus filiorum Cehath in tentorio conventûs.* 16 *Præfectura autem Eleazar filii Aharon ſacerdotis, oleum luminaris, & ſuffitus aromaticus, & munus juge, & oleum unctionis: præfectura totius tabernaculi, & omnium quæ in eo, in ſanctuario & vaſis ejus.* 17 *Loquutúſque* eſt *Dominus ad Moſheh & Aharon dicendo;* 18 *Ne annihiletis tribum familiarum Cehathitarum de medio Levitarum.* 19 Sed *hoc facite eis, tunc vivent, & non morientur cùm appropinquârint ad ſancta ſanctorum: Aharon & filii ejus veniant ac diſponant eos, quemque virum ad opus ſuum & onus ſuum.* 20 *Nec veniant ad videndum inter operiendum ſanctuarium, ne moriantur.*

במדבר ד
תרגום יונתן בן עוזיאל

פ פ פ
וידבר ומליל יי עם משה למימר : נשא קביל ית חושבן בני גרשון אוף
הינון לבית אבהתהון לגניסתהון : מבן מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר
חמשין שנין תמני יתהון כל דאתי לחיילא חילא למעבד עבידתא במשכן
זמנא : זאת דא היא פולחנת גניסת גרשון למפלח ולמטול : ונשאו
ויטלון ית יריעת משכנא וית משכן זמנא חופאיה וחופאה דססגונא דעלוי
מלעילא וית פרסא דתרע משכן זמנא : ואת וית ווילות דרתא וית פרסא
דמעלנא דתרע דרתא דעל משכנא חזור חזור וית אטוניהון וית כל מאני
פולחנהון וית כל מה דיתמסר להון ויפלחין : על פי על מימרא דאהרן ובנוי
יהי כל פולחן בני גרשון לכל מטולהון ולכל פולחנהון ותמנון עליהון במטרא ית
כל מטולהון : זאת דא היא פולחנת גניסת בני גרשון במשכן זמנא
ומטרתהון ביד איתמר בר אהרן כהנא : בני בני מררי לגניסתהון לבית
אבהתהון תמני יתהון : מבן מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר חמשין שנין
תמנינון כל דאתי לחילא למפלח ית פולחן משכן זמנא : וזאת ודא מטרת
מטולהון לכל פולחנהון במשכן זמנא לוחי משכנא ונגרוי ועמודוי וחומרוי : ועמדי
ועמודי דרתא חזור חזור וחומריהון וסיכיהון ומתחיהון לכל מאניהון ולכל
פולחנהון ובשמהן תמנון ית כל מני מטרת מטולהון : זאת דא היא פולחנת
גניסת בני מררי לכל פולחנהון במשכן זמנא בידא דאיתמר בר אהרן כהנא :
ויפקד ומנא משה ואהרן ית בני קהת לגניסתהון ולבית אבהתהון : מבן
מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר חמשין שנין כל דאתי לחילא לפולחנא
במשכן זמנא : ויהיו והוו סכומהון לגניסתהון תרין אלפין ושבע מאה וחמשין :
אלה אלין מנין סכומי גניסת קהת כל דפלח במשכן זמנא די מנא משה ואהרן
על פום מימרא דיי בידא דמשה : ופקודי ומנין סכומי בני גרשון לגניסתהון
ולבית אבהתהון :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

SECT. XXX.

ET loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo : Tolle *quoque* ſum- 21
mam filiorum Gherſon etiam ipſorum, juxta domos patrum ſuorum jux- 22
ta proſapias ſuas : A filio triginta annorum & ſupra uſque ad filium 23
quinquaginta annorum numerabis eos, omnem qui procedit ad bellum,
ut exequatur miniſterium in tabernaculo fœderis. Hoc autem eſt mi- 24
niſterium proſapiæ Gherſon, ut miniſtrent & portent. Portent autem 25
cortinas tabernaculi, & tabernaculum fœderis, operimentum ejus, &
operimentum taxorum quod eſt ſuper illud in ſupremo loco, & aulæ-
um portæ tabernaculi fœderis. Aulæa quoque atrii, & velum quod 26
eſt in introitu portæ atrii, quod eſt ſuper tabernaculum per circuitum,
& funes eorum, & omnia vaſa miniſterii eorum, & omnia quæ
traduntur eis ut exequantur. Juxta verbum Aharonis & filiorum ejus 27
erit omne miniſterium filiorum Gherſon, per omnia onera ſua, &
per omnia miniſteria ſua : & conſtituatis ſuper eos in cuſtodia omnia
onera eorum. Hoc eſt miniſterium proſapiæ filiorum Gherſon in ta- 28
bernaculo fœderis, & cuſtodia illorum erit ſub manu Ithamar filii
Aharon ſacerdotis. Filios *etiam* Merari per proſapias ſuas & domos 29
patrum ſuorum numerabis. A filio triginta annorum & ſupra uſque 30
ad filium quinquaginta annorum numerabis eos, quicunque ad militi-
am procedit, ut exequatur miniſterium tabernaculi fœderis. Hæc au- 31
tem eſt cuſtodia oneris eorum, juxta omne miniſterium eorum in ta-
bernaculo fœderis, tabulæ tabernaculi, vectes ejus, columnæ ejus, &
baſes ejus. Columnæ quoque atrii per circuitum, & baſes earum, & 32
clavi earum, & funes earum, cum omnibus inſtrumentis earum pro
quocunque miniſterio earum : & nominatim conſtituatis omnia vaſa
cuſtodiæ oneris eorum. Hoc eſt miniſterium proſapiæ filiorum Me- 33
rari, juxta omne miniſterium eorum in tabernaculo fœderis, idque
ſub manu Ithamar filii Aharon ſacerdotis. Et numeravit Moſes & 34
Aharon filios Kehath, per proſapias ſuas, & per domos patrum ſuo-
rum. A filio triginta annorum & ſupra, uſque ad filium quinquaginta 35
annorum, omnem qui ad militiam accedebat, ut miniſtraret in taber-
naculo fœderis. Et fuerunt ſummæ eorum per proſapias ſuas, duo mil- 36
lia & ſeptingenti, & quinquaginta. Iſti ſunt numerus ſupputationum 37
proſapiæ Kehath, omnium qui miniſtrabant in tabernaculo fœderis,
quos numeravit Moſes & Aharon, juxta os ſermonis Domini per ma-
num Moſis. Numerus autem ſupputationum filiorum Gherſon, per pro- 38
ſapias ſuas, & domos patrum ſuorum,

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

*سخن کفت يي بمسه بکفتن *بشمار مر سري پسراني جرسون نيز ايشان بخانهي پدراني
ايشان باهلي خانهايي ايشان *از قدري سي سال و بالا تا قدري پنجاه سال بشماري ايشانرا همه
آن آيا بسپاه شدن سپاه بکار کردن کار در خيمهي وعده *اين کاري اهلي خانهايي آن
جرسوني بکار و ببار *و بر دارند مر شقهايي آن مسکن و مر خيمهي وعده پوششي او
و پوششي آن استخ آنچه ابر او از بالا و مر حجابي درکاهي خيمهي وعده *و مر پردهايي آن سرا
و مر حجابي درکاهي دروازهي آن سرا آنچه ابر آن مسکن و ابر آن مذبح کرداکرد و مر
طنابهاي ايشان و مر همه پيرايهاي کاري ايشان و مر همه آنچه کرده آيد بايشان و کار کنند،
*ابر قولي اهرن و پسراني او باشد همه کاري پسراني آن جرسوني بهمه باري ايشان و بهمه کاري
ايشان و بگماريد ابر ايشان در نگاهداشت مر همه باري ايشان *اين کاري اهلي خانهايي آن
جرسوني در خيمهي وعده و نگاهداشتي ايشان در دستي ايتمر پسري اهرن آن کهن *پسراني
مرري باهلي خانهاي ايشان بخانهي پدراني ايشان بشماري ايشانرا *از قدري سي سال و بالا
و تا قدري پنجاه سال بشماري ايشانرا همه آن آيا بسپاه بکار کردن مر کاري خيمهي وعده.
*و اين نگاهداشتي باري ايشان بهمه کاري ايشان در خيمهي وعده تختهاي آن مسکن
و پشتيوانهاي او و ستونهاي او و بون ستونهاي او* و ستونهاي آن سرا کرداکرد و بون
ستونهايي ايشان و ميخهايي ايشان و طنابهاي ايشان بهمه پيرايهاي ايشان و بهمه کاري ايشان
و در نامها بگماريد مر پيرايهايي نگاهداشتي باري ايشان *اين کاري اهلي خانهايي پسراني مرري
بهمه کاري ايشان در خيمهي وعده در دستي ايتمر پسري اهرن آن کهن *بشمرد مشه و اهرن
و مهتراني آن جماعت مر پسراني آن قهتي باهلي خانهايي ايشان و بخانهي پدراني ايشان *از قدري
سي سال و بالا و تا قدري پنجاه سال همه آن آيا بسپاه بکار در خيمهي وعده *بودند شمردکاني
ايشان باهلي خانهايي ايشان دو هزار و هفت صد و پنجاه *ايدان شمردکاني اهلي خانهايي آن
قهتي همه آن کارکنا در خيمهي وعده آنچه بشمرد مشه و اهرن ابر امري يي در دستي مشه.
*و شمردکيهاي پسراني جرسون باهلي خانهايي ايشان بخانهي پدراني ايشان.

Locutúſque eſt Dominus ad Mo- 21
ſheh, dicendo; Numera caput fili- 22
orum Gerſhon, etiam ipſos per do-
mum patrum ſuorum, per familias
ſuas. A filio triginta annorum & 23
ſuprà, uſque ad filium quinquagin-
ta annorum numerabis eos : omnem
venientem recenſeri in *exercitu,*
ad operandum opus in tentorio con-
ventûs. Iſtud erit *opus Gerſhoni-* 24
tarum, in opere & onere. Portabunt 25
namque cortinas tabernaculi, ac
tentorium conventûs, operimentum
ejus, & operimentum pellis *hirctæ*
quod ſuper ipſum deſupèr, & au-
læum oſtii tentorii conventûs : Ve- 26
la item atrii, & aulæum oſtii por-
tæ atrii, quod eſt *juxta taberna-*
culum, et juxta altare circumcirca,
& funiculos eorum, & omnia vaſa
operis eorum, & quodcunque factum
eſt pro illis : ita miniſtrabunt. Jux- 27
ta ſententiam Aharon & filiorum
ejus erit univerſum opus filiorum
Gerſhonitarum in omni onere eorum
omnique opere eorum : & imponetis
iis in cuſtodiam omne onus ipſorum.
Iſtud eſt *opus familiarum Gerſhoni-* 28
tarum in tentorio conventûs, & cu-
ſtodia eorum, per manum Ithamar
filii Aharon ſacerdotis. Filios 29
quoque *Merari per familias ſuas,*
per domum patrum ſuorum nume-
rabis. A triginta annis & ſu- 30
prà, & uſque ad quinquaginta an-
nos numerabis eos, omnem venien-
tem in exercitum ad operandum o-
pus tentorii conventûs. Hæc autem 31
erit *cuſtodia oneris eorum juxta*
omne opus eorum in tentorio conven-
tûs, Tabulæ tabernaculi, & vectes
ejus, & columnæ ejus, ac ſtylobatæ
ejus : Columnæ item atrii circumcir- 32
ca, & ſtylobatæ earum, & clavi ea-
rũ, & funiculi earum, cum omnibus
inſtrumentis earum, omnique opere
earum : & per nomina imponetis eis
vaſa cuſtodiæ oneris eorum. Hoc erit 33
opus familiarũ filiorũ Merari, jux-
ta totum opus eorum in tentorio con-
ventûs per manum Ithamar filii A-
haron ſacerdotis. Numeravitq; Mo- 34
ſheh & Aharon, & principes congre-
gationis filios Cehathitarum per fa-
milias ſuas, & per domum patrum
ſuorum, A nato triginta annos & 35
ſuprà, & uſque ad natum quinqua-
ginta annos, omnem venientem in ex-
ercitum ad opus in tentorio conven-
tûs. Fuerunt numerati eorum per fa- 36
milias ſuas, duo millia, et ſeptingenti
& quinquaginta. Iſti ſunt *numerati* 37
familiarũ Cehathitarum, omnis opi-
fex in tentorio conventûs, quos
numeravit Moſheh et Aharon juxta
mandatum Domini per manum Mo-
ſheh. Et numerationes filiorũ Ger- 38
ſhon per familias ſuas, per domum
patrum ſuorum,

תרגום יונתן בן עזיאל

מבן מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר חמשין שנין כל דאתי לחילא לפולחנא 39
במשכן זמנא : ויהיו והוו סכומהון לגניסתהון תרין אלפין ושית מאה ותלתין 40
אלה : אלין מניני סכומי בני גרשון כל דיפלח במשכן זמנא דימנא 41
משה ואהרן על פם מימרא דיי בידא דמשה : ופקודי ומניין סכומי גניסת 42
בני מררי לגניסתהון לבית אבהתהון : מבן מבר תלתין שנין ולעילא ועד 43
בר חמשין שנין כל דאתי לחילא לפולחנא במשכן זמנא : ויהיו והוו סכומהון 44
לגניסתהון תלת אלפין ומאתן : אלה אלין מניני סכומי גניסת בני מררי 45
דמנא משה ואהרן על פם מימרא דיי בידא דמשה : כל כל סכום מניניא 46
דמנא משה ואהרן ורברבי ישראל ית ליואי לגניסתהון ולבית אבהתהון :
מבן מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר חמשין שנין כל דאתי לחילא למפלח 47
פולחן מטרתא ופולחן מטול במשכן זימנא : ויהיו והוו סכומהון תמניא 48
אלפין וחמש מאה ותמנן : על פי על פום מימרא דיי מנא יתהון בידא דמשה 49
גבר גבר על פולחניה ועל מטוליה וסכומיה היכמא דפקיד יי ית משה :

ה

1 וידבר הי ומליל יי עם משה למימר : צו פקד ית בני ישראל ויפטרון מן 2
משריתא כל דמצורע וכל דדאיב וכל דמסאב לטמי נפשא דמית : מוכר
מדכורא ועד נוקבא תשלחון למברא למשריתא תפטורונון ולא יסאבון ית 3
משרייתהון דשכינת קודשי שריא ביניהון : ויעשו כן ועבדו כן בני ישראל 4
ופטרו יתהון למברא למשריתא היכמא דמליל יי עם משה היכדין עבדו
בני ישראל : וידבר ומליל יי עם משה למימר : דבר מליל עם בני ישראל 5 6
גבר או איתא די יעבדון מכל חובי אנשא למשקרא שקר קדם יי ויתחייב בר
נש ההוא : והתודו ויודון ית חוביהון דעבדו אין ממונא אנס לחבריה ויתוב 7
ית חובתיה ברישיה וחומש דמוי יוסף עלוי ויתן קרנא וחומשא למאן
דאתחייב ליה :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

A filio triginta annorum & ſupra, uſque ad filium quinquaginta annorum, omnium qui ad exercitum ingrediebantur, ut miniſtrarent in tabernaculo fœderis. 39 Et fuerunt ſummæ eorum per proſapias ſuas duo millia, & ſexcenti, & triginta. 40 Iſti ſunt numeri ſupputationum filiorum Gherſon, omnium qui miniſtrabant in tabernaculo fœderis, quos numeravit Moſes & Aharon, juxta os ſermonis Domini per manum Moſis. 41 Numerus autem ſupputationum proſapiæ filiorum Merari, per proſapias ſuas, & juxta domos patrum ſuorum, 42 A filio triginta annorum & ſupra, uſque ad filium quinquaginta annorum, omnium ad bellum procedentium pro miniſterio tabernaculi fœderis. 43 Et fuerunt ſupputationes eorum, ſecundum proſapias ſuas, tria millia & ducenti. 44 Iſti ſunt numeri ſupputationum proſapiæ filiorum Merari, quos numeravit Moſes & Aharon, juxta os ſermonis Domini per manum Moſis. 45 Omnis ſupputatio numerorum, quos numeravit Moſes & Aharon & principes Iſrael ex Levitis, per proſapias ſuas & domos patrum ſuorum. 46 A filio triginta annorum & ſupra, uſque ad filium quinquaginta annorum, quicunque veniebat in exercitum, ut exequeretur miniſterium cuſtodiæ, & inſerviret oneri geſtando in tabernaculo fœderis: 47 Fuerunt *inquam* numeri eorum, octo millia, & quingenti, & octoginta. 48 Juxta os ſermonis Domini numeravit eos per manum Moſis, unumquemque juxta miniſterium ſuum & juxta onus ſuum: & numerus eorum fuit ſicut præcepit Dominus Moſi. 49

CAP. V.

Præterea loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: 1 Præcipe filiis Iſrael ut emittant ex caſtris omnem leproſum, & omnem qui fluxum patitur, & omnem immundum qui polluit ſe ſuper anima mortui. 2 A mare uſque ad fœminam ejicietis, extra caſtra dimittetis eos: & non polluent caſtra ipſorum, quæ divina majeſtas ſanctitatis meæ habitat inter eos. 3 Et fecerunt ſic filii Iſrael, & ejecerunt eos extra caſtra: quemadmodum locutus erat Dominus cum Moſe, ſic fecerunt filii Iſrael. 4 Præterea loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: 5 Loquere cum filiis Iſrael; Vir vel mulier qui fecerint quodcunque peccatum hominis, ad prævaricandum prævaricationem coram Domino, & reus fuerit vir ille: 6 Confiteantur peccata ſua quam fecerint: ſi pecuniam vi abſtulit ſocio ſuo, reddat delictum ſuum in capitali ſuo, & quintam partem pretii ejus addat ad ipſum: & dabit ſortem & quintam partem viro in quem peccaverit. 7

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ازقدري سي سال و بالا وتا قدري پنجاه سال همه آن آيا بسپاه بكار در خيمهي وعده * 39
* بودند شمردگاني ايشان باهلي خانهايي ايشان بخانهي پدراني ايشان دو هزار وشش صد 40
وسي * اينان شمردگاني اهلي خانهايي پسراني جرشون همه آن كار كنا درخيمهي وعده 41
آنچه بشمرد مشه و اهرن ابر امري ؛؛ * وشمردگاني اهلي خانهايي پسراني مرري باهلي خانهايي 42
ايسان بخانهي پدراني ايسان * ازقدري سي سال وبالا وتا قدري پنجاه سال همه آن آيا بسپاه 43
بكار در خيمهي وعده * بودند شمردگاني ايسان باهلي خانهايي ايسان سه هزار ودويست * 44
* اينان شمردگاني اهلي خانهايي پسراني مرري آنچه بشمرد مشه واهرن ابر امري ؛؛ در دستي 45
مشه * همه آن شمردگان آنچه بشمرد مشه واهرن و مهتراني يسرال مر آن لويان باهلي خانهايي 46
ايسان وبخانهي پدراني ايسان * ازقدري سي سال وبالا وتا قدري پنجاه سال همه آن آيا بكار 47
كردني كاركرد كار وكاري بار در خيمهي وعده * بودند شمردگاني ايسان هشت هزار 48
وپانصد وهشتاد * ابر امري ؛؛ بشمرد ايسانرا در دستي مشه مرد مرد ابر كاري او و ابر باري 49
او و كماشتگيهايي او آنچه بفرمود ؛؛ مر مشه *

* فصل پنجم *

* سخن گفت ؛؛ بمشه بگفتن * بفرماي مر پسراني يسرال بفرستند از آن لشكرگاه همه 1 2
پيس وهمه ترابش وهمه پليد بجان * از نرينه تا مادينه بفرستيد بار بيرون بلشكرگاه بفرستيد 3
ايسان را و نه پليد كنند مر لشكرگاهي ايسان آنچه من مسكن گيرا در مياني ايسان *
* بكردند همچنين پسراني يسرال بفرستادند ايسانرا بار بيرون بلشكرگاه چون آنچه سخن 4
گفت ؛؛ بمشه همچنين بكردند پسراني يسرال * سخن گفت ؛؛ بمشه بگفتن * سخن 5 6
گوي بپسراني يسرال مرد يا زن كه بكنند از همه خطاها آن آدم ببغي كردن
بغي در ؛؛ وجرمناك شود آن جاني آن * واقرار كنند مر خطاي ايسان آنچه بكردند 7
وباز گردانند مر جرمي در سري او و پنج يكّه او بيفزايند ابر او وبدهد بآنچه
جرم كرد باو *

* *A nato trigi[n]ta annos & ſuprà, & uſque ad natum quinquaginta annos, omnis venientis in exercitum* 39
* *ad opus in tentorio conventûs:* 40 *Fuerunt* inquam *numerati eorum per familias ſuas, per domum patrum ſuorum, duo millia, & ſexcenti ac triginta.* 41 *Iſti* ſunt *numerati familiarum filiorum Gerſhon, quilibet opus faciens in tentorio conventûs, quos numeravit Moſheh & Aharon juxta præceptum Domini.* 42 *Et numerati familiarum filiorum Merari per familias ſuas, per domum patrum ſuorum,* 43 *A trigenario & ſuprà, & uſq; ad quinquagenarium, omnis veniens in exercitum ad opus in tentorio conventûs:* 44 *Fuerunt* inquam *numerati eorum per familias ſuas, tria millia & ducenti.* 45 *Iſti* ſunt *numerati familiarum filiorum Merari, quos numeravit Moſheh & Aharon, juxta mandatum Domini per manum Moſheh.* 46 *Omnes numerati quos numeravit Moſheh & Aharon, & principes Iſrael,* de *Levitis per familias ſuas, et per domum patrum ſuorum,* 47 *A trigenario & ſuprà, & uſque ad quinquagenarium, omnis veniens ad peragendum functionem operis, & opus oneris in tentorio conventûs:* 48 *Fuerunt* inquam *numerati eorum, octo millia, & quingenti & octoginta.* 49 *Juxta mandatum Domini numeravit eos per manum Moſheh, quemlibet virum juxta opus ſuum, & juxta onus ſuum, præfecturaſque ſuas, quod præceperat Dominus Moſheh.*

CAP. V.

Et *locutus eſt Dominus ad Moſheh, dicendo;* 1 2 *Præcipe filiis Iſrael ut emittant de caſtris omnem leproſum, & omnem fluxu* laborantem, *omnémque pollutum per animam.* 3 *A maſculo uſque ad fœminam emittetis, extra caſtra emittetis eos, ne polluant caſtra eorum, in quorum medio ego habitationem capio.* 4 *Et fecerunt ſic filii Iſrael, emiſeruntque eos extra caſtra: quemadmodum loquutus fuerat Dominus ad Moſheh, ſic fecerunt filii Iſrael.* 5 *Loquutuſque eſt Dominus ad Moſheh, dicendo,* 6 *Alloquere filios Iſrael; Vir aut mulier quum fecerint* aliquod *ex omnibus peccatis hominum, prævaricando prævaricationem in Dominum, & rea fuerit anima illa:* 7 *Tum fatebuntur peccatum ſuum quod fecerunt, & reſtituet delictum ſuum in ſumma ſua, & quintam partem ejus ſuperaddet ei, dabitque illi in quem peccaverit.*

ואם ואין לא אית לגברא פריק לאתבא חובתיה ליה חובתא דמיתב קדם 8
יי לכהנא יתן בר מדכר כפוריא די יכפר ביה עלוי : וכל וכל אפרשותא 9
לכל קודשיא דבני ישראל דיקרבון לכהנא דיליה יהון : ואיש וגבר ית 10
מעשר קודשוי דיליה יהון ולא חסרן ניכסוי גבר מה דיתן לכהנא דיליה יהי :
וידבר ה׳ ומליל יי עם משה למימר : דבר מליל עם בני ישראל ותימר 11 12
להון גבר גבר ארום תסטי אנתתיה ותשקר ביה שקר : ושכב וישמש גבר 13
חורן עמה תשמיש דערים ויהי מכסי מעיני בעלה ומיטמרא והיא מסאבא
וסהדו בריר לית דמסהיד בה והיא לא אתחדת : ועבר ויעיבר עלוי רוח 14
קנאתא ויקני ית אתתיה והיא אסתאבת או עבר עלוי רוח קנאיתא
ויקני ית אתתיה והיא לא אסתאבת : והביא ומטול דלא אייתי גברא 15
ההוא אפרשותא ומעשרא אסתקף עלוי דייתי ית אינתתיה לכהנא ומטול
דאיהי אטעימת לגיורא תפנוקין אסתקף עלה דייתי ית קורבנה דקייץ עלה
מדילה חד מן עשרא בתלת סאין קמחא דשערי דהינון מיכלא דבעירי לא
יריק עלה משחא ולא יתן עלה לבונתא ארום מנחת קנאיתא היא מנחת
דוכרנא מדכרת חובין : והקריב ויקרב יתה כהנא ויקימינה קדם יי : ולקח 16 17
ויסב כהנא מיין קדישין מן כיורא בנטלא ויתנינון במאן דחסף מטול דאיהי
אשקיית לגיורא חמר בסים במאנין יקירין ומן עפרא די יהי בשיפולי משכנא
מטול דסוף כל בישרא לעפרא יסב כהנא ויתן למיא : והעמיד ויוקם 18
כהנא ית איתתא קדם יי ויאסור על חרצה אשלא מעילוי תדייהא מטול
דאיהי אסרת חרצהא בצלצולין ויפרע ית רישא דאיתתא מטול דאיהי קלעת
שער רישה ויתן על ידהא ית מנחת דוכרנא מנחת קנאיתי היא ובידא
דכהנא יהוון מיא מריריא בדוקיא :
והשביע ויומי יתה כהנא בשבועת 19
שמא רבא ויקירא ויימר כהנא לאתתא

ירושלמי 19 הדכי מן מיא בדוקיא
לבדק האלין :

אין לא סטית לאסתאבא בתשמיש דערים בר מן רשותא דבעליך תהוי זכאה
ממיא מריריא בדוקיא האלין : ואת ואנת ארום סטית בר מן רשותא 20
דבעליך וארום אסתאבת בתשמיש דערים ויהב גבר ביך ית תשמישיה בר מן
רשותיה דבעליך :

Quod ſi non fuerit viro illi propinquus, ut reddat ei delictum ſuum delictum quod reſtitutum eſt coram Domino ſacerdoti dabit: præter arietem expiationum, quo expiationem faciet pro ſe. 8

Omnis quoque ſeparatio omnium ſanctificatorum filiorum Iſrael, quam adduxerint ad ſacerdotem, ipſius erit. 9

Cujuſcunque item decimæ ſanctificatæ ipſius erunt, ne deficiant opes ejus: vir qui dederit aliquid ſacerdoti, ipſius erit. 10

Præterea loquutus eſt Dominus cùm Moſe, dicendo: 11

Loquere cum filiis Iſrael, & dices illis; Cujuſcunque uxor declinaverit, & prævaricata fuerit in eum prævaricatione: 12

Et concubuerit vir alter cum ea concubitu lecti, & hoc tectum fuerit ab oculis mariti ejus, & abſconditum, & ipſa eſt contaminata: & teſtimonium clarum non eſt, quod teſtetur in eam, nec ipſa deprehenſa eſt. 13

Et tranſierit ſuper ipſum ſpiritus zelotypiæ, ut æmuletur uxorem ſuam, quæ polluta eſt: aut ſi tranſierit ſuper eum ſpiritus zelotypiæ, & æmuletur uxorem ſuam, quamvis non ſit polluta. 14

Et propterea quod non attulit vir ille ſeparationem aut decimam, iſtud erit occaſio ut adducat uxorem ſuam ad ſacerdotem; & propterea quod ipſa guſtandas dedit adultero delicias, hoc occaſionem dabit ut afferat oblationem ſuam, quam conſtituit ipſi, de ſuo, decimam partem trium ſatorum farinæ hordeaceæ, (quæ eſt cibus beſtiarum:) nec effundet ſuper illam oleum, nec ponet ſuper eam thus; quoniam oblatio zelotypiæ eſt, oblatio recordationis recordari faciens peccata. 15

Et admoveat ipſam ſacerdos, & ſtatuat eam coram Domino. 16

Deinde accipiat ſacerdos aquas ſanctas ex concha in gutturnio, & ponet eas in vaſe teſtaceo, propterea quod potavit ipſa adulterum vinum odoratum in vaſis pretioſis: & de pulvere qui eſt in pavimento tabernaculi, eò quòd finis omnis carnis eſt ad pulverem, ſumet ſacerdos & ponet in aquis. 17

Statuat autem ſacerdos mulierem coram Domino, & ligabit ſuper lumbos ejus funem deſuper ubera ejus, pro eo quod ligâſſet lumbos ſuos cingulo, & diſcooperiet caput mulieris, pro eo quod ipſa vittâ involverat crines capitis ſui; & ponet ſuper manum ejus oblationem recordationis, oblatio zelotypiarum eſt: in manu autem ſacerdotis erunt aquæ amaræ probantes. 18

Et adjurabit eam ſacerdos per adjurationem nominis magni & pretioſi, & dicet ſacerdos mulieri; Si non declinâſti ad polluendum te concubitu lecti extra poteſtatem mariti tui, ſis innocens ab aquis amaris probantibus iſtis. 19

Hieroſ. 19 *Munda eſto ab aquis probantibus propter probationem iſtorum.*

Tu verò quum declinaveris à poteſtate mariti tui, quandoquidem polluta es concubitu lecti, & dedit vir in te concubitum ſuum extra poteſtatem ipſius mariti tui. 20

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* واگر نيست بمرد شفعه گيرا ببازگرداندني آن جرم باو آن جرمي آن باز گشته 8
ביי بكهن بجز نرميشي آن كفارتها آنچه كفارت خواهد درو ابر او * و همه جداكرده 9
بهمه خاصهاي پسراني يسرال آنچه نزديك آورند بكهن باو باشد * و مرد مر خاصهاي او 10
باو باشند مردي آنچه بدهد بكهن باو باشد * سخن گفت יי بموشه گفتن * سخن 11 12
گوي بپسراني يسرال و گويي بايشان مردي مردي كه ميل كند زني او و بغي كند درو بغي :
* و بخسپد مرد آنرا خسپشي نسل و پوشيده آيد ازچشماني شوهري آن و نهان شد و آن 13
پليد شد و گواه نيست درآن و آن نه گرفتار آمد * و بگذرد ابر او بادي رشك 14
و رشك برد مر زني او و آن پليد شد يا بگذشت ابر او بادي رشك و رشك برد مر
زني او و آن نه پليد شد * و بياورد آن مرد مر زني او بآن كهن و بياورد مر قرباني 15
آن ابر آن دهيكه آن قفيز آردي جو نه ريزد ابر او روغن و نه دهد ابر او كندر كه
هديهي رشكها او هديهي يادكرد ياد كناي گناه * و نزديك آورد [آنرا] آن كهن 16
و بياستاند آنرا بپيشي יי * و بستاند آن كهن آبي خاصها در پيراپيهي سفال و از آن 17
خاك آنچه باشد در زميني آن مسكن بستاند آن كهن و بدهد بآن آب * و بياستاند آن 18
كهن مر آن زن بپيشي יי و برهنه كند مر سري آن زن و بدهد ابر كفاني آن مر
هديهي آن يادكرد هديهي رشكها آن و دردستي آن كهن باشند آبي آن تلخان
آن لعنت كنان * و سوگند دهد آن كهن آنرا و بگويد بآن زن اگر نه خسپيد مردي 19
ترا و اگر نه ميل كردي پليدي فرودي شوهري تو آزاد باش از آبي آن تلخان آن
لعنت كنان آن ايدان * و تو كه ميل كردي فرود شوهر تو و كه پليد شدي بداد 20
مردي درتو مر خسپشي او بجز شوهري تو :

Quòd ſi non fuerit viro illi redempto, cui reſtituat delictum: delictum reſtitutum Domino, ſacerdotis erit, præter arietem expiationum quo expiationem procurabit ei. 8

Porrò omnis ſeparatio ex omnibus ſanctificationibus filiorum Iſrael quam offerent ſacerdoti, ejus erit. 9

Et cujuſque ſanctificata, ipſius erunt: quiſque quod dederit ſacerdoti, illius erit. 10

Locutuſque eſt Dominus ad Moſheh, dicendo, 11

Alloquere filios Iſrael, dicéſque ad eos; Quilibet vir cùm declinaverit uxor ejus, ac prævaricata fuerit in eum prævaricationem, 12

Et concubuerit cum ea vir concubitu ſeminis: obtectum autem fuerit ab oculis mariti ejus, & abſconditum fuerit, ipſáque polluta fuerit, teſtis verò non fuerit in eam, neque ipſa fuerit deprehenſa: 13

Et tranſierit ſuper eum ſpiritus zelotypiæ, zelotypiámque tulerit in uxorem ſuam, & ipſa fuerit polluta: vel tranſierit ſuper eum ſpiritus zelotypiæ, zelotypiámque tulerit in uxorem ſuam, & ipſa non fuerit polluta: 14

Tunc adducet vir uxorem ſuam ad ſacerdotem, & afferet oblationem ejus pro ea, decimam partem modii farinæ hordeaceæ: non fundet ſuper eam oleum, neque dabit ſuper eam thus, quia munus zelotypiarũ eſt, munus recordationis commemorans peccatum. 15

Et adducet eam ſacerdos, ſtatuétque eam in præſentia Domini. 16

Accipiétque ſacerdos aquam ſanctitatum in vaſe teſtaceo: de pulvere quoque qui fuerit in ſolo tabernaculi accipiet ſacerdos, dabitq; in illam aquam: 17

Tum ſtatuet ſacerdos mulierem in præſentia Domini, & denudabit caput mulieris, dabitque ſuper manus ejus, munus recordationis, munus zelotypiarum eſt: & in manu ſacerdotis erunt aquæ amaræ maledictionem inferentes. 18

Et jusjurandum dabit ei ſacerdos, ac dicet mulieri; Si non concubuit vir aliquis tecum, & ſi non declinâſti ad immunditiã ſub marito tuo: immunis eſto ab aquis amaris iſtis maledictionem inferentibus. 19

Tu verò, quum declinâſti ſub marito tuo, quúmque polluta es, deditque vir aliquis concubitum ſuum in te præter maritum tuum: 20

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

21 והשביע ויומי כהנא ית אתתא בקיום ינומתא ויימר כהנא לאתתא יתן יי יתיך
ללוט ולממומי בגו בני עמיך בדיתן יי ית ירכוניך מתמסיין וית כריסך מנפחא :
22 ובאו ויעלון מיא בדוקיא האלין במעייכי
למנפחא כריסן ולמסייא ירכונין ותענה
איתתא ותימר אמן אין אסתאבית
כד מארסא אמן אין אסתאבית כד
23 נסיבתא : וכתב ותכתוב ית לווטיא האלין כהנא על מגילתא וימחוק למיא
24 בדוקיא : והשקה וישקי ית אתתא ית מיא מריריתא בדוקיא ויעלון בה מיא
25 בדוקיא ללוט : ולקח ויסב כהנא מידא דאתתא ית מנחתא דקניאיתא וירים
26 ית מנחתא קדם יי ויקרב יתה על גבי מדבחא : וקמץ הכהן ויקמוץ כהנא מן
מנחתא ית צריר אדכרתה ויסיק למדבחא ומבתר כן ישקי ית אתתא ית מיא :
27 והשקה וישקינה ית מיא ויהי אין אסתאבת בתשמיש דערים ושקרת שקר
בבעלה ויעלון בה מיא בדוקיא ללוט ותנפח כריסה ותתמסי ירכה ותהי אתתא
ללוטא בגו בני עמה ברם לגיורא בדקין מיא בדוקיא האינון בכל אתרא דהוא
28 תמן : ואם ואין לא אסתאבת אנתתא בתשמיש דערים ודכיתא היא ותפוק
29 זכיא וזיוהא מנהר ותשכח רחמין קדם בעלה ותתעבר בבר דכר : זאת דא
אחויית אורייתא קנאתא דתסטי אתתא בר מן רשותא דבעלה ותסתאב בתשמיש
30 דערים : או איש או גבר דיתעיבר עלוי רוח קנאיתא ויקני ית אתתיה ויקים
31 ית אתתיה קדם יי ויעביד לה כהנא ית כל אורייתא הדא : ונקה ואין זכאי
גברא מחובין אתתא ההיא תקבל ית חובהא :

ירושלמי 22 ותימר אתתא אמן דלא
אסתאבית אמן אין אני עתידה
למסתאבא :

ו

1 2 וידבר ומליל יי עם משה למימר : דבר מליל עם בני ישראל ותימר להון גבר
או אתתא ארום חמיין סטיתא בקלקולה ויפריש מן חמרא או על שום מדעם
3 ידר נדר נזירו למפרש לשמא דיי : מיין מן חמר חדת ועתיק יפרש חלא דחמר
חדת וחלא דחמר עתיק לא ישתי וכל
שיקייני דאיתרו בידה ענבי לא ישתי
ועינבין רטיבין וצמיקין לא ייכול :

ירושלמי 3 מחמר חדת ועתיק יתנזר
חמע דחמר חדת וחמע דחמר עתיק לא
ישתי וכל שווג דענבין לא ישתי :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Adjurabit inquam ſacerdos mulierem juramento maledictionis, & dicet ſacerdos mulieri; Det Dominus te in maledictionem & juramentum in medio filiorum populi tui, cum dederit Dominus fœmur tuum putridum, & ventrem tuum inflatum. 21 Et ingrediantur aquæ probantes iſtæ in viſcera tua, ut intumeſcere faciant ventres, & putreſcere faciant femora: & reſpondebit mulier, & dicet; Amen, ſi polluta ſum jam deſponſata: Amen ſi polluta ſum poſtquam nupta ſum. 22 Et ſcribet maledictiones iſtas ſacerdos in volumine, & abſterget in aquas probationis. 23 Et potabit mulierem aquis amaris probantibus: & ingredientur in eam aquæ probationum maledictionis. 24 Et accipiet ſacerdos de manu mulieris oblationem zelotypiæ, & elevabit oblationem coram Domino, ut offerat eam in altaris dorſo. 25 Et tollet plenum pugillum ſacerdos de oblatione faſciculum recordationis ejus, ut incendat in altari: & poſtea potabit mulierem aquis. 26 Et poſtquam potaverit eam aquis, accidet ſi polluta fuerit concubitu lecti, & prævaricata fuerit prævaricatione contra maritum ſuum, ingredientur in eam aquæ probationum in maledictionem, & intumeſcet venter ejus, & computreſcet femur ejus: & erit mulier in maledictionem in medio filiorum populi ſui; veruntamen adulterum probant aquæ probationum illarum quocunque in loco ipſe fuerit. 27 Quòd ſi non polluta fuerit mulier concubitu lecti, ſed munda fuerit, ipſa egredietur innocens, & ſplendor ejus lucebit: & inveniet miſericordiam coram marito ſuo, & concipiet filium maſculum. 28 Hæc eſt indicatio legis zelotypiæ, quando declinaverit mulier à poteſtate mariti ſui, & polluta fuerit concubitu lecti. 29 Aut cùm ſuper virum tranſierit ſpiritus zelotypiæ, ut æmuletur uxorem ſuam, ut ſtatuat uxorem ſuam coram Domino, tunc faciat ei ſacerdos totam hanc legem. 30 Quòd ſi innocens fuerit vir à peccatis, tum mulier illa feret pœnam peccati ſui. 31

Hieroſ. 22 *Et dicet mulier Amen, quia non ſum polluta: Amen, ſi futurum eſt ut polluar.*

CAP. VI.

Inſuper loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: 1 Loquere cum filiis Iſrael, & dices illis; 2 Vir aut mulier cùm viderint eam quæ declinavit *à marito* in perverſitate ſua, & ſeparaverit ſe à vino, aut ſi propter quidvis voverit votum Nazaræatus, ſeparando ſeſe propter nomen Dei: A vino novo & veteri ſeparabit ſe, acetum vini novi 3 & acetum vini veteris non bibet, aut ullum potum in quo maceratæ ſunt uvæ non bibet, & uvas, ſive fuerint recentes ſive ſiccæ, non comedet.

Hieroſ. 3. *De vino novo aut veteri ſeparet ſe, acetum vini novi & acetum vini veteris non bibet, & omnem liquorem uvarum non bibet.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وسوگند دهد آن کهن مر آن زن در سوگند آن نفرین و گوید آن کهن بزن بدهد : ترا 21
بنفرین و بسوگند درمیانی قومی تو در دادنی : مر رانی تو افتا و مر شکمی تو آماسا * وبیایند 22
آن آبی آن لعنت کنان آن ایشان در شکمی تو باماسیدنی شکم و بانداختن ران و گوید
آن زن امن امن * وبنویسد مر آن نفرینهای آن ایشان آن کهن در کتاب و محو کند بآبی 23
آن تلخان * و بیاشاماند مر آن زن مر آبی آن تلخان [آن لعنت کنان] و بیایند دران آن 24
آبی آن لعنت کنان بتلخان * وبستاند آن کهن از دستی آن زن مر هدیهی آن رشکها 25
وعرضه کند مر آن هدیه بپیشی : و نزدیك آورد آنرا بآن مذبح * وچنگال کند آن کهن 26
از آن هدیه مر یاد کرد آن و برآورد بآن مذبح وپس بیاشاماند مر آن زن مر آن آب * وبیاشامد 27
مر آن آب و باشد اگر پلید شد و بغی کرد بغی در شوهری آن و بیایند دران آن آب آن
لعنت کنان بتلخان و آماس کند شکمی آن و بیفتد رانی آن و باشد آن زن بنفرین درمیانی
قومی آن * واگر نه پلید شد آن زن و پاکست آن [و آزاد باشد] نسلی آورد نسلی * 28
* این شریعت آن رشکها آنچه میل کند زن فرودی شوهری آن و پلید شود * یا مردی 29 30
آنچه بگذرد ابر او بادی رشك و رشك برد مر زنی او و بیاستاند مر زنی او بپیشی : و بکند
بآن آن کهن مر همه آن شریعتی آن این * و آزاد باشد آن مرد از گناه و آن زنی آن آن بر 31
دارد مر گناهی آن .

(*Juſjurandum* inquam *dabit ſacerdos mulieri adjuratione maledictionis, dicétque ſacerdos mulieri;*) 21 *Det te Dominus in maledictionem & juramentum in medio populi tui, quum dederit femur tuum cadens, & ventrem tuum tumeſcentem.* 22 *Veniántque aquæ iſtæ maledictionem inferentes, in ventrem tuum, ad tumorem ventris & dejectionem femoris. Et dicet mulier; Amen, amen.* 23 *Et ſcribet maledictiones iſtas ſacerdos in libro, tum delebit aquis amaris.* 24 *Potabitque mulierem aquis amaris, maledictionem inferentibus, & venient in eam aquæ maledictionem inferentes, in amaras.* 25 *Poſteà capiet ſacerdos de manu mulieris munus zelotypiarum, & admovebit munus coram Domino, & adducet ad altare.* 26 *Pugillo etiam capiet ſacerdos de munere memoriale ejus, offerétque ſuper altare, & poſteà potabit mulierem aquis.* 27 *Bibétque aquas: & erit, ſi polluta eſt, & prævaricata fuerit prævaricationem in maritum ſuum, tunc venient in eam aquæ maledictionem inferentes, in amaras, intumeſcétque venter ejus, & cadet femur ejus: eritque mulier in maledictionem in medio populi ſui.* 28 *Quòd ſi non polluta eſt mulier, ſed munda eſt, tunc immunis erit, & producet prolem.* 29 *Hæc eſt lex zelotypiarum, quum declinaverit mulier ſub marito ſuo, & polluta fuerit:* 30 *Aut viri ſuper quem tranſierit ſpiritus zelotypiæ, & zelotypiam tulerit in uxorem ſuam, ſtatueritque uxorem ſuam in præſentia Domini, ac fecerit in ea ſacerdos univerſam legem hanc:* 31 *Et liber erit vir à peccato, mulier autem ipſa portabit peccatum ſuum.*

فصل ششم

* سخن گفت : بموسه بگفتن * سخن گوی بپسرانی یسرال و بگوی بایشان مرد یا زن 1 2
که شرح کند بنذر کردن نذر پرهیز بپرهیز کردن بیی : * از می و مستکاره پرهیز کند 3
سرکهی می و سرکهی مستکاره نه آشامد و همه شیرهی انگورها نه آشامد و انگورهای
تران و خشکان نه خورد .

CAP. VI.

ET *loquutus eſt Dominus ad Moſheh, dicendo,* 1 *Alloquere filios Iſrael, ac dices eis;* 2 *Vir aut mulier cùm declaraverit votum, vovendo votum abſtinentiæ, ad abſtinendum Domino:* 3 *A vino & inebriamento abſtinebit: acetum vini & acetum inebriamenti non bibet, omnéque muſtum uvarum non bibet, uvas quoque humidas & ſiccas non comedet.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

כל ימי כל יומי נזריה מכל דמתעבד מגופנא דחמרא מנופנין מקלופין ועד זני
גוואין דענבא לא ייכול : כל ימי נדר כל יומי נדר נזריה גלב לא יעיבר על
רישיה עד זמן משלם יומיא דיפרש לשמא דיי קדיש יהא מרבה פרוע שער
רישיה : כל ימי כל יומין דיפרש לשמא דיי על בר נש דמית לא יעול : לאביו לאבו
ולאמיה לאחוי ולאחתיה לא יסתאב להון במותהון ארום כלילא דאלהיה על רישיה :
כל ימי כל יומי נזריה קדוש הוא קדם יי : וכי ימות וארום ימות מיתא עלוי
בתכוף שלו ויסאב ריש נזריה ויגלח רישיה ביום דכותיה ביומא שביעאה
יגלחיניה : וביום וביומא תמינאה ייתי תרין שפנינין או תרין גוזלין בני יוו
לות כהנא לתרע משכן זמנא : ועשה ויעבד כהנא חד חטאתא וחד לעלתא
ויכפר עלוי מאן דחב על דאסתאב למיתא ויקדיש ית רישיה ביומא ההוא :
והזיר לה' ויפריש קדם יי ית יומי נזריה וייתי אמר בר שתיה לאשמא ויומיא
קדמאי יבטלון ארום אסתאב נזריה : וזאת ודא אחווית אורייתא נזרא ביום
מישלם יומי אפרשותיה ימטי ית גרמיה לתרע משכן זמנא : והקריב ויקריב ית
קורבניה קדם יי אימר בר שתיה שלים חד לעלתא ואמרתא חדא ברת שתא
שלימתא לחטאתא ודכר חד שלים לנכסת קודשיא : וסל וסלא דפטירי סמ
גריצן במשח זיתא ועירובין פטירין דמשיחין במשח זיתא ומנחתהון ונסכיהון :
והקריב ויקריב כהנא קדם יי ויעבד ית חטאתיה וית עלתיה : ואת האיל וי
דיכרא יעביד נכסת קודשין קדם יי על סלא דפטיריא ויעבד כהנא ית מנחתיה
וית נסכיה : וגלח ויגלח נזירא ית ריש נזריה לברא בתר דנכיסו ית נכסת
קודשיא בתרע משכן זמנא ויסב ית שער ריש נזריה ויתן על אשתא דתחות
דודא דנכסת קודשיא : ולקח ויסב כהנא ית אדרועא דמבשלא שלימא מ
דיכרא וגריצתא פטירתא חדא מן סלא ועריך פטיר חד ויתן על ידי נזירא בת
דיגלח ית נזריה : והניף וירים יתהון כהנא ארמא קודשא הוא לכהנא על
חדיא דארמותא ועל שקא דאפרשותא ומבתר כדין ישתי נזירא חמרא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Omnibus diebus Nazaræatus ſui de omnibus quæ ſunt ex vite vinaria, à vitium corticibus, uſque ad acinos interiores uvarum, non comedet. 4
Omnibus diebus quibus ex voto Nazaræus fuerit, novacula non tranſibit ſuper caput ejus: uſque ad tempus quo impleti fuerint dies, quibus ſe ſeparavit nomini Domini, ſanctus erit nutriens cæſariem capilli capitis ſui. 5
Omnibus diebus quibus ſeparaverit ſe nomini Domini, ad hominem mortuum non ingredietur. 6
Super patre ſuo, aut matre ſua, fratre ſuo, aut ſorore ſua, non polluet ſe in morte eorum: quoniam corona Dei ſui ſuper caput ejus eſt. 7
Omnibus diebus Nazaræatus ſui ſanctus erit coram Domino. 8
Quod ſi quiſpiam apud ipſum mortuus fuerit ſubitò ipſo ignorante, & polluerit caput Nazaræatus ſui, radet caput ſuum die mundationis ſuæ, die ſeptimo radet ipſum. 9
In die verò octavo afferet duos turtures aut duos pullos columbarum, ad ſacerdotem ad oſtium tabernaculi fœderis. 10
Et faciet ſacerdos unum pro hoſtia peccati, alterum verò pro holocauſto, & expiabit illum ab eo quod peccavit, eò quòd polluerit ſe ſuper mortuo, & ſanctificabit caput ſuum die illo. 11
Et ſeparabit coram Domino dies Nazaræatus ſui, & adducet agnum anniculum pro delicto: & dies priores inutiles erunt, eo quod pollutus fuerit Nazaræatus ejus. 12
Et hæc eſt indicatio legis Nazaræi: quo die impleti fuerint dies ſeparationis ejus, ſiſtet ſeipſum ad oſtium tabernaculi fœderis. 13
Et offeret oblationem ſuam coram Domino, agnum anniculum integrũ in holocauſtũ, & oviculam unam anniculam integram pro hoſtia peccati, & arietem unũ integrũ pro hoſtia ſanctitatũ. 14
Et caniſtrum azymorum ex ſimila, placentas cum oleo olivæ, & lagana azyma uncta oleo olivæ, cum Mincha eorum & libaminibus eorum. 15
Et offerat ſacerdos coram Domino, & faciat hoſtiam ejus pro peccato, & holocauſtum ejus. 16
Et arietem faciat hoſtiam ſanctificationum coram Domino cum caniſtro azymorum, & faciat ſacerdos Mincha ejus, & libationem ejus. 17
Et radat Nazaræus caput Nazaræatus ſui extra, poſtquam obtulerint oblationem ſanctificationum in porta tabernaculi fœderis: & tollat capillos capitis Nazaræatus ſui, & ponet ſuper ignem qui eſt ſub olla oblationum ſanctificationum. 18
Tollat quoque ſacerdos armum, qui coctus eſt, integrum de ariete, & placentam azymam unam de caniſtro, & laganum azymum unum, & ponat ſuper manus Nazaræi, poſtquam raſerit *caput* Nazaræatus ſui. 19
Et elevet ea ſacerdos elevatione: ſanctitas eſt, ſacerdotis erunt, ultra pectuſculum elevationis, & ultra armum ſeparationis: & poſtea Nazaræus bibere poterit vinum. 20

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* همه روزگاراني پرهيز او از همه آنچه كرده آيد از تاك آن مي از دانه و تا پوست نه خورد
* همه روزگاراني نذري پرهيزي او استره نه گذرد ابر سري او تا پر شدن آن روزها آنچه پرهيز
كند يي خاص باشد پروردني موي سري او * همه روزگاراني پرهيز كردني او يي ابر جاني مرده
نه آيد * بپدري او و بمادري او ببرادري او و بخواهري او نه پليد شود بايشان در مردني ايشان
كه تاجي خداي او ابر سري او * همه روزگاراني پرهيزگاري او خاص است او يي * و كه بميرد
مردهي ابر او در ناگاه غفلت پليد شود اوّلي پرهيزي او و بتراشد سري او در روزي پاكي او
در روزي آن هفتمي بتراشد اويرا * و در روزي آن هشتمي بياورد دو تذروان يا دو بچگان
كبوتر بآن كهن بدرگاهي خيمهي وعده * و بكند آن كهن يكّه بخطات و يكّه بعله و كفارت
خواهد ابر او از آنچه خطا كرد ابر آن جان و خاص كند مر سري او در روزي آن او
* و پرهيز كند يي مر روزگاراني پرهيز او و بياورد برّه قدري سالي او باشم و آن روزگاراني آن
اوّليان بيفتند كه پليد شد پرهيزي او * و اين شريعت آن پرهيزگار در روزي تمام شدني
روزهاي پرهيز او بياورد اويرا بدرگاهي خيمهي وعده * و نزديك آورد مر قرباني او يي برّه قدري
سالي او تمام يكّه بعله و ماده برّه يكّه قدري سالي آن تمام بخطات و نرميشي يكّه تمام بشلميم
* و سلّهي فطير سميد كلوجها آميختگان در روغن و تنكهايي فطير ماليدگان در
روغن و هديهي و پشنجشي ايشان * و نزديك آورد آن كهن بپيشي يي و بكند مر خطاتو
و مر علتو * و مر آن نرميش بكند ذبحت شلميم يي ابر سلّهي آن فطير بكند آن كهن
مر هديهي او و مر پشنجشي او * و بتراشد آن پرهيزگار درگاهي خيمهي وعده مر
سري پرهيزي او و بستاند مر موي [سري] پرهيز او و بدهد ابر آن آتش آنچه فرودي ذبحت
آن شلميم * و بستاند آن كهن مر آن بازو جوشيده از آن نرميش و كلوجهي فطير يكّه
از آن سلّه و تنك فطيري يكّه و بدهد ابر كفي آن نزير پسي تراشيدني او مر پرهيزي او
* و عرضه كند ايشانرا آن كهن عرضه بپيشي يي خاص آن بكهن ابر سينهي آن عرضه و ابر
ساقي آن جدا كرد و پس بياهنجد آن نزير مي *

Omnibus diebus abſtinentiæ ſuæ ex omniquod fiet ex vite vini, ab acino & uſque ad pelliculã, non comedet. 4
Omnibus diebus voti abſtinentiæ ſuæ novacula non tranſibit ſuper caput ejus: uſque ad completionem dierum quibus abſtinet Domino, ſanctus erit nutriendo capillitium capitis ſui. 5
Omnibus diebus abſtinentiæ ſuæ Domino, ad animam mortui non veniet. 6
Patre ſuo & matre ſuâ, fratre ſuo & ſorore ſuâ, non polluet ſe illis in morte eorum, quia corona Dei ſui eſt ſuper caput ejus. 7
Omnibus diebus abſtinentiæ ſuæ ſanctus eſt ipſe Domino. 8
Cùm verò mortuus fuerit mortuus juxta eum ſubitò incuriâ, & pollutum fuerit initium abſtinentiæ ejus, tunc radet caput ſuũ in die purificationis ſuæ; in die ſeptimo radet illud. 9
In die autem octavo afferet duos phaſianos vel duos pullos columbæ ad ſacerdotem, ad oſtium tentorii conventûs. 10
Et faciet ſacerdos unum pro peccato, & alterum in holocauſtum: & expiationem procurabit ei de eo quod peccavit ſuper anima, ſanctificabitque caput ejus in die illa. 11
Et abſtinebit Domino dies abſtinentiæ ſuæ, afferétque agnum filium anni ſui pro delicto: & dies priores decident, quoniam polluta fuit abſtinentia ejus. 12
Hæc autem eſt lex abſtinentis in die completionis dierum abſtinentiæ ſuæ, adducet eum ad oſtium tentorii conventûs. 13
Offerétq; oblationem ſuam Domino, agnum filium anni ſui perfectum unum in holocauſtum, et agnam unam filiam anni ſui perfectam pro peccato, et arietem unum perfectum in hoſtiam pacificorum: 14
Caniſtrum præterea infermentatorum ſimilæ, placentas miſtas cum oleo, & lagana infermentata uncta oleo, & munus, & conſperſionem eorum. 15
Offerétque illa ſacerdos in præſentia Domini, faciétque oblationem peccati ejus, & holocauſtum ipſius. 16
Arietem quoque faciet victimam pacificorum Domino, cum caniſtro infermentatorum: faciet item ſacerdos munus ejus, & conſperſionem ejus. 17
Tum radet abſtinens ad oſtium tentorii conventûs caput abſtinentiæ ſuæ, capiétq; cæſariẽ capitis abſtinentiæ ſuæ, & dabit ſuper ignem qui ſubter victimam pacificorum. 18
Capiet præterea ſacerdos brachiũ coctum de ariete, & placentam azymam unam è caniſtro, & laganum infermentatum unum, & dabit ſuper manum nazaræi poſtquàm raſerit abſtinentiam ſuam. 19
Et admovebit ea ſacerdos admotione coram Domino: ſanctum eſt ſacerdoti ultra pectuſculum admotionis & crus ſeparationis: & poſteà bibat nazaræus vinum. 20

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ואת דא אחווית אורייתא נזירא די ידר קורבניה קדם יי על נזריה בר מן מה 21
דתדבק ידיה כמסת נדריה לאייתאה מן די ידר היכדין יעביד על אורייתא
נזריה : וידבר ומליל יי עם משה למימר : דבר מליל עם אהרן ועם בנוי 22 23
למימר כדנא תברכון ית בני ישראל במפרסהון ידיהון על דוכנא בהדין לישן
יימרון להון : יברכך ה׳ וישמרך : יאר ה׳ פניו אליך ויחנך׃ ישא ה׳ פניו אליך
וישם לך שלום : יברכינך יי בכל עסקך ויטרינך מן לילי ומזייעי ובני טיהררי 24
ובני צפרירי ומזיקי וטלני : ינהר יי סבר אפוי לך במעסקך באורייתא ויגלי לך 25
טמירן וייחוס עלך : יסבר יי סבר אפוי לך בצלותך וישוי עלך שלם בכל 26
תחומך : ושמו וישוון ית ברכת שמי על בני ישראל ואנא במימרי אברכינון : 27

ז

ויהי ביום והוה ביום ריש ירחא דניסן פסק משה למקמא ית משכנא דלא 1
פרקיה תוב ורבי יתיה וקדיש יתיה וית כל מנוי וית מדבחא וית כל מנוי
ורבינון וקדש יתהון : ויקריבו וקריבו אמרכלא דישראל רישי בית אבהתהון 2
הינון רברבי שבטיא הינון דמתמנן במצרים אמרכולין על מנייניא : ויביאו
ואיתיו ית קרבנהון קדם יי שית עגלן 3
כד מחפן ומטקסן ותריסר תורין עגלתא
ביני תרין אמרכלין ותורא לחד ולא צבא משה למסב מנהון וקריבו יתהון קדם
משכנא : ויאמר ואמר יי למשה למימר : קח קביל מנהון ויהון ציבי לצרוך 4 5
סדורא ותורין ועגלן יהון למפלח ית פולחן משכן זמנא ותתן יתהון לליואי
גבר כמיסת פולחניה : ויקח ונסב משה ית עגלתא וית תורי ויהב לליואי : 6
את שתי ית תרתין עגלתא וית ארבעת תורי יהב לבני גרשון כמסת פולחנהון : 7
ואת וית ארבע עגלן וית תמנן תורי יהב לבני מררי כמסת פולחנהון בידא 8
דאיתמר בר אהרן כהנא : ולבני קהת ולבני קהת לא יהב עגלן ותורין ארום 9
פולחן קודשא רמיא עליהון בכתפא נטלין : ויקריבו וקריבו רברביא ית חנוכת 10
רבותא דמדבחא ביומא דרבי יתיה וקריבו רברביא ית קרבנהון לקדם מדבחא :
ויאמר ואמר יי למשה אמרכול חד ליומא אמרכול חד ליומא יקרבון ית 11
קרבנהון לחנוכת רבותא מדבחא :

ירושלמי 3 שית עגלן מזונן :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Hæc eſt indicatio legis Nazaræi, qui voverit oblationem ſuam coram 21
Domino pro ſeparatione ſua, præter id quod apprehenderit manus
ejus: pro ratione voti ſui ad afferendum de eo quod voverit, ſic faciat juxta legem Nazaræatus ſui. Præterea loquutus eſt 22
Dominus cum Moſe, dicendo: Loquere cum Aharon & filiis ejus, 23
dicendo; Sic benedicetis filiis Iſrael, cùm expanderint ipſi manus ſuas in ſuggeſtu eadem linguâ dicent illis: BENEDICAT TIBI
DOMINUS ET CUSTODIAT TE. LUCERE FACIAT DOMINUS FACIES SUAS AD TE, ET
MISEREATUR TUI. ELEVET DOMINUS FACIES SUAS AD TE, ET PONAT TE IN PACE.
Benedicat tibi Dominus in omni negotio tuo, & cuſtodiat te à la- 24
miis & terriculamentis, meridianis item ac matutinis dæmonibus & nocivis ac ſpectris. Lucere faciat Dn̄s aſpectum faciei ſuæ tibi cum occupa- 25
beris in lege, & revelet tibi abſcondita, & miſereatur tui. Elevet Domi- 26
nus aſpectum faciei ſuæ tibi in oratione tua, & ponat ſuper te pacem in
omni termino tuo. Et ponent benedictionem nominis mei ſuper filios Iſ- 27
rael, & ego ſermone meo benedicam illis.

CAP. VII.

ET accidit die qui eſt initium menſis Niſan, ceſſavit Moſes erigere ta- 1
bernaculum, neque diſſolvit amplius ipſum, & unxit ipſum, & ſanctificavit ipſum & omnia vaſa ejus, & altare & omnia vaſa ejus: & unxit ea &
ſanctificavit ea. Et obtulerunt principes Iſrael, capita domus patrum ſuo- 2
rum: iſti ſunt principes tribuum, iſti ſunt qui præpoſiti ſunt in Ægypto præfecti ſuper numeris. Obtulerunt inquam oblationes ſuas coram Domino, 3
ſex plauſtra tecta & ornata, & duodecim boves, plauſtrum unum inter duos principes, & bovem pro unoquoque: ſed Moſes noluit accipere ab illis, illi itaque ea adduxerunt ante tabernaculum. Et ait Dn̄s ad Moſem, dicendo: Accipe ab illis, & ſint 4
parata ad uſum ordinationis; & boves & plauſtra erunt in miniſterium 5
cultus tabernaculi fœderis: & dabis ea Levitis, unicuique pro ſufficientia
miniſterii ſui. Et accepit Moſes plauſtra & boves, tradiditque Levitis. 6
Duo plauſtra & quatuor boves dedit filiis Gherſon, juxta ſufficientiam mi- 7
niſterii ſui. Et quatuor plauſtra & octo boves dedit filiis Merari, juxta 8
ſufficientiam miniſterii eorum, per manus Ithamar filii Aharonis ſacerdotis.
At filiis Kehath non dedit plauſtra nec boves: quia miniſterium ſanctuarii 9
impoſitum erat ſuper eos, ut humeris portarent. Et obtulerunt principes 10
pro dedicatione unctionis altaris, die quo unxit ipſum: obtulerunt inquam
principes oblationes ſuas coram altari. Et dixit Dominus ad Moſem; Sin- 11
guli principes per ſingulos dies offerant oblationes ſuas, pro dedicatione
unctionis altaris.

Hieroſ 3. *Sex plauſtra jugata.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* اين شريعت آن نزير آنچه نذر كند قرباني او :: ابر پرهيزي او بجز آنچه برسد دستي او چون 21
قدري نذري او آنچه نذر كند همچنين بكند ابر شريعتي پرهيزي او * سخن گفت :: بمشه 22
گفتن * سخن گوي باهرن و بپسراني او [گفتن] همچنين آفرين كنيد مر پسراني يسرال گفتن 23
بايشان * آفرين كند ترا :: و نگهدارد ترا * روشن كند :: شكينهي او بتو و بخشايد ترا * آزرم 24 25 26
دارد :: شكينهي [او] بتو و بنهد بتو سلامتي * و بنهند مر نامي من ابر پسراني يسرال و من 27
آفرين كنم ايشانرا *

* فصل هفتم *

* بود در روزي تمام كردن مشه ببر انگيزانيدن مر آن مسكن روغن ماليد اويرا و خاص كرد 1
اويرا و مر همه پيرايهاي او و مر آن مذبح و مر همه پيرايهاي او مشيحا كرد ايشانرا و خاص
كرد ايشانرا * نزديك آوردند مهتراني يسرال سروراني خانهي پدراني ايشان ايشان مهتراني آن 2
قبيلها ايشان آن ايستان ابر آن شمردگان * بياوردند مر قرباني ايشان بپيشي :: شش 3
گردونها محفه و دوازده گاو گردون ابر دو آن مهتران و گاو بيكه و نزديك آوردند ايشانرا
بپيشي آن مسكن * گفت :: بمشه بگفتن * بستان از ايشان و باشند بكار كردن مر كاري 4 5
خيمهي وعده و بدهي ايشانرا بآن لويان مرد چون قدري كاري او * بستاند مشه مر آن 6
گردونها و مر آن گاو بداد ايشانرا بآن لويان * مر دو آن گردونها و مر چهار آن گاو بداد بپسراني 7
جرسون [چون قدري كاري ايشان * و مر چهار گردونها] و مر هشت آن گاو بداد بپسراني 8
مرري چون قدري كاري ايشان در دستي ايتمر پسري اهرن آن كهن * و بپسراني قهت نه 9
داد كه كاري آن خاص ابر ايشان در كتف بر دارند * نزديك آوردند آن مهتران مر نوي 10
آن مذبح در روزي مشيحا كردن اويرا نزديك آوردند آن مهتران مر قرباني ايشان بپيشي آن
مذبح * گفت :: بمشه مهتري يكه بروز مهتري يكه بروز نزديك آورند مر قرباني ايشان بنوي 11
آن مذبح *

Hæc eſt lex nazaræi qui voverit 21
oblationem ſuam Domino ſuper abſtinentia ſua, præter id quod attigerit manus ejus: pro ratione voti ſui quod voverit, ſic faciet, ſecundùm legem abſtinentiæ ſuæ. Locutúſque eſt Dominus ad Moſheh, dicendo, Alloquere Aharon & filios 22 23
ejus, dicendo; Sic benedicetis filiis Iſrael, dicendo eis, Benedicat tibi 24
Dominus, & cuſtodiat te: Lucere fa- 25
ciat Dn̄s majeſtatem ſuam ſuper te, et miſereatur tui: Honorabilem ex- 26
hibeat Dominus majeſtatem ſuam tibi, & ponat tibi pacem. Ponentq; nomen meum ſuper filios Iſrael, & 27
ego benedicam eis.

CAP. VII.

ET *fuit, quo die finivit Moſheh* 1
erigere tabernaculum, oleo unxit illud, atque ſanctificavit illud, omniáque vaſa ejus, altare quoque, & omnia vaſa ejus, unxit inquam ea, eáque ſanctificavit. Tunc *obtulerunt* 2
principes Iſrael, capita domûs patrum ſuorum: iſti principes tribuum, hi aſtantes ſuper numeratos. Et *attulerunt oblationem ſu-* 3
am in præſentiam Domini, ſex vehicula concamerata, & duodecim boves: vehiculum unum *duobus principibus, & bovem pro unoquoque: & obtulerunt ea coram tabernaculo.* Dixitque *Dominus ad Moſheh, di-* 4
cendo; Accipe ab eis, & ſint ad 5
faciendum opus tentorii conventûs: dabiſque ea Levitis, cuilibet juxta rationem operis ſui. Accepit itaq; 6
Moſheh vehicula ac boves, & dedit ea Levitis. Duo vehicula & qua- 7
tuor boves dedit filiis Gerſhon juxta rationem operis eorum. Qua- 8
tuor autem vehicula & octo boves dedit filiis Merari juxta rationem operis eorum, ſub manu Ithamar filii Aharon ſacerdotis. Fi- 9
liis verò Cehath non dedit: quia opus ſanctitatis erat ſuper eos in *humero portarent. Obtulerunt igi-* 10
tur *principes initiamentum altaris in die ungendi illud, obtulerunt* inquam *principes oblationem ſuam coram altari.* Et *dixit Dominus* 11
ad Moſheh; Singuli principes ſingulis diebus offerent oblationem ſuam ad initiationem altaris.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויהי המקריב ויהוי דמקרב ביומא קמאה ית קורבניה נחשון בר עמ נדב רב
בית אבא לשבטא דיהודה : וקרבנו
13 וקורבניה דמקרב פיילי דכסף חדא
גילדא סמיך מאה ותלתין סלעין בסלעי
בית קודשא הות מתקלא מזירקא חד
דכסף דגילדא קלישי שובעין סלעין
בסלעי בית קודשא תרין מניא האלין
קריב יתהון מליין סמידא מן אפרשותא
פתיכא במשח זיתא למנחתא : כף
14 בזיכא חדא מתקלא עשר סלעין דכסף
והיא הות דדהב טב קריב יתיה מליא
קטורת בוסמנין טבין מן אפרשותא : בר
15 תור חד בר תורין בר תלת שנין דכר
חד בר תרתין שנין ואימר חד בר שתיה
תלתיהון קרב רב שבטא דיהודה
16 לעלתא : שעיר צפיר בר עזין חד
17 קריב לחטאתא : ולובח ולנכסת
קודשיא תורין תרין דכרין חמשא ברחי
חמשא אמרין בני שנה חמשא דין סדר
קורבנא די קריב מנכסוי נחשון בר
18 עמינדב : ביום השני ביומא תנינא
קריב ית קרבניה נתנאל בר צוער רב בית אבא לשבטא דיששכר : הקריב
קריב ית קורבניה בתר יהודה על פום קודשא פיילי דכסף חדא גלדא
סמיך מאה ותלתין סלעין בסלעי בית קודשא הוה מתקליה מזירקא חדא
דכסף דגילדא קליש שובעין סלעין בסלעי בית קודשא תרין מניא האלין קריב
יתהון מליין סמידא מן אפרשותא פתיכא במשח זיתא למנחתא : כף בזיכא
חדא מתקלא עשרא סלעין והיא דדהב טב קריב יתיה מליא קטורת בוסמנין
טבין מן אפרשותא : פר תור חד בר תורין בר תלת שנין דכר חד בר
תרתין שנין אימר חד בר שתיה קרב רב שבטא דיששכר לעלתא : שעיר
צפיר בר עזין חד קריב לחטאתא : ולובח ולנכסת קודשיא תורין תרין דכרי
חמשא ברחי חמשא אמרין בני שנה חמשא דין סדר קורבנא דקריב מנכסוי
נתנאל בר צוער : ביום השלישי ביומא תליתאה קריב רב בית אבא לבני זבולן
אליאב בר חלון : קרבנו קרבניה דקריב פיילי דכסף חדא גילדה סמיך
מאה ותלתין סלעין בסלעי קודשא וגו' : בזיכא חדא מתקל וגו' : פר תור
חד וגו' : שעיר צפיר בר עזין וגו' : ולובח ולנכסת קודשיא וגו' :

ירושלמי 13 וקורבניה דקריב
דכסף חד מאה ותלתין סלעין
בית קודשא הות מתקלא מורק
דכסף תקל שובעין סלעין בסלעי
קודשא תרין מאניא האלין קריב
מלין סולתא פילתא ומורקא מערב
במשח למנחתא : 14 בזיך חדא
מתקלא עשרא סלעין די הות דדהב
קריב יתיה מליא רישי בוסמנין
ומפטמין ודכין לקטורת בוסמיא :
תור חד בר תורין בר תלת שנין
חד בר תרתין אמר חד בר שתיה
לעלתא הוה רב שבטא מקריב לעלא
16 צפיר בר עזין חד קרב רב שבטא
לחטאתא : 17 ולנכסת קודשיא
תורין תרין דכרין חמשא גדין חמשא
ואמרין בני שתהון חמשא דין קורבנא
דיסדר וקרב מן נכסוי רב שבטא
דיהודה נחשון בר עמינדב :

Targ. JONATHAN B UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Is autem qui primo die obtulit oblationem ſuam, fuit Nachſon filius 12
Aminadab, princeps domus patris tribus Juda. Oblatio verò 13
ejus quam obtulit, fuit patera argenti
una cruſtâ ſpiſſâ, ponderis
centum triginta ſiclorum ſiclis domus
ſanctuarii, & pelvis una
argentea cruſtæ tenuis, ſeptuaginta
ſiclorum juxta ſiclos ſanctuarii:
duo vaſa iſta obtulit plena ſimilæ
ex elevatione mixtæ oleo olivæ
pro Mincha. Cochleare unum 14
ponderis decem ſiclorum argenti,
quamvis conſtaret auro bono, obtulit
eam plenam incenſo aromatum
bonorum ex elevatione. Juvencus 15
unus de bobus natus
tres annos, aries unus natus
duos annos, agnus unus anniculus:
tria illa obtulit princeps
tribus Juda in holocauſtum. Hircum 16
caprarum unum obtulit pro
peccato. Et pro hoſtia ſanctificationum 17
juvencos duos, arietes
quinque, hœdos quinque, agnos
anniculos quinque: hic eſt ordo
oblationis quam obtulit ex divitiis
ſuis Nachſon filius Aminadab.
Die ſecundo obtulit oblationem 18
ſuam Nathanael filius Tſuar, princeps
domus patris tribus Iſſachar.
Obtulit *autem* oblationem ſuam 19
poſt Juda juxta mandatum ſanctitatis,
pateram unam argenteam
cruſtâ ſpiſſâ centum & triginta ſiclorum, juxta ſiclos domus ſanctuarii
fuit pondus ejus, pelvem unam argenteam cruſtæ tenuis ſeptuaginta
ſiclorum juxta ſiclos domus ſanctuarii: duo vaſa iſta obtulit
plena ſimilâ ex elevatione mixtâ oleo olivæ pro Mincha. Cochleare 20
unum ponderis decem ſiclorum, eratque auri optimi, obtulit
ipſum plenum incenſo aromatum bonorum ex elevatione. Juvencum 21
unum de bobus natum tres annos, arietem unum natum duos annos,
agnum unum anniculum obtulit princeps tribus Iſſachar in holocauſtum.
Hircum caprarum unum obtulit pro peccato. Et pro ſacrificio 22
ſanctificationum juvencos duos, arietes quinque, hœdos quinque, 23
agnos anniculos quinque: hic eſt ordo oblationis quam obtulit ex 24
facultatibus ſuis Nathanael filius Tſuar. Die tertio obtulit princeps 25
domus patris filiorum Zebulun, Eliab filius Chelon. Oblatio ejus 26
quam obtulit, patera argenti una cruſtâ ſpiſſâ, centum triginta ſiclo- 27
rum juxta ſiclos ſanctuarii, &c. Cochleare unum ponderis &c. Ju- 28
vencus unus &c. Hircum caprarum &c. Et pro ſacrificio ſancti- 29
ficationum &c.

Hieroſ. 13. *Et oblatio ejus quam obtulit fuit patera argenti una centum triginta ſiclorum, ſiclis domus ſanctuarii fuit ponderata, & pelvis una argenti ponderis ſeptuaginta ſiclorum, juxta pondera domus ſanctuarii: duo hæc vaſa obtulit plena ſimilâ, tam pateram quam pelvim, oleo permixtâ pro Mincha.* 14. *Cochleare unum ponderis decem ſiclorum quod erat aureum, obtulit ipſum plenum præcipuis aromatibus bonis, pinguibus & puris, pro ſuffitu aromatum* 15. *Juvencum unum ex bobus natum tres annos, arietem unum natum duos, agnum unum filium anni ſui in holocauſtum offerebat princeps tribus ſupra dictus.* 16 *Hircum caprarum unum obtulit princeps tribus pro peccato.* 17. *Et pro hoſtia ſanctificationum obtulit juvencos duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc eſt oblatio quam ordinavit & obtulit de divitiis ſuis princeps tribus filiorum Juda, Nachſon filius Aminadab.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA

* بود آن نزديك آورا در روزي آن اول مر قرباني او نحشون پسري عمّيندب بقبيلهي يهوده:
* قرباني او كاسهي نقره يكّه صد وسي مثقال آن طبقهي يكّه نقره هفتاد مثقال در مثقال آن
خاص دوي ايشان پراني سميد آميخته در روغن بهديه * سكرّهي يكّه ده مثقال طلا پر دخنه:
* گاو يكّه بچّهي گاو نرميش يكّه برّه يكّه قدري سالي او بعله * بزغالهي بزان يكّه بخطات:
* وبذبحت آن شلميم گاو دو نرميشان پنج استخان پنج برّها قدراني سال پنج اين قربان نحشون
پسري عمّيندب * در روزي آن دويمي نزديك آورد نثنال پسري صوعر مهتري يششكر * نزديك
[آورد] مر قرباني او كاسهي نقره يكّه صد وسي مثقال آن طبقهي يكّه نقره هفتاد مثقال در
مثقال آن خاص دوي ايشان پراني سميد آميخته در روغن بهديه * سكرّهي يكّه ده مثقال طلا
پر دخنه * گاو يكّه بچّهي گاو نرميش يكّه برّه يكّه قدري سالي او بعله * بزغالهي بزان يكّه
بخطات * وبذبحت آن شلميم گاو دو نرميشان پنج استخان پنج برّها قدراني سال پنج اين قربان
نثنال پسري صوعر * در روزي آن سيمي مهتر بپسراني زبولن الياب پسري حلون * قرباني او
كاسهي نقره يكّه صد وسي مثقال آن طبقهي يكّه نقره هفتاد مثقال در مثقال آن خاص دوي
ايشان پراني سميد آميخته در روغن بهديه * سكرّهي يكّه ده مثقال طلا پر دخنه * گاو يكّه
بچّهي گاو نرميش يكّه برّه يكّه قدري سالي او بعله * بزغالهي بزان يكّه بخطات * وبذبحت آن
شلميم گاو دو نرميشان پنج استخان پنج برّها قدراني سال پنج اين قربان الياب پسري حلن:

Fuit offerens in die primo oblatio- 12
nem ſuam, Nahſhon filius Ammina-
dab de tribu Jehudah. Oblatio ejus, 13
crater argenteus unus, centum ac
triginta ſiclorum *pondus ejus: ſcu-*
tella una argentea ſeptuaginta ſiclo-
rum in ſiclo ſanctuarii: ambo ipſa
*plena ſimilâ miſtâ cũ oleo, in mun**:*
Paropſis una decem ſiclorum aurea, 14
plena ſuffitu: Bos unus fœtus bo- 15
vis, aries unus, agnus unus ejuſ-
dem anni in holocauſtum: Hœdus 16
caprarum unus pro peccato: Et in 17
victimam pacificorum, boves duo,
arietes quinque, hirci quinque, agni
anniculi quinque: hæc fuit *oblatio*
Nahſhon filii Aminadab. Die ſe- 18
cundo obtulit Nethaniel filius Suar
princeps Iſhſhachar. Obtulit obla- 19
tionem ſuam, craterem argenteum
unum, centum ac triginta pondus
ejus: ſcutellã unã argenteã ſeptua-
ginta ſiclorum in ſiclo ſanctuarii:
ambo ipſa plena ſimilâ miſtâ cũ oleo,
in munus: Paropſidem unam decem 20
ſiclorum auream, plenam ſuffitu:
Bovem unum fœtum bovis, arietem 21
unum, agnum unum ejuſdem anni in
holocauſtũ: Hœdum caprarum unum 22
pro peccato: Et in victimam paci- 23
ficorum, boves duos, arietes quinque,
hircos quinque, agnos anniculos
quinque: hæc fuit *oblatio Nethani-*
el filii Suar. Die tertio princeps 24
filiorum Zebulun, Eliab filius He-
lon. Oblatio ejus, crater argenteus 25
unus, centũ ac triginta pondus ejus:
ſcutella una argentea ſeptuaginta ſi-
clorum in ſiclo ſanctuarii: ambo
ipſa plena ſimilâ miſtâ cum oleo, in
munus: Paropſis una decem ſiclo- 26
rum aurea, plena ſuffitu: Bos unus 27
fœtus bovis, aries unus, agnus unus
ejuſdem anni in holocauſtum: Hæ- 28
dus caprarum unus pro peccato: Et 29
in victimam pacificorum, boves
duo, arietes quinque, hirci quinque,
agni anniculi quinque: hæc fuit
oblatio Eliab filii Helon.

תרגום יונתן בן עוזיאל

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

ביום הרביעי ביומא רביעאה קריב רב בית אבא לבני ראובן אליצור בר שדיאור : 30
קרבנו קורבניה דקריב פיילי וגו' : כף בזיכא חדא מתקל וגו' : פר תור חד וגו' : שעיר 31 32 33
צפיר בר עזין וגו' : ולזבח השלמים ולנכסת קודשיא וגו' : ביום החמשה ביומא 34 35 36
חמישאה קריב רב בית אבא לבית שמעון שלמיאל בר צורישדי : קרבנו קורבניה 37
דקריב פיילי וגו' : כף בזיכא חדא מתקל וגו' : פר תור חד וגו' : שעיר צפיר 38 39
בר עזין וגו' : ולזבח ולנכסת קודשיא וגו' : ביום הששי ביומא שתיתאה קריב 40 41 42
רב בית אבא לבני גד אליסף בר דעואל : קרבנו קורבניה דקריב פיילי וגו' : 43
כף בזיכא חדא מתקלא וגו' : פר תור חד בר תורי וגו' : שעיר צפיר בר עזין 44 45 46
וגו' : ולזבח ולנכסת קודשיא תורין וגו' : ביום השביעי ביומא שביעאה קריב 47 48
רב בית אבא לבני אפרים אלישמע בר עמיהוד : קרבנו קורבניה דקריב 49
פיילי וגומר : כף בזיכא חדא מתקל וגומר : פר תור חד בר תורין וגו' : 50 51
שעיר צפיר וגומר : ולזבח ולנכסת קודשיא וגומר : ביום השמיני ביומא תמינאה 52
קריב רב בית אבא לבני מנשה גמליאל בר פדה צור : קרבנו קורבניה דקריב פיילי 53 54 55
וגומר : כף בזיכא חדא מתקל וגומר : פר תור חד וגומר : שעיר צפיר בר עזין וגומר : 56 57 58
ולזבח ולנכסת קודשיא תורין תרין וגומר : ביום התשיעי ביומא תשיעאה קריב רב 59 60
בית אבא לבני בנימין אבידן בר גדעוני : קרבנו קורבניה דקריב וגומר : כף בזיכא חדא מתקל וגומר : פר תור חד בר תורין וגומר : 61 62 63

Die quarto obtulit princeps domus patris filiorum Ruben, Eliſur filius Sedeur. Oblatio ejus quam obtulit, ſcutella &c. Cochleare unum ponderis &c. Juvencus unus &c. Hircum caprarum &c. Et pro hoſtia ſanctificationum &c. Die quinto obtulit princeps domus patris domus Simeon, Selumiel filius Tſuriſchaddai. Oblatio ejus quam obtulit, ſcutella &c. Cochleare unum ponderis &c. Juvencus unus &c Hircum caprarum &c. Et pro hoſtia ſanctificationum &c. Die ſexto obtulit princeps domus patris filiorum Gad, Eliaſaph filius Dehuel. Oblatio ejus quam obtulit, ſcutella &c. Cochleare unum ponderis &c. Juvencus unus &c. Hircum caprarum &c. Et pro hoſtia ſanctificationum boves &c. Die ſeptimo obtulit princeps domus patris filiorum Ephraim, Eliſchama filius Ammihud. Oblatio ejus quam obtulit, ſcutella &c. Cochleare unum ponderis &c. Juvencus unus &c. Hircum &c. Et pro hoſtia ſanctificationum &c. Die octavo obtulit princeps domus patris filiorum Manaſſe, Gamaliel filius Pedatſur. Oblatio ejus quam obtulit, ſcutella &c. Cochleare unum ponderis &c. Juvencus unus &c. Hircum caprarum &c. Et pro hoſtia ſanctificationum boves duos &c. Die nono obtulit princeps domus patris filiorum Binjamin Abidan filius Gideoni. Oblatio ejus quam obtulit, &c. Cochleare unum ponderis, &c. Juvencus unus &c. 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* در روزي آن چهارمي مهتر بپسراني راوبن اليصور پسري شدياور* قرباني او كاسهي نقره يكه 30 31
صد وسي مثقال آن طبقي يكه نقره هفتاد مثقال در مثقال آن خاص دوي ايشان پراني سميد
آميخته در روغن بهديه* سكرهي يكه ده مثقال طلا پر دخنه* گاو يكه بچهي گاو نرميش 32 33
يكه بره يكه قدري سالي او بعله* بزغالهي بزان يكه بخطات* وبذبحت آن شلميم گاو دو نرميشان 34 35
پنج استخان پنج برها قدراني سال پنج اين قربان اليصور پسري شدياور* در روزي آن پنجمي 36
مهتر بپسراني سمعون شلوميال پسري صوري شدي* قرباني او كاسهي نقره يكه صد وسي مثقال 37
آن طبقي يكه نقره هفتاد مثقال در مثقال آن خاص دوي ايشان پراني سميد آميخته در روغن
بهديه* سكرهي يكه ده مثقال طلا پر دخنه* گاو يكه بچهي گاو نرميش يكه بره يكه قدري سالي او 38 39
بعله* بزغالهي بزان يكه بخطات * وبذبحت آن شلميم گاو دو نرميشان پنج استخان پنج برها 40 41
قدراني سال پنج اين قربان شلوميال پسري صوري شدي * در روزي آن ششمي مهتر بپسراني 42
جد اليسف پسري دعوال* قرباني او كاسهي نقره يكه صد وسي مثقال آن طبقي يكه نقره هفتاد 43
مثقال در مثقال آن خاص دوي ايشان پراني سميد آميخته در روغن بهديه* سكرهي يكه ده مثقال 44
طلا پر دخنه * گاو يكه بچهي گاو نرميش يكه بره يكه قدري سالي او بعله * بزغالهي بزان يكه 45 46
بخطات* و بذبحت آن شلميم گاو دو نرميشان پنج استخان پنج برها قدراني سال پنج اين قربان 47
اليسف پسري دعوال * در روزي آن هفتمي مهتر بپسراني افريم اليشمع پسري عميهود * قرباني او 48 49
كاسهي نقره يكه صد وسي مثقال آن طبقي يكه نقره هفتاد مثقال در مثقال آن خاص دوي
ايشان پراني سميد آميخته در روغن بهديه * سكرهي يكه ده مثقال طلا پر دخنه * گاو يكه 50 51
بچهي گاو نرميش يكه بره يكه قدري سالي او بعله * بزغالهي بزان يكه بخطات * وبذبحت آن 52 53
شلميم گاو دو نرميشان پنج استخان پنج برها قدراني سال پنج اين قربان اليشمع پسري عميهود *
* در روزي آن هشتمي مهتر بپسراني منسه جمليال پسري فده صور* قرباني او كاسهي نقره يكه 54 55
صد وسي مثقال آن طبقي يكه نقره هفتاد مثقال در مثقال آن خاص دوي ايشان پراني سميد
آميخته در روغن بهديه* سكرهي يكه ده مثقال طلا پر دخنه* گاو يكه بچهي گاو نرميش يكه بره يكه 56 57
قدري سالي او بعله* بزغالهي بزان يكه بخطات* وبذبحت آن شلميم گاو دو نرميشان پنج استخان 58 59
پنج برها قدراني سال پنج اين قربان جمليال پسري فده صور* در روزي آن نهمي مهتر بپسراني 60
بنيمين ابيدن پسري جدعوني* قرباني او كاسهي نقره يكه صد وسي مثقال آن طبقي يكه نقره 61
هفتاد مثقال در مثقال آن خاص دوي ايشان پراني سميد آميخته در روغن بهديه* سكرهي يكه ده 62
مثقال طلا پر دخنه* گاو يكه بچهي گاو نرميش يكه بره يكه قدري سالي او بعله * 63

Die quarto princeps filiorum Ruben, Eliſur filius Shedeur. Oblatio ejus, crater argenteus unus, centum ac triginta pondus ejus : ſcutella una argentea ſeptuaginta ſiclorum in ſiclo ſanctuarii : ambo ipſa plena ſimilâ miſtâ cum oleo, in munus : 30 31 *Paropſis una decem ſiclorum aurea, plena ſuffitu :* 32 *Bos unus fœtus bovis, aries unus, agnus unus ejuſdem anni in holocauſtum :* 33 34 *Hædus caprarum unus pro peccato : Et in victimam pacificorum, boves duo, arietes quinque, hirci quinque, agni anniculi quinque : hæc fuit oblatio Eliſur filii Shedeur.* 35 *Die quinto princeps filiorum Shimeon, Shelumiel filius Suri-ſhaddai.* 36 *Oblatio ejus, crater argenteus unus, centum ac triginta pondus ejus: ſcutella una argentea ſeptuaginta ſiclorum in ſiclo ſanctuarii : ambo ipſa plena ſimilâ miſtâ cum oleo, in munus :* 37 *Paropſis una decem ſiclorum aurea, plena ſuffitu :* 38 *Bos unus fœtus bovis, aries unus, agnus unus ejuſdem anni in holocauſtum :* 39 *Hædus caprarum unus pro peccato :* 40 *Et in victimam pacificorum, boves duo, arietes quinque, hirci quinque, agni anniculi quinque : hæc fuit oblatio Shelumiel filii Suri-ſhaddai.* 41 *Die ſexto princeps filiorum Gad, Eliaſaph filius Deuel.* 42 *Oblatio ejus, crater argenteus unus, centum ac triginta pondus ejus : ſcutella una argentea ſeptuaginta ſiclorum in ſiclo ſanctuarii: ambo ipſa plena ſimilâ miſtâ cum oleo, in munus :* 43 *Paropſis una decem ſiclorum aurea, plena ſuffitu :* 44 *Bos unus fœtus bovis, aries unus, agnus unus ejuſdem anni in holocauſtū:* 45 *Hædus caprarū unus pro peccato:* 46 *Et in victimam pacificorum, boves duo, arietes quinque, hirci quinque, agni anniculi quinque : hæc fuit oblatio Eliaſaph filii Deuel.* 47 *Die ſeptimo princeps filiorum Ephraim, Eliſhama filius Ammihud.* 48 *Oblatio ejus, crater argenteus unus, centum ac triginta pondus ejus: ſcutella una argentea ſeptuaginta ſiclorum in ſiclo ſanctuarii : ambo ipſa plena ſimilâ miſtâ cum oleo, in munus :* 49 *Paropſis una decem ſiclorum aurea, plena ſuffitu :* 50 *Bos unus fœtus bovis, aries unus, agnus unus ejuſdem anni in holocauſtum :* 51 *Hædus caprarum unus pro peccato :* 52 *Et in victimam pacificorum, boves duo, arietes quinque, hirci quinque, agni anniculi quinque : hæc fuit oblatio Eliſhama filii Ammihud.* 53 *Die octavo princeps filiorum Menaſſeh, Gamliel filius Phedah-ſur.* 54 *Oblatio ejus, crater argenteus unus, centum ac triginta pondus ejus : ſcutella una argentea ſeptuaginta ſiclorum in ſiclo ſanctuarii : ambo ipſa plena ſimilâ miſtâ cum oleo, in munus :* 55 *Paropſis una decem ſiclorum aurea,* 56 *plena ſuffitu :* 57 *Bos unus fœtus bovis, aries unus, agnus unus ejuſdem anni in holocauſtum :* 58 *Hædus caprarum unus pro peccato :* 59 *Et in victimam pacificorum, boves duo, arietes quinque, hirci quinque, agni anniculi quinque : hæc fuit oblatio Gamliel filii Phedah-ſur.* 60 *Die nono princeps filiorum Binjamin, Abidan filius Gideoni.* 61 *Oblatio ejus, crater argenteus unus, centum ac triginta pondus ejus : ſcutella una argentea ſeptuaginta ſiclorum in ſiclo ſanctuarii : ambo ipſa plena ſimilâ miſtâ cum oleo, in munus :* 62 *Paropſis una decem ſiclorum aurea, plena ſuffitu :* 63 *Bos unus fœtus bovis, aries unus, agnus unus ejuſdem anni in holocauſtum :*

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

64 שעיר צפיר בר עזין ונומר : ולזבח ולנכסת קודשיא תורין תרין ונומר : ביום
65 66 העשירי ביומא עשיראה קריב רב בית אבא לבני דן אחיעזר בר עמי שדי :
67 קרבנו קורבניה דקריב פילי ונומר : כף בזיכא חדא ונומר : פר תור חד
68 69 בר תורין ונומר : שעיר צפיר בר עזין ונומר : ולזבח ולנכסת קודשיא
70 ונומר : ביום עשתי עשר ביום תריסר יומא קריב רב בית אבא לבני אשר
71 72 פגעיאל בר עכרן : קרבנו קורבניה דקריב פילי ונומר : כף בזיכא חדא
73 ונומר : פר תור חד בר תורין ונומר : שעיר צפיר בר עזין ונומר : ולזבח
74 75 ולנכסת קודשיא תורין תרין ונומר : ביום שנים עשר יום ביום תריסר יומא
76 77 קריב רב בית אבא לבני נפתלי אחירע בר עינן : קרבנו קורבניה דקריב
78 פילי ונומר : כף בזיכא חדא מתקלא ונומר : פר תור חד בר תורין ונומר :
79 80 שעיר צפיר בר עזין ונומר : ולזבח השלמים ולניכסת קודשיא תורין תרין
81 דיכרי חמשא ברחי חמשא אמרין בני שנה חמשא דין סדר קורבנא די קריב
82 83 מנכסוי אחירע בר עינן : זאת חנכת המזבח דא חנוכת רבותיה דמדבחא
84 ביום דרביו יתיה מנכסי רברבי ישראל פילי דכסף תרתיסרי כל קביל תריסר
שבטיא מוירקי דכסף תריסר כל קביל נשיאה דבני ישראל בזיכי דדהבא תריסר
85 כל קבל תריסר מזליא : שלשים מאה ותלתין סלעין הוי מתקלא דפילתא
חדא דכספא כל קביל שנין דהוה יוכבד כד ילידת ית משה ושובעין סילעין הוי
מתקלא דמוירקא חד כל קבל שובעין סבי סנהדרין רבא כל כסף מניא תרין
86 אלפין וארבע מאה סלעין בסלעי בית קודשא : כפורת בזיכי דדהבא תריסר
כל קביל רברבי ישראל מלין קטורת בוסמין טבין מתקל עשר סילעין הוה
מתקלא דבזיכא בסלעי בית קודשא כל קביל עשירתא דביריא כל דהב בזיכיא
87 מאה ועשרין כל קביל שניא דחיא בהון משה נביא : כל הבקר כל תוריא
לעלתא תריסר תורא לרב בית אבא דיכרא דיכרין תריסר מטול דיהובדון תריסר
רברבי ישמעאל אמרין בני שנה תריסר מטול דיהובדון תריסר רברבי פרס
ומנחתהון מטול דיעדי כפנא מן עלמא וצפירי עזין תריסר לחטאתא מטול לכפרא על חובי תריסר שבטיא:

64
Hircum caprarum &c. Et pro hoſtia ſanctificationum boves duos &c. 65
Die decima obtulit princeps domus patris filiorum Dan, Achiezer filius 66
Ammiſchadai. Oblatio ejus quam obtulit, ſcutella &c. Cochleare 67
unum &c. Juvencus unus &c. Hircum caprarum &c. Et pro 68
hoſtia ſanctificationum &c. Die undecimo obtulit princeps domus 69
filiorum Aſſer, Paghiel filius Achran. Oblatio ejus quam obtulit, ſcu- 70
tella &c. Cochleare unum &c. Juvencus unus &c. Hircum capra- 71
rum &c. Et pro hoſtia ſanctificationum boves duos &c. Die duode- 72
cima obtulit princeps domus filiorum Nephtali, Achira filius Enan. Ob- 73
latio ejus quam obtulit, ſcutella &c. Cochleare unum ponderis &c. 74
Juvencus unus &c. Hircum caprarum &c. Et pro hoſtia ſanctificati- 75
onum boves duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos anniculos 76
quinque: hic eſt ordo oblationis, quam obtulit ex ſuis facultatibus 77
Achira filius Enan. Hæc eſt oblatio unctionis altaris, quo die unxerunt 78
ipſum, ex opibus principum Iſrael, ſcutellæ argenteæ duodecim è regione 79
duodecim tribuum, pelves argenteæ duodecim è regione principum fili- 80
orum Iſrael, cochlearia aurea duodecim è regione duodecim ſignorum 81
Zodaici. Centum & triginta ſiclorum fuit pondus ſcutellæ unius argen- 82
teæ, quot annorum fuit Jokebed quando peperit Moſem, & ſeptuagin- 83
ta ſiclorum fuit pondus pelvis unius è regione ſeptuaginta ſeniorum ſyn- 84
edrii magni: omne argentum vaſorum duo millia quadringenti ſicli, 85
juxta ſiclos ſanctuarii. Cochlearia aurea duodecim, è regione princi- 86
pum Iſraelis, plena ſuffitu aromatum bonorum, pondus decem ſiclorum
fuit pondus cochlearis *unius*, juxta ſiclos domus ſactuarii, è regione de-
cem verborum: Omne aurum cochlearium centum & viginti, ex ad-
verſo annorum quibus vixit Moſes propheta. Omnes boves pro 87
holocauſto duodecim, bos pro principe domus patris; arietes duode-
cim ut perderent duodecim principes Iſmael; agni anniculi duodecim,
ut perderent duodecim principes Perſidis; & Mincha eorum, ut re-
cederet fames è mundo: & hirci caprarum duodecim pro peccati ho-
ſtia, ad expiandum pro peccatis duodecim tribuum.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

64 65 * بزغالهي بزان يكّه بخطات * وبذبحت آن شلميم ڭاو دو نرميشان پنج استخان پنج برّها قدراني
66 سال [پنج اين قربان] ابيدن پسري جدعني * در روزي آن دهمي مهتر بپسراني دن احيعزر پسري
67 عمّي شدّي * قرباني او كاسهي نقره يكّه صد وسي مثقال آن طبقي يكّه نقره هفتاد مثقال در
68 مثقال آن خاص دوي ايشان پراني سميد آميخته در روغن بهديه * سكّرهي يكّه ده مثقال طلا پر
69 70 دخنه * ڭاو يكّه بچّهي ڭاو نرميش يكّه برّه يكّه قدري سالي او بعله * بزغالهي بزان يكّه بخطات،
71 * وبذبحت آن شلميم ڭاو دو نرميشان پنج استخان پنج برّها قدراني سال پنج اين قربان احيعزر
72 73 پسري عمّي شدّي * در روزي يازدهمي مهتر بپسراني اشر فجعيال پسري عكرن * قرباني او كاسهي
نقره يكّه صد وسي مثقال آن طبقي يكّه نقره هفتاد مثقال درمثقال آن خاص دوي ايشان پراني
74 75 سميد آميخته درروغن بهديه * سكّرّهي يكّه ده مثقال طلا پردخنه * ڭاو يكّه بچّهي ڭاو نرميش يكّه
76 77 برّه يكّه قدري سالي او بعله * بزغالهي بزان يكّه بخطات * وبذبحت آن شلميم ڭاو دو نرميشان
78 پنج استخان پنج برّها قدراني سال پنج اين قربان فجعيال پسري عكرن * در روزي دوازدهمي
79 مهتر بپسراني نفتلي احيرع پسري عينن * قرباني او كاسهي نقره يكّه صد وسي مثقال آن
طبقي يكّه نقره هفتاد مثقال درمثقال آن خاص دوي ايشان پراني سميد آميخته در روغن بهديه
80 81 * سكّرّهي يكّه ده مثقال طلا پر دخنه * ڭاو يكّه بچّهي ڭاو نرميش يكّه برّه يكّه قدري سال او بعله
82 83 * بزغالهي بزان يكّه بخطات * وبذبحت آن شلميم ڭاو دو نرميشان پنج استخان پنج
84 برّها قدراني سال پنج اين قربان احيرع پسري عينن * اين نوي آن مذبح در روزي مشيحا
كردن اويرا ازنزدي مهتراني يسرال كاسهاي نقره دوازده طبقهاي نقره دوازده سكّرّها طلا
85 دوازده * صد و سي مثقال آن كاسهي آن يكّه [نقره] وهفتاد آن طبقي آن يكّه همه نقرهي
86 آن پيرايها دو هزار و چهار صد در مثقالي آن خاص * سكّرّها طلا دوازده پراني دخنه ده ده آن
87 سكّره در مثقالي آن خاص همه طلا آن سكّرّها صد وبيست * همه آن ڭاو بعله دوازده ڭاوها
نرميشان دوازده برّها قدراني سال دوازده وهديهي ايشان وبزغالهي بزان دوازده بخطات:

Hædus caprarum unus pro pecca- 64
to: Et in victimam pacificorum, 95
boves duo, arietes quinque, hir-
ci quinque, agni anniculi quinque:
hæc fuit *oblatio Abidan filii*
Gideoni. Die decimo princeps fi- 66
liorum Dan, Abiezer filius Am-
mi-ſhaddai. Oblatio ejus, crater 67
argenteus unus, centum ac triginta
pondus ejus: ſcutella una argen-
tea ſeptuaginta ſiclorum in ſiclo
ſanctuarii: ambo ipſa plena ſimi-
lâ miſtâ cum oleo, in munus: Pa- 68
ropſis una decem ſiclorum aurea,
plena ſuffitu: Bos unus fœtus bo- 69
vis, aries unus, agnus unus ejuſ-
dem anni in holocauſtum: Hædus 70
caprarum unus pro peccato: Et 71
in victimam pacificorum, boves
duo, arietes quinque, hirci quin-
que, agni anniculi quinque: hæc
fuit *oblatio Abiezer filii Ammi-*
ſhaddai. Die undecimo princeps fi- 72
liorum Aſher, Phagiel filius O-
chran. Oblatio ejus, crater argenteus 73
unus, centum ac triginta pondus
ejus: ſcutella una argentea ſeptua-
ginta ſiclorum in ſiclo ſanctuarii:
ambo ipſa plena ſimilâ miſtâ cum
oleo, in munus: Paropſis una de- 74
cem ſiclorum aurea, plena ſuffitu:
Bos unus fœtus bovis, aries unus, 75
agnus unus ejuſdem anni in holo-
cauſtum. Hædus caprarum unus 76
pro peccato: Et in victimam pa- 77
cificorum, boves duo, arietes quin-
que, hirci quinque, agni anniculi
quinque: hæc fuit *oblatio Phagiel*
filii Ochran. Die duodecimo prin- 78
ceps filiorum Naphtali, Abira fili-
us Enan. Oblatio ejus, crater ar- 79
genteus unus, centum ac triginta
pondus ejus: ſcutella una argentea
ſeptuaginta ſiclorum in ſiclo ſanctu-
arii: ambo ipſa plena ſimilâ miſtâ
cum oleo, in munus: Paropſis una 80
decem ſiclorum aurea, plena ſuffi-
tu: Bos unus fœtus bovis, aries 81
unus, agnus unus ejuſdem anni in
holocauſtum: Hædus caprarum u- 82
nus pro peccato: Et in victimam pa- 83
cificorum, boves duo, arietes quinq;,
hirci quinque, agni anniculi quinq;:
hæc fuit *oblatio Abira filii Enan.*
Hæc fuit *initiatio altaris in die* 84
ungendi illud, à principibus Iſrael;
crateres argentei duodecim, ſcutellæ
argenteæ duodecim, paropſides aureæ
duodecim. Centum ac triginta ſiclo- 85
rum erat *crater unus argenteus; &*
ſeptuaginta ſcutella una: totum ar-
gentum vaſorum, bis mille & qua-
dringenti, in ſiclo ſanctuarii. Paro- 86
pſides aureæ duodecim plenæ ſuffitu:
decem ſiclorum erat *qualibet paro-*
pſis, in ſiclo ſanctuarii: totum au-
rum paropſidum, centum ac viginti 87
ſicli. *Omnes boves in holocauſtum,*
duodecim boves, arietes duodecim, agni anniculi duodecim, & munus eorum: hædi quoque caprarum duodecim pro peccato-

תרגום יונתן בן עוזיאל

וכל בקר וכל תורי לנכסת קודשיא עשרין וארבע תורין כל קביל עשרין וארבע 88
מטרתא דיכרי שתין כל קביל שיתין שנין דהוה יצחק כד יליד ית יעקב ברחי שיתין
כל קבל שתין אתין דברכת כהניא אמרין בני שנה שתין לכפרא על שתין ריבון
דישראל דא חנוכת רבות מדבחא ביומא דרביו יתיה: ובבא משה וכד עליל משה 89
למשכן זמנא למללא עמיה ושמע ית קל רוחא דמתמליל עמיה כד נחית מן שמי
שמיא עילוי כפורתא דעל ארונא דסהדותא מבין תרין כרוביא ומתמן הות
דבורא מתמליל עמיה:

פ פ פ

ח

וידבר ומליל יי עם משה למימר: דבר מליל עם אהרן ותימר ליה בזמן 1 2
אדלקותך ית בוציניא כל קבל מנרתא יהון מנהרין שבעתי בוציניא תלת לקבל
רוח מערבא ותלת לקביל רוח מדינחא ושביעא במציעאה: ויעש ועבד כן אהרן 3
כל קבל אפי מנרתא אדליק בוצינהא היכמא דפקיד יי ית משה: וזה ודין עובד 4
מנרתא מינא קשיא דדהב עד בסיס דידה ועד שושנייהא עובד אומן בקורנסא היא
מתעבדא הי כחיזו דאחזי יי ית משה היכדין עבד בצלאל ית מנרתא: וידבר ה'
ומליל יי עם משה למימר: קח קריב ית ליואי מגו בני ישראל ותדכי יתהון: 5 6
וכה וכדין תעביד להון לדכואיהון אדי עליהון מיא דחטאתא ויעברון גלב על 7
כל בישרהון ויחוורון לבושיהון וידכון בארבעין סוון דמיא: ולקחו ויסבון תור 8
בר תורי ומנחתיה סולתא פתיכא במשח זיתא ותור תניין בר תורי תסב לחטאתא:
והקרבת ותקרב ית ליואי לקדם משכן זמנא ותכנוש ית כל כנישתא דבני ישראל: 9
והקרבת ותקרב ית ליואי קדם יי ויסמכון בני ישראל ית ידיהון על ליואי: 10
והניף וירים אהרן ית ליואי ארמא קדם יי מן בני ישראל ויהון למפלח ית 11
פולחנא דיי: והלוים וליואי יסמכון ית ידיהון על ריש תורי ועיבד ית חד 12
חטאתא וית חד עלתא קדם יי לכפרא על ליואי: והעמדת ותקים ית ליואי קדם 13
אהרן וקדם בנוי ותרים יתהון ארמא קדם יי: והבדלת ותפרש ית ליואי מגו 14
בני ישראל ויהון משמשין קדמי ליואי: ואחרי כן ומן בתר כדין ייעלון ליואי למפלח 15
פולחן משכן זמנא ותדכי יתהון ותרים יתהון ארמא:

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

88 Et omnes boves pro hoſtia ſanctificationum viginti quatuor, è regione viginti quatuor cuſtodiarum: arietes ſexaginta è regione ſexaginta annorum, quot natus eſt Iſaac quando genuit Jacobum: hœdi ſexaginta, è regione ſexaginta litterarum benedictionum ſacerdotum: agni anniculi ſexaginta, ad expiandum pro ſexaginta myriadibus Iſraelis: hæc fuit dedicatio unctionis altaris, in die quo unxerunt illud. 89 Et cùm ingrederetur Moſes in tabernaculum fœderis ad loquendum cum eo, audivit vocem ſpiritus quæ loquebatur cum eo, quando deſcendiſſet de cœlis cœlorum ſuper propitiatorium quod erat ſuper arcam teſtimonii, è medio duorum Cherubim, & inde fuit ſermo loquens cum eo.

SECT. XXXVI.

CAP. VIII.

1 PRæterea locutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: 2 Loquere cum Aharone, & dices illi; Tempore quo accendes lucernas, è regione candelabri erunt lucentes ſeptem lucernæ, tres è regione plagæ occidentalis, tres è regione plagæ orientalis, & ſeptima in medio. 3 Et fecit ſic Aharon, è regione candelabri accendit lucernas ejus: quemadmodum præceperat Dominus Moſi. 4 Hæc autem erat factura candelabri, quod erat ex auro ductili uſque ad fundamentum ejus, uſque ad lilia ejus, opere artificis, ad malleum ipſum factum erat: juxta viſionem quam oſtenderat Dominus Moſi, ſic fecit Betſaleel candelabrum. 5 Præterea locutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: 6 Applica Levitas è medio filiorum Iſrael, & mundabis eos. 7 Et ſic facies illis ad mundandum eos, ſparge ſuper eos aquas expiationis, & tranſire faciant novaculam ſuper univerſam carnem ſuam, & lavent veſtimenta ſua, & mundos ſe faciant in quadraginta ſatis aquæ. 8 Et tollant juvencum de bobus, & Mincha ejus, ſimilam commixtam oleo olivæ: & juvencum ſecundum de bobus accipias pro holocauſto peccati. 9 Et applicabis Levitas ante tabernaculum fœderis: congregabis etiam omnem cœtum filiorum Iſrael. 10 Applicabis inquam Levitas in conſpectum Domini: & imponant filii Iſrael manus ſuas ſuper Levitas. 11 Et elevabit Aharon Levitas elevatione coram Domino ex filiis Iſrael: & erunt ut exequantur miniſterium cultus Domini. 12 Levitæ autem imponant manus ſuas ſuper caput juvencorum, & facito unum pro hoſtia peccati, alterum pro holocauſto coram Domino, ad expiandum pro Levitis. 13 Et ſtatues Levitas coram Aharone, & coram filiis ejus: & elevabis eos elevatione coram Domino. 14 Et ſeparabis Levitas è medio filiorum Iſrael, ut ſint miniſtrantes coram me Levitæ. 15 Et poſtea ingredientur Levitæ ad exequendum miniſterium in tabernaculo fœderis: & mundabis eos, & elevabis eos elevatione.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وهمه گاوي ذبحت آن سلميم بيست وچهار گاوها نرميشان شصت استخان شصت برّها 88
قدراني سال شصت اين نوي آن مذبح پسي مشيحا كردن اويرا * ودر آمدن مشه بخيمهي وعده 89
بسخن گفتن اوازي او بشنويد مر آن آواز سخن گفته شوا باو از بالاي آن پوشش آنچه ابر
صندوقي آن گواه گرفت از مياني دو آن كروبها سخن گفت باو *

* فصل هشتم *

* سخن [گفت] يي بمشه بگفتن * سخن گوي باهرن وبگوي باو در افروختني تو مر آن چراغها 1 2
بمقابلي رويي آن چراغپايه روشناي دهند هفت آن چراغها * كرد همچنين اهرن بمقابلي رويي 3
آن چراغپايه بر افروخت چراغهايي آن چون آنچه بفرمود يي مر مشه * واين كاري آن چراغپايه 4
يك لخت طلا تا پايهي آن تا شكوفهي آن يك لخت [آن] چون نمايش آنچه بنمود يي مر مشه
همچنين بكرد مر آن چراغپايه * سخن [گفت] يي بمشه بگفتن * بستان مر آن لويان از مياني پسراني 5 6
يسرال وپاك كني ايشانرا * وهمچنين بكني بايشان بپاك كردن ايشانرا بچكان ابر ايشان آبي 7
خطات وبگذرانند استره ابر همه تني ايشان وبشويند جامهايي ايشان وپاك شوند * وبستانند 8
گاو بچّهي گاو وهديهي او سميد آميخته در روغن وگاو دويمي بچّهي گاو بستاني بخطات .
* ونزديك آوري مر آن لويان بپيشي خيمهي وعده وجمع كني همه جماعتي پسراني يسرال . 9
* ونزديك آوري مر آن لويان بپيشي يي وبنهند پسراني يسرال مر دستهايي ايشان ابر آن لويان * 10
* وعرضه كند اهرن مر آن لويان عرضه بپيشي يي از نزدي پسراني يسرال وباشند بكار 11
كردن مر كاري يي * وآن لويان بنهند مر دستهايي ايشان ابر سري آن گاوها وبكن مر 12
آن يكّه خطات ومر آن يكّه علّه يي بكفارت خواستن ابر آن لويان * وبيادستاني مر 13
لويان بپيشي اهرن وبپيشي پسراني او وعرضه كني ايشانرا عرضه يي * وجدا كني 14
مر آن لويان از مياني پسراني يسرال وباشند بمن آن لويان * وپس همچنين بيايند 15
آن لويان بكار كردن مر خيمهي وعده وپاك كني ايشانرا وعرضه كني
ايشانرا عرضه .

88 *Omnes autem boves victimæ pacificorum, viginti & quatuor boves; arietes ſexaginta, hirci ſexaginta, agni anniculi ſexaginta. Hæc* fuit *initiatio altaris poſt unctionem illius.* 89 *Cùm verò ingrederetur Moſheb in tentorium conventûs ad loquendum cum eo, audivit vocem colloquentem ſecum de ſuper operimento quod* erat *ſuper arcam teſtimonii, ex inter duo Cherubim, loquebatúr*que *cum eo.*

CAP. VIII.

1 ET *locutus eſt Dominus ad Moſheb, dicendo,* 2 *Alloquere Aharon, dicéſque ei; Quando accendes lucernas, è regione faciei candelabri lumē præbebūt ſeptē lucernæ.* 3 Fecitq; *ſic Aharon, è regione faciei candelabri accendit lucernas ejus, quemadmodum præceperat Dominus* ipſi *Moſheb.* 4 *Et hoc* eſt *opus candelabri, una maſſa auri* erat, *uſque ad baſim ejus uſque ad flores ejus una maſſa erat: juxta ſpeciem quam oſtenderat Dominus* ipſi *Moſheb, ſic fecit candelabrum.* 5 *Locutus eſt* quoque *Dominus ad Moſheb, dicendo;* 6 *Cape Levitas de medio filiorum Iſrael, & purificabis illos.* 7 *Sic autem facies illis ad purificandum illos; Stilla ſuper eos aquam peccati, & tranſire faciant novaculam ſuper totum corpus ſuum, laventque veſtimenta ſua, & purificentur.* 8 *Poſteà capient bovem fœtū bovis, & munus ejus ſimilam miſtā cum oleo: & bovem ſecundum fœtum bovis capies pro peccato.* 9 Tunc *applicabis Levitas coram tentorio conventûs: & congregabis totum cœtum filiorum Iſrael:* 10 *Applicabis inquam Levitas coram Domino, & ponent filii Iſrael manus ſuas ſuper Levitas.* 11 *Offerétque Aharon Levitas oblationem coram Domino, à filiis Iſrael, & erunt ad faciendum opus Domini.* 12 *Levitæ autem ponent manus ſuas ſuper caput boum: poſteà facito unum* pro *peccato, & alterum* in *holocauſtum Domino, ad expiationem petendam pro Levitis.* 13 *Statuéſque Levitas in præſentia Aharon, & in præſentia filiorum ejus, & offeres eos oblationem Domino.* 14 *Et ſegregabis Levitas de medio filiorum Iſrael, eruntque mihi Levitæ.* 15 *Poſthæc autem venient Levitæ ad ſerviendum tentorio conventûs, & purificabis eos, offeréſque eos oblationem:*

תרגום יונתן בן עוזיאל

כי נתנים ארום מפרשא מפרשין הינון קדמי מגו בני ישראל הולף פתח כ
וולדא בוכריא כלהון דמבני ישראל קריבית יתהון קדמי : כי לי ארום דילי
כל בוכרא בבני ישראל באינשא ובבעירא ביומא דקטלית כל בוכרא בארעא
דמצרים אקדשית יתהון קדמי : ואקח וקריבית ית ליואי חולף כל בוכרא
בבני ישראל : ואתנה ויהבית ית ליואי יהיבין לאהרן ולבנוי מגו בני ישראל
למפלח ית פולחן בני ישראל במשכן זמנא ולכפרא על בני ישראל ולא יהי
בבני ישראל מותא בזמן מיקרב בני ישראל לקודשא : ויעש ועבד משה
ואהרן וכל כנשתא דבני ישראל לליואי הי ככל מה דפקד יי ית משה על
ליואי הכדין עבדו להון בני ישראל : ויתחטאו ואידכיאו ליואי וחוורו לבושיהון
וארים אהרן יתהון ארמא קדם יי וכפר עליהון אהרן לדכואיהון : ואחרי כן
ומבתר כדין עאלו ליואי למפלח ית פולחנהון במשכן זמנא לקדם אהרן ולקדם
בנוי הי כמא דפקיד יי ית משה על ליואי היכדין עבדו להון : וידבר ה׳ ומליל
יי עם משה למימר : זאת דא אחוויתא די לליואי דלא מופסלין במומהון ברם
מבר עשרין וחמש שנין ולעילא ייתי לחילא חילא בפולחן משכן זמנא : ומבן
ומבר חמשין שנין ייתוב מחיל פולחנא לא יפלח תוב : ושרת וישמש עם אחוי
במשכן זמנא למטר מטרא ופולחנא לא יפלח היכדין תעביד לליואי במטרתהון :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Quoniam ſeparando ſeparati ſunt coram me è medio filiorum Iſrael, 16
pro aperiente omnem vulvam, primogenitis omnium ipſorum qui ſunt filiorum Iſrael, applicui eos coram me. Meum enim eſt omne 17
primogenitum filiorum Iſrael, tam in hominibus quam in pecoribus: quo die occidi omne primogenitum in terra Ægypti ſanctificavi eos coram me. Et applicui Levitas pro omni primogenito filiorum Iſrael. 18
Et dedi Levitas datos Aharoni & filiis ejus è medio filiorum 19
Iſrael, ut exequantur miniſterium filiorum Iſrael in tabernaculo fœderis, & ut expiationem faciant pro filiis Iſrael: ut non ſit inter filios Iſraelis mors, tempore quo accedunt filii Iſrael ad ſanctuarium. Et fecit Moſes & Aharon, & univerſa congregatio filiorum 20
Iſrael cum Levitis, ſecundùm omnia quæ præceperat Dominus Moſi de Levitis, ſic fecerunt de eis filii Iſrael. Et mundati ſunt Levitæ, 21
& laverunt veſtimenta ſua, & elevavit Aharon eos elevatione coram Domino: & expiavit eos Aharon, ut mundarentur. Et poſtea 22
ingreſſi ſunt Levitæ, ut exercerent miniſterium ſuum in tabernaculo fœderis coram Aharon & coram filiis ejus: quemadmodum præceperat Dominus Moſi de Levitis, ſic fecerunt eis. Præterea locutus eſt 23
Dominus cum Moſe, dicendo: Hæc eſt indicatio Levitarum, qui 24
non ſunt prophani nec polluti aliqua macula: verùm à filio viginti annorum & ſupra ingrediatur, ut militet in miniſterio tabernaculi fœderis. Et à filio quinquaginta annorum revertetur à militia mi- 25
niſterii, & non ſerviat ampliùs. Sed miniſtret cum fratribus ſuis 26
in tabernaculo fœderis, ut obſervet cuſtodiam, non autem faciat miniſterium ullum: ſic facietis Levitis in cuſtodia eorum.

ט

וידבר ה׳ ומליל יי עם משה במדברא דסיני בשתא תניתא לזמן מפקהון מארעא
דמצרים בירחא קדמאה למימר : ויעשו ויעבדון בני ישראל נכסת פסחא ביני
שמשתא בזמניה : בארבעה עשר בארביסר יומא בירחא הדין בין שמשתא
תעבדון יתיה בזמניה ככל קיימוי וככל דינוי תעבדון יתיה : וידבר ומליל משה
עם בני ישראל למעבד ית נכסת פסחא :

CAP. IX.

PRæterea loquutus eſt Dominus cum Moſe in deſerto Sinai, in an- 1
no ſecundo à tempore exitus eorum è terra Ægypti, in menſe primo, dicendo: Faciant filii Iſrael oblationem Paſchatis, inter veſpe- 2
ras in tempore ſuo. Decima quarta die menſis hujus inter veſperas 3
facietis ipſum in tempore ſuo: juxta omnes ritus ſuos & omnia judicia ſua facietis ipſum. Loquutus eſt itaque Moſes cum filiis Iſra- 4
el, ut celebrarent oblationem Paſchatis.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* كه داده شدگان داده شدگان ايشان بمن از مياني پسراني يسرال بدلي كشايشي همه 16
رحم نخست زاد همه از پسراني يسرال بستاندم ايشانرا بمن * كه بمن همه نخست زاد در
پسراني يسرال در آدم و در چهارپا در روزي زدني من همه نخست زادي در زميني
مصر خاص كردم ايشانرا بمن * بستاندم مر آن لويان بدلي همه نخست زاد در پسراني 18
يسرال * بدادم مر آن لويان داده شدگان باهرن وبپسراني او از مياني پسراني يسرال بكار
كردن مر كاري پسراني يسرال در خيمهي وعده وبكفارت خواستن ابر پسراني يسرال
ونه باشد در پسراني يسرال زخم در نزديك شدني پسراني يسرال بآن خاص * بكرد مشه
واهرن وهمه جماعتي پسراني يسرال بلويان چون همه آنچه فرمود :: مر مشه بلويان همچنين
كردند بايشان پسراني يسرال * پاك شدند آن لويان بشستند جامهاي ايشان عرضه كرد
اهرن ايشانرا عرضه بپيشي :: كفارت خواست ابر ايشان اهرن بپاك كردن ايشان •
* وپس همچنين بيامدند آن لويان بكاركردن مر كاري ايشان در خيمهي وعده
بپيشي اهرن وبپيشي پسراني او چون آنچه فرمود :: مر مشه ابر آن لويان همچنين
كردند بايشان * سخن [گفت] :: بمشه بگفتن * اين آنچه بلويان از قدري بيست
وپنج سال وبالا بيايد بسپاه كردن سپاه در كاري خيمهي وعده * واز قدري پنجاه
سال باز گردد از سپاهي آن كار و نه كاركند نيز * وخدمت كند مر برادراني او
در خيمهي وعده بنگاه داشتن نگاه داشت و كار نه كاركند همچنين كني بلويان در
نگاه داشتي ايشان •

Quia dati, dati inquam *ſunt mihi de medio filiorum Iſrael: pro apertione omnis vulvæ, primogenito omni ex filiis Iſrael, accepi eos mihi.* 16
Meum eſt enim omne primogenitum in filiis Iſrael, tam hominis quàm quadrupedis: die quo percuſſi omne primogenitum in terra Ægypti, ſanctificavi illa mihi. 17
Cepi autem Levitas pro omni primogenito in filiis Iſrael. 18
Et dedi Levitas datos Aharoni & filiis ejus de medio filiorum Iſrael, ad faciendum opus filiorum Iſrael in tentorio conventûs, & ad expiationem petendam pro filiis Iſrael: neque ſit in filiis Iſrael plaga in appropinquatione filiorum Iſrael ad ſanctuarium. 19
Fecitque Moſheh & Aharon atque univerſa congregatio filiorum Iſrael Levitis ſecundùm omne quod præceperat Dominus ipſi *Moſheh de Levitis, ſic fecerunt eis filii Iſrael.* 20
Purificati itaque *Levitæ laverunt veſtimenta ſua,* & *obtulit Aharon illos oblationem coram Domino, expiationémque procuravit eis Aharon ad purificandum eos.* 21
Et poſthæc venerunt Levitæ ad fungendum opere ſuo in tentorio conventûs coram Aharon & coram filiis ejus: quemadmodum præceperat Dominus ipſi *Moſheh de Levitis, ſic fecerunt eis.* 22
Locutúſque eſt Dominus ad Moſheh, dicendo; 23
Hoc eſt *quod de Levitis, Ab ætate viginti & quinque annorum & ſuprà, veniet* quiſque *ad militandum* in *exercitu in opere tentorii conventûs.* 24
Ab ætate autem quinquaginta annorum, revertetur à militia operis: neque opus faciet ultrá: 25
Sed miniſtrabit fratribus ſuis in tentorio conventûs ad cuſtodiendum cuſtodiam: at opere non fungetur. Sic facies Levitis in cuſtodiis eorum. 26

• فصل نهم •

* سخن گفت :: بمشه در بياباني سيني در سالي آن دويمي ببيرون آمدني ايشان از زميني
مصر در ماهي آن اوّل بگفتن * بكنند پسراني يسرال مر آن فسح در وعدهي او * در چهاردهم
روز در ماهي آن اين مياني آن ايوارها بكنيد اويرا در وعدهي او چون همه رسمهاي او و چون
همه حكمهاي او بكنيد اويرا * سخن گفت مشه بپسراني يسرال بكردني آن فسح •

CAP. IX.

L*oquutúſq; eſt Dominus ad Moſheh in deſerto Sinai, anno ſecundo egreſſûs eorum de terra Ægypti, menſe primo, dicendo;* 1
Facient filii Iſrael Paſcha in tempore ſuo. 2
Quartadecimâ die menſis hujus inter veſperas facietis illud ſtato tempore ſuo: ſecundùm omnia præſcripta ejus, & ſecundùm omnes ritus ejus facietis ipſum. 3
Loquutus eſt itaque *Moſheh ad filios Iſrael ad faciendum paſcha.* 4

תרגום יונתן בן עוזיאל — ירושלמי

ויעשו ועבדו ית פסחא בארבסר יומין לירחא ביני שמשתא במדברא דסיני ככל 5 מה די פקיד יי ית משה הכדין עבדו בני ישראל: ויהי אנשים והוו גובריא דהוו 6 מסאבין לטמא נפש בר נש דמית עליהון בתכף דפוקדניה רמיא עליהון ולא יכילו למעבד פסחא ביומא ההוא דהוה יום שביעאה לסואבותהון וקריבו לקדם משה וקדם אהרן ביומא ההוא: ויאמרו ואמרו גובריא האנון ליה אנחנא 7 אסתאבנא לבר נש דמית עלנא למא כען נתמנע בגין דלא למיכוס פסחא ולמזרוק אדמא דקורבנא דיי על מדבחא בזמניה ובשריה ייכלון דכיין בגו בני ישראל: ויאמר דין הוא חד מארבעה דינין דעלו 8 קדם משה נביא ודן יתהון על מימרא דקודשא בקצת מנהון הוה משה מתין מן בגלל דהוו דיני נפשתא ובקצתהון הוה משה זריז מן בגלל דהוו דיני ממונא ובאלין ובאלין אמר משה לא שמעית מן בגלל למלפא לרישי סנהדריתא דעתידין למקום מן בתריה דיהון מתונין בדיני נפשתא וזריזין בדיני ממונא ולא יבהתון למשילא דינא דמתקשי להון ארום משה דהוה רבהון דישראל צריך דיימר לא שמעית בגין כן אמר להון משה אוריכו עד דאשמע מה דאתפקד מן קדם יי על דלכון: וידבר הי ומליל יי עם משה למימר: 9

ירושלמי 8 דין חד מארבע דינין דעלו לקדם משה בתרין מנהון הוה משה מזרז ובתרין מנהון הוה משה מתין: במסאבין דלא יכילו למעבד פסחא בזמניהון ובגין בנתא דצלפחד הוה משה מזרז מן בגלל דהוה דיני ממון דינהון: ובמחרפא דחרף שמא קדישא ובמקוששא דחלל שבתא בזדנו הוה משה מתין מן בגלל די הוו דיניהון דיני נפשתא: ובאלין ובאלין אמר לא שמעית למלפא דיניא דעתידין למקם בתר משה למהוי זריזין בדיני ממונא ומתינין בדיני נפשתא דלא יבהתון למימר לא שמעית ברם משה רבן אמר לא שמעית ואמר להון קומו ושמעו מה די פקיד מימרא דיי לכון:

דבר מליל עם בני ישראל למימר גבר טלי או גבר סיב ארום יהי מסאב לטמי 10 בר נש דמית או דייב או סגיר דמרחק באורח עלמא בקריות ליליא והוה כד מן סקוף משכניה לכון גרמיכון או לדריכון וידחי למעבד פסחא קדם יי: בחדש בירחא תנינא הוא ירחא דאייר בארבסר יומא ביני שמשתא יעבדון יתיה על 11 פטיר ומררין ייכלוניה: לא ישאירו לא ישיירון מניה עד צפרא וגרמא לא 12 יתברון ביה ככל אחויית גזירת פסחא דניסן יעבדון יתיה ברם בפסחא דניסן הינון ייכלון פטירי וקורבן פסחא לא יעבדון מטול דסואבותהון בהון ובפסחא דאייר יידכון ויקרבון יתיה: והאיש וגברא דהוא דכי ובאורח עלמא לא אסתאב 13 ומברא לסיקוף משכניה לא הוה ופסק מלמעבד קורבן פסחא דניסן וישתצי בר נשא ההוא מעמיה ארום קורבנא דיי לא קריב בזמניה חוביה יקבל גברא ההוא: וכי יגור וארום אין יתגייר עמכון גיורא ויעביד פסחא קדם יי כאויית גזירת 14 פסחא וכדחזי ליה הכדין יעבד קימא חדא יהי לכון ולדיורא וליציבא דארעא: וביום הקים וביומא דאתקם ית משכנא חפא ענן יקרא ית משכנא והוה מטלל 15 ביממא למשכנא דסהדותא וברמשא הוי על משכנא הי כחיזו אישא עד צפרא:

Targ. JONATHAN B UZIEL. — *Hierosolymitanum.*

Fecerunt ergò Paſcha decima quarta die menſis inter veſperas, in de- 5 ſerto Sinai: juxta omnia quæ præceperat Dominus Moſi, ſic fecerunt filii Iſrael. Fuerunt autem viri qui erant immundi pollutione ani- 6 mæ hominis, qui ipſis mortuus erat ſtatim ac mandatum eſt illis *Paſcha*, neque potuerunt facere Paſcha die illo, qui ſeptimus erat pollutionis eorum: acceſſeruntque in conſpectum Moſis & Aharonis in die illo. Et dixerunt viri illi ipſi; Nos immundi ſumus propter filium 7 hominis qui mortuus eſt nobis: quare nunc prohiberemur ut non mactemus Paſcha, & effundamus ſanguinem oblationis Domini ſuper altare in tempore ſuo, ut carnem ejus comedunt mundi in medio filiorum Iſrael? Hoc eſt unum 8 ex quatuor judiciis quæ ingreſſa ſunt coram Moſe propheta, quæ quidem judicavit juxta ſermonem ſanctum, in quorum parte expectavit Moſes eò quòd eſſent judicia animæ, in parte verò eorum fuit Moſes feſtinus, eò quòd eſſent judicia pecuniaria; atque tam in his quàm in illis dixit Moſes, Non audivi *quicquam*: ut doceret capita ſynedrii, qui ſurrecturi erant poſt ipſum, ut expectarent in judiciis animarum, & accelerarent in judiciis pecuniæ, neque erubeſcerent petere judicium in eo quod eſt difficile ipſis; quoniam Moſes doctor Iſraelis opus habuit dicere, Non audivi. Propterea dixit illis Moſes; Expectate donec audivero, quid mandetur à facie Domini ſuper re veſtra. Ideò loquutus eſt 9 Dominus cum Moſe, dicendo: Loquere cum filiis Iſrael, dicendo; 10 Vir juvenis aut ſenex quando erit immundus pollutione hominis mortui, aut fluxum patiens, aut leproſus, *aut* qui procul retinetur in via mundi propter accidens nocturnum, fueritque extra limen tabernaculi ſui; *ſi* vobis ipſis aut generationibus veſtris *hoc accidat*, tum ille differet facere Paſcha coram Domino. Menſe ſecundo, is eſt menſis Ijar, decima quarta men- 11 ſis inter veſperas facient ipſum: cum azymis & amaris herbis comedent ipſum. Non relinquent ex eo uſque ad auroram, & os non fran- 12 gent in eo: juxta omnem indicationem decreti Paſchatis Niſan facient ipſum, verùm in Paſchate Niſan comedent azyma ſed oblationem Paſchatis non facient, eò quòd polluti ſunt, ſed in Paſchate Ijar purificabunt ſe & offerent ipſum. Sed vir qui fuerit mundus, & in 13 via ſeculi non fuerit pollutus, & extra limen tabernaculi ſui non fuerit, & ceſſaverit facere oblationem Paſchatis Niſan, excindetur homo ille de populo ſuo: quoniam oblationem Domini non obtulit in tempore ſuo, pœnam ſuam luet vir ille. Et ſi quando peregrinabitur 14 vobiſcum peregrinus, feceritque Paſcha coram Domino; juxta inſtitutum decreti Paſchatis, & quemadmodum conveniet ipſi, ſic faciet: ſtatutum unum erit vobis, tam peregrino quam indigenæ terræ. Die 15 autem quo erectum eſt tabernaculum, texit nubes gloriæ tabernaculum, fuitque tegens interdiu tabernaculum teſtimonii: & noctu fuit ſuper tabernaculum tanquam viſio ignis uſque mane.

Hieroſ. 8. *Hoc* eſt *unum ex quatuor judiciis quæ ingreſſa ſunt coram Moſe, in quorum duobus fuit Moſes celer, in duobus aliis fuit Moſes cunctator. In immundis qui non potuerunt celebrare Paſcha in tempore ſuo. & propter filias Tſelophchad fuit Moſes celer, eò quòd horum judicia judicia eſſent pecuniarum. Sed in blaſphemo qui nomini ſancto convitiatus erat & in colligente ſtipulas qui prophanavit ſabbathum malitiâ deſtinatâ expectabat Moſes, eò quòd judicia illa judicia eſſent animarum: & in his & illis dixit; Non audivi; ut doceret judices qui erant venturi poſt Moſem, ut eſſent prompti in judiciis pecuniarum, & tardi in judiciis animarum ut non erubeſcerent dicere, Non audivi; quandoquidem Moſes doctor noſter dixit: Non audivi: propterea dixit illis; Surgite & audite id quod præcepit ſermo Domini vobis.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

5 *بكردند مر آن فسح در اوّل در چهاردهم روز بماه مياني آن ايوارها در بياباني سيني چون همه
6 آنچه فرمود :: مر مشه همچنين بكردند پسراني يسرال *بود مردماني آنچه بودند پليدان بجاني آدم
ونه توانستند بكردني آن فسح در روزي آن او نزديك شدند بپيشي مشه وبپيشي اهرن در
7 روزي آن او * گفتند آن مردماني آن ايشان باو ايما پليدان بجاني آدم چرا كم باشيم بي نزديك
8 آوردن مر قرباني :: در وعدهي او در مياني پسراني يسرال *گفت بايشان مشه بيايستيد و بشنوم
9 10 چه فرمايد :: بشما * سخن گفت :: بمشه بگفتن * سخن گوي بپسراني يسرال بگفتن مرد مرد
11 كه باشد پليد بجان يا در راهي دور بشما بعصرهاي شما و بكند فسح يي :: * در ماهي آن
12 دويمي در چهاردهم روز مياني آن ايوارها بكنند اويرا ابر فطير و تلخه بخورند اويرا * نه باقي
گذارند ازو تا بامداد واستخوان نه شكنند درو چون همه رسمي آن فسح بكنند اويرا •
13 * وآن مرد آنچه او پاك و در راه نه بود و باز ايستد بكردن آن فسح بريّده شود آن جاني آن
آن از قومي آن كه قرباني :: نه نزديك آورد در وعدهي او خطايي او بر دارد آن مردي آن
14 او * وكه غريبي كند اوازي شما غريب وبكند فسح يي :: چون رسمي آن فسح وچون
15 حكمي او همچنين بكند رسمي يكّه باشد بشما و بغريب و بومي آن زمين * ودر روزي بر
انگيزانيدن مر آن مسكن بپوشيد آن ابر مر آن مسكن بخيمهي آن گواه گرفت ودر ايوار
باشد ابر آن مسكن چون نمايش آتش تا بامداد •

Fecerúntque Paſcha menſe *primo,* 5 *quartadecimâ die menſis inter veſperas in deſerto Sinai: juxta omne quod præceperat Dñs Moſheh, ſic fecerunt filii Iſrael. Fuerunt* autem 6 *quidam qui erant polluti in anima hominis, et non potuerunt facere Paſcha die ipſâ:* tunc *appropinquârunt in præſentiam Moſheh & in præſentiam Aharon die ipſâ: Dixe-* 7 *rúntque homines illi ad eum; Sumus polluti in anima hominis, quare deerimus ne offeramus oblationem Domini ſtato tempore ſuo in medio filiorum Iſrael? Dixit ad eos* 8 *Moſheh; State, ut audiam quid præcipiet Dominus de vobis.* Et *lo-* 9 *cutus eſt Dominus ad Moſheh, dicendo, Alloquere filios Iſrael, di-* 10 *cendo; Omnis homo cùm fuerit pollutus in anima, vel* fuerit *in via longinqua, ex vobis in ſeculis veſtris, faciet quidem paſcha Domino: Men-* 11 *ſe ſecundo, quartadecimâ die inter veſperas facient illud: cum infermentatis & amaris comedent illud. Non relinquent ex eo uſque ad ma-* 12 *ne, os quoque non confringent in eo: juxta omne præſcriptum paſchatis facient ipſum. Vir autem qui eſt* 13 *mundus, nec fuerit in via, & deſtiterit facere paſcha, abſcindetur anima illa de populo ſuo: quia oblationem Domini non obtulit ſtato tempore ſuo, peccatum ſuum portabit vir ille. Et cùm peregrinatus* 14 *fuerit apud vos peregrinus, & fecerit paſcha Domino; ſecundùm præſcriptum paſchatis, & ſecundùm ritum ejus, ſic faciet: præſcriptum unum erit vobis, tam peregrino, quàm indigenæ terræ. Die autem* 15 *erigendi tabernaculum, operuit nubes tabernaculum verſùs tentorium teſtimonii: & in veſpera erat ſuper tabernaculum ſicut ſpecies ignis, uſque ad mane.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

כן יהוה כדין הוי תדירא ענן יקרא חפי ליה ביממא וחיזו אשתא בליליא : 16
ולפי ולפום אישון אסתלקות ענני יקרא מעילוי משכנא ובתר כן נטלין בני 17
ישראל ובאתרו דשרי תמן עננא תמן שרן בני ישראל : על פי על פום 18
מימרא דיי נטלין בני ישראל ועל פום מימרא דיי שרן כל יומין דשרי ענן
יקרא על משכנא ברם הינון שרן : ובהאריך ובאורכות עננא על משכנא 19
יומין סגיאין וינטרון בני ישראל ית מטרת מימרא דיי ולא נטלין : ויש
ואית זמן דהוי ענן יקרא יומין דמנין הינון שבעתי יומי שבעתא על משכנא 20
על פום מימרא דיי שרן ועל פום מימרא דיי נטלין : ויש ואית זמן דהוי 21
ענן יקרא מן רמשא ועד צפרא ומסתלק ענן יקרא בצפרא ונטלין או יימם
ולילי ומסתלק עננא ונטלין : או יומים או תרין יומין או ירחא או שתא 22
שלימתא באורכות ענן יקרא על משכנא למישרי עלוי שרן בני ישראל ולא
נטלין ובזמן אסתלקותיה נטלין : על פי על פום מימרא דיי שרן ועל פום 23
מימרא דיי נטלין ית מטרת מימרא דיי נטרין על פום מימרא דיי בידא
דמשה :

י

וידבר ה׳ ומליל יי עם משה למימר : עשה עיבד לך מדילך תרתין חצוצרן 1 2
דכסף ממינא קשיא עובד אומן תעבד יתהון ויהון לך לערעא כנישתא ולאטלא
ית משיריתא : ותקעו ויתקעון בהון ויזדמנון לוותך כל כנישתא לתרע משכן 3
זמנא : ואם באחת ואין בחדא יתקעון ויזדמנון לוותך רברביא רישי אלפיא 4
דישראל : ותקעתם ותתקעון יבבתא ויטלון משירייתא דשרן קידומא : ותקעתם 5
ותתקעון יבבתא תניינות ויטלון משירייתא דשרן דרומתא יבבתא יתקעון 6
למטלניהון : ובהקהיל ובזמן מכנש ית קהלא תתקעון ולא תיבבון : ובני ובני 7 8
אהרן כהניא שלימיא יתקעון בחצוצרתא ויהון לכון לקיים עלם לדריכון : וכי
תבאו וארום תיעולון למסדרא סדרי קרבא בארעכון על מעיקי דמעיקין לכון 9
ותיבבון בחצוצרתא ויעול דוכרנכון לטבא קדם יי אלהכון ותתפרקון מבעלי דבביכון :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Sicque fuit jugiter nubes gloriæ tegens ipſum per diem, & viſio 16
ignis noctu. Et eo ipſo tempore quo aſcendebat nubes gloriæ ab 17
ipſo tabernaculo, proficiſcebantur poſtea filii Iſrael: & in loco in
quo reſidebat nubes, ibi manebant filii Iſrael. Juxta os ſermonis 18
Domini proficiſcebantur filii Iſrael, & juxta os ſermonis Domini
quieſcebant: omnibus diebus quibus quieſcebat nubes gloriæ ſuper
tabernaculum, ipſi quidem manebant. Et cum moram faceret nubes 19
ſuper tabernaculum diebus multis, obſervabant filii Iſrael cuſtodi-
am ſermonis Domini, & non proficiſcebantur. Et nonnunquam 20
nubes gloriæ diebus paucis, puta ſeptem diebus ſeptimanæ, reſide-
bat ſuper tabernaculum: juxta os ſermonis Domini caſtrametaban-
tur, & juxta os ſermonis Domini proficiſcebantur. Quandoque eti- 21
am nubes gloriæ erat à veſpera uſque mane, deindè aſcendebat nu-
bes gloriæ in aurora, tum proficiſcebantur: aut per diem & noctem,
deindè levabatur nubes, tum proficiſcebantur. Aut duobus diebus, 22
aut menſe, aut anno integro; dum moram faceret nubes gloriæ ſu-
per tabernaculo manens ſuper illud, caſtrametabantur filii Iſrael &
non proficiſcebantur: quando autem aſcendebat ipſa, proficiſceban-
tur. Juxta os ſermonis Domini caſtrametabantur, & juxta os ſermo- 23
nis Domini proficiſcebantur: cuſtodiam ſermonis Domini cuſtodie-
bant, juxta os ſermonis Domini per manum Moſis.

CAP. X.

ET loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Fac tibi ex tuo 1 2
duas tubas argenteas, ex ſolida materia opere artificis facies eas:
& erunt tibi ad convocandam congregationem, & ad proficiſci fa-
ciendum caſtra. Tum clangent illis, & convenient ad te omnis cœ- 3
tus ad oſtium tabernaculi fœderis. Quòd ſi cum una clanxerint, 4
tum ad te convenient principes capita millium Iſrael. Quòd ſi 5
clanxeritis jubilo, tum proficiſcentur caſtra quæ ſunt ad orientem.
Quòd ſi clanxeritis jubilo ſecundò, tum proficiſcentur caſtra quæ ſe- 6
dem habent ad meridiem: jubilo clangent ad profectiones eorum.
Quando verò congregabunt cœtum clangent & non jubilabunt. 7
Et filii Aharon ſacerdotes integri clangent tubis: & erunt vobis in 8
ſtatutum perpetuum in generationibus veſtris. Quando verò profici- 9
ſcimini ad ordinandum acies belli in terra veſtra, contra hoſtes qui
affligunt vos, tum jubilabitis cum tubis: ut ingrediatur memoria
veſtri in bonum coram Domino Deo veſtro, ut liberemini ab hoſti-
bus veſtris.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

16 * همچنین باشد همیشه آن ابر بپوشد اورا و نمایش آتش شب * وبقدري بر آمدني 17
آن ابر از بالاي آن خیمه وپس همچنین منزل بر دارند پسراني یسرال و در جاي آنچه
مسکن گیرد آنجا آن ابر آنجا فرود آیند پسراني یسرال * ابر امري :: منزل بر دارند پسراني 18
یسرال و ابر امري :: فرود آیند همه روزهاي آنچه مسکن گیرد آن ابر ابر آن مسکن فرود
آیند * و در دراز کشیدني آن ابر ابر آن مسکن روزهاي بسیاران و نگاه دارند پسراني 19
یسرال مر نگاه داشتي :: و نه منزل بر دارند * و هست آنچه باشد آن ابر روزهاي شمار ابر آن 20
مسکن ابر امري :: فرود آیند و ابر امري :: منزل بر دارند * و هست آنچه باشد آن ابر از ایوار 21
تا بامداد و بر آید آن ابر و منزل بر دارند یا روز و شب بر آید آن ابر و منزل بر دارند ∙
* یا دو روز یا ماه یا سال در دراز کشیدن آن ابر ابر آن مسکن بمسکن گرفتن ابر او فرود 22
آیند پسراني یسرال و نه منزل بر دارند و در بر آمدني او منزل بر دارند * ابر امري :: 23
فرود آیند و ابر امري :: منزل بر دارند مر نگاه داشتي :: نگاه داشتند ابر امري :: در دستي مشه ∙

∙ فصل دهم ∙

1 * سخن گفت :: بمشه بگفتن * بکن بتو دو نفیرهاي نقره یك لخت بکني ایشانرا 2
وباشند بتو بفراز رسش آن جماعت و بمنزل بر داشتن مر آن لشکرگاها * وتقیعا زنند 3
در ایشان و جمع شوند بتو همه آن جماعت بدرگاهي خیمهي وعده * واگر در یکّه 4
تقیعه زنند و جمع شوند بتو آن مهتران سروراني هزاراني یسرال * و بزنید تروعه منزل بر دارند 5
آن لشکرگاها آن فرود آیان بمشرق * و بزنید تروعه دویم و منزل بر دارند آن لشکرگاها آن فرود 6
آیان بجنوب تروعه بزنند بمنزلهاي ایشان * و در جمع کردن مر آن جماعت تقیعه زنید و نه 7
تروعه زنید * و پسراني اهرن آن کهنان بزنند در نفیرها و باشند بشما برسمي جاوید بعصرهاي 8
شما * و که بیایید کارزار در زمیني شما ابر آن عدو عدوي کنا شمارا و تروعه زنید در 9
نفیرها و یادکرده شوید بپیشي :: خداي شما و فرج یابید از دشمناني شما ∙

Sic erit jugiter: nubes operiet 16
illud, & ſpecies ignis noctu. Et jux- 17
ta rationem aſcenſûs nubis de ſuper
tentorium, ſic deindè manſionem re-
movebunt filii Iſrael: atque in
loco quo habitationem capiet nubes,
ibi reſidebunt filii Iſrael. Juxta 18
mandatum Domini manſionem remo-
vebunt filii Iſrael, & juxta man-
datum Domini reſidebunt: omni-
bus diebus quibus habitaverit
nubes ſuper tabernaculũ, reſidebunt.
Cum verò longùm protraxerit nubes 19
ſuper tabernaculũ dieb⁹ multis, tunc
obſervabunt filii Iſrael cuſtodiam
Domini, & manſionem non removebunt.
Et ſic eſt, quum fuerit nu- 20
bes diebus numeri ſuper tabernacu-
lum, juxta mandatum Domini re-
ſidebunt, & juxta mandatum Do-
mini manſionem removebunt. Itá- 21
que, quum fuerit nubes à veſpera
uſque ad mane, aſcenderit autem
manè nubes, tunc manſionem remo-
vebunt: aut die & nocte; aſcen-
dente nube, tunc manſionem remo-
vebunt. Aut duobus diebus, aut 22
menſe, aut anno, cùm longùm pro-
traxerit nubes ſuper tabernacu-
lum habitando ſuper illud, reſi-
debunt filii Iſrael, nec manſionem
removebunt: in aſcenſu autem ejus,
manſionem removebunt. Juxta 23
mandatum Domini reſidebunt, &
juxta mandatum Domini manſio-
nem removebunt. Cuſtodias Domi-
ni cuſtodiebant, juxta mandatum
Domini per manum Moſcheh.

CAP. X.

ET *loquutus eſt Dominus ad Mo-* 1
ſcheh, dicendo; Fac tibi duas tubas 2
argenteas, in una maſſa facies
illas: eruntque tibi in conventi-
onem cœtûs, & ad promovenda
caſtra. Quumque clangent eis, 3
tum congregabuntur ad te tota con-
gregatio ad oſtium tentorii conven-
tûs. Si verò unâ clanxerint, tum 4
congregabuntur ad te principes, ca-
pitanei millium Iſrael. Sin ta- 5
ratantarizabitis, manſionem re-
movebunt caſtra reſidentium ad O-
rientem. Quum autem taratan- 6
tarizaveritis ſecundò, tunc manſio-
nem removebunt caſtra reſidentium
ad Meridiem: taratantarizabunt
inquam *ad manſiones ſuas* moven-
das *At in cõgregando congregationẽ,* 7
clangetis, non verò taratantari-
zabitis. Filii autem Aharon ſa- 8
cerdotes ſonabunt tubis: eruntque
vobis in ſtatutum æternum in ſe-
culis veſtris. Et quando venietis ad 9
prælium in terra veſtra contra hoſtẽ
hoſtiliter agentem vobiſcum, tum
taratantarizabitis tubis, & re-
cordabimini coram Domino Deo ve-
ſtro, & liberationem invenietis ab
inimicis veſtris.

תרגום יונתן בן עוזיאל

וביום וביום חדוותכון ומועדיכון ובירישי ירחיכון ותתקעון בחצוצרתא על 10
עלוותכון ועל נכסת קודשיכון ויהון לכון לדוכרנא טבא קדם אלהכון ברם
סטנא מתערבב לקל יבבותכון אנא הוא יי אלהכון : ויהי והוה בשתא 11
תנייתא בירחא תנייתא היא ירחא דאייר בעשרין לירחא אסתלק ענן יקרא
מעילוי משכנא דסהדותא : ונטעו ונטלו בני ישראל למטלניהון ממדברא דסיני 12
ושרא ענן יקרא במדברא דפארן : ויסעו ונטלו בקדמיתא על פום מימרא דיי 13
בידא דמשה : ויסע רגל ונטל טיקס משריית בני יהודה לחיליהון ורבא 14
דהוה ממני על חילוות שבטא דבני יהודה נחשון בר עמינדב : ועל ורבא דהוה 15
ממני על חילוות שבטא דבני יששכר נתנאל בר צוער : ועל ורבא דהוה ממני 16
על חילוות שבטא דבני זבולן אליאב בר חלון : והורד ומתפרק משכנא ונטלין 17
בני גרשון ובני מררי נטלי משכנא : ונסע ונטל טיקס משריית ראובן לחיליהון 18
ורבא דהוה ממני על חילוות שבטא דבני ראובן אליצור בר שדיאור : ועל ורבא 19
דהוה ממני על חילוות שבטא דבני שמעון שלומיאל בר צורי שדי : ועל ורבא 20
דהוה ממני על חילוות שבטא דבני גד אליסף בר דעואל : ונסעו ונטלין 21
גניסת קהת נטלי מוקדשא ומקימין ית משכנא עד מיתיהון : ונסע ונטל 22
טיקס משריית בני אפרים לחיליהון ורבא דהוה ממני על חילוות שבטא
דבני אפרים אלישמע בר עמיהוד : ועל ורבא דהוה ממני על חילות שבטא 23
דבני מנשה גמליאל בר פדה צור : ועל ורבא דהוה ממני על חילוות שבטא 24
דבני בנימין אבידן בר גדעוני : ונסע ונטיל טיקס משריית בני דן מכניש לכל 25
משירייתא לחיליהון ורבא דהוה ממני על חילוות שבטיה אחיעזר בר עמי שדי :
ועל ורבא דהוה ממני על חילוות שבטא דבני אשר פגעיאל בר עכרן : ועל 26
ורבא דהוה ממני על חילוות שבטא דבני נפתלי אחירע בר עינן : אלה אלין 27 28
מטלני בני ישראל לחיליהון ואסתלק ענן יקרא מעילוי משכנא ונטלו : ויאמר
ואמר משה לחובב בר רעואל מדינאה חמוי דמשה נטלין אנחנא מיכא לאתרא 29
דאמר יי יתיה איתן לכון איתא עמנא ונוטיב לך ארום יי מליל לאוטבא
לגיורא על ישראל :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

In die quoque lætitiæ veſtræ, & in ſolennitatibus veſtris, & in neo- 10
meniis veſtris clangetis tubis, ſuper holocauſtis veſtris, & ſuper hoſtiis
ſanctificationum veſtrarum: ut ſint vobis in recordationem bonam co-
ram Deo veſtro, verùm Satan perturbatur ad vocem jubili veſtri; ego
ſum Dominus Deus veſter. Factum autem eſt anno ſecundo, menſe 11
ſecundo, is eſt menſis Ijar, viceſima menſis, ſublata eſt nubes glo-
riæ à tabernaculo teſtimonii. Et profecti ſunt filii Iſrael per profe- 12
ctiones ſuas ex deſerto Sinai, & requievit nubes gloriæ in deſerto
Paran. Profecti autem ſunt prima vice juxta os ſermonis Domini 13
per manum Moſis. Profectumque eſt vexillum caſtrorum filiorum Ju- 14
da ſecundùm exercitus ſuos: & dux qui præfectus erat exercitui tri-
bus filiorum Juda, Nachſon filius Aminadab: Dux verò qui præfectus 15
erat ſuper exercitum tribus filiorum Iſſachar, Nathanael filius Tſuar.
Princeps verò qui præfectus erat ſuper exercitus tribus filiorum Za- 16
bulun, Eliab filius Chelon. Et depoſitum eſt tabernaculum, & pro- 17
fecti ſunt filii Gherſon & filii Merari portantes tabernaculum. Dein 18
profectum eſt vexillum caſtrorum Ruben per exercitus ſuos: & prin-
ceps qui præpoſitus erat ſuper exercitus tribus filiorum Ruben, Eliſur
filius Sedeur. Et dux qui præpoſitus erat exercitui tribus filiorum Si- 19
meon, Selumiel filius Tſuriſchaddai. Et princeps qui erat præfectus 20
exercitui tribus filiorum Gad, *erat* Eliaſaph filius Dehuel. Deinde pro- 21
fecti ſunt familia Kehath portantes ſanctuarium: & erexerunt illi ta-
bernaculum, donec iſti venirent. Et profectum eſt vexillum caſtro- 22
rum filiorum Ephraim per exercitus ſuos, & princeps qui præpoſitus erat
exercitui tribus filiorum Ephraim, Eliſchama filius Ammiud. Et princeps 23
qui præpoſitus erat exercitui filiorum Manaſſe, *fuit* Gamaliel filius Peda-
tſur. Princeps verò qui præpoſitus erat ſuper exercitum tribus filio- 24
rum Binjamin, *fuit* Abidan filius Gedeoni. Profectumque eſt vexillum 25
caſtrorum filiorum Dan, colligens omnia caſtra ſecundùm exercitus ſu-
os: & princeps qui præfectus erat exercitui tribus ejus, *fuit* Ahiezer
filius Amiſchaddai. Et princeps qui præfectus erat exercitui tribus 26
filiorum Aſcher, *fuit* Paghiel filius Achran. Atque princeps qui præ- 27
fectus erat exercitui tribus filiorum Naphtali, *fuit* Ahira filius Enan.
Iſtæ ſunt profectiones filiorum Iſrael ſecundùm exercitus ſuos: & 28
aſcendit nubes gloriæ à tabernaculo, & profecti ſunt. Dixit verò 29
Moſes ad Hobab filium Rehuel Madianitem ſocerum Moſis; Nos pro-
ficiſcimur hinc, ad locum de quo dixit Dominus; Eum dabo vobis:
veni nobiſcum, & benefaciemus tibi; quoniam Dominus dixit ſe be-
nefacturum proſelytæ ſuper Iſraele.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* ودر روزي شادي شما و در وعدهاي شما و در سري ماههاي شما بقوعه زنيد در نفيرها ابر 10
عولهاي شما وابر ذبحت شلمهاي شما وباشند بشما بيادكرد بپيشي خداي شما من : خداي شما ء
* بود در سالي آن دويمي در ماه آن دويم در بيستم در ماه بر آمد آن ابر از بالايي مسكني آن 11
گواه گرفت * منزل بر داشتند پسراني يسرال بمنزلهاي ايشان از بياباني سيني و مسكن گرفت آن ابر 12
در بياباني فارن * منزل بر داشتند در اول ابر امري : در دستي مشه * منزل بر داشت علمي 13 14
لشكري پسراني يهوده در اول بسپاهي ايشان و ابر سپاهي او نخشون پسري عمينذب * وابر 15
سپاهي قبيلهي پسراني يششكر نتنال پسري صوعر * وابر سپاهي قبيلهي پسراني 16
زبولن الياب پسري حلون * و فرود آورده شود آن مسكن و منزل بر دارند پسراني جرشون 17
و پسراني مرري بر داراني آن مسكن * و منزل بر دارد علمي لشكري راوبن بسپاهي 18
ايشان وابر سپاهي او اليصور پسري شدياور * وابر سپاهي قبيلهي پسراني شمعون 19
شلميال پسري صوري شدّي * وابر سپاهي قبيلهي پسراني جد اليسف پسري 20
دعوال * و منزل بر دارند آن قهتيان بر داراني آن مقدش و بر انگيزانند مر آن 21
مسكن تا آمدني ايشان * و منزل بر دارد علمي لشكري پسراني افريم بسپاهاي ايشان 22
وابر سپاهي او اليشمع پسري عمّيهود * وابر سپاهي قبيلهي پسراني منشّه جمليال 23
پسري فده صور * وابر سپاهي قبيلهي پسراني بنيمين ابيدن پسري جدعني * و منزل 24 25
بر دارد علمي لشكري پسراني دن جمع كنا بهمه لشكرها بسپاهاي ايشان ابر سپاهي او
احيعزر پسري عميشدّي * وابر سپاهي قبيلهي اشر فجعيال پسري عكرن * وابر سپاهي 26 27
قبيلهي نفتلي احيرع پسري عينن * اينان منزلهاي پسراني يسرال بسپاهاي ايشان منزل 28
بر داشتند * گفت مشه بهوبب پسري رعوال آن مديني خسوري مشه منزل بر دارانيم 29
ايما بآن جا آنكه گفت : اويرا بدهم بشما بيا اواري ايما و نيكويي كنيم بتو كه :
سخن گفت نيكو ابر يسرال ء

Item in die lætitiæ veſtræ, & in ſo- 10
lennitatibus veſtris, & in princi-
piis menſium veſtrorum clangetis tu-
bis ſuper holocauſtis veſtris, & ſu-
per victimis pacificorum veſtrorum,
eruntque vobis in recordationem co-
ram Deo veſtro: ego Dominus De-
us veſter. Fuit autem *anno ſe-* 11
cundo, menſe ſecundo, viceſimâ
menſis, aſcendit nubes de ſuper ta-
bernaculum teſtimonii. Et *manſi-* 12
onem removerunt filii Iſrael per
manſiones ſuas è deſerto Sinai, ha-
bitaculúmque repetiit nubes in de-
ſerto Pharan. Manſionem itaque 13
removerunt primùm juxta manda-
tum Domini per manum Moſheh.
Et *manſionem removit vexillum co-* 14
piarum filiorum Jehudah primùm
per exercitus ſuos: ſupérque exer-
citum ejus erat *Nahſhon filius Am-*
minadab. Super exercitum autem 15
tribûs filiorum Iſſhachar, Netha-
niel filius Suar. Et ſuper exerci- 16
tum tribûs filiorum Zebulun, Eliab
filius Helon. Depoſito autem ta- 17
bernaculo, tunc manſionem remo-
vebunt filii Gerſhon & filii Merari
portantes tabernaculum. Deinde 18
manſionem removebit vexillum co-
piarum Reuben per exercitus ſuos:
& ſuper exercitum ejus, Eliſur
filius Shedeur. Super exercitum 19
verò filiorum Shimeon, Shelu-
miel filius Suri-ſhaddai. Et ſu- 20
per exercitum tribûs filiorum
Gad, Eliaſaph filius Deuel. Tunc
manſionem removebunt Cehathitæ 21
portantes ſanctuarium: erigentque
tabernaculū uſq; in adventū ipſorū.
Poſteà manſionē removebit vexillū 22
copiarum filiorum Ephraim per ex-
ercitus ſuos: & ſuper exercitum
ejus Eliſhama filius Ammihud.
Super exercitum verò tribûs fili- 23
orum Menaſſe, Gamliel filius Phe-
dah-ſur. Et ſuper exercitum tribûs 24
filiorum Binjamin, Abidan filius Gi-
deoni. Manſionem inſuper remove- 25
bit vexillum copiarum filiorum
Dan, recolligens omnes copias per
exercitus ſuos: & ſuper exercitum
ejus Ahiezer filius Ammi-ſhaddai.
Super exercitum verò tribûs Aſher, 26
Phagiel filius Ochran. Et ſuper ex- 27
ercitum tribûs Naphtali, Ahira fili-
us Enan. Iſtæ ſunt *manſiones fili-* 28
orum Iſrael per exercitus ſuos: ac
ita manſionem removerunt. Dixit- 29
que *Moſheh ad Hobab filium Reuel*
Midjanitem ſocerum Moſheh; Man-
ſionem remoturi ſumus nos ad locum
de quo dixit Dominus; Illum dabo
vobis: veni nobiſcum, & benefacie-
mus tibi: quia Dominus locutus eſt
bonum ſuper Iſraelem.

## תרגום יונתן בן עוזאל		ירושלמי

## Targ. JONATHAN B UZIEL.		Hierosolym

ויאמר ואמר ליה לא איזיל אלהן לארעי ולילדותי איזיל : ויאמר ואמר לא
כדון תשבוק יתנא ארום בגין כן דידעתא כד הוינן שרן במדברא
ואליפת לנא עיסק דינא והוית חביב עלן כבבת עיננא : והוה והי אריס
תיזיל עמנא ויהי טבא ההוא דיוטב יי עמנא ונוטיב לך בפילוג ארעא :
ויסעו ונטלו מטורא דאתגלי עלוי איקר שכינתא דיי מהלך תלתא יומין וארון
קיימא דיי מטייל קדמיהון תלתין ושית מילין הליך ביומא ההוא והיא הוה
מידבר קדם משריתא דישראל מהלך תלתא יומין לאתקנא להון אתר בית
מישרוי : וענן ועגן איקר שכינתא דיי מטלל עילויהון ביממא במיטלהון מן
משריתא : ויהי והוה כד הוה בעי למיטל ארונא הוה ענגא מקפל וקאים
ולא הוה נטיל עד דמשה הוא קאי בצלו
מצלי ובעי רחמין מן קדם יי וכן אמר
אתגלי כדון מימרא דיי בתקוף רוגזך
ויתבדרון בעלי דבביהון דעמך ולא יהוי
לסנאיהון דיגל למיקום קדמך : ובנחה
36 וכד הוה בעי למשרי ארונא הוה ענגא
מקפל וקאים ולא הוה פריס עד דהוה
משה קאים בצלו ומצלי ובעי רחמין מן
קדם יי וכן אמר תיב כדון מימרא דיי
ברחמך טביא ודבר ית עמך ישראל
ואשרי איקר שכינתך ביניהון ורחים ית ריבוותא דבית יעקב מניין אלפיא
דישראל :

ירושלמי 35 והוה כד הוה ארונא
נטר הוה משה קאים ידוי בצלו ואמ
קום כען מימרא דיי בתקוף חי
ויתבדרון בעלי דבביהון דעמך ויערק
שנאך מן קדמך : 36 וכד ארונא הוה
שרי הוה משה זקיף ידוי בצלו ואמ
חזור כען מימרא דיי מן תקוף רוג
ותיב עלן ברחמך טביא ובריך רבי
ואסגי אלפיא דבני ישראל :

יא

ויהי העם והוו רשיעי עמא במצטערין מכוונין והגיאן ביש קדם יי ושמיע קדם
יי ותקיף רוגזיה ודליקת בהון אישא מצלהבא מן קדם יי ושציאת מן רשיעיא
דבסייפי משריתא דבית דן דהוה פיסלא עמהון : ויצעק וצווח עמא על משה
דיבעי עליהון וצלי משה קדם יי ואשתקעת אישתא באתרה : ויקרא וקרא
שמיה דאתרא ההוא דליקתא ארום דליקת בהון אישתא מצלהבא מן קדם יי :
והאספסוף וגיוריא דאתכנשו ביניהון שאילו שאילתא ותבו ובכו ברם בני ישראל
ואמרו מאן ייכלננא בישרא : זכרנו
דכירין אנחנא ית נוניא דהוינא אכלין 5
במצרים מגן בלא תפקדתא ית קטייא
וית מלפפוניא וית קפלוטייא וית בצליא
וית תומיא : ועתה וכדון נפשנא מנגבא 6
לית כל מדעם אלהן למנא אנן מסתכיין במסכן דמודיק מניסא מידיא : והמן
חביל על עמא דמיכלהון לחים שמיא ומתרעמין דמנא דמוייה כזרע כוסבר חיוור
כד נחית מן שמיא וכד הוה קדיש חיזוייה הי כחיזו בידלחא :

ירושלמי 5 מדכרין אנחנא ית נו
דהוינן אכלין במצרים מגן ית ק
וית מלפפוניא וית כרתיא וית בצ
וית תומיא :

Qui respondit ei; Non ibo: sed ad terram meam & ad meam ibo. Ait ille; Ne nunc deseras nos: quoniam propter cognovisti quando castrametati sumus in deserto judicare, & nobis negotium judicii & fuisti charus nobis instar pupillæ ocu nostrorum: Erit itaque quando profectus fueris nobiscum, tum illo quo benefaciet nobis Dominus, benefaciemus tibi in divi terræ. Profecti sunt itaque è monte in quo revelata est gloria divinæ 33 majestatis Domini itinere trium dierum: & arca fœderis Domini ibat ante eos, triginta sex milliaria conficiebat eo die, & præcedebat castra Israelis itinere trium dierum, ut præpararet illis locum mansionis. Porro nubes gloriæ divinæ majestatis Domini obumbrabat eos inter- 34 diu, cum proficiscerentur ex castris. Accidit verò quando profectura erat 35 arca, nubes convolvebat se & surgebat, neque proficiscebatur; donec Moses staret in oratione orans & quærens miserationes à facie Domini, & sic diceret; Revelare nunc Sermo Domini in robore iræ tuæ, & dissipabuntur inimici eorum qui *sunt* populus tuus, & non erit osoribus eorum vexillum ut surgant coram te. Cum autem vellet quie- 36 scere arca, erat nubes convolvens se, & surgens, neque operiebat, donec Moses staret in oratione & oraret, & peteret miserationes à facie Domini & sic diceret; Revertere nunc Sermo Domini per misericordiam tuam bonam, & deduc populum tuum Israel, & habitare fac gloriam divinæ majestatis tuæ inter eos, & miserere myriadum domus Jacob, numeri millium Israel.

Hierof. 35. *Accidit autem cum proficisceretur arca, stabat Moses manibus* extensis *in oratione, & dicebat; Surge nunc Sermo Domini in fortitudine roboris tui, & dissipabuntur hostes eorum qui* sunt *populus tuus, & fugient osores tui a facie tua.* 26. *Et quando arca quiescebat Moses erigebat manus suas in oratione, & dicebat; Redi nunc Sermo Domini à robore iræ tuæ, & redi ad nos in misericordia tua bona, & benedic myriades & multiplica millia filiorum Israel.*

CAP. XI.

ET fuerunt improbi populi quasi afflicti, intendentes & meditantes 1 malum coram Domino: & auditum est coram Domino, & iratus est furor ejus; & accensus est ignis in eis inflammatus à facie Domini & perdidit ex improbis qui erant in extremitatibus castrorum domus Dan, penes quos fuit sculptile. Et clamavit populus ad Mosem, ut roga- 2 ret pro eis: & oravit Moses coram Domino, & demersus est ignis in locum suum. Et vocavit nomen loci illius, Incendium: quoniam ac- 3 census erat in illos ignis inflammatus à facie Domini. Et proselytæ 4 qui congregati sunt inter eos petierunt petitionem, & conversi fleverunt: verùm filii Israel dixerunt; Quis dabit nobis ad edendum carnes? Recordamur piscium quos comede- 5 bamus in Ægypto gratis sine præcepto, cucumerum & peponum, porrorum & ceparum, & alliorum. Nunc verò anima nostra exiccata 6 est, non est quicquam: tantùm Man nos videmus, tanquam pauper qui contemplatur cibum *dandum* de manibus. Væ illi populo cujus ci- 7 bus est panis cœlorum, & *nihilominus* murmurant; quia ipsius Man similitudo erat tanquam semen coriandri rotundum, quando descendebat è cœlis: & quando erat sanctificatum, aspectus ejus erat quasi aspectus bdellii.

Hierof. 5. *Recordamur nos piscium quos comedebamus in Ægypto gratis, cucumerum, & peponum & porrorum, & ceparum, & alliorum.*

Versio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

*گفت باو نه روم كه الا بزميني من و بمولود جاي من بروم * گفت نه اكنون بگذاري ايمارا كه
ابر همچنين دانستي فرود آمدني ايما در بيابان و باشي بايما بچشمان * و باشد كه بروي اواري
ايما و باشد آن نكوي آن او آنچه نكوي كند :: اواري ايما نكوي كنيم بتو * منزل بر داشتند از كوهي
:: راهي سه روزها و صندوق شرطي :: منزل بر دارا بپيشي ايشان راهي سه روزها بآراسته
كردن بايشان فرود آمدن جا * و ابري :: ابر ايشان روز در منزل بر داشتن ايشان ازان
لشكرگاه * بود در منزل بر داشتني آن صندوق گفت مشه آشكارا فرما :: و پراكنده شوند
دشمناني تو و بگريزند دشمنداراني تو از پيشي تو * و در فرود آمدني او گويد باز گرد
:: بيوران هزاراني يسرال * فصل يازدهم * بود آن قوم چون
بهانه جويان بد در حضوري :: بشنويد :: گرم شد خشمي او بيفروخت در ايشان آتشي
:: و بسوخت در كناري آن لشكرگاه * بغراو كرد آن قوم بمشه نماز كرد مشه
فرود نشست آن آتش * بخواند نامي آن جاي آن او تبعره كه افروخت در ايشان آتشي ::
* وآن آميختگان آنچه در مياني او آرزو كردند آرزو و باز گشتند و بگريستند نيز
پسراني يسرال و گفتند كه بخوراند ايمارا گوشت * ياد كرديم مر آن ماهي آنچه بخورديم
در مصر رايگان مر آن خيارها و مر آن خربزها و مر آن گندناها و مر آن پيازها و مر آن
سيرها * و اكنون جاني ايما خشك نيست چيزي بجز آن من چشماني ايما * و آن من چون
تخمي گشنيز او و لوني او چون لوني آن بلور *

Ait ei, Non ibo, sed ad terram meam & ad locum nativitatis meæ ibo. 30
Dixit; Ne nunc derelinquas nos, nam ideò nôsti resedisse nos in deserto, erisque nobis pro oculis. 31
Et erit, cùm iveris nobiscum, acciderit que bonum illud quo benefaciet Dominus nobis, tum *benefaciemus tibi.* 32
Mansionem itaque *removerunt à monte Domini viâ trium dierum, & arca fœderis Domini mansionem removebat ante eos viâ trium dierum, ad præparandum eis residendi locum.* 33
Et nubes Domini erat *super eos interdiù, dum mansionem removerent è castris.* 34
Fuitque, cùm mansionem removeret arca, ut diceret Moscheh; Manifestò jube Domine, & dispergantur inimici tui, fugiantque odio habentes te, à præsentia tua. 35
Quando verò resideret, diceret; Revertere Domine ad *myriades millium Israel.* 36

CAP. XI.

ET *fuit populus sicuti prætextum quærentes malum in præsentia Domini:* & *audiente Domino, excandefacta est ira ejus, & exarsit in eos ignis Domini, combussitq; in ora castrorum.* 1
Clamavit igitur *populus ad Moscheb,* & *orante Moscheb ad Dominum, subsedit ignis.* 2
Vocavitque nomen loci; Taberah, quia exarserat in eos ignis Domini. 3
Et promiscui qui erant *in medio ejus concupierunt concupiscentiam: & reversi sunt, ac fleverunt etiam filii Israel, dixeruntque; Quis cibabit nos carne?* 4
Recordati sumus piscium quos comedimus in Ægypto gratìs, cucumerum, & peponum, & porrorum, & ceparum, & alliorum. 5
At nunc anima nostra est *arida, non est quicquam præter Man* ob *oculos nostros.* 6
Man autem sicut semen coriandri erat, & color ejus sicut color crystalli. 7

תרגום יונתן בן עוזיאל

8 שטו חפסין רשיעי עמא ומלקטין וטחנין בריחותא ומן דהוה צבי הוה שחיק בדוכיתא ומבשלין ליה בלאפיסיא ועבדין מניה חררן והוי טעמיה כטעם ביזא דמסרבלא בשומנא: 9 וברדרת וכד נחית טלא על משריתא בליליא הוה נחית מנא עלוי: 10 וישמע ושמע משה ית עמא בכן על קריבתא דמתאסרן להון גבר לתרע משכניה ותקיף רוגזא דיי לחדא ובעיני משה ביש: 11 ויאמר ואמר משה קדם יי למא אבאשתא לעבדך ולמא לא אשכחית רחמין קדמך לשוואה ית טרחא דעמא הדין עלי: 12 האנכי האנא עברית וחשחשית במעיי ית כל עמא הדין אין בניי הינון דאמרת לי במצרים טעון טורחנהון בחילך היכמא דטעין פדגוגא למינוקא עד זמן דימטון לארעא דקיימתא לאבהתהון: 13 מאין מינן לי בשרא למיתן לכל עמא הדין ארום בכן עלי למימר הב לנא בשרא וניכול: 14 לא לית אנא יכיל בלחודי למיטען לכל עמא הדין ארום יקיר הוא מיני: 15 ואם ככה ואין כדנן אנת עביד לי דתשבוק כל טרחהון עלי קטולני כדין במיתותא דנייחין בה צדיקיא אין אשכחית רחמין קדמך ולא אחמי בבישותי: 16 ויאמר ואמר יי למשה כנוש לשמי שובעין גוברין זכאין מסבי ישראל דידעת דהינון הוו סבי עמא וסרכוי במצרים ותדבר יתהון למשכן זמנא ויתעתדון תמן עמך: 17 וירדתי ואתגלי באיקר שכינתי ואמלל עמך תמן וארבי מן רוח נבואה דעלך ואשוי עליהון ויטעינון עמך בטורחא דעמא ולא תטעון אנת בלחודך: 18 ואל העם ולות עמא תימר אזדמנו למחר ותיכלון בישרא ארום בכיתון קדם יי למימר מן יספיננא בישרא ארום טב לנא במצרים ויתן יי לכון בסרא ותיכלון: 19 לא לא יומא חד תיכלון ולא תרין יומין ולא חמשא יומין ולא עשרא יומין ולא עשרין יומין: 20 עד עד ירח יומין עד דתפוק סריותא מנחיריכון ותהוי לכון לריחוק חולף דקצתון במימרא דיי דאיקר שכינתיה שריא ביניכון ובכיתון קדמוי למימר למא דנן נפקנא ממצרים:

ירושלמי

ירושלמי 8 הוון שיטין עמא ומלקטין וטחנין ברחותא או אדשין יתה במזוכתא והוון מבשלין יתה בלפדיא ועבדין יתה עוגין והוה טעמיה כטעם בשישן בדבש:

ירושלמי 12 האנא עברית ית כל עמא האלין אין אנא ילידת יתהון ארום תימר לי סבול יתהון בחובך היך מה דסביל פדגונא ית מינוקא על ארעא דקיימתא לאבהתוי:

ירושלמי 15 ולא אחמי בבישתהון דעמך:

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

8 Scrutabantur impii populi, & colligebant, & molebant in mola qui autem volebat contundebat in mortario, & coquebant illud in olla, & faciebant ex eo placentas: & erat guſtus ejus inſtar guſtus uberis operti pinguedine. 9 Et cùm deſcendebat ros ſuper caſtra noctu, deſcendebat quoque Man ſuper ipſum. 10 Porrò audivit Moſes populum flentem cum propinquis, qui collecti erant quiſque ad oſtium tabernaculi ſui: & iratus eſt furor Domini valdè, ſed & Moſi malum videbatur. 11 Et dixit Moſes coram Domino; Quare malefeciſti ſervo tuo? & quare non inveni miſerationes coram te, ut poneres *omnem* laborem populi hujus ſuper me? 12 Num ego feci & concepi in viſceribus meis univerſum populum hunc? an filii mei ſunt, quòd dixeris mihi in Ægypto; Fer eorum labores viribus tuis, quemadmodum pædagogus puerum ſolet portare, donec veniant ad terram quam juraviſti patribus eorum? 13 Unde mihi caro ad dandum univerſo populo huic? quoniam flent contra me, dicendo; Da nobis carnem ut comedamus. 14 Non poſſum ſolus ego portare univerſum hunc populum; quia gravior me eſt. 15 Quod ſi ſic tu facis mihi, ut relinquas omnem laborem eorum ſuper me, interfice me nunc morte in qua requieſcunt juſti, ſi inveni gratiam coram te: ut non videam malum meum. 16 Tum dixit Dominus Moſi; Congrega nomini meo ſeptuaginta viros juſtos ex ſenioribus Iſrael, quos tu noviſti quod ſint ſenes populi, & præfecti ejus *fuerunt* in Ægypto: & duces eos ad tabernaculum fœderis, ut ſtent ibi tecum. 17 Et revelabo me in gloria divinæ meæ majeſtatis, & loquar tecum ibi, & elevabo de ſpiritu prophetiæ qui eſt ſuper te, & ponam ſuper eos: & portabunt ipſi tecum onus populi, & non portabis tu ſolus. 18 Et ad populum dices; Præparate vos in diem craſtinum, ut comedatis carnem, quoniam fleviſtis coram Domino, dicendo; Quis cibabit nos carne? bene enim erat nobis in Ægypto: Dabit ergò vobis Dominus carnem, ut comedatis. 19 Non uno die comedetis, neque duobus diebus, neque quinque diebus, neque decem diebus, neque viginti diebus. 20 Uſque ad menſem dierum, donec exeat fœtor è naribus veſtris, ſitque vobis abominationi: eò quòd faſtidieritis ſermonem Domini, cujus divinæ majeſtatis gloria habitat inter vos, eò quòd fleveritis coram eo, dicendo; Quare ſic exivimus ex Ægypto?

Hieroſolymitanum.

Hieroſ. 8 *Erant diſpergentes ſe populus, & colligentes, & molentes in molis, aut contundentes in mortario, & erant coquentes ipſum in cacabo, & faciebant ex eo placentas: & guſtus ejus erat ſicut guſtus decoctorum cum melle.*

Hieroſ. 12 *Num ego in utero geſtavi omnem populum iſtum? an ego genui eos quoniam dicis mihi, Porta eos in ſinu tuo, quemadmodum portat pædagogus puerum, in terram quam juraviſti patribus eorum?*

Hieroſ. 15 *Neque videam malum ipſorum, qui ſunt populus tuus.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

8 * طوف شدند آن قوم وبر چيندند ودستاس كردند در دستاس يا بكوفتند در جوار
وبجوشاندند در ديگ وبكردند اويرا كلوچها وبود مزهي او چون مزهي بپستاني روغني * ودر 9
فرود آمدني آن شب نم ابر آن لشكرگاه شب فرود آيد آن من ابر او * بشنويد مشه مر آن قوم گريا 10
باهلي خانهاي او مردي بدرگاهي خيمهي او گرم شد خشمي يي بغايت ودر چشماني مشه بد.
11 * گفت مشه بيي چرا بدي كردي ببندهي تو چرا نه يافتم جاه در چشماني تو ببر داشتن مر
12 باري همه آن قومي آن اين ابر من * ها من آبستن كردم مر همه آن قومي آن اين اگر من
برآياندم اويرا كه بگويي بمن بر دار اويرا در آغوشي تو چون آنچه بر دارد آن پرورانا مر آن
13 شير خورا ابر آن زمين آنچه سوگند خوردي بپدراني او * از كجا بمن گوشت بدادن
14 بهمه آن قومي آن اين كه بگريند ابر من بگفتن بده بايما گوشت وبخوريم * نه توانم من
15 بتنهايي من ببر داشتن مر همه آن قومي آن اين كه گران از من * واگر همچنين تو كنا
16 بمن بكش اكنون مرا كشتن ونه بينم در بدي من * گفت يي بمشه جمع كن بمن هفتاد
مرد از پيراني يسرال آنچه دانستي كه ايشان پيراني آن قوم وحاكماني او وبستاني ايشانرا بخيمهي
17 وعده وبيايستند آنجا اوازي تو * وآشكارا شوم وسخن گويم اوازي تو آنجا وزياده كنم از آن
الهام آنچه ابر تو وبنهم ابر ايشان وبر دارند اوازي تو در باري آن قوم ونه بر داري تو
18 بتنهايي تو * وبآن قوم بگويي خاص باشيد بفردا وبخوريد گوشت كه گريستيد در حضوري
يي بگفتن كه بخوراند ايمارا گوشت كه نكو بايما در مصر وبدهد يي بشما گوشت وبخوريد.
19 20 * نه روزي يكه بخوريد ونه دو روز ونه پنج روزها ونه ده روزها ونه بيست روز * تا ماهي
روزها تا آنچه بيرون آيد از بيني شما وباشد بشما بپرسياه جزاي كه نفايه كرديد يي آنچه در
مياني شما وبگريستيد بپيشي او بگفتن چرا اين بيرون آمديم از مصر.

8 *Et circumeuntes populi collegerunt, et moluerunt manuariâ molâ, vel tutuderunt piſtillo, atque coxerunt in olla, & fecerunt illud in placentas ſubcineritias: fuitque ſuavitas ejus ſicut ſuavis ſapor in ubere olei.* 9 *In deſcenſu verò nocturni roris ſuper caſtra nocte, deſcendit Man ſuper illa.* 10 *Audivit* itaque *Moſheh populum flentem per familias ſuas, quemque ad oſtium tabernaculi ſui:* unde *excandefacta eſt ira Domini valdè, & in oculis Moſheh malum* fuit. 11 Et *dixit Moſheh ad Dominum; Quare malefeciſti ſervo tuo? quare non inveni dignitatem in oculis tuis, ut portem onus totius populi hujus ſuper me?* 12 *An ego concepi univerſum populum iſtum, ſive ego genui eum, quòd dicis mihi, Porta eum in ſinu tuo, quemadmodū portat nutrix lactentem, ad terram* de qua *juraſti patribus ejus?* 13 *Undè mihi caro ad dandum univerſo populo huic? flent enim contra me, dicendo; Da nobis carnem, ut comedamus.* 14 *Non poſſum ego ſolus per me ipſum, ferre univerſum populum hunc, quia gravior me eſt.* 15 *Quòd ſi ita tu facis mihi, occide nunc me occidendo, & ne videam malum meum.* 16 *Dixit* igitur *Dominus ad Moſheh; Congrega mihi ſeptuaginta viros de ſenioribus Iſrael, quos nôſti quòd ſint ſeniores populi, & judices ejus, capieſque eos ad tentorium conventûs, & ſtabunt ibi tecum:* 17 *Tunc revelabor, & loquar tecum ibi: & augebo de inſpiratione quæ in te, & ponam in eis, & ſuſtinebunt tecum onus populi, & non ſuſtinebis tu ſolus per teipſum.* 18 *Ad populum autem dices; Sanctificamini in craſtinum, & comedetis carnem: fleviſtis enim in præſentia Domini, dicendo; Quis cibabit nos carne? nam meliùs nobis in Ægypto: dabit igitur Dominus vobis carnem, & comedetis.* 19 *Non die uno comedetis, neque duobus diebus, neque quinque diebus, neque decem diebus, neque viginti diebus.* 20 Sed *uſque ad menſem dierum, uſqueſquò egrediatur è naſo veſtro, & ſit vobis in atrum:* in *retributionem, quòd rejeciſtis Dominum qui in medio veſtri, & fleviſtis coram eo, dicendo; Quare hoc, egreſſi ſumus ex Ægypto?*

תרגום יונתן בן עוזיאל

ויאמר ואמר משה שית מאה אלפין גברין ריגליין עמא דאנא שרי ביניהון 21
ואנת אמרת בישרא איתן להון וייכלון ירח יומין : הצאן העאנא דבערב ותורי 22
דבנבט יתנכסון להון ויספקון להון אין ית כל נוני דימא רבא יתכנשון להון
ויספקון להון : ויאמר ה' ואמר יי למשה האפשר דאית קדם יי מחסור כדון 23
תחמי היארעינך פתגמי אין לא : ויצא ונפק משה ממשכן בית שכנתא 24
ומליל עם עמא ית פתגמיא דיי וכנש שובעין גוברין מסבי ישראל ואקים יתהון
חזור חזור למשכנא : וירד ואתגלי 25
יי בענן איקר שכינתא ומליל עמיה ורבי
מן נבואה דעלוי ומשה לא חסיר מדעם
ויהב על שובעין גוברין סביא והוה כד
שרת עליהון רוח נבואה ומתנבן ולא
פסקין : וישארו ואשתירו תרין גוברין 26
במשריתא שמיה דחד אלדד ושמיה
דתניין מידד בנוי דאליצפן בר פרנך
דילידת ליה יוכבד ברת לוי בזמן
דפטרה עמרם גברה ואתנסיבת ליה
עד דלא ילידת ית משה ושרת עליהון
רוח נבואה אלדד הוה מתנבי ואמר הא
משה מתכניש מן עלמא ויהושע בר נון
משמש משריתא קאי מן בתריה ומדבר
עמא בית ישראל ומעיל יתהון לארע
כנענאי ומחסין יתה להון מידד הוה
מתנבי ואמר הא סלוי סלקן מן ימא
וחפיין כל משריתא דישראל ויהוי
לעמא לתוקלא ברם תריהון כחדא מתנבין ואמרין הא מלכא סליק מן ארעא
דמגוג בסוף יומיא ומכנש מלכין קטרי תגין ואפרכין לובשי שריונין וכל עממיא
ישתמעון ליה ומסדרין קרבא בארעא דישראל על בני גלוותא ברם קידים איטימוס
להון בשעת אניקין ומקטל כלהון ביקידת נשמתא בשלהובית אישתא דנפקא
מתחות כורסי יקרא ונפלין פגריהון על טווריא דארעא דישראל וייתון כל חיות
ברא וציפרי שמיא ויכלו נושמיהון ומבתר כדין ייחון כל מיתיא דישראל
ויתפנקון מן תורא דאצטנע להון מן שירויא ויקבלון אגר עובדיהון והינון הוון
מן סביא דסליקו בפטקיא בתוכיא ולא נפקן למשכנא דאיטמרו לאערוק מן
רבנותא ואתנביו במשריתא : וירץ ורהט טליא חד ותני למשה ואמר אלדד 27
ומידד מתנביין הכין במשריתא : ויען ואתיב יהושע בר נון משומשניה 28
דמשה ואמר ריבוני משה בעי רחמין מן קדם יי וכלי מנהון רוח נבואתא :
ויאמר ואמר ליה משה המן בגלל דאתנבו עלי דאנא מתכנש מן עלמא ואנת 29
משמש מן בתריי אנת מקני לי רעינא פון דיהון כל עמא דיי נביין ארום יתן יי ית
רוח נבותיה עליהון : ויאסף ואתכנש משה למשריתא הוא וכל סבי ישראל : 30

ירושלמי

ירושלמי 26 ואשתירו תרין גוברין
במשריתא שמיה דחד מנהון אלדד
ושמיה דתנינא מידד ושרת עליהון רוח
קודשא אלדד הוה מתנבא ואמר הא
משה נביא ספרהון דישראל מתכנש מן
עלמא ויהושע בר נון תלמידוי משמש
משריתא מן בתריה : מידד הוה מתנבא
ואמר הא סלוין סלק מן ימא והוי תקלא
לבני ישראל ותרויהון הוון מתנבאין
כחדא ואמרין בסוף עקב יומיא גוג ומגוג
וחילותיה סלקין לירושלם ובידוי דמלכא
משיחא אנון נפלין ושובע שנין דיומי
ידליקו בני ישראל מן מני זיינהון
לחורשא לא יפקון ואילן לא יקוצון
ואנון הוו משובעתי חכימיא ולא נפקו
שובעתי חכימיא מן משכנא עד אלדד
ומידד מתנבן במשריתא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Et dixit Moſes; ſexcenta millia virorum peditum ſunt populus, in medio quorum habito: & tu dixiſti; Carnem dabo illis ut comedant per menſem dierum. 21 Num oves quæ ſunt in Arabia, & boves quæ ſunt in Nabatæa mactabuntur illis, & ſufficient illis? an omnes piſces maris magni congregabuntur illis, & ſufficient illis? 22 Tum dixit Dominus Moſi; An fieri poteſt ut ſit coram Domino defectus? nunc videbis utrum eveniat tibi verbum meum necne. 23 Tum exiit Moſes è tabernaculo domus divinæ præſentiæ, & loquutus eſt cum populo verba Domini: & congregavit ſeptuaginta viros ex ſenioribus Iſrael, & ſtatuit eos per circuitum tabernaculi. 24 Et revelavit ſe Dominus in nube gloriæ divinæ præſentiæ, & loquutus eſt cum eo, & auxit de prophetia quæ erat ſuper ipſum Moſem, non deerat illi quicquam, & dedit ſuper ſeptuaginta viros ſeniores: & fuit cùm reſediſſet ſuper eos ſpiritus propheticus, ut prophetarent & non ceſſarent. 25 Remanſerant autem duo viri 26 in caſtris, nomen unius *erat* Eldad, nomen verò ſecundi, Medad filii Eliſaphan filii Parnac, quos peperit illi Jokebed filia Levi, quo tempore repudiaverat eam Amram maritus ejus, & deſponſata fuerat illi antequam pareret illa Moſem: & reſedit ſuper eos ſpiritus prophetiæ, Eldad prophetabat, & dicebat; Ecce Moſes colligitur ex mundo, & Joſue filius Nun miniſter caſtrorum præficietur poſt ipſũ, & ducet populum domus Iſrael & introducet eos in terram Chananæorum, & in hæreditatem tradet eam illis. Medad prophetabat & dicebat; Ecce coturnices aſcendent ex mari, & tegent univerſa caſtra Iſraelis, & erit populo in offendiculum. Verùm ambo illi ſimul prophetabant, & dicebant; Ecce rex aſcendit è terra Magog in fine dierum, & colliget reges redimitos coronis & duces indutos loricis, & omnes populi obedient illi, & aciem prælii inſtruent in terra Iſrael contra filios captivitatis: verùm jam pridem parata eſt illis hora gemitus, ut interficiantur ipſi incendio animæ flammâ ignis qui exibit de ſub ſolio gloriæ, & cadent cadavera eorum in montibus terræ Iſrael, & venient omnes feræ agri & volucres cœli, & abſument cadavera eorum; & poſtea vivent omnes mortui Iſraelis, & deliciis fruentur de tauro quod repoſitum eſt illis ab initio, & recipient mercedem operum ſuorum. Iſti fuerunt ex ſenioribus, qui ſcripti erant in ſchedis in medio, neque exiverant ad tabernaculum, quia abſconderant ſe ut fugerent à principatu: & prophetabant in caſtris. Cucurrit autem puer unus, & nuntiavit Moſi, & dixit; Eldad & Medad prophetant ſic in caſtris. 27 Et reſpondit Joſue filius Nun miniſter ipſius Moſis, & dixit; Domine mi Moſes pete miſerationes à facie Domini, & prohibe ab illis ſpiritum prophetiæ. 28 Et dixit illi Moſes; An propterea quod illi prophetant de me quod moriturus ſum, & tu poſt me officio ſis functurus, tu æmularis pro me? vellem ut eſſet totus populus Domini prophetæ, & daret Dominus ſpiritum prophetiæ ſuæ ſuper eos. 29 Et collectus eſt Moſes in caſtra, ipſe & omnes ſeniores Iſraelis. 30

Hieroſolymitanum.

Heroſ. 26 *Et relicti erant duo viri in caſtris, unius eorum nomen erat Eldad, alterius vero nomen erat Medad, ſuper quos reſedit ſpiritus ſanctus. Eldad prophetabat, & dicebat; Ecce Moſes propheta ſcriba Iſraelitarum colligetur è mundo, & Joſue filius Nun ejus diſcipulus miniſter caſtrorum ſequetur. Medad prophetabat & dicebat: Ecce coturnices aſcendent è mari, & erit offendiculo filiis Iſrael: & ambo illi prophetabant ſimul, & dicebant; In fine extremitatis dierum Gog & Magog & exercitus ejus aſcendent contra Jeruſalem & per manus regis Meſſiæ cadent, & ſeptem annis integris ignem accendent filii Iſrael ex eorum inſtrumentis bellicis in ſylvam non exibunt & arborem non ſuccident illi itaque erant ex ſeptuaginta ſapientibus, neque exibant ſeptuaginta ſapientes ex tabernaculo quandiu Eldad & Medad prophetabant in caſtris.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* گفت مشه شش صد هزار پیادهي آن قوم آنچه من در میاني او وتو گفتي گوشت بدهم :
بایشان وبخورند ماهي روزها * ها گوسپند وگاو کشته شود بایشان وبس باشد بایشان اگر :
مر همه ماهیهاي دریا جمع شود بایشان وبس باشد بایشان * گفت :: بمشه ها قدرتي :: کوتاه :
باشد اکنون ببیني ها فراز رسد ترا سخن من اگر نه * بیرون آمد مشه وسخن گفت :
بآن قوم مر سخنهاي :: وجمع کرد هفتاد مرد از پیراني یسرال بیاستاند ایشانرا گرداگرد آن
خیمه * آشکارا شد :: در ابر سخن گفت باو زیاده کرد از آن الهام آنچه ابر او بداد ابر هفتاد مرد :
آن پیران بود چون فرود آمدن ابر ایشان آن الهام نبوّت کردند ونه افزودند * باقي ماندند :
دو مردمان در لشکرگاه نامي آن یکّه الداد ونامي آن دویمي میداد فرود آمد ابر ایشان
آن الهام وایشان در نوشتگان ونه بیرون آمدند بآن خیمه نبوّت کردند در لشکرگاه :
* بدوید آن کودك وآگاه کرد بمشه وگفت الداد ومیداد نبوّت کنان در :
لشکرگاه * جواب داد یهوشع بن نون خدمتکاري مشه از جوانیهاي او گفت :
خداوندي من مشه بند کن ایشانرا * گفت باو مشه ها رشك براي تو بمن وکه :
بدهد همه قومي :: نبیان که بدهد :: مر الهامي او ابر ایشان * جمع شد مشه :
بآن لشکرگاه او وپیراني یسرال ۔

Dixit Mosheh; ſexcentorum millium peditum eſt populus, in cujus medio ego ſum: & tu dixiſti; Carnem dabo eis, & comedent menſem dierum. 21 *Num oves & boves jugulabuntur eis, & ſat erit eis? ſive omnes piſces maris congregabuntur eis, & ſat erit eis?* 22 Tum *dixit Dominus ad Mosheh; Numquid potentia Domini abbreviata eſt? jam videbis utrùm ſupervenerit tibi verbum meum, ſive non.* 23 *Egreſſus eſt autem Mosheh, & loquutus eſt ad populum verba Domini: congregavitque ſeptuaginta viros de ſenibus Iſrael,* & *ſtatuit eos in circuitu tentorii.* 24 Tum *revelatus Dominus in nube locutus eſt ad eum: auxit*que *de inſpiratione quæ in eo, ac dedit in ſeptuaginta viris ſenibus.* Fuitque, *cùm deſcendiſſet ſuper eos inſpiratio, prophetaverunt, & non addiderunt.* 25 *Remanſerunt* autem *duo viri in caſtris, nomen unius Eldad, & nomen ſecundi Medad; ſuper quos etiam deſcendit inſpiratio, (erant enim inter deſcriptos, at non egreſſi fuerant ad tentorium,)* & *prophetârunt in caſtris.* 26 *Et cucurrit puer quidam, & notum fecit Mosheh, ac dixit; Eldad & Medad prophetant in caſtris.* 27 *Reſponſum dedit Jehoshua filius Nun miniſter Mosheh ex juvenibus ejus,* et *dixit; Domine mi Mosheh, reſtringe eos.* 28 *Cui reſpondit Mosheh; Numquid zelifer es tu propter me? & quis dabit omnis populus Dei eſſent prophetæ, quum dederit Dominus inſpirationem ſuam in eis.* 29 *Collectus eſt itaque Mosheh in caſtra, ipſe & ſenes Iſrael.* 30

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

31 ורוח ורוחא דעלעולא נפקת ונטלת ברוגזא מן קדם יי ובעא למשטפיה לעלמא
אילולי זכותא דמשה ואהרן ונתב בימא רבא ואפרח שלוי מן ימא רבא ושרא על
דין דזעיר במשריתא כמהלך יומא לציפונא וכמהלך יומא לדרומא וכרום תרתין
אמין הוה פרח על אנפי ארעא והוו מהלכין בהון עד פרתהון מטול דלא ילעון
32 בזמן מכנשהון יתהון : ויקם העם וקמו
מחסרי הימנותא די בעמא כל יומא
ההוא וכל ליליא וכל יומא דבתרוי וכנשו ית סלוי דקטיע ודחגיר כנש עשרא
33 כרווין ושטחו להון משטיחין חזרנות משריתא : הבשר רשיעיא הוו אכלין מן
בישרא ולמן דיהביה להון לא הוו מברכין בישרא עד כדון הוה ביני ככיהון
עד לא פסק ורוגזא דיי תקיף ברשיעי עמא וקטל יי בעמא קטול סגי לחדא:
34 ויקרא וקרא ית שום אתרא ההוא קברי דמשיילי בישרא ארום תמן קברו ית
35 עמא דשיילו בישרא: מקברות ומן קברי דמשיילי בישרא נטלו עמא לחצרות
והוון בחצרות :

יב

1 ותדבר ואשתעייו מרים ואהרן במשה
פתגמין דלא מהגנין על עיסק אתתא
כושייתא דאסבוהי כושאי למשה
במיערקיה מן קדם פרעה וריחקה ארום
לאיתא אסבוהי ית מלכתא דכוש ורחיק
2 מינה : ויאמרו ואמרו הלחוד ברם עם
משה מליל יי דאתפרש מתשמיש דערים
הלא אוף עמנא מליל ושמיע קדם יי :
3 והאיש משה וגברא משה ענוותן בדעתיה לחדא מן כל בני נשא דעל אנפי
4 ארעא ולא חש למליהון : ויאמר ה' ואמר יי למשה ולאהרן ולמרים פוקו
5 תלתיכון למשכן זמנא ונפקו תלתיהון : וירד ואתגלי יקרא דיי בעמודא
דענן יקרא וקם בתרע משכנא וקרא אהרן ומרים ונפקו תרויהון : ויאמר
6 ואמר שמעו בבעו פתגמי עד דאמליל אין יהוון כל נביא דקמו מן יומת עלמא
מתמליל עמהון היכנא דמתמליל עם משה דמימרא דיי בחזיו לוותהון מתגלי
7 בחלמא ממלילנא עמהון : לא כן לא
כדין ארחא דמשה עבדי בכל בית
8 ישראל עמי מהימן הוא : פה ממלל
עם ממלל מליליה עמיה דיתפרש
מתשמיש דערים וחזיו ולא בטומרא מתגלינא ליה באסנא ודמו דבתר שכינתי חזי
9 ומא דין לא דחלתון לאשתעויי כהלין מליא בעבדי במשה: ויחר ואסתלק איקר
שכינתא דיי מנהון ואזיל :

ירושלמי 32 עשר כורין :

ירושלמי 1 ואשתעו מרים ואהרן במשה
על עסק אתא כושיתא דנסיב והא לא אתא
כושיתא הות צפורה אתת משה אלא היך
מה דהדין כושיא משני בשריה מכל
בריתא כן הות צפורה אתת משה יאה
בריוה ושפירה בחזוה ומשניא בעובדיא
טביא מכל נשיא דדרא ההוא :

ירושלמי 7 לית כות עבדי משה בכל
קומיטיטון ריש לכילרין קומיטיטון דידי
הימן הוא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Porrò ventus turbinis exiit & profectus eſt cum furore à facie Domini, 31
& obruiſſet mundum, niſi *obſtitiſſet* meritum Moſis & Aaronis; flavit
itaque in mare magnum, & volare fecit coturnices de mari magno, &
reſederunt in eo loco ubi pauciores erant in caſtris, quaſi itinere diei ad
ſeptentrionem, & quaſi itinere diei ad meridiem: & quaſi altitudine
duorum cubitorum volabant ſuper facies terræ, & inter illas ibant uſ-
que ad umbilicum ſuum, ut non fatigarentur quo tempore colligerent
eas. Et ſurrexerunt qui carebant fide inter populum tota die illa 32
& tota nocte, item tota die ſequenti, & collegerunt coturnices, qui mancus
erat et claudus collegit decem cho-
ros; & expanderunt ſibi expan-
dentes per circuitum caſtrorum.
Improbi comedebant de carne, & illi qui dabat ipſis non agebant gra- 33
tias; caro adhuc erat inter dentes eorum, nondum conſumpta erat, cùm
furor Domini exarſit in improbos populi, & interfecit Dominus in popu-
lo occiſionem magnam valdé. Et vocavit nomen loci illius, Sepulchra 34
petentium carnem: quoniam ibi ſepeliverunt populum qui poſtulârunt
carnem. Ex ſepulchris autem poſtulantium carnem profecti ſunt populus 35
in Chatſeroth: & manſerunt in Chatſeroth.

Hieroſ. 32 *Decem choros.*

CAP. XII.

Et retulerunt ſermones Maria & Aaron contra Moſem qui non erant 1
decentes, propter mulierem Æthio-
piſſam quam matrimonio conjunxe-
rant cum Moſe Æthiopes, cùm
fugeret ipſe à facie Pharaonis, dein-
de repudiâſſet eam: quòd *ſcilicet* in
uxorem dediſſent illi reginam Æ-
thiopiæ, & repudiâſſet eam. Et dixe- 2
runt; An tantùm cum Moſe loquutus
eſt Dominus, eò quod ſit ſeparatus
à concubitu? annon etiam nobiſ-
cum loquutus eſt? & auditum eſt
coram Domino. Porrò vir Mo- 3
ſes erat manſuetus in ſcientia ſua
valdè, præ omnibus hominibus qui erant ſuper facies terræ, neque curabat
ſermones eorum. Et dixit Dominus Moſi & Aharoni & Mirjam; 4
Exite vos tres ad tabernaculum fœderis: & egreſſi ſunt tres illi.
Et revelata eſt gloria Domini in columna nubis gloriæ, & ſtetit in 5
oſtio tabernaculi: & vocavit Aharonem & Mirjam, et exiverunt am-
bo illi. Et ait; Audite obſecro verba mea, quandiu loquar: an 6
fuerunt ulli Prophetæ, qui ſteterunt à diebus ſeculi, quibuſcum ha-
bitus eſt ſermo quemadmodum habitus eſt ſermo cum Moſe? Sermo
enim Domini per viſionem ad eos revelatus eſt, in inſomnio loque-
bar cum illis. Non talis eſt via 7
Moſis ſervi mei: in univerſa do-
mo Iſrael populi mei fidelis eſt.
Verbo ad verbum loquutus ſum 8
cum eo, eò quod ſeparârit ſe à
miniſterio lecti, et in viſione non
in ænigmate revelavi me illi in rubo, & ſimilitudinem quæ *eſt*
poſt divinam meam Majeſtatem vidit: & quare non timuiſtis narrare
tales ſermones de ſervo meo Moſe? Et remota eſt gloria divinæ majeſtatis 9
Domini ab illis, et abiit.

Hieroſ. 1 *Et narrârunt Mirjam & Aharon de Moſe propter negotium mulieris Æthiopiſſa quam acceperat: & ecce non mulier Æthiopiſſa erat Tſippora uxor Moſis, ſed quemadmodum Æthiops differt carne ſua ab omni creatura, talis erat Tſippora uxor Moſis, decenti forma & pulchra aſpectu, & diverſa operibus bonis ab omnibus mulieribus illius ætatis.*

Hier. 7 *Non ſicut ſervus meus Moſes in toto comitatu, caput in chiliarchiis comitatus mei, fidelis eſt.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وباد منزل بر داشت ازنزدي :: وبريد مرغچها از آن دريا و فرود آمد ابر آن لشكرگاه چون 31
راهي روز همچنين وچون راهي روز همچنين گرداگردي آن لشكرگاه وچون دو گز ابر
روي آن زمين * بر خاست آن قوم همه روزي آن لو وهمه آن شب وهمه روزي آن ديگر جمع 32
كردند مر آن مرغچه آن اندك چينا جمع كرد ده خروارها پهن كردند بايشان پهن كردن
گرداگرد آن لشكرگاه * آن گوشت نيز او مياني دندانهاي ايشان پيش بريده شود وخشمي 33
گرم شد در قوم برد :: در قوم زدني بسيار بغايت * بخواند مر نامي آن جايي او قبروت هتاوه كه 34
آنجا گور كردند مر آن قومي آن آرزو كنا * مقبروت آن تاوه منزل بر داشتند آن قوم حصروت 35
بودند در حصروت * * فصل دوازدهم * * سخن گفت مريم واهرن در مشه ابر 1
سبب آن زني آن كشيت آنچه بستاند كه زني كشيت بستاند * گفتند ها تنها خاصه در مشه سخن 2
گفت :: ها نه نيز در ايما سخن گفت بشنويد :: * وآن مرد مشه متواضع بغايت از همه آن آدم آنچه 3
ابر روي آن زمين * گفت :: ناگه بمشه و باهرن و بمريم بيرون آييد هر سه شما بخيمهي وعده بيرون 4
آمدند سه ايشان * آشكارا شد :: در ستون ابر بياستاد درگاهي آن خيمه بخواند اهرن و مريم بيرون 5
آمدند دوي ايشان * گفت بشنويد [اكنون] سخنهاي من اگر باشد نبيا بشما من :: در نمايش 6
باو معلوم شوم در خواب سخن گويم درو * نه همچنين بندهي من مشه در همه خانهي من 7
امين است او * قول بقول سخن گويم درو وديدار ونه در حديثها وخمانايي :: نگاه كند وچه 8
معني نه ترسيديد بسخن گفتن در بندهي من در مشه * گرم شد خشمي :: در ايشان وبرفت * 9

Et ventus manſionem removit à con- 31
ſpectu Domini, abripuitque avi-
culas è mari, & deſcenderunt
ſuper caſtra, tanquam itinere
diei ſic, & tanquam itinere diei
ſic in circuitu caſtrorum, & tan-
quam duobus cubitis ſuper faciem
terræ. Tunc *ſurgens populus totâ* 32
die illâ, & totâ nocte, totâque die
alterâ, collegerunt aviculas: pauci-
ores colligens, collegit decem aſinina
onera: & diſpanderunt ſibi diſpan-
dendo in circuitu caſtrorum. Caro 33
adhuc erat inter dentes eorum, ante-
quàm conciſa eſſet, & irâ Domini
excandefactâ in populum, percuſſit
Dominus populum percuſſione multâ
admodùm. *Vocavit*que *nomen loci* 34
illius; Cibroth hattaavah: quia ibi
ſepelierunt populum concupiſcentem.
De Cibroth taavah manſionem re- 35
moverunt populus ad Haſeroth, &
fuerunt in Haſeroth.

CAP. XII.

E*T loquuta eſt Mirjam & Aha-* 1
ron contra Moſheh, cauſâ mulieris
Æthiopiſſæ quam acceperat: mulie-
rem enim Æthiopiſſam acceperat. Et 2
dixerunt; Numquid ſolummodò per
Moſheh loquutus eſt Dominus? nonne
etiam per nos loquutus eſt? Audivit-
que *Dominus. (At vir Moſheh hu-* 3
milis erat *valdè, præ omni homine*
qui ſuper faciem terræ.) Et *dixit* 4
Dominus repentè ad Moſheh et Aha-
ron & Mirjam; Egredimini omnes
tres vos ad tentorium conventûs. Et
egreſſi ſunt tres ipſi. Tunc *revela-* 5
tus Dominus in columna nubis, ſtetit
ad oſtium tentorii: vocavitque Aha-
ron & Mirjam: & *egreſſi ſunt am-*
bo ipſi. Quibus *dixit, Audite nunc* 6
verba mea, Si fuerit propheta in vo-
bis, ego Dominus in apparitione ei
notus fiam, in ſomnio alloquar eum.
Non ſic ſervus meus Moſheh: in totâ 7
domo mea fidelis eſt ipſe. Verbo ad 8
verbum alloquar eum, atque viſi-
one, & non per ænigmata; & ſimi-
litudinem Domini contemplabitur:
quinam igitur ratione non timuiſtis 9
loqui adverſus ſervum meum Moſheh? Et excandefacta eſt ira Domini in eos, & diſceſſit.

10 והענן וענן איקר שכינתא דיי אסתלק מעלוי משכנא והא מרים לקת בצורעא ואסתכל אהרן לות מרים והא לקת בצורעא : 11 ויאמר ואמר אהרן למשה במטו מנך ריבוני לא תשוי עלנא חובא דאיטפשנא ודי סרחנא : 12 אל נא בבעו מנך לא תהוי מרים אחתן מצרעא מסאבא באהילא כמיתא דהיא מדמיא לוולדא דאישלם במעי אמיה תשעא ירחין וכיון דימטא קיצא למפוק לעלמא ואתאכיל פלגות בשריה בזמן דיתבא אמיה על מתברא וימות וולדא ומפקא יתיה חייתא כד מחתך היכדין כד הווינן בארעא דמצרים הות מרים אחתן חמיא יתן בגלותן ובטלטולן ובשעבודן וכדו מטת זמנא למפק ולמירות ית ארעא דישראל הא כדון היא מתמנעא מנן במטו מינך רבוני צלי כען עלה ולא נובדא זכותה מגו קהלא : 13 ויצעק משה וצלי משה ובעא רחמין קדם יי למימר בבעו ברחמין אלהא רחמנא בבעו אלהא דשליט בנשמת כל בישרא אסי בבעו לה : 14 ויאמר ה׳ ואמר יי למשה ואבוהא אילו מנזף נזף באנפהא הלא הות מכספא ומיטרדא שבעתי יומין וכדון דנופה בה מן דינא דתכסוף ארביסר יומין אלהן מסתיה דתיטרד שבעתי יומין מברא למשריתא ואנא מעכב בגין זכותך ענני יקרי ומשכנא וארונא וכל ישראל עד זמן דתיתסי ומן בתר כדין תתכנש : ותסגר ואיטרדת מרים מברא למשריתא שבעתי יומין ועמא לא נטל עד זמן דאתסית מרים :

ירושלמי 11 דאשתלינן : 12 לא בבעו תהוי מרים אחתנן מצרעא מטמא באהלא כמיתא ארום היך מה דהדי ולדא דהוה במעיא דאמיה תשעא ירחי במיא ובאשתא ולא מנזיק וכיון דמטא קציה למפוק מן מעוי דאמיה אתאכי פלגות בשריה כן הות מרים אחתנ מטרפא עמנא במדבריא והות עמ בעקנא וכיון דמטא קצא למעל לארעא דישראל למא היא מתמנע מנן צלי כע על בשרא מית ויחי ולא ניבד זכותה 13 אלהא דמסי כל בשרא אסי יתה

Sed & nubes gloriæ divinæ majeſtatis Domini ablatus eſt à taberna- 10 culo, & ecce Mirjam percuſſa erat lepra: & reſpexit Aharon ad Mirjam, & ecce percuſſa erat lepra. Et dixit Aharon Moſi; Ob- 11 ſecro domine mi, ne ponas ſuper nos *hoc* peccatum, quod ſtultè egerimus & peccaverimus. Obſecro 12 ne ſit Mirjam ſoror noſtra leproſa, polluta in tabernaculo tanquam mortua: quia ipſa ſimilis eſt puero qui implevit in viſceribus matris ſuæ novem menſes, poſtquam verò advenit finis ut exeat in mundum, tum devoratur media pars carnis ejus quo tempore ſedet mater ejus in ſella parturientis, dum moritur infans & educit ipſum obſtetrix fruſtatim: ſic cum eſſemus in terra Ægypti fuit Mirjam ſoror noſtra videns nos in captivitate noſtra, diſperſione noſtra, & ſervitute noſtra; quando verò advenit tempus exeundi & poſſidendi terram Iſrael, ecce ipſa nunc prohibetur à nobis: obſecro domine ora pro ea, ut non pereat meritum ejus è medio congregationis. Et oravit Moſes, & petiit miſerationes coram Domino, di- 13 cendo; Obſecro per miſerationes Deus miſericors, obſecro ô Deus, qui dominium habes in animam univerſæ carnis, ſana obſecro illam. Et 14 dixit Dominus Moſi; Si pater ejus increpando increpuiſſet faciem ejus, annon pudefieret & expelleretur ſeptem diebus? jam verò cum increpo eam, æquum eſt ut erubeſcat quatuordecim diebus; verùm ſatis erit illi ſi expellatur ſeptem diebus extra caſtra, & ego retinebo propter meritum tuum nubem gloriæ meæ, & tabernaculum, & arcam, & univerſum Iſraelem uſque ad tempus quo ſanata fuerit, & poſtea recolligetur. Et expulſa eſt extra caſtra Mirjam ſeptem diebus: & populus non eſt pro- 15 fectus, uſque ad tempus quo ſanata eſt Mirjam.

Hieroſ. 11 *Quod deliquerimus.* 12 *Ne quæſo ſit Mirjam ſoror noſtra leproſa, polluta in tabernaculo tanquam mortua: quoniam quemadmodum ſe habet puer, qui fuit in viſceribus matris ſuæ novem menſibus, in aquis & in igne, & nullum detrimentum paſſus eſt, ſed poſtquam advenit tempus finis ejus, ut exeat è viſceribus matris ſuæ, devoratur media pars carnis ejus; ſic fuit Mirjam ſoror noſtra raptata nobiſcum per deſerta & fuit nobiſcum in afflictione noſtra: poſtquam autem advenit finis ut ingrediamur in terram Iſrael, quare ipſa prohibebitur à nobis? Ora jam pro carne mortua, ut vivat, & non pereat meritum ejus.* 13 *O Deus, qui ſanas omnem carnem, ſana illam.*

יג

1 ואחר אף על גב דאתחייבת מרים נביאתא למלקי בצורעא בעלמא הדין אולפן סגי אית להו לעלמא דאתי לצדיקיא ולנטרי פקודי אורייתא לפום דאתיעדת מרים נביאתא שעא זעירא למידוע מה הוה בסיפיה דמשה בההוא זכותא הוון כל ישראל אשתין רבוון דהינון סכום תמניין לגיונין ועגני יקרא ומשכנא ובירא לא זייעין ולא נטלין עד זמן דאיתסיאת מרים נביאתא ומן בתר כדין נטלו עמא מחצרות ושרון במדברא דפארן :

ירושלמי 1 אף על גב דאתחייבת נביאתא למצטרעא אית בן אולפן ס בפקודיא ולנטורי מצותא מצוה זעי דעביד אינש מקבל עלה אגר סגי דקמת מרים נביאתא על גף נהרא בשעא זעירא למדע מה הוי בסופא דמשה הוון בני ישראל שתין רב דהנון סכום תמניא ליגיונין ועננוי יקרא ובירא לא זעו ולא נטלו מן אתרי עד זמן דאתסיאת מרים נביאתא מצרעתה ומן בתר דאתסיאת מרים נביאתא מצרעתה בתר כן נטלו עמא מחצרות ושרון במדברא דפארן :

CAP. XIII.

Et quamvis digna foret Mirjam 1 quæ percuteretur leprâ in hoc ſeculo, doctrina ampla eſt ſeculo venturo juſtis ſervantibus mandata legis: eò quòd expoſuiſſet ſe Mirjam prophetiſſa vel horulæ ſpatio ad ſciendum quid tandem accideret Moſi, propter illud meritum fuerunt univerſus Iſrael *nimirum* ſexaginta myriades, erat enim numerus eorum octoginta legionum, & nubes gloriæ, & tabernaculum, & puteus, non moventes ſe neque proficiſcentes uſque ad tempus quo ſanata eſt Mirjam prophetiſſa: poſtea autem profectus eſt populus ex Chatſeroth, & caſtrametati ſunt in deſerto Paran.

Hieroſ. 1 *Et quamvis digna eſſet prophetiſſa leproſa eſſe, eſt nobis doctrina multa in præceptis, & obſervantibus mandata, mandatum parvum quod facit homo recipit pro eo mercedem amplam. Quandoquidem enim ſtetiſſet Mirjam prophetiſſa ad littus fluminis exiguo momento, ut cognoſceret quid tandem eveniret Moſi, ideo filii Iſrael qui erant ſexaginta myriades, (erant enim numero octoginta legiones) & nubes gloriæ, & puteus non moverunt ſe, neque ſunt profecti è locis ſuis uſque ad illud tempus quo ſanata eſt Mirjam prophetiſſa à lepra ſua: poſtquam verò ſanata eſt Mirjam prophetiſſa à lepra ſua, poſtea* inquam *profecti ſunt populus ex Chatſeroth, & caſtrametati ſunt in deſerto Paran.*

פ פ פ

2 וידבר ומליל יי עם משה למימר : שלח לך שלח לך גוברין חריפין ויאללון ית ארעא דכנען דאנא יהיב לבני ישראל גברא חד גברא חד לשבטא דאבהתוי תשלחון מן קדם כל אמרכול דבהון : 3 וישלח ושדר יתהון משה ממדברא דפארן על פם מימרא דיי כלהון גוברין חריפין דמתמנן רישי על בני ישראל הינון :

SECT. XXXVII.

Deinde loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Mitte tibi 2 viros acutos, qui explorent terram Canaan quam ego do filiis Iſrael: 3 ſingulos viros de ſingulis tribubus patrum ſuorum mittetis, à facie omnis præfecti eorum. Et miſit eos Moſes ex deſerto Paran juxta os ſermonis 4 Domini, omnes viros acutos, qui præfecti erant capita ſuper filios Iſrael.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وآن ابر گذشت از بالاي آن خيمه و اينك مريم سفيد چون برف روي كرد اهرن بمريم و اينك 10
مصروع * گفت اهرن بموسه حاجت خداوندي من نه اكنون بنهي ابر ايما خطا آنچه ناداني 11
كرديم و آنچه خطا كرديم * نه اكنون باشد چون مرده آنچه در بيرون آمدني او از رحم مادري 12
او و خورده شود نيمهي تني او * نماز كرد موسه بر يي گفتن خدا حاجت درمان كن اكنون بان 13
* گفت يي بموسه و پدري آن خيوك انداختن خيوك انداخت در روي آن ها نه خجل باشد هفت 14
روزها بند باشد هفت روزها از بيرون بلشكرگاه و پس همچنين جمع شود * بند شد مريم از 15
بيرون بلشكرگاه هفت روزها و آن قوم نه منزل برداشت تا جمع شدن مريم *

* فصل سيزدهم *

* و پس منزل بر
داشتند آن قوم از حصروت فرود آمدند در بياباني فارن * سخن گفت يي بموسه گفتن * بفرست
بتو مردمان و جاسوسي كنند مرزميني كنعن آنچه من دادم بپسراني يسرال مرد يك مرد يك
بقبيلهي پدراني او بفرستيد همه مهتر در ايشان * بفرستاد ايشانرا موسه از بيابان فارن ابر
امري يي همه ايشان مردمان سرهاي پسراني يسرال ايشان *

Nubéſque receſſit de ſuper taberna- 10 *culum: & ecce Mirjam* erat *alba ſicut nix: reſpexít*que *Aharon ad Mirjam, & ecce* erat *leproſa. Di-* 11 *xit* itaque *Aharon ad Moſheh; Obſecro domine mi, ne nunc ponas ſuper nos peccatum quod ſtultè egimus, quódque peccavimus. Ne nunc* 12 *ſit ſicut mortuum, quod dum egreditur ex utero matris ſuæ, en exeſum eſt dimidium corporis ejus. O-* 13 *ravit*que *Moſheh ad Dominum, dicendo; Deus, quæſo ſana nunc illam. Reſpondit Dominus ad Moſheh; Si* 14 *pater ejus ſalivam jaciendo ſalivam jeciſſet in faciem ejus, nónne pudore ſuffunderetur ſeptem diebus? excludatur ſeptem diebus extra caſtra, tum poſthæc recolligetur. Excluſa eſt* itaque *Mirjam* 15 *extra caſtra ſeptem diebus: & populus manſionem non removit donec recolligeretur Mirjam.*

CAP. XIII.

Poſteà autem manſionem remo- 1 *ventes populi ab Haſeroth, reſederunt in deſerto Pharan. Et locutus* 2 *eſt Dominus ad Moſheh, dicendo; Mitte tibi viros qui explorent ter-* 3 *ram Chenaan, quam ego dedi filiis Iſrael: unumquemque virum pro tribu patrum ſuorum mittetis, omnem principem inter eos. Miſit* itaque 4 *illos Moſheh à deſerto Pharan juxta præceptum Domini: univerſi ipſi viri capita filiorum Iſrael erant.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

5 ואלה וְאִלֵּין שְׁמָהָתָא דִתְרֵיסַר גוּבְרַיָא מְאַלְלַיָא לְשִׁבְטָא דִרְאוּבֵן עֻזְנַד שַׁמּוּעַ בַּר
6 זַכּוּר : למטה לְשִׁבְטָא דְשִׁמְעוֹן עֻזְנַד שָׁפָט בַּר חוּרִי : לְשִׁבְטָא דִיהוּדָה עֻזְנַד
7 8 כָּלֵב בַּר יְפוּנֶה : לְשִׁבְטָא דְיִשָּׂשכָר עֻזְנַד יִגְאָל בַּר יוֹסֵף : לְשִׁבְטָא דְאֶפְרַיִם עֻזְנַד
9 10 הוֹשֵׁעַ בַּר נוּן : לְשִׁבְטָא דְבִנְיָמִין עֻזְנַד פַּלְטִי בַּר רָפוּא : לְשִׁבְטָא דִזְבוּלֻן עֻזְנַד
11 גַּדִּיאֵל בַּר סוֹדִי : לְשִׁבְטָא דְיוֹסֵף לְשִׁבְטָא דִמְנַשֶּׁה עֻזְנַד גַּדִּי בַּר סוּסִי : לְשִׁבְטָא
12 13 דְדָן עֻזְנַד עַמִּיאֵל בַּר גְמַלִּי : לְשִׁבְטָא דְאָשֵׁר עֻזְנַד סְתוּר בַּר מִיכָאֵל : לְשִׁבְטָא
14 דְנַפְתָּלִי עֻזְנַד נַחְבִּי בַּר וָפְסִי : לְשִׁבְטָא דְגָד עֻזְנַד גְּאוּאֵל בַּר מָכִי : אלה שמות
15 16 אִלֵּין שְׁמָהַת גוּבְרַיָא דִשְׁדַר מֹשֶׁה לְאַלָּלָא יַת אַרְעָא וּכְדִיחֲמָא מֹשֶׁה עִנְוְותָנוּתֵיהּ
17 18 קְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בַּר נוּן יְהוֹשֻׁעַ : וישלח וְשַׁדַר יָתְהוֹן מֹשֶׁה לְאַלָּלָא יַת אַרְעָא
19 דִכְנַעַן וַאֲמַר לְהוֹן סַקוּ בְּהָדֵין צִיטְרָא בִּדְרוֹמָא וְתִסְקוּן לְטוּרָא : וראיתם וְתִיחְמוּן
יַת אַרְעָא מַה הִיא וְיַת עַמָּא דְיָתִיב עֲלַהּ הֲתַקִּיף הוּא אִין חַלָּשׁ הֲזְעֵיר הוּא אִין
20 סַגִּי : ומה וּמָה אַרְעָא דְהוּא יָתִיב בַּהּ הֲטַבְתָּא הִיא אִין בִּישְׁתָּא וּמָא קִרְוַיָא
21 דְהוּא יָתִיב בְּהוֹן הַבִּכְרַכִּין פְּצִיחֵי חַנְיָין אִין בְּחַקְרִין : ומה וּמָא שְׁבַח אַרְעָא
הֲשַׁמִּינִין אִינִין פֵּירוֹיָהּ אִין פַּתְרָנִין הָאִית
בַּהּ אִילָנִין דְמֵיכַל אִין לָא וְתַעַבְדוּן
חֻקְפָא וְתִסְבוּן מֵאִיבָּא דְאַרְעָא וְיוֹמַיָא
22 דִי אֲזָלוּ בְּעֶשְׂרִין וְתִשְׁעָא לְיַרְחָא דְסִיוָן יוֹמֵי דְמַן בִּכּוּרֵי עִנְבִין : ויעלו וּסְלִיקוּ
וְאַלִּילוּ יַת אַרְעָא מִן מַדְבְּרָא דְצִין עַד פְּלָטְיוּת מֵעֲלָךְ לְאַנְטוֹכְיָא : ויעלו
23 וּסְלִיקוּ מִן צְטַר דָּרוֹמָא וְאָתוּ עַד חֶבְרוֹן וְתַמָּן אֲחִימָן שֵׁשַׁי וְתַלְמַי מַרְבִּינֵי
דַעֲנָק גִּבָּרָא וְחֶבְרוֹן שְׁבַע שְׁנִין אִתְבְּנִיַית קֳדָם עַד לָא תִתְבְּנֵי
טַאנִיס דְמִצְרָיִם : ויבאו וְאָתוּ עַד 24
נַחְלָא דְאַתְכָּלָא וְקָצוּ מִתַּמָּן עוּבַרְתָּא
וְאִיתְכַל דְעִינְבִין חַד וְסוֹבְרוּהִי בְאַסְלָא
בִּכְתֵיף תְּרֵין מִנְהוֹן וְכֵן מִן רוּמָנַיָא וְכֵן
25 מִן תְּינַיָא : לַמָּקוֹם לְאַתְרָא הַהוּא
קְרוֹ נַחְלָא דְאַתְכָּלָא עַל עֵיסַק עִיבַּרְתָּא דְקַצִיצוּ מִתַּמָּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַהֲוָה חַמְרָא
26 נָטִיף מִנֵּיהּ כְּנַחְלָא : וישובו וְתָבוּ מִלְּאַלָּלָא יַת אַרְעָא בִּתְמַנְיָא יוֹמִין בְּיַרְחָא
דְאַב מִסּוֹף אַרְבְּעִין יוֹמִין :

ירושלמי 21 וּמָה אַרְעָא הַשְּׁמֵינִין
אִנּוּן פֵּירִין אוֹ עֵצִין :

ירושלמי 24 וַאֲתוֹ עַד נְחַל סְגוּלָה
וּקְטָעוּ מִתַּמָּן עוּבָרָא וּבֵיהּ סְגוֹל דְעִנְבִין
חַד וְטַעֲנוּ יָתֵיהּ בְּקוּפָה בֵּינֵי תְרֵין
גוּבְרִין וְכֵן מִן רִמּוֹנַיָא וּמִן תְּיֵנַיָא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Iſta autem erant nomina duodecim virorum exploratorum : ex tribu 5
Ruben nuntius, Sammua filius Zaccur. De tribu Simeon nuntius, 6
Shaphat filius Chori. De tribu Juda nuntius, Caleb filius Jephunne. 7
De tribu Iſſachar nuntius, Jigheal filius Joſeph. De tribu Ephraim 8
nuntius, Hoſeas filius Nun. De tribu Binjamin nuntius, Palti filius 9
Raphu. De tribu Zabulun nuntius, Gadiel filius Sodi. De tribu Jo- 10
ſeph, ex tribu *ſcilicet* Manaſſe, nuntius Gadi filius Suſi. De tribu 11
Dan nuntius, Ammiel filius Gemalli. De tribu Aſcher nuntius, Se- 12
thur filius Michael. De tribu Nephtali, nuntius, Nachbi filius Vaphſi. 13
De tribu Gad nuntius Gehuel filius Machi. Iſta ſunt nomina viro- 14
rum, quos miſit Moſes ad explorandum terram : & quando vidit 15
Moſes manſuetudinem ipſius, vocavit Moſes Hoſeam filium Nun Joſu- 16
am. Miſitque eos Moſes ad explorandam terram Canaan, & dixit illis ; 17
Aſcendite per hoc latus per meridiem, & aſcendetis in montem. Et 18
videbitis terram qualis ſit : & populum qui habitat in ea, an fortis 19
ſit an debilis, utrum paucus an multus. Quæ terra ſit in qua habi- 20
tat, utrum bona an mala ſit : quæ urbes in quibus habitat, an in ur-
bibus non munitis habitent, an verò in arcibus. Et quæ laus terræ, 21
utrum pingues ſint fructus ejus, an verò macilenti, num ſint in ea
arbores fructiferæ annon : viriliter
agatis, & accipiatis de fructu ter-
ræ. Erant autem dies quibus abi-
erunt *circa* viceſimam nonam men-
ſis Sivan, dies maturitatis uvarum.
Aſcenderunt ergò & explorârunt terram, à deſerto Tſin uſque ad plateas 22
quibus ingrederis Antiochiam. Aſcenderunt itaque ex latere meridi- 23
onali, & venerunt uſque ad Hebron, ubi *erant* Achiman, Seſai, &
Talmai filii Anak gigantis : Hebron autem ſeptem annis ædificata erat
antequam ædificaretur Tanes Ægypti. Venerunt ergò uſque ad tor- 24
rentem botri, & ſucciderunt inde
ramum & racemum uvarum unum,
& portârunt eum in vecti in hu-
mero duorum ex illis : & ſic ex
malogranatis, & ſic ex ficubus.
Porrò illum locum vocârunt val- 25
lem botri, propter palmitem quem
inde abſciderunt filii Iſrael : &
erat manans vinum ex ea ſicut torrens. Et reverſi ſunt ab explo- 26
randa terra octava die menſis Ab, à fine quadraginta dierum,

Hieroſ. 21. *Et quænam terra, an pingues ſint ei fructus, aut arbores.*

Hieroſ. 24. *Et venerunt uſque ad torrentem botri, & ſucciderunt inde palmitem in quo erat botrus uvarum unus, & tulerunt ipſum in vecti inter duos viros : & ſic ex malogranatis & ficubus.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

5 6 * و اینان نامهاي ایشان بقبیلهي راوبن شمّوع پسري زکّور * بقبیلهي شمعون شفط پسري
7 8 حوري * بقبیلهي یهوده کلب پسري یفنه * بقبیلهي یششکر یجال پسري یوسف *
9 10 * بقبیلهي افریم هوشع پسري نون * بقبیلهي بنیمین فلطي پسري رفوا * بقبیلهي
11 12 زبولن جدّیال پسري سودي * بقبیلهي یوسف بقبیلهي منشّه جدّي پسري سوسي *
13 14 * بقبیلهي دن عمّیال پسري جملّي * بقبیلهي اشر ستور پسري میکال * بقبیلهي
15 16 نفتلي نحبي پسري وفسي * بقبیلهي جد جوئل پسري مکي * اینان نامهاي آن مردمان
17 آنچه بفرستاد مشه بجاسوسي کردن مر آن زمین بخواند مشه لهوشع پسري نون یهوشع *
18 * بفرستاد ایشانرا مشه بجاسوسي کردن مر زمین کنعن و گفت بایشان بروید این در جنوب و بر
19 آیید مر آن کوه * و ببینید مر آن زمین چه آن و مر آن قوم آن نشینا ابر آن اگر قویست
20 او یا ضعیف اگر اندك او یا بسیار * و چه آن زمین آنچه او نشینا در آن اگر نکوست اگر
21 بد و چه آن شهرها آنچه او نشینا در ایشان اگر بي قلعاست یا در قلعاست * و چه آن
زمین اگر فربه است یا لاغر اگر هست در آن درخت اگر نه و تقوّیت کنید و بستانید
22 از بر آن زمین و آن روزگاران روزهاي نخستگي انگورها * و بر آیند و جاسوسي کردند مر
23 آن زمین از بیابان صین تا رحوب بآمدن حمت * و بر آیند در جنوب و بیامد تا حبرون
و آنجا احیمن ششي و تلمي زایید گاني آن عنق و حبرون هفت سالها آبدان شد بپیشي
24 صوعن مصریم * و بیامدند تا رود اشکول و ببریدند از آنجا شاخ و خوشه انگورها یك و بر
25 داشتند [اویرا] در زبر در دوي و از انار و از انجیر * بمکان آن این خواند نخل اشکول
26 بسبب آن خوشه آنچه بریدند از آنجا پسراني یسرال * باز گشتند از جاسوسي کردني آن زمین
از فرجامي چهل روز *

Hæc autem ſunt nomina eorum : 5
de tribu Reuben, Shammua filius
Zacchur. De tribu Shimeon, Sha- 6
phat filius Hori. De tribu Jehu- 7
dah, Chaleb filius Jephunneh. De 8
tribu Iſhſhachar, Igal filius Joſeph.
De tribu Ephraim, Hoſhea filius 9
Nun. De tribu Binjamin, Phalti 10
filius Raphu. De tribu Zebulun, 11
Gaddiel filius Sodi. De tribu Jo- 12
ſeph, de tribu Menaſſeh, Gaddi fi-
lius Suſi. De tribu Dan, Ammiel 13
filius Gemalli. De tribu Aſher, Se- 14
tur filius Michael. De tribu Naph- 15
tali, Nabbi filius Vophſi. De tribu 16
Gad, Guel filius Machi. Hæc ſunt 17
nomina virorum quos miſit Moſheh
ad explorandum terram : & appel-
lavit Moſheh Hoſhea filium Nun,
Jehoſhua. Miſit igitur eos Moſheh 18
ad explorandum terram Chenaan,
dixitque illis ; Ite hâc per Meri-
diem, & conſcendite montem. Et 19
videte terram qualis ſit ; & popu-
lum ſedentem in ea, ſi validus ſit
ipſe, vel debilis ; ſi paucus ſit,
vel multus : Et qualis ſit terra 20
in qua ſedet, ſi bona ſit, vel ma-
la ; & quales urbes in quibus ſe-
det, ſi ſine caſtellis ſint, vel cum
caſtellis : Et qualis terra, ſi pin- 21
guis ſit, vel macra ; ſi ſint in ea
arbores, necne : & confortate vos,
atque tollite de fructu terræ : dies
autem illi erant dies primitiarum
uvarum. Aſcenderunt ergò, & ex- 22
ploraverunt terram, à deſerto Sin
uſque ad Rehob ad introitum Ha-
math. Et aſcenderunt per Meri- 23
diem, venerúntque ad Hebron :
ibi autem erant Ahiman, Shiſhai,
& Talmai nati Anac. Hebron
verò ſeptem annis ædificata eſt
ante Soan Ægypti. Pervenerunt 24
itaque uſque ad torrentem Eſhchol,
& abſciderunt indè palmitem &
botrum uvarum unum : & por-
taverunt illum vectabulo inter du-
os : & de malogranatis, & de
ficubus. Locum illum vocavit, 25
Nahal Eſhchol, cauſâ botri quem
abſciderunt indè filii Iſrael. Et 26
reverſi ſunt ab explorando terram
à fine quadraginta dierum.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

וילכו ואזלו ואתו לות משה ולות אהרן ולות כל כנשתא דבני ישראל למדבר
דפארן לרקם ואתיבו להון פתגמא ולות כל כנישתא וחמיאונון ית איבא דארעא
ויספרו לו ואשתעייו ליה ואמרו אתאנא לארעא דשדרתנא ואוף עבדא חלב
ודבש היא ודין איבה : אפס לחוד ארום תקיף עמא דיתיב בארעא וקירוי
כריכן חניין רברבן לחדא ואוף מרביני דענק גיברא חמינא תמן : עמלק עמלק
יתבין בארע דרומא וחיתאי ויבוסאי ואמוראי יתבין בטורא וכנענאי יתבין ע
ימא ועל תחום יורדנא : ויהס ושתיק כלב ית עמא ואציתינון לות משה ואמ
מיסק ניסק ונירת יתה ארום מיכל ניכול
לה : והאנשים וגובריא דסליקו עמיה 31
אמרו לא ניכול למיסוק לות עמא ארום תקיף הוא מיננא : ויוציאו ואפיקו ט
ביש על ארעא דאלילו יתה לות בני ישראל למימר ארעא דעברנא בה לאלל
יתה ארעא מקטלא יתבהא היא במרעין וכל עמא דגויה גברא מרי מיכלן ביש
ושם ותמן חמינא ית גבריא בני ענק מגניסת גיבריא והוינא דמיין באנפי נפש
הי כקמצין והכדין הוינא דמיין באנפי נפשיהון :

ירושלמי 31 ושתק :

יד

ותשא וארימת כל כנשתא ויהבו ית קליהון ובכו עמא בליליא ההוא ואתקבי
להון ההוא ליליא לבכותא לדריהון : וילנו ואתרעמו על משה ועל אהרן
בני ישראל ואמר להון כל כנישתא לואי דמיתנא בארעא דמצרים או במדב
הדין לואי דמיתנא : ולמה ולמא יי מעיל יתנא לארעא הדא למיפל בחרב
דכנענאי נשנא וטפלנא יהון למיבז הלא טב לנא דנתוב למצרים : ויאמ
ואמרו גבר לאחוי נמני עלן מליך לריש 4
ונתוב למצרים : ויפל ואתרכינו משה 5
ואהרן על אפיהון קדם כל כנישתא
דבני ישראל : ויהושע ויהושע בר נון וכלב בר יפונה מן מאללי ית ארע
בזעו לבושיהון :

ירושלמי 4 נשוי עלן מלך ו
למצרים :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et abierunt, ac venerunt ad Moſem & ad Aharonem, & ad univerſam congregationem filiorum Iſrael in deſertum Paran, in Rekam: & retulerunt ad eos rem, & ad univerſam congregationem, & oſtenderunt illis fructum terræ. 27 Et narrârunt illi, & dixerunt; 28 Venimus in terram ad quam miſiſti nos, & utique profert lac & mel, & hic eſt ejus fructus. Veruntamen fortis *eſt* populus qui habitat in terra, 29 & urbes munitæ in quibus habitant magnæ valde, & etiam filios Anak gigantis vidimus ibi. Amalekitæ habitant in terra meridionali: 30 at Hethæi, & Jebuſæi, & Amorræi habitant in monte, Chananæi autem habitant ad mare, & ad limitem Jordanis. Et impoſuit ſilentium Caleb populo, & aſcultare fecit eos Moſem, & dixit; 31 Aſcendendo aſcendemus & poſſidebimus eam, quoniam poterimus obtinere eam.

Hieroſ. 31 *Et ſilere fecit.*

Sed viri qui aſcenderunt cum eo dixerunt; Non poterimus aſcendere ad 32 populum, quoniam fortior eſt nobis. Et protulerunt famam malam con- 33 tra terram, quam exploraverant, ad filios Iſrael, dicendo; Terra ad quam nos tranſivimus ad explorandam eam terra eſt interficiens habitatores ſuos morbis, & univerſus populus qui eſt in medio ejus ſunt gigantes, præditi malis moribus. Et ibi vidimus gigantes filios 34 Enak de generatione gigantum: & videbamur apud nos ipſos tanquam locuſtæ, & ſic videbamur apud illos.

CAP. XIV.

Et elevavit omnis congregatio, & dederunt vocem ſuam, & fle- 1 verunt populus nocte illa: & ſtatutum eſt illis ea nocte ut flerent per generationes ſuas. Et murmurârunt contra Moſem & contra Aharo- 2 nem omnes filii Iſrael: & dixit illis univerſa congregatio; Utinam mortui eſſemus in terra Ægypti, aut in deſerto hoc utinam mortui fuiſſemus. Et cur Dominus introduceret nos in terram hanc, ut ca- 3 damus gladio Chananæorum? uxores noſtræ, & parvuli noſtri erunt in prædam: annon melius eſt ut redeamus in Ægyptum? Dixe- 4 runtque quiſque ad fratrem ſuum; Præficiamus nobis regem in caput, & revertamur in Ægyptum. Et 5 inclinaverunt ſe Moſes & Aaron ſuper facies ſuas coram univerſa congregatione filiorum Iſrael. Joſue autem filius Nun & Caleb fi- 6 lius Jephune, de exploratoribus terræ, ſciderunt veſtimenta ſua.

Hieroſ. 4 *Ponamus ſuper nos regem, & revertamur in Ægyptum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* برفتند بيامدند بمشه وباهرن وبهمه جماعتي پسراني يسرال ببياباني فارن بقدش باز گرداندند
ايشانرا سخن ومر همه آن جماعت بنمودند بايشان مر بري آن زمين * حكايت كردند
باو گفتند بيامديم بآن زمين آنچه فرستادي ايمارا ونيز دوشا شير وانگبين آن واين بري
آن * امّا كه قويست آن قوم آن نشينا در زمين وآن شهرهاي قلعها بزرگان بغايت ونيز
كودكاني عنق بديديم آنجا * عملق نشينا در زميني آن جنوب وآن حتّي وآن يبوسي وآن
اموري نشينا در كوه وآن كنعني نشينا ابر آن دريا ابر كناري آن يردن * خاموش كرد
كلب مر آن قوم بمشه گفت بر آمدن بر آييم وميراث گيريم آنرا كه توانستن بتوانيم
بآن * وآن مردمان آنچه بر آمدند اواري او گفتند نه توانيم ببر آمدن مر آن قوم ك
قويست او از ايما * بيرون آوردند عيبي آن زمين آنچه جاسوسي كردند آنرا بپسراني
يسرال بگفتن آن زمين [آنچه] بگذشتيم دران بجاسوسي كردن آنرا زميني خوراني
نشيناني آنست آن وهمه آن قوم آنچه بديديم درمياني آن مردماني اندازه * وآنجا بديدي
مر آن خانان پسراني عنق از آن خانان بوديم در چشماني ايما چون ملخان وهمچنين
بوديم در چشماني ايشان *

* فصل چهاردهم *

* برداشت همه آن جماعت بدادند مر آوازي ايشان بگريستند آن قوم در شبي آن او
* بلنديدند ابر مشه وابر اهرن همه پسراني يسرال گفتند بايشان همه آن جماعت كاشكي
بمرديم در زميني مصر يا در بياباني آن اين كاشكي بمرديم * وچرا !! آورا ايمارا بآن زمين آن
اين بافتادن درشمشير زناني ايما وطفلاني ايما باشند بغارت ها نه نيك بايما باز گشتن بمصر
* گفتند مرد ببرادري او بگماريم سروري وباز گرديم بمصر * بيفتاد مشه واهرن ابر
روي ايشان بپيشي همه جمع جماعتي پسراني يسرال * ويهوشع پسري نون وكلب پسري
يفنه از آن جاسوسي كنان مر آن زمين پاره كردند مر جامهاي [ايشان] *

Et *abierunt*, ac *venerunt ad Moſheh & Aharon, & ad univerſum cœtum filiorum Iſrael in deſertum Pharan in Cadeſh: & retulerunt eis verbum, & univerſo cœtui, oſtenderúnt*que *eis fructum terræ.* 27 *Nar*- 28 *raverúnt*que *illi, dicentes; Pervenimus ad terram ad quam miſiſti nos, & etiam præbet lac & mel, & iſte* eſt *fructus ejus: Niſi quòd fortis eſt populus ſedens in* 29 *terra, & urbes caſtellatæ magnæ admodum: & etiam pueros Anac vidimus illic. Amalec ſedet in* 30 *terra Meridiana: & Hittæus, & Jebuſæus, & Emoræus ſedet in monte: Chenaanæus verò ſedet juxta mare,* et *ad ripam Jarden.* Et *tacere fecit Chaleb populum* 31 *erga Moſheh,* ac *dixit; Aſcendendo aſcendemus, & hæreditatem capiemus eam: nam valendo valebimus in eam. At viri qui aſcenderant* 32 *cum eo, dixerunt; Non poterimus aſcendere* in *populum, quia fortior eſt ipſe nobis.* Et *protule*- 33 *runt infamiam terræ qui exploraverant eã, apud filios Iſrael, dicendo; Terra per quam tranſivimus ad explorandum eam, terra devorans habitatores ſuos eſt ipſa: & omnis populus quem vidimus in medio ejus,* ſunt *viri menſuræ. Ibi præterea vidimus dynaſtas fi*- 34 *lios Anac, ex dynaſtis: eramúſ*que *in oculis noſtris ſicut locuſtæ, ſicque eramus in oculis eorum.*

CAP. XIV.

Suſtulit itaque *univerſus cœtus,* 1 *dederúnt*que *vocem ſuam, fleverúnt*que *populus nocte illâ.* Et *mur*- 2 *muraverunt adverſùm Moſheh & Aharon omnes filii Iſrael, dixerúnt*que *eis univerſa multitudo; Utinam mortui fuiſſemus in terra Ægypti, aut in deſerto hoc utinam mortui eſſemus. Et quare* 3 *Dominus introducit nos in terram hanc, ad cadendum gladio? uxores noſtræ & infantes noſtri erunt in prædam: nónne bonum* eſſet *nobis reverti in Ægyptum? Dixerunt*que *quiſque ad fratrem* 4 *ſuum; Præficiamus* nobis *ducem, & revertamur in Ægyptum.* Tum 5 *cecidit Moſheh & Aharon ſuper facies ſuas in præſentia univerſi cœtus congregationis filiorum Iſrael. Je*- 6 *hoſhua verò filius Nun, & Chaleb filius Jephunneh, de explorantibus terram, ſciderunt veſtimenta ſua.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

7 ויאמרו ואמרו לכל כנישתא למימר ארעא דעברנא בה לאללא יתה טבא
ארעא לחדא לחדא: אם חפץ אין רעוא דיי אית בנא ויעיל יתנא לארעא 8
הדא ויתנינה לנא ארעא דהיא עבדא חלב ודבש: אך ברם בפיקודיא דיי 9
לא תבטשון ואתון לא תדחלון מן עמא דארעא ארום בידנא מסירין הינון תש
חיל גבורתהון מעליהון ומימרא דיי בסעדנא לא תדחלון מנהון: ויאמרו ואמרו 10
כל כנישתא לאטלא יתהון באבנין ואיקר שכינתא דיי אתגלי בענני יקרא
במשכן זמנא: ויאמר ה׳ ואמר יי למשה עד אימתי יהון מרגזין קדמי עמא 11
הדין ועד אימתי לא יהימנון במימרי לכל אתוותא דעבדית ביניהון: אכנו
אמחי יתהון במחתא דמותא ואישצי יתהון ואמני יתך לעם רב ותקיף מנהון: 12
ויאמר ואמר משה וישמעון בניהון דמצראי דאישתנקו בימא ארום אסיקתא 13
בחילך ית עמא הדין מביניהון: ואמרו ויימרון בחדווא ליתבי ארעא הדא 14
דישמעו ארום אנת הוא יי דשכינתך שריא בגו עמא הדין דבעיניהון חמון שכינת
יקרך יי על טורא דסיני וקבילו תמן אוריתך ועננך מטלל עליהון דלא יהנזקון
משרבא ומטרא ובעמודא דעננא אנת מדבר קדמיהון בימא מטול למככא
טוריא ולמדלי מישריא ובעמודא דאישתא לאנהרא בליליא: והמתה
ומן בתר כל ניסיא האלין אנת קטיל ית עמא הדין כגברא חד ויימרון עממיא 15
דישמעו ית שמע גבורתך למימר: מבלתי מן בגלל דלא הוות יוכלא מן קדם 16
יי לאעלא ית עמא הדין לארעא דקיים להון וקטלינון במדברא: ועתה
וכדון יסגי כדון חילא קדמך יי ותתמלי רחמין עליהון ויתי תשוי לעם רב הי 17
כמא דמלילתא למימר: ה׳ יי אריך 18
רוח וקריב רחמין שרי לחובין ומכפר
על סורחנין מזכי לדתייבין לאורייתא
ולדלא תייבין לא מזכי מסער חובי
אבהן רשיעין על בנין מרודין על דר
תליתאי ועל דר רביעאי: סלח נא
שבוק כדון לסורחנות עמא הדין 19
כסגיאות טבוותך והיכמא דשריתא לעמא הדין מן זמן דנפקו ממצרים ועד
כדון: ויאמר ה׳ ואמר יי שבקית כפתגמך: ואולם וברם בשבועה קיים אנא 20 21
ומליא יקרא דיי ית כל ארעא:

ירושלמי 18 יי אריך רחמין ורחק
רגז וקריב רחמין ומסגי למעבד חסד
וקשוט ומזכיא לא מזכי יי חיביא ביום
דינא מדכר חובי אבהן רשיעין על בנין
מרדין: 20 ואמר מימרא דיי הא
שריתי ושבקית כפתגמך:

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et dixerunt univerſæ congregationi, dicendo; Terra quam peregrina- 7
vimus ad explorandum eam, bona eſt terra valde valde. Si complacitum 8
fuerit Domino in nobis, introducet nos in hanc terram, & dabit eam
nobis, terram quæ eſt proferens lac & mel: Verùm contra mandata 9
Domini ne recalcitretis, & vos non timebitis à populo terræ illius,
quoniam in manibus noſtris traditi ſunt: elanguit robur fortitudinis
eorum ab ipſis, & ſermo Domini erit nobis auxilio, ne timeatis ab
illis. Et dixerunt univerſa congregatio ut lapidibus eos obruerent: 10
ſed gloria divinæ majeſtatis Dei revelata eſt cum nubibus gloriæ in
tabernaculo fœderis. Et dixit Dominus Moſi; Uſquequo ad iracun- 11
diam provocabunt me populus hic? & uſquequo non credent ſermo-
ni meo, in cunctis ſignis quæ ego feci inter eos? Percutiam eos 12
plaga mortali, & perdam eos: & conſtituam te in populum multum
& fortiorem illis. Et dixit Moſes; Et audient filii ipſorum Ægypti- 13
orum, qui ſuffocati ſunt in mari, quòd aſcendere feciſti virtute tuâ
populum hunc è medio eorum. Et dicent cum gaudio habitatoribus 14
terræ hujus, qui audient quòd tu ſis Dominus cujus divina majeſtas
habitavit in medio populi hujus: ante quos apparuit divina majeſtas
gloriæ tuæ, ô Deus, ſuper montem Sinai, & quòd ibi receperint le-
gem tuam, & nubes tua obumbraverit eos, ut non noceret illis ca-
lor & pluvia, & in columna nubis tu deduxiſti eos interdiu, ut de-
primeres montes & colles, & elevares planities, & in columna ignis
ut lucem præberes illis noctu. Et poſt omnia hæc miracula tu inter- 15
feceris hunc populum tanquam virum unum: tum dicent populi qui
audient famam fortitudinis tuæ, dicendo: Eò quòd non eſſet po- 16
teſtas à facie Domini ut introduceret populum hunc in terram, quam
juratus promiſit illis, ideo interfecit eos in deſerto. Et nunc magni- 17
ficetur quæſo virtus coram te Domine, & replearis miſerationibus
erga eos & me ponas populum multum, ſicut loquutus es, dicendo:
Dominus *eſt* longanimis & pro- 18
clivis ad miſerationes, condonans
peccata, & expians delicta, mun-
dando eos qui convertuntur ad
legem: ſed erga eos qui non con-
vertuntur, non mundando puniet
peccata patrum reproborum ſu-
per filios rebelles, *in* tertiam &
quartam generationem. Condona 19
nunc peccato populi hujus propter
multam bonitatem tuam: ſicut omni-
no condonâſti huic populo, à tem-
pore quo exierunt ex Ægypto huc
uſque. Et reſpondit Dominus; Condonavi juxta verbum tuum. Ve- 20
runtamen juramento affirmo ego, quòd gloriâ Domini replebitur uni- 21
verſa terra.

Hieroſ. 18. *Dominus* eſt *longa-
nimis, procul removens iram &
proclivis ad miſericordiam, & mul-
tiplicans exercere benignitatem &
veritatem: ſed omnino juſtos non
reputat Dominus peccatores, in die
judicii memor erit peccatorum pa-
trum improborum erga filios re-
belles.* 20. *Et reſpondit ſermo Do-
mini; Ecce remiſi & condonavi
juxta verbum tuum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

7 *گفتند بهمه جماعتي پسراني يسرال بگفتن آن زمين آنچه بگذشتيم دران بجاسوسي كردن
8 آنرا نيكوست آن زمين بغايت بغايت * اگر مراد كرد در ايما :: بياورد ايمارا بآن زميني
9 آن اين و بدهد آنرا بايما زميني آنچه آن دوشا شير و انگبين * خاصه در :: نه عاصي شويد
وشما نه ترسيد مر قومي آن زمين كه ناني ايما ايشان بگشت سايهي ايشان از بالاي ايشان
10 و :: اواري ايما نه ترسيد از ايشان * گفتند همه آن قوم بسنگسار كردن ايشانرا در سنگها
11 و عزيزي :: ديدار شد بخيمهي وعده بهمه پسراني يسرال * گفت :: بمشه تا كي نفايه كنند
12 مرا آن قومي آن اين و تا كي نه باور كنند در من در همه آن نشانها آنچه بكردم در مياني او * بزنم
13 اويرا در وبا و برانم اويرا و بكنم ترا بقومي بزرگ و قوي ازو * گفت مشه به :: بشنوند مصريان
14 كه بر آوردي در زوري تو مر آن قومي اين از مياني او * و بگويند بنشينائي آن زميني آن اين
بشنويدند كه تو :: در مياني آن قومي آن اين آنچه چشم در چشم ديدار شد شكينهي تو ::
و ابري تو استيده ابر ايشان و در ستوني ابر تو روا بپيشي ايشان روز و در ستوني آتش
15 شب * و بكشي مر آن قومي آن اين چون مردي يكّه و بگويند آن قومها آنچه بشنويدند
16 مر خبري تو بگفتن * از بي توانائي :: باوردن مر آن قومي آن اين بآن زمين آنچه سوگند
17 خورد بايشان بكشت ايشانرا در بيابان * و اكنون بزرگ باشد اكنون زوري ادني چون
18 آنچه سخن گفتي بگفتن * :: دراز خشم و بسيار فضل بخشاياي گناه و جرم و آزاد كردن
19 نه آزاد كند عقوبت كنائي گناهي پدران ابر پسران ابر سيم و ابر چهارم * بيامرز
اكنون بگناهي آن قومي آن اين چون بزرگي فضلي تو و چون آنچه آمرزيدي بقومي آن
20 21 اين از مصر و تا اينجا * گفت :: آمرزيدم چون سخن تو * وليكن قادرم من و پر باشد
عزيزي :: مر همه آن زمين *

Ac dixerunt ad univerſam congre- 7
*gationem filiorum Iſrael, dicendo;
Terra per quam tranſivimus ad ex-
plorandum eam, bona eſt illa terra
valdè admodùm: Si deſiderium* 8
*habuerit in nobis Dominus, introdu-
cet nos in terram iſtam, dabitque
eam nobis, terram quæ præbet lac &
mel. Tantùm in Dominum ne re-* 9
*belletis: vos quoque, ne timeatis
populum terræ, quia panis noſter
ſunt: receſſit umbra eorum de
ſuper eos, ſed Dominus* eſt *nobiſ-
cum: ne timeatis ab eis.* Tunc *dixe-* 10
*runt univerſa congregatio ad lapi-
dandum eos lapidibus: & gloria
Domini apparuit in tentorio conven-
tûs omnibus filiis Iſrael. Dixitque* 11
*Dominus ad Meſheh; Quamdiu re-
jicient me populus iſte, & quan-
do credent in me, in omnibus ſignis
quæ feci in medio ejus? Percutiam* 12
*eum peſte, expellámque eum: faciam
verò te in populum magnum, &
robuſtiorem eo. Dixit Meſheh ad* 13
*Dominum; Audient Ægyptii, (nam
eduxiſti in fortitudine tua populum
iſtum de medio ejus,) Ac dicent* 14
habitatoribus terræ hujus, qui *au-
dierunt quòd tu Domine in medio
populi iſtius, cui oculo ad oculum
conſpecta eſt majeſtas tua Domine,
& nubes tua ſtet ſuper eos, & in
columna nubis incedas coram illis
die, & in columna ignis nocte: Si* 15
*occideris populum iſtum tanquam
virum unum, dicent inquam gentes
quæ audierunt famam tuam, dicen-
do; Ex impotentia Domini ad in-* 16
*troducendum populum iſtum in ter-
ram quam juraverat eis, occidit e-
os in deſerto. Nunc ergò, magnifi-* 17
*cetur jam fortitudo Domini mei,
quemadmodum locutus es, dicendo;
Dominus longus* ad *iram, & multus* 18
*miſericordiâ; remittens peccatum
ac delictum: immunem tamen fa-
ciendo immunem non facit, puniens
peccatum patrum ſuper filios in ter-
tiam & quartam* generationem.
Dimitte nunc peccatum populi hu- 19
*jus, ſecundùm magnitudinem miſe-
ricordiæ tuæ, & quemadmodum re-
miſiſti populo huic, ab Ægypto &
huc uſque. Dixit Dominus; Remi-* 20
ſi ſecundùm verbum tuum. Verun- 21
*tamen potens ſum ego, & replebi-
tur gloriâ Domini univerſa terra;*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

כי כל ארום כל גובריא די חמון ית יקרי וית אתוותי דעבדית במצרים ובמדברא
ונסיאו קדמי דנן עשר זמנין ולא קבילו למימרי : אם בשבועא אמירא דא דלא
יחמון ית ארעא דקיימית לאבהתהון ולא
דרא דארגיזו קדמי לא יחמונה : ועבדי
כלב ועבדי כלב חולף דהוות רוח אוחרי עמיה ואשלים בתר דחלתי ואעליניה
לארעא דעאל תמן ובנוי ירתונה : והעמלקי ועמלקאי וכנענאי יתיב במישרא
מחר אתפנו וטולו לכון למדברא אורח ימא דסוף : וידבר ה׳ ומליל יי עם
משה ועם אהרן למימר : עד מתי עד אימת לכנישתא בישתא דמתחברין עלי
ית תורעמות בני ישראל דהינון מתרעמין עלי שמיע קדמי : אמור אימר להון
בשבועא קיים אנא אין לא היכמא דמלילתון קדמי היכדין אעביד לכון : במדבר
במדברא הדין יתרמון גושמיכון כל סכומהון לכל חושבנהון מבר עשרין שנין
ולעילא דאתרעמתון עלי : אם אתם בשבועא חמירא דאתון לא תיעלון לארעא
דקיימית במימרי לאשראה יתכון בה ארום אלהן כלב בר יפונה ויהושע בר נון :
וטפכם וטפליכון דאמרתון דלביזא יהון ואעיל יתהון וינדעון ית ארעא דקצתון
בה : ופגריכם ופיגריכון דלכון יתרמון במדברא הדין : ובניכם ובניכון
יהון טעיין במדברא ארבעין שנין ויקבלון ית חוביכון עד זמן דיסופון פגריכון
במדברא : במספר במנין יומיא דאלילתון ית ארעא ארבעין יומין יומא לשתא
יומא לשתא תקבלון ית חוביכון ארבעין שנין ותנדעון ית דאתרעמתון עלי :
אני ה׳ אנא יי גזרית במימרי אין לא גזרית במימרי לכל כנישתא בישתא
הדא דאזדמנו למרדא עלי במדברא הדין יסופון ותמן ימותון : והאנשים וגובריא
די שדר משה לאללא ית ארעא ותבו וארעימו עלוהי ית כל כנשתא לאפקא טיב
ביש על ארעא : וימותו ומיתו גובריא דאפיקו טיב ביש על ארעא בשבעא יומין
באילול והוון מורני נפקין מן פרתהון ואזלין עד בית לישנהון ואכלין לישנהון עם
מוריגיהון ואתקברו במותנא מן קדם יי : ויהושע ויהושע בר נון וכלב בר יפונה
אתקיימו מן גובריא האינון דהליכו לאללא ית ארעא :

ירושלמי 23 דארעימית ית ידי בשבועה

Quia omnes viri qui viderunt gloriam meam, & ſigna mea quæ feci in 22
Ægypto & in deſerto, & tentaverunt me jam decem vicibus, neque receperunt ſermonem meum : Cum juramento dictum hoc, quod non 23
videbunt terram quam jurato promiſi patribus eorum: generatio quæ ad iram provocavit me haudquaquam videbit eam. Servus au- 24
tem meus Caleb, quia fuit in eo alius ſpiritus, & perfectè ſecutus eſt timorem meum : introducam eum in terram ad quam ipſe venit, & filii
ejus poſſidebunt eam. Sed & Amalekitæ & Chananæi habitant in pla- 25
nitie : cras revertimini, & proficiſcimini in deſertum viâ maris caricoſi.
Et loquutus eſt Dominus cum Moſe & cum Aharone, dicendo : Uſq; 26
quo *parcam* cœtui huic malo, qui congregantur contra me : murmura 27
filiorum Iſrael, quibus murmurant contra me, audiuntur coram me.
Dicito illis ; Jurejurando affirmo ego, ſi non quemadmodum loquuti 28
eſtis coram me, ſic faciam vobis: In deſerto hoc projicientur cadave- 29
ra veſtra, omnes qui recenſiti eſtis per omnes numeros veſtros, à filio
viginti annorum & ſupra, qui murmurâſtis contra me. Cum juramen- 30
to fortiori quòd vos non ingrediemini in terram, quam juravi ſermone meo me eam daturum vobis ad inhabitandum, niſi Caleb filius
Jephunne & Joſue filius Nun. Parvulos verò veſtros, de quibus dixi- 31
ſtis quod futuri ſint in direptionem, introducam, & cognoſcent terram quam vos faſtidiviſtis. Et cadavera veſtra projicientur in hoc de- 32
ſerto. Filii quoq; veſtri erunt errantes in hoc deſerto quadraginta annis, & 33
recipient pœnam peccatorũ veſtrorũ : donec conſumpta fuerint cadavera
veſtra in deſerto. Juxta numerũ dierũ quibus explorâſtis terrã, quadra- 34
ginta *ſcilicet* diebus, die pro anno, die pro anno, recipietis pœnã peccatorũ veſtrorũ quadraginta annis : & cognoſcetis quod murmurâſtis contra
me. Ego Dominus juravi in ſermone meo, ſi hoc non decreverim ſer- 35
mone meo adverſus omnem hanc congregationem malam, quæ convenit ad rebellandum contra me : in deſerto hoc conſumentur, & ibi
morientur. Viri etiam quos miſit Moſes ad explorandum terram, & 36
reverſi ſunt & murmurare fecerunt contra ipſum univerſam congregationem, proferendo famam malam de terra : Mortui ſunt inquam 37
viri qui protulerunt malam famam de terra, intra ſeptimum diem menſis Ilul fuerunt vermes exeuntes ex umbilicis eorum, & paulatim progredientes uſque ad linguam eorum, quam devoraverunt cum faucibus
eorum, & ſepulti ſunt, morte à conſpectu Domini *immiſſa.* Sed Jo- 38
ſue filius Nun & Caleb filius Jephunne ſupervixerunt, ex illis viris
qui iverant ad explorandam terram.

Hieroſ. 23. *Quia elevavi manum meam cum juramento.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

*كه همه آن مردمان آن بيندان مر عزيزي من و مر نشانهاي من آنچه كردم در مصر ودر بيابان ::
آزمايش كردند مرا اين ده بارها ونه شنيدند در آوازي من * اكر ببينند مر آن زمين آنچه
سوكند خوردم بپدراني ايشان وهمه نفايه كناني من نه بينند آنرا * وبندهي من كلب جرا بود
الهامي ديكر اوازي او و تمام بود پسي من و بياورم اويرا بآن زمين آنچه بيامد آنجا ونسلي او
ميراث كيرد آنرا * وآن عملقي وآن كنعني نشينا در دره فردا روي كنيد ومنزل بر داريد بشما
آن بيابان راهي درياي سوف * سخن كفت :: بمشه وباهرن بكفتن * تا كي بجماعت آن بدي آن اين
آنچه ايشان لندش كنان ابر من مر لندشهاي پسراني يسرال آنچه ايشان لندان ابر من
بشنويدم * بكوي بايشان قادر من كفت :: اكرنه چون آنچه سخن كفتيد در حضوري من
همچنين بكنم بشما * در بياباني آن اين بيفتند لاشهاي شما وهمه شمردكاني شما بهمه شمارهاي
شما از قدري بيست سال وبالا آنچه بلنديديد ابر من * اكر شما بياييد بآن زمين آنچه بر
داشتم قدرتي من بمسكن كيرانيدن شمارا دران كه الّا كلب بسري يفنّه ويهوشع پسري نون *
وطفلاني شما آنچه كفتيد بغارت باشد بياورم ايشانرا وبدانند مر آن زمين آنچه نفايه كرديد
در آن * ولاشهاي شما شما بيفتند در بياباني آن اين * وپسراني شما باشند چران در بيابان چهل
سال وبر دارند مر بيراهيهاي شما تا تمام شدني لاشهاي شما در بيابان * در شماري آن روزها آنچه
جاسوسي كرديد مر آن زمين چهل روز روزي بسالي روزي بسالي بر داريد مر كناهي شما چهل
سال وبدانيد مر آزارش من * من :: سخن كفتم اكر نه اين بكنم بهمه آن جماعتي آن بدي
آن اين آن وعده شدكان ابر من در بيابان آن اين تمام شوند وآنجا بميرند * وآن مردمان آنچه
بفرستاد مشه بجاسوسي كردن مر آن زمين بار كشتند لندش آوردند [ابر او] مر همه آن جماعت
بيرون آوردني عيب ابر آن زمين * بمردند آن مردمان بيرون آوران عيب آن زمين بد در بجّه
بپيسي :: * ويهوشع بن نون وكلب بن يفنّه بزيستند از آن مردمان آن ايشان آن روان بجاسوسي
كردن مر آن زمين :

Quòd omnes viri videntes gloriam 22
meam, & ſigna mea quæ feci in
Ægypto, & in deſerto, & tentave-
runt me his decem vicibus, & non
auſcultârunt voci meæ: Si viderint 23
terram quam juravi patribus eo-
rum : omnes inquam rejicientes me,
non videbunt eam. At ſervum me- 24
um Chaleb, (in mercedem quia *fuit*
in animo altera apud eum, & per-
fectus fuit poſt me,) introducam qui-
dem eum in terram ad quã vênit, &
ſoboles ejus hæreditate accipiet eã.
Amalecita autem, & Chenaanæus 25
ſedet in valle: cras reſpicite, & man-
ſiones veſtras removete in *deſertum*
viâ maris Suph. Locutus eſt quo- 26
que *Dominus ad Moſheh & Aba-*
ron, dicendo ; Quamdiu congrega- 27
tionem malam iſtam, qui ſunt mur-
murantes contra me, murmuratio-
nes inquam *filiorum Iſrael qui ſunt*
murmurantes contra me, audivi?
Dic illis ; Potens ego, dixit Domi- 28
nus, ſi non quemadmodum locuti
eſtis in præſentia mea, ſic fecero
vobis. In deſerto iſto cadent cada- 29
vera veſtra : & omnes numerati
veſtri per omnes numeros veſtros ab
ætate viginti annorum & ſuprà, qui
murmurâſtis adverſùm me ; Si vos 30
veneritis in terram pro *qua extuli*
potentiam meam, ut habitationem
capere facerem vos in ea, niſi Cha-
leb filius Jephunneh, & Jehoſhua
filius Nun, Ac infantes veſtri 31
quos dixiſtis, In prædam erunt :
introducam eos, & cognoſcent ter-
ram quam rejeciſtis. Et cadavera 32
veſtrorum ipſorum, cadent in de-
ſerto iſto. Filii autem veſtri erunt 33
paſcentes in deſerto quadraginta
annis, & ferent deviationes ve-
ſtras, uſque ad conſumptionem ca-
daverum veſtrorum in deſerto.
Juxta numerum dierum quibus ex- 34
plorâſtis terram, quadraginta die-
bus, (ſingulis diebus pro ſingulis an-
nis,) portabitis peccatum veſtrum
quadraginta annis, & cognoſcetis
offenſionem meam. Ego Dominus 35
locutus ſum, Si iſtud non fecero uni-
verſæ congregationi malæ huic, qui
conveniunt adverſùm me : in de-
ſerto iſto conſumentur, & ibi mori-
entur. Viri itaq; quos miſerat Mo- 36
ſheh ad explorandũ terram & rever-
tentes in murmurationem induxe-
rant contra eum univerſam congre-
gationem, proferendo infamiam de
terra, Mortui ſunt homines pro- 37
ferentes infamiam terræ malam,
percuſſione in præſentia Domini.
Jehoſhua verò filius Nun, & Cha- 38
leb filius Jephunneh vixerunt ex
hominibus ipſis euntibus ad ex-
plorandum terram.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

וידבר ומליל משה ית פתגמיא האלין עם כל בני ישראל ואתאבלו עמא לחדא: 39
וישכימו ואקדימו בצפרא וסליקו לריש טורא למימר הא אנחנא סלקין לאתרא 40
דאמר יי ארום חבנא: ויאמר ואמר משה מה דין אתון עברין על גזירת מימרא 41
דיי ואיהי לא תצלח לכון: אל תעלו לא תסקון ארום לית שכינתא דיי שריא 42
ביניכון וארונא ומשכנא ועננא יקרא ליתיהון מטיילין ולא תיתברון קדם בעלי
דבביכון: כי העמלקי ארום עמלקאי וכנענאי תמן זמינין קדמיכון ותתרמון 43
קטילין בחרבא ארום מן בגלל דתבתון מן בתר פולחנא דיי בגין כן לא יהי מימרא
דיי בסעדכון: ויעפלו ואזדרזו בחשוכא 44
קדם קריצתא למיסוק לריש טורא ברם
ארונא דביה קיימא דיי ומשה לא זזו מגו משריתא: וירד ונחת עמלקאה וכנענאה 45
דיתיב בטורא ההוא וקטילו יתהון ושציאונון וטרדונון עד שציו:

ירושלמי 44 ויעפלו וזריזו:

טו

וידבר ומליל יי עם משה למימר: דבר מליל עם בני ישראל ותימר להון ארום תיעלון 1 2
לארע מותבניכון דאנא יהיב לכון: ועשיתם ותעבדון על מדבחא קורבנא קדם יי עלתא 3
או ניכסת קודשיא לפרשא נדרא או בנדבתא או בזמן מועדיכון למעבד רעותא
דמארי עלמא לאתקבלא ברעוא קדם יי מן תורי או מן ענא: והקריב ויקריב 4
גברא דמקרב קורבניה קדם יי מנחתא סמידא עשרונא פתיכא ברבעות הינא משח
זיתא: ויין וחמר עינבא לניסוכא רבעות הינא דתעבד על עלתא או לנכסת 5
קודשא לאימר חד: או לאיל או לדיכרא תעביד מנחתא תרין עשרונין 6
סמידא פתיכא במשח זיתא תלתות הינא: ויין וחמר עינבא תלתות הינא תקריב 7
בסיפלי לניסוכא מטול לאתקבלא ברעוא קדם יי: וכי וארום תעביד בר תורי 8
עלתא או נכסתא לפרשא נידרא או נכסת קודשיא קדם יי: והקריב ויקריב 9
על בר תורי מנחתא סמידא תלתא עשרונין פתיך במשח זיתא פלגות הינא:
ויין וחמר עינבא לניסוכא פלגות הינא קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי: 10
ככה היכדין יתעביד לתורא חד או לדיכרא חד או לאימר בר אימרי או 11
בני גדיא: כמספר כחושבן תורי ואמרי וגדיי דתעבדון קרבנא היכדין תעבדון 12
לכל חד וחד לפום סכומהון: כל כל יציבא בישראל ולא בבר עממין יעביד 13
היכדין ית אלין נסוכיא לקרבא קורבנא דמתקבל ברעוא קדם יי:

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

Et loquutus eſt Moſes verba iſta cum omnibus filiis Iſrael, & luxerunt 39 populus valdè. Surrexerúntque manè, & aſcenderunt in cacumen mon- 40 tis, dicendo; Ecce nos aſcendemus ad locum quem dixit Dominus, quoniam peccavimus. Et dixit Moſes; Quare vos facitis contra decretum 41 Domini? hoc quidem non erit proſperum vobis. Ne aſcendatis, quoniam 42 non eſt divina majeſtas Domini habitans inter vos, & arca & tabernaculum & nubes gloriæ non moventur, ne conteramini coram hoſtibus veſtris. Nam Amalekitæ & Chananæi ibi parati ſunt ante vos, & projiciemini 43 interfecti gladio: quoniam propterea quòd peccâſtis à cultu Domini, propterea non erit ſermo Domini vobis auxilio. Et expediverunt ſe in 44 tenebris ante matutinum tempus, ut aſcenderent in cacumen montis: verùm arca in qua erat fœdus Domini, & Moſes, non moverunt ſe è medio caſtrorum. Et deſcendit Amalekita, & Chananæus qui habitabat in monte illo: & occiderunt illos, 45 & perdiderunt illos, & calcârunt eos uſque ad exterminium.

Hieroſ. 44 *Et armârunt ſe.*

CAP. XV.

ET loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Loquere cum filiis 1 2 Iſrael, dicéſque illis; Quando ingrediemini in terram habitationum veſtrarum, quam ego do vobis: Et feceritis ſuper altari oblationem coram 3 Domino holocauſtum, aut hoſtiam ſanctificationum ad ſeparandum votum, aut ſpontaneam oblationem, etiam in ſolennitatibus veſtris, ad faciendum voluntatem Domini mundi, ut recipiatur cum beneplacito coram Domino, de bobus aut ovibus: Tunc offerat vir, qui offert 4 oblationem ſuam coram Domino, oblationem Mincha, ſimilæ decimam partem commixtam cum quarta parte Hin olei olivæ. Sed & vinum 5 uvarum pro libamine quartam partem Hin, quam faciet pro holocauſto aut pro hoſtia ſanctificationum pro agno uno. Aut pro ariete facies in 6 Mincha duas decimas ſimilæ, mixtæ oleo olivæ tertiâ parte Hin: Et vi- 7 num uvarum tertiam partem Hin offeres in phiala pro libamine, ut recipiatur cum beneplacito coram Domino. Cùm autem feceris juvencum 8 in holocauſtum, aut hoſtiam ad ſeparandum votum, aut hoſtiam ſanctificationum coram Domino. Tum offeret pro juvenco Mincha tres deci- 9 mas ſimilæ, mixtæ oleo olivæ media parte Hin: Et vinum uvæ pro li- 10 bamine mediam partem Hin, oblationem quæ recipitur cum voluntate coram Domino. Sic fiat cum juvenco uno, & cum ariete uno, aut cum 11 agno, ſive ex agnis ſive ex capris fuerit. Juxta numerum juvencorum, 12 aut agnorum, aut hœdorum, quibus feceritis oblationem, ſic facietis, unicuique ſecundùm numerum eorum. Omnes indigenæ in Iſraele non 13 in filiis populorum facient ſic illa libamina, ad offerendum oblationem quæ ſuſcipitur cum voluntate coram Domino.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* سخن گفت مشه مر آن سخنهاي آن ايشان بهمه پسراني يسرال مصيبتگير شدند آن قوم 39
بغايت * شبگير كردند در بامداد و بر آمدند بسري آن كوه بگفتن اينك ايما و بر آييم بآن جا آنچه 40
گفت :: كه خطا كرديم * گفت مشه چرا اين شما گذران مر امري :: و او نه پيروز آورد * نه 41 42
بر آييد كه نيست :: در مياني شما و نه زخم خوريد بپيشي دشمناني شما * كه آن عملقي و آن 43
كنعني آنجا بپيشي شما و بيفتيد در شمشير كه ابر همچنين باز كشتيد از پسي :: و نه
باشد :: اوازي شما * شوخي كردند ببر آمدن بسري آن كوه و صندوقي شرطي :: و مشه نه 44
گشتند از مياني آن لشكرگاه * فرود آمد آن عملقي و آن كنعني آن نشينا در كوه بزدند 45
ايشانرا و بكوفتند ايشانرا تا آن حرمه *

* فصل پانزدهم *

* سخن گفت :: بمشه بگفتن * سخن گوي بپسراني يسرال و بگوي بايشان كه بياييد 1 2
بزميني نشستنجاي شما آنچه من دها بشما * و بكنيد قربان :: علله يا ذبحت بشرح كردني 3
نذر يا در سخاوت يا در عيدهاي شما بكردن بوي قبوليّت :: از آن گاو يا از آن گوسپند * و نزديك 4
آورد آن نزديك آورا قرباني او :: هديه سميد دهيك آميخته در چهاريكّه آن دوله روغن *
* و مي بپشنجش چهاريك آن دوله بكني ابر آن علله يا بذبحت ببرّهي يكّه * يا بنرميش 5 6
بكني هديه سميد دو دهيكها آميخته در روغن سهيك آن دوله * و مي بپشنجش سهيكّه 7
آن دوله نزديك آوري بوي قبوليّت :: * و كه بكني بچّهي گاو علله يا ذبحت بشرح كردن 8
نذر يا شلميم :: * و نزديك آورد ابر بچّهي آن گاو هديه سميد سه دهيكها آميخته در روغن 9
نيمهي آن دوله * و مي [نزديك آوري] بپشنجش نيمهي آن دوله قربان بوي قبوليّت :: * 10
* همچنين كرده آيد بگاوي آن يكّه يا بنرميش آن يكّه يا ببرّه در برّها يا در بزها * 11
* چون شماري آنچه بكنيد همچنين بكنيد بيكّه در شماري ايشان * همه بومي بكنند 12 13
همچنين مر ايشان بنزديك آوردن قربان بوي قبوليّت :: *

Loquutus eſt igitur Meſheh verba 39 *iſta omnibus filiis Iſrael, & mœſtitiæ capti ſunt populus valdè. Et an-* 40 *ticiparunt manè, aſcenderuntque ad caput montis, dicendo; Ecce nos, & aſcendemus ad locum quem dixit Dominus, nam peccavimus. Di-* 41 *xit Meſheh; Quid hoc, vos tranſgredimini mandatum Domini? & iſtud ſucceſſum non præferet. Ne* 42 *aſcendatis, quia non eſt Dominus in medio veſtrûm: ut plagâ non cadamini coram inimicis veſtris. Amalecita enim, & Chenaanæus* 43 *eſt ibi coram vobis, & cadetis gladio: nam propterea quòd reverſi eſtis à poſt Dominum, neque erit Dominus vobiſcum. Et auſi ſunt a-* 44 *ſcendere in caput montis: arca autem fœderis Domini, & Meſheh non receſſerunt de medio caſtrorum. Deſcendit itaque Amalecita &* 45 *Chenaanæus ſedens in monte, percuſſerúntque eos, & contriverunt eos uſque ad Hormah.*

CAP. XV.

LOcutus eſt autem Dominus ad 1 *Meſheh, dicendo; Alloquere filios* 2 *Iſrael, dicéſque eis; Quum veneritis ad terram ſedis veſtræ quam ego do vobis: Et feceritis oblationem* 3 *Domino, holocauſtum, aut victimam, ad declarandum votum, aut in ſpontaneum, aut in feſtis veſtris, ad faciendum odorem acceptabilem Domino, de bobus, aut ex ovibus: Tunc offeret offerens oblationem* 4 *ſuam Domino, munus ſimilæ decimam partem miſtam cum quarta parte ſati olei. Et vini in conſper-* 5 *ſionem, quartam partem ſati facies ſuper holocauſtum aut in victimam, pro agno uno. Aut pro arie-* 6 *te facies munus ſimilæ duas decimas partes permiſtæ cum olei tertia parte ſati. Et vini in conſperſionem,* 7 *tertiam partem ſati offeres in odorem acceptabilem Domino. Quum* 8 *verò feceris fœtum bovis in holocauſtum aut victimam, ad declarandum votum, aut pacifica Domino: Tunc offeret ſuper fœtum bovis mu-* 9 *nus ſimilæ tres decimas partes permiſtæ cum olei dimidio ſati. Et vi-* 10 *num offeres in conſperſionem, dimidium ſati, oblationem odoris acceptabilis Domino. Sic fiet bovi uni,* 11 *aut arieti uni, aut agno de agnis, aut de capris. Juxta numerum quem* 12 *facietis, ſic facietis unicuique in numero illorum. Omnis indigena* 13 *faciet ſic illa, ad offerendum oblationem odoris acceptabilis Domino.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

14 וכי יתגייר ואריכם יתגייר עמכון גיורא או מן דהוא כדון ביניכון לדריכון ויעבד
15 קרבן דמתקבל ברעוא קדם יי היכמא דתעבדון כן יעבד : הקהל קהלא
כולא קיימא חדא לכון ולגיורא די יתגיירון קיים עלם לדריכון כוותכון כגיורא
16 יהי קדם יי : תורה אורייתא חדא ודינא חד יהי לכון ולגיורא די
17 18 יתגיירון עמכון : וידבר ומליל יי עם משה למימר : דבר מליל עם בני
19 ישראל ותימר להון במיעלכון לארעא דאנא מעיל יתכון לתמן : והיה ויהי
במכלכון מלחמא דעללתא דארעא ולא מן אוריזא ודוחינא וקיטני הפרשון
20 אפרשותא קדם יי : ראשית שירוי עצוותכון חלתא חד מן עשרין וארבעא
תפרשון אפרשותא לכהנא כמא דמפרשין מן אדרא היכדין תפרשון יתה :
21 מראשית מן שירוי עצוותכון תתנון
אפרשותא קדם יי לדריכון : וכי תשגו
22 וארום תשתלון ולא תעבדון חדא מכל

ירושלמי 21 מן שרוי אצוותכון תתנון
לשמא דיי אפרשו :

23 פקודיא האלין דמליל יי עם משה : את ית כל מה דפקיד יי לוותכון
24 בידא דמשה מן יומא דפקיד יי ולהלא לדריכון : והיה ויהי אין מן
מחמי כנשתא איתעבידת סירחניתא בשלו ויעבדון כל כנשתא תור בר תורי חד
לעלתא לאתקבלא ברעוא קדם יי ומנחתיה וניסוכיה כד חמי וצפיר בר עזין
25 דלא עירובין חד לחטאתא : וכפר ויכפר כהנא על כל כנשתא דבני ישראל
וישתרי להון ארום שלותא היא והינון הייתיאו ית קורבניהון קרבנא קדם יי
26 וקרבן סורחנותהון קריבו קדם יי על שלותהון : ונסלח וישתרי מן קדם יי לכל
כנשתא דבני ישראל ולגיוריא דמתגיירין ביניהון ארום לעמא אירע בשלותא :
27 ואם נפש ואין בר נשא חד ייחוב בשלו ויקרב גדיתא בר שתא דלא עירובין
28 לחטאתא : וכפר ויכפר כהנא על בר נשא דאשתלי כד סרח בשלו קדם יי
29 לכפרא עלוי וישתרי ליה : האזרח יציבא בבני ישראל ולגיורי דמתגיירין
30 ביניכון אורייתא חדא יהי לכון ולמאן דיעבד בשלו : והנפש ובר נש דיעבד
בזדנא מן יציביא או מן גיוריא ולא תאיב מן סורחנותיה קדם יי הוה מרגיז
וישתיצי בר נשא ההוא מגו עמיה :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum*

Et cum peregrinatus fuerit vobiſcum peregrinus, aut quicunque inter 14 vos nunc fuerit per generationes veſtras, & fecerit oblationem quæ recipitur cum voluntate coram Domino, ſicut facitis ſic & ille faciat. O ſynagoga univerſa, ſtatutum unum *eſt* vobis & peregrinis qui peregri- 15 nabuntur: ſtatutum ſeculi *erit* per generationes veſtras, ſicut vos ſic peregrinus erit coram Domino. Lex una & judicium unum erit vo- 16 bis, & peregrinis qui peregrinantur vobiſcum. Præterea loquutus eſt 17 Dominus cum Moſe, dicendo: Loquere cum filiis Iſrael, & dices il- 18 lis; Cùm ingreſſi fueritis terram, in quam ego vos introduco: Et 19 erit cùm comedetis de pane proventus terræ, non autem ex oryza aut milio, aut leguminibus, ſeparabitis ſeparationem coram Domino. *De* 20 primitiis paſtæ veſtræ placentam unam ex viginti quatuor ſeparabitis in ſeparationem ſacerdoti: quemadmodum ſeparationem facitis de area, ſic quoque ſeparabitis eam. De 21 primis paſtis veſtris dabitis ſeparationem coram Domino per generationes veſtras. Quòd ſi erra- 22 veritis, & non feceritis unum ex omnibus præceptis iſtis, quæ loquutus eſt Dominus cum Moſe. Quic- 23 quid præcepit Dominus vobis per manum Moſis, à die quo præcepit Dominus & deinceps per generationes veſtras. Erit inquam ſi à viſu 24 congregationis factum fuerit peccatum per errorem: tum facient univerſus cœtus juvencum bovis unum in holocauſtum, ut ſuſcipiatur cum benevolentia coram Domino, cum Mincha ſua & libamine ſuo ſicut decet: & hircum capratum abſque commixtione unum pro peccati hoſtia. Expiabítque ſacerdos pro univerſa congregatione filiorum Iſra- 25 el, & remittetur eis: quia error eſt, & ipſi adducant oblationem ſuam, oblationem *inquam* coram Domino, & oblationem pro peccato ſuo efferent coram Domino pro errore ſuo. Et condonabitur à facie 26 Domini univerſo cœtui filiorum Iſrael, atque peregrinis qui peregrinabuntur inter eos: quia populo contigit per errorem. Quod ſi ho- 27 mo aliquis peccaverit per errorem, tum offerat hœdum unius anni abſque mixtione pro hoſtia peccati. Et expiabit ſacerdos pro homine 28 illo qui erravit, quandoquidem peccaverit per ignorantiam coram Domino ad expiandum pro illo, & condonabitur illi. Tam indigenæ 29 qui eſt de filiis Iſrael, quam peregrinis qui peregrinabuntur inter vos, lex una erit vobis & ei qui aliquid fecerit per errorem. Homo autem 30 qui fecerit aliquid per ſuperbiam, ſive fuerit ex indigenis ſive ex peregrinis, neque revertitur à peccato ſuo, Dominum ipſe irritat: & excindetur homo ille è medio populi ſui.

Hieroſ. 21. *De primitiis paſtarum veſtrarum dabitis nomini Domini ſeparationem.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وکه غريبي کند اواري شما غريب يا آنکه در مياني شما بعصرهايي شما وکنند قربان 14
بوي قبوليت ﺑ؛؛ چون آنکه بکنيد همچنين بکنند * آن جماعت رسمي يکّه بشما وبغريب 15
آن غريبي کنا رسمي جاويد بعصرهايي شما چون شما چون غريب باشد بپيشي ؛؛ * شريعتي 16
يکّه و حکمي يکّه باشد بشما وبغريب آن غريبي کنا اواري شما * سخن گفت ؛؛ 17
بمشه گفتن * سخن گوي بپسراني يسرال وگوي بايشان درآمدني شما بآن زمين آنکه من 18
آورا شمارا بآنجا * وباشد در خوردني شما از ناني آن زمين جدا کنيد جدا کرد ﺑ؛؛ * اوّل 19 20
خميري شما حلّه جدا کنيد جدا کرد چون جدا کردي خرمن همچنين جدا کنيد
آنرا * از اوّل خميري شما بدهيد ﺑ؛؛ جدا کرد بعصرهايي شما * وکه غلط کنيد ونه 21 22
کنيد مر همه آن فرمانهايي اينان آنکه سخن گفت ؛؛ بمشه * مر همه آنکه بفرمود ؛؛ بشما در 23
دستي مشه از آن روز آنکه فرمود ؛؛ وآن سوتر بعصرهايي شما * وباشد اگر از چشماني آن 24
جماعت کرده شد بغلطي وکنند همه جماعت گاو بچّهي گاو يکّه بعله ببوي قبوليت
ﺑ؛؛ وهديهي او وپيشکشي او چون حکم وبزغالهي بزان يکّه بخطات * وکفارت 25
خواهد آن کهن ابر همه جماعتي پسراني يسرال وآمرزيده شود بايشان که غلطي است
آن وايشان آوردند مر قرباني ايشان قربان ﺑ؛؛ وخطاي ايشان بپيشي ؛؛ ابر غلطي ايشان ◦
* وآمرزيده شود بهمه جماعتي پسراني يسرال وبغريب آن غريبي کنا در مياني ايشان که 26
بهمه آن قوم درغلطي * واگر جاني يکّه خطا کند درغلطي ونزديك آورد بز 27
قدري سالي آن بخطات * وکفارت خواهد [آن کهن] ابر جاني آن غلط کنا در خطا [در غلط] 28
بپيشي ؛؛ بکفارت خواستن ابر او وآمرزيده شود باو * آن بومي در پسراني يسرال وبغريب 29
آن غريبي کنا در مياني ايشان شريعتي يکّه باشد بشما بکنا درغلطي * وآن جان 30
آنکه بکند در دستي بلند از آن بومي واز آن غريب مر ؛؛ را اوناسزا گويا ونيست شود
آن جاني آن آن ازمياني قومي آن ◦

* *Et quum peregrinatus fuerit apud* 14 *vos peregrinus, aut quicunque eſt in medio veſtri in ſeculis veſtris, feceritq; oblationem odoris acceptabilis Domino, quemadmodum facietis, ſic faciet. Congregatio, ſta-* 15 *tutum unum* erit *vobis & peregrino peregrinanti* apud vos: *ſtatuto æterno in ſeculis veſtris, ſicut vos ſic peregrinus erit coram Domino. Lex una & ritus unus erit* 16 *vobis et peregrino peregrinanti apud vos. Locutuſ*que *eſt Dominus ad* 17 *Moſheh, dicendo, Loquere ad filios* 18 *Iſrael, ac dices eis; In ingreſſu veſtro in terram in quam ego introduco vos, Tunc erit cùm come-* 19 *deritis de pane terræ, ſeparabitis ſeparationem Domino. Primæ maſſæ* 20 *veſtræ, placentam ſeparabitis ſeparationem: juxta ſeparationem areæ, ſic ſeparabitis eam. Ex prima maſſa* 21 *veſtra dabitis Domino ſeparationem, per ſecula veſtra. Quumque* 22 *erraveritis, & non feceritis omnia præcepta iſta quæ locutus eſt Dominus ad Moſheh: Omnia* inquam 23 *quæ præcepit Dominus vobis per manum Moſheh à die quo præcepit Dominus, & eo ulteriùs in ſeculis veſtris: Tum erit, ſi ab oculis con-* 24 *gregationis factum fuerit per errorem, faciet quidem tota congregatio bovem fœtum bovis unum in holocauſtum in odorem acceptabilem Domino, munus quoque ejus & conſperſionem ejus ſecũdùm ritũ, & hœdum capratum unum pro peccato. Et expiationem petet ſacer-* 25 *dos propter univerſum cœtum filiorum Iſrael, & condonabitur illis, quia error eſt illud, cùm ipſi attulerint oblationem ſuam, oblationem Domino, & oblationem peccati ſui coram Domino propter errorem ipſorum. Et condonabitur univerſæ con-* 26 *gregationi filiorũ Iſrael, & peregrino peregrinanti in medio illorũ, quia univerſo populo per errorem* acci*dit. Quòd ſi anima una peccave-* 27 *rit per errorem, tum offeret capram anniculam pro peccato. Et expia-* 28 *tionem petet ſacerdos propter animam errantem in peccato per errorem coram Domino, expiationem petendo propter illam, & remittetur ei. Indigenæ inter filios Iſrael,* 29 *& peregrino peregrinanti in medio ipſorum, lex una erit vobis, facienti peccatum per errorem. Et anima* 30 *quæ fecerit manu excelſâ de indigena & peregrino, Domino ipſe indignam dicit: atque annihilabitur anima iſta de medio populi ſui.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

כי ארום על פתגמא קדמאה דפקיד יי בסיני בסר וית תפקידת מהולתא בטיל אישתיצאה בעלמא הדין ישתיצי בר נשא ההוא בעלמא דאתי דעתיד למתן חושבן חובתיה ליום דינא רבא: ויהיו והוו בני ישראל שריין במדברא גזירת שבתא 32 אשתמודע להון ברם קנסא דשבתא לא אשתמודע להון קם גברא מדבית יוסף אמר במימריה איזיל ואתלוש קיסין ביומא דשבתא ויחמון ית סהדיא ויתנון למשה ומשה יתבע אולפן מן קדם יי וידון יתי ובכן אשתמודע קנסא לכל בית ישראל ואשכחו סהדיא ית גברא כד תליש ועקר קיסין ביומא דשבתא: ויקריבו 33 וקריבו יתיה בתר דאתרו ביה ותלש סהדיא דהשכחו יתיה תליש קיסין לות משה ולות אהרן ולות כל כנישתא: וניחו 34 דין הוא חד מן ארבעא דינין די עלו קדם משה נביא ודן יתהון על פום מימרא דקודשא מנהון דיני ממונא ומנהון דיני נפשתא בדיני ממונא הוה משה זריז ובדיני נפשתא הוה משה מתין ובאליין ובאליין אמר משה לא שמעית מן בגלל למלפא רישי סנהדרי דעתידין למיקום די הוון זריזין בדיני ממונא ומתונין בדיני נפשתא ולא יבהתון למשיילא דינא דמתקשי להון ארום משה דהוה רבהון דישראל צרך דיימר לא שמעית בגין כן אצנעוהי בבית אסירי ארום עד כדון לא אתפרש הדין דינא יתעביד ביה: ויאמר הי ואמר יי למשה אתקטלא יתקטל גברא 35 אטלו יתיה באבנא כל כנשתא מברא למשריתא: ויצאו והנפיקו יתיה כל כנשתא 36 מברא למשריתא ואטלו יתיה באבניא ומית היכמא דפקיד יי ית משה: ויאמר הי ואמר יי למשה למימר: 37 דבר מליל 38 עם בני ישראל ותימר להון ויעבדון להון ציצייתא לא מן נימיא ולא מן סיסיא ולא מן גרדיא אלהן לשומהון יעבדונון ויפסקון רישי חוטיהון ויתלון בחמשת קיטרין ארבעא בגו תלתא על ארבעת אנפי גוליהון דמתעטפין בהון לדריהון ויתנון על אנפא גוליתהון שזיר דתכלא: והיה ויהי 39 לכון למצוותא דציצית ותחמון יתיה בזמן דאתון מתעטפין בהון ביממא ותדכרון ית כל פיקודיי ותעבדון יתהון ולא תסטון למטעי בתר הרהור לבכון ובתר חיזו עיניכון דאתון טען בתריהון: למען מן בגלל דתדכרון ותעבדון ית כל פקודיי ותהוון 40 קדישין הי כמלאכיא דמשמשין קדם יי אלהכון: אני הי אנא הוא יי אלהכון די 41 פרקית ואפיקית יתכון פריקין מארעא דמצרים מטול למהוי לכון לאלהא אנא הוא יי אלהכון:

פ פ פ יו

ויקח קרח ונסיב גולייתיה דכולא 1 תיכלא קרח בר יצהר בר קהת בר לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בר פלת בני ראובן:

ירושלמי 31 ארום פתגמא דיי בזי וית פקידוי אפס משתיצא תשתיצי נפשא ההיא חוביה תקבל:

ירושלמי 32 מנבב קיסין:

ירושלמי 34 דין חד מן ארבעה דינין כוליה כתוב למעלה במקלל ובטמא מת: ואצניעו יתיה במטרא עד זמן די אתפרש להון מן קדם יי באלין דינין יתעביד ביה:

ירושלמי 38 ויעבדון להון ציצין על צנפת דגולתהון לדריהון ויתנון על ציצין דגולתהון שזיר דתכלא:

ירושלמי 1 ונסיב עיצה ופלג קרח:

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

31 Nam verbum prius quod præcepit Dominus in *monte* Sinai contempſit, & mandatum circumciſionis abolevit: deletione in hoc ſeculo, delebitur in ſeculo futuro vir ille, ut cui reddenda ſit ratio peccati ſui in die judicii magni. 32 Et fuerunt filii Iſrael habitantes in deſerto, decretum Sabbathi notum erat illis, verùm punitio *violati* ſabbathi non erat illis nota: ſurrexit vir ex domo Joſeph, dixit apud ſe; Ibo evellam ligna in die ſabbathi, & oſtendent teſtibus, & indicabunt Moſi, & Moſes quæret doctrinam à facie Domini, & judicabit me; & ſic innoteſcet condemnatio univerſæ domui Iſrael. Itaque invenerunt teſtes virum evellentem & eradicantem ligna in die Sabbathi. 33 Et adduxerunt eum poſtquam monuiſſent eum, & laceráſſet teſtes qui invenerant eum evellentem ligna, ad Moſem & ad Aaronem, & ad univerſum cœtum. 34 Hoc unum eſt ex quatuor judiciis quæ ingreſſa ſunt coram Moſe propheta, & judicavit ea juxta præſcriptum ſermonis ſanctitatis: ex iis quædam erant pecuniarum judicia, alia judicia animarum. In judiciis pecuniarum fuit Moſes feſtinus, ſed in judiciis animarum erat Moſes cunctabundus: & in utriſque dicebat Moſes, Non audivi; ut doceret ſynedrii principes, qui venturi erant, ut eſſent feſtini in judiciis pecuniarum, & cunctabundi in judiciis animarum, neque erubeſcerent interrogare de judicio quod illis difficile viſum fuerit, quia Moſes qui erat doctor ipſorum Iſraelitarum, opus habuit dicere, Non audivi: propterea poſuerunt ipſum in carcere, quia nondum illis erat explicitum judicium quod fieret de eo. 35 Et dixit Dominus Moſi; Interficiendo interficiatur vir, lapidibus obruat ipſum univerſa congregatio extra caſtra. 36 Et eduxerunt ipſum univerſus cœtus extra caſtra, & obruerunt ipſum lapidibus, & mortuus eſt: quemadmodum præceperat Dominus Moſi. 37 Præterea dixit Dominus Moſi, dicendo: 38 Loquere cum filiis Iſrael, & dices illis; ut faciant ſibi fimbrias, non ex filis, neque ex glomis, neque ex peniculamentis, ſed expreſſe in eam rem faciant, & abſcindent capita filorum ipſarum, & ſuſpendent quinque ligaturis, quatuor in medio trium, ad quatuor oras togarum ſuarum quibus involvuntur, per generationes ſuas: & ponent in ora togæ ſuæ filum retortum hyacinthi. 39 Sicque vobis in præceptum fimbriarum, ut videatis ipſum tempore quo amiciemini eo interdiu, ut recordemini omnium præceptorum meorum ut faciatis ea: neque declinabitis errando poſt cogitationem cordis veſtri, & poſt viſionem oculorum veſtrorum, poſt quæ vos erratis. 40 Ut recordemini & faciatis omnia præcepta mea: & ſitis ſancti, ſicut angeli qui miniſtrant coram Domino Deo veſtro. 41 Ego Dominus Deus veſter, qui liberavi & eduxi vos liberos è terra Ægypti, ut ſim vobis in Deum: ego ſum Dominus Deus veſter.

Hieroſ. 31 *Quoniam verbum Domini ſprevit, & mandata ejus violavit, delendo delebitur anima illa, peccati ſui pœnam recipiet.*

Hier. 32 *Colligentem ligna.*

Hieroſ. 34 *Hoc eſt unum ex quatuor judiciis, quæ ſcripta ſunt ſupra in maledico & polluto propter mortuum. Et collocârunt ipſum in cuſtodia, uſque ad tempus quo diſertè ſignificaretur illis à Domino, quid faciendum eſſet in illis judiciis.*

Hier. 38 *Et faciant ſibi fimbrias in extremitatibus togarum ſuarum per generationes ſuas: ponántque in fimbriis togarum ſuarum filum retortum hyacinthi.*

SECT. XXXVIII.

CAP. XVI.

1 ET accepit tunicam ſuam, quæ tota erat hyacinthina, Corach filius Jitſhar filii Keath filii Levi, & Dathan atque Abiram filii Eliab, & On filius Pelet *de* filiis Ruben.

Hier. 1 *Et accepit conſilium, & ſeditionem fecit Corah.*

Verſio *ARABICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* که سخن ,, خوار کرد و مر فرمانی او باطل کرد نیست شدن نیست شود آن جانی آن آن گناهی 31
آن در آن * بودند پسرانی یسرال در بیابان بیافتند مردی بر چینانی هیزمها در روزی آن شبّت ‧ 32
* نزدیك آوردند اویرا آن یابان او بر چینا هیزمها بمشه و باهرن و بهمه آن جماعت * رها کردند 33 34
اویرا در نگاه داشت که نه شرح شد چه کرده آید باو * گفت ,, بمشه کشتن کشته آید آن 35
مرد سنگسار کردن اویرا در سنگها همه آن جماعت بار بیرون بلشکرگاه * بیرون آوردند اویرا 36
همه آن جماعت بار بیرون بلشکرگاه سنگسار کردند اویرا در سنگها و بمرد چون آنچه فرمود
,, مر مشه * گفت ,, بمشه بگفتن * سخن گوی بپسرانی یسرال و گوئی بایشان و کنند بایشان 37 38
صیصیت ابر دامنهای جامهای ایشان بعصرهای ایشان و بدهند ابر آن صیصیت آن
دامن رشتهی کبود * و باشد بشما بصیصیت ببینید اویرا و یاد کنید مر همه فرمانهای 39
,, و بکنید ایشانرا و نه وسوسه کنید پسی دلهای شما و پسی چشمانی شما آنچه شما بیراه
شوان پسی ایشان * بسبب یاد کنید و بکنید مر همه فرمانهای من و باشید خاصان 40
بخدای شما * من ,, خدای شما آنچه بیرون آوردم شمارا از زمینی مصر ببودن بشما بخدا 41
من ,, خدای شما * ‧ فصل شانزدهم ‧
* مخالفت کرد قرح پسری یصهر پسری قهت پسری لوی و دتن و ابیرم پسرانی 1
الیاب و اون پسری فلت پسرانی راوبن ‧

31 *Quia verbum Domini vilifecit, & præceptum ejus irritum fecit, annihilando annihilabitur anima illa; peccatum ejus in ipſa.* 32 *Fuerunt autem filii Iſrael in deſerto, inveneruntque virum colligentem ligna in die Sabbathi.* 33 *Adduxeruntque eum, invenientes illum colligentem ligna, ad Moſheh & Aharon, & ad univerſam congregationem.* 34 *Dimiſeruntque illum in cuſtodiam, quia non erat expoſitum quid faciendum eſſet ei.* 35 *Et dixit Dominus ad Moſheh; Interficiendo interficietur vir, lapidabunt eum lapidibus omnis cœtus extra caſtra.* 36 *Eduxerunt itaque eum totus cœt⁹ extra caſtra, & lapidaverunt eum lapidibus, & mortuus eſt: quemadmodum præceperat Dominus Moſheh.* 37 *Dixitque Dominus ad Moſheh, dicendo;* 38 *Loquere ad filios Iſrael, diceſque eis ut faciant ſibi fimbriam in laciniis veſtimentorum ſuorum in ſecula ſua: dabuntque ſuper fimbriam laciniæ filum cæruleum.* 39 *Et erit vobis in fimbriam, videbitiſque eam, & recordabimini omnium præceptorum Domini ut faciatis ea: & ne ſuggeratis vobis poſt corda veſtra, & poſt oculos veſtros, poſt quæ vos deviatis.* 40 *Ut recordemini inquam, & faciatis omnia præcepta mea, & ſitis ſancti Deo veſtro.* 41 *Ego Dominus Deus veſter qui eduxi vos de terrâ Ægypti, ut eſſem vobis in Deum: ego inquam Dominus Deus veſter.*

CAP. XVI.

1 D*iſſidium autem fecit Corah filius Iſhar filii Cehath filii Levi, & Dathan & Abiram filii Eliab, & On filius Phelet, filii Reuben:*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויקומו וקמו בחוצפא ואורו הילכתא באנפוי דמשה על עיסק תיכלא משה הוה
אמר אנא שמעית מן פום קודשא יהי שמיה מברך דציצית יהון מן חיור וחוטא
חד דתיכלא יהי ביה קרח וחברוי עבדו גוליין וציציתהון כלהון דתיכלא מה דלא
פקיד יי ומסעדין להון גובריא מבני ישראל מאתן וחמשין אמרכלי כנשתא
מערעי זמן למיטל ולמישרי מפרשין בשמהן : ויקהלו ואתכנשו על משה ועל
אהרן ואמרו להון סגי לכון רבנותא ארום כל כנשתא כולהון קדישין וביניהון
שריא שכינתא דיי ומה דין אתון מתרברבין על קהלא דיי : וישמע ושמע משה
היך קניין כל חד מנהון ית אינתתיה לאשקייותהן מיא בדוקיא מטול משה ונפל
על אנפוי מן כיסופא : וידבר ומליל עם קרח ועם כנישת סעדוי למימר צפרא
ויהודע יי ית דכשר ליה וית דקדיש ויקרב לפולחניה וית דיתרעי ביה יקרב
לשמושיה : זאת דא עיבידו סבו לכון מחתיין קרח וכל כנישת סעדוי : ותנו
והבו בהון אישתא ושוו עליהון קטורת בוסמין קדם יי מחר ויהי גברא דיתרעי
בידיה יי הוא דקדיש סגי לכון בני לוי : ויאמר ואמר משה לקרח ולניסתיה
קבילו כען בני לוי : המעט הזעירא היא לכון ארום אפריש אלהא דישראל
יתכון מן כנשתא דישראל לקרבא יתכון לשימושיה למפלח ית פולחן משכנא דיי
ולמיקום קדם כנשתא לשמשותהון : ויקרב וקרב יתך וית כל אחך בני לוי עמך
ובדון אתון תבעין אוף כהונתא רבתא : לכן בגין כן אנת וכל כנישת סעדך
דאזדמנתון על מימרא דיי ואהרן מה הוא ארום מתרעמין אתון עלוי : וישלח
ושדר משה פולין לזמנא לבי דינא רבא לדתן ולאבירם בני אליאב ואמרו לא
ניסוק : המעט הזעירא היא ארום אסיקתנא ממצרים ארעא דעבדא חלב ודבש
לקטלותנא במדברא ארום מתרברבת עלנא אוף אתרברבא : אף ברם לא לארע
עבדא חלב ודבש אעלתנא ויהבת לנא אחסנת חקלין וכרמין העיניהון דגבריא
האינון דבארעא ההיא תסנוור ותנצח יתהון ולא ניסוק לתמן : ויחר ותקף
למשה לחדא ואמר קדם יי בבעו מנך
לא תסתכל לדורון דידהון דלא חמרא
דחד מנהון שחרית ולא אבאישית לחד
מנהון : ויאמר ואמר משה לקרח אנת 16
וכל כנישת סעדך הוו זמינין לבי דינא
קדם יי אנת והינון ואהרן מחר :

ירושלמי 15 ובאיש ל[illegible]
ואמר קדם יי לא תסתכל ל[illegible]
לא חמרא דחד מנהון [illegible]
אבאשית לחד מנהון :

Targ. JONATHAN B UZIEL. *Hierosolymitanum.*

Et ſurrexerunt cum impudentia, & docuerunt ritum in facie Moſis de 2
negotio hyacinthi. Moſes dicebat; Ego audivi ex ore ſanctitatis illius,
cujus nomen ſit benedictum, quòd fimbriæ erunt coloris albi addito uno
filo hyacinthi: at Corach & ejus ſocii fecerunt togas quarum omnes
fimbriæ erant hyacinthinæ, id quod non præceperat Dominus & adju-
vabant eos viri ex filiis Iſrael ducenti & quinquaginta gubernatores con-
gregationis, indicentes tempus proficiſcendi & caſtrametandi, expreſſi no-
minibus ſuis. Et congregati ſunt contra Moſem & contra Aaronem, & 3
dixerunt illis; Sufficiat vobis dominatio *quam hactenus habuiſtis*, quo-
niam univerſa congregatio ſancti ſunt, & inter eos habitat divina ma-
jeſtas Domini: & quare vos exaltamini ſupra congregationem Domi-
ni? Et audivit Moſes quomodo unuſquiſque eorum zelotypiâ correptus 4
eſſet erga uxorem ſuam, & potâſſet eam aquis probationis propter
Moſem: & cecidit ſuper facies ſuas præ opprobrio. Et loquutus eſt cum 5
Kora & univerſo cœtu adjuvantium eum, dicendo; Mane & notum
reddet Dominus eum qui probatur illi & qui ſanctus eſt ut accedat ad
cultum ejus, quique placeat ei ut accedat ad miniſterium ejus. Hoc fa- 6
cite; Tollite vobis thuribula, Kora & univerſus cœtus adjuvantium
eum. Et ponite in eis ignem, incenſum quoque aromatum ponite in 7
eis coram Domino cras, & erit vir quem probaverit Dominus, ipſe qui
ſanctus eſt: multum eſt vobis filii Levi. Et dixit Moſes ipſi Korah & 8
familiæ ejus; Audite nunc filii Levi: Num parum eſt vobis, quòd 9
ſeparaverit Deus Iſrael vos ex congregatione Iſrael, ut accedere fa-
ceret vos ad miniſterium ſuum, ut exequeremini miniſterium taberna-
culi Domini, & ut ſtaretis coram cœtu ad miniſtrandum eis: Et applicuit 10
te & omnes fratres tuos filios Levi tecum? & jam vos poſtulatis etiam
ſacerdotium magnum. Propterea tu, & univerſa congregatio auxi- 11
liantium tibi, conveniſtis contra verbum Dñi: Aharon autem quid eſt, quòd
murmuratis vos contra ipſum? Et miſit Moſes aliquos, qui convocarent in 12
domum judicii magni Dathan & Abiram filios Eliab: qui dixerunt; Non
aſcendemus. Num parum eſt quod aſcendere feciſti nos ex Ægypto, ter- 13
râ quæ producebat lac & mel, ut interficeres nos in deſerto, quòd do-
minaris ſuper nos etiam dominando? Imò nec in terram facientem lac 14
& mel aſcendere feciſti nos, & dediſti nobis hæreditatem agrorum & vi-
nearum: an oculos virorum qui ſunt in terra illa vis excæcare ut poſſis eos
ſuperare: non aſcendemus eò: Ira- 15
tuſque eſt Moſes valde, & dixit
coram Domino; Obſecro ne videas
munus ipſorum: quia non aſinum
unius ex illis expetii, neque male-
feci cuiquam ex illis. Et dixit 16
Moſes ipſi Korah; Tu & tota con-
gregatio auxiliantium tibi convenite in domum judicii coram Domino, tu
& ipſi, atque Aharon, cras.

Hier. 15. *Et diſplicuit Moſi valde, & dixit coram Domino; Ne reſpicias munus ipſorum: non aſinum unius ex illis accepi, neque malefeci uni ex illis.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

*برخاستند بپیشي مشه ومردمان از پسراني يسرال دویست وپنجاه مهتراني جماعت خوانده
وعده مردماني نام * جمع شدند ابر مشه وابر اهرن گفتند بایشان بسیار است بشما
كه آن جماعت همهي ایشان خاصان ودر میاني ایشان ؛ وچه معني مرتبه دارید ابر
جماعتي ؛ * بشنوید مشه بیفتاد ابر رويي او * سخن گفت بقرح وبهمه جماعتي
گفتن بامداد معلوم كند ؛ مر آنچه باو ومر آن خاص نزدیك آورد باو مر آنچه اختیار كند
نزدیك آورد باو * این بكنید بستانید بشما مجمرها قرح وهمه جماعتي او * وبدهید در
ایشان آتش وبنهید ابر ایشان دخنه بپیشي ؛ فردا وباشد آن مردي آنچه اختیار كند
او آن خاص بسیار بشما پسراني لوي * گفت مشه بقرح بشنوید اكنون پسراني لوي ؛
*ها اندك از شما كه جدا كرد خداي يسرال شمارا از جماعتي يسرال بنزدیك آوردن شمارا
باو بكار كردن مر كاري مسكن ؛ وبایستادن بپیشي آن جماعت بخدمت كردن ایشان
*نزدیك آورد ترا ومر همه برادراني تو پسراني لوي اوازي تو وطلب كنید نیز كهونهي
*بهمچنین تو وهمه جماعتي تو آن جمع شدگان ابر ؛ واهرن چیست او كه لندش كنید
ابر او * بفرستاد مشه بخواندن بدتن وابیرم پسراني الیاب گفتند نه بر آییم * ها اندك
كه بر آوردي ایمارا از زمیني دوشاي شیر وانگبین بكشتن ایمارا در بیابان كه بزرگي كني
ابر ایما نیز بزرگي كردن * نیز نه بزمین دوشاي شیر وانگبین آوردي ایمارا وبدهي
بایما اسفنتاي دشت ورزها چشماني مردماني آن ایشان بر كني نه بر آییم * گرم شد بمشه
بغایت گفت بی ؛ نه رويي كني بهدیهي ایشان نه درازگوشي یكه از ایشان بر كرد
ونه بدي كردم مر یكه از ایشان * گفت مشه بقرح تو وهمه جماعتي تو باشید بپیشي
تو وایشان واهرن فردا ◦

Et ſurrexerunt coram Moſheh, & 2
viri de filiis Iſrael ducenti & quin-
quaginta, principes congregationis,
convocati conventûs, viri nominis.
Congregatique adverſùs Moſheh & 3
Aharon, dixerunt eis; Nimium eſt
vobis: nam congregatio, univerſi
ipſi ſancti ſunt, & in medio eorum
eſt Dominus: quânam ergò ratione
dignificamini ſupra congregationem
Domini? Audiens Moſheh, cecidit in 4
faciem ſuam. Et locutus eſt ad Corah 5
& ad omnem congregationem ejus,
dicendo; Manè notum faciet Do-
minus qui ſint ejus, & ſanctum ad-
ducet ad ſe, quem elegerit adducet
ad ſe. Hoc facite, Capite vobis 6
thuribula, Corah, & tota congrega-
tio ejus, Et date in illa ignem, po- 7
nite quoque ſuper ea incenſum co-
ram Domino cras: & erit, vir
quem elegerit Dominus, ille erit ſan-
ctus: Nimium eſt vobis filii Levi.
Dixitque Moſheh ad Corah; Audi- 8
te nunc filii Levi. Num minus eſt 9
vobis quòd ſeparâvit Deus Iſrael
vos de congregatione Iſrael, ad ad-
ducendum vos ſibi ad faciendum o-
pus tabernaculi Domini, & ad ſtan-
dum coram congregatione ad mini-
ſtrandum eis: Adduxerit quoque 10
te & omnes fratres tuos filios Levi
tecum? & ambitis etiam ſacerdo-
tium? Idcircò tu & univerſa con- 11
gregatio tua eſtis Congregati contra
Dominum: Aharon verò, quid eſt
ipſe, quòd murmuretis adverſùs
eum? Miſit igitur Moſheh acer- 12
ſitum Dathan & Abiram filios Eli-
ab: qui reſponderunt, Non aſcende-
mus. Numquid parum eſt quòd e- 13
duxiſti nos è terra præbente lac &
mel, ad interficiendum nos in deſer-
to, quòd dominêre ſuper nos etiam
dominando? Etiam ad terram præ- 14
bentem lac & mel non introduxiſti
nos, ut dares nobis poſſeſſionem agri
& vineæ: num oculos virorum iſto-
rum effodies? non aſcendemus.
Excandefactus itaque Moſheh val- 15
dè, dixit ad Dominum; Ne re-
ſpicias munus eorum: neque aſi-
num unum ſuſtuli ab eis, neque
malefeci cuiquam ex illis. Dixit- 16
que Moſheh ad Corah. Tu & uni-
verſa congregatio tua eſtote coram
Domino, tu & illi, & Aharon cras.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

17 וקחו וסבו גבר מחתיתיה ותתנון עליהון קטורת בוסמין ותקרבון קדם יי גבר
מחתיתיה מאתן וחמשין מחתיין ואנת ואהרן גבר מחתיתיה : ויקחו ונסיבו 18
גבר מחתיתיה ויהבו בהון אישתא ושויאו עליהון קטורת בוסמין וקמו בתרע
משכן זמנא מציטרא חד ומשה ואהרן מציטרא חד : ויקהל וכנש עליהון קרח 19
ית כל כנישתא לתרע משכן זמנא ואתנטל בעותרידה דאשכח תרין אוצרין מן
אוצרוי דיוסף מליין כסף ודהב ובעא למטרד בההוא עותרא ית משה וית אהרן
מן עלמא אילולי דאתגלי איקרא דיי לכל כנישתא : וידבר ומליל יי עם 20
משה ועם אהרן למימר : הבדלו אתפרשו מגו כנישתא הדא ואשיצי יתהון 21
בשעא זעירא : ויפלו ואתרכינו בצלו 22
על אפיהון ואמרו אל אלהא דשוי רוח
נשמתא בגופי בני נשא ומניה מתיהבא
רוחא לכל בישרא האין גברא חד יחוב
ועל כל כנישתא יהי רוגזא : וידבר הי ומליל יי עם משה למימר : דבר 23
קבילית צלותכון על כנישתא כדון מליל להון למימר אסתלקו מן חזור חזור 24
למשכנא דקרח דתן ואבירם : ויקם וקם משה ואזל לאוכחא לדתן ואבירם 25
ואזלו בתרוי סבי ישראל : וידבר ומליל לכנשתא למימר זורו כדון מעלוי 26
משכני גובריא חייביא אליין דאתחייבו קטול מן טליותהון במצרים פרסימו
מסטרין דילי כד קטלית ית מצראי על ימא ארגיזו קדם יי באלוש אפיסו ית
יומא דשבתא כדון אזדמנו על מימרא דיי בגין כן חזי לנדוייהון ולגמרא ית כל
נכסיהון ולא תקרבון בכל מה דאית להון דלמא תלקון בכל חוביהון : ויעלו
ואסתלקו מעלוי משכנא דקרח דתן ואבירם מן חזור חזור ודתן ואבירם נפקו 27
במילי חירופין וקמו וארגיזו למשה תרע משכניהון ונשיהון ובניהון וטפליהון :
ויאמר ואמר משה בדא תנדעון ארום 28
יי שדרני למעבד ית כל עובדיא האילין
ארום לא מן רעות לבי : אם אין 29
כמיתותא דמייתין בה כל בני נשא
ימותון אליין וסכמות כל אינשא
יסתכם עליהון לא יי שדרני : ואם בריאה ואין לא אתבריאת מיתותא להון 30
מן יומת עלמא תתברי להון כדון ואין לא אתברי פום לארעא מן שרויא אתברי
לה כדון ותפתוח ארעא ית פומהא ותבלע יתהון וית כל דלהון ויחתון כד חיין
לשיול ותנדעון ארום ארגיזו גובריא האלין קדם יי :

ירושלמי 22 ואתרכינו על אפיהון
ואמר אלהא דשליט בנשמת כל בשרא
חד גברא חטי ועל כל עמא הוה רגוז :

ירושלמי 28 ארום לא מן לבי בדית
יתהון : 29 אם כמיתתא דמיתין בה
בני אנשא ימותון אלין וסכמות דכל
אנשא יסתכם עליהון לא יי שלח יתי :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et ſumite quiſque thuribula ſua, & ponetis in eis ſuffitum aromatum, 17 & offerte coram Domino ſinguli thuribulum ſuum, ducenta & quinquaginta thuribula: tu quoque & Aharon quiſque thuribulum ſuum. Et acceperunt quiſque thuribulum ſuum, & poſuerunt in eis ignem, 18 poſuerunt præterea in eis ſuffitum aromatum: & ſteterunt ad oſtium tabernaculi conventus à latere uno, Moſes autem & Aharon à latere altero. Et congregavit ad eos Korah univerſam congregationem, ad 19 oſtium tabernaculi conventus: efferebatur verò propter divitias ſuas, quia invenerat duos theſauros ex theſauris Joſeph repletos argento & auro, & quæſivit ejicere propter illas divitias Moſem & Aharonem ex mundo, niſi revelata fuiſſet gloria Domini univerſæ congregationi. 20 Et loquutus eſt Dominus cum Moſe & cum Aharone, dicendo: Se- 21 paremini è medio congregationis iſtius, ut perdam eos ſubitò. Et 22 inclinati ſunt cum oratione ſuper facies ſuas, & dixerunt; Deus, Deus qui poſuit ſpiritum animæ in corporibus hominum, & à quo datus eſt ſpiritus univerſæ carni: num ſi unus vir peccaverit, adverſus univerſam congregationem erit ira? Et loquutus eſt Domi- 23 nus cum Moſe, dicendo: Suſcepi orationem veſtram pro congre- 24 gatione, nunc alloquere eos dicendo; Recedite de circuitu tabernaculi Korah, Dathan, & Abiram. Et ſurrexit Moſes, & abiit ut red- 25 argueret Dathan & Abiram, & iverunt poſt eum ſeniores Iſrael. Et loquutus eſt ad congregationem, dicendo; Recedite nunc à ta- 26 bernaculis virorum peccatorum iſtorum, qui digni ſunt occiſione à pueritia ſua in Ægypto; manifeſtârunt enim ſecretum meum quando interfeci Ægyptios, ad mare ad iracundiam provocârunt Dominum, in Aluſch prophanârunt diem Sabbathi, nunc convenerunt contra verbum Domini, propterea digni ſunt qui profligentur & conſumantur omnes opes eorum: ne itaque attingatis quicquam quod eorum eſt, ne percutiamini propter omnia peccata eorum: Et removerunt 27 ſe à tabernaculo Korah, Dathan, & Abiram per circuitum: & Dathan & Abiram exierunt cum verbis probroſis, & ſurrexerunt & irritârunt Moſem in oſtio tabernaculi ſui, uxores eorum, filii eorum, & cœtus parvulorum ipſorum. Et dixit Moſes; In hoc ſcietis quòd 28 Dominus miſerit me, ut facerem omnia opera iſta: quoniam non ex voluntate cordis mei *feci* Si 29 juxta mortem qua moriuntur omnes homines moriantur iſti, & cenſus omnis hominis factus fuerit erga eos non Dominus miſit me. Et ſi non creata eſt mors illis à 30 diebus ſeculi, creetur illis nunc, & ſi non creatum eſt os terræ ab initio, creetur illi nunc; & aperiat terra os ſuum, & abſorbeat eos & quicquid eorum *eſt*, & deſcendant vivi in ſepulchrum: & ſcietis quòd ad iracundiam provocaverint viri iſti Dominum.

Hieroſ. 22. *Et inclinati ſunt ſuper facies ſuas, & dixit; Deus qui dominaris in animam univerſæ carnis: vir unus peccavit, & adverſus univerſum populum erit indignatio?*

Hier. 28. *Quoniam non ex corde meo effinxi ea. 29. Si morte qua moriuntur homines moriantur iſti, & cenſus omnis hominis factus fuerit erga eos, non Dominus miſit me.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

17 * وبستانيد مردي مجمر او وبدهيد ابر ايشان دخنه ونزديك آوريد بپيشي :: مردي مجمر او
18 دويست وپنجاه مجمرها وتو واهرن مردي مجمري او * بستاندند مرد مجمري او
بدادند ابر ايشان آتش بنهادند ابر ايشان دخنه بياستادند دركاهي خيمهي وعده ومشه
19 واهرن * جمع كرد ابر ايشان قرح مر همه آن جماعت بدركهي خيمهي وعده ديدار
20 21 شد عزيزي :: بهمه آن جماعت * سخن گفت :: بمشه وباهرن بگفتن * جدا شويد از مياني
22 آن جماعتي آن اين وفنا كنم ايشانرا چون لحظي * بيفتادند ابر روي ايشان گفتند خدا
خداي آن روحها بهمه گوشتمند آن مردي يكه خطا كند وابر همه آن جماعت خشم
23 24 كني * سخن گفت :: بمشه بگفتن * سخن گوي بآن جماعت بگفتن بر آييد از
25 گرداگرد بمسكن قرح دتن وابيرم * بر خاست مشه برفت بدتن وابيرم برفتند پسي او
26 پيراني يسرال * سخن گفت بآن جماعت بگفتن بگرديد اكنون از بالايي خيمهاي
ظالماني آن ايدان ونه رسيد در همه آنچه بايشان تا نه هلاك شويد در همه خطاهاي ايشان ·
27 * بر آمدند از بالايي مسكن قرح دتن وابيرم گرداگرد ودتن وابيرم بيرون آمدند
28 ايستادگان دركاهي خيمهاي ايشان وزناني ايشان وپسراني ايشان وطفلاني ايشان * گفت مشه
در اين بدانيد كه :: فرستاد مرا بكردن مر همه آن عملهاي ايدان كه نه از دلي من ·
29 * اگر چون مردني همه آن آدم بميرند ايدان وعقوبت همه آن آدم عقوبت شود ابر ايشان نه
30 :: فرستاد مرا * واگر آفريدن آفريند :: وبگشايد آن زمين مر دهاني آن وفرود برد ايشانرا
ومر همه آنچه بايشان وفرود شويد زندگان بگور وبدانيد كه نفايه كردند
آن مردماني آن ايدان مر :: ·

Et capite quiſque thuribulum ſuum, & date ſuper illa ſuffitum: & adducite coram Domino quiſque thuribulum ſuum, ducenta & quinquaginta thuribula: tu quoque & Aharon quiſq; thuribulum ſuum. 17 *Ceperunt igitur quiſque* 18 *thuribulum ſuum, dederúntque ſuper illa ignem, et poſuerunt ſuper illa incenſum, ſteterúntque ad oſtium tentorii conventûs, & Moſheh, & Aharon. Congregaverat* 19 *autem adverſùs illos Corah univerſam congregationem ad oſtium tentorii conventûs: & apparuit gloria Domini univerſæ congregationi. Et locutus eſt Dominus ad* 20 *Moſheh & Aharon, dicendo; Se-* 21 *paramini de medio turbæ iſtius, & conſumam eos quaſi momento. Et ceciderunt ſuper facies ſuas,* 22 *dicentes; Deus, Deus ſpirituum omnis carnei, unicus vir peccavit, & contra totam congregationem iraſcêris? Tum locutus eſt Do-* 23 *minus ad Moſheh, dicendo, Al-* 24 *loquere congregationem dicendo; Aſcendite è circuitu tabernaculi Corah Dathan & Abiram. Sur-* 25 *gens itaque Moſheh pervenit ad Dathan & Abiram, & iverunt poſt eum ſeniores Iſrael. Et locu-* 26 *tus eſt ad congregationem, dicendo; Recedite nunc à tentoriis impiorum iſtorum, neque accedatis ad quicquam illorum, ne diſperdamini in omnibus peccatis eorum. Et aſcenderunt à tentorio Corah* 27 *Dathan & Abiram circumcirca: & Dathan & Abiram egreſſi ſunt ſtantes ad oſtium tentoriorum ſuorum, & uxores eorum, & filii eorum, & parvuli eorum. Ait Mo-* 28 *ſheh; In hoc ſcietis quòd Dominus miſerit me ad faciendum omnia opera hæc, quòd non ex corde meo. Si ſecundum mortem cunctorum* 29 *hominum moriantur iſti, & punitione omnis hominis animadvertatur in eos, Dominus non miſit me. Si* 30 *autem creationem creaverit Dominus, aperuerítque terra os ſuum, & deglutiverit eos, & quicquid eſt illis, deſcenderíntque vivi in ſepulchrum; tum cognoſcetis quòd abjecerunt viri iſti Dominum.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויהי והוה כדי פסק למללא ית כל פתגמיא האלין ואתבזעת ארעא דתחותיהון :
ותפתח ופתחת ארעא ית פומה ובלעת יתהון וית אנש בתיהון וית כל אינשא
דלקרח וית כל נכסיא : וירדו ונחתו הינון וכל דלהון כד חיין לשיול
וחפת עליהון ארעא ואובדו מגו קהלא : וכל וכל ישראל די בחזרנתהון
ערקו מן דחיל קלהון היך צווחין ואמרין זכאי הוא יי וקושטא היך דינוי וקושטא
הינון פתגמי משה עבדיה ואנן רשיעיא דמרדנא ביה ובני ישראל אפכו כדי
שמעו ארום אמרו דלמא תבלוע יתן ארעא : ואש ואשתא נפקת ברוגזא
מן קדם יי ואכלת ית מאתן וחמשין גוברין מסקי קטרת בוסמיא : וידבר
ומליל יי עם משה למימר : אמר אמר לאלעזר בר אהרן כהנא ויפרש ית
מחתיא מן בני יקידיא וית אישתא בדרי להאל ארום אתקדשא : את
מחתת ית מחתיית חייביא האלין 38
דאתחייבו קטול בנפשתהון ויעבדון
מנהון רדידי טסין חפיי למדבחא ארום קריבינון קדם יי ואתקדשו ויהון לאת
לבני ישראל : ויקח ונסיב אלעזר כהנא ית מחתיית נחשא דקריבו יקידיא
ורדידינון חפיי לגופא דמדבחא דמן שירויא הוון תשמישתיה דמדבחא :
זכרון דוכרנא לבני ישראל מן בגלל דלא יקרב גבר חלוני דלא מן בני
אהרן לאסקא קטורת בוסמין קדם יי ולא יהי גבר מתנטל למפלוג על עיסק
כהונתא כקרח וככנישת סעדוי וסופיה להובדא ולא כמיתותא דקרח וכנשתיה
ביקידת אשא ובליעת ארעא אלהן למלקי בסגירותא הכמא דמליל יי למשה
שוי ידך בעיטפך ולקת ידיה בצורעא היכדין ימטי ליה : וילנו ואתרעמו
כל כנשתא דבני ישראל ביומא חרן על משה ועל אהרן למימר אתון גרמתון
דין מותא על עמא דיי : ויהי והוה באתכנשות כנשתא על משה ועל
אהרן למקטלהון ואתפניו למשכן זמנא והא חפייה ענן איקר שכינתא ואתגלי
תמן איקרא דיי : ויבא ועאל משה ואהרן מן קדם קהלא לתרע משכן
זמנא : וידבר ומליל יי עם משה 44
למימר : הרמו אתפרשו מגו כנשתא 45
הדא ואישצי יתהון כשעא וזערא
ואתרכינו בצלו על אפיהון :

ירושלמי 38 לאות לסימן :

ירושלמי 45 אתפרשו מן בני עם
כנשתא הדא ואשיצי יתהון כקליל
ואתרכינו בצלו על אפיהון :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. Hierosolymitanum

Et accidit quando cessavit loqui omnia verba ista, dirupta est terra, 31
quæ erat sub ipsis. Et aperuit terra os suum, & absorbuit eos & 32
homines domus eorum, omnes quoque homines qui ad Korah pertinebant, & omnes opes. Et descenderunt ipsi cum omnibus quæ 33
habebant vivi in sepulchrum: & texit eos terra, & perierunt è
medio congregationis. Omnis autem Israel qui erat in circuitu eo- 34
rum fugerunt, propter formidabilem vocem eorum quando clamarent
& dicerent; Justus est Dominus & veritas judicia ejus, & veritas
sunt verba Mosis servi ejus, nos autem improbi qui rebellavimus in
ipsum: filii ergò Israel aufugerunt quando audiverunt, quoniam dicebant; Ne absorbeat nos terra. Et ignis exiit cum ira à conspe- 35
ctu Domini, & devoravit ducentos quinquaginta viros offerentes incensum aromatum. Et loquutus est Dominus cum Mose, dicendo: 36
Dic Eleazari filio Aharonis sacerdotis, ut separet thuribula è medio 37
incendii, & ignem spargat huc & illuc: quoniam sanctificata sunt
Thuribula peccatorum istorum, 38
qui puniti sunt occisione in anima sua, & facient ex illis laminas extensas pro tegumento altaris; quoniam obtulerunt ea coram Domino, ideo sanctificata sunt: & erunt in signum filiis Israel. Et 39
accepit Eleazar sacerdos thuribula ænea, quæ obtulerunt qui combusti
erant: & extenuârunt ea pro operimento corporis altaris, quæ antea servierant pro ministerio altaris. In memoriale filiis Israel, ut 40
non accedat vir prophanus, qui non est ex filiis Aharon, ut offerat
suffitum aromatum coram Domino: & non sit vir efferens sese, ut
litiget pro negotio sacerdotii, sicut Korah & cœtus adjuvantium
eum; cujus finis *sit* ut pereat, non juxta mortem Korah & cœtus
ejus incendio ignis & absorptione terræ, sed ut puniatur leprâ
quemadmodum loquutus est Dominus Mosi; Pone manum tuam in
sinu tuo, & percussa est manus ejus leprâ: sic eveniet illi. Murmu- 41
raverunt autem universa congregatio filiorum Israel die altero contra
Mosem & Aharonem, dicendo; Vos occasio fuistis judicii mortis
contra populum Domini. Factumque est cum congregaretur congre- 42
gatio contra Mosem & contra Aharonem ad interficiendum eos, respexerunt ad tabernaculum fœderis, & ecce tegebat illud nubes gloriæ
divinæ præsentiæ: & revelata est ibi gloria Domini. Et venit Mo- 43
ses & Aharon à facie congregationis ad portam tabernaculi fœderis.
Et loquutus est Dominus cum 44
Mose, dicendo: Separemini è 45
medio congregationis istius, &
delebo eos minimo momento: &
inclinati sunt in oratione super facies suas.

Hierosol. 38 *In signum.*

Hierosol. 45 *Separemini è medio populi congregationis istius, & perdam eos quasi brevi momento: & inclinati sunt in oratione super facies suas.*

Versio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* بود چون تمام كردني او بسخن گفتن مر همه آن سخنهايي آن ايشان شكافته شد آن زمين
آنچه فرودي ايشان *بگشاد آن زمين مر دهاني آن فرود برد ايشانرا و مر خانهايي ايشان و مر
همه آن آدم آنچه بقرح و مر همه آن مال * فرود شدند ايشان و همه آنچه بايشان زندگان
بگور بپوشيد ابر ايشان آن زمين گم شدند از مياني آن جماعت * وهمه يسرال آنچه
گرداگرد ايشان بگريختند بآوازي ايشان كه گفتند تا نه فرود برد ايمارا آن زمين * و آتشي
بيرون آمد از حضرت : بسوخت مر آن دويست و پنجاه مرد نزديك براني دخنه * سخن
گفت : بمشه بگفتن * بگوي بالعزر پسري اهرن آن كهن جدا كند مر آن مجمرها از
مياني آن سوختگي و مر آن آتش بپراكن بآن سو كه خاص شدند * مر مجمرهايي آن
خطاكاراني آن ايشان در جانهايي ايشان و بكنند ايشانرا تنكهايي دامهايي انداوش بمذبح
كه نزديك آوردند ايشانرا بپيشي : و خاص شدند و باشند بنشان بپسراني يسرال :
* بستاند العزر آن كهن مر مجمرهايي آن مس آنچه نزديك آوردند آن سوخته شدگان تنك
كردند ايشانرا انداوش بمذبح * ياد كرد بپسراني يسرال بسبب آنچه نه نزديك شود
مردي بيگانه آنچه نه از نسلي اهرن او بدخنه كردني دخنه بپيشي : و نه باشد چون
قرح و چون جماعتي او چون آنچه سخن گفت : در دستي مشه باو* بلنديدند همه جماعتي
پسراني يسرال از ديگر روز ابر مشه و ابر اهرن بگفتن شما بكشتيد مر قومي : * بود در
جمع شدني آن جماعت ابر مشه و ابر اهرن روي كردند بخيمهي وعده و اينك بپوشيد
اويرا آن ابر ديدار شد عزيزي : * بيامد مشه و اهرن بپيشي خيمهي وعده * سخن
گفت : بمشه بگفتن * جدا شويد از مياني آن جماعتي آن اين و فنا كنم ايشانرا چون
لحظه بيفتند ابر روي ايشان ،

Fuit igitur, cùm finiisset loqui ver- 31
ba ista, diffissa est terra quæ subter
illis: Aperiensq; terra os suum, de- 32
glutivit eos & domos eorum, atque
omnes homines qui erant *ipsi Co-*
rah, & omnem substantiam. Sic 33
descenderunt ipsi, & omne quod erat
eis, vivi in sepulchrum, ac *operuit*
eos terra: & *perierunt de medio*
congregationis. Omnis autem Is- 34
rael qui in circuitu eorum, fuge-
runt ob clamorem eorum: nam
dixerunt, Ne deglutiat nos terra.
Porrò egressus ignis à præsentia 35
Domini, combussit ducentos illos
& quinquaginta viros offerentes
incensum. Locutus est autem *Do-* 36
minus ad Moscheh, dicendo; Dic 37
ad Eleazar filium Aharon sacer-
dotis, ut *separet thuribula de*
medio combustionis, (ignem verò
disperge ad alterum latus,) quia
sanctificata sunt Thuribula 38
peccatorum istorum in animas
suas: & faciant ea tenuia re-
ticula in *incrustationem altaris:*
quia attulerunt ea coram Domino,
& sanctificata sunt: & erunt in
signum filiis Israel. Cepit itaque 39
Eleazar sacerdos thuribula ænea
quæ attulerant combusti, & *atte-*
nuârunt ea in *incrustationem al-*
taris, Memoriale filiis Israel, cu- 40
jus rei causâ non appropinquet
quisquam alienus qui non de so-
bole Aharon est, ad adolen-
dum incensum in præsentia Domi-
ni, ne sit sicut Corah, & sicut
congregatio ejus, quemadmodum lo-
cutus est Dominus per manum Mo-
scheh ad ipsum. Et *murmurârunt o-* 41
mnis congregatio filiorum Israel al-
tero die contra Moscheh et Aharon,
dicendo; Vos interfecistis populum
Domini. Fuit autem, *cùm con-* 42
gregaretur congregatio adversùm
Moscheh & Aharon, respexerunt
ad tentorium conventûs: & ecce
operuit illud nubes, & *apparuit*
gloria Domini. Venicnte quoque 43
Moscheh & Aharon coram tento-
rio conventûs, Loquutus est Do- 44
minus ad Moscheh, dicendo; Se- 45
paramini de medio congregationis
hujus, & consumam eos quasi
momento: tum ceciderunt super
facies suas.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויאמר ואמר משה לאהרן סב ית מחתיא והב עלה אישתא מעילוי מדבחא 46
ושוי קטורת בוסמין על אישתא ואוביל בפריע לות כנשתא וכפר אמטולהון
ארום נפק מחבלא דאתכלו בחורב דשמיה קצף מן קדם יי בהרמנא שרי
לקטלא : ויקח ונסיב אהרן היכמא דמליל משה ורהט למצע קהלא והא שרי 47
קצף מחבלא לחבלא בעמא ויהב ית קטרת בוסמין וכפר על עמא : ויעמד
וקם ליה אהרן בצלו במצע ועבד מחיצותא במחתייתא ביני מיתיא וביני חייא 48
ואתכליאת מותנא : ויהיו והוו סכום דמיתו במותנא ארביסר אלפין ושבע 49
מאה בר מדמיתו על פלוגתא דקרח : וישב ותב אהרן לות משה לתרע משכן 50
זמנא ומותנא אתכליית :

יז

וידבר ומליל יי עם משה למימר : דבר מליל עם בני ישראל וסב מנהון 1 2
חוטרא חוטרא לבית אבא מלות כל אמרכלהון לבית אבהתהון תריסר חוטרין
גבר ית שמיה תכתוב על חוטריה : ואת שם וית שמא דאהרן תכתוב על 3
חוטרא דלוי ארום חוטרא חד לריש בית אבהתהון : והנחתם ותצנעינון 4
במשכן זמנא קדם סהדותא דאיזמן מימרי לכון תמן : והיה ויהי גברא דאתרעי 5
ביה לשמשא קדמי חוטריה ינעי ואישדיך מני ית תורעמות בני ישראל
דהנון מתרעמין עליכון : וידבר ומליל משה עם בני ישראל ויהבו ליה 6
כל אמרכליהון חטר לאמרכול חד חטר לאמרכול חד לבית אבהתהון תריסר
חוטרין וחטר אהרן במציעות חטריהון : וינח ואצנע משה ית חוטריא קדם יי 7
במשכנא דסהדותא : ויהי והוה 8
מיומא חרן ועאל משה למשכנא
דסהדותא והא ייעא חטר אהרן
לבית לוי ואפיק לבלובין ואניץ נצין
ביה בליליא גמר ועבד לוזין : ויוצא
והנפק משה ית כל חוטריא מן קדם 9
יי לכל בני ישראל ואשתמודעו ונסיבו גבר חוטריה :

ירושלמי 8 והוה מן יומא דבתרא
ועל משה למשכנא דסהדותא והא
אפרח חוטרא דאהרן לביתיה דלוי
ואפק פרחין ואניץ נצין וחסיל לוזין בר
לוזיא :

Targ. JONATHAN B.UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et dixit Moſes Aharoni; Accipe thuribulum, & pone in eo ignem 46
de altari, pone item ſuffitum aromatum ſuper ignem, & affer celeriter
ad congregationem, & expia pro illis: quoniam exiit lues qua
conſumpti ſunt in Horeb, cujus nomen eſt indignatio à facie Domini,
cum mandato incipit interficere. Et accepit Aharon ſicut loquutus eſt 47
Moſes, & cucurrit in medium congregationis, & ecce incipiebat indignatio
perdens perdere populum: ſed poſuit ſuffitum aromatum, &
expiavit pro populo. Et ſtetit Aharon in oratione in medio, & fecit 48
interſtitium cum thuribulo inter mortuos & inter vivos: & cohibita
eſt peſtis. Fuit itaque numerus eorum qui mortui ſunt peſte, 49
quatuordecim millia & ſeptingenti, illis exceptis qui mortui ſunt propter
ſchiſma Korah. Rediitque Aharon ad Moſem, ad oſtium tabernaculi 50
fœderis: & peſtis cohibita eſt.

CAP. XVII.

Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Loquere cum filiis 1 2
Iſrael, & accipe ab eis ſingulas virgas juxta domos patrum; ab
omnibus præfectis eorum juxta domos patrum ſuorum, duodecim virgas:
& nomen cujuſque ſcribas ſuper virgam illius. Et nomen Aharonis 3
ſcribas ſuper virgam Levi: nam virga una eſt pro capite domus
patrum ſuorum. Et collocabis eas in tabernaculo fœderis coram 4
teſtimonio, ubi convenire vos ſolet verbum meum. Et erit vir 5
ille, quem ego probavero ut miniſtret coram me, illius virga germinabit:
& cohibebo à me murmurationes filiorum Iſrael, quibus ipſi
murmurant contra vos. Loquutus eſt ergò Moſes cum filiis Iſrael, & 6
dederunt ipſi omnes præfecti ipſorum ſingulas virgas, juxta domos
patrum ſuorum duodecim virgas: & virga Aharonis *fuit* in medio
virgarum ipſorum. Et repoſuit Moſes virgas coram Domino in tabernaculo 7
teſtimonii. Factum eſt 8
autem die altero, cùm ingreſſus
eſſet Moſes tabernaculum teſtimonii,
& ecce germinaverat virga
Aharonis de domo Levi: & protulit
ramos, & produxit flores, &
eadem nocte maturavit & fecit
amygdala. Et eduxit Moſes omnes 9
virgas de conſpectu Domini ad
omnes filios Iſrael: qui cognoverunt,
& acceperunt ſinguli virgas ſuas.

Hieroſ. 8. *Et accidit die ſequenti, ingreſſus eſt Moſes in tabernaculum teſtimonii, & ecce germinaverat virga Aharonis de domo ipſius Levi, & produxerat flores, protulerat inquam flores, & perfecerat amygdala fructum amygdalorum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

46 * گفت مشه باهرن بستان مر آن مجمر و بده ابر آن آتش از بالايي آن مذبح و بنه دخنه
وببر زود بآن جماعت وكفارت خواه ابر ايشان كه بيرون آمد آن غضب از پيشي ؛؛ در
47 ايستيد آن زخم * بستاند اهرن چون آنچه سخن گفت مشه بدويد بمياني آن جماعت
48 واينك در ايستيد آن زخم در قوم بداد مر آن دخنه وكفارت خواست ابر آن جماعت * بيايستاد
49 مياني آن مردگان و مياني آن زندگان بند شد آن زخم * بودند آن مردگان در زخم چهارده
50 هزار و هفت صد بجز آن مردگان ابر سبب قرح * بازگشت اهرن بمشه بدرگاهي
خيمهي وعده و آن زخم بند شد *

* فصل هفدهم *

1 2 * سخن گفت ؛؛ بمشه بگفتن * سخن گوي بپسراني يسرال و بستان از نزدي ايشان
عصا عصايي بخانهي پدر از نزدي همه مهتراني ايشان بخانهي پدراني ايشان دوازده عصاها
3 مرد مر نامي او بنويسي ابر عصايي او * و مر نامي اهرن بنويسي ابر عصايي لوي كه
4 قبيلهي يكه بسر خانهي پدراني ايشان * ورها كني ايشانرا در خيمهي وعده بپيشي آن
5 گواه گرفت آنچه وعده باشم بشما بآنجا * و باشد آن مردي آنچه اختيار كنم عصايي او بشكوفد
6 و فرود نشانم از بالايي من مر لندشهايي پسراني يسرال آنچه ايشان لندش كنان ابر شما * سخن
گفت مشه بپسراني يسرال بدادند باو همه مهتراني ايشان عصايي بمهتري يكه عصا بمهتري
7 يكه بخانهي پدراني ايشان دوازده عصا وعصايي اهرن در مياني عصاهايي ايشان * رها كرد
8 مشه مر آن عصاها بپيشي ؛؛ در خيمهي آن گواه گرفت * بود از دگر روز بيامد مشه
بخيمهي آن گواه گرفت واينك بشكفت عصايي اهرن بخانهي لوي بيرون آورد شكوفه گل
9 كرد گل ببست بادامها * بيرون آورد مشه مر همه آن عصاها از بپيشي ؛؛ بهمه پسراني يسرال
بديدند و بستاندند مرد عصايي او *

Dixitque Meſheh ad Aharon; Cape 46
thuribulum, & da ſuper illud ignem
de ſuper altare, & ſuperpone incenſum:
ac fer citò ad congregationem,
& expiationem pete propter
eos: nam egreſſus eſt furor à præſentia
Domini, incœpit plaga. Accipiens 47
igitur Aharon quemadmodum
locutus fuerat Meſheh, cucurrit
in medium congregationis, &
ecce incœperat plaga in populo, deditque
incenſum, & expiationem
petiit propter congregationē. Stetitq; 48
inter mortuos & vivos, & reſtricta
eſt plaga. Fuerunt autem mortui 49
in plaga, quatuordecim millia &
ſexcenti, præter mortuos cauſâ Corah.
Reverſuſq; eſt Aharon ad Meſheh 50
ad oſtium tentorii conventûs,
& plaga reſtricta eſt.

CAP. XVII.

* E*t locutus eſt Dominus ad Meſheh,* 1
dicendo; Alloquere filios Iſrael, 2
& cape ab eis virgam, virgam
per domum patris, à cunctis ſcilicet
principibus eorum per domum patrum
ſuorum, duodecim virgas: &
uniuſcujuſque nomen ſcribes ſuper
virgam ſuam. Nomen autem Aharon 3
ſcribes ſuper virgam Levi: nam
tribus una ſunt per capita domûs
patrum ſuorum. Et relinques eas 4
in tentorio conventûs coram teſtimonio,
ubi conveniam vobiſcum. Eritque, 5
vir quem elegero, virga illius
florebit: & ſedabo à me murmurationes
filiorum Iſrael, quibus
murmurant adverſùm vos. Loquutus 6
eſt itaque Meſheh ad filios
Iſrael, & dederunt illi omnes principes
eorum ſingulas virgas pro ſingulis
principibus, per domum patrum
ſuorum, duodecim virgas:
virga autem Aharon erat in medio
virgarum eorum. Et reliquit 7
Meſheh virgas coram Domino in
tentorio teſtimonii. Et fuit, altero 8
die venit Meſheh in tentorium teſtimonii,
& ecce floruerat virga
Aharon pro domo Levi, ac protulerat
gemmam, effloruerátque flores,
nexuerátque amygdala. Et eduxit 9
Meſheh omnes virgas è præſentia
Domini ad omnes filios Iſrael: vidèruntque, & acceperunt
quiſque virgam ſuam.

10 ויאמר ואמר יי למשה אתיב ית חוטרא דאהרן קדם סהדותא למטרא לאת לבניא
11 סרבניא ויסופן תורעמתהון מן קדמי ולא ימותון : ויעש ועבד משה היכמא דפקיד יי
יתיה היכדין עבד : ויאמרו ואמרו בני 12
ישראל למשה למימר הא מנן
אישתיציאו בשלהובית אישתא ומנן
אתבלעו בארעא ואובדו הא אנחנא
חשיבין כאלו אבדנא כולנא : כל הקרב
כל דקרב מיקרב למשכנא דיי מאית הברם ספנא למשתיציא :

ירושלמי 12 ואמרין בני ישראל למימר
הא ספנן ובדנן כולנא אשתיצינן אית
מנן דמית במגפתא אית מנן דפתחת
ארעא ית פומה ובלעת יתהון :

יח

ויאמר ואמר יי לאהרן אנת ובנך ובית אבך עמך תקבלון חובי קודשיא אין לא
מוזהרין באסקותהון ואנת ובנך עמך תקבלון ית חובי כהונתכון אין לא מזדהרין
באפרשותהון : וגם ואוף ית אחך שבטא דלוי דמתקרי על שמא דעמרם אבך
קריב לותך ויתחברון לוותך וישמשונך ואנת ובנך עמך תקומון קדם משכנא
דסהדותא : ושמרו ויטרון מטרתך ומטרת כל משכנא ברם למאני קודשא
ולמדבחא לא יקרבון ולא ימותון אוף הינון אוף אתון : ונלוו ויזדמנון לוותך
מלבר ויטרון ית מטרת משכן זמנא לכל פולחן משכנא וחלוניי לא יקרב
לוותכון : ושמרתם ותטרון ית מטרת קודשא וית מטרת מדבחא ולא יהי תוב
רוגזא דהוה על בני ישראל : ואני ואנא הא קריבית ית אחוכון ליואי מגו בני
ישראל לכון מתנא יהיבין קדם יי למפלח ית פולחן משכן זמנא : ואתה
ואנת ובנך עמך תנטרון ית כהונתכון לכל פתגם מדבחא ולמגיו לפרגודא
ותפלחון לפום עדביא כפולחנא כן מיכל מתנה איתן ברבותא ית כהונתכון
וחילוניי דיקרב יתקטל : וידבר ה' ומליל יי עם אהרן ואנא בחדוא
יהבית לך ית מטרת אפרשותי חלתא וביכוריא וכל קודשיא דבני ישראל
לך יהבתינון לרבו ולבנך לקיים עלם : זה דין יהי לך מקודש קודשיא מה
דמשתייר מעלתא דענא מן אישתא כל קורבנהון לכל מנחתהון לכל חטוותהון
ולכל אשמהון די יתיבון קדמי קודש קודשין דילך הוא ודבנך :

Et dixit Dominus Moſi; Reporta virgam Aharonis coram teſtimonio in 10
cuſtodiam, in ſignum filiis contumacibus : ut ceſſent murmura eorum à
facie mea, nec moriantur. Fecit itaque Moſes, ſicut præceperat Domi- 11
nus ipſi ſic fecit. Et dixerunt filii 12
Iſrael Moſi, dicendo; Ecce ex nobis
conſumpti ſunt flammâ ignis, alii
verò ex nobis abſorpti ſunt in terra : & perditi ſunt. Ecce nos reputamur perinde acſi periiſſemus
omnes nos. Omnis qui acceſſerit 13
accedendo ad tabernaculum Domini moritur : num verè conſumimur
ad perditionem uſque?

Hieroſ. 12. *Et dixerunt filii Iſrael dicendo; Ecce conſumpti ſumus, & ſimiliter omnes nos exterminati ſumus : ſunt quidam ex nobis qui mortui ſunt plaga, ſunt quidam etiam ex nobis quibus aperuit terra os ſuum & abſorpſit eos.*

CAP. XVIII.

ET dixit Dominus ad Aharonem; Tu, & filii tui, & domus patris 1
tui tecum, recipietis peccata ſanctificatorum, ſi non diligentes fueritis in
oblatione eorum : & tu & filii tui tecum recipietis peccata ſacerdotii
veſtri, ſi non diligentes fueritis in primitiis eorum. Et etiam fratres 2
tuos de tribu Levi, qui vocantur de nomine Amram patris tui, applicabis ad te, ut conjungantur tecum, & miniſtrent tibi : ſed tu & filii
tui tecum ſtabitis coram tabernaculo teſtimonii. Cuſtodiantque cuſto- 3
diam tuam, & cuſtodiam totius tabernaculi : veruntamen ad vaſa ſanctuarii & ad altare non accedent, ne moriantur etiam ipſi etiam vos.
Præſtò verò adſint tibi foris, & cuſtodiant cuſtodiam tabernaculi fœderis, 4
juxta omne miniſterium tabernaculi : prophanus autem non accedat
ad vos. Et cuſtodietis cuſtodiam ſanctuarii, & cuſtodiam altaris, ut 5
non ſit ultra indignatio, quæ fuit ſuper filios Iſrael. Et ego ecce appli- 6
cui fratres veſtros Levitas, è medio filiorum Iſrael : vobis dono dati
ſunt coram Domino, ut exequantur miniſterium tabernaculi fœderis.
Tu verò & filii tui tecum cuſtodiatis ſacerdotium veſtrum, in omnibus 7
quæ pertinent ad altare & intra velum, & miniſtrabitis ſecundùm
ſortes juxta miniſterium : ſic cibum dono dedi propter unctionem ſacerdotii veſtri, ideo prophanus qui acceſſerit occidatur. Præterea lo- 8
quutus eſt Dominus cum Aharone; Ego cum gaudio dedi tibi cuſtodiam ſeparationis meæ, placentæ primitiarum, & omnium ſanctificatorum filiorum Iſrael, tibi dedi ea propter unctionem & filiis tuis in
ſtatutum ſeculi. Hoc erit tibi ſanctitas ſanctitatum, id quod ſupererit 9
ex holocauſto ovis de igne : omnis oblatio eorum, juxta omne
Mincha eorum omnemque hoſtiam peccati eorum, juxta omne delictum eorum quod reſtituent coram me, ſanctum ſanctorum *eſt*, tuum
eſt & filiorum tuorum.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* گفت : بمشه باز گردان مر عصاي اهرن [بپيشي آن گواه گرفت] بنگاه داشت بنشان بپسراني 10
عاصي وتمام شود لندش ايشان از بالايي من ونه ميرند * بكرد مشه چون آنچه فرمود : اويرا 11
همچنين بكرد * گفتند پسراني يسرال بمشه بگفتن اينك بمرديم كم شديم همهي ايما كم 12
شديم * همه آن نزديك شوا آن نزديك شوا بمسكني : بميرد ها تمام شديم بمردن * 13
* فصل هژدهم * * گفت : باهرن تو و پسراني تو و خانهي پدري تو اوازي تو بر 1
داريد مر گناهي آن خاص و تو و پسراني تو [اوازي تو] بر داريد مر گناهي كهونهي شما
* ونيز مر برادراني تو قبيلهي لوي قبيلهي پدري تو نزديك آور اوازي تو و پيوسته باشند ابر 2
تو وخدمت كنند ترا وتو و پسراني تو اوازي تو بپيشي خيمهي آن گواه گرفت * و نگاه 3
دارند نگاه داشتي تو و نگاه داشتي همه آن خيمه خاصه بپيرايهايي آن [خاص] و بان مذبح نه
نزديك شوند و نه ميرند نيز ايشان نيز شما * و پيوسته باشند ابر تو و نگاه دارند مر نگاه 4
داشتي خيمهي وعده بهمه كاري آن خيمه و بيگانه نه نزديك شود بشما * و نگاه مر داريد نگاه 5
داشتي آن خاص و مر نگاه داشتي آن مذبح و نه باشد نيز غضب ابر پسراني يسرال * و من اينك 6
بستاندم مر برادراني شما آن لويان از مياني پسراني يسرال بشما هديه داده شدگان بيي : بكار كردن
مر كاري خيمهي وعده * وتو و پسراني تو اوازي تو نگاه داريد مر كهونهي شما بهمه چيزي 7
آن مذبح و بار اندرون بپرده و كار كنيد كاري هديه بدهم مر كهونهي شما و آن بيگانه
نزديك شوا كشته آيد * سخن گفت : باهرن و من اينك بدادم بتو مر نگاه داشتي جدا 8
كرد من بهمه خاصهاي پسراني يسرال بتو بدادم ايشانرا ببزرگي و بپسراني تو رسمي
جاويد * اين باشد بتو از خاص آن خاصها از آن آتش همه قرباني ايشان بهمه هديهاي و 9
ايشان و بهمه خطاي ايشان و بهمه جرمهاي ايشان آنچه باز گردانند بمن خاص خاصها
بتو او و بپسراني تو *

Dixit autem Dominus ad Moſheh 10
refer virgam Aharon coram teſtimonio in cuſtodiam, in ſignum filiis rebellibus : ut finiatur murmuratio eorum de ſuper me, nec moriantur.
Et fecit Moſheh : quemadmodum 11
præceperat Dominus ei, ſic fecit.
Dixerunt filii Iſrael ad Moſheh, 12
dicendo; En mortui ſumus, periimus, omnes nos periimus. Omnis 13
appropinquans, qui appropinquat ad tabernaculum Domini, morietur : nunquid conſumendi ſumus moriendo?

CAP. XVIII.

ET *dixit Dominus ad Aharon,* 1
Tu, & filii tui, & domus patris tui tecum feretis peccatum ſanctuarii : tu quoque & filii tui tecum feretis peccatum ſacerdotii veſtri.
Et etiam fratres tuos, tribum Levi, 2
tribum patris tui applica tibi, & adjungantur tibi, miniſtrentque tibi : tu autem & filii tui tecum eritis coram tentorio conventûs. Et cu- 3
ſtodient cuſtodiam tuam, & cuſtodiam totius tabernaculi : tantùm ad vaſa ſanctuarii & ad altare non appropinquabunt, ne moriantur etiam ipſi etiam vos. Et adjun- 4
gentur tibi, & cuſtodient cuſtodiam tentorii conventûs juxta omne opus tentorii : extraneus verò non appropinquabit vobis. Cuſtodietis 5
ergò cuſtodiam ſanctuarii, & cuſtodiam altaris, neque erit ampliùs furor adverſùs filios Iſrael. Ego 6
enim, en accepi fratres veſtros Levitas de medio filiorum Iſrael, vobis dono datos Domino, ad fungendum opere tentorii conventûs.
Tu autem & filii tui tecum cuſto- 7
dietis ſacerdotium veſtrum in omni re altaris & intra velum : & opus facietis : opus munerarium dabo ſacerdotium veſtrum : at extraneus appropinquans, interficietur. Lo- 8
cutusque eſt Dominus ad Aharon; Ego quidem, ecce dedi tibi cuſtodiam ſeparationis meæ : omnes ſanctificationes filiorum Iſrael, tibi dedi eas in magnificentiam, & filiis tuis ſtatuto æterno. Hoc 9
erit tibi de ſacroſanctis ex igne : omnis oblatio eorum, tam de omnibus muneribus eorum quàm de omnibus oblationibus pro peccato eorum, omnibuſque oblationibus pro delicto eorum quas reddent mihi, ſacroſancta tibi erit & filiis tuis.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

בקדש בְּקוֹדֶשׁ קוּדְשַׁיָא תֵיכְלוּנֵיהּ כָּל דְכוּרָא יֵיכוּל יָתֵיהּ בְּרְבוּתָא קוּדְשָׁא יְהֵי 10
לָךְ : וזה וְדֵין דִזְכִיתִי לָךְ אַפְרָשׁוּת מַתְנַתְהוֹן לְכָל אֲרָמוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ 11
יְהַבְתִּינוּן וְלִבְנָךְ וְלִבְנָתָךְ עִמָּךְ לִקְיָם עָלַם כָּל דִידְכֵי בְּבֵיתָךְ יֵיכוּל יָתֵיהּ :
כל חלב כָּל טוּב מְשַׁח זֵיתָא וְכָל טוּב 12
חֲמַר עִנְבָא וְעִיבוּר שִׁירוּיֵיהוֹן דִיתְּנוּן
קֳדָם יְיָ לָךְ יְהַבְתִּינוּן : בכורי בִּכּוּרֵי 13
דְכָל פֵּירֵי אִילָנֵי אַרְעֲהוֹן דִיקָרְבוּן קֳדָם יְיָ דִילָךְ יְהֵי כָּל דִדְכֵי בְּבֵיתָךְ יֵיכְלוּנֵיהּ :
כל חרם כָּל דִמְנַמַּר בְּיִשְׂרָאֵל דִילָךְ יְהֵי : כל כָּל פְּתַח וַלְדָא לְכָל בִּישְׂרָא 14 15
בִּבְעִירָא דִיקָרְבוּן מִינֵיהּ קֳדָם יְיָ כְּדִינָא דְאִינְשָׁא כֵּן דִינָא בִּבְעִירָא לְמֶהֱוֵי
דִילָךְ בְּרַם מִפְרַק תִּפְרוֹק יַת בּוּכְרָא דְאִינְשָׁא בְּחַמְשָׁא סִלְעִין וְיַת בּוּכְרָא
דִבְעִירָא מְסָאֲבָא תִּפְרוֹק בְּאִמְּרַיָא : ופדויו וּפִרְקוֹנֵיהּ דְבַר נַשׁ מִבַּר יַרְחָא 16
תִּפְרוֹק בִּסְכוּם עִילוּיָךְ כְּסַף חֲמֵשׁ סִלְעִין בְּסִלְעֵי בֵּית קוּדְשָׁא עֶשְׂרִין מָעִין הוּא :
אַךְ בְּרַם בּוּכְרָא דְתוֹרֵי אוֹ בּוּכְרָא דְאִימְרֵי אוֹ בּוּכְרָא דְעִזֵּי לָא תִפְרוֹק 17
מְטוּל דְקוּדְשָׁא הִינוּן וְיַת אַדְמַתְהוֹן תִּדְרוֹק עַל מַדְבְּחָא וְיַת תַּרְבֵּיהוֹן תַּסִּיק
קוּרְבַּן דְמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ : ובשרם וּבִישְׂרְהוֹן יְהֵי לָךְ לְמֵיכַל הֵי 18
כְּחַדְיָא דְאַרְמוּתָא וְהֵי כְּשָׁקָא דְיַמִּינָא דִילָךְ יְהֵי : כל כָּל אַפְרָשׁוּת קוּדְשַׁיָא 19
דִי יַקְדְּשׁוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קֳדָם יְיָ יְהָבִית לָךְ וְלִבְנָךְ וְלִבְנָתָךְ עִמָּךְ לִקְיָם
עָלַם וְלָא יִתְבְּטִיל הֵי כְּמִלְחָא דִמְבַסֵּים בְּשַׂר קוּרְבָּנַיָא דִקְיָם עָלַם הוּא
קֳדָם יְיָ הֵיכְדֵין הוּא לָךְ וְלִבְנָךְ : ויאמר הִי וַאֲמַר יְיָ לְאַהֲרֹן בְּאַרְעֲהוֹן 20
לָא תְקַבֵּל אַחְסָנָא כְּמִשְׁאַר שִׁבְטַיָא וְחוּלָקָא לָא יְהֵוֵי לָךְ בֵּינֵיהוֹן אֲנָא
חֶלְקָךְ וְאַחְסַנְתָּךְ בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : ולבני וְלִבְנוֹי דְלֵוִי הָא יְהָבִית יַת כָּל 21
מַעַשְׂרָא בְּיִשְׂרָאֵל בְּאַחְסָנָא חוּלַף פּוּלְחָנְהוֹן דְהִנוּן פָּלְחִין יַת פּוּלְחַן מַשְׁכַּן זִמְנָא :
ולא וְלָא יִקְרְבוּן תּוּב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַשְׁכַּן זִמְנָא לְקַבָּלָא חוֹבָא לִמְמַת : ועבד 22
וְיִפְלְחוּן לֵיוָאֵי הִינוּן יַת פּוּלְחַן מַשְׁכַּן זִמְנָא וְהִינוּן יְקַבְּלוּן יַת חוֹבֵיהוֹן אִין לָא 23
מִזְדַּהֲרִין בְּפוּלְחָנְהוֹן קְיָם עָלַם לְדָרֵיכוֹן וּבְגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָא יַחְסְנוּן אַחְסָנָא :
כי את אֲרוּם יַת מַעַשְׂרָא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל דִיפְרְשׁוּן קֳדָם יְיָ אַפְרָשׁוּתָא יְהָבִית 24
לְלֵיוָאֵי לְאַחְסָנָא בְּגִין כֵּן לְהוֹן אֲמָרִית דִבְגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָא יַחְסְנוּן אַחְסָנָא :

ירושלמי 12 כָּל טוּב חִטַּיָא וְכָל טוּב
חֲמַר וּמִשְׁחָא שֵׁרוּיֵיהוֹן :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

In ſancto ſanctorum comedetis ipſum : omnis maſculus comedet 10 ipſum, propter unctionem ſanctum erit tibi. Et hoc *eſt* quod di- 11 cavi tibi *de* ſeparatione munerum ipſorum, juxta omnem elevationem filiorum Iſrael; tibi dedi illa, & filiis tuis, & filiabus tuis tecum in ſtatutum ſeculi: quiſquis mundus fuerit in domo tua eo veſcatur. Omne *quoque* bonum olei 12 olivæ, & omne bonum vini uvæ, & frumenti : primitiæ eorum quas dabunt coram Domino, tibi eas dedi. Primitiæ omnium fructuum 13 arborum terræ ipſorum, quas offerent coram Domino, tuæ erunt : quicunque mundi erunt domi tuæ comedent ipſas. Omne anathema 14 in Iſrael tuum erit. Quicquid aperit vulvam omnis carnis, in be- 15 ſtia de qua offerunt coram Domino, ſicut judicium hominis ſic judicium beſtiæ ut ſit tuum: verùm redimendo redimes primogenitum hominis quinque ſiclis, & primogenitum beſtiæ immundæ redimes agnis. Cæte- 16 rum *de* redemptione hominis, à filio menſis redimes juxta ſummam æſtimationis tuæ argenteis quinque ſiclis, juxta ſiclos domus ſanctuarii : viginti obolos habet *ſiclus.* Verùm primogenitum boum, aut 17 primogenitum agnorum, aut primogenitum caprarum, non redimes, quia ſanctitas ſunt : itaque ſanguinem eorum ſpargas ſuper altare, & adipem eorum incendas in oblationem, quæ ſuſcipitur cum beneplacito coram Domino. Sed caro eorum erit tua ad comedendum: 18 ſicut pectuſculum elevationis & ſicut armus dexter, tua erit. Omnem 19 ſeparationem ſanctificationum, quam ſanctificabunt filii Iſrael coram Domino, dedi tibi, & filiis tuis, & filiabus tuis tecum, ſtatuto perpetuo quod non abolebitur : ſicut ſal, qui dulcem reddit carnem oblationum, quod ſtatutum perpetuum eſt coram Domino, ſic erit tibi & fi- 20 liis tuis. Et dixit Dominus Aharoni; In terra ipſorum non recipies poſſeſſionem ſicut reliquæ tribus, portio non erit tibi inter eos : ego portio tua & poſſeſſio tua in medio filiorum Iſrael. Et filiis Levi 21 ecce dedi omnem decimam in Iſrael in poſſeſſionem, pro miniſterio eorum quo ipſi obeunt miniſterium tabernaculi fœderis. Neque ac- 22 cedent ampliùs filii Iſrael ad tabernaculum fœderis, ad luendam pœnam mortis. Sed miniſtrabunt Levitæ ipſi miniſterium tabernaculi 23 fœderis, & luent peccata ſua, ſi non diligentes fuerint in miniſterio ſuo, ſtatuto perpetuo per generationes veſtras, ſed in medio filiorum Iſrael nullam poſſeſſionem habebunt : Quoniam decimas filiorum Iſrael, 24 quas ſeparabunt coram Domino in ſeparationem, dedi Levitis in poſſeſſionem : propterea illis dixi, quòd in medio filiorum Iſrael nullam ſint poſſeſſionem habituri.

Hieroſ. 12 *Omne bonum frumentorum, & omne bonum vini & olei, primitias eorum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* در خاصي آن خاصها بخوري اويرا همه نرينه بخورد اويرا خاص باشد بتو * واين بتو جدا 10 11
كردي هديهاي ايشان بهمه عرضهاي پسراني يسرال بتو بدادم ايشانرا و بپسراني تو
وبدختراني تو اوازي تو برسمي جاويد همه پاك در خانهي تو بخورد اويرا* همه بهترين روغن وهمه 12
بهترين شيره ودانه اولي ايشان آنچه بدهند بيي بتو بدادم ايشانرا * نخست برها همه آنچه در 13
زميني ايشان آنچه بياورند بيي بتو باشد همه پاك در خانهي تو بخورد اويرا * همه حرم در يسرال 14
بتو باشد* همه كشايشي رحم بهمه گوشتمند آنچه نزديك آورند بيي در آدم و در چهارپا باشد بتو 15
خاصه خلاص كردن خلاص كني مر نخست زادي آن آدم و مر نخست زادي آن چهارپايي آن پليد
خلاص كني* وخلاصيي او از قدري ماه خلاص كني در قياسي تو سيم پنج مثقالها در مثقالي آن 16
خاص بيست دانگ او* خاصه نخست زادي گاو يا نخست زاد بره يا نخست زادي بز نه خلاص كني 17
خاص ايشان مر خوني ايشان بپراكني ابر آن مذبح و مر پيهي ايشان بر آوري قربان ببوي
قبوليت بيي * وگوشتي ايشان باشد بتو چون سينهي آن عرضه وچون ساقي آن راست بتو باشد 18
* همه جدا كرد آن خاصها آنچه جدا كنند پسراني يسرال بيي بدادم بتو و بپسراني تو 19
وبدختراني تو اوازي تو برسمي جاويد شرطي نمك جاويد او بپيشي يي بتو وبنسلي تو اوازي
تو* گفت يي باهرن در زميني ايشان نه احسنتا گيري وبخش نه باشد بتو در مياني ايشان من 20
بخشي تو واحسنتايي تو در مياني پسراني يسرال* وبپسراني لوي اينك بدادم همه دهيك در يسرال 21
باحسنتا بدلي كاري ايشان آنچه ايشان كار كنان مر كاري خيمهي وعده* ونه نزديك شوند نيز 22
پسراني يسرال بخيمهي وعده ببر داشتن خطا بمردن* وكار كنند آن لوي او مر كار خيمهي 23
وعده وايشان بر دارند گناهي ايشان رسمي جاويد بدرهايي شما ودر مياني پسراني يسرال نه
احسنتا گيرند احسنتا * كه مر دهيك پسراني يسرال آنچه جدا كنند بيي جدا كرد بدادم 24
بلويان باحسنتا از همچنين گفتم در مياني پسراني يسرال نه احسنتا گيرند احسنتا.

In Sancto ſanctorum comedes eam, 10 *omnis maſculus comedet eam, ſancta erit tibi. Hoc quoque tuum* 11 *erit : ſeparatio munerum eorum in omnibus oblationibus filiorum Iſrael: tibi dedi ea & filiis tuis ac filiabus tuis tecum in ſtatutum æternum : omnis mundus in domo tua comedet eam. Omne optimum* 12 *olei, & omne optimum muſti & grani, primitias eorum quas dabunt Domino, tibi dedi ea. Primæ fruges* 13 *omnium quæ in terra eorum, quas afferent Domino, tibi erunt: omnis mundus in domo tua comedet eas. Omnis conſecratio in Iſ-* 14 *rael, tibi erit. Omnis apertio vul-* 15 *væ in omni carneo, quam offerent Domino, tam de homine quàm de quadrupede, erit tibi : tantùm redimendo redimes primogenitum hominis : primogenitum quoque quadrupedis immundæ, redimes. Et red-* 16 *emptionem ejus ab ætate menſis redimes ſecundùm æſtimationem tuam, argento quinque ſiclorum in ſiclo ſanctuarii, qui viginti obolorum eſt. Tantùm, primogenitum* 17 *bovis, aut primogenitum agni, aut primogenitum capræ non redimes: ſanctificatio ſunt : ſanguinem eorum ſparges ſuper altare, & adipem eorum offeres in oblationem odoris acceptabilis Domino. Et ca-* 18 *ro eorum erit tibi, ſicut pectus admotionis, & ſicut crus dextrum, tibi erit. Omnē ſeparationē ſanctifi-* 19 *cationum quas ſeparârint filii Iſrael Domino, dedi tibi & filiis tuis ac filiabus tuis tecum in ſtatutum æternum : pactum ſalis æternum eſt coram Domino tibi & ſoboli tuæ tecum. Dixitque Domi-* 20 *nus ad Aharon; In terra eorum poſſeſſionem non accipies, nec portio erit tibi in medio eorum: ego portio tua & poſſeſſio tua in medio filiorum Iſrael. Filiis autem Le-* 21 *vi ecce dedi omnes decimas in Iſrael in poſſeſſionem propter opus eorum quod faciunt, opus ſcil. tentorii conventûs. Et non accedent* 22 *ampliùs filii Iſrael ad tentorium conventûs, ut portent peccatum ad moriendum. Sed faciet Levita* 23 *ipſe opus tentorii conventûs, & ipſi portabunt peccatum ſuum ſtatuto perpetuo per generationes veſtras : & in medio filiorum Iſrael* 24 *non poſſidebunt poſſeſſionem. Decimas enim filiorum Iſrael quas ſeparant Domino ſeparationem, dedi Levitis in poſſeſſionem, quocirca dixi; In medio filiorum Iſrael non poſſidebunt poſſeſſionem*

ירושלמי תרגום יונתן בן עוזיאל

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

וידבר ה׳ ומליל יי עם משה למימר : ואל הלוים וללואי תמליל ותימר להון
ארום תסבון מן בני ישראל ית מעשרא דיהבית להון באחסנתהון ותפרשון מניה
אפרשותא קדם יי מעשרא מגו מעשרא : ונחשב ואתחשב לכון אפרשותכון
הי כעיבורא מן אידרא והי כחמרא דמליתא מן מעצרתא : כן תרימו היכדין
תפרשון לחוד אתון אפרשותא קדם יי מכל מעשריכון דתסבון מן בני ישראל
ותתנון מניה אפרשותא קדם יי לאהרן כהנא : מכל מכל מתנתיכון תפרשון ית
אפרשותא קדם יי מן כל שפר טוביה וביה : ואמרת ותימר להון לכהניא
באפרשותכון ית שפר טוביה מניה וביה ויתחשב לליואי הי כאפרשות עיבורא מן
גוא אידרא והי כאפרשות חמרא מגו מעצרתא : ואכלתם ותיכלון יתיה אתון
כהניא בכל אתר אתון ואינש בתיכון ארום אגרא הוא לכון חלופי פולחנכון במשכן
זמנא : ולא ולא תקבלון עלוי חובא בזמן אפרשותכון ית שפר טוביה מניה וביה
לאוכלי מניה לדסאיב וית קידשיא דבני ישראל לא תפסון ולא תמיתון :

Præterea loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo : Ad Levitas quo- 25
que loquaris, & dices eis ut accipiant à filiis Iſrael decimam, quam de- 26
di illis pro hæreditate ſua : tum ſeparabitis ex ea ſeparationem coram
Domino, decimam è medio decimæ. Et reputabitur vobis ſeparatio 27
veſtra quaſi frumentum de area, & quaſi muſtum plenitudinis ex torcu-
lari. Sic ſeparabitis etiam vos ſeparationem coram Domino ex omni- 28
bus decimis veſtris, quas acceperitis à filiis Iſrael : & dabitis ex eo ſe-
parationem coram Domino Aharoni ſacerdoti. De omnibus muneri- 29
bus veſtris ſeparabitis ſeparationem coram Domino, de omni pulchro
bonitatis ejus & in eo. Et dices ſacerdotibus ; Cùm ſeparaveritis vos 30
pulchrum bonitatis ejus ex eo & in eo, tum reputabitur Levitis ſicut
ſeparatio frumenti è medio areæ, & ſicut ſeparatio vini è medio tor-
cularis. Comedetis ipſam vos ſacerdotes in omni loco, vos & homi- 31
nes domus veſtræ : quoniam merces veſtra eſt pro miniſterio veſtro in
tabernaculo fœderis. Ut non recipiatis propter eam pœnam, tem- 32
pore quo ſeparabitis pulchrum bonitatis ejus ex eo & in eo, ciban-
do ex eo illum qui immundus eſt : & ſanctificata filiorum Iſrael non
prophanabitis, ne moriamini.

פ פ פ

יט

SECT. XXXIX.

CAP. XIX.

וידבר ומליל יי עם משה ועם אהרן למימר : וזאת דא גזירת אחוויית אורייתא
דפקיד יי למימר מליל עם בני ישראל ויסבון לך מאפרשות לישכתא תורתא
סומקתא ברת תרתין שנין דלית בה מומא ושומא משער חורן דלא סליק עלה דכר
ולא אטרחא באובצן עיבידתא ואפסרא וקטרבא ולא אירעצא בזקתא וסול ויסירתא
וכל דדמי לנירא : ונתתם ותתנון יתה לאלעזר סגן כהניא ויהנפק יתה לחורא
למברא למשריתא ויסדר חזור חזור לה סידורי קיסין דתיניא וכהנא אוחרן יכוס
יתה קדמוי בתרין סימניא כמשאר בעירן ויבדיקנה בתמניסרי טריפן : ולקח ויסב
אלעזר בכיהוניה מן אדמיה באדבע יד ימיניה ולא יקבלינה במנא וידי לסידורא
דקיסי תיניא מן לגין מן ציטרא דממצע כל קבילי אפי משכן זימנא מאדמיה
בטיבולא חדא שבע זמנין : ושרף ויפקון מגו סדורא ויוקד כהן אוחרן ית
תורתא כד חמי אלעזר ית מושכה וית בישרה וית אדמה על ריעייה יוקד :
ולקח ויסב כהן אוחרן בקעתא דקיסא
דגולמיש ואיזובא וצבע דאשתני בזהורי
ויטלוק לגו יקידתא דתורתא ויסגי
דליקתא לאפושי קיטמא : וכבס ויצבע לבושוי כהנא דינכס ית תורתא ויסחי
בישריה בארבעין סווין דמוי ומן בתר כדין ייעול למשריתא ויהי מסאב כהנא
ההוא קדם טיבוליה עד רמשא :

ירושלמי 6 ויטלק לגו קטם יקידת
תורתא :

ET loquutus eſt Dominus cum Moſe & Aharon, dicendo: Hoc de- 1
cretum indicationis legis, quam præcepit Dominus dicendo ; Loquere 2
cum filiis Iſrael, ut accipiant tibi de ſeparatione cubiculi vaccam ru-
fam natam duos annos, in qua non ſit labes aut macula de pilo albo,
ſuper quam non ſaliit mas, neque ſubiit moleſtiam operis, aut capiſtri
lorive, neque exagitata fuit ſtimulo, aut aculeo, aut ſpina, nec quidquam
ſimile jugo *paſſa eſt.* Et dabitis ipſam Eleazari præfecto ſacerdotum, qui 3
educat eam ſolam extra caſtra, & ordinabit in circuitu ejus ordines li-
gnorum ficuum, & ſacerdos alius mactabit eam coram ipſo duobus ſi-
gnis, ut reliquæ beſtiæ *mactantur,* & explorabit eam per octodecim
ſpecies diſcerptorum. Et accipiet Eleazar in habitu ſacerdotali ſuo de 4
ſanguine ejus digito manus dextræ ſuæ, neque recipiet ipſum in vas,
& aſperget ordinem lignorum ficuum, è lagena *etiam* à latere media-
no *aſperget* ante faciem tabernaculi fœderis de ſanguine ejus unica im-
merſione ſeptem vicibus. Et exibunt è medio ordinis, & ſuccendet 5
ſacerdos alius vaccam vidente Eleazaro : pellem ejus, & carnem ejus,
& ſanguinem ejus, cum excremento ejus comburet. Et accipiet ſa- 6
cerdos alius fruſtum ligni cedri,
& hyſſopum, & colorem qui mu-
tatus eſt in coccum, & projiciet
in medium incendii vaccæ, & mul-
tiplicabit incendium ut creſcant cineres. Et lavabit veſtimenta ſua 7
ſacerdos qui mactavit vaccam, lavabitque carnem ſuam in quadragin-
ta ſatis aquæ, & poſtea ingredietur in caſtra : pollutus autem erit ſa-
cerdos ille ante lotionem ſuam uſque ad veſperam.

Hieroſ. 6. *Et projiciet in medium cineris incendii vaccæ.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* سخن گفت :: بمشه گفتن * و بآن لویان سخن گوي و بگوي بایشان که بستانید از نزدي
پسراني يسرال مر آن دهيك آنچه بدادم بشما از نزدي ايشان در اصتنائي شما جدا كنيد ازو
جداكردي :: دهيك از آن دهيك * و حسيب شود بشما جداكردي شما چون دانه از آن خرمن
و چون شيره از آن چرخ * همچنين جدا كنيد نيز شما جداكرد :: از همه دهيكهاي شما
آنچه بستانيد از نزدي پسراني يسرال و بدهيد ازو مر جداكردي :: باهرن آن كهن * از همه
هديهاي شما جدا كنيد مر همه جداكردي :: از همه بهتريني او مر خاصي او ازو
* و بگوي بايشان در جدا كردني شما مر بهتريني او ازو و حسيب شود بلويان چون دخلي خرمن
و چون دخلي چرخ * و بخوريد اوپرا در همه جا شما و اهلي خانهي شما [كه مزد او بشما]
بدلي كاركردي شما در خيمهي وعده * و نه برداريد ابر او خطا در جدا كردني شما مر بهتريني
او ازو و مر خاصهاي پسراني يسرال نه سست كنيد و نه ميريد *

* فصل نوزدهم *

* سخن گفت :: بمشه و باهرن گفتن * اين رسمي آن شريعت آنچه فرمود :: گفتن سخن گوي
بپسراني يسرال بستانند بتو گاو سرخ تمام آنچه نيست در و عيب آنچه نه بر آمد ابر او يوغ
* بدهيد آنرا بالعزر آن كهن و بيرون آورد آنرا بار بيرون بلشكرگاه و بكشد آنرا بپيشي او
* و بستاند العزر آن كهن از خوني آن در انگشتي او و بچكاند بمقابلي پيشي خيمهي وعده از
خوني آن هفت بارها * و بسوزاند مر آن گاورا بچشم ديدي او مر پوستي آن و مر گوشتي آن و مر
خوني آن ابر غوشاد آن بسوزاند * و بستاند آن كهن چوبي سرو و درمنه و قرمزك و بيندازد
بمياني سوختني آن گاو * و بشويد جامهاي او آن كهن و بشويد تني او در آب و بعد بيايد
بآن لشكرگاه و پليد باشد آن كهن تا ايوار *

Locutuſq; eſt Dominus ad Moſcheh, 25
dicendo ; Et ad Levitas loquêris, 26
ac dices eis ; Quum acceperitis à
filiis Iſrael decimas quas dedi vobis
ab illis in poſſeſſionem veſtram, ſepa-
rabitis ex eis ſeparationem Domini,
decimas è decimis. Et reputabitur 27
vobis ſeparatio veſtra ſicut granum
de area, & ſicut muſtum de tor-
culari. Sic ſeparabitis etiam vos 28
ſeparationem Domino ex omnibus
decimis veſtris quas acceperitis à
filiis Iſrael, & dabitis ex illis ſe-
parationem Domini Aharon ſa-
cerdoti. Ex omnibus donariis 29
veſtris ſeparabitis omnem ſepa-
rationem Domino, ex omni opti-
mo ejus, ſanctificationem ejus ex
eo. Dices prætereà illis; Quum ſe- 30
parabitis optimum ejus ex eo, repu-
tabitur Levitis ſicut proventus areæ,
& ſicut proventus torcularis. Et 31
comedetis illud in omni loco veſtro
vos & familia veſtra : quia merces
eſt vobis propter opus veſtrum in
tentorio conventûs. Et non portabi- 32
tis ob id peccatum quum ſeparave-
ritis optimum ejus ex eo: & ſancti-
ficationes filiorum Iſrael non pro-
phanabitis, & non moriemini.

CAP. XIX.

LOquutuſque eſt Dominus ad 1
Moſheh & Aharon, dicendo, Hoc 2
eſt ſtatutum legis quod præcepit
Dominus, dicendo ; Alloquere filios
Iſrael, ut afferant ad te vaccam
rufam perfectam, in qua non ſit vi-
tium, ſuper quam non aſcenderit ju-
gum. Et dabitis eam Eleazar ſa- 3
cerdoti, qui educet eam extra ca-
ſtra, & mactabit eam aliquis *coram*
eo. Capietque Eleazar ſacerdos de 4
ſanguine ejus digito ſuo, & ſtillabit
è regione faciei tentorii conventûs
de ſanguine ejus ſeptem vicibus.
Poſtea *comburet* illle *vaccam in* 5
conſpectu oculorum ejus: pellem ejus,
& carnem ejus, & ſanguinem ejus
cum fimo ejus comburet. Tunc acci- 6
piet ſacerdos lignum cupreſſinum, &
thymbram, & coccineum, projiciet-
que in medium combuſtionis vaccæ.
Et lavabit veſtes ſuas ſacerdos, la- 7
vabitque corpus ſuum in aqua, &
poſteà veniet in caſtra, pollutuſque
erit ſacerdos uſque ad veſperam.

ירושלמי תרגום יונתן בן עוזיאל

והשורף יתהּ כהנא דמתעסק ביקידתא יצבע לבושוי בארבעין סאוין דמוי ויסחי ביסריה 8
בארבעין סווין דמוי ויהי מסאב קדם טבוליה עד רמשא : ואסף ויכנוש גבר כהין דכי 9
ית קטמא דתורתא בקלל דפחר מקף מגופת שייע ויפלג ית קטמא לתלת חולקין
חדא יהיב בחיל וחדא בטוור משחא וחדא מפלג לכל מטרת ליואי ותהי לכנישתא
דבני ישראל למוי אדיותא ברם שיבוק חובת עגלא היא : וכבס ויצבע כהנא 10
דכניש ית קטמא דתורתא ית לבושוי ויהי מסאב קדם טבולידה עד רמשא ותהי
לדכותא לבני ישראל ולגיוריא דיתגיירון ביניהון לקים עלם : הנוגע דיקרב 11
בשכיבא לכל נר נשא ואפילו לוולדא בר ירחין לגושמיה ולדמיה יהי מסאב שובעא
יומין : הוא הוא ידי עלוי מי קטמא ההוא ביומא תליתאה וביומא שביעאה 12
ידכי ואין לא ידי עלוי ביומא תליתאה יעכב עלוי וביומא שביעאה לא ידכי :
כל כל דיקרב בשכיבא ובוולדא בר תשעא ירחין בגושמיה ובדמיה דימות ולא 13
ידי עלוי ית משכנא דיי סאיב וישתיצי בר נשא ההוא מישראל ארום מוי
אדיותא לא אזדריקו עלוי מסאב הוא תוב סובתיה ביה עד דידי ויהדר וידי
ויטבול ברמשא שביעאה : ואת דא אחויית אורייתא גבר ארום ימות 14
תחות גננא דפריס כל מאן דעליל למשכנא אורח תרעא ולא מן צדדיה
כדפתח תרעיה מכל דבמשכנא ואפילו קרקעיתיה ואבנוי וקיסוי ומנוי יהי מסאב
שובעא יומין : וכל כלי וכל מאן דפחר 15
פתיח דלית מגופתא מחברא ביה מקף
על פומיה דיפריש ביניה ובין סובתא
מסאב הוא בגנינא באוירא דסובתא דמפומיה ומגויה ולא מגביה : וכל
וכל מאן דמקרב על אנפי ברא ולא במיתא דבכריסא דאמיה בקטיל 16
סייפא או בסייפא דקטל ביה או בשכיבא שלימא ואפילו בגרמיה
בשערתא או בגרמא דאינשא חיא דפריש מיניה או בקבורתא ובגוללא
ובדופקא יהי מסאב שובעא יומין : ולקחו ויסבון לדמסאב מן עפר יקידת 17
חטאתא ויתן עלוי מי מבוע לגו מאן דפחר : ולקח ויסב אזובא 18
תלתא קילחין באיסרא חדא ויטמוש במיא האינון בעידן קבול סובתא
גבר כהין דכי וידי על משכנא ועל כל מניא ועל בני נש דהוו תמן ועל
דמקרב בגרמא דחיא דפרש מיניה ונפל או בקטול חרבא או בשכיבא
במותנא או בבית קבורתא ובגוללא ובדופקא : והזה וידי כהנא דכיא על 19
גברא מסאבא ביומא תליתאה וביומא שביעאה וידכיניה ביומא שביעאה ויצבע
לבושוי ויסחי במיא וידכי ברמשא :

ירושלמי 15 וכל מן דחסף פתיח די
לית פורייתא משעא עלוי מסאב הוא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Sed & ſacerdos qui occupatus fuit in combuſtione lavabit veſtimenta 8
ſua in quadraginta ſatis aquæ, & lavabit carnem ſuam in quadraginta
ſatis aquæ: & erit immundus ante ablutionem ſuam uſque ad veſpe-
ram. Et colliget vir ſacerdos mundus cinerem vaccæ in vaſe figulino,
circundato operculo luteo, & dividet cinerem in tres partes; quarum
unam ponet in intermurali, alteram in monte olivarum, tertiam partem pro
omni cuſtodia Levitarum: eritque congregationis filiorum Iſrael in aquas
aſperſionis, remiſſio peccati vituli eſt. Et lavabit ſacerdos qui con- 10
gregavit cinerem vaccæ veſtimenta ſua, & erit pollutus ante ablutio-
onem ſuam uſque ad veſperam: & erit in munditiem filiis Iſrael &
peregrinis qui peregrinabuntur inter eos, in ſtatutum perpetuum.
Qui tetigerit mortuum quemcunque virum, etiam puerum menſes *ali-* 11
quot natum, aut corpus ejus, aut ſanguinem ejus, erit pollutus ſe-
ptem diebus. Is aſperget ſe aquis cineris iſtius die tertio, & die ſe- 12
ptimo mundus erit: quod ſi non aſperſerit ſe in die tertio, manebit
ſuper eum pollutio, & die ſeptimo non erit mundus. Quicunque tetigerit 13
mortuum, etiam puerum natum novem menſes, ſive corpus ejus, ſive
ſanguinem ejus qui mortuus fuerit, neque aſperſerit ſe, tabernaculum
Domini polluit, & excidetur vir ille ex Iſrael: quoniam aquæ aſper-
ſionis non ſunt ſparſæ ſuper eum, pollutus eſt, adhuc pollutio ejus in
eo eſt, donec aſperſerit ſe; itaque rurſus aſperget ſe, & lavabit in
veſpera ſeptima. Hæc eſt indicatio legis viri, quando mortuus fue- 14
rit ſub tabernaculo expanſo: quiſquis ingreſſus fuerit tabernaculum
viâ portæ, non autem ex latere ejus quando aperuerit portam ejus,
& quicquid eſt in tabernaculo, etiam pavimentum ejus, & lapides ejus,
& ligna ejus, & vaſa ejus, pollutum erit ſeptem diebus. Et omne 15
vas figulinum apertum, cui non eſt
operculum conjunctum ipſi per cir-
cuitum labii ejus, quod ſeparet in-
ter ipſum & pollutionem, pollutum
erit in tabernaculo aere polluti-
onis, qui *pertigerit* per os ejus, & ab interiori ejus, non autem ab exteri-
ore ejus. Et quicunque tetigerit in ſuperficie agri (non mortuum qui 16
eſt in utero matris ſuæ) interfectum gladio, aut gladium quo eſt interfe-
ctus, aut mortuum ſimpliciter, vel etiam os ejus, capillum aut os viri vivi
quod ab eo ſeparatum eſt, aut ſepulchrum, aut operculum, aut latus ſepul-
chri, erit pollutus ſeptem diebus. Et tollant pro eo qui eſt immundus 17
de cinere combuſtionis hoſtiæ pro peccato, & ponant pro eo aquas fontis
in medium vaſis figulini. Et accipiet hyſſopi tres faſciculos ſimul liga- 18
tos, quos immerget in illis aquis tempore receptionis pollutionis vir ſacer-
dos mundus, & aſperget tabernaculum, & omnia vaſa & homines qui ibi
fuerint, aut ſuper eum qui tetigerit os vivi quod ſeparatum eſt ab eo &
cecidit, aut interfectum gladio, aut mortuum peſte, aut ſepulchrū, aut oper-
culum, aut latus ſepulchri. Spargátque ſacerdos mundus ſuper virum 19
immundum die tertio & die ſeptimo: & mundabit eum die ſeptimo; &
lavabit veſtimenta ſua, & abluet ſe aquis, & mundus erit veſperi.

Hier. 15 *Et omne vas figulinum apertum, cui non eſt operculum ex luto ſuper ipſo, pollutum erit.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وآن سوزانا آنرا بشويد جامهاي او در آب وبشويد تني او در آب وپليد باشد تا ايوار * 8
* وگرد كند مردي پاك مر خاكستري آن گاو ورها كند بار بيرون بلشكرگاه در جايي 9
پاك وباشد بجماعتي پسراني يسرال بنگاهداشت بآبي چكاندن خطات آن * وبشويد آن گرد كنا 10
مر خاكستري آن گاو مر جامهاي او وپليد باشد تا آن ايوار وباشد بپسراني يسرال وبغريب
آن غريبي كنا در مياني ايشان برسمي جاويد * آن رسا در مرده بهمه جاني آدم وپليد باشد 11
هفت روزها * او چكيده شود دزو در روزي آن سيمي ودر روزي آن هفتمي پاك شود واگر نه 12
چكيده شود در روزي آن سيمي ودر روزي هفتمي نه پاك باشد * همه آن رسا در مرده در 13
جاني آن آدم آنكه بميرد ونه چكيده شود مر مسكن يي پليد كرد بريده شود آن جاني آن آن
از يسرال كه آبي چكاندن نه پراكنده شد ابر او پليد باشد نيز پليدي او درو * اين 14
آن شريعت آدمي كه بميرد در خيمه همه آن آيا بآن خيمه وهمه آنكه در خيمه پليد باشد
هفت روزها * وهمه پيرايهي كشاده آنكه نيست سربند رشتهي ابر او پليد است او * وهمه 15 16
آنكه برسد ابر روي آن دشت در كشتهي شمشير يا در مرده يا در استخوان آدم يا در گور
پليد باشد هفت روزها * وستانند بپليد از خاكي سوختهي آن خطات وبدهد ابر او 17
آبي روان بپيرايه * وستاند دومه ودر زند در آب مردي پاك وبچكاند ابر آن خيمه وابر 18
همه آن پيرايها وابر آن جانها آنكه بودند آنجا وابر آن رسا در استخوان يا در كشته
يا در مرده يا در گور * وبچكاند آن پاك ابر آن پليد در روزي آن سيمي ودر روزي 19
آن هفتمي وپاك كند اورا در روزي آن هفتمي وبشويد جامهاي او وبشويد در آب
وپاك شود در ايوار *

Qui etiam combuſſerit eam, la- 8
vabit veſtes ſuas in aqua, lava-
bit & corpus ſuum in aqua, &
pollutus erit uſque ad veſperam.
Colliget autem vir mundus cinerem 9
vaccæ, & reliquet extra caſtra
in loco mundo: eritque congregatio-
ni filiorum Iſrael in cuſtodiā in aquā
aſperſionis: peccatum eſt. Et la- 10
vabit collector cineris vaccæ ve-
ſtes ſuas, pollutuſque erit uſque ad
veſperam: & erit filiis Iſrael, &
peregrino peregrinanti in medio eo-
rum, in ſtatutum perpetuum. Ac- 11
cedens ad mortuum, ad omnem ani-
mam hominis, pollutus quidem erit
ſeptem diebus. Ipſe aſpergetur ea 12
in die tertio, & in die ſeptimo
purificabitur: at ſi aſperſus non
fuerit die tertio, die quidem ſe-
ptimo purus non erit. Omnis acce- 13
dens ad mortuum, ad animam ho-
minis qui mortuus fuerit, & aſper-
ſus non fuerit, tabernaculum Domini
polluit: excindetur anima illa ex
Iſrael, quia aqua aſperſionis non
fuit ſparſa ſuper eum: pollutus
erit, adhuc pollutio ejus eſt in ipſo.
Hæc quoque eſt lex hominis qui 14
mortuus fuerit in tentorio, Omnis
veniens in tentorium, & omne
quod eſt in tentorio pollutum erit
ſeptem diebus. Omne item vas 15
apertum, ſuper quo non fuerit oper-
culum filaceum, pollutum eſt ipſum.
Omnis præterea qui acceſſerit ſu- 16
per faciem agri ad occiſum gladio,
aut ad mortuum, aut ad os homi-
nis, aut ad ſepulchrum, pollutus
erit ſeptem diebus. Accipiantque 17
pro polluto de pulvere combuſtio-
nis peccati, & dabunt ſuper eum
aquas meantes in vaſe. Capiet 18
etiam thymbram, et intinget in aquam
vir mundus, ſtillabitque ſuper ten-
torium, & ſuper omnia vaſa, &
ſuper animas quæ fuerint ibi, &
ſuper accedentem ad os, vel ad oc-
ciſum, vel ad mortuum, vel ad ſe-
pulchrum. Stillabit inquam mun- 19
dus ſuper pollutum in die tertio &
in die ſeptimo, & purificabit eum
die ſeptimo: poſtea lavabit veſti-
menta ſua, lavabitque ſe in aqua,
& mundus erit in veſpere.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ואיש וגבר דיסתאב ולא ידי עלוי ושתיצי בר נשא ההוא מגו קהלא ארום 20
ית מקדשא דיי סאיב מי אדיותא לא אזדריקו עלוי מסאב הוא : והותה
ותהי לכון לקיים עלם ולחוד כהנא דמדי מי אדיותא יצבע לבושוי ודיקרב 21
במי אדיותא יהי מסאב עד רמשא : וכל וכל מדעם דיקרב ביה מסאבא 22
ולא בהיסיטא יהי מסאב ובר נש דכי דיקרב ביה יהי מסאב עד רמשא :

כ

ויבאו ואתו בני ישראל כל כנשתא למדברא דצין בעשרא יומין לירחא 1
דניסן ומיתת תמן מרים ואתקברת תמן : ולא ולפום דבזכותא דמרים 2
אתיהיבת בירא כד שכיבת אתגניזת בירא ולא הוו מוי לכנישתא ואתכנישו
על משה ועל אהרן : וירב ונצא עמא על משה ואמר למימר הלואי 3
דמיתנא כד מיתו אחנא קדם יי : ולמה ולמא אתיתון ית קהלא דיי 4
למדברא הדין למימת תמן אנחנא ובעירנא : ולמה ולמא אסקתונא 5
ממצרים לאייתאה יתן לאתרא בישא הדין לא אתר כשר לבית דרע ואוף
לא למנצב תינין וגופנין ורומנין ומוי לית למשתי : ויבא ועאל משה ואהרן 6
מן קדם תורעמות קהלא לתרע משכן זמנא ואתרכינו על אפיהון ואתגלי
איקר שכינתא דיי להון : וידבר ומליל יי עם משה למימר : קח סב ית 7 8
חטר ניסיא וכנוש ית כנישתא אנת ואהרן אחוך ותומון תריכון ית כיפא
בשמא רבא ומפרשא כד הינון חמיין ויתן מוהי ואין יסרב לאפקי מחי אנת
לחודך בידך בחוטרא דבידך ותהנפק להון מיא מן כיפא ותשקי ית כנישתא
וית בעיריהון : ויקח ונסיב משה ית חטר ניסיא מן קדם יי היכמא דפקדיה : 9
ויקהילו וכנישו משה ואהרן ית קהלא לקדם כיפא ואמר להון משה שמעו 10
כדון סורבניא המן כיפא הדין אפשר לן להנפקא לכון מיא : וירם וזקף 11
משה ית ידיה ומחא ית כיפא בחטריה
תרתין זמנין בזמנא קדמאה אטיפת אדמא
ובזמנא תניינא נפקו מיין סגיאין ואשתיאת כנשתא ובעיריהון : ויאמר ואמר יי 12
למשה ולאהרן בשבועתא חולף דלא הימנתון במימרי לקדשותי למחמיהון דבני
ישראל בגין כן לא תהנעלון ית קהלא הדין לארעא די אתן להון :

ירושלמי 11 וארעם משה :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Sed vir qui immundus fuerit neque fuerit aſperſus, excidatur homo 20
ille de medio congregationis: quoniam ſanctuarium Domini polluit,
aquæ aſperſionis non ſunt aſperſæ ſuper ipſum, immundus eſt. Et 21
erit vobis in ſtatutum ſeculi: & ſacerdos etiam qui aſperſerit aquam
aſperſionis lavabit veſtes ſuas, & qui tetigerit aquas aſperſionis erit
immundus uſque ad veſperam. Et quodcunque tetigerit immundus, 22
etſi non portaverit, erit immundum: & homo mundus qui tetigerit
ipſum, erit immundus uſque ad veſperam.

CAP. XX.

Venerunt autem filii Iſrael univerſaque congregatio in deſertum 1
Tſin, decima die menſis Niſan: & mortua eſt ibi Mirjam ibique
ſepulta eſt. Et propterea quod merito ipſius Mirjam datus erat pu- 2
teus, quando mortua eſt reconditus eſt puteus, neque erant aquæ
congregationi: congregatique ſunt contra Moſem & contra Aharo-
nem. Et contendit populus adverſus Moſem, & dixit dicendo; 3
Utinam mortui eſſemus quando mortui ſunt fratres noſtri coram Do-
mino. Et quare venire feciſtis cœtum Domini in deſertum hoc, ut 4
moriamur ibi nos & jumenta noſtra? Et quare aſcendere feciſtis 5
nos ex Ægypto, ut adduceretis nos in locum malum hunc, locum
qui non eſt aptus ad ſeminandum, & etiam ad plantandum ficus,
aut vineas, aut malogranata; & aqua non eſt ad bibendum? Ve- 6
nit itaque Moſes & Aharon à facie murmurationis congregationis ad
portam tabernaculi fœderis, & inclinati ſunt ſuper facies ſuas: &
revelata eſt gloria divinæ præſentiæ Domini illis. Et loquutus eſt 7
Dominus cum Moſe, dicendo: Accipe virgam miraculorum, & 8
congrega cœtum tu & Aharon frater tuus, & adjurabitis ambo vos petram
in nomine magno & explicato ipſis videntibus, & dabit aquas ſuas:
quòd ſi renuerit producere, percuties tu ſolus ipſam virgâ quæ eſt in
manu tua, & educes illis aquas ex petra, ut potum des cœtui &
jumentis illorum. Et accepit Moſes virgam miraculorum à facie Do- 9
mini ſicut præceperat illi. Et congregaverunt Moſes & Aharon con- 10
gregationem ante petram: & dixit illis Moſes; Audite nunc rebel-
les, an ex petra hac poſſibile eſt nobis educere vobis aquas? Et 11
elevavit Moſes manum ſuam, &
percuſſit petram virga ſua bis: pri-
ma vice ſtillavit ſanguinem, ſecun-
da autem exierunt aquæ plurimæ, bibitque *univerſa* congregatio unà
cum beſtiis eorum. Et dixit Dominus Moſi & Aharoni cum jurejuran- 12
do; Propterea quod non credidiſtis verbo meo, ut ſanctificaretis me
in conſpectu filiorum Iſrael, ideo non introducetis congregationem
hanc in terram quam dabo illis.

Hieroſ. 11 *Et elevavit Moſes.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ومردي آنكه پليد باشد ونه پاك شود نيست شود آن جاني آن آن از مياني آن جماعت كه
مر خاصي :: پليد كرد آبي چكاندن نه پراكنده شد ابر او پليد است او * وباشد بايشان
برسمي جاويد وچكاني آبي آن چكاندن بشويد جامهاي او وآن رسا در آبي آن چكاندن پليد
باشد تا آن ايوار * وهمه آنچه برسد در وآن پليد پليد باشد وآن جاني آن رسا پليد باشد
تا ايوار * * فصل بيستم * * بيامدند پسراني يسرال همه آن جماعت
بياباني صين در ماهي آن اوّل بنشست آن قوم در قدش بمرد آنجا مريم قبرا شد آنجا
* ونه بود آب بجماعت جمع شدند ابر مشه وابر اهرن * خصومت كرد آن قوم اوازي
مشه گفتند بگفتن كاشكي بمرديم در مردني برادراني ايما بپيشي :: * وچرا آورديد مر
جماعتي :: بان بياباني آن اين بمردن آنجا ايما وچهارپاياني ايما * وچرا بر آوردي ايمارا از مصر
باوردن ايمارا بان جايي آن بدي آن اين نه جايي زرع وانجير وتاك وانار وآب نيست
بآهنجيدن * بيامد مشه واهرن از پيشي آن جماعت بدرگاهي خيمهي وعده بيفتادند ابر
روي ايشان ديدار شد عزيزي :: بايشان * سخن گفت :: بمشه بگفتن * بستان مر آن عصا
وجمع كن مر آن جماعت تو واهرن برادري تو وسخن گويد بان كمر بچشم ديدي ايشان
وبدهد آبي او وبيرون آوري بايشان آب از آن كمر وآب دهي مر آن جماعت ومر چهارپاياني
ايشان * بستاند مشه مر آن عصا از پيشي :: چون آنچه بفرمود اويرا * جمع كردند مشه واهرن
مر آن جماعت بپيشي آن كمر گفت بايشان بشنويد اكنون آن عاصيان ها از آن كمري آن اين
بيرون آوريم بشما آب * بلند كرد مشه مر دستي او وبزد مر آن كمر در عصايي او دو بارها بيرون
آمدند آبي بسياران بياهنجيد آن جماعت وچهارپايي ايشان * گفت :: بمشه وباهرن جراي كه
نه استوار بوديد در من بخاص كردني من بچشم ديدي پسراني يسرال بهمچنين نه آوريد
مر آن جماعتي آن اين بان زمين آنچه بدادم بايشان ::

Vir autem qui pollutus fuerit, & 20
non fuerit purificatus, annihilabitur anima illa de medio congregationis, quia ſanctuarium Domini polluit: aqua aſperſionis non eſt ſparſa ſuper eum, pollutus eſt ipſe.
Et erit eis in ſtatutum perpetuum: 21
& aſpergens aquam aſperſionis, lavabit veſtimenta ſua: & accedens ad aquam aſperſionis, pollutus erit uſque ad veſperam. Et omne cui ac- 22
ceſſerit pollutus, pollutum erit: & anima accedens ad eum, polluta erit uſq; ad veſperam.

CAP. XX.

Veneruntque filii Iſrael, univer- 1
ſa congregatio in deſertum Sin, menſe primo, ſeditque populus in Cadeſh: ubi mortua eſt Mirjam, & ſepulta fuit ibi. Quumq; non eſſet 2
aqua congregationi, convenerunt adverſus Moſheh & Aharon. Et jur- 3
gium fecit populus cum Moſheh, locutique ſunt, dicendo; Utinã mortui fuiſſemus quando mortui ſunt fratres noſtri coram Domino. Et quare tu- 4
liſtis congregationem Domini in deſertum iſtud ad moriendũ ibi, nos et quadrupedes noſtras? Et quare edu- 5
xiſti nos ex Ægypto, ad adducendũ nos ad locum malum iſtum, non locũ ſementis, & ficûs, & vitis, & malogranati, nec eſt aqua ad bibendum?
Venit itaque Moſheh & Aharon à 6
præſentia congregationis ad oſtium tentorii conventûs, cecideruntque ſuper facies ſuas, & apparuit gloria
Domini eis. Locutuſque eſt Dominus 7
ad Moſheh, dicendo; Accipe virgam, 8
& congrega cœtum tu & Aharon frater tuus, & loquimini ad fornicem rupis in conſpectu oculorum eorum, & dabit aquam ſuam, educeſq; illis aquam è fornice, & aquam dabis cœtui & quadrupedibus eorum.
Accepit igitur Moſheh virgam à 9
præſentia Domini, quemadmodum
præceperat ei. Congregáruntque 10
Moſheh & Aharon congregationem coram fornice, dixitque illis: Audite nunc rebelles, numquid de fornice hoc educemus vobis aquã? Et 11
elevavit Moſheh manum ſuam, percuſſitque fornicem rupis virgâ ſuâ duabus vicibus, & egreſſis aquis multis, bibit congregatio & quadrupedes eorum. Et dixit Dominus 12
ad Moſheh & Aharon, Propterea quod haud fidi fuiſtis mecum, ad ſanctificandum me in conſpectu oculorum filiorum Iſrael, ideo non introducetis congregationem iſtam in terram quam dedi illis.

המה הינון מי מצותא דנצו בני ישראל קדם יי על עיסק בירא דאיתגניזת 13
ואתקדש בהון במשה ואהרן כד איתיהיבת להום : וישלח ושדר משה אזגדין 14
מרקם לות מלכא דאדום למימר כדנן אמר אחוך ישראל אנת ידעת ית כל
אניקי דאשכחתנא : ויירדו ונחתו אבהתן למצרים ויתיבנא במצרים יומין סגיאין 15
ואבאישו לנא מצראי ולאבהתנא : ונצעק וצלינא קדם יי וקביל צלותנא ושדר 16
חד ממלאכי שירותא והנפקנא ממצרים והא אנחנא ברקם קרתא דמתבניא
בסטר תחומך : נעברה נעיבר כדון 17
בארעך לא נשרגגא בתולן ולא נאנס
אריסן ולא נבעול נשי גוברין באורח
מלכא דבשמיא ניזיל ולא נסטי לימינא
ולשמאלא להנזקא בשבילי רשותא עד
דנעיבר תחומך : ויאמר ואמר ליה 18
אדומאה לא תעיבר בתחומי דלמא בשליפי חרב אפוק לקדמותך : ויאמרו
ואמרו ליה בני ישראל באסטרטיא דמלכא נזיל אין מייך נשתי אנא ובעירי 19
ואיתן דמי טימהון לחוד לית פתגם דביש בלחודי אעיבר : ויאמר ואמר לא 20
תעיבר ונפק אדומאה לקדמותיה בחיל רב ובידא תקיפתא : וימאן וסרב 21
אדומאה למשבוק ית ישראל למעיבר
בתחומיה וסטא ישראל מלוותיה דהוו
מיפקדין מן קדם מימרא דשמיא דלא
למסדרא עמהון סדרי קרבא מטול
דעד כדון לא מטא זמנא למתיהבא נקמתא באדום בידיהון : ויסעו ונטלו 22
מרקם ואתו בני ישראל כל כנשתא לטוורוס אומנוס : ויאמר ואמר יי למשה 23
בטוורוס אומנוס על תחום ארעא דאדום למימר : יאסף יתכניש אהרן לעמיה 24
ארום לא ייעול לארעא דיהבית לבני ישראל מטול דסרבתון על מימרי במי
מצותא : קח דבר ית אהרן וית אלעזר בריה ואסיק יתהון לטוורוס אומנוס : 25
והפשט ואשלח ית אהרן ית לבושוי 26
יקר כהונתא והלבישינון ית אלעזר
בריה ואהרן יתכנש וימות תמן : ויעש ועבד משה היכמא דפקיד יי יתיה 27
וסליקו לטוורוס אומנוס כד חמן כל כנשתא : ויפשט ואשלח משה ית אהרן 28
ית לבושוי איקר כהונתא ואלביש ית אלעזר בריה ומית אהרן תמן בריש טוורא
ונחת משה ואלעזר מן טוורא :

ירושלמי 17 נעבר כען בארעך לא
נינוס אניסן ולא נשרגגה בתולן ולא
נבעי נשי גוברין באסטרטא דמלכא
נזיל לא נסטי לא לימין ולא לשמאל
עד זמן די נעבר תחומך :

ירושלמי 21 וסטון ישראל מעלויהון
דהוון מפקדין מן אבוהון דבשמיא דלא
יסדרון לקבליהון סדרי קרבא :

ירושלמי 26 ותחליש ית אהרן :

Hæ ſunt aquæ contentionis, ubi contenderunt filii Iſrael coram Do- 13
mino occaſione putei qui reconditus fuerat: & ſanctificatus eſt in eis
in Moſe & Aharone, quando datæ ſunt illis. Tum miſit Moſes nuntios 14
de Rekam ad regem Ædom, dicendo; Sic dicit frater tuus Iſrael, tu noſti
omnem anguſtiam quæ invenit nos: Ut deſcenderint patres noſtri in 15
Ægyptum, & habitaverimꝰ in Ægypto diebꝰ multis, afflixerintq; nos Ægy-
ptii & patres noſtros. Et preces fuderimus coram Dño, qui ſuſcepit preces 16
noſtras, & miſit unum ex angelis miniſterii ut educeret nos ex Ægypto:
& ecce nos in Rekam civitate, quæ ædificata eſt in latere termini tui.
Tranſibimus nunc per terram tuam; non ſeducemus virgines, neque vi rapiemus deſponſatas, neque rem habebimus cum uxoribus virorum: ſemitâ regis cœlorum proficiſcemur, neque declinabimus ad dextram aut ſiniſtram, ut noceamus in ſemita publica, donec tranſiverimus limitem tuum. Et reſpondit illi Ædomæus; Non tranſ- 17 18
ibis per limitem meum, ne cum evaginantibus gladio egrediar in oc-
curſum tui. Et dixerunt illi filii Iſrael; Stratâ viâ regiâ proficiſce- 19
mur: ſi aquas tuas bibamus, ego & jumenta mea, tum dabo
pretium valoris earum: tantùm ſine ulla re mala ſolus ego tranſibo.
Et ait; Non tranſibis: & egreſſus eſt Ædomæus obviam illi cum 20
exercitu multo & manu forti. Et renuit Ædomæus ſinere Iſraelem, 21
ut tranſiret per limitem ſuum: & divertit Iſrael ab eo, quia ſic juſſi erant à verbo cœlorum, ut acie inſtructâ non prodirent adverſus eos; eò quòd nondum adveniſſet tempus quo ultio Ædomæis daretur in manus eorum. Et pro- 22
fecti ex Rekam venerunt filii Iſrael univerſa congregatio ad montem
Umanum. Et dixit Dominus Moſi in monte Umano, ad limitem ter- 23
ræ Ædom, dicendo: Colligatur Aharon ad populum ſuum, quoniam 24
non ingredietur in terram quam dedi filiis Iſrael: eò quòd rebelles
fueritis verbo meo ad aquas contentionis. Accipe Aharonem & Elea- 25
zarum filium ejus, & aſcendere fac eos in montem Umanum. Exuas 26
quoque Aharonem veſtibus ſuis, decore ſacerdotii, & induas eis Eleazarum filium ejus: Aharon autem colligatur, & moriatur ibi.
Et fecit Moſes ſicut præcepit Dominus ipſi: & aſcenderunt in mon- 27
tem Umanum vidente tota congregatione. Et exuit Moſes Aharonem 28
veſtibus ſuis ornatu ſacerdotali, & induit Eleazarum filium ejus: &
mortuus eſt Aharon ibi in cacumine montis, deſcenditque Moſes &
Eleazar ex monte.

Hieroſ. 17. *Tranſibimus nunc per terram tuam; nullas inferemus injurias, neque ſeducemus virgines, neque quæremus uxores virorum: ſtratâ regiâ proficiſcemur, non declinabimus ad dextram aut ſiniſtram, uſque ad tempus quo tranſiverimus limitem tuum.*

Hieroſ. 21 *Et declinaverunt Iſraelitæ ab illis: quia ſic juſſi erant à patre eorum qui eſt in cœlis, ut adverſus eos non inſtruerent aciem belli.*

Hieroſ. 26. *Et ſpoliabis Aharonem.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ايشان آبي خصومت آنکه خصومت کردند پسراني يسرال[مر״]وخاص شد در ايشان * 13
* بفرستاد مشه رسولان ارقدش بپادشاهي ادوم همچنين گفت برادري تو يسرال تو دانستي 14
مر همه آن زحمت آنکه برسيد ايمارا * فرود شدند پدراني ايما بمصر بنشستيم در مصر روزهاي 15
بسياران بدي کردند بايما مصريان وبپدراني ايما * ناليديم بري بشنويد آوازي ايما بفرستاد 16
ملاکه وبيرون آورد ايمارا ازمصر واينك ايما درقدش شهري کناري حدّي تو * بگذريم 17
[اکنون] در ولايتي تو نه گذريم در دشت ودر رز ونه آهنجيم آبي چاه راهي آن پادشاه
برويم نه ميل کنيم راست وچپ تا آنکه بگذريم حدّي تو * گفت باو ادوم نه گذري در من 18
تا نه در شمشير بيرون آيم بپذيرهي تو * گفتند باو پسراني يسرال در طريق بر آييم و اگر 19
آبهاي تو بياشاميم من وچهي من بدهم بهاي ايشان خاصه نيست سخن در پايي من بگذرم *
* گفت نه گذري بيرون آمد ادوم بپذيرهي او در قومي گران ودر دستي قوي * ناکام 20 21
بود ادوم دادن مر يسرال گذشتن در حدّي او ميل کرد يسرال از بالايي او * منزل بر داشتند 22
از قدش بيامدند پسراني يسرال همه آن جماعت کوهي آن کوه * گفت بمشه وباهرن در هرهبر 23
ابر حدّي زميني ادوم بگفتن * جمع شود اهرن بقومي او که نه آيد بآن زمين آنکه بدادم 24
بپسراني يسرال ابر آنکه عاصي شديد مر امري من بآبي خصومت * بستان مر اهرن ومر العزر 25
پسري او وبر آور ايشانرا هرهبر * وبکش مر اهرن مر جامهاي او وبپوشاني ايشانرا مر العزر پسري 26
او واهرن جمع شود وبميرد آنجا * کرد مشه چون آنکه فرمود [illegible] بر آمدند بهرهبر بچشم 27
ديدي همه آن جماعت * بکشيد مشه مر اهرن مر جامهاي او وبپوشاند ايشانرا مر العزر پسري 28
او وفات يافت اهرن آنجا در سري آن کوه فرود آمد مشه والعزر از آن کوه *

Iſtæ ſunt *Aquæ jurgii* apud *quas* 13
jurgium fecerunt filii Iſrael cum
Domino, & ſanctificatus eſt in eis.
*Miſit*que *Moſcheh nuntios à Cadeſh* 14
ad regem Edom, Sic ait frater tuus
Iſrael; Tu noſti omnem moleſti-
am quæ evenit nobis. Deſcende- 15
runt enim *patres noſtri in Ægy-*
ptum, & ſedimus in Ægypto diebus
multis: at *malefecerunt nobis Ægy-*
ptii, & patribus noſtris. Et *inge-* 16
muimus ad Dominum, qui *audivit*
*vocem noſtram, miſit*que *angelum,*
& eduxit nos ex Ægypto: & ecce
ſumus in Cadeſh civitate extremi
termini tui. Tranſeamus nunc per 17
regionem tuam: non tranſibimus per
agrum & vineam, neque bibemus a-
quam putei: viâ regiâ ambulabi-
mus, non declinabimus ad dextram
aut ſiniſtram, uſque quò tranſierimus
terminum tuum. Reſpondit ei Edom; 18
Ne tranſeas per me, ne fortè in gla-
dio egrediar in occurſum tui. Dixe- 19
runt ei filii Iſrael; Per viam aſcen-
demus: quòd ſi aquas tuas biberimus
ego & greges mei, reddam pretium
earum: veruntamen abſque verbo
pedibus meis tranſibo. Reſpondit; 20
Non tranſibis. Egreſſúsque eſt Edom
in occurſum ejus cum populo gravi
& manu validâ. Nolente igitur *E-* 21
dom dare Iſraeli tranſitum per ter-
minum ſuum, declinavit Iſrael
ab illo. Et *manſionem remoterunt* 22
à Cadeſh, veneruntque filii Iſrael,
tota ſcil. *congregatio,* ad *Montem*
montis. Et *dixit Dominus ad Mo-* 23
ſcheh & Aharon in Hor-habar, juxta
terminum terræ Edom, dicendo; Con- 24
gregabitur Aharon ad populũ ſuum:
non enim veniet in terram quam de-
di filiis Iſrael, eo quòd rebellaſtis in
mandatũ meum apud Aquas jurgii.
Accipe Aharon & Eleazar filium 25
ejus, & adducito eos in *Hor-habar.*
Et detrahe Aharoni veſtes ejus, & 26
indues illis Eleazar filium ejus: nam
Aharon congregabitur, & morietur
ibi. *Fecit*que *Moſcheh quemadmo-* 27
dum præceperat Dominus, & aſcen-
derunt in Hor-habar in oculorũ con-
ſpectu totius congregationis. Detra- 28
xitque Moſcheh Aharoni veſtes ejus,
& induit illis Eleazar filium ejus:
& obitum invenit Aharon ibi in ca-
pite montis: tum deſcendit Moſcheh
& Eleazar de monte.

29 ויראו וכיון דנח נפשיה דאהרן אסתלקו עננא יקרא בחד לירחא דאב וחמון כל כנישתא משה נחית מן טוורא מנוי בזיעין והוה בכי ואמר ווי לי עלך אהרן אחי עמוד צלותהון דישראל אוף הינון בכון ית אהרן תלתין יומין גובריא ונשיא דישראל :

29 וחמון כל עמא דכנשתא משה נחית מן ריש טורא מנוי בזיעין וקטמא ברישיה והוה בכי ואמר ווי לי עלך אהרן אחי עמוד צלותיהון דבני ישראל דהוית מכפר עליהון חד זמן בכל שנא בה בשעתא הימינון בני ישראל ארום מית אהרן ובכון ית אהרן תלתין יומין כל עם כנשתא דבני ישראל :

כא

1 וישמע ושמע עמלק דהוה שרי בארע דרומא ואתא ואשתני ומלך בערד ארום נח נפשיה דאהרן ואסתלק עמודא דעננא דהוה מדבר בזכותיה קדם עמא בית דישראל וארום אתו ישראל אורח אלליא אתר דמרדו במארי עלמא דכד תבו אלליא הוו בני ישראל שריין ברקם והדרו לבתריהון מן רקם עד מוסרות שית משוריין ארבעין שנין נטלו מן מוסרות ותבו לרקם אורח מאלליא ואתו לטוורוס אומנים ומית אהרן תמן הא בכן אתא ואגיח קרבא בישראל ושבא מנהון שביא רבא : וידר וקיים ישראל קיים קדם יי ואמר אין ממסר תמסר ית עמא הדין בידי ואיגמר ית קירויהון : וישמע וקביל יי צלותיה דישראל ומסר ית כנענאה וגמר יתהון וית קוריהון וקרא שמא דאתרא חרמה : ויסעו מהר ההר ונטלו מטוורים אומנים מהלך ימא דסוף לאחזרא ית ארעא דאדום וקנטת נפשא דעמא באורחא : וידבר והרהרו עמא בלבביהון ואשתעיאו על מימרא דיי ובמשה נצו למא אסיקתונא ממצרים לממת במדברא ארום לית לחמא ולית מיא ונפשנא קנטת במנא הדין דמזוניה קליל : וישלח ברת קלא נפלת מן שמי מרומא וכן אמרת איתון חמון כל בני נשא כל טבוון דעבדית לעמא אסיקית יתהון פריקין ממצרים אחיתית להון מנא מן שמיא וכדון חזרו ואתרעמו עלוי והא חויא דגזרית עלוי מן יומי שירוי עלמא עפר יהוי מזוניה ולא אתרעם עלוי ועמי אתרעמו על מזוניהון וכדון ייתון חיויא דלא אתרעמו על מזונהון וינכתון ית עמא די אתרעמו על מזוניהון בכן גרי מימרא דיי בעמא ית חיוון חורמנין ונכיתו ית עמא ומיתו אוכלוסין סגיאין מישראל : 7 ויבא ואתו עמא לות משה ואמרו חבנא ארום הרהירנא ואשתעינא ביקר שכינתא דיי ועמך נצינא צלי קדם יי ויעדי מננא ית מחת חיויא וצלי משה על עמא :

ירושלמי 1 ושמע כנענאה מלכא דערד דהוה שרי בדרומא ארום מית אהרן גברא חסידא די בזכותיה הוו ענני דיקרא מגינין על ישראל ואסתלק עמודא דעננא וארום מיתת מרים נביאתא דבזכותה הות בירא מהלכא ואתגניזת בירא עני ואמר עבדי קרבא אתון ונסדר סדרי קרבא כל קבל ישראל ארום מצינן לאורחא די עלו בה אלליא וסדרו סדרי קרבא כל קבל ישראל ושבו מנהון שביא רבא :

ירושלמי 6 ברת קל נפקת מגו א ואשתמע קלא במרומיא חמון כל אנשא ואציתו ושמעו כל בני ב לטית חויא מן שרויא ואמרית ליה ע יהי מזונך ולא אתרעם על מזונא אנ עמי פריקין ממצרים ואחתית להון משמיא ואגיזית להון סלוון מן י ואסיקית להון בירא מתהומא חזרו למתרעמין קדמי על עסק מנא ל נפשן מעיקא בלחמא דמיכליה קליל בגין כן יתי חויא דלא אתרעם על מ ואנכית לעמא האלין דאתרעמו מזוניהון וגרי מימרא דיי בעמא ית שרפיא ונכיתו ית עמא ומיתו או סגין מן ישראל :

29 Poſtquam autem quievit anima ipſius Aharonis, ablata eſt nubes gloriæ prima die menſis Ab: & viderunt univerſa congregatio Moſem deſcendentem ex monte veſtibus laceris, flentem & dicentem; Væ mihi propter te Aharon frater mi columna precum ipſorum Iſraelitarum: etiam ipſi flebant Aharonem triginta diebus, viri & mulieres Iſraelitarum.

CAP. XXI.

1 ET audivit Amalek qui habitabat ad meridiē, & venit & mutatis ſedibus regnavit in Arad, quòd quieviſſet anima Aharonis, & ablata fuiſſet columna nubis quæ propter meritum ipſius præcedebat populum domus Iſrael, & quòd redirent Iſraelitæ viâ exploratorum ad locum in quo rebellârant contra Dominum mundi. Cùm enim reverterentur exploratores habitabant Iſraelitæ in Rekam, retrogreſſi ſunt deinde à Rekam uſque ad Moſeroth ſex profectionibus per quadraginta annos; profecti ſunt *tandem* ex Moſeroth & redierant in Rekam viâ exploratorum, & venerunt in montem Umanum, & mortuus eſt Aharon ibi: tunc itaque venit & conflixit cum Iſraele, & abduxit ex illis captivitatem multam. 2 Et vovit Iſrael votum coram Domino, & dixit; Si tradendo tradideris populum hunc in manum meam, plane deſtruam urbes eorum. 3 Et ſuſcepit Dominus preces ipſius Iſrael, & tradidit Chananæum, & deſtruxit eos & urbes eorum: & vocavit nomen loci illius Chorma. 4 Et profecti ſunt ex monte Umano itinere maris rubri, ut circuirent terram Aedom: & tædio affecta eſt anima populi in via. 5 Et cogitârunt populus in corde ſuo, & narrârunt contra ſermonem Domini, & contra Moſem contenderunt, *dicentes*, Quare aſcendere feciſtis nos ex Ægypto, ut moreremur in deſerto? quoniam non eſt panis nec aqua, & anima noſtra tædio affecta eſt in Manna iſto cibo levi. 6 Filia vocis cecidit ex cœlis excelſis, & ſic dixit; Venite, videte omnes homines omnia beneficia quæ feci populo quos aſcendere feci liberatos ex Ægypto; deſcendere feci illis Man è cœlis, jam verò iterum murmurârunt contra me: Ecce autem ſerpens, de quo decrevi inde à diebus initii mundi, ut pulvis eſſet cibus ejus, neque murmuravit contra me, populus autem meus murmurârunt pro cibo ſuo. Jam verò venient ſerpentes, qui non murmurârunt pro cibo ſuo, & mordebunt populum qui murmurant de cibo ſuo. Propterea immiſit verbum Domini in populum ſerpentes regulos, & momorderunt populum, mortuæque ſunt turbæ multæ ex Iſrael. 7 Et venerunt populus ad Moſem, & dixerunt; Peccavimus, quoniam cogitavimus & loquuti ſumus in gloriam divinæ præſentiæ Domini, & tecum contendimus; ora coram Domino ut removeat à nobis plagam ſerpentum. Itaque oravit Moſes pro populo.

29 *Et viderunt univerſus populus congregationis Moſem deſcendentem ex cacumine montis, veſtibus laceris & cinere capiti impoſito, flentem & dicentem; Væ mihi propter te Aharon frater mi, columna precum ipſorum filiorum Iſrael, qui expiationem faciebas pro illis ſemel ſingulis annis: ea hora crediderunt Iſraelitæ quod mortuus eſſet Aharon, & fleverunt Aharonem triginta diebus univerſus populus congregationis filiorum Iſrael.*

Hieroſ. 1 *Et audivit Chananæus rex Arad qui habitabat ad meridiem, quòd mortuus eſſet Aharon vir pius propter cujus meritum nubes gloriæ protegebant Iſraelitas, & quòd ablata eſſet nubes gloriæ, & quòd mortua eſſet prophetiſſa Mirjam propter cujus meritum puteus fluebat, & reconditus eſſet puteus reſpondit & dixit; Viri milites venite & aciem ordinemus adverſus Iſraelitas, quoniam invenimus ſemitam per quam venerunt exploratores Itaque ubi congreſſi eſſent cum Iſraele abduxit eis captivitatem magnam.*

Hieroſ. 6 *Filia vocis exiit è medio terræ, & audita eſt vox in excelſis; Videte omnes homines & auſcultate & audite omnes filii carnis: maledixi ſerpenti ab initio, & dixi illi; Pulvis erit cibus tuus, neque murmuravit pro cibo. Eduxi populum meum liberatos ex Ægypto & deſcendere feci illis Man è cœlis, & tranſire feci illis coturnices ex mari, & aſcendere feci illis puteum ex abyſſo: iterum verò murmurârunt coram me propter Man, dicendo; Anima noſtra faſtidit panem cibi hujus leviſſimum: propterea veniat ſerpens qui non conqueſtus eſt de cibo ſuo, & mordeat populum hunc qui murmurant de cibo ſuo Itaq; immiſit verbū Domini in populū ſerpentes ignitos, & momorderūt populū, et mortuæ ſunt turbæ multæ ex Iſrael.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* بديدند همه آن جماعت كه بمرد اهرن بگريستند مر اهرن سي روز همه خانداني يسرال *

* فصل بيست يكم *

* بشنويد آن كنعني پادشاهي عرد نشيناي آن دروم كه بيامدند يسرال راهي آن جاسوسان كارزار كرد در يسرال ببرده ببرد ازو برده * نذر كرد يسرال نذر بيي گفت اگر دادن بدهي مر آن قومي آن اين در دستي من حرم كنم مر شهرهايي ايشان * بشنويد يي در آوازي يسرال بداد مر آن كنعني حرم كرد ايشانرا و مر شهرهايي ايشان بخواند نامي آن جا حرمه * منزل برداشتند از هر هور راهي درياي سوف بگرد گشتن مر زميني ادوم كوتاه شد جاني آن قوم در راه * سخن گفت آن قوم در خدا و در مشه چرا بر آورديد ايمارا از مصر بمردن در بيابان كه نيست نان و نيست آب و جاني ايما ستوه شد در ناني آن سبكچه * بفرستاد يي در قوم مر آن مارهاي آن افعيان بگزيدند مر آن قوم بمرد قومي بسيار از يسرال * بيامدند آن قوم بمشه و گفتند خطا كرديم كه سخن گفتيم در يي و در تو نماز كن بيي و بگرداند از بالاي ايما مر آن مار نماز كرد مشه در سببي آن قوم *

29 *Viderunt* autem *univerſa congregatio quòd mortuus eſſet Aharon, & fleverunt Aharonem triginta diebus tota familia Iſrael.*

CAP. XXI.

1 A*udivitq;* Chenaanæus *rex Arad ſedens* in *Meridie, quòd veniret Iſraelitæ viâ exploratorum, & prælium inſtituit contra Iſrael, captivóſque abduxit ex eo captivos.* 2 *Vovit* igitur *Iſrael votum Domino, dicens; Si dando dederis populum iſtum in manum meam, anathema faciam urbes eorum.* 3 Et *exaudiens Dominus vocem Iſrael, tradidit Chenaanæum, quos anathematizavit ac urbes eorum: vocavit*que *nomen loci, Hormah.* 4 Et *manſionem removerunt ab Hor-hahar viâ maris Suph ad circumeundum terram Edom: & abbreviata eſt anima populi in via.* 5 *Locutúſ*que *eſt populus contra Deum & contra Moſheh; Quare eduxiſtis nos ex Ægypto ad moriendū in deſerto? non eſt enim panis, neque eſt aqua; & anima noſtra pertæſa eſt panis iſtius leviculi.* 6 *Miſit* igitur *Dominus in populum ſerpentes viperas, momorderúnt*que *populum, & mortuus eſt populus multus ex Iſrael.* 7 Tunc *venerunt populus ad Moſheh, & dixerunt; Peccavimus, quia locuti ſumus contra Dominum & contra te: ora ad Dominum ut avertat à nobis ſerpentes. Et oravit Moſheh cauſâ populi.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויאמר ה׳ ואמר יי למשה עיבד לך חיויא דנחשא ושוי יתיה על אתר תלי ויהי 8
כל דנכית יתיה חויא ויהי מסתכל ביה וחאי אין מכוין ליביה לשום מימרא דיי :
ויעש ועבד משה חיויא דנחשא ושוי 9
יתיה על אתר תלי והוי כד נכית חיויא
ית גברא והוה מסתכל בחויא דנחשא
ומכוין ליביה לשום מימרא דיי וחאי :
ויסעו ונטלו מתמן בני ישראל ושרו 10
באובות : ויסעו ונטלו מאובות ושרו 11
במשרי מגזתא במדברא אתר דמכון על אנפי מואב ממדנח שמשא : משם
מתמן נטלו ושרו בנחלא דמרבי חילפי ונלי יס גלי : משם ומתמן נטלו ושרו 12 13
מן להאל לארנון במעברא דבמדברא דנפיק מתחום אמוראה ארום ארנון תחום
מואב ממצע בין מואב ובין אמוראה ויתבין ביה כומרניא פלחי טעוותהון :
על כן על כן יתאמר בספר אורייתא 14
דתמן כתיבין קרביא דיי את והב
דהוון בעלעולא דסנירותא וטרידין
בסוף משריתא הינון בסרויית ישראל
דאדום ומואב איטמרו ביני טוריא
למכמן ולשיצאה עמא בית ישראל
ומארי עלמא דמן לטוריא וקריבו
דין לדין ומיתו ואדמהון הוה נגיד
בנחלא סמיך לארנון : ואשר ושפכות 15
נחליא דאדמהון הוה נגיד עד מותבות
לחיית ברם איהי אשתיזבת מן דין
גמירא על דלא הות בעיטתהון והיא
היא לתחום מואב : ומשם ומתמן 16
אתיהיבת להון בירא חיא בירא
דאמר יי למשה כנוש ית עמא ואיתן
להון מוי : אז ישיר הא בכן שבח 17
ישראל ית שבח שירתא הדא בזמן
דאתכסיית והדרת בירא דאתיהיבת
להום בזכותא דמרים סוקי בירא
סוקי בירא הוון מזמרין לה והיא
סלקא : באר בירא דחפרו יתה 18
אבהת עלמא אברהם יצחק ויעקב
רברבניא דמלקדמין חפרו יתה רישי
עמא משה ואהרן ספריהון דישראל
משכו יתיה בחוטריהון וממדברא
אתיהיבת להון למתנה :

ירושלמי 9 ועבד משה חויא דנחש ושוי יתיה על אתר תלי והוא כל מן דהוה מנכת בחויא הוה תלי אפוי בצלו גב אבוי דבשמיא ומסתכל בחויא דנחשא וחיה :

ירושלמי 14 בנין כדין יתאמר בספר אוריתא דיי דמתיל בספר קרביא נסיא וגבורתא דעבד יי לעמיה בני ישראל כד הוו קימין על ימא דסוף כן עבד עמהון כד הוו עברין ית נחלי ארנונא : 15 כד הוון בני ישראל עברין בנחלי ארנונא אטמרו מואביא במעריא די בנחלי אמרין כד יהוון בני ישראל עברין אנן נפקין לקדמותהון ומקטלין יתהון ורמז רבון כל עלמא יי דידע מה דבלבביא וגלי קדמוי מה בכוליתא רמז לטוריא ואקפו רישיהון אלין לאלין ורציצו רישי גבריהון שטיפו נחליא מן אדם קטילין והוו ישראל מהלכין על רישי טוריא מלעיל ולא ידעו נסיא וגבורתא די עבד יי עמהון בנחלי ארנון ולחית קרתא דלא הות שותפא בעצתהון אשתיזבת להון והא היא סמיכא לתחומיהון דמואבאי : 17 הא בכן שבחו ישראל ית שבח שירתא הדא סוקי בירא הוו מזמרין לה והיא סלקא : 18 בירא דחפרו יתה רברבי עלמא מן שירויא אברהם יצחק ויעקב שכלילו יתה סוכלתני עלמא סנהדרין שובעתי חכימיא דמפרשין משכו יתה בחוטריהון משה ואהרן ספריהון דישראל וממדברא אתיהיבת ליה מתנא :

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hieroſolymitanum.*

Et dixit Dominus Moſi; Fac tibi ſerpentem æneum, & pone ipſum in loco 8
edito: & erit quemcunque momorderit ſerpens, & intuitus fuerit ipſum,
tum vivet, modo cor ejus directum fuerit ad nomen verbi Domini.
Et fecit Moſes ſerpentem æneum, 9
& poſuit ipſum in loco edito:
& fuit quando mordebat ſerpens
virum, & contemplabatur ſerpentem
æneum & cor ejus intentum
erat in nomen verbi Domini, vivebat.
Et profecti ſunt inde filii Iſrael, 10
& caſtrametati ſunt in Oboth.
Et profecti ſunt ex Oboth, & caſtrametati 11
ſunt in planitie vadi, in
deſerto loco qui reſpicit è regione Moab ab oriente ſole. Inde profecti 12
caſtrametati ſunt in valle quæ apta eſt ſalicibus & ſileribus, & mandragoris
producendis. Et inde profecti caſtrametati ſunt ultra Arnon, 13
in vado deſerti quod exit ex limite Aemorræi: quoniam Arnon limes eſt
Moab, collocatus inter Moab & Aemorræum, & ibi habitabant ſacrificuli
colentes idola ſua. Propterea dicitur in libro legis, ubi ſcripta ſunt 14
prælia Domini, Eth & Heb fuiſſe
in tempeſtate lepræ, & expulſos
eſſe ad finem caſtrorum: hi nuntiarunt
Iſraëli, quòd Aedom &
Moab abſconditi eſſent inter montes
ad ſtruendum inſidias, & perdendum
populum domus Iſrael; ſed
Dominus mundi innuit montibus, &
acceſſerunt alter alteri, & mortui
ſunt, & ſanguis eorum fluebat
per vallem conjunctam Arnoni. Et 15
effuſio torrentium ſanguinis eorum
fluebat uſque ad habitationes Lechaiath:
verùm ipſa liberata eſt
ab hoc exterminio, eo quòd non
eſſet in eodem conſilio cum illis,
& ecce ipſa eſt in termino Moab.
Et inde datus eſt illis puteus vivens, 16
puteus de quo dixit Dominus
Moſi; Congrega populum, & dabo
illis aquas. Ecce verò tunc canebat 17
Iſrael laudem cantici iſtius,
tempore quo occultatus eſt & iterum
illis redditus puteus propter
meritum Mirjam: Aſcende putee,
aſcende putee, canebant ei, & ipſe
aſcendebat. Puteum quem foderant 18
patres ſeculi, Abraham, Iſaac, &
Jacob, principes ab antiquo foderunt
ipſum, capita populi, Moſes
& Aharon ſcribæ Iſraelitarum traxerunt
ipſum virgâ ſuâ, & ex deſerto
datus eſt illis in donum.

Hier. 9. *Et fecit Moſes ſerpentem æneum, & poſuit ipſum in loco edito: accidit itaque, ut quicunque morderetur ſerpente, & facies ejus intentæ eſſent ad patrem ſuum qui eſt in cœlis, & contemplaretur ſerpentem æneum, viveret.*

Hieroſ. 14. *Propterea dicitur in libro legis Domini, qui aſſimilatur libro præliorum; Miracula & potentias, quas fecit Dominus populo ſuo filiis Iſrael, quando ſtarent ad mare juncoſum, ſic fecit cum illis quando fuerunt tranſeuntes vallem Arnonis.* 15. *Cùm eſſent filii Iſrael tranſeuntes per vallem Arnonis, abſcondebantur Moabitæ in ſpeluncis quæ erant in vallibus dicentes; Quando tranſibunt filii Iſrael nos exibimus obviam illis, & interficiemus eos: & innuit Dominus totius mundi, Dominus qui novit quod erat in cordibus* eorum, *coram eo enim manifeſtum eſt id quod eſt in renibus, innuit* inquam *montibus & conjunxerunt capita ſua hæc ad illa, & contrita ſunt capita fortium ipſorum, & inundârunt valles ſanguine interfectorum; Iſraëlitæ autem ibant ſuper capita montium ſurſum neque noverunt miracula & potentiam quam fecerat Dominus cum illis in vallibus Arnon. Sed Lechaiath civitas, quæ non ſocietatis conſilium iniit cum illis, liberata eſt ab illis, & ecce ipſa vicina eſt limiti ipſorum Moabitarum.* 17. *Ecce tum cantârunt Iſrael laudem cantici iſtius; Aſcende putee, canebant illi, & ipſe aſcendebat.*

18. *Puteum quem foderunt principes ſeculi ab initio, Abraham, Iſaac, & Jacob, fundârunt ipſum prudentes mundi ſynedri, ſeptuaginta ſapientes qui expreſſè nominati ſunt, traxerunt ipſum virgâ ſuâ Moſes & Aharon ſcribæ Iſraelis, & ex deſerto datus eſt illi in donum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* گفت יי بموسه بكن بتو افعي و بنه اويرا ابر علم و باشد همه آن گزيده شده 8
بيند اويرا و بزيد * بكرد موسه ماري مس و بنهاد اويرا ابر علم و باشد اگر بگزيد 9
آن مار مر مرد نگاه كند بماري آن مس و بزيد * منزل بر داشتند پسراني يسرال فرود 10
آمدند در ابت * منزل بر داشتند از ابت فرود آمدند بعيي آن عبريم [در بيابان] آنچه 11
ابر پيشي مواب از درخشش جاي آن خورشيد * از آنجا منزل بر داشتند فرود آمدند در نخل 12
زرد * از آنجا منزل بر داشتند فرود آمدند از گذاري ارنون آنچه در بيابان آن بيرون آيا از حدّي 13
آن اموري كه ارنون حدّي مواب مياني مواب و مياني آن اموري * ابر همچنين گفته شود در 14
كتاب מלחמת יי את והב בסופה و مر آن رودهايي ارنون * و ريزشي آن رودها آنچه ميل كرد 15
بنشستني عر و پيوسته باشد بحدّي مواب * و از آنجا ببار آن آن چاه آنچه گفت יי بموسه 16
جمع كن مر آن قوم و بدهم بايشان آب * آن هنگام تسبيح گفت يسرال مر آن تسبيحي 17
آن اين بر آي چاه جواب دهيد بان * چاهي بكندند آنرا اميران ببريدند آنرا سخيائي آن 18
قوم در كندن در عصاهاي ايشان و از بيابان متنه

Dixitque Dominus ad Moſcheh; 8
Fac tibi viperam, & pone eam ſuper vexillum: & erit, omnis morſus videbit eam, ac vivet. Fecit 9
itaque *Moſcheh ſerpentem æneum, poſuitque ſuper vexillum, ut eſſet, ſi momordiſſet ſerpens quenquam, aſpiceret ad ſerpentem æneum, ac viveret.* Et *manſionem removentes* 10
filii Iſrael reſederunt in Oboth. De- 11
inde *manſionem removentes ab Oboth, reſederunt in Ije-abarim, in deſerto quod contra Moab ab Oriente ſole. Indè manſionem removentes.* 12
reſederunt in Nahal-zered. Inde 13
manſionem removentes, reſederunt à tranſitu Arnon, qui in deſerto egreditur à termino Emoræi: nam Arnon eſt terminus Moab, inter Moab & Emoræum. Idcircò dicitur 14
in libro bellorum Domini; Eth Vaheb in turbine, & torrentes Arnon. Et 15
effuſio torrentium quæ deflectit ad habitationem Ar, & adjuncta eſt termino Moab. Et illinc in Beer: 16
is eſt puteus de quo dixit Dominus ad Moſcheb; Congrega populum, & dabo illis aquam. Eo tempore cecinit 17
Iſrael hymnum hunc; Aſcende putee: reſponſum date ei, Putee 18
quem foderunt principes, exciderunt eum ſpontanei populi, fodiendo baculis ſuis. Et è deſerto in Mattanah.

תרגום יונתן בן עוזיאל

19 וממתנה ומן דאתיהיבת להון למתנה חזרת למיסק עמהון לטוריא רמיא ומטוריא רמיא נחתא עמהון לגלימתא מחזרא לכל משרייתא דישראל ומשקיא יתהון כל חד וחד בתרע משכניה: 20 ומבמות ומטוריא רמיא נחתא עמהון לגלימתא עמיקתא ואתגניזת עמהון בתחומיהון דמואבאי ריש רמתא דמדיקא כל קבל בית ישימון מטול דבטילו פתגמי אורייתא: 21 וישלח ישראל עזגדין לות סיחון מלכא דאמוראה למימר: 22 אעבר בארעך לא נאנוס אריסן ולא נשרגג בתולן ולא נבעיל נשי גוברין אורח מלכא דבשמיא נזיל עד דניעיבר תחומך: 23 ולא שבק סיחון ית ישראל למעבר בתחומיה וכנש סיחון ית כל עמיה ונפק לקדמות ישראל למדברא ואתא ליהץ ואגיח קרבא בישראל: 24 ומחהי ישראל בשמתא דיי דקטלא בפתגם דחרב וירית ית ארעיה מארנונא עד יובקא עד תחום בני עמון ארום תקיף הות רבת תחום בני עמון ועד כדון אית להון ארבא: 25 ויקח ישראל ית כל קרויא האלין ויתיב ישראל בכל קרוי אמוראי בחשבון ובכל כפרנהא: 26 כי חשבון ארום חשבון קרתא דסיחון מלכא דאמוראה היא והוא אגח קרבא במלכא דמואב קדמאה ונסיב ית כל ארעיה מן ידיה עד ארנון: 27 על כן יימרון בחורתא מתליא אמרין צדיקיא דשלטין ביצריהון איתו ונחשוב זיינא דעובדא טבא כלו קביל אגרא ואגר עובדא בישא כלו קבל זיינה יתבני וישתכלל דמיתער ומשיח באורייתא: 28 כי ארום מילין תקיפין הי כאשא נפקין מפומי צדיקיא מרי חושבנא דנא וזכוון חסינן הי כשלהוביתא מאלין דקריין ומשיחין באורייתא אכלת אישתהון לסנאה ולבעיל דבבא דמתחשבין קומיהון הי כפלחי כמסי טעוותא דנחלי ארנונא: 29 אוי לך ייא לכון סנאי צדיקיא אבדתון עמא דכמיש מדס נרת פתגמי אורייתא לית להון תקנתא עד דייצדכון למגלי לאתר דילפון אורייתא ובניהון ובנתהון מתרחקן בשביית חרבא כל קבל מתמלכין במולכנא דאורייתא אמוראין ומשיחין באורייתא: 30 ונירם אמירין רשיעיא לית רמא ומנטלא חמי כד דא אבד חושבנכון עד דיסיף כדבינא נפשיכון ומרי עלמא יצדי יתהון עד דיפח נפשיהון ויצדון כמא דאצדי קרוי אמוראי ופלטירי רבניהון מן תרעא רבא דבית מלכותא עד שוקא דנפחיא דסמיך עד מידבא:

ירושלמי

19 ומן דאתיהיבת להון בירא מ
חזרת למהוי להון לנחלין שטפין מתג
חזרת למהוי סלקא לריש טוריא ונח
עמהון לנחליא עתיקתא אתגניזת מנ
בירא דאית בתחומיהון דמואבאי ר
רמתא דמצטיפא כל קבל אבית ישימ

ירושלמי 27 מן בגין כן יימרון מ
מתליא עילו: 28 ארום עם גיב
ובערין היך אשא נפקו מחשבון ע
קרבא כשלהבין דאשא מקרתא דסי
קטילו מלכיהון דאמוראי שיצון לחי
קרתהון דמואבאי קטילו כומריא ד
מדבחין קדם טעותה דארנונא
29 אוי לכון מואבאי ספתין ובדתון פ
טעותא כמוש מסרין בניכון כפי
בקולריא ובנתכון בשביתא למלכי
דאמוראי סיחון: 30 ופסקא מלכ
חשבון ושילטן מן דיבון וצדן אורחת
עד נפחיא דסמיך למידבה:

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Et ex quo datus eſt illis in Mattana, iterum aſcendit cum illis in montes excelſos, & ex montibus excelſis deſcendit cum illis in colles; circundabat univerſa caſtra Iſraëlis, & potabat eos unumquemque in porta tabernaculi ſui. 19 Et ex montibus excelſis deſcendit cum illis in valles profundas, & reconditus eſt ab illis in limitibus Moabitarum, in capite collis proſpicientis è regione Bethjeſchimon, eo quòd aboleverant verba legis. 20 Tum miſit Iſrael nuntios ad Sichon regem Æmoræorum, dicendo: 21 Tranſibo per terram tuam; non vi auferemus deſponſatas, nec ſeducemus virgines, neque ſubigemus uxores virorum: via regis cœlorum ambulabimus, donec tranſiverimus limitem tuum. 22 At non permiſit Sichon Iſraelem tranſire per limitem ſuum: ſed coëgit Sichon univerſum populum ſuum, & exiit obviam Iſraeli in deſertum, & venit in Jahats, ubi iniit prælium cum Iſrael. 23 Et percuſſit ipſum Iſrael anathemate Dei quod interficit ore gladii: & poſſedit terram ejus ab Arnone uſque ad Jaboc, uſque ad limitem filiorum Ammon; quoniam fortis erat Rabbath limes filiorum Ammon, & hactenus eſt illis terminus. 24 Et accepit Iſrael omnes urbes iſtas, & habitavit Iſrael in omnibus urbibus Æmoræorum, in Heſebon & in omnibus pagis ejus. 25 Quoniam Heſebon civitas Sichon regis Æmoræorum fuit: nam ipſe inierat prælium cum rege Moab jampridem, & acceperat univerſam terram ejus ex manu ejus uſque ad Arnonem. 26 Propterea dicent juventus utens proverbiis; Dicunt juſti qui dominantur concupiſcentiis ſuis; Venite, æſtimemus arma operis boni ſecundùm præmium, mercedem autem operis mali ſecundùm arma ejus: ædificabitur *enim* & conſummabitur qui vigilans eſt & unctus in lege. 27 Quoniam verba fortia ſicut ignis exeunt ex ore juſtorum dominorum cogitationis hujus, & merita fortia ſicut flamma ab illis qui legunt & uncti ſunt in lege: devoravit ignis ipſorum hoſtem & inimicum, qui reputantur coram eis tanquam colentes altaria idolorum quæ ſunt in valle Arnonis. 28 Væ vobis oſores juſtorum, periiſtis popule Chamos, ex quo odio habuit verba legis non eſt illis rectitudo: donec perdiderit vos ut migretis in locum ubi diſcant legem, & filii & filiæ eorum procul removeantur in captivitatem gladii, coram eis qui conſulunt conſilium legis doctores & uncti in lege. 29 Dicunt improbi; Non eſt excelſus & elevatus videns hoc totum, periit numerus veſter donec finiatur mendacium animæ veſtræ, & Dominus mundi perdet eos donec exſpiraverit anima eorum, & peribunt quemadmodum perdidit civitates Amoræorum, & palatia principum ipſorum, ex porta magna domus regni uſque ad plateam fabrorum, quæ prope tangit uſque ad Medabam. 30

Hieroſolymitanum.

19. *Et ex quo datus eſt illi puteus Mattana, iterum jactus eſt illis in torrentes inundantes vehementes iterumque aſcendebat in cacumina montium & deſcendebat cum illis in valles veteres, reconditus eſt ab illis puteus qui erat in limitibus Moabitarum caput collium quod ſpectat è regione Beth Jeſimon.*

Hieroſ. 27. *Propterea dicent qui proverbia loquuntur; Venite.* 28. *Quoniam populus virorum eorumque ardentium inſtar ignis exierunt ex Heſebon, facientes bellum cum flammis igneis ex civitate Sichon: interfecti ſunt reges Amoræorum, perdiderunt villas civitatum Moabitarum, interfecerunt ſacerdotes qui ſacrificabant coram idolo ipſius Arnonis.* 29. *Væ vobis Moabitæ, conſumpti eſtis & vetuſtate abſumpti colentes idola Chemos: tradidiſtis filios veſtros ligatos collaribus, & filias veſtras in captivitatem regi Amoræorum Sichon.* 30. *Et ceſſavit regnum ex Heſebon, & principatus ex Dibon: & deſolatæ ſunt viæ ejus uſque ad fabros, qui vicini ſunt ipſi Medaba.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* وممنه نحليال واز نحليال بموت * واز بلنديها بآن مغاك آنكه در دشتي مواب سري آن
چكاد ونگاه كند ابر پيشي آن يشيمن *بفرستاد يسرال رسولان بسيحن پادشاهي آن اموري بگفتن
*بگذرم در ولايتي تو نه ميل كنيم در دشت ودر رزنه آشاميم آبي چاه در راهي آن شاهراه
برويم تا آنكه بگذريم حدّي تو * ونه داد سيحن مر يسرال گذشتن در حدّي او وجمع كرد
سيحن مر همه قومي او وبيرون آمد بپذيرهي يسرال بآن بيابان بيامد بيهصه كارزار كرد در يسرال
* برد اويرا يسرال بتيغي شمشير ميراث گرفت مر ولايتي او از ارنن تا يبّق تا پسراني عمّون
كه قوي حدّي پسراني عمّون * بستاند يسرال مر همه آن شهرهايي آن ايشان بنشست يسرال
در همه شهرهاي آن اموري در حشبون ودر همه دههاي آن * كه حشبون شهري سيحن
پادشاهي آن اموري آن واو كارزار كرد در پادشاهي مواب آن اوّل بستاند مر همه ولايتي او از
دستي او تا ارنن * ابر همچنين گويند آن مثل گويان بياييد حشبون آبدان شود وآراسته
شود شهري سيحن * كه آتش بيرون آمد از حشبون زبانه ازشهري سيحن بسوخت صحراي
مواب بعلي بموت ارنون * واي بتو مواب گم كردي قومي كموش بداد پسراني او
رستگان ودختراني او در بردگي بپادشاهي اموري سيحن *پادشاهت ايشانرا گم كرد
حشبون تا ديبن خراب كرد ايشانرا تا نفح آنكه تا ميدبا.

Et è Mattanah in *Nahaleel: & de* 19 *Nahaleel* in *Bamoth. Et ab Excelſis* 20 *ad foveam quæ in regio Moab, ad verticem jugi, qui reſpicit Jeſhimon. Miſitq; Iſrael legatos ad Sihon* 21 *regem Emoræi, dicendo; Tranſeam* 22 *per regionem tuam, non deflectemus in agrum & vineam, nec bibemus aquam putei: itinere regiæ viæ pergemus uſque quò tranſieremus terminum tuum. Et non conceſſit Sihon Iſ-* 23 *raeli tranſire per terminum ſuum:* immo *congregans Sihon totũ populũ ſuũ, egreſſus eſt in occurſum Iſraelis in deſertũ; veniensq; ad Jahats prælium cõmiſit cum Iſrael. Percuſſitq;* 24 *eum Iſrael acie gladii,* & *hæreditatem accepit regionem ejus ab Arnon uſque ad Jabboc, uſque ad filios Ammon; nam fortis* erat *terminus filiorum Ammon.* Et *accepit Iſrael* 25 *omnes civitates iſtas, ſeditque Iſrael in omnibus urbibus Emoræi, in Heſhbon & in omnibus pagis ejus. Heſhbon enim civitas Sihon regis* 26 *Emoræi erat: ipſe autem prælium commiſerat cum rege Moab primùm,* & *ceperat omnem regionem ejus de manu ejus uſque ad Arnon. Idcircò* 27 *dicunt parabolicè loquentes; Venite* ad *Heſhbon, ædificetur ac inſtauretur civitas Sihon. Quia ignis egreſ-* 28 *ſus eſt de Heſhbon, flamma è civitate Sihon,* & *combuſſit campeſtria Moab,* & *dominos excelſorũ Arnon. Væ tibi* 29 *Moab, periiſti popule Chemoſh: dedit filios ſuos evaſores, & filias ſuas in captivitatem regis Emoræi Sihon. Regnũ eorũ perdidit Heſh-* 30 *bon uſque ad Dibon, vaſtavit eos uſque ad Nophah, quæ uſque ad Medeba.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

וישב ויתיבו ישראל בתר דקטילו ית 31 סיחון בארעא דאמוראי: 32 וישלח ושדר משה ית כלב וית פינחס לאללא ית מכבר וכבשו כופרנהא ושיצון ית אמוראי דתמן: 33 ויפנו ואתפניו וסליקו אורח מתנן ונפק עוג מלכא דמתנן לקדמותנא הוא וכל עמיה לאגחא קרבא לאדרעי: 34 ויאמר והוה כיון דחמא משה ית עוג זע וארתית מן קדמוי עני ואמר דין הוא עוג רשיעא דהוה מחסיר ית אברהם ושרה אבהתן למימר אתון מדמיין לאילנין שתולין על פרקטונין דמיין ברם פירין לית הנון עבדין בגין כן אמתין ליה קודשא בריך הוא למחוייא לדריא ויחמי מן בניהון אוכלוסין סגיאין לאתמסרא בידיהון בכן אמר יי למשה לא תדחל מניה ארום בידך מסרית יתיה וית כל עמיה וית כל ארעיה ותעביד ליה היכמא דעבדת לסיחון מלכא דאמוראי דהוה יתיב בחשבון: 35 ויכו והוה כיון דחמא עוג רשיעא ית משריתא דישראל דהוה שיתא פרסי אמר ליה אנא מסדר סדרי קרבא כלו קביל עמא הדין דלמא יעבדון לי היכמא דעבדו לסיחון אזל ועקר טוורא בר שיתא פרסי ואחתיה על רישיה למטלק עליהון מן יד זמין מימרא דיי זחלא ונקב טוורא ונקריה וטמע רישיה בגויה בעא למשלפיה מן רישיה ולא יכיל מן בגלל דמשכי ככיה ושיניה פמיה הלכא והלכא אזל משה ונסב נרגא ברת עישרתי אמין וטפז עישרתי אמין ומחייה בקרסוליה ונפל ומית מן להאל למשריתא דישראל דהכין כתיב ומחו יתיה וית בנוי וית כל עמיה עד די לא שיירו ליה משיזיב וירית ית ארעיה:

כב

ויסעו ונטלו בני ישראל ושרון במשיריא דמואב מעיברא לירדנא דיריחו: 1

פ פ פ

וירא וחמא בלק בר צפור ית כל מה דעבד ישראל לאמוראי: 2 ויגר ודחילו מואבאי מן קדם עמא לחדא ארום סגי הוא ואתיעקו מואבאי בחייהון מן קדם בני ישראל: 3 ויאמר ואמרו מואבאי לסבי מדינאי ארום עמא חד ומלכו חד הוון עד ההוא יומא כדון 4 ישיצון קהלא ית כל חזרנותנא היכמא דמבעי תורא ית עסבא דחקלא ובלק בר צפור מדינאה מלכא למואב בעידנא ההיא ולא בעדנא חורנא דהכין הוה תנאה בינתהון למהוי מלכין לפירקין מאילך ואילך: וישלח ושדר עזגדין לות לבן ארמי 5 הוא בלעם דבעא למבלוע ית עמא בית ישראל בר בעור דאיטפש מסוגעי חכמתיה ולא חס על ישראל זרעא דבני בנתיה ובית מותביה בפדן היא פתור על שמיה פתיר חלמיא והיא מתבניא בארם דעל פרת ארע דפלחין וסגדין ליה בני עמא למקרי ליה למימר הא עמא נפק ממצרים והא חפא ית חזווא דארעא והוא שרי מן קבלי:

ירושלמי

ירושלמי 31 ושרון ישראל בארעהון דאמוראי: 32 ושלח משה למללא ית מכור וכבישו כפרניא ושיצון ית אמוראי די הון תמן: 34 והוה כד חמא משה ית עוג ואמר הלא דין עוג רשיעא דהוה מונה לאברהם ושרה ואמר אברהם ושרה מדמין לאלנין יאין דקימין על מבועין דמין ברם פירין לא עבדין בגין כדין קים יתיה יי קודשא יהא שמיה מברך שנין סגין עד זמן דחמא בניהון ובני בניהון וחזר ונפל בידיהון ואמר יי למשה לא תדחל מניה ארום בידך מסרית יתיה וית כל עמיה וית ארעא ותעבד ליה היך מה דעבדתא לסיחון מלכיהון דאמוראי דהוה שרי בחשבון:

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Et habitârũt Iſraelitæ poſtquã inter- 31 fecerunt Sihonẽ in terra Æmoræorũ. Et miſit Moſes Caleb & Pinhas ad 32 explorandum Macbar, & ceperunt pagos ejus, & perdiderunt Æmoræos qui ibi erant. Et converſi aſcen- 33 derunt viam Matnan: & exiit Og rex Matnan nobis obviàm, ipſe cum univerſo ſuo populo, ut inſtrueret aciem in Edræi. Et fuit quando 34 vidit Moſes Og, tremuit & terrore perculſus eſt à facie ejus. Reſpondit, & dixit; Hic eſt impius Og, qui probris affecit Abraham & Saram patres noſtros, dicendo; Vos ſimiles eſtis arboribus plantatis ad piſcinas aquarum, verùm fructus non facientibus: propterea expectavit ipſum ſanctus benedictus ipſe; ut in vita conſervaret *eum* per generationes, ut videret ex filiis eorum exercitus multos, ut traderetur in manus ipſorum: propterea dixit Dominus Moſi; Ne timeas ab eo, quoniam in manum tuam tradidi ipſum, & univerſum populum ejus, & univerſam terram ejus, & facies illi quemadmodum feciſti ipſi Sichon regi Æmoræorum, qui habitabat in Heſebon. Accidit ergo poſtquam 35 vidit Og improbus caſtra Iſraelitarum, quæ porrecta erant in ſex milliaria, dixit apud ſe; Inſtruam aciem belli adverſus populum hunc, ut non faciant mihi quemadmodum fecerunt ipſi Sichon: ivit & evulſit montem extenſum in ſex milliaria, & impoſuit ipſum ſuper caput ſuum ad projiciendum in eos: ſtatim paravit verbum Domini vermem, qui arroſit montem & perforavit ipſum, & immerſum eſt caput ejus in medium ipſius; voluit extrahere ipſum ex capite ſuo, ſed non potuit, quòd traxiſſet dentes ſuos & molares oris ſui huc & illuc: ivit Moſes & tulit ſecurim decem cubitorum, & ſaltavit decem cubitos, & percuſſit ipſum in talo pedis ejus, & cadens mortuus eſt procul à caſtris Iſrael, quia ſic ſcribitur; Et percuſſerunt ipſum, & filios ejus, & univerſum populum ejus, adeo ut non reſiduus factus ſit illi ſuperſtes, & hæreditario poſſederunt terram ejus.

CAP. XXII.

ET profecti ſunt filii Iſrael, & caſtrametati ſunt in campeſtribus Moab 1 citra Jordanem Jericho.

SECT. XL.

Et vidit Balak filius Tſippor quicquid fecerat Iſrael Æmoræis. Et ti- 2 muerunt Moabitæ à facie populi valdè, quoniam multus erat: & angu- 3 ſtiis affecti ſunt Moabitæ in vita ſua à facie filiorum Iſrael. Et dixerunt 4 Moabitæ ſenioribus Madianitarum, quoniam populus unus & regnum unum erant uſque ad illum diem; Nunc perdent congregatio hæc quodcunque eſt in circuitu, quemadmodum lambit bos herbam agri: & Balac filius Tſippor Madianita rex erat Moabitarum in tempore illo, non autem alio tẽpore, quia ſic conditio erat inter eos futuros reges per vices hinc & inde. Miſit ergo nuntios ad Laban Aramæũ, ipſe eſt Bileam, quòd quæreret 5 abſorbere populũ domus Iſrael, fili⁹ Beor, ꝗ inſan⁹ eſſet ob multitudinẽ ſapientiæ ſuæ, nec parceret Iſraeli ſemini filiorũ filiarũ ſuarũ, & dom⁹ habitationis ej⁹ erat in Padan, ea eſt Pethor de nomine ej⁹ interpretis ſomniorũ, illa autẽ ædificata eſt in Aram, quæ eſt ad Euphratem, terra in qua colebant & adorabant ipſum populares ej⁹, ad vocandũ ipſum: dicendo, Ecce populus exiit ex Ægypto, & ecce operuit faciem terræ, & ipſe habitat cõtra me.

Hieroſolymitanum.

Hieroſ. 31 *Et habitârunt Iſrael in terra Æmoræorum.* 32 *Et miſit Moſes ad explorandum Makvar, & ceperunt pagos, & perdiderunt Æmoræos qui ibi erant.* 34 *Et fuit quando vidit Moſes Og, dixit; Annon hic eſt Og improbus, qui deridebat Abrahamum & Saram, & dicebat, Abraham & Sara ſimiles ſunt arboribus pulchris quæ ſtant juxta fontes aquarum, verùm fructus non faciunt: propterea in vita ſervavit eum Dominus ſanctum ſit & benedictum nomen ejus, per multos annos, uſque ad tempus donec vidit filios & nepotes eorum, & iterum cecidit per manus eorum. Itaque dixit Dominus Moſi; Ne timeas ab eo, quoniam in manum tuam tradidi ipſum, & univerſum populum ejus, & univerſam terram, & facies illi quemadmodum feciſti ipſi Sichon regi Æmoræorum, qui habitabat in Heſebon.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

بنشست يسرال در زمين آن اموري * بفرستاد مشه بجاسوسي كردن مر يعزر بگرفتند 31 32

ديههاي آن براندند مر آن اموري آنچه آنجا * روي كردند بر آمدند راهي آن بشن بيرون 33

آمد عوج پادشاهي آن بشن بپذيرهي ايشان او وهمه قومي او بكارزار ادرعي * گفت 34

ײ بمشه نه ترسي ازو كه در دستي تو بدادم اويرا ومر همه قومي او ومر ولايتي او وبكني

باو چون آنچه بكردي بسيحن پادشاهي آن اموري آنچه نشينا در حسبون * بزدند اويرا 35

ومر پسراني او ومر همه قومي او تا نه باقي ماند باو رستهي ميراث گرفتند مر ولايتي او *

* فصل بيست دوم * منزل بر داشتند پسراني يسرال فرود آمدند 1

در عربوت مواب از گذار بيردن يرحو * بديد بلق پسري صفور مر همه آنچه بكرد يسرال 2

باموري * بترسيد مواب از پيشي آن قوم بغايت كه بسيار است او ستوه شد مواب از پيشي 3

يسرال * گفت مواب بپيراني مدين اكنون بليسند آن جماعت مر همه گرداگردي ايما 4

چون ليسيدني آن گاو مر سبزهي آن دشت وبلق پسري صفور پادشاه بمواب در وقتي او *

* بفرستاد رسولان ببلعم پسري بعور بفتور آنچه ابر آن رود زميني پسراني قومي او بخواندن 5

باو بگفتن اينك قومي بيرون آمد از مصر اينك بپوشيد مر لوني آن زمين و او

نشينا از مقابلي من *

Sedit itaque *Iſrael in terra Emoræi.* 31 *Miſitque Meſheh ad explorandum Jaazer,* & *ceperunt pagos ejus: expulitque Emoræum qui ibi.* 32 Inde *reſpicientes, aſcenderunt* 33 *viâ Baſhan:* & *egreſſus eſt Og rex Baſhan in occurſum eorum, ipſe & univerſus populus ejus ad bellum in Edrei:* Tum *dixit Dominus ad Meſheh; Ne timeas ab eo: quia in manum tuam dedi eum, ac univerſum populum ejus, & regionem ejus: & facies ei quemadmodum feciſti Sihon regi Emoræi qui ſedebat in Heſhbon.* 34 Et *percuſſerunt eum, & filios ejus, & univerſum populum ejus, donec non reliquus maneret ei evaſor ullus,* & *hæreditatem acceperunt regionem ejus.* 35

CAP. XXII.

ET *manſionem removentes filii Iſrael, reſederunt in Arboth Moab à tranſitu Jordan Jereho.* 1 Quumque *vidiſſet Balac filius Sippor omne quod fecerat Iſrael Emoræo,* 2 *Timuit Moab à conſpectu populi admodùm, quòd multus eſſet ille:* et *pertæſus eſt Moab à conſpectu Iſrael.* 3 *Dixit*que *Moab ad ſeniores Midjan; Nunc ablambent turba iſta omne in circuitu noſtri, ſicut lambit bos herbam agri. Porrò Balac filius Sippor* erat *rex Moab tempore illo.* 4 *Miſit igitur nuntios ad Balaam filium Beor in Phetor quæ* erat *juxta flumen* in *terra filiorum populi ſui, ad acceſſendum eum, dicendo; En populus egreſſus eſt ex Ægypto, ecce operuit ſuperficiem terræ, & ipſe ſedet è regione mei.* 5

ועתה וכדון איתא בבעו לוט בגיני ית עמא הדין ארום תקיף הוא מני לוואי
איכול לאזעוריה ואתריכיניה מן ארעא ארום ידעית ית די תברך מברך ודי תלוט
ליט יילוט : וילכו ואזלו סבי מואב 7
וסבי מדין ומיגדין דקיסמין חתימן
בידיהון ואתו לות בלעם ומלילו עמיה
פתגמי בלק : ויאמר ואמר להון ביתו 8
הכא בליליא ואתיב יתכון פתגמא היכמא דימלל יי עמי ואסחרו רברבי מואב עם
בלעם : ויבא ואתא מימר מן קדם יי לבלעם ואמר מן גובריא האילין כען
דביתו עמך : ויאמר ואמר בלעם קדם יי בלק בר צפור מלכא דמואבאי שדר
פולין לותי : הנה הא עמא נפק ממצרים וחפא ית חיזוא דארעא וכדון איתא
לוט בגיני יתיה לואי איכול למסדרא סדרי קרב ביה ואתרכיניה : ויאמר
ואמר יי לבלעם לא תזיל עמהון ולא תלוט ית עמא ארום בריכין הינון מני מיומא
דאבהתהון : ויקם וקם בלעם בצפרא ואמר לרברבי מואב איזילו לארעכון ארום
לית רעוא מן קדם יי למשבקי למיזל עמכון : ויקומו וקמו רברבי מואב ואתו
לות בלק ואמרו מסרב בלעם למיתי עמנא : ויסף ואוסף תוב בלק למשדרא
רברבין סגיאין ויקירין מאלין : ויבאו ואתו לות בלעם ואמרו ליה כדנן אמר
בלק בר צפור לא כדון תתמנע מלמיתי לוותי : כי כבד ארום מיקרא איקרינך
לחדא וכל דתימר לי אעבד ואיתא כדון לוט לותי ית עמא הדין : ויען ואתיב
בלעם ואמר לעבדי בלק אין יתן לי בלק מלי ביתיה קורטור דיליה כסף
ודהב לית לי רשו למעיבר על גזירת מימרא דיי אלהי למעבד מלתא זעירתא
או רבתא : ועתה וכדון אסחרו בבעו הכא אוף אתון בליליא ואנדע מה
יוסף מימרא דיי למללא עמי : ויבא ואתא מימר מן קדם יי לבלעם
בליליא ואמר ליה אין למקרי לך אתו גובריא קום טייל עמהון ולחוד פתגמא
דאמליל עמך יתיה תעביד : ויקם וקם 21
בלעם בצפרא וזריז ית אתניה ואזל עם
רברבי מואב :

ירושלמי 7 ואזלו חכימי מואבאי וחכימי
מדינאי ואגרין חתימן בידיהון ואתון לות
בלעם ומלילו עמיה פתגמא דבלק :

ירושלמי 21 וקם בלעם בצפרא וש
ית אתניה ואזל עם רברבני מוא

Et nunc veni obſecro, maledic propter me populum hunc, quoniam 6 fortior eſt me; ſi poſſim eum in minorem numerum redigere, & expellere è terra: quoniam novi eum cui benedixeris benedictum, & cui maledixeris omnino maledictum fore. Abierunt itaque ſeniores Moab 7 & ſeniores Madian, & pretia divinationum obſignata erant in manibus eorum: & venerunt ad Bileam, & loquuti ſunt cum eo verba Balac. Et dixit illis; Manete 8 hic hac nocte, & reſpondebo vobis verbum prout loquetur Dominus mecum: & manſerunt principes Moab cum Bileam. Et venit verbum à facie Domini ad Bileam, & 9 dixit; Quinam ſunt viri illi, qui pernoctant nunc tecum? Et dixit 10 Bileam coram Domino; Balak filius Tſippor rex Moabitarum miſit legatos ad me, *dicendo*: Ecce populus egreſſus eſt ex Ægypto, & texit conſpectum terræ: nunc verò veni maledic propter me ipſi, ſi fortè poſſim adverſùs eum inſtruere acies belli, & eum expellere. Et 11 12 dixit Dominus Bileamo; Non ibis cum ipſis: neque maledices populo, quoniam benedicti ſunt à me à die patrum ſuorum. Surrexit itaque Bileam manè, & dixit ad principes Moab; Abite in terram veſtram: 13 quoniam non eſt voluntas à facie Domini ſinendi me ut proficiſcar vobiſcum. Surrexerunt itaque principes Moab, & venerunt ad Balak: & dixerunt; Renuit Bileam venire nobiſcum. Et addidit rurſum Balak mittere principes plures & nobiliores iſtis. Venerúntque 14 15 16 ad Bileam: & dixerunt illi; Sic dixit Balak filius Tſippor, Ne nunc prohibearis quominus venias ad me. Quoniam honorando honorabo 17 te valdè, & quicquid dixeris mihi faciam: veni itaque nunc, maledic propter me populo huic. Et reſpondit Bileam, & dixit ſervis Balak; Si dederit mihi Balak plenam domum ſuam theſauro ſuo argenteo & aureo, non eſt mihi poteſtas tranſgrediendi decretum verbi Domini Dei mei, ut faciam verbum parvum aut magnum. Jam verò 18 19 manete obſecro hic etiam vos hac nocte, ut ſciam quid addet ſermo Domini loqui mecum. Venit ergò ſermo à facie Domini ad 20 Bileam noctu, & dixit illi; Si ad vocandum te venerint viri illi, ſurge, ambula cum illis: tantummodo verbum quod loquar tecum ipſum facies. Et ſurrexit Bileam manè 21 & ſtravit aſinam ſuam, & abiit cum principibus Moab.

Hieroſ. 7. *Et venerunt ſapientes Moabitarum & ſapientes Madianitarum, & literæ obſignatæ erant in manibus eorum: venerunt itaque ad Bileam & loquuti ſunt cum eo verbum Balak.*

Hieroſ. 21. *Et ſurrexit Bileam in aurora, & ſtravit aſinum ſuum, & abiit cum principibus Moab.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

6 * واکنون بیا اکنون نفرین کن بمن مر آن قومي آن این که قوي است او از من مگر
بتوانم بزنیم درو وبرانم اویرا از آن زمین که دانستم مر آنچه آفرین کني آفرین باشد وآنچه
7 نفرین کني نفرین باشد * رفتند پیراني مواب وپیراني مدین واسطرلابها در دستي ایشان
8 بیامدند ببلعم سخن گفتند باو سخنهاي بلق * گفت بایشان منزل کنید اینجا این شب
وباز گردانم شما را سخن چون آنچه سخن گوید :: بمن بنشستند امیراني مواب اواري بلعم.
* بیامد خدا ببلعم گفت که آن مردمان آن ایشان اواري تو * گفت بلعم بخدا بلق پسري
صفور پادشاهي مواب بفرستاد بمن * اینك آن قوم آن بیرون آیا از مصر بپوشید مر لوني آن
زمین اکنون بیا نفرین کن بمن اویرا مگري توانم بکارزار کردن باو وبرانم اویرا.
* گفت خدا ببلعم نه روي اواري ایشان نه نفرین کني مر آن قوم که آفرین است او
* بر خاست بلعم در بامداد گفت بامیراني بلق بروید بولایتي شما ناکامست :: بدادني من برفتن
اواري شما * بر خاستند امیراني مواب بیامدند ببلق گفتند ناکامست بلعم بآمدن اواري
ایما * وافزود نیز بلق بفرستادن امیراني بسیاران وعزیزان از ایشان * بیامدند ببلعم
گفتند باو همچنین گفت بلق پسري صفور نه اکنون منع باشي از آمدن بمن * که
عزیز کردن عزیز کنم ترا بغایت وهمه آنچه گویي بمن بکنم وبیا اکنون نفرین بمن
مر آن قومي آن این * جواب داد بلعم گفت ببندگاني بلق اگر بدهد بمن بلق پري خانهي
او نقره وطلا نه توانم بگذشتن مر امري :: خداي من بکردن خرد یا بزرگ * واکنون
بنشینید اکنون در این نیز شما این شب ومعلوم کنم چه افزاید :: سخن گفتن اواري
من * بیامد خدا ببلعم شب گفت باو اگر بخواندن بتو آمدند آن مردمان بر
خیز برو اواري ایشان وخاصه مر آن سخن آنچه سخن گویم بتو اویرا بکني
* بر خاست بلعم در بامداد آراسته کرد مر مادیاني او برفت اواري امیراني مواب

Nunc ergò, veni jam, maledic mihi 6 *populum iſtum, quia fortior eſt ipſe quàm ego: & fortaſſis potero, & percutiemus eum, expellamque eum de terra: novi enim quem benedixeris, benedictum: & quem maledixeris, maledict⁹ erit. Perrexerunt itaq;* 7 *ſeniores Moab & ſeniores Midjan, cum aſtrolabiis in manu ſua: pervenientesque ad Balaam, locuti ſunt ei verba Balac. Ait illis; Manſionem facite hìc iſtâ nocte, & referam* 8 *vobis verbum, quemadmodum loquetur Dominus ad me. Sederúntque principes Moab apud Balaam. Et veniens Deus ad Balaam, dixit;* 9 *Quinam viri iſti apud te? Reſpondit Balaam Deo; Balac filius Sippor* 10 *rex Moab miſit ad me, En iſte populus* 11 *qui egreditur ex Ægypto, operuit ſuperficiem terræ; nunc veni, maledic mihi eum: fortaſſis potero prælium facere cum eo, expuleroque eum. Dixit Deus ad Balaam; Non ibis* 12 *cum eis, neque maledices populum; quia benedictus eſt ipſe. Surgens* 13 *itaque Balaam manè, dixit ad principes Balac; Ite ad regionem veſtram, haud placet Domino concedere mihi ire vobiſcum. Tum ſurgentes* 14 *principes Moab pervenerunt ad Balac, ac dixerunt; Noluit Balaam venire nobiſcum. Itaque* 15 *addidit adhuc Balac mittere principes plures, & nobiliores iſtis. Qui venientes ad Balaam, dixerunt ei;* 16 *Sic dixit Balac filius Sippor, Ne nunc prohibitus ſis à veniendo ad me: Nam honorabilem faciendo honorabilem faciam te admodùm,* 17 *& omne quod dixeris mihi, faciam: veni igitur nunc, maledic mihi populum iſtum. Reſponſum* 18 *dedit Balaam, dixitque ad ſervos Balac; Si dederit mihi Balac plenitudinem domûs ſuæ argenti & auri, non potero tranſgredi mandatum Domini Dei mei, ad faciendum parvum vel magnum: Nunc* 19 *ergò, ſedete jam hìc etiam vos hâc nocte, & notum faciam quod addiderit Dominus loqui mecum. Tunc* 20 *venit Deus ad Balaam nocte, & dixit ei; Si ad vocandum te venerunt viri, ſurge, vade cum illis: ſed tantum verbum quod loquutus fuero ad te, illud facies. Surgens* 21 *itaque Balaam manè, apparavit aſinam ſuam, abiitque cum principibus Moab.*

ירושלמי תרגום יונתן בן עוזיאל

ויחר ותקיף רוגזא דיי ארום אזיל הוא ללטונינון ואתעתד מלאכא דיי באיסרטא 22
למישטן ליה והוא רכיב על אתניה ותרין עולימוי ינים וימרים עמיה :
ותרא וחמת אתנא ית מלאכא דיי מעתד באיסרטא וחרביה שליפא בידיה וסטת 23
אתנא מן ארחא ואזלת בחקלא ומחא בלעם ית אתנא למכוונא יתה לאיסרטא :
ויעמוד וקם מלאכא דיי בדוחקא דמיצע 24
ביני כרמיא אתר דאקים יעקב ולבן אוגר
וקמא מציטרא מיכא וסכותא מציטרא
מיכא וקיימו דלא למעיבר דין תחום
דין לבישא : ותרא וחמת אתנא ית מלאכא דיי ואדחקת לסיינא ודחקת ית 25
ריגל בלעם לסיינא ואוסיף למימחה ומלאכא אתכסי מינה : ויוסף ואוסיף 26
מלאכא דיי למעיבר וקם באתר דחיק דלית אורח למיסטי לימינא ולשמאלא :
ותרא וחמת אתנא ית מלאכא דיי ורבעת לה תחות בלעם ותקיף רוגזא 27
דבלעם ומחא ית אתנא בשוטא : ויפתח עשרתי פתגמין אתבריאו בתר שכלול 28
עלמא במיעלי שבתא ביני שימשתא מנא ובירא וחוטרא דמשה ושמירא וקשתא
ועננא יקרא ופום ארעא וכתב לוחי קיימא ומזיקי ופום ממלל אתנא בי היא
שעתא פתח מימרא דיי ית פומה ואזדמן לה ממלל ואמרת לבלעם מה עבדית לך
ארום מחיתני דין תלת זמנין : ויאמר ואמר בלעם לאתנא ארום שקרת בי 29
אילו אית סייפא בידי ארום כדון
קטלתיך : ותאמר ואמרת אתנא לבלעם 30
ווי לך בלעם חסיר דעתא אנת דאנא
בעירא מסאבא מיתא בעלמא הדין
ולא אתיא לעלמא דאתי לא יכילת
למילוט יתי כל דכן בנוי דאברהם
יצחק ויעקב דבזכותהון אתברי עלמא
ואנת אזיל למילט יתהון ודי גנבתא
דעתהון דעמא האלין ואמרת לית הדא
אתנא דידי שאילא היא בידי וסוסיא
דידי שרי ברטיבא הלא אנא אתנך
דרכבת עלי מן טליותך עד זמן
יומא הדין הא מתהנייתי מנך במשכבא
ולא אתכוונית למעבד לך היכדין ואמר
לא : וגלי ונלא יי ית עינוי דבלעם וחמא ית מלאכא דיי מעתד באיסרטא 31
וסייפיה שליפא בידיה וגחן וסגיד על אנפוי : ויאמר ואמר ליה מלאכא דיי מטול 32
מה מחית ית אתנא דנן תלת זמנין הא אנא נפקית למישטן לך ואתנא דחילת חמת
סטת מן ארחא וגלי קדמי דאנת בעי למיזל למילוט ית עמא ומילא לא מהוגנא לקבלי :

ירושלמי 24 וקם מלאכא דיי באמצע
כרמיא סניא מן דין וסניא מן דין
סטרא :

ירושלמי 30 ואמרת אתנא לבלעם ווי לך
בלעם רשיעא חסר דעתא וכל חוכמא
לא אשתכח בך הא אנא בעיר מסאב
מיתא בעלמא הדין ולא אתיא לעלמא
דאתי לא יכלת למלוט יתי בחוכמת דעתך
על חד כמה וכמה בנוי דאברהם יצחק
ויעקב דבזכותהון אתברי עלמא מן שרויא
והיך את אזיל למלט יתהון כד גנבת
דעתיהון דעמא האלין ואמרת להון לית
אתנא הדא דידי שאילא היא בידי ברם
הלא אנא היא אתנך די רכבת עלי מן
טליותך עד יומא הדין המתכוונת אתכוונת
למעבד לך כדון ואמר לה לא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et iratus eſt furor Domini quòd abiiſſet ipſe ad maledicendum illis, 22 ſtatuítque ſe angelus Domini in ſemita ut adverſaretur ei: & ipſe ſedebat ſuper aſinam ſuam, & duo pueri ejus Jannis & Jemris cum eo *erant*. Et vidit aſina angelum Domini ſtantem in ſemita & gladium eva- 23 ginatum in manu ejus, & declinavit aſina ex ſemita abiítque in agrum: & percuſſit Bileam aſinam, ut reduceret ipſam in ſemitam. Et ſtetit an- 24 gelus Domini in loco anguſto, qui medius erat inter vineas, loco in quo ſtatuit Jacob & Laban cumulum & ſtatuam à latere hinc, & ſpeculam à latere illinc, & ſtatuerunt futurum ut non tranſirent limitem hunc in malum. Et vidit aſina 25 angelum Domini, & arctata eſt ad ſepem, & attrivit pedem Bileam ad ſepem: & iterum eam percuſſit, & angelus occultatus erat ab ea. Et addidit angelus Domini tranſire, & ſtetit in loco remoto, in quo 26 non erat ſemita ad declinandum ad dextram aut ſiniſtram. Et vidit aſi- 27 na angelum Domini, & decubuit ſub Bileam: & iratus eſt furor Bileham, ita ut baculo percuteret aſinam. Decem res creatæ ſunt poſt- 28 quam fundatus eſt orbis, in ingreſſu ſabbathi inter duas veſperas; Man, Puteus, Virga Moſis, Adamas, Arcus, Nubes gloriæ, Os terræ, Scriptura tabularum fœderis, Dæmones, Os loquens aſinæ. Ea ipſa horâ aperuit verbum Domini os ipſius, & parata fuit illi loquutio, & dixit Bileamo; Quid feci tibi, quoniam percuſſiſti me his tribus vicibus? Et dixit Bileam aſinæ, Quoniam decepiſti me: ſi fuiſſet gla- 29 dius in manu mea jam interfeciſſem te. Et dixit aſina Bileamo; Væ 30 tibi Bileam, captus mente tu: quòd (cùm ego beſtia polluta moritura ſim in hoc mundo, nec ventura in ſeculum futurum, non potuiſti *tamen* maledicere mihi, quanto minus filiis Abraham, Iſaac, & Jacob, propter quorum meritum creatus eſt mundus?) tu proficiſcaris ad maledicendum ipſis; & quòd furatus ſis ſcientiam hujus populi, & dixiſti; Non eſt hæc aſina mea, mutuata eſt in manu mea, & equus meus manet in paſcuo. Annon ego aſina tua, quam inequitâſti à pueritia tua uſque ad tempus diei hujus, & ego voluptatem percepi ex te concubitu? neque intentionem habui facere tibi ſic: qui dixit, Non. Et revelavit Do- 31 minus oculos Bileam, & vidit angelum Domini ſtantem in ſemita cum gladio evaginato in manu ſua: & inclinans ſe adoravit ſuper facies ſuas. Et dixit illi angelus Do- 32 mini; Quare percuſſiſti aſinam his tribus vicibus? Ecce ego exii ut adverſarer tibi, & aſina timuit, vidit, declinavit ex ſemita: & revelatum eſt coram me, quòd tu quæris ire ut maledicas populo, & res illa non eſt decora in conſpectu meo.

Hieroſ. 24 *Et ſtetit angelus Domini in medio vinearum, ſepes ab hoc & ſepes ab illo latere.*

Hieroſ. 30 *Et dixit aſina Bileamo; Væ tibi Bileam improbe, qui cares ratione, neque ulla ſapientia invenitur in te. Ecce ego beſtia polluta moritura ſum in hoc mundo, neque ventura ad ſeculum futurum, non potuiſti* tamen *maledicere mihi in ſapientia mentis tuæ: quanto minus filiis Abraham, Iſaac, & Jacob, propter quorum meritum creatus eſt mundus ab initio? & quomodo tu proficiſceris, ut maledicas ipſis? jam furatus es mentem hujus populi, dicendo illis; Non eſt aſina hæc mea, mutuata eſt in manu mea. Verùm nonne ego ſum aſina tua, quam inequitâſti à pueritia tua uſque ad hunc diem? an intendendo intendi facere tibi ſic? & dixit illi, Non.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* گرم شد خشمي خدا كه رواست او بياستاد فرشتهي خدا در راه بميل دادن باو واو 22
بر نشينا ابر مادياني او و دو كودكاني او اواري او * بديد آن ماديان مر فرشتهي خدا استاده 23
در راه و شمشير او كشيده در دستي او ميل كرد آن ماديان از آن راه برفت در دشت برد
بلعم مر آن ماديان بميل دادن آنرا آن راه * بياستاد ملاك : در كوچهي آن رزها 24
ديواري ازين سو و ديوار ازين سو * بديد آن ماديان مر ملاك : وقصارده شد بآن ديوار 25
و بقصارد مر پاي بلعم بآن ديوار بيفزود بردن آنرا * بيفزود ملاك : گذشتن بياستاد 26
در مكامي تنك آنچه نيست راه بميل كردن راست و چپ * بديد آن ماديان مر 27
ملاك : بخسپيد فرود بلعم گرم شد خشمي بلعم بزد مر آن ماديان در چوب *
بگشاد : مر دهاني آن ماديان گفت ببلعم چي كردم بتو كه بزدي مرا اين سه 28
بارها * گفت بلعم بماديان كه فسوس كردي در من اگر هستي شمشير در دستي من 29
كه اكنون بكشتمي ترا * گفت آن ماديان ببلعم هنه من مادياني تو آنچه بر 30
نشستي ابر من از هنيري تو تا آن روزي آن اين ها عادت داشتن عادت داشتم بكردن
بتو همچندين گفت نه * بگشاد : مر چشماني بلعم بديد مر ملاك : ايستاده در راه 31
و شمشيري او كشيده در دستي او ركوع كرد و سجود كرد بپيشي او * گفت 32
باو ملاك : ابر چي بزدي مر مادياني تو اين سه بارها اينك من بيرون آمدم بميل دادن
كه ميل كرد آن [راه] بمقابلي من ؟

* *Excandefacta eſt* autem *ira Dei,* 22 *quòd abiiſſet ipſe: & ſtetit angelus Dei in via ad declinandum in eum: ipſe verò ſedebat ſuper aſinam ſuam, & duo pueri ejus* erant *cum eo.* At *vidit aſina an-* 23 *gelum Dei ſtantem in via, & gladium ejus ſtrictum in manu ejus, declinanſ*que *aſina è via, ivit in agrum: percuſſit* igitur *Balaam aſinam ad reducendum eam in viam. Stetit*que *angelus Do-* 24 *mini in platea vinearum: maceries* erat *ab hoc latere, et maceries ab illo latere.* Iterum *vidit aſina* 25 *angelum Domini, & compreſſit ſe ad parietem, compreſſit* quoque *pedem Balaam ad parietem: addidit*que *percutere eam. Addidit* 26 præterea *angelus Domini tranſire, & ſtetit in loco anguſto ubi non erat via ad declinandum dextrorſùm vel ſiniſtrorſum. Videns* autem *aſina* 27 *angelum Domini, ſuccubuit ſub Balaam:* unde *excandefactâ irâ Balaam, percuſſit aſinam baculo.* * *Et* 28 *aperuit Dominus os aſinæ,* quæ *dixit ad Balaam; Quid feci tibi quòd percuſſiſti me his tribus vicibus? Dixit Balaam ad aſinam; Quia* 29 *ludificâſti me: ſi fuiſſet gladius in manu mea, jam quidem occidiſſem te. Dixit aſina ad Ba-* 30 *laam; Nónne ego fui aſina tua ſuper quam ſediſti à quo extitiſti uſque ad diem hanc? numquid conſuetudinem habendo conſuetudinem habui faciendi tibi ſic? Reſpondit, Nequaquam. Et aperuit* 31 *Dominus oculos Balaam, viditque angelum Domini ſtantem in via, & gladium ejus diſtrictum in manu ejus: tum demiſſo capite adoravit coram illo. Dixit ad eum* 32 *angelus Domini; ut quid verberâſti aſinam tuam his tribus vicibus? en ego egreſſus ſum ad declinandum in te, quòd deflexit via coram me.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ותראני וחמתני אתנא וסטת מן קדמי דנן תלת זמנין אלולפון לא סטת מן
קדמי ארום כען אוף יתך קטלית ויתה קיימית : ויאמר ואמר בלעם למלאכא די
חבית ארום לא ידעית ארום אנת מעתד לקדמותי בארחא וכדון אין ביש קדמך
איתוב לי : ויאמר ואמר מלאכא דיי לבלעם איזיל עם גובריא וברם ית פתגמא
דאמליל עמך יתיה תמליל ואזל בלעם עם רברבי בלק : וישמע ושמע בלק
ארום אתא בלעם ונפק לקדמותיה לקרתא דמואב דעל תחום ארנון דבסטר
תחומא : ויאמר ואמר בלק לבלעם הלא שדרא שדרית לותך למקרי לך למא
לא אתיתא לותי הברם מן קושטין הוית אמר לית אנא יכיל למיקרא יתך :
ויאמר ואמר בלעם לבלק הא אתיתי לותך כדון המיכל יכילנא למללא מדעם
פתגמא דיזמן יי בפומי יתיה אמליל : וילך ואזל בלעם עם בלק ואתון לקרתא
דמקפן שורין לפלטיוון קרתא רבתא היא קרתא דסיחון היא בירושא : ויזבח
ונחר בלק תורין ועאן ושדר לבלעם ולרברביא דעמיה : ויהי והות עידוני
בצפרא ודבר בלק ית בלעם ואסקיה לרמת דחלתא דפעור וחמא מתמן משיריין
דן דמהלכין בקצת עמא דאתפרסמו מתחות ענני יקרא :

כג

ויאמר והוה כיון דחמא בלעם יתהון דפולחנא נוכראה ביניהון חדא
בליביה ואמר לבלק בני לי הכא שובעא אגורין ועתד לי הכא שבעא תורין
ושבעא דכרין : ויעש ועבד בלק היכמא דמליל בלעם ואסיק בלק ובלעם תור
ודכר על אגורא : ויאמר ואמר בלעם 3
לבלק איתעתד על עלתך ואיהך דלמא
יזדמן מימרא דיי לקדמותי ופתגם מה דיחוי לי ואיתני לך ואזל גחין כחויא :
ויקר וארע מימרא מן קדם יי בבלעם ואמר קדמוהי ית שבעתי אגוריא סדרית
ואסיקית תור ודכר על כל אגורא : וישם ושוי יי פתגמא בפום בלעם
ואמר תוב לות בלק והיכדין תמליל : וישב ותב לותיה והא מעתד על עלתיה
הוא וכל רברבי מואב : וישא ונטל 7
מתל נבותיה ואמר מן ארם דעל פרת
דברני בלק מלכא דמואבאי מן טוורי
מדינחא איתא לוט בניני דבית יעקב
ואיתא זעיר לי ישראל :

ירושלמי 3 ואזל בלעם בלב שפ

ירושלמי 7 ונטל במתל נביותי
ואמר מן ארם דבר יתי בלק מלכ
דמואבאי מטורי מדנחא אתא כען ל
לי דבית יעקב ואתא זעיר לי שבטיא
דבית ישראל :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

Et vidit me aſina, & declinavit à facie mea his tribus vicibus : quòd niſi 33
declinaſſet à facie mea certè nunc etiam te interfeciſſem, illam verò in
vita conſervâſſem. Et dixit Bileam angelo Domini; Peccavi, quoniam 34
non novi quod tu ſtares contra me in via : jam verò, ſi tibi diſplicet,
revertar. Et dixit angelus Domini Bileamo; Ito cum viris iſtis, ve- 35
rùm verbum quod loquutus fuero tecum ipſum loquêris : itaque abiit
Bileam cum principibus Balak. Et audivit Balak quòd veniret Bileam, 36
& exiit illi obviam in civitatem Moab, quæ eſt ad terminum Arnon qui
eſt in latere termini. Et dixit Balak Bileamo; Annon mittendo miſi ad 37
te ad vocandum te? quare non veniſti ad me? num verè dicebas quod
non poſſem honorare te? Et dixit Bileam ipſi Balak; Ecce veni ad te, 38
nunc an omnino poſſim loqui quidquam? verbum quod præparaverit
Dominus in ore meo ipſum loquar. Et abiit Bileam cum Balak, & ve- 39
nerunt in civitatem muris circundatam, ad plateas civitatis magnæ, illa
eſt civitas Sihon, illa eſt Biroſa. Et per nares occidit Balak boves & 40
oves, & miſit Bileamo & principibus qui cum eo erant. Et fuit tempo- 41
re auroræ accepit Balak Bileam, & aſcendere fecit eum ad excelſum
idoli Peor : & vidit inde caſtra Dan, quæ proficiſcebantur in extremitate populi, & manifeſtabantur de ſub nubibus gloriæ.

CAP. XXIII.

Poſtquam autem vidit Bileam ipſos, quòd cultus alienus *eſſet* 1
inter eos, gaviſus eſt in corde ſuo, & dixit Balako, Ædifica hic
ſeptem altaria, & præpara mihi hic ſeptem boves & ſeptem arietes.
Et fecit Balak ſicut loquutus fuerat Bileam, & obtulit Balak & Bi- 2
leam bovem & arietem ſuper altari. Et dixit Bileam Balako; Sta 3
juxta holocauſtum tuum & ibo, ſi
fortè veniat verbum Domini mihi
obviam, & verbum quod indicatum fuerit mihi narrabo tibi : &
ivit incurvus ut ſerpens. Et obviam venit ſermo à facie Domini 4
ipſi Bileam, qui dixit coram ipſo; ſeptem aras ordinavi, & obtuli
bovem & arietem ſuper unamquamque aram. Et poſuit Dominus 5
verbum in ore Bileam, & dixit; Revertere ad Balak, & ſic dices.
Et reverſus eſt ad ipſum, & ecce ſtabat juxta holocauſtum ſuum, 6
ipſe & omnes principes Moab.
Et aſſumpſit parabolam prophetiæ 7
ſuæ, & dixit; Ex Syria quæ eſt ad Euphratem tulit me Balak rex Moabitarum, ex montibus orientis.
Veni maledic propter me domui
Jacob, & veni imminue mihi Iſraelem.

Hieroſ. 3 *Et ivit Bileam corde contrito.*

Hieroſ. 7 *Et aſſumpſit in parabola prophetiam ſuam, & dixit; Ex Syria tulit me Balak rex Moabitarum, ex montibus orientis. Veni nunc, maledic mihi domum Jacob, & veni, imminue mihi tribus domus Iſrael.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*

* بديد مرا آن ماديان ميل كرد بپيشي من اين سه بارها مڭر ميل كرد از بپيشي من كه
اكنون نيز ترا بكشتم و آنرا زنده ڭذاشتم * ڭفت بلعم بملاك :: خطا كردم كه نه دانستم
كه تو ايستاده بپذيرهي من در راه و اكنون اڭر بد در چشماني تو باز ڭردم بمن * ڭفت
ملاك :: ببلعم برو اوازي آن مردمان و امّا آن سخن آنچه سخن ڭويم بتو اويرا سخن ڭويي
برفت بلعم اوازي اميراني بلق * بشنويد بلق كه بيامد بلعم بيرون آمد بپذيرهي او بشهري
مواب آنچه ابر حدّي ارنن آنچه در كناري آن حدّ * ڭفت بلق ببلعم ها نه فرستادن فرستادم
بتو بخواندن بتو چرا نه آمدي بمن ها حقيقت نه توانم عزيز كردن ترا * ڭفت بلعم ببلق
اينك بيامدم بتو اكنون ها توانستن بتوانم سخن ڭفتن چيزي آن سخن آنچه بنهد خدا
در دهاني من اويرا سخن ڭويم * برفت بلعم اوازي بلق بيامدند قريت حصوت * ذبح كرد
بلق ڭاو و ڭوسپند بفرستاد ببلعم و باميراني آنچه اوازي او * بود در بامداد بستاند بلق مر
بلعم بر آورد اويرا بموت بعل بديد از آنجا كناري آن قوم * * فصل بيست سوم *
* ڭفت بلعم ببلق آبدان كن بمن در اين جا هفت مذبحها و آراسته كن بمن در اين هفت
ڭاوها و هفت نرميشها * كرد بلق چون آنچه سخن ڭفت بلعم بر آورد بلق و بلعم ڭاو و نرميش
در مذبح * ڭفت بلعم ببلق بيايست ابر عولهي تو و بروم مڭري فرا رسد :: بپذيرهي
من و سخن چه نمايد مرا و آڭاه كنم بتو برفت تنها * فرا رسيد خدا ببلعم ڭفت باو مر هفت
آن مذبحها آراسته كردم و بر آوردم ڭاو و نرميش در مذبح * بنهاد :: سخن در دهاني بلعم
ڭفت باز ڭرد ببلق و همچنين سخن ڭويي * باز ڭشت باو و اينك استاده ابر عولهي او او
و همه اميراني مواب * بر داشت مثلي او و ڭفت از ارم براند مرا بلق پادشاهي مواب از كوههاي
عرب بيا نفرين كن بمن يعقوب و بيا خشم آور بيسرال .

Vidénſque me aſina, deflexit co- 33
ram me his tribus vicibus : & niſi
deflexiſſet à præſentia mea, nunc
equidem etiam te occidiſſem, ipſam
verò vivam reliquiſſem. Dixit Ba- 34
laam ad angelum Domini; Peccavi,
non enim ſciebam quòd tu ſtares in
occurſum mei in via : nunc autem ſi
malum eſt in oculis tuis, revertar
mihi. Ait angelus Dñi ad Balaam; 35
Vade cum viris : ſed tamen verbum
quod locutus fuero ad te, ipſum loquêre. Abiit itaque Balaam cum
principibus Balac. Tunc audiens 36
Balac quòd adveniret Balaam, egreſſus eſt in occurſum ejus in civitatem Moab, quæ juxta terminum
Arnon, quæ in extremitate termini.
Et dixit Balac ad Balaam; Annon 37
mittendo miſi ad te ad accerſendum
te? quare non veniſti ad me? an verè non potero honorabilem facere te?
Reſpondit Balaam ad Balac; Ecce 38
veni ad te : nunc autem valendo
valebo loqui quicquam? verbum
quod poſuerit Deus in ore meo, illud
loquar. Et perrexit Balaam cum 39
Balac, veneruntque ad Cirjathbuſoth. Et mactavit Balac boves 40
& oves, miſitque ad Balaam & ad
principes qui cum eo. Fuitque, ma- 41
nè aſſumpſit Balac ipſum Balaam, &
duxit eum ad Bamoth Baal, viditque indè extremitatem populi.

CAP. XXIII.

Et dixit Balaam ad Balac; Æ- 1
difica mihi hic ſeptem altaria, appara quoque mihi hic ſeptem boves
& ſeptem arietes. Fecitque Balac 2
quemadmodum locutus fuerat Balaam, & obtulit Balac & Balaam bovem & arietem in altari. Dixit 3
autem Balaam ad Balac; Conſiſte
juxta holocauſtum tuum, & ibo, fortaſſis occurret Deus in occurſum
mei; & verbum quod oſtenderit
mihi, notum faciam tibi : abiitque ſolus. Et occurrit Deus ipſi 4
Balaam, dixitque illi; Septem altaria diſpoſui, & obtuli bovem &
arietem in quolibet altari. Poſuit 5
autem Dominus verbum in ore Balaam, dixitque; Revertere ad Balac, & ſic loquêris. Et reverſus eſt 6
ad eum, & ecce ſtabat juxta holocauſtū ſuum, ipſe et omnes principes
Moab. Aſſumpſitque parabolam 7
ſuam, & dixit; De Aram compulit me Balac rex Moab, de montibus
Arabiæ, dicendo; Veni, maledic
mihi Jaacob, & veni, indignationem affer in Iſrael.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

מה מה אנא לאיט ומימרא דיי מבריך 8
יתהון ומן אנא מזעיר ומימרא דיי מסני
יתהון : כי אמר בלעם רשיעא מסתכל 9
אנא בעמא הדין דהינון מדברין בזכות
אבהתהון צדיקיא דמתילין לטוורייא
ובזכות אימהתהון דמתילין לגלימתא
הא עמא בלחודיהון עתידין למיחסן
עלמא מטול דבנימוסי אומיא לא
מדברין : מי מנה והוה כיון דחמא 10
בלעם חייבא דבית ישראל הוון גזרין
עורלתהון וטמרין בעפרא דמדברא
אמר מן ייכול לממני זכוותא חסינייא
האלין וסכום עובדיא טביא דעם חדא
מן ארבעתי משירייתא דישראל אמר
בלעם רשיעא אין קטלין יתי בית
ישראל בסייפא כבר מבשרנא דלית
לי חולק לעלמא דאתי ברם אין
מייתנא מותא דקשיטין לואי דתיהי
סופי כזעירא דבהון : ויאמר ואמר בלק לבלעם מה עבדת לי למילוט סנאי 11
דברתך והא ברכא מברכת להון : ויען ואתיב ואמר הלא ית מאן דישוי יי 12
בפומי יתיה אנטר למללא : ויאמר ואמר ליה בלק איתא כדון עמי לאתר 13
חורן דתחמיניה מתמן לחוד משירייתא דמהלך בקצתיה תחמי וכלהון משירייתוי
לית אפשר דתחמי ותלוטיה לי מתמן : ויקחהו ודבריה לחקל סכותא לריש רמתא 14
ובנא שובעא אגורין ואסק תור ודכר על כל אגורא : ויאמר ואמר לבלק 15
אתעתד הכא על עלתך ואנא אתארע עד הכא : ויקר וארע מימר מן קדם יי 16
בבלעם ושוי פתגמא בפומיה ואמר תוב לות בלק והכדין תמליל : ויבא ואתא 17
לותיה והא מעתד על עלתיה ורברבי מואב עמיה ואמר ליה בלק מה מליל יי :
וישא משלו ונטל מתל נבותיה ואמר קום בלק ושמע אצית מילי בריה דצפור : 18
לא לא כמילי בר נש מימר אלהא חי 19
וקיים רבון כל עלמיא יי דבר נש אמר
ומסרב ואוף לא דמיין עובדוי לעובדי
בני בישרא דמתמלכין ותייבין ממה
דגזרין ברם רבון כל עלמיא יי אמר
לאסגאה ית עמא הדין הי ככוכבי
שמיא ולאחסנותהון ית ארע כנענאי
האפשר דאמר ולא יעבד ומה דמליל
האפשר דלא יקיימנה : הנה הא 20
ברכתא קבילית מן פום מימר
קודשא לא אמנע סדר ברכתהון מנהון :

8 מה אנא לייט דבית יעקב ומימרא
דיי מברך יתהון ומה אנא מזעיר דבית
ישראל ומימרא דיי מסני יתהון :
9 חמי אנא עמא האלין מדברין בזכות
אבהתהון צדיקיא דמתילין לטוריא
אברהם יצחק ויעקב ובזכות ארבעתי
אמהתא דמתילין כגלמתא שרה רבקה
רחל ולאה הא עמא האנון לבלחודיהון
שרין ובנמוסי עממיא לא מתערבין :
10 מן יכל לממני עולימיהון דבית
יעקב דאתאמר עליהון די חוון סגין
ככוכבי שמיא אמר בלעם רשיעא
במתל נביותיה אין קטלין הנון ישראל
יתיה בחרבא מבשר הוא בלעם דלית
ליה חולק לעלמא דאתי ברם אין מית
הוא בלעם מותנין קשיטין אלוי תהוי
אחריתא כזעירא די בהון :

ירושלמי 15 ואנא במימרי איקר יתך :
19 לא כמימר בני אנשא הוה מימריה
דאלהא חיא ולא כעובדיהון דבני אנשא
עובדוי דאלהא בני אנשא אמרין ולא
עבדין גזרין ולא מקימין וחזרין וכפרין
במליהון ברם אלהא אמר ועבד גזר
ומקים וגזרתוהי קימין עד לעלם :
20 הא למברכא אדברית ומברך אנא
ית ישראל וברכן לית אנא מנע
מנהון :

Quid maledicam, & ſermo Domini 8
benedixit illis? & quem ego
imminuam, & ſermo Domini multiplicavit
eos. Dixit Bileam improbus; 9
Video populum hunc qui
ducuntur merito patrum ſuorum
juſtorum, qui aſſimilantur montibus,
& merito matrum ſuarum quæ
aſſimilantur collibus: ecce populus
ſolus ipſe futurus eſt ut poſſideat
mundum, eò quòd legibus
reliquorum populorum non ducuntur.
Et accidit poſtquam vidit 10
Bileam peccator, quòd domus
Iſrael circuncidcrent præputium
ſuum & abſconderent in pulvere
deſerti, dixit; Quis poterit numerare
merita fortium iſtorum, &
numerum operum bonorum quæ
ſunt cum uno ex quatuor caſtris
Iſrael: dixit Bileam improbus;
Si interficiant me domus Iſrael
gladio, jam nuntiatum eſt mihi
non fore mihi portionem in ſeculo
venturo; verùm ſi moriar
morte verorum, utinam ſit finis
meus ſicut unius minimi qui inter
eos eſt. Et dixit Balak ipſi Bileam; Quid feciſti mihi? Ad maledicendum 11
oſoribus meis tuli te, & ecce benedicendo benedicis illis.
Et reſpondit, & dixit; Annon quod Dominus poſuerit in ore meo, 12
ipſum obſervabo ut loquar? Et dixit ipſi Balak; Veni nunc mecum 13
in locum alium, ex quo videbis eum, tantùm caſtra quæ proficiſcuntur
in extremitate illius videbis, omnia enim ipſorum caſtra non potes
videre: & maledic ei in mei gratiam inde. Et duxit eum in 14
agrum ſpeculæ, in verticem collis, & ædificavit ſeptem aras, & obtulit
bovem & arietem ſuper unamquamque aram. Et dixit Balako; 15
Statue te hîc juxta holocauſtum tuum, & ego occurram euſque. Et 16
occurrit verbum à facie Domini ipſi Bileam, & poſuit verbum in
ore ejus, & dixit; Revertere ad Balak, & ſic loquêris. Et venit ad 17
ipſum, & ecce ſtabat juxta holocauſtum ſuum, & principes Moab cum
eo erant: & dixit illi Balak; Quid loquutus eſt Dominus? Et aſſumpſit 18
parabolam prophetiæ ſuæ, & dixit; Surge Balak, & audi, auſculta
ſermones meos fili Tſippor.
Non ſicut verba hominum ſermo 19
Dei viventis, nam ſtabilis *eſt* Dominus
omnium ſeculorum Dominus,
at homo dicit & renuit; & etiam
non ſimilia ſunt opera ejus operibus
filiorum carnis, quia conſultant,
& pœnitet eos poſtquam decreverunt:
verùm Dominus totius
mundi Dominus, *quando* dixit ſe
multiplicaturum populum hunc ſicut
ſtellas cœli, & in hæreditatem
traditurum illis terram Chananæorum,
fierine poteſt ut quod dixit
non faciat? & quod loquutus
eſt, fierine poteſt ut non ſtabiliat
ipſum? Ecce benedictionem accepi ex ore verbi ſanctitatis, non pro- 20
hibebo ordinem benedictionum ipſorum ab illis.

8. Quid ego maledicam domui Jacob, & Sermo Domini benedicit illis? & quid ego imminuam domum Iſrael, & ſermo Domini multiplicat eos? 9. Video ego populum hunc qui ducuntur merito patrum ſuorum juſtorum, qui aſſimilantur montibus, Abraham, Iſaac, & Jacob, & merito quatuor matrum ſuarum, quæ aſſimilantur collibus, Sarah, Rebeccah, Rachel & Lea: ecce populus hic ſolus habitabunt, & in legibus populorum non permiſcebantur. 10. Quis poterit numerare juvenes domus Jacob, de quibus dictum eſt futuros illos multos inſtar ſtellarum cœli? dixit Bileam improbus in parabola prophetiæ ſuæ; Si interficiant illi Iſraelitæ ipſum gladio, annuntiat ipſe Bileam non futuram illi portionem in ſeculo venturo, verùm ſi moriatur ipſe Bileam mortibus verorum, utinam ſit finis ejus ſicut minimi qui inter eos eſt.

Hieroſ. 15. *Et ego ſermone meo honorabo te.* 19. *Non ſicut ſermo filiorum hominis fuit ſermo Dei viventis, nec ſecundùm* opera hominum ſunt *opera Dei. Homines dicunt & non faciunt, decernunt ſed non ſtabiliunt, & iterum negant verba ſua: verùm Deus dixit & fecit, decrevit & ſtabilivit, & decreta ejus ſtabilia ſunt uſque in ſeculum.* 20. *Ecce ad benedicendum acceptus ſum, ideo benedico Iſraelem, & benedictiones non prohibebo ab illis.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

*چه نفرين كنم نه نفرين كرد خدا و چه خشم آورم نه خشم آورد ؟ * كه از سري كمرها ببينم 8 9
اويرا وار كوهها نگاه كنم اويرا اينك قومي بجدا مسكن گيرد و در قومها نه انديشه آيد * كه 10
بشمرد خاكي يعقوب و شماري چهاريك يسرال مردني جاني من مردني شايستگان و باشد آخرتي
من چون او * گفت بلق ببلعم چه كردي بمن بنفرين كردي دشمناني من بستاندم ترا 11
و اينك آفرين كردي آفرين * جواب داد و گفت ها نه مرآنچه بنهد ؟ در دهاني من اويرا نگاه 12
دارم بسخن گفتن * گفت باو بلق برو اكنون اوازي من بجايي ديگر آنچه ببيني اويرا از آنجا 13
امّا كناري او ببيني و همهي او نه بيني و نفرين كن اويرا بمن از آنجا * ببرد اويرا دشت 14
صفيم بسري آن كوه آبدان كرد هفت مذبحها بر آورد گاو و ميش در مذبح * گفت ببلق 15
بيايست اينجا ابر عولهي تو و من فرا رسم اينجا * فرا رسيد ؟ ببلعم بنهاد سخن در دهاني 16
او گفت باز گرد ببلق و همچنين سخن گوي * بيامد باو و اينك او ايستاده ابر عولهي او 17
و اميراني مواب اوازي او گفت باو بلق چه سخن گفت ؟ * برداشت مثلي او و گفت برخيز 18
بلق و بشنو گوش كن نيز بمن پسري صفور * نه مرد خدا و خيانت كند و پسري آدم 19
و پشيمان شود ها او گفت و نه كند و سخن گفت و نه بر انگيزاند آنرا * اينك آفرين 20
بستاندم و آفرين و نه باز گردانم آنرا *

Quid maledicam, quum *non maledixit Deus? & quid indignationem afferam,* quum *indignationem non attulit Domin⁹? Nam de vertice rupium* 8 9
videbo eum, & de jugis intuebor illum: ecce populus ſcorſim habitabit, & inter Gentes non reputabitur. Quis computavit pulverem 10
Jaacob, ac numerum quartæ partis Iſrael? mors animæ meæ ſit ut *mors proborũ, ſitq; finis meus ſicut ipſius. Dixit Balac ad Balaam; Quid* 11
feciſti mihi? ad maledictionem inimicorum meorum accepi te, & ecce benedixiſti benedictione. Reſponſum 12
dedit, ac dixit; Nonne quod poſuerit Deus in ore meo, id obſervabo loqui? Dixit ei Balac; Vade nunc me- 13
cum ad locum aliũ, undè videbis illum: (attamen extremitatem ejus videbis, & totum ejus non videbis:) et maledic eum mihi indé. Et tulit 14
*eum in agrum Sophim, in verticem jugi, ædificavit*que *ſeptem altaria,* & *obtulit bovem et arietẽ in altari. Dixit* autem *ad Balac; Conſiſte hic* 15
juxta holocauſtum tuum, & ego occurrã illic. Occurrit itaq; *Dominus* 16
ipſi Balaam, & poſito *verbo in ore ejus, dixit; revertere ad Balac, & ſic loquêris. Venit*que *ad eum, &* 17
en ipſe ſtabat juxta holocauſtum ſuum et principes Moab cum eo. Cui dixit Balac, Quid loquutus eſt Dominus? Tunc aſſumpſit parabolam 18
ſuam, & dixit; Surge Balac, et audi, aurem præbe etiã mihi fili Sippor. Non eſt homo Deus, ut decipiat, & 19
filius hominis, ut pœniteat eum: num ipſe dixit, & non faciet? & verbum loquutus eſt, ac non præſtabit illud? Ecce, benedictionem accepi, bene- 20
dictionem inquam, & non reverti faciam eam

21 לא אמר בלעם רשיעא לית אנא
מסתכל פלחי טעוותא בדבית יעקב ולא
מתקיימין עבדי ליעות שקר בדבית
ישראל מימר דיי אלההון בסעדהון
ויבבות מלכא משיחא מיבבא ביניהון :
22 אל מוציאם אלהא דיפרק ואפיק יתהון
פריקין מן ארעא דמצרים תוקפא
ורוממותא תושבחא וגבורתא דידיה
23 הוא : כי ארום לא קאים נטורי נחשין
בדבית יעקב ולא קטומי קיסמין
ברבותא דישראל כעידנא הדין יתאמר
לבית יעקב ולבית ישראל מה משבחין
הינון ניסיא ופרישתא דעבד להון
24 אלהא : הן עם יחידאה הוא עמא הדין
נייח ושרי כאריא בגבורתא וכליתא
מתנטלין לא דמכין הינון עד דיקטלון
קטול רב בבעלי דבביהון וביזת קטוליא
25 ירתון : ויאמר ואמר בלק לבלעם אוף
לטטא לא תלוטינון אוף ברכא לא
26 תברכינון : ויען ואתיב בלעם ואמר
לבלק הלא מן שירויא מלילית עמך
למימר כל דימלל יי יתיה אעבד :

21 לית אנא חמי פלחי שקר ולא
פלחי פולחן נוכרי בגו שבטיא דבני
ישראל מימרא דיי הוי עמהון ויבבותהון
איקר מלכיהון מגין עליהון : 22 אלהא
די פרק ואפיק יתהון פריקין ממצרים
תוקפא ותושבחתא ורוממותא דידיה
היא : 23 ארום לית אנא חמי עבדי
נחשא בגו דבית יעקב ואף לא קסמי
קסמין בגו שבטיא דבני ישראל בעדנא
הדין יתאמר ליעקב מה טיבו ונחמ
דיי עתיד למתניא עליכון דבית יעקב
כדו אמר במתל נביותיה טוביכון
צדיקיא מה אגר טב מתקן לכון גבי
אבוכון דבשמיא לעלמא דאתי : 24 הא
עמא האלין כאריא שרין וכאריותא
מתגברין היך מה דלית אריא לא ני
ולא שדיך עד זמן דהוא אכיל ופש
בשר ושתי אדם כדין אנון עמא הדי
לא ניחין ולא שדיכין עד זמן דיקט
בעלי דבביהון וישפכון אדם קטילי ב
שנאיהון כמיא :

ויאמר ואמר בלק לבלעם איתא כדון אידברינך לאתר חורן דלמא תהי רעוא
מן קדם יי ותלטטיה בגיני מתמן : ויקח ודבר בלק ית בלעם לריש רמתא
דמדיקא על אנפי בית ישימות : ויאמר ואמר בלעם לבלק בני לי הכא שובעא
אגורין ועתד לי הכא שובעא תורין ושובעא דכרין : ויעש ועבד בלק היכמא
דאמר בלעם ואסיק תור ודכר על כל אגורא :

כד

1 וחמא בלעם ארום שפר הוה קדם יי
לברכא ית ישראל ולא הליך זמן בתר
זמן לקדמות קוסמיא ושוי למדברא
אנפוי למדכר עליהון עובדא דעיגלא
2 דעבדו תמן : וישא וזקף בלעם ית עינוי
וחמא ית ישראל שריין לשבטיהון
בבתי מדרשיהון ולא הוון תרעיהון
מכוונין כלו קבל תרעי חבריהון ושרת עלוי רוח נבואה מן קדם יי :

ירושלמי 1 וחמא בלעם ארום שפר
הוה מן קדם יי למברכא ית ישראל
אזל היך מה דהוה אזיל בכל זמן
למשתאלא בדכירא לקדמות קסמיא
אזל ושוי אפוי למדברא והוה מדכר
עובדא דעגלא בעא למלוט ית ישרא

Dixit Bileam improbus; Video non 21 eſſe qui colunt idola inter eos qui ſunt domus Jacob, neque ſtabiliuntur ſervi moleſtiæ & vanitatis inter eos qui ſunt domus Iſrael: ſermo Domini Dei ipſorum eſt illis auxilio, & jubilum regis Meſſiæ vociferatur inter eos. Deus qui rede- 22 mit & eduxit eos redemptos è terra Ægypti, fortitudo & exaltatio, laus & potentia illius eſt. Non 23 enim ſtabunt ſervantes auguria in domo Jacob, neque divinantes divinationes in magnificentia Iſrael: hoc tempore dicetur in domo Jacob & in domo Iſrael; Quam laudabilia ſunt miracula & mirabilia, quæ fecit illis Deus! Solus eſt hic 24 populus quietus, & habitat ſicut leo in fortitudine, & tanquam ſenex leo elevantur: non dormiunt donec interfecerint occiſione magna hoſtes ſuos, & prædam interfectorum poſſederint. Et dixit Balak ad Bi- 25 leam; Etiam maledicendo non maledixeris illis, etiam benedicendo non benedixeris illis. Et reſpon- 26 dit Bileam, & dixit ad Balak; Annon ab initio loquutus ſum tecum, dicendo; Quicquid loquutus fuerit Dominus hoc ipſum faciam? Et dixit Balak ad Bileam; Veni 27 nunc & ducam te in locum alium: ſi fortè ſit voluntas à facie Domini, ut maledicas ei propter me inde. Et duxit Balak Bileam in cacumen collis proſpicientis ſuperficiem 28 Bethjeſchimoth. Et dixit Bileam ad Balak; Ædifica mihi hic ſe- 29 ptem aras, & præpara mihi hic ſeptem boves & ſeptem arietes. Et fecit Balak ſicut dixerat Bileam & obtulit bovem & arietem ſu- 30 per unaquaque ara.

21 *Non ego video colentes mendacium, neque colentes cultum alienum in medio tribuum filiorum Iſrael: ſermo Domini erit cum illis, & jubilum à gloria regis eorum proteget eos.* 22 *Deus qui redemit, & eduxit eos redemptos ex Ægypto, fortitudo, & laus, & exaltatio illius eſt.* 23 *Quoniam ego non ſum videns facientes auguria in medio domus Jacob, & etiam non divinantes divinationes in medio tribuum filiorum Iſrael: in tempore hoc dicitur in Jacob, Quanta bonitas & conſolationes Domini dandæ ſunt vobis qui eſtis domus Jacob! Tunc dixit in parabola prophetiæ ejus; O vos juſti felices, quam merces bona parata eſt vobis apud patrem veſtrum qui eſt in cœlis in futuro ſeculo!* 24 *Ecce populus hic ſicut leo habitant, & tanquam leones fortes ſunt: quemadmodum leo non quieſcit, nec tranquillus eſt, uſque ad tempus quo comedit & rapuit carnem, & bibit ſanguinem; ſimiliter hic populus non quieſcet, nec tranquillus erit, donec interfecerint hoſtes ſuos, & effuderint ſanguinem interfectorum oſorum ſuorum inſtar aquarum.*

C A P. XXIV.

ET vidit Bileam quòd pulchrum 1 eſſet coram Domino ut benediceret Iſraeli, itaque non abiit *ut antea* ſemel & iterum obviam divinationibus: ſed poſuit facies ſuas ad deſertum, in memoriam revocando illis opus vituli quod ibi fecerant. Et levavit Bileam oculos ſu- 2 os, & vidit Iſraelem quieſcentem per tribus ſuas in ſcholarum ſuarum domibus, neque erant portæ eorum reſpicientes portas ſociorum ſuorum: & quievit ſuper eum ſpiritus prophetiæ à facie Domini.

Hieroſ. 1 *Et vidit Bileam quod pulchrum eſſet à facie Domini benedicere Iſraeli, itaque non abiit, (ſicut abierat omni tempore antea interrogando dæmones) obviam divinationibus: abiit* autem *& poſuit facies ſuas verſus deſertum, revocans illis in memoriam vituli opus, atque ita cupiebat maledicere Iſrael.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* نه نگاه کرد بغي در يعقوب ونه ديد دروغ در يسرال :: خداي او اوزي او
وعلم پادشاهي درو * خدا بيرون آورا ايشانرا از مصر چون پادياوندي كرك باو * كه
نه فال در يعقوب ونه اسطرلاب در يسرال چون وقت گفته [شود] بيعقوب وبيسرال
چه صنع كرد خدا * اينك قوم چون شير بر خيزد و چون نر شير مرتبه دارد نه
خسپد تا بخورد نخچير و خون كشتگان بياشامد * گفت بلق ببلعم نيز نفرين
كردن نه نفرين كني اويرا نيز آفرين كردن نه آفرين كني اويرا * جواب داد
بلعم گفت ببلق ها نه سخن گفتم بتو بگفتن همه آنچه سخن گويد :: اويرا
بكنم * گفت بلق ببلعم بيا اكنون ببرم ترا بجاي دگر مگري شايسته آيد
در نظري آن خدا ونفرين كن اويرا بمن ازانجا * بستاند بلق مر بلعم سري آن
فعور آن نگاه كنا ابر بيشي آن يشيمن * گفت بلعم ببلق آبدان كن بمن
در اين هفت مذبحها وآراسته كن بمن در اين هفت گاوها وهفت نرميشها * بكرد
بلق چون آنچه گفت بلعم بر آورد گاو ونرميش در مذبح *

* فصل بيست چهارم *

* بديد بلعم كه نكوست در نظري :: بآفرين كردن مر يسرال ونه رفت چون باردر
بار بپذيرهي فالها بنهاد بآن بيابان روي او * بر داشت مر چشماني او بديد مر يسرال مسكن
گيرا بقبيلهاي او شد ابر او الهامي خدا *

Non aſpexit prævaricationem in 21 *Jaacob, nec vidit mendacium in Iſrael: Dominus Deus ejus eſt* 22 *cum eo, & vexillum regis in eo. Dominus educit illos ex Ægypto: ſicut robur rhinocerotis eſt ei. Quia non eſt omen in Jaacob,* 23 *neque aſtrolabium in Iſrael: conſimili tempore dicetur de Jaacob & Iſraele, Quid effecit Deus! En populus tanquam leo* 24 *ſurget, & tanquam maſculus leo dignitatem habebit: non cubabit donec comederit prædam, & ſanguinem occiſorum biberit. Dixit* 25 *Balac ad Balaam; Etiam maledicendo ne maledicas ei, etiam benedicendo ne benedicas ei. Re-* 26 *ſponſum dedit Balaam, dicens ad Balac, Nonne locutus ſum tibi, dicendo; Omne quod locutus fuerit Dominus, illud faciam? Dixit* 27 *Balac ad Balaam; Veni nunc, ducam te ad locum alium, fortaſſis conveniens erit in conſpectu Dei, ut maledicas eum mihi indè. Tulit* itaque *Balac Balaam* in 28 *verticem Pheor, qui reſpicit verſus Jeſhimon.* Tum *dixit Balaam* 29 *ad Balac; Ædifica mihi hic ſeptem altaria, & appara mihi hic ſeptem boves ac ſeptem arietes. Fecit*que *Balac quemadmo-* 30 *dum dixerat Balaam, obtulit*que *bovem & arietem in* quolibet *altari.*

C A P. XXIV.

V*Idit autem Balaam quòd bonum eſſet in conſpectu Dei, benedicere Iſraeli; itaque non abiit ut cæteris vicibus, in occurſum augu-* 1 *riorum, ſed poſuit ad deſertum faciem ſuam. Et ſublatis oculis ſuis* 2 *vidit Iſraelem habitantem per tribus ſuas, factaque eſt ſuper eum inſpiratio Dei.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

3 וישא ונטל מתל נבותיה ואמר אימר בלעם בר בעור ואימר גברא דיקיר מן אבוי דרזיא סתימיא מה דאתכסי מן נביא הוה מתגלי ליה ועל דלא הוה גזיר נפיל על אנפוי עד זמן דשרי מלאכא לקיבליה : 4 נאם אימר דשמע מימר מן קדם אלהא חייא דחיזו מן קדם אל שדי הוה חמי וכד בעי דמתגלי ליה הוה משטח על אנפוי ורזיא סתימיא מה דאתכסי מן נביא הוה מתגלי ליה : 5 מה כמה יאוון הינון בתי מדרשיכון במשכנא די שמיש בהון יעקב אביכון וכמה יאי הוא משכן זמנא דמיצע ביניכון ומשכניכון דחזור חזור ליה בית ישראל : 6 כנחלים כנחלין דמיין דמתגברין כן הינון בית ישראל יתבין עדרין עדרין מתגברין באולפן אוריתא והי כגנין שתילין על פרקטוני נהרין כן הינון תלמידיהון חבורין חבורין בבית מדרשיהון זיו אפיהון ינהר כזיו רקיעין דיברא יי ביום תניין לבריאת עלמא ומתחינין ליקר שכינתא רמיין ומנטלין על כל אומיא כארזיא דליבנוס דשתילין על מבועי מיין : 7 יזל יקום מנהון מלכיהון ופרוקהון מנהון יבהון יהוי וזרעיית בנוי דיעקב ישלטון בעממין סגיאין קמאה דימלוך עליהון יגיח קרבא בדבית עמלק ויתרומם על אגג מלכיהון ובגין דיחוס עלוי יתנטיל מניה מלכותיה : 8 אל אלהא דאפיקינון פריקין ממצרים תוקפא ורומא תושבחתא וגבורתא דיליה ישיצי ית אומיא בעלי דבביהון ותיקפהון יתבר וגירי מחוות פורענותיה יגרי בהון וישיצינון : 9 כרע נייחין ושריין כאריא וכליתא דכד דמיך מאן יקימיניה מברכיהון יהון בריכין כמשה נביא ספריהון דישראל ומלטטינון יהון ליטין כבלעם בר בעור : 10 ויחר ותקף רוגזא דבלק בבלעם וטפח ית ידוי ואמר בלק לבלעם למילט סנאי דבריתיך והא ברכא מברכת להון דנן תלת זמנין : 11 ועתה וכדון ערוק לך לאתרך אמרית מייקרא איקרינך והא מנע יי לבלעם מן יקרא :

ירושלמי

3 ונטל במתל נבייתיה ואמר אמר בלעם ברא דבעור אמר גברא דיקיר מן אבוי מה דאתכסי מכל נביאיא אתגלי עלוי : 4 אמר גברא דשמע ממלל מן קדם יי ודי חזוא מן קדם שדי חזי וכד הוה בעי הוה משתטח על אפוי ורזי נבואתא מתגלין ליה והוה מתנבי על נפשיה דהוא נפיל בחרבא וסוף נבואתא למתקימא : 5 מה טבן הנון משכנין דצלי בהון יעקב אבוהון ומשכן זמנא דעבדתון לשמי ומשכניכון חזור חזור לכון דבית ישראל : 6 כנחלין מתגברין כן יהוון ישראל מתגברין על בעלי דבביהון וכגנין שתילין על מבועין דמין כן יהון קריתהון מפקן ספרין ומלפי אוריתא והיך שמיא דמתח מימרא דיי לבית שכינתיה כן יהוון ישראל חיין וקיימין עד לעלם יאין ומשבחין כארזיא דמין ומנטליין בבריותיה : 7 יקום מלכהון לבניהון ופרוקהון מנהון ובהון יהוי ויהוי מכנש להון גלותהון מן מדינתא דבעלי דבביהון ובניהון ישלטון באומיא ותקיף מן שאול די חס על אגג מלכהון דעמלקאה ותתרבב מלכותיה דמלכא משיחא : 8 אלהא דפרק ואפיק יתהון פריקין מארעא דמצרים תוקפא ותושבחא ורוממותא דידיה יכלין בני ישראל על בעלי דבביהון וקריתהון יפרנין וגבריהון יקטלון ומיתריהון יפלגון : 9 הא עמא האלין כאריא שרין וכאריותא מתגברין מן דבריך יתכון ישראל יהוי מבורך כמשה נביא ספרהון דישראל ומן דלייט יתכון יהוי ליט כבלעם בר בעור : 10 ותקיף רוגזא דבלק על בלעם וטפח בכף ידוי ואמר בלק לבלעם למלט שנאי דברית יתך ולחוד מברכת :

Targ. JONATHAN B.UZIEL.

3 Et aſſumpſit parabolam prophetiæ ſuæ, & dixit; Dicit Bileam filius Beor, & dicit vir honoratior patre ſuo, cui ſecreta abſcondita, id *ſcilicet* quod fuit tectum à prophetis fuit revelatum ipſi: & quòd non eſſet circumciſus cecidit ſuper facies ſuas, quamdiu manſit angelus coram eo. 4 Dicit qui audivit verbum à facie Dei vivi, qui viſionem à facie Dei omnipotentis vidit, & cùm quæreret ut ſibi revelaretur proſtravit ſe ſuper facies ſuas: & arcana occulta, id *ſcilicet* quod tectum eſt à prophetis revelatum eſt ipſi. 5 Quàm pulchræ ſunt domus ſcholarum veſtrarum in tabernaculo, in quibus miniſtravit Jacob pater veſter! & quàm pulchrum eſt tabernaculum fœderis quod collocatum eſt inter vos, & tabernacula veſtra quæ collocata ſunt in circuitu illius, domus Iſrael! 6 Sicut torrentes aquarum qui fortes ſunt, ſic erunt domus Iſrael habitantes gregatim, viriliter incumbentes doctrinæ legis; & ſicut horti plantati ad piſcinas fluentes, ſic erunt diſcipuli eorum conſociati in ſcholis ſuis: ſplendor faciei eorum lucebit juxta lucem firmamenti, quod creavit Dñs die ſecundo creationis mundi, & expandit pro gloria divinæ præſentiæ, excelſi ſunt & elevati ſuper omnes populos, ſicut cedri Libani plantatæ ad fontes aquarum. 7 Surget ex illis rex eorum, & redemptor eorum ex illis & inter eos erit, & ſemen filiorum Jacob dominabuntur populis multis: prior qui regnabit ſuper eos confliget cum domo Amalek, & exaltabitur ſuper Agag rege eorum, & quia parcet illi tolletur ab eo regnum ejus. 8 Deus qui eduxit eos liberatos ex Ægypto, fortitudo & ſublimitas, laus & virtus illius eſt: perdet populos illis inimicos, & fortes eorum franget, & ſagittas plagæ vindictæ ſuæ jaculabitur in eos, & perdet eos. 9 Quieſcunt & habitant inſtar leonis, & tanquam vetus leo, quem ſimul ac dormit quis excitet? benedicentes eos erunt benedicti, ſicut Moſes propheta ſcriba Iſraelitarum, & maledicentes illis erunt maledicti, ſicut Bileam filius Beor. 10 Et iratus eſt furor ipſius Balak in Bileam, & complodens manus ſuas dixit Balak Bileamo; Ad maledicendum oſoribus meis accepi te, & ecce benedicendo benedicis illis his tribus vicibus. 11 Et nunc fuge tibi in locum tuum. Dixeram, Honorando honorabo te, & ecce inhibuit Dominus à Bileam gloriam.

Hieroſolymitanum.

3. Et ſuſtulit in parabola prophetiam ſuam, & dixit; Dicit Bileam filius Beor, dicit vir qui præſtantior eſt patre ſuo, cui abſcondita ſunt ab omnibus prophetis revelata ſunt ei. 4. Dicit vir qui audivit ſermonem à facie Domini, & qui vidit à facie Omnipotentis viſionem, & cùm quæreret proſternebatur ſuper facies ſuas, & ſecreta prophetarum revelabantur illi, & prophetabat de ſeipſo quòd caſurus eſſet gladio, & futurum tandem ut prophetia ſtabiliretur. 5. Quàm bona ſunt tabernacula in quibus oravit Jacob pater eorum, & tabernaculum fœderis quod feciſtis nomini meo, atque tabernacula veſtra per circuitum, domus Iſrael! 6. Sicut torrentes prævalent, ſic quoque prævalebunt Iſraelitæ hoſtibus ſuis, & ſicut horti plantati ad fontes aquarum ſic erunt civitates eorum proferentes ſcribas & doctores legis. Et quemadmodum cælum quod expandit verbum Domini pro domicilio quietis ſuæ ſic vivent & durabunt Iſraelitæ in æternum: decori & celebres erunt tanquam cedri juxta aquas, quæ extolluntur creſcendo. 7. Conſurget rex eorum inter filios eorum, & redemptor eorum ex ipſis & inter eos erit, & congregabit eis captivitatem eorum ex provinciis inimicorum ſuorum, atque filii eorum dominabuntur populis: & fortior erit Saulo qui pepercit Agag regi Amalekitarum, & multiplicabitur regnum regis Meſſiæ. 8. Deus qui redemit & eduxit eos redemptos è terra Ægypti fortitudo, & laus, & exaltatio illius eſt: prævalebunt filii Iſrael hoſtibus ſuis, & civitates eorum dividentur, & fortes eorum interficient, & reſiduum eorum divident. 9. Ecce populus iſte ſicut leo habitant, & ſicut leones fortes ſunt: ille qui benedicet vobis, Iſrael, erit benedictus ſicut Moſes propheta ſcriba Iſraelitarum, & quicunque maledicet vobis erit maledictus, ſicut Bileam filius Beor. 10. Et iratus eſt furor Balak in Bileam, & complodens manibus ſuis dixit Balak ad Bileam; Ad maledicendum oſoribus meis accepi te, & tantùm benedicis.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* برداشت مثلي او و كفت كفتاري بلعم پسري بعور و كفتاري آن مردي تيز نظر * كفتاري 3
4
شنوا كفتارهاي خدا آنكه نمايشي شدّي نگاه كند افتا و كشاده چشمان * چه نيكويند 5
كيانهاي تو يعقوب مسكن هاي تو يسرال * چون رودها كشيده شدند چون بوستانها ابر رود 6
چون صندلها بنشاند :: چون سروها ابر آب * بچكد آب از دلوي او و نسلي او در آبهاي 7
بسياران و بلند باشد از اجج پادشاهي او و مرتبه يابد پادشاهي او * خدا بيرون آورا 8
اويرا از مصر چون پادياوندي كرك باو بخورد قومهاي عدواني او و قوايي ايشانرا بشكند
و تيرهاي او خسته كند * بخسبيد بخسبيد چون شير و چون ماده شير كه بر خيزاند 9
اويرا آفرين كناني تو آفرين و نفرين كناني تو نفرين * كرم شد خشمي بلق ببلعم برهم 10
زد مر كفاني او و كفت بلق ببلعم بنفرين كردن دشمناني من بخواندم ترا و اينك آفرين
كردي آفرين اين سه بارها * و اكنون برو بتو بجايي تو كفتم عزيز كردن عزيز كنم ترا 11
و اينك منع كرد ترا :: از عزيزي *

Tunc aſſumſit parabolam ſuam, ac dixit; Sermo Bileam filii Beor, & ſermo viri acuti viſu: Sermo audientis ſermones Dei, qui apparitione Omnipotentis [illegible] cadens, & à cujus oculis [illegible] Quàm bona ſunt tentoria tua Jacob, habitacula tua Iſrael! Sicut torrentes extenſa ſunt, ſicut horti juxta flumen, ſicut [illegible] quæ plantavit Dominus, & [illegible] cupreſſi juxta aquam. [illegible] bit aqua è ſitulis ejus, & progenies ejus erit ad aquas [illegible], & [illegible] quàm Agag, rex eorum, & dignitatem inveniet regnum ejus. Deus educit illum ex Ægypto, [illegible] robur rhinocerotis eſt ei: devorabit Gentes inimicos ſuos, & robora eorum confringet, & ſagittis ſuis transfiget. Incubuit, decubuit ſicut leo & ſicut leæna, quis excitabit eum? Benedicens tibi benedictus, & maledicens tibi, maledictus. Et excandefacta eſt ira Balac erga Bileam, complodique manus ſuas, & dixit ad Balac; Ad maledicendum inimicis meis accerſivi te, & en benedixiſti benedictione his tribus vicibus. Nunc ergo abi tibi ad locum tuum: dixeram Honorabilem faciendo honorabilem faciam te, at ecce prohibuit te Dominus ab honore.

תרגום יונתן בן עזיאל

ויאמר ואמר בלעם לבלק הלא עם אזגדייך דשדרת לותי מלילית למימר : אם 13
אין יתן לי בלק מלא קורטור דיליה כסף ודהב לית לי רשו למעיבר על גזירת
מימר דיי למעבד טבתא או בישתא מן רעיתי מה דימליל יי יתיה אמליל :

ועתה וכדון האנא מתפני ואזיל לעמי 14
איתא אימלכינך איזל זמין פונדקין ומני
בהון נשיא מטעייתא ובין מיכלא
ומישתיא בבציר מן טימהון וייתון עמא
הדין וייכלון וישתון וירוון וישמשון עמהון
ויכפרון באלההון ויתמסרון בידך בשעא
קלילא ויפלון מנהון סגיאין ברם בתר
כדין עתידין הינון דישלטון בעמך בסוף
עקב יומיא : וישא ונטל מתל נבותיה 15
ואמר אימר בלעם בר בעור ואימר גברא
דיקר מן אבוי דרזיא סתימיא מה
דאתכסי מן נביא הוה מתגלי ליה :
נאם אימר דשמע מימר מן קדם 16
אלהא וידע שעתא דרתח ביה אלהא
עלאה דחיזו מן קדם שדי חמי וכד
הוה בעי דיתגלי ליה הוה משתטח
ונפיל על אפוי ורזיא סתימיא מה
דאתכסי מן נביא הוה מתגלי ליה :
אראנו חמי אנא ליה וליתיה כדון 17
מסתכל אנא ביה וליתיה מקריב כד
ימלוך מליך תקיף מדבית יעקב ויתרבי
משיחא ושיבט תקיף מישראל ויקטול
רברבני מואבאי וירוקן כל בנוי דשת
משירייתיה דגוג דעתידין למסדרא סדרי
קרבא בישראל ויפלון פגריהון כלהון
קדמוי : והיה אדום ויהון ארומאי 18
תריכין ויהון תריכין בני דגבלא מן קדם
ישראל סנאיהון וישראל יתקפון בנכסין
וירתונון : וירד ויקום שליט מדבית 19
יעקב ויוביד וישצי שיזבותא דמשתייר
מן קושטנטיני קרתא חייבתא ויצדי
ויחרוב קרבא מרודא וקיסרין תקיף
קרוי עממיא : וירא וחמא ית 20
דבית עמלק ונטל מתל נבותיה
ואמר שירוי אומיא דאגיחו קרבא
בדבית ישראל הינון דבית עמלק
וסופיהון ביומי מלכא משיחא למסדרא סדרי קרבא עם כל בני מדינחא עם דבית
ישראל ברם סופיהון דאלין ודאיליין עד עלמא יהון לאובדנא : וירא וחמא ית
יתרו דמתגייר ונטל מתל נבותיה ואמר מה תקיף הוא משרוייך די שוית בניקריא
דטינריא מדורך : כי אם ארום אין יתגזר למהוי לבזתא בנוי דשלמיא עד כדי
ייתי סנחריב מלכא דאתור וישבי יתך :

ירושלמי

ירושלמי 14 וכדו הא אנא אזל לות
עמי אתא כען אעוץ יתך עיצה די תעביד
בעמא האלין חטי יתהון ואין לא לית
את שליט בעמא האלין ברם עתידין
הנון עמא האלין משלוט בעמך בסוף
עקב יומיא : 15 ונטל במתל נביותיה
ואמר אמר בלעם בר בעור ואמר גברא
דיקיר מן אבוי מה דאתכסי מן כל
נבייא אתגלי עלוי : 16 אמר גברא
דשמע ממלל מן קדם יי וידע דיעה מן
קדם עלויה דחזו מן קדם שדי הוה חזי
וכד הוה בעי הוה משתטח על אפוי והוי
נבואתא מתגלין ליה והוה מתנבי על
נפשיה דהוא נפיל בחרבא יסוף נביותיה
למתקימא : 17 חמי אנא ליה ולית
הוא כדון ומסתכל אנא ביה ולית הוא
קריבא עתיד למקם מלך מדבית יעקב
ופריק ושליט מדבית ישראל ויקטול
תקיפי מואבאי וירוקן וישיצי כל בני
מדינחא : 18 ויהי אדום ירתי טורא
דגבלא לבעלי דבביהון וישראל יתגברון
בחיר תקיף : 19 עתיד מלך למקם
מדבית יעקב וישיצי ית כל מה דמשתייר
מן כרכא תקיפא : 20 וחמא ית
עמלקאה ונטל במתל נביותיה ואמר
שירוי אומיא דסדרו קרבא כל
קבל ישראל הינון דבית עמלק
ובעקבא בסוף יומיא הנון יסדרון
לקבליהון סדרי קרבא וסופהון לאבדן
יהוי ואובדנהון עד לעלם : 21 וחמא
ית שלמיא ונטל במתל נביותיה ואמר
מה תקיף הוא משרויך ושוית בנקיעי
צור בית מדורך : 22 ארום אין יהוי
שלמיא לבזה עד כען אתוריא עתיד
קאים שבי יתך :

Targ. JONATHAN B UZIEL.

Et dixit Bileam ad Balak; Annon cum nuntiis tuis quos miſiſti ad me 12
loquutus ſum, dicendo; Si det mihi Balak plenitudinem theſaurorum ſuo- 13
rum argenti & auri, non eſt mihi poteſtas tranſgredi decretum verbi
Domini, ut faciam bonum aut malum ex voluntate meâ: quod lo-
quetur Dominus illud loquar? Et nunc ecce ego converto me ut ab- 14
eam ad populum meum: veni,
conſulam tibi; Ito, para cauponas,
in quibus præficias mulieres mere-
trices, quæ vendant cibum & po-
tum viliori pretio, & adducant po-
pulum hunc ut edant, & bibant,
& inebrientur, & rem habeant cum
illis, & negent Deum ſuum; tum
tradentur in manus tuas intra
breve tempus, & cadent ex illis
multi: verùm poſtea dominium ha-
bituri ſunt illi in populum tuum,
in extremitate finis dierum. Et 15
ſuſtulit parabolam prophetiæ ſuæ,
& dixit; Dicit Bileam filius Beor,
& dicit vir qui honorabilior eſt
patre ſuo, cui ſecreta occulta, id
quod *ſcilicet* tectum eſt à propheta
revelatum eſt. Dicit ille qui audi- 16
vit verbum à facie Dei, & qui no-
vit horam quâ iratus foret Deus ex-
celſus in eum: qui viſionem à facie
omnipotentis vidit, & quando vo-
lebat ut revelaretur ſibi, extende-
bat ſe & cadebat ſuper facies ſuas,
& ſecreta occulta, id quod tectum
erat à propheta revelabatur ipſi.
Video ego ipſum, & non ipſe nunc, 17
contemplor ego ipſum, ſed non eſt
appropinquans: cùm regnabit rex
fortis ex domo Jacob, & ungetur
Chriſtus & ſceptrum forte ex Iſra-
el, & interficiet principes Moab,
& evacuabit omnes filios Seth, ex-
ercitus Gog qui inſtructuri ſunt aci-
es belli contra Iſraelem, & cadent
cadavera omnium ipſorum à facie
ejus. Et erunt Idumæi expulſi, 18
expellentur quoque filii Gebal à fa-
cie Iſrael hoſtium ſuorum: & Iſra-
el ſuperabunt divitiis, & hæredita-
rio poſſidebunt eos. Et ſurget 19
princeps è domo Jacob, & perdet
& conſumet evaſionem quæ reli-
cta fuerit ex Conſtantina civitate
peccatrice, & deſolabit & deva-
ſtabit civitatẽ rebellem, & Cæſareã
fortiſſimã civitatum populorum. Et 20
vidit eos qui erant ex domo Amalek,
& aſſumens parabolam prophetiæ
ſuæ, dixit; Principium populorum
qui inſtruxerunt aciem contra do-
mum Iſrael, illi inquam fuerunt do-
mus Amalek: illi quidem tandem in
diebus regis Meſſiæ unà cum omni-
bꝰ filiis Orientis inſtruent acies belli
cum domo Iſrael, ſed tandem tam hi
quàm illi in ſeculum peribunt. Et vidit Jethro, qui proſelytus factus erat 21
& aſſumens parabolã prophetiæ ſuæ dixit; Quam fortis eſt habitatio tua,
qui poſueris in foraminibus petrarum habitationẽ tuam! Nam ſi decretum, 22
eſt ut ſint in direptionem filii Selamæi, *hoc non erit* donec veniat Sanche-
rib rex Aſſyriæ & captivet te.

Hieroſolymitanum.

Hieroſ. 14. *Et nunc ecce ego
abeo ad populum meum: veni nunc,
& conſulam tibi quid ſis factu-
rus erga hunc populum; Ad pec-
candum inducas illos, ſin minùs
non poteris dominari huic populo.
Verùm dominium habituri ſunt hic
populus in tuum populum in extre-
mitate finis dierum.* 15. *Et aſ-
ſumpſit in parabola prophetiam ſu-
am, & dixit; Dicit Bileam fili-
us Beor, & dicit vir qui honora-
bilior eſt patre ſuo, Id quod te-
ctum fuit ab omnibus prophetis re-
velatum eſt mihi.* 16. *Dicit vir
qui audivit ſermonem à facie Domi-
ni, & novit ſcientiam à facie excel-
ſi: qui viſionem à facie omnipoten-
tis fuit videns, & quando ipſe quæ-
rebat fuit proſternens ſe in facies ſu-
as, tũ viſiones prophetiæ revelaban-
tur illi, & vaticinabatur de ſeip-
ſo quòd cædendus eſſet gladio, &
quòd tandem ejus prophetia ſtabili-
enda foret.* 17. *Video ego ipſum
& non eſt ipſe nunc, & contemplor
ego ipſum, & non eſt ipſe propin-
quus. Surrecturus eſt rex è domo
Jacob, & redemptor & præſes è do-
mo Iſrael, & interficiet fortes Moa-
bitarum, & evacuabit & perdet
omnes filios orientis.* 18. *Et erunt
Ædomitæ poſſidentes montẽ Ghebal
hoſtium ipſorum, Iſraelitæ autem
ſuperiores erunt cum exercitu gra-
vi. Surrecturus eſt rex ex do-
mo Jacob, & perdet quicquid reſi-
duum erit ex civitate peccatrice.*
30. *Et vidit Amalekitam, & aſ-
ſumpſit in parabola prophetiam ſu-
am, & dixit; Initium populorum
qui inſtruxerunt aciem ex adver-
ſo Iſraelitarum ſunt domus Ama-
lek, & tandem in fine dierum illi
contra eos ordinabunt acies belli, fi-
nis enim eorum eſt ut pereant, &
perditio eorum* erit *uſque in ſecu-
lum.* 21. *Et cùm vidiſſet Sala-
mæum, aſſumens parabolam prophe-
tiæ ſuæ dixit: Quàm valida eſt ha-
bitatio tua: & poſuiſti in foramini-
nibus petræ domum habitationis tuæ.*
22. *Quoniam ſi futurus ſit Selamæ-
us in direptionem, adhuc Aſſyrius
ſurget* & *captivabit te.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* گفت بلعم ببلاق هنه نیز برسولانی تو آنکه فرستادی بمن سخن گفتم بگفتن * اگر 12 13
بدهد بمن بلاق پري خانهي او نقره وطلا نه توانم گذشتن مر امري : کردن نيك يا بد از
دلي من آنچه سخن گويد : اويرا سخن گويم * واكنون اينك من روا بقومي من بيا تدبير 14
آموزم ترا آنچه بكند آن قومي آن اين بقومي تو در آخري ان روزگاران * بر داشت مثلي او 15
گفت گفتاري بلعم پسري بعور وگفتاري آن مردي تيز آن نظر * گفتاري شنوا 16
گفتارهاي خدا ودانا دانشي عالي نمايش شدي نگاه كند افتا وگشاده چشمان * ببينم 17
اويرا ونه اكنون نگاه كنم اويرا ونه نزديك روش كرد ستارهي از يعقوب وبر خاست
سلطاني از يسرال وخسته كرد پهلواناني مواب وبريند همه پسراني شت * وباشد 18
ادوم ميراث وباشد ميراث سعير دشمناني او ويسرال كنايي قوت * ومسلط شود 19
از يعقوب وگم كند رسته از شهر * بديد مر عملق بر داشت مثلي او وگفت اول قومها عملق 20
وآخري او جاويد گم شوا * بديد مر آن قيني بر داشت مثلي او وگفت قويست نشستن جاي 21
تو ونهه در كمر اشيانهي تو * كه اگر باشد بنافر كردني قين تا چه اشور برده كند ترا 22

Dixit Balaam ad Balac, Annon 12
*etiam nuntiis tuis, quos miſeras ad
me, locutus ſum dicendo; Si dede-* 13
*rit mihi Balac plenitudinem domûs
ſuæ argenti & auri, non potero
tranſgredi mandatum Domini, ad
faciendum bonum aut malum ex
corde meo: quod loquetur Dominus,
illud loquar. Et nunc ecce ego abeo* 14
*ad populum meum: veni, conſilium
docebo te, quid faciet populus iſte
populo tuo in fine dierum.* Tunc 15
*aſſumpſit parabolam ſuam, dicens;
Sermo Balaam filii Beor, & ſermo
viri acuti viſûs, Sermo audientis* 16
*ſermones Dei, & ſcientis ſcien-
tiam Altiſſimi, apparitionem Omni-
potentis intuitus eſt, cadens, &
apertus oculis. Videbo illum, ſed* 17
*non modò: intuebor illum, ſed non
propè: greſſum fecit ſtella ex Jaacob,
& ſurrexit princeps ex Iſrael,
tranſfixitque ſtrenuos Moab, & ſecto-
rale omnium filiorum Sheth. Et erit* 18
*Edom hæreditas, & erit hæreditas
Sheir inimicorum ſuorum, at Iſ-
rael fortiter aget. Et dominabitur* 19
qui de *Jaacob, perdetque evaſores
ex urbe.* Quumque *vidiſſet Ama-* 20
*lec aſſumpſit parabolam ſuam, ac
dixit; Principium gentium Ama-
lec, & finis ejus æternùm peritu-
rus eſt. Videns* quoque *Cenæum,* 21
*aſſumpſit parabolam ſuam, & di-
xit; Robuſtum eſt habitaculum
tuum, & ponito in rupe nidum
tuum. Quinimò erit ad vaſtifa-* 22
*ciendum Cain, uſque quò Aſhſhur
captivum ducat te.*

ונטל מתל נבותיה ואמר ווי מאן יתקיים בזמן דיתגלי מימרא דיי למיתן 23 אגר טב לצדיקיא ולמתפרעא מן רשיעיא ומכתת אומיא ומלכיא ומגרי אליין באליין : וציים וציצין יצטרחן במני 24 זיינא ויפקון באכלוסין סגיאין מן למברניא ומארע אטליא ויצטרפון בלגיונין דיפקון מן קוסטנטיני ויצערון לאתוראי וישעבדון כל בנוי דעבר ברם סופהון דאיליין ואיליין למיפל ביד מלכא משיחא ויהוון עד עלמא לאובדנא : ויקם 25 קם בלעם ואזל ותב לאתריה ולחוד בלק אזל לאורחיה ואקים ית בנתהון דמדינאי בקולין מבית ישימות עד טוור תלגא והוון זבנן זיני כיסנין בבציר מן טימהון במילכת בלעם רשיעא בפרשת אורחתא :

ירושלמי 23 אלוי מן יחי כד ישוי מימרא דיי למתן אגר טב לצדיקיא ולמתפרעא מרשיעא : 24 ויפקון אוכלוסין סגין בלברניא מן מדינתא רבתא ויצרפון עמהון לגיונין סגין מן דרומאי וישעבדון אתוראי ויצערון כל בני עבר נהרא ברם סופהון דאלין ודאלין לאבדן יהוי ואובדנא עד לעלם : 25 וקם בלעם ואזל וחזר לאתריה ולחוד בלק :

כה

וישב ויתיב ישראל באתרא דהוה מתקרי שטים על שטותא וקלקולא דהוה בהון 1 ושריאו עמא לאופסא קדושתהון ולמפער גרמיהון לטופסא דפעור ולמטעית בתר בנת מואבאי דמפקן ית טופסא דפעור מתותי פסיקיהון : ותקראן 2 וקראה לעמא לדבחי טעוותהון ואכלון עמא במרזיחיהון וסגדין לטעוותהון : ויצמד ואתחברו עמא בית ישראל 3 בבעלא פעור כמסמרא בקיסא דלא מתפרש בלא קיסמא ותקיף רוגזא דיי בישראל : ויאמר ואמר יי למשה סב ית 4 כל רישי עמא ומני יתהון דיינין וידונון דינין דקטולין ית עמא דטעו בתר פעור ותצלוב יתהון קדם מימרא דיי על קיסא קבל שמשא בקריצתא ועם מטמוע שמשא תחית יתהון ותקברינון ויתוב תקוף רוגזא דיי מישראל : ויאמר ואמר 5 משה לדייני ישראל קטולו אינש גבר שיבטיה דאדבקו בטעוות פעור : והנה 6 והא גבר מבני ישראל אתא ואחד בבלוריתא דמדייניתא וקריב יתה לות אחוהי למחמי משה ולמחמי כל כנשתא דבני ישראל עני וכן אמר למשה מה דא למקרב לגבה ואין אמיר אנת דאסירא היא הלא אנת נסיבת ית מדייניתא ברת יתרו וכדי שמע משה רתח ואשתלי ואינון בכיין וקריין שמע וקיימין דבתרע משכן זמנא : וירא 7 וחמא פנחס בר אלעזר בר אהרן כהנא ואידכר הילכתא עני ואמר מאן דיקטול וקטיל האן אינון אריוותא דשבט יהודה כיון דחמנון שתקין קם מגו סנדרי דיליה ונסיב רומחא בידיה :

ירושלמי 1 ושרון ישראל בשטין ושרון עמא למטעיא עם בנתהון דמואבאי : 2 וקרין לעמא לדבחי טעוותהון : 3 ואדבקו ישראל לפלחי טעותא דפעור ותקיף רוגזא דיי על ישראל : 4 ואמר מימרא דיי למשה סב ית כל רישי עמא ואוקים יתהון סנהדרין קדם יי ויהוון צליבין כל מן דמתחייב לאתקטלא ועם מעלי שמשא יהוון מחתין נבלתיהון וקברין בכן יהדר תקוף רוגזא דיי מן ישראל : 5 ואמר משה לסרכיא דישראל קטולו גבר ית אנש ביתיה אלין די אדבקו לפלחי טעותא דפעור :

ירושלמי 6 והא גבר מבני ישראל אתא וקריב לות אחוי ית מדייניתא קדם משה וקדם כל כנשתא דבני ישראל והא אנון בכין בתרע משכן זמנא : 7 וחמא פנחס בר אלעזר ברא דאהרן כהנא רבא וקם מגו קהלא ונסיב רומחא :

Et sustulit parabolam prophetiæ suæ, & dixit: Væ ei qui extiterit quo 23 tempore revelabitur sermo Domini, ut det mercedem bonam justis, & ultionem sumat de improbis, & conterat populos & reges, & immittat hos in illos. Et alæ appetent cum 24 instrumentis bellicis, & exibunt cum exercitibus multis ex Lambarnia: & ex terra Italiæ, & conjungentur cum legionibus quæ exibunt ex Constantina, & affligent Assyrios, & in servitutem redigent omnes filios Eber: verùm finis tam horum quàm illorum est ut cadant per manum regis Messiæ, & erunt usque in seculum in perditionem. Et surrexit Bileam, & abiit & re- 25 versus est in locum suum: & Balak etiam profectus est per viam suam, & constituit filias ipsorum Madianitarum in tabernis à Bethjesimoth usque ad montem nivis, & vendebant species panum dulciariorum vilius quàm pretium eorum, juxta consilium Bileam improbi, in bivio itineris.

Hierosol. 23. *Væ iis qui vivent, quando constituet verbum Domini dare mercedem bonam justis, & ultionem sumere de impiis.* 24. *Et exibunt turmæ multæ in Liburnis ex provincia magna, & conjungentur illis legiones multæ Romanorum, & in servitutem redigent Assyrios, & affligent omnes filios transfluviales: verum finis tam horum quam illorum ad interitum erit, & exitium usque in seculum.* 25. *Et surrexit Bileam, & abiit & reversus est in locum suum, atque etiam Balak.*

CAP. XXV.

Et habitavit Israel in loco qui vocabatur Sittim, ob stoliditatem & depravationem quæ erat inter eos: & inceperunt populus prophanare sanctitatem suam, & aperire corpora sua idolo Peor, & scortari cum filiabus Moabitarum, quæ proferebant imaginem ipsius Peor quæ latebat sub fasciis eorum. Et vocârunt po- 2 pulum ad sacrificia idolorum suorum: & comederunt populus in conviviis eorum, & incurvati sunt idolis eorum. Et conjuncti sunt 3 populus domus Israel ipsi Baal Peor, sicut clavus in ligno quod non separatur absque fragmentis: & iratus est furor Domini in Israel. Et 4 dixit Dominus Mosi; Tolle omnia capita populi, & constitue eos judices, & pronuntient judicia in eos qui interficiendi sunt ex populo qui errârunt post Peor; & suspendes eos coram sermone Domini in ligno contra solem in aurora, & in occasu solis descendere facies eos, & sepelies eos: & avertetur furor iræ Domini ab Israel. Et dixit Moses judicibus 5 Israel; Interficite unusquisque virum tribûs suæ, qui adhæserunt idolo Peor. Et ecce vir ex filiis Israel venit, & apprehendit comam Madiani- 6 tidis, & admovit eam ad fratres suos coram Mose & coram universa congregatione filiorum Israel. Respondit, & sic dixit, Mosi; Quid hoc accedere ad eam? Quòd si dixeris tu quòd sit prohibita, annon tu duxisti Madianitidem filiam Jethro? Quod cum audivit Moses furore correptus est, & deliquium animi passus est. At illi flebant, & clamabant, Au- 7 di, & stabant in ostio tabernaculi fœderis. Et vidit Pinchas filius Eleazar filii Aharon sacerdotis, & recordatus est ritus, & dixit; Is qui interficere debet interficiat, ubi sunt leones tribûs Juda? postquam viderunt quiescunt: surrexit è medio synedrii sui, & accepit lanceam in manum suam.

Hierosol. 1. *Et habitârunt Israelitæ in Sittim, & inceperunt populus scortari cum filiabus Moabitarum.* 2. *Et vocabant populum ad sacrificia idolorum suorum.* 3. *Et consociati sunt Israelitæ colentibus idolum Peor: & iratus est furor Domini in Israelem.* 4. *Et dixit sermo Domini Mosi; Tolle omnia capita populi, & statue eos synedros coram Domino, & suspendentur omnes qui digni erunt interfectione, & in occasu solis demittant cadavera eorum, & sepeliant: & sic avertetur furor iræ Domini ab Israel.* 5. *Et dixit Moses principibus Israel; Interficite quisque virum domus suæ, qui adhæserunt cultoribus idoli Peor.*

Hierosol. 6. *Et ecce vir ex filiis Israel venit, & adduxit ad fratres suos Madianitidem, in præsentia Mosis & totius congregationis filiorum Israel: & ecce flebant ad ostium tabernaculi fœderis.* 7. *Et vidit Pinchas filius Eleazar filii Aaron sacerdotis magni, & surrexit e medio cœtus, & accepit lanceam.*

Versio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

23 * بر داشت مثلي او [و گفت] واي كه بزيد از قهري خدا * وجوقي از اهلي روم
24 برنجانند اشور و برنجانند عبر و نيز او جاويد گم شوا * بر خاست بلعم و برفت باز گشت 25
بجاي او و نيز بلق برفت براهي او *

* فصل بيست پنجم ·

1 * بنشست يسرال در شطيم در ايستاد آن قوم بيبراه شدن بدختراني مواب * بخواندند بقوم 2
بذبحهاي بتاني ايشان بخورد آن قوم سجود كردند ببتاني ايشان * وجمع شد يسرال ببعل 3
فعور گرم شد خشمي :: دريسرال * گفت :: بمشه بستان مر همه سروراني آن قوم و بر آويز 4
ايشانرا :: مقابلي آن خورشيد و باز گردد گرمي خشم :: ازيسرال * گفت مشه بحاكماني 5
يسرال بكشيد مرد مردماني او آن جمع شدگان ببعل فعور * و اينك مردي از يسراني 6
يسرال بيامد و نزديك آورد ببرادراني او مر آن مدينيت بچشم ديدي مشه و بچشم ديدي
همه جماعتي يسرال و ايشان گريان درگاهي خيمهي وعده * بديد فينحس پسري العزر پسري 7
اهرن آن كهن بر خاست از مياني آن جماعت بستاند نيزه در دستي او *

* *Assumpsit item parabolam suam* 23 *& dixit; Væ, quis vivet* [illegible] *iracundiam Dei? Et catervæ ex* 24 *populo Romæ affligent Assyrios, & affligent Eber, & etiam ipsa exterminium* [illegible] *est. Surrexitque Balaam, & abiens reversus est ad locum suum, & etiam Balac abiit viâ suâ.*

C A P. XXV.

Sedente autem Israele in Shittim, cœpit populus deviare post filias Moab: Et vocabant populum ad sacrificia idolorum suorum, eaque populus adorârunt idola eorum. Et collectus est Israel ad Baal Peor: at excandefacta ira Domini contra Israel, Dixit Dominus ad Mosheh; Cape omnes capitaneos populi, & suspende eos Domino, coram sole, & revertetur furor iræ Domini ab Israel. Dixit igitur Mosheh ad judices Israel; Occidite quisque viros suos qui congregabantur ad Baal Peor. Et ecce vir ex filiis Israel venit, & adduxit ad fratres suos Midianitidem in conspectu Mosheh, & in conspectu [illegible]

ירושלמי תרגום יונתן בן עוזיאל

8 ויבא תריסרי ניסין אתעבידו לפנחס
בזמן דעל בתר גברא בר ישראל לוות
מדינא נס קדמאי דהוה ליה למפרש
יתהון ולא פירש : נס תניין דאסתתם
פומהון ולא צווחין דאלו הוון צווחין
הוון משתזבין : נס תליתאי דכוין ברומחא וברזינון כחדא ית גברא בר ישראל
בבית גיבריה וית מדייניתא בבית בהתת תורפה : נס רביעאי דקם רומחא באתר
ברוזא ולא אשתמיט : נס חמישאי כד סובר יתהון אודקף שיקפא נטל מיניה
עד דנפק : נס שתיתאי סובר יתהון בכל משירייתא דישראל דהוה שיתא פרסי
ולא אשתלהי : נס שביעאי זקיפינון בדרע ימיניה למחמי כלהון קריבוי ולא יכילו
להנזקותיה : נס תמינאי דאתעשן אע רומחא ולא איתבר מן מטולא : נס תשיעאי
דאתנגיד פרזלא כשיעור תרוויהון ולא אשתליפו מניה : נס עשיראי אתא מלאכא
והפך איתתא מלרע וגברא מלעיל דיחמון כל בית ישראל ית חיסודיהון : נס
חדסראי דאתנטרו כד חיין עד זמן דהליך יתהון בכל משירייתא מן בגלל דלא
יסתאב כהנא באהלי דמיתא : נס תריסראי דאתקריש אדמהון ולא נפיל
עילויה כיון דאוביל יתהון במשריתא חבט שדנהי ומיתו עני ואמר קדם רבון
עלמא אפשר דמטול אליין ימותון עשרין וארבע אלפין מישראל ומן יד אתגוללו
רחמי שמיא ואתכליית מותנא מעילוי
בני ישראל : ויהיו והוו סכום דמיתו 9
במותנא עשרין וארבע אלפין :

8 ועל בתר גבר ישראל לקובתא
ודקר ית תרויהון ית גברא בר ישראל
וית אתתא בקפדא ואתכלית מגיפתא
מעלוי בני ישראל :

ירושלמי 9 והוו אלין דמיתין במגיפתא
עשרין וארבעא אלפין :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

Duodecim signa facta sunt ipsi Pin- 8
has, quo tempore ingressus est post
virum Israelitam ad Madianitidem.
Primum signum fuit, quòd debuit
eos separare sed non separavit. Si-
gnum secundum, quòd clausum fu-
erit os eorum, neque clamare potuerint, si enim clamâssent liberati
fuissent. Signum tertium, quòd ita direxerit lanceam ut perfoderit eos
simul, virum Israelitam per virilia sua, & Madianitidem etiam per lo-
cum pudoris turpitudinis suæ. Signum quartum quòd steterit lan-
cea in loco perforationis, neque elapsa est. Signum quintum, cùm
portaret eos erectus, superliminare sublatum est ab eo, donec exiisset.
Signum sextum, portavit eos per universa castra Israelis, quæ extensa
erant in sex milliaria, nec tamen fatigatus est. Signum septimum,
erexit eos brachio suo dextro in conspectu omnium affinium suorum,
nec potuerunt illi nocere. Signum octavum, quòd corroboratum sit
lignum lanceæ, ut non frangeretur præ onere. Signum nonum quòd
extendit se ferrum juxta mensuram amborum, neque extracti sunt ab
eo. Signum decimum, venit angelus & vertit mulierem deorsum &
virum sursum, ut videret universa domus Israel turpitudinem eorum.
Signum undecimum, quòd conservati sunt in vita, donec deduxisset
eos per universa castra, ne pollueretur sacerdos in tabernaculo mortui.
Signum duodecimum, quòd coagulatus sit sanguis eorum neque ceci-
derit super eum; quando *autem* portârat eos per castra excussi am-
bos & mortui sunt. Respondens dixit coram Domino mundi;
Fierine potest ut propter hos mortui sint viginti & quatuor millia ex Is-
rael? & statim commotæ sunt mi-
serationes Dei, & cohibita est pe-
stis à filiis Israel. Et fuerunt nu- 9
merus eorum qui mortui sunt peste
viginti & quatuor millia.

8. *Et ingressus est post virum Israelitam in lupanar, & perfodit utrumque, tam virum Israelitam quàm mulierem, in umbilico: & cohibita est plaga à filiis Israel.*

9 Hierof. *Et fuerunt illi qui mortui sunt in plaga illa viginti & quatuor millia.*

פ פ פ

וידבר ומליל יי עם משה למימר : פנחס קנאה בר אלעזר בר אהרן 10 11
כהנא אתיב ית ריתחי מעל בני ישראל בזמן דקני ית קנאתי וקטיל חייבא דביניהון
ואמטוליה לא שיציית ית בני ישראל בקנאתי : לכן בשבועא אימר ליה מן 12
שמי האנא גזר ליה ית קימי שלם
ואעבדיניה מלאך קיים ויחי לעלמא
למבשרא גאולתא בסוף יומיא : והיתה
וחולף דחסדוהי למימר הלא בר פוטי מדינאה הוא הא אנא מיחסיניה 13
לכהונתא רבתא וחולף דאחד רומחא בדרעיה ומחא למדיניתא לבית בהתת
קיבתה וצלי בפומיה על עמא בית ישראל יזכון כהניא לתלת מתנן דרועא
ולועא וקיבתא ותהי ליה ולבנוי בתרוי קיים רבות עלם חולף דקני לאלהיה
וכפר על בני ישראל : ושם איש ושום גברא בר ישראל קטילא דאתקטיל 14
עם מדייניתא זמרי בר סלוא רב בית אבא לשיבט שמעון : ושם ושום 15
אתתא קטילתא מדיינתא כזבי ברת צור דמתקריא שלונאי ברת בלק ריש
אומא דמואב במדין בית מותביה הוא : וידבר הי ומליל יי עם משה 16
למימר : צרור אעיק ית מדינאי ותקטול יתהון : כי ארום עייקין הינון לכון 17 18
בעיטת רמיותיהון דרמיין לכון על עיסק
פעור ועל עיסק כזבי ברת רבא דמדין
אחתהון דאתקטילת ביומא דמותנא על עיסק פעור :

ירושלמי 12 בשבועה אזיל משה ואמר
לפינחס הא אנא יהב ליה :

ירושלמי 18 בנכלידהם בשקריהון :

S E C T, XLI.

ET loquutus est Dominus cum Mose dicendo: Pinhas zelotes fili- 10 11
us Eleazar filii Aharonis sacerdotis avertit furorem meum à filiis Isra-
el, eo tempore quo zelatus est zelum meum, interficiendo peccatores
qui inter eos erant: & propter ipsum non perdidi filios Israel in ze-
lo meo. Jurejurando dico ipsi per 12
nomen meum; Ecce ego decerno
illi fœdus meum pacis, & faciam
ipsum angelum fœderis, ut vivat in
æternum ad annuntiandum redem-
ptionem in fine dierum. Et propterea quod probro afficiunt eum, di- 13
cendo; Annon filius est Puti Madianitæ? ecce ego adscribo eum sa-
cerdotio summo. Et propterea quod apprehendit lanceam brachio suo,
& percussit Madianitidem in pudendo suo, & oravit ore suo pro po-
pulo domus Israel, merito acquirent sacerdotes tria dona, humerum,
maxillam, & ventriculum: & erit illi & filiis ejus post ipsum fœdus
unctionis sempiternum, eò quod zelatus sit pro Deo suo, & expiave-
rit pro filiis Israel. Nomen autem Israelitæ occisi, qui interfectus est 14
cum Madianitide, erat Zimri filius Sallu, princeps domus patris tri-
bus Simeon. Et nomen mulieris interfectæ Madianitidis Cozbi filia 15
Tsur, quæ vocabatur Selonaë filia Balak principis populi Moabitici,
in Midian habitatio ejus erat. Loquutusque est Dominus cum Mose, 16
dicendo: Affligas Madianitas, & 17
occidas eos. Quia ipsi affligunt 18
vos consilio deceptionum suarum,
quibus deceperunt vos in negotio
Peor, & in negotio Cozbi filiæ principis Madian sororis suæ, quæ
interfecta est in die pestis propter negotium Peor,

Hierof. 12. *Cum jurejurando profectus est Moses & dixit ipsi Pinchas; Ecce ego do illi.*

Hierof. 18. *Prævaricationibus suis.*

Versio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* بيامد پسي مردي يسرال بآن خيرگاه ضربت زد مر دوي ايشان مر مردي يسرال و مر آن 8
زن بشكنبهي آن بند شد آن تحفه از بالايي پسراني يسرال * بودند آن مردگان در تحفه 9
بيست وچهار هزار * سخن گفت يي بموشه بگفتن * فينحس پسري العزر پسري اهرن 10 11
آن كهن باز گردانيد مر غضبي من از بالايي پسراني يسرال در رشك بردني او مر رشكي
من در مياني ايشان ونه فنا كردم مر پسراني يسرال در رشكي من * بهمچنين بگوي 12
اينك من دها باو مر شرطي من سلامتي * وباشد باو وبنسلهي او پسي او شرطي كهونهي 13
جاويد عوضي آنچه رشك برد بخداي او و كفارت خواست ابر پسراني يسرال * ونامي مردي 14
يسرال آن زده شده آنچه زده شد اوازي آن مدينيت زمري پسري سلوا مهتر بخانهي پدر
بشمعوني * ونامي آن زني آن زده شده آن مدينيت كزبي دختري صور سري خويشي خانهي 15
پدر در مدين او * سخن گفت يي بموشه بگفتن * عدوي كن مر آن مدينيان وبزنيد ايشانرا 16 17
* كه عدوي كنان ايشان بشما در قصد كردني ايشان آنچه قصد كردند بشما ابر 18
سببي فغور وابر سببي كزبي دختري مهتري مدين خواهري ايشان آن زده شده در روزي
آن تحفه ابر سببي فغور .

Et *ingressus post virũ Israelis in pene-* 8
trale, confodit ambos illos, virum Is-
raelis, et mulierem per intestina ejus:
sic restricta est plaga à filiis Israel.
Fuerunt autem *mortui in plaga,* 9
viginti & quatuor millia. Tunc 10
locutus est Dominus ad Mosheh,
dicendo; Phinchas filius Elea- 11
zar filii Aharon sacerdotis, aver-
tit furorem meum à filiis Israel,
quum zelatus est ipse zelum meum
in medio eorum, & non absumpsi
filios Israel in zelo meo. Idcircò 12
dic; Ecce ego do ei pactum meum
pacis. Et erit ei ac soboli ejus 13
post eum, pactum sacerdotii æter-
ni, sub eo quòd zelum tulerit pro
Deo suo, & expiationem petiit
pro filiis Israel. Porrò nomen vi- 14
ri Israelis percussi, qui percussus
est cum Midjanitide, erat *Zimri*
filius Salu princeps domûs paternæ
Shimeonitarum. Nomen verò mu- 15
lieris percussæ Midjanitidis, Chozbi
filia Sur; qui *caput cognatio is do-*
mûs paternæ in Midjan erat. Loquu- 16
tusque est Dominus ad Mosheh, di-
cendo; Adversare Midjanitis & 17
percutite eos: Quia adversati sunt 18
vobis in intentione ipsorum quam
intenderunt contra vos causâ Peor,
& causâ Chozbi filiæ principis
Midjan sororis suæ, quæ percussa
est in die plagæ causâ Peor.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

כו

1 ווהי והוה בתר מותנא אתגוללו רחמי שמיא למתפרעא פורענות דין עמיה
2 ואמר יי למשה ולאלעזר בר אהרן כהנא למימר: שאו קבילו ית סכום
חושבן כל כנשתא דבני ישראל מבר עשרין שנין ולעילא לבית אבהתהון כל
3 נפיק חילא בישראל: וידבר ומליל משה ואלעזר כהנא עם אמרכליא ואמר
4 למפני יתהון במישריא דמואב על ירדנא דיריחו למימר: מבן מבר עשרין
שנין ולעילא היכמא דפקיד יי ית משה ובני ישראל דנפקו מארעא דמצרים:
5 ראובן ראובן בוכרא דישראל בנוי דראובן חנוך גניסת חנוך לפלוא גניסת
6 פלוא: לחצרון לחצרון גניסת חצרון לכרמי גניסת כרמי: אלה אלין
7 גניסתא דראובן והוו סכומיהון ארבעין ותלת אלפין ושבע מאה ותלתין:
8 ובני ובנוי דפלוא אליאב: ובני ובנוי דאליאב נמואל ודתן ואבירם הוא דתן
9 ואבירם מערעי כנשתא דאתכנשו ופלינו על משה ועל אהרן בכנשתא דקרח
10 בזמן דאתכנשו ופלינו על יי: ותפתח ופתחת ארעא ית פומה ובלעת יתהון וית
קרח כד מיתו כנישת רשיעי כד אכלת אישתא ית מאתן וחמשין גוברין והוו לניסיון:
11 ובני קרח ובנוי דקרח לא הוו בעיטתא
דאבוהון ואזלו בתר אולפנא דמשה נביא
לא מיתו במותנא ולא לקו ביקדתא ולא

ירושלמי 11 ובנוי דקרח על דלא הוו
בעצתיה דאבוהון לא מיתו:

12 טמעו בבליעת ארעא: בני שמעון בנוי דשמעון לגניסתהון לנמואל גניסת
13 נמואל לימין גניסת ימין ליכין גניסת יכין: לזרח לזרח גניסת זרח לשאול גניסת
14 15 שאול: אלה אלין גניסתא דשמעון עשרין ותרין אלפין ומאתן: בני גד בנוי דגד
16 לגניסתהון לצפון גניסת צפון לחגי גניסת חגי לשוני גניסת שוני: לאזני לאזני
17 גניסת אזני לערי גניסת ערי: לארוד לארוד גניסת ארוד לאראלי גניסת אראלי:
18 אלה אלין גניסת בני גד לסכומהון ארבעין אלפין וחמש מאה: בני יהודה
19 בנוי דיהודה ער ואונן ומיתו ער ואונן על חוביהון בארעא דכנען: ויהיו והוו
20 בני יהודה לגניסתהון לשלה גניסת שלה לפרץ גניסת פרץ לזרח גניסת זרח:
21 ויהיו והוו בני פרץ לחצרון גניסת חצרון לחמול גניסת חמול:

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

CAP. XXVI.

FActum eſt autē poſt peſtem, revolutæ ſunt miſericordiæ Dei ut ulcionem 1
ſumeret judicii populi ſui: & dixit Dñs Moſi & Eleazari filio Aharonis ſa-
cerdotis, dicendo: Recipite numerum ſupputationis totiuscongregationis 2
filiorum Iſrael, à filio viginti annorum & ſupra p dom' patrũ ſuorũ, uniuſ-
cujuſque qui exit in militiam in Iſrael. Et loquutus eſt Moſes & Eleazar 3
ſacerdos cum præfectis, & juſſit ut numerarent eos in planitie Moab, jux-
ta Jordanem ipſius Jericho, dicendo: A filio viginti annorum & ſupra 4
numerabitis, ſicut præcepit Dominus Moſi & filiis Iſrael, cùm exirent è
terra Ægypti. Ruben primogenitus Iſrael: filii Ruben, Hanoch *unde* 5
proſapia Hanochitarum, de Phallu familia Phalluitarum. De Hez- 6
ron familia Hezronitarum, de Charmi familia Charmitarum. Iſtæ ſunt 7
proſapiæ Rubenitarum: & fuerunt numeri eorum, quadraginta & tria
millia, & ſeptingenti, & triginta. Filii autem Phallu, Eliab. Porrò 8
filii Eliab, Nemuel, & Dathan & Abiram: iidem Dathan & Abiram con- 9
vocaverunt congregationem qui congregati ſunt, & ſeditionem move-
runt contra Moſem & Aharonem in congregatione Korah, quo tempo-
re congregati ſunt & ſeditionem moverunt contra Dominum. Et aperu- 10
it terra os ſuum, & abſorpſit eos & Korah, quando mortua eſt congre-
gatio improborum: quando devoravit ignis ducentos quinquaginta
viros, & fuerunt in portentum.

Filii autem Korah non erant in 11
conſilio patris, ſed iverunt poſt do-
ctrinam Moſis prophetæ, non
itaque mortui ſunt peſte, nec per-

Hieroſ. 11 *Filii autem Korah, eò quòd non fuerant in conſilio patris ſui, non mortui ſunt.*

cuſſi ſunt incendio, neque demerſi ſunt in abſorptione terræ. Filii 12
Simeon juxta proſapias ſuas, Nemuel, unde familia Nemuelitarum, Ja-
min, unde familia Jaminitarum, Jachin, unde familia Jachinitarum. Ze- 13
rach, unde familia Zerachitarum, Saul, unde familia Saulitarum. Iſtæ 14
ſunt familiæ Simeon, viginti & duo millia, & ducenti. Filii Gad juxta 15
proſapias ſuas, Tſephon, unde familia Tſephonitarum, Haggi, unde fami-
lia Haggitarum, Suni, unde familia Sunitarum. Ozni, unde familia 16
Oznitarum, Eri, unde familia Eritarum. Arod, unde familia Arodita- 17
rum. Arheli, unde familia Arhelitarum. Iſtæ ſunt proſapiæ filiorum 18
Gad juxta numeros ſuos, quadraginta millia & quingenti. Filii Juda Er 19
& Onan: & mortui ſunt Er & Onan propter peccata ſua in terra Ca-
naan. Fuerunt autem filii Juda ſecundùm proſapias ſuas, Sela, unde fami- 20
lia Selanitarum, Perets, unde familia Peretſitarum, Zerach, unde familia
Zerachitarum, Porrò filii Perets fuerunt Hezron, unde familia Hezroni- 21
tarum, Hamul, unde familia Hamulitarum.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

• فصل بيست ششم • * بود پسي آن نجغه گفت : بمشه وبالعزر پسري اهرن آن 1
كهن بگفتن * بشماريد سري آن جماعتي پسراني يسرال از قدري بيست سال و بالا بخانهي 2
پدراني ايشان همه بيرون آيا سپاه در يسرال * سخن گفت مشه والعزر آن كهن بايشان در 3
عربوت مواب ابر يردن يرحو بگفتن * از قدري بيست سال و بالا چون آنچه بفرمود : مر مشه 4
وپسراني يسرال آن بيرون آيان از زمين مصر * راوبن نخست زادي يسرال پسراني راوبن حنوك 5
اهلي خانهي آن حنوكي بفلوا اهلي خانهي آن فلّواي *بحصرون اهلي خانهي آن حصروني 6
بكرمي اهلي خانهي آن كرمي * ايشان اهلي خانهاي آن راوبني بودند شمردگاني ايشان چهل 7
وسه هزار وهفت صد وسي * وپسراني فلّوا الياب* وپسراني الياب نموال ودتن وابيرم او 8 9
دتن و ابيرم خواندگاني آن جماعت آنچه جنگ كردند ابر مشه وابر اهرن در جماعتي قرح در
جنگ كردني ايشان ابر : * بگشاد آن زمين مر دهاني آن فرود برد ايشانرا ومر قرح در مردني 10
آن جماعت در سوختني آن آتش مر دويست وپنجاه مرد بودند بنشان * و پسراني قرح نه 11
مردند * پسراني شمعون باهلي خانهي ايشان بنموال اهلي خانهي آن نموالي بيمين اهلي 12
خانهي آن يميني بيكين اهلي خانهي آن يكيني * بزرح اهلي خانهي آن زرحي بشاول 13
اهلي خانهي آن شاولي * ايشان اهلي خانهاي آن شمعوني بيست ودو هزار ودويست * پسراني 14 15
جد باهلي خانهاي ايشان بصفون اهلي خانهي آن صفوني بحّجي اهلي خانهي آن حّجي
بشوني اهلي خانهي آن شوني * بازني اهلي خانهي آن ازني بعري اهلي خانهي آن عري *بارود 16 17
اهلي خانهي آن ارودي بارلي اهلي خانهي آن ارلي *ايشان اهلي خانهاي پسراني جد بشمردگاني
ايشان چهل هزار و پانصد *پسراني يهوده عر واونن بمرد عر واونن در زميني كنعن *بودند 18 19
پسراني يهوده باهلي خانهاي ايشان بشله اهلي خانهي آن شلني بفرص اهلي خانهي آن فرصي 20
بزرح اهلي خانهي آن زرحي *بودند پسراني فرص بحصرون اهلي خانهي آن حصروني بحمول 21
اهلي خانهي آن حمولي *

CAP. XXVI.

F*uit, poſt plagam dixit Dominus* 1
ad Moſheh & ad Eleazar filium
Aharon ſacerdotis, dicendo; Com- 2
putate capita congregationis filio-
rum Iſrael, ab ætate viginti anno-
rum & ſuprà, per domos patrũ ſu-
orum, omnis egredientis in exercitum in Iſrael. Itaque *locutus eſt* 3
Moſheh & Eleazar ſacerdos cum
illis in Arboth Moab juxta Jarden
Jereho, dicendo; Ab ætate vigin- 4
ti annorum & ſuprà, quemadmo-
dum præceperat Dominus Moſheb
& filiis Iſrael egredientibus de ter-
ra Ægypti. Reuben primogenitus Iſ- 5
raelis : filii Reuben, Hanoch, ex
quo *familia Hanochitarum : de*
Phallu, familia Phalluitarum: De 6
Heſron, familia Heſronitarum : de
Charmi, familia Charmitarum.
Hæ ſunt *familiæ Reubenitarum :* & 7
fuerunt numerati eorum, quadra-
ginta & tria millia, & ſeptingenti
ac triginta. Et filii Phallu, Eliab. 8
Filii autem Eliab; Nemuël, & Da- 9
than, & Abiram : ipſe Dathan &
Abiram convocati cœtûs, qui ri-
xati ſunt contra Moſheb & Aha-
ron in cœtu Corah, quum rixaren-
tur contra Dominum. Et aperiens 10
terra os ſuum, deglutivit eos & Co-
rah, in morte congregationis, quando
combuſſit ignis ducentos & quin-
quaginta viros: & *fuerunt in ſignũ.*
Filii verò Corah nõ ſunt mortui. Fi- 11
lii Shimeon per familias ſuas : de 12
Nemuël, familia Nemuëlitarum: de
Jamin, familia Jaminitarum : de
Jachin, familia Jachinitarum :
De Zerah, familia Zarhitarum : 13
de Shaül, familia Shaülitarum:
Iſtæ ſunt *familiæ Shimeonitarum :* 14
viginti ac duo millia, & ducenti.
Filii Gad per familias ſuas : de Se- 15
phon, familia Sephonitarum : de
Haggi, familia Haggitarum : de
Shuni familia Shunitarum : De 16
Ozni, familia Oznitarum : de E-
ri, familia Eritarum: De Arod, 17
familia Aroditarum: de Areli, fa-
milia Areitarum. Iſtæ ſunt *fami-* 18
liæ filiorum Gad per numeratos ſu-
os, quadraginta millia, & quin-
genti. Filii Jehuda, Er et Onan: 19
& *mortuus eſt Er et Onan in terra*
Chenaan. Fueruntque filii Jehu- 20
dah per familias ſuas: de Shelah,
familia Shelanitarum: de Pheres,
familia Pharſitarum: de Zerah, fa-
milia Zarhitarum: Et fuerunt fi- 21
lii Pheres, de Heſron, familia Heſ-
ronitarum : de Hamul familia Ha-
mulitarum.

תרגום יונתן בן עוזיאל

Targ. JONATHAN B UZIEL.

אלה אלין גניסתא דיהודה לסכומהון שובעין ושיתא אלפין וחמש מאה : 22
בני יששכר בנוי דיששכר לגניסתהון תולע לפוה גניסת פוה : 23
לישוב לישוב גניסת ישוב לשמרון גניסת שמרון : אלה אלין גניסת יששכר 24 25
לסכומהון שיתין וארבע אלפין ותלת מאה : בני זבלון בנוי דזבלון לגניסתהון 26
לסרד גניסת סרד לאלון גניסת אלון ליחלאל גניסת יחלאל : אלה אלין גניסת 27
זבלון לסכומהון שתין אלפין וחמש מאה : בני יוסף בנוי דיוסף לגניסתהון 28
מנשה ואפרים : בני בנוי דמנשה למכיר גניסת מכיר ומכיר אולד ית גלעד 29
לגלעד גניסת גלעד : אלה אלין בנוי דגלעד איעזר גניסת איעזר לחלק גניסת 30
חלק : ואשריאל ואשריאל גניסת אשריאל ושכם גניסת שכם : ושמידע ושמידע 31 32
גניסת שמידע וחפר גניסת חפר : וצלפחד וצלפחד בר חפר לא הוו ליה בנין 33
אלהן בנן ושום בנת צלפחד מחלה נעה חגלה מלכה ותרצה : אלה אלין 34
גניסת מנשה וסכומהון חמשין ותרין אלפין ושבע מאה : אלה אלין בני אפרים 35
לסכומהון לשותלח גניסת שותלח לבכר גניסת בכר לתחן גניסת תחן : ואלה
ואלין בני שותלח לערן גניסת ערן : אלה אלין גניסת בנוי דאפרים לסכומהון 36 37
תלתין ותרין אלפין וחמש מאה אלין בנוי דיוסף לגניסתהון : בני בנימין בנוי 38
דבנימין לגניסתהון לבלע גניסת בלע לאשבל גניסת אשבל לאחירם גניסת
אחירם : לשפופם לשפופם גניסת שפופם לחופם גניסת חופם : ויהוו והוו 39
בנוי דבלע ארד ונעמן גניסת ארד לנעמן גניסת נעמן : אלה אלין בנוי דבנימין 40 41
לגניסתהון וסכומהון ארבעין וחמשא אלפין ושית מאה : אלה אלין בנוי דדן 42
לגניסתהון לשוחם גניסת שוחם אלין גניסת דן לגניסתהון : כל כל גניסת שוחם 43
לגניסתהון שתין וארבעא אלפין וארבע מאה : בני אשר בנוי דאשר לגניסתהון 44
לימנה גניסת ימנה לישוה גניסת ישוה לבריעה גניסת בריעה :

Iſtæ ſunt proſapiæ Juda juxta numeros ſuos, ſeptuaginta & ſex mil- 22
lia & quingenti. Filii Iſſachar juxta proſapias ſuas, Thola, unde 23
familia Tholaitarum, Puah, unde familia Puhitarum : Jaſub, un- 24
de familia Jaſubitarum, Simron, unde familia Simronitarum. Iſtæ 25
ſunt proſapiæ Iſſachar juxta numeros ſuos, ſexaginta & quatuor mil-
lia, & trecenti. Filii Zebulun juxta proſapias ſuas, Sered, unde 26
familia Sereditarum, Elon, unde familia Elonitarum, Jachleel, un-
de familia Jachleelitarum. Iſtæ ſunt proſapiæ Zebulun juxta nume- 27
ros ſuos, ſexaginta millia & quingenti. Filii Joſeph juxta proſapias 28
ſuas, Manaſſe & Ephraim. Filii Manaſſe, Machir, unde familia 29
Machiritarum, Machir verò genuit Gilead : & à Gilead familia Gi-
leaditarum. Iſti ſunt filii Gilead, Ihezer, unde familia Ihezitarum, 30
Chelek, unde familia Chelekitarum : Aſriel, unde familia Aſrieli- 31
tarum, Sechem, unde familia Sechemitarum : Et Semida, unde fa- 32
milia Semiditarum, & Chepher, unde familia Chepheritarum. Tſe- 33
lophchad verò filius Chepher non habuit filios ſed tantùm filias :
nomen autem filiarum Tſelophchad, Machla, Noha, Chogla, Milcha,
& Tirtſa. Iſtæ ſunt proſapiæ Manaſſe, & numeri eorum quinqua- 34
ginta & duo millia, & ſeptingenti. Iſti ſunt filii Ephraim juxta 35
numeros ſuos, Schutela, unde familia Sutelahitarum, Becher, unde
familia Becheritarum, Tachan, unde familia Tachanitarum. Hi ve- 36
rò ſunt filii Suthelach, Eran, unde familia Eranitarum. Iſtæ ſunt pro- 37
ſapiæ filiorum Ephraim juxta numeros ſuos, triginta & duo millia & quin-
genti : iſti ſunt filii Joſeph juxta proſapias ſuas. Filii Binjamin juxta 38
proſapias ſuas, Bela, unde, familia Belitarum, Aſchbel, unde familia
Asbelitarum, Achiram, unde familia Achiramitarum. Schephupham, 39
unde familia Schephuphamitarum, Chupham; unde familia Chupha-
mitarum. Fuerunt autem filii Belah, Ard & Nahaman, unde familia 40
Arditarum, Nahaman, unde familia Nahamanitarum. Iſti ſunt filii Bin- 41
jamin juxta proſapias ſuas, & numerus eorum quadraginta & quinque
millia & ſexcenti. Iſti ſunt filii Dan juxta proſapias ſuas, Schucham, unde 42
familia Schuchamitarum : iſtæ ſunt familiæ Dan juxta proſapias ſuas.
Omnes familiæ Schucham juxta proſapias ſuas ſexaginta & quatuor millia 43
& quadringenti. Filii Aſcher juxta proſapias ſuas, Jimna, unde familia 44
Jimnitarum, Jiſchua, unde familia Jiſchuitarum, Beriha, unde familia Berihitarum.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

22 23 * اينان اهلي خانهاي يهوده بشمردگاني ايشان هفتاد و شش هزار و پانصد * پسراني يششكر
باهلي خانهاي ايشان تولع اهلي خانهي آن تولعي بفوه اهلي خانهي آن فوني •
24 25 * بيشوب اهلي خانهي آن يشوبي بشمرون اهلي خانهي آن شمروني * اينان اهلي خانهاي
26 يششكر بشمردگاني ايشان شست و چهار هزار و سه صد * پسراني زبولن باهلي خانهاي
ايشان بسرد اهلي خانهي آن سردي بالون اهلي خانهي آن الوني بيحلال اهلي خانهي
27 28 آن يحلالي * اينان اهلي خانهاي آن زبولني بشمردگاني ايشان شست هزار و پانصد * پسراني
29 يوسف باهلي خانهاي ايشان منسّه و افريم * پسراني منسّه بمكير اهلي خانهي آن مكيري
30 و مكير برايانيد مر جلعد بجلعد اهلي خانهي آن جلعدي * اينان پسراني جلعد ايعزر
31 اهلي خانهي آن ايعزري بحلق اهلي خانهي آن حلقي * و اسريال اهلي خانهي آن
32 اسريالي و شكم اهلي خانهي آن شكمي * و شميدع اهلي خانهي آن شميدعي و حفر اهلي
33 خانهي آن حفري * و صلفحد پسري حفر نه بودند باو پسران كه الّا دختران و نامي دختراني
34 صلفحد محله و نعه حجله ملكه و ترصه * اينان اهلي خانهاي منسّه و شمردگاني ايشان
35 پنجاه و دو هزار و هفت صد * اينان پسراني افريم باهلي خانهاي ايشان بشوتلح اهلي خانهي
36 آن شوتلحي ببكر اهلي خانهي آن بكري بتحن اهلي خانهي آن تحني * و اينان پسراني شوتلح
37 بعرن اهلي خانهي آن عرني * اينان اهلي خانهاي افريم بشمردگاني ايشان سي و دو هزار و پانصد
38 اينان پسراني يوسف باهلي خانهاي ايشان * پسراني بنيمين باهلي خانهاي ايشان ببلع اهلي
39 خانهي آن بلعي باشبل اهلي خانهي آن اشبلي باحيرم اهلي خانهي آن احيرمي * بشفوفم
40 اهلي خانهي آن شوفمي بحوفم اهلي خانهء آن حوفمي * بودند پسراني بلع ارد و نعمن باهلي
41 خانهي آن اردي بنعمن اهلي خانهي آن نعمي * اينان پسراني بنيمين باهلي خانهاي ايشان
42 و شمردگاني ايشان چهل و پنج هزار و شش صد * اينان پسراني دن باهلي خانهاي ايشان بشوحم
43 اهلي خانهي آن شوحمي اينان اهلي خانهاي دن باهلي خانهاي ايشان * همه اهلي
44 خانهاي آن شوحمي بشمردگاني ايشان شست و چهار هزار و چهار صد * پسراني اشر باهلي خانهاي
ايشان بيمنه اهلي خانهي آن يمنه بيشوي اهلي خانهي آن يشوي ببريعه اهلي خانهي آن بريعي •

Iſtæ ſunt familiæ Jehudah per nu- 22
meratos ſuos, ſeptuaginta & ſex
millia, & quingenti. Filii Iſhſha- 23
char per familias ſuas, de Tola, fa-
milia Tolaïtarum: de Phuwah, fami-
lia Phunitarum : De Jaſhub, fa- 24
milia Jaſhubitarum : de Shimron,
familia Shimronitarum. Iſtæ ſunt 25
familiæ Iſhſhachar per numeratos
ſuos, ſexaginta & quatuor millia,
ac trecenti. Filii Zebulun per fa- 26
milias ſuas : de Sered, familia Sar-
ditarum : de Elon, familia Elonita-
rum : de Jahleel, familia Jahleelita-
rum. Iſtæ ſunt familiæ Zebuloni- 27
tarum per numeratos ſuos, ſexa-
ginta millia, & quingenti. Filii 28
Joſeph per familias ſuas, Menaſſeh
& Ephraim. Filii Menaſſeh, de 29
Machir, familia Machiritarum: &
Machir genuit Gilead : de Gilead,
familia Gileaditarum. Iſti ſunt 30
filii Gilead, de Iëzer, familia
Iëzritarum : de Helec, fami-
lia Helcitarum : Et de Aſh- 31
riel, familia Aſhrielitarum : &
de Shechem, familia Shichmita-
rum : Et de Shemida, familia 32
Shemidaïtarum : & de Hepher,
familia Hephritarum : Et Selophe- 33
had filio Hepher non fuerunt filii,
ſed filiæ : & nomina filiarum Se-
lophehad, Mahlah, & Noah, Hoglah,
Milchah, & Tirſah. Iſtæ ſunt fa- 34
miliæ Menaſſeh : & numerati eo-
rum, quinquaginta ac duo millia,
& ſeptingenti. Iſti ſunt filii E- 35
phraim per familias ſuas : de Shu-
telah, familia Shutalhitarum : de
Becher, familia Bachritarum : de
Tahan, familia Tahanitarum. Et 36
iſti ſunt filii Shutelah: de Eran, fa-
milia Eranitarum. Iſtæ ſunt fami- 37
liæ filiorum Ephraim juxta numera-
tos ſuos, triginta ac duo millia, &
quingenti: iſti ſunt filii Joſeph per fa-
milias ſuas. Filii Binjamin per fa- 38
milias ſuas : de Bela, familia Bali-
tarum : de Aſhbel, familia Aſhbeli-
tarum : de Ahiram, familia Ahira-
mitarum : De Shephupham, familia 39
Shuphamitarum : de Hupham, fami-
lia Huphamitarum. Fuerunt autem 40
filii Bela, Arde & Naaman: de Arde
familia Arditarum: de Naaman, fa-
milia Naamanitarum. Iſti ſunt filii 41
Binjamin juxta familias ſuas, &
numeratos ſuos, quadraginta &
quinque millia, & ſexcenti. Iſti 42
ſunt filii Dan per familias ſuas : de
Shuham, familia Shuhamitarum :
iſtæ ſunt familiæ Dan per familias
ſuas. Omnes familiæ Shuhamitarum 43
per numeratos ſuos, ſexaginta &
quatuor millia, & quadringenti. Fi- 44
lii Aſher per familias ſuas : de Im-
nah, familia Imnahitarum: de Iſhui,
familia Iſhuitarum : de Beriah,
familia Beriitarum.

תרגום יונתן בן עוזיאל

45 לבני לבנוי דבריעה לחבר גניסת חבר למלכיאל גניסת מלכיאל : ושם ושום
46 ברת אשר סרח דאדברת בשתין רבוון מלאכין ואיתעלת לגנתא דעדן בחייהא
47 מן בגלל דבשרת ית יעקב דעד כדון יוסף קיים : אלה אלין גניסת בנוי דאשר
48 לסכומהון חמשין ותלת אלפין וארבע מאה : בני נפתלי בנוי דנפתלי לגניסתהון
49 ליחצאל גניסת יחצאל לגוני גניסת גוני : ליצר ליצר גניסת יצר לשלם גניסת
50 שלם : אלה אלין גניסת נפתלי לגניסתהון לסכומהון ארבעין וחמשא אלפין
51 וארבע מאה : אלה אלין סכומי בני ישראל שית מאה וחד אלפין שבע מאה
52 53 ותלתין : וידבר הי ומליל יי עם משה למימר : לאלה לאלין שבטיא תתפלג
54 ארעא באחסנא במנין שמהן : לרב לשיבטא דעמיה סגי תסגון אחסנתהון
ולשבטא דעמיה זעיר תזער אחסנתהון גבר לפום סכומהון יתיהב אחסנתיה :
55 56 אך ברם בעדבין תתפלג ארעא לשמהן שבטיא דאבהתהון יחסינון : על פי על
57 פום עדבין תתפליג אחסנתהון בין סגיאי לזעירי : ואלה ואלין סכומי ליואי לגניסתהון
58 לגרשון גניסת גרשון לקהת גניסת קהת למררי גניסת מררי : אלה אלין גניסת ליואי
גניסת לבני גניסת חברון גניסת מחלי גניסת מושי גניסת קרח וקהת אוליד ית
59 עמרם : ושם ושום איתת עמרם יוכבד ברת לוי דילידת ללוי במיעלהון במצרים
ביני שוריא וילידת לעמרם ית אהרן וית משה וית מרים אחתהון : ויולד
60 61 ואתיליד לאהרן ית נדב וית אבידוא ית אלעזר וית איתמר : וימת ומת נדב
62 ואביהו בקרובהון אישתא נוכריתא מן תפיין קדם יי : ויהיו והוו סכומהון
עשרין ותלתא אלפין כל דכורא מבר ירחא ולעילא ארום לא אתמניאו בנו בני
63 ישראל ארום לא אתיהיבת להון אחסנא בנו בני ישראל : אלה אלין סכומי
משה ואלעזר כהנא די סכמון ית בני ישראל במישריא דמואב על ירדנא
64 דיריחו : ובאלה ובאלין לא הוה גבר מן סכומי משה ואהרן כהנא די סכמון
ית בני ישראל במדברא דסיני :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Filii Beriha Cheber, unde familia Cheberitarum Malchiel, unde familia 45
Malchielitarum. Nomen verò filiæ Aſcher Sarach, quæ ducta 46
eſt à ſexaginta myriadibus angelorum, & introducta in hortum Eden
adhuc vivens, eò quòd annuntiâſſet Jacobo Joſephum adhuc vivere.
Iſtæ ſunt proſapiæ filiorum Aſcher juxta numeros ſuos, quinquaginta 47
tria millia, & quadringenti. Filii Nephtali juxta proſapias 48
ſuas, Jachtſeel, unde familia Jachtſeelitarum, Guni, unde familia Gunitarum:
Jetſer, unde familia Jetſeritarum, Schillem, unde familia 49
Schillemitarum. Iſtæ ſunt familiæ Nephtali juxta proſapias ſuas, juxta 50
numeros ſuos quadraginta & quinque millia, & quadringenti.
Iſti ſunt numeri filiorum Iſrael, ſexcenta & unum millia, ſeptingenti 51
& triginta. Et loquutus eſt Dominus cum Moſe dicendo: Iſtis tribubus 52
dividetur terra hæreditate, juxta numerum nominum earum. 53
Illi tribui cujus populus multus eſt multiplicabitis hæreditatem eorum, 54
& illi tribui cujus populus paucior eſt, pauciorem dabitis hæreditatem
eorum: unicuique juxta numerum ſuum dabitur hæreditas
ſua. Verùm ſortibus dividetur terra: juxta nomina tribuum patrum 55
ſuorum hæreditabunt. Juxta ſortes dividetur hæreditas eorum, ſive 56
plures ſive pauciores ſunt. Porrò iſti ſunt numeri Levitarum juxta 57
proſapias eorum, Gherſon, unde familia Gerſonitarum, Kehath, unde
familia Kehathitarum, Merari, unde familia Meraritarum. Iſtæ 58
ſunt familiæ Levitarum, familia Libni, familia Chebron, familia
Machli, familia Muſchi, familia Korach: Kehath autem genuit
Amram. Nomen autem uxoris Amram Jochebed filia Levi, quæ nata 59
eſt ipſi Levi quando ingreſſi ſunt in Ægyptum inter muros, & peperit
ipſi Amram Aaronem, & Moſem, & Mirjam ſororem eorum.
Et nati ſunt Aharoni Nadab, & Abihu, Eleazar, & Ithamar. Et 60
mortuus eſt Nadab & Abihu, cùm offerrent ipſi ignem peregrinum ex 61
chytropodibus coram Domino. Fueruntque numeri eorum viginti tria 62
millia, omnis maſculus à filio unius menſis & ſuprà: quoniam non
numerati ſunt in medio filiorum Iſrael, quia non eſt data illis poſſeſſio
in medio filiorum Iſrael. Hi ſunt numeri Moſis & Eleazaris 63
ſacerdotis, qui numerârunt filios Iſrael in campeſtribus Moab
juxta Jordanem Jerichuntis. Et in his non fuit vir ex numeris 64
Moſis & Aharonis ſacerdotis, qui numerârunt filios Iſrael in deſerto Sinai.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

45 * بپسراني بريعه بحبر اهلي خانهي آن حبري بملكيال اهلي خانهي آن ملكيالي *
46 47 و نامي دختري اشر سرح * اينان اهلي خانهاي پسراني اشر بشمردگاني ايشان پنجاه
48 وسه هزار وچهار صد * پسراني نفتلي باهلي خانهاي ايشان بيحصال اهلي خانهي آن
49 يحصالي بجوني اهلي خانهي آن جوني * بيصر اهلي خانهي آن يصري بشلّم اهلي
50 خانهي آن شلّمي * اينان اهلي خانهاي نفتلي باهلي خانهاي ايشان وشمردگاني
51 ايشان چهل وپنج هزار وچهار صد * اينان شمردگاني پسراني يسرال شش صد هزار
52 53 وهزار وهفتصد وسي * سخن گفت يي بمشه بگفتن * بايشان بخش شود آن زمين
54 دراحسنتا در شماري نامها * ببسيار بسيار كني احسنتايي او وباندك اندك كني احسنتايي
55 او مرد بقدري شمردگاني او داده آيد احسنتايي او * خاصه در قرعه بخش شود مر آن
56 زمين وبنامهاي قبيلهاي پدراني ايشان احسنتا گيرند * ابر قولي آن قرعه بخش شود
57 احسنتايي او ميان بسيار باندك * واينان شمردگاني آن لوي باهلي خانهاي ايشان
بجرشون اهلي خانهي آن جرشوني بقهت اهلي خانهي آن قهتي بمرري اهلي خانهي آن
58 مرري * اينان اهلي خانهاي آن لوي اهلي خانهي آن لبني اهلي خانهي آن حبرني
واهلي خانهي آن محلي واهلي خانهي آن موشي واهلي خانهي آن قرحي
59 وقهت برايانيد مر عمرم * ونامي زني عمرم يوكبد دختري لوي آنچه برايانيد آنرا
60 بلوي در مصر برايانيد بعمرم مر اهرن ومر مشه ومر مريم خواهري ايشان * زاييده
61 شد باهرن مر ندب ومر ابيهوا مر العزر ومر ايتمر * بمرد ندب وابيهوا در نزديك بردني
62 ايشان آتشي بيگانه بپيشي يي * بودند شمردگاني ايشان بيست وسه هزار همه نرينه از
قدري ماه وبالا كه نه شمرده شدند درمياني پسراني يسرال كه نه داده شد بايشان
63 احسنتا در مياني پسراني يسرال * اينان شمردگاني مشه والعزر آن كهن آنچه بشمردند
64 مر پسراني يسرال در عربوت مواب ابر يردن يرحو * ودر اينان نه بود مردي از
شمردگاني مشه واهرن آن كهن آنچه بشمردند مر پسراني يسرال در بياباني سيني *

De filiis Beriah, de Heber, familia 45
Hebritarum : de Malchiel,
familia Malchielitarum. Nomen autem 46
filiæ Aſher, erat Sarah.
Iſtæ ſunt *familiæ filiorum Aſher* 47
per numeratos ſuos, quinquaginta
ac tria millia, & quadringenti.
Filii Naphtali per familias 48
ſuas : de Jahſeel, familia Jahſeelitarum
: de Guni, familia
Gunitarum. De Jeſer, familia 49
Jiſritarum : de Shillem, familia
Shillemitarum. Iſtæ ſunt *familiæ* 50
Nathtali per familias ſuas
& numeratos ſuos, quadraginta
& quinque millia, & quadringenti.
Iſti ſunt *numerati filiorum* 51
Iſrael, ſexcenta millia, &
mille ac ſeptingenti, & triginta.
*Loquutuſ*que *eſt Dominus ad Moſheh,* 52
dicendo; Iſtis dividetur 53
terra in poſſeſſionem ſecundùm numerum
nominum. Numeroſiori multiplicabis
poſſeſſionem ejus : &
pauciori diminues hæreditatem
ejus : unicuique ſecundùm numeratos 54
ſuos dabitur poſſeſſio ſua.
Veruntamen ſorte dividetur terra 55
: & juxta nomina tribuum
patrum ſuorum poſſeſſionem accipient.
Juxta ſententiam ſortis 56
dividetur hæreditas ejus inter
multum ac paucum. Et iſti ſunt 57
numerati Levitarum per familias
ſuas : de Gerſhon, familia Gerſhonitarum
: de Cehath, familia
Cehathitarum : de Merari, familia
Meraritarum. Iſtæ ſunt *familiæ* 58
Levitarum : familia Libnitarum,
familia Hebronitarum,
& familia Mahlitarum, & familia
Muſhitarum, & familia Corhitarum
: Cehath autem genuit
Amram. Nomen verò uxoris Amram, 59
Jochebed filia Levi, quam
peperit ipſi Levi in Ægypto: &
quæ *peperit ipſi Amram, Aharon*
& Moſheh, & Mirjam ſororem
*eorum. Natuſ*que *eſt ipſi Aharon,* 60
Nadab, & Abihu, Eleazar,
& Ithamar. At mortui ſunt 61
Nadab, & Abihu, dum offerrent
ignem alienum coram Domino.
Et fuerunt numerati eorum, 62
viginti & tria millia:
omnis maſculus ab ætate menſis &
ſuprà: non enim numerati fuerant in
medio filiorum Iſrael, quòd data
non ſit illis poſſeſſio in medio filiorum
Iſrael. Iſti ſunt *numerati* 63
Moſheh & Eleazar ſacerdotis, qui
numeraverunt filios Iſrael in Arboth
Moab juxta Jarden Jercho.
Inter iſtos autem *non fuit quiſquam* 64
ex numeratis Moſheh &
Aharon ſacerdotis, qui numerârant
filios Iſrael in deſerto Sinai.

כי אמר ארום אמר יי להון ממת ימותון במדברא ולא אשתייר להון אנש אלהן
כלב בר יפנה ויהושע בר נון : כז
ותקרבנה וקריבן לבי דינא בנת צלפחד בר חפר בר גלעד בר מכיר בר מנשה
לגניסת מנשה בר יוסף כד שמען דארעא מתפלגא לדוכרין ורחיצו ברחמי מארי
עלמא ואלין שמהת בנתא מחלה נועה חגלה מלכה ותרצה : ותעמדנה וקמא
קדם משה בתר דקמא קדם אלעזר כהנא וקדם רברביא וכל כנישתא לתרע משכן
זמנא למימר : אבינו אבונא מית במדברא והוא לא הוה בגו כנישתא דמתרעמין
ודאזדמנו למרדא על יי בכנישתא דקרח ארום בחוביה מית ולא אחטי לחורנין
ובנין דוכרין לא הוו ליה : למה למא יתמנע שום אבונא מגו גניסתיה ארום
לית ליה ביר דכר אין לית אנן חשיבין כביר ואימן בנטרא ייבם תסב אימן חולק
אבונן וחולק אחא דאבונן ואין אנן חשיבין כביר הב לן אחסנא בגו אחי אבונן :
ויקרב דין חד מן ארבעא דינין די עלו ה
קדם משה נביא וסכם יתהון על דעתא
דלעיל מנהון דיני ממונא ומנהון דיני
נפשתא בדיני ממונא הוה משה זריז
ובדיני נפשתא הוה משה מתין ובאלין

ירושלמי ה דין חד מן ארבעה ד
כו כתיב לעיל גבי מקושש וגבי נ
נפש : ואקריב משה ית סדר די
קדם יי :

ובאלין אמר משה לא שמעית מן בגלל למלפא רישי סנהדרי דישראל דעתידין
למיקום מן בתריה דיהון זריזין לדיני ממונא ומתונין לדיני נפשתא ולא יבהתון
למשיילא דינא דמתקשי להון ארום משה דהוה רבהון דישראל צרך דיימר לא
שמעית בגין כן קרב משה ית דינהין קדם יי : ויאמר ו ואמר יי עם משה
למימר : כן יאות בנת צלפחד ממללן כתיבא הוות דא קדמי אלהן זכאן
לאיתאמרא על ידיהן מיתן תיתן להון ירתו ואחסנא בגו אחי אבוהן ותעבר ית
אחסנת אבוהן להון : ואל ועם בני ישראל תמליל למימר גבר ארום ימות
וביר דכר לית ליה ותעברון ית אחסנתיה לברתיה : ואם ואין לית ליה
ברתא ותתנון ית אחסנתיה לאחוהי : ואין ואין לית ליה אחין ותתנון ית
אחסנתיה לאחוי מן אבוי : ואם ואין לית אחין לאבוי ותתנון ית אחסנתיה
לקריביה דקריב ליה מגניסת אבוי וירות יתה ותהי לבני ישראל לאחוויית
גזירת דין היכ א דפקיד יי ית משה : ויאמר ה ואמר יי למשה סוק לטורא
דעבראי הדין וחמי ית ארעא דיהבית לבני ישראל :

Quia dixerat Dominus de illis; Moriendo morientur in deſerto: neque re- 65
lictus eſt aliquis ex illis, præter Caleb filiũ Jephune, & Joſuam filium Nun.

CAP. XXVII.

ACceſſerunt autem ad domum judicii filiæ Tſelophchad filii Chepher, 1 filii Gilead, filii Machir, filii Manaſſe, ex proſapia Manaſſe filii Joſeph, cùm audiviſſent terram dividendam maribus, & confiſæ ſunt miſerationibus Domini totius mundi: & illa erant nomina filiarum ejus, Machla, Nohah, Choglah, Milca, & Tirtſa. Et ſteterunt coram Moſe poſtquam ſtetiſſent 2 coram Eleazaro ſacerdote, & coram principibus & univerſa congregatione, ad portam tabernaculi fœderis, dicentes: Pater noſter mor- 3 tuus eſt in deſerto, & ipſe non fuit in medio congregationis qui murmurârunt, & convenerunt ut rebellarent contra Dominum in congregatione Korah: ſed in peccato ſuo mortuus eſt, nec peccare fecit alios, filii autem mares non fuerunt illi. Quare tollitur nomen patris noſtri 4 è medio familiæ ſuæ, eò quòd non ſit illi filius mas? ſi nos non reputemur tanquam filius, & mater noſtra expectet levirum, accipiat mater noſt a patris noſtri partem, & partem fratris patris noſtri. Quòd ſi nos reputamur tanquam filius, da nobis hæreditatem in medio fratrum patrum noſtrorum. Hoc unum eſt ex qua- 5 tuor judiciis quæ ingreſſa ſunt coram Moſe Propheta, & ſolvit illa juxta rationem ſupra *dictam*. Quædam ex illis erant judicia pecuniarum, alia verò judicia animarum. In judiciis pecuniarum fuit Moſes celer, ſed in judiciis animarum fuit Moſes cunctabundus, & tam in his quam in illis dixit Moſes; Non audivi: ut doceret capita ſynedrii Iſrael, qui poſt eum futuri erant, ut eſſent celeres in judiciis pecuniarum & cunctabundi in judiciis animarum, neque erubeſcerent rogare de judicio quod illis difficile viſum fuerit; quoniam Moſes qui erat doctor ipſius Iſrael opus habuit dicere, Non audivi: propterea adduxit Moſes cauſam earum coram Domino. Et loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Rectè filiæ Tſelophchad 6 loquuntur, ſcriptum erat hoc coram me, ſed erant dignæ à quibus diceretur, 7 dando dabis illis poſſeſſionem & hæreditatem in medio fratrum patrum ſuorum: itaque transferas ad eas hæreditatem patris earum. Et cum 8 filiis Iſrael loquêris, dicendo; Vir quando morietur & filius mas non fuerit illi, tum transferetis hæreditatem ejus ad filiam ejus. Quòd ſi 9 non fuerit illi filia tum dabitis hæreditatem ejus fratribus ejus. Quòd 10 ſi non fuerint illi fratres, tum dabitis hæreditatem ejus fratribus ejus ex patre ejus. Quod ſi non fuerint fratres patri ejus, tum dabitis hæredi- 11 tatem ejus conſanguineo ejus propinquiori *qui fuerit* de familia patris, ut hæreditario poſſideat eam: & hoc erit filiis Iſrael in indicationem decreti judicii, quemadmodum præcepit Dominus Moſi. Et dixit Domi- 12 nus ad Moſem; Aſcende in montem Abaræorum hunc, & vide terram quam dedi filiis Iſrael.

Hieroſ. 5 *Hoc unum eſt ex quatuor judiciis &c ſcriptis ſupra apud illum qui colligebat ſtipulas & apud illum qui pollutus erat anima. Et adduxit Moſes ordinem judiciorum ipſarum coram Domino.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* كه گفت يْ بايشان مردن بميريند در بيابان و نه باقي ماند از ايشان [مرد] كه الّا كالب بن
يفنّه و يهوشع بن نون *

* فصل بيست هفتم *

* نزديك شدند دختراني صلفحد پسري حفر پسري جلعد پسري مكير پسري منسّه باهلي
خانهاي منسّه پسري يوسف و اينان نامهاي دختراني او كه نعه و حجله و ملكه و ترصه
* بايستادند بپيشي مشه و بپيشي العزر آن كهن و بپيشي آن مهتران و همه آن
جماعت درگاهي خيمهي وعده گفتند * پدري ايما بمرد در بيابان و او نه بود در مياني
ان جماعت آن وعده شدگان ابر يْ در جماعت قرح كه در خطاي او بمرد و پسران نه
بودند باو * چرا كم شود نامي پدري ايما از مياني قبيلهي او كه نيست باو پسر بده
بايما احسنتا در مياني برادراني پدري ايما * نزديك آورد مشه مر حكمي ايشان بپيشي يْ
* گفت يْ بمشه بگفتن * نيك دختراني صلفحد سخن گويان دادن بدهي بايشان
گرفتن احسنتا در مياني برادراني پدري ايشان و گذراني مر احسنتاي پدري ايشان
بايشان * و بپسراني يسرال سخن گوي بگفتن مردي كه بميرد و پسر نيست باو
گذرانيد مر احسنتاي او بدختري او * و اگر نيست او دختر بدهيد مر احسنتاي او
ببرادراني او * و اگر نيست باو برادران بدهيد مر احسنتاي او ببرادراني پدري او
* و اگر نيست برادران بپدري او بدهيد مر احسنتاي او بقرابتي او آن نزديك باو از
اهلي خانهي او و ميراث گيرد آنرا و باشد بپسراني يسرال برسمي حكم چون آنچه فرمود
يْ مر مشه * گفت يْ بمشه برآي بكوه آن عبريم آن اين و ببين مر آن زمين آنچه دادم
بپسراني يسرال *

Dixerat enim Dominus de eis; Moriendo morientur in deſerto. Et reliquus non manſit ex eis quiſquam, niſi Chaleb filius Jephunneh, & Jehoſhua filius Nun. 65

CAP. XXVII.

ACceſſerunt autem filiæ Selophchad filii Hepher filii Gilead filii Machir filii Menaſſeh de familiis Menaſſeh filii Joſeph: hæc verò ſunt nomina filiarum ejus, Mahlah, Noah, & Hoglah, & Milchah, & Tirſah. 1 *Hæ ſteterunt coram Moſheh, & coram Eleazar ſacerdote, & coram principibus ac totâ congregatione ad oſtium tentorii conventûs, dicendo:* 2 *Pater noſter mortuus eſt in deſerto: ipſe tamen non fuit in medio congregationis convenientium adverſus Dom. in cœtu Corah; nam in peccato ſuo mortuus eſt, et filii non fuerunt ei.* 3 *Quare deficit nomen patris noſtri de medio tribûs ejus, quòd non ſit ei filius? da nobis poſſeſſionem in medio fratrum patris noſtri.* 4 *Retulitque Moſheh judicium ipſorum coram Domino.* 5 *Reſpondit Dominus ad Moſheh, dicendo;* 6 *Rectum filiæ Selophchad loquuntur: dando dabis eis poſſeſſionem hæreditatis in medio fratrum patris ſui, & transferes hæreditatem patris earum ad eas.* 7 *Ad filios quoque Iſrael loqueris, dicendo: Quum vir mortuus fuerit, & filius non fuerit illi, transferetis poſſeſſionem ejus ad filiam ipſius.* 8 *Quòd ſi non fuerit ei filia, dabitis poſſeſſionem ejus fratribus ipſius.* 9 *Si verò non fuerint ei fratres, dabitis poſſeſſionem ejus fratribus patris ipſius.* 10 *Et ſi non fuerint fratres patri ipſius, dabitis poſſeſſionem ejus propinquo ejus proximo ei de familia ipſius, hæreditatéque accipiet illam: & erit filiis Iſrael in ſtatutum judicii, quemadmodum præcepit Dominus Moſheh.* 11 *Dixit quoque Dominus ad Moſheh; Aſcende in montem Abarim iſtum, & vide terram quam dedi filiis Iſrael.* 12

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B.UZIEL. Hierosolymitanum.

וראית ותחמי יתה ותתכניש לעמך לחוד אנת היכמא דאתכנש אהרן אחוך : 13
כאשר מטול דסרבתון על מימרי במדברא דצין במוי מצות כנשתא לקדשותי 14
במיא למחמהון הינון מוי מצות ריקם במדברא דצין : וידבר ומליל משה קדם 15
יי למימר : יפקוד ימני מימרא דיי 16
דשליט בנשמת בר נש ומניה מתיהב
רוח נשמתא לכל בישרא גבר מהימן
על כנשתא : אשר די הוי נפיק קדמיהון 17
לסדרי קרבא ודיהווי עליל קדמיהון מן סדרי קרבא ודיפוק יתהון מן יד בעלי
דבביהון ודיעול יתהון לארעא דישראל ולא תהי כנשתא דיי בלא חכימין מן
בגלל דלא יטעון ביני עממיא כענא דטען ולית להון רעי : ויאמר ואמר יי 18
למשה דבר לך ית יהושע בר נון גבר דרוח נבואה מן קדם יי שריא עלוי
ותסמוך ית ידך עלוי : והעמדת ותקים יתיה קדם אלעזר כהנא וקדם כל כנשתא 19
ותפקיד יתיה למיחמיהון : ונתת ותיתן מזיו יקרך עלוי מן בגלל די יקבלון מניה 20
כל כנשתא דבני ישראל : ולפני וקדם אלעזר כהנא ישמיש ויהי כד יתכסי 21
מניה פתגם וישאיל ליה כדין אורייא קדם יי על מימרא דאלעזר כהנא יהון
נפקין לסדרי קרבא ועל מימריה יהון עלין למידון דינא הוא וכל בני ישראל
עמיה וכל כנשתא : ויעש ועבד משה היכמא דפקיד יי יתיה ודבר ית יהושע 22
ואקימיה קדם אלעזר כהנא וקדם כל כנשתא : ויסמך וסמך ית ידוי עלוי 23
ופקדיה היכמא דפקיד יי ית משה :

ירושלמי 16 ימני מימרא דיי אלהא
דשליט בנשמת כל בשרא גבר מזמן
על עמא דכנישתא :

כח

וידבר ה ומליל יי עם משה למימר : 1
צו פקיד ית בני ישראל ותימר להון ית 2
קורבני לחים סדור פתורי ייכלון כהניא
ומה דאתון מקרבין על גב מדבחא
לית רשו לגבר דייכול מניה הלא
אישתא היא דאכלא יתיה והוא מתקבל
קדמי לריח רעוא : עמי בני ישראל
הוו זהירין למקרבא יתיה מאפרשות
לשבתא קרבן קדמי בזמניה : ואמרת ותימר להון דין סדר קרבניא די תקרבון 3
קדם יי אמרין בני שנה שלמין תרין ליומא עלתא תדירא :

ירושלמי 2 פקיד ית בני ישראל
ותימר להון ית קרבני לחים סדור
פתורי מה דאתון מקרבין קדמי על גבי
מדבחא הלא אשתא היא דאכלא יתיה
והוא מתקבל מנכון קדמי לריח דרעוא
עמי בני ישראל הוו זהירין למקרבא
יתיה קדמוי בזמניה :

Et videbis ipſam, & colligéris ad populum tuum etiam tu : ſicut collectus eſt Aaron frater tuus. 13 Eò quòd rebelles fueritis in verbum meum 14 in deſerto Tſin, in aquis contentionis congregationis, ad ſanctificandum me in aquis in conſpectu eorum : illæ ſunt aquæ contentionis in Rekam in deſerto Tſin. Et loquutus eſt Moſes coram Domino, dicendo : 15 Conſtituat ſermo Domini qui do- 16 minatur in animas hominum, & à quo datur ſpiritus animarum univerſæ carni, virum fidelem ſuper congregationem : Qui exeat ante 17 eos dum erit inſtruenda acies belli, & qui ingrediatur ante eos in reditu ex acie belli ; & qui educat eos è manu hoſtium ſuorum, & qui introducat eos in terram Iſrael : & non ſit congregatio Domini abſque ſapientibus, ut non errent inter populos, ſicut oves quæ errant cùm non eſt illis paſtor. Et dixit Dominus Moſi ; 18 Accipe tibi Joſuam filium Nun, virum ſuper quo reſidet ſpiritus prophetiæ à facie Domini, & impones ſuper ipſum manum tuam. Et conſtitues 19 ipſum coram Eleazare ſacerdote, & coram univerſa congregatione, & præcipias ei in eorum præſentia. Et dabis de ſplendore gloriæ tuæ ſu- 20 per ipſum, ut obediat illi univerſa congregatio filiorum Iſrael. Et co- 21 ram Eleazaro ſacerdote miniſtrabit ; & erit quando abſconditum fuerit ab eo verbum, interrogabit pro ipſo per Urim coram Domino : juxta ſermonem Eleazar ſacerdotis exibunt in aciem belli, & juxta ſermonem ejus ingredientur ad judicandum judicium, ipſe, & omnes filii Iſrael cum eo, & tota congregatio. Et fecit Moſes ſicut præceperat Dominus ipſi : 22 & tulit Joſuam, & conſtituit ipſum coram Eleazare ſacerdote, & coram tota congregatione. Et impoſuit manus ſuas ſuper eum, & mandavit 23 ei, ſicut præceperat Dominus Moſi.

Hieroſ. 16 *Præficiat Sermo Domini, Deus qui dominatur in animam univerſæ carnis, virum celebrem ſuper populum congregationis.*

CAP. XXVIII.

ET loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo : 1 Præcipe filiis Iſrael, 2 & dices illis ; Oblationem meam panem ordinationis menſæ meæ comedent ſacerdotes, at quod vos offertis ſuper altare meum non poteſt vir comedere ipſum : annon ignis eſt qui devorat ipſum, & recipitur coram me in odorem beneplaciti ? populc mi filii Iſrael, moniti eſtote ut offeratis ipſum ex primitiis per ſingula ſabbatha, in oblationem coram me in tempore ſuo. Et dices illis ; Hic eſt ordo 3 oblationum quas offeretis coram Domino, agnos anniculos integros duos ſingulis diebus pro jugi holocauſto.

Hieroſ. 2 *Præcipe filiis Iſrael, & dices illis ; Oblationem meam, panem ordinationis menſæ meæ, id quod vos offertis coram me ſuper altare, annon ignis ipſe eſt qui illud devorat, & recipitur illud à vobis coram me in odorem beneplaciti ? populc mi filii Iſrael, moniti eſtote ut offeratis ipſum coram me in tempore ſuo.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وببيني آنرا و جمع شوي بقومي تو نيز تو چون آنچه جمع شد اهرن برادري تو * چون 13 14
آنچه عاصي شديد امري من در بيابان صين در خصومت كردن آن جماعت بخاص
كردني من در آب بچشم ديدي ايشان ايشان آبي خصومت قدش مدبر صين * سخن 15
[كفت] مشه بري بگفتن * بشمارد : خداي آن روحها بهمه گوشتمند مردي ابر آن 16
جماعت * آنچه بيرون آيد بپيشي ايشان و آنچه بيايد بپيشي ايشان و آنچه بيرون آورد 17
ايشانرا و آنچه بياورد ايشانرا و نه باشد جماعتي : چون گوسفندي آنچه نيست بايشان
شبان * گفت : بمشه بستان بتو يهوشع بن نون مردي آنچه الهام درو و بنهي مر 18
دستي تو ابر او * و بياستاني اويرا بپيشي العزر آن كهن و بپيشي همه آن جماعت 19
و بفرماي اويرا بچشم ديدي ايشان * و بدهي از شكوهي تو ابر او بسبب بشنوند همه 20
جماعتي پسراني يسرال * و بپيشي العزر آن كهن بياستد و بپرسد باو در حكمي آن اوريم 21
بپيشي : ابر قولي او بيرون آيند و ابر قولي او بيايند او و همه پسراني يسرال اوازي او و همه
آن جماعت * بكرد مشه چون آنچه بفرمود : اويرا بستاند مر يهوشع و بياستاند اويرا 22
بپيشي العزر آن كهن و بپيشي همه آن جماعت * بنهاد مر دستهايي او ابر او و بفرمود 23
اويرا چون آنچه سخن گفت : در دستي مشه *

* فصل بيست هشتم *

* سخن گفت : بمشه بگفتن * بفرماي مر پسراني يسرال و بگوي بايشان مر قرباني من ناني 1 2
من بقرباني من بوي قبوليت من نگاه داريد بنزديك آوردن بمن در وعدهي او *
* و بگوي بايشان اين آن قرباني آنچه نزديك آوريد بري : برگان قدراني سال تمامان دو بروزي 3
علة هميشه *

Videbis enim eam, deindè aggregaberis ad populum tuum etiam tu, quemadmodum aggregatus eſt Aharon frater tuus : 13 *Quemadmodum* 14 *rebelles fuiſtis mandato meo in deſerto Sin, in jurgio congregationis, ad ſanctificandum me in aquis in conſpectu oculorum eorum : iſtæ* ſunt *Aquæ jurgii* in *Cadeſh* in *deſerto Sin. Loquutus eſt* igitur *Moſheh ad Dominum, dicendo ;* 15 *Præficiat Dominus Deus ſpirituum omnis carnei virum ſuper congregationem,* 16 *Qui egrediatur ante eos,* 17 *& qui ingrediatur ante eos, quique educat eos, & qui introducat eos : & ne ſit congregatio Domini ſicut oves quibus non eſt paſtor. Dixit Dominus ad Moſheh ; Cape* 18 *tibi Jehoſhua filium Nun, virum cui ineſt inſpiratio, & impones manum tuam ſuper eum : Statuéſque* 19 *illum coram Eleazar ſacerdote, & coram univerſa congregatione : & præcipies illi in conſpectu oculorum eorum. Et dabis de decore* 20 *tuo ſuper illum, ut audiant* illum *univerſa congregatio filiorum Iſrael. Poſteà coram Eleazar ſa-* 21 *cerdote ſtabit, & interrogabit pro eo in judicio Urim coram Domino : juxta ſententiam ejus egredientur, & juxta ſententiam ejus ingredientur, ipſe & omnes filii Iſrael cum eo, & univerſa congregatio. Fe-* 22 *citque Moſheh quemadmodum præceperat Dominus ei : accepit* nam*que Jehoſhua, & ſtatuit illum coram Eleazar ſacerdote, & coram univerſa congregatione. Impoſuitque* 23 *manus ſuas ſuper illum, ac præcepit ei, quemadmodum loquutus fuerat Dominus per manum Moſheh.*

CAP. XXVIII.

ET *loquutus eſt Dominus ad Moſheh, dicendo,* 1 *Præcipe filiis Iſrael, & dices eis ;* 2 *Oblationem meam, panem meum in oblationibus meis odoris acceptabilis mihi, cuſtodietis, ad offerendum mihi in ſtato tempore ſuo. Dices prætereà illis ; Hæc eſt* 3 *oblatio quam offeretis Domino, agnos anniculos perfectos duos per diem, holocauſtum juge.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

את יַת אִימַר חַד תַּעֲבֵיד בְּצַפְרָא לְמִכַּפְרָא עַל חוֹבֵי לֵילְיָא וְיַת אִימַר תִּנְיָין תַּעֲבֵי
בֵּינִי שִׁמְשַׁתָא לְמִכַפְּרָא עַל חוֹבֵי יְמָמָא : ועשירית וחד מן עשרא בתלת
סְוִין סמידא דחינְטַיָא לְמִנְחָתָא פְּתִיכָא בִּמְשַׁח זֵיתָא כְתִישָׁא רַבְעוּת הִינָא :
עלת עֲלַת תְּדִירָא הֵיכְמָא דַהֲוָת מִקְרְבָא עַל טַוּרָא דְסִינַי מְטוּל לְאִתְקַבְּלָא
בְּרַעֲוָא קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ : ונסכו וְנִיסוּכֵיהּ 7
רִבְעוּת הִינָא לְאִימַר חַד בְּמָאנֵי בֵית
קוּדְשָׁא יִתְנְסַךְ נִיסוּךְ חֲמַר עַתִּיק וְאִין
לָא מַשְׁכַּח חֲמַר עַתִּיק מַיְתֵי חֲמַר בַּר אַרְבְּעִין יוֹמִין לְמִנְסְכָא קֳדָם יְיָ : ואת
וְיַת אִימַר תִּנְיָין תַּעֲבֵיד בֵּינִי שִׁמְשַׁתָא הֵי כְדוֹרוֹנָא דְצַפְרָא וְהֵי כְנִסוּכֵיהּ
תַּעֲבֵיד קָרְבַּן דְמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ : וביום וּבְיוֹמָא דְשַׁבַּתָּא תְּרֵין
אִמְרִין בְּנֵי שְׁנָה שַׁלְמִין וּתְרֵין עֶשְׂרוֹנִין סְמִידָא לְמִנְחָתָא פְּתִיכָא בִּמְשַׁח זֵיתָא
וְנִיסוּכֵהּ : עלת עֲלַת שַׁבַּתָּא תִּתְעֲבֵד בְּשַׁבַּתָּא וּמִיתּוֹסְפָא עַל עֲלַת תְּדִירָא
וְנִיסוּכֵהּ : ובראשי וּבְרֵישֵׁי יַרְחֵיכוֹן תְּקָרְבוּן עֲלָתָא קֳדָם יְיָ תּוֹרִין בְּנֵי תוֹרֵי
דְלָא עִירוּבִין תְּרֵין וּדְכַר חַד אִמְרִין בְּנֵי שְׁנָה שַׁבְעָא שַׁלְמִין : ושלשה
וּתְלָתָא עֶשְׂרוֹנִין סְמִידָא לְמִנְחָתָא פְּתִיכָא בִּמְשַׁח זֵיתָא לְתוֹרָא חַד וּתְרֵין
עֶשְׂרוֹנִין סְמִידָא לְמִנְחָא פְּתִיכָא בִמְשַׁח זֵיתָא לְדִכְרָא חַד : ועשרון וְעִשְׂרוֹנָא
עִשְׂרוֹנָא סְמִידָא לְמִנְחָתָא פְּתִיכָא בִּמְשַׁח זֵיתָא לְאִמְרָא חַד עֲלָתָא
לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ : ונסכיהם וְנִיסוּכֵיהוֹן דְמִתְקָרֵב עִמְּהוֹן
פַּלְגוּת הִינָא יְהֵי לְתוֹרָא וְתִלְתוּת הִינָא לְדִכְרָא וְרַבְעוּת הִינָא לְאִמְרָא
חֲמַר עִנְבֵי דָא עֲלָתָא תְּהֵוֵי מִתְקַרְבָא בְּכָל רֵישׁ יְרַח וִירַח בִּזְמַן אִתְחַדְּתוּת
כָּל רֵישֵׁי יַרְחֵי שַׁתָּא : ושעיר וּצְפִיר בַּר עִזֵּי חַד לְחַטָּאתָא קֳדָם יְיָ עַל
חוּסְרַן סִיהֲרָא עַל עֲלַת תְּדִירָא תִּתְעֲבֵד וְנִיסוּכֵיהּ : ובחדש וּבְיַרְחָא דְנִיסָן
בְּאַרְבֵּיסְרֵי יוֹמִין לְיַרְחָא נִכְסַת פִּסְחָא קֳדָם יְיָ : ובחמשה וּבַחֲמֵישַׁת עֲשַׂר
יוֹמָא לְיַרְחָא הָדֵין חַגָּא שׁוּבְעָא יוֹמִין פַּטִּירֵי יִתְאֲכִיל : ביום בְּיוֹמָא קַמָּאָה
דְחַגָּא מְעַרַע קַדִּישׁ כָּל עֲבִידַת פּוּלְחָנָא לָא תַעַבְדוּן : והקרבתם וּתְקָרְבוּן
קָרְבְּנָא עֲלָתָא קֳדָם יְיָ תּוֹרִין בְּנֵי תוֹרֵי תְּרֵין וּדְכַר חַד וְשׁוּבְעָא אִמְרִין בְּנֵי שְׁנָא
שַׁלְמִין יְהוֹן לְכוֹן : ומנחתם וּמִנְחַתְהוֹן סְמִידָא דְחִנְטַיָא פְּתִיכָא בִּמְשַׁח זֵיתָא
תְּלָתָא עֶשְׂרוֹנִין לְתוֹרָא וּתְרֵין עֶשְׂרוֹנִין לְדִכְרָא תַּעַבְדוּן : ועשרון וְעִשְׂרוֹנָא
עִשְׂרוֹנָא תַּעֲבֵיד לְאִימַר חַד הֵיכְדֵין לְשׁוּבְעָא אִימְרִין :

ירושלמי 7 בְּמָאנֵי בֵּית קוּדְשָׁא יִתְנְסַךְ
נִסוּךְ חֲמַר בְּחִיר לִשְׁמָא דַיְיָ :

Targ. JONATHAN B UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Agnum unum facies manè pro expiatione peccatorum noctis, & agnum 4
ſecundum facies inter veſperas ad expiandum pro peccatis diei. Et 5
unum ex decem trium ſatorum ſimilæ tritici in Mincha, mixtum cum olei
olivæ contuſi quartâ parte Hin. Holocauſtum juge, quemadmodùm 6
oblatum fuit in monte Sinai, ut recipiatur cum beneplacito oblatio
coram Domino. Libatio verò 7
ejus ſit quarta pars Hin pro agno
uno: in vaſis domûs ſanctuarii
libabitur libamine vini veteris,
quòd ſi non inveniatur vinum vetus,
afferes vinum quadraginta dierum ad libandum coram Domino.
Et agnum ſecundum facies inter duas veſperas: juxta munus 8
matutinum, & juxta libationem ejus facies oblationem, quæ recipiatur
cum beneplacito coram Domino. In die autem Sabbathi duos 9
agnos anniculos integros, & duas decimas ſimilæ pro Mincha, quæ
ſit mixta cum oleo olivæ, & libamen ejus. Holocauſtum ſabbathi 10
fiet in ſabbatho: & addetur ſupra holocauſtum juge & libamen
ejus. Et in neomeniis veſtris offeretis holocauſtum coram Domino, 11
juvencos de bobus non permixtos duos, & arietem unum, agnos anniculos
ſeptem integros. Et tres decimas ſimilæ pro Mincha, *quæ erit* 12
permixta oleo olivæ pro bove uno: & duas decimas ſimilæ pro Mincha
permixtæ oleo olivæ pro ariete uno. Et ſingulas decimas ſimilæ pro 13
Mincha permixtæ oleo olivæ pro agno uno in holocauſtum: ut recipiatur
cum beneplacito oblatio coram Domino. Libamina autem eorum 14
quæ offerentur cum illis; media pars Hin erit pro juvenco, & tertia pars
Hin pro ariete, & quarta pars Hin pro agno vini uvarum. Hoc holocauſtum
offeretur ſingulis neomeniis, in tempore innovationis omnium neomeniarum
anni Et hircum ex capris unum pro peccato coram Do- 15
mino propter imminutionem lunæ in holocauſtum juge facies cum libamine
ſuo. Et in menſe Niſan decimaquartâ die menſis oblatio Pe- 16
ſach *eſt* coram Domino. Et decimaquintâ die menſis hujus feſtum 17
eſt, ſeptem diebus azyma comedentur. Die primo feſti convocatio 18
erit ſancta, omne opus ſervile non facietis. Offeretíſque oblatio- 19
nem holocauſti coram Domino, juvencos de bobus duos, & arietem
unum, ſeptem agnos anniculos, integri erunt vobis. Mincha quo- 20
que eorum ex ſimila triticorum, quæ mixta ſit cum oleo olivæ, tres
decimas pro unoquoque juvenco, duas decimas pro ariete facietis:
Singulas verò decimas facies pro unoquoque agno, ſimiliter ſeptem 21
agnis.

Hierof. 7. *In vaſis domûs ſanctuarii libabitur libatione vini electi nomini Domini.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* مر آن برّهي آن يكّه بكني در بامداد ومر آن برّهي آن دويمي بكني مياني آن ايوارها * ودهيك
آن قفيز سميذ بهديه آميخته در روغن كوفته چهاريك آن دوله * عولهي هميشه
آن كرده شده در كوهي سيني ببوي قبوليت قربان يي * وپشنجشي او چهار يكّه آن دوله
ببرّهي آن يكّه در خاص پشنجش كردني پشنجش مستكاره يي * ومر آن برّهي آن دويمي
بكني مياني آن ايوارها چون هديهي آن بامداد وچون پشنجشي او بكني قربان بوي
قبوليت يي * ودر روزي آن شبّت دو برّها قدراني سال تمامان ودو دهيكها سميذ هديه
آميخته در روغن و پشنجشي او * عولهي شبّت در شبّتي او ابر عولهي آن
هميشه وپشنجشي آن * ودر سري ماههاي شما نزديك آوريد عوله يي گاوها بچّگان
گاو دو ونرميشي يكّه برّها قدراني سال هفت تمامان * وسه دهيكها سميذ
هديه آميخته در روغن بگاوي آن يكّه ودو دهيكها سميذ هديهي آميخته در روغن بنرميشي
آن يكّه * ودهيك دهيك سميذ هديهي آميخته در روغن ببرّهي آن يكّه قربان بوي قبوليت
قربان يي * وپشنجشي ايشان نيمهي آن دوله باشد بگاو وسه يك آن دوله بنرميش وچهار
يك آن دوله ببرّه مي اين عولهي ماه درماه بماههاي آن سال * وبزغالهي بزان يكّه
بخطات يي ابر عولهي آن هميشه كرده آيد وپشنجشي او * ودر ماهي آن اوّل در چهاردهم
روز بماه فسح يي * ودر پانزدهم بماهي آن اين حج هفت روزها فطير خورده شود * در
روزي آن اوّل خواندگي خاص همه كاركردي كارنه كنيد * ونزديك آوريد قربان عله يي
گاوها بچّهاي گاو دو ونرميش يكّه وهفت برّها قدراني سال تمامان باشند بشما * وهديهي
ايشان سميذ آميخته در روغن سه دهيكها [گاو] ودو دهيكها بنرميش كنيد * دهيك دهيك
بكني ببرّهي آن يكّه بهفت آن برّها

Agnum unum facies manè, & a- 4
gnum ſecundùm facies inter ve-
ſperas: Et decimam partem mo- 5
dii ſimilæ in munus permiſtæ cum
olei contuſi quartâ parte ſati. Ho- 6
locauſtum juge eſt, *factum in monte*
Sinai, in odorem acceptabilem
oblatio Domino. Et conſperſio ejus 7
erit *quarta pars ſati pro agno uno,*
in ſanctuario conſpergendo conſperſionem
inebriamenti Domino. A- 8
gnum autem ſecundum facies inter
veſperas, juxta munus matutinum
& juxta conſperſionem ejus facies
in *oblationem odoris acceptabilis*
Domino. Die verò ſabbathi, duos a- 9
gnos anniculos perfectos, & duas de-
cimas partes ſimilæ in *munus per-*
miſtæ cum oleo, & conſperſionem
ejus. Holocauſtum eſt *ſabbathi, per* 10
ſabbatha ſua, ultra holocauſtum ju-
ge & conſperſionem ejus. In capi- 11
te quoque menſium veſtrorum offere-
retis holocauſtum Domino, boves
fœtus bovis duos, & arietem unum,
agnos anniculos ſeptem perfectos: Et 12
tres decimas partes ſimilæ in *munus*
permiſtæ cum oleo ad bovem unum,
& duas decimas partes ſimilæ in
munus permiſtæ cum oleo ad arietem
unum: Et ſingulas decimas partes 13
ſimilæ in *munus permiſtæ cum oleo*
ad agnum unum: oblatio odoris
acceptabilis eſt, *oblatio Domino.*
Et conſperſio eorum dimidium ſati 14
erit ad bovem, & tertia pars ſati ad
arietem, & quarta pars ſati ad
agnum, vini. hoc eſt *holocauſtum*
menſis in menſem, per menſes anni.
Et hircus caprarum unus pro pecca- 15
to Domino, ultra holocauſtum juge,
fiet, & conſperſio ejus. Menſe au- 16
tem primo, quartadecimâ die menſis,
Paſcha Dño. Et quintadecimâ men- 17
ſis hujus, ſolennitas: ſeptē diebus azy-
mum comedetur. Die primo convo- 18
catio ſancta: omnem functionem
operis non exercebitis. Offeretis autē 19
oblationem, holocauſtum Domino,
boves fœtus bovis duos, & arietem
unum, & ſeptem agnos anniculos;
perfecti erunt vobis. Et munus eo- 20
rum, ſimilæ permiſtæ cum oleo tres
decimas partes ad bovem, & duas
decimas partes ad arietem facietis.
Et ſingulas decimas partes facies 21
ad agnum unum, per ſeptem agnos.

תרגום יונתן בן עוזיאל

22 ושעיר וצפירא דחטאתא חד לכפרא עליכון : מלבד בר מעלת צפרא די לעלתא
23 תדירא תעבדון ית אליין קורבניא : כאלה כאלין קורבני יומא קמאה תעבדון כל
24 יומא שובעא יומין דחנא לחים קרבן דמתקבל ברעוא קדם יי על עלתא תדירא
25 יתעביד וניסוכיה : וביום וביומא שביעאה מארע קדיש יהי לכון כל עיבידת פולחנא לא
26 תעבדון : וביום וביומא דביכוריא בקרובכון דורונא מן עללתא חדתא קדם יי
בעצרתיכון כד יתמלון שבעתי שבועיא מארע קדיש יהי לכון כל עיבידת פולחנא לא
27 תעבדון : והקרבתם ותקרבון עלתא לאתקבלא ברעוא קדם יי תורין בני תורי תרין
28 ודכר חד שובעא אמרין בני שנא : ומנחתם ומנחתהון סמידא דחנטיא פתיכא במשח
29 זיתא תלתא עשרונין לתורא חד תרין עשרונין לדיכרא חד : עשרן עשרונא עשרונא
30 לאימרא חד כדין לשובעא אימרין : שעיר צפיר בר עזי חד לכפרא עליכון : מלבד
31 בר מן עלת תדירא ומנחתיה תעבדון שלמין יהוון לכון וחמר ניסוכיהון :

כט

1 ובחדש השביעי ובירחא שביעאה הוא ירחא דתשרי בחד לירחא מארע קדיש יהי
לכון כל עיבידת פולחנא לא תעבדון יום יבבא יהי לכון למערבבא סטנא דאתי
2 למקטרגא לכון בקל יבבותכון : ועשיתם ותעבדון עלתא לאתקבלא ברעוא קדם יי
3 תור בר תורי חד דכר חד אמרין בני שנא שובעא שלמין : ומנחתם ומנחתהון סמידא
דחנטיא פתיכא במשח זיתא תלתא עשרונין לתורא ותרין עשרונין לדיכרא : ועשרון
4 ועשרונא חד לאימרא חד היכדין לשובעת אימרין : ושעיר וצפיר בר עזי חד לחטאתא
5 למכפרא עליכון : מלבד בר מן עלת ריש ירחא ומנחתה ועלת תדירא ומנחתה
6 וניסוכיהון כסדר דינהון לאתקבלא ברעוא קורבנא קדם יי : ובעשור ובעשרא יומין
7 לירחא שביעאה הוא ירחא דתשרי מארע קדיש יהי לכון ותסגפון ית נפשתיכון מן
מיכלא ומשתיא מבי בני ותמרוקא מסנדלא ותשמיש דערים כל עבידת פולחנא לא
8 תעבדון : והקרבתם ותקרבון עלתא קדם יי לאתקרבא ברעוא תור חד בר תורי דכר
9 חד אימרין בני שנא שובעא שלמין יהון לכון : ומנחתם ומנחתהון סמידא
דחנטיא פתיכא במשח זיתא תלתא עשרונין לתורא תרין עשרונין לדיכרא חד :
10 עשרון עשרונא לאימרא חד היכדין לשובעא אמרין : שעיר צפיר בר עזי
11 חד חטאתא בר מקרבן חטאת כפוריא ועלת תדירא ומנחתהון וחמר ניסוכיהון :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Sed & hircum ex capris unum ad expiandum pro vobis : 22 Præter holocauſtum matutinum, quod eſt in holocauſtum juge, facietis iſtas oblationes. 23 Juxta has oblationes diei primi facietis quotidiè ſingulis ſeptē diebus feſti, 24 panis oblationis eſt quæ ſuſcipitur cum beneplacito coram Dño: ultra holocauſtū juge fiet unà cū libatione ejus. Die autē ſeptimo convocatio 25 ſancta erit vobis, nullum opus ſervile facietis. Similiter in die primitivorum, 26 cùm offeretis munus ex proventu novo coram Domino in retentionibus veſtris, cùm implebuntur ſeptem ſeptimanæ : convocatio ſancta erit vobis, nullum opus ſervile facietis. Sed offeretis holocauſtum ut re- 27 cipiatur in beneplacito coram Domino, juvencos ex bobus duos, arietem unum, ſeptem agnos anniculos. Mincha quoque eorum ex ſimila frumen- 28 ti mixta cum oleo olivæ, tres decimas pro juvenco uno, duas decimas pro ariete uno : Singulas decimas pro unoquoque agno, ſicut hoc ſe- 29 ptem agnis. Hircum caprarum unum ad expiandum pro vobis. Præter 30 holocauſtum juge & Mincha ejus faciatis : integra ſint vobis, unà cum 31 vino libaminum ipſorum.

CAP. XXIX.

MEnſe autem ſeptimo, ille eſt menſis Tiſchri, primâ menſis convoca- 1 tio ſancta erit vobis, nullum opus ſervile facietis : dies clangoris erit vobis ad turbandum Sathanam, qui venit ut accuſet vos, voce jubilationis veſtræ. Et facietis holocauſtum, ut recipiatur cum beneplacito co- 2 ram Domino, juvencum de bobus unum, arietem unum, agnos anniculos ſeptem integros. Mincha quoque eorum ſimilæ tritici, quæ permixta eſt 3 oleo olivæ, tres decimas pro juvenco, & duas decimas pro ariete. Et de- 4 cima una pro agno uno, ſic pro ſeptem agnis. Et hircus caprarum unus 5 pro hoſtia peccati, ad expiandum pro vobis. Præter holocauſtum neo- 6 meniæ, & Mincha ejus, & holocauſtum juge & Mincha ejus, & libamina eorū juxta ordinem judicii eorum, ut recipiatur cum beneplacito oblatio coram Domino. Et in decima menſis ſeptimi, ille eſt menſis Tiſchri, con- 7 vocatio ſancta erit vobis, & affligetis animas veſtras, à cibo & potu, à balneis & frictione, à calceis & concubitu *abſtinentes :* nullum opus ſervile facietis. Et offeretis holocauſtum coram Domino, ut recipiatur cum 8 beneplacito, juvencum unum ex bobus, arietem unum, agnos anniculos ſeptem, qui integri erunt vobis. Et Mincha eorum ſimilæ triticorum mix- 9 tæ cum oleo olivæ, tres decimas pro juvenco, duas decimas pro ariete uno: 10 Singulas decimas pro ſingulis agnis, ſic fiat pro ſeptem agnis. Hircum 11 caprarum unum pro hoſtia peccati, præter hoſtiam pro peccato *diei* expiationum, & holocauſtum juge, & Mincha eorum, & vinum libationis eorum.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

22 23 وبزغالهي خطات يكّه بكفارت كردن ابر شما * بجز عولهي آن بامداد آنچه بعولهي آن هميشه
24 كنيد مر اينان * چون اينان بكنيد بروز هفت روزها نان قربان بوي قبوليت خداي ابر عولهي آن
25 هميشه كرده آيد و پشنجشي او * ودر روزي آن هفتمي خواندگي خاص باشد بشما همه
26 كاركردي كار نه كنيد * ودر روزي آن نخست برّها در نزديك آوردني شما هديهي نو خداي در
27 هفتهاى شما خواندگي خاص باشد بشما همه كاركردي كار نه كنيد * ونزديك آوريد
28 عله ببوي قبوليت خداي گاوها بچگان گاو دو نرميش يكّه هفت برّها قدران سال * وهديهي ايشان
29 سميد آميخته در روغن سه دهكها بگاوي آن يكّه دو دهكها بنرميشي آن يكّه * دهك دهك
30 31 ببرهي آن يكّه بهفت آن برّها * بزغالهي بران يكّه بكفارت خواستن ابر شما * بجز عله آن هميشه
وهديهي او بكنيد تمامان باشند بشما و پشنجشي ايشان *

* فصل بيست نهم *

1 ودر ماهي آن هفتمي در يك بماه خواندگي
2 خاص باشد بشما هيچ كاركرد كار نكنيد روزي تروعه باشد بشما * وبكنيد عله ببوي
3 قبوليت خداي گاو بچهي گاو [يكّه] نرميش يكّه برّها قدراني سال هفت تمامان * وهديهي
4 ايشان سميد آميخته در روغن سه دهكها بگاو دو دهكها بنرميش * ودهك [يكّه] ببرهي آن يكّه
5 6 بهفت آن برّها * و بزغالهي بران يكّه خطات بكفارت خواستن ابر شما * بجز عولهي آن ماه
وهديهي آن وعولهي آن تميد [وهديهي آن] و پشنجشي ايشان چون حكمي ايشان ببوي
7 قبوليت قربان خداي * ودر ده بماهي آن هفتمي آن اين خواندگي خاص باشد بشما برنجانيد
8 مر جانهاي شما هيچ كار نه كنيد * ونزديك آوريد عله خداي بوي قبوليت گاو بچهي
9 گاو يكّه [نرميش يكّه] برّها قدراني سال هفت تمامان باشند بشما * وهديهي ايشان سميد
10 آميخته در روغن سه دهكها بگاو دو [ده] يكها بنرميشي آن يكّه * دهك دهك ببرهي آن
11 يكّه بهفت آن برّها * بزغالهي بران يكّه [خطات] بجز خطات آن كفريم وعولهي آن
هميشه وهديهي آن و پشنجشي ايشان *

Et hædum peccati unum ad expia- 22 *tionem faciendam pro vobis:* 23 *Præter holocauſtum matutinum quod in holocauſtum juge, facietis iſta. Secundùm hæc facietis per diem* 24 *ſeptem diebus; panis eſt oblationis odoris acceptabilis Domino: ultra holocauſtum juge fiet, & conſperſio ejus. Septimo autem die convoca-* 25 *tio ſancta erit vobis: omnem functionem operis non exercebitis. Porrò* 26 *die primarum frugum quando offeretis munus novum Domino in hebdomadibus veſtris, convocatio ſancta erit vobis: omnem functionem operis non exercebitis. Et of-* 27 *feretis holocauſtum in odorem acceptabilem Domino, boves fœtus bovis duos, arietem unum, ſeptem agnos anniculos. Et munus eorum,* 28 *ſimilæ miſtæ cum oleo tres decimas partes ad bovem unum, duas decimas partes ad arietem unum: Sin-* 29 *gulas decimas partes ad agnum unum, per ſeptem agnos. Hædum* 30 *caprarum unum ad expiationem petendam pro vobis. Præter holocau-* 31 *ſtum juge & munus ejus, facietis, (perfecti erunt vobis,) & conſperſionem eorum.*

CAP. XXIX.

MEnſe etiam ſeptimo, unâ men- 1 *ſis convocatio ſancta erit vobis: ullam functionem operis non exercebitis: dies clangoris erit vobis. Et* 2 *facietis holocauſtum in odorem acceptabilem Domino, bovem fœtum bovis unum, arietem unum, agnos anniculos ſeptem integros: Et mu-* 3 *nus eorum, ſimilæ miſtæ cum oleo tres decimas partes ad bovem, duas decimas partes ad arietem: Et* 4 *decimā partem unā ad agnū unū, per ſeptem agnos: Et hædum ca-* 5 *prarum unum peccati ad expiationem faciendam pro vobis:* 6 *Præter holocauſtum menſis & munus ejus, & holocauſtum juge & munus ejus, & conſperſionem eorum, ſecundùm ritus ſuos: in odorē acceptabile eſt oblatio Domino. Decimâ quoque* 7 *menſis ſeptimi hujus, convocatio ſancta erit vobis, affligetis animas veſtras: ullum opus non facietis. Et afferetis holocauſtum* 8 *in odorem acceptabilem Domino, bovem fœtum bovis unum, arietem unum, agnos anniculos ſeptem: perfecti erunt vobis. Et munus eorum, ſimilæ miſtæ cum oleo tres decimas partes ad bovem, duas decimas partes ad arietem unum:* 9 10 *Singulas decimas partes ad agnum unum, per ſeptem agnos. Hædum* 11 *caprarum unum peccati: præter peccatum expiationis, & holocauſtum juge, & munus ejus, & conſperſionem eorum.*

ובחמשה עשר ובחמיסר יומא לירחא שביעאה מארע קדיש יהי לכון כל עיבידת 12
פולחנא לא תעבדון ותחגון חגא דמטליא קדם יי שובעא יומין : והקרבתם ותקרבון 13
עלתא קרבן דמתקבל ברעוא קדם יי תורין בני תורי תליסר אזלין כל יומא
וחסרין סכומהון שובעין על שובעין עממין ומקרבין יתהון תליסר מטרתא דכרין
תרין דמקרבין תרין מטרתא אמרין בני שנא ארביסר שלמין דמקרבין תמני מטרתא
שיתא מנהון מקרבין תרי תרי ותרין מנהון חד חד שלמין יהון : ומנחתם
ומנחתהון סמידא דחנטיא פתיכא במשח זיתא תלתא עשרונין לתורא חד לתליסר 14
תורין תרין עשרונין לדיכרא חד לתרין דכרין : ועשרון ועשרונא עשרונא לאימר 15
חד לארביסר אימרין : ושעיר וצפיר בר עיזי חד חטאתא דמקרב מטרתא חד בר 16
מעלת תדירא וסמידא דחנטיא למנחתא וחמר ניסוכא : וביום השני וביומא 17
תניינא דחגא דמטליא תקרבון תורין בני תורי תריסר לתריסר מטרתא דיכרין תרין
לתרי מטרתא אמרין בני שנא ארבסר שלמין לתשעת מטרתא חמשא מנהון
מקרבין תרי תרי וארבע מנהון חד חד : ומנחתם ומנחתהון סמידא דחנטיא 18
וחמר ניסוכיהון מה דיתהוון מקרבין עם תוריא ועם דיכריא ואמריא במניניהון
כסדר דינא : ושעיר וצפיר בר עזי חד למטרתא חד חטאתא בר מעלת תדירא 19
וסמידא דחנטיא למנחתהון וחמר ניסוכיהון : וביום השלישי וביומא תליתאה 20
דחגא דמטליא תקרבון תורין תריסר לתריסר מטרתא דכרין תרין לתרין מטרתא
אמרין בני שנא ארביסר שלמין לעשר מטרתא ארבעה מנהון מקרבין תרי תרי
ושית מנהון חד חד : ומנחתם ומנחתהון סמידא דחנטיא וחמר ניסוכיהון מה 21
די תקרבון עם תורי ודכרי ואמרי במניינהון כסדר דינא : ושעיר וצפירא דחטאתא 22
הד למטרתא חד בר מן עלת תדירא וסמידא דחנטיא למנחתא וחמר ניסוכיה : וביום
הרביעי וביומא רביעאה דחגא דמטליא תורי עשרא לעשר מטרתא דיכרין תרין 23
לתרי מטרתא אימרין בני שנא ארביסר שלמין לתריסר מטרתא תלת מנהון מקרבין
תרי תרי ותמני מנהון מקרבין חד חד : מנחתם מנחתהון סמידא דחנטיא וחמר 24
ניסוכיהון מה די תקרבון עם תורי ודכרי ואימרי במנייניהון כסדר דינא : ושעיר
וצפיר בר עזי חד למטרתא חד חטאתא בר מן עלת תדירא וסמידא דחנטיא 25
למנחתא וחמר ניסוכה : וביום החמשי וביומא חמישאה דחגא דמטליא תורין 26
תשעא לתשעת מטרתא דכרין תרין לתרי מטרתא אימרין בני שנא ארביסר שלמין
לתריסר מטרתא תרי מנהון מקריבין תרי תרי ותריסר מנהון חד חד : ומנחתם
וסמידא דחינטיא למנחתהון וחמר ניסוכיהון מה דתקרבון עם תורי ודכרי ואימרי 27
במנייניהון בסדר דינא : ושעיר וצפירא דחטאתא חד למטרתא חדא בר מן עלת תדירא וסמידא דחנטתא למנחתא וחמר ניסוכה : 28

In decima verò quinta die menſis ſeptimi convocatio ſancta erit vobis, 12
nullum opus ſervile facietis : ſed agitabitis feſtum tabernaculorum
coram Domino ſeptem diebus. Et offeretis holocauſtum, oblationem 13
quæ recipiatur cum beneplacito coram Domino, juvencos ex bobus
tredecim, pergentes quotidie & minuentes numerum eorum, ſeptuaginta
pro ſeptuaginta populis, & offerent illa tredecim cuſtodiæ,
arietes duos quos offerent duæ cuſtodiæ, agnos anniculos quatuordecim
integros quos offerent octo cuſtodiæ, ſex ex illis offerent binos &
duæ ex illis offerent unum, integri erunt. Mincha quoque eorum ex 14
ſimila frumenti permixtâ oleo olivæ, tres decimas pro juvenco uno de
tredecim juvencis, duas decimas pro ariete uno ex duobus arietibus :
Singulas decimas pro agno uno per quatuordecim agnos. Et hircum 15 16
ex capris unum in hoſtiam pro peccato, quam offeret cuſtodia una,
præter holocauſtum juge, & ſimilam frumentorum pro Mincha, & vinum
libaminis. Die autem ſecundo feſti tabernaculorum offeretis juvencos 17
ex bobus duodecim pro duodecim cuſtodiis, arietes duos pro
duabus cuſtodiis, agnos anniculos quatuordecim integros pro novem
cuſtodiis, quinque ex illis binos offerent, & quatuor ex illis ſingulos.
Et Mincha eorum ex ſimila frumenti, & vinum libaminis eorum, quod 18
offerent cum juvencis, arietibus, & agnis, juxta numerum eorum juxta
ordinem judicii. Et hircum ex capris unum pro una cuſtodia in hoſtiam 19
pro peccato, præter holocauſtum juge & ſimilam frumenti pro
Mincha eorum, & vinum libaminis eorum. Die verò tertio feſti tabernaculorum 20
offeretis juvencos duodecim pro duodecim cuſtodiis, arietes
duos pro duabus cuſtodiis, agnos anniculos duodecim integros pro
decem cuſtodiis, quatuor ex illis offerent binos & ſex ex illis ſingulos.
Et Mincha eorum ex ſimila tritici, & vinum libaminum eorum quod 21
offeretis cum bobus, arietibus, & agnis, juxta numerum eorum juxta ordinem
judicii. Et hircum pro peccato unum pro cuſtodia una, præter 22
holocauſtum juge, & ſimilam tritici pro Mincha, & vinum libaminis
ejus. Die verò quarto feſti tabernaculorum juvencos decem 23
pro decem cuſtodiis, arietes duos pro duabus cuſtodiis, agnos anniculos
quatuordecim integros pro duodecim cuſtodiis, tres ex illis offerent
binos, & octo ex illis offerent ſingulos. Mincha eorum ex ſimila frumenti, 24
& vinum libaminum eorum, quod offeretis cum bobus, arietibus,
& agnis, juxta numerum eorum juxta ordinem judicii. Et hircum ex 25
capris unum pro una cuſtodia in hoſtiam pro peccato, præter holocauſtum
juge, & ſimilam tritici pro Mincha, & vinum libaminis ejus. Die 26
verò quinto feſti tabernaculorum juvencos novem pro novem cuſtodiis,
arietes duos pro duabus cuſtodiis, agnos anniculos quatuordecim
integros pro duodecim cuſtodiis, duæ ex illis offerent binos, & duodecim
ex illis ſingulos. Et ſimilam triticorum pro Mincha eorum, & 27
vinum libaminis eorum, quæ offeretis cum bobus, arietibus, & agnis,
juxta numerum eorum juxta ordinem judicii. Et hircum pro peccato 28
unum pro una cuſtodia, præter holocauſtum juge, & ſimilam tritici pro
Mincha, & vinum libaminis ejus.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ودر پانزدهم روز بماهي آن هفتمي خواندگي خاص باشد بشما همه كاركردي كار نه كنيد 12
حج گذاريد حج بي: هفت روزها * ونزديك آوريد علٰه قربان بوي قبوليت بي: گاوها بچكاني گاو 13
سيزده نرميشها دو برّها قدراني سال چهارده تمامان باشند * وهديهي ايشان سميد آميخته 14
در روغن سه دهيكها بگاوي آن يكه بسيزده گاوها دو دهيكها بنرميش آن يكه
بدو آن نرميشها * و دهيك دهيك ببرّهي آن يكه بچهارده برّها * وبزغالهي بزان يكه 15 16
خطات بجز عولهي آن تميد هديهي آن و پشنجشي آن * ودر روزي آن دويمي 17
گاوها بچكاني گاو دوازده نرميشان دو برّها قدراني سال چهارده تمامان * وهديهي ايشان 18
و پشنجشي ايشان بگاوها بنرميشها و ببرّها در شماري ايشان چون حكم * وبزغالهي بزان 19
يكه خطات بجز عولهي آن هميشه وهديهي آن و پشنجشي ايشان * ودر روزي آن 20
سيمي گاوها يازده نرميشان دو برّها قدراني سال چهارده تمامان * وهديهي ايشان و پشنجشي 21
ايشان بگاوها بنرميشها و ببرّها در شماري ايشان چون حكم * وبز[غالهي] خطات 22
يكه بجز عولهي آن هميشه وهديهي آن و پشنجشي ايشان * ودر روزي آن چهارمي 23
گاوها ده نرميشان دو برّها قدراني سال چهارده تمامان * وهديهي ايشان و پشنجشي ايشان 24
بگاوها بنرميشها و ببرّها درشماري ايشان چون حكم * وبزغالهي بزان يكه خطات بجز 25
عولهي آن هميشه وهديهي آن و پشنجشي ايشان * ودر روزي آن پنجمي گاوها نه 26
نرميشان دو برّها قدراني سال چهارده تمامان * وهديهي ايشان و پشنجشي ايشان بگاوها 27
بنرميشها و ببرّها در شماري ايشان چون حكم * وبز[غالهي] خطات يكه بجز عولهي 28
آن هميشه وهديهي آن و پشنجشي ايشان ۔

** Porrò quintâ die menſis ſeptimi, convocatio ſancta erit vobis : omnem* 12
functionem operis non exercebitis,
peragetis feſtum Dômino ſeptem diebus. Et offeretis holocauſtum in oblationem 13
odoris acceptabilis Domino, boves fœtus bovis tredecim,
arietes duos, agnos anniculos quatuordecim : perfecti erunt. Et 14
munus eorum, ſimilæ miſtæ cum
oleo tres decimas partes ad bovem
unum, per tredecim boves; duas
decimas ad arietem unum, per ambos arietes. Et ſingulas decimas 15
partes ad agnum unum per quatuordecim agnos. Et hœdum caprarum 16
unum peccati : præter holocauſtum juge, munus ejus, &
conſperſionem ejus. Die autem ſecundo 17
boves fœtus bovis duodecim,
arietes duos, agnos anniculos quatuordecim perfectos. Et munus eorum, 18
& conſperſionem eorum ad
boves, ad arietes, & ad agnos in
numero eorum, juxta ritum. Et 19
hœdum caprarum unum peccati :
præter holocauſtum juge, & munus
ejus, & conſperſionem ejus. Die verò 20
tertio boves undecim, arietes
duos, agnos anniculos quatuordecim perfectos. Et munus eorum, 21
& conſperſionem eorum ad boves,
ad arietes, & ad agnos in numero
eorum, juxta ritum. Et hœdũ peccati 22
unũ : præter holocauſtum juge, & munus
ejus, & conſperſionem corũ. Die 23
autem quarto boves decem, arietes
duos, agnos anniculos quatuordecim perfectos. Et munus eorum, & 24
conſperſionem eorum ad boves, ad
arietes, & ad agnos in numero
eorum, ſecundùm ritum. Et hœdum 25
caprarum unum peccati : præter
holocauſtum juge, & munus ejus,
& conſperſionem eorum. Et die 26
quinto boves novem, arietes duos,
agnos anniculos quatuordecim perfectos. Et munus eorum, & conſperſionem 27
eorum ad boves, ad arietes, & ad agnos in numero eorum,
ſecundùm ritum. Et hœdum 28
peccati unum : præter holocauſtum
juge, & munus ejus, &
conſperſionem eorum.

תרגום יונתן בן עוזיאל

וביום הששי וּבְיוֹמָא שְׁתִיתָאָה דְחַגָא דִמְטַלַיָא תּוֹרִין תְּמַנְיָא לִתְמַנֵי מַטְרָתָא דִכְרִין 29
תְּרֵין לִתְרֵי מַטְרָתָא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא אַרְבֵּיסַר שַׁלְמִין לִתְלֵיסַר מַטְרָתָא חֲדָא מִנְהוֹן
מִקְרְבָא תְּרֵי וּתְרֵיסַר מִנְהוֹן חַד חַד: ומנחתם וּמִנְחַתְהוֹן סְמִידָא דְחִינְטְיָא וַחֲמַר 30
נִיסוּכֵיהוֹן מַה דִתְקָרְבוּן עִם תּוֹרֵי וְדִיכְרֵי וְאִמְרֵי בְּמִנְיַנְהוֹן כְּסֵדֶר דִינָא: ושעיר וּצְפִירָא 31
דְחַטָאתָא חַד לְמַטְרָתָא חֲדָא בַּר מִן עֲלַת תְּדִירָא וּסְמִידָא דְחִינְטְתָא לְמִנְחָתָא וַחֲמַר
נִיסוּכָהּ וּצְלוֹחִיתָא דְמַיָא הֲווֹן מְנַסְכִין בְּיוֹמָא דְחַגָא דִמְטַלַיָא דוּכְרָן טַב לְרַבִיעָא דְמִטְרָא:
וביום השביעי וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה דְחַגָא דִמְטַלַיָא תְּקָרְבוּן תּוֹרִין שׁוּבְעָא לְשָׁבַע מַטְרָתָא 32
דִיכְרִין תְּרֵין לִתְרֵי מַטְרָתָא אִמְרִין בְּנֵי שְׁנָא אַרְבֵּיסַר שַׁלְמִין לְאַרְבֵּיסַר מַטְרָתָא
סְכוּמְהוֹן דְכָל אִימְרַיָא תְּמַנֵי וְתִשְׁעִין לְמִכְפָּרָא עַל תְּמַנֵי וְתִשְׁעִין לְווֹטַיָא: ומנחתם
וּמִנְחַתְהוֹן סְמִידָא דְחִנְטְתָא וַחֲמַר נִיסוּכֵיהוֹן מַה דִתְקָרְבוּן עִם תּוֹרֵי וְדִכְרֵי וְאִמְרֵי 33
כְּמִנְיַינְהוֹן כְּסֵדֶר דִינֵיהוֹן: ושעיר וּצְפִירָא דְחַטָאתָא חַד לְמַטְרָתָא חֲדָא בַּר מִן עֲלַת 34
תְּדִירָא וּסְמִידָא דְחִנְטְיָא לְמִנְחָתָא וַחֲמַר נִיסוּכָהּ: ביום השמיני בְּיוֹמָא תְּמִינָאָה כְּנִישִׁין 35
תְּהֱווֹן בְּחֶדְוָא מִן מְטִילְכוֹן לְבָתֵּיכוֹן כְּנִישַׁת חֶדְוָא וְיוֹמָא טָבָא וְאִירוּעַ קַדִישׁ תְּהֵוֵי לְכוֹן
כָּל עִיבִידַת פּוּלְחָנָא לָא תַעַבְדוּן: והקרבתם וּתְקָרְבוּן עֲלָתָא קוּרְבַּן דְמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא 36
קֳדָם יְיָ קוּרְבְּנִין קְלִילִין תּוֹר חַד קֳדָם אֱלָהּ חַד דְכַר חַד לְעַמָא יְחִידָאִי אִמְרִין בְּנֵי שְׁנָא
שִׁבְעָא שַׁלְמִין לְחֶדְוַות שׁוּבְעָא יוֹמִין: מנחתם מִנְחַתְהוֹן סְמִידָא דְחִנְטְתָא וַחֲמַר 37
נִיסוּכֵיהוֹן מַה דִתְקָרְבוּן עִם תּוֹרֵי וְדִכְרֵי וְאִמְרֵי בְּמִנְיַינְהוֹן כְּסֵדֶר דִינָא: ושעיר וּצְפִירָא 38
דְחַטָאתָא חַד בַּר מִן עֲלַת תְּדִירָא וּסְמִידָא לְמִנְחָתָא וַחֲמַר נִיסוּכָהּ: אלה אִלֵין 39
תְּקָרְבוּן קֳדָם יְיָ בִּזְמַן מוֹעֲדֵיכוֹן בַּר מִנִדְרֵיכוֹן דְנִדַרְתּוּן בְּחַגָא דְתַיְתוּן בְּחַגָא
וְנִסְיַבְתְּכוֹן לַעֲלָוָתְכוֹן וּלְמִנְחָתֵיכוֹן וּלְנִיסוּכֵיכוֹן וּלְנִכְסַת קוּדְשֵׁיכוֹן:

ל

ויאמר וַאֲמַר מֹשֶׁה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכָל מַה דְפַקִיד יְיָ יָת מֹשֶׁה: 1

פ פ פ

וידבר וּמַלִיל מֹשֶׁה עִם אַמַרְכְלֵי שִׁבְטַיָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר דֵין פִּתְגָמָא דְמַלֵיל 2
יְיָ לְמֵימָר: איש גְּבַר בַּר תְּלֵיסַר שְׁנִין אֲרוּם יִדַר נִדְרָא קֳדָם יְיָ אוֹ יְקַיֵים קְיָם לְמֵיסַר 3
אִיסָרָא מִמִדַעַם דְהֶתֵּירָא עַל נַפְשֵׁיהּ לָא יָפֵיס פִּתְגָמֵיהּ בְּרַם בֵּית דִינָא שָׁרַן לֵיהּ
וְאִין לָא שָׁרוּ לֵיהּ כְּכָל מַה דְיִפּוֹק מִפּוּמֵיהּ יַעֲבֵיד: ואשה וְאִתְּתָא דְלָא עָבְרַת תְּרֵיסַר 4
שְׁנִין אֲרוּם תִּידַר נְדַר קֳדָם יְיָ וְתֵיסַר אִיסַר בְּבֵית אִיבָהָא עַד תְּרֵיסַר שְׁנִין:
ושמע וְיִשְׁמַע אִיבָהָא יַת נִדְרָהָא וְכָל אִיסָרָהּ דְאַסְרַת עַל נַפְשָׁהּ וְיִתְכַּוֵון וְיִשְׁתּוֹק לָהּ 5
אִיבָהָא וְיִתְקַיְימוּן כָּל נִדְרָהָא וְכָל אִיסָרָא דְאַסְרַת עַל נַפְשָׁהּ יִתְקַיַים:

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Die verò ſexto feſti tabernaculorum juvencos octo pro octo cuſtodiis, ari- 29
etes duos pro duabus cuſtodiis, agnos anniculos quatuordecim integros
pro tredecim cuſtodiis, una ex illis offeret duos & duodecim ex illis ſingulos.
Et Mincha eorum ex ſimila tritici, & vinum libaminis eorum, 30
quod offeretis cum bobus, arietibus, & agnis juxta numerum eorum juxta
ordinem judicii. Et hircum pro peccato unum pro cuſtodia una, 31
præter holocauſtum juge, & ſimilam tritici pro Mincha, & vinum libaminis
ipſius, & phialam aquarum libabunt in die feſti tabernaculorum
in memoriam bonam imbris pluviæ. Die verò ſeptimo feſti tabernaculorum 32
offeretis juvencos ſeptem pro ſeptem cuſtodiis, arietes duos pro
duabus cuſtodiis, agnos anniculos quatuordecim integros pro quatuordecim
cuſtodiis: numerus omnium ipſorum agnorum octo & nonaginta,
ad expiandum pro octo & nonaginta maledictionibus. Et Mincha eorum 33
ex ſimila tritici, & vinum libaminum eorum, quod offeretis cum
bobus, arietibus, & agnis juxta numerum eorum juxta ordinem judicii.
Et hircum pro peccato unum pro cuſtodia una, præter holocauſtum juge, 34
& ſimilam tritici pro Mincha, & vinum libaminis ejus. In die 35
verò octavo congregabimini cum gaudio ex tabernaculis veſtris in domos
veſtras, congregatio gaudii & dies feſtus & convocatio ſancta
erit vobis: nullum opus ſervile facietis. Et offeretis holocauſtum, oblationem 36
quæ recipiatur cum beneplacito coram Domino, oblationes
leves juvencum unum coram Deo uno, arietem unum pro populo unico,
agnos anniculos ſeptem integros pro gaudio ſeptem dierum. Mincha 37
eorum ex ſimila tritici, & vinum libaminum ipſorum, quod offeretis
cum bobus, arietibus, & agnis, juxta numerum ipſorum & juxta
ordinem judicii. Et hircum pro peccato unum, præter holocauſtum 38
juge, & ſimilam pro Mincha, & vinum libaminis ejus. Iſta offeretis coram 39
Domino in tempore feſtorum veſtrorum, præter vota veſtra quæ
vovebitis in feſto, quæ adducetis in die feſto, & ſpontaneam oblationem
veſtram pro holocauſto veſtro, & Mincha veſtro, & libaminibus veſtris,
& pro hoſtiis ſanctificatis veſtris.

CAP. XXX.

ET dixit Moſes filiis Iſrael, ſecundùm omne quod præcepit Dominus 1
Moſi.

SECT. XLII.

Et loquutus eſt Moſes cum præfectis tribuum filiorum Iſrael dicendo; Hoc 2
eſt verbum quod loquutus eſt Dominus, dicendo: Vir natus tredecim 3
annos quando voverit votum coram Domino, aut juraverit juramentum,
dicendo; Prohibitum omne quod permiſſum eſt animæ meæ, non diſſolvat
verbum ſuum: verùm domus judicii poſſunt ſolvere ipſum, quòd
ſi non ſolvant ipſum juxta omnia quæ protulerit ore ſuo faciet. Et 4
mulier quæ non tranſierit duodecim annos quando voverit votum coram
Domino, & conſtrinxerit ſe vinculo in domo patris ſui uſque
ad duodecimum annum: Et audierit pater ejus votum ipſius, & 5
omne vinculum quo obligavit animam ſuam, & intenderit, & tacuerit
ipſi pater ejus: tum ſtabilientur omnia vota ejus, & omne vinculum
quo obligavit animam ſuam ſtabilietur.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ودر روزي آن ششمي گاوها هشت نرميشان دو برّها قدراني سال چهارده تمامان* وهديهي ايشان 29 30
وپشنجشي ايشان بگاوها بنرميشها و ببرّها در شماري ايشان چون حكم * وبز[غالهي]خطات 31
يكّه بجز عولهي آن هميشه و هديهي آن وپشنجشي ايشان * ودر روزي آن هفتمي گاوها 32
هفت نرميشان دو برّها قدراني سال چهارده تمامان * وهديهي ايشان و پشنجشي ايشان بگاوها 33
بنرميشها وببرّها در شماري ايشان چون حكم * وبز[غالهي] خطات يكّه بجز عولهي آن 34
هميشه وهديهي آن و پشنجشي ايشان *در روزي آن هشتمي عصرت باشد بشما همه كاركردي 35
[كار] نكنيد * ونزديك آوريد علة قربان بوي قبوليت بيي گاو يكّه نرميشي يكّه برّها قدراني 36
سال هفت تمامان * هديهي ايشان و پشنجشي ايشان بگاو بنرميش وببرّها چون شماري 37
ايشان چون حكم * وبزغالهي خطات يكّه بجز عولهي آن تميد وهديهي آن و پشنجشي 38
آن * اينان بكنيد بيي در عيدهايي شما بجز از نذرهايي شما وسخاوتهايي شما بعولهايي 39
شما وبهديهايي شما وبپشنجشهايي شما و بشلمهايي شما •

* فصل سي‌ام *

* گفت مشه بپسراني يسرال چون همه آنچه فرمود يي مر مشه * سخن گفت مشه بسروراني 1 2
آن قبيلها بپسراني يسرال بگفتن اين آن سخن آنچه فرمود يي * مردي كه نذر كند 3
نذر بيي يا سوگند خورد سوگند ببند بند كردني بند ابر جاني او نه سست كند سخني
او چون همه آن بيرون آيا از دهاني او بكند * وزن كه نذر كند نذر بيي وبند كند 4
بند در خانهي پدري آن در كودكيهايي آن * وبشنود پدري آن مر نذري آن 5
وبندي آن آنچه بند كرد ابر جاني آن وخموشي كند بان پدري آن درست شوند
همه نذرهايي آن وهمه بند آنچه بند كرد ابر جاني آن درست باشد •

Die prætereà ſexto boves octo, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim perfectos. 29 *Et munus eorum, & conſperſionem eorum ad boves, ad arietes, & ad agnos in numero eorum, juxta ritum.* 30 *Et hædum peccati unum, præter holocauſtum juge, & munus ejus, & conſperſionem eorum.* 31 *Et die ſeptimo boves ſeptem, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim perfectos.* 32 *Et munus eorum, & conſperſionem eorum ad boves, ad arietes, & ad agnos in numero eorum, ſecundùm ritum.* 33 *Et hædum peccati unum: præter holocauſtum juge, & munus ejus, & conſperſionem eorum.* 34 *Die octavo feria erit vobis: omnem functionem operis non exercebitis.* 35 *Et offeretis holocauſtum in oblationem odoris acceptabilis Domino, bovem unum, arietem unum, agnos anniculos ſeptem perfectos.* 36 *Munus eorum, & conſperſionem eorum ad bovem, ad arietem, & ad agnos ſecundùm numerum eorum, juxta ritum.* 37 *Et hædum peccati unum: præter holocauſtum juge, & munus ejus, & conſperſionem ejus.* 38 *Iſta facietis Domino in ſolennitatibus veſtris: præter vota veſtra, & ſpontanea veſtra in holocauſtis veſtris, & muneribus veſtris, & conſperſionibus veſtris, & pacificis veſtris.* 39

CAP. XXX.

ET *Dixit Moſheh ad filios Iſrael juxta omne quod præceperat Dominus ipſi Moſheh.* 1 *Loquutus eſt quoque Moſheh ad capitaneos tribuum filiorum Iſrael, dicendo; Hoc eſt verbum quod præcepit Dominus:* 2 *Quicunque voverit votum Domino, aut juraverit juramentum aſtringendo obligatione animam ſuam, non diſſolvet verbum ſuum; juxta omne quod egreditur ex ore ſuo, faciet.* 3 *At mulier cùm voverit votum Domino, & aſtrinxerit ſe obligatione in domo patris ſui in pueritiis ſuis:* 4 *Et audierit pater ejus votum ipſius, & obligationem ipſius quâ aſtrinxit animam ſuam, & tacuerit illi pater ejus: confirmabuntur omnia vota illius; omniſque obligatio quâ aſtrinxerit animam ſuam, rata erit* 5

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

ואם ואין יבטל איבהא יתהּ ביומא דשמע או לא אתכוין לקיימא ובטיל
בתר דישמע כל נדרהא ואיסרא דאסרת על נפשה לא יתקיימון ומן קדם יי
ישתרי וישתבק לה ארום בטיל אבוהא יתה מן רשותא דנדרא : ואם הוו
ואין אתנסבא אתנסיבת לגבר ונדרהא עלה או פירושי סיפתהא דאסרת על
נפשה בבית איבהא ולא בטיל איבהא עד לא אתנסיבת ומדאתנסיבת לגבר
יתקיימון : ושמע ואין בתר דאתנסיבת נדרת וישמע בעלה וביומא דשמע
יתכוין לקיימותהון וישתוק לה ויתקיימון נדרהא ואיסרהא דאסרת על נפשה
יתקיימון : ואם ביום ואין ביומא דשמע בעלה בטיל לה וישרי ית נדרה
דעלה וית פירוש ספתהא דאסרת על נפשה ומן קדם יי ישתרי וישתבק לה :
ונדר ונדרא דארמלא ומתרכא כל דאסרת על נפשה יקום עלה : ואם ואין
עד דהיא בבית בעלה ולא בגרת נדרת או אסרת אסר על נפשה בקיומא :
ושמע וישמע בעלה וישתוק לה ולא בטיל יתה ומית עד דלא בגרת
ויתקיימון כל נדרהא וכל איסרי דאסרת על נפשה יתקימון ולית איבהא זכי
בה חוב לבטלותהון : ואם ואין מישרא ישרי יתהון בעלה ביומא דשמע
כל אפקות שפמהא לנדרהא ולאיסרי
נפשהא לא יתקיימון ואין בעלה
בטילינון ולא ידעת ועברת מן קדם יי
ישתבק לה : כל נדר כל נידרא וכל קיום אסרא לסגפא נפש בעלה
יקימינון ובעלה יבטילינון : ואם ואין משתק ישתוק ומתכוין לה בעלה
מיומא דשמע ליומא חרן ויתקיימון כל נדרהא או ית כל איסרהא דעלה
ובמשתוקיה קיים יתהון ארום שתיק לה ביומא ואתכוון ולא שרינון ביומא
דשמע : ואם ואין מישרא ישרי לה יומא חד בתר דשמע לא סניאלה בשירותא
ואין מפסא פתגמא בעלה או איבה מקביל ית חובה : אלה אלין אחויית קימיא
דפקיד יי ית משה בין גבר לאתתיה בין
איבא לברתיה ביומי טליותא עד דהיא
בבית איבהא ולא ביומי טליותה והיא
בבית בעלה :

ירושלמי 13 בעלה אפס יתהון
14 בעלה יפס יתהון :

ירושלמי 17 ביומא טליותה בבית
דאבוהא :

לא

וידבר ה׳ ומליל יי עם משה למימר : נקום אתפרע פורענות בני ישראל מן
מדינאי ומן בתר כדין תתכנש לעמך :

Quod ſi contradixerit pater ejus illi die quo audivit, aut non intendit 6
ſtabilire, ſed diſſolverit poſtquàm audivit, omnia vota ejus & vinculum
quo obligavit animam ſuam non ſtabilientur: ſed à facie Domini remittetur
& condonabitur illi, quia contradixit illi pater ejus ex poteſtate
voti. Quod ſi nubendo nupta fuerit viro, & votum ejus ſuper eam 7
fuerit, aut prolationes labiorum ejus quo obligavit animam ſuam in
domo patris ſui, & non diſſolverit pater ejus cùm nondum nupta eſt,
tum ex quo nupta fuerit viro ſtabilientur. Quòd ſi poſtquam nupta fuerit 8
voverit, & audiverit maritus ejus, & die quo audiverit conſtituerit ſtabilire
ipſum, & tacuerit illi: tum rata erunt vota ejus, & vincula ejus
quibus obligavit animam ſuam firma erunt. Quòd ſi die quo audivit 9
maritus ejus prohibuerit eam, tum remittetur illi votum ejus quod ſuper
eam eſt, & prolatio labiorum ejus quâ obligavit animam ſuam: &
à facie Domini remittetur, & condonabitur illi. Votum autem viduæ 10
& repudiatæ, omne quo obligavit animam ſuam, firmum erit ſuper ipſam.
Quòd ſi dum adhuc eſt in domo mariti ſui, neque nubiles annos adhuc 11
attigit, vovit aut obligavit vinculo animam ſuam juramento: Et audiverit 12
maritus ejus & tacuerit, neque prohibuerit eam, & mortuus eſt
antequam ætatem nubilem attigit; tum rata erunt omnia vota ejus, &
omnes obligationes ejus quibus obligavit animam ſuam ratæ erunt, neque
poterit amplius pater ejus illa diſſolvere. Si autem ſolvendo ſolvat illa 13
maritus ejus, die quo audivit, qualiſcunque prolatio fuerit labiorum ejus,
quæ vovit aut obligavit animam
ſuam, non erunt firma: quòd ſi
maritus ejus diſſolverit illa, neque
noverit ſed tranſgreſſa ſit, à facie
Domini remittetur illi. Omne votum & omne juramentum vinculi ad 14
affligendum animam, maritus ejus poterit ea confirmare, & maritus ejus
poterit illa diſſolvere. Quod ſi tacendo tacuerit & conſenſerit illi maritus 15
à die quo audiverit in diem alterum, tum rata erunt omnia vota
ejus, & omnes obligationes quibus tenebatur: & ſilentio ſuo ea confirmavit,
quoniam tacuit illi eo die & conſenſit, neque ſolvit ea die quo
audivit. Quòd ſi diſſolvendo diſſolverit ea die uno poſtquàm audivit, 16
non licebit illi ſolvere: quòd ſi diſſolverit verbum, maritus ejus aut
pater ejus recipiet peccatum ejus. Iſtæ ſunt indicationes ſtatutorum 17
quæ præcepit Dominus Moſi inter virum & mulierem ejus, inter
patrem & filiam ejus, die pueritiæ
quamdiu eſt in domo patris ſui,
non autem in diebus pueritiæ ſuæ quando eſt in domo mariti ſui.

Hier. 13 *Maritus diſſolvat illa.*
14 *Maritus ejus diſſolvet illa.*

Hieroſ. 17 *Die pueritiæ ſuæ in domo patris ſui.*

CAP. XXXI.

ET loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Ulciſcere ultionem 1
filiorum Iſrael à Madianitis, & poſtea colligêris ad populum tuum. 2

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

*واگر آزرد پدري [آن] آنرا در روزي شنيدني او همه نذرهاي آن وبندهاي آن آنچه بند 6
كرد ابر جاني آن نه درست شود و ‥ بيامرزد بآن كه آزرد پدري آن آنرا *واگر بودن 7
باشد بمرد ونذرهاي آن ابر آن يا شرحي لبهاي آن آنچه بند كرد ابر جاني آن ٭
*وبشنويد شوهري آن در روزي شنيدني او وخموشي كرد بآن درست شوند نذرهاي آن 8
وبندهاي آن آنچه بند كرد ابر جاني آن درست باشند * واگر در روزي شنيدني 9
شوهري آن بيازرد آنرا وباطل كرد مر نذري آن آنچه ابر آن ومر شرحي لبهاي آن
آنچه بند كرد ابر جاني آن و ‥ بيامرزد بآن * ونذري بيوه ورانده همه آنچه بند كرد 10
ابر جاني آن درست باشد ابر آن * واگر خانهي شوهري آن نذر كرد يا بند كرد 11
بند ابر جاني آن در سوگند * وبشنويد شوهري آن وخموشي كرد بآن نه آزرد 12
آنرا درست شوند همه نذرهاي آن وهمه بند آنچه بند كرد ابر جاني [آن] درست باشد.
*واگر باطل كردن باطل كرد ايشانرا شوهري آن در روزي شنيدني او همه بيرون آياي لبهاي 13
آن بنذرهاي آن وببندي جاني آن نه درست شود شوهري آن باطل كرد ايشانرا ‥ بيامرزد
بآن *همه نذر وهمه سوگندي بند برنجاندن جان شوهري آن درست كند آنرا وشوهري 14
آن باطل كند اويرا *واگر خاموشي كردن خاموشي كند بآن شوهري آن از روز بروز بر 15
انگيزاند مر همه نذرهاي آن يا مر همه بندهاي آن آنچه ابر آن بر انگيزاند ايشانرا كه
خاموشي كرد بآن در روزي شنيدني او * واگر باطل كردن باطل كرد ايشانرا پسي 16
شنيدني او بر دارد مر گناهي آن * ايدان آن رسمها آنچه فرمود ‥ مر مشه ميانى مرد بزني 17
او وميانى پدر بدختري او دركودكيهاي آن خانهي پدري آن .

* فصل سي يكم *

*سخن گفت ‥ بمشه بگفتن 1
* انتقام كش انتقامي پسراني يسرال از نزد آن مدينيان پس جمع شوي بقومي تو * 2

Si autem increpuerit pater ejus 6
illam die quâ audierit ipſe omnia
vota ejus, & obligationes ejus
quibus obligaverit animam ſuam,
non confirmabitur: & Dominus
ignoſcet ei, quia increpuit pater ejus
illam. Quòd ſi exiſtendo fuerit 7
viro, vota quoque ejus ſuper ſe,
aut declaratio labiorum ſuorum
quâ obligaverit animam ſuam:
Audierit autem maritus ejus; & 8
die quâ audierit, tacuerit ei:
confirmabuntur vota ejus; & obligationes
ejus quibus aſtrinxerit
animam ſuam, rata erunt. Si 9
verò die quâ audierit maritus
ejus, increpuerit illam, ac irritum
fecerit votum illius quod ſuper
eam, & prolationem labiorum
ipſius quâ obligârit animam ſuam,
tunc Dominus ignoſcet ei. Votum 10
autem viduæ & repudiatæ, omne quo
obligavit animam ſuam, ratum erit
ſuper ipſam. Si verò domi mariti ſui 11
voverit, aut obſtrinxerit obligatione
animam ſuam cum juramento:
Et audierit vir ejus, & tacuerit 12
ei, nec increpuerit illam, confirmabuntur
omnia vota ejus; & omnis
obligatio quâ obſtrinxerit animam
ſuam, rata erit. Quòd ſi irrita 13
faciendo irrita fecerit ea maritus
ejus die quâ audierit, omnis
egreſſio labiorum ejus in votis ejus
& in obligatione animæ ejus non
rata fiet: maritus ejus irrita fecit
ea, Dominus ignoſcet ei. Omne 14
votum, & omne juramentum obligationis
ad affligendam animam,
maritus ejus confirmabit illud,
& maritus ejus irritum faciet
illud. Quòd ſi tacendo tacuerit 15
illi maritus ejus de die in diem,
ſtabiliet omnia vota ejus, vel
omnes obligationes ejus quæ ſuper
eam: ſtabilivit ea, quia tacuit illi
in die quâ audivit. Et ſi irrita 16
faciendo irrita fecerit ea poſtquàm
audivit, portabit peccatum illius.
Iſta ſunt ſtatuta quæ præcepit 17
Dominus Moſheh inter virum &
uxorem ejus, & inter patrem ac
filiam ejus in pueritiis ſuis domi
patris ſui.

CAP. XXXI.

ET *locutus eſt Dominus ad Moſheh, dicendo; Exige ultionem* 1
filiorum Iſrael de Midjanitis, & 2
poſteà aggregaberis ad populum
tuum.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

3 וידבר ומליל משה עם עמא למימר אזדרזו לוותכון גוברין לחילא ויהון מסדרין סדרי קרבא על מדין למיתן פורענות עמא דיי במדין : 4 אלף אלפא לשבטא אלפא לשבטא לכל שיבטיא דישראל תשדרון לחילא : 5 וימסרו ואתבחרו גוברין צדיקין ומסרון נפשהון מאלפיא דישראל אלפא לשבטא תריסר אלפין מזרזי חילא : 6 וישלח ושדר יתהון משה אלפא לשיבטא לחילא יתהון וית פינחס בר אלעזר כהנא לחילא ואוריא ותמיא דקודשא למשיילא בהון וחצצרת יבבא בידיה למכנש ולמשרי ולמיטל משריתא דישראל : 7 ויצבאו ואתייחלון על מדין אקפוה מתלת טריגונהא היכמא דפקיד יי ית משה וקטלו כל דכורא : 8 ואת וית מלכי מדינאי קטלו על קטולי משרייתהון ית אוי וית רקם וית צור הוא בלק וית חור וית רבע חמשת מלכי מדין וית בלעם בר בעור קטלו בסייפא והוה כיון דחמא בלעם חייבא ית פנחס כהנא רדיף מן בתרוי עבד מלתא דקוסמין ופרח באויר שמיא מן יד אידכר פנחס שמא רבא וקדישא ופרח בתרוי ואחדיה ברישיה ואחתיה שלף סייפא ובעא למקטליה פתח פומיה במלי תחנונין ואמר לפנחס אין תקיים ית נפשי משתבענא לך דכל יומין דאנא קיים לית אנא מלטיט ית עמך עני ואמר ליה הלא אנת הוא לבן ארמאה דבעית למישיציא ית יעקב אבונן ונחתא למצרים בגין למובדא זרעא ומן בתר דנפקו ממצרים גריתא בהון עמלק רשיעא וכדון אתגרתא איתגרא למילוט יתהון וכיון דחמיתא דלא אהניין עובדך ולא קביל מימרא דיי מינך אמליכת מילכא בישא ית בלק למוקמא ית בנתיה בפרשת אורחתא למטעיא יתהון ונפלו בגין כן מנהון עשרין וארבעא אלפין בגין כן לית אפשר תוב למקיימא ית נפשך ומן יד שלף סייפיה מן תיקיה וקטליה : 9 וישבו ושבו בני ישראל ית נשיהון דמדינאי וית טפליהון וית כל בעיריהון וית כל גיתיהון וית כל נכסיהון בזו : 10 ואת וית כל קורייהון ובתי טירוניהון וית במסי בית סגדיהון אוקידו בנורא : 11 ויקחו ושבו ית כל עדיתא וית כל דברתא באינשא ובבעירא : 12 ויביאו ואייתיאו לות משה ולות אלעזר כהנא ולות כל כנשתא דבני ישראל ית שביתא וית דברתא וית עדיתא למשריתא למשריא דמואב על ירדנא דיריחו : 13 ויצאו ונפקו משה ואלעזר כהנא וכל אמרכלי כנשתא לקדמותהון למברא למשריתא : 14 ויקצף וכנס משה על אסטרטיגין דממנן על חילא רבני אלפין ורבני מאוותא דאתו מחיל סדרי קרבא : 15 ויאמר ואמר להון משה הקיימתון כל נוקבא :

ירושלמי 3 אזדיינו מן לותכון :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. Hieroſolymitanum.

3 Et loquutus eſt Moſes cum populo, dicendo; Accingite apud vos viros ad pugnam, ut ſint inſtruentes aciem belli contra Madianitas, ad dandum vindictam populi Domini in Madianitas. 4 Mille de ſingulis tribubus Iſrael mittatis ad bellum. 5 Et electi ſunt viri juſti, & tradiderunt animas ſuas ex millibus Iſrael mille de qualibet tribu, duodecim millia armatorum ad bellum. 6 Et miſit eos Moſes mille ex unaquaque tribu ad bellum, illos *inquam* & Phinees filium Eleazar ſacerdotem ad bellum, & Urim & Tummim ſanctitatis ad interrogandum per ea, unà cum tubis clangoris in manu ejus ad congregandum, ad quieſcere & proficiſci faciendum caſtra Iſrael. 7 Et inierunt prælium contra Madian, circumdederunt eam per tres angulos ejus quemadmodum præceperat Dominus Moſi: & interfecerunt omnem maſculum. 8 Et reges Madianitarum interfecerunt unà cum interfectis caſtrorum ipſorum, Evi, Rekem, Tſur, ille eſt Balak, & Hur, atque Reba, quinque reges Madian, & Bileam filium Beor interfecerunt gladio. Et accidit poſtquam vidiſſet Bileam peccator Pinchas ſacerdotem perſequentem ſe, converſus eſt ad magicas artes, & volavit per aërem cœlorum: ſtatim mentionem fecit Pinchas nominis magni & ſancti, & volavit poſt eum & apprehendit eum per caput, & dejecit eum, nudavit gladium & voluit ipſum interficere, aperuit os ſuum cum verbis deprecationum, & dixit ipſi Pinchas; Si in vita conſervaveris animam meam, juro tibi quòd omnibus diebus quibus vivam non ſim maledicturus populo tuo, Reſpondit illi, & dixit; Annon tu es Laban Aramæus, qui voluiſti perdere Jacobum patrem noſtrum, & deſcendiſti in Ægyptum ut perderes ſemen *ejus*, & poſtquam exierunt ex Ægypto immiſiſti in eos Amalek improbum, & nunc immiſſus es immittendo ad maledicendum illis? poſtquam autem vidiſti quod non utilia eſſent opera tua, neque auſcultaret ſermo Domini tibi, dediſti conſilium malum ipſi Balak ut conſtitueret filias ſuas in compitis ad ſeducendum eos, & ideo ceciderunt ex illis viginti quatuor millia, propterea fieri non poteſt ut in vita conſervem animam tuam: & ſtatim extraxit gladium ſuum ex vagina ſua, & interfecit eum. 9 Et captivas abduxerunt filii Iſrael uxores Madianitarum, & parvulos eorum, & beſtias eorum, & omnia pecora eorum, & omnes opes eorum diripuerunt. 10 Et omnes urbes eorum, & domus principum eorum, & altaria domus adorationis eorum combuſſerunt igne. 11 Ceperunt quoque omne ſpolium, & omnem prædam in hominibus & pecoribus. 12 Et adduxerunt ad Moſem & ad Eleazarum ſacerdotem, & ad univerſam congregationem filiorum Iſrael, captivitatem, prædam, & ſpolia, ad caſtra quæ erant in campeſtribus Moab ad Jordanem Jericho. 13 Et exierunt Moſes & Eleazar ſacerdos & omnes præfecti congregationis obviam illis extra caſtra. 14 Et iratus eſt Moſes contra duces, qui præfecti erant ſupra exercitum, tribunos, & centuriones, qui venerant de militia belli. 15 Et dixit illis Moſes; An in vita conſervâſtis omnem fœminam.

Armate ex vobis.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* سخن گفت مشه بآن قوم بگفتن جريده شويد از نزدي شما مردمان بسپاه و باشند 3
ابر مدين بدادن انتقامي : در مدين * هزار بقبيله هزار بقبيله بهمه قبيلهاي 4
يسرال بفرستيد بسپاه * سپرده شدند از هزاراني يسرال هزار بقبيله دوازده هزار جريدگان 5
سپاه * بفرستاد ايشانرا مشه هزار بقبيله بسپاه ايشان ومر فينحس پسري العزر آن 6
كهن بسپاه و پيرايهايي آن خاص و نفيرهايي آن تروعه در دستي او * سپاه كشيدند 7
ابر مدين چون آنچه فرمود : مر مشه و بكشتند همه نرينه * ومر پادشاهاني مدين 8
كشتند ابر كشتگاني ايشان مر اوي و مر رقم و مر صور ومر حور ومر ربع پنج
پادشاهاني مدين ومر بلعم پسري بعور بكشتند در شمشير * برده كردند پسراني يسرال 9
مر زناني مدين و مر طفلاني ايشان ومر همه چهارپاياني ايشان و مر همه گلهي ايشان
ومر همه مالي ايشان غارت كردند * ومر همه شهرهايي ايشان در نشستنجاهايي ايشان 10
ومر همه مسجدهاي ايشان بسوختند در آتش * بستاندند مر همه آن غنيمت ومر 11
همه آن تاراج در آدم ودر چهارپا * بياوردند بمشه وبالعزر آن كهن وبجماعتي پسراني 12
يسرال مر آن بردگي ومر تاراج ومر آن غنيمت بآن لشكرگاه بعربوت مواب آنچه ابر
يردن يرحو * بيرون آمد مشه و العزر آن كهن وهمه مهتراني آن جماعت بپذيرهي 13
ايشان باز بيرون بلشكرگاه * خشم كرد مشه ابر گماشتگاني آن لشكر اميراني آن هزاران 14
واميراني آن صدها آن آمدگان از سپاه آن كارزار * گفت مشه بايشان ها زنده گذاشتيد 15

همه مادينه

3 *Locutus eſt* itaque *Moſheh ad populum, dicendo; Expediamini ex vobis quidam ad exercitum, & ſint contra Midjan, ad dandum ultionem Domini in Midjan.* 4 *Millenos de ſingulis tribubus, de omnibus tribubus Iſrael mittetis in exercitum.* 5 Et *traditi ſunt ex millibus Iſrael, mille per tribum, duodecim millia expediti* ad *exercitum.* 6 Et *miſit eos Moſheh mille per tribum, ad exercitum: eos* inquam, *& Phinchas filium Eleazar ſacerdotis ad exercitum, & vaſa ſancta, & tubas clangoris in manu ejus.* 7 Et *exercitum duxerunt contra Midjan, quemadmodum præceperat Dominus Moſheh, & occiderunt omnem maſculum.* 8 *Reges etiam Midjan occiderunt cum interfectis eorum, Evi, & Recem, & Sur, & Hur, & Reba, quinque reges Midjan: Balaam quoq; filium Beor occiderunt gladio.* 9 *Captivas* autem *duxerunt filii Iſrael mulieres Midjan, & infantes eorum, atque omnes quadrupedes eorum, omnéſque greges eorum, ac omnem ſubſtantiam eorum prædati ſunt.* 10 *Omnes quoque urbes eorum in reſidendi locis eorum, & omnia templa eorum, combuſſerunt igne.* 11 *Tulerúnt*que *omnem prædam, omniáque ſpolia, tam de homine quàm quadrupede.* 12 Et *adduxerunt ad Moſheh, & ad Eleazar ſacerdotem, & ad congregationem filiorum Iſrael, captivitatem, & ſpolia, ac prædam ad caſtra in Arboth Moab quæ ſecus Jarden* prope *Jerebo.* 13 *Egreſſus eſt* igitur *Moſheh, & Eleazar ſacerdos, & omnes principes congregationis in occurſum eorum extra caſtra.* 14 *Iratúſque eſt Moſheh contra præfectos exercitûs, principes millium, & principes centum venientes à militia belli.* 15 *Dixítque illis Moſheh; Num vivas reliquiſtis omnes fœminas?*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

הן הנה הנין הנין דהואה תוקלא לבני ישראל בעיצתא דבלעם למשקרא שקר קדם יי על עיסק פעור והות מותנא בכנשתא דיי: ועתה וכדון קטולו כל דכורא בטפליא וכל אתתא דידעת גבר למשכבי דכורא קטולו: וכל וכל טפלא בנשיא אוקימו כלו קביל ציצא כלילא דקודשא ויסתכלן ביה ומאן דהיא מבעלא לגבר יתעבדון אפהא מוריקן ומאן דלא ידע משכבי דכורא יהון סמקין אפהא היך נורא ותקיימונין לכון: ואתם ואתון שרו למברא למשריתא שובעא יומין כל דקטיל בר נשא וכל דיקרב בקטילא תדון עלוי ביומא תליתאה וביומא שביעאה אתון ושביכון: וכל וכל לבוש וכל מנא דצלא וכל עובד מעזי קרנא וגרמא וכל מאן דקיסא תדון עלוי: ויאמר ואמר אלעזר כהנא לגוברי חילא דאתו מן סדרי קרבא דא אחוויית גזירת אורייתא דפקיד יי ית משה: אך ברם לחודהון בלא חלדותהון ית דהבא וית כספא וית נחשא וית פרזלא וית קסטירא וית ברכימישא מניהון לא גולמיא ולא פשוטיא: כל דבר כל מידעם דאורחיה למתעלא בנורא לכיסיא קדירתא שפודיא ואסכלתא תעברון בנורא וידכי בתר כן במיא דכשרין לאידכאה בהון דוותא יתדי וכל דלא מיתעל בנורא כהנכתא כסיא קתוניא קומקומוסיא תעברון בארבעין סווין דמוי: וכבסתם ותחוורון לבושיכון ביומא שביעאה ותדכון ומן בתר כן תיעלון למשריתא: ויאמר ואמר יי עם משה למימר: שא סב ית שירוי ביזת שבייתא באינשא ובבעירא ותקבל חושבנה אנת ואלעזר כהנא ורישי אבהת כנשתא: וחצית ותפליג ית דברתא בין גובריא בלושיא דאחדו ית עדיתא באגחות קרבא דנפקו לחילא ובין כל כנשתא: והרמות ותפריש נסיבא לשמא דיי מן גוברי מגיחי קרבא דינפקו לחילא חדא בת נשא מחמש מאה היכדין מן תורי ומן חמרי ומן ענא: ממחציתם מן פלוגתהון דהוא חולק גברי מגיחי קרבא תסבון ותתנון לאלעזר כהנא אפרשותא לשמא דיי: וממחצית ומפלגות דבני ישראל תסב חד דמיתחד מן חמשין מן בת נשא ומן תורי ומן חמרי ומן כל בעירא ותתן יתהון לליואי נטרי מטרת משכנא דיי: ויעש ועבד משה ואלעזר כהנא היכמא דפקיד יי ית משה:

ירושלמי 22 ית קסטרא וית אברא

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Ipſæ ſunt quæ fuerunt offendiculo filiis Iſrael conſilio Balaam, ut præ- 16
varicarentur prævaricationem coram Domino in negotio Peor, unde
fuit peſtis in congregatione Domini. Nunc igitur occidite omnem ma- 17
ſculum inter parvulos, & omnem mulierem quæ cognovit virum con-
cubitu maſculi interficite. Præterea omnem parvulam inter mulieres 18
conſtituite ex adverſo fimbriæ coronæ ſanctitatis, & contemplentur
ipſam: quæcunque fuerit cognita à viro fient facies ejus pallidæ, &
quæcunque non noverit concubitum maris erunt rubentes facies ejus
veluti ignis, illas in vita conſervabitis. Vos autem manete extra caſtra 19
ſeptem diebus: quicunque occiderit hominem, & quicunque tetigerit
interfectum, aſpergatis ipſum die tertio & die ſeptimo, tam vos quàm
captivitatem veſtram. Sed & omnem veſtem, & omne vas pelliceum, 20
& omne opus ex pilis caprinis, *factum* cornu aut oſſe, & omne vas
ligneum aſpergetis ipſum. Et dixit Eleazar ſacerdos ad viros exercitus 21
qui redierant ex acie belli; Hæc eſt indicatio decreti legis, quam præ-
cepit Dominus Moſi. Saltem tantùm ipſa abſque rubigine eorum, au- 22
rum, & argentum, & æs, & ferrum, & ſtannum, & plumbum, vaſa
eorum non maſſæ, nec plana *metalla*: Quicquid cujus via eſt ut 23
ingrediatur per ignem, ſartagines, lebetes, verua & craticulas, tranſire fa-
cietis per ignem, & mundabitur, poſtea aquis quæ aptæ ſunt ut illis
mundetur fluxus aſpergetur: & quicquid non ingreditur per ignem ut
opercula, calices, lagenæ, cocula, tranſire facietis per quadraginta ſata
aquæ. Et lavabitis veſtimenta veſtra in die ſeptimo, & mundabimini, 24
& poſtea ingrediemini caſtra. Et dixit Dominus cum Moſe, dicendo: 25
Accipe capita prædæ captivitatis in homine & in jumento, & cape 26
ſummam ejus, tu, & Eleazar ſacerdos, & capita patrum congregatio-
nis. Et divides prædam inter viros bellatores, qui ceperunt prædam 27
in conflictu belli quando exierunt ad pugnam, & inter univerſam con-
gregationem. Et ſeparabis cenſum nomini Domini de viris bellicoſis 28
qui exierunt ad prælium, unam mulierem ex quingentis, ſimiliter ex
bobus, ex aſinis, & ex ovibus: De medio eorum, nempe portione 29
virorum bellicoſorum accipietis, & dabitis Eleazari ſacerdoti ſeparati-
onem nomini Domini. De medietate verò filiorum Iſrael accipies 30
unum quod ſumetur de quinquaginta, de fœminis, & de bobus, &
de aſinis, & de omnia beſtia, & dabis illa Levitis cuſtodibus cuſtodiæ
tabernaculi Domini. Et fecit Moſes & Eleazar ſacerdos ſicut præce- 31
perat Dominus Moſi.

Hieroſ. 22 *Stannum & plumbum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* اينك ايشان بودند بپسراني يسرال در سخن بلعم بسپردني بغي بي ابر سبب فعور و بود آن
رخم در جماعتي :: * و اكنون بكشيد همه نرينه در طفل و همه زن داناي مرد بخسپشي
نرينه بكشيد * و همه آن طفل در زنان آنچه نه دانستند خسپش نرينه زنده گذاريد
بشما * و شما فرود آييد از بيرون بلشكرگاه هفت روزها همه كشاي جان و همه
رسا در كشته پاك شويد در روزي آن سيمي و در روزي آن هفتمي شما و بردكي
شما * و همه جامه و همه پيرايهي پوست و همه عملي بزوش و همه پيرايهي چوب
پاك كنيد * گفت العزر آن كهن بمردمان آن سپاه آن آمدگان بكارزار اين رسمي
آن شريعت آنچه فرمود :: مر مشه * خاصه مر آن طلا و مر آن نقره و مر آن مس
و مر آن آهن و مر آن قلعي و مر آن ارزيز * همه آن چيز آنچه بيايد بآتش بگذرانيد
در آتش و پاك شود خاصه در آبي چكانيدن پاك شود و همه آنچه نه آيد در آتش
بگذرانيد در آب * و بشوييد جامهاي شما در روزي آن هفتمي و پاك شويد و پس
بياييد بآن لشكرگاه * گفت :: بمشه بگفتن * بشمار مر سري تاراجي آن بردكي
در آدم و در چهارپا تو و العزر آن كهن و سروراني پدراني آن جماعت * و بخش كني
مر آن تاراج مياني گيراني آن كارزار آن بيرون آيان بسپاه و مياني همه آن جماعت ::
* و جدا كني خراج بي از نزد مردماني آن كارزار آن بيرون آيان بسپاه يك جان از
پانصد از آن آدم و از آن گاو و از آن خرها و از آن گوسپند * از بخشي ايشان
بستانيد و بدهي بالعزر آن كهن جدا كردي :: * و از بخشي پسراني يسرال بستاني
يكه گرفته از آن پنجاه از آن آدم از آن گاو از آن خرها و از آن گوسفند از همه آن
چهارپا و بدهي ايشانرا بلويان نگاه داراني نگاه داشتي مسكني :: * بكرد مشه و العزر آن
كهن چون آنچه فرمود :: مر مشه ::

En ipſæ fuerunt filiis Iſrael, per 16
verbum Balaam, ad ſuppeditandum
prævaricationem in Dominum cau-
ſâ Peor, & fuit plaga in congrega-
tione Domini. Nunc ergò occidite 17
omnem marem inter pubes; o-
mnemque mulierem cognoſcentem vi-
rum concubitu maſculi, occidetis.
Omnem autem pubem ex fœmi- 18
nis, quæ non cognoverunt concubi-
tum maſculi, vivam relinquite vo-
bis. Vos verò reſidete extra caſtra 19
ſeptem diebus: omnis interficiens a-
nimam, omnis item accedens ad in-
terfectum, purificabitis vos die ter-
tiâ & die ſeptimâ, vos & capti-
vitas veſtra. Omne quoque veſti- 20
mentum, & omne vas pelliceum,
omnéque opus caprinum, & omne
vas ligneum purificabitis. Et *di-* 21
xit Eleazar ſacerdos ad viros ex-
ercitûs venientes ad prælium; Hoc
eſt ſtatutum legis quod præcepit
Dominus Moſheh, Profectò au- 22
rum, & argentum, & æs, & fer-
rum, & ſtannum, & plumbum;
Omnem ſcil. *rem quæ veniat in i-*
gnem, traducetis per ignem, & pu- 23
rificabitur: veruntamen aquâ aſper-
ſionis purificabitur: omne autem
quod non veniat in ignem, traduce-
tis per aquam. Lavabitis prætereà 24
veſtimenta veſtra die ſeptimâ, &
mundi eritis, ac poſteà venietis in
caſtra. Dixit quoque *Dominus* 25
ad Moſheh, dicendo; Computa ſum- 26
mam ſpoliorũ captivitatis, tam de ho-
minibus quàm de quadrupedibus, tu
& Eleazar ſacerdos, & capitanei
patrum congregationis: Et partiê- 27
re ſpolium inter capeſſentes bellum
egredientes in exercitum, & inter
univerſam congregationem. Et ſe- 28
parabis cenſum Domino à viris bel-
latoribus egredientibus in exerci-
tum, unam animam de quingentis, ex
hominibus, & ex bobus, & ex aſi-
nis, & ex ovibus. De portione eo- 29
rum capietis: & dabis ipſi Elea-
zar ſacerdoti ſeparationem Domi-
ni. Et de portione filiorum Iſrael 30
capies unum demptum è quinqua-
ginta, ex hominibus, ex bobus, ex
aſinis, & ex ovibus, ex omnibus
ſcil. *quadrupedibus: & dabis ea*
Levitis cuſtodientibus cuſtodiam
tabernaculi Domini. Et fecit Mo- 31
ſheh & Eleazar ſacerdos quemad-
modum præceperat Dominus Mo-
ſheh.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויהי והות סכום דברתא שייור בזתא דבזו עמא דנפקו לחילא מניין ענא שית 32
מאה ושובעין וחמשא אלפין : ובקר ותורי שובעין ותרין אלפין : וחמרים 33 34
וחמרי שיתין וחד אלפין : ונפש ונפשת אינשא מן נשיא דלא ידעו תשמיש 35
דכורא כל נפשתא תלתין ותרין אלפין : ותהי והות פלגותא חולק גובריא די 36
נפקו לחילא סכום ענא תלת מאה ותלתין ושובעא אלפין וחמש מאה : ויהי
והות סכום נסיבא לשמא דיי מן ענא שית מאה שובעין וחמש : והבקר וסכום 37 38
תורי תלתין ושתא אלפין וסכום נסיבתהון לשמא דיי שובעין ותרין : וחמרים
וחמרי תלתין אלפין וחמש מאה וסכום נסיבתהון לשמא דיי שיתין וחד : 39
ונפש ונפשת אינשא שיתת עשר אלפין וסכום נסיבתהון לשמא דיי תלתין 40
ותרין נפשן : ויתן ויהב משה ית סכום נסיבת אפרשותא דיי לאלעזר כהנא 41
היכמא דפקיד יי ית משה : וממחצית ומפלגות בני ישראל די פליג משה מן 42
גובריא דנפקו לחילא : ותהי והות סכום פלגות כנשתא מן ענא תלת מאה 43
ותלתין ושובעא אלפין וחמש מאה : ובקר וסכום תורי תלתין ושית אלפין : 44
וחמרים וסכום חמרי תלתין אלפין וחמש מאה : ונפש ובנת נשא שתסר 45 46
אלפין : ויקח ונסיב משה מפלגות בני ישראל ית דמיתחד חד מן חמשין מן 47
בנת נשא ומן בעירא ויהב יתהון לליואי נטרי מטרת משכנא דיי היכמא דפקיד
יי ית משה : ויקרבו וקריבו לות משה אסטרטינין דממנן על אלפי חילא רבני 48
אלפין ורבני מאוותא : ויאמרו ואמרו למשה עבדך קבילו ית סכום גוברי 49
מניחי קרבא די עמנא ולא שנא מננא אינש : ונקרב וקריבנא דורונא לשמא 50
דיי כיון דמסר יי ית מדינאי בידינן וכבשנן
ית ארעהון וית מדינתהון והוינן עיילין
לטרקליניהון וחמיין בנתיהון יאתא
חטייתא מפרנקתא וכל גבר דהוה
משכח עליהן מנין דדהב הוי שרי
כליליא מן רישהון קדישיא מן אודניהון
קטליא מן צווריהון שיריא מן אדריעיהון
עזקתא מן אצבעתיהון מחוכיא מבית
תדייהון ובכל דא חס לן למיחלי עיני
בן ולא אסתכלין בחדא מנהון דלא
למחייבא בחדא מנהין ולא נמות
במיתותא דמייתין בה רשיעיא לעלמא
דאתי ודא יידכר לן ליום דינא רבא
למכפרא על נפשתן קדם יי :

ירושלמי 50 וקריבנן ית קורבנא דיי
כד הוינן עלין בבתיהון דמלכיא מדינאי
ובקיטוני מדמכהון והוינן חמין תמן
בנתיהון דמלכיא מדינאי יאין ומפרנקתא
והוינן נסבין מנהון קוריא דדהבא מן
רישיהון וקדשיא מאודנהון ועזקיא
מאצבעתא ועגיליא מאדרעיהון ומעוכיא
מן בית תדיהון חס לן משה רבן לא
אסתכי חד מנן בחדא מנהון ולא
אתיחד חד מנן בחדא מנהון דלא נהוי
שותף עמה בגהנם לעלמא דאתי היא
תקיף לן ביום דינא רבא לכפרא על
נפשתנא קדם יי :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et fuit numerus prædæ reliquæ direptionis, quam diripuerunt popu- 32
lus qui exierunt ad prælium, numerus ovium ſexcenta & ſeptuaginta
& quinque millia: Boum verò ſeptuaginta & duo millia: Aſino- 33
rum ſexaginta & unum millia: Animarum quoque humanarum ex 34
mulieribus quæ non cognoverant concubitum maſculi, omnium inquam 35
animarum triginta & duo millia. Et fuit dimidia pars virorum qui 36
exierunt ad bellum, numerus ovium, trecenta & triginta & ſeptem
millia, & quingentæ. Et fuit numerus cenſus nomini Domini ex 37
ovibus, ſexcentæ ſeptuaginta & quinque. Numerus autem boum tri- 38
ginta & ſex millia: numerus verò cenſus eorum nomini Domini ſeptu-
aginta & duo. Aſinorum autem triginta millia & quingenti: & nume- 39
rus cenſus eorum nomini Domini ſexaginta & unus. Et animarum 40
hominis ſedecim millia: numerus autem cenſus eorum nomini Domini
triginta & duæ animæ. Et dedit Moſes numerum cenſus ſeparationis 41
Domini Eleazari ſacerdoti, ſicut præceperat Dominus Moſi. Et de 42
media parte filiorum Iſrael, quam diviſit Moſes de viris qui egreſſi
fuerant ad bellum: Et fuit numerus dimidiæ partis multitudinis ex 43
ovibus trecenta & triginta & ſeptem millia, & quingentæ: Boum ve- 44
rò numerus triginta & ſex millia: Et numerus aſinorum triginta mil- 45
lia & quingenti: Et mulierum ſedecim millia. Et accepit Moſes 46
de media parte filiorum Iſrael, illius *ſcilicet* quod captum fuerat, unum 47
ex quinquaginta, tam de hominibus quàm de pecoribus, & dedit ea Le-
vitis cuſtodientibus cuſtodiam tabernaculi Domini quemadmodum præ-
ceperat Dominus Moſi. Et acceſſerunt ad Moſem milites qui conſti- 48
tuti erant ſuper millia exercitus, tribuni, & centuriones. Et dixerunt 49
Moſi; Servi tui acceperunt ſummam virorum bellicoſorum qui nobiſ-
cum fuerunt, & non deſideratur ex nobis quiſquam. Itaque offerimus 50
munus nomini Domini, quandoquidem tradidit Dominus Madianitas in manus noſtras, & ſubegimus terram eorum & provincias eorum, & ingrediebamur in cubicula eorum, & vidimus illic filias ipſorum pulchras, teneras & delicatas, & omnis vir qui inveniebat ſuper eas vaſa aurea, ſolvebat coronas ex capitibus, inaures ex auribus earum, murenulas ex collo earum, armillas ex brachiis ipſarum, annulos ex digitis ipſarum, ornamenta pectoris de medio mammarum earum; & propter hoc omne abſit à nobis ut elevaremus oculos noſtros ad illas, neque contemplati ſumus unam ex illis, ut peccaremus in una ex illis, ne moreremur morte qua moriuntur improbi in ſeculo venturo: & hoc ſit nobis in memoriam in die judicii magni, ad expiandum pro animabus noſtris coram Domino.

Hieroſ. 50 *Itaque obtulimus oblationem Domini, quando ingrediebamur domos regum Madianitarum, & cubicula ſomni eorum, & videbamus ibi filias regum Madianitarum pulchras & delicatas, & auferebamus ab illis coronas aureas ex capitibus earum, & inaures ex auribus earum, & annulos ex digitis, & armillas ex brachiis earum, & ornamenta ex pectoribus earum: abſit à nobis, Moſes doctor noſter: non aſpexit unus ex nobis unam ex illis, neque conjunctus eſt unus ex nobis cum una ex illis, ne ſocietatem haberemus cum ea in Gehenna. In ſeculo venturo illud ſerviet nobis in die magni judicii, ad expiandum pro animabus noſtris coram Domino.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* بود آن تاراج باقي آن غارت آنچه غارت كردند قومي آن سپاه [گوسپند] شش صد و هفتاد 32
و پنج هزار * وگاو هفتاد و دو هزار * وخرها شست ويك هزار * وجاني آدم از آن زنان آنچه نه 33 34
دانستند خسپشي نرينه [همه جان] سي و دو هزار * بود آن نيمه بخشي آن بيرون آيان در سپاه 35 36
شماري آن گوسپند سه صد وسي و هفت هزار و پانصد * بود آن خراج ب‥ از آن گوسپند 37
شش صد وهفتاد و پنج * وگاو سي وشش هزار وخراج ايشان ب‥ هفتاد ودو * وخرها سي 38 39
هزار وپانصد وخراجي ايشان ب‥ شست ويك * وجاني آدم شانزده هزار وخراجي ايشان ب‥ 40
سي و دو جان * بداد مشه مر خراجي جداكرد ‥ بالعزر آن كهن چون آنچه فرمود 41
‥ مر مشه * واز بخشي پسراني يسرال آنچه بخش كرد مشه از آن مردمان آن سپاه كنان * 42
بود بخشي آن جماعت از آن گوسفند سه صد وسي و هفت هزار و پانصد * وگاو سي 43 44
وشش هزار * وخرها سي هزار و پانصد * وجاني آدم شانزده هزار * بستاند مشه از بخشي 45 46
پسراني يسرال مر آن گرفته يك از آن پنجاه از آن آدم واز آن چهارپا بداد ايشانرا بلويان 47
نگاه داراني [نگاه] داشتي مسكني ‥ چون آنچه فرمود ‥ مر مشه * نزديك شدند بمشه 48
آن گماشتگان آنچه بهزاراني سپاه اميراني آن هزاران و اميراني آن صدها * گفتند 49
بمشه بندگاني تو بشمردند مر سري مردمان آن كارزار آنچه در دستي ايما و نه
كم آمد ازو مردي * نزديك آورديم مر قرباني ‥ مردي آنچه بيافت پيراهي طلا خلخال 50
ودستوانه وانگشترين وطوق و شغف بكفارت خواستن ابر جانهاي ايما بپيش ‥ *

Et *fuit ſpolium, reliquum* ſcil. 32
prædæ quam prædati ſunt populus
exercitûs, ovium ſexcenta & ſe-
ptuaginta & quinque millia, 33
Et boum ſeptuaginta & duo
millia, Et aſinorum ſexaginta 34
& unum millia: Et animæ ho- 35
minis, mulierum quæ non cog-
noverant concubitum maris, o-
mnes inquam *animæ, triginta ac*
duo millia. Fuit autem *dimidi-* 36
um, portio egredientium in exer-
citum, numerus ovium trecenta
millia, & triginta ac ſeptem mil-
*lia, & quingentæ. Fuit*que *cen-* 37
ſus pro Domino ex ovibus, ſex-
centæ ac ſeptuaginta & quinque.
Et boum triginta ac ſex millia: 38
& cenſus eorum Domino, ſeptua-
ginta & duo. Et aſinorum tri- 39
ginta millia et quingenti: & cenſus
eorum Domino, ſexaginta ac unus.
Et animarum hominum, ſedecim 40
millia: cenſus verò eorum Domi-
no, triginta ac duæ animæ. De- 41
*dit*que *Moſheh cenſum ſeparatio-*
nis Domini ipſi Eleazar ſacerdoti,
quemadmodùm præceperat Domi-
nus Moſheh. Et de portione fili- 42
orum Iſrael, quam partitus eſt
Moſheh à viris militantibus: (Fu- 43
it autem *portio congregationis de*
ovibus, trecenta & triginta ac ſe-
ptem millia, & quingentæ: Et 44
boum triginta & ſex millia. Et 45
aſinorum triginta millia, & quin-
genti: Et animarum hominum 46
ſedecim millia:) Tulit inquam 47
Moſheh de portione filiorum Iſra-
el demptum unum è quinquaginta
ex hominibus & ex quadrupedi-
bus, & dedit ea Levitis cuſtodien-
tibus cuſtodiam tabernaculi Domi-
ni, quemadmodum præceperat Do-
minus Moſheh. Et appropinquâ- 48
runt ad Moſheh præfecti qui ſu-
per millia exercitûs, principes
millium & principes centum: Di- 49
*xerunt*que *ad Moſheh; Servi tui*
computârunt ſummam virorum bel-
latorum qui ſub manu noſtra, &
non defuit ex eis quiſquam: Itaque *attulimus oblationem Domino quiſque quod invenit, vaſa aurea, periſcelides,* 50
& armillas, & dactylia, & torques, & inaures, ad expiationem petendam pro animabus noſtris coram Domino.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hieroſolymitanum.*

ויקח ונסיב משה ואלעזר כהנא ית דהבא מנהון כל מאן דעובדא : ויהי והוה
סכום כל דהב אפרשותא דאפרשו לשמא דיי שיתסר אלפין ושבע מאה וחמשין
סלעין מן רבני אלפין ומן רבני מאוותא : אנשי גוברין דחילא בזוו גבר לנפשיה :
ויקח ונסיב משה ואלעזר כהנא ית דהבא מן רבני אלפין ומאוותא ואייתיאו
יתיה למשכן זמנא דוכרנא טבא לבני ישראל קדם יי : לב

ומקנה רב ובעירי סניא הוון לבני ראובן 1
ולבני גד תקיף לחדא וחמון ית ארעא
דמכוור וית ארע גלעד והא אתרא אתר
כשר לבית בעיר : ויבאו ואתו בני גד ובני 2
ראובן ואמרו למשה ולאלעזר כהנא
ולרברבי כנשתא למימר : עטרות
מכללתא ומדבשתא מכוור ובית נמרי 3
ובית חושבני מעלת מרא שירן ובית קבורתיה דמשה ובעון : הארץ ארעא
דכבש יי ומחא יתבהא קדם כנשתא דישראל ארע כשר לבית בעיר היא
ולעבדך אית בעיר : ויאמרו ואמרו אין אשכחנא רחמין קדמך תתיהב ארעא
הדא לעבדך לאחסנא לא תעברננא ית יורדנא : ויאמר ואמר משה לבני
גד ולבני ראובן האחיכון ייתון לקרבא ואתון תיתבון הכא : ולמה ולמא
תבטלון רעוות בני ישראל מלמעיבר לארעא דיהב להון יי : כדה היכדין
עבדו אבהתכון כד שלחית יתהון מריקם גיעא למחמי ית ארעא : ויעלו
וסליקו עד נחלא דאתכלא וחמון ית ארעא ובטילו רעוות ליבא דישראל בגין
דלא למיעל לארעא דיהב להון יי : ויחר ותקיף רוגזא דיי ביומא ההוא
וקיים למימר : אם יראו אין יחמון גובריא דסליקו ממצרים מבר עשרין
שנין ולעילא ית ארעא דקיימית לאברהם ליצחק וליעקב ארום לא שלימו
בתר דחלתי : בלתי אלהן כלב בר יפונה קניזאה ויהושע בר נון ארום שלימו
בתר דחלתא דיי :

ירושלמי 1 וחמון ית ארעא דמכ
וית ארעא דגלעד והא אתרא אתר דנכ
היא : 3 מכללתא מדבשתא ומכור וב
נמרין וחשבון ואלעלה ושבם ונבו ובע
מקנה 4 נכסין : 7 ולמה תתבר
9 וסליקו עד סגולה וחמון ית ארעא

Et accepit Moſes & Eleazar ſacerdos aurum ab illis, omne vas fabrefactum. 51
Et fuit ſumma omnis auri ſeparationis, quam ſeparaverunt 52
nomini Domini ſedecim millia & ſeptingenti & quinquaginta
ſicli, à tribunis & centurionibus. Viri exercitus enim rapuerunt quiſque 53
pro ſe. Et accepit Moſes & Eleazar ſacerdos aurum à tribunis & 54
centurionibus: & adduxerunt illud in tabernaculum fœderis, in monumentum
bonum filiis Iſrael coram Domino.

CAP. XXXII.

Porro pecora multa erant filiis 1
Ruben & filiis Gad, plurima nimis:
& viderunt terram Makvar & terram
Gilead, & ecce locus ille aptus
erat pro pecoribus. Et venerunt 2
filii Gad & filii Ruben, & dixerunt
Moſi & Eleazari ſacerdoti, & principibus
congregationis, dicendo:
Maklelta & Madbeſchta, Mikvar & 3
Bethnimre, & Bethcuſchbane, Maalath
Meda, Scheran, & domus
ſepulchri Moſis, & Beon: Terra 4
quam ſubegit Dominus, & percuſſit habitatores ejus coram congregatione
Iſrael, terra apta pro pecoribus eſt: & ſervis tuis ſunt pecora.
Dixerunt ergò; Si invenimus miſerationes coram te, detur terra illa 5
ſervis tuis in hæreditatem, ne tranſire facias nos Jordanem. Et dixit 6
Moſes filiis Gad & filiis Ruben; Numquid fratres veſtri ibunt ad
prælium, & vos ſedebitis hic? Et quare diſſolvitis voluntatem filiorum 7
Iſrael, quominus tranſeant in terram quam dedit illis Dominus? Sic 8
fecerunt patres veſtri quando miſi eos de Rekam Geah ad videndum
terram: Et aſcenderunt uſque ad vallem Athchela, & viderunt terram, 9
& abſtulerunt voluntatem cordis Iſrael, ut non ingrederentur
terram quam dederat illis Dominus. Et iratus eſt furor Domini die 10
illo, & juravit, dicendo: Si videbunt viri illi qui aſcenderunt de 11
Ægypto, ab eo qui natus eſt viginti annos & ſupra, terram quam
juravi Abraham, Iſaac, & Jacob; eò quòd non impleverunt poſt timorem
meum: Præter Caleb filium Jephune Kenizæum, & Joſua 12
filium Nun; quoniam perfectè impleverunt poſt cultum Domini.

Hieroſ. 1. *Et viderunt terram Mikvar & terram Gilead, & ecce locus ille locus opum erat.* 3. *Maklalta, Madbeſchta, & Makvar, & Bethnimrin, & Cheſbon, & Elhale, & Schebam, & Nebo, & Behan,* 4. *Opes.* 7. *Et cur frangetis?* 9. *Et aſcenderunt uſque ad Segbola, & viderunt terram.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* بستاند مشه والعزر آن كهن مر آن طلا از نزدي ايشان همه پيرايهاي عمل * بود
همه طلاي آن جداكرد آنچه جدا كردند بيي شانزده هزار وهفت صد مثقال وپنجاه
مثقال از نزدي اميراني آن هزاران واز نزدي اميراني آن صدها * مردمان آن سپاه غارت
كردند مرد باو * بستاند مشه والعزر آن كهن مر آن طلا از نزدي اميراني آن هزاران
وآن صدها بياوردند اويرا بخيمهي وعده ياد كرد بپسراني يسرال بپيشي : *

* فصل سي دوم *

* ورمهي بسيار بود بپسراني راوبن وبپسراني جد قوي بغايت بديدند مر زميني يعزر
ومر زميني جلعد وايدك آن جا جاي رمه * بيامدند پسراني جد وپسراني راوبن
كفتند بمشه وبالعزر آن كهن وبمهتراني آن جماعت بكفتن * عطروت وديبن
ويعزر ونمره و حشبون والعله وشبم ونبو وبعن * آن زمين آنچه برد : بپيشي
جماعتي يسرال زميني رمه است آن وببندكاني تو رمه * كفتند اكر بيافتيم جاه در
چشماني تو داده شود مر آن زمين آن اين ببندكاني تو باحسنتا نه كذراني ايمارا مر آن
يردن * كفت مشه بپسراني جد وبپسراني راوبن ها برادراني شما بيايند بكارزار وشما
بنشينيد اينجا * وچرا آزاريد مر دلي پسراني يسرال از كذشتن بآن زمين آنچه
بداد بايشان : * همچنين بكردند پدراني شما در فرستادني من ايشانرا از قدش
برنع بديدن مر آن زمين * بر آمدند تا نخل اشكول وبديدند مر آن زمين
وآزردند مر دلي پسراني يسرال ببي آمدن بآن زمين آنچه بداد بايشان : * كرم شد
خشمي : در روزي آن او سوكند خورد بكفتن * اكر ببينند آن مردماني آن بر آيان
از مصر از قدري بيست سال و بالا مر آن زمين آنچه سوكند خوردم بابرهم بيصحق
وبيعقوب كه نه تمام بودند پسي من * بجز كلب بن يفنه آن قنزي ويهوشع بن
نون كه تمام بودند پسي : :

Et accepit Moſheh & Eleazar ſacerdos aurum ab illis, omnia 51
vaſa operis. Fuitque omne aurum 52
ſeparationis quod ſeparârunt
Domino, ſedecim millia, & ſeptingenti
ſicli & quinquaginta ſicli,
à principibus millium & à principibus
centum. (Viri namque 53
exercitûs prædati fuerant quiſque
ſibi.) Accepit inquam *Moſheh &* 54
Eleazar ſacerdos aurum à principibus
millium & centenorum, intuleruntque
illud in tentorium conventûs
in *memoriale filiis Iſrael*
coram Domino.

CAP. XXXII.

Et greges multi fuerunt filiis 1
Reuben, & filiis Gad valdè admodum:
viderúntque terram Jaazer
& terrã Gilead, et en erat ille locus
locus gregum. Venientes igitur *filii* 2
Gad & filii Reuben, dixerunt ad
Moſheh, & ad Eleazar ſacerdotẽ,
& ad principes congregationis, dicendo;
Ataroth, & Dibon, & 3
Jaazer, & Nimrah, & Heſhbon,
& Elealeh, & Shebam, & Nebo,
& Beon: Terra quam percuſſit 4
Dñs ante congregationẽ Iſrael, terra
gregũ eſt, & ſervis tuis ſunt *greges:*
Dixerunt inquam; *Si aſſecuti ſumus* 5
honorem in oculis tuis, detur
terra hæc ſervis tuis in poſſeſſionem:
ne traducas nos trans *Jarden.*
Dixit autem *Moſheh ad filios* 6
Gad & filios Reuben; Num
fratres veſtri pergent ad bellum,
vos verò ſedebitis hic? Et quare 7
infeſtatis cor filiorum Iſrael, ne
tranſeant ad terram quam dedit
eis Dominus? Sic fecerunt patres 8
veſtri quando miſi eos de Cadeſh
Barnea ad videndum terram iſtam.
Aſcenderunt namque *ad Nahal* 9
Eſhcohol, & viderunt terram, poſteà
infeſtârunt cor filiorum Iſrael,
ne pergerent ad terram quam dederat
eis Dominus. Unde *excandefactâ* 10
irâ Domini in die illo,
juravit, dicendo; Si videbunt 11
homines aſcendentes ex Ægypto,
ab ætate viginti annorum & ſuprà,
terram de qua juravi Abraham,
Iſhac, & Jaacob: quia
perfecti non fuerunt poſt me: Præter 12
Chaleb filius Jephunneh Cenizæum,
& Jehoſhua filium Nun,
quia perfecti fuerunt poſt Dominum

תרגום יונתן בן עזיאל ירושלמי

ויחר אף ותקיף רוגזא דיי בישראל וטלטלינון במדברא ארבעין שנין עד דסף 13
כל דרא דעבד דביש קדם יי :
והנה והא קמתון בתר אבהתכון תלמידי 14
גובריא חייביא למוספא תוב על תקוף
רוגזא דיי על ישראל : כי תשובון ארום תתובון מבתר דחלתיה ויוסף תוב 15
לאוחרותיהון במדברא ותחבלון לכל עמא הדין : ויגשו וקריבו לותיה 16
ואמרו דירין דעאן נבני לבעירנא הכא וקירוין לטפלנא : ואנחנו ואנחנא 17
נזדרז מבעין בגו בני ישראל עד
דנעילינון לאתרהון ויתבון טפלנא
בקרוי חקרא מן קדם יתבי ארעא :
לא לא נתוב לבתנא עד דיחסנון בני ישראל גבר אחסנתיה : כי ארום 18
לא נחסין עמהון מעיברא ליורדנא ולהלא ארום מטת אחסנתנא לנא מעברא 19
דיורדנא מדינחא : ויאמר ואמר להון משה אין תעברון ית פתגמא הדין 20
אין תזדרזון קדם עמא דיי לאגחא קרבא : ועבר ויעיבר לכון כל דמזרז ית 21
יורדנא קדם עמא דיי לאגחא קרבא עד דיתרך ית בעלי דבבוי מן קדמוי :
ונכבשה ותתכבש ארעא קדם עמא דיי ומן בתר כדין תתובון ותהון זכאין 22
מן קדם יי ומישראל ותהי ארעא הדא לכון לאחסנא קדם יי : ואם
ואין לא תעבדון ית פתגמא הדין הא חבתון קדם יי אלהכון ודעו חובתכון 23
דתארע יתכון : בנו בנו לכון קוריין 24
לטפלכון ודירין לענכון ודנפיק מפומכון
תעבדון : ויאמר ואמרו בני גד ובני 25
ראובן באסכמותא חדא למשה למימר
עבדך יעבדון כל דריבוני מפקיד : טפנו טפלנא נשנא גיתנא וכל 26
בעירנא יהון תמן בקוריי גלעד : ועבדיך ועבדך יעיברון כל דמזרז חילא 27
קדם עמא דיי לקרבא היכמא דריבוני ממליל : ויצו ופקיד עליהון 28
משה ית אלעזר כהנא וית יהושע בר נון וית רישי אבהת שבטיא לבני
ישראל :

ירושלמי 14 תסגון גוברין חייבין למספה
עוד על תקוף רוגזא :

ירושלמי 17 בקרוין תלילין מן קדם
דמרי ארעא :

ירושלמי 24 בנו לכון קרוין לטפלכון
ודירון לענכון ומה דנפק מפומכון
תעבדון :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Iratúſque eſt furor Domini in Iſraelem, & migrare fecit eos per de- 13
ſertum quadraginta annis, donec conſumeretur univerſa generatio
quæ fecerat quod malum eſt coram Domino. Et ecce ſurrexiſtis poſt 14
patres veſtros diſcipuli virorum
peccatorum, ad addendum adhuc
ſuper iram furoris Domini contra
Iſrael. Si retrocedatis à cultu 15
ejus, ille addet remorari eos in
deſerto: atque ita perdetis totum populum iſtum. Acceſſeruntque 16
ad eum, & dixerunt; Caulas ovium ædificabimus pecoribus no-
ſtris hic, & urbes pro parvulis noſtris. Nos autem armabimur ex- 17
pediti in medio filiorum Iſrael, donec introduxerimus eos ad locum
ſuum: interea habitabunt pueri
noſtri in civitatibus munitis à fa-
cie habitatorum terræ. Non re- 18
vertemur in domos noſtras, donec
poſſideant filii Iſrael quiſque hæreditatem ſuam. Quoniam non poſ- 19
ſidebimus cum illis trans Jordanem & ultra: quoniam pervenit hæ-
reditas noſtra nobis citra Jordanem ad Orientem. Et dixit illis Mo- 20
ſes; Si feceritis rem hanc, ſi armati inceſſeritis ante populum Do-
mini ad prælium: Et tranſierit ex vobis quiſquis armatus eſt Jor- 21
danem ante populum Domini ad ineundum prælium, donec expellat
inimicos ſuos à facie ſua: Et ſubacta fuerit terra coram populo 22
Domini, poſtea revertemini & eritis innocentes à facie Domini & Iſ-
rael, & erit hæc terra vobis in hæreditatem coram Domino. Quòd 23
ſi non feceritis rem hanc, ecce peccâſtis coram Domino Deo veſtro:
& cognoſcetis peccatum veſtrum quod eveniet vobis. Ædificate vo- 24
bis urbes pro pueris veſtris, &
caulas pro gregibus veſtris: &
quod egreſſum eſt ex ore veſtro
faciatis. Et dixerunt filii Gad & 25
filii Ruben uno conſenſu Moſi, di-
cendo; Servi tui facient quicquid
dominus meus præceperit. Pueri noſtri, uxores noſtræ, greges no- 26
ſtri, & omnia pecora noſtra erunt ibi in civitatibus Gilead. Servi 27
autem tui tranſibunt, quicunque armatus eſt ad militiam, ante popu-
lum Domini ad bellum, quemadmodum dominus meus loquitur. Et 28
præcepit propter eos Moſes Eleazar ſacerdoti, & Joſue filio Nun, &
capitibus patrum tribuum filiorum Iſrael.

Hieroſ. 14. *Multiplicâſtis viros peccatores, addendo adhuc ad iram furoris.*

Hieroſ. 17. *In civitatibus munitis à facie dominorum terra.*

Hieroſ. 24. *Ædificate vobis civitates pro pueris veſtris, & caulas pro ovibus veſtris: & quod exiit ex ore veſtro faciatis.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* گرم شد خشمي : در يسرال و سرگردان كرد ايشانرا در بيابان چهل سال تا تمام شدني 13
همه آن عصري آن كنا آن بد در نظرهاي : * واينك بر خاستيد بدلي پدراني شما تربيت 14
كردهي مردماني خطاكاران بافزودن نيز ابر گرمي خشمي : بيسرال * كه باز گرديد 15
ازپسي او وبيفزايد نيز برها كردني اودربيابان وتباهي كنيد بهمه آن قومي آن اين :
* نزديك شدند باو وگفتند حديرهاي گوسپند آبدان كنيم برمهي ايما اينجا وشهرها 16
بطفلاني ايما * وايما جريده باشيم مبارزان بپيشي پسراني يسرال تا آنچه الاّ آوردني ايشان بجاي 17
ايشان و بنشينند طفلاني ايما درشهرهاي آن قلعه از جهتي نشينداني آن زمين *
* نه باز گرديم بخانهاي ايما تا ادسندا گرفتن پسراني يسرال مردي ادسنداي 18
او * كه نه ادسندا گيريم اوازي ايشان از گذر بيردن و آن سو 19
كه بيامد ادسنداي ايما بايما از گذري آن يردن بمشرق * گفت بايشان 20
مشه اگر بكنيد مر آن سخن آن اين اگر جريده باشيد بپيشي : بكارزار * وبگذرد بشما همه 21
جريده مر آن يردن بپيشي : تا راندني او مر دشمناني اوازپيشي او * وبگيريم آن زمين 22
بپيشي : وپس بازگرديد وباشيد آزادان از : وازيسرال وباشد آن زمين آن اين بشما
بادسندا بپيشي : * واگرنه كنيد همچنين اينك خطا كرديد بـ : وبدانيد خطاي 23
شما آنچه بيابد شمارا * آبدان كنيد بشما شهرها بطفلاني شما وحديرها بگوسپنداني 24
شما و آن بيرون آيا ازدهاني شما بكنيد * گفت پسراني جد وپسراني راوبن بمشه [بگفتن بندگاني 25
تو] بكنند چون آنچه خداوندي من فرمايا * طفلاني ايما زناني ايما رمهي ايما و همه چهارپاياني 26
ايما باشند آنجا درشهرهاي آن جلعد * وبندگاني تو بگذرند همه جريدهي سپاه بپيشي : 27
بكارزار چون آنچه خداوندي من سخن گويا * بفرمود بايشان مشه مر العزر آن كهن و مريهوشع 28
بن نون و مر سروراني پدراني آن قبيلها بپسراني يسرال :

Et excandefacta eſt ira Dñi in Iſ- 13
rael, & confuſos reddidit illos in de-
ſerto quadraginta annis, donec conſu-
meretur tota ætas illa, quæ fecerat
malum in conſpectibus Domini. Et 14
en ſurrexiſtis pro patribus ve-
ſtris, educatio hominum peccatorum,
ad addendũ adhuc ad excandeſcen-
tiam iræ Domini contra Iſrael.
Quòd ſi reverſi fueritis à poſt eum, 15
tum addet adhuc relinquere illum in
deſerto; & corrumpetis univerſum
populum hunc. Acceſſeruntque ad 16
eum, & dixerunt; Septa ovium æ-
dificabimus gregibus noſtris hic,
& urbes parvulis noſtris. Nos 17
verò expediti erimus accincti ante
filios Iſrael, uſquequò adduxerimus
eos ad locum ſuum: & ſedebunt
infantes noſtri in urbibus caſtella-
tis, propter habitatores terræ. Non 18
revertemur ad domos noſtras, do-
nec hæreditariò accipiant filii Iſ-
rael, quiſque hæreditatem ſuam.
Non enim hæreditatem accipiemus 19
cum eis ultra tranſitum Jarden, &
eo latere: quòd evenerit hæredi-
tas noſtra nobis cis tranſitum Jar-
den ad Orientem. Dixit illis Mo- 20
ſheh; Si præſtiteritis verbum hoc,
ſi expediti fueritis coram Domino
ad bellum: Et tranſierit ex vo- 21
bis omnis expeditus ipſum Jarden
ante Dominum, donec expulerit
inimicos ſuos à præſentia ſua, Et 22
ceperimus terram coram Domino:
tum poſteà revertemini, eritiſque
liberi à Domino & ab Iſrael; &
erit terra iſta vobis in poſſeſſionem
coram Domino. Quòd ſi non fe- 23
ceritis ſic, en peccatum commiſiſtis
in Dominum, & cognoſcetis pecca-
tum veſtrum quod inveniet vos.
Ædificate vobis urbes pro parvu- 24
lis veſtris, & ſepta pro ovibus ve-
ſtris, & quod egreſſum eſt ex ore
veſtro, præſtate. Reſponderunt fi- 25
lii Gad & filii Reuben ipſi Mo-
ſheh, dicendo; Servi tui facient
quemadmodum dominus meus præ-
cipit. Parvuli noſtri, uxores no- 26
ſtræ, greges noſtri, & omnes qua-
drupedes noſtræ erunt ibi in urbibus
Gilead: Servi autem tui tranſ- 27
ibunt, omnis expeditus ad exerci-
tum coram Domino ad bellum, quem-
admodum dominus meus loquitur.
Et præcepit de eis Moſheh ipſi Ele- 28
azar ſacerdoti & Jehoſhua filio
Nun, & capitaneis patrum tribuum
filiorum Iſrael:

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

29 ויאמר ואמר להון משה אין יעברון בני גד ובני ראובן עמכון ית יורדנא
כל דמזרז לקרבא קדם עמא דיי ותתכבש ארעא קדמיכון ותתנון להון ית
30 ארע גלעד לאחסנא : ואם ואין לא יעברון מזרזין עמכון ויחסנון ביניכון
31 בארעא דכנען : ויענו ואתיבו בני גד ובני ראובן ואמרו ית כל דמליל יי
32 לעבדך היכדין נעביד : נחנו נחנא נעיבר מזרזין קדם עמא דיי לארעא
33 דכנען ועמנא אחידת אחסנתנא מעיברא ליורדנא : ויתן ויהב להון משה
לבני גד ולבני ראובן ולפלגות שבטא דמנשה בר יוסף ית מלכות סיחון מלכא
דאמוראי וית מלכות עוג מלכא דמתנן ארעא לקירויהא בתחומי קוריי ארעא
34 חזור חזור : ויבנו ובנו בני גד ית
מדבשתא וית מכללתא וית לחיית :
35 ואת וית מכללת שופנא וית מכוור
36 גרמתא : ואת וית כרכא תקיפא
37 בבית נמרין וית בית הרן קוריי חקרא גדירין דעאן : ובני ובני ראובן בנו
ית בית חושבני וית מעלת מרא וית קרתא דתרין שוקהא מכבשן במרמירא
38 היא בירישא : ואת נבו וית בית קבורתיה דמשה וית קרתא דבלק דפגרו
מתמן טעות פעור במדור בית במסיא וית קרתא דמקפן שורהא גליף שמהת
גיברהא וית שירן ובתר דבנינון קרו להון שמהן כשום גובריא דבנונון :
39 וילכו ואזלו בני מכיר בר מנשה לגלעד וכבשוה ותריכו ית אמוראי דבה :
40 ויתן ויהב משה ית גלעד למכיר בר מנשה ויתיב בה : יאיר ויאיר בר 41
42 מנשה אזל וכבש ית כופרניהון וקרא יתהון כופרני יאיר : ונבח ונבח אזל
וכבש ית קנת וית כופרנהא וקרא לה נבח על שמיה :

ירושלמי 34 ובנו בני גד ית דבשתא
וית מכללתא וית לחיית: 35 וית
מכללתא דשופן וית מכור וית יגבהה:

פ פ פ

לג

1 אלה מסעי אלין מטלני בני ישראל די נפקו מארעא דמצרים לחילוותהון
2 כד אתעבידו להון ניסין על יד משה ואהרן : ויכתוב וכתב משה ית מפקנהון
למטלניהון על מימר דיי ואליין מטלניהון למפקנהון :

Et dixit illis Moſes; Si tranſierint filii Gad & filii Ruben vobiſcum 29
Jordanem, quiſquis eſt expeditus ad bellum, ante populum Domini,
atque ſubacta fuerit terra ante vos, tum dabitis illis terram Gilead in
poſſeſſionem. Quod ſi non tranſierint armati vobiſcum, tum capient 30
hæreditatem inter vos in terra Canaan. Et reſponderunt filii Gad & 31
filii Ruben, & dixerunt; Quicquid loquutus eſt Dominus ad ſervos
tuos, ſic faciemus. Nos tranſibimus armati ante populum Domini in 32
terram Canaan, ut nobiſcum ſit poſſeſſio hæreditatis citra Jordanem.
Et dedit illis Moſes, filiis Gad, & filiis Ruben, & mediæ tribui Ma- 33
naſſe filii Joſeph, regnum Sichon regis Amorræorum, & regnum Og
regis Mathan, terram cum urbibus ſuis per terminos urbium terræ
per circuitum. Et ædificaverunt 34
filii Gad Madbaſchta, & Maclal-
ta, & villas *ejus*. Et Maclelath 35
Schophanæ, & Micvar Gerama-
thæ. Et urbem fortem in Beth- 36
nimrin, & Bethharan, civitates
munitas, caulas ovium. Et filii 37
Ruben ædificârunt domum Chusbane, & Mahalath Meta, & civita-
tem duarum platearum ſtratarum marmore, illa eſt Bereſcha. Et do- 38
mum ſepulchri ipſius Moſis, & civitatem Balak unde demoliti ſunt
idolum Peor in domo altarium, & civitatem cujus muri circumdant
eam, inſignem nominibus virorum ejus, & Schiran: & poſtquam
ædificârunt eas, impoſuerunt illis nomina juxta nomina virorum qui
illas ædificârunt. Et iverunt filii Machir filii Manaſſe in Gilead, & 39
ſubegerunt eam, & expulerunt Amorræos qui in ea erant. Et dedit 40
Moſes Gilead Machir filio Manaſſis & habitavit in ea. Jair verò fi- 41
lius Manaſſe abiit & ſubegit viculos eorum, & vocavit eos vicos Ja-
ir. Nobach autem abiit & ſubegit Kenath & vicos ejus, & voca- 42
vit eam Nobach de nomine ſuo.

Hieroſ. 34. *Et ædificârunt filii Gad Debeſchta & Maclalta,* & *pagos* ejus. 35 *Et Maclalta Schophanæ & Macvar, & Jogbea.*

SECT. XLIII.

CAP. XXXIII.

Iſtæ ſunt profectiones filiorum Iſrael, qui exierunt è terra Ægypti 1
ſecundùm exercitus ſuos, poſtquam ſunt facta illis miracula per ma-
num Moſis & Aaronis. Et ſcripſit Moſes egreſſiones eorum per pro- 2
fectiones eorum juxta verbum Domini: & iſtæ ſunt profectiones eo-
rum juxta exitus eorum.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

29 * گفت مشه بايشان اگر بگذرند پسراني جد وپسراني راوبن اواري شما مر آن يردن
همه جريده بكارزار بپيشي : بگيرد آن زمين بپيشي شما وبدهيد بايشان زميني جلعد
30 بادستا * واگر نه گذرند جريدگان اواري شما ادستا گيرند در مياني شما در زميني
31 كنعن * جواب دادند پسراني جد وپسراني راوبن بگفتن مر آنچه سخن گفت : ببندگاني
32 تو همچنين بكنيم * ايما بگذريم جريدگان بپيشي : زمين كنعن واواري ايما گرفتني
33 ادستاي ايما از گذر يردن * بداد بايشان مشه بپسراني جد وبپسراني راوبن وبنيمهي
قبيلهي منشّه پسري يوسف مر مملكتي سيحن پادشاهي آن اموري ومر مملكت عوج
34 پادشاهي آن بشن آن زمين بشهرهايي آن در حدّها شهرهايي آن زمين گرداگرد * آبدان
35 كردند پسراني جد مر ديبن ومر عطروت ومر عرعر * ومر عطروت شوفن ومر يعزر
36 37 ويجبهه * ومر بيت نمره ومر بيت هرن شهرهاي قلعه وحظيرها گوسپند * وپسراني
38 راوبن آبدان كردند مر حشبون ومر العله [ومر] قريتيم * ومر نبو ومر بعل معون
موسبّت شم ومر سبمه بخواندند در نامها مر نامهاي آن شهرها آنچه آبدان كردند *
39 * برفتند پسراني مكير پسري منشّه بجلعد بگرفتند آنرا وبراندند مر آن اموري
40 41 آنچه در آن * بداد مشه مر آن جلعد بمكير پسري منشّه وبنشست در آن * ويائير پسري
42 منشّه برفت وبگرفت مر ديههاي ايشان بخواند بايشان حوّت يائير * ونبح برفت وبگرفت
مر قنت ومر ديههاي آن بخواند بآن نبح در نامي او *

* فصل سي سوم *

1 * ايدان منزلهاي پسراني يسرال آنچه بيرون آمدند از زميني مصر بسپاهاي ايشان در دستي
2 مشه واهرن * بنوشت مشه مر بيرون آمدنهاي ايشان بمنزلهاي ايشان ابر امري : وايدان
منزلهاي ايشان ببيرون آمدنهاي ايشان *

Et dixit Meſheh illis; Si tranſierint 29
filii Gad & filii Reuben vobiſcum
*Jarden, omniſ*que *expeditus ad bel-*
lum coram Domino, ceperit terram
coram vobis: tunc dabitis eis ter-
ram Gilead in poſſeſſionem. Quòd 30
ſi non tranſierint expediti vobiſcum,
poſſeſſionem accipient in medio ve-
ſtri in terra Chenaan. Reſponſum 31
dederunt filii Gad & filii Ruben,
dicendo; Quod locutus eſt Domi-
nus ſervis tuis, ſic faciemus: Nos 32
tranſibimus expediti coram Dño in
terram Chenaan, ut ſit *penes nos*
poſſeſſio hæreditatis noſtræ cis tranſ-
itum Jarden. Dedit itaque *illis* 33
Moſheh, filiis Gad, & filiis Reu-
ben, & dimidiæ tribui Menaſſeh
filii Joſeph, regnum Sihon regis E-
moræi, & regnum Og regis Baſhan,
terram cum urbibus ſuis per termi-
nos ſuos, *urbes terræ circumcirca.*
Et *ædificârunt filii Gad Dibon, &* 34
Ataroth, & Aroer. Et Atroth 35
ſhophan, & Jaazer, & Jogbehah,
Et Beth-nimrah, & Beth haran 36
urbes caſtellatas, & ſepta ovium.
Filii verò Reuben ædificaverunt 37
Heſhbon, & Elealeh, & Cirja-
thaim, Et Nebo, & Baal-me- 38
on verſis nominibus & Sibmah:
& vocaverunt nominibus nomina
urbium quas ædificaverunt. Et 39
pergentes filii Machir filii Me-
naſſeh in Gilead, ceperunt eam,
expuleruntque Emoræum qui in ea.
Et *dedit Moſheh Gilead ipſi Ma-* 40
chir filio Menaſſeh, ſeditque in ea.
Jair quoque filius Menaſſe perrexit, 41
& cepit pagos eorum: vocavitque
eos Havvoth Jair. Nobah et- 42
iam perrexit, & cepit Cenath &
pagos ejus: vocavitque eam No-
bah, ſecundùm nomen ſuum.

CAP. XXXIII.

Iſtæ ſunt *manſiones filiorum Iſra-* 1
el qui egreſſi ſunt è terra Ægypti
per exercitus ſuos, in manu Mo-
ſheh & Aharon. Scripſit autem 2
Moſheh egreſſiones eorum per man-
ſiones eorum juxta mandatum Do-
mini: iſtæ inquam ſunt manſiones
eorum per egreſſiones eorum.

ויסעו מרעמסס ונטלו מן פילוסין בירחא 3
דניסן בחמשת עסרא יומא לירחא
קדמאה מבתר דאכלו נכסת פסחא נפקו
בני ישראל בריש גלי למיחמיהון דכל מצראי : ומצרים ומצראי מקברין ית דקטל יי 4
בהון כל בוכרא ובטעוותהון עבד מימר דיי דינין טעוות מתכא הוו מתרככין טעוות
אבנא מתנדעין טעוות פחרא מתעבדין בקיקין טעוון דעא מתעבדין קטום ודבעירי
מייתין : ויסעו ונטלו בני ישראל מן פילוסין ושרו בסוכות אתרא דאתחפיאו שבעה 5
ענני יקרא : ויסעו ונטלו מסכות ושרו באיתם דבסטר מדברא : ויסעו מאיתם 6
ונטלו מאיתם ותבו על פומי חירתא 7
מרבעתא דקדם טעוות צפון ושרו קדם
מגדול : ויסעו ונטלו מפורקי חירתא 8
ועברו בגו ימא ונפקו מן ימא ואזלו על כיף
ימא כנשין אונכין ומרגליין ואזלו מבתר
כדין מהלך תלתא יומין במדברא דאיתם
ושרו במרה : ויסעו ונטלו ממרה ואתו 9
לאלים ובאלים תרתי סרי עינוון דמיין
לתריסר שבטין ושובעין דיקלין כלו קבל שובעין חכימיא ושרון תמן על מיא : ויסעו
ונטלו מאילים ושרו על גיף ימא דסוף : ויסעו ונטלו מגיף ימא דסוף ושרו במדברא 10
דסין : ויסעו ונטלו ממדברא דסין ושרו בדפקה : ויסעו ונטלו מדפקה ושרו בכרך תקיף : 11 12
ויסעו ונטלו מאתר תקיף ושרון ברפידים ומטול דרפין ידיהון מפתגמי אורייתא לא 13
הוה תמן מוי למשתי לעמא : ויסעו ונטלו מרפידים ושרו במדברא דסיני : ויסעו 14
ונטלו ממדברא דסיני ושרו בקיברי דמשאלי בישרא : ויסעו ונטלו מקברי דמשיילי 15 16
בישרא ושרו בחצרות אתרא דאסתגרת מרים נביאתא : ויסעו ונטלו מחצרות ושרו 17
בריתמה אתר דמרבי אילני רתמי : ויסעו ונטלו מאתר דמרבי אילני רתמי ושרו 18 19
ברומנא דמתקיף פירוי : ויסעו ונטלו מרומנא דמתקיף פירוי ושרו בלבנה אתר 20
דתחומין לה מלבינתא בניין : ויסעו ונטלו מלבנה ושרו בבית ריסא : ויסעו ונטלו 21 22
מריסה ושרו בקהלת אתר דאתכנשו קרח וסייעתיה על משה ואהרן : ויסעו ונטלו 23
מקהלת ושרו בטוורא דשפירין פירוי : ויסעו ונטלו מטוורא דשפירין פירוי ושרו 24
בחרדה אתר דתווהו על בישתא דמותנא : ויסעו ונטלו מחרדה ושרו במקהלות אתר 25 26
כנופיא : ויסעו ונטלו ממקהלות ושרו בארעית מקהלות : ויסעו ונטלו מארעית 27
מקהלות ושרו בתרח : ויסעו ונטלו מתרח ושרו במתקה אתר דבסימין מוהי : 28 29
ויסעו ונטלו מאתר דבסימין מוהי ושרו בחשמונה : ויסעו ונטלו מחשמונה ושרו 30
באתר מרדותא : ויסעו ונטלו מאתר מרדותא ושרו בבירי עקתא : ויסעו ונטלו 31 32
מבירי עקתא ושרו בשקיפין ואתרא מתקרי גדגוד : ויסעו ונטלו משקיפין דגדגוד 33
ושרו ביטבת אתר טב וניח : ויסעו נטלו מאתר טב וניח ושרו במגזתא : ויסעו ונטלו 34 35
ממגזתא ושרו בכרך תרנגולא : ויסעו ונטלו מכרך תרנגולא ושרו במדברא ציני 36
טוור פרזלא היא רקם :

ירושלמי 3 ונטלו מן פלוסין בירחא
קדמאה :

ירושלמי 7 ונטלו מאיתן וחזרו לפונדקי
חירתא דאית על אפי טעותא :
9 ונטלו ממרה ואתו לאילימה
ובאילים תרתי עשרי עינין דמיין כל
קביל תרי עשרי שבטיא דישראל
ושבעין דקלין כל קביל שבעין סביא
סנהדרין דישראל ושרו תמן :

Et profecti ſunt ex Peluſio menſe 3
Niſan, decimo quinto die menſis
primi, poſtquàm comediſſent victi-
mam Paſchæ exierunt filii Iſrael capite aperto, in conſpectu omnium
Ægyptiorum. Ægyptii autem ſepeliebant eos quos interfecerat Dominus, 4
omnem *ſcil.* primogenitum: & in idola ipſorum fecerat ſermo Domini ju-
dicia; idola conflatilia mollia facta ſunt, idola lapidea mutilata ſunt, ido-
la figulina facta ſunt minuta, idola lignea facta ſunt cinis, & quæ erant
inter beſtias mortua ſunt. Profecti ergò ſunt filii Iſrael ex Peluſio, & ca- 5
ſtrametati ſunt in Succoth, loco in quo tecti ſunt ſeptem nubibus gloriæ.
Et profecti ſunt ex Succoth, & caſtrametati in Etham quæ eſt in latere de- 6
ſerti. Et profecti ex Etham reverſi 7
ſunt ad fauces Cheratha jacienti-
um, quæ ante idolum Tſephon, &
caſtrametati ſunt ante Migdol. Et 8
profecti ſunt ex tabernis Cheratha,
& tranſierunt per medium ma-
ris, & exierunt ex mari & pro-
fecti ſunt juxta litus maris colligen-
tes lapides onychinos & margari-
tas: & profecti ſunt poſteà itinere
trium dierum per deſertum Etham,
& caſtrametati ſunt in Mara. Et 9
profecti ex Mara venerunt in Elim:
in Elim autem duodecim erant fontes aquarum pro duodecim tribubus,
& ſeptuaginta palmæ ex adverſo ſeptuaginta ſapientum; & caſtrametati
ſunt ibi juxta aquas. Et profecti ſunt ex Elim, & caſtrametati juxta 10
littus maris juncoſi. Et profecti ſunt ex littore maris juncoſi, & caſtra- 11
metati ſunt in deſerto Sin. Et profecti ſunt ex deſerto Sin, & caſtrametati 12
ſunt in Dophka. Et profecti ex Dophka caſtrametati ſunt in arce forti. 13
Et profecti ex loco forti caſtrametati ſunt in Rephidim: & quia remiſſæ 14
erant manꝰ eorum à verbis legis, non erant illic aquæ ut biberet populꝰ.
Et profecti ex Rephidim caſtrametati ſunt in deſerto Sinai. Et profecti 15
ſunt ex deſerto Sinai, & caſtrametati ſunt in ſepulchris eorum qui poſtu- 16
labant carnem. Et profecti ſunt ex ſepulchris poſtulantium carnem, & 17
caſtrametati ſunt in Chaſeroth, loco in quo lepra percuſſus eſt Mirjam
prophetiſſa. Et profecti ſunt ex Chaſeroth, & caſtrametati in Rith- 18
ma, loco in quo creſcunt arbores juniperorum. Et profecti ſunt ex lo- 19
co in quo creſcunt arbores juniperi, & caſtrametati in Rumana, cu-
jus fructus eſt durus. Et profecti ex Rumana cujus fructus eſt durus, ca- 20
ſtrametati ſunt in Libna, loco in cujus finibus ædificium eſt lateritium.
Et profecti ex Libna caſtrametati ſunt in Beth Riſſa. Et profecti ex 21
Riſſa caſtrametati ſunt in Kehelath, loco in quo congregatus eſt Korah 22
cum ſodalibus ejus adverſus Moſem & Aaronem. Et profecti ſunt ex 23
Kehelath, & caſtrametati in monte cujus ſunt pulchri fructus. Et pro- 24
fecti ſunt ex monte cujus ſunt pulchri fructus, & caſtrametati ſunt in Cha-
rada, loco in quo obſtupuerunt propter malum peſtis. Et profecti ſunt 25
ex Charada, & caſtrametati ſunt in Makheloth loco congregationis. Et 26
profecti ſunt ex Makheloth, & caſtrametati ſunt in loco inferiori Mak-
heloth. Et profecti ſunt ex loco inferiori Makheloth, & caſtrametati in 27
Tarach. Et profecti ſunt ex Tarach, & caſtrametati in Mitka, loco cu- 28
jus aquæ dulces erant. Et profecti ſunt ex loco in quo dulces erant aquæ, 29
caſtrametatique ſunt in Chaſmona. Et profecti ex Chaſmona caſtrame- 30
tati ſunt in loco caſtigationum. Et profecti ex loco caſtigationum ca- 31
ſtrametati ſunt in Bere Hakta. Et profecti ſunt ex Bere Hakta, & caſtrame- 32
tati in rupibus, loco qui vocatur Gudgod. Et profecti ſunt ex rupibus Gud- 33
god. & caſtrametati ſunt in Jotbath, loco bono & quieto. Et profecti ſunt 34
ex loco bono & quieto, & caſtrametati ad vada. Et profecti ſunt ex vadis, 35
& caſtrametati ſunt in arce galli. Et profecti ſunt ex arce galli, & caſtra- 36
metati ſunt in deſerto Tſin monte ferri, ille eſt Rekam.

Hieroſ. 3. *Et profecti ſunt ex Peluſio menſe primo.*

Hieroſ. 7. *Et profecti ex Ethan reverſi ſunt ad tabernas Cheratha, quæ ſunt ante facies idolorum.* 9. *Et profecti ſunt ex Mara & venerunt in Elim: in Elim autem duodecim erant fontes aquarum ex adverſo duodecim tribuum Iſrael, & ſeptuaginta palmæ ex adverſo ſeptuaginta ſeniorum ſynedrii Iſrael; & caſtrametati ſunt ibi.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

*منزل بر داشتند از رعمسس در ماهي آن اول در پانزدهم روز بماهي آن اول از ذكر روزي آن 3
فسح بيرون آمدند پسراني يسرال در دستي بلند بچشم ديدي همه مصريان *و مصريان گور كنان 4
مر آنچه برد :: در ايشان همه نخست زاد در معبوداني ايشان بكرد :: حكمها *منزل بر داشتند پسراني 5
يسرال از رعمسس فرود آمدند در سكت *منزل بر داشتند از سكت فرود آمدند در اتم در كناري 6
آن بيابان *منزل بر داشتند از اتم باز گشت [ابر] في آن حيرت آنچه ابر پيشي بعل صفون و فرود 7
آمدند بپيشي مجدل * منزل بر داشتند از پيشي آن حيرت بگذشتند در مياني آن دريا آن 8
بيابان برفتند راهي سه روزها در بياباني اتم فرود آمدند در مره * منزل بر داشتند از مره 9
بيامدند باليم و در اليم دوازده چشمهاي آب و هفتاد درختي خرما فرود آمدند آنجا .

Manſionem igitur removerunt de 3 *Raameſes menſe primo, quintadecima die menſis primi, poſtridie Paſchatis egreſſi ſunt filii Iſrael manu excelſa in oculorum conſpectu omnium Ægyptiorum. (Ægyptii au-* 4 *tem* interim *ſepeliebant eos quos percuſſerat Dominus ex eis, omnem primogenitum, & in diis eorum fecerat Dominus judicia) Manſionem* 5 inquam *removentes filii Iſrael de Raameſes, reſederunt in Succoth. Manſionem* autem *removentes de* 6 *Succoth, reſederunt in Etham, quæ eſt in ora deſerti.* Et *manſionem* 7 *removentes de Etham, reverſi ſunt contra Os Hiroth, quæ è regione Baal-ſephon, & reſederunt ante Migdol. Manſionem* deinde *remo-* 8 *ventes ab ante Hiroth, tranſierunt per medium maris* in *deſertum: & ambulantes viam trium dierum in deſerto Etham, reſederunt in Marah. Manſionem* autem *remo-* 9 *ventes de Marah, venerunt in Elim: in Elim verò* erant *duodecim fontes aquæ, & ſeptuaginta arbores dactyli, & reſederunt ibi.*

Profectiones filiorum Iſrael quæ ſequuntur Hebraicè, in exemplari ita habentur.

ויסעו מאלים ויחנו על ים סוף : ויסעו מים סוף ויחנו במדבר סין : ויסעו ממדבר סין ויחנו בדפקה : ויסעו מדפקה 10 11 12 13
ויחנו באלוש : منزل [بر داشتند] مالوش [و فرود آمدند در رفيديم] و نه بود آنجا آب بقوم باشاميدن 14
ויסעו מרפידם ויחנו במדבר סיני : ויסעו ממדבר סיני ויחנו בקברת התאוה : ויסעו מקברת התאוה ויחנו 15 16 17
בחצרת : ויסעו מחצרת ויחנו ברתמה : ויסעו מרתמה ויחנו ברמן פרץ : ויסעו מרמן פרץ ויחנו בלבנה : ויסעו 18 19 20 21
מלבנה ויחנו ברסה : ויסעו מרסה ויחנו בקהלתה : ויסעו מקהלתה ויחנו בהר שפר : ויסעו מהר שפר 22 23 24
ויחנו בחרדה : ויסעו מחרדה ויחנו במקהלת : ויסעו ממקהלת ויחנו בתחת : ויסעו מתחת ויחנו בתרח : ויסעו 25 26 27 28
מתרח ויחנו במתקה : ויסעו ממתקה ויחנו בחשמנה : ויסעו מחשמנה ויחנו במסרות : ויסעו ממסרות ויחנו 29 30 31
בבני יעקן : ויסעו מבני יעקן ויחנו בחר הגדגד : ויסעו מחר הגדגד ויחנו ביטבתה : ויסעו מיטבתה ויחנו 32 33 34
בעברנה : ויסעו מעברנה ויחנו בעצין גבר : ויסעו מעצין גבר ויחנו במדבר צן הוא קדש : 35 36

Et profecti ex Elim, caſtrametati 10 *ſunt juxta mare Suph. Profecti* 11 *autem de mari Suph, caſtrametati ſunt in deſerto Sin. Et profecti de* 12 *deſerto Sin, caſtrametati ſunt in Dophcah. Profecti item de Doph-* 13 *cah, caſtrametati ſunt in Aluſh.*

Et manſionem removerunt de 14 *Aluſh, reſederunt que in Rephidim: & non erat ibi aqua populo ad bibendum.*

Ideò profecti de Rephidim, ca- 15 *ſtrametati ſunt in deſerto Sinai. Profecti autem de deſerto Sinai ca-* 16
ſtrametati ſunt in Cibroth-hattaavah. Et profecti de Cibroth-hattaavah, caſtrametati ſunt in Haſeroth. Et profecti de Haſeroth, caſtrametati ſunt in Rithmah. Profecti verò de 17 18 19
Rithmah, caſtrametati ſunt in Rimmon Peres. Et profecti de Rimmon Peres, caſtrametati ſunt in Libnah. Profecti verò de Libnah, caſtrametati ſunt in Riſſah. Et profecti de Riſſah, 20 21 22
caſtrametati ſunt in Cehelathah. Profecti item de Cehelathah, caſtrametati ſunt in monte Sepher. Profecti quoque de monte Sepher, caſtrametati ſunt in Haradah. Et profecti ſunt de Ha- 23 24 25
radah, & caſtrametati ſunt in Macheloth. Et profecti de Macheloth, caſtrametati ſunt in Thahath. Profecti autem de Thahath, caſtrametati ſunt in Tharah. Profecti quoque de Tha- 26 27 28
rah, caſtrametati ſunt in Mithcah. Profecti item de Mithcah, caſtrametati ſunt in Haſmonah. Et profecti ſunt de Haſmonah, & caſtrametati ſunt in Moſeroth. Et profecti de Moſeroth, 29 30 31
caſtrametati ſunt in Bene-jaacan. Profecti verò de Bene-jaacan, caſtrametati ſunt in Hor Gidgad. Et profecti de Hor Gidgad, caſtrametati ſunt in Jotbathah. Et profecti de Jotbathah 32 33 34
caſtrametati ſunt in Abronah. Profecti verò de Abronah, caſtrametati ſunt in Eſjon-geber. Et profecti de Eſjon-geber, caſtrametati ſunt in deſerto Sin, quod eſt [illegible] 35 36

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויסעו ונטלו מרקם ושרו בטוורוס אומנים בסייפי ארעא דאדום : ויעל אהרן
וסליק אהרן כהנא לטוורוס אומנוס על מימרא דיי ומית תמן בשנת ארבעין
למיפק בני ישראל ממצרים בירחא חמישאה בחד לירחא : ואהרן ואהרן בר
מאה ועשרין ותלת שנין כד מית בטוורים אומנים : וישמע ושמע עמלק חייבא
ואתחבר בכנענאי ומלך בערד ובית מותביה בארע דרומא כד אתו בני ישראל
ואגיח בהון וגמרו יתהון וית קירווהון : ויסעו ונטלו מטוורוס אומנים ושרו
בצלמונה אתר חובאי וכור בארע אדומאי ותמן עקת נפשא דעמא באורחא :
ויסעו ונטלו מצלמונה ושרו בפונון אתר דגרי יי בהון ית חיוון קלן וסליקת
קבילתהון עד צית שמיא : ויסעו ונטלו מאתר דגרי יי בהון ית חיוון קלן ושרו
באובות : ויסעו ונטלו מאובות ושרו במגזת עיבראי בתחום מואבאי : ויסעו
ונטלו ממגזתא ושרו בדיבון בית מזלא : ויסעו ונטלו מדיבון בית מזלא
ושרו בעלמון דבלתימה אוף תמן אתכסיית מנהון בירא על דשבקו פתגמי
אורייתא דבסימין כדבלתא : ויסעו ונטלו מעלמון דבלתימה ושרו בטוורא
עבראי קדם בית קבורתיה דמשה : ויסעו ונטלו מטוורי עבראי ושרו במישריא
דמואב על יורדנא דיריחו : ויחנו ושרו על יורדנא מבית ישימות עד מישר
שיטין במישריא דמואב : וידבר ומליל יי עם משה במשריא דמואב על יורדנא
דיריחו למימר : דבר מליל עם בני ישראל ותימר להון ארום אתון עברין ית
יורדנא לארעא דכנען : והורשתם
52 ותתרכון ית כל יתבי ארעא מן קדמיכון
ותספון ית כל בית סגדיהון וית כל
צלמי מתכוותהון תסייפין וית כל
במסיהון תשיצון : והורשתם ותתרכון 53

ירושלמי 52 ותשיצנון ית כל די
ארעא מן קדמיכון ותסופון ית כ
טעותהון וית כל צלמי מתכוותה
תתפרכון וית כל במסיהון תשיצון :

ית יתבי ארעא ותתבון בה ארום לכון יהבית ית ארעא למירות יתה :
והתנחלתם ותחסנון ית ארעא בעדבין לגניסתכון לשיבט דעמיה סגין תסגו
ולשבט דעמיה זעירין תזעיר לדיפוק ליה תמן עדבא דיליה יהי לשבטא
אבהתכון תתחסנון : ואם ואין לא תתרכו ית כל יתבי ארעא מן קדמיכון ויהי
מה דתשיירון מנהון לסכיין בעינא בישא בכון ומקיפין לכון כתריסין בסטריכון
ויתעיקון יתכון על ארעא דאתון יתבין בה : והיה ויהי כמא דחשילית למעבד להון אעביד לכון :

Targ. Jonathan B Uziel. *Hierosolymitanum.*

Et profecti ſunt ex Rekim, & caſtrametati ſunt in monte Umano in fini- 37
bus terræ Ædom. Et aſcendit Aharon ſacerdos ad montem Umanum 38
juxta verbum Domini, & mortuus eſt ibi anno quadrageſimo ab exitu fili-
orũ Iſrael ex Ægypto, menſe quinto prima menſis. Porrò Aharon natus 39
erat centum viginti tres annos, quando mortuus eſt in monte Umano.
Et audivit Amalek peccator & conſociatus eſt cum Chananæis, & regna- 40
vit in Arad, & domus habitationis ejus fuit in terra meridionali, quando
venerunt filii Iſrael ut contra eos pugnarent, & deleverunt interneci-
one tam eos quàm urbes eorum. Et profecti ſunt ex monte Umano, & 41
caſtrametati in Tſalmona loco veprium & ſqualido in terra Ædomæorum,
ubi anguſtiis affecta eſt anima populi propter viam. Et profecti ſunt ex 42
Tſalmona & caſtrametati in Punon, loco in quo immiſit Dominus in eos
ſerpentes urentes, & aſcendit clamor eorum uſque ad cœlum. Et pro- 43
fecti ſunt ex loco in quo immiſit in eos Dominus ſerpentes urentes, &
caſtrametati ſunt in Oboth. Et profecti ſunt ex Oboth, & caſtrametati 44
ſunt in vadis tranſeuntibus per limitem Moabitarum. Et profecti ſunt 45
ex vadis, & caſtrametati in Dibon domo fortunæ. Et profecti ſunt ex 46
Dibon loco fortunæ, & caſtrametati in Almon Diblathaima, etiam ibi
tectus eſt ab illis puteus, eò quòd reliquerint verba legis quæ dulcia ſunt
inſtar ficuum. Et profecti ſunt ex Almon Diblathaima, & caſtrametati 47
in monte Abaræorum è regione ſepulchri Moſis. Et profecti ſunt ex 48
montibus Abaræorum, & caſtrametati ſunt in campeſtribus Moab juxta
Jordanem Jericho. Et caſtrametati ſunt juxta Jordanem à Bethjeſchi- 49
moth uſque ad planitiem Sittim, in campeſtribus Moab. Et loquutus eſt 50
Dominus cum Moſe in campeſtribus Moab juxta Jordanem Jericho, di-
cendo: Loquere cum filiis Iſrael, & dices illis; Quandoquidem vos 51
tranſitis Jordanem in terram Canaan, Expelletis omnes habitatores 52
terræ à conſpectu veſtro, & conſummabitis omnia templa adorationis eorum: & omnes imagines
fuſiles eorum conſumetis, & omnes aras eorum exterminabitis. Et eji- 53
cietis habitatores terræ, & habita-

Hier. 52 *Et exterminabitis omnes incolas terræ illius à facie veſtra, & perdetis omnia idola eorum: & omnes imagines conflatiles eorum ſuccidetis, & omnes aras earum demolimini.*

bitis in ea: quoniam dedi vobis terram ad poſſidendum eam. Et poſſi- 54
debitis terram per ſortes juxta familias veſtras, tribui cujus populus mul-
ti *ſunt* multiplicabis, tribui verò cujus populus pauci imminues; quo-
cunque loco egreſſa fuerit ſors alicujus, is locus ejus erit: per tribus patrum
veſtrorum hæreditatem capiatis. Quod ſi non expuleritis omnes habita- 55
tores terræ illius à facie veſtra, erit id quod reſiduum ſervaveritis ex illis
in reſpicientes vos oculo malo, circundabunt vos tanquam clypei in la-
teribus veſtris: & affligent vos in terra in qua vos habitatis. Et erit 56
quemadmodum cogitavi facere illis, faciam vobis.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

37 * منزل بر داشتند از قدش فرود آمدند در هرههر در كناري زميني ادوم * بر آمد 38
اهرن آن كهن بهرههر ابر امري :: وفات يافت آنجا در سالي آن چهل ببيرون آمدني
پسراني يسرال از زميني مصر در ماهي آن پنجمي دريك بماه * واهرن قدري صد 39
وبيست و سه ساله در مردني او در هرههر * بشنويد آن كنعني پادشاهي عرد واو 40
نشينا در جنوب در زميني كنعن در آمدني پسراني يسرال * منزل بر داشتند از هرههر 41
فرود آمدند در صلمنه *منزل بر داشتند از صلمنه ויחנו בפונן : ויסעו מפונן ויחנו באבת : ויסעו
מאבת ויחנו בעיי העברים בגבול מואב : ויסעו מעיים ויחנו בדיבן גד : ויסעו מדיבן גד ויחנו בעלמון דבלתימה :
ויסעו מעלמון דבלתימה ויחנו בהרי העברים לפני נבו : ויסעו מהרי העברים ויחנו בערבות מואב על-
ירדן ירחו : ויחנו על-הירדן מבית הישמת עד אבל השטים בערבת מואב : سخن [كفت] :: بموسه در
عربوت مواب ابر يردن يرحو گفتن * سخن گوي بپسراني يسرال و گوي بايشان كه
شما گذران مر آن يردن بزميني كنعن * وبرانيد مر همه نشينان آن زمين از
پيشي شما و گم كنيد مر همه مسجدهاي ايشان و مر همه بتاني ريختهاي ايشان
گم كنيد و مر همه بتخانهاي ايشان نيست كنيد * وميراث گيريد مر آن زمين
وبنشينيد در آن كه بشما بدادم مر آن زمين بميراث گرفتن آنرا * واحسنتا گيريد
مر آن زمين در قرعه باهلي خانهاي شما ببسيار بسيار كنيد مر احسنتاي او وباندك
اندك كني احسنتاي او بآنچه بيرون آيد باو آنجا آن قرعه باو باشد بقبيلهاي پدراني
شما احسنتا گيريد * واگرنه رانيد مر نشينان آن زمين از پيشي شما و باشد آنچه
باقي گذاريد ازيشان بكاردها در چشماني شما و بسيخها در پهلوي شما و عدوي كنند
بشما ابر آن زمين آنچه شما نشينان در آن * و باشد چون آنچه خمانا كردم بكردن بايشان
كنم بشما *

Et manſionem removentes de Ca- 37
deſh, reſederunt in Hor-habar in
ora terræ Edom. Aſcenditque 38
Aharon ſacerdos in Hor-habar ſe-
cundùm mandatum Domini, &
obitum ſibi invenit ibi anno qua-
drageſimo egreſſûs filiorum Iſrael è
terra Ægypti, menſe quinto, unî
menſis. Aharon autem erat æta- 39
tis centum & viginti ac trium an-
norum quando mortuus eſt in Hor-
habar. Audivitque Chenaanæus 40
rex Arad (ipſe verò ſedebat in Me-
ridie in terra Chenaan) adventum
filiorum Iſrael. Et manſionem re- 41
moventes de Hor-habar, reſederunt
in Salmonah. Manſionem autem 42
removerunt de Salmonah,
& caſtrametati ſunt in Pu-
non. Et profecti de Punon, ca- 43
ſtrametati ſunt in Oboth. Profe- 44
cti item de Oboth, caſtrametati ſunt
in Ije-haabarim in termino Moab.
Et profecti de Ijim, caſtrameta- 45
ti ſunt in Dibon-Gad. Profecti 46
item de Dibon-Gad, caſtrame-
tati ſunt in Almon-Diblathaim.
Profecti præterea de Almon-Dibla- 47
thaim, caſtrametati ſunt in mon-
tibus Abarim ante Nebo. Et pro- 48
fecti de montibus Abarim, ca-
ſtrametati ſunt in campeſtribus
Moab juxta Jarden Jercho.
Tandem caſtrametati ſunt juxta 49
Jarden à Beth-jeſhimoth uſq; ad A-
bel ſhittim in campeſtribus Moab.
Locutuſque eſt Dominus ad Mo- 50
ſheh in Arboth Moab juxta Jar-
den Jercho, dicendo, Alloquere fi- 51
lios Iſrael, dicéſque eis; Quum
tranſieritis Jarden ad terram Che-
naan, Tunc expelletis omnes habi- 52
tatores terræ à præſentia veſtra, &
perdetis omnia templa eorum, omnia
quoque idola fuſilia eorum perdetis,
atque omnia idolia eorum anni-
hilabitis. Et hæreditariò capie- 53
tis terram, ſedebitiſque in ea: nam
vobis dedi terram ad hæreditariò
capiendum eam. Poſſidebitis autem 54
terram per ſortem, per familias ve-
ſtras: copioſiori multiplicabitis poſ-
ſeſſionem ejus, & pauciori diminues
poſſeſſionem ejus: in loco in quo e-
gredietur ei ſors, ei erit: per tribus
patrum veſtrorum poſſeſſionem capi-
etis. Quòd ſi non expuleritis habi- 55
tatores terræ à præſentia veſtra, tum
erit, quos reliqueritis ex eis erunt
in cultros in oculis veſtris, & in

Cuſpes in latere veſtro, & hoſtiliter agent vobiſcum ſuper terram in qua vos ſedetis. Eritque, quemadmodum repræſentavi mihi facere eis, faciam vobis. 56

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. Hierosolymitanum.

לד

וידבר ומליל יי עם משה למימר : צו פקיד ית בני ישראל ותימר להון ארום [1][2]
אתון עלין לארעא דכנען דא ארעא דתתפלג לכון באחסנא ארעא דכנען
בתחומהא : והוה ויהוי לכון תחום 3
דרומא מן מדברא דציני טור פרזלא
על תחומי אדום ויהוי תחום דרומא
מן סייפי ימא דמלחא מדינחא : ונסב
ויקיף לכון תחומא מן דרומא למסוקיתא 4
דעקרבית ויעיבר לציני טוור פרזלא
ויהוון מפקנוי מן דרומא לרקם גיעא
ויפוק לטירית אדריא ויעיבר לקיסם :
ויקף ויקיף תחומא מקיסם לנילוס 5
דמצראי ויהון מפקנוי למערבא : וגבול
ותחום מערבא ויהוי לכון ימא רבא 6
אוקיינוס ותחומיה הינון מי בראשית
עם מיא קדמאי דהוון בגויה אבדוי
ופרכידוי בדכוי ומדנתיה נסוי ומחוזוי
ספינתיה ואלגוותיה דין יהוי לכון תחום
מערביא : וזה ודין יהוי לכון תחום 7
ציפונא מן ימא רבא תכוונון לכון
לטוורים אומנים : מהר ההר מטוורוס 8
אומנים תכוונון לכון מעלך לטבריא
ויהון מפקנוי דתחומא מן תרין ציטרוי
מכוונין לכרכור דבר זעמה ולכרכוי
דבר סניגורא ודיווקינוס ותרנגולא עד
קיסרין מעלך לאבלס דקילקאי : ויצא
ויפוק תחומא לקרן זכותא ולגבתא 9
רחשמונא ויהון מפקנוי לכריא דבית
סכר ולמציעות דרתא רבתא דממצעא בין טירת עינוותא לבין דרמשק
דין יהוי לכון תחום ציפונא : והתאויתם ותכוונון לכון לתחום מדינחא 10
מטירת עינוותא לאפמיאה : וירד הגבול משפם ויחות תחומא מן אפמיאה 11
לדפני מן מדנח לעינוותא ויחות תחומא למערת פניאס וממערת פניאס
יחות תחומא לטור תלגא ומטור תלגא יחות תחומא לעינן ומעינן יחות
תחומא ויסב מישרא מישר נחלי ארנונא וייתי למדברא וציני טור פרזלא
מי מצותא אכל ודמוכה סמיך לגניסר כרך מלכותהון דאדומאי אחסנות שיבט
ראובן וגד ופלגות שיבט מנשה ויחות תחומא ויקיף לתחום ימא דגניסר
ממדינחא :

ירושלמי 3 ויהוי לכון תחומא מדרומא
ממדברא דרקם כל קביל תחומיהון
דאדומאי ויהי לכון דרומא מסיפי ימא
דמלחא מן מדינחא : 4 ויקף לכון
תחומא דרומיא מן מסקיותא דעקרבין
דעבר בטור פרזלא ויהוי מפקנוי מדרום
לרקם רגיעא ויפוק דירת אדריא ויעבר
בקסם : 5 ויקף תחומא מן קסם
לנילוס מצרים ויהון מפקנוי מן מערבא :
6 ותחום ימא רבא הוא אוקינוס ניסוי
ומחווי וספינתא עם מיא קדמיא דאית
בגויה הנון מי בראשית דין יהוי לכון
תחומא מערביא : 7 ודין יהוי לכון
תחום צפוניא מן ימא רבא תכוונון לכון
לטורוס מנוס : 8 מטורוס מנוס תכוונון
לכון למעלי אנטוכיא ויהון מפקנוי
תחומא דאולס דקלקאי : 9 ויפקון תחומא
לזפירין ויהוון מפקנוי דירת עינותא
דין דיהוי לכון תחום צפוניא :
10 ותכוונון לכון תחומא מערביא מדיירת
עינותא לאפמים : 11 ויחות תחומא
לאפמים לדפני מן מדינחא לעינותא
ויחות תחומא וימטי סמיך לימא
דגינוסר מן מערבא :

CAP. XXXIV.

ET loquutus eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Præcipe filiis Iſrael, 1 & dices illis; Quando vos ingrediemini in terram Canaan, hæc erit 2 terra quæ dividetur vobis in hæreditatem, terra Canaan per limites ſuos. Erit vobis limes meridiona- 3 lis à deſerto palmarum montis ferri, juxta terminos Ædom: erit *inquam* limes meridionalis à finibus maris ſalſi ad orientem. Et circuibit vo- 4 bis terminus à meridie ad aſcenſum Akrabim, & tranſibit ad palmas montis ferri, & erunt exitus ejus à meridie uſque ad Rekam Geah: & exibit ad oppidum arearum, & tranſibit uſque in Keſam. Et cir- 5 cundabit limes à Keſam ad Nilum Ægyptiorum: & erunt exitus ejus uſque ad occaſum. Terminus ve- 6 rò occidentalis ſit vobis mare magnum Oceani, & limes ejus ſunt aquæ creationis cum aquis antiquis quæ ſunt in medio ejus; appendices ejus, & ſuburbana ejus, arces ejus, & civitates ejus, inſulæ ejus, & portus ejus, naves ejus, & interiora ejus: hic erit vobis limes occiduus. Hic etiam erit vobis li- 7 mes ſeptentrionalis: à mari magno dirigetis vobis ad montem Umanum. A monte Umano dirigetis 8 vobis uſque ad introitum Tiberiadis: & erunt exitus illius termini à duobus lateribus ejus tendentes ad Kadcor filii Zahama, & ad Cadcoi filii Sanigora, & Divakinos, & Tarnegola, uſque ad Cæſaream quà ingrederis in Abelas Ciliciorum. Et exibit terminus ad Keren Ze- 9 chuta, & ad Gibta Chatmonæ, & erunt exitus ejus ad Karia Bethſekel. & ad medium atrii magni quod *eſt* à Mitſehah inter palatium Invethah & Darmeſchek. Hic erit vobis limes ſeptentrionalis. Et de- 10 ſcribetis vobis ad terminum meridionalem, ab urbe Hinvatha uſque ad Apamiam. Et deſcendet limes ab Apamia in Dophne ab oriente 11 Hinvathæ: deinde deſcendet limes ad ſpeluncam Panias, & à ſpelunca Paniæ deſcendet limes ad montem nivis, & à monte nivis deſcendet limes ad Henan, & ab Henan deſcendet limes & circundabit planitiem, planitiem *inquam* torrentium Arnonis, & perveniet in deſertum & palmas montis ferri, aquas contentionis devorat, & dormit juxta Geneſaram oppidum regni Ædomæorum, hæreditatem tribus Ruben & Gad & dimidiæ tribus Manaſſe, & deſcendet limes & circundabit limitem maris Geneſareth ab oriente.

Hierof. 3 *Et erit vobis limes à meridie à deſerto Rekam, ex adverſo limitis Ædomæorum: & erit vobis meridies à finibus maris ſalſi ab oriente.* 4 *Et circundabit vobis terminus meridionalis ab aſcenſu Akrabim, qui tranſit per montem ferri, & erit exitus ejus à meridie uſque ad Rekam Geah: & exibit ad ovile arearum, & tranſibit ad Keſam.* 5 *Et circundabit terminus à Keſam ad Nilum Ægypti: & erit exitus ejus ab occidente.* 6 *Et terminus* erit *mare magnum,* nempe *Oceanus, inſulæ ejus, portus ejus, & naves cum aquis antiquis quæ ſunt in eo, illæ ſunt aquæ creationis: hic erit terminus occiduus.* 7 *Et hic erit vobis limes ſeptentrionalis: à mari magno dirigetis vobis ad montem Manum.* 8 *A monte Mano tendetis vobis ad ingreſſum Antiochiæ: & erunt exitus ejus ad Abelas Ciliciorum.* 9 *Et exibit limes ad Zapherin, & erunt exitus ejus caulæ Hajenntha. Hic erit vobis limes ſeptentrionalis.* 10 *Et deſcribetis vobis limitem occiduum à caulis Hajenntha uſque ad Apamiam.* 11 *Et deſcendet limes in Apamiam ad Dophne ab oriente Hajenntha, & deſcendet limes & declinabit juxta mare Geneſaris ab Occidente.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* فصل سي چهارم *

* سخن گفت يي بموسه گفتن * بفرماي مر پسراني يسرال و بگوي بايشان كه شما 1 2
آيان بآن زمين كنعن اين آن زمين آنچه بيفتد بشما در اصنتا زميني كنعن
بحدهاي آن * و باشد بشما كنجي جنوب از بياباني صن ابر گذاري ادوم و باشد 3
بشما حدي جنوب از كناري درياي نمك بمشرق * و بگردد بشما آن حد از جنوب 4
بمعله عقربيم و بگذرد صنه و باشند بيرون آمدنهاي او از جنوب بقدش برنع و بيرون
آيد حصر ادر و بگذرد بعصمون * و بگردد آن حد از عصمون برودي مصر و باشند 5
بيرون آمدنهاي او بمغرب * و حدي مغرب باشد بشما آن دريا بزرگ و حدي اين باشد 6
بشما حدي مغرب * و اين باشد [بشما] حدي شمال از آن درياي آن بزرگ نشان كنيد 7
بشما هر هور * از هور ههر نشان كنيد ببا حمت و باشند بيرون آمدنهاي آن حد 8
صدده * و بيرون آيد آن حد زفرنه و باشند بيرون آمدنهاي او حصر عينن اين 9
باشد بشما حدي صفون * نشان كنيد بشما بحدي مشرق از حصر عينن شفمه * 10
و فرود آيد آن حد از شفم آن ربله از پيش بعين و فرود آيد آن حد و بوسد ابر * 11
كتفي درياي كنرت بمشرق .

CAP. XXXIV.

LOcutúſque eſt Dominus ad Moſheh, dicendo, 1 Præcipe filiis Iſraël, ac dices eis; 2 Quum veneritis ad terram Chenaan, (iſta eſt terra quæ cadet vobis in poſſeſſionem, terra Chenaan per terminos ſuos.) Tunc erit vobis angulus Meridici 3 à deſerto Sin juxta tranſitum Edom: erit inquam vobis terminus Meridici à litore maris ſalis ad Orientem. Et circuibit vobis 4 terminus à Meridie ad Maaleh-acraboim, & tranſibit ad Sin, & erunt exitus ejus à Meridie in Cadeſh-barnea, atque egredietur ad Haſar-addar, & tranſibit ad Aſmon. Præterea circuibit terminus ab A- 5 ſmon ad flumen Ægypti: & erunt exitus ejus ad Occidentem. Ter- 6 minus autem Occidentalis erit vobis mare magnum: terminus inquam iſte erit vobis terminus Occidentalis. Iſte verò erit vobis ter- 7 minus Septentrionalis, à mari magno deſignabitis vobis Hor-habar. Ab Hor-habar deſignabitis ad Bo- 8 Hamath: & erunt exitus termini ad Sedad. Et illinc egredi- 9 etur terminus ad Ziphron, & erunt exitus ejus ad Haſar-enan: iſte erit vobis terminus Aquilonaris. Deſi- 10 gnabitis quoque vobis terminum Orientalem, ab Haſar-enan ad Shepham. Et deſcendet terminus à 11 Shepham ad Riblah ab Oriente Ain: & deſcendet terminus, perveniétque ad humerum maris Chenereth ad Orientem.

12 וירד ויחות תחומא ליורדנא ויהוון
מפקנוי ליַמָּא דמלחא ריקם גיעא מן
דרומא טוורוס אומניס מן צפונא יַמָּא
רבא מן מערבא יַמָּא דמלחא מן מדינחא
דא תהוי לכון ארעא דישראל למצרני תחומהא חזור חזור: ויצו ופקיד משה ית 13
בני ישראל למימר דא ארעא דתחסנון יתה בעדבא דפקיד יי למיתן לתשעת
14 שבטין ופלגות שבטא: כי ארום קבילו שבטא דבני ראובן לבית אבהתהון
ושבטא דבני גד לבית אבהתהון ופלגות שבטא דמנשה קבילו אחסנתהון: שני
15 תרין שבטין ופלגות שבטא קבילו
אחסנתהון מעברא ליורדנא מדינחא:
16 וידבר ה׳ ומליל יי עם משה למימר:
17 אלה אלין שמהת גובריא דיחסנון
לכון ית ארעא אלעזר כהנא ויהושע
18 בר נון: ונשיא ואמרכול חד אמרכל
חד מן שבטא תתפרון לאחסנא ית
19 ארעא: ואלה ואלין שמהת גובריא
לשבטא דבית יהודה כלב בר יפנה:
20 למטה שמעון לשבטא דשמעון שמואל
21 בר עמיהוד: למטה בנימן לשבטא
דבנימין אלידד בר כסלון: למטה דן
22 לשבטא דדן אמרכל בקי בר יגלי:
23 למטה לשבטא דבני יוסף לשבטא
דבני מנשה אמרכל חניאל בר אפוד:
24 למטה אפרים לשבטא דבית אפרים
25 אמרכל קמואל בר שפטן: למטה זבולן
לשבטא דזבולן אמרכל אליצפן בר
26 פרנך: למטה יששכר לשבטא דבית
יששכר אמרכל פלטיאל בר עזן:
27 למטה אשר לשבטא דאשר אמרכל
28 אחיהוד בר שלומי: למטה נפתלי
לשבטא דבני נפתלי אמרכל פדהאל
29 בר עמיהוד: אלה אלין דפקיד יי
לאחסנא ית בני ישראל בארעא דכנען:

לה

וידבר ומליל יי עם משה במישריא דמואב על יורדנא דיריחו למימר: 1

12 ויחות לירדנא ויהוון מפקנוי יַמָּא
דמלחא דא תהי לכון ארעא לתחומהא
חזור חזור:

ירושלמי 15 תרין שבטיא ופלגות
שבטא קבילו אחסנתהון מן ירדנא
דיריחו קדמאין מן מדינחא מן מישר
יַמָּא דמלחא נפק להון תחומא לכנרת
כרך דמלכותהון דאמוראי ומכנרת כרך
מלכותהון דאמוראי נפק להון תחומא
לטור תלגא ולחומתא דלבנן ומטור
תלגא ולחומתא דלבנן נפק להון תחומא
לחובא דמן צפון עינותא דדמשק ומן
חובא די מן צפון עינותא דדמשק נפק
להון תחומא לדיוקינוס טור תלגא
דקיסריון די מן מדנח מערב דן ומן
יוקינוס תורנגלא דקיסריון די מן מדנח
מערב דן נפק להון תחומא לנהרא
רבא נהרא פרת דעלוי סדר נצחני
קרבוי דיי מתעבדין ומן נהרא רבא
נהרא פרת נפק להון תחומא לקרוותא
לבתרא כל טרכון זמרא בירת
מלכותא דסיחון מלכהון דאמוראי ובירת
מלכותא דעוג מלכא דמתנן נפק
לרפיח ולשוקמזי עד מטי ספר ימא
דמלחא הדין הוא חולקהון דתרי
שבטיא ופלגות שבטא:

Et deſcendet limes ad Jordanem, 12 & erunt exitus ejus ad mare ſalſum: Rekam Gehah à meridie, mons Umanus, à ſeptentrione, mare magnum ab occidente, mare ſalſum ab oriente. Hæc erit *terra* veſtra, terra Iſrael, ſecundùm tractus limitum ſuorum per circuitum. Et præcepit Moſeh filiis Iſrael, dicen- 13 do; Hæc eſt terra quam hæreditabitis ſorte, quam præcepit Dominus dare novem tribubus & mediæ tribui. Quoniam receperant tribus 14 filiorum Ruben juxta domus patrum ſuorum, & tribus filiorum Gad juxta domum patrum ſuorum, & dimidia tribus Manaſſe receperant hæreditatem ſuam. Duæ tribus & 15 media tribus receperant hæreditatem ſuam citra Jordanem ad orientalem plagam. Et loquutus eſt 16 Dominus cum Moſe, dicendo: Iſta 17 ſunt nomina virorum qui hæreditare facient vos terram: Eleazar ſacerdos, & Joſue filius Nun. Et 18 ſingulos principes ex tribubus eligetis ad dandum *vobis* in hæreditatem terram. Et iſta ſunt nomina 19 virorum: de tribu domus Juda, Caleb filius Jephune. Ex tribu Si- 20 meon, Semuel filius Ammihud. De tribu Binjamin, Elidad filius 21 Kiſlon. De tribu Dan princeps, 22 Buki filius Jogli. De tribu filiorum 23 Joſeph, de tribu filiorum Manaſſe princeps, Chaniel filius Ephod: De tribu domus Ephraim princeps, 24 Kemuel filius Schiphtan. De tri- 25 bu Zabulon princeps, Elitſaphan filius Parnak. De tribu domus Iſ- 26 ſachar princeps, Paltiel filius Azan. De tribu Aſcher princeps, Ahihud 27 filius Schelomi. De tribu Neph- 28 tali princeps, Pedahael filius Ammihud. Iſti ſunt quibus præcepit 29 Dominus, ut in hæreditatem dividerent filiis Iſrael terram Canaan.

Hieroſ. 12 *Et deſcendet ad Jordanem, & erunt exitus ejus mare ſalſum. Hæc terra veſtra erit per limites ſuos circumcirca.*

Hieroſ. 15 *Duæ tribus & media tribus receperant hæreditatem ſuam citra Jordanem Jericho priores, ab oriente à planitie maris ſalſi exit illis terminus ad mare Geneſareth civitatem regni Æmorrhæorum: & à Geneſareth civitate regni Æmorræorum exit illis terminus ad montem nivis, & ad calorem Libani: & à monte nivis & ad calorem Libani exit illis terminus in Choba, quæ eſt ad latus ſeptentrionale Hajenuthæ Damaſci: & à Choba, quæ eſt à ſeptentrione Hajenuthæ Damaſci, exit illis terminus ad Oceanum montis nivei Cæſareæ, cui eſt ab oriente occidens Dan: & ab Oceano montis nivei Cæſareæ, cui eſt ab oriente occidens Dan, exit illis terminus ad fluvium magnum fluvium Euphratis, juxta quem eſt ordo victoriarum præliorum Domini, quæ ibi facta ſunt. Et à fluvio magno fluvio Euphratis exit illis terminus ad civitates Zavatha, ultra totam Trachonitidem ad Zimra domum regiam Sihonis regis Æmoræorum, & domum regiam Og regis Mathnan, exiens ad Raphiach, & Schokmezai, donec pervenias ad littus maris ſalſi. Hæc eſt portio duarum tribuum & dimidiæ tribus.*

CAP. XXXV.

ET loquutus eſt Dominus cum Moſe in campeſtribus Moab juxta 1 Jordanem Jericho, dicendo:

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* و فرود آيد آن حدّ بآن يردن و باشند بيرون آمدنهاي او درياي آن نمك اين باشد شما 12
آن زمين بحدّهاي آن گرداگرد * بفرمود مشه مر پسراني يسرال بگفتن اين آن زمين 13
آنچه احسنتا گيريد آنرا در قرعه آنچه فرمود : بدادن بنه آن قبيلها و نيمهي آن قبيله
* كه بستاندند قبيلهي پسراني راوبني بخانهي پدري ايشان و قبيلهي پسراني آن 14
جدي بخانهي پدري ايشان و نيمهي قبيلهي منشّه بستاندند احسنتاي ايشان * دو 15
آن قبيلها و نيمهي آن قبيله بستاندند احسنتاي ايشان از گذار بيردن يردو قدمه
مزرحه * سخن گفت : بموشه بگفتن * ايشان نامهاي آن مردمان آنچه احسنتا دهند 16 17
بشما مر آن زمين العزر آن كهن و يهوشع بن نون * و مهتري يكّه مهتري يكّه 18
از قبيله بستانيد باحسنتا دادن مر آن زمين * و ايشان نامهاي آن مردمان بقبيلهي 19
يهوده كلب بن يفنّه *

Quæ ſequuntur uſque ad verſ. 29, Hebraicè habentur in exemplari.

ולמטה בני שמעון שמואל בן עמיהוד : למטה בנימן אלידד בן כסלון : ולמטה בני דן נשיא בקי בן 20 21 22
יגלי : לבני יוסף למטה בני מנשה נשיא חניאל בן אפוד : ולמטה בני אפרים נשיא קמואל בן שפטן : 23 24
ולמטה בני זבולן נשיא אליצפן בן פרנך : ולמטה בני יששכר נשיא פלטיאל בן עזן : ולמטה 25 26
בני אשר נשיא אחיהוד בן שלמי : ולמטה בני נפתלי נשיא פדהאל בן עמיהוד : ايشان آنچه بفرمود 27 28 29
: باحسنتا دادن مر پسراني يسرال در زميني كنعن :

فصل سي پنجم * * سخن گفت : بموشه در عربوت مواب اسر يردن يردو گفتن : 1

Et deſcendet terminus ad Jarden, 12 *eruntque exitus ejus* ad *mare Salis: iſta erit vobis terra per terminos ſuos circumcirca. Præcepit* autem 13 *Moſheh filiis Iſrael, dicendo; Hæc eſt terra quam poſſidebitis ſorte, quam præcepit Dominus dare novem tribubus & dimidiæ tribui. Acceperunt enim tribus filiorum* 14 *Reubenitarum per domum patris ſui, & tribus filiorum Gaditarum per domum patris ſui, & dimidia tribus Menaſſeh, acceperunt* inquam *poſſeſſionem ſuam. Duæ tribus & di-* 15 *midia tribus acceperunt poſſeſſionem ſuam cis tranſitum Jarden Jereho Orientem verſùs. Locutuſque eſt* 16 *Dominus ad Moſheh, dicendo; Iſta* 17 *ſunt nomina virorum qui poſſidendam dabunt vobis terram, Eleazar ſacerdos, & Jehoſhua filius Nun. Et principem unum, principem unũ* 18 *de tribu capietis ad poſſidendam dandũ terram. Et iſta* ſunt *nomina* 19 *virorum: de tribu Jehuda, Çhaleb filius Jephunneh.*

Et de tribu filiorum Simeon, Se- 20 *muel filius Ammihud. De tribu* 21 *Binjamin, Elidad filius Chiſlon. De* 22 *tribu filiorum Dan, princeps Bucci filius Jogli. De filiis Joſeph, de* 23 *tribu filiorum Menaſſeh, princeps Hanniel filius Ephod. Et de tribu* 24 *filiorum Ephraim, princeps Cemuel filius Siphtan. Et de tribu filiorum* 25 *Zebulun, princeps Eliſaphan filius Parnach. Et de tribu filiorum Iſ-* 26 *ſachar, princeps Paltiel filius Azzan. Et de tribu filiorum Aſer, prin-* 27 *ceps Ahihud filius Selomi. Et de* 28 *tribu filiorum Naphtali, princeps Pedahel filius Ammihud.*

Iſti ſunt quibus præcepit Dominus 29 *poſſeſſionem dare filiis Iſrael in terra Chenaan.*

CAP. XXXV.

ET *loquutus eſt Dominus ad* 1 *Moſheh in Araboth Moab juxta Jarden prope Jereho, dicendo;*

תרגום יונתן בן עוזיאל

צו פקיד ית בני ישראל ויתנון לליואי 2
מאחסנת אחודתהון קירוין למיתב
ופרוילין לקירווייא חוורנותהון תתנון
לליואי : והיו ויהון קרווייא להון למיתב וכדורלהון יהוון לבעיריהון ולקנייניהון 3
ולכל צורכיהון : ומגרשי ופרורוילי 4
קרווייא דתתנון לליואי חזור קרתא
ולבר אלפא גרמידי חזור חזור : ומדותם ותמשחון מברא לקרתא ית ציטרא 5
דמדינחא תרין אלפין גרמידי וית רוח דרומא תרין אלפין גרמידי וית רוח
מערבא תרין אלפין גרמידי וית רוח ציפונא תרין אלפין גרמידי וקרתא
במיצעא דין יהי לכון פרורלי קרווייא : ואת וית קרווייא דתתנון לליואי ית 6
שית קוריין דקלטן קטולא למיערוק לתמן קטולא ועליהון תתנון ארבעין
ותרתין קוריין : כל כל קירווייא דתתנון לליואי ארבעין ותמני קוריין יתהין 7
וית פרורוליהין : והערים וקוריין דתתנון מן אחסנת בני ישראל מן שבטא 8
דעמיה סגי תסגון ומן שבטא דעמיה זעיר תזערון גבר אגב אחסנתיה דיחסנון
יתן מקירווי לליואי : וידבר ומליל יי עם משה למימר : דבר מליל עם בני 9
ישראל ותימר להון ארום אתון עברין ית יורדנא לארעא דכנען : והקריתם 10
ותזמנון לכון קוריין בשוקין ובתי חיוותא קרוין קלטן יהויין לכון ויעירוק 11
לתמן קטולא דיקטול בר נש בשלו : והיו ויהון לכון קרווייא למקלט 12
קטולא מן תבע אדמא ולא ימות קטולא עד דיקום קדם כנישתא
לדינא : והערים וקרווייא דתתנון שית קרוין קלטן קטולא יהויין לכון : 13
את שלש ית תלת קרווייא תתנון מעברא ליורדנא וית תלת קרווייא תתנון 14
בארעא דכנען קרוין קלטן תהויין : לבני ישראל לבני ישראל ולגיורא 15
ולתותביא דביניהון יהויין שית קירווייא האלין לשזבא למערוק לתמן כל
דיקטול בר נש בשלו : ואם ואין במנא דפרזלא במשהו מחהי וקטליה 16
קטולא הוא אתקטלא יתקטל קטולא :

ירושלמי

2 ופרוילי לקרית חזור חזור להון
ינתנון לליואי :

ירושלמי 4 ופרוילי :

Targ. JONATHAN B.UZIEL.

Præcipe filiis Iſrael ut dent Levitis de hæreditate poſſeſſionis ſuæ 2
urbes ad habitandum, & ſuburbana
civitatibus per circuitum
ipſarum dabitis Levitis. Et erunt 3
civitates illis ad habitandum, &
ſuburbana earum erunt pro beſtiis
eorum, pro facultatibus ipſorum, & pro omnibus neceſſitatibus eorum.
Porrò ſuburbia civitatum 4
quas dabitis Levitis circum civitatem
& forinſecus mille cubitorum
per circuitum erunt. Et metiamini extra urbem latus orientis 5
duo millia cubitorum, & ad plagam meridionalem duo millia cubitorum,
& ad plagam occidentalem duo millia cubitorum, & ad plagam
ſeptentrionalem duo millia cubitorum, & civitas in medio:
iſta erunt vobis ſuburbia civitatum. Et civitatum quas dabitis Levitis 6
ſex civitates *erunt* refugii homicidæ, ut fugiat eò homicida:
cæterum dabitis illis quadraginta & duas civitates alias. Omnes civitates 7
quas dabitis Levitis quadraginta octo civitates, illas cum ſuburbiis
illarum. Porrò urbes quas dabitis de hæreditate filiorum Iſrael, 8
de tribu cujus populus multus eſt multiplicabitis, & de tribu cujus
populus paucior eſt imminuetis: unuſquiſque juxta hæreditatem ſuam
quam poſſidebunt, dabit de civitatibus ſuis Levitis. Præterea loquutus 9
eſt Dominus cum Moſe, dicendo: Loquere cum filiis Iſrael, & 10
dices illis; Quando vos tranſieritis Jordanem in terram Canaan, Præparetis 11
vobis civitates cum plateis & cauponis, civitates refugii erunt
vobis: ut eò fugiat homicida, qui interfecerit hominem per ignorantiam.
Et erunt vobis urbes ad refugium homicidæ à vindice ſanguinis: 12
ut non moriatur homicida donec ſteterit coram congregatione
ad judicium. Civitates autem illæ quas dabitis, ſex civitates refugii 13
pro homicida erunt vobis. Tres civitates dabitis citra Jordanem, & 14
tres civitates dabitis in terra Canaan: civitates refugii erunt. Filiis 15
Iſrael, & peregrino & inquilinis qui inter eos, erunt ſex civitates
iſtæ pro refugio: ut fugiat eò quicunque interfecerit hominem per
ignorantiam. Quòd ſi cum inſtrumento ferreo quocunque percuſſerit 16
eum, & interfecerit eum, homicida eſt: occidendo occidatur homicida.

Hieroſolymitanum.

Hieroſ. 2 *Et ſuburbana civitatibus per circuitum earum dabunt Levitis.*

Hieroſ. 4 *Suburbia autem.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* بفرماي مر پسراني يسرال بدهند بلويان از احسنتا گرفتهي ايشان شهرها بنشستن و حياطه 2
بشهرها گرداگردي ايشان بدهيد بلويان * وباشند آن شهرها بايشان بنشستن و حياطهاي 3
ايشان باشند بچهارپاياني ايشان و بمالي ايشان و بهمه حيوان ايشان * وحياطهاي آن 4
شهرها آنچه بدهيد بلويان از ديواري آن شهر و بيرون هزار گز گرداگرد * وبپيماييد 5
از بيرون بشهر مر كنجي مزرح دو هزار در گز و مر كنجي دروم دو هزار در گز و مر
كنجي مغرب دو هزار در گز و مر كنجي صفون دو هزار در گز وآن شهر در ميان
اين باشد بايشان حياطهاي آن شهرها * و مر آن شهرها آنچه بدهيد بلويان مر شش شهرهاي 6
آن خلاصي آنچه بدهيد بگريختن آنجا آن خوني وابر ايشان بدهيد چهل و دو شهر *
* همه آن شهرها آنچه بدهيد بلويان چهل و هشت شهر ايشان و مر حياطهاي ايشان * 7
* وآن شهرها آنچه بدهيد از گرفتني پسراني يسرال از نزدي آن بسيار بسيار كنيد واز 8
نزدي آن اندك اندك كنيد مرد چون قدري احسنتاي او آنچه احسنتا گيرند بدهد
از شهرهاي او بلويان * سخن گفت ײ بموسه بگفتن * سخن گوي بپسراني يسرال و بگوي بايشان 9 10
كه شما گذران مر آن يردن بزميني كنعن * وآراسته كنيد بشما شهرها شهرهاي 11
خلاصي باشند بشما و بگريزد آنجا خوني زناي جان در غلطي * وباشند بشما آن شهرها 12
بخلاصي از شفعه گيرا و نه كشته شود آن خوني تا ايستيدني او بپيشي آن جماعت بحكم *
* وآن شهرها آنچه بدهيد شش شهرهاي خلاصي باشند بشما * مر سه آن شهرها بدهيد 13 14
از گذر يردن و مر سه آن شهرها بدهيد در زميني كنعن شهرهاي خلاصي باشند *
* بپسراني يسرال وبغريب وبميهمان در مياني ايشان باشند شش آن شهرها آن اينان بخلاصي 15
بگريختن آنجا همه زناي جان در غلطي * واگر در آلتي آهن بزد اويرا وبمرد خوني است 16
او كشتن كشته شود آن خوني *

Præcipe filiis Iſrael ut dent Levitis 2
de hæreditate poſſeſſionis ſuæ urbes
ad habitandum: pomœrium quoque
urbium quod circa eas, dabitis
Levitis. Eruntque urbes illis ad 3
habitandum: pomœria verò earum
erunt quadrupedibus eorum, & ſubſtantiæ
eorum, omnibúſq; animalibus
eorum. Et pomœria urbium quas dabitis 4
Levitis, à muro urbis & forinſecùs,
mille cubitorum erunt circumcirca.
Præterea metiemini extra 5
urbem ad angulum Orientalem
duo millia cubitorum, & ad angulum
Meridianum duo millia cubitorum,
& ad ad angulum Occidentalem
duo millia cubitorum, & ad
angulum Septentrionalem duo millia
cubitorum; & urbs erit in medio:
hoc erit eis pomœria urbium.
Et urbium quas dabitis Levitis ſex 6
erunt urbes liberationis, quas dabitis
ut fugiat illuc ſanguinarius:
& præter illas dabitis quadraginta
ac duas urbes. Omnes urbes quas 7
dabitis Levitis quadraginta & octo
urbes erunt cum pomœriis earum.
Et urbes quas dabitis de poſſeſſione 8
filiorum Iſrael, à multis multiplicabitis,
& à paucis minuetis accipere:
quiſque juxta quantitatem poſſeſſionis
ſuæ quam poſſederint, dabit
de urbibus ſuis Levitis. Et 9
locutus eſt Dominus ad Moſheh, dicendo,
Alloquere filios Iſrael, dicéſque 10
eis; Cùm tranſieritis Jarden in
terram Chenaan, Tum præparabitis 11
vobis urbes; urbes liberationis erunt
vobis: ut fugiat illuc ſanguinarius
percutiens animam per errorem.
Et erunt vobis illæ urbes in 12
liberationem à redemptore: & non
interficietur ſanguinarius donec ſteterit
coram congregatione ad judicium.
Et urbium quas dabitis ſex 13
urbes liberationis erunt vobis.
Tres urbes dabitis cis tranſitum 14
Jarden; & tres urbes dabitis in
terra Chenaan: urbes liberationis
erunt. Filiis Iſrael, & peregrino, 15
& hoſpiti in medio eorum, erunt
ſex urbes iſtæ in liberationem, ut
fugiat illuc omnis percutiens animam
per errorem. Si autem inſtrumento 16
ferri percuſſerit eum, &
mortuus fuerit, ſanguinarius eſt
ille: interficiendo interficietur ſanguinarius.

תרגום יונתן בן עוזיאל

ואם ואין באבנא מלוא ידא די כמסת די ימות בה מחהי וקטליה קטולא 17
הוא אתקטלא יתקטל קטולא : או או במנא דקיסא מלוא ידא די כמיסת 18
דימות בה מחהי וקטליה קטולא הוא אתקטלא יתקטל קטולא : גאל תבע 19
אדמא הוא יקטול ית קטולא כד יערעניה מברא לקרויא האלין בדינא הוא
יקטליניה : ואם בשנאה ואין ביסנא הדיף ואתכוון ודחייה או טלק עלוי 20
בלונסן ושרוותא וגלגיל עלוי כיפין בכוונות ליבא וקטליה : או באיבה 21
או נטר ליה בבוי ומחהי בידיה וקטליה קטולא הוא אתקטלא יתקטל
קטולא הוא תבע אדמא יקטול ית קטולא כד אתחייב ליה : ואם ואין 22
בשלו בלא נטר ליה בבו הדפיה או טלק עלוי כל מאן ולא אתכוון למקטליה :
או או בכל אבנא דהוא כמסת דימות בלא מתכוון וטלק עלוי מדעם 23
וקטליה והוא לא סני ליה ולא תבע בשתיה : ושפטו וידינון כנישתא 24
בין מחיא ובין תבע אדמא על סדר דיניא האילין : והצילו וישיזבון כנישתא 25
ית קטוליא מן יד תבע אדמא ויתיבון יתיה כנישתא לקירוייא דקלטיה דאפך
לתמן ויתיב בה עד זמן דימות כהנא רבא דרבי יתיה סניא במשח רבותא
ומטול דלא צלי ביומא דכפורי בקודש קודשיא על תלת עבירן קשיין דלא
יתקלון עמא בית ישראל בפולחנא נוכראה ובגילוי עריתא ובשדיות אדם זכיא
והוה בידיה לבטלותהון בצלותיה ולא צלי מטול כן אתקנס לממת בשתא
ההיא : ואם יצא ואין מיפק יפוק קטולא כל אימת דכהנא רבא קיים מן תחום 26
קרתא דקלטיה דערק לתמן : ומצא וישכח יתיה תבע אדמא מברא לתחום 27
קרתא דקלטיה ויקטול תבע אדמא ית קטולא לית ליה סדרין דקטול : כי ארום 28
בקירייתא דקלטיה יתיב עד דימות כהנא רבא ומן בתר דימות כהנא רבא יתוב
קטולא לארע אחסנתיה : והיו ויהוון אלין אחווייתא לכון לגזירת דינין לדריכון 29
בכל מותבניכון : כל מכה כל דיקטול בר נשא על מימר סהדין דחמיין 30
למסהד עלוי יקטול תבע אדמא או בי דינא ית קטולא וסהיד חד לא יסהד בבר
נש לממת : ולא ולא תקבלון פורקן לשיזבא בר נש קטולא דהוא חייב לממת 31
ארום אתקטלא יתקטל : ולא ולא תקבלון פורקן לדערק לקירייתא דקלטיה 32
למתוב למיתב בארעא עד זמן דימות כהנא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Quod ſi lapide plenitudinis manus, quique ſufficiens eſt ut eo moriatur 17
aliquis, percuſſerit eum, & interfecerit eum, homicida eſt : interficiendo
interficiatur homicida. Vel ſi inſtrumento ligneo plenitudinis 18
manus, quódque ſufficiens eſt ut eo moriatur aliquis, percuſſerit
eum, & interfecerit eum, homicida eſt : interficiatur homicida. Vindex 19
ſanguinis ipſe interficiat homicidam, quando occurrerit illi extra
civitates iſtas : in judicio ipſe interficiat illum. Quod ſi ex odio impulerit 20
& intentionem habuerit, impulerit inquam eum, aut projecerit
ſuper eum perticas aut trabes, aut volverit ſuper eum lapides
cum intentione cordis, & interfecerit eum : Aut ſervaverit illi inimicitias 21
& percuſſerit eum manu ſua, & interfecerit eum, homicida
eſt; interficiendo interficiatur, homicida eſt : vindex ſanguinis interficiat
homicidam quando condemnatus fuerit. Quod ſi per ignorantiam 22
& ſine ulla ſervatione inimicitiarum impulerit eum, aut projecerit
ſuper eum aliquod inſtrumentum, neque intentionem habuerit eum
interficiendi : Aut quemcumque lapidem, qui ſufficiens eſt ut eo moriatur 23
aliquis, abſque intentione, aut projecerit ſuper eum aliquid &
interfecerit eum, nec ipſe odio habuit eum, neque quæſivit malum
ejus : Tunc judicabunt congregatio inter percuſſorem illum & vindicem 24
ſanguinis, juxta ordinem horum judiciorum. Et liberabunt congregatio 25
homicidam à manu vindicis ſanguinis, & redire facient eum
in civitatem refugii ſui, ad quam fugerat : & habitabit in ea uſq; ad
tempus quo moriatur ſacerdos magnus, qué unxit multitudo oleo unctionis;
& quia non oravit in die expiationum in Sancto ſanctorũ pro tribus
tranſgreſſionibus gravibus, ut non impingeret populus domus Iſrael in
idololatriam, nec in inceſtuoſos concubitus, & in effuſionem ſanguinis
innocentis, cùm poſſet ille abolere illa peccata oratione ſua, ille tamen
non oravit propterea condemnatus eſt ut moreretur eo anno.
Quod ſi exeundo exiverit homicida, quamdiu ſacerdos magnus vivit, 26
ex termino civitatis refugii ſui, ad quam fugerit : Et invenerit ipſum 27
vindex ſanguinis extra terminum civitatis refugii ſui, & interfecerit
vindex ſanguinis homicidam, non tenebitur legibus homicidii. Quare 28
in civitate refugii ſui maneat donec moriatur ſacerdos magnus :
poſtquam autem mortuus fuerit ſacerdos magnus, revertetur homicida
ad terram poſſeſſionis ſuæ. Et erunt iſtæ indicationes vobis in decretum 29
judiciorum per generationes veſtras, in cunctis habitationibus veſtris.
Quicunque interfecerit hominem, juxta ſermonem teſtium qui 30
idonei *ſunt* ad teſtandum de eo, interficiat vindex ſanguinis aut ſenatus
homicidam : teſtis autem unus non teſtetur in hominem ad mortem.
Nec recipiatis redemptionem pro liberatione hominis homicidæ, 31
qui reus eſt mortis : quoniam interficiendo interficietur. Neque recipietis 32
redemptionem pro eo qui fugit ad civitatem refugii ſui, ut revertatur
ad habitandum in terra uſq; ad tempus quo moriatur ſacerdos.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* واكر در سنكي دست آنچه بميرد دران برد اويرا وبمرد خوني است او كشتن كشته شود 17
آن خوني * يا در آلت چوب دست آنچه بميرد درو برد اويرا وبمرد خونيست او كشتن كشته 18
آيد آن خوني * شفعه كيراي آن خون او بكشد مر آن خوني در رسيدني او درو او بكشد اويرا * 19
* واكر در دشمني دفع كند اويرا يا بينداخت ابر او در قصد وبمرد * يا در دشمني برد 20 21
اويرا در دستي [او] وبمرد كشتن كشته آيد آن زنا خونيست او شفعه كيراي آن خون بكشد
مر آن خوني در رسيدني او درو * واكر در ناكاه بي دشمني دفع كرد اويرا يا بينداخت 22
ابر او همه آلتي بي قصد * يا در همه سنك آنچه بميرد دران بي ديدن بينداخت ابر او وبمرد 23
واو نه دشمن باو نه طلب كناي بدي او * وحكم كنند آن جماعت مياني آن زنا ومياني شفعه 24
كيراي آن خون ابر آن حكمهاي آن ايشان * وخلاص كنند جماعت مر خوني از دستي 25
شفعه كيراي آن خون وباز كردانند اويرا آن جماعت بشهري خلاصي او آنچه كريخت آنجا
وبنشيند در آن تا مردني آن كهن آن بزرك آنچه بماليد اويرا در روغني آن خاص * واكر 26
بيرون آمدن بيرون آيد آن خوني مر حدّي شهري خلاصي او آنچه كريزد آنجا * وبيابد اويرا 27
شفعه كيراي آن خون [از بيرون بحدّي شهري خلاصي او وبكشد شفعه كيراي آن
خون] مر آن خوني نيستا باو خون * كه در شهري خلاصي او بنشيند تا مردني آن كهن آن 28
جلد وپسي مردني آن كهن آن جلد باز كردد آن خوني بزميني كرفتهي او * وباشند 29
ايشان بشما برسمي حكم بعصرهاي شما در همه نشستن جاهاي شما * همه زناي جان بقولي 30
كواهان بكشد مر آن خوني وكواهي يكّه نه كواهي دهد در جان بكشتن * ونه 31
ستانيد ديت بجاي خوني آنچه او واجب بكشتن كه كشتن كشته آيد * ونه ستانيد 32
ديت بكريختن بشهري خلاصي او بباز كشتن بنشستن در زمين تا مردني آن كهن *

Si verò lapide manûs, quo moritur, 17
percuſſerit eum, & mortuus
fuerit, ſanguinarius eſt ille : interficiendo
interficietur ſanguinarius.
Aut inſtrumento ligneo manûs, quo 18
moriatur, percuſſerit eum, & mortuus
fuerit, ſanguinarius eſt ille :
interficiendo interficietur ſanguinarius.
Redemptor ſanguinis ipſe interficiet 19
ſanguinarium cùm pervenerit
ad eum, ipſe interficiet eum.
Quòd ſi per odium impulerit eum, 20
aut projecerit aliquid *in eum cum*
intentione, & mortuus fuerit : Vel 21
per inimicitiam percuſſerit eum
manu ſuâ, mortuuſque fuerit, interficiendo
interficietur percuſſor,
ſanguinarius eſt ille: redemptor ſanguinis
interficiet ſanguinarium, cùm
pervenerit ad eum. Si autem ſubitò 22
abſque inimicitia impulerit eum,
vel projecerit in eum quodvis inſtrumentum
ſine intentione, Aut 23
quemvis lapidem quo moriatur, non
videndo projecerit in eum, & mortuus
fuerit, & ipſe non erat illi inimicus,
neque quæſitor mali ejus :
Tunc judicabit congregatio inter 24
percuſſorem & redemptorem ſanguinis
ſecundùm judicia iſta. Et liberabit 25
congregatio ſanguinarium
de manu redemptoris ſanguinis, &
reducent eum congregatio ad urbem
liberationis ſuæ, ad quam cõfugerat,
ſedebitque in ea uſq; ad mortem ſacerdotis
magni quem unxit unctor
oleo ſanctitatis. Quòd ſi egrediendo 26
egreſſus fuerit ſanguinarius terminum
urbis liberationis ſuæ, ad
quam confugerat: Et invenerit eum 27
redemptor ſanguinis extra terminum
urbis liberationis ſuæ, atque
interfecerit redemptor ſanguinis
ſanguinarium, non erit ei ſanguis.
In urbe enim liberationis 28
ſuæ ſedebit uſque ad mortem ſacerdotis
magni: & poſt mortem ſacerdotis
magni revertetur ſanguinarius
ad terram poſſeſſionis ſuæ. Et erunt 29
iſta vobis in ſtatutum judicii per
ſecula veſtra, in omnibus reſidendi
locis veſtris. Omnis percutiens 30
animam, juxta ſententiam teſtium
interficiet quis *ſanguinarium : teſtis*
verò unus teſtimonium non dabit
in animam ad interficiendum.
Neque accipietis piamen pro anima 31
ſanguinarii qui debet interfici :
quia interficiendo interficietur.
Nec accipietis piamen pro fugiendo 32
ad urbem liberationis ſuæ, ut revertatur
ad ſedendum in terra, uſque ad mortem ſacerdotis.

תרגום יונתן בן עוזיאל

ולא תחניפו ולא תטנפון ית ארעא דאתון בה ארום דם זכאי דלא מתפרע הוא 33
יטוף ית ארעא ולארעא לא מתכפר על דם זכאי דאשתדי בה אלהן בשדיות
אדם דמאן דשדיה: ולא ולא תסאבון ית ארעא דאתון בה ארום דשכינתי שריא 34
בגוה ארום אנא הוא יי דשכינתי שריא בגו בני ישראל:

לו

ויקרבו וקריבו לבי דינא רישי אבהתא לגניסת בני גלעד בר מכיר בר מנשה 1
ולגניסת בני גלעד בר יוסף ומלילו קדם משה וקדם רברביא רישי אבהתא לבני
ישראל: ויאמרו ואמרו ית רבוני פקיד יי למיתן ית ארעא באחסנתא בעדבא לבני 2
ישראל ורבוני אתפקד מן קדם יי למיתן ית אחסנת צלפחד אחונא לבנתיה:
והיו והואה לחד מבני שבטיא דבני ישראל לנשין ותתמנע אחסנתהון מאחסנת 3
אבהתנא ותיתוסף על אחסנת שבטיא דיהוויין להון ומן עדב אחסנתנא יתמנע:
ואם ואין יהוי יובלא לבני ישראל ותיתוסף אחסנתהון על אחסנת שבטיא דיהוויין 4
להון ומאחסנת שבטא דאבהתנא יתמנע אחסנתהון: ויצו ופקיד משה ית בני ישראל 5
על מימרא דיי למימר יאות שבטא דבני יוסף ממללין: זה הדבר דין פתגמא 6
דפקיד יי לא לדריא דעתידין למיקום בתר פילוג ארעא אלהן לבנת צלפחד למימר
לדתקין בעיניהן תהוויין לנשין לחוד לגניסת שבט אבוהן תהוויין לנשין: ולא תסב
מטול דלא תיתקף אחסנא לבני ישראל משבטא לשבטא חורנא ארום גבר באחסנת 7
שבטא דאבהתוי ידבקון בני ישראל: כאשר היכמא דפקיד יי ית משה היכדין 10
עברו בנת צלפחד: ותהיינה והוואה מחלה תרצה חגלה ומלכה ונעה בנת צלפחד 11
לבני חביביהון לנשין: ממשפחות מגניסת בני מנשה בר יוסף הואה לנשין והות 12
אחסנתהון על שיבט גניסת אבוהן: אלה המצות אלין פקודיא וסדרי דיניא דפקיד 13
יי בידא דמשה לות בני ישראל במשריא דמואב על יורדנא דירחו:

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Neque inquinabitis terram in qua vos eſtis, quoniam ſanguis innocens qui 33
non vindicatur ipſe inundat terram: & terræ non fit expiatio pro ſanguine
innocente qui effuſus eſt in ea, niſi per effuſionem ſanguinis illius
qui effudit illum. Non ergò polluatis terram in qua vos eſtis, quoniam 34
divina mea majeſtas habitat in medio illius. Nam ego ſum Dominus, cujus
majeſtas reſidet in medio filiorum Iſrael.

CAP. XXXVI.

ET acceſſerunt ad ſenatum capita patrum de familia filiorum Gilead filii 1
Machir filii Menaſſe, & de familia filiorum Gilead filii Joſeph, & loquuti
ſunt coram Moſe, & coram principibus qui erant capita patrum
filiorum Iſrael. Et dixerunt; Domino meo præcepit Dominus dare terram 2
in hæreditatem ſorte filiis Iſrael: & Dominus meus juſſus eſt à facie
Domini dare hæreditatem Tſelophchad fratris noſtri filiabus ejus. Et ſi 3
fuerint *nuptæ* alicui ex filiis tribuum filiorum Iſrael, ſubtrahetur hæreditas
earum ab hæreditate patrum noſtrorum, & adjicietur hæreditati tribuum
illarum, in quas aſſumptæ fuerint: & à ſorte hæreditatis noſtræ detrahetur.
Et ſi fuerit Jubileus filiis Iſrael, addetur hæreditas earum hæreditati 4
tribuum illarũ in quas aſſumptæ fuerint, & ab hæreditate tribûs patrum
noſtrorum detrahetur poſſeſſio illarum. Itaque præcepit Moſes filiis 5
Iſrael juxta verbum Domini, dicendo; Bene tribus filiorum Joſeph
loquuntur. Hæc eſt res quam præcepit Dominus, non propter generationes 6
quæ futuræ ſunt poſt diviſionem terræ, ſed propter filias Tſelophchad,
dicendo; Eorum fiant uxores quibus placuerint: tantùm illis qui
ſunt de familia tribûs patris earum ſint in uxores. Ut non devolvatur 7
hæreditas filiorum Iſrael à tribu in tribum aliam: quoniam ſinguli hæreditati
tribûs patrum ſuorum adhærebunt filii Iſrael. Quemadmodum 10
præcepit Dominus Moſi ſic fecerunt filiæ Tſelophchad. Et fuerunt 11
Machla, Tirtſa, Chogla, & Milcha, & Noha, filiæ Tſelophchad, filiis patrum
ſuorum in uxores. De familia filiorum Manaſſe filii Joſeph fuerunt 12
in uxores: & fuit hæreditas earum apud tribum cognationis patrum earum.
Hæc ſunt mandata, & ordines judiciorum, quæ præcepit Dominus 13
per manum Moſis ad filios Iſrael, in campeſtribus Moab juxta Jordanem
propè Jericho.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* و نه آلوده كنيد مر آن زمين آنچه شما در آن كه آن خون او آلوده كند مر آن زمين و بر زمين 33
نه كفارت شود [بخون] آنچه ريخته شد در آن كه الّا در خون ريزاي او * و نه پليد كني مر آن 34
زمين آنچه شما نشينان در آن آنچه من مسكن گيرا در مياني آن كه من ‼ مسكن گيرا در مياني
پسراني يسرال : * فصل سي ششم * نزديك شدند سروراني آن پدران باهلي 1
خانهي پسراني جلعد پسري مكير پسري منسّه از اهلي خانهاي پسراني يوسف و سخن گفتند
بپيشي مشه و بپيشي آن مهتران سروراني پدران بپسراني يسرال * گفتند مر خداوندي من 2
بفرمود ‼ بدادن مر آن زمين در احسنتا در قرعه بپسراني يسرال و خداوندي من فرموده آمد
ب‼ بدادن مر احسنتاي صلفحد برادري ايما بدختراني او * و باشند بيكّه از پسراني قبيلهاي 3
پسراني يسرال بزنان و كم شود احسنتاي ايشان از احسنتاي پدراني ايما و زياده شود ابر
احسنتاي آن قبيله آنچه باشند بايشان و از قرعهي احسنتايي ايما كم شود * و اگر باشد آن 4
يوبل بپسراني يسرال و زياده شود احسنتايي ايشان ابر احسنتاي آن قبيله آنچه باشند بايشان
و از احسنتاي قبيلهي پدري ايما كم شود احسنتاي ايشان * بفرمود مشه مر پسراني يسرال 5
ابر امري ‼ بگفتن نيك قبيلهي پسراني يوسف سخن گويان * اين آن سخن آنچه بفرمود ‼ 6
بدختراني صلفحد گفتن بنيكو در چشمان ايشان باشند بزنان خاصه باهلي خانهي قبيلهي
پدري ايشان باشند بزنان * و نه گردد احسنتا بپسراني يسرال از قبيله بقبيله كه مرد در 7
احسنتاي [قبيلهي] پدراني او واصل شوند پسراني يسرال * و همه دختري ميراث گيراي احسنتا 8
از قبيلهاي پسراني يسرال بيكّه از اهلي خانهي قبيلهي پدري آن باشد بزن بسبب ميراث
گيرند پسراني يسرال مرد احسنتاي پدري او * و نه گردد احسنتا از قبيله بقبيله دگر كه مرد در 9
احسنتاي او واصل شوند پسراني يسرال * چون آنچه بفرمود ‼ مر مشه همچنين بكردند 10
دختراني صلفحد * بودند محله ترصه و حجله و ملكه و نعه [دختراني صلفحد] بپسراني 11
عمّي ايشان بزنان * از اهلي خانهاي پسراني منسّه پسري يوسف بودند بزنان و بود احسنتاي 12
ايشان ابر قبيلهي اهلي خانهي پدري ايشان * اينان آن فرمانها و آن حكمها آنچه بفرمود ‼ 13
در دستي مشه بپسراني يسرال در عربوت مواب ابر يردن يرحو *

נשלם ספר במדבר

Ita non contaminabitis terram in 33
qua vos eſtis, nam ſanguis iſte contaminabit
terram: neq; terræ expiatio
fiet propter ſanguinem qui effuſus
eſt in ea, niſi per ſanguinem effundentis
illum. Et non pollutā ſedes 34
terrā in qua vos ſedetis, in cujus
medio ego habitationem capio: ego
enim Dominus habitationem capio
in medio filiorum Iſrael.

CAP. XXXVI.

Acceſſerunt autem capitanei 1
patrum familiæ filiorum Gilead filii
Machir filii Menaſſeh de familiis
filiorum Joſeph: & loquuti ſunt
coram Moſheh & coram principibus,
capitaneis patrum filiorum Iſrael,
Dicentes; Domino meo præcepit Dominus 2
dare terram in poſſeſſionem
ſorte filiis Iſrael: ſimul etiam dominus
meus juſſus eſt à Domino dare
poſſeſſionem Selophchad fratris noſtri
filiabus ejus. Et ſi fuerint uni 3
ex filiis tribuum filiorum Iſrael in
uxores, tunc minuetur poſſeſſio earum
à poſſeſſione patrum noſtrorum,
addeturque poſſeſſioni tribûs eorum
quibus fuerint uxores, & de ſorte
poſſeſſionis noſtræ minuetur. Et ſi 4
fuerit Jobel filiis Iſrael, tunc addetur
poſſeſſio earum poſſeſſioni tribûs
eorum quibus fuerint uxores:
atque ita de poſſeſſione tribûs patrum
noſtrorum minuetur poſſeſſio
earum. Præcepit itaque Moſheh 5
filiis Iſrael juxta mandatum Domini,
dicendo; Benè tribus filiorum
Joſeph loquuntur. Hoc eſt verbum 6
quod præcepit Dominus de filiabus
Selophchad, dicendo; Bono in
oculis earum ſint in uxores: tantùm
familiæ tribûs patris ſui ſint
in uxores. Ne gyretur poſſeſſio filiorum 7
Iſrael de tribu ad tribum:
quiſque enim poſſeſſioni tribûs patrum
ſuorũ adhærebunt filii Iſrael.
Et omnis filia hæreditariò capiens 8
poſſeſſionem de tribubus filiorum
Iſrael, uni de familia tribûs
patris ſui erit in uxorem: ut hæreditariò
capiant filii Iſrael quiſque poſſeſſionem
patris ſui. Ne gyretur poſſeſſio 9
de tribu ad tribum aliam:
quia quiſque poſſeſſioni ſuæ adhærebunt
filii Iſrael. Quemadmodum 10
præceperat Dominus Moſheh, ſic
fecerunt filiæ Selophchad: Nam 11
fuerunt Mahlah, Tirſah, & Hoglah,
& Milchah, & Noah filiæ
Selophchad filiis patrui ſui in uxores:
Iis qui erant de familiis 12
filiorum Menaſſeh filii Joſeph,
fuerunt in uxores: fuitque poſſeſſio
earum tribui familiæ patris
earum. Iſta ſunt præcepta ac judicia 13
quæ præcepit Dominus per
manum Moſheh filiis Iſrael in
Arboth Moab juxta Jarden
prope Jereho.

Abſolutus eſt liber Bemidbar.

דברים

DEUTERONOMIUM

ירושלמי — תרגום יונתן בן עזיאל

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

פ פ פ

SECT. XLIV.

א

CAP. I.

אלה הדברים אלין פתגמי אוכחותא די 1
מליל משה עם כל ישראל כנפינון לותיה
כד הוון בעיברא דירדנא ענא ואמר להון
הלא במדברא בטוורא דסיני אתייהיבת
לכון אורייתא ובמישריא דמואב
אתפרשת לכון כמה ניסין ופרישן עבד
לכון קודשא בריך הוא מומן דעברתון
על גיף ימא דסוף דעבד לכון אסטרט
לכל שבטא ושבטא ואתון סטיתון מבתר
מימריה וארגזתון קדמוי בפארן על
מימרא אלליא וטפלתון עלוי מילי
שקרא ואתרעמתון על מנא דאחית
לכון חיוור מן שמיא ושיילתון בישרא
בחצרות והוי חמי לכון למשתיציא
מגו עלמא אלולי דדכר לכון זכות
אבהתכון צדיקיא ומשכן זימנא וארון
קיימא ומאני קודשא דחפיתון דהבא
סנינא וכפר לכון על חובת עיגל דהבא :
אחד עשר מהלך חדסר יומין מחורב 2
מאורח טוורא דגבלא עם ריקם גיעא
ועל די סטיתון וארגזתון קדם יי
איתחרתון ארבעין שנין : ויהי והוה 3
לסוף ארבעין שנין בחדסר ירח הוא
ירחא דשבט בחד בירחא מליל משה
עם בני ישראל ככל די פקיד יי יתיה
לוותהון : אחרי מן בתר דמחא ית סיחן 4
מלכא דאמוראה דיתיב בחשבון וית עוג
מלכא דמתנן דיתיב בעשתרוותא
באדרעת : בעבר בעברא דיורדנא בארעא דמואב שורי משה למלפא ית פתגמי 5
אורייתא הדא למימר : ה' אלהינו יי אלהן מליל עמן ולא אנא באנפי נפשי 6
בחורב למימר סגי לכון ואתהני לכון עד האידנא דקבילתון ביה אורייתא ועבדתון
ביה משכנא ומנוי ואקימתון רבנין עליכון ובכען ביש לכון לאיתרחא בטוורא
הדין : פנו וסעו אתפניאו וטולו לכון לערד וחורמה ועולו לטוורא דאמוראה 7
ולוות כל דיירי עמון ומואב וגבלא במישרא דחורשא בטוורא בשפילתא
ובדרומא ובספר ימא אשקלון וקיסרין ארע כנענאה עד קלדוהי וליבנן אתר
טוורי בית מקדשא עד נהרא רבא נהרא פרת :

1 אלין פתגמיא די מליל משה עם
כל ישראל הוכח יתהון עד דהנון יהיבין
בעברא דירדנא עני משה ואמר להון הלא
במדברא בטורא דסיני אתיהיבת לכון
אוריתא ובמישרא דמואב אתפרשת לכון
כמה נסין וגבורן עבד לכון מימרא
דיי כד הויתון קימין על ימא דסוף
אתבזע ימא מן קדמיכון ואתעביד תרי
עשר אסרטין מן אסרט חדא לכל
שבטא ארגזתון קדמוי על ימא וסרבתון
על ימא דסוף על עסק מלליא דישתלחו
מן מדברא דפארן גזר עליכון דלא
תעלון לארעא דישראל ובנין מנא
דאמריתון נפשן מעיקא בלחמא הדין
דמיקליה קליל גרי בכון חיות
ובחצרות די נפלו פגריכון על
בשרא ובנין עגלא דעבדתון אמר
במימריה למשצי יתכון אלולי דאדכר
קימא דקים לאבהתכון לאברהם יצחק
ויעקב ומשכן ומנא די עבדתון לשמיה
וארון קימא דיי עלתכון בנוייה וחפיתון
יתיה בדהבא סנינא : 2 מהלך חד
עשר יומין מן טורא דחורב אורח טורא
דגבלא עד רקם רגיעא עד דחטיתון
וארגזתון קדמוי אתעכבתון והלכתון
יתהון לארבעין שנין : 3 והוה בסוף
ארבעין שנין :

HÆc ſunt verba redargutionis 1
quæ loquutus eſt Moſes cum omni-
bus *filiis* Iſrael: congregavit eos
ad ſe quando erant citra Jorda-
nem, reſpondit & dixit illis; An-
non in deſerto in monte Sinai da-
ta eſt vobis lex, & in campeſtri-
bus Moab expoſitum eſt vobis quot
miracula & prodigia fecerit vobis
ſanctus benedictus ipſe, à tempo-
re quo tranſiiſtis juxta littus ma-
ris juncoſi, quia fecit vobis ſemi-
tam pro unaquaque tribu? vos
autem declinâſtis à ſermone ejus,
& ad iracundiam provocâſtis
ipſum in Paran propter ſermonem
exploratorum, & concinnâſtis in
eum verba mendacii, conquerentes
de Manna quod deſcendere faciebat
vobis album ex cœlis: poſtulâſtis
carnem in Chatſeroth, convenie-
bâtque ut perderemini è medio
mundi niſi recordatus eſſet vobis
meritum patrum veſtrorum juſto-
rum, & tabernaculi conventus, &
arcæ fœderis, & vaſorum ſancto-
rum, quæ obtexiſtis auro purgato,
& expiaſſet vobis de peccato vi-
tuli aurei. Iter undecim dierum 2
eſt ab Horeb per viam montis
Gebal, uſque ad Rekam Geah: &
propterea quòd declinâſtis, & ad
iracundiam provocâſtis coram Do-
mino, retardati eſtis quadraginta
annis. Accidit verò in fine quadra- 3
ginta annorum, undecimo menſe,
ille eſt menſis Schebat, prima men-
ſis, loquutus eſt Moſes cum filiis Iſ-
rael, juxta omnia quæ præceperat
Dñs ipſi ad eos. Poſtquam percuſſiſ- 4
ſet Sichon regem Amorrhæorum qui
habitabat in Heſebon, & Hog re-
gem Matnan qui habitabat in Aſtar-
vata in Edrehath. Citra Jordanem 5
in terra Moab cœpit Moſes doce-
re verba legis hujus, dicendo: Do- 6
minus Deus noſter loquutus eſt nobiſcum, non autem ego propria vo-
luntate, in Horeb, dicendo; Sufficit vobis, & utile fuit vobis uſque ad
hoc tempus quo recepiſtis legem, feciſtis etiam in eo tabernaculum et vaſa
ejus, & conſtituiſtis ſuper vos principes: deinceps autem malum eſt vobis
morâ facere in monte hoc. Vertite vos proficiſcimini in Harad & Chur- 7
ma, & ingredimini montem Æmorræorum, & ad omnes habitatores Am-
mon & Moab & Ghebal, in campeſtribus ſylvæ, in monte, in planitie, &
in littore maris Aſkilon & Cæſareæ, terram Chananæorum uſque ad
Kildohi, & Libanum locum montium domus ſanctitatis, uſque ad fluvi-
um magnum, fluvium Euphratis.

Hieroſ. 1. *Iſta ſunt verba quæ loquutus eſt Moſes cum omnibus Iſrael, redarguendo eos* cù *ipſi eſſent poſiti citra Jordanem: reſpondens Moſes dixit illis; Annon in deſerto in monte Sinai data eſt vobis lex, & in campeſtribus Moab expoſitum eſt vobis quot miracula & prodigia fecerit vobis ſermo Domini? cùm ſtaretis ad mare juncoſum ſcidit mare à facie veſtra, & factæ ſunt duodecim ſemitæ ex ſemita una pro unaquaque tribu. Provocâſtis ipſum ad mare, & rebelles fuiſtis ad mare juncoſum. Propter exploratores qui miſſi erant ex deſerto Paran, decretum eſt ſuper vos futurum ut non ingrederemini in terram Iſrael: & propter Manna de quo dixiſtis; Animæ noſtræ affliguntur propter panem iſtum, cujus cibus eſt leviſſimus, immiſit in vos ſerpentes illos: & in Chatſeroth ubi ceciderunt cadavera veſtra, propter carnem, & propter vitulum quem feciſtis, dixit in verbo ſuo futurum ut perderet vos, niſi recordatus eſſet fœderis quod juravit patribus veſtris, Abraham, Iſaac, & Jacob, & tabernaculi fœderis quod feciſtis nomini ſuo, & arcæ fœderis Domini & holocauſtorum veſtrorum in medio ejus,* & quòd *vos texiſtis illud auro purgato. 2. Iter undecim dierum eſt à monte Horeb via montis Ghebal, uſque ad Rekam Geah: eò* autem *quòd peccâſtis & ad iracundiam provocâſtis coram ipſo retardati eſtis, & ambulâſtis illos per quadraginta annos. 3. Et accidit in fine quadraginta annorum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

فصل اوّل *

CAP. I.

* اينان آن سخنها آنچه سخن گفت مشه بهمه يسرال در گذاري آن يردن در بيابان درعربه 1
مقابلي سوف مياني فارن و مياني تفل و لبن و حصروت ودي زهب * يازده روز از حرب 2
راهي كوهي شعير تا قدش برنع * بود در چهلم سال در يازدهم ماه دريك بماه سخن گفت مشه 3
بپسراني يسرال چون همه آنچه فرمود :: اويرا بايشان * پسي زدني او مر سيحن پادشاهي آن اموري 4
آنچه نشينا در حسبون و مر عوج پادشاهي آن بشن آنچه نشينا در عشتروت در ادرعي * در 5
گذاري آن يردن در زميني مواب مراد كرد مشه شرح كردن مر آن شريعتي آن اين
گفتن * :: خداي ايما سخن گفت بايما در حرب گفتن بس بشما نشستن [در] كوهي 6
ان اين * روي كنيد و منزل بر داريد و بياييد كوهي آن اموري و بهمه همسايهاي او 7
درعربه [در] كوه و در شفله و در دروم و در كناري آن درياء زميني آن كنعني و آن
لبنون تا آن رودي آن بزرك رودي فرت *

HÆc ſunt verba quæ locutus eſt 1
Muſheh ad omnem Iſrael in tranſi-
tu Jarden in deſerto, in Arabah è
regione Suph, inter Pharan & To-
phel, & Laban, & Haſeroth, &
Di-zahab. Undecim dies ſunt ab Ho- 2
reb, via montis Sheir, uſque ad
Cadeſh Barnea. Fuit, quadrage- 3
ſimo anno, undecimo menſe, unâ
menſis, locutus eſt Muſheh ad filios
Iſrael juxta omne quod præcepe-
rat Dominus ei ad illos: Poſtea- 4
quam percuſſerat Sihon regem E-
moræi, qui ſedebat in Heſhbon; &
Og regem Baſhan, qui ſedebat in
Aſhteroth in Edrei. In tranſitu 5
Jarden in terra Moab voluit
Muſheh explanare legem hanc, di-
cendo, Dominus Deus noſter lo- 6
quutus eſt nobis in Horeb, dicen-
do; Sat vobis ſediſſe in monte
iſto: Reſpicite, ac manſionem re- 7
movete, & pergite ad montem E-
moræi, & ad omnes vicinos ejus,
in Arabah, in montem, & plani-
tiem, & Meridiem, & litus ma-
ris, terram Chenaanæi, & Libanum,
uſque ad flumen magnum flumen
Perath.

תרגום יונתן בן עוזיאל

8 ראה חמון די מסרית קדמיכון ית דיירי ארעא ולא תצטרכון למיטול זיינא עולו
ואחסינו ית ארעא וקבעו בה דפטיא ופלגוהא הי כמא דקיים יי לאבהתכון לאברהם
9 ליצחק וליעקב למיתן להון ולבניהון בתריהון: ואמר ואמרית לכון בעידנא ההיא
למימר ליתנא שבקינכון על דיינא חד דאנא לא יכילנא בלחודי למסוברא יתכון:
10 11 הי מימרא דיי אלהכון אסגי יתכון והאיתיכון יומא דין הי ככוכבי שמיא לסגי: הי יי
אלהא דאבהתכון יוסף עליכון כוותכון אלף זימנין מטול ברכתי דא ויברך יתכון בלא
12 סכומא הי כמא דמליל לכון: איכה היך אנא יכיל בלחודיי למסבול טרחות
אפקרסותכון ודמחשלין עלי בישתא ומילי דיננכון דמפקין סלעא לאפוקי תרי: הבו
13 זמנו לכון גוברין חכימין וסוכלתנין מרעיונהון ומדי מנדעא לשבטיכון ואימנינון
14 רישין עליכון: ותענו ואתיבתון יתי ואמרתון תקין פתגמא דמלילתא למעבד: ואקח
15 ודברית ית רישי שבטיכון ואורכתנון במליא גוברין חכימין ומרי מנדעא וסוכלתנון
מריעיוניהון לא אשכחית ומניתיתון רישי עליכון רבני אלפין רבני מאוותא רבני
16 חמשין תריסר אלפין רבני עשורייתא שית ריבוון וסרכין לשבטיכון: ואצוה ופקידית
ית דייניכון בעידנא ההיא ית סדרי דיניא למימר קבילו מן אחוכון דלא ימלל חד כל
מילוי וחד מקטע מילוי ומדשמעתון מיליהון לית אפשר לכון דלא למדנהון ותנונון
דינא בקשוט ופשרות שלמא בין גברא לאחוי ובין מאן דמאנר מלי דינין: לא
17 תכירו לא תשתמודעון אפין בדינא מילי זעירא הי כמילי רבא תשמעון ולא תדחלון מן
קדם עתיר ושולטן ארום דינא מן קדם יי וחמי כל טומריא ופתגמא דיקשי מנכון
18 תקרבון לותי ואשמעיניה: ואצוה ופקידית יתכון בעידנא ההיא ית כל עשרא פתגמיא
19 דתעבדון ביני דיני ממונא לדיני נפשתא: ונסע ונטלנא מחורב והליכנא ית כל
מדברא רבא ודחילא ההוא דחמיתון חיוון כשורין ועקרבין כקשתין סריין רמין
לקובליכון אורח טוורא דאימוראה היכמא דפקיד יי אלהנא יתנא ואתינא עד רקם
20 גיעא: ואמר ואמרית לכון אתיתון עד טוורא דאמוראה דיי אלהנא יהיב לנא:
21 ראה חמון דיהב יי אלהכון לכון ית ארעא סוקו ואחסינו היכמא דמליל יי אלהכון
22 לכון לא תידחלון ולא תיתברון: ותקרבון וקריבתון לותי בערבוביא כולכון ואמרתון
נשדר גוברין קדמנא ויתרגנון לנא ית ארעא ויתיבון יתנא פתגמא ית אורחא
דניסק בה וית קירויא דניעול לותהון:

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Videte tradidi coram vobis habitatores terræ, neque opus erit ferre ar- 8
ma, ingredimini poſſidete terram, & conſtituite in ea ſortitores & dividi-
te eam, quemadmodum juravit Dominus patribus veſtris, Abrahamo,
Iſaaco, & Jacobo, futurum ut daret illis & filiis eorum poſt eos. Et di- 9
xi vobis in tempore illo, dicendo; Ne relinquamus vos judici uni,
quia ego non poſſum ſolus ego ferre vos. Sermo Domini Dei veſtri mul- 10
tiplicavit vos, & ecce eſtis vos hodiè ſicut ſtellæ cœli in multitudine.
Dominus Deus patrum veſtrorum addat ſuper vos ut jam eſtis mille vi- 11
cibus propter benedictionem meam hanc, & benedicat vobis abſque
numero, ſicut loquutus eſt vobis. Quomodo potero ſolus ego ferre laborem 12
Epicureiſmi veſtri, & quæ malè cogitatis, & verba litium veſtrarum,
qui profertis ſiclum unum pro duobus? Date ex vobis viros ſapientes, 13
& prudentes cogitatione ſuâ & ſapientiâ per tribus veſtras, & conſtitu-
am eos capita ſuper vos. Et reſpondiſtis mihi, & dixiſtis; Recta eſt 14
hæc res quam loquutus es ut faciamus. Tuli itaque capita tribuum ve- 15
ſtrarum, & demulſi eos oratione, viros ſapientes & præditos ſcientiâ, ſed
prudentes in cogitationibus ſuis non inveni, & conſtitui eos capita ſuper
vos, tribunos, centuriones, quinquagenarios duodecies mille, decurio-
num ſedecim myriadas, & exactores ſecundùm tribus veſtras. Et manda- 16
vi judicibus veſtris, tempore illo ordines judiciorum, dicendo; Audite ex
fratribus veſtris ut non loquatur unus omnia verba ſua, alter autem
cogatur abbreviare verba ſua, & ex quo audieritis verba eorum fieri
non poterit quin judicetis eos: reddetis autem judicium in veritate
& ſolutione integrâ inter virum, & fratrem ſuum & inter eum qui inji-
cit verba litium. Non agnoſcetis facies in judicio, verba parvi perin- 17
dè ac magni audiatis; neque timeatis à facie divitis & potentis, quo-
niam judicium à facie Domini *eſt*, qui videt omnia abſcondita: & cau-
ſam quæ difficilis erit vobis ad me referetis, & ego audiam illam.
Præcepiq; vobis in tempore illo omnes decem res, quas facere deberetis 18
inter judicia pecuniarum & judicia animarum. Deindè profecti ſumus 19
ex Horeb, & perambulavimus totum deſertum illud magnum & hor-
rendum, in quo vidiſti ſerpentes ſicut trabes, ſcorpiones tanquam ar-
cus fœtentes & projectos ante vos per viam montis Amorrhæi, ſicut
præceperat Dominus Deus noſter nobis: & venimus uſque ad Rekam
Gehah. Et dixi vobis; Veniſtis uſque ad montem Amorrhæi, quem Do- 20
minus Deus noſter daturus eſt nobis. Videte quod dederit Dominus Deus 21
veſter vobis terram: aſcendite & poſſidete, ſicut loquutus eſt Dominus
Deus veſter vobis, ne timeatis neque formidetis. Et acceſſiſtis ad me 22
confertim omnes vos, & dixiſtis; Mittemus viros ante nos, & explo-
rent nobis terram, & referant nobis verbum, quâ viâ aſcendemus, &
quas civitates ingrediemur.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* ببين بدادم بپيشي شما مر آن زمين بياييد وميراث گيريد مر آن زمين آنكه سوگند 8
خورد :: بپدراني شما بابرهم بيصحق وبيعقوب بدادن بايشان وبنسلي ايشان پسي ايشان .
* گفتم بشما در وقتي آن بگفتن نه توانم بتنهاي من بر داشتن شمارا * :: خداي 9 10
شما بسيار كرد شمارا وايدك شما اين روز چون ستارهاي آن آسمان ببسياري * :: خداي 11
پدراني شما بيفزايد ابر شما چون شما هزار بارها وآفرين كند شمارا چون آنكه سخن گفت
بشما * چگونه بر دارم بتنهايي من زحمتي شما وباري شما وخصومتي شما * بدهيد بشما 12 13
مردماني خردمندان وبينايان و دانايان بقبيلهاي شما وبنهم ايشانرا در سروراني شما .
* جواب داديد مرا و گفتيد نيكو آن سخن آنكه گفتي بكردن * بستاندم 14 15
مر سروراني قبيلهاي شما مردماني خردمندان و دانايان وبدادم ايشانرا سروران ابر شما
اميراني هزاران واميراني صدها واميراني پنجاهها واميراني دهها وحاكمان بقبيلهاي شما .
* بفرمودم مر حاكماني شما در وقتي آن بگفتن شنيدن مياني برادراني شما وحكم كنيد 16
راست مياني مرد ومياني برادري او ومياني غريبي او * نه آزرم داريد روي در حكم چون 17
خرد چون بزرك [بشنويد] نه ترسيد از پيشي مرد كه آن حكم بخدا است آن وآن سخن آنكه
مشكل شود از شما نزديك آوريد بمن وبشنوانم اويرا * بفرمودم شمارا در وقت آن او مر همه 18
آن سخنها آنكه بكنيد * منزل بر داشتيم از حرب وبرفتيم مر همه آن بيابان آن بزرك 19
وآن ترسناك آن او آنكه بديديد راهي كوهي آن اموري چون آنكه فرمود :: خداي ايما
ايمارا وبيامديم تا قدش برنع * گفتم بشما آمديد تا كوهي آن اموري آنكه :: خداي ايما 20
دها بايما * ببين بداد :: خداي تو بپيشي تو مر آن زمين بر آي وميراث گير چون آنكه 21
سخن گفت :: خداي پدراني تو بتو نه ترسي ونه شكسته شوي * نزديك شديد بمن جملهي 22
شما گفتيد بفرستيم مردمان بپيشي ايما وجاسوسي كنند بايما مر آن زمين وباز گردانند
ايمارا سخن مر آن راه آنكه برآييم دران ومر آن شهرها آنكه بياييم بايشان .

Vide, dedi coram vobis terram, in- 8
gredimini, & hæreditariò capite ter-
ram quam juravit Dominus patri-
bus veſtris Abraham, Iſhac, &
Jaacob, dare eis & ſoboli eorum
poſt eos. Et *dixi vobis in tempore* 9
illo, dicendo; Non poſſum ſolus ego
ferre vos. Dominus Deus veſter 10
multiplicavit vos, & ecce eſtis ho-
diè ſicut ſtellæ cæli in multitudi-
ne. (Dominus Deus patrum ve- 11
ſtrorum addat ſuper vos, ſicut eſtis,
mille vicibus: & benedicat vobis
ſicut locutus eſt vobis.) Quomo- 12
do feram ſolus ego moleſtiam ve-
ſtram, & onus veſtrum, ac litem
veſtram? Adhibete vobis viros 13
prudentes, & perſpicaces, & ſci-
entes per tribus veſtras, & ponam
eos capitaneos veſtros. Reſponſum 14
autem *dediſtis mihi, ac dixiſtis;*
Bonum eſt verbum quod loquutus es
ad faciendum. Tuliq; capitaneos tri- 15
buum veſtrarum, viros prudentes
& ſcientes, & dedi eos capita-
neos ſuper vos, principes millium,
& principes centum & principes
decem, & judices tribubus veſtris.
Atque *præcepi judicibus veſtris* 16
tempore illo, dicendo; Audite
inter fratres veſtros, & judicium
facite rectum inter virum & fra-
trem ſuum, & inter peregrinum ejus.
Non reverebimini faciè in judicio: 17
ſicut parvum, ſic magnum audie-
tis: non timebitis à præſentia ho-
minis, quia judicium Dei eſt:
negotium autem quod difficilius fue-
rit vobis, deferetis ad me, & au-
diam illud. Præcepiq; vobis tempo- 18
re illo omnia quæ faceretis. Deinde 19
manſionem removimus ex Horeb,
& perambulavimus totum deſer-
tum iſtud magnum ac terribile quod
vidiſtis viâ monti Emoræi, quem-
admodum præceperat Dominus Deus
noſter nobis: & pervenimus uſque
ad Cadeſh Barnea. Et *dixi vo-* 20
bis; Perveniſtis uſque ad montem
Emoræi, quem Dominus Deus no-
ſter daturus eſt nobis. Vide, de- 21
dit Dominus Deus tuus coram te
terram: aſcende, hæreditariò cape
eam, quemadmodum locutus eſt Do-
minus Deus patrum tuorum tibi:
ne timeas, neque confractus ſis.
Accedentes autem *ad me omnes* 22
vos dixiſtis; Mittemus ante nos
viros qui explorent nobis terram,
referántque nobis verbum: viam
per quam aſcendamus, & urbes ad
quas veniamus.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

וייטב ושפר בעיני פתגמא ודברית מנכון תריסר גוברין בּרירין גוברא חד 23
לשבטא : ויפנו ואתפניו וסליקו 24
לטוורא ואתו עד נחלא דאתכלא
ותרגינו יתה : ויקחו ונסיבו בידיהון 25
מן איבא דארעא ואחיתו לותנא ואתיבו יתנא פתגמא ואמרו כלב ויהושע
טבא ארעא דיי אלהנא יהיב לנא : ולא ולא צביתון למיסוק והמנתון 26
לפתגמי עשרא רשיעין וסריבתון על מימרא דיי אלהכון : ותרגנו ורנינתון 27
במשכניכון נסיבתון בניכון ובנתיכון בעיטפיכון למימר ווי לכון סגיפין מחר אתון
מתקטלין מטול דסני יי יתנא אפקנא מן ארעא דמצרים לממסר יתנא בידא
דאמוראה לשציותנא : אנא לאן אנחנא סלקין אחנא מסמיסן ית ליבנא 28
למימר עם רב ותקיף מננא קרוין רברבן וכריכן עד צית שמיא ואוף בני
עפרון גברא חסינא תמן : ואמר ואמרית לכון לא תתברון ולא תדחלון 29
מנהון : ה' מימרא דיי אלהכון די מדבר קדמיכון הוא יגיח לכון ככל מה 30
דעבד לכון במצרים למיחמיכון : ובמדבר ובמדברא דחמיתא חויא קלן 31
מליין ארס דקטול וסוברך יי אלהך בענני איקר שכינתיה היכמא דמסובר גבר
ית בריה בכל ארחא דהליכתון עד זמן מיתיכון עד אתרא הדין : ובדבר
ובפתגמא הדין ליתיכון מהימנין במימרא דיי אלהכון : ההלך דמדבר 32 33
קדמיכון בארחא לאיתקנא לכון אתר בית משרוי לאשריותכון בעמודא
דאישא בליליא לאנהרותכון בארחא דתהכון בה ובעמודא דעננא ביממא :
וישמע ושמיע קדם יי ית קל פתגמיכון ורגז וקיים למימר : אם אין 34 35
יחמון גבר בגובריא האלין דרא בישא הדין ית ארעא טבתא דקיימית למיתן
לאבהתכון : זולתי אלהן כלב בר יפונה הוא יחמינה וליה איתן ית ארעא 36
טבתא ארעא דחברון דמטייל בה ולבנוי חולף דאשלים בתר דחלתא דיי :
גב בי אוף עלי הוה רגז מן קדם יי מטולכון למימר אוף אנת לא תיעול 37
לתמן : יהושע בר נון דמשמש בבית אולפנך הוא ייעול לתמן יתיה 38
תקיף ארום הוא יחסנינה ית ישראל :

ירושלמי 24 וכינו וסליקו לטורא
ומטו עד נחלא סגולה ולילו יתה :

Targ. JONATHAN B UZIEL. *Hierosolymitanum.*

Et placuit sermo in oculis meis, & tuli ex vobis duodecim viros, ex 23
electis *qui inter vos erant*, virum unum ex singulis tribubus. Et 24
verterunt se atque ascenderunt in
montem, atque venerunt usque ad
torrentem Ethcol: & exploârunt
ipsam. Et acceperunt in manibus 25
suis de fructu terræ, & attulerunt
ad nos: & retulerunt nobis verbum,
& dixerunt Caleb & Josue; Bona est terra quam Dominus
Deus noster dat nobis. Sed noluistis ascendere, imò credidistis verbis 26
decem improborum: & rebelles fuistis in sermonem Domini Dei
vestri. Et clamâstis in tabernaculis vestris, accepistis filios vestros & 27
filias vestras in sinus vestros, dicendo; Væ vobis miseris, cras interficiemini:
propterea quod odio habet Dominus nos eduxit nos è terra
Ægypti, ut traderet nos in manum Æmorræi ad perdendum nos.
Quo nos ascendemus? fratres nostri liquefecerunt cor nostrum, dicendo; 28
Populus multus & fortior nobis est, civitates magnæ & munitæ
sunt usque ad summitatem cœlorum: & etiam filios Ephron gigantis
vidimus ibi. Et dixi vobis; Non frangamini, neque timeatis ab illis. 29
Sermo Domini Dei vestri, qui anteit vos, ipse pugnabit pro vobis, 30
juxta omnia quæ fecit vobis in Ægypto vobis videntibus. Et in deserto 31
ubi vidisti serpentes urentes plenos veneno lethali, & portavit te
Dominus Deus tuus nubibus gloriæ divinæ suæ majestatis, quemadmodum
portat vir filium suum, per totam viam quâ ambulâstis, usque
ad tempus quo venistis ad hunc locum. Et in hac re non credidistis 32
sermoni Domini Dei vestri. Qui ut ductor præibat vos in via, 33
ut præpararet vobis locum domus mansionis suæ ubi maneretis, in
columna ignis per noctem, ad lucendum vobis per viam quâ ambularetis,
& columnâ nubis interdiu. Et audita est coram Domino 34
vox verborum vestrorum, itaque iratus juravit, dicendo: Si videat 35
ullus ex his viris generationis hujus pessimæ terram bonam, quam
juravi me daturum patribus vestris. Præter Caleb filius Jephune, ipse 36
videbit eam, & illi dabo terram bonam, terram Hebron, per quam
ambulavit, & filiis ejus, eò quod plenè secutus fuerit timorem Domini.
Etiam contra me ira fuit à facie Domini propter vos, dicendo; 37
Etiam tu non ingredieris eò. Josue filius Nun, qui ministrat in 38
domo scholæ tuæ, ipse eò ingredietur: ipsum conforta, quoniam
ipse hæreditario tradet eam Israel.

Hierosol. 24 *Et respexerunt & ascenderunt in montem, & pervenerunt usque ad torrentem botri: & exploraverunt eam.*

Versio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* نيكو آمد بچشماني من، آن سخن بستاندم از شما دوازده مردمان مردي يكّه بقبيله ۰ 23
* روي كردند و بر آمدند بآن كوه و بيامدند تا نخل اشكل جاسوسي كردند آنرا ۰ 24
* بستاندند در دستي ايشان از بري آن زمين فرود آوردند بايما و باز گردانيدند ايمارا 25
سخن و گفتند نيكو آن زمين آنچه :: خداي ايما دها بايما * و نه مراد كرديد ببر آمدن 26
و عاصي شديد مر امري :: خداي شما * و طعنه زديد در خيمهاي شما و گفتيد هر 27
دشمن داشتني :: ايمارا بيرون آورد ايمارا از زميني مصر بدادن ايمارا در دستي آن اموري
بنيست كردن ايمارا * كجا ايما بر آيان برادراني ايما گداختند مر دلي ايما بگفتن 28
قوم بزرگ و بلند از ايما شهرهاي بزرگان و قلعها در آسمان و نيز پسراني عنقيم بديديم
آنجا * گفتم بشما نه شكسته شويد و نه ترسيد از ايشان * :: خداي شما آن روا بپيشي شما 29 30
او كارزار كند بشما چون همه آنچه كرد اوازي شما در مصر بچشم ديدي شما * و در 31
بيابان آنچه بديدي آنچه بر داشت ترا :: خداي تو چون آنچه بر دارد مرد مر پسري او
در همه آن راه آنچه رفتيد تا آمدني شما تا آن جاي آن اين * و در سخن آن اين نه شما 32
باور كنان بـ:: خداي شما * آن روا بپيشي شما در راه بآراسته كردن بشما جا بفرود 33
آمدني شما در آتش شب بنمودن شمارا در راه آنچه برويد دران و در ابر روز * بشنويد 34
:: مر آوازي سخنهاي شما خشم گرفت و سوگند خورد بگفتن * اگر ببينند مردي 35
در مردماني آن ايدان آن دراي آن بدي آن اين مر آن زميني آن نيكو آنچه سوگند
خوردم بدادن بپدراني شما * بجز كلب بن يفنّه او ببيند آنرا و باو بدهم مر آن زمين 36
آنچه برفت در آن و بپسراني او جزا آنچه پر بود پسي :: * نيز در من خشم كرد :: در 37
سببي شما بگفتن نيز تو نه آيي آنجا * يهوشع بن نون آن ايستا بپيشي تو او بيايد آنجا 38
اويرا قوي كن كه او احستا دهد [آنرا] مر يسرال ۰

Et placuit in oculis meis verbũ, ac- 23
cepiq; ex vobis duodecim viros, virũ
unum per tribum: Qui facie conversâ 24
ascenderunt montem, perveneruntq;
usque ad Nahal Eshchol, & explora-
verunt eam. Accipientésque in ma- 25
nibus suis de fructu terræ, detule-
runt ad nos, retuleruntque nobis
verbum, ac dixerunt; Bona est ter-
ra quam Dominus Deus noster dat
nobis. Noluistis tamen ascendere, 26
imò rebellâstis mandato Domini
Dei vestri. Et obmurmurâstis in 27
tentoriis vestris, ac dixistis; Quo-
niam odio habuit nos Dominus, edu-
xit nos è terra Ægypti ad dandum
nos in manum Emoræi, ad annihi-
landum nos. Quò nos ascendi- 28
mus? fratres nostri liquârunt cor
nostrum, dicendo; Populus est ma-
jor ac procerior nobis: urbes ma-
gnæ cum arcibus cœlum usque:
& etiam filios Anacim vidimus
ibi. Dixi autem vobis; Ne fran- 29
gamini, neque timeatis ab eis:
Dominus Deus vester incedit ante 30
vos, ipse prælium faciet pro vo-
bis, juxta omne quod fecit vobis-
cum in Ægypto in conspectu oculo-
rum vestrorum: Et in deserto 31
quo vidisti quod portavit te Domi-
nus Deus tuus quemadmodum por-
tat vir filium suum, per totam vi-
am quâ ambulâstis usque in ad-
ventum vestrum ad locum istum:
Tamen per hoc non credidistis Do- 32
mino Deo vestro, Eunti coram vo- 33
bis in via ad præparandum vobis
locum ut resideretis, per ignem noctu
ad ostendendum vobis viam quâ
iretis, & per nubem interdiu. Au- 34
diitque Dominus vocem verborum
vestrorum, iramque concipiens ju-
ravit, dicendo; Si viderit quispi- 35
am ex hominibus istis de generatio-
ne mala hac, terram bonam quam
juravi dare patribus vestris: Præ- 36
ter Chaleb filium Jephunneh: ipse
etiam videbit eam, eique dabo terram
per quam ambulavit, & filiis ejus,
in mercedem quòd completus fuit
post Dominum. Etiam in me ira- 37
tus est Dominus causâ vestrâ, di-
cendo; Etiam tu non ingredieris
illuc. Jehoshua filius Nun qui 38
stat coram te, ipse ingredietur il-
luc: ipsum igitur fortifica, quando-
quidem ipse possidendam dabit eam
Israeli.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

וטפלכון דאמרתון לעדי יהון ובניכון דלא ידעין יומא דין בין טב לביש 39
הינון יעלון לתמן ולהון אתנינה והינון יירתונה : ואתון אתפניו לכון 40
וטולו למדברא ארח ימא דסוף : ותענו ואתיבתון ואמרתון לי חבנא קדם 41
יי אנחנא ניסק ונגיח קרב ככל דפקדנא יי אלהנא ואסרתון גבר ית מאני
זייניה ושריתון למיסוק לטוורא : ויאמר ואמר יי לי אימר להון לא תיסקון 42
ולא תסדרון סדרי קרב ארום לית שכנתי מהלכא ביניכון ולא תיתברון קדם
בעלי דבביכון : ואדבר ומלילית לכון ולא קבילתון וסרבתון על מימרא דיי 43
וארשעתון וסליקתון לטוורא : ויצא
ונפק אמוראה דיתיב בטוורא ההוא 44
לקדמותכון ורדפו יתכון היכמא דחררן
וחיישן אורעייתא ומחו יתכון בגבלא
עד חרמה : ותשובו ותבתון ובכיתון קדם יי ולא קביל יי צלותכון ולא אצית 45
למיליכון : ותשבו ויתיבתון ברקם יומין סגיאין כיומיא דיתיבתון : 46

ירושלמי 44 ורדפו יתכון היך מה דרדיפו דבוריתא וקטולו יתכון בגבלא עד שיציו :

ב

ונפן ואתפנינא ונטלנא למדברא אורח ימא דסוף היכמא דמליל יי לי ואקיפנא 1
ית טורא דגבלא יומין סגיאין : ויאמר ואמר יי לי למימר : רב לכם סגי לכון 2 3
דאקיפתון ית טורא הדין איתפנו לכון לציפונא : ואת וית עמא פקיד למימר 4
אתון עברין בתחום אחיכון בנוי דעשו דיתבין בגבלא וידחלון מנכון ותסתמרון
לחדא : אל לא תיתגרון בהון ארום לא אתן לכון מארעתהון עד כמיסת 5
פרסת ריגלא ארום ירותא לעשו יהבית ית טוורא דגבלא מטול איקרא דעבד
לאבוי : אכל עיבורא תזבון מנהון כד חי בכספא ותיכלון ואוף מיא 6
תזבנון מנהון בכספא ותישתון : כי אזדהרון דלא תעיקון להון ארום 7
יי אלהכון בריך יתכון בכל עובדי ידיכון סופיק צרכיכון במיהכך במדברא
רבא הדין דנן ארבעין שנין מימרא דיי אלהכון בסעדכון לא חסרתון
מדעם :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

39 Sed & parvuli vestri de quibus dixistis, In prædam erunt, & filii vestri qui non nôrunt hodie inter bonum & malum, ipsi eò ingredientur: & ipsis dabo illam, & illi hæreditario possidebunt eam. 40 Vos autem vertite vos, & proficiscimini in desertum viâ maris juncosi. 41 Et respondistis, & dixistis mihi; Peccavimus coram Domino, nos ascendemus & prœliabimur, juxta omnia quæ præcepit nobis Dominus Deus noster: & accinxistis vos quisque armis suis bellicis, & cœpistis ascendere in montem. 42 Et dixit Dominus mihi; Ne ascendatis, nec instruatis aciem belli, quoniam non divina mea majestas ambulat inter vos: ut non confringamini coram hostibus vestris. 43 Et loquutus sum vobiscum, & non obedistis: sed rebelles fuistis verbo Domini, impiéque egistis, & ascendistis in montem. 44 Et exiit Æmoræus, qui habitabat in monte illo, vobis obviam, & persecuti sunt vos quemadmodum pungunt & urunt crabrones & percusserunt vos in Ghebal usque ad Chorma. 45 Et reversi estis & flevistis coram Domino: sed non suscepit Dominus preces vestras, neque auscultavit verba vestra. 46 Atque ita sedistis in Rekam diebus multis, secundùm dies quos habitâstis.

Hier. 44 *Et persecuti sunt vos quemadmodum persequuntur apes, & interfecerunt vos in Ghebal usque ad internecionem.*

CAP. II.

1 ET reversi profecti sumus in desertum viâ maris juncosi, sicut loquutus est Dominus ad me: & circuivimus montem Gebal diebus multis. 2 Et dixit Dominus ad me, dicendo: 3 Satis vobis quod circuiveritis montem istum, vertite vos ad Aquilonem. 4 Et populo præcipe, dicendo; Vos transitis per limitem fratrum vestrorum filiorum Esau, qui habitant in Ghebal: timebúntque à vobis, cauti ergò sitis valde. 5 Ne provocetis eos, quoniam non dabo vobis de terra eorum usque ad sufficientiam plantæ pedis: quoniam hæreditatem ipsi Esau dedi montem Ghebal, propter honorem quem exhibuit patri suo. 6 Frumentum emetis ab illis adhuc vivum argento, ut comedatis: & etiam aquas emetis ab illis argento, ut bibatis. 7 Cavete vobis ne affligatis eos, quoniam Dominus Deus vester benedixit vobis in omnibus operibus manuum vestrarum, suppeditavit necessaria tua cum ambulares per desertum magnum hoc: istis quadraginta annis sermo Domini Dei vestri in auxilio vestro fuit, nec defuit vobis quicquam.

Versio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

*وطفلاني شما آنچه گفتيد بغارت باشد وپسراني شما آنچه نه دانستند اين روز نيك وبد 39
ايشان بيايند بآنجا وبايشان بدهم آنرا وايشان ميراث گيرند آنرا *وشما روي كنيد 40
ومنزل بر داريد بآن بيابان راهي درياي سوف *جواب داديد وگفتيد بمن خطا كرديم 41
ب‥ ايما بر آييم وكارزار كنيم چون همه آنچه فرمود ايمارا خداي ايما بر بستيد مرد مر
آلتي كارزاري او در استاديد ببر آمدن بكوه *گفت ‥ بمن بگوي بايشان نه بر آييد ونه 42
كارزار كنيد كه نه من درمياني شما ونه زخم خوريد بپيشي دشمناني شما *وسخن گفتم 43
بشما ونه قبول كرديد وعاصي شديد مر امري ‥ وشوخي كرديد وبر آمديد بآن
كوهي *بيرون آمد آن اموري آن نشينا دركوه آن وبپذيرهي شما وبتاختند شمارا 44
چون آنچه بگزند زنبوران وبكوفتند شمارا در شعير تا حرمه *باز گشتيد وبگريستيد 45
بپيشي ‥ ونه شنويد ‥ در آوازي شما نه گوش كرد بشما *بنشستيد در قدش روزهاي 46
بسياران چون روزهاي آنچه بنشستيد .

39 *Et infantes vestri de quibus dixistis, In rapinam erunt; & filii vestri qui non nôrunt hodiè bonum ac malum, ipsi intrabunt illuc, illisque dabo eam, & ipsi hæreditariò accipient eam.* 40 *Vos autem facie conversâ mansionem removete ad desertum, per viam maris Suph.* 41 *Et responsum dedistis, ac dixistis ad me; Peccatum commisimus contra Dominum: nos ascendemus, & prælium faciemus juxta omne quod præcepit nobis Deus noster. Et accinxistis quisque instrumenta sua bellica, & aggressi estis ascendere in montem.* 42 *Dixit* autem *Dominus ad me, Dic illis; Ne ascendatis, neque prælium faciatis, quia non sum in medio vestrî: ut non cædamini coram inimicis vestris.* 43 *Et locutus sum vobis, at non acquievistis; imò rebellâstis mandato Domini, & impudenter egistis, ac ascendistis in montem.* 44 *Egressus est* itaque *Emoræus sedens in monte illo, in occursum vestrî, persecutique sunt vos quasi morderent apes, & contriverunt vos in Sheir usque ad Hormah.* 45 *Tunc reversi flevistis coram Domino, & non auscultavit Dominus voci vestræ, nec aurem præbuit vobis.* 46 Et *sedistis in Cadesh diebus multis juxta dies quibus* ibi *sedistis.*

فصل دوم *

*روي كرديم ومنزل بر داشتيم بآن بيابان راهي درياي سوف چون آنچه سخن گفت ‥ 1
بمن وگرد گشتيم مر كوهي شعير روزهاي بسياران *گفت ‥ بمن بگفتن *بس بشما گرد 2 3
گشتن مر آن كوه [اين آن] روي كنيد بشما بصفون *ومر آن قوم بفرماي بگفتن شما گذران 4
در حدّي برادراني شما پسراني عشو آن نشينان در شعير وبترسند از شما واحتراز كنيد
بغايت *نه ترس نماييد در ايشان كه نه دهم بشما از زميني ايشان تا روشي كفي 5
پاي كه ميراث بعشو بدادم مر كوهي شعير *خورش بخريد از نزدي ايشان در سيم 6
وبخوريد ونيز آب بخريد از نزدي ايشان در سيم وبياهنجيد *كه ‥ خداي تو آفرين 7
كرد ترا در همه عملي دستي تو دانست رفتني تو مر آن بيابان آن بزرگي آن اين اين
چهل سال ‥ خداي تو اوازي تو ونه كم بودي چيزي .

CAP. II.

1 *POstea facie conversâ mansionem removimus in desertum, viâ maris Suph, quemadmodum loquutus est Dominus ad me: & circuivimus montem Sheir diebus multis.* 2 Tandem *dixit Dominus mihi, dicendo;* 3 *Sat vobis circuivisse montem istum: convertite vos ad Aquilonem.* 4 *Et populo præcipe, dicendo; Vos transituri estis terminum fratrum vestrorum filiorum Eshau sedentium in Sheir: & timebunt à vobis, at cavete admodum.* 5 *Ne terrorem ostendatis in eos: non enim dabo vobis de terra eorum usque ad gressum plantæ pedis, quia in hæreditatem Eshau dedi montem Sheir.* 6 *Cibum emetis ab eis argento, & comedetis: & etiam aquam emetis ab eis argento, & bibetis.* 7 *Nam Dominus Deus tuus benedixit tibi in omni opere manûs tuæ, novit perambulâsse te desertum magnum istud: his quadraginta annis Dominus Deus tuus fuit tecum, neque defecisti re ullâ.*

תרגום יונתן בן עזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

8 ונעבר ועברנא מלות אחנא בני עשו
דיתבין בגבלא מאילת ומכרך תרנגולא
ואתפנינא ועברנא אורח מדברא דמואב׃
9 ויאמר ואמר יי לי למימר לא תעיק ית
מואבאי ולא תסדר לקיבלהון סדרי
קרבא ארום לא אתין לכון מארעהון ירותא ארום לבנוי דלוט יהבית ית לחיית
ירותא׃ 10 האמים אימתניא מן לקדמין יתיבו בה עם רב וסגי וחסין הי כגנבריא׃
11 רפאים גיבריא דיתבין במישר גיונברי מתחשבין אוף הינון הי כגנבריא דאתמחיו
בטובענא ומואבאי קרן להון אימתני׃ 12 ובשעיר ובגבלא יתיבו גנוסייא מן לקדמין
ובני עשו תריכונון ושיציאונון מן קדמיהון ויתיבו באתריהון היכמא דעבד ישראל
לארע ירותתיה דיהב יי להון׃ 13 עתה כדון קומו ועיברו לכון ית נחל טרוויא
ועברנא ית נחל טרוויא׃ 14 והימים ויומיא דהליכנא מן רקם גיעא עד דעברנא
ית נחל טרוויא תלתין ותמני שנין עד דסף כל דרא גברי מגיחי קרבא מגו
משריתא היכמא דקיים יי להון׃ 15 וגם ואוף מחא מן קדם יי אתגריית להון
למשצייהון מגו משריתא עד די פסקו׃ 16 ויהי והוה כד פסקו כל גברי מגיחי קרב
עבדי בימתא לממת מגו משריתא׃ 17 וידבר ומליל יי עמי למימר׃ 18 אתה אתון
עברין יומא דין ית תחום מואב ית לחיית׃ 19 וקרבת ותתקרבון לקביל בני עמון
לא תצור עליהון ולא תתגרי בהון לסדרי קרב ארום לא איתן לכון מארע בני
עמון ירותא ארום לבנוי דלוט מטול זכותיה דאברהם יהבתה ירותא׃ 20 ארץ ארע
גיבריא מתחשבא לחוד היא גבריא יתיבו בה מן לקדמין ועמונאי קרן להון
זימתני׃ 21 עם עמא רבא וחסינא הי כגינבריא ושצינון מימרא דיי מן קדמיהון
ותריכונון ויתיבו באתריהון׃ 22 כאשר כמא דעבד לבנוי דעשו דיתבין בשעיר
דשיצי ית חוראי מן קדמיהון ותריכינון ויתיבו באתרהון עד יומא הדין׃ 23 והעוים
ושאר פליטת כנענאי דהוו שרן בכופרניא דרפיע עד עזה קפוטקאי דנפקו מן
קפוטקיא שציאונון ויתיבו באתריהון׃

8 ועברנו מלות אחינו בני עשו אלין
דשרין בגבלא מן אורח מישרא מן אילת
ומן כרך תרנגולא וכינן ועברנן אורח
מדברא דמואב׃

8 Itaq; tranſivimus à fratribus noſtris filiis Eſau qui habitant in Ghebal, ab Elath, & ab oppido galli: atque vertentes nos tranſivimus per viam deſerti Moab. 9 Et dixit Dominus mihi, dicendo; Ne affligas Moabitas, neque inſtruas adversùs eos aciem belli: quoniam non dabo vobis de terra eorum poſſeſſionem, quoniam filiis Lot dedi Lechajath in poſſeſſionem. 10 Emthanim ab antiquo habitabant in ea, populus magnus & multus, & fortis ſicut gigantes. 11 Gigantes qui habitant in planitie Gejonbere, reputantur etiam ipſi ſicut gigantes qui deleti ſunt in diluvio: Moabitæ autem vocant illos Emthanim. 12 Et in Ghebal habitabant nobiles ab antiquo, & filii Eſau expulerunt eos, & exciderunt eos à conſpectu ſuo, & in eorum loco habitârunt: ſicut fecit Iſrael terræ poſſeſſionis ſuæ, quam dedit Dominus illis. 13 Nunc ſurgite & tranſite vobis torrentem Tarvaja: itaque tranſivimus torrentem Tarvaja. 14 Dies autem quibus ambulavimus à Rekim Gehah, donec tranſivimus torrentem Tarvaja ſunt triginta octo anni: donec conſumeretur omnis generatio virorum bellatorum de medio caſtrorum, ſicut juraverat Dominus illis. 15 Sed etiam plaga à facie Domini pugnavit contra eos, ut perderet eos è medio caſtrorum, donec abſumerentur. 16 Accidit autem poſtquam abſumpti ſunt viri bellatores, facientes altaria, moriendo è medio caſtrorum. 17 Tunc loquutus eſt Dominus mecum, dicendo: 18 Vos tranſitis hodie limitem Moab verſus Lechajath. 19 Et *cùm* appropinquaveritis è regione filiorum Ammon non obſidebitis eos, neque provocabitis eos in acie belli: quoniam non dabo vobis de terra filiorum Ammon poſſeſſionem quoniam filiis Loth, propter meritum ipſius Abraham, dedi eam poſſeſſionem. 20 Terra gigantum reputatur & ipſa: gigantes habitant in ea ab antiquo, & Ammonitæ vocant illos Zimtane. 21 Populus magnus & fortis ſicut gigantes: ſed excidit eos ſermo Domini à facie eorum, & expulerunt eos, & habitaverunt in loco eorum. 22 Sicut fecit filiis Eſau, qui habitabant in Seir: quia delevit Horæos à facie eorum, & expulit eos, & habitaverunt in loco eorum uſque ad hunc diem. 23 Et reliqua evaſſo Chananæorum quæ habitabat in villis Dephia uſque ad Azam: Cappadoces qui egreſſi ſunt ex Cappadocia exterminârunt eos, & habitârunt in loco eorum.

Hieroſ. 8 *Itaque tranſivimus à fratribus noſtris filiis Eſau iſtis qui habitant in Ghebal, à ſemita planitiei, ab Elath, & ab oppido galli: itaque vertentes nos tranſivimus per viam deſerti Moab.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

8 * گذشتيم از نزدي برادراني ايما پسراني عشو آن نشينان در شعير از راهي آن عربه از ايلت
9 و از عصيون جبر روي كرديم و گذشتيم راهي بياباني مواب * گفت :: بمن نه عدوي كني
اواري مواب و نه ترس نمايي درو كارزار كه نه دهم بتو از زميني او ميراث كه بپسراني لوط بدادم
10 مر عر ميراث * آن اميم بپيش بنشستند در آن قوم بزرگ و بسيار و افراشته چون عنقيم
11 12 * رفايم حسيب شوند نيز ايشان چون عنقيم و آن موابيم بخوانند بايشان اميم * و بشعير
بنشستند آن حريم بپيش و پسراني عشو براندند ايشانرا و نيست كردند ايشانرا از پيشي
ايشان و بنشستند بجاي ايشان چون آنچه بكرد يسرال بزميني ميراث او آنچه بداد :: بايشان ٠
13 14 * اكنون برخيزيد و بگذريد بشما مر نخل زرد بگذشتيم مر نخل زرد * و آن روزها آنچه برفتيم
از قدش برنع تا آنچه بگذشتيم مر نخل زرد سي و هشت سال تا تمام شدن همه آن درا مردماني
15 آن كارزار از مياني آن لشكرگاه چون آنچه سوگند خورد :: بايشان * و نيز زخم :: بود در ايشان
16 بنيست كردن ايشانرا از مياني آن لشكرگاه تا تمام شدن ايشان * [و بود] چون آنچه تمام شدند
17 18 همه مردماني آن كارزار بمردن از مياني آن قوم * سخن گفت :: بمن بگفتن * تو گذرا اين
19 روز مر حدّي مواب مر عر * و نزديك شوي مقابلي پسراني عمّون نه عدوي كني بايشان
و نه ترس نمايي در ايشان كه نه دهم از زميني پسراني عمّون بتو ميراث كه بپسراني لوط بدادم
20 آنرا ميراث * زميني رفايم حسيب شود نيز آن رفايم بنشستند دران بپيش و آن عمّويم
21 بخوانند بايشان زمزمّيم * قومي بزرگ و بسيار و بلند چون عنقيم نيست كرد ايشانرا
22 :: از پيشي ايشان براندند ايشانرا و بنشستند بجاي ايشان * چون آنچه بكرد بپسراني
عشو آن نشينان در شعير آنچه نيست كرد مر آن حري از پيشي ايشان براندند
23 ايشانرا و بنشستند بجاي ايشان تا آن روزي آن اين * و آن عوّيم آن نشينان
در روستاها تا عزّه كفتريم آن بيرون آيان از كفتر نيست كردند ايشانرا و بنشستند
بجاي ايشان ؛

8 Et *tranſivimus à fratribus noſtris filiis Eſhau ſedentibus in Sheir à via Arabah, Elath, & Eſion geber: facie autem converſâ tranſivimus viâ deſerti Moab.* 9 *Dixitque Dominus ad me; Ne hoſtiliter agas cum Moab, neque terrorem oſtendas in eum prælio: quia non dabo tibi de terra ejus hæreditatem, nam filiis Lot dedi Ar in hæreditatem.* 10 *Emim anteà ſedebant in ea, populus magnus ac multus, & excelſus ſicut Anacim.* 11 *Rephaim, reputabantur etiam ipſi ſicut Anacim: & Moabitæ vocabant eos, Emim.* 12 *In Sheir autem ſederunt Horim anteà, quos filii Eſhau expulerunt, & annihilârunt eos à præſentia ſua, ſederúntque in loco ipſorum, quemadmodum fecit Iſrael terræ hæreditatis ſuæ quam dedit Dominus illis.* 13 *Nunc ſurgite, & tranſite vobis torrentem Zered: & tranſivimus torrentem Zered.* 14 *Dies autem quibus ambulavimus de Cadeſh Barnea, uſquequò tranſiremus torrentem Zered,* fuerunt *triginta & octo anni, uſque ad conſumptionem totius generationis virorum bellatorum de medio caſtrorum, quemadmodum juraverat Dominus illis.* 15 *Et etiam plaga Domini fuit in eos ad annihilandum eos de medio caſtrorum, donec conſumerentur.* 16 *Et fuit, quando conſumpti ſunt omnes viri bellatores moriendo de medio populi,* 17 *Loquutus eſt Dominus ad me, dicendo;* 18 *Tu tranſiturus es hodiè terminum Moab,* nempe *Ar:* 19 *Et accedes è regione filiorum Ammon: ne hoſtiliter agas cum eis, neque terrorem oſtendas in eos; quia non dabo de terra filiorum Ammon tibi* in *hæreditatem: nam filiis Lot dedi illam* in *hæreditatem.* 20 *Terra Rephaim reputatur etiam ipſa, Rephaim ſederunt in ea anteà: & Ammonitæ vocant eos Zamzummim.* 21 *Populus magnus ac multus, & excelſus ſicut Anacim, & annihilavit eos Dns à præſentia eorum, expulerúnt*que *eos, & ſederunt in loco ipſorum:* 22 *Quemadmodum fecit filiis Eſhau ſedentibus in Sheir,* propter *quos annihilavit Horæum à præſentia eorum, & expulerunt eos, ſederúntque in loco ipſorum uſque in diem hanc.* 23 *Et Avvæos ſedentes in pagis uſque Azzah, Caphtorim egredientes è Caphtor annihilârunt eos, & ſederunt in loco ipſorum.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

קומו אוּדקפו טולו וְעִבְרוּ יַת נַחְלֵי ארנונא חמון די מְסָרִית בִּידֵיכוֹן יַת סִיחֹן 24
מַלְכָּא דְחֶשְׁבּוֹן וַאֲמוֹרָאָה וְיַת אַרְעֵיהּ שָׁרֵי לְתָרְכוּתֵיהּ ותתגרי לְמִסְדְרָא לְקוּבְלֵיהּ
סִדְרֵי קְרָבָא : היום יוֹמָא דֵין שָׁרֵיית לְמִיתַּן זִיוְעָתָךְ וְדַחְלְתָךְ עַל אַנְפֵּי כָּל 25
עַמְמַיָא דתחות כָּל שְׁמַיָא דִישְׁמְעוּן שְׁמַע זַכְוָותָךְ הֵיךְ קָמוּן שִׁמְשָׁא וְסִיהֲרָא
אמטולתיך ופסקון מן לְמֵימַר שִׁירָתָא כמיסת יומא ופַלְגָא וְקָמוּ במדורהון עַד דְאַגַחְתְּ
קְרָבָא בסיחון ויזועון וירתתון מִן קֳדָמָךְ : ואשלח ושדרית עִזְגַדִין מִנְהַרְדְעָא דְסָמִיךְ 26
לְמַדְבַּר קְדֵמוֹת לְוַת סיחון מַלְכָּא דַאֲמוֹרָאֵי פִּתְגָמֵי שְׁלָם לְמֵימָר : אעברה אֶעִיבַר 27
בְּאַרְעָךְ בְּאָרְחָא דְהִיא אָרַח כְּבִישָׁא אֵיזִיל לָא אסטי לְהַנְזָקוּתָךְ לְיַמִינָא
וְלִשְׂמָאלָא : אכל עִיבּוּר כַּד חַי בְּכַסְפָּא תְזַבִּין לִי וְאֵיכוּל וּמוֹי בְּכַסְפָּא תִיתֵּן לִי 28
וְאִישְׁתֵּי לחוד אעיבר בִּלְחוּדַיי : כאשר הֵיכְמָא דַעֲבָדוּ לִי בְּנוֹי דְעֵשָׂו דְיָתְבִין 29
בְּגַבְלָא ומואבאי דְיָתְבִין בִּלְחַיַית עַד זְמַן דְאֵעִיבַר יַת יוֹרְדְנָא לְאַרְעָא דַיְיָ אֱלָהָנָא
יְהִיב לָנָא : ולא אבה וְלָא צְבָא סִיחֹן מַלְכָּא דְחֶשְׁבּוֹן לְאַעְבָּרוּתָנָא בְּגוֹ תְחוּמֵיהּ 30
אֲרוּם אַקְשֵׁי יְיָ אֱלָהָךְ יַת יִצְרָא דְרוּחֵיהּ וְאִיתְקַף יַת לִיבְּבֵיהּ מִן בְּגַלַל לְמִמְסְרֵיהּ
בִּידָךְ כְּיוֹמָא הָדֵין : ויאמר וַאֲמַר יְיָ לִי חֲמִי בְּאוֹרְכוּת שִׁמְשָׁא וְסִהֲרָא דְשָׁרֵיית 31
לְמִמְסַר בִּידָךְ יַת סִיחוֹן וְיַת אַרְעֵיהּ שָׁרֵי לְתָרְכוּתֵיהּ לְמֵירוֹת יַת אַרְעֵיהּ : ויצא
וּנְפַק סִיחוֹן לְקַדְמוּתָנָא הוּא וְכָל עַמֵיהּ לְאַגָחָא קְרָבָא לְיָהַץ : ויתנהו וּמְסַר יָתֵיהּ 32 33
יְיָ אֱלָהָנָא קֳדָמָנָא וּמְחֵינָא יָתֵיהּ וְיַת בְּנוֹי וְיַת כָּל עַמֵיהּ : ונלכד וּכְבַשְׁנָא יַת כָּל 34
קִרְווֵי בְּעִידָנָא הַהוּא וְגַמַרְנָא יַת כָּל קִרְוַיָא גוּבְרַיָא וּנְשַׁיָא וְטַפְלַיָא לָא אַשְׁאַרְנָא
מְשֵׁיזִיב : רק לְחוּד בְּעִירֵי בְּזַנָא לָנָא וַעֲדֵי קִרְוַיָא דִכְבַשְׁנָא : מערוער מֵעֲרוֹעֵר 35 36
דְעַל גֵיף נַחְלָא דְאַרְנוֹנָא וְקַרְתָּא דְמִתְבַּנְיָא בִּמְצִיעוּת נַחְלָא עַד גִלְעָד לָא הֲוַת
קַרְתָּא דְתַקִיפַת מִנָנָא יַת כֻּלְהוֹן מְסַר יְיָ אֱלָהָנָא קֳדָמָנָא : רק לְחוּד לְאַרַע בְּנֵי 37
עַמוֹן לָא קְרֵיבְתָּא כָּל אֲתַר נַחְלֵי יוּבְקָא וְקִרְוֵי טַוְורָא כְּכָל מַה דְפַקֵיד יְיָ אֱלָהָנָא :

ג

ונפן וְאִתְפְּנֵינָא וּסְלֵיקְנָא אוֹרַח מַתְנָן וּנְפַק עוֹג מַלְכָּא דְמַתְנַן לְקַדְמוּתָנָא הוּא 1
וְכָל עַמֵיהּ לְאַגָחָא קְרָבָא לְאֶדְרֶעַת :

Targ. JONATHAN B.UZIEL.

Levate vos, proficiſcimini, & tranſite torrentem Arnon, videte quòd tra- 24
didi in manibus veſtris Sichon regem Heſebon, & Amorrhæum, &
terram ejus; incipe expellere eum: & provoca eum inſtruendo contra
eum aciem belli. Hodie incipiam dare terrorem tui & timorem tui 25
ante facies omnium populorum qui ſunt ſub toto cœlo: qui audient
famam meritorum tuorum, ut ſteterint Sol & Luna propter te, & ceſſa-
rint à dicendo cantico per ſpatium diei unius & medii, ſteterint-
que in habitationibus ſuis donec commiſiſſes prælium cum Sichon; &
expavebunt & trement à facie tua. Et miſi legatos ex Nehardea, quæ 26
propinqua eſt deſerto Kedemoth, ad Sichon regem Amorrhæorum verbis
pacis, dicendo: Tranſibo per terram tuam, per ſemitam quæ eſt ſemita 27
ſtrata proficiſcar, non declinabo ut noceam tibi ad dextram aut ſiniſtram.
Frumentum adhuc vivum argento vendes mihi ut comedam, & aquas ar- 28
gento dabis mihi ut bibam: tantùm tranſibo ſolus ego. Sicut fecerunt 29
mihi filii Eſau qui habitant in Ghebal, & Moabitæ qui habitant in Le-
chajath: uſque ad tempus quo tranſivero Jordanem, in terram quam
Dominus Deus noſter dat nobis. Sed noluit Sichon rex Heſebon nobis 30
tranſitum permittere per medium limitis ſui: quoniam induravit Domi-
nus Deus tuus figmentum animi ejus, & induratum eſt cor ejus, ut traderet
eum in manum tuam hodie. Itaque dixit Dominus mihi; Vide in longi- 31
tudine Solis & Lunæ incepi tradere in manum tuam Sichon & terram
ejus: incipe expellere eum ut poſſideas terram ejus. Et egreſſus eſt Si- 32
chon contra nos, ipſe unà cum populo ſuo, ut præliaretur in Jahats. Et 33
tradidit ipſum Dominus Deus noſter ante faciem noſtram: & percuſſi-
mus eum, & filios ejus, & totum populum ejus. Et ſubegimus omnes 34
civitates ejus tempore illo, & penitus vaſtavimus omnes civitates, viros,
mulieres, & parvulos: non reliquimus ſuperſtitem. Solummodo ju- 35
menta diripuimus nobis, & prædam civitatum quas cepimus. Ab Aroer 36
quæ eſt in littore torrentis Arnon, & civitate quæ ædificata eſt in medio
torrentis, uſque ad Gilead, nulla fuit civitas quæ fortior nobis fuerit:
omnes illas tradidit Dominus Deus noſter ante faciem noſtram. Solùm 37
ad terram filiorum Ammon non acceſſiſti, *nec ad* omnem locum torren-
tis Jabok, & ad civitates montanas, juxta omnia quæ præceperat Do-
minus Deus noſter.

CAP. III.

COnverſi autem aſcendimus per viam Matnan: & egreſſus eſt Og 1
rex Matnan obviam nobis, ipſe cum toto ſuo populo, ut pugnaret in
Edrehath.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* برخيزيد [منزل بر داريد] و بگذريد مر نحل ارنون ببين بدادم در دستي تو مر سيحن 24
پادشاهي حشبون آن اموري و مر زميني او در ايست و ميراث گير و ترس نماي درو كارزار.
* اين روز آن اين در ايستم دادني سهمي تو و ترسي تو ابر روي آن قومها فرود همه آن 25
آسمان آنچه بشنوند خبري تو بلرزند و دردگير شوند از پيشي تو * بفرستادم رسولان از 26
بيابان قدموت بسيحن پادشاهي حشبون سخنهاي سلامتي بگفتن * بگذرم در ولايتي تو 27
در راه در راه بروم نه گردم راست و چپ * خورش در سيم بفروشي بمن و بخورم و آب 28
در سيم بدهي بمن و بياشامم خاصه بگذرم در پايي من * چون آنچه كردند بمن پسراني 29
عسو آن نشينان در شعير و آن موابيم آن نشينان در عر تا آنچه بگذرم مر آن يردن بآن
زميني آنچه :: خداي ايما دها بايما * و نه مراد [كرد] سيحن پادشاهي حشبون گذرانيدن ايمارا 30
كه سخت كرد :: خداي تو مر روحي او و قوي كرد مر دلي او بسبب دادن اويرا در دستي تو
چون روزي آن اين * گفت :: بمن ببين در ايستادم دادن بپيشي تو مر سيحن و مر ولايتي 31
او در ايست بران و ميراث گير مر ولايتي او * بيرون آمد سيحن بپذيرهي ايما او و همه 32
قومي او بكارزار بيهص * بداد اويرا :: خداي ايما بپيشي ايما بزديم اويرا و مر پسراني او 33
و مر همه قومي او * بگرفتيم مر همه شهرهاي او در وقتي آن و حرم كرديم مر همه آن شهر 34
مردمان و آن زنان و آن طفل نه باقي گذاشتيم رستهي * خاصه آن چهارپا غارت كرديم بايما 35
و غنيمتي آن شهرها آنچه بگرفتيم * از عروعر آنچه ابر لبي نحل ارنون و آن شهر آنچه در نحل و تا 36
آن جلعد نه بود شهري آنچه باز گرفت از ايما مر آن همه بداد :: خداي ايما بپيشي ايما.
* خاصه بزميني پسراني عمون نه نزديك شدي همه گذاري نحل يبق و شهرهاي آن كوه و همه 37
آنچه فرمود :: خداي ايما.

* فصل سوم *

* روي كرديم و بر آمديم راهي آن بشن بيرون آمد عوج پادشاهي آن بشن بپذيرهي ايما 1
او و همه قومي او بكارزار ادرعي.

Surgite, manſionem removete, & 24
tranſite torrentem Arnon: vide, dedi
in manum tuam Sihon regem
Heſhbon Emoræum, & terram
ejus: aggredere, & hæreditariò cape,
atque terrorem oſtende in eum præ-
lio. Ipſo die iſto incipiam dare 25
pavorem tui & formidinem tui
in faciem populorum ſub toto cœlo
qui audient famam tuam, & tre-
ment ac dolore correpti erunt
à præſentia tua. Et miſi legatos 26
à deſerto Cedemoth ad Sihon re-
gem Heſhbon verbis pacificis, di-
cendo; Tranſeam per regionem tu- 27
am, per viam, per viam inquam
ambulabo, non divertam dextror-
ſùm vel ſiniſtrorſùm. Cibum ar- 28
gento vendes mihi, ut comedam:
& aquam dabis mihi argento,
ut bibam: tantùm tranſibo pedi-
bus meis: Quemadmodum fece- 29
runt mihi filii Iſhau ſedentes
in Sheir, & Moabitæ ſedentes in
Ar: uſque quò tranſiero Jarden
ad terram quam Dominus Deus
noſter dat nobis. Et noluit Sihon rex 30
Heſhbon tranſitū præbere nobis: quia
induraverat Dominus Deus tuus
ſpiritum ejus, & obfirmaverat cor
ejus, cauſâ dandi eum in manum
tuam, ſicut die hâc. Dixit au- 31
tem Dominus ad me; Ecce in-
cepi dare coram te Sihon & re-
gionem ejus, aggredere, expelle, &
hæreditariò cape regionem ejus.
Et egreſſo Sihon in occurſum no- 32
bis, ipſo & univerſo populo
ejus ad bellum in Jahas: Dedit 33
eum Dominus Deus noſter coram
nobis, percuſſimúſque eum, ac
filios ejus, & univerſum populum
ejus. Cepimus quoque *omnes ur-* 34
bes ejus tempore illo, & anathema-
te delevimus omnem urbem, viros,
& mulieres, ac infantes: non re-
liquimus evaſorem ullum. Verùm 35
tamen quadrupedes prædati ſumus
nobis, & ſpolia urbium quas ce-
pimus. Ab Aroer quæ ſuper la- 36
brum torrentis Arnon, & urbe quæ
in valle, uſque ad Gilead, non
fuit urbs ulla quam reſumpſit à
nobis: omnes dedit Dominus Deus
noſter coram nobis. Veruntamen 37
ad terram filiorum Ammon non ac-
ceſſiſti, ad omnem tranſitū torrentis
Jabboc, & urbes montis, & quic-
quid præcepit Dominus Deus no-
ſter.

CAP. III.

FAcie autē converſa aſcendimus 1
via Baſhan: & egreſſus eſt Og rex
Baſhan in occurſum nobis, ipſe
& univerſus populus ejus ad bel-
lum in Edrei.

תרגום יונתן בן עוזיאל

ואמר יי לי לא תדחל מניה ארום בידך 2
מסרית יתיה וית כל עמיה וית ארעיה
ותעביד ליה היכמא דעבדת לסיחון
מלכא דאמוראה דיתיב בחשבון: ויתן
ומסר יי אלהנא בידנא אוף ית עוג מלכא 3
דמתנן וית כל עמיה ומחינוהי עד דלא
אשתייר ליה משיב: ונלכד וכבשנן ית 4
כל קירווייה בעדנא ההיא לא הוות
קרתא דלא נסיבנא מנהון שתין קירווין
כל תחום פלך טרגונא מלכותא דעוג
במתנן: כל אלה כל אילין קירוין 5
חקרא מקפן שורין רמין אחידן בתרעין
ונגרין בר מקרוי פצחיא סגי לחדא:
ונחרים ונמרנא ית קירויהון היכמא 6
דעבדנא לסחון מלכא דחשבון היכדין
גמרנא ית כל קרווי גובריא ונשיא
וטפלא: וכל הבהמה וכל בעירי ועדיי קרויא בזנא לנא: ונקח ונסיבנא 7
בעידנא ההיא ית ארעא מן רשות תרן מלכי אמוראי דבעיברא דיורדנא מנחלי 8
ארנונא עד טוורא דחרמון: צידונים צידנאי הוון קרן לחרמון טוורא דמסרי 9
פירוי ואימוראי קרן ליה טוור תלגא
דלא פסיק מניה תלגא לא בקייטא ולא
בסיתווא: כל ערי כל קירוי מישרא 10
וכל גלעד וכל מתנן עד סלווקיא ואדרעת
קרוי ממלכותא דעוג במתנן: כי רק 11
ארום לחוד עוג מלכא דמתנן אשתייר מטותר גיבריא דאשתציו בטובענא הא
שיווייה שוויא דפרזלא הא היא יהיבא בבי׳ר: ארכיון ברבת בני עמון תשע
אמין אורכה וארבע אמין פותיה באמתא דגרמיה: ואת וית ארעא הדא 12
ירתנא בעידנא ההיא מערער ועד כיף נחלא ופלגות טוורא דגלעד וקירוי
יהבית לשבט ראובן ולשבט גד: ויתר ושאר גלעד וכל מתנן מלכותיה 13
דעוג יהבית לחצי שיבט מנשה כל תחום בית פלך טרגונא וכל מתנן ההוא
מתקרי ארע גיבריא:

ירושלמי

2 כיון דחמא משה ית רשיעא
ומרתת מן קדמוי ואמר הלא דין הוא
דהוה מחסד לאבהתן אברהם ושרה
ואמר להון אתון דמין לאילנין שתילין
על מבועין דמין ברם פירין לית הנון
עבדין בגין כן אמתין ליה קודשא בריך
הוא יהא שמיה משבח אחיא יתיה שנין
סגיאין מן בגלל למחויא יתיה לדריא
דהוא מסר יתיה ביד בנוי ואמר מימרא
דיי ליה משה לא תדחל מנה ארי בידך
מסרית יתיה וית כל עמיה וית ארעיה
ותעביד ליה היך מה דעבדת לסיחון
מלכהון דאמוראי דהוה שרי בחשבון
5 כל אלין קרין תלילן מקפן שורין
רמין תרעין ונגרין:

ירושלמי 9 צידונאי קרן לחרמון
ארעא מסרי פרוהי ואמוראי קרן ארעא
מרבי פרי אילנא: 11 הלא היא
יהיבא באפרכון דבני עמא:

Targ. JONATHAN B UZIEL.

Et dixit Dominus ad me; Ne ti- 2
meas ab eo, quoniam in manum
tuam tradidi ipſum, & totum po-
pulum ejus, & terram ejus: faci-
éſque illi ſicut feciſti Sichon regi
Amorræo, qui habitavit in Heſebon.
Itaque tradidit Dominus Deus no- 3
ſter in manus noſtras etiam Og re-
gem Matnan, & univerſum popu-
lum ejus: & percuſſimus eum
adeo ut non remaneret ei ullus qui
reliquus eſſet. Et ſubegimus omnes 4
civitates ejus in tempore illo, non
fuit civitas quam non ceperimus
ab illis: ſexaginta civitates, uni-
verſum limitem provinciæ Traco-
nitidis regni Og in Matnan. O- 5
mnes iſtæ civitates munitæ erant,
circundatæ muris excelſis, clauſæ
portis & vectibus: præter oppida
aperta, quorum valdè multa erant.
Et penitus deſtruximus civitates 6
eorum, ſicut fecimus Sichoni regi
Heſebon: ſic penitus deſtruximus
civitates unà cum viris, mulieribus
& parvulis. Omnia quoque jumenta & prædas civitatum diripuimus 7
nobis. Et abſtulimus tempore illo terram ex poteſtate amborum re- 8
gum Amorræorum, qui erant citra Jordanem, à torrentibus Arnon uſ-
que ad montem Hermon. Sidonii 9
vocant Hermon, Montem cujus
fœtidi ſunt fructus: Amorræi autem
vocant ipſum, Montem nivis, eò
quòd non ceſſet in eo nix nec
æſtate nec hyeme. Omnes quo- 10
que civitates planitiei, & univer-
ſam Gilead, & univerſam Mat-
nan, uſque ad Seleuciam & Edrehath, civitates regni Og in Matnan.
Quoniam tantum Og rex Matnan relictus eſt ex reliquis gigantum qui 11
perierunt diluvio, ecce lectus ejus lectus ferreus eſt, ecce ipſe poſitus
eſt in monumentario in Rabbath filiorum Ammon: novem cubitorum
eſt longitudo ejus, & quatuor cubitorum latitudo, cubito ſui ipſius.
Et terram hanc poſſedimus tempore illo, ab Aroer uſque ad littus tor- 12
rentis, & medium montem Gilead; & civitates dedi tribui Ruben &
tribui Gad. Reliquam verò partem Gilead & totam Matnan, regnum 13
ipſius Og, dedi dimidiæ tribui Manaſſe, omnem limitem regionis Tracho-
nitidis, omnemque Matnan, quæ vocatur terra gigantum.

Hieroſ. 2. *Quando vidit Mo-
ſes improbum illum, expavit & tre-
muit à facie ejus, & dixit; An-
non hic eſt qui probris afficiebat
patres noſtros Abraham & Sara,
& dicebat illis: Vos ſimiles eſtis
arboribus plantatis juxta fontes
aquarum, verùm fructus non fa-
ciunt: propterea expectavit ipſum
ſanctus benedictus ipſe, cujus no-
men celebretur, & in vita con-
ſervavit eum annis multis, ut
oſtenderet ipſū generationibus, quòd
ipſe traderet eum in manus filio-
rum ejus. Itaque dixit ſermo Do-
mini ipſi Moſi; Ne timeas ab eo,
quia in manū tuam tradidi ipſum,
& univerſum populum ejus & ter-
ram ejus: & facies illi ſicut feciſti
Sichon regi Amorræorum qui ha-
bitabat in Heſebon. 5. Omnes iſtæ
civitates munitæ erant, circundatæ
muris excelſis, portis & vectibus.*

Hieroſ. 9 *Sidonii vocant
Hermonem Terram cujus fructus
ſunt fœtidi: Amorræi autem vo-
cant, Terram multiplicantē fructus
arboris. 11. Annon ipſe poſitus eſt
in præfecturis filiorum Ammon.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* گفت يي بمن نه ترسي ازو كه در دستي تو بدادم اويرا ومر همه قومي او وبكني 2
باو چون آنچه بكردي بسيحن پادشاهي آن اموري آنچه نشيدا در حسبون * بداد يي 3
خداي ايما در دستي ايما نيز مر عوج پادشاهي آن بشن ومر همه قومي او ببرديم اويرا
تا بيي باقي ماند باو رستهي * بگرفتيم مر همه شهرهاي او در وقت آن نه بود شهري 4
آنچه نه ستانديم ازيشان شست شهر همه بخشي ترازه مملكتي عوج در بشن * همه 5
ايشان شهرهايي قلعها باروي بلند درها وپشتيوان بجز از شهرهاي روستاها بسيار بغايت ٭
* وبكشتيم ايشانرا چون آنچه بكرديم بسيحن پادشاهي حسبون كشتن همه شهر 6
مردمان آن زنان وآن طفل * وهمه آن چهارپا وغنيمي آن شهرهاي غارت كرديم 7
بايما * بستانديم در وقتي آن مر آن زمين از دستي دو پادشاهاني آن اموري آنچه در 8
گذاري آن يردن از نخل ارنن تا كوهي حرمون * صيدنيم بخوانند بحرمون شرين 9
وآن اموري بخوانند باو شنير* همه شهرهاي آن ميشور وهمه جلعد وهمه بشن تا سلكه 10
وادرعي شهرهاي مملكتي عوج در بشن * كه [خاصّه] عوج پادشاهي آن بشن 11
باقي ماند از باقي آن رفايم اينك تختي او تختي آهن ها نه او در بزرگاني پسراني
عمون نه گز درازي آن وچهار گز گشادگيي آن در ارشي مرد * ومر آن زميني 12
آن اين ميراث گرفتيم در وقتي آن از عرعر آنچه ابر نخل ارنون ونيمهي كوهي آن
جلعد وشهرهاي او بدادم براوبني وبجدي * وباقي آن جلعد وهمه آن بشن مملكت 13
عوج بدادم بنيمهي قبيلهي آن منسّه همه بخشي آن ترازه بهمه آن بشن او خوانده
شود زميني رفايم *

* *Et dixit Dominus ad me; Ne timeas* 2
ab illo: nam in manū tuā dedi eum,
& univerſum populum ejus: facieſ-
que ei quemadmodum feciſti Se-
bon regi Emoræorum qui ſedebat in
Heſhbon. Dedit itaque Dominus 3
Deus noſter in manum noſtram
etiam Og regem Baſhan, & uni-
verſum populum ejus: percuſſimus
eum, donec non reliquus maneret
ei evaſor ullus. Cepimus quoque 4
omnes urbes ejus tempore illo:
non fuit urbs ulla quam non ce-
perimus ab eis, ſexaginta urbes,
omnem portionem amœniorem re-
gni Og in Baſhan. Omnes iſtæ 5
erant urbes caſtellatæ, turribus al-
tis, portis & vectibus: præter ur-
bes pagorum multas valdè. Et inter- 6
* *fecimus eos, quemadmodùm feci-*
mus Sihon regi Heſhbon, interfi-
ciendo omnis urbis viros, mulie-
res, & infantes. Omnes autem 7
quadrupedes, & ſpolia urbium de-
prædati ſumus nobis. Tulimus 8
itaque tempore illo terram è manu
duorum regum Emoræorum qui in
tranſitu Jarden, à Nahal Arnon
uſque ad montem Hermon: (Si- 9
donii vocant Hermon, Shirjon:
& Emoræi vocant eum Shenir:)
Omnes urbes Miſhor, & omnem Gi- 10
lead, & omnem Baſhan uſque ad
Salchah, & Edrei, urbes regni
Og in Baſhan: Nam tantùm Og 11
rex Baſhan reliquus manſerat ex
reſiduis gigantum: ecce lectus
ejus lectus ferreus, nonne eſt in
magnis filiorum Ammon? no-
vem cubitorum longitudo ejus, &
quatuor cubitorum latitudo ejus,
in cubito hominis. Et terram 12
hanc quam in hæreditatem acce-
pimus tempore illo, ab Aroer
juxta Nahal Arnon, & dimi-
dium montis Gilead, & urbes
ejus, dedi Reubenitis & Gaditis.
Reſiduum verò Gilead, & uni- 13
verſam Baſhan regni Og dedi
dimidiæ tribui Menaſſeh, omnem
portionem amœniorem, cum tota
Baſhan: ipſa vocatur Terra
Rephaim.

תרגום יונתן בן עזיאל ירושלמי

ויאיר ויאיר בר מנשה נסיבית כל תחום 14
פלך טרגונא עד תחום קורזי ואנטיקירוס
וקרא יתהון על שמיה ית מתנן כפרני
יאיר עד יומא הדין : ולמכיר ולמכיר 15
יהבית ית גלעד : ולראובני ולשיבט ראובן ולשיבט גד יהבית מן גלעד ועד נחלי 16
ארנונא מציעות נחלא ותחומיה ועד יובקא דנחלא תחומא דבני עמון : והערבה
ומישרא ויורדנא ותחום מגניסר ועד ימא 17
דמישרא וקרתא טבריה דסמיכא לימא
דמלחא תחום שפכות מיא מרמתא
מדינחא: ואצו ופקידית יתכון שיבט ראובן 18
ושבט גד ופלגות שיבט מנשה בעידנא ההיא למימר יי אלהכון יהיב לכון ית ארעא
הדא למירתה מזיינין תעברון קדם אחוכון בני ישראל כל מזרזי חילא: רק לחוד 19
נשיכון טפליכון ובעיריכון ידענא ארום בעיר סגי לכון יתבון בקירויכון די יהבית לכון:
עד עדן דיניח יי לאחוכון כוותכון ויירתון אוף הינון ית ארעא דיי אלהכון יהיב 20
לכון ותתובון גבר לירותתיה דיהבית לכון: ואתוית יהושע פקידית בעידנא ההיא 21
למימר עינך חמיין ית כל דעבד יי אלהך לתרין מלכיא האילין היכדין יעביד יי לכל
מלכוותא דאנת עבר לתמן: לא תיראם לא תידחלון מנהון ארום מימרא דיי אלהכון 22
מגיח לכון :

ירושלמי 14 כל תחום אטרכונא עד
תחום קרית אפיקרס וקרא יתהון על
שמיה :

ירושלמי 17 ומישרא וירדנא ותחומא
מן גנוסר ועד ימא דמישרא ימא דמלחא
תחות בית שפיכות קטמא מן מדנחא :

פ פ פ

ואתחנן אל ה' ובעית רחמין מן 23
קדם יי בעידנא ההיא
למימר : ה' בבעו ברחמין מן קדמך 24
יי אלהים אנת שריתא לאחזאה ית
עבדך ית רבותך וית גבורת ידך תקיפתא
דאת הוא אלהא ולא אית בר מינך
דשכינתך שריא בשמיא מלעילא ושליט בארעא לא דיעביד כעובדך וכגבורתך :
אעברה אעיבר כדון ואחמי ית ארעא טבתא דבעיברא דיורדנא טוורא 25
טבא דנן דביה מתבניא קרתא דירושלם וטוור ליבנן דביה עתיד למישרי
שכינתא :

ירושלמי 23 וצלית ובעית רחמין מן
קדם יי אמר משה בשעתא ההיא
למימר :
24 בבעו ברחמין מן קדמך יי אלהים
את שריתא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et Jair filius Manaſſe accepit uni- 14
verſum limitem regionis Tracho-
nitidis, uſque ad limitem Korze &
Antikeros, & vocavit ea de nomine
ſuo, Mathnan oppida Jair uſque ad
hunc diem. Ipſi autem Machir 15
dedi Gilead. Tribui autem Ruben & tribui Gad dedi à Gilead uſq; 16
ad torrentem Arnon, medium torrentis & limitem ejus uſq; ad Jabok
torrentem, *qui eſt* terminus filiorum Ammon. Planitiem quoq; & Jor- 17
danem, cum termino à Geneſa-
reth uſque ad mare planitiei, &
civitatem Tiberiadis quæ vicina
eſt mari ſalis, limitem effuſionis
aquarum collis ad Orientem. Et 18
præcepi vobis, tribus Ruben, tri-
bus Gad, & dimidia tribus Manaſ-
ſe, eo tempore dicendo; Dominus Deus veſter dedit vobis terram
hanc ad poſſidendum eam, armati tranſibitis coram fratribus veſtris
filiis Iſrael quicunque expediti eſtis ad militiam. Tantùm uxores ve- 19
ſtræ, pueri veſtri, & jumenta veſtra (novi *enim* quod jumenta mul-
ta ſunt vobis) habitabunt in urbibus veſtris, quas dedi vobis: Uſ- 20
que ad tempus quo quietem dederit Dominus fratribus veſtris ſic-
ut vobis, ut poſſideant etiam ipſi terram quam Dominus Deus ve-
ſter dat vobis, tum revertemini quiſque ad hæreditatem ſuam quam
dedi vobis. Et Joſue præcepi eo tempore, dicendo; Oculi tui vi- 21
dent quicquid fecit Dominus Deus tuus duobus regibus iſtis, ſic faci-
et Dominus omnibus regnis ad quæ tu tranſis. Ne timeatis ab illis, 22
quoniam ſermo Domini Dei veſtri pugnat pro vobis.

Hieroſ. 14. *Omnem limitem*
regionis *Trachonitidis, uſque ad*
limitem civitatis Apikeras, & vo-
cavit ea de nomine ſuo.

Hieroſ. 17. *Et planitiem, &*
Jordanem, & limitem à Geneſa-
reth uſque ad mare planitiei mare
ſalis, ſub effuſione cineris ab
Oriente.

SECT. XLV.

Et quæſivi miſerationes à facie Do- 23
mini tempore illo, dicendo: Ob- 24
ſecro per miſerationes à facie tua
Domine Deus, tu incepiſti oſten-
dere ſervo tuo magnificentiam tu-
am & potentiam manûs tuæ for-
tis: quia tu es Deus, & nullus
præter te; quia divina tua maje-
ſtas habitat in cœlis ſurſùm, & dominaris in terra, nec *eſt* qui faciat
ſecundùm opera tua & juxta potentiam tuam. Transeam nunc & vi- 25
deam terram bonam quæ eſt ultra Jordanem, montem bonum hunc in
quo ædificata eſt civitas Jeruſalem, & montem Libani in quo futu-
rum eſt ut reſideat Dei majeſtas.

Hieroſ. 23. *Et oravi & quæ-*
ſivi miſerationes à facie Domini,
dixit Moſes, hora illa dicendo:
24. *Obſecro per miſericordias à*
conſpectu tuo Domine Deus, tu
cœpiſti.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* يايير پسري منشه بستاند مر همه بخشي طرازه تا حدّي آن جشوري و آن معكتي 14
بخواند ايشانرا ابر نامي او مر آن بشن حوت يايير تا آن روزي آن اين * و بمكير بدادم 15
آن جلعد * و لراوبني و بجدي بدادم از آن جلعد و تا نخل ارنون مياني آن نخل و حدّ 16
و تا يبّق آن نخل حدّي پسراني عمّون * و آن عربه و آن يردن و حدّ از كنّرت و تا 17
درياي آن عربه درياي آن نمك فرودي ريزشي آن چكاد بمزرح * بفرمودم شمارا در 18
وقتي آن بگفتن ,, خداي شما بداد بشما مر آن زمين آن اين بميراث گرفتن
جريدگان بگذريد بپيشي برادراني شما پسراني يسرال همه اهلي لشكري * خاصّه 19
زناني شما و طفلاني شما و رمّهي شما دانستم كه رمّهي بسيار بشما بنشينند در شهرهاي
شما آنچه بدادم بشما * تا آنچه آسايش دهد ,, ببرادراني شما چون شما و ميراث گيرند نيز 20
ايشان مر آن زمين آنچه ,, خداي شما دها بايشان در گذاري آن يردن و باز گرديد
مرد بميراث او آنچه بدادم بشما * و مر يهوشع بفرمودم در وقتي آن بگفتن چشماني 21
تو آن بينان مر همه آنچه بكرد ,, خداي شما بدو آن پادشاهاني آن اينان همچنين
بكند ,, بهمه آن مملكتها آنچه تو گذرا بآنجا * نه ترسيد از ايشان كه ,, 22
خداي شما او آن [كارزار] كنا براي شما * نماز گذاردم ب,, در وقتي آن بگفتن * خدا 23 24
تو در استادي بنمودن مر بندهي تو مر بزرگي تو و مر قدرتي تو آن قوي آنچه
كيست خدا در آسمان و در زمين آنچه بكند چون عملهاي تو و چون جبروتهاي
تو * بگذرم و ببينم مر آن زمين آن نيكو آنچه در گذاري آن يردن آن كوهي آن 25
نيكو آن اين و آن لبنون .

Jair filius Menaſſeh cepit omnem 14
portionem elegantiorem, uſque ad
terminum Giſhuri & Maacha-
thi: & vocavit eas ſecundùm
nomen ſuum, Baſhan havvoth
Jair uſque ad diem hanc. Por- 15
rò ipſi Machir dedi Gilead.
Reubenitis verò & Gaditis dedi à 16
Gilead uſque ad torrentem Arnon,
medium torrentis & terminum:
& uſque ad Jabboc, terminum
filiorum Ammon. Et Arabah, & 17
Jarden, & terminum ejus: à
Chinnereth & uſque ad mare
Arabah, mare ſalis, ſub Effuſione
jugi ad Orientem. Et *præcepi* 18
vobis tempore illo, dicendo; Do-
minus Deus veſter dedit vobis
terram iſtam ad hæreditariò ca-
piendum eam, *expediti tranſibitis*
ante fratres veſtros filios Iſrael,
omnes homines exercitûs. Tan- 19
tummodò uxores veſtræ, ac infan-
tes veſtri, & greges veſtri (novi
enim *quòd greges multi* ſunt *vo-*
bis) ſedebunt in urbibus veſtris
quas dedi vobis: uſque quò re- 20
quiem dederit Dominus fratribus
veſtris ſicut vobis, & hæredita-
riò acceperint etiam ipſi terram
quam Dominus Deus veſter dat
eis in tranſitu Jarden: tunc re-
vertemini quiſque ad hæreditatem
ſuam quam dedi vobis. Ipſi 21
etiam Jehoſhua præcepi tempore
illo, dicendo; Oculi tui vident quod-
cunq; fecit Dominus Deus veſter duo-
bus regibus iſtis, ſic faciet Dominus
omnibus regnis ad quæ tu tranſis.
Ne timeatis ab eis: quia Domi- 22
nus Deus eſt qui prælium facit
pro vobis. Et *preces peregi Do-* 23
mino in tempore ipſo, dicendo:
Deus, tu cœpiſti oſtendere ſervo 24
tuo magnitudinem tuam, & po-
tentiam tuam validam: quiſnam
enim eſt Deus in cœlo aut in ter-
ra qui faciat ſecundùm opera
tua & ſecundùm fortitudines
tuas? Tranſeam quæſo, & vi- 25
deam terram illam bonam quæ in
tranſitu Jarden, montem bonum
iſtum, ac Lebanon.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויתעבר ה' ורגיז יי עלי בגללכון ולא קביל צלותי ואמר יי לי סגי לך לא תוסיף
למללא קדמי תוב בפתגמא הדין : עלה סוק לריש רמתא וזקוף עינך
למערבא ולציפונא ולדרומא ולמדינחא וחמי בעינך ארום לא תעיבר ית יורדנא
הדין : וצו ופקיד ית יהושע ותקיפהי ואלימהי ארום הוא יעיבר קדם עמא הדין
והוא יחסין יתהון ית ארעא דאנת חמי :
ונשב ושרינן בחילתא בכיין על חובינן 29
דאודוונן לפלחי טעוות פעור :

ירושלמי 29 ושרינן בחילתא בכין ע
חובינן ומתודין על חטינן על דאדבקין
לפלחי טעותא דבעל פעור :

ד

ועתה ישראל וכדון ישראל שמעו לקיימיא ולדינייא דאנא מליף יתכון למעבד 1
מן בגלל דתיחון ותיעלון ותירתון ית ארעא דיי אלהא דאבהתכון יהיב לכון :
לא תוספו ליתכון רשאין למוספא על פתגמיא דאנא מפקיד יתכון ולא
תבצרון מנידה מן לא למנטור ית פקודיא דיי אלהכון דאנא מפקיד יתכון :
עיניכם עיניכון חמיתון ית דעבד מימרא דיי בפלחי טעוות פעור ארום כל בר
נש דטעא בתר טעוות פעור שציה יי אלהך מבינך : ואתם ואתון דדבקתון
בדחלתא דיי אלהכון קיימין כולכון יומא דין : ראה חמון דאליפית יתכון
קיימין ודינין היכמא דפקדני יי אלהים למעבד היכנא בגו ארעא דאתון עאלין
לתמן למירתה : ושמרתם ותנטרון ותעבדון ית אורייתא ארום היא חכמתכון
וסוכלתנותכון למיחמי עממיא דישמעון ית כל קיימיא האלין ויימרון לחוד עם
חכים וסוכלתן עמא רבא הדין : כי מי ארום הי דא אומא רבא דאית ליה אלהא
קריב לותיה בשום מימרא דיי אלהן
אורחיהון דעממיא נטלין דחלתהון על
כתפיהון ודמיין קריבין להון והינון
רחיקין מטול דלא שמעין באודניהון ברם

ירושלמי 7 ארום הידא אומא רבא
דאית לה אלהא דיקרב לותה כיי אל
בכל שעה די אנן קרין ליה והוא עני

מימרא דיי יתיב על כורסיה רם ומנטל ושמע צלותנא בכל עידן דאנן מצליין
קמיה ועביד בעותן : ומי גוי והי דא אומא רבא דיליה קיימין ודינין תריצין 8
ככל אורייתא הדא דאנא סדר קדמיכון יומא דין : רק לחוד אסתמרו לכון וטורו 9
נפשתיכון לחדא דלמא תתנשון ית פתגמיא דחמיתון בסיני בעיניכון ודלמא יעידון
מן לבכון כל יומי חייכון ותלופונון לבניכון ולבני בניכון :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et iratus eſt Dominus contra me propter vos, & non recepit preces 26
meas: & dixit Dominus mihi; Satis ſit tibi, ne addas loqui coram me
rurſus de hac re. Aſcende in cacumen montis, & erige oculos tuos ad 27
occidentem, & ſeptentrionem, & meridiem, & orientem, & circumſpice
oculis tuis: quoniam non tranſibis Jordanem iſtum. Præcipe autem 28
Joſue, & fortifica eum, & corrobora eum: quoniam ipſe tranſibit
ante populum iſtum, & ipſe in
hæreditatem tradet illis terrâ quam
tu vides. Manſimus autem in valle 29
flentes propter peccata noſtra,
quòd juncti fuiſſemus colentibus
idolum Peor.

Hieroſ. 29. *Et manſimus in valle flentes propter peccata noſtra, & confitentes delicta noſtra, eò quòd adhæſiſſemus colentibus idola Baal Peor.*

CAP. IV.

ET nunc Iſrael audite ſtatuta & judicia, quæ ego doceo vos ut faciatis: 1
ut vivatis, & ingrediamini, & hæreditario poſſideatis terram, quam
Dominus Deus patrum veſtrorum dat vobis. Non vobis licet addere ad 2
verba quæ ego præcipio vobis, neque imminuetis ex eo, quo minus ſervetis
mandata Domini Dei veſtri quæ ego mando vobis. Oculis veſtris 3
vidiſtis quid fecerit ſermo Domini colentibus idolum Peor: quoniam
omnem filium hominis, qui erravit poſt idolum Peor, perdidit Dominus
Deus tuus è medio tui. Vos autem qui adhæſiſtis cultui Domini Dei veſtri, 4
vivitis omnes in hunc uſque diem. Videte quod docuerim vos ſtatuta 5
& judicia, ſicut præcepit mihi Dominus Deus: ut faciatis ſic in medio
terræ, quam vos ingredimini ad poſſidendum eam. Itaque ſervabitis 6
& facietis legem, quoniam ipſa eſt ſapientia veſtra & intelligentia veſtra
in conſpectu populorum, qui audient omnia ſtatuta iſta & dicent;
Utique populus ſapiens & prudens eſt populus magnus iſte. Quoniam 7
quis eſt populus magnus, cui Deus
ita ſit propinquus in nomine Sermonis
Domini? ſed mos populorum
eſt ut portent deos ſuos ſuper
humeros ſuos, ut videantur illis propinqui,
cùm tamen ſint longinqui,
quia non audiunt auribus ſuis; verùm
Sermo Domini ſedet in ſolio ſuo excelſo & elevato, & audit preces
noſtras quocunque tempore oraverimus coram eo, & facit petitiones noſtras.
Et quis populus eſt, cui ſint ſtatuta & judicia recta juxta univer- 8
ſam legem hanc, quam ego ordino coram vobis hodie? Tantummodo 9
cavete vobis, & cuſtodiatis animas veſtras valdè, ne oblivioni tradatis
res quas vidiſtis in Sinai oculis veſtris, & ne recedant à corde veſtro omnibus
diebus vitæ veſtræ: quin & docebitis eas filios veſtros & filios filiorum
veſtrorum.

Hieroſ. 7. *Quoniam quis eſt populus magnus, cui ſit Deus qui accedat ad ipſum ſicut Dominus Deus noſter, quacunque horâ clamamus ad eum, & ipſe reſpondet nobis?*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* قهر کرد ‥ در من بسببی شما و نه شنوید بمن گفت ‥ بمن بس بتو نه افزایی سخن گفتن بمن 26
نیز در سخن آن این * بر آی سری آن چکاد و بردار چشمانی تو بمغرب بصفون و بدروم 27
و بمزرح و ببین در چشمانی تو که نه گذری مر آن یردن آن این * و بفرمای مر یهوشع و قوی 28
کن اویرا و پادیاوند کن اویرا که او بگذرد بپیشی آن قوم آن این و او احسنتا دهد ایشانرا
مر آن زمین آنچه ببینی * و بنشستیم درجی مقابلی بیت فعور * 29

* فصل چارم *

* و اکنون یسرال بشنو بآن رسمها و بآن حکمها آنچه من آموزا شمارا بکردن بسبب بزیید 1
و بیایید و میراث گیرید مر آن زمین آنچه ‥ خدای پدرانی شما دها بشما * نه افزایید ابر 2
آن سخن آنچه من فرمایا شمارا و نه کم کنید ازو بنگاه داشتن مر فرمانهای ‥
خدای شما آنچه من فرمایا شمارا * چشمانی شما آن بینان مر آنچه بکرد ‥ در بعل 3
فعور که همه مردی آنچه برفت پسی بعل فعور نیست کرد اویرا ‥ خدای
تو از میانی تو * و شما آن واصلان در ‥ خدای شما زندگان همهی شما این روز * 4
* ببین بیاموختم شمارا رسمها و حکمها چون آنچه بفرمود مرا ‥ خدای من 5
بکردن همچنین در میانی آن زمین آنچه شما آیان آنجا بمیراث گرفتن آنرا * و نگهدارید و بکنید 6
که آن خردی شما و بینائی شما بچشم دیدی آن قومها آنچه بشنوند مر همه آن رسمها آن اینان
و بگویند خاصّه قومی خردمند و بینا آن قومی آن بزرگ آن این * که کیست قوم بزرگ آنچه 7
باو خدای نزدیک باو چون ‥ خدای ایما در همه خواندنی ایما باو * و کیست قومی 8
بزرگ آنچه باو رسمها و حکمها راستان چون همه آن شریعتی آن این آنچه من دها بپیشی شما این
روز * خاصّه حاذر باش بتو و نگاه دار جانی تو بغایت تا نه فراموش کنی مر آن سخنها آنچه 9
بدیدند چشمانی تو و تا نه گردند از دلی تو همه روزگارانی زندگی تو و معلوم کنی ایشانرا
مر پسرانی تو و بپسرانی [پسرانی] تو *

Iratus autem *fuerat Dñs contra me* 26
*cauſâ veſtri, propterea non exaudivit
me: ſed dixit Dominus mihi; Sat
tibi, ne addas loqui mecum ampliùs
de verbo hoc. Aſcende verticem* 27
*jugi, & eleva oculos tuos ad Occidentem,
& ad Aquilonem, et ad Meridiem,
& ad Orientem, at vide oculis
tuis: non enim tranſibis Jarden
iſtum. Præcipe item Jehoſhua, &* 28
*fortifica eum, ac validum redde
eum: ipſe enim tranſibit ante populum
iſtum, ipſéque poſſidendam
dabit illis terram quam videbis.
Sedimus verò in Gai è regione* 29
Beth Peor.

CAP. IV.

N*unc ergò Iſrael audi ſtatuta* 1
*& judicia quæ ego doceo vos facere,
ut vivatis, & ingrediamini, atque
hæreditariò accipiatis terram quam
Dominus Deus patrum veſtrorum
dat vobis. Non addetis ad ver-* 2
*bum quod ego præcipio vobis, neque
diminuetis ex eo, ad cuſtodiendum
præcepta Domini Dei veſtri quæ
ego præcipio vobis. Oculi veſtri* 3
*vident quod fecit Dominus contra
Baal Peor: omnem enim hominem
qui perrexerat poſt Baal Peor,
annihilavit Dominus Deus tuus de
medio tuî. Vos autem qui con-* 4
*juncti eſtis Domino Deo veſtro, vivitis
univerſi hodié. Vide, docui* 5
*vos ſtatuta ac judicia, quemadmodum
præcepit mihi Dominus
Deus meus, ut faciatis ſic in medio
terræ ad quam venturi eſtis ad
hæreditariò accipiendum eam. Cu-* 6
*ſtodite ergò, & facite, quia ea eſt
prudentia veſtra & perſpicacia veſtra
in oculorum conſpectu populorum
qui audient omnia ſtatuta iſta,
ac dicent; Utique populus prudens
& perſpicax eſt populus magnus
iſte. Quiſnam enim eſt populus* 7
*magnus cui Deus ſit propinquus,
ſicut eſt Dominus Deus noſter in omni
invocatione noſtra ad eum?
Et quiſnam eſt populus magnus cui* 8
*ſint ſtatuta ac judicia juſta, ſicut eſt
univerſa lex iſta quam ego do coram
vobis hodié. Veruntamen cautus ſis* 9
*tibi, & cuſtodi animam tuam valdè,
ut non obliviſcaris verborum quæ
viderunt oculi tui, néve recedant à
corde tuo omnibus diebus vitæ tuæ:
& nota facies ea filiis tuis, et filiis
filiorum tuorum.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

יום ותדכון גרמיכון במעסקכון בה הי ביומא דקמתון קדם יי אלהכון בחורב בזמן 10
דאמר יי לי כנוש קדמי ית עמא ואשמועינון ית פתגמי דילפון למדחל מן קדמי כל
יומיא דהינון קיימין על ארעא וית בניהון יאליפון: ותקרבון וקריבתון וקמתון בשיפולי 11
טורא וטורא דליק באשתא ושלהוביה מטי עד צית שמיא חשוכא עננא ואמיטתא:
וידבר היומליל יי עמכון בטורא מגו אישתא קל דבירא אתון שמעין ודמו לא חמיתון 12
אלהן קל ממלל: וינד ותני לכון ית קימיה דפקיד יתכון למעבד עישרתי דבוריא 13
וכתבינון על לוחי סמפירינון: ואתי ויתי פקיד יי בעידנא ההיא למלפא יתכון קיימין 14
ודינין למעבדכון יתהון בארעא דאתון עברין לתמן למירתה: ונשמרתם ותסתמרון 15
לחדא לנפשתכון ארום לא חמיתון כל דמו ביומא דמליל יי עמכון בחורב מגו אשתא:
פן תשחיתון היון והירין דלא תחבלון עובדיכון ותעבדון לכון צלם דמו דכל טעו דמו 16
דדכר או דנוקבא: תבנית דמו דכל בעירא די בארעא דמו דכל ציפר גפא דפרחא 17
באויר רקיע שמיא: תבנית דמו דכל 18
ריחשא דבארעא דמו דכל נוני דבמיא
מלרע לארעא: ופן תשא ודלמא תתלון 19

ירושלמי 18 דמות כל נוניא דאית במיא
מתחות לארעא:

עיניכון לצית שמיא ותחמון ית שמשא וית זיהרא וית רישי כוכביא כל חילי שמיא
ותטעון ותסגדון להון ותפלחינון דפליג יי אלהכון בהון דעתהון דכל עממיא דתחות
כל שמיא: ואתכם לקח הי ויתכון נסיב 20
מימרא דיי לחולקיה ואנפיק יתכון מניר
פרזלא ממצרים מטול למהוי ליה לעם

ירושלמי 20 למהון עם חביבין היך סגולה
ביומא הדין:

אחסנא ביומא הדין: והי ומן קדם יי הוה רגז עלי על פתגמיכון דאתרעמתון על מיא 21
וקיים דלא אעיבר ית יורדנא ודלא איעול לארעא דיי אלהכון יהיב לכון אחסנא:
כי אנכי ארום אנא שכיב בארעא הדא לית אנא עבר ית יורדנא ואתון עברין ותירתון 22
ית ארעא טבתא הדא: השמרו אסתמרו לכון דלמא תתנשון ית קיימא דיי אלהכון 23
דגזר עמכון ותעבדון לכון צלם דמות כולא דפקדינכון יי אלהכון דלא למעבד: כי הי
ארום יי אלהכון מימריה אשא אכלא 24
אשא הוא אלהא קנאי ומתפרע בקנאה:

ירושלמי 24 ארום יי אלהכון אשא
דאכלא אשא הוא אלהא קנאן ומתפרע
בקנאין הוא:

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et mundos reddetis vos in negotiis veſtris per eam *legem*, ſicut die 10
quo ſtetiſtis coram Domino Deo veſtro in Horeb, eo tempore quo di-
xit Dominus mihi; Congrega coram me populum ut audire faciam
eos verba mea, quibus diſcant timere coram me omnibus diebus quibus
ſtabunt ſuper terram, atq; filios ſuos doceant. Acceſſiſtis autem & ſteti- 11
ſtis in humilioribus locis montis: mons autem ardebat igni, & flam-
ma ejus perveniebat uſque ad ſummitatem cœlorum, *& erant* tene-
bræ, nubes, & caligo. Et loquutus eſt Dominus vobiſcum in monte 12
è medio ignis: vocem ſermonis vos audiviſtis, ſed ſimilitudinem non
vidiſtis, ſed vocem tantùm loquentis. Et annuntiavit vobis fœ- 13
dus ſuum, quod præcepit vobis ut faciatis, decem verba quæ ſcripſit
ſuper tabulas Sapphirinas. Mihi verò præcepit Dominus in tempore 14
illo, ut docerem vos ſtatuta & judicia, ut ea faciatis in terra, ad
quam vos tranſitis ut eam poſſideatis. Cuſtodite ergò valdè animas 15
veſtras: quoniam non vidiſtis ullam ſimilitudinem, die quo loquutus
eſt Dominus vobiſcum in Horeb è medio ignis. Admoniti eſtote ne 16
corrumpatis opera veſtra, & faciatis vobis imaginem aut ſimilitudi-
nem ullius idoli, ſimilitudinem inquam maſculi aut fœminæ. Simi- 17
litudinem cujuſcunque jumenti in terra; ſimilitudinem ullius avis ala-
tæ, quæ volat in aëre expanſo cœlorum: Similitudinem ullius re- 18
ptilis quod in terra degit: ſimi-
litudinem ullorum piſcium, qui in
aquis ſunt ſub terra. Et ne levetis 19
oculos veſtros ad ſummitatem cœ-
lorum, & videatis ſolem & lu-
nam & præcipuas ſtellas, totum exercitum cœlorum, & erretis & adoretis
ea, & colatis illa: quia diviſit Dñs Deus veſter per hæc ſcientiam univer-
ſorum populorum qui ſunt ſub omnibus cœlis. Vos verò accepit ſermo 20
Domini pro parte ſua, & eduxit vos
è fornace ferrea ex Ægypto: ut eſſe-
tis illi in populum hæreditariũ ſicut
hodiè. Et à conſpectu Domini fuit 21
ira contra me propter verba veſtra, eò quòd murmurâſtis ad aquas: &
juravit me non tranſiturum Jordanem, & non ingreſſurum in terram quã
Dñs Deus veſter dat vobis in hæreditatem. Ego enim moriar in terra 22
iſta, non tranſiturus ſum Jordanem: vos autem tranſibitis & hæreditariò
poſſidebitis terram bonam iſtam. Cavete vobis ne oblivioni tradatis ſta- 23
tutum Dñi Dei veſtri quod pepigit vobiſcum, & faciatis vobis imaginem,
ſimilitudinem cujuſque rei, de qua præcepit vobis Dominus Deus veſter ne
illam faceretis. Quoniam Domini 24
Dei veſtri ſermo ignis eſt conſu-
mens, ignis eſt Deus zelotes, & vin-
dicans ſe cum zelotypia.

Hieroſ. 18. *Similitudinem ullorum piſcium, qui ſunt in aquis ſub terra.*

Hieroſ. 20. *Ut eſſetis populus dilectus ſicut peculium hodiè.*

Hieroſ. 24. *Quoniam Dominus Deus veſter ignis conſumens eſt, ignis eſt Deus zelotes, & ulciſcens ſe cum zelotypia eſt.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* روزي آنچه بياستادي بپيشي ״ خداي تو در حرب در گفتي ״ بمن جمع كن بمن مر آن قوم 10
و بشنوانم ايشانرا مر سخنهاي من آنچه بياموزند بترسيدن مرا همه آن روزها آنچه ايشان زندگان
ابر آن زمين و مر پسراني ايشانرا بياموزند * نزديك شديد و بياستاديد دامني آن كوه وآن كوه 11
افروزا در آتش تا رسشي آن آسمان تاريك ابر و نرم * سخن گفت ״ بشما از مياني آن آتش آوازي 12
سخنها شما شنوان و خماناني نيست شما بينان بجز آواز * آگاه كرد بشما مر شرطي او آنچه بفرمود 13
شمارا كردن ده آن سخنها و بنوشت ايشانرا ابر دو لوحهاي سنگها * و مرا بفرمود ״ در وقتي 14
آن آن باموختن شمارا رسمها و حكمها كردني شما ايشانرا در زميني آنچه شما گذران آنجا بميراث
گرفتن * و هشيار باشيد بغايت [بجانهاي شما] كه نه ديديد هيچ خماناني در روز سخن گفت 15
״ بشما در حرب از مياني آن آتش * تا نه تباهي كنيد و بكنيد بشما تراشش خماناني [همه 16
شكل خماناني نر يا ماده * خماناني همه چهارپاي آنچه در زمين خماناني همه گنجشك بالور آنچه 17
بپرد در آسمان * خماناني همه جنبش در زمين خماناني همه ماهي آنچه در آب از فرود بزمين * 18
* و تا نه بر داري چشماني تو بآن آسمان و ببيني مر آن خورشيد و مر آن ماه و مر آن ستارها [همه 19
سپاهي آن آسمان] و دفع شوي و سجود كني بايشان و پرستش كني ايشانرا آنچه
بخش كرد ״ خداي تو ايشانرا بهمه آن قومها فرودي همه آن آسمان * و شمارا بستاند 20
״ و بيرون آورد شمارا از كورهي آن آهن از مصر ببودن باو بقومي اخستا چون روزي آن اين *
* و ״ خشم گرفت در من ابر سببي شما و سوگند خورد ببي گذراندني من مر يردن و ببي 21
آمدن بآن زميني آن نيكو آنچه ״ خداي تو دها بتو اخستا * كه من ميرا در زميني آن اين 22
نيست من گذرا مر آن يردن و شما گذران و ميراث گيريد مر آن زمين آن نيكوي آن اين *
* هوشيار باشيد بشما تا نه فراموش كنيد مر شرطي ״ خداي شما آنچه ببريد اوازي شما و بكنيد 23
بشما تراشش خماناني همه آنچه فرمود ״ خداي تو * كه ״ خداي تو آتشي سوزا او خداي رشك آور 24

Die quo ſtetiſti coram Domino tuo 10
in Horeb, quum diceret Dominus
mihi, Congrega mihi populum, ut
audire faciam eos verba mea, quæ
diſcent, ad timendum me omnibus
diebus quibus fuerint viventes ſuper
terram, & filios ſuos docebunt. Et 11
appropinquantes aſtitiſtis laciniæ
montis, (mons autem ardebat igne
donec pertingeret cœlum, tenebræ, nu-
bes, ac nubilum) Et locutus eſt Do- 12
minus ad vos de medio ignis: vocem
verborum audiebatis, at ſimilitudi-
nem ullam *non videbatis præter vo-*
cem. Et notum fecit vobis pactum 13
ſuum quod mandavit vobis præſta-
re, Decem verba, & ſcripſit ea
ſuper duas tabulas lapideas.
Mihi quoque præcepit Dominus tem- 14
pore illo docere vos ſtatuta ac judi-
cia, ut faceretis ea in terra ad quam
tranſitis ad hæreditatem accipien-
dam. Cauti ergò eſtote valdè a- 15
nimabus veſtris, (non enim vidi-
ſtis ullam ſimilitudinem die quo *lo-*
cutus eſt Dominus ad vos in Horeb
de medio ignis,) Ne corrupte aga- 16
tis, & faciatis vobis ſculptile, ſi-
militudinem omnis effigiei; ſimi-
litudinem maſculi aut fœminæ:
Similitudinē cujuſcunque quadru- 17
pedis quæ in terra, ſimilitudinem
cujuſcunque volucris alatæ quæ
volet per cœlum: Similitudinem cu- 18
juſcunque reptilis in terra, ſimili-
tudinem cujuſcunque piſcis qui in
aqua ſubter terram: Neve attol- 19
las oculos tuos ad cœlum, & vide-
as ſolem, & lunam, & ſtellas, to-
tum exercitum cœli, & impellaris,
& adorationem exhibeas eis, &
cultum præſtes illis quæ diſtribuit
Dominus Deus tuus omnibus gen-
tibus ſub cœlo. Vos autem tulit 20
Dominus, eduxitque vos è fornace
ferrea, ex Ægypto, ut eſſetis ei in
populum hæreditatis, ſicut die iſti.
At Dominus iram concepit in me 21
cauſâ veſtri, ac juravit ſe non
permiſſurum me tranſire Jarden,
nec venire ad terram bonam quam
Dominus Deus tuus dat tibi in poſ-
ſeſſionem. Ego enim morior in ter- 22
ra iſta, nec tranſeo Jarden, vos
autem tranſitis, & hæreditariò ac-
cipietis terram bonam iſtam. Cau- 23
ti igitur eſtote vobis ne obliviſca-
mini pacti Domini Dei veſtri quod
pepigit vobiſcum, & faciatis vobis
ſculptile, ſimilitudinem omnis quod
interdixit Dominus Deus tuus.
Nam Dominus Deus tuus ignis com- 24
burens eſt, Deus zelifer.

תרגום יונתן בן עזיאל ירושלמי

25 כי תוליד ארום תולדון בנין ובני בנין ותתעתקון בארעא ותחבלון עובדיכון
ותעבדון לכון צלם דמות כולא ותעבדון דביש קדם יי אלהכון לארגזא קדמוי :
26 העדותי אסהידית בכון יומא דין סהדין קיימין ית שמיא וית ארעא ארום מיבד
תובדון בסרהוביא מעלוי ארעא דאתון עברין ית יורדנא תמן למירתה לא תורכון
27 יומין עלה ארום משתציא תשתיצון : והפיץ ה׳ ויבדר יי יתכון ביני עממיא
ותשתותרון בעם קליל ביני עממיא דיבדר יי יתכון תמן בגלותא : ועבדתם
28 ותיטעיקון למפלח תמן לפלחי טעוותא עובד אידיהון דבני נשא מן קיסא ואבנא
29 דלא חמיין ולא שמעין ולא אכלין ולא מריחין : ובקשתם ותתבעון מתמן
למיתב לדחלתא דיי אלהכון ותשכחון רחמין ארום תבעון מן קדמוי בכל לבכון
30 ובכל נפשכון : בצר לך כד תיעוק לכון ויארעון לכון כל פתגמיא האילין בסוף
31 יומיא ותתובון עד דחלתא דיי אלהכון ותקבלון למימריה : כי אל ארום אלהא
רחמנא יי אלהכון לא ישבקוכון ולא יחבלכון ולא יתנשי ית קיימא דאבהתכון
32 דקיים להון : כי ארום שייל כדון לדריא דמן יומי שירוייא דהוו קדמך למן
יומא דברא יי אדם על ארעא ולמסייפי שמיא ועד סייפי שמיא ההוא היך פתגמא
רבא הדין או האשתמע דכוותיה :
33 השמע האפשר דשמע עמא קל מימרא
דיי אלהא קיים דממלל מגו אישא
היכמא דשמעתון אתון ואתקיים : או
34 הנסה או היך ניסא דעבד יי לאתגלאה
למיפרשא ליה אומא בפיצתא מגו עם אוחרי בניסין באתין ובתמהין ובסדרי
נצחני קרבין ובאדרע מרמם ובחזווני רברבין הי ככל מה דעבד לכון יי אלהכון
35 במצרים ועיניכון חמיין : אתה אנת אתחמיתא ית פרישתא האילין ממור
36 למנדע ארום יי הוא אלהא לית תוב בר מיניה : מן משמי מרומא אשמעינכון
ית קל מימריה למכסנא יתכון באולפניה ועלוי ארעא אחמינכון ית אישתיה
רבתא ופתגמוי שמעתון מגו אישתא :

ירושלמי 33 או הידא אומא ומלכו
דשמעת : 34 או נסיא דעבד מימרא
דיי למעל למבשר ליה אומא מגו
אומא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Quum genueritis filios & filios filiorum, & conſenueritis in terra, atque 25
corrupericis opera veſtra, & feceritis vobis imaginem aut ullam ſimili-
tudinem, & feceritis id quòd malum eſt coram Domino Deo veſtro,
quo ad iracundiam provocetis eum : Teſtor in vos hodie teſtes fir- 26
mos cœlum & terram, quòd pereundo peribitis celeriter è terra ad
quam poſſidendam vos tranſitis Jordanem ; non prolongabitis dies ſu-
per eam, quin excindendo excindemini. Et diſperget vos Dominus in- 27
ter populos : & remanebitis cum populo modico inter populos, quò
diſperget vos Dominus in captivitate. Et arctabimini ut ſerviatis ibi 28
cultoribus idolorum, operum manuum ipſorum hominum ex ligno &
lapide, quæ non vident, nec audiunt, nec comedunt, nec odorantur.
Et quæretis ibi reverti ad timorem Domini Dei veſtri, & inveneritis 29
miſerationes, quando quæſiveritis à facie ejus toto corde veſtro &
tota anima veſtra. Quando oppreſſio fuerit vobis, & acciderint vo- 30
bis omnia verba iſta in fine dierum, & convertemini ad cultum Do-
mini Dei veſtri, & recipietis ſermonem ejus. Quoniam Deus miſe- 31
ricors Dominus Deus noſter, non deſeret vos neque perdet vos, neque
oblivioni tradet fœdus patrum veſtrorum, quod juravit eis. Quo- 32
niam nunc interroga generationes quæ *ſunt* à diebus principii, quæ
fuerunt ante te, inde à die quo creavit Dominus hominem ſuper ter-
ram, ab extremitate cœlorum uſque ad alteram extremitatem, an fue-
rit res magna ut iſta eſt, aut an auditum ſit aliquid ſimile. An fieri 33
potuerit, ut audiverit populus vo-
cem ſermonis Domini Dei viven-
tis, qui loqueretur è medio ignis,
ſicut audiviſtis vos, & vivus man-
ſerit? Aut ſicut miraculum quod 34
fecit Dominus, revelando ſe ut
ſibi ſepararet populum per ſortem è medio populi alterius, ſignis, mira-
culis, & prodigiis, & ordinibus victoriarum belli, & brachio excelſo,
& viſionibus magnificis, ſecundùm omnia quæ fecit vobis Dominus
Deus veſter in Ægypto, oculis veſtris videntibus? Tibi oſtenſa ſunt 35
mirabilia iſta, ut ſcias quòd Dominus ſit Deus, non eſt ruſus præter
eum. E cœlis excelſis audire fecit vos vocem ſermonis ſui, ad ar- 36
guendum vos per doctrinam ſuam : & ſuper terram oſtendit tibi
ignem ſuum ingentem, & verba ejus audiviſtis è medio ignis.

Hieroſ. 33 *Aut quis populus aut regnum eſt quod audiverit?* 34 *Aut ſigna quæ fecit verbum Domini, veniendo ut annuntiando aſſereret ſibi populum è medio populi?*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

*که برایاني پسران و پسراني پسران و کهنه شوید در زمین و تباهي کنید و بکنید 25
تراشش خماناني همه و بکنید آن بد در نظري ،، خداي تو بخشم انگیزانیدني او * گواه 26
گرفتم در شما این روز مر آن آسمان و مر آن زمین که کم شدن کم شوید زود از بالاي
آن زمین آنچه شما گذران مر یردن آنجا بمیراث گرفتن نه درازکشید روزگاران ابر
آن که نیست شدن نیست شوید * و پراکنده کند ،، شمارا در قومها و باقي 27
مانید مردماني شماري در قومها آنچه براند ،، شمارا آنجا * و پرستش کنید آنجا بتان 28
عملي دستي آدم چوب و سنگ آنچه نه بینند و نه شنوند و نه خورند و نه بویند.
* و طلب کنید [از آنجا] مر ،، خداي تو و بیابي که طلب کني اویرا در همه دلي تو و درو 29
همه جاني تو * در سختي بتو و بیابند ترا همه آن سخنهاي آن ایشان در آخري آن 30
روزگاران و بازگردي تا ،، خداي تو و بشنوي در قولي او * که خداي رحمان ،، خداي تو نه 31
اندازد ترا و نه تباه کند ترا و نه فراموش کند مر شرطي پدراني تو آنچه سوگند خورد بایشان.
* که بپرس اکنون مر روزگاراني اوّلها آنچه بودند پیشي تو باز روز آنچه آفرید خداي آدم 32
ابر آن زمین و بکناري آن آسمان و تا کناري آن آسمان ها بوده آمد چون سخني آن
بزرگي آن این یا ها شنویده آمد چون او * ها بشنوید قوم آوازي خدا سخن گویا از 33
میاني آن آتش چون آنچه بشنویدي تو و برستي * یا ها معجز کرد خدا بآمدن بستاندن 34
باو قوم از میاني قوم در آزمایشها در نشانها و در معجزها و در کارزار و در دستي قوي و در
بازوي افراشته و در هیبتهاي بزرگان چون همه آنچه بکرد بشما ،، خداي شما در
مصر بچشم دیدي تو * تو نمودار شدي بدانستن که ،، او آن خدا نیست 35
نیز بغیري او * از آن آسمان بشنواند ترا مر آوازي او بادب کردن ترا و ابر 36
آن زمین بنمود ترا مر آتشي او آن بزرگ و سخنهاي او بشنویدي از میاني
آن آتش.

Quum genueris filios, & filios fi- 25
liorum, ac inveterati fueritis in ter-
ra, corruptè autem egeritis, feceri-
tiſque ſculptile, ſimilitudinem cu-
juſcunque rei, atque ita feceritis
malum in conſpectu Domini Dei
tui, ad excitandum iram ejus:
Teſtes adhibeo contra vos hodie 26
cœlum ac terram, quòd pereundo
peribitis citò de ſuper terram
ad quam vos tranſitis Jarden ad
hæreditariò accipiendum eam:
non longùm protrahetis dies ſuper
eam, quia annihilando annihila-
bimini: Ac diſperget vos Do- 27
minus inter populos, & reliqui
manebitis homines numeri inter
gentes ad quas pellet vos Dominus.
Et coletis ibi idola, opus ma- 28
nûs hominis, lignum & lapidem,
quæ nec vident, nec audiunt,
nec edunt nec odorantur. Quæretis 29
autem inde Dominum Deum tuum,
& invenies, quum quæſieris cum
toto corde tuo ac totâ animâ tuâ.
In anguſtia tua, cum invenerint 30
te omnia iſta; in fine dierum, tum
revertêre ad Dominum Deum tuum,
auſcultabiſque dicto ejus: Quia 31
Deus miſericors eſt Dominus Deus
tuus, nec abjiciet te, neque cor-
rumpet te, neque obliviſcetur pa-
cti patrum tuorum de quo jura-
vit illis. Interroga enim nunc de 32
diebus prioribus qui fuerunt ante
te à die quo creavit Deus homi-
nem ſuper terram, & ab extremo
cœli & uſque ad extremum cœ-
li, an extiterit ſicut magnum hoc,
aut an auditum fuerit ſicut i-
pſum: An audierit populus vo- 33
cem Dei loquentis de medio ignis,
quemadmodum audiviſti & vixi-
ſti: Vel an miraculum fecerit 34
Deus, veniendo ad capiendum ſibi
gentem de medio gentis cum ten-
tationibus, ſignis, & miraculis,
& bello, & manu validâ, &
brachio extento, & terroribus ma-
gnis, ſecundùm omne quod fecit
vobis Dominus Deus veſter in Æ-
gypto in conſpectu oculorum tuo-
rum? Tibi oſtenſum eſt, ut ſci- 35
res quòd Dominus eſt Deus, nec
eſt ultrà præter eum. E cœlo 36
audire fecit te vocem ſuam, ad
erudiendum te: & ſuper terram
oſtendit tibi ignem ſuum ma-
gnum, & verba ejus audiſti e
medio ignis.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ותחות וחולף דרחים ית אבהתכון אברהם ויצחק ואתרעי בבנוי דיעקב בתרוי 37
ואפקינכון באפי ריעותיה בחיליה רב ממצרים: להוריש לתרכא עממין רברבין 38
ותקיפין מנכון מן קדמיכון לאעלותכון למיתן לכון ית ארעהון אחסנא כיומא
הדין: וידעת ותנדעון יומא דין ותתיבון על ליבכון ארום יי אלהים דשכינתיה 39
שריא בשמיא מלעילא ושליט על ארעא מלרע לית חורן בר מניה: ושמרת
ותנטרון ית קיימוי וית פקודוי דאנא מפקד לכון יומא דין דיוטב לכון ולבניכון 40
בתריכון ומן בגלל דתינגדון יומא דין על ארעא דיי אלהכון יהיב לכון כל
יומיא: אז יבדיל משה הא בכן אפרש משה תלת קרוין בעברא דיורדנא מדנח 41
שמשא: לנוס למערוק לתמן קטולא 42
דיקטול ית חבריה ולא אתכוון והוא
לא שני ליה מאתמלי ומדקמוהי ויעירוק
לחדא מקרוויא האלין ויתקים: את
בצר ית בותירין במדברא בארע 43
מישרא לשיבט ראובן וית רמתא בגלעד לשיבט גד וית דברא במתנן לשיבט
מנשה: וזאת ודא אחויית אורייתא די סדר משה קדם בני ישראל: אלה 44
אלין סהידוותא וקימיא ודיניא דמליל משה עם בני ישראל בזמן מפקהון 45
ממצרים: בעבר ותננון משה בעברא דיורדנא בחילתא לקביל בית פעור 46
בארע סיחון מלכא דאמוראי דיתיב בחושבנא דמחא משה ובני ישראל במפקהון
ממצרים: ויירשו ויריתו ית ארע ה וית ארע עוג מלכא דמתנן תרין מלכי 47
אמוראי דבעברא דיורדנא מדנח שמשא:
מערוער מערער דעל גיף נחלי ארנון 48
ועד טוורא דסיאון הוא טוור תלגא:
וכל הערבה וכל מישרא עברא דיורדנא 49
מדינחא ועד ימא דמישרא תחות משפך מרמתא:

ירושלמי 42 די יקטול ית חבריה
בכתוף דלא ידע והוא לא הוא סני ליה
מדאתמול ולאדקדמוי: 44 ודא אחוית
אוריתא דשוי משה קדם בני ישראל:

ירושלמי 48 מן לחיית דאית על גב
נחל ארנונא ועד טורא דמסרי פרוי
הוא טור תלגא:

ה

ויקרא וקרא משה לכל ישראל ואמר להון שמעו ישראל ית קיימיא וית דיניא 1
דאנא ממליל קדמיכון יומא דין ותילפון יתהון ותינטרון למעבדהון: הי יי 2
אלהנא גזר עמנא קיים בחורב:

Targ. JONATHAN B.UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et quia dilexit patres veſtros, Abraham, & Iſaac, ideò benevolentiâ 37
complexus eſt filios Jacob poſt ipſum: & eduxit vos pro bona ſua voluntate
cum virtute ſua magna ex Ægypto. Ut expelleret populos 38
magnos & fortiores vobis à facie veſtra: ut introduceret vos & daret
vobis terram eorum in hæreditatem, ſicut hodie eſt. Sciatis ergò 39
hodie & reducatis ad cor veſtrum, quòd Dominus Deus cujus divina
majeſtas habitat in cœlis ſupernè & dominatur in terra infernè, non
eſt alius præter ipſum. Quare ſervetis ſtatuta ejus, & mandata ejus 40
quæ ego mando vobis hodie, ut benefaciat vobis & filiis veſtris poſt
vos: ut prolongetis diem hunc ſuper terram, quam Dominus Deus
veſter dat vobis omnibus diebus. Ecce tunc ſeparavit Moſes tres 41
civitates ultra Jordanem ad ortum Solis: Ut fugiat eò homicida qui 42
occidiſſet ſocium ſuum per imprudentiam, cùm odio non habuiſſet
eum ab heſterno die & antea, ut
fugeret in unam ex civitatibus iſtis
& in vita conſervaretur. Kevatirin 43
in deſerto in terra planitiei, pro tribu
Ruben, & Ramatha in Gilead
pro tribu Gad, atque Dabera in
Matnan pro tribu Menaſſe. Porrò hæc eſt indicatio legis quam ordinavit 44
Moſes coram filiis Iſrael. *Et* hæc ſunt teſtimonia, & ſtatuta, & 45
judicia quæ loquutus eſt Moſes cum filiis Iſrael, tempore quo exirent
ex Ægypto. Et indicavit ea Moſes ultra Jordanem, in valle 46
è regione domus Peor, in terra Sichon regis Amorrhæorum qui habitabat
in Heſebon, quem percuſſit Moſes & filii Iſrael cùm egrederentur
ex Ægypto. Et hæreditariò poſſederunt terram ejus, & terram 47
Og regis Matnan, duorum regum Amorrhæorum, qui erant citra
Jordanem ad ortum ſolis. Ab 48
Aroer quæ eſt ad littus torrentis
Arnon, uſque ad montem Sion
qui eſt mons nivis. Omnémque 49
planitiem quæ eſt citra Jordanem
ad orientem, uſque ad mare quod
eſt in planicie ſub effuſione collium.

Hieroſ. 42 *Qui interfeciſſet ſocium ſuum per imprudentiam neque odio habebat eum ab heſterno die aut etiam antea.* 44 *Et hæc eſt indicatio legis quam poſuit Moſes coram filiis Iſrael.*

Hieroſ. 48 *A Lechajath quæ eſt ad latus torrentis Arnon, uſque ad montem cujus fructus ſunt fœtidi, ille eſt mons nivis.*

CAP. V.

ET vocavit Moſes univerſum Iſrael, & dixit illis; Audite Iſrael ſtatuta 1
& judicia quæ ego loquor coram vobis hodie, ut diſcatis ea &
ſervetis ad faciendum ea. Dominus Deus noſter pepigit nobiſcum 2
fœdus in Horeb.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* و بدلي كه دوست داشت مر پدراني تو و اختيار كرد در نسلي او پسي او بيرون آورد ترا 37
در امري او در زوري او آن بزرگ از مصر * براندن قومهاي بزرگان و قويان از تو از پيشي 38
تو بآوردن ترا بدادن بتو مر زميني ايشان اخسنتا چون روزي آن اين * و بداني اين روز و باز 39
كردي بدلي تو كه ײ او آن خدا در آسمان از بالا و ابر آن زمين از فرود نيست نيز * و نگاه 40
داري مر رسمهاي او و مر فرمانهاي او آنچه من فرمايا ترا اين روز آنچه نيكوي رسد بتو
و بپسراني تو پسي تو بسبب درازكشي روزگاران ابر آن زمين آنچه ײ خداي تو دها بتو همه
آن روزگاران * آن هنگام جدا كرد مشه سه شهرها در گذاري آن يردن در رخشي خورشيد * 41
بگريختن آنجا خوني آنچه بكشد مر ياري او ببي دانش و او نه دشمن با او ازدي و پريرو * بگريزد 42
بيكه از آن شهرهاي آن اينان و بزيد * مر بصر در بيابان در زميني آن ميشور براوبني و مر 43
راموت در جلعد بگدي و مر جولن در بشن بمنشي * و اين آن شريعت آنچه بنهاد مشه بپيشي 44
پسراني يسرال * اينان آن گواه گرفتها و آن رسمها و آن حكمها آنچه سخن گفت مشه بپسراني 45
يسرال در بيرون آمدني ايشان از مصر * در گذاري آن يردن در جيا مقابلي بيت فعور در 46
زميني سيحون پادشاهي آن اموري آنچه نشينا در حشبون آنچه برد مشه و پسراني يسرال در بيرون
آمدني ايشان از مصر * ميراث گرفتند مر ولايتي او و مر ولايتي عوج پادشاهي آن بشن دو 47
پادشاهاني آن اموري آنچه در گذاري آن يردن در رخشي خورشيد * از عرعر آنچه ابر لبي نخل 48
ارنون و تا كوهي سياون او حرمون * و همه آن عربه گذاري آن يردن بمزرح و تا درياي آن 49
عربه فرود ريزشي آن چكاد *

* فصل پنجم *

* بخواند مشه بهمه يسرال گفت بايشان بشنو يسرال مر آن رسمها و مر حكمها آنچه من سخن 1
گويا در حضوري شما اين روز و بياموزيد ايشانرا و نگاه داريد بكردن ايشانرا * ײ خداي 2
ايما ببريد [اواري ايما] شرط در حرب :

Et pro eo quòd dilexit patres tuos, itaque elegit ſobolem ejus poſt 37
eum, eduxitque te mandato ſuo
in fortitudine ſua magna ex Ægypto: Ad expellendum gentes 38
magnas ac robuſtiores te à præſentia tua, ad introducendum te,
& ad dandum tibi terrã eorum in
poſſeſſionem, ſicut die hâc. Scias 39
ergò hodiè, & revertare ad cor
tuum, quòd Dominus eſt Deus in
cœlo deſuper, & in terra deorſùm, nullus eſt ultrá. Cuſtodies igi- 40
tur ſtatuta ejus ac præcepta ejus,
quæ ego præcipio tibi hodiè, eò
quòd bonum perveniat ad te &
ad filios tuos poſt te, ut longùm
protrahas dies ſuper terram quam
Dominus Deus tuus dat tibi, omnibus diebus. Eo tempore ſepa- 41
ravit Moſcheh tres urbes in tranſitu Jarden ad Exortum ſolis:
Ut fugeret illuc ſanguinarius qui 42
interemerit ſocium ſuũ ex inſcitia,
nec fuerit ei inimicus ab herì &
nudiuſtertiùs: fugeret inquam ad
unam ex urbibus iſtis, & viveret: Nempe Beſer in deſerto, in 43
terra Miſhor de Reubenitis: &
Ramoth in Gilead de Gaditis: &
Golan in Baſhan de Menaſſitis. Hæc eſt itaque lex quam po- 44
ſuit Moſcheh coram filiis Iſrael:
Hæc ſunt teſtimonia & ſtatuta 45
ac judicia quæ locutus eſt Moſcheh filiis Iſrael in egreſſu ipſorum ex Ægypto, In tranſi- 46
tu Jarden, in Gai è regione Beth Peor, in terra Sihon
regis Emoræorum ſedentis in Heſhbon, quem percuſſit Moſcheh ac filii Iſrael in egreſſu ipſorum ex
Ægypto: Et hæreditatem acce- 47
perunt regionem ejus, & regionem
Og regis Baſhan, duorum regum
Emoræorum, qui in tranſitu Jarden
ad Ortum ſolis, Ab Aroer quæ 48
juxta labrum torrentis Arnon, &
uſque ad montem Sion, ipſe eſt
Hermon: Et univerſam ſolitudi- 49
nem tranſitûs Jarden ad Orientem,
& uſque ad mare ſolitudinis ſub
Effuſione jugi.

CAP. V.

VOcans autem Moſcheh univerſum Iſraelem, dixit eis; Audi Iſrael ſtatuta ac judicia quæ ego loquor in præſentia veſtra hodie, & diſcite ea, & obſervate facere ea. Dominus Deus noſter pepigit nobiſcum fœdus in Horeb

תרגום יונתן בן עוזיאל

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

לא לָא עם אֲבָהָתְנָא גזר יְיָ ית קְיָימָא הָדֵין אֱלָהֵן עִמָּנָא אֲנַחְנָא אִלֵין הָכָא יוֹמָא 3
דֵין כּוּלָנָא חַיִין וְקַיָמִין : פנים מְמַלַל קבל מְמַלַל מליל יְיָ עִמְכוֹן בְּטוּרָא מִגּוֹ 4
אִישָׁתָא : אנכי אֲנָא הֲוֵית קָאִים בֵּין מֵימְרָא דַיְיָ וּבֵינֵיכוֹן בְּעִדָּנָא הַהִיא לְמִתְנֵיא 5
לְכוֹן יַת פִּתְגָמָא דַיְיָ ארום דְחַלְתּוּן מן קֳדָם קָל מֵימְרָא דַיְיָ דְמִשְׁתְּמַע מִגּוֹ אִישָׁתָא
וְלָא סְלֵיקְתּוּן בְּטוּרָא כַּד אָמַר : אנכי ה אלהיך עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנָא הוּא יְיָ 6
אֱלָהָכוֹן דִי פְּרָקִית וְאַפֵּיקִית יָתְכוֹן פְּרִיקִין מִן אַרְעָא דְמִצְרָאֵי מִבֵּית שִׁעְבּוּד עַבְדַיָא :
לא יהיה עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָא יְהֵוֵי לְכוֹן אֱלָהּ אוֹחֲרָן בַּר מִנִי : לא תעשה לָא 7 8
תַעַבְדוּן לְכוֹן צְלַם וְכָל דְמוּ דִבִשְׁמַיָא מִלְעֵיל וְדִי בְאַרְעָא מִלְרַע וְדִי בְּמַיָא מִלְרַע
לְאַרְעָא : לא תשתחוה לָא תִסְגְדוּן לְהוֹן וְלָא תִפְלְחוּן קֳדָמֵיהוֹן אֲרוּם אֲנָא הוּא 9
יְיָ אֱלָהָכוֹן אֱלָהּ קַנָּאן וּפוּרְעָן וּמִתְפְּרַע בְּקִנְאָה מַדְכַּר חוֹבֵי אֲבָהָן רַשִׁיעָן עַל בְּנִין
מְרוֹדִין עַל דָר תְּלִיתָאֵי וְעַל דָר רְבִיעָאֵי לְסַנְאַי כַּד מַשְׁלְמִין בְּנַיָא לְמֶחֱטֵי בָּתַר
אֲבָהַתְהוֹן : ועשה חסד וְנָטִיר חֶסֶד וְטִיבוּ לְאַלְפֵי דָרִין לְרַחֲמַי צַדִּיקַיָא וּלְנַטְרֵי 10
פִּקוּדַי וְאוֹרַיְיתִי : לא תשא עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָא יִשְׁתְּבַע חַד מִנְכוֹן בְּשׁוּם מֵימְרֵיהּ 11
דַיְיָ אֱלָהָכוֹן עַל מַגָן אֲרוּם לָא מְזַכֵּי יְיָ בְּיוֹם דִינָא רַבָּא יַת כָּל מַאן דְמִשְׁתְּבַע
בִּשְׁמֵיהּ עַל מַגָן : שמור עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֱווֹ נַטְרִין יַת יוֹמָא דְשַׁבְּתָא לְמִקַדְשָׁא יָתֵיהּ 12
הֵי כְּמָא דְפַקֵיד יַתְכוֹן יְיָ אֱלָהָכוֹן : ששת שִׁיתָא יוֹמִין תִפְלְחוּן וְתַעַבְדוּן כָּל עִיבִידַתְכוֹן 13
ויום וְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה שַׁבָּא וּנְיָיח קֳדָם יְיָ אֱלָהָכוֹן לָא תַעַבְדוּן כָּל עִיבִידְתָּא אַתּוּן 14
וּבְנֵיכוֹן וּבְנָתֵיכוֹן וְעַבְדֵיכוֹן וְאַמְהָתֵיכוֹן וְתוֹרֵיכוֹן וַחֲמָרֵיכוֹן וְכָל בְּעִירֵיכוֹן וְגִיוֹרֵיכוֹן
דִי בְּקִרְוֵיכוֹן מִן בִּגְלַל דִינוּחוּן עַבְדֵיכוֹן וְאַמְהָתֵיכוֹן כְּוָתְכוֹן : וזכרת וְתֶהֱוֵון דְכִירִין 15
אֲרוּם מְשַׁעְבְּדִין הֲוֵיתוּן בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם וּפְרַק וְאַפֵּיק יְיָ אֱלָהָכוֹן יַתְכוֹן מִתַּמָן בִּידָא
תַקִיפָא וּבִדְרָע מְרָמַם בְּגִין כֵּן פַּקְדָךְ יְיָ אֱלָהָךְ לְמֶעְבַּד יַת יוֹמָא דְשַׁבְּתָא : כבד עַמִּי 16
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֱווֹ זְהִירִין גְּבַר בְּאִיקָרָא דַאֲבוּי וּבְאִיקָרָא דְאִמֵּיהּ הֵיכְמָא דְפַקִּידְכוֹן יְיָ
אֱלָהָכוֹן מִן בִּגְלַל דְיוֹרְכוּן יוֹמֵיכוֹן וּמִן בִּגְלַל דְיֵיטִיב לְכוֹן עַל אַרְעָא דַיְיָ אֱלָהָכוֹן
יָהִיב לְכוֹן : לא תרצח עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָא תֶהֱוֵון קָטוֹלִין לָא חַבְרִין וְלָא שׁוּתָּפִין 17
עִם קָטוֹלִין וְלָא יִתְחַמֵי בִּכְנִישָׁתְהוֹן דְיִשְׂרָאֵל עִם קָטוֹלִין דְלָא יְקוּמוּן בְּנֵיכוֹן מִן
בַּתְרֵיכוֹן וְיַלְפוּן לְהוֹן הִינוּן לְמֶהֱוֵי עִם קָטוֹלִין אֲרוּם בְּחוֹבֵי קָטוֹלַיָא חַרְבָּא נָפִיק עַל
עַלְמָא : לא תנאף עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָא תֶהֱוֵון גַיוֹרִין לָא חַבְרִין וְלָא שׁוּתָּפִין עִם 18
גַיוֹרִין וְלָא יִתְחַמֵי בִּכְנִישַׁתְהוֹן דְיִשְׂרָאֵל עִם גַיוֹרִין דְלָא יְקוּמוּן בְּנֵיכוֹן מִן בַּתְרֵיכוֹן
וְיַלְפוּן לְחוֹד הִינוּן לְמֶהֱוֵי עִם גַיוֹרִין אֲרוּם בְּחוֹבֵי גַיוֹרַיָא מוֹתָא נָפִיק עַל עַלְמָא :
לא תגנב עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָא תֶהֱוֵון גַנְבִין לָא חַבְרִין וְלָא שׁוּתָּפִין עִם גַנָבִין וְלָא 19
יִתְחֲמֵי בִּכְנִישַׁתְהוֹן דְיִשְׂרָאֵל עִם גַנְבִין אֲרוּם בְּחוֹבֵי גַנְבַיָא כַּפְנָא נָפִיק עַל עַלְמָא :

Non cum patribus noſtris pepigit Deus fœdus hoc ſed nobiſcum, nobis 3
inquam qui ſumus hic hodiè omnes viventes & ſuperſtites. Verbum verbo 4
loquutus eſt Dominus vobiſcum in monte è medio ignis. Ego ſtabam 5
inter verbum Domini & inter vos in tempore illo, ad indicandum
vobis verbum Domini : quoniam timuiſtis à facie vocis ſermonis Domini, quæ audiebatur è medio ignis, neque aſcendiſtis in montem
quando dixit : Popule mi filii Iſrael, ego ſum Dominus Deus ve- 6
ſter, qui liberavi & eduxi vos liberatos è terra Ægyptiorum, è domo
afflictionis ſervorum. Popule mi filii Iſrael, non erit vobis Deus 7
alius præter me. Non facietis vobis imaginem, aut ullam ſimilitudi- 8
nem eorum quæ in cœlo ſunt ſurſum, aut eorum quæ in terra ſunt deorſum, aut eorum quæ in aquis infra terram ſunt. Non adorabitis illa, 9
neque coletis coram eis : quoniam ego ſum Dominus Deus veſter,
Deus zelotes & ulciſcens, & vindictam ſumens cum zelotypia : recordans peccatorum patrum improborum erga filios rebelles, uſque
ad generationem tertiam, & uſque ad generationem quartam erga oſores meos, quando filii implent ut peccent poſt patres ſuos. Et 10
ſervans benignitatem & beneficentiam in mille generationes erga diligentes me juſtos, & erga ſervantes mandata mea & leges meas.
Popule mi filii Iſrael, non jurabit unus ex vobis per nomen ſermo- 11
nis Domini Dei veſtri fruſtra : quoniam non innocentem reputabit
Dominus in die judicii magni quemcunque, qui juraverit per nomen
ſuum fruſtra. Popule mi filii Iſrael cuſtodiatis diem ſabbathi ad 12
ſanctificandum ipſum, juxta omnia quæ præcepit vobis Dominus
Deus veſter. Sex diebus operabimini & facietis omne opus veſtrum. 13
Sed die ſeptimo ſabbatum & quies *erit* coram Domino Deo veſtro : 14
non facietis ullum opus, vos, & filii veſtri, & filiæ veſtræ, & ſervi veſtri, & ancillæ veſtræ, & boves veſtri, & aſini veſtri, & omnia
jumenta veſtra, & peregrini veſtri qui in medio veſtri ſunt ;
ut quieſcere poſſint ſervi veſtri & ancillæ veſtræ ſicut vos. Et eritis 15
memores quòd ſervi fueritis in terra Ægypti, & redemerit & eduxerit Dominus Deus veſter vos inde manu forti & brachio [illegible] :
propterea præcepit tibi Dominus Deus tuus obſervare diem ſabbathi
Popule mi filii Iſrael : admoniti eſtote ſinguli de honore exhibendo pa- 16
tri & matri, ſicut præcepit vobis Dominus Deus veſter : ut prolongentur
dies veſtri, & ut benefiat vobis ſuper terra quam Dominus Deus [illegible]
dat vobis. Popule mi filii Iſrael, non eritis homicidæ, neque ſocii ne- 17
que participationem habentes cum homicidis, neque videbitur in congregatione Iſraelitarum *aliquis* cum homicidis ; ut non ſurgant filii veſtri
poſt vos, & doceant ipſi illos ut ſint cum homicidis : quoniam propter
peccata homicidarum gladius exit in mundum. Popule mi filii 18
Iſrael, non eritis adulteri, neque ſocii aut commercium habentes cum adulteris, neque videbitur in congregatione Iſraelitarum aliquis cum adulteris ; ut non ſurgant filii veſtri poſt vos, & diſcant
etiam ipſi eſſe cum adulteris : quoniam propter peccata adulterorum
peſtis egreditur ſuper mundum. Popule mi filii Iſrael non eritis fu- 19
res, nec ſocii aut commercium habentes cum furibus, neque videbitur in congregatione *filiorum* Iſrael *aliquis* cum furibus : quoniam
propter peccata furum fames egreditur ſuper mundum.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* نه اواري پدراني ايما ببرّيد :: مر شرط آن اين كه اواري ايما ايما ايدان ايجا اين روز جملهي 3
ايما زندكان * روي در روي سخن كفت :: اواري شما در كه از مياني آن آتش * من ايستاده 4 5
مياني :: و مياني شما در وقتي آن باكاه كردن بشما مر سخني :: كه بترسيديد از پيشي آن آتش
و نه بر آمديد در كه [بكفتن] * من :: خداي تو آنچه بيرون آوردم ترا از زميني مصر از خانهي 6
بندكان * نه باشد بتو معبوداني ديكران ابر پيشي من * نه كني بتو تراشش همه هماناني آنچه 7 8
در آسمان از بالا و آنچه در زمين از فرود و آنچه در آب از فرود بزمين * نه سجود كني بايشان 9
و نه پرستش كني ايشانرا كه من :: خداي تو خداي رشك آور عقوبت كذايي كناهي پدران ابر
پسران ابر سيمي و ابر چهارمي [بدشمناني من] * و كنايي فضل بهزاران بدوستاني من 10
و بنكاه داراني فرمانهاي من * نه بر داري مر نامي :: خداي تو بكزاف كه نه آزاد كند :: مر 11
آنچه بردارد نامي او بكزاف * نكهدار مر روزي آن شنبه بخاص كردن اويرا چون آنچه فرمود :: 12
خداي تو * شش روزها كار كني و بكني همه كاري تو * و روزي آن هفتمي معطلي بر :: خداي 13 14
تو نه كني هيچ كار تو و پسري تو و دختري تو و بندهي تو و پرستاري تو و كاوي تو و خري
تو و همه چهارپايي تو و غريبي تو آنچه در دروازهاي تو بسبب آسايش كند بندهي تو و پرستاري
تو چون تو * و ياد كني كه بنده بودي در زميني مصر و بيرون آورد ترا :: خداي تو از 15
آنجا در دستي قوي و در بازوي افراشته ابر همچنين فرمود ترا :: خداي تو بكردن مر روزي
آن شنبه * عزيز كن مر پدري تو و مر مادري تو چون آنچه فرمود ترا :: خداي تو بسبب 16
دراز كشند روزكاراني تو ابر آن زمين آنچه :: خداي تو دها بتو * نه خون كني * و نه فساد 17 18
كني * و نه دزدي كني . 19

Non cum patribus noſtris pepigit Dñs 3
fœdus iſtud, ſed nobiſcum, nobiſipſis inquam qui *hîc hodie omnes ſu-*
mus viventes. Facie ad faciem lo- 4
cutus eſt Dominus vobiſcum in monte de medio ignis : (*Ego* autem *ſta-* 5
bam inter Dominum & vos tempore
illo, ad notum faciendum vobis
verbum Domini : timuiſtis enim à
conſpectu ignis, & non aſcendiſtis
in montem :) *dicendo, Ego Domi-* 6
nus Deus tuus qui eduxi te de terra
Ægypti de domo ſervorum. Non 7
erunt tibi dii alii coram me. Non 8
facies tibi ſculptile, omnem ſimilitudinem eorum *quæ in cœlo deſu-*
per, & quæ in terra deorſùm, &
quæ in aqua ſubter terram. Ado- 9
rationem non exhibebis eis, neque
cultum præſtabis illis : ego enim
Dominus Deus tuus, Deus zelifer,
puniens peccatum patrum in filiis,
in tertiam & quartam generatio-
nem, inimicis meis : Et faciens 10
beneficentiam millibus, amicis meis
& ſervantibus præcepta mea. Non 11
aſſumes nomen Domini Dei tui in
vanum : non enim immunem præſta-
bit Dominus eum qui aſſumpſerit
nomen ejus in vanum. Obſerva 12
diem ſabbathi, ad ſanctificandum
eum, quemadmodùm præcepit Do-
minus Deus tuus. Sex diebus ope- 13
raberis & facies omne opus tuum :
Die verò ſeptimo erit *ceſſatio Do-* 14
mino Deo tuo : non facies ullum
opus, tu, & filius tuus, & filia
tua, & ſervus tuus, & ancilla tua,
& bos tuus, & aſinus tuus, &
omnes quadrupedes tuæ, atque
peregrinus qui in portis tuis : ut
requiem agat ſervus tuus & ancilla
tua ſicut tu. Et *memineris quòd* 15
ſervus fueris in terra Ægypti, & eduxerit te Dominus Deus tuus indè
manu validâ, & brachio extento :
idcircò præcepit tibi Dominus Deus
tuus agere diem ſabbathi. Ho- 16
nora patrem tuum & matrem tuam,
quemadmodū præcepit tibi Dominus
Deus tuus : ut longum ſe protra-
hant dies tui ſuper terram quam Do-
minus Deus tuus dat tibi. San- 17
guinem non facies. Neque adulte- 18
rium facies. Nec furtum facies 19

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

20 לא תענה עמי בני ישראל לא תהוון מסהדין סהדי דשיקרא לא חברין ולא שותפין
עם מסהדי סהדו דשיקרא ולא יתחמי בכנישתהון דישראל עם מסהדין סהדו
דשקרא ארום בחובי מסהדי שקרא ענני סלקין ומטרא לא נחית ובצורתא אתי
21 על עלמא : לא תחמוד עמי בני ישראל לא תהוון חמודין לא חברין ולא שותפין
עם חמודין ולא יתחמי בכנישתהון דישראל עם חמודין דלא יקומון בניכון מן
בתריכון וילפון להון אינון למהוי עם חמודין ולא יירוג חד מנכון ית אנתתיה
דחבריה ולא ירוג חד מנכון ית ביתיה דחבריה ולא חקליה ולא עבדיה ולא
אמתיה ולא תוריה ולא חמריה ולא כל מאן דאית לחבריה ארום בחובי חמודיא
מלכותא מתגריא בנכסיהון דבני נשא למסב יתהון וגלותא אתיא על עלמא :
22 את הדברים ית פתגמיא האלין מליל יי עם כל קהלכון בטוורא מגו אישתא
עננא ואמיטתא קל רב דלא פסיק והוה קל דבירא מתכתיב על תרין לוחי
23 מרמירין ויהבינון לי : ויהי והוה כיון דשמעתון ית קל דברא מגו חשוכא וטוורא
24 דליק באישא וקריבתון לותי כל רישי שבטיכון וחכימיכון : ותאמרו ואמרתון
הא אחמי יתהון מימרא דיי אלהנא ית שכינת יקריה וית רבות תושבחתיה וית
קל מימריה שמענא מגו אישתא יומא הדין חמינא ארום ממליל יי עם בר נש דרוח
25 קדישא ביה ומתקיים : ועתה וכדון למא נמות ארום תיכליננא אישתא רבתה
הדין אין מוסיפין אנחנא למשמע ית קל מימרא דיי אלהנא תוב ומייתין אנחנא :
26 כי מי ארום הי דין כל בר בישרא דשמע קל מימרא דאלה קיים ממליל מגו
27 אישתא כוותנא ואתקיים : קרב קריב את ותשמע ית כל מה דיימר יי אלהנא
28 ואנת תמליל עמנא ית כל דימליל יי אלהנא לך ונקבל ונעביד : וישמע ושמע
קדם יי ית קל פתגמיכון במללותכון עמי ואמר יי לי שמיע קדמי ית כל פתגמי
עמא הדין דמלילו עמך אוטיבו כל מה
29 די מלילו : מי יתן לואי דיהי יצרא
דלבהון שלים כרעות דין להון למדחל
מן קדמי למנטור ית כל פקודיי כל יומיא מן בגלל דיוטיב להון ולבניהון
30 לעלם : לך איזל אימר להון שרי לכון לאזדווגא עם נשיכון דאתפרשתון
31 דנן תלתא יומין : ואתה ואנת פרש מן אנתתך מטול דבסידרי דלעיל אנת קאי
לגבי ואמליל עמך ית תפקדיא וקימיא ודינייא דתלפון יתהון ויעבדון בארעא
דאנא יהיב לכון למירתה :

ירושלמי 29 אלוי מן יתן יהוי לבא
טבא הדין להון :

Targ. JONATHAN B.UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Popule mi filii Iſrael, non eritis ferentes teſtimonium falſum, neque 20
ſocii neque communionem habentes cum ferentibus teſtimonium
falſum, neque videbitur in congregatione Iſraelitarum *aliquis* cum fe-
rentibus teſtimonium falſum: quoniam propter peccata falſorum teſti-
um nubes aſcendunt, & pluvia non deſcendit, & caritas annonæ ve-
nit ſuper mundum. Popule mi filii Iſrael, non eritis concupiſcentes, 21
neque ſocii nec communionem habentes cum concupiſcentibus, neque
videbitur in congregatione Iſraelitarum *aliquis* cum concupiſcenti-
bus; ut non ſurgant filii veſtri poſt vos, & doceant eos ipſi ut ſint
cum concupiſcentibus: neque deſiderabit unus ex vobis uxorem ſocii
ſui, neque deſiderabit unus ex vobis domum ſocii ſui, neque agrum
ejus, neque ſervum ejus, neque ancillam ejus, neque bovem ejus,
neque aſinum ejus, neque quidquam quod pertinet ad ſocium ſuum:
quoniam propter peccata concupiſcentium regnum involat in opes
hominum ad accipiendum eas, & captivitas venit ſuper mundum.
Hæc verba loquutus eſt Dominus cum congregatione veſtra in monte, è 22
medio ignis nubis & caliginis, voce magna quæ non fuit ceſſans: & erat
vox ſermonis ſcripta in duabus tabulis marmoreis, & dedit eas mihi.
Accidit autem poſtquam audiviſtis vocem ſermonis è medio tenebrarum 23
& montis ardentis igni, acceſſiſtis ad me omnia capita tribuum veſtra-
rum & ſapientes veſtri. Et dixiſtis; Ecce oſtendit illis ſermo Domini 24
Dei noſtri divinam majeſtatem gloriæ ſuæ, & excellentiam magnificen-
tiæ ſuæ, & vocem ſermonis ejus audivimus è medio ignis: hodie vidi-
mus quòd loquatur Dominus cum homine in quo eſt ſpiritus ſanctus, &
tamen ſuperſtes manet. Jam verò quare moriemur, ut devoret nos ignis 25
magnus iſte, ſi addiderimus nos ultra audire vocem ſermonis Domini Dei
noſtri, ut moriamur nos? Quis eſt enim filius carnis, qui audit vocem 26
ſermonis Dei vivi loquentem è medio ignis ſicut nos, & vivus maneat?
Accede tu & audi quæcunque dicturus eſt Dominus Deus noſter: & tu 27
loquaris nobiſcum quicquid dixerit Dominus Deus noſter tibi, & reci-
piemus & faciemus. Et audita eſt coram Domino vox verborum veſtro- 28
rum, cum loqueremini mecum: & dixit Dominus mihi; Audita ſunt
coram me omnia verba populi hujus quæ loquuti ſunt tecum; placue-
runt quæcunque dixerunt. Utinam 29
eſſet figmentum cordis eorum inte-
grum, prout hæc eſt illis voluntas
timere à facie mea, & ſervare omnia
mandata mea omnibus diebus: ut bene ſit illis & filiis eorum in ſecu-
lum. Vade dicito illis; Licet vobis ut jungamini cum uxoribus veſtris, 30
cùm ſeparaveritis vos his tribus diebus. Tu verò ſepara te ab uxore 31
tua, ut juxta ordines ſuperiores tu ſtare poſſis apud me, & ego lo-
quar tecum mandata, ſtatuta, & judicia, quæ doceatis eos, ut faci-
ant in terra quam ego do vobis ad hæreditate poſſidendum eam,

Hieroſ. 29 *Utinam quis det ſit cor bonum hoc illis.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

20 * ونه گواهي دهي در ياري تو گواهي گزاف * ونه آرزو كني زني ياري تو 21
ونه آرزو كني خانهي ياري تو دشتي او وبندهي او وپرستاري او وگاوي او وخري
او وهمه آنچه بياري تو * مر آن سخنهاي آن ايشان سخن [گفت] ؛ بهمه جماعتي شما در 22
كه از مياني آن آتش آن ابر وآن نرم آوازي بزرگ ونه افزود وبنوشت ايشانرا ابر دو آن
لوحها سنگها وبداد ايشانرا بمن * بود چون شنيدني شما مر آن آواز از مياني آن تاريك 23
وآن كوه افروزا ده آتش نزديك شديد بمن همه سروراني قبيلهاي شما وپيراني شما * وگفتيد 24
اينك بنمود ايمارا ؛ خداي ايما مر عزيزي او و مر بزرگي او و مر آوازي او بشنويديم از
مياني آن آتش اين روزي آن اين بديديم كه سخن گويد خدا اوازي آن آدم وبزيد * واكنون 25
چرا بميريم كه بسوزد ايمارا آن آتش آن بزرگي آن اين اگر افزايان ايما بشنويدن مر آوازي
؛ خداي ايما نيز بميريم * كه كيست همه گوشتمند آنچه بشنويد آوازي خداي قادر سخن 26
گويا از مياني آن آتش چون ايما وبزيست * نزديك شو تو وبشنو مر همه آنچه گويد ؛ خداي 27
ايما وتو سخن گوي بايما مر همه آنچه سخن گويد ؛ خداي ايما بتو وبشنويم وبكنيم *
* بشنويد ؛ مر آوازي سخنهاي شما در سخن گفتني شما بمن گفت ؛ بمن بشنويدم 28
مر آوازي سخنهاي آن قوم آن اين آنچه سخن گفتند بتو نيكو گفتند همه آنچه سخن
گفتند * كه بدهد وباشد دلي ايشان اين بايشان بترسيدن من وبنگاه داشتن مر 29
فرمانهاي من همه آن روزگاران بسبب نيكوي رسد بايشان وبپسراني ايشان بجاويد * برو 30
گوي بايشان بازگرديد بشما بخيمهاي شما * وتو اينجا بيايست اوازي من وسخن گويم 31
بتو مر همه آن فرمان وآن رسمها وآن حكمها آنچه بياموزاني ايشانرا وبكنند در زمين آنچه
من دها بايشان بميراث گرفتن آنرا .

Neque teſtificaberis in proximum 20
tuum teſtimonium inane. Neque 21
concupiſces uxorem ſocii tui, nec
concupiſces domum ſocii tui, agrum
ejus, aut ſervum ejus, aut ancil-
lam ejus, aut bovem ejus, aut aſi-
num ejus, neque omne quod eſt ſo-
cio tuo. Verba hæc locutus eſt Do- 22
minus ad totam congregationem ve-
ſtram in monte de medio ignis, nu-
bis, ac nubili, voce magnâ, & non
addidit: ſcripſitque illa ſuper
duas tabulas lapideas, & dedit ea
mihi. Fuit autem, cùm audiſſetis 23
vocem de medio tenebrarum, &
montis flagrantis igne, appropin-
quâſtis ad me omnes capitanei tri-
buum veſtrarum & ſeniores veſtri:
Et dixiſtis; En oſtendit nobis Do- 24
minus Deus noſter gloriam ſuam,
& magnitudinem ſuam, & vocem
ejus audivimus de medio ignis:
ipſâ die iſtâ vidimus quòd locutus
ſit Deus cum homine, & vixerit.
Nunc igitur quare moriemur? com- 25
buret enim nos ignis magnus iſte:
ſi addentes ſimus audire vocem Do-
mini Dei noſtri iterũ, moriemur. Nam 26
quis eſt ex omni carne prædito, qui
audivit vocem Dei potentis lo-
quentis de medio ignis ſicut nos,
& vixit? Appropinqua tu, & 27
audi omne quod dixerit Dñs Deus
noſter: tu autem loquêris nobis omne
quod loquutus fuerit Dominus Deus
noſter tibi, & audiemus, atque fa-
ciemus. Audivitque Dominus vo- 28
cem verborum veſtrorum quum lo-
queremini ad me, & dixit Dominus
ad me; Audivi vocem verborum
populi hujus, quæ locuti ſunt ad te:
benè dixerunt quæcunque locuti
ſunt. Quis det ut ſit cor eorum 29
iſtud illis, ad timendum me, & ad
cuſtodiendum omnia præcepta mea
cunctis diebus, ut bonum eveniat
illis & filiis eorum in æternum?
Vade, dic illis; Revertimini vobis 30
ad tentoria veſtra. Tu verò hic loci 31
ſta mecum, & loquar tibi omne
præceptum, & ſtatuta ac judicia,
quæ docebis eos, ut faciant illa in
terra quam ego do eis ad hæredi-
tatiò accipiendum eam.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

ושמרתם וכדון טורו למעבד היכמא דפקיד יי אלהכון יתכון לא תסטון לימינא 32
ולשמאלא : בכל בכל ארחא דפקיד יי אלהכון יתכון תהכון מן בגלל דתיחון 33
ויוטב לכון ותורכון יומין בארעא דתירתון :

ו

ואת ודא אחוית תפקידתא קיימיא ודיניא דפקיד יי אלהכון למילפא יתכון 1
למעבד בארעא דאתון עברין לתמן למירתה : למען מן בגלל דתדחל קדם יי 2
אלהך למינטור כל קיימוי ופקודוי דאנא מפקיד לך אנת וברך ובר ברך כל
יומי חייך ומן בגלל דיורכון יומך : ושמעת ותקביל ישראל ותנטר למעבד 3
מטול דיוטב לך ותסגון לחדא היכמא
דמליל יי אלהא דאבהתך לך ארע
דפירהא שמינין כחלב וחליין כדבש :
שמע ישראל והוה כיון דמטא זמניה 4
דיעקב אבונן למתכנשא מגו עלמא הוה
מסתפי דלמא אית בבנוי פסולא קרא
יתהון ושילינון דלמא אית בליבכון
עקמנותא אתיבו כולהון כחדא ואמרו
ליה שמע ישראל אבונן יי אלהנא יי
חד עני יעקב ואמר בריך שום יקריה
לעלמי עלמין : ואהבת אמר משה נביא 5
לעמא בית ישראל איזילו בתר פולחנא
קשיטא דאבהתכון ותרחמון ית יי
אלהכון בתרי יצרי ליבכון ואפילו נסיב
ית נפשכון ובכל ממונכון : והיו ויהון פתגמיא האלין דאנא מפקיד יתכון יומא 6
דין כתיבין על לוח ליבכון : ושננתם ותגמרינון לבנך ותהוון הגיין בהון 7
במותביכון בבתיכון בזמן מיעסוקכון בחיתונכון ובמיהכיכון באורחכון ובפנייא
סמיך לשכביכון ובצפרא סמיך למיקמיכון : וקשרתם ותקטורונון לאתין 8
כתיבין על ידך דשמאלא ויהוון לתפילין על מוקדך כלו קביל על עינך :
וכתבתם ותכתובינון על מזוזין ותקבעינון בתולתא לקביל תקי על ספי 9
ביתך ובתרעך מימינא במיעלך : והיה ויהי ארום יעילנך יי אלהך לארעא 10
דקיים לאבהתך לאברהם ליצחק וליעקב למיתן לך קירוין רברבין וטבן דלא
אשתלהית למבני : ובתים ובתין דמליין כל טובא דלא עסקת למימלי 11
ובירין פסילן דלא לעית למפסל כרמין וזיתין דלא טרחת למנצב ותיכול
ותיסבוע :

ירושלמי 3 ארעא עבדא פירין טבין
נקיין כחלבא וחליין וטעימין כדובשא :
4 כיון דמטא קצא דאבונן יעקב
למסתלקא מגו עלמא קרא לתרי עשר
שבטיא בנוי ואקים יתהון חזור חזור
לדרגשא עני אבונן יעקב ואמר להון
דלמא לטעותא דהוי תרח אבוי דאברהם
פלח אתון פלחין דלמא לטעותא דהוה
לבן אחוי דאמיה פלח אתון פלחין או
לאלהא דיעקב אתון פלחין ענין תרי עשר
שבטיא כחדא בלב שלימה ואמרו שמע
כען ישראל אבונן יי אלהנא יי חד עני
יעקב ואמר יהי שמיה רבא מברך לעלם :

Nunc verò ſervate ut faciatis ſicut præcepit Dominus Deus veſter vobis: 32
non declinabitis ad dextram aut ſiniſtram. In omni ſemita, quam præcepit 33
vobis Dominus Deus veſter, incedetis: ut vivatis, & benefiat vobis,
& producatis dies in terra quam poſſidebitis.

CAP. VI.

HÆc autem eſt indicatio mandatorum, ſtatutorum, & judiciorum, quæ 1
mandavit Dominus Deus veſter ut docerem vos, ut faciatis in terra
ad quam poſſidendam vos tranſitis. Ut ſcilicet timeas coram Domino 2
Deo tuo ut cuſtodias omnia ſtatuta & præcepta ejus quæ ego mando
tibi, tu, & filius tuus, & filius filii tui, omnibus diebus vitæ tuæ: & ut
prolongentur dies tui. Auſcultes ergò 3
Iſrael, ut cuſtodias & facias,
ut bene ſit tibi & multiplicemini
valdè: ſicut loquutus eſt Dominus
Deus patrum tuorum tibi, ſe daturum
tibi terram cujus fructus ſunt
pingues ſicut lac, & dulces ut mel.
Accidit poſtquam advenit tempus 4
Jacobi patris noſtri ut colligeretur
è medio mundi, timebat ne eſſet
in filiis ſuis aliquid prophani: vocavit
eos, & interrogavit eos;
Nunquid eſt in corde veſtro perverſitas?
Reſponderunt omnes illi
ſimul, & dixerunt illi; Audi Iſrael
pater noſter, Dominus Deus noſter
Dominus unus eſt: reſpondit
Jacob & dixit; Benedictum nomen
glorioſum ejus in ſecula ſeculorum.
Dixit Moſes propheta populo 5
domus Iſrael; Abite poſt cultum
verum patrum veſtrorum, ut
diligatis Dominum Deum veſtrum ambobus figmentis cordis veſtri, &
etiam ipſe accipiet animam veſtram, & omni ſubſtantiâ veſtrâ. Et 6
erunt verba iſta, quæ ego mando vobis hodiè, ſcripta in tabula cordis
veſtri. Et docebis ea filios tuos, & eritis meditantes in eis cùm 7
ſedebitis in domibus veſtris, tempore occupationum veſtrarum in conclavibus
veſtris, & quando ambulabitis in via veſtra, veſperi circa decubitum
veſtrum, & manè circa tempus quo ſurgendum vobis erit.
Et ligabitis ea in ſigna ſcripta ſuper manum tuam ſiniſtram, & erunt 8
in phylacteria ſuper verticem tuum è regione oculorum tuorum. Et 9
ſcribes ea ſuper poſtes, & affiges ea in tribus locis, è regione thalami,
ſuper poſtes domûs tuæ, & in porta tua à dextra ingreſſûs tui. Et erit 10
quando introduxerit te Dominus Deus tuus in terram, quam juravit patribus
tuis, Abraham, Iſaac, & Jacob, ſe daturum tibi urbes amplas &
bonas, in quibus ædificandis non laborâſti; Domos quoque plenas 11
omni bono, in quibus non fuiſti occupatus ut *eas* impleres; ciſternas exciſas,
ad quas excidendas tu non laborâſti; vineas & oleas, in quibus
plantandis tu non fatigatus es; quando comederis & ſatiatus fueris:

Hieroſ. 3. *Terram facientem fructus bonos, puros inſtar lactis, & dulces & ſapidos inſtar mellis* 4. *Poſtquam advenit finis patris noſtri Jacob ut auferretur è medio mundi, vocavit duodecim tribus, filios ſuos, & collocavit eos in circuitu ſtrati ſui, deindè orſus eſt Jacob pater noſter, & dixit illis; Nunquid idola quæ coluit Terach pater Abrahami vos colitis? num idola quæ coluit Laban frater matris ipſius vos colitis? An Deum Jacobi vos colitis? reſponderunt duodecim tribus ſimul corde integro, & dixerunt; Audi nunc Iſrael pater noſter, Dominus Deus noſter Deus unus: reſpondit Jacob, & dixit; Sit nomen ejus magnum benedictum in ſeculum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

32 * ونگاه داريد کردن چون آنچه فرمود :: خداي شما شمارا نه گرديد راست وچپ * در همه 33
آن راه آنچه فرمود :: خداي [شما] شمارا برويد بسبب برويد ونيکوئي رسد بشما و دراز کشيد
روزگاران در زميني آنچه ميراث گيريد * فصل ششم * واين آن فرمان آن رسمها و آن 1
حکمها آنچه فرمود :: خداي شما بآموزانيدن شمارا کردن در زمين آنچه شما گذران آنجا بميراث
گرفتن آنرا * بسبب بترسي مر :: خداي تو بنگاه داشتن مر همه رسمهاي او 2
وفرمانهاي او آنچه من فرمايا ترا تو وپسري تو وپسر پسري تو همه روزگاراني زندگي تو
بسبب دراز کشند روزگاراني تو * وبشنوي يسرال ونگاه داري کردن آنچه نيکوئي رسد 3
بتو وآنچه بسيار شويد بغايت چون آنچه سخن گفت :: خداي پدراني تو بتو زميني دوشا شير
وانگبين * بشنو يسرال :: خداي ايما يکه * ودوست داري مر :: خداي تو در همه 4 5
دلي تو ودر همه جاني تو ودر همه مالي تو * وباشند آن سخنهاي آن اينان آنچه من فرمايا 6
ترا اين روز ابر دلي تو * وشرح کني ايشانرا بپسراني تو وسخن گوئي در ايشان در نشستني 7
تو در خانهي تو ودر رفتني تو در راه ودر خسپيدني تو ودر برخاستني تو * وببندي 8
ايشانرا بنشان ابر دستي تو وباشند بتفلّين مياني چشماني تو * وبنويسي ايشانرا ابر برودهاي 9
خانهي تو ودر دروازهاي تو * وباشد که بياورد ترا :: خداي تو بآن زمين آنچه سوگند 10
خورد بپدراني تو بابرهم بيصحق وبيعقوب بدادن [بتو] شهرهاي بزرگان ونيکويان آنچه
نه آبدان کردي * وخانهاي پران همه نعمت آنچه نه پر کردي وچاهاي کنده گان آنچه 11
نه کندي رزها وزيتونها آنچه نه نشاندي وبخوري وسير شوي *

* *Obſervate ergò facere quemadmodùm præcepit Dominus Deus veſter vobis: ne divertite dextrorſùm vel ſiniſtrorſùm.* 32 *Omni viâ quam præcepit Dominus Deus veſter vobis, ambulate; ut vivatis, & bonum eveniat vobis, et longùm protrahatis dies in terra quam hæreditariò accipietis.* 33

CAP. VI.

Iſtud autem eſt præceptum, ſtatuta, & judicia quæ præcepit Dominus Deus veſter docere vos ad faciendum in terra, ad quam tranſitis ad hæreditariò accipiendum eam: 1 *Ut timeas Dominum Deum tuum, cuſtodiendo omnia ſtatuta ejus, & præcepta ejus quæ ego præcipio tibi, tu, & filius tuus, & filius filii tui, omnibus diebus vitæ tuæ: ut longùm ſe protrahant dies tui.* 2 *Audias ergò Iſrael, & obſerves facere, ut bonum eveniat tibi, & multiplicemini valdè, quemadmodum locutus eſt Dominus Deus patrum tuorum tibi, in terra præbente lac et mel.* 3 *Audi Iſrael, Dominus Deus noſter unus eſt.* 4 *Diliges ergò Dominũ Deum tuum toto corde tuo, & totâ animâ tuâ, & totâ facultate tuâ.* 5 *Eruntque verba hæc quæ ego præcipio tibi hodiè, in corde tuo:* 6 *Et expones ea filiis tuis, & loquêris de eis in ſeſſione tua in domo tua, & in itinere tuo in via, & in accubitu tuo, & in ſurrectione tua.* 7 *Ligabiſque ea in ſignum ſuper manum tuam, & erunt in phylacteria inter oculos tuos.* 8 *Scribes quoque illa in ſuperliminaribus domûs tuæ, & in portis tuis.* 9 *Erit autem, quum introduxerit te Dominus Deus tuus in terram quam juravit patribus tuis Abraham, Iſhac, & Jaacob, dare tibi, urbes magnas ac bonas quas non ædificâſti:* 10 *Et domos plenas omni commodo, quas non replêſti, & puteos effoſſos, quos non effodiſti: vineas & oliveta quæ non plantâſti: & comederis, & ſaturatus fueris:* 11

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

12 השמר   אסתמרו לכון דלמא תתנשון דחלתא דיי אלהכון דפרק ואפיק יתכון
13 פריקין מארעא דמצרים מן בית שעבוד עבדיא :   את הי מן קדם יי
אלהכון תהוון דחלין וקדמוי תפלחון ובשום מימרי יי בקשוט תומון :   לא
14 לא תהכון בתר טעוות עממיא מדחלת עממיא דבחזרניכון :   כי אל ארום
15 אלה קנאן ופורען יי אלהכון שכנתיה שריא ביניכון דלמא יתקוף רוגזא דיי אלהכון
16 בכון וישיצינון בסרהוביא מעילוי אפי ארעא : לא תנסו עמי בני ישראל הוו זהירין
17 דלא תנסון ית יי אלהכון היכמא דנסיתון בעישרתי נסיונין :   שמר מינטר תנטרון
18 ית פקודיא דיי אלהכון וסהידוותיה וקיימוי דפקיד לכון :   ועשית ותעביד דתקין
ודכשר קדם יי מן בגלל דייטיב לכון ותיעלון ותירתון ית ארעא טבתא דקיים יי
19 לאבהתכון : להדף למידחי ית כל בעלי דבבך מן קדמך היכמא דמליל יי : כי ישאלך
20 ארום ישיילינך ברך מחר למימר מה סהידוותא וקיימייא ודיניא דפקד יי אלהנא יתכון :
21 ואמרת ותימרון לבניכון משעבדין הוינן לפרעה במצרים ואפיקנא מימרא דיי
22 ממצרים בידא תקיפתא :   ויתן הי וגרי מימרא דיי אתין ותמהין רברבין ומכתשין
23 בישין דמצרים ובפרעה ובכל אינש ביתיה והוינא חמיין בעיננא :   ואותנו ויתנא
אפיק פריקין מן בגלל לאעלא יתנא למיתן לנא ית ארעא דקיים לאבהתן :
24 ויצונו ופקיד עלנא יי למעבד ית כל קימיא האלין למדחל מן קדם יי אלהנא
25 לטב לנא כל יומיא לקיימותנא כזמן יומא הדין :   וצדקה וזכו יהי נטיר לנא לעלמא
דאתי ארום ננטר למעבד ית כל תפקידתא הדא קדם יי אלהנא הי כמא דפקדנא :

ז

1 כי ארום יעילינך יי אלהך לארעא דאת עליל לתמן למירתא ויגלי עממין סגיאין
מן קדמך חיתאי וגרגשאי יאמוראי וכנענאי ופריזאי וחיואי ויבוסאי שבעתי עממין
2 סגיאין ותקיפין מנך   ונתנם וימסרינון יי אלהכון קדמיכון ותמחינון גמרא
תגמרון יתהון בשמתא דיי לא תגזרון להון קיים ולא תרחמון עליהון :   לא
3 תתחתן לא תתחתנון בהון בנתיכון
לא תתנון לבניהון ובנתהון לא תסבון
לבניכון דכל מאן דמתחתן בהון כמתחתן בטעוותהון :

ירושלמי 3 לא תתערבא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

12 Cavete vobis ne oblivioni tradatis timorem Domini Dei veſtri, qui liberavit & eduxit vos liberatos è terra Ægypti, è domo afflictionis ſervorum. 13 A facie Domini Dei veſtri eritis timentes, & coram eo coletis, & in nomine ſermonis Domini in veritate jurabitis. 14 Non ibitis poſt idola populorum, de diis populorum qui ſunt in circuitu veſtro. 15 Quoniam Deus zelotes & vindex Dominus Deus veſter, cujus divina majeſtas habitat in medio veſtri: ne iraſcatur furor Domini Dei veſtri in vos, & extirpet vos feſtinanter de ſuperficie terræ. 16 Popule mi filii Iſrael, admoniti eſtote de non tentando Domino Deo veſtro, ſicut tentâſtis in decem tentationibus. 17 Cuſtodiendo cuſtodietis mandata Domini Dei veſtri, & teſtimonia ejus, & ſtatuta ejus quæ mandavit vobis. 18 Et facias quod bonum & rectum eſt coram Domino: ut bene ſit vobis, & ingrediamini & hæreditario jure poſſideatis terram bonam, quam juratò promiſit Dominus patribus veſtris. 19 Ut expellat omnes inimicos tuos à facie tua, ſicut loquutus eſt Dominus. 20 Cùm interrogaverit te filius tuus cras, dicendo; Quæ ſunt teſtimonia, ſtatuta, & judicia, quæ mandavit Dominus Deus noſter vobis? 21 Tum dicetis filiis veſtris; Servi eramus Pharaoni in Ægypto: & eduxit nos ſermo Domini ex Ægypto cum manu forti. 22 Et immiſit ſermo Domini ſigna, & prodigia magna, & plagas malas in Ægyptum, & in Pharaonem, & in omnes homines domûs ejus oculis noſtris videntibus. 23 Nos autem eduxit liberatos, ut introduceret nos, & daret nobis terram quam juravit patribus noſtris. 24 Et mandavit nobis Dominus ut faciamus omnia ſtatuta iſta, ut timeamus à facie Domini Dei noſtri in bonum noſtrum omnibus diebus, ut in vita nos conſervet ſicut tempore diei hujus. 25 Et prœmium conſervabitur nobis in ſeculum venturum ſi fecerimus omnia mandata iſta coram Domino Deo noſtro, ſicut mandavit nobis.

CAP. VII.

1 Quando introduxerit te Dominus Deus tuus in terram, ad quam poſſidendam tu ingrederis, & migrare fecerit populos multos à facie tua, Hettæos, Girgaſæos, Æmorræos, Chananæos, Pherizæos, Hevæos, & Jebuſæos; ſeptem populos plures & fortiores te: 2 Et tradiderit eos Dominus Deus veſter coram vobis, tum delebitis eos, plenè & totaliter exterminabitis eos anathemate Domini; non pangetis cum illis fœdus, neque miſereamini eorum. 3 Connubia non jungetis cum illis, filias veſtras non dabitis filiis eorum, & filias eorum non accipietis filiis veſtris: quoniam quicunque connubia jungit cum illis, perindè eſt acſi jungeret connubia cum idolis eorum.

Hieroſ. 3. *Ne commiſceatis vos.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* هوشيار باش بتو تا نه فراموش كني مر : آنكه بيرون آورد ترا از زميني مصر از خانهي بندگان * مر 12 13
: خداي تو بترسي و اويرا عبادت كني و در نامي او سوگند خوري * نه رويد پسي معبوداني 14
ديگران از معبوداني آن قومها آنكه گردا گردي شما * كه خداي رشك آور : خداي تو در مياني 15
تو تا نه گرم شود خشمي : خداي تو در تو و نيست كند ترا از بالاي روي آن زمين * نه آزمايش 16
كنيد مر : خداي شما چون آنكه آزمايش كرديد در مسّه * نگاه داشتن نگاه داريد مر فرمانهاي 17
: خداي شما و گواه گرفتهاي او و رسمهاي او آنكه بفرمود ترا * و بكني آن شايسته و آن 18
نيكو در چشماني : بسبب نيكوئي رسد بتو و بيائي و ميراث گيري مر آن زميني آن نيكو آنكه
سوگند خورد : بپدراني تو * بشكستن مر همه دشمناني تو از پيشي تو چون آنكه سخن گفت : . 19
* كه بپرسد ترا پسري تو فردا بگفتن چيست آن گواه گرفتها و آن رسمها و آن حكمها آنكه فرمود : 20
خداي ايما شمارا * و گوئي بپسري تو بندگان بوديم بفرعه در مصر بيرون آورد ايمارا : از مصر 21
در دستي قوي * بداد : نشانها و معجزهاي بزرگان و بدان در مصر در فرعه و در همه خانهي او 22
بچشم ديدي ايما * و ايمارا بيرون آورد از آنجا بسبب آوردن ايمارا بدادن بايما مر آن زمين آنكه 23
سوگند خورد بپدراني ايما * بفرمود ايمارا : بكردن مر همه آن رسمهاي آن اينان بترسيدن مر 24
: خداي ايما بنيكوئي كردن بايما همه روزگاران بزياندن ايمارا چون آن روزي آن اين * و راستي 25
باشد بايما كه نگاه داريم بكردن مر همه آن فرمان آن اين بپيشي : خداي ايما چون آنكه
بفرمود ايمارا *   * فصل هفتم *   * كه بياورد ترا : خداي تو بآن زمين آنكه تو آيا 1
آنجا بميراث گرفتن آنرا و بر كند قومها بسياران از پيشي تو آن حتي و آن جرجشي و آن
اموري و آن كنعني و آن فرزي و آن حوّي و آن يبوسي هفت قومها بسياران و قويان از تو
* و بدهد ايشانرا : خداي تو بپيشي تو و بزني ايشانرا كم كردن كم كني ايشانرا نه بري 2
بايشان شرط و نه بخشائي ايشانرا * و نه خسور دامادي كني در ايشان دختري تو نه دهي 3
بپسري او و دختري او نه ستاني بپسري تو *

12 *Cautus ſis tibi ne obliviſcaris Domini qui eduxit te de terra Ægypti, de domo ſervorum.* 13 *Dominum Deum tuum timebis, & ipſi ſervies: ac per nomen ejus jurabis.* 14 *Non ibitis poſt deos alios de diis populorum qui circa vos:* 15 *(Deus enim zeliſer, Dominus Deus tuus in medio tui eſt:) ne excandeſiat ira Domini Dei tui in te, & annihilet te de ſuper faciem terræ.* 16 *Non tentabitis Dominum Deum veſtrum, quemadmodum tentâſtis in Maſſah.* 17 *Cuſtodiendo cuſtodietis præcepta Domini Dei veſtri, & teſtimonia ejus, & ſtatuta ejus quæ præcepit tibi:* 18 *Facieſque quod conveniens eſt ac bonum in oculis Domini; ut bonum eveniat tibi, & ingrediaris, & hæreditariò accipias terram bonam de qua juravit Dominus patribus tuis:* 19 *Ad confringendum omnes inimicos tuos à præſentia tua, quemadmodùm loquutus eſt Dominus.* 20 *Quum interrogaverit te filius tuus cras, dicendo; Ad quid ſunt teſtimonia, & ſtatuta, ac judicia quæ præcepit Dominus Deus noſter nobis?* 21 *Tunc dices filio tuo; Servi fuerimus Pharoni in Ægypto, & eduxit nos Dominus ex Ægypto in manu valida:* 22 *Deditque Dominus ſigna & miracula magna, & peſſima in Ægypto in Pharonem & [in totam domum ejus in conſpectu oculorum noſtrorum:* 23 *Nóſque eduxit indè, ad introducendum nos ad dandū nobis terram de qua juravit patribus noſtris.* 24 Itaque *præcepit nobis Dominus facere omnia ſtatuta iſta, timere Dominum Deum noſtrum, ut benefaciat nobis omnibus diebus, vivificando nos ſicut die iſtâ.* 25 *Et juſtitia erit nobis, quum obſervaverimus facere omne præceptum iſtud coram Domino Deo noſtro, quemadmodum præcepit nobis.*

CAP. VII.

1 *Quum introduxerit te Dominus Deus tuus in terram quò tu venturus es ad hæreditariò accipiendum eam, & extirpaverit gentes multas è præſentia tua, Hittæum, & Gireſhæum, & Emoræum, & Chenaanæum, & Pherizzæum, & Hivvæum, & Jebuſæum, ſeptem gentes, plures & robuſtiores quàm tu:* 2 *Et dederit eas Dominus Deus tuus coram te, & percuſſeris eas; perdendo perdes illas: non panges cum illis fœdus, neque miſereberis earum.* 3 *Neq; affinitatē contrahes cum eis: filiam tuam non dabis filio ejus, & filiam ejus non accipies filio tuo.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

כי ארום יטעיין בנתיהון ית בניכון מן בתר פולחני ויפלחון לטעוות עממיא 4
ויתקוף רוגזא דיי בכון וישצינכון בסרהוביא : כי אם ארום אין כדין תעבדון 5
להון איגוריהון תסתרון וקמתהון תתברון ואילני סיגדיהון תקצצון וצלמי טעוותהון
תוקדון בנורא : כי עם ארום עמא קדישא אתון קדם יי אלהיכון ובכון 6
אתרעי יי אלהכון מטול למהוי ליה לעם חביב מן כלהון עממיא דעל
אנפי ארעא : לא לא מן בגלל דאתון גיוותנין מן כלהון אומיא צבי יי 7
בכון ואתרעי בכון אלהן דאתון מכיכי רוחא ועינוותנין מכל עממיא : כי מאהבת
ארום מן בגלל דרחים יי יתכון ומן דנטיר ית קיימא דקיים לאבהתכון אפיק 8
יתכון פריקין בידא תקיפתא ופרקכון מבית שעבוד עבדיא מן ידא דפרעה
מלכא דמצרים : וידעת ותנדעון ארום יי אלהכון הוא דיינא תקיפא 9
ומהימנא נטיר קיימא וטיבו לרחמוי צדיקיא ולנטרי פקודוי לאלפין דרין :

ומשלם ומשלים לסנאוי אגר עובדיהון 10
טביא בעלמא הדין מן בגלל למשציא
יתהון לעלמא דאתי ולא משהי לסנאוי
אלא עד דהנון בחיין בעלמא הדין משלים
להון גומליהון : ושמרת ותנטרון ית 11
תפקידתא וית קיימייא וית דינייא דאנא
מפקד יתכון למעבדהון :

ירושלמי 10 ומשלם לסנאוי אג
מצון קלילן דאית בידיהון בעלמא הד
מן בגלל למשציא יתהון לעלמא דא
ולא משהי למשלמא לסנאוי אגר מ
קלילן דאית בידהון בעלמא הדין :

פ פ פ

והוה עקב ויהי חולף די תקבלון ית דינייא האלין ותנטרון ותעבדון יתהון 12
וינטר יי אלהכון לכון ית קיימיא וית חסדא די קיים לאבהתכון : ואהבך וירחמינכון 13
ויברכינכון ויסגינכון ויברך וולדי מעיכון ופירי ארעכון עיבורכון חמרכון ומשחכון
בקרת תוריכון ועדרי ענכון על ארעא דקיים לאבהתך למיתן לך : ברוך בריכין 14
תהוון מן כלהון עממיא לא יהוון בכון גוברין עקרין ונשין עקרן ולא בעירך עקרן מעמר
וחלב וטלוי : והסיר ויעדי יי מנך כל מרעין וכל מכתשיא דגרי יי על מצרים 15
בישיא דידעת לא ישוינון בכון ויגרינון בכל סנאיכון : ואכלת ותגמר ית כל עממיא 16
דיי אלהך יהיב לך לא תיחוס עינך עליהון ולא תפלח ית טעוותהון ארום לתוקלא
הנון לך : כי תאמר דלמא תימר בליבך סגיאין עממיא האלין מני היכדין אית לי 17
יוכלא לתרכותהון :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

Quoniam in errorem inducent filiæ eorum filios veſtros, ne ſequantur 4
cultum meum, ut colant idola populorum : & iraſcetur furor Domini in
vos, & perdet vos ſubitò. Quin potiùs ſic facietis illis ; aras eorum di- 5
ruetis, & ſtatuas eorum frangetis, & arbores adorationis eorum excindetis, & imagines idolorum ipſorum comburetis igne. Quoniam populus 6
ſanctus vos coram Domino Deo veſtro : & in vobis complacitum fuit Domino Deo veſtro, ut eſſetis illi in populum dilectum præ omnibus populis qui ſunt in ſuperficie terræ. Non propterea quòd vos ſublimes eſſetis 7
præ omnibus populis complacitum eſt Domino in vobis & voluit vos :
ſed quia eratis humiles ſpiritu, & manſueti præ omnibus populis. Quo- 8
niam propterea quòd diligit Dominus vos, & quia ſervat fœdus quod
juravit patribus veſtris, eduxit vos liberatos manu forti : & redemit vos
è domo afflictionis ſervorum, ex manu Pharaonis regis Ægypti. Et cog- 9
noſcetis quod Dominus Deus veſter ſit judex fortis & verax, ſervans fœdus & benignitatem diligentibus ſe juſtis, & ſervantibus mandata ſua in
mille generationes. Et qui retribu- 10
it oſoribus ſuis mercedem operum ſuorum bonorum in ſeculo hoc, ut perdat eos in ſeculo venturo : neque differt oſoribus ſuis *benefacere*, ſed quamdiu vivunt in hoc mundo rependit eis mercedem ſuam. Cu- 11
ſtodietis ergò mandata, & ſtatuta, & judicia quæ ego præcipio vobis, ut faciatis ea.

Hieroſ. 10. *Et retribuit oſoribus ſuis mercedem mandatorum levium, quæ ſunt in manibus eorum in hoc ſeculo, ut perdat eos in ſeculo venturo : neque differt reddere oſoribus ſuis mercedem operum levium, quæ ſunt in manibus eorum in hoc ſeculo.*

SECT. XLVI.

Erit autem pro eo quod ſuſceperitis judicia iſta, & ſervaveritis & fece- 12
ritis ea, ſervabit Dominus Deus veſter vobis fœdera & benignitatem
quam juravit patribus veſtris. Et diliget vos, & benedicet vobis, & 13
multiplicabit vos : & benedicet pueris viſcerum veſtrorum, & fructibus
terræ veſtræ, frumento veſtro, vino veſtro, oleo veſtro, armento boum
veſtrorum, & gregibus ovium veſtrarum, ſuper terram quam juravit patribus tuis ſe daturum tibi. Benedicti eritis præ omnibus populis : 14
non erunt inter vos viri ſteriles, aut mulieres ſteriles, neque jumenta tua
ſterilia lanæ, aut lactis, aut fœtuum. Removebit enim Dominus ex te 15
omnes morbos, & omnes plagas quas immiſit Dominus ſuper Ægyptum
malas, quas nôſti, non ponet eas in vos, ſed jaculabitur eos in omnes
oſores veſtros. Conſumas itaque penitus omnes populos quos Domi- 16
nus Deus tuus dat tibi, non parcat oculus tuus ipſis : neque colas idola eorum, quoniam in offendiculum erunt tibi. Ne dicas in corde tuo ; 17
Plures ſunt populi iſti me : quomodo erit mihi poteſtas eos expellendi ?

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* كه بگرداند مر پسري تو از عقبي من و بپرستند معبوداني ديگران وگرم شود خشمي ,, در 4
شما و نيست كند ترا زود * كه الّا همچنين بكنيد بايشان مذبحهاي ايشان خراب كنيد 5
وانگيختهاي ايشان بشكنيد و درختهاي ايشان بر كنيد و تراششهاي ايشان بسوزانيد در
آتش * كه قومي خاص تو ,, خداي تو در تو اختيار كرد ,, خداي تو ببودن باو بقومي 6
بر گزيده از همه قومها آنچه ابر روي آن زمين * نه از بسياري شما از همه آن قومها مراد كرد
,, در شما كه شما آن اندك از همه آن قومها * كه از دوست داشتني ,, شمارا و از نگاه داشتني او
مر آن سوگند آنچه سوگند خورد بپدراني شما بيرون آورد ,, شمارا در دستي قوي وخلاص [كرد
ترا از خانهي بندگان از دستي فرعه پادشاهي مصر * وبداني كه ,, خداي تو او آن خدا آن
خداي آن استوار نگاه داراي آن شرط وآن فضل بدوستاني او و بنگاه داراني فرمانهاي او بهزار
دورا * وباز تورا بدشمناني او بپيشي او بگم كردن اويرا [نه درنك كند] بدشمني او بپيشي او باز تورد
باو * ونگاه داري مر آن فرمان و مر آن رسمها و مر آن حكمها آنچه من فرمايا ترا اين روز بكردن
ايشانرا * و باشد جزاي بشنويد مر آن حكمهاي آن ايدان ونگاه داريد وبكنيد ايشانرا ونگاه دارد
,, خداي تو بتو مر آن شرط و مر آن فضل آنچه سوگند خورد بپدراني تو * دوست دارد ترا
وآفرين كند ترا وبسيار كند ترا وآفرين كند بري شكمي تو وبري زميني تو دانهي تو
وشيرهي تو وروغني تو گلهي گاواني تو و حظيرهاي گوسپندي تو ابر آن زمين آنچه سوگند
خورد بپدراني تو بدادن بتو * آفرين باشي از همه آن قومها نه باشد در تو بي زه و بيزهه ودر
چهارپايي تو * وبگرداند ,, از تو همه بيماري وهمه دستگيهاي مصر آن بدان آنچه دانستي نه نهد
ايشانرا در تو وبدهد ايشانرا در همه دشمناني تو * وفنا كني مر همه آن قومها آنچه ,, خداي
تو دها بتو نه شفقت برد چشمي تو ابر ايشان و نه پرستي مر بتاني ايشان كه طلّست آن بتو
* كه بگويي در دلي تو بسياران آن قومهاي او ايدان از من چگونه بتوانم براندن ايشانرا

Avertet enim filium tuum à poſt me, 4
& colent deos alios : propterea exardeſcet ira Domini in vos, & annihilabit te citò. Sed ſic facietis eis ; 5
Altaria eorum vaſtabitis, & ſtatuas eorum confringetis, & arbores eorum effodietis, & ſculptilia eorum comburetis igne : Nam populus 6
ſanctus es Domino Deo tuo : te elegit Dominus Deus tuus, ut ſis ibi populus electus, præ omnibus populis qui ſuper faciem terræ. Non ob mul- 7
titudinem veſtram præ omnibus populis, delectatus fuit in vobis Dñs : (vos enim eratis pauciores omnibus populis :) Sed quia amavit 8
vos Dominus, & quòd cuſtodiret juramentum quod juraverat patribus veſtris, eduxit vos Dominus in manu valida, & ſalvavit te è domo ſervorum, à manu Pharoh regis Ægypti,
Et ſcies quòd Dominus Deus tuus 9
eſt ipſe Deus, Deus fidelis, cuſtodiens pactum & beneficentiam amicis ſuis & cuſtodientibus præcepta ſua, in mille generationes : Et rependens 10
inimicis ſuis in faciem ejus, ad perdendum illum : neque moram faciet, inimico ſuo in faciem ejus rependet ei. Cuſtodias ergò præceptum, 11
& ſtatuta ac judicia quæ ego præcipio tibi hodiè ad faciendum ea.
Et erit, propterea quòd audieritis 12
judicia iſta, & cuſtodieritis feceritiſque ea : itaque cuſtodiet Dominus Deus tuus tibi pactum, & beneficentiam de qua juravit patribus tuis. Diligetque te, & be- 13
nedicet tibi, & multiplicabit te : benedicet namque fructui ventris tui, & fructui terræ tuæ, frumento tuo, & muſto tuo, ac oleo tuo, gregi boum tuorum, & ſeptis ovium tuarum in terra quam juravit patribus tuis dare tibi.
Benedictus eris præ omnibus po- 14
pulis : non erit in te infœcundus vel infœcunda, neque in quadrupedibus tuis. Avertetque à te Do- 15
minus omnem infirmitatem, omneſq; ægritudines Ægypti peſſimas quas nôſti : non ponet illas in te, ſed dabit eas in omnibus inimicis tuis. Et abſumes omnes populos 16
quos Dominus Deus tuus dat tibi : ne clementiam ferat oculus tuus erga eos, neque colas idola eorum, quia laqueus eſt tibi. Quum dixe- 17
ris in corde tuo ; Plures ſunt gentes illæ quàm ego, quomodo potero expellere eas ?

לָא לָא תִדְחֲלוּן מִנְּהוֹן הֱווֹן דְּכִירִין יַת גְּבוּרָן דַּעֲבַד יְיָ אֱלָהָךְ לְפַרְעֹה וּלְכָל מִצְרָאֵי׃ 18
המסות הגדולות נִסִּין רַבְרְבִין דַּחֲמִיתוּן בְּעֵינֵיכוֹן אָתַיָּא וְתִמְהַיָּא וּגְבוּרַת יְדָא 19
תַּקִּיפְתָּא וְנִיצְחָנוּת אֶדְרַע מְרַמְמָא כַּד אַפְּקָכוֹן יְיָ אֱלָהָכוֹן פְּרִיקִין הֵיכְדֵין יַעֲבֵד יְיָ אֱלָהָכוֹן
לְכָל עַמְמַיָּא דְּאַנְתְּ דָּחִיל מִן קֳדָמֵיהוֹן׃ וגם וּלְחוֹד יַת מְחַת אוֹרְעִיתָא טְרִיקְיָא 20
יְגָרֵי יְיָ אֱלָהָכוֹן בְּכוֹן עַד דִּיהוֹבְדוּן מַה דְּמִשְׁתּוֹתְרִין וּמַה דְּמִיטַמְּרִין מִן קֳדָמֵיכוֹן׃
לָא תערץ לָא תִיתַבְּרוּן מִן קֳדָמֵיהוֹן אֲרוּם שְׁכִינַת יְיָ אֱלָהָכוֹן בֵּינֵיכוֹן אֱלָהָא 21
רַבָּא וּדְחִילָא׃ ונשל וִיגַלֵּי יְיָ אֱלָהָכוֹן יַת עַמְמַיָּא הָאִלֵּין מִן קֳדָמֵיכוֹן קְלִיל 22
לָא תִיכּוֹל לְשֵׁיצָיוּתְהוֹן בִּפְרִיעַ דִּלְמָא יִסְגֵּי עֲלֵיכוֹן חֵיוַת בְּרָא כַּד יֵיתוֹן לְמֵיכוֹל
גּוּשְׁמֵיהוֹן׃ ונתנם וְיִמְסְרִינוּן יְיָ אֱלָהָכוֹן 23
קֳדָמֵיכוֹן וִיעַרְבִינוּן עִירְבּוּב רַב עַד
דְּיִתְשֵׁיצוּן׃ ונתן וְיִמְסוֹר מַלְכֵיהוֹן בִּידְכוֹן 24

ירושלמי 23 ויערבב יַתְהוֹן עִרְבּוּב רַב
עַד זְמַן דְּיִשְׁתֵּיצוּן׃

וְתוֹבְדוּן יַת שׁוּמְהוֹן מִדּוּכְרָנָא תְּחוֹת כָּל שְׁמַיָּא לָא יִתְעַתַּד אֱנָשׁ קוּמֵיכוֹן עַד
דְּתִשֵׁיצֵי יַתְהוֹן׃ פסילי צַלְמֵי טַעֲוָותְהוֹן תּוֹקְדוּן בְּנוּרָא לָא תַחְמְדוּן כַּסְפָּא 25
וְדַהֲבָא דַּעֲלֵיהוֹן וְתִסְבוּן לְכוֹן דִּלְמָא תִיתַקְלוּן בְּהוֹן אֲרוּם מְרַחַק קֳדָם
יְיָ אֱלָהָכוֹן הוּא׃ ולא וְלָא תַיעֲלוּן רִיחוּקֵי טַעֲוָתָא וְתַשְׁמִישָׁהָא לְבָתֵּיכוֹן 26
דְּלָא תֶהֱווֹן שַׁמִּיתִין כְּוָותְהוֹן שַׁקְּצָא תְּשַׁקְצִינוּן הֵיךְ סָאוֹב שִׁיקְצָא וְרַחֲקָא
תְּרַחֲקִינוּן מְטוּל דְּשַׁמְתִּין הִינוּן׃

ח

כל המצוה כָּל תַּפְקֵידְתָּא דַּאֲנָא מְפַקֵּידְכוֹן יוֹמָא דֵין תִּטְרוּן לְמֶעְבַּד מִן בִּגְלַל 1
דְּתֵיחוּן וְתִיסְגוּן וְתֵיעֲלוּן וְתֵירְתוּן יַת אַרְעָא דְּקַיֵּים יְיָ לְאַבְהַתְכוֹן׃ וזכרת וְתֶהֱווֹן 2
דְּכִירִין יַת כָּל אָרְחָא דְּדַבַּרְכוֹן יְיָ אֱלָהָכוֹן דְּנַן אַרְבְּעִין שְׁנִין בְּמַדְבְּרָא מִן בִּגְלַל
לְסַגּוֹפְכוֹן וּמִן בִּגְלַל לְנַסָּיוּתְכוֹן לְמִנְדַּע
הֲנַטְרִין אַתּוּן פִּקּוּדוֹי אִין לָא׃ ויענך
וְעַנְיָיךְ וְאַכְפְּנָךְ וְאוֹכְלָךְ יַת מַנָּא דְּלָא 3

ירושלמי 3 אֲרוּם לָא עַל מַנּוּנָא
לְבִלְחוֹדוֹי׃

יְדַעְתּוּן וְלָא יָדְעוּן אֲבָהָתָךְ מִן בִּגְלַל לְהוֹדָעוּתָךְ אֲרוּם לָא עַל לַחְמָא
בִּלְחוֹדוֹי חַיֵּי בַּר נָשָׁא אֲרוּם עַל כָּל מַה דְּאִתְבְּרֵי עַל מֵימְרָא דַּיְיָ
חַיֵּי בַּר נָשָׁא׃

Ne timeatis ab illis: recordamini fortitudinum quas fecit Dn̄s Deus tuus 18
Pharaoni & univerſis Ægyptiis. Miracula magna quæ vidiſtis oculis ve- 19
ſtris, ſigna, prodigia, & fortitudines, manum validam, & victoriam
brachii excelſi, quando eduxit vos Dominus Deus veſter liberatos: ſic
faciet Dominus Deus veſter omnibus populis à quorum facie tu times.
Etiam plagam crabronis mordentis immittet Dominus Deus veſter in vos, 20
donec pereant illi qui ſuperſtites fuerint, & abſconditi à facie veſtra.
Ne frangamini à facie eorum: quoniam divina majeſtas Domini Dei 21
veſtri inter vos eſt, Deus magnus & tremendus. Et migrare faciet 22
Dominus Deus veſter populos iſtos à facie veſtra paulatim: non pote-
ris exterminare eos citò, ne fortè multiplicetur contra vos beſtia agri,
quando venient ut devorent cadavera ipſorum. Sed tradet eos Do- 23
minus Deus veſter coram vobis, &
perturbabit eos perturbatione ma-
gna, donec exterminentur. Et tra- 24
det reges eorum in manus veſtras,
& perdetis nomina eorum ex me-
moria ſub omnibus cœlis: nec quiſquam poterit ſtare coram vobis,
donec extermināris eos. Imagines idolorum ipſorum ſuccendetis igni: 25
non deſiderabitis argentum & aurum quod erit ſuper eas, aut accipi-
etis vobis, nè fortè impingatis in eis; abominatio enim coram Do-
mino Deo veſtro eſt. Neque introducetis abominationes idolorum, 26
neq; utenſilia eorum in domos veſtras, nè fortè ſitis anathemata ſic-
ut illa: deteſtando deteſtaberis illa ut pollutionem reptilis, & abo-
minando abominaberis illa, quia anathemata ſunt.

Hieroſ. 23. *Et perturbabit eos perturbatione magnâ, uſque ad tempus quo exterminentur.*

CAP. VIII.

OMnia mandata, quæ ego mando vobis hodiè, cuſtodietis ut facia- 1
tis: ut vivatis, & multiplicemini, & ingrediamini & poſſideatis ter-
ram, quam juravit Dominus patribus veſtris. Et eritis memores omnis 2
viæ per quam duxit vos Dominus Deus veſter his quadraginta annis in
deſerto, ad affligendum vos, & ad tentandum vos, ut ſciret utrum ſer-
varetis mandata ejus necne. Af- 3
flixit itaque te, & eſurire fecit te,
& cibavit te manna quod non
noviſtis, nec noverunt patres veſtri:
ut notum faceret tibi quod non in pane ſolo vita hominis; quoniam
in omne quod creatum eſt verbo Domini vita hominis.

Hieroſ. 3. *Quod non per Manna ſolum*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* نه ترسي از ايشان ياد كردن ياد كني مر آنچه بكرد ״ خداي تو بفرعه وبهمه مصريان 18
* آن آزمايشهاي آن بزرگان آنچه بديدند چشماني تو و آن نشانها و آن معجزها و آن دستي 19
آن قوي و آن بازوي آن افراشته آنچه بيرون آورد [ترا] ״ خداي تو همچنين بكند ״ خداي تو
بهمه آن قومها آنچه تو ترسا از پيشي ايشان * ونيز مر آن آفت بفرستد ״ خداي تو در ايشان 20
تا كم كردني آن باقي ماندگان و آن نهان شدگان از پيشي تو * نه ترسي از پيشي ايشان كه 21
״ خداي تو در مياني تو خداي بزرگ وهيبتوار * و بر كند ״ خداي تو مر آن قومهاي 22
آن اينان از پيشي تو اندك اندك نه تواني فنا كردن ايشانرا زود تا نه بسيار شود ابر تو
ددي آن دشت * وبدهد ايشانرا ״ خداي تو بپيشي تو وبياشوبد ايشانرا آشوبي بزرگ تا 23
نيست كردن ايشانرا * وبدهد پادشاهاني ايشان در هستي تو و گم كني مر نامي ايشان از 24
فرودي آن آسمان نه ايستد مردي در پيشي تو تا نيست كردني تو ايشانرا * وتراشهاي 25
بتاني ايشان بسوزانيد درآتش نه آرزو كني سيم وطلا ابر ايشان و بستاني بدو تا نه طلّه افتي درو
كه مكروهي ״ خداي تواست او * و نه آوري مكروهي بخانهي تو و باشي حرم چون او ويسه 26
داشتن ويسه داري اويرا و مكروه داشتن مكروه داري اويرا كه تباه است او.

* فصل هشتم *

* همه آن فرمان آنچه من فرمايا ترا اين روز نگاه داريد بكردن بسبب بزييد و بسيار شويد وبيابيد 1
وميراث گيريد مر آن زمين آنچه سوگند خورد ״ بپدراني شما * و ياد كني مر همه آن راه آنچه ببرد 2
[ترا] ״ خداي تو آن چهل سال در بيابان بسبب رنجاندن ترا بآزمايش كردن ترا بدانستن
مر آنچه در دلي تو ها نگاه داري فرمانهاي او اگر نه * برنجاند ترا گسنه داشت ترا وبخوراند 3
ترا مر آن من آنچه نه دانستي و نه دانستند پدراني تو بسبب معلوم كردن ترا كه نه ابر
آن نان بتنهاي او بزيد آن آدم كه ابر همه بيرون آياي امري ״ بزيد آن آدم.

* *Ne timeas ab illis: ſed recordando* 18
recordaberis ejus quod fecit Domi-
nus Deus tuus Pharoni & omnibus
* *Ægyptiis, Tentationum magnarum* 19
quas viderunt oculi tui, & ſigno-
rum, miraculorúmque, & manûs
validæ, & brachii extenti quo edu-
xit te Dominus Deus tuus: ſic fa-
ciet Dominus Deus tuus omnibus po-
pulis à quorum præſentia tu times.
Et etiam perniciem immittet Domi- 20
nus Deus tuus in eos, uſque ad per-
ditionem reliquorum manentium &
abſconditorum à præſentia tua. Ne 21
paveas igitur *à præſentia illorum:*
nam Dominus Deus tuus eſt *in me-*
dio tuî, Deus magnus ac terribilis.
Extirpabitq; Dn̄s Deus tuus populos 22
iſtos à præſentia tua paulatim pau-
latim: non poteris abſumere eas citò,
ne multiplicetur contra te beſtia a-
gri. Dabit tamen eos Dominus 23
Deus tuus coram te, & conturbabit
eos conturbatione magnâ, donec an-
nihilârit ipſos. Dabitque reges eo- 24
rum in manum tuam, & perdes no-
men eorum de ſub cœlo: non conſiſtet
quiſquam in præſentia tua, donec an-
nihilaveris eos. Sculptilia quoque 25
idolorum eorum comburetis igne: non
concupiſces argentum & aurum
quod eſt *ſuper ea, nec capies tibi;*
ne in laqueum incidas per illud:
abominatio enim Domini Dei tui
eſt illud. Neque introduces abomi- 26
nationem in domum tuam, ne ſis
anathema ſicut illud: deteſtando
deteſtaberis illud, & abominando
abominaberis illud, quia corru-
ptum eſt illud.

CAP. VIII.

OMne præceptum quod ego præ- 1
cipio vobis hodiè, obſervabitis ſa-
cere; ut vivatis, & multiplicemi-
ni, ingrediaminique, & hæreditariò
accipiatis terram de *qua juravit*
Dominus patribus veſtris. Memi- 2
neriſque totius viæ per quam du-
xit te Dominus Deus tuus iſtis qua-
draginta annis in deſerto, causâ af-
fligendi te, ad tentandum te, ad ſci-
endum quid eſſet in corde tuo, u-
trùm obſervaturus eſſes præcepta e-
jus, nécne. Afflixit te, famelicum 3
habuit te, poſtea *autem cibavit te*
Man, quod non noveras, neque no-
verant patres tui: causâ notum
faciendi tibi quòd non per panem
ſolum vivet homo, ſed per omne pro-
veniens ex *mandato Dei vivet ho-*
mo.

שמלתך כסותכון לא בלת מעלוי גושמכון וריגליכון לא הליכן מייחפין דנן 4
ארבעין שנין: וידעת ותנדעון עם רעיוני ליבכון ארום היכמא דמסקר גבר ית 5
בריה יי אלהך מסקר יתכון: ושמרת ותנטורון ית פקודיא דיי אלהכון למהך 6
בארחן דתקנן קדמוי ולמדחל יתיה: כי ארום יי אלהכון מעיל יתכון לארעא 7
משבחא בפירהא ארעא דנגדא נחלין דמיין צלילין מבועי עינוון חליין ותהומין
דלא מייבשין נפקין בבקען ובטוורין: ארץ ארעא דמרביא חינטין ושערין 8
ומלבלבא גופנין דמנהון נפיק חמר חל
וחריף ומרביא תינין ורומנין ארע
דמן זייתהא עבדין משח ומן תומרייהא
עבדין דבש: ארץ ארעא דלא בחוסרנא 9
תיכלון בה לחמא לא תחסר כל מדעם
בה ארעא די חכימהא גזרין גזירן ברירן הי כפרזלא ותלמידהא שאלין שאלן
מסימן כנחשא: ואכלת ותהוון והירין בזמן דאתון אכלין ושבעין הוון מודין 10
ומברכין קדם יי אלהכון על כל פירי ארעא משבחא דיהב לכון: השמר
אסתמרון לכון דילמא תתנשון ית דחלתא דיי אלהכון מן בגלל דלא למנטר 11
פקודוי ודינוי וקיימוי דאנא מפקיד לכון יומא דין: פן דלמא תיכלון 12
ותשבעון ובתין שפירין תיבנון ותיתבון: ובקרך ותוריכון ועניכון יסגון וכספא 13
ודהבא יסגי לכון וכל דילכון יסגי: ורם ויתרם לבכון ותתנשון ית דחלתא 14
דיי אלהכון דאפיקכון פריקין מארעא דמצרים מבית שעבוד עבדיא: המוליכך
דדברך ברחמין במדברא רבא ודחילא אתר מלי חיוון קלין ועקרבין עקצין 15
ובית צחוונא אתר דלית מוי דאפיק לך מוי משמיר טנרא: המאכלך
דאוכלך מנא במדברא דלא ידעון אבהתך מן בגלל לסנפותך ומן בגלל 16
לנסיותך לאוטבא לך בסופך: ואמרת הוו זהירין דלא תימרון בליבכון 17
חילן ותקוף ידן קנו לן ית נכסיא האלין: וזכרת ותהוון דכירין ית יי אלהכון 18
ארום הוא דיהיב לכון מלכא למקני ניכסין מן בגלל לקיימא ית קיימיה
דקיים לאבהתכון בזמן יומא הדין: והיה ויהי אין מנשא תינשון ית 19
דחלתא דיי אלהכון ותהכון בתר טעוות עממיא ותפלחונון ותסגדון להון
אסהדית עליכון יומא דין ארום מיבד תיבדון:

ירושלמי 8 ארעא דמן זיתהא עבדין
משח ומן תמרהא עבדין דובשא: 9 די
אבנהא ברירין כפורזלא וטוריא חסימין
כנחשא:

Indumenta veſtra non ſunt vetuſtate conſumpta à corporibus veſtris, 4
& pedes veſtri non iverunt nudati his quadraginta annis. Quin & 5
cognoſcetis cum cogitationibus cordis veſtri, quod quemadmodum
reſpicit aliquis filium ſuum, Dominus Deus tuus reſpicit vos. Cuſto- 6
dietis igitur mandata Dei veſtri, ut ambuletis in ſemitis quæ rectæ
ſunt coram eo, & ut timeatis ipſum. Quoniam Dominus Deus ve- 7
ſter introducit vos in terram cujus fructus laudabiles ſunt, terram
cujus torrentes fluunt aquis limpidiſſimis, fontibus ſcaturientibus dulcibus,
& abyſſis quæ non areſcunt egredientibus per campos & montes.
In terram producentem tri- 8
tica & hordea, & progerminantem
vineas ex quibus exit vinum
dulce & præmaturum, & producentem
ficus & malogranata:
terram ex cujus olivis fit oleum,
& ex cujus palmis fit mel. Ter- 9
ram in qua ſine inopia comedetis panem, in qua nihil deſiderabis:
terram cujus ſapientes decernunt decreta clara ſicut ferrum, & diſcipuli
ejus interrogant interrogationes æſtimatas inſtar æris. Admoniti 10
ergò eritis quo tempore comedetis & ſaturi eritis, ut celebretis &
benedicatis coram Domino Deo veſtro, pro omnibus fructibus terræ
laudatiſſimæ quam dedit vobis. Cavete vobis ne oblivioni tradatis 11
timorem Domini Dei veſtri, quominus non cuſtodiatis mandata ejus
judicia ejus & ſtatuta ejus quæ ego mando vobis hodie. Ne fortè 12
ubi comederitis & ſatiati fueritis, & domos pulchras ædificaveritis
in quibus habitetis; Et boves tui & oves tuæ multiplicatæ fuerint, 13
& argentum & aurum multiplicatum fuerit vobis, & quicquid veſtrum
fuerit multiplicatum fuerit: Tum elevetur cor veſtrum, & 14
oblivioni tradatis timorem Domini Dei veſtri, qui eduxit vos liberatos
è terra Ægypti, è domo afflictionis ſervorum. Qui duxit te in 15
miſericordia per deſertum iſtud magnum & tremendum, locum plenum
ſerpentibus urentibus & ſcorpionibus habentibus aculeos, per
locum ubi erat ſiccitas, locum ubi non erant aquæ: quique eduxit
tibi aquas ex lapide duriſſimo. Qui cibavit te manna in deſerto, 16
quod non noverunt patres tui, ad affligendum te & tentandum te,
ut benefaciat tibi in fine tuo. Admoniti eſtote ne dicatis in corde 17
veſtro; Virtus noſtra & robur manus noſtræ comparârunt nobis has
omnes opes. Sed eritis memores Domini Dei veſtri, quoniam ipſe 18
eſt qui dedit vobis conſilium ad comparandum opes: ut confirmaret
fœdus ſuum, quod juravit patribus veſtris tempore diei hujus. Et 19
erit ſi obliviſcendo obliti fueritis timoris Domini Dei veſtri, & iveritis
poſt idola populorum, & colueritis ea, & adoraveritis ea: teſtor
contra vos hodie quod pereundo peribitis.

Hieroſ. 8 *Terram ex cujus olivis faciunt oleum, & ex palmis ejus faciunt mel.* 9 *Cujus lapides clari ſunt inſtar ferri, & montes reconditi inſtar æris.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* جامهاي تو نه كهنه شد از بالايي تو و پايي تو نه سوده شد اين چهل سال * وبداني اوازي دلي 4 5
تو كه چون آنچه ادب كند مرد مر پسري او :: خداي تو ادب كند ترا * ونگاه داري 6
مر فرمانهاي :: خداي تو برفتن دراهاي او وبترسيدن اويرا * كه :: خداي تو آورا ترا 7
بزميني نيكو زميني رودهاي آب چشمها و تهومها بيرون آيان در دره و در كه * زميني گندم 8
وجو و تاك وانجير و انار [زميني] زيتوني روغن و انگبين * زميني آنچه نه در مسكنت بخوري 9
دران نان نه نيازمند باشي هيچ دران زميني آنچه سنگهاي آن آهن و از كوههاي آن حاصل
كني مس * وبخوري و سير شوي وآفرين گويي مر :: خداي تو ابر آن زميني آن نيكو آنچه 10
بداد بتو * حاذر باش بتو تا نه فراموش كني مر :: خداي تو ببي نگاه داشتن فرمانهاي او 11
وحكمهاي او و رسمهاي او آنچه من فرمايا ترا اين روز * تا نه خوري و سير شوي و خانهاي 12
نيكويان آبدان كني و بنشيني * و گاوي تو و گوسفندي تو بسيار شوند و نقره و طلا 13
بسيار شود بتو و همه آنچه بتو بسيار شود * وبلند شود دلي تو و فراموش كني مر :: خداي 14
تو آن بيرون آورا ترا از زميني مصر از خانهي بندگي * آن برا ترا در بيباني آن بزرگ و آن 15
ترسناك ماري سوزنده و گزدم و تشنه استان آنچه نيست آب آن بيرون آورا بتو آب از سنگي آن
خارا * آن خورانا ترا من در بيابان آنچه نه دانستند پدراني تو بسبب رنجاندن ترا و بسبب آزمايش 16
كردن ترا بنيكو كردني تو در آخر تو * وگويي در دلي تو زوري من و قوتي دستي من بكرد بمن 17
مر همه آن مالي آن اين * و ياد كني مر :: خداي تو كه او آن دها بتو زور بكردن مال بسبب بر 18
انگيزاندن مر شرطي او آنچه سوگند خورد بپدراني تو چون روزي آن اين * و باشد اگر فراموش 19
كردن فراموش كني مر :: خداي تو و بروي پسي معبوداني دگران و پرستش كني ايشانرا
و سجود كني بايشان گواه گرفتم در شما [اين روز] كه گم شدن گم شويد .

Veſtimentum tuum nequaquam inveteravit ſuper te, & pes tuus non fuit detritus his quadraginta annis. 4
Conſciuſque ſis cum corde tuo, quòd quemadmodum caſtigat homo filium ſuum, Dominus Deus tuus caſtigat te. 5
Itaque cuſtodies præcepta Domini Dei tui, ad eundum in viis ejus, & ad timendum eum. 6
Nam Dominus Deus tuus introducit te in terram bonam, terram torrentium aquarum, fontium, & abyſſorum erumpentium in vallibus & in montibus; 7
Terram tritici, & hordei, & vitis, & ficûs, & malogranati, terram olivæ olei & mellis: 8
Terram in qua in paupertate non comedes panem, neque indigus eris quopiam: terram cujus lapides ſunt *ferrum, & è montibus ejus acquires æs.* 9
Comedes inquam, & ſaturaberis, tùncque benedices Domino Deo tuo propter terram bonam quam dederit tibi. 10
Cautus ſis tibi ne obliviſcaris Domini Dei tui, non cuſtodiendo mandata ejus, & judicia ejus, & ſtatuta ejus quæ ego præcipio tibi hodiè: 11
Ne fortè comedas & ſatureris, & domos egregias ædifices, atque ſedeas in illis*:* 12
Et boves tui, ovéſque tuæ multiplicentur, argentum quoque & aurum multiplicetur tibi, & omne quod eſt *tibi, multiplicetur:* 13
Tum elevetur cor tuum, & obliviſcaris Domini Dei tui qui eduxit te è terra Ægypti, è domo ſervitutis: 14
Qui duxit te per deſertum magnum & terribile ſerpentis adurentis & ſcorpionis, ſitibundum nempè locum in *quo non erat aqua: qui eduxit tibi aquam è lapide marmoreo:* 15
Qui cibavit te Man in deſerto, quod non noverant patres tui, cauſâ affligendi te, & cauſâ tentandi te, ad benefaciendum tibi in noviſſimo tuo: 16
Dicaſque in corde tuo; Fortitudo mea, & robur manûs meæ fecit mihi totam ſubſtantiam iſtam. 17
Sed recordabere Domini Dei tui, quia ipſe dat tibi fortitudinem ad faciendum ſubſtantiam, cauſâ ſuſcitandi pactum ſuum quod juravit patribus tuis, ſicut die hâc. 18
Erit autē, ſi obliviſcendo oblitus fueris Domini Dei tui, iveriſque poſt deos alios, & cultum præſtiteris eis, & adorationem exhibueris illis, teſtor contra vos hodiè quòd pereundo peribitis. 19

כגוים הי כעממיא דיי מגלי מן קדמיכון היכדין תיבדון חולף דלא קבלתון 20
למימרא דיי אלהכון :

ט

שמע שמעו ישראל אתון עברין יומא דין ית יורדנא למיעול למירות עממין 1
רברבין ותקיפין מנכון קירוין רברבן וכריכן עד צית שמיא : עם גדול עם חסין 2
וגיוותן הי כגנבריא דאתון ידעתון ואתון שמעתון מן ייכול למיקם קדם בנוי
גיבריא : וידעת ותנדעון יומא דין ארום יי אלהכון שכינת יקריה מטילא קדמיכון 3
מימריה אישא אכלא הוא ישיצינון והוא יתריכינון מן קדמיכון ותרכינון ותובדינון
בסרהוביא היכמא דמליל יי אלהכון לכון : לא תאמר לא תימרון בליבכון כד 4
ידחי יי אלהכון יתהון מן קדמיכון למימר בזכותי אעלני יי למירת ית ארעא הדא
ובחובי עממיא האלין יי מתרכהון מן קדמיכון : לא בצדקתך לא מטול זכוותכון 5
וכתריצות ליבכון אתון עללין למירות ית ארעהון ארום בחובי עממיא האלין יי
אלהכון מתרך יתהון מן קדמיכון ומן בגלל לקיימא ית פתגמא דקיים יי
לאבהתכון לאברהם ליצחק וליעקב : וידעת ותנדעון ארום לא בזכותכון יי 6
אלהכון יהיב לכון ית ארעא משבחא הדא למירתה ארום עם קשי קדל אתון :
זכר הוו דכירין לא תתנשון דארגיזתון קדם יי אלהכון במדברא למן יומא 7
דנפקתון מארעא דמצרים עד מיתיכון עד אתרא הדין מסרבין הויתון קדם יי :
ובחרב ובחורב ארגזתון קדם יי והוה רוגזא מן קדם יי בכון לשיציא יתכון : 8
בעלותי כד סליקית לטוורא למיסב לוחי מרמירא לוחי קיימא דגזר יי עמכון 9
ושהיית בטוורא ארבעין יממין וארבעין לילוון לחמא לא אכלית ומיא לא
אשתיתי : ויתן ויהב יי לי ית תרין לוחי מרמירא כתיבין באיצבעא דיי ועילויהון 10
כתיב הי ככל פתגמיא דמליל יי עמכון בטוורא מגו אשתא ביום כנישת קהלא :
ויהי והוה מסוף ארבעין יממין וארבעין לילוון יהב יי לי ית תרין לוחי מרמירא 11
לוחי קיימא :

Sicut populi quos Dominus migrare facit à facie veſtra, ſic peribitis, eò 20
quòd non auſcultaveritis ſermoni Domini Dei veſtri.

CAP. IX.

Audi Iſrael, vos tranſitis hodie Jordanem, ad ingrediendum & 1
poſſidendum populos plures & fortiores vobis, civitates multas &
munitas uſque ad faſtigium cœlorum: Populum fortem & ſublimem 2
inſtar gigantum, quos vos noviſtis, & vos audiviſtis quis poteſt con-
ſiſtere coram filiis gigantum? Scietis itaque hodie quòd Dominus 3
Deus veſter ille ſit cujus gloriæ divina majeſtas ambulat coram vobis,
verbum *inquam* ejus ignis conſumens, ipſum perdet eos & extirpabit
eos à facie veſtra: itaque eliminabitis eos, & perdetis eos citò, ſi-
cut loquutus eſt Dominus Deus veſter vobis. Ne dixeritis in corde 4
veſtro, quando amoverit Dominus Deus veſter eos à facie veſtra,
dicendo; Propter meritum meum introduxit me Dominus ad hæredi-
tario poſſidendum terram hanc: nam propter peccata populorum
iſtorum Dominus expellit eos à facie veſtra. Non propter merita 5
veſtra, aut propter rectitudinem cordis veſtri vos ingredimini ad poſ-
ſidendum terram eorum: quoniam propter peccata populorum iſto-
rum Dominus Deus veſter expellit eos à facie veſtra, & ut ſtabiliat
verbum quòd juravit Dominus patribus veſtris, Abraham, Iſaac, & Jacob.
Scietis itaque, quòd non propter merita veſtra Dominus Deus veſter 6
dat vobis terram laudatiſſimam hanc ad poſſidendum eam: quoniam
populus duræ cervicis vos. Memores ſitis, nec oblivioni tradatis, 7
quòd ad iracundiam provocaveritis coram Domino Deo veſtro in de-
ſerto: inde à die quo exiiſtis è terra Ægypti, donec veniretis ad
hunc uſque locum, rebelles fuiſtis coram Domino. Et in Horeb ad 8
iracundiam provocâſtis coram Domino: itaque fuit furor à facie
Domini in vos, ad perdendum vos. Cum aſcendi in montem ad accipi- 9
endum tabulas marmoreas, tabulas fœderis quod pepigit Dominus vobiſ-
cum, & moratus ſum in monte quadraginta diebus & quadraginta nocti-
bus, panem non edi & aquas non bibi. Et dedit Dominus mihi duas ta- 10
bulas marmoreas ſcriptas digito Domini, & in illis ſcriptum erat juxta
omnia verba quæ loquutus eſt Dominus vobiſcum in monte è medio ignis,
in die congregationis cœtus. Accidit autem à fine quadraginta dierum & 11
quadraginta noctium, ut dederit Dominus mihi duas tabulas marmoreas,
tabulas fœderis.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* چو قومها آنچه : گم كنا از پيشي شما همچنين گم شويد جزاء نه شنويديد در آوازي 20
: خداي شما *

* فصل نهم *

*بشنو يسرال تو گذرا اين روز مر آن يردن بآمدن براندن قومهاي بزرگان و قويان از تو 1
شهرهاي بزرگان و قلعها در آسمان * قومي بزرگ و افراشته پسراني عنقيم آنچه تو دانستي 2
[و تو شنويدي] كه بيايستد بپيشي پسراني عنق * و بداني اين روز كه : خداي 3
تو او آن گذرا بپيشي تو آتشي سوزا او نيست كند ايشانرا و او بشكند ايشانرا بپيشي
تو و براني ايشانرا و گم كني ايشانرا زود چون آنچه سخن گفت : بتو * نه گوي در 4
دلي تو در دفع كردني : خداي تو ايشانرا از پيشي تو بگفتن در راستيي من بياورد
مرا : بميراث گرفتن مر آن زمين آن اين و در ظلمي آن قومهاي آن اينان : راند ايشانرا
از پيشي تو * نه در راستيي تو در شايستگيي دلي تو تو آيا بميراث گرفتن مر زميني ايشان كه 5
در ظلمي آن قومهاي آن اينان : خداي تو راند ايشانرا از پيشي تو و بسبب بر انگيزاندن
مر آن سخن آنچه سوگند خورد : بپدراني تو بابرهم بيصحق و بيعقوب * و بداني كه 6
نه در راستيي تو : خداي تو دها بتو مر آن زميني آن نيكوي آن اين بميراث گرفتن كه
قومي سخت قفاي تو * ياد كن نه فراموش كني مر آنچه خشم انگيزاندي مر : خداي تو در 7
بيابان باز آن روزي آنچه بيرون آمدي از زميني مصر تا آمدني شما تا آن جاي آن اين
عاصيان بوديد اوازي : * و در حرب قهر انداختيد مر : خشم گرفت : در شما بنيست 8
كردني شمارا * در بر آمدني من بآن كوه بستاندن لوحهاي آن سنگها لوحهاي آن شرط آنچه 9
ببريد : اوازي شما بنشستم در كه چهل روز و چهل شب نان نه خوردم و آب نه آهنجيدم *
* بداد : بمن مر دو لوحهاي آن سنگها نوشتگان در صنعتي خداي و بر ايشان چون همه 10
آن سخنها آنچه سخن گفت : اوازي شما در كوه از مياني آن آتش در روزي آن جمع *
* بود از فرجامي چهل روز و چهل شب بداد : بمن مر دو لوحهاي آن سنگها لوحهاي 11
آن شرط *

Sicut gentes quas perditurus eſt Dominus à præſentia veſtra, ſic peribitis, propterea quòd non auſcultâſtis voci Domini Dei veſtri. 20

CAP. IX.

Audi Iſrael, tu tranſis hodiè Jarden, ad ingrediendum ad expellendum gentes magnas & robuſtiores quàm tu, urbes magnas, & munimenta uſque ad cœlum: 1 *Populum magnum & excelſum, filios Anacim quos tu nôſti, tuque audîſti, Quis conſiſtet coram filiis Anac?* 2 *Scies itaque hodiè quòd Dominus Deus tuus ipſe tranſit coram te, ignis comburens, ipſe annihilabit eos, ipſeque confringet eos coram te: & expelles eos, et perdes eos citò, quemadmodum locutus eſt Dominus tibi.* 3 *Ne dicas in corde tuo quum propulſaverit Dominus Deus tuus illos à præſentia tua, dicendo; Propter juſtitiam meam introduxit me Dominus ad hæreditate capiendam terram iſtam, cùm propter iniquitatem gentium iſtarum expulerit eas Dominus à præſentia tua.* 4 *Non propter juſtitiam tuam & probitatem cordis tui tu ingrederis ad hæreditate capiendam terram eorum: nam propter iniquitatem gentium iſtarum Dominus Deus tuus expellit eas à præſentia tua, et causâ præſtandi verbum quod juravit Dominus patribus tuis Abraham, Iſhac, & Jaacob.* 5 *Proindè ſcias quòd non propter rectitudinem tuam Dominus Deus tuus dat tibi terram bonam iſtam ad hæreditariò capiendam: populus enim duræ cervicis es tu.* 6 *Memento, ne obliviſcaris quòd ad iram excitâſti Dominum Deum tuum in deſerto: à die quo egreſſus es è terra Ægypti, uſque in adventum veſtrum ad locum iſtum, rebelles fuiſtis Domino.* 7 *Etiam in Horeb furorem injeciſtis Domino, & iram concepit Dominus contra vos ad annihilandum vos.* 8 *Quum aſcendiſſem in montem ad accipiendum tabulas lapideas, tabulas fœderis quod pepigit Dominus vobiſcum, ſedi in monte quadraginta dies & quadraginta noctes, ubi panem non comedi & aquam non bibi.* 9 *Et dedit Dominus mihi duas tabulas lapideas ſcriptas operâ Dei: & in eis erat juxta omnia verba quæ locutus fuerat Dominus vobiſcum in monte de medio ignis, in die congregationis.* 10 *Fuit autem, poſt finem quadraginta dierum & quadraginta noctium, dedit Dominus mihi duas tabulas lapideas, tabulas fœderis.* 11

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B UZIEL. *Hieroſoly*

12 ויאמר וַאֲמַר יְיָ לִי קוּם חוּת בִּפְרִיעַ מִכָּא אֲרוּם חַבִּילוּ אָרְחַתְהוֹן עַמָּא דְאִתְקְרִיוּן
עַל שְׁמָךְ דְאַפִּיקְתָּא מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם סְטוּ בִּפְרִיעַ מִן אוֹרְחָא דְפַקֵּידְתִּינַן בְּסִינַי לָא
13 תַּעַבְדוּן לְכוֹן צְלֵם וּצוּרָה וַעֲבָדוּ לְהוֹן מַתְּכָא: ויאמר וַאֲמַר יְיָ לִי לְמֵימַר גְּלֵי קֳדָמַי
14 סוּרְחָנוּת עַמָּא הָדֵין וְהָא עַם קְשֵׁי קְדַל הוּא: הרף אַנַּח בְּעוּתָךְ מִן קֳדָמַי
וְאֵשֵׁיצִינוּן וְאֶמְחֵי יַת שׁוּמְהוֹן מִתְּחוֹת שְׁמַיָּא וְאַעֲבֵיד יָתָךְ לְעַם תַּקִּיף וְסַגֵּי מִנְּהוֹן:
15 ואפן וְכַוְונִית וּנְחָתִית מִן טוּרָא וְטוּרָא דָלֵיק בְּאִישָׁתָא וּתְרֵין לוּחֵי קְיָמָא עַל
16 תְּרֵין יְדַיי: וארא וַחֲמִית וְהָא סְרַחְתּוּן קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן עֲבַדְתּוּן לְכוֹן עֵיגַל מַתְּכָא
סְטֵיתוּן בִּפְרִיעַ מִן אָרְחָא דְפַקֵּיד יְיָ
יָתְכוֹן: ואתפש וַאֲחַדִית בִּתְרֵין לוּחַיָּא 17
וּטְלַקְתִּינוּן מֵעִלַּוֵי תַּרְתֵּין יְדַיי וְתַבַּרְתִּינוּן

ירושלמי 17 וְתַפְשִׂית בִּתְרֵין לוּחַיָּא
וּטְלָקִית יָתְהוֹן:

18 וַאֲתוֹן חָמַיִין כַּד לוּחַיָּא מִתַּבְּרִין וְאַתְוָותָא פָּרְחִין: ואתנפל וּבְעֵית רַחֲמִין מִן קֳדָם
יְיָ כַּד בְּקַדְמֵיתָא אַרְבְּעִין יְמָמִין וְאַרְבְּעִין לֵילָוָון לַחְמָא לָא אֲכָלִית וּמוֹי לָא
אִשְׁתֵּיית מְטוּל כָּל חוֹבֵיכוֹן דְחַבְתּוּן לְמֶעְבַּד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ לְאַרְגָּזָא קֳדָמוֹי:
19 כי יגרתי בֵּי הִיא וּמְנָא אִשְׁתַּלְחוּן מִן קֳדָם יְיָ חַמְשָׁתֵי מַלְאֲכַיָּא מְחַבְּלַיָּא לְחַבָּלָא
יַת יִשְׂרָאֵל אַף וְחֵמָה וְקֶצֶף וּמַשְׁחִית וְחָרוֹן כֵּיוָן דִּשְׁמַע מֹשֶׁה רַבְּהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל אֲזַל
וְאַדְכַּר שְׁמָא רַבָּא וְיַקִּירָא וְאוֹקִים מִקִּבְרֵיהוֹן אַבְרָהָם וְיִצְחָק וְיַעֲקֹב וְקָמוּן בִּצְלוֹתָא
קֳדָם יְיָ וּמִן יַד אִתְכְּלִיאוּ תְּלַת מִנְּהוֹן וְאִשְׁתְּיָירוּן תְּרֵין אַף וְחֵימָה בְּעָא מֹשֶׁה רַחֲמִין
וְאִתְכְּלִיאוּ אוּף תְּרֵיהוֹן וַחֲפַר שִׁיחַ בְּאַרְעָא דְמוֹאָב וּטְמַרִינוּן בִּשְׁבוּעַת שְׁמָא רַבָּא
וּדְחִילָא דְהָכִין כְּתִיב אֲרוּם דְּחֵילִית מִן קֳדָם רוּגְזָא וְחֵימְתָא דִּרְגַז יְיָ עֲלֵיכוֹן לְמִשְׁצֵיָא
20 יַתְכוֹן וְקַבֵּל יְיָ צְלוֹתִי אוּף בְּזִמְנָא הַהִיא: ובאהרן וְעַל אַהֲרֹן הֲוָה רְגַז מִן קֳדָם יְיָ
21 לַחֲדָא לְשֵׁיצָיוּתֵיהּ וְצַלֵּיתִי אוּף עַל אַהֲרֹן בְּעִידָנָא הַהִיא: ואת וְיַת סוּרְחָנַתְכוֹן
דַּעֲבַדְתּוּן יַת עִגְלָא נְסֵיבִית וְאוֹקֵידִית יָתֵיהּ בְּנוּרָא וְשָׁפִית יָתֵיהּ בְּשׁוֹפִינָא טָבָאוֹת
22 עַד דַּהֲוָה דָקִיק כְּעַפְרָא וּטְלָקִית יַת עַפְרֵיהּ לְנַחְלָא דְנָחִית מִן טוּרָא: ובתבערה
וּבְבֵית יְקִידְתָּא וּבְנִיסֵיתָא וּבְקִבְרֵי 22
תַּחְמוּדְתָא מַרְגִּיזִין הֲוֵיתוּן קֳדָם יְיָ:

ירושלמי 22 וּבְקִבְרַיָּא תַּחְמוּדְיָא:

23 ובשלח וּבִזְמַן דִּשְׁלַח יְיָ יַתְכוֹן מֵרְקַם גֵּיעָא לְמֵימַר סַקוּ וְאַחְסִינוּ יַת אַרְעָא
דִּיהָבִית לְכוֹן וְסָרֵיבְתּוּן עַל מֵימְרָא דַיְיָ אֱלָהֲכוֹן וְלָא הֵימַנְתּוּן לֵיהּ וְלָא קַבֵּלְתּוּן
24 לְמֵימְרֵיהּ: ממרים מְסָרְבִין הֲוֵיתוּן קֳדָם יְיָ מִן יוֹמָא דְחַכִּימִית יַתְכוֹן:

Et dixit Dominus mihi; Surge deſcende citò hinc, quoniam corruperunt 12
ſemitam ſuam populus qui vocantur de tuo nomine, quos eduxiſti è
terra Ægypti: receſſerunt citò de via quam præcepi illis in Sinai,
dicendo; Ne faciatis vobis ſimulachrum aut imaginem, & fecerunt
ſibi fuſile. Et dixit Dominus mihi, dicendo; Revelatum eſt coram 13
me peccatum populi iſtius, & ecce populus durus cervice eſt. Inter- 14
mitte precationem tuam à facie mea ut perdam eos, & deleam nomen eorum de ſub cœlis: & faciam te in populum fortiorem & majorem eis. Et reſpexi & deſcendi ex monte, & mons ardebat igni, 15
& duæ tabulæ fœderis in ambabus manibus meis. Et vidi, & ecce 16
peccaveratis coram Domino Deo veſtro, feceratis vobis vitulum fuſilem: declinaveratis citò à via quam præcepit Dominus vobis. Et 17
apprehendens duas tabulas projeci
eas ex duabus manibus meis: &
fregi eas vobis videntibus, tabulæ
fractæ ſunt & literæ avolârunt.

Hieroſ. 17 *Et apprehendi ambas tabulas, & projeci eas.*

Et quæſivi miſerationes à facie Domini ſicut initio, quadraginta die- 18
bus & quadraginta noctibus panem non edi & aquas non bibi, propter omnia veſtra peccata quibus peccâſtis, faciendo id quod malum eſt coram Domino, ut ad iracundiam provocaretis illum. Eo tem- 19
pore miſſi ſunt à facie Domini quinque angeli deſtructores ad perdendum Iſraelem, ira, & excandeſcentia, & indignatio, perditio, & iracundia: quod poſtquam audivit Moſes doctor Iſraelitarum, profectus eſt & mentionem fecit nominis magni & pretioſi; & excitavit è ſepulchris ſuis Abraham, Iſaac, & Jacob, qui ſteterunt in precatione coram Domino, & ſtatim cohibiti ſunt tres ex illis, & relicti ſunt duo, ira, & excandeſcentia: petiit Moſes miſerationes & cohibiti etiam ſunt ambo illi, quare fodit foveam in terra Moab, & occultavit eos cum jurejurando nominis magni & tremendi, quia ſic ſcribitur; Quoniam timui propter iram & furorem, quo iratus fuit Dominus contra vos ne perderet vos, & recepit Dominus preces meas etiam tempore illo. Sed 20
& contra Aharonem fuit ira à facie Domini valde, ut perderet eum: &
oravi etiam pro Aharone tempore illo. Et peccatum veſtrum quod 21
feciſtis, vitulum, accepi, & combuſſi eum igne, & contudi eum in mortario bene, donec comminueretur in pulverem: & projeci pulverem ipſum in torrentem deſcendentem è monte. Et in loco incendii, & 22
tentationis, & in ſepulchris concupiſcentiæ, ad iracundiam provocantes fuiſtis Dominum. Et quo 23
tempore miſit vos Dominus ex Rekim Gea, dicendo; Aſcendite & hæreditario poſſidete terram quam dedi vobis: tum rebelles fuiſtis contra verbum Domini Dei veſtri, neque credidiſtis ipſi, neque recipiſtis verbum ejus. Rebelles fuiſtis coram 24
Domino à die qua novi vos.

Hieroſ. 22 *Et in ſepulchris concupiſcentiarum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

12 * گفت :: بمن بر خيز فرود شو زود ازين كه تباهي كرد قومي تو آنچه بيرون آوردي از مصر
13 بگشتند زود از آن راه آنچه فرمودم ايشانرا بكردند بايشان ريخته * گفت :: بمن بگفتن
14 بديدم مر آن قومي آن اين و اينك قومي سخت قفاست او * سست شو از من و نيست كنم
ايشانرا و محو كنم مر نامي ايشان از فرودي آن آسمان و بكنم ترا بقومي قوي و بسيار
15 ازو * روي كردم فرود آمدم از آن كوه و آن كوه افروزا در آتش و دو لوحهاي آن شرط
16 ابر دو دستهاي من * بديدم و اينك خطا كرديد بر :: خداي شما بكرديد بشما گوسالهي
17 ريخته بگشتيد زود از آن راه آنچه فرمود :: شمارا * بگرفتم در دو آن لوحها بيفكندم
18 [ايشانرا] از بالايي دو دستهاي من بشكستم ايشانرا بچشم ديدي شما * بيفتادم بپيشي ::
چون اوّل چهل روز وچهل شب نان نه خوردم وآب نه آهنجيدم ابر همه خطاهاي شما آنچه
19 خطا كرديد بكردن آن بد در نظرهاي :: بخشم انداختن اويرا * كه بترسيدم از پيشي
آن خشم وآن غضب آنچه قهر كرد :: ابر شما بنيست كردن شمارا بشنويد :: بمن نيز در
20 باري آن اين * ودر اهرن خشم گرفت :: بغايت بنيست كردن اويرا نماز كردم نيز در سبي
21 اهرن در وقتي آن آن * و مر خطاي شما آنچه بكرديد مر آن گوساله بستاندم وبسوختم
اويرا هر آتش و بكوفتم اويرا جرس نيكو تا آنچه خرد شد بخاك وبينداختم مر خاكي
22 او بآن رود آن فرود آيا از آن كوه * وبتبعره وبمسّه ودر قبرت آن تاوه خشم
23 انگيزان بوديد مر :: * و در فرستادني :: شمارا از قدش برنع بگفتن بر
آييد وميراث گيريد مر آن زمين آنچه بدادم بشما عاصي شديد مر امري :: خداي
24 شما ونه باور كرديد باو ونه شنويديد در قولي او * عاصيان بوديد اوازي :: از
روزي دانستني من شمارا *

Dixitque Dominus mihi; Surge, 12
deſcende citò abhinc, quia corrupte egit populus tuus quem eduxiſti ex Ægypto, diverterunt citò à via quã præcepi eis, fecerunt ſibi fuſile. Dixit quoque *Dominus ad me, di-* 13
cendo; Vidi populum iſtum, & ecce populus duræ cervicis eſt ipſe. Apage à me, ut annihilem eos, de- 14
leamque nomen eorum de ſub cœlo, & faciam te in gentem robuſtiorem & copioſiorem illâ. Tunc *facie con-* 15
versâ deſcendi è monte, (mons verò ardebat igne,) & duæ tabulæ fœderis erant *in duabus manibus meis. Aſpexique, & ecce pecca-* 16
veratis in Dominum Deum veſtrum, feceratis enim *vobis vitulum fuſilem, diverteratis citò à via quam præceperat Dominus vobis.* Tunc 17
apprehendens ego duas tabulas lapideas, projeci eas è duabus manibus meis, confregique illas in conſpectu oculorum veſtrorum. Et *procidi* 18
coram Domino ſicut priùs, quadraginta diebus & quadraginta noctibus; panem non comedi, & aquam non bibi; propter omnia peccata veſtra quæ peccaveratis, faciendo malum in conſpectibus Domini, furorem injiciendo illi: (Timui enim 19
propter furorem & iram quâ iratus erat Dominus contra vos ad annihilandum vos:) & *exaudivit me Dominus etiam vice hâc. In A-* 20
haron etiam iram concepit Dominus vehementer, ad annihilandum eum: tum *oravi etiam causâ Aharon tempore illo. Pec-* 21
catum autem veſtrum quod feceratis, nempe *vitulum, accepi, & combuſſi illum igne, contrivique illum moliturâ bonâ, uſque quò comminutus eſſet in pulverem: deinde projeci pulverem ejus in torrentem deſcendentem è monte. Et in* 22
Taberah, & in Maſſah, & in Cibroth-taavah ad iram excitantes fuiſtis Dominum. Et quum miſiſſet vos Do- 23
minus de Cadeſh Barnea, dicendo; Aſcendite, & hæreditariò capite terram quam ego dedi vobis: rebellâſtis mandato Domini Dei veſtri, & non crediſtis ei, neque auſcultâſtis dicto ejus. Rebelles 24
fuiſtis Domino à die quâ cognovi vos.

תרגום יונתן בן עוזיאל

ואתנפל ואשטטחית בצלו קדם יי ית ארבעין יממין וית ארבעין לילון דאשתטחית 25
בצלו ארום אמר יי למשיציא יתכון : ואתפלל וצליית קדם יי ואמרית בבעו 26
ברחמין מן קדמך יי אלהים לא תחבל עמך ואחסנתך דיפרקת בתוקפך די אפיקת
ממצרים בגבורת אידא תקיפתא : זכר הוי דכיר לעבדך לאברהם ליצחק 27
וליעקוב ולא תסתכל לקשיות לב עמא הדין לרישעיהון ולסורחנותהון : מן
דלמא יימרון דיירי ארעא דאפקתנא מתמן מדאיתתיש חילא מן קדם יי 28
לאעלותהון לארעא דמליל להון ומדסני יתהון אפיקינון לקטלותהון במדברא :
והם והינון עמך ואחסנתך דאפיקתא בחילך רבא ובדרעך מרממא : 29

י

בעת בעדנא ההיא אמר יי לי פסל לך תרי לוחי מרמירא כצורתהון דקמאי וסוק 1
לקדמי לטוורא ועיבד לך ארונא דקיסא : ואכתב ואכתוב על לוחיא ית פתגמיא 2
דהוו על לוחיא קמאי דייתשר חילך דתברתנון ותשוינון בארונא : ואעש
ועברית ארונא דקיסי שטיא ופסלית תרי לוחי מרמירא כצורת קמאי וסלקית 3
לטוורא ותרין לוחיא בידי : ויכתב וכתב על לוחיא הי ככתבא קמא ית עשרתי 4
דביריא דמליל יי עמכון בטוורא מגו אישתא ביומא דאתכנשו קהלא ויהבינון יי
לי : ואפן וכוונית ונחתית מן טוורא ושויית ית לוחיא בארונא דעבדית והוו תמן 5
צניעין היכמא דפקדני יי : ובני ובני ישראל נטלו מן כופרני בירי בני יעקן 6
למוסרה תמן אגח עמהון עמלק כד מלך בערד דשמע דמית אהרן ואסתלקו ענני
יקרא ומדעקת על ישראל על קרבא ההיא בעו למתוב למצרים והדרי שית
מטלין רדפו בני לוי בתריהון וקטלו מנהון תמני גניסן והדרו לאחוריהון אף מבני
לוי אתקטילו ארבע גניסן אמרו דין לדין מאן גרם לנא קטולא הדא אלא על
דאתרשלנא במספדא דאהרן חסידא וקבעו תמן מספדא כל בני ישראל כאלו
תמן מית אהרן ואתקבר תמן ובכן שמיש אלעזר בריה באתרוי : משם מתמן 7
נטלו לגודגוד ומן גודגוד ליטבת ארע נגדא נחלין דמיין : בעת בעדנא ההיא 8
אפריש יי ית שבטא דלוי מטול דקניאו לשמיה לאתקטלא בגין יקריה למסוברא
ית ארון קיימא דיי למיקום קדם יי לשמשותיה ולברכא בשמיה עד זמן
יומא הדין :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Et proſtravi me in oratione coram Domino quadraginta diebus & quadraginta noctibus, quibus proſtravi me in oratione, quoniam dixerat Dominus ſe perditurum vos. 25 Et oravi coram Domino, & dixi; Obſecro per miſerationes à facie tua Domine Deus, ne perdas populum tuum, & hæreditatem tuam quam redemiſti per fortitudinem tuam, quem eduxiſti ex Ægypto potentia manus fortis. 26 Memor eſto ſervorum tuorum, Abraham, Iſaac, & Jacob: neque reſpicias ad duritiem cordis populi hujus, ad impietatem eorum, & ad peccata eorum. 27 Ne dicant habitatores terræ unde eduxiſti nos, elanguiſſe vires à facie Domini, quominus introduceret eos in terram quam dixerat illis: & quia odio habuerit eos, ideò eduxiſſe eos ut interficeret ipſos in deſerto. 28 Illi autem ſunt populus tuus, & hæreditas tua quam eduxiſti robore tuo magno, & brachio tuo excelſo. 29

CAP. X.

IN tempore illo dixit Dominus mihi; Exculpe tibi duas tabulas marmoreas juxta figuram illarum priorum, & aſcende coram me in montem: & fac tibi arcam ligneam. 1 Et ſcribam ſuper tabulas verba illa quæ fuerunt in tabulis prioribus, quas corroborata virtute tuâ fregiſti: & pones ea in arca. 2 Feci ergò arcam lignorum Sittim, & ſculpſi duas tabulas marmoreas juxta formam priorum: & aſcendi in montem habens duas tabulas in manu mea. 3 Et ſcripſit ſuper tabulas juxta ſcripturam priorem, decem verba quæ loquutus eſt Dominus vobiſcum in monte è medio ignis, die quo collecta eſt congregatio: & dedit ea Dominus mihi. 4 Et converſus deſcendi ex monte, & poſui tabulas in arca quam feceram: & fuerunt ibi repoſitæ ſicut juſſerat mihi Dominus. 5 Filii autem Iſrael profecti ſunt ex oppidis puteorum filiorum Jahakan in Moſerah, ibi conflixit cum eis Amalek, cùm regnaret in Harad, & intellexiſſet mortuum eſſe Aharonem, & remotas eſſe nubes gloriæ. 6 Cæterùm ex quo affligeretur Iſrael in eo prælio quæſierunt reverti in Ægyptum, & revertentes ſex profectiones perſecuti ſunt eos filii Levi, & interfecerunt ex illis octo generationes, & retroverſi ſunt; etiam ex filiis Levi interfecti ſunt quatuor generationes: dixerunt ſibi invicem; Quis in cauſa fuit nobis hujus cladis? propterea quod remiſſiores fuimus in luctu Aharonis pii: ibi itaque conſtituerunt luctum omnes filii Iſrael, acſi ibi mortuus eſſet Aharon, & ſepultus eſſet ibi, & propterea miniſtravit Eleazer filius ejus loco illius. Inde profecti ſunt in Gudgod: 7 & à Gudgod in Jotbath, terram in qua fluunt torrentes aquarum. Tempore illo ſeparavit Dominus tribum Levi, eo quod zelo nominis ejus commoti interficerentur pro gloria ejus, ut portarent arcam fœderis Domini: ut ſtarent coram Domino ad miniſtrandum ei, & ad benedicendum in nomine ejus uſque ad tempus diei hujus. 8

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* بيفتادم بپيشي :: مر چهل آن روز و مر چهل آن شب آنچه بيفتادم كه گفت :: بنيست 25
كردن شمارا * نماز كردم بر :: گفتم :: خدا نه تباه كني قومي تو و احسنتاي تو آنچه 26
خلاص كردي در بزرگي تو آنچه بيرون آوردي از مصر در دستي قوي * ياد كن 27
ببندگاني تو بابرهم بيصحق و بيعقوب نه روي كني بسختي آن قومي آن اين و بظلمي
او و بخطاي او * تا نه گويند اهلي آن زمين آنچه بيرون آوردي ايشانرا از آنجا از بي 28
توانستن :: باوردن ايشانرا بآن زمين آنچه سخن گفت بايشان و از دشمن داشتني او ايشانرا
بيرون آورد ايشانرا بكشتن ايشانرا در بيابان * و ايشان قومي تو و احسنتاي تو آنچه بيرون 29
آوردي در زوري تو آن بزرگ و در بازوي تو آن افراشته .

* فصل دهم *

* در وقتي آن آن گفت :: بمن 1
بتراش بتو دو لوحهاي سنگها چون اوّليان و بر آي بمن بآن كوه و بكني بتو صندوق چوب .
* و بنويسم ابر آن لوحها مر آن سخنهاي آنچه بودند ابر آن لوحهاي آن اوّليان آنچه بشكستي 2
و بنهي ايشانرا در صندوق * و بكردم صندوقي چوبهاي شمشاد و بتراشيدم دو لوحها سنگها 3
چون اوّليان و بر آمدم بآن كوه و دو آن لوحها در دستي من * بنوشت ابر آن لوحها چون 4
نوشتهي آن اوّل مر ده آن سخنها آنچه سخن گفت :: بشما در كوه از مياني آن آتش در روز آن
جمع بداد ايشانرا :: بمن * روي كردم و فرود آمدم از آن كه و بنهادم مر آن لوحها در صندوق 5
آنچه بكردم بودند آنجا چون آنچه بفرمود مرا :: * و پسراني يسرال منزل بر داشتند از باروت بني 6
يعقن بموسره آنجا بمرد اهرن قبرا شد آنجا و خدمت كرد العزر پسري او بجاي او * از آنجا منزل بر 7
داشتند بآن جدجد و از آن جدجد بيطبت زميني رودهاي آب * در وقتي آن آن جدا كرد 8
:: مر قبيلهي آن لوي ببر داشتن مر صندوقي شرطي :: بايستادن بپيشي :: بخدمت كردني
او و بآفرين گفتن در نامي او تا آن روزي آن اين .

Et procidi coram Domino quadraginta diebus & quadraginta noctibus, quibus procidi, quia dixerat Dominus ad annihilandum vos. 25 *Et orans ad Dominum dixi; Domine Deus, ne corrumpas populum tuum & hæreditatem tuam quam redemiſti magnitudine tuâ, quem eduxiſti ex Ægypto manu validâ.* 26 *Memento ſervorum tuorum, Abraham, Iſhac, & Jaacob: ne reſpicias ad duritiem populi hujus, & ad iniquitatem ejus, & ad peccatum ejus:* 27 *Ut non dicant incolæ terræ undè eduxiſti eos; Ex impotentia Domini ad introducendum eos in terram de qua locutus eſt eis, & ex inimicitia ejus erga eos, eduxit illos ad interficiendum ipſos in deſerto.* 28 *Ipſi enim ſunt populus tuus, & hæreditas tua quam eduxiſti fortitudine tuâ magnâ & brachio tuo extento.* 29

CAP. X.

TEmpore illo dixit Dominus ad me; Sculpe tibi duas tabulas lapideas ſicut priores, & aſcende ad me in montem: facies quoque tibi arcam ligneam. 1 *Et ſcribam in illis tabulis verba quæ erant in tabulis prioribus quas fregiſti, & pones eas in arca.* 2 *Feci igitur arcam ex lignis buxinis, ac ſculpſi duas tabulas lapideas ſicut priores, aſcendique in montem cum duabus tabulis in manu mea.* 3 *Et ſcripſit in tabulis juxta ſcripturam priorem, Decem verba, quæ locutus fuerat Dominus vobiſcum in monte è medio ignis in die congregationis: & dedit illas Dominus mihi.* 4 *Deinde facie converſâ deſcendi à monte, poſuique tabulas in arca quam feceram: & fuerunt ibi, quemadmodum præceperat mihi Dominus.* 5 *Et filii Iſrael manſionem removerunt de Beeroth filiorum Jaacan in Moſerah: ibi mortuus eſt Aharon, & ſepultus eſt ibi, ac miniſterio functus eſt Eleazar filius ejus in loco ejus.* 6 *Inde manſionem removerunt ad Gudgod: & à Gudgod ad Jotbath, terram torrentium aquæ.* 7 *Tempore illo ſeparavit Dominus tribum Levi ad portandum arcam fœderis Domini, ad ſtandum in præſentia Domini ad miniſtrandum ei, & ad benedicendum in nomine ipſius, uſque ad diem hanc.* 8

תרגום יונתן בן עוזיאל

עד כן בנין כן לא הוה לשבטא דלוי חילק ואחסנא עם אחוהי מתנן דיהב ליה
יי הינון אחסנתיה היכמא דמליל יי אלהכון ליה : ואנכי ואנא הוית קאים
בטוורא בעי ומצלי היכיומיא קמאי ארבעין יממין וארבעין לילוון וקביל יי צלותי
אוף בזמנא ההיא לא צבא יי לחבלותך : ויאמר ואמר יי לי קום איזל לתיין
קדם עמא וייעלון וירתון ית ארעא דקיימית לאבהתהון למיתן להון : ועתה
וכדון ישראל מה יי אלהכון בעי מנכון אלהן למרחל מן קדם יי אלהכון למה
בכל ארחן דתקנן קדמוי ולמרחם יתיה ולמפלח קדם יי אלהכון בכל ליבכ
ובכל נפשכון : לשמר למנטור ית פקודוי דיי וית קיימוהי דאנא מפקד יתכון
יומא דין מטול דיוטב לכון : הן הא דיי אלהכון שמיא ושמי שמיא וכית
מלאכיא דבהון למשמשין קדמוי ארעא וכל דאית בה : רק לחוד באבהתכון
צבא יי מטול למרחם יתכון ואתרעי בבניהון בתריהון כוותכון מכל עממיא דעל
אנפי ארעא בזמן יומא הדין : ומלתם ותעדון ית טפשות לבכון וקדלכון
לא תקשון תוב : כי הי ארום יי אלהכון הוא אלהא דיינא ומארי מלכין אלהא
רבא גיברא ודחילא דלית קדמוי מיסב אפין ואוף לא לקבלא שוחדא : עשה
עבד דין ייתם וארמלתא ורחים גיורא למיתן ליה מזון ואסטולא : ואהבתם
ותרחמון ית גיורא ארום גיורין הויתון בארעא דמצרים : את הי מן קדם
יי אלהכון תרחלון וקדמוי תפלחון ובדחלתיה תתקרבון ובשמיה תומון : הוא
הוא תושבחתכון והוא אלהכון דעבד עמכון ית רברבתא וית חסינתא האלין
דחמיתון בעיניכון : בשבעים בשובעין נפשתא נחתו אבהתכון למצרים וכדון
שוינכון יי אלהכון הי ככוכבי שמיא למסני : יא
ואהבת ותרחמון ית יי אלהכון ותינטרון מטרת מימריה וקיימוי ודינוי ופקודוי כל
יומיא : וידעתם ותנדעון יומא דין ארום לא עם בניכון דלא ידעון ולא חמון ית
אולפן אורייתא דיי אלהכון ית רבותיה וית ידיה תקיפתא ודרעיה מרמם :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Propterea non fuit tribui Levi portio & hæreditas cum fratribus fu- 9
is : dona quæ dedit illi Dominus ſunt hæreditas ejus, ſicut loquutus eſt
Dominus Deus veſter illi. Ego autem fui ſtans in monte poſtulans 10
& orans juxta dies priores, quadraginta dies & quadraginta noctes :
& recepit Dominus preces meas etiam tempore illo, noluit Dominus 11
perdere te. Et dixit Dominus mihi ; Surge, ambula ad deducendum
coram populo, ut ingrediantur & hæreditario poſſideant terram, quam
jurato promiſi patribus eorum me daturum illis. Et nunc Iſrael quid 12
Dominus Deus veſter quærit à vobis, niſi ut timeatis à facie Domini
Dei veſtri, ut ambuletis in omnibus ſemitis quæ ſunt rectæ coram eo,
& ut diligatis ipſum, & colatis Dñm Deum veſtrum toto corde veſtro,
& tota anima veſtra ? Ad cuſtodiendum mandata Dñi & ſtatuta ejus, 13
quæ ego præcipio vobis hodiè, ut bene ſit vobis. Ecce Domini Dei 14
veſtri ſunt cœli & cœli cœlorum, & cœtus angelorum qui in illis
ſunt ut ſint miniſtri coram eo, terra & quicquid in ea eſt. Tantùm 15
patres veſtros elegit Dominus, eò quòd diligeret vos : & elegit filios
eorum poſt eos, ſicut vos, ex omnibus populis qui ſunt in ſuperficie
terræ in tempore diei hujus. Removeatis ergò ſtultitiam cordis ve- 16
ſtri, & cervicem veſtram ne induretis amplius. Nam Dominus De- 17
us veſter eſt Deus judex, & Dominus regum, Deus magnus fortis &
terribilis, coram quo nulla eſt acceptio perſonarum, neque etiam re-
cipit munera. Faciens judicium pupillo & viduæ, & diligens adve- 18
nam ut det illi cibum & pallium. Diligatis igitur vos peregrinum, 19
quia peregrini fuiſtis in terra Ægypti. A facie Dñi Dei veſtri timebitis, 20
& coram ipſo coletis : & timori ejus adhærebitis, & per nomen ejus
jurabitis. Ipſe eſt laus veſtra, & ipſe eſt Deus veſter : qui fecit vo- 21
biſcum magnalia & terribilia illa, quæ vidiſtis oculis veſtris. Cum 22
ſeptuaginta animabus deſcenderunt patres veſtri in Ægyptum, & nunc
poſuit vos Dominus Deus veſter ſicut ſtellas cœli præ multitudine.

CAP. XI.

Diligetis igitur Dominum Deum veſtrum, & cuſtodietis cuſtodiam 1
verbi ejus, & ſtatuta ejus & judicia ejus & mandata ejus omnibus die-
bus. Cognoſcatis igitur hodiè quia non cum filiis veſtris, qui non cog 2
noverunt neque viderunt doctrinam legis Domini Dei veſtri, neq; ma-
gnificentiam ejus, & manum ejus fortem, nec brachium ejus excelſum.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

ابر همچنین نه بود بلوي بخش واحستنا اواري برادراني او : او احستنائي او چون آنچه سخن
گفت : خداي تو باو * ومن ایستادم در که چون روزهاي اوّلینان چهل روز وچهل شب
بشنوید : بمن نیز در باري آن آن نه مراد کرد : تباه کردن ترا * گفت : بمن بر خیز برو
بمنزل بر داشتن بپیشي آن قوم و بیایند ومیراث گیرند مر آن زمین آنچه سوگند خوردم
بپدراني ایشان بدادن بایشان * واکنون یسرال چي : خداي تو طلب کنا از تو که الّا
بترسیدن مر : خداي تو برفتن در همه راههاي او وبدوست داشتن اویرا وبعبادت
[کردن] مر : خداي تو در همه دلي تو ودر همه جاني تو * بنگاه داشتن مر فرمانهاي :
ومر رسمهاي او آنچه من فرمایا ترا این روز بنیکوي بتو *اینك بر : خداي تو آن آسمان وآسماني
آن آسمان آن زمین وهمه آنچه دران *خاصّه در پدراني تو مراد : بدوست داشتن ایشانرا
واختیار کرد در نسلي ایشان پسي ایشان در شما از همه آن قومها چون روزي آن این *
* وببرّید مر اغلف دلي شما وقفاي شما نه سخت کنید نیز * که : خداي شما او خداي
آن حاکان وخداوندي آن خداوندان آن خداي آن بزرك وآن جبّار وآن هیبتوار آنچه نه آزرم
دارد روي ونه ستاند رشوت * کداي حکمي یتیم وبیوه ودوست داراي غریب بدادن باو
نان وجامه * ودوست دارید مر آن غریب که غریبان بودید در زمیني مصر * مر : خداي تو
بترسي واویرا عبادت کني ودرو واصل شوي ودر نامي او سوگند خوري * او تهلیل تو
واو خداي تو آنچه کرد اواري تو مر آن بزرگیها ومر آن هیبتواریهاي آن ایدان آنچه
بدیدند چشماني تو * در هفتاد جان فرود شدند پدراني تو بمصر واکنون بنهاد ترا :
خداي تو چون ستارهاي آن آسمان ببسیاري *

* فصل یازدهم *

* ودوست داري مر : خداي تو ونگاه داري نگاه داشتي او رسمهاي او وحکمهاي
او وفرمانهاي او همه آن روزگاران * وبدانید این روز که نه اواري پسراني شما آنچه نه دانستند
و آنچه نه دیدند مر ادب : خداي شما مر بزرگي او ومر دستي او آن قوي ومر بازوي
او آن افراشته :

Ideircò non fuit ipſi Levi portio & 9
hæreditas cum fratribus ſuis : Do-
minus enim eſt hæreditas ejus,
quemadmodùm locutus eſt Dominus
Deus tuus ei : Ego autem ſteti 10
in monte juxta dies priores, qua-
draginta dies & quadraginta no-
ctes : & audivit me Dominus et-
iam vice ipſâ, nec voluit Dominus
perdere te. Tandem dixit Do- 11
minus ad me ; Surge, vade ad
manſionem removendam coram po-
pulo, ut ingrediantur ac hæredita-
te accipiant terram quam juravi
patribus eorum dare illis. Nunc 12
ergò Iſrael, quid Dominus Deus tu-
us requirit à te, niſi timere Domi-
num Deum tuum, ambulare in o-
mnibus viis ejus, & diligere eum, &
ſervire Domino Deo tuo in toto cor-
de tuo & in tota anima tua, Cu- 13
ſtodire præcepta Domini & ſtatuta
ejus quæ ego præcipio tibi hodiè, in
bonum tibi ? En Domini Dei tui 14
eſt cœlum & cœlum cœli, terra &
omne quod in ea. Tantummodò in 15
patribus tuis delectatus eſt Dominus
ad diligendum eos, & elegit proge-
niem eorum poſt eos, nempe vos,
præ omnibus populis, ſicut die hâc.
Circumcidite igitur præputiatum 16
cor veſtrum, & cervicem veſtram
ne induretis ampliùs. Nam Domi- 17
nus Deus veſter eſt Deus judicum
& Dominus dominorum, Deus ma-
gnus, & potens, & terribilis, qui
non reverebitur faciem, neque ac-
cipiet munus : Faciens judicium 18
pupillo & viduæ : diligens item
peregrinum, dando ei panem ac ve-
ſtimentum. Diligetis itaque peregri- 19
num, quia peregrini fuiſtis in terra
Ægypti. Dominum Deum tuum ti- 20
mebis, & ei ſervies, ipſique te
adjunges, & per nomen ejus jurabis.
Ipſe eſt exultatio tua, & ipſe eſt 21
Deus tuus qui fecit tecum magnalia
ac terribilia iſta quæ viderunt oculi
tui. Cum ſeptuaginta animabus de- 22
ſcenderunt patres tui in Ægyptum,
& nunc poſuit te Dominus Deus
tuus ſicut ſtellas cœli in multitu-
dinem.

CAP. XI.

Diliges ergò Dominum Deum tu- 1
um, & cuſtodies cuſtodiam ejus,
ſtatuta ejus, & judicia ejus, &
præcepta ejus omnibus diebus. Et 2
ſcitote hodiè (non enim cum filiis
veſtris loquor, qui non noverunt ne-
que viderunt) eruditionem Domini
Dei veſtri, magnitudinem ejus, &
manum ejus validam, & brachium
ejus extentum :

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ואת אתתיו וית אתוותיה וית עובדוי דעבד בגו מצרים לפרעה מלכא דמצרים 3
ולכל יתבי ארעיה: ואשר ודעבד למשריית מצרים לסוסוותהון ולארתיכיהון 4
די אטיף ית מוי דימא דסוף על אפיהון כד רדפו בתריכון ואבידינון יי עד זמן
יומא הדין: ואשר ודעבד לכון במדברא עד זמן מיתיכון עד אתרא הדין: 5
ואשר ודעבד לדתן ולאבירם בני אליאב בר ראובן דפתחת ארעא ית פומה 6
ובלעתנון וית אינש בתיהון וית כל טרייתא דהוו עמהון בגו כל ישראל: כי ארום 7
בעיניכון אתון חמיין ית כל עובדא דיי רבא די עבד: ושמרתם ותנטרון ית 8
כל תפקדתא דאנא מפקיד לכון יומא דין מן בגלל דתתקפון ותיעלון ותירתון
ית ארעא דאתון עברין לתמן למירתה: ולמען ומן בגלל דיסגון יומיכון 9
על ארעא דקיים יי לאבהתכון למיתן להון ולבניהון ארעא דפירהא
שמינין כחלב וחליין כדבש: כי הארץ ארום ארעא דאנת עליל תמן 10
למירתה לא כארעא דמצרים היא דנפקתון מתמן דתזרע ית זרעך ומשקיית
ליה בגרמך הי כגינת ירקא: והארץ וארעא דאתון עברין לתמן 11
למירתה ארע טוורין ובקען מן מטרא
דנחית מן שמיא שתיא מוי: ארץ
ארעא דיי אלהך תבע יתה במימריה 12
לאוטבותא תדירא עיני יי אלהך מסתכלין בה מן שירויא דשתא ועד סופא
דשתא: והיה ויהי אין קבלא תקבלון לפקודיי דאנא מפקיד יתכון יומא 13
דין למרחם ית יי אלהכון ולמפלח קדמוי בכל לבכון ובכל נפשכון:
ונתתי ואתן מטרא דארעכון בעידניה בכיר במרחשוון ולקיש בניסן ותכנשון 14
עיבוריכון חמריכון ומשחכון: ונתתי ואיתן עסבא בחקלך לבעירך ותיכול 15
ותסבע: השמרו אסתמרו לכון דלמא יטעי יצרא דלבכון ותסטון ותפלחון 16
לטעוות עממיא ותסגדון להון:

ירושלמי 12 ארעא די יי אלהכון תבע
יתה בתדירא:

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et ſigna ejus & opera ejus quæ fecit in medio Ægypti, Pharaoni 3
regi Ægypti & omnibus habitatoribus terræ ejus. Quæ item fecit ca- 4
ſtris Ægyptiorum, equis eorum & curribus eorum, quomodo inunda-
re fecerit aquas maris rubri ſuper facies eorum cùm illi perſequeren-
tur vos: & perdidit eos Dominus uſque ad tempus diei hujus. Quæ 5
denique fecit vobis in deſerto, uſque ad tempus quo veniretis ad
hunc locum. Et quæ fecit Dathan & Abiram filiis Eliab filii Ruben, 6
quomodo terra aperuerit os ſuum, & abſorpſerit eos & viros domûs
eorum, & omnem ſubſtantiam quæ erat cum illis, in medio omnium
Iſrael. Quoniam oculi veſtri viderunt omne opus Domini magnum 7
quod fecit. Cuſtodiatis igitur omnia præcepta quæ ego præcipio vo- 8
bis hodiè: ut corroboremini, & ingrediamini, & poſſideatis terram
ad quam poſſidendam vos tranſitis. Et ut multiplicentur dies veſtri 9
ſuper terram, quam juravit Dominus patribus veſtris ſe daturum il-
lis & filiis eorum, terram cujus fructus pingues ſunt ut lac & dulces
ſicut mel. Quoniam terra quam tu ingrederis ad poſſidendum eam, 10
non eſt ſicut terra Ægypti, undè exiviſtis: in qua ſeminabas ſemen
tuum, & irrigabas eam ipſemet ſicut hortum oleris. Terra autem 11
ad quam vos tranſitis ad poſſidendum eam, terra montium & valli-
um *eſt*, de pluvia quæ deſcendit è cœlis bibit aquas. Terra *eſt* 12
quam Dominus Deus veſter requi-
rit ſermone ſuo, ut benefaciat *ei*
jugiter: oculi Domini Dei tui con-
templantur eam à principio anni
uſque ad finem anni. Erit itaque 13
ſi recipiendo receperitis mandata mea, quæ ego præcipio vobis ho-
diè, ut diligatis Dominum Deum veſtrum, & ut colatis eum toto cor-
de veſtro & tota anima veſtra: Tum dabo pluviam terræ in tem- 14
pore ſuo, temporaneam in Octobri & ſerotinam in Niſan: ut col-
ligatis frumenta veſtra, vina veſtra, & olea veſtra. Dabo quoque 15
herbam in agro tuo pro jumentis tuis, ut comedas & ſatureris. Cave- 16
te vobis ne ſeducatur concupiſcentia cordis veſtri, & erretis & co-
latis idola populorum, & adoretis illa.

Hieroſ. 12. *Terra quam Dominus Deus veſter requirit jugiter.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

*ومر نشانهاي او و مر عملهاي او آنچه بكرد در مياني مصر بفرعه پادشاهي مصر 3
وبهمه زميني او * وآنچه بكرد بلشكري مصر باسپهاي او و بمركبي او آنچه بر 4
آورد مر آبي درياي سوف ابر روي ايشان در تاختني ايشان پسي شما وگم كرد ايشانرا
: تا آن روزي آن اين * و آنچه بكرد بشما در بيابان تا آمدني شما تا آن جايي آن اين • 5
* وآنچه بكرد بدتن وبابيرم [پسراني الياب پسري راوبن] آنچه بكشاد آن زمين مر 6
دهاني آن و فرود برد ايشانرا و مر خانهاي ايشان و خيمهاي ايشان و مر همه
آن مخلوق آنچه در سببي ايشان در مياني همه يسرال * كه چشماني شما 7
آن بينان مر همه عملي : آن بزرگ آنچه بكرد * و نگاه دارايد مر همه آن فرمان 8
آنچه من فرمايا ترا اين روز بسبب قوي باشيد و بياييد و ميراث گيريد مر آن زمين آنچه
شما گذران آنجا بميراث گرفتن * وبسبب دراز كشيد روزگاران ابر آن زمين آنچه سوگند 9
خورد : بپدراني شما بدادن بايشان و بنسلي ايشان زميني دوشا شير وانگبين * كه آن 10
زميني آنچه تو آيا آنجا بميراث گرفتن نه چون زميني مصر است آن آنچه بيرون
آمديد از آنجا آنچه بكاري مر كشتهي تو وآب دهي در پايي تو چون بستاني آن
سبزي * آن زمين آنچه شما گذران آنجا بميراث گرفتن زميني كوهها و درها بباراني 11
آن آسمان بياهنجد آب * زميني آنچه : خداي تو طلب كنا آنرا هميشه نظرهاي : 12
خداي تو دران از اوّل آن سال وتا آخر سال * وباشد اگر شنويدن بشنويد بفرمانهاي 13
من آنچه من فرمايا شمارا اين روز بدوست داشتن مر : خداي شما و بعبادت
كردن اويرا در همه دلي شما و در همه جاني شما * وبدهم باراني زميني شما 14
در وقتي اوبهاري و تيرماهي وجمع كني دانهي تو و شيرهي تو و روغني تو *
و بدهم گياه در دشتي تو بچهارپايي تو و بخوري و سير شوي * حاذر باشيد 15 16
شما تا نه فريفته شود دلهاي شما و بگرديد و پرستش كنيد معبوداني ديگران و سجود كنيد بايشان:

Signa quoque ejus, & opera ejus 3
quæ fecit in medio Ægypti, Pha-
raoni regi Ægypti & univer-
ſæ terræ ejus: Et quæ fecit ex- 4
ercitui Ægypti, equis ejus, & curri-
bus ejus; quomodo adduxerit aquam
maris Suph ſuper facies eorum,
dum perſequerentur poſt vos, &
perdidit eos Dominus uſque ad
diem hanc: Et quæ fecit vobis in 5
deſerto, uſque in adventum veſtrum
ad locum iſtum: Et quæ fecit Da- 6
than & Abiram filiis Eliab filii
Reuben: quòd aperuit terra os
ſuum, & deglutivit eos, domoſque
eorum, ac tentoria eorum, atque
univerſum creatum quod erat in
peculium eorum, in medio totius
Iſraelis: Nam oculi veſtri fuerunt 7
videntes omnia opera Domini magna
quæ fecit. Obſervate ergò omne 8
præceptum quod ego præcipio tibi
hodiè, ut roboremini, & ingredia-
mini, ac hæreditariò accipiatis
terram ad quam vos tranſitis ad
hæreditariò accipiendum eam:
Atque ut longùm protrahatis dies 9
ſuper terram quam juravit Domi-
nus patribus veſtris dare illis &
ſoboli eorum, terram præbentem
lac & mel. Terra enim quam tu 10
ingrederis ad hæreditariò accipien-
dum eam, *non ſicut terra Ægypti eſt*
ipſa, ex qua egreſſi eſtis, in *qua ſe-*
rebas ſemen tuum, & quam *adaqua-*
bas operâ pedis tui, ſicut hortum
oleris. At *terra ad quā vos tranſitis* 11
ad hæreditariò accipiendū eam, eſt
terra montium & valliū, de pluvia
cœli bibit aquam. Eſt *terra quam* 12
Dominus Deus tuus requirit,
ſemper ſunt *conſpectus Domini Dei*
tui in ea, à principio anni &
uſque ad finem anni. Erit itaque, 13
ſi auſcultando auſcultaveritis præ-
ceptis meis quæ ego præcipio vobis
hodiè, ad diligendum Dominum
Deum veſtrum, & ad ſerviendum
ei toto corde veſtro & totâ animâ
veſtrâ: Tum dabo pluviam terræ 14
veſtræ in tempore ſuo, vernalem &
æſtivam, & colliges granum tuum,
& muſtum tuum, ac oleum tuum.
Et dabo herbam in agro tuo pro 15
quadrupedibus tuis, comedeſque,
ac ſaturaberis. Cauti igitur e- 16
ſtote vobiſmet, ne decipiantur cor-
da veſtra, & divertatis, & cul-
tum præſtetis diis aliis, adoratio-
nemque exhibeatis eis:

תרגום יונתן בן עוזיאל — ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

17 וחרה ויתקף רוגזא דיי בכון ויחוד ית ענני שמיא ולא יחתון מטרא וארעא
לא תתן עללתא ותיבדון בסרהוביא מעלוי ארעא משבחא דיי יהיב לכון :
18 ושמתם ותשוון ית פתגמי אלין על לבכון ועל נפשכון ותקטורון יתהון כד
הנון כתיבין על תפילא לאת על רום ידכון שמאליתא ויהון לתפילין קבל
19 מוקדיכון בין עיניכון : ולמדתם ותלפון יתהון ית בניכון למגרסא בהון במתביכון
בבתיכון עם חיתוניכון ובמהככון בארחא
ובפניא סמיך למשכבכון ובצפרא סמיך
20 למקמיכון: וכתבתם ותכתיבונון במגילתא על מזוזין ותקבעינון בתולתא קבל תקי
21 בסיפי בתיכון ובתרעיכון: למען מן בגלל דיסגון יומיכון ויומי בניכון על ארעא דקיים
22 יי לאבהתכון למיתנא להון כסכום יומין דקיימין שמיא על ארעא : כי ארום
אין מנטור תנטרון ית כל תפקידתא הדא דאנא מפקיד יתכון למעבדה למרחם
ית יי אלהכון למהך בכל ארחן דתקנן קדמוי ומטול לאתקרבא לדחלתיה :
23 והוריש ויתריך מימרא דיי ית כל עממיא האלין מן קדמיכון ותירתון עממין
24 רברבין ותקיפין מנכון : כל מקום כל אתרא די תדרוך פרסת רגליכון בידה
דלכון יהי מן מדברא וטוור לכון הינון טוורי בי מקדשא מן נהרא רבא
נהרא פרת עד ימא דאוקינוס הינון מי בראשית סטר מערבא יהי תחומיכון :
25 לא יתיצב לא יתעתד בר נש
באפיכון דחלתכון ואימתכון יתן יי
אלהכון על אפי כל יתבי ארעא
דתדרכון בה היכמא דמליל לכון :

ירושלמי 19 ובדמככון ובקימכון :

ירושלמי 25 לא יקום רב ושליט קדמיכון ואימתכון ודחלתכון :

Et irascatur furor Domini contra vos, & claudat nubes cœlorum, 17
neque demittant pluviam, & terra non det proventum: & pereatis subitò de terra laudatiſſima quam Dominus dat vobis. Ponatis itaque verba mea hæc ſupra cor veſtrum, & ſuper animam veſtram: & ligabitis ea, quando erunt ſcripta in phylacteriis, in ſignum ſuper altitudinem manûs veſtræ ſiniſtræ, & ſint in phylacteria è regione verticis veſtri inter oculos veſtros. 18
Et docebitis ea filios veſtros, ut diſcant ea cùm ſedebitis in domibus veſtris, cum propinquis veſtris, & cùm ambulabitis per viam, & veſpere circa tempus decubitus veſtri, & manè circa tempus quo ſurgetis. 19
Et ſcribetis ea in volumine ſuper poſtes, & affiges ea in tertia parte è regione thalami in poſtibus domûs veſtræ, & in portis veſtris. 20
Ut multiplicentur dies veſtri, & dies filiorum veſtrorum ſuper terram, quam juravit Dñs patribus veſtris ſe daturum illis, juxta numerum dierum quibus ſtant cœli ſuper terram. 21
Quoniam ſi cuſtodiendo cuſtodieritis omne mandatum quod ego præcipio vobis ut faciatis ipſum, ut diligatis Dñm Deum veſtrum, & ut ambuletis in omnibus ſemitis quæ rectæ ſunt coram eo, atque adhæreatis timori ejus: 22
Tum ejiciet ſermo Domini omnes populos iſtos à facie veſtra, & hæreditariò poſſidebitis populos majores & fortiores vobis. 23
Omnis locus quem calcaverit planta pedis veſtri veſter erit: à deſerto & monte veſtri erunt montes domûs ſanctuarii, à fluvio magno fluvio Euphratis uſque ad mare Oceani, illæ ſunt aquæ creationis, *uſque ad* latus occidentale erit terminus veſter. 24
Non poterit conſiſtere ullus homo ante facies veſtras: ſed timorem veſtrum & terrorem veſtrum dabit Dominus Deus veſter ante facies omnium habitatorum terræ quam calcabitis, ſicut loquutus eſt vobis. 25

Hieroſ. 19. *Et cùm jacebitis & cùm ſurgetis.*

Hieroſ. 25. *Non ſtabit dominus aut princeps coram vobis. ſed timorem veſtrum & terrorem veſtrum.*

פ פ פ

SECT. XLVII.

26 ראה אמר משה נביא חמון דאנא מסדר קדמיכון יומא דין ברכתא וחילופה :
27 את הברכה ית ברכתא אין תקבלון לפקודיא דיי אלהכון דאנא מפקיד לכון
28 יומא דין : והקללה וחילופה אין לא
תקבלון לפיקודיא דיי אלהכון ותטעון
מן ארחא דאנא מפקיד יתכון יומא דין
29 למטעי בתר טעוות עממיא דלא ידעתון : והיה ויהי ארום יעל יתכון יי
אלהכון לארעא דאתון עללין לתמן למירתה ותתנון שית שבטין על טורא דגריזים
ושית שבטין על טוורא דעיבל מברכיא יהוון הפכין אפיהון לקבל טוורא דגריזים
ומלטטיא יהוון הפכין אפיהון לקבל טוורא דעיבל :

ירושלמי 28 והלופיהון אין לא תשמעון :

Dixit Moſes propheta videte quoniam ordine poſuerim coram vobis hodiè benedictionem & contrarium ejus. 26
Benedictionem, ſi receperitis mandata Domini Dei veſtri, quæ ego mando vobis hodié. 27
Et contrarium ejus, ſi non receperitis mandata Domini Dei veſtri, ſed aberraveritis à via quam ego præcipio vobis hodiè, errando poſt idola populorum, quæ non noviſtis. 28
Et erit, quando introduxerit vos Dominus Deus veſter in terram, in quam vos ingredimini ut poſſideatis eam, collocabitis ſex tribus in monte Gerizim, & ſex alias tribus in monte Ebal, benedicentes erunt vertentes facies ſuas contra montem Gerizim, at maledicentes vertent facies ſuas contra montem Ebal. 29

Hieroſ. 28. *Et contraria eorum ſi non auſcultaveritis.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

17 *وگرم شود خشمي :: در شما و بند كند مر آن آسمان و نه باشد باران و آن زمين نه دهد مر
18 دخلي آن وگم شويد زود از بالاي آن زمين آن نيكو آنچه :: دها بشما* و بنهيد مر سخنهاي [من]
ايذان ابر دلهاي شما و ابر جاني شما و ببنديد ايشانرا بنشان ابر دستي شما و باشند بتفلين مياني
19 چشماني شما * و بياموزيد ايشانرا مر پسراني شما بسخن گفتن در ايشان در نشستني تو در
20 خانهي تو و در رفتني تو در ره و در خسپيدني تو و در بر خاستني تو * و بنويسي ايشانرا
21 ابر بردرهاي خانهي تو و در دروازهاي تو* بسبب دراز كشند روزگاراني شما و روزگاراني پسراني
شما ابر آن زمين آنچه سوگند خورد :: بپدراني شما بدادن بايشان چون روزگاراني آن آسمان ابر
22 زمين * كه اگر نگاه داشتن نگاه داريد مر همه آن فرمان آن اين آنچه من فرمايا شمارا بكردن
23 آنرا بدوست داشتن مر :: خداي شما برفتن در همه راهاي او و بواصل شدن درو * و براند ::
24 مر همه آن قومها آن ايذان از پيشي شما و ميراث گيريد قومهاي بزرگان و قويان از شما *همه
آن جا آنچه روش كند كفي پاي شما درو بشما باشد از آن بيابان و آن لبنون از آن رود رودي
25 فرت و تا آن درياي آن آخرين باشد حدي شما* نه ايستد مرد در پيشي شما سهمي شما و ترسي
شما بدهد :: خداي شما ابر روي همه آن زمين آنچه روش كنيد دران چون آنچه سخن گفت
26 27 بشما* ببين من دها بپيشي شما اين روز آفرين و نفرين * مر آن آفرين آنچه بشنويد بفرمانهاي
28 :: خداي شما آنچه من فرمايا شمارا اين روز* و آن نفرين اگر نه شنويد بفرمانهاي :: خداي شما
وبگرديد از آن ره آنچه من فرمايا شمارا اين روز برفتن پسي بتاني ديگران آنچه نه دانستيد *
29 * و باشد كه بياورد ترا :: خداي تو بآن زمين آنچه تو آيا آنجا بميراث گرفتن و بدهي مر
آن آفرين ابر كهي جريم و مر آن نفرين ابر كهي عيبل *

Unde excandeſcat ira Domini in vos, & claudat cœlum, ac non ſit pluvia, neque terra det proventum ſuum, pereatiſque citò de ſuper terram bonam quam Dominus dat vobis. 17
Sed ponetis verba mea hæc in corde veſtro & animâ veſtrâ, atque ligabitis ea in ſignum ſuper manum veſtram, eruntque in phylacteria inter oculos veſtros. 18
Et docebitis ea filios veſtros, loquendo de eis quum ſedebis in domo tua, & quum ambulabis per viam, quumque decumbes, & quum ſurges: 19
Scribes quoq; ea in ſuperliminaribus domûs tuæ, & in portis tuis: 20
Ut longùm ſe protrahant dies veſtri & dies filiorum veſtrorum ſuper terram quam juravit Dominus patribus veſtris dare illis, juxta dies cœli ſuper terram. 21
Si enim cuſtodiendo cuſtodieritis omne præceptum iſtud quod ego præcipio vobis facere: diligendo Dominum Deum veſtrum, ambulando in omnibus viis ejus, & adhærendo illi: 22
Tum expellet Dominus omnes gentes iſtas à præſentia veſtra, & hæreditariò capietis gentes majores & robuſtiores vobis. 23
Omnis locus in quo greſſum fecerit planta pedis veſtri, veſter erit: à deſerto, & Lebanon, à flumine, flumine Perath, & uſque ad mare ultimum, erit terminus veſter. 24
Non conſiſtet quiſquam in præſentia tua: pavorem veſtri, & timorem veſtri dabit Dominus Deus veſter ſuper faciem totius terræ in qua greſſum facietis, quemadmodum locutus eſt vobis. 25
Vide, ego do coram vobis hodiè benedictionem & maledictionem: 26
Benedictionem, quum auſcultaveritis præceptis Domini Dei veſtri quæ ego præcipio vobis hodiè: 27
Maledictionem verò, ſi non auſcultaveritis præceptis Domini Dei veſtri, ſed diverteritis à via quam ego præcipio vobis hodiè, eundo poſt idola aliorum quæ non noviſtis. 28
Et erit, quum introduxerit te Dominus Deus tuus in terram quam tu ingrederis ad hæreditariò capiendũ eam, tum dabis benedictionem ſuper montem Gerizzim, & maledictionem ſuper montem Ebal. 29

תרגום יונתן בן עוזיאל

הלא הלא אינון יהיבין מלהלא ליורדנא אחורי אורח מטמעא דשמשא בארע כנענאה 30
דשרי במישרא כלו קבל גלגלא בסטר חזוי ממרא: כי ארום אתון עברין ית 31
יורדנא למיעל למירות ית ארעא דיי אלהכון יהיב לכון ותירתון יתה ותיתבון בה:
ושמרתם ותטרון למעבד ית כל קימייא וית דינייא די אנא יהיב קדמיכון יומא דין: 32

יב

אלה אלין קימיא ודיניא דתנטרון למעבד בארעא דיהב יי אלהא דאבהתכון 1
לכון למירתה כל יומיא דאתון קימין על ארעא: אבד אבדא תאבדון ית 2
כל אתריא די פלחו תמן עממיא דאתון ירתין יתהון וית טעוותהון על טוריא
רמיא ועל גלימתא ותחות כל אילן דריוויה שפיר: ונתצתם ותסתרון ית אגוריהון 3
ותתברון ית קמתהון ומרחקתהון תוקדון בנורא וצילמי טעוותהון תשקצון ותשיצינון
ית שומהון מן אתרא ההוא: לא תעשון ליתיכון רשאין למחקא כתב שמא 4
דיי אלהכון: כי אם אלהן בארעא דיתרעי מימרא דיי אלהכון מן כל 5
שבטיכון לאשראה שכינתיה תמן לבית שכינתיה תתבעון ותיתון תמן:
והבאתם ותייתון תמן עלוותכון ונכסת קודשיכון וית מעשרתכון וית 6
אפרשות ידיכון ונדריכון וניסכתיכון ובכורי תוריכון ועניכון: ואכלתם ותיכלון 7
תמן קדם יי אלהכון ותחדון בכל אושטות ידיכון אתון ואינש בתיכון
דיבריככון יי אלהכון: לא תעשון ליתיכון רשאין למעבד היכמא דאנן 8
עבדין הכא יומא דין גבר כל דכשר בעינוי: כי ארום לא אתיתון עד 9
כדון לבי מוקדשא דהוא בית נייחא ולאחסנת ארעא דיי אלהכון יהיב לכון:
ועברתם ותעברון ית יורדנא ותיתבון בארעא דיי אלהכון מחסן יתכון ויניח 10
לכון מכל בעלי דבביכון מן חזור חזור ותבנון בית מוקדשא ומבתר כדין תיתבון
לרוחצן: והיה ויהי אתרא דיתרעי ביה מימרא דיי לאשראה שכינתיה 11
תמן לתמן תייתון ית כל קורבניא וביכוריא ומעשריא דאנא מפקיד יתכון תמן
תקרבון עלוותכון ונכסת קודשיכון תמן תיכלון מעשרכון ואפרשות ידיכון וכל
שפר נדריכון דתידרון קדם יי:

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Annon ipſi poſiti ſunt trans Jordanem, poſt viam occaſus ſolis in terra 30
Canaanæi, qui habitat in planitie è regione Gilgal, in lateribus viſionum
Mamre? Quoniam vos tranſitis Jordanem, ad ingrediendum ut 31
poſſideatis terram quam Dominus Deus veſter dat vobis: itaque poſſidebitis
eam & habitabitis in ea. Cuſtodiatis ergò ut faciatis 32
omnia ſtatuta & judicia, quæ ego pono coram vobis hodiè.

CAP. XII.

Iſta ſunt ſtatuta & judicia quæ ſervabitis ut faciatis, in terra quam 1
dedit Dominus Deus patrum veſtrorum vobis, ut hæreditariò poſſideatis
eam, omnibus diebus quibus vivetis ſuper terram. Perdendo per- 2
detis omnia loca in quibus coluerunt populi quos poſſidebitis idola
ſua, ſuper montes excelſos, & ſuper colles, & ſub omni arbore cujus
aſpectus pulcher. Et diruetis aras eorum, & frangetis ſtatuas eorum, 3
& abominationes eorum ſuccendetis igne, & imagines idolorum ipſorum
execrabimini: & exterminabitis nomina eorum ex loco illo. Non 4
permittitur vobis delere ſcripturã nominis Dñi Dei veſtri. Sed in terra 5
quam elegerit ſermo Dñi Dei veſtri ex omnibus tribubus veſtris, ad ibi
collocandam divinam ſuam majeſtatem, domum majeſtatis ſuæ quæratis,
& veniatis illuc. Et ibi adducetis holocauſta veſtra, & victimas 6
ſanctas veſtras, & decimas veſtras, & ſeparationem manuum veſtrarum,
& vota veſtra, & ſpontaneas oblationes veſtras, & primogenita
boum veſtrorum & ovium veſtrarum. Et comedetis ibi coram 7
Dño Deo veſtro, & lætabimini in cunctis ad quæ extenderitis manus
veſtras, vos & domeſtici veſtri, in quibus benedixit vobis Dñs Deus veſter.
Non permittitur vobis facere ſicut nos facimus hìc hodiè, quiſq; quicquid 8
ſibi rectum videtur. Quoniam nondum veniſtis in domum ſanctuarii, 9
quæ eſt domus quietis, & ad hæreditatem terræ quam Dominus Deus
veſter dat vobis. Cúmque tranſieritis Jordanem, & habitaveritis 10
in terra quam Dominus Deus veſter in hæreditatem tradit vobis, &
quietem dederit vobis ab omnibus hoſtibus veſtris per circuitum, tum
ædificabitis domum ſanctuarii, & poſtea habitabitis ſecurè. Et erit lo- 11
cus quem elegerit ſermo Domini ad collocandum ibi divinam ſuam
majeſtatem, eò afferetis omnes oblationes, & primogenita, & decimas,
quas ego præcipio vobis: ibi offeretis holocauſta veſtra, & oblationes
ſanctas veſtras, ibi comedetis decimas veſtras, & ſeparationem
manuum veſtrarum, & omne pulchrum votorum veſtrorum quæ
vovebitis coram Domino.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

*ها نه ايشان در گذاري آن يردن [پسي] راهي آمدن آن خورشيد در زميني آن كنعني آن 30
نشينا در عربه مقابلي آن جلجل پهلوي الوني موره *كه شما گذران مر آن يردن بآمدن 31
بميراث گرفتن مر آن زمين آنچه يي خداي شما دها بشما ميراث گيريد آنرا وبنشينيد دران*
ونگاه داريد بكردن مر همه آن رسمها ومر آن حكمها آنچه من دها بپيشي شما اين روز 32
•فصل دوازدهم• *ايشان آن رسمها وآن حكمها آنچه نگاه درايد بكردن در زميني آنچه دها يي 1
خداي پدراني تو بتو بميراث گرفتن آنرا همه آن روزگاران آنچه شما زندگان ابر زمين* گم 2
كردن گم كنيد مر همه آن مقامها آنچه بپرستيدند آنجا آن قومها آنچه شما ميراث گيران
ايشانرا مر بتاني ايشان ابر آن كههاي آن بلندان وابر آن چكادها وفرود همه درختي تازه *بر 3
كنيد مر مذبحهاي ايشان وبشكنيد مر انگيختهاي ايشان ودرختهاي ايشان بسوزانيد در آتش
وتراشهاي بتاني ايشان ببريد وگم كنيد مر نامي ايشان از آن جاي آن آن*نه كنيد همچنين 4
بيي خداي شما* كه اگر بآن جايي آنچه اختيار كند يي خداي شما از كّه قبيلهاي شما بنهادن 5
مر نامي او آنجا بمسكن او طلب كنيد وبيايي بآنجا * وبياوريد بآنجا مر عولهاي شما 6
وذبحهاي شما ومر دهيكهاي شما ومر جداكردي دستهاي شما ونذرهاي شما وسخاوتهاي
شما ونخست زادهاي گاوي شما وگوسپندي شما* وبخوريد آنجا بپيشي يي خداي شما وشاد 7
باشيد در همه رسشي دستي شما شما وخانوادهي شما آنچه آفرين كرد ترا يي خداي تو*نه كنيد 8
چون همه آنچه ايما كنان اينجا اين روز مردي همه آن شايسته در چشماني او*كه نه آمديد تا 9
اكنون بآن آسايش جا وبآن اخستنا آنچه يي خداي تو دها بتو*وگذريد مر آن يردن وبنشينيد 10
در زمين آنچه يي خداي شما اخستنا دها شمارا وآسايش دهد بشما از همه دشمناني شما از
گرداگرد وبنشينيد بايمني* وباشد آن مقامي آنچه اختيار كند يي خداي شما بمسكن گرفتن 11
نامي او آنجا بآنجا بياوريد مر همه آنچه من فرمايا شمارا عولهاي شما وذبحهاي شما دهيكهاي
شما وجداكردي دستهاي شما وهمه گزيني نذرهاي شما آنچه نذر كنيد بيي •

Annon ſunt in tranſitu Jarden poſt 30
viam Occaſûs ſolis in terra Chenanæi ſedentis in Arabah è regione
Gilgal, juxta Elone Moreh? Vos 31
enim tranſituri eſtis Jarden, ut pergatis ad hæreditariò accipiendũ terram
quam Dominus Deus veſter dat
vobis, & hæreditariò capietis eam,
& ſedebitis in ea. Obſervate ergò 32
facere omnia ſtatuta ac judicia
quæ ego do coram vobis hodiè.

CAP. XII.

Hæc ſunt ſtatuta ac judicia 1
quæ obſervabitis facere in terra
quã dat Dominus Deus patrum tuorum
tibi ad hæreditariò capiendum
eam, omnibus diebus quibus vixeritis
ſuper terram. Perdendo per- 2
detis omnia loca in quibus coluerunt
gentes quas hæreditariò capturi
eſtis, idola ſua, ſuper montes
excelſos, & ſuper juga, & ſub omni
arbore recente. Extirpabitis 3
aras earum, & confringetis ſtatuas
earum, & lucos earum comburetis
igne, & ſculptilia idolorum earum
concidetis, atque perdetis nomen
earum è loco ipſo. Non facietis ſic 4
Domino Deo veſtro: Sed locum 5
quem elegerit Dominus Deus veſter
ex una tribuum veſtrarum, adponendum
nomen ſuum ibi, in habitationem
ſuam, requiretis, & venies
illuc: Et adducetis eò holo- 6
cauſta veſtra, & victimas veſtras,
& decimas veſtras, & ſeparationem
manuum veſtrarum, & vota veſtra,
& ſpontanea veſtra, & primogenita
boum veſtrorum ac ovium veſtrarum.
Comedetiſque illîc coram Do- 7
mino Deo veſtro, & lætabimini in
omni acceſſu manûs veſtræ, vos &
familia veſtra, in quibus benedixerit
tibi Dominus Deus tuus. Non 8
facietis juxta omnia quæ nos facimus
hîc hodiè, quiſque quodcunque
idoneum eſt in oculis ſuis. Non e- 9
nim veniſtis uſque nunc ad locum
requietis & ad poſſeſſionẽ quam Dominus
Deus tuus dat tibi. Sed tranſ- 10
ibitis Jarden, & ſedebitis in terra
quam Dominus Deus veſter poſſidendam
dat vobis, & requiem dabit
vobis ab omnibus inimicis veſtris
circumcirca, & ſedebitis cum fiducia.
Tum erit, ad locum quem ele- 11
gerit Dominus Deus veſter ad habitationem
accipiendum nomini ſuo
ibi, illuc conferetis omnia quæ ego
præcipio vobis, holocauſta veſtra,
& victimas veſtras, decimas veſtras,
& ſeparationem manuum veſtrarum,
& omnem electionem votorum
veſtrorum quæ vovebitis Domino.

תרגום יונתן בן עוזיאל   ירושלמי

ושמחתם ותיחדון קדם יי אלהכון אתון ובניכון ובנתיכון ועבדיכון ואמהתכון 12
וליואה דבקירויכון ארום לית ליה חולק ואחסנא עמכון : השמר אסתמרון לכון 13
דלמא תסקון עלוותכון בכל אתרא דאתון חמיין : כי אם אלהן לאתרא דיתרעי 14
יי באחסנת חד מן שבטיכון תמן תסקון עלוותכון ותמן תעבדון ית כל מה דאנא
מפקיד לכון : רק לחוד בכל רעוות נפשכון תיכסון ותיכלון בישרא הי כברכתא 15
דיי אלהכון דיהב לכון בכל קרויכון דמסאבין מן למיקרב לקודשיא ודדכין
למקרב לקודשיא כחדא ייכלון יתיה כבשריה דטביא וכאילא : רק לחוד באדמא 16
הוו זהירין על ארעא תישדוניה הי כמוי : לא ליתיכון רשאין למיכול בקירויכון 17
מעשרי עיבוריכון חמריכון ומשחיכון ובכורי תוריכון ועניכון וכל נדריכון דתדרון
ונסכתיכון ואפרשות ידיכון : כי אם אלהן קדם יי אלהכון תיכלוניה באתרא 18
דיתרעי יי אלהכון ביה אתון ובניכון ובנתיכון ועבדיכון ואמהתיכון וליואי
דבקירויכון ותחדון קדם יי אלהכון בכל אושטות ידיכון : השמר אסתמרו לכון 19
דלמא תימעלון על ליואי כל יומיכון דאתון שרן על ארעכון : כי ירחיב ארום 20
יפתי יי אלהכון ית תחומכון היכמא דמליל לכון ותימר איכול בישרא ארום תירוג
נפשך למיכול בישרא בכל רגות נפשך תיכול בישרא : כי ארום יתרחק מנכון 21
אתרא דיתרעי יי אלהכון לאשראה שכינתיה תמן ותכסון מן תוריכון ומן עניכון
דיהב יי אלהכון לכון היכמא דפקידית יתכון ותיכלון בקירויכון בכל ריגוג
נפשיכון : אך ברם היכמא דמתאכל 22
בישרא דטביא ואילא היכדין תיכלוניה
דמסאב למקרב לקודשיא ודדכי למקרב
לקודשיא כחדא יכלוניה : רק חוק לחוד איתוקפון ביצריכון מטול דלא למיכול 23
אדמא ארום אדמא הוא קיום נפשא לא תיכלון אדמא דביה קיום נפשא עם
בשרא : לא תאכלנו לא תיכלוניה על ארעא תישדוניה הי כמיא : 24

ירושלמי 22 דמרחק מן קודשיא
ודדכי מן קודשיא כחדא תיכלון :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et lætabimini coram Domino Deo veſtro, vos, & filii veſtri, & filiæ 12
veſtræ, & ſervi veſtri, & ancillæ veſtræ: Levita quoque qui eſt in ci-
vitatibus veſtris, quoniam non eſt illi pars aut hæreditas vobiſcum.
Cavete vobis ne offeratis holocauſta veſtra in omni loco quem videritis. 13
Sed in loco quem elegerit Dominus, in hæreditate unius ex tribubus ve- 14
ſtris, ibi offeretis holocauſta veſtra, & ibi facietis quicquid ego præcipio
vobis. Attamen juxta omnem voluntatem animæ veſtræ mactabitis & 15
comedetis carnem, juxta benedictionem Domini Dei veſtri quam
dederit vobis in omnibus urbibus veſtris: tam qui ſunt immundi,
adeo ut non poſſunt offerre ſanctificata, quàm qui mundi ſunt ut
offerant ſanctificata, ſimul comedent ipſam ſicut carnem capreæ
aut cervi. Tantùm de ſanguine admoniti eſtote, ut effundatis ipſum 16
in terram quaſi aquam. Non permittitur vobis comedere in urbibus 17
veſtris decimas frumentorum veſtrorum, vinorum veſtrorum, & ole-
orum veſtrorum, & primogenita boum veſtrorum, & ovium veſtrarum, &
omnia vota veſtra quæ voveritis, & ſpontaneas oblationes & ſeparati-
onem manuum veſtrarum. Sed coram Domino Deo veſtro comedes 18
illa in loco quem elegerit Dominus Deus veſter, vos, & filii veſtri, &
filiæ veſtræ, & ſervi veſtri, & ancillæ veſtræ, & Levitæ qui in urbibus
veſtris ſunt: & lætabimini coram Domino Deo veſtro in omnibus ad
quæ miſeris manum tuam. Cavete vobis ne prævaricemini contra Le- 19
vitas omnibus diebus veſtris, quibus habitabitis in terra veſtra. Quan- 20
do dilataverit Dominus Deus veſter limitem veſtrum, ſicut loquutus eſt
vobis, & dixeris; Comedam carnem, quoniam deſiderat anima tua
comedere carnem: juxta omne deſiderium animæ tuæ comedes carnem.
Quando verò remotus fuerit à vobis locus, quem elegerit Dominus 21
Deus veſter ut ibi collocet divinam ſuam majeſtatem, tum mactabitis
de bobus veſtris & de ovibus veſtris, quæ dederit Dominus Deus veſter
vobis, ſicut præcepi vobis: & comedetis in urbibus veſtris juxta omne
deſiderium animæ veſtræ. Sicut utique comeditur caro capreæ & cervi, ſic 22
comedetis eam: tam qui immundus
eſt ut *non* offerat ſanctificata, quàm
qui purus eſt ut offerat ſanctificata,
ſimul comedent ipſam. Tantùm 23
continete vos fortiter in concupi-
ſcentiis veſtris ut non comedatis
ſanguinem, quoniam ſanguis eſt ſubſiſtentia animæ: non comedetis
ſanguinem, in quo eſt ſubſiſtentia animæ cum carne. Non comedetis ipſum, ſuper terram effundetis ipſum ſicut aquas. 24

Hieroſ. 22 *Tam qui immundus eſt à ſanctificatis, quàm qui mundus eſt à ſanctificatis, ſimul comedetis.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وشاد باشيد بپيشي : خداي شما شما وپسراني شما ودختراني شما وبندكاني شما 12
وپرستاراني شما وآن لوي آنچه در دروازهاي شما كه نيست باو بخش واحستا اوازي شما .
* حاذر باش بتو تا نه بر آوري عولهاي تو درهمه جا آنچه بيني * كه الّا در جاي آنچه اختيار 13 14
كند : در يكه قبيلهاي تو آنجا برآوري عولهاي تو و آنجا بكني همه آنچه من فرمايا ترا .
* خاصّه درهمه آرزوي جاني تو ذبحت كني وبخوري گوشت چون آفريني : خداي تو آنچه 15
[بداد] بتو در همه دروازهاي تو آن پليد وآن پاك بخورد اويرا چون آهو وچون گوزن .
* خاصّه آن خون نه خوريد ابر آن زمين بريزي اويرا چون آب * نه تواني بخوردن در 16 17
دروازهاي تو دهيكي دانهي تو وشيرهي تو وروغني تو ونخست زادهاي گاوي تو
وگوسفندي تو وهمه نذرهاي تو آنچه نذركني وسخاوتهاي تو وجدا كرد دستهاي تو .
* كه الّا بپيشي : خداي تو بخوري اويرا درجاي آنچه اختيار كند : خداي تو دو تو 18
وپسري تو ودختري تو وبندهي تو وپرستاري تو وآن لوي آنچه در دروازهاي تو
وشاد باشي بپيشي : خداي تو درهمه رسشي دستي تو * هشيار باش بتو تا نه دست باز 19
داري مر آن لوي همه روزكاراني تو ابر زميني تو * كه كشاده كند : خداي تو مر حدّي 20
تو چون آنچه سخن گفت بتو وبگويي بخورم گوشت كه آرزو كند جاني تو بخوردني
گوشت درهمه آرزوي جاني تو بخوري گوشت * كه دور باشد از تو آن جا آنچه 21
اختيار كند : خداي تو بنهادن نامي او آنجا وذبحت كني از گاوي تو واز گوسفندي
تو آنچه بداد : بتو چون آنچه فرمودم ترا وبخوري در دروازهاي تو درهمه آرزوي جاني تو .
* خاصّه چون آنچه خورده آيد مر آن آهو مر آن گوزن همچنين بخوري اويرا آن پليد 22
وآن پاك يكجا بخورد اويرا * خاصّه قوي باش ببي خوردن آن خون كه آن خون او 23
آن جان ونه خوري آن جان اوازي آن گوشت * نه خوري اويرا ابر آن زمين بريزي 24
اويرا چون آب .

Et lætabimini coram Domino Deo 12
veſtro, vos & filii veſtri & filiæ
veſtræ, & ſervi veſtri & ancillæ
veſtræ, atque Levita qui intra por-
tas veſtras: quia non eſt ei portio
& poſſeſſio vobiſcum. Cautus ſis 13
tibi ne offeras holocauſtum tuum in
omni loco quem videris: Sed in 14
loco quem elegerit Dominus, in una
tribuum tuarum, ibi offeres holo-
cauſta tua, ibique facies omne quod
ego præcipio tibi. Tantummodò in o- 15
mni deſiderio animæ tuæ mactabis,
et comedes carnem juxta benedictio-
nem Domini Dei tui, quam dederit
tibi intra omnes portas tuas: pollu-
tus ac purus comedet eam, ſicut
capream & ſicut cervum. Verun- 16
tamen ſanguinem non comedetis,
ſuper terram effundetis illum inſtar
aquæ. Non poteris comedere in- 17
tra portas tuas decimam grani tui
& muſti tui & olei tui, & primo-
genita boum tuorum & ovium
tuarum, & omnia vota tua quæ vo-
veris, & ſpontanea tua, & ſepa-
rationem manuum tuarum: Sed 18
coram Domino Deo tuo comedes illa,
in loco quem elegerit Dominus Deus
tuus, tu & filius tuus & filia tua,
& ſervus tuus ac ancilla tua, at-
que Levita qui intra portas tuas:
& lætabere coram Domino Deo tuo
in omni acceſſu manûs tuæ. Cau- 19
tus autem eſto tibi ne manum retra-
has Levitæ omnibus diebus tuis ſu-
per terram tuam. Quum dilatave- 20
rit Dominus Deus tuus terminum
tuum, quemadmodum loquutus eſt
tibi, & dixeris; Comedam car-
nem: quòd concupiſcat anima tua
veſci carne: juxta omne deſide-
rium animæ tuæ comedes carnem.
Quum procul fuerit à te locus 21
quem elegerit Dominus Deus tuus
ad ponendum nomen ſuum ibi,
tunc mactabis de bobus tuis, &
de ovibus tuis quas dederit Do-
minus tibi, quemadmodum præcepi
tibi, & veſcêre in omnibus por-
tis tuis ſecundùm omne deſiderium
animæ tuæ. Attamen quemadmo- 22
dum comeditur caprea & cervus,
ſic comedes eam: pollutus &
purus paritèr veſcetur eâ. Tan- 23
tùm fortis eſto ad non comedendum
ſanguinem: nam ſanguis eſt ani-
ma, & non comedes animam cum
carne. Non comedes illum, ſed 24
in terram effundes illum inſtar a-
quæ.

תרגום יונתן בן עוזיאל

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

25 **לא תאכלנו** לָא תֵיכְלוּנֵיהּ מִן בְּגַלַל דְיֵיטַב לְכוֹן וְלִבְנֵיכוֹן בַּתְרֵיכוֹן אֲרוּם תַעַבְדוּן
26 דְכָשַׁר קֳדָם יְיָ : **רק קדשיך** לְחוֹד בְּעִירֵי מַעֲשַׂר קוּדְשֵׁיכוֹן דִיהֲוֹן לְכוֹן וְנִדְרֵיכוֹן
27 תֵּיעֲלוּן וְתֵיתוֹן לְאַתְרָא דִיתְרְעֵי יְיָ : **ועשית** וְתַעֲבֵד כְּהִלְכָתָא עֲלָוָותָךְ בִּסְרָא
וְאַדְמָא עַל מַדְבְּחָא דַיְיָ אֱלָהָךְ וְאַדַם שְׁאָר נִכְסַת קוּדְשָׁךְ יִשְׁתְּפֵיךְ עַל מַדְבְּחָא
28 דַיְיָ אֱלָהָךְ וּבִשְׂרָא אִתְכְּשַׁר לְמֵיכוֹל : **שמר** טוּרוּ וְקַבִּילוּ יַת כָּל פִּתְגָמַיָא דְאַנָא
מְפַקֵּיד לְכוֹן מִן בְּגַלַל דְיֵיטַב לְכוֹן וְלִבְנֵיכוֹן בַּתְרֵיכוֹן עַד עָלְמָא אֲרוּם תַעַבְדוּן
29 דְתַקִּין כָּשַׁר קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן : **כי יכרית** אֲרוּם יְשֵׁיצֵי יְיָ אֱלָהֲכוֹן יַת עַמְמַיָא
דְאַתּוּן עָלְלִין לְתַמָּן לְתָרְכוּתְהוֹן מִן קֳדָמֵיכוֹן וְתֵירְתוּן יַתְהוֹן וְתֵיתְּבוּן בְּאַרְעֲהוֹן :
30 **השמר** אִסְתַּמְרוּ לְכוֹן דִלְמָא תִיתּוֹקְלוּן בָּתַר טַעֲוָתְהוֹן מִן בָּתַר דִישְׁתֵּיצוֹן מִן
קֳדָמֵיכוֹן אוֹ דִלְמָא תִתְבְּעוּן לְטַעֲוָתְהוֹן לְמֵימַר הֵיכְדֵין פָּלְחִין עַמְמַיָא הָאִלֵּין
31 לְטַעֲוָתְהוֹן וְנַעֲבֵיד כְּדֵין אוּף אֲנַן : **לא** לָא תַעַבְדוּן פּוּלְחָנָא כְּדֵין לַיְיָ אֱלָהֲכוֹן
אֲרוּם כָּל דִמְרַחֵק יְיָ דְסָנֵי עָבְדִין לְטַעֲוָתְהוֹן אֲרוּם אוּף יַת בְּנֵיהוֹן וְיַת בְּנָתֵיהוֹן
32 כַּפְתִּין וּמוֹקְדִין בְּנוּרָא לְטַעֲוָתְהוֹן : **את כל** יַת כָּל פִּתְגָמַיָא דְאַנָא מְפַקֵּיד יַתְכוֹן
יָתֵיהּ תִּטְרוּן לְמֶעְבַּד לָא תוֹסְפוּן עֲלוֹי וְלָא תִבְצְרוּן מִנֵּיהּ :

יג

1 **כי יקום** אֲרוּם יְקוּם בֵּינֵיכוֹן נְבִי שִׁקְרָא אוֹ מָרֵי חָלִים חֶלְמָא דְזְדוֹנוּתָא וְיִתֵּן לְכוֹן
2 אָת אוֹ תִמְהָא : **ובא** וְיֵיתֵי אָתָא אוֹ תִמְהָא דְמַלֵּיל עִמְּכוֹן לְמֵימַר נְהָךְ בָּתַר
3 טַעֲוַת עַמְמַיָא דְלָא חֲכִימְתּוּן וְנִפְלַח קֳדָמֵיהוֹן : **לא תשמע** לָא תְקַבְּלוּן לְפִתְגָמֵי
נְבִי שִׁקְרָא הַהוּא אוֹ מִן חָלִים חֶילְמָא הַהוּא אֲרוּם מְנַסֵּי יְיָ אֱלָהֲכוֹן יַתְכוֹן לְמִנְדַע
4 הַאִיתֵיכוֹן רַחֲמִין יַת יְיָ אֱלָהֲכוֹן בְּכָל לִבְּכוֹן וּבְכָל נַפְשְׁכוֹן : **אחרי ה׳** בָּתַר
פּוּלְחָנָא דַיְיָ אֱלָהֲכוֹן תְּהָכוּן וְיָתֵיהּ תִּדְחֲלוּן וְיַת פִּקוּדוֹי תִּנְטְרוּן וּלְמֵימְרֵיהּ תְּקַבְּלוּן
5 וְקֳדָמוֹי תְּצַלּוּן וּבְדַחַלְתֵּיהּ תִּתְקָרְבוּן : **והנביא** וּנְבִי שִׁקְרָא הַהוּא אוֹ חָלִים
חֶילְמָא זֵדְנָא הַהוּא יִתְקְטֵל בְּסַיְיפָא אֲרוּם מַלֵּיל סְטָיָא עַל יְיָ אֱלָהֲכוֹן דְאַפֵּיק
יַתְכוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרַאֵי וְדִיפְרַקְכוֹן מִבֵּית שִׁעְבּוּד עַבְדַיָא לְאַטְעָיוּתְכוֹן מִן אָרְחָא
דְפַקֵּידְכוֹן יְיָ אֱלָהֲכוֹן לְמְהַלְכָא בָהּ וּתְפַלּוּן עָבְדֵי בִישְׁתָא מִבֵּינֵיכוֹן :

Non comedetis ipſum : ut bene ſit vobis & filiis veſtris poſt vos, cùm 25
feceritis id quod rectum eſt coram Domino. Veruntamen beſtias decima- 26
rum ſanctarum veſtrarum, quæ erunt vobis, & vota veſtra, adducetis &
afferetis ad locum quem elegerit Dominus. Faciáſque juxta ritum ho- 27
locauſta tua, carnem & ſanguinem ſuper altare Domini Dei tui : ſan-
guis verò reliquarum oblationum ſanctitatis tuæ effundatur ſuper altare
Domini Dei tui, ſed caro recta erit ad comedendum. Obſervate & 28
recipite omnia verba iſta quæ ego præcipio vobis : ut bene ſit vobis
& filiis veſtris poſt vos uſq; in ſeculum, cùm feceritis id quod bonum &
rectum eſt coram Domino Deo veſtro. Quando exciderit Dominus Deus 29
veſter populos ad quos ingredimini, ut ejiciat eos à facie veſtra, & hæ-
reditaveris eos, & habitaveris in terra eorum : Cavete vobis ne im- 30
pingatis poſt idola eorum, poſtquam excifi fuerint à facie veſtra, aut
ne quæratis idola eorum, dicendo ; Quemadmodum coluerunt populi
iſti idola ſua, colemus ſimiliter etiam nos. Non exhibebitis talem cul- 31
tum Domino Deo veſtro : quoniam quicquid eſt abominabile Domino,
quod odit, faciunt idolis ſuis ; quoniam etiam filios ſuos & filias ſuas
ligant, & comburunt igne idolis ſuis. Quodcunque ego præcipio 32
vobis, illud ſervabitis ut faciatis : non addetis ad illud, neque dimi-
nuetis ex eo.

CAP. XIII.

Quando ſurrexerit inter vos propheta mendacii, aut ſomniator 1
ſomnii ſuperbiæ, & dederit vobis ſignum aut portentum : Et adve- 2
nerit ſignum aut portentum quod loquutus eſt vobiſcum, dicendo ; Ea-
mus poſt idola populorum quæ non noviſtis, & ſerviamus illis. Ne 3
recipiatis verba prophetæ mendacii illius, aut ejus qui ſomniaverit
ſomnium illud : quoniam tentat Dominus Deus veſter vos, ad ſcien-
dum num diligatis Dominum Deum veſtrum omni corde veſtro &
omni anima veſtra. Poſt cultum Domini Dei veſtri ambulabitis, & 4
ipſum timebitis : & mandata ejus ſervabitis, & ſermonem ejus reci-
pietis, & coram eo orabitis, & timori ejus adhærebitis. Et prophe- 5
ta mendacii ille, aut ſomnians ſomnium ille interficiatur gladio ; quo-
niam loquutus eſt averſionem contra Dominum Deum veſtrum, qui
eduxit vos è terra Ægyptiorum, & qui redemit vos è domo afflicti-
onis ſervorum, ad errare faciendum vos à ſemita quam præcepit Do-
minus Deus veſter, ut ambuletis in ea : itaque extirpabitis facientes
malum è medio veſtri.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

25 *نه خوري اويرا بسبب نيكوي رسد بتو و بپسراني تو پسي تو كه بكني آن شايسته درنظري خدا:
26 *خاصه خاصهاي تو آنچه باشند بتو و نذرهاي تو بر داري و بيايي بآن جا آنچه اختيار كند
27 :: *وبكني عولهاي تو آن گوشت و آن خون ابر مذبحي :: خداي تو و خوني ذبحهاي تو ريخته
28 آيد ابر مذبحي :: خداي تو و آن گوشت بخوري *نگهدار و بشنوي مر همه آن سخنهاي آن
ايدان آنچه من فرمايا ترا بسبب نيكوي رسد بتو و بپسراني تو پسي تو تا جاويد كه بكني آن نيكو
29 وآن شايسته درچشماني :: خداي تو *كه نيست كند :: خداي تو مر آن قومها آنچه تو آيا آنجا
30 بميراث گرفتن ايشانرا ازپيشي تو براني ايشانرا و بنشيني در ولايتي ايشان *هوشيار باش بتو
تا نه طلّه افتي پسي ايشان پس نيست شدني ايشان ازپيشي تو و تا نه طلب كني بمعبوداني
ايشان بگفتن چگونه پرستش كنند آن قومهاي آن ايدان [مر معبوداني ايشان] و بكنم همچنين
31 نيز من *نه كني همچنين بـ:: خداي تو كه همه مكروهي :: آنچه دشمن داشت بكردند ببتاني
32 ايشان كه نيز مر پسراني ايشان مر دختراني ايشان بسوزانند در آتش ببتاني ايشان *مر همه آن
سخن آنچه من فرمايا شمارا اويرا نگاه داريد بكردن نه افزايي ابر او و نه كم كني ازو•

•فصل سيزدهم•

1 *كه بر خيزد از
2 مياني تو نبيا يا خوابيناي خواب و بدهد بتو نشان يا معجز *و بيايد آن نشان و آن معجزه
آنچه سخن گفت بتو [بگفتن] برويم پسي بتاني ديگران آنچه نه دانستي ايشانرا و پرستش كنيم
3 ايشانرا *نه شنوي بسخنهاي آن نبيا آن او يا بخوابينايي آن او كه آزمايش كنا :: خداي شما
شمارا بدانستن ها هستيد شما دوست داران مر :: خداي شما درهمه دلهاي شما و درهمه
4 جانهاي شما *پسي :: خداي شما برويد و اويرا بترسيد و مر فرمانهاي او نگاه داريد و دره
5 قولي او بشنويد و اويرا عبادت كنيد و درو واصل باشيد *و آن نبيا آن او يا خوابينايي
آن خوابي آن او كشته آيد كه سخن گفت كشتن ابر :: خداي شما آن بيرون آورا شمارا از زميني
مصر و خلاص كرد ترا از خانهي بندگان بدحف كردن ترا از آن راه آنچه فرمود ترا ::
خداي تو برفتن دران و كم كني آن بد از مياني تو•

Non veſceris illo, ut bonum eveniat 25
tibi & filiis tuis poſt te, quum
feceris idoneum in conſpectu Dei.
Verùm conſecrata tua quæ fuerint 26
tibi, & vota tua tolles ; & venies
ad locum quem elegerit Dominus :
Et facies holocauſta tua carnem & 27
ſanguinem ſuper altare Domini Dei
tui : ſanguis autem victimarum
tuarum fundetur ſuper altare Do-
mini Dei tui, & carnem comedes.
Obſerva, & auſculta omnibus ver- 28
bis iſtis quæ ego præcipio tibi, ut
bonum eveniat tibi, & filiis tuis
poſt te uſque in æternum, quum fece-
ris quod bonum eſt ac idoneum in o-
culis Dñi Dei tui. Quum annihila- 29
verit Dominus Deus tuus gentes ad
quas tu venturus es ad hæreditariò
capiendum eas à præſentia tua, &
expuleris eas, ſederiſque in regione
earum : Cautus eſto tibi ne in la- 30
queum incidas eundo poſt eas, poſt-
quàm annihilati fuerint è conſpectu
tuo : neque inquiras de diis earum,
dicendo ; Quomodò colebant gentes
iſtæ deos ſuos, ut faciam ſic etiam
ego ? Non facies ſic Domino Deo 31
tuo : quia omnem abominationem
Domini quam odit, fecerunt idolis
ſuis : nam etiam filios ſuos & fi-
lias ſuas comburebant igne idolis
ſuis. Omne verbum quod ego præ- 32
cipio vobis, illud obſervabitis fa-
cere : non addes ad illud, neque di-
minues ex eo.

CAP. XIII.

Quum ſurrexerit è medio tui 1
propheta, vel ſomnians ſomnium,
(& dederit tibi ſignum vel porten-
tum, Eveneritque ſignum & por- 2
tentum quod locutus eſt tibi,) dicen-
do ; Eamus poſt idola aliorū, quæ non
nôſti, & colamus ea : Non auſcul- 3
tabis verbis prophetæ illius, aut
ſomniatori illi : quia tentat Domi-
nus Deus veſter vos, ad ſciendum
utrùm ſitis vos dilectiores Domini
Dei veſtri totis cordibus veſtris ac
totis animabus veſtris. Poſt Do- 4
minum Deum veſtrum ambulabitis,
& illum timebitis, & præcepta e-
jus obſervabitis, & dicto ejus au-
ſcultabitis, atque ei ſervietis, ei-
que adhærebitis. Propheta autem 5
ille, aut ſomniator ſomnii ille in-
terficietur : (quia loquutus eſt a-
verſionem contra Dominum Deum
veſtrum, qui eduxit vos è terra Æ-
gypti, & liberavit te è domo ſer-
vorum, ad depellendum te de via
in qua præcepit tibi Dominus Deus
tuus ambulare :) & imminues ma-
lum de medio tui.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B.UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

6 כי ארום יטעינך מילכא בישא אחוך
בר אימך כל דכן בר אבך או ברך או
ברתך או אתתך דדמכא בעורך או
חברך דחביב עלך כנפשך כרו למימר
נהך ונפלח לטעוות עממיא דלא חכימתא אנת ואבהתך : מאלהי מטעוות 7
שבעתי עממיא דבחוזרנותכון דקריבין לכון או מן שאר עממיא דרחיקין לכון
מן סייפי ארעא ועד סייפי ארעא : לא לא תיצבון להון ולא תקבלון מניה 8
ולא תיחוס עיניכון עלוי ולא תרחמון ולא תכסון בטומרא עלוי : כי ארום 9
מקטל תקטליניה ידיכון יתושטן ביה בשירויא למקטליה וידיהון דכל עמא
בסופא : וסקלתו ותאטלון יתיה באבנא וימות ארום בעא לאטעיותהון 10
מדחלתא דיי אלהך דאפיק יתכון פריקין ממרעא דמצרים מבית שעבוד
עבדיא : וכל וכל ישראל ישמעון וידחלון ולא יוספון למעבד כפתגמא 11
בישא הדין ביניכון : כי תשמע ארום תשמעון בחדא מן קירויכון דיי אלהכון 12
יהיב לכון למיתב תמן למימר : יצאו נפקו גוברין זדנין מאולפנא דיי אלהכון 13
דחכימיא דביניכון ואטעיו ית יתבי קרתיהון למימר נהך ונפלח לטעוות
עממיא דלא חכימתון : ודרשת ותתבעון ותבדקון ית סהדיא ותשיילון 14
טבאות והא קושטא כיוון פתגמא אתעבידת תועיבתא הדא ביניכון : הכה
ממחא תמחון ית יתבי קרתא ההיא לפתגם דחרב גמרא יתה וית כל 15
דבה וית בעירה לפתגם דחרב : ואת וית כל עדאה תכנשון במצע 16
פלטיתא ותוקדון בנורא ית קרתא וית כל עדאה גמיר קדם יי אלהכון ותהי
תל חרוב לעלם לא תתבני תוב : ולא ולא אידבק בידכון מדעם מן 17
שמתא מן בגלל דיתוב יי מתקיף רוגזיה ויכמור עליכון רחמין וירחם עליכון
ויסגינכון הי כמא דקיים לאבהתכון : כי תשמע ארום תקבלון למימרא 18
דיי אלהכון למנטור ית כל פקידוי דאנא מפקיד לכון יומא דין למעבד דכשר
קדם יי אלהכון :

6 ארום יסטי יתך אחוך ברא דאמך
או ברך או ברתך או אתתא דדמכא
עמך :

Quando errare fecerit te conſilio 6
malo frater tuus filius matris tuæ,
quanto magis filius patris tui, aut
filius tuus, aut filia tua, aut uxor tua
quæ dormit tecum, aut ſocius tuus
qui dilectus eſt tibi ſicut anima
tua proclamaverit, dicendo; Eamus & colamus idola populorum,
quæ non noviſti tu nec patres tui: De idolis ſeptem populorum 7
qui ſunt in circuitu veſtro, qui propinqui ſunt vobis, aut de reliquis populis
qui remoti fuerint vobis, ab extremis terræ uſque ad alia extrema.
Non acquieſcatis illis, neque recipiatis ipſum, neque parcet 8
oculus veſter ipſi, neque miſereamini, neque tegatis in occulto
ipſum. Quin interficiendo interficietis eum, manus veſtræ extendantur 9
in principio ad interficiendum eum, dein manus totius populi.
Et obruetis ipſum lapidibus, & morietur: quoniam quæſivit seducere 10
eos à timore Domini Dei tui, qui eduxit vos liberatos è terra Ægypti
è domo afflictionis ſervorum. Et omnes Iſraelitæ audient & timebunt, 11
nec amplius facient juxta rem iſtam malam in medio veſtri. Quando 12
intelligetis in una ex veſtris urbibus, quas Dominus Deus veſter
dat vobis ut in eis habitetis, dicendo: Exierunt viri ſuperbi à doctrina 13
Domini Dei veſtri, etſi ſapientiores inter vos, & ſeduxerunt habitatores
civitatis ſuæ, dicendo; Eamus, & colamus idola populorum quæ
non noviſtis. Tunc quæretis, & inveſtigabitis adhibitis teſtibus, & 14
interrogabitis bene; & ecce ſi vera & certa eſt res, factáque fuerit
abominatio iſta in medio veſtri: Percutiendo percutietis habitatores 15
civitatis illius in ore gladii, penitus perdendo eam & quicquid in ea
eſt, etiam jumenta ejus in ore gladii. Omnem autem prædam ejus 16
colligetis in medio plateæ, & comburetis igne civitatem, & univerſam
prædam ejus omnino, coram Domino Deo veſtro: & erit in
tumulum devaſtationis in ſeculum, non ædificabitur amplius. Nec 17
hærebit in manu tua quicquam de anathemate: ut avertatur Dominus
à furore iræ ſuæ, ut incaleſcant erga vos ejus miſerationes, & amet
vos, & multiplicet vos, quemadmodum juravit patribus veſtris. Itaque 18
recipite ſermonem Domini Dei veſtri ut cuſtodiatis omnia mandata
ejus quæ ego mando vobis hodie, ut faciatis quod rectum eſt coram
Domino Deo veſtro.

Hieroſ. 6 *Quando declinare fecerit te frater tuus filius matris tuæ, aut filius tuus, aut filia tua, aut mulier quæ dormit tecum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* كه فريب دهد ترا برادري تو پسري مادري تو يا پسري تو [يا] دختري تو يا زني 6
آغوشي تو يا رفيقي تو آنچه چون جاني تو در نهاني گفتن برويم پرستش كنيم معبوداني
ديگران آنچه نه دانستي تو و پدراني تو * از معبوداني آن قومها آنچه گرداگرد شما آن 7
نزديكان بتو يا دوران از تو از كناري آن زمين و تا كناري آن زمين * نه مراد كني 8
باو و نه شنوي باو و نه شفقت كند چشمي تو ابر او و نه بخشايي و نه پوشي ابر او *
* كه كشتن بكشي اويرا دستي تو باشد درو در اوّل [بكشتني او] و دستي همه قوم درو
آخر * و سنگسار كني اويرا در سنگها و كشته شود كه طلب كرد بدفع كردن 10
ترا از طاعتي :: خداي تو آن بيرون آورا ترا از زميني مصر از خانهي بندگان * و همه يسرال 11
بشنوند و بترسند و نه افزايند بكردن چون سخن آن بدي آن اين در مياني تو * كه 12
بشنوي در يكه شهرهاي تو آنچه :: خداي تو دهد بتو بنشستن آنجا گفتن * بيرون آمدند 13
مردمان پسراني بيهنر از مياني تو و دفع كردند مر نشينداني شهري ايشان گفتن
برويم پرستش كنيم بتاني ديگران آنچه نه دانستيد * و طلب كني و باز جويي و بپرسي 14
نيكو و اينك راست آراسته آن سخن كرده آمد آن مكروهي آن اين در مياني تو * زدن 15
بزني مر نشينداني آن شهر [آن آن] بتيغي شمشير كشتن آنرا و مر همه آنچه دران و مر
چهارپايي آن بتيغي شمشير * و مر همه مالي آن جمع كني بمياني گشادگيهاي آن 16
و بسوزاني در آتش مر آن شهر و مر همه مالي آن همه ب:: خداي تو و باشد خرابهي عالم
نه آبدان شود نيز * و نه چسپد در دستي [تو] چيزي از آن حرم بسبب باز گردد 17
:: از گرمي خشمي او و بدهد بتو رحمتها و رحم كند بتو و بسيار كند ترا
چون آنچه سوگند خورد بپدراني تو * كه بشنوي در قولي :: خداي تو بنگاه 18
داشتن مر همه فرمانهاي او آنچه من فرمايا ترا اين روز بكردن آن شايسته در نظري
:: خداي تو .

Quum dolum adhibuerit tibi 6
frater tuus filius matris
tui, aut filius tuus, aut filia
tua, aut uxor ſinûs tui, aut ſodalis
tuus qui eſt ſicut anima
tua, clanculò dicendo; Eamus
& colamus deos alios (quos non
nôſti tu & patres tui) De diis 7
gentium quæ circa vos, propinquarum
tibi, aut longinquarum à te,
ab extremo terræ uſque ad extremum
terræ: Non acquieſces ei, neque 8
auſcultabis ei, nec parcet oculus
tuus illi, neque miſereberis, neque
obteges illum: Sed occidendo oc- 9
cides eum: manus tua erit in illum
priùs ad interficiendum ipſum,
& manus univerſi populi
poſtremò. Et lapidabis cum lapi- 10
dibus, & interimetur: quia quæſivit
depellere te ab obedientia Domini
Dei tui qui eduxit te è terra
Ægypti, è domo ſervorum. Et 11
univerſus Iſrael audient, ac timebunt,
neque addent facere juxta
verbum peſſimum iſtud in medio tuî.
Quum audieris de una urbium 12
tuarum quam Dominus Deus tuus
dat tibi ad habitandum ibi; dicendo,
Egreſſi ſunt homines filii 13
improbitatis, qui impulerunt habitatores
urbis ſuæ, dicendo; Eamus,
& colamus idola altena quæ
non nôſtis: Tunc inquires & 14
perſcrutabere, ac interrogabis bene:
& ecce verum eſt, conſtat verbum,
facta eſt abominatio iſta in
medio tuî: Percutiendo percu- 15
ties habitatores urbis illius acie
gladii, perimendo eam, & quicquid
in ea fuerit, & quadrupedes
ejus acie gladii: Atque o- 16
mnem ſubſtantiam ejus congregabis
in medio plateæ ejus, & combures
igne urbem, & totam ſubſtantiam
ejus omninò, Domino Deo
tuo: eritque vaſtitas perpetua,
non ædificabitur ampliùs. Ne- 17
que adhærebit manui tuæ quicquam
de anathemate, ut revertatur
Dominus ab excandeſcentia
iræ ſuæ, & det tibi miſericordias,
miſereatúrque tuî, ac multiplicet
te, quemadmodum juravit
patribus tuis, Quum auſculta- 18
veris dicto Domini Dei tui,
cuſtodiendo omnia præcepta ejus
quæ ego præcipio tibi hodiè, ad
faciendum idoneum in conſpectu
Domini Dei tui.

ירושלמי   תרגום יונתן בן עוזיאל

יד

1 בנים הי כבנין חביבין אתון קדם יי אלהכון לא תגודון בישריכון ולא תשורן כליל דיסער על בית אפיכון על נפש דמית : 2 כי עם ארום עם קדיש אתון קדם יי אלהכון ובכון אתרעי יי אלהכון למהוי ליה לעם חביב מכל עממיא דעל אפי ארעא : 3 לא תאכל לא תיכלון כל מדעם דרחיקית מנכון : 4 זאת דא היא בעירא דתיכלון תורין ואימרי בני רחילין ולא בני מסאבין ונדיי בני עזין ולא עירובי טמיין : 5 איל אילין וטבין ויחמורין יעלין ורימנין ותורי בר ודיצין : 6 וכל וכל בעירא דסדיקא טלפייא ולדה קרנין וסדיק סדקא מסקא פישרא בבעירא יתה תיכלון : 7 אך ברם ית דין לא תיכלון ממסקי פישרא ומסדיקי פרסתא שלולא דליה תרין רישין ותרתין שדראין הואיל ולית בזיניה חזי למתקיימא ית גמלא וית ארנבא וית טפזא ארום מסקי פישרא הינון ופרסתהון לא סדיקן מסאבין הינון לכון : 8 ואת החזיר וית חזירא ארום סדיק פרסתא הוא ולית כנפיק ביה דסדיק ולא פשר מסאב הוא לכון מביסרהון לא תיכלון ובנבילתהון לא תקרבון : 9 אך לחוד ית דין תיכלון מן כל דבמיא כל דליה ציצין למפרח וחרספיתין על מושכיה ואין נתרון ואשתייר חד תחות ליסתיה וחד תחות ציציתיה וחד תחות גונביה יתיה תיכלון : 10 וכל וכל דלית ליה ציצין וחרספיתין לא תיכלון מסאב הוא לכון : 11 כל כל ציפר דכי דאית ליה זפק וקורקבניה קליף ואית ליה צבעא יתירא ולא דריס תיכלון : 12 וזה ודין דלא תיכלון מנהון נשרא ועוזא ובר גזא : 13 והראה ודייתא חיורא ואוכמתא דהיא איבו ודייתא לזנה : 14 ואת כל וית כל בני עורבא לזניהון : 15 ואת בת וית ברת נעמיתא וית חטיפיתא וית ציפר שחפא וית בר נצא לזנוי : 16 ואת וית קפופא וית שלי נונא מן ימא וית צדיא : 17 והקאה וקקא חיורתא ואיכמתא ושרקרקא : 18 והחסידה ודייתא חיוורתא ואוכמתא לזנה ונגר טורא ועערפרא : 19 וכל שרץ וכל דיבבי וזיבורי וזיזי דטלופחי ופולי דפרשי מן אוכלא ופרחין הי כעופא מסאבין אינון לכון לא יתאכלון : 20 כל עוף כל גובא דכיא תיכלון :

1 בנין חביבין אתון קדם יי אלהכון ולא תעבדון חבורין חבורין לפולחנא נוכריתא ולא תשוון קרחה על בית אפיכון לטמי נפשא דמית :

ירושלמי 6 מסקן גררא בבעירא יתה תיכלון : 7 ארום מסקי גררא הינון ופרסתהון לית היא סדיקה :

ירושלמי 12 ודין דלא תיכלון מנהון נשרא ועריא וברנזא : 13 ודיתא ואבי ודיתא למינה :

ירושלמי 18 ודיתא חוריתא ואבניתא למינה וית נגר טורא וית חרפתא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

CAP. XIV.

1 SIcut filii dilecti vos coram Domino Deo veſtro: non lacerabitis carnem veſtram, neque decidere facietis coronam capilli ſupra regionem faciei veſtræ pro anima mortui. 2 Quoniam populus ſanctus vos coram Domino Deo veſtro: & vos elegit Dominus Deus veſter, ut eſſetis illi in populum dilectum præ omnibus populis, qui ſunt in ſuperficie terræ. 3 Non comedetis quicquam quod abominandum ſtatui vobis. 4 Hoc eſt jumentum quod comedetis: boves, & agnos ovium, eóſque non pollutos, & hœdos caprarum neque permixtione pollutos. 5 Cervos & capreas, & bubulos, rupicapras & unicornes, & boves ſylveſtres, & pygargos. 6 Omne quoque animal quod fiſſam habet ungulam, & cui ſunt cornua, & findit fiſſuram, quódque ruminat in animalibus, illud comedetis. 7 Verùm iſtud non comedetis de his quæ ruminant, & de his quæ fiſſam habent ungulam: embryo cui ſunt duo capita & duo dorſa, quamvis non ſit in eadem ſpecie conſervandum eſt. Camelus, lepus, & cuniculus, quoniam ruminant quidem ſed ungulam ſuam non dividunt, polluti erunt vobis. 8 Porcus quoque quia diviſam habet ungulam, neque aliud eſt ei ſimile quod dividit *ungulam* & non ruminat, pollutus erit vobis: de carne eorum non comedetis, neque cadaver eorum tangetis. 9 Tantùm hoc comedetis de omnibus quæ in aquis ſunt: quicquid habet pinnulas ad volandum & ſquamas ſuper pellem ſuam, etiamſi defluxerint, ſi relinquatur una ſub maxilla, & altera ſub pinnula, & alia ſub cauda, illud comedetis. 10 Quicquid verò non habet ſquamas aut pinnulas non comedetis, immundum eſt vobis. 11 Omnem avem mundam cui eſt veſicula aut ventriculus decorticans, & cui eſt digitus longior, neque eſt rapax, comedetis. 12 Et iſta ſunt de quibus non comedetis: aquila, accipiter, & haliæetus. 13 Et ciconia alba, & nigra, quæ eſt milvus, & milvius juxta ſpeciem ſuam. 14 Et omnes filios corvorum juxta ſpeciem ſuam. 15 Struthio, nycticorax, larus, & bubo ſecundùm ſpeciem ſuam. 16 Et noctua, & mergulus marinus, & veſpertilio. 17 Et onocrotalus albus, & niger, & pica. 18 Et milvus albus, & niger ſecundùm ſpeciem ſuam, & upupa, & veſpertilio. 19 Et omnes muſcæ, & crabrones, & vermes lentium & fabarum, qui ſeparantur à cibo & volant ſicut aves, polluti erunt vobis: non comedentur. 20 Omnem locuſtam mundam comedetis.

1 *Filii dilecti vos coram Domino Deo veſtro: non facietis livores pro cultu alieno, neque ponetis calvitium in ſummitate capitis veſtri pro luctu viri qui mortuus eſt.*

Hieroſ. 6 *Quæ faciunt aſcendere ruminationem inter beſtias, illud comedetis.* 7 *Quia aſcendere faciunt ruminationem ſed ungula eorum non eſt diviſa.*

Hieroſ. 12 *Et iſta de quibus non comedetis: aquila, accipiter, & haliæetus.* 13 *Et vultur, & milvus, & milvius juxta ſpeciem ſuam.*

Hieroſ. 18 *Et ciconia alba, & milvus ſecundùm ſpeciem ſuam, & upupa, & veſpertilio.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* فصل چهاردهم *

* پسران شما بيز خداي شما نه جراحت كنيد و نه نهيد موي كندن مياني چشماني شما 1
بمرده * كه قومي خاص تو بيز خداي تو و در تو اختيار كرد ؟ ببودن باو بقومي 2
برگزيده از همه آن قومها آنچه ابر روي آن زمين * نه خوري هيچ مكروهي * اين 3 4
آن چهارپا آنچه بخوريد گاو بره برها و بره برها * گوزن و آهو و مشك انداز و قوچ 5
كوهي و بز كوهي و كرگ و زرافه * و همه چهارپا سنب داراى سنب و شكافش داراي 6
شكافش دو سنبها بر آوراي نشخوار در چهارپا آنرا بخوريد * خاصه مر اين نه خوريد 7
از بر آوراي نشخوار و از سنب داراي سنب آن شكافته مر آن شتر و مر آن خرگوش
و مر آن برگره كه بر آوراي نشخوار ايشان و سنب نه سنب داشتند پليدان آن بشما *
* و مر آن خوك كه سنب داراي سنب و نه نشخوار پليد او بشما از گوشتي ايشان 8
نه خوريد و در لاشهي ايشان نه رسيد * مر آن بخوريد از همه آنچه در آب همه آنچه باو پرو
و پولك بخوريد * و همه آنچه نيست باو پر و پولك نه خوريد پليد او بشما * همه گنجشك 10 11
پاك بخوريد * و آن آنچه نه خوريد از ايشان آن سيمرغ و آن هماي و آن عقاب * و مر آن راه و مر 12 13
آن ايه و آن ديه بنوعي آن * و مر همه كلاغ بنوعي او * [و مر بت آن يعنه] و مر آن تخمس 14 15
و مر آن شحف و مر آن باز بنوعي او * את הכוס ואת הינשוף והתנשמת: והקאת ואת הרחמה ואת השלך: 16 17
והחסידה והאנפה למינה و آن كوه كنك و آن شب پرك * و همه جنبش آن مرغ پليد او بشما 18 19
نه خورده آيند * همه مرغي پاك بخوريد * 20

CAP. XIV.

1 *Filii eſtis Domini Dei veſtri: non ig cut vulnerabitis vos, neque ponetis depilationem inter oculos veſtros pro mortuo.* 2 *Populus enim ſanctus es Domino Deo tuo, & elegit te Dominus Deus tuus, ut ſis illi in populum electum præ omnibus populis qui ſunt ſuper faciem terræ.* 3 *Non comedes ullam abominationem.* 4 *Hæ ſunt quadrupedes quas comedetis, Bovem, agnum agnorum, & agnum caprarum,* 5 *Cervum, & capream, & moſchi ejectorem, & arietem montanum, & capram montanã, & rhinocerotem, & camelopardalem,* 6 *Et omnem quadrupedem habentem ungulam, & habentem fiſſuram duarum ungularum, educentem ruminationem inter quadrupedes, illam comedetis.* 7 *Veruntamen hæc non comedetis ex educentibus ruminationem, & ex habentibus ungulam fiſſam; Camelum, & leporem, & cuniculum: quia educunt ruminationem ipſa, ungulam verò non habent, immunda ſunt vobis:* 8 *Et porcum; quia habet ungulam, non verò ruminationem, immundus eſt vobis: de carne eorum non comedetis, & ad cadaver eorum non accedetis.* 9 *Hoc comedetis ex omni quod eſt in aqua: omne cui eſt pinnula ac ſquama, comedetis:* 10 *Omne autem cui non eſt pinnula ac ſquama, non comedetis, immundum eſt vobis.* 11 *Omnem avem mundam comedetis.* 12 *Et hæ ſunt ex quibus non comedetis: Gryps, & ventivora, & melanæetus,* 13 *Et ixon, & vultur, & milvus in ſpecie ſua:* 14 *Et omnis corvus in ſpecie ſua:* 15 *Et filia ſtruthionis, & noctua, et larus, & accipiter in ſpecie ſua:* 16 *Et herodius, & ibis, & cygnus,* 17 *Et pelicanus, & porphyrio, & mergulus,* 18 *Et ciconia, & charadrius in ſpecie ſua: & montigallus, & veſpertilio.* 19 *Et omne reptile volucrum immundum eſt vobis, non comedentur.* 20 *Omne volucre mundum comedetis.*

ירושלמי תרגום יונתן בן עוזיאל

21 לא תאכלו לא תיכלון כל דמיקלקלא בניכסא לגיור ערל דבקירויכון תיתנונה
ויכלונה או תזבין לבר עממין ארום עם קדיש אתון קדם יי אלהכון לית אתון
רשאין למבשלא כל דכן למיכול בשר בחלב תרויהון מערבין כחדא : עשר

22 תעשר הוו זהירין לעשרא פיריכון מן
דאתון מפקין וכנשין מן חקלא כל שתא
ושתא ולא פירי שתא על פירי שתא
23 אוחרי : ואכלת ותיכלון מעשרא תניינא
קדם יי אלהכון באתרא דיתרעי לאשראה
שכינתיה תמן מעשר עיבוריכון חמריכון
ומשחכון וכן ביכורי תוריכון ועניכון מן

ירושלמי 22 עמי בית ישראל מעשרא
תעשרון ית כל עללת זרעיכון מהדי אתון
זרעין באפי ברא וכנשין עללן בכל שנא
ושנא עמי ישראל לית אתון רשאין
למעשרא ולמיכול מן פירי שנא ועד פירי
שנא :

24 בגלל דתילפון למדחל מן קדם יי אלהכון כל יומיא : וכי וארום יסגי מנכון
אורחא ארום לא תיכול למסוברא ית מעשרא ארום יתרחק מנכון אתרא דיתרעי
25 יי אלהכון לאשראה שכינתיה תמן ארום יברכינך יי אלהך : ונתת ותחלל בכספא
26 ויהון פריטי צרירין בידך ותהך לאתרא דיתרעי יי אלהכון בידה : ונתת ותיתן
כספא בכל דיתרעי נפשך בתורי ובענא ובחמר חדת ועתיק ובכל דתשיילינך נפשך
27 ותיכלון תמן קדם יי אלהכון ותחדון אתון ואנש בתיכון : והלוי וליואה דבקירויכון
28 לא תשבקוניה ארום לית ליה חולק ואחסנא עמכון : מקצה מסוף תלת שנין
29 תפקון ית כל מעשר עללתכון בשתא ההיא ותצניעון בקירויכון : ובא וייתי
ליואה ארום לית ליה חולק ואחסנא עמכון וגיורא ויתמא וארמלתא דבקירויכון
וייכלון ויסבעון מן בגלל דיברכינכון יי אלהכון בכל עובדי ידיכון דתעבדון :

טו

1 מקץ מסוף שבעתי שנין תעבדון שמיטתא : וזה ודין אחוויית הילכת שמיטתא
2 אשמיטו כל בר נש מרי מוזפתא דיזוף בחבריה לית ליה רשו למדחקא בחבריה
למתבוע אוזפותיה ולא מן אחוי בר ישראל ארום קרא בית דינא שמיטתא קדם
3 יי : ארת ית בר עממין תדחוק ודינא די יהוי לך עם אחוך תשמיט ידך : אפס
4 לחוד אין אתון עסיקין במצוותא דאורייתא לא יהוי בכון מסכנא ארום ברכא
יברכנכון יי בארעא דיי אלהכון יהיב לכון אחסנא למירתה :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Non comedetis omne quod corrumpitur in mactatione, incolæ incir- 21
cumciſo qui habitat in urbibus tuis dabitis illud, ut comedat ipſum, aut
vendes filio populorum; quoniam populus ſanctus vos coram Domino
Deo veſtro: non licet vobis coquere nedum comedere carnem cum la-
cte, ut ambo illa mixta ſint ſimul. Admoniti eritis dare decimam fru- 22
ctuum veſtrorum, ex eo quod pro-
fertis & colligitis ex agro ſingulis
annis, neque fructus anni pro fru-
ctu alterius anni. Et comedetis 23
decimam ſecundam coram Domino
Deo veſtro, in loco quo delectatus
fuerit ut ibi habitare faciat divinam
ſuam majeſtatem, decimam frumen-
torum veſtrorum, vinorum veſtro-
rum, & oleorum veſtrorum, & ſic
primogenita boum veſtrorum & ovi-
um veſtrarum: ut diſcatis timere à facie Dñi Dei veſtri omnibus diebus. 24
Quòd ſi multa fuerit vobis via, ita ut non poſſis ferre decimam, quia
procul abſuerit à vobis locus quem elegerit Dominus Deus veſter ut habi-
tare ibi faciat divinam ſuam præſentiam: quoniam benedicet tibi Dominus
Deus tuus. Tum communem facies pro argento: & erunt nummi li- 25
gati in manu tua, & ibis in locum quem elegerit Dominus Deus tuus
in locum ejus. Et dabis argentum pro omnibus quæ voluerit anima 26
tua, pro bobus ovibus, vino novo & veteri, & pro omnibus quæ pe-
tierit à te anima tua: & comedetis ibi coram Domino Deo veſtro, &
lætabimini vos & veſtrarum domorum homines. Et Levitam qui eſt in 27
urbibus veſtris non deſeretis eum, quia non eſt illi pars aut hæreditas
vobiſcum. A fine trium annorum proferetis omnem decimam proven- 28
tûs veſtri pro anno illo, & reponetis in urbibus veſtris. Veniétque 29
Levites, quia non eſt illi pars & poſſeſſio vobiſcum, & peregrinus,
& pupillus & vidua, qui erunt in urbibus veſtris, & comedent & ſatu-
rabuntur: ut benedicat vobis Dominus Deus veſter in omnibus operi-
bus manuum veſtrarum quæ facietis.

Hieroſ. 22. *Popule mi domus Iſrael, decimando decimabitis omnem proventum ſeminum veſtrorum, ex iſto quod ſeminatis in ſuperficie agri & colligitis proventus per ſingulos annos: Popule mi Iſrael non vobis licet decimare & comedere de fructibus anni uſque ad fructus anni* alius.

CAP. XV.

A Fine ſeptem annorum facietis remiſſionem. Et hæc eſt indicatio 1 2
ritûs remiſſionis: remittetis quiſquis creditor eſt qui mutuo dederit ſo-
cio ſuo: non poteſt cogere ſocium ſuum exigendo mutuum ſuum, ne qui-
dem à fratre ſuo Iſraelita, eo quod promulgavit forum remiſſionem coram
Domino. Natum ex populis coges: quod autem tibi jure debebit frater 3
tuus, hoc manus tua remittet. Tantùm ſi vos occupati fueritis in præce- 4
ptis legis non erit inter vos pauper: quoniam benedicendo benedicet vobis
Dñs in terra, quam Dñs Deus veſter dat vobis in poſſeſſioné hæreditariam.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* نه خوريد همه لاش بغريب آنچه در دروازهاي تو بدهي آنرا و بخورد آنرا يا فروختن بييگانه كه 21
قوم خاص تو بي ״ خداي تو نه جوشاني بچّه در شيري مادري او * دهيك كردن دهيك كني مر همه 22
دخلي زراعتي تو آن بيرون آياي آن دشت سال سال * و بخوري بپيشي ״ خداي تو در جايي 23
آنچه اختيار كند بمسكن گيرانيدن نامي او آنجا دهيك دانهي تو شيرهي تو و روغني تو و نخست
زادهاي گاوي تو و گوسپندي تو بسبب بياموزي بترسيدن مر ״ خداي تو همه
آن روزگاران * و كه بسيار باشد از تو آن راه كه نه تواني بر داشتن اويرا كه 24
دور باشد از تو آن مقام آنچه اختيار كند ״ خداي تو بنهادن نامي [او]
آنجا كه آفرين كند ترا ״ خداي تو * و بدهي در سيم و كيسه گيري آن سيم در 25
دستي تو و بروي بآن مقام آنچه اختيار كند ״ خداي تو در و * و بدهي آن سيم در همه 26
آنچه آرزو كند جاني تو در گاو و در گوسفند و در مي و در مستكاره و در همه آنچه بطلبد
جاني تو و بخوري آنجا بپيشي ״ خداي تو و شاد باشي تو و خانوادهي تو * و آن لوي آنچه در 27
دروازهاي تو نه گذاري اويرا كه نيست باو بخش و احسنتا اوازي تو * از فرجامي 28
سه سالها بيرون آوري مر همه دهيك دخلي تو در سالي آن آن و رها كني در دروازهاي تو 29
* و بيايد آن لوي كه نيست باو بخش و احسنتا اوازي تو و آن غريب و آن يتيم و آن بيوه
آنچه در دروازهاي تو و بخورند و سير شوند بسبب آفرين كند ترا ״ خداي تو در همه
عملي دستي تو آنچه بكني *

* فصل پانزدهم *

* از فرجامي هفت سالها بكني شمطّه * واين سخن آن شمطّه گذاشتن همه خداوند قرض 1
دها دستي او آنچه قرض دهد در ياري او نه تقاضا كند مر ياري او و مر برادري او كه 2
بخواند شمطّه بي ״ * مر آن بيگانه تقاضا كني و آنچه باشد بتو اوازي برادري تو بگذاري 3
دستي تو * خاصّه كه نه باشد در تو مسكين كه آفرين كردن آفرين كند ترا ״ در زميني 4
آنچه ״ خداي تو دها بتو احسنتا بميراث گرفتن آنرا *

Ne comedatis ullum cadaver: pere- 21
grino qui eſt intra portas tuas dabis
illud, & comedet illud, aut vendere
poteris *alienigenæ: popul° enim ſan-*
ctus es Domino Deo tuo. Non coques
fœtum in lacte matris ſuæ. Deci- 22
mando decimabis omnem proven-
tum agri tui egredientem a-
gro quotannis. Et comedes coram 23
Domino Deo tuo in loco quem elege-
rit ad habitationem capere facien-
dum nomen ſuum ibi, decimam gra-
ni tui, muſti tui, & olei tui, &
primogenita boum tuorum & ovium
tuarum: ut diſcas timere Dominum
Deum tuum omnibus diebus. Quum 24
verò multa fuerit à te via, quo mi-
nùs poſſis ferre illam, quòd procul
abſit à te locus quem elegerit Domi-
nus Deus tuus ad ponendum nomen
ſuum ibi, quum benedixerit tibi
Dñs Deus tuus; Tunc dabis eam *pro* 25
argento, et crumenæ inditum *accipi-*
es argentum in manu tua, & ibis ad
locum quem elegerit Dominus Deus
tuus: Et dabis argentum pro omni 26
quod deſideraverit anima tua, pro
bobus, & pro ovibus, & pro vino,
& pro inebriamento, pro cunctis
denique quæ petierit anima tua:
& comedes ibi coram Domino Deo
tuo, & lætaberis tu & familia tua.
Levitam autem qui fuerit *intra* 27
portas tuas, non derelinques: quia
non eſt ei portio ac poſſeſſio tecum.
Poſt finem trium annorum proferes 28
omnes decimas proventûs tui in
anno ipſo, & relinques intra por-
tas tuas: Ut veniat Levita, (quia 29
non eſt ei portio ac poſſeſſio tecum,)
& peregrinus, & pupillus, atque
vidua, qui ſunt *intra portas tuas,*
& comedant ac ſaturentur: ut be-
nedicat tibi Dominus Deus tuus
in omni opere manûs tuæ quod fe-
ceris.

CAP. XV.

A Fine ſeptem annorum facies 1
remiſſionem. Hæc autem eſt ratio 2
remiſſionis Ut remittat omnis domi-
nus fœneratò dans, manum ſuam,
in *eo quod fœneratò dederit ſocio*
ſuo: non exiget à ſocio ſuo & fra-
tre ſuo, quia proclamavit remiſſio-
nem Domino. Ab alienigena exi- 3
ges: in *eo autem quod fuerit tibi a-*
pud fratrem tuum, remittes manum
tuam: Præſertim, ut non ſit in te 4
mendicus: nam benedicendo bene-
dicet tibi Dominus in terra quam
ipſe *Dominus Deus tuus dat tibi*
in *poſſeſſionem, ad hæreditate acci-*
piendum eam.

ירושלמי תרגום יונתן בן עוזיאל

5 רק לחוד אין קבלא תקבלון למימרא דיי אלהכון למינטור ולמיעבד ית כל תפקידתא הדא דאנא מפקיד לכון יומא דין: 6 כי ארום יי אלהכון בירככון הי כמא דמליל לכון ותמשכנון עממין סגיאין ואתון לא תתמשכנון ותשלטון בעממין סגיאין ובכון לא ישלטון: 7 כי יהיה ואין ליתיכון עסיקן במצוותא דאורייתא ויהוי בכון מסכנא מחד אחך בחדא מן קרווך בארעך דיי אלהך יהיב לך לא תתקף ית לבבך ולא תמנע ית אידך מאחוך מסכנא: 8 כי פתוח אלא מפתח תפתח ית אידך ליה ומוופא תוופיניה הי כמסת חוסרניה דייחסר ליה: 9 השמר אסתמרו לכון דלמא יהי פתגם עם לבכון דזדנותא למימר קריבת שתא שביעתא שתא דשמיטתא ותבאש עינכון באחוכון מסכנא ולא תתנון ליה ויקבול עליכון קדם יי ויהי בכון חובא: 10 נתון מתן תתנון ליה ולא יבאש לבכון במתנכון ליה ארום מטול פתגמא הדין יברככון יי אלהכון בכל עובדיכון ובכל אושטות ידיכון: 11 כי ארום מטול דלא נייחין בית ישראל במצוותא דאורייתא לא פסקין מסכנין מגו ארעא בגין כן אנא מפקידכון למימר מפתח תפתחון ית ידיכון לקריביכון ולענייכון שיבבותכון ולמסכיני ארעכון: 12 כי ימכר ארום יזדבן לכון אחוכון בר ישראל או בת ישראל ויפלחנכון שית שנין ובמעלי שביעתא תפטרוניה לבר חורין מגביכון: 13 וכי וארום אין תפטרוניה בר חורי מגביכון לא תפטרוניה ריקנא: 14 העניק מרחדא תרחדון ליה מן ענכון מן אידיריכון ומן מעצרתכון דבריכיכון יי אלהכון תתנון ליה: 15 וזכרת ותהוון דכירין ארום משעבדין הויתון בארעא דמצרים ופרקכון יי אלהכון מטול כן אנא מפקדכון למעבד ית פתגמא הדין יומא דין: 16 והיה ויהי ארום יימר לך לא אפוק מן גבך ארום ריחמך וית אנש ביתך ארום טב ליה דמתהני עמך: 17 ולקחת ותסב ית מחטא ותנעוץ באודניה ובתרע בית דינא ויהי לך עבד פלח עד יובלא ואוף לאמתך תכתוב גט חירר ותתן לה:

ירושלמי 10 מתן תתנון ליה לא יבעש באפיכון בזמן תתנון ליה: 11 אין נטרין הנון ישראל מצוותא דאורייתא לא הוי בהון מסכנין ברם אין שבקין הנון מצותא דאורייתא ארום לא פסקין מסכניא בגו ארעא בגין כן אנא מפקד יתכון למימר מפתח תפתחון ית ידיכון לאחיכון מסכיניא ולצריכיא דאית בארעכון:

ירושלמי 14 מוודא תוודון ליה:

Targ. Jonathan B. Uziel. *Hierosolymitanum.*

5 Imò ſi recipiendo receperitis ſermonem Domini Dei veſtri, ut cuſtodiatis & faciatis omnia mandata hæc, quæ ego mando vobis hodiè; 6 Utique Dñs Deus veſter benedicet vobis, ſicut loquutus eſt vobis: pignus capietis à populis multis, à vobis autem pignus non capietur; & dominium habebitis in populos multos, ſed in vos dominium non habebunt. 7 Quòd ſi non occupabimini in præceptis legis, tum erit inter vos pauper ex uno fratrum tuorum, in una ex tuis urbibus in terra tua quam Dñs Deus tuus dat tibi: non indurabis cor tuum, neque prohibebis manum tuam à fratre tuo paupere. 8 Sed aperiendo aperies manum tuam illi, & mutuando mutuabis illi, quod ſufficiat pro penuria ſua qua indigebit. 9 Cavete vobis ne ſit verbum cum corde tuo ſuperbiæ, dicendo; Prope eſt annus ſeptimus annus remiſſionis; & malus ſit oculus veſter in fratrem veſtrum pauperem, ut non detis illi: & clamet contra vos ad Dominum & ſit in vobis peccatum. 10 Dando dabitis illi, nec malum erit cor veſtrum cùm dederitis ipſi: nam propter rem iſtam benedicet vobis Dominus Deus veſter in omnibus operibus veſtris, & in omnibus ad quæ extenderitis manus veſtras. 11 Quoniam propterea quod non acquieſcunt domus Iſrael in præceptis legis, non ceſſant pauperes è medio terræ: propterea ego præcipio vobis, dicendo; Aperiendo aperietis manus veſtras erga propinquos veſtros, & erga pauperes vicinos veſtros, & erga pauperes terræ veſtræ. 12 Si venditus fuerit vobis frater veſter Iſraelita, aut Iſraelitis, tum ſerviet vobis ſex annis: & cùm advenerit ſeptimus, tum dimittetis ipſum liberum à vobis. 13 Quòd ſi dimiſeritis ipſum liberum à vobis, non dimittetis ipſum vacuum. 14 Onerando onerabitis illum, de grege veſtro, de areis veſtris, & de torculari veſtro: *de eo* quo benedixerit vobis Dominus Deus veſter dabitis illi. 15 Et eritis memores quòd ſervi fueritis in terra Ægypti, & redemerit vos Dominus Deus veſter: propterea ego præcipio vobis ut faciatis rem hanc hodié. 16 Et erit quando dixerit tibi; Non exibo à te, quoniam diligo te & homines domûs tuæ: eò quòd bonum fuerit ei quod perceperit tecum. 17 Tum accipies acum & perforabis aurem ejus, idque in porta curiæ, & erit tibi ſervus ſerviens uſque ad Jubilæum: & etiam ancillæ tuæ ſcribes libellum libertatis, & dabis illi.

Hieroſ. 10. *Dando dabitis illi, neque erit malum in facie veſtra quo tempore dabitis illi.* 11. *Si cuſtodiverint Iſraelitæ præcepta legis, non erunt inter eos pauperes; verùm ſi dereliquerint præcepta legis, certè non ceſſabunt pauperes in medio terræ: propterea ego præcipio vobis, dicendo; Aperiendo aperietis manus veſtras fratribus veſtris pauperibus & inopibus, qui futuri ſunt in terra veſtra.*

Hieroſ. 14. *Commeatus dando commeatus dabitis illi.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

*خاصّه اكر شنويدن بشنوي در قولي يي خداي تو بنكّهداشتن بكردن مر همه آن فرمان آن 5
اين آنچه من فرمايا ترا اين روز* كه يي خداي تو آفرين كرد ترا چون آنچه سخن كفت بتو 6
وقرض دهي قومهاي بسياران وتو نه قرض ستاني ومسلّط شوي در قومهاي بسياران ودر تو
نه مسلّط شوند *كه باشد در تو مسكين از يكّه برادراني تو در يكّه دروازهاي تو در زميني 7
تو آنچه يي خداي تو دها بتو نه قوي كني مر دلي تو ونه بندي مر دستي تو از برادري
تو آن مسكين * كه كشادن بكشايي مر دستي تو وقرض دادن قرض دهي اويرا قدري 8
نيازمنديي او آنچه نيازمند باشد باو *هوشيار باش بتو تا نه باشد سخن اوازي دلي تو بي همر 9
كفتن نزديك شد سالي آن هفت سالي آن شمّطه وبد آيد چشمي تو در برادري تو آن مسكين
ونه دهي باو وبخواند ابر تو يي وباشد در تو خطا *دادن بدهي باو ونه بد آيد دلي تو 10
در دادني تو باو كه در سببي آن سخني آن آن آفرين كند ترا يي خداي تو در همه عملي تو
ودر همه رسش دستي تو* كه نه باز ايستد مسكين از مياني آن زمين ابر همچنين من فرمايا 11
ترا كفتن كشادن بكشايي مر دستي تو ببرادري تو بدرويشاني تو وبمسكينداني تو در ولايتي تو*
*كه فروخته شود بتو برادري تو آن عبري يا عبريّه وكار كرد ترا شش سالها ودر سالي آن 12
هفتمي بفرستي اويرا آزاد از نزدي تو* وكه بفرستي اويرا آزاد از نزدي تو نه فرستي اويرا تهي* 13
*كرم كردن كرم كني باو از كوسفندي تو از خرمني تو واز چرخشي تو آنچه آفرين كرد ترا يي خداي 14
تو بدهي باو* وياد كني كه بنده بودي در زميني مصر خلاص [كرد] ترا يي خداي تو ابر 15
همچنين من فرمايا ترا مر آن سخن آن اين اين روز* وباشد كه كويد بتو نه بيرون آيم از 16
نزدي تو كه دوست داشت ترا ومر خانهي تو كه نيك باو اوازي تو* وبستاني مر آن دروش 17
وبدهي در كوشي او ودر در وباشد بتو بندهي جاويد ونيز بپرستاري تو بكني همچنين*

5 *Tantùm ſi auſcultando auſcultaveris voci Domini Dei tui, obſervando facere omne præceptum iſtud quod ego præcipio tibi hodiè:* 6 *(Nam Dñs Deus tuus benedixit tibi, quemadmodum locutus eſt tibi:) tunc mutuò dabis gentibus multis, tu verò mutuò non accipies; & dominabere gentibus multis, at tibi non dominabuntur.* 7 *Quum fuerit apud te mendicus quiſpiam de fratribus tuis in una portarum tuarũ in terra tua quam Dominus Deus tuus dat tibi; non obſirmabis cor tuum, neque claudes manum tuam à fratre tuo mendico:* 8 *Sed aperiendo aperies manum tuam, & mutuò dando mutuò dabis ei, pro ratione indigentiæ ſuæ, id quo indiguerit.* 9 *Cautus ſis tibi ne ſit verbum penes cor tuum, improbum, dicendo; Appropinquat annus ſeptimus, annus remiſſionis: & malignus ſit oculus tuus in fratrem tuum mendicum, ita ut non des ei: invocétque contra te Dominum, & ſit in te peccatum.* 10 *Sed dando dabis ei, neque malignum erit cor tuum quum dederis ei: nam cauſâ hujus rei benedicet tibi Dominus Deus tuus in omni opere tuo, & in omni quod attigerit manus tua.* 11 *Non enim deſiſtet mendicus de medio terræ: idcircò præcipio tibi, dicendo; Aperiendo aperies manum tuam fratri tuo, & pauperibus tuis, & mendicis tuis in regione tua.* 12 *Quum venditus fuerit tibi frater tuus Hebræus, vel Hebræa, & opus fecerit tibi ſex annis, tum anno ſeptimo dimittes eum liberum à te.* 13 *Et quum dimittes eum liberum à te, non dimittes eum vacuum:* 14 *Munificè faciendo munificè facies ei, de ovibus tuis, & de area tua, & de torculari tuo: ex eo quo benedixerit tibi Dominus Deus tuus, dabis ei.* 15 *Et recordabere quòd ſervus fueris in terra Ægypti, & liberârit te Dominus Deus tuus: idcircò ego præcipio tibi verbũ hoc hodiè.* 16 *Erit autẽ cùm dixerit tibi, Non egrediar à te: quòd diligat te ac domum tuam, & quòd benè ſit ei tecum:* 17 *Tum capies ſubulam, & adiges per aurem ejus & in oſtium: eritque tibi ſervus æternùm. Et etiam ancillæ tuæ facies ſic*

לא לא יקשי בעינך במפטרך יתיה לבר חורין מן גבך ארום בכופלא על אגר 18
אגירא פלחך שית שנין ויברכך מטולידיה יי אלהך בכל מה דתעבד : כל 19
בוכרא דאתיליד בתורך ובענך דוכריא תקדש קדם יי אלהך לא תפלוח בבכורי
תוריכון ולא תיגוז בכורי עניכון : לפני קדם יי אלהכון תיכלוניה שנא בשנא 20
באתרא דיתרעי יי אתון ואינש בתיכון : וכי וארום יהי ביה מומא חגיר או 21
סמי כל מדעם ביש לא תכסוניה קדם יי אלהכון : בשעריך בקרויכון תיכלוניה 22
דמסאב מן למקרב לקודשיא ודדכי למקרב לקודשיא כחדא הי כבשר טביא
ואילא : רק לחוד אדמיה לא תיכלון על ארעא תישדוניה היך כמיא : 23

יו

שמור הוון זהירין למנטור זמני מועדיא לעבורי שתא ולמנטר תקופתא בירחא 1
דאביבא למעבד ביה פסחא קדם יי אלהכון ארום בירחא דאביבא אפיק יתכון
יי אלהכון ממצרים ותיכלון יתיה בליליא : וזבחת פסח ותיכסון פסחא קדם יי 2
אלהכון ביני שימשתא ועאן ותורי למחר בכרן יומא לחדות חגא באתרא דיתרעי
יי לאשראה שכינתיה תמן : לא לא תיכלון על פסחא חמיע שובעא יומין 3
תיכלון לשמיה פטיר לחמא עניא ארום בבהילו נפקתון מארעא דמצרים מן בגלל
דתידכרון ית יום מפקכון מארעא דמצרים כל יומי חייכון : ולא ותזדהרון מקמי 4
פסחא דלא יתחמי לכון חמיר בכל תחומכון שובעא יומין ולא יבית בר מן
בישרא דתכסון ברמשא ביומא קמאה לצפרא : לא תוכל לית לכון רשו למכוס 5
ית פסחא בחדא מן קירויכון דיי אלהכון יהיב לכון : כי אם אלהן באתרא 6
דיתרעי יי אלהכון לאשראה שכינתיה תמן תיכסון ית פסחא וברמשא במיעלית
שמשא תיכלוניה עד פלגות ליליא זמן שריות פורקנכון ממצרים : ובשלת ותטוון 7
ותיכלון באתרא דיתרעי יי אלהכון ביה ותתפני בצפרא מיפק חגא ותהך לקרווך :
ששת ביומא קמא תקרבון ית עומרא ותיכלון פטירי מעללתא עתיקתא ושיתא 8
יומין דאשתיירו תהון מרשן למיכול פטירי מעללתא חדתא וביומא שביעאה
ההוא תהון כנישין בתושבחא קדם יי אלהכון לא תעבדון עיבידתא : שבעה
שובעא שבועין תימנון לכון מזמן דתשרון למשלח מגלא למחצוד בחקלא בתר 9
חצד עומרא תישרון למימני שובעא שבועין :

Non grave videbitur in oculis tuis cùm dimiſeris eum liberum à te, 18 quoniam duplo pro mercede mercenarii ſerviit tibi ſex annis: & benedixit tibi propter ipſum Dominus Deus tuus in omni eo quod feceris. Omne primogenitum quod natum fuerit in bobus tuis & ovibus tuis, 19 mares ſanctificabis Domino Deo tuo. Non operaberis cum primogenitis boum veſtrorum, neque tondeas primogenitum ovium veſtrarum. Coram Domino Deo veſtro comedetis ipſum ſingulis annis, in loco quem 20 elegerit Dñs, vos, & homines domorum veſtrarum. Et quando erit in 21 ipſo macula, *ſi fuerit* claudum, aut cæcum, aut quodcunque aliud vitium, non immolabis ipſum coram Domino Deo veſtro. In urbibus ve- 22 ſtris comedetis ipſum, qui immundus eſt quominùs poſſit accedere ad ſanctificata, & qui mundus eſt ut accedat ad ſanctificata pariter, ſicut carnem capreæ & cervi. Tantùm ſanguinem ejus non comedetis, in terra 23 ſpargetis ipſum inſtar aquarum.

CAP. XVI.

ADmoniti eſtote ſervare tempora feſtorum cùm intercalationibus an- 1 ni, & ſervare revolutionem in menſe novarum frugum, ut celebres in eo Paſcha coram Domino Deo veſtro: quoniam in menſe novarum frugũ eduxit vos Dñs Deus veſter ex Ægypto, comedetis itaque ipſum eâ nocte. Et mactabitis Paſcha coram Domino Deo veſtro inter veſperas, & oves 2 & boves craſtino die, in articulo diei illius in gaudium feſti, in loco quem elegerit Dñs ut ibi habitare faciat divinam ſuam præſentiam. Non 3 comedetis cum Paſchate fermentatũ, ſeptem diebus comedetis nomini ejus azymum panem afflictionis: quoniam feſtinanter exiviſtis è terra Ægypti, ut recordemini diei exitûs veſtri è terra Ægypti omnibus diebus vi- 4 tæ veſtræ. Cavebitis propter Paſcha ut non videatur vobis fermentatum in omni limite veſtro ſeptem diebus: neq; pernoctabit foris de carne, quam mactabitis in veſpera in die primo, uſque mane. Non eſt vo- 5 bis poteſtas mactandi Paſcha in una urbium veſtrarum, quam Dominus Deus veſter dat vobis. Sed in loco quem elegerit Dominus Deus 6 veſter, ut habitare faciat ibi divinam ſuam præſentiam, mactabitis Paſcha: & veſperi in Occaſu ſolis comedetis ipſum uſque ad medium noctis, *juxta* tempus initii redemptionis veſtræ ex Ægypto. Et aſſabitis 7 & comedetis, in loco quem elegerit Dominus Deus veſter: & convertes te in aurora exitûs feſti, & ibis in urbes tuas. Die primo offe- 8 retis manipulum & comedetis azyma frugum veterum, ſex autem diebus qui ſuperſunt incipient edere azyma novarum frugum: die autem ſeptimo illo congregabimini in laude coram Domino Deo veſtro, non facietis opus. Septem hebdomadas numerabitis vobis, à tempo- 9 re quo incipietis mittere falcem in meſſem in agro, poſt meſſem manipuli incipietis numerare ſeptem hebdomadas.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* نه سخت آيد در چشماني تو در فرستادني تو اويرا آزاد از نزدي تو كه دو مزدي مزدور 18
كار كرد ترا شش سالها و آفرين كند ترا يي خداي تو در همه آنچه كني * همه آن نخست زاد 19
آنچه زاييده شود در گاوي تو و در گوسپندي تو آن نر خاص كني بيي خداي تو نه كار
كني در نخست زادي گاوي تو و نه پشم بري نخست زادي گوسپندي تو * بپيشي يي خداي 20
تو بخوري اويرا سال در سال در مقامي آنچه اختيار كند يي تو و خانوادهي تو * و كه باشد 21
درو عيب لنگ يا كور همه عيبي بد نه ذبح كني اويرا بيي خداي تو * در دروازهاي تو 22
بخوري اويرا آن پليد و آن پاك يكجا چون آهو و چون گوزن * خاصه مر خون آن نه خوري ابر 23
آن زمين بريزي اويرا چون آب * فصل شانزدهم * نگاه دار مر ماهي آن 1
نر خوشه و بكني فسح بيي خداي تو كه در ماهي آن نر خوشه بيرون آورد ترا يي از مصر شب *
* و ذبح كني فسح بيي خداي تو گوسپند و گاو در جاي آنچه اختيار كند يي بمسكن 2
گيرانيدن نامي او آنجا * نه خوري ابر او خمير هفت روزها بخوري ابر او فطير ناني درويش 3
كه در نهيب زدگي بيرون آمدي از زميني مصر بسبب ياد كني روزي بيرون آمدني تو
از زميني مصر همه روزگاراني زندگي تو * و نه ديدار آيد بتو خميرمايه در همه 4
حدّي تو هفت روزها و نه منزل كند از آن گوشت آنچه ذبح كني در ايوار در
روزي آن اوّل ببامداد * نه تواني بذبح كردن مر آن فسح در يكّه دروازهاي تو آنچه يي 5
خداي تو دها بتو * كه الّا بآن جا آنچه اختيار كند يي خداي تو بمسكن گيرانيدن 6
نامي او آنجا ذبح كني مر آن فسح در ايوار چون آمدن آن خورشيد وعدهي بيرون
آمدني تو از مصر * و بجوشاني و بخوري در جاي آنچه اختيار كند يي خداي تو درو 7
و روي كني در بامداد و بروي بخيمهاي تو * شش روزها بخوري فطير و در روزي آن هفتمي 8
عصرت بيي خداي تو نه كني كار * هفت هفتها بشماري بتو از در استيدني منجل در درو 9
دراستي بشمردن هفت هفتها *

Ne dureſcat in oculis tuis, quum 18 *dimittes eum liberum à te: quia duplicis mercedis mercenarii op° fecit tibi ſex annis: & benedicet tibi Dominus Deus tuus in omni quod facies. Omne primogenitum* 19 *quod naſcetur in bobus tuis, & in ovibus tuis, maſculum ſanctificabis Domino Deo tuo: opus non facies cum primogenito bovis tui, neque lanam tondebis primogeniti ovis tuæ. Coram Domino Deo tuo com-* 20 *edes illud quotannis, in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, tu, & familia tua. At quum fuerit in* 21 *eo vitium, nempe claudum fuerit vel cæcum, ullum vitium malum, non immolabis illud Domino Deo tuo. Intra portas tuas come-* 22 *des illud, immundus ac mundus pariter, ſicut capream & ſicut cervum. Tantùm ſanguinem ejus non* 23 *comedes, ſed ſuper terram effundes illum tanquam aquam.*

CAP. XVI.

OBſerva menſem humidarum 1 *ſpicarum, & facito Paſcha Domino Deo tuo: quia in menſe humidarum ſpicarum eduxit te Dominus ex Ægypto nocte. Et immolabis* 2 *Paſcha Domino Deo tuo ex ovibus & bobus, in loco quem elegerit Dominus ad habitationem capere faciendum nomen ſuum ibi. Non* 3 *comedes cum illo fermentatum: ſeptem diebus comedes cum eo infermentata, panem quaſi pauperis: quia in timoris percuſſione egreſſus es è terra Ægypti: ut recorderis diei egreſſûs tui è terra Ægypti, omnibus diebus vitæ tuæ. Neque* 4 *conſpicietur tibi fermentum in omni termino tuo ſeptem diebus, nec manſionem faciet tecum quicquam de carne quam immolaveris veſperâ diei primi, uſque mané. Non poteris* 5 *immolare Paſcha in qualibet portarum tuarum quam Dominus Deus tuus dat tibi: Sed in loco* 6 *quem elegerit Dominus Deus tuus ad habitationem capere faciendum nomen ſuum ibi, immolabis Paſcha veſperi circa Occaſum ſolis, juxta ſtatũ tempus egreſſûs tui ex Ægypto. Coques autem, & comedes in loco* 7 *quem elegerit Dominus Deus tuus: poſteà facie converſâ manè ibis ad tentoria tua. Sex diebus comedes* 8 *infermentata: die verò ſeptimâ erit feriatio Domino Deo tuo, non facies ullum opus. Septem deinde hebdo-* 9 *madas numerabis tibi: ab inceptione falcis in meſſe, incipies numerare ſeptem hebdomadas:*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ושית ותעבדון חדוות חגא דשבועיא קדם יי אלהכון הי כמסת נדבת ידיכון 10
היכמא דברכיכון יי אלהכון: ושמחת ותיחדון בחדוות חגא קדם יי אלהכון אתון 11
ובניכון ובנתיכון ועבדיכון ואמהתיכון וליואי די בקרויכון וגיורא ויתמא וארמלתא
די ביניכון באתרא דיתרעי יי אלהכון לאשראה שכינתיה תמן: וזכרת ותהוון 12
דכירין ארום משעבדין הויתון במצרים ותיטרון ותעבדון ית קימיא האלין:
חג הסכות חגא דמטליא תעבדון לכון שובעא יומין במשלמכון למכנוש עללתא 13
מאידיריכון וחמרא מן מעצרתיכון: ושמחת ותיחדון בחדוות חגיכון בשאובתא 14
וחלילא אתון ובניכון ובנתיכון ואמהתיכון וליואה וגיורא ויתמא וארמלתא די
בקירויכון: שבעת שובעא יומין תחגון קדם יי אלהכון באתרא דיתרעי יי ארום 15
יבריככון יי אלהכון בכל עללתכון ובכל עובדי אידיכון ותהוון ברם חדיין באצלחותא:
שלש תלת זימנין בשתא יתחמון כל דכוריכון קדם יי אלהכון באתרא דיתרעי 16
בחגא דפטיריא ובחגא דשבועיא ובחגא דמטליא וליתיכון רשאין למתחמיא
קדם יי אלהכון ריקנין מכל מצוותא: איש גבר הי כמסת מוהבות ידיה הי 17
כברכתא דיי אלהכון דיהב לכון:

פ פ פ

שופטים דיינין קשיטין וסרכין אלימין תמנון לכון בכל קירויכון דיי אלהכון 18
יהיב לכון לשבטיכון וידונון ית עמא דין קשוט: לא לא תיצלון 19
דינא ולא תסבון אפין ולא תקבלון שוחדא
ארום שוחדא מסמי עיני חכימיא דנסבין
ליה דגרים להון טפשותא ומערבב
מילין זכאין בפום דייניא בשעת דיניהון:
צדק דין קשוט ודין שלם בקשוט 20
תהי רדיף מן בגלל דתיחון ותירתון

ירושלמי 18 דיינין וסרכין:
19 לא תסטון דינא ולא תסבון אפין
ולא תסבון שוחד דממון ארום שוחדא
מסמי עינוי דחכימיא ומקלקל מליהון
דזכאין בשעת דיניהון:

ית ארעא דיי אלהכון יהיב לכון: לא תטע היכמא דליתיכון רשאין 21
למנצוב אשירתא לסטר מדבחא דיי היכדין ליתיכון רשאין למזווגא בדינא
גברא טפשא עם דיינא חכימא למלפא לכון ית דתעבדון לכון: ולא
והיכמא דליתיכון רשאין למקמא קמא היכדין ליתיכון רשאין למנאה 22
לפרנסא גברא זידנא דרחקיה יי אלהכון:

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum*

Et celebrabitis lætitiam feſti hebdomadarum coram Domino Deo veſtro, 10
juxta exigentiam ſpontaneæ oblationis manuum veſtrarum, ſecundùm
quod benedixerit vobis Dominus Deus veſter. Et lætabimini in lætitia 11
feſti coram Domino Deo veſtro, vos, filii veſtri, filiæ veſtræ, ſervi veſtri,
& ancillæ veſtræ, & Levitæ qui in urbibus veſtris *ſunt*, & peregrinus,
& pupillus, & vidua, qui *ſunt* inter vos: in loco quem elegerit
Dominus Deus veſter, ut ibi habitare faciat divinam ſuam præſentiam.
Et memores eritis vos ſervire coactos fuiſſe in Ægypto: itaque ſervabitis 12
& facietis ſtatuta iſta. Feſtum *quoque* tabernaculorum celebrabitis vobis 13
ſeptem diebus: cùm finem feceritis colligendi fruges ex areis veſtris, & vinum
ex torcularibus veſtris. Et lætabimini in lætitia feſtorum veſtrorum 14
cum fiſtula & tibiis, vos, & filii veſtri, filiæ veſtræ, & ancillæ veſtræ
& Levitæ, & peregrinus, & pupillus, & vidua, qui *ſunt* in urbibus
veſtris. Septem diebus celebrabitis feſtum coram Domino Deo veſtro, 15
in loco quem elegerit Dominus: quoniam benedixit vobis Dominus Deus
veſter in omni proventu veſtro, & in omnibus operibus manuum veſtrarum;
itaque eritis læto animo propter proſperitatem. Tribus vicibus 16
in anno videbuntur omnes mares veſtri coram Domino Deo veſtro,
in loco quem elegerit; nempe in feſto azymorum, in feſto hebdomadarum,
& in feſto tabernaculorum: neq; licebit vobis comparere
coram Domino Deo veſtro vacui omnibus præceptis. Unuſquiſque 17
juxta ſufficientiam donorum manûs ſuæ, juxta benedictionem Domini
Dei veſtri quam largitus fuerit vobis.

SECT. XLVIII.

Judices veraces & exactores potentes præficietis vobis in omnibus urbibus 18
veſtris, quas Dominus Deus
veſter dat vobis pro tribubus veſtris,
& judicabunt populum judicio
integro. Non declinare facietis 19
judicium, neque accipietis facies:
neque recipietis munus, quoniam
munus excæcat oculos ſapientum
qui accipiunt ipſum, quia
occaſionem præbet illis ſtultitiæ, &
confundit ſermones innocentes in
ore judicum in hora judicii ipſorum. Judicium veritatis & judicium perfectum 20
in veritate perſequêris: ut veniatis & poſſideatis terram, quam
Dominus Deus veſter dat vobis. Sicut vobis non licet plantare lucum 21
ad latus altaris Domini, ſic vobis non licet miſcere in judicio
virum ſtultum cum judice ſapiente, ut doceat vos id quod vobis faciatis.
Et ſicut non licet vobis erigere ſtatuam, ſic non licet vobis 22
præficere ad gubernandum virum ſuperbum, quem abominatur Dominus
Deus veſter.

Hieroſ. 18. *Judices & præfectos.* 19. *Non declinabitis in judicio, neque accipietis facies; neque accipietis munus opum, quoniam munus excæcat oculos ſapientum, & pervertit ſermones ipſorum juſtorum in hora judicii ipſorum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وبکني حج هفتها ب :: خداي تو از رسشي سخاوتي دستي تو آنچه بدهي چون آنچه آفرين کند 10
ترا :: خداي تو * وشادي کني ببيشي :: خداي تو تو و پسري تو و دختري تو و بندهي 11
تو و پرستاري تو وآن لوي آنچه در دروازهاي تو وآن غريب وآن يتيم وآن بيوه آنچه در
مياني تو در جايي آنچه اختيار کند :: [خداي تو] بمسکن گيرانيدن نامي [او] آنجا * وياد 12
کني که بنده بودي در مصر ونگاه داري وبکني مر آن رسمهاي آن اينان * حجّي آن 13
سکّت بکني بتو هفت روزها در جمع کردني تو از خرمني تو واز چرخ تو * وشادي کني در 14
حجّي تو تو وپسري تو ودختري تو وبندهي تو وپرستاري تو وآن لوي وآن غريب
وآن يتيم وآن بيوه آنچه هر دروازهاي تو * هفت روزها حج گذاري ب :: خداي تو در 15
جاي آنچه اختيار کند :: که آفرين کند ترا :: خداي تو در همه دخلي تو ودر
همه عملي دستي تو وباشي خاصّه شادمان * سه بارها در سال ديدار آيد همه نرينهي تو 16
مر پيشي :: خداي تو در جايي آنچه اختيار کند در حجّي آن فطير ودر حجّي آن هفتها
ودر حجّي آن سکّوت ونه ديدار آيد مر پيشي :: تهي * مردي چون هديهي دستي او چون 17
آفرين :: خداي تو آنچه بداد بتو * حاکمان ومهتران بدهي بتو در همه دروازهاي تو 18
آنچه :: خداي تو دها بتو بقبيلهاي تو وحکم کنند مر آن قوم حکم راست * نه 19
ميل دهي حکم نه آزرم داري رويها ونه ستاني رشوت که آن رشوت کور کند
خردمندان وخليف کند سخناني راستان * راست راست بتازي بسبب بزيي وميراث 20
گيري مر آن زمين آنچه :: خداي تو دها بتو * نه نشاني بتو اشره همه درخت 21
پهلوي مذبحي :: خداي تو آنچه بکني بتو * ونه بر انگيزاني بتو انگيخته آنچه 22
دشمن داشت :: خداي تو *

* Poſteà ages feſtum hebdomadum 10
Domino Deo tuo ex acceſſione liberalitatis
manûs tuæ, quam dabis
prout benedixerit tibi Dominus
Deus tuus. Et lætitiam ages 11
coram Domino Deo tuo, tu & filius
tuus & filia tua, & ſervus tuus
& ancilla tua, & Levita qui
intra portas tuas, & peregrinus, &
pupillus, ac vidua, qui fuerint in
medio tuî, in loco quem elegerit Dominus
Deus tuus ad habitationem
capere faciendum nomen ſuum ibi.
Et recordaberis quòd ſervus fueris 12
in Ægypto: propterea obſervabis
ac facies ſtatuta hæc. Solennitatem 13
tabernaculorum facies tibi
ſeptem diebus, quum collegeris de
area tua & de torculari tuo. Et 14
lætitiam ages in ſolennitate tua,
tu & filius tuus & filia tua, &
ſervus tuus & ancilla tua, & Levita,
& peregrinus, & pupillus,
ac vidua, qui habitaverint intra
portas tuas. Septem diebus feſtum 15
celebrabis Domino Deo tuo in
loco quem elegerit Dominus: quoniam
benedicet tibi Dominus Deus
tuus in omni proventu tuo, & in
omni opere manûs tuæ, & eris utique
lætus. Tribus vicibus in anno 16
apparebit omnis maſculus tuus
coram Domino Deo tuo, in loco quem
elegerit, in ſolennitate infermentatorum,
& in ſolennitate hebdomadū,
& in ſolennitate tabernaculorum:
neque apparebit quiſquam corā Domino
vacuus. Quiſque juxta munus 17
manûs ſuæ, juxta benedictionem
Domini Dei tui quam dederit
tibi. Judices ac principes dabis 18
tibi intra omnes portas tuas quas
Dominus Deus tuus dat ibi per tribus
tuas, & judicabunt populum
judicio recto. Non inclinabis judicium, 19
nec honorabis facies, neq;
accipies munus: quia munus cæcos
reddit oculos prudentum, & pervertit
verba rectorum. Rectum, 20
rectum perſequêris, ut vivas, &
hæreditate accipias terram quam
Dominus Deus tuus dat tibi. Non 21
plantabis tibi lucum quarumcunque
arborum ſecus altare Domini
Dei tui quod facies tibi. Neque 22
eriges tibi ſtatuam, quam odit Dominus
Deus tuus.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

Targ. JONATHAN B. UZIEL. Hierosolymitanum.

יז

1 לא תזבח לא תכסון קדם יי אלהכון תור ואימר דיהי ביה מומא או כל מדעם
2 ביש דגזיל ואניס ארום מרחק קדם יי אלהכון הוא : כי ימצא ארום ישתכח
בינכון בחדא מן קורייכון דיי אלהכון יהיב לכון גבר או איתא דיעבד דביש קדם
3 יי אלהכון למעיבר על קיימיה : וילך ואזל בתר יצרא בישא ופלח לטעוות
עממיא וסגיד להון ולשמשא או לסיהרא או לכל חילי שמיא דלא פקידית :
4 והגד ואתחוא לכון ותשמעון ותיתבעון ית סהדיא טבאות והא קושטא כיון
5 פתגמא אתעבידת תועבתא הדא ביניכון : והוצאת ותפקון ית גברא ההוא או
ית אנתתא ההיא דעבדו ית פתגמא בישא הדין לתרע בית דיניכון ית גברא
6 או ית אנתתא ותאטלונון באבניא וימותון : על פי על מימר תרין סהדין או
7 תלתא סהדין יתקטיל דמתחייב קטול לא יתקטיל על מימר סהיד חד : יד ידא
דסהדיא תהי ביה בשירויא למקטליה וידא דכל עמא בבתריתא ותפלון עביד
8 דביש מביניכון : כי יפלא ארום
יתפרש מנכון פתגמא לדינא ביני
אדם סאיב לאדם דכי וביני דיני
נפשתא לדיני ממונא ביני מוכתש
צורעא למכתש נתקא מלי פלוגתא
בבית דינכון ותקומון ותיסקון לאתרא
9 דיתרעי יי אלהכון ביה : ובאת ותיתון
לות כהניא דמשיבט לוי ולות דיינא די יהי ביומיא האנון ותתבעון מנהון ויחוון
10 לכון ית הלכת דינא : ועשית ותעבדון על מימר הלכת אוריתא דיחוון לכון
11 מן אתרא ההוא דיתרעי יי ותטרון למעבד ככל דילפונכון : על פי על מימר
אוריתא דילפונכון ועל הלכת דינא דיימרון לכון תעבדון לא תסטון מן
12 פתגמא דיחוון לכון ימינא ושמאלא : והאיש וגברא דיעבד בזדנותא בדיל
דלא למיצת מן כהנא דקאים לשמשא תמן קדם יי אלהכון או מן דיינא ויתקטל
13 גברא ההוא ותפלון עביד דביש מישראל : וכל העם וכל עמא ישמעון וידחלון
ולא ירשעון תוב :

ירושלמי 8 ארום יתכסי מנכון פתגם
לסדר דין בין דם דקטולין בין דם
דבתולין בין מכתש צרעתא בין מכתש
נתקא מלין דמצו לקרייכון ותקומון
ותסקון לאתרא די יתרעי יי אלהכון
ביה :

CAP. XVII.

NOn mactabitis coram Domino Deo veſtro bovem aut agnum, in 1
quo erit macula aut quicquam mali, quod raptum aut vi ablatum ſit,
quoniam abominabile coram Domino Deo veſtro eſt. Quando inve- 2
nietur inter vos, in una urbium veſtrarum quam Dominus Deus veſter
dat vobis, vir aut mulier qui fecerit quod malum eſt coram Do-
mino Deo veſtro, tranſgrediendo pactum ejus. Et abierit poſt con- 3
cupiſcentiam malam, & coluerit idola populorum & adoraverit ea,
ſive ſolem, ſive lunam, ſive omnem exercitum cœlorum, de quibus
nihil præcepi. Et indicatum fuerit vobis, & audiveritis, & quæſive- 4
ritis teſtes probè, & ecce ſi verum & certum eſt hoc verbum, &
facta eſt hæc abominatio inter vos. Tum educetis virum illum aut 5
mulierem illam, qui fecerunt malum hoc, ad portam domus judicii
veſtri, virum aut mulierem: & lapidibus obruetis eos, & morientur.
Juxta ſermonem duorum teſtium, aut trium teſtium, occidetur qui 6
reus eſt occiſionis: non interficietur juxta ſermonem teſtis unius. Ma- 7
nus teſtium erit in eum initio, ut interficiant ipſum, dein manus to-
tius populi poſtremò: & ita extirpabitis facientem id quod malum
eſt è medio veſtri. Quando abſ- 8
truſum erit à vobis verbum in
judicio, inter ſanguinem pollu-
tum & ſanguinem innocentem,
inter judicia animarum & judicia
pecuniarum, inter plagam lepræ
& plagam ſcabiei, verba litis in
domo judicii veſtri: tum ſurgetis
& aſcendetis in locum quem ele-
gerit Dominus Deus veſter. Et 9
venietis ad ſacerdotes qui ſunt ex
tribu Levi, & ad judicem qui erit
in diebus illis: & quæretis ab illis, & indicabunt vobis ritum judicii.
Tum facietis juxta verbum ritus legis, quam indicaverint vobis ex 10
loco illo quem elegerit Dominus, & ſervabitis ut faciatis quæcunque
docuerint vos. Juxta ſermonem legis quam docuerint vos, & juxta 11
ritum judicii quod dixerint vobis, facietis: non declinabitis à verbo
quod indicaverint vobis ad dextram aut ſiniſtram. Vir autem qui fe- 12
cerit per ſuperbiam, ut non obediat ſacerdoti qui ſtabit ad miniſtran-
dum ibi coram Domino Deo veſtro, aut judici: tum interficiatur vir
ille, & exterminabitis facientem id quod malum eſt ex Iſrael. Et 13
omnis populus audient & timebunt, & non impiè agent rurſus.

Hieroſ. 8 *Quando tectum erit à vobis verbum, ad exponendum judicium inter ſanguinem homicidarum & ſanguinem virginitatum, inter plagam lepræ & plagam ſcabiei, verba contentionum in urbibus veſtris, tum ſurgetis & aſcendetis ad locum quem elegerit Dominus Deus veſter.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* فصل هفدهم *

* نه ذبح كني بر :: خداي تو گاو و برّه آنچه باشد درو عيب همه چيزي بد كه مكروهي 1
:: خداي تو است او * كه يافته شود در مياني تو در يكّه دروازهاي تو آنچه :: خداي تو دهد بتو 2
مرد يا زن آنچه بكند مر آن بد در نظرهاي :: خداي تو بگذشتني شرطي او * برفت و پرستش 3
كرد بتاني ديگران و سجود كرد بايشان و بخورشيد يا بماه يا بهمه سپاهي آن آسمان آنچه نه
فرمودم * و آگاه شود بتو و بشنوي و طلب كني نيكو و اينك راست و آراسته آن سخن كرده 4
آمد آن مكروهي آن اين در يسرال * و بيرون آوري مر آن مردي آن او يا آن زني آن آن آنچه بكردند 5
مر آن سخن آن بدي آن اين بدروازهاي تو مر آن مرد يا مر آن زن و سنگسار كني ايشانرا
و بميرند * ابر قولي دو گواهان يا سه گواهان كشته شود آن كشتني نه كشته شود ابر قولي 6
گواهي يكّه * دستي آن گواهان باشد درو در اوّل بكشتني او و دستي همه آن قوم در آخر و كم 7
كني آن بد از مياني تو * كه پوشيده شود از تو سخن بحكم مياني خون بخون مياني حكم 8
بحكم و مياني زخم بزخم سخنهاي خصومتها در دروازهاي تو برخيزي و برآيي بآن جا آنچه
اختيار كند :: خداي تو درو * و بيايي بآن كهنان آن لويان بآن حاكم آنچه باشد در روزگاران و 9
ايشان و طلب كني و آگاه كنند بتو مر سخن آن حكم * و بكني ابر قولي آن سخن آنچه آگاه 10
كنند بتو از آن جاي آن او آنچه اختيار كند :: و نگاه داري بكردن چون همه آنچه بياموزند ترا *
* ابر قولي آن توره آنچه بياموزند ترا و ابر آن حكم آنچه گويند بتو بكني نه گردي از آن سخن 11
آنچه آگاه كنند بتو راست و چپ * و آن مرد آنچه بكند در شوخي بي شنيدن بآن كهن آن
ايستيده بخدمت كردن آنجا مر :: خداي تو يا بآن حاكم كشته آيد آن مردي آن او و كم 12
كني آن بد از يسرال * و همه آن قوم بشنوند و بترسند و نه شوخي كنند نيز * 13

CAP. XVII.

*NOn immolabis Domino Deo tuo 1
bovem, aut agnum, in quo fuerit
vitium, quæpiam res mala: nam
abominatio Domino Deo tuo eſt illud.
Quum inventus fuerit in medio 2
tui, in una portarum tuarum quas
Dominus Deus tuus dat tibi, vir
aut mulier qui fecerit malum in
conſpectibus Domini Dei tui, tranſ-
grediendo pactum ejus: Et perre- 3
xerit, colueritque idola aliena, atque
adoraverit illa, & ſolem, aut lu-
nam, aut totum exercitum cœli,
quod non præcepi: Et nuntiatum 4
fuerit tibi, & audieris, tunc inqui-
res benè: et ecce verum eſt, et conſtat
verbum, facta eſt abominatio iſta
in Iſrael: Educes quidem virum 5
illum, aut mulierem illam, qui fece-
rint malum hoc, ad portas tuas, vi-
rum aut mulierem, & lapidabis eos
lapidibus, & morientur. Ad di- 6
ctum duorum teſtium vel trium
teſtium interficietur interficiendus:
non interficietur ad dictum te-
ſtis unius. Manus teſtium erit in 7
illum primùm, ad interficiendum il-
lum, & manus univerſi populi po-
ſtremò: & deficere facies malum de
medio tui. Cùm obtectum fuerit à te 8
aliquid in judicio, inter ſanguinem
ac ſanguinem, inter cauſam ac cau-
ſam, & inter plagam ac plagam,
in verbis litium intra portas tuas,
ſurges & aſcendes ad locum quem
elegerit Dominus Deus tuus: Et 9
venies ad ſacerdotes Levitas, & ad
Judicem qui fuerit in diebus illis,
& inquires, & notum facient tibi
verbum judicii: Et facies juxta 10
ſententiam verbi quod notum fece-
rint tibi è loco illo quem elegerit
Dominus, obſervabiſque facere ſe-
cundùm omne quod docuerint te.
Juxta ſententiam legis quam docue- 11
rint te, & juxta judicium quod di-
xerint tibi, facies: non divertes à
verbo quod notum fecerint tibi, ad
dextram aut ſiniſtram. Vir autem 12
qui fecerit per impudentiam, non
auſcultando ſacerdoti ſtanti ad mi-
niſtrandum ibi Domino Deo tuo, aut
Judici; interficietur vir ille, &
deficere facies malum ex Iſraele. Et 13
univerſus populus audient ac time-
bunt, & non impudenter agent am-
pliùs.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

כִּי תָבֹא אֲרוּם תֵּיעֲלוּן לְאַרְעָא דַּיְיָ אֱלָהָכוֹן יָהִיב לְכוֹן וְתֵירְתוּן יָתַהּ וְתִיתְּבוּן 14
בָּהּ וְתֵימְרוּן נְמַנֵּי עֲלַן מַלְכָּא כְּכָל עַמְמַיָּא דִּבְחֲזוֹרְנוּתִי׃ שׂוֹם תְּתַבְּעוּן אוּלְפַּן מִן 15
קֳדָם יְיָ וּמִבָּתַר כְּדֵין תְּמַנּוּן עֲלֵיכוֹן מַלְכָּא לֵית לְכוֹן רְשׁוּ לְמַנָּאָה עֲלֵיכוֹן גְּבַר
חִלּוֹנִי דְּלָא מִן אֲחוּכוֹן הוּא׃ רַק לְחוֹד לָא יְסַגֵּן לֵיהּ עַל תְּרֵין סוּסְוָון דִּלְמָא 16
יִרְכְּבוּן רַבְרְבָנוֹי עֲלֵיהוֹן וְיִתְגָּאוּן וְיִתְבַּטְּלוּן מִפִּתְגָּמֵי אוֹרַיְיתָא וְיִחוֹבוּן חוֹבַת גָּלוּתָא
לְמִצְרַיִם וַיְיָ אֲמַר לְכוֹן לָא תוֹסְפוּן לְמִתוּב בְּאָרְחָא הָדֵין תּוּב׃ וְלֹא וְלָא יְסַגּוּן 17
לֵיהּ נְשִׁין עַל תַּמְנֵסְרֵי דְּלָא יִטְעַיִן לִבֵּיהּ וְכַסְפָּא וְדַהֲבָא לָא יִסְגֵּי לֵיהּ דְּלָא
יִתְרוֹמַם לִבֵּיהּ לַחֲדָא וְיִמְרוֹד בֶּאֱלָהּ שְׁמַיָּא׃ וְהָיָה וִיהֵי אִין נָיִיחַ הוּא בְּמִצְוָתָא 18
דְּאוֹרַיְיתָא יָתִיב לְרוֹחְצָן עַל כּוּרְסֵי מַלְכוּתֵיהּ וְיִכְתְּבוּן לֵיהּ סָבַיָּא יַת פַּרְשָׁא
אוֹרַיְיתָא הָדָא עַל סִפְרָא מִן קֳדָם כַּהֲנַיָּא דְּמִן שֵׁיבֶט לֵוִי׃ וְהָיְתָה וּתְהֵי גַּבֵּיהּ 19
וִיהֵי קָרֵי בֵּיהּ כָּל יוֹמֵי חַיּוֹי מִן בִּגְלַל דְּיֵילִיף לְמִדְחַל מִן קֳדָם יְיָ אֱלָהֵיהּ לְמִנְטַר
יַת כָּל פִּתְגָּמֵי אוֹרַיְיתָא הָדָא וְיַת כָּל קְיָמַיָּא הָאִלֵּין לְמֶעְבְּדְהוֹן׃ לְבִלְתִּי מְטוּל 20
דְּלָא יָגִיס לִבֵּיהּ יַתִּיר מִן אֲחוֹי וּמְטוּל דְּלָא יִסְטֵי מִן תַּפְקֵדְתָּא לְיַמִּינָא וְלִשְׂמָאלָא
מִן בִּגְלַל דְּיִנְגּוֹד יוֹמִין עַל מַלְכוּתֵיהּ הוּא וּבְנוֹי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

Quando ingrediemini in terram quam Dominus Deus veſter dat vobis, & hæreditario poſſidebitis eam, & habitabitis in ea, ac dicetis; Præficiemus ſuper nos regem, ſicut omnes populi qui ſunt in circuitu meo. 14 Quæretis doctrinam à facie Domini, & poſtea præficietis vobis regem: non licet vobis præficere ſuper vos virum alienum, qui non ſit ex fratribus veſtris. 15 Tantùm ne multiplicentur ei ſupra duos equos, ne equitent principes ejus, & ſuperbiant, & ceſſent à verbis legis, & peccent peccato captivitatis in Ægyptum: nam Dominus dixit vobis; Non iterùm revertemini per ſemitam hanc rurſus. 16 Neque multiplicentur ei uxores ultra octodecim, ne errare faciant cor illius: neque argentum neque aurum multiplicetur ei, ne elevetur cor ejus valdè, & rebellis ſit in Deum cœlorum. 17 Et erit, ſi acquieverit præceptis legis, ſedebit ſecurè ſuper ſolio regni ſui: & ſcribent illi ſeniores ſectionem legis hujus in libro, à facie ſacerdotum qui ſunt ex tribu Levi. 18 Et erit penes eum, & leget in eo omnibus diebus vitæ ſuæ: ut diſcat timere à facie Domini Dei ſui, ut cuſtodiat omnia verba legis hujus, & omnia ſtatuta hæc ut ea faciat. 19 Ut non ſuperbum ſit cor ejus ſupra fratres ſuos, neque declinet à mandato ad dextram aut ſiniſtram: & ut protrahat dies ſuper regnum ſuum, ipſe, & filii ejus, inter Iſraelitas. 20

יח

לֹא יִהְיֶה לָא יְהֵי לְכַהֲנַיָּא דְּמִן שֵׁבֶט לֵוִי חוּלָק וְאַחְסָנָא עִם אֲחוֹי קוּרְבָּנַיָּא 1
דַּיְיָ בְּאַחְסַנְתְּהוֹן יֵיכְלוּן׃ וְנַחֲלָה וְאַחְסָנַת חֲקִיל וּכְרַם לָא תְהֵי לֵיהּ בֵּינֵי אֲחוֹי 2
עַשְׂרִין וְאַרְבַּע מוֹהֲבוּתָא דִּכְהוּנְתָא דִּיהַב לֵיהּ יְיָ הִינוּן אַחְסַנְתֵּיהּ הֵיכְמָא דְּמַלֵּיל
לֵיהּ׃ וְזֶה יִהְיֶה וְדֵין יְהֵי חוּלְקָא דְּחָמֵי לְכַהֲנַיָּא מִן עַמָּא מִלְוַת דָּבְחֵי דִּבְחִין 3
אִין תּוֹר אִין אִימַר וְיִתְּנוּן לְכַהֲנָא אֶדְרָעָא דְּיַמִּינָא וְלוּחָא אַרְעָיָא וְלוּחַיָּא
דְּרַקִּיתָא וְקֵיבְתָא׃ רֵאשִׁית שֵׁירוּי עִיבּוּרְכוֹן חַמְרֵיכוֹן וּמִשְׁחֵיכוֹן וְשֵׁירוּי נִיזַת 4
עָנֵיכוֹן כְּמִסַּת קְמוּרָא תִּתְּנוּן לֵיהּ׃ כִּי בוֹ מְטוּל דְּבֵיהּ אִתְרְעֵי יְיָ אֱלָהָכוֹן מִכָּל 5
שִׁבְטֵיכוֹן לְמֵיקוּם לְשַׁמָּשָׁא בִּשְׁמָא דַּיְיָ הוּא וּבְנוֹי כָּל יוֹמַיָּא׃ וְכִי יָבֹא וַאֲרוּם 6
יֵיתֵי לֵיוָאָה מֵחֲדָא מִן קִרְוֵיכוֹן מִן כָּל יִשְׂרָאֵל דְּהוּא דַּיֵיר תַּמָּן וְיֵיתֵי בְּכָל כְּרוּךְ
דִּרְעָיָא נַפְשֵׁיהּ לְאַתְרָא דְּיִתְרְעֵי יְיָ׃

CAP. XVIII.

NOn erit ſacerdotibus qui ſunt ex tribu Levi pars aut hæreditas cum fratribus ſuis: oblationes Domini pro hæreditate ſua comedent. 1 Hæreditas autem agri aut vineæ non erit illi inter fratres ſuos: viginti quatuor dona ſacerdotii, quod dedit illi Dominus, illa hæreditas ejus *ſunt*, quemadmodum loquutus eſt illi. 2 Et hæc erit portio quæ convenit ſacerdotibus ex populo, ex parte offerentium ſacrificia, ſive bovem, ſive agnum: dabunt ſacerdoti armum dextrum, & maxillam inferiorem, & maxillas temporum, & ventriculum. 3 Primitias frumenti veſtri, vini veſtri, & olei veſtri, & primitias velleris ovium veſtrarum, quantum ſufficiat cingulo, dabitis illi. 4 Quoniam eum elegit Dominus Deus veſter ex omnibus tribubus veſtris, ut ſtet & miniſtret in nomine Domini ipſe & filii ejus omnibus diebus. 5 Et quando venerit Levita ex una civitatum veſtrarum ex omni Iſrael, ubicunque habitat, venerit inquam cum omni intentione deſiderii animæ ſuæ in locum quem elegerit Dominus: 6

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

*كه بيايي بآن زمين آنچه ״ خداي تو دها بتو بميراث گرفتن آنرا و بنشيني دران و بگويي 14
بنهم ابر من پادشاه چون همه آن قومها آنچه گرداگردي من * نهادن بنهي ابر تو پادشاه 15
آنچه اختيار كند ״ خداي تو درو از مياني برادراني تو بنهي ابر تو پادشاه نه تواني بدادن ابر
تو مردي بيگانه آنچه نه برادري توست او * خاصه نه بسيار كند باو اسبها و نه بازگرداند مر 16
آن قوم بمصر بسبب بسيار كردن اسپ و ״ گفت بشما نه افزاييد ببازگشتن درراهي آن اين
نيز * و نه بسيار كند باو زنان و نه گردد دلي او و سيم و طلا نه بسيار كند باو بغايت * و باشد 17 18
چون نشستني او ابر تختي پادشاهي او و بنويسد باو مر دو آن توره آن [اين] ابر سفر از پيشي
آن كهنان آن لويان * و باشد اوازي او و بخواند درو همه روزگاراني زندگيي او بسبب بياموزد 19
بترسيدن مر ״ خداي او بنگاه داشتن مر همه سخنهاي آن توره آن اين و مر آن رسمهايي آن
ايدان بكردن ايشانرا * ببي بلند كردن دلي او از برادراني او ببي گشتن از آن فرمان راست 20
و چپ بسبب دراز كشد روزگاران ابر پادشاهي او او و پسراني او در مياني يسرال *

* فصل هشتدهم *

* نه باشد بكهنان آن لويان همه قبيلهي لوي بخش و احسنتا اوازي يسرال قربانهاي ״ 1
و احسنتاي او بخورند * و احسنتا نه باشد باو در مياني برادراني او ״ او احسنتاي او چون 2
آنچه سخن گفت باو * و اين باشد حكمي آن كهنان از نزدي آن قوم از نزدي ذبحت 3
كنان آن ذبحت اگر گاو اگر برّه و بدهد بكهن آن بازو و آن زنخ و آن شيردان * اوّل دانهي 4
تو و شيرهي تو و روغني تو و اوّلي پشم بريدن گوسپندي تو بدهي باو * كه درو اختيار كرد ״ 5
خداي تو از همه قبيلهاي تو بايستادن بخدمت كردن در نامي ״ او و پسراني او همه آن
روزگاران * و كه بيايد آن لوي از يكّه دروازهاي تو از همه يسرال آنچه او نشينا آنجا و بيايد 6
در همه آرزوي جاني او بآن جا آنچه اختيار كند ״ *

Cùm veneris ad terram quam Dominus Deus tuus dat tibi ad hæreditate accipiendum eam, & ſederis in ea, ac dixeris; Ponam ſuper me regem, ſicut omnes gentes quæ ſunt *circa me:* 14 *Ponendo pones ſuper te regem quem elegerit Dominus Deus tuus: è medio fratrum tuorum pones ſuper te regem, non poteris dare ſuper te virum alienum qui non frater tuus ſit ipſe.* 15 *Veruntamen ne multiplicet ſibi equos, nec reducat populum in Ægyptum, ob multiplicationem equorum; cùm Dominus dixerit vobis, Non addetis reverti per viam hanc ampliùs.* 16 *Neque multiplicet ſibi uxores, ut non divertat cor ejus: argentum quoque & aurum ne multiplicet ſibi valdè.* 17 *Erit autem, cùm ſederit ſuper ſolium regni ſui, tunc ſcribet ſibi duplum legis hujus in libro, deſumptum è præſentia ſacerdotum Levitarum:* 18 *Eritque apud illum, & leget in eo omnibus diebus vitæ ſuæ, ut diſcat timere Dominum Deum ſuum, obſervando omnia verba legis hujus, & ſtatuta hæc, ad faciendum ea:* 19 *Ut non elevet cor ſuum præ fratribus ſuis, & ut non divertat à præcepto ad dextram aut ſiniſtram: ut longùm protrahat dies ſuper regnum ſuum, ipſe & filii ejus in medio Iſrael.* 20

CAP. XVIII.

NOn erit ſacerdotibus Levitis, toti tribui Levi, portio ac hæreditas cum Iſrael: oblationes Domini & hæreditatem ejus comedent. 1 *Poſſeſſio itaq; non erit illi in medio fratrum ſuorum: Dominus eſt poſſeſſio ejus, quemadmodum locutus eſt ei.* 2 *Iſtud autem erit jus ſacerdotum à populo, ab immolantibus victimam, ſive bovem, ſive agnum; dabit ſacerdoti brachium, & maxillam, ac ventriculum.* 3 *Primum grani tui, & muſti tui, & olei tui, primum quoque lanæ tonſuræ ovium tuarum dabis ei.* 4 *Ipſum enim elegit Dominus Deus tuus ex omnibus tribubus tuis ad aſtandum ad miniſterio fungendum nomini Domini, ipſum & filios ejus omnibus diebus.* 5 *Et cùm venerit Levita ex una portarum tuarum ex omni Iſrael ubi habitat, veneritque toto deſiderio animæ ſuæ ad locum quem elegerit Dominus:* 6

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ושרת וישמש בשום מימרא דיי אלהיה היך ככל אחוי ליואי דמשמשין תמן 7
קדם יי: חלק חולק כל קבל חולק 8
בשוה ייכלון בר מטותבי קורבניא
דיכלון כהניא דאוריתו להון אלעזר
ואיתמר אבהתכון: כי אתה בא ארום אתון עללין לארעא דיי אלהכון יהיב 9
לכון לא תילפון למעבד כריחוקי עממיא האינון: לא ימצא לא ישתכח 10
בכון מעברין בניהון ובנתיהון בנורא
לא קסומי קוסמין ולא חרודי עיינין
ולא נטורי נחשין ולא חרשין: וחבר
ומחברין ואסרין חיוין ועקרבין וכל 11
מיני רחשין ושאלין אובא טמיא ונרם
ידוע ותבע מן מיתיא: כי תועבת
ארום מרחק קדם יי כל עביד אלין 12
ומטול תועיבתא האלין יי אלהכון
מתריכיהון מן קדמיכון: תמים שלמין תהון ברחלתא דיי אלהכון: כי 13
ארום עממיא האלין דאתון עתידין 14
למירות יתהון לחרודי עינא ולקיסומי
קסמיא ציתין ואתון לא כוותהון אלהן
כהניא שיילין אוריא ותומיא ונביא תריציא יהב לכון יי אלהכון: נביא
נביא מביניכון מן אחוכון דדמי לי ברוח קודשא יקים לכון יי אלהכון מניה 15
תקבלון: ככל ככל דשילתון מן קדם יי אלהכון בחורב ביומא דאתכנשו 16
שבטיא למקבלא אורייתא למימר לא נוסיף למשמע ית קל דיבורא מן
קדם יי אלהנא וית אישתא רבתא הדא לא נחמי תוב דלא נמות: ויאמר
ואמר יי לי אתקינן מה דמלילן: נביא נביא אקים להון מביני אחוהון 17 18
דרוח קודשא ביה כוותך ואיתן פתגמי נבואתי בפומיה וימליל עמהון ית כל
דאיפקדיניה: והיה ויהי גברא דלא יקביל פתגמי נבואתי דימליל בשמי 19
מימרי יפרע מניה: אך ברם נבי שקרא דירשע למללא פתגמא בשמי 20
ית דלא פקידתיה למללא ודי ימליל בשום טעוות עממיא ויתקטל נביא
ההוא בסייפא: וכי וארום תימרון ברעיונכון היכדין נידע ית פתגמא דלא 21
מלליה יי:

ירושלמי 8 וית בר זבוניה דזבינו ליה
על אבהתא:

ירושלמי 10 לא ישתכח בכון מעבר
בריה וברתיה בנורא לאקסומי קסמין
ולא חרודי עינין ולא נטורי נחשין
וחרשין: 11 וחברי חבורן בישין ואסרי
חיון ועקרבין וכל מיני רחשין ושאלי
אובא ומסקי זכורין ותבען אולפן מן
מיתיא:

ירושלמי 14 לחרודי עינין ולקסמי
קסמיא ישמעון:

Targ. JONATHAN B UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

7 Miniſtrabit in nomine ſermonis Domini Dei ſui, ſicut omnes fratres ſui Levitæ, qui miniſtrant ibi coram Domino. 8 Partem ex adverſo partis æqualiter comedent, præter dona oblationum quas comedent ſacerdotes, quas tradiderunt in poſſeſſionem illis Eleazar & Ithamar patres veſtri. 9 Quoniam vos ingredimini in terram quam Dominus Deus veſter dat vobis: non diſcetis facere juxta abominationes populorum illorum. 10 Non invenietur inter vos tranſire faciens filios ſuos aut filias ſuas per ignem, non divinantes divinationes, nec præſtigiatores, neque obſervantes divinationes aut auguria. 11 Qui incantent aut ligent ſerpentes aut ſcorpiones, aut omnes ſpecies reptilium, aut interrogantes pythonem per oſſa, aut os *animantis dicti* Jadua, aut quærentem à mortuis. 12 Quoniam abominatio coram Domino omnis faciens hæc: & propter abominationes iſtas Dominus Deus veſter ejicit eos à facie veſtra. 13 Integri eritis in timore Domini Dei veſtri. 14 Quoniam populi iſti quos poſſeſſuri eſtis præſtigiis & divinationibus auſcultant: vos autem non ſimiles illis eritis, ſed ſacerdotes interrogabunt per Urim & Tummim; nam prophetam rectitudinum dabit vobis Dominus Deus veſter. 15 Prophetam è medio veſtri ex fratribus veſtris, qui ſimilis ſit mihi in ſpiritu ſancto, excitabit vobis Dominus Deus veſter: illi obedietis. 16 Juxta omnia quæ petiiſtis à Domino Deo veſtro in Horeb, die quo congregatæ ſunt tribus ad accipiendum legem, dicendo; Ne iterùm audiamus vocem ſermonis à facie Domini Dei noſtri, & ignem magnum hunc ne videamus rurſus, ut non moriamur. 17 Et dixit Dominus mihi; Recta ſunt ea quæ loquuti ſunt. 18 Prophetam ſuſcitabo illis è medio fratrum ſuorum, in quo erit ſpiritus ſanctus, ſicut te: & ponam ſermones prophetiæ meæ in ore ejus, & loquetur cum illis quicquid mandavero ipſi. 19 Et erit vir qui non auſcultaverit ſermonibus prophetiæ meæ, quæ loquetur in nomine meo, ſermo meus vindictam ſumet de eo. 20 Verùm pſeudopropheta, qui impiè egerit loquendo ſermonem in nomine meo, quem non præcepi illi ut loqueretur, & qui loquetur in nomine idolorum populorum, interficietur propheta ille gladio. 21 Quòd ſi dixeritis in cogitationibus veſtris; Quomodo ſciemus ſermonem quem non loquutus eſt Dominus?

Hieroſ. 8 *Et proventum venditionis ſuæ, quam vendiderunt illi juxta patres.*

Hieroſ. 10 *Non invenietur inter vos tranſire faciens filium ſuum aut filiam ſuam per ignem, ad divinandum divinationes, nec præſtigiatores qui perſtringunt oculos, neque obſervantes divinationes aut auguria.* 11 *Et ſociantes ſocietates malas, aut ligantes ſerpentes aut ſcorpiones, aut omnes ſpecies reptilium, aut interrogantes pythonem, aut aſcendere facientes pythones, aut quærentes doctrinam à mortuis.*

Hieroſ. 14 *Præſtigiatoribus & divinis auſcultant.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وخدمت کند درنامي [::] خداي او چون همه برادراني او آن لويان آن ايستادگان بپيشي 7
:: * بخش چون بخش بخورند بجز از معينهاي او ابر آن پدران * که تو آيا بآن زمين آنچه 8 9
:: خداي تو دها بتو نه آموزي بکردن چون مکروهيهاي آن قومها آن ايشان * نه يافته 10
سود در تو گذرانا پسري او و دختري او در آتش اصطرلاب کنا اصطرلابها وقت
بينا وفال گيرا و چادو کنا * و افسون کنا افسون و طلب کنا سرپرست ومرده 11
انگيز وطلب کنا بآن مردگان * که مکروهي :: همه کناي ايذان ودر سببي آن 12
مکروهيهاي آن ايذان :: خداي تو رانا ايشانرا از پيشي تو * تمام باشي اوازي :: خداي 13
تو * که آن قومهاي آن ايذان آنچه تو ميراث گيرا ايشانرا بوقت بيذان و باصطرلاب گيران 14
بشنويد وتو نه همچنين بداد بتو :: خداي تو * پيغامبر از مياني تو از برادراني تو چون 15
من بر انگيزاند بتو :: خداي تو باو بشنويد * چون همه آنچه طلبيدي از نزدي :: خداي 16
تو در حرب در روزي آن جمع بگفتن نه افزايم بشنويدن مر آوازي :: خداي من و مر آن
آتشي آن بزرگ آن اين نه بيبم نيز و نه ميرم * گفت :: بمن نيکو کردند آنچه سخن گفتند : 17
* پيغامبر بر انگيزانم بايشان از مياني برادراني ايشان چون تو و بدهم سخني من در دهاني او 18
و سخن گويد بايشان مر همه آنچه بفرمايم اويرا * و باشد آن مردي آنچه نه شنود بسخنهاي 19
من آنچه سخن گويد درنامي من طلب کنم از نزدي او * خاصه آن نبيا آنچه شوخي 20
کند بسخن گفتن سخن درنامي من آنچه نه فرمودم اويرا بسخن گفتن و آنچه سخن
گويد درنامي بتاني ديگران کشته آيد آن نبيا آن او * وکه بگويي در دلي تو چگونه بدانيم 21
مر آن سخن آنچه نه سخن گفت اويرا ::

7 *Tunc miniſtrabit nomini Domini Dei ſui, ſicut omnes fratres ſui Levitæ ſtantes coram Domino.* 8 *Partem ſicut partem* aliorum *comedent, præter conſtituta ei ſecundum patres.* 9 *Cùm veneris ad terram quam Dominus Deus tuus dat tibi, non diſces facere ſecundùm abominationes gentium illarum.* 10 *Non invenietur in te traducens filium ſuum aut filiam ſuam per ignem, utens aſtrolabiis, tempus obſervans, & omen capiens, et præſtigias faciens,* 11 *Et incantans incantamenta, & ſciſcitans capiticolam, & mortuum ſuſcitans, & quærens à mortuis.* 12 *Abominatio enim Domino eſt omnis faciens hæc, & cauſâ abominationum iſtarum Dominus Deus tuus expellit eos à præſentia tua.* 13 *Perfectus eris cum Domino Deo tuo.* 14 *Gentes enim iſtæ quas tu hæreditate capturus es, temporis obſervatoribus & aſtrolabii tractatoribus auſcultant: tu autem, non ſic conceſſit tibi Dominus Deus tuus.* 15 *Prophetam è medio tuî ex fratribus tuis ſicut me ſuſcitabit tibi Dominus Deus tuus, illum audietis:* 16 *Juxta omne quod poſtulâſti à Domino Deo tuo in Horeb, in die congregationis, dicendo; Ne addam audire vocem Domini Dei mei, neque ignem magnum iſtum videam ampliùs, ut non moriar.* 17 Et *dixit Dominus mihi; Benè egerunt* in *hoc quod locuti ſunt.* 18 *Prophetam ſuſcitabo illis è medio fratrum ſuorum ſicut te, & dabo verbum meum in os ejus, & loquetur eis omne quod ego præcepero illi.* 19 *Erit autem, quicunque non auſcultaverit verbis meis quæ loquetur in nomine meo, ego requiram ab eo.* 20 *Veruntamen propheta qui impudenter egerit loquendo verbum in nomine meo quod non præcepi ei loqui, quique loquetur in nomine idolorum alienorum, interficietur propheta ille.* 21 *Quòd ſi dixeris in corde tuo; Quomodò cognoſcemus verbum quod non locutus fuerit ei Dominus?*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

אשר מה דימליל נבי שיקרא בשמא דיי ולא ייתי פתגמא ולא יתקיים הוא 22
פתגמא דלא מלליה יי בזדנותא מלליה נבי שיקרא לא תדחלון מניה :

יט

1 כי יכרית ארום ישיצי יי אלהכון ית עממיא דיי אלהכון יהיב לכון ית ארעהון
2 ותירתונון ותיתבון בקירויהון ובבתיהון : שלש תלת קרוין תפרשון לכון בגו
3 ארעכון דיי אלהכון יהיב לכון למירתה : תכין תכוונון לכון ארחא ותתלתון
ית תחום ארעכון דיחסנכון יי אלהכון ויהי למערוק לתמן כל קטולא : וזה
4 ודין הילכת קטולא דיערוק לתמן וייחי דיקטול ית אחיה בלא מתכוון ליה והוא
לא נטר ליה סנא מאתמלי ומדקמוי :
5 ואשר ומאן דעליל עם חבריה בחורשא
למקטע קיסין ותדחף אידיה בסיקוריא
למקטע קיסא וישמוט פרזלא מן קתא
וישכח ית חבריה וימות הוא יעירוק
לחדא מן קרויא מזמניא האלין וייחי :
6 פן דלמא ירדוף תבע אדמא בתר
קטולא ארום ירתח עלוי לביה וידבקיה בעקתיה ארום תסגי ארחא ויקטליניה
נפש ולידיה לא אית חובת דקטול ארום לא סני הוא ליה מאתמלי ומדקמוי :
7 על כן בגין כן אנא מפקיד לכון יומא דין תלת קירוין תפרשון לכון : ואם ירחיב
8 ואין יפתי יי אלהכון ית תחומכון היכמא דקיים לאבהתכון ויתן לכון ית כל
9 ארעא דקיים למיתן לאבהתכון : כי ארום תנטרון ית כל תפקידתא הדא
למעבדה דאנא מפקדכון יומא דין למירחם ית יי אלהכון ולמהך בארחן
דתקנן קדמוי כל יומיא ותוספון לכון תוב תלת קירוין על תלת אילין :
10 ולא ולא יתשד אדם זכאי בארעכון דיי אלהכון יהיב לכון אחסנא ויהי
11 עליכון חובת דין קטולא : וכי יהיה איש וארום יהי גבר סני לחבריה
ויכמון עליה בטומרא ויקום עלוי ויקטליניה נפש וימות ויעירוק לחדא מן
קרויא האלין :

ירושלמי 5 ודיעול עם חבריה
בחורשא למקטוע קיסין ויתקוף בדה
בסיקורא למקטע קיסין וישמיט פירזל
מן קיסא ויערע ית חבריה וימות הוא
יערוק לחדא מן קריתא האלין ויחי :
6 ארום ירתח לביה ויארע :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Quando ſcilicet loquetur pſeudopropheta in nomine Domini, neque eveniet ſermo, neque confirmabitur, eſt ſermo quem non eſt loquutus Dominus: per ſuperbiam loquutus eſt ipſum pſeudopropheta, ne timeatis ab eo. 22

CAP. XIX.

1 Cum exciderit Dominus Deus veſter populos, quorum terram Dominus Deus veſter dat vobis, & hæreditario poſſederitis illos, & habitaveritis in urbibus eorum & domibus eorum: 2 Tres civitates ſeparabitis vobis in medio terræ veſtræ, quam Dominus Deus veſter dat vobis ad poſſidendum eam. 3 Aptabitis vobis viam, & in tres partes dividetis limitem terræ veſtræ, quam hæreditario vobis tradit Dominus Deus veſter, & erit ut fugiat eò omnis homicida. 4 Et hic eſt ritus homicidæ qui eò fugit ut vivat: quicunque interfecerit fratrem ſuum præter intentionem ſuam, & ipſe non ſervavit illi odium ab heri & nudiuſtertius. 5 Et qui venit cum proximo ſuo in ſylvam ad ſcindendum ligna, & impulerit manum ſuam ad ſecurim ut ſcindat ligna, & exiliat ferrum ex manubrio, & inveniat ſocium ſuum & moriatur: ipſe fugiet in unam civitatum deſtinatarum illarum, & vivet. 6 Ne fortè perſequatur quærens ſanguinem ipſum homicidam, quoniam incaluerit in ipſum cor ejus propter afflictionem ſuam, & apprehendat eum ſi longa fuerit via, & interficiat ipſum animâ: qui tamen non eſt reus judicii mortis, quoniam non odio habuit ipſe eum ab heri & nudiuſtertius. 7 Propterea ego jubeo vobis hodie, tres civitates ſeparabitis vobis. 8 Quòd ſi dilataverit Dominus Deus veſter limitem veſtrum, ſicut juravit patribus veſtris, & dederit vobis totam terram quam juravit ſe daturum patribus veſtris: 9 Tum cuſtodietis omne mandatum hoc, ut faciatis ipſum, quod ego præcipio vobis hodie, ut diligas Dominum Deum tuum, & ut ambules in viis quæ rectæ ſunt coram ipſo omnibus diebus; itaque addetis vobis adhuc tres civitates ad tres iſtas. 10 Ne fundatur ſanguis innocens in terra veſtra, quam Dominus Deus veſter dat vobis hæreditatem, ſitque ſuper vos reatus judicii mortis. 11 Et quando erit vir odio habens ſocium ſuum, & inſidiatus fuerit illi in occulto, & ſurrexerit in eum, & interfecerit eum animâ, & moriatur, ſi fugiat in unam ex civitatibus iſtis:

Hieroſ. 5 *Et qui ingreſſus eſt cum proximo ſuo ſylvam ad ſcindendum ligna, & apprehendat ipſam ſecurim ad ſcindendum ligna & elabatur ferrum à ligno & caſu inveniat ſocium ſuum & moriatur: ipſe fugiet in unam ex civitatibus iſtis, & vivet.* 6 *Quoniam incaluit cor ejus, & occurrit.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* آنچه سخن گويد آن نبيا درنامي : ونه باشد آن سخن ونه آيد او آن سخن آنچه نه سخن 22
گفت اويرا : در شوخي سخن گفت اويرا آن نبيا نه ترسي ازو *

* فصل نوزدهم *

* كه نيست كند : خداي تو مر آن قومها آنچه : خداي تو دها بتو مر ولايتي ايشان 1
وميراث گيريد ايشانرا وبنشيني در شهرهاي ايشان ودرخانهاي ايشان * سه شهرها 2
جداكني بتو در مياني ولايتي تو آنچه : خداي تو دها بتو بميراث گرفتن * آراسته كني 3
بتو آن راه وسه يك كني مر حدّي ولايتي تو آنچه اصستنا دها ترا : خداي تو وباشد
گريختن آنجا همه خوني * [واين] سخن آن خوني آنچه بگريزد بآنجا وبزيد آنچه بكشد مر 4
ياري او ببي دانش واو نه دشمن باو ازدي وپرير * وآنچه بيايد اوازي ياري او در بيشه 5
ببريدني هيزمها ودحف شود دستي او در تبر ببريدن آن چوب وكنده شود آن آهن
از آن چوب وبيابد مر ياري او وبمرد او بگريزد بيكّه آن شهرها آن ايشان وبزيد * تا نه 6
تازد شعه گيراني آن خون پسي آن خوني كه گرم شود دلي او وبرسد اويرا كه بسيار
باشد آن راه وبكشد اويرا جان وباو نيست حكمي كشتن كه نه دشمن او باو ازدي
وپرير * ابرهمچنين من فرمايا ترا بگفتن سه شهرها جدا كني بتو * واگر گشاده 7 8
كند : خداي تو مر حدّي تو چون آنچه سوگند خورد بپدراني تو وبدهد بتو مر همه
آن زمين آنچه سخن گفت بدادن بپدراني تو * كه نگاه داري مر همه آن فرماني آن اين 9
بكردن آنرا آنچه من فرمايا ترا اين روز بدوست داشتن مر : خداي تو وبرفتن درراهاي
او همه آن روزگاران وزياده كني بتو نيز سه شهرها ابر آن سه آن ايشان * ونه ريخته شود 10
خوني آزاد در مياني ولايتي تو آنچه : خداي تو دها بتو اصستنا وباشد ابر تو خونها * وكه 11
باشد مردي دشمن بياري او وكمين كند باو وبرخيزد ابر او وبكشد اويرا [جان] ومرد
وبگريزد بيكّه آن شهرهاي آن ايشان :

Quodcunque locutus fuerit ille propheta in nomine Domini, cùm non extiterit verbum neque evenerit, illud eſt verbum quod non loquutus eſt ei Dominus: ex audacia loquutus eſt illud propheta, non timebis ab eo. 22

CAP. XIX.

1 *Cum annihilârit Dominus Deus tuus gentes, quarum ipſe Dominus Deus tuus dat tibi regionem, & hæreditate acceperitis eas, ſederiſq; in urbibus earum & in domibus earum:* 2 *Tres urbes ſeparabis tibi in medio regionis tuæ quam Dominus Deus tuus dat tibi ad hæreditate accipiendum eam.* 3 *Præparabis tibi viam, & tripertieris terminum regionis tuæ quam poſſidendam dat tibi Dominus Deus tuus, eritque ut fugiat illuc omnis ſanguinarius.* 4 *Hæc autem eſt res ſanguinarii qui fugiet illuc, & vivet: qui occiderit ſocium ſuum per ignorantiam, nec fuerat inimicus ei ab heri & nudiuſtertius.* 5 *Quique venerit cum ſocio ſuo in ſylvam ad cædendum ligna, & impulſa fuerit manus ejus in ſecurim ad cædendum lignũ, & avulſum fuerit ferrum à ligno, (i. e. manubrio,) inveneritque ſocium ejus, & moriatur: fugiet ad unam urbium iſtarum, ac vivet:* 6 *Ne perſequatur redemptor ſanguinis poſt ſanguinarium, quum incaluerit cor ejus, & aſſequatur eum, quòd multa fuerit via, interficiatque ei animam, quum in eum non ſit judicium interfectionis, quòd non inimicus fuiſſet ei ab heri & nudiuſtertiùs.* 7 *Quocirca ego præcipio tibi, dicendo; Tres urbes ſeparabis tibi.* 8 *Quòd ſi dilataverit Dominus Deus tuus terminum tuum, quemadmodum juravit patribus tuis, ac dederit tibi totam terram quam dixit ſe daturum patribus tuis:* 9 *Quum cuſtodieris omne mandatum hoc, faciendo illud quod ego præcipio tibi hodiè, diligendo Dominum Deum tuum, & ambulando in viis ejus omnibus diebus: tunc addes tibi adhuc tres urbes ultra tres iſtas:* 10 *Ut non effundatur ſanguis innocentis in medio regionis tuæ quam Domin⁹ Deus tuus dat tibi in poſſeſſionem, & ſint ſuper te ſanguines.* 11 *At quum fuerit vir aliquis inimicus ſocio ſuo, ac inſidias fecerit ei, inſurrexeritque in eum, & interfecerit ei animam, & mortuus fuerit: fugerit autem ad unam urbium iſtarum:*

תרגום יונתן בן עוזיאל

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

12 ושלחו וישדרון חכימי קרתיה וידברון יתיה מתמן וימסרון יתיה ביד תבע אדמא:
13 ויתקטל: לא לא תיחוס עיניכון עלוי ותפלון שדיי דם זכאי מישראל וייטב
14 לכון: לא תסיג לא תשנון תחום חבריכון דאתחימו קמאי באחסנתכון דתחסנון
15 בארעא דיי אלהכון יהיב לכון למירתה: לא יקום לא יתקיים סהדו דחד בגבר
לכל סרחן נפש ולכל חוב ממון ולכל חט דיחטי ברם על מימרא דיי למתפרעא
על טומריא עלמיא סהיד חד יומי למכפור ית מה דמסהיד עלוי ועל מימר תרין
16 סהדין או תלתא סהדין יתקיים פתגמא: כי יקום ארום יקומון סהדין שקרין
17 בבר נש לאסהדא ביה סטיא: ועמדו ויקומון תרין גוברין דלהון תיגרא קדם יי
18 קדם כהניא ודייניא דיהון ביומיא האינון: ודרשו ויתבעון דייניא לסהדין דמזמין
יתהון טבאות והא סהדו דשקר בפום סהדין שיקרא אסהידו באחוהון: ועשיתם
19 ותעבדון להון היכמא דחשיבו למעבד לאחוהון ותפלון עבדי דביש מביניכון:
20 והנשארים ורשיעיא דמשתיירין ישמעון וידחלון ולא יוספון למעבד תוב כפתגמא
21 בישא הדין ביניכון: ולא ולא תיחוס עיניכון נפשא חלופי נפשא דמי עינא
חולף עינא דמי שינא חולף שינא דמי ידא חולף ידא דמי ריגלא חולף
ריגלא:

כ

1 כי תצא ארום תפקון לסדרי קרבא על בעלי דבביכון ותיחמון סוסון ואירתכין
עמין גיותנין וטירונין אלימין מנכון לא תדחלון מנהון ארום כלהון חשיבין
כסוסיא חד וכרתיכא חד קדם יי אלהכון דמימריה בסעדכון דאפקכון פריקין
2 מארעא דמצרים: והיה ויהי בזמן דאתון קריבין לאנחא קרבא ויתקרב כהנא
3 וימלל עם עמא: ואמר ויימר להון שמעו ישראל אתון מתקרבין יומא דין
לסדרי קרבא על בעלי דבביכון לא יזוח לבכון לא תדחלון ולא תרתתון ולא
4 תתרעון מן קדמיהון: כי הי ארום יי אלהכון שכינתיה מידברא קדמיכון לאנחא
5 מטולכון עם בעלי דבביכון למפרוק יתכון: ודברו וימללון סרכיא עם עמא
למימר מאן גברא די בנא ביתא חדתא ולא קבע ביה מזוזתא לשכללותיה יהך
ויתוב לביתיה דלמא יגרום ליה חובא ויתקטיל בקרבא וגבר חורן ישכלליניה:

Tum mittent ſapientes urbis illius, & ducent eum inde, & tradent ipſum 12
in manum propinqui ſanguinis, & interficietur. Non parcet oculus ve- 13
ſter illi : & extirpabitis fundentes ſanguinem innocentem ex Iſrael, &
bene erit vobis. Non transferetis limitem proximorum veſtrorum, quem 14
limitârunt majores, in poſſeſſione veſt a quam hæreditatis in terra, quam
Dominus Deus veſter dat vobis ut poſſideatis eam. Non ſtabile erit teſti- 15
monium unius in virum in omnibus peccatis animæ, & in omni debito
pecuniarum & in quocunque peccato quod aliquis peccaverit; verùm
juxta ſermonem Domini ut vindicta ſumatur de abſconditis occultis, te-
ſtis unus jurabit ad negandum id quod depoſitum eſt teſtimonio contra
ipſum : & juxta ſermonem duorum teſtium, aut trium teſtium, firmabitur
verbum. Quando ſurgent falſi teſtes in hominem, ut teſtentur con- 16
tra eum defectionem : Tum ſtabunt duo viri illi quibus eſt lis coram 17
Domino ante ſacerdotes & judices qui erunt in diebus illis. Et inter- 18
rogabunt judices teſtes, quibus dies fuerit dicta, bene, & ecce teſtimoni-
um falſum in ore teſtium, falſum teſtati ſunt in fratrem ſuum. Itaque 19
facietis illis ſicut cogitaverunt facere fratri ſuo, & exterminabitis faci-
entes malum è medio veſtri. Et improbi qui ſuperfuerint audient & 20
timebunt : & non addent facere rurſus ſicut verbum malum hoc inter
vos. Nec parcet oculus veſter : anima pro anima, pretium oculi pro oculo, 21
pretium dentis pro dente, pretium manus pro manu, pretium pedis
pro pede.

CAP. XX.

Cum exibitis in aciem belli adverſus hoſtes veſtros, & videbitis 1
equos & currus, populos ſuperbos & tyrannos vobis fortiores, ne ti-
meatis ab illis : quoniam omnes illi reputantur velut equus unus, &
tanquam currus unus coram Domino Deo veſtro, cujus ſermo erit vo-
bis auxilio, quia eduxit vos liberatos è terra Ægypti. Et erit quo tem- 2
pore eritis propinqui ad conferendum manus, tum accedet ſacerdos &
loquetur cum populo. Et dicet illis; Audite Iſrael, vos acceditis ho- 3
die ad conferendum manus cum hoſtibus veſtris : ne commoveatur cor
veſtrum, neque timeatis, neque trematis, neque frangamini à facie eo-
rum. Quoniam Domini Dei veſtri divina majeſtas vos præcedet, ad 4
pugnandum pro vobis contra hoſtes veſtros, ad ſalvandum vos. Et lo- 5
quentur præfecti cum populo, dicendo; Quis eſt vir qui ædificavit do-
mum novam, & non fixit in ea poſtes ad perficiendum ipſam? eat &
revertatur in domum ſuam, ne occaſionem præbeat illi peccatum ut
interficiatur in bello, & vir alter perficiat eam.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

12 * و بفرستند پیراني شهري او و بستانند اويرا از آنجا و بدهند اويرا در دستي شفعه گيراي آن
13 خون و بميرد * نه شفقت كند چشمي تو ابر او و كم كني خوني آن آزاد از يسرال و نيكو رسد
14 بتو * نه فرود گيري حدّي ياري تو آنچه حدّ نهادند اوّليان در احسنتاي تو آنچه احسنتا
15 گيري در زميني آنچه ״ خداي تو دها بتو بميراث گرفتن * نه بر خيزد گواهي يكّه در مرد
بهمه گنه و بهمه خطا در همه خطا آنچه خطا كند ابر قولي دو گواهان يا ابر قولي سه گواهان
16 17 درست شود سخن * كه بر خيزد گواه ستم در مرد بگواهي دادن دروغ گشتگي * و بياستند
دو آن مردمان آنچه بايشان آن خصومت بپيشي ״ بپيشي آن كهنان و آن حاكمان آنچه
18 باشند در روزگاراني آن ايشان * و طلب كنند آن حاكمان نيكو و اينك گواه دروغ گواهي
19 داد در برادري او * و بكنيد باو چون آنچه قصد كرد بكردن ببرادري او و كم كني آن بد از
20 مياني تو * و آن باقي ماندگان بشنوند و بترسند و نه افزايند بكردن نيز چون سخني آن بدي
21 آن اين در مياني تو * و نه شفقت كند چشمي تو جان در جان چشم در چشم دندان در دندان
دست در دست پا در پا *

* فصل بيستم *

1 * كه بيرون آيي بكارزار ابر دشمناني تو و ببيني اسب و مركب قومي بسيار از تو نه ترسي
2 ازيشان كه ״ خداي تو اوازي تو آن بر آورا ترا از زمين مصر * و باشد چون نزديك شدني شما
3 بآن كارزار و نزديك شود آن كهن و سخن گويد بآن قوم * و بگويد بايشان بشنو يسرال
شما نزديك شوان اين روز بكارزار ابر دشمناني شما نه ضعيف شود دلي شما نه ترسيد
4 و نه نهيبرد شويد و نه شكسته شويد از پيشي ايشان * كه ״ خداي شما
آن روا اوازي شما بكارزار كردن بشما اوازي دشمناني شما بفرج دادن شمارا *
5 * و سخن گويند آن مهتران بآن قوم بگفتن كيست آن مرد آنچه آبادان كرد
خانه [نو] و نه آراسته كرد اويرا برود و باز گردد بخانهي او تا نه كشته شود در
كارزار و مردي ديگر آراسته كند اويرا *

Tunc mittent ſeniores urbes illius, 12
& auferent eum indè, dabuntque
eum in manum redemptoris ſangui-
nis: & morietur. Non parcet oculus 13
tuus ei: ſed deficere facies cruorem
innocentis ex Iſrael, & bonum eve-
niet tibi. Non ſubmovebis termi- 14
num ſocii tui, quem terminaverunt
priores, in poſſeſſione tua quam poſſi-
dendam accipies in terra quam Do-
minus Deus tuus dat tibi ad hære-
ditate accipiendum eam. Non in- 15
ſurget teſtis unus in hominem in
quocunque crimine, & in quocun-
que peccato, in quocunque in-
quam peccato quod peccaverit :
ad ſententiam duorum teſtium aut
ad ſententiam trium teſtium confir-
mabitur verbum. Quum inſurrexe- 16
rit teſtis injurioſus in hominem, ad
teſtificandum in eum perverſitatem :
Tunc ſtabunt duo illi homines qui- 17
bus eſt ipſa lis, in præſentia Domini,
coram ſacerdotibus & judicibus qui
fuerint in diebus illis : Et inqui- 18
rent judices benè : & en ſi teſtis
mendax teſtimonium dederit in fra-
trem ſuum, Sanè facietis ei quemad- 19
modum intendit facere fratri ſuo, &
ita deficere facies malum de medio
tui. Et reliqui manentes audient, 20
ac timebunt, nec adjicient facere
ampliùs ſecundùm verbũ malum hoc
in medio tui. Neque parcet oculus 21
tuus : animam pro anima, oculum
pro oculo, dentem pro dente, manum
pro manu, pedem pro pede exiges.

CAP. XX.

Quum egredieris ad bellum con- 1
tra inimicos tuos, & videris equos
& currus, & populum copioſiorem
quàm tu, ne timeas ab eis : Dominus
enim Deus tuus eſt tecum, Eductor
tui è terra Ægypti. Erit autem, 2
quum appropinquaveritis ad pu-
gnam, tunc accedet ſacerdos, & allo-
quetur populum : Ac dicet eis; Audi 3
Iſrael, vos appropinquatis hodiè ad
pugnam contra inimicos veſtros, ne
imbecille reddatur cor veſtrum, nec
timeatis, neque pavore percutiamini,
neque frangamini à præſentia eorũ:
Quia Dominus Deus veſter iturus 4
eſt vobiſcum ad prælium facien-
dum pro vobis cum inimicis ve-
ſtris, ad liberationem dandum vobis:
Et loquentur principes ad populum, 5
dicendo; Quicunque ſit vir qui æ-
dificaverit domum novam, non ta-
men diſpoſuerit eam; abeat, & re-
vertatur ad domum ſuam : ne occi-
datur in prælio, & vir alius diſpo-
nat eam.

ירושלמי תרגום יונתן בן עוזיאל

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

ומי ומאן גברא דינצב כרמא ולא[6]
פרקיה מן כהנא ואחליה יהך ויתוב
לביתיה דלמא יגרום ליה חובא דלא פרקיה ויתקטל בקרבא וגבר חורן
יחליניה : ומי ומאן גברא דקדיש אתתא ולא נסבה יהך ויתוב לביתיה דלא יגרום 7
ליה חובא דלא חדי באנתתיה ויתקטל בקרבא וגבר חורן יסבינה : ויספו
ויוספון סרכיא למללא עם עמא ויימרון מאן הוא גברא דדחיל מחוביה וליביה 8
תביר יהך ויתוב לבייתיה דלמא יתקבלון אחוי בחובוי ויתבר לבהון היך ליביה :
והיה ויהי כד פסקין סרכיא למללא עם עמא וימנון רברבני חילין בריש 9
עמא : כי תקרב ארום תקרבון לקרתא לסדרא עלה סדרי קרבא 10
ותשדרון לוותה פולין למקרי ליה
לשלם : והיה ויהי אין מלין דשלם 11
תתיב לכון ותפתח לכון פילוותה ויהי
כל עמא דמשתכח בה יהון למסקי
מסין ויפלחונכון : ואם ואין לא תשלים עמכון ותעביד עמכון קרבא 11
ותקפון עלה : ונתנה וימסרינה יי אלהכון בידיכון ותמחי ית כל דכורה 13
לפתגם דחרב : רק לחוד נשיא וטפלא ובעירא וכל דיהי בקרתא 14
כל עדאה תיבזון לכון ותיכלין ית עדי סנאיכון דיהב יי אלהכון לכון :
כן תעשה היכמא תעבדון לכל קרוויא דרחיקין מנכון לחדא דלא 15
מקירוי שבעתי עממיא האלין הינון : רק לחוד מקרוי עממיא האלין 16
דיי אלהכון יהיב לכון אחסנא לא תקיימון כל נשמא : כי ארום 17
גמרא תגמרינון חיתאי ואמוראי כנענאי ופריזאי וחיואי ויבוסאי היכמא
דפקידכון יי אלהכון : למען מן בגלל דלא ילפין יתכון למעבד ככל 18
מרחקתהון דעבדו לטעוותהון ותחובון קדם יי אלהכון :

6 ולא יפרק יתיה :

ירושלמי 11 ויהוי אין מלין דשלם
תעני לך ותפתח לכון פילותא ויהוי
כל עמא דמשתכחין :

Aut quis vir plantavit vineam, & 6
non redemit eam à ſacerdote, ut faciat eam communem? abeat & revertatur in domum ſuam, ne occaſionem præbeat illi peccatum ut non
poſſit redimere eam, ſed interficiatur in bello & vir alter eam communem faciat. Et quis eſt vir qui deſponſavit uxorem, & nondum acce- 7
pit eam? eat & revertatur domum ſuam, ne occaſionem præbeat illi peccatum ne lætari poſſit cum uxore ſua, ſed interficiatur in bello,
& vir alter accipiat eam. Amplius quoque loquentur præfecti cum 8
populo, & dicent; Quis eſt vir qui timet propter peccatum ſuum,
& cujus cor fractum eſt? eat & revertatur domum ſuam, ut non comprehendantur fratres ejus in peccatis illius, & frangatur cor eorum
ſicut cor ipſius. Et erit quando ceſſaverint præfecti loqui cum populo, 9
conſtituent principes exercitûs in capite populi. Quando accedetis ad 10
urbem, ad inſtruendam aciem belli contra eam, tum mittetis ad eam
aliquos ut eam verbis pacificis compellent. Et erit ſi verbis pacificis 11
reſponderit vobis, & aperuerit vobis portas ſuas, erit univerſus populus qui invenietur in ea, erunt *inquam* tributarii & ſervient vobis.
Quòd ſi non pacem fecerit vobiſ- 12
cum, ſed fecerit vobiſcum bellum,
tum circundabitis eam. Quòd ſi tradiderit eam Dominus Deus veſter 13
in manus veſtras, tum percuties omnem maſculum ejus in ore gladii. Ve- 14
runtamen mulieres, parvulos, & jumenta, & quicquid erit in civitate, & omnem prædam diripietis vobis: & comedetis ſpolia inimicorum veſtrorum, quæ dedit Dominus Deus veſter vobis. Sic facie- 15
tis omnibus civitatibus quæ remotæ ſunt à vobis nimis, quæ non ſunt
de civitatibus ſeptem populorum iſtorum. Veruntamen de civitatibus 16
populorum iſtorum, quas Dominus Deus veſter dat vobis in hæreditatem, non conſervabitis vivam ullam animam. Quoniam conſumen- 17
do conſumetis eos, Hethæos, Amorræos, Chananæos, Pherizæos, Hevæos & Jebuſæos: ſicut juſſit vobis Dominus Deus veſter. Ut non do- 18
ceant vos facere juxta omnes abominationes ſuas, quibus coluerunt
idola ſua, & peccetis coram Domino Deo veſtro.

6 Et non redemit eam

Hieroſ. 11 *Et erit, ſi verbis pacificis reſponderit tibi & aperuerit vobis portas, erit omnis populus qui invenientur.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وكيست آن مرد آنكه بنشاند رز ونه بريد اويرا برود وباز كردد بخانهي او 6
تا نه كشته شود در كارزار ومردي ديكر ببرد اويرا * وكيست آن مرد آنكه 7
نامزد كرد زن ونه ستاند آنرا برود وباز كردد بخانهي او تا نه كشته شود در
كارزار ومردي ديكر بستاند آنرا * وبيفزايند آن مهتران بسخن كفتن بآن 8
قوم [وبكويند] كيست آن مردي آن ترسا وضعيف آن دل برود وباز كردد
بخانهي او ونه شكند دلي برادراني او چون دلي او * وباشد چون تمام كردني 9
آن مهتران بسخن كفتن وبكمارند اميراني سپاها درسري آن قوم * كه نزديك 10
شوي بشهر بكارزار كردن ابر آن وبخواني بآن بسلامتي * وباشد اكر سلامتي 11
جواب دهد ترا وبكشايد بتو وباشد همه آن قوم آن يافته شوا دران باشند بتو
بخراج كزار ومطيع باشند ترا * واكر نه سلامتي كند اواري تو وبكند 12
اواري تو كارزار وحصاركيري كني ابر آن * وبدهد آنرا ״ خداي تو در دستي تو 13
وبكشي همه نرينهي آن بتيغي شمشير * خاصه آن زنان وآن طفل وآن چهارپا 14
وهمه آنچه باشد درشهر همه مالي آن غارت كني بتو وبخوري همه مالي دشمناني
تو آنچه بداد ״ خداي تو بتو * همچنين بكني بهمه آن شهرها آن دوران از تو 15
بغايت آنچه نه از شهرهاي آن قومهاي آن ايدان ايشان * خاصه از شهرهاي آن 16
قومها آن ايدان آنچه ״ خداي تو دها بتو احستنا نه زنده كذاري هيچ نفس *
* كه حرم كردن حرم كني ايشانرا آن حتي وآن اموري آن كنعني وآن فرزي 17
وآن حوي وآن يبوسي چون آنچه بفرمود ترا ״ خداي تو * بسبب آنچه نه آموزند 18
شمارا بكردن چون همه مكروهيهاي ايشان آنچه بكردند ببتاني ايشان وخطاكار
شويد بر ״ خداي شما .

Et quicunque ſit vir qui plantaverit 6
vineam, non tamen vindemiaverit
eam; abeat, & revertatur ad domum ſuam: ne occidatur in prælio
& vir alius vindemiet eam. Et qui- 7
cunque ſit vir qui nomine deſignaverit uxorem, non tamen acceperit eam; abeat, & revertatur ad
domum ſuam: ne occidatur in
prælio, & vir alius accipiat eam.
Addent præterea principes loqui 8
ad populum, ac dicent; Quicunque ſit vir timidus, & imbecillis corde; abeat, & revertatur ad domum ſuam: ut non frangat
cor fratrum ſuorum ſicut cor ſuum.
Et erit, cùm finem fecerint princi- 9
pes loquendi, tunc præficient duces
militum in capite populi. Cum 10
acceſſeris ad urbem aliquam *ad*
prælium faciendum contra eam, tunc
vocabis ad eam pro pace. Et erit, 11
ſi pacis reſponſum dederit tibi, &
aperuerit tibi; tunc erit ut *omnis*
populus inventus in ea ſit tibi tributum ſolvens, & obedientes erunt
tibi. Si autem pacem non fece- 12
rit tecum ſed geſſerit tecum bellum, & obſidionem feceris in eam,
Et dederit eam Dominus Deus 13
tuus in manum tuam, tunc occides
omnem maſculum ejus acie gladii.
Tantùm mulieres, & parvulos, 14
& quadrupedes, & quicquid fuerit in urbe, totam ſubſtantiam ejus prædaberis tibi: & comedes
omnem ſubſtantiam inimicorum
tuorum quos tradiderit Dominus
Deus tuus tibi. Sic facies omni- 15
bus urbibus longinquis à te valdè, quæ non de urbibus gentium
iſtarum ſunt. Tantùm de urbibus 16
gentium iſtarum quas Dominus
Deus tuus dat tibi in *poſſeſſionem,*
vivũ non relinques ullum ſpiritum:
Sed anathemate delendo anathe- 17
mate delebis eas, nempe *Hittæum,*
& Emoræum, & Chenaanæum, &
Pherizzæum, & Hivvæum, &
Jebuſæum, quemadmodum præcepit tibi Dominus Deus tuus:
Propterea quòd non doceant vos 18
facere ſecundùm omnes abominationes ſuas quas faciunt idolis ſuis,
& peccatores reddamini in Dominum Deum veſtrum.

תרגום יונתן בן עזיאל ירושלי

כי תצור ארום תקפון על קרתא כל יומי שבעתא לאנחא קרבא עלה למכבשה 19
בשבתא לא תחבלון ית אילניהא למישריא עלוי מן דפרזלא ארום מפירוי תיכלון
ויתיה לא תקוצון ארום לא כבר נש אילן דאנפי ברא למטמרא מקמיכון בציירא:
רק לחוד אילן דתנדעון ארום לא אילן עביד פירי מיכל הוא יתיה תחבלון 20
ותקטעון ותבנון קרקומין על קרתא מרדא דעבדא עמכון קרבא עד דתכבשונה:

כא

כי ימצא ארום ישתכח קטילא בארעא דלא טמיע באוגרא בארעא דיי אלהכון 1
יהיב לכון למירתה רמי ולא צלוב בקיסא בחקלא ולא טאיף על אנפי מיא לא
אשתמודע מאן קטליה: ויצאו ויפקון מבי דינא רבא תרי מן חכימיך ותלת מן 2
דיינך וימשחון מארבע טריגונין ית קרויא די בחזרנות קטילא: והיה ויהי 3
קרתא דקריבא לקטילא מתחשדא נסבי בי דינא רבא מפטרין ויסבון חכימי סבי
קרתא ההיא עיגלת ברת תורין דלא עירובין ברת שתא דלא אתפלח בה ולא
נגדת בניר: וחורידו ויחתון חכימי קרתא ההיא ית עיגלתא לחקיל בייר דלא 4
יתעביד ביה פולחן ארע ולא יזדרע וינקפון תמן ית עגלתא בקופיץ מבתרהא במצע
חקלא: וננשו ויקרבון כהניא בני לוי ארום בהון אתרעי מימרא דיי אלהכון 5
לשמשותיה ולברכא ית ישראל בשמיה ועל מימר פומהון יהי פתרן כל דין וכל
מכתש צורעא למסגר ולמחלוט: וכל זקני וכל חכימי קרתא ההיא דקריבין 6
לקטילא ישזגון ית ידיהון על עגלתא דנקיפא בחקלא: וענו ויתיבון ויימרון 7
גלי קדם יי דלא אתא לידינן ופטרניה
מן דשדא ית אדמא הדין ועיננא לא
חמון: כפר כהניא יימרון כפר לעמך 8
ישראל דפרקת יי ולא תשווי חובת אדם זכאי בגו עמך ישראל וגלי מן קטליה
ויתכפר להון על דמא ומן יד נפקין נחיל דמורנין מגו פרתה דעגלתא נגדין
ואזלין עד אתרא דקטולא תמן וסלקין עלוי ואחדין בי דינא יתיה ודיינין יתיה:
ואתה ואתון בית ישראל תפלון משדי דם זכאי מביניכון ארום תעבדון דכשר 9
קדם יי:

ירושלמי 7 ועינן לא חמון דמן דין דשפך יתיה:

כי תצא ארום תפקון לסדרי קרבא על בעלי דבביכון וימסרינון יי אלהכון 10
בידיכון ותשבי שביתא מנהון:

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Quando circumdabitis urbem omnibus diebus ſeptem, & aciem inſtruxeritis contra eam ut ſubigatis eam in ſabbatho, non perdetis arbores ejus ad ponendum contra eam inſtrumentum ferreum; quoniam de fructu ejus comedetis, ipſam non confringetis: quoniam non ſicut homo arbor qui eſt in ſuperficie agri, ut abſcondatur à facie veſtra in obſidione. 19
Attamen arborem quam cognoſcetis non eſſe arborem facientem fructus eſui aptos, ipſam perdetis & ſuccidetis: & ædificabitis machinas contra civitatem rebellem, quæ vobiſcum facit bellum, donec ſubegeritis eam. 20

CAP. XXI.

Quando invenietur occiſus in terra, qui non eſt abſconditus in tumulo, in terra quam Dominus Deus veſter dat vobis ad hæreditario poſſidendum eam, projectus, & non ſuſpenſus in ligno in agro, nec natans ſuper faciem aquarum, nec cognitum eſt quis occiderit eum. 1
Et egredientur è domo judicii magni duo ex ſapientibus tuis, & tres ex judicibus tuis, & metientur à quatuor angulis civitates quæ ſunt in circuitu occiſi. 2
Et erit civitas quæ propinquior fuerit occiſo ſuſpecta habebitur, accipient ſynedrium magnum abſolventes: & accipient ſapientes ſeniores civitatis illius vitulam de bobus, non ex diverſis ſeminibus, anniculam cum qua non eſt laboratum, & quæ non traxit jugum. 3
Et deſcendere facient ſapientes civitatis illius vitulam in agrum deſertum, in quo nihil factum eſt operis terræ, neque ſemen jactum: & decervicabunt ibi vitulam ſecuri à poſteriori parte in medio agri. 4
Et accedent ſacerdotes filii Levi, quoniam eos elegit ſermo Domini Dei veſtri ut miniſtrent ipſi, & ut benedicant Iſraeli in nomine ſuo: & juxta verbum eorum erit ſolutum omne judicium, & omnis plaga lepræ, ad claudendum & ad pronuntiandum *leproſum.* 5
Et omnes ſapientes civitatis illius, qui propinqui erunt occiſo, lavabunt manus ſuas ſuper vitulam cujus cervix ablata erit in agro. 6
Et reſpondebunt, & dicent; Revelatum eſt coram Domino quod non venit in manus noſtras, & illum abſolverimus, qui fudit ſanguinem hunc, & oculi noſtri non viderint. 7
Sacerdotes dicent; Propitius eſto populo tuo Iſrael quem liberâſti Domini, neque ponas peccatum ſanguinis innocentis in medio populi tui Iſrael, & revela quis interfecerit eum: & expiabitur ab illis reatus ſanguinis, & ſtatim exibunt examen vermium è medio vaccæ vitulæ, qui diffundent ſe & ibunt uſque ad locum in quo eſt homicida, & aſcendent ad eum & comprehendent ipſum ſynedrium, & judicabunt illum. 8
Vos itaque domus Iſrael exterminabitis effundentem ſanguinem è medio veſtri; quoniam facietis id quod rectum eſt coram Domino. 9

Hieroſ, 7. *Et oculi noſtri non viderunt, quis fuerit qui effudit ipſum.*

SECT. XLIX.

Quando exibitis in aciem belli contra hoſtes veſtros, & tradiderit eos Dominus Deus veſter in manus veſtras, & captivam abduxeris captivitatem ejus. 10

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* كه حصاركيري كني بشهر روزهاي بسياران بكارزار كردن [ابر] آن [بكرفتن آن] نه 19
تباه كني مر درختي آن بلدخ كردن ابر آن تبر كه ازو بخوري واويرا نه بري كه آن
آدم درختي آن دشت بآمدن از پيشي تو در حصار * خاصه درختي آنچه بداني كه نه 20
درختي خورش او اويرا تباه كني وببري وآبدان كني منجنيق ابر آن شهر آنچه آن كنا اواري
تو كارزار تا فرود آوردن آنرا *

* فصل بيست يكم *

* كه يافته [شود] كشته در زمين آنچه :: خداي تو دها بتو بميراث كرفتن آنرا افتاده در 1
دشت نه معلوم شد كه بكشت اويرا * وبيرون آيند پيراني تو وحاكمان تو وبپيمايند بآن 2
سهرها آنچه كرداكردي آن كشته * وباشد آن شهري آن نزديك بآن كشته وبستانند 3
پيراني آن شهري آن آن كوسالهي كاو آنچه نه كار كرده شد دران آنچه نه كشيد در يوغ *
* وفرود آورند پيراني آن شهري آن آن مر آن كوساله برودي قوي آنچه نه كار كرده شود 4
درو ونه زرعت شود وقفا زنند مر آن كوساله در رود * ونزديك شوند آن كهنان پسراني 5
لوي كه در ايشان اختيار كرد :: خداي تو بخدمت كردني او وبآفرين كفتن در نامي
:: وابر قولي ايشان باشد همه خصومت وهمه زخم * وهمه پيراني آن شهري آن آن نزديكان بآن 6
كشته بشويند مر دستي ايشان ابر آن كوساله آن قفا زده در رود * وجواب دهند وكويند 7
دستهاي ايما نه ريختند مر آن خون آن اين وچشماني ايما نه ديدند * كفارت كن بقومي 8
تو يسرال آنچه خلاص كردي :: ونه دهي خوني آزاد در مياني قومي تو يسرال وكفارت شود
بايشان آن خون * وتو كم كني آن خوني آن آزاد از مياني [تو] كه بكني آن شايسته 9
در نظري :: * كه بيرون آيي بكارزار ابر دشمناني تو وبدهد اويرا :: خداي تو در دستي 10
تو وبرده كني بردهي او *

Cùm expugnare tentaveris urbem diebus multis, bellũ faciendo in eam ad capiendũ eam, non corrumpes ullam *arborem ejus impellendo in eam ſecurim; quia ex illius* fructibus *veſcêris, propterea ipſam non ſuccîdes:* num *enim* eſt *homo arbor agri, ad ingrediendum ab ante te in propugnaculum?* 19
Veruntamen arborem quam noveris non eſſe arborem edulii, ipſam corrumpes & ſuccîdes: & ſtrues machinas contra urbem quæ facit tecum prælium, uſque ad deducendum ipſam. 20

CAP. XXI.

Cùm repertus fuerit aliquis *interfectus in terra quam Dominus Deus tuus dat tibi ad hæreditate accipiendum eam, collapſus in agro, nec cognitum fuerit quis interfecerit eum:* 1
Tunc egredientur ſeniores tui & judices tui, & metientur uſque ad civitates quæ ſunt *circa interfectum:* 2
Eritque, quæcunque *civitas* fuerit *proxima interfecto, capient ſeniores civitatis illius vitulam boum quâ non operatum fuerit, quæ nunquã traxerit jugum:* 3
Et deducent ſeniores civitatis illius vitulam ad torrentem validum, in quo nunquã operatum fuerit, nec ſeminatum fuerit: & cervicem decutient vitulæ in torrente. 4
Et accedent ſacerdotes filii Levi: (eos enim elegit Dominus Deus tuus ad miniſtrandum ſibi, & ad benedicendum in nomine Domini: utque juxta ſententiam eorum ſit omnis lis omniſque plaga:) 5
Et omnes ſeniores civitatis illius propinquiores interfecto, lavabunt manus ſuas ſuper vitula cervice decuſſâ in torrente. 6
Et reſponſum dabunt, ac dicent; Manus noſtræ non effuderunt ſanguinem iſtum, neque oculi noſtri viderunt. 7
Expia populum tuum Iſrael quem eripuiſti Domine, neque des ſanguinem innocentis in medio populi tui Iſrael. Et expiabitur eis ſanguis. 8
Tu autem deficere facies cruorẽ innocentis de medio tui, quum feceris quod decet in conſpectu Domini. 9
Cùm egreſſus fueris ad bellum contra inimicos tuos, & dederit eum Dñs Deus tuus in manum tuam, & captivaveris captivitatem ejus: 10

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

11 : וראית ותיחמון בשביתא איתא שפירת ריווי ותתידעון בה ותסבונה לכון לאינתו :
12 והבאתה ותעלינה לגו ביתך ותספר ית מזייא דרישה ותיצמי ית טופרייהא :
13 והסירה ותשני ית כסות שביתא מנה ותטבלינה ותגיירינה בביתך ותבכי על טעות
בית אבה ואמה ותשהי תלת ירחין די תידע אין היא מעברא ומן בתר כדין תיעול
לוותה ותפרין יתה ותהוי לך לאנתו :
14 והיה ויהי אין לא תתרעי בה ותפטרינה
לבלחודה בגיטה וזבנא לא תזבנינה
בכספא לא תתגר בה בתר דשמשת עמה :
15 כי תהיין ארום תהוויין לגבר תרתין

ירושלמי 14 אין לא תתרעי את בה
ותשלח יתה ברשות נפשה ומזבנא לא
תזבין יתה בכסף לא תתגר בה די יהיבת
רשותך עלה :

נשין חדא רחמתא ליה וחדא סניתא ליה וילידן ליה בנין רחומתא וסניתא ויהי ביר
16 בוכרא לסניתא : והיה ויהי ביום אחסנותיה ית בנוי ית נכסין דיהי ליה לית ליה
רשו למתן חולק בכורותא לבר רחימתא על אנפי ביר סניתא דהוא בוכרא : כי
17 ארום ית בוכרא ביר סניתא יהודע לכולא דהוא בוכרא למתן ליה תרין חולקין
בכל מה דמשתכח גביה ארום הוא שירוי תוקפיה ליה חזיא בכירותא : כי יהיה
18 ארום יהי לגבר ביר סורהבן ומרוד דליתוי מקבל למימר אבוי ולמימרא דאמיה
19 ויכסנון יתיה ולא מקבל אולפן מנהון : ותפשו בו ויחדון ביה אבוי ואמיה ויפקון
20 יתיה לקדם חכימי קרתא לתרע בי דינא דבאתריה : ואמרו ויימרון לחכימי קרתא
עברינן על גזרת מימרא דיי בגין כן אתיליד לנא ברנא דין דהוא סורהבן ומרוד
21 ליתוי ציית למימרנא גרגרן בבשרא ושתאי בחמרא : ורגמוהו ויהי אין דחיל
ומקבל עלוי אולפנא ובען לקימותיה מקימוניה ואין תאיב ומריד יאטלוניה כל אנשי
קרתיה באבניא וימות ותפלון עביד דביש מביניכון וכל ישראל ישמעון וידחלון :
22 וכי יהיה באיש וארום אין יהי בגבר חובת
דין קטול ויתחייב אטלות אבנין ובתר
כדין יצלבון יתיה על קיסא : לא תלין

ירושלמי 22 ותצלבון יתיה על
קיסא :

23 לא תבית נבלת גושמיה על קיסא ארום מקבר תקברוניה ביומא ההוא ארום
קילותא קדם אלהא למצלוב גבר אלהן חובוי גרמו ליה ומן בגלל דבדיוקנא דיי
אתעבד תקברוניה עם מטמוע שמשא דלא יקילין ברייתא ביה ולא תטופון
בנבילתהון דחייבא ית ארעכון דיי אלהכון יהיב לכון אחסנא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Si videritis in captivitate mulierem pulchram aſpectu, & placuerit 11
vobis, ut ducatis eam in uxorem. Tum ingredi facies eam in medium 12
domûs tuæ, & tondebit pilum capitis ſui, & præcidet ungulas ſuas. Et 13
mutabit veſtimentum captivitatis à ſe, & lavabit ſe, & proſely-
tam ſe faciet in domo tua, & flebit propter idola domûs patris ſui &
matris ſuæ, deindè tardabit tres menſes ut cognoſcas num ſit prægnans;
poſtea ingredieris ad eam, & dotabis eam, & erit tibi in uxorem. Erit- 14
que ſi non fuerit tibi animus ad
eam, tum dimittes eam ſolam cum
libello repudii, verùm vendendo
non vendes eam argento: nec mer-
caturam exercebis de ea, quando-
quidem rem habueris cum ea.
Quando fuerint viro duæ mulieres, 15
una dilecta ei altera odioſa; & pepe-
rerint illi filios, tam dilecta quàm odioſa: & fuerit filius primogeni-
tus ex odioſa. Et erit in die quo dividet hæreditatem filiis ſuis, de opi- 16
bus quæ fuerint illi: non eſt illi facultas dandi partem primogenituræ fi-
lio dilectæ, vivente filio odioſæ primogenito. Sed primogenitum fili- 17
um odioſæ *agnoſcat*, & notificet omnibus quod ſit primogenitus, dan-
do illi duas portiones de omnibus quæ apud illum invenientur: quia ipſe
initium eſt roboris ejus, ideóque ei debetur jus primogenituræ. Quan- 18
do erit viro filius degener & rebellis, qui noluerit obedire ſermoni pa-
tris ſui aut ſermoni matris ſuæ, & cùm redarguent ipſum non recipiet
doctrinam ab illis: Apprehendant eum pater ejus & mater ejus, &
educent eum ante ſapientes civitatis, ad portam ſynedrii loci illius. Et 19
dicent ſapientibus civitatis; Tranſgreſſi ſumus decretum ſermonis Do- 20
mini, propterea natus eſt nobis filius hic qui eſt protervus & rebellis,
non auſcultat verbo noſtro: vorator carnis eſt, & potator vini. Et 21
erit ſi timeat & recipiat ſuper ſe inſtructionem, & petierint ut conſerve-
tur in vita, vitam dabunt illi; quòd ſi renuat & rebellis ſit, tum lapidibus
obruent eum omnes viri civitatis ejus, & morietur, atque ita exterminabi-
tis facientem id quod malum eſt è medio veſtri: & totus Iſrael audient
& timebunt. Quando autem fue- 22
rit in aliquo peccatum judicii ne-
cis, & fuerit ad lapidationem da-
mnatus, & poſtea ſuſpendant eum in
ligno. Non pernoctabit cadaver corporis ejus in ligno, ſed ſepelien- 23
do ſepelietis eum eodem die, quoniam contemptus eſt coram Domino
ſuſpendere virum, niſi peccata ejus occaſionem dederint ei: & propter-
ea quod ad imaginem Domini factus eſt, ſepelietis eum in occaſu ſolis,
ne vilipendant eum homines, neque inundetis cadaveribus delinquenti-
um terram veſtram quam Dominus Deus veſter dat vobis in hæreditatem.

Hieroſ. 14. *Si non animus fu-*
erit tibi in ea, dimittes eam ad li-
bitum animæ ſuæ, ſed vendendo non
vendes eam argento: non merci-
monium exercebis de ea, eò quod
data ſit tibi poteſtas in eam.

Hieroſ. 22 *Et ſuſpendatis ipſum*
in ligno.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

11 * وبيني در بردگي زني نيكو چهره ومراد كني دران وبستاني بتو بزن * وبياوري آنرا بمياني 12
خانهي تو وبتراشد مر سري آن وببالاند مر ناخنهاي آن * وبگرداند مر جامهي بردگي آن 13
از بالاي آن وبنشيند در خانهي تو وبگريد مر پدري آن ومر مادري آن ماهي روزها وپس
همچنين بيايي بان وبعلا كني آنرا وباشد بتو بزن * وباشد اگر نه مراد كردي در آن 14
وبفرستي آنرا بجاني آن وفروختن نه فروشي آنرا در سيم نه معامله كني دران بدلي آنچه
رنجاندي آنرا * كه باشند بمرد دو زنان آن يكّه دوست بوده وآن يكّه دشمن بوده وبزايند باو 15
پسران آن دوست بوده وآن دشمن بوده وباشد آن پسري آن نخست زاد بدشمن بوده * وباشد 16
در روزي احسنتا دادني او مر پسراني او مر آنچه باشد باو نه تواند بنخستزاد كردن مر پسري
آن دوست بوده ابر پيشي پسري آن دشمن بوده آن نخستزاد * كه مر آن نخستزاد پسري آن 17
دشمن بوده بشناسد بدادن باو قدري دو بخشه در همه آنچه يافته آيد باو كه او اوّلي زوري او
باو حكمي آن نخستزادي * كه باشد بمرد پسري گشته وعاصي نيست او شنوا در قولي 18
پدري او ودر قولي مادري او وادب كنند اويرا ونه شنود بايشان * وبگيرند درو پدري او 19
ومادري او وبيرون آورند اويرا بپيراني شهري او وبدروازهي مقامي او * وبگويند بپيراني 20
شهري او پسري ايما آن گشته وعاصي نيست او شنوا در قولي ايما گوشت خوره ومي
خوره * وسنگسار كنند اويرا همه مردماني شهري او در سنگها وبميرد وكم كني آن بد 21
از مياني تو وهمه يسرال بشنوند وبترسند * وكه باشد در مرد خطا حكمي كشتن وكشته 22
شود وبر آويزي اويرا ابر دار * نه منزل كند لاشهي او ابر آن دار كه گور كردن گور 23
كني اويرا در روزي آن او كه نفرين كردهي خدا آويخته ونه پليد كني مر زميني تو
آنچه :: خداي تو دها بتو احسنتا ::

Videris autem in captivitate mulie- 11
rem bonam formâ, & delectatus
fueris in ea, & acceperis tibi in
uxorem: Tunc introduces eam in 12
medium domûs tuæ, & radet caput
ſuum, & creſcere faciet ungues
ſuos, Removebitq; veſtimentum ca- 13
ptivitatis ſuæ de ſuper ſe, & ſede-
bit in domo tua, ac flebit patrem
ſuum & matrem ſuam menſem di-
erum: & poſteà ingredieris ad eam,
& maritabis eam, eritque tibi in
uxorem. Erit autem ſi non delecta- 14
tus fueris in ea, tum dimittes eam
animæ ſuæ, nec vendendo vendes eam
argento: non negotiaberis in ea, pro
eo quòd afflixeris eam. Cùm fue- 15
rint viro duæ uxores, una dilecta &
altera exoſa, & pepererint ei filios
dilecta & exoſa: fuerit autem fi-
lius primogenitus exoſæ: Tunc 16
erit, quo die poſſidendum dederit fi-
liis ſuis quicquid fuerit ſibi; non
poterit primogenitum facere filium
dilectæ in præſentia filii exoſæ pri-
mogeniti: Sed primogenitum fi- 17
lium exoſæ agnoſcet, dando ei quan-
titatem duplicem ex omni quod in-
ventum fuerit apud ſe: nam ipſe
eſt principium fortitudinis ejus, ei
eſt jus primogenituræ. Cùm fue- 18
rit viro filius perverſus ac rebellis,
qui non auſcultat dicto patris ſui &
dicto matris ſuæ, & correxerint eum,
nec tamen auſcultârit illis: Tunc ap- 19
prehendent eum pater ejus & mater
ejus, & educent eum ad ſeniores
urbis ſuæ, & ad portam loci ſui.
Dicentque ſenioribus urbis illius; 20
Filius noſter iſte perverſus eſt ac
rebellis, nec auſcultat dicto noſtro,
carnivorus & vinivorus. Tunc 21
lapidabunt eum omnes viri urbis
ſuæ lapidibus, & morietur: ſic de-
ficere facies malum de medio tui,
univerſúſque Iſrael audient, ac ti-
mebunt. Cùm autem fuerit in viro 22
peccatum judicii interfectionis, &
interfectus fuerit, & ſuſpenderis
eum in patibulo: Non remanebit 23
cadaver ejus in patibulo, ſed ſepe-
liendo ſepelies eum die ipſâ, quia
maledictio Dei eſt ſuſpenſus: &
non pollutam reddes terram tuam
quam Dominus Deus tuus dat tibi
in poſſeſſionem.

כב

לא תראה לָא תֶחמון יַת תורא דאֲחוכון או יַת אִמְרֵיהּ טָעֲיָין ותפלגון 1
דעתכון מנהון אתבא תתיבונון ליה : ואם ואין לָא קריבא דעתא דאחוך 2
עמך אי לָא חכימתיה ותכנשינה לגו ביתך ויהי מתפרנס גבך עד זמן דיתבע
אחוך יתיה ותתיבניה ליה : וכן והיכדין תעביד לחמריה והיכדין תעביד 3
לכסותיה והיכדין תעביד לכל אבידתא
דאחוך די מתבדא מניה ותשכחא לית
לך רשו לכסאה מניה אכריז עלה
ותהדרינה : לא תראה לָא תחמון 4
ית חמרא דאחוכון או תוריה רמאן
באורחא ותכבשון עיניכון מנהון מיקם תקימון עמיה : לא לָא יהיה גוליין 5
דציצית ותפילין דהנון תקוני גבר על איתא ולא יספר גבר בי שיחיא
ועריתיה ובי אנפוי לאיתחמאה היך נשא ארום מרחק קדם יי אלהכון
הוא כל דעביד אלין : כי יקרא ארום אי אודמאן שרכפא דציפר דכי קדמך 6
באסרטא בכל אילן או על ארעא גוזלין או בעיין ואימא רביעא על אפרוחין
או עילוי בעיין לָא תסב אימא מעל בניא : שלח מפטר תפטור ית אמא 7
וית בניא תסב לך מן בגלל דיוטב לך בעלמא הדין ותוריך יומין בעלמא
דאתי : כי תבנה ארום תיבנה ביתא 8
חדתא ותעביד תיאק גיפופין לאיגרך
לָא תגרמון לאסתקפא חובת אדם
דיקטול בביתך דלמא יפול דין דחמי
למיפל מניה : לא לָא תזרעון כרמיכון עירובין דלמא תתחייב יקידתא 9
דימערת זרעא דתזרעון ועללת כרמא : לא תחרש לָא תהוון רדיין בתורא 10
ובחמרא ובכל ברייתא בתרין זינין קטירין כחדא : לא לָא תהוון לבשין 11
ומשתחנין בכסוי דשייע ועזיל וניז עמר וכיתן מערבין כחדא : גדילים ברם 12
לאצטולי כיתן חוטי ציצית מן עמר
תהון מרשן למעבד לכון על ארבע
כנפי גולייתכון דתתעטפון בה בימָמא :
כי יקח ארום יסב אינש איתא 13
בתולתא ויעול עלה ומבתר כדין יסנינה :

ירושלמי 3 וכן תעביד לחמריה וכן תעביד לאצטליתיה : 4 משבק תשבוק ית מה דבלבך עלוי ומפרק תפרוק עמיה ומטען תטעון עמיה :

ירושלמי 8 ותעביד גפוף לאגרך ולא תשוי חובת שפיכות אדם זכאי בביתך :

ירושלמי 12 גדילן דציצית תעבדון על ארבעת צניפת גולתיכון דיתכסון בה :

CAP. XXII.

NOn videbitis bovem fratris veſtri aut agnum ejus errantes, nec 1
removebitis ſcientiam veſtram ab illis: reducendo reducetis eos ad
illum. Quod ſi non eſt vicina ſcientia fratris tui tecum, aut non 2
noviſti eum, colliges ipſum in domum tuam, & alatur apud te uſque
ad tempus quo quæret frater tuus ipſum, & reddes illi. Sic 3
facies aſino ejus, & ſimiliter
facies cum veſtimento ejus,
& ſic facies cum omni re perdita
fratris tui, quæ perdita fuerit
ab eo: ſi inveneris non tibi
licet tegere eam ab eo, proclamabis
illam, & reſtitues eam.
Non videbitis aſinum fratris ve- 4
ſtri aut bovem ejus projectos in via, & comprimetis oculos veſtros
ab eis, *ſed* ſublevando ſublevabitis cum eo. Non erit pallium fim- 5
briatum neque phylacteria, quæ ſunt ornamenta viri, ſuper muliere;
neque tondebit vir locum ſub axillis, aut pudendum ſuum, aut
faciem ſuam, ut videatur velut mulier: quoniam abominatio coram Dño
Deo veſtro eſt omnis qui facit hæc. Si quando occurrerit nidus avis 6
mundæ coram te in itinere, in ullâ arbore vel ſuper terram, in quo ſunt
pulli aut ova, & mater incubet pullis aut ovis: non accipies matrem
de ſuper pullis. Dimittendo dimittas matrem, & pullos accipias tibi: 7
ut bene tibi ſit in hoc mundo, & prolonges dies in ſeculo venturo.
Quando ædificabis domum novam, 8
facies thecam periboli tecto tuo:
non eritis in cauſa ut occaſio detur
reatus ſanguinis homicidii in
domo tua, ne cadat is qui caſurus
eſt ex ea. Non ſeminabitis 9
vineas veſtras diverſis ſpeciebus, ne fortè tenearis comburere mixtum
ſemen quod ſeminaveritis, & proventum vineæ. Non arabitis 10
bove & aſino, & in omni animali cum duabus ſpeciebus ligatis ſimul.
Non eritis induentes & calefacientes vos tegumento quod fu- 11
erit pectinatum, & netum, & intertextum lana & lino permixtis ſimul.
Verùm veſtium linearum fi- 12
la fimbriarum ex lana erunt vobis
permiſſa, ut illa faciatis ad quatuor
oras veſtium veſtrarum, quibus
amiciemini per diem. Quan- 13
do acceperit vir uxorem virginem,
& ingreſſus ſit ad eam, poſtea autem odio habuerit eam:

Hieroſ. 3 *Et ſic facies aſino ejus, & ſic facies pallio ejus.* 4 *Dimittendo dimittes id quod eſt in corde tuo contra eum, et liberando liberabis cum eo, et ferendo feres cum eo.*

Hieroſ. 8 *Et facies peribolum tecto tuo, neque pones reatus effuſionis ſanguinis innocentis in domo tua.*

Hieroſ. 12 *Fila peniculamenti facietis in quatuor oris veſtimentorum veſtrorum, ut induantur.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* فصل بيست دوم *

* نه بيني مر گاوي برادري تو يا مر برهي او دحف شوان و چشم پوشي ازيشان باز 1
گرداندن باز گرداني ايشان را ببرادري تو * و اگر نه نزديك برادري تو بتو و نه 2
دانستي اويرا و گرد كني اويرا بمياني خانهي تو و باشد اوازي تو تا طلب كردن
برادري تو اويرا و باز گرداني باو * و همچنين بكني بدرازگوشي او و همچنين 3
بكني بجامهي او و همچنين بكني بهمه گم شدهي برادري تو آنچه گم شود ازو
و بيابي آنرا نه تواني بچشم پوشيدن * نه بيني مر درازگوشي برادري تو [يا گاوي او] 4
افتادگان در راه و چشم پوشي از ايشان بر خيزاندن بر خيزاني اوازي او * نه باشد آلتي مرد 5
ابر زن و نه پوشد مرد جامهي زن كه مكروهي ؛ خداي تو همه كنّاي ايشان * كه 6
فراز رسد آشيانهي گنجشك بپيشي تو در راه در همه درخت يا ابر آن زمين جوزها يا
تخمي مرغها و آن مادر خسپا ابر آن جوزها يا ابر آن تخمي مرغها نه ستاني مادر ابر آن
بچّها * فرستادن بفرستي مر آن مادر و مر آن بچّها بستاني بتو بسبب نيكويي رسد 7
بتو و درازكشي روزگاران * كه آبدان كني خانهي نو و بكني صدره ببامي تو 8
و نه نهي خونها در خانهي تو كه بيفتد آن افتا ازو * نه كاري رزي تو آميخته تا نه 9
پليد كني آن دانهي آن تخم آنچه بكاري و دخلي آن رز * نه شمص كني در 10
گاو و درخر يك جا * نه پوشي آميختهي پشم و كتان يك جا * صيصيتها بكني بتو 11 12
ابر چهار دامنهاي پوشي تو آنچه بپوشي دران * كه بستاند مردي زني و بيامد بآن 13
و دشمن داشت آنرا:

CAP. XXII.

NOn videbis bovem fratris tui aut agnum ejus diſpulſos, & oculum tuum *teges ab eis: ſed reducendo reduces eos ad fratrem tuum.* 1
Etiamſi non fuerit *propinquus frater tuus tibi, neque noveris eum, colliges tamen illud in medium domûs tuæ, & erit apud te donec requirat frater tuus illud, & reſtitues ei.* 2
Et ſic facies de aſino ejus, & ſic facies de veſtimento ejus, ſic item facies de omni re amiſſâ fratris tui quæ perierit ab eo, cùm inveneris illam: non poteris oculum tuum *tegere.* 3
Non vidubis aſinum fratris tui aut bovem ejus lapſos in via, & oculum teges ab eis: erigendo eriges cum eo. 4
Non erit inſtrumentum viri ſuper mulierem, neque induet vir veſtimentum mulieris: nam abominatio Domini Dei tui eſt omnis faciens hæc. 5
Cùm occurrerit nidus avis coram te in via, in quavis arbore, aut ſuper terram, cum *pullis aut ovis, & matre cubante ſuper pullos aut ſuper ova, non capies matrem cum fœtu:* 6
Dimittendo dimittes matrem, & fœtum capies tibi: ut bonum eveniat tibi, & longùm producas dies. 7
Cùm ædificaveris domum novam, tum facies loricam tecto tuo: ut non ponas ſanguines in domo tua, cùm ceciderit aliquis *cadens ex eo.* 8
Non ſeres vineam tuam miſcello: ne fortè pollutum reddas granum ſeminis quod ſeveris, & proventus vineæ. 9
Non ages bovem & aſinum ſimul. 10
Non indues miſturam lanæ & lini ſimul. 11
Fimbrias facies tibi in quatuor laciniis operimenti tui quo te operies. 12
Cùm acceperit aliquis uxorem, & ingreſſus fuerit ad eam, atque odio habuerit eam, 13

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ושם וישוי לה ערד דמילין ויפיק עלה טיב ביש ויימר ית איתתא הדא נסיבית 14
ושמשית עמה ולא אשכחית לה סהידון : ולקח ויסבון אבוהא דעולימתא 15
ואימה רשו מבי דינא ויפקון ית שושיפא בהדי סהידון דעולימתא לות חכימי
קרתא לתרע בי דינא : ואמר ויימר אבוהא דעולימתא לחכימיא ית ברתי 16
קדישית לגברא הדין לאנתו ומן בתר דשמיש עמה סנא לה : והנה הוא
והא הוא שוי ערד דמילין למימר לא אשכחית לברתך סהידוון ואילין סהידוי 17
ברתי ויפרסון שושיפא קדם חכימי קרתא : ולקחו ויסבון חכימי קרתא ההיא 18
ית גברא וילקון יתיה : וענשו ויזמון יתיה מאה סלעין דכסף ויתנון לאבוהא 19
דעולימתא ארום אפיק טיב ביש על בתולתא כשרא דישראל וליה תהי לאנתו
לית ליה רשו למפטרה כל יומוי :
ואם ואין קשוט הוה פתגמא הדין לא 20
אישתכחו סהידוון לעולימתא : והוציאו
ויפקון ית עולימתא לתרע בית אבוהא 21
ויאטלונה אינשי קרתא באבניא ותמות
ארום עבדת קלנא בישראל למפקא שום ביש דזנו על בית אבוהא ותפלון
עביד דביש מביניכון : כי ימצא ארום אין משתכח גבר משמש עם איתתא 22
אתת גבר חורן ויתקטלון אוף תרויהון גברא דמשמש עם אתתא ואתתא ואפילו
אין מעברא לא תשהוניה עד דתיליד אלהן בי היא שעתא תקטלונון בשינקא
דסודרא ותפלון עביד דביש מישראל : כי יהיה ארום תהוי עולימתא בתולתא 23
מיקדשא לגבר וישכחינה גבר חורן בקרתא וישמש עמה : והוצאתם ותפקון 24
ית תריהון לתרע בי דינא דבקרתא ההיא ותאטלון יתהון באבניא וימותון
ית עולימתא מן בגלל דלא פגנת בקרתא וית גברא מן בגלל דשמש עם
אתת חבריה ותפלון עביד דביש מביניכון : ואם ואין בברא ישכח גברא 25
ית עלימתא דמיקדשא ויתקף בה גברא וישמש עמה ויתקטל גברא דשמש
עמה בלחודוי :

ירושלמי 20 ואין קושטא הוה פתגמא
הדין לא אשכחו סהדין לטליתא :
21 ויפקון ית טליתא מן תרע ביתא
דאבוהא וירגמון יתה עמה :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et impoſuerit illi occaſionem verborum, & protulerit contra eam 14
famam malam, & dixerit; Mulierem hanc accepi, & concubui cum
ea, nec inveni illi virginitatis ſigna. Et accipient pater illius puellæ 15
& mater illius poteſtatem à ſynedrio, & producent linteum cum
illis ſignis virginitatis puellæ apud ſapientes civitatis ad portam ſynedrii.
Et dicet pater ipſius puellæ ſapientibus; Filiam meam deſponſavi 16
viro huic in uxorem, poſtquam autem concubuit cum ea odio habuit
eam. Et ecce imponit *illi* occaſiones verborum, dicendo; Non inveni 17
filiæ tuæ ſigna virginitatis; & hæc ſunt ſigna virginitatis filiæ
meæ: & expandent linteum coram ſapientibus civitatis. Et accipient 18
ſapientes civitatis illius virum illum, & verberabunt illum. Et 19
mulctabunt eum centum ſiclis argenteis, & dabunt patri puellæ, quoniam
produxit famam malam contra virginem integram Iſraelis: &
erit illi in uxorem, nec erit illi facultas dimittendi eam cunctis diebus
ſuis. Quòd ſi verum eſt illud 20
verbum, nec inventa ſunt ſigna
virginitatis in puella: Tum educant 21
puellam ad portam domus
patris ſui, & obruent eam lapidibus
viri civitatis illius, & morietur;
quoniam fecit ignominiam in
Iſrael, proferendo famam malam
ſcortationis contra domum patris ſui: & exterminabitis facientem id
quod malum eſt è medio veſtri. Quando inventus fuerit vir concumbens 22
cum muliere uxore viri alterius, interficientur ambo illi, vir qui
concubuerit cum muliere, & mulier: quòd ſi prægnans fuerit non
expectabunt donec pepererit, ſed ea hora interficietis illos ſtrangulatione
ſudarii, & exterminabitis facientem id quod malum eſt ex Iſrael. Quando 23
erit puella virgo deſponſata viro, & invenerit eam vir alter in civitate,
& concubuerit cum ea: Educes ambos illos ad portam ſynedrii 24
quod erit in civitate illa, & lapidibus obruetis eos, & morientur;
puellam quidem eò quòd non clamaverit in civitate, virum
autem quia concubuit cum uxore ſocii ſui: & exterminabitis facientem
id quod malum eſt è medio veſtri. Quod ſi foris invenerit 25
vir puellam, quæ deſponſata fuerit, & fortior fuerit eâ vir, & concubuerit
cum ea: interficietur vir qui concubuit cum ea ſolus.

Hieroſ. 20. *Quòd ſi verum eſt hoc verbum, nec invenerunt teſtimonia* virginitatis *puellæ.* 21. *Educent puellam illam ex porta domus patris ipſius, & lapidibus eam obruent populus ejus.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وبنهاد بآن بهانها سخنها وبيرون آورد ابر آن نامي بد وگفت مر آن زني آن اين بستانيدم 14
ونزديك شدم بآن ونه يافتم بآن بكارت * وبستانند پدري آن دختر ومادري آن و بيرون 15
آورند مر بكارت آن دختر بپيراني آن [شهر بآن] دروازه * وبگويد پدري آن دختر 16
بآن پيران مر دختري من بدادم بمردي آن اين بزن ودشمن داشت آنرا * واينك 17
بنهاد بهانها سخنها بگفتن نه يافتم بدختري تو بكارتها وايشان بكارتي دختري من
وبگسترانند آن دستماچه بپيشي پيراني آن شهر * وبستانند پيراني آن شهري آن 18
آن مر آن مرد وادب كنند اويرا * وتاوان اندازند اويرا صد مثقال سيم وبدهند 19
بپدري آن دختر كه بيرون آورد نامي بد ابر دوشيزهي يسرال و باو باشد بزن نه
تواند بفرستادن آنرا همه روزگاران او * واگر راست بود آن سخن آن اين نه يافته 20
شدند بكارت بدختر * وبيرون آورند مر آن دختر بدرگاهي خانهي پدري آن 21
وسنگسار كنند آنرا مردماني شهري آن در سنگها وبميرد كه بكرد رسوايي در
يسرال ببيراه كردن خانهي پدري آن وكم كني آن بد از مياني تو * كه 22
يافته شود مردي خسپا اواري زن شوهرداري شوهر كشته آيند نيز دوي ايشان آن مردي
آن خسپا اواري آن زن و آن زن وكم كني آن بد از يسرال * كه باشد دختري بكر 23
نامزد شده بمرد وبيابد آنرا مردي در شهر وبخسپيد اواري آن * بيرون آوريد مر 24
دوي ايشان بدروازهي آن شهر وسنگسار كنيد ايشانرا در سنگها وبميرند مر آن
دختر ابر سببي آنچه نه فرياد كرد در شهر ومر آن مرد ابر سببي آنچه برنجاند مر زني ياري
او وكم كني آن بد از مياني تو * واگر در دشت بيابد آن مرد مر آن دختري آن 25
نامزد شده وقوي گيرد دران وبخسپد اواري آن كشته شود آن مردي آنچه بخسپيد
اواري آن بتنهايي او *

Et poſuerit in eam prætextus verborum, & protulerit de ea nomen malũ, 14
ac dixerit; Mulierem hanc accepi, &
acceſſi ad eam, & non inveni in
ea virginitatem: Tunc accipiet 15
pater puellæ & mater ejus, & producent virginalia puellæ ad ſeniores
civitatis ad portam. Dicétque pater 16
puellæ ſenioribus; Filiam meam dedi viro huic in uxorem, & odit eam:
Et ecce poſuit prætextus verborum, 17
dicendo; Non inveni in filia
tua virginalia: & en virginalia
filiæ meæ. Et expandent manutergiolum coram ſenioribus civitatis.
Tunc apprehendent ſeniores 18
civitatis illius virum, & caſtigabunt eum,
Et mulctam imponent 19
ei centum ſiclorum argenti, quos
dabunt patri puellæ, quoniam
protulit nomen malum de virgine Iſraelis: & ipſi erit in uxorem,
quam non poterit dimittere omnibus diebus ſuis. At ſi 20
verum fuerit verbum hoc, nec inventa fuerint virginalia in puella:
Tunc educent puellam ad oſtium 21
domûs patris ſuæ, & lapidabunt
eam homines civitatis ſuæ lapidibus, ac morietur, quia fecit
ignominiam in Iſrael, deviationem faciendo domi patris ſui:
atque ita deficere facies malum de
medio tuî. Cùm inventus fuerit 22
vir concumbens cum muliere maritatâ marito, interficientur etiam
ambo ipſi, vir concumbens cum
ea muliere, & ipſa mulier: &
deficere facies malum ex Iſrael.
Cùm fuerit puella nomine deſignata 23
viro, & invenerit eam aliquis
in civitate, & concubuerit cum ea:
Educetis ambos ipſos ad portam 24
civitatis, & lapidabitis eos lapidibus, ac morientur: puellam ea de
cauſa quòd non clamârit in civitate; & virum ea de cauſa quòd
oppreſſerit uxorem ſocii ſui: &
deficere facies malum de medio
tuî. At ſi in agro invenerit vir 25
puellam nomine deſignatam, &
fortiter apprehenderit eam, &
concubuerit cum ea: interficietur
vir qui concubuerit cum ea, ſolus
ipſe.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ולנערתא ולעולימתא לא תעבדון מדעם ביש לית לעולימתא דין קטול אלהן
גברא יפטרינה מניה בגיטא ארום היכמא דיכמון גבר על חבריה ויקטליניה נפש
היכדין פתגמא הדין : כי ארום באנפי ברא אשכחה פגנת עולימתא דמקדשא
ולא אזדמן פריק לה : כי ימצא ארום ישכח גבר עולימתא בתולתא דלא
מיקדשא ויחוד בה ומשמש עמה ומשתכחין : ונתן ויתן גברא דשמיש עמה
לאבוהא דעולימתא דמי בהתתה חמשין סלעין דכסף וליה תהי לאנתו חולף
דעניה לית ליה רשו למפטרה בגיטא כל יומוי :

כג

לא לא יסב גבר ית אתתא דאניס או דשרגיג אבוי וכל דכן איתת אבוי ולא
יגלי כנפא דגלי אבוי : לא יבא לא ידכי דמסרס ודפסיק גידא למסב איתא
מקהל עמא דיי : לא יבא ממזר לא ידכי דמתיליד מן זני דביה מומא בישא
דאתיהיב בעממיא חולונאי למיסב איתא כשרא מקהל עמא דיי אוף דור
עשיראי לא ידכי ליה למיעל בקהלא דיי : לא יבא לא ידכון דכורי עמונאי
ומואבאי למיסב איתא מקהל עמא דיי ברם דר עשיראי לא ידכי למיסב איתא
מקהל עמא דיי עד עלמא : על דבר על עיסק דלא זמינו לכון בלחמא
ובמוי בארחא במפקכון ממצרים ודאוגר לכון ית בלעם בר בעור מן פתור
חלמיא דמתבניא בארע ארם דעל פרת למילט יתכון : ולא אבה ולא צבי
יי אלהכון לקבלא מן בלעם והפך יי אלהכון בפומיה מטילכון ית לווטין לברכן
ארום רחמינכון יי אלהכון : לא תדרש לא תתבעון שלמהון וטבהון כל יומיכון
דאפילו מתגיירין סנא נטיר בלבהון עד עלמא : לא תתעב לא תרחקון
אדומאה דאתי לאתגיירא ארום אחוכון הוא לא תרחקון מצראה דאתי לאתגיירא
ארום דיירין הויתון בארעהון : בנים בנין דמתילדין להון דר תליתאה ידכון
למסבא מעם קהלא דיי : כי תצא ארום תפקון משירוין על בעלי דבביכון
ותסתמרון מכל פתגם דביש מפולחנא נוכריא וגילוי עריתא ושדיות אדם זכאי :
כי יהיה ארום יהי בך גבר דלא יהי דכי מקריות הרהור ליליא ויפוק
למברא למשריתא לא יעול למצוע
משריתא : והיה ויהי לעדוני רמשא 12
יסחי במוי ובמטמוע שמשא יעול לגו
משריתא: ויד ואתר מזמן יהוי לך מברא למשריתא ותשוד תמן מוי דריגלך : 13

ירושלמי 12 ויהוי לעדנוי רמשא ישזג במיא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

Sed puellæ non facietis quicquam mali, non eſt puellæ reatus judicii mortis: ſed vir dimittet eam à ſe libello repudii, quoniam ſicut inſidiatur vir ſocio ſuo & interficit ipſum animâ, ſic eſt res iſta. 26
Quia in ſuperficie agri invenit eam, clamavit puella quæ deſponſata eſt, neque aderat liberans eam. 27
Quando invenerit vir puellam virginem quæ non eſt deſponſata, & apprehenderit eam, & dormierit cum ea, & inventi fuerint: 28
Tum dabit vir qui concubuerit cum ea patri ipſius puellæ pretium ſtupri ejus, quinquaginta ſiclos argenti: & erit illi in uxorem, eò quòd humiliavit eam; nec erit illi poteſtas dimittendi eam dato libello repudii omnibus diebus ſuis. 29

CAP. XXIII.

Non accipiat vir mulierem quæ vim paſſa eſt aut blanditiis pellecta eſt à patre ſuo, multo minus uxorem patris ſui, neque reteget fimbriam quam retexit pater ejus. 1
Non eſt idoneus qui eſt caſtratus, & cui abſciſſus eſt nervus, ut accipiat uxorem ex cœtu populi Domini. 2
Non eſt idoneus qui natus eſt ex ſcortatione, in qua eſt macula mala quæ poſita eſt in populis prophanis, ut accipiat uxorem integram ex cœtu populi Domini: etiam generatio decima non idonea erit ei quæ intret in congregationem Domini. 3
Non idonei ſunt mares Ammonitæ & Moabitæ ut accipiant uxorem ex cœtu populi Domini: etiam generatio decima non idonei ſunt ut accipiant uxorem è cœtu populi Domini uſque in ſeculum. 4
Propterea quod non venerunt vobis obviam cum pane & aquis, in via quando exiiſtis ex Ægypto, & quod mercede conduxerit in vos Bileam filium Beor ex Petor ſomniorum, quæ ædificata eſt in terra Syriæ quæ eſt juxta Euphratem, ad maledicendum vobis. 5
Sed noluit Dominus Deus veſter acquieſcere Bileham, imò convertit Dominus Deus veſter in ore ejus propter vos maledictiones in benedictiones: eò quòd diligat vos Dominus Deus veſter. 6
Non quæretis pacem eorum & bonum eorum omnibus diebus veſtris, quia etſi proſelyti fiant odium tamen ſervant in corde ſuo, uſque in ſeculum. 7
Non abominemini Idumæum qui venit ut proſelytus fiat, quia frater veſter eſt: neque abominemini Ægyptium qui venit ut proſelytus fiat, quia habitâſtis in terra eorum. 8
Filii qui naſcentur illis in tertia generatione idonei erunt ut ſumant *uxores* à populo congregationis Domini. 9
Quando egrediemini cum caſtris contra hoſtes veſtros, cavebitis ab omni re mala, à cultu alieno, revelatione turpitudinum, & effuſione ſanguinis innocentis. 10
Quando fuerit in te vir qui non erit mundus à caſibus cogitationis nocturnæ, exibit extra caſtra, nec ingredietur medium caſtrorum. 11
Et erit ſub tempus veſpertinum lavabit ſe aquis, & circa ſolis occaſum ingredietur in medium caſtrorum. 12
Et locus paratus erit tibi extra caſtra, ut effundas ibi aquas pedum tuórum. 13

Hieroſ. 12 *Et erit ſub tempus veſpertinum lavabit ſe aquis.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

26 * وبدختر نه كني چيزي كه نيست بدختر خطاي كشتن كه چون آنكه برخيزد مرد ابر ياري
27 او و بكشد اويرا جان همچنين آن سخن آن اين * كه در دشت بيافت آنرا فرياد كرد آن دختر
28 آن نامزد شده و نيست فرج دهاي بآن * كه بيابد مرد دختري بكر آنكه نه نامزد شد و بگيرد
29 آنرا و بخسبد اوازي آن و يافته شدند * وبدهد آن مرد آن خسپا اوازي آن بپدري آن دختر
پنجاه مثقال سيم و باو باشد بزن بدلي آنكه برنجاند آنرا نه تواند فرستادن آنرا همه روزگاراني
30 آن * نه ستاند مرد مرزني پدري او و نه برهنه كند دامني پدري او *

* فصل بيست سوم *

1 2 * نه آيد شكافته خايه و بريده قضيب در جماعتي :: * نه آيد ممزر در جماعتي :: [نيز دراي
3 دهمي نه آيد باو در جماعتي ::] * نه آيد عموني و موابي در جماعتي :: نيز دراي دهمي نه آيد
4 بايشان در جماعتي :: تا جاويد * ابر سببي آنكه نه پيش آوردند شمارا در نان و در آب در راه در
بيرون آمدني شما از مصر و آنكه مرد گرفت ابر تو مر بلعم پسري بعور از فتور ارم نهريم بنفرين
5 كردن ترا * و نه مراد كرد :: خداي تو بشنويدن ببلعم بگرداند :: خداي تو بتو مر آن نفرين
6 بآفرين كه دوست داشت ترا :: خداي تو * نه طلب كني سلامتي ايشان و نيكوي ايشان همه
7 روزگاراني تو بجاويد * نه مكروه داري ادومي كه برادري تو است او و نه مكروه داري مصري كه
8 نسينا بودي در زميني او * پسران آنكه زاييده شوند بايشان دراي سيمي بيايد بايشان در جماعتي
9 10 :: * كه بيرون آيي لشكر ابر دشمناني تو نگهدار باشي از همه چيزي بد * كه باشد [در تو] مردي
آنكه نه باشد پاك از رسشي شب بيرون آيد از بيرون بلشكرگاه نه آيد بمياني آن لشكرگاه *
11 * و باشد بروي كردني ايوار بشويد در آب و چون آمدني آن خورشيد بيايد بمياني آن لشكرگاه *
12 * و مقامي باشد بتو از بيرون بلشكرگاه و بيرون آيي بآنجا بيرون *

Puellæ verò non facies quicquam, quia non eſt puellæ peccatum interfectionis: nam quemadmodum inſurgeret vir in ſocium ſuum & occideret eum animâ, ſic eſt res iſta. 26
In agro enim invenit eam: clamavit puella nomine deſignata, & nemo adfuit qui liberaret eam. 27
Cum invenerit vir puellam virginem quæ non eſt nomine deſignata, & apprehenderit eam, & concubuerit cum ea, & deprehenſi fuerint: 28
Tunc dabit vir qui concubuerit cum illa, patri puellæ quinquaginta ſiclos argenti, & illi erit in uxorem, pro eo quòd oppreſſerit eam: non poterit dimittere eam omnibus diebus ſuis. 29
Non accipiet vir uxorem patris ſui, neque denudabit laciniam patris ſui. 30

CAP. XXIII.

Non ingredietur fiſſus teſticulos aut ſectus virgam, in congregationem Domini. 1
Non ingredietur ſpurius in congregationem Domini: etiam generatione decimâ non ingredietur ſibi in congregationem Domini. 2
Non ingredietur Ammonita & Moabita in congregationem Domini: etiam generatione decimâ non ingredientur ſibi in congregationem Domini, uſque in æternum: 3
Ea de cauſa quòd obviàm non tulerint vobis panem & aquam in egreſſu veſtro ex Ægypto: & quòd mercede conduxerit adverſùm te Balaam filium Beor de Phetor Aram-naharaim, ad maledicendum tibi: 4
Sed noluit Dominus Deus tuus auſcultare ipſi Balaam, & convertit Dominus Deus tuus tibi maledictionem in benedictionem, quòd diligeret te Dominus Deus tuus. 5
Non quæres pacem eorum & bonum eorum omnibus diebus tuis, in æternum. 6
Non abominatum habebis Edomæum, quia frater tuus eſt ipſe: nec abominatum habebis Ægyptium, quia ſediſti in terra ejus. 7
Filii qui naſcentur eis generatione tertiâ, ingredientur ſibi in congregationem Domini. 8
Cùm egredieris cum exercitu contra inimicos tuos, cuſtodies te ab omni re mala. 9
Cùm fuerit in te vir qui non ſit mundus ex accidente nocturno; egredietur extra caſtra, nec ingredietur in medium caſtrorum. 10
Erit autem, aſpiciente veſperâ, lavabit ſe in aqua: & juxta occaſum ſolis ingredietur in medium caſtrorum. 11
Et locus quidam ſit tibi extra caſtra, ut egrediaris illuc foras. 12

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ויתד וסיכא תהוי קביעא לכון על מני זיניכון אתר דתסרון סייפיכון ויהא במתבך 14
לברא ותהוי חפיר בה ותפני תמן ותתוב ותכס ית רעייך : כי ה׳ ארום 15
יי אלהכון שכינתיה מהלכא במצע משיריתיכון לשיזבותכון ולמימסר סנאיכון
בידיכון בגין כן תהי אתר משריתכון קדישא ולא יחמי בכון קלנא דמרעם
דלא יסלק שכינתיה מביניכון : לא תסגיר לא תימסור נוכראה בידא פלחי 16
טעותיה דאישתזיב גביכון למהוי תחות טלל שכינתי דימטול היכנא ערק מן
פולחן טעותיה : עמך עמכון יתיב וינטור מצותא ביניכון אליפו יתיה אוריתא 17
קבעו ליה מדרשא באתרא דצבי בחדא מן קרויכון אתעסקו עמיה כדיוטיב
ליה לא תונינה במלין : לא יהיה
לא תפסון בנתיכון למהוי נפקת ברא 18
ולא יתפס גברא בר ישראל ית נרמיה
בזנו : לא לא תעלון אגר מוהבות 19
מטעיתא ופירוג דכלב לקרבא בבי
מוקדשא דיי אלהכון לכל נדרא כל דכן לשאר קורבניא ארום מרחק קדם
יי אלהכון אוף תרויהון : לא לא תרבי מדילך לחברך על מזפו דאוזפך לא 20
על מזפו דכסיף ומזפו דמיכלא ולא על מזפו דכל מדעם דמתרבי : לנכרי
לבר עממין תיזוף מניה בריביתא ולאחוך לא תיזוף בריביתא מן בגלל 21
דיברכינך יי אלהך בכל אושטות ידך על ארעא דאנת עליל לתמן למירתה :
כי ארום תידרון נדרא קדם יי אלהכון לא תוחרון לשלמותיה תלת חגין 22
ארום מתבע יתבעיניה יי אלהכון ובקורבניא לא יהי חוב ופסולא דבהפתיק
מרי עלמא קאי ולא יהי בך חובת עיכוב נדרא : וכי תחדל וארום 23
תתמנעון מלמידר לא יהי בכון חובא : מוצא מומתא דתיפוק מן שפוותכון 24
תקימון מצוותא דכשרין לאתעובדא תעבדון ודלא כשרין לאתעובדא לא
תעבדון והיכמא דנדרתון תשלמון חטאתא ואשמא עלוון ונכסת קודשין תקרבון
קדם יי אלהכון וניסכתא תיתון ונבזביית בית מוקדשא דמליליתון תתנון
ולעניי צדקתא מה דאמרתון בפומכון : כי תבא ארום תיעול למיסב אגרא 25
כפועל בכרמא דחברך ותיכול כרעוות נפשך עד דתסבע ולוות צנך לא תתן :
כי ארום תיעולו למסב אגרא כפעל בקמתא דחברך ותקטוף פירוכיין בידך 26
ומגלא לא תרים על קמתא דחברך :

ירושלמי 18 לא תהוי נפקת ברא
מבנתהון דבית ישראל ולא יהוי נפק
בר מן בני ישראל : 19 לא תעלון
אגר דזנו ופירוג כלב :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et clavus erit infixus vobis inſtrumentis armorum veſtrorum, quo loco 14
accingitis gladios veſtros: eritque cùm ſederis foris, fodies eo, & egeres
ibi, & reverteris & cooperies ſtercus tuum. Quoniam Domini Dei 15
veſtri divina majeſtas ambulat in medio caſtrorum veſtrorum, ad
liberandum vos & ad tradendum inimicos veſtros in manus veſtras,
propterea erit locus caſtrorum veſtrorum ſanctus: neque videbitur in
medio veſtri ulla res turpis, ut non aſcendat divina majeſtas ejus à vobis.
Non trades peregrinum in manum colentium idola ejus: ſed 16
liberabitur inter vos, ut ſit ſub umbra divinæ meæ præſentiæ, propterea
quòd ideo fugit à cultu idoli ſui. Vobiſcum habitabit, & 17
ſervabit mandata inter vos, docete eum legem, conſtituite illi
ſcholam in loco quem voluerit in una urbium veſtrarum, navate operam
cum eo ut benefiat illi: nec
affligatis eum verbis. Non 18
prophanabitis filias veſtras ut ſint
meretrices, neque prophanabit vir filius
Iſrael ſeipſum per ſcortationem.
Non inferatis mercedem donorum 19
meretricis & pretium canis, ad
offerendum in domo ſanctuarii Domini Dei veſtri in quocunque voto,
multo minus in reliquis oblationibus: quoniam abominatio ſunt
coram Domino Deo veſtro etiam ambo illa. Non ad fœnus dabis 20
de eo quod tuum eſt ſocio tuo ad uſuram crediti tui, non ad uſuram
argenti, nec ad uſuram cibi, nec ad uſuram ullius rei qua exercetur
uſura. Filio populorum fœnerabis per uſuram, ſed fratri tuo non 21
fœnerabis per uſuram: ut benedicat tibi Dominus Deus tuus, in omni
eo ad quod extenderis manum tuam, ſuper terram ad quam tu
ingrederis ut illam poſſideas. Quando vovebitis votum coram 22
Domino Deo veſtro non retardabitis illud reddere in tribus feſtis;
quoniam requirendo requiret illud Dominus Deus veſter: in oblatione
non erit peccatum aut aliquod vitium: quoniam in decreto Domini
mundi ratum eſt, non erit ergo in te peccatum retardationis voti.
Quod ſi vitabitis vovere non erit in vobis peccatum. Juramentum 23
quod exiit ex labiis veſtris ſtabilietis; præcepta ea quæ recta ſunt 24
faciendo facietis, quæ autem non ſunt recta ut fiant non facietis: &
ſicut voviſtis reddetis oblationes pro peccato & delicto: holocauſta
& oblationes ſanctitatum offeretis coram Domino Deo veſtro, &
libamina afferetis, munera domus ſanctuarii quæ loquuti eſtis dabitis,
& pauperibus eleemoſynam quam promiſiſtis ore veſtro. Quando 25
ingreſſus fueris ut accipias mercedem pro labore in vinea ſocii tui, ibi
comedes pro voluntate animæ tuæ donec ſatureris, & in caniſtro tuo
non repones. Quando ingrediemini, ut accipiatis mercedem juxta 26
opus, in ſegetem proximi tui, decerpes manipulos manu tua, ſed
falcem non elevabis in ſegetem proximi tui.

Hieroſ. 18 *Non erit meretrix
ex filiabus domus Iſrael, neque
erit qui ſe proſtituat ex filiis
Iſrael.* 19 *Non introducatis
mercedem meretricis aut pretium canis.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* وميخ باشد بتو ابر سلحي تو وباشد چون نشستي تو بيرون وبكني دران 13
وبنشيني وبپوشي مر آلودگي تو * كه ״ خداي تو روش كنا در مياني لشكرگاهي 14
تو بخلاص كردن ترا وبدادن دشمناني تو بپيشي تو وباشد لشكرگاهي تو خاص ونه
بيند در تو عيبي چيزي وباز گردد از پسي تو * نه سپاري بنده بخداوندي او آنچه 15
خلاص شود بتو از اواري خداوندي او * اواري تو بنشيند در مياني تو در جايي آنچه 16
اختيار كند در يكه دروازهايي تو در نيكو باو نه آزاري اويرا * نه باشد قحبه از 17
دختراني يسرال ونه باشد مخنث از پسراني يسرال * نه آوري خراجي زناي وبهاي سگ 18
خانهي ״ خداي تو بهمه نذر كه مكروهي ״ خداي تو نيز دوي ايشان * نه سود 19
دهي ببرادري تو سودي سيم سودي خورش سودي همه چيز آنچه سود كند .
* ببيگانه سود دهي وببرادري تو نه سود دهي بسبب آفرين كند ترا ״ خداي تو 20
در همه رسشي دستي تو ابر آن زمين آنچه تو آيا آنجا بميراث گرفتن آنرا * كه نذر 21
كني نذر ب״ خداي تو نه درنگ دهي ببار توختن اويرا كه طلب كردن طلب
كند اويرا ״ خداي تو از نزدي تو وباشد در تو خطا * وكه باز استي بنذر 22
كردن نه باشد در تو خطا * بيرون آمدهي لبهاي تو نگاه داري وبكني 23
چون آنچه نذر كردي ب״ خداي تو سخاوت آنچه سخن گفتي در دهاني تو * كه 24
بيايي در رزي ياري تو وبخوري انگورها چون جاني تو سيري تو وبپيرايهي تو نه
دهي * كه بيايي در دروي ياري تو وبر چيني خوشها در دستي تو ومنجل نه عرضه 25
كني ابر درو ياري تو .

Clavus item erit tibi ſuper arma 13
tua: & erit, cùm ſederis foris,
tum fodies cum eo; ſedebiſque &
operies ſpurcitiem tuam. Dominus 14
enim Deus tuus ambulat per
medium caſtrorum tuorum, ad
eripiendum te, & ad tradendum inimicos
tuos coram te: ſint itaque caſtra
tua ſancta, ut non videat in te
maculæ quicquam, & revertatur à te.
Non trades ſervum domino ſuo, qui 15
eruerit ſe ad te à domino ſuo. 16
Tecum ſedebit in medio tui, in loco
quem elegerit in una portarum tuarum
bono ſibi: non contumeliâ afficies
eum. Non erit meretrix ex 17
filiabus Iſrael, neque erit cinædus ex
filiis Iſrael. Non introduces 18
tributum ſcortationis, aut pretium
canis, in domum Domini Dei tui pro
quocunque voto: quia abominatio
Domino Deo tuo ſunt etiam ambo
ipſa. Fœnori non dabis fratri tuo, 19
fœnori argenti, fœnori eſcæ, fœnori
cujuſcunque rei quod lucrum facit.
Extraneo fœnori dabis, at fratri 20
tuo fœnori non dabis: ut benedicat
tibi Dominus Deus tuus in omni
cui acceſſerit manus tua ſuper
terram quam tu ingrederis ad
hæreditate accipiendum eam. Cùm 21
voveris votum Domino Deo tuo,
non tardabis ſolvere illud: quia
requirendo requiret illud Dominus
Deus tuus à te, & erit in te
peccatum. Cùm autem deſtiteris 22
à vovendo, non erit in te peccatum.
Egreſſionem labiorum tuorum 23
obſervabis, ac præſtabis,
quemadmodum voviſti Domino Deo tuo,
ſpontaneum de quo locutus es ore tuo.
Cùm ingreſſus fueris vineam ſocii 24
tui, tunc comedas uvas ſecundùm
animam tuam, ſaturitatem tuam: at
in vas tuum non dabis. Cùm 25
ingreſſus fueris in meſſem ſocii tui,
tunc colligas ſpicas manu tuâ: at
falcem non admovebis meſſi
fratris tui.

כד

כי יקח ארום יסב גבר איתא ויעול עלה ויהי אין לא השכחת רחמין בעינוי 1
ארום אשכח בה עבירת פתגם ויכתוב לה ספר תירוכין קדם בי דינא ויתן ברשותה
וישל יתה מביתיה : ויצאה ונפקת מבייתיה ותהך ותהי לגבר אוחרן : ושנאה 2
ואכריזו עלה מן שמיא דיסנינה גברא בתראה ויכתוב לה ספר תרוכין ויתן 3
ברשותה ויטיל לה מבייתיה או אכריזו עלוי ויימות גברא בתראה דנסבה ליה
לאיתו : לא לית ליה רשו לבעלה קמאה דפטרה מן שירויא למתוב למסבה 4
למהוי ליה לאנתו מן בתר דאיסתאבת ארום מרחקא היא קדם יי ולא מרחקין
בנהא דתיליד מניה ולא תחייב חובת מותנא ית ארעא דיי אלהכון יהיב לכון
אחסנא : כי יקח ארום יסב גבר איתא חדתא בתולתא לא יפוק בחילא דלא 5
יארע עלוי כל מדעם ביש פני יהי בביתיה שתא חדא ויחדי עם אנתתיה דנסיב :
לא יחבול לא ימשכן גבר ריחיא וריכבא 6
ארום צורכי דבהון מתעבד מזון לכל
נפשא הוא ממשכן ולא יהוי גבר אסר
חתנין וכלין בחרשין ארום נפשא דעתיד
למפק מנהון הוא מחבל : כי ימצא

ירושלמי 6 לא תמשכנון רחיא וריכביא
ארום צורכי נפשא הוא ממשכן :
ולא תהוון איסורי חתנין וכלין ארום
כל דעבד אלין כפר בחי עלמא דאתי :

ארום ישתכח בר נש גניב נפש מאחוי מבני ישראל ויעביד ביה פרקמטיא 7
ויזבניניה ויתקטל גברא ההוא בשינוקא דסודרא ותפלי עביד דביש מבינך : השמר
אסתמרו דלא למקטוע בישרא דביה בהקי אלהן למנטור לחדא למעבד בין 8
מכתש צורעתא למכתש ניתקא בין דכיא לביני מסאבא הי ככל מה דילפון
יתכון כהניא דמן שיבט לוי היכמא דפקידתינון תנטרון למעבד : וכר הוו 9
זהירין דלא למיחשד חד בחבריה דלא ילקי הוו דכירין מה דעבד יי אלהכון
למרים דחשדת למשה במלתא דלא הות ביה ולקת בצורעא ואתעכבת בארחא
במפקכון ממצרים : כי תשה ארום תוזפון בחבריכון מוזפו דמדעם לא תיעול 10
לביתיה למשכוני משכוניה : בחוץ בשוקא תיקום וגברא דאנת מוזיף ביה 11
יפיק לך ית משכונא לשוקא : ואם ואין גבר מסכין הוא לא תבית ומשכוניה 12
גבך : השב אתבא תתיב ליה ית 13
משכונא כד מטמע שימשא ויגני
בגלופקריה ויברכינך ולך תהי זכו דיסהיד
עלך שימשא קדם יי אלהך :

ירושלמי 13 מחזורא תחזור ליה ית
משכונא כמעל שמשא ואדמוך
באסטליתיה ויבריך יתך ולך תהוי זכו
קדם יי אלהך :

CAP. XXIV.

Quando acceperit vir mulierem & ingressus fuerit ad eam, erit si 1
non invenerit gratiam in oculis ejus, quoniam invenerit in ea transgres-
sionis rem, & scribat illi libellum repudii coram synedrio, & ponat
eam in sua potestate, & dimittat eam è domo sua; Et exeat è domo 2
ejus, & eat & sit viro alteri: Et proclamaverint de ea è cœlis quòd 3
odio habeat eam vir posterior, & scripserit illi libellum repudii, &
posuerit in ejus potestate ut abeat sibi è domo ejus, aut proclamaverint
de eo, quòd mortuus sit vir posterior qui acceperat eam sibi in uxo-
rem. Non est facultas marito priori, qui dimisit eam ab initio, ite- 4
rum accipere eam ut sit illi in uxorem postquam polluta est, quoniam
abominatio est coram Domino: neque abominationi erunt filii ejus quos
ex eo pepererit, neque peccare facias peccato pestis terram quam Do-
minus Deus vester dat vobis in hæreditatem. Cùm duxerit quispiam 5
uxorem novam virginem, non egrediatur in militiam ne accidat illi ali-
quid mali: *sed* immunis erit in domo sua uno anno, & lætabitur cum
uxore quam accepit. Non accipiat 6
pignori aliquis molam inferiorem
& superiorem, quoniam necessitas
in illis est; cibum omnis animæ pro
pignore accipit: neque erit vir li-
gans sponsos & sponsas incantatio-
nibus, quia animam quæ ex illis
exitura esset ille perdit. Quando 7
inventus fuerit vir furans animam

Hieros. 6. *Non accipietis pignori molam superiorem aut inferiorem, quoniam necessitates vitæ ipse pignerat: neque erunt ligationes sponsorum & sponsarum quoniam quisquis facit illa negat vitam futuri seculi.*

ex fratribus suis filiis Israel, & exercuerit de eo negotiationem, & ven-
diderit illum: tum interficiatur vir ille strangulatione sudarii, & exter-
minabis facientem malum è medio tui. Cavete vobis ne incidatis car- 8
nem in qua est macula alba, sed diligens discrimen erit vobis inter pla-
gam lepræ & plagam scabiei, inter pollutum & mundum: juxta omnia
quæ docuerint vos sacerdotes qui sunt ex tribu Levi, sicut præcepi illis,
ita cavebitis ut faciatis. Cavete vobis ne suspicionem habeat quis in 9
proximum suum ne percutiatur: memores estote illius ꝙ fecit Dominus De-
us vester Miriam; quæ cum suspicionem haberet in Mosen, ob rem quæ in
eo non erat, punita est leprâ, & retardata est in via cùm exiretis ex
Ægypto. Quando aliquid mutuo dabitis proximo vestro fœnori, ne- 10
quaquam ingredieris domum ejus ut accipias pignus ejus. In pla- 11
tea stabis, & vir cui tu mutuo dedisti proferet tibi pignus in plateam.
Quòd si vir pauper fuerit, non transiges noctem & pignus ejus apud te. 12
Reddendo reddes illi pignus circa 13
occasum solis, ut jaceat in pallio
suo, & benedicat tibi; & sit tibi
meritum quia testabitur de te sol
coram Domino Deo tuo.

Hieros. 13. *Reddendo reddes illi pignus circa occasum solis, ut dormiat in pallio suo, & benedicat tibi, & tibi sit meritum coram Domino Deo tuo.*

Versio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

• فصل بیست چارم •

* که بستاند مردي زن وبعيله كند آنرا و باشد اگر نه يابد جاه در چشماني او كه بيافت 1
در آن عيبي چيزي وبنويسد بآن كتاب بريدن وبدهد در دستي آن وبفرستد آنرا از
خانهي او* وبيرون آيد از خانهي او وبرود وباشد بمردي ديگر * ودشمن دارد آنرا آن 2 3
مردي آن ديگر وبنويسد بآن كتاب بريدن وبدهد در دستي آن وبفرستد آنرا از خانهي
او يا كه بميرد آن مردي آن آخرين آنچه بستاند آنرا باو بزن * نه تواند شوهري آن آن اوّل 4
آنچه بفرستاد آنرا ببار گشتن بستاندن آنرا ببودن بآن بزن پسي آنچه پليد شد كه
مكروهي آن ببيشي ؛ ونه خطاكار كني مر آن زمين آنچه ؛ خداي تو دها بتو احسنتا* كه 5
بستاند مردي زني نو ونه بيرون آيد در سپاه ونه گذرد ابر [او] بهيچ چيز آزاد باشد بخانهي او
سالي يكّه وشاد باشد اواري زني او آنچه بستاند * نه گرو كشد آسيا ودستاس كه جاني او 6
گرو كشا* كه يافته شود مردي دردا جاني از برادراني [او] از پسراني يسرال [ومعامله كرد 7
درو] وبفروخت اويرا كشته آيد آن دردي آن او وكم كني آن بد از مياني تو* حاذر 8
باش در زخمي آن صرعت بنگاه داشتن بغايت وبكردن همه آنچه بياموزيد شمارا آن
كهنان آن لويان چون آنچه فرمودم ايشانرا نگاه داريد بكردن * ياد دار مر آنچه بكرد ؛ خداي 9
تو بمريم در راه در بيرون آمدني شما از مصر * كه قرض دهي درياري تو قرضي چيزي نه 10
آيي بخانهي او بگرو كشيدن گروي او* در بيرون بياستي وآن مردي آنچه تو تقاضا كنا درو 11
بيرون آورد بتو آن گرو بآن بيرون* واگر مردي درويش است او نه خسپي در گروي او• 12
* باز گرداندن باز گرداني باو مر آن گرو چون آمدني آن خورشيد وبخسپد در جامهي او 13
وآفرين كند ترا وبتو باشد راستي ببيشي ؛ خداي تو•

CAP. XXIV.

Cùm acceperit vir mulierem, & 1
maritaverit eam: tum erit, si non in-
venerit dignitatem in oculis ejus, 2
quod invenerit in ea vitii quidpiam,
& scripserit ei libellum abscissionis,
dederitque in manum ejus, ac dimi-
serit eam è domo sua: Et egressa 2
fuerit è domo ejus, abieritque, &
fuerit viro alteri: Et odio habuerit 3
eam etiam vir alter, & scripserit ei
libellum abscissionis, dederitque in
manum ejus, ac dimiserit eam è do-
mo sua: vel, cùm mortuus fuerit
vir ille posterior qui acceperat eam
sibi in uxorem: Non poterit mari- 4
tus ejus prior qui dimiserat eam, re-
verti ad accipiendum eam ut sit illi
in uxorem, posteaquàm polluta
est: quia abominatio est coram
Domino, neque peccat icem red-
des terram quam Dominus Deus
tuus dat tibi in possessionem. Cùm 5
acceperit vir aliquis uxorem no-
vam, non egredietur in exercitum,
neque transibit super eum ulla de
rebus ejus: immunis erit in domo
sua anno uno, & lætabitur cum uxo-
re sua quam accepit. Nemo pignori 6
exiget molam aquatilem, aut ma-
nuariam molam: quoniam ani-
mam ipse pignori exigeret. Cùm 7
inventus fuerit vir furatus ani-
mam ex fratribus suis filiis Israel,
& negotiatus fuerit in eo, aut
vendiderit eum: interficietur fur
ille, & deficere facies malum de
medio tui. Cautus sis tibi in pla- 8
ga lepræ observando diligenter, & fa-
ciendo secundum omne quod doce-
bunt vos sacerdotes Levitæ: quem-
admodum præcepi eis, observabitis
facere. Memoriâ habeto id quod 9
fecit Dominus Deus tuus ipsi Mir-
jam in via, in egressu vestro ex Ægy-
pto. Cùm mutuaveris socio tuo 10
mutuum aliquod, non ingredieris in
domum ejus ad pignori exigendum
pignus ejus. Foris subsistes: & vir 11
à quo exactionem facis, efferet ad
te pignus forás. Et si vir pauper 12
est ipse, non dormies cum pignore e-
jus: Restituendo restitues illi ipsum 13
pignus juxta occasum solis, ut dor-
miat in vestimento suo, & benedicat
tibi: & tibi erit rectitudini coram
Domino Deo tuo.

תרגום יונתן בן עוזיאל

14 לא תעשוק לא תטלומון חבריכון ולא תשנון סוטריה דאגירא עניא ומסכנא מן אחוכון או מן גיוריכון דמתגיירין בארעכון בקירויכון: 15 ביומו ביומיה תפרע ליה סוטריה ולא תטמוע עלוי שימשא מטול דעניא הוא ומטולתיה הוא סבר לקיימא ית נפשיה ולא יקבול עלך קדם יי ויהי בך חובא: 16 לא יומתו לא יתקטלון אבהן לא בסהדות ולא בחובי בנין ובנין לא יתקטלון לא בסהדות ולא בחובי אבהן איש בחוביה על סהדין כשירין יתקטלון: 17 לא תטה לא תצלי דין גיורא ויתמא וארמלא ולא ימשכן חד מנכון כסו דארמלתא דלא יקומו שיבבון בישן ויפקון עלה טיב ביש כד תהדרון משכונה לה: 18 וזכרת ותהוון דכירין ארום משעבדין הויתון בארעא דמצרים ופרק יתכון מימרא דיי אלהכון מתמן בגין כן אנא מפקיד לכון למעבד ית פתגמא הדין: 19 כי תקצר ארום תחצדון חצדיכון בחקליכון ותתנשון עומרא בחקלא לא תתובון למיסביה לגיורא ליתמא ולארמלתא יהי מטול די יברככון מימרא דיי אלהכון בכל עובדי ידיכון: 20 כי תחבוט ארום תשבטון זיתיכון לא תבקרינון מן בתריכון לגיורא ליתמא ולארמלא יהי: 21 כי תבצור ארום תקפון כרמיכון לא תעליל מן בתריכון לגיורא ליתמא לארמלא יהוון: 22 וזכרת ותהוון דכירין ארום משעבדין הויתון בארעא דמצרים בגין כן אנא מפקיד לכון למעבד ית פתגמא הדין:

ירושלמי

14 לא תעצון אגרא דאגירא מסכינא וצריכא מן אחוכון: 15 ביומיה תתן אגריה ולא תטמוע עלוהי שמשא ארום מסכין הוא ומן בגין אגרא הוא סבל ליה ית נפשיה ולא יצוח עליכון קדם יי אזדהרו דלא יהוי בכון חובא:

ירושלמי 20 ארום תתרון זיתיכון לא תתבקרון יתהון מן בתר כן לגיורא ליתמא ולארמלא יהון: 21 ארום תקטפון כרמיכון לא תבערו טוטלותהון מבתר כן לגיורא ולארמלתא יהון:

כה

כי יהיה ארום יהי תיגרא בין תרין גובריא ויתקרבון לות דינא וידונון יתהון ויכרעון לזכותא ית זכאה ולחובא ית חייבא: 2 והיה ויהי אין מתחייב למלקי חייבא וירבעיניה דיינא וילקיניה קדמוי כמיסת חוביה בדיניה: 3 ארבעים ארבעין יצליף וחסיר חד ילקיניה לא ישלים דילמא יוסיף למילקייה על תלתין ותשע אילין מלקות יתיר ויסתכן ולא יתבזי אחוך ואנת חמי ליה:

ירושלמי 2 ויהוי אין צריך חייבא למלקי וירבעי יתיה דינא וימחי יתיה קדמוי כמסת חובתיה במנין:

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

14 Non opprimetis proximos veſtros, neque mutabitis mercedem ipſius mercenarii pauperis & inopis, ex fratribus veſtris, aut ex peregrinis veſtris, qui proſelyti facti fuerint in terra veſtra in urbibus veſtris. 15 In die ſuo ſolves illi mercedem ſuam; neque occumbet ſuper ipſam ſol, eò quòd pauper ſit, & illam *mercedem* ipſe ſperat ad ſuſtinendam animam ſuam: ut non clamet contra te coram Domino, & ſit in te reatus. 16 Non interficientur patres neque per teſtimonium neque propter peccata filiorum, & filii non interficientur neque per teſtimonium neque propter peccata patrum: unuſquiſque pro peccato ſuo juxta teſtes idoneos interficietur. 17 Non declinabis judicium peregrini, & pupilli, & viduæ: neque pignoris loco accipiet quiſquam ex vobis veſtimentum viduæ, ne ſurgant vicini mali, & proferant contra eam malam famam quando reddetis pignus illi. 18 Et memores eritis quod ſervire coacti ſitis in terra Ægypti, & liberaverit vos ſermo Domini Dei veſtri inde: propterea ego præcipio vobis ut hoc obſervetis. 19 Quando metetis meſſes veſtras in agris veſtris, & obliti fueritis manipulum in agro, non revertemini ut tollatis ipſum; peregrino, pupillo, & viduæ erit: ut benedicat vobis Sermo Domini Dei veſtri in omnibus operibus manuum veſtrarum. 20 Quando excutietis oleas veſtras, non quæretis eas poſt vos: peregrino, pupillo, & viduæ erit. 21 Quando vindemiabitis vineam veſtram, non colligas racemos poſt vos: peregrino, pupillo, & viduæ erunt. 22 Itaque memores eritis quod ſervire coacti ſitis in terra Ægypti: propterea ego præcipio vobis ut faciatis hanc rem.

14 *Non retinebitis per vim mercedem mercenarii pauperis & egeni ex fratribus veſtris.* 15 *In die ſuo dabis mercedem ejus, neque occumbet ſuper eam ſol; quoniam pauper eſt, & propter* ipſam *mercedem ille portat animam ſuam: & non clamet contra vos coram Domino, cavete ne ſit in vobis reatus peccati.*

Hieroſ. 20 *Quando excutietis oleas veſtras, non inquiretis eas poſtea: peregrino, pupillo, & viduæ erunt.* 2 *Quando vindemiabitis vineas veſtras non perquiretis racemos earum poſtea: peregrino & viduæ erunt.*

CAP. XXV.

Quando erit diſceptatio inter duos viros, tum accedent ad judicium 1 & judicabunt illos: & præponderabunt ad juſtitiam erga juſtum, & ad condemnandum peccatorem. 2 Et erit ſi dignus ſit verberibus impius, recumbere eum faciat judex, & faciat ipſum cædi in conſpectu ſuo juxta exigentiam peccati ſui in judicio ſuo. 3 Quadraginta *plagas* intentabit, ſed unâ minus percutiet eum, non implebit *numerum*: ne ultra triginta novem *plagas* has verberet ipſum percuſſione redundanti, & periclitetur; neque contemptibilis fiat frater tuus te vidente ipſum.

Hieroſ. 2 *Et erit ſi oporteat peccatorem verberari, cubare eum faciet judex, & curabit eum coram ſe percutiendum juxta exigentiam peccati ſui per numerum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

14 * نه ستم كني مردي درويش و مسكين از برادراني تو يا از غريبي تو آنچه در ولايتي تو در دروازهاي تو * 15 در روزي او بدهي مزد او و نه آيد ابر تو آن خورشيد كه درويش است او [و بآن او بر دارا مرجاني او] و نه خواند ابر تو د‥ و باشد در تو خطا * 16 نه ميرند پدران ابر پسران و پسران نه ميرند ابر پدران مردي در خطاي او بميرند * 17 نه ميل دهي حكمي غريب يتيم و نه گرو كشي جامهي بيوه * 18 و ياد كني كه بنده بودي در مصر و خلاص كرد ترا ‥ خداي تو از آنجا ابر همچنين من فرمايا ترا بكردن مر آن سخني آن اين * 19 كه درو كني دروي [تو در دشتي] تو و فراموش كني دستهي در دشت نه باز گردي بستاندن اويرا بغريب بيتيم و بيوه باشد بسبب آفرين كند ترا ‥ خداي تو در همه عملي دستهاي تو * 20 كه بكوبي زيتوني تو نه خوشه بري پسي تو بغريب بيتيم و بيوه باشد • * 21 كه ببري رزي تو نه خوردچين كني پسي تو بغريب بيتيم و بيوه باشد * 22 و ياد كني كه بنده بودي در [زميني] مصر ابر همچنين من فرمايا ترا بكردن مر آن سخني آن اين *

* فصل بيست پنجم *

1 * كه باشد خصومت مياني مردمان و نزديك شوند بآن حكم و حكم كنند ايشانرا و آزاد كنند مر آن آزاد و واجب كنند مر آن واجب * 2 و باشد اگر اهلي زدن آن واجب بيندازد اويرا آن حاكم و بزنند اويرا بپيشي او چون قدري واجبي او در شمار * 3 چهل بزنند اويرا نه افزايد تا نه افزايد بزدن اويرا ابر اينان زدني بسيار و سبك شود برادري تو بچشماني تو *

14 *Vim non inferes mercenario pauperi & egeno ex fratribus tuis aut ex peregrinis tuis qui* ſunt *in regione tua intra portas tuas.* 15 *In die ſuo dabis mercedem ejus: non occidet ſuper te ſol, quia pauper eſt ipſe, & eâ ſuſtentat animam ſuam: ut non invocet contra te Dominum, & ſit in te peccatum.* 16 *Non morientur patres pro filiis, neque filii morientur pro patribus: quiſque pro peccato ſuo morientur.* 17 *Non inclinabis judicium peregrini, pupilli, neque pignori exiges veſtimentum viduæ.* 18 *Sed recordabere quòd ſervus fueris in Ægypto, & redemerit te Dominus Deus tuus inde: idcircò ego præcipio tibi facere verbum hoc.* 19 *Cùm meſſueris meſſem tuam in agro tuo, & oblitus fueris manipulum in agro, non revertêre ad tollendum eum; peregrino, pupillo, & viduæ erit: ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in omni opere manuum tuarum.* 20 *Cùm decuſſeris olivas tuas, racemos non decerpes poſt te: peregrino, pupillo, ac viduæ erit.* 21 *Cùm vindemiaveris vineam tuam, racemationē non facies poſt te: peregrino, pupillo, ac viduæ erit.* 22 *Et recordabere quòd ſervus fueris in terra Ægypti: idcircò ego præcipio tibi facere verbum hoc.*

CAP. XXV.

1 *Quum fuerit lis inter homines, & acceſſerint ad judicium, & judicaverint eos: innoxiumque declaraverint innocentem, & reum peregerint reum:* 2 *Tum erit, ſi verberandus fuerit reus, proſternet eum judex, & verberabit illum* aliquis *in præſentia ejus juxta menſuram reatûs ejus, in numero.* 3 *Quadragies percutiet eum, nec addet: ne fortè addat percutere eum ultra iſtas verberatione multâ, & levipendatur frater tuus in oculis tuis.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

לא תחסום לא תזממון פום תורא 4
בשעת דרכיה ברם יבמתא דאיתרעת
קמי לקי שיחנא ודלי חמי לא תזממונה
ליה: כי ישבו כד דיירין בעלמא הדין שעא חדא אחין מן איבא דמיחדין 5
באחסנתא לא תיהוי איתת שכיבא הפקרא בשוקא לגבר חילונאי יבמה יעול עלה
ויסבינה ליה לאיתו וייבם יתה: והיה ויהי בוכרא דתליד יקום באחסנתא על 6
שום אחוי שכיבא ולא יתמחי שמיה מישראל: ואם ואין לא יצבי גברא 7
למיסב ית יבימתיה ותיסק יבימתיה לתרע בי דינא קדם חמשא חכימין ויהון
תלתא לדיינין ותרין לסהדין ותימר בלישן בית קודשא קדמיהון מסרב יבמי
למיקמא לאחוי שמא בישראל לא צבי ליבמותי: וקראו ויקרון ליה חכימי 8
קרתיה וימללו עמיה מילכא קשיטא ויקום בבי דינא ויימר בלישן בית קודשא
לא רעינא למיסבא: ונגשה ותתקרב יבימתיה לותיה לקדם חכימיא ויהי 9
נעיל בריגלא דיבימה סנדלא דליה עקיבא דחייט בשנצי ובפום סנדלא שנצי
קטירן ויחדס ריגליה בארעא ותקום איניתתא ותשרי שנצי ותשלוף סנדליה
מעלוי ריגליה ומן בתר כדין תירוק קדמוי רוקא נפישא דמתחמי לחכימיא
ותתיב ותימר כדין חמי לאתעובדא
לגברא דלא יבנה ית ביתא דאחוי:
ונקרא וכל דקיימין תמן יכרזון עלוי 10
ויקרון שמיה בישראל בי שליף סנדלא:
כי ינצו ארום מתנציין בני נשא כחדא 11
גבר וחבריה ותתקרב איתת חד מנהון לשיזבא ית בעלה מיד מחהו ותושיט
ידה ותתקיף בבית בהתתיה: וקצתה ותקטעון ית פיסת ידה לא תחוסן 12
עיניכון: לא יהיה לא יהוי לכון 13
בנרתיקיכון מתקלין דנכיל מתקלין
רברבין למהוי זבין בהון ומתקלין זעירין
למהוי מזבין בהון: לא לא יהוי 14
לכון בבתיכון מכלן דנכיל מכלן רברבין
למהוי זבין בהון ומכלן זעירן למהוי
מזבין בהון: אבן מתקלין שלמין ומסחאתא דקשוט יהוי לכון מכילן שלמן 15
וקסטין דקשוט יהוי לכון מן בגלל דיסגון יומיכון על ארעא דיי אלהכון יהיב לכון:
כי תועבת ארום מרחק קדם יי אלהכון כל דעביד אלין ניכליא כל דעבד שיקרא 16
בפרקמטיא: זכור הוו דכירין ית דעבדו לכון דבית עמלק בארחא במפקכון ממצרים: 17

ירושלמי

4 עמי בני ישראל לא תזממון
תורא בשעת דורכיה:

ירושלמי 10 ויתקרי שמיה בישראל
ביתא דשליפי סנדלא ומבטלי מצות
דיבמתא: 11 ויפשוט ידיה ותתקף
בבית קוטניה:

ירושלמי 13 לא יהוי בכיסכון מתקלין
זעירין למהוי מזבן בהון ומתקלין רברבין
למהוי זבן: 14 לא יהוי לכון בבתיכון
מכילן ומכילן מכילא רבא למהוי זבן
בהון ומכילא זעירא למהוי מזבן בהון:

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Non frænabitis os bovis in hora cal- 4
cationis ſuæ: verùm uxor fratris
quæ contigerit percuſſo ulcere, &
minimè idoneo, non fræno alliga-
bitis ipſam illi. Quum habitaverint in mundo hoc eadem hora fra- 5
tres ex patre, qui eandem ſpectant hæreditatem, non erit uxor mortui
libera foris viro extraneo: levir ipſius ingrediatur ad eam, & accipiat
eam ſibi in uxorem, & leviri jure ducet illam. Et erit primogenitus 6
quem pariet, ſurget in hæreditate de nomine fratris ſui mortui, neque
delebitur nomen ejus ex Iſrael. Quòd ſi noluerit vir accipere cogna- 7
tam ſuam, tum aſcendet cognata ejus ad portam ſynedrii coram quin-
que ſapientibus, quorum tres erunt judices, duo teſtes, & dicet lingua
domus ſanctuarii coram illis; Renuit levir meus ſuſcitare fratri ſuo no-
men in Iſrael, non vult me leviri jure ducere. Et vocabunt illum ſa- 8
pientes civitatis illius, & loquentur cum eo conſilium verum, & ſurget
in ſynedrio, & dicet lingua domus ſanctuarii; Nolo illam ducere.
Et accedet affinis ejus ad eum coram ſapientibus, & erit calceus in pe- 9
de leviri, ſandalium cui eſt ſolea & conſutum eſt corrigiis, & in ore
ſandalii erunt corrigiæ alligatæ, & calcabit pede ſuo terram, & ſur-
get mulier & ſolvet corrigias, & exuet ſandalium ejus à pede ejus, &
poſtea ſpuet coram eo ſputum multum quod videatur à ſapientibus:
& revertatur, & dicat; Sic convenit fieri viro qui non ædificat do-
mum fratris ſui. Et omnes qui 10
ibi ſtabunt clamabunt contra eum,
& vocabunt nomen ejus in Iſrael,
Domum exuti ſandalium. Quum 11
concitati fuerint homines alter in
alterum, ſi accedat uxor uni-
us ex illis, ut liberet maritum ſu-
um è manu percutientis ipſum, &
extenſa manu apprehendat pudenda ejus: Præcideris extremitatem 12
manus ejus, non parcent oculi veſtri. Non erunt vobis in ſacculo ve- 13
ſtro pondera doloſa, pondera ma-
gna ut illis emas, & pondera par-
va quibus vendas. Non erunt vo- 14
bis domi veſtræ menſuræ fraudu-
lentæ, menſuræ majores quibus
emas, & menſuræ minores quibus
vendas. Pondera perfecta & ſta- 15
teræ veritatis erunt tibi, menſuræ
perfectæ & modii veritatis erunt
tibi: ut multiplicentur dies veſtri in terra, quam Dominus Deus ve-
ſter dat vobis. Quoniam abominatio eſt coram Domino Deo veſtro 16
quiſquis has fraudes committit, quiſquis falſitatem facit in negotiatione.
Memores ſitis eorum quæ fecerunt vobis domus Amalek, in itinere cum 17
exiretis ex Ægypto:

Hieroſolymitanum.

4. *Popule mi filii Iſrael, non ligabitis bovem in hora calcationis ſuæ.*

Hieroſ. 10. *Et vocabitur nomen ejus in Iſrael, Domus exutorum ſandalium & abolentium mandatum leviratus.* 11. *Et extendat manum ſuam & apprehendat locum virilium ejus.*

Hieroſ. 13. *Non erunt in ſacco veſtro pondera parva quibus vendas, & pondera magna quibus emas.* 14. *Non erunt vobis in domibus veſtris menſuræ & menſuræ, menſura magna qua emas, & menſura parva qua vendas.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

4 5 * نه دهان بندي گاو در خرمن كوفتني او * كه بنشينند برادران يكجا و بمرد يكه ازيشان
و پسر نيست باو نه باشد زني آن مرده بآن بيرون بمردي بيگانه يبمي آن بيايد ابر آن و بستاند
6 آنرا باو برن و يبوم گيرد آنرا * و باشد آن پسري آن نخست زاد آنچه برايد بر خيزد ابر نامي
7 برادري او [آن مرده] و نه محو شود نامي او ازيسرال * و اگر نه مراد كند آن مرد بستاندن مر
يبومي او برآيد يبومي او بآن دروازه بآن پيران و گويد ناكام است يبومي من ببر انگيزاندن
8 ببرادري او نام در يسرال نه مراد كرد يبوم گرفتن مرا * و بخوانند باو پيراني شهري او و سخن
9 گويند باو و بياستد و گويد نه مراد كردم ستاندن آنرا * و نزديك شود يبومي او باو بچشم
ديدي آن پيران و بكشد كفشي او ازبالاي پاي او و خيوك اندازد در پيشي او و جواب
دهد و گويد همچنين كرده آيد بمردي آنچه نه آبدان كند مر خانهي برادري او *
10 11 * و خوانده شود نامي او در يسرال בית חלוץ הנעל : * كه جنگ كنند مردمان يكجا مرد
و برادري او و نزديك شود زني آن يكه بخلاص كردن مر شوهري آن از دستي زناي او و بكشد
12 13 دستي آن و قوي گيرد درشرمي او * و ببري مر كفي آن نه شفقت كند چشمي تو * نه باشد
14 بتو در كيسي تو سنگ و سنگ بزرگ و خرد * نه باشد در خانهي تو قفيز و قفيز
15 بزرگ و خرد * سنگ تمام و راست باشد بتو قفيز تمام و راست باشد بتو بسبب دراز
16 كشند روزگاراني تو ابر آن زمين آنچه ״ خداي تو دها بتو * كه مكروهي ״ خداي
17 تو همه كناي ايدان همه كناي بغي * ياد كن مر آنچه كرد بتو عملق دره در
بيرون آمدني شما ازمصر *

Os non obthurabis bovi dum in area 4
triturat. Cùm habitaverint fratres 5
ſimul, & mortuus fuerit unus ex
eis, & filius non fuerit ei, non erit
uxor mortui foràs viro extraneo:
levir ejus ingredietur ad eam, &
capiet eam ſibi in uxorem, nempè le-
viratu accipiet eam. Erit autem, fi- 6
lius primogenitus quem pepererit,
ſurget nomine fratris ſui mortui, ut
non deleatur nomen ejus ex Iſrael.
At ſi noluerit vir accipere fratriam 7
ſuam, aſcendet fratria ejus ad por-
tam ad ſeniores, ac dicet; Renuit
levir meus ſuſcitare fratri ſuo no-
men in Iſrael, noluit leviratu acci-
pere me. Tunc accerſent eum ſe- 8
niores urbis ejus, & loquentur cum
eo: & ſi perſtiterit ac dixerit, Nolo
accipere eam; Accedet fratria 9
ejus ad eum in oculorum conſpectu
ſeniorum, & detrahet calceum ejus
de pede ipſius, & ſputum jaciet in
faciem ejus, reſponſumque dabit, ac
dicet; Sic fiet viro qui non ædifica-
bit domum fratris ſui. Et voca- 10
bitur nomen ejus in Iſrael, Domus
exuti calceum. Cùm concertârint 11
viri ſimul, vir & frater ejus, &
acceſſerit uxor unius ad eruendum
maritum ſuum de manu percutien-
tis ipſum, & extenderit manum
ſuam, apprehenderitque pudorem e-
jus: Tunc abſcindes manum illius, 12
non parcet oculus tuus. Non erit 13
tibi in loculo tuo lapis (i. pondus)
& lapis, magnus ac parvus. Non 14
erit in domo tua modius & modius,
magnus ac parvus. Lapis perfectus 15
& rectus erit tibi: modius perfectus
& rectus erit tibi: ut longùm ſe pro-
trahant dies tui ſuper terram quam
Dominus Deus tuus dat tibi: Quia 16
abominatio Domini Dei tui eſt o-
mnis faciens hæc, omnis faciens
iniquitatem. Memento ejus quod 17
fecit tibi Amalec in via, in egreſſu
veſtro ex Ægypto:

אשר דארעו יתכון בארחא וחזה 18
קטיל בכון כל דהוה מהרהר למסטי
בתר מימרי הנון גובריא דמשבטא
דבית דן דהוה בידיהון פולחנא
נוכראה והוה ענגא פליט יתהון ודבית
עמלק מקביל יתהון וקטע בית גיבריהון
ושדי לעילא ואתון בית ישראל הויתון
לעיין ומשלהין מסוגי שעבודא דמצראי
ומן דלוחי גללי ימא דעברתון במציעיהון ולא דחלו בית עמלק מן קדם יי׃
והיה ויהי כד יניח יי אלהכון לכון מן כל בעלי דבביכון מן חזור חזור בארעא 19
דיי אלהכון יהיב לכון אחסנא למירתה תמחון ית דוכרנא דעמלק מתחות שמיא
ואפילו ליומי מלכא משיחא לא תתנשי׃

18 דארעו יתכון באורחא
והוון מקטלין בכון כל דהוה לברא
מהרהר בתר מימרי הוה ענגא פליט
יתיה ודבית עמלק מקבלין יתיה
ומקטלין יתיה ואתון עמא בני ישראל
להין ומשלהין ולא דחלו דבית עמלק
מן קדם יי׃

פ פ פ

כו

והיה כי תבא ויהי ארום תיעלון לארעא דיי אלהכון יהיב לכון אחסנא 1
ותירתונה ותיתבון בה׃ ולקחת ותסבון מן שירוי בכוריא דמתבשלין מן שירויא 2
בכל איבא דארעא דתעיל מארעך דיי אלהכון יהיב לכון ותשוון בסלא ותהכון
לאתרא דיתרעי יי אלהכון לאשראה שכינתיה תמן׃ ובאת ותעטרון בסליא וצניא 3
ופיפירייא ותיעלון לות כהנא די יהוי
ממני לכהן רב ביומיא האינון ותימרון
ליה אודינן יומא דין קדם יי אלהך ארום
עלינן לארעא דקיים יי לאבהתן למתן
לנא׃ ולקח ויסב כהנא ית סלא 4
דביכוריא מן ידך ויוביל וייתי וירים
ויחית ומבתר כדין יחתיניה קדם מדבחא דיי אלהכון׃ וענית ותתיבון ותימרון 5
קדם יי אלהכון לארם נהריא נחתת אבונן יעקב מן שירויא ובעא לאובדותיה
ושזביה מימרא דיי מן ידוי ומבתר כדין נחת למצרים ואתותב תמן לעם קליל
והוה תמן לאומא רבא ותקיפא ומסגיא׃ וירעו ואבאישו לנא מצראי וצערו יתנא 6
ויהבו עלנא פולחנא קשיא׃ ונצעק וצלינא קדם יי אלהא דאבהתן וקביל יי 7
צלותנא וגלי קדמוי צערן וליעותן ודחקן׃ ויוציאנו והנפקנא יי ממצרים בידא 8
תקיפתא ובדרע מרממא ובחזוונא רבא ובאתין ובתמהין׃ ויביאנו ואנטל יתנא לאתרא 9
הדין ויהב לנא ית ארעא הדא ארע דפירהא שמינין כחלב וחליין כדבש׃

ירושלמי 3 ותיתי לות כהנא די יהוי
ממנא כהן רב ביומיא האנון ותימרון
ליה מודינן ומשבחינן יומא הדין קדם
יי אלהך ארום עלינן לארעא דקיים
מימרא דיי לאבהתן למתן לן׃

Quòd occurrerint vobis in via, & 18 interfecerint inter vos quotquot cogitabant declinare poſt ſermonem meum, illi ſunt viri qui erant ex tribu domus Dan, in quorum manibus erat cultus alienus, & nubes ejiciebat eos; at illi qui erant domus Amalek accipiebant eos, & ſuccidebant virilia eorum, & jaciebant ſurſum: vos autem domus Iſrael fuiſtis laſſi & defatigati ob multam ſervitutem Ægyptiorum, & propter timores fluctuum maris per quorum medium tranſiiſtis, nec timuerunt domus Amalek à facie Domini. Erit itaque quum quie- 19 tem dederit Dominus Deus veſter vobis ab omnibus hoſtibus veſtris per circuitum, in terra quam Dominus Deus veſter dat vobis in hæreditatem ut eam poſſideatis, delebitis memoriam Amalek de ſub cœlo: & etiam diebus regis Meſſiæ ne oblivioni tradas.

18 Qui occurrerunt vobis in via, & interficiebant inter vos omnem qui erat extra cogitans defectionem poſt ſermonem meum, nubes eum ejiciebat at illi qui erant ex domo Amalek capiebant ipſum & interficiebant ipſum: vos verò popule filiorum Iſrael fatigati eratis & laſſi, neque timuerunt illi qui erant domus Amalek à facie Domini.

S E C T. L.

C A P. XXVI.

Et erit quando ingrediemini in terram quam Dominus Deus veſter 1 dat vobis in hæreditatem, & poſſederitis eam & habitaveritis in ea: Accipietis de primitiis temporaneorum, quæ matura fuerint ab initio, 2 in omni fructu terræ quem inferes de terra tua, quam Dominus Deus veſter dat vobis, & ponetis in caniſtro: & ibitis in terram quam elegerit Dominus Deus veſter, ut ibi habitare faciat divinam ſuam majeſtatem. Et coronabitis caniſtra, & ſportulas, & cophinos 3 papyraceos, & ingrediemini ad ſacerdotem qui præfectus erit in ſacerdotem magnum in diebus illis, & dicetis illi; Confitemur hodie coram Domino Deo tuo, quod ingreſſi ſimus in terram quam juravit Dominus patribus noſtris ſe daturum nobis. Et accipiet ſa- 4 cerdos ſportam temporaneorum fructuum de manu tua, & deferet & adducet, & elevabit & demittet, poſtea reponet ipſum coram altare Domini Dei veſtri. Et re- 5 ſpondebitis & dicetis coram Domino Deo veſtro; In Syriam Meſopotamiæ deſcendit pater noſter Jacob ab initio, & quæſivit perdere ipſum *Laban*, ſed eripuit ipſum ſermo Domini ex manibus ejus; poſtea verò deſcendit in Ægyptum, & peregrinatus eſt ibi cum populo pauco: deindè factus eſt ibi in populum magnum & fortem & multum. Et malefecerunt nobis Ægyptii, & afflixerunt nos, & impoſuerunt nobis 6 ſervitutem gravem. Et oravimus coram Domino Deo patrum noſtrorum, 7 & exaudivit Dominus preces noſtras, & revelata eſt coram eo afflictio noſtra, & labor noſter, & oppreſſio noſtra. Et eduxit nos Dominus ex 8 Ægypto manu forti, & brachio excelſo, & viſionibus magnis, ſignis & prodigiis. Et proficiſci fecit nos in locum iſtum, & dedit nobis terram 9 hanc, terram fructuum pinguium ſicut lac & dulcium ut mel.

Hieroſ. 3 *Et venies ad ſacerdotem qui erit præfectus ſacerdos magnus in diebus illis, & dicetis illi; Celebramus & confitemur hodie coram Domino Deo tuo, quod ingreſſi ſumus in terram quam juramento promiſit ſermo Domini patribus noſtris ſe daturum nobis.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* آنچه کمین کرد ترا در ره ودنبال کرد در تو همه آن ضعیفان پسی تو و تو مانده 18
ورنجور ونه ترسید خدایرا * وباشد در آسایش دادنی ״ خدای تو بتو از همه دشمنانی تو 19
از گرداگرد در زمین آنچه ״ خدای [تو] دها بتو احسنتا بمیراث گرفتن آنرا محو کنی مر
یاد کردی عملق از فرودی آن آسمان نه فراموش کنی *

* فصل بیست ششم *

* وباشد که بیایی بآن زمین آنچه ״ خدای تو دها بتو احسنتا ومیراث گیری آنرا وبشینی 1
در آن * وبستانی از اوّل همه بری آن زمین آنچه بیاوری از زمینی تو آنچه ״ خدای تو دها بتو 2
وبنهی در سلّه وبروی بآن جا آنچه اختیار کند ״ خدای تو بمسکن گیراندن نامی او
آنجا * وبیایی بآن کهن آنچه باشد در روزگاران ایشان وبگویی باو آگاه کردم این روز بـ ״ 3
خدای تو که بیامدم بآن زمین آنچه سوگند خورد ״ بپدرانی ایما بدادن بایما * وبستاند 4
آن کهن آن سلّه از دستی تو ورها کند اویرا بپیشی مذبحی ״ خدای تو * وجواب دهی 5
وبگویی بپیشی ״ خدای تو ارمی گم کنا پدری من فرود شد بمصر وبنشست آنجا در مردمانی
اندک بود آنجا بقومی بزرگ قوی وبسیار * بدی کردند بایما آن مصریان برنجاندند ایمارا 6
بدادند ابر ایما کاری سخت * نالیدیم بـ ״ خدای پدرانی ایما بشنوید ״ مر آوازی ایما وبدید 7
مر رنجی ایما وعجزی ایما ومر زحمتی ایما * بیرون آورد ایمارا ״ از مصر در دستی قوی 8
ودر بازوی افراشته ودر هیبتی بزرگ ودر نشانها ودر معجزها * [وبیاورد ایمارا و 9
بآن جای آن این] بداد بایما مر آن زمینی آن این زمینی دوشا شیر وانگبین *

Quomodo inſidias fecerit tibi in 18 via, & decaudaverit tibi omnes debiles pone te, cùm eſſes laſſus et æger, & non timuit Deum. Erit ergò, 19 cùm requiem dederit tibi Dominus Deus tuus ab omnibus inimicis tuis circumcirca, in terra quam Dominus Deus tuus dat tibi in poſſeſſionem ad hæreditate accipiendum eam, delebis memorationem Amalec de ſub cœlo: ne obliviſcaris.

CAP. XXVI.

Erit autem, cùm ingreſſus fueris 1 terram quam Dñs Deus tuus dat tibi in poſſeſſionem, & hæreditate acceperis eam, ſederiſque in ea: Tunc 2 accipies de primo omnis fructûs terræ quem ingeres è terra tua quam Dominus Deus tuus dat tibi, & pones in caniſtro, ibiſque ad locum quem elegerit Dominus Deus tuus ad habitare faciendum nomen ſuum ibi: Et venies ad ſacerdotem qui fuerit 3 in diebus illis, diceſque illi; Annuntiavi hodiè Domino Deo tuo quòd ingreſſus ſum terram quam juravit Dominus patribus noſtris dare nobis. Capiétque ſacerdos caniſtrum 4 de manu tua, & dimittet illud coram altari Domini Dei tui. Et re- 5 ſpondebis, ac dices coram Domino Deo tuo; Pater meus, Aramæo perdituro eum, deſcendit in Ægyptum, ſeditque illic cum viris paucis, deinde fuit illic in gentem magnam, robuſtam, ac multam. At malefacien- 6 tes nobis Ægyptii afflixerunt nos, dederuntque ſuper nos opus durum. Ingemuimus itaq; ad Dominũ Deum 7 patrum noſtrorũ, & exaudivit Dominus vocem noſtram, & aſpexit afflictionem noſtram, laſſitudinem noſtram, & anguſtiam noſtram: Et 8 eduxit nos Dominus ex Ægypto manu validâ, & brachio extento, & terrore magno, & ſignis atque portentis: Et introduxit nos ad locum 9 iſtum, deditque nobis terram iſtam, terram præbentem lac & mel.

ירושלמי תרגום יונתן בן עוזיאל Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

10 ועתה וכדון הא איתיתי ית שדוי ביכורי איבא דארעא דיהבת לי יי ותחתיניה קדם יי אלהך ותסגוד קדם יי אלהך : 11 ושמחת ותחדי בכל טבתא דיהב לך יי אלהך ולאינש בתיכון ותהנון ותיכלון אתון וליואי וגיורי דיביניכון : 12 כי תכלה ארום תשיצון לעשרא ית כל מעשר עללתך בשתא תליתיתא דשמיטיתא ותיתנון מעשרא קמאה לליואי מעשרא תניינא הוא מעשר מסכניא לגיורא ליתמא ולארמלתא וייכלון בקרווך וישבעון : 13 ואמרת ומעשר תליתאי תיסק ותיכול קדם יי אלהך ותימר הא אפרשנן קודשיא מן ביתא ולחוד יהבנן מעשרא קמאה לליואי מעשרא תניינא לגיורי ליתמא ולארמלא הי ככל תפקידתך דפקידתני לא עברית חדא מן פקודייך ולא אנשיית : 14 לא לא אכלית ביומי אבלי מניה ולא אפרשית מניה במסאב ולא יהבית מניה תכריכין לנפש דמית שמענן בקל מימרא דיי עבדית ככל מה דפקידתני : 15 השקיפה אודיק ממדור בית שכינת קודשך מן שמיא ובריך ית עמך ית ישראל וית ארעא דיהבת לנא היכמא דקיימית לאבהתנא ארעא דפירהא שמינין כחלב וחליין כדבש : 16 היום יומא דין יי אלהכון מפקיד לכון למעבד ית קיימיא האלין וית דינייא ותטרון ותעבדון יתהון בכל לבכון ובכל נפשכון : 17 את ה' ית יי חטבתון חטיבא חדא בעלמא יומנא דהכין כתיב שמע ישראל יי אלהנא יי חד מטול למהוי לאלהא ולמהך בארחן דתקנן קדמוי ולמנטור קיימוי ופקודוי ודינוי ולמקבלא למימריה : 18 וה' ומימרא דיי חטיב יתכון חטיבא חדא בעלמא יומנא דהכין כתיב מאן כוות עמך ישראל עם יחידאי בארעא מטול למהוי ליה לעם חביב היכמא דמליל לכון ולמנטר כל פקודוי :

ירושלמי 12 ארום תשלמון למעשרא ית כל מעשר עללתך בשתא תליתיתא דהיא שנת מעשרתא מסכיניא ותתנון מעשרא קדמיא לליואי מעשר מסכיניא לגיורי ליתמיא ולארמלתא וייכלון בקרויכון ויסבעון :

ירושלמי 14 לא אכלינן באבלו מניה ולא אפרשינן מניה בסואבא ולא יהבינן מניה תכריכין לטמי נפש דמשתמעינן בקל מימרא דיי אלהן עבדנן ככל מה די אתפקד עלנא : 15 אדיק כבעו ממדור בית שכינת יקרך וקודשך מן שמיא ובריך ית עמך ית ישראל וית ארעא די הבת לן היך מה דקיימת לאבהתן ארעא דעבדא פירין טבין נקיין כחלבא וחלין וטעימן כדובשא :

ירושלמי 17 ית מימרא דיי אמליכתון עליכון יומא דין למהוי לכון לאלהא : 18 ומימרא דיי אמלך עליכון לשמיה לעם חביביא היך סגולה היך מה די מליל לכון ולמטר כל פקודוי :

10 Jam verò ecce attuli primitias temporaneorum fructuum terræ quam dediſti mihi Domine : & depones ipſas coram Domino Deo tuo, & adorabis coram Domino Deo tuo. 11 Et lætaberis in omni bono quod dedit tibi Dominus Deus tuus & viris domus veſtræ: & utemini, & comedetis, vos, Levitæ, & peregrini qui ſunt inter vos. 12 Quum finem feceritis decimandi omnes decimas proventus veſtri, anno tertio qui eſt annus remiſſionis, dabitis decimam priorem Levitis, decimam ſecundam, quæ eſt decima pauperum, peregrino, pupillo, & viduæ, ut comedant in urbibus tuis & ſaturentur. 13 Decimam autem tertiam adduces & comedes coram Domino Deo tuo, & dices; Ecce ſeparavimus ſanctitates ex domo, & etiam dedimus decimam priorem Levitis, decimam ſecundam peregrinis, pupillo & viduæ, juxta præceptum tuum quod mandâſti mihi, non tranſgreſſus ſum unum ex mandatis tuis, nec oblivioni tradidi. 14 Non comedi in diebus luctus mei de eo, neque ſeparavi ex eo in rem pollutam, neque dedi de eo involucra pro anima mortui: auſcultavimus voci ſermonis Domini, feci juxta omnia quæ præcepiſti mihi. 15 Aſpice ex habitatione domus divinæ præſentiæ ſanctitatis tuæ è cœlis, & benedic populum tuum Iſrael, & terram quam dediſti nobis ſicut jurâſti patribus noſtris, terram fructuum pinguium ſicut lac, & dulcium ut mel. 16 Hodie Dominus Deus noſter præcepit vobis facere ſtatuta hæc & judicia, quæ cuſtodietis & facietis toto corde veſtro & tota anima veſtra. 17 Dominum elegiſtis electione una in mundo hodie, quia ſic ſcriptum eſt; Audi Iſrael, Dominus Deus noſter Dominus unus: ut ſit tibi in Deum, & ut ambules in ſemitis quæ rectæ ſunt coram eo, & ut cuſtodias ſtatuta ejus, mandata ejus, & judicia ejus, & ut obedias verbo ejus. 18 Sermo verò Domini elegit vos electione una in mundo hodie, quia ſic ſcriptum eſt; Quis ſicut populus tuus Iſrael, populus unicus in terra? ut ſitis illi in populum dilectum ſicut loquutus eſt vobis: & ut cuſtodiatis omnia mandata ejus.

Hieroſ. 12 *Quando finem facietis decimandi omnes decimas proventus tui anno tertio, qui eſt annus decimæ pauperum, tunc dabitis decimam primam Levitis, decimam* vero *pauperum peregrino, pupillo, & viduæ, ut comedant in urbibus veſtris & ſaturentur.*

Hieroſ. 14 *Non comedimus in luctu ex eo, neque ſeparavimus ex eo in rem immundam neque dedimus ex eo in operimenta pro polluta animâ: quia obedivimus voci ſermonis Domini Dei noſtri, fecimus juxta omnia quæ præcepit nobis.* 15 *Intuere obſecro ex habitatione domus divinæ præſentiæ gloriæ tuæ & ſanctitatis tuæ ex cœlis & benedic populum tuum Iſrael, & terram quam dediſti nobis quemadmodum jurâſti patribus noſtris, facientem fructus bonos puros ut lac, & dulces & guſtu bono præditos ut mel.*

Hieroſ. 17 *Verbum Domini regem conſtituiſtis ſuper vos hodie, ut ſit vobis in Deum.* 18 *Sermo verò Domini factus eſt rex ſuper vos nomine ſuo, tanquam ſuper populum dilectum tanquam peculium, quemadmodum loquutus eſt vobis, ut cuſtodiatis omnia mandata ejus.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

10 * واكنون اينك آوردم مر اوّل بري آن زمين آنچه بدادي بمن :: و رها كني اويرا بپيشي :: خداي
11 تو و سجود كني بپيشي :: خداي تو* وشاد باشي در همه آن نيكويي آنچه بداد بتو :: خداي تو
12 وبخانوادهي تو تو وآن لوي و آن غريب آنچه درمياني تو* كه تمام كني بدهيك كردن مر همه دهيكّه
دخلي تو در سالي آن سيمي سالي آن دهيك وبدهي بلوي بغريب بيتيم وببيوه و بخورند در
13 دروازهاي تو و سير شوند * وبگويي بپيشي :: خداي تو بپرداختم آن خاص از آن خانه و نيز
بدادم اويرا بلوي و بغريب بيتيم و ببيوه چون همه فرماني تو آنچه فرمودي مرا نه گشتم
14 از فرماني تو و نه فراموش كردم * و نه خوردم در اندوه ازو و نه پرداختم ازو در پليد و نه دادم
15 ازو بمرده شنويدم در قولي :: خداي من بكردم چون همه آنچه فرمودي مرا* نگاه كن از ماواي
خاصي تو از آن آسمان وآفرين كن مر قومي تو يسرال و مر آن زمين آنچه بدادي بايما چون
16 آنچه سوگند خوردي بپدراني ايما زميني دوشا شير وانگبين * اين روزي آن اين :: خداي تو
فرمايا ترا بكردن مر آن رسمهاي آن ايشان و مر آن حكمها ونگاه داري و بكني [ايشانرا] در
17 همه دلي تو و در همه جاني تو* مر :: بزرگي دادي اين روز ببودن بتو بخدا و برفتن در راهاي
18 او و بنگاه داشتن رسمهاي او و فرمانهاي او و حكمهاي او و بشنويدن در قولي او* و :: بزرگ
كرد ترا اين روز ببودن باو بقومي بر گزيده چون آنچه سخن گفت بتو و بنگاه داشتن همه
فرمانهاي او*

10 *Nunc igitur ecce, attuli primum fructûs terræ quam dediſti mihi Domine. Et dimittes illud in præſentia Domini Dei tui, atque adorabis coram Domino Deo tuo.* 11 *Et lætabere in omni bono quod dederit tibi Dominus Deus tuus & familiæ tuæ, tu & Levita, & peregrinus qui eſt in medio tuî.* 12 *Cúmque compleveris decimare omnem decimam proventûs tui anno tertio, anno decimæ, & dederis Levitæ, peregrino, pupillo, & viduæ, comederintque intra portas tuas, & ſaturati fuerint:* 13 *Tunc dices coram Domino Deo tuo, Abſolvi ſanctum de domo* mea, *ac etiam dedi illud Levitæ, & peregrino, pupillo, & viduæ, ſecundùm omne mandatum tuum quod præcepiſti mihi: non diverti à præcepto tuo, nec oblitus ſum,* 14 *Neque comedi in triſtitia ex eo, nec inſumpſi* quicquam *ex eo in immundum, neque dedi ex eo pro mortuo: auſcultavi dicto Domini Dei mei, feci juxta omne quod præcepiſti mihi.* 15 *Proſpice de habitaculo ſanctitatis tuæ, de cœlo, & benedic populo tuo Iſrael, & terræ quam dediſti nobis, quemadmodum jurâſti patribus noſtris, terrã præbentẽ lac & mel.* 16 *Ipſo die hoc Dominus Deus tuus præcipit tibi facere ſtatuta iſta atque judicia: obſervabis itaque ac facies ea toto corde tuo & totâ animâ tuâ.* 17 *Domino magnitudinem tribuiſti hodie ut ſit tibi in Deum, & ut ambules in viis ejus, & obſerves ſtatuta ejus & præcepta ejus ac judicia ejus, & auſcultes dicto ejus.* 18 *Dominus quoque magnificavit te hodiè ut ſis ei in populum electum, quemadmodum locutus eſt tibi, & obſerves omnia mandata ejus.*

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ולתתך ולמנאה יתכון רמין וגיותנין על כל עממיא דעבד לרבו ולשום דיקר 19
ולשיבהורא מטול למהוי עם קדיש קדם יי אלהכון היכמא דמליל :

כז

ויצו ופקיד משה וסבי ישראל ית עמא למימר טורו ית כל תפקדתא דאנא 1
מפקיד לכון יומנא : והיה ויהי ביומא דתעברון ית יורדנא לארעא דיי אלהכון 2
יהיב לכון ותקימון לכון אבנין רברבין ותשועון יתהון בגירא : וכתבת ותכתוב 3
עליהון ית כל פתגמי אורייתא הדא במעברכון מן בגלל דתיעלון לארעא
דיי אלהכון יהיב לכון ארעא דפירהא שמינין כחלב ועבדין דבש היכמא
דמליל יי אלהא דאבהתכון לכון : והיה ויהי בזמן דתעברון ית יורדנא 4
תקימון ית אבניא האלין דאנא מפקד יתכון בטוורא דעיבל ותשועון יתהון
בגירא : ובנית ותיבנון תמן מדבחא קדם יי אלהכון מדבח אבנין לא תרים 5
עליהון פרזלא : אבנים אבנין שלמין תבנון ית מדבחא דיי אלהכון ותסקון 6
עלוי עלוון קדם יי אלהכון : וזבחת ותיכסון נכסת קודשין ותיכלון תמן 7
ותיחדון קדם יי אלהכון : וכתבת
ותיכתובון על אבניא ית כל פתגמי 8
אורייתא הדא כתב חקיק ומפרש
מתקרי בחד לישן ומיתרגם בשבעין
לישנין : וידבר ומליל משה וכהניא 9
בני לוי עם כל עמא למימר ציתו ושמעו ישראל יומנא הדין אתבחרתון
למהוי עמא קדם יי אלהכון : ושמעת ותקבלון למימרא דיי אלהכון ותעבדון 10
ית פקודוי וית קיימוי דאנא מפקיד לכון יומא דין : ויצו משה ופקיד משה 11
ית עמא ביומא ההוא למימר : אלה אלין שבטיא יקומון לברכא ית עמא 12
על טוורא דגריזים במעברכון ית יורדנא שמעון ולוי ויהודה ויששכר ויוסף
ובנימין : ואלה ואלין שבטיא יקומון על לווטיא בטוורא דעיבל ראובן גד 13
ואשר וזבולן דן ונפתלי : וענו ויכרזון ליואי ויימרון לכל אינש ישראל 14
בקלא רמא :

ירושלמי 8 ותכתבון על אבניא ית
כל מלי שבח אורייתא הדא כתב חקיק
ומפרש טבאות מתקרי ומתרגם
בשבעין לשון :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et ut conſtituat vos excelſos & magnificos ſuper omnes populos, quos 19
fecit, in magnificentiam & in nomen gloriæ, & in decorem: ut ſis populus
ſanctus coram Domino Deo veſtro, ſicut loquutus eſt.

CAP. XXVII.

ET præcepit Moſes & ſeniores Iſrael populo, dicendo; Cuſtodite 1
omnia mandata quæ ego præcipio vobis hodie. Et erit die quo 2
tranſieritis Jordanem in terram, quam Dominus Deus veſter dat vobis,
erigetis vobis lapides magnos, & linietis eos calce. Et ſcribes in illis 3
omnia verba legis hujus, cùm tranſieritis ut ingrediamini in terram quam
Dominus Deus veſter dat vobis, terram cujus fructus ſunt pingues ut
lac, & facientes mel, ſicut loquutus eſt Dominus Deus patrum veſtrorum
vobis. Et erit quo tempore tranſibitis Jordanem, erigetis lapides 4
iſtos quos ego præcipio vobis in monte Ebal, & linietis eos cum
calce. Et ædificabitis ibi altare coram Domino Deo veſtro, altare 5
lapidum, nec leves ſuper eos ferrum. Lapidibus integris ædificabitis 6
altare Domini Dei veſtri, & offeretis ſuper illud holocauſta coram Domino Deo veſtro. Et mactabitis victimas ſanctas, & comedetis ibi: 7
& lætabimini coram Domino Deo
veſtro. Et ſcriberis ſuper lapi- 8
des omnia verba legis hujus, ſcripturâ ſculptâ & expoſitâ, quæ legatur unâ linguâ, & interpretetur
ſeptuaginta linguis. Et loquutus 9
eſt Moſes & ſacerdotes filii Levi
cum univerſo populo, dicendo; Auſcultate & audite Iſrael, hodie
electi eſtis ut ſitis populus coram Domino Deo veſtro. Auſcultabitis 10
ergo ſermoni Domini Dei veſtri, & facietis mandata ejus, & ſtatuta
ejus quæ ego mando vobis hodie. Et præcepit Moſes populo die 11
illo, dicendo: Iſtæ tribus ſtabunt ad benedicendum populum ſuper 12
monte Gherizim, cum tranſieritis Jordanem, Simeon, Levi, Juda, Iſſachar, Joſeph, & Binjamin. Illæ autem ſtabunt pro maledictionibus 13
in monte Ebal, Ruben, Gad, Aſcher, Zebulun, Dan, & Naphtali.
Et proclamabunt Levitæ, & dicent omni viro Iſrael voce excelſa, 14

Hieroſ. 8. *Et ſcribetis ſuper lapides omnia verba laudabilia legis hujus, ſcripturâ ſculptâ & expoſitâ, quæ facile legi poſſit, & interpretatâ ſeptuaginta linguis.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وبدادن ترا بلند از همه قومها آنچه کرد بتهليل وبنام وبشکهمندي وبدادن ترا قومي 19
خاص ب‥ خداي تو چون آنچه سخن گفت *

* فصل بيست هفتم *

* بفرمود مشه و پيراني يسرال مر آن قوم بگفتن نگاه دارمر همه آن فرمان آنچه من فرمايا شمارا 1
اين روز * وباشد در روزي آنچه بگذريد مر آن يردن بآن زمين آنچه ‥ خداي تو دها بتو 2
وبر انگيراني [بتو] سنگهاي بزرگان وگج گيري ايشانرا درگج * وبنويسي ابر ايشان مر 3
همه سخنهاي آن توره آن اين در گذشتني تو بسبب آنچه بيايي بآن زمين آنچه ‥ خداي
تو دها بتو زميني دوشا شير وانگبين چون آنچه سخن گفت] ‥ خداي پدراني تو بتو *
* وباشد در گذشتني شما مر آن يردن بر انگيزانيد مر آن سنگها آن ايشان آنچه من فرمايا 4
شمارا اين روز در کهي عيبل وگج گيري ايشانرا در گج * وآبدان کني آنجا مذبح [ب‥ 5
خداي تو مذبح] سنگها نه عرضه کني ابر ايشان آهن * سنگهاي تمامان آبدان کني مر 6
مذبحي ‥ خداي تو وبر آوري ابر او عولها ب‥ خداي تو * وذبحت کني شلميم وبخوري 7
آنجا وشاد باشي بپيشي ‥ خداي تو * وبنويسي ابر آن سنگها مر همه سخنهاي آن توره آن 8
اين مشرّح نيکو * سخن گفت مشه وآن کهنان آن لويان بهمه يسرال بگفتن گوش کن و بشنو 9
يسرال آن روزي آن اين شدي بقوم ب‥ خداي تو * وبشنوي در قولي ‥ خداي تو وبکني مر 10
فرمانهاي او ومر رسمهاي او آنچه من فرمايا ترا اين روز * بفرمود مشه مر آن قوم در روزي او 11
گفتن * ايشان بياستند بآفرين کردن آن قوم ابر کهي جريزيم در گذشتني شما مر آن 12
يردن شمعون لوي ويهوده ويششکر ويوسف وبنيمن * وايشان بياستند ابر آن نفرين در 13
کوهي عيبل راوبن جد واشر وزبولن دن ونفتلي * وجواب دهند آن لويان وبگويند 14
بهمه مردي يسرال آوازي بلند *

Ad dandum te ſublimiorem omnibus 19
gentibus quas feci, in exultationem, & in nomen, & in decorem, &
ad reddendum te populum ſanctum
Domino Deo tuo, quemadmodum locutus eſt.

CAP. XXVII.

ET *præcepit Moſheh & ſeniores* 1
Iſrael, populo, dicendo; Obſerva omne
præceptum quod ego præcipio vobis
hodie: Erit autem, die quâ tranſie- 2
ritis Jarden ad terram quam Dominus Deus tuus dat tibi, eriges tibi
lapides magnos, & gypſabis eos
gypſo: Et ſcribes in illis omnia 3
verba legis hujus quum tranſieris:
propter quod ingrediaris in terram
quam Dominus Deus tuus dat tibi,
terram præbentem lac & mel, quemadmodum locutus eſt Dominus Deus
patrum tuorum tibi. Erit inquam, 4
quum tranſieritis Jarden, erigetis
lapides iſtos quos ego præcipio vobis
hodiè, in monte Ebal, gypſabiſque
eos gypſo. Ædificabis quoque illic 5
altare Domino Deo tuo, altare lapideum: non admovebis ſuper eos
ferrum. Lapidibus integris ædifi- 6
cabis altare Domini Dei tui, &
offeres ſuper illud holocauſta Domino Deo tuo: Atque immolabis 7
pacifica, comedéſque illic, & lætus eris coram Domino Deo tuo.
Itaque ſcribes in lapidibus omnia 8
verba legis iſtius, exprimendo bene.
Et *loquutus eſt Moſheh & ſacerdotes* 9
Levitæ ad univerſum Iſrael, dicendo;
Aurem præbe & audi Iſrael, hodie factus es in populum Domino
Deo tuo. Auſcultes ergò dicto 10
Domini Dei tui, & facias præcepta ejus ac ſtatuta ejus quæ ego
præcipio tibi hodié. Præcepitque 11
Moſheh populo die ipſo, dicendo;
Hi ſtabunt ad benedicendum popu- 12
lo, ſuper montem Gerizim, quum
tranſieritis Jarden; Shimeon, Levi,
& Jehudah, & Iſſhachar, &
Joſeph, & Binjamin. Hi verò 13
ſtabunt ad maledictionem in monte Ebal; Reuben, Gad, & Aſher,
& Zebulun, Dan, & Naphtali.
Et reſpondebunt Levitæ, ac di- 14
cent omni viro Iſrael voce elatâ;

15 ארור שיתא שבטין קמו על טורא
דגריזים ושיתא על טורא דעיבל וארונא
וכהניא וליואי במציעא מברכיא הוון
הפכין אפיהון כלו קבל טורא דגריזין
ואמרין בריך יהוי גברא דלא יעבד צלם
וצורה וכל דמו מה דמרחק קדם יי
עובד ידי אומן ולא ישוי בטומרא
מלטטיא הוון הפכין אפיהון כלו קבל
טורא דעיבל ואמרין ליט יהוי גברא
דיעביד צלם וצורה וכל דמו מה דמרחק
קדם יי עובד ידי אומן ושוי בטומרא הוון
עניין כלהון כחדא ואמרין אמן : ארור
16 מקלה ליט דמזלזל איקרא דאבוי
ודאמיה עניין כלהון כחדא ואמרין אמן :
17 ארור מסיג ליט דישני תחומא דחבריה
הוון ענין כלהון כחדא ואמרין אמן :
18 ארור משגה ליט דיטעי אכסניא
באורחא דהוא מדמי לסמיא הוון עניין
19 כלהון כחדא ואמרין אמן : ארור מטה ליט דיצלי דין דייר ייתם וארמלא הוון
20 עניין כלהון כחדא ואמרין אמן : ארור שוכב ליט דמשמש עם אתת אבוי ארום
21 גלי כנפא דגלי אבוי הוון ענין כלהון כחדא ואמרין אמן : ארור שוכב ליט
22 דמשמש עם כל בעירא הוון ענין כלהון כחדא ואמרין אמן : ארור ליט
דמשמש עם אחתיה ברת אבוי או ברת אמיה הוון ענין כלהון כחדא ואמרין
23 אמן : ארור ליט דמשמש עם חמותיה
הוון עניין כלהון כחדא ואמרין אמן :
24 ארור מכה ליט דימחי חבריה בלישן
25 תליתאי בטומרא הוון עניין כלהון כחדא ואמרין אמן : ארור ליט דמקבל
שוחדא למקטול בר נש למשדי אדם זכאי הוון עניין כלהון כחדא ואמרין אמן :
26 ארור תרתיסרי שבטיא כל חד וחד הוה אמר בירכתא בכללא ולווטיא בכללא
מברכיא הוון הפכין אפיהון לכל מילא ומילא כלו קבל טורא דגריזים ואמרין
בריך יהוי גברא די יקים ית פתגמי אורייתא הדא למעבדהון מלטטיא הפכין
אפיהון כלו קבל טורא דעיבל ואמרין ליט יהוי גברא דלא יקים ית פתגמי
אורייתא הדא למעבדהון הוון עניין כלהון כחדא ואמרין אמן פתגמיא אלין
אתאמרו בסיני ואתניו במשכן זמנא ואיתליתון במישרי מואב תרתיסרי מלין מן
מלתא לכל שבטא ועל כל פיקודא ופקודא אתגזר עלה תלתין ושית קיימין :

כח

1 והיה ויהי אין קבלא תקבלון למימרא דיי אלהכון למינטר ולמעבד ית כל פקודוי
דאנא מפקיד לכון יומנא ויתנינכון יי אלהכון רמין וגיותנין על כל עממי ארעא :
2 ובאו וייתון עליכון כל בירכתא האלין וידבוקנכון ארום תקבלון למימרא דיי אלהכון :

15 אשתא שבטין יקומון להון על
טורא דגריזים ואשתא שבטין יקומון על
טורא דעיבל וארונא וכהניא וליואי
יהיבין במציעא וכל ישראל מן כא ומן
כא הפכין אפיהון לקביל טורא דגריזים
ופתחו פומהום בברכה בריך יהוי גברא
דלא עבד צלם וצורה וכל דמומה דסני
ומרחק קדם יי עובד ידי בר נשא ודלא
ישוי בטומריא ומלטיא הוון הפכין
אפיהון לקבל טורא דעיבל ואמר ליט
יהוי גברא די יעביד צלם וצורה וכל
דמומה דסני ומרחק קדם יי עובד ידי
בר נש ודי ישוי בטומרא והוון כל עמא
עניין אלין ואלין ואמרין אמן : 17 ליט
יהוי גברא דמשני תחומא : 18 ליט
יהוי גברא דיטעי אכסניא באורחא דהוא
דמי לסמיא ויענון כל עמא ויימרון אמן :

ירושלמי 23 ליט יהוי גברא דמשמש
עם חביבתיה ויענון כל עמא ויימרון אמן :

Sex tribus ſtabunt in monte Gheri- 15
zim, & ſex ſuper monte Ebal, &
arca & ſacerdotes & Levitæ in me-
dio: benedicentes convertent facies
ſuas ex adverſo montis Gherizim,
& dicent; Benedictus ſit vir qui
non facit imaginem & figuram aut
ullam ſimilitudinem, id quod abo-
minabile eſt coram Domino, opus
manuum artificis, neque ponit in
abſcondito: maledicentes vertent
facies ſuas ex adverſo montis Ebal,
& dicent; Maledictus ſit vir qui fa-
cit imaginem aut figuram, aut ullam
ſimilitudinem, quod abominationi
eſt coram Domino, opus manus ar-
tificis, & ponit in abſcondito: re-
ſpondebunt omnes ſimul, & dicent,
Amen. Maledictus vilipendens ho- 16
norem patris ſui & matris ſuæ: re-
ſpondebunt omnes ſimul, & dicent,
Amen. Maledictus qui transfert li- 17
mitem proximi ſui: reſpondebunt
omnes ipſi ſimul & dicent, Amen.
Maledictus qui errare facit viatorem 18
in via, qui ſimilis eſt cæco: reſpon-
debunt omnes ipſi ſimul & dicent,
Amen. Maledictus qui declinare facit 19
judicium peregrini pupilli & viduæ: reſpondebunt omnes ipſi ſimul & di-
cent, Amen. Maledictus qui rem habet cum uxore patris ſui, quia retegit 20
alam quam retexit pater ejus: reſpondebunt omnes ipſi ſimul & dicent,
Amen. Maledictus qui coit cum ulla beſtia: reſpondebunt omnes ipſi 21
ſimul & dicent, Amen. Maledictus qui coit cum ſorore ſua, filiâ patris 22
ſui aut filia matris ſuæ: reſpondebunt omnes ipſi ſimul, & dicent, Amen.
Maledictus qui coit cum ſocru ſua: 23
reſpondebunt omnes ipſi ſimul &
dicent, Amen. Maledictus qui per- 24
cutit proximum ſuum falſa delatione
ſermonis clam: reſpondebunt omnes
ſimul & dicent, Amen. Maledictus 25
qui recipit teſtimonium ut interficiat hominem, ad effundendum ſan-
guinem innocentem: reſpondebunt omnes ipſi ſimul & dicent, Amen.
Duodecim tribus unaquæque dicebat benedictiones univerſim & male- 26
dictiones univerſim. Benedicentes vertebant facies ſuas ad unumquod-
que verbum è regione montis Gherizim, & dicebant; Benedictus ſit vir
qui ſtabilit verba legis hujus ad illa faciendum. Maledicentes vertebant
facies ſuas è regione montis Ebal, & dicebant; Maledictus ſit vir qui non
ſtabilit verba legis hujus ut illa faciat: reſpondebant omnes ipſi ſimul &
dicebant, Amen. Verba iſta dicta ſunt in Sinai, & repetita in taberna-
culo, & tertiò dicta in campeſtribus Moab duodecim verbis è verbo
unicuique tribui, & unumquodque mandatum ſancitum eſt triginta ſex
juramentis.

15 Sex tribus ſtabunt ex illis ſuper monte Gherizim & ſex tribus ſtabunt ſuper monte Ebal, & arca & ſacerdotes & Levitæ collocabuntur in medio, & omnis Iſrael hinc & inde, vertentes facies ſuas ex adverſo montis Gherizim aperient os ſuum in benedictione; Benedictus ſit vir qui non facit imaginem aut figuram, aut ullam ſimilitudinem, quod odit, & abominationi eſt coram Domino, opus manuum hominis & qui non ponit in abſcondito: maledicentes autem vertent facies ſuas ex-adverſo montis Ebal & dicent; Maledictus ſit vir qui fecerit imaginem, aut figuram, aut ullam ſimilitudinem quam odit & abominatur Dominus opus manuum hominis & qui ponit in abſcondito: & univerſus populus reſpondebunt hi illis, & dicent Amen. 17 Maledictus ſit vir qui mutat limitem. 18 Maledictus ſit vir qui errare facit viatorem in via, qui eſt ſimilis cæco: & reſpondebunt univerſus populus & dicent, Amen.

Hieroſ. 23 *Maledictus ſit vir qui coit cum ſocru ſua: & reſpondebunt univerſus populus & dicent, Amen.*

CAP. XXVIII.

Et erit ſi audiendo audiveritis ſermonem Domini Dei veſtri, ſervando 1
& faciendo omnia mandata ejus quæ ego præcipio vobis hodie, ponet
vos Dominus Deus veſter excelſos & ſublimes ſupra omnes populos ter-
ræ. Et venient ſuper vos omnes benedictiones iſtæ, & apprehendent 2
vos, quando auſcultaveritis ſermoni Domini Dei veſtri.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* نفرین آن مرد آنچه بکند تراشش و ریخته مکروهی :: عملی دستی صانع و بنهد در نهانی 15
و جواب دهند همه آن قوم و بگویند امین * نفرین خوار کنا پدری او و مادری او و بگوید 16
همه آن قوم امین * نفرین فرود گیرا حدی یاری او و بگوید همه آن قوم امین * نفرین غلط 17 18
اندازا کور در ره و بگوید همه آن قوم امین *نفرین میل دها حکمی غریب یتیم و بیوه و بگوید 19
همه قوم امین * نفرین خسپا اوازی زنی پدری او که برهنه کرد دامنی پدری او و بگوید همه 20
قوم امین * نفرین خسپا اوازی همه چهارپا و بگوید همه آن قوم امین * نفرین خسپا اوازی 21 22
خواهری او دختری پدری او یا دختری مادری او و بگوید همه آن قوم امین *نفرین خسپا 23
اوازی خوشدامنی او و بگوید همه آن قوم امین * نفرین زنا یاری او در نهانی و بگوید همه آن 24
قوم امین * نفرین ستانایی رشوت بکشتنی جان خونی آزاد و بگوید همه آن قوم امین * نفرین آنچه 25 26
نه بر انگیزاند مر سخنهای آن توره آن این بکردن ایشانرا و بگوید همه آن قوم امین

* فصل بیست هشتم *

* و باشد اگر شنویدن بشنوی در قولی 1
:: خدای تو بنگاه داشتن بکردن مر همه فرمانهای او آنچه من فرمایا ترا این روز و بدهد
ترا :: خدای تو بلند ابر همه قومهای آن زمین * بیایند ابر تو همه آن آفرینهای آن 2
ایدان و برسند ترا که بشنوی در قولی :: خدای تو *

*Maledictus ſit homo qui fecerit ſcul- 15
ptile aut fuſile, abominationem Do-
mino, opus manûs artificis, & poſu-
erit in abſcondito: & reſponſum da-
bunt univerſus populus, ac dicent;
Amen. Maledictus ſit viliſaciens 16
patrem ſuum ac matrem ſuam: &
dicet univerſus populus, Amen.
Maledictus ſit ſubmovens termi- 17
num ſocii ſui: & dicet univerſus
populus, Amen. Maledictus ſit in 18
errorem conjiciens cæcum in via:
& dicet univerſus populus, Amen.
Maledictus ſit inclinans judicium 19
peregrini, pupilli, ac viduæ: & di-
cet univerſus populus, Amen. Ma- 20
ledictus ſit concumbens cum uxore
patris ſui; quia denudavit oram
patris ſui: & dicet univerſus po-
pulus, Amen. Maledictus ſit con- 21
cumbens cum quavis quadrupede:
& dicet univerſus populus, Amen.
Maledict⁹ ſit concumbens cum ſoro- 22
re ſua, filiâ patris ſui aut filiâ ma-
tris ſuæ: & dicet univerſus populus,
Amen. Maledictus ſit concumbens 23
cum ſocru ſua: et dicet univerſus po-
pulus, Amen. Maledictus ſit percu- 24
tiens ſociũ ſuum in occulto: & dicet
univerſus populus, Amen. Maledictus 25
ſit accipens munus ad interficiendum
animam ſanguinis innocentis:
& dicet univerſus populus, Amen.
Maledictus ſit qui non præſtiterit 26
verba legis hujus faciendo illa: &
dicet univerſus populus, Amen.*

CAP. XXVIII.

*Et erit, ſi auſcultando auſculta- 1
veris dicto Dni Dei tui, obſervan-
do facere omnia præcepta ejus quæ
ego præcipio vobis hodie; dabit
te Dominus Deus tuus ſublimiorem
omnibus gentibus terræ. Et venient 2
ſuper te omnes benedictiones iſtæ,
contingéntque tibi, cùm auſcultave-
ris dicto Domini Dei tui.*

3 ברוך בריכין אתון בקרתא ובריכין אתון בחקלא : ברוך בריכין וולדי מעיכון 4
ופירי ארעכון בקרי תוריכון ועדרי
עניכון : ברוך בריך סלי ביכוריכון 5
וחלת שירוי עצוותכון : ברוך בריכין 6
אתון במיעלכון לבתי מדרשכון ובריכין
אתון במפקכון לפרקמטייכון : יתן הי

ירושלמי 5 בריכין תהוון בסלי בכוריכון
ובעצותכון : 6 בריכין תהוון במיעלכון
בבית מדרשיכון ובריכין תהוון במפקכון
מן בתי מדרשיכון :

ישוי מימרא דיי ית בעלי דבביכון דקיימין לקובליכון למבאשא תבירין קדמיכון 7
באורחא חד יהון נפקין לוותכון לסדרי קרבא ובשבעא ארחין טעיין יהוון ערקין
מן קדמיכון : יצו הי יפקיד יי עמכון ית בירכתא באוצריכון ובכל אושטות ידיכון 8
ויבריכינכון בארעא דיי אלהכון יהיב לכון : יקימך הי יקים יתכון מימרא דיי 9
קדמוי לעם קדיש היכמא דמליל לכון ארום תנטרון ית פקודיא דיי אלהכון
ותהכון בארחן דתקנן קדמוי : וראו ויחמון כל עממי ארעא ארום שמא דיי 10
חקיק מזמן בתפילין דעלך וידחלון מנך : והותירך וישיירינכון מימרא דיי 11
לטבא בוולדא דמעיכון ובוולדא דבעיריכון ובאיבא דארעכון על ארעא דקיים
יי לאבהתכון : יפתח הי ארבעא מפתחי בידי דמארי עלמא דלא מסרינון 12
בידא דטפסרא מפתחא דחייתא ודקברייא ודמזוני ודמטרא וכן אמר משה נביא
הכא יפתח יי לכון ית אוצריה טב דעמיה בשמיא למתן מטר ארעכון בזמניה בכיר
במרחשון ולקיש בניסן ולברכא ית כל עובדי ידיכון ותוזפון לעממין סגיאין
ואתון לא תצטרכון למיזוף : ונתנך הי וימני מימרא דיי יתכון למלכין ולא 13
להדיוטין ותהוון לחוד מנטלין ולא תהון למאיסין ארום תקבלון לפקודיא דיי
אלהכון דאנא מפקיד לכון יומנא למנטור ולמעבד : ולא תסור ולא תסטון מן 14
כל פתגמיא דאנא מפקיד לכון יומנא לימינא ולשמאלא למהך בתר טעות עממיא
למפלחהון : והיה כד פתח משה נביא למימר פתגמי אוכחותא האלין 15
אתרגישת ארעא ושמיא ועו שמשא וזיהרא קדרון וכוכביא כנשו זיווהון אבהת
עלמא צווחין מבית קבורתהון וכל ברייתא שתקין ואילנייא לא טלטיל ואזיהון
עניין אבהת עלמא ואמרין חביל על בנינן כד יחובון וימטון עליהון לווטיא
אלין היך יכלין לסוברותהון ודלמא יעבד בהון שיצו ולא תהי זכותין מגנא
עליהון ולא יהוי גברא דיקום ויצלי אמטולתהון ברת קלא נפלת מן שמי מרומא
וכן אמרת לא תדחלון אבהת עלמא דאפילו פסקא זכותהון דכל דריא זכותכון
לא יפסוק וקיימא דקיימית עמכון לא מבטלא ותהי מגנא עליהון עני משה נביא
ואמר אף על גב דאנא מוכח יתהון על תנאה מתווכחין למימר דאין לא תקבלון
למימרא דיי אלהכון דלא למטור למעבד ית כל פקודיי וקימי דאנא מפקיד לכון
יומא דין וייתון עליוכון כלהון לווטיא האלין וידבקונכון :

Benedicti vos in civitate, & benedicti vos in agro. Benedicti pueri 3
viſcerum veſtrorum, & fructus terræ veſtræ, armenta boum veſtrorum, 4
& greges ovium veſtrarum. Be- 5
nedictum caniſtrum primitiarum
veſtrarum & placenta primitiarum
paſtarum veſtrarum. Benedicti vos 6
cùm ingrediemini in auditoria ve-
ſtra, & benedicti eritis quando
exibitis ad negotiationes veſtras.
Ponet ſermo Domini hoſtes veſtros 7

Hieroſ. 5. *Benedicti eritis in calathis primitiarum veſtrarum, & in paſtis veſtris.* 6. *Benedicti eritis cum ingrediemini in auditoria veſtra & benedicti eritis cum exibitis ex auditoriis veſtris.*

qui ſtant ex adverſo veſtri ad nocendum fractos coram vobis, per
viam unam exibunt ad pugnandum contra vos, & per ſeptem vias
errabunt fugientes à facie veſtra. Mandabit Dominus vobiſcum be- 8
nedictionem in theſauros veſtros, & in omni ad quod extenderitis
manus veſtras: & benedicet vobis in terra quam Dominus Deus ve-
ſter dat vobis. Stabiliet vos ſermo Domini coram ſe in populum ſan- 9
ctum, ſicut loquutus eſt vobis: quando cuſtodietis mandata Domini
Dei veſtri, & ambulaveritis in viis quæ rectæ ſunt coram eo. Et 10
videbunt omnes populi terræ quod nomen Domini exculptum ſit à
tempore in phylacteriis quæ geſtabis, & timebunt à te. Et abun- 11
dare te faciet ſermo Domini in bonum, in fœtu ventris tui, & in
fœtu jumentorum veſtrorum, & in fructu terræ veſtræ, in terra quam
juravit Dominus patribus veſtris. Quatuor ſunt claves in manu Domini 12
totius mundi, quas non tradidit in manum cujuſpiam principis; Cla-
vis vitæ, & ſepulchrorum, & ciborum, & pluviæ. Et ſic dicit Moſes
propheta hic; Aperiet Dominus vobis theſaurum ſuum bonum, qui
cum eo eſt in cœlis, dando pluviam terræ veſtræ in tempore ſuo,
temporaneam in Octobri, & ſerotinam in Martio, & benedicendo
omnibus operibus manuum veſtrarum: & fœnori dabitis populis mul-
tis, ſed non egebitis ad fœnus accipiendum. Et præficiet vos ſermo 13
Domini in reges, neque *habebit vos* pro vilibus, & eritis tantum elevati
non autem deſpecti; quando auſcultabitis mandatis Domini Dei veſtri,
quæ ego præcipio vobis hodie, ad cuſtodiendum & ad faciendum.
Nec declinabitis ab omnibus verbis quæ ego præcipio vobis hodie 14
ad dextram aut ſiniſtram, ut ambuletis poſt idola populorum ad colen-
dum ea. Quando incepit Moſes propheta dicere verba redargutio- 15
nis hæc, contremuit terra, cœli etiam commoti ſunt, ſol & luna ob-
ſcurata ſunt, & ſydera contraxerunt ſplendorem ſuum, patres ſeculi
clamabant è ſepulchris ſuis, & omnes creaturæ ſilebant, & arbores non
movebant ramos ſuos: reſpondebant patres ſeculi & dicebant; Væ filiis
noſtris quum peccabunt & venient ſuper eos maledictiones iſtæ, quo-
modo poterunt illas perferre? fortè fiet in illis conſumptio, nec merita
noſtra protegent eos, neque erit vir qui ſtet & oret pro illis. Filia
vocis cecidit è cœlis ſublimibus, & ſic dixit illis; Ne timeatis pa-
tres ſeculi, quamvis deſierit meritum omnium ætatum, meritum ta-
men veſtrum non deſinet, & fœdus quod juravi vobiſcum non abo-
lebitur, ſed proteget eos. Reſpondens Moſes propheta dixit; Quamvis
ego redarguam eos, cum conditione redarguuntur, dicendo; Si non
recipiatis ſermonem Domini Dei veſtri, non cuſtodiendo nec faciendo
omnia mandata mea & ſtatuta mea, quæ ego præcipio vobis hodie,
cum venient ſuper vos omnes iſtæ maledictiones, & apprehendent vos.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

3 * آفرین تو در شهر آفرین تو در دشت * آفرین بری شکمی تو و بری زمینی تو و بری چهارپایی 4
5 تو گلهی گاوانی تو و حظیرهای گوسپندی تو* آفرین سلّهی تو سرشتهی تو* آفرین تو در آمدنی 6
7 تو و آفرین تو در بیرون آمدنی تو* بدهد ،، مر دشمنانی تو آن بر خیزان ابر تو زخم خوردگان
8 بپیشی تو در راهی یکّه بیرون آیند بتو و در هفت راهها گریزند بپیشی تو* بفرماید ،، اواری
تو مر آن آفرین در کندوکهای تو و در همه رسشی دستی تو و آفرین کند ترا در زمینی آنچه
9 ،، خدای تو دها بتو* بر انگیزاند ترا ،، باو بقومی خاص چون آنچه سوگند خورد بتو که نگاه
10 داری مر فرمانهای ،، خدای تو و بروی در راههای او * و ببینند همه قومهای آن زمین
11 که نامی ،، خوانده شد ابر تو و بترسند از تو * و باقی گذارد ترا ،، بنیکوی در بری شکمی
تو و در بری چهارپایی تو و در بری زمینی تو ابر آن زمین آنچه سوگند خورد ،، بپدرانی تو
12 بدادن بتو * بگشاید ،، بتو مر خزینهی او آن نیکو مر آن آسمان بدادن مر بارانی زمینی
تو در وقتی او و بآفرین کردن مر همه عملی دستی تو و قرض دهی قومهای بسیاران و تو
13 نه قرض ستانی *و بدهد ترا ،، بسر و نه بدنبال و باشی خاصّه ببالا و نه باشی بفرود که
14 بشنوی بفرمانهای ،، خدای تو آنچه من فرمایا ترا این روز بنگاه داشتن و بکردن* و نه گردی
از همه آن سخنها آنچه من فرمایا شمارا این روز راست و چپ برفتن پسی بتانی دیگران
15 بپرستیدن ایشانرا * و باشد اگر نه شنوی در قولی ،، خدای تو بنگاه داشتن بکردن مر
همه فرمانهای او و رسمهای او آنچه من فرمایا ترا این روز بیایند ابر تو همه آن نفرینهای
آن اینان و برسند ترا :

Benedictus eris in urbe, benedictus 3
eris in agro. Benedictus fructus 4
ventris tui, & fructus terræ tuæ, &
fructus quadrupedis tui, greges boum
tuorum, & ſepta ovium tuarum.
Benedictum caniſtrum tuum & maſ- 5
ſa tua. Benedictus eris in ingreſſu 6
tuo, & benedictus eris in egreſſu tuo.
Dabit Dominus inimicos tuos inſur- 7
gentes contra te, caſos coram te: per
viam unam gredientur in te, & per
ſeptem vias fugient coram te. Man- 8
dabit tecum Dominus benedictionem
in apothecis tuis, & in omni ad quod ac-
ceſſerit manus tua: & benedicet
tibi in terra quam ipſe Dominus
Deus tuus dat tibi. Suſcitabit te 9
Dominus ſibi in populum ſanctum,
quemadmodum juravit tibi, cùm
cuſtodieris præcepta Domini Dei
tui, & ambulaveris in viis ejus.
Tunc percipient omnes populi terræ 10
quòd nomen Domini invocatum ſit
ſuper te, & timebunt à te. Et ſu- 11
perſtitem relinquet te Dominus in bo-
num in fructu ventris tui, & in
fructu quadrupedis tui, & in fru-
ctu terræ tuæ, ſuper terram quam
juravit Dominus patribus tuis da-
re tibi. Aperiet tibi Dominus the- 12
ſaurum ſuum optimum, cœlum, ad
dandum pluviam terræ tuæ in tem-
pore ſuo, & ad benedicendum omni
operi manûs tuæ: & mutuò dabis
gentibus multis, tu verò mutuò non
accipies. Dabitque te Dominus in 13
caput, & non in caudam; eriſque
duntaxat ſurſùm, & non eris deor-
ſùm, cùm auſcultaveris mandatis
Domini Dei tui, quæ ego præcipio
tibi hodiè obſervare et faciendo. Neque 14
diverteris ab omnibus verbis quæ ego
præcipio vobis hodiè dextrorſùm
aut ſiniſtrorſùm, eundo poſt deos
aliena ad colendum ea. Erit au- 15
tem, ſi non auſcultaveris voci Do-
mini Dei tui obſervando facere o-
mnia præcepta ejus & ſtatuta ejus
quæ ego præcipio tibi hodiè, venient
ſuper te omnes maledictiones iſtæ,
& contingent tibi.

ארור ליטין אתון בקרתא וליטין אתון בחקלא : ארור ליטין סלי ביכוריכו
וחלת שירוי עצוותכון : ארור ליטין וולדי מעיכון ופירי ארעכון בקרי תוריכו
ועדרי עניכון: ארור ליטין אתון במעלכון לבתי תיאטרוניכון וקורקיסתכון למבטלא
פתגמי אורייתא וליטין אתון במיפקכון לפרגמטיכון : ישלח יגרי מימרא
דיי בכון ית לווטתא ללטטא ממונכון וית ערבובא לערבבא שלמכון וית
מזופיתא בכל אושטות ידכון דתעבדון עד דתשתיצון ועד דתובדון בסרהוביא
מן קדם בישות עובדיכון דשבקתון דחלתי : ידבק הי יאדק מימרא דיי בכו
ית מותא דישיצי יתכון מעילוי ארעא דאתון עללין תמן למירתה : יככה
הי ימחי יתכון מימרא דיי בשחפותא ובקדחותא ובאישא דגרמיא דדלקא
מוחיא ובהרהורי דלוחי צירתא דליבא ובשלופי חרבא ובשדפונא ובירקונא
דמקדוניא וירדפונכון עד שיציכון עד דתיבדון : והיו שמיך ויהון שמיא
דעילויכון הי כנחשא דמזיע ולא מספקין לכון טלין ומטרין וארעא דתחותכו
הי כפרזלא דלא מזיע דלא מרטיבא אילני ואספרמקי ומגדי וירקי : יתן יגרי
בתר מטרין דנחתין על ארעכון רוחא דמסקא אבקא ועפרא עילוי עשב
חקליכון מן שמיא יחות פורענו עליכון עד דתשתיצון : יתנך ישוי יתכו
מימרא דיי תבירין קדם בעלי דבביכון בארחא חד תפקון לקדמותהון לסדר
קרבא ובשבעתי ארחן טעיין תהוון מפכין מן קדמיהון ותהוון לריחוק לכל
מלכות ארעא : והיתה ותהי נבילתכון משגרא למיכל לכל עופא דשמיא
ולבעירא דארעא ולית דמניט יתהון
מעילוי נבילתכון : יככה ה' ימחינכון 27
מימרא דיי בשיחני דילקו בהון מצראי ובטחוריא דמסמיין חזוותא ובגרבא
ובחיכוכא דלא תיכלון לאיתסאה :
יככה ימחינכון מימרא דיי בשווייתא 28
דמטפשא מוקרא ובסמיותא ובשיעממות
ליבא : והיית ממשש ותהוון תביעין 29
מילכא טבא לרווחי עקתכון ולא יהוי בכון מחוי קושטא היכמא דממשש
סמיא בקיבלא דלית לעדי אורחא למחמי למכוונותהון בארחא ולא תצלחו
ית ארחתכון ותהוון ברם עציין ואניסין כל יומיא ולית דפריק : אתת
איתא תקדש וגבר חורן ישמש עמה ביתא תבני ולא תיתב ביה כרמא תנצוב
ולא תחלינה :

ירושלמי 26 ולית דמניד יתכון

ירושלמי 27 ימחי יתכון מימרא
בשוחנא דמצרים ובטחוריא ובגרב
ובחכוך חספא די לא יכלין למתסיא

Maledicti vos in civitate, & maledicti vos in agro. Maledicta erunt 16
caniſtra primitivorum veſtrorum, & placenta primitiarum paſtarum 17
veſtrarum. Maledicti pueri viſcerum veſtrorum, & fructus terræ veſtræ, 18
armenta boum veſtrorum, & greges ovium veſtrarum. Maledicti vos 19
cum ingrediemini in domos theatrorum veſtrorum, & in loca ſpectaculorum veſtrorum, ad abolendum præcepta legis, & maledicti vos cùm
exibitis ad negotiationem veſtram. Immittet ſermo Domini in vos 20
maledictiones ad maledicendum opibus veſtris, & mixtionem ad turbandum pacem veſtram, & increpationem in omnia ad quæ extenderitis manum veſtram ut faciatis: donec conſumamini, & pereatis
feſtinanter propter mala veſtra opera, quibus dereliqueritis cultum
meum. Adhærere faciet ſermo Domini in vos pestem, quæ con- 21
ſumat vos deſuper terra, ad quam poſſidendam vos ingredimini.
Percutiet vos ſermo Domini tumore, febri, & igne oſſium, qui incen- 22
dat medullam, & cogitationibus pavorum doloris cordis, & extractionibus gladii, uredine, & aurugine Macedoniæ: quæ perſequentur vos
uſque ad lectos veſtros, donec pereatis. Et erunt cœli qui ſunt ſuper 23
vos tanquam æs, quod ſudat, nec ſuppeditabunt vobis rores nec
pluvias, & terra quæ eſt ſub vobis erit ſicut ferrum, quod non ſudat,
neque vireſcere faciet arbores & aromata, fructus amœnos, & olera.
Immittet Dominus poſt pluvias, quæ deſcendunt ſuper terram veſtram, 24
ventum excitantem pulverem & terram ſuper herbas agrorum veſtrorum; è cœlis deſcendet vindicta ſuper vos donec pereatis. Ponet 25
vos ſermo Domini fractos coram hoſtibus veſtris, viâ unâ exibitis
illis obviam in aciem belli, & ſeptem viis errantes fugietis à facie
eorum: & eritis in abominationem omnibus regnis terræ. Et erit 26
cadaver veſtrum projectum in cibum omni volucri cœlorum & beſtiæ terræ, nec erit qui exterreat eas à cadavere veſtro.
Percutiet vos ſermo Domini ulceribus quibus percuſſi ſunt Ægyptii, & 27
hæmorrhoidibus quæ excæcant viſum, & pſora & prurigine, à qua
non poteritis ſanari. Percutiet vos 28
ſermo Domini pavore, quo ad inſaniam redigatur cerebrum, cæcitate & ſtupore cordis. Et quæ- 29
retis bonum conſilium pro dilatatione veſtræ adverſitatis, & non erit
inter vos indicans veritatem, quemadmodum palpat cæcus in tenebris,
quando nequeunt tranſeuntes viam videre ut dirigant ſe in via, neque proſperam habebitis viam veſtram: & eritis quidem calumniâ oppreſſi, &
vim patiemini omnibus diebus, & non erit qui redimat. Uxorem de- 30
ſponſabis, & vir alter concumbet cum ea; domum ædificabis nec habitabis in ea: vineam plantabis nec prophanabis eam.

Hieroſ. 26. *Et non erit qui exterreat vos.*

Hieroſ. 27 *Percutiet vos ſermo Domini ulcere Ægypti, & hæmorrhoïdibus, et ſcabie, & prurigine ſicca, quæ ſanari non poſſint.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

*نفرين تو در شهر ونفرين [تو] در دشت * نفرين سلّهي تو و سرشتهي تو* نفرين بري
شكمي تو و بري زميني تو گلهي گاواني تو و حظيرهاي گوسپندي تو* نفرين تو در آمدني
تو نفرين تو در بيرون آمدني تو* بفرستد :: در تو مر آن لعنت مر آن آشوب و مر آن نفرس
در همه [رسيدي] دستي تو آنچه بكني تا نيست شدني تو و تا گم شدني تو زود از جهتي [بدي]
عملهاي تو آنچه گذاشتي مرا * بچسپاند :: در تو مر آن وبا تا تمام كردني او ترا از بالاي آن
زمين آنچه تو آيا بآنجا بميراث گرفتن آنرا * بزند ترا :: در تبي سرد و در تبي گرم و در تبي
سوزنده و در سرسام و در شمشير و در سموم و در جليد و بدارند ترا تا گم شدني تو*
* وباشند آسماني تو آنچه ابر سري تو مس و آن زمين آنچه فرودي تو آهن * بدهد ::
مر باراني ولايتي تو گرد و خاك از آن آسمان فرود آيد ابر تو تا نيست كردني تو*
* بدهد ترا :: زخم خورده بپيشي دشمناني تو در راهي يكّه بيرون آيي باو و در
هفت راهها گريزي بپيشي او و باشي بنفايه بهمه مملكتهاي آن زمين * وباشد لاشي تو
بخورش بهمه مرغي آن آسمان وبچهارپايي آن زمين و نيست گرد كناي * بزند ترا ::
در آبلهي مصر و در بواسير و در گري تر و در گري خشك آنچه نه تواني بدرمان
يافتن * بزند ترا :: در ديوانگي و در كوري و در آشوفتگي دل * وباشي برمسا
در نيمروز چون آنچه بپرمسد آن كور در تم و نه بپرور باشي مر راههاي تو وباشي
خاصّه ستم كشيده و جور رسيده همه آن روزگاران و نيست فرج دهاي * زن نامزد كني
و مردي دگر خاتون نشاند آنرا خانه آبدان كني و نه نشيني درو رز بنشاني
و نه رز بري اويرا :

Maledictus eris in urbe, & maledictus eris in agro. Maledictum canistrum tuum, & massa tua. 16 17
Maledictus fructus ventris tui, & fructus terræ tuæ, grex boum tuorum, & ſepta ovium tuarum. Maledictus eris in ingreſſu tuo, & maledictus eris in egreſſu tuo. 18 19
Mittet Dominus in te maledictionem, perturbationem, et interitum in omni cui acceſſerit man⁹ tua quod facies, donec annihileris & perdaris citò propter pravitatem operum tuorum, quia dereliquiſti me. 20
Adhærere faciet Dominus tibi peſtilentiam, donec conſumpſerit te de ſuper terram quam tu ingrederis ad hæreditate accipiendum eam. 21
Percutiet te Dominus febre frigidâ, & febre calidâ, & febre urente, & phreneſi, & gladio, & vento fervente, & pruinâ, et perſequentur te uſque ad perditionem tui. 22
Eruntque cœli tui qui ſupra caput tuum, ærei: & terra quæ ſubter te, ferrea. 23
Dabit Dominus pluviam regionis tuæ pulverem ac terram: è cœlo deſcendet ſuper te uſque ad annihilationem tui. 24
Dabit te Dominus cæſum coram inimicis tuis: per viam unam egredieris in illum, & per ſeptem vias fugies coram eo, eriſque tu rejectaneum omnibus regnis terræ. 25
Erit præterea cadaver tuum in eſcam omni volucri cœli & quadrupedi terræ, nec erit quiſquam colligens. 26
Percutiet te Dñs puſtulâ Ægypti, & hæmorrhoidibus, & ſcabie humidâ, & ſcabie ſiccâ, quibus non poteris medicamen invenire. 27
Percutiet te Dominus maniâ, & cæcitate, & inquietudine cordis. 28
Eriſque palpans in meridie quemadmodum palpat cæcus in caligine, neque proſper eris in viis tuis: & eris tantummodò vim paſſus & injuriâ petitus omnibus diebus, nec erit quiſquam ſolatium præſtans. 29
Uxorem nomine deſignabis, & vir alius conjugem conſtituet eam: domum ædificabis, & non ſedebis in ea; vineam plantabis, & non amputabis eam. 30

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

שורך תוריכון יהון נכיסין ואתון חמיין ולא תיכלון מנהון חמריכון יהוויין אניסין 31
מן קדמיכון ולא יתובון לכון ענכון מסירין לבעלי דבביכון ולית לכון פריק :
בניך בניכון ובנתיכון מסירין לעם 32
חילוניי ועיניכון חמיין וחשכן עליהון
כל יומא ולית בידיכון עבדין טבין
דתתוקפן ידיכון בצלו קדם יי אבוכון
דבשמיא דיפרוק יתכון : פרי פירי 33
ארעכון וכל ליעותכון יגמר עמא דלא

ירושלמי 32 בניכון ובנתיכון מסירין
לעם חורי ועיניכון חמין ויהון ספן
עליהון כל יומיא ולית לכון עובדין
טבין די יספק אלהא על ידיכון
למפרוק יתהון :

חכימתון ותהוון ברם טלימין ודריסין כל יומיא : והיית ותהוון משתטיין 34
מפורענותא ומן מחמי עיניכון דתיחמון תוועון : יככה ימחינכון מימרא דיי 35
בשיחנא בישא על רכוביא מטול דחטיטתון לפתגם עבירתא ועל שקייא דרהטו
לה ואין לא תתובון לאורייתא לא תיכלון לאיתסאה אלהן תילקון ביה מפרסת
ריגליכון ועד מוקדא דרישיכון : יולך הי יגלי יי יתכון וית מלככון דתמנון 36
עליכון לאומא דלא חכימתון אתון ואבהתכון ותהוון מסקי ארנונין לפלחי
טעוון דקיסין ואבנין : והיית ואין יהרהר ליבכון למפלח לטעוותהון תהוון 37
לשעמום למתלין ולתנויין ביני עממיא דיבדר יתכון יי לתמן : זרע בר זרע 38
סגי תפקון לחקלא וזעיר תכנשון ארום
יקרסם יתיה גובאי : כרמים כרמין 39
תנצבון ותפלחון וחמרא לא תשתון ולא
תעצרון למכנוש ארום יגמריניה זחלא :
זיתים זיתין יהון לכון בכל תחומכון 40
ומשח לא תשוטון ארום ינתרון זיתיכון : בנים בנין ובנן תולדון ולא יהוויין 41
מהניין לכון ארום יזלון בשיבייתא :
כל עצך כל אילניכון ופירי ארעכון 42
ישיצי חלנונא : הגר ערלאה דדייר 43

ירושלמי 38 תפקון לברא וקליל
תכנשון ארום יקרסום יתיה גובאי :
40 ומשח לא תמשחון ארום יתר
נצה דזיתיכון :

ירושלמי 42 כל אילניכון ופירי ארעכון
יירתון יתהון מסיקיא :

ביניכון יסוק עליכון מסוקיין על מסוקיין ואתון תחותון לרע מניה מחותין מן
מחותין : הוא ילוף הוא יזפינכון ואתון לא תוזפון להון הוא יהוי שליט 44
ואתון תהוון הדיוטין : ובאו וייתון עילויכון כל לווטיא האלין וירדפונכון 45
ויאדקונכון עד דתשתיצון ארום לא קבילתון למימרא דיי אלהכון למיטר פקודוי
וקיימוי די פקיד יתכון :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Boves veſtri mactabuntur vobis videntibus, neque comedetis ex illis; 31
aſini veſtri violenter rapientur à facie veſtra, & non reſtituentur vobis:
oves veſtræ tradentur hoſtibus veſtris, & non erit vobis liberator.
Filii veſtri & filiæ veſtræ tradentur 32
populo alieno, & veſtri oculi videbunt
& tabeſcent propter illos
omni die: & non erunt in manibus
veſtris opera bona, ut prævaleant
manus veſtræ in precibus coram
Domino patre veſtro, qui eſt in
cœlis, ut redimat vos. Fructus terræ 33
veſtræ & univerſum laborem cuum
conſumet populus quem non nôſtis: & eritis tantummodo oppreſſi
& conculcati omnibus diebus. Et inſanietis propter vindictam, & propter 34
viſionem oculorum veſtrorum quam videbitis commovebimini. Percutiet 35
vos ſermo Domini ulcere malo in genibus, propterea quòd incurvâſtis
vos negotio tranſgreſſionis, & in cruribus quibus currebatis ad
ipſum: quòd ſi non convertamini ad legem non poteritis ſervari, ſed
eo percutiemini à planta pedum veſtrorum uſque ad verticem capitis 36
veſtri. Migrare faciet Dominus vos & regem veſtrum, quem præfeciſtis
vobis, in populum quem non nôſtis vos aut patres veſtri: & offeretis
tributa populis colentibus idola lignea & lapidea. Quod ſi cogitet cor 37
veſtrum colere idola eorum, eritis in ſtuporem, in parabolas, & fabulas
inter populos ad quos diſperſerit vos Dominus. Sementem copioſam 38
efferetis in agrum, ſed parùm
colligetis, quoniam ſuccidet eam
locuſta. Vineas plantabitis & coletis, 39
ſed vinum non bibetis, neq;
exprimetis ut colligatis, quoniam
vermis ipſum abſumet. Oleæ 40
erunt vobis in omni limite veſtro,
ſed oleo non ungemini, quoniam marceſcent olivæ veſtræ. Filios & 41
filias procreabitis, nec erunt utilitatem afferentes vobis, quoniam ibunt
in captivitatem. Omnes arbores 42
veſtras & fructus terræ veſtræ perdet
locuſta. Incircumciſus qui habitat 43
inter vos aſcendet ſupra vos
aſcenſionibus poſt aſcenſiones, vos
autem deſcendetis infra eum deſcenſionibus poſt deſcenſiones. Ipſe vobis 44
mutuum dabit, ſed vos non mutuum dabitis illi: ipſe erit dominus,
vos autem viles. Et venient ſuper vos omnes maledictiones iſtæ, & 45
perſequentur vos, & adhærebunt vobis donec pereatis: eò quòd non
auſcultaveritis ſermoni Domini Dei veſtri, ſervando mandata ejus &
ſtatuta quæ mandavit vobis.

Hieroſ. 32. *Filii veſtri & filiæ veſtræ tradentur populo alieno, veſtris oculis videntibus & erunt tabeſcentes propter illos omnibus diebus: & non erunt vobis opera bona, ut ſuppeditet Deus per manus veſtras quo redimat eos.*

Hieroſ. 38. *Producetis foras, & parum colligetis, quoniam devorabit illud locuſta.* 40 *Et oleo non ungemini quoniam defluet flos olivarum veſtrarum.*

Hieroſ. 42. *Omnes arbores veſtras & fructus terræ veſtræ poſſidebunt prædones.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* گاوي تو كشته شده بچشم ديدي تو ونه خوري ازو خري تو ربوده از پيشي تو ونه باز 31
گردد بتو گوسپندي تو داده شدگان بدشمناني تو ونيست بتو فرج دها * پسراني تو ودختراني 32
تو داده شدگان بقومي دگر وچشماني تو بينان وتباه شوان بايشان همه آن روز ونيست بقوّتي
دستي تو * بري زميني تو وهمه رنج خوردي تو بخورد قومي آنچه نه دانستي وباشي خاصّه ستم 33
كشيده وكوفته همه آن روزگاران * وباشي ديوانه از نمايشي چشماني تو آنچه بيني * بزند ترا ؛ 34 35
در آبلهي بد ابر آن زانوها وابر ساقها آنچه نه تواني بدرمان شدن از كفي پاي تو وتا تاركي
تو * ببرد ؛ ترا ومر پادشاهي تو آنچه بر انگيزاني ابر تو بقومي آنچه نه دانستي تو وپدراني 36
تو وبپرستي آنجا بتاني دگران چوب وسنگ * وباشي بفرهنگيني وبمثل وبافسانه در همه آن 37
قومها آنچه براند ترا ؛ بآنجا * تخمي بسيار بيرون آوري بآن دشت واندك جمع كني كه بخورد 38
اويرا آن ملخ * رزها بنشاني وكار كني ومي نه آهنجي ونه گرد كني كه بخورد اويرا آن 39
كرم * زيتونها باشند بتو در همه حدّي تو وروغن نه كشي كه بريزد زيتوني تو * 40
پسران ودختران برآياني ونه باشند بتو كه بروند در بردگي * همه درختي 41 42
تو وبري زميني تو ميراث گيرد آن پيچك * آن غريب آنچه در مياني تو بر آيد 43
ابر تو بالا بالا وتو فرود شوي فرود فرود * او قرض دهد ترا وتو نه قرض دهي 44
اويرا او باشد بسر وتو باشي بدنبال * وبيايند ابر تو همه آن نفرينهاي آن 45
ايدان [وبتازند ترا] وبرسند ترا تا نيست شدني تو كه نه شنويدي در قولي ؛
خداي تو بنگاه داشتن فرمانهاي او ورسمهاي او آنچه بفرمود ترا :

Bos tuus erit mactatus in oculi conſpectu 31
tui, & non comedes ex eo:
aſinus tuus raptus ab ante
te, & non revertetur ad te: oves
tuæ datæ inimicis tuis, &
non erit tibi liberationis dator:
Filii tui & filiæ tuæ dati 32
populo alteri, & oculi tui videntes
corrumpentur propter illos totâ die:
nec erit in potentia manûs tuæ.
Fructum terræ tuæ & omnem laborem 33
quem ſuſceperis, devorabit
populus quem non nôſti: & eris
tantummodò vim paſſus & pulſatus
omnibus diebus. Eriſque rabioſus 34
ob apparitionem oculorũ tuorum
quam videbis. Percutiet te Dominus 35
puſtulâ peſſimâ in genibus &
in cruribus, à quibus non poteris ſanari,
à planta pedis tui & uſque
ad verticem tuum. Abducet Dominus 36
te et regem tuum quem conſtitueris
ſuper te, ad populum quem
non nôſti tu & patres tui, coleſque
ibi idola aliena, lignum & lapidem.
Et eris in angore, & in parabolam, 37
& in fabulam inter omnes populos
ad quos pellet te Dominus.
Semen multum educes in agrum, 38
& parum colliges, quia comedet
illud locuſta. Vineas plantabis, 39
& coles; & vinum non bibes, neque
colliges, quia comedet illud vermis.
Olivæ erunt tibi in omni termino 40
tuo; at oleum non extrahes, quia
defluet olea tua. Filios ac filias 41
generabis; & non erunt tibi,
quia abibunt in captivitatem.
Omnem arborem tuam, & fructum 42
terræ tuæ hæreditate accipiet teredo.
Peregrinus qui eſt in medio tui 43
aſcendet ſuper te ſupernè, ſupernè:
tu verò deſcendes infernè, infernè:
Ipſe fœneratò dabit tibi, tu autem 44
fœneratò non dabis ei: ipſe erit
in caput, & tu eris in caudam.
Et venient ſuper te omnes maledictiones 45
iſtæ, & perſequentur te,
& pervenient ad te, uſque ad annihilationem
tui: quòd non auſcultaveris
dicto Domini Dei tui,
cuſtodiendo præcepta ejus & ſtatuta
ejus quæ præcepit tibi.

46 והוון ויהון בכון לאתין ולתמהין ובבניכון עד עלמא : תחות חולף דלא פלחתון
47 קדם יי אלהכון בחדווא ובשפירות לבא מסוגעי כל טובא : ועבדת ותפלחון
48 ית בעלי דבביכון דיגרינון מימרא דיי בכון בכפנא ובצחותא ובערטליותא ובחוסרן
כל טבתא וישוון נירי פרזלא על צווריכון עד זמן דישיצי יתכון : ישא יטיס 49
מימרא דיי עליכון אומא מן רחיק מן סייפי ארעא קלילין כמא דטיים נישרא
אומא דלא תשמע לישניה : 50 גוי אומא
חציפי אפין דלא נסיב אפין לסבא ועל
עולים לא חיים : ואכל 51 ויגמרון וולדא
דבעירכון ופירי ארעכון עד דתשתיצון
דלא ישיירון לכון עיבור משח וחמר בקרי תוריכון ועדרי עניכון עד זמן די יהובדון
52 יתכון : והצר לך ויעיקון לכון בכל קירויכון עד זמן די יחתון אכוליכון רמיא
ותליליא דאתון רחיצין בהון לאשתיזבא בהון בכל ארעכון ויעיקון לכון בכל
53 קירויכון בכל ארעכון דיהב יי אלהכון לכון : ואכל ויגמרון וולדי מעיכון
דתיכלונון בכפנא בשר בניכון ובנתיכון דיהב יי אלהכון לכון בצערו ובעקא
54 דיעיקון לכון סנאיכון : האיש גברא דמחטי בכון ודימפרנק לחדא תבאש עייניה
באחוי ובאיתתא דדמכא בעוביה ובשייר
55 בנוי דישייר : מתת מן לא למתן לחד
מנהון מבשר בנוי די ייכול מן דלא
אשתייר ליה מדעם בצערוי ובעקא די
יעיקון לכון סנאיכון בכל קירויכון :
56 הרכה דמחטייתא בכון ודמפרנקא
דלא נסיית פרסת רינלה למדרס על
ארעא מן פרינקא ומן חיטוייא תבאש
57 עינה בבעיל דדמיך בעובה ובברה ובברתה : ובשליתה ובשפיר שליתא דתיפוק
מבית תורפה בעידן מולדה ובבנה דתוליד ארום תיכלונון בחוסרן כל מדעם
בטומרא בצערו ובעקא די יעיקון לכון סנאיכון בקירויכון :

ירושלמי 50 אומה חציפת אפין די
לא נסב אפין לסב ועל טליא לא
חייסא :

ירושלמי 54 גברא דמחטי בכון
ודמפנק לחדא תבאש עינוי באחוי
ובאתת טליותיה ובמותריה בנוי דיותיר :
56 דמחטיא בכון ודמפנקה די לא
נסירת כף רגלה למטלא על ארעא
מן פרקינה ומן חטיתא תבאש עינה
בבעל טליותא ובברה ובברתה :

Et erunt vobis in ſigna & portenta, & in filiis tuis uſque in ſeculum. 46
Pro eo quòd non colueritis coram Domino Deo veſtro cum lætitia & re 47
ctitudine cordis, ex abundantia omnis boni : Servietis hoſtibus veſtris, 48
quos immittet ſermo Domini in vos, in fame, ſiti, nuditate & defectu
omnis boni : & ponent juga ferrea in collis veſtris, donec conficiat
vos. Advolare faciet ſermo Domini contra vos populum è longinquo, è 49
finibus terræ, leves quemadmodum volat aquila ; populum cujus linguam
non intelligis: Populum durum fa- 50
cie, qui non accipit faciem ſenis, &
pueri non miſeretur. Et conſu- 51
ment fœtum jumentorum veſtro-
rum, & fructus terræ veſtræ, donec
perdamini : quia non relinquent vobis frumentum, oleum, vinum, ar-
menta boum veſtrorum, & greges ovium veſtrarum : uſque ad tempus
quo perdant vos. Et in anguſtias redigent vos in omnibus urbibus ve- 52
ſtris, uſque ad tempus quo dejiciantur muri veſtri excelſi & ſublimes,
quibus fidebatis ut ſervaremini in eis, in omni terra veſtra : & in angu-
ſtum redigant vos in omnibus urbibus veſtris, in univerſa terra veſtra
quam dat Dominus Deus veſter vobis. Et conſumentur filii viſcerum 53
veſtrorum, quia comedetis eos in fame, carnem filiorum veſtrorum & fili-
arum veſtrarum, quos dederit Dominus Deus veſter vobis, præ dolore
& anguſtia qua oppriment vos oſores veſtri. Vir qui tener eſt inter vos 54
& delicatus valdè, invidebit ocu-
lus ejus fratri ſuo, & uxori quæ dor-
mit in ſinu ſuo, & reliquis filiis ſu-
is quos reſiduos habebit : Ne det 55
uni ex illis de carne filii ſui quem
comedet, quòd non relictum ſit
quicquam illi præ afflictione ſua &
anguſtia, qua prement vos oſores
veſtri in omnibus urbibus veſtris.
Quæ tenera eſt inter vos & delica- 56
ta, quæ non tentavit plantâ pedis
ſui ut calcaret ſuper terram præ de-
liciis & teneritudine, invidebit ocu-
lus ejus marito qui dormit in ſinu
ſuo, & filio ſuo, & filiæ ſuæ : Et fœtui ſecundinæ qui exibit ex lo- 57
co turpitudinis ſuæ tempore partûs ſui, & filio ſuo quem pariet ; quo-
niam comedet eos propter penuriam omnium rerum in ſecreto, pro-
pter afflictionem & oppreſſionem, qua oppriment vos oſores veſtri in
urbibus veſtris.

Hieroſ. 50. *Populum impudentem facie, qui non ſuſcipit faciem ſenis, nec pueri miſeretur.*

Hieroſ. 54. *Vir qui tener eſt inter vos & delicatus valdè, invidebit oculus ejus in fratrem ſuum, & in uxorem pueritiæ ſuæ, & in reſiduum filiorum ſuorum quod remanebit.* 56. *Quæ tenera eſt inter vos & delicata, quæ non tentavit plantam pedis ad ambulandum ſuper terram præ deliciis & teneritudine, invidebit oculus ejus in maritum pueritiæ ſuæ, & in filium ſuum, & filiam ſuam.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

46 * وباشند در تو بنشان ومعجز ودر نسلي تو تا جاويد * بدلي آنچه نه عبادت كردي 47
مر ,, خداي تو در شادي ودر خوشدلي از بسياري همه * وكار كني مر دشمناني تو آنچه 48
بفرستد اويرا ,, در [تو در] گرسنگي ودر تشنگي ودر برهنگي ودر نيازمندي همه وبدهد
يوغي آهن ابر گردني تو تا نيست كردني او ترا * بر دارد ,, ابر تو قومي از دور از كناري 49
آن زمين چون آنچه بپرد آن سيمرغ قومي آنچه نه داني زباني او * قومي شوخ رو آنچه نه آزرم 50
[دارد] روي پير وكودك نه بخشايد * وبخورد بري چهارپاي تو وبري زميني تو تا نيست 51
شدني تو آنچه نه باقي گذارد بتو دانه وشيره وروغن گلهي گاواني تو وحظيرهاي
گوسپندي تو تا گم كردني او ترا * وسختي رساند بتو در همه دروازهاي تو تا فرود 52
آوردن قلعهاي تو آن بلندان وآن حصارها آنچه تو توكّل كنا در ايشان [در همه زميني
تو وسختي رساند بتو در همه دروازهاي تو] در همه زميني تو آنچه [بداد] ,, خداي تو بتو
* وبخوري بري شكمي تو گوشتي پسراني تو ودختراني تو آنچه بداد بتو ,, خداي تو در 53
سختي ودر تنگي آنچه تنگي رساند بتو دشمني تو * آن مردي آن نازك در تو وآن 54
نازنيده بغايت بد آيد چشمي او در برادري او ودر زني آغوشي او ودر باقي پسراني او
آنچه باقي ماند * از دادن بيكه ازيشان از گوشتي پسراني او آنچه بخورد از بي باقي ماندن 55
باو چيزي در سختي ودر دشخواري آنچه دشخواري كند بتو دشمني تو در همه
دروازهاي تو * آن نازكه وآن نازنيده آنچه نه رسيد كفي پاي آن استادن ابر آن زمين 56
از نازنيده بودن واز نازكي بد آيد چشمي آن در مردي آغوشي آن ودر پسري آن
ودر دختري آن * ودر ~~ولد~~ يار آن آن بيرون آيا از مياني پاهاي آن ودر بچّهاي او آنچه 57
برايد كه بخورد ايشانرا در نيازمندي همه در نهاني در سختي ودر دشخواري آنچه
دشخواري رساند بتو دشمني تو در دروازهاي تو *

Eruntque in te in ſignum & portentum, & in ſobole tua uſque in æternum : Propterea quòd non ſervieris Domino Deo tuo in lætitia & hilaritate cordis ob multitudinem omnium rerum. Et operaberc inimicis tuis, quos immiſerit Dominus contra te, in fame, & ſiti, & nuditate, & indigentiâ omnium rerum : dabitque jugum ferreum ſuper collum tuum, donec annihilaverit te. Elevabit Dominus contra te gentem à longinquo, ab extremo terræ, quemadmodum volat gryps, gentem inquam *cujus non callebis linguam : Gentem impudentem facie, quæ non honore habebit faciem ſenis, & pueri non miſerebitur : Et comedet fructum quadrupedis tuæ, & fructum terræ tuæ, uſque ad annihilationem tui : quæ non relinquet tibi granum, & muſtum, ac oleum,* nec *greges boum tuorum & ſepta ovium tuarum, donec perdiderit te. Et duritiem obvenire faciet tibi in omnibus portis tuis, uſque ad deductionem arcium tuarum excelſarum, & caſtellorum in quibus tu confidis, in tota terra tua ; duritiem inquam obvenire faciet tibi in omnibus portis tuis in tota terra tua quam dedit Dominus Deus tuus tibi. Et comedes fructum ventris tui, carnem filiorum tuorum & filiarum tuarum quos dederit tibi Dominus Deus tuus, in difficultate & anguſtiâ quâ obvenire faciet tibi inimicus tuus. Vir tener in te & delicatus valdè, malignus erit oculus ejus in fratrem ſuum, & in uxorem ſinûs ſui, & in reliquos filios ſuos qui reliqui manſerint, Ne det cuiquam illorum de carne filiorum ſuorum quos comedet : eò quòd non reliquum manſerit ei quicquam in duritie & difficultate quam efficiet tibi inimicus tuus in omnibus portis tuis. Tenera ac delicata cujus non contigit planta pedis ſtare per terram, quòd delicata ſit, & præ teneritudine, malignus erit oculus ejus in virum ſinû ſui, & in filium ſuum, & in filiam ſuam, Et in* ~~natum~~ secundinam *ſuã egredientem ab inter pedes ſuos, & in fœtum ſuum quem pariet : quia comedet eos præ egeſtate omnium rerum clàm, in duritie & in difficultate quam obvenire faciet tibi inimicus tuus in portis tuis.* 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

אם לא אִין לָא תִנְטְרוּן לְמֶעְבַּד יַת כָּל פִּקוּדַיָּא דְאוֹרַיְיתָא הָדָא דִכְתִיבִין בְּסִפְרָא 58
הָדֵין לְמִדְחַל יַת שְׁמָא יַקִּירָא וּדְחִילָא הָדֵין יַת יְיָ אֱלָהָכוֹן: והפלא וִיכַסֵּי מֵימְרָא 59
דַּיְיָ מִנְכוֹן רוּחַ קוּדְשָׁא כַּד יֵיתוּן מַחְתִּין עֲלֵיכוֹן וּמַחְתִּין עַל בְּנֵיכוֹן מַחַן רַבְרְבַן
וּמְהֵימְנַן דְּלָא לְמִשְׁבַּקְכוֹן וּמַרְעִין בִּישִׁין וּמְהֵימְנִין דְּמִתְעַתְּקִין עַל גּוּשְׁמֵיכוֹן: והשיב
וְיָתִיב בְּכוֹן יַת כָּל אַרְעַיָא דְאִתְגְּרִיוּ בְּמִצְרָאֵי דִּדְחִילַת מִן קֳדָמֵיהוֹן וְיִתְאַדְקוּן בְּכוֹן: 60
גם כל לְחוֹד כָּל מְרַע וְכָל מְחָא דְּלָא כְתִיבִין בְּסֵפֶר אוֹרַיְיתָא הָדֵין יַסְּקִינוּן מֵימְרָא 61
דַּיְיָ עֲלֵיכוֹן עַד דְּתִשְׁתֵּיצוּן: ונשארתם וְתִשְׁתַּיְירוּן בְּאוּמָא קַלִּילָא חוֹלַף דִּי הֲוֵיתוּן 62
הֵי כְּכוֹכְבֵי שְׁמַיָּא לְסוֹגֵי אֲרוּם לָא קַבֵּילְתּוּן לְמֵימְרָא דַּיְיָ אֱלָהָכוֹן: והיה וִיהֵי הֵיכְמָא 63
דְחַדִי מֵימְרָא דַּיְיָ עֲלֵיכוֹן לְאוֹטָבוּתְכוֹן וּלְאַסְגָּאָה יַתְכוֹן הֵיכְדֵין יֶחְדֵי מֵימְרָא דַּיְיָ
עֲלֵיכוֹן עַמְמִין נוּכְרָאִין לְהוֹבָדָא יַתְכוֹן וּלְמַשְׁצָיָא יַתְכוֹן וְתִתְעַקְרוּן מֵעִילַוֵי אַרְעָא
דְאַתּוּן עָלְלִין לְתַמָּן לְמֵירְתַהּ: והפיצך ה׳ וִיבַדַּרְכוֹן יְיָ בֵּינֵי כָּל עַמְמַיָּא מִסַּיְיפֵי 64
אַרְעָא וְעַד סַיְיפֵי אַרְעָא וְתֶהֱווֹן מַסֵּק אַרְנוֹנָא לְפַלְחֵי טַעֲוָתָא דְלָא יְדַעְתּוּן אַתְּ
וַאֲבָהָתָךְ דְּמִן קֵיסִין וְאַבְנִין: ובגוים וְאִין יִתְפְּלַג דַּעְתְּכוֹן לְמִפְלַח לְטַעֲוָותְהוֹן וְאִיגְרֵי 65
בֵּינֵיכוֹן וּבֵינֵי עַמְמַיָּא הָאִינוּן וְלָא תְנוּחִין וְלָא יְהֵוֵי מַנַח לְפַרְסַת רִגְלֵיכוֹן וְיִתֵּן
מֵימְרָא דַּיְיָ לְכוֹן תַּמָּן לִיבָּא דַחֲלָא
דְּמַחְשַׁכַן עַיְינִין וּמַפַּחַת נְפַשׁ: והיו
וִיהוֹן חַיֵּיכוֹן תְּלָיַין לְכוֹן מִקְבֵל וְתֶהֱוֹן 66
דַּחֲלִין יֵימָם וְלֵילֵי וְלָא תְהֵימְנוּן בְּחַיֵּיכוֹן: בבקר בְּצַפְרָא תְּהֶווֹן אַמְרִין לְוַאי 67
דִיהֵי רַמְשָׁא דְעָקָן מַאַרְכָן שָׁעֵי יוֹמָא בְּאַפֵּיכוֹן וּבְרַמְשָׁא תְּהֶווֹן אָמְרִין לְוַאי דִיהֵי
צַפְרָא דְעָקָן מַאַרְכַן שָׁעֵי לֵילְיָא בְּאַפֵּיכוֹן מִתַּוְוהוּת לִיבְּכוֹן דְּתִיהֲווֹן תָּוְוהִין וּמִן
מֶחְמַן עֵינֵיכוֹן דְּאַתּוּן חָמַיִין פּוּרְעֲנוּתָא
וְדָחֲלִין: והשיבך וְיַגְלִינְכוֹן מֵימְרָא דַּיְיָ 68
לְמִצְרַיִם בְּאִילְפַיָּא בְּגוֹ יַמָּא דְסוּף
בְּאָרְחָא דַעֲבַרְתּוּן וְאַמְרִית לְכוֹן לָא
תֵּיסְפּוּן תּוּב לְמֶחְמֵי יָתָהּ וְתִזְדַּבְּנוּן תַּמָּן
בְּשֵׁירוּיָא לְבַעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן בְּדָמִין יַקִּירִין הֵיךְ מָרֵי אוּמָנְוָון וּמִן בָּתַר
כְּדֵין בְּדָמִין זוֹלִין כְּעַבְדִין וְאַמְהָן עַד דְּתִיזַלְזְלוּן לְמִשְׁתַּעְבְּדָא מַגָּן וְלֵית
דְּמַכְנִישׁ:

ירושלמי 65 וְיִתֵּן לְכוֹן תַּמָּן לֵב דְּחִיל
יְסוֹף עֵינֵיכוֹן וְדָאִיב נַפְשׁ:

ירושלמי 86 וִיחֲזוֹר יַתְכוֹן מֵימְרָא דַּיְיָ
לְמִצְרַיִם בְּלִבְרְנַיָא בְּאוֹרְחָא דִי
אֲמָרִית לְכוֹן לָא תוֹסְפוּן עוֹד לְמֶחְמֵי
יָתֵהּ:

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Si non cuſtodieritis ut faciatis omnia mandata legis hujus, quæ ſcripta 58 ſunt in libro hoc, ut timeatis nomen glorioſum & terribile iſtud, Dominum Deum veſtrum. Et teget ſermo Domini à vobis ſpiritum ſanctum, 59 quum venient plagæ ſuper vos & plagæ ſuper filios veſtros, plagæ magnæ & durantes quæ non relinquent vos, & infirmitates malæ & durantes quæ inveteraſcent ſuper corpora veſtra. Et convertet in vos omnia mala 60 quæ immiſſa ſunt in Ægyptios, à quibus timuiſti, & adhærebunt vobis. Præterea omnem infirmitatem & plagam quæ non ſunt ſcriptæ in libro le- 61 gis hujus, aſcendere faciet eas ſermo Dñi contra vos, donec conſumamini. Et relinquemini populus modicus, pro eo quod fueritis ſicut ſtellæ cœ- 62 lorum præ multitudine: quoniam non auſcultaveritis ſermoni Domini Dei veſtri. Et erit ſicut lætatus eſt ſermo Domini erga vos benefacien- 63 do vobis & multiplicando vos, ſic lætabitur ſermo Domini *immittendo* contra vos populos alienos ad perdendum & conſumendum vos: & eradicabimini è terra, ad quam poſſidendam vos ingredimini. Et di- 64 ſperget vos Dominus inter omnes populos, à finibus terræ uſque ad fines terræ: & eritis afferentes tributa cultoribus idolorum quæ non nôſtis tu nec patres tui, quæ ſunt ex lignis & lapidibus. Quòd ſi diviſa fuerit 65 mens veſtra ad colendum idola eorum, immittet inter vos & populos illos ut non requieſcatis, neque erit requies plantæ pedum veſtrorum: & dabit ſermo Domini vobis illìc cor timens, quod caliginem inducat oculis & efflationem animæ. Et erit vi- 66 ta veſtra ſuſpenſa vobis è regione, & timebitis die & nocte, & non credetis vitæ veſtræ. Manè dicetis, Utinam ſit veſpera, quia afflictiones lon- 67 giores facient horas diei in facie veſtra: & in veſpera dicetis, Utinam ſit aurora, quia afflictiones longiores facient horas noctis in facie veſtra: propter pavorem cordis veſtri, quia eritis obſtupeſcentes, & propter viſionem oculorum veſtrorum, quia vos videbitis vindictam & timebitis. Et migrare faciet vos ſer- 68 mo Domini in Ægyptum navibus per medium maris rubri, per ſemitam quam tranſiviſtis, & de qua dixi vobis: Non addetis ruſùs videre ipſam: & vendemini ibi in principio hoſtibus veſtris pretio charo velut artifices, & poſteà pretio vili ſicut ſervi & ancillæ, adeò ut deſpecti ſitis, & *addicamini* ad ſervitutem fruſtra, & nullus erit qui colligat.

Hieroſ. 65. *Et dabit vobis ibi cor timens, conſumetur oculus veſter, & dolebit anima.*

Hieroſ. 68. *Et redire faciet vos ſermo Domini in Ægyptum in navibus magnis, per viam de qua dixi vobis; Non addetis ampliùs videre ipſam.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* اگر نه نگاه داري بكردن مر همه سخنهاي آن توره آن اين آن نوشتگان در 58
كتاب آن اين بترسيدن مر آن نامي آن عزيز وآن هيبتوار آن اين مر : خداي تو*
* وجدا كند : مر زخمي تو و مر زخمهاي نسلي تو زخمهاي بزرگان و استواران 59
وبيماريهاي بدان و استواران * و باز گرداند در تو مر همه اندوهي مصر آنچه 60
بترسيدي از پيشي ايشان وبچسپند در تو *نيز همه بيماري و همه زخم آنچه نه نوشته 61
در كتاب آن توره آن اين بر آورد ايشانرا : ابر تو تا نيست كردن ترا * وباقي مانيد 62
در مردماني اندك بدلي آنچه بوديد چون ستارهاي آن آسمان ببسياري كه نه شنويدي در
قولي : خداي تو * و باشد چون آنچه شادي كرد : ابر شما بنيكوي كردني شما 63
وببسيار كردن شمارا همچنين شادي كند : [ابر شما] بگم كردن شمارا و بنيست
كردن شمارا و بر كنده آييد از بالاي آن زمين آنچه تو آيا بآنجا بميراث گرفتن آنرا*
* وپراگنده كند ترا : در همه آن قومها از كناري آن زمين وتا كناري آن زمين 64
وپرستش كني آنجا بتاني دگران آنچه نه دانستي تو و پدراني تو چوب و سنگ *
* ودر قومها آن ايشان نه قرار يابي و نه باشد آسايش بكفّ پاي تو وبدهد : بتو 65
[آنجا] دل لرزا و تاريكي چشمان و اندوهي جان * وباشند حياتي تو آويختگان بتو 66
از مقابل وبسهمي شب وروز و نه استوار باشي در زندگي تو * در بامداد 67
بگوي كه بدهد ايوار ودر ايوار بگوي كه بدهد بامداد از سهمي دلي تو آنچه
بسهمي واز نمايشي چشماني تو آنچه ببيني * وباز گرداند ترا : بمصر در كشتيها 68
در راهي آنچه گفتم بتو نه افزايي نيز بديدن آنرا و فروخته شويد آنجا [بدشمناني تو]
بندگان وپرستاران ونيست خراي :

Niſi obſervaveris facere omnia 58 verba legis iſtius ſcripta in libro iſto, timendo nomen glorioſum & terribile iſtud, Dominum Deum tuum: Seliget quidem Dominus 59 plagam tuam, & plagas ſobolis tuæ, plagas magnas & ſtabiles, & infirmitates malas ac ſtabiles. Convertetque in te omnes dolores 60 Ægypti, quos timuiſti, & adhærebunt tibi. Omnem etiã infirmitatem 61 et omnem plagam quæ non eſt ſcripta in libro legis hujus, inducet Dominus ſuper te, uſque ad annihilationem tui. Et reliqui manebitis cum viris 62 paucis pro eo quòd eratis ſicut ſtellæ cœli in multitudinem: quia non auſcultâſti voci Domini tui. Et 63 erit, quemadmodum lætatus eſt Dominus ſuper vos, benefaciendo vobis & multiplicando vos: ſic lætabitur Dominus ſuper vos, perdendo vos & annihilando vos, & extirpabimini de ſuper terram quam tu ingrederis ad hæreditate accipiendum eam. Et diſperget te 64 Dominus in omnes populos, ab extremo terræ & uſque ad extremum terræ: coleſque ibi idola aliena quæ non nôſti tu & patres tui, lignum & lapidem. In 65 gentibus quoque illis permanentiam non invenies, neque erit requies plantæ pedis tui: dabit item Dominus tibi illîc cor tremens, & caliginem oculorum, & mœrorem animæ. Et erunt vitæ tuæ ſuſpenſæ 66 tibi ex adverſo, & pavebis nocte & die, nec tutus eris in vita tua. Ma- 67 nè dices, Quis dabit veſperam? & veſperâ dices, Quis dabit manè? ex pavore cordis tui quo pavebis, & ex apparitione oculorum tuorum quam videbis. Redu- 68 cetque te Dominus in Ægyptum in navibus per viam de qua dixi tibi; Non addes ampliùs videre eam: & vendiri eritis illic inimicis tuis in ſervos ac ancillas, & non erit emptor.

כט

אלה אלין פתגמי קיימא דפקיד יי ית משה למגזור עם בני ישראל בארעא 1
דמואב בר מן קיימא דגזר עמהון בחורב: ויקרא וקרא משה לכל ישראל ואמר 2
להון אתון חמיתון ית כל מחוותא דעבד מימרא דיי לעיניכון בארעא דמצרים
לפרעה ולכל עבדוי ולכל יתבי ארעיה: המסות ניסין רברבן דחמיתון בעיניכון 3
אתיא ותמהיא רברביא האינון: ולא ולא יהב מימרא דיי לכון ליבא למנשי 4
אלהן למנדע ועיינין למרמזא אלהן למחמי ואודנין לטמטמא אלהן לציתא
ואתון נשיתון אורייתא דליבכון ורמזתון בעייניכון וטמטמתון אודניכון בזמן יומא
הדין: ואולך והליכית יתכון ארבעין שנין במדברא לא בלמו כסותכון מעלוי 5
נישמיכון וסנדליכון לא איטלעו מעלוי ריגליכון: לחם לחמא דעיבורא לא 6
אכלתון וחמר ומרת לא שתיתון והוות אורייתי תדירא מסתרא במדרשיכון
מטול דתתעסקון בה ותנדעון ארום אנא הוא יי אלהכון: ותבאו ואתיתון 7
לאתרא הדין ונפק סיחון מלכא דחושבנא ועוג מלכא דמתנן לקדמותנא לסדרי
קרבא ומחונון: ונקח וכבשנן ית ארעהון ויהבנא אחסנא לשיבט ראובן 8
ולשיבט גד ולפלגות שיבט מנשה:
ושמרתם ותנטרון ית פתגמי קיימא 9
הדא ותעבדון יתהון מן בגלל דתצלחון
ית כל דתעבדון:

ירושלמי 9 ותטרון ית מלי שבח
אורייתא הדא ותעבדון יתהון מן בגלל
דתתבוננון ית כל מה דמתעבדין:

CAP. XXIX.

Hæc ſunt verba fœderis, quod mandavit Dominus Moſi ut pangeret 1
cum filiis Iſrael in terra Moab, præter illud fœdus quod pepigerat
cum illis in Horeb. Vocavitque Moſes omnem Iſrael, & dixit illis; 2
Vos vidiſtis omnes plagas quas fecit ſermo Domini ante oculos
veſtros in terra Ægypti, Pharaoni, & omnibus ſervis ejus, & omnibus
habitatoribus terræ illius: Tentationes magnas quas vidiſtis oculis 3
veſtris, ſigna & portenta magna illa. Nec dedit ſermo Domini 4
vobis cor ut oblivioni traderetis, ſed potius ut ſciretis, & oculos ad
nictandum ſed ad videndum, & aures ad claudendum ſed ad auſcultandum:
Vos autem oblivioni tradidiſtis legem è corde veſtro, &
nictâſtis oculis veſtris, & clauſiſtis aures veſtras tempore diei hujus.
Et duxi vos quadraginta annis per deſertum, non vetuſtate attrita 5
ſunt veſtimenta veſtra à corporibus veſtris, & calcei veſtri attriti à
pede veſtro. Panem de frumento non comediſtis, & vinum & merum 6
non bibiſtis: & fuit lex mea aſſiduè monſtrata in ſcholis veſtris,
ut occuparemini in ea, & cognoſceretis quod ego ſum Dominus Deus
veſter. Et veniſtis ad locum hunc, & exiit Sichon rex Heſebon & 7
Og rex Matnan obviam nobis in aciem belli, & percuſſimus eos.
Et ſubegimus terram eorum, & dedimus hæreditatem tribui Ruben 8
& tribui Gad, & dimidiæ tribui
Manaſſe. Servabitis itaque verba 9
fœderis hujus, & facietis ea: ut
proſpere ſuccedat vobis quicquid
facturi eſtis.

Hieroſ. 9 *Cuſtodietis verba laudabilia legis hujus, & facietis illa: ut ſitis intelligentiâ præditi in omnibus quæ eſtis facturi.*

פ פ פ

אתם נצבים אמר משה נביא לא בטומרא אנא מסהיד בכון אלהן כד אתון 10
מעתדין יומנא כולכון קדם יי אלהכון רישי סנהדרין דלכון ואמרכלי שבטיכון
סביכון וסרכיכון כל אינש ישראל: טפכם טפלכון ונשיכון וגיוריכון דיבגו 11
משירוייכון מקטוע קיסיכון עד מילואי
מימיכון: לעברך לאעלותכון בקיימא 12
דיי אלהכון ולאזדהרותכון במומתיה דיי
אלהכון גזר עמכון יומנא: למען מן 13
בגלל לקימא יתכון יומנא ליה לאומא
ברירא והוא יהוי לכון לאלה היכמא
14 דמליל לכון והי כמא דקיים לאבהתכון לאברהם ליצחק וליעקב:

ירושלמי 11 טפלכון נשיכון וגיוריכון
דאית בגו משיריתכון מקטועי קיסיכון
עד מלוי מימיכון 12 מלעברכון בקימא
דיי אלהכון ובשבועתא דיי אלהכון
מקים עמכון יומא דין:

SECT. LI.

Dixit Moſes propheta; Non in abſcondito ego obteſtor vos, ſed 10
cùm eſtis ſtantes hodie omnes vos coram Domino Deo veſtro, capita
ſynedrii veſtri, & præfecti tribuum veſtrarum, ſeniores veſtri, & principes
veſtri, omnes homines Iſrael: Parvuli veſtri, & uxores veſtræ, & 11
peregrini veſtri qui ſunt in medio
caſtrorum veſtrorum, à cædente
ligna veſtra, uſque ad haurientem
aquas veſtras. Ad ingredi faciendum 12
vos in fœdus Domini Dei
veſtri, & admonendum vos de
jurejurando quod Dominus Deus
veſter pepigit vobiſcum hodie.
Ut ſtatuat vos hodie in populum 13
mundum, & ſit ipſe vobis in Deum,
ſicut loquutus eſt vobis, & ſicut
jurato promiſit patribus veſtris, Abraham, Iſaac, & Jacob.

Hieroſ. 11 *Parvuli veſtri, uxores veſtræ, & peregrini veſtri qui ſunt in medio caſtrorum veſtrorum, à ſuccidente ligna veſtra, uſque ad haurientem aquas veſtras. 12 Ut non tranſgrediamini fœdus Domini Dei veſtri, & jusjurandum quod Dominus Deus veſter pepigit vobiſcum hodie.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* فصل بيست نهم *

ايشان سخنهاي [آن شرط] آنچه بفرمود :: مر مشه ببريدن اوازي پسراني يسرال در زميني 1
مواب بجز آن شرط آنچه ببريد اوازي ايشان در حرب * بخواند مشه بهمه يسرال گفت بايشان 2
شما بديديد مر همه آنچه بكرد :: بچشم ديدي شما در زميني مصر بفرعه و بهمه بندگاني او
و بهمه ولايتي او * آن آزمايشهاي آن بزرگان آنچه بديدند چشماني تو آن نشانها و آن 3
معجزهاي آن بزرگان آن ايشان * و نه داد :: بشما دل بدانستن و چشمان بديدن 4
و گوشها بشنويدن تا آن روزي آن اين * و ببردم شمارا چهل سال در بيابان نه كهنه 5
شدند جامهاي شما از بالاي شما و كفشي تو نه كهنه شد از بالاي پايي تو * نان نه 6
خورديد و مي و مستكاره نه آهنجيديد بسبب بدانيد كه من :: خداي شما * بيامديد 7
بآن جايي آن اين بيرون آمد سيحن پادشاهي حشبون و عوج پادشاهي آن بشن بپذيرهي
ايما بكارزار بزديم ايشانرا * و بستانديم مر ولايتي ايشان و بداديم آنرا [بادستنا] براوبني 8
و بجدي و بنيمهي قبيلهي منشه * و نگاه داريد مر سخنهاي آن شرط آن اين و بكنيد 9
ايشانرا بسبب عاقل باشيد مر همه آنچه بكنيد * شما استادگان اين روز جملهي 10
شما بپيشي :: خداي شما سروراني شما قبيلهاي شما پيراني شما و مهتراني شما همه
مردي يسرال * طفلاني شما زناني شما و غريبي تو آنچه در دروازهاي تو از بر چيناي 11
هيزمهاي تو تا كشاي آبي تو * بگذشتني تو در شرطي :: خداي تو و در سوگندي 12
او آنچه [::] خداي تو ببرّا اوازي تو اين روز * بسبب بر انگيزاندن ترا اين روز باو بقوم 13
و او باشد بتو بخدا چون آنچه سخن گفت بتو و چون آنچه سوگند خورد بپدراني تو
بابرهم بيصحق و بيعقوب *

CAP. XXIX.

Hæc ſunt verba pacti quæ præcepit Dominus ipſi Moſheh pangere 1
cum filiis Iſrael in terra Moab,
præter pactum quod pepigit cum eis
in Horeb. Vocans itaque Moſheh 2
univerſum Iſrael, dixit eis; Vos vidiſtis
omne quod fecit Dominus in
oculorum conſpectu veſtrorum in
terra Ægypti, Pharaoni & omnibus
ſervis ejus, & univerſæ terræ
ejus, Tentationes magnas quas 3
viderunt oculi tui, ſigna ac portenta
magna illa: Neque tamen 4
dedit Dominus vobis cor ad ſciendum,
& oculos ad videndum,
& aures ad audiendum, uſque
ad diem hanc. Et deduxi vos 5
quadraginta annis per deſertum:
non inveteraverunt veſtimenta veſtra
de ſuper te, calceus quoque
tuus non veteravit de ſuper pedem
tuum. Panem non comediſtis, 6
& vinum ac inebriamentum
non bibiſtis: ut ſciretis quod ego
ſum Dominus Deus veſter. Et 7
veniſtis ad locum iſtum: egreſſuſque
eſt Sihon rex Heſhbon & Og
rex Baſhan in occurſum noſtrum
ad prælium, & percuſſimus eos:
Et cepimus regionem ipſorum, dedimuſque 8
eam in poſſeſſionem Reubenitis,
& Gaditis, & dimidiæ
tribui Menaſſeh. Cuſtodite igitur 9
verba pacti hujus, & facite ea,
ut prudentes ſitis in omni quod
facietis. Vos eſtis ſtantes hodiè 10
univerſi vos in præſentia Domini
Dei veſtri, capitanei veſtri tribuum
veſtrarum, ſeniores veſtri, & principes
veſtri, omnes viri Iſrael:
Parvuli veſtri, uxores veſtræ, & 11
peregrinus tuus qui intra portas
tuas, à collectore lignorum tuorum
uſque ad hauſtorem aquæ tuæ:
Ut tranſeas in pactum Domini 12
Dei tui, & in juramentum ejus,
quod Dominus Deus tuus pangit
tecum hodiè: Cauſa ſuſcitandi 13
te hodiè ſibi in populum, & ut
ipſe ſit tibi in Deum, quemadmodum
locutus eſt tibi, & quemadmodum
juravit patribus tuis, Abraham,
Iſhac, & Jaacob.

ולא ולא עמכון בלחודיכון אנא גזר ית קיימא הדא ומסהיד ית מומתא הדא : 14
כי ארום ית כל דריא דקמון מן יומת 15
עלמא כלהון הינון דקיימין הכא עמנא
יומנא קדם יי אלהנא וית כל דריא
דעתידין למיקום עד סוף כל עלמא
כלהון הינון קיימין הכא עמן יומנא :
כי אתם ארום אתון ידעתון סכום שניא 16
דיתיבנא בארעא דמצרים וגבורן דעבד לנא ביני עממיא דעברתון : ותראו
וחמיתון ית מרחקתהון וית טעוון דלהון 17
דמן קיסא ואבנא דרמיין באושקקי
וטעוון דכסף ודהב דיהבין עמהון
בבתיא אחרין דשין בתריהון דלא
יתגנבון : פן אזדהרון דלמא אית 18
בכון השתא ולא יהוי בתר דנא בר נש
או איתא או גניסא או שבטא דליביה
מתפני למטעי יומנא מדחלתא דיי
אלהנא למפלח ית טעוות עממיא האינון
דלמא אית בכון טעו דשריש דליביה
מהרהר עלוי בתר חיטאיה דשרוי
חיטאה חלי וסופיה מריר כאגדנא
דמותא : והיה ויהי במשמעיה ית 19
פתגמי מומתא הדא ויתייאש בלביה
למימר שלמא יהי לי ארום בתקוף
יצרא בישא דלבי אזיל מן בגלל לאוספא חובי שלותא על זדונותא : לא לא 20
יהי רעוא מן קדם יי למשבק ליה ארום בכן יתקוף רוגזא דיי וחימתיה בגבר נשא
ההוא ותחול ביה כל פתגמי לווטתא דכתיבין בספרא הדין וימחי יי ית שום
דוכרניה מתחות שמיא : והבדילו ויפרשניה יי לבישא מכל שבטיא דישראל 21
הי ככל לווטי קיימא דכתיבין בספרא הדין : ואמר ויימרון דריא בתראי בניכון 22
די יקומון מן בתר כון וגבר עממי דייתי מארע רחיקא ויחמון ית מחוותא דארעא
ההיא וית מרעהא דגרי יי בה : גפרית כובריתא ומלחא עם אשא מצלהבא 23
תהי יקדא כל ארעא לא תתכשר לבר זרע ולא תרבי צמחין ולא יסק בה כל
עשבא תשתקע הי כד יתהפכנותא דסדום ועמורה אדמה וצבויים דהפך מימרא
דיי ברוגזיה ובכליתיה :

ירושלמי 15 ארום כל דריא די
קמו מן יומות עלמא ועד כדון עמך קיימין
הכא יומא דין קדם יי אלהכון וית כל
דריא דעתידין למקום מן בתרן כאלו
קיימין הכא עמן יומא דין :

ירושלמי 17 וחמיתון ית משקצתהון
וית מרחקתהון טעון דקיסיא וטעון
דאבניא טעון דכסף וטעון דדהב טעוותא
דקיסא ודאבנא הוין מטלקין יתהון
בשוקיא וטעותא דכספא ודהבא הוו
יהבין עמהון בגו ביתא דחלין מנהון
דלא יתגנבון : 18 דלא יהוי לכון גבר
או איתתא או זרעי או שבטא דלביה
סטי יומא דין מן קדם יי אלהן למיזל
למפלח ית טעוותא דעממיא האנון
דלמא יהוי בכון גבר דלביה מהרהר
בחטאיה דהוא מדמי לשרש קביעא
בארעא ארום רישיה חלי כדבשא
וסופיה מריר כלענתא דמותא :

Non autem vobiſcum ſolum ego pango fœdus hoc, & obteſtor juramentum 14
hoc. Sed omnes generationes quæ ſteterunt à diebus ſeculi, 15
omnes illæ ſtant hic nobiſcum hodie
coram Domino Deo noſtro:
& omnes generationes quæ ſurrecturæ
ſunt uſque ad finem totius
mundi, omnes illæ ſtant hic nobiſcum
hodie. Vos enim noviſtis 16
numerum annorum quibus habitavimus
in terra Ægypti, & fortitudines
quas operatus eſt nobis inter
populos per quos tranſiviſtis. Vidiſtis quoque abominationes eorum, 17
& idola eorum, quæ *conſtabant*
ligno & lapide, quæ projiciebant
in plateas, & idola argentea &
aurea quæ reponebant ſecum in
domibus, & claudebant oſtia poſt
ſe ne furto auferrentur. Cavete 18
ne ſit inter vos nunc aut poſthac
aliquis, vir aut mulier, familia
aut tribus, cujus cor averſum ſit
ut erret hodie à cultu Domini
Dei noſtri, ut colat idola populorum
illorum: ne ſit inter vos error
radices agens, cujus cor cogitet
permanere in peccato ſuo; nam
initium peccati dulce eſt, ſed finis
ejus amarus velut toxicum mortiferum.
Et cùm audierit verba 19
juramenti hujus, deſperet in corde
ſuo, dicendo; Pax erit mihi quamvis
in robore concupiſcentiæ malæ
cordis mei ego ambulem, ut addat
peccata ignorantiæ ad ſuperbiam. Non erit beneplacitum à facie 20
Domini ut condonet illi; quoniam incandeſcet furor Domini & excandeſcentia
illius in hominem illum, & quieſcent ſuper ipſum omnia
verba maledictionum quæ ſcripta ſunt in libro hoc: & delebit Dominus
nomen memoriæ illius de ſub cœlis. Et ſeparabit ipſum Dominus 21
in malum ex omnibus tribubus Iſrael, juxta omnes maledictiones
fœderis quæ ſcriptæ ſunt in libro hoc. Et dicent generationes 22
ſequentes filiorum veſtrorum qui ſtabunt poſt vos, & alienigenæ qui
venient de terra longinqua, & videbunt plagas terræ illius, & infirmitates
illius quas immiſerit in ipſam Dominus. *Nam* ſulphure & 23
ſalſugine cum igne ardente comburetur univerſa terra, non apta erit
ſemini, neque producet germina, neque aſcendet in ea ulla herba: ſubmergetur
inſtar ſubmerſionis Sodomorum & Gomorrhæ, Adma & Seboim,
quas evertit ſermo Domini in ira ſua & in furore ſuo.

Hieroſ. 15 *Sed omnes generationes quæ ſteterunt à diebus ſeculi uſque hactenus, tecum ſtant hic hodie coram Domino Deo veſtro: item omnes generationes quæ venturæ ſunt poſt nos, acſi ſtarent hic nobiſcum hodie.*

Hieroſ. 17 *Et vidiſtis res deteſtandas eorum & abominationes eorum, idola lignea & idola lapidea, idola argentea & idola aurea: idola lignea & lapidea projiciebant in plateas, idola vero argentea & aurea reponebant ea domi, timebant* enim *ne furto auferrentur.* 18 *Ne ſit inter vos vir, aut mulier, aut familia, aut tribus, cujus cor averſum ſit hodie à facie Domini Dei noſtri, ut eat ad colendum idola populorum illorum: ne ſit inter vos vir cujus cor cogitet peccatum ſuum, quod ſimile eſt radici fixæ in terra; quoniam caput ejus dulce eſt ut mel, ſed finis ejus amarus ut abſynthium mortiferum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

*و نه اواري شما بتنهاي شما من برا مر آن شرطي آن این و مر آن سوگندي آن این * که 14 15
مر آنچه هست او[اینجا]اواري ایما ایستاده این روز بپیشي :: خداي ایما] و مر آنچه نیست او اینجا
اواري ایما این روز * که شما دانستید مر آنچه بنشستیم در زمیني مصر و مر آنچه بگذشتیم 16
در میاني آن قومها آنچه بگذشتید * بدیدید مر ویسهاي ایشان و مر بتاني ایشان چوب 17
و سنگ نقره و طلا آنچه اواري ایشان * تا نه هست در شما مردي یا زني یا اهلي خانهي 18
یا قبیلهي آنچه دلي او روي کنا این روز از نزدي :: خداي ایما برفتن بپرستیدن مر
بتاني آن قومهاي آن ایشان تا نه هست در شما ریشهي شاخهي زهر و کبسته * و باشد در 19
شنیدني او مر سخناني آن سوگندي آن این و شکسته شود در دلي او بگفتن سلامتي باشد
بمن که در هوسي دلي من بروم بسبب افزودني آن خور آب مر آن تشنه * نه مراد 20
کند :: آمرزیدن باو که آن هنگام دودگین شود خشمي :: و رشکي او در مردي آن او
و بچسپد در و همه آن نفرین آن نوشته در کتابي آن این و محو کند :: مر نامي او از فرودي
آن آسمان * و جدا کند اورا :: ببدي از همه قبیلهاي یسرال چون همه نفرینهاي آن 21
شرط آن نوشته در کتابي آن تورهي آن این * و بگوید آن دراي آن آخرین پسراني شما آنچه 22
بر خیزند از پسي شما و آن بیگانه آنچه بیاید از زمیني دور و ببینند مر زخمهاي آن زمیني
آن آن و مر بیماریهاي آن آنچه بیماري آورد :: در آن * گوگرد و نمک سوخته همه زمیني آن 23
نه کاشته شود و نه روید و نه بر آید در آن هیچ گیاه چون زیر زبري سدوم و عموره ادمه
و صبوییم آنچه زیر زبر کرد :: در خشمي او و در غضبي او.

Neque vobiſcum ſolis ipſis ego pango 14 *fœdus iſtud, & juramentum iſtud: Sed cum eo qui eſt ipſe hic nobiſcum* 15 *ſtans hâc die in præſentia Domini Dei noſtri, & cum eo qui non eſt ipſe hîc nobiſcum hâc die. Vos enim* 16 *noſtis quomodo ſedimus in terra Ægypti, & quomodo tranſivimus per medium gentium quas tranſiſtis: Et vidiſtis abominationes* 17 *earum, & idola earum, lignum & lapidem, argentum & aurum, quæ* ſunt *apud illas. Ut non ſit inter* 18 *vos vir, aut mulier, aut familia, aut tribus, cujus cor reſpiciat hodiè à Domino Deo noſtro, eundo ad colendum idola gentium: ne fortè ſint inter vos fibræ ramiferæ veneni & colocynthidis. Sitque,* 19 *cùm audierit verba juramenti hujus, tunc frangatur in corde ſuo, dicendo; Pax erit mihi, quum in libidine cordis mei ambulavero, addendo bibacitatem ſitienti. Non volet Dominus re-* 20 *mittere ei, quia eo tempore fumabit ira Domini & zelus ejus in virum illum, & incumbet ei omnis maledictio ſcripta in libro iſto: & delebit Dominus nomen ejus de ſub cœlo. Et ſeparabit* 21 *eum Dominus in malum ab omnibus tribubus Iſrael, juxta omnes maledictiones fœderis ſcripti in libro legis hujus. Et dicet genera-* 22 *tio poſterior, filii veſtri qui ſurgent poſt vos, & extraneus qui venerit à terra longinqua: quum viderint plagas terræ iſtius, & infirmitates ejus quas immiſerit Dominus in eam:* (Nam *ſulphure &* 23 *ſale exuſta erit tota terra ejus: non ſeretur, neque pullulabit nec aſcendet in ea ulla herba, juxta ſubverſionem Sedom, & Amorah, Admah, & Sebojim, quas ſubvertit Dominus in ira ſua & in furore ſuo.*)

תרגום יונתן בן עוזיאל

24 ואמרו ויימרון כל עממיא מטול מה עבד יי היכנא לארעא הדא מה הוה
25 תקוף רוגזא רבא הדין : ואמרו ויימרון מטול דשבקו ית קיימא דיי אלהא
26 דאבהתהון דגזר עמהון באפקותיה יתהון מארעא דמצרים : וילכו ואזלו בתר
יצרא בישא ופלחו לטעוות עממיא וסגידו להון דחלן דלא ידעינון ולא
27 אתפלגון להון : ויחר אף ותקיף רוגזא דיי בארעא ההיא לאיתיא עלוי ית
28 כל לווטיא דכתיבין בספרא הדין : ויתשם וטלטלינון יי מעלוי ארעהון ברגוז
ובכלו ובתקוף רב וטלקינון בגלותא לארע חורן כזמן יומא הדין : הנסתרות
29 טמירתא גליין קדם יי אלהנא והוא יפרע מנהון וגלייתא יתמסרן לנא ולבננא
עד עלמא למעבד להון דינא מטול לקיימא ית כל פתגמי אוריתא הדא :

ל

1 והיה ויהי כד ייתון עליכון ית כל פתגמיא האלין בירכן וחילופהון דסדרית
קדמיכון ותיתבון על ליבכון למיתב לפולחני בכל גלוות עממיא דאגלי יתכון
2 יי לתמן : ושבת טוביכון צדיקיא מרי תתובא דכד תחובון ותתובון מטיא
תיובתכון עד כורסי יקרא דיי אלהכון אין תקבלון למימריה ככל מה דאנא
3 מפקיד לכון יומנא אתון ובניכון בכל לבכון ובכל נפשכון : ושב ויקבל
מימריה ברעוא ית תיובתכון וירחם עליכון ויתוב ויכנוש יתכון מכל עממיא
4 דבדר יי אלהכון יתכון לתמן : אם אין יהון מבדריכון בסייפי שמיא מתמן
יכנוש יתכון מימרא דיי אלהכון על ידוי דאליהו כהנא רבא ומתמן יקרב יתכון
5 על ידוי דמלכא משיחא : והביאך ויעילינכון מימרא דיי אלהכון לארעא
6 דירתו אבהתכון ותירתונה ויוטב לכון ויסגינכון יתיר מן אבהתכון : ומל ה׳ ויעדי
יי אלהכון ית טפשות לבכון וית טפשות לבא דבניכון ארום יבטל יצרא בישא
מן עלמא ויברי יצרא טבא די ימליכינכון למירחם ית יי אלהכון בכל לבכון
7 ובכל נפשכון מן בגלל דיוגדון חייכון עד עלמין : ונתן ויגרי מימרא דיי
אלהכון ית לווטיא האלין על בעלי דבביכון דאעיקו יתכון בגלוותכון ועל
8 סנאיכון דרדפו מן בתריכון עד די אנסו יתכון : ואתה ואתון תתובון ותקבלון
למימרא דיי ותעבדון ית כל פקודוי דאנא מפקד לכון יומנא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

Et dicent omnes populi; Propter quid fecit Dominus ſic terræ huic? 24
quæ eſt ira furoris magni hujus? Et dicent; Propterea quòd reliquerunt 25
fœdus Domini Dei patrum ſuorum, quod pepigerat cum illis dum educeret
eos è terra Ægypti. Et iverunt poſt concupiſcentiam malam, & coluerunt 26
idola populorum, & adoraverunt ea, deos quos non noverunt,
neque ceſſerunt in partem illis. Et iratus eſt furor Domini contra 27
hanc terram, ut adduceret ſuper eam omnes maledictiones ſcriptas
in libro hoc. Et exulare fecit eos Dominus à terra ſua in ira, furore, 28
& indignatione magna: & projecit eos in captivitatem in terram
aliam, ut *teſtatur* tempus diei hujus. Secreta revelata ſunt coram 29
Domino Deo noſtro, & ipſe ultionem ſumet de illis: ſed manifeſta tradita
ſunt nobis & filiis noſtris uſque in ſeculum, ut faciamus de illis judicium,
ut impleamus omnia verba legis hujus.

CAP. XXX.

ET erit quum venient ſuper vos omnia verba hæc benedictionum, 1
& eorum contraria, quæ ego poſui coram vobis, tum reducetis ad cor
veſtrum ut revertamini ad cultum meum in omnibus captivitatibus
populorum ad quos migrare fecerit vos Dominus. O vos juſti reſipiſcentes 2
fœlices; quia quum peccaveritis & reverſi eritis, perveniet veſtra
reſipiſcentia uſq; ad ſolium gloriæ Domini Dei veſtri: ſi recipiatis ſermonem
ejus juxta omnia quæ mandavi vobis hodie, vos & filii veſtri, toto corde
veſtro & tota anima veſtra? Et recipiet ſermo ipſius cum beneplacito 3
pœnitentiam veſtram, & miſerebitur veſtri: & iterùm congregabit vos
ex omnibus populis, ad quos diſperſerit vos Dominus Deus veſter. Si fuerint 4
diſperſiones veſtræ in fines cœlorum, inde congregabit vos ſermo
Domini per manus Eliæ ſacerdotis magni, & inde adducet vos per manus
regis Meſſiæ. Et introducet vos ſermo Domini Dei veſtri in 5
terram quam hæreditario poſſederunt patres veſtri, & poſſidebis eam:
& benefaciet vobis, & multiplicabit vos pluſquam patres veſtros. Et 6
removebit Dominus Deus veſter ſtultitiam cordis veſtri, & ſtultitiam
cordis filiorum veſtrorum: quia ceſſabit concupiſcentia mala ex mundo,
& creabit concupiſcentiam bonam, quæ conſilium dabit vobis
ut diligatis Dominum Deum veſtrum toto corde veſtro, & tota anima
veſtra, ut producantur vitæ veſtræ uſque in ſeculum. Et immittet 7
ſermo Domini Dei veſtri maledictiones iſtas ſuper inimicos veſtros,
qui oppreſſerunt vos in captivitatibus veſtris, & contra oſores veſtros
qui perſequuti ſunt vos, donec diripuerint vos. Vos verò revertemini 8
& recipietis ſermonem Domini, & facietis omnia mandata ejus,
quæ ego mando vobis hodie.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

24 * و گويند همه آن قومها ابر چي كرد ؛ همچنين بزميني آن اين چي گرميي آن خشم آن
25 بزرگي آن اين * و گويند ابر آنچه گذاشتند مر شرطي ؛ خداي پدراني ايشان آنچه ببريد
26 اوازي ايشان در بيرون آوردني او ايشانرا از زميني مصر * برفتند بپرستيدند معبوداني دگران
27 و سجود كردند بايشان معبودي آنچه نه دانستند ايشانرا و نه بخش داد بايشان * گرم شد
28 خشمي ؛ در زميني آن آن باوردن ابر آن مر همه آن نفريني آن نوشته در كتابي آن اين * بر كند
ايشانرا از بالايي زميني ايشان در خشم و در غضب و در قهري بزرگ و بينداخت ايشانرا
29 بزميني دگر چون روزي آن اين * آن نهانها بر ؛ خداي ايما و آن ظاهرها بايما و بپسراني
[ايما] تا جاويد بكردن مر همه سخنهاي آن توريتي آن اين .

Dicent inquam omnes gentes; Ut 24
quid fecit Dominus ſic terræ huic?
quiſnam eſt fervor iræ magnæ
hujus? Et dicent; Super eo quòd 25
dereliquerunt pactum Domini Dei
patrum ſuorum, quod pepigit cum
eis quum educeret eos è terra Ægypti.
Et abeuntes coluerunt deos 26
alios, & adorârunt eos, deos
quos non cognoverunt, cùm non
impertitus ſit eos illis. Et efferbuit 27
ira Domini in terram ipſam,
ad inferendum ei omnem maledictionem
ſcriptam in libro hoc.
Extirpavitque eos Dominus de 28
ſuper terram ipſorum in ira, &
furore, & indignatione magnâ, &
projecit eos in terram altam, ſicut
die hâc. Abſcondita, Domino Deo 29
noſtro: & manifeſta, nobis &
filiis noſtris uſque in æternum,
ad faciendum omnia verba legis
hujus.

* فصل سيام *

1 * و باشند كه بيايند ابر تو همه آن سخنهاي آن ايشان آن آفرين و آن نفرين آنچه بدادم
بپيشي تو و باز گردي بدلي تو در همه آن قومها آنچه دحف كرد ترا ؛ خداي تو بآنجا .
2 * و باز گردي تا ؛ خداي تو و بشنوي در قولي او چون همه آنچه من فرمايا ترا اين روز تو
3 و پسراني تو در همه دلي تو و در همه جاني تو * و باز گرداند ؛ خداي تو مر بردگيي تو او رحمت
كند بتو او باز گردد و جمع كند ترا از همه آن قومها آنچه پراكنده كرد ترا ؛ خداي تو
4 بآنجا * اگر باشد دحف شدهي تو در كناري آن آسمان از آنجا جمع كند ترا ؛ خداي تو و از
5 آنجا بستاند ترا * و بياورد ترا ؛ خداي تو بآن زمين آنچه ميراث گرفتند پدراني تو و ميراث
6 گيري آنرا و نيكو كند ترا و بسيار كند ترا از پدراني تو * و ببرد ؛ خداي تو مر
ناداني دلي تو و مر ناداني نسلي تو بدوست داشتن مر ؛ خداي تو در همه دلي تو و در
7 همه جاني تو بسبب زستني تو * و بدهد ؛ خداي تو مر همه آن نفرينهاي آن ايشان ابر
8 دشمناني تو و ابر دشمن داراني تو آنچه بتاختند ترا * و باز گردي و بشنوي بقولي ؛
و بكني مر همه فرمانهاي او آنچه من فرمايا ترا اين روز .

CAP. XXX.

ERit autem, cùm venerint ſuper 1
te omnia verba hæc, benedictio
& maledictio quas dedi coram
te, & reverſus fueris ad cor tuum
in cunctis gentibus ad quas
impulerit te Dominus Deus tuus:
Reverſuſque fueris ad Dominum 2
Deum tuum, & auſcultaveris
dicto ejus, juxta omne quod ego
præcipio tibi hodiè, tu & filii
tui toto corde tuo & totâ animâ
tuâ: Tunc reducet Dominꝰ Deꝰ tuus 3
captivitatem tuam, & miſerebitur
tui, & revertetur & congregabit
te ex omnibus gentibus ad quas
diſperſerit te Dominus Deus tuus.
Si fuerit expulſio tua ad extremum 4
cœli, illinc congregabit te
Dominus Deus tuus, & illinc
capiet te: Introducétque te 5
Dominus Deus tuus in terram
quam hæreditate acceperant patres
tui, & hæreditate accipies eam:
benefaciétque tibi, & multiplicabit
te præ patribus tuis. Et 6
circumcidet Dominꝰ Deꝰ tuus ignorantiâ
cordis tui, et ignorantiâ ſobolis
tuæ, ad diligendum Dominum Deum
tuum toto corde tuo ac totâ animâ
tuâ propter vitam tuam. Dabit 7
autem Dominus omnes maledictiones
iſtas ſuper inimicos tuos, &
ſuper odio habentes te, qui perſecuti
ſunt te. Reverteris itaque auſcultabiſque 8
dicto Domini, facietque
omnia præcepta ejus quæ ego præcipio
tibi hodiè.

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

9 והותירך וישיירינכון יי אלהכון לטבא דתצלחון בכל עיבדי ידיכון בוולדא
דמעיכון ובולדא דבעירכון ובפירי ארעכון לטבא ארום יתוב מימרא דיי למיחדי
10 אמטולכון לאוטבא לכון היכמא דחדי על אבהתכון : כי תשמע ארום תקבלון
למימרא דיי אלהכון למנטר פקודוי וקיימוי דכתיבין בספר אורייתא הדין ארום
11 תתובון לדחלתא דיי אלהכון בכל לבכון ובכל נפשכון : כי המצוה ארום
תפקידתא הדא דאנא מפקיד לכון יומנא לא מכסיא היא מנכון ולא רחיקא היא :
12 לא לא בשמיא היא למימר מן יסוק
בדילנא בשמיא ויסבינה לנא וישמע
13 יתה לנא ונעבדינה : ולא ולא מן
האל לעיבר ימא רבא היא למימר
מאן יעיבר בדילנא לעיבר ימא רבא
ויסבינה לנא וישמע יתה לן ונעבדינה :
14 כי קרוב ארום קריב לכון פתגמא
בבית מדרשכון פתחו פמכון למהוי
הגיין בהון ברירו לבכון למעבד יתהון :
15 ראה חמון די סדרית קדמיכון יומנא
ית ארחא דחיי דביה משתלם אגר טב
לצדיקיא וית ארחא דמותא דביה
משתלם אגר ביש לרשיעיא : אשר
16 דאנא מפקיד לכון יומנא למרחם
ית יי אלהכון ולמהך באורחן דתקנן
קדמוי ולמנטר פקודוי וקיימוי ודינוי ותיחון ותסגון ויבריכינכון יי אלהכון
17 בארעא דאתון עללין לתמן למירתה : ואם ואין יהרהר לבכון ולא תקבלון
18 ותטעון ותסגדון לטעוות עממיא ותפלחונון : הגדתי תניתי לכון יומנא
ארום מיבד תיבדון ולא תגדון יומין על ארעא דאתון עברין ית יורדנא
19 למיעל לתמן למירתה : העידותי לא סהדין דעברין מן עלמא אנא מסהיד
בכון יומנא אלהן שמיא וארעא חיי ומותא סדרית קומיכון ברכתא וחילופה
ותתירעון בארחא דחיי היא אורייתא מן בגלל דתיחון בחיי עלמא דאתי
אתון ובניכון :

ירושלמי 12 לא בשמיא היא אוריתא
למימר אלוי אי הוה לן חד כמשה
נביא די יסוק לשמיא וייתי יתה לן
וישמע ית פקודיא ונעבד יתהון :
13 ולא מעבר ימא רבא היא אוריתא
למימר אלוי הוה לן חד כיונה נביא
דייחות לעומקי ימא רבא וייתי יתה לן
וישמע ית פקודיא ונעבד יתהון :
14 ארום קריב הוא לותכון פתגם לחדא
בפומכון למהוי הגיין בה ובלבביכון
למעבד יתה : 15 חוון הא שוירית
קדמיכון יומא הדין ית אורחא דחייא
דהיא אורחא טבתא וית אורחא
דמיתותא דהיא אורחא בישתא :

Targ. JONATHAN B UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Et abundare faciet vos Dominus Deus veſter in bonum; quia proſperabitis 9 in omnibus operibus manuum veſtrarum, in prole ventris tui, & in fœtu jumenti tui, & in fructibus terræ veſtræ in bonum: quoniam revertetur ſermo Domini ut lætetur propter vos, ut benefaciat vobis, ſicut lætatus eſt ſuper patres veſtros. Quando recipietis ſermonem Domini Dei veſtri, 10 ſervando mandata ejus & ſtatuta ejus quæ ſcripta ſunt in libro legis hujus: quandoquidem convertemini ad timorem Domini Dei veſtri toto corde veſtro, & tota anima veſtra. Quoniam mandatum iſtud, 11 quod ego mando vobis hodie, non eſt tectum à vobis neque remotum. Non in cœlis eſt, ut dicas; 12 quis aſcendet pro nobis in cœlos, & accipiet nobis & faciet illud audire nos, ut ipſum faciamus? Neque eſt ultra mare ma- 13 gnum, ut dicas; Quis tranſibit pro nobis mare, & accipiet ipſum nobis, & audire faciet ipſum nos, ut illud faciamus? Quoniam pro- 14 pinquus eſt vobis ſermo in veſtris ſcholis: aperite os veſtrum ut ſitis meditantes in illis, mundate cor veſtrum ut faciatis illa. Videte 15 quòd ordinaverim coram vobis hodie viam vitæ, in qua eſt retributio mercedis bonæ juſtis, & viam mortis, in qua eſt retributio mercedis malæ improbis. Quod 16 ego præcipio vobis hodie, ut diligatis Dominum Deum veſtrum, & ut ambuletis in viis quæ ſunt rectæ coram eo, & ut cuſtodiatis mandata ejus, & ſtatuta ejus, & judicia ejus, & vivatis & multiplicemini, & benedicat vobis Dominus Deus veſter in terra, ad quam poſſidendam vos ingredimini. Quod ſi cogitet cor veſtrum ut non recipiatis, ſed erretis ut adore- 17 tis idola populorum, & colatis illa. Nuntio vobis hodie quòd per- 18 eundo peribitis, & non protrahetis dies ſuper terram, propter quam tu tranſis Jordanem ut ingrediaris & poſſideas illam. Non teſtes 19 qui tranſeunt ex hoc mundo ego teſtor in vos hodie, ſed cœlos & terram, vitam & mortem ego ordinavi coram vobis, benedictionem & ejus contrarium; eligetis ergo ſemitam vitæ, nimirum legem, ut vivatis vitâ ſeculi venturi, vos, & filii veſtri.

Hieroſ. 12 *Non in cœlis eſt lex, ut dicas; utinam aliquis exiſtat nobis ſicut Moſes propheta, ut aſcendat in cœlos & adducat ipſum nobis, & audire* nos *faciat mandata, ut illa faciamus.* 13 *Neque ultra mare magnum eſt lex, ut dicas; Utinam ſit nobis unus ſicut Jona propheta, qui deſcendat in profunditates maris, & adducat nobis illud, & audire faciat mandata ut illa faciamus.* 4 *Quoniam propinquus eſt apud vos ſermo valdè in ore veſtro, ut meditemini in eo, & in cordibus veſtris ut faciatis ipſum* 15 *Videte, ecce poſui coram vobis hodie viam vitæ, quæ eſt via bona, & viam mortis, quæ eſt via mala.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* و زياده كند ترا خداي تو در همه عملي دستي تو در بري شكمي تو و در بري چهارپاي 9
تو و در بري زميني تو بنيكويي كه باز گردد بشادي كردن ابر تو بنيكويي چون آنچه شادي
كرد ابر پدراني تو * كه بشنوي در قولي خداي تو بنگاه داشتن فرمانهاي او و رسمهاي 10
او آن نوشته در كتابي آن توريتي آن اين كه باز گردي بر خداي تو در همه دلي تو
و در همه جاني تو * كه آن فرماني آن اين آنچه من فرمايا ترا اين روز نه جدا است آن از تو 11
و نه دوريست آن * نه در آسمان آن گفتن كه بر آيد بايما بآن آسمان و بستاند آنرا بايما 12
و بشنواند ايمارا [آن] و بكنيم آنرا * و نه از گذار بدريا است آن گفتن كه بگذرد بايما 13
گذاري آن دريا و بستاند آنرا بايما و بشنواند ايمارا آن و بكنيم آنرا * كه نزديك است 14
بتو آن سخن بغايت در دهاني تو و در دلي تو بكردن اويرا * ببين بدادم بپيشي تو اين 15
روز مر آن زندگي و مر آن نيكويي مر آن مرگي و مر آن بدي * آنچه من فرمايا ترا اين 16
روز بدوست داشتن مر خداي تو برفتن در راهاي او و بنگاه داشتن فرمانهاي او
و رسمهاي او و حكمهاي او و بزي و بسيار شوي و آفرين كند ترا خداي تو در
زميني آنچه تو آيا بآنجا بميراث گرفتن آنرا * و اگر روي كند دلي تو و نه شنوي 17
و دحف شوي و سجود كني بمعبوداني دگران و پرستش كني ايشانرا * آگاه كردم بشما 18
اين روز كه گم شدن گم شويد نه دراز كشيد روزگاران ابر آن زمين آنچه تو گذرا
مر آن يردن بآمدن بآنجا بميراث گرفتن آنرا * گواه گرفتم در شما اين روز مر آن آسمان 19
و مر آن زمين آن زندگي و آن مردگي بدادم بپيشي تو آن آفرين و آن نفرين و اختيار كني
در زندگي بسبب زيي تو و نسلي تو *

(Et augebit te Dominus Deus tuus 9 *in omni opere manûs tuæ, in fructu ventris tui, & in fructu quadrupedis tuæ, ac in fructu terræ tuæ, in bonum: quia revertetur Dominus ad lætandum ſuper te in bonum, quemadmodum lætatus eſt ſuper patres tuos: Cùm auſcultaveris* 10 *dicto Domini Dei tui, cuſtodiendo præcepta ejus ac ſtatuta ejus ſcripta in libro legis hujus: cùmq; reverſus fueris ad Dominum Deum tuum toto corde tuo ac totâ animâ tuâ.) Nam præceptum hoc quod* 11 *ego præcipio tibi hodiè, non ſeparatum eſt illud à te, neque procul eſt illud: Non in cœlo eſt, ad di-* 12 *cendum; Quis aſcendet pro nobis in cœlum, & accipiet illud pro nobis, & audire faciet nos illud, ut faciamus illud? Neque ultra* 13 *tranſitum maris eſt illud, ad dicendum; Quis transfretabit pro nobis tranſitum maris, & accipiet illud pro nobis, & audire faciet nos illud, ut faciamus illud? Sed* 14 *propinquum eſt tibi verbũ valdè, in ore tuo & in corde tuo, ad faciendum illud. Vide, dedi coram* 15 *te hodiè vitam & bonum, & mortem ac malum: Quoniam ego* 16 *præcipio tibi hodiè diligere Dominum Deum tuum, ambulare in viis ejus, & cuſtodire mandata ejus & ſtatuta ejus ac judicia ejus, ut vivas, & multiplriceris, & benedicat tibi Dominus Deus tuus in terra quam tu ingrederis ad hæreditate accipiendum eam. At ſi averterit ſe cor tuum, &* 17 *non audieris, & impulſus ſis, & adoraveris deos alios, colueriſque eos: Denuntiavi vobis hodie, quòd* 18 *pereundo peribitis, non longum protrahetis dies ſuper terram ad quam tu tranſis Jorden ad ingrediendum ad hæreditate accipiendum eam. Teſtes aſſumpſi contra vos ho-* 19 *diè cœlum ac terram, quòd vitam & mortem dedi coram te, benedictionem & maledictionem: eligas ergò vitam, ut vivas tu & progenies tua.*

לאהבה למרחם ית יי אלהכון לקבלא במימריה ולמקרב לדחלתיה ארום 20
אורייתא דאתון עסיקין בה היא חייכון בעלמא הדין ואונדות יומיכון בעלמא דאתי
ותתכנשון בסוף גלוותא ותיתבון על ארעא דקיים יי לאבהתכון לאברהם ליצחק
וליעקב למתן להון :

לא

פ פ פ

וילך ואזל משה למשכן בית אולפנא ומליל ית פתגמיא האלין עם כל ישראל : 1
ויאמר ואמר להון בר מאה ועשרין שנין אנא יומנא לית אנא יכיל תוב למיפק 2
ולמיעל ומימרא דיי אמר לי לא תעיבר ית יורדנא הדין : **ה׳** יי אלהכון 3
ושכינתיה עביר קדמיכון הוא ישיצי ית עממיא האלין ותירתונון יהושע הוא יטייל
קדמיכון היכמא דמליל יי : **ועשה** ויעבד יי פורענות דינא מנהון היכמא דעבד 4
לסיחון ולעוג מלכי אמוראי ולעממי ארעהון דשיצי יתהון : **ונתנם** וימסרינון 5
מימרא דיי קדמיכון ותעבדון להון הי ככל תפקידתא דפקידית יתכון : **חזקו**
איתוקפו ואתחיילו לא תדחלון ולא תתירעון מן קדמיהון ארום יי אלהכון שכינתיה 6
מידברא קדמיכון לא ישבקינכון ולא ירחקינכון : **ויקרא** וקרא משה ליהושע 7
מן גוא עמא ואמר ליה למיחמיהון דכל ישראל איתוקף ואתחייל ארום אנת
מתמני למיעול עם עמא הדין לארעא דקיים מימרא דיי לאבהתכון למיתן להון
ואנת תפלינ יתה להון : **והי** ומימרא דיי שכינתיה מידברא קדמך ומימריה יהי 8
בסעדך לא ישבקינך ולא ירחיקינך לא תדחל ולא תתירע : **ויכתוב** וכתב משה 9
ית אורייתא הדא ומסרה לכהניא בני לוי דנטלין ית ארון קיימא דיי ולכל
חכימי ישראל : **ויצו** ופקיד משה יתהון למימר בסוף שבע שנין באשוני שתא 10
דשמיטתא בחגא דמטליא : **בבא** במיתי כל ישראל לאתחמאה קדם יי אלהכון 11
באתרא דיתרעי תיקרון ית אורייתא הדא קבל כל ישראל במשמעהון : **הקהל**
כנושו ית עמא גובריא למילף ונשיא למשמע אולפנא וטפליא לקבולי עליהון 12
אגרא דמייתין יתהון וגיוריא דבקירויכון דיחמון איקר אורייתא וידחלון כלהון
מן קדם מימרא דיי אלהכון ויטרון למעבד ית כל פתגמי אורייתא הדא :

Ut diligatis Dominum Deum veſtrum, auſcultando ſermoni ejus, & ad- 20
hærendo timori ejus: quoniam lex in qua occupabimini erit vita veſtra
in hoc ſeculo, & prorogatio dierum veſtrorum in ſeculo venturo, ut colligamini in fine captivitatum, & habitetis in terra quam juravit Dominus
patribus veſtris, Abraham, Iſaac, & Jacob, ſe daturum illis.

SECT. LII.
CAP. XXXI.

ET abiit Moſes in tabernaculum domus doctrinæ, & loquutus eſt 1
verba hæc cum univerſo Iſrael. Et dixit illis; Hodie natus ſum cen- 2
tum viginti annos, neque poſſum rurſus egredi aut ingredi: & ſermo
Domini dixit mihi, Non tranſibis Jordanem iſtum. Dominus Deus ve- 3
ſter & divina ejus majeſtas tranſibit coram vobis, ipſe exterminabit populos iſtos, & poſſidebitis eos: Joſue quoque præcedet vos quemadmodum loquutus eſt Dominus. Et faciet Dominus vindictam judicii de il- 4
lis, ſicut fecit Sichon & Og regibus Æmorrhæorum, & populis terræ
eorum, quos perdidit. Et tradet eos ſermo Domini coram vobis, ut 5
faciatis illis juxta omne mandatum quod ego mandavi vobis. Fortes 6
igitur & robuſti eſtote, ne timeatis nec frangamini à facie eorum: quoniam Domini Dei veſtri divina majeſtas dux erit ante vos, non deſeret
vos neque abominabitur vos. Vocavítque Moſes Joſuam è medio po- 7
puli, & dixit illi vidente univerſo Iſraele; Roborare & fortis eſto, quoniam tu præficieris ut ingrediaris cum populo hoc in terram,
quam juravit Sermo Domini patribus veſtris ſe daturum illis: & tu divides eam illis. Et Sermonis Domini divina 8
majeſtas præcedet te, & Sermo ejus erit tibi auxilio; non relinquet te, nec abominabitur te: ne timeas neque frangaris animo. Et 9
ſcripſit Moſes legem hanc, & tradidit illam ſacerdotibus filiis Levi, qui
portant arcam fœderis Domini, & omnibus ſapientibus Iſrael. Et præ- 10
cepit illis Moſes, dicendo; In fine ſeptem annorum tempore anni remiſſionis, in feſto tabernaculorum, Quum veniet univerſus Iſrael ut ap- 11
pareat coram Domino Deo veſtro, in loco quem elegerit, legetis legem hanc coram univerſo Iſrael illis audientibus. Congregate popu- 12
lum; viros ut diſcant, mulieres ut audiant doctrinam, pueros ut recipiant præmium illius quod adducant eos, & peregrinos qui ſunt in urbibus veſtris ut videant gloriam legis, & timeant omnes illi à facie
ſermonis Domini Dei veſtri, ut obſervent facere omnia verba legis
hujus.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* بدوست داشتن مر : خداي تو بشنويدن در قولي او و بواصل شدن در و كه او زندگي 20
تو و درازي روزگاراني تو بنشستن ابر آن زمين آنچه سوگند خورد : بپدراني تو بابرهم بيصحق
و بيعقوب بدادن بايشان * فصل سي يكم * برفت مشه سخن گفت مر آن 1
سخنهاي آن اينان بهمه يسرال * گفت بايشان قدري صد و بيست سال من اين روز نه توانم 2
نيز بيرون آمدن و بآمدن و : گفت بمن نه گذاري مر آن يردن آن اين * : خداي تو او 3
گذرا بپيشي تو او نيست كند مر آن قومهاي آن اينان از پيشي تو و ميراث گيري
ايشانرا يهوشع او گذرا بپيشي تو چون آنچه سخن گفت : * و بكند : بايشان چون آنچه بكرد 4
بسيحن و بعوج پادشاهاني آن اموري و بزميني ايشان آنچه نيست كرد ايشانرا * و بدهد 5
ايشانرا : بپيشي شما و بكنيد بايشان چون همه آن فرمان آنچه فرمودم شمارا * قوي باشيد 6
و پادياوند باشيد نه ترسيد و نه شكسته شويد از پيشي ايشان كه : خداي تو او آن
روا اوازي تو نه سست گذارد ترا و نه دست باز دارد ترا * بخواند مشه بيهوشع گفت باو 7
بچشم ديدي همه يسرال قوي باش و پادياوند باش كه بيايي اوازي آن قومي آن اين بآن زمين
آنچه سوگند خورد : بپدراني ايشان بدادن بايشان و تو احستنا دهي ايشانرا * و : او آن روا 8
بپيشي تو او باشد اوازي تو نه سست گذارد ترا و نه دست باز دارد ترا نه ترسي و نه
شكسته شوي * بنوشت مشه مر آن تورهي آن اين بداد آنرا بآن كهنان پسراني لوي آن 9
بر داران مر صندوقي شرطي : و بهمه پيراني يسرال * بفرمود مشه ايشانرا بگفتن از 10
فرجامي هفت سالها در موعد سالي آن شمطّه در حجّي آن سكّوت * در آمدني همه 11
يسرال بديدار شدن مر پيشي : خداي تو در جايي آنچه اختيار كند بخواني مر آن
تورهي آن اين مقابلي همه يسرال در حضوري ايشان * جمع كن مر آن قوم 12
مر آن مردان و آن زنان و آن طفل و غريبي تو آنچه در دروازهاي تو بسبب بشنوند
و بسبب بياموزند و بترسند مر : خداي شما و نگاه دارند بكردن مر همه سخنهاي
آن تورهي آن اين :

Diligendo Dominum Deum tuum, 20
auſcultando dicto ejus, & adhærendo ei: ipſe enim eſt vita tua,
& longitudo dierum tuorum, ut ſedeas ſuper terram quam juravit Dominus patribus tuis, Abraham, Iſhac,
& Jaacob, dare illis.

CAP. XXXI.

A*biens itaque Moſheh locutus* 1
eſt verba iſta ad univerſum Iſrael:
Dixitq; eis, Ætatis centum & vi- 2
ginti annorũ ſum hodie, non poſſum
ampliùs egredi & ingredi: præterea
Dominus dixit ad me, Non tranſibis Jarden iſtum. Dñs Deus tuus ipſe 3
tranſiturus eſt ante te, ipſe annihilabit omnes gentes iſtas à præſentia
tua, & hæreditate accipies eas. Jehoſhua ipſe tranſiturus eſt ante te,
quemadmodum locutus eſt Dominus.
Facietque Dominus illis quemad- 4
modum fecit Sihon & Og regibus
Emoræi, & terræ eorum, quos annihilavit. Quum *ergò dederit eas* 5
Dominus coram vobis, tunc facietis eis juxta omne præceptum quod
præcepi vobis. Confortamini, & 6
roboramini; ne timeatis, neque frangamini à facie eorum: Dominus
enim Deus tuus eſt qui pergit tecum, non dimittet te, neque manum retrahet tibi. Vocans itaque 7
Moſheh Jehoſhua, dixit illi in oculorum conſpectu totius Iſraelis;
Fortis eſto ac validus eſto: ingredieris enim cum populo iſto terram
quam juravit Dominus patribus
eorum dare illis, & tu poſſidendam
dabis eam illis. Et Dominus eſt 8
qui incedit ante te: ipſe erit tecum,
non dimittet te, neque manum retrahet tibi: ne timeas, neque
confractus ſis. Scripſitque Mo- 9
ſheh legem iſtam, & dedit eam ſacerdotibus filiis Levi portantibus
arcam fœderis Domini, & omnibus ſenioribus Iſrael. Et *præcepit* 10
Moſheh eis, dicendo; A fine ſeptem
annorum, in ſtato tempore anni
remiſſionis, ſolennitate tabernaculorum, In adventu univerſi Iſraelis 11
ad apparendum coram Domino Deo
tuo, in loco quem elegerit, recitabis
legem iſtam coram univerſo Iſraele
in præſentia eorum. Congrega po- 12
pulum, viros, & mulieres, & parvulos, & peregrinos tuos qui intra portas tuas, ut audiant, &
ut diſcant, timeántque Dominum
Deum veſtrum, & obſervent facere omnia verba legis hujus:

תרגום יונתן בן עוזיאל ירושלמי

ובניהם ובניהון דלא ידעו ישמעון וילפון למדחל מן קדם יי אלהכון כל 13
יומיא דאתון קיימין על ארעא דאתון עברין ית יורדנא תמן למירתה: ויאמר
תלתא צדיקיא אתאמרת קריבותא במיתתהון מטול דלא מטו ליומי אבהתהון 14
וכל חד וחד מני פרנסא ביומוי יעקב אבונן ודוד מלכא ומשה נביא דהכין כתיב
ואמר יי למשה הא קריבן יומך לממת קרי ית יהושע ותתעתדון במשכן זמנא
ואפקדיניה ואזל משה ויהושע ואתעתדו במשכן זמנא: וירא ואתגלי איקר 15
שכינתא דיי במשכנא בעמודא דעננא וקם עמודא דעננא על תרע משכנא
ומשה ויהושע קמון מן לבר:
ויאמר ואמר יי למשה הא אנת שכיב 16
בעפרא עם אבהתך ונשמתך תהוי
גניזא בגניז חיי עלמא עם אבהתך ויקומון רשיעי עמא הדין ויטעון בתר
טעוות עממיא דהינון עלין תמן בינהון וישבקון דחלתי וישנון ית קיימי
די גזרית עמהון: וחרה אפי ויתקוף רוגזי בהון ביומא ההוא ואירחיקינון 17
ואסלק שכינתי מנהון ויהון לביזא ויארעון יתהון בישן סגיען ועקן ויימרון
בעדנא ההיא בשבועה מטול דלית שכינת אלהי שריא במצעי אירעוני בישתא
האלין: ואנכי ואנא מסלקא אסלק שכינתי מנהון בעדנא ההיא עד דיתמקמקון 18
ויקבלון פורענות חוביהון על כל בישתא דעבדו ארום אתפניו בתר טעוות עממיא:
ועתה וכדון כתובו לכון ית תושבחתא הדא ואלפה ית בני ישראל 19
שויה בפומהון בדיל דתיהי תושבחתא הדא קדמוי לסהיד בבני ישראל:
כי אביאנו ארום איעלינון לארעא דקיימית לאבהתהון עבדא חלב ודבש וייכלון 20
וישבעון וידהנון ויתפנון לטעוות עממיא ויפלחונון וירגזון קדמוי וישנון ית קיימי:
והיה ויהי ארום יערעו יתהון בישן סגיען ועקן ותסהיד תושבחתא הדא קדמיהון 21
לסהדו ארום גלי קדמי דלא תתנשי מפום בניהון ארום גלי קדמי ית יצרהון
בישא דהינון עבדין יומנא עד לא אעיליכון לארעא דקיימית: ויכתב וכתב משה 22
ית תושבחתא הדא ואלפה ית בני ישראל:

ירושלמי 16 וישבקון ויפסון ית קיימיא
די קיימית עמהון:

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hieroſolymitanum.*

Filii quoque eorum, qui nihil noverunt, audiant & diſcant timere à 13
facie Domini Dei veſtri, omnibus diebus quibus vivetis in terra,
propter quam vos tranſitis Jordanem ad poſſidendum illam. Tribus 14
juſtis dicta eſt appropinquatio mortis eorum, quòd non pervenirent
ad dies patrum ſuorum, & unuſquiſque horum conſtituit gubernatorem
in diebus ſuis, Jacobo patri noſtro, & Davidi regi, & Moſi
prophetæ, quia ſic ſcribitur: Et dixit Dominus Moſi; Ecce appropinquant
dies tui ut moriaris, voca Joſuam & ſiſtite vos in tabernaculo
fœderis, ut dem illi mandatum. Itaque abiit Moſes & Joſue,
& ſtatuerunt ſe in tabernaculo fœderis. Et revelavit ſe gloria divinæ 15
majeſtatis Dei in tabernaculo in columna nubis, & ſtetit columna
nubis ad portam tabernaculi, Moſes autem & Joſue ſtabant foris.
Et dixit Dominus Moſi; Ecce tu jacebis in pulvere cum patribus 16
tuis, & anima tua erit repoſita
in theſauro vitæ ſeculi cum patribus
tuis: & ſurgent improbi
populi hujus, & errabunt poſt idola
populorum inter quos ipſi venient,
& relinquent cultum meum, & mutabunt fœdus meum, quod
ego cum illis pepigi. Tum ſuccendetur furor meus contra eos in die 17
illo, & abominabor illos, & auferam divinam meam majeſtatem ab
illis, & erunt in prædam, & occurrent illis mala multa & anguſtiæ:
& dicent tempore illo cum jurejurando; Quia non eſt divina majeſtas
Dei mei habitans in medio mei, evenerunt mihi mala hæc. Ego 18
itaque auferendo auferam divinam meam majeſtatem ab illis in tempore
illo, donec liquefiant & recipiant ultionem peccatorum ſuorum,
propter omnia mala quæ fecerunt: eò quod verterunt ſe poſt idola
populorum. Et nunc ſcribite vobis canticum hoc, & docete filios 19
Iſrael, pone ipſum in ore eorum: ut ſit canticum hoc coram ipſo in
teſtem contra filios Iſrael. Quoniam introducam eos in terram quam 20
juravi patribus eorum, facientem lac & mel; comedentque & ſaturabuntur,
& poſtquam pingues erunt convertent ſe ad idola populorum,
& colent ea: atque *ita* ad iracundiam provocabunt me, &
irritum facient pactum meum. Et erit quando evenerint illis mala 21
multa & afflictiones, tum teſtabitur canticum hoc coram illis in teſtimonium;
quoniam revelatum eſt coram me, quod non oblivioni
tradetur ex ore filiorum eorum: quia *etiam* manifeſta eſt coram me
concupiſcentia eorum mala, quam ipſi faciunt hodie, antequam introducam
vos in terram quam juravi. Et ſcripſit Moſes canticum iſtud, 22
& docuit filios Iſrael.

Hieroſ. 16. *Et relinquent & prophanabunt ſtatuta, quæ ego pepigi cum illis.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

* و پسراني ايشان آنچه نه شناختند بشنوند و بياموزند بترسيدن مر يي خداي شما همه آن 13
روزگاران آنچه شما زندگان ابر آن زمين آنچه شما گذران مر آن يردن بآنجا بميراث گرفتن *
* گفت يي بمشه اينك نزديك شدند روزگاراني تو بمردن بخوان مر يهوشع و بياستيد در 14
خيمهي وعده و بفرمايم اويرا برفت مشه و يهوشع بياستادند در خيمهي وعده * ديدار 15
شد يي در خيمه در ستوني ابر بياستاد ستون آن ابر ابر دركاهي آن خيمه * گفت يي بمشه 16
اينك تو خسپا اوازي پدراني تو و بر خيزد آن قومي آن اين و بيراه شود پسي معبوداني
بيگانهي آن زمين آنچه او آيا بآنجا در مياني او و دست باز دارد مرا و سست كند مر شرطي
من آنچه ببريدم اوازي او * و گرم شود خشمي من درو روزي آن او و دست باز دارم ايشانرا 17
و نهان كنم شكيناي من ازيشان و باشد بخوردن و بيابند اويرا بديهاي بسياران
و سختيها و بگويد در روزي آن او ها نه ابر كه نيست خداي من درمياني من
بيافتند مرا آن بديهاي آن اينان * و من نهان كردن نهان كنم شكيناي من در 18
روزي آن او ابر همه آن بدي آنچه بكرد كه روي كرد بمعبوداني دگران * و اكنون 19
بنويسيد بشما مر آن تسبيحي آن اين و بياموزان [آنرا] مر پسراني يسرال بنه آنرا در
دهاني ايشان بسبب باشد بمن آن تسبيحي آن اين بگواه در پسراني يسرال * كه بياورم 20
اويرا بآن زمين آنچه سوگند خوردم بپدراني او دوشاي شير و انگبين و بخورد
و سير شود و فربه شود و روي كند بمعبوداني ديگران و بپرستند ايشانرا و نفايه
كنند مرا و سست كنند مر شرطي من * و باشد كه بيابند اويرا بديهاي بسياران 21
و سختيها و جواب دهد آن تسبيحي آن اين بگواه كه نه فراموش شود از دهاني نسلي
او كه دانستم مر خلقي او آنچه او كنا اين روز در پيش بياورم اويرا بآن
زمين آنچه سوگند خوردم * بنوشت مشه مر آن تسبيحي آن اين در روزي آن او 22
بياموزاند آنرا مر پسراني يسرال *

Filii quoque eorum qui non noverunt, audiant, & diſcant timere 13
Dominum Deum veſtrum omnibus
diebus quibus fueritis viventes ſuper
terram ad quam tranſitis Jarden
ad hæreditatē accipiendum
eam. Tum *dixit Dominus ad Moſheh; Ecce appropinquârunt dies* 14
tui ad moriendum: voca Jehoſhua, & ſtate in tentorio conventûs,
& præcipiam ei. Perrexit itaque *Moſheh & Jehoſhua,*
ſteterúntque in tentorio conventûs. Et *apparuit Dominus in* 15
tentorio in columna nubis: ſtetítque columna nubis ſuper oſtium
tabernaculi. Et *dixit Dominus ad Moſheh; Ecce tu dor-* 16
miturus es cum patribus tuis:
poſteà ſurget populus iſte, &
deviabit poſt deos alienigenæ
terræ, in cujus medium ibi venturus
eſt: & manum retrahet
mihi, diſſolvétque pactum meum
quod pepigi cum eo. Itaque ef- 17
ferveſcet ira mea in eum die ipſo,
& manum retraham eis, abſcondámque
majeſtatem meam ab eis:
& erit in devorationem, & invenient
eum mala plurima, &
dura: dicétque in die illo,
Nónne propterea quòd non
eſt Deus meus in medio mei,
invenerunt me mala hæc? Ego 18
verò abſcondendo abſcondam majeſtatem
meam in die illo, propter
omne malum quod fecit: quia
reſpexit ad deos alios. Nunc igi- 19
tur ſcribite vobis canticum iſtud,
& doce illud filios Iſrael: pone
illud in ore eorum, ut ſit mihi
canticum iſtud in teſtem contra
filios Iſrael. Introducam enim 20
eum in terram quam juravi patribus
ejus, præbentem lac & mel:
comedet autem, & ſaturabitur,
& impinguabitur: deindè reſpiciet
ad deos alios, & colent eos;
reiicient verò me, & diſſolvent pactum
meum. Eritque, cùm inve- 21
nerint eum mala plurima, &
dura, tunc reſponſum dabit
canticum iſtud in teſtem: non
enim oblivioni erit ex ore ſobolis
ejus, quia novi ingenium ejus,
& quod ipſe agitat hodiè, antequàm
introduxerim eum in terram de
qua juravi. Scripſit igitur Mo- 22
ſheh canticum iſtud in die ipſo,
docuítque illud filios Iſrael

ויצו ופקיד ית יהושע בר נון ואמר איתוקף ואתחייל ארום אנת תעיל ית 23
בני ישראל לארעא דקיימית להון ומימרי יהי בסעדך : ויהי והוה כמפסק 24
משה למכתוב ית פתגמי אורייתא
הדא על גוילא עד די אשלימינון :
ויצו ופקיד משה ית ליואי נטלי 25
ארון קיימא דיי למימר : לקח סבו ית 26
ספרא דאורייתא הדא ותשוון יתיה בקופסא מן צטר ימינא דארון קיימא דיי
אלהכון ויהי תמן בכון לסהיד : כי אנכי ארום גלי קדמי ית סורהבנותכון 27
וית קדלכון קשיא הא עד זמן דאנא
בחיים ביניכון יומא דין מסרהבין
הויתון קדם יי ואוף כל דכן בתר
דאימות : הקהילו אלי כנושו לוותי ית כל חכימי שבטיכון וסרכיכון ואמליל 28
במשמעהון ית כל פתגמיא האלין ואסהיד בהון ית שמיא וית ארעא : כי ידעתי
ארום חכימית דמן בתר דאימות ארום חבלא תחבלון עובדיכון ותטעון מן 29
ארחא דפקידית יתכון ותארע יתכון בישתא בסוף יומיא ארום תעבדון דביש קדם
יי לארגזא קדמוי : וידבר משה ומליל משה במשמע כל קהלא דישראל ית 30
פתגמי שבחא הדא עד די שלימו :

ירושלמי 24 והוה כיון דאשלם מש
למכתוב ית מללי שבח אורייתא הד
עד זמן דחסלו :

ירושלמי 27 על אחת כמה וכמ
בתר דאמות :

Et præcepit Jeſue filio Non, dicens; Roborare & fortis eſto, quo- 23
niam tu introduces filios Iſrael in terram quam juravi illis: & ſermo
meus erit tibi auxilio. Et fuit poſtquam ceſſaſſet Moſes ſcribere verba 24
legis hujus in pergameno, donec ab-
ſolveret ea: Et præcepit Moſes 25
Levitis portantibus arcam fœderis
Domini, dicendo: Accipite li- 26
brum legis hujus, & ponite ipſum
in capſa ad latus dextrum arcæ
fœderis Domini Dei veſtri, ut ſit ibi in vos in teſtimonium. Quo- 27
niam revelata eſt coram me rebellio veſtra, & cervix veſtra dura:
ecce dum ego adhuc vivo inter
vos hodie rebelles fuiſtis coram
Domino, & etiam quanto magis
poſtquam mortuus fuero? Con- 28
gregate ad me omnes ſapientes tribuum veſtrarum, & præfectos ve-
ſtros: & loquar illis audientibus omnia verba iſta, & teſtabor in
illos cœlum & terram. Quoniam ſcio quod poſtquam mortuus fue- 29
ro corrumpendo corrumpetis opera veſtra, & errabitis à via quam
mandavi vobis: & quòd vobis eventura ſint mala in fine dierum,
quoniam facietis id quod malum eſt coram Domino, ad iracundiam
provocando ipſum. Et loquutus eſt Moſes audiente univerſo cœtu 30
Iſrael verba cantici hujus, donec completa eſſent.

Hieroſ. 24 *Et fuit poſtquam ceſſaſſet Moſes ſcribere verba laudabilia legis hujus, uſque ad tempus quo completa ſunt.*

Hieroſ. 27 *Quanto magis poſtquam mortuus fuero?*

SECT. LIII.

פ פ פ

לב

CAP. XXXII.

האזינו השמים והוה די מטא 1
קיציה דמשה נביא למתכנשא מגו
עלמא אמר בלביה ליתנא מסהיד
בעמא הדין סהדין דטעמין מיתותא
בעלמא הדין האנא מסהיד בהון סהדין
דלא טעמין מיתותא בעלמא הדין ברם
סופיהון לאתחדתא לעלמא דאתי
ישעיה נביא כד הוה מתנבי בכנישתהון
דישראל יהב שמיעא לשמיא וציתא
לארעא מן בגלל דהוה קריב לארעא
ורחיק מן שמיא ברם משה נביא
כד הוה מתנבי בכנישתהון דישראל
יהב שמיעא לארעא וציתא לשמיא
מן בגלל דהוה קריב לשמיא ורחיק מן
ארעא דהכין כתיב אציתו שמיא ואימליל
ותשמע ארעא ממלל פמי :

ירושלמי 1 כיון דמטא קציה דמש
למסתלקא מן גו עלמא אמר הא אנ
מסהיד בעלמא הדין מלא דלא טעמ
מיתו מסהיד אנא בהון שמיא וארע
דלא טעמין מיתו בעלמא הדין בר
סופיהון כלין לעלמא דאתי דכן הוא
מפרש ואמר טולו לשמיא עיניכו
ואסתכלו לארעא מלרע ארום שמי
כתננא יססון וארעא כלבושא תבלי בר
אנא עתיד למברא שמים חדתין וארע
חדתא ישעיה נביא כד הוה מתנב
בכנשתהון דישראל על דהוה רחיק מ
שמיא וקריב לארעא יהב שמועתא
לשמיא וציתא לארעא דכן הוא מפרש
ואמר שמעו שמיא ואציתו ארעא ארו
מימרא דיי אמר משה נביא כד הוה
מתנבא בכנישתא דישראל על דהוה קריב לשמיא ורחיק מן ארעא יהב ציתא
לשמיא ושמועתא לארעא כן הוא מפרש ואמר אציתו שמיא ואמליל ותשמ
ארעא ממלל דפומי :

ACcidit autem quando advenit 1
finis Moſis prophetæ, ut colligere-
tur è medio mundi, dixit apud
ſe; Non teſtabor in populum
hunc teſtes qui guſtant mortem in
hoc mundo, ecce ego adhibebo
in eum teſtes qui non guſtant mor-
tem in hoc mundo, verùm quo-
rum finis eſt ut renoventur in ſe-
culo futuro. Iſaias propheta cùm
vaticinaretur in congregatione Iſ-
raelitarum, tribuit auditum cœlis
& attentionem terræ, eò quòd
propinquus eſſet terræ & remotus
à cœlis. Verùm Moſes propheta
quum vaticinaretur in congregati-
one ipſorum Iſraelitarum, tribuit
auditum terræ & attentionem cœ-
lis, eò quòd propinquior eſſet
cœlis & magis remotus à terra,
nam ſic ſcribitur; Attendite cœli
& loquar, & audi terra loquutio-
nem oris mei.

Hieroſ. 1 *Poſtquam advenit finis Moſis, ut auferretur ex mundi medio, dixit; Ecce ego teſtificor in mundo hoc rem quæ non guſtat mortem, teſtificor ego contra eos cœlum & terram, quæ non guſtant mortem in hoc mundo, verùm eorum finis eſt ut conſumantur in ſeculo futuro, quia ſic exponit & dicit Levate ad cœlos oculos veſtros, & contemplamini terram deorſum, quoniam cœli ſicut fumus liqueſcent, et terra ſicut veſtis veteraſcet: verùm ego creaturus ſum cœlos novos, et terram novam. Iſaias propheta quum vaticinaretur in congregatione Iſraelitarum, eò quòd remotus eſſet à cœlis et terræ propinquus, tribuit auditum cœlis et attentionem terræ: quia ſic exponit et dicit; Audite cœli et auſcultate terra, quoniam Sermo Domini loquutus eſt. Moſes propheta quum vaticinaretur in congregatione Iſraelitarum, eò quòd propinquus eſſet cœlis et remotus à terra, tribuit attentionem cœlis et auditum terræ: ſic ipſe exponit, et dicit; Attendite cœli et loquar, et audiat terra ſermonem oris mei.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* بفرمود مر يهوشع بن نون گفت قوي باش وپادياوند باش كه تو بياوري مر پسراني يسرال 23
بآن زمين آنچه سوگند خوردم بايشان ومن باشم اواري تو * بود چون تمام كردني مشه 24
بنوشتن مر سخنهاي آن تورهي آن اين ابر كتاب تا تمام شدن ايشان * بفرمود مشه مر 25
لويان بر داراني صندوقي شرطي ‥ بگفتن * بستان مر كتابي آن تورهي آن اين بنهيد اويرا 26
از جنبي صندوقي شرطي ‥ خداي شما وباشد آنجا در تو بگواه * كه من دانستم مر 27
عاصيي تو ومر قفاي تو آن سخت اينك در هنيز من زنده اواري شما اين روز عاصيان
بوديد اواري ‥ ونيز كه پسي مردني من * جمع كنيد بمن مر همه پيراني قبيلهاي شما 28
ومهتراني شما وسخن گويم در حضوري ايشان مر آن سخنهاي آن اينان وگواه بر گيرم
در ايشان مر آن آسمان ومر آن زمين * كه دانستم پسي مردني من كه تباهي كردن 29
تباهي كنيد وبگرديد از آن ره آنچه فرمودم شمارا وفراز رسد شمارا آن بدي در
آخري آن روزگاران كه بكنيد مر آن بد در نظري ‥ بخشم گرفتني او در عملي دستهاي شما .
* سخن گفت مشه در حضوري همه جماعتي يسرال مر سخنهاي آن تسبيحي آن اين تا تمام 30
شدن ايشان .

* فصل سي دوم *

* گوش كنيد آن آسمان وسخن گويم وبشنود آن زمين گفتارهاي امري من . 1

Dein præcepit Jehoſhua filium Nun, dicendo; Fortis eſto, ac validus eſto, quia tu introduces filios Iſrael in terram de qua juravi eis: & ego ero tecum. Fuit autem, cùm finem feciſſet Mosheh ſcribendi verba legis hujus in libro, donec abſoluta eſſent, Præcepit Mosheh Levitis portantibus arcam fœderis, dicendo; Cape librum legis hujus, & ponite eum è latere arcæ fœderis Domini Dei veſtri, ſitque ibi contra te in teſtem. Ego enim novi rebellionem tuam, & cervicem tuam duram: ecce dum adhuc vivo vobiſcum hodiè rebelles eſtis Deo, et etiam quanto magis poſt mortem meam? Congregate ad me omnes ſeniores tribuum veſtrarum, & principes veſtros, & loquar in præſentia eorum verba iſta, & teſtes accipiam contra eos cœlum ac terram. Novi enim quòd poſt mortem meam corruptè agendo corruptè agetis, & divertetis à via quam præcepi vobis: undè ſuperveniet vobis malum in fine dierum, quum feceritis malum in conſpectu Domini ita ut iram concipiat in opus manuum veſtrarum. Itaque locutus eſt Mosheh in præſentia totius congregationis Iſrael, verba cantici hujus, donec abſoluta eſſent. [23–30]

CAP. XXXII.

AUrem præbete cœli, & loquar, & audiat terra ſermones mandati mei. 1

תרגום יונתן בן עוזיאל

2 יערוף ינקוף על מרודיא היך מטרא ספחא אולפני ותתקבל ברעוא על מקבלי אולפנא היך טלא ממללי דילי כרביעות רוחי מיטרא דמינתבין על דיתאין בירח מרחשון וכרסיסין לקושין דמרוויין צמחוני ארעא בירחא דניסן : 3 כי שם ה׳ ווי להון לרשיעיא דמדכרין שמא קדישא בגדופין ארום משה דהוה רבהון דישראל לא הוה אפשר ליה למדכר ית שמא קדישא עד דהוה מחניך פומיה בריש שירתא בתמניין וחמשין אתין דהינון עשרין וחד מלין ומן בתר כדין אמר ארום בשמא דיי אנא מצלי ואתון עמא בית ישראל הבו איקר ורבותא קדם אלהנא : 4 הצור אמר משה נביא כד סליקית לטוורא דסיני חמית רבון כל עלמיא יי מרבע יומא לארבעא חולקין תלת שעין עסיק באורייתא ותלת עסיק בדינא ותלת מזווג בין גבר לאיתא וגזר למרומם ומאיך ותלת מפרנס כל ברייתא דהכין כתיב תקיף דשלמין עובדוי ארום כל ארחתוי דינא אלהא מהימנא דמן קדמוי עולא לא נפיק דזכאי וקשיט הוא : 5 שחת חבילו עובדיהון טביא בניא חביביא אשתכח מומא בהון דרא עוקמנא דאשניוו עובדיהון ואוף סדר דינהא דעלמא אשתני עליהון : 6 הלהי האפשר דלשום מימרא דיי אתון גמלין דא עמא דהוון טפשין וקבילו אורייתא ולא חכימו הלא הוא אבוכון דיקנא יתכון הוא ברא יתכון ושכליל יתכון : 7 זכור אידכרו מן יומת עלמא אתבוננו בשנתהון דכל דר ודר קרון בספרי אורייתא ויתנון לכון ובספרי נביא ויימרון לכון : 8 בהנחל באחסנות עלאה עלמא לעממיא די נפקו מבנוי דנח באפרשותיה מכתבין ולישנין לבני נשא בדרא דפלגותא בי היא ומנא רמא פיצתא עם שובעין מלאכיא רברבי עממין דאתגלי עמהון למחמי קרתא ובי היא וזמנא אקים תחומי אומיא בסכום מניין שובעין נפשתא דישראל דנחתו למצרים :

ירושלמי

2 יבסם על בני ישראל כמטרא אולפן אורייתי תקבל עליהון כרעוא דטלא מימר פומי כרוחיא דמנשבין על עסבא וכרסיסי דמלקושא דנחתין ומרוין צמחא דארעא בירחא דניסן : 3 אמר משה נביא וי להון לרשיעיא דמדכרין שמא קדישא בגדיפין ארום לחד מן מלאכי מרומא לית אפשר למדכרא שמא מפרשא עד זמן דאנון אמרין קדוש קדוש קדוש תלת זמנין ומנהון יליף משה ולא הוה מדכר שמא מפרש עד זמן דהוה מחניך פומיה בעסרין וחדא מלין דאנון תמנין וחמשא אתין וכן הוא מפרש ואמר האזינו השמים ואדברה כי שם יי אמר משה נביא בשמא דיי אנא מצלי ואתון עמא בית ישראל הבו יקר ותושבחתא ורבו רוממו לאלהא : 4 אמר משה נביא כד סלקית למרומא חמית תמן רבון כל עלמיא יי מרבע יומא לארבע חולקין תלת שעין עסיק באורייתא ותלת שעין עסיק בדינא ותלת שעין עסיק מפרנס עלמא ותלת שעין מזוויג גבר לאתא תקיפא דשלמין עובדוהי ארום כל אורחתיה דינין דקשוט אלהא מהימנא וקשטא ולית קדמוי שקר צדיק וקשיט בדינא הוא : 5 חבילו בניא עובדיהון ולא קדמוי מחבלין אלא להון עד דיתחבלו מומא אתיהב בהון דרא עוקמא ופתלנא דשני עובדוי ואף סדרי עלמא אשתני עלוי : 6 הא מן קדם יי תגמלו הדא אומא טפשא ולא חכימא הלא הוא אבוכון דבשמיא דקנא יתכון הוא ברא יתכון ושכליל יתכון : 7 אדכרו יומין ימות עלמא אתבוננו לשני בכל דר ודר שאילו לאבהתכון דרברבין מנכון באורייתא ויתנון לכון חכימין ויימרון לכון : 8 באחסנות עליא אומיא בפרשותיה לשני בני אנשא קבע תחומין לאומיא למנין שבטיא דבני ישראל :

Targ. JONATHAN B. UZIEL. *Hierosolymitanum.*

2 Percutiet rebelles ſicut pluvia vehemens doctrina mea, & recipietur cum beneplacito ab iis qui recipiunt doctrinam ſicut ros: ſermones mei *erunt* ſicut minuta pluvia ventorum pluvioſorum, qui flat ſuper herbas in menſe Octobri, & ſicut guttæ pluviæ ſerotinæ, quæ irrigant germina terræ in menſe Niſan. 3 Væ illis improbis qui memorant nomen ſanctum cum convitiis: quia Moſi, qui erat doctor Iſraelitarum, non licebat memorare nomen ſanctum, donec imbuiſſet os ſuum initio cantici ſui cum octoginta quinque literis, quibus conſtant una & viginti dictiones, & poſtea dixit; Quoniam nomen Domini ego oro, vos autem popule domus Iſrael date gloriam & magnificentiam coram Deo noſtro. 4 Dixit Moſes propheta; Quando aſcendi in montem Sinai, vidi Dominum omnium ſeculorum Dominum dividentem diem in quatuor partes: tres horas occupantem in lege, & tres occupantem in judicio, tribus conjugium facientem inter virum & mulierem, & decernentem de elato & humili, & tribus horis gubernantem omnem creaturam: quia ſic ſcriptum eſt; Fortis cujus opera ſunt perfecta, quoniam omnes viæ ejus ſunt judicium, Deus fidelis à cujus facie iniquitas non exit, qui purus eſt & verax. 5 Corruperunt opera ſua bona filii dilecti, inventa eſt macula in illis: ætas perverſa quæ mutaverunt opera ſua, etiam ordo judicii ipſius mundi mutatur illis. 6 Fieri ne poteſt ut nomini ſermonis Domini vos retribuatis hoc, populus qui ſunt ſtulti, qui receperunt legem & non fuerunt ſapientes? annon ipſe eſt pater veſter qui poſſedit vos? ipſe creavit vos, & fundavit vos. 7 Memores eſtote à diebus ſeculi, conſiderate annos uniuſcujuſque ætatis: legite libros legis & docebunt vos, & libros prophetarum & dicent vobis. 8 Cùm forte divideret Altiſſimus mundum in populos qui exierant ex filiis Noe, & ſepararet ipſe ſcripturas & linguas filiorum hominis ætate diviſionis: eo ipſo tempore jecit ſortem cum ſeptuaginta angelis principibus populorum, cum quibus revelatus eſt ut videret civitatem; & eo ipſo tempore conſtituit limites populorum, juxta ſupputationem numeri ſeptuaginta animarum Iſraelitarum, quæ deſcenderunt in Ægyptum.

2 *Dulcis erit filiis Iſrael ſicut pluvia doctrina legis meæ, recipietur ab illis ſicut beneplacitum roris ſermo oris mei, ſicut venti qui flant ſuper herbam, & ſicut guttæ pluviæ ſerotinæ, quæ deſcendunt & irrigant germen terræ in menſe Niſan.* 3 *Dixit Moſes propheta, Væ illis improbis qui memorant nomen ſanctum cum blaſphemiis: quoniam uni ex angelis excelſis non eſt poſſibile memorare nomen explicatum, uſque ad tempus quo illi dicunt, Sanctus, Sanctus Sanctus, tribus vicibus Et ex illis didicit Moſes, & non memoravit nomen explicatum uſque ad tempus quò initiaverat os ſuum dictionibus viginti & una, quæ conſtant octoginta quinque literis: & ſic ipſe exponit & dicit; Audite cœli & loquar, quoniam nomen Domini. Dixit Moſes propheta; In nomine Domini ego oro, vos autem popule Iſrael date gloriam, & laudem, & maximam exaltationem Deo.* 4 *Dixit Moſes propheta; Quando aſcenai in excelſum, vidi ibi Dominum omnium ſeculorum Dominum dividentem diem in quatuor partes: tribus horis occupabatur in lege tribus horis occupabatur in judicio, & tribus horis occupabatur gubernans mundum, & tribus horis conjungebat virum cum muliere. Fortis cujus opera ſunt perfecta, quoniam omnes viæ ipſius ſunt judicia veritatis; Deus fidelis & verax. & non eſt coram eo mendacium, juſtus & verax in judicio eſt.* 5 *Corruperunt filii opera ſua, neque coram ipſo corruperunt ſed ſibi, adeò corruperunt ſe ut macula poſita ſit in ipſis: generatio depravata & perverſa quæ mutat opera ſua, etiam ordo mundi mutatur illi* 6 *An coram Domino retribuetis hoc, popule ſtulte & non ſapiens? annon ipſe eſt pater veſter qui eſt in cœlis, qui poſſedit vos? ipſe creavit vos, & fundavit vos.* 7 *Memores eſtote dierum dierum* inquam *ſeculi, conſiderate annos uniuſcujuſque ætatis: interrogate patres veſtros, qui majores vobis erant in lege, & docebunt vos, ſapientes & dicent vobis.* 8 *Cùm forte divideret Excelſus gentes & cùm ſepararet linguas filiorum hominum, fixit limites populis juxta numerum tribuum filiorum Iſrael.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

*منفعت دهد چون باران پندي من خوش آيد چون شبنم گفتارهاي من چون درشت 2
بارانها ابر رويش و چون نرم بارانها ابر گياه * که نامي يي بخوانم بدهيد بزرگي بخداي 3
ايما * آن خالق تمام صنعي او که همه راهاي او حکم خدا استوار ونيست باغ عادل 4
و شايسته است او * تباهي کردند بخود ونه باو پسراني او عيبي ايشان دراي باغ 5
و پيچاپيچ * ها بيي مکافات کنيد اين قومي نادان ونه خردمند ها نه او پدري تو آفريد 6
ترا او بکرد ترا و آراسته کرد ترا * ياد کن روزگاراني قديم بينا باشيد سالهاي درا 7
و درا بپرس پدري تو و آگاه کند بتو پيراني تو و بگويند بتو * در احسنتا دادن 8
عالي قومهارا در جدا کردني او پسراني آدم بياستاند حدهاي قومها بشماري
پسراني يسرال :

Emolumentum dabit ſicut pluvia monitum meum: gratè venient ſicut ros nocturnus, eloquia mea: ſicut vehementiores pluviæ ſuper germen, & ſicut leniores pluviæ ſuper herbam. 3 *Quia nomen Domini invocabo: tribuite magnitudinem Deo noſtro.* 4 *Creatoris perfectum eſt opus, nam omnes viæ ejus ſunt judicium: Deus eſt fidus, & non eſt iniquus; juſtus ac probus eſt ipſe.* 5 *Corruptè egerunt in ſeipſos, non verò in eum, filii ejus, vitio ſuo: generatio prava & tortuoſa.* 6 *Numquid Domino compenſatis hoc, popule ſtulte & non prudens? nonne ipſe pater tuus creavit te? ipſe fecit te, ac concinnavit te.* 7 *Memento dierum antiquorum, perſpicite annos generationis & generationis: interroga patrem tuum, & notum faciet tibi; ſenes tuos, ac dicent tibi.* 8 *Cùm poſſeſſionem daret Excelſus gentibus, cùm ſepararet filios Adam, ſtatuit de terminis populorum quod erat juxta numerum filiorum Iſrael.*

9 וכיון דנפל עמא קדישא בפיצתא דמארי עלמא פתח מיכאל פומיה ואמר ארום חולק טב דשום מימרא דיי עמיה פתח גבריאל פומיה בתושבחא ואמר דבית יעקב עדב אחסנתיה: 10 ימצאהו ארע יתהון שריין במדברא בצדיוות אתר דמיללין שידין ווירודין ובית צחותא אגין עליהון שבעתי ענני איקריה אליפינון ית אורייתיה נטרינון היכמא דשכינא נטרא בבי דעויניה: 11 כנשר היך נישרא דמעורר ומחיש לשרכפתיה ועל תסילוי מחופף כדין שכינתיה מעורר למשריתהון דישראל וחפא עליהון טול שכינתיה והיכמא דנישרא פריס גדפוי על בנוי וטעין יתהון וסביל יתהון על איברוי כדין טענינון וסבלינון ואשרינון על תקוף כרכי ארעא דישראל: 12 ה' מימרא דיי בלחודיהון ישרינון בארעהון ולא משרי ביניהון פלחי פולחנא נוכראה: 13 ירכיבהו אשרינון על כרכי ארעא דישראל ואייכל יתהון תפנוקי עללת חקלהא ואוניק יתהון דובשא מפירהא דמתרביין על כיפין ומשחא מזיתהא ומלבלבין מטנרין תקיפין: 14 חמאת יהב להון לוואי שמיני תורין מן ביזת מלכיהון וחלבא מבכירי ענין מן עדי שלטוניהון עם טוב פטימין ודכרין בני דענין שמנין ממתנן ונדאין אמר משה נביא אין נטרין הינון עמא בית ישראל מצוותא דאורייתא אתאמר עלי בנבואה דיהוון גרגירי חיטיהון היך כוליין דתורי וחמר סומק מן ענבא חד מפקין כור חד: 15 וישמן ועתרו בית ישראל ופחזו אצלחו תקוף קנון נכסין ושבקו פולחן אלהא דברא יתהון וארגיזו קדם תקיפא דפרקינון: 16 יקניאוהו קנון יתיה בפולחנא נוכריא במרחקתהון ארגיזו קדמוי: 17 יזבחו ידבחון לטעוות דמתילין לשידין דלית בהון מדעם דצרוך טעוון דלא ידעונון דחלן חדתן דמזמן קריב אתעבידו ולא אתעסקו בהון אבהתכון: 18 צור דחלת תקיפא דברא יתכון אתנשתון ואנשיתון מימר אלהא דעבד יתכון מחילין מחילין: 19 וירא וגלי קדם יי והוה רגז מן קדמוי מן דארגיזו קדמוי בניא חביביא דאתקרון על שמיה בנין ובנן:

9 ארום לחלקא דיי אנון עמיה דבני ישראל ודבית יעקב עדב אחסנתיה: 10 ארע יתהון טעין בארעא דמדברא ובצדותא דליל ישימון אקיף עליהון ענני יקר שכנתיה אליף יתהון עשרתי דבריא נטר יתהון ועין יתהון זיו דשכינא נטרא עינא: 11 כנשרא דמעיר על קניה ועל גוזלוי הוא מחסחף פרס כנפוי וטען יתהון וסבל על תקוף אברוי: 12 יי לבלחודיהון אשרי יתהון ולית ביניהון פלחי פולחן נוכרי: 13 ארכיבנון על במסי דארעא ואיכל יתהון עללת תפנוקי מלכין ואניק יתהון דבש מן כיפא ומשח זיתהון מן כיף שמיר טינרא: 14 רכיכי תורין ושמני עאן עם טוב דפטימין ודכרין בני בתניא ונדיין עם שמניהון דחטיא אמר משה נביא אין נטרין הנון בני ישראל מצותא ואוריתא מן ענבא חדא יהוון שתין כוס דחמר: 15 ואכלו דבית ישורון ובעטו ועתרו ומרדו ואצליחו וקנו נכסין ושבקו מימר אלהא דברא יתהון וכפרו ברחלא תקיפא דפרק יתהון: 16 אקנין קדמוי בטעותהון במרחקהון אכעיסו יתיה: 17 ידבחון לשידיא דלית בהון ממש טעון דלא חכימו יתהון חדתנין מן כדון אתברון ולא אדכרון בהון אבהתכון: 18 תקיף דברא יתכון אנשיתון ושבקתון מימר אלהא דברא יתכון ועבד יתכון מחלין מחלין: 19 וגלי קדם יי והוה רגז מן כעסא דאכעיסו יתיה בניא חביביא דהוו חביבין עלוי היך בנין והיך בנן:

9 Poſtquam autem cecidit populus ſanctus in ſortem Domini totius mundi, aperuit Michael os ſuum, & dixit, portionem bonam nominis ſermonis Domini cum ipſo eſſe: aperuit Gabriel os ſuum cum laudibus, & dixit, domum Jacob eſſe ſortem hæreditatis ejus. 10 Occurrit illis habitantibus in deſerto, in ſolitudine, loco ubi ululant dæmones & dracones, & domo ſitis: protexit eos ſeptem nubibus gloriæ ſuæ, docuit eos legem ſuam, cuſtodivit eos ſicut divina majeſtas cuſtodit pupillam oculi ſui. 11 Quemadmodum aquila quæ excitat & ſolicita eſt de nido ſuo, & pullos ſuos tegit; ſic divina majeſtas illius excitat caſtra Iſraelitarum, & tegit eos umbra divinæ ejus majeſtatis; & ſicut aquila expandens alas ſuas ſuper pullos ſuos portat eos, & bajulat ſuper alis ſuis, ſimiliter geſtavit eos, & portavit eos, & habitare fecit eos in robore arcium terræ Iſrael. 12 Sermo Domini ſeorſim habitare faciet eos in terra ſua, neq; habitare ſinet inter eos colentes cultum alienum. 13 Habitare faciet eos in arcibus terræ Iſrael, & dabit illis comedendas delicias proventus agri ipſius: & lactabit eos melle de fructibus ipſius, qui creſcunt in rupibus, & oleo ex oleis ejus & ſurculis ex ſaxis fortibus. 14 Dedit illis butyrum pinguium vaccarum, de præda regum ipſorum, & pinguedinem de primogenitis ovium ex præda principum ipſorum, cum bonitate pinguium, & arietum natorum ex ovibus pinguibus Matnan, & hircorum. Dixit Moſes propheta; Si ſervaverint populus domus Iſrael præcepta legis, dictum eſt de eo per prophetiam, futura grana tritici eorum veluti renes boum, & vinum rubrum, ex uva una educent chorum unum. 15 Et divites facti ſunt domus Iſrael, & recalcitrârunt; proſperè ſucceſſit illis robur, acquiſiverunt opes: & reliquerunt cultum Dei qui creavit eos, & ad iracundiam provocârunt Fortem qui redemerat eos. 16 Ad æmulationem provocaverunt eum in cultu alieno: in abominationibus ſuis ad iracundiam provocaverunt ipſum. 17 Sacrificaverunt idolis quæ aſſimilantur dæmonibus, in quibus nihil eſt omnino utilitatis, idolis quæ non noverunt: numinibus novis quæ à tempore propinquo facta ſunt, cum quibus nihil negotii fuit patribus veſtris. 18 Numinis fortis quod creavit vos obliti eſtis, & oblivioni tradidiſtis ſermonem Dei, qui fecit vos multis & variis cavitatibus. 19 Et manifeſtatum eſt coram Domino, fuitque ira à facie ejus, ex quo ad iracundiam provocârunt ipſum filii dilecti, qui vocantur de nomine ipſius filii & filiæ.

9 Quoniam in partem Domini ſunt populus ejus, nam filii Iſrael & domus Jacob ſors hæreditatis ejus. 10 Occurrit illis errantibus in terra deſerti, & in ſolitudine ululatus deſerti circundedit eos nubibus gloriæ, divina ejus majeſtas docuit eos decem ſermones, conſervavit eos & intuitus eſt eos, quemadmodum divina majeſtas conſervat oculum ſuum. 11 Sicut aquila quæ excitat nidum ſuum & ſuper pullos ſuos aſſidue movet expanſionem alarum ſuarum & fert & geſtat eos robore alarum ſuarum. 12 Dominus ſolos illos habitare faciet & non erunt inter eos colentes cultum alienum 13 Equitare faciet eos loca edita terræ, & dabit illis comedendum proventum deliciarum regum: & lactabit eos melle ex petra & oleo olearum ſuarum ex ſcopulo denſiſſimæ rupis. 14 Teneros boves & pingues oves, cum bonitate ſaginatorum, & arietes educatos in Batanea & hircos, cum pinguedinibus triticorum. Dicit Moſes propheta; Si obſervent filii Iſrael præcepta & legem, ex uva una bibent calicem vini. 15 Et comederunt domus Jeſchurun, & recalcitrârunt, & divites facti ſunt & rebellârunt; proſperè egerunt, acquiſiverunt ſibi opes: et reliquerunt ſermonem Dei qui creaverat eos & negârunt cultum Fortis qui redemerat eos 16 Ad iracundiam provocârunt ipſum idolis ſuis: abominationibus ſuis ad iracundiam provocârunt ipſum. 17 Sacrificaverunt dæmonibus in quibus non eſt ſubſiſtentia, idolis quæ non cognoverunt, novis à nunc creatis, quæ non memorârunt patres veſtri. 18 Fortem qui creavit vos oblivioni tradidiſtis, & reliquiſtis ſermonem Dei qui creavit vos, et fecit vos multis et variis foraminibus: 19 Et fuit manifeſtatum coram Domino, et fuit iratus, propterea quod ad iracundiam provocaverunt eum filii dilecti, qui erant ipſi dilecti ut filii et filiæ.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

9 *كه بخشي ؛؛ قومي او يعقوب بچهي احسنتاي [او] * بيافت اويرا در [زميني] بيابان و در
10 صحراء تشنه‌استان گرد گرفت اويرا بينا كرد اويرا نگاه داشت اويرا چون مردمكي چشمي او*
11 چون سيمرغ شتاب كند بآشياني او ابر بچكاني او بجنباند بگستراند بالهاي او بستاند اويرا بر
12 13 دارد اويرا ابر شهپري او* ؛؛ بتنها بگذراند اويرا و نيست اوازي او معبودي بيگانه* بر نشاند
اويرا ابر بلنداهاي زمين بخورد دخلهاي دشت بيرون آورد باو انگبين از كمر و روغن از خارا
14 سنگ * مسكهي گاو وشيري گوسپند اوازي چربشي فربهان و نريشان اهلي بشن
15 و استهها اوازي شيري گرده گندم و خون انگورها بياشامد مي * فربه شد يسرال
و لگد زد فربه شدي ستبر شدي فراموش كردي بگذاشت خداي كردگاري او نادان
16 شد خالقي فرج دهندهي او * رشك انداختند اويرا در بيگانها در مكروهيها خشم
17 انداختند اويرا * ذبح كردند بديوها نه معبود بداني نه شناختند ايشانرا نوها از نزديك
18 بيامدند [نه] مشغول بودند درايشان پدراني ايشان * خالقي كه در وجود آورد ترا
19 فراموش كردي گذاشتي خداي آفريدگاري تو * بديد ؛؛ و نفايه كرد از قهري
پسراني او و دختراني او؛

Pars enim Domini eſt populus ejus, 9 Jaacob funiculus hæreditatis ejus. Invenit eum in terra deſerti, & 10 in eremo ſiticuloſi loci: circumtulit eum, perſpicacem reddidit eum, cuſtodivit eum ſicut homunculum (i. pupillam) oculi ſui. Sicut gyps 11 feſtinat ad nidum ſuum, ſuper pullos ſuos motitat ſe: expandit alas ſuas, aſſumit eum, portat eum ſuper principales pennas ſuas. Dñs ſo- 12 lus duxit illum, & non fuit cum eo deus alienus. Collocavit eum 13 ſuper excelſa loca terræ, comêdit proventus agri: eduxit ei mel è rupe, & oleum è marmoreo lapide: Butyrum bovis & lac ovis, cum 14 pinguedine ſaginatorum & arietum Baſanitarum et hircorum, cum lacte, rene tritici, & ſanguine uvarum, bibit vinum. Et impinguatus eſt 15 Iſrael, & recalcitravit: impinguatus es, incraſſatus es, oblitus es: dereliquit Deum Factorem ſuum, ignoravit Creatorem liberationis datorem ſuum. Zelum injecerunt ei 16 per extraneos, per abominationes furorem injecerunt ei. Immolave- 17 runt dæmoniis, non Deo; idolis quæ non noverunt: novis à propinquo venientibus, in quibus non occupati fuerunt patres veſtri. Creatoris 18 qui in exiſtentiam induxit te, oblitus es: dereliquiſti Deum creatorem tuum. Videns autem Dominus 19 rejecit præ furore filios ſuos ac filias ſuas:

תרגום יונתן בן עוזיאל

20 ויאמר ואמר מפלגא איפליג אפי רעותי מנהון נחמי מה יהוי בסופיהון ארום דר דהפכנין הינון בנין דלית בהון הימנותא : 21 הם הנון אקנון קדמי בדלא אלהא ארגיזו קדמוי בהבליהון ואנא אקנינון באומא דלא אומא בבבלאי עמא טפשא נרגוז יתהון : 22 כי אש ארום קידום תקיף כאישא נפק מן קדמי ובערת בתקוף רוגזי ואיקידת עד שיול ארעיא וסייפת ארעא ועללתה ושלהבת יסודי טווריא : 23 אספה וכד הנון יהיבין בבבל הנון פלחין לטעוותהון בגין כן אמרית במימרי למכנשא עליהון בישתא גירי מחת פורענותי אשיצי בהון : 24 מזי אגלי יתהון במדי ובעילם מן גוא שבית בבל אעיקו להון דבית אגג די מתילין לשדין מנפחי כפן ולמזיקי אכילי עוף ולבני טהררי כתישי רוחין בישין ולילין ומרווחי רווחין בישין ויוונאי דנכיתין בשיניהון היך חיוות ברא איגרי בהון ואטלטילינון ביד ארמאי דמליין אריסין כחיוין חורמניא זחלוי דעפרא : 25 מחוץ עמא דגלו מברא לארעא דישראל תתכיל יתהון מחת חרבא ודמשתיירין בארעא דישראל בגו קיטוני מדמכיהון איגרי בהון חרגת מותא אילך ואילך ישתיצון לחוד עולימיהון ולחוד בתולתהון ויניקתהון עם גובריהון וסביהון : 26 אמרתי אמרית במימרי למכלי מנהון רוח קודשי אשייר בהון קליל כגבר דחציד חקליה ומשייר ארעא חדא אבטול מספר ייחוס אנוש דוכרניהון : 27 לולי אלולפון רוגזא דסנאה דחיל דלמא יתרברבון לקובלי מעיקיהון דלמא יימרון ידינן מתפרעון לן מבעלי דבבינן ולא מן קדם יי אתגזרת כל דא : 28 כי גוי ארום אומא מאבדן עיטין טבן הנון ולית בהון סוכלתנו : 29 לו חכמו אלו הוו חכימין הוון מסתכלין באורייתא והנון מרבוננין מה יהי עתיד למהוי בסופיהון : 30 איכה היכדין יהי סנאה חד רדיף אלף מנהון ותרין יעירקון לרבותא מנהון אלהן מטול דתקיפהון מסרינון ויי אשלימינון :

ירושלמי

20 ואמר מסלק אסלק אפי רעותי מנהון אחמי מה הוו באחריותהון ארום דר דתהפכנין אנון בנין דלית בהון הימנו : 21 אנון אקנון יתי בטעון דלא מה אכעיסו קדמוי במרחקתהון ואנא אקני יתהון באומה דלא אומה באומה טפשא אכעס יתהון : 22 ארום אשא נפקת בשערת רוגזי ואוקדת עד שיול ארעיתא ותכלת ארעא ומליה ולהטת יסודי טוריא : 23 אמרית במימרי למיתיא עליהון בישין גירי פורענותי אגרי בהון : 24 מנפחי כפן ואכילי עוף מסאב מרוחי רוחין בישין ושן ארבעתי מלכותא דמתילן לחיות ברא אגרי בהון עם חמתהון דתניניא זחלי עפרא : 25 מן שוקא תתכל יתהון חרבא ומן קיטוני מדמכיהון אימתה דמותא לחוד עולמין לחוד בתולין ינקין עם גברין סבין : 26 אמרית במימרי למיתיא עליהון רגוז אבטל מן בני אנשא דכרנהון : 27 אלולי כעסא דסנאה יתכף דלא יתגברון עליהון בעלי דבביהון ודלא יימרון ידנן אתפרען לן מן בעלי דבבינן ולא מן קדם יי אתעבדת הדא : 28 ארום אומא הדא אבידי עיצי בישן אנון ולית בהון סוכלתנו : 29 אלו חכימי ישראל וילפו אוריתא אתבוננו מה הוי באחריותא. 30 כד הוו ישראל לעין באוריתא ונטרין פקודיא הוה חד מנהון רדיף אלף ותרין מנהון רבוותא מערקין על דחטון וארגזון קדמוי תקיף שבק יתהון ביד בעלי דבביהון :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

20 Et dixit ; Removendo removebo faciem beneplaciti mei ab illis, videbimus quid ſit futurum in fine eorum : quoniam generatio perverſorum ſunt, filii in quibus non eſt fides. 21 Ipſi ad æmulationem provocârunt me in eo qui non eſt Deus, ad iracundiam provocârunt me in vanitatibus ſuis : ego verò ad zelotypiam provocabo eos in populo qui non eſt populus, per Babylonios populum ſtultum provocabo eos. 22 Quoniam ventus orientalis fortis ſicut ignis exiit à facie mea, & incendit in robore iræ meæ, & combuſſit uſque ad ſepulchrum infimum : & exhauſit terram & proventum ejus, & inflammavit fundamenta montium. 23 Et quando illi poſiti erunt in Babel illi colent idola ipſorum : propterea ego dixi in ſermone meo, me congregaturum contra eos mala, ſagittis plagæ vindictæ meæ me illos perditurum. 24 Migrare faciam eos in Medos & Elam è medio captivitatis Babel, oppriment eos domus Agag qui aſſimilantur dæmonibus inflatis fame, & ſpectris comeſtis ab avibus, & meridianis percuſſis ſpiritibus malis, & lemuribus, & afflatis ſpiritibus malis : & Græcos, qui mordent dentibus ſuis velut feræ agri, immittam in eos, & agitabo eos per manum Aramæorum, qui pleni ſunt venenis ut ſerpentes baſiliſci terræ reptilia. 25 Populum qui migrârunt extra terram Iſrael orbabit eos plaga gladii ; qui autem reliqui erunt in terra Iſrael, in medio cubiculorum in quibus dormient jaculabor in eos terrorem mortis hinc & inde : perdentur etiam adoleſcentes eorum, etiam virgines eorum, lactentes eorum cum viris & ſenibus eorum. 26 Dixi in ſermone meo me cohibiturum ab illis ſpiritum ſanctum meum : relinquam eos parum ; ſicut vir qui metit agrum ſuum, & relinquit terram unam, ſic abolebo à libro genealogiæ hominum memorias ipſorum. 27 Niſi iram inimici timerem, ne gloriarentur contra me oppreſſores eorum : ne dicerent ; Manus noſtræ vindictam ſumpſerunt ab inimicis noſtris, nec à facie Domini hoc totum decretum eſt. 28 Quoniam populus perdens conſilia bona ipſi : nec eſt in illis intelligentia. 29 Si fuiſſent ſapientes contemplati eſſent legem, & ipſi intellexiſſent id quod tandem futurum erat in fine ipſorum. 30 Quomodo eſſet hoſtis unus perſequens mille ex eis, & duo fugarent decem millia ex illis ? niſi quia fortis eorum tradidit eos, & Dominus retribuit illis ?

Hieroſolymitanum.

20. *Et dixit ; Avertendo avertam facies beneplaciti mei ab illis, videbo quid futurum ſit de illis in extremo eorum : quoniam generatio perverſa ſunt, filii in quibus non eſt fides.* 21. *Illi ad zelotypiam provocârunt me in idolis nullius momenti, ad iracundiam provocârunt me in abominationibus ſuis : at ego ad zelotypiam provocabo ipſos in populo qui non eſt populus, per populum ſtultum ad iracundiam provocabo ipſos.* 22. *Quoniam ignis exiit horâ furoris mei, & combuſſit uſque ad ſepulchrum infimum : & orbam reddidit terram, & plenitudinem ejus, & inflammavit fundamenta montium.* 23. *Dixi in ſermone meo me adducturum in eos mala, ſagittas vindictæ meæ immittam in eos.* 24. *Inflatos fame, devoratos à volucre immunda, afflatos ſpiritibus malis, & dentem quatuor regnorum, quæ aſſimilantur feræ agri, immittam in eos cum veneno ſerpentum reptilium terræ.* 25. *In platea orbabit eos gladius, in cubiculis autem in quibus dormient terror mortis : etiam adoleſcentes, etiam virgines lactantes cum viris ſenibus.* 26. *Dixi in ſermone meo me adducturum ſuper illos iram, & facturum ut ceſſet ab hominibus memoria eorum.* 27. *Niſi ira inimici invaleſceret, ut non prævaleant contra ipſos hoſtes eorum : ut non dicant ; Manus noſtræ vindicârunt nos ab inimicis noſtris, nec à Domino factum eſt iſtud.* 28. *Quoniam populus hic perditus ſunt conſiliis malis nec eſt in illis intelligentia.* 29. *Si ſapientes fuiſſent Iſraelitæ, & didiciſſent legem intellexiſſent quid tandem futurū eſſet.* 30. *Quando erant Iſraelitæ laborantes in lege, & obſervabant mandata, unus ex illis perſequebatur mille, & duo ex illis decem millia fugabant : quia verò peccaverunt & ad iracundiam provocârunt ipſum. Fortis reliquit eos in manu inimicorum ſuorum.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

٭ گفت نهان كنم شكيناي من از ايشان و ببينم چه آخري ايشان كه دراي زيرزبرهايان 20
ايشان پسراني نه استواري در ايشان ٭ ايشان رشك انداختند مرا بنه معبود خشم انداختند 21
مرا در تهيهاي ايشان و من رشك اندازم ايشانرا بنه قوم در قومي نادان خشم اندازم
ايشانرا ٭ كه آتش بسوخت در دماغي من بسوخت تا شاولي فرودين بسوخت زمين 22
و دخلي آن و زوانه كشيد تا بنيادي كهها ٭ زيادت كنم ابر ايشان بديها تيرهاي 23
من فنا كنم در ايشان ٭ آماسهاي قحط و خورشها مرغ و سموم زهرها و دنداني چهارپايان 24
بفرستم در ايشان اواري زهري خزندگاني خاك ٭ از بيرون سكلفيده كند شمشير و از 25
گنجينها ترس نيز جوان نيز دختر بچه اواري مردي پير ٭ گفتم نيست كنم ايشانرا 26
باطل كنم از مردم ياد كردي ايشان ٭ اگر نه قهري دشمن جمع بودي تا نه بيگانه 27
شوند عدوياني ايشان تا نه گويند دستي ايما بلند شد و نه يہ كرد همه اين ٭ كه قومي گم 28
تدبير ايشان و نيست در ايشان بيناي ٭ اگر خردمند بودند عاقل باشند [اين] فهم 29
كنند باخري ايشان ٭ چگونه بتازد يكه هزار و دو بگريزنند بيور اگر نه كه خالقي ايشان 30
بفروخت ايشانرا و يہ بسپرد ايشانرا .

20 Et *dixit ; Abſcondam majeſtatem meam ab eis, & videbo qualis ſit finis eorum : nam generatio ſubverſorum ſunt, filii quibus non ineſt ſtabilitas.* 21 *Ipſi zelum injecerunt mihi per non Deum, furorem injecerunt mihi per vanitates ſuas ; & ego zelum injiciam eis per non populum, per populum ſtolidum furorem injiciam eis.* 22 *Ignis enim arſit in cerebro meo, & combuſſit uſque ad infernum infimum : combuſſit terram & proventus ejus, & flammam traxit uſque ad fundamentum montium.* 23 *Augebo in eos mala, ſagittas meas conſumam in eos.* 24 *Inflationes famis, & comeſtiones volucris, & uredinem amarorum, ac dentem quadrupedum immittam in eos, cum veneno beſtiolarum pulveris.* 25 *Deforis orbabit gladius, & è conclavibus terror : etiam juvenem, etiam puellam, parvulum cum viro ſene.* 26 *Dixiſſem ; Annihilabo eos, ceſſare faciam ex hominibus memorationē ipſorum :* 27 *Si indignatio inimici collecta non fuiſſet : ut non abalienarent ſe inimici eorū, nec dicerent ; Manus noſtra excelſa eſt & Dominus non fecit omne hoc.* 28 *Gens enim perdita conſilio ſunt, nec eſt in eis perſpicacitas.* 29 *Si prudentes eſſent, ſaperent hoc, intelligerent finem ſuum.* 30 *Quomodo perſequeretur unus mille, & duo fugarent myriadem, niſi quia Creator eorum vendiderit eos, & Dominus tradiderit eos ?*

תרגום יונתן בן עוזיאל

31 כי לא ארום לא כתקיפהון דישראל טעוותהון דעממיא ארום תקיפהון דישראל כד יחובון מייתי עליהון פורענותא וכד פרסין ידיהון בצלו עני ומשיזב יתהון אבל טעוותהון דעממיא עא לית בהון צרוך ועל די ארגיזנן קדמוי ולא הדרנן לפולחניה אתעבידו בעלי דבבינן סהדינן ודיינינן :

32 כי מגפן ארום עובדיהון דעמא האלין דמיין לעובדי עמא דסדום ועצתהון בישין כעיצתהון דעם עמורא מחשבתהון בישין כרישי חיוניא חורמניים בנין כן תהון תושלמותהון מתכלן וממררן להון : 33 חמת הי כמרירתהון דתניניא כד הנון הוון מן חמרהון בגין כן יהי מריר כס דלווט דישתון ביום פורענותהון והיך רישי פיתוניא היכדין אנון אכזראין : 34 הלא הלא עובדיהון דאנון עבדין בטומרא קדמי כולהון גליין חתימין ומתקנין באפותיקיי : 35 לי נקם קדמי פורענותא ואנא אשלים לעדן דתימוט רגליהון לגלותא ארום קריב למיתי יום תברהון ומבעא בישתא דמעתדא להון : 36 כי ידין ארום דאין מימרא דיי ברחמוי דינא דעמיה ישראל ועל בישתא דגזר על עבדוי יהי תהון קדמוי ארום גלי קדמוי דבעידן דיחובון ותתקף עליהון מחת סנאה ותתנטל סעיד מידיהון ויהון פסקין מהימניא מדי עובדין טבין ויהון מיטלטלין ושביקין : 37 ואמר ויימר סנאה האן הוא דחלתהון דישראל תקיפא דרחיצו ביה : 38 אשר דתריב נכסתהון הוון אכלין שתן חמר ניסוכיהון יקומון כדון ויסעדונכון יהי עליכון מגין במימריה : 39 ראו כד יתגלי מימרא דיי למפרוק ית עמיה יימר לכל עממיא חמון כדון ארום אנא הוא דהוויי והוית ואנא הוא דעתיד למהוי ולית אלהא חורן בר מני אנא במימרי ממית ומחי מחיתי ית עמא בית ישראל ואנא אסי יתהון בסוף יומיא ולית דמשיזב מן ידי נוג ומשרייתיה דאתן למסדרא סדרי קרבא עמהון :

ירושלמי

31 ארום לא כרחצנן רחצנהון דאומיא על דחטינן וארגזנן קדמוהי אתעבידו בעלי דבבינן דיינינן :

ירושלמי 32 ארום עמא האלין עובדיהון מדמין לעובדא דעמא דסדום ומחשבתהון מדמיא למחשבתיה דעמא דעמורה עובדין בישין מתכלן וממררן להון : 33 ארום עמא האלין חמתיה מדמיא לחמתיה דתניניא בזמן דשתין חמר ורוגזהון מדמי לרישי חויא פתנאי ואכזוראי וגזראי : 34 הלא הוא כסא דדין פורענותא ממזג ומתקן גבי לרשיעיא חתים באוצרי ליום דינא רבא : 35 דידי הוא נקמתא ואנא הוא דמשלם לעדן דתמוט רגליהון דצדיקיא ארום קריב הוא יומא דתברהון דרשיעיא ואשתא דנהנם עתידא להון ומזרז ומיתי פורענותא עליהון : 36 ארום דאין הוא יי דינהון דעמא בני ישראל ועל עבדוי צדיקיא הוא מתנחם ארום גלי קדמוי ארום מטת ידיהון דצדיקיא ואנון שביקין ורטישין ולית להון דסעד וסמיך : 37 ואמר עתידין אומיא למימר הן הוא אלהא דישראל תקיפא דאתרחצו ביה : 38 דהוון מקריבין קדמוי תרבי נכסי קורבניהון וחמר נסוכיהון הוון מקריבין קדמוי יקום כען ויפרוק יתהון דהוון עליהון כמגנא : 39 חמו ארום כדון אנא במימרי הוא ולית אלהא אוחרן בר מני אנא הוא דממית חיין בעלמא הדין ומחיי מתיא לעלמא דאתי אנא הוא דמחי ואנא הוא דמסי ולית דמשיזב מן ידי :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

31 Quoniam non ſicut Fortis ipſorum Iſraelitarum ſunt idola ipſorum populorum, quoniam Fortis ipſorum Iſraelitarum quando peccaverunt adducit in eos vindictam, ſed quando expandunt manus ſuas in oratione reſpondet & eripit eos, ſed idola populorum idololatrarum nihil habent in ſe utilitatis: propterea quòd autem ad iracundiam provocavimus ipſum, neque rediimus ad cultum ejus, facti ſunt hoſtes noſtri teſtes & judices noſtri. 32 Quoniam opera illius populi ſimilia ſunt operibus populi Sodomæ, & conſilia eorum mala ſimilia ſunt conſiliis populi Gomorrhæ: cogitationes eorum malæ ſunt tanquam capita baſiliſcorum, propterea erunt retributiones eorum orbantes & amaritudine afficientes eos. 33 Ecce ſicut venenum ſerpentum quando exierunt è vino eorum, ideo erit amarus calix maledictionis quem bibent in die ultionis ſuæ, & veluti capita baſiliſcorum ſic ſunt crudeles. 34 Annon opera ipſorum quæ facta ſunt in abſcondito coram me univerſa ipſa revelata ſunt, obſignata & diſpoſita in apothecis meis? 35 Coram me vindicta, & ego retribuam, in tempore quo movebitur pes eorum in captivitate: quoniam propinquus eſt ut veniat dies cladis eorum, & accelerat malum quod paratum eſt illis. 36 Quoniam judicat ſermo Domini per miſericordiam ſuam judicium populi ſui Iſrael, & malorum quæ decrevit in ſervos ſuos ipſe pœnitentia ducetur: quoniam revelatum eſt coram ipſo quòd quo tempore peccaverint gravis erit ſuper eos plaga hoſtis, & auferetur auxilium è manibus eorum, & ceſſabunt fideles ab operibus ſuis bonis, & erunt diſperſi & derelicti. 37 Nam dicet hoſtis; Ubinam eſt Timor Iſraelitarum, Fortis in quo habebant fiduciam? 38 Qui pinguedinem victimæ eorum comedebant, & bibebant vinum libaminis eorum: ſurgant nunc & opitulentur vobis, ſit ille protegens vos per ſermonem ſuum. 39 Quando revelabit ſe ſermo Domini ad redimendum populum ſuum, dicet omnibus populis; Videte quòd ego nunc ſim qui ſum, & fui, & ego ſum qui futurus ſum, nec eſt Deus alius præter me: ego ſermone meo interficio & vivifico, percutio populum Iſrael & ego ſano illos in fine dierum; & non erit qui eripiat è manibus Gog & exercitus ejus, quibus ego permittam ut confligant cum eis.

Hieroſolymitanum.

Hieroſ. 31 *Quoniam non ſicut fiducia noſtra fiducia ipſorum populorum: eò quòd peccavimus & ad iracundiam provocavimus ipſum, facti ſunt hoſtes noſtri judices noſtri.*

Hieroſ. 32 *Quoniam populi iſtius opera ſimilia ſunt operi populi Sodomæ, & cogitationes eorum ſimiles ſunt cogitationibus populi Gomorrhæ: opera mala orbantia & amaritudine afficientia illis ſunt.* 33 *Quoniam populi iſtius venenum ſimile eſt veneno ſerpentum, quo tempore bibunt vinum, & ira eorum ſimilis eſt capitibus ſerpentum aſpidum crudelium & inſectorum* 34 *Annon his eſt calix ultionis vindictæ mixtus & paratus improbis, obſignatus in theſauris meis pro die judicii magni?* 35 *Mea eſt vindicta & ego ſum qui retribuam, in tempore quo nutabit pes juſtorum: quoniam propinquus eſt dies cladis improborum, & ignis gehennæ futurus eſt illis, & feſtinat & adducit vindictam ſuper eos.* 36 *Quoniam judicat ipſe Dominus judicium populi filiorum Iſrael, & propter ſervos ſuos juſtos ipſe pœnitentia ducitur: quoniam revelatum eſt coram ipſo quòd nutaverit manus juſtorum, & ipſi relicti ſint & dimiſſi, & non ſit illis qui auxilietur aut patrocinium ferat.* 37 *Et dixit; Dicturi ſunt populi; Ecce Deus Iſrael fortis in quo fiduciam habuerunt.* 38 *Illi offerebant coram ipſo adipes victimarum oblationum ipſorum, & vinum libaminis ipſorum offerebant coram eo: is ſurgat nunc & liberet ipſos, qui erat erga eos tanquam clypeus.* 39 *Videte quoniam nunc ego verbo meo exiſto, et non eſt Deus alius præter me: ego ſum qui interficio vivos in hoc mundo, et vivifico mortuos in futuro ſeculo; ego ſum qui percutio, et ego ſum qui ſano, et nullus eſt qui eripiat è manu mea.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

31 * كه نه چون خالقي ايما خالقي ايشان ودشمناني ايما حاكمان * كه از تاكي 32
سدوم تاكي ايشان وازتخمهاي عموره انكورهاي ايشان انكورهاي زهر خوشهاي
33 زهرها بايشان * غضبي اژدهان مي ايشان و زهري كر مارهاي بي رحم * هنه او 34
35 خزينه نهاده نزدي من مهر كرده در خزينهاي من * بمن انتقام و باز توختن
بوقتي ميل كردني پاي ايشان كه نزديك روزي شكي ايشان وشتاب كنا
36 منتظرها بايشان * كه حكم كند !! قومي او وابر بندگاني اوبازگردد كه
37 ببيند كه برفت دست ونيست بند شده وگذاشته * وبگويد كجا است
38 معبودي ايشان خالقي پناه بردند درو * آنچه پيهي ذبحت ايشان بخورند بياشاميدند مي
39 پيشكشي ايشان بر خيزند وياري دهند شمارا باشد ابر شما پناه * ببينيد اكنون كه
من من او ونيست خداي بغير از من من بميرانم و زنده گردانم خسته كردم و من
درمان كنم ونيست از دستي من خلاص كناي *

Nam non eſt *ſicut creator noſter, creator eorum; & inimici noſtri* ſunt *judices.* 31 *Ex vite enim Sedom* eſt *vitis eorum, & ex ſeminibus Amorah: uvæ eorum* ſunt *uvæ veneni, botri fellium* ſunt *ipſis.* 32 *Iracundia draconum* eſt *vinum eorum, & virus ſurdorum ſerpentium abſque clementia.* 33 *Nónne eſt reconditum apud me, ſigillatum in theſauris meis?* 34 *Mihi* eſt *ultio & retributio, in tempore nutationis pedis eorum: nam propinquus eſt dies confractionis eorum, & feſtinant expectantia eos.* 35 *Quia judicabit Dominus populum ſuum, & ad ſervos ſuos revertetur, quum viderit quòd abierit manus, & non ſit clauſus ac relictus,* 36 *At dixerit* inimicus; *Ubi eſt Deus eorum, creator quem aſylum duxerunt?* 37 *Qui adipem hoſtiæ eorum comedebant, & bibebant vinum conſperſionis eorum, ſurgant & opem dent vobis,* ut *ſit vobis aſylum.* 38 *Videte nunc quòd ego, ego* ſum *ipſe, & non eſt Deus præter me: ego mortificabo, & vivum faciam: ſaucium feci, & ego ſanabo; & nemo eſt* qui *è manu mea liberet.* 39

ירושלמי

40 ארום זקיפית ידי בשבועא לשמיא ואמרית חי וקים אנא במימרי לעלם : 41 אם אשני בברקא חרבי ותתקף בדינא ידי ימיני אחזר נקמתא לסנאוי ולבעלי דבביהון דעמי אשלם גמליהון להון בישיא : 42 ארוי גירי מן אדמהון וחרבי תתכל בבשרהון מן אדם קטוליהון דעמי ושבייהון מן רישי גבריהון פולמרכיהון : 43 קלסו קדמוי עמא שבחו יתיה עמיה דבית ישראל ארום עלבון עבדוי צדיקיא הוא תבע ונקמתא יחזיר לבעלי דבבוי ובחובי עמא לקייה ארעא ויכפר על ארעיה ועל עמיה : 44 ואתא משה ומליל ית כל שבח פתגמי שירתא הדא במשמעהון דעמא הוא והושע בר נון : 45 ואשלים משה למללא ית כל פתגמיא האלין עם כל ישראל : 46 ואמר להון שוו לבביכון לכל פתגמין די אנא מסהיד בכון יומא הדין די תפקדון יתהון ית בניכון למטר למעבד ית כל מלי שבח אוריתא הדא : 47 ארום לא פתגם ריקן הוא מנכון ארום הוא חייכון ובפתגמא הדין תסגון יומין על ארעא די אתון עברין ית ירדנא תמן למירת יתה : 48 ומליל מימרא דיי עם משה היך זמן יומא הדין למימר : 49 סק לטורא דעבראי הדין טורא דנבו דאית בארעא דמואב דאית בלקבל ירחו וחמי ית ארעא דכנען דאנא יהב לבני ישראל לאחסנא :

תרגום יונתן בן עוזיאל

כי אשא 40 ארום זקפית בשבועה ית ידיי בשמיא ואמרית היכמא דאנא קיים היכדין לא אבטיל שבועתי לעלמין : אם שנותי 41 אין שנינא היא ברק סייפי ותתקיף בדינא ידי אחזור פורענותא למעיקי עמי ולסנאיהון אשלים אגר עובדיהון בישיא : אשכיר 42 אירוי גירי מן אדם קטוליהון וסייפי תגמור בשריהון מדם קטילין ושיבין משירוי פורענות סנאיהון דעמי : הרנינו 43 שבחו אומיא עמיה בית ישראל ארום אדם עבדוי דאישתיירי הוא פרעו נטר ונקמא דפורענותא יחזור על בעלי דבבוי והוא במימריה יכפר על אנפי ארעיה ועמיה : ויבא משה 44 ואתא משה מן משכן בית אולפנא ומליל ית כל פתגמי תושבחתא הדא במשמעהון דעמא הוא והושע בר נון : ויכל 45 ופסק משה מן למללא ית כל דביריא האלין עם כל ישראל : ויאמר 46 ואמר להון שוון לבכון לכל פתגמיא דאנא מסהיד בכון יומנא דתפקדונון ית בניכון מטול למנטור ולמעבד ית כל פתגמי אורייתא הדא : כי לא 47 ארום לית פתגם ריקם באורייתא אלהן לדעברין עלה ארום הוא חייכון ובפתגמא הדין תורכון יומין על ארעא דאתון עברין ית יורדנא תמן למירתה : וידברה 48 ומליל יי עם משה בשבעא בירחא דאדר בכרן יומא הדין למימר : עלה 49 והוה כיון דאמר ליה מימרא דיי סוק לטוור עבראי הדין טוורא דנבו חשב בלביה ואמר דלמא דמייא מסוקתא דא למסוקתא דטוורא דסיני אמר איזל ואיקדיש ית עמא אמר ליה מימרא דיי לא כל היאך אלהן סוק וחמי ית ארעא דכנען דאנא יהיב לבני ישראל לאחסנא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

40 Quoniam elevavi cum jurejurando manus meas in cœlos, & dixi; Quemadmodum ego permaneo, ſic non abolebo jusjurandum meum in ſecula. 41 Si acuam ſicut fulgur gladium meum, & prævaleat in judicio manus mea: convertam vindictam in affligentes populum meum, & oſoribus ipſorum rependam mercedem operum ipſorum malorum. 42 Inebriabo ſagittas meas de ſanguine interfectorum eorum, & gladius meus conſumet carnem ipſorum: de ſanguine interfectorum & captivorum exercitus ipſorum, in vindictam oſorum populi mei. 43 Laudate *eum* populi, populus ejus domus Iſrael; quoniam ſanguinem ſervorum ſuorum qui effuſus eſt ipſe ulſciſcitur, & obſervat & ultionem vindictæ retribuit hoſtibus ſuis: & ipſe verbo ſuo expiabit pro terra ſua & populo ſuo. 44 Et venit Moſes ex tabernaculo domus doctrinæ, & loquutus eſt omnia verba hujus cantici audiente populo, ipſe & Hoſea filius Nun. 45 Et ceſſavit Moſes loqui omnia verba iſta cum univerſo Iſrael. 46 Et dixit illis; Apponite cor veſtrum ad omnia verba quibus ego obteſtor vos hodie: ut mandetis ea filiis veſtris, ut cuſtodiant & faciant omnia verba legis hujus. 47 Quoniam non eſt verbum inane in lege, niſi illis qui illam tranſgrediuntur, quoniam ipſa eſt vita veſtra: & in ſermone hoc producetis dies ſuper terram, ad quam poſſidendam vos tranſitis Jordanem. 48 Dein loquutus eſt Dominus cum Moſe, ſeptimo menſis Adar, in articulo diei illius, dicendo. 49 Et accidit poſtquam dixiſſet illi ſermo Domini, Aſcende in montem Abaræorum hunc, montem Nebo, cogitavit apud ſe, & dixit; Fortaſſe ſimilis erit hic aſcenſus aſcenſui montis Sinai. Dixit *itaque*, Abeam, & ſanctificabo populum, & dixit illi ſermo Domini; Non omnino ſic, ſed aſcende & vide terram Canaan, quam dedi filiis Iſrael in hæreditatem.

Hieroſolymitanum.

40. Quoniam levavi manus meas cum jurejurando in cœlos, & dixi; Vivo & permaneo ego per ſermonem meum in ſeculum. 41. Si acuero tanquam fulgur gladium meum, & roboraverit ſe in judicio manus dextra mea: convertam ultionem in oſores & hoſtes populi mei, reddam retributiones eorum malas ipſis. 42. Inebriabo ſagittas meas de ſanguine ipſorum, & gladius meus devorabit carnem eorum: de ſanguine interfectorum populi mei, & captivis eorum, de capitibus fortium ipſorum & ducum exercituum ipſorum 43. Laudate eum popule, celebrate ipſum popule ejus domus Iſrael, quoniam afflictionem ſervorum ſuorum juſtorum ille quærit, & vindictam retribuet ille hoſtibus ſuis: & propter peccata populi punit ipſam terram, ſed propitius erit & terræ ſuæ & populo ſuo. 44 Et venit Moſes & loquutus eſt omnem laudem verborum hujus cantici audiente populo, ipſe & Hoſea filius Nun. 45. Et finem fecit Moſes loquendi omnia verba iſta cum univerſo Iſraele. 46. Et dixit illis; Apponite corda veſtra ad omnes ſermones quibus obteſtor vos hodie: quæ præcipietis filiis veſtris, ut cuſtodiant & faciant omnia verba cantici legis hujus 47. Quoniam non eſt verbum inane vobis. quoniam eſt vita veſtra: & in ſermone hoc multiplicabitis dies ſuper terram, ad quam poſſidendam vos tranſitis Jordanem. 48. Et loquutus eſt ſermo Domini cum Moſe tempore diei illius, dicendo. 49. Aſcende in montem Abaraim hunc, montem Nebo, qui eſt in terra Moab, qui eſt è regione Jericho: & vide terram Canaan quam ego do filiis Iſrael in hæreditatem.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

40 *كه بر دارم باسمان دستي من و بگويم قادر من بجاويد * اگر تيز كنم برقي شمشيري 41
من و بگيرد در حكم دستي من باز گردانم انتقام بعدوياني من و بدشمناني من باز تورم *
* مست كنم تيرهاي من از خون و شمشيري من بخورد گوشت از خوني كشته و برده 42
از سر انتقامهاي دشمن * طرب گوييد قومها قومي او كه خوني بندگاني او انتقام كشد 43
و انتقام باز گرداند بعدوياني او و كفارت كند ابر زميني او و ابر قومي او * بيامد مشه 44
و سخن گفت مر همه سخنهاي آن تسبيحي آن اين در حضوري آن قوم او و يهوشع
بن نون * تمام كرد مشه بسخن گفتن مر همه آن سخنهاي آن ايدان بهمه يسرال * 45
* گفت بايشان بنهيد دلي شما بهمه آن سخنها آنچه من گواه گيرا در شما اين روز آنچه 46
بفرماييد ايشانرا مر پسراني شما بنگاه داشتن بكردن مر همه سخنهاي آن تورهي آن اين
* كه نه سخن تهي او از شما كه او زندگي شما و در سخن آن اين دراز كشيد 47
روزگاران ابر آن زمين آنچه شما گذران مر آن يردن بآنجا بميراث گرفتن آنرا * سخن 48
[گفت] بمشه در تنهي آن روزي آن اين بگفتن * بر آي بكهي آن عبريم آن اين كهي 49
نبو آنچه در زميني مواب آنچه ابر پيشي يردو و ببين مر زميني كنعن آنچه من دها
بپسراني يسرال باحستا

Nam elevabo manum meam ad cœlum, ac dicam; Potens ſum in æternum, 40 *Si acuero fulgur gladii mei, & apprehenderit judicium manus mea; referam ultionem hoſtibus meis, & inimicis meis rependam.* 41 *Inebriabo ſagittas meas ſanguine, & gladius meus devorabit carnem, ſanguine inquam interfecti & captivi, à capite ultionum inimici.* 42 *Ovate gentes populo ejus, quia ſanguinis ſervorum ſuorũ ultionem exiget: atq; vindictã retribuet hoſtibus ſuis, & expiabit terram ſuam ac populum ſuum.* 43 *Veniens igitur Moſheh locutus eſt omnia verba cantici hujus in præſentia populi, ipſe & Jehoſhua filius Nun.* 44 *Et abſolvens Moſheh loqui omnia verba iſta ad univerſum Iſrael,* 45 *Dixit eis; Ponite cor veſtrum ad omnia verba quæ ego conteſtor in vos hodiè, quæ præcipietis filiis veſtris obſervare faciendo omnia verba legis hujus.* 46 *Non enim verbum inane eſt vobis, ſed eſt vita veſtra: & per verbum hoc longùm protrahetis dies ſuper terram ad quam tranſitis Jarden ad hæreditate accipiendum eam.* 47 *Locutuſque eſt Dominus ad Moſheh in ipſo die iſto, dicendo;* 48 *Aſcende in montem Abarim iſtum, montem Nebo, qui in terra Moab contra Jereho, & vide terram Chenaan quam ego do filiis Iſraël in poſſeſſionem:* 49

ירושלמי

50 ותתכניש בטורא דאת סליק לתמן ותתכניש בשלם לות עמך היך מה דאתכניש אהרן אחוך בהור טורא ואתכניש בשלם לות עמיה :

תרגום יונתן בן עוזיאל

ומות ושכוב בטורא דאנת סליק לתמן 50 ואתכניש לעמך אוף אנת היכמא דשכב אהרן אחוך בטוורוס אומנוס ואתכניש לעמיה מן יד פתח משה פומיה בצלותא וכן אמר רבוניה דעלמא בבעו מנך לא אהי מתיל כבר נש דהוה ליה ביר יחידאי ואשתבי אזל פרקיה בממון סגי אלפיה חכמתא ואומנותא קדיש ליה איתא נציב אכוורנקי דמלכייא בנא ליה בית חתנותא אתקין ליה פורייה וקטר ליה גננא בגויה זמין ליה שושביני אפא פיתיה נכס ניכסיה מזג חמריה כיון דמטא למחדי בריה עם אנתתיה ובעו שושביני למברך ריפתא אתבע ההוא בר נש לבי דינא קמי מלכא ואתקנס דין קטול ולא דלו מניה עד דחמי בחדוות בריה היכדין אנא טרחית בעמא הדין אפיקית יתהון במימרך ממצרים אליפית יתהון אורייתך בניתי להון משכנא לשמך וכד מטא זמנא למיעבר ית יורדנא למירות ית ארעא אנא מתקנס לממת אי ניחא לקמך דלי מני דאעבור ית יורדנא ואחמי בטובתא דישראל ומבתר כדין אימות : על אתיב ליה מרי עלמא 51 וכן אמר מן בגלל דשקרתון במימרי במצע בני ישראל במוי מצות ריקם מדברא דצין מטול דלא קדשתון יתי במצע בני ישראל : כי מנגד ארום מקבל תחמי 52 ית ארעא ותמן לא תיעול לארעא דאנא יהיב לבני ישראל :

ירושלמי 51 על דסריבתון בשם מימרי בגו בני ישראל במי מצותא רקם במדברא דצין על דלא קדישתון יתי בגו בני ישראל : 52 ארום כלקבל תחמי ית ארעא ותמן לא תיעול לארעא די אנא יהיב לבני ישראל :

Targ. Jonathan B.Uziel.

Et morieris in monte in quem 50 aſcendes, & congregaberis ad populum tuum etiam tu : ſicut mortuus eſt Aaron frater tuus in monte Vmano, & congregatus eſt ad populum ſuum. Tum aperuit Moſes os ſuum in oratione, & ſic dixit; Domine totius mundi, obſecro te ne ſim ſimilis homini cui fuit filius unicus, qui in captivitatem ductus eſt, abiit & redemit ipſum pecuniâ multâ, docuit ipſum ſapientiam & artem, & deſpondit illi uxorem, plantavit illi viridarium regium, ædificavit illi domum conjugii, præparavit illi lectum *nuptialem*, & ligavit illi thalamum in medio ejus : præparavit illi *etiam* ſocios, coxit panem ſuum, mactavit victimam ſuam, miſcuit vinum ſuum. Poſtquam venit ut lætaretur filius ejus cum ſua uxore, & quæſiverunt ſocii conſecrare panem, tum poſtulatus eſt vir ille in judicium coram rege, & mulctatus eſt judicio occiſionis, nec ſuſpenderunt *ſententiam* ab eo donec vidit gaudium filii ſui: ſic ego fatigavi me in hoc populo, eduxi eos juxta ſermonem tuum ex Ægypto, docui eos legem tuam, ædificavi pro eis tabernaculum nomini tuo; quando verò advenit tempus tranſeundi Jordanem ad poſſidendum terram ego punior morte : ſi tibi videtur ſuſpende à me *ſententiam* donec tranſeam Jordanem, & videam bonum Iſraelis, poſtea moriar. Reſpondit illi Domi- 51 nus mundi, & ſic dixit; Propterea quod prævaricati eſtis in ſermonem meum in medio filiorum Iſrael, ad aquas contentionis Rekam in deſerto Tſin, eò quòd non ſanctificâſtis me in medio filiorum Iſrael. Quoniam è regione videbis 52 terram, ſed eò non ingredieris, in terram quam ego do filiis Iſrael.

Hieroſolymitanum.

50. *Et congregaberis in monte ad quem tu aſcendes, congregaberis inquam in pace ad populum tuum : quemadmodum congregatus eſt Aharon frater tuus in Hor monte, congregatus eſt inquam in pace ad populum ſuum.*

Hieroſ. 51. *Propterea quod rebelles fuiſtis nomini ſermonis mei in medio filiorum Iſrael, ad aquas contentionis Rekam in deſerto Tſin, eò quòd non ſanctificâſtis me in medio filiorum Iſrael.* 52. *Quoniam è regione videbis terram, ſed eò non ingredieris, in terram quam ego do filiis Iſrael.*

פ פ פ

SECT. LIV.

CAP. XXXIII.

לג

וזאת הברכה ודא סדר ברכתא 1 דבריך משה נביא דיי ית בני ישראל קדם דימות : ויאמר ואמר יי מן 2 סיני אתגלי למיתן אורייתא לעמיה בית ישראל ודנח זיו איקר שכינתיה מגבלא למיתנה לבנוי דעשו ולא קבילו יתה הופע בהדרת איקר מטוורא דפארן למיתנה לבנוי דישמעאל ולא קבילו יתה הדר ואתגלי בקדושא על עמיה בית ישראל ועמיה ריבן רבוון מלאכין קדישין כתב ימיניה ואורייתיה מגו שלהובית אישתא פקודיא יהב להון : אף אוף כל מה דאורעה 3 לעממיא מטול למחבבא עמיה בית ישראל כלהון קרא להון קדישין למקום באתר בית שכינתיה וכד הנון נטרין מצוותא דאורייתא מדברין לרגל ענני יקרך נייחין ושריין כמין פסא דבר : תורה אמרין בני ישראל אורייתא 4 פקיד לנא משה יהבה ירתו לקהל שבטייא דיעקב :

ירושלמי 1 ודא ברכתא די בריך משה נביא דיי ית בני ישראל קדם עד דלא יתכניש : 2 ואמר יי מן סיני אתגלי למתן אוריתא לעמיה דבית ישראל דנח ביקריה על טורא דשעיר למתן אוריתא לבנוי דעשו וכיון דאשכחו כתיב בגווה לא תהוון קטולין לא קבילו יתה הופע ביקריה על טורא דגבלא למתן אוריתא לבנוי דישמעאל וכיון די אשכחו כתיב בגוה לא תהוון גנבין לא קבילו יתה וחזר ואתגלי על טורא דסיני ועמיה ריבון מלאכין קדישין ואמרו בני ישראל כל די מלל מימרא דיי נעביד ונקבל ופשט ימיניה מגו להבי אישתא ויהב אוריתא לעמיה : 3 הלא כל גלי וידיע קדמוי דלאו בנוי דעשו ובנוי דישמעאל מקבלין אורייתא אלא כל כדין למחבביה עמיה בית ישראל כות רבון דמלאכין קדישין דאף על גב דמיתי עלידון יסורין סגין לא ניחין ולא שדכין מן אולפן אוריתא והא אנין מדברין ואתין לרגל ענניו ונטלין ושרין על פום דבורוי : 4 אמרין בני ישראל אוריתא פקיד יתן משה יהב יתה ירתו ואחסנא לקהל שבטיא דבית יעקב :

ET hic eſt ordo benedictionis, 1 qua benedixit Moſes propheta filios Iſrael, antequam moreretur. Et 2 dixit; Dominus ex Sinai revelatus eſt, ad dandum legem populo ſuo domui Iſrael, cum prodiit ſplendor gloriæ divinæ majeſtatis ejus ex Ghebal ad dandum ipſam filiis Eſau, neque receperunt eam; manifeſtavit ſe in decore gloriæ ſuper montem Paran ad dandum eam filiis Iſmael, ſed non receperunt *etiam* eam: rurſus manifeſtavit ſe in ſanctitate populo ſuo domui Iſrael, & cum eo myriades myriadum angelorum ſanctorum, ſcripſit dextra ejus, & legem ejus è medio flammæ ignis & mandata dedit illis. Etiam 3 quicquid contigit populis, *hoc factum eſt* quia dilexit populum ſuum domum Iſrael, & omnes illos vocavit ſanctos ut ſtent in loco domus ſanctitatis ſuæ : & quando obſervant præcepta legis ducuntur ad pedem nubium gloriæ tuæ, quieſcebant & caſtrametabantur quaſi particulâ ſermonis. Dicebant filii Iſ- 4 rael; Legem præcepit nobis Moſes, tradidit eam hæreditatem congregationi tribuum Jacob.

Hieroſ. 1. *Et hæc eſt benedictio, qua benedixit Moſes propheta Domini filios Iſrael, antequam colligeretur.* 2. *Et dixit; Dominus ex Sinai revelatus eſt ad dandum legem populo ſuo domus Iſrael: prodiit cum gloria ſua ſuper montem Seir ad dandum legem filiis Eſau, & poſtquam invenerunt ſcriptum in medio ejus, Non eritis homicidæ, non receperunt eum; manifeſtavit ſe in gloria ſua ſuper montem Ghebal ad dandum legem filiis Iſmael, ſed poſtquam invenerunt ſcriptum in medio ejus, Non eritis fures, non receperunt ipſam. Itaque rurſus manifeſtavit ſe ſuper montem Sinai, & cum eo myriades angelorum ſanctorum, & dixerunt filii Iſrael; Quicquid dixerit ſermo Domini faciemus & recipiemus : & extendit manum ſuam è medio flammæ ignis, & dedit legem populo ſuo.* 3. *Annon omnia revelata ſunt & cognita coram ipſo, quod nec filii Eſau nec filii Iſmael recepturi eſſent legem? ſed nihilominus quia diligebat populum ſuum domum Iſrael ſicut myriades angelorum ſanctorum : qui quamvis adducit ſuper eos caſtigationes multas, non ceſſant neque otioſi ſunt à doctrina legis, & ducuntur & veniunt ad pedem nubium ejus, proficiſcuntur & quieſcunt juxta mandatum ejus.* 4. *Dicebant filii Iſrael; Legem præcepit nobis Moſes, dedit eam hæreditatem & poſſeſſionem cœtui tribuum domus Jacob.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* وبمير در كه آنجه تو بر آيا بآنجا و جمع شو بقومي تو چون آنجه مرد اهرن برادري تو 50
در هر هر و جمع شد بقومي او * ابر آنجه دروغ كفتيد در امري من در مياني پسراني 51
يسرال در مي مريبت قدش بياباني صين ابر آنجه نه خاص كرديد مرا در مياني پسراني
يسرال * كه از مقابل ببيني مر آن زمين و بآنجا نه آيي بآن زمين آنجه من دها بپسراني يسرال * 52

* فصل سي سوم *

* واين آن آفرين آنجه آفرين كرد مشه مردي آن خدا مر پسراني يسرال بپيشي مردني او * 1
* كفت ״ از سيني بيامد درخشيد از شعير بايشان بتافت از كوهي فارن و بيامد از 2
بيوراني خاص از يميناي او از مياني آتش توره بداد بايشان * نيز دوست دارا قبيلهاي يسرال 3
همه خاصاني او در دستي تو و ايشان كشيده شدند بسببهاي تو بر داشته شوان ابر
امري تو * شريعت بفرمود بايما مشه ميراثي جماعتي يعقوب * 4

Et moritor in monte ad quem tu 50 *aſcendis, & congregator ad populum tuum; quemadmodum mortuus eſt Aharon frater tuus in Hor-hahar, & congregatus eſt ad populum ſuum: Super eo quòd ementiti eſtis* 51 *in mandatum meum in medio filiorum Iſrael apud Me-meribath Cadeſh deſerti Sin, ſuper eo quòd non ſanctificâſtis me in medio filiorum Iſrael. Quoniam ex oppoſito vide-* 52 *bis terram, ſed illuc non ingredieris, ad terram quam ego do filiis Iſrael.*

CAP. XXXIII.

HÆc autem eſt benedictio quâ 1 *benedixit Moſheh vir Dei filiis Iſrael ante mortem ſuum. Et dixit;* 2 *Dominus de Sinai venit, reſplenduit è Sheir eis : eluxit è monte Pharan, & venit ex myriadibus ſanctorum: à dextra ſua de medio ignis legem dedit eis. Etiam di-* 3 *legit tribus Iſrael, omnes ſancti ejus ſunt in manu tua: ducti ſunt ad occaſiones tuas, elevati ſunt juxta mandatum tuum. Legem præ-* 4 *cepit nobis Moſheh, hæreditatem congregationis Jaacob.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

5 ויהי והוא הוה מלכא בישראל באתכנשות רישי עמא כחדא משתמעין ליה שבטיא דישראל : 6 יחי ייחי ראובן בעלמא הדין ולא ימות במיתותא דמייתין בה רשיעיא לעלמא דאתי ויהי עולימוי מתמניין עם עולימיהון דאחוי בית ישראל : 7 וואת ודא בירכתא לשבטא דיהודה וזוג בחולקיה ובבירכתיה לשמעון אחוי וכן אמר קביל יי צלותיה דיהודה במפקיה לסדרי קרבא ולוות עמיה תעליניה מסדרי קרבא בשלם ידוי יתפרען ליה מן בעלי דבבוי וסעיד וסמיך מסנאוי תהוי ליה : 8 וללוי ולשיבט לוי בריך משה נביא ואמר תומייא ואורייא אלבישתא דאהרן גבר דהישתכח חסיד קדמך דנסירת יתיה בניסתא והוה שלים בדקתיה במוי מצות רקם ואשתכח מהימן : 9 האמר נפקין שיבט לוי לפולחן משכן זמנא ומתפרשין מן משכניהון אמרין לאבוהון ולאימהתהון לא חמיתינון וית אחוהון דלא בני תלתין שנין לא אשתמודעון יתהון וית בניהון לא ידעין מטול דקיימין עשרין שנין במטרתהון במימרך וקיים פולחן קודשך נטרין : 10 יורו כשרין אינון למלפא סידרי דינך לדבית יעקב ואורייתך לדבית ישראל ישוון אחוהון כהניא קטורת בוסמין על מחתיא וייכלון מותנא ביום רוגזך וקרבן גמיר לרעוא על גבי מדבחך : 11 ברך הי בריך יי נכסוי דבית לוי דיהבין מעשרא מן מעשרא וקרבן ידוי דאליהו כהנא דמקרב בטוורא כרמלא תקביל ברעוא תביר חרצא דאחאב סנאיה ופורקת נביי שקרא דקיימין לקובליה ולא יהי לסנאוי דיוחנן כהנא רבא רגל למקום : 12 לבנימן לשבטא דבנימן בריך משה נביא ואמר חביביה דיי ישרי לרוחצן עלוי יהי מגין עלוי כל יומיא ובנו תחומיה שכינתא שריא :

ירושלמי

5 ויקום מלך מדבית יעקב בכנישות ראשי עמא כחדא ישתמעון ליה שבטיא דבני ישראל : 6 יחי ראובן בעלמא הדין ולא ימות במותנא תנינא דבה מיתין רשיעיא לעלמא דאתי ויהוון עולימוי עם גוברין במנין : 7 ודא ברכתא דבריך משה נביא דיי לשבטא דיהודה ואמר שמע מימרא דיי בקל צלותיה ביהודה ולות עמיה תעיל יתיה מן סדרי קרבא ידוי יתפרעין מן בעלי דבבוי וסעד וסמך מן סנאוי תהוי ליה : 8 ולשבטא דלוי בריך משה נביא דיי ואמר תומיא ואוריא אלבישתא לאהרן גברא חסידא די נסיתא וקם בנסיונא ובדקתא יתיה רמי מצותא דרקם ואשתכח מהימנא : 9 דאמיר על שבטא דלוי לאבוי ולאמיה לא נסיב אפין בדינא דתמר ית אחוי לא חכים בעובדא דעגלא ועל בנוי לא קנא רחמין בעובדא דזמרי ארום נטרו מימר פומך ובגזירת אוריתך אנון זהירין : 10 כשרין אנון דילפון סדרי דינך לדבית יעקב וגזירת אוריתך קהל שבטא דישראל ישוון קטורת בוסמין טבין ויכלון רוגזך וקורבן גמיר לרעוא על גבי מדבחך יקרבון : 11 בריך יי חילות שבטא דלוי וקורבן ידוי תקבל ברעוא תבר חרץ דסנאוי ובעלי דבבוי יפלון ולא יקומון : 12 ולשבטא דבנימן בריך משה נביא דיי ואמר רחימא דיי ישרי לרוחצן עלוי מגן עלוי כל יומיא ובתחומיה תשרי יקר שכינתיה דיי :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

5 Et ipſe fuit rex in Iſrael : cùm congregarentur capita populi ſimul, obediebant illi tribus Iſrael. 6 Vivat Ruben in hoc mundo, nec moriatur morte quâ moriuntur improbi in futuro ſeculo : & numerentur adoleſcentes ejus cum adoleſcentibus fratrum ſuorum domûs Iſrael. 7 Et hæc eſt benedictio tribûs Judæ, & conjunxit in parte ſua & benedictione ſua Simeon fratrem ejus, & ſic dixit, Recipe Domine, preces Judæ, cùm exibit in aciem belli ad populum ſuum reducas eum ex acie belli in pace : manus ejus faciant pro eo ultionem de inimicis ſuis, auxilium & patrocinium feras illi contra oſores ſuos. 8 Et tribum Levi benedixit Moſes propheta, & dixit ; Tummim & Urim induiſti Aharonem, virum qui inventus eſt pius coram te, quem tentâſti tentatione & manſit integer, probâſti eum ad aquas contentionis Rekam, & inventus eſt fidelis. 9 Exierunt tribus Levi ad cultum tabernaculi fœderis, & ſeparârunt ſe à tabernaculis ſuis, dicentes patribus ſuis & matribus ſuis, Non vidi eos; & fratres ſuos, qui nondum nati erant triginta annos, non agnoverunt ipſos, & filios ſuos non cognoſcunt : quia manent viginti annis in ſuis cuſtodiis juxta ſermonem tuum, & fœdus cultûs ſanctitatis tuæ ſervant. 10 Apti ſunt ad docendum ordines judiciorum tuorum eos qui ſunt domûs Jacob, & legem tuam eos qui ſunt domûs Iſrael : ponent fratres eorum ſacerdotes ſuffitum aromatum in thuribulis ut cohibeant peſtem in die iræ tuæ, & oblatio abſoluta *ſit* in beneplacitum in dorſo altaris tui. 11 Benedic Domine, victimis eorum qui ſunt domûs Levi, qui dant decimam de decima, & oblationem manûs ipſius Eliæ ſacerdotis, quam obtulit in monte Carmel, recipias cum beneplacito : frange lumbos Achab oſoris ejus, & cervicem pſeudoprophetarum qui ſunt ex adverſo ejus, ut non ſit oſoribus Johannis ſummi pontificis pes ad ſtandum. 12 Tribum Benjamin benedixit Moſes propheta, & dixit ; Dilectus ipſius Domini habitabit confidenter ſuper eo : proteget ipſum omnibus diebus, & in medio limitis ejus divina majeſtas habitabit.

Hieroſolymitanum.

5 Et ſurget rex è domo Jacob in congregatione capitum populi, ſimul obtemperabunt illi tribus filiorum Iſrael. 6 Vivat Ruben in ſeculo hoc, neque moriatur morte ſecunda, qua moriuntur improbi in futuro ſeculo : & ſint adoleſcentes ejus cum viris in numero. 7 Et hæc fuit benedictio qua benedixit Moſes propheta Domini tribum Judæ, & dixit ; Audiat ſermo Domini precationem Judæ, & ad populum ſuum eum reducat ex acie belli : manus ejus ulciſcantur ſe de inimicis ſuis, & auxilium & patrocinium ab oſoribus ſuis ſis illi. 8 Et tribum Levi benedixit Moſes propheta Domini, & dixit ; Tummim & Urim induiſti Aharoni viro benigno ; quem tentâſti & permanſit in tentatione, & probâſti eum ad aquas contentionis Rekam, & inventus eſt fidelis. 9 Quod dicitur de tribu Levi, patris ſui & matris ſuæ non ſuſcepit faciem in judicio Tamar, & fratrem ſuum ignoravit in opere vituli, & erga filios ſuos non eſt commotus miſericordiâ in opere Zimri : quoniam ſervârunt ſermonem oris tui, & in exequendo decreto legis tuæ ſunt ſolertes. 10 Recti ſunt ut doceant ordines judiciorum tuorum eos qui ſunt domus Jacob, & decretum legis tuæ cœtui tribus Iſrael : ponent ſuffitum aromatum bonorum ut cohibeant iram tuam, & oblationem perfectam in beneplacitum in dorſo altaris tui offerent. 11 Benedic Domine opibus tribus Levi, et oblationem manuum ejus recipe cum beneplacito : frange lumbos oſoris ejus, ita ut inimici ejus cadant et non reſurgant. 12 Tribum Binjamin verò benedixit Moſes propheta Domini, et dixit ; Dilectus Domini habitabit ſuper ipſo confidenter : proteget ipſum omnibus diebus, et in limite ejus habitabit gloria divinæ majeſtatis Dei.

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

*بود در يسرال پادشاهي درجمع شدني سروراني قوم يكجا قبيلهاي يسرال * بزيد راوبن 5 6
ونه ميرد وباشد مردماني او شماري * واين بيهوده گفت بشنو ؛ [آوازي] يهوده وبقومي 7
او بياوري اويرا دستهاي او بس باو وياري از عدوياني او باشد * وبلوي گفت تمّيمي 8
تو واوريمي تو بمردي فضيل بحضرتي تو آزمايش كردي اويرا درمسّه امتحان كردي
اويرا ابر مي مريبه * آن گويا بپدري او وبمادري او نه ديدم اويرا وهم برادراني او نه 9
شناخت وهم پسراني او نه دانست كه نگاه داشتند گفتاري تو وشرطي تو نگاه دارند *
* بياموزيند حكمهاي تو بيعقوب وشريعتي تو بيسرال بنهند دخنه درپيشي تو وتمام 10
ابر مذبحي تو * آفرين كن ؛ خيلي او وعملي دستهاي او رضا كني بشكن 11
كمري خيزان ابر او ودشمن داراني او ازبرخاستن *ببنيمن گفت دوستي ؛ مسكن 12
گيرد باميني ابر او پوشا ابر او همه آن روز وميانى كتفهاي [او] مسكن
گرفت *

5 Fuit in Iſraele rex, cùm colligerentur capitanei populi, ſimul tribus Iſrael. 6 Vivat Reuben, & non moriatur, & ſit virorum ejus numerus. 7 Hæc autem de Jehudah dixit; Audi Domine vocem Jehudah, & ad populum ejus deduc illum: manus ejus ſufficientes ſint ei, & auxilium ab hoſtibus ſuis ſit. 8 Ad Levi verò dixit ; Thummim tui & Urim tui fuerunt *viro excellenti in præſentia tua, quem tentâſti in Maſſah, & probâſti apud Me-meribah: 9 Qui dicit de patre ſuo, & de matre ſua, Non vidi eum : fratres quoque ſuos non agnovit, & filios ſuos non cognovit : nam cuſtodierunt eloquium tuum, & pactum tuum ſervabunt. 10 Docebunt judicia tua Jaacobum, & legem tuam Iſraelem : ponent incenſum coram te, & holocauſtum ſuper altare tuum. 11 Benedic Domine copiæ ejus, & in opere manuum ejus tibi complaceas: diſrumpe cingulum ſurgentium contra eum, & odio habentium eum, à ſurgendo. 12 Ad Binjamin dixit ; Dilectus Domini, habitationem accipiet juxta eum in ſecuritate: protegit illum totâ die, & inter humeros ejus habitationem cepit.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

13 ולשיבט יוסף בריך משה נביא דיי ואמר בריכא תהוי מן קדם יי ארעיה דיוסף מטוב שמיא תהי עבדא מגדין מטלא ומטרא דנחתין מן לעיל ומן טוב מבועי תהומא דסלקין ונגדין ומרוין צמחיא מלרע : 14 וממגד ומטיב מגדין ועללין דמבשלא ארעיה מן יבול שמשא ומן טוב בוכרי פירי אלניא דמבכרא ארעיה בכל ריש ירח וירח : 15 ומראש ומטיב רישי טוריא בכירתא דאוריתו ליה ברכתא אבהתא דמן שרויא דמתילין לטוריא ומן טוב רמתא דלא מפסקן עלליא דאחסינו ליה ברכתא אמהתא דמן עלמא דמתילין לגלימתא : 16 וממגד ומטיב שבח פירי ארעא ומליה רעי ליה אלהא דאתגלי באיקר שכינתיה על משה בסניא יתכנשן כלהון ברכתא אלין ויתעבדן כליל דרבו לרישיה דיוסף ולקדקדיה דגברא דהוה רב ושליט בארעא דמצרים והוה זהיר באיקרא דאחוי : 17 בכור בכורותא הות חמיא לראובן ואתנטילת מניה ואתיהיבת ליוסף מן שירויא מן דין דהדרת איקרא ושבהורא דידיה דהיכמא דלית אפשר לבר נש למפלוח בבוכרא דתוריה היכדין לית אפשר לבנוי דיוסף למשתעבדא ביני מלכוותא והיכמא דרימנא מנגח בקרנוי ית חיות ברא היכדין יהוון בנוי דיוסף שלטין בעממיא כחדא בכל סיפי ארעא והינון רבוותא דקטול יהושע בר נון בגלגלא דהוא מדבית אפרים והנון אלפיא דקטול גדעון בר יואש במדינאי דהוא מדבית מנשה : 18 ולזבולן ולשיבט זבולן בריך משה נביא דיי ואמר חדון דבית זבולן במפקכון לפרקמטייכון ודבית יששכר במושכני בתי מדרשיכון : 19 עמים אומין סגיעין לטוור בית מקדשא יצלון תמן יקרבון קורבנין דקשוט ארום על ספר ימא רבא שרן ויתפרנקון מן טריתא וחלזונא יאחדון ויצבעון מאדמיה תיכלא לחוטי גולייתהון ומן חלא מפקין אספקלרין ומני זגוגיתא ארום גנזיא דתחומיא נליין להון : 20 ולגד אמר ורשבטא דגד בריך משה נביא דיי ואמר בריך דאפתי תחומיה דגד נייח כאריא למישרי וכד נפיק לסדרי קרבא קבל בעלי דבבוי מקטל מלכין עם שלטונין וקטולוי חכימין מן כל קטוליא דמגרר אדרעא עם קודקדא:

ירושלמי

13 ולשבטא דיוסף בריך משה נביא דיי ואמר בריכא היא מן קדם יי ארעיה דיוסף מן ברכת טלא ומטרא דנחתין משמיא מן לעיל מן ברכת מבועי תהומא דנבעין וסלקין מן ארעא מלרע : 14 עבדא פירין טבין מן טוב עללת שמשא ומבכרא ראשי מגדנין בכל ריש ירח וירח : 15 עבדא פירין טבין בזכות אבהתא צדיקיא דמתילין לטוריא אברהם יצחק ויעקב ובזכות ארבעתי אמהתא דמתילין לגלמתא שרה רבקה רחל לאה : 16 עבדא פירין טבין בזכות ארעתא ומליתה ועבד רעותא דמן דאשרי יקר שכנתיה בסניא יתין כל ברכתא האלין ויתעבדון כליליא על רישא דיוסף ולקודקדא דגברא דהוה שליט בארעא דמצרים והוה זהיר ביקרהון דאחוי : 17 בכורותא ומלכותא ויקרא והדרא דיוסף אנין ארום כמא דלית למפלוח בבכורי תורתא ולא למשעבדא בקרני ראימא אלא היך תורא ורימנא מנגחין בקרניהון כך הוון עמא האלין בני שבטא דיוסף נפקין לקרבא לקבל סנאוי ומקטלין מלכין עם שלטונין אנון רברבתא דקטל יהושע בן נון מן אמוראי והוא מן שבטא דבנוי דאפרים ואנון אלפיא דקטל גדעון בר יואש מן מדינאי דהוא מן שבטא דבנוי דמנשה : 18 ולשבטא דזבולן בריך משה נביא דיי ואמר חדתון דבית זבולן במפקכון לפרגמטיכון וחדון דבית יששכר במיתיכון בבתי מדרשיכון : 19 הא עמא האלין דבית זבולן לטור בית מקדשא דיי יזדמנון ותמן יקרבון קורבנין קשיטין ארום תגרת ימיא יאכלון וסימתא דטמירן בחלא יתגלין להון : 20 ולשבטא דגד בריך משה נביא דיי ואמר בריך הוא מן דאפתי תחומא דגד ניח ושרי כאריא וכאריותא ולית אומא ומלכו דתקום לקבליכון וכד הוה נפיק לקרבא לקבל סנאוי קטלו חכימין בני קטליא מפרק ראשא עד אדרעא :

Targ. JONATHAN B. UZIEL.

13 Tribum etiam Joſeph benedixit Moſes propheta Domini, & dixit; Benedicta erit à facie Dñi terra Joſeph: ex bonitate cœli proferet fructus amœnos, de rore & pluvia quæ deſcendunt è ſuperiori loco, & ex bonitate fontiū abyſſi qui aſcendunt & fluunt & irrigant germina deorſum. 14 Et ex bonitate dulcium fructuum & frugum, quæ matura profert terra ejus de proventu ſolis, & de bonitate primitivorum fructuum arborum, quos maturos producit terra ejus in unoquoque initio menſis. 15 Et de bonitate cacuminum montium, primogenitura cujus hæredem fecerunt eum benedictiones patrum qui *ſunt* ab initio, & aſſimilantur montibus: & ex bonitate collium quorum proventus non ceſſant, quos dederunt illi in hæreditatem benedictiones matrum quæ ſunt à ſeculo, & aſſimilantur collibus. 16 Et de bonitate laudabilium fructuum terræ & plenitudinis ejus, de beneplacito ipſius Dei qui revelavit ſe in gloria divinæ ſuæ majeſtatis ipſi Moſi in rubo: congregabuntur omnes iſtæ benedictiones & fient corona dignitatis in capite ipſius Joſeph, & in vertice illius viri qui erat princeps & præfectus in terra Ægypti, & fuit illuſtris in gloria fratrum ſuorum. 17 Primogenitura conveniebat ipſi Ruben, at ſublata eſt ab eo & data ipſi Joſeph ab initio, ex quo rediit gloria & decor ipſius: nam quemadmodum non poteſt ad culturam adigere aliquis primogenitum bovis ſui, ſic non poſſunt in ſervitutem redigi filii Joſeph inter regna; ſicut unicornis petit cornibus ſuis feras ſylveſtres, ſic erunt filii Joſeph dominantes in populos ſimul in omnibus finibus terræ: & ſunt myriades quas interfecit Joſue filius Nun in Gilgal, qui eſt oriundus ex tribu Ephraim; ſunt etiam millia quos interfecit Gedeon filius Joas inter Madianitas, qui quidem oriundus erat ex Manaſſe. 18 Tribum etiam Zebulun benedixit Moſes propheta Domini, & dixit; Lætamini domus Zebulun cùm exibitis ad negotiationes veſtras, & domus Iſſachar in tabernaculis domorum ſcholarum veſtrarum. 19 Populi multi ad montem domus ſanctuarii orabunt, ibi offerent oblationes veras: quoniam ad littus maris magni habitant & delitiabuntur de thynno, & oſtream capient, & tingent de ſanguine ejus purpuram in fila palliorum ſuorum, & ex arena producent ſpecula & vaſa vitrea: quoniam theſauri limitum revelati ſunt illi. 20 Tribum etiam Gad benedixit Moſes propheta Domini & dixit; Benedictus qui dilatavit terminum ipſius Gad. Quieſcet ſicut leo in habitando: cùm autem exibit in aciem belli adverſus hoſtes ſuos, interficiendo reges cum præfectis, interfecti ejus cogniti *erunt* ex omnibus interfectis, qui trahit brachium cum vertice.

Hieroſolymitanum

13 Tribum etiam Joſeph benedixit Moſes propheta Domini & dixit; Benedicta eſt à facie Domini terra ipſius Joſeph, de benedictione roris & pluviæ quæ deſcendunt è cœlis ſurſum, de benedictione fontium abyſſi, qui ſcaturiunt & aſcendunt è terra deorſum. 14 Facit fructus bonos de bono proventu ſolis, & maturos reddit præcipuos dulces fructus ejus in unoquoque initio menſis & menſis. 15 Facit fructus bonos propter meritum patrum juſtorum, qui aſſimilantur montibus; Abraham, Iſaac, & Jacob: & propter meritum quatuor matrum, quæ aſſimilantur collibus; Sara, Rebecca, Rachel, & Lea. 16 Facit fructus bonos juxta meritum terræ & plenitudinis ejus, & facit beneplacitum illius qui habitare fecit gloriam divinæ ſuæ majeſtatis in rubo: venient omnes benedictiones iſtæ, & fient coronæ ſuper caput Joſeph, & ſuper verticem viri illius qui dominabatur in terra Ægypti, & erat ſplendens in gloria fratrum ſuorum. 17 Primogenitura, & regnum, & gloria, & honor Joſephi ſunt: quoniam quemadmodum non licet adigere ad culturam primogenita boum, nec ad ſervitutem uti poſſis cornibus unicornis, ſed quemadmodum bos et unicornis cornibus petunt; ſic erunt populus iſti filii tribus Joſeph exeuntes in prælium ex adverſo hoſtium ſuorum, & interficient reges cum principibus. Hi ſunt primores quos interfecit Joſue filius Nun ex Æmorrhæis, ille enim ex tribu filiorum Ephraim erat. Illi etiam ſunt primores quos interfecit Gedeon filius Joas ex Madianitis, qui ipſe ex tribu filiorum Manaſſe erat. 18 Tribum etiam Zebulun benedixit Moſes propheta Domini, & dixit; Gaudete vos qui eſtis domus Zebulun cum exibitis ad negotiationem veſtram & lætamini domus Iſſachar cum venietis ad domos ſcholarum veſtrarum. 19 Ecce populus iſte domus Zebulun ad montem domus ſanctuarii Domini convenient, & ibi offerent oblationes veras: quoniam merces marium comedent, et theſauri qui abſconditi ſunt in arena revelabuntur illis. 20 Tribum etiam Gad benedixit Moſes propheta Domini, et dixit; Benedictus eſt ab eo qui dilatavit terminum ipſius Gad: requieſcet & habitabit ſicut leo & ſicut leæna, nec erit populus aut regnum quod ſtare poſſit contra eos; & quando exibit in prælium adverſus oſores ſuos, interfecti ejus cogniti erunt inter occiſos, abſciſſo capite uſque ad brachium.

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* وبيوسف گفت آفرين شدهي ،، زميني او از ميوه از طلاّي آسمان واز تهوم خسپا فرود * 13
* واز ميوهي دخلهاي خورشيد واز ميوهي پختني ماهها * واز سري كوههاي قديم 14
واز ميوهي چكادهاي عالم * واز ميوهي زمين وپري آن و رضاي مسكن گيراي سنه 15
بيايد بسري يوسف وبتاركي جدا شدهي برادراني او * نخستزاد گاوي او شكوه باو 16
وشاخهاي كرگ شاخهاي او در ايشان قومها شاخ زند يكجا كنارهاي زمين وايشان
بيوراني افريم وايشان هزاراني منسّه * ولزبولن گفت شاد باش زبولن در بيرون آمدني تو 17
ويسسكر در خيمهاي تو * قبيلهاي يسرال بكوهي بيت مقدش جمع شوند آنجا 18
ذبحت كنند ذبحي راستي كه فيضي درياها بخورند وپنهانيها ونجنيدها در ريك * 19
* وبگد گفت آفرين كشادهكي آوراي جد چون شير مسكن گرفت وبشكند 20
بازو نيز تارك *

* *Ad Joſeph verò dixit; Benedicta Domino terra ejus: de fructu ex rore cœli, & de abyſſo cubante deorſùm,* 13
* *Et de fructu proventuum ſolis, & de fructu coctionis lunarum,* 14
Et de cacumine montium antiquorum, & de fructu jugorum æternorum, 15
Et de fructu terræ, & plenitudine ejus, & beneplacito Inhabitantis rubum, veniat ſuper caput Joſeph, & ſuper verticem ſeparati à fratribus ſuis. 16
Primogenitus bovis ejus decor ei, & cornua rhinocerotis cornua ejus: ipſis gentes cornupetet ſimul, extrema terræ: Atque iſti ſunt *myriades Ephraim, & iſti chiliades Menaſſeh.* 17
Et ad Zebulun dixit; Lætus ſis Zebulun in egreſſu tuo, & Iſſchachar in tentoriis tuis. 18
Tribus Iſrael ad montem domûs ſanctuarii congregabuntur; & *ibi immolabunt victimas juſtitiæ: quia affluentiam marium comedent, & occulta atque abſcondita in arena.* 19
* *Et ad Gad dixit; Benedictus eſt dilatationem conficiens ipſi Gad: ſicut leo in habitationem ſe recepit, & franget brachium, etiam verticem.* 20

ירושלמי

21 וחמא מן שרויא ארום אתר מזמן תמן לבית קבורתיה מקבעין אבנין טבין ומרגלין ותמן משה נביא ספרהון דישראל קבור ויהוי היך מה דהוה עאל ונפק ברישי עמא בעלמא הדין כן יהוי עאל ונפיק לעלמא דאתי זכותא עבד וסדרי דינוי אלף לבני ישראל : 22 ולשבטא דדן בריך משה נביא דיי ואמר דן מדמי לגור בר אריון וארעיה תהוי שתיא מן בותניא ; 23 ולשבטא דנפתלי בריך משה נביא דיי ואמר נפתלי שביע רעוא ומלי ברכן מן קדם יי מערב ימא דגינוסר ודרומא ירית: 24 ולשבטא דאשר בריך משה נביא דיי ואמר בריך הוא מבניא אשר יהי מרעי לאחוי בשמטא וארעיה תהוי עבדא משח כמיא: 25 הא עמא האלין דבית אשר ברירין היך פרזלא וחסימין היך נחשא כיומי עולימיהון כן יומי סביותהון : 26 לית כות אלהא דישראל די אשרי יקר שכנתיה בשמיא וגיותנותיה בשחקי מרומא : 27 במעונה אשרי שכנתיה מן לקדמיהון ומתחות גבורתיה הוא מכבר עלמא וטרד בעלי דבביכון מן קדמיכון ואמר במימריה למשיציא יתהון : 28 ושרון ישראל לרוחצן לבלחודיהון מעין ברכתא דבריך יתהון יעקב לארעא עבדא חמר ומשח אף שמיא דאית מעלויהון אתפקדו למחתה להון טלין ומטרין : 29 טיביכון ישראל מן כוותכון עמא דפורקנהון מן קדם יי מגין סעדכון ותריס חיליכון ושריר סיף גיותנותכון יתבדרון בעלי דבביכון מן קדמיכון ואתון בית ישראל כד תהוון לעין באוריתא ונטרין פקודיא על פרקת צורי מלכיהון תהון דרסין :

תרגום יונתן בן עוזיאל

21 וירא וחמא ארעא טבתא וקביל חולקיה בשירויא ארום תמן אתר מקבע אבנין טבין ומרגליין דביה משה ספרהון דישראל גניז והיכמא דהוה עליל ונפיק בריש עמא בעלמא הדין היכדין יהי עליל ונפיק בעלמא דאתי מטול דזכוון קדם יי עבד וסדרי דינוי אליף לעמיה בית ישראל : 22 ולדן ולשבטא דדן בריך משה נביא דיי ואמר שבטא דדן מדמי לגור בר אריוון ארעיה שתיא מנחליא דנגדין מן מתנן ותחומי יהי מטי עד בותניי : 23 ולנפתלי ולשבטא דנפתלי בריך משה נביא דיי ואמר נפתלי שבע רעוא וחדי בנוני ימא די נפלו בחולקיה ומלי ברכאן מן פירי דבקעת גינוסר דאתיהיבו ליה מן קדם יי ימא דסופני וימא דטבריא ירית : 24 ולאשר ולשבטא דאשר בריך משה נביא דיי ואמר בריך הוא מבניא דיעקב אשר יהי מרעי לאחוי ומספק להון מזוני בשני שמיטתא ותחומיה יהי מרבי זיתין סגיעין עבדין משח מספקין למטבול ביה ריגלוי : 25 בריר ברירין הינון שבטא דאשר היך פרזלא וחסימין היך נחשא ריגליהון לטיילא על שיני כיפייא והי כיומי טליותהון הכדין יהוון תקיפין בסיבותהון : 26 אין לית אלהא כאלהא ישראל דאשרי שכנתיה ורכוביה בשמיא הוא יהוי בסעדכון ויתיב על כורסיה יקרא בגיוותנותיה בשמי שחקי מרומא : 27 מעונה מדורה דאלהיא הוה מן לקדמין ומן תחות אדרע גבורתיה עלמא סביל דיבדור בעלי דבביכון מן קדמיכון ויימר במימריה למשיציא יתהון : 28 וישכן ישראל ושרון ישראל לרוחצן מן לקדמין כעין ברכתא דברכנין יעקב אבוהון דבזכותיה אחסין יתהון ארעא טבתא דעבירא עיבור וחמר לחוד שמיא דעלויהון רסין להון טלין דברכתא ומטרין דרעוא: 29 אשריך טיבכון ישראל מן כוותכון בכל עממיא עמא דמתפרקין בשום מימרא דיי והוא תריס סעודכון ודי חרביה תקוף גיותנותכון ויתכדבון סנאיכון לקובליכון מן רתיתא ואתון על פירקת צוורי מלכיהון תדרוך :

Targ. Jonathan B. Uziel.

21 Et vidit terram bonam, & accepit partem ſuam inter primos, quoniam ibi locus ſtratus lapidibus pretioſis & margaritis, in quo Moſes ſcriba ipſorum Iſraelitarum reconditus eſt: & quemadmodum ingrediebatur & exibat in capite populi in hoc mundo, ſimiliter erit ingrediens & exiens in futuro ſeculo; propterea quòd juſtitias coram Domino fecit & ordines judiciorum ejus docuit populum ſuum domum Iſrael. 22 Tribum etiam Dan benedixit Moſes propheta Domini, & dixit; Tribus Dan ſimilis eſt catulo leonum, terra ejus irrigua eſt à torrentibus quæ fluunt ex Matnan, & limes ejus perveniet uſque ad Butanie. 23 Tribum etiam Nephtali benedixit Moſes propheta Domini, & dixit; Nephtali ſatur beneplacito, & delectabitur piſcibus maris qui in ſortem ejus venerint, & plenus erit benedictionibus ex fructibus vallis Geneſareth, quæ dabuntur illi à facie Domini: mare Sophani & mare Tiberiadis poſſidebit. 24 Tribum etiam Aſer benedixit Moſes propheta Domini, & dixit; Benedictus eſt à filiis Jacob Aſer: erit gratus fratribus ejus, & ſuppeditabit illis cibos in annis remiſſionis *terræ*; & limes ejus producet olivas multas facientes oleum, ſuppeditabant *hoc* ad lavandum in eo pedes ejus. 25 Clari erunt tribus Aſer ſicut ferrum, & fortes ſicut æs pedes eorum ad ambulandum in rupibus petrarum: & ſicut dies pueritiæ eorum ſimiliter erunt fortes in ſenectute ſua. 26 Non eſt Deus ſicut Deus Iſrael, qui habitare fecit divinam ſuam majeſtatem & currum ſuum in cœlis, ipſe erit vobis auxilio: & ſedet cum ſolio ſuo glorioſo in magnificentia ſua in cœlis nubium ſublimibus. 27 Habitaculum Dei ab initio eſt, & ſub brachio fortitudinis ſuæ mundum portat: qui diſperget hoſtes veſtros à facie veſtra, & dicet verbo ſuo ſe illos perditurum. 28 Et habitabunt Iſrael confidenter ab antiquo, juxta benedictionem qua benedixit illis Jacob pater eorum, propter cujus meritum dabit illis in hæreditatem terram bonam, quæ profert frumentum & vinum: & etiam cœli qui ſunt ſupra eos ſtillant illis rores benedictionis, & pluvias beneplaciti. 29 O vos fœlices Iſraelitæ! quis ſicut vos inter omnes populos, populus qui ſervatur in nomine ſermonis Domini? ipſe eſt ſcutum auxilii veſtri, & gladius ejus eſt robur magnificentiæ veſtræ: nam mentientur hoſtes veſtri, qui vobis obviam venient, præ terrore, vos autem ſuper nodum colli regum ipſorum calcabitis.

Hieroſolymitanum.

21 *Et vidit ab initio quòd locus paratus erat ibi in domum ſepulchri, & quòd ibi inſiti eſſent lapides pretioſi & margaritæ, & ibi Moſes propheta ſcriba Iſraelitarum ſepultus: & erit ſicut fuit ingrediens & exiens in capite populi in hoc mundo, ſic erit ingrediens & exiens in ſeculo futuro; juſtitias fecit, & ordines judiciorum ejus docuit filios Iſrael.* 22 *Tribum etiam Dan benedixit Moſes propheta Domini, & dixit; Dan ſimilis eſt catulo leonum, & terra ejus erit irrigua à Batanæa.* 23 *Tribum etiam Nephtali benedixit Moſes propheta Domini, & dixit, Nephtali ſatur erit beneplacito, & plenus benedictionibus à facie Domini: ad occidentem maris Geneſareth, & ad meridiem habebit poſſeſſionem.* 14 *Tribum etiam Aſer benedixit Moſes propheta Domini, & dixit; Benedictus eſt à filiis Aſer: erit gratus fratribus ſuis in requie terræ; terra verò ejus faciet oleum inſtar aquarum.* 25 *Ecce populus iſte domus Aſer clari ſunt ſicut ferrum, & fortes ſicut æs: ſicut dies juventutis eorum ſic dies ſenectutis eorum.* 26 *Non eſt ſicut Deus Iſrael, qui habitare facit gloriam divinæ ſuæ præſentiæ in cœlis, & magnificentia ejus in cœlis ſublimibus eſt.* 27 *In habitaculo collocavit divinam ſuam majeſtatem ab anteriori ipſorum, & ſub potentia ſua ille ducit mundum: & expellit hoſtes veſtros à facie veſtra, & dixit verbo ſuo ſe illos conſumpturum.* 28 *Et habitabunt Iſraelitæ confidenter per ſe, ex forma benedictionis qua benedixit illis Jacob, in terra faciente vinum & oleum: etiam cœli, qui ſunt ſupra eos, juſſi ſunt deſcendere facere illis rores & pluvias.* 29 *O vos fœlices Iſraelitæ! quis ſicut vos populus quorum liberatio eſt à facie Domini?* qui eſt *clypeus auxilii veſtri, & ſcutum roboris veſtri, & validus gladius magnificentiæ veſtræ: diſſipabuntur hoſtes veſtri à facie veſtra, vos autem domus Iſrael, quando operam dabitis legi & ſervabitis mandata, ſuper nodum colli regum ipſorum calcabitis.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA.*

21 بديد اول باو كه آنجا بخشي دبير نخنيده بيامد سروراني قوم راستي : بكرد وحكمهاي او
22 اواري يسرال * وبدان گفت دان بچهي شير بر جهد از آن بشن * وبنفتلي 23
24 گفت نفتلي سيري رضا وپري آفريني : مغرب وجنوب ميراث گيرد * وباشر
25 گفت آفرين از پسران اشر باشد رضا شدهي برادراني او ودر زنا در روغن پاي او * آهن
26 ومس قلفهاي تو وچون جوانيي تو پيريي تو * نيست چون خداي يسرال مسلّط
27 باشاي آسمان در ياري تو ودر بزرگي او فلكها * بماوا خداي قديم واز فرود
28 بازوهاي عالم براند از پيشي تو دشمن وگفت نيست شو * مسكن گرفت يسرال
باميني بتنها چون معيني يعقوب بزميني دانه وشيره نيز آسماني او بچكند
29 شبنم * نيكو بتو يسرال نيست چون تو قومي فرجي او از : سپري [ياري] تو
وآنچه شمشير بزرگي تو ومنكر شوند دشمناني [تو] بتو وتو ابر بلنداني
ايشان بكوبي *

Vidit principium ſibi, quod ibi 21 *eſſet portio Scribæ abſcondita: venit cum capitaneis populi, juſtiam Domini fecit, & judicia ejus cum Iſrael. Et ad Dan dixit; Dan* 22 *catulus leonis, proſiliet e Baſhan. Et ad Naphtali dixit; Naphtali ſa-* 23 *turitatem beneplaciti & plenitudinem benedictionis Domini habebit: Occidentem & Meridiem hæreditate accipiet. Et ad Aſher dixit; Be-* 24 *nedictus à filiis Aſher: erit acceptus fratribus ſuis, & intingens in oleum pedem ſuum. Ferrum &* 25 *æs, ſeræ tuæ: & ſicut juventus tua, ſenectus tua. Non eſt ſicut* 26 *Deus Iſrael, præfectus exiſtens cœli in adminiculum tuum, & in magnitudine ſua ſuper orbes cœleſtes. In habitaculum eſt Deus antiquus* 27 *& deſubter, brachia ſempiterna: expulit è præſentia tua inimicum, & dixit; Annihilare: Ut habi-* 28 *taret Iſrael in ſecuritate ſolus, ſicut fons Jaacob, in terra frumenti ac muſti: etiam cœli ejus ſtillabunt rorem. Benè eſt tibi Iſrael, non* 29 *eſt ſicut tu, popule liberationis ejus, à Domino ſcutum auxilii tui, qui item eſt gladius magnificentiæ tuæ: abnegabuntque ſe tibi inimici tui, & tu excelſa eorum triturabis.*

לד

ויעל משה וסליק משה מן מישרי 1
מואב לטורא דנבו ריש רמתא דעל
אפי ירחו ואחוויי ליה מימרא דיי ית כל
תקיפי ארעא ית גבורן דעתיד למעבד
יפתח דמן גלעד ונצחנין דשמשון בר
מנוח דמן שיבט דן : ואת וית אלוף 2
סרכין מדבירת נפתלי דמתחברין עם
בלק וית מלכיא דעתיד למקטל יהושע
בר נון דמן שיבט אפרים וגבורן דגדעון
בר יואש דמן שיבט מנשה וית כל מלכיא דישראל ומלכותא דבית יהודה
דשליטו בארעא עד דאצתדי בית מוקדשא בתראה : ואת וית מליך דרומא 3
דמתחבר עם מליך ציפונא לחבלא יתבי ארעא ועמונאי ומואבאי יתבי מישרא
דמעיקין להון לישראל וית גלוות תלמידי אליהו דגלן מן בקעתא דירחו וית
גלוות תלמידי אלישע דגלו מן קרית דקליא על ידי אחוהון בית ישראל מאתן
אלפין גוברין וית עקת כל דר ודר ופורענות ארמלגוס רשיעא וסדרי קרבא דגוג
ובעידן צערא רבא ההוא מיכאל יקום בדרעא לפרוקא : ויאמר ואמר יי ליה דא 4
היא ספא דמלתא בארעא ודא ארעא
דקיימית לאברהם ליצחק וליעקב למימר
לבניכון אתנינה אחמיית יתה בעינך
ותמן לא תעיבר : וימת בשבעא יומין 5
לירחא דאדר אתיליד משה רבהון
דישראל ובשבעא יומין לירחא דאדר
אתכניש מגו עלמא ברת קלא נפלת מן
שמיא וכן אמרת אתון כל עלי עלמא
וחמין בצערי דמשה רבהון דישראל
דטרח ולא אתהני ואתרבי בארבעת
כלילן טבן כלילת דאורית דידיה דשבא
יתה משמי מרומא ואתגלי עלוי איקר
שכינתא דיי בתרין אלפין רבוון דמלאכין
ובארבעין ותרתין אלפין ארתכין דנור כלילא דכהונתא דידיה הוות שבעתי יומי
אשלמותא כל ילא דמלכותא אחסינו יתיה מן שמיא לא חרבא שלף ולא סוסא
אסר ולא משרין ארגיש כלילא דשמא טבא קנא בעובדין טבין ובענוותניתיה
בכן אתכניש תמן משה עבדא דיי בארעא דמואב על נשיקת מימרא דיי : ויקבור
בריך שמיה דמארי עלמא דאליף לן ארחתיה תקני אליף יתן למלבש ערטלאין 6
מן דאלביש אדם וחוה אליף יתן למכרזגא חתנין וכלן מן דזוויג חוה לות אדם
אליף יתן למבקרא מרעין מן דאתגלי בחזוי מימריה על אברהם כד הוה מרע
מגזרת מהולתא אליף יתן למנחמא אבלין מן דאתגלי ליעקב תוב במתוי מפדן
באתר דמיתת אמיה אליף יתן למפרנסא מסכנין מן דאחית לבני ישראל
לחמא מן שמיא אליף יתן למקבר מיתיא מן משה דאתגלי עלוי במימריה
ועמיה חבורן דמלאכי שירותא מיכאל וגבריאל אצעון דרגשא דדהבא מקבעא
ביורכין וסנדלכין ובורלין מתקנא בבסתרקי מילת וסיבנין דארגוון ואוציטילין
חוורין מיטטרון ויופיאל ואוריאל ויפיפיה רבני חכמתא ארבעון יתיה עלה ובמימריה
דבריה ארבעתי מילין וקבר יתיה בחילתא כלו קבל בית פעור דכל אימת
דזקיף פעור למדכר לישראל חובתהון מודיק בבית קבורתיה דמשה ומתכביש
ולא חכים בר נש ית קבורתיה עד זמן יומא הדין : ומשה ומשה בר מאה ועשרין 7
שנין כד שכיב לא כהיין גלגילי עינוי ולא נתרון ניבי לסתיה :

1 וסליק משה מן מישרא דמואב
לטורא דנבו ריש דרמתא דאית לקבל
ירחו וחוי ליה יי ית כל ארעא ית גלעד
עד דן דקיסרין : 2 וית כל ארעא
דנפתלי וית ארעא דאפרים ומנשה וית
כל ארעא דיהודה עד ימא אחריא :
3 וית דרומא וית מישרא בקעת דיריחו
קרתא דעבדא תמרין היא זעיר :

ירושלמי 4 ואמר מימרא דיי לי אמר
משה נביא דא ארעא די קימית לאברהם
ליצחק וליעקב למימר לזרעית בניך
אתן יתה חמי יתה בעינך ולתמן לית
את עבר : 5 ומית תמן משה עבדא דיי
בארעהון דמואבאי על פים גזירת מימרא
דיי : 6 וקבר יתיה בחילתא בארעהון
דמואבאי כל קבל טעות פעור ולא חכם
גבר ית קבורתיה עד יומא הדין :
7 ומשה בר מאה ועשרין שנין בזמנא
דאתכניש לא כהין עינוי ולא אשתנון
זיוהון דאפוי :

CAP. XXXIV.

1 ET aſcendit Moſes ex campeſtribus Moab in montem Nebo, in verticem collis qui eſt è regione Jerecho: & oſtendit illi ſermo Domini omnes fortes terræ, & fortitudines quas facturus erat Jephte Galaadita, & victorias Simſon filii Manoach, qui ex tribu Dan oriundus erat. 2 Et mille principes qui erant ex domo Nephtali, qui congregati ſunt cum Balak, & reges qui occidendi erant à Joſue filio Nun qui *erat* ex tribu Ephraim, & fortia facta Gedeon filii Joas qui *erat* ex tribu Manaſſe: & omnes reges Iſrael, & regnum domus Juda, qui principatum habuerunt in terra donec vaſtatum eſt ſanctuarium poſterius. 3 Et regem auſtri, qui conjunget ſe cum rege ſeptentrionis ad perdendum habitatores terræ, & Ammonitas, & Moabitas habitatores planitiei, qui oppriment Iſraelitas, & captivitatem diſcipulorum Eliæ, qui migrârunt ex valle Jerecho, & captivitatem diſcipulorum Eliſæi, qui migrârunt ex civitate palmarum operâ fratrum ſuorum domus Iſrael, ducenties mille viri, & afflictionem cujuſque ætatis, & ultionem Armalgi improbi, & aciem bellicam Gog: & in tempore afflictionis magnæ illius Michael ſurget cum brachio ad redimendum. 4 Et dixit Dominus illi; Hic eſt finis ſermonis de terra, & hæc eſt terra quam juravi Abraham, Iſaac, & Jacob, dicendo: Filiis veſtris dabo illam. Videto illam oculis tuis, ſed eò non tranſibis. 5 Septimo die menſis Adar natus eſt Moſes doctor Iſraelitarum, & ſeptimo die menſis Adar collectus eſt è medio mundi: vox è cœlis decidit, & ſic dixit; Venite omnes ingredientes mundum, & videte afflictionem Moſis doctoris Iſraelitarum, qui laboravit & nullum commodum aſſequutus eſt, & ornatus eſt quatuor coronis bonis. Corona legis illius eſt, quia abduxit eam è cœlis ſublimibus, & revelata eſt ſuper eum gloria divinæ majeſtatis Domini, cum duobus millibus myriadum angelorum, & quadraginta duobus millibus curruum ignis. Corona ſacerdotii illius fuit, ſeptem diebus ſacrificiorum pacificorum. Coronam regni dederunt illi in poſſeſſionem è cœlis, non gladium traxit, neque equum ſtravit, neque exercitum congregavit. Coronam boni nominis acquiſivit operibus ſuis bonis & manſuetudine. Propterea collectus eſt ibi Moſes ſervus Domini in terra Moab juxta oſculum ſermonis Domini. 6 Benedictum nomen Domini mundi qui docuit nos viam ſuam rectam. Docuit nos veſtiendos nudos, quia induit Adam & Eva; & docuit conjugandos ſponſos & ſponſas, ex quo copulavit Evam Adamo; docuit nos viſitandos ægrotos, ex quo revelatus eſt in viſionibus ſermonis ſui ipſi Abrahamo, quando æger erat in abſciſſione circunciſionis; docuit nos conſolandos lugentes, ex quo manifeſtatus eſt Jacobo rurſus cum rediret ex Padan, in loco mortis matris ſuæ: docuit nos alendos eſſe pauperes, ex quo demiſit filiis Iſrael panem è cœlis; docuit nos ſepeliendos eſſe mortuos ex Moſe, quia ipſi manifeſtatus eſt per ſermonem ſuum, & cum eo ſocietates angelorum miniſterii: Michael & Gabriel ſternebant lectum aureum diſtinctum margaritis, corallio, & beryllo, ornatum ſtragulis ſericis & ſabanis purpureis, & ſtolis albis; Mitatron, & Jophiel, & Uriel, & Jephepija ſapientiæ doctores jacere fecerunt ipſum in eo, & per verbum ſuum duxit ipſum per quatuor milliaria, & ſepelivit ipſum in valle è regione Bethpeor (ut quotieſcunque elevaret ſe Peor ad revocandum in memoriam Iſraelitis peccata ſua, proſpiceret in domum ſepulchri Moſis, & reprimeretur) neque quiſquam novit ſepulchrum ejus uſque ad tempus diei hujus. 7 Porro Moſes natus erat centum & viginti annos quando mortuus eſt, neque caligabant orbiculi oculorum ejus, neque exciderant molares dentes maxillarum ejus.

1. Et aſcendit Moſes ex planitie Moab in montem Nebo, in verticem collis qui eſt è regione Jerecho: & oſtendit illi Dominus univerſam terram Gilead, uſque ad Dan Cæſareæ. 2. Et univerſam terram Nephtali, & terram Ephraim & Manaſſe, & omnem terram Juda uſque ad mare poſterum. 3. Et meridiem, & planitiem vallis Jerecho, civitatis quæ producit palmas, illa eſt Zeir.

Hieroſ. 4. *Et dixit ſermo Domini mihi, (dixit Moſes propheta) Hæc eſt terra quam juravi Abraham, Iſaac, & Jacob, dicendo; Semini filiorum tuorum dabo illam. Vide illam oculis tuis, ſed eò tu non tranſibis. 5. Et mortuus eſt ibi Moſes ſervus Domini in terra Moabitarum juxta os decreti ſermonis Domini. 6. Et ſepelivit ipſum in valle in terra Moabitarum è regione idoli Peor, neque ſcivit aliquis ſepulchrum ejus uſque ad diem hunc. 7. Porro Moſes natus* eſt *centum & viginti annos quo tempore mortuus eſt, non caligabant oculi ejus, neque mutatus eſt ſplendor facierum ejus.*

Verſio *PERSICA* cum Interpretatione *LATINA*.

* فصل سي چهارم *

1 * بر آمد مشه از عربوت مواب بكوهي نبو سري آن چكاد آنكه ابر پيشي يرحو بنمود اويرا ::
مر همه آن زمين مر آن جلعد تا دن * و مر همه نفتلي و مر زميني افريم و منشه و مر همه 2
زميني يهوده تا آن درياي آن آخرين * و مر آن دروم و مر آن صحرا درهي يرحو شهري آن 3
تمريم تا صعر * گفت :: باو اين آن زمين آنكه سوگند خوردم بابرهم بيصحق 4
و بيعقوب گفتن بنسلي تو بدهم آنرا بنمودم ترا در چشماني تو و بآنجا نه گذري *
* بمرد آنجا مشه بندهي :: در زميني مواب ابر امري :: * قبرا كرد اويرا درجي در زميني 5 6
مواب مقابلي بيت فعور و نه دانست مردي مر قبرا شدني او تا آن روزي آن اين *
* و مشه قدري صد و بيست سال [در مردني او] نه كاهسته شد چشمي او و نه دگرگون 7
شد گونهي او *

CAP. XXXIV.

1 A*Scendit* itaque *Moſheh ex Araboth Moab ad montem Nebo,* in *verticem jugi quod* eſt *contra Jercho, & oſtendit ei Dominus omnem terram,* nempe *Gilead uſque ad Dan,* 2 *Et univerſam Naphtali, & terram Ephraim ac Menaſſeh, & totam terram Jehudah, uſque ad mare poſtremum:* 3 *Meridiem, & planitiem vallis Jercho urbis palmarum, uſque ad Soar.* 4 Et *dixit Dominus ei; Hæc eſt terra* de *qua juravi ipſi Abraham, Iſhac, & Jaacob, dicendo; Soboli tuæ dabo eam: oſtendi tibi in oculis tuis, at illuc non tranſibis.* 5 *Mortuus eſt* igitur *ibi Moſheh ſervus Domini in terra Moab, juxta mandatum Domini.* 6 *Et ſepelivit eum in valle in terra Moab, è regione Beth Peor: & non novit quiſquam ſepulturam ejus uſque ad diem hanc.* 7 *Moſheh autem* erat *ætatis centum ac viginti annorum quando mortuus eſt: non defecit oculus ejus, neque variata eſt forma ejus.*

תרגום יונתן בן עוזיאל

ובכו ובכון בני ישראל ית משה במישריא 8
דמואב תלתין יומין ושלימו יומי
בכותא דאבליה דמשה בתמניא בניסן
ובתשעא בניסן אתקינו עמא בית ישראל
ית מאניהון וטכיסו ית בעיריהון ועברו ית יורדנא בעשרא בניסן ופסק להון מנא
בשתיסר בניסן השתכחו אכלין ית מנא בזכותיה דמשה בתר דשכיב תלתין
ושבעא יומין : ויהושע בר נון 9
אתמלי רוח חכמתא ארום סמך משה
ית ידוי עלוי וקבילו אולפן מניה בני
ישראל ועבדו היכמא דפקיד ייי ית משה :
ולא קם ולא קם נביא תוב בישראל 10
כמשה ארום חכים יתיה מימרא דייי
ממלל כל קבל ממלל : לכל האותות
לכלהון אתיא ותימהי פרישתא די 11
שדריה מימרא דייי למעבד בארעא
דמצרים לפרעה ולכל עבדוי ולכל עם
ארעיה : ולכל היד ולכל גבורת ידא 12
תקיפתא היך סובר ית חוטרא דמתקליה
ארבעין סאוין ובזע ית ימא ומחא ית
כיפא ולכל דחיל רב דעבד משה בזמן דקביל תרין לוחי אבן ספירינון ומתקלהון
ארבעין סאוין וסוברונון בתרתין ידוי למחמיהון דכלהון ישראל :

ירושלמי

8 ובכון בני ישראל ית משה במשרא
דמואב תלתין יומין ואשלימו יומי בכותא
אבלא דמשה :

ירושלמי 9 ויהושע בן נון הוה מלי
רוח דחוכמא ארום סמך משה ית ידוי
עלוי ושמעו ליה בני ישראל ועבדו היך
מה דפקיד מימרא דייי ית משה :
10 ולא קם נביא עוד בישראל כמשה
די חכים יתיה מימרא דייי ממלל כל
קביל ממלל : 11 לכל אתיא ומופתיא
ונסיא פרישתא דשלח יתיה מימרא
דייי למעבד בארעא דמצרים לפרעה
ולכל עבדוי ולכל ארעיה : 12 ולכל
ידא תקיפתא ולכל חזוותא רברביא די
עבד משה חמין כל ישראל :

Targ. Jonathan B. Uziel.

Et fleverunt filii Iſrael Moſem in 8
campeſtribus Moab diebus triginta,
& impleti ſunt dies fletus luctus
ipſius Moſis octavo *menſis* Niſan:
& nono *ejuſdem menſis* Niſan præparârunt
populus domus Iſrael vaſa ſua, & diſpoſuerunt beſtias ſuas,
& tranſierunt Jordanem decima *menſis* Niſan, & ceſſavit illis Man
decima ſexta *menſis* Niſan, inventi ſunt edere Man propter meritum
Moſis cùm mortuus eſſet jam à triginta
ſeptem diebus. Joſue autem filius 9
Nun repletus eſt ſpiritu ſapientiæ,
quoniam impoſuerat Moſes manus
ſuas ſuper eum: & ceperunt ab
eo doctrinam filii Iſrael, & fecerunt
ſicut juſſerat Dominus Moſi. Neque 10
ſurrexit propheta rurſus in Iſrael
ſicut Moſes, quoniam cognoverat
eum Sermo Domini ſermone ex adverſo
ſermonis. In omnibus ſignis, 11
& prodigiis & mirabilibus, ad quæ
miſerat ipſum ſermo Domini, ut
faceret in terra Ægypti Pharaoni
& omnibus ſervis ejus, & omni
populo terræ ejus. Et in omni robore 12
manus fortis, quomodo portaverit
virgam cujus pondus erat
quadraginta ſatorum, & ſecuerit
mare, & percuſſerit petram, &
in omni tremendo maximo quod fecit Moſes, tempore quo recepit
duas tabulas lapideas ex ſapphiro ponderis quadraginta ſatorum, & portavit
eas duabus manibus ſuis, videntibus univerſis Iſraelitis.

Hieroſolymitanum.

8. *Et fleverunt filii Iſrael Moſem in campeſtribus Moab triginta
diebus, & ita impleti ſunt dies
fletus luctus Moſis.*

Hieroſ. 9. *Sed Joſue filius Nun
plenus erat ſpiritu ſapientiæ, quoniam
impoſuerat Moſes manus ſuas
ſuper eum: itaque auſcultârunt illi
filii Iſrael, & fecerunt ſicut præceperat
ſermo Domini Moſi.* 10. *Nec
ſurrexit propheta ampliùs in Iſrael,
ſicut Moſes, quem cognovit ſermo
Domini verbo ex adverſo verbi.*
11. *In omnibus ſignis & prodigiis,
& miraculis mirabilibus, ad quæ
miſerat eum ſermo Domini, ut faceret
in terra Ægypti, Pharaoni
& omnibus ſervis ejus, & univerſæ
terræ ejus.* 12 *Et in omni manu
forti, & in omni viſione magnificorum,
quæ fecit Moſes videntibus
univerſis Iſraelitis.*

Verſio PERSICA cum Interpretatione LATINA.

* بگريستند پسراني يسرال مر مشه در عربوت مواب سي روز تمام شدند روزهاي گريهي 8
مصيبتي مشه * ويهوشع بن نون پر الهامي خرد که بنهاد مشه مر دستهاي اوابر او 9
بشنويدند باو پسراني يسرال بکردند چون آنچه فرمود : مر مشه * ونه بر خاست 10
نبيا نيز در يسرال چون مشه آنچه دانت اويرا : روي در روي * بهمه آن نشانها وآن معجزها آنچه 11
بفرستاد اويرا : بکردن در زميني مصر بفرعه وبهمه بندگاني [او وبهمه زميني] او .
12 * وبهمه آن دستي آن قوي وبهمه آن هيبتي آن بزرگ آنچه بکرد مشه بچشم همه يسرال *

Et *fleverunt filii Iſrael Moſcheh in* 8
*Arboth Moab triginta diebus: completique
ſunt dies fletûs luctûs
Moſcheh. Jehoſchua autem filius* 9
Nun plenus erat *inſpiratione ſapientiæ,
quoniam poſuerat Moſcheh
manus ſuas ſuper eum: & auſcultârunt
ei filii Iſrael, fecerúntque
quemadmodum præceperat Dominus
Moſcheh. Neque ſurrexit prophe-* 10
*ta ampliùs in Iſrael ſicut Moſcheh,
quem nôvit Dominus facie ad faciem,
In omnibus ſignis & portentis* 11
*quæ miſerat eum Dominus ad faciendum
in terra Ægypti Pharoni &
omnibus ſervis ejus & toti terræ ejus,
Et in omni manu forti, & in* 12
*omni terrore magno, quæ fecerat
Moſcheh in oculis univerſi Iſrael.*

נשלם ספר אלה הדברים

Abſolutus eſt Liber Elle
haddevarim.

LONDINI,
EXCUDEBAT THOMAS ROYCROFT.

M DC L VII.